

Mager von Schönberg, Martin.

De Advocatia armata

Francofurtum 1719

2 J.publ.g. 249

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10492227-9

VD18 1449955X-001

2°
g. Dubl germ 249

erg. Nr. 579.

<36606840690012

S

<36606840690012

^

Bayer. Staatsbibliothek

MARTINI MAGERI

A Schönberg

DE

ADVOCATIA
ARMATA

TRACTATUS IURIDICO,
HISTORICO-POLITICVS.

DE
ADVOCATIA
ARMATA,

SIVE
CLIENTELARI PATRONORVM
IVRE ET POTESTATE CLIENTVMQVE OFFICIO,
VVLGO Schutz und Schirms-Berechtigung DICTO,
IN ET EXTRA ROMANO-GERMANICVM IMPERIVM,
MORIBVS PRISCIS ET HODIERNIS
RECEPTO,

TRACTATVS IVRIDICO-
HISTORICO-POLITICVS.

IN QVO
EX DIVINIS LITERIS, SACRIS CONCILIIS,
PATRVN SCRIPTIS, CANONVN DECRETIS,
LEGVN SANCTIONIBVS, IVRIS FEVDALIS CONSVETVDINIBVS,
PRISCAE ET RECENTIS MEMORIAE EXEMPLIS, SCRIPTORIBVS ITEM
IVRECONSULTIS, HISTORICIS ET POLITICIS, PONTIFICVN, IMPERATORVN, REGVN,
ALIARVMQVE ILLVSTRIVN PERSONARVN DIPLOMATIS, MONIMENTIS, ANTIQVITATIBVS, VT ET
DIVERSIS IMPERII ROMANO-GERMANICI, ALIORVMQVE REGNORVN, DVCATVN ET CIVITATVN
MORIBVS, CONSTITVTIONIBVS, ORDINATIONIBVS, AC CAMERAE IMPERIALIS, ET ALIORVN
SVMNORVN TRIBVNALIVN REBVS IVDICATIS, INTEGRA ADVOCATIAE, CLIENTELARVN, AC
SALVAEGVARDIAE NOBILISSIMA, QVOTIDIANA, VALDEQVE PRACTICABILIS, NVLLI TAMEN
HACTENVS EX PROFESSO TRACTATA, IAM VERO AD HVIVS SECVLI MORES, NOSTRIQVE
TEMPORIS CONSVETVDINES, ACCOMMODATA MATERIA, TAM PRACTICE, QVAM THEORICE,
IUSTA METHODO COLLECTA, ET QVINGENTIS AMPLIVS AD EAM SPECTANTIBVS
QVAESTIONIBVS EXPOSITA, ATQVE EXORNATA CONTINETVR,

A V T O R E

MARTINO MAGERO a Schönberg, IC.

S. LATERAN. PALAT. AVLÆQVE CÆSAREÆ COMITE, ETC.
SERMI ET REVERENDISS. ARCHIDVCIS AVSTRIAE LEOPOLDI,
EPISCOPI ARGENT. ET PASSAV. ETC. CONSILIARIO.

ACCESSIT INDEX TRIPLEX, QVAESTIONVN EXPLICATARVN, DIPLOMATVN,
RERVN ET MATERIARVN LOCVPLETISSIMVS.

EDITIO SECVNDA

CVI PRAEMISSA

BVRCARDI GOTTHELFFII STRUVII

CONSILIARII SAXONICI ET BRANDENBVRGICI, PROFESSORIS IVRIS
ATQVE HISTORIARVN IN ACADEMIA IENENSI

P R A E F A T I O

DE

ADVOCATIA MAIESTATICA

VT ET

CHR. FRANC. PAVLLINI,

INSIGNIS QVONDAM HISTORICI

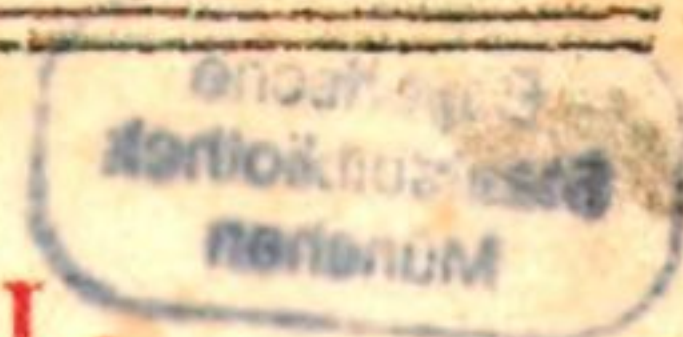
DISCVRSVS HISTORICO-POLITICVS

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

FRANCOFVRTI,

SVMP TIBVS IO. FELICIS BIELCKII,

M DCC XIX.

ADVOCATA
ARMATA

215

CLIFFENTELARI PATRONORVM
VIRE ET POTESTATE CLIFFENTVMOVE OFICIO
V. VI. GO 6 JUS HUS
IN ET EXTRA ROMANAM
MORIBVS EXISTIT HODIERNIS
RECEPITO

MONACHENSIS

TRACTATA
HISTORICO

MONACHENSIS

EX DIVINIS LITTERIS SACRIS CONGREGATIONIS
PATRVM SCRIPTIS, CANONVM INCRISP
LEGVM SANCTIONIBVS, LUIS FVDAVIS CONVENTVIBVS
PRINCIPALIT RECENTIS MEMORIAL INCRISP
IVRECONITIS, HIS OLIIS RECONITIS
ALLEGORIE RECONITIS RECONITIS
DIVINIS INCRISP ROMANIS
MORIBVS, CONVENTVIBVS, ORDINATIONIBVS, ACTVIBVS
FVNDAMENTV INCRISP RECONITIS
SALVAGVARDIAS NOTIFICATIONIS, QVOD CLAVSA, RECONITIS
HABITVS EX RECONITIS RECONITIS
INCRISP RECONITIS, ACCOMMODATA
IVSTA RECONITIS RECONITIS
RECONITIS RECONITIS

AVTORE

MARINO AGNOLO

2. LATRAN PALAT AVTORE

RECONITIS RECONITIS RECONITIS
RECONITIS RECONITIS RECONITIS

Handwritten signature

EDITIO SECUNDA

EVRECA DI GOTTE

CONSIGLIA RECONITIS RECONITIS

FRANCO

ADVOCATA

CHUR FRANCO

DISCRETIONIS RECONITIS

DE ADVOCATIS MONASTICIS

FRANCO

SAMPTIVS IO. LELICIS BIELCKI

INDOXIS

Bayerische
Staatsbibliothek
München

LECTORI BENEVOLO

S. D.

BVRCARD GOTTHELF STRUVE.

Lures dantur Aduocatarum species, inter quas illa, quæ Armata dicitur, atque Ecclesiæ protectionem, defensionemque concernit, a Iudiciali probe est distinguenda, quæ in potestate Iudicia exercendi, fredaque exigendi, consistit. Inde Aduocatia diuidi potest in Ordinariam atque Extraordinariam: illa ex Iure Maiestatico; hæc ex pacto oritur. Vtramq; haut incongrue distinguit doctissimus Parisiensium Antistes PETRVS de MARCA. * *Principes*, ait, *quidem Ecclesias in regnis suis constitutas ex officio tueri tenentur, quod ius protectionis ordinarium est, & a iurisdictione pendet. Sed aliud est ius quoddam protectionis extraordinarium, quod Ecclesiis sibi non subditis aduersus potentiorum vim publicam aut priuatam impertiri solent illi, qui alias ex munere suo ad id non obligantur. Hæc tuitio vel protectio ex eo profecta est, quod summi Pontifices aut ipsi etiam Imperatores proceribus viris aliquando demandarint, ut ab iniuriis Ecclesias sibi creditas extra ordinem defenderent, vel etiam, quod Ecclesiarum Episcopi aut Abbates cum assensu capitulorum & monasteriorum se in defensionem Procerum certis legibus tradiderint mercedis annuæ & pensionis perpetuæ, ut plurimum stipulatione adhibita. Hæc vero Ordinaria, siue MAIESTATICA, quæ dici potest, ADVOCATIA talis est, quam Imperatores Regesque ex Supremo Domini Iure, vel ipsis Ecclesiis sese subiicientibus exercent, vel Principes etiam vi Superioritatis sibi reseruarunt. Nec defunt ex omnibus Historiarum monumentis harum Aduocatarum Exempla haut exigua. Primas sine dubio in Orbe Christiano fert Romanorum Imperator, Romanum cum Italico, Germanumque gubernans Imperium. Hunc Maiestatis Iure Aduocatum esse non vniuersæ solum Christianæ Ecclesiæ, ** sed Romanæ etiam, immo, Germaniæ etiam Ecclesiarum, diuersa nobis produnt Actorum Rerumque gestarum documenta. Testatur de eo Sententia Exauctorationis Wenceslai Imp. in qua inter alias causas adducitur: *** *quod pacem in Ecclesia non promouerit, quanquam id summa orbis Christiani necessitas, nec non ipsius ceu Aduocati & defensoris Ecclesiæ munus efflagitaret.**

A

Do-

* De Concordia Sacerdotii & Imperii lib. I. c. XII.

** Adgnouit illud iam olim AVGVSTINVS qui Leonem Augustum ep. LXXIX. sic adloquitur: *Debes Imperator incunctanter aduertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse collatum.*

*** Apud GOLDASTVM Const. Imper. Tom. I. p. 140.

P R Æ F A T I O.

Docent de eo Leges Imperii * atque Capitulationes, ** in quibus Imp. vocatur *Vogt und Schirmherr der Christlichen Kirchen*, quandoque etiam *Vogt der Welt*. Demonstrarunt etiam hanc Ecclesiæ Christianæ Aduocatiam Impp. omni tempore, curantes, ne quid Respublica Christiana caperet detrimenti. Cui ignotus est potentissimi Francorum, Germanorumque Imperatoris Caroli M. Zelus circa Religionem, dum in causa Imaginum controuersa, an tolerari in templis, adorarique debeant, frequentissimam synodum Francofurtensem a. DCCXCIV. celebraret. Nolumus prolixi esse in Synodis Prouincialibus ab Impp. institutis, saltem, qua ratione vniuersæ prospexerint Ecclesiæ, videndum. Huc referendæ sunt Expeditiones Cruciatæ, contra Saracenos Turcasque, auspiciis ductuque Impp. potissimum susceptæ. Immo, diuersi Impp. hæc Aduocatiæ Iura masculè exercuerunt. Fridericus Barbarossa in scenam prodeat, qui, ut schismati Ecclesiæ suorum temporum medelam adferret, magna sollicitudine in congregando vniuersali Concilio adlaborauit, *** hoc ipso Ius Aduocatiæ ipsi competens, exercens egregie. Comprobauit illud etiam per generalem illam Synodum, quam in Municipio Burgundiæ, quod Leonæ dicitur, a. 1162. indixerat, ad tollendam causam schismatis Papalis inter Victorem & Rolandum, ad quam venit tota Gallia, Alemania, Prouincia, Burgundia, Lombardia, cum suis Principibus. Subsecutis Impp. aliquot, eo quot turbis vel Paparum, vel intestinis impedirentur, vires potissimum deuierunt, causam Ecclesiæ vniuersæ promouendi, vsque dum Sigismundus Imp. pristinum Aduocatiæ Ius redintegraret. Hic enim pro tollendo schismate Papali, quod vniuersam Ecclesiam tantum afflixerat, & Hussitarum causa componenda, laboriosissimam suscepit peregrinationem, qua magnam Europæ partem peragrauit, dum Italos, Gallos, Hispanos, Britannos, atque alias nationes ad Concilium in Germania celebrandum contraheret. Non deerat ipsi voluntas Ecclesiæ prospiciendi, si modo formidolosus Imp. iure auctoritateque sua pro debito vti sciuisset. Eadem mens erat Friderici III. Imp. multa etiam tentabat pro Ecclesiæ Statu restituendo, licet, eo quod in gerendis negotiis plus æquo negligens esset, atque negotia semper parum perfecta relinqueret, ad hoc parum idoneus. Filius æque ac Successor ipsius Maximilianus I. Concilium Pisani ad Ecclesiæ emendationem a. 1511. institutum, ipsius Aduocatus **** plurimum promouit. Quanta sollicitudine in componendis religionis negotiis adlaborauerit

Caro-

* In R. I. Treuirensi & Colonienfi de a. 1512. p. I. Tit. I. §. 4. Maximilianus I. ait: *daß wir als rechter Vogt und Schirmherr der Christlichen Kirchen*. Recessu Wormatiensi de a. 1518. Maximilianus I. in Proemio seipsum vocat: *erwählten Kayser, Vogt und Schirm-Herrn der Christenheit*. R. I. Spirensi de a. 1529. §. 1. *Ihr Kayserliche Maiestat als der Oberst Haupt und Vogt der Christenheit*. R. I. Augustæ de a. 1530. §. 9. *Wie uns als Römischen Christlichen Kayser, Oberstem Vogt und Schirm-Herr der H. Christl. Kirchen, von Amtswegen gebührt*, & §. 10. R. I. Spirensi 1541. §. 19. *Vns als Advocaten und Beschirmer der Christlichen Kirchen*. R. I. Augustæ 1548. §. 6. Idem Imp. in Diplomate Conrado Episcopo Herbipolitano super Aduocatia Monasterii Eberacensis apud HERTIVM de Iactit. vulgo Ord. Cisterc. Libert. p. 283. dicit: *daß wir als Römischer Kayser, und der Kirchen, Clæster und Gottshäuser Oberster Vogt, Schutz- und Schirm-Herr &c.* Quare etiam SÄCHSISCH WEICHBILD art. VIII. *daß Ihm das Schwerdt die Kirche wieder alle Feinde des Glaubens zu verfechten befohlen*. MAGERVUS c. IX. n. 442.

** Art. I.

*** Testem habemus idoneum, qui vitam ipsius scripsit, RADEVICVM, qui lib. II. c. LIV. tali modo loquitur: *Fridericus ancipiti malo noui schismatis permotus, consilio Principum decreuit dare operam, ne quid exinde seu Status Ecclesiæ, seu Resp. Imperii detrimenti caperet. Audiens itaque utrumque electum in Episcopatus ordinem consecratum, alterum ab altero excommunicationis sententia condemnatum, sine iudicio Ecclesiæ controuersiam terminari posse non putauit. Auctoritatem autem congregandi Concilii, exemplo antiquorum Imperatorum, verbi causa Iustiniani, Theodosii, Caroli, sibi congruere putans, litisque decisionem legitimam esse non posse, nisi partibus hinc inde congregatis, considerans, ad citationem amborum Paparum, venerabiles viros & prudentes dirigit. Idem lib. II. c. LXIV. tradit, quod Imp. in Concilio Papiensi a. 1160. Archiepiscopos & Episcopos tali modo fuisset adlocutus; Quamuis nouerim officio ac dignitati Imperii penes nos esse potestatem congregandorum Conciliorum, praesertim in tantis Ecclesiæ periculis: (hoc enim Constantinus & Theodosius, nec non Iustinianus, seu recentioris memoria Carolus Magnus, & Otto Imperatores fecisse memorantur.)*

**** Patet hoc ex Litteris Maximiliani de Conuocatione & Celebratione Concilii apud GOLDASTVM Constit. Imper. Tomo vno p. 421. in quibus: *quum illis negligentibus, nos tanquam Imperator & eiusdem sanctæ matris Ecclesiæ aduocatus & protector, & quantum in nobis est, subuenire his tantis necessitatibus teneamur.*

Carolus V. vel omnibus constat, qui historiae Germanicae monumenta Recessusque Imperii * probe excusserunt. Transactionis potissimum Passauiensis atque Pacis Religiosae Historia de hoc satis testantur. Quanta cura in concilianda religione occupatus fuerit Ferdinandus I. & qua ratione non ferro, sed colloquiis potius atque Conciliis siue Nationalibus siue etiam Oecumenicis sit agendum, statuerit, THVANVS ** nos docet. Eadem mens erat Maximiliano II. Principi mitissimo, dum subditis suis tanquam Ecclesiae Aduocatus, vsum Calicis impetraret. *** Rudolphus II. licet Romano Clero nimium additus, se tanquam Ecclesiae Aduocatum gessit, Silesiis, Bohemisque per Maiestatis litteras Religionis libertatem concedendo **** Matthiam vero atque Ferdinandum II. Zelus Religionis Pontificiae a proposito plane diuertit, maxime, dum turbis intestinis detinerentur plurimum. Iura tamen auctoritatemque Aduocati Ecclesiae iterum exercuit Ferdinandus III. Imp. idque per Pacem Westphalicam. Per hanc enim, reclamante licet & pene fremente Pontifice, Religionis Euangelicae securitas fuit stabilita, tot Episcopatus atque Monasteria seculo addicta, quod ipsi tanquam Ecclesiae Aduocato omnino competeat. Qui subsecuti sunt Impp. Augustissimi, Leopoldus inquam, Iosephus, atque qui nunc Imperii habenas tenet felicissime CAROLVS VI. adferendo Imperii Iura contra Episcopum Romanum ***** Eiusdemque attentata, Defensores egerunt Protectoresque Ecclesiae. Ex vniuersali hoc Impp. Iure sequitur Aduocatia Impp. particularis, quam in sedem Romanam, diuersos Episcopatus atque Monasteria exercent. Sedis Romanae Aduocati a Carolo atque Ottone M. originem ducere, vel in vulgus notum est, quibus etiam & Successoribus Ius ordinandi Papam per singularem Legem Regiam fuit concessum. ***** Hoc tamen Aduocati Romanae Ius in Successoribus Impp. Germanicis sapissime fuit continuatum. Exemplo nobis sit Otto III. qui dum Imp. factus etiam Aduocatus Ecclesiae S. Petri constitutus esse dicitur. † Idem de Henrico II. testantur Historiae. †† Lotharius Imp. Innocentium Papam a Petro Leone deiectum tanquam Sedis Romanae Aduocatus, armata manu restituit. ††† Fredericus I. Imp. in Instructione pro Rainaldo Cancellario, ad Regem Galliae legato, se vocat specialem Romanae Ecclesiae Aduocatum. †††† Adgnouerunt hoc etiam ipsi Pa-

A 2

pæ

* Ipse enim Carolus R. I. Spir. de a. 1544. §. 77. sibi incumbere dicit, vt prospiciat, qua ratione dissidia religionis zu Christl. Vergleichung und Erörterung gebracht werden mæcht, inmassen dann Wir, in Krafft unsers obliegenden Kayserl. Ampts zu befærdern schuldig. Idem confirmatur per R. I. Augustanum 1548. §. 13.

** Lib. XXXVI. p. 286. de eodem: Princeps prudentia, iustitia, liberalitate, mansuetudine, assiduitate, vigilantia nulli secundus, sed supra eas omnes virtutes, pietatis in illo & pacis in domo Dei constituenda precipuum studium fuit, nam vt in impetu Turcorum, cui impar viribus erat, sustinendo ac frangendo mora & arte vti optimum facto experientia didicerat, sic & in religionis negotio non igne & ferro grassari, ad quod ipsum & Galliae regem plerique hortabantur, sed Colloquiis, Disputationibus, amicis collationibus, Comitibus denique siue nationalibus, siue oecumenicis, rem gerere tutius indicabat.

*** THVANVS lib. XXXV. ineunte & lib. LXII. p. 134. in negotio autem religionis, quod in Germania multis abhinc annis agitatum est, eam rationem seruauit, vt cum a sacris maiorum nunquam recederet, non propterea Protestantibus suspectus fuerit, mediam emendationis viam tota vita consecratus: cui etiam post concilium Tridentinum ad finem perductum institit, impetrato suis calicis usu a Pontifice; quem & pro sacerdotum coniugio saepius interpellauit, sed nullo exitu.

**** De his s. H. G. diff. XXXIV.

***** Dictum de eo fuit vberius in CHRISTIANI GOTTLIEB BVDERI Vindictis Iuris Imperatorii aduersus Urbis Romae Episcopos, me Praeside Anu. 1717. ventilatis.

***** Dictum de eo in SYNTAGM. IVR. PVBL. diff. X. §. XXX. Egit de eodem etiam IACOBVS BERNHARDVS MVLZIVS Repræs. Imperii p. I. c. VII. §. IV.

† DITMARVS lib. IV. p. 353. in ascensione Christi quæ tunc erat 12. Kal. Iunii anno ætatis suæ XV. regni XIII. Indictione octaua ab eodem unctionem Imperialem percepit & Aduocatus Ecclesiae Sancti Petri efficitur.

†† DITMARVS lib. VI. p. 399. & Rex Henricus a Papa Benedicto, qui tunc præ cæteris antecessoribus suis maxime dominabatur, mense Februario in orbe Romulea cum ineffabili honore suscipitur, & aduocatus S. Petri meruit fieri.

††† Extat Diploma Lotharii de a. 1133. apud SCHATENIVM Ann. Paderborn. lib. VIII. p. 730. in quo: Maiestatis diuinæ dispensationi, & consilio placuit, nos patronum, & defensorem sanctæ Romanæ ecclesie statuere, ideoque necesse habuimus pro ipsius liberatione propensius laborare. s. H. G. diff. XVI. §. XXV.

†††† Apud GOLDASTVM Const. Tomo III. p. 341.

pæ Romani. * Quare adhuc hodie ab Imperatore, dum coronatur, Consecrator qua-
rit: num Rex fidem Catholicam & Apostolicam seruare, sanctis ecclesiis ecclesiarumque
ministris fidelis esse Tutor ac defensor velit. Eadem Aduocati Sedis Romanæ Iura tribu-
unt Imp. Capitulationes etiam hodiernæ, ** licet Protestantes desuper cauerint,
ne hoc ipsis vergat in Præiudicium, cum potius ratione Ecclesiæ vniuersalis etiam ho-
rum Iura defendere teneatur. *** Nec tamen Romanæ solum Ecclesiæ Aduocatum agit
Imperator, sed etiam omnium in vniuersum Germaniæ Episcopatum. **** Testatur
de eo insigne Diploma Conradi III. Imp. quod cum hanc materiam plurimum illu-
stret, ex CHIFFLETIO, ***** qui ex Tabulariis Brabantinis primus illud produxit, inte-
grum hic adducemus: *Conradus Diuina fauente clementia Romanorum Rex Secundus*
(alias Tertius) tanquam Aduocatus Primus & Defensor Romanæ Ecclesiæ, & Omnium
Ecclesiarum, Ecclesiasticarumque personarum, & bonorum eorundem sub sacro Romano Im-
perio existentium, attendens nulli licitum esse alicuius Ecclesiæ Aduocatiam vsurpare, nisi
banno regio ad hoc esset institutus; quodque personis Ecclesiasticis graue esset, propter longinqui-
tatem terrarum, præsentiam Regis adire, propter indigentiam eorundem: ea præpter illu-
strem Godefridum Ducem Lotharingiæ & Marchionem, atque Comitem Louaniensem, o-
mnium Ecclesiarum, Ecclesiasticarumque personarum, & bonorum eorundem sub Principa-
tu Lotharingiæ constitutorum, & Successores ipsius Dominos Louanienses, seu Brabantie
Dominatum obtinentes, pro tempore existentes, Aduocatos instituimus; mandantes, vt no-
mine Imperii contra omnem inquietationem, Ecclesiasticas personas, & earum bona tue-
antur & defendant; ita quod ab ipsis nihil per Potestatem recipiant aut exigant, præter Ius
Aduocatiæ; quia Aduocati non debent esse depredatores, sed defensores Ecclesiarum &c.
Adgnouit hanc Ecclesiarum Aduocatiam Fridericus I. Imp. prout ex Diplomate ipsius
Goslariensi Ecclesiæ a. 1188. concessio ***** patet, in quo: *Cum omnium sub imperio nostro*
Ecclesiarum curam geramus, eis tamen, quæ specialem ad nos & imperium habent respe-
ctum, decet nos specialem serenitatis nostræ gratiam impendere. Et in alio clarius: Cum
ad omnium Ecclesiarum tuitionem atque protectionem iure intendere debeamus, specialiter
tamen ad eas conseruandas atque protegendas, quæ nobis speciali dilectione ac ratione sem-
per fuerunt & sunt, obnixè nostra versetur intentio. Adgnouit eandem Synodus Tici-
nensis, † in qua decernitur: *Suggerendum est beatissimis Imperatoribus, quia hi qui mo-*
nasteria & Sinodochia sub defensione sacri palatii posuerunt, ideo fecisse probantur, quod
a nullo melius quam a summis principibus peragenda crediderint. Hinc de Ludouico
Germanico tradit RATPERTVS, †† quod regia potestate S. Galli Monasterium, cum
omni-

* Urbanus II. in Priuilegio Monasterio Hirsaugiensi concessio, apud TRITHEMIUM ad a. 1099. *Aduo-*
catum autem Imperatorem Romanum, qui & noster Aduocatus est, præscimus. Quare SÆCH-
SISCH WEICHBILD art. VIII. daß der Kayser dem Stuhl zu Rom vorstehen soll von St. Peters we-
gen, davon er auch Römischer Vogt heisse. Idem confirmatur per c. Venerabilem X. de electio-
ne, c. Romani de Iureiurando Clem. Quare etiam Theutonicis dicit consensum esse Regimen
Ecclesiæ Gregorius VII. Papa c. 15. dist. 5. de Consecratione.

** Capit. Iosephina & Carolina art. I. *Daß wir in Zeit solcher unser Königlichén Würden, Amt*
und Regierung, die Christenheit, den Stuhl zu Rom, Pabstl. Heiligkeit und Christliche Kirche,
als derselben Advocat in gutem ireulichen Schutz und Schirm halten sollen und wollen.

*** CAPIT. CAROLINA art. I. sub finem: *Soviel aber in diesem Articul den Stuhl zu Rom und Pabstl.*
Heiligkeit betrifft, wollen die der Augsbürgischen Confession zugethane Churfürsten vor Sich und
Ihre Religions-Verwandten, Fürsten und Stände (innschlußig derselben Religion zugethanen freyen
Reichs-Ritterschafft) Uns damit nicht verbunden haben, gestalten denn auch gedachte Aduoca-
tia dem Religion- und Profan- auch dem Münster- und Oßnabrückischen Friedens- Schluß zu
Nachtheil nicht angezogen, noch gebraucht, sondern denen obgedachten Churfürsten und samt-
lichen ihren Religions-Verwandten im Reich gleicher Schutz geleistet werden solle, wie Wir Ih-
nen Churfürsten und samtlichen Ihren Religions-Verwandten auch solches, Krafft dieses, ver-
sprechen, und uns hiermit dazu verbinden. IO. EVRCARD ROESLER de Protectoriis Cæsareis cap.
X. §. I. MARTIN BOECKELS de Iure Protectionis Clientel. p. III. c. I. n. 35. IO. PHIL. SLEVOG-
TIVS de Aduocatia Imp. Eccles. §. XXXIV. MVLTVIVS Repras. Imp. p. II. c. VII. §. I. & po-
tissimum IO. CHRISTIANVS MÜLDENERVS Dissertatione de Aduocatia & Protectione Imp. Ecclesiis
utriusque Religionis debita.

**** Prout etiam defendit MVLTVIVS Repras. Imperii p. II. c. VII. §. VII. IX. FRID. NITSCHIVS ad
Capit. Iosephi c. IV.

***** *Alfatia vindicata c. II.*

***** Extat hoc & insequens Diploma in LEVCKFELDI Appendice ad Antiquitates Paldenses p. 286.

† C. XIX.

†† De Gas. S. Galli c. VIII.

P R Æ F A T I O.

omnibus ad illud pertinentibus suscepit. Adgnouerunt illud vel a primis temporibus Germaniæ Episcopi. Testantur de eo ANNALES BERTINIANI. * *Episcopi aiunt, se suasque Ecclesias Ludouico Balbo ad debitam defensionem & canonica priuilegia sibi seruanda commendauerunt.* Facit quoque in rem egregius locus DITMARI, ** qui, ipse Episcopus Merseburgensis, sic loquitur: *eo tempore quo supra memoratus Rex maxime vigeat, fuit in Bauaria quidam Dux Arnulfus nomine, præclarus in mente pariter & corpore, qui omnes episcopatus in his partibus constitutos sua distribuere manu singularem habuit potestatem, sed cum hic post varios virtutum suarum ornatus vitam hanc finisset, successorum suorum nulli tantum reliquit honorem, quin potius Reges nostri & Imperatores summi Rectoris vice in hac peregrinatione præpositi hoc soli ordinant, meritoque præ ceteris pastoribus suis præsumunt, quia incongruum nimis est, ut hi quos Christus sui memores huius terræ Principes constituit, sub aliquo sint dominio, absque eorum qui exemplo Domini benedictionis & Coronæ gloria, mortales cunctos præcellunt.* Sic etiam CONRADVS VRSPERGENSIS: *** *ipsi Imperatores nihil huiusmodi iuris præsumpserunt sibi vindicare, præterquam illud quod pertinet ad dominium totius terræ, ut sub protectione sua eas susciperent, & priuilegiis suis munirent, & fideliter defenderent.* Quare Gundelandus Abbas, Laureshamense Monasterium cum omnibus illuc pertinentibus in manus & mundebur-dem gloriosi regis Caroli tradidit, quatenus priuilegiis insigniretur regalibus. **** Ex eadem ratione Bernhardus Claraualensis Abbas ad Lotharium Imp. scribit: ***** *non est meum hortari ad pugnam, est tamen aduocati Ecclesiæ arcere ab infestatione Ecclesiæ schismaticorum rabiem.* Idem ad Conradum Imp. ***** *utrumque interesse Cæsaris constat, & propriam tueri coronam & Ecclesiam defensare; alterum Regi, alterum conuenit Ecclesiæ Aduocato.* Accedit singularis in quosdam Episcopatus Imp. Aduocatia. Brixensem equidem Episcopatum Fridericus I. Imp. in specialem suscepit protectionem, Diplomate a. 1155. † euulgato: *Quapropter iubemus, ut prædictus Episcopus & ecclesia, cui ille autore Deo præest, cum omnibus moderno tempore iuste & legaliter ad eam aspicientibus terris, & hominibus, & ceteris rebus sub nostra defensione, & in mundiburdio consistent.* Licet Martinus V. Episcopus & Capitulum Brixien- se professi fuerint, hanc Ecclesiam sub aduocatione Sigismundi, Austriæ Ducis fuisse constitutam. †† Hildesheimensem Episcopatum Henricus II. sub tuicionem & mundiburdium recepit, ††† licet Aduocatos habuerit speciales. †††† Paderbornensem Episcopatum sub tuicione & immunitatis defensione constituit Ludouicus Pius. ††††† Passauiensem Episcopatum eodem modo suscepit Arnolphus ††††† atque Otto II. Imp. * Fridericus I. Imp. eiusdemque filius Henricus VI. dicuntur Aduocati Spirensis Ecclesiæ. ** Præcipue vero Cistercienses Monachi eam iactant Prærogatiuam immunitatemque, ut ipsorum Monasteria nullo alio gauderent Aduocato, quam Imperatore. Prouocant ad Priuilegium Friderici II. de a. 1240. *** qui se Ordinis patronum fuit professus, atque Caroli IV. a. 1361. Monasterio Kœnigs-Brunn concessum, in quo Monasteria Cisterciensis Ordinis saltim Imp. Aduocatiæ reseruantur. **** Exemplum præbet Maulbrunnense Monasterium Diœcesis Spirensis, de quo Fridericus I. an. 1156. ordinauit: ***** *statuimus quoque edicto imperiali sancientes ne sepedita Ecclesia per omnes possessiones suas præter*

B

no-

* Ad a. 877.

** Lib. I. p. 329.

*** p. 325.

**** CHRON. LAVRISHAM. ad a. 776.

***** Ep. CXXXIX.

***** Ep. CCXLIII.

† Extat apud LVNIGIVM *Spicil. Eccles. Tom. II. p. 1089.*

†† Ex FELICIS MALLEOLI Operibus hoc exhibet HERTIVS *de Iact. vulgo Ord. Cisterc. immun. p. 178.*

††† LVNIG p. 256.

†††† LVNIG p. 258.

††††† LVNIG Tom. II. p. 696.

†††††† Apud MAGERVM c. V. p. 147.

* LVNIG Tom. II. p. 763.

** CRYSIVS *Ann. Sueu. lib. XI. p. II. p. 494.*

*** De hoc testatur AVB. MIRÆVS *Chron. Cisterc. p. 152.*

**** Apud BESOLDVM *Docum. Württemberg. p. 647. Wann niemand Grawes Ordens Vogt seyn soll, dann Wir und das Reich alleine.*

***** Extat inter DOCUMENTA WÜRTENBERG. p. 195.

P R Æ F A T I O.

nostram personam vel successorum nostrorum in regno aliquem aduocatum habeat. Idem confirmauit Henricus VII. Friderici II. Imp. filius, Rex Romanorum an. 1232. * tenore presentium ipsi ecclesie in perpetuum confirmamus, & quia totalis aduocatus sumus ecclesie memorate, promittimus, vt aduocatiam velle pretaxate a nobis & Imperio nunquam alienemus per obligationem & vendicionem, vel infodationem & si in contrarium fecerimus immemores, decernimus nichil esse. Et post hunc a. 1255. Guilielmus Batauus ** atque an. 1401. Rupertus Imp. *** Monasterium Eberacense Conradus IV. Rex Romanorum singulari Diplomate an. 1240. **** in protectionem suam suscepit, his verbis: *Hac siquidem ratione ad modernorum & futurorum plenam noticiam peruenire cupimus & protendi: quod nos ad supplicationem Alhardi, venerabilis Abbatis de Eberaw, sui que conuentus, Cisterciensis ordinis, fidelium nostrorum, salubriter ad imitationem viuorum progenitorum nostrorum, ipsam Ecclesiam Ebracensem cum personis & omnibus bonis suis, & specialiter cum pradio de Schwabach, cum attinente sibi parochia eiusque pertinentiis, sub nostrae & Imperii protectionis presidio assumimus, speciali autoritate paterna, qua fungimur, & nostra firmiter statuentes, vt, sicut Ordo Cisterciensis ab omni Aduocatorum genere iuxta primariam institutionem suam semper liber extitit & immunis, sic deinceps eadem Ecclesia (excepto solo Romanorum Imperatore) nulli prorsus Aduocatorum (nisi cui voluntarie sese subiecerit, ita quod velle suum postea valeat immutare) per pradia & possessiones suas aliquatenus sit subiecta. Eiusdem Ordinis est Monasterium Bebenhusanum, quod sub protectione sua & defensione constructum esse dicit Henricus IV. Imp. ***** Idem de Kayfersheimensi Abbatia testatur Fridericus II. Imp. per Priuilegium an. 1217. concessum. ***** Ea propter notum facimus, Ordini Cisterciensi specialiter dilectione inharere cupientes, Casareensem Ecclesiam quae est eiusdem Ordinis Cœnobium, in protectionem & tuitionem nostram suscipimus. Idem an. 1346. confirmauit Ludouicus Bauarus Imp. † atque an. 1434. Sigismundus. †† Monasterio Rothenmünster Fridericus II. Imp. an. 1237. ††† concedit: sub nostra & Imperii protectione, & fauore speciali recipere dignaremur Aduocatiam ipsius monasterii, & pradiorum suorum prout ex generali approbata consuetudine & immunitate Cisterciensis ordinis nobis & imperio pertinent pleno iure in nostra reseruantes & Imperii ditione, & nullo futuro tempore a nostris & Imperii manibus alienari, vel subtrahi permittentes. Et paucis interiectis: in nostram & Imperii protectionem & fauorem nostrae gratiae recepimus specialem Aduocatiam ipsius monasterii ad nos iure speciali spectantem, permittentes in nostris & Imperii manibus retinendam, & quod nunquam eam a nobis alienari vel subtrahi permittemus. Verum, quanta etiam sit Cisterciensis Ordinis, quam iactant, prerogatiua, non desunt tamen Exempla diuersorum Monasteriorum huius Ordinis, quae alios aequè obtinuerunt Aduocatos. Sic Ludouicus Bauarus Ulrico Würtenbergico, suo & Imperii nomine an. 1338. mandat, vt Monasterium Herren-Alb, tanquam Aduocatus protegat: †††† daß du dich der vorgenanten Apptes, Convents und auch Clowsters, von vnsern und des Reichs wegen, annemest, und sie schirmest, und auch vor allermenglich Ir Schirmer seyst. Albertus I. tanquam Austriae Archi-Dux de Monasterio Kœnigs-Brunn definit: †††† obligantes nos, & vniuersos heredes nostros, ad tuitionem dicti abbatis super premissis aliumque seu alios abbates in eodem Monasterio pro tempore statuendos. Hoc etiam Monasterium postmodum Aduocatiæ Würtenbergicae fuisse subiectum, ipse BESOLDVS ††††† nos docet, licet Immunitatis Monasteriorum Ordinis Cisterciensis strenuus alias fuerit defensor.*

Maul-

* p. 801.

** p. 803.

*** p. 825.

**** Extat apud CASP. ERVSCHIVM *Monast. Germ.* p. 149.

***** Singulari priuilegio, quod extat apud ERVSIVM *Ann. Suen. p. II. lib. XI. c. II. & in DOCVM. WÜRTENBERG.* p. 362.

***** *Spicil. Eccles. Tom. II.* p. 328.

† LVNIG p. 329.

†† In huius priuilegio continetur: daß wir sie, ihr Closter, Lēuthe und Gütber, die sie haben, und fürbas gewinnen, niemandt zu Vogten oder zu Vogtrechten empfelchen.

††† Extat priuilegium apud LVNIGIVM *Spic. Eccl. Tom. III. Suppl.* p. 298.

†††† Extat inter DOCVM. WÜRTENBERG. p. 154.

††††† Inter DOCVM. WÜRTENBERG. p. 642.

†††††† DOCVM. WÜRTENBERG. p. 694.

Maulbrunnense Monasterium auctoritate Rudolphi Habsburgici Fridericus Spirensis Antistes, singulari scripto de an. 1280. * sub suam protectionem suscepit & tutelam. A Spirensi Episcopo hæc Abbatia peruenit ad Palatinos. Postquam autem Maximilianus I. Imp. eandem Philippo Palatino adeptam Ulrico Würtembergensi, *mit dem Schirm, und der Weltlichen Obrigkeit hohen und niedern Gerichten* addixisset, Abbas & Conuentus an. 1504. speciali pacto sese obligarunt, *den gedachten unnsern Gnedigen Herren, Hertzog Ulrichen, Seiner Fürstlichen Gnaden Erben und Nachkommen des Fürstenthumbs Württemberg, zu rechtem Erplichen Schutz- und Schirmherren uff Römischer Königlichcr Maiestet Mandat uff und angenommen haben.* Monasterium in Walckenrieth licet Otto IV. Imp. in suam & Imperii protectionem & speciale patrocinium suscepisset, ** diuersos tamen & ipsum elegit Aduocatos Comites Clettenbergicos, Hohnsteinienses & Werningerodanos. *** Monasterii Pegauiensis Aduocatiam Philippus Sueuus Imp. Friderico, Sommerseburgico Comiti, qui etiam de Groitz dictus est, concessit. **** Kayfersheimensis Monasterii Aduocatiam cum iure Territorii petit Palatinus Elector, renitente licet Abbate, cum Monasterii Conuentu. ***** Eberacensis Monasterii iura Carolus V. per singulare Priuilegium an. 1521. ***** Herbipolitano Episcopatu addixit: *dem Ehrwürdigen Conraden Bischoffen zu Würtzburg, Vnserm Fürsten und lieben Andächtigen seinen Nachkommen und Stifft daselbst, das vorgedacht Closter Ebrach mit seinen Leuthen, Gülden, Güthern und Zugehörungen, Schutz- und Schirms-Weise ewiglich incorporirt, eingeleibt und zugetheilt haben.* Hinc Abbates Episcopum Herbipolitenum vocant: *Ihren und des Closters gnädigen Lands-Fürsten, Erb-Schutz- und Schirm-Herrn.* † De Monasterio Seligenthal in Diœcesi Ratisbonensi IONGELINVS †† exhibet Chartam foundationis, in qua Lodemia Bauariæ Ducissa disponit: *ut filius eius Dux & Successores bonorum Monasterii perpetui sint Indices & Defensores.* ††† Eadem ratione Abbas Monasterii Brumbacensis in Franconia †††† Comitem Wertheimensem vocat *unsern Gnädigen Herrn als Schirm-Herrn*, ad eandemque subiectionem ex Mandato Rudolphi II. Imp. de an. 1586. †††† fuit obligatus: Monasterii Ergenthal Aduocatiam Fridbergensium Burggrauiio singulari Diplomate confirmauit Carolus V. Imperator. ††††† atque Maximiliano II. * Immo in Burgundico Ducatu Cisterciensis Ordinis Monasteria Ducibus tanquam Patronis, ipse MANRIQUE, Annalium eius Ordinis Scriptor comprobauit. ** Illustre potissimum Exemplum præbet, quod Rudolphus Habsburgicus, Philippo Francorum Regi Monasterium Aureæ Vallis, Cisterciensis Ordinis, diœcesis Treuirensis, singulari Epistola *** commendat, hoc tenore: *Celsitudinem vestram attente rogandam duximus & hortandam, quatinus pro diuina sacrique Romani Imperii reuerentia, & pro vestra salute, nostram in hoc casu absentiam supportantes, prædictis abbati & conuentui vice nostra & auctoritate præfati imperii iuxta continentiam priuilegiorum, quæ ipsis concessisse dinoscimur, in personis & rebus quibuslibet, nec non super omnibus libertatibus sibi per quoscunque concessis & iuribus, contra quoscunque cuiuslibet conditionis, qui aduersus eosdem violenter aut iniuriose proteruiant; sal-*

* DOCV. WÜRTENBERG. p. 808.

** Extat Diploma apud LVNIGIVM *Spicil. Eccl. Tomo III. p. 847.*

*** HENR. ECKSTORMIVS *Chron. Walckenried. p. 36. 278.* De his plenius LEVCKFELD *Antiquit. Walckenried. p. II. c. II.* Extant etiam Diplomata apud LVNIGIVM p. 855. 856.

**** *Chron. Montis Sereni p. 147. 149.*

***** In Camera adhuc caussa ventilatur. Vtraque pars scriptis causam suam defendit. A parte Palatini prodit: *Deductio Palatino-Neoburgensis*: A parte Monasterii: *Kurtzer und wahrhafter Bericht Herrn Iohann, Abbt zu Kayfershaim wegen des Pfeltzischen Erb-Schutzes, Gerechtigkeit und Lands-Fürstlichen Obrigkeit* 1608. 4.

***** Extat apud HERTIVM p. 248. Vid. etiam IO. IAC. DRACO *de Orig. & Iure Patriciorum c. VI. n. 20.*

† Ex Actis hoc demonstrat HERTIVS *de Iactit. vulgo Ord. Cisterc. Libert. Sect. II. §. XII.*

†† *Not. Abb. lib. III. p. 12.*

††† Extat Diploma apud HERTIVM p. 246.

†††† Prout ex Wertheimischen Gegen-Bericht adlegat HERTIVS c. I. p. 220.

††††† Extat apud HERTIVM p. 252.

†††††† Extat illud apud HERTIVM p. 277.

* P. 280.

** *Tomo I. c. III. §. 8. ad a. 1198.*

*** Extat illa Noribergæ 1276. data, apud EDMVNDVM MARTENE *Anecdotorum Tomo II. p. 1555.*

P R Æ F A T I O.

no iure ipsius imperii, vestra gratiosa defensionis, & opportuna protectionis auxilium, patrocinium & leuamen ex regia bonitate dignemini tam libenter quam liberaliter impertiri. His Exemplis satis constabit, sub alio etiam Aduocato, quam Imperatore stare posse Cisterciensis Ordinis Monasteria, quidquid etiam MAGERVUS subinde opponat. * Neque tamen Cisterciensis saltim Ordinis, sed etiam Benedictinorum sæpe Aduocatos egerunt Imperatores. Celeberrimum huius Ordinis Monasterium est Hirsaugienſe, cui Vrbanus II. per Priuilegium anni 1099. ** concessit: *Aduocatatum autem Imperatorem Romanorum, qui & noster aduocatus est, præſicimus: Propter multiplices tamen eius curas & dispositiones regni, liceat Abbati & fratribus de familia de Calve eligere, si idoneus inuentus fuerit.* Fridericus II. vero Imp. Monasterio an. 1223. concessit: *** *statuimus insuper & sancimus, quod postquam Aduocatia eiusdem Monasterii ad manus nostras, & Henrici Illustris Romanorum Regis Karissimi filii nostri peruenerit a manibus nostris & heredum nostrorum alienari vel distrahi numquam possit, nec liceat nobis aut heredibus nostris in ipsa Aduocatia subaduocatatum constituere, nisi quem Abbas & Conuentus eiusdem Monasterii postulauerint sibi dari.* Eiusdem Ordinis est Monasterium Laureacense, cuius Aduocatiam Rudolphus Habsburgicus an. 1274. suscepit **** his verbis: *ad instantem etiam eorundem Abbatis & Conuentus, & piam supplicationem eorum, Aduocaciam eiusdem Monasterii, omnium bonorum suorum præſencium & futurorum legitime conqui- rendorum, ubicunque sitorum, ac omnium Iurium suorum in nostram recipimus potesta- tem, ita vt nullum præter nos, vel quem eis propter necessitates aliquas pro bono statu ipsius Monasterii, deputandum duxerimus, habeant aduocatatum.* Antiquissima Abbatia S. Maximini olim sub Regiæ Tuitionis clypeo & potestate permansit, ***** vel sub Impp. mundiburdio, ***** licet Treuirenses Archiepiscopi eandem sibi postmodum vindicauerint. † Fridericus III. Imp. Elchingense Monasterium dicit †† Aduocatiæ Imperiali solummodo subiectum, *so mit Vogthey und Schirm, und aller weltlichen Obrig- keit allein uns und dem Heil. Reiche obn alles Mittel underworffen.* Id quod Maximilia- nus I. an. 1495. confirmauit. ††† De Monasterio Petershausen Fridericus II. *recipimus in specialem protectionem nostram Monasterium de Petridomo.* †††† Et Henricus VII. *pro- misimus dictas aduocacias ad manus nostras perpetualiter retinendas.* ††††† Ordinis Augustini Abbatiam Corbeiensẽ Ludouicus Pius, Carolus Crassus, atque Arnolphus Impp. sub suam tuitionem & specialem defensionem singularibus litteris constitue- runt. †††††† De eiusdem Ordinis Monasterio Roth extat Priuilegium Friderici I. Imp. de an. 1179. * in quo: *præcipientes & statuentes quatenus super ipsam Domum Rotha, vel super Ecclesias, aut villas, aut curtes, aut homines, seu quascunque Ecclesiæ illius pos- sessiones, aut pertinentias nemo vnquam Ius Aduocatiæ teneat, sed eadem ecclesiæ cum o- mnibus suis perttinentiis ab Aduocatis libera sub Imperatoriæ defensionis patrocinio quæta & inconcussa omni æuo deinceps permaneat.* Monasterio Weissenau Præmonstratenſis Or- dinis Fridericus I. Imp. a. 1164. ** concedit: *quod sint liberi & Immunes ab omni Aduo- cato, nec super se vnquam aliquem Aduocatatum habeant, præter solum Imperatorem Roma- num.*

* Plenius singula demonstrauit IO. NIC. HERTIVS in erudito Schediasmate, de *Iactitata* vulgo *Ordinis Cisterciensis Libertate ac exemptione a Superioritate & Aduocatia Regionum in S. R. G. Imperio Dominorum*, quod volumini Secundo Opusculorum ipsius accessit. Hic etiam contra MAGERVUM disputat qui *lib. I. c. I. n. 27. & c. V. n. 443.* omnes alios Aduocatos exclusit. Licet & ipse MAGERVUS *cap. I. n. 113.* fateri necesse habeat, etiam Cistercienses ad exemplum aliorum Ordinum alios quandoque sibi constituisse Aduocatos.

** Extat apud TRITHEMIUM *Ann. Hirsaug. ad a. 1099. & inter DOCVM. WÜRTEMBERG. p. 550.*

*** Inter DOCVM. WÜRTEMBERG. *p. 556.*

**** Inter DOCVM. WÜRTEMBERG. *p. 731.*

***** Prout in Diplomate Ottonis M. apud ZYLLESIVM *p. 11.*

***** In Diplomate Ottonis M. apud ZYLLESIVM *p. III. p. 19.*

† Licet NICOLAUS ZYLLESIVS multa cura Defensionem Abbatiae Imperialis S. Maximini suscepit, *Co- loniæ 1648. f.* quæ tamen in omnium manibus haut reperitur.

†† In Diplomate apud LVNIGIVM *Spicil. Eccles. Tom. III. p. 275.*

††† Extat apud LVNIGIVM *p. 276.*

†††† Apud LVNIGIVM *p. 412.*

††††† LVNIG *p. 413.*

†††††† Extant apud LVNIGIVM *p. 59. 70. 72.*

* Apud LVNIGIVM *p. 453.*

** Extat apud LVNIGIVM *Spicil. Eccles. Tom. III. p. 748.*

*Quare etiam in Diplomate Friderici I. Imp. de an. 1152. apud AVBERTVM MIRÆ-
VM * Aduocatia Ecclesiæ Marsnensis in agro Falcoburgensi dicitur ad regnum perti-
nere. Idem ** Chartam exhibet, in qua: Hoc etiam latere posteros nolumus,
quod singula Ecclesiæ S. Remigii priuilegia in præfatis possessionibus nullum specialiter Ad-
uocatum determinant, nisi Regem Romanorum. Et in diplomate, quod S. Lamberti
Cænobio in Carinthia Otto II. Imp. concessit, *** sic habetur: sic & ipse locus & in
eodem loco, Deo & S. Lamberto militantes, sub nostri sint mundeburdii defensione susce-
pti. De Monasterio Nieder-Münster Henricus II. Imp. **** Nos ergo, ob diuinum amo-
rem pie eius annuentes petitioni, per hoc nostræ Maiestatis insigne, præfatum Monasterium,
nostræ, nostrorumque post nos Successorum, Regiæ & Imperiali perpetuæ defensioni subi-
cimus. Ab hac tamen Aduocatia, quæ Maiestatis Iure in certa quædam Monasteria com-
petit Imp. distinctum est Ius Protectionis Generalis, quod Imp. in omnia plane Mo-
nasteria conueniebat. Patet hoc ex Priuilegio, quod Monasterio Schüffenrieth, Præ-
monstratenfis Ordinis an. 1240. concessit Conradus IV. Rex Romanorum, in quo pri-
mum: Cænobium idem - - sub nostræ & Imperii Protectionis præsidio recipimus speciali.
Deinde sequitur: Volentes & statuentes nihilominus, ut idem claustrum, sicut & alia
Cænobia immediate pertinentia Romanæ Sedi priuilegiata libertate gaudeat, in eo, quod
iure Aduocatitio nec nobis, nec alteri cuiquam sit obnoxium, aut ratione seruitii teneatur.
Patet hoc etiam ex Priuilegio Friderici II. Imp. quod Monasterio S. Crucis Ord. Ci-
sterciensis in Archi-Ducatu Austriæ a. 1225. ***** concessit, in quo: inhibemus omnino, ne
quisquam Monasterii, aut ullius prædii vestri Aduocatiam in feudo a quoquam habeat, vel
habere nullo nomine aut iure valeat, nec donationis alicuius prædii ratione, seu commissa
aut expedita Defensionis occasione, vel quasi a primogenitoribus hereditaria successione No-
men & Ius Aduocati in vos aut vestra sibi quispiam vindicet & assumat. Et paucis in-
teriectis: Defensorem vobis eum duntaxat, quem vos ipsi ad hoc elegeritis, deputamus, &
habere concedimus, cui in vestra defensione, in contractibus, in causis ciuilibus & in aliis
ciuiliū negotiorum transactionibus, nostræ Vicis executionem in feudo habendam, non per-
petuo obtinendam, neque heredibus relinquendam, sed salua Vestra libertate, committi-
mus; ita ut liberum vobis esse debeat, recusare eum & alterius Defensionem vos, & vestra
committere. Huius distinctionis etiam insigne argumentum præbet Rudolphi, Co-
mitis de Hohenberg Diploma de an. 1318. ***** Monasterio Bebenhusano cenceßsum,
in quo: omnia & singula bona, tam mobilia, quam etiam immobilia, præfato monasterio
quocumque modo vel iure pertinencia, ad nostram protectionem ac defensionem recepimus
& in hiis recipimus specialem. Consistentes insuper, quod nos bona Monasterii antedicti
non ut Aduocatus eiusdem Monasterii, sed tanquam ipsius Promotor atque Defensor,
quamdiu ante dictis dominis placuerit, defensare & gubernare debemus pro viriū nostra-
rum posse. † Sic Rupertus Imp. Protectionem Monasterii Heilspruck concedit Ludouico
filio & successoribus eiusdem, Comitibus Palatinis, also daß sie allewege eyn Pfaltz-Grave
von uns unsern nachkomen und des Ricks wegen schirmen sol uf allen rechten die yn und
irem Gotteshuse zu recht und von alters zugehorend. Idem Imp. Eberacensi Monaste-
rio in Episcopatu Würtzburgensi Protectorem, zu einem Schirmer dedit Ditericum Fuchs,
Equitem, das er das Closter mit allen sinen Zugeborungen von unsern und des Ricks
wegen versprechen, verantworten, schützen und schirmen sal, gem allemanylichen wo yn das
danne not ist. Carolus IV. Monasterio von Czymmern Ordens von Cytel, Diocesis Au-
gustanæ facultatem concessit: das sie solten und mochten yn einen Vogt und Schirmer neh-
men, der sie von sinen und des Ricks wegen in allen iren Sachen beschirmen und verthe-
digen sollte bis an sin oder siner Nachkommen widerruffen. †† Hoc autem certum, quod
si Imp. Aduocatiam alicui concedat, supremam semper apud eundem residere,
prout etiam adsertum videmus a MAGERO. ††† Neque tamen soli Imp. vi Maiestatis*

C

com-

* Donat. Belg. lib. II. c. LI.

** C. XCV.

*** WOLFG. LATZIVS de Migrat. Gent. lib. III. p. 60.

**** Extat apud HVNDIVM Metrop. Salisburg. Tomo II. p. 406. ed. nov.

***** Extat apud IONGELINVM lib. IV. p. 19.

***** Extat inter DOCVM. WÜRTENBERGICA p. 400.

† Plura exempla vide apud HERTIVM sect. III. §. XV.

†† Exhibet hæc exempla SCHILTERVS I. P. lib. I. Tit. XXV.

††† C. IX. n. 804. seqq.

P R A E F A T I O.

competebat Aduocatia in Monasteria atque Episcopatus, sed etiam Principes non defuerunt, qui ex Domini Supremi Iure idem Ius exercuerunt. * Primis quidem temporibus, dum maior Impp. in Prouincias, Statusque Germaniae esset auctoritas, non nisi ex illorum concessione hoc iure fuerunt vsi, vsque dum eadem cum ipsa Statuum Superioritate sensim ad crescerent. Exemplo nobis sit Arnolphus Bauariae Princeps, cui Ius constituendi totius Prouinciae Episcopos concessit Henricus Auceps Germaniae Rex, ** Henrico Leoni Saxoniae Bauariaeque Duci Fridericus I. Imp. auctoritatem concessit Episcopatus dandi confirmandique in omni terra Slauorum, quam ipsi vel primogenitores sui subiugauerant in clypeo suo & iure belli. *** Ex eodem hoc Supremo Aduocatie Iure Godefridus, Lotharingiae Dux Verdunensem Ecclesiam ab iniuriis subaduocatorum liberauit. **** Quare etiam dum Fridericum, Lotharingiae Ducem Alphonsus Romanorum Rex inuestiret, quantum Vexillum accepit in signum & inuestituram pro regalibus Imperatoriis in Monasterio S. Petri Metensis, & in alio Monasterio S. Martini Metensis, & quod debeat habere custodias Ecclesiarum in Ducatu suo. ***** De Friderico I. testatur OTTO de s. BLASIO: ***** *Regnum Burgundiae cum Archisoglio Arelatensi, quod Duces de Zeringen, quamuis sine fructu, tantum honore nominis iure beneficii ab Imperio, iam diu tenuerunt, a Bertolfo Duce extorsit, praestitis sibi trium Episcopatum Aduocatia cum inuestitura Regalium, sc. Laufenensis, Geneuensis, Sedunensis. Immo, Eugenius IV. Papa ipse Terras Cliuenses ab omni iurisdictione, potestate & Superioritate spirituali Coloniensis Archiepiscopi & Episcopi Monasteriensis eximit ac liberat, eademque iura Adolpho Cliuensi Duci, eiusdemque filio primogenito Iohanni concedit. † Tritum exinde oritur Prouerbum, Ducem Cliuiae esse Papam in suis terris. Adgnouit illud Georgius, Saxoniae Dux, Pontificiae licet religionis addictissimus, qui in controuersia circa Balliuam Thuringensem ab Ordine Teutonico ipsi motam, adserere non dubitauit: *Er ware in seinem Lande selbst den Pabst, Kayser und Teutscher Meister.* †† Quare etiam Theodoricus de Landsberg Monasteriorum suae ditionis se adgnoscat defensorem, de quo sequens testatur Diploma hactenus ineditum. *In nomine sancte & indiuidue Trinitatis. Nos Theodoricus Dei Gratia Marchio de Landesberg omnibus Christi fidelibus tam praesentibus quam futuris praesens scriptum inspecturis salutem in Domino. Quoniam fallax & sicut plurimum considerari potest fortitudo humana & vana huius seculi pulchritudo, praeteriens velut umbra, & sicut nos mane pertransiens, felices qui memorantes nouissima sua, operibus misericordiae debent tam feliciter inservire, ut in hac vita, concessa sibi diuinitus bona temporalia taliter dispensent, ut pro terrenis caelestia, pro transitoriis eterna felici commertio recipere mereantur. Cuius rei consideratione permoti OMNIVM DEO SERVIENTIVM VOLVIMVS ESSE DEFENSORES, specialiter tantum & praecipue conuentum sanctimonialium in Isenberch, una cum omnibus suis in nostram recepimus protectionem pariter & tutelam. Nolentes ut quisquam hominum nostrorum ipsas in suis bonis audeat perturbare. Has enim ipsas omni iure vti volumus, & libertate sicut a dilecti patris nostri Domini Heinrici Marchionis Misensis collatione & gratia libertatis tranquillitatem libere & quietissime tenuerunt. Quod autem burgenses nostri de Zwickowe hospitale ibidem constructum in prauidicium supradictarum sanctimonialium a parrochia, in qua primum fuit instauratum alienare nitantur penitus fieri nolumus. Nisi de ipsarum Dominarum fuerit voluntate. Præterea adhuc cauendum ne grauamen ipsis iam saepe dictis dominabus a quoquam possit deinceps in hoc exoriri, praesens scriptum nostri sigilli**

* Adgnouit illud MVLTVS, dum in Repraesent. Imperii p. I. c. VII. n. 25. ait: *Et sic pleraque Caenobia in Principum & Statuum ditionibus sita in eorum quoque Protectione & Aduocatia sunt, quamuis simul ipsorum superioritati quoad temporalia iam tum subiaceant.* Idem prosequitur §. XII. Demonstrantur etiam haec in diuersis scriptis ratione Episcopatus Numburgensis euulgatis, apud HORTLEDERVM lib. V. c. XII. XV. XVIII. XXIII. Et apud IO. GEORGIVM REINHARDVM de Iure Principum circa Sacra cap. I. §. XXVII.

** LVITPRANDVS lib. II. c. VII. Henricum sic inducit loquentem: *aquum iustumque nobis videtur, ut quod predecessores non habuere tui, tibi concedatur, scilicet, quatenus totius Boioariae Pontifices tua subiaceant ditioni, tuaque sit potestatis vno defuncto alterum ordinare.*

*** Verba sunt HELMOLDI lib. IV. c. LXXXVII.

**** Extat Charta apud MARTENE Anecdotorum Tomo I. p. 189.

***** Extant litterae Inuestiturae in LEIBNITII Cod. Diplom. p. I. n. III.

***** Chron. c. XXI.

† Extat Bulla apud LEIBNITIVM Mantissa n. XXXIV. XXXV.

†† STRYK de Iure Papali Principum Evangelicorum c. I. §. X. HERTIVS c. I. §. 177. REINHARD c. II. §. V.

figilli munimine fecimus communiri. *Testes autem huius rei sunt Dominus Meinherus prothonotarius nostrae curiae & Theodoricus Scriptor noster dictus de Nabere, & nobilis noster Baro dictus de Vizzenburg & Bertherus noster Marschallus, & alii quam plures fide digni. Datum in Groisb anno Domini 1266. 2. idus Februarii indictione nona.* Inde Misnia olim Marchiones Aduocati erant Monasterii Montis Sereni; Hennebergici Comites Aduocati Monasterii Weserani. Burgundiae Ducem tanquam Flandriae Comitem omnium Ecclesiarum Cameracensium esse Aduocatum docet nos ENGVERANVS MONSTRELETVS * dum ait: *Le Duc de Bourgogne a cause de sa Comté de Flandres, est garde de toutes les Eglises de Cambray heritablement, & a toujours, & pour la dite garde prend chacun an pardurablement certaines quantites des grains sur les terres & Seigneuries des dites Eglises au pais de Cambresis & se nomme icelle Seigneurie appartenant au dit Comte de Flandres la Gavene de Cambresis.* Ex eodem fundamento in Principum Germania Litteris Inuestiturae ** reperimus, eosdem inuestiri: *mit allen Pralaturen und Clæstern, derselbigen weltlichen Obrigkeit, Schutz, rechten und Advocatien.* In Priuilegio autem Caroli V. Austriaco *** sic habetur: *Sie sollen auch haben all Vogtheyen und Vogtrecht, in Bistumben, Abteyen, Probsteyen, Clæstern, Gottsheusern und Kbirchen, an leuten und guettern, die in iren Herrschafften und landen oder anderstwo gelegen sein, dern Erbuogt sie sein, und zu recht sollen sein.* Quare vel ipse Carolus V. Imp. Recessu Noribergensi **** Status Imperii Schützer und Schirmer des Glaubens vocare haud dubitauit, quibus vi Superioritatis, Fidei Defensio in Terris suis omnino competit atque Religionis. Exinde facile sequitur, quam firmo nitatur fundamento Ius Papale Principum Euangelicorum. Dum autem Principes hoc Aduocatiæ Iure fruerentur, potestas ipsis fuit relicta constituendi Subaduocatos. Testatur de ea charta apud MIRÆVM: ***** *Illud etiam statuimus, vt Comes Louaniensis nunquam in Aduocatiā Gemblacensem præter vnum Subaduocatum habeat, id est, vt donum huius Aduocatiæ a Rege, qui maior Aduocatus est, plusquam ad tertiam manum nunquam deueniat.* In alia Balduini, Flandriae Comitis. ***** *Nos vero circa curam Principatus nostri occupati de singulis minutis rebus non valemus ad adiutorium vestrum venire. - Igitur Arnolpho de Aldenarda, quia vobis vicinus, iniungimus supplere vicem nostri in paruis tantum negotiis, nobis maiora reseruantes.* Et in alia Philippi Flandriae Comitis: † *Villas seu possessiones &c. sub mea protectione & aduocatione sunt, qui eiusdem ecclesie summus sum Aduocatus, & Aduocati earundem possessionum de me suas tenent aduocantias.* Hinc Aduocati illi, qui Maiestatis vel Superioritatis Iure Aduocatiā exercuerunt, dicebantur Maiores, Summi, Superiores †† vel etiam Principales, prout in Diplomate Eberhardi, Saltzburgerensis Archiepiscopi: ††† *ne loco illi vllus deinceps a Principali aduocato per ius beneficiale subaduocatus ponatur.* Et in diplomate Friderici I. Imp. †††† *quod si quandoque ex consensu Prepositi & fratrum, principales Aduocati aliquem sibi procuratoris officio subsecundauerint.* Et in alio Henrici Bauariae Ducis: ††††† *vt nulli subaduocato vel qualicunque Principalis Aduocati misso hæc Aduocatiā beneficiāli concedatur iure.* †††††† Licet subaduocatorum nulla adhuc sub Carolingis occurrat mentio, qui demum seculo XI. fuerunt orti. * Hæc autem Aduocatiā siue Superioritatis Iure, siue ex pacto orta, tanti fuit facta, vt potentiores etiam Principes eadem in titulis suis vterentur. Sic Ludouicus Brandenburgicus se vocat *Aduocatum Basilicarum Aquilegia, Tridenti & Brixia.* ** Flandriae Comites

* Chron. Vol. I. c. CXLIII.

** ANDR. KNICHEN de Sax. non prou. Iure c. V. n. 560. ROSENTHAL de Feudis c. IV. Concl. XIV. n. 2. Facit huc etiam ERASMI a CHOCKIER Tractatus de Aduocatiis Feudalibus.

*** Apud CVSPINIANVM Austria p. 39.

**** De a. 1524. §. 28.

***** Cod. Piar. Donat. c. LII.

***** c. LII.

† c. CLXVI.

†† Apud MIRÆVM Dipl. Belg. c. LXXXIII. & LXXXVI.

††† In Chron. Reichersberg. p. 201.

†††† Chron. Reichersberg. p. 210.

††††† c. l. p. 215.

†††††† Vberius hac de materia ANT. MATTHÆI de Nobilitate lib. II. c. XXIX.

* Prout TENZELIVS demonstravit in Vindiciis pro Censura Diplomatis Lindauensis p. 323. qui vel ex eo fundamento dictum Diploma reprobatur.

** In Diplomate quod exhibuit LVDEWIG in Syllabo Documentorum, Noribergæ Insignium Imp. Tutelati subiecto p. 2.

P R A E F A T I O.

res Aduocati Atrebatenses dicebantur, quia Betunia erant Domini. *Erat enim, dicit de Guidone, Flandriae Comite OLIVARIUS VREDVS * Dominus Betuniae Protector Ecclesiae & Cœnobii S. Vedasti Atrebatensis: dictusque Aduocatus, quod Aduocatus, sine appellatus in auxilium, mox adesset.* Considerantes autem, quanam Aduocatorum ex hoc Iure Maiestatis, Imperatori potissimum in Germanico Imperio sint iura, eadem sane haut exigui sunt momenti. Vulgaris siquidem Aduocati ex pacto sic constituti, iura, diuersa nobis exhibent monumenta. Potissimum huc facit Henrici IV. Imp. Diploma Hirsaugiensi Monasterio an. 1075. concessum, in quo: ** *Sin autem aptum & utilem aduocatum undecunque sibi placuerit, eligat. Hic denique abbate petente a rege accipiat bannum legitimum & ter in anno si necesse fuerit, aut in ipsam cellam aut ubicunque vel quando abbati placuerit inuitatus ab illo veniat & ibi placitum iustum pro causis & necessitatibus monasterii rite peragat. Nullum autem aliud seruitium, ius aut beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat nisi tertium bannum & consuetudinariam iustitiam & legem quam ceteri aduocati in aliis liberis monasteriis habent super fures, proteruiam & censuales & cetera talia & in illis trium placitorum diebus in vnoquoque vnum maltrum de frumento, & vnum friskingum & vnum siclum de vino & cetera ad hac pertinentia.* Eadem de Monasterio Gottesau, Hennebergici Tractus praescripsit Bertholdus, Comes Hennebergicus. *** *Vnd davon sol der Voigt keine Miethe oder Gabe nehmen, noch ihm gegeben werden, ohne das dritte Gebot, und was in andern Klöstern die Voigte nach gewöhnlicher Gerechtigkeit haben, auf einen ieglichen der dreier Rechts-Tage einem, ein Malter Frucht, ein Frischling, ein Eymmer Weins, und ander Ding dazu gebærig.* Vocabatur hoc das Vogt-Recht, de quo Eberhardus, Comes Württembergicus in Diplomate Monasterio Lorch an. 1291. concessio: **** *quod de bonis praedictis non recipiemus nisi tantummodo ius aduocaticum quod vulgariter dicitur Vogt-Recht ab antiquo institutum.* Idemque ab Henrico III. Imp. in Concilio Ratisbonensi an. 1103. ordinatum & vbiuis fere terrarum receptum esse, dicit IO. a CHOCKIER. ***** Neque etiam Defensoris vel Mundi-burdii pacto constituti iura huc erunt referenda, quæ Innocentius IV. Papa in Bulla sua Conuentui Monasterii de Huysberg concessa, expressit, in qua: *ut nullus de cetero ius Aduocatie sibi vendicat in eodem, concedens vobis potestatem eligendi personam, quæ puniat furta, raptus, & quæ sanguinis vindictam requirunt, quæ per religiosos non est licitum exerceri, prout in literis inde confectis plenius continetur.* Facit huc etiam Concessio Friderici I. a. 1188. Ecclesiae Simonis & Iudæ Goslariensi facta, ***** in qua primum Ius Imp. a Iure Aduocati probe distinguitur: *ut fratres Goslariensis ecclesiae in ea libertate & honore permaneant, quod videlicet in domibus eorum & curtibus claustralibus nullus aduocatus nec aliqua persona secularis præter nostram propriam personam aliquid iuris vel iudicii habeat, siue in posterum sibi usurpare præsumat.* Deinde subiicitur: *Cum enim de iure aduocatorum coram nobis in palatio Goslar questio moueretur, de communi principum consilio sententiatum fuit, quod in bonis ecclesiarum aduocati nichil iuris haberent, nisi tantum in tribus casibus in furto videlicet in pugna & in raptu & omnes aliae questiones essent ad yconomum seu villicum ecclesiae referende.* Alia plane ratio erat Aduocatie Imp. Maiestaticæ, cuius ope, potiora in Episcopos ipsi iura competeabant. Ex hac enim dependebat Inuestitura Episcoporum, olim ab Impp. per annulum & baculum exercita. Hanc, licet auctore Gregorio VII. turbulenti ingenii homine, Calixtus II. Papa diuersis artibus per pactum de a. 1122. Henrico V. Imp. extorqueret, † nihilominus Impp. ab illo etiam tempore, vbi discors fuerit electio, causam illam, imponendo, quemcunque vellent Episcopum, definiuerunt. †† Plura eius supersunt Exempla:

* *Sigillis Comitum Flandriae p. 41.*

** *Extat apud TRITHEMIUM Ann. Hirsaug. p. 239. & inter DOCVM. WÜRTENBERG. p. 513. Idem vberius explicat BESOLDVS p. 144. 536.*

*** *CYR. SPANGENBERG Chron. Henneb. lib. I. c. LXXIX. p. 75.*

**** *Extat inter DOCVM. WÜRTENBERG. p. 734.*

***** *De Aduocatiis qu. LIX. quem sequitur BESOLDVS Docum. Württemberg. p. 735. Eadem ex Diplomate Friderici I. quod Abbati Monasterii Sybergensis Ord. S. Benedicti Colon. Diocesi. a. 1174. concessit, patet apud SCHILTERVM Inst. Iuris Publ. lib. I. Tit. XXV. Plenius de eodem egit ZEGER BERNHARD VON ESPEN Iure Eccles. Vniu. p. II. Tit. XXV.*

***** *Apud HEYNECCIUM Antiquit. Goslar. lib. II. p. 185.*

† *Controuersiam istam vberius exposuimus in s. h. G. diff. XVI. §. III.*

†† *Testatur de eo OTTO FRISINGENSIS de gestis Friderici I. lib. II. c. VI. ut si forte in eligendo partes fiant, Regis arbitrii sit Episcopum, quem voluerit, ex Primatum suorum consilio ponere. Concordat SÆCHSISCH LANDRECHT lib. III. art. LIX.*

pla: * Et licet intermissum parumper hoc Imperatorum Ius fuerit, restitutum tamen an. 1688. in caussa Colonienſi, dum Leopoldus, Auguſtiſſimus Imp. ex eodem Aduocatiæ Iure, ** reprobatò Fürſtenbergio, Iosephum Clementem, hodiernum Electorem, Colonienſibus daret Archiepiſcopum. Ex eodem capite Ius in bona Eccleſiæ competet Imperatori. Exercuerunt hoc Impp. diuerſimode, dum libere olim de Episcopatibus atque Monasteriis diſpoſuerint. Sic Otto M. Hauelbergenſem atque Brandenburgenſem Episcopatus, Moguntino primùm Archiepiſcopo ſubiectos, inde detractos, Magdeburgenſi Archiepiſcopatui nouiter erecto ſubiecit. *** Idem Imp. Abbariam Imperialem Mosburg in Bauaria, Friſingenſi Episcopatui conceſſit. **** Henricus II. Imp. Bambergenſem Comitatum, ſub diœceſi olim Herbipolitana conſtitutum, inuito licet Antiftite, in Episcopatum noua ratione erexit. ***** Idem Imp. an. 1017. Abbatiam Helmerdershuſen hæredibus Ekkihardi Comitis abiudicatam & Imperio adſertam, Meinwerco, Paderbornenſi Episcopo & Succelloribus attribuit regendam. ***** Eodem anno Scheldecenſe Monasterium Paderbornenſi Episcopo ſubiecit. † Henricus IV. Imp. an. 1065. Ellenhardo, Friſingenſi Episcopo tradidit Abbatiam in Beurn, in Pago Sundergou, in Comitatu Sigmari Comitis ſitam. †† Monasterium Alteich in Ducatu Bauariæ ad Imperium pertinens, Romanoque Imp. annuum canonem, quem ſeruitium regale vocarunt, ſoluens, Aduocati eius, Comites de Pogen a Romano Imperio in feudum acceperunt, & vsque ad tempora Friderici I. Imp. qui monasterium, vna cum Aduocatia, ob ſuperuenientem inopiam Eberhardo II. Bambergenſi Episcopo tradidit, poſſederunt. ††† Idem Imp. Abbatiam S. Crucis Nidernburgenſem cum omnibus poſſeſſionibus Conrado, Ratisbonenſi Episcopo donat, ita, vt ſingulis annis in Epiphania Domini XL. libras Ratisbonenſis Monetæ, regio fiſco de eadem perſoluat; excepta tamen Aduocatia prædictæ Abbatiae, cuius inueſtituram ſibi Imperator & ſuis Succelloribus reſeruabat. †††† Hanc etiam Eccleſias, Abbantiasque obligandi facultatem adgnouit CONRADVS VRSPERGENSIS, ††††† dum de Philippo Imp. ſic loquitur: *Hic cum non haberet pecunias, quibus ſalaria ſiue ſolda præberet militibus, primus cœpit diſtrahere prædia, quæ pater ſuus Fridericus Imperator late acquiſierat in Alemannia: ita, vt cuiſlibet Baroni, ſiue miniſteriali villas ſeu prædia ruſtica, vel Eccleſias ſibi contiguas obligaret. Sicque factum eſt, vt nihil ſibi remaneret præter inane nomen domini terræ, & ciuitates ſeu villas, in quibus fora habentur, & pauca caſtella terræ. Ea tempeſtate, idem Philippus Eccleſiam Vrſpergenſem obligauit titulo pignoris, nobili viro Bertholdo de Niſen & filio eius Heinrico, quam poſtea Præpoſitus, qui tunc fuit, & fratres de poteſtate eorundem tyrannorum liberauerunt, cum tantam cœpiſſent ibidem exercere tyrannidem, vt nequaquam poſſet Eccleſia conuentualis exiſtere. Pro liberatione vero ſoluerunt CC. marcas argenti. Hic modus obligationis & ſolutionis Eccleſiarum, maxime Cifterciensis*

D

& Præ-

* Idem Fridericus definiuit diſcordem electionem in Colonienſi Archiepiſcopatu, poſt Arnoldi mortem, de quo OTTO FRISINGENSIS lib. II. c. XXXI. XXXII. Sic ALBERICVS cum in Leodi-enſi Episcopatu eſſet diſcordia ad a. 1191. ait: *venerunt ambo ad Henricum Imperatorem, Imperator noluit Louaniensſi regalia dare, dicens, quod electio deueniſſet ad manum ipſius, ex quo habuerunt in electione diſcordiam.*

** Legatus enim Cæſareus Comes de Kaunitz in Propoſitione, Capitulo Colonienſi facta, apud LONDORPIVM Tomo XIII. p. 605. inter alia ait: *nunc vero vacante Archiepiſcopali ſede, Cæſaream Maiestatem ſui muneris eſſe, & Aduocatiæ ſibi in Eccleſias Germaniæ competenti incumbere, duxiſſe.*

*** Hiſt. Erect. Magdeburg. apud MEIBOMIVM Tomo I. p. 735. Dudo quoque Hauelbergenſis & Duedellinus Brandenburgenſis Episcopi, prius quidem Moguntino Archiepiſcopo ſubiecti, ſed tunc agente Imperatore, a debita ſui obedientia abſoluti Magdeburgenſi Eccleſiæ & eius Archiepiſcopo cum præſatis confratribus fidem & ſubiectionem promiſere. Ipſe namque Imperator erat conſtructoꝝ omnium harum, quas archiepiſcopatui ſubiecerat, Episcopaliū ſedium.

**** HVNDIVS Metrop. Salisburg. Tom. II. f. 504.

***** Vid. LAVR. FRIESE Würtzburg. Chron. p. 754. s. H. G. diſſ. XXII. §. XXVI.

***** SCHATENIVS Ann. Paderborn. lib. V. p. 425.

† P. 433.

†† HVNDIVS Metrop. Salisburg. Tom. II. p. 95.

††† HVNDIVS Tom. II. ſub rubr. *Alteich & Bayr. Stamm-Buch* p. I. f. 118. ſub rubr. *Graven von Pogen.*

†††† HVNDIVS Metrop. p. 131.

††††† P. 333.

P R Æ F A T I O.

Et Præmonstratensis Ordinis hæcenus inusitatus fuit, Et libertatibus priuilegiarum ipsorum valde contrarius. Cum constet, quod priores Imperatores nullum tale ius sibi vendicabant in Ecclesiis prædictorum Ordinum. Adgnoscat igitur Vrspergensis Abbas Iura Imp. circa bona Ecclesiastica, nisi quod Cisterciensium atque Præmonstratensium Libertatem iactet. Fridericus II. Imp. an. 1216. Conrado, Ratisbonensi Episcopo concambii loco concessit Superius & Inferius Monasterium in Ciuitate Ratisbonensi, ab eodem accipiens alia loca atque possessiones.* Eandem facultatem exercuit Carolus IV. dum Pragensem Episcopum Iura Moguntini Metropolitanæ adgnoscentem a. 1345. in Archiepiscopum fecit sublimari, duos ipsi Episcopatus subiiciens, ipsique Ius coronandi Reges Bohemiæ concedens.** Nec desunt diuersorum Principum Exempla, qui circa Incorporationes, Transmutationesque Ecclesiarum consensum suum præbuerunt, quæ hic enuumerare nimis longum foret.*** Illustre potissimum circa dispositionem Bonorum Ecclesiasticorum argumentum præbet Pax Westphalica, per quam tot Episcopatus atque Abbatia seculo fuerunt addictæ,**** Potissimum vero ius Gladii siue armata manu defendendi Episcopatus atque Abbatias, immo vniuersum Ius Belli & Pacis singulis, qui Maiestatis iure gaudent, competens, huc spectat. Quare Henricus, Dux Bauariæ haut incongrue,***** *ad nostram vel successoris nostri personam referre debet, qui ex officio Ducatus pariterque Aduocatus non sine causa gladium portamus.* Accedit Ius cognoscendi atque decernendi in causis Episcopatum vel Abbatiam concernentibus, quod Aduocatis etiam Principalibus competit. De Imp. equidem, supremo in Germania Iudice, res omnis satis est comperta. De aliis vero Maioribus Aduocatis testantur exempla. Principalis Monasterii Montis Sereni Aduocatus erat Tibericus, Misnensis Marchio, qui causam inter Monachos atque Abbatem controuersam cognouit atque decidit.***** Simile Exemplum proponit IO. a LETDIS† de Controuersia inter Lubbertum Abbatem & Wilhelmum Egmundanum composita, dicens: *Dicto igitur die vtraque parte presente sedit pro tribunali Wilhelmus Hollandia Comes, quem ante omnia rogabat Abbas, quatenus aliquem suo loco iudicem sisteret, Et causas iniurie monasterii sui tanquam Aduocatus contra Wilhelmum allegaret. Quasiuit e vestigio Comes in sententia. Si hoc saluo iure partis vtriusque facere posset. Dictauit sententia hoc esse licitum, Et de iure deberet, eo quod esset Aduocatus Ecclesiæ. Sedit itaque pro tribunali quidam miles Theodoricus Bæckell nomine. Proposuit Wilhelmus Comes &c.* Idem IO. a LETDIS†† aliud in causa Egmundensi factum decretum proponit: *decreuit ergo Comes consilio principum Et nobilium suorum, Et coram magna frequentia hominum promulgauit, quod Comes Hollandia solus sit legitimus aduocatus Ecclesiæ Egmundensis. Et quia in minoribus Ecclesiæ aduocato carere non potest, ideo palam determinat, ut, quem Comes Terra Et Abbas Ecclesiæ communi consensu elegerint, ille sit aduocatus, Et aduocatum non ex beneficio, sed ex condicto tandem teneat, quamdiu vtile videtur Abbati Et Comiti.* Sequitur Ius Legum circa Episcopatus atque Monasteria, de quo non solum Capitularia Regum Francorum, sed etiam tot Leges atque Constitutiones Imp. Ecclesiasticæ a Goldasto, aliisque collectæ, satis testantur. Immo, si Papæ Bullas atque Priuilegia Episcopis vel Monasteriis dedissent, illorum confirmatio ab Imp. vel Dominis Territorii erat petenda.††† Docent de eo litteræ Alberti atque Ernesti, Ducum Saxonie, quando Nicolao, Abbati S. Georgii, post obitum Guilielmi III. Saxonie Ducis, omnia Papalia & reliqua Priuilegia & Bullas confirmarunt litteris Gothæ datis VIII. post Mich. an. 1482.†††† *Vnd haben des vorgenanten Apte demuthige*

* Extat Diploma integrum apud HVNDIVM Metrop. Salisburg. Tom. II. p. 407. titulo Nieder-Münster.

** ALB. ARGENT. p. 145. s. H. G. diff. XXVII. §. III.

*** Horum copiam nobis fecit IO. GEORGIUS REINHARDVS in Meditationibus de Iure Principum Germaniæ circa Sacra cap. II. §. X.

**** Faciunt huc IO. FRIDERICI RHETII atque ERICI MAVRITII Dissertationes de Secularisatione. Quibus addi potest CHRISTIANI THOMASHI Dissertatio de Natura Bonorum Secularisatorum, qua potissimum eandem defendit.

***** Chron. Reichersberg. ad a. 1162.

***** Prout late narrat Auctor Chronici Montis Sereni p. 89.

† Ann. Egmundanis c. XXX.

†† Chron. Belg. lib. XVIII. c. IX.

††† Prout videre est apud MARCVLPVHM lib. I. form. II.

†††† Plura adlegat IO. GEORG. REINHARD in Meditationibus de Iure Principum Germaniæ circa Sacra c. II. §. VI. qui etiam §. XIII. de Potestate Principum Legislatoria plenius agit.

ge Bete angesehen, in sin und sins Ordens und Closters erworben Bebstisch Bullen, Privilegien, freyheit und Gerechtigkeit gewillet &c. bewilligen, ernuwen, bestetigen und confirmiren auch die geinwertiglich in Crafft dis Briues. Ex eodem Iure Maiestatico fluit Ius Primariarum Precum, quod Imp. in singulis Imperii Episcopatibus atq; Abbatiis etiam Evangelicorum, ex antiquo iure * competit. Idem Ius Bohemiæ Reges ** atque Duces Brunsvico-Lüneburgenses *** iam olim exercuerunt. Ex eodem Capite Monasteria olim Regali Camera certum quid per annum inferebant. **** Hinc de Ludouico Germanico, postquam S. Galli Monasterium in Mundiburdium suscepisset, ait RATPERTVS: ***** in eadem carta conscribi iussit regia dona sibi met ipsi secundum consuetudinem aliorum monasteriorum securitate preditorum quotannis ventura, id est duos caballos, & duo scuta cum lanceis. Immo, ipsi Impp. vi Maiestatis, sine vlllo Papæ indultu, solo Ordinum Germaniæ consensu, tributa atque collectas Bonis etiam Personisque Ecclesiasticis imposuerunt. Maximilianus I. dum an. 1495. in Comitibus Wormatiensibus Constitutionem de communi denario euulgaret, etiam huic personas Ecclesiasticas subiecit. ***** Idem repetitur in Ordinatione Regimenti de an. 1500. † atque in Recessu Imperii Treuirensi & Coloniensi de an. 1512. †† Quare in Recessu Imperii Spirensi de an. 1544. fuit decretum: ††† Vnd zu diesem Christlichen milden Werck, sollen auch alle Stifft, Capitul, Klæster, Ordens-Leut, Kirchen, der Kirchen-Fabricken und Spital, sie syen in Städten oder anderswo, geistliche und weltliche Brüderschafften, und alle andere geistliche Versammlungen, Communen und Clausen, von Mannen und Frauen, sie seyen exempt oder nicht, ihre Steuer und Anlag geben, in Betrachtung, was ihnen an Handhabung des Christlichen Nahmens und Glaubens, davon sie auch ihre Würden, Einkommen und Vnterhaltung haben, gelegen ist. Ex eodem argumento superesse adhuc etiam hodiernis Impp. Ius, Tributa personis bonisque Ecclesiasticis imponendi, concludimus. †††† Eadem etiam a Germaniæ Principibus fuisse imposita, demonstrant Exempla. ††††† Vltimum demum ex hoc fonte Imp. Ius adueniebat ad Successionem in bona mobilia Archiepiscoporum, Episcoporum & Prælatorum atque stipendia primi anni vacante Episcopatu, quam Imp. adprehendebat, exercebatque, de quo Vrbanus III. Papa habito cum Friderico Barbarossa colloquio conquerebatur, Imp. tamen ad leges veteres atque consuetudines prouocante. ††††† Otto IV. Imp. dum Innocentius III. Papa ipsius electio-

D 2

electio-

* In Paralipomenis CONRADI VRSPERGENSIS f. 362. exhibentur Primariæ Preces a Rudolpho Habsburgico huius tenoris: Rudolphus Dei gratia Rex, & semper Augustus, Honorabili in Christo deuoto Abbati &c. Gratiam suam & omne bonum. Cum ex antiqua & approbata, ac a Diuis Imperatoribus & Regibus ad nos producta consuetudine, qualibet Ecclesia in nostro Romano Imperio constituta, ad quam beneficiorum Ecclesiasticorum pertinet collatio, super vnius collatione beneficii, precumstrarum primarias admittere teneatur.

** Prout demonstrauit REINHARDVS c. IV. §. XII.

*** Patet hoc ex Diplomate apud LEIBNITIVM Tomo III. Script. Brunsvic. p. 397.

**** CHRON. LAVRISHAM. p. 91. & seruitio centum marcarum, quod Regia Camera singulis annis ex eadem (sicut & aliis quibundam Ecclesiis) iure antiquo inferebatur.

***** De Caf. S. Galli c. VIII.

***** Sic enim in Procmio: Nemlich, das die nachst-kommenden vier Iahr lang, und nicht lenger, alle und iegliche Menschen, sie seyen Geistlich oder Weltlich, Frauen oder Mann, wes Würden, Stands, Ordens oder Wesens die sind, niemand aus geschlossen, durch das Heil. Reich gantz aus, iehrlich geben. Et Tit. IX. Item sollen die nachgeschriebenen sieben Schatz-Meister, in einem ieden Ertz-Bischof einen Geistlichen zu Commissarien auff ein ziemliche Belohnung benennen, die obgenannt Vffsatzung von den Geistlichen, in Beywesen der geordneten von Bischoffen, auch ieglichs Iahrs vor dem Iahrs-Tag getreulich einzunehmen.

† Tit. XXIX. Item, ist auch angesehen, das alle Geistliche Personen, Mann und Frauen, sie seyen exempt oder nicht, in Betrachtung, was ihnen an der Handhabung, obgemeldet, gelegen sey, von allem ihrem Einkommen, Renthen, Gülden, Nutzungen, wie ihnen die zustehen, alle Iahr von viertzig Gülden einen geben sollen.

†† p. I. §. 22. ††† §. 34.

†††† Prout etiam adseruit MVLTZIVS Repras. Imp. p. II. c. VII. n. 62.

††††† Horum varia recenset REINHARDVS de Iure Principum circa Sacra c. III. §. XV.

†††††† ARNOLDVS LVBECCENSIS lib. III. c. XVI. affirmabat (Papa) quod Episcoporum exuias iniuste acciperet, que dum ipsis mortuis de ecclesiis rapiantur, ecclesiæ quasi corrosæ & expoliatæ ab Episcopis subintrantibus inueniuntur, ita vt ea necessitate quadam raptores iniusti inueniantur, dum ablatis stipendiis, que confiscata fuerant, de nouo resarcire cogantur. Hanc materiam vberius persecutus fuit HENR. MEIBOMIVS Script. Rer. Germ. Tom. III. p. 145. & post eum REINHARD de Iure Principum circa Sacra §. XII. seqq. qui etiam Germaniæ Principibus hæc Iura competuisse testatur.

electionem adprobasset, huic iuri renuntiavit, quod per A. B. suam confirmavit Fredericus II. * Dolendum tamen, pleraque hæc Maiestatis Iura in Ecclesias Catholicæ Religionis addictas, vel ab Episcopis Romanis, indulgentibus Impp. vsurpari, vel ab his non exerceri. Neque tamen in sola Germania, quin etiam in aliis Europæ Regnis hæc Aduocatio est vsitata. De Regno Gallia audiamus Præsulem Parisiensem, PETRUM de MARCA, ** qui, postquam de Aduocatio ista ex iure competente, egisset, addit: *Iure isto protectionis, defensionis vel aduocatiæ hereditate ad se transmissio potiuntur etiamnum quamplurimi Principes in Germania. Quod etiam quatuor abhinc seculis in Gallia confiniis obtinebat, multis nobilium familiis se Aduocatorum & Vicedominorum nomine iactantibus, donec iura illa protectionum ecclesiasticarum Rex Christianissimus ad se solum in regno renouauit. Quare RENATVS CHOPPINVS ait: *** Reges Francia tametsi concedant Comitibus terras cum pertinentiis, non censi tamen generali eiusmodi concessione Aduocantias Monasteriorum transtulisse. Sequitur ANTONIVS DADINVS ALTESERRA, **** Tholosanorum Iureconsultus litteratissimus, dicens: Regibus maxime incumbit Aduocatio siue mundiburdium, id est, tuitio & defensio Ecclesiarum Cathedralium & Conuentualium totius Gallia. Et paucis interiectis: Ecclesia, posita sub mundeburde regio, tum quod Ecclesia est in Republica, quæ vniuersa principis tutela & presidio fouetur, tum quod Reges nostri Ecclesias Cathedrales & plerasque Abbatis & Prioratus fundauerunt, dotauerunt, aut saltem beneficiis suis adornarunt, vel quia ab initio fundatores priuati, Ecclesias & cœnobia seposita, vt in tuto essent, aduocatiæ & tutela principum passim commendarunt. Patet hæc Regum in Episcopos auctoritas ex Edicto Clotharii II. de an. 593. in quo: Episcopo decedente in loco ipsius qui a Metropolitano ordinari debet cum prouincialibus a Clero & populo eligatur, & si persona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur. Quare etiam Ludouicus VII. Gallorum Rex Bituricensem Episcopum repudiavit, eo quod sine eius consensu fuerat ordinatus. ***** Hinc concessa Hugoni Abbati a Carolo Simplicis Neustria, sub eadem Episcopatus non venerunt, prout ex CHRONICO ANDEGAUENSI ***** patet: Iste itaque tractus cum datus esset ad integrum cum Comitibus, Ciuitatibus & Abbatibus, Castellisque præter Episcopatus solos, qui in regia Domini cura retenta sunt. De Burgundia Ecclesiis PHILIPPVS RIGORDVS. † Igitur Reges Francorum prædictas Ecclesias in sua libertate semper custodire cupientes, quibuscunque Principibus terras custodiendas tradidissent, tamen Ecclesias sub potestate sua & protectione retinere decreuerunt, ne Principes, quibus custodienda terra a regibus delegabatur, Ecclesias vel Clericos ibidem Domino seruientes aliquibus angariis, talliis vel aliis Exactionibus grauare præsumerent: Veruntamen quia Dux Burgundia Ecclesias terræ sibi commissæ huiusmodi exactionibus frequentibus contra regias immunitates grauiter oppresserat. Inde primus ille apud Francos Monarcha Christianus, Clodouæus, singulari decreto foundationem S. Petri Senoniensis, Theodechildæ filia rogatu factam sancitamque ait: se sub sua defensione atque mundiburdio fundare. †† Et in Synodo Confluentina sub Carolo Caluo an. 860. celebrata: ††† Volumus vt Ecclesiæ & casa Dei & Dei homines Clerici & monachi & nonnulla talem mundeburdam & honorem habeant sicut tempore antecessorum nostrorum habuerunt. Idem confirmatur in Synodo Meldensi: †††† Prouidentum est Regiæ Maiestati, vt monasteria, quæ ab hominibus Deum timentibus in sua potestate constructa, prædecessores illius causa defensionis & Mundiburdi susceperunt, vt libera libertate remota spe hereditaria de illorum propinquitate ibidem religio obseruaretur. Sic in Priuilegio Theodoricæ, Francorum Regis Mauri Monasterio dato, scribitur: ††††† similiter petiit (Maurus) vt eum cum omni familia rebusque Monasterii sui, longe vel prope constitutis, sub nostro mundiburdio & defensione reciperemus. Ex eodem Iure*

* SYNTAGMA IUR. PVBL. Diff. X. §. VII.

** De Concordia Sacerdotii & Imperii lib. I. c. XII.

*** De domaniis Francia lib. II. Tit. VIII. aph. VII.

**** De Ducibus ex Comitibus Prouincialibus lib. I. c. VI.

***** Testante ROBERTO de Monte ad a. 1142.

***** Adlegante ALTESERRA c. I.

† Hist. Philippi Augusti ad a. 1184.

†† IOD. COCCIUS de Dagoberto c. VI. p. 60.

††† Apud BALZIVM Capit. Tom. II. p. 143.

†††† c. XVI.

††††† Apud RVD. HOSPINIANVM de Monachis lib. IV. c. XXIII.

P R Æ F A T I O.

Iure Ecclesiis Protectores dabant atque Aduocatos subalternos. Sic Dagobertus exemplo maiorum Treuirensi Ecclesiæ Duces probos in Protectores & Aduocatos dedit. * Robertus Gallorum Rex Monasterio S. Maglorii Parisiensis prospexit, ** quatenus semper sub plenissima defensione & emunitatis tuitione corroborata permaneant. Reges Galliarum etiam tanquam Ecclesiarum Patroni subsidia ab iisdem petierunt, de quo

GVILIELMVS BRITO:***

*Tempore cuiusdam guerra rex prodigus æris,
Cum res exigeret, numerare stipendia multis
Clerum Remensem petiit, scriptoque rogauit
vt tibi subsidium fieret, quo gravior illi
ad tantos vellet sumtus impendere, gratis.
vt solet Ecclesia PATRONOS sæpe iuuare.*

Curia vero Romanæ exactionibus plurimum se opposuerunt: Ludouicus IX. enim singulari sanctione pragmatica an. 1268. **** sic statuit: *Item exactiones & onera grauissima pecuniarum, per Curiam Romanam Ecclesiæ Regni nostri impositas vel imposita, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum extitit, siue etiam imponendas vel imponenda leuari aut colligi nullatenus volumus, nisi duntaxat pro rationabili, pia & vrgentissima causa, & ineuitabili necessitate, ac de spontaneo & expresso consensu nostro & ipsius Ecclesiæ Regni nostri.* Potius ipsi Reges de bonis Ecclesiæ disposuerunt. Testatur de eo illustre Exemplum Caroli VI. Galliarum Regis de quo AVCTOR PARALIPOMEN. CONRADI VRSPERGENSIS: *Per id tempus sedente apud Auinionem Innocentio VI. qui raram nisi ex Francia regno obedientiam erat consecutus, & Cardinales 30. ordinauerat, quibus grandi sumptu opus esset, diui Nichasii Remensis Abbate in Franciam misso, dimidiatam omnium Ecclesiarum partem eligere conabatur. Cui cæpto Scholastici Academiæ Parisiensis restiterunt missis ad Carolum Oratoribus, qui Pontificis prædictum haud æquum esse persuaderent. Audita Scholasticorum querela, rex exportari regno pecuniam vetat, & Ecclesiarum proventus in tres partes distribui iubet, vnam in Ecclesiarum instaurationem, alteram dissoluedis earum obligationibus & debitis, tertiam quotidianis ministrorum vsibus adligauit. Quis ignorat Ius Regaliæ, quod Galliarum Rex, iure Maiestatis ***** per omnes Gallici Regni Prouincias exercet. Describit illud Ordinatio ***** Philippi Regis tali modo: *Dum Episcopus alicuius Episcopatus, vbi Dominus Rex habet Regaliæ, ab humanis decedit, immediate per obitum, seu mortem ipsius, Regalia in dicto Episcopatu est aperta, & succedit Rex loco boni & legitimi administratoris in omni temporalitate dicti Episcopatus, confertque Beneficia non curata, & hoc durante tempore ipsius Regaliæ.* Hoc Iuris Maiestatici argumentum præcipuum plures Galliarum Reges ab antiquo exercuerunt. Tacemus Carolingos, quorum Exercitium Iuris sacrorum satis est in aprico; Ad Capetingos potius procedamus, qui tot exerciti Iuris nobis præbuerunt documenta tam illustria. Henricus I. Monasteria atque Abbantias quasdam ex regali præcepto Imberto concedit præfûli Parisiensium, tali Rescripto: † *In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Henricus gratia Dei Francorum Rex. Nouerit omnium posteritas sanctæ matris ecclesiæ fidelium & nostrorum, quod quidam Imbertus Parisiensis Ecclesiæ Episcopus, nostræ serenitatis adierit præsentiam, rogans & obnixè postulans, vt quasdam ecclesias in suburbio Parisiacensi nostræ potestati & antecessorum antiquitus mancipatas, sancti Stephani, scilicet martyris, Iuliani martyris, Seuerini solitarii, nec non & sancti Bachii, quarum quadam olim Abbatiarum dignitate sublimatæ erant, & ideo receptaculum & stationem congregationi canonicorum præbentes sanctæ Mariæ: sed propter regni perturbationem rebus concessis spoliata, solitudini vacantes, paruum, aut nullum antiquæ possessionis retinuerunt statum, prædictæ Congregationi concederemus. Sed quia apud nos pro suis meritis prædictus Episcopus erat magnus, eius voluntati nolentes aliquid derogare, concessimus eius concessioni prædicta loca regali præcepto & liberalitate.* Eadem Iura Philippus Augustus Rex per*

E

Testa-

* Extat Diploma apud MAGERVVM p. 122.

** Prout chartam exhibet MARTENE *Anecdotorum Tomo I. p. 107.*

*** Philipp. lib. I. v. 766. seqq.

**** Apud LEIBNITIVM *Cod. I. Gent. Mant. p. 157.*

***** FRANCISCVS PINSSON Aduocatus Parlamenti, qui totus est in defendendis Regis Iuribus: *Traité des Regales, a Paris 1688. 4. adiecit: Conference sur l'Edit de Contrôle, vbi p. 44. ait: Le droit de Regale appartient au Roi à cause de sa Couronne, & lui seul le peut exercer, ne le pouvant pas ceder, non pas mesme au Regent du Roiaume.* Vid. etiam PIGANOL de la FORCE *Nouv. Descr. de la France Tom. I. c. XVII. art. VI. p. 255.*

***** Extat apud PINSSON *Tom. II. p. 376.*

† Extat apud GERHARDVM du BOIS *Hist. Ecclef. Paris. lib. X. c. IV. p. 644.*

Testamentum * de an. 1190. confirmavit, ubi inter alia decernit: *si forte contigerit Sedem Episcopalem, vel aliquam Abbatiam vacare, volumus, ut Canonici Ecclesie, vel Monachi Monasterii vacantis veniant ad Reginam & Archiepiscopum sicut ante nos venirent, & liberam electionem ab eis petant; & nos volumus, quod sine contradictione eis concedant. Nos vero tam Canonicos quam Monachos monemus, ut talem Pastorem eligant, qui Deo placeat, & utilis sit Regno. Regina autem & Archiepiscopus tandiu Regalia in manu sua teneant, donec electus consecratus sit, vel benedictus, & tunc Regalia sine contradictione ei reddantur. Præterea præcipimus, quod si Præbenda vel Beneficium aliquod Ecclesiasticum vacauerit, quando Regalia in manu nostra venient, secundum quod melius & honestius poterunt Regina & Archiepiscopus viris honestis & litteratis consilio fratris Bernardi conferant: salvis tamen donationibus nostris, quas per Litteras nostras Patentes quibusdam fecimus. Ludouicus IX. licet Papæ alias addictus, dum prima vice an. 1248. in Terram sanctam tenderet, concessit ** Reginae Matri: Dignitates & Beneficia vacantia conferre, fidelitates Episcoporum & Abbatum recipere, & eis Regalia restituere, & eligendi licentiam dare Capitulis & Conuentibus vice nostra. Idem Rex dum altera vice an. 1269. in Palæstinam abiret, concessit: *** Personatus, Præbendas, Ecclesias, Capellanas & cætera Beneficia quæcumque vacare contigerit, extra mare in hac nostræ peregrinationis absentia, ad nostrum Patronatum, Collationem, seu Præsentationem nostram tam ratione regalium, quam alio quocumque iure pertinentia, conferendi personis idoneis, & nullum aliud Beneficium habentibus, ac præsentandi ad vacantes Ecclesias, vice nostra, dilecto & fideli nostro Stephano Parisensi Episcopo plenam & liberam committimus potestatem; dum tamen de consilio discretorum virorum Cancellarii Parisiensis Ecclesie, Prioris Fratrum Prædicatorum, & Gardiani Fratrum Minorum Parisiensium, vel duorum ex ipsis, in huiusmodi Collatione vel Præsentatione procedat, & in litteris Donationis vel Præsentationis specialiter exprimatur, quod ex auctoritate & vice nostra sibi commissæ, Collatio vel Præsentatio ipsa fiat. Strenuus iuris Maiestatici in Ecclesiis adsertor erat Philippus Pulcher, qui magna auctoritate iura sua libertatemque Ecclesie Gallicanæ contra Bonifacium VIII. Papam defendit, dum publico edicto doceret: **** *Et si Catholica fidei & universalis Ecclesie, Matris Fidelium, Sponsæ Christi negotium cunctos quos eiusdem participatio Fidei & Religio Christiana complectitur, principaliter & immediate contingat, ac proprium interesse respiciat singulorum: Nos tamen & alios Reges & Principes orbis terræ & principalius atque per amplius tangit & respicit, & ad ipsius promotionem negotii (cum causa deposcit) eo astricti tenemur obnoxii: quo ad exaltationem & augmentum eiusdem Fidei, ac defensionem Ecclesie & Ecclesiasticæ Libertatis commissam suscepisse recognoscimus & fatemur traditam diuinitus potestatem. Philippus Valesius Regaliæ Ius per singulare Diploma de a. 1334. confirmat. ***** Idem Rex iam antea an. 1329. conuocauit Parisios omnes Prælatos regni Franciæ super corrigendis excessibus Prælatorum & Officialium eorundem. ***** Potissimum vero Carolus VII. Gallorum Rex egregium Iuris sui documentum dedit, dum ad Eugenium IV. Papam hoc modo scriberet: † *Credimus Sanctitatem vestram non ignorare, quod Prælati Regni nostri in præfectionis suæ primordio nobis præstant & præstare tenentur ligium plerique homagium, & alii fidelitatis iuramentum, pro suarum temporalitatibus Ecclesiarum, etiam illarum quæ nostrorum quorumcumque circumdantur a terris subditorum, aut quæ sitæ sunt infra dominia ipsorum, siue sint Duces, siue Comites, aut alii Domini temporales in ipso Regno quouis honore seu titulo fungentes: Sumus enim Prælatorum & Ecclesiarum huiusmodi Princeps, protector & conseruator secularis: nec subditi sunt ipsi Prælati & eorum Ecclesie aliis temporalibus aut secularibus Dominis, quam nobis omnesque in & sub Regalia continentur. Idem Galliarum Monarcha nouis litteris à Papa petiit, ut, dum confirmationes Archiepiscoporum vel Episcoporum in Galliam dirigerentur, has Litteras primum Regi esse offerendas, scribens: †† *dum per electionum confirmationes auctoritate Apostolica seu alias Canonica, in illis aliqui præficiuntur Ecclesiis ob decus & honorem Dignitatis, & auctoritatis nostræ Coronæ, Maiestatisque Regiæ, Rescripta & Bullæ super his emanatæ Nobis penitus dirigi debeant & destinari. Quanto zelo in iisdem iuribus vindicandis egerit Ludouicus XIV. Gallorum Rex vel singulis constat. Docet de eo Regis Edictum de an. 1663. ††† in quo: *Encore que le Droit de Regale, que nous avons sur toutes les Eglises de notre Roiaume, soit l'un des plus anciens de notre Couronne, & que sur ce fondement ce Droit ait été déclaré nous appartenir universellement par Arrest de notre Parlement de Paris de l'année*****

* Extat apud PINSSON Tom. II. p. 371.

** Extat apud PINSSON Tom. II. p. 373.

*** Extat apud du CHESNE Script. Hist. Franc. Tomo V. p. 423. PINSSON l. c. GERH. du BOIS lib. VI. c. XVI. p. 462.

**** Extat apud PINSSON Tom. II. p. 1281.

***** PINSSON p. 374.

***** Prout tradit NANGII Continuat. ad a. 1329.

† Extat apud PINSSON Tom. II. p. 387. & apud LEIBNITIVM Cod. Iur. Gent. Tom. I. p. 411.

†† PINSSON p. 388.

††† Extat apud PINSSON p. 379. qui etiam alia eiusdem tenoris Edicta exhibet.

année 1608. Ex eodem fundamento etiam Galliarum Rex Primariarum Precum Ius exercet, * atque in Collegiis Canonorum S. Martini Turonensis & Sancti Mauricii Andegauensis peculiari iure Canonicatum obtinet, vt & in Collegio Cabilonensi, tradente CHOPPINO. ** Hispaniæ Reges, licet superstitioni plurimum tribuere soleant, non tamen omne Ius Aduocatiæ abiecerunt. Ferdinandus Catholicus equidem singulari mandato præcepit, vt omnes Bullæ Roma missæ, antequam executioni mandarentur, prius in Consilio Sanctiori examinarentur. *** Demonstrauit etiam IO. IAC. CHIFFLETIVS, **** quod Hispaniæ Reges, tanquam Lotharingiæ Inferioris Duces, Aduocati sint Ecclesiarum omnium huius Prouinciæ. Sic enim de Carolo, Regis Lotharii fratre, ab Ottone II. Imp. Citerioris Lotharingiæ Duce constituto, ait BALDERICVS: ***** *Cameracum urbem suo pastore orbatam, causa tuitionis, festinanter ingressus est, vt a cunctis peruersoribus eam defensaret.* Henricus Dux Lotharingiæ Inferioris fide interposita an. 1208. firmiter ac fideliter promisit, † quod Ecclesiæ Colonensi, & Archiepiscopo specialiter, omni consilio & auxilio in iuris sui conseruatione, contra omnem personam, totis viribus adisteret, & nulla occasione, vel suggestione a tuitione Colonensis Ecclesiæ discederet. Idem CHIFFLETIVS demonstrauit, quod eadem ratione Hispaniarum Rex teneat Aduocatiæ Terrarum Brabantia vsque ad Rhenum, Ciuitatis Leodicensis, Urbis Aquensis, Ciuitatis Treuirensis, Monasterii Imperialis S. Maximini, totius Alsatiæ. De Magnæ Britannia Rege inter Leges Eduardi †† fuit statutum: *Rex autem, quia vicarius summi Regis est, ad hoc est constitutus, vt regnum terrenum, & populum domini, & super omnia sanctam veneretur Ecclesiam eius, & regat, & ab iniuriis defendat.* De Guilielmo Conquestore testatur Cantuariensis Monachus, EADMERS: ††† *Primates quoque regni sui, Archiepiscopum dico Cantuariensem seu Dorobernensem si coacto generali Episcoporum Concilio præsideret, non sinebat quicquam statuere aut prohibere, nisi quæ suæ voluntati accommoda, & a se primo essent ordinata.* Nulli nihilominus Episcoporum suorum concessum iri permittebat, vt aliquem de Baronibus suis seu Ministris siue incesto, siue adulterio, siue aliquo capitali crimine denotatum, publice nisi eius præcepto implacitaret, aut excommunicaret, aut ulla Ecclesiastici rigoris pœna constringeret. De Henrico VI. ALB. ARGENTORATENSIS †††† omnes in Regno suo per Papam ad beneficia quæcunque promotos expulit, sub pœna submersionis, ne quis inibi litteras Apostolicas quascunque & cuiuscunque tenoris exequatur cobibendo. Idem Henricus Innocentio VI. Papæ de Consilio Cleri & populi Angliæ rescripsit, ††††† quod in concessionem huius, quas ipse Papa faceret, præsertim aduenis, quæ thesauros Ecclesiæ deferrent & in prouisiones prelaturarum nullatenus consentiret. Hinc etiam de Rege Iureconsulti Anglicani scribunt, quod sit persona mixta cum Sacerdote. †††††† Notissimus quoque est Primatus Regius, vi cuius in causis Ecclesiasticis totius Regni, statuere potest quidquid Script. sacrae non repugnauerit. Exercet Ius Patronatus supremum, dictum Patronage, ita, vt, ex lapsu temporis, beneficiorum collatio ad Principem deuoluatur: Reditus vacantium Episcop. percipere potest ad vsum proprium; Facult. Episcopi eligendi concedit, nominat Capitulo idoneum ad Episcop. quem eligant, electo Regium ad sensum præbet, Iusiurandum homagii ab Episcopo recipit, Iurisdictionem in personas ecclesiasticas exercet, Leges Ecclesiasticas condit, * Prætentunt æque contradicente licet Papa, Sicilia Reges Monarch. Ecclesiasticam, eandemq; diuersis vicibus exercuerunt. Fundamentum eius petitur ex Urb. II. concessione a. 1096. Rogerico facta, ** in qua: *Idcirco de tua probitatis sinceritate plurimum confidentes, sicut verbis promissimus, ita litterarum autoritate firmamus, quod omni vi-*

* Hoc latius declarat PINSSON Tom. II. p. 778. IO. LIMNÆVS Not. Regni Francici lib. II. c. VIII. lib. III. c. II.

** De Sacra Politia lib. I. Tit. IV.

*** Hist. du Cardinal de Ximenes p. 306.

**** Alsatia vindicata cap. II.

***** Lib. I. c. C. ad a. 977.

† Apud DINTERVM lib. IV. c. XII. ad a. 1208.

†† §. XVII. apud GVILIELMVM LAMBARDVM de prisca Anglorum Legibus p. 142.

††† Hist. Noua lib. I. p. 6. vbi SELDENVS in notis p. 165. ex Thesauro Cottoniano Diploma adducit, Ecclesiæ S. Martini de Bello donatum, cui plura concedit Priuilegia Episcopi Cicestrensis Iurisdictioni derogantia, stylo perquam imperioso concepta. †††† ad a. 1351.

††††† Apud ALB. ARGENT. ad a. 1142.

†††††† CHAMBERLAYNE Etat de Angleterre p. II. p. 91.

* Hæc singula latius persequitur DAVID CALDERWOOD Altari Damasceno c. I. qui illud integrum, materiæ de Primatu Regis destinauit. Quare CHAMBERLAYNE p. 93. *Il est Pontifex Maximus, comme se qualifioient autrefois les Emp. Rom. tant Chrétiens que Payens, il est le Chef de tous les Pasteurs d'Angleterre & il a non seulement vne Iurisdiction Ecclesiastique, mais il peut en exercer même quelques fonctions, comme fit Salomon qui donna la Benediction à son Peuple, consacra le Temple, & fit cette Priere, dont on se sert encore aujourdhuy dans la Dedicace des Eglises & des Chappelles; mais toutes les autres Fonctions spirituelles, comme l'Administration des Sacremens, de la Parole de Dieu & tous les autres Devoirs appartiennent aux Evêques, & aux Prêtres.* MIEG L'Etat Nouveau de la Grande Bretagne Tomo II. p. 433. *Le Roi étant Chef de l'Eglise ausi bien que de l'Etat, (en quoi il a l'avantage sur tous les Princes Papistes) lui seul fait les Evêques par le choix des Chapitres, suivant son Congé d'elire. L'election faite, l'Evêque élu ne peut être consacré nisi approprier les revenus de l'Evêché sans vn ordre exprès du Roi.* Plura multis exemplis illustrat Auctor Diatribes, de antiqua Ecclesiæ Britannica libertate.

** Extat hæc Bulla apud THOMAM FAZELLVM de Rebus Siculis Poster. Decadis lib. VII. fin. & LEIBNITIVM Cod. Iur. Gent. Prodr. p. 1.

ta tua tempore, vel filii tui Simonis, aut alterius qui legitimus tui heres extiterit, nullum in terra potestatis vestrae, prater voluntatem aut consilium vestrum, Legatum Romanæ ecclesiæ statuemus. Quinimo quæ per Legatum acturi sumus, per vestram industriam Legati vice cobiberi volumus, quando ad vos ex latere nostro mitteremus ad salutem sanctarum ecclesiarum, quæ sub vestra potestate consistunt. Et ad honorem beati Petri, sanctæque eius Sedis Apostolicæ, cui deuote hætenus obedisti, quamque in necessitatibus suis strenue & fideliter adiuuisti. Si vero celebrabitur concilium, & ibi mandauero quatenus Episcopos & Abbates tuæ terræ mihi mittas, quot & quos volueris mihi mittas, alios vero ad seruitium ecclesiarum tuarum retineas. Hoc igitur fundamento nititur Tribunal Monarchiæ Siciliæ, quod adhuc locum habet. Testatur de hoc Siciliæ Regum Iure Gallorum Historicus, MICHAEL le VASSOR, * scribens: Les Rois de Sicile sont depuis fort long-temps les seuls Papes de ce petit Roiaume. En vertu d'une certaine Bulle que le Pape Urbain II. accorda, disent ils, à Roger Comte de Sicile & à ses successeurs, le Souverain du païs est Légat né du S. Siège. Son autorité spirituelle y est si grande, qu'il excommunie & absout par lui-même, ou par ses Magistrats, toutes sortes de personnes laïques & Ecclesiastiques, les Evêques, & les Cardinaux mêmes qui résident dans le Roiaume. Ce droit, dit-on encore, quoiqu' émané du S. Siège, est maintenant irrévocable: le Souverain le possède en propre. De manière que le Roi d'Espagne est également Monarque pour le spirituel & pour le temporel en Sicile: il y a tous les mêmes droits, que le Pape a dans les païs de son obédience. Jeanne la Folle mere de Charles-Quint & plusieurs autres Princesses, ayant regné par elles memes en Sicile, chacune de ces Dames y a été le Sanctissimo Padre. Ce titre leur a été donné & à leurs Magistrats; elles ont pu en cette qualité presider aux Conciles Provinciaux & Nationaux, ou nommer des gens pour y presider en leur nom. Dum igitur Cæsar Baronius Cardinalis Annalium Tomo vndecimo hanc Siciliæ Monarchiam Hispaniæ Regibus in dubium vocasset, tantum contra se Hispanorum odium concitauit. Septentrionales Sueciæ, Daniæque Reges, omne Sacrorum Ius in bona personasque Ecclesiasticas, ipsas etiam Ecclesias exercere, Reformationis in iisdem regnis Historia satis aperte testatur. In Comitibus enim Arosiensibus a. 1527. ** ipsi Episcopi adgnosceret necessum habuerant, quod antecessores abusi sint eminentia & priuilegiis officii, dum auderent se opponere Regibus & legitimo suo Magistratui. Quare etiam Gustauus Magnus ab initio statim Reformationis a. 1554. *** certa Decreta Ecclesiastica constituit. De hac igitur Aduocatia, licet sparsim quædam proponat Magerus, omnia tamen ad Armatam refert, quæ nimis est generalis. Ignotum Mageri ipsius alias nomen erat, qui tamen, vt ipse auctor est, ab annis plusquam triginta, in diuersis tam spiritualibus quam secularibus Dicasteriis, maxime vero in Imperiali Camera Spirensi, consulendo, scribendo & patrocinando operam impendit. Inde Leopoldi Austriæ Archi-Ducis. Episcopi Argentoratensis atque Passauiensis factus fuit Consiliarius, a Ferdinando II. vt ipse in præmissa Dedicatione testatur, vna cum Liberis Nobilium Ordini adscriptus, atque Comitum Palatinæ dignitate exornatus. Ansam ad scribendum Tractatum huncce ipsi dedisse dicit ardua ac grauissima quædam in puncto amissi Iuris Protectionis controuersia ipsius patrocinio commissa, vt proinde multa ad hoc negotium congesserit. Probe de hoc Tractatus iudicat IO. HENRICVS BOECLERVS, qui, vbi de Aduocatiis agit, **** dicit: hoc argumentum, ad exemplum perfectæ tractationis excoluit Martinus Magerus a Schænberg de Aduocatia armata, vt vix opus sit alios citare. Accedit huic Iudicio IO. CHRISTOPHORVS THILL, ***** addens: vbi tamen vel verbo indicandum, quod laudatus Autor in illo toto libro non aliud quam mutuum Patroni & clientis erga se inuicem officium in protectionis munere ex instituto declarandum sibi sumserit, quam protectionem & clientelam ad Regimen Status subalterni in Iure Publico referimus. Laus sua debita neganda MAGERO haut est, qui multo adparatu quidquid ad illustrandam hanc materiam conducere possit, congescit, & pro statu illorum temporum profert haut proletaria, Exempla etiam multa cura adfert, & Diplomata adducit. Verum, Leges veteresque Iureconsultos ad nauseam vsque adlegari videas, cum hoc primæ antiquitatis Germanicæ argumentum potius ex interioribus Historiæ monumentis debuisset declarari, quibus subinde destitutus fuisse, in eo etiam labi videtur, quod a Iure Aduocatiæ ad Iura Vogteiæ argumentum sumat, quæ tamen plurimum inter se distant. Adfert inde Diploma Caroli M. spurium fictumque, datum vt abserit Monasterio diuitis Augiæ. † Aliud autem quod Hirsaugiensi Monasterio ab Urbano II. Papa fuit concessum, illustrat BESOLDVS. Nihilominus perutilem huncce Tractatum, ac nostra etiam ætate ad definiendas controuersias illustres esse proficuum, nemo forsan denegabit. Dum igitur ab eruditis, Viris etiam Illustr. Tractatus hic in Tabernis librariis sæpius frustra fuerit quæsitus, vtilem denuo publico operam præstitit Vir industrius, Io. Felix Bielckius dum, prout publicæ vtilitati hætenus prodesse cogitauerit, eundem etiam recudi faceret. Non defuissent equidem quæ ex Germanicarum Antiquitatum Thesauro moneri, suppleri, emendarique potuissent, cum tamen nec otium suppeteret, hæc saltim, ipso efflagitante, præfari duximus, atque hanc Tractationem Beneuolo Lectori pro merito commendare. Huic interim Præfationi ob materiæ rationem adiecta fuit CHRISTIANI FRANCISCI PAVLLINI de Aduocatis Monasticis Exercitatio, quæ ad Magerum supplendum plurimum conducit.

* Hist. de Louis XIII. lib. I. p. 95. Plenius vero LOUIS ELLIES DV PIN dans sa Defense de la Monarchie de Sicile contre les Entreprises de la Cour de Rome a Amsterdam 1716. 8vo.

** IO. BAAZIVS Hist. Eccles. Sueo-Goth. lib. II. c. XIII. p. 225.

*** Hæc exhibet BAAZIVS lib. II. c. XXX.

**** Not. S. Rom. Imp. lib. XVI. c. III.

***** diff. de Aduocatia Imp. Eccles. §. II.

† c. V. n. 431. prout notauit PAVLLINI de Aduocatis Monasticis §. VIII.

**CHRISTIANI FRANCISCI
PAVLLINI**

INSIGNIS QVONDAM HISTORICI

DISCVRSVS HISTORICO-POLITICVS

DE

**ADVOCATIS
MONASTICIS.**

B. C. D.

§. I.

Monachus
quis?

Aduocati
Eccles.

¶ *Monachi extra mundanarum rerum curam ad solam laudem DEI bonorumque operum actionem constituti sint, (a) ideoque puram & humanis cogitationibus celsiorem vitam agere debeant, non vagari per populos, sed eloquia diuina addiscere, eademque meditari & docere, (b) & tamen ex liberalitate Principum, aliorumque fidelium villas, ciuitates, imo ampla territoria, cum omnibus iuribus & priuilegiis, obtinuerint, nefas utique & religio erat, ἐνός δὲ ἐστὶ χρεῖα, (c) immemores huiusmodi secularibus turbis, rixis, rebusque œconomicis sese implicare. Oportet enim Episcopos curis secularibus expeditos curam suorum agere populorum, nec ecclesiis suis obedisse diutius. Ipsi enim, iuxta Paulum Apostolum, peruigilant, tanquam rationem pro animabus eorum reddituri. (d) Hinc Imperatores Regesque Romani, ab æuo Carolino vsque ad Ottonis IV. tempora, ceu *Supremi Aduocati & Patroni Ecclesiarum*, als *Ober-Voigte und Schirm-Herrn der Christlichen Kirchen*, (e) (qui etiam Aduocantias monasticas inter regalia & reseruata sua olim retulerunt, vt ex *Dodechino*, (f) *Vrspergensis*, (g) *Kranzio*, (h) aliisque satis liquet,) pia intentione iis dederunt *Aduocatos*, seu Vice-Dominos, *Innocentii IV.* verbo, defensores, *edle Voigte und Schirm-Herrn*, non prædatores, (i) laicos tamen & potentes Viros, Principes, Comites, aut Milites, aliquando Vasallos monasteriorum, (k) qui non pro terreno commodo, sed pro DEI amore, ac peccatorum venia, nec non aterna beatitudinis mercede aduocatiā ipsam bene habere cupiant & tractare, dicente *Honorio II.* (l) vt quod non præualeret sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc impleteret per discipline terrorem. (m) *Volumus*, ait *Carolus M.* (n) pro ecclesiastico honore & illorum reuerentia *Aduocatos* habere. Næ ex canone XCIX *Africanæ Synodi*, post *Consulatum Stiliconis*, inducta est *Aduocatorum* defensio pro causis Ecclesiæ, (o) si Autoribus credas.*

Gembla-
cens.

§. II. Sic *Otto I. Imp. A. C. DCCCCXLVIII. Lambertum*, Comitem Louaniensem, Abbatē *Gemblacensis* in Brabantia constituit *Aduocatū*. (p) Scilicet *Otto* locum illum, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, ab omni secularium, tam maiorum, quam minorum, dominio perpetuo immunem fecit, solique Regiæ defensionī subiectum. Verum (subdit) quia Fratribus eiusdem loci (si quando incumberet aliqua necessitas) graue nimis esset, propter longinquitatem terrarum, præsentiam Regis semper adire; cum electione ipsius Domini *Wiberti*, & Abbatis, & Fratrum, dedimus *Aduocatiā* Abbatē de *Gemblones Lamberto*, Comiti Louanienſi, Viro forti & bellicoso, qui, *vice nostra*, contra omnium inquietationem adiutor sit ac defensor. Et *Fridericus III. Imp. Episcopo Herbipolensi aduocatiā* coenobii *Benedictini Comburgensis*, seu *Camburgensis*, in huius Diocesiſi ſiti: *Carolus V.* protectionem monasteriorum Comitatus *Wertheimensis* Comitibus eiusdem in feudum commisit: (q) *Ludouicus Pius* in ipsa fundatione nouæ *Corbeie* anno DCCCXXII. potentes *Rugrauios Dasselenses*, Illustris Monasterii Vasallos, iure hæreditario constituit fecitque *Nobiles Aduocatos*. Mansit etiam splendidum hoc officium (*edle Voigt-Ammt*) penes Comites *Dasselenses*, ab A. C. DCCCXXII. vsque ad MCCCXXIX. i. e. integris annis DVII. Quæis demum extinctis, præter solum, vti crediderant, *Bernhardum III. Henricus II. Comes Woldenbergensis*, Antistes *Hildesiensis* XXXIV. consentiente *Bernhardo Dasselensi*, ex instinctu coniugis suæ, præfati Episcopi sororis, quæ cum marito in sterili connubio vixerat, ad se pertraxit oppidum *Dassel*, castrumque *Hunnsrück*, cum omnibus pertinentiis, ab *Henrico Lützelburgico Imp.* non abs Abbate *Corbeienſi*, in feudum sibi data. Quod cum in præiudiciū *Corbeie* damnumque peregrinantis *Simonis*, *Bernhardi* fratris, (quem mendax rumor defunctum tulerat,) vergeret, utique *Simon*, ad suos tandem reuersus, vna cum *Cœnobiarcha Corbeienſi Diterico I.* ex gente *Dallwichia* sato, fortiter restitit, Præsulemque *Henricum* a quieta possessione depulit. Hinc foedæ simultates litesque *Corbeiam* inter ac *Hildesiam* ob hoc feudum. *Chron. Hildesiense MS.* ait: Antecessorem *Henrici Sigfridum II. Dynastam Querfurtensem*, bona hæc *Dasselensia* emisse, ipsumque *Henricum* tantum confirmationem emtionis a *Lützelburgico* petiisse & obtinuisse. Idem chronicon asserit: *Adalogum*, Episcopum *Hildesiensem* XXV. Comitatum *Dasselensem* a *Salome*, *Ottonis Vidua*, cum consensu *Friderici I. Imp.* emisse, eodemque iure Comitatum *Homburgicum* acquisiuisse. (r) Sed vide sis *Ioannem Letznerum* (s) rem aliter narrantem.

inde lites.

§. III.

(a) Tot. tit. X. ne Clerici vel monach. sec. negot. se immisc. (b) Henr. Petrus lib. de Monast. p. 53. (c) Luc. X. 42. (d) Dodech. append. ad Mar. Scot. ad an. 1110. (e) R. I. Colon. an. 1512. & R. I. Ratisbon. an. 1541. (f) ad ann. 1110. (g) ad an. 1111. (h) L. V. Saxon. c. 32. (i) Otto I. in dipl. anno 948. Abbatē *Gemblacensi* dat. (k) Lehman. chron. Spirens. L. II. c. 36. (l) in confirmatione fundationis Monast. *Denkhendorſensis* dat. anno 1124. (m) *Iſid. de Prælat.* p. 14. edit. Geneu. 1601. (n) *Conſtit.* c. 3. (o) *Renat. Choppin. de Sacra Politia* L. I. tit. 7. num. 18. f. 114. *Lindenbrog. verb. Aduocatus.* (p) vid. dipl. in Cod. donationum piarum *Auberti Miræi* c. 23. (q) *Mager. de Aduocatus.* armat. c. 9. num. 775. seq. *Eraſm. Chokier de Aduocat. feudal.* (r) vid. etiam *Bucelin. Germ. sacr. P. I. pag. 18. B. Chron. Hildes. Reutel. in hist. Adalog. & Henr. II.* (s) *L. I. chron. Dassel.* c. 7. p. 7. B. & L. II. c. 2. p. 19. A.

§. III. *Simone tandem Dasselensi*, ultimo Gentis suæ, rebus caducis exempto, successor & cognatus *Henrici Otto II.* etiam Comes *Woldenburger*, prænominatum oppidum *Dassel* cum Præfectura *Hunsrück* & silua *Sollingen*, aliisque pertinentiis, in possessionem quidem recepit; at *Henricus IV. Spigelius*, Abbas XXXVIII. eo rem perduxit, ut *Hildesien*ses Episcopi Abbatem *Corbeien*sem, intuitu huius Comitatus *Dasselensis*, pro legitimo feudi Domino habere & reputare tenerentur, inque memoriam & recognitionem huius rei, officium *Nobilium Aduocatorum* iis commissum, vi cuius per Subdelegatos singulis annis in festo S. *Viti* Abbati *Corbeien*si ministrarunt, præferentes eidem *argenteum* pedum, dantesque Monasterio *duos ceruos*, in pignus feudi *Sollingen*sis, circa eandem solennitatem. (t) Mansit etiam hæc dignitas penes *Hildesien*ses CXCII. annis. Sed anno MDXXI. vna cum opdido *Dassel* & castro *Hunsrück* ad Serenissimos Duces *Brunsvicens*es lineæ *Wolffenbyttelen*sis deuoluta est.

§. IV. Ecclesiæ *Minden*sis Aduocati olim erant *Nobiles de monte*, tom *Berge*, etiam *Schalckesberg* dicto, quæ arx in Orientali *Visurgis* ripa fuit haud procul ab vrbe *Minda*. (u) *Schalck* idem erat ac *seruus*. Inde *Mariscalcus*, seu *Mareschalcus* & *Seneschalcus*. *Mare* est equus *eine Mabre*, *schalck* *seruus*, & ita *Mareschalcus* $\pi\pi\epsilon\delta\gamma\lambda\theta$, equorum administer, qui equorum curam gerit. (w) *Seneschalcus* armenti custos est. Honestiorem postea significationem nacta hæc dictio. Denotat enim regis mensæ, seu familiæ Præpositum *Seneschalck*, seu *Sineschalck*, & composita est ex *Sin*, seu *Gesin*, aut *Sind*, vel *Gesind*, i. e. familia, & *Schalck*, *seruus*, minister, ut sit *Magister domus*, *Administrator rerum familiæ necessariarum*. (x) *Claudius Lamoralus Alfonso de Ligne*, *Senescallus* *Hannoniæ* vulgo vocatur, & haud ita pridem altercatione, quæ inter eum & *Heinricum Howardum*, Ducem *Norfolciæ*, genere Anglum, *Bruxellis* exarsit, quamque more seculi armis expedire gesti-
ebat, materiam scribendi *Nouellarum* compilatoribus præbuit. (y)

§. V. *Eberwinus*, Comes *Bentheimii* & *Steinfurti*, duxerat *Annam*, infausti *Conradi*, ultimi Comitum *Tecklenburgici*, & Dynastæ *Rhedensis*, filiam, ex qua suscepit *Arnoldum*, qui tres Comitatus *Bentheimensem*, *Steinfurtensem* & *Tecklenburgensem* simul complexus, matrimonio sibi iunxit *Magdalenam*, *Humberti*, Comitum *Nuengarii* & *Limburgi* filiam, a quo novis ditionibus auctus est: neque enim solum dotis loco tres cum ea dynastias, *Bedburn*, (*Bethbar*) *Alpen* & *Helfenstein* accepit, sed etiam, mortuo anno MDLXXXIX. sine liberis affine *Adolfo*, *Lenepium* Baronatum, & Comitatum *Limburgicum*, ad *Laynam* in *Westfalia* situm, assentiente Domino directo, sibi asseruit; Præterea *Aduocati*am hereditariam *Colonien*sis Diocesis, quæ penes *Nuenarios* fuit, obtinuit. Atque ratione huius *Aduocatiæ* nullam *Colonie* executionem criminalem fieri posse, nisi prius malefici per noctis vnius spatium in potestate Comitum *Bentheimensis* fuerint, qui etiam ea propter *Vicarium* *Colonie* iuri suo tuendo habeat, *Sprengerus* refert. (z)

§. VI. Imperatorum vero Germanorum temporibus mos inualuit, ut Episcopi, Principes, Comitesque, cum in terris sibi subiectis Ecclesias & Monasteria conderent, ius *Aduocatiæ* sibi heredibusque suis in iisdem reseruarent. (a) Certe *Adelbertus*, S. *Bremen*sis Ecclesiæ *Metro-*politanae *Archi-Episcopus*, Fratresque eius *Dedo* & *Fridericus*, *Palatini* Præsides, in constructione *coenobii Gozekensis* Ord. *Benedicti*. Monachis quidem liberam electionem Abbatis, secundum timorem DEI & regulam B. *Benedicti*, permittebant, sic tamen, ut electus *Archi-Episcopo* *Bremen*si præsentaretur, & per eum loco huic præponeretur. Quisquis etiam in eorum stirpe laicus ceteris ætate prouectior fuerit, huic loco *Aduocatus* constituitur. Deficiente vero tali in familia laudata, quemcunque Abbas cum consilio fratrum ad defensionem & utilitatem loci expetierit, hunc *Antistes* *Bremen*sis *Aduocatum* constituat. Qui *Aduocatus* non, quæ sua sunt, querat, nec populum suæ tuitioni commissum violentiis aut iniuste opprimat, sed omnia cum consilio Abbatis agat, atque disponat, nec extra eius voluntatem aliquid in populo præsumat. Datæ sunt foundationis tabulæ III. Kal. Octobr. anno MLIII. Ind. III. Episcopatus Domini *Adelberti* anno VIII. Aet. *Gozeka* in Christi nomine Amen. (b) *Wicpertus*, *Marchio Groizensis*, licet insigne *coenobium Pegauense*, eiusdem congregationis *Benedictinæ*, a se conditum *Apostolicæ Sedis* iuri in perpetuum manciparit, *aduocati*am tamen eius ipse habiturus excepit. (c) *Fundatores* *Monasterii Lauterbergensis*, regulæ *Augustinianæ*, (non *Benedicti*, ut *Bucelin.* vult, (d) hoc etiam specialiter sibi reseruarent, ut semper filiorum heredumque nati maior *Aduocatus* eiusdem ordinarius foret, nec *aduocati*a ulli vnquam iure feudi concederetur, nec *aduocatus* aliquid *seruitii* secularis, extra placitum Fratrum, in rebus Ecclesiæ quasi ex iure sibi usurpare auderet, confirmante hoc *Honorio* Papa II. (e) Cum *Bertoldus II.* Comes *Hennebergicus*, cum consensu vxoris, filii, filiarumque suarum, circa A. C. MX. illustre Monasterium *Gottesau*, situm in *Francia*, in pago, qui dicitur *Albogaue*, iuxta fluuium *Albam*, in Comitatu *Vorcheimensi*, Diocesi. *Spirensi*. conderet, serio voluit, ut *Aduocatus* tantum e sua familia eligeretur, quamdiu dignus & aptus quis ad hoc munus in ea reperiatur, a Cæsare postea confirmandus. (f) *Godebaldus*, etiam Comes *Hennebergicus*, huius nominis III. cum vxore *Luckharde*, & ex vnanimi consensu heredum suorum, pro amore Christi, & propter sanctæ vitæ perennitatem, quendam proprietatis suæ locum (qui a nomine vi-

(t) Id. L. I. c. 3. & 15. & L. II. c. 2. nec non in hist. Ludou. Pii edit. sec. c. 14. & 21. (u) vid. not. m. ad chron. Hildes. Reuter. sub Gerhard. Episc. XXXIX. & chr. Mind. Watensted. sub Wittek. II. & Oton. III. Conf. Meibom. not. ad chron. Schaumburg. T. I. rer. German. p. 585. & T. II. p. 227. (w) vid. lexic. Martin. (x) Id. l. c. (y) vid. Aut. Notit. Procer. S. R. I. L. V. c. 1. §. 6. p. 744. edit. Tubing. 1684. (z) L. III. Iurispr. publ. c. 31. §. 5. (a) Lehman. chron. cit. L. IV. c. 1. (b) vid. libell. de fundat. Monast. Gozekens. a Mader. edit. & chr. Lauterberg. annex. p. 210. seq. (c) chr. Pegauiens. ad ann. 1106. (d) Part. II. G. S. p. 53. B. (e) chr. Lauterberg. ann. 1127. (f) Spangenberg. L. I. chron. Henneberg. c. 39.

Vesseran. cini fluminis *Vessera* nomen accepit) manu emisit, & diuino seruitio circa A. C. MCXXXVIII. assignauit, eundemque Regularium Clericorum Monasterio initiatis, sub B. Mariæ patrocinio dedicari postulauit, dicente *Ottone*, Ecclesiæ Bambergensis Episcopo. *Aduocatiam* vero huius coenobii *Vesserani* *Gottwaldus* Fundator sibi suisque heredibus reseruabat annuente Præsule. *Es hat aber Graff Gottwald die Vogtey des Klosters Vessera für sich behalten, und mit des Bischoffs zu Bamberg Wissen, Willen und Confirmation es also verordnet, daß der Convent zu Vessera allzeit einen Vogt aus seinen Erben und Nachkommen erwehlen solte. Vnd daß alsdenn derselbige, den sie dazu ordnen würden, und kein anderer ihr Kasten-Vogt und Advocat seyn solte.* (g) Quia *Folckenandus* de *Stowfen* fundator erat Monasterii *Adelbergensis*, Diocesi. Constantiensis, ideo voluit *Fridericus I.* Imp. in confirmatione foundationis & immunitatis istius coenobii, (h) vt nullum habeat *Aduocatum* præter illum, qui est vel erit Dominus de *Stowfen*. *Albertus & Ludouicus*, Fratres Comitesque *Hackebornenses*, conditores coenobii *Hedeslebiensis* Monialium reformationis Cisterciensis in Diocesi Halberstad, istud quidem ab omni iure *Aduocatiæ*, seu actione qualibet iugiter absoluebant, præterquam in occisione cuiuslibet, super quo debet iudicium sanguinis ventilari. In quo casu, aiunt, nullum alterius dominium peti volumus aut requiri, cum ad nos solos claustri memorati & Dominarum ibidem Domino famulantium iure spectet defensio & tutela. Dat. in *Wipera* anno MCCLXV.

§. VII. Vel ipsi Abbates, Abbatissæ, & Episcopi, speciali Principum fauore, *Aduocatos* eligebant, & inutiles rursus remouebant. Hinc *Burcardus II.* Præsul Halberstadensis XII. conditor coenobii *Huysburgensis*, coetus Benedictini, anno MLXXXIV. Kal. Nou. Ind. VIII. anno ordinationis suæ XXV. ita: *Concedimus, vt etiam Abbas loci ipsius sibi Aduocatum prudenter eligendo constituat, quem causa animæ suæ in necessitatibus suis indeficienter adesse considerat, confirmante hoc, verbis non mutatis, Reinardo Episcopo A. C. MCXVIII. Kal. Nou. Indict. XI. Et si (est huius additamentum) Aduocatus aliter, quam decet, agens, loco incommodus extiterit, permittimus industriæ Abbatis, vt Episcopi sui, & aliorum DEI amicorum auxilio, illo remoto, auctoritate Apostolica, idoneum sibi prouideat. Qui subrogatus nullum ab Episcopo seruitutis debitum pro Aduocatia rependere cogatur: sed vterque pro defensione loci æternam remunerationem & speret & consequatur.* Eadem verba repetunt verbis Reinhardianis *Vdalricus* anno MCLVIII. Indict. V. Pontificatus sui anno VII. *Degenone* Abbate *Huysburgensi* Monasterio præsidente, anno vero Sedis eius tertio, & *Gardolfus* (al. Bertholdus & Gerholdus) anno MCXCVI. Pacem minasque suas addunt *Alexander III.* (non Leo, vt *Bassaus* vult) & *Cælestinus III.* anno MCXCVII. Qui posterior anno Pontificatus sui VII. ita: *Adhuc volumus, vt quicquid super Aduocatorum institutione amotioneue ipsius Abbatie a bonæ memoriæ Borchardo, Reinardo, Olrico, & alijs Halberstad, Episcopis, rationabiliter est statutum, & eorum authenticis continetur, firmum futuris temporibus habeatur & inuiolabiliter obseruetur.* In priuilegio *Caroli Crassi*, longe antea Ecclesiæ *Paderbornensi* dato, nimirum anno DCCCLXXXVII. XI. Kal. Octobr. hæc leguntur verba: *Hominibus quoque famulatum eiusdem monasterii facientibus in Hursteromarcu, qui Saxonice Malmann dicuntur, prædictum mundeburdum & tuitionem nostram constituimus, vt etiam coram nulla iudiciaria potestate examinentur, nisi coram Episcopo, vel Aduocato, quem eiusdem loci Episcopus elegerit.* (i) In tabulis *Ottonis M.* Imp. datis Ecclesiæ, *Mindensi* anno DCCCCLXI. Indict. IV. eadem reperies verba. (k) *Insuper concedimus eidem Abbatissæ, (Kaminadensi in ripa Visurgis,) vt nullus Marchio, nullus Comes, nullaue nostri Imperii magna vel parua persona in ea placitum facere, vel publicam functionem exigere præsumat, nisi Aduocatus, quem Abbatissa, quæ tunc temporis fuerit, cum Sanctimonialium consensu, eligere voluerit, ait Conradus II. A. C. MXXIV. Indict. VII. VI. Febr.* In confirmatione immunitatum Monasterii *Reinhardifontani* ab *Henrico III.* Imp. a. MLXXXVI. Ind. XII. Moguntix facta inter alia sic: *Aduocati tutela, quando & ipsa videtur eis necessaria, prædictus Comes sicut ab eisdem Fratribus est electus Aduocatus, quamdiu vixerit, permanebit, & ex posteris eius, qui idoneus huic dignitati fuerit. Nullus tamen vnquam Aduocatus esse præsumat, nisi quem Fratres communi consilio prouiderint eligendum. Qui si illorum & Monasterii per omnia studeat commoditatibus, diligatur ab omnibus. Sin autem auarus, nec illorum commoda, sed sua quærens lucra, habeant potestatem alium sibi eligere, & hunc, ex auctoritate Petri & Pauli, reprobare. Hic itaque, Abbate petente, a Rege accipiat bannum legitimum, & ter in anno, si necesse fuerit, ubicunque vel quando Abbati placuerit, inuitatus ab illo veniat, & ibi placitum iustum pro necessitatibus & causis Monasterii rite peragat, nullum vero aliud seruitium, ius aut beneficium sibi per hoc concedi cognoscat, nisi tertium bannum, & consuetudinariam iustitiam, videlicet super fures, proteruiam, & cetera talia, magisque inde, quod præcipuum est, æternam omnipotentis DEI speret retributionem. Nullo modo, nisi Abbate volente & aduocante, bona & loca Monasterii suis frequentis temerariis & sine causa adeat, vel attingat, nec præsumtuosus in eis placitum quodlibet, vel pernoctandi licentiam habeat, nec Subaduocatum pro se faciat, nec omnino aliquam calumniam, seu peruersionem Monasterio aut familie faciat.* In foundatione Monasterii *Anhusani* anno MCXLIII. facta, *Walterus*, per misericordiam DEI S. Augustensis Ecclesiæ Minister, ita: *Nullus ibi sit Aduocatus, nisi quem Abbas saniori Fratrum suorum consilio vbiuis elegerit.* *Honorius II.* in confir-

(g) Id. L. II. c. 8. p. 87. (h) de anno 1181. (i) Vid. Monum. Paderborn. edit. prim. p. 207. (k) vid. diploma Tom. I. rer. German. Meibom. p. 740. seq. & p. 745. ac chron. Episcoporum, Mindens. Anonym. a Pistorio edit. annex. diplom. num. I. II. &c.

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

Confirmatione fundationis huius sic: *In Aduocati autem vestri electione Abbas liberam habeat potestatem, cum Fratrum suorum consilio, talem eligere, quem ad defensionem libertatis Monasterii bonum & utilem esse cognouerit. Cælestinus II. anno MCXLIII. & Eugenius III. anno MCXLIX. in hunc modum: Liceat autem Vobis communi consilio Aduocatum, quem ad defensionem eiusdem Monasterii utilem esse noueritis, libere eligere, ipsiusque, si inutilis apparuerit, remouere, & alium, quem utiliore[m] prouideritis, substituere.* In fundatione Monasterii *Laureacensis*; vulgo *Lorch*, Ord. S. Bened. Diocel. Augustan. *Laureat.* *Fridericus*, Sueuiæ & Franconiæ Dux, hanc quoque addidit conditionem; ut quisquis suæ cognationis senior extiterit, defensor & Aduocatus loci permaneat. (l) Fuit *Fridericus* ille *Baro de Staufen*, cui *Henricus IV. Imp.* pulso *Rudolfo de Rheinfelden* Anti-Cæsare, Sueuiæ & Franconiæ Ducatum commisit, simulque generum elegit. (m) Eiusdem *Friderici* Nepos erat *Fridericus Barbarossa*. Si autem forte (ait hic Imperator anno MCLIV. indict. II.) a stirpe parentali dilapidando, distrabendo, sibi emancipando dotes Ecclesiæ, aberrauerit, communi Fratrum prædictorum assensu alius idoneus eligatur.

§. VIII. Affert *Magerus de Aduocatia armata* (n) diploma *Caroli M.* sed spurium *fi-* diploma-
ta ficta, *rumque*, datum, ut asserit, Monasterio diuitis *Augiæ*. In hoc meminit *Adelberti*, cognati Regii, ceu *Aduocati & defensoris* laudati cœnobii. Verum solide confutatum est a *Conringio* (o) in censura *Diplomatis Ludouiciani*, dati (Dis si placet) Monasterio *Lindauensi*. Eiusdem fursuris ipsum diploma *Lindauense* est, cuius verba huc spectantia appono: *Idem autem Aduocatus bis in anno, semel in estate, secundo in hyeme, placitum habeat, sed ultra duodecim equos nullum adducat, & tunc honeste procutretur. Quicquid placitando acquisierit, duæ inde partes erunt Abbatisse, tertia Aduocati. Nullum domus DEI seruientem, sine Abbatisse vel ipsius consensu, ad iudicium cogat. Nullum de familia, sine iusta sociorum suorum deliberatione, dampnet, vel coherceat. Nullum subaduocatum, vel exactorem, sine Abbatisse permissione, sibi constituat. Nihil priuati muneris vel seruitii a quolibet loco, siue curte, siue acella ruris, quasi ex debito & statuto sibi iure exigat. Mansiones, seu pernoctationes vndique in locis eiusdem monasterii frequentare caueat. Quod si ultra statutum nostrum alicubi placitare voluerit, ipse de tertia sui parte ibidem sibi contingente prouideat, quod ad sumtum habere debeat. Nisi forte aliqua de causa ab Abbatisse illuc vocetur, a qua tunc decenter sibi exhibeatur, quod oportet. Proinde si quisque Aduocatus hæc statuta obstinata audacia transgressus fuerit, nisi sane resipuerit, sexaginta libras auri optimi, triginta Palatio nostro, triginta prædicto Monasterio persoluat, & ipsa Aduocatia cum ceteris commodis in perpetuum careat.* (p)

§. IX. Iamtum *Aduocati* vsque adeo molesti & graues non erant cœnobiiis, ut tot & tanta vincula iis iniici debuerint, quæ sane omni carent exemplo istius æui. Data quidem sunt aliquando *Aduocatis*, vna cum cura monastica, leges, sed tam duræ varique tem- leges Ad-
uocatores. pore *Ludouici Pii* nullibi reperiuntur. Verum cum post *Πολιτικῶς αὐτῶν* *Conringium*, Iusti & æqui Patronum, (q) Historicus nuper Ducalis Saxonieus, *D. Caspar Sagittarius*, (r) fabulam hanc candide examinauerit, lectorem ad eosdem amando. Nec tantillum fidei meretur diploma *Vittenburanum*, triplex *Aduocati* iuramentum enarrans, quod falsissimum est. (s) Leges Monasterio *Gottesau*, a *Bertoldo Hennebergico* Fundatore prudenter præscriptas, ipsius verbis narrabimus. (t) *Es solte aber der Convent iederzeit einen Voigt aus Graff Bertholden Nachkommen erwählen, so fern einer aus denselben dazu tüchtig: Wo nicht, alsdenn anderswo einen suchen. Vnd denselben solte hernach, auf des Abtes Bitte, der Kayser bestätigen, mit freyer Gewalt iährlich drey Send oder Synodos zu halten, da es Noth, im Kloster, oder wo der Abbt will und begehrt, in rechtlichen Sachen, das Kloster und dessen Zubehörung belangend. Vnd davon sol der Voigt keine Miethe oder Gabe nehmen, noch ihme gegeben werden, ohne das dritte Gebot, und was in andern Klöstern die Voigte nach gewöhnlicher Gerechtigkeit haben, auf einen ieglichen, der dreyer Rechts- Tage einem, ein Malter Frucht, ein Frischling, ein Eymmer Weins, und ander Ding dazu gehörig. Sonst sel der Voigt & prædieses Kloster mit Vberfall nicht bekümmern, es sende denn der Abt nach ihme. Soll auch auffser den mia. dreyen Synodis keinen Rechts-Tag auf des Klosters Boden halten, auch nicht über Nacht im Kloster bleiben, ohne unvermeidliche Noth und Ehehafft. Soll auch nicht Macht haben einen Vnter-Vogt zu setzen, noch einigen Wiederdriß, oder Beschwerung, dem Kloster, noch dem Abt, noch dem Convent zu verfügen. Thäte ein Voigt biewider, den soll der Abt stracks zu entsetzen, und einen andern zu erwählen ohne Einrede Macht haben. Diese Ordnung hat Graf Bertold selbst also gestellt, und dem Kloster übergeben.* Sic autem dedimus ei (*Lamberro*, Comiti *Louanienli*), *aduocatiam* istam, ut nunquam ipse Comes, vel Successores sui, in Abbatia, vel in villis ad eam pertinentibus, aliquid accipere, aut per potentiam exigere debeant, præter ius & beneficium sibi constitutum, ait *Otto I.* in diplom. cit. In instauratione Monasterii *Hirsaugiensis* concedit etiam Co- Hirsaug. mes *Adelbertus de Calwe* præfatæ cellæ (*S. Aurelii*, at quanta cella, in qua CCC. Monachi simul vixere,) *Aduocatum* aliquem de posteris suis fieri, si tamen loci ipsius Abbas, cum consilio Fratrum, talem inter eos invenerit, qui sicut ipse Comes nunc, non pro terreno

G

com-

(l) Vid. *Cruf. P. II. L. IX. c. 2. f. 308.* ann. *Suev.* (m) *Lehman. chron. Spirens. L. V. c. 34. f. 467.* (n) c. V. num. 431. (o) c. X. p. 166. seqq. (p) Vid. censur. *Conring. c. 2. p. 9. seq. & c. 16. p. 305.* (q) censur. cit. per tot. (r) in antiquitat. *Lacus Bodamici c. 8. §. 20. seqq.* (s) *Conring. l. c. p. 307. seqq.* (t) *Chron. Henneberg. L. I. c. 39. p. 75.*

commodo, sed pro æterna mercede sollicitus & studiosus, bona & constitutam Monasterii libertatem & iustitiam defendere voluerit. Sin autem aliter fecerit, *aptum & utilem Aduocatum*, vndecunque sibi placuerit, eligat. Hic denique, Abbate petente, a Rege accipiat bannum legitimum; vter in anno, si necesse fuerit, aut in ipsam cellam, aut vbiunque, vel quando Abbati placuerit, inuitatus ab illo veniat, & sibi *placitum iustum*, (*einen ordentlichen Rechts-Tag*) pro causis & necessitatibus Monasterii, rite peragat. Nullum autem aliud seruitium, ius aut beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertium bannum, (*den dritten Theil der Strafen*) & consuetudinariam iustitiam, & legem, quam ceteri *Aduocati*, in aliis liberis Monasteriis habent. Et in illis trium placitorum diebus, in vnoquoque *vnum maltrum de frumento*, & *vnum friskingum*, & *vnum siclum de vino*, & cetera adhuc pertinentia &c. Præterea Idem constituit, quod, nisi Abbate volente & aduocante, bona & loca Monasterii suis frequentiis temerariis & sine causa minime adeat, vel attingat; nec præsumtuosus in eis placitum quodlibet, aut pernoctandi licentiam habeat; Nec *Sub-Aduocatum* pro se faciat, nec omnino aliquam absque ratione calumniam, peruasionem, aut iniuriam Monasterio, Abbati, aut familiæ faciat. Si autem, non vt *Aduocatus*, sed potius calumniator & perualor Monasterii fuerit, omnino potestatem habeat Abbas, cum consilio fratrum, hunc reprobare, & alium sibi vtiliorem vndecunque eligere. (u) Eodem ore fermocinatur *Vrbanus II.* (w) Sub *Henrico III.* anno MCIII. in Concilio *Ratisbonensi* taxabatur *salarium aduocaticum*, vt esset tertia pars mulctarum, quod & vbiuis pene terrarum receptum attestatur *Chokier.* (x)

§. X. Næ melioris monetæ sanctiorisque fidei sunt literæ *Adelberti Moguntini*, quarum summam subnecto:

litera Archi. Episc. Mog.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, *Adelbertus*, DEI gratia Mogonciensis Archiepiscopus, & Apostolicæ Sedis Legatus, omnium tam præsentium, quam futurorum fidelium notitiæ tradimus, qualiter *Ernst*, Abbas Venerabilis Monasterii Sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis, Sanctique Iohannis Euangelistæ, quod situm est in loco, qui *Reginberisbrunn* dicitur, atque Serenissimus Comes *Ludowicus*, eiusdem Monasterii *Aduocatus*, pactum ineuntes constituerunt, vt idem Comes, & quicumque post eum *Aduocatus*, secundum priuilegia Romanorum Pontificum, quæ apud idem coenobium seruantur, electus fuerit & constitutus, pro cunctis, quæ iuris sui videntur, duo tantum per singulos annos talenta, vnum in natali Sanctæ *Walpurgæ*, alterum ad festum Sancti *Michaëlis*, a Fratribus accipiat, & de cetero nihil amplius, quam æternæ retributionis præmium exspectat. Non *Sub-Aduocatum*, absque consensu Abbatis & Fratrum, pro se constituat, nullum placitum super aliquius rei negotio in aliquo ipsorum *ditionis* loco, nisi forte Abbate petente & Fratribus, agat. De furto autem & proteruia, cum rei necessitas postulauerit, quando & vbi voluerit Abbas, eodem *Aduocato* præsidente, rite discussio fiat, & quicquid exinde, æquitatis dictante iudicio, prouenire potuerit, tertia pars ipsius *Aduocati*, reliquum Abbatis & Fratrum erit. Bona Monasterii suis temerariis frequentiis non adeat, nullum ex familia, nec eos, qui bona Monasterii incolunt, violenter opprimat, vel bona eorum iniuste diripiat &c. Actum Erpesfurt anno ab Incarnatione Domini MCXXV. Indiët. III.

Aduocatus tunc.

§. XI. *Emtum* deinde *venditumque* hoc officium & dignitas *Aduocatiæ* non modo ab *Aduocatis*, sed ipsis Abbatibus, seu Monasteriis. Prius probant literæ *Gardolfi*, Episcopi Halberstad. anno MCXCVII. *Henricus* & *Ludolfus* ab *Eylensted*, fratres, iure hereditario *Aduocatiæ* monasticam *Huyesburgensem* sibi vendicabant, quia Pater eorum iamiam decessurus eam adhuc tenebat. Abbas vero *Henricus I.* ordinationem eius penes se consistere asserens, tradidit eam *Sigfrido*, Comiti *Blanckenburgico*. Renunciarunt tandem *Eylenstedenses* omni iuri, quod in ea videbantur habere, obtinentes, consilio *Gardolfi*, a Monasterio, in recompensationem pecuniæ, quam Parens eorum minus caute pro *Aduocatiæ* dederat, XCV. marc. Distinctius cuncta videbis ex ipsis literis:

lit. Gardolf. Halberst.

IN nomine S. & Indiuiduæ Trinitatis. *Gardolfus*, DEI gratia Halberstadensis Episcopus in perpetuum. Quæ ratione pacis & concordie inter mortales aguntur, & maxime ea, quæ ad commodum & profectum pertinent Ecclesiarum, digne priuilegiorum roborantur testimonio, ne labente tempore, ipsa quoque in obliuionem labantur posterorum. Nouerit igitur futuræ posteritatis Vniuersitas, quod temporibus nostris inter *Huyesburgensem* Ecclesiam, & quosdam Ecclesiæ nostræ Ministeriales, videlicet *Hinricum de Eylenstede*, & *Ludolfum* Fratrem ipsius, super *Aduocatiæ Huyesburgensi* grauis exorta est controuersia. Præfati enim Fratres eo, quod Pater ipsorum eandem *Aduocatiæ* aliquandiu possederat, & in extremo vitæ suæ positus, adhuc in possessione eius erat, ipsam sibi vendicabant. Dominus vero Abbas eiusdem *Aduocatiæ* ordinationem penes se consistere, & ipsam pro commodo Ecclesiæ suæ, & voluntatis suæ arbitrio, locandam asseruit, quod multiplici priuilegiorum suorum testi-

(u) Vid. documenta rediui. Monast. præcip. in Ducat. Württemberg. Tubing. 1636. & quidem p. 516. (w) & p. 543. seq. (x) de Aduocat. quæst. 59.

DE ADVOCATIS MONASTICIS

testimonio *Alexandri* Papæ, Venerabilium quoque Prædecessorum nostrorum, Halberstaden-
sium Episcoporum, piæ memoriæ *Borchardi*, *Reinhardi*, *Odolrici*, euidentissime demonstra-
uit. Cum ergo vtraque partium ita iuri suo inniteretur, & vtrimque damna & incommo-
da plura perciperent, Nos pro vtraque partium dolentes, sicut debita sollicitudinis cura
nos traxit, antequam causa mali vltius inualeceret, partes nostras interponere dignum
duximus, & licet sæpius in eodem negotio ante nostra frustrata deuotio, attamen per DEI
gratiam, de vtriusque partis consensu, omnia sub certa compositionis forma complanauimus.
Forma autem compositionis hæc fuit: Præmemorati Fratres omni iuri suo, quod in prædi-
ctam *Aduocatiam* habere videbantur, coram Nobis & omnibus, qui aderant, penitus renun-
ciauerunt, & tam ipsi, quam amicorum suorum *Theodoricus de Sameringe*, & *Berthrammus*
frater eius, *Hartuudus de Eyllensted*, fide data in manus nostras promiserunt, quod ipsi præ-
fatam Ecclesiam super eo nullo modo de cetero molestant, & a petitione eiusdem *Aduoca-
tie* in perpetuum quiescerent. Ad recompensationem ergo pecuniæ, quam Pater ipsorum
pro ipsa *aduocatia*, licet minus caute, dederat, Dominus Abbas, ad consilium nostrum,
XCV. marcas ipsis persoluit. Procedente tempore Dominus Abbas, libertate priuilegio-
rum suorum fretus, Comitem *Sifridum de Blanckenborch*, eo quod ipsum Ecclesiæ suæ vti-
lem & heredibus suis commodum speraret, secundum continentiam priuilegiorum suorum,
de consensu Conuentus sui, in *Aduocatum* elegit, vt, si in posterum se hominibus importu-
num, & Ecclesiæ inutilem ostenderet, liberum sit Domino Abbati, absque reclamacione
ipsius, alium substituere. Ne vero huius ordinationis nostræ seriem quisquam ausu teme-
rario, vel quocunque malignandi ingenio infringere attemptet, nos eam, auctoritate Omni-
potentis DEI, & Apostolorum Petri & Pauli, Episcopali quoque banno nostro confirma-
mus, & præsentem paginam inde conscriptam sigilli nostri testimonio roboramus. Huius
rei testes sunt *Conradus*, Maior Præpositus, *Wernerus* Decanus, *Conradus* Camerarius,
Fredericus Vice Dominus, *Geroldus* Cellerarius, *Borchardus* Archi-Diaconus in Isleue, *Her-
mannus* vero, Abbas in Illenborch, *Sifridus*, Abbas in Wideneborch, *Wolradus*, Abbas in
Conradusburch, *Ekkehardus*, Abbas in Reinstorp. Laici, Comes *Albertus* de Winigero-
de, Comes *Henricus* de Reyenstein, *Borchardus* de Valckenstein, *Wernerus* Aduocatus, *Ar-
noldus* Aduocatus, *Arnoldus* de Burchdorp, *Rodolfus* de Gatersleue, *Sesarius* Præfectus, *Ioan-
nes* de Gatersleue, *Anno* de Eyllensted, *Fredericus* & *Ludegerus*, Fratres de Menhachen, *Alue-
ricus* Camerarius, *Bartoldus* de Hordorp. Acta sunt hæc anno Incarnationis Dominicæ
MCXCVII. Indiæ. XV. Cœlestino Papa III.

§. XII. Posterius confirmat *Eckstorm*. (y) inquires: anno MCCXXIX. Monasterium
Walckenriedense pro *Aduocatia*, quam Comites *Hohnsteinii* abs Imperio in feudo habebant,
ipsis numerauit XXXVI. marcas argenti. Penes *Clertembergenses* Comites erat primum no-
bilis *Aduocatia* *Walckenriedensis*. Illis deficientibus Comitatus cum *Aduocatia* deuolutus
est ad Comites *Hohnsteinios* circiter A. C. MCCLX. cum igitur *Henricus*, *Theodoricus*, & *Al-
bertus*, Comites de *Hohnstein*, Fratres, satagerent fratrem suum *Ottonem* sacris initiatum fa-
cere Abbatem *Walckenriedensem*, contra *Conradum II.* electum, ipsique Comites vim face-
rent, *Conradus* Abbas Romam profectus apud Pontificem obtinuit, vt Comites *Hohnsteinii*
cum omnibus suis amicis, Ministris & auxiliatoribus excommunicarentur in quartam gene-
rationem. *Ottonem* ferunt occisum esse a monachis in gradibus, quibus olim e porticu in
dormitorium ascensus fuit. (z) *Rudolfus a Bernaug*, Abbas *Fabariensis* XLVIII. *Aduocatiam*
sui coenobii ab *Alberto*, Barone de Saxen, CCL. marc. emere cogeatur anno MCCLVII.
Quod postea *Fridericus III.* Imp. approbans, Monasterium ab omni iurisdictione Patrona-
tus & *Aduocatiæ*, seu quibuslibet subiectionis officiis, vniuersaliter exemit, teste *Bruschio*,
(a) quem exscripsit *Magerus*. (b)

§. XIII. Ratus est *Lehmannus*, (c) munus *Aduocatorum* fuisse, Monasteria & Ecclesias,
vna cum eorum bonis & hominibus, defendere, & iudiciis reique œconomicae simul præesse.
Idem sentiunt *Paurmeister*, (d) *Goldastus*, (e) & *Bangertus*. (f) *Andreas Knichen* (g) inquit: Præ-
ter autem œconomiam, & obuentionum rationes, iurisdictione tam ciuili, quam criminalis, com-
petebat *Aduocatis* sua origine; post Monasteria sibi acquirebant ciuilem iurisdictionem, sola
criminali *Aduocatis* relicta. Verum confundunt *Aduocatos* cum *Oeconomis*. Hi saltem earum
rerum, quæ ad vitæ alimoniam & redditus ecclesiasticos pertinebant, curam gessere. Distincta
munia erant etiam in veteri Ecclesia, quod vetusti Conciliorum canones, vt Canon XXIII.
Concilii *Chalcedonensis*, & canon LXXVI. Concilii *Carthagenensis* testantur, in quibus distinctio
τῶν οἰκονομῶν καὶ τῶν ἐκδικῶν accurate notanda est. Etiam in Ecclesiæ Constantinopolitanæ
muneribus ecclesiasticis magnus *Oeconomus*, (h) censuum, expensarum, & ratiociniorum in
Episcopatu rationem habens, ὁ πρῶτος ἐκδικῶν, i. e. primus defensor dicitur, respectu aliorum
ἐκδικῶν, seu defensorum, vel *Aduocatorum*, quos inter eminuit ille ad curam captiuorum suscipi-

(y) Chron. Walckenried. p. 91. (z) Idem p. 130. (a) in chronol. Monast. (b) lib. cit. c. I. num. 32. seq. (c) L. II. chr.
cit. c. 36. (d) L. II. de iurisdic. Imp. Rom. c. 10. num. 24. (e) in gloss. ad Burchardi lib. de casib. monast. S. Galli
p. 414. T. I. rer. Alemannic. (f) ad L. III. chr. Slav. c. 18. p. 338. (g) de iure territorii c. 4. §. 394. (h) Ritual. græc.
p. 275.

Endam, utque sit iudex querimoniarum, quæ deferuntur ad forum. Distincte quoque de utriusque officio *Fridericus I. Imp.* in privilegio Ecclesiæ Goslariensis anno MCLXXXVIII. dato. *Perlata ad Nos importunitate, quam in bona Ecclesiæ nostræ Goslariensis aliquando exercere præsumserint Aduocati, vel villicationes eius locando, quod nihil ad eos, vel hereditates litonum Ecclesiæ sibi usurpando, vel etiam mansos Ecclesiæ novis collocando colonis. Nos hac illicita de cetero fieri authenticis prohibentes edicto, nullam permittimus Aduocatis ad talia perpetranda potestatem. Cum enim de iure Aduocatorum coram Nobis in Palatio Goslariensi quæstio moueretur, de communi Principum consilio sententiatum fuit, quod in bonis Ecclesiarum Aduocati nihil iuris haberent, nisi tantum in tribus casibus, in furto videlicet, in pugna, & in raptu: & omnes aliæ quæstiones essent ad oeconomum, seu villicum Ecclesiæ referendæ. Idem patet ex antiquioribus diplomatibus.*

Sub-Ad-
vocat., §. XIV. Hi Nobiles Aduocati, seu Principales, (i) habebant interdum titulo beneficia-
ria concessionis Sub-Aduocatos, seu Sub-Aduocatores suos, cum consensu Abbatis, vel Episcopi
constitutos. In fundatione Monasterii Laureacensis Sub-Aduocati ordinatio prohibetur. Sic
enim *Conradus Rex*: Nos igitur cognatum nostrum Ducem *Fridecam*, quem vota Fratrum
elegerunt, eidem cœnobio Aduocatum præfecimus, ut eam Aduocatiam nulli penitus personæ
secundariæ ipse, nec aliquis successorum suorum, regendam vel tuendam concedat, vel com-
mendet, sed manu propria teneat. Datum A. C. MCXXXIX. in loco, qui dicitur Laureac-
cus. Interdum unus tantum Sub-Aduocatus ex permissione Regia constituebatur. Sic enim
Otto I. (k) Illud etiam statuimus, ut Comes *Louaniensis* nunquam in Aduocatiam Gemblacensem,
præter unum Sub-Aduocatum habeat, i. e. ut donum huius Aduocatiæ a Rege (qui maior Aduoca-
tus est) plus quam ad tertiam manum nunquam deueniat. Si autem (quod nolimus) nostram consti-
tutionem contemserit, & Aduocato illi, qui sub se est, ex ipsa Aduocatia aliquid usurpare, vel militi-
bus suis beneficiare, consenserit, terram suam in camera Regis sibi abiudicatam sciat, & quidquid beneficii
pro ipsa Aduocatia tenebat, de manu Regis, se amissurum noverit. Porro Sub-Aduocatus in villis
ad Abbatiam pertinentibus nihil aliud iuris habebit, nisi per singulos annos de unaquaque domo denari-
um unum, gallinam unam, auenæ sextarium unum &c. Erat autem primarium illorum
munus: (1) Ecclesias & Monasteria, bona & homines eorum in mundiburdum, seu tute-
lam & patrociniū recipere. Inde ipsi Mundiburdi dicti. (2) fundationes, oblationes, do-
nationes &c. a fidelibus hominibus, seu ipsis Episcopis, & Abbatibus factas Ecclesiis, maioris
fidei gratia acceptare & confirmare. Cum *Conradus II.* anno MXXVIII. Kal. Iul. Indiæ. XI.
Imperii sui anno primo, curtem *Godelevesheim*, iniuste Monasterio subtraham, *Trutmaro*, Ab-
bati Corbeiensis, restitueret, Monasterii Aduocatus, iussu Imperatorio, eam recepit. Testes
inter sunt *Hunfredus* Archi-Episcopus, *Meinwercus* Episcopus Paderbornensis, *Godehardus* Hil-
desemensis Episcopus, *Sifridus* Episcopus, *Odalricus* Cancellarius, *Astulfus*, *Sigibertus*, *Bernar-
dus* Dux &c. (3) cognoscere & dicere ius in causis criminalibus, seu maioribus, (ut *Fridericus*
Halberstaden vocat) super furto, stupris, rapinis, incendiis &c. a quibus abstinere oportet reli-
giosos homines. (l)

mutuus
consensus
Abb. &c.
& Aduoc.
Verner.
Corbeien.
Vester-
groningen
Ello, §. XV. Vti vero in sciis, seu inuitis Abbatibus, vel Episcopis, nihil agebant Aduocati le-
gitime aut valide: ita vicissim illi, sine horum consensu & autoritate, nihil ratificabant. In de-
dicatione Basilicæ in monte sancto e regione ciuitatis Huxariæ, a *Wernero* Abbate Corbeiensis XX.
anno MLXXXVIII. fundatæ, dicit Abbas; Aduocato suo *Ottone* Duce assentiente, & traditionem
confirmante, *Popponem* (Antistitem Padeborn.) banno suo hæc acta semel atque iterum, & ter-
tio confirmasse. Cum *Folcmarus I.* Abbas ibidem IX. [non *Bouo III. (m)*] Monasterium *Wester-
groningense* ad Bodam, instituti Benedictini, anno DCCCCXXXVI. ex hereditate *Sifridi*, Comi-
tis *Walbeccensis*, (n) vel Marchionis *Misniz* & *Lulatiæ*, (o) conderet, traditionem suam fecit
adstante *Hogero*, Aduocato suo. (p) *Ello* quidam, Ministerialis Ecclesiæ *Geremrodensis*, allodium
suum, duos videlicet mansos in *Bikelingæ*, venditurus, more sueto *Hedwigi*, Abbatissæ *Geremro-
densis*, primum, deinde Ecclesiæ eiusdem Ministerialibus, obtulerat. Cum vero nullum re-
periret emtorem, ut libere, sine suorum querela, vel vendere, vel donare sibi integrum foret,
in præsentia Abbatissæ, a comparibus suis & petiit & obtinuit. Hic *Ello* in claustrum *Huyesbur-
gensis* factus postea conuersus, duos istos mansos cœnobio adiecit. Accidit autem, ut quidam
Erpo, qui filiam eius in matrimonio habuerat, exque ea filium susceperat, hosce mansos iure
quasi hereditario repeteret. Tandem res composita. Quæ ut firmior haberetur, in conspectu
Abbatissæ, præsentibus multis aliis, id ore digitoque confirmavit *Erpo*, acceptis VII. talentis.
Hinc Ecclesia *Huyesburgensis* multis annis legitime & quiete hos mansos retinuit, donec lis ex-
tincta renasceretur. Filia siquidem *Erponis Orda*, quæ adhuc puella cum patre suo dictis mansis
omnino renunciarat, nunc *Rodolfo Gerstorpio* nupta, quasi veri nescia, rixas hæc recoxit. Ha-
bitis ultro citroque consultationibus, lex & æquum *Huyesburgo* tandem fauent. Quot ut stabi-
le & inconcussum retineret, *Rodolfo*, & coniugi eius, tria talenta persoluit, præsentibus *Fri-
derico* Palatino, eiusdem Ecclesiæ Aduocato, & duobus filiis *Athelberti* Marchionis, videlicet
Athelberto Comite & fratre suo *Bernardo*, *Poppone*, Comite *Blanckenburgico*, *Burcardo* de *Val-
cken-*

(i) In priuil. Reichersberg. p. 202. & 210. (k) l. c. (l) Vid. Meibom. de orig. Helmeftad. (m) Bucelin. Germ. sacr. P. III. p. 55. a. (n) Meibom. chron. Walbecc. pag. 2. (o) D. Mirus in encaniis Halberftad. (p) Meibom. in not. ad chron. Corbeienf.

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

ckenstein, Wernero de Arnensted, Gardolfo de Hadmersleue, Roberto de Langele, Frederico de Hackeburn, Güntero de Wigenleue, Ministerialibus Gerenrodensibus: Frederico, Arnoldo, Frederico Nezil, & fratre eius Ludolfo, Hermannno, Hilderico & fratre eius, Frederico de Waledale, Ioanne, & fratre eius Hermannno, Herdungo, Conone, Alexandro, & fratre eius Genehardo, & Ludolfo de Gatersleue, Notbungo, Aluerico, Otholrico & fratre eius Engelmaro, Ministerialibus Quedlinburgensibus: Frederico, Hermannno de Ditfort, Frederico iuniore & Otholrico de Horden. Hæc omnia Vdalricus Antistes confirmat, & transgressores fulmine anathematis ferit. Bertoldus Hennebergicus potestatem dederat Fratribus in Gottesau, Abbatem etiam amouendi, cum præscitu tamen Comitis regnantis, & Aduocati Monastici. (q)

§. XVI. Interdum vna Ecclesia duos, imo plures habuit Aduocatos, diuerso tamen re-^{duo simul} spectu. Cum Mauritius, Comes Spiegelbergicus, Abbas Corbeiensis XLVI. non anno^{Aduocati} MCCCCXLIV. vt Letzner vult, (r) sed (quod alibi rectius notauit) MCCCCXXXIV. (s) cum Ottone Brunswicensi, Vslarie residente, pacem fecisset sanctam & inuiolabilem, eumque, ceu nobilem Aduocatum suum, recepisset, & confirmasset, eodem anno feria quinta ante festum corporis Christi Ludouicum, Hassiæ Principem, etiam Protectorem, seu Aduocatum elegit contra Westfalos, alia tamen intentione.

§. XVII. Cum vero Aduocati vel absolutam subiectionem, aliaue insignia iura sibi attribuerent, vel etiam grauius seruitia Monasteriis violenter obtruderent; non raro etiam duo^{cur amori sint?} Magnates de iure vnius aduocatie sibi inuicem litem mouerent, cuius rei luculentum exemplum habemus in Albenfi monasterio, (vulgo Herren Albe) Ordin. Cistert. Diocesi. Spirensis, ipso dicente Rudolfo I. Imp. (t) (Seruitia vero, quæ Aduocati, seu conditionati Protectores, per abulum, vel singularem conuentionem exigere solebant, erant, monachos cum suis in claustro, gangriis, curiis, molendinis, rebus & possessionibus, tam habitis quam habendis, & villis specialiter grauare in postulatione, ablatione, vel extorsione frumenti, vini, animalium, canum, pullorum, denariorum, fœni, pabuli, Howtrecht, Hertrecht, Dube, Frevel, Steure, Beibe, Vogte-Habern, & præcipue venatoribus, canibus & vecturis &c.) Rapacitas tandem & iniustitia plerorumque^{rapacitas eorum,} Aduocatorum commouit Imperatores, Pontifices, & Abbates, vt eos seculo XII. aut initio XIII. amouerent, omni iure Aduocatie plurimis in locis extincto. Afferit Gelenius (u) tres bullas Honorii III. omnes vno eodemque Pontificatus anno, quinto scilicet, qui fuit Christi MCCXXI. ad Colonienfes perscriptas. Prima vehementer insectatur insolentias Aduocatorum: altera vacantes aduocatus vetat cuiquam conferre. Tertia prohibet, ne quæ oppignorationes fiant ab Aduocatis. Prima huius tenoris est:

HONORIVS Episcopus, seruus seruorum DEI, Venerabilibus Fratribus, Archi-Episcopo^{bulle Honorii III.} Colonienfi, & eius Suffraganeis, salutem & Apostolicam benedictionem. Si Ecclesiarum Aduocati significatum sui nominis attenderent, vt deberent, studerent eas, ob reuerentiam Aduocati coelestis, cui speciali titulo sunt adscriptæ, fouere beneficiis & viribus defendere: Sed, quod dolentes referimus, nonnulli eorum habentes velamen malitiæ, libertatem in bonis ecclesiasticis, in quibus aduocationis ius obtinent, non solum prodigaliter debacchantur, veram etiam ea diripiunt, vt prædones. Quod Ecclesiæ Colonienfis prouinciæ iugiter experiri coguntur, sicut earum nobis transmissa conquestio patefacit. Quia igitur zelus nos comedit domus DEI, Fraternitati Vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli prosequentes proprium interesse, & quasi collo vno & humero vno Ecclesiarum onera comportantes, Aduocatos ipsos, vt contenti iustis, & ab antiquo statutis stipendiis, ab Ecclesiarum molestiis conquiescant, moneatis prudenter, & efficaciter inducat. Quod si forsan vestris monitis non acquieuerint, ne medicinalis Petri gladius in manu vestra torpere rubigine videatur, in eos, iuxta quantitatem & qualitatem culparum, intendatis & remittatis, appellatione postposita, rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ: ita quod Ecclesiæ ab huiusmodi oppressione respirent, & Vos exinde mereamini apud DEVM & homines commendari. Datum Lateranen. Kal. Mart. Pontificatus nostri anno quinto.

§. XVIII. Audiuerat hæcenus Fridericus I. Episcopus Halberstadenfis, e Comitibus^{Frid. Halberst. Aduocat. insens.} nostris Kirchbergicis, gemitus & suspiria Ecclesiarum suarum, cum primis Huesburgensis, viderat insolentiam & malitiam Aduocatorum, qua velut in seruitutem luti laterumque redigebantur sancta limina, ita, vt non amplius simplicem censum obtinere potuerint de bonis suis, subtili & tanta tyrannide constituta, secundum lamentationes Meinhardi Episcopi. (w) Adhibitis ergo in consilium Canonicis Halberstadenfis, aliisque bonis & prudentibus Viris, placuit perpetua Monasterii libertas, non obstantibus eiusdem priuilegiis, huic sanctioni contrariis. Legi sane merentur literæ eius, haud vno asterisco dignæ.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, Amen. Fridericus, DEI gratia Sanctæ Ecclesiæ Halberstadenfis Episcopus in perpetuum. Aduocatorum malitia, quæ diebus his malis in Ecclesias DEI defæuire consuevit, nos ammonet & compellit, vt ea, quæ ad earum liberationem perpetuam per nostram prouidentiam & laborem rationabiliter fuerunt ordinata, contra varios futuro-

(q) Spangenberg. L. I. chron. Hennéb. c. 39. (r) hist. Ludou. Pii edit. sec. 29. (s) l. c. c. 68. p. 146. Conf. das Braun-schweig. VVolsenbüttel. Gegen-Manifest edit. ibid. 1671. pag. 63. und in Beylagen num. 11. (t) vid. Document. Württemberg. cit. p. 137. (u) in hist. vitæ Engelberti, Colon. Archi-Episcopi. (w) In lit. anno 1244.

rurorum incurfus, qui veluti *flagellum inundans* in casu subsequente frequenter emergunt, tam valido nostræ firmitatis munimine roboremus, ut & facti nostri memoria quod in se proficuum continet, pariter & honorem, sub tali vigore consistat ac robore, quatenus a posteris inuiolabiliter obseruetur, & nullum a temeritate malorum contradictionis obstaculum sentire valeat in futurum. Eapropter notum esse volumus vniuersis Christi fidelibus, tam præsentis temporis quam futuri. Quod, cum Nos Ecclesiarum Nobis in Domino suffragantium clamorem assiduum, ex filiorum querimonia, super *Aduocatorum violentiam* in cordis nostri amaritudine sæpius audiremus, & Dilectus fidelis noster, Vir Nobilis & DEO deuotus *Sifridus*, Comes de *Blanckenborch*, qui *aduocatiam* Monasterii de *Huyesborch*, ex dilectorum filiorum Abbatis, Prioris, ac totius Conuentus electione, sub DEI timore pridem procurabat, manifestam *Aduocatorum* malitiam vna cum Nobiscum prospiceret, in se reuersus timuit, si *Aduocatiam* sibi ex electione commissam vsque in finem vitæ teneret, Monasterio sub libertate sua graue dispendium imminere. Volens hac in parte & salutis suæ consulere, & Monasterio præcauere, ne post mortem sui ipsius, quisquam heredum suorum iuris aliquid in *Advocatia* sibi vendicare, valeret, sicut eam de manu Abbatis regendam suscepit, ita etiam in manus eiusdem absolute resignavit eandem, petens a Nobis humiliter & devote, quatenus cœnobio, commissio Nobis in animam, pro debito nostro consulere dignaremur. Nos igitur deuotionem ipsius in Domino commendantes, & super ordinatione cœnobii tam ipsius, quam Maioris Capituli nostri, opportunum consilium requirentes, inuenimus tandem, sanum & vtilissimum fore, Monasterium perpetua libertate gaudere, & nullius *Aduocati* importunitate, vel potentia intolerabili, qua plures premuntur Ecclesiæ, & *quasi in seruitutem luti & laterum sunt redactæ*, de cetero prægrauari. Vnde licet Monasterium memoratum, super libertate electionis *Aduocati*, plura & valida priuilegia noscatur habere, tamen, si ancilla partem aliquam cum libera in eis obtinere videtur, illam penitus eiiciendam decreuimus, in hoc priuilegio de prudentium consilio statuentes, ut deinceps prorsus liberum sit hac in parte, & tali libertate pro suo commodo perfruatur, ut nullum eligat, nullum vnquam habeat *Aduocatum*; & in causis maioribus, utpote *furti, raptus, & sanguinis*, quas Religiosos non expedit tractare personas, eam dilecto in Christo filio *Sifrido* Abbati, suisque Successoribus, gratiam facientes, ut in causis talibus *mundiburdum* statuunt, qui, vice & auctoritate nostra iudicet, quæ fuerint in iudicandis: mutatis tamen præsentis temporis personis huiusmodi, ne, propter huius vacationis frequentiam, pedem in *Aduocatiam* subtili malignatione figere valeant, & in ea sibi iuris aliquid vendicare. Si etiam causæ tales emerferint, quæ vires Abbatis excedere videantur, Nos ex tunc, ad vocationem ipsius, ei fideliter cooperabimur iudicando: ipse autem omne, quod exinde prouenerit, emolumentum habebit. In hunc modum volumus, ut huius *aduocatiæ* libertas, quæ nostris in diebus per DEI gratiam nostramque promotionem restituta est libertati, penes *Huyesburgense* cœnobium, secundum præmissa, nunc & in perpetuum libere conquiescat. Vnde etiam, ut præfato cœnobio, Nobis in Domino dilecto, per omnia caueamus, maxime, cum *utroque iure, utroque gladio, & spiritali & temporalis gaudeamus imperio*, & regere ac defensare idem *utroque gladio* teneamur, Venerabiles Dominos huius Sanctæ Halberstadensis Ecclesiæ Episcopos vniuersos monemus, in Domino rogamus, attente consulimus eis fide sincera, in remissionem suorum, his, peccaminum iniungentes, & ad validam totius firmitatis cautelam, per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum districtius inhibentes eisdem, ne propter blandas amicorum adulantium preces, vel propter munera, quæ excoecant, dictam *aduocatiam*, quæ prorsus libera est, alicui hominum, tanquam ignari libertatis præmissæ, inphœodare vel obligare præsumant, nec excucionem aliquam, quacunque etiam necessitate eos cogente, contra voluntatem Abbatis & Conuentus, faciant in eadem. Nos autem recognoscimus, & præsentis scripti priuilegio protestamur, quod si malignari vellemus, quod absit a Nobis, nequaquam eam obligare, vel inphœodare, vel excucionem facere aliquo modo possemus in ipsa: quod maxime, propter salutare remedium, tam a Nobis, quam a nostris successoribus statuimus inuiolabiliter obseruandum, ne cœnobium memoratum per ea, quæ præmissimus, in seruitutem aliquam redigatur, de qua sine graui rerum dispendio & labore subito resurgere non valeret. Ad hæc Nos, qui, propter Eius reuerentiam, quam Filius nihil negans honorat, prædictum eius cœnobium speciali eius dilectione diligimus, & semper intendimus honorare, libertatem *Aduocatiæ* cum omnibus bonis, quæ nunc possidet, vel in futurum iusto titulo poterit adipisci, sub nostram Episcopalem protectionem suscipimus, & banno nostro Synodali confirmantes ea Monasterio memorato, sub interminatione anathematis, districtius inhibemus, ne quis quacunque præsumptione temeraria Dilectos Filios, Abbatem & Fratres, in eis molestare vel prægrauare præsumat. Si quis autem, suadente Diabolo, hoc attemptare præsumserit, indignationem DEI Omnipotentis, ac Beatorum Apostolorum Petri ac Pauli, & nostri anathematis vinculum se nouerit incidisse. Huius rei testes sunt *Meynhardus*, Maior Præpositus, *Arnoldus* Decanus, *Anno* Præpositus, *Almarus*, S. Pauli Præpositus, *Arnoldus*, Archi-Dyaconus in Oschersleue, *Cunradus*, Erfordiensis Præpositus, *Borchardus* Recheborch, Præpositus, *Conradus*, S. Mariæ Præpositus, *Bernardus*, Vice-Dominus noster, *Ludolfus* de Sladem, *Bardolfus* de Mey-

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

Meynersem, *Ioannes* Scolaſticus, *Albertus*, Præpoſitus de Bureslo, *Elgerus*, Præpoſitus Goſla-
rienſis, *Conradus* de Vrobure, *Tydericus* Camerarius, *Otto*, *Richardus*, Sacerdotes maioris Ec-
cleſiæ noſtræ: Conuentuales *Ioannes* de Ilſeneborch, *Hinricus* de Cunradesborch, *Cefarius* de
Hildeſleue, *Fredericus* de Lutter, *Albericus* Laici, *Tydericus* maior *Aduocatus*, *Wernerus* & *Conra-*
duſ Fratres de Suſelitz, *Hugoldus* & *Hermannus* Fratres de Scherenbecke, *Hermannus* de Harbe-
cke, *Ioannes* de Gatersleue, *Hinricus* de Cruge, *Gerhardus* de Papſtorp, *Tydericus* Marſchalcus,
Cunemannus de Badesleue, & alii quamplures. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis
ac noſtræ reparationis MCCXX. Indictione VIII. Præſidente S. Romanæ Sedi Reuerendiſſimo
Patre Papa *Honorio*, huius nominis III. Regnante Sereniſſimo Domino noſtro *Frederico*, Roma-
norum Imperatore ſemper Auguſto. Et ne ſuper præmiſſis omnibus aliquod poſteritati, & præ-
cipue noſtris Succeſſoribus, dubium generetur, hanc paginam inde conſcribi, & tam ſigillo
noſtro, quam Maioris Eccleſiæ, ac Conuentus antediſti, fecimus inſigniri, maxime ob eam
cauſam, vt eiſdem noſtris Succeſſoribus tanto apertius detur intelligi, quod libertatem præ-
miſſam ſœpedito cœnobio debeant illibatam in ſecula conſeruare, quod eis iterato in ipſorum
animas diligenter iniungimus, Venerabile cœnobium, cum omnibus ad idem pertinentibus,
cum attentione deuota eis commendantes in Ipſo, qui pro noſtra ſalute pendens in cruce Ma-
trem Virginem Virgini commendabat. Datum Halberſtad per manum *Tyderici* Notarii noſtri.

§. XIX. Porro rapacitatem *Aduocatorum* teſtabitur quoque *Heithanricus*, *Werthinen-* *Heithan-*
ſis ad Ruram Prælatus, qui graues querelas detulerat ad *Conradum II.* Imp. anno MXXXVI. *ric. VVer-*
aduerſus *Hermannum* Comitem, *Aduocatum* ſuum, Virum inter Weſtſalos potentem, quod is *thinenſ.*
multis iniuriis tam ſe, quam familiam ſui Monafterii diuexarat: aduerſus quem Caſar VI. Id.
Octobr. acre reſcriptum dedit in *Tuilde*, certoque agrorum ſtipendio eum iuſſit eſſe conten-
tum. (x) Lepida hiſtoria, quam Autor *chronici Montis ſereni* (y) his verbis narrat: *Aduocatia* *hiſt. ridi-*
Eccleſiæ *Pigauienſis* immediate ad Imperatorem pertinebat, nec cuiquam iure feudi conferri *cula,*
poterat, ſed habebat poteſtatem eligendi Abbas, ad quantum temporis ſpatium volebat, quem-
cunque ſibi videbat expedire. *Philippus* autem Rex *aduocatiā* hanc *Tiderico*, Comiti *Sommer-*
ſenburgico, qui etiam de *Groitz* dictus eſt, contra priuilegium iſtius Eccleſiæ, conceſſit, qui eam
procaciter vlurpans, & ciues *Pigauienſes* ſibi violenter ſeruire compellens, nec ab ipſius Ab-
batis iniuriis temperauit. Nam & ab hominibus ipſius aliquando captiuatus eſt, & ab ipſo ab
Eccleſia *Pigauienſi* expulſus, per annum integrum in caſtro *Wirbene* a *Bernardo* Duce Saxonix,
receptus, cum ſuis commoratus eſt. Accidit autem, vt Officiales Comitis vinum de vinea
Abbatis, quæ eſt in villa *Hilptitz*, auferrent, *Groitz* ad caſtrum Comitis deducendum. Quo
comperito, Abbas eos, qui circa ſe erant, armatos miſit, vt eos, ſi eſſet poſſibile, prohiberent.
Habens vero *dextrarium* electum, qui etiam propter ipſum notiſſimus erat, vnum ſeruorum,
qui *Bruno* dicebatur, habitu ſuo, i. e. *cappa* indutum, in eo miſit, præcipiens, vt ille ſignum du-
cens ceteros anteiret. Illis itaque cum vino iam recedentibus, Viri Abbatis eos cum feſtina-
tione inſecuti ſunt. Quorum vnus poſt tergum reſpiciens, & *ſigniferum* illum *cappatum*, vi-
dens, equumque agnoſcens, Abbatem venire vociferatus eſt. Tantus autem repente metus
cuſtodes illos inuaſit, vt, relictis curribus, priuſquam in aliquo hoſtes experirentur, ſolum
fuga præſidium quærerent, cum tamen eis, quos fugiebant, numero longe præſtantioreſ fuiſ-
ſent. Iſti vero, curribus cum vino ablatis, *Wirbene* reuerſi, non ſine iucunditate ab Abbate
ſuſcepti ſunt. Splendidiffimum cœnobium *Mulbronnense*, a *mulis* ita dictum, Dioceſ. *Spiren-*
ſis, ſub regula S. *Benedicti* & conſtitutionibus *Ciſtertienſium*, fundatum a *Waltero* de *Lomers-*
haim, adiuuante *Güntero*, Epilcopo *Spirenſi*, Comite de *Liningen*, A. C. MCXLVIII. medio fe-
re itinere inter *Pfortzheimium* Marchionum *Badenſium*, & *Brettam*, Palatinorum *Rheni* ciuita-
tes, quod *Eugenius III.* ipſo anno foundationis in proteſtationem Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, &
Frid. I. Imp. confirmauit, ſtatuittque, nullum niſi Caſarem habere *Aduocatum*, vt reliqua huius
Ordinis monaſteria habent. *Walterus* iſte in antiquis tabulis dicitur *Vir Nobilis*, & ex antiqua
proſapia in vtraque Parentum linea liber, & dum ſeculo militaret, moribus compoſitus, inque armis ſatis
ſtrenuus. Idem vero *Fridericus* anno MCLXXVIII. ſe *Aduocatum* *Spirenſis* Eccleſiæ vocat ratio-
ne Ducatus *Sueuiæ*. (z)

§. XX. Ciues *Fuldenſes*, Abbati non magis, quam toti Congregationi inſenſi inſeſti- *motus*
que, per foedera & occultas coitiones ſeſe applicantes *Aduocato* *Fuldenti*, *Ioanni*, Comiti a *Aduocati*
Zigenhayn, anno MCCCXXXI. cœco & populari motu impetum faciebant in vetus oppidum, *Fuld.*
Præſulis arcem cum munitiffima turri proruebant ſternebantque, faces iniiciebant curiæ, an-
nonam, pecus, ſupelleſtilem diripiebant, eodemque furore Decanum, cœnobitas aggreſſi,
agebant pellebantque extra ſepta & domicilia, & familiari omni re deſpoliabant. Nec intacta
a rapinis & incendiis rabioſæ multitudinis Monaſteria Montium S. *Petri* & *Deiparæ Virginis*.
Præſul inter hæc, cum tanto furori non par eſſet reprimendo, conticinio noctis Eccleſiæ tur-
res occupat, manum ſuorum aduocat, familiam armat, & quicquid in ſupelleſtile, vetuſtis
ſcripturis, ac bibliotheca eximium & præſtans, mittit in tutiora. Inde congreſſi cum Comi-
tis manu familiares Abbatis velitaria pugna, LXX. ſtirpis probæ milites & armigeros in certa-

mine capiunt, ipseque Comes *Ioannes Zigenhaynius* ad Schlitzium oppidum vsque fuga elapsus, nihil propius ibi, quam vt captus cederet Abbati. Reliqua tibi dicet *Christoph. Brower.* (a)

§. XXI. Anno MCCXXIX. *Gernotus* Abbas Nuenburgensis, cui cum *Henrico*, Ascaniæ Comite, ob nobilem Ecclesiæ suæ *Aduocatiam* male conueniebat, a Ministris Principis captus & excœcatus est. Linguam quoque eidem reseuissent, nisi illa violenter retracta plenam sectionem fefellissent. Quod tamen ob id impeditius loqueretur, læsam particulam per Chirur- gum truncari, ac partem reliquam ad naturalem modum fecit reformari. (b) Recentiores aiunt, id factum ob scortationes, quas is cum *Sophia*, Abbatissa Quedlinburgensi, exercuerat, adduntque, etiam castratum fuisse Abbatem. Crudele profecto hoc fuit facinus, & a Cleri- cis tantæ æstimatum, vt propterea sacrorum celebratio per totum Magdeburgensem Archi- Episcopatum, ac viciniam omnem suspenderetur. (c) Certe nec *Gernotus*, nec *Sophia* sine crimini- bus fuit, itaque hæc ab *Henrico VI. Friderici II. Imp. F.* loco mota, potissimum id agentibus *Hen- rico* Anhaltino & *Hoiero*, Comite Valckensteinio. (d) Verum quia *Henricus* ab *Alberto*, Archi- Episcopo Magdeburgico, excommunicabatur, Romam profectus ille, ab *Honorio III.* anathe- matis solutionem petiit & obtinuit. (e)

§. XXII. De rapacitate & exactionibus *Hermanni*, Marchionis Badensis, *Aduocati* Albæ Dominorum, vide *Documenta rediuiua Monasteriorum in Ducatu VVürtembergico*; (f) *Aduocato- rum* vero Illustris Ecclesiæ *Gerrenrodensis* prolixius loquitur Archi- Episcopus Moguntinus apud *Hoppenrodium*. (g) Conquestæ nimirum erant Sedi Moguntinæ Abbatissa & Sorores *Ge- renrodenses*, quod *Aduocati* istius Ecclesiæ tam immodicis exactionibus & seruitiis aggrauarent homines & colonos ipsius, vt non possint soluere debitos sibi census. Ideo Præfuli Halber- stad. archiepiscopalis auctoritate mandat violentiam illam detestabilem & corruptelam extirpare. Cum enim nonnulli *Aduocati* Ecclesiarum, prætextu defensionis, in *Aduocatos* ea conditione as- sumti, vt stipendiis certis & seruitiis spontaneo deputatis Ecclesiarum iura, possessiones, & homines defendere deberent, facti sunt ex defensoribus offensores, & eo, quod tam immode- ratis exactionibus & seruitiis aggrauent homines, vt non possint propriis Dominis exsoluere debitos census suos, aliisque illicitas diuidentes *Aduocantias* in partes interioribus suis, in graue Ecclesiarum dispendium, eas infeudare præsumant. Quia vero puerilem meretur amictum, qui concessa sibi abutitur potestate, statuit, quod sponte assignatis ipsis sibi stipendiis & serui- tiis sint contenti, prout coram Imperio est obtentum, Ecclesiarum iura, possessiones & ho- mines defendant & protegant, (vt tenentur,) nihil aliud potestatis & iuris sibi in eorum redi- tibus, iuribus, possessionibus & hominibus vsurpantes; redintegrent *aduocantias*, quas in par- tes dilacerasse & suis interioribus infeudasse noscitur. Feudatarii eas occupatas dimittant. Quod si non fecerint, infra mensem, moniti per ordinarios, vel alios superiores, ipse *Aduoca- tus*, & suus feudatarius, ad id faciendum per excommunicationis & interdicti sententiam com- pellantur. Dat. Erfordiæ VI. Cal. Ianuar. anno MCCLXXXIX. Adde, quæ *Brusch.* habet, (h) de *Zwiefalten*si coenobio agens.

§. XXIII. Iniustitiam vero *Aduocatorum* recensebit *Henricus Claudus* apud *Browerum*. (i) Fuerant hæcenus inter *Fuldensem* & *Hersfeldensem* Ecclesiam innumeræ seditiones, contentio- nes & homicidia. Quas vt tolleret Imperator, mandat, vt si quis ex familia vtriusque Ecclesiæ aliquem seruorum, vel *S. Bonifacii*, seu *S. VVigberti*, insequatur, & armata manu ad occiden- dum, seu deprædandam curtem eius, seu domum, infringat, eumque impugnet, illi, qui facti huius dux & princeps fuerit, *corium tollatur & capilli*, & *utraque maxilla ferro candente comburatur*, reliqui sequaces *cute & capillis* priuentur. Si autem aliquis occidatur, seu vulneretur, autor *VVeregeldum* Ecclesiæ, cuius homo occisus vel truncatus est, restituat. Si vero *Aduocatus* aut mercede conductus, seu misericordia amicorum motus, istud constitutum adimplere nolue- rit, *aduocatione* careat, & gratiam Regni amittat, nisi iuramento probarit, se inuasorem repe- rire haud potuisse, quamprimum autem inuenerit, iudicium & iustitiam se facturum. *VVere- geldus*, seu *VVeregelda*, antiquis Germanis æstimationis pretium est. In veteri Iuris Saxonici speculo pretium, quo quis mortuum luit, *damit man einen Todten verbüßt*, i. e. 24. *alte Schock*, est glossa marginalis. *VVeregeltbes*, cuius vita pretio, pro capitis sui æstimatione ratione, persolu- to redimatur, puta occulti latrocinii reus; secus autem, si manifesti. (k) Multa etiam grauami- na & damna Ecclesia *S. Mariæ Halberstad.* abs *Aduocatis* sustinuit, vt ex priuilegio *Henrici VI. Imp.* anno MCXCII. Ind. X. XIII. Kal. Mart. dat. clarius patet. (l) De *Porta*, a grauamini- bus *Aduocatorum* liberata, vide *M. Iustin. Pertuch.* (m)

§. XXIV. Quidam igitur *Aduocati* malitiam seculi expendentes, salutisque suæ me- mores, sponte resignarunt, vt *Rudolfus* Comes Palatinus de Tübingen, qui resignabatius *adu- uocatie* Monasterii *Blaubeurensis* Ord. *S. Bened.* Diœces. Constantiens. anno MCCLXVII. (n)

Sigfri-

(a) L. IV. Antiq. Fuld. p. 321. (b) Chr. mont. seren. ad ann. 1219. p. 132. (c) id. ad ann. 1223. p. 153. (d) id. ad an. 1224. Chron. Magdeb. Anonymi T. II. rer. Germ. Meibom. p. 330. dicit, Abbatem fuisse combustum, & Abbatissam repulsam eiectamque de castro pro suis delictis, (e) Vid. hist. Anhaltin. D. Sagittar. c. 2. §. 18. (f) p. 154. (g) in an- nalib. Gerrenrodens. sub Mechtilde Abbatissa IX. T. II. rer. Germ. Meib. p. 435. (h) In descript. Monast. Germ. f. 184. (i) L. II. Antiq. Fuld. c. 15. (k) D. Zimmermann. analect. miscell. mens. XII. p. 663. (l) vid. D. Sagittar. Hist. Halber- stad. §. 55. p. 44. seq. (m) in chron. Portens. p. 58. & 61. (n) vid. cit. Documenta rediuiua p. 916.

Sigfridus, Comes *Blanckenburgicus*, aduocatiam *Huyesburgensem* anno MCCXX. *Sigfrido I.* Abbati absolute reddidit, approbante hoc *Friderico*, Episcopo Halberstad. qui omnem aduocatiam fustulit, (o) gratiam hanc specialem faciens Archimandritæ, vt in causis maioribus e. g. furti, raptus & sanguinis, quas non expedit tractare religiosas personas, *mundiburdum* statuatur, qui iudicet, quæ fuerint in iudicandis, i. e. interprete *Innocentio IV.* qui puniat furta, raptus, & sanguinis vindictam requirentia. Sed antiquata nunc hæc *Friderici Kirchbergici* sanctio, cum *Fridericus III.* Potentissimus Princeps (cui vitam & triumphos vouemus innumeros!) cuique suum spondeat, & largiatur, ipsique Vicario suo Dominus clauis vitæ & mortis longe lateque dederit, adeoque potentius *Friderico* Halberstadenſi utroque iure, utroque gladio, & spiritali & temporaligaudeat imperio, eoque regere & defensare valeat feliciter omnes sibi subiectos. Ipsi Reges & Pontifices Romani, vt *Honorius II.* (cuius bulla data est Laterani Non. Decemb. Indiæ. XII. anno MCXXVIII. Pontificatus sui anno quarto,) omnia bona & priuilegia monastica integra & quietata tantum cupiebant *salua Diæcesani Episcopi iustitia & reuerentia, salua debita Eius reuerentia*, inſit *Innocent. II.* (dat. Pisis per manum *Aluerici*, S. Rom. Eccles. Diaconi Cardinal. & Cancellarii, VI. Id. Iun. Indiæ. XIII. anno MCXXXV. Pontificatus sui anno VI.) & canonica iustitia, *Adrian. IV.* VI. Id. Aug. indiæ. IV. anno MCLVI. Pontificatus sui II. & *Cœlestin. III.* in bulla dat. Lateran. per manum *Centii*, S. Lucie in Orthea Diaconi Cardinal. & Cancellar. tert. Non. Mai. Indiæ. XV. anno MCXCVII. Pontificatus sui anno VII. Cum omnium rerum in hoc vniverſo vicissitudo sit, cœnobiaz utique non semper antiquam seruabunt faciem. Vix autem me contineo, quin confirmationem *Innocentii IV.* subiungam.

Frid. Sapiens El. Brand.

InnoCentius Episcopus, seruus seruorum DEI, Dilectis Filiis Abbati & Conuentui Monasterii de *Huyesborch*, Ordinis Sancti Benedicti, Halberstadenſis Diœcesis, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex parte vestra fuit propositum coram Nobis, quod claræ memoriæ *Sigfridus*, Comes de *Blanckenborch*, vestri Monasterii Aduocatus, prudenter attendens, quod Aduocatus Ecclesiæ idem intelligi debeat quod defensor. Quia tamen nonnulli, obmisso defensionis effectu, retinentes nomen improprie Aduocati, frequenter Ecclesiis magis obſunt quam profunt, plus sunt oneri quam honori, & per quos debent defensari Ecclesiæ, multociens molestantur, ac per hoc volens in posterum indemnitati dicti Monasterii præcauere, ius Aduocatiæ, quod in ipſo habuerat, in manibus quondam S. Prædecessoris tui similiter Abbatis libere & perpetuo resignauit: nihil in eo suis heredibus penitus reſeruando. Vnde bonæ memoriæ *F.* Episcopus Halberstadenſis, Diœcelanus vester, sui Capituli accedente consensu, duxit deliberatione prouida protestandum, vt nullus de cetero ius aduocatiæ sibi vendicet in eodem, concedens vobis potestatem, eligendi personam, quæ *mundiburdus* vulgariter nuncupatur, quæ puniat furta, raptus, & quæ sanguinis vindictam requirunt, quæ per Religiosos non est licitum exerceri, prout in literis inde confectis plenius continetur. Quare Nobis humiliter supplicastis, vt, quæ ab ipsis, Episcopo & Comite, facta sunt in hac parte, Apostolico curaremus munimine corroborari. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, resignationem, statutum & concessionem huiusmodi, sicut prouide facta sunt, auctoritate Apostolica confirmamus, & præſentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſuſerit, indignationem Omnipotentis DEI & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incurſurum. Datum Lugduni XIII. Kal. April. Pontificatus nostri anno secundo.

bulle Innoc. IV.

§. XXV. At *Sigfridi Blanckenburgici* heredes bolum istum ægre sibi patiebantur eripi. Ideo *Henricus* Comes Ecclesiæ *Huyesburgensem* & *Halberstadenſem* rapinis & incendiis anno MCCXLIX. misere vastabat. *Meinhardus* vero Episcopus *murum & clipeum* se opposuit ad libertatem Monasterii ex integro conſeruandam. Interim *Ludolfus*, Abbas *Huyesburgensis* XI. Ecclesiæ Halberstadenſis CL. marcas pro damno, abs *Henrico* illato, restituisse dicitur.

vaſtatio Ecclesiarum.

In nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. *Meynardus*, DEI gratia Halberstadenſis Ecclesiæ Episcopus in perpetuum. Notum sit omnibus tam præſentibus quata futuris, quod cum Comes *Hinricus* de *Blanckenborch* Ecclesiæ *Huyesburgensem* Nobis in DEO dilectam hostiliter inuaserit, eam rapinis & incendiis devastando, volens sibi ius Aduocatiæ in eadem Ecclesia temere vindicare, Nos iamdictam Ecclesiæ, Nobis in animam commiſſam, indebite deuastari & granari conſpicientes, volentes quoque ipsi Ecclesiæ debita sollicitudine prouidere, Nos & Ecclesiæ nostram pro defensione ipsius Ecclesiæ *murum & clipeum* expoſuimus, ad libertatem ipsius ex integro conſeruandam, ab omnibus Antecessoribus nostris sibi concessam, & præcipue a Venerabili Patre, Domino *Frederico* Episcopo collatam, nec non a Sanctissimo Patre Domino Papa *Innocentio* confirmatam, post placita diuerſa & expensas non modicas, a memorato Comite damnum maximum ſuſtinuimus & iacturam. Itaque cum prædictum Comitem, post labores plurimos & expensas, reuocaſſemus a læſione dictæ Ecclesiæ, licet difficulter, dictus Co-

lit. Meinhardi Episcopi.

mes

mes per compositionem amicabiliter inter Ecclesiam & ipsum factam, renunciavit penitus omni actioni & petitioni, si quam contra ipsam Ecclesiam super tali Aduocatia videbatur habere. Quare Dilectus Nobis in Christo *Ludolfus*, Abbas Ecclesiae, pro sui beniuolentia, damnum Nobis, pro libertate Ecclesiae suae, illatum, considerans & attendens, quasi *Vir profundus & discretus*, cum Nos cerneret obligatos, tamen liberaliter & hilariter nostris & Ecclesiae nostrae subuenit indigentis, in CL. marcis, nostris in ea damnis & expensis, pro Ecclesia sua habitis, respondendo, ita tamen, ut de praedicta pecunia castrum & villicatio in *Scheninge* ad usus nostrae Ecclesiae redundarent, & haec Ecclesiae *Huyesburgensi* sint in testimonium perpetuum & munimen, si, quod absit, aliquis Successorum nostrorum contra ipsam Ecclesiam praesumeret malignari. Nos pro DEI & Gloriosae Genitricis eius reuerentia & honore praedictam *Huyesburgensem* Ecclesiam in eadem libertate, qua sub nostris viguit Antecessoribus, volentes liberam conservare, nec unquam confirmationem Domini Papae *Innocentii*, super ipsius libertate datam, infringere praesumentes, scripti nostri munimine, nostro & Ecclesiae nostrae sigillis roborare ac testimoniis, ipsam prorsus liberam, nec unquam, propter blandas amicorum preces, aut munera excoecantia, vel de alio quocunque cuiquam hominum infeodari licitam protestamur. Huius rei testes sunt *Hermannus* Praepositus, *Wigkerus* Decanus, *Borchardus* Vice-Dominus, *Cono*, *Rodolfus*, Portenarius, *Volradus* Scholasticus, *Euerwinus* Praepositus S. Bonifacii, *Ludolfus*, *Wittekindus*, *Heinricus*, *Hermannus*, *Christianus*, *Borchardus*, *Gerardus*, *Leutfriedus*, *Fredericus*, *Hermannus*, *Ludegerus*, *Ioannes*, *Ludolfus*, *Otto* de Vipech, *Otto* de Hertbeck, & *Otto* de Ircksleue, Maioris Ecclesiae nostrae Canonici: *Tidericus* Decanus S. Mariae, *Geuehardus* de Wernigrode, *Fredericus* de Kerberch, Comites: *Hinricus* de Eyllensted, *Hinricus* de Ceringe, *Fredericus* de Hersleue, *Conradus* de Lere, *Hinricus* & *Tidericus* de Quensted, *Conradus* de Halberstad, *Geuardus* de Stage, *Nicol.* de Hoym, *Obricus* de Hordorp, *Hinricus* de Veltem, Milites, Ministeriales Ecclesiae nostrae, & alii quam plures. Et ne talis ipsius Ecclesiae libertas ab aliquo in posterum calumpniari valeat vel infringi, eam confirmauimus banno nostro, sub poena excommunicationis districtius inhibentes, ne quis contra eam temere venire praesumat. Si quis autem praesumerit, indignationem DEI Omnipotentis & excommunicationis laqueum se nouerit incurrisse. Actum & datum Halberstad anno Gratiae MCCXLIX. XVI. Kal. Iun. Pontificatus nostri anno VIII.

renun-
ciatio
Aduocat. §. XXVI. Demum anno MCCLI. *Sigfridus Blanckenburgicus* in placito generali *ad altam arborem*, *beym hohen Baum*, omni iuri, si quod in Aduocatiam habere visus est, liberaliter nec non affectu sincero aeternum renunciavit.

Sigfridus, DEI gratia Comes de *Blanckenborch*, in perpetuum. Quoniam ea, quae circa temporalia fiunt & ordinantur negotia, per intervallum temporis a memoria hominum elabuntur, nisi voce testium stabilita fuerint & firmata, praeterea viuaci littera commendata, nec non sigillorum appensionibus aeternata. Idcirco ad futuri temporis dubium penitus remouendum, & quodquod ambiguum posteritati venturae omnimode amputandum, ea, quae per Nos rationabiliter sincero fiunt ex affectu, scriptis dignum duximus commendare. Nouerint igitur tam praesentes quam futuri, quod cum *ad altam arborem*, placitis ibidem generaliter indictis, cum Principibus & reliquis terrae Nobilibus essemus & Nos pariter constituti, praesentibus Viris Nobilibus & Honestis, videlicet Domino *Meynardo*, Venerabili Halberstadensi Episcopo, *Wigero* Decano, *Volrado* Praeposito *Walbicensi*, Canonicis Halberstadensibus: Laicis vero *Burchardo* de Querenworde, *Burchardo* Filio ipsius, dilecto consanguineo nostro, *Obrico* Comite de *Regenstein*, & *Geuehardo* Comite de *Wernigrode*, in praesentia Domini *Ludolfi*, Abbatis Ecclesiae *Huyesburgensis*, & *Tiderici* de *Aspenstede*, Monachi Ecclesiae eiusdem, recognouimus in aperto, nihil omnino iuris in aduocatia praedictae Ecclesiae Nos habere. Et renunciamus ex toto liberaliter & sincere omni iuri, si quod habemus in eadem, hac fide bona nec non affectu sincero coram praedictis publice protestantes. Igitur Nos, ad cautelam magis habundantem, ne Ecclesia soepedicta calumpniis, seu versuciis nostrorum haeredum inquietari, siue dispendio molestari valeat in futurum, animae nostrae saluti, prout tenemur, ex debito duximus consulendum, nec non eidem Monasterio solerti industria ex integro praecauendum, & praeterea ab heredibus nostris omnem suspicionis notulam abcidendam, & radicitus extirpandam, bona deliberatione ac prouida cuilibet prorsus impetitioni, quemadmodum in loco supra dicto, *ad arborem* videlicet, recognouimus, si nunc in perpetuum renunciaffe, Nos integraliter profitemur. Insuper actioni qualicunque & iuri omni, si quod in praemissa Ecclesiae aduocatia visi fuerimus habuisse, filiis nostris *Hinrico*, *Sifrido*, *Hermanno*, *Burchardo* praesentibus voluntarium arbitrium & assensum. Huius rei testes sunt *Otto*, Comes iunior de *Valckenstein*, *Sigfridus* de *Dicworde*, *Arnold* de *Sandberg*, Milites nostri *Castrenses*. *Gerardus*, Clericus Domini Abbatis de *Huyesborch*, Notarius, cuius praesens authenticum est conscriptum, & alii quam plures. Et ut talis renunciatio Aduocatie Ecclesiae videlicet supra dictae rata, inconuulsa, irrefragabilis, & stabilis omni tempore permaneat & consistat, & ab omni inquietatione, im-

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

impugnatione, & inpetitione Successorum nostrorum heredum sit libera æternaliter & secura, prænominate Ecclesiæ in robur validum & testimonium sufficiens præsentem literam erogamus appensione nostri sigilli validissime communitam. Actum & datum Blanckenborch anno Dominicæ Incarnationis MCCLI. XIII. Kal. Maii.

§. XXVII. Fuit igitur primus coenobii *Huyesburgensis* Aduocatus *Fridericus*, Comes Palatinus Saxoniz & Sommerseburgicus, abs *Alfrido*, Abbate secundo, electus. *Otto* postea, quintus Abbas, constituit *Willerum*, Militem *Eylenstedensem*; Quo defuncto *Henricus I.* Abbas septimus, substituit *Sigfridum Blanckenburgicum*, sponte sub *Sigfrido I.* Abbate decimo resignantem. Vt igitur priscis temporibus munus Aduocatorum latissimum erat, iurisdictionis civilis & criminalis administrationem complectens: ita progressu temporis Abbates illam ipsam usurpare cœperunt, sola criminali Aduocatis relicta, quam pro arbitrio Abbates & Episcopi ad tempus in eos detulere, seu feudi loco concesserunt. *Albertus* vero, Landgravius Thuringiæ, quem *ἀσέγγυον* vocant, seu *degenerem*, liberam pronuncians villam *Flemingen* a grauamine Aduocatorum, concessit Fratribus *Portensibus* iudicium sanguinis (*Halß- Gericht*) in ea villa. (p) Literæ datæ sunt in *Porta* anno MCCLXXVII. VI. Id. April. testibus *Sigefrido* de Hopfgarten, *Heinrico* de Colemas, *Hainemanno* de Haine, *Heinrico* de Schönbergk, *Friderico* de Schoenberg, Militibus, & *Marquardo* Sub-Notario, & aliis fide dignis. Idem ius confirmavit *Fridericus III.* (q)

§. XXVIII. *Wittekindus*, Comes Waldeccensis, Aduocatus Ecclesiæ Padebornensis, facti sui iniuriæque, Episcopo irrogatæ, pœnitens, omne damnum per prædas Ecclesiæ Padebornensi illatas liberaliter compensauit. Quippe inter ceteros Westfaliz Proceres nomen militiæ sacre professus, priusquam iter ingrederetur cum Imperatore, acceptis ab Episcopo *Bernardo* CCC. marcis, non modo Aduocatiam, sed & cetera bona iuraque, quæ clientelari titulo a Padebornensibus tenebat, in modum pignoris deposuit in manum Episcopi, ita vt si in expeditione mori contingeret, ipsa Aduocatia cum omnibus prædiis ac bonis cederet Episcopo, liberumque ei esset, Aduocatum ex cathedralis Collegii consensu deligere, quem vellet; nec in feudum dare necessum haberet, ne quid fratres aut consanguinei obtendere possent in successionem huius tutelæ. Ipsas tabulas exhibet *Schatenius*. (r) Aduocatia hæc, mortuo *Wittekindo*, post quadriennium ab *Henrico IV.* Imp. pleno & confirmato iure asserta est Episcopo Padebornensi *Francos.* MCXCIII. Indiçt. XI. II. Idus Decembris. (s)

§. XXIX. Extensum aliquando ius aduocatiæ ad minutiora, e. g. ad mansos aliquot, & Ecclesias paganas &c. Anno MCCXLIV. Non. Nou. Pontificatus sui anno III. mandat *Meinhardus*, Episcopus Halberstadenfis, *Ludolfo*, Abbati *Huyesburgensi*, cunctisque suis successoribus, in virtute Sanctæ obedientiæ, ne aduocatiam octo mansorum in *Rosten* nunc, seu in futurum vacantem, alienare, obligare, vel infeudare præsumant. Dat. *Langenstein* Anno MCCLVII. *Volradus*, Episcopus Halberstadenfis, cum consensu Capituli, solutam aduocatiam duorum mansorum *Serckstedii* coenobio *Huyesburgensi* contulit. Cuius rei testes erant *Fridericus*, Comes *Kirchbergicus*, *Volradus*, frater Episcopi, de *Cranechfeld*, *Hinricus* de *Hordorp*, *Iacobus* *Geuenthusen*, *Hinricus*, cognomento *Ysenborde*, & alii. Cumque quidam minus prouidi ius cuiusdam Aduocatiæ in prædictis mansis sibi vendicarent, eamque a Comitibus *Wernigerodanis* se in feudo tenere assererent, *Fridericus* & *Conradus* Comites, suo suorumque heredum nomine, omni iuri renuntiabant, vt plenius habetur in literis:

F *Fridericus* & *Conradus* DEI gratia Comites in *Wernigerod*, Vniuersis præsentia visuris, seu audituris, cum subscriptorum notitia prospera semper frui. Cum rei gestæ veritas ambigitur, error grauis scœpissime generatur. Nouerint vniuersi, quod cum in DEO deuotus Abbas, & Conuentus Monasterii S. Mariæ Virginis in *Huyesborch*, duos mansos cum dimidio censuales, sitos in campo *Slansted*, a Monasterio in *Ringelem* emtionis titulo rite & rationabiliter emissent, quidam minus prouidi, & forsan per errorem, ius cuiusdam aduocatiæ sibi in prædictis bonis vendicabant, quam a Nobis se tenere in pheodo perhibebant. Nos vero, ob honorem eius, quam Filius nihil negans honorat, ac ad instantiam Abbatis & Fratrum in dicto *Huyesborch* DEO religiose militantium, de beneplacito & voluntate omnium heredum & coheredum nostrorum, quorum ad hoc merum & verum consensum habuimus & habemus, renunciamus vice & nomine nostro, ac eorum, libere & absolute omni iuri ac aduocatiæ, si quod, vel si qua nobis in prædictis duobus mansis cum dimidio hætenus competeat, volentes, vt prædicti Abbas & Conuentus dictorum duorum mansorum cum dimidio possessionem quietam, ac ab omni Aduocatia, onereque & iugo seruitutis cuiuslibet liberam, pacifice perfruantur, eorum orationibus nos suppliciter commendamus. In quorum omnium euidentiam atque robur, sigillorum nostrorum

appensionibus roboramus præsens scriptum. Testes etiam hi existunt Dominus *Aschwarus* de Mynsleue, Dominus *Ioannes* de Goslaria, Dominus *Petrus* de Symenstide, & plures alii fide digni. Datum Wernichrod anno Domini MCCCXXVI. in die S. Blasii, Episcopi & Martyris pretiosi.

§. XXX. Autor *Demonstrationis chronologicae* sæpius a nobis citatæ (t) pro assertione iuris sui Dioecesani allegat *Burcardum* de *Assenburg*, pro se suisque heredibus, cum consensu fratris sui *Bertholdi*, Præpositi in Bustorf, & Archi-Diaconi Huxariensis, dimittentem pro XL. marcis denariorum *Bracklæ* & Huxariæ legalium *Aduocatiam*, quam habebat in parochiam *Ercklen*. Hæc parochia sita quidem in Dioecesi Padebornensi, collatio tamen eius ad Corbeiam spectat, non secus ac parochia *Thulen* in territorio Colonienfi, cuius collatio etiam ad Corbeiam, ius vero Archi-Diaconatus ad Prælaturam *Abdinghofensem* intra Padebornam pertinet. Nec tantillum impedit, quod hic & iste *Archi-Diaconus*, seu *Vice-Archi-Diaconus* nominetur. Quæritur, an huiusmodi Archi-seu Vice-Archi-Diaconi (qui tamen simplices erant Presbyteri) abs Abbate, seu Episcopo fuerint constituti? Sic autem est cum *Aduocatia* ista *Ercklensi*. *Burcardus* ab *Assenburg* Miles, cum præscitu & consensu coniugis suæ *Agnetis*, & filiorum *Burcardi*, Canonici Maioris, *Egberti*, Canonici SS. Petri & Andreæ Apostolorum intra Padebornam, *Ioannis*, Canonici ad D. Petr. intra Huxariam, *Bertholdi* & *Wernerii*, nec non filiarum suarum *Sophiæ*, omniumque aliorum heredum, anno MCCCXI. vendidit *Henrico*, Plebano in *Ercklen*, & Ecclesiæ ibidem pro XL. marcis denariorum *Bracklæ* & Huxariæ legalium, totam *Aduocatiam*, cum omni iure & pertinentiis, in & extra villam sitis. Et quia hanc *Aduocatiam* Dominus *Assenburgius*, ab *Hermann*o, Comite *Pyrmontano*, hic vero a Corbeia in feudum acceperat, ideo hunc contractum venditionis prænominatus *Assenburgius* fecit, consentiente *Hermann*o Comite, eiusque Filio *Hildeboldo*, præsertim vero *Ruperto Horobusio*, Abbate Corbeiensi, totoque Capitulo suo, tenore literarum desuper *Brackeliæ* confectarum, quas Consules & Senatus ibidem una cum *Bertholdo*, Præposito Ecclesiæ Orientalis Padeborn. & Archi-Diacon. Huxar. *Burcardi* fratre, subsignarunt. Hinc anno sequente MCCCXII. laudatus Abbas *Rupertus*, ipsam Ecclesiam *Ercklensem*, eius dotem, & omnia bona, in & extra villam sita ubicunque, tam habita quam habenda, atque homines eadem colentes, ab omni *Aduocatie* onere, & ab omni angariarum & perangariarum turbatione immunes fecit, & perpetuo libertatis iure accommodo frui voluit.

§. XXXI. Olim Monasteria libera *Aduocatis* & Protectoribus suis, imo quandoque etiam aliis, *claves* tamdiu tradebant, quamdiu ipsi ibidem permanebant. Sane Prælatus *Herbertingensis*, quando *Ebingorum* Vlmensium (Fundatorum alicuius in templo ibidem capellæ) aliquis eo venerat, ei obuiam procedens *claves* cœnobii tradidit. (u) Comites *Wertheimenses* asserunt, se in Monasterio *Grumbacensi* tanquam Protectores, Abbatia vacante, ius *clauium* habere, ita, vt si Abbas ibi moriatur, Comes *Wertheimensis* vel ipse, vel per suos, monasterium, *claves*, & ea quæ ad Abbatem pertinuerunt, in custodiam suam recipiat, & tamdiu, donec alius Abbas electus fuerit, retineat. (w) Olim quoque Nobiles de *Kemnat*, seu *Aduocatos* Monasterii *Irsin*, eo venientes, *claves* a Prælato postulasse, & ad se recepisse, refert autor, *ob die Reichs-Vogteyen wieder einzuführen sind?* (x) vbi etiam addit: vrbarium quoddam vetus pagi *Riedeschingen in der Baar* extare, quo asseratur, quod si Dominus pagi istius, *ein Vogt-Herr*, moriatur, & alius *Lindauianus* veniat, & ab Abbatissa *Lindauensi* feuda eo pertinentia recipiat, Abbatissa ista ipsi *claves* per noctem & diem, ad panis & vini custodiam, in Monasterio tradere teneatur.

§. XXXII. Interim salua manet in omnibus Imperatoris *Aduocatia Maiestatica* suprema & vniuersalis, quæ ossibus illius arctissime inhæret, nec ab eo auelli potest, facta aliquo tertii; sed Imperialis Superioritas in possessionibus omnibus, ac bonis immobilibus quibuscunque, tam propriis, quam alienis, tam feudalibus, quam allodialibus, etiam Ecclesiis concessis, salua & exempta semper & ubique manet, vti ex *Thom. Michaël*. (y) repetit *Ioann. Christoph. Thill*, Poseniensis, in sua de *Aduocatia Imperat. Ecclesiastica* disp. inaugurali, Ienæ sub vmbone *Sleuogtiano* habit. anno 1690. (z) Ideo Electus Romanorum Rex & Imperator in capitulationibus initio statim *artic. I.* iuramento promittunt: se *populum christianum*, *Sedem & Pontificem Romanum*, & *Ecclesiam christianam*, tanquam eorum *Aduocatus*, protecturos esse. Vide capitulationem *Caroli V.* (qua antiquiorem non habemus,) *Ferdinandi I. Maximiliani II. Rudolphi II. Matthiæ*, *Ferdinandi II. III. & IV.* Augustissimi *LEOPOLDI & IOSEPHI*, quod etiam in capitulatione perpetua insertum legitur *artic. I.* incip. *Der erwählte Römische Kayser und König soll und will die Christenheit, den Stuhl zu Rom, Päpstliche Heiligkeit, und Christliche Kirche, als derselben Aduocat, in gutem treulichen Schutz halten &c.* Huic obligationi conueniens & illustre exemplum nuper dedit Inuictissimus *LEOPOLDVS*, (cuius consilio & industria cuncta porro eueniant feliciter!) dum omnem curam & sollicitudinem in hanc partem Reip. traxit, vt Ecclesiæ Metropolitanæ *Colonienfi* eius autoritate præfice-

(t) §. 31. (u) Vid. *Crus. annal. Suev. P. II. lib. XII. c. 6. c. f.* (w) Vid. autor. *des VVertheimischen Gegen-Berichts wider. VVürtzburg* c. 3. f. 40. Add. *Mager de Aduocat. c. 10. num. 279.* (x) p. 106. (y) de iurisdic. conclus. 25. (z) thes. penult.

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

liceretur Pastor & Archi-Episcopus, qui idoneus doctrina & moribus, pacis præterea & concordia famans, Legibus Reip. assuetus, Cæsari & Imperio fidus, potentia etiam validus existeret. Hoc ipsum sane est, quo prouocauit Excellentissimus Cæsaris Legatus in propositione Capitulo exposita, dum expresse pro comperto attulit, Cæs. Mai. sui muneris, Aduocatiæ puta, sibi in Ecclesias Germaniæ competentis, duxisse Capitulo exponere, quod Archi-Episcopatu huic Electoralis dignitas annexa sit, quam conseruare, nec ulli discrimini obicere oporteat. (a) Diuina igitur vox Augustini: (b) Debes Imperator incunctanter aduertere, Regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse collatam.

§. XXXIII. Quid? quod Carolus M. cum Aduocatiæ Romanæ Ecclesiæ accepit simul, ^{Caroli} censente Limneo enucleato, (c) politicam administrationem omnium bonorum temporalium, Ducatum scilicet, Principatum, Dominiorum & territoriorum, quæ Imperatorum, Regum, Patriciorum, aliorumque Principum beneficio Ecclesiæ obuenerant, quorum donationes Ipse Carolus partim confirmauit, partim auxit & ampliauit. Quod posteriores Cæsares minime animaduertentes, Aduocatiæ Ecclesiæ de tuitione & propagatione vniuersalis Ecclesiæ, seu religionis christianæ, interpretati sunt, quam illi, non aduocatiæ nomine, quæ proprie ad possessionum secularium gubernationem attinet, sed Pontificatus maximi titulo ac priuilegio habuere, ut patet ex rescripto Leonis IV. ad Lotharium Imperatorem. Cum tempore ^{iustitia} Henrici V. Paschalis II. nescio quo religionis & iustitiæ zelo percitus, Ecclesiis, eorum ^{Pascha-} que Prælati, regalia, i. e. interprete ipso, Ciuitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, telonia, mercatus, ^{lis} aduocatiis &c. abiudicaret, Imperioque restitui iuberet, (d) in faciem illi restitit Conradus, Salisburgensis Archi-Episcopus, nomine reliquorum Antistitum, clamans: huiusmodi Paschali non competere, neque se vectigalia, oppida &c. a maioribus suis quaesita, sibi que relicta, ac seculis aliquot possessa, alteri cessuros esse.

§. XXXIV. Constat etiam ex Stumpfio, (e) Lehmanno, (f) Würstio, (g) aliisque, huiusmodi Aduocatos olim Imperatoribus de bonis istis Ecclesiasticis rationem reddidisse, hanc imprimis ob causam, ut reditus Imp. essent cogniti, & si bella contra paganos, aliosue Imperii hostes gerenda forent, iis, pro cuiusque facultate, collectæ & tributa, ad expeditiones pro communi Reip. christianæ salute instituendas, imponderentur. (h) Imo a Caroli M. ^{Aduocati} usque ad Ottonis IV. tempora defunctorum Episcoporum & Abbatum bona mobilia, vel ^{rationem} se mouentia, ad Fiscum & Cameram Imperialem pertinuisse, fufius probat Lehmann. (i) Et Henrici. Meibom. senior (k) tabulas Imperiales profert, in quibus Alberto Magdeburgensi, eius- ^{reddant.} que Suffraganeis, specialem gratiam faciens, prouentus defunctorum, iure antiquo Imperio cedentes, ipsis donat & remittit. Cum igitur (est vox Augusti) ex antiqua & antiquata ^{bona mo-} consuetudine omnium Episcoporum decedentium, qui de iurisdictione sunt Imperii in quibuscunque ^{bilis de-} ditibus reliquia Fisco cedere debeant Imperiali, ob sinceram dilectionem memorati Archi-Episcopi, eius- ^{functo-} que personæ reuerentiam, Successoribus, dummodo a præsentis toga carnis exeunt, & omnium Suffra- ^{rum ad} ganeorum suorum Successoribus, in perpetuum concedimus, ut omnes prouentus Episcopales, qui de- ^{Fiscum} fundis Episcopis, Imperio cedere consueuerunt, deinceps ad usus ipsorum colligantur, & colle- ^{Imperia-} ctæ reseruentur, statuentes, ut si decedentes Episcopi aliquibus debitis fuerint innodati, ea exinde per- ^{tem} soluantur. Acta sunt hæc anno MCCIX. Indiæ. XII. Dat. apud Brunswie per manus Walteri, Regalis Aulae Proto-Notarii, XIV. Kal. Iunii. Plura de Aduocatis dabunt tibi alii. (l)

§. XXXV. De aduocatiæ S. Viti, qua hodiernum Imperator Præsulem Corbeiensem ^{Aduoca-} specialiter donat, adeoque munus ac titulum Aduocati & Custodis perpetui sacrorum S. Viti ^{tiæ S. Vi-} lipsanorum, quo a Conrado III. olim Abbas Wichboldus per aureum donationis Cæsareæ annu- ^{ti,} lum insignitus fuit, ex innata Imperiali beneficentia itidem laudat, approbat, confirmat & innouat, in singulari dissertatione prolixius egimus, ad quam, si velit, Lectorem remitto.

§. XXXVI. Ceterum de rapacitate & iniustitia Oeconomorum lectu dignæ sunt tabu- ^{Oecon-} læ Imperiales, quas licet olim protulerim, cum tamen valde vitiatas tibi reddiderit typo- ^{mor. ini-} graphus, placet eas hic emendatioribus sistere. ^{quitas,}

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Conradus, diuina fauente Clementia Roma- ^{Lit. Con-} norum Rex secundus. Si paci & tranquillitati Ecclesiarum DEI pia & benigna sollici- ^{radit Imp.} tudine prospicimus, hanc vicissitudinem Nos a pio Creatore nostro acceptare speramus, ut & Regni, Nobis a DEO commissi, gubernacula in hoc tempore cum pace & tranquillitate possidere valeamus, & post regnum huius temporis in regno æternæ beatitudinis requiem apud iustum Iudicem inueniamus. Notum igitur esse volumus vniuersis Regni nostri

K

(a) Zach. a Bona casa in tr. edit. de Archi-Episc. Colon. Conf. Thill. l. 1. a. (b) epist. 79. ad Leonem Augustum. (c) L. I. c. 3. §. 18. (d) vid. Dodech. append. ad ann. 1110. (e) chr. Heluët. L. V. c. 3. (f) chr. Spir. II. c. 36. (g) chron. Bawileens. L. I. c. 4. (h) Mager. de Aduocat. c. XI. num. 6. seq. (i) chron. cit. L. V. c. 67. (k) apolog. pro Otton. IV. Imp. (l) Weber. de iure Patronat. p. 65. seqq. Paurmeist. de Iurisdic. Imp. Rom. L. II. c. 10. n. 22. seqq. Reinking. de Regim. S. & E. Classi. I. c. 9. n. 75. Limn. enucleat. L. I. c. 4. p. 21. Bangert. in not. ad L. III. Chron. Slau. c. 18. Mager. & Chokier l. c.

stri fidelibus, tam præsentis quam futuræ ætatis, hominibus, qualiter dilectus & fidelis noster *Wicboldus*, Corbeiensis Abbas, multimoda necessitate ipsius Monasterii compulsus, exposuit in auribus Clementiæ nostræ incommoditates & iniurias, quas a *Dapiferis* & *Pincernis* suis quidam Prædecessores eius sustinuerunt, & ipse a die Prælationis suæ in eodem Monasterio passus fuit. Siquidem *Dapiferi* & *Pincernæ*, & reliqui, qui ministerii locum in domo Corbeiensis Abbatis tenent, quam dignitatem vulgari nomine *Officia* appellant, quasdam abusiones in eisdem *Officiis* sibi usurpauerunt, ut videlicet *omnia victualia & vniuersam substantiam domus Domini sui sub custodia sua teneant, & cui placuerit, his, inconsulto Domino suo, eadem bona seruanda & passim distribuenda conferant*, tantamque potestatem in istis *Officiis* sibi asserere conantur, ut Dominis suis palam & quasi de iure suo prohibeant, *ne clauēs & custodiam rerum suarum alicui committant*. Solent enim de rebus Dominorum suorum *proprias familias alere, ac milites suos pascere* in tantum, ut in propriis domibus plerumque aut tanta, aut etiam plura, quam Domini sui de facultatibus eorum, quas debuerant seruare, expendant, & in dissipandis bonis eorum modum omnino nullum teneant. Huiusmodi ergo superfluas & damnosas rerum suarum dissipationes, cum prænominatus fidelis & dilectus noster *Wicboldus*, Corbeiensis Abbas, de eadem domo eliminare, ac domum suam, secundum honorem DEI & propriam vtilitatem, ordinare tentasset, quidam de Ministerialibus eius *Rabano*, qui tunc *Officium Dapiferi* administrabat, cum fratre suo *Luidolpho*, & paucis consanguineis suis, multum ordinationi eius refragatus est, atque cum multa comminatione assererat, quod potestatem officii sui, quam hactenus in domo illa exercuerat, nunquam, dum viueret, relicturus esset, ita, ut sub imperio suo essent vniuersa victualia Domini sui, ac potestatem de iis haberet tribuendi, cui vellet, nec dati aut accepti aliquam rationem Domino suo reddere, nec clauēs rerum suarum alicui seruare liceret, nisi quem ipse ordinasset. Hæc itaque contradictio inter Ministeriales Corbeiensis Ecclesiæ a præfato Abbate, Domino suo, ventilata est, & per iudicium eorum tam eidem *Rabano*, quam omnibus, qui huiusmodi dominationem sibi de bonis Domini sui usurparent, omnis potestas de committendis clauibus, & de custodia rerum Domini sui abiudicata est, hancque potestatem Abbati Corbeienti præscripti ex ea sententia iudicii vnanimiter adiudicauerunt, ut *clauēs & custodiam rerum suarum* liceret ei committere, absque consilio *Dapiferi* & *Pincernæ*, cui-cunque voluisset. *Dapifero* autem & *Pincernæ* tale iudicium adiudicauerunt, ut in victualibus Domini nullam potestatem dandi, absque voluntate ipsius, prorsus habeant, sed cum Domino suo, secundum debitum officii sui, ad mensam seruiant, hanc dignitatem de officio suo consequantur, ut, *refecto Domino suo, ad mensam eius cum ceteris ministris de bonis Domini sui reficiantur*, &, præter hanc, nullam aliam potestatem de rebus ipsius exerceant. Huic comparium suorum iudicio cum idem *Rabano* acquiescere noluisse, prædictus fidelis noster Corbeiensis Abbas apud Clementiam nostram impetrauit, quod in plena curia nostra, quam *Spæ* celebrauimus, iudicium super eodem verbo a Ministerialibus Regni sciscitati sumus, qui etiam in conspectu nostro & Principum Regni, idem iudicium, quod Corbeiensis inuenerant, pari consensu asseruerunt. Aliam præterea molestiam idem *Rabano* Fratribus, qui DEO seruiunt in Corbeensi Monasterio, irrogare præsumsit, quod videlicet *infra muros & ambitum cimiterii eiusdem Ecclesiæ hereditariam mansionem sibi vendicauit*; super qua mansionem cum satis fuisset commonitus tum a Domino suo, tum a Fratribus Monachis, tum a comparibus suis, quatenus ab ea desisteret, noluit eorum salutaribus monitis obtemperare. Vnde Ministeriales Corbeiensis Ecclesiæ iudicii sententiam interrogati, abiudicauerunt tam ei, quam omnibus secularibus, beneficium in atrio Ecclesiæ, & quod reliquis Abbatum tale beneficium potuerit præstare. Cum adhuc reluctaretur, Nos item rogati a fidei nostro prædicto Corbeensi Abbate, cum interrogassemus Ministeriales nostros super eodem iudicio, abiudicauerunt ei, in conspectu nostro & Principum, infra atrium Ecclesiæ, omnem hereditariam mansionem, & omnibus Abbatibus & Monachis talis beneficii concessionem. Orta est nihilominus & alia temeritas ab eodem *Rabanone*, quod intra muros Corbeiensis Monasterii quandam similitudinem dignitatis sibi hereditario iure vendicabat, quam *Præfecturam* appellabat, & se *Burcgrauium* appellari faciebat, cum omnes Abbates eiusdem Monasterii hanc potestatem semper sub se habuerint, ut quicquid a suis intra muros delinqueretur, aut ipsi corrigerent, aut *Camerario*, vel *Dapifero* suo, seu alicui de familia sua corrigendum absque vlla potestate, in perpetuum mansura, committerent. Hac autem potestate præfatus *Rabano* in tantum usus fuit, ut eam vulgari nomine appellaret *Burckbahn*, &, secundum morem alicuius magnæ potestatis, sæpe infra muros placitaret. Et huiusmodi placita *Burckding* appellabat. Ad hæc placita famuli Fratrum Monachorum de *coquina*, & de *pistrino*, seu de quolibet eorum seruitio cogeantur venire. Qui etiamli propter impedimenta seruitii Fratrum occurrere non poterant, violenter & contumeliose a famulis ipsius pertrahebantur, & panem & escam fratrum imperfectam relinquare cogeantur. Huiusmodi ergo temeritatem de hac *Præfectura* circa Corbeiensis Monasterium ex iudicio Principum Regni prorsus interdiciamus, & hanc potestatem in manu

DE ADVOCATIS MONASTICIS.

manu Abbatis esse, sicut antiquitus fuit, decernimus. Nam in veteribus Regum & Imperatorum præceptis continetur, ut nullus Dux, nullus Comes, nulla alia secularis potestas, aliquam potestatem infra muros eiusdem Ecclesiæ exercendi iudicium habeat, sed per Abbatem & personas, temporaliter a se ordinandas, quicquid a famulis Monasterii contra iuris & æqui rationem admissum fuerit, iudicari oporteat. Et si quid Principibus contra privilegium Imperiale non licet, multo minus Ministerialibus licere constat. Hanc igitur *Præfecturam*, & supra dictam infra muros laicorum habitationem, atque *Dapiferi* & *Pincerna* de committendis clauibus potestatem, ab aliquo usurpari, & hereditario iure vendicari in supra dicto Monasterio nullatenus permittimus. Sed has tres prædictas usurpationes, secundum iudicia Ministerialium nostrorum atque sententiam Principum Regni, omnibus laicis, decreto in perpetuum valituro, interdicimus, & horum omnium potestatem Abbati tribuimus.

Iudicium de clauibus inuenit *Counradus*, Ministerialis noster de *Haga*:

De habitatione intra muros & de *Præfectura* iudicium dedit Ministerialis noster *Counradus* de *Walthusen*, Camerarius noster a thesauris.

Principes autem cum Ministerialibus suis hi interfuerunt:

Ortleuus, Basileensis Episcopus, & sui Ministeriales.
Heremannus, Constantiensis Episcopus, & sui Ministeriales.
Günterus, Spirensis Episcopus, & sui Ministeriales.
Eilulfus, Murbacensis Abbas, & sui Ministeriales.
Walterus, Seltzensis Abbas, & sui Ministeriales.
Frithericus, Campidonensis Abbas, & sui Ministeriales.
N. Wiltzenburgensis Abbas, & sui Ministeriales.
Clerus & populus *Wurmaciensis* Ecclesiæ, quæ tunc vacabat.
Clerus & populus *Fuldensis* Monasterii, quod tunc vacabat.
Clerus & populus *Laurishamensis* Monasterii, quod tunc vacabat.
Frithericus, Dux Sueviæ & Alsatix, & sui Ministeriales.
Otto, Palatinus de *Withelispach*, & sui Ministeriales.
Hermannus, Marchio de *Bathen*.
Wernherus, Comes de *Haueckhesprech*.
Othelricus, Comes de *Lentzenborg*.
Wihelmus, Comes de *Glitzperch*.
Comes *Wihelmus* de *Iuliaco*.
Comes *Imikho* de *Liningen*.
Comes *Vulframmus* de *Wertheim*.
Marquardus de *Grunpach*.
Arnoldus Dapifer de *Rottenburg*.
Heinricus Marefcalcus.
Reingerus Pincerna.
Thiepertus de *Winsperch* Camerarius.

Signum Domini Counradi, Rom. Regis II. Inuictissimi.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Heinrici Maguntini Archiepiscopi & Archi-Cancellarii recognoui.

Dat. anno Dominicæ Incarnationis MCL. indiæ. XIII. anno vero Domini Counradi Regis secundi Inuictissimi XII. Anno Domini Wicboldi, Corbeiensis Abbatis, III. Actum Spiræ in Christo feliciter Amen.

§. XXXVII. Infra muros & ambitum cœmeterii Ecclesiæ hereditariam mansionem *confirmabat Rabano*. Sed *Adrianus IV.* anno MCLIV. ita: *Præterea constituimus, infra ambitum tunc priuati muri memorati Corbeiensis Monasterii nemo Clericorum, vel laicorum iure proprietatis, vel beneficii, legiti-*
mationem aliquam ullo tempore habeat, sed totus ipsius loci ambitus Abbatis, Monachorum & aliarum religiosarum personarum vsibus & habitationibus pateat. Quod *Victor & Lucius III.* anno MCLXXXIV. plenius confirmant. Symbolum suum addit *Fridericus Barbarossa* anno MCLII. inquit: *Sane quod Piiſſimum Prædeceſſorem noſtrum Regem Conradum, ex iudicio Principum ac*

Ministerialium Regni, in plena curia statuiffe cognoscimus, (al. agnoscimus) Nos quoque eius vestigia sequentes, decreto in aeternum valituro firmamus atque statuimus, ut nullus laicorum habitacionem infra muros predicti Corbeiensis Monasterii sibi aliquando usurpare audeat hereditario iure, sed cymiterium, quemadmodum congruum est, religiosorum habitationibus liberum & expeditum omni tempore pateat. Et mox: Et statuimus, ut nullus Iudex publicus licentiam in homines ad Monasterium Corbeiense, vel ad prænominatas cellas ipsius pertinentes, ullam iudiciariam habeat exercere potestatem. Sed omnis eorum res coram Aduocato ipsorum diffiniatur, & ut institiam, quæ appellatur Burghahn, nemo sibi usurpare ibidem præsumat, nisi cui potestas ab eiusdem cænobii Abbate concessa fuerit &c. Hoc quoque simili firmitate præcepto nostro roboramus, ut Dapiferi atque Pincernæ Corbeiensis Abbatis nullam omnino potestatem de committendis clauibus rerum Domini sui habeant, sed in dandis clauibus & ordinandis rebus domus suæ liberam potestatem, quemadmodum a Prædecessore nostro per iudicii sententiam determinatum esse nouimus, Abbas in perpetuum obtineat &c. Eodem iure & immunitate fruuntur Sorores Herfordienses.

testes.

§. XXXVIII. Subscriptio meminit *Conradi II.* at tertius erat, licet in pluribus literis vocetur secundus. Testes inter eminet *Ortlenus*, Basileensis Episcopus, Comes a *Froburg*. Sequuntur *Hermannus* Constantiensis, nobilis de *Arbona*, *Günterus* Spirensis, Comes *Leiningensis*; Per *VValterum Seltzensen* intelligo Prælatum splendidi Monasterii *Seltzensis*, quod olim in *Alsatia Sauerem* inter & *Sultzbachium* amnes floruit, conditum ab *Adelheide Ottonis M.* coniuge. (m) *VViltzenburgense* alceterium Ordinis *Benedictini* situm erat in Diocesi *Eystedtensi*. *Fridericus Campidonensis* huius nominis tertius erat gente *Klingensteinius*, patria *Augustanus*.

epilogus.

§. XXXIX. Tu vero, Sancte *παράκλητε*, (n) qui sub flatus symbolo nobis missus es, (o) cuiusque officium est, afflatu suo languentes recreare, terrores discutere, vires sufficere, pauidos erigere, & confirmare, ut, quo ardentius pro veritate fatigamur, eo valentius reficiamur, (p) Sanctissimi huius muneris memor,

Da virtutis meritum,
Da salutis exitum,
Da perenne gaudium!

(m) *Bucelin. Germ. sacr. Part. II. pag. 81. B.* (n) *Ioh. XIV. 16. & 26.* (o) *Act. II. 2.* (p) *vid. Wilckii εὐεργεσιῶν Part. prior. p. 318.*

ROMANORVM
IMP. CÆSARI AVGVSTO
D. FERDINANDO II.
REGI GERMANIÆ,
HVNGARIÆ,
BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SCLAVONIÆ, ETC.
AVSTRIÆ ARCHIDVCI, ETC.
PRINCIPI OPT. MAX.

*Domino suo Clementissimo, submisissima, deuotissimaque venerationis
cultu prosequendo*

SALVTEM.

Cumque deuota, humillimi obsequii testificatione perennem felicitatem precatur.

Fisi, Potentissime, Inuictissimeque IMPERATOR: Domine Clem-
tissime: Fauentissima ipsius naturæ lege, vis omnis atque iniuria
seuerissime inhibita sit, improborum tamen hominum malitia,
inuidia, & dominandi cupiditas, eo nihilominus processit, vt
cognitione, quam naturalis ratio, inter mortales constituit, non
attenta, homines hominibus insidiari, eosque in persona & for-
tunis lædere, violenter inuadere, atque penitus interdum oppri-
mere non intermittant. Ea de causa ad vim iniustam auertendam, præter varias vio-
lentia prohibitorias leges, qualis est Sanctio Iulia de vi publ. & priuata, Interdicta quo-
que plurima, quibus vim fieri Prætor vetat, multæ insuper Imperii Constitutiones
(quales sunt, Aurea Bulla Caroli IV. Tit. 17. Reformatio Friderici III. Imp. Anno 1442.
Francofurti facta, similiter Pax Regia Maximiliani I. tum Regis Romanorum Worma-
tiæ Anno 1495. erecta: Itemque declaratio & ordinatio per Cæsareæ Maiestatis Locum
tenentes, & Electores Norimbergæ, Anno 1522. conclusa, insuperque eiusdem Maie-
statis & Statuum Imperii Pax publica profana Anno 1548. Augustæ. ac deinceps etiam
Anno 1555. Religiosa, &c.) factæ ac promulgatæ fuerunt.

Verum cum istis legum ac constitutionum repagulis humanæ naturæ corruptio,
ab aliorum læsione ac inuasionem haud satis reprimi ac coerceri posset, non omnes au-
tem contra violentas oppressiones, propriis viribus sufficientes, ac tuti essent, ideo
debilioribus Prouinciis, Populis, Ciuitatibus, ac Monasteriis, ad alia tutiora & magis
præsentanea auxilii efficacioris, præsidia; aduersus potentiorum machinationes, atque in-
sultus confugiendum fuit. Hac vrgente necessitate factum est, vt amicis, sociis & fæde-
ratis omnes fere populi, inprimis vero Romani, qui injendorum cum aliis populis,

E P I S T O L A

foederum necessitate, laboris & industriæ plurimum posuere, vti fuerint: Inde etiam patrociniarum & Clientelarum initia manarunt, ac deinceps, temporis successu, Ius Protectionis, tam sæculare, quam Ecclesiasticum, omnium ferme populorum moribus, inductum atque receptum fuit.

Huius autem Iuris hodie admodum practicabilis, plenaque ac copiosa illustratione, meo sane iudicio, dignissimi, tractationem atque vberiore deductionem, qua occasione, & quibus de causis, ipse susceperim, & quem in construendo opere modum ac ordinem tenuerim, in subiecto ad lectorem præmio, fuscè explicavi.

Cum autem has meas vigilias, non inani ostentatione ductus, sed vt Iuniorum in Iure & praxi versantium studia, labore meo domestico, vtcunque promouerem, magnorum & præstantium virorum, qui easdem vel integras perlegerunt, vel earundem summas prægustarunt, consilio & frequenti hortatu, prælo Typographico subiectas absolutasque in apertum proferri permisissim, & pro more vsitato, iisdem lucem aspecturis, Patronum ac defensorem, cuius felici auspicio in manus hominum exirent, & contra inuidos Zoilorum morsus, præcipua quadam auctoritate propugnarentur, liberiorique hominum aspectu fruerentur, proponere oporteret, nemo mortalium, quam Cæsareæ Maiestatis Vestræ sublimitas, ab ipso statim operis initio, ad hoc destinata, quæ in frontispicio ceu Numen aliquod præfulgeret, iustiori de causâ hunc in locum constitui potuit ac debuit.

Si enim ille mihi Tutor: (quod in nuncupandis nouis commentationibus plerique potissimum obseruant:) præferendus fuit, cui beneficiorum acceptorum nomine maxime obstrictus essem, & pro collatis benefactis, aliquam veluti remunerando gratiam referrem, quis in me ornando & specialibus honorum Titulis sublimando, plus in me gratiæ posuit, quam Cæsarea Vestra Maiestas, quæ superioribus annis, me nec petentem, nec merentem, Nobilium ordini, vna cum liberis meis, clementissime primum accensuit. Deinde amplissima Comitatus Palatina dignitate exornauit, in specialem suam, Imperiique & Domus Austriacæ, protectionem perpetuam recipiendo, ac singularibus insuper Prærogatiuis ac Priuilegiis, omnem posteritatem meam gratiosissime muniendo. Quod si igitur immemores beneficiorum, ex mente Ciceronis, adeoque omnium sapientum iudicio, omnibus odio habentur, quis me ab ingrati animi vitio immunem esse dixisset, si primos studiorum meorum fructus, alteri quam Cæsareæ Vestræ Maiestati obtulissim, vt cui non solum has exiguas primitias, præ omnibus aliis debere me libenter fateor; sed & toti Serenissimæ Domui Austriacæ indefesso studio & humilimis seruitiis obligatissimū esse agnosco. Cum igitur tantorum beneficiorum a Cæsarea Maiestate Vestra in me profectorum, nexu constrictus, qua eiusdem Maiestatis suæ altitudine, qua virium mearum imbecillitate impeditus, hoc quidem tempore, omni me debito liberare non possem, hac in parte sedulorum colonorum industriam imitandam esse censui, qui in annonæ caritate & sterilitate pensionem, si non totam, aliquam tamen partem ad vsufructuarium adferri curant, vt si quando meliora ac fertiliora tempera affulgeant, residuum quoque præstent.

Deinde vero si eam ob causam, quam librorum autores in dedicandis operibus suis, non in postremis habent, magnis Principibus noui libri inscribuntur, vt a Patrono, in prima earum fronte conspecto, aliquid lucis ac splendoris accipiant, a nullo sane mortalium plus ornamenti, ac decoris, tenui huic ac immaturo partui, accrescere potuit, quam ab Augustissima Maiestate Vestra, quæ in toto terrarum orbe omnes mortales amplitudine & dignitate antecellit.

Præterea si potens aliquis defensor ac propugnator, huic libro quærendus fuit, cuius auctoritate ac tuitione tutior in publicum prodiret, & inter homines inconuulsus appareret, nullus in mundo Cæsareæ Vestræ Maiestati, hunc ad finem præferri potuit, ad quam veluti tutissimam anchoram, totiusque non Germaniæ solum, sed immensi orbis Christiani Vindicem & Augustum confugerem, ipsiusque Clypeo tuto delitescens, certissimam ac securissimam mihi tutelam pollicerer.

Quod si insuper nouæ lucubrationes, vt fieri maxime consuevit, talibus Heroibus consecrari debent, qui studiis apprime fauent, eorumque cultores promouent, ac liberalissime remunerantur, suscepti sane laboris huius desudatio, nulli iustiori ex causa inscribi debuit, quam Augustissimæ Maiestati Vestræ: Quis enim Athletas in amœnissimo litterarum campo decertantes benigniori fauoris aura, ad designatam victoriæ metam, præmiorum ostentatione, & laborum exantlatorum compensatione, vehemen-

tius

D E D I C A T O R I A.

nus propellit? quam Cæsarea Vestra Maiestas, quis defessos ex alto studiorum pelago, ad portum delatos, liberaliori suscipit hospitio, quam C. V. M.? Quis denique Rempubl. literariam magis ornare, ornatam ampliare, ampliatam propagare, propagatam in flore conseruare studet, quam C. V. M.? Illi igitur ante omnes, si quid elegantiores Musæ parturiunt, merito consecrandum, dicandum, inscribendum, ad illamque tanquam vberimum omnis liberalitatis fontem, declinandum, a qua illa etiam lura, quæ in recognitionem supremæ potestatis, Imperiali culmini reseruata sunt, in alios non raro deriuantur.

Denique vt alias haud leuioris momenti debitæ Cæsar. Maiest. Vest. inscriptionis meæ causas breuitatis ergo, præteream, ecquem fugit, Tractatum hunc, ex operis quoque ipsius argumento, nulli, quam Cæsareæ Maiestati Vestræ inscribendum ac deferendum fuisse. Cum enim in eodem, inter alia, quæ de Imperatoriæ Maiestatis amplitudine, passim deduxi, illud exquisitè, & ex proposito, multis in locis, sigillatim exposuerim, Romanos nempe Imperatores (inter quos ex Serenissima Domo Austriaca progenitos Cæsarea Maiestas Vestra, numero bis senus, tanquam lucidissimum mundi sydus effulget) iam inde a primo Christiani nominis Cæsare, Constantino Magno, non solum Sacræ Romanæ Ecclesiæ perpetuam Aduocatiam iure optimo, maximo sustinuisse, sed totius etiam Romani orbis, quo ad protectionem & Iurisdictionem vniuersales Dominos, supremosque ac generales Protectores, defensores, ac conseruatores existerè, omnemque ab iis tanquam a riuo defensionis potestatem promanare ac dependere, non alteri sane elucubratas a me de Protectionis Iure, operas, quam Cæsareæ Maiestati Vestræ, tanquam summo mundo Protectori, nuncupari atque dicari a me oportuit. Sicut enim orta ab Oceano ac deducta flumina in ipsum tandem refluunt, ita omne illud, quod in defensionis materia, a quoquam comportatum reperitur, ad summum orbis Romani Principem, tanquam principale defensionis pelagus, omnino remittendum est, a me vero, quod in præsentì Aduocatarum tractatu, de tutelari patronorum Iure ac potestate, Clientumque officiis & obligationibus congestum est, ad Cæsaream Maiestatem Vestram, eo necessitatis cursu redire debuit, vt per hanc oblationem, atque inscriptionem, Cæsareæ Maiestati Vestræ, non tam sua reddi, quam mea offerri necessario confitendum sit. Imo vero hic ipse Patrociniorum Codex, eo iustius ac conuenientius Cæsareæ Maiestati Vestræ restitendus fuit, quod summis aliis, animi sui dotibus, quibus ad supremum Romani Imperii fastigium, euecta fuit incredibilem in defensione tota ferme Germania, inuicti animi fortitudinem, per incomparabiles Victorias, sub ipsis statim suscepti Regiminis turbatissimis initiis, felicissime adiunxerit.

Quis autem alias Maiestatis Vestræ laudabiles actiones ac heroicas virtutes, mente complecti, ne dicam verbis exprimere? quis admirabilem in præteritis periculis constantiam, in difficillimis negociis laborem in laboribus fortitudinem, in agendo industriam, in conficiendo celeritatem prædicare? quis in consiliis prudentiam, in cognitionibus iustitiam, in puniendis Aduersariis Clementiam, in primis vero a Cæsarea Maiestate Vestra vsitatam, in Deo colendo assiduitatem dicendo assequi, vel longissima oratione, ne dicam angusta Epistola enarrare potest?

Mihi quidem, licet id ipsum ad hoc litterarum genus magnopere pertinere sciam, animus non est, Maiest. Vest. præconia recensere, quod probe intelligam, eas vix multis voluminibus comprehendì posse, & vires in dicendo meas longe superare, in prosperrimo tamen felicitatis loco cum Deus Opt. Max. Cæsaream Maiestatem Vestram, collocarit, & hucusque singularibus contra Rebelles ac hostes suos Triumphis bearit, non possum non magnopere lætari, & concepta animo gaudia efferre.

Quis autem Cæsaream Maiestatem Vestram non fatebitur Victoriosissimam esse, cuius imperium, cum horrendis bellorum fluctibus, qua externis, qua internis agitur, ita tamen fortiter ac feliciter motus intestinos compescuit, pacis turbatores euicit, coniuratosque nominis ac familiæ suæ aduersarios ita prostrauit, vt quo magis illi magnitudinem Austriacam labefactare conati sunt, eo plus potentia ac roboris, Serenissimæ Domui huic, quam iisdem, quibus solis cursus finitur, limitibus, suarum Ditionum fines circumscripsisse notorium est, accreuerit & adiunctum fuerit.

Plura scribere conantem, non aliena a rerum circumstantiis consideratio, id facere prohibet. Ne igitur longiore verborum circumductione in publica commoda, quibus assidue promouendis, omnes Cæsareæ Maiestatis Vestræ, consecratæ sunt curæ,

peccare videar, id quod superest, Imperator Clementissime, eidem hasce exantlatōrum in Iure laborum meorum primitias, munus quidem exiguum, & tanta sublimitate indignum, promptissimo tamen & deuotissimo animo eiusdem nomini inscriptas lucubrationes, ceu indubitabilem erga eandem, & totam Serenissimam Domum Austriacam, mentis meæ gratissimæ, tesseram, pro collatis in me beneficiis humillime offero, gratiasque eidem pro collocatis in me meosque amplissimis gratiis ac beneficiis, quas vel animus meus capere, vel proferre lingua potest, maximas ago, submississime deuotissimeque orans, vt Cæsarea Maiestas Vestra, hoc meæ in Illam humillimæ obseruantia indicium, ac certissimam gratissimi animi mei contestationem, pro singulari in præclaros cuiusque conatus affectione, & Heroica in Musas honestarumque disciplinarum cultores propensione, benigno & sereno vultu, innatoque Austriaco fauore, clementer suscipiat, atque Imperiali autoritate sua, tanquam Aiæcis Clypeo, aduersus inuidorum hominum liuores, benigne protegat, tueatur, & qua me ante hac Clementia, immeritum quidem complecti, beneficiisque prosequi cœpit, deinceps etiam inter M. S. cultores, censu quidem graduque aliis imparem, animo tamen affectuque humillimo vix cuiquam secundum, patienter ferre non dedigneretur, sed & sub potentissima Maiestatis suæ Clientela latere Clementissime patiatur.

Quod si Sacra Cæsarea Maiestas Vestra, augustissimos vultus sui radios, toti terrarum orbi iam dudum datos, ad exigua hæc commentaria nostra flectere, benigne dignata fuerit, eadem, occasionem ad maiora & elaboratiora, quæ incepta iam sunt, & vt lucem ex impressione accipiant, forsan non indigna erunt, porrectura atque datura est.

Sicut autem ex gratiæ & beneficentiæ a Cæsarea Maiestate Vestra in me profectæ, ac liberalissime collatæ, amplitudine, ad humillimæ obseruantia, debitæ venerationis, plenissimi obsequii & perennis prædicationis ardentissima studia, obstrictissimum me esse sentio, ita præpotentem omnisque boni datorem Deum, Regum illum, Regnorumque Præsidem ac custodem, intimo ex sensu venerari, obtestarique nunquam desinam, vt Sacram Cæsaream Maiestatem Vestram, omni gloria florentem, Victoriosam, triumphantem, ac pro toto orbe Christiano assidue vigilantem, incolumem esse, & quam diutissime cætibus mortalium interesse velit, sicque amplius fortunet, vt bene de toto Imperio, eque animi sententia mereri: salutaribus pacis bellicque consiliis semper insistere, continua animi tranquillitate, post inquietiora nonnihil gubernationis auspicia, feliciter frui, debitas denique omnium ordinum acclamationes, vota, desideria, preces, iusti moderatique regiminis testes, secum in sepulchrum (quod vt sero eueniat, boni omnes exoptant) & in cælum vsque ferre possit: Viuat: Valeatque Augustissima Maiestas Vestra æuiternum. Francofurti ad Moenum, quo hos Commentarios excusos reuidendi causa, instantibus nundinis, me contuleram, postridie Natiuitatis Beatissimæ Virginis Mariæ. Anno post Christum natum M. DC. XXIV.

S. C. V. M.

*Seruitio, Obsequio & studio humillimo
deuinctissimus Client,*

MARTINVS MAGERVVS

a Schoenberg, ICrus.

COMPELLATIO LECTORIS.

Etsi non immerito verendum erat, ab invidis aliquam mihi ambitionis notam inustum iri, si nonnullas a Doctis viris, mei amantibus, Epistolarum ac carminum schedas, in commendationem Tractatus huius, expeditas, & sub finem impressi operis, ad me transmissas, hoc loco insererem, quod forte videri possem, me veluti suspensa hædera præcones allexisse, & emendicatis, quod dicitur, suffragiis, ad exornandum istum Commentarium meum, uti velle, iisque delectari: attamen cum hoc a multis aliis præstantissimis viris, ab omni laudis quærendæ cupiditate alienissimis, qui suas in lucem emisserunt lucubrationes, passim ac quotidie fieri, sæpiusque factitatum esse, probe scirem, ideo illas ipsas Epistolas ac odas a Typographo hoc loco apponi passus sum, non equidem ea de causa, ut popularem inde auram captarem, sed ut amicissimorum hominum voluntati satisfacerem, neque eos insumpti laboris impensa defraudarem, maxime vero, ut quanto desiderio nonnulli, editionem hanc efflagitauerint, quantaque mecum, veluti cunctabundo emanfore, quod illos nimium protracta elucubrata huius materiæ, publicatione diutius quam expectarant, suspenderim, contentione exposculauerint, aliqua ex parte cognosceretur: quia tamen illi ipsi Stimulatores, nominis mei studiosiores, cum in Epistolis, tum in versibus effictis in laudes meas nimis profusi, & si dicere licet, prodigi fuerunt: (quod amoris illorum erga me candidissimæ propensionis, magis quam Veritati tribuendum esse sentio:) illas tamen effusiones, hoc moderamine accepto, ut si Vigiliæ hæc meæ non tales sint, quales illi esse deprædicant, in aliis subsequentibus, maiorem exornandi eas ipsas diligentiam adhibiturus sim. Interim etsi melius memet ipsum norim, tamen fero æquissime, illos amore in me nimio decipi, aut alios idem velle deceptos, quos tamen eiusmodi errore imbutos, ea facile liberabit interpretatio, si sibi persuadeant, Laudatores illos, non ita sensisse, quod ea, quæ amore ducti mihi ascribunt, assecutus iam sim, sed ad assequenda ista, stimulos mihi suos admouere voluisse. Sed nunc ipsæ litteræ ac poemata sequuntur.

EXEMPLVM LITERARVM, NOBILIS, CLARISSIMI, AC DOCTISSIMI VIRI,
Domini Melchioris Goldasti Heiminsfeldii, &c. Illustrissimi Holsatiæ ac Schaumburgiæ
Principis Consilarii, sub ipso impressi operis fine, ad Autorem scriptarum.

NOBILISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO,
MARTINO MAGERO A Schönberg/

I. V. DOCTORI, S. PALATII LATERANENSIS ET AVLÆ CÆSAREÆ COMITI,
CONSILIARIO ARCHIDVICALI AVSTRIACO ET EPISCOPALI
ARGENTINENSI, &c.

Domino & Amico meo honorando.

S. P. D.

Ego vero, Nobilissime & Amplissime MAGERE, Literas olim ad te dedi & bene longas, & rerum plenas ad IVS ADVOCATIÆ, hoc est, ad petita tua respondentium. Quas equidem nollem periisse, quod in iis singularia quedam notaueram, haud temere ab aliis animaduersa, & ad Institutum tuum cum maxime facientia. Sane animus quodammodo præsagiebat frustra me scribere, cum post discessum mercatorum, qui tuas mihi reddiderant, vix occasionem reperirem curandi meas ad te perferendas. Est enim COMBERGA, ubi tum degebas, in loco auio sita, quo per multas desertas Otthonianæ Sylvæ ambages, Veredariorum & Tabellariorum opera difficulter demum penetrare solet.

Interea tamen non neglexi Sciagraphiam illam operis tui elegantissimi, quam Humanitati tuæ placuit ad me transmittere, delineatam per Capitum & inibi discussarum questionum Indices, cum amicis & multorum Principum Consiliariis, nostrum Vtriusque studiosissimis, communicare, eosdemque participes tuos facere, a quibus dici non potest, quanto desiderio opus istud tuum hætenus fuerit expetitur, quantisue studiis efflagitatum, ut quod semel promisisti, tandem expedires, ferresque expensum nobis lentum ac morosum nomen. Sic enim mecum plerique omnes sentiunt, nec maius quidquam, nec pulchrius, aut magis egregium, vel Excellenti ingenio tuo dignius, abs te instituti potuisse, tum ob materie, quam describis, nobilitatem, tum ob eiusdem usum illustrem in foro ac praxi civili canonicæ. Nam quocunque voles oculos tuos verte-
re, erit ut perstringat eos splendor huius Solis, radios suos in summum Pontificem Ecclesiæ Vniuersalis Præsidentem, Imperatorem Orbis Christiani Dominum, in Cardinales mundi Vertices, in Patriarchas, Metropolitans, Episcopos, Abbates, Præpositos, ceterosque Prælatos: in Reges, Electores, Duces, Principes, Comites, Barones, Equites, & Magistratus honoratos, hinc actiue, illinc passivæ, vibrantis atque extendentis. Et ne summa tantum Capita commemorem, ostende mihi aliquam Plebaniam vel Capellam, ostende oppidum vel marcam celebriorem, & ostendam ego tibi controuersas huius, quod tractas, Iuris seu Aduocatialis, seu Protectorii, siue Patrona-

lis quaestiones dicam an querimonias, quibus grauati clientes orbem terrarum supremasque Imperii & regnorum curias, incendunt.

Quamobrem noli dubitare, mi MAGERE, quin quantum molestiae, quantumque laboris tibi ob hac studia adsumendum fuit, tantum inde commodi atque utilitatis in utramque Rempublicam, qua sacram, qua profanam, vbertim sit redundaturum. Pertende ergo, quod feliciter auspiciatus es, atque vti nefas habes rerum maiorum, aduersus Ecclesiae ac politicae statum, quicquam facere, ita velis, quaecunque agis, ea maxime summis utriusque Principibus placere: praesertim hoc exulcerato & maligno saeculo, cui scelus pro celo, latrocinium pro patrocinio, & Sturmien vsque fuit pro Schirmen: cuius nulla supremarum Maiestatum pietas tantum potuit opitulari, quin & minoribus potentiores aduersarentur, & Rempublicam illi profligarent, qui eam maximopere saluam pacatamque seruare deberent. Sed bene habet, quod nunc, postquam perperdui, miscenda atque perturbanda Republica, spes sit pausam nobis aliquando horum malorum futuram, & modum iniquitati habitum iri, sub duobus istis moderatissimis orbis Christiani Monarchis, Urbano VIII. Papa & Ferdinando II. Imperatore, quos Deus in hac tempora reseruasse videtur, ut te viam comiter monstrante, miseris afflictisque opem, oppressis iustitiam, fidis ac deuotis gratiam, ferrent, administrarent atque rependerent. Quod ut ille largiatur, qui supra nos res humanas curat, id eius misericordiam ardentibus votis veneror, teque simul in eiusdem benignitate sperare constanter, ac fideliter iubeo, ut si minus gratiae ab ingratis hominibus, at ab eo remunerationem exspectes, a quo omne bonum donum, omneque perfectum munus, superne est, descendens ab illo Patre luminum, apud quem nulla est mutatio, aut vlla conuersionis umbra, ut verbis vtar Apostoli: Et qui tibi animum viresque dedit, ut tam difficilem arduamque rem aggressus concinnares, atque perficeres, is (crede mihi) non deerit praesentanea sua gratia, vel $\delta\alpha\delta\ \tau\eta\varsigma\ \mu\epsilon\chi\alpha\upsilon\varsigma$. Non ibo longius, nec tibi a remota antiquitate specimina virtutis, eamque comitati honoris, quod vnicum generosorum hominum solet esse premium, ob oculos ponam: consideremus eos, qui te in pari consimiliq; cliuo, sed alia semita, antecesserunt, & quam laudis adoream, Tiraquellus in Primigeniis, Gailius in obseruationibus, Mascardus in Probationibus, Gilkenius in Vsucapionibus, Rulandus in Commissionibus, Friderus in Processibus, Zangerus in Exceptionibus, Farinacius in Quaestionibus, Rosenthal in Feudis, Knichius in Territoriis, Heringius in Fideiussionibus, Sixtinus in Regalibus, alii aliis in Argumentis illustribus, consecuti sunt, eandem tibi quoque ex ADVOCATIIS, paratam esse existima, per quas non modo nomen tuum ad sidera, vsque extolletur, summis omnium praconiis, verum etiam ad famam prouebetur immortalitatis, in aeternum voluntatis diuinae testimonium, ut conuerso patrio, nomine, in pulchro monte locatus, iam non MAGER voceris, sed Opimius, quod & in Deum & in homines opimam fecundamque operam contuleris. In quo omine desino, & eundem Deum optimum Maximum precor, ut te Reipublicae, tibi nobisque omnibus, diu incolumem sospitemque seruet. Dabam Bickenburgi inferiori Saxonia, Ex Aula Illustrissimi Holsatiae ac Schaumburgiae Principis. Eidibus Quinctilibus. A. C. M. DC. XXIV.

MELCHIOR GOLDASTVS
HEIMINSFELDVS.

Aliud Exemplum Epistolae a Clarissimo & Doctissimo Iurisconsulto Domino Daniele Otthone, Illustris ac Generosorum DD. Comitum ab Hobenloe, tum temporis, nunc vero Illustr. DD. a Gerolteck, &c. Consiliario, ad Auctorem Anno M. DC. XX. missae.

SALVTEM ET OBSERVANTIAM.

Ardius ad te scribo, Magnifice Vir, quam debuì, quo nomine in contemptae amicitiae suspicionem vocor, sed hoc ipsum, quod commissum a me est, primum ex aliena culpa, qua de, tuae literae, pendet, deinde nunc quidem etiam corrigitur. Tractatus tui de Aduocatia quae ad me misisti capita, qua potui diligentia perlegi, inque iis vidi (non loquar ironice,) vere culti atque aurei ingenii tui signa. Etenim materiam eius si spectem, ardua illa est, perque docte tractata: ordo atque forma totius operis ea est, ut omnes differendi artem qui profitentur, eam veluti formosissimam filiam exosculari debeant. Non est igitur, ut meas animaduersiones expectes: Alexandrum sibi quaerit hic Bucephalus. Tu modo perge hos excellentis ingenii fructus multis flagrantibus communicare, & in publicum afferre, luuabis sic multum communia studia, tuumque nomen atque memoriam, vna cum hoc scripto, magna cum laude & gloria, immortalitati commendabis. Salue vir Amplissime, meque inter cultores tuos cense, & ut haecenus, ama. Waldenburgi 4. Octobris 1620.

Tuae Excellentiae

Obseruantissimus

DANIEL OTTO D.

PROOE-

PROOEMIUM OPERIS DE ADVOCATIA

AD LECTOREM.

Vm de fiduciario Patronorum Iure, Lector Candidissime, clientumque officiis ac clientelarum prisca ac hodierna forma, argumento ut maxime practicabili, ita hactenus in tanta Scripturientium varietate ac numero, eo quidem tempore, quo ego illud exornandum suscepi, nulli ex professo, tractato, superioribusque haud solum seculis, sed & nostra ætate, quod diuersæ in Augustissimo Camera Imperialis Iudicio, super iure Aduocatiæ, introductæ, & adhuc indecisæ pendentes controuersiæ manifestum ac notorium faciunt, vñtatiſſimo, Tractatum hunc, exemplo aliorum, qui idem in diuersis tam publicis, quam privati Iuris, ſcriptionibus factitarunt, in hac nobili ac præclara tuitionis materia, quæ multos ac magnos tangit, non ea quidem præſumptione, quod tantum ingenii aut eruditionis in me sentirem, ut doctioribus, quos diua Themis, in celsiore ſapientiæ gradu collocatos eſſe voluit, hac mea opera prodeſſe poſſem, ſed ut meum ſaltem ardentiffimum, iuuandæ rei litterariæ, deſiderium, omnibus Iuris prudentiæ cultoribus, ad quos, ex hac mea Commentatione, non nihil frugis redundare forſan poterit, patefacere, ex diuerſis autoribus, quorum nomina infra poſitus Elenchus continet, haud exiguo labore concinnatum, in lucem euulgare conſtituiſſem, arbitratus ſum ex uſu me facturum, ſi qua occasione & quibus de cauſis hanc de Aduocatiæ vberiore tractationem ſuſceperim, ante omnia tibi lectori, ne quid inconfulto aggreſſus eſſe viderer, verborum compendio eo amplecterer atque explicarem.

Cum præter innumeras alias, quibus ab annis plusquam triginta, in diuerſis tam ſpiritualibus, quam ſecularibus Dicasteriis, maxime vero in Imperiali Camera Spirenſi, conſulendo, ſcribendo, & patrocinando, operam impendi, iudiciales cauſas, ardua ac grauiffima quædam, in puncto amiſſi iuris proteſtitii, controuerſia, patrocinio meo commiſſa fuiſſet, ac proinde multa ad hoc argumenti genus, ex aliis conquirendi, & propria meditatione extruendi, litis illius deductio, neceſſitatem mihi imponeret, eſſi tenuitatis meæ conſcius probe ſcirem, me non potuiſſe abſolutæ perfectionis opus conſicere, huius tamen materiæ per ſe nobiliſſimæ ac lectiſſimæ, non ſolum dignitate, ſed etiam elegantiæ & iucunditate inprimis incitatus, non obſtante hoc in genere ſcriptorum inopia, integrum ſuper illa, Tractatum, ſucceſſiuis, & ab officii, mihi incumbentis munere horis vacuis, ut plurimum tamen eo, quo me Anniuerſarius pedum morbus, lecto affixum tenebat, tempore, ſumma animi alacritate, eo modo contexere coepi ut in illum omnia ad hanc Iuris partem pertinentia ſtudioſe redegerim, certamque methodum obſeruando & iuxta receptum Iſtorum morem procedendo, præmiſſis dubitandi rationibus, per ſubiecta decidendi argumenta, pleraſque in proteſtionis materia occurrentes quaſtiones, vltra numerum quingentefimum ſeſe extendentes, recte ne ac ſolide, alii iudicabunt, definiuerim: quo in labore, dum per aliquot annorum curricula, quibus & alias non minus nobiles atque ab aliorum tractatione remotas lucubrationes adornaui, perſisterem, accidit, ut opere hoc ſub manu paulatim ſuccreſcente, cum quæ adderem noua quotidie occurrerent, illud ipſum opinione multo maius ac prolixius eualeſcit.

Res quidem eſt fateor, quam mihi non ſentio adeſſe, magnæ doctrinæ, ingenii vero maximi, materiam nouam, de qua nullus ſcriptorum ex inſtituto quicquam vulgauit, in publicum producere, ſicut enim artis non magnæ videtur eſſe, ea, quæ de re aliqua literis committenda, iam antea in vtramque partem ab aliis diſpoſita ſunt, colligere, atque in iſſidem alterutram in partem diſceſſionem facere, aut ea quæ aliorum beneficio inuenta fuerunt, noua aliqua ratione roborare, ita viciffim, quod nemo facile niſi expertus credere poteſt, res eſt laboris non exigui, ſed difficultatis maximæ, de argumento per neminem prius tractato, commentarium ſcribere, & tanquam nouam incognita in via orbitam imprimere. Ea de cauſa facile mihi perſuadeo, non defuturos, qui me temeritatis & audaciæ inſimulaturi ſint, quod tantam rem, animo complexus ſim quantam vix homines exquiſita doctrina, præſtantique ingenio præditi, ſuſcipere auſi fuiſſent. Hanc quidem ob cauſam editionem huius libri, in tempus aliud non inuitus diſtuliffem, niſi eandem amicorum eſſagitationes expreſſiffent.

A D L E C T O R E M.

Verum enim vero, cum eius mihi in mentem venisset, quod insigni excultus doctrinâ, Petrus Faber Cap. 1. Agonist. prudenter innuit, dum inquit, præposterum sibi semper ac inutile eorum visum esse, in omni scriptionis genere, laborem, qui actum agunt, nec alia, quam quæ vel cæteris omnibus, vel eruditorum cohorti placuisse constat, ipsi in medium proferunt, etiamsi alio fortasse modo, (quod de Stoicis apud Marcum Tullium li. 4. Tuscul. legitur) ea enarrent ac edisserant, illius contra eximii ac præcellentis Icti bonum esse factum, qui in hac Iuris disciplina, quam tractamus & excolimus, adhuc Iuvenes informat, eaque tantum scribendo exhibet, quæ ore alio indicta sunt, illius certe gravissimum Iudicium, me sponte currentem adeo ad opus hoc perficiendum incitavit ac confirmavit, ut nulla me cogitatio a suscepto semel exornandæ huius materiæ consilio abstrahere potuerit.

Quod enim alios a scribendi studio abducere solet, verentes, ne aliâ diuersæ opinionis sensu imbuti, eorum commentationes, erroris redarguant, quod quidem in hoc argumenti genere tanto magis verendum esse videbatur, quod propositæ in hoc ipso Tractatu, quæstiones pleræque novæ, a nemine prius tactæ, multo minus definitæ reperiantur, quod ipsam & me, quo minus huius materiæ tractationem susciperem non immerito detertere potuisset, quia tamen econtra illud occurrebat, in amplissimo Iuris stadio currenti, liberum esse, de quibuscunque controuersis, suam ingenue proferre sententiam: Ut vel hinc quorsum etiam res euadat, alii, qui acutius vident, atque eruditione plus pollent, rem certius definiendi maiori-que industria & consideratione eiusmodi disceptationes, & controuersos Iuris articulos discutiendi, occasionem arripiant, ut communicatis in hunc modum viribus, optatam & expeditam securitatis semitam arripere liceat, ea de causa, quidquid alii de laboribus meis iudicaturi forent, non admodum magni faciendum esse duxi.

Ita pariter nec illa, quæ ut plurimum plerisque summis viris legumque scientiam perfecte callentibus impedimento esse, omnemque educendorum in lucem nouorum tractatum, voluntatem eripere solet, innata multis detrahendi consuetudo, a concepta edendi operis huius voluntate auocare me potuit. Etsi enim non me fugiat, quantis difficultatibus & periculis is, qui suas, in materia præsertim ab aliis inexplicata, lucubrationes seculo hoc, licet delicate literato, præter modum tamen exulcerato euulgat, se exponat, eo quod vix vllum librum prodire contingat, qui non inuidorum calumnias & Sycophantarum morsus sustineat: istam tamen obiectam periculi formidinem, temporumque difficultatem, tanto magis contempsit, quanto minus decet bonum virum, illa quæ ad publicam multorum vtilitatem, inprimis vero ad DEI OPT. MAX. gloriam tendunt, propter hominum quorundam maleuolorum sinisterum iudicandi morem prætermittere, eoque minus, quod non omnes eodem detrahendi vitio laborent, sed infinitus adhuc candidorum virorum numerus existat, qui gratissimo affectu noua de materia confectos tractatus complectuntur, laude prosequuntur, & magna etiam liberalitate labores istiusmodi excipiunt.

Quod si tamen præter spem aliqui futuri sint, qui carpenti & detrectandi vitio laborantes, has meas vigilias cauillari aut prorsus contemnere satagent, nihil ego istorum, ut leuissime dicam, putidorum hominum inanes voces moror, qui suis seipsos latratibus tandem conficiunt, nec a prudenti vilo viro magni æstimantur: Quia enim ipsi latent, latrant, & quia non capiunt, carpunt, alienique nominis contemptu gradum sibi facere conantur ad laudem, imo vero ad labem. Quod si autem præstantiori a natura, instructi ingenio, & sublimiori Iuris pericia imbuti, magisque in tractandis rebus versati, aliqua in hisce lucubrationibus meis, certis ac solidis rationibus duxerint confutanda, tantum aberit, ut id ego moleste feram, ut quo pluribus & solidioribus argumentis diuersum probauerint, eo maiorem me ab his gratiam iniisse existimaturus sim, qui non indigna hæc duxerint, in quibus improbandis operam ipsi suam collocarent. Cupio itaque hæc omnia ab omnibus in bonam partem accipi; & si per errorem alicubi me lapsum aduerterint, quod mihi quidem, in hoc præsertim scribendi argumento, in quo quos sequeretur ante confectum hunc commentarium, non habui quenquam, contingere facile potuit, haut grauatim ignosci, maxime vero si qui meliora his aut veriora nacti fuerint, ea in publicum proferri, vehementer desidero, ut ita collatis inter se plurium sententiis, tandem veritas ipsa, quæ omnibus maxime curæ esse debet, in apertum prodatur.

Quod si vero quis eo me nomine, in crimen vocandum esse putauerit, quod plurimis in locis aliorum verba retulerim, atque huius protectionis tractatui inseruerim, is me, ut spero, omni culpa facile liberabit, qui tritum illud Comici secum perpendet, nihil dici posse, quod iam prius dictum non fuerit, quamuis in hac commentatione, si quis nonnulla a me nouiter excogitata nouoque ordine disposita esse dixerit, se ipsum falsurus non sit, ut taceam interim plagii notam nulli scriptorum inuri posse, qui in citandis autoribus, quorum verbis utitur, candidus ac fidelis est, alioquin plerosque scribentes repetundarum accusare oportebit. Quod si insuper nonnulla, ut sane non pauca se offerent, in hoc opere explanando, pluribus in locis repetita, & in idem recidentia videbuntur, cogitandum erit, id non sine causa factum, nam sicuti rami multiplices, cum ab vna tantum radice exoriantur, eandemque vim ac naturam retineant, diuersa tamen spacia in arbore occupant, atque huc & illuc ad varios vsus feruntur, sic in vna eiusdem argumenti tractatione, quamuis multiplices tum quæstiones, tum probationes, itemque rationes atque autoritates, ex iisdem fere principiis deductæ se obtulerint, quæ

A D L E C T O R E M.

Quæ idem prope sonare videntur, eas tamen propriis locis distinguere atque suas singulis sedes, ad diuersa probanda ac corroboranda, prout aptius visum est, ita accommodare curavi, vt nemo easdem, frustra repetitas probabiliter existimare debeat. Illud denique magnopere mihi verendum fuit, ne lectores paullo delictiores probaturi non sint, quod in eruenda e Iuris penetralibus Patrocinii Clientelaris materia, alicubi nimis forsan prolixus fuerim, bonamque huius operis partem diuersis Diplomatum copiis confarcinarem, & variis interdum digressionibus, quæ aut sine incommodo omitti, aut breuius perstringi poterant, consumpserim: Quare omnino, quæ mihi facti huius ratio fuerit, beneuolum lectorem admonendum hoc loco duxi.

Quamuis igitur verbosis Commentariis, dilucidam veritatem inprimis anteponendam esse, ipse etiam plane censeam, & facile recorder, ex iis, qui librum in manibus habuerunt, magni nominis Iurisconsultos, Amicos & Fautores meos suasse, vt hunc satis amplum tractatum, nonnihil contraherem, quia tamen non nisi magno labore id effici potuit, malui verbum, quam ieiunum illum in manus hominum exire.

Quod vero ad Diplomata & alias diuersas literas, earumque extractus passim huic operi insertos, attinet, etsi non nemo, illa tantum verba (quemadmodum multis in locis feci) quæ ad subiectam materiam spectabant, apponenda esse existimaret, quia tamen ad rem melius percipiendam, consultius esse iudicarunt alii, non mutilata sed integra literarum documenta ascribi, idcirco his potius, quam illi obsequendum esse duxi, eam maxime ob causam, quod liberum cuique sit, illa legendo præterire, vel ad rem duntaxat pertinentia, quæ alio passim characteribus excusa sunt, percurrere.

Sed vt tandem ad ipsius ordinis in hoc tractatu obseruati explicationem descendam, precium operæ erit, susceptæ compositionis summa capita breuiter perstringere, & totius operis architecturam quasi per indicem, legentium oculis subiicere.

Quoniam igitur, monente Iustiano Imp. generalia præmittenda sunt specialibus, ea de causa vt præscriptam a Doctis Methodum sequeretur, initio operis huius præmissi quæstiones quasdam prolegomenales, quæ sunt tanquam principia & fundamenta totius structuræ.

Et primo quidem, ne quis existimaret, me in materia inutili ac minus necessaria, commentando operam posuisse, in primo Capite de vtilitate ac necessitate Aduocatiæ, & num Protectoribus infirmiores in protectionem assumere, vel his e contra clientelam in illorum sese conferre liceat vel expediat, disputationes duas non otiosas institui, easque per rationes dubitandi & decidendi, allatis passim Exemplis, diligenter ac fusc prosecutus sum.

Ea autem expedita, quia in rei cuiuslibet tractatione, inprimis etiam verborum ratio habenda est, eo quod nemo res intelligat, nisi prius verba (quæ testante Platone, in Cratylo,) sunt instrumenta, quibus res significantur, cognouerit, idcirco secundo statim capite, varias Iuris Clientelaris Aduocatorumque ac clientum diuersis in linguis, appellationes in medium attuli.

Etsi vero Methodi lex postulare videbatur, vt specierum enumerationi definitionem Aduocatiæ præmitterem, quia tamen multa Iuris protectitii, variaque membra occurrerunt, de quibus principaliter agere mei non fuit instituti, idcirco, vt clarius constaret, in quo Protectionis genere omnis nostra tractatio futura esset, exemplo aliorum quorundam doctrina excellentium Iurisconsultorum, singulas easque diuersas Clientelarum formas, in tertio Tractatus nostri capite, enumerare, ac deinceps primum, speciei ad tractandum propositæ descriptionem in sequenti capite quarto, afferre, consultius existimaui.

Deinde vt prolegomenis istis, nempe vtilitatis seu necessitatis, etymologiæ, definitionis, diuisionis Aduocatiæ solide perceptis, fons & scaturigo etiam eiusdem extaret, Cui nostri in l. 3. ff. de orig. Iuris, consilium secutus, in prima clientelarum principia diligentissime inquisui, earumque non solum ortum ante Romanæ vrbs incunabula, ab ipsa antiquitate latissime deduxi, sed & qualiter Aduocata hodierna inde propagata, atque ad nostra vsque tempora continuata fuerit, quinto operis Capite accurate edocui.

His ita quasi principiis ac fundamentis præmissis, cum omnis res ex suis causis optime intelligatur, & tum rem vere scire dicamur, quando eiusdem causas perspectas habemus, imo causæ sint quasi fontes aliqui perennes ac redundantes, vnde secundum Aristot. 3. Meta. c. 2. & Plat. in Theat. omnia quæcunque rerum natura capit, ac continet, existunt ac profluunt: idcirco cognitis Aduocatiæ vtilitate, Notionibus, Definitione, diuisione atque origine, eiusdem causas, per insequentes disputationes, ordine percurri, in quo naturalem causarum seriem obseruans, primo quidem causam efficientem, quæ teste Philosopho in 2. Phy. secundum esse spectata primas tenet, attigi; Et hæc quidem cum duplex sit, mediata, nempe Aduocatos ad defensionem clientibus præstandam, constituens: Et immediata, scilicet Aduocatiæ partes gerens, & defensionem clientibus exhibens: Ideo prius de illis, quoniam Aduocatos constitucere in sexto; de his vero, qui Aduocati esse possint, in septimo Capite egi.

Inde a causa efficiente ad materialem transitum faciendo, de personis circa quas Protectio versatur, hoc est, de clientibus & quoniam in clientelam recipi possint, vel non, haud minus ordini conuenientem disquisitionem in Octauo Capite institui.

Cæterum quia materialem causam subsequi debet formalis, ideo materiæ subiunxi for-

A D L E C T O R E M.

nam Aduocatia, modosque constituendæ ac transferendæ protectionis Nono capite enu-
meravi.

Expositis parro quæstionibus, quæ ad tria illa causarum genera spectarunt, recto insu-
per ordine subsequenti Decimo Capite ad finem & effectus Iuris clientelaris transgressus sum,
iisque absolutis de Protectorum officio, & protegendi circumstantiis, in Capite vndecimo, ea
quæ ad materiam propositam pertinere visa sunt, copiose attuli.

Præterea quoniam, præter enarrata superiori capite defensionis accidentia, de loco,
tempore & iteratione protectionis præstandæ etiam nonnihil dicendum erat, ideo de tribus
illis loci, temporis & numeri circumstantiis, id quod ad earum materiam spectare videbatur,
duodecimo Capite attexui.

Quia vero non minus etiam ad protectorum munus ac officium pertinet, scire, aduer-
sus quosnam defensio præstanda sit, ideo decimo tertio Capite, personas offendentium consi-
derando, quatenus clientes contra eos defendendi sint, diligenter explanavi.

His omnibus per ordinem absolutis, cum Methodi lex docentes ulterius astringat, ut
quæ rei politæ accidant, eiue affinia sint, vel econtra eidem repugnent, non negligent, idcirco
in subiectis tribus capitibus decimoquarto, de protectionis adiacentibus, decimoquinto de e-
iusdem cognatis & affinibus, & decimo sexto de contrariis Aduocatia, & quibus illa modis dis-
soluatur atque amittatur, fusissime tractavi.

Verum enimvero, quia ea omnia quæ in relatis huc vsque capitibus persecutus sum, ut
plurimum ad Theoriam spectant, Iurisprudentiæ autem, & ad eam pertinentium rerum, vis
omnis non tam in cognitione, quam eiusdem usu & praxi, hæc vero in actionibus potissimum
consistit, idcirco post enucleationem, ad Theoriam spectantium Capitum, priusquam rece-
ptui canerem, in sequenti Capite decimo septimo de actionibus tam clientibus, quam pa-
tronis, siue contra se mutua, siue aduersus alios competentibus, nec non de Saluæguardiæ Cæ-
sareæ iudicio per omnia circumstantiarum genera accuratissimam tractationem institui.

Cum vero Iudicii tota vis in probatione consistat, ac probatio quasi anima totius pro-
cessus habeatur, maximeque victoriam causæ, & decisionem respiciat, ideo actionum expla-
nationi, Caput vltimum, in quo de probanda protectione fuse agitur, subiunxi.

In his octodecim principalibus Capitibus, ad quæ fere omnes, quotquot de Aduocatia
existere possunt controuersia, non incommode referri possunt, quingentas ferme quæstiones
ad protectionis materiam spectantes attigi, summoque studio enodaui. Ut vero, Beneuolus
Lector, primo statim aspectu quæ & quales in tanto hoc volumine quæstiones ad protectionis
materiam proprie pertinentes, (aliæ enim incidentes disquisitiones huic indici non insertæ
sunt) cognoscere queat, earundem Elenchum hoc loco subnectendum esse putavi.

INDEX CAPITVM ET QVÆSTIONVM,

QUÆ IN

TRACTATU DE ADVOCATIA, AD IPSAM PROTECTIONIS MATERIAM SPECTANTES PROPONUNTUR, EXPLICANTUR, ET RESOLVUNTUR.

CAPUT PRIMUM.

De utilitate & necessitate Advocatarum, & num potentioribus infirmiores in Protectionem assumere, vel his contra in Clientelam illorum sese conferre, liceat vel expediat. pag. 1

QUÆST. I.

Vtrum Regibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, seu cujusvis ordinis potentioribus statibus, alienos homines in peculiarem tutelam ac protectionem recipere liceat vel expediat. n. 2. fol. 7.

II. Vtrum clientibus consultum sit sese aliorum potentiorum protectioni submittere. nu. 137. 19.

CAPUT SECUNDUM.

De variis Juris Clientelaris, Advocatiæ, Advocatorum ac Clientum appellationibus, & synonymis, homonymis & æquivocis diversarum linguarum. 37

QUÆST. I.

Conservator an possit cognoscere de offensa Clientum suorum, si ea ab offendentibus negetur. n. 171. 55.

II. Rastenvogtey an plus juris in se contineat, quam Schirmvogtey sive simplex Advocatia. nu. 231. 60

CAPUT TERTIUM.

De Advocatiæ seu Protectionis diversis speciebus. 66

QUÆST. I.

Patronorum è cælitum ordine singulis Ecclesiis assignandorum mos & templa consecrandi ritus, unde profluxerit. nu. 56. 75.

II. Salvaguardia Imperialis ad heredes extensa, an comprehendat descendentes masculos duntaxat, vel eorum filios, vel etiam extraneos. nu. 155. 82.

CAPUT QUARTUM.

De Advocatiæ definitione. 97

QUÆSTIO UNICA.

Advocatus an solam etiam vim, quæ clientibus etiam absque injuria inferitur, propulsare teneatur. nu. 41. 100.

CAPUT QUINTUM.

De Origine, propagatione, & continuatione clientelarum, & qualiter ad morem antiquarum hodiernæ Advocatiæ introductæ, usuque continuo in & extra Romano-Germanicum Imperium moribus priscis & hodiernis recepto, hætenus observatæ fuerint. 102

QUÆST. I.

Clientela, apud quosnam populos primitus in usu fuerint. nu. 13. 112.

II. Clientela à quibus ad Romanos derivata, & quem in usum recepta fuerint. n. 18. 112.

III. Patronorum veterum in clientes, quæ fuerint beneficia. nu. 32. 113.

IV. Clientum erga patronos quæ fuerint obsequia. num. 38. 113.

V. Patronorum & clientum mutua quæ fuerint instituta. n. 57. 115.

VI. Clientelarum usus qualiter antiquis etiã Romanorum temporibus apud Gallos viguerit. n. 70. 116.

VII. Clientela veteres quamdiu apud Romanos in flore fuerint. nu. 76. 117.

VIII. Protectionis hodiernæ jus quomodo ad exemplum & imitationem priscarum clientelarum à Christianis usurpari ceperit. nu. 85. 117.

IX. Monachorum ac Religiosorum status quando inchoaverit. 89. 118.

X. Cur Monasterius ab Imp. ac Regibus Advocati Laici, qui secularia in eis administrarent, assignati fuerint. n. 106. 118.

XI. Qualiter Imperatores Christiani jam inde à Constantini Magni temporibus usque ad Carolum Magnum Ecclesiam Romanam defenderint. num. 161. 130.

XII. Ioannis Papæ & Iustiniani Imp. de singulari Ecclesiæ Romanæ defendenda studio loquentes Epistole, quæ habentur sub tit. C. de Summ. Trinit. an genuinæ vel supposititiæ sint. n. 272. 138.

XIII. Quomodo Ecclesiastica tutela sub Iustini Imperio, à Græcis Imperatoribus ad Gallorum Reges translata fuerit. nu. 277. 139.

XIV. Qualiter protectio Ecclesiastica à Carolo M. primo Germanorum Casare ad alios Imperatores rursus traducta, in iisdem hucusque continuata fuerit. n. 330. 142.

XV.

Index Quæstionum.

- XV.** *Advocatia qualiter ad Episcopos, Patriarchas, Prælatos ac ceteros ordines, ac Status Ecclesiasticos pervenerit.* num. 336. 142.
- XVI.** *Qualiter Episcopi, aliique Antistites ac Prælati Pontificum secuti exempla, ab Imp. tutelam ac protectionem efflagitaverint,* nu. 337. 142.
- XVII.** *Qualiter Advocati Episcopis ac Prælatibus ab Imperatoribus constituti fuerint.* n. 345. 144.
- XVIII.** *Quomodo Imperatores quandoque etiam Episcopatus à se fundatos; Monasteria, aliique Collegia Ecclesiastica in specialem Romani Pontificis protectionem commiserint.* n. 358. 145.
- XIX.** *Qualiter Imperatores Episcopos eorumque Episcopatus sepe ipsi in specialem protectionem assumpserint,* n. 368. 147.
- XX.** *Principes & Comites seculares qualiter Casarum exemplo, Episcopatum tutelam susceperint* n. 371. 148.
- XXI.** *Patriarchis quomodo & quinam olim Advocati assignati fuerint,* n. 393. 151.
- XXII.** *Quomodo Imperatores Monasteria vel ipsi in protectionem receperint vel alius eadem defendenda commiserint, aut eorundem rectoribus quos vellent Advocatos suscipiendi potestatem fecerint,* n. 398. 152.
- XXIII.** *Advocatia Monasteriorum ab Imperatoribus quando alius demandata fuerit,* n. 417. 157.
- XXIV.** *Advocatorum libera electio per Imperatores Abbatibus quomodo concessa,* nu. 441. 160.
- XXV.** *Quomodo summi Pontifices, instar Imperatorum Advocatiam locorum Ecclesiasticorum, ea vel in protectionem suscipiendo, vel eorundem defensionem aliis committendo, vel liberam eligendorum Protectorum facultatem tribuendo, sibi adsumpserint,* nu. 453. 162.
- XXVI.** *Qualiter Pontifices Ecclesiis ac Monasteriis in tutelam susceptis certos interdum Advocatos ipsi dederint,* n. 467. 165.
- XXVII.** *Summi Pontifices unde sibi in Episcopatus, Monasteria, aliique Ecclesiastica collegia, vendicanda protectionis occasionem nacti fuerint,* n. 476. 165.
- XXVIII.** *Quomodo Pontifices, Abbatibus, Præsulibus Ecclesiarum nonnunquam Advocatorum pro arbitrio assumendorum libertatem concesserint,* n. 470. 166.
- XXIX.** *Quomodo Reges, Principes, Comites, aliique Domini temporales Pontificum ac Imp. exemplo sacrorum locorum patrocinium susceperint,* num. 486. 167.
- XXX.** *Qualiter fundatores locorum sacrorum sibi posterisque suis, eorundem tutelam vindicaverint,* n. 488. 168.
- XXXI.** *Quomodo Duces, Comites, Nobiles, Civitates, pagi ac reliqui Status seculares ad imitationem veterum Rom. clientum Ecclesiasticorumque exemplo, protectores sibi adsciverint,* n. 493. 169.
- XXXII.** *Reges quinam & qualiter in potentiorum Tutelam sese commiserint,* n. 497. 170.
- XXXIII.** *Duces qualiter aliorum potentiorum protectionem quasi verint,* n. 504. 170.

- XXXIV.** *Comites quinam & quomodo aliorum clientela sese commiserint,* n. 514. 174.
- XXXV.** *Civitates tam Imperiales quam aliæ qualiter aliorum defensionem sese submiserint,* nu. 517. 174.
- XXXVI.** *Nobiles qualiter sese in aliorum potentiorum Tutelam tradiderint,* n. 537. 181.
- XXXVII.** *Quo jure Advocatiarum unaquaque species introducta fuerit,* n. 543. 182.

CAPUT SEXTUM.

Quinam Advocatos ac Protectores sibi adsciscere ac sese aliorum protectioni submittere possint. 184

QUÆST. I.

- Persona absolutam & independentem potestatem habentes hoc est superiorem nullum recognoscentes, qualiter Protectores suscipere possint,* n. 11. 97.
- II.** *Summus Pontifex an se alterius protectioni submittere possit,* n. 18. 197.
- III.** *Imperator an alterius in Clientelam se dare soleat,* n. 21. 197.
- IV.** *Imperator an se in alterius protectionem submittere possit,* n. 22. 197.
- V.** *Reges ac Principes superiorem non recognoscentes, an aliorum in Clientelam se conferre possint,* n. 23. 198.
- VI.** *Rustici quidam libera in quibusdam locis prædia possidentes per se nulli Domino subjecti, qua ratione in aliorum protectionem sese committere soleant,* n. 27. 198.
- VII.** *Vnde homines istiusmodi libertatem nacti fuerint, & num eam præscriptione acquisiverint,* nu. 33. 198.
- VIII.** *Officialibus, an liceat in scio Domino, aliquos in Protectionem recipere,* n. 41. 200.
- IX.** *Officiales in scio domino suo personas privatas in tutelam recipere quo casu possint,* sub n. 45. 401.
- X.** *Imperator an liberis huiusmodi hominibus sub alicujus protectione existentibus immunitatem à collectis Turcicis concedere possit.* n. 58. 201.
- XI.** *An Regibus, Septemviris Electoribus, aliisque S. R. I. Principibus, Casarem recognoscentibus, absq. ejusdem præscitu ac licentia sese in aliorum clientelam conferre liceat,* n. 66. 203.
- XII.** *An etiam Duces, Marchiones ac Comites in scio superiore suo in aliorum tutelam se dare possint,* n. 77. 204.
- XIII.** *Vtrum Barones quoq. eadem protectores assumendi libertate gaudeant.* n. 87. 205.
- XIV.** *Nobiles immediati, an & ipsi non obtenta Imperiali licentia sese una cum subditis suis alienæ protectioni submittere possint.* n. 98. 205.
- XV.** *Vtrum Comites, Barones & Nobiles mediate Imperio subjecti libertatem suscipiendorum Patronorum habeant.* nu. 115. 206.
- XVI.** *Civitates Imperiales an sine consensu Casareo protectores assumere possint.* nu. 118. 206.
- XVII.** *Civitates prorsus libera, nullam omnino superiorem agnoscentes, quatenus aliorum tutela se subicere possint.* n. 138. 207.
- XVIII.** *Civitates mixtae quæ dicantur, & quatenus abs.*

Index Quæstionum.

- absque præscitu ac licentia superioris aliena sese fidei ac tuitioni submittere queant. n. 173. 211.
- XIX. Civitates & Principes, Comites, Barones, Nobiles & alios Imperii status tantum in suis ditionibus posse quantum Imperator in Imperio, quatenus verum. n. 192. 213.
- XX. Vasalli non ipso ab Imperatore, sed mediate ab alio principe vel Imperii Statu, ditionem, Civitatem aut pagum in feudum tenentes, an absque consensu dominorum suorum se vel subditos suos feudales alterius protectioni subicere possint. n. 205. 214.
- XXI. An subditi alicujus Principis, Comitum, Baronum, Prælati, Nobilis aut Civitatis citra superioris sui consensum sibi protectorem adsciscere aut eligere possint. n. 244. 217.
- XXII. An Episcopi, Prælati Monasteriorum vel collegiorum Ecclesiasticorum Antistites, absq. consensu summi Pontificis Protectorem laicum suscipere possint, n. 439. 232.
- XXIII. Ecclesiarum Antistites an in terris Ecclesiæ summo Pontifici etiam in temporalibus subjectis sine præscitu ac licentia ejusdem Advocatorum secularium protectioni se submittere possint. nu. 449. 233.
- XXIV. Prælatus Monasterii vel Ecclesiæ non exemptæ an sine consensu Episcopi sui ordinarii Protectorem constituere ac suscipere possit. nu. 478. 237.
- XXV. Subditi habentes specialem Protectorem extraneum an per ordinarium suum magistratum nihilominus defendi debeant. n. 542. 240.
- XXVI. Vtrum Dominus Gladii duntaxat jus seu merum imperium habens, Vulgo Freischherr dictus in concurrentis Vogthie Domini subditos, ordinariam protectionem sibi arrogare ac recte usurpare possit, n. 591. 244.
- XXVII. Princeps superioritatem ac jurisdictionem territorii habens, an & quatenus jure superioritatis in homines vel subditos alterius Domini in eodem territorio habitantes, jus ordinariæ defensionis exercere possit. n. 671. 249.
- XXVIII. Feudi Dominus an & quatenus ad ordinariam vasallorum suorum protectionem jure obligatus sit, n. 688. 251.
- XXIX. Dominus quem vulgariter vocamus Leibherrn an & quatenus ad protectiones propriorum suorum hominum obstrictus sit. nu. 729. 253.

CAPUT SEPTIMUM.

Qui possint constitui Protectores, & quibus cum Advocatiæ contractus recte incatur.

256

QUÆST. I.

- An status superior inferiorem in Advocatum eligere possit, n. 3. 262.
- II. Vtrum majestatem amittant, qui in alterius patrocinium & clientelam sese recipiunt. n. 19. 263.
- III. An status superiorem recognoscens cooptare eum in Patronum possit, qui superioris sui hostis & inimicus existit, n. 23. 264.
- IV. Vtrum infidelis, veluti Turca, aut alius à fide

Christiana alienus constitui possit à Christianis patronus atque Protector, n. 78. 266.

- V. An & femina tutrices atq. advocata tutelares constitui possunt, n. 182. 273.
- VI. Vtrum protectio, cum Rebus publicis consultius quam cum principibus ineatur, n. 281. 282.
- VII. Ecclesiastica personæ an etiam in protectores constitui possint, n. 290. 282.
- VIII. An Banniti protectores constitui possint, nu. 319. 284.
- IX. Vicinis belligerantibus an tertius neutralitate seposita, alterum in protectorem eligendo periculum declinare debeat, n. 322. 284.
- X. Quanam & qualis potentia in electo protectore considerata sit, n. 353. 286.
- XI. Indigena an potius quam peregrinus in protectorem constitui debeat, n. 374. 286.
- XII. Vtrum in electione Protectoris propinquus remoto præferendus sit, n. 395. 287.

CAPUT OCTAVUM.

Quæ personæ in protectionem suscipi possint, vel non.

289

QUÆSTIO I.

- I. Malefici, sortilegi, lamie & striges, an sint extra protectionem Ecclesiæ, n. 12. 296.
- II. Rei lesa majestatis humana & perduelles an protectionis possint esse participes, n. 19. & 20. 296.
- III. Quid juris sit in rebellibus, n. 27. 296.
- IV. Homicida voluntarii, & latrones publici an gaudeant protectionis subsidio, n. 35. & 42. 296.
- V. Prædones an in protectionem recipiendi sint, nu. 44. 297.
- VI. Pirata utrum securitatis beneficio gaudeant, n. 49. 298.
- VII. Ecquid de Assassinis dicendum, n. 56. 298.
- VIII. De nocturnis depopulatoribus agrorum quid juris sit, n. 59. 298.
- IX. Templorum violatores an recipi in Tutelam possint, n. 61. 298.
- X. Transfuga atque ad hostes desciscientes an digni habeantur recipi in tuitionem, n. 65. 298.
- XI. Exploratores & secreta hostibus denunciantes an non pariter omni protectione indigni sint, nu. 72. 298.
- XII. De militibus vagis ac circumforaneis, quid judicandum, n. 74. 299.
- XIII. Zingari an ab omni clientela exclusi, n. 78. 299.
- XIV. Bannitos in protectionem recipere num liceat, n. 83. 299.
- XV. Bannitum ignoranter recipiens in Clientelam an nihilominus in bannum incidat, n. 114. 301.
- XVI. De excommunicatis quid respondendum sit, n. 138. 302.
- XVII. Hæretici an tutela Advocatiæ beneficio gaudere debeant, n. 195. 305.
- XVIII. Iudæi utrum in Protectionem recipi possint ac debeant, n. 220. 306.
- XIX. Infideles Ethnici seu Pagani, an recte in Clientelam recipiantur, n. 306. 312.
- XX. Vtrum Rex, Dux, Princeps, vel alius Status Catholicus eos qui sunt Confessionis Augustanæ, &

Index Quæstionum.

hi vicissim Catholicos in tutelam suscipere possint, n. 329. 313.

XXI. Infames utrum à protectione excludendi sint, n. 352. 315.

XXII. Vtrum & proprii alicujus subditi, à suo Domino vel Magistratu in specialem Protectionem recipi possint ac soleant, n. 368. 316.

XXIII. Clientela specialis qua subditi proprii in specialem protectionem recipiantur, quemnam sortiatur effectum, n. 394. 319.

XXIV. Vtrum aliquis hereditariam Advocatiam pactitiam & sublimem territorii jurisdictionem vel superioritatem simul habere possit, nu. 420. 320.

XXV. Principes & alii status Ecclesiarum in suis territoriis sitarum quando & quibus casibus ordinarie vel extraordinarie protectionis Ius habeant, n. 427. 321.

XXVI. Prohibiti à summo Principe ne in Clientelam à quopiam recipiantur an nihilominus ab aliis in protectionem suscipi possint, n. 448. 322.

CAPUT NONUM.

De forma Protectionis, & quibus modis Jus Advocatiæ constituatur, acquiratur, atque jam acquisitum in alios transferatur. 322

QUÆSTIO I.

Forma Protectionis conventionalis in quo consistat, n. 1. 340.

II. An protectionis pactio etiam inter absentes per scripturas, vel nuncium contrahi possit, nu. 5. 341.

III. Protectionis unio, an & quomodo, absque verbis placiti tantum quibusdam signis interdum ineatur, n. 76. 344.

IV. Advocatia an nudo duntaxat pacto etiam firmiter constituatur, n. 90. 346.

V. Tutela fiduciaria quomodo pure vel sub conditione formetur, n. 116. 347.

VI. Protectio ordinarie pacta in casum necessitatis, an habenda sit pro pura vel conditionali, nu. 129. 348.

VII. Conditio qualiter expresse vel tacite protectionis pacto inesse dicatur, n. 134. 348.

VIII. Protectionis conventio qualiter ad tempus vel ex tempore contrahatur, n. 136. 348.

IX. Advocatia quomodo cum accessione jurisjurandi interdum ineatur, n. 139. 349.

X. An illud quod electi Imperatores tempore inaugurationis summo Pontifici de defendenda Rom. Ecclesia iusjurandum præstant, sit iuramentum fidelitatis, subjectionis, seu obsequii, vel fidei duntaxat ac defensionis, n. 112. 349.

XI. Imperium an sit feudum Ecclesie Romanæ, nu. 184. 352.

XII. Imperator utrum ad præstandum defensionis iuramentum summo Pontifici præcise obstrictus sit, n. 195. 352.

XIII. Vtrum Imperium Romanum auctoritate & beneficio summi Pontificis à Grecis ad Germanos translatus fuerit, n. 211. 353.

XIV. Vtrum suscepti ad protegendum Patroni de exhibenda in casu necessitatis, certiori defensione

cautionem præstare teneantur, num. 237. 357.

XV. Constituenda protectionis unioni an etiam certa pœna adjici possit, n. 252. 350.

XVI. An protectores in eventum omisse Protectionis certam pœnam pacti, ad ejusdem solutionem ita se obligare possint, ut si eam ad certum tempus non solverint, statim contra eos in Camera vel Aula Imperiali executoriales sub pœna bani Clientibus impetrare & decernere liceat, nu. 255. 359.

XVII. Vtrum valeat conventio Protectoris, ut mora defendendi, pœnaque ideo commissæ, is immediate in Camera Imperiali, omisso medio Iudice per Clientes conveniri possit, n. 296. 361.

XVIII. Si in pœnali protectionis unionem erigenda Advocatus constitutus offensionem sub certa pœna Ecclesie applicanda, evitare promiserit, non autem servaverit, is tamen postmodum cum Clientibus desuper transigat, utrum ea transactio quoad pœna solutionem Ecclesie præjudicare possit, n. 299. 362.

XIX. In quantum temporis intervallum Advocatiæ conventio utiliter ineatur, n. 331. 364.

XX. Quenam cautelæ in protectione ineunda observanda sint, n. 339. 365.

XXI. Controversia inter patronum & clientes orta qualiter ex litteris protectionis, vel aliter tolli possit ac debeat, n. 367. 368.

XXII. Si indefinite & nulla annorum, vel temporis adjectione Advocatia constituta fuerit, an perpetua vel temporalis censenda sit, n. 373. 368.

XXIII. Vtrum Advocatia perpetua jure prohibita sint, n. 400. 370.

XXIV. Advocatia generalis qualiter à lege acquisita intelligatur, n. 418. 375.

XXV. Advocatiæ titulus qualiter ex occupatione terrarum è manibus Infidelium ereptarum acquiratur, n. 422. 376.

XXVI. Saracenos, Turcas, aliosque infideles regnis suis propter infidelitatem expellere, an & quatenus liceat, n. 423. 376.

XXVII. Protectionis jus qualiter per fundationem aut dotationem Episcopatus, Monasterii, Ecclesie cathedralis vel collegiata obtineatur, nu. 442. 378.

XXVIII. Protectionis & patronatus jus in eadem Ecclesia an quis simul habere possit, n. 468. 383.

XXIX. Fundatores Monasteriorum, si Advocatiam in iis sibi specialiter reservare velint, an ad eiusmodi suas reservationes Diacesani consensum adhibere teneantur, n. 485. 384.

XXX. Vtrum Advocatiæ per fundationem alicujus Monasterii ipso Iure vel speciali duntaxat reservatione acquiratur, n. 515. 385.

XXXI. Protector Monasterium construens ut Advocatiam in eadem nanciscatur, qualiter illud dotare teneatur, n. 560. 388.

XXXII. An ad acquirendum jus protectionis in aliquo Monasterio ex constructione ac dotatione necessarius sit consensus Episcopi, n. 562. 388.

XXXIII. An fundatio, constructio, & dotatio alicujus Monasterii, ut ex iis jus protectionis acquiratur.

Index Quæstionum.

- ratur, copulative intervenire debeant, vel unum eorum sufficiat, n. 272. 389.
- XXXIV. *Utrum in Ecclesia vel Monasterio construendo pluribus concurrentibus, uno scilicet fundum præbente, altero construyente, tertio dotante, singuli efficiantur patroni, n. 583. 360.*
- XXXV. *An & quatenus in Ecclesia jam consecrata ex subsecuta sola dotatione, dotans Advocatiam consequatur, n. 586. 390.*
- XXXVI. *Utrum Ecclesiam, cujus dos perit, de novo dotans jus protectionis in ea consequatur, nu. 597. 391.*
- XXXVII. *Utrum jus Advocatie uti fundatione, ita restauratione duntaxat alicujus Monasterii acquiri possit, n. 614. 392.*
- XXXVIII. *Advocatiam alio, per restaurationem Ecclesie penitus collapsæ, acquirente, an prioris Advocati jus Clientelare omnino pereat, n. 631. 396.*
- XXXIX. *Qualiter Advocatia jure territorii acquiratur, n. 648. 398.*
- XL. *Clientela qualiter spontanea liberi populi in protectionem deditioe enascatur, n. 683. 401.*
- XLI. *Qualiter se olim homines quidam quos Recommendatos appellabant, in aliorum defensionem contulerint, n. 691. 403.*
- XLII. *Advocatia quomodo exurgat ex receptione in specialem protectionem seu Salvamguardiam, à summo Pontifice, Imperatore vel alio Principe facta, n. 703. 404.*
- XLIII. *Utrum vacante Imperio, Principes vicarii, aliquem in Cesaream, atque sacri Rom. Imperii protectionem suscipere possint, n. 712. 406.*
- XLIV. *Ius tutelare qualiter acquiratur ex concessione simplici per Papam, Imperatorem vel alium Principem facta, n. 737. 408.*
- XLV. *Quomodo Advocatia ex mandato superioris speciali enascatur, n. 739. 418.*
- XLVI. *Ius protegendî quo verborum genere alicui commendatum esse intelligatur, n. 740. 409.*
- XLVII. *An quis commissam sibi à superiore Advocatiam invitatus etiam suscipere cogatur, n. 742. 409.*
- XLVIII. *Ius protectionis præsertim Ecclesiasticum an ex permissione iuris recte in feudum concedi possit, n. 768. 410.*
- XLIX. *Advocatie jus utrum subinfeudari possit, n. 796. fol. 413.*
- L. *Decima protectoribus, honorario nomine, defensionis causa assignata, utrum iisdem infeudari possint, n. 797. 414.*
- LI. *Quomodo Advocatia per investituram seu in feudum concessionem acquiratur, n. 800. 414.*
- LII. *Advocatia ex investitura feudali quot modis provenire possit, n. 803. 414.*
- LIII. *Utrum Imperator concedendo alicui Advocatiam alicujus Monasterii aut Civitatis, eam cumulative, aut privative concessisse intelligatur, n. 804. 414.*
- LIV. *Ius protegendî quemadmodum consuetudine acquiri soleat, n. 838. 416.*
- LV. *In Advocatia per consuetudinem acquirenda quantum temporis intervallum requiratur, nu. 839. 416.*
- LVI. *An jus protectionis possit accenseri servitutibus, & num sit servitus realis vel personalis n. 846. 417.*
- LVII. *Utrum jus protectionis per usucapionem seu longi temporis præscriptionem obtineri possit, n. 853. 418.*
- LVIII. *Quantum temporis spaciû ad præscribendum jus Advocationis requiratur, n. 881. 420.*
- LIX. *Advocatiam præscribens, quibus requisitis debeat esse munitus, n. 898. 421.*
- LX. *Ad præscribendum jus Advocatie an unicus defensionis exhibitæ actus sufficiat, n. 904. 422.*
- LXI. *In præscribendo protectionis lure an & qualis requiratur titulus, n. 912. 423.*
- LXII. *Ad clientelam præscribendam an necessaria sit bona fides, n. 918. 423.*
- LXIII. *An in usucapienda Advocatia requiratur scientia & patientia prioris Patroni, n. 962. 426.*
- LXIV. *Advocatia præsertim Monastica, quomodo per liberam Prælati ac conventus electionem constituitur, n. 974. 427.*
- LXV. *Prælati in eligendis protectoribus quid observandum, & quomodo eorundem electiones fieri debeant, n. 976. 428.*
- LXVI. *Advocatus ubi suffragiis eligitur, an Votorum majoritati locus esse debeat, n. 977. 428.*
- LXVII. *Qualiter Advocatia ex assignatione Episcopi alicui obvenire soleat, n. 980. 428.*
- LXVIII. *Quomodo jus Clientelare per sententiam iudicis acquiratur, n. 985. 428.*
- LXIX. *Advocatie jus quomodo ex Testamento seu ultima voluntate oriatur, n. 988. 429.*
- LXX. *Clientela jus qualiter pactis ac mutuis conventionibus enascatur, n. 990. 429.*
- LXXI. *Protectio vitalis quomodo ad vitam Protectoris clientum, vel utriusq; partis contrahatur, n. 992. 429.*
- LXXII. *Advocatia Conventionalis an sit contractus nominatus vel innominatus, n. 1002. 430.*
- LXXIII. *Quibus modis Advocatia jam acquisita in alios transferatur, n. 1020. 431.*
- LXXIV. *Quibus casibus concurrente etiam Patroni ac clientum consensu Advocatia in alium transferri non possit, n. 1022. 432.*
- LXXV. *Utrum contrahentes Advocatie jus hoc inducere possint, ut ea semper penes Seniores de familia maneat, n. 1029. 432.*
- LXXVI. *Advocatia Ecclesiastica an sine consensu Episcopi Diacesani in alium transferri possit, nu. 1040. 435.*
- LXXVII. *Ius protectionis Ecclesiasticum utrum inter spiritualia referatur, n. 1045. 435.*
- LXXVIII. *Protectores an clientibus invitis salariâ suæ retentatamen Advocatia vendere possint, n. 1050. 435.*
- LXXIX. *Protectores constituti utrum operam defensionis susceptæ ignorantibus aut invitis clientibus alteri delegare, cedere vel locare possint, nu. 1058. 436.*
- LXXX. *Protectores an clientum defensionem per*

Index Quaestionum.

- alienos homines prestare possint, etiamsi nullum sub sit impedimentum, quominus ipse defendere possit, n. 1076. 437.
- LXXXI. Clientes an debitam sibi à protectore defensionis operam prestandam tertio alicui communicare possint, & Patronus eandem subministrare cogatur, n. 1084. 437.
- LXXXII. Advocatia an donationis titulo in aliquem transferri possit, n. 1115. 439.
- LXXXIII. Advocatiam invitis clientibus an donationis aliove titulo in alium transferre liceat, nu. 1124. 441.
- LXXXIV. Qualiter jus Advocatitium mediante matrimonio cum femina Advocata contracto in maritum ejus transeat, n. 1126. 442.
- LXXXV. Advocatia qualiter interdum simplici traditione absque certo aliquo titulo in alium transferatur, n. 1128. 442.
- LXXXVI. Ius tutelare qualiter post obitum prioris Advocati ex Testamento vel ab intestato in alium transferatur, n. 1130. 443.
- LXXXVII. Qua de causa minores natu, in causa Advocatie ad seniores de familia pertinentis ejusdem capaces non sint, n. 1137. 443.
- LXXXVIII. Ius Advocatie utrum etiam ad feminas iure hereditario transeat, n. 1143. 443.

CAPUT DECIMUM.

De fine Advocatiæ & ejus effectibus. pag. 444

QUESTIO I.

- Finis Advocatie quis & quotuplex. n. 1. fol. 453.
- II. Finis & officium protectoris quomodo inter se distinguantur, n. 16. 454.
- III. Advocati si aliter personas ac bona clientum defendere non possint, nisi occidant oppressores, an id facere eis liceat, n. 20. 454.
- IV. Clientes hodierni Patronis suis ob susceptam eorum defensionem, ad quidnam generatim extra pacta conventa obligati sint, n. 35. 455.
- V. An clientes protectorem in jus vocaturi venia petitionem omittentes pœnam legis incurrant, n. 37. 455.
- VI. An clientes adversus protectorem, vel hic contra clientes in testem productus juste à testimonii dictione abstineant nec ne. n. 100. 459.
- VII. Vtrum clientes impune contra protectores suos actionem famosam intentare queant, nu. 130. 460.
- VIII. Protectores qua de causa clientes suos liebe getreue vocent, n. 136. 460.
- IX. An præter exhibitionem honoris, clientes Patronis suis etiam juramentum aliquod, Schirmspflicht prestare teneantur, n. 137. 461.
- X. An clientes ob contractam cum Patronis suis necessitudinem ad mutuam defensionem obligati sint, n. 144. 462.
- XI. An clientes ratione protectionis Advocatis collectas prestare teneantur, n. 168. 463.
- XII. Clientes privati clientelæ renunciantes, alioque domicilium transferentes an protectoribus suis ratione defensionis exhibita jura migrationis die Nachsteuer pendere teneantur, n. 192. 467.
- XIII. Clientes an protectoribus Albergariam seu ho-

spitium atq; fodrum gratis exhibere teneantur n. 222. 469.

- XIV. Clientes an patronum suum ad inopiam lapsum alimentare teneantur, numer. 311. 476.
- XV. Quid iuris protectores vi & potestate suscepta vel commissa defensionis consequantur, num. 345. 478.
- XVI. Ad protectores quatenus hodie administratio bonorum clientelarium pertineat, n. 354. 478.
- XVII. Patroni consensus ad alienationem bonorum Ecclesiasticorum an hodie requiratur, n. 371. 480.
- XVIII. An aliqua Advocatis ratione suscepta protectionis in clientes, eorumve subditos, criminalis, aut civilis jurisdictio competat, n. 386. 481.
- XIX. Appellatio clientum per verba Liebe getreue an & quatenus subjectionem vel jurisditionem in eosdem inferat, n. 399. & 478. 491.
- XX. Liberi clientuli gantz freye Schutzverwands ten / nullius jurisditionem agnoscentes si gravius delinquant, an à protectoribus suis puniri possint, n. 504. 493.
- XXI. Protectores an pro suis clientibus appellare possint, n. 543. 496.
- XXII. Protectores an possint pro clientibus adversus eorundem magistratum in eos injuste savientem processus ac mandata judicialia, & qualia extrahere, n. 550. 497.
- XXIII. An protectores alios Patronos seu subadvocatos invitis clientibus substituere possint. n. 569. 498.
- XXIV. Vtrum protectoribus in locis ad clientes pertinentibus jus intrada, das Einreiten competat, 592. 499.
- XXV. Ius apertura die öffnung in castris & civitatibus clientelariis an protectoribus concessum sit n. 594. 499.
- XXVI. Vtrum Ius muniendi arces clientelares protectoribus permissum sit, n. 606. 500.
- XXVII. Ius conducendi per civitates clientelares vtrum Advocatis competat, n. 610. 500.
- XXVIII. Armorum impositio, indicatio, prohibitio & similia Iura militaria utrum Advocatis in clientes permissa, n. 611. 500.

CAPUT UNDECIMUM.

De protectorum tam prioris, quam posterioris ævi, moribus ac muniis, itemque protectionis hodiernæ usu, extensione, restrictione, aliisque tutelaribus officii qualitatibus. 500

QUEST. I.

- Protectorum Ecclesiasticorum officium, quibus in rebus olim constiterit, n. 3. fol. 512.
- II. Qualiter olim Advocati Monastici obventionum & reddituum administrationem habuerint, n. 4. 512.
- III. Advocati qualiter olim in hominibus propriis manumittendis auctoritatem suam interposuerint, n. 10. 513.
- IV. Advocatorum consensus qualiter olim in Electionibus Prelatorum adhibitus fuerit, n. 16. 514.
- V. Advocati tutelares qualiter olim pro Monachis & clericis jurare debentibus intervenierint, n. 216.

Index Quaestionum.

numer. 40. 516.

- VI. Qualiter olim Advocati civilem & criminalem jurisdictionem usurpantes nomine clientum suorum iustitiam administrabant ac iudicia exercebant, n. 51. 518.
- VII. Advocatis veteribus quid officii antiquitus generatim incubuerit, n. 64. 529.
- VIII. Quain re hodierni temporis Advocatorum partes ac munera versentur, n. 76. 520.
- IX. Vtrum protector in territorio suo clientibus saluum conductum prestare teneatur, nu. 91. 521.
- X. Vtrum protectores tam bona, quam personas clientum defendere teneantur, n. 93. 521.
- XI. Vtrum protectorum officio adeo annexa sit defensio, ut tamen si in illo suscipiendo de ea in specie nil dictum sit, Advocati nihilominus ad eam obligati censeantur, n. 101. 522.
- XII. Vtrum protector non minus ad arcendam violentiam inferendam quam illatam reprimendam obstrictus sit, n. 115. 522.
- XIII. Qualiter protectores ab offensione clientum abstinere debeant, n. 118. 522.
- XIV. Vtrum protector personas & res clientum tam praesentes quam futuras defendere teneatur, nu. 106. 524.
- XV. Protectio civitatis in clientelam suscepta an se etiam ad cives futuros extendat, n. 177. 524.
- XVI. Civitate in protectionem recepta si eadem postea alios pagos & subditos imperio adjungat utrum etiam illi sub pacta clientela contineantur, n. 186. 524.
- XVII. Civium recipiendorum potestas an se etiam ad Iudeos sub protectione recipiendos extendat, n. 207. 525.
- XVIII. Protector an bona clientum etiam extra territorium suum sita sibi obligatus sit, nu. 215. 526.
- XIX. An & quatenus Patroni tutelares praeter personas ac res, leges etiam ac statuta locorum ubi degunt clientes conservare ac defendere teneantur, n. 223. 526.
- XX. Vtrum protectores verbis tantum aut simplici conatu vel etiam manu armata ac militari defendere clientes suos teneantur, n. 227. 526.
- XXI. Vtrum protectoribus ad defensionem clientum absque jussu aut licentia superioris arma sumere liceat, n. 244. 527.
- XXII. Si bellum defensivum per protectorem omnino instituendum sit, an illud diffidario seu Absagung praecedere debeat, n. 262. 528.
- XXIII. Clientes ex parte tantum, & non integre per Advocatum suum fuisse defensos an sufficiat, n. 269. 528.
- XXIV. Advocati an teneantur ad defensionem clientum suorum etiam si ius clientela controversum, aut de eo lis pendens sit, n. 276. 529.
- XXV. Advocatia ob controversiam sequestrata, an pendente sequestro protector, vel sequester defensionem prestare debeat, n. 310. 530.
- XXVI. Banniti atque excommunicati protectores utrum ea censura non obstante clientes nihilominus defendere teneantur, n. 322. 531.
- XXVII. Vtrum protector clientes suos infamia macula notatos, nihilominus non obstante infamia illa defendere obstrictus sit, n. 359. 532.
- XXVIII. Advocati tutelares an etiam invitis clientibus pro defendenda eorum libertate succurrere debeant, n. 373. 533.
- XXIX. Protectores an etiam inviti & nolentes ad defendendos clientes teneantur, n. 411. 535.
- XXX. An protector clientes si fundatores monasteriorum Advocatie institutionem prohibuissent nihilominus defendere teneatur, n. 425. 535.
- XXXI. Advocatus si per longissimum, vel immemorabile tempus protectionis munere functus non fuisset, an eveniente necessitate adhuc ad defensionem obligatus censeatur, n. 430. 536.
- XXXII. An protectores non solum in conservandis & recuperandis, sed etiam in acquirendis rebus clientes suos juvare teneantur, n. 440. 536.
- XXXIII. Vtrum protectores in casibus tam justa, quam injusta offensionis clientibus succurrere teneantur, n. 579. 538.
- XXXIV. Clientes propria culpa offensos an per protectorem nihilominus defendi oporteat, nu. 512. 540.
- XXXV. Si vel propter multitudinem hostium, vel insufficientes protectoris vires, constet ejus in suscipienda defensione operam, clientibus nihil profuturam, an eo casu omittens defensionem Advocatus excusationem mereatur, n. 516. 540.
- XXXVI. An protectores eo usque ad clientum tuitionem obligati esse censeantur, ut eos etiam cum certo & inevitabili vita periculo defendere cogantur, n. 532. 541.
- XXXVII. An defensio per Advocatum eo etiam casu prestari debeat quando fame duntaxat & existimationi clientum detrahatur, nullum autem personis, fortuneve illorum periculum imminet, n. 583. 543.
- XXXVIII. Vtrum protectores in propria persona clientes suos defendere teneantur, n. 621. 545.
- XXXIX. An protector tempore invocati auxilii clientelaris ab hostibus ipse oppressus nihilominus clientes suos defendere obstrictus sit, n. 636. 546.
- XL. Si quis plures habeat Protectores, num uno ex eis defendente, alii nihilominus ad protegendum sint obligati, n. 647. 546.
- XLI. Protectoribus pluribus existentibus, si unius auxilium sufficiat, nec tamen inter eos, quis defendere debeat convenire possit, an electio sit penes compatronos vel clientes, n. 673. 547.
- XLII. Exhibita per unum ex Patronis defensione si clientes rursus Patronali auxilio indigeant, an idem vel alii advocandi sint, n. 684. 548.
- XLIII. Protector particularis utrum ad universa clientum bona defendenda obstringatur, nu. 693. 548.
- XLIV. Protector universitatis an ipsam tantum universitatem, vel singulos etiam homines in ea existentes defendere teneatur, n. 700. 548.
- XLV. An protector non soluto a clientibus annuo honorario ab omitta defensione excusetur, n. 731. 549.

Index Quæstionum.

- XLVI.** Immissione facta in reditus Advocatia, utrum onus defensionis creditori immisso vel protectori incumbat, n. 746. 550.
- XLVII.** Vtrum Advocatus tutelaris ex inopia vel impotentia intermittens defensionem impunitus sit, 770. 552.
- XLVIII.** Difficultas ac impossibilitas defendendum Protectorem à pœna omissa defensionis excuset, n. 780. 552.
- XLIX.** Vtrum protectores quoad presentia tantum, & futura, vel etiam quoad præterita damna clientibus illata ad defensionem obstringantur, nu. 798. 553.
- L.** Vtrum protectores etiam non interpellati ad ferendam clientibus opem obstricti sint, nu. 800. 553.
- LI.** An Advocati clientes suos in bannum, heresim, vel excommunicationem durante Advocatia lapsos defendere obligati censeantur, n. 804. 553.
- LII.** Vtrum clientes heretici facti à protectoribus nihilominus defendendi sint, 812. 554.
- LIII.** Excommunicati clientes durante excommunicatione num protectionis patrocinio gaudeant, n. 820. 554.
- LIV.** Vtrum patroni fiduciarii ad ferendum clientibus auxilium devincti sint, quando res ipsorum fidei commissa ab alio in vasa atque erepta jam est, n. 824. 554.
- LV.** Si res in tutelam commissa prorsus interierit, an protector ab onere defensionis immunus sit, nu. 830. 554.
- LVI.** Si clientes contra protectoris subditos bellum moliantur, an ipsis protector opem suam jure denegat, n. 831. 555.
- LVII.** Præscripta defensionis libertate an omittens eam Patronus à pœna immunus sit, 834. 555.

CAPUT DUODECIMUM.

Ubi, quando, & quoties, Advocati tutelares clientes suos defendere teneantur. pag. 555

QUÆSTIO I.

- Vbi defensio per protectorem fieri debeat, præsertim si locus in conventionem non fuerit expressus, nu. 1. 559.*
- II.** Hostibus nondum ad locum protegendum progressis an iidem extra locum repelli debeant, n. 22. 560.
- III.** An protectori clientes suos in ipso magistratus proprii territorio defendere jure concessum sit, n. 58. 562.
- IV.** Vtrum tutelares Advocati clientes suos etiam in judicio ac pro tribunali defendere teneantur, n. 70. 563.
- V.** Protectores pro clientibus captis ex constitutione pignorationis pro relaxatione eorundem supplicantes an in Camera audiantur, n. 141. 568.
- VI.** Quando protectores clientibus defensionem præstare debeant, n. 149. 563.
- VII.** An & quatenus tempore imminētis periculi protectores ad suppetias ferendas à clientibus requirendi sint, n. 163. 563.
- VIII.** Quibus in casibus protectores etiam non interpellati clientibus proprio motu succurrere te-

neantur, n. 178. 569.

- IX.** Advocatum requirendi Iuri an nunquam præscribi possit, n. 199. 571.
- X.** Quoties Advocati tutelares ut in mora constituantur, ad faciendam defensionem interpellandi sint, n. 214. 571.
- XI.** Protector qui plures in protectionem recipit, si ab omnibus simul uno eodemque tempore ad succurrendum requisitus fuerit, cujus potissimum clientela homines juvare teneatur, nu. 225. 572.
- XII.** Advocatus à duobus Monasteriis pro patrocinii præstatione certa feuda seu annua salaria recipiens lite inter monasteria illa exorta, cui patrocinari debeat, n. 248. 573.
- XIII.** Si ignoretur quorum clientela sit antiquior quibusnam eo casu clientibus succurrendum sit, n. 283. 575.
- XIV.** Quoties Advocati prædarii suos clientes defendere teneantur, n. 287. 575.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Protectores contra quosnam defensionem clientibus præstare teneantur. fol. 576.

QUÆST. I.

- An protectores eos quos in clientelam receperunt, etiam contra seipsos defendere teneantur, num. 3. 582.*
- II.** Protector an clientes contra patrem suum, eos injuste offendentem defendere debeat, n. 42. 585.
- III.** Filio an ob vitæ defensionem parentibus resistere liceat, n. 59. 586.
- IV.** Filius protector an & contra matrem clientes suos recte defendat, n. 121. 591.
- V.** Clientibus & parente protectoris eod. tempore in periculo mortis constitutis si protector utrisque opem ferre non possit, an Patri relictis clientibus succurrere teneatur, n. 144. 591.
- VI.** Protector, clientibus & filio suo eod. tempore periclitantibus, utri opem ferre teneatur, n. 164. 592.
- VII.** An protectori defensio clientum contra spirituales etiam patrem jure prohibita sit, n. 167. 593.
- VIII.** Protector an clientes contra filium suum bellum injustum iis moventem defendere debeat, n. 193. 595.
- IX.** Filius protector utrum clientes suos contra parentes patriam aut religionem oppugnantes protegere debeat, n. 250. & 360. 598. & 605.
- X.** Vtrum frater protector contra fratrem in clientes armatum iisdem suppetias ferre obstrictus sit, n. 260. 598.
- XI.** An contra Imperatorem debellantem alicujus clientes, protector intuendis iis auxilium suum præstare teneatur, n. 264. 598.
- XII.** Barone & Rege eod. tempore contra diversos hostes bellum gerentibus, & Barone hominibus suis mandante, ut sibi assistant, e contra Rege, iidem sibi auxilio esse jubente, utri potius parere debeant, n. 285. 600.
- XIII.** Clientibus & Imperatore in subsidio petendo concurrentibus, si protector utrisque subsidio venire

Index Quæstionum.

nire non possit, utrum hic illis præferendus, n. 287. 600.

XIV. *Utrum & quatenus Advocati clientes suos contra proprium eorum magistratum tueri possint*, n. 292. 600.

XV. *Patronus feudalis intentans bellum clientibus vasalli sui an ab eodem vasallo suo contra illos iuvandus sit*, n. 329. 602.

XVI. *Dominus Feudi intentans bellum clientibus vasalli sui an ab eodem contra illos iuvandus sit*, n. 330. 603.

XVII. *Protektor vasallus an domino suo sese duntaxat ab invasione clientum defendere volenti, contra suos clientes succurrere debeat*, n. 333. 603.

XVIII. *Protektor vasallus an & quatenus clientes suos contra feudalem Patronum eis bellum inferentem tueri teneatur, si non constet de belli iustitia vel iniustitia*, n. 347. 603.

XIX. *Protektor an clientes suos nullo unquam casu contra Dominum feudi salva iurisdictioni religionis tueri possit*, n. 354. 604.

XX. *Protectionem si duo consanguinei vel confederati clientibus iisdem promiserint, an contra semet invicem eosdem defendere teneantur*, n. 365. 604.

XXI. *Intercomprotektores transactione vel pacto hereditario de non offendendo, vel mutuis armis non sumendis intercedente: an nihilominus unus contra alterum clientes defendere teneatur*, num. 408. 608.

XXII. *Advocatus duas habens si clientes utrinque adversus se invicem ad arma descendant, utri nam contra alterum Protektor succurrere debeat*, n. 431. 609.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De adjacentibus Advocatiæ, & iis quæ conventioni protectionis communiter accedere solent. fol. 611

QUÆST. I.

Adjacentia Advocatiæ quæ & quotuplicia sint, n. 1. 616.

II. *An super protectionis initia pactione, requiratur instrumentum*, n. 3. 616.

III. *Literis Advocatitiis quam clausula utiliter adjiciantur*, n. 20. 617.

IV. *Subscriptio literarum protectionis & reversaliū an sit necessaria*, n. 49. 618.

V. *Sigilla protectionum tabulis appensa vel impressa cuius sint effectus*, n. 80. 620.

VI. *Confirmari literas protectionis à successore an consultum ac necessarium sit*, n. 95. 621.

VII. *Suscepta clientela tempore an Protektores etiamnum hodie iuramentum & cui nam prestare teneantur*, n. 111. 621.

VIII. *Iurisdictioni ab Advocatis antiquis præstiti usus unde fuerit introductus*, n. 119. 622.

IX. *Honorarium protectionis causa stipulatum an protektori victo debeatur*, n. 291. 635.

X. *Advocati tutelares an pro defensione clientum honeste recipiant salarium*, n. 132. 623.

XI. *Honorarii solutio an Patrono præstanda sit si*

invito protektore clientes Advocatiæ renuntiaverint, n. 292. 635.

XII. *Salarium protektori, an & quatenus vendendum sit quando is longissimo tempore nullum defensionis actum fecit*, n. 303. 632.

XIII. *Magistratui ordinario subditos in specialem protectionem assument, an eo nomine certum honorarium annuum ab iis stipulari, atque recuperare liceat*, n. 311. 634.

XIV. *Protektor suisne an clientum sumptibus defensionem prestare teneatur*, n. 326. 635.

XV. *Expense in defensione exhibita factæ utrum refundi debeant Advocato quantumvis magnum habeat annuum honorarium*, n. 435. 642.

XVI. *Protektor si in prælio pro clientibus gesto succumbat, an expensas nihilominus repetere possit*, n. 440. 643.

XVII. *Utrum clientes præter expensas, damna etiam protektoribus in exhibita tuitione illata resciscere teneantur*, n. 450. 643.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De affinibus seu cognatis Advocatiæ, & quibus personis tam Advocati, quam clientes comparentur. pag. 644.

QUÆST. I.

Cognata in protectionis materia quotuplicia sint, n. 2. 647.

II. *Tutela accuratela quam habeant cum Advocatiæ affinitatem*, n. 3. 647.

III. *Securitas & salvis conductus in quibus cum jure protectionis conveniant*, n. 6. 648.

IV. *Confederatio quidnam affinitatis cum patronio tutelari habeat*, n. 14. 648.

V. *Ius patronatus Ecclesiasticum quam affinitatem cum jure protectionis habeat*, n. 28. 649.

VI. *Patronatus & protectionis ius quomodo inter se differant*, n. 30. 649.

VII. *Clientela quam habeat cum Ganerbinatu cognationem*, n. 35. 649.

VIII. *Qua sit comparatio servitiorum vasallaticorum, & tutelæ clientelaris*, n. 39. 650.

IX. *Ius feudale num ex antiqua Romanorum clientela originem traxerit*, n. 42. 650.

X. *Asyla qualem ad protectionis ius respectum habeant*, n. 66. 651.

XI. *Protectio an & qualiter equiparetur operis*, n. 101. 653.

XII. *Encaniorum protectio Kirchweiheschutz quid commune habeat cum Advocatiæ*, n. 107. 653.

XIII. *Confraternitas Erbverbrüderung cum jure protectionis qualem affinitatem habeat*, n. 122. 655.

XIV. *Applicationis illud ius vetustum quid affinitatis habeat cum jure protectionis*, n. 132. 655.

XV. *Advocati forenses quomodo cum protektoribus comparentur*, n. 146. 656.

XVI. *Protektores quomodo equiparentur Patronis Ecclesiasticis*, n. 156. 656.

XVII. *Patroni libertorum quid commune habeant cum defensoribus tutelariis*, n. 162. 657.

XVIII. *Advocati fiduciarii quam cognationem ha-*

Index Quaestionum.

- habeant cum vassallis, num. 174. 657.
- XIX. Protectores qualiter comparentur cum tutoribus pupillorum, n. 178. 657.
- XX. Advocati tutelares qualiter protectoribus principum qui olim *σωματοφύλακες* comparentur, n. 182. 658.
- XXI. Qualem protectores nostrates cum antiquis civitatum defensoribus affinitatem habeant, n. 143. 658.
- XXII. Advocati quomodo equiparentur custodibus arcium & palatiorum, 184. 658.
- XXIII. Protectores qualiter ratione tuitionis praestanda conservatoribus equiparentur, num. 185. 658.
- XXIV. Protectores quam necessitudinem habeant, cum militibus, n. 188. 659.
- XXV. Clientes & liberti quemadmodum inter se conveniant, n. 190. 659.
- XXVI. Clientes & pupilli qualiter inter se comparentur, n. 195. 659.
- XXVII. Federati & clientes quam cognationem inter se habeant, n. 197. 659.
- XXVIII. Clientis tutelaris cum cliente forensi quid commune obtineat, n. 199. 659.
- XXIX. Soldurii Gallorum cum clientibus qualem affinitatem habeant, n. 203. 660.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De contrariis Advocatiae, & quibus modis jus protectionis amittatur, dissolvatur, ac finiat. pag. 660.

QUAEST. I.

- Advocatia quomodo ex amissione terrarum è manibus infidelium ereptarum perdat, n. 8. 674.
- II. Ius protectionis qualiter destructione vel desolatione monasterii, vel alterius loci in tutelam suscepti extinguatur, n. 9. 674.
- III. Vtrum jus Advocatitium reedificato monasterio vel castro reviviscat, n. 24. 676.
- IV. An & quomodo Advocatia perimatur propter causam peremptam, ex qua aliquis jus protegendis acquisierat, n. 34. 677.
- V. Quomodo jus protectionis remissione ac cessione fundatoris finiat, n. 37. 677.
- VI. Superioritas in protegendo consistens quotuplex sit, n. 47. 678.
- VII. Inter superioritatem Imperialem & aliorum Principum ac statuum circa bona Ecclesiis donata quodnam sit discrimen, n. 54. 678.
- VIII. Quando Imperator donat alicui Ecclesiae vel monasterio aut collegio Ecclesiastico terram aut civitatem, an censeatur à se abdicasse omnem superioritatem, adeo ut nullum penitus alti domini jus illi amplius in re donata competat, nu. 68. 680.
- IX. Advocatia qualiter ex amissione territorii in quo radicata fuit, amittatur, nu. 109. 682.
- X. Vtrum Advocatia ex mutatione domini clientelaris, si clientes in alterius imperium veniant, extinguatur, n. 111. 682.
- XI. Quomodo clientela per liberi populi in protectionem factam de ditionem contracta de novo dissolvatur, num. 114. 683.
- XII. Iudaei in protectionem recepti an invito Protectore, ac loci Domino inde abscedere possint, n. 118. 683.
- XIII. Quando Advocatia acquisito rei in protectionem commissae pleno dominio extinguatur, n. 129. 684.
- XIV. Ius protegendis qualiter desinat esse extincta familia, in qua clientela viguit, n. 133. 684.
- XV. Advocatia qualiter per factam unius ad aliud monasterium, unionem finiat, n. 136. 685.
- XVI. Ecclesiae clientelaris unio an invito protectore seu Ecclesiae Advocato fieri possit, n. 145. 685.
- XVII. Advocatia jus quomodo praescriptionis adminiculo, si ve per non usum defensionis ex parte protectoris extingui possit, n. 148. 685.
- XVIII. Libertas non defendendi quanto tempore praescribatur, n. 156. 686.
- XIX. Advocatis pluribus ejusdem clientela existentibus & tempore necessitatis hoc vel illo praetermisso, aliis duntaxat requisitis, an non vocati ex illo tempore quasi libertatis possessionem acquirant, n. 163. 686.
- XX. Exorta per rescriptum seu mandatum Principis Advocatia quomodo contraria committentis voluntate extinguatur, n. 178. 687.
- XXI. Vtrum etiam à mandatario, qui commissam sibi protectionem suscepit, jus clientelare revocari ac tolli possit, n. 200. 689.
- XXII. Ius protectionis feudale quibus de causis rescindi queat? n. 209. 689.
- XXIII. Advocatia qualiter per sententiam Iudicis privativam, finem accipiat? n. 214. 689.
- XXIV. Advocatia mutua Patroni ac Clientum conventionem inita quando rursus interveniente eorundem dissensu dirimatur? n. 215. 689.
- XXV. Advocatia conventionalis, an & quatenus alterius tantum partis voluntate dissolvatur? nu. 220. 690.
- XXVI. Protegendis jus personale qualiter per mortem alterutrius contrahentium expiret, nu. 242. 692.
- XXVII. Salva Guardia Imperialis quomodo morte Imperatoris vel Principis, qui eam largitus est finire soleat, n. 249. 692.
- XXVIII. Salva Guardia alicui per Imperatorem concessa, an & quatenus à successore revocari possit, n. 259. 692.
- XXIX. Personalis Advocatia Imperialis vel Principalis, utrum decedente Imperatore vel Principe, per successorem, ut subsistat, necessario confirmari debeat, n. 273. 693.
- XXX. Vtrum protectio alicui commissae, morte committentis finem accipiat, n. 286. 694.
- XXXI. Quid autem juris, si is cui Advocatia commissae est, vitam cum morte commutarit, an illa quoque sublata esse intelligatur, vel ad ejusdem successores devolvatur, n. 308. 695.
- XXXII. Protectionis unio ad beneplacitum unius vel utriusque partis si ve Magistratus aut superioris concepta, quando expirasse censeatur, nu. 318. 695.
- XXXIII. An protectio taliter inita quandoque

Index Quæstionum.

- que & indistincte revocari possit, num. 325. 696.
- XXXIV. Vtrum protectio ad beneplacitum facta ante mortem non revocata extinguatur morte clientis vel patroni, n. 330. 696.
- XXXV. Advocatia ad beneplacitum sedis Apostolice vel Casarea Majestatis instituta, an morte summi Pontificis aut Caesaris evanescat, n. 336. 697.
- XXXVI. Advocatia constituta ad beneplacitum alicujus in dignitate vel certo officio positi, utrum dignitate vel officio isto expirante aut cessante finiat, n. 347. 697.
- XXXVII. Dignitate illa non extincta, sed persona ad cujus beneplacitum durare debet ab officio deposita, an clientela finiat, n. 348. 697.
- XXXVIII. Advocatia ad revocationem pacta quando finem accipere intelligatur, num. 351. 697.
- XXXIX. Ius patronale qualiter cesset lapsu temporis in contractu definiti, n. 354. 697.
- XL. Vtrum finito temporis cursu, ad quem protectio directa fuit, Patrono etiam postea clientibus auxilium ferente, ea extaciturnitate redintegrata & revocata censeatur, n. 379. 698.
- XLI. An & quando Advocatia per appositæ conditionis eventum dissolvatur, n. 377. 698.
- XLII. Advocatia nexus qualiter ex causa ipsius clientela cessante relaxetur, n. 381. 699.
- XLIII. Vtrum Advocatiam amittat protector propter impotentiam defendendi, n. 382. 699.
- XLIV. Ius protectionis an dirimatur ob exortas inter patronum ac clientes capitales inimicitias, n. 467. 700.
- XLV. An & quatenus Advocatia per occisionem vel mutilationem Rectoris, Prælati, vel alterius, in protectionem susceptæ personæ seu Ecclesiæ impatronata clerici per protectorem perpetrata extinguatur, n. 489. & 499. 708.
- XLVI. Vtrum in hoc casu ad incurrendam amissæ Advocatiæ pœnam conatus etiam solus occidendi vel mutilandi sufficiat, n. 504. 709.
- XLVII. An & qualiter Advocatia amittatur si protector crimen Læse Majestatis vel rebellionis committat, n. 540. 712.
- XLVIII. Protector defensionem necessariam in casu occisionis vel mutilationis prætendens quomodo eam probare debeat, ut pœnam amissionis Advocatiæ evitat, n. 539. 712.
- XLIX. Ius protectionis an & quatenus perdat, quando protegentes in hæresin lapsi sunt, nu. 546. 713.
- L. Vtrum hæreticus ad veram fidem reversus recuperet ius protectionis, n. 554. 713.
- LI. An protector Orthodoxa Romana religioni addictus transiens ad dogmata confessionis Augustana vel contra hic, se ad Catholicorum castra conferens propter religionis mutationem ius protectionis amittat, n. 560. 713.
- LII. Protectionis ius Advocatis vel clientibus in bannum lapsis an solvatur vel saltem suspendatur, n. 597. 717.
- LIII. Vtrum Advocatia propter Advocati excommunicationem perimatur, n. 598. 717.
- LIV. Clientela an & quatenus per abusum Advocatiæ amittatur, n. 599. 717.
- LV. Vtrum textus constitutionis Friderici de pace tenend. & ejus violat. §. publici latrones. vers. quicunque Advocatiam, &c. ad clientela abusum, & ex eod. sequentem Advocatiæ privationem recte accommodetur, n. 619. 720.
- LVI. Protector ut ex abusu Advocatiæ privari possit, an & quoties ad desistendum præmoneri debeat, n. 678. 724.
- LVII. Protectionis contractus an & quatenus corruat, si clientes à protectoribus in necessitate indefensi relictæ fuerint, n. 695. 726.
- LVIII. Protectores, ob culpam omisæ defensionis ad privationem conventus, quibus exceptionibus, actionem contra se institutam elidere possit, n. 722. 728.
- LIX. An & quatenus Advocatia dirimatur, quando clientes pactam mercedem protectoribusolvere detrectant, n. 723. 728.
- LX. Qualiter clientela ob inobservantiam pactorum in constituenda Advocatia dissolvatur, n. 734. 739.
- LXI. An ob quaslibet pactiones non servatas jus protegendæ rescindi possit, n. 735. 729.
- LXII. Universitas, ut protectionis jus amittat, an vere ac proprie dicatur posse delinquere, num. 753. 730.
- LXIII. Ut universitas Advocatiam amittat, quæ concurrere debeant, n. 780. 731.
- LXIV. Civitas seu universitas an & quatenus Advocatiam ex delicto Consulis vel administratoris perdat, n. 782. 732.
- LXV. Habens in protectione universitatem vel collegium Ecclesiasticum, per quarum universitatis vel collegii personarum offensionem jure Advocatiæ exui possit, n. 802. 734.
- LXVI. Advocatiæ expectativam habenti ab antecessore, an successor eam concedere teneatur, n. 819. 735.
- LXVII. Advocatiæ expectativam habens, vel cui in diem sub aliqua conditione ius protectionis concessum est, utrum eam delinquendo perinde amittat ac si in quasi possessione ejusdem jam actu extitisset, n. 814. 735.
- LXVIII. An protectoribus ob delicta hætenus expressis majora ius protectionis adimi possit, n. 866. 739.
- LXIX. Vtrum in amissione Advocatiæ, & quatenus iudicis cognitio necessaria sit, n. 884. 740.
- LXX. Advocatiæ privatio quibus in casibus ipso facto nulla præcedente iudicis cognitione, inducatur, 893. 740.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De actionibus quæ Patrono adversus clientes & his vicissim contra protectorem, & utrisque in alios competunt. 741.

QUÆSTIO I.

Actiones quænam protectori tam in clientes, quam alios communiter competant, num. 2. 750.

Index Quæstionum.

- II. *Ad acquirendam de novo Advocatiam, quæ actionum remedia concedantur, n. 4. 750.*
- III. *Advocatia jure, vigore privilegii competens, amissum, quam actione, à protectore recuperari possit, n. 30. 751.*
- IV. *Pro retinenda Advocatiæ possessione quibus remediis uti possit protector, n. 31. 752.*
- V. *Interdictum uti possidetis, in materia Advocatiæ contra quos competat, n. 34. ibid.*
- VI. *Quando duo contendunt ad se pertinere jus protectionis Civitatis alicujus, atque unus occurrente defensionis necessitate ad eam tuendam mittit milites, per quos alter verus nempe Patronus turbatur, an per eundem hoc casu milites interdicto uti possidetis conveniri possint, num. 35. ibid.*
- VII. *An protectori de iniqua Advocatiæ possessione, vel quasi diffamato, detur utile interdictum uti possidetis, n. 38. ibid.*
- VIII. *An hæres protectoris turbati possit intentare interdictum uti possidetis, pro tuenda possessione Advocatiæ quam habuit defunctus Advocatus, n. 40. ibid.*
- IX. *In libello interdicti, uti possidetis in recuperanda Advocatiæ, quæ ab Actore petenda, n. 54. 753.*
- X. *Advocatus spoliatus pro amissa Advocatiæ possessione recuperanda, quam remedia habeat, n. 56. 754.*
- XI. *Protectori quanam actiones speciatim adversus solos clientes competant, n. 58. 754.*
- XII. *Qua actione protector annum sibi pactum ac promissum, non tamen persolutum honorarium repetat, n. 59. 754.*
- XIII. *Qua item via sumptuum in exhibita defensione factorum restitutionem consequi valeat, nu. 65. 754.*
- XIV. *Actione quanam protector clientes protectionis luri absque causa renuntiare ac protectorem mutare conantes, convenire possit, n. 70. 754.*
- XV. *Advocatus abdicare se volens officio protegendæ, quanam actionum remedia adversus clientes eam renunciationem admittere nolentes, instituere possit, n. 72. 755.*
- XVI. *Quanam Actiones clientibus contra protectores suos competant, n. 72. 755.*
- XVII. *Vtrum clientibus contra eum, qui se jactat esse Advocatum, etiamsi non sit immediatus ex l. diffamari processus in Camera decernantur, n. 74. 755.*
- XVIII. *Quasnam actiones vicissim jura clientibus contra Patronos defensionem denegantes, indulgeant, n. 5. 755.*
- XIX. *Actio quanam detur in contractu Advocatiæ innominato, altero illorum non adimplente, n. 83. 756.*
- XX. *Protectore pro se & hæredibus defensionem clientum suscipiente, utrum in casum omissa ab alterutro, vel ab uno duntaxat, exhibita protectionis pæna, in solidum ab hæredibus peti queat, n. 87. 756.*
- XXI. *Protector si in clientes saviendo, eosdem injuste turbet, ac offendant, quanam actiones adversus eundem, ut Advocatiæ privetur, clientibus dentur, n. 108. 757.*
- XXII. *Protectores si invitis clientibus Advocatiæ renuntiare intendant, quibus mediis ad eam sustinendam cogi possint, n. 109. 757.*
- XXIII. *Clientes quibus actionibus uti possint adversus extraneos Salvæ Guardie turbatores ac violatores, n. 110. 757.*
- XXIV. *Protectionis violata actio, apud quem Iudicem instituenda & agitanda, n. 115. 758.*
- XXV. *Subditus vasalli Imperialis Salvaguardiatus, si ab alio ejusdem subdito, in vasalli territorio violetur, cujus sit cognitio, Imperatoris an vasalli n. 129. 759.*
- XXVI. *Vtrum in causis Salvæ Guardie violata tam mediati, quam immediati in foro Casareo conveniri possint, n. 161. 762.*
- XXVII. *Ecclesiastica persona Salvam Guardiam violans an etiam in foro Casareo super pæna conveniri possit, n. 164. 762.*
- XXVIII. *Contra Salvæ Guardie violatorem, quodnam genus actionis instituendum sit, n. 201. 765.*
- XXIX. *Actio Salvæ Guardie violata ex qua causa proveniat, n. 222. 767.*
- XXX. *Protectionis violata actio quibus competat, n. 223. 768.*
- XXXI. *Ad pænam Salvæ Guardie privilegio Casareo insertam an pars offensa vel Procurator Imperialis fisci agere debeat, n. 224. 768.*
- XXXII. *Quanam persona Salvæ Guardie Imperiali communi fruatur, n. 226. 768.*
- XXXIII. *Salvam Guardiam impetrantis uxor, liberi, alique adherentes, quando offenduntur, an proprio etiam nomine actionem habeant, nu. 249. 772.*
- XXXIV. *Actio violata Salvæ Guardie contra quosnam competat, n. 257. 772.*
- XXXV. *Salvam Guardiam habens à pluribus violatus an actionem contra omnes simul vel singulos violatores instituere possit, n. 258. 772.*
- XXXVI. *Officiales vel ministri Salvaguardiatum jussu Domini violantes an ejusdem pæna teneantur, n. 260. 772.*
- XXXVII. *Mandator an teneatur, si Mandatarius sua sponte etiam non jussus violationem Salvæ Guardie commissurus fuisset, n. 279. 773.*
- XXXVIII. *Salvæ Guardie violata actio, an post violati obitum ab hæredibus ejusdem contra violatorem intentari queat, n. 293. 775.*
- XXXIX. *Salvæ Guardie violata actionem, an violatus in Hæredes defuncti violatoris instituere possit, n. 295. 775.*
- XL. *In protectionis violata delicto, utrum Ius Canonicum, quod indistincte hæredem ex defuncti delicto teneri statuit, vel civile contrarium definiens, sequendum sit, n. 303. 776.*
- XLI. *In actionem Salvæ Guardie violata quidnam veniat, n. 328. 778.*
- XLII. *An causa principalis una cum pæna ex actione in eodem judicio Casareo tractari possit, n. 330. 778.*
- XLIII. *Actio ex privilegio Salvæ Guardie violata enata,*

Index Quaestionum.

- enata, quando & quamdiu violato competat, nu. 337. 779.*
- XLIV.** *Actionis ex violata Salva Guardia competentis, quanam sint affinia remedia, num. 346. 779.*
- XLV.** *Pœnam Salva Guardia violata, si Princeps concedens remisit, an pars offensam nihilominus exigere possit, num. 359. 780.*
- XLVI.** *Salva Guardia rupta iudicio condemnatus, si indictam sibi pœnam pecuniariam solvere nequeat, an ea in corporalem à iudice converti possit, num. 363. 780.*
- XLVII.** *Salva Guardia violata actio instituta, quibus exceptionibus elidi ac perimi possit, num. 391. 781.*
- XLVIII.** *Salva Guardia violata actione, post lapsum temporis ad agendum prægniti impeditus, nec præscriptionis exceptionem opponens, an convictus à iudice condemnari possit, nu. 429. 784.*
- XLIX.** *Præscriptio temporis non allegata, an ipso jure violatorem Salva Guardia à condemnatione securum faciat, vel præsidio duntaxat opposita exceptionis, actio instituta elidatur, 430. 784.*
- L.** *Magistratus, contra subditos suos citra consensum aliena protectioni se subjicientes, quo actionum genere experiri possit, num. 484. 793.*
- LI.** *Subditos alienos invito Domino in clientelam recipientes, quibus actionum remedium pulsari queant, n. 486. 793.*
- LII.** *Vtrum actio servi corrupti adversus recipientes alienos subditos in suam tutelam ordinario illorum Magistratui competat, num. 494. 794.*
- LIII.** *Cientes malis alicujus persuasionibus ad dandum se in alienam tutelam seducti, an contra seductores & ipsi actionem servi corrupti habeant, num. 501. 794.*
- LIV.** *Subditi à Magistratu suo indefensi relictæ, quæ actionum remedia habeant, num. 517. 793.*
- LV.** *Subditi an hoc casu Magistratum super dene-gata justitia ad Cameram citare possint, n. 525. 798.*

CAPUT DECIMUM OCTA-VUM.

De diversis Advocatiæ probandæ modis ac rationibus. 798

QUÆSTIO I.

- Advocatio probatio unde desumi possit, num. 13. 804.*
- II.** *Advocatio quemadmodum ex edocta terrarum, è manibus infidelium ereptarum occupatione edoceatur, num. 15. 804.*

- III.** *Quomodo Advocatia probari possit per literas foundationis, aliasve scripturas, num. 16. 804.*
- IV.** *Advocatia qualiter ex restauratione seu reedificatione antiqua penitus tamen collapsæ Ecclesiæ seu monasterii alicujus edoceatur, n. 22. 805.*
- V.** *Ad probandum jus protectionis qualem præsumptionem præbeat territorii locus, num. 23. 805.*
- VI.** *Advocatio probatio qualis ex spontanea populi alicujus in protectionem deditione resultat, 38. 807.*
- VII.** *Præscriptione acquisitam fuisse Advocatiam qualiter probetur, n. 43. 807.*
- VIII.** *Salva Guardia jus ex speciali Pontificis Imperatoris vel alterius Principis privilegio competens, qualiter privilegiorum diplomatæ probetur, n. 46. 807.*
- IX.** *Qualiter ex literis conservatoriis de jure defensionis competente fides fieri queat, num. 48. 807.*
- X.** *Commisam alicui fuisse per Principem clientelam qualiter probetur, num. 50. 808.*
- XI.** *Advocatia quomodo probetur per verba enunciativa, Episcopi asserentis, aliquem esse hujus vel illius Monasterii protectorem, 54. 808.*
- XII.** *Qua ratione jus protectionis feudale edoceatur, n. 55. 808.*
- XIII.** *Advocatia qualiter literis Reversalibus clientum ac Tabulis protectitiis patronorum edoceatur, nu. 68. 809.*
- XIV.** *Jus protectionis quomodo probetur per additionem hereditatis vel testamentum, num. 75. 810.*
- XV.** *Donationis titulo in aliquem Advocatiam translatam fuisse qualiter monstretur, num. 80. 810.*
- XVI.** *Advocato emptionis titulo competere clientelam, qua ratione fiat manifestum, num. 83. 810.*
- XVII.** *Advocatia quomodo per Testes probetur, num. 90. 811.*
- XVIII.** *Juris protectitiæ fides quomodo inducatur per instrumenta, n. 100. 812.*
- XIX.** *Quas vires insignium seu armorum gentiliorum in templis Turribus vel aliis clientum locis appositio ad probandam Advocatiam sup-peditet, n. 104. 812.*
- XX.** *Protector novus utrum insignia prioris Advocati in fidem patronatus sibi competentis apposita auferre ac sua apponere possit, num. 116. 813.*
- XXI.** *An recte & licite arma gentilitia à fundatoribus in Monasteriis vel Ecclesiis à se fundatis apponantur, n. 134. 814.*
- XXII.** *An & qualiter Advocatia competenti testimonio esse queant libri Ecclesiarum antiqui, n. 187. 818.*
- XXIII.** *Protectio clientelaris per characteres anti-*
quis

Index Quaestionum.

- quis Lapidibus, parietibus, foribus campanisque istius loci, ubi jus protegendi controversum est incisus, quomodo confirmari queat, n. 189. 818.
- XXIV. Auctoritate & fide Historiarum quomodo Advocatia probetur, n. 192. 819.
- XXV. Qualiter Advocatia per famam probetur, num. 194. 819.
- XXVI. Litera, quas dicimus Missivales ultro citroque inter clientes ac patronum communicatae, quo pacto Advocatiam alicui vendicare soleant, n. 205. 820.
- XXVII. Per invocationem petita defensionis an & quomodo jus protectionis eluceat, num. 231. 821.
- XXVIII. Actibus facta atque exhibita ad postulationem defensionis, quemadmodum clientela plana fiat, n. 232. 822.
- XXIX. Ad probationem Advocatia ex actibus praestita defensionis faciendam, qua requirantur, num. 233. 822.
- XXX. Quomodo probetur Advocatia per solutionem protectionis causa conventi honorarii, des bedingten Schutz und Verspruchgelts/ num. 234. 822.
- XXXI. Protectionis jus per instrumentum sententiae olim super jure patronatus lata quomodo firmari possit, n. 241. 823.
- XXXII. Clientela qualiter per Notorietatem & evidentiamedoceatur, n. 246. 823.
- XXXIII. Advocatia jus an etiam per vehementem hominum opinionem ac communem estimationem ac reputationem Patrie inducatur, n. 247. 823.
- XXXIV. Ius protectionis qualiter probetur per observantiam, n. 250. 824.
- XXXV. Advocatia quomodo probetur aliis scripturis ac monumentis in Archivo publico reperiis, n. 252. 824.

ELENCHVS

DIPLOMATUM, RESCRIPTORVM IMPERIALIVM, ALIORVMQVE DOCUMENTORVM LITERARIORVM TRACTATUI DE ADVOCATIA INSERTORUM.

A.

Diploma

Alberti Marchionis Brandenburgici Litera, quibus Advocatiam Monasterii Casariensis sibi ab Imp. concessam in Ludovicum Comitem Palatinum Rheni ac Bavaria Ducem, simplici traditione absque Titulo transtulit, cap. 9. fol. 442.

Arcadii Imper. Rescripta duo, quorum altero Antecessorum suorum latus adversus haereticos leges reparat ac confirmat, altero eosdem ab aditu Urbis cohibet, cap. 5. 132.

Arcadii & Honorii Imp. Rescriptum contra inferrentes injuriam personis & locis Ecclesiasticis, cap. 5. 133.

Arnolphi Imp. quo Episcopatum Passaviensem in specialem protectionem recipit, cap. 5. 147.

B.

Benedicti VIII. Papa, quo Bambergensis Episcopatus ab Henrico II. Imp. erectus confirmatur, & equi albi quotannis sedi Romanae offerendi pensio continetur, cap. 5. fol. 146.

Berengarii Comitis Barchinonensis, quo donatio Civitatis Tarraconensis Romana Ecclesia facta continetur, cap. 5. 167.

Bonifacii Papa Epistola, qua Honorio Imperatori Ecclesiam Catholicam singulariter commendat, cap. 5. 133.

C.

Calisti II. Papa, quo Monasteria quindecim, à S. Othone Episcopo Bambergensi diversis in locis condita in protectionem sedis Apostolicae recipit, & immunitates eorundem

confirmat, cap. 5. 163.

Calisti ejusdem, quo res Ecclesiae Bambergensi donatae confirmantur, cap. 5. 164.

Carolomanni Regis Francorum, quo rerum nonnullarum inter Tutonem Episcopum Ratissponensem & hominem quendam ejusdem Regis proprium permutatio confirmatur, cap. 11. 417.

Caroli Martelli, quo S. Bonifacium in specialem protectionem suscepit, cap. 3. 90.

Caroli Magni, quo Monasterium Vitenbeuren in protectionem recipit, & praclaris privilegiis munit, cap. 5. 152.

Ejusdem Caroli Magni, quo Monasterio divitis Augiae Regalem villam VLMAM donat, eique Adalbertum Comitem Brigantium cognatum suum, protectorem & Advocatum constituit, cap. 5. 157.

Caroli V. Imper. quo Iudeos in suam & sacri Imperii protectionem recipit, cap. 8. 309.

Caroli ejusdem litera Conservatorii, super Advocatiis Monasteriorum in Comitatu VVertheimensis sitorum, cap. 9. 411.

Caroli ejusdem Conservatorium, quo D. Michaeli Comiti de VVertheim mandat, ut monasteria in Comitatu VVertheim & ditione Breuberg sita tueatur ac defendat, t. 18. 808.

Celestini II. Papa, quo Monasterium Anhusen in tutelam sedis Apostolicae recipit, ejusque immunitates confirmat, cap. 5. 162.

Calisti II. Papa, quo Monasteria quindecim à S. Othone Episcopo Bambergensi diversis in locis condita, in Apostolica sedis tuitionem recipit, eorundemque immunitates confirmat, cap. 5. 163.

Ejusdem Calisti, quo res Ecclesiae Bambergensi donatae confirmantur, cap. 5. 164.

Elenchus Diplomatum.

Diploma Clementis VI. Papae, quo prohibet ne ulla Communitas aut singularis persona, in Civitatibus seu villis ad Rom. Ecclesiam spectantibus ullum dominium, superioritatem, Capitaneatum, Advocationem seu jurisdictionem quocunque prae-textu sine Apostolica sedis licentia vendicat, cap. 6. 233.

Catharina Comitissa de Heiligenberg litera quietantiales, quibus fatetur, se ob susceptam Monasterii Salemitani protectionem 70. libras recepiſſe, cap. 7. 275.

Conradi Imp. quo Cives Trevirenses in tutelam Imperialem receptat, cap. 5. 180.

Conradi IV. Imper. quo Monasterium Eberacense cum ejusdem pradio Schwabach in protectionem suscipit ac iuxta primariam Cister-tiensis Ordinis institutionem, ab omni prae-terquam solius Imperatoris Romani Advoca-tia eximit, cap. 5. 159.

Conradi Rom. Regis, quo pontificale privilegium Lor-chenſi cœnobio traditum roboratur, atque Fridericus Dux cognatus ipsius Advocatus approbatur, cap. 9. 433.

Conradi Comitis Palatini Rhene, quo Monasterium Ravengyspurg in protectionem hereditariam recipit, cap. 3. 87.

D.

Dagoberti Francorum Regis, quo ad morem Antecessorum Regum Francia, Sigeberti, Theodorici & Lotharii genitoris sui, bona, & immunitates Ecclesie Trevirensis con-firmat, eidemque Arnulphum, Austria Mosellanicam Ducem protectorem constituit, cap. 5. 121.

Dagoberti ejusdem, quo eundem Arnulphum Au-ſtria Mosellanicam Ducem Archiepiscopali Eccle-sie Trevirensi & Monasterio S. Maximini pro-protectorem constituit, c. 5. 147.

Dagoberti ejusdem, quo Abbatiam Monasterii Thilogiensis Ecclesie Archiepiscopali Tre-virensi tradit, eidemque Cœnobio Cludolphum Ducem Austria Mosellanicam Advocatum assi-gnavit, c. 5. 123.

Dagoberti ejusdem, quo Monasterii S. Maximini origo & antiquitas luculenter ostenditur, ejus-demque bona ac immunitates confirmantur, c. 5. 129.

Dagoberti ejusdem, quo docetur eundem mira-culoſe ad pœnitentiam vocatum, VVeif-senburgenſe Cœnobium condidiſſe, atque id ipsum in protectionem suam recepisse, cap. 5. 124.

Dagoberti ejusdem, quo in favorem Modoaldi Tre-virensis Archiepiscopi eidem Ecclesie & celle S. Matthie supradictum Arnulphum Austria Mosellanicam Ducem, protectorem constituit, c. 5. 122.

E.

Engeltrudis Abbatiſſa & Richolf Advocati, quo Sigimarum sacris initiandum manumit-tunt, c. 11. 513.

Erlenbacensis pagi litera Conventionales, quibus an-tea prorsus liberi sese in protectionem Comi-tum VVertheimiorum certis pactis & condi-tionibus submiserunt, c. 9. 401.

Everhardi Comitis VVirtenbergici, quo se con-stitutum Monasterii Lorchensis Advoca-tum profitetur, ab eoque se prae-ter jus Ad-vocatitium nihil recepturum promittit, cap. 2. 288.

F.

Ferdinandi Regis Romanorum transactionis pacta cum Antonio Lotharingia Duce inita, qui-bus Lotharingia Duces in specialem sacri Roman. Imperii tuitionem recipit, cap. 5. 170.

Friderici Romanorum Regis, quo privilegia Mo-nasterii Lorchensis confirmat, Abbati eligendi protectoris ex senioribus familia fundato-rum, eumque Advocatia abutentem remo-vendi potestatem concedit, c. 16. 721.

Friderici Barbarossa, quo Abbatiam S. Maria in Pa-tavia Episcopo Pataviensi dono tradit, Advoca-tiam super eandem sibi ac successoribus refer-vat, c. 9. 412.

Friderici Imp. quo Advocatiam Monasterii Adel-bergensis a se in protectionem suscepit, in fami-lia Dominorum de Stauffen/ perpetuo mane-re constituit, c. 9. 380.

Friderici Imp. quo ad Nundinas Francofurtenses commeantes in suam & Imperii tutelam reci-pit, c. 15. 654.

Friderici II. Imp. quo Monasterium Lorchense in pro-tectionem recipit, ejus lura confirmat, Advoca-tiamque sua ac heredum suorum potestati vendicat, c. 3. n. 104. 44.

Friderici cujusdam quo allodium quoddam Haga, quod ante per manum Advocati sui a Gunthero Episcopo Bambergensi acceperat ad Altare S. Petri majoris Monasterii in Babenberg lega-vit, c. 11. 417.

Friderici Comitis de Guisse quibus fratres de Bello prato, cum omnibus ipsorum bonis in fidem suam ac tutelam recipit, c. 5. 120.

Friderici Ducis Suevia ac Franconia, quo fundatio Monasterii Lorchensis continetur, utque ejusdem Advocatia penes senioremejusdem fa-miliae perpetuo maneat sancitur, cap. 9. 433.

G.

Gebhardi Episcopi Ratisponensis, quo fundatio Col-legiata Ecclesie Oringenſis continetur, & Burckardus Comes de Kamberg, ejusdem Advocatus constituitur, c. 5. 150.

Elenchus Diplomatum.

Diploma Gratiani Imp. Rescriptum, quo Hæreticorum omnium ora blasphemata compescit, c. 5. 131.

Eiusdem Rescriptum de Immunitate Clericorum, cap. 5. 131.

Guntheri Episcopi Spirensis, quo fundatio Monasterii Maulbrun à Domino VValthero à Lamersheim facta continetur, & eand. familiam olim Baronum titulo insignitam fuisse ostenditur, c. 10. 472.

H.

Henrici Imperatoris, quibus Assindensem Abbatissam Imperii Principem in possessionem Advocatie sue in Rollingshausen immit- tit, c. 2. n. 44.

Henrici Regis Romanor. quo cænobium Schennis in specialem protectionem recipit, c. 5. 136.

Henrici I. Imp. quo Monasterium Nider Altach in protectionem recipit ejusque immunitates confirmat, c. 5. 154.

Henrici II. Imp. quo Monasterio S. Michaelis prope Bamberg aliquot curtes donat, & in ead. luris mortuarii mentionem facit, cap. 6. 255.

Henrici ejusdem, quo Monasterium Nideraltach cum villis ad id pertinentibus in protectionem recipit, c. 5. 154.

Henrici ejusdem constitutio, qua Clericos, Monachos ac Moniales non per seipsos, sed per suos Advocatos jurare sancit, c. 11. 516.

Henrici IV. Imp. quo iura Cænobii Alperspachensis confirmat, ejusque Abbati Advocatum pro libitu suscipiendi licentiam permittit, cap. 5. 160.

Henrici ejusdem, quo restauratum per Erlafridum Comitem de Calve Monasterium Hirsau confirmat, & ejusdem Advocatiam posteris suis reedificationis titulo acquisitam esse ostendit, c. 9. 394.

Henrici VI. Imperatoris, quibus tertiam partem Advocatie in Gebfattel, à Conrado de Northausen ipsi resignatam Ecclesie Chombergensi donat, c. 2. n. 50. 45.

Henrici Comitis Palatini, quibus Advocatiam urbis Treverensis Ioanni Archiepiscopo ibidem resignat, c. 2. n. 81. 49.

Henrici Comitis Palatini, Rheni & Domini de Lacu, quo fundatio Monasterii zum Loich dicti, continetur, & ipse Henricus ad vitam protector ejusdem constituitur, ac deinceps Monachus libera eligendi Advocati libertas indulgetur, c. 3. n. 199. 86.

Henrici Episcopi Constantiensis, quibus Monasterio Adelbergensi Ecclesias parochiales in Hohens tauffen / Hochdorff / & Underensingen / incorporavit, c. 2. n. 149. 53.

Henrici Comitis Lutzelburgensis, quo se fœdere Clientelari cum Trevirensibus conjungit, c. 5. 177.

Hermannii Marchionis Voburgensis, quo fundati à

se Monasterii Bantensis Advocatiam pro se diploma ac heredibus suis reservat, c. 5. 168.

Hiltebrandi de Pappenheim, quibus Advocatia Monasterii Casariensis renuntiat, c. 1. 18.

Honorii Imp. Rescriptum, quo omnibus subditis Ecclesis servientium defensio ac tuitio nominatim injungitur, cap. 5. 133.

Eiusdem Rescriptum, quo Immunitatem clericis & Monachis concedit, c. 5. 133.

Eiusdem Epistola responsoria, ad Bonifacium Papam, qua illum Ecclesie Romana tuitiois securum esse jubet, c. 5. 133.

I.

Ioan. Papa ad Iustinianum Imp. Epistola, qua eum Romana sedis reverentiam conservare attestatur, c. 5. 138.

Ioan. XII. Papa, quo Monasterium Glastingebiri in Anglia situm ab Edgardo Rege & S. Dunstano Archiepisc. Cantuariensi fundatum, in tutelam Ecclesie Romana assumit, cap. 3. 264.

Ioannis Ducis Lotharingie, quo cum Civitate Treviren. Clientelare fœdus contrahit, c. 5. 178.

Ioannis Iacobi Ordinis S. Antonii, quibus homines ordini suo recommendatos aliorum protectioni committit, c. 9. 404.

F. Ioannis de Lichtenstein Praefecti in Crailsheim, & Caspari Ziegler Quaestoris ibid. quibus Ioannem Khæn liberum hominem in Marchionis Brandenburgensis protectionem recipiunt, c. 6. 190.

Ioannis VVeber de Killingen Reversales, quibus se in tutelam Domini Alberti Praepositi ac Principis Elvvangensis susceptum eidem fidelem fore profitetur, c. 6. 202.

Iustiniani Imp. ad Ioannem Papam Epistola, qua Unitatem, & SS. Dei Ecclesiarum statum illesum conservare promittit, c. 5. 138.

L.

Lotharii Imp. quo ad petitionem Hetti Treverensis Archiepiscopi factam eidem Ecclesie Monasterii Metolochiensis donationem confirmat, simulque Ragnerum Lotharingie ejusdem Cænobii protectorem constituit, c. 158.

Lotharii III. Imp. quo Monasterii Einsidlensis antiqua privilegia confirmat, ejusque Advocatis leges praescribit, c. 11. 519.

Lotharii ejusdem, quo donationem Capellæ cum praediis in Vahre, Monasterio Einsidlen à Lutholdo Barone de Regensberg factam confirmat, & Advocatiam ejusdem loci semper penes seniores familiae de Regensberg permanere constituit, c. 9. 434.

Ludovici I. Imp. quo homines nonnullos ex Hispania in Gallias migrantes in subditos accipit,

Elenchus Diplomatum.

Diploma

ac eosdem insuper in specialem protectionem assumit, c. 8. 318.

Ludovici ejusdem quo Sadigerum Austria Mosellana Duce Treverensi Ecclesie, ac Monasterio S. Maximini Advocatum ac Protectorem constituit, cap. 5. 120.

Ludovici Imper. quo Abbatem & Monasterium Alba Dominorum, à receptatione hospitum divergentium ad certum tempus premunit, cap. 10. 471.

Ludovici II. Imper. quo Monasterii SS. Felicis & Regulis in urbe Tigurnia fundatio continetur, & idipsum in specialem ab eo protectionem recipitur, cap. 5. 155.

Ludovici IV. Imp. quo Nundinas Francofurtenses confirmat, easque frequentantibus securitatem concedit, cap. 15. 654.

Ludovici Electoris Palatini, quibus Fabrorum arriorum protectionem iisdem Electoribus ab Imperio commissam, atque in feudum concessam esse ostenditur, cap. 15. 654.

Ludovici Comitis Palatini, quibus Imperialem Civitatem Spirensis in protectionem suam recipit, cap. 5. 174.

Ludovici ejusdem, quo Godefrido Comiti Sponheimensi Comitatum Seynensem de novo in feudum concedit ejusque defensionem specialiter promittit, cap. 6. 252.

Luitfridi Ethiconis Ducis Alemannia Pronepotis, quo eundem Advocatiam Monasterii S. Trudberti ab Otberto Sigeberti Suevia Ducis primi Comitis Habsburgici filio, circa Annum Christi, 625. fundati, facta postea per ipsum restorationis titulo pro se ac filiis suis earumque heredibus acquisivisse edocetur, cap. 9. 302.

M.

Martiani Imp. Rescriptum, quo Eutychianos hereticos pœnis constringit, eosque à solo Romano exterminari jubet, cap. 5. 135.

Ejusdem Imp. ad Leonem Papam Epistola, qua pacem omnibus fidei Catholica Episcopis promittit, cap. 5. 135.

Ejusdem Imp. Rescriptum, quo antiquatis adversus libertatem Ecclesiasticam ab aliis Imp. promulgatis legibus facultatem donandi vel Testamento relinquendi, Clericus ac Deo dicatis personis concedit, cap. 5. 136.

O.

Othonis I. Imp. quo ad preces Roberti Treverensi Archiepiscopi Regimerum Lotharingia Duce, ejusdem Archiepiscopi Advocatum ac Protectorem ordinavit ac constituit, c. 5. 143.

Othonis I. Imp. quo Monasterium Einsidense in perpetuam Imperii protectionem recipit, eique eligendi Abbatis libertatem concedit, idque ab omni iurisdictione eximit, c. 5. 153.

Othonis ejusdem, quo idem Monasterium Eremitarum in protectionem suscipit, ejusque privilegia corroborat, c. 5. 154.

Othonis ejusdem, quo jura regenda Civitatis Spirensis quæ ibid. Comites Casares prius exercebant, ejusdem Episcopo concedit, c. 2. n. 244. 61.

Othonis II. Imp. quo Cænobium S. Lamberti in Carinthia in specialem tuitionem assumit, c. 2. 64.

Othonis IV. Imp. quo milites ac Burghenses Civitatis Treverensis in specialem Imperii protectionem recipit, c. 5. 179.

Othocari Styria Ducis, quo Advocatias Monasteriorum à parentibus suis conditorum Leopoldo Austria Duci donavit, cap. 9. 440.

P.

Paschalis Papa, quo Monasterii Alperspachensis jura confirmat ejusdemque Abbati Advocatum pro libitu suscipiendi facultatem concedit, c. 5. 165.

Pipini Regis Francorum, quo ad petitionem Viomandi Treverensis Archiepiscopi, ejusdem Ecclesie immunitates confirmat, eidemque & cella S. Maximini Lampertum Austria Mosellana Duce Advocatum ac protectorem assignat, cap. 5. 144.

R.

Renati I. Regis Sicilia ac Hierusalem, quo Monasterium Bellopratense in protectionem recipit, c. 5. 120.

Renati II. quo eosdem fratres cum bonis suis in tutelam suscepit, c. 5. 121.

Rudolphi II. Imp. quo Dominum Burckhardum de Berlichingen in S. R. I. specialem protectionem recipit, c. 5. 181.

Rudolphi II. Imp. litera mandatoria ad Abbatem & conventum Monasterii Brumbach ad solvendum collectas protectori suo Domino Ludovico Comiti de Leuvenstein, c. 10. 464.

Rudolphi Comitis Tubingensis, quo Monasterio Bebenhusano præter bona quadam specificata ius lignandi in sylva Steinbach concedit, & ibidem iuri Advocatia renunciat, c. 16. 677.

Rudolphi Comitis Helfensteinii, quo Monasterii VVy-sensteigensis fundatio continetur, & Ericho filio ejusque posteris acquisitum ex fundatione ius defensionis committitur, c. 9. 381.

Ruperti Regis Romanorum, quo Civitatem Fridbergam in Imperii Clientelam recipit, cap. 9. 406.

S.

Sigeberti Francorum Regis, quo Martinum Austria Mosellana Duce, Cellarum SS. Maximini & Matthie à genitore Dagoberto Ecclesia Treverensi traditarum, contra Hattum earundem invasorem Protectorem constituit, c. 5. 124.

T. Theo-

Elenchus Diplomatum.

diploma

T.

- T**heodosii Imp. Rescriptum de fide Catholica, c. 5. 131.
 Ejusdem Rescriptum de expellendis ab Ecclesia hareticis, c. 5. 132.
 Ejusdem Imp. Rescriptum saluum & illibatum esse jubet jus Ecclesiasticum, c. 5. 132.
 Theodorici Regis Francorum, quo confirmatio bonorum Monasterii Mauersmunster continetur illudque ab eodem Rege in Mundiburdium suscipitur, c. 5. 167.

V.

- V**alentiniani Imp. Rescriptum, quo concessa ab antecessoribus privilegia ratificat, cap. 5. 134.
 Ejusdem duo Rescripta, quibus omnem sectam Catholicis inimicam ab aspectu Urbis exterminari praecepit, c. 5. 134. & 135.
 Ejusdem ad Theodosium Imp. Epistola, qua ad Rom. Ecclesia Episcopum defendendum ac conservandum obligatum se esse profitetur, ca. 5. 135.
 Valentiniani & Martiani Impp. Rescriptum, quo sacrosanctis Ecclesiis ministrata privilegia confirmant, c. 5. 135.
 Valentiniani & Valentis Impp. Rescriptum, quo Virgines Viduas & Pupillos à censu capitationis eximunt, c. 5. 130.
 Eorundem Impp. Rescriptum, quo Basilicam Urbis à schismaticis occupatam, Damaso Pontifici Romano restitui jubent, c. 5. 131.
 Eorundem Impp. Rescriptum, quo hareticos & schismaticos ab Urbe pelli mandant, c. 5. 131.
 Urbani Papae, quo Monasterium Blaubeurense in protectionem suscipit & quotannis in indi-

cium unum Bisantinum Lateranensi palatio diplomati statuit, c. 14. 629.

- Urbani II. Papae, quo defensionem Monasterii Bandusensis Rogerio & Boamundo fratribus Ducibus Nortmannorum adversus ejusdem invasorem Goffredum Comitem Cuperfarum committit, c. 5. 165.
 Urbani ejusdem Papae, quo Monasterium Hirsaugiense in protectionem recipit & ejusdem privilegia confirmat, c. 5. 162.
 Urbani ejusdem, quo urbem & populum Tarraconensem in Apostolica sedis tutelam recipit, c. 5. 167.
 Urbani ejusdem, quo Tarraconensis Civitatis donationem Ecclesiae Romanae à Berengario Comite Barchinonensi factam confirmat eamque in tutelam assumit, c. 5. 167.

W.

- W**elphonis Ducis Noricorum, quo Cellam S. Panthaleonis ad oppidum Imperiale Buchorn sitam Monasterio Vinearum subicit, cap. 3. 89.
 VVilhelmi Comitis de Guliche Reversales super feudo ab Othone Comite Palatino accepto, c. 2. n. 56. 46.
 VVitigovei Comitis de Albeck, quo fundatio Cœnobii VVengensis, & nonnulla de Advocatorum munere continentur, c. 11. 514.
 VVolfgeri Episcopi Pataviensis, quo Concambium quoddam inter prædictum Episcopum & Monasterium S. Hippolyti, super prædio quodam innuitur, & Harduicum Ratisponensis Episcopatus, Protectorem fuisse docetur, cap. 5. 149.
 VVolalimb & Advocati ejus Engilboldi, quo Thietonem & VValindam mancipia sua libertate donarunt, c. 11. 513.

CATALOGUS ALPHABETICUS,
AVCTORVM PRÆCIPVORVM IN PRÆ-
SENTI DE ADVOCATIA TRACTATU PASSIM ALLEGA-
TORUM, ADJECTIS EORUNDEM COMMENTATIONI-
BUS, DE QUIBUS SINGULI SCRIPSERUNT, ET IN QUI-
BUS CITATI SUNT MATERIIS.

A.

Abbas Pandorm. ex Lectur. in Ius Canon.
Franc. Accursius in gloss. ad jus civil.
Acevedo IC. Hispanus ex constit. Hi-
span.
Philotus Achillis in Som. virid. de iurisd. Reg. &
Sacerdot.
Iacobus AEmilianus IC. in consil.
AElanus de natura animant.
Ioannes ab Affelen in Polit.
Matth. Afflict. IC. Gallus ex variis tract.
Barthol. Agricola IC. Germanus ex tract. de Ad-
vocato.
Aimoinus Monachus histor. in Gallica.
Ioan. Hier. Albanus IC. in consil. & de potest.
Pape.
Franc. de Albergottis IC. in comment. jur. civil.
Arnoldus Albertus in Rep. Rubr. de Haret.
Anton. Albitius Florent. nunc in civit. Imp.
Kempten habitans, in stemmat. Princip. &
Ducum.
Andreas Alciatus IC. Gallus in comment. jur.
civil.
Petrus de Aliaco Cardinalis Cameracensis in libr. de
Reformat. Eccles.
Sylvester Aldobrandinus Cardinal. ex Institut.
jur.
Alexand. de Imola IC. Italus ex lectur. & consil.
Alex. ab Alexand. Italus ex lib. genial. dier.
Ioannes Althusius IC. Germ. ex lib. polit.
Iacobus Almainus in tract. de potest. Ecclesiast. &
Laic.
Alphonsus Alvarez Guerrerus in specul. utriusque
dignit.
Alphonsus de Avendano IC. Hispanus in tract. de
Execut. mandator.
Iacobus Alvarottus IC. ex tract. Feudal.
Alvarus de Planctu Eccles.
M. Ant. de Amatis IC. Italus in Decisionib.

Amanellus de Claris aquis in singularib.
D. Ambrosius Episcopus Mediol. ex Epist. & aliis.
Vitus Amerbachius in annotat. ad constit. Carol.
Magn.
Ioannes de Amicus IC. Italus in consil.
Scipio Amiratus in discurs. ad Tacit.
Ammianus Marcellinus Histor. in histor. Roman.
Ioannes de Anania Canonista in comment. ad jus ca-
non.
Augustin. de Anchorano in tract. de potest. Pape.
Petr. Anchoranus Canonista in Clem. Vnic. de iure-
jur.
Anticlaudianus poeta in suis serm.
Petrus de Andlau Canon. Colmar. de Romano Im-
perio.
Angelus in summa Angelica.
Christophorus Angerer IC. German. Professor Aca-
dem. Friburgensis, Authoris preceptor in con-
sil. manuscript.
Angesius antiquus scriptor in vit. Carol. Magn.
Marcabrunus ab Anguillis IC. in consil.
Fabius de Anna IC. Italus in consil.
Io. Vincentius de Anna IC. Italus in consil.
Annaus Robertus IC. Gallus in lib. rer. judicat.
Petrus Antibolus IC. in tract. de munerib.
S. Antoninus in histor. Tripartita.
Appianus in Mario.
Prosper Aquitanicus D. August. discip. in lib. de vita
contemplat.
Fabius Arcas IC. in decis.
Archidiaconus in Comment. ad Ius Canon.
Iacobus ArdiZonius IC. in summa feudal.
Iacobus de Arena IC. Italus in Comment. ad jus ci-
vil.
Angelus Aretinus IC. Italus ex jure civil.
Franciscus Aretinus IC. Italus in consil.
Benedictus Aret. Theol. in problemat. Theolog.
Iacobus Aretius IC. Gallus Cancellarius olim Fran-
cie

Catalogus Authorum.

cia in comment. ad ius civil.
Augustinus Ariminenſis IC. Italus in addit. ad Angel. de maleficiis.
Henning. Arnſæus IC. Germ. de iur. Maieſt.
Ariſtoteles in Politicis.
Franciſc. Arius de bello:
Arnobius in tract. ad verſus gentes.
Arrianus Hiſtor. Antiq. in hiſtor. de geſtis Alexand. Magni.
Dominicus Arumeus IC. Profeſſor Ieneniſis ex diſcurſ. ad auream Bullam Carolinam.
Aſcanius Clemens IC. in tract. de patr. poteſt.
Io. Bapt. Aſinius IC. Italus in tract. Execut.
Athenæus in Dipſonoph.
Stephanus Auſerius IC. Italus in deciſ. Capell. Thoſ. & aliis.
D. Auguſtinus Epiſcopus Hipp. ex variis locis.
Anſonius Poeta Roman.
Ioannes Aventinus hiſtor. ex annal. Bojor.
Balthaſar Ayala de iur. & officiis bellicis.
Iacobus de Ayello IC. de iure ad hoc.
Iacob Ayſer IC. German. ex comment. ad L. ut vim, ff. de l. & iur.
Azo IC. Italus in ſumma iur. civil.
Joan. Azorius in Inſtitut. moralium.

B.

Gaspar Baetius IC. in tract. de decima præſt.
Franc. Balbus IC. Italus in tract. de præſcriptionib.
Hieron. Balbus Epiſcopus Gurtzens. de coronatione.
Franciſc. Balduinus IC. Gallus in comment. ad L. 12. Tab.
Baldus IC. ex comment. in ius civil. & Canon.
Joan Paulus Balzeranus IC. in tract. feudal.
Andreas Barbatia IC. Italus in conſil. & lecturis.
Claudius Bracheus IC. de verb. ſignif.
Bardellon IC. Italus in conſil.
Antonius Bardus IC. de tempore util. & contin.
Cæſar Baronius Cardinal. ex annal. Eccleſ.
Chriſtian. Barth. IC. Germ. Aſſeſſor Cameral. ex Tom. Beſcheyd vnd Urtheil des Keyſ. Cammerg.
Bartholus ex comment. in ius civil.
Bartholomæus Philippus in diſcurſ. de conſil.
M. Ant. Bauerius IC. Italus in tract. de mora.
Henricus Bavarius IC. in ſingularibus.
Guido de Bayſio IC. in comment. ad Decret.
Beatus Antonius IC. Ital. de Excommun.
Ludolph. de Bebenburg Epiſcopus Bambergeniſis de Iuribus Regni & de vet. Germ. Princ. zelo.
R. P. Martinus Becanus S. J. Theol. in Analyſ. Vet. & Nov. Teſtam.
Petrus à Beeck in hiſtorica deſcript. Aquisgran.
Jo. Georgius Bechtius IC. German. Advocat. Reipubl. Argent. de ſecurit. & ſalv. conduct.
Franciſc. Becius IC. Italus in conſil.
Ægidius Bellamera IC. in deciſion.
Retrus de Bellapertica IC. in comment. ad ius civil.

Robertus Bellarminus Cardinalis in Operib. controu.
Barthol. Bellenz. in Apoſtill. ad Barth.
Nicolaus Bellonus IC. Gallus in conſil.
Petrus Belluga in ſpecul. Princip.
Jacobus de Belviſo IC. Italus in tract. feudal. & aliis.
Petrinus Bellus ex tract. de re militar.
Antonius Benbonella de Godentiis in ſuſcitab. & pace Relig.
Benedictus Reinhardus IC. German. in different. iur. Sax. & Comm.
Tileman de Benignis auctor ſictus lib. 4. in ſyntagm. deciſ. Cameral.
Cornelius Bennicoſa IC. Italus in comm. ad inſtit. de Actionib.
Matth. Berlichius IC. Germ. conſul. præſt. ad conſtitut. Sax.
D. Bernhardus ex variis locis.
Auguſtinus Berous IC. Italus ex conſil.
Joan. Bertachinus IC. Italus ex Repertor. & aliis tractatib.
Barthol. Bertaſolius IC. Italus ex conſil.
Bernh. Bertram IC. Germ. de pace Relig.
Stephanus Bertrandus IC. in conſil.
Chriſtoph. Beſold. IC. Germ. Profeſſor Tubingenſ.
Angelus de Beſutiis IC. inter conſil. Zaf.
Nicol. Beſius IC. Germ. de pact. famil. illuſt.
Joach. Beuſt IC. Germ. in L. admonendi ff. de iure iur. & in comment. iur. civil.
Johannes Bidenbach IC. Germanus in quaſt. nobil.
Gabriel Biel Theol. German. Academ. Tubingenſ. Profeſſor.
Petrus Binsfeldius Theol. Suffragan. Trevirenſ. in tract. de injur. maleſ. & aliis.
Biretta IC. in conſil.
Biterolf. ex metro Germ. antiquis. de Principe Hen nibergeniſ.
Petrus Bizarus de bello Cypria.
M. Antonius Blancus IC. Italus in tract. de indi ciis.
Joan. Blancus IC. Italus in Epitom. Feudal.
Jo. Bapt. de S. Blaſio IC. in tract. de correlato.
Blondus Flavius in hiſtor. Rom. Pont.
Boccalin. de Pietra del Paragone in diſcurſ.
Verg. de Boccat. tract. de manutent. in poſſeſſ.
Henr. Bocer. IC. Germ. Profeſſ. Tubingenſ. Academ. ex volum. diſput.
Stephanus Bodeus IC. in comment. iur civil.
Joan. Bodinus IC. & Politicus de Republ.
Nicol. Boerius IC. Gallus in deciſ. & notis ad LL. Longobard.
Boethius in variis.
Henricus Boich IC. in comment. ad ius canon.
Joannes Bolognetus IC. Italus in comment. ad ius civil.
Ludovicus Bologninus IC. Italus ex comment. iur. civil.
Bernh. Bombinus IC. Italus in conſil.
Hippol. Bonacoſſa IC. Ital. in theſaur. commun. opin. & aliis.
Jac. Bonaudus IC. in paneg. poſt tract. jo. de terrarub.

Catalogus Authorum.

Catald. de Boncompagnis IC. Ital. inter consil. crim.
Anton. Bonfinius Histor. Vngar.
Ioan. Bonifacius IC. de furtis.
Benedictus Bonius IC. in tract. de censib.
Ioan. Borcholt IC. Germ. ex consil. & var. tract.
Camil. Borellus IC. Italus de praestant. Reg. & consil.
Matth. Bortius IC. Germ. de jure maiest. inter discurs. Arum. vol. 1.
AEgid. Bossius IC. Italus pract.
Ioan. Boterus Italus de illust. stat. & Polit. & allgem. meine Weltbeschreibung.
Ioannes Botta IC. Italus in consil.
Matth. Boyf. IC. in addit. ad tract. Bapt. de S. Blas.
R. P. Christophorus Boverus S. l. Theolog. in antiquit. Fuldens.
Thomas Bozius de statu Italiae.
Venceslaus Brack. IC. Germ. in tract. de Term. Iuris.
Rudolph Brand IC. Germ. disput. de Except.
Cornelius Petr. Brederodius IC. Germ. in tract. Appellat.
Henricus Breuleus in compend. milit. togat. & armat.
Barnabas Brissonus IC. in Lex. & in appendice praetermiss. verbor.
Hieron. Bruckner IC. Germanus in aadit. ad decis. Gerhard. Maynard.
Ioannes Brunnick IC. Germ. de homagio subjectivo.
Henricus Brunnius IC. Germ. disput. de variis universitat. speciebus.
Albertus Brunus IC. Italus in tract. de Augment. & in consil.
Conradus Brunus IC. Germ. in tract. de legation.
Caspar Brusch. ex Chronolog. Histor. Monast. Germ.
Mich. Buchinger Theolog. in Histor. Eccles.
Guilhelmus Budaus IC. Gallus ex comment. jur. civil.
Bulgarus IC. in comment. ad jus Civil.
Jacob. Boulinc IC. in Rep. L. Capitalium ff. de pœnis.
Henricus Buntingus Histor. Germanus in Brunf. & Luneburg. Chron.
Georg. Adelbertus Burckhard IC. Germ. Reipubl. Norica consil. in append. comment. Valent. Voltz. ad L. Cornel. de sicc.
Franc. Burchart Germ. ex Freystellung.
Franc. Bursatus IC. Italus in consil.
Paul. Busius IC. Germ. de Republ.
Hier. Butigell. IC. Italus in comment. ad jus Civil.
Jacobus Butrigarius IC. Italus in comment. jur. Civil.
Ant. de Butrio IC. Italus in comment. ad jus Canon.
Gerlac. Buxdorff IC. Germ. ex dissert. ad auream Bullam.
Abraham Bzovius continuator Annal. Baronii.

C.

Caspar Caballinus IC. Gallus in milleloq.
Georgius Cabedo IC. Hispanus in decisionib.
Vincentius Cabotius IC. Gallus disput. de jure publ.
Joann. Bapt. Caccialupus IC. Italus in tract. Feudal. & comment. jur. civil.
Cælius Rhodiginus in variis lectionib.
Bartol. Capolla IC. Italus ex comment. jur. Civil.
Hieron. de Cavallis IC. Hispanus in specul. commun. opin.
Hier. Cagnol. IC. Gallus ex comment. jur. civil.
Marcellus Cala IC. Italus in tract. de modo articuland.
Cajetanus Theolog. in comment. ad quæst. D. Thom. de Aquino.
Apoll. de Cald. in discurs. super tract. Boteri Della Ragione di stato.
Caspar de Calderinis IC. Italus in consil. de jure Patronat.
Petrus Calefatus IC. Italus in tract. de Equest. dignitat.
Ambrosius Calepinus in Lexico.
Vitalis de Cambanis IC. Italus in tract. clausular.
Philipp. Camerarius IC. Germ. ex meditat. Histor. & tract. Feud.
Joan. Camman IC. Germ. ex disput. de Regal.
Thomas Cambigius IC. in tract. de Testib.
Nicolaus Camuratus ant. scriptor. in Epist.
Anton. de Canario IC. Italus in tract. de insinuat.
Henricus Canisius IC. Germ. Profess. Ingolstadiensis in Instit. jur. canon.
Joann. Anton. Cannetius IC. in Extravag. Canoniero Italus del Introduz alla polit.
Claudius Cantuuncula IC. in consil.
Copicius IC. Italus ex investitura Feud. & decis.
Scipio Capicius IC. Italus in addit. ad decis. patern.
Petr. Dominicus Capiferreus IC. Italus in tract. de Numer. Testium intest. requisit.
Benedict. Capra IC. in conclus.
Carolus Magnus Imp. ex Capitularib.
Vincent. Carotius IC. Italus in tractat. de oblationibus & aliis diversis.
Horatius Carpanus IC. Italus ad Italus, Mediolan.
Ludovicus Carrerius IC. in pract. criminal.
Otho Casman. IC. Germanus in Vita polit.
Cassadorus IC. Italus in decisionib.
Cassiodorus ex lib. varior. & Epist.
Caroli IV. Imp. aurea Bulla.
Guilhelmus Cassiodorus in Titul. de constitut. decis.
Restarus Castaldus IC. de Imperat.
Paul. de Castro IC. Italus ex comment. jur. civil. & consil.
Alphonsus de Castro de justa heretic. punit.
Cataldinus IC. Italus de Syndicatu.
Catullus Poeta.
Bogninus Cavalcanus IC. Italus in decis. & tract. Test.
Martinus de Cazariis IC. in tract. de pace & confæd.
Geor-

Catalogus Authorum.

Georgius Codinus comment. de official. Palat. Constant.
 Georg. Cedrenus Histor. Græcus.
 N. Cerola IC. in praxi Episcopali.
 Joan. Cephalus IC. Italus in consil.
 Mich. de Ceseno in lib. ad Reg. Rom. & Princip. Alem.
 Laonicus Chalcondylas de rebus Turcicis.
 Joan. Charion histor. Germ. in Chron.
 Ludov. Charondas IC. Gallus in tract. feudal.
 Chassand IC. Italus in decis. de jur. Patron.
 Barthol. Cassan. IC. Gallus ex consuet. Burgund.
 Jacob. Chifletius Gallus in descrip. Vesuntione.
 Julius à Chokier IC. German. in Thesaur. Politic.
 Erasmus à Chokier IC. German. in Epist. dedicat. ad Tract. de Advocatiis feudalibus.
 Renatus Choppinus IC. Gallus ex comment. de Gall. consuet. & domatio, & sacra politia.
 Bermundus Chorer IC. in tract. de publ. concub.
 D. Chrysost. Episc. in Psalmos David.
 Nathan Chytraeus in histor. Saxon.
 M. T. Cicero ex variis.
 Joan. de Cirier IC. in tract. de primogenitur.
 Nicol. Cisnerus IC. Germ. Assessor Cameralis in dis- fert. de Henrico Luẓelburg.
 Paulus de Citadinis IC. Italus Prof. quondam Fribur- gensis in tract. de jure Patronat.
 Francisc. de Claperius IC. Gallus in centur. cons. Fi- scal.
 Arnold. Clapmar. IC. Prof. Altorff. Politic. de ar- can. Rerump.
 Julius Clarus IC. Hispanus ex lib. sentent.
 Angelus de Clavasio in summa.
 Claudianus Poeta Romanus de Honorii consul.
 D. Clemens ex lib. recognit.
 Clemens Alexandrinus in lib. Stromat.
 Ascanius Clemens in tract. de patr. potest. effect.
 Andreas Cludius IC. German. in tract. de jure se- quest.
 Joach. Cluten IC. Germ. Professor Academ. Ar- gent.
 R. P. Jodocus Coccius S. I. Theologus in Vita Dagober- ti Regis Franc.
 Anton. Coler IC. Germ. de Imp. Rom.
 Joan. Coler IC. de Alimentis.
 Matth. Coler IC. Germ. in consil.
 Hippol. à Collibus IC. Germ. de increm. Urb.
 Philip. Cominaeus Histor. Gall.
 Jac. Concenatius IC. in quest. jur. singular.
 Connanus IC. Gallus ex comment. jur. civil.
 Conrad. in Abbas Vrspergensis chron.
 Franc. Consciens Decanus IC. in comment. ad jus ca- non.
 Anton. Contius IC. Gallus in Feudali tract.
 Hermannus Contractus Monach. S. Galli in chron.
 Joannes Corasius IC. Gallus in comment. ad jus ci- vil.
 Ant. Maria Coratius IC. Italus in tract. de com- muni opin.
 Corduba IC. Italus in comment. ad jus civil.
 Aurelius Corbulus IC. de jure Emphyteut.

Barnabas Cornazanus IC. in decis. Lucens.
 Petr. Philip. Corneus IC. ex consil.
 Anton. Corsetus IC. Italus in tract. de potest. Reg.
 Rainaldus Corsicus IC. in addit. ad consil. olrad.
 Petrus de Corro IC. in comment. Feudal.
 Emanuel Costa IC. Italus in comment. jur. civil. & tract. de jur. & fact. ignor.
 Sebast. Costalius IC. in comment. ad jus civil.
 Claud. Coterinus de jur. & Privilegiis milit.
 Ernestus Cothman. IC. Germ. in consil.
 Catellianus Cotta IC. Italus in Memorabil.
 Annibal Crantius IC. Italus in quest. pro Duce Ve- net.
 Joan. Crato Cancell. Imp. in Epist. dedicat. ad Rudolph. II. Imp. præfixa hist. Dubrav.
 Aymo Cravetta IC. ex consil.
 Martinus Cromer. Historicus in histor. Polon.
 Joan. Crotus IC. Italus in comment. ad jus civil.
 Joan. Cruceus IC. Gallus in comment. ad cod.
 Mart. Crusius Prof. Ling. Græcæ Tubing. ex Annal. Guevic.
 Quirinus Cubach IC. Germ. in Iurisp. Germano- publ.
 Hieron. Cucalon IC. Italus in addit. ad lectu. Decis.
 Ant. Cuichus IC. Italus in instit. jur. can.
 Jacob. Cucacius IC. Gallus ex usib. Feud.
 Franc. Cumanus IC. Italus in comment. jur. ci- vil.
 Raphael Cumanus IC. Italus in consil.
 Guilhelm. de Cuneo IC. Italus in comment. ad jus civil.
 Matth. Cuno IC. Germ. in tract. de pact.
 R. P. Adam Cuntzen S. I. Theol. in Polit.
 Joachimus Cureus in Annal. Siles.
 Francisc. Curtius IC. Italus ex tract. Feudal.
 Francisc. Curtius Junior IC. Italus in consil.
 Luchinus de Curte IC. in allegat. pro communi. ter. sanct.
 Orlandas de Curte IC. inter consil. calcan.
 Rochus de Curte IC. Italus de jure Patronat.
 Joann. Cuspinianus in Vita car. magn. & car. calv.
 Cynus IC. Italus in lectur. jur. civil.

D.

Andr. Dalner IC. Germ. de jure patronat.
 Jodocus Damhouder IC. Germ. ex pract. crim.
 Lambertus Danaus in solit. Christian.
 Hardevicus Dasselius IC. Germ. in tract. de divid. & individ.
 David Rex & Propheta in Psalmis.
 Joan. Dauth IC. Germ. in hypotypos. contra Knichen & ex in aliis tract.
 Tiber. Decianus IC. Italus ex pract. criminal.
 Philip. Decius IC. Italus in consil.
 Joannes Nicol. Delphinus IC. in tract. de jure Patro- natus.
 Democratus Philos. antiq.
 Demostenes orator Græcus in orationib.
 Petr. Denaisius IC. Germ. Assessor camer. de Iure Cameral.
 Joan. de Deo in tract. de doctrina Advocator.

Catalogus Authorum.

Hermanoëtius Detus IC. in comment. adjus. Civil.
Paulus Diaconus Histor. Lombard. addit. ad Eutrop.
de Vit. Imp.

Florez Diaz de Mena IC. Hispan. in quest. pract.

Menardus Diaz IC. Hispan. in Reg. juris.

Dictis Cretensis de bello Trojano.

Richardus Dietherus IC. Germ. in disput. de summa
sum. Imp. potest.

Sebast. Dieterich IC. Germ. Advocat. Suevo-Hallens.
disp. de Advocatia.

Conradus Diez Archid. Ferdinandi Secretarius in
Germ. Hist. Archiducum Austria.

Joan. Dilectus IC. in tract. de arte testand.

Vilhelm Dillichius Hist. Germ. in Chron. Brem.

Diodorus Siculus in Histor.

Richard Dietherus IC. Germ. in disput. de summa
Imp. potest.

Dodechinus Mariani Continuator in hist.

Dodechindus Abbas continuator Chron. Marian.
Scoti.

Domniſſo Presbyter & poeta antiquus in vita Comi-
tissæ Mathildis.

Hugo Donellus IC. Gallus in comment. jur. civil.

Georg Draudius in Sched. Reg. Agap. & Fürst. Tisch-
reden.

Matth. Dresser in Isagoge Hist. in hist. Rom.

Joann. Drezler IC. Germ. in Concordant. ad consil.
Beroi.

Carolus Degriffal in tract. Reg. Franc.

Francisc. Duarenus IC. Gallus in tract. feud. disput.
& aliis.

Ianus Dubravius in Hist. Bohem.

Petr. Duennas IC. in Reg.

Guilhelmus Durandus dict. Speculator IC. Italus in
specul.

Iacobus Durantus in lib. Varior.

Dynus IC. Italus in Reg. jur.

E.

Georg. de Ecclesiis IC. Italus inter consil. feudal.

Paulus de Eleazaris IC. in comment. jur. civil.

Eginhardus in vita Caroli Magni.

Eguinarius Baro IC. Gallus in comment. ad jus ci-
vil.

Acatus Enenckelius IC. Germ. Baro in Hohenbaim
in tract. de Privileg.

Arnoldus Engelbrecht IC. Germ. ex disquisit. de
jurisd. Imp.

Ennius Poeta antiquus.

Cyriacus Erbsen in der Sächsischen Chronick.

Petr. Eremita Italus in Cant. Ital.

VVaremundus ab Erenberg IC. ex Meditat. pro fa-
derib.

Ant. Eugenius IC. Italus in consil.

Euripides Poeta Græcus in supplic.

Eusebius in Histor. Eccles.

Georg. Everhardus IC. Germ. Profess. Ingolst. ex
consil.

Nicol. Everhardus senior IC. Germ. in Top. &
consil.

Ant. ab Exea IC. in tract. de pact.

Guilhelm. Eyfengrien Hist. Germ. in Chron. Spi-
rensi.

Mich. Eyzinger in Relat. Hist.

Aben Ezra in explicat. Veteris Testam.

F.

Ant. Faber IC. Gallus in comment. ad jus civil.

Joannes Faber IC. Gallus in comment. ad Institut. In-
stiniani.

Petr. Faber IC. Gallus de Reg. juris & lib. semest.

Andreas Fachinaus IC. Italus Prof. Ingolstadiensis in
constit. & lectur.

Ludovicus Fachsius IC. Germ. in consil.

Paulus Fagius in annotat. ad paraphr. Chaldaicam
Onkeli.

Joan. de Fantuca in comment. ad 4. lib. sententiar.

Prosper Farinacius IC. Rom. ex decis. & quest.

Henr. Farnesius de simulachro Reip.

Thomas Fastolus IC. Rom. in Opus decis.

Felinus Sandeus IC. Italus ex comment. jur. Can.

Joan. Ferrarius Montanus IC. Germ. in tract. feu-
dal.

Petr. Ferrariensis IC. Ital. in pract. de form. Libel-
lor.

Joan. Feraldus Gallus in tract. de Insign. Reg. Franc.
jur.

Berengarius Fernandus IC. in Repetit. jur. civil.

Thomas Ferratus IC. Italus in tract. Cautelar.

Æmilius Ferratus IC. in comment. ad jus ci-
vil.

Æmilius Ferretus IC. de justo & injusto bello.

Joan. Bapt. Ferretus IC. Italus in consil.

Arnoldus Ferron. IC. Gallus in consuet. Burdeg.

Remigius Feschius IC. Germ. ex dissert. de fæder.

Nicol. Festasius IC. Italus de AEstimo.

Ioan. Fichardus IC. Germanus Advocatus Francofur-
tensis in consil.

Florianus de S. Petro IC. Italus in comment. jur.
civil.

Diaz Ferrez IC. Hispan. in questionib.

Lucas Annaeus Florus hist. in hist. Roman.

Vbert. Foliet Italus in elogiis.

Petr. Foller. in addit. ad Marant. de ordine iudi-
cior.

Ortholphus Fomannus IC. Germ. in comment. iur.
civil.

Ioan. Petr. Fontanus IC. Germ. de pact. nuptial.

Joseph. Fontanellus IC. Italus inter consil. crimi-
nal.

Fontinus IC. in addit. ad Clement. Romani de jure-
jur.

Stephanus Forcatulus IC. Gallus in tract. feudal.

Guilhelm. Fornerius IC. in comment. feudal.

Rodolph. Fornerius Gallus rerum quotidianar.

Valentinus Forster IC. Germ. in tract. de success.

Iacob. de Franchis IC. Italus ex tract. feudal.

Vincent. de Franchis IC. Italus in decis.

Francisc. Cremonensis IC. Italus in singul.

Philip. Franc. IC. Italus in Lectur. jur. can.

Sebastian. Francus Hist. Germ. in Vita Caroli Cal-
vi.

Catalogus Authorum.

Valent. Francus IC. Germ. in tract. de fidejuf.
 Marin. Freccia IC. Italus ex tract. feud.
 Marq. Freher IC. Germ. Consiliarius Com. Palat. ex
 notis ad Andlau de Rom. Imp.
 Petr. Friderus Mindanus IC. Germ. de Process.
 Cam.
 Leonhard. Frizius IC. Germ. Syndic. Imp. Civitatis
 Gemund.
 Froissardus Hist. Gallic.
 Io. in. Bapt. Fulgosius IC. Italus in comment. ad jus
 Civil.
 Barth. Fumus Casista in aur. armilla.
 Paul. Fuscus Episcopus in singularib.

G.

Ant. Gabriel IC. in commun. opinion.
 Robertus Gaguinus Hist. Gall.
 Ant. Gail. IC. Assessor Camer. ex lib. obser. & aliis
 tract.
 Ant. Galeatius Malvensis IC. in consil.
 Claud. Galenus Medicus de differentiis pulsuum.
 Joan. Gallicus IC. inter consil. feudal.
 Joann. Gallus IC. in quest.
 Andreas Gambara IC. in tract. de offic. & potest.
 Legat.
 Ant. de Gamma IC. in decis.
 Garzias IC. Hispan. in tract. de Expens.
 Joann. Garzias de Nobilitate Hispan.
 Hieron. Garzon IC. in tract. de fæmin. ad feud. re-
 cip.
 Lancell. Gauliaula IC. Italus in comment. jur. ci-
 vil.
 Procop. Gazæus Sophista in comment. ad lib. Reg.
 Aul. Gellius ex noctib. Atticis.
 Joan. Gemelius IC. Germ. ex compend. jur. feud.
 Dom. de S. Geminiano IC. Italus in comment. jur.
 Canon.
 Alber. Gentilis IC. Germ. de jure belli.
 Scipio Gentilis IC. Germ. in tract. de jurisd.
 Iacobinus à S. Georgio IC. de Homagiis.
 Petr. Gerard. IC. in singul.
 Andreas Gerhardus IC. Germ. Consiliarius Saxoni-
 cus inter discurs. Arum.
 Joan. Goropius Becanus in Becceslanis.
 Christ. Gervold IC. German. Consiliarius Bava-
 ric.
 Hieron. Giachar IC. in addit. ad Clarum.
 Hier. Gigas IC. Italus ex tract. ad L. Majest. &
 aliis.
 Ludov. Gilhaus IC. Germanus in arb. iudic. & aliis.
 Petr. Gilkenius IC. Prof. & Consil. Herbipolens. ex
 comm. ad Cod. & de Vsup.
 Adrian. Gilmannus Auctor fictus ex decis. &
 Symphorem.
 Paul. Girlandus IC. Italus de sortilegiis.
 Bern. de Girand. in Histor. de Francia.
 Iustin. Goblerus IC. Germ. in Latin. ord. Polit. Ca-
 roli V.
 Rudol. Goclenius Germ. ex quest. Ethicis.
 Melchior Goldastus IC. & Polit. Principis Schaum-
 burg. Consil.

Godefridus Viterbiensis in Chron. Vnivers. quod
 Pantheon inscrips.
 Henningus Goden. IC. Germ. in consil.
 Joann. Gæddens IC. Germ. de contrab. stipul. & aliis
 tract.
 And. Gæchusius IC. Germ. ex discurs. Arum.
 Goffredus IC. Italus in comment. jur. can.
 Antonius Gometius in comment. jur. seu var. resolut.
 Balibasar Gomez. IC. in tract. de potest. in seipsum.
 Ludovicus Gomezius IC. Hispan. in comment. ad
 Instit.
 Joseph Gonzalez IC. in decis. variar. quest.
 Dionys. Gothofredus IC. Prof. Heidelberg. ex gloss. ad
 corp. civil.
 Gothofredus Antonius IC. Germ. in disput. feudal.
 Ant. Goveanus IC. Gallus ex lib. var. lect.
 Ludovicus Gozadinus IC. Italus in consil.
 Thomas Grammaticus IC. in decis.
 R. P. Ludovicus Granatensis Hispan. Ord. Prædicatorum
 meditat. orat. Domini.
 Jacob. de Graphiis in decis. cas. conscient.
 Carolus de Grassaliis Hist. Gall. de Regul. Franc.
 Jacob. de Grassis in decis. cas. conscient.
 Joan. de Grassis IC. in tract. de cessione iur.
 Achil. de Grassis in decis.
 Michael Grassus IC. in recept. sent.
 Hieron. Gratus IC. Italus in consil.
 Gregorius Magnus Papa ex Epistol.
 Gregor. Nazianzenus Theol. in Orat. de S. Athanasi.
 Gregorius Turonens. Histor. Gallicus.
 Ludovicus Grempius IC. Germ. in Analys. dialect.
 R. P. Christoph. Grenzinus S. l. Theol. Provincialis in
 Epist. ad Authorem script.
 R. P. Iacob. Gretserus S. l. Theolog. in vita S. Henrici
 II. Imp.
 Bernh. Grævus IC. Germ. ex conclus. ad Geilium.
 Paulus Grillandus IC. Italus ex summa criminali.
 Joan. Grimmus IC. Germ. in consil. illust. IC. & A-
 cadem.
 Hugo Grotius IC. Hist. German. de antiq. Bat.
 Ianus Gruterus in discurs. ad Tacitum.
 Joan. Gryphander IC. Germ. ex discurs. Arum.
 Alphonsus Guerrerius in Thesouro Christ. Religionis.
 Anton. de Guevara ex horologio Princip.
 Francis. Guiccardinus Historicus Italus in histor. Ital.
 Ludov. Guiccardinus in lib. rerum memorab.
 Guilhelm. Benedictus IC. Gall. in Rep. c. Raynutius.
 Francis. Guilimannus Histor. Germ. de antiquitat.
 Helvet.
 Cosmas Guisnier IC. Gallus in tract. super pragmat.
 Ludov.
 Georgius Gumpeltzheimer IC. Germ. diss. inter di-
 scurs. Arum.
 Gundissalvus de Villediege de Hereticis.
 Guntherus Ligurinus Poeta in vita Frider. Imp.
 Joan. Gutierrez IC. Hispanus in quest. canon.

H.

Leopoldus Hackelman IC. Germ. in diss. jur. Canon.
 Matthæus Hænonius IC. Germ. in diss. polit.
 Dionys. Halicarnassæus ex antiquit. Roman.
 Herm. Hamelman histor. in Olden. Chron.
 Gulielm. Hanneltonius IC. de jure feudal.

Catalogus Authorum.

Joan. Hannitius IC. in Rubr. ff. solut. matr.
 Constantinus Harmenopolus in Epit. jur. civil.
 Joan. Harnisch IC. Germ. ex discurs. Arum.
 Joan. Harprecht IC. Germ. Acad. Tubing. Profess. in
 comment. ad instit.
 P. Christ. Hartmannus Bibliothecarius Monast. Ein-
 sidlen nunc Præpositus ad S. Geroldum in an-
 nalib. ejusdem celeberrimum cænobii.
 Hart. Hartman IC. Germ. Consil. olim Palatino-Ele-
 ctoral. in observat. Cameral.
 Liborius Hattysen IC. Germ. in analys. feud.
 Hymo super Cantic. Moysis & Epist. ad Hebraeos.
 Petr. Heigius IC. Germ. ex quest.
 Stowvolick Helinschod in hist. Anglicana in Elisab.
 Christoph. Helvicus hist. Germ. in Theatr. hist.
 Hemmingius in Libell. de Conjugio.
 David Hepingk IC. Germ. ex dissert. de jure protect.
 Francis. Herculanus IC. Italus ex tract. de non offen.
 Anton. Hering IC. Dom. Comitum Oldenburg. Consi-
 liarius de Fidejussionib.
 Christoph. Herpfer IC. German. in præcept. polit.
 Pontus Heuter histor. Gallus in hist. rer. Burg.
 S. Hieronymus ex divers. operib.
 Hincmarus antiquus scriptor in Epistolis.
 Arnoldus Holstein IC. in tract. de privil. statutor.
 Homerus Poeta Græcus.
 Jo. Vincent. Hondedeus IC. Italus in consil.
 Phil. Honorius Polit. Italus in Thesaur. polit.
 Horatius Poeta.
 Frider. Hortleder IC. de Bello German.
 Sebast. Hornmoldus IC. Germ. in Repertor. sent. jur.
 Lambertus Hortensis de bello Germanico.
 Rudolph. Hospinianus de orig. & progress. Monach.
 & Templorum.
 Leo Hostiensis in Chronica.
 Nicolaus Hostiensis IC. Italus in summa jur. canon.
 Franc. Hotomannus IC. Gallus ex usib. Feud.
 Hubertus Thomas Leodius de origine Palat.
 Hugo Celsus in tract. de offi. quat. pralat. & in consil.
 Vigileus Hundius histor. Germ. in Metrop.
 Helfricus Vdalricus Hunnius IC. Germ. Prof. Acad.
 Gieß. in disput. de iuramento fidelitatis.
 Fridericus Husanus IC. Germ. in tract. de propriis
 hominib.

I.

Jamblichus de Mysteriis Aegyptior.
 Jason de Maino IC. Italus in comment. jur. civil.
 Joannes Igneus IC. Italus in comment. jur. civil.
 Joan. de Imola ex comment. jur. Can.
 Innocentius III. Papa ex comment. in jus Canonic.
 Joan. Intrigliolus IC. Italus de Feudis.
 Wilhelmus Iocher IC. Germanus Consiliarius Bava-
 ricus, relat. Donovverdane defensor. in tract.
 der Erinnerung.
 Paulus Iovius Episcopus Comensis ex histor.
 Joannes de Isconia IC. in tract. feudal.
 Andreas de Isernia IC. Italus de feud.
 Isocrates Græcus orator.
 Julius Caesar de bello Gallico.
 Melch. Iunius Orator. Prof. Argent. ex quest. politicis.
 Justinus histor. in Trogo.
 Juvenalis poeta in Satyris.

K.

Joan. Kahl IC. Germ. in Lexico.
 Bartholom. Keckerman. Polit. & Philosoph. Germ. ex
 System. polit.
 Adamus Keller IC. Germ. Consiliar. Austriacus de of-
 fic. Iuridico-polit.
 Rabbi David Kimhi in explicat. vet. Testam.
 Carolus à Kirchberg Canonicus Passaviens. Seren. Ar-
 chiducis Leopoldi consiliarius in doctiss. tract.
 de feud. ex provident.
 Herm. Kirchner IC. German. Profess.
 Laurentius Kirchhoff. IC. Germanus collector consil.
 var. ICtorum.
 Caspar Klock IC. Germ. in dissert. de contribut.
 Matth. Klockius IC. Monast. Salemitani Advocatus
 ex anticateg. contra Dn. Comites montis Sancti.
 Andr. Knichen IC. Germ. Saxon. de iure territor. &
 aliis tract.
 And. Kohl Germ. de servit. feudalib.
 Reinhardus Konig IC. Germ. disput. de majestat. &
 fæder.
 Joan. Koppen IC. Germ. in decis. quest.
 Henricus von Kortenbach in Ryth. German.
 Albertus Kranzius histor. in Metrop. & aliis.
 Iacob VVerner Killinger IC. Germ. de Ganerbiis ca-
 stror.
 VVilhelm. Kyriander IC. Germ. Syndicus Civit. Tre-
 virens. ex histor. de eadem.

L.

Laetantius Firm. ex tract. de ira Dei.
 Joan. Bapt. Laderchius IC. Italus in consil.
 Laertus de ius Philosophor.
 Conradus Lagus IC. Germ. in vita comparat. jur. ci-
 vil. & Sax.
 Casar Lambertinus IC. Italus in tract. de jure Pa-
 tronat.
 Joan. Steph. Lambertinus IC. Italus in comment. de
 contractib.
 Lambertus Schaffnaburgensis.
 Conrad. Lancellotus IC. Italus in templo Iudicum.
 Joan. Paulus Lancellotus IC. Italus in instit. jur. can.
 Lancellotus Gallus in comment. ad Tit. ff. de lib. &
 posth.
 Robertus Lancellotus IC. Ital. in tract. de attentatis.
 Bernhardus de Landriano IC. in addit. ad Panorm.
 Ioan. Langius in Epist. medendi.
 Thomas Lansius IC. Germ. in discurs. de Lege Regia.
 Lopus IC. Italus in allegat.
 Perez de Lara IC. Hispanus in tract. de Anniversar.
 Martinus Laudensis IC. Italus de considerat. & ex
 aliis tract.
 Hieron. de Laurentiis IC. in decision. Aven.
 VVolff. Lazius histor. Germ. Casareus de Migrat.
 gent. & Republ. Romanor.
 Albertus Leander Italus in descript. Ligur.
 Paulus de Leazarus IC. in comment. jur. Canon.
 Christoph. Lehman histor. Spirens.
 Caspar Leipolt IC. Germ. de Concurrent. Iurisdic.
 Leo magnus Theol. ex ferm. in natali Petr. & Paul.
 Leonclavius ex Pandect. Turcar.
 Ioan. Iacobus de Leon IC. inter consil. Bruni feudalisa.
 Elbertus Leoninus IC. Germ. in consil.

Catalogus Authorum.

- Joan. Iacob. de Leopardis IC. Italus inter consil. feudal. diversor.*
Valentinus Leuchter Theol. Darmst. ex tract. von Bündnissen.
Joan. de Lignano IC. Italus ex comment. jur. civil. & de Amicitia.
Fridericus Lindebrog Historicus Germ. in Histor. Archip. Brem. & aliis.
Erpold. Lindenbruch in Chron. de gestis à Carolo Magno.
Iustus Lipsius ex Polit. & de Civil. doctrina.
Titus Livius histor. Roman.
Loarez IC. Hispanus in respons. super oppido Mula.
Sigismundus Löffreus IC. Italus in consil.
Joan. Longovallus IC. in tract. de iurisdicte.
Gregor. Lopez IC. Hispan. in comment. ad LL. Hisp. & alius tract.
Lorhardus de verb. apod.
Petrus Loriotus IC. in comment. jur. civil. & aliis.
Nicol. Loscus IC. Italus in tract. de iure universis.
Renatus de Losing de increment. Imper.
Alexander Loss IC. in addit. ad Barthol.
Lucanus poeta antiq. de bell. civil.
Luitprandus Diaconus Ticinens. in sua histor.
Joannes Lupus IC. in tract. de just. & jur. obtent. & reten.
Joann. Lydius in glossis latino-Barb. junctis Nicol. Clemang. operibus.
Nicol. de Lyra Theol. in ferm. sacris.
Thom. Lyrer Histor. Germ. in antiq. chronica.

M.

Nicol. Machiavellus ex disput. de Republ.
Macrobius ex lib. Saturnal.
Gregorius de Magalotius IC. in tract. de salvoconduet.
Petr. Dominicus Magdalenus Capiferreus IC. Italus in tract. de num. Testium in Testam. requisitor.
Julius Magenhorst in comment. ad ordinat. Cam. Spirens.
Aegydius Magister IC. in tract. de Regal.
Ioh. Bapt. Magnius IC. Italus de recta patrocini. rat. & decisi. Lucens.
Simon Majolus Episcopus Canicular. dier.
Joan. Major Theol. in comment. in 4. Sententiar.
Philip. Maister ex specul. Notarior.
Gulielm. Majus in Polemographia Berg.
Albericus de Maletis IC. in comment. de Testib.
Celsus Mancinus Ravennas in tract. de jure Principatum.
Vincentius Mancius IC. Italus in tract. de Tutel.
Iacob. Mandellus IC. Italus in consil.
Horatius Mandosius IC. Italus in addit. ad consil. Belloni.
Quintilianus Mandosius IC. Italus in addit. ad consil. Lud. Roman.
Marcus Manilius Poeta ex lib. Astron.
Francisc. Mantica Card. de tacit. & ambig. Convent.
Marcus Mantua IC. Italus in consil.
Paulus Manutius Venetus in Apophtheg.
Robertus Maranta IC. Italus de ord. judicior.
Nonius Marcellus in hist. Rom.
Iacob. Marchisell. IC. Italus in Sylva quest. pract.
- Theodorus Marcilius IC. in comment. ad L. 12. Tabular.*
Francisc. Marcus IC. Gallus in decisionib.
Thomas de Marinis IC. in tract. feudal.
Philip. de Marnix in resol. quest. polit.
Ludovicus Marotus IC. in consil.
Marsilius Patavinus in defensore pacis publ.
Hippol. de Marsiliis IC. Italus in singularibus.
Marta IC. Neapol. de iurisdicte.
Martialis Poeta.
Franciscus Marzarius IC. in consil.
Ioseph. Mascardus Episcopus in tract. de Probationibus.
Alderanus Mascardus IC. Italus de general. stat. interp.
Ant. de Massa Galefius IC. Italus in form. Cameral. obligat.
Garsias Mastril. IC. Hisp. in tract. de Magistratib.
Mastrillus IC. in decis.
Masuerius IC. Gallus in pract. civil.
Matth. Matheslanus IC. in singular.
Petrus Mathiensis de L. hist. de Franc. narrat.
Thom. Maullius IC. Germ. de Homag.
Gerardus Mazolius IC. in consil.
Sebast. Medices IC. Italus in tract. de casib. fortuit.
Henricus Meibomius, Germ. in chron. Riddagshus.
Joan. Meichsner. IC. Germ. ex decis. Cam.
Martinus Meyer IC. Germ. Cancellarius Moguntinus in Epistola ad Aeneam Sylvium.
Otho Melander IC. Germ. Consil. Casareus in Idea stud. politici.
Iac. Menochius IC. Italus Prof. Pataviens. Auctoris praeceptor honorandus ex tractat. & consil.
Joan. Menzer IC. in carm. Germ. cujus inscrip. das glücklichste Schiff von Zürich.
Emanuel Meteranus histor. Belg.
Joan. Meursius, in glossar. Græco-Barb.
Iac. Mycillus IC. Germ. Cancellarius Comitum Hohenloens. in consil. Chomberg contra Limpurg.
Francisc. Milanensis IC. Italus in decisionib.
Anton. Milissa in sermonib.
Joan. Thomas Minadous IC. in consil.
Christ. Mingius IC. Germ. de superior. territorii.
Joan. Monachus IC. Germ. Acad. Lipsiensis Professor Prim. in comment. ad jus Canon.
Ant. Monachus Melyt ex locis commun.
Alphon. Moditius IC. ex comment. instit.
Etherius Mohr IC. Germ. disput. de iurisdicte.
Georgius Mohr IC. Germ. Consil. Austriacus Venipontanus in tract. de jure venand.
Ludovicus Molina Hispan. Theolog. in tract. de iustitia & jur.
Ludovicus Molina IC. Hispanus de Hispanor. primogenitur.
Carolus Molinaus IC. Gallus in comment. ad consuet. Paris. & alius tract. de Monarch. Francie.
Daniel Moller IC. Germ. in comment. ad const. Saxon. & Semest. libris.
Moller de fide heret. servanda.
Petrus Monchada IC. Ital. in addit. ad comment. jur. Gozadini.
Monet. tract. de decim.

Catalogus Authorum.

Joan. Philippus Montpelius IC. Italus in consil.
 Alphonsus Mont. IC. Hispanus in comment. ad LL.
 Hispan.
 Paulus Montanus IC. in tract. de tutel.
 Petrus Montaigne in tract. de Parlament.
 Paulus de Monte Pico IC. Italus in comment. ad jus
 civil.
 Petrus de Monte in tract. de Monarchia concil.
 Fabianus de Monte IC. de emptione & vendit.
 Hieron. de Monte IC. Italus in tract. fin. regund.
 Martinus Monterus IC. in decis. Aragon.
 Ioan. Maria Monticellus IC. in tract. de testib.
 Sebastian. Monticulus IC. in tract. de vend. hered.
 Petrus August. Morla IC. Hispan. in empor. quest.
 Nicolaus Moronus Iur. Cons. Italus in tract. de fid.
 treug. & pace.
 Thom. Morus IC. Anglia Cancellar. ex Utopia.
 Petrus Mosellanus in notis ad Aul. Gellium.
 Nicol. Mozius IC. ex tract. feud.
 Sebast. Munsterus in Cosmographia.
 Ioan. Bernardinus Muscatellus IC. Italus in pract. si-
 de juss.
 Barthol. Musculus IC. Germ. de success. convent.
 Hier. Muscornus IC. de jurisdic.
 Huldricus Mutius in Chron. Germ.
 Lud. Myler. IC. Germ. Dn. Com. Oetingens. Cancellar.
 ex disput. de Advocat.
 Ioach. Mynsinger IC. Germ. Cancellar. Brunsv. ex ob-
 servat.

N.

Nicolaus de Neapolis IC. Italus in tract. feudal.
 Alex. Nevius IC. in systemat. Iuris.
 Marcus Anton. Natta IC. Italus in consil.
 Ioan. Nauclerus Hist. Germ. ex Chronica.
 Antonius Negusantius IC. de pignorib. & hypoth.
 Nellus in tract. de Bannitus.
 Nepos de monte Albano IC. in tract. de testib.
 Nevizanus IC. Italus ex sylvanupt.
 Alex. de Nevo IC. in consil.
 Joan. Nicasius IC. Italus ex inst. juris.
 Christoph. de Nicellus IC. in cons. feudal.
 Nicephorus Gregoras ex hist. ecclesiast.
 Nicetas Aconitanus in histor. Bizantin.
 Theodorus à Niem de Privileg. & jur. Imperii.
 Joann. Nigerdinus IC. Germ. in disput. ad inst.
 Iosias Nolden IC. Germ. de statu nobilium civil.
 Sienr della Nove, En les discours politiques & mili-
 taires.

O.

Georg. Obrecht. IC. Germ. Prof. Argent. de defens.
 necess.
 VVilhelmus Ocamus Theol. in Dialog.
 Odo Abbas Cluniacens. de translat. S. Martini ad
 Falconem Comitem Andegavens.
 Sfortia Oddo IC. Italus in tract. de restitut. & cons.
 Laurentius Ohm IC. German. in tract. de jure Epi-
 scop.
 Olans magnus Episcopus in histor. Gotth.

Joan. Oldendorpius IC. Germ. ex formul. action. &
 aliis.
 Antonius Olibanus IC. de actionib.
 Conradus Oleman IC. Germ. in Antinom. juris
 feudal.
 Seraphinus Olivarius IC. in decisionib.
 Otradius de Ponte IC. Italus in consil.
 Origenes Theolog. ex Epist. ad Roman.
 Iacobus Orleshaus. IC. ex respons. an extant. mase.
 fam. exclud.
 Daniel Otto IC. Germ. Dn. Comitum de Hobenloe,
 nunc Baronum de Geroltzeck Consil. de jure
 publ. Imperii.
 Otho Episcopus Frisingens. Hist. Germ.
 Ovidius Naso Poeta ex variis locis.

P.

Fulvius Pactianus IC. Italus de probationib..
 Iulius Pacius IC. Gallus Prof. Heidelbergens. Academ.
 in comment. jur. civil.
 Gabriel Paleottus Archiepiscopus Bononiens. de sacri
 consist. consultat.
 Matth. Palmerius in Chron.
 D. Guido Pancirola Prof. Patav. IC. Italus insignis
 Authoris Præceptor honorandus in comment.
 ad notiz. Orient. & consil.
 Henricus Panthaleon Germ. in tract. de viris illust.
 Onuphrius Panvinus de comit. Imper.
 Guido Papa IC. Gallus ex decis. & consil.
 Ferrerius Papponius IC. Gallus in Arrestis Gall.
 Guilh. Paradisus Historicus Gall. in Annal. Bur-
 gund.
 Joannes de Parisiis in tract. de regal. & papal. po-
 test.
 Petrus Paulus Parisius IC. Italus ex consil.
 Parladorius IC. in tract. rer. quotidian.
 Petrus Pascalius de Legatis.
 Nicolaus de Passeribus IC. in tract. de privat. script.
 Paterculus Hist. Rom.
 S. Paulus Apostol. ex Epistol.
 Tobias Pauernmeister IC. Germ. de jurid.
 Pausanias in Eliadis.
 Joan. Francisc. de Pavinis IC. Italus de offic. & potest.
 capit. sede vacant.
 Petrus Peccius IC. Germ. in tract. de Eccles. adifi-
 cand. & aliis.
 Ascon. Pedianus in comment. Ciceronis de divina-
 tione.
 Achilles Petrocha IC. Italus in consil.
 Ludovicus Peguerus IC. Italus in decis. criminal.
 Lucas de Penna IC. Gallus ex comment. in Cod.
 M. Anton. Peregrinus IC. de jure Fisci & Consil.
 Benedictus Pererius. Philosoph. ex comment. in Phy-
 sicam.
 Guilhelm. de Perno IC. in tractat. Feudal.
 AEmilius Perottus IC. Italus in comment. ad tit. ff.
 de liber. & posth.
 Francisc. Personalis IC. Germ. in quest.
 Florianus de S. Petro IC. in comment. ad jus civil.
 Achilles Personalis IC. in tract. de adipiscend. pos-
 sess.

Catalogus Authorum.

Petr. Anton. de Petra in tract. de potest. princip.
Henricus Petreus IC. Germ. Brunovicenf. ex tract. de Monaster.
Anton. de Petrucio IC. Italus in comment. jur. civil.
Francisc. Pfeil IC. Germ. ex consil.
Iulius Pflug Episcopus Naumburgens. in Repl. contra Elect. Saxon.
Nicolaus Pfochius IC. Germ. Consil. & Prof. Herbip. de Regal.
Phonatus, lib. ΕΙ ΤΗ ΜΕΩΝ ΟΥΤΕΩΣ.
Philippus Bergomensis in supplem. histor. Antonin.
Anton. Piaggius IC. Italus in tract. de Tutor. & Curator.
Anton. Pichardus IC. in comment. ad inst. Iustin.
Valer. Pierius ex hieroglyph.
Pileus IC. antiq. in quaest. divers.
Pindarus Poeta graecus.
Arius Pinellus IC. in tract. de bonis matern.
Virgil. Pingizer. IC. Germ. in quaest. Sax.
Reinerus de Pisis in summa verb. obedientia.
Guerrinus Piso IC. in tract. feudal.
Hartm. Pistor. IC. Germ. in quaest. jur.
Simo. Pistor. IC. Germ. in consil.
Modestinus Pistor. IC. Germanus in consil.
Petr. Pithæus IC. Gallus in notis Mosaicis.
Petrus à Placa IC. in tract. de delict.
Max. Planud. in AEsopi vita.
Joan. de Platea IC. Italus ex comment. jur. civil.
Francisc. de Plato IC. Italus de excommun.
Plautus in Comæd.
Gemistus Pletho in Histor. de rebus Graecor. Persar.
Plinius in hist. natur.
Plinius Iunior in panegy.
Joan. Bapt. Plotus IC. Italus in comment. iur. civil.
Plutarchus ex variis.
Petrus de Podio IC. Italus inter consil. Feder. Senens.
Lancelotus Politus IC. Italus in tract. de substitut.
Asinius Pollio Roman. in dictis ad Iul. Caesar.
Julius Pollux ex lib. Onomast.
Polienus in lib. stratagem.
Polybius Histor. Roman.
Poncetius IC. in tract. de jure municip.
Io. Bapt. Pontanus IC. in tract. de spoliis.
Joan. Iovianus Pontanus Italus in lib. de liberalitate.
Amadeus de Ponte IC. Gallus in consil. annex. decis. Thessauri.
Christophorus Portius IC. in comment. ad institut. Iustin.
Jac. Philipp. Portius IC. Italus in consil.
Simon de Pratis IC. Italus in consil. & tract. ult. volunt.
Pandulph. Prataus IC. Gallus in Lexic.
Joan. de Prato IC. comment. jur. civil.
Petrus Premus IC. Italus in tract. de securit. promiss.
Frider. Prenninger IC. Germ. Advocatus Rotenburgo-Tuberanus.
Andreas Presbyter in Chron. Bavar.
Procopius de bello Gothico.
Proclus in comment. in Alcibiad.
Propertius Poeta.

Prosper Aquitanicus in tract. de vocation. gent.
Frider. Pruckman. IC. Germ. Consiliar. Elect. Brandenburg. in tract. de Regal. & consil.
Psellus ex lib. de daemonibus.
Francisc. Purpuratus IC. Italus in consil.
Paris de Puteo IC. Italus in tract. de Syndicat. & redint. Feud.
Jac. Puteus Cardinalis in decisionib.
Pyrrhus Englebertus IC. Gallus in consuet. Aurel.
Ioan. Pyrrhus IC. Gallus in consuet. Aurelian.

Q

Anton. Quetta IC. in consil.
Quintilianus ex institut. orator.

R

Radovicus Histor. rebus de gestis Frider. Imp.
Jac. Ravardus IC. ex comment. Civilibus.
Arnoldus Raiger IC. Germ. in Repert. juris.
Joan. Reinardus in comment. Feudi.
Petrus Ramus Gall. in scholiis ad Metaphys.
And. Rauchbar. IC. German. in quaest. jur.
Alexand. Raudens. IC. de Analog. & ex consil.
Petrus de Ravenna IC. Italus in tract. feudal.
Joan. Rainaudus IC. Italus in tract. feudal.
Petr. Rebuffus IC. Gall. ex variis.
Joan. Redin. IC. Gall. in tract. de majestate Principis.
Guilhelmus Redoanus IC. in tract. de reb. Eccles. non alienand.
Laurentus Reichruein in form. supplicat. cameral.
Theod. Reinking IC. German. de Regim. sacul. & Eccles.
Reinerus Reineccius in hist. Annal. Franc.
Henningus Rennemannus IC. Germ. disp. jurispr. Iustin.
Iustus Reuber IC. Germ. in tract. de Testib.
Nicol. Reusner. IC. Prof. Laugingens. ex consil. ac decis.
Rhegino Abbas Primienfis, in chron.
Beatus Rhenanus Histor. Germ. in descript. Germ.
Gregorius Richter Germ. in axiom. Histor.
Jac. Rickius IC. German. de proba aqua frigid.
Rimigindus Presbyter in lit. sub Lud. Pio Imp. script.
Hippolytus Riminaldus IC. Italus in consil.
Jac. Riminaldus IC. Italus in consil.
Jac. Riminaldus Iunior. IC. Italus in consil.
Francis. Ripa IC. Italus ex comment. jur. civil.
Conradus Rittershusius IC. Germ. Prof. Altorfensis de feud. ex comment. ad Salvianum.
Wilhelm. Rodingus IC. Germ. in Pandect. Cameral.
Roffredus Beneventanus IC. Italus in form. Libell.
Roffredus Beneventanus IC. ex praxi jur. Pontifici.
Petrus Rogemorter in sermon. politicis.
Bartholomæus Romuleus IC. in comment. jur. civil.
Ronchegall. IC. Italus ex comment. jur. civil.
Gerardus de Roo Archiducis Ferdinandi Bibliothecarius in histor. Archid. Austrie.
Albericus de Rosate IC. Italus in comm. jur. civil.

Catalogus Authorum.

Ant. de Rosellis IC. Italus in tract. de potest. Imp. & sup.
 Henricus Rosenthal IC. Advocatus Camer. de Feudis.
 Herm. Esaias Rosenkorn in pract. forens. Cameral.
 Francisc. de Rosier Histor. Gallus in Stemm. Lotharing.
 Joannes Rosinus ex antiquit. Roman.
 Petrus Royzius IC. in decis.
 Flaminius de Rubens IC. Ital. in consil.
 Hieron. Rubens in Hist. Ital. & Raven.
 Ant. Rubens IC. Ital. in consil.
 Nicol. Rucker IC. Germ. inter consil. cantuuncul.
 Joan. Rudinger IC. Germ. in observat. pract.
 Ruffinus Histor. antiq. in Historia sacra.
 Carolus Ruinus IC. Ital. ex consil.
 Rutger. Ruland IC. Germ. de commission.
 Mart. Rumelin IC. Germ. Profess. Tubing. ex comment. ad A. B.

S.

Cato Saccus IC. Italus in comment. ad jus civil.
 Anton. Sabellicus Hist. Italus in Ennead.
 Marius Salamanius IC. Italus ex Rep. L. ut uniff. de l. & l.
 Barth. Salicetus IC. Italus ex Lecturis & Consil.
 Salvianus Massiliensis de providentia Dei.
 Crisp. Salustius Histor. de bello Jugurth.
 R. P. Sanchez S. I. Theolog. Hispanus in comment. quadragesimalib.
 Ioan. Sarisberiensis ex Policrat.
 Joseph. Scaliger Italus in diversis.
 Caspar VVilhelm Scipio IC. Germ. in decij. Cam.
 Marianus Scotus in chron.
 Simon Schar dius IC. Germ. in Lexico lurid.
 Frid. Schenck Baro à Tautenberg in comment. Feudal.
 Ioach. Schlepliz. IC. Germ. in comment ad promp. jur. Klammer.
 Caspar Schiferdecker IC. Germ. in disput. forensib.
 Joan. Schleidanus Hist. Germ.
 Joan. Schneidevvin IC. Germ. in tract. Feud.
 Guerro Pison Soaccius IC. Italus in pralud. Feud.
 Barthol. Schobinger IC. Germ. de S. Gallo in Parenthesis.
 Georg. Schœnborn IC. ex Lib. Politicor.
 Fridericus Schot IC. Italus in consil.
 Ludolph. Schrader IC. Germ. de Feud.
 Jac. Schultes IC. Germ. in loc. commun. Bruner. à Sole.
 Joannes Schulter IC. Germ. Cancellar. Ducis VVirtemb. & tandem Syndicus Suevo-Hallensis ex consil.
 Hieron. Schurpff. IC. Germ. ex consil.
 Christophorus Schuvanman IC. Germ. de Processib. Camer.
 Frider. de Senis IC. Italus in consil.
 Claudius Seyfel IC. Gallus de Feud.
 Joan. Sichardus IC. Germ. in consil. & li. vet. Iurisp.
 Sigismundus Baro Herbersteinus in Hist. rer. Moscoviticar.

Singoldus de Homodeis IC. Italus ex consil.
 Carolus Sigonius Italus de Regn. Ital.
 Silius Italicus Poeta.
 Jac. Simanca in tract. de Republ.
 Regnerus Sixtinus IC. Germ. ex tract. de Regalibus.
 Emanuel Soarez IC. Hisp. in Thesaur. Commun. Opin.
 Bartol. Socinus IC. Italus Prof. Senens. ex tract. & consil.
 Anton. Sola IC. Gall. in constit. Sabaudie.
 Brunorius à Sole IC. Italus in addit. ad Felin.
 Francisc. Sonsbeck IC. in tract. feud.
 Everhardus Speckhan IC. Germ. in quest. jur. divis.
 Iac. Spiegelius IC. Germ. in Lexico lurid.
 Sebast. Stelbag IC. Germ. in consil. de jure braxand. Cervisiam.
 Benevenutus Stracha IC. Italus in tract. de Mercat.
 Iac. Streit IC. Germ. Prof. Academ. Friburgens. Authoris Præceptor honorandus in consil. manuscript.
 Christoph Sturtz IC. German. in Reg. jur. civil.
 Joann. Petr. Surdus ex consil. decis. & tract. de Aliment.
 M. Ant. Surgens IC. Italus de præfect. prætor.
 Marquardus à Susannis IC. Italus in tract. de Iudais.
 Ludov. Schuvartzmayer IC. Germ. Consil. Casareus.

T.

Sebastian. Tennagel in veter. monument. pro Gregor. 7.
 Publ. Terentius in Comed.
 Themistius in orat. de Amicit.
 Theodoricus Ostro-Gothorum Rex in Epistola ad Clodoveum F. R. dato.
 Theophilus ex institut. juris.
 Anton. Thesaurus IC. Sabaudus in decis.
 Thesaurus Iunior IC. Italus in addit. ad decis. patern.
 Aegidius Thomatius IC. Italus in tract. de collect.
 Jac. Thomingius IC. Germ. ex decision.
 Jac. Augustus Thuanus Hist. Gall.
 Frider. Tilemannus IC. Germ. in disput.
 Anton. Timaus IC. Italus in addit. ad Instit. jur. Can. Lancelloti.
 Andreas Tiraquellus de jure primogen. & ex aliis tract.
 Hieronymus Torniellus in Annal. sacror. & profan.
 Ioan. Tritheimius Monach. Theolog. & Hist. ex Chron.
 Thomas Trivisanus IC. Italus in decis. Palat. Apostol.
 Joan. de Turre Cremata IC. Italus ex comment. jur. Can.
 Inscus Cardinalis in conclusionib. jur. practis.

V.

Anton. Vacca IC. in comment. ad Tit. ff. de verb. obligat.

Catalogus Authorum.

Vacon à Vacun IC. in declarationib. Legum Civil.
 Alvarus Valascius IC. Hisp. ex decis. Reg. Lusit. &
 tract. de jure Emphyt.
 Roland. à Valle IC. Italus ex consil.
 Ferd. Vasquius IC. Hisp. ex quest.
 Ioan. Vaudus ex lib. quest.
 Florent. à Venningen IC. Germ. in consil.
 Paulus AEmilius Verallus IC. in decis.
 Octavianus Vestrius IC. Roman. in pract.
 Ambrosius de Vignate IC. Italus in consil. Feudal.
 Joan. de Villemat IC. Italus in comment. jur. civil.
 Petrus de Vineis IC. Germ. Imp. Frid. II. Cancell. in
 Epist.
 Bonifacius de Vitalinis IC. Italus in prax. crim.
 Francisc. Vivius IC. in Thesaur. communi. Opin.
 Mich. Vlcurrunus in tract. de Regimine mundi.
 Matth. Vogel Theol. expenu Theolog.
 VValther à Vogelweid in antiquis Rythmis.
 Gabriel Volateranus ex lib. Geograph.
 Raphael Volaterranus in Histor.
 Martinus Vranus IC. Germ. Cancellarius Constant.
 Epist. in consiliis.
 Cesar de Vrsillis IC. Italus in addit. ad decis. Afflict.
 Octavianus Vulpellus IC. Italus in tract. de Treug. &
 pace.
 Herm. Vultaus IC. Germ. Prof. Marburg. de feud.
 & ex consiliis.
 Petrus de Vzollis IC. tract. de Notar.

W.

Joann. Jac. de VVallhausen Germ. de defensione pa-
 tria.
 Georgius VValwvinter in Parthenio litigios.
 Ioan. VVamesius IC. Germ. in tract. de Appellat. &
 consil.
 Christophorus VVarsevicius in libro Parallelar.
 Paul. Matth. VVehner IC. Advocatus Kitingens. ex
 Pract. Observ. Cameral. & aliis.
 Guilhelmus de VVerdena IC. Germ. Prof. quondam
 Ingolstadiens. in consil. Manuscript.
 Eberhardus à VVeyh. IC. Germ. in discept. de Reg.
 elect. & success.
 VVerner Gebhard in Fürstl. Tisch. Reden.
 Matth. VVesenbeccius IC. Germ. ex lect. & consil.
 Petrus VVesenbeccius IC. Germ. in consil.
 Iodocus VVillschius in comment. ad Tacit.
 Christ. VVinter IC. Germ. in synaps. de Collect.
 Hieronymus VVolsius in lect. memorabil.
 Bernhard. VVurmser IC. Germ. in pract. observat.
 Iacob. VVympheling. Histor. Germ. in Epitom. rer.
 Germ.

X.

Xenophon de Republ. Atheniens.
 Xiphilinus in vita Cesar. in Nerone.

Z.

Franc. Zabarella Cardinalis IC. Italus ex comment.
 in jus canon.
 Joann. Zanger IC. Germ. Prof. Academ. Tubing. in
 tract. de except.
 Vdal. Zasius IC. Prof. Friburgens. ex comment. ad
 jus civil. feud. & consil.

Caspar Ziegler IC. Germ. ex addit. ad prax. Calvol.
 Christ. Zobel IC. Germ. in tract. de differenti. jur. Sa-
 xon. & com.
 Joan. Zonaras Histor. ex vitis Caesarum. & annal.
 Ernest Zorn IC. Germ. disput. de Iuris.
 Iustus Zinzerlingus IC. Germ. in disput. de Appel-
 lat.
 Vbertinus Zucharus IC. ex repet. Rubr. C. de pact.
 Ludovicus Zunta IC. Italus in respons. pro uxor.
 Remmarus o Zuweiter in antiq. manuscript. teuto-
 nico carmine.
 Viglius Zuwichemus IC. Germ. in comment. ad Inst.
 Theodorus Zuvinger in Theatro.

ANONYMI AUTORES ET OPERA.

Auctor Aetor. Palat. Neoburg. contra Monast.
 Casariens. super pratensa Advocatia he-
 reditaria.
 Basilicon Eclog. li.
 Recessus Imperialis divers.
 Compiler Privilegiorum ord. Cisterciens.
 Compilatores Hist. Eccl. Magd.
 Author Rainersheimischer Confutation contra
 Pfalz-Neuenburgische Deduction.
 Author wolvermeinten Discurs, warumb die Eas-
 tholischen.
 Author Wertheimischen Gegenberichts contra
 Würzburg.
 Parthenius Litigiosus.
 Interpres AEschylus in Persis.
 Colleg. Mejeranum Argentinen.
 Acta SS. Martyr. Sebastiani & sociorum.
 Informator contra Relationem Donauverdicam.
 Cancellarius quidam Imp. in histor. Theodorici Ve-
 ronens.
 Poeta quidam vetustiss in Paraphras. veter. Testam.
 Auctor des gründlichen Bericht des H. Reichs
 Statt Fridberg / Stand Regal. Privil.
 Consilium manuscriptum T. M. in materia Ad-
 vocatarum.
 Chronicon magnum Belg.
 Codex Vaticanus per vetustiss Epistol. per summos Pon-
 tif. scriptarum.
 Annalium Austria codex per vetustiss.
 Auctores consiliorum in causa Braunschweig.
 Ordinatio Cameralis.
 Collegium Iuridicum Papiense.
 Collector praedictorum Cameralium.
 Acta in causa Ortenburg contra Bayern.
 Auctor Actorum Pacificationis Colonienfis
 Schwabenspiegel.
 Chronica Laurishaimensis.
 Auctor Hypom. ex Guicciard.
 Abstemiis in Fabulis.
 Rota Bononiensis inter consil. feudal.
 Consilia Academia Altorfina.
 Compiler Cisterciensium Privilegiorum Episcopi
 Viennensis innominatus.
 Auctor discursus, wie dem Juristenwerck zu helfa-
 fen.
 N. von Bengen in Rythmis antiq. Germanicis.

Catalogus Authorum.

Decisiones Rotæ Romanæ.

Glossatores & Recognitores Institutionum Iuris Canonici per Ioannem Paul. Lancelotum summi Pontificis nomine conscriptarum.

Rotæ Genuensis decisiones.

Capellæ Tholosæ decisiones.

Auctor Append. de famil. & reb. gest. Palat. Sax. è Chron. Goriacens. adject. annal. VVitichindi.

Antimachiavellus in refut. Machiavell.

Practica Papiensis de form. Libell.

Auctor Deduction Schrift in causa des Ritterlichen S. Johans Ordens contra Rotenburg auff der Tauber.

Thesaurus Homag. Brunsvicens. warhaffter Abdruck/in Sachen der Herzogen von Braunschweig contra die Statt Braunschweig.

LECTORI.

Quæ sequuntur, amice Lector, cum omiſſa fuiſſent, in ipſo Cap. II. fol. 41. reponenda, & num. 3. ſequentem in modum legendum, ſcias.

QUOD igitur ad Hebræicas primum, noſtri de quo tractamus, juris ſignificationes attinet, id primo per nomen מָגֵן MAGEN, quod *Scutum Clypeum* proprie, & Metaphorice *Protectionem* denotat, effertur. Sic enim Regius Pſaltes in Pſalmo juxta Hebræorum diſtinctionem 35. ver. 2. vocat, dum inquit: הָחֹק מִגֵּן וְצַנְתָּ וְקוֹמָהּ בְּעוֹרֹתַי Hachfek MAGEN *vet Zinnah, vekuma beesrafi*, Apprehende ſcutum & clypeum, & exurge in adiutorium mihi. Idem etiam habetur Genef 13. in princ. ubi factus eſt ſermo Domini ad Abramum per viſionem, dicens: אֵל תִּירָא אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ Altira Abram, *anochi Magen lach*, Noli timere Abram, ego ſum clypeus tuus.

Secundo Protectionis jus deſignatur Nomine צִנְנָה Tzinna, umbo, clypeus, ut in antecedenti loco, & Pſal. 91. 4. צִנְנָה וְסִחְרָה אֲמִתּוֹ Tzanna *veſochera amitto*. Clypeus & parma eſt veritas ejus.

Tertio Protectionis jus apud Hebræos vocatur Nomine מַסַּח MASACH, Protectionem proprie deſignans, quemadmodum hoc uſurpat Regius propheta in Pſal. 105. v. 38. פָּרַשׁ עָנָן לְמַסַּח Paraſch *anan lemaſach*, Expandis nubem in protectionem.

Quarto Hebræi idem jus adumbrant per No-

men צֶלֶל Umbra, Protectio, unde habetur in Pſ. 121. v. 5. אֲדֹנָי שָׂמַר אֶרְצִי צֶלֶל Adonai *schomerecha, Adonai tzillecha*, Dominus cuſtodit te, Dominus eſt protector tuus.

Quinto vox noſtra Protectio apud eoſdem Hebræos ſignatur per Nomen עֶזְרָה Eſer, & עֲזָרָה Eſra, Auxilium ac Deſenſionem denotans. Sic enim Regius propheta Pſal. 22. v. 20. ad Deum clamando ejus protectionem invocans, ait: וְאֶתְּרָה אֲדֹנָי אֵל תִּרְחַק אֱלֹהֵי לְעוֹרֹתַי חוֹשָׁה Veatta Adonai *al tirschak, eialuſi leeſrati chuſcha*, Tu autem Domine, ne elongeris, fortitudo mea ad deſenſionem meam feſtina. Hæc & alia ſimilia, quæ prætereo, etſi in genere Protectionem ſignificent, tamen Synecdochice etiam ad Protectionis jus recte accommodantur. Rabbini vero in ſuo Corpore Juris, quod Talmud vocant, Græcorum voce utuntur, & frequenter dicunt סִינִיגוֹרִיָּה Sinigoria, *συνηγωρία*, id eſt, Deſenſio, patrociniū cauſæ, cujus oppoſitum קַטִּיגוֹרִיָּה Catigoria, *κατηγορία*, Accuſatio. Sic גֹּרֵם גֹּרֵם *συνήγορος* Advocatus, Patronus, cauſam alicujus in judicio defendens, cui opponitur קַטִּיגוֹרִיָּה Accuſator. Sic dicunt פְּרַקְלִיט Praklit, Advocatus, patronus, deſenſor: פְּרַקְלִיטִיָּה Praklatia, Advocatia, deſenſio, protectio.

His poſitis ſubdatur. Quod deinde ad Græcas, &c. aucto, in ſequentibus connectenbus, verbo Numerali ſeu connectivo, vel pro SECUNDO, ponatur, TERTIO, & ſic conſequenter.

DE ADVOCATIA, SIVE IURE PROTECTIONIS. CAPVT I.

De utilitate & necessitate Advocatiarum, & num potentioribus infirmiores, in Protectionem assumere, vel his contra, in clientelam illorum sese conferre liceat, vel expediat?

S U M M A R I A.

DE rebus inutilibus, & in bene constituta Republica non tolerandis, frustra disputatur, num. 1.

Utrum Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, seu cujusvis ordinis Potentioribus, alienos homines in protectionem suam recipere, expediat, num. 2.

Negativa n. 3. Affirmativa, n. 62.

Patrocina Vicorum olim in Repub. Romana per sanctiones Imperatorum inhibita, n. 4. Declara ut n. 90. in fraudem scilicet fisci, aut Reipub. contracta.

Factura causa afficiuntur, qui potentiorum patrocina advocant, n. 5.

Legibus vetitum bona aliena & Agricolas mercede accepta, defendere, n. 6. Intellige ut infra n. 90.

LEO & ANTHEMIUS Impp. id quod inter Patronum & clientem gestum est, irritum faciunt, n. 7. Intellige ut n. 92.

Tabelliones super rustici patrocini contractu instrumenta conficientes proscriptioe bonorum puniti, n. 8.

Vici ac villa, ad aliorum patrocina confugientes publice vendicata, n. 9.

Protectionem Vicariorum suscipientes qua poena mulctati fuerint, n. 10.

Titulos, vel insignia praediis litigiosis potentum nomine, quasi eorum sit possessio, aut res tutela eorum commissa, affigere, Arcadii & Honorii Impp. constitutione gravissime prohibitum, n. 11. Declaratur, n. 92.

Titulos praediis alienis apponere solius est fisci, n. 12.

Vicani potentiorum, clientelam subeuntes, graviter puniti, 13.

Clientelas Julius Caesar factionis nomine appellavit, n. 14.

Factionis nomine malorum consensus & conspiratio intelligitur, n. 15.

Amicitia, quod inter bonos est, inter malos hoc est factio, 16.

Factiones clientelares in Gallia in omnibus civitatibus & pagis frequentes fuere, n. 17.

Factiones clientelares, in quem finem olim constituta, n. 18.

Factionis nomen turpe ac vitiosum, n. 19. Olim tamen etiam honestum fuit, n. 95.

Factionis propria descriptio, n. 20.

Clientum & dominorum nomina, ut bene regerentur popu-

li, tollenda, voluit Democritus, n. 21. Declaratur atque refutatur, n. 96. & 97.

Clientela etiam per Auream Bullam Caroli IV. itemque Constitutionibus ac Recessibus Imperii prohibita, n. 22. Contra n. 100. & 103.

Colligationes ac confederationes omnes sunt illicitae, quas civitates, vel alii subditi pretextu parentela, seu Advocatia ineunt, n. 23. Declara ut n. 101. si fiant absque auctoritate ordinariorum.

Protectio Recessibus Imperii de Annis 1529. 1541. & 1555. expressim vetita, n. 24. Intellige ut n. 105. & 106. Intuitu nempe religionis, aliave illicita ex causa contracta.

Advocatia Monastica generatim ac speciatim interdicta n. 25. Contra, n. 109. & seq.

Abbatibus ac Monachis in Synodo Cabilonensi patrocinio seculari sub excommunicationis poena uti prohibentur, n. 26. Intellige ut num. 110. De judiciali scilicet ad seculares refugio, non autem protectionis iure.

Victor III. Papa Advocatias in praediis & hominibus Ecclesiarum aliquem sibi usurpare injustum esse censuit, ibid. Intellige ut sub. n. 110. declaratur.

Cisterciensis orao ab omni Advocatorum genere juxta primariam suam institutionem, immunis est, n. 27.

Casariensis Monasterii fundator in fundatione ejusdem sancivit, ut Fratres illius nullum prater Filium Virginis Advocatum susciperent, n. 28.

Epternacense Monasterium à Pipino Seniore Francorum Duce, Anno 696. constructum ab omni Protectorum iugo ex fundatoris institutione liberum, n. 29.

Salemitanum Monasterium, ne alium post Deum, excepto Cesare, Advocatum haberet, Imperatores plurimi praeceperunt, n. 30.

Monasteria ordinis Cisterciensis extruenda in primis ab omni seculari dominio & Episcopali iurisdictione eximi debent, 31.

Eadem in spirituali, sub solius GENERALIS, & summi Pontificis, in secularibus vero sub solius Imperatoris tutela existunt, ib.

Monasterii PEFERS olim Barones de Saxen Advocati ac Protectores, n. 32.

Fabariense Monasterium Anno 734. sumptibus Caroli Martelli in Rhetia Alpibus, constructum, à Friderico II. Imp. ab omni Advocatia onere universaliter exemptum, ibid.

- Albertus à Saxen Advocatus Fabariensium eosdem graviter infestat, & castrum eorum Wartenstein violenter occupat.* 33.
- Advocatia Fabariensis cuidam de Falckenstain impignorata.* num. 34.
- Fridericus II. Imp. Fabariense cœnobium ab omni Advocatia & patronatus jurisdictione universaliter exemptum in suam & Sacri Imperii perpetuam protectionem recipit.* n. 35.
- Prohibita qua reperiuntur, non censentur esse permissa.* 36.
- Alienarum rerum cura ac defensio difficilis & periculosa.* n. 37. *Intellige ut* n. 127.
- Protectionis aliena obligatio non videtur carere summis periculis.* n. 38.
- Protectoris Clientes suos pralio defendentis, ditiones alii in-terea hostes ne invadant, timendum est.* n. 39. *Declara ut sub* n. 127. *habetur,*
- Tempus, belli pro clientibus per protectorem suscipiendi, incertum.* n. 40.
- Protector omni momento ad subeunda pro clientibus bella obstringitur.* n. 41. *Intellige ut* n. 128.
- Adventus hostium & belli metus calamitatem adferunt.* 42.
- Bellum concitare facile, sed extinguere difficile.* n. 43.
- Bellorum qua sint mala & incommoda.* n. 44. & 48.
- Bellum perditionem animæ, corporis & bonorum inducit.* 45.
- Bellum malorum omnium cumulus & sentina.* n. 46.
- Militum colluvies ex quo hominum genere colligatur.* 47.
- Marti unde nomen?* *ibid.*
- Scutum potius semper quam gladius assumendus.* n. 49.
- Bella & dissensiones propter Advocatias aliquoties orta.* num. 50.
- Defensio judicialis ubi competit, protectioni extrajudiciali locus non est.* n. 51. *Intellige ut* n. 133.
- Magistratus ideo constitutus, ut vim & injuriam propellat.* num. 52.
- Petitionem se habere pratendens, jure experiri debet.* 53.
- Vis esse censetur, quando id, quod deberi sibi quis putat, non per judicem reposcit.* n. 54.
- Judiciorum vigor, jurisque publici tutela ideo constituta est, ne quis seipsum ulciscatur.* n. 55.
- Magistratus quos sua jurisdictione componere potest, ii ad arma confugere non debent.* n. 56.
- Singulis concedendum non est, quod per Magistratum publice corrigi potest.* n. 57.
- Deus Magistratum, loco suo, rebus humanis preposuit, ut hominum errata emendet.* n. 58.
- Magistratus ad curam & officium pertinet, ut Respublica quieta, & tranquilla sit.* n. 59.
- Leges ideo reperta, ut nihil manu propria & impulsu, agatur.* n. 60.
- Privato non indulgetur, sed magistratui convenit, militari manu coercere contumaces.* n. 61.
- Homines omnes communi protectionis jure, naturali quadam cognatione invicem conglutinati.* n. 63.
- Homo homini Deus, homo homini lupus.* *ibid.*
- Natura non nisi optima & perfectissima quaque in suo genere efficit.* n. 64.
- Natura quare binas homini manus, aures & oculos geminos tribuerit.* n. 65.
- Clientela quem in finem instituta?* n. 66.
- Reipublica permagni interest, provincias ac familias quasvis in suo statu illasas permanere.* n. 67.
- Clientelærum susceptarum finis bonus ac Reipublicæ salutaris est.* n. 68.
- Finis qualis est, tale & id censetur, cuius est finis.* n. 69.
- Unumquodque laude dignum est bonum, cuius finis bonus ac commendabilis est.* n. 70.
- Advocatia conventio est pia ac firma pax hominum imperio subditorum, in cuius tranquillitate totius orbis regularitas conquiescit.* n. 71.
- Protectionum jura sunt reliquia conjunctionis inter Principes Ecclesiasticos & Politicos.* n. 72.
- Pacem & tranquillitatem querere & conservare omnes decet, imprimis vero Principes.* n. 73.
- Concordia alitrix oculi, seminarium bonorum civium, seges civitatum, & bonum sine quo nemo novit sua bona.* n. 74.
- Discordia ordinum venenum, præcursor ruina, omnia oportuna faciens insidiantibus.* n. 75.
- Partialitas in Republ. est instar vermis in caseo.* n. 76.
- Clientela incuntur, ne subditi, qui à proprio Magistratu defendi non possunt, alienis dominis subiciantur.* n. 77.
- Mutatio dominorum & magistratuum periculosa.* n. 78.
- Lugubre & deplorandum est, subditos eorumque bona ac pradia in manus ac potestatem pervenire externam.* n. 79.
- Imperator tam integras ditiones, quā privatas etiam familias in suā & sacri Imperii protectionem frequenter recipit.* 80.
- Exempla ejusmodi receptionis.* *ibid.*
- Argumentum ab Imperiali Salvaguardia, specie, ad generalem protectionis constituenda usum asserendum, valet.* 81.
- Archiduces Austria plurima tam Monasteria, quam civitates in speciali protectione habent,* *ibid.*
- Constantia, Villinga, Friburgum, Brisgoia sub protectione Domus Austriacæ.* *ibid.*
- Exempla honesta, ac Reipubl. utilia quoad fieri potest, quemlibet imitari decet.* n. 82.
- Legitimum habetur, quod sit quotidie, vel solitū est fieri.* 83.
- Nec ab eo recedendum, nisi evidens subsit utilitas.* n. 84.
- Protector ob defensionem aliorum susceptam licite paciscitur de honorario ei à susceptis persolvendo.* n. 85.
- Protectores, ex annui clientum honorarii solutione, magnam utilitatem percipiunt.* n. 86.
- Ladislaus Ungaria Rex, à sorore Zelomiri Dalmatarum Regis Uxore, ob protectionem sibi contra seditiosos exhibitam, heres regni institutus.* n. 87.
- Magnates aliorum patrocinia ambire non est insolens.* *ib.*
- Hispania, Polonia, Suetia & Dania Reges protectionem Hansticarum Civitatum expetiverunt.* *ibid.*
- Patrocinia Principes ambientes non facile repellendi & quare.* *ibid.*
- Advocatiam corruptione adepti, potentiam suam pro clientibus raro usurpant.* *ibid.*
- Officium protectionis honorificum est & non parum dignitatis in se continet.* n. 88.
- Honorantiis Advocato debitis annumerantur xenia caritæ, blanditiæ & similia.* *ibid.*
- Officium quodlibet, jurisdictionem cum administratione conjunctam habens, honorabile reputatur.* *ibid.*
- Defensio omnis, qua violentia occurritur, honesta reputatur.* *ibid.*
- Officium amicitia proprium & humanitatis plenissimum est, alterius defensionem suscipere.* n. 89.
- Obligatio nulla tam efficax, quam tenuium contra potentiores, & bonorum adversus improbos promissa defensio.* *ibid.*
- Reipublica potenti nihil magis honestum est, quam egentibus auxilium præstare.* *ibid.*
- Turca aulam suam portum & Asylum oppressorum inscribit.* *ibid.*
- Privilegiatus & exemptus à factionibus publicis privilegii sui prætextu, excusare alios non debet.* n. 91.
- A fine actus omnes distinguuntur.* n. 93.
- Privilegia, prædiis, villis, adibus, arma Casarea, in fidem Salvaguardia Imperialis, affigendi, ab Augustis frequenter conceduntur.* n. 94.
- Solibus duobus neque mundus regi, neque orbis summa duo regna, salvo statu terrarum habere potest.* n. 98.
- Imperii summam penes unum esse in rerum magnarum administratione saluberrimum est.* n. 99.
- Confederationes & colligationes subditorum sine auctoritate ordinariorum lure communi sunt illicitæ.* n. 102.
- Confederatio privatorum adeo Legibus exosa, ut si ejus pangenda gratia coeant, conspiratio, si de super jurent, conjuratio, si contra Magistratum occasione illius insurgant, Rebello reputetur.* *ib.*

Bohemorum adversus Regem suum Ferdinandum rebellio, seditionum Rusticorum motui comparata, ibid.

Carolus IV. Imperator multarum Advocatarum auctor. 104.
Salutis conservanda ratio omnis honesta est. n. 107.

Albertus Brandenburgicus, Teuthonici Ordinis Magister, ob Prussiam in Poloni clientelam concessam, bannitus, propter carentiam omnis auxilii, a poena Banni excusatus. n. 108.

Advocatorum Ecclesiasticorum assumptio, olim in Concil. Milevitano & Carthaginensi, publice decreta ut Ecclesiarum Praesulibus injuncta post n. 110.

Jus exemptionis singulare in uno, denotat jus commune in contrarium in aliis non exemptis. n. 111.

Exceptio confirmat regulam in omnibus aliis casibus non exceptis, ibid.

Episcopi & alii Ecclesiarum Antistites Advocatos olim ab Imp. ipsis assignatos etiam inviti recipere coacti fuere. n. 112.

Iisdem absq. Advocatorum assensu & consilio in bonis, & rebus temporalibus aliquid decernere vel agere non licuit. ibid.

Inde Advocatia Ecclesia servitus reputata fuit splendida & amabilis, velut aurea compedes. ibid.

Cistercienses successu temporis cum alios sub protectione tutiores viderent, Advocatos, ut alii Religiosi susceperunt. n. 113.

Casariense Monasterium non obstante Fundatoris, de nullo alio nisi Virginis Filio assumendo Protectore, a prima statim fundatione, suos habuit Advocatos. n. 114.

A primava sua origine sub universali Imperii protectione existit. ibid.

A Friderico II. Imperatore Anno 1217. in protectionem suam receptum. n. 115.

A Rudolpho I. An. 1274. Ludovico IV. An. 1346. Carolo IV. An. 1353. Wenceslao An. 1397. Ruperto An. 1401. Sigismundo An. 1418. Maximiliano I. An. 1503. Carolo V. A. 1520. & 1534. Ferdinando I. An. 1559. Maximiliano II. An. 1566. & subsequentib. Imp. in Imperii protectione specialem ascitum. n. 116.

A Ludovico Imperatore Anno 1330. Bertholdi Comitis de Grayspach & Marstetten defensionis commissum. n. 117.

Idem a Carolo IV. Imp. Anno 1355. Civitatibus Liga Suevica commendatum. n. 118.

Carolus IV. Subadvocati Anno 1362. Nordlingensibus demandat. n. 119.

Stephanus & Fridericus Comites Palatini ac Bavaria Duces circa Annum 1349. & 1372. ejusdem Monasterii tutelam gessisse reperiuntur. n. 120.

Sigismundus Imperator circa Annum 1441. ejusdem Monasterii Advocatiam Friderico, ejusque filio Alberto Marchionibus Brandenburgicis commisit. n. 121.

Grayspachensis Comitatus per decretum Coloniense DD. Othoni Henrico & Philippo Comitibus Palatinis Anno 1510. adjudicatus. n. 122.

Casariensis Monasterii Advocatiam praedicti Comites Palatini, una cum comitatu, ad se rapere tentant. n. 123.

Fundamentis ex quibus id tentatum. n. 124.

Abbas & Conventus desuper judicio postulati a iudicibus Liga Suevia absoluti. n. 125.

Utrum Marescalli a Callentyn & Pappenheim circa Annum 1291. generales & antiquissimi Casariensis monasterii Protectores fuerint. n. 126.

Conventionum natura, non ab eventu, sed ex intentione & fine contrahentium est dijudicanda. n. 127.

Protector, non nisi ad justum & defensivum bellum pro clientibus, gerendum obstringitur. n. 128.

Fortitudinis vis & perfectio magis in sufferendo quam suscipiendo est posita. n. 129.

Pugna omnis perfectior est ratione defensionis, quam offensionis. n. 130.

Injurias illatas non ulcisci improbitatis est. n. 131.

Belli commoda. n. 132.

Samnites in defendenda libertate sua adversus Romanos pugnando vinci, quam non tentare victoriam maluerunt. ib.

Defensionis necessaria in casu, lex ipsa, contra injustas of-

fensiones, arma singulis in manus porrigit numer. 134.

Jure & iudicio deficientibus supplet ensis & propria ultio. 135.

Necessitas justum & probabile facit, quod alias licitum non esset. n. 136.

Utrum clientibus consultum sit sese aliorum potentiorum protectioni submittere. n. 137.

Negativa. n. 138. Affirmativa. n. 237.

Rerum suarum tuendarum potestas cuique libera. n. 139. Declaratur. n. 318.

Episcopis & Abbatibus olim Advocati & patroni ab Imperatoribus, & Regibus constituti. n. 140.

Homo arbitrii libertate a Deo instructus in sui non alieni consilii manu relictus est. n. 141.

Protectioni alterius se subjiciens, rerum suarum pro arbitrio administrandarum libertate se privat, aliisque in se involvendi potestatem facit. n. 142. Contra. n. 321. & 322.

Homines in necessitatibus suis ad divina potius quam humana praesidia confugere debent. n. 143. Declara ut n. 325.

Numa Pompilius Rex Romanorum imminente hostium incursu ante omnia ad patrocina Deorum Tutelarium confugit. ib.

Samnites in extremas adducti angustias ad Religionem se receperunt. ibid.

Clientes saepe occasione suscepta aliena protectionis libertatem amiserunt. n. 144.

Superioritas & iurisdictio ordinario magistratui per Protectores potentiores saepius erepta est. ibid.

Protectionis jus non raro clientibus subjectionis initium extitit. n. 145. Declara ut n. 350.

Subditi alterius protectioni se submittentibus caute circumspicere debent, ne libertatem amittant. n. 146.

Tyrannorum mos est nutrire factiones & alterius subditorum ad se confugientium protectionem suscipere. n. 147.

Advocatie introductione fit gradus ad principatum adipiscendum. n. 148.

Pisistratus Atheniensem Rempub. dum inopum causas contra ditiores tueri se fingeret, evertit sub. n. 148.

Inimici occulti, multo deteriores apertis. ibid.

Homines plerumque eo magis confidunt, quanto minus, ne opprimantur, metuntur. ibid.

Advocatarum periculositas, per Testudinem solari radio percussam significata. ibid.

Acceptio in clientela modus propagandi imperii habetur. ib.

Advocatie constitutio singularis modus, quo praelatorum potestas, pra aliis Statibus diminui solet. n. 149.

Protectores nonnulli potentiores, canibus ad gregis custodiam deputatis, comparati. n. 150.

Clientes, infeliciter potentioris protectioni sese submittentibus, avicula ad Nocturnam confugienti similes. ibid.

Clientelare foedus omnium periculosissimum. n. 151. 157. 163.

Declara ut n. 354.

Clientelare foedus praecipua fere omnium bellorum materia. n. 152.

Conventiones de protegendo, hodie plerumq. vexationum duntaxat redimendarum causa ineuntur. n. 153.

Protector occasione suscepta Advocatie in possessionem quasi Civitatis positus, difficulter ab ea removetur. n. 154.

Clientes interdum quos opis causa advocant, timendi eos periculum incurrunt. n. 155.

Protector ascitus quandoque magis hoste nocet. n. 156.

Protectoris alieni susceptio semper aliquid contra superiorem spirare videtur. n. 158.

Clientela a Romulo instituta utiles. n. 159.

A singularibus vero personis suscepta inutiles ex sententia Pauli Bussi. n. 160.

Civium potentia publica tranquillitati noxia, propter inaequalitatem. n. 161.

Inaequalitas inter cives, tam in opibus, quam dignitatibus, ad commovendas seditiones efficacissima. n. 162.

In clientelam alicujus receptio, magni beneficii loco olim habitum. num. 164.

Protektoribus molestis ac difficilibus hodie carere magnum commodum. n. 165.

Detrimentum aliquando exiguum pati, quam se sub prae-textu defensionis in servitutem conjicere satius est. n. 166.

Defendere se aliter, quam auxiliariis militibus non valens, rectius cum hoste pacem facit, quam si protectionis subsidium querat. n. 167.

Princeps ambitiosus, aut Respubl. avara opprimendi aliquem optimam habet occasionem, si quis ei defensionis gratia supplex fiat. ibid.

Patrocinium Reipub. cujusq. tutissimum est, recte agere. n. 168.

Defensio nulla praestantior, quam mutua inter cohabitantes concordia, quovis propugnaculo preferenda. ibid.

Utopiani nulla cum gente fadera ineunt, & quare. n. 169. Arguuntur. n. 355.

Hominem homini ipsa natura conciliat. n. 170.

Principum etiam optimorum animi dominationis licentia in pejus abripiuntur. n. 171.

Potentiores spe dominandi allecli sub patrocinii specie ab invasione bonorum clientelarium nullo rationis freno retinentur. num. 172.

Magnates, ut maxime pietatem colant, sapius tamen regnandi cupiditate, jus violare solent. n. 173.

Libido dominandi in plerisque tam vehemens, ut inter personas Imperii amulas non distinguat nec proprio sanguini parcat. num. 174.

Exempla ejus rei notabilia, Henrici V. Imperatoris, Adolphi Geldria Ducis & Ferdinandi Arragonis, in parentes impiorum. num. 175. 176. 177.

Regnandi cupiditate in civitatibus praesertim liberis, nihil tetricius. n. 178.

Reip. prima pestis est fovere eos, qui dominari cupiunt. n. 179.

Apud dominandi cupidos nihil est probitatis aut fidei. n. 180.

Regnandi cupiditate & libidine omnia humanitatis & natura jura conculcantur ac prosternuntur. n. 181.

Exempla erepta per Advocatiam libertatis. n. 182.

Ariovistus Germanorum Dux à Sequanis contra Heduos protektor assumptus. n. 183.

Ariovistus Sequanos clientes durissime tractat, in eosque multis modis deservit. n. 184.

Sequanorum, cum equo Aesopico, quicervum juxta se in pascuo ferre non poterat, comparatio. n. 185.

Sequani Ariovistum, quem protektorem invitarunt, Dominum ferre coacti sunt. n. 186.

Ariovistus Sequanis per 14. annos potenter dominatus. n. 187.

Athenienses ex Sociali Gracorum fadere ac patrocinio dominatum arripuerunt. n. 188.

Federis percussi inter Athenienses & totam Graciam forma, per ardentem ferri massam, in mare projectam. n. 189.

Romanorum potentia exterorum populorum clientelis mirum in modum aucta. n. 190.

Cameracum, Verodunum, Tullum, clarissimae Imperii Urbes, in clientelam finitimorum se dedentes ab Imperio avulsa. n. 191.

Henricus II. Gallorum Rex sub prae-textu defensionis prae-dictas tres Imperii Urbes sibi adjunxit. n. 192.

Constantienses, Trajectenses, Viennenses & Metenses sub protectionis specie libertatem amiserunt. n. 193.

Turca occasione suscepta aliorum protectionis imperii sui fines mire protulerunt. n. 194.

Joannes Hungaria Rex sub protectionis titulo regnum in servitutem conjecit. n. 195.

Hungari sub protectionis titulo in servitutem Turcicam conjici, quam libertate eligendi Regis privari, maluerunt. n. 196.

Joannes Pannonia Rex, ob metum Austriacorum in Turcorum clientelam susceptus, misere postmodum & serviliter ab eodem oppressus. ibid.

Valesii, Valdaostas à se in tutelam susceptos, sub patrocinii specie, imperio suo subicere conati. n. 197.

Sigismundus Polonia Rex Lissandos contra Moschovitaram Regem in tutelam susceptos, turpiter deservit. n. 198.

Prussia ab Alberto Brandenburgensi in Polonia Regis missionem dedita, sub defensionis titulo, in ejusdem potestatem redacta. n. 199.

Joannes Comes de Wertheim Monasterii Brumbacensis Patronus, idipsum magnis damnis & turbationibus afficit. n. 200.

Hermannus Comes Palatinus ab Adelberone Episcopo Trevirensi, ejusdem Ecclesiae & Civitatis protektor constitutus. n. 201.

Hermannus idem Treverens. Ecclesia Advocatia potentior factus, eandem Ecclesiam infestat eique castrum Trisse, cum attinente terra, adimere tentat. n. 202.

Rapoto Comes de Wolfeswack Banthenensis monasterii Protektor, eidem bona plurima auferens ad S. Otthonis commonitionem eadem restituit, & ad damnorum compensationem pluram etiam de suis addit. n. 203.

Instituta, quibus ad Monasteriorum depredationem rerumque Deo dicatarum alienationem, via aperitur, non sunt suadenda. n. 204. Declaratur. n. 362.

Advocatia causa, in nonnullis Monasteriis certius equorum pabulo monastico saginandorum, numerus à Patronis obtruditur. Fodrum tempore venationis, pro venatoribus, & canibus extorquetur. n. 205.

Protektores sub tutela prae-textu multa à clientibus per fas nefasque extorquent, & iisdem damna inferunt. ibid.

Angia divitis Monasterium impiorum Advocatorum depredationibus & rapinis, aliisque adversa fortuna casibus ad summam tenuitatem redactum. n. 206.

Ab Advocatis magis nummos quam clientum salutem queri Monachi cujusdam Zwifaltensis querela. n. 207.

Monasteria plurima sub Patrocinii titulo à potentioribus invasa, ac propriis usibus applicata. n. 208.

Maximiliani II. de Monasteriis ab Imperio avulsis, querimonia. n. 209.

Francisci Burchardi de eadem re querela contra Protestantes, qui monasteria occuparunt. ibid.

Advocatia monastica, Principibus secularibus, propter nimium abusum non facile committenda. n. 210.

Monasteria nonnulla etiam à Catholicis Principibus, Advocatia prae-textu occupata. n. 211.

Exempla odiosa silentio prae-tereunda. ibid.

Advocatia prae-textu in bona Deo semel dicata nulli involare licet. ibid.

Protectiones & clientela hodie minime necessaria, sed inanes ac superfluae esse videntur. n. 212. Contra. n. 364.

Magistratus quilibet suos subditos per se defendere tenetur. n. 213.

Territorii custodia ad officium cujuslibet Domini spectat. n. 214.

Subditi omnes sub Protectione Dominorum suorum esse debent. n. 215.

Magistratus hac lege & conventionem datus intelligitur, ut curam subditorum gerat, & defensionis ministerium illis praestet. n. 216.

Duces Circulorum per Imperatorem ac Status Imperii in quem finem in Germania constituti sint. n. 217.

Protectione magistratus generalis existente specialis Advocatia otiosa & supervacanea esse videtur. n. 218. Contra. n. 298.

Omnes post Imperatorem, Potestates virtute protectionis ordinaria sibi competentis subditos sibi commissos protegere obligantur. n. 219.

Praefecti Urbium ad tuendam popularium quietem milites stationarios per provinciam dispositos habere debent. n. 220.

Magistratus imperantes satellitibus instructi sunt, ut per eos oppressis subveniant. n. 221.

Protektorum extraordinariorum Patrocinio opes subditorum summo opere exhauriuntur. n. 222. Contra. n. 369. & 370.

Patrocinium potentiorum tenuiores magno olim precio, ac omni fere substantia ipsis addicta, redimere cogebantur. n. 223.

Experientia efficax rerum magistra. n. 224.

Abusus rerum bonarum est pessimus ac frequens. n. 225.

Advocatia nil aliud esse videtur, nisi mera vexationis redemptio. n. 226.

Quibus molestiis ac vexationibus adacti, minores Status
majorum protectioni subjiciuntur, n. 227.
Subditos non redigi ad paupertatem interest Reipub. n. 228.
Egestas sceleri proclivis est. n. 229.
Inopia & avaritia hominem ad maleficium maxime com-
movere solent. n. 230.
Pauperes lucri causa facile mali quid admittere, leges præ-
sumunt. n. 231.
Egestate subditorum, authoritas magistratus & Domino-
rum vilescit. n. 232.
Majestas principis sine subditorum viribus paruta est. n. 233.
Dives solus vulgo sapiens habetur. n. 234.
Auctoritas est anima & vita Imperii. n. 235.
Contemptus magistratus, est mors & interitus imperii. n. eod.
Protectores sapius ordinarios clientam Dominos, levi ex
causa turbant, eosdem contra ipsos inique defendentes. n. 236.
Deditio in alienam protectionem subditos adversus magi-
stratum suum animare videtur. ibid. Contra n. 379.
Reipub. qua periculosa sunt, diu consistere nequeunt. n. 238.
Venena intra corpus humanum assumpta, nisi per vomitum
reiciantur, haurienti exitium pariunt. n. 239.
Venena in substantiam corporis converti, & cum ea coale-
scere, impossibile est. n. 240.
Usu longo continuo, & approbantibus Impp. introdu-
cta, Reipubl. utilia censentur. n. 241.
Consuetum fieri dicitur necessarium. n. 242.
Protectionis instituta multorum seculorum usu frequenta-
ta & ab ipsis Impp. inita sunt. n. 243.
Argumentum à consuetis fieri, in lure fortissimum. n. 244.
Eventus stultorum magister. n. 245.
Currere retrorsum præstat, quam perpetuo male procur-
rere. num. 246.
Lure naturali ac gentium permissa reprehensionem non
merentur. n. 247.
Defensio seu tutela rerum ac personarum cuilibet lure na-
ture ac gentium permissa. n. 248.
Cohærentia absque Imperatoris consensu pro rerum defen-
sione, licite fit. n. 249.
Hostis iuste punitur, qui te prior invasit. n. 250.
Defendere seipsum uti licet, sic etiam ad sui suorumque
defensionem advocare alios permissum. n. 251.
Auxilio ac societate aliorum, quisque præsertim tenuior
opus habet. n. 252.
Natura hominem hominis egere voluit, ut genus nostrum
sibi invicem tanto arctius devinciret. n. 253.
Ad auxilium mutuum præstandum omnes in hac munda-
na statione juncti sumus. n. 254.
Nihil tam humanum est, quam alterius infortunium suum
ducere. n. 255.
Hominum societate ad varias fortuna vicissitudines le-
vandas, opus est, ut aequiore animo fortuita toleremus. n. 256.
Defendere alium optimum dicitur factum. n. 257.
Protectio & clientela unio qualiter primitum introducta. n. 258.
Tutelam ob corporis rerumque suarum quod quis facit, omni
lure permissum. n. 259.
Clientes ut cum rebus suis, in tuto sint, alterius protectio-
nem querunt. n. 260.
Prohibitum quod non reperitur, concessum esse censetur. n. 261.
Clientela nusquam in lure prohibita reperitur. n. 262.
Erubescencia est sine Lege loqui. ibid.
Amicitiam copulare natura consentaneum atque affine est.
num. 263.
Amici optimi, inter quos charitas est arctissima. ibid.
Amicus fidelis validum est munimentum, & qui invenerit
ipsum, invenit thesaurum. ibid.
Vite suppellectilem optimam comparuit, qui amicos para-
vit. ibidem.
Regni præsidia non sunt exercitus, neque thesauri, sed ami-
ci. num. 264.
Amicitia omnibus rebus humanis anteponenda. ibid.

Amicitia colenda est, quod sine ea tuto, & sine metu vivi
non possit, ne jucunde quidem. ibid.
Reguli Germania mutua ope ac amicitia jure à potentio-
rum injuria se facile defenderunt. n. 265.
Amicorum verorum mutua auxilia, quantumvis humilia,
fortissimos hostes superant. n. 266.
Fasces conjuncti quanta difficultate rumpantur, Scyluri te-
la docent. ibid.
Protectionis unio arctissimum amicitia vinculum. n. 267.
Nemo fere reperitur cui amulos & hostes natura non crea-
verit. n. 268.
In periculis fido socio minus quam aqua & igne carere pos-
sumus. n. 269.
Lais Sidoniorum Princeps, quod cum nulla gente foedus
aut societatem contraxerit, facile olim victa. n. 270.
Constantinus Palæologus Imp. Constantin. Venetorum foedus
& auxilia respuens, Imperium occidentale amisit. n. 271.
Clientelari instituto in Reipubl. nihil pulcrus, nihil fructuo-
sius reperitur. n. 272.
Protectorum defensione conatus improborum quasi arietibus
evertuntur. n. 273.
Clientes per alieni Advocati susceptionem duplici gaudent
præsidii beneficio. n. 274.
Æquitas non permittit id alicui denegari quod ipsi prodest,
& alteri haud nocet. ibid. n. 275.
Protectionis pacta, foederibus affinia. n. 276.
Civitates confederata Dominis fiduciariis seu protectori-
bus similes. n. 277.
Confederationes pro rerum ac personarum defensione inita
omni jure permissæ sunt. n. 278.
Quod intellige, in recognoscantibus superiorem, cum illius
consensu. n. 280.
Foedus inter privatos proprie non contrahitur. n. 279.
Vi armorum ablata, ope confederatorum raptori extor-
quere licet. n. 281.
Foedera ad hostes terrendos, suosque tuendos, recte inventa
sunt. n. 282.
Conspirationes improba & coitiones turbulenta jure ve-
tantur. n. 283.
Clientela dominandi cupiditate suscepta nullatenus pro-
bantur. n. 284.
De protectionis jure varia Impp. Constitutiones. n. 285.
Caroli Magni de eligendis Advocatis statutum. n. 286.
Ludovici Pii de iisdem Advocatis Constitutio. n. 287.
Advocatorum ac protectorum eligendorum qualitates ibi-
dem expressa. n. 288.
Lotharii I. de iisdem lex. n. 289.
Lotharius II. Eremitici Monasterii Advocatos Anno 1136.
certis legibus obstrinxit. n. 290.
Friederici II. de Advocatis Constitutio, qua non nisi unicum
cujuslibet Monasterii Advocatum, esse præcipit. n. 291.
Sigismundi Imperatoris, de Advocatorum officio lex. n. 292.
Advocatus numerantur inter Regalia. n. 293.
Regalia ut Ecclesiastici renuncient Imperatori, conventum
inter Henricum V. Imp. & Paschalem Papam. n. 294.
Advocatus Ecclesia Romana, ad Imperatorem tanquam
Regale pertinet. n. 295.
Jus protectionis inter Regalia Imperator Principibus con-
ferre solet. n. 296.
Salva guardia ac securitatis concessio, inter Reservata
Imperatoris numeratur. n. 297.
Judensibus à Dd. communiter accensetur regalibus. n. 298.
Jus habendi & in tutelam recipiendi Judæos Reservatis
Imperii accensetur. n. 299.
Principes Electores ex Aurea Bulla jus habent suscipiendi
Judæos. n. 300.
Quod tamen & aliis Regalia habentibus hodie concessum
est. n. 301.
Judæorum recipiendorum jus, etiam peculiari privilegio
haberi potest. n. 302.

Judai habent vetera privilegia Casarea de commerciis & negotiationibus, cum Christianis exercendis. n. 303.

Judaorum in protectionem recipiendorum jus Comites Werthaimii titulo feudali ab Imperio tenent. n. 304.

Pacis conservanda gratia qua fiunt, omni jure licita sunt. num. 305.

Virtus unita validior, & ad universitatis conservationem utilior, quam dispersa & singularis. n. 306.

Clientela Romanorum antiqua communiter approbata. n. 307.

Protektorum & clientum mutua obligatio commendatur ab Halicarnass. n. 308.

Advocacia hodierna priscis Romanorum clientelis surrogata. num. 309.

Radice quicquid ex aliqua descendit, necesse est ut ejus unde descendit, naturam sapiat. sub eod.

Surrogatum sapit naturam ejus in cuius locum surrogatur. num. 310.

Argumentum à vi surrogationis in jure fortissimum. n. 311.

Advocacia hodierna utiles, necessaria ac valide. n. 312.

Fœdus clientelare juri & consuetudini est maxime consentaneum. n. 313.

In protectionem Principis alterius, Urbes & Nobiles Imperio immediate subjecti sese mit & eis und Gut dare possunt, nec inde Imperio quicquam decedit. n. 314.

Jus protectionis Principibus, Civitatibus Imperialibus & cuivis populo libero, permissum esse, indubitabile est. n. 315.

Exempla diversorum Regum & populorum, qui sese Romanorum olim clientela submiserunt. n. 316.

Capuani ut à Samnitum incursionibus tuti essent, in Romanorum fidem se contulerunt. n. 317.

Nemo solus sibi ipsi quæque necessaria subministrare, & se ab aliorum injuria tueri potuit. n. 319.

Bello offensivo opponendum est bellum defensivum, & offensionis defensio. n. 320.

Viatori in latronum manus incidenti ducem itineris invenisse saluberrimum. n. 323.

Respublica multa tenuiores à vicinis in Tutelam assumpta, contra invasores rerum suarum tuta ac salva persisterunt. n. 324.

Narses Italia Exarchus nunquam hostilem in pralio effundere sanguinem proposuit, nisi prius in templo aliquo lacrymas profudisset, & pro obtinenda victoria, divinam opem implorasset. num. 326.

Advocacia propter nonnullorum ea abulentium malitiam, culpanda aut evitanda non est. n. 327.

Res probe instituta, temere non abolenda, etiamsi aliqui ea abutantur, ibid.

Abusus non tollit rei substantiam. n. 328.

Opus non ex se, sed ex causa extrinsecus adveniente reprehensibile fit. ibid.

Non ex natura rerum, quibus utimur, sed ex causa utendi & modo appetendi probandum, vel improbandum est, quod facimus. num. 329.

Ornatus mulierum non est peccatum ex ipsis rebus, sed ex parte hominis. ibid.

In mundo nihil tam sanctum & excellens reperitur, quin in abusum trahi possit. n. 330.

Tutorum malorum exempla. n. 331.

Andronicus Alexii Græcorum Imperatoris filii tutor, ut ipse imperaret, pupillum necavit, & imperium arripuit. n. 332.

Stilico & Rufinus Britannus, ob tutelam Honorii, & Arcadii filiorum Theodosii Imperatoris, inique gestam, Roma Honorii jussu, una cum sociis trucidati. n. 333.

Demetrius, nepotis ex fratre Antiocho primogeniti tutor, eundem, ut ipse imperaret, necari curavit. n. 334.

Joannes Cantacuzenus tutor Calo Joannis Palæologi Imperatoris sibi imperium usurpare conatus. n. 335.

Manfredus Friderici II. Imp. nothus, sub tutela pretextu Siciliam & regnum Neapolitanum occupans, exitum præbuit familie Ducum Suevia. n. 336.

Ludovicus Morus Mediolani Ducis patruus tutorio nomine

principatū affectans, seipsum una cum pupillo & universa Italia, in extremas calamitates, & perniciem præcipitavit. n. 337.

Eudes Hugonis Capeti patruus, Caroli Simplicis curator occasione tutela regnum in suam familiam transtulit. n. 338.

Ludovicus Sfortia tutor fratris filiorum tutorio nomine monetas cudit, & pupillos demum Ducatu privavit. n. 339.

Albertus I. pupillo & nepoti suo Joanni avita bona tradere recusans, ex insidiis occisus. n. 340.

Fridericus Comes Palatinus nepotem suum sub tutela velamine, Electoratu ac provinciis ei subditis spoliare tentans, Imperialis banni fulmine percussus, à proposito deterritus fuit. num. 341.

Tutela res minus tuta, incerta, fallax, fragilis & periculosa. num. 342.

Tutores raro nomini suo respondent. n. 343.

Tutores rectius tollitores, quam tuitores dicuntur. n. 344.

Berghaber, id est tutores ejusmodi, ab Imperatore Maximiliano Bernhaber vocati. n. 345.

Tutela propter malos & infideles tutores è medio non tollenda. n. 346.

Nulla juris aut æquitatis ratio patitur, ut qua pro utilitate hominum introducta sunt, ea duriore interpretatione contra ipsorum commodum ad severitatem producantur. n. 347.

Quod favore quorundam constitutum est, quibusdam casibus ad lesionem eorum nolumus inventum videri. n. 348.

In usu hominum bono ac licito nihil reperitur, ex quo iisdem perniciēs irrogari non possit. n. 349.

Leges & dispositiones contrahentium non accommodantur ad futura contingentia. n. 351.

Paucorum malitia non plus, quam probitati multorum, favendum est. n. 352.

Malis propter bonos prodesse, quam bonis propter malos deesse, satius est. n. 353.

Advocacia justis cautelis munita omni caret periculo. n. 354.

Dei providentia est mutationum omnium inscrutabile fundamentum. n. 356.

Populos justorum principum imperia contemnentes, tyrannorum flagella experiri non est iniquum. n. 357.

Regnorum sicut & aliarum rerum sua mortalitas est. n. 358.

De futuro statuere ex præteritis, prudentis non est. n. 359.

Exemplis non est judicandum. n. 360.

Protektorum potius bonorum, quam malorum exempla ob oculos ponenda. n. 361.

Advocacia proprie & principaliter ad Ecclesiarum & Monasteriorum conservationem constituta sunt. n. 363.

Magistratus boni officium in defensione adversus vim externam consistit. n. 365.

Defensione propria deficiente, Magistratui non est salubrius remedium, quam externæ defensionis præsidium à vicinis quarere. n. 366.

Respublica etiā tenues à vicinis in tutelam & societatem assumpta, contra hostes potentissimos tuta ac tutata fuerunt. n. 367.

Imperia infima, cum propulsandis hostibus non sufficiunt, necessario defensores in subsidium sibi asciscere debent. n. 368.

Subditorum opulentia ac potentia nimia Reipubl. multifariam obest. n. 371.

Divitia nimia deteriores hominum mores reddunt. n. 372.

Virtutes eum revereri difficile est, qui semper fortuna secunda usus est. n. 373.

Divitia subditorum nimia publicam tranquillitatem turbant, & magistratibus valde sunt obnoxia, n. 374.

Potentia subditorum frequens occasio est ad dominium apprehendendum. n. 375.

Machiavelli dogma, subditos inopia coercendos, ut facilius in fide & concordia retineantur. n. 376.

Subditi potentia destituti, non facile defectionem meditantur. n. 377.

Malum id haberi, quo bene licet uti, æquum non est. n. 378.

Advocati boni, malis & Rebellibus aliorum subditis, quos in clientela habent, aures præbere non debent. n. 379.

UM, lector candidissime, illibatam ab aliis, & à nemine hactenus, ex professo pertractatam Advocatiz materiam, integro Commentario explanare aggressus essem, institutæ disputationis argumentum à me postulare videbatur, ut, exemplo Clarissimorum nostri temporis Jurisconsultorum Domini PETRI GILKENI I, excellentis ingenii ac eruditionis viri, Professoris, dum vixit, Herbipolensis Academiæ, celeberrimi, & Domini ANTONII HERINGII, Oldenburgicorum Comitum Consilarii prudentissimi, (quorum hic in consummatissimo de Fidejussoribus Commentario, in primis *utrum fideiubere liceat*, ille vero in doctissimo de Usucapionibus Tractatu, initio susceptæ enarrationis, *An jus, de quo agit, præscriptionum, contra naturalem sit aequitatem* disquirendo indicat,) ipse pariter in principio propositi operis, priusquam Advocatiarum penetralia ingrederer, illud in primis, *utrum protectionis conventio, tanquam utilis seu necessaria suadenda, vel ob pericula, ex clientelis sapiuscule provenientia, qua protectori- bus, alios in tutelam suscipientibus, qua Clientibus, in potentiorum tuitionem se conferentibus, fugienda potius sit, & quæ ad talem considerationem pertinerent argumenta, per rationes dubitandi, & decidendi, enodarem, ne scilicet frustra, † ejus rei, qua de, An usu introduci, & in bene constituta Repub. tolerari debeat, prius non liqueret, tractationem suscepisse viderer.*

Cum autem disceptationis istius, duo membra, quorum unum speciatim Clientum, aliena auxilia quærentium, alterum vero nominatim Protectorum, sese ad alienam defensionem obstringentium, conditionem respicit, excutienda occurrerent, operæ, & laboris pretium esse putavi, utramque disquisitionem separatim tractare.

Videndum ergo primo loco, respectu ipsorum Advocatorum Tutelarium: quorum tractatio tanquam digniorum, merito præmittenda est;

Utrum † Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, seu cujusvis ordinis potentioribus Statibus, Jure licitum sit, vel expediat, alienos homines in peculiarem Tutelam ac protectionem suscipere.

Et hujus quidem † propositæ quæstionis scopum, assumpta in consilium ratione, diligentius considerando, primo sane intuitu, nullius è re Principis, aut Reipublicæ esse videtur, gravissimum alienæ defensionis onus, in se recipere, neque id, si maxime velit, per Jura licere, ex consequentibus, concludendum esse apparet.

Sienim † antiqua primum spectemus Jura, jam olim florente Romanorum Republica, per sanctiones Imperatorum, Patrocinia vicorum rusticorum, & Civitatum, quæ sese in tutelam Magnatum & Patronorum conferebant, severa sub animadversione, inhibita fuisse reperimus, idque clare patet, ex *Rescripto Imp. Dioclet. & Maximiani ad Aristobulum in l. 1. Cod. Ne liceat potentioribus, &c.* ubi dicti Imperatores, ex Constitutione M. Aurelii Claudii consultissimi Principis, sanciverunt, *† jactura causæ † afficiendos esse eos, qui sibi potentiorum patrocinium advocarunt, & ibidem Gothofredus in glossa lit. A. notat legibus † vetitum fuisse bona aliena, aut Agricolas, mercede accepta, defendere, per textum in l. 2. C. ut nemo ad suum patrocin. &c.* ubi pariter prohibetur, ne quis Agricolas in clientelam suscipiat, redditum alteriusve lucris promissione recepta; & colligitur id ipsum clarius ex *l. 1. dict. Tit. 53. li. 11.* ubi Impera-

tores Leo & Anthemius mandant, ut nullus recipiat rusticum, vel alium in suum patrocinium, & id quod inter Patronum † ac Clientem gestum est, irritum faciunt, Tabelliones † qui super ejusmodi patrocinii contractu, instrumenta conficiunt, proscriptione bonorum plectendos esse statuunt. Item vicos aut villas † eorum, qui ad aliorum patrocinia confugiunt, publice vendicari jubent, Personas † vero, quæ hujusmodi confugientes suscipiunt, Nobiliores quidem centum Librarum auri pœna mulctandos, mediocres vero, quemadmodum & eos, qui ut tales in aliorum sese protectionem conferrent, opem, operam, vel ministerium præbuerunt, publicatione bonorum puniendos esse sanciverunt.

Sic etiam Imperatores † Arcadius & Honorius in *l. unic. C. de his qui potent. nom. tit. prad. affig. &c.* sub gravissima pœna inhibuerunt, ne ulli potentiorum nomine titulos litigiosis prædiis affigant, velut arma, aut insignia, nomine potentum, quasi ejusmodi prædia possiderent, illave eorum tutelæ & salvæguardiæ commissæ essent.

Jure siquidem communi soli fisco titulos hujusmodi † imponere permissum est, videlicet testato publicis personis præsentibus, & solemni Juris ordine servato, uti Athalaricus apud Cassiodor. inhibet, *Si quis, inquit, legum ordine prætermisso, nomina, publicos titulos, præsumpserit affigere, &c.* Gregorius quoque ad Constantiam Augustam *lib. 4. Epist.* queritur, de Stephano quodam chartulario, quod nomine fisci loca singulorum invaderet & titulos imponeret indicta causa. Faciunt etiam ad propositum Divi Augustini, de iis, qui titulos potentiorum suis prædiis affigunt, ad *Psalmum vigesimum primum* consignata verba: *Ne domum, inquit ipsius invadat aliquis potens, ponendo ibi titulos potentis, titulos mendaces, quarum scilicet domuum, ipse vult esse possessor, & frontem domus sue, de titulo alieno muniri, ut cum titulus lectus fuerit, conterritus quis potentia nominis absterneat se ab invasione.*

Extat insuper ejusdem prohibitionis Constitutio Græca, latinæ cujusdam subdititiæ loco, quæ cum propositam rationem, cum primis etiam, corroborare videatur, eam ex *libris Basilicor. lib. 56. tit. 13. c. 2.* qui in paucorum forte manibus sunt, desumptam, integram hoc loco subjiciendam duximus. Ea autem ita habet.

Μηδεις κωμῆταις πρεσβυσιαι υποχρειοθω, μηδὲ δεχεσθω γεωργῶν ἐπὶ τῷ ὑποχρεῖν πρεσβυαν ἢ ἑτερον κῆ- Constitutio Græca, deditionem in potentioris clientelam prohibens.
διὰ λαμβάνων, εἰδὲ τίς πρεσβυαίη ταῦτα, καὶ τοῖς πρεσβυ- μένοις ἐπιμύοις ὑποπεσῇται, καὶ ἑτέρω μείζονι περ ἐσθῆσεται κινήσῃ. πρὸς τούτοις καὶ οἱ κωμηταὶ εἰ μὴ δὲ ὅλοι εἴεν τοῖς δε- πτόταις ἀποδοθῆσονται σωφρονισθέντες, εἰ δὲ ἐλδὶ θῆροι καὶ τρεῖς πρεσβυῶνται καὶ τύπλωνται μετὰ δέκα τῶν προδούλων τῆς κώμης, καὶ διηνεκῶς ἐξορίζονται ἐν ᾧ γνώμῃ πάντων ἐγασίαςαν.

Hæc eadem in Latinum versa, subsequens est tenoris.

Ne quis vicanis patrocinium polliceatur, Eadem latina.
vel agricolas in clientelam suscipiat, redditum alteriusve lucris promissione recepta, & ut qui hæc non servaverit, supradictis pœnis, majorique commotioni subiaceat. Præterea ut vicani † si servi sint, dominis castigati reddantur; si liberi, 20. libris mulcentur, & verberati una cum decem prioribus vici in perpetuum relegentur, dummodo scientibus omnibus secesserint.

Elucescit ergo, eadem hac constitutione adeo severe deditionem in potentioris clientelam vetitam fuisse, ut præter servos Dominis castigatos reddendos & liberos, 20. libris mulctandos, universus insuper

vicus, quo sciente unus se in potentioris clientelam dedit, decem primorum perpetua relegatione, plecti, iussus fuerit.

Verum non prisci duntaxat Imperatores, clientelas damnassee visi sunt, sed & antiquissimos Scriptores easdem contemptui habuisse, apparet. Ita namque Magnus

Ratio dubitandi IV. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-

ille Julius & Cæsar Clientelas ejusmodi improbando culpabili eas prorsus ac probroso Factionis nomine (quo nimirum Nonio teste, malorum consensus & conspiratio intelligitur; quod enim inter bonos est amicitia, hoc inter malos est factio, ut ait Salust. de bello Jugurth.

15 Einzusammenrottung/ Aufruhr und Zwietracht unter den Bürgern/ da einer begehrt über den andern zu seyn)

16 appellare non dubitavit. In & Gallia, inquit, lib. 6. de bello Gall. non solum in omnibus civitatibus atque pagis, partibusque, sed pene etiam in singulis domibus factiones sunt, earumque factionum sunt principes, qui summam auctoritatem eorum judicio habere existimantur, quorum ad arbitrium, judiciumque summa omnium rerum consiliorumque redeat. Id ejus rei causa antiqui-

18 tus & institutum videtur, ne quis ex plebe contra potentiores auxilii egeret. Suos enim opprimi quisque & circumveniri non patitur, neque aliter si faciat, ullam inter suos habet auctoritatem. Quibus verbis clientelare jus notari scribit Petr. Gregor. Tholosan. lib. 47. Syntagm. Jur. cap. 7. num. 17. eumque referens Georg. Schonborn. Politicor. lib. 7. cap. 9.

19 Quam autem turpe ac vitiosum sit factionis & nomen, ex Festo colligitur. Ab initio, inquit, honestum vocabulum fuit, Grace αἰγῆς. Unde factiones Histrionum & quadrigariorum dicebantur, nunc vero nomine factionis

20 seditio & arma dicuntur, Grace αἰγῆς. Nam est & civium in diversa studia divisio, cum aliqui sese principes & primarios in civitate efficere conantur.

21 Præterea etiam Democritus, quemadmodum Laertius lib. 9. de vita Philosophor. refert) jam olim ac multo ante Jul. Cæsaris tempora, ut bene regerentur populi, dominorum & clientum nomina omnino è medio tollenda esse voluit, eo quod illi superbe imperare cupientes, hi tyrannice sibi imperari nolentes sanguinem innoxium fusuri, tenuioribus vim, nobilibus exitium allaturi esse, viderentur. Quæ omnino vitari posse censuit, si neque principatus, neque dominatio, neque servitus in mundo foret. Anton. de Guevar. in Horolog. Princip. lib. 1. cap. 28. Hinc etiam Philosophus in Politicis dicit, sævam esse injustitiam, quæ arma habet, qualis nempe est Advocatia armata, Pet. Ristius de confraternitat. confæd. & pact. success. conclus. 1. in scholiis sub lit. B.

Ratio dubitandi IV. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-

22 Tertio non solum & antiquis Imperatorum legibus, sed & novissimis Imperii Constitutionibus, ac Re-cessibus subditos alterius in patrocinium suscipere, vetitum, & consequenter etiam Advocatiæ prohibitæ fuisse videntur.

Ratio dubitandi IV. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-

Cujus rei primo argumentum sumitur ex textu Aureæ Bullæ Caroli IV. Imp. tit. 15. verbo prætenu parentela. Unter dem Schein Schutzes und Schirms.

23 ubi reprobatur, irritatur, ac damnatur Imperator omnes & illicitas colligationes, & confæderationes, quas Civitates, vel alii subditi, prætenu parentelæ, seu Advocatiæ faciunt, & ineunt, ibidemque Imperator pacta ejusmodi ineuntibus, ultra pœnam infamiæ, & decem librarum auri, amissionem insuper libertatum, & privilegiorum irrogat. quem textum ad hoc adducit Thom. Michael de Jurisdic. conclus. 138. in fine & Gerlac. Buxtorff. in elegantiss. sua dissertat. ad 17. priora Aur. Bull. cap. conclus. 99. in scholiis lit. F.

Sic etiam Fridericus I. Imp. Conventicula quoque, inquit, & omnes conjurationes in civitatibus & extra, etiam occasione Parentelæ inter Civitatem & Civitatem,

& inter personam & personam, siue inter Civitatem, & personam, modis omnibus prohibemus fieri. Radovic. lib. 2. c. 7. de reb. gest. Frid. c. unic. §. Conventicula. de pace tenend. inter subd. 2. Feud. 53. Arum. ad A. B. discurs. 6. ad cap. 15. §. 2. Quod etiam Gunther. in Ligur. lib. 8. hisce verbis expressit.

Nec conventiculum, vel conspiratio fiat,
Sive sodalitiis, seu juncti sanguinis astu,
Urbibus in nostris, talis sub lege vetatur.

Adhæc & idipsum manifestius colligi videtur ex Re-cess. Imper. Comit. Anno 1529. habitor. §. Wir auch Churfürsten/ıc. hisce verbis, haben uns einmüthiglich verglichen/ daß keiner des andern Unterthanen und Verwandten/ deß Glaubens/ oder anderer Ursach halber/ in sonderm Schut und Schirm wider die Obrigkeit nehmen sollen/ıc. Et insuper in Recessu Comitiorum Anno 1541. Ratisbonæ habitorum. ubi in §. Und damit im H. Reich Teutscher Nation/ıc. in quo confirmatur denuo der hievor auffgerichtete Nürnberrgische Friedstand/ in fine his verbis cautum reperitur, daß die Protestirenden niemands der andern seiten zu sich tringen/ bewegen oder ziehen/ auch des andern theils Unterthanen in Schut und Schirm nicht annehmen/ noch wider ihre Obrigkeiten verthädigen sollen/ıc. ubi ad minimum Advocatia Protestantibus erga Catholicos prohibita fuisse videtur.

Præterea idem repetitum est in Re-cess. Imp. Anno 1548. in princip. & de Anno 1555. Augusta. Tit. de Pace religion. §. Es sol auch/ ubi publico Imperii decreto diserte sancitum fuit, ne quis utriusque religionis subditos in suam protectionem recipiat. hisce verbis, Es sol auch kein Standt den andern/ noch desselben Unterthanen zu seiner Religion tringen/ abpracticiren/ oder wider ihre Obrigkeit in Schut und Schirm nehmen/ noch verthädigen in keinem Wege.

Quarto, quod ad monasticam Protectionem seu ecclesiasticam, quæ omnium communissima & frequentissima est, Advocatiam attinet, ea & tam generatim, quam speciatim prohibita esse reperitur. Generatim quidem in Synodo & Cabilonensi cap. 15. ubi diserte sub excommunicationis pœna præcipitur, ne Abbates aut Monachi, patrocinio sæculari utantur.

Ratio dubitandi IV. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-
bit. II. à ludi-

Et Victor III. Papa, in Geilenhusensibus de Invest. prohibitio. Eccles. & decim. sub Frideric. I. & Henrico VI. Imp. Anno Christi 1184. habitis Comitibus. Advocatiam & in prædiis seu hominibus Ecclesiarum, aliquem sibi usurpare, injustum esse conquestus est. Goldast. Const. Imp. Tom. 2. pag. 50.

Sic etiam Gregorium X. Papam, qui Anno 1271. sedit, per c. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6. Advocatorum Laiorum assumptionem, sine speciali Pontificis consensu, fieri prohibuisse, docent ibidem Joh. Andr. Zaf. consil. 7. n. 1. & seq. lib. 2. Schenck. de Feud. lib. 3. Tit. 5. §. quicumque. Gilm. decis. 1. n. 161. Rosenth. de Feud. c. 4. concl. 14. n. 51. Wehner. pract. obs. Verb. Bogtey & alii in cap. VI. allegati.

Speciatim vero totus ordo & Cisterciensis (ut diploma Conradi IV. Romanorum Regis & hæredis Regni Hierusalem, in favorem Monasterii Ebracensis, Anno nimirum 1240. proditum, expresse edocet) ab omni Advocatorum genere juxta primariam institutionem suam liber atque immunis fuit, referente Gasp. Brusch. cent. 1. Chronolog. Monaster. German. in fundat. Monasterii Eberach, apud Abbat. 7.

Hinc etiam nuncupatim Cæsariensis Monasterii fundator & Henricus Comes de Lechsgemündt/ in fundatione sua, quam acta inter Illustriss. Domum Palatinam Neoburgicam & prædictum Cœnobium Advocatiæ præsentæ integram exhibent, expresse inhibuit, ne fratres ejusdem Cœnobii, ullum Advocatum præter Filium Virginis haberent, aut susciperent.

Sic na.

Sic & Pipinus Senior, Francorum Dux, Caroli Mar-
 29 telli parens, amplissimum & ac opulentissimum Mona-
 sterium Epternacense, quatuor milliariis à Treviris
 versus Lutzelburgum intra septem altissimorum mon-
 Ab exem- plo Mona- sterii Ep- ternacen- sis.
 tium vertices situm, quod Anno Domini 696. ad peti-
 tionem S. Wilibrodi primi Archiepiscopi Trajectensis,
 prædictus Pipinus fundavit, ab omni & protectorum ju-
 go liberum esse, & nullius nisi solius Dei Mundibur-
 dio subsistere voluit, ceu patet ex privilegio ejusdem,
 prædicto Abbati concessio, quod sic inter cætera habet:
 Ita volumus Abbatem nostrum Epternacensem
 exemptum, ut nullius subleat Mundiburdio,
 nisi solius Dei, &c. Bruschi in *descript. Monaster.*
eiusdem fol. 141.

Eundem in modum celeberrimum monasterium
 30 Salemitanum & Ordinis Cisterciensis, in Episcopatu Con-
 stantienli situm, quod Guntraminus Liber Baro de
 Ab exem- plo Mona- sterii Sala- mitani.
 Adelsreutin, circa annum 1130. liberaliter fundavit, ne
 alium post Deum Opt. Max. Advocatum, excepto solo
 Romanorum Imperatore, haberet, aut susciperet: Rex
 » Romanorum Conradus III. Anno 1142. his verbis: *Quia*
 » *vero Fratres ejusdem monasterii alium Advocatum post*
 » *Deum, præter Nos, non habent, &c.* Item, Fridericus I.
 » Barbarossa Anno 1155. sequentibus verbis: *Quia vero*
 » *Fratres ejusdem Ordinis, speciali obedientia subjectione ad*
 » *Romanam spectant Ecclesiam, cuius Nos Speciales Advo-*
 » *cati ac Defensores sumus, aliquam personam ibi officium*
 » *Advocatie gerere, vel usurpare omnino sub obtentu gra-*
 » *tia nostra, interdiciamus, &c.* Henricus VI. Anno 1193.
 » plenius vero Carolus IV. Anno 1348. simili verborum
 » formula. *Verum quia Fratres ejusdem Ordinis sub solius*
 » *Romani Pontificis tuitione consistunt, cuius Nos Specialis*
 » *Advocatus consistimus, favente gratia Salvatoris ipso-*
 » *rum quoque paci, quieti atque libertati, tam presentium,*
 » *quam futurorum caute in posterum providere volentes,*
 » *authoritate Regia inhibemus, ne aliqua persona ibi, seu in*
 » *bonis sive grangiis ipsorum officium Advocatie gerere,*
 » *vel sibi usurpare presumat, alique posteriores Impera-*
 » *tores singularibus prohibuerunt literis, quarum extra-*
 » *ctus exhibet Clarissimi nominis hac ætate Jurisconsul-*
 » *tus, & Antiquitatum indagator solertissimus, Dominus,*
 » *& amicus meus summe colendus, Matthæus Klockius*
 » *eiusdem Monasterii Advocatus nobilissimus, in Anti-*
 » *categoria rum part. 5. de Probationib. section. 1. 2. 3. 4. 5. 6.*
 » *& alius subseqq.*

Quinimo si ipsam, laudatissimi Ordinis hujus Cister-
 tiensis primariam in propagandis domibus rationem
 31 attendamus, ejusdem institutio & norma præcise & re-
 quirat, ut fundanda & exstruenda Monasteria, inprimis
 ab omni sæculari dominio, & Episcopali etiam Jurisdi-
 ctione prorsus eximantur, & in spiritualibus sub & solius
 GENERALIS Ordinis & Summi Pontificis obedientia,
 in sæcularibus vero sub solius Imperatoris, vel Regis
 Rom. tutela existant, id quod ex *Compilatore Cisterciens.*
Privileg. allegatus D. Klock. d. p. V. Antecat. in fronte
probation. sequent. verb. indicat.

Erstens ist zu wissen/welcher im Heiligen Römischen
 Reich/etw Kloster des Heiligen Ordens von Cisterciens stif-
 ten oder bauen wil/der muß (vermög deren von Päpsten/
 Räkern und Königen statlicher confirmirten dis Dr-
 dens Institution, Capitulation & Chartæ charitatis)
 zuvor zum Bischoff/ und dann auch zu dem Weltlichen
 Fürsten des Lands/lehren/ihren consens und Bollwort
 werben/das sie gestatten und zugeben wollen/das in Spiri-
 tualibus das künfftige extruendum monasterium, nie-
 mande andern/ dann dem General Ordinis & summo
 Pontifici: im Weltlichen aber auch niemande andern/
 dann nur der Räk. oder Königl. Majest. unterthänig/ge-
 horsam und wärtig seyn dörfte/ vor und ehe der Bischoff/
 oder der Lands, Fürst und Land, Herr / den Ort besreyen /

und auß ihrer Geistlichen und Weltlichen Jurisdiction
 loß und ledig zehlen/sange man kein Kloster an zu bauen/
 oder Mönche darein zu setzen. Und mit dieser Weiß /
 Invention und Caution kommen und gehen die Mön-
 che und ihre Leut in das neue Kloster/ ganz Franc und
 Frey/ keines Ordinarii Bischoffen/ Lands, Fürsten oder
 Herrn/ Jurisdiction vorhin unterworfen oder zugewand:
 Sondern mit ihrem Kloster/ Leut und Gütern/ fürhin
 & perpetuo sub speciali tutela & Advocatia S. Sedis
 Apostolicæ, & S. Cæf. vel Rom. Regiæ Majest. consti-
 tuti, habiti, retenti atque reservati.

Nec vero prædicti solum Cisterciensis Ordinis
 Claustra, sed aliorum quoque Religiosorum Cæno-
 bia, Imperatores ab Advocatorum onere sæpiuscule
 liberarunt.

Ita quoque Imperator Fridericus II. cum ei inno-
 tuisset, quantum detrimenti, Barones & de Saxen, Ad- 32
 vocati & Protectores, olim Monasterii Fabariensis in
 Churienli diæcesi, & Ræticiæ Alpibus siti & à Carolo
 Martello sub Theodorico II. Rege Galliarum Anno
 Christi 734. extructi, eidem Cænobio intulissent,
 illud Anno 1257. ab omni Advocatiæ onere universa-
 liter exemit.

Hostilitates autem ab iisdem Saxensibus Advocatis
 Monasterio illatas Bruschi in *descriptione Mona-*
 sterii ejusdem in hunc sensum recenset: Cum Anno
 1206. Conradus Zwifalthun Abbas præfesset, ad eun-
 dem venit nobilis quidam Cænobii ministerialis sua-
 dens ut Abbas, undique tum bellicis rumoribus & tu-
 multibus ingruentibus in Saxo vicino robustam ali-
 quam arcem, sibi ac suis, ædificaret, in qua periculosis
 temporibus tutus esse posset. Abbas tali consilio ob-
 temperans nihilque mali metuens construxit maximis
 laboribus ac sumptibus, prope Monasterium, ca-
 strum Wartenstein, & huic operi architectum quasi
 præfecit nobilem virum hujus consilii auctorem. Is vi-
 dens magnificum & robustum castrum esse ædifica-
 tum, mox contra Abbatem sublevato calcaneo arcem
 illam occupat & Cænobio sese opponens, omnibus
 injuriarum & molestiarum generibus Abbatem & ejus
 Monachos affecit. Habebat tum Fabariense Monaste-
 rium, Advocatum Albertum Baronem de Saxen. Is
 Abbatis precibus excitatus, insidiatur tam diu Warten-
 steinenli arcis violento occupatori, donec aliquando
 apud Ragusium eum deprehensum, in castrum Saxense
 abduceret, quem ibi incarcerationum per biennium & sex
 menses detinuit. Ipse & vero mox eadem violentia War- 33
 tensteinensem arcem, occupans, non Advocati, sed ho-
 stis Fabariensium personam & animum induit. Mori-
 tur interim Abbas Conradus, in cujus locum sufficitur
 Dominus Ludovicus Vipertus de Sangallo. In hunc
 jam manus etiam Albertus Saxensis Comes injicit, ca-
 pitque eum, & per septem hebdomadas in carcere castri
 sui Saxensis detinet, tam diu videlicet, donec ille sese nihil
 amplius postulaturum polliceretur: talibus conditionib.
 dimittitur è custodia Abbas. Pergit Albertus & injuriam
 injuria cumulans, Advocatiam cuidam de Falkenstein & 34
 impignorat pro 70. marcis argenti puri; paulo post mo-
 ritur relinquens filios tres Henricum, Albertum, & Vlricum,
 Dominos de Saxen, qui ita paternam hæreditatē partiti
 sunt, ut Vlricus haberet castrum Saxense, Henricus arcem
 Clanzenlem, Albertus vero castrum Wartensteinense,
 quod diu possedit, eoque quiete potitus est. Interim vita
 excessit etiam Abbas Ludovicus, electusq; Hugo de Vil-
 lingen annu Christi circiter 1240. sub cujus gubernatio-
 ne thermæ Fabarienses inventæ sunt, paucis annis præ-
 fuit, cui postea Rudol. à Bennang, successit, cujus tempo-
 ribus Minorita quidam Berchtoldus Fabarium veniens
 gravissima habita concione Baronem adeo commovit,
 ut in Castri restitutionem consenserit, dum Abbas Advo-

Advocatiam, ducentis quinquaginta auri Marcis, pro Monasterio redimeret, sic & castrum & Advocatiaz jus, ad Abbatem Rudolphum rediit: Prædictus
 35 † vero Imperator Fridericus castri & Advocatiaz emptionem approbans Canobium Fabariense denuo ab omni jurisdictione patronatus & Advocatiaz, seu quibuslibet subjectionis oneribus penitus exemit, ipsumque Monasterium in specialem suam & Imperii perpetuam protectionem suscepit.

Hæ autem tam generales, quam speciales assumendorum protectorum inhibitiones, atque monasticarum Advocatiarum liberationes, seu exonerationes, à prædictis Imperatoribus, Regibus & Principibus, ut dictum est, factæ non fuissent, si clientelas ejusmodi monasticas è re monasteriorum esse putassent. Unde non immerito infertur, tales Advocatias esse de genere prohibitorum, per regulam † quod quæ inveniuntur prohibita, non censeantur esse permixta, arg. l. nec non. ff. ex quib. caus. major. l. minus. ff. de procur. c. 1. d. l. procur. in 6.

Ratio dubitandi V. à difficultate gerendarum clientelarum. Præterea, missis etiam clientelarum prohibitionibus, inficias ire nemo potest, † difficillimam esse alienorum hominum, rerumque defensionem, accuram, text. in l. re mandat. C. mand. ideoque obligationem alienæ protectionis † non vacare
 37 summis periculis, in promptu est, & Imperat. innuit
 38 in c. 1. Authent. ut qui se oblig. Nov. 72. Quod & palam tradit Christoph. Sturc. Comment. in Reg. Jur. l. 198. num. 1. Id quod vel hinc manifeste patet, Nam inter infinitas inferendi belli occasiones, hæc quoque usitata est ratio: ut (ne fides quæ certis diu firma fuit pactis, violata esse videatur,) non adversus confederatum ipsum, sed clientes ipsius, aliquis ipsi infensus bella moveat, certo fore sperans, ut patronus ad defensionem eorum se adcingens, ipse quoque dimicandi secum præbeat occasionem, aut si in fidem susceptos non tueatur, commissæ argui possit perfidiæ, atque hac quoque ratione facilem ad se oppugnandum hostibus aditum præbeat, monente Machiavell. disputat. de Republica lib. 2. cap. 9. Quis etiam
 39 diffitebitur fieri posse, ut dum † protector militari subditorum suorum manu adjutus, alienorum hominum, fidei suæ commissorum, saluti atque incolumitati intentus, auxilio iis ferendo dstringitur, alius interea ipsius ditiones invadere, cumque una cum Clientibus, præliis frangere, atque subigere queat, cujus rei Historias evolventi exempla non deerunt.

Quibus probe consideratis, nemo facile inficias ierit, periculosum esse, aliorum patrocinia ambire, sive enim subeas, sive suscipias, conversio saltem, si non everfio, à tergo est, Bodin. de Republ. lib. 5. c. 6. n. 587.

Ratio dubitandi VI. à periculis bellorum incumbens. Sexto insuper, tametsi, hoc periculo, alienæ cupidus suscipiendæ defensionis, non arceatur, tamen per se etiam, ob id maxime à Clientelis ambiendis cuilibet abstinendum esse videtur, quod Protector constitutus omni momento ad subeunda † pro

40 Clientibus bella obstringitur: quæ obligatio sane gravissima maximeque fugienda censeretur debet. Et si

41 enim † tempus, quo bellum, pro Clientibus, protector inire debet, incertum & in eventu positum sit, tamen afferente Cicerone pro L. Manilia, non solum ad-

42 ventus † belli, sed & metus ipse calamitatem affert, tollitur etiam omnis securitas in bello, & pericula varia omnibus intentantur, vide Judic. c. 5. 6. 7. 11. Jer. c. 5. & 6. Esa. c. 26. 32. & 37. Joel. c. 1. & 2. Deuter. cap. 28. omnis lætitia tollitur in eo. Elai. cap. 24. Jerem. cap. 7. cap. 10.

43 & 25. Matth. Vogel. in penu. part. 4. Bellum quidem † facile suscipitur, sed non ita deponitur, nec ejus ini-

tium & finem in ejusdem potestate esse constat; Nec usquam minus, quam in bello, eventus respondet. Itaque quantumvis quis opibus confidat, non debet tamen certa pro incertis mutare, ut dicit Salust. Bello insuper appropinquante exhauriuntur subditorum † opes, luctu funestantur domus, omnia latro- 44 nibus, furibus, stupratoribus implentur. Et gloss. in l. un. in verb. si desinunt, C. publica latitiae lib. 12. Bellum, inquit, † perditionem animæ, corporis, & substantiæ 45 inducit, offenduntur devictorum corpora cæde, vulneribus, turpitudine, vinculis, servitute: Cæde afficiuntur & occiduntur non solum qui se tueri conantur, sed & sæpe qui projectis armis se dedunt: Caput Ducis obtruncatum, lanceæ infixum spectaculo fertur, viri nobiles cæterique milites, ut bestię maculantur, filii ante ora parentum trucidantur, terra corporibus interfectorum cooperitur, flumina sanguine multo cruenta fluunt, honestæ scæminæ, matres, nurus, virgines à scelerato milite ludibrio habentur, quibus vita non adimitur, per triumphum ab hoste abducuntur, servitute perpetua premuntur. Omnia cæde, cruore, cadaveribus, luctu plena: Milites plerunque castra sequuntur, non ut bonam & justam causam defendant, sed ut spoliato & exuto omnibus fortunis adversariis, ditiores domum redeant, pileis inter se nummos distribuant, holosericum non ulnis, sed hastis metiantur, &c. Hinc illud Poeta.

Nulla fides, pietasque viris qui castra sequuntur. 46

Hinc bellum dicitur, per antiphrasin, quasi minime bellum, & contra, quod sit omnium malorum quandiu grassetur cumulus, sentina, lerna. Eo enim confluit colluvies † facinorosorum hominum, raptorum, 47 adulterorum, stupratorum, lenonum, sicariorum, latronum, piratarum, veneficorum, furum, abigeorum, perditorum, perjuratorum, blasphemorum, maleficarum, lenarum, scortorum, quorum omnium cætibz veluti tortoribus cogitur Princeps uti, & quos antea domibus, pagis, urbibus, regno & principatu, justitia exigente, exturbarat, in urbes, domos cum stipendio revocat, fovet & cervicibus populi sui imponit, & factorem scelerum inter subditos spargit, quo vel Deus ipse durius in populum & Principem animadvertit, pestemque & famem accumulat, ut dum mala belli desideramus, plenitudine malorum abundemus. Funditur † humanus sanguis & sæpe innoxius, invo- 48 lutis bonis in peccatum aliorum, orphanī plures & viduæ, ex divitibus pauperes multi, communis omnium sollicitudo, sumptus indefiniti, inculta arva, deserti pagi, subversæ urbes, religio corrupta, vel intercepta vel neglecta, magno civium cruore comparantur victoriæ, si quæ adhuc contingant, crudelius tractant suos, qui hodie se dicunt milites, quam hostes, audendi quælibet impune hodie licentia est bellum. Dicunt Græci quod ἄγος Mars † habet appellationem ἀπὸ τοῦ ἀίγειν ἢ ἀναίγειν à tollendo seu occidendo, aut à damno Phthonatus lib. περὶ τῆς τῶν θεῶν φύσεως. c. περὶ ἄγους. de Marte.

Cum igitur tanta belli eventuri, ad quod se Patronus necessario adstringere debet, mala ac pericula sint, nemo sane ob mediocre honorarium, tali periculo sese obnoxium facere debet, cum admonente prudentissimo Lipsio scutum † semper magis, quam gladius 49 assumendus sit. de civil. doctrin. lib. 6.

Atqui ob ipsas Advocatias bella † & dissensiones aliquoties ortas esse testantur & exemplis comprobant Compil. histor. Eccles. cent. 13. c. 8. Cruf. Annal. Suevic. lib. 10. p. 2. c. 5. Brusch. in Epist. magn. oper. omn. Germ. Episc. Tom. 1. c. 8. in Hardovico 35. Episc. August. & Trithem. in Chron. Hirsaug. p. 232.

Pro afferenda denique negativa definitione, potentio-

Ratio du- tentioribus nempe infirmiores in Protectionem re-
bitandi ul- cipere, minus convenire, ex eo colligi videtur, quod
tima, quod extrajudicialis + defensio, qualis est clientelaris Tute-
offensio- la, minus honeste, ac licite suscipiatur, quandocun-
nem te- que iis, qui læsionem aliquam, sive in personis, sive
mentes lu- rebus suis timent, per remedia Judicialia succurri po-
re experi- test. Nam & eam ob causam sublimiores + Magistra-

5¹ tus constitutos esse palam est, ut nimirum per illos
5² vim, & injuriam nobis factam, amoveamus, *l. extat.*

13. ff. *quod metus causa*, ubi Callistratus ait, optimum
5³ esse, + ut si quis putet se habere petitiones, actioni-
5⁴ bus experiatur. Nam & vim + esse, quoties quis id,
quod deberi sibi putat, non per Judicem reposcit;
Quibus consonat textus in *l. ult. C. unde vi*. Minus
igitur honestum esse videtur, posthabito Magistra-
tu, alienorum hominum protectionem suscipere.

5⁵ Idcirco enim Judiciorum + vigor, Jurisque publi-
ci Tutela, in medio constituta est, ne quisquam sibi ipsi
per alienum defensores procuret ultionem, ut provide
sanciverunt Imp. Honor. & Theodos. in *l. Nullus* 14.
C. de Judais, & Calicol.

Unde etiam Ulpianus in *l. si cuius rei ff. de usufr. &*
quemadmodum quis utatur, fruatur, æquissimum esse
5⁶ statuit, ut quos Magistratus sua + potest, ac debet Ju-
risdictione componere, ii ad arma, & rixam, ceu cli-
entelares Advocati facere solent, non procedant, id,
quod Celso quoque *lib. 20. Digestor.* Justitiæ consonum
visum fuit, & Juliano etiam placuit per *text. in d. l. 14.*
æquissimum esse.

Hinc & Paulus in *l. non est singulis* 176. *de Reg. Jur.*
5⁷ ait, non esse + singulis concedendum, quod per Ma-
gistratum publice fieri potest, ne occasio majoris tu-
multus oriatur.

5⁸ Siquidem Deus magistratum + rebus humanis
tanquam Deum aliquem præsentem præposuit, qui
jus dicat, & hominum errata emendet, & corri-
gat, Christ. Sturtz, in *comment. ad L. non est. ff. de*
reg. Jur. num. 4. per *text. in constit. tanta. ff. præfixa.*
vers. 28. text. in c. discordantes. dist. 90. atque ad ejus
5⁹ + curam & officium pertinet, arg. *l. cui præcipua.*
57. ff. de V. S. ut Resp. quieta & tranquilla sit.
l. congruit. ff. de off. præf. & text. est in auct. ut jud.
fin. quoq. in princ. Nov. 8. & auct. ut divina jussiones.
Nov. 114.

6⁰ Nam & ea de causa reperta + est sacra legum reve-
rentia, ut nihil manu, nihil proprio ageretur impul-
su. Cassiod. *lib. varior. c. 4.*

Et si igitur magistratus contumaces etiam mili-
6¹ tari + manu coercere possit, *text. in l. qui restituere.*
68. ff. de rei vend. non tamen id privato indulgetur,
quinimo, si quis forte rem sibi debitam propria au-
thoritate possidere præsumpserit, præterquam quod
jus crediti, dominiumque rei amittat, *l. extat. ff. quod*
met. caus. & l. si quis in tantam. C. unde vi. c. non placuit.
16. q. 7. etiam quandoque veluti pacisturbator, capite
punitur, *l. fin. ff. de re mil.*

Ex quibus omnibus, haud obscure concludi posse
videtur, tutelam à protectoribus contra prædictarum
legum sanctiones minus recte suscipi.

6² Verum his omnibus non obstantibus, si quis rem
attentius consideret, non dubitamus, cum contra-
rium responsurum, & nobiscum in eam sententiam
iturum, ut defensionis sine factam clientum susceptio-
nem, non minus laudabilem, quam utilem esse pro-
tectoribus, judicaturus sit.

Primum enim, cum ex ipsis naturæ humanæ
6³ principiis liquido constet, + per se omnes etiam ho-
mines, uno ac quasi communi protectionis jure in-
vicem esse conglutinatos, adeoque naturam ipsam,
quandam inter eos cognationem constituisse, ac

proinde secundum Deum homines hominibus ma-
xime utiles, imo Deos esse posse, qui & ideo ut
inter se alii aliis prodesse possent, generati, juxta il-
lud, homo + homini Deus, homo homini lupus,
arg. *l. 3. ff. de just. & jur.* nulla sane ratione negari
potest, quamlibet homines tuendi rationem natu-
ræ maxime esse consentaneam, ac commendatione
dignam.

Sic enim optime se habent, quæ naturæ congru-
unt, eo, quod artifex + natura optima & pruden- 64
tissima, non nisi optima & perfectissima quæque suo
in genere efficiat. Natura + vero ipsa, uni homini 65
non unam, sed duplices manus, non unam, sed bi-
nas aures, non unum, sed geminos oculos tribuerit,
ut melius scilicet propagaretur officium quod duo-
rum societate complere oportuit, ex Cassiod. *Epist.*
lib. 3. Melch. Jun. quest. polit. 74 p. 2. eleganter D.
Chrysost. in *Psalm. 134. Dextras*, inquit, à Deo
habemus, ut & nobis ipsis & aliis injuria affectis opem
feramus, ut scelera de medio auferamus, ut his,
quibus violentia & detrimentum affertur, portus si-
mus, & refugium. Ex quibus perspicue colligitur,
auxiliarem illam hominum conjunctionem, qualis in
protectionis conventionem exhibetur, naturali confor-
mitati quam proxime accedere.

Secundo cum ratio summa & principalis hujus 66
protectionis Juris, quoad ipsos tum Advocatos, tum
eorundem tutelæ subiectos clientes ex fine & effe-
ctu, de quibus abundanter egimus *cap. 10.* peten-
da sit, negare nemo potest, hanc clientum prote-
gendorum conventionem ea inprimis + de causa in- 67
stitui, ut provinciæ, Civitates, seu communitates
in tutelam susceptæ, ab aliorum injuriis ac mole-
stationibus tutæ atque incolumes consistere possint:
At vero + Reipublicæ permagni interest, omnes 68
provincias ac familias in suo statu permanere illæ-
sas. *l. 1. §. 13. ff. de ventr. inspiciend. l. 9. C. de*
quest.

Cum igitur palam sit, clientelarum susceptarum
finem + bonum, ac Reipublicæ salutarem esse, infi- 68
cias ire nemo poterit, earundem susceptionem pari-
ter esse laudabilem, atque utilem. Qualis enim finis,
tale quoque censetur id, cujus est finis, exemplo *l. 1. §. 69*
§. hujus studii. ff. de justit. & jure.

Hinc etiam vulgo receptum axioma dicitur,
unumquodque + bonum, ac laude dignum esse, cu- 70
jus finis bonus, ac commendabilis est. *l. non intelligi-*
tur §. quando autem. ff. de jure Fisci l. si non sit §. per-
veniamus ff. de auro & argent. legat. l. Receptum ff.
commun. prædior.

Tertio hanc rationem fortiter corroborat, quod 71
per susceptionem in Clientelam maxime foveatur
ac conservetur pax & concordia inter suscipientes
ac susceptos, adeo ut + Advocatiæ conventio dici
merito debeat, pia & firma pax hominum Imperio
subiectorum, in cujus tranquillitate totius orbis re-
gularitas conquiescit, ut loquitur Imperator Henri-
cus in *Extravagant. quemadmodum in las. majest. crim.*
procedat. And. Knichen. *de jur. territor. cap. 5. num.*
498. ubi dicit Jura protectionum + esse reliquias 72
conjunctionis quondam inter Principes Ecclesiasticos
& Politicos.

Hanc igitur pacem + & tranquillitatem quærere, 73
custodire & conservare omnes decet, inprimis vero
Principes. *tot. tit. de pac. tenend. & ejus violat. & de*
Pac. Constant. Recess. Imp. Wormat. de Anno 1495.
Dom. Landfried. Bald. in præm. Decret. §. Rex pacifi-
eus num. 17. & in l. 1. num. 3. ff. de pact. Sed ut + concor- 74
dia dives radix est, altrixque otii, seminarium bono-
rum civium, seges Civitatum, & illud bonum, sine
quo

Sententia
affirmati-
va.

Ratio deci-
dendi l. a
lege natu-
ra.

Ratio deci-
dendi III.
ab alia finis
specie.

quo nemo novit sua bona, Paschal. *in legat. cap. 53. pag. 339.* Ita † discordia ordinum venenum, præcursor ruinæ, omnia opportuna insidiantibus faciens. Liv. li. 3. Bodin. 4. *de Repub. c. 1. n. 386.* Petr. Gregor. *lib. 23. de Repub. c. 3. n. 13.* ubi ex Baldo † partialitatem in Re- publ. dicit esse tanquam vermem in caseo.

Ratio deci-
dendi IV.
ab incon-
venienti.

75 Quarto patrocina impotentiorum eam quoque ob causam per Advocatos tutelares suscipiuntur, ne Clientes † qui forte à propriis suis magistratibus defendi satis haud possunt, alienis & peregrinis dominis subjiciantur, quod ne fiat, maxime etiam Reipublicæ interest, per notata Innocent. *in c. auditis. col. 1. de præscript. Panorm. in c. inter quatuor. de major. & obed. num. 6. in fin.* † Fit enim mutatis Dominis ex diversarum gentium commixtione, corruptio morum, mutatio legum, &c. Petr. Gregor. *lib. 4. de Republ. cap. 4. num. 14. & 15.* qua mutatione nihil periculosius civitatibus Plat. *lib. 7. de legib. Bodin. 4. de Republ. cap. 3. num. 426.* Petr. Gregor. *lib. 10. de Republ. cap. 5. num. 17.* Quid quod satis lugubre † & deplorandum, non ipsis modo subditis, sed & Dominis, videre ac pertimescere homines suos eorumque bona ac prædia in potestatem transire externam, arg. *l. 38. ff. de rei vendicat. l. 1. §. 2. de liber. agnosc. l. 35. de pignor. act. l. cum oportet. C. de bon. qualib. l. 22. C. de admin. tut. Orloshaus. in respons. an extant. masc. fem. exclud. acie vir. cap. 29. num. 1. & seqq. Reulner. conf. 3. n. 30. vol. 1.*

80 Quinto quotidiana & infinita testantur exempla, quod † summi, totius orbis Romani, protectores Imperatores non solum integras ditiones in suam ac sacri Romani Imperii tutelam, sed & privatas familias in peculiarem protectionem recipiant, attestante Gai-
lio *lib. 1. obser. 54. num. 7.*

Integrorum Regnorum, Ducatum, Comitatum, ditionum & Civitatum, maxime vero Monasteriorum ac sacrorum Collegiorum ab Imperatoribus in Tutelam receptorum, exemplis historiæ abundant, & nos passim in hoc Tractatu, præsertim *Cap. 5. de Origine Advocatiae*, plurima adduximus: Privatarum autem familiarum in Cæsaream Tutitionem susceptorum, Cancellaria Imperialis, infinita subministrare potest. Ut tamen nonnulla & hic afferam, eum in modum, D. Paulus Matthias Wehner Ann. 1610. una cum uxore, liberis, famulis, subditis & hominibus à piissimæ memoriæ Imp. Rudolpho II. susceptus fuit, ut ipse testatur in *Pract. Observ. verbo Schirmsbrieff* / ubi & alia exempla Salvæguardiæ privatis concessæ enumerat. Et ne longe abeam, ita pariter Augustissimus Imperator Ferdinandus II. me ipsum quoque Anno 1620, cum omnibus Hæredibus ac posteris meis, in specialem Tutelam, cujus particula huc pertinens *infra sub num. 94.* refertur, clementissime suscepit. Aliud exemplum suppeditat Fridericus Hortleder in *Process. des Deutschen Kriegs / Tom. 1. lib. 5. c. 10.* ubi notat, daß in sondern Spruch / Schutz und Schirm Kays. Majest. und des Reichs aufgenommen sind der Meister S. Johannis Ordens in Deutschen Landen / desselben Ordens Commenthurn / Commenthureyen und Häuser / wie auß Caroli V. Schusbrieff Herrn Johann von Hattstein Johanniter Meister Anno 1540. den 24. May zu Antorff gegeben / zu ersehen. Alia Diplomatum hujusmodi exempla occurrunt, in gründlichem Bericht / von des H. Reichs Stadt Friedberg / Standt-Privilegien / *re. part. 2. pag. 27.* & nonnulla refert Philipp. Meister *Spec. Notar. lib. 5. pag. 715. 723. & 729.*

Quod igitur à summo Principe, Imperiique capite fieri quotidie videmus, quis id ipsum in Imperii membris inferioribus nempe Principibus, Comiti-

bus, Baronibus, aliisque Statibus reprehendere auserit? cum utrobique quoad defensionis præstandæ formam eadem sit ratio, & recte etiam ab Imperiali Salvæguardiæ specie † ad generalem protectionis constitutendæ usum argumentum inducatur, arg. *l. veniunt. 22. §. senatus. ff. de petit. hered. l. omnem. 20. ff. judicati. l. filii 84. ff. de verb. signif.*

Quod si etiam sexto intueri velimus morem ac consuetudinem tam prisca sæculi, quam hodierni temporis aliorum principum ac rerum publicar. quæ alienos homines in tutelam susceperunt, infinita prope exempla ante oculos erunt. Ut enim reliquos taceam, constat sane Serenissimos Domus Austriacæ Archiduces, quam plurima non solum Monasteria alibi nominata, sed & Civitates, † quarum in numero Constantia, Villinga, Friburgum Brisgoiæ & aliæ plures continentur, jam pridem in protectionem suscepisse & hodie earundem Advocatos existere. Exempla † vero honesta & Reipublicæ utilia quoad fieri potest, imitari quemlibet decet. *l. 1. §. secundo loco. ff. de postuland. l. cum quedam C. de administr. tutor.* Ergo & Patroni tot aliorum exemplis commoniti impotentiorum clientelas suscipere non recusabunt. Quod enim quotidie fit † vel solitum est fieri, legitime fit, *l. si quis donaturus. ibique gloss. de usufruct. l. quod si nolit. §. quia assidua de adilit. edict. l. certi conditio. §. si nummos. ff. si cert. petat.* Hinc inferitur, quod præsumendum est pro his quæ diu agitata sunt in Ecclesia Dei, patiente & tolerante superiore *c. constitutus de relig. dom. c. Ecclesiasticarum distinct. 11.* Unde † eleganter dicit Ulpian. *in l. pen. ff. de constit. Princip.* Non recedendum ab eo jure quod diu æquum visum est, nisi evidens sublit utilitas.

De consuetudine autem, qua protectionum & Advocatiarum Jus, in Imperio Romano receptum est, præter experientiam Hier. Schurff. *confil. 23. nu. 5. cent. 3. And. Gail. 2. obser. 54. n. 10. Warem. ab Erenberg. Medit. pro Fæder. li. 1. cap. 4. num. 12.* Rosfredus Benevent. *in practica juris Pontificii parte 5. Tit. de utilitat. qua debetur num. 25.* Auctor Symphorem. *Tom. 2. part. 3. Suppl. 23. Herm. Vult. 1. Fend. 8. num. 17.* testantur, Confer ea quæ ad propositum latius deducta sunt *cap. 5. num. 493.* Ubi ostensum, consuetudinem istam Recess. etiam Imperialibus approbatam & confirmatam esse, eandemque extra Imperium quoque vigere. Farin. *decis. novit. noviss. 146. num. 26. & seq. Alvar. Valalc. decis. Reg. Lusitan. consult. 105. num. 62. & seq. insinuant.*

Septimo decisionis nostræ æquitas ex eo etiam manifesta fit, quod Ulpian. *in l. metum 9. §. animadvertendum. ff. quod metus causa*, scribit, Pomponium rectè definivisse, si quo magis te de vi hostium vellent trahere vel populi tuerer vel liberarem, aliquid à te accepero vel te obligavero, non debere me hoc edicto teneri, nisi ipse hanc tibi vim submisi, ceterum si alienus sum à vi, teneri me non debere, ego enim operæ potius meæ mercedem accepisse videor: † Quibus ex verbis satis constat, infirmiores à potentioribus in Tutelam suscipi, æquitati conforme esse, ideoque Protectoribus licitum esse pacisci de honorario, ab iis qui in protectionem recipiuntur, solvendo, idque iuste pro alterius defensione, de quo alibi fusius, accipi posse *gloss. in c. non inferenda 23. q. 3. Bart. in d. l. metum §. sed licet.* ubi ait, licere mihi accipere pecuniam, ut te à violentia liberem, & ibi Albanus adducit Signorol. *conf. 167. col. 5. & conf. 79. col. 3. & conf. 162. & 245. gloss. in c. culpa de reg. jur. Dynus in reg. non est sine culpa. cod. tit. in 6. Roman. conf. 117.* Marius Salomonius *in repet. l. ut vim. ff. de just. & jur. n. 17.* Si ergo ex sententia Ulpiani rectè quis accipit mercedem pro aliorum tutione, con-

Ratio deci-
dendi VI.
ab exemplis
aliorum
Principum.

84

Ratio deci-
dendi VII.
ab auctori-
tate Ulpia-
ni.

85

consequitur non minus etiam recte fieri, si aliqui in tuitionem recipiantur.

Ratio decidendi IX. ab utilitate Clientelarum. Nec prætereunda sunt octavo loco utilitates & emolumenta quæ ex Clientelis suscipiendis, susceptisque haud mediocria proveniunt, propter quæ non immerito eadem sapientissimis quibusque utiles visæ sunt;

86 Cum enim ob protectionem à robustiore susceptam, plerunque a Clientulis annuatim magna aliqua, honorarii & arrhabonis loco, in pecunia parata aut aliis rebus, Patrono constituto, summa numeretur, vulgo *Schirmsgült / Schutz und Verspruch Geld / Schurff. conf. 23. num. 3. & seq. cent. 3. Simon Pistor. conf. 19. vol. 1. Petr. Frider. Mindan. de process. lib. 2. cap. 14. ante num. 28.* (qua de nos ante eam recipere honestatis sit, cap. 14. fule tractamus) ac proinde respectu obligationis protectionis annui Advocatorum redditus augeantur, diffiteri nemo potest, Clientelæ usum Protectoribus fructuosum atque utilem esse, atqui natura nos docet, ut ea quæramus quæ ad salutem nostram compendii aliquid adferunt, Hippol. à Collib. *de increment. urb. cap. 9.*

Quinimo sæpius fit, ut Patroni fidelem defensionis operam Clientibus exhibentes, ab iisdem aliis etiam liberalitatis officiis affecti largissima remuneratione donentur. Sic cum Zelomiro Dalmatarum Regi, absque liberis mortuo, uxor successisset, ea fratrem Ladislaum Ungariæ Regem, quod ab eo contra seditiosos fuisset protecta, hæredem regni instituit, ex quo tempore Dalmatia & Croatia Ungaris parere cœperunt. Bonfin. *lib. 4. decad. 2.*

Hinc Magnates ipsos quoque aliorum Patrocinia ambire, non est insolens. Sic enim † Suetiæ, Poloniæ, Daniæ, ac Hispaniæ Reges, atque Alenconium Ducem, Hansaticarum Civitatum protectionem ambiisse, Honorius in *thesaur. Pol. rubr. de iis, qui Lig. Hans. prot. amb.* testatur, ubi is etiam suadet, ambientibus sic Patrocinia Principibus repulsam, (ut quæ plerunque care Clientibus constare solet, cum quem Patronum habere noluerunt, dominum ut suum, & quidem acerbum ferre debeant, contingere facile possit, ad dicta Imp. in l. 19. §. 3. C. de test. manum.) haud facile dandam esse. Quod si tamen muneribus Clientes corumpendo, aut aliis pravis artibus aditum sibi ad protectionis munus aliquis munire consueverit, sperari haud potest, ut is ad Clientum salutem potentiam suam usurpaturus sit, pereat, quæ de urbis Imperium sic comparante verissime dislerit Machiav. *diff. de Rep. lib. 1. c. 18.*

Ratio decidendi IX. ab Honestate. Conclusivè prædictis argumentis non inscite additur, & hæc ratio, qua ad suscipiendam aliorum defensionem potentiores tanto facilius induci debent, quod officium † protectionis non parum dignitatis in se contineat, & valde honorificum sit, attestante Gilmanno 1. *decis. 1. num. 189. & seq.* ubi refert Advocatiam Bogtey / quæ singularem defensionem exigat, honorem tribuere, quod & post alios non obscure indicat Dn. Joannes Schuler Cancellarius olim Wirtenbergicus in *consil. manuscripto in causa contror. Advocatia Gebfattel contra Rotenburg dato, quest. 1. num. 8.* ubi scribit, Advocatiæ Jus dignitatis rationem habere, quæ cum officio defendendi conjuncta sit. c. *Qui Advocatiam, de pace tenend. & ejus violat. in Usib. Feud.* Ubi post alios singulariter Cujacius & Hotoman, ita tradunt. Inter honoris autem, qui Advocatiæ officio cohæret, alias partes, referuntur Honorantiæ, † sicuti sunt Xenia & caritiæ seu blanditiæ & similia. Ad istam enim honorificentiam pertinent omnes operæ obsequiales & reverentiales, uti verba sunt Bald. in *consil. 419. Adevidentiam. in princ. vol. 1.* qua ratione Patrono Ecclesiæ honor exhiberi solet, ut digniorem

locum in sedendo obtineat, & ex honore ejus personæ annexo, alimenta ab Ecclesia recipiat, ut inquit Abbas Panorm. in c. *præterea illat. 2. de Jure Patronat. & sequitur Joan. Petr. Surdus tr. de Alim. Tit. 9. quest. 22. num. 14.* cum hujusmodi Jus Patronatus sit honorificum Abb. in *Rubr. num. 4. eod. Tit.* Inprimis autem Advocatis Ecclesiarum, ob conjunctam olim administrationis œconomicæ inspectionem & Jurisdictionem, Jus Advocatiæ honorem & dignitatem tribuere solebat. Quoties enim officium, † Jurisdictionem etiam modicam, cum administratione conjunctam habet, nec nudum onus officio annexum est, dignitas dici potest, David Hepingk. *dissert. de Jur. Protect. 9. 15. lit. B.* Cæterum per se etiam separatim considerata, omnis legitimam † defensionem, qua violentiæ occurritur, honestati maxime esse congruam, arg. l. 1. §. *Vim. ff. de vi, & vi armat. Gloss. Institut. de Jure natural. §. quod vero. Gloss. & Dd. in l. 1. C. unde vi. Bart. in l. §. Hac autem interdictio. ff. de litem. actuque privat.* Canonistæ in 1. *distinct. Jus naturale, Cardinal. Zabarella in Clement. 2. §. cæterum de re judicat. Petr. Philip. Corn. Consil. 134. lit. B. part. 3.* unanimiter affirmant.

Verum inficias ire nemo potest, susceptam à Protectoribus Clientelam legitimam esse defensionem illorum, qui iisdem se submiserunt, uti ex ipsa Advocatiæ definitione (qua de cap. 4. agitur) luculenter patet, consequitur ergo Clientelam, seu Advocatiam esse honestam, & consequenter à potentioribus amplectendam.

Quia denique ad firmandam hanc decisionem nostram, nonnullæ etiam in posteriori capitis hujus membro decidendi rationes adductæ, pertinent, ideo hic pluribus accumulandis, supersedendum esse censleo. *Relatio ad alias decidendi rationes in posteriori questione adductas.*

Quod si tamen rationum harum momentis, ad conclusionem nostram firmandam alicui forsan minus satisfactum fuerit, is saltem, sit confidimus, aliorum nobiscum sentientium Testimoniis acquiescet.

Quod enim recte sapienterque faciat is, qui aliorum imbecillium Tutorem, ac defensorem sese constitui patitur, præter alios inferius in altero capitis hujus membro adductos auctores clarissime testantur Bart. Angel. Lucas de penna in l. 1. C. *de excusat. muner. lib. 10.* Abbas, ac cæteri Canonistæ in c. *ex mendan parte, & c. accepimus de Privileg. Feudistæ in c. Imperialem de prohib. Feud. alien. And. Knich. de Sax. non provoc. Jur. cap. 5. num. 495.* quibus subscribit insignis Jurisconsultus Christoph Sturcius in *Commentar. ad Reg. Jur. ad l. Inventus 198.* ubi ait officium esse † Amicitiae proprium, & humanitatis plenissimum, alterius defensionem suscipere. *Ratio decidendi ultimi ma à Testimonio aliorum Advocatum.*

Quorum sententiæ manus porrigit Bodinus *lib. 1. cap. 7. de Republ.* ubi statim initio affirmat, Jus hoc Clientelare seu protectionis omnium maximum ac pulcherrimum inter Principes censi, & paucis interjectis, addit. Nullius † obligationem tam esse efficacem, quam eorum qui tenuium contra potentiores, bonorum adversus improbos, innocentium contra sceleratos, caput, famam ac fortunas tueri promiserunt. Quod etiam non inconcinne noviter tutatur sub præsidio D. Joan. Gryphianæri Joan. Harnisch *inter Arum. discurs. Academ. 26. Vol. 2. de Subditis Vasallis ac Clientibus conclus. ultima.* ubi scribit Clientelas publicas hodie tam Patrono quam Clientibus expedire. Quibus novissime accedit post hæc scripta visus D. Hepingk. in *doctiss. sua dissert. de hac materia,* quam in Academia Basiliensi, pro summis in utroque Jure insignibus consequendis censuræ publicæ expositam Typographus Dn. Ludovicus König, cum

cum Commentarius hic noster jam prælo destinatus esset, obtulit, *conclus. 5. lit. F.* scribit, Jus protectionum non tantum apud Germanos, sed & alias exterarum nationes esse receptum, ideoque dignum quod plenius & copiosius illustretur, & tanto magis quidem quod exiguae priscorum & modernorum IC. quibus illustrari possit, faces accensæ reperiantur. Conferunt huc etiam apprime, quæ scribit Christ. Besold. *dissert. de fœder. jure cap. 4. num. 12.* Nihil inquit, *Reipublica* † *potenti honestum magis, nihil magis Christianum est quam maxime egentibus auxilium præstare, & iis succurrere, qui in periculo versantur.* Herm. Kirch. *disputat. de Republ. 17. §. 1. lit. A. & B.* Nihil hoc dignius, nil gloriosius ducebant Romani: Hacque ratione eorundem Rempubl. amplissimam evasisse constat. Hoc idem, fide tamen sublesta, æmulatur Turcicus Imperator; qui ideo aulam † suam Portum & Asylum omnium oppressorum inscribit. Soranz. *in Ottoman.*

Ratio ad contraria Argumenta. Porro his quæ in subversionem decisionis nostræ initio capitis adducta fuere argumenta nihil offi-

ciunt. Quod enim primo loco ex Imperatorum Dioclet. & Maximiani, Arcadii & Honorii † Itemque Leonis & Anthemii, & ibidem subjecta Græca Constitutionibus illatum erat, Patrocinia ejusmodi fuisse vetita, Respondetur, † legibus illis Imperatores tantum mandasse, ne quis in fraudem fisci, vel alterius aliquem rusticum, vel alium in Patrocinium suum reciperet, nequaquam vero per allegatas constitutiones ipsasmet clientelas, sed contractus potius, sub

velamento Protectionis in fraudem ac præjudicium fisci Cæsarei, initos ac simulatos prohibitos fuisse. Unde Leo Imperator ejusmodi Clientelas in fraudem Reipubl. contrahi nolens, fraudi duntaxat illorum, qui rusticanos atque adscriptitios ditiores à solutione tributi & præstatione publicarum functionum sub fictis & simulatis contractibus defendebant, obviare, nequaquam vero laudabile Clientelarum institutum è medio tollere voluit.

Cum enim potentes nonnulli illis temporibus ab oneribus publicis, & munerum exhibitione immunes ac privilegiati essent, ii villas, castra, aliosque rusticanos homines, in protectionem suam suscipiebant, simulabantque, bona susceptorum esse ipsorum propria, & ne ex iis in tutelam suscepti quippiam penderent, sub falso Privilegii prætextu impediabant. Interim tamen eorundem opibus inhiando defensionis nomine, bona illorum sibi ipsis applicabant.

Eo autem ex Patrocinio, cum Respublica damno afficeretur, Imperator Leo personas ejusmodi, quæ contra publicam utilitatem aliquos in Clientelam suam susceperant, & vicissim tali sub fuco ad aliorum Protectiones atque præsidia confugientes seque à publicis functionibus, sub potentia ac privilegio aliorum excusantes, merito plectendos esse statuit.

91 Qui enim privilegiatus atque † exemptus est à functionibus publicis, alios sub prætextu privilegii sui excusare non debet. *l. fin. in fin. C. de annon. & trib.* Joan. de Plat. *l. si quis post. C. ut nem. ad suum Patrocin. suscip. vic. vel rust. eor.*

Ex quibus satis colligitur, legitimas Clientelas nulla ratione fuisse prohibitas, sed eorum tantum Patrocinia improbata esse, qui se & bona sua potentioribus fraudandorum publicarum tributorum causa tuenda, & defendenda addixerant, ut eleganter præter alios Cujac. *ad tit. C. ut nem. ad suum Patroc. suscip. vic. vel rust.* explicavit.

Eo enim, ut dictum est, modo sub specie Clientelarum potentiores vicariorum & rusticorum bona

sibi vendicabant, vel relinquebant susceptis sub certa Patrocinii mercede, quod multæ Constitutiones damnant, *in tit. de pac. vic. C. Theod. & Just. Nov. 17. & Tiberii de divin. dom.*

Quod itidem de Impp. Arcadii & Honorii ex 92 *l. 1. C. de his qui potent. nom.* de Titulorum vel armorum in litigiosis prædiis, appositione vel affixione, asserta prohibitione objectum fuit, id nihil ad elusionem vel impeditionem Advocatiæ, momenti habet: Ut enim ea inferendi alteri metus & trepidationis causa recte prohibebantur, ita (cum † à 93 fine omnes distinguantur actus, *l. qui injuria ff. de furt.*) depellendi à se periculi & evitandi timoris gratia, eorundem Titulorum ac armorum appositio, recte rursus permittitur, ut colligere est ex dictis Bart. & Baldi *ad l. sanctum ff. de rerum divis.* Chassan. *in consuet. Burg. Rubr. 1. de Just. verbo & droits. n. 67. in fine & n. 47.* Matth. Afflic. *ex Const. Regia. qua est de Regalib.* Joan. de Plat. *ad l. cum sepe conting. C. de erogat. milit. Annon. lib. 12.*

Et si vero per se nulli privato homini, Armorum ac Titulorum Regionum appositio concessa sit, nulli tamen denegatum est, arma † Cæsarea, Aquilam nempe Imperialem, aliosque Titulos & insignia Principum in competentis Salvæguardiæ obtenta, indicium, prædiis, villis, ædibus etiam privatis affigendi, ab Augustis Imperatoribus, licentiam petere atque impetrare, quemadmodum tota die hoc ipsum per Imperatorem in datis Salvæguardiæ, qua de *in cap. penultimo de Actionibus & alibi* fusissime tractatum est, Privilegiis, hisce ac similibus verbis concedi videmus. Unde damit solch unser Kaysertlich Protection, frey Sicherheit und Handhab / Verspruch / Schutz / Schirm / Gelant und Salvaguardia manniglich fundbar und wissend sey / auch würcklich vollzogen werde: So vergönnen / erlauben und geben Wir / ermeltem N. und dessen Erben und Erbnehmen hiemit Unsern vollkommenen Gewalt und Macht / daß sie / so oft es ihnen gefällig seyn / und es ihr / und ihrer Güter / und Leut Nothdurfft ersordern wird / können oder mögen entweder selbst / oder durch ihre Befelchhaber jedes Orths an ihre Schlösser oder andere ihre Persöhnliche Haushaltung und Wohnungen / Possessionen / Höff / Vorwerck und Schaffereyen Unser Kaysertlichen Adler / und deß Heyl. Reichs / auch Unserer Königreich und Erblande Wapen / sampt oder sonderlich zu gezeugnuß Unser Kaysertlichen Schutz / Handhab und Salvaguardia anschlagen. Und hinwieder / wenn es ihnen gefällig / mit gebührender Reverenz abnehmen / von allermänniglich ungehindert und ungetrret.

Et ad hunc quidem sensum primo loco, ad prætentam Advocatiæ eversionem, objecta Imperatorum rescripta recte intellecta, Juri protectionis in Republica introducendo & conservando, nihil repugnare palam est.

Quod deinde, Julium Cæsarem, Clientelas sub factionis nomine improbasse ibidem objectum fuit, nihil decisioni præmissæ obstat. Nam olim ut supra dictum est, factionis † vocabulum, attestante Festo honestum erat, nec semper de latronibus, conspiratoribus, ac pacis publicæ turbatoribus, quorum Tragici exitus ubique in historiis sunt obvii, intelligebatur. Quin & factionis appellatione Clientelas eundem magis approbare, quam vituperare voluisse ex eo manifestum evadit, quod easdem in Gallia olim frequentatas ipsemet locis *infra cap. 5.* adductis commemorat.

Neque

Responsio
ad Demo-
criti sen-
sum.

Neque adversatur etiam præmissæ decisioni nostræ, illud Democriti dogma cum Socraticis (quavis is Pythagoræorum imitator esset) afferentis, è Republ. Dominorum ac clientum nomina tollenda esse, &c.

96 Primum enim Democritus *ibidem* clientum ꝑ nomine non tutelares, sed serviles ac subditos intelligit.

97 Deinde prædicta Socraticorum ꝑ opinio, optimum esse agentium, si imperandi ac parendi juribus omnino sublatis, omnia communia, cunctique homines æquales forent, omnium tum Philosophorum tum politicorum sententia è Republ. Christianorum pridem sublata atque explosa: Pythagoricorum vero è contra, nullam Rempubl. diu consistere posse, nisi ubi suum quisque habet, ac uni omnes obediunt, adseverantium sanior doctrina ubique approbata atque usu recepta est. Aristot. *lib. 1. Polit. cap. 5.* Anton. de Guevar. *d. lib. 1. cap. 28. num. 108.*

98 Quemadmodum enim neque ꝑ mundus duobus solibus regi, ita neque orbis salvo terrarum statu duo summa Regna habere potest. Justin. *lib. 11. histor. sed*

99 saluberrimum in rerum magnarum administratione est, summam Imperii penes unum esse, sicuti in exercitu, uni omnes Imperatori, in navi omnes uni gubernatori, in alveari apes omnes uni Regi obedire videmus; Cum ergo apes non sint absque Rege in alveari, non æquum est, homines absque Rege, ac Capite esse in Republ. alioquin in apum alveari parum mellis, in hominum vero Republ. fellis abunde erit. Laëtant. *de ira Dei cap. 11.* Plin. *lib. 11. cap. 17.* Et hæc quidem nonnihil extra materiam contra vanam Democriti conjecturam.

Responsio
ad Philoso-
phum de
immani
potentia.

Minime denique huc facit, quod ex Philosopho de immani potentia adductum fuit, quia is de injusta violentia & oppressionibus, quorum finis est, ut concutiant & rapiant, non de armata defensione, cujus finis est, ut pax & tranquillitas conservetur, clientes protegantur, & eorundem incolumitas inviolata maneat, intelligendus est.

Horum igitur, aliorumque authorum quæ afferri in speciem ulterius possent, dictis nihil obstantibus, omnino tenendum est, Advocatiam legitime ac recte usurpatam, veluti optimum, ad tuendos imbecilliores, pharmacum, licet aliquid veneni ex abutentium malitia, quandoque attrahat, nequaquam tamen repudiandam esse.

Responsio
ad ill. du-
bitandi
rationem
ex Aurea
Bulla &
Recess. Imp.
obviam.

100 Tertio vero nihilo magis officiunt Advocatiæ suscipiendæ, quæ sita ex ꝑ Aurea Bulla argumenta, Imperiique diversis Recessibus prætensæ inhibitiones.

Nam ad Carolinam prohibitionem quod attinet, si textus illius sano intellectu legatur, ac perpendatur, nulla ex eo Advocatiæ prohibitio extorqueri potest, quia Imperatoris mens est, & text. *ibi* allegatus id tantum innuit, quod colligationes, protectionis & parentelæ nomine, absque ꝑ autoritate dominorum, quorum subditi sunt, & in quorum districtu consistunt, iniri non possint. Arum. *ad A. B. ad c. 15. b. 2. vers. attamen text. noster.* ubi rationem assignat, quod ab omni confœderatione & colligatione injuria abesse debeat. Simon Pistor. *cons. 19. nu. 33. vol. 1. int. const. Mod. Pist.* Si autem subditi absque dominorum suorum autoritate protectionis conventiones instituant, Domini eorundem injuria afficiuntur, dum ex eo illorum diminuitur autoritas, quasi ita viribus ac potentia enervati sint, ut suos amplius subditos protegere non possint: quo de plenius *in cap. 5. in quæst. An subditi absque consensu alterius se Protectioni submittere possint*, egimus. Quare ex allegato A. B. textu

illud duntaxat Interpretes colligunt, & concludunt, omnia illicita conventicula, conspirationes, colligationes & confœderationes, quas Civitates vel aliæ communitates, sub velamento parentelæ, aut alterius quæsitæ coloris prætextu, absque Dominorum suorum auctoritate faciunt, atque ineunt, per laudatissimum Imperatorem vetari. Quemadmodum per se Jure quidem communi privatis & aliis subditis, qui privatorum loco sunt, fœdera omnino prohibita, *Tot. Tit. ff. de colleg. illic. Roland. de commiss. p. 3. libr. 5. cap. 10. num. 1. Meichl. decis. 22. Tom. 4. Buxtorff. in A. B. b. 98. lit. C.* Cujus etiam in Imperii Capitulat. habetur ratio *in §.* Wir sollen und wollen auch alle unsiemliche Bündnissen/ &c. ubi Imp. promittunt se omnes illicitas subditorum, Nobilium & populi confœderationes atque conspirationes contra Electores, Principes & alios initas sublaturus & abolituros. Sic etiam omnes subditorum & inferiorum colligationes ꝑ & 102 confœderationes illicitæ & prohibitæ præsumuntur *in Constit. Pac. publ. de Anno 1548. in princip. ibi.* daß keiner einige Conspiration, oder Bündniß wider den andern auffrichte. *Constit. Frid. de pace tenend. §. conventicula.* Ubi Isernia Alvarot. Afflict. Bald. & alii Jason. 3. *consil. 86. num. 1. Craver. cons. 258. num. 16. Laudens. de confœderat. q. 20. Castald. de Syndic. q. 266. Gigas de c. L. Majest. lib. 1. Rubr. Qualiter crim. las. Majest. committ. q. 48. nu. 3. Ernest. Zorn disput. de juris. b. 22. lit. C.* Hinc etiam expresse ejusmodi confœderationes & pacta, tanquam sacris LL. reprobata reprobata ac damnat Handhabung des Landfriedens Anno 1493. zu Wormbs auffgericht. *Tit. die Königl. Maj. sol kein Krieg anfangen.* Matth. Steph. *de juris. lib. 2. p. 1. cap. 1. n. 60.* Quo conferunt insuper textus *in L. 1. §. 2. ff. de colleg. l. 1. ff. quod cujusque univers. l. 1. §. l. 2. C. de sedit. l. 5. C. de his qui ad Eccles. confug. l. conventicula. 15. C. de Episc. & cler. l. 2. C. de decur.* Marta Neapol. *de juris. part. 2. cap. 23. n. 8. Aegid. Boss. tit. de crim. Cas. Maj. n. 24. Mynl. cent. 6. obs. 2. num. 1. & seq. Hier. Laurent. decis. Aven. 89. per tot. Camill. Borell. de præstant. reg. Cath. cap. 34. n. 12. M. Ant. Surg. de præf. Prat. lib. 1. cap. 25. num. 23. Arnold. Clapmar. lib. 3. arcan. rerum publ. cap. 13. in fin. Bodin. de republ. lib. 3. cap. 7. Heig. quæst. 4. num. 44. & seq. p. 1. Marin. Frecc. de feud. lib. 1. Arnisa. de jur. Majest. lib. 2. cap. 4. num. 16 & seq. Schrader. de feud. p. 10. sect. 10. num. 27. Rol. à Vall. cons. 17. num. 32. & seq. lib. 2. Joan. Borcholt. cons. 9. quæst. 4. part. 1. Guido Pap. decis. 87. num. 9. & decis. 639. num. 4.*

Et ista quidem fœderum inter privatos prohibitio adeo stricte inhibita est, ut si quidem inter se coierint, conspiratio, gloss. *in c. per tuos de Simonia. Io. de Imola in Clem. Pastoralis num. 48. Jo. de Turre cremar. in c. conjurationum. n. 5. 11. q. 1.* Si jurato id fiat, conjuratio. Dd. communiter *ad L. 5. C. ad L. Jul. Majest.* Georg. Schonb. 7. *Polit. c. 17. & 18.* Et ubi in specie taliter contra suum Magistratum inturgunt subditi, Rebellio vocari soleat, de qua late Gigas *d. Tract. Rubri. de Rebellib.* Qualis fuit seditiosorum, rusticorum, Anno 1522. dignissimis armis repressa, æquissimoque coercita supplicio. Sleidan. *lib. 4. & seq. Goclen. quæst. Eth. 104. p. 442.* Item colligatio quorundam Imperii Nobilium, quorum caput erat Guil. Grumbachius, qui postea receptus à Joan. Frid. D. Saxon. in arce Gothana, ea capta, in quatuor partes fuit dissectus. Thuan. *Hist. lib. 41.* Quibus recte Bohemorum & iisdem adhærentium confœderatorum, superioribus annis inenarrabiles Germaniæ calamitates, causantes Rebelliones contra Regem suum Electum & confirmatum Inviçiss. Imp. Ferdinandum II. annumerari possunt.

Nulla autem ratione ex allegato ꝑ Aureæ Bullæ 103 textu probari potest, tutelas ad bonum finem, defen-

104 fionis nempe, initas per Carolum Imperatorem ibidem improbari, siquidem plura† ab eodem Imperatore cum suscepta, tum aliis commissæ protectionis exempla suppetant, quorum multa passim per totum hunc tractatum in recensione Advocatorum Monasteriis olim assignatorum, adnotavimus, ex quibus palam fit eundem Imperatorem nulla ratione Advocatias improbasse, alias auctor earundem non fuisset.

105 *Responsio ad Recessus Imperiales.* Præterea quod ad objectos ex Recessibus† Imper. Comit. Annorum 1529. 1541. 1548. 1555. textus attinet, nulla pariter Advocatiæ prohibitæ auctoritas ex iis elici potest.

Nam Constitutiones illæ, ut verba earundem 106 aperte innuunt, de ejusmodi protectoribus† loquuntur, qui alterius subditos in protectionem recipiunt, intuitu religionis, aliave illicita ex causa, prædicando ad se pertrahunt Ann. 1529. per verba, *desß „Glaubens oder anderer Ursach halber/* vel contra magistratum proprium, per verba *ibid. Wider die Obrigkeit in Schuß und Schirm nehmen/* & pariter Anno 1541. *Wider ihre Obrigkeit verthätigen/* itemque in Recessu 1555. *ibid. zu seiner Religion tringen/* abpractis *cirn/ und wider ihre Obrigkeit in Schuß nehmen.* De legitima autem Advocatia, quæ rectum nempe defensionis licitæ finem respicit, è medio tollenda, nullum ibi verbum reperitur. Cum enim honesta sit 107 omnis ratio conservandæ salutis,† & Magistratus nonnulli ob distantiam, vel impotentiam interdum suos tutari non possint, ad tradita Felin. *in c. cum non liceat n. 12. de prescriptionib. Gigas de crim. les. Majest. lib. 1. quest. 50. Matth. Steph. 2. p. 2. cap. 2. num. 128 de Jurisd. Alph. Moditius §. Plebiscitum dub. 35. num. 1. Institut. de Jur. nat. gent. & civil. Acevedo Tom. 4. const. Hispan. Tit. 3. Leg. 1. num. 9. Thoming. consil. 13. num. 43. lib. 1.*

108 in quo Albertum Brandenburgicum Teuthonici ord. Magistrum, ob id quod omni auxilii spe destitutus, in Poloni Clientelam se tradiderit, à poena banni excusare nititur, Joan. de Imola *consil. 34. num. 3. Petr. Bell. in tract. de remilit. in 8. part. Tit. Unic. num. 42. ad finem,* ideo necessitas quandoque, protectionis alienæ subsidia extorquet. Ideo in posteriori Recessu Comitior. Anno 1555. Augustæ habitior. *fol. 5. vers. Es soll auch kein Standt/* &c. ubi pene eadem verba repetuntur, clare subjicitur. *Und soll hiemit denjenigen/ so hievorn von alters Schuß und Schirmherrn anzunehmen gehabt/ hierdurch nichts benommen/ und dieselbigen nicht gemeynnt seyn/* &c.

Ex quibus verbis aperte Jura Protectionis ratificantur, approbantur, atque in dispositione Juris communis relinquuntur, *arg. l. commodissimis. ff. de lib. & posthum.* At Jure communi licitas, utiles ac necessarias esse Advocatias ex prædeductis decidendi rationibus ad oculum patet, & alibi etiam passim in hoc opere à nobis probatum fuit.

109 *Resp. ad IV. dubitandi rationem à generali Advocatiæ prohibitionem.* Frustra insuper in Patrocinium contrariæ sententiæ accersitur delineata quarto loco, ut videbatur, protectionis† maxime Ecclesiasticæ ex Cabilonensi Concilio generalis atque ordinis totius Cisterciensis specialis protectionis colorata prohibitio.

Quod enim in prædicta† Synodo decretum reperitur, ne Abbates ac monachi Patrocinio sæculari uterentur, id non de Advocatia Ecclesiastica, sed judiciali potius Ecclesiasticorum ad principes sæculares refugio, exaudiendum est. Quemadmodum id aperte colligitur, ex verbis subsequenter, nec ad principis præsentiam sine Episcopi sui permisso, ambulare audeant, id quod etiam clarius verba *eiusdem capituli sub n. 11. posita,* quæ ita habent, ostendunt.

Pervenit, inquit textus, ad sanctam Sy-

nodum, quod Judices publici contra veteranam consuetudinem, per omnes Parochias vel monasteria, quas Moses Episcopus circumire consuevit, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere: Etiam & clericos vel Abbates, ut coram eis compareant, invitos atque districtos ante se faciant exhiberi, Quod omni modo religioni non convenit nec Canonum permittit autoritas. Unde omnes unanimiter censuimus, sententiantes, ut deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione, vel potestate, qua pollent, excepta, invitatione Abbatis, aut Archipresbyteri, in ipsa Monasteria, vel parochias aliquid fortasse præsumpserint, à communionem omnium sacerdotum eos convenit sequestrari.

Imo porro tantum abest, Advocatias Ecclesiarum aliqua Conciliorum lege interdictas fuisse, ut è contra in Concilio Milevitano & Carthaginensi, (quæ quo tempore habita fuerint, *cap. 5. circa nu. 142.* dictum est,) expresse statutum ac decretum fuerit, ut propter afflictionem pauperum, defensores adversus potentias divitum ab Imperatoribus postulari debeant, qui & postea ab iisdem, *ut d. c. 5.* fusius explicatur, statim à Constantini Magni temporibus, per Imperatores dati fuerunt.

Quod vero eodem loco de Victore III. Papa, & Gregorio X. summo Pontifice objectum est, quod hic in Comitibus Gailenhufenibus, Advocatias in prædiis seu hominibus Ecclesiarum, usurpare aliquem, iniquum esse, conquestus fuerit, dicta illius non de vero Advocatiarum usu, sed de abusu qui passim irreperat, intelligenda sunt. Gregorius vero, sicut in *cap. 6.* fusius explicamus, non de simplici Advocatiæ Jure, sed de rerum immobilium & Jurium Ecclesiæ, sub prætextu Advocatiæ, facta alienatione & mala usurpatione loquitur, uti post gloss. Archid. Gemin. Anchor. & Franc. in *d. cap. 2.* testatur Georg. Everh. *vol. 1. consil. 56. num. 4. 6. & 7.* Quare dicendum simplex Advocatiæ Jus, quod citra rerum Ecclesiæ alienationem vel malam usurpationem recte constituitur, neque à Victore III. nec Gregorio X. prohibitum, aut improbatum esse.

Quod vero ad specialem ordinis Cisterciensis ab omni Protectorum genere exemptionem attinet, tantum abest, ut per illam ulla Advocatiæ prohibitio inferri possit, ut eandem apud alios communi in usu maxime fuisse, manifeste probetur.

Communi namque calculo receptum est, Jus singulare in uno,† quo aliquis eximitur, denotare III Jus commune esse contrarium, in aliis non exemptis *l. 1. ff. ad munic. l. quod vero. 14. & 2. ll. seqq. ff. de Legib. Joan. Harprecht. §. patitur 2. num. 23. Institut. de Injur.* Quo pertinet communis illa Theorica, qua dicitur,† exceptionem confirmare regulam in omnibus aliis casibus non exceptis. Cacheran. *decis. 50. num. 10. & seqq. Marc. Anton. de Amat. decis. 86. n. 13. Vinc. Carot. decis. 19. n. 77. Alu. Valasc. decis. 136. num. 8.*

Cum enim circa & post Caroli M. tempora Ecclesiis & Monasteriis omnibus & singulis per Imp. tanquam supremos legitimosque Ecclesiarum Advocatos, Oeconomi ac defensores (quorum Imp. Leo in *l. pref. 6. C. de his qui ad Eccles. confug. in §§. nempe 2. 4. 5. & 6.* sæpius repetitam facit mentionem) dari soliti fuissent eosdem Episcopi &

pi & Prælati aliorum Ordinum etiam inviti recipere
 111 coacti fuerunt, adeo ut illis sine Patronorum atque
 œconomorum assignatorum consilio & assensu, (quod
in cap. XI. de officio Advocat. plenius tetigi) in bonis
 vel rebus temporalibus aliquid decernere & agere (ni
 juxta sanctionem *c. in quibusdam. distinct. 89.* divinis
 vellent subjacere regulis) non licuerit; Unde non abs
 re, post Innocent. & Joan. Andr. Abbas Panorm. *in c.*
quoniam. de Jure Patronat. n. 9. eumque secutus We
 senbec. 1. *consil. 48. num. 3.* Jus Patronatus seu Prote
 ctionis servitutem & quandam Ecclesiæ fuisse, scri
 pserunt. Hinc Joh. Stumpf. *Chron. Helvet. lib. 5. cap. 5.*
in fine. commemorat, quod cum Wernherus Abbas
 S. Galli pignoris Jure Advocatiam Monasterio acqui
 112 sisset, & expresse provisum fuerit, daß er Abt nicht
 ohn ein Kasten Bogten seyn solle. Ex quo elucescit
 Advocatias Ecclesiarum veteres, non tam ratione
 commissæ & usurpatæ ab ipsis in gubernandis Mona
 steriorum rebus temporalibus, potestatis, quam Ad
 vocates habendi, ad conservandam libertatem Mona
 steriis impostæ necessitatis, institutas fuisse, intuitu
 que præstationum annuarum Advocatis factarum ser
 vitutem quandam splendidam & amabilem aureasque
 compedes dici potuisse, ita eleganter colligente Da
 vide Hopingk *in novissima dissertatione Histor. Jurid.*
de Protectionis Jure, conclus. 15. in notis post lit. F.
 113 Non attento igitur quod & religiosi Cistercienses, in
 prima, ut dicitur, foundatione id privilegium accepe
 rint, ut inviti ejus ordinis Abbates ac Monachi nul
 los cogerentur suscipere Advocatos, iidem tamen
 cum aliorum ordinum familias ac monasteria ab in
 juria potentiorum tuta esse animadverterent, non
 modo universi sed & singula Monasteria in Client
 lam Imperatorum aliorumque Principum sese dedi
 derunt, velsponte ab iisdem in protectionem specia
 lem suscepta fuerunt.

Quod ipsum quidem exemplis singulatim pluri
 bus hic ostendere possemus: Sed quia aliorum hujus
 ordinis Cœnobiorum constitutas Advocatias in hoc
 ipso passim tractatu inservimus, sufficiet hoc loco
 ostendere magnificum illud, quod in objectione po
 114 situm fuit Cæsariense Monasterium, à prima & statim
 foundatione sua, non obstante ejusdem Fundatoris
 de nullo alio, nisi Virginis Filio, assumendo Advoca
 to, facta prohibitione, Imperialem cum ordina
 riam, tum extraordinariam protectionem libenter
 agnovisse, hodieque agnoscere.

Id quod luculenter ostendit Auctor *Reysersheim*
mischer Confutation contra Pfälzische Deduction in re
spons. auff die vier Pfälzische Hauptbeheff. §. damit
 "nun diesen Pfälzischen / *zc. sequentibus verbis*; und
 "erscheint aus dem Stiftsbrieff selbst unverneinlich heiter
 "und klar / daß der Stifter Gemüth und Meynung
 "keines wegs dahin gienge / daß sie dem Römischen Key
 "ser und dem Reich mit ihrer Stiftung / etwas nach
 "theiligs haben verhandeln oder fürnehmen wollen.
 "Dann ob sie wol in der Fundation lauter disponire / daß
 "ihr Stiftung ausser der Jungfrauen Maria Sohn /
 "keinen Patronen haben / auch weder sie / ihre Erben
 "und Nachkommen / noch einiger König / Fürst oder
 "Bischoff das wenigst darüber zu gebiethen oder zu ver
 "biethen haben / oder sich einiger Superioritet oder Ju
 "ris patronatus anmassen solten / so wird doch in sol
 "cher Prohibition weder des Römischen Kaysers / noch
 "des Römischen Königs gedacht *zc. & paulo post.* Und
 "ist dem Reich hierinnen nichts vergreiflich / oder præ
 "judicials verhandelt / noch auch das Kloster von den
 "Stiftern wider einige Pflicht / von des Reichs Su
 "perioritet eigens Gewalts eximirt worden / sondern
 "besagtes Kloster Reysersheim / ist noch einen weg als

den andern / unter des Reichs Universal - Schutz und
 Protection verblieben / *zc. & quæ sequuntur.*

Constat igitur modo dictum Monasterium à primæ
 va origine non solum sub Universali Imperii pro
 tectione extitisse, sed & subsecutis annis, à diversis
 Imp. in specialem tutelam receptum, ac subinde aliis
 etiam substitutis Advocatis defendendum, ab iisdem
 commissum fuisse, id quod diversa in prædictis Actis
 publicata diplomata clare ostendunt.

Ad immediatam enim tuitionem quod attinet, illud
 per Fridericum II. Imp. Anno 1217. in specialem Im
 perii & protectionem peculiari diplomate susceptum 115
 primo fuit.

Postea vero id ipsum Imperator & Rudolphus I. 116
 Anno 1274. Ludovicus IV. Anno 1346. Carolus IV.
 Anno 1353. Wenceslaus Anno 1397. Rupertus Anno
 1401. Sigismundus Anno 1418. Maximilianus I. Anno
 1503. Carolus V. Anno 1520. & 1534. rursus, Ferdinan
 dus Anno 1559. & Maximilianus II. Anno 1566.
 Monasterium Cæsariense, ut eorundem diplomata in
 præallegatis actis publicatis inter *Pfals Neuburg &*
Reysersheim inserta edocent, in suam & Imperii pro
 tectionem adsciverunt, quæ Advocatia in præsentem
 etiam diem continuata durat. Interdum tamen summi
 Principes tanquam ordinarii ac legitimi protectores
 idem Cœnobium aliis etiam Imperii Principibus tuen
 dum commiserunt.

Anno namque 1330. Imperator Ludovicus id Berch
 117 toldo Comiti de *Grayspach & Marstetten* / dicto de
 Neiffen defendendum commendavit.

Deinde vero Carolus IV. Imp. Subadvocatiam ejus
 118 dem monasterii Anno 1355. Civitatibus Ligæ Suevicæ,
 in primis autem Consulibus ac Civibus Augustanis,
 Ulmenfibus, Eslingenfibus, Hailprunnenfibus & Nord
 lingenfibus commisit.

Anno vero 1362. idem Carolus Imperator, Tute
 119 lam prædicti Monasterii Imperiali Civitati Nordlingen
 si soli delegavit.

Reperitur tamen quod idem Monasterium Cæsari
 120 ense Anno 1349. in protectione Illustr. Dñ. Stephani,
 & post illum Anno 1372. ejusdem & Friderici Fratris
 Comitum Palatinorum ac Bavariæ Ducum fuerit, quem
 admodum narratur in der *Pfälzischen Information*
Schrift. §. wie denn auch Kaysers Ludwigs Sohn. f. 4.
 & id ipsum etiam protectionum diplomata edocent.

Circa annum autem Dominicæ incarnationis 1441. 121
 Cæsariensis Monasterii Advocatiam Fridericus & ejus
 dem postea filius Albertus Marchiones Brandenburgens.
 ex commissione Imperatoris Sigismundi tenuere.

Postea vero quam Comitatus Grayspacensis, in quo 122
 sæpeditum Monasterium Cæsariense situm est, per de
 cretum Colonienfem Anno nimirum 1510. DD. Othoni
 Heinrico & Philippo fratribus Comitibus Palatinis Rhe
 niac Bavariæ Ducibus adjudicatus fuit, iidem & paulo
 ante eorundem curator Fridericus, sub hoc prætextu, hæ
 reditatio Jure, una cum Comitatu Cæsariensis & Mona
 123 sterii Advocatiam ad se rapere tentarunt, cum & quod in 124
 territorio, ut dictum est, Comitatus Grayspacensis, id
 constitutum esset, tum quod eorum majores, quandoque
 vel ab Imperio, vel Abbatibus ac Conventu ejusdem Ad
 vocati cooptati fuissent, tum maxime quod Comitatu eo
 mit aller Mannschafft / Kloster Bogten und andern
 Obzig. und Gerechtigkeiten investiti essent. Verum cum
 ejusmodi conatui Abbas & ac Conventus se graviter op
 125 posuissent, & coram Judicibus Ligæ Suevicæ judicialiter
 conventi, in possessorio absoluti fuissent, tandem eo res
 devenit, ut inter eosdem temporalis quædam, ad utrius
 que partis lubitum revocabilis protectio sub annua cen
 tum florenorum pensione, iisdem Ducibus, pro defen
 sionis obligatione exolvenda, pacta fuerit.

Hactenus de diversis Monasterii Cæsariensis Protectoribus.

- 126 Quamvis autem † magnæ industriæ ac lectionis Cæsareus quondam Historicus Wolffg. Lazius de *Migratione Gentium* lib. 8. in *Genealogia Marescalcorum de Pappenheim*, eisdem Marescalcos à Callatyn, & Pappenheim, (quorum Etymon & præconia doctissimus Dn. Matth. Klock nova & veteri familiaritate & studii communione mihi conjunctissimus in *Epist. Dedicatoria Commentario in l. transigere, ab eod. pridem divulgato præfixa*, & Dn. Joachimo Pappenheimii & Grænbaci Domino inscripta, scite depingit) circa Annum Domini 1291. præmemorati cænobii Cæsariensis generales & antiquiores Advocatos extitisse, autumet, id ipsum ex antiquo probare intendens diplomate, quod ita habet.

Litera Hiltebrandi de Pappenheim, quibus redditur quatuor Metretas, lura Vogthia in Redardsried/ sibi competenti, renuntiat.

Ego Hiltebrandus de Pappenheim, Imperialis Aulæ Marescalcus notum fieri cupio, præsentium inspectoribus universis, quod cum in bonis Curia Fratrum de Cæsarea Cisterciensis ordinis dicta vulgo in Redardsried / quatuor metretæ avenæ jure Advocatiæ mihi competentes, meisque progenitoribus ab antiquo, sano ductus consilio in animæ meæ remedium tenore præsentium renuncio : & quæ sequuntur in literis datis de Anno 1291.

Ego tamen ejusdem Lazii assertionem à vero alienam, & eundem æquivocatione vocabuli Advocatiæ, quod superiore ætate, interdum etiam pro Vogthia seu Jurisdictione, quemadmodum *subsequenti Capite aliquot adductis auctoritatibus*, planum fecimus, sæpissime ac communiter usurpatum legimus, in errorem inductum fuisse existimo.

Ego enim quatuor illas Metretas avenæ Jure Advocatiæ competentes, intelligo, ratione Jurisdictionis seu Vogthiæ, quam Hiltebrandus ille de Pappenheim in bonis Curia Fratrum Cæsariensium habuit, fuisse debitas, & sic, verba illa, non pro Jure defensionis, quod bonis illis inesse non potuit, sed pro Jurisdictione accipienda esse arbitror.

Ex quibus omnibus evidens est, non obstante Fundatoris sæpe dicti monasterii Cæsariensis sanctione, (id quod pariter de Epternacensi, Salemitano, quod hodie Sereniss. Domum Austriacam in Sub Advocatum habet, & Fabariensi, quod sub protectione Helvetiorum existit, cænobiis sentiendum ac dicendum est,) Advocatos nihilominus pro usu & necessitate eorundem Monasteriorum assumptos fuisse.

Sed ut ad resolutionem aliarum dubitandi rationum supra adductarum, à quibus, occasione prædicti Monasterii Cæsariensis longius digressi sumus, revertamur :

127 *Responsio ad V. dubitandi rationem à difficultate defensionis oritur.* Scrupulum quinto loco motum, quo objectum fuit, alienorum hominum ac rerum tuitionem esse difficilissimam, & cum periculo conjunctam, facile amovebimus, si meminerimus conventionum naturam non ab eventu † rariori, minimeque sperato, sed ex intentione & fine contrahentium esse judicandam. *l. ea quæ raro. ff. de reg. jur.*

Quemadmodum enim ex iis, quæ ἐν ἀλλοτρίῳ & forte uno aliquo casu accidere possunt, jus non constituitur, sed ad ea potius aptari debet, quæ ἐν τῷ πλεῖστον, frequenter & facile eveniunt, ita etiam in contrahendo Advocatiæ fœdere, eorum quæ raro accidunt, ratio habenda non est, juxta Græcorum sententiam, prædictam regulam sequentem in sensum exponentium, τὰ σπάνιος συμβαίνοντα καὶ ἐν χερσὶ ἐν

τοῖς περὶ τὸν αὐτὸν συναντῶνται καὶ ἀπορροῦνται. adde text. in l. 3. 4. 5. & 6. ff. de Legib. Ecquid enim, (ut totam argumenti hujus vim breviter eludamus,) tales, aut similes objectiones obstant ? Deo soli & protectioni divinæ omnia tribuenda non nemo affirmat ? ergo media tollit, cum aliis protectionum fœdera inita timeret ? non timet, quod solus est, dissensionem ex clientelis probat oriri exemplis ? facilius extra Advocatiæ conventionem dissidium erit, infaustum prælium timeret ? vinci solum pejus erat, Pacem laudat ? non immerito, nihil tamen, aut est faciendum injuste, aut patiendum turpiter, ut pace frui valeamus. Polyb. lib. 4. Quin ex mente Ciceronis lib. 1. Officior. nec pax fœderibus Clientelaribus obstat, imo iis conservatur, & bellum impeditur.

Quod vero ibidem adjectum fuit, periculum esse nedum Protector, educta hominum suorum copia, clientes suos oppressos juvare conatur, alii interea hostes, illius ditiones invadant, illud similiter è numero raro contingentium esse censetur, & juxta prædicta, à clientelæ susceptione neminem remorari debet, cum præsertim futurus Protector, id discrimen evitare facile possit, si interea, dum clientibus opitulatur, alia in terris suis præsidia collocet ac relinquat : ut taceam, interim, quod is, tali casu, ceu pluribus in cap. 11. ostensum est, ab omni clientum defensione excusatus habeatur.

Porro nihil etiam, quod sexto loco objectum fuit, *Responsio ad VI. dubitandi rationem ex difficultate belli gerendi motam.* movere debet Protectorem futurum, quod sese per clientelæ susceptæ conventionem ad bellum eveniente defensionis necessitate contra oppressores Clientum suscipiendum, obligare teneatur. Cum enim ejusmodi certaminum casus incerti sint & rariores, tanto minus eorum eventum Protector reformidare debet, per prædicta.

Deinde vero etiam si sæpius pro Clientibus pugnandum esset, quia tamen † Patroni, sicut *infra* 128 in cap. 11. abundanter à nobis probatum fuit, non nisi ad justum ac defensivum bellum pro iis gerendum obstringuntur, causa nulla est, cur id extimescant. Sicut enim † fortitudinis vis & perfectio magis posita est, in sufferendo, quam suscipiendo, ita virtus & perfectio belli magis sita est, in defendendo quam inferendo : atque adeo omnis † pugna perfectior est, ratione defensionis quam offensionis, quia defendere magis est juris naturæ & politici officii, quam offendere. Keckerman. *System. Polit. lib. 1. c. 29.*

Ad depellendas igitur injurias tam subditis quam Clientibus illatas, si aliter illæ averti nequeant, necessitatibus humanis exigentibus ad tuendam libertatem necessario arma sumenda : Sicut enim modestiæ est conquiescere, si absit injuria, ita † stultitia & improbitas censetur, illatas non ulcisci injurias. Plato 5. de *Repub.* Aristot. *Polit. 7. cap. 8. & in Rhetoricis ad Alexand.* Thucyd. lib. 1. Livius lib. 2. *decad. 3.* Unde ut alias nihil turpius est, quam sine certamine, Jure suo cessisse, ita nec præclarius quicquam, quam pro dignitate & libertate, omnem experiri fortunam. Livius lib. 42. c. 50.

Et habet † etiam bellum sua commoda : Cogit enim homines esse justos ac temperantes Arist. *Polit. 7. cap. 9.* Continet alios in officio, quia nemo audet provocare eum, aut injuria afficere, quem intelligit promptum & expeditum esse ad defendendum. Livius *Decad. 3. lib. 5.*

Quod non attendunt, qui multa, ne bellare necessesse sit, voluntarie remittunt, ad quæ bello & armis cogi non possunt, Idem Livius lib. 25. cap. 45. Effeminata enim hæc pectora, colo quam sceptro digniora, serene tranquillumque beatæ pacis statum in militaris

ris disciplinæ sinu & tutela quiescere. Valer. Max. lib. 2. cap. 1. Et bella, ut sine injuria in pace vivatur, suscipienda. Cic. 1. Offic. monet, pacemque servientibus, quam bellum liberis graviores esse, Livius lib. 10. c. 13. docet. Et fugiendum quidem bellum esse, non tamen ita fugiendum, ut omnia ne in id incidamus perpeti & sustinere velimus, Polyb. histor. lib. 4. docet. Mascula magis virtus † in Samnitibus emicuit, quos adeo ne infelicitate quidem contra Romanos defensæ libertatis tædebat, ut vinci, quam non tentare victoriam maluerint. Livius lib. 10. c. 32. Et recte, quid enim vel æqualitatem in Republ. vel fiduciam libertatis jucundissimum nomen laudaremus, nihil paci si esset anteponendum? Justa & honesta si pax sit, res quidem omnium pulcherrima. Ut tamen ea frui valeamus, interdum nullo alio nisi belli interventu obtinere possumus. Et certe ut maxime à bellis, aliis inferendis, abstinere conemur, occasiones tamen eorum vitare, & pace perpetua frui, non semper possumus, cum præmanibus sunt, qui nos lædere conantur, ut inde bella defensiva suscipiendi necessitas oriatur. Nicol. Machiavel. differt. de Rep. lib. 1. cap. 19. p. 300. D. Hopingk. d. differt. 1b. §. lit. B.

Quod si vero metu justis defensivi belli gerendi clientelarum usum evitandum quis asserat, is quoque omnium confederationum societates è medio tollendas esse, fateri cogetur. Imo vero conductionem belli Ducum ac Capitaneorum, qui tempore pacis, certo annuo honorario, cum in finem constituuntur, ut ingruente bello conducentibus auxiliis suis præsto sint, bestelte Kriegs Obriste und Hauptleute prorsus abrogabit, eamque, licet ubivis fere usitatissima sit, irritam faciet. Sic etiam milites præsidarios qui passim in Regnorum finibus ad locum aliquem tuendum vel servandum collocantur, die in Besatzungen liegen / è medio removebit. Sed quantam absurditatem ista secum trahunt, tantam hujus objectionis inerme telum, infirmitudinem habere, facile apparet.

Responsio
ad ul-
timam du-
bitandi
rationem.

Ultima denique dubitandi ratio, plus coloris, quam difficultatis habet. Quod enim dictum est, clientes aliorum vim, aut læsionem timentes, ad remedia Judicialia, & ordinariorum Magistratuum, quibus Turbatores, vel offensores subiecti sunt, subsidia confugere posse, id nullo modo Advocatarum susceptionem impedire, aut remorari debet, cum enim vim † majorem inferentes, plerumque potentiores sint, & judicialiter conveniri haud possint, vel etiam conventi, seu accusati, tam cito non pareant, clientes, Advocatorum suorum præsidio, etiam extrajudiciali auxilio, vim vi licite propellere possunt. arg. l. sed et si §. in princ. ff. ad L. Aquil. l. 1. §. vim vi ff. de vi, & vi armat. cap. significasti. de homicid. ubi Pontifex Innocent. III. ait, omnes leges, & omnia Jura permittere, vim vi repellere.

134 Imo lex ipsa, in casu necessariæ † defensionis contra injustas offensiones singulis arma in manus porrigit. Cicer. pro Milon. Florentinus in l. 3. de L. & l. ubi omnes Dd. & per tot. mater. defensionis: eleganter Oldend. post d. l. 3. in quest. de bello publ. & priv. Tilem. p. 1. diff. 1. 1b. 14. & 18.

135 Unde recte statuunt Legislatores, † deficiente Jure & judicio, quod necessarium factum est, supplere ensem, indeque propriam ultionem licitam esse, Bart. in l. hostes. n. 9. ff. de capt. & postl. rev. Bald. ad rubr. de treug. & pac. n. 8. Nevizan. in syl. nupt. lib. 4. Alex. conf. 139. n. 2. vol. 1. diserte docuerunt.

136 Necessitas quippe justum † & probabile facit, quod alias licitum non esset. l. quis posuerint. 27. ff. de manum. test. l. si alias. 7. §. bellissime. ff. quod vi, aut clam.

Et hætenus quidem primum institutæ disceptationis membrum: An nimirum ex Juris communis, legum vel Constitutionum permisso, liceat, vel è re Principum, Comitum, Baronum, Nobilium, Civitatum, vel quorumcunque procerum sit, alienorum hominum patrocina suscipere, atque ad defendendos alios sese obligare? suis numeris absolutum est. Restat modo ut alterius etiam capitis, quod clientes respicit, tractationem persequamur, in qua videndum est, atque enucleandum est: An † & clientibus conducatur, ac conatque consultum sit, sese aliorum potentiorum protectioni submittere?

Cujus disquisitionis argumentum tanto minus cuiquam ingratum fore arbitror, quanto plures se offerunt species & exempla, quæ † prima fronte suadere videntur, nullo modo Protectores seu Advocatos tutelares, à clientibus expetendos atque assumendos esse.

Primum enim jus commune neminem cogit alienis hominibus res suas tuendas committere, aut alieno subsidio inniti, imo † paucis exceptis casibus, quibus tutores, curatores seu administratores certis personis ac rebus adjungi solent, reliquis non solum libera tuendarum rerum suarum potestas permittitur l. fin. cessante C. de pact. l. 25. §. 1. ff. solut. matrim. l. tutor. 8. ff. de in lit. jurand. sed & gravis injuria incurritur ab eo, qui alienarum rerum custodiæ se implicat, neque leviter suspectus est, qui operam suam ingerit invito, l. quæ omnia 25. ff. de procurat.

Et quamvis † priscis temporibus, Episcopatibus atque Abbatiis Advocati ac Patroni constituti fuerint attestante Andr. Knichen. de jur. territor. cap. 4. n. 326. & Christ. Lehman. histor. Spirens. lib. 2. c. 18. ubi refert, daß zu Königs Carolomanni Zeiten / Anno nempe 742. den Graffen insonderheit in ihren Bestallungen eingebunden / daß sie ihnen der Kirchen in Städten und ganzen Gar / Schutz und Schirm sollen anbefohlen seyn lassen / capit. lib. 5. cap. 5. Baron. Annal. Eccles. ad Annum 742. sub n. 24. Decrevimus, inquit Canon Carolinus ut secundum Canones unusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem gerat, adjuvante Gravione, qui Defensor Ecclesie ejus est, ut populus Dei paganas non faciat. Non tamen quenquam ad illos auxilii implorandi causa confugere coactum fuisse, uspiam legimus, aut reperimus.

Deinde etiam ex sacris literis edocemur, hominem † ratione atque arbitrii libertate à Deo instructum, in manu consilii sui, non alieni, relictum fuisse. Ecclesiast. 15. Unde absurdum videri potest, eum qui à Deo conditus fuit ad ejus imaginem, & similitudinem, ut aliis animantibus præset, sibi ipsi in rebus suis non sufficere, sed ad alienam opem confugere debere.

Unde † qui homines aliorum sese tutelæ ac protectioni subjiciendos suadent, ii nihil aliud facere videntur, quam compedes iis injicere, eosque libertate, res suas administrandi ac defendendi spoliare, & è diverso aliis facultatem præbere, in eisdem involandi, atque in clientelam susceptos vexandi, quasi ipsimet rebus suis haud superesse possint, quæ omnia potius vitanda, quam cuiquam persuadenda esse, ratio ipsa monere videtur.

Cui rationi, alia pinguior ex sacris libris deprompta, majus robur addere videtur. Ne enim homines cujuscunque conditionis, humana quærere † debeant patrocina & auxilia, sed potius in quibusvis impressionum casibus & emergentibus necessitatibus ad divina præsidia confugere, & consequenter, nullius Patroni clientelæ sese submittere debeant, non solum sacræ paginæ monitis, sed & Paganorum exem-

plis commonentur, atque impelluntur. *Maledictus enim vir ille, qui fiduciam habet in homine, & statuit carnem brachium suum, à JEHOVA autem RECEDIT animus ejus, per Jeremiam, 17. v. 5. vocatur. Et Esaias 31. v. 1. & 3. imprecatur, Va descendantibus in Egyptum ad auxilium, & qui innituntur equis: qui confidunt curribus, cum multi sint, & Equitibus, cum sint numerosi valde, neque respiciunt ad S. Israelis & JEHOVAM non requirunt. Egyptius enim homo est, non Deus fortis, & Equi eorum caro, non autem spiritus. Quare extendente manum suam JEHOVA, corruet Adjutor & cadet adjutus, pariterque hi omnes deficient, Regumque vinculum dissolvetur. Job. 12. v. 18. Ut enim Aquila: inquit Moyses in Canticum Deut. 32. vers. 11. & seq. excitat nidum suum, pullis suis incubat, pandit alas suas, & assumit eum, portat eum super alas suas: sic JEHOVA SOLUS duxit populum, nec fuit cum eo Deus fortis Alienigena.*

Unde omnis qui de Christi ECCLESIA est, populus sub TRINIVUS DEI, DEI FORTIS, IUSTI, SERVATORIS, præter quem nullus, & nusquam præterea est DEUS, tutelares se recipit alas, David Hoppink differt. de lure Advoc. 8. l. lit. B. In JEHOVA est, ait Psaltes 91. *Receptus meus & propugnaculum meum. Deus meus est, cui confido. Quandoquidem ipse me erepturus est à laqueo aucupantis, à peste arumnosissima. Ala sua proteclurum me, cum sub alas ipsius me recepero: Clypeus & parma est fides ipsius. Et Pl. 118. v. 6. & seq. JEHOVA enim adest, imo despicit ocores, nec timet, quid sibi faciat homo. Et metum omnem si quis esse, ut certe potest, cap. 43. & 45. excutit Esaias Propheta, dum sanctum in persona Jacob & Israel Dei verbis ita affatur populum. Sic ait JEHOVA creator tuus, o Jacob, & formator tuus, o Israel, NE TIMETO. Nam vindicavi te, vocavi te nomine tuo, meus es. Quum transis per aquas tibi adsum, & per flumina, ne inundent te. Quum ambulas per ignem, non ureris, & flamma non incendet te. Nam EGO JEHOVA, Deus tuus sanctus Israelis, Servator tuus sum NE TIMETO, Nam tibi adsum, Ego Ego sum JEHOVA & nullus est præter me, Servator. Ego JEHOVA sum, sanctus vester Creator Israelis, Rex vester, An non Ego JEHOVA, nullusque amplius Deus, præter me, DEUS fortis, iustus, Servator? Nullus præter quam ego, & si quæ sunt similia, quorum Biblia plena sunt.*

Nec desunt in hanc rem Ethnicorum exempla: Numma siquidem Pompilius † Rex quondam Romanorum, ad patrocinia Deorum Tutelarium, primus omnium confugere solitus est, cum enim hostium incursus aliquando ei nuntiaretur, At ego inquit, sacrifico. Plutarch. in vita Num. Pompil. Sic etiam Samnites, † ad extremas adducti angustias, ad Religionem demum, ceu remedium extremum se receperunt Machiavel. disput. de Republ. lib. 1. c. 15. princ.

Ex quibus tum dictis Biblicis, tum exemplis allatis omnino commoneri videntur in periculis positi homines, ut posthabito humano adjumento, ad Dei Opt. Max. opem potius & præsidium implorandum sese recipiant.

Ratio dubitandi IV. à periculo- rum consi- deratione. Quarto tamen si hæcenus inductæ dubitandi rationes in considerationem non trahantur, summa tamen pericula, quæ Advocatiam, ut plurimum infe- quuntur, eandem tanquam dubio lubricam eventu clientibusque sæpius nocivam ac infelicem, prorsus evitandam, omnino suadere videntur. Quis enim in hoc turbulento rerum statu, adeo infans est, qui 144 nesciat, sæpius clientes † occasione susceptæ alienæ protectionis, libertatem amisisse, ex liberis clientes, ex clientibus servos, effectos fuisse, & non ipsis duntaxat, sed † multoties etiam ordinario ipsorum magistratui, omnem superioritatem, per ejusmodi extraordinarios & potentiores protectores à subditis as-

sumtos, paulatim debilitatam, tandemque penitus ete- pram fuisse; atque † ita sæpenumero jus defensionis in po- 145 tentiores translatum coactæ subjectionis occasionem extitisse, & amissæ Jurisdictionis causam fuisse, id quod præter experientiam optimam periculis ejusmodi magistratam, nuncupatim testatur Petr. Frider. Mindan. de mandat. Camer. lib. 2. c. 14. eumque referens Thom. Maullius tract. de homag. tit. 11. post nu. 6. Waremund. ab Erenberg. meditat. pro fœder. lib. 1. c. 4. n. 13. ubi dicit, nisi † clientes in suscipiendis protectoribus caute cir- 146 cumspiciant, facile evenire posse, ut libertatem amittant, atque ita ex constituta protectionis tutela, subjectionis potius periculum incurrant, quam defensionis benefici- cium consequantur. Quo faciunt notata Petr. Gregor. Thololan. lib. 11. de Repub. c. 11. n. 6. ubi scribit primum post protectionem gradum, invasionem esse inhiantis nempe Patroni, in bona clientum, & n. 9. ubi itidem præ- sentissima protectionis ineundæ pericula ostensurus, di- 147 ferte scribit, tyrannorum † morem esse nutrire factiones, & discordiæ semina, inter populum & principem sparge- re vel inter nobiles & plebem dissensiones ac inimicitias conciliare, atque ea occasione confugientium ad se sub- ditorum, protectionem suscipere, ut ea mediante gradum † sibi faciant, ad principatum & tutando infirmiores, do- 148 minatum in eos acquirant, quomodo Pisistratus † Athe- nientem Rempubl. evertisse & Tyrannidem exercuisse dicitur, cum inopum causam adversus divites tuendam suscepisse se finxerat. Plutarch. in Solone. Quod qui me- ditantur, horum fraus in parvis sæpe præstruit fidem, ut cum operæ pretium est magna cum mercede fallant Liv. lib. 28. c. 42. Tunc autem maxime hoc accidere solet si non rata sit fides, ubi jam melior fortuna ruit. Senec. in Herc. Oeteo. vel ubi tale hominum est ingenium, ut cum fortuna mutant fidem Liv. lib. 8. c. 24. quibus cum per- fidis lociis, major ac periculosior quam cum veris ho- stibus dimicatio est, Idem lib. 1. Ii enim qui cum corpore † videntur esse nobiscum, mente tamen & animo con- trarios sunt, multo nequiores sunt hostes, illis qui foris sunt; cum per amicitia speciem, quæ sunt inimica, ge- rant. can. 1. dist. 93. tales sunt, qui amicitiam præferunt verbis & fronte, re ipsa vero, & animo, manifestis hosti- bus tanto sunt nocentiores, quanto occulta odia valen- tiora sunt professis, R. P. Adam Cuntzen, S. I. Doctor Theologus & SS. literarum in Archiep. Academia Mogunt. Professor Polit. 1. cap. 1. §. 7. Hanc autem Ver- sipellem hominum naturam, non facile attendunt subituri in alterius clientelam, sed falsa sæpe boni spe de- ciipiuntur, suum ipsius appetentes interitum, & bene monentibus confidere nolentes, fato quasi in suam tra- huntur perniciem, atque ut Dantes de Monarchia lo- quitur suum clara voce expetunt interitum, salutem ab- horrentes Machiav. disput. de Republ. lib. 1. c. 53. Dum igitur sperato patrocinio, tanquam magno beneficio inescantur, minus à periculo sibi cavent quam feræ be- stia, quæ cibum ad fraudem suam positum, plerumque aspernantur atque refugiant. Liv. lib. 41. c. 23. Natura enim homines † fere ita sunt affecti, ut eo magis confi- dant, seque totos tradant, quanto minus, ne oppriman- tur, metuunt. Tanto minus autem unumquemque vel Principem, vel Rempubl. metuunt, quanto majorem eo- rum humanitatem ac benevolentiam experiuntur. In- certa tamen hac spe sæpe decipi solent atque ad res spe- ratas, animum intendentes ruinam ipsi suam moluntur. Machiav. loc. cit. lib. 2. c. 27. Unde sæpiuscule in prote- ctorum potestatem sic irruunt, eique involvuntur, ut nul- lum postea sperare possint effugium, quod quidam osten- dere volentes, Testudinem † solari percussam radio ac su- pernatantem in summo aquæ, pingunt. Ipsa enim vehe- mentioribus solis (præcipue in mari Indico, ubi & mul- tæ & magnæ sunt, ac solis vis acrior est) impedita radiis ita

ita exsiccat, ut in gurgitem deferri nequeat. Unde fit, ut vel facillime capiatur, vel cum mergi non possit, inedia extinguitur. Valer. Pier. *Hieroglyph. lib. 25. Rubr. de Testudine p. 199. col. 2.*

Quod considerans doctissimus Hippolytus à Col-
libus in tract. de Princip. cap. 34. non abs re adseve-
rat, accipere in clientelam, modum esse propagandi
imperii, quo Principes nonnulli uti consueverunt.
Quo respiciens auctor gravissimus Dn. Tob. Paurmai-
149 ster, non abs re memoriæ prodidit, Advocatiam † sin-
gularem esse modum, quo Prælatorum potestas, præ
aliis Statibus, plerumque diminui soleat, tract. de ju-
risdict. lib. 2. cap. 9. num. 18. unde colligendum Præ-
latis Monasteriorum periculosum esse, potentiorum
defensiones querere, cum sæpe contingat potentio-
150 res Patronos † similes canibus evadere, qui dum ad
gregis custodiam aluntur mansueti solent esse, adultio-
res facti ferocia moti famis intemperantia, aut prava
crudelitate concitati in gregem sæviunt, & quandoque
oves dilaniant.

Cujus exemplo, ad nocivam ac infelicem alicujus
clientelam irritum conatu confugientem, significare
volentes Egyptii, passerem & Noctuam apposite sa-
tis figurare soliti sunt. Siquidem passer aliave quæ-
piam avicula, infestas aucupis artes declinare volens, ad
Noctuam, cujus patrocinio periculum evitare posse
sperat, confugit, sed enim ibidem intercipitur, ubi per-
fugium sibi adesse male existimavit. Pier. Valer. *Hie-
roglyph. lib. 20. p. 144.*

Hinc magnus ille Politicus, quem in hac disciplina
primum omnium cornicum oculos confodisse dicunt,
licet alias Germanicæ laudis perquam parvus, Joan. Bo-
151 dini, ju-
diciū de
Advoca-
tiis.
din. de Republ. lib. 5. c. 6. ancipitem Advocatiæ condi-
tionem oculis subjiciens ad propositum accommodatis-
sime adseverat, clientelare † fœdus omnium periculosissi-
mum esse, nisi bene accurateq; clientum libertati cavea-
tur: & paulo post. Periculosum esse, inquit, alterius prin-
cipis clientelam suscipere, periculosus etiam si e justissi-
152 ma causa subire: eamque † precipuam esse bellorum fere
omnium materiam, ex qua Civitatum & imperiorum
conversiones ac sapissime eversiones sequuntur, eo quod
occasione clientelarum subditi à suorum dominorum
fide ac obedientia, ut alienis imperiis pareant, distra-
hantur, qui etiam si nullius imperio teneantur; se ipsos
tamen, suaque omnia potentiorum arbitrio subungere
videntur, & eosdem quos illi hostes, nati sunt, jam
pro Dominis agnoscere coguntur.

Hinc prudenter vir doctissimus Amicus noster sin-
gularis Dn. Fridericus Prenniger Imperialis Civitatis
Rotenburg. Tuberanæ Advocatus ad c. veniens. ex-
153 tra de Testibus. sub n. 7. scribit, conventiones de † Pro-
tegendo hodie tantum fieri, vexationem redimendarum
causa, quas eo modo tollere, ipsa necessitas cogit arg.
can. Christianis 11. q. 1. Quo pertinent appositæ dicta
per Electorem Colonensem ab Auctore des wolmeis
nenden Discurs, warum die Catholischen fol. 187. al-
legatum, daß nemlich frembder Monarchen und mäch-
tiger Ständ Hilffleistung/ gefehrllich / und nur zu Unter-
truckung und Bezwingung deren / die solche vermeinte
Hilff überkommen/ gemeynet sey.

Sed ultra adductos Auctores, jus protectionis, re-
spectu iniquorum Patronorum, summo cum peri-
culo conjunctum esse, testatum insuper faciunt A-
rumæus, discurs. 28. conclus. 63. & 66. ubi addit ratio-
154 nem, quod nimirum Patronus † hoc modo quasi in
possessionem Civitatis clientelaris ponatur, quam
postea ab eo extorquere difficile sit, ideoque non le-
ve domino præjudicium inferatur, Zacharias Vie-
tor, de causis exempt. conclus. 20. ubi subjicit ævi nostri
calamitates suggerere, quod multoties eveniat, ut

quos clientes † opis causa evocant, postea eosdem ipsi- 155
met metuant. Id quod cum Alenzonio nostra ætate,
bene experti sunt Belgæ, teste Lipsio, lib. 1. Epist. miscel.
Meteran. hist. Belg. de Anno 1583. Cæsp. Ziegler ad pra-
xin Calual. §. Landsassii conclus. 1. n. 102. addens ratio-
nem, Quod videlicet ascitus Protector † magis hoste 156
noceat, & sanius sit pati Milui prælia, quam absque bel-
lo mori.

Quorum autoritatibus manus porrigens maximi
nominis IC. Dn. Andr. Knichen. in Epop. hypotyp. Andr. Kni-
Dauth. sect. 5. n. 183. ubi de Advocatia differens ait, pro-
157 tectorem † querere præter ordinarium & hæreditari-
um Dominum admodum esse periculosum. Cui no-
minatim adstipulatus, Arnold. Engelbrecht in disquisit. Arnoldi
de jurisdict. imper. thes. 66. in scholiis lit. B. expressim Engel-
brecht.
adseverat in confederationibus protectionis causa in-
eundis periculosum esse præter ordinarium dominum
aliud querere, præsertim potentiorum, spirare id sem-
per † aliquid contra superiorem, & modum quidem ali- 158
um esse se sensim eximendi, rem tamen eandem, &c.
Quod ipsum etiam inculcat Dn. Remigius Feschi-
dissert. elegantissima de Fœderibus th. 23. lit. A. dicens,
fœdus clientelare omnium aliorum fœderum esse peri-
culosissimum, cum rarum non sit, ut Patroni in domi-
nos vel etiam in Tyrannos evadant.

Hinc & præstantiss. IC. Paul. Busius in tract. de Re-
159 publ. lib. 1. c. 12. Institutas † à Romulo clientelas, ut te-
niores auctoritate patrum ab injuriis potentiorum tuti
essent, utiles quidem Reipubl. fuisse existimat, ut autem
singulares personæ † integras provincias in tutelam su- 160
scipiant, qualem Cicero Siciliam habuit, eodem scri-
bente Epist. ad Att. lib. 14. & hodie ut plurimum cli-
entelæ sunt, minus tutum putat, idque eo, quod in-
de aucta privatorum potentia Reipubl. perniciosæ
sint.

Si enim publicam † tranquillitatem disturbat, quan- 161
doque nimia quorundam ex civibus opulentia, pro-
pter emergentem inde inter cives inæqualitatem,
quæ tam in † opibus & bonis quam dignitatibus ad 162
commovendas seditiones est efficacissima, attestante
Aristot. lib. 5. Polit. cap. 4. & 8. quanto magis opti-
mum ac principum potentia Reipubl. suspecta vi-
deri debet.

Quibus evidenter adstipulatur Paul. Matth. Weh-
163 ner in Metamorphos. sua rerum publicar. cap. 18. ubi in
principio statim d. cap. Advocatiæ incommoda hisce
vulgaribus verbis depingit. Ob wol Schutz und
Schirms. Gerechtigkeits kein Vnderthenigkeit mit sich
bringt/nach die Schirm- und Schutz. Herrn der Schutz.
verwandten Obrigkeit seyn / sondern allein mit gewissen
Bedingungen / außtrücklichen Verträgen einander
wandt und zugethan / vber welche kein Theil den an-
dern tringen oder belästigen soll / und consequenter
die Regimenten hierdurch nicht mutirt oder verwand-
delt werden sollen. So ist es doch ein ganz unbesten-
dig und gefährlich † Werck / und kan leichtlich auß 163
unbedachsamem Nachlässigkeit oder anderer Ursachen
geschehen / daß auß dem Schutz ein Obrigkeit erzwin-
gen wird / und stehet es gemeinlich übel / wann ein Re-
giment sich in eines andern Schutz ergeben muß / und
außer ihme für sich selbst nicht genug / noch mecht-
tig ist / seinen Feinden zu widerstehen / inmassen die
tägliche Erfahrung / daß durch diese Schutz. Vereints-
gung mehrmahlen ein Regiment in eines andern
Hand gerathen / allzusehr bezeuget. Hæc Wehnerus.
Item quoque asserere visus est, doctiss. Dn. Henric. Henrici
Rosenthal, tract. feudal. cap. 4. conclus. 14. in notis ad Rosenthalii
lit. B. circa finem adseverans, olim quidem magni † be- 164
neficii loco habitum fuisse in clientelam alicujus Do-
mini recipi, hodiernis autem temporibus clientes † 165
maxi-

maximi commodi loco reponere debere, quod difficilibus & molestis Protectoribus careant. Idque obsecutum, qui in dies magis, magisque crevit, abusum.

Ea de causa non abs re præallegatus Dn. Mindan.

- 166 *d. lib. 2. c. 14.* tutius esse & existimat, exiguum aliquod, gustu licet insuaviore, pati detrimentum, quam sub plausibili protectionis titulo servitutem, annuo emere salario à potentioribus; quorum nocituram potentiam, ut in navigando procellam vitabit sapiens hoc primum cavens ne vitare videatur, D. Hepingk *b. 46. lit. B.*

Hinc etiam Machiav. *disput. de Republ. lib. 2. c. 20.* autumat, cum res eo devenit, ut quis non nisi auxi-

- 167 liariis & se defendere possit militibus, cum hoste quocunque tandem modo pacisci, & delatas pacis conditiones acceptare, quam huiusmodi quærere protectionis subsidia longe satius esse. Auxiliares enim copias, etsi semel profuerint, multoties tamen postea nocuisse, ex priscis & recentibus exemplis edocemur. Siquidem Princeps & ambitiosus, aut Respubl. avara, opprimendi aliquem commodiorem, quam si defensionis gratia sibi fiat supplex, habere nequeunt occasionem; Idque tum maxime si non tantum, ut se defendat, sed etiam ut aliis bellum inferat, auxilia imploret. Is enim eo contendit, quo pervenire nequit, & id appetit, quod acquisitum difficulter conservat cum ab eo cujus beneficio comparatum est, etiam auferri possit.

- Unde prædictus Frid. Mindanus prudenter statuit 168 tutissimum cujusque Reipubl. patrocinium & esse recte agere, jus & iustitiam administrare, cum vicinis, cujuscunque illi conditionis sint, pacem ac amicitiam colere, & si quæ contra jus, privilegia, vel immunitatem, attententur, placide ac citissime sedare ac componere æquissimis de Jure & æquitate permissis & constitutis mediis utendo, ad notat. Jacob. Wern. Kyllingeri, 169 *de Ganerb. Castror. discurs. 3. n. 66.* Ubi dicit nullam & Arcium & Burgorum defensionem, esse præstantiorem, quam pacem & mutuam inter cohabitantes concordiam quovis propugnaculo præferendam.

Ex quibus etiam fundamentis vir insignis Thomas Morus, *lib. 2. Utopia.* Utopianos & fædera, quæ protectionis Juri valde sunt affinia, cum nulla gente inire testatur; Fædera, inquit, quæ reliquæ gentes toties in-eunt, frangunt ac renovant, ipsi nulla cum gente feriunt; quorsum enim fædus inquirunt, quasi non hominem & homini satis natura conciliet, quam qui contemserit, hunc verba scilicet putes curaturum?

Allusio Æsopica ad pericula Advocatiae.

Cæterum ad hanc periculorum plenam Protectionis aleam admodum venuste alludit Æsopæus ille Apologus, quo de pulchre Sigonius, *lib. 18. de regn. Ital.*

Accipitrem milvi pulsurum bella, columba

Accipiunt regem, Rex magis hoste nocet.

Incipiunt de Rege queri, quia sanius esset,

Milvi bella pati, quam sine Marte mori.

Quo etiam illa non inelegans fabulosa fictio refertur, cum rogante aviculas cuculo cur se fugerent, quia accipitrem te fore subveremur, responderent. Plut. *lib.*

- 171 *6. apoph.* Vera fictio est, clare edocens, quod & optimorum Principum animi dominationis licentia abripiantur in pejus, & eorundem finis ex laudabili initio facile in malum inclinet. Idem Plutarch. *in Scyll. & Pyrrho.* Tacit. 15. *Annal.* Cic. 13. *ad Attic.* Lips. 2. *Politic. c. 5.* Grotius *de antiq. Reip. c. 6.*

Non enim unde cæperunt, ibi consistunt exempla, sed quemlibet in tenuem recepta tramitem, latissime evagandi sibi viam faciunt, & ubi à recto semel est deerratum in pejus pervenitur, nec quisquam sibi putat turpe, quod alii fuit fructuosum, Pa-

terc. *hist. Rom. lib. 2.* Hinc moribunda, & ex alto pe-ctore vox illa Pompeji.

Domum Tyranni quisquis introierit,

Haud liber exit, liber etsi venerit.

Quo & illud Varronis pertinet:

Qui potest plus, urget; ut pisces saepe minutos

Magn' comest, ut aves enecat Accipiter.

Ita enim hic rerum ambitus sese habet, nihil pene ut sit, quod non alterius damno vivat, nihil quod cuiquam prædæ non sit, ut venuste advertit Scalig. *exerc. 189. dist. 5.* Et in hac mundi corruptione sic comparatum est, ut potentior imbecillioem coerceat. Thucyd. *in orat. Athen. contr. Laced.* & natura ei dominetur. Arist. atque ut vulgatum & verum habet proverbium, Serpens ni serpentem voret, Draco non fit.

Videmus autem quotidie & Principes, & ceteros po- 172 tentiores, spe dominandi allectos ab invasione alienarum possessionum nullo rationis freno retineri, sed objecta formosa patrocini specie imperio clientum magis magisque inhiare, eorum bona ad se rapere & plerumque ob innatam dominandi libidinem per fas & nefas clientes demum plane sibi subjicere. Unde non abs re Cæsar olim dixit Magnates & Principes 173 aliis in rebus ut maxime pietatem colant, regnandi tamen gratia, sæpe jus violare. Quæ quidem, cæca & temeraria animi dominatrix & cupiditas, in plerisque 174 tam vehemens esse solet, ut inter personas Imperii æmulas non distinguat, adeoque nec proprio sanguini parcat, ut Manil. *lib. 4. Astron.*

Ecce patrem nati perimunt, natosque parentes.

Cujus rei exemplum Henricus & ejus nominis Impera- 175 tor V. præbuit, qui genitorem suum impie persecutus solio imperiali deturbavit, Otto Frising. *lib. 7. hist. c. 40.* & Geldria & Dux Adolphus horribili & inaudita 176 quadam audacia, patrem suum de nocte, cum esset quieti se daturus acerrima hyeme capit & per quinque milliaria deductum, absque calceis, in deterrimum carcerem & obscurissimum, regnandi libidine detruxit. Philipp. Cominæus *lib. 5. comment. de Ludovico XI.* Sic etiam & Alphonsus II. Arragonius, Caroli VIII. 177 Gallorum Regis, armis territus Ferdinando filio Regnum tradidit, ipse in Siciliam fugit, recuperato per Ferdinandum Regno fama est eum cum filio serio admodum egisse, ut Neapolim ubi odium adversus se olim conceptum in benevolentiam propemodum conversum erat, reduceretur, Ferdinandum vero magis regnandi cupiditate, quam paterna pietate ductum argute nec sine aculeo respondisse: tandiu expectaret dum ab se ita Regnum esset stabilitum, ut ne iterum ipsi esset fugiendum, Jovius *lib. 3. Histor.* Qua quidem regnandi cupiditate præsertim in liberis & Civitatibus, ut scribit Cicero nihil tetrius, nihil 178 fædius excogitari potest. Prima & namque pestis est 179 Reipubl. fovere eos, qui dominari cupiunt, ut scribit Zasius, *de orig. jur. fol. 130. num. 4.* Ad quod & non impertinenter refertur illud Roberti Gaguini dicentis, nihil apud dominandi & cupidos probitatis aut fidei 180 esse, Et Natalis Comitæ *lib. 2. Histor.* scibentis proster-ni & calcari omnia humanitatis & naturæ Jura, cupi- 181 ditate ac regnandi libidine.

Verum ut hæc ipsa per præcitatos auctores tacta pe- 182 rricula evidentius pateant, non gravabor quinto loco nonnulla ex infinitis, ubi & sub plausibili protectionis prætextu, aurea libertas pessum iit, testimonii loco, ex- 183 emplis afferre vetera & nova.

Et quidem inter antiqua illud memorabile est, quod jam olim tempore Julii Cæsaris Anno ante Christum natum 72. cum Ariovisto contigit. Cum 183 enim & Hedui nunc Burgundiones, & Sequani, seu 1. Arverni, vehementer inter se multis annis de poten- Exemplum tatu,

Ratio du-bitandi V. ab exem- plis amissa per Prote- storum su- ceptionem libertatis.

Sequano-
tum, Ario-
vistum
contra He-
duos Pro-
tectorem
eligentium.

tatu contendissent, eaque de causa ad arma venissent; hi ad Germanorum auxilia confugientes eorundem Ducem Arioivistum magna mercede protectorem atque auxiliatorem assumplere. Qui & mox ipsis ingenti Germanorum multitudine succurrens hostes eorum

qua. polit. 74. part. 2. ex Xenophonte de Republ. Atheniens. Sic & olim etiam omnes fere populi Romano-
rum patrocinia invocantes ea occasione ab iisdem in omnimodam subjectionem abrepti sunt, cujus rei multa refert exempla Matth. Wehner. in Tract. von Veränderung der Regimenten / cap. 18. per tot. Caspar Ziegler ad Praxin Cal. §. Landsassii concl. 1. n. 103.

Ad exempla autem recentiora, & in sinu Germaniae obvia, quod attinet, habemus præ oculis clarissimarum Urbium & fata, Cameraci, Tulli, Veroduni, quæ cum in clientelam Regis Galliarum, se olim dederant, postea temporum vertente periodo sub plausibili Advocatiæ titulo, ab Imperio avulsæ sunt. Chopin. in lib. de commun. Gall. consuet. p. 2. n. 4. & lib. 2. de Domanio. tit. 8. n. 8.

Qua de re Boterus Italus, de Polit. lib. 8. c. 6. Hæc inquit, ars alienarum nempe Urbium & Imperiorum defensionem suscipiendi, Principibus seculi nostri, non est incognita, notissima certe fuit Henrico II. Gallorum Regi, quippe qui sub prætextu defensionis Imperii Civitatum, adversus Carolum V. miro astu, tres Urbes munitissimas sibi adjunxit, propositum quidem suum specioso libertatis prætextu, (pileum enim inter duos pugiones præ se ferebat,) velans, licet apud prudentes prætextus illi nullius momenti esse solent, existimantes ejusmodi velamenti, tanquam malitiosis dolis, perfidiam deteriorem reddi. Refert D. Arumæus Discurs. Acad. 27. Caspar Ziegler ad Praxin Caluol. §. Landsassii. concl. 1. n. 102. Zachar. Vieter. de caus. exempt. concl. 20. in schol. ibid. Quin & simili ratione Constantiam, Trajectum ad Mosam & ac Viennam Austriæ, Metensemque Civitatem Imperio ademptas fuisse, & ex eo, quod aliorum protectioni incaute se submiserint, eandem libertatem amississe referunt, Waremb. ab Erenb. meditat. pro fœder. c. 4. n. 13. ad fin. Hipp. à Coll. tr. de princ. c. 34. Schornborn. Polit. lib. 5. c. 7. in fin. Paul. Matth. Wehner. metamorph. Rerum publ. c. 18. Quo etiam modo Hispani Neapolin & Siciliam subegerunt, assertore Dom. Remig. Fesch. dissert. de fœder. c. 23. in schol. sub lit. A. Et Augustum aliquot olim Urbes Romanis confœderatas Patrocinii prætextu sibi subjecisse, author est Sueton. in Aug. c. 47. & Tiber. c. 37.

Quin & nota est Principis Alenconii facta sub specie protectionis apud Fœderatos Belgas machinatio, de qua Gorm. Franc. in represent. pac. gener. c. 11. Item Turcæ apud Transylvanos, de Mercur. Francois sub Anno 1612. fol. 606.

Sic etiam notorium & miserandum est, occasione susceptæ protectionis Turcarum & Imperatores Imperii sui fines mirum in modum protulisse. Tartarorum enim Præcopitum, Georgianorum, aliorumque patrocinio accepto, iis non secus, ac suis, in dilatando imperio usos esse tradit idem Hipp. à Coll. lib. d. c. 34. aliisque exemplis adductis illustrat Wehner. ubi supr.

Hunc item in modum sub plausibili protectionis titulo Joannem & Hungariæ Regem ac Isabellam conjugem ejus, regnum in servitutem conjecisse legimus; Cum enim illis cum Ferdinando Romanorum Rege pro Hungariæ corona decertantibus ad resistendum Ferdinando sat virium non suppeteret, id eoque ad Solymanni Turcarum Imperatoris auxilium confugientes, in ejusdem tutelam se dederent, ut ejus beneficio in regnum, quo jam à Ferdinando Rege exuti fuerant, restituerentur, oblata hac occasione Solymannus in Hungariam ingentem militum copiam deducens, mox aliquot urbes ac munitiones non sine magno Christianorum clade occupavit, eaque victoria elatior factus, tandem Joannem clientem

184 terim & tamen Arioivstus superbe ac crudeliter etiam Sequanis imperare cœpit, in eorumque finibus confidens, illos licet clientes suos, durissime tractavit. Quin etiam obsides nobilissimorum quorumque poposcit, ac in illos, si quæpiam ad voluntatem ac nutum ipsius non agerent sæviendo, multis variisque modis eos divexavit, ac crudeli dominatu pressit. Tertiā in super partem agri Sequani, qui fuit optimus totius Galliarum occupavit, & ex altera tertia parte eos decedere jussit, quod paucis ante mensibus, viginti quatuor Germanorum hominum millia ad eum venissent, quibus locus ac sedes pararetur. Sicque idem & Sequanis, quod equo illi

185 Equi se vindicare à cervo postulantis apologus.

Æsopico accidit, qui fertur olim habuisse litem cum cervo quodam in eodem pascuo victum quærente, quem cum non posset propter naturæ suæ ferociam tolerare, nec propriis tamen viribus superare, atque ut maxime cupiebat, ex pascuo expellere, hominis forte transeuntis opem imploravit; præsto tibi, homo ille inquit, ero, cervumque pascuo ejiciam, ea tamen lege, ut patiaris tibi frænum imponi, eoque injecto conscendere tergum tuum me sinas, dum contra cervum in pugnam pervenero; Quod passus est primum equus, & eo modo superatus, expulsusque cervus; Verum cum victoria obtenta gratias agendo, equus putaret, se liberum, is domitus ab homine auxiliatore, in perpetuam servitutem abducitur. Sic Sequani & protectorem atque auxiliatorem invitarunt, quem postea dominum ferre coacti sunt. Arioivstus enim majori terræ eorum parte occupata eos imperio suo subdidit, iisque per annos quatuordecim potenter dominatus est, usque dum à Julio Cæsare devictus solum denuo vertere ad actus fuerat, Jul. Cæsar de bello Gall. lib. 1.

188 Eodem pertinet quod de Atheniensibus refert Joan. Bodin. de Republ. lib. 8. cap. 6. Cum enim Persæ, inquit, Graciam deseruissent, Græcorum Civitates, ex-
Atheniensium Græcos in societa-
tem reci-
piuntium
& postea
depre-
mentium.

ceptis oppido paucis, societatem per legatos aquis fœderibus coierunt, ut sua quaque Civitas libertate ac Imperii majestate frueretur, omnium autem commune ararium esset ad Apollinis, quo pecunias omnes sociorum in annos singulos cogi placuit, ut communi consensu accepti & ex-
pen-
sationes exigenterentur. His conditionibus ac legibus iurati omnes sacrificioque solenni fœderibus percussis, Aristides Atheniensium legatus, ardentem & ferri massam in mare dejiciens, deos omnes deasque testatus: sic, inquit, repente pereant, qui datam fidem fefellerint, ut igneam vim ab aqua extinctam videmus. Alios diversos fœderis ferendi modos ac ritus eleganter refert Alex. ab Alexandr. genial. dier. lib. 5. c. 3. Claud. Coterinus de jur. & privileg. milit. lib. 3. c. 21. Camer. Medit. histor. cent. 1. c. 6. Waremb. ab Erenberg. de fœder. 1. c. 3. post n. 20. Sed ad rem. Athenienses igitur pecunias communes sociorum, ut classem pararent, in arcem Palladis coegerunt, deinde sociorum opibus locupletiores facti cum tributis ac vectigalibus illos prægravarent, sibi ipsis non modo immunitatem, verum etiam imperium Græciæ pepererunt: Cum sociale fœdus in patrocinium mutassent, ac tandem etiam dominatum arripissent. Melch. Junius,

Exempla recentiora & notiora.

191

Urbium Protectionis inita interven-
tu ab Imperio avulsarum exempla.

194

Simile to-
annis Hun-
garia Re-
gis exem-
plum.

tem

tem suum, quem antea regno restitutum, amicum & beneficiarium appellarat, clientela in servitutem mutata, potestati suæ penitus subjugavit. Unde quod
 196 mirandum est, evenit, Hungaros † sub protectionis titulo in servitutem Turcicam conjici, quam libertate eligendi Regis privari, maluisse, Laurentius Surius in *comment. rer. in orbe gestar. ad Annum 1529*. Paul. Matth. Wehner. in *metamorphos. rerum publ. cap. 18*, Jovius lib. 28. Ab his exemplis alienum non est, quod Historici de Johanne † Pannoniæ Rege memoriæ prodiderunt, quod idem nimirum cum se ob metum Austriacorum, in Turcorum clientelam tradidisset, ab iisdem postea servilem in modum penitus oppressus fuerit, notante inprimis Bodino. lib. 5. cap. 6.

197 de *Republ.* Pari modo Valesios † Helvetiæ populos Anno 1559. Valdaostas, à se in tutelam susceptos sub hac patrocini specie imperiis suis subicere conatos fuisse, nisi Francorum Regis auxilio id præpeditum fuisset, scribit Joan. Bodin. lib. 5. de *Republ. cap. 5*.
Valesios, Valdaostas in clientelâ susceptos subjugandi conatus. cap. 5.

198 Ita quoque assertore eod. Bodin. d. lib. 5. cap. 6. Sigismundus † Augustus Rex Poloniæ postquam patrocinium Lissandorum contra Regem Moschovitæ suscepisset, fœdere postea cum eo percusso, clientes turpiter non tam deseruisse quam prodidisse dicitur.
Sigismundus Rex Poloniæ postquam patrocinium Lissandorum suscepisset, fœdere postea cum eo percusso, clientes turpiter non tam deseruisse quam prodidisse dicitur.

Sic denique & Prussia † ab Alberto Marchione Brandenburgensi, Ordinis Teutonici Magistro, in Poloniæ Regis tuitionem dedita, paucis ab hinc annis, sub defensionis titulo in Regum Poloniæ potestatem devenit. Paul. Matth. Wehner. in *metamorph. rerum publ. c. 18*.
Prussia protectio- nis quasita occasione in Poloni potestatem redacta.

Verum ne exempla etiam particularium locorum præsertim monasticorum, quibus Patroni occasione usitati Juris Advocatitii non parum damni clientibus intulerunt, obtriceamus, etsi innumera extare nemo ignoret, ex infinitis tamen unum aut alterum solum referam.

Exemplum
 Ioan. Comit. Wertheim. Colligitur inprimis nocivi patroni indicium ex literis à generali Capitulo ordinis Cisterciensis ad Joannem Comitem de Wertheim Anno Domini 1494. scriptis, atque nuperrime ab Auctore Wertheimischen Gegen Berichts / Contra Würzburg / part. 2. sub Num. 18. divulgatis, quæ indicant prædicti Domini Comit. † benevolam antea protectionem, eo tempore à dicto Monasterio averfam, idipsum in magnis damnis & anxietatibus constituisse; Literas vero, quæ hoc ipsum palam faciunt, lector apud prædictum Authorem, si lubet, videre potest.

201 Aliud hujus considerationis exemplum habemus in Hermanno Comite † Palatino, Ecclesiæ quondam Treverensis Advocato, qui ab Adalberone Episcopo Protector Ecclesiæ simul & Civitatis ejusdem constitutus, illaque Advocatia potentior factus, eidem † postea castrum Trisse cum attinente terra, quam Otto Comes de Reineck Ecclesiæ Trevirensi cesserat, adimere tentavit, cujus tamen conatus, sanctus vir Adalbero divino quasi subsidio repressit. Historiam hujus rei ex Kyriandri ejusdem Civitatis Syndici *Histor. Trever. part. 11*. quia vulgo in manibus non est, adscribere juvat.

Anno Christi, inquit ille, 1148. cum Palatinus Comes Hermannus Castrum Trisse occupasset, operibusque munivisset, id cum attinente terra Comes Ottho de Reinecka cessit Adalberoni, & Ecclesiæ Trevirensi recuperandum: quamobrem mox ab Adalberone obsecravit. Adducente autem cohortes suas

Palatino, Episcopus triduo pugnandicopia facta talem ad milites orationem habuit. O vos amici beati Petri, ô sanctæ defensores Ecclesiæ, qui hodie pro Deo atque pro justitia mortalia corpora vestra, hostili gladio opposuistis; respicite hoc signum Crucis, hoc, inquam, signum terribile adversariis Iesu Christi. Hæc est crux, in qua Hermannus Comes Palatinus mihi juravit fidelitatem, die illa, qua Advocatum Ecclesiæ nostræ ipsum constitui; die qua illas vires illamque potentiam ei contuli, per quam me modo infestat: Tunc prædixi ei in hac cruce esse de ligno Domini, in quo ille, cujus hæc sacrosancta refulget imago, de hoste humani generis triumphavit. Tunc cum accepisset omnium communem confessionem, indulgentia facta & absolutione, benedictionem super eos faciens, ita omnes animavit, ut in nemine timiditatis signum appareret. Comiti Namurensi vexillum commisit, ipse suis manibus crucem gestabat. Hæc cum nunciata essent Palatino legatos de pace misit, & uti præsidium suum castro abire permetteretur obtinuit: Episcopus castro poritur. Hætenus Kyriander.

Mentionem quoque facit Bruschi in *descript. monaster. Banthensis* de parum † fideli Advocato ejusdem Cœnobij Rapotone Comite de Wolfeswack, qui cum plurima Monachis bona abstulisset, Anno tandem 1127. à S. Otthone Episcopo Bambergensium ad meliorem mentem revocatus, quicquid bonorum & prædiorum per vim cœnobio abstraxerat, non modo restituit, sed de suis etiam facultatibus complura ad damnorum per se illatorum recompensationem adjunxit.

Ex quibus exemplis, & aliis innumeris Historicorum relationibus satis manifestum est, Advocatos Monasteriorum officio fidelis Patrocini, frequenter abuti consuevisse, idque etiam colligitur, ex c. 12. de pœnis. c. 13. de elect. in 6. c. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6. cap. 23. de iure patrona. § ca. 7. in fin. de stat. Monach. juncto ca. unic. §. 7. 2. F. 27. Hincillæ etiam de Advocatis querellæ apud Archid. in d. c. 2. de reb. Eccles. non alien. à Greg. Everh. consil. 56. n. 10. vol. 1. relatum, quæ certe à vero non sunt plane alienæ. Etsi enim nonnulla Monasteria superfluis commensationibus, sumptibus immensis, structuris inutilibus, & magna deliciarum licentia, plusquam Advocatorum rapacitate non raro etiam ad inopiam redigantur, multoties tamen etiam per Patronos, inutiles atque avaros, qui Advocatia ad dominatum nimium abutuntur, maxima detrimenta patiuntur, ut infra pluribus etiam deductum est.

Horum igitur, aliorumque plurimorum, quæ ab Historicis memoriæ prodita sunt, exemplorum consideratione, omnino quidem inferendum esse videtur, propter dubiam clientibus protectionis ineundæ aleam eventuram, omnem Advocatiæ usum è medio potius tollendum, quam introducendum esse.

Neque vero prædicta assertio, ultra exemplorum hætenus adductorum evidentiam, rationibus caret, 204 quin & sequentium argumentorum fulcimento sustineri posse videtur.

Quod enim ejusmodi instituta, † quibus deprædandi monasteria, resque Deo dicatas auferendi, ac proprium in usum convertendi via aperitur, atque occasio admodum proclivis offertur, improbanda potius,
Ratio dubitandi VI. Ab incommodis Advocatiam insequens.

potius, quam suadenda sint, ipsa incommodorum inde enascentium consideratio evincit.

At vero quotidiana rerum experientia palam facit, per Protectores, ab Ecclesiasticis præsertim personis, & 205 suæ protectioni commissis monasteriis, sub † tutelæ prætextu immodicos sæpius redditus exigere, alicubi equos certo numero missos, (ut nominatim sit in Monasterio Kirchheim) monastico pabulo saginari, Wehner. in *Pr. observ. verb. Bogthey* / p. 651. Theodor. Reiningk de *regim. secul. & eccles. lib. 3. clas. 1. c. 9. nu. 59.* Foridum tempore venationis, den Ar zur zeit der Jagt/ populari, crebras hospitaciones exerceri, aliaque multa similia sæpe per fas & nefas extorqueri, adeoque occasione Advocatiæ plurima Monasteriis damna inferri, id quod providentissime etiam sua ætate testatus est Zalusus, feud. 10. concl. 8. dum scripsit: *Verum ista*, (id est Monastici Advocati) *pro defensione, ad quam tenentur, monasteria, & eorum subditos sæpe supprimunt, pro patrociniis oppugnant, subterunt, spoliant, gravant, premunt, flagellant personisq; rebus, bonis, privilegiis, & juribus Monasteriorum abutuntur, contra Canonum prohibitionem.*

Quod ipsum etiam præter alios Conradus Baro de Zimbern annum circiter 1427. ejus sæculi poeta insignis, 206 de Cænobio † divitis Augiæ, cum aliis adversæ fortunæ casibustum Advocatorum deprædationibus ac rapinis, in summam copiarum tenuitatem dejecto, sequentibus versiculis deplorat.

*Augia regalis, dives quandoque fuisti,
Nunc talis qualis, quia plurima damna tulisti
Augia regalis, tu per multos tribulata,
Sed facunda malis in multis debilitata,
Augia sublimis te primitus annihilavit
Flamma duplex hyemis: hinc vis te præcipitavit
Tu captivato pastore tuo doluisti,
Et male tractato, sibi re compassa fuisti.
Incumbunt avidi post raptores generales,
Tollunt impavidi, primoque ministeriales
Res tibi collatas à principibus reverendis,
Sorbent sublatas ac insidiantur edendis,
Hi Defensores humiles quandoque fuerunt,
Nunc se raptores crudeles constituerunt, &c.*

Brusch. in *descript. Monaster. Reichenau. sub Abbate 53.*

Conqueritur hoc ipsum Monachus quidam Zvvifaltens. Chronographus per Martin. Cruf. *Annal. Suev. part. 2. lib. 9. c. 20.* adductus, innuens ut plurimum, magis nummos, † quam salutem clientum ab Advocatis 207 quæri, ideoque satius esse, oppressores pecuniis, quam armis Advocatorum reprimere, dum ait:

Nunquam nobis profuit, imo multum nocuit, Martiali gladio nosmet defendere; damnum nostrum longo tempore experti sumus, in hoc semper cumulare, non imminuere, nunquam sedare. Auro & argento cum Dei adjutorio hæcenus maxime ab invasoribus protecti sumus. Nam nullus noster Advocatus, nisi pro suo lucro nostris oppressoribus fuit oppositus. Omnes enim quæ sua sunt, quarunt. Nummus semper fuit præcipuus noster Advocatus: ipse Rex noster fuit, & Dominus. Hoc quam maxime de manibus furentium potuimus nos liberare, bellantibus rebellare, discordes pacificare, indomitos domare, furentes contra nos refrænare, &c. Hæc ille.

208 Quinimo experientia docet quotidiana † per Advocatos Monasteria in protectionem suscepta non solum in nummis flagellari, sed exempla etiam manifestum faciunt plurima in Romano-Germanico Imperio, Cænobia, & Collegia, una cum eorum redditibus sub unico protectionis Titulo à nonnullis Principibus, aliisque hominibus invasa, propriis usibus, contra expressam Juris prohibitionem applicata, atque ab Imperio avulsa fuisse; ut hoc pridem conquestus est, laudatissimus Im-

209 perator Maximilianus † secundus hisce verbis, daß das

heilig Reich an seinen Gliedern nicht allein von frembden Potentaten mercklich geschwächet / sondern daß sich auch etliche selbst davon absondern / viel Prälaten / Graff- vnd Herrschafften/ auch Fürstenthummen durch allerley mittel darvon entwendet / zertheilt/ vnd dermassen zertrennt / daß man irer Anschlag nicht habig seyn kan / ja auch gang auß der Matricul verlohren werden. Recess. Imper. Anno 1570. §. Als wir dann weiters/ 1c. & An. 1548. §. diweill auch etliche/ 2c. Idque etiam gravissime non sine opprobrio † Protestantium Franc. Burckhard. *Auto. p. 3. c. 16.* sequentibus verbis exagitat. Wo sind irer Eltern Stifte vnd Klöster? Ist es nicht alles profanirt, abgethan/ nidergerissen vnd verwüestet? Sind nicht auß Bisthummen weltliche Fürstenthumb / auß den Kirchen/ Zeughäuser / Roßställe / Dankhäuser / Pulverkassen / Badhäuser / 1c. auß den Klöstern gemacht worden? Quod & Henric. Petreus Consiliarius Brunov. in *Tract. de Monaster. pag. 74.* à Petro Syring. *discurs. de pase Relig. conclus. 38.* citatus negare non potest, adseverans exempla eorum non deesse, qui res Deo dicatas attrectare, atque diripere, cænobia invadere, eorumque census in usus profanos convertere, & muneris atque officii sui immemores, epulis & crumenis tantum intentos literarum & pauperum penitus oblitos, Christi panem confidenter devorare ausos fuisset, maleque concoxisse, ac re ipsa, sed sero nimis expertos fuisse, Fundatorum devotas execrationes, (Wer die Güter nimbt / demselben soll Lung vnd Leber im Leib versehren: Item wer das thut / den straffe deine (Iuste Deus ultor) Hand mit Armuth / Krankheit/ Schmach vnd Schand / quod sæpius factum exempla Historicorum, clare docent,) gravi effectu non caruisse. Et si quidem liceret enumerare ea, quæ à Protestantibus Principibus ac Magistratibus monasteria, sub prætextu Juris Advocatiæ ejectis inde vitam religiosam colentibus, viris ac fœminis occupata, atque profanata sunt, infinita prope se numero proderent, adeo ut non ita pridem summæ eruditionis vir, Dn. Nicolaus Pfochius Consiliar. ac Professor Herbipolen. in *compend. de Regalib. nu. 58.* verissime scripserit, orta † religionis dissensione tantum apud 210 seculares protectores abusum Advocatiæ irrepisse, ut merito propter illum protectionis jus iisdem denegandum sit.

Utinam vero hujusmodi Monasteriorum, intuitu prætenfarum in ipsa Advocatiarum, factas invasiones, spoliaciones, ac desolationes passim ob oculos positas, de diversæ à Romana Catholica fide Religionis, Imperii Statibus duntaxat deplorandas haberemus, & experientia non manifestum faceret, in multis etiam Catholicis † Germaniæ Episcopatibus nonnulla va- 211 cua, & Religiosis hominibus destituta, cænobia sub compendioso protectionis Titulo, olim occupata, nunc penitus desolata, reperiri, quæ hoc loco recensere abstinco, & Platonem de *Republ.* susurrantem audio, & τοῖς οἱ λόγοι χαλεποὶ: *difficiles & cum discrimine hi sermones.* Verum res ipsa loquitur, & exemplis Germania, quod deplorandum est, abundat, quæ cum odiosa, † sint, & Veritas etiam eam vere edicenti apud invidos odium pariat, tacitus prætereo, exemplo Ausonii Poetæ elegantissimi, qui in aliis terminis ait:

*Per mille possum currere exempla, ut probem
Prædes vadesque pœnitudinis reos:
Sed nolo quæquam nominatim dicere
Sibi quisque vestrum dicat & secum putet.*

Imprimisque consideret, quod D. Ambrosius Basilicam Imperatori tradere jussus, eidem animo plusquam masculo respondit; *Nec mihi fas est, inquit, tra-*
C dere;

dere, nec tibi accipere, Imperator, expedit. Domum privati nullo potes Jure temerare: Domum autem Dei existimas auferendam? nolite gravare Imperator, ut putes, te in ea, qua divina sunt, imperiale aliquod jus habere. Nolite extollere; sed si diutius vis imperare, esto Deo subditus. Scriptum est, qua Dei Deo, qua Caesaris, Caesari.

Nullo igitur Jure, minus vero sub prætextu Advocatiae, potentes in bona Deo semel dicata involare, eave in formam patrimonialium redigere possunt, aut debent, nisi id Patrimonialibus suis bonis evenire velint, quod olim accidit Aquilæ, cui videnti ex carne agnina sacrificium Jovi in ara fieri, advolanti, bonamque partem auferenti, carbo igneus alis adhæserat, quo postmodum & nidus ac pulli, quibus prædam advexerat, combusti sunt. Rem enim sacram aut Religiosam profanam fieri non posse, vel ab Ethnico discimus Venuleio: In quem sensum quoque nihil mortales à Diis immortalibus usucapere posse, ait Cicero in Oratione, de responsis aruspice.

Et sicut ipsa Ecclesia religionis & fidei mater perpetua est: ita ejus Patrimonium jugiter conservandum esse illæsum, graviter rescripserunt Leo & Antheimus. Bernhard. Bertram. discurs. de Pace Religioni data 878. & seq.

Sed his omitti, ad reliquas dubitandi rationes, gradum faciendo, constat in super hisce temporibus, minime Advocatias, eo quod quilibet ordinarius Magistratus suos & subditos per se defendere, ac tueri obligatus sit, & ipso Jure tuitio & protectio subditorum, sicut & custodia & totius territorii ad officium Domini cujuslibet loci spectet, ita probante textu in l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. præsid. per quem text. Ancharan. in cap. 1. de offic. & potest. delegat. in 6. ante nu. 2. in terminis Conservatorum, similiter arguit. ex eo, quod illicita coercere ad officium ordinarii pertineat, conservatorum provisionem videri superfluum. In quorum sententiam concurrunt Bart. in l. ne quid. circa princip. ff. de incend. Bolognin. in Authen. habita nu. 173. C. ne filius pro patre. Dec. & Hieronym. Cagnol. in l. culpa caret. ff. de reg. jur. Guid. Pap. quæst. penult. num. 10. Boer. decis. 304. num. 6. Roland. à Vall. consil. 18. num. 28. volum. 3. Joan. Petr. Surdus consil. 289. num. 3. Hieronym. Schurff. consil. 23. num. 3. ubi ait, omnes & subditos debere esse sub protectione dominorum suorum, & dominos eos defendere.

Quod ipsum eleganter ex recentioribus nuperrime attestatur Johan. Jacobus de Ballhausen in Tract. de defensione Patriæ, oder Landsrettung lib. 1. cap. 1. Ubi scribit, daß einer jeden Obrigkeit / sie sey in geistlichen oder weltlichen Stand gesetzt / defensio sui, suorumque subditorum, die Beschützung seiner Unterthanen / nicht allein zulässig / vñnd Juris divini & naturalis seye / sondern auch einer jeden Obrigkeit / welcher von Gott Unterthanen zu regieren anvertraut vñnd vndergeben seynd / auferlegt vñnd befohlen werde / solche zu schützen vñnd schirmen. Idem tradit Ferdinand. Valq. illustr. quæst. lib. 1. cap. 41. num. 20. Ubi addit: communi Dd. opinione receptum esse, quod magistratus, & hac lege & conventione censeatur esse datus, ut curam subditorum gerat, & defensionis ministerium illis præstet, nec hac in re periculum etiam vitæ pertimescere debeat. Eoque pertinet quod Cicero docet, in orat. pro Sextio: Sudandum, inquit, est iis qui magistratum gerunt, pro communibus commodis, ad eundam inimicitia, subeunda sape pro Republ. tempestates, cum multis audacibus improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.

Et multo minus hodiernis temporibus subditi peculiari Advocato, ac Patrono opus habere videntur,

eo quod pace publica omnis violentia prohibita sit, per Recess. Imper. de Anno 1521. de Anno 1548. & de Anno 1555. & passim. ac denuntiationibus bellicis per universum Imperium exulare jussis, pax inter omnes sub Banni & proscriptionis pœna, constituta ac sancita sit, Reichsabscheid de Anno 1594. Sicuti & literarum belli denunciatorum scriptores eadem qua ipsi Auctores pœna tenentur. Recess. Imper. de Anno 1549. §. dergleichen. Peinlich Halsgerichts-Ordnung Caroli V. art. 128. & 129.

Quinimo ut commodius hæc dominorum quorumlibet in subditos defensio fieri posset, subsequentibus etiam temporibus in Imperii Germanici & Circuliculis ac regionibus (quarum in Recess. Imper. Anno 1500. sex ordinatae fuerunt, & in Recessibus de Annis 1512. & 1522. pro commodiori tutione pacis publicæ, & contra hujus turbatores ac violatores executione quaternis auctæ sunt. Denais. Jur. Cam. tit. 72.) Duces per Imperatorem ac Status constituti fuerunt, quorum munus est, pacatas provincias conservare, & eorum tranquillitatem contra seditiosos, grassatores, aut eadem prædonio more violantes tueri, eos conquirere, persequi, & ad pœnas legitimas, ope & consilio Adjutorum seu Assessorum deposcere ac condemnare, dd. Recessib. Denais. tit. 212. §. 2. & seq. junct. tit. 213. n. 2. & 3. Generali & autem illa, de qua diximus, ordinarii magistratus protectione subsistente, specialis aliqua Advocatia otiosa, inutilis atque supervacanea esse videtur, per tradita à doctiss. D. Bechtio. disput. Theor. Pract. elegantissima de Securitate, & salvo conductu. conclus. 42. ubi dicit, omnes etiam post Imperatorem potestates & astrictas esse, virtute protectionis Jure ordinario sibi competentes, subditos sibi commissos defendere, l. ult. in princip. ff. quod metus causa. l. 2. in princip. §. post originem 13. ff. de origin. Jur. l. 1. §. 12. ff. de offic. præfect. Urb. Ubi præfectus & Urbis ad tuendam popularium quietem, habere jubetur milites stationarios per provincias dispositos, l. 3. & l. 6. §. 2. ff. de offic. Præsid. Quem in finem Magistratus & quilibet majores, instructi sunt Apparitoribus & Satellitibus una cum Imperio, ut mandare possint, subvenire oppressis, ac succurrere, ut pluribus exornant, Obrecht. tract. de defens. cap. 7. in 4. Thom. Michael. de jurisd. conclus. 138. lit. C. Mart. Rumelin. ad Aur. Bull. Caroli 4. dissert. 5. concl. 9. part. 2.

Octavo clientelas, maxime mercenarias, susceptis in eam valde esse nocivas, eamque etiam ob causam evitandas, ex eo inferendum & definitive concludendum fore videtur, quod iis, opes & subditorum, qui patronis, non mediocres annuatim pensiones erogare cogantur, summo opere exauriantur. Uti de quadam civitate, quæ quotannis mille quingentos florenos, pro protectione Schuß- und Schirm-Gelt solvere tenebatur, refert Simon Pistor. consil. 19. Qua de causa antiquas etiam clientelas maxime improbavit Salvianus Massiliensis, lib. 5. de provid. Dei, ubi graviter conqueritur opes scilicet tenuiorum, patrociniis magnatum exauriri; cujus verba ascribere hic non gravabor.

Ut vim, inquit, exactionis evadant, tradunt se ad tuendum protegendumque majoribus, dedititios se divitum faciunt, & quasi in jus eorum ditionemque transcendunt. Nec tamen grave hoc esset, si potentes patrocinia ista non venderent, si quod se humiles dicunt defendere, humanitati tribuerent, non cupiditati. Illud grave ac peracerbum est, quod hac lege tueri pauperes videntur, ne spoliarent, hac lege defendunt miseros, ut miseres faciant defendendo. Omnes enim ij. qui defendi videntur, defensoribus suis omnē fere substantiam suam, priusquam defendantur, addicunt; Ecce quæ sunt auxilia ac patrocinia majorum; Nihil susceptis tribuunt, sed sibi. Novū genus venditionis & emptio-

Ratio dubitandi VII. à cessante necessitate.

Ratio dubitandi VIII. à diminutione opum clientelarium.

emptionis: venditor nihil tradit, & totum accipit. Empior nihil accipit, & totum penitus amittit. Hæc Salvianus.

Ad quem Commentator ejusdem Conradus Rittershufius accommodate notat jus clientelæ, seu patrocinii, 223 tempore Salviani, usitatum fuisse, quod tenuiores ꝑ de- dititios sive susceptos, à potentioribus redimere oportebat, omni fere substantia sua ipsis addicta. Quod sane miserum defensionis genus vere scriptor ille morum censor gravissimus judicabat.

Quod fietiam hodierni sæculi pravos mores obser- 224 vemus, experientia, quæ est rerum ꝑ efficax magistra, ut est in *ca. quam sit G. de elect. lib. 6.* nos edocebit, ut multa alia imo pleraque in abusum (qui est rerum bona- 225 rum ꝑ pessimus & frequens) veniunt, ita & protectionem, sive Advocatiam in corruptionem ita descendisse, 226 ut hodie nihil aliud ꝑ esse videatur nisi mera vexationis 227 redemptio. Ex quo enim pleonexia ꝑ hominum in tantum inolevit, ut plerumque status, & magistratus majores, minores, præcipue vicinos, multisurbationibus, oppres- sionibus, violentiis, detractionibus, invasionibus, spoliis, occupationibus & usurpationibus juris alieni adeo di- vexent, molestant, litigiis intolerabilibus gravissime onerent, & tantum non prorsus pessundent, sit, ut de aver- tendo tali jugo, vel excutienda nimia molestatione, & sublevando cruciatu isti misere afflicti, majores scilicet magistratus, Civitates, & Respubl. serio cogitent, & proinde sese potentiorum illorum & Principum *παρρησιασθαι* protectioni, sive Advocatiæ, tanquam oves lupi, mag- nis sumptibus ad redimendam, ut supradictum est, ve- xam, sese committant, indeque subditos suos pauperiores quoque efficiantur.

Cum autem Reip. multum interfit, subditos non re- 228 digi ꝑ ad paupertatem, *sed & major Instit. de his, qui sunt sui, vel alien. jur. Menoch. conf. 28. n. 23. per l. 1. ff. de bon. damnator. Matth. Wesenb. tom. 1. conf. 45. nu. 12. Thom. Michael. disp. de jurisd. conclus. 138. lit. e.* Sed potius habere locupletes, juxta textum, qui utrum- que dicit in *§. cogitatio vers. consideravimus in Auth. ut judic. sine quoq. suffrag. fiant. col. 3.* de quo plene per Doctores in *l. 1. ff. solut. matrim. Bart. ante n. 24. & 45. Socin. Sen. col. 11. v. Quarta Seysel. col. 7. in princ. Socin. Jun. n. 258. Zaf. nu. 38. Ripz. n. 117. & 118. Georg. Everh. conf. 13. n. 6. vol. 1.* cum quod sceleri ꝑ proclivis sit egestas, & propter inopiam multi delinquere soleant, ut *Ecclesiast. 27.* scribit. Quod & Sycophanta ille Plautinus in *Trinumo* suo experimento conquiritur.

Viden, inquit, egestas, quid negotiis dat homini mi- sero mali?

Qui ego nunc subigor trium nummorum causa, ut has Epistolas dicam ab homine me accepisse, quem ego qui sit homo nescio.

Neg, novi, neg, natus, nec ne is fuerit? id solide scio.

Et probat Cicero, dum inquit, *Dua res sunt quæ ma- 230 xime homines ꝑ ad maleficium commovere possunt, ino- pia & avaritia.* Itaque Plato *dialog. 4. in pr. de Republ.* inopiam, cum rerum innovatione illiberalitatem & maleficia gignere tradit. Hinc & legibus non parum 231 suspecta est fides, ꝑ probitas & integritas pauperum, eosque lucri causa facile nefarii quidpiam admittere præsumunt. *l. 3. ff. de testib.* Tum quod paupertate sub- 232 ditorum ꝑ auctoritas etiam magistratus & dominorum vilescat, adferente Jacob. Orleshauf. in *illustr. respons. An fœm. in succes. regnor. princ. & c. jur. exclud. acie- 233 viril. c. 39. n. 30.* Ubi dicit, parum tutam ꝑ esse sine viribus subditorum majestatem Principis, quod sine ea non dignam Principe, principi reverentiam subditi præstent, quodque ea sit hominum stoliditas, ut sapien- 234 tem solum ꝑ divitem, pauperes vero omnes insipien- tes existiment, prout dixit Horat. *Epistol. 19. ad Vall.*

Vos sapere, & solos ajo bene vivere, quorum Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

Vili autem & abjecta subditorum de magistratu opi- nione, nihil est in Republ. perniciosius; Auctoritas ꝑ 235 quippe est anima & vita Imperii, ut testatur Just. Lips. in *suis doctiss. musis Polit.* quæ abjecta & contempta ꝑ 236 mors atque interitus ejusdem consequatur, necesse est, Jacob. Orleshauf. *diſloc. 39. n. 37.*

Nono denique potissimum etiam respectu Magi- stratus homines suos in alienam protectionem com- mittentium ea de causa illicita, inhonesta, & improban- da esse Advocatia videtur, quod suscepti Protectores ꝑ non raro ordinarium clientum suorum magistratum, quali quali ex causa facile turbent, dum subditos contra eum, etiam ibi, ubi justissimam eos puniendi ac mul- tandi causam habet, sub protectionis præensione, defendere conantur, atque hoc modo eosdem alieno auxilio fretos adversus Magistratus suos animare quo- dammodo, & armare, adeoque audaciores reddere cen- sentur, in deme sie sich an jr Schutzherrn hengen / und vermeynen ihrer ordentlichen Obrigkeit Gebotten zu widerstreben / vnd bißweilen dero straffen durch fremb- de Hüff aufzuwicklen / id quod non abs re notandum esse censuit doctiss. Academ. Tubing. Professor, Dn. Mart. Rumelin, ad *A. B. Carol. IV. dissert. 5. p. 2. thes. 9* Hoc ipsum autem paci & tranquillitati publicæ, cui in primis studere omnes decet, *arg. l. congruit. 13. in pr. ff. de offi. præf. valde inimicum esse nemo diffiteri po- test. Arum. discurs. ad A. B. 6. thes. 2.*

Quamvis autem ex his, & aliis, quæ in eandem sen- 237 tentiam afferri possent, concludendum esse videatur, *Decisio af- firmativa.* consultum non esse clientibus ut alterius protectioni se submittant, sed Advocatos potius cane pejus & angue fugiant, tantoque minus assumant; Attamen contrari- um, utiles nempe licitas & quandoque necessarias esse clientelas magis est quod affirmemus.

Nam primo quemadmodum ea ꝑ quæ Reip. ac ho- 238 minum societati perniciofa sunt, tanquam ipsi naturæ Ratio deci- adversa, diu consistere nequeunt, sed aut exturbantur, *dendi pri- ma à diu- turno Ad- vocatia- rum usu.* velut è corpore Reip. ne illud perturbent, ex quo & ipsius Reip. interitus consequatur necesse est, perin- de ut venena intra corpus ꝑ humanum assumpta, nisi rum usu, per vomitum rejiciantur, ei, qui hausit, exitio sunt, nun- 239 quam enim in substantiam ꝑ corporis converti, & cum 240 ea coalescere possunt, eleganter Conrad. Rittershus. in *partit. jur. feud. in proleg.* Ita illa vicissim, quæ ꝑ ap- 241 probantibus ac scientibus Augustis in Imperium Ro- manum introducta, usuque laudabili multo tempore frequentata sunt, ab omni reprehensione aliena, utilitati autem publicæ maxime proficua esse præsumuntur, per text. notab. in *l. si quis donaturus & ibi glo. ff. de usufr. l. quod si nolit. §. quia assidua, & ibi Bald. ff. de edil. edict. l. certi condit. §. si nummos. & ibi Bart. Ang. Alex. Jaf. & Dd. ff. si cert. pet. l. ut liberis & ibi Alb. de Rosat. Jaf. & Dd. C. de collat. l. certe, in fin. ff. de precar. c. cum Martha, ibique per glos. de cel. miss. c. prudent. in princ. ibique Caran. de offic. deleg. Bald. in *l. 3. §. cognoscit. ff. de offic. præf. vig.* Hinc & eleganter Bald. in *l. quicumque in 4. notab. vers. scias autem de servis fug.* notat, id, quod consuetum ꝑ est fieri non dici arbitrarium, sed 242 necessarium, *arg. c. ex parte. de censib.**

At vero in propatulo ac *infr. in Cap. V. de Orig. pro- pagatione & continuatione Advocatiæ.* ex fide Histori- ca, & plurimis cum exemplis tum diplomatis solide ac uberrime demonstratum est, protectionis & clientelæ instituta ꝑ jam olim ante multa secula in usu fuisse, con- 243 tinuataque serie à Romanis ad nos promanasse, atque hodie passim etiam in Germania non solum scienti- bus, approbantibus, ac confirmantibus Cæsaribus, fieri ac iniri, sed per ipsos quoque Imperator. hominum,

ac locorum maxime Ecclesiasticorum Advocatiam ac defensionem, quod *supra sub n. 80.* ostensum & passim hoc ipso tractatu infinitis docetur exemplis, aliis committi, ac demandari.

- 244 Tralatitum autem est, sumptum ꝑ ab usitato seu à solitis & consuetis fieri, argumentum esse fortissimum per Jura paulo ante allegata, Matth. Stephan. in *Dialect. Jur.* loco 62. Everhard. *ibid.* Quod si vero eventus, qui stultorum ꝑ Magister est, ut Livius indigitat *lib. 2. Decad. 3.* hoc patrocini institutum Reipub. ac hominum locietati perniciosum esse ostendisset, aut eos, qui vel ejusdem auctores vel approbatores ac imitatores extiterunt, hallucinatos fuisse appareret, ecquis arbitretur tam insanos, ac stolidos homines fuisse, ut re perniciofa tamdiu tamq; constanter, præsertim Imperatores laudatissimi, usi fuissent cum, ut vetus verbum habet, *πρᾶξτε, ꝑ retrorsum currere, quam perpetuo male, παλινδρομεῖν δὲ μᾶλλον ἢ κακῶς δεγμῆν.*

247 Secundo laudabile esse Advocatiæ institutum inde elucet, quod ea, quæ Jure ꝑ naturali ac gentium permiffa sunt, reprehensionem non mereantur, *l. Gracchus 4. C. ad leg. Jul. de adult. l. sancimus. 25. C. de administr. tut. l. nemo. 151. ff. de reg. Jur.* Jason in *l. transigere num. 12. C. de transact.* Sed defensio ꝑ sive tutela rerum ac personarum per seipsum, vel alium Advocatum exercenda Jure gentium ac naturali concessa est, *l. ut vim 3. ff. de Justit. & Jur. l. sed & partus 12. §. 1. ff. quod metus causa, l. 1. §. vim vi. 27. & l. 3. §. cum igitur. 9. ff. de vi & vi armat. cum similibus.* late Jacob. Ayer. in *comment. d. l. ut vim. & prolegom. nu. 42. & seq. Menoch. consil. 32. num. 3. 4. & 27.* qui dicit, coherentiam ꝑ absque Imperator. consensu pro rerum defensione licite fieri. & Bertazz. *consil. 77. num. 12. in crim. lib. 1. Juxta communem enim omnium legem, inquit Thucyd. lib. 3. juste*

- 248 ꝑ punitur hostis, qui te prior invasit.
- 249 Quo autem Jure alicui ꝑ soli seipsum defendere licet, eodem etiam ad sui suorumque defensionem etiam alios Protectores advocare atque constituere permiffum est, Paul. de Cast. in *l. refectionis ff. communi a pradio.* Barthol. Capoll. in *Tract. de Servit. urb. c. 23.* Bertach. *Repert. vers. Defensio. n. 4.* Ex quibus consequitur Advocatiam, quæ nihil aliud est, quam defensio, Jure naturali licitam ac permiffam esse, per ea quæ latissime in hanc rem deduximus alibi.

Ratio decidendi III.

- Tertio cum ad sui, suorumque defensionem, maxime adversus plures, unus sibi ipsi non sufficiat, quia, ut proverbio vetere fertur, *Ne Hercules quidem adversus duos*, sed plurium ꝑ societate atque auxiliariis copiis quisque fere, præsertim tenuior atque impotentior, indigeat; Advocatiæ autem conventio ad hoc instituat, ut alter alteri in casu necessitatis opem ferat, consequitur, eandem veluti natura ipsa ducente ac docete, juste ac recte iniri, ac contrahi. Natura ꝑ siquidem hominem hominis egere voluit, ut genus nostrum tanto arctius sibi invicem conciliaret ac devinciret. *l. 4. de just. & Jur.* Et juncti sumus
- 254 ꝑ omnes in hac mundana statione ad præstandum mutuum auxilium, nihilque tam humanum ꝑ est, quam alterius infortunium suum ducere: Quo spectat, quod ad vanas fortunæ ꝑ vicissitudines levandas societate hominum opus sit, ut æquiore animo fortuita toleremus. Hinc dicitur, quod ꝑ alium defendere, optimum sit factum. *l. servus & ibi glos. ff. de serv. export. Paris. 4. conf. 2. n. 176.*

- 258 Quo etiam Ciceronem respexisse constat, dum in *Officiorum libris*, inquit, primitus ꝑ sagacem populorum provisione sibi delegisse, justum aliquem virtute præstante, cujus ductu & imperio contra adversantium oppressionem se defenderent, & indomita gentio malisam justitia legibus coercerent. Petr. de Andlo. *lib. 1. de Imper. Roman. c. 1.*

- 259 Quarto quod proximo argumento congruit, vulgatissimi Juris est, id, quod aliquis ob tutelam ꝑ corporis

rerumque suarum facit, Jure optimo maximo concessum ac permiffum esse, text. expressus in *l. ut vim 3. ff. de Justit. & Jure l. scientiam 45. §. qui cum aliter 4. ff. ad L. Aquil.* Sed clientes, ꝑ qui se in alterius protectionem committunt, ob tutelam corporum rerumque suarum, id unice faciunt, ergo talis submissio, Jure permiffa ac licita est. Mart. Rûmelin ad *Aur. Bul. Carol. 4. dissert. 5. Thes. 9. part. 2.*

Quinto corroboratur conclusio prædicta isto etiam argumento: Quicquid ꝑ in Jure non reperitur prohibendum, id censetur esse permiffum. *l. nec nos §. quod eis ff. de ex quib. caus. major. l. quacunque §. qua à pupillo. cum ibi notat. ff. de public. notat gloss. in l. ab ea parte ff. de probat. & in §. final. in verbo Participium in Authen. larum. quib. mod. nat. eff. sui.* Georg. Everhard. *consil. 13. nu. 20. vol. 1.* Verum nullibi in Jure ꝑ prohibitum invenitur, se & bona sua in alterius potentioris protectionem submittere, cur igitur non stet, ac liceat quod mutatum non est. *vulgat. l. sancimus 27. ibi quod n. non mutatur. C. de Testam. l. precipimus. 33. in fin. C. de appellat. Si igitur absque lege ꝑ loqui erubescentiæ adscribitur. l. illam 19. ibi eo, quod nulla constitutio super hujusmodi collatione posita esset, C. de collat. Novell. 18. cap. 5. in princip. quanto magis erubescendum, si contra legem asserere quid velimus.*

Sexto clientelas, de quibus sermo est, commendat, quod illarum pactiones, seu conventiones, per quas vera inter homines amicitia contrahitur & conservatur dissuadenda nullo modo, sed obviis, ut dicitur, ulnis aplectenda omnino sint, siquidem ꝑ copulare amicitiam ipsi naturæ consentaneum, atq; affine sit, teste Aristot. *4. Ethic. & 8. Joan. de Lignan. de Amicitia c. de distinct. amic. nu. 7.* nec de genere malorum, *l. lata. 228. §. amicos ff. de verb. signif. imo virtuosum, Nicol. Everhard. in Top. in loco de tanquam.* ubi ad hoc probandum adducit *cap. 5. Matth. 14. & 15. Joan. Optimi ꝑ vero amici esse dignoscuntur, inter quos charitas est arctissima, d. l. lata l. 8. l. pen. ff. de castr. pecul. Dominic. Arumæ. discurs. Academ. de Jure publ. 28. conclus. 34.* Amicus autem ꝑ fidelis validum est munimentum, & qui invenerit ipsum, invenit thesaurum, Anton. Monach. Melyt. in *locis comm. ser. 24.* Et Bias; optimam, ꝑ ait, sibi vita supellestilem comparavit, qui amicos paravit. Cui consonat illud Salustii, *non exercitus, ꝑ neq; thesauri præsidia regni sunt, verum amici.* Eleganter etiam Cicero in *Lelio. Amicitiam*, ꝑ inquit, omnibus humanis anteponamus; nihil enim est tam natura aptum, tam natura conveniens, ad res vel secundas vel adversas, & *lib. 2. de Finib. Amicitia*, inquit, colenda ꝑ est, quod sine ea tuto & sine metu vivi non possit, ne jucundo quidem.

Quo pertinet quod Paul. Jov. *lib. 32. Histor. de Germaniæ Regulis* scribit, eos nempe mutua ꝑ ope & sanctissimo liberalis amicitia Jure, seipsos ab injuria potentiorum facile defendisse. Nam & Publio teste, mutuus verorum Amicorum consensus ꝑ auxilia etiam humilima adeo firmat, ut fortissimis etiam resistere possint. Quanta autem ꝑ difficultate conjuncti falces rumpantur, Scyluri tela docent.

Verum protectionis unionem vinculum esse amicitia, nemo non intelligit; Arctissima enim charitas inter protectores & clientes esse debet, cum hi illis omnia vitam etiam ac salutem propriam credant, atq; committant. Tales itaq; amicos, quib. credas tantum, quantum tibi, nempe te tuaq; omnia, ut Senec. *lib. 1. epist. 3.* loquitur, quærendos retinendosque esse quis negaverit;

Septimo, cum gliscente inter homines tanta habendi cupiditate, nemo fere reperiatur, cui natura æmulos ꝑ & hostes non produxerit, non omnes autem virib. propriis adversus oppressiones illorum tuti esse queant, ideo sicut alii populi, & imprimis Romani sociis & foederatis usi sunt, ita etiam imbecilliores patro-

Ratio decidendi IV. à permiffione defensionis.

Ratio decidendi V. à cessante prohibitione cliente-larum.

Ratio decidendi VI. à copulanda amicitia bona.

260

261

262

263

264

265

266

267

268

Patronos & auxiliares sibi comparare debent, ne tempore occurrentis periculi, aliena ope destituti, opprimantur. *Besold. de jur. fader. c. 1. nu. 2.* Hinc recte Ecclesiastes c. 4. v. 5. monuit, fido & socio, qui cadentes erigat, minus nos, quam igne & aqua carere posse. Quod olim experta est Lais & in terra Sidoniorum, *Judic. cap. 18.* quæ facile ab Israelitis victa fuit, quod cum nulla gente aliquid societatis habuerit. Ita & Constantino & Palæologo Imp. Constantinopolitano fœdus & auxilia Venetorum in præsentissimo periculo respuenti, à Turcis Imperium universum orientale ademptum est. *Fesch. dissert. de fœder. § 1.*

Ratio decidendi VIII. 272 Octavo, si clientelarem honestatem cum utilitate conjunctam spectemus, nihil sane in universa Rep. & comperiemus pulchrius ac fructuosius, laudabili ejusmodi inter clientes & protectores instituto, quo clientes à sceleratorum oppressionibus defenduntur, & in pristina illorum libertate conservantur.

Quid enim si ab hostibus, si à latronibus ac prædonibus per fas, nefasque subditi invadantur, premantur, si bona eorundem iniquissime diripiantur, & superiores Domini eos defendere nolint, aut forte ob multitudinem hostium, vel loci distantiam haud possint, quis non tum utiles, maximeque proficuas publicæ tranquillitati, videt esse protectorum tabellas, quibus quæsi arietibus instar fœderum pravæ actiones, & conatus nefarii improborum adversariorum destruuntur, evertuntur, ac in nihilum rediguntur.

Ratio decidendi IX. à commodi duplicis tutela, per Advocatiam susceptio- nem quasi- ta. 274 Nono, si effectum deditionis subditorum in alienam clientelam respiciamus, eandem in casibus requisitæ defensionis clientibus & plurimum profuturam cognoscemus, ut qui præter ordinarium magistratum, alios etiam habent, à quibus protegantur, & defenduntur, à conductis nempe Advocatis. Cum igitur naturalis ratio & æquitas non permittant, ut alicui denegetur, quod ipsi prodesse potest, & alteri communiter non nocet, ex sententia Pauli, in l. 2. §. Item Varus. §. vers. 275 *quaque. ff. de aqu. plu. arcend. & Ulpian. in l. ubi- cunque. 21. ff. de interrog. & in l. in creditore. 38. ff. de evict. & Imp. Theod. & Valent. in l. rescripta. 7. ibi: Nisi forte sit aliquid, quod non ladat alium, & pro sit pe- tenti. C. de prec. Imp. offer.* quanto magis illud concedendum, quod non solum haud obest, sed etiam prodest. l. solvendo. 39. ff. de neg. gest. l. solvere 53. ff. de solut.

At vero sic se habet, cum submissione subditorum in clientelam, proinde nulla Juris ratio patitur, ut eam quis illicitam esse putet.

Ratio decidendi X. à comparati- one confæderationis. 276 Decimo ambiguitate quoque omni istud caret, Advocatias, ac confæderationes maxime esse affines, sibi- que invicem correspondentes, nuncupatim id astruentibus Waremund. ab Erenberg. *de fœder. lib. 1. c. ult. n. 12.* & Joan. Camman. *de Regal. disp. 5. th. 104.* Ubi ex Keckernanno I. *Sist. Polit. 24.* astruit, fœdus laxius esse primo inter Principem, Patronum, seu defensorum, & eos, qui ejus se defensionem committunt: quod etiam aperte innuit, Ayala. *lib. 1. de jur. & offic. bell. c. 7.* ubi enumeratis fœderum speciebus tertio generi, (quando scilicet qui hostes nunquam fuerunt, ad amicitiam sociali fœdere inter se jungendam coeunt,) adjungit illam conventionem, qua provincia, vel civitas se Protectioni & tutelæ alicujus Principis subjicit, vel certis conditionibus accedit. Et confæderationem admodum affinem esse Advocatiæ, nominatim quoque Clarissimi nominis IC. Dn. Sebastianus Dietherich / Advocatus Civitatis Hallensis Sueviæ, amicus mihi conjunctissimus, publice defendit, *conclus. ult. disp. de Advocat.* Idque testatur etiam Bodin. *lib. 1. cap. 7. de Republ.* ubi dicit, *clientelam inter summos Principes aliud nil esse, quam fœderatam consociationem, qua quidem*

alter alterius majestatem observare tenetur, ut ab omni injuria potentiorum tutior esse possit.

Hujus quoque loci sunt, quæ tradit Althusius in *Polit. c. 17.* ubi scribit, confœderatas & civitates liberales similes esse Principibus, vel dominis fiduciariis, qui se ad tempus certum, vel indefinitum, jure clientelari protectionis ergo, Reip. & Politicæ alicui certo stipendio addicunt, & se commendant in protectionem alterius, retinentes propriam potestatem, libertatem, & priorem dominum, tantum quoad pacta conventa alium recognoscentes. *Mynsing. cons. 13. nu. 10. & cent. 6. observat. 2.* Cui accedit Herman. Goeshusius inter *Arum. discurs. Academ. 28. de salubri contra vim externam fœderum remedio*, qui *concl. 60. & seqq.* inter fœderis species annumerat fœdus clientelare, seu jus protectionis.

At vero omni plane caret dubio, fœderum pactio- nes Jure divino, & naturali & scripto esse licitas, sicut eleganter & diffuse probat Warem. ab Erenberg. *de fœder. 1. ca. 2.* & ex eodem Goeshusius inter *Arum. discurs. 28. concl. 33. & seqq.* *Besold. dissert. de jur. fœder. c. 1. n. 5.* Leucht. *Theol. Darmst. in tract. von Bünd- nissen.* Remig. *Fesch. de fœder. thes. 5. lit. A.* Sicut in specie tradunt Dd. permissum esse, superiorem recognoscentibus, pro defensione rerum, vel personarum confæderationes inire. *Bart. in extrav. ad reprimendum. verb. occulte. n. 2.* ubi dicit, ligas, quas hodie faciunt Civitates, Barones, & alii superiorem recognoscentes, si ad eorum defensionem fiant, Jure subsistere, quem allegat, & sequitur *Mynsing. cent. 6. observ. 2. n. 45.* Si, inquit, *defensio tam rerum, quam personarum licita, cur non quoque ligam pro defensione inire liceret?* arg. l. *Gracchus. 4. C. ad L. Jul. de adult. Ægid. Bossi. tit. de crim. les. majest. num. 25. & seq. Farinac. pract. crim. 1. 4. q. 113. nu. 38.* quibus nominatim suffragatur multo rerum usu, doctrinaque insignis IC. vir aulicus, & Politicus, Dn. Ludovicus Myler Cancellarius Oetingensis, in *sua de Advocat. eleganti disputatione, Ann. 1594. Marpurgi habita*, in qua tamen non nisi decem prioribus Conclusionibus hanc materiam obiter tangit, in reliquis Jus Patronatus Ecclesiasticum persequitur. Is, inquam, *thes. 4.* cum casus, in quibus confæderatio, sine Imperatoris licentia & consensu, ab Imperiali aliqua Civitate, aliove S. Romani Imperii Statu, licite iniri, ac fieri possit, proposuisset, hunc singulariter expressit, quando nimirum aliquis se defendere non potest, astipulante Bald. *cons. 262. lib. 2. & in l. 1. in princ. num. 2. ff. quod quisque jur. late Menoch. consil. 28. per tot. Bossi. de crimin. les. majest. nu. 23. Alex. cons. 224. lib. 2.*

Et quamvis non liceat iis, qui superiorem recognoscunt, nec jura superioritatis habent, confæderationes inire, ad notata Warem. ab Erenb. *lib. 2. de fœder. cap. 1. nu. 42.* ubi dicit, inter & privatos proprie non contrahi fœdus, aut illud nomen fœderis non nisi abusive mereri, tamen colligationes, & quæ ad defensionis finem, etiam à subditis inferiorum Principum & dominorum eriguntur, cum autoritate, & consensu illorum fieri possunt. Jacob Werh. *Kyllinger de Ganerb. Castror. discurs. 5. n. 32.* Sic ordinatio Cameræ, contra Pacem Publicam læso, aut oppresso, ablata, vi armorum & raptori extorquere, & ab hoste, qui ipso jure & facto pœnam Banni incurrit, & violatæ pacis publicæ pœnam reposcere permittit, idque vel incontinenti, vel cum amicorum & confæderatorum convocandorum copia datur. *Ordinatio Camer. p. 2. tit. 9. §. Sojemand vers. Aber den Beschädigten / ibi, seine Freunde und Helfer.*

Fœdera igitur, uti recte inventa fuere, & omni ævo, usitata, ut conjunctis viribus ac armis hostes terere, & nostros tueri possimus, ad tradita Uberr. *Foliet. tract.*

tract. de fœderib. Cels. Mancin. lib. 6. de Jure princ. c. 13. Alex. ab Alex. lib. 5. genial. c. 3. Camerar. horar. succisiv. cent. 1. c. 6. & cent. 2. c. 78. Bodin. lib. 5. de Repub. c. 6. Petr. Greg. Tholos. lib. 11. de Republ. c. 11. Cominæ. lib. 2. pag. 360. Mantic. lib. 27. de tacit. convent. tit. 7. n. 7. Sic etiam protectionis uniones præclare ac laudabiliter erectæ, intelliguntur, ut in tutelam suscepti clientes fide atque præsidio Protectorum salvi atque incolumes esse queant. Et quemadmodum è contra Con-

283 spirationes † improbæ, ac coitiones turbulentæ, quæ à fœderum communione prorsus exclusæ sunt, omni Jure verantur l. 3. ff. ad leg. Juliam de vi publ. l. conventicula C. de Episcop. Aurea Bull. tit. 15. & in Pace publica de anno 1495. §. Auch sollen. Cataldin. de Syndicat. quest. 266. Ruland. de commiss. part. 3. lib. 5. c. 10. n. 1. Meichsner. nervosa decis. 22. tom. 4. Cum rei flagitiosæ nulla sit societas, l. 57. ff. pro socio. l. 35. §. 2. ff. de contra. empt. l. 1. §. 14. ff. de tutel. & rat. distrab.

284 Sic etiam fiduciariæ † clientelæ, quæ per infidos & nimia dominandi cupiditate incensos, Advocatos, non defendendi, sed perdendi clientes intentione, susceptæ fuerunt, nequaquam suadendæ, sed omnibus modis detestandæ sunt.

Ratio decidendi XI. a les, non tot Imperatorum leges ac decreta super eadem sancita ac publicata fuissent.

Extat autem † præter alias sparsim hinc inde in hæc Commentaria conjectas, variæ de hac re Constitutiones Imperatoris, inter quas primo occurrunt quæ in

285 Capitularibus † Caroli Magni lib. 2. Tit. de Advocatis

286 & Vice-dominis habentur, ubi ipse Carolus de eligendis Advocatis ita statuit:

Volumus, ut Advocati in præsentia Comitum eligantur, non habentes malam famam, sed tales eligantur, quales lex jubet eligere.

287 Deinde Imper. † Ludovicus Caroli filius de iisdem Advocatis sequentem legem tulit: Omnibus igitur Episcopis, Abbatibus cunctoque clero, omnino præcipimus Vicedominos, præpositos, Advo-

288 catos sive † defensores bonos habere, non crudeles, non cupidos, non perjuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus justitiam facientes, vel diligentes, de iudiciis autem vel centenariis atque tribunis, vel vicariis dignum esse censuimus, ut si mali fuerint reperti, de ministerio suo abjiciantur.

Et Imper. Lotharius I. de iisdem ita sancivit: Volumus

289 † ut Episcopi & Abbates & Abbatissæ suos Advocatos habeant, & pleniter justitiam faciant ante Comitem suum, &c.

Sic & posterioris ævi Imperatores ejusdem rei non immemores, certas Advocatis leges posuerunt.

Speciatim Lotharius II. An. 1136. cum monasterii Eremitici antiqua roboraret privilegia, in suo confirmationis diplomate in Annalib. ibid. relato, Advocatos † ejus loci sequentibus verbis obstrinxit:

290 Statuimus, inquit, & jubemus, ut ejusdem loci Advocatus super officialem & familiam, quæ infra immunitatem cottidie servire debet ad usus fratrum, nullam habeat potestatem, nisi prout Abbas voluerit & petierit. Exteriori vero ab omni exactione non minus coercemus eum: Præcipientes ut cum clero nihil: cum ministerialibus vero, & familia ejusdem, quæ foris est, non nisi ex iudicio agat, & quod iudicio acquisierit, Abbati quod suum est inde tribuat. Cum censualibus etiam tam liberis quam capitalibus

idem observet, ut nihil cum ipsis contra justitiam agat. Et in his omnibus Abbatem suum debitum recognoscat. Secundarios etiam Advocatos, imo exactores omnino interdiciamus, &c.

Eundem in modum † Fridericus II. in Constitutionibus Anno 1235. in conventu Principum regni Teutonici Moguntiz publicatis, de Protectoribus Ecclesiasticis sequentia c. 16. edixit: Wir gebieten auch fleissiglich/ und als das recht ist/ daß der Gottshüser Vogt syn soll/ und beschirmen syn Bogthy/ als es wol statt gen Gott und gen vnsern Hulden: vnnnd sich an der Gottshüser Gut also haben/ daß ihr Bogthy da ist/ daß uns kein grosse Klage von ihne nit komme. Wer das nit thut/ vnd kompt es zur Klage/ so wollen wir es richten so festiglich/ als daß recht ist/ daß wir darauß niemand schonen wollen.

Et c. 17. Wir wollen und gebieten daß vber ein Kloster oder vber ein Gottshuß nit mehr dann ein Vogt sy/ als lang der Landfriede wehrt: Vnd wer das nicht helt/ oder darwider thet/ de soll der Landfried straffen/ vnd wann der Landfriede vßgeht/ so soll es dann niemand an sym Rechten icht schaden. Similiter Imperat. † Sigismundus in Aurea sua Bulla 292 in Comitibus Norinbergæ Anno 1431. habitis. c. 4. de Advocatis sequentia ordinavit. Vnd hetten einige Kloster Kirchen/ oder Geistliche personen/ sich jemand/ in welchem Stand/ Würden oder Besessen der were/ mit iren Leuten und Gütern in Schirm vnd Schutz befohlen/ vnnnd das auch zuthun von Römischen Keysern/ Königen oder iren Stifften gefreyet vnd begnadet/ vnd gemechtiget weren: So sollen doch solche Vögt oder Schirmer solche Klöster Kirchen und Geistliche personen an ihren Leuten vnnnd Gütern nicht beschweren noch beleidigen/ wider ihr Stifftung/ Recht/ Gnad/ alt herskommen und Freyheit.

Deßgleichen ob wir oder vnser Vorfahren Römische Keyser oder König solch Kloster und Kirchen/ jemand anders befohlen hettē/ oder sie hinfür befehlen würden/ dieselben sollen auch von ihren Vögten und Beschirmern an iren Leuten vnd Gütern in vorgeschriebener massen vnbeschwert bleibē.

Duodecimo Advocatias permissas esse, ex eo non obscure colligitur, quod eadem etiam jam olim Regalibus † accensitæ fuerint, nominatim attestante Cujacio de feud. lib. 5. in not. ad constitut. Friderici Imper. de Jure fisci. Regalia, inquit, sunt Civitates, Ducatus, Marchia, Comitatus, moneta, Teloneum, mercatus, Advocatias, omnia fura centurionum, id est villicorum, turres & villa cum omnibus pertinentiis suis, militia, & castra.

Testatur id ipsum Dodechinus Abbas in Appendice ad Mariani Scoti Chronic. An. 1110. hisce verbis: Rex vero, inquit, pradia & regalia, Ducatus scilicet, Marchionatus, Comitatus & Advocatias dudum à Carolo ejusq. successoribus Christianis Imperatoribus Ecclesia collatas reciperet, ea conditione ne Pontifices regali manu annulo & virga investirent qua S. Spiritui, auctoritatisque sanctorum Canonum contraria viderentur.

Et colligitur id ipsum ex charta conventionis inter Henricum V. Imperatorem & Paschalem Papam An. 1110. super investituris Ecclesiasticorum initæ, quam una cum constitutione ejusdem Imperat. Dn. Goldast. tom. 1. Constit. Imp. nobis exhibet. Charta autem dictæ conventionis eidem constitutioni subnexa sic habet:

Dn.

194† Dn. Papa præcipiet Episcopis præsentibus in die Coronationis Regis, ut dimittant regalia Regno, quæ ad Regnum pertinebant tempore Caroli, Henrici & aliorum prædecessorum ejus: & scripto firmabit sub anathemate, ne quis eorum vel præsentium vel absentium, vel successorum eorum, intromittant se ullo modo, vel invadant eadem regalia, id est Civitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, teloneum, mercatum, ADVOCATIAS, omnia Jura centurionum, id est, villicorum, turres & villas, quæ regni erant, cum omnibus pertinentiis suis.

Charta
conventio-
nis inter
Henri-
cum V. Im-
peratorem
& Pascha-
lem Papam
investitu-
ras Eccle-
siasticorum
concernens.

Ejusdem rei fidem facit ibidem subjectum Paschalis Papæ decretum, in quo inter alia ista habentur.

Tibi itaque, fili charissime, HENRICE Rex, & nunc per officium nostrum DEI gratia Romanorum Imperatori & Regno regalia illa dimittenda præcepimus, quæ ad Regnum manifeste pertinebant, tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & cæterorum prædecessorum tuorum. Interdicimus etiam & sub anathematis districtione prohibemus, ne quis Episcoporum seu Abbatum præsentium, vel futurorum eadem regalia invadant, id est, Civitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, teloneum, mercatum, ADVOCATIAS, Jura centurionum & turres quæ regni erant, cum pertinentiis suis, militiam & castra; & ne se deinceps nisi per gratiam Regis de ipsis regalibus intromittant. Sed nec posteris nostris liceat, qui post nos in Apostolica Sede successuri erunt, aut te aut regnum super hoc inquietare negotio.

Denique & nostri ævi auctores Protectionis Jus inter regalia numerant, nominatim Rutger. Ruland. de interrogat. lib. 2. cap. 1. num. 4. Camman. disp. 5. de Regalib. Th. 78. & 104. quibus consensum præbet præter Arumæum Matth. Bortius in discurs. Academ. de natura Jur. Majest. & Regal. cap. 3. conclus. 40. ad finem glossæ, asserens, obscurum non esse, quod Advocatia † Ecclesiæ Romanæ Imperatori competens, ad Regalia pertineat, eo quod Imperator defendere teneatur Ecclesiam, ut vis, fraudes, interna & externa mala, ab ea arceantur, Lips. lib. 2. advers. Dialog. idque Jure majestatis, quod ad Reges Christianos dicente Augustin. 2. tract. in Job. pertinet, ut pacatam habeant matrem suam Ecclesiam. Rationem addit Carolus Magnus. in resc. de non ador. imag. §. 2. Goldast. tom. 2. Constit. Imper. Pari modo Advocatiam regalibus accenset novissime Dominus Nicola. Pfochius Consiliar. ac Professor Herbipol. dum vixit clarissimus, in Procyopadia de regal. num. 58. diserte adseverans, Im-
196 peratorem inter † regalia contulisse, & adhuc Catholicis Principibus conferre Jus protectionis, & Advocatiæ super Abbatias, Ecclesias & Monasteria in suis principatibus sita. Sic & Thom. Michael. de Jurisd. conclus. 11. Salvæguardiæ † seu absolutæ & plenæ securitatis concessionem inter reservata Imperatoris dinumerat post Joan. à Plat. Chassan. Jason. Cagnol. & Nenizanum auctoritate eisdem allegantis Menoch. cons. 29. incip. Non parum substiti num. 23. Joachim. Cluten. Syllog. ter. quotidian. conclus. 12. per l. relegati. 4.

in fin. ff. de pœn. Menoch. lib. 2. arbitr. jud. quæst. cas. 336. nu. 23. vers. cum solus princeps. Jodoc. Damhoud. in pract. crimin. cap. 26. 2. de publ. fide. Francisc. Marc. decis. Delphin. 68. num. 6. p. 1. Boer. decis. 179. num. 1. Francisc. Herculan. in tr. de caut. de non offend. cap. 39. rubr. de Salvoconduct. nu. 18. Joan. de Platea in l. final. C. de erog. annon. milit. ubi Salvamguardiam dicit esse quid regale.

Sic etiam Jus † & potestatem recipiendi Judæos in 298 protectionem, Juden. Schuß in numerum regalium referri communiter tradunt Dd. ex constitut. Aur. Bull. Caroli IV. lit. 9. Ord. Polit. Augustæ edita Anno 1546. de Judæis, & Ordinat. Polit. Thom. Michael. de Jurisd. conclus. 48. Bernard. Grevæus pract. conclus. 5. in coronid. num. 4. Petr. Heig. part. 1. q. 4. num. 30. Freher. ad Petr. de Andlov. de Rom. Imper. pag. 186. Goldast. in tractat. Reichs. Sakungen pag. 186. & Tract. Statut. Imperial. pag. 86. ubi clare demonstrat, jus † 299 habendi & in tutelam suscipiendi Judæos esse de reservatis Imperii, Hieron. Brückner. in addit. ad decis. Gerard. Maynhart. lib. 4. decis. 4. num. 4. Unde pater, quod quamvis sint, qui tum proptertext. Exod. 23. 32. tum propter blasphemias, execrationes, & usuraseos in Christianorum terris non tolerandos existiment, Wessenb. in parat. C. de Judæ. num. 4. ubi allegat Menoch. cons. 100. num. 225. Contrarium tamen non solum per jus civile. tot. tit. C. de Judæ. Nov. 146. Nov. 45. Nov. Leon. 55. & Canonicum. tot. tit. extr. de Judæ. & Sarac. Sed etiam per Constitutiones Imperii text. in c. 9. Aur. Bull. & in der Pollicen. Ordnung de Anno 1530. tit. von den Juden. & Pollicen. Ordnung de Anno 48. cod. tit. & de Anno 77. tit. 20. approbatum esse, modo pacifice secundum leges vivant, Tiber. Decian. prax. crimin. lib. 5. cap. 11. num. 4. & seq. Paris. cons. 2. num. 10. & seq. lib. 4. Joan. Drezler. in concordant. ad Bero cons. 209. lib. 3. Franc. Beci. cons. 84. per tot. Roland. à Vall. cons. 25. per tot. lib. 3. qua de realio loco in cap. nimirum octavo, ubertim egisse nos, lector cognoscet. Adde in comprobationem, quæ hisce conformia adducit Sixtin. de Regal. lib. 1. cap. 5. num. 16. ubi licet, † Electoribus tantum ex Aurea Bulla jus habendi Ju- 300 dæos, tanquam regale competat, tamen † aliis etiam 301 regalia habentibus id omnino concessum esse scribit, adeo ut hoc ipsum generaliter aliis regalibus additum sit, ut cum Electoribus commune sit factum, & addit ibid. n. 20. per peculiare † privilegium etiam jus illud 302 haberi posse, qualia in Imperio non pauca sunt, inter quæ ejusmodi vidisse scribit, in quibus Judæi vocantur der Känserl. Majest. Cammer. Knecht habentes vetera privilegia † Casarea, de commerciis & negotia- 303 tionibus, cum Christianis exercendis, ut apparet ex Imperiali Civitatis Francofordianæ Reformatione part. 2. tit. 12. ubi varia de Judæis in specie statuuntur, quæ dignissima sunt, ut extra Rempubl. Francofordiensem etiam legantur, & passim aliis in locis, in quibus cum Judæis commercium est, observentur. Præcitatis auctoribus dilucide adstipulatur Dn. Nicol. Pfoch. in compend. de Regal. num. 50. Quibus omnibus adjungo in terminis vom Juden. Schuß contendentem auctorem des Wertheimischen Gegenberichts. Contra Würzburg part. 1. cap. 13. f. 332. ubi asserit, Es geben die Wertheimische Reichs. Lehen. Brleff zu erkennen / daß die † Juden Freyheit und Schirms. Gerechtigkeitt / 304 der Graffschafft Wertheim / von dem Reich zu Lehen überlassen / auch durch die Herren Graffen zu Löwenstein nicht allein zu verschiedenen mahlen / von der jest regierenden / auch beyden nechst abgelebten Känserl. Majestät empfangen / Sondern (desselben continuirt exercitium und hergebrachte possession an die Sonne zustellen) den Juden zu Schwarzenberg / Lautenbach / Freudenbergs /

denberg / Remlingen / Heydensfeldt / und andern Dr-
then Schutzbrieff gegeben / auch die Herrn Graffen
verglichenes Jährlich Schutz / Fron / und Schatzungs-
Geld etlich 20. Jahr genossen / empfangen und einge-
nommen / und gegen frembde Anmassung / Krafft sol-
ches Regals den Juden Schutz gehalten haben / re-
ferendo se ad Imperiale Rescriptum sub num. 143.
an Graff Georgen von Castell / daß er die Juden zu
Remlingen unmolestirt / vñnd Löwenstein an dero sol-
cher Orten habendem Regal des Juden Schutzes /
unbeinträchtigt lassen sol / Sub dato Prag / den 17. De-
cembr. Anno 1596.

Ex quibus colligitur, Advocatiam quemcunque in
modum consideretur omnimodo inter regalia refe-
rendam esse: Sive enim loquamur de Advocatia, ut in
Imperatore residet, & in quantum eidem in Roma-
nam & alias quascunque Ecclesias competit, sive in-
telligamus, ut Cæsar eandem Principibus in investi-
turi concedit, sive ut alios quoscunque in Protec-
tionem recipit, omni respectu, id quod testimonio præ-
catorum Dd. evidens est, Regalium nomen me-
retur.

Decimo tertio conclusio nostra confirmatur se-
quenti dogmate; Quæcunque defensionis & gratia
hunt & tanquam in statione pacis conservandæ causa
inita sunt, ea omni jure licita esse dignoscuntur, sicut ex
Bart. Bald. Andr. de Ifern. Jason. Schurffio. Mynsing.
Quetta & aliis adstruit Frider. Hortleder *inter Arum,*
discurs. Academ. 26. conclus. 24.

Quod autem Jus Protectionis ad hunc ipsam finem
utiliter ac summa cum ratione instituitur, latissime
à me probatum est *infra c. 10. de fine & effectib. Ad-
vocatie.*

Decimo quarto communi Philosophorum calculo
approbatum est, virtutem & unitam longe potentio-
rem, indeque ad conservationem cujuslibet univer-
sitatis multo utiliore magisque fructiferam esse,
quam dispersam ac singularem. Patricius *li. 1. de reg. Tit.*
13. Melch. Jun. quest. polit. 4. rat. 5.

Sed liquidum est, per Protectoris adjunctionem vi-
res ejusdem cum Clientum potentia solidissime uniri.
Ergo talis unio tanquam utilissima omnibus modis
commendanda est.

Decimo quinto, nemo est inter scriptores veteres
ac recentiores, qui antiquas & Romanorum Cliente-
las, quibus de nos *in cap. 5. de Orig. Advocatiarum*,
latissime egimus, non summopere commendaverit,
easque Clientibus utilissimas fuisse senserit. Ita præ-
ter alios *in d. 5. cap.* magno à nobis numero allegatos
auctores Dionysius & Halicarnassæus *lib. 2. antiq. Ro-
man.* mutuam illam inter Clientes & Patronos obli-
gationem, summa in laude ponit, & antiquissimum
Romuli institutum Reipublicæ utilissimum fuisse,
prædicat. Quapropter per multas ætates perman-
sisse mutua Patronorum ac Clientum officia, haud se-
cus, quam cognatas necessitudines, posteris per ma-
nus tradita testatur Joan. Rosin. *antiquitat. Romanar.*
lib. 1. cap. 16.

Constat autem hodiernas Advocatias in locum an-
tiquarum & Clientelarum, id quod nos *d. cap. 5. n. 85.*
plurimorum auctoritate edocuimus, subrogatas fuisse.
Cum igitur ex causæ primæ influxu operetur secun-
da. *Zal. 2. consil. 1. num. 107.* Et quicquid ex aliqua ra-
dice descendit, id ejus unde descendit, naturam sapere
necesse sit, *c. 1. de vasa. decrep. atar. 2. Feud. 14. De-
cius cons. 78. col. ult. Rein. König. de Reg. in secul. & Ec-
cles. libr. 1. class. 4. c. 14. num. 36. & 37.* surrogatumque
sapiat naturam ejus, in cujus locum surrogatur, per
text. notabilem *in l. 1. §. hac actio. & ibi Bart. ff. si quis te-
stam. lib. esse juss. & in l. unic. §. 1. & ibi Cinus Bald. Sali-*

*cet. C. de rei uxor. actione l. filia §. 1. & ibi Doctor. ff. de
cond. & demonst. l. si eum §. qui injuriarum. & ibi gl. Bart.
Bald. ff. si quis caution. l. si donata. §. si sponsus. & ibi gloss.
ff. de donation. int. vir. & ux. Curt. in tract. Feud. 2. p. 2.
num. 43. Roncheg. in l. nemo num. 34. ff. de duob. reis.
Cald. in l. si curatorem. in verb. lasis. num. 68. C. de restit.
in integr. inficias ire nemo poterit, Advocatias etiam
hodiernas magnopere commendandas esse, cum argu-
mentum & à vi surrogationis in Jure fortissimum esse
constet, attestante Nicol. Everh. *loc. eod.**

Denique hanc ipsam de utilitate, necessitate ac vali-
ditate Tutelarum Advocatiæ satis superque confirma-
tam sententiam infiniti Authores amplexi sunt; Ita
Warem. ab Ereimb. *de fœder. lib. 2. c. 1. n. 36.* scribit;
Civitates recte quærere Protectores, & *lib. 1. c. 4. num.*
12. dicit, Civitates Imperiales, vel liberas, etiam aliis sub-
jectas, necessitate exigente, assumere posse Protecto-
rem, qui lite inter Civitatem & Principem, vel alium
pendente, in justa causa eandem defendat.

Huic insuper sententiæ accedens ex modernis Reg-
ner. Sixtin. *cons. Marpurg. tom. 3. cons. 8. num. 104.*
dilucide testatur, Protectionem & Juri & consuetudini
esse maxime consentaneam, eandemque firmat. Andr.
Gail. *obs. 54. num. 3. & 4. lib. 2.* ubi multas alias au-
thoritates pro hoc allegat & communiter à Dd. teneri
adseverat.

Et de generali illa consuetudine etiam testatur Hie-
ron. Schurff. *cons. 23. num. 1. cent. 3.* ubi ait, *quotidie do-
minos temporales potentiores, recipiunt minus potentes
sub jurisdictione sua. & num. 5. dicit, hoc observari ex
communi usu seu consuetudine per totum Romanum Im-
perium, ut experientia, quæ est rerum magistra, docet.*

Quod ipsum & etiam Compiler Symphorematis
tanquam orbi manifestum perfunctorie indicat,
multas urbes, Nobilesque Imperio immediate sub-
jectos se in alterius principis protectionem mit-
tere & dare posse, inde tamen Imperio ne hilum
quidem decedere *tom. 2. part. 3. tit. 3. supplic. 23. Mar-
purg. cons. 19. num. 145. vol. 3. Modest. Pistor. cons. 43.
num. 20. Simon Pistor. cons. 19. num. 18. Zach. Viet.
Quest. de causis exemption. Imper. conclus. 20. in Scho-
liis circa med.*

Nominatim etiam Advocatias approbans Georg.
Schonborn. *Politie lib. 6. c. 6. Sane, inquit, in fidem &
Clientelam, Protectionemve suam suscipere Civitatem
aliquam prohibitum non est.* Herm. Vult. *lib. 1. de Feud.
cap. 8. num. 17.*

Idem communibus suffragiis receptum scribit Joan.
Cammannus *de regal. disput. 5. thes. 106.* hisce verbis,
*Et hoc Jus & Clientela, inquit, inter Status Imperii, & i-
ta non solum Principi (licet ejus majestate indignum pu-
tet Bodin. lib. 1. de Republ. cap. 7. num. 68. in alterius se
clientelam dare, à quo recte recedit Kirchn. disp. polit. 17.
de Republ. thes. 1.) sed & civitatibus Imperialibus & uni-
vis populo libero permissum esse minus dubii habet. l. 7. §. 1.
de capt. & postlimin. Bodin. lib. 5. de Republ. c. 6. n. 581.*

Prædictis Auctoritatibus accedit testimonium Joan.
Boteri, *de illustr. statu & Politia lib. 6. c. 15.* sequentem
in modum scribentis, *Instante inquit, periculo, quod non
tantum presentem libertatis amissionem, sed totius ditio-
nis versionem minatur, non vitio sibi princeps ducet, sese
alterius principis tutela fidei, submittere, cum nimirum
ab hostium incursionibus ipsemet vindicare se non potest.
Hænon. disp. Polit. ult. §. 19. Arnif. de Jure Majest. lib. 1. c. 6.
in fin. Kirch. de Republ. disp. 17. §. 1. lit. a. Richt. Dither. de
summa Imper. potest. §. 16. cum majestatem suam, (ut alii
etiam dictum) per eam submissionem non amittat, sed
salvam retineat, Reinh. König disp. de majest. §. 19. apud
Arum. 2. disc. 17. idque exemplis & illustrando, Historici
docent. Sic Ptolomæum quondam Ægypti, Archela-
um Cap-*

um Cappadociæ, Prusiam Bythinæ, Reges, sese absque majestatis diminutione Romanorum protectioni submisisse Tacit. 2. *Annal.* Dion. lib. 57. & Livius lib. 55. testantur. Ita etiam Saguntini Ætoli &c. Romanorum tutelæ se commiserunt olim. Poly. lib. 3. Et Syracusani † in Clientela Marcellorum, Lacedæmonii in Claudiorum, Puteolani Brutorum, Neapolitani Liciniorum, Bononienses Antoniorum, & Allobroges Patrono Fabio usi sunt. Alex. ab Alex. *dier.*

317 *genial.* 24. Sic & Capuani Romanis † sese submisserunt olim, ut à Samnitibus, à quibus insignibus sæpissime cladibus affecti fuerant, tuti essent. Remigius Fetsch. *de fœderib.* b. 23. *in notis sub lit. B.* Recentiora Christianorum, alienis Clientelis se submittentium exempla Cap. V. *de Orig. Advocatæ*, quamplurima suppeditat.

Ex quibus omnibus satis perspicuum esse existimamus, Advocatias non solum honestas, utiles ac quandoque necessarias esse, ac proinde Clientes, certis ac fidelibus defensoribus esse securos, maxime expedire.

Solutio contrariorum Argumentorum. Nec obstant huic decisioni ea quæ superius pro confirmatione contrariæ sententiæ in medium adducta sunt.

318 *Resp. ad 1. dubitandi rationem à cessante juris obligatione.* Quod enim primo loco objectum fuit, jure communi neminem compelli defensorem rerum suarum adsciscere, respondetur, nec caveri legibus, ut indigens cibo & potu alimenta ab habentibus quærat, aut ægrotus, ut medicum adeat, sive qui in judicio contendit, ut Advocatos consulat, aut ædificaturus domum, ut architectum accersat, hæc enim jus naturæ, & ratio ipsa, atque humanæ imbecillitatis necessitas satis unumquemque docent, ita ut si quis hæc negligat, aut se illis indigere non agnoscat, se parum judicio valere manifeste ostendat. Etsi igitur jura neminem cogant, Protectorem alienum sibi acquirere extra tempus necessitatis, quia tamen sæpe fit, ut in tanta dominandi libidine potentiores aliqui, alienos homines in potestatem suam redigere conentur, & interdum magistratus proprii ad defendendos Clientes suos satis virium non habeant, ut supra dictum est, ideo sæpe necessitas cogit aliorum subsidia quærere.

319 Quis enim tantæ unquam industriæ, tantæque solertiae repertus fuit, qui necessaria † solus sibi ipsi subministrare, & se ab aliorum injuria tueri potuerit? Nihilominus tamen etiam si certos Protectores constitutos habeamus, ad præcavendos tamen sumptus, quantum in nostris est viribus, adniti debemus, ut proprio etiam Marte impendentibus rerum nostrarum invasionibus alienis, accurramus: Si vero malis avertendis haud sufficientes esse possumus, tunc vi externæ, alienam, protectorum scilicet, opem opponere nos decet. Arum. *discurs. Acad.* 320 *dem.* 28. *conclus.* 17. & 18. ubi dicit, bello † offensivo opponendum esse bellum defensivum, sicut offensionis defensio licite opponitur. *libr. 3. ff. de justit. & jur.*

Respons. ad II. dubitandi rationem à libertate arbitrii. Quod deinde secundo loco dictum fuit, hominem in manu consilii sui à Deo relictum fuisse, unde si necessarium esset ei ad auxilium alterius confugere penderet potius à manu aliena, quam à sua. Ad hoc respondetur, quod † per Protectoris electionem, libera rerum suarum, jure naturali ac divino compe-

321 tens, administratio, nemini auferatur, siquidem jus protectionis, ut *alibi* edocetur, nullam jubendi, aut imperandi potestatem protectoribus tribuit, ideoque sine periculo libertatis auferendæ, quivis se aliorum tuitioni submittere possunt, dummodo id adhibita in consilium ratione ac supervenienti-

bus debitis cautelis, quibus de *alio capite* tractatur, fiat.

Quod vero in eadem objectione additum fuit, Deum non deesse ullis animantibus in rebus necessariis ad vitam, & propterea absurdum videri, quod homo, quem aliis animantibus præfecit, sibi ipsi non sufficiat, sed indigeat alieno auxilio. Respondetur nobis id non officere, quia sicuti non dicitur natura defuisse homini in rebus necessariis quamvis illum nudum & imbellem procreaverit, nec ei arma & tegumenta sicut aliis animantibus dederit, D. Thom. 1. *part. quest.* 91. *art.* 3. *ad* 2. quoniam rationem & manus ei subministravit, quibus possit hæc sibi comparare, sic dedit ei liberum arbitrium, quo se ad Dei inprimis auxilium atque hominum converteret D. Thom. 1. 2. *quest.* 5. *art.* 5. *ad* 1. Cum id, quod per alios possumus, per nos aliquo modo posse dicamur, Aristot. 3. *Ethicor.*

Quare nec illud, quod subjectum erat, Protectoris constituendi licentiam labefactat, quia id ipsum prioris responsione elusum jam est, ex eo, quod Protector † 322 jam inita, arbitrium de rebus suis statuendi Clientibus nequaquam auferat, nec Protectori (dummodo is potestate sua abuti nolit) ad invadendum Clientelares facultates ifræna relaxet. Quin potius fatendum est Clientelas ad avertendam vim externam optimum esse remedium, quod in majorem clientum utilitatem redundat.

Quemadmodum enim homini † imbecilliori per 323 ignota loca peregrinanti, si forte in latrones inciderit, optabile ac salubre est ducem itineris ac conservatorem vitæ invenisse, sic egentem auxilio, illud tempore difficili ac periculoso, à Patrono constituto, expectare ac consequi posse, valde jucundum ac commodum est, quemadmodum negari haud potest, hoc solo remedio multas † sæpe respublicas quæ in po- 324 tentiorum tutelam sese dederunt contra turbatores ac invasores rerum suarum, ut prius etiam indicatum fuit, sæpiusculè tutos ac incolumes perstitisse: Exempla habemus elegantia 1. *Macchabaor. cap.* 8. recentiora innumera historiæ suppeditant.

Præterea tertia † dubitandi ratio pro astruen- 325 da negativa opinione allata, frigidior est, quam, *Resp. ad III. dubitandi rationem à confugio ad divinam opem, ductam.* ut multa confutatione indigeat. Quamvis enim bonum & rectum sit, in omnibus occurrentium oppressionum periculis, ad divinam inprimis opem confugere, ac Dei Opt. Max. præsidium implorare, atque exposcere, tamen ita divino fidendum auxilio, ut nihilo segnius, quantum in nobis est, etiam ipsi, ad libertatem conservandam, nostra adnitamur industria, & dum ad copias hostium fundendas, atque res nostras tuendas, imbecilliores nos esse cognoscimus, vicinorum etiam Patronorum, ut adjumento nobis sint, dextrasque porrigant, adminicula atque auxilia non negligamus, quorum tamen subsidiis ita quoque fidendum, ut divini Numinis implorationem non prætermittamus, exemplum Narsæti sequentes, qui nunquam hostilem in prælio † effundere sanguinem, in ani- 326 mum iuduxisse fertur, nisi prius in templo aliquo lachrymas profudisset, ac divinam misericordiam pro obtinenda victoria obtinisset.

Non officiunt insuper quarto loco objecta pericula, *Resp. ad IV. dubitandi rationem à periculis ductam.* quibus multoties Advocatiam in abusum traduci, atque protectionis officium in usurpationem potestatis transivisse, dictum fuit. Facilis enim patet ad eadem responsio, propter nonnullos scilicet † malo- 327 rum Advocatorum abusus, rem ipsam, id est, Advocatiam rectam, atq; legitimam, è medio non esse tollendam, neque

neque bonos idcirco, quod nonnulli mali ac improbi sint, Advocatos esse reprehendendos ac loco movendos.

Ecquid enim ob insperatas Advocatiz vicissitudines defensionem Clientibus, quorum Domini ad eosdem protegendos satis virium non habent, eripiemus, vel ob improbitatem quorundam protectorum fugiendas Clientelas censebimus? Vitemus igitur alias etiam cuiusvis generis conventiones, ecquid etiam ob nonnullorum hominum malitiam omne fugiemus humanum consortium, vel propter rei optimæ abusum eandem statim è medio tollemus? abusum arguamus, rem bonam conservemus.

Res enim probe instituta, non temere aboleri debet, etiam si aliqui ea male abutantur per, text. in *Constit. C. de veter. fur. enucleand. & in Rhetor.* Tullius inquit, *In nullo enim genere bonorum, aliquid est tam rectum in quo abutendo, vitium non reperiatur.* Vilius in *Proem. ad Tit. Instit. de Action. n. 20.* Ubi de abusu Actionum,

- 328 Nam † & alias abusus rei substantiam minime tollit, ut ex Joan. Goropio Becan. in *Beccesilano lib. 1.* tradit Anton. Hering. de *fidejuss. c. 1. n. 39. per c. neq. enim 14. q. 5.* Parthe. Litigios. *lib. 1. c. 7. n. 35.* Semper enim à condito orbe rerum humanarum hæc vicissitudo fuit, ut optima quæque corrumpere paulatim ad pravitatem. ut ait Petr. Peckius de *jure sistendi cap. 5. num. 23. vers. existimo vero.* Nec opus ex† se, sed ex causa fit, crimen, teste Joan. Sarisberienſi *Polycratico lib. 4. cap.*
- 329 4. Hoc amplius † non ex natura rerum, quibus utimur, sed ex causa utendi & modo appetendi probandum vel improbandum est, quod facimus. *c. quisquis 41. dist. Summ. Angelica in verb. ornatus in princ.* Jacob. Marchiell. in *Sylv. quest. pract. quest. 31. num. 1.* ubi ostendit, ornatum † mulieris non esse peccatum ex ipsis rebus, sed ex parte hominis, & sic non usum rerum, sed libidinem esse in culpa, &c.

Quemadmodum itaque non sequitur, Armorum & omnium fere rerum in natura existentium esse abusum, Ergo iis non utendum: Sic similiter non procedit collectio, multas protectionum pactiones infastas & infelices fuisse, & multos Advocatos officio suo abusus, plus detrimenti, quam emolumenti suis Clientibus attulisse, idcirco è Republ. exterminandam esse penitus Advocatiam, ac bonos etiam & fideles protectores non esse adhibendos. Et posset sane eodem argumento, ipsum Jus, ipsa Judicia, urbs ex urbe, mundus è mundo ejici, cum † nihil tam religiosum, tam sanctum atque excellens in mundo reperiatur, quod non deterrimi alicujus abusus indicia redoleat; Neque esset quis mentis compos qui ulum vini interdiceret aut abolere vellet, quod plures inebrientur aut saturitate ac crapula lædantur, Pet. Gregor. Tholos. de *Republ. lib. 7. cap. 11. num. 81.* Quæ crassa insulsa, & plumbea argumentandi ratio non minus reprehendenda esset, ac si quis contenderet Tutelas impuberum atque curatelas minorum è Republica abolendas esse. Quis enim nescit sapius Tutores † improba dominandi cupiditate incensos pupillorum suorum Imperia & regna invalisse.

- 331

332 Exemplo esse potest Alexii † Græcorum Imperatoris filii Tutor Andronicus, qui ut ipse imperaret Pupillum suum Alexium necavit, & imperium arripuit.

Voluerunt hac eadem arte abuti Stilico & Rufinus Britannus tutores in suorum pupillorum, Honorii at-

- 333 que Arcadii filiorum Imperatoris Theodosii perniciem, & data opera clam vocatis in Galliam Vandalis summam Imperii potestatem conati sunt in Eucherum filium transferre, nisi præventi fuissent ab Honorio, cujus jussu Romæ in foro Pacis, una cum Euchero filio & aliis conjurationis sociis, trucidati sunt, Paul. Diacon. *lib. 13. additionis ad Entrop. de vitiis Imperatorum Roma-*

nor. Carol. Sigon. lib. 1. de Imper. Occid. Molinæ. de Monarch. Franc. n. 14. & seq.

Sed neque Senatus Romanus † probavit Demetrii 334 rationem, qui mortuo Antiocho fratre Rege Syriæ relicto admodum parvulo filio, dicebat æquum esse se regnum petere, quod sicuti jure gentium majori fratri cessisset; ita nunc sibi, qui pupillum ætate antecederet, deberi, tutius existimante Senatu penes pupillum regnum, quem tamen impius ille necari postea curavit. Justin. *lib. 34.* Petr. Gregor. de *Repub. lib. 26. c. 4. n. 10.*

Ita pariter cum Andronicus † Junior Græcorum 335 Imperator moriturus circa annum 1344. reliquisset filio suo Calojohanni Palæologo nato 12. annorum tutorem Joannem Cantacuzenum, is omisso tutoris nomine, non pro tutore, sed pro vero Imperatore sese gessit, at postea inde armis à Palæologo dejectus fuit, ut scribunt Laonicus Chalcondylas *lib. 1. de reb. Turcic. & Nicephor. Gregor. lib. 11.*

Sic Manfredus † nothus ex stirpe illustris Sueviæ 336 Ducum, sub prætextu tutelæ, Siciliam, regnumque Neapolitanum occupans, occasionem exitii præbuit sereniss. Suevicæ familiæ.

Et Ludovicus † cognomento Morus Mediolani 337 Ducis patruus, ambitione sua, pupillum ex fratre nepotem, matremque ejus ex Arragonica Regum Neapolitanorum familia procreatam, seipsum & universam Italiam, sub tutoris nomine principatum affectans, in extremas calamitates & miserandam perniciem præcipitavit. Nicol. Betsius de *pact. famil. illust. c. 7.*

Sic † quoque Eudes Patruus Hugonis Capeti, Caroli 338 Simplicis Curator tutelæ occasione in suam familiam regnum transtulit. Girard. *lib. 5. fol. 467.* Ludovicus † 339 Sfortia tutor fratris filiorum tutorio nomine monetas cudit, ac demum pupillos Ducatu privavit. Cominæ. *lib. 7. cap. 2.* Albertus I. † fratris filio, pioque pupillo 340 Joanni, avita tradere differens bona, ex insidiis fuit occisus. Stumpff. in der *Schweizer Chronik. lib. 7. f. 214. b. Münster Cosmog. lib. 3.*

De Friderico † Comite Palatino Baviaræ Duce, 341 qui nepotem sub velamine tutelæ Electorali dignitate omnibusque ei subditis provinciis spoliare tentavit, nisi Imperialis banni fulmine percussus ab iniquo proposito deterritus, & in ordinem redactus fuisset, notior est historia, quam ut hic prolixè lectori in memoriam sit revocanda.

Hinc non sine ratione Papinianus tutelam † rem esse 342 dixit minus tutam, incertam, fallacem, fragilem, & periculosam. *l. in fideicommiss. §. nonnunquam in fin. de usur.* Plerumque enim † tutores non satis suo nomini respondent. Quod & Hispani agnoscunt quibus est proverbium vulgare. *No vi hacienda que medrasse, puesta en manos de tutor de Eycaguirre. en la ioya.* Hinc etiam † Alber. in 344 *l. 1. ff. de Tutel.* scribit, *Tutores hodie (de malis & perfidis loquens) non recte dici Tutores, sed Tollitores ab effectu.* Paul. Montan. tract. de *Tutel. c. 4. ab init.* Quo † respiciens 345 Maximilianus Imperator, Berthaben (qua voce Austriaci Tutores indignant) festive Berthaber/vocare solebat. Paul. Matth. Wehn. *pract. obser. lit. G. verb. Berthaber.* Christ. Besold. *dissert. Nomicopolit. 3. diff. 4. n. 8.*

Jam si quis ex istis similibusque malorum ac infidelium Tutorum exemplis, tutelas † è medio removendas 346 esse clamitet, quis eum sanæ mentis fore crederet?

Quis enim nescit, etiam in segetibus lolium, & inter herbas etiam saluberrimas noxias & venenosas pullulare, propter ea tamen neque triticum, neque olera innoxia aspernamur, non magis quam Nilū, alioquin Ægypto frugiferū calumniatur, quod Crocodilū habeat, aut aspidem. Imo si aliquid accidit quod nosmetipsos, aut res nostras parū lætis successib⁹ fovit, id continuo nō est malū & in exitiabilis rei, opinione ponendū, juxta illud Ovi dii: careat

Exempla
eorum qui
Tutelis ac
curatelis
abusi sunt.

— careat successibus, opto

Quisquis ab eventu, facta notanda, putat.

Proteccio itaque per se & in se optimum pharmacum, contra insidias & molitiones potentiorum adversus tenuiores, tametsi veneni aliquid ex malitia hominum attrahat: bona, bonis, improba improbis, tamen non tollitur, Abutuntur multi pretiosissimo verbo Dei, ergo verbum Dei culpandum vel nunquam
347 audiendum? minime gentium. Nulla + etenim *Juris ratio*, ut inquit Modestinus *libr. 8. respons. aut aequitatis patitur, ut qua salubriter pro utilitate hominum introducuntur, ea nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producamus ad severitatem. l. 25. ff. de legib.* Et + quod favore quorundam constitutum est, quibusdam casibus ad læsionem eorum, quamvis id oblique & *καλῶς* non raro eveniat, nolumus inventum videri. *l. quod favore C. de leg. c. quod ob gratiam. de reg. jur. in 6. l. plures in fin. C. de fid. instrum. l. generaliter in fin. C. de secund. nupt.*

Quod ipsum etiam ex D. Augustini sententia, valde pulchre canonizatum legimus in *c. de occidendis 23. q. 5.* dum scriptum reliquit: *Absit ut ea, qua propter bonum ac licitum facimus, aut habemus, si aliquid per hac præter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur, aliquin nec ferramenta domestica aut agrestia sunt habenda, ne quis ex eis vel se vel alterum interimat. Nec arbores plantanda, ne quis se inde suspendat, nec fenestra facienda, ne per hanc se quisquam precipitet.*
349 & mox addit: *Quid + enim est in usu hominum bono ac licito, unde non possit etiam perniciēs irrogari?* In quam sententiam multa utilia Quintilianus scripsit *libr. 2. capite 17.* ubi post nonnulla exempla enumerata, *Quis nescit ignes ait, aquas sine quibus nulla sit vita, & Solem Lunamque præcipua siderum aliquando etiam nocere: Quo quidem modo nec duces fore utiles, nec Magistratus, nec medicinam, nec ipsam denique sapientiam consecrandam esse, inferre liceret, & ibidem subdit cibos aspernemur, quia sepe attulerunt valetudinis causas, nunquam recta subeamus, quia super habitantes aliquando procumbunt, non fabricetur militi gladius, quia potest uti eodem ferro latro, vide ibidem plura valde pulchra ad hoc.*

350 Nec + refragatur etiam sententiæ nostræ, quod ut dictum est, jus protegendæ sæpe subjectionis & jurisdictionis initium extiterit; id enim raro & aliis forte concurrentibus inconvenientiis accidit: nec ob id Protectoris assumendi institutum improbandum est,
351 quia leges + & contrahentium dispositiones non intelliguntur accommodæ ad futura contingentia & quæ raro accidunt, asserente text. in *l. ea, quæ raro cum ibi notat. & l. sequent. ff. de legib. Lorient. in cap. 1. §. & quia. de his qui feud. dar. poss.* verus autem Advocatiæ finis eo respicit, Clientes non ut amittant, sed retineant libertatem illibatam, eamque ob causam conducunt auxilium potentioris, eleganter Warem. ab Erenb. *de fœd. lib. 1. c. ult. n. 13.*

Quare absurdum & inconveniens plane videtur, propter paucorum quorundam Protectorum malitiam generaliter omnibus utilissimum Clientelæ beneficium non sine gravissimis rationibus inductum,
352 ac tot sæculis continuatum auferre velle, ne plus + malitiæ paucorum, quam probitati multorum favere videamur. Quinimo hoc casu satius est, + prodesse etiam malis, propter bonos, quam bonis deesse propter malos, ut inquit Seneca *lib. 3. de benefic. c. 28.* Anton. Hering. *de fidejuss. cap. 1. num. 43.*

Resp. ad auctorum dicta, qui Advocatias improbare vult.

Nam ii qui dicunt Clientelas esse periculosas de immoderatis, inconsultis, ac temerariis prote-

ctionum unionibus loquuntur, + ideoque addunt *videntur.* cautelas, in pactionibus earundem observandas, quibus adhibitis nihil subesse periculi, evidens est. 354 Cujusmodi autem cautelis in contrahendo Jure Protectionis Clientes uti debeant, nos in *cap. IX. de forma Advocatiæ* explanavimus, præcipuasque *ibidem* enumeravimus.

Quare & ipsemet illis, qui alteri se in Clientelam dant, cautè agendum esse, alibi consului, eosque diligenter admonui ut in protectionis capitulis rationem sui habeant, ne inde occasio subjectionis potius quam protectionis beneficium oriatur, id quod præter alios prudenter etiam, ac consulto suadet Richard. Dieterus *de summa summ. Imper. potest. conclus. 16.* & post eum Petr. Syringus *de pace religion. conclus. 44.* ubi indicat, summa, ex parte Clientum, cautela utendum esse, ne dum illi alterius se protectioni committentes, Charybdi fugiendo, in Scyllam incidant, & sub specioso jucundæ libertatis nomine, improvisa servitute opprimantur.

Alii autem non inculant rem ipsam, sed tantum abusum Advocatiæ in culpam vocant, quibus jam antea satisfactum est.

Aliorum insuper dicta, si rectè perpendantur, magis ad commendationem, quam vituperium Patrocinii tutelaris, referri possunt, sicut ante ex Bordini verbis uberius allatis, quibus inprimis Clientelæ extolluntur, ostensum fuit. Omnibus vero qui de Advocatiæ sentiunt inconvenientius, eruditissimus ille IC. & Politicus Petr. Gregor. Tholosan. vel unusquisque satisfacere potest, dum utilissimas protectionis uniones commendans *lib. 11. cap. 11. num. 6.* diserte profitetur, non officere exempla, quibus docetur aliquos ex protectionis officio transisse in usurpationem potestatis: *Nam aliud est inquit, invadere potestatem, aliud protegere.*

Et si vero Petri Frideri *ibidem* adductum, plenum prudentiæ & fidelitatis consiliū minime respuendum esse ducamus, libenterque concedamus, prædictam protectiones habendi necessitatem, quoad nosmetipsos interdum evitari posse, si cum D. Synæsio *Epist. 2. 30* *Φοβέσθαι τῆς νόμῳ ἀφοβίαν μέγιστην*, adversus potentiores esse statuamus: & rectè agere, Jus & Justitiam administrare, cum vicinis omnibus amicitiam colere, contra Jus attentata, ex Jure & æquitate placide componere, cum eodem Fridero ad pacem conservandam non inconveniens remedium esse arbitremur, quia tamen nocendi voluntas, (quod à Bruto Tribuno Plebis, veluti ab oraculo in populi Romani concione sapienter dictum) ambitiosis & imperandi cupidis hominibus nunquam deesse, indeque evenire solet, das auch der Fried lieber länger nit / als sein Nachbar wil / Fried haben kan / adhuc sapius ut libertatem retineamus, ad oportuna præsidia consequenda, Protectores suscipere, necesse habemus. Per sæpe enim quæ ratio omittenda esse suadebat, necessitas, quæ efficacissimum humanæ imbecillitatis duramentum est, teste Valer. Max. *lib. 1. cap. 2.* à nobis etiam invitis extorquet. Nicol. Machiav. *de Repub. lib. 1. cap. 6. p. 33.*

Facili denique labore ea refelluntur, quæ Thom. 355 Morus *lib. 2. Utop.* commendat, videlicet Vtopiæ gentes, id est prudentiores, fœdera nulla cum gente ferire, cum naturæ consortium fœderis vice habeant, & homines melius benevolentia quam pactionis, animo quam verbis jungantur, neque eum, qui naturam negligat, probantur curaturum verba putet.

Speciosa quidem hæc videntur, quæ tamen momentosius pensiculata cum superioribus evanescent.

Nam hoc pacto nulli contractus, nisi nudis verbis, civili obligatione remota, essent celebrandi; verum si legibus

R. sp. ad Thom. Moris auctoritatem fœdera im-

legibus munita ac jurata fides læditur, propter depravatam hominum naturam, & insitam labem, quanto magis simplex hominum loquela, ut plurimum fuco & fallacia plena?

Nec enim jus protectionis duntaxat, sed omnes actiones ac conventiones humanas, quamvis per se optimas, malicia improborum mortalium, quæ in hac rerum omnium depravatione, ac humana imbecillitate præcaveri non potest, corrumpit ac perturbat, cujus abusus causa si eastolli jusseris, mundum vitandum aut omnem societatem humanam erroribus plenam, vel communionem omnium rerum introducendam dixeris, quatenus via nullam fraudem, nullam circumscriptionem expectandam multi frustra opinantur.

Resp. ad V. dubitandi rationem ab exemplis eorum, qui ob quam sitam ab aliis protectionem, libertatem amiserunt, ductam. Præterea nihil etiam ad amoliendam Advocatiam conferunt exempla quinto loco adducta, seu vetera seu nova, quibus ex initæ Protectionis causa libertatem amissam fuisse narratur.

Cum enim providentia Dei immota, unicum sit omnium mutationum inscrutabile fundamentum, quod belle consideravit Domin. Arumæ. *de Jure publ. discurs. Academ. 28. concl. 13.* ideo vel dicere possumus, id ob Principum populivæ delicta ex divina voluntate accidisse, vel enumeratas Respubl. quæ tali ex causa sub jugum alterius venerunt, proprii magistratus Jurisdictioni se temere subtraxisse, ac aliorum sese Clientelis submittendo eas, quibus opus fuit, cautelas non adhibuisse, ideoque imprudentiæ propriæ pœnas luisse: Populi enim & regna, quæ justis Principum Imperiis parere noluerunt, non raro deinde violenta immanium tyrannorum Imperia pertulerunt; Nam qui initium sceptræ Principum contempsere, crudelium tyrannorum flagella experiri non est iniquum, ut ait Anton. de Guevar. *in Horolog. Princ. lib. 1. cap. 28. num. 109.* Et hæc quidem non minima causa est, quod multi Status Imperio avulsi, provinciæ exemptæ, regiones aliorum dominiis intextæ sint, nec face nec viatico investigandæ; Uti enim rerum omnium, sic & regnorum sua mortalitas est, provinciæque velut pilæ datatim de manu in manum propelluntur. Quis cum Manilio numeret,

———— eversas urbes, Regumq; ruinas

Inq; rogo Cræsum, Priamumque in littore truncum?

Quam Imperiorum mutationem, aliarumque rerum sublunarium imbecillitatem & inconstantiam, novit etiam & agnovit Cicero 3. *de Orat.* dum nullum rerum genus, quod aut avulsum à cæteris per seipsum constare, aut quo cætera si careant, vim suam atque æternitatem conservare possint, pronuntiat, secutus forte Euripidem in *Jone*, nervose, uti hoc expresse rat his verbis, τὰ θνητὰ τοιαῦτα ὄντων ἐν παντὶ μένει: Quam ejus Gnomem Ovid. 15. *Metamorph.* eleganter sic reddidit.

Nil equidem durare diu sub imagine eadem

Crediderim, sic ad ferrum venistis ab Auro,

Sæcula, sic toties versa est fortuna locorum.

Vidi ego, quod fuerat quondam floridissima tellus

Esse fretum, vidi factas ex aquore terras.

Atque eo collimavit in *Hercule* suo furente, SENECA, dum inquit,

———— Sic magna fuit, censuq; virosq;

Perq; decem potuit, tantum dare sanguinis annos

Nunc humilis veteres tantummodo TROIA ruinas

Et pro divitiis tumulos ostendit Avorum.

Clara fuit Sparte, magna viguere Mycena,

Nec non etiam Cecropis, nec non Amphionis Arces

Vile solum Sparta est, alta cecidere Mycena,

Oedipodionæ quid sunt, nisi nomina THEBÆ?

Quid Pandionis restat, nisi nomen, ATHENÆ?

Deinde ab infauſto præteritarum Advocatiarum eventu futurarum fortuna non est metienda, cum quod & alias ex præteritis statuere de eo, quod futurum est, prudentis non sit, uti ex Anchar. Alex. & Dec. docuit Surdus. *tract. de alim. tit. 8. privil. 1. n. 7.* tum etiam quod exemplis non sit judicandū, *l. nemo. C. de sent. & interloc. omn. Jud. Coler. tract. de alim. lib. 2. c. 5. n. 32. in fin. Alodbrand. in §. ex non scripto nu. 23. Inst. de Jur. nat. gent. & civil. Herm. Vulte. conf. Marpurg. 34. n. 54. vol. 1.*

Quin e contra potius hac in parte bonorum ac utilium Protectionum exempla in memoriam revocare debemus, quæ diligentius pensitata multo plures Advocatos tutelares, qui Clientes etiam in extremis periculis constitutos à violentis aliorum oppressiōibus liberarint, eorumque vitam & fortunas illasas conservarint, extitisse docent, prout testantur auctoritates Historicorum passim obviæ.

Cæterum cum adhuc ultra prætenſas prohibitiones, auctoritates atque exempla Advocatiis adversantia nonnullæ etiam rationes, in contrarium adductæ fuerint, non omittam ad easdem etiam singulatim respondere.

Ad primam igitur alias in ordine sextam dubitandi rationem qua objectum erat, instituta, quibus Monasteriorum, ac rerum sacrarum diripiendarum via atque occasio patet, magis improbanda quam suadenda esse, responderetur negatione assumpti: Contrarium enim potius verum est. Nam Advocatiæ propriæ ac principaliter ad conservationem Ecclesiarum, Monasteriorum, rerumque Deo dicatarum constitutæ sunt, ut eleganter docet Udalr. Zasius, *lib. 2. conf. 7. n. 6. & 7.* ubi dicit Advocatiam eo solo sine introductam usq; continuatam esse, ut Ecclesia Jura defendantur. & Advocatos, nisi in utilitatem Ecclesiæ non assumi auctor est Cardinal. *in cap. præterea de Jur. patronat.* quod & regulare esse propagat præstantiss. IC. Joan. Schultzer Cancellarius olim Wirtenb. *in consil. quodam in causa Schuß und Schirm pro Chamberg confecto quest. 1. n. 2.* Ubi tradit, ex pacto Advocatiæ ob majorem securitatem non tantum ampliore utilitatem ad Cœnobîa, ejusque membra redundare, ipsis in pace & tranquillitate securius vivere valentibus, sed nec ea ratione jus ordinarii superioris in quoquam labefactari, arg. *text. c. accepimus & c. ex parte ibiq; Dd. de Privil. & excess. prelat. Schurff. 3. consil. 23. num. 1. Sixtin. 3. Marpurg. conf. 8. n. 48.*

Quod vero jam ad septimam dubitandi rationem, pro contraria sententia stabilienda, allatam, attinet, quod scilicet generali, à quolibet magistratu subditis debita protectione existente, specialis Advocatia otiosa, atque superflua sit, ea parum momenti in se continet. Et si enim, ut dictum est, superior quisque subiectos sibi homines tueri, atque defendere, ipso jure teneatur, quis tamen ignorat, multoties evenire, ut vel propter virium imbecillitatem, vel loci distantiam aliave intervenientia impedimenta, proprii magistratus suos defendere non possint, ideoque illis aliunde accersito auxilio, atque aliena protectione opus sit?

Quamvis igitur officium cuiuslibet boni magistratus, in tuitione adversus vim externam ceu aliquot in locis commentarii hujus ostensum fuit, versetur; contra eandem tamen sæpius etiam aliam vim, ceu offensionem defensionem opponi necesse est; Quia vero illam vel propriam, cum scilicet imminens periculum à Capitibus subditorum propriis viribus propulsatur; vel alienam, quando nimirum subditis per vim injustam oppressis, alieno subsidio succurritur, esse oportet, propriam autem defensionem multoties deficere contingat, idcirco eo casu, vi illatæ resistendi remedium salubrius non datur, quam defensionis præsidium, ab externis quaesitum ac Clientelare fœdus cum vicinis & potentibus Rebuspub. contractum, ut ab his

his auxilium tempore difficili ac periculoso oppressi expectare ac habere possint. Idque eo amplius, quod hoc pacto ob maiorem securitatem non tantum uberior fructus, & utilitas ad subditos eorumque Magistratus redundet, ipsis in pace & tranquillitate secundius vivere ut modo dictum est, valentibus. Ea de causa inficias ire nemo potest, Advocatias haud solum utiles, sed sæpius etiā
 367 necessarias esse. Hoc enim remedio multæ & tenues Respub. cum se in societatem Protectorum contulissent, contra potentissimos hostes tutæ, ac inviolatæ permanferunt. argum. eorum, quæ leguntur 1. *Mach. c. 8. per tot.*

Qua de re extat etiam testimonium Joan. Boter. de *illustr. stat. & polit. lib. 1. cap. 2. vers. Adde huc.* ubi ait, *Imperiorum quadam esse ampla & summa, quadam media, quadam vero tenuia & infima, quæ cum propulsandis*
 368 *& hostium incursionibus non sufficiant, in sui securitatem necessario sibi asciscere debere defensores & tutelares, &c.*

369 Octavo insuper non est, quod & negotium facellat ea dubitandi ratio, quæ dictum fuit, subditos ex annua pensione protectoribus eroganda egestatem incurrere, ideoque Advocatiam admittendam non esse: Multiplex & enim ad hoc dari potest responsio. Primo enim haud abs re, eam quam fingunt paupertatis consequentiam negare licet. Nec enim semper subditi, sed multoties ipsi magistratus protectionis honorarium
 370 pendunt, aut si illi solvant, id per capita plerunque distribuitur, quorum cum multa sint, exiguum quiddam singulis numerandum venit, idque per se nullam inopiam inducere potest. Ne dicam, eo etiam posito,

371 quod & non desint tradentes nimiam subditorum opulentiam atque potentiam multifariam obesse Reipubl.

372 Ac primo quidem & nimias per se divitias atrociores, ac deteriores hominum mores reddere: Eleganter Cicero: *Corrupti sunt, inquit, depravatique mores admiratione divitiarum. lib. 2. Officior. Et 4. ad Herenn.*

373 *Difficile est & ait, virtutes enim revereri, qui semper fortuna secunda sit usus.* Tum nimiam opulentiam publicam tranquillitatem plerunque turbare Aristot. *lib. 5. polit. cap. 4. & 8. in fin.* Nimiam denique subditorum

374 & potentiam magistratibus, ac præcipue Regibus & Principibus valde inimicam atque exitiosam esse. Idem refert d. *lib. 5. cap. 3. & cap. 6. in princip.* Jacob. Orlos-haus. in *respons. an fœm. à success. regnor. Princip. extant. masc. jure exclud. Acie muliebr. c. 18. per tot.*

Nimiam enim subditorum & potentiam sæpius iisdem præbuisse occasionem, ad dominium apprehendendum, multa passim docent exempla.

Ex quibus illud & Machiavelli dogma, quamvis multis suspectum, haud tamen omnino improbandum videtur, posse nimirum subditos, si inopia cohibeantur, in pace, concordia & fide facilius retineri, & à motu ac rebellionem contineri *lib. 3. disput. cap. 25. in princip.* Kyllinger. de *Ganerb. Castror. discurs. 4. nu. 11.* scribens, Subditos & potentia destitutos non facile defectionem
 377 meditari.

Quod vero ibidem ex Salviano, Rittershusio & Zasio, contra Protectionis instituta objectum fuit, illud nostratibus Advocatiis nihil derogat. Ii enim adductis in locis abusum duntaxat Advocatiarum culpant, easque solum Clientelas impugnant, quæ in susceptorum detrimentum vergunt, magisque Protectorum comoda, quam Clientum defensionem respiciunt; usura autem rei bonæ propter abusum non tolli, paulo ante ad nauseam diximus. Quare etiam si aliquando Advocatiæ inutiles fuerunt Clientibus, non tamen idcirco improbandæ sunt, cum æquum & non
 378 sit, id haberi malum, quo bene uti licet. Quintil. *Instit. orat. lib. 2. c. 16.*

Quod insuper ad nonam & attinet objectionem, quæ probari videbatur, subditos alienæ protectionis auxilio fretos, adversus Dominum suum insolentiores atque audaciores evadere, eamque ob causam deditio-nem in alienam Clientelam minus honestam esse: ad eam respondetur id raro & non nisi à malis Rebellibus & immorigeris subditis fieri, quibus boni ac prudentes Advocati aures præbere non solent. Quare inductam consequentiam minime veram esse constat.

In considerationem etenim trahendum non est, illud, quod per abusum aliquando contingit, sed ad hoc quod justum, æquum & frequens est, respectus haberi debet, per ea quæ *supra* ad hoc fuscè allegata sunt.

Sed hæc hætenus de utilitate ac usu laudabili Advocatiarum tam suscipiendarum per Patronos, quam subeundarum per clientes, adducta sufficiant. Nunc ad diversas Juris Clientelæ Advocatorumque ac Clientum denominationes in sequenti capite explicandas accingimur.

CAPUT II.

De variis Juris Clientelæ, Advocatiæ, Advocatorum ac Clientum appellationibus, Synonymis, Homonymis, & Æquivocis diversarum Linguarum.

SUMMARIUM.

Verborum significatio præmittenda, ne incertitudo legenti fastidium pariat. n. 1.
 Protectionis Juss in diversis linguis Græca scilicet, Latina, Germanica, Gallica, & Longobardica designatum. n. 2.

Advocatiam quibus nominibus Græci appellant. n. 3.

Patroni nomen unde primitus sumptum, sub n. 3.

Boῦβων apud Romanos diversa officia & appellationes, ibidem.

Advocatiarum appellationes Latine quot & quanam. n. 4.

Advocatiarum nuncupationes Latine duodecim, ibid.

Protectionis Jussicut olim, ita etiamnum hodie clientela vocatur. n. 5.

Clientela & Clientum voces latissime patent. n. 6.

Clientela latissime sumpta quid complectatur. n. 7.

Clientela pro observantia, & clientelæ officii agnitione sumpta. n. 8.

Clientela etiam Clientum officium erga patronos denotat. nu. 9.

Clientela etiam clientum multitudinem significat. n. 10.

Cientes quinam dicantur. n. 11.

Cientes unde denominentur. n. 12.

Clientum alia appellationes diverse. n. 13.

Clientum duo olim genera, & quanam. n. 14.

Clientela in feminino, quæ sub Patrocinio alicujus extiterat, olim dicebatur. n. 15.

Cientes antiquitus etiam vocabantur suscepti. n. 16.

Cientes etiam dicuntur, quorum causa in judiciis, per Advocatos aguntur. n. 17.

- Vasalli etiam Clientes vocantur.* n. 18.
Clientum nomen Colonis etiam attributum. n. 19.
Clientis nomine etiam servi olim vocari soliti. n. 20.
Clientes fideles Patronis, dextra nuncupati. n. 21.
Rapaces & minus fidi sinistra. n. 22.
Itemque ancilla dominis pensa diurna reddentes. n. 23.
Clieus denique pro Delegato. ibid.
Protectionis jus communissime appellatur Advocatia. n. 24.
Clientela Advocationis vocabulo etiam indigitata. n. 25.
Lotharii Imperatoris Lex de Advocatis. n. 26.
Episcopi, Abbates, & Abbatissa eorumq; Advocati olim ab hostibus recipiendis immunes fuere. n. 27.
Advocatia etiam patrocinium forense significat. n. 28.
Advocatione & foro interdicare quid importet. n. 29.
Advocatia etiam dignitatis nomen denotat & quale. n. 30.
Itemque Feudum significat & quale. n. 31. & 34.
Advocatus male agens causam domini, feudo privari potest. num. 32. & 36.
Advocati feudum non est hereditarium & quare. n. 33.
Inter Advocatia & Guardia feudum, quam sit differentia. num. 35.
Feudum Advocatia dupliciter à Feudistis usurpatur. n. 37.
Advocatio item est amicorum ad opem favoremq; prestandum, facta coitio, aut catus ipse causidicorum, aut ipsa cause defensio. n. 38.
Advocatia item pro negotii alicujus publici procuratore sumitur. n. 39.
Advocatus, cui Præfectura aut munus aliquod, præsertim causarum disceptandarum publice commissum est. numero 40.
Advocatio, pro Advocatione causarum, per superiorem Judicem ab inferiori facta. n. 41.
Advocatio pro eo hominum catu, qui ad perhibendum testimonium advocatur, sumpta. n. 42.
Advocatia etiam pro jurisdictione usurpatur. n. 43.
Henrici Imperatoris litera, quibus Assindensem Abbatissam Imperii Principem, in possessionem Advocatia sua in Nollingshaussen immittit. n. 44.
Advocatia jus, non penes Clientem, sed aliam ab eo diversam personam consistere necesse est. n. 45.
Patroni ac Clientis qualitas in uno & eodem subjecto simul esse nequit. n. 46.
Correlativa necessario, ex duobus correlatis constare debent. num. 47.
Protectores & Clientes sunt correlativa. n. 48.
Clientela jus se habet ad Clientelam ut correlatum, ibidem.
Correlativorum uno posito, ponitur & alterum. n. 49.
Vidimus Literarum Ludovici IV. Imp. quibus Henricus VI. Imp. tertiam partem Advocatia, seu jurisdictionis, in Gebesattel à Conrado de Stortenberg sue Majestati cessam, Ecclesia Chombergensi donat. n. 50.
Quod quis non habet, alteri donare non potest. n. 51.
Non entis nullæ qualitates. n. 52.
Substantia carens caret & accidentibus. n. 53.
Protectionis jus proprie sumptum, personas ac res alienas defensioni commissas, non proprias, respicit. n. 54.
Rudolphi Comitis Rapersvillensis litera, quibus filia sua Elisabetha victalium in bonis à Monasterio Eremitarum feudalibus, constituit. n. 55.
Guilhelmi Comitis de Guliche, litera Reversales, super feudo ab Othone Comite Palatino accepto. n. 56.
Pallentia olim jurisdictionis pratoriana tribunal. n. 57.
Ab Advocatia, Advocatus qui Clientum defensionem suscipit denominatur. n. 58. Vel e contra ab Advocato, Advocatia. ibid.
Advocati Tutelaris & forensis elegans comparatio. num. 59.
Advocatus Clientelaris susceptum in tutelam, contra quamcunque injuria vim & invasionem tueri obligatur. numero 60.
Advocatus qui aliorum protectionem sustinet, utrum ab Advocando, vel à Germanico vocabulo, Vogt/derivetur. n. 61. & 203.
Advocatus pro Advocato antiquitus dictus. n. 62.
Advocati, Patroni & Defensoris termini an sint convertibiles. nu. 63.
Advocatorum diversa significationes. n. 64.
Vocabulorum ab usu in rei perceptionem facilius ducimur. nu. 65.
Advocatus communiter dictus qui causis agendis occupatur. numero 66.
Advocati, Patroni, ac Procuratoris differentia. n. 67.
Advocati Camerales, olim Procuratores Fisci dicti. n. 68.
Advocatus etiam pro Patrono Ecclesiarum accipitur. numero 69.
Advocato seu Patrono Ecclesia, in clerum jus nullum competit. nu. 70.
Advocati interdum Judices dicti. n. 71.
Advocati olim etiam dicebantur, qui amico in judicium vocato, pro tribunali assistebant. n. 72.
Advocati olim apud Germanos itidem dicebantur, quibus Principum nomine, integra Provincia, ditiones ac majores Civitates regenda commissa fuerunt. nu. 73.
Advocatorum Imperii Provincialium olim quatuor. numer. 74.
Advocati ejusdem magnæ olim dignitatis & authoritatis. nu. 75.
Comitibus præferebantur. n. 76.
Penes Episcopum Basiliens. olim ejusmodi Advocati Basilea constituendi potestas. n. 77.
Advocati ejusmodi constituendi potestas ab Episcopo ad Civitatem translata. n. 78.
Comites Palatini sub Francorum Regibus urbis Trevirensis perpetui Advocati constituti. n. 79.
Henricus Comes Palatinus Anno 1198. Advocatiam urbis Trevirensis Joanni Trevirorum Archiepiscopo resignat. n. 80.
Litera Henrici Comitis Palatini, quibus Advocatiam, seu Præfecturam urbis Trevirensis Joanni Archiepiscopo ibidem resignat. n. 81.
Witechindus à Carolo M. Præfectus Soraborum constitutus. num. 82.
Ditiones alia quoq; sub Advocatia titulo ab Imp. aliis mandata. n. 83.
Suevia in Comitibus Wormatiensib. ab Henrico Imp. in Land Vogthiam tributa. n. 84.
Advocatia plerumq; vocatur jus protegendæ seu protectionis. numero 85.
Jus protegendæ alias etiam servitus est supra solum alienum tectum habendi. n. 86.
Servitus illa qualiter exerceatur. n. 87.
Suggrunda & Suggrundia quid. n. 88.
Protectores quinam. n. 89.
Eorundem diversæ appellationes. n. 90.
Protectores domestici olim quinam dicti, & ex quibus electi fuerint. n. 91.
Caracalla & Caius Caligula Imperatores inter protectores suos occisi. n. 92. & 95.
Protectores præfuit Comes Domesticorum. n. 93.
Diocletian. ante adeptum Imper. Comes Domesticor. n. 94.
Protectores illi Spatarii, Stipatores, Laterones interdum, velut Latrones dicti. n. 95.
Protectores ejusmodi Domestici, Hattschieris nostratibus Aula Imperialis comparati. n. 96.
Janizari Turcarum, iidem, qui olim Protectores apud Imp. nu. 97.
Protectores & Patroni Consistoriales qui dicantur & munus eorum. n. 98.
Conciliorum Protectores constitui soliti. ibid.
Ludovicus Comes Palatinus Concilii Constantiensis Protector electus. ibid.

- Concilio Tridentini quinam Protectores. *ibid.*
Jus protectionis nuncupatur etiam tutela, tuitio, Jus tutelare. num. 99.
Tutela antiquitus etiam Jus Clientelare dicebatur, numero 100.
Tutela nomen, Græcis πρὸς αἰτία pro quavis protectione accipitur. n. 101.
Tutela communiter pro defensione pupillorum sumitur. num. 102.
Tutela pupillaris quid sit. n. 103.
Tutela pro conservatione corporis sui, in rettung/ quandoque usurpatur. n. 104.
Tutela pro sustentatione, & refectioe à Papiniano usurpata. nu. 105.
Tutores & Tutelares unde dicti. n. 106.
Dii Tutelares qui & unde nominentur. n. 107.
Tutelares Dii locorum in obsidione urbium evocabantur ab ob-
sidentibus, & quare. n. 108.
Tutelariorum prator, quid muneris gesserit. n. 109.
Tutelariorum pratoris officium omnium primus M. Antoninus
Imp. introduxit. n. 110.
Advocatia communiter etiam Jus defensionis appellatur.
num. 111.
Advocatialis interdum defensio appellata. n. 112.
Jus defensorium itidem. n. 113.
Defensores qui, & unde dicantur. n. 114.
Defensionis & defensoris in Jure varia significata reperiun-
tur. num. 115.
Defensio instantis offensionis propulsatio. n. 116.
Defendere pro avertere, repellere, & prohibere. n. 117.
Defensores canes excellentes, utragi vulgo Retter dicti. num. 118.
Defensionis vox pro vindicta sumpta. n. 119.
Defensio apud Canonistas purgatio per Duellum, Aquam frigi-
dam, vel ferrum candens. n. 120.
Defensor pro Advocato Ecclesie usurpatus. nu. 121.
Defensor etiam pro tutore hodie accipitur. num. 122.
Defensor item dicitur, qui alterum in judicio defendit. num. 123.
Defensor ejusmodi forensis, Procurator, & Syndicus quomodo
differant. nu. 124.
Iis hodie Burgemagistri, sive Consules nostri equiparantur. nu. 125.
Defensores apud Romanos olim qui dicti fuerint. numero 126.
Eorum diversa appellationes. n. 127.
Ejusmodi defensores etiam in municipiis ex plebe creati. num. 128.
Defensores ejusmodi singulis Civitatibus olim præfecti. num. 129.
Defensorum istorum quodnam fuerit officium ac potestas. nu-
mer. 130.
Defensores Ecclesie alii, à Summis Pontificibus constituti.
numer. 131.
Defensorum hujusmodi officium & dignitas. num. 132. 134.
135. 136.
Defensorum ejusmodi à Summis Pontificibus constitutorum
formula. num. 133.
Clericus in prima instantia coram Episcopo suo conveniendus.
num. 137.
B. Sebastianus à Cajo Papa Ecclesie defensor constitutus. nu-
mero 138.
Advocatia sæpius nominatur Jus Patronatus seu Patronale,
Patrocinium tutelare. n. 139.
Item Jus fiduciarium, quod autumante Bodin, sanctius est Jure
Patrocinii. nu. 140.
Patronatus extra protectionis usurpationem in triplici signifi-
catione accipitur. nu. 141.
Patronatus libertorum. nu. 142.
Patronatus libertorum unde originem habeat. n. 143.
Patronatus Advocatorum forensium. n. 144.
Patronorum nomine cur Advocati olim appellati. num. 145.
Patroni & Advocati forenses an differant, & quomodo. num. 146.
Jus Patronatus Ecclesiarum. num. 147.
Patronatus Jus Ecclesiasticum utilitatem, honorem, & onus
defendendi importat. nu. 148.
Advocatia vox non raro accipitur pro Jure Patronatus Ec-
clesiastico. nu. 149.
Ecclesia parochiales in Hohenstauffen/ Hochdorff & Unter. En-
singen ab Herico Episcopo Constantiensi Monasterio Adel-
bergenfi incorporata. n. 150.
Patronatus qui habent Patroni dicti, sub n. 150.
Patronus pro ratione predictorum Jurium sibi competentium
triplicem pariter habet significationem. nu. 151.
Patroni beneficiales qua de causa eo nomine gaudeant sub nu.
151.
Patronorum appellatione non veniunt Domini proprietarii
vulgariter Seibherren. nu. 152.
Patroni, Advocati, Vicedomini, & Rectores Ecclesiarum pro-
prie loquendo diversi sunt. nu. 153.
Protectionis Jus super personis Ecclesiasticis temporale est. 154.
Patronatus Jus ecclesiasticum an sit temporale, vel spirituale?
n. 155.
Patronus etiam pro Feudi Domino usurpatur. nu. 156.
Patroni Francie olim illi Principes dicti quibus exephebi filii
tondendi committebantur. nu. 157.
Patroni etiam victores Civitatum appellati. nu. 158.
Patronus pro sancto illo, in cuius venerationem templum ali-
quod consecratur. num. 159.
Galerius Max. oratoria construendi primo Christianis pote-
statem indulgit. nu. 160.
Constantinus M. templa erigendi privilegium concessit. 161.
Advocatia Politicis hodie frequenter Jus Clientelare dicitur.
numero 162.
Protectio quandoque etiam, licet rarius, vocatur parentela. nu-
mero. 163.
Advocatia indigitatur etiam voce conservatorii & Advocatus
conservatoris. nu. 164.
Conservator est Judex datus ad tuendum aliquos contra ma-
nifestas injurias omnes vel certas, judiciali non utens inda-
gine. nu. 165.
Conservator ab iniuria non manifesta, sed causa cognitionem
requirente, defendere non potest. nu. 166.
Maximilianus Bavaria Dux Conservator Monasterii S. Cru-
cis in Donauwert. nu. 167.
Conservatorii qua sint proprietates. nu. 168.
Ejusmodi defensioni se ingerens, mandatis pœnalib. suspensione
ab officio, condemnatione in expensas, arceri potest. 169.
Nisi Privilegiis eorum, quibus ejusmodi conservatores dati
sunt, id expresse iis concessum fuerit. nu. 170.
Conservator an possit cognoscere de offensa Clientum suo-
rum, si ea ab offendentibus negetur. nu. 171.
Affirmativa decisio ibid.
Judex de cuius jurisdictione dubitatur, num ad eum perti-
neat cognitio nec ne, desuper cognoscere potest. n. 172.
Conservatorium non concedi personis secularibus sed dunta-
xat Episcopis vel aliis dignitatem in Cathedralibus vel
Collegiatis Ecclesiis obtinentibus, an verum. n. 173.
Conservatoria in Romano Imperio non sunt permessa, si Clientes
in alterius quam conservatoris territorio habitent. n. 174.
Conservatoria non sunt perpetua, sed tantum temporalia. nu. 175.
Advocatia à Canonistis interdum Vicedominatus nominata.
num. 176.
Vicedominus unde, & quis dicatur. nu. 177.
Vicedominus olim dictus, qui rebus Episcopalibus præerat. 178.
Vicedominus & Oeconomus quatenus differant. n. 179.
Vicedominus proprie appellatur, qui loco & vice domini res
ipsius administrat. *ibid.*

- Jus protectionis quandoque etiam nomine fidei indigitatur. nu. 180.*
Fidei vox quid significet. n. 181.
Fides etiam saluum conductum & securitatem publicam, denotat. n. 182.
Non tamen quamcunque, sed eam duntaxat qua à legis ministro datur. n. 183.
Protectionis Jus Recommendatio vel Recommendigia appellatur licet rarissime sub n. 183.
Appellationes Advocatiæ Germanica quot & quales. n. 184.
Vocabulis Schuß/ Schirm/ und Beschirmung Jus protectionis proprie & communiter significatur. ibid.
Idem Germani olim Trost vocarunt. nu. 185. & 241.
Protectionem Zafius Schirm Bogthey/ nominat. n. 186.
Cientes se aliorum protectioni submittentibus Schirms. Berwandte. Genossen. Angehörige appellati. n. 187.
Schuß und Schirm. Herrn nostro idiomate protectores vocantur. n. 188.
Schußherrn & Sturmherrn multi protectores Advocatiæ abutentes rectius dicuntur. n. 190.
Tutores furta in bonis pupillorum committentes qua pœna puniri debeant. n. 191.
Tutores seu protectores itidem Schirm. Bogt / Bisthumb / Pfleger / Schaffner / Besorger appellati. num. 192. 193. 194. 195.
Schirm. Herrn item dicuntur magistratus, qui à Judicibus Tribunalium Provincialium, praesertim Rotuvulensis, post latam in aliquem Banni sententiam & immissionem decretam pro executione facienda, implorantur. n. 196.
Anleitung & erlangt Recht quid denotent. n. 197.
Schirm. Brieff sunt litera, quibus petitur executio lata sententia. n. 198.
Casus in quibus Schirm. Brieff concedi solent remissive. nu. 199.
Schuß und Schirm. Brieff item sunt litera Salvaguardia, personis privatis ab Imperatore concessa. n. 200.
Schirm. Brieff nobis sunt litera quibus pacta protectionis capitula continentur. n. 201.
Bogthey nostrate lingua etiam significat Advocatiam. n. 202.
Bogt & Bogthey vocabula an à Græco Βοηθεία, vel ab Advocato aut ab Hebraico בֹּגֶת Bogeth, derivationem sumant. n. 203.
Bogthey ambigua vox & ex subjecta materia, usque regionis dignoscenda. n. 204.
Bogthey pro Curatela communiter usurpata. n. 205.
Vox eadem ad villicos & Colonos Massarios expansa. nu. 206.
Eadem pro omnigena jurisdictione vulgo usitata. n. 207.
Jurisdictio uti generice accepta merum Imperium includit, sic & vox Bogthey. n. 208.
Schirm Bogt / Bogthey. Herr quinam & unde dicantur. n. 209.
Land. Bogt / Burg. Bogt / Dienst. Bogt / Unter. Bogt / Reichs. Bogt / Thum. Bogt / Römischer Bogt / Rasten. Bogt / Schirm. Bogt / qui & quales nuncupentur. n. 210. 211. 212. 222. 223. 226.
Comites à Thrasma olim Episcopatus Ratisbonensis Thum. Bogt extitere. sub nu. 222.
Reichs. Bogt olim per erunque Comites, vel Episcopi. n. 213.
Reichs. Bogt / Schultheissen Vicarios habebant. n. 214.
Eorundem officium quibus in functionibus olim constiterit nu. 215.
Reichs. Bogthia postmodum ad vicinos Principes, & ipsas plerunque Civitates, translata. n. 216.
Exempla ejusmodi translationis. n. 217. 218. 219.
Officia ipsa tamen etiam hodie in Civitatibus vigent. nu. 220.
Imminuta tamen valde ex eo, quod non amplius per Praefectos Caesares, sed Cives administrantur. n. 221.
Pretura Imperialis oppidi Rößheim etiamnum hodie, una cum Jure confiscandi, apud privatam familiam RUMELIO-RUM, titulo Feudi Imperialis, ibid.
Römischer Bogt etiam Imperator ac Rex Romanorum olim dictus. n. 224.
Imperator Romanus qua de causa Romana Ecclesia Advocatus appelletur. ibid.
Bogt vocabulum ad Deum Opt. Max. etiam expansum. nu. 225.
A verbo Bogthey/ Bogts. Recht honorarium Advocati deductum. n. 227.
Eberhardus Comes Wirtenbergensis monasterii Lorchenfis Advocatus. n. 228.
Bogts. Recht etiam pro eo, quod Magistratui protectionis causa quotannis penditur, accipitur. n. 229.
Rasten. Bogthey etiam protectio Germanice dicitur. num. 230.
Rasten. Bogthey an plus Juris in se contineat, quam simplex Advocatiæ? n. 231.
Affirmativa num. 232.
Negativa. num. 234.
Advocati Ecclesiarum olim temporibus Carolinis communiter Rasten. Bogt appellati fuerunt. ibid.
Eorundem munia & Jura competentia. ibid.
Jura antiqua de Ecclesiis earumque personis loquentia in iisdem etiam hodie locum habere debent. n. 233.
Advocatiæ hodierna stricti Juris sunt. nu. 235.
Advocatiæ composita Rasten. Bogthey / & Simplicis Schirm. Bogthey/ quo ad rem ipsam, hodie nulla differentia. ibid.
Advocatiæ Ecclesiarum, Rasten. Bogthey/ locorum vero secularium, Schirm. Bogthey appellatur. ibid.
Protectores Moderni etiam Ecclesiastici præter defensionem, eiq. annexa, nihil Juris habent. nu. 236.
Advocatiæ hodierna strictas habet simbrias & ultra defensionis terminos non extenditur. ibid.
Nisi ex speciali Conventione, Fundatione, Investitura, inveterata consuetudine, vel legitima praescriptione, plus Juris in aliquem transtulerit. n. 239.
Ab Advocatiæ antiqua extra defensionis materiam ad hodiernam, non valet argumentatio. n. 237.
Advocatiæ Administrativa, Episcopatibus & Monasteriis locupletatis in desuetudinem abiit, vox tamen Rastens. Bogthey permansit ibid.
Eadem sub Paschali II. Papa, in vicem aurei Bizantini quotannis Sedi Apostolica numerandi desuit. ibid.
Advocatiæ hodierna nihil aliud est quam defensio & Tutela. ibi.
Rasten. Bogthey vocem compositam usus loquendi antiquus, per Synecdochen, pro simplici Advocatiæ introduxit. 238
A voce Rasten. Bogthey/ Rasten. Bogt praefecti granarii appellati. n. 240.
Advocatiæ hodie communiter Schuß und Schirms. Berechtigte nominatur. n. 241.
A voce Trost olim pro Advocatiæ sumpta. Tröster ipsi Advocati dicti. n. 242.
Saith der Kirchen antiquo idiomate nostro protectores Ecclesiarum dicti. n. 243.
Othonis I. Imp. litera, quibus ad preces Ruperti Episcopi Spirens. eidem Ecclesiae Jura Civitatis regenda contulit. n. 244.
Mundbuid itidem protectionem liberam freyen Schuß denotat. n. 245.
Mundii vox Longobardica tutelam significat. n. 246.
Mundoaltus, Mundualtus tutorem denotat. n. 247.
Mündlein/ Unmündig/ pupillos tutorum potestati adhuc subiectos signat, n. 248.
Mundbarer Fleck Pagus, in quo nemo habet Jurisdictionem. ibid.
Vormund vox unde derivata? ibid.
Per verba die einem zu versprechen stehen/ qui nam intelligantur? ibid.
Mund. Herr/ Mund. Mann/ Mund. Leut/ Mund. Geld/ vocum derivatio ac notatio. n. 249.
Montinanne Anno 1236. à Friderico Imp. prohibiti. num. 250.

A Carolo IV. item Anno 1355. interdictum, ne quis in Regno Bohæm. prater Imp. aut Regem tales homines haberet. nu. 251.
Advocatia denominatio sæpius etiam per voces Berthädts gung/Hülff/Handhabung/ fieri solet. nu. 252.
Verspruch/ Versprechung/ id est defensa idem quod Schutz und Schirm. n. 253.
Verspruch: Herr und Verspruch: Geld unde dicta. num. 254.
Salarium quid, & varia ejusdem appellationes. n. 255.
Protectores ibidem quandoque Procuratores, Schaffner und Pfleger nuncupati. n. 256.
Idem Bisthumb/ Bisthume & Besorger appellati. num. 257.
Protectores quales Episcopi, & Abbates assumere debeant. nu. 258.
Bisthomb Advocati etiam dicti. n. 259.
Vicedomini proprie rerum ac ditionum Episcopaliū admini- stratores olim dicti. n. 260.
Advocatia quibus nominibus à Gallis appelletur. num. 261.
Advocatia Barbaro-Latina, ac Longobardica appellationes. num. 262.
Advocatia priscis Alemannis Mundiburda seu Mundibur- dium, Mundium, Mumburgium, seu Mandiburgium & Mamburgium vocata n. 263.
Maniburgus quis & unde dicatur. n. 264.
Mundeburdii vox priscis sæculis tutelam duntaxat pupilla- rem proprie significabat. n. 265.
Postea ad omnes tutelas generaliter & ad ius protectionis quoq; accommodata. n. 266.
Mamburgus quis dicatur. n. 267.
Mours. Münster Monasterium à Theodorico Francorum Rege Anno 724. in defensionem receptum. n. 268.
Othonis II. Imp. Privilegium donationis Monasterio S. Lam- berti in Carinthia facta. n. 269.
S. Lamberti Monasterium ab Ottone II. Imp. in protectionem receptum. nu. 270.
Fredum Vox Francorum multam fisco vel iudicio debitam, Germanis Frevel/ significat. n. 271.
Weregildum est multa pecuniaria pro fuso sanguine data. n. 272.
Nuingeldum & Triungeldum itidem voces Francica, mul- ta pecuniaria, commisso furto imposita, species & quales. num. 273.
Fredum itidem Pacem Frieden dictum. nu. 274.
Parata sunt exactiones operarum forte per angaria Brondienst num. 275.
Mansiones, sive mansionatici quid. n. 276.
Advocatia ut plurimum etiam vocatur Salva Guardia num. 277.
Waldsassen monasterium Anno 1417. à Sigismundo Imp. in Imperialem tuitionem receptum. n. 278.
Custodia & defensionis ius diversum est à iure presentationis in Ecclesia. n. 279.
Salvi habitio vocabulum interdum pro Salvaguardia usurpa- tum. n. 280.
Salva Guardia proprie sumitur pro extraordinaria privilegia- taque Cesarea protectione. n. 281.
Feudum Guardia quod dicatur. n. 282.
Guardio seu Guardianus unde dicatur. n. 283.
Guarentare quid sit. n. 284.
Guardia pro Militum manu, sumpta. n. 285.
Castaldia proprie est gubernatio, qua res Domini gubernantur, uti & Castaldus Gubernator vel Vicedominus. n. 287.
Castaldus similis procuratori & auctori possessionum Domini n. 288.
Castaldia etiam feudum denotat, quod Castaldo seu governa- tori domus à rerum Domino in recompensationem concedi- tur. n. 289.

Cum igitur ex deductis, superiori capite Continua- argumentis, adhibita in consilium ratio- tio. ne, usum Advocatiæ, nemo facile im- probaturus sit, nos suscepto ejusdem ex- ornandæ munere, quemadmodum in cæteris arti- bus, ac disciplinis, primam omnium de artis + Vo- cabulis, rei que ad tractandum propositæ, nomini- bus, investigationem, instituendam esse monemur, l. 1. ff. de j. & j. l. 1. §. 1. & 2. ff. de pact. l. 1. de reb. cred. l. 1. ff. de furt. l. 1. §. 1. ff. de susp. tut. & per Bald. in l. li- bert. C. de oper. libertorum, D. Remig. Fesch. dissert. de Fæder. d. 2. lit. C. ea potissimum de causa, ne incer- titudo nominum obscuritasque vocabulorum, le- ctorem remorentur; Ita quoque in Juris hujus Tu- telaris explicatione, post edoctam ejusdem, qua utilitatem, qua necessitatem, in prima quasi acie, vocationum nominumque, quibus Advocatia, Advoca- tus, Defensor, Defensores, Clientela, Clientes, Tutela, Tutores, Patronatus, Patroni, Protectio, Protectores, ac Protecti, aliæque horum cognatæ appellationes in- digitantur, significationes adducere, ac singulos ma- teriæ enucleandæ terminos sigillatim declarare, operæ precium esse duximus.

Quia vero diversæ, in diversis linguis (Græca ni- mirum Latina, Germanica, Gallica & Longobardica) Protectionis seu Advocatiæ appellationes reperire + 2 est, idcirco, ut singulorum dilucida habeatur cognitio, easdem ordine, una cum earundem æquivocis, Homo- nymis, & Synonymis enumerabimus.

Quod igitur ad Græcas + Advocatitii Juris, No- 3 menclaturas attinet, primo illud appellatur, θυτεία. Advocati- arum ap- pellationes Græca. I. Servitus, cultus, Isocrates ἐπὶ θυτείας ἰόντας. Proprie tamen ea voce Athenienses Clientelam, & θυτες, Cli- entes dixerunt, quos πενέσις seu μενέσις Thessali, ἀλω- τας Lacedæmonii nominare consueverunt, notante Dion. Halicarn. Rom. antiq. lib. 2. §. Caterum 2. Verb. Patricios autem, ubi tradit, Thessalos & Athenienses priscos Clientibus superbe abusus fuisse, operasque li- beris & ingenuis hominibus minime convenientes illis imposuisse, & si quando imperata non fecissent, verbera intentasse.

Secundo Advocatia Græcis dicitur Προσία, id II. est, Patrocinium. Sic enim Plutarchus in Romulo do- cet, Latinos vocare πατρωνείαν, quam Græci προσα- σίαν, cum quispiam pro alio se opponit & ejus defen- sionem suscipit. Demost. κατὸ ὄνητ. Προσίας ἐκ ἔτυ- χον, Auxilio Patroni sunt destituti. Et Appianus in Ma- rio. Πάτρωνας καλεῖσι τὰς προσίας οἱ Ῥωμαῖοι. Hos ipsos alio nomine ἀσφαλίτας, Mart. Crus. Annal. Suevic. lib. 8. p. 2. c. 2. p. 250. appellat.

Tertio nominatur Πελάτια, id est Clientela, usur- III. pante Gaza de senectute, à quo, verba πελάτης, & πέλατις, Minister, Client, Mercenarius, unde Plu- tarchus in Romulo scribit, ipsum Romulum, κλιέντας appellasse, quos Græci vocant Πελάτας, quamvis eos Interp. Æschyli in Persis, vicinos & domesticos nuncupet.

Quarto Advocatia Græcis notatur, verbo, ἀσφα- IV. σία, quod significat defensionem & auxiliacionem. Sic verbum, ἀσφατίας, pro Defensore atque Auxilia- rio, Xenoph. usurpat, τινὰς ἀν' ἀσφατίας ὑπιορτέτων πειύσοιθε; Et in fœminino ἀσφατίας id est adjutrix. Gregor. in Patris Epitaph. Τίς ὁ ῥεφανὼν ἐν χερσὶν ἀ- μείνων ἀσφατίας.

Generatim tamen ἀσφατίας de quocunque, qui alicui assistit, effertur; & ἀσφατεύσασθαι, est in iudicio alicui adesse. Thom. Dempster. antiq. Rom. lib. 5. in Paralip. ad c. 30. in fine allegatus à Davide Hepingk dissert. de Protect. Jur. d. 7. lit. G.

Quinto vocant Græci Advocatiam ἀσφάλειαν, id V. est, secu-

est securitatem, tutelam, munitionem, custodiam, incolumitatem, diligentiam, qua res in tuto est. Theophil. lib. 1. Instit. civil. ἀσφάλειαν ποιεῖν. & ἀσφάλειαν παρέχειν: afferre securitatem. Plut. in Cicer. ἀσφαλείας δὲ ἢ σωτηρίας χάριν τὸν δῆμον ὀφείλειν ἐν μόνῳ κικέρωνι. Hinc & ipse Cicero de Finib. lib. 2. ex dogmatibus Epicuri φιλίας ἀσφάλειαν συντελεσμένην, convertit Amicitia præsidium firmissimum. Eademque vox Livio & Salustio, est fides publica, quam interdum & pro Patrocinio ac Clientela sumi infra indicavimus. Id quod dixit Andog. ἀσφάλειαν κηρύττειν, fidem publicam dare, in fidem præconio seu edicto recipere.

VI. Sexto hoc jus Clientelare Græcis vocatur ἐπὶ χεῖρσι, l. 2. C. ut nem. ad suum Patroc. lib. II. in Basilic. notante Pandulph. Pratei. in Lex. voc. Clientela.

VII. Septimo nuncupatur Πατρονεία id est Patronatus, seu præsidium à verbo πάτρων, ὄνος deductam, quo sæpe utitur Theophil. lib. 1. Instit. civil. & Plutarchus in Romulo, ubi refert, Patronum quendam ex his, qui Evandrum in Italiam consecuti sunt, imbecilliorum curam gessisse, eisque præsidio fuisse, ab eoque Latinos Patroni nomen accepisse, ubi πατρονεία quoque legitur pro Patronatu & præsidio.

VIII. Octavo novitiores Græci Advocatiam ἡγεμονείαν id est Imperium, Principatum, Ducatum, vocant, welche wir Deutsche die Herrschaft / Ober-Herrlichkeit und Reichs-Vogthey heissen / observante doctissimo Dn. Matth. Klok. Advocato Salemitano, Amico nostro observandissimo, piæ memoriæ in Anticat. Salzmannsweltischen Gegenberichts contra Heilgenberg ad §. 9. verb. ἡγεμονείαν.

IX. Nono denique Advocatia à Græcis specialius & magis usitate à verbo βοηθῶ, auxilior, adjuvo, patrocinator, defendo, ad vim arcendam accurro, nominatur, Βοηθεία id est Patrocinium, præsidium, subsidium, adjumentum, remedium seu auxilium, quod præstant Βοηθοὶ l. fin. C. de Tab. Scrib. lib. 10. seu adjutores, quorum apud Romanos munus erat, officiariis ægritudine præpeditis vel negotiorum multitudine obrutis opem ferre, l. 10. C. de numerar. lib. 12. Unde adjutores Quæstoris, l. fin. C. de prox. Sacr. Scrin. lib. 12. Adjutores sacrae memoriæ, l. 13. & 14. C. eod. Adjutores Magistri officiorum, l. 5. C. de princip. agent. in reb. lib. 12. & alii, quos recenset Briffon. in Appendice prætermiff. quarundam vocum, libris de V. S. adjecta, lit. A. voce: Adjutores. Tempore autem Caroli M. & prædecessorum Impp. Patroni, ac curatores illi, in quos Episcopi, Sacerdotes, & Monachi, pecuniarum prædiorum, reique familiaris curam rejecerant, Βοηθοὶ dici cœperunt, notante Avent. Annal. Bojor. lib. 6. p. 480.

Et hucusque de Græcis Advocatiæ denominationibus. Apud Latinos † autem sequentes Juris hujus appellationes reperiuntur.

I. Primum uti antiquitus, sic & hodie Jus illud vocatur † Clientela, quamvis ea vox magis apud auctores præcos quam hujus ævi Juris Interpretes usitata reperiatur, Advocatia qua de videri possunt Gell. Noct. Attic. lib. 5. c. 13. Haly-car. lib. 1. Antiq. Rom. Coler. conf. 33. num. 60. Colleg. Argent. Majeran. lib. 37. T. 14. §. 1. Synzig. disput. de Jure Protect. conclus. 2. & post hunc D. Hepingk. dissert. noviss. de Jure Advocat. §. 6. sub lit. E. Gail. 1. obs. 54. Gumpelsheimer inter Discurs. Arum. vol. 2. d. 27. §. 2. Sic proprie & usitate, Clientela, pro Protectione & Patrocinio accipitur, in l. 1. C. ut nemo ad suum Patroc. suscip. rust. lib. 11. ibi. Ha autem persona, qua contra publicam utilitatem, in clientelam suscepisse, collatores detecta fuerint. & ibid. in l. 2. Ne quis vicinis Patrocinium polliceatur, vel agricolas in clientelam suscipiat. Sic etiam Cicero in Divinatione, confirmare amplissimas Clientelas acceptas à majoribus: & passim aliis multis in locis Clientelæ vocabulo frequentissime utitur. Oldendorpius in Ta-

bul. Aetion, verb. Fend. hanc ipsam Clientelam, vocat Jus Clientelarium, ajens illud olim fuisse, cum Provinciales in Clientelam sese darent toti Senatui Romano, vel aliquibus Proceribus, quos velut Patronos observabant: ut vicissim ab illis protecti, pace ac tranquillitate fruerentur. Cic. in Verr. act. 5. subdens, Tale, hoc sæculo, Jus esse, quod Principes & Comites in Civitates & Monasteria, protegendæ causa, habent. Hoc tamen loco sciendum est Clientelæ † & Clientum voces latissime patere, atque 6 ad omne genus Vasallorum, Servorum, Libertorum, Subditorum & Civium, qui summæ cujusdam potestatis Imperio tenentur, pertinere, Bodin. 1. de Republ. cap. 7.

Hinc Clientela † generalissime sumpta, non tam Clientum, respectu Protectionis ita proprie dictorum, quam Subditorum, Libertorum & Vasallorum defensionem continet: dum nimirum Magistratus subditos, Patroni Libertos, Feudales Domini Vasallos, Advocati Clientes, suo quisque obligationis modo tuetur ac protegit; Hi vero e contra illos obsequio, observantia, amore & debitis officiis prosequuntur.

Sed ad Homonyma Clientelæ quod attinet, illa primū 8 accipitur pro ipsa † observantia & obsequio, quod Homonymum dicimus, sive pro clientelaris officii agnitione ac sponfione, tradente ex Bud. ad l. Herennius. ff. de evict. Petr. Greg. Tholos. Syntag. Jur. lib. 47. c. 7. num. 18.

Secundo clientela dicitur, clientum officium † erga Patronos, notante Ambr. Calepin. in suo Lex. Verb. Clientela, unde committere, vel conferre se in Clientelam alicujus, est sese alterius Clientem profiteri, & ejus Patrocinio, sive, ut Gallorum vulgus loquitur, Salvæ-guardiæ, sese committere. Terent. in Eunuch.

Thais Patri se commendavit in Clientelam & fidem.

Tertio verbum Clientelæ multitudinem † Clientum, qui potentem aliquem Primatem, principemve favore prosequuntur, ejusque dignitatem, factionemque ducti aliqua mercede, vel beneficio, tutantur significat: Sicut famulitium famulorum, ministerium ministrorum, equitium equorum, sodalitium sodalium, frequentiam denotat. Qua de Clientela, in hoc significato accepta, loquitur Cicero ad Attic. lib. 14. Scis quam diligam Sículos, & quam illam Clientelam honestam judicem.

Illi porro, qui Clientelæ † se submiserunt, Clientes dicuntur, quasi colentes eos, quorum se Patrociniis commiserunt, quod Patroni ab iis tanquam filii colerentur: Sicut enim Clientes in alicujus potentioris ductum se applicantes, perpetua patronorum protectione defendebantur, ita ipsi vicissim eos omni obsequio colebant & venerabantur. Et in hac significatione Clientis nomē accipitur in l. 3. ubi Goth. ff. de usu & habit. l. 89 ff. de Furt. l. 7. ff. de capt. & postlim. revers. Dion. Halicarn. Rom. antiq. lib. 2. §. Cater. 2. verb. Patricios autem, qua de re plene in c. 5. tractatur.

Unde etiam à colendo † Clientes dictos non male existimant Connan. lib. 2. c. 7. n. 1. Rævard. ad l. in testam. ff. de regul. Juris, Gumpelsheimer d. discurs. §. 1.

Alii eisdem homines † ligios ab eligendo Patrono, vel quod se singulari amicitia vinculo cum Patronis ligabant, nominarunt Jo. Brunnick. de Hom. subjektiv. c. 1. concl. 11. alibi suscepti, dicuntur l. 1. §. 1. ff. de pœn. l. 3. de usu & habit. l. quidam 132. de Verb. oblig. l. 4. C. de dignitat. Paul. lib. 5. sent. Tit. 15. §. 1. Alth. 1. Dicaolog. Jur. c. 31. n. 21. Thomas Dempst. antiquit. Rom. lib. 1. in Paral. ad c. 16. ex l. 6. §. 5. & ibi Gothofr. ex Petr. Pitho. in notis Mosais capite Nono. Affeclas & familiares indigitat, Cæsari suo tempore (ut cap. 1. dictum est) Clientelas factionis, & qui eam subibant Ambastorum nomine vocati fuerunt, notante D. Hepingk. §. 6. lit. E. Roffredus, quod alibi latius explicui, eosdem vocat commendatos seu recom-mendatos, Itali Affidatos. Plutarchus vero πελάτας ἀπὸ τῆς πελάζειν, teste Petr. Greg. Tholos. Syntag. Jur. Univers. lib. 47. c. 7. n. 16. appellarunt.

Fuisse

14 Fuisse autem duo olim clientum † genera : hic igno-
 Clientum randum non est. Alii cives Romani humiles, & tenuio-
 duogen- ris sortis homines, qui sese una cum suis in capite & for-
 ra, tunis protegendos potentioribus committebant. A. Gell. Noct. Att. lib. 5. cap. 13. & ibi Petr. Mosell. in notis. Horum mentio fit in l. 3. ff. de usu & habitat. & in l. 5. §. 1. de his qui effud. vel deiec. l. 3. §. 6. de pen. leg. l. si libertus 89. de Fure. l. si delegatio §. quod si delegatione facta C. de Nova. Alii homines provinciales erant, qui populi Romani Imperio se dediderunt, ac propterea parte aliqua suorum agrorum donati fuerunt, & patronos suos comiter observarunt l. 7. de capt. & postl. re- vers. quorum conditio ad vasallorum similitudinem propius accedit, ut ex Hotom. & Petr. Greg. Tholos. annotavit David Hepingk. d. 8. 7. in notis ad lit. l.

Non solum autem in genere masculino, clientes, sed
 15 etiam in feminino olim, feminas † clientas appella-
 bant, quæ sub patrocínio & tutela alicujus erant, veluti Moniales, quarum cœnobîa, ut plurimum, sicut & hodie consuetum est, certos habebant protectores. Fœmini-
 nino in genere usus est Plaut. in Mil. Habeo ancillam clientam meam adolescentulam. Idem in Rud. jam cli-
 entas reperi.

Cæterum clientes antiquitus frequenter suscepto-
 16 rum † nomine indigitabantur, quod in primis videre est apud Salvia. lib. 5. de gubern. Dei, cujus verba sup. cap. 1. adduximus, idque testatur etiam S. Augustin. in quest. mistis. ubi inter alia scribit. Nunquid, si mala vita sit Advocatus, contra susceptum ejus pronunciabitur; hoc est officium Advocati, ut secundum Juris Ordinem, suscepti sui causam peroret, nunquid poterit vita ejus, si turpis est, obesse causa suscepti? Id quod etiam Cujac. in Comment. ad tit. Cod. ut nemo ad suum patrocín. susc. vic. vel rustican. docet, ubi definit susceptos esse clientes, qui & bona omnia tuenda & defendenda potentioribus addi-
 cunt. Sic susceptus accipitur in l. 1. C. de princ. agent. in reb. lib. 12. Neve sub unius persona suscepti fraude qua-
 dam, aliena negotia inferenda esse pertinent. Joan. Cal-
 vin. in suo Lex. verb. suscepti, Gothofred. ad l. 132. ff. de
 17 verb. obliga. Hodiernis insuper moribus clientes † dicun-
 tur, quorum causam patrocínio nostro in judiciis tuen-
 dam suscipimus, l. 1. C. de advoc. divers. judic. ita Imperator in l. rem non novam. §. Patroni C. de judic. eos qui causas suas Advocatorum fidei commiserunt, clientes vocat. Unde Ovidianum illud lib. 1. de Amor.

Qui modo patronus, tum cupit esse cliens.

Idem lib. 3. de arte amandi:

Facundus causam, sape clientis agat.

Præterea verbo clientis & clientuli in Jure feudali vo-
 18 camus † vasallos, qui ab altero feudum accipiunt, eum-
 que pro Domino feudi recognoscunt, ca. 1. in fin. ex quib. caus. de feud. And. Khol. tract. de servit. feud. in proem. n. 7. Borch. de feud. c. 2. n. 4. Knich. de sublim. & Reg. Territ. Jur. c. 1. n. 192. Alciat. in l. patroni de verb. signific. ubi dicit, clientum hodie instar obtinere, quos barbara voce vasallos vocamus.

Porro Petr. Greg. Thol. syntag. 14. c. 10. n. 6. autu-
 19 mat, clientum nomen etiam colonis † convenire, qui se cultura prædiorum dominicorum, seu glebæ una cum suis addicebant, quales fuerunt Mariandini servi, qui sese Heracleotis voluntarie subjecerunt, ea stipulatione & lege, ut sibi vitæ necessaria ministrarent, de quibus Athenæus lib. 6. c. 7. Invenimus insuper & servos olim etiam
 20 clientum † nomine vocari solitos, quod ex Coripp. African. lib. 4. n. 5. attestatur Dempst. antiq. Rom. lib. 1. in Paralip. ad c. 16. ex sequent. versic.

Ante pedes Domini, faciunt qui jussa clientes
 Adstabant lati. —

Ante pedes, recte, quod clientes Affeclas vocet Glos-
 sarium vetus, ut notat Jacob. Cujac. & proprie servi à

pedibus, ad pedes, ante pedes dicuntur. Juvenal. Sat. 7. vers. 142. togati ante pedes. Seneca Epist. 27. Habebat ad pedes hos: & l. 3. de benef. cap. 27. Servus, qui cananti ad pedes steterat. Sueton. in Calig. cap. 26. At circum pedes dixit Tullius 3. Verrina, M. Martial. lib. 12. epigr. 89.

Bis Cotta soleas perdidisse se questus

Dum negligentem ducit ad pedes vernam.

Et quia potior meliorque humani corporis pars
 dextra esse perhibetur, fidi clientes † patronorum suo-
 21 rum dextræ appellabantur. Stat. lib. 5. Sylv. 1.

— Vidi omni te pridem in flore nitentem

Vidi alte propius, propiusq; accedere dextra.

Martial. lib. 11. Epigr. 70.

Lydia dicebar, domino fidissima dextra,

Et è contra servi † fures, rapaces, aut parum Dominis
 suis fidi, seu census direptores aut prodigi, sinistra di-
 cebantur. Q. Catull. epigram. 45.

Porci & Sacration dua sinistra

Pisonis.

Læva quippe furtis apt. M. Paut. Persa Act. 2. Scen. 2.

Ubi est illa tua furtifica læva?

Ovid. lib. 13. Metamorph.

Conveni, & timida nataq; ad furta sinistra.

Et in specie de servis Peneltis & Meneltis, hoc ro-
 borat Tholos. d. l. n. 5. & 6. ubi addit, illos etiam qui
 Jurisdictioni Dominorum locorum subjiuntur, cli-
 entes dici posse.

Ancillæ quoque quæ pensa diurna reddebant domi-
 nabus clientes † dictæ sunt, ut patet ex illo Horatii lib. 2.
 2. Od. 18.

Trahunt honesta purpuras, clientes.

Denique in l. 3. C. de Novat. cliens accipitur pro dele-
 gato, annotante ibid. Gothofr. Et hæc hæcenus de cli-
 entelæ & clientum appellationibus.

Secundo, Jus nostrum, de quo agimus, Latinis Junio-
 24 ribus communiter appellatur † Advocatia, Bodin. §. de Advocacia Latina
 Repub. n. 585. ubi scribit, id quod Latini patrocínium
 & clientelam vocant, id Juniores Advocatiam nomina-
 se, cujus mentio fit in c. quia clerici. 6. ibi. Quidam Ad-
 vocatiam comparant, de Jure Patronat. & in c. penult. de
 pœnis ibi Advocati Advocatiam amittant, & in c. un. §.
 quicunq; de Pace tenend. & ejus viol. in Usib. Feud. Vult.
 1. de Feud. 8. n. 17. Jacob. Synzius disput. de Jure protect.
 concl. 3. Joach. Stephan. Instit. Jur. Can. lib. 2. c. 11. n. 42.

Eandem etiam denominationem usurparunt And.
 Knichen de Jure terri. c. 4. n. 325. Paurmaist. de jurisd. c.
 10. n. 19. Joan. Gemel. in compend. Feudali part. 10. ver-
 bo deterioratio, Petr. Michael. disput. de Jurisdic. Thef.
 55. Renat. Choppi. de sacr. Polit. lib. 1. tit. 7. n. 12. ubi
 scribit feudisticis legib. defensionem, Tutelamque sacer-
 dotalis collegii vel Monasterii, dici Advocatiam, quibus
 accedit Ulric. Zasius conf. 7. n. 15. lib. 2. & alii passim,
 quos huc transcribere otiosum esset.

Pari significatione Jus hoc protectionis † Advoca-
 25 tio appellatur, sic illud nominat Bonifac. in c. generali. ibi
 Advocationis & defensionis extra de electionib. & electi
 potest. & in c. Saluat. l. 9. 3. c. in quibusdam 12. de pœn. Cu-
 jac. ad Const. Frid. 2. F. 27. de pace tenend. & in Const. Hen-
 rici 11. Claudi Imp. de An. 1023. quæ Goldast. Const. Imp.
 Tom. 2. p. 46. & seq. refert, & Clement. un. Rom. §. eidem
 etiam de Jure Jur. Sic & idem jus clientelare, Advocatio-
 nis vocabulo, denominatū jam olim etiam fuisse, liquet
 ex Ll. Longobardicis, ubi Lothar. Imp. lib. 2. tit. de Ad-
 vocatis & Vicedominis, sequentem in modum statuit.

Singulis † Episcopis, Abbatib. Abbatissis, 26
 duos concedimus Advocatos habere; eos
 quoque unum, qui causam procuret, alium qui
 Sacramentum deducat: eosque quamdiu Ad-
 vocationem tenuerint, ab hoste relaxamus.

27 Ex qua itidem lege patet, non solum † Episcopos, Abbates atque Abbatissas, juxta l. 1. C. de Episcop. & cler. sed eorundem etiam Advocatos ab hostib. recipiendis immunes fuisse, nominatim id annotante Nicol. Boer. in notis ad d. L. Longobard. Lit. a. Habent autem eadem vocabula ADVOCATIÆ & ADVOCATIONIS alia etiam diversa significata.

Advoca-
tia Homo-
nyma.

I. Primum enim Jure † communi Advocatia accipitur pro ipsa Advocati judicialis actione, postulatione seu patrocinii præstatione, Ulpian. in l. puto autem. §. 1. ff. de postulando. text. in l. 1. C. de his, qui in exil. dat. lib. 10. & in lib. 1. C. quib. muner. excusent. hi eo. lib. Hinc Advocatiam præbere est causam agere. l. 1. ff. de inoffic. testament. Et Advocatione † ac foro interdiceret, prohibere est officio Advocandi, quod genus pænæ est. Foro tamen plus est, quam Advocationibus interdiceret: Siquidem illi, quibus foro interdictum est, omnino forensibus negotiis abstinere coguntur, hi vero duntaxat ad tempus. Ulpian. in l. moris, de pæn. Papinianus author est Imperatorem Titum Antoninum rescripsisse, eum, cui Advocationibus in quinquennium interdictum esset, post quinquennium pro omnibus postulare non prohiberi: l. Imperator, de postuland. Hinc Advocationes postulare, nil aliud est, quam à Prætoribus (hic enim Advocatos dare solebat. l. 1. §. 4. de Postuland.) Advocatos petere, l. 23. §. fin. ff. ex quib. caus. major. hocque sensu pro ipsis Advocatis l. 3. Princip. & ibi Gothof. C. de pact. & pro ordine eorum l. 8. & 17. C. de Advoc. divers. judic. Advocatio accipitur, D. Hepingk, dissert. de Jure protectionis th. 7. lit. B. Inde etiam Advocationes infidæ, quæ litis clientisve secreta pandunt l. aut facta 16. ff. de pæn. nomen sumplerunt.

II. Secundo vero in Jure Canonico † Advocatia denotat dignitatem quandam Urbis, aut Ecclesiæ Præposituram, ut voluit Tob. Paurmaist. de jurisdict. Imper. Rom. c. 9. n. 22. lib. 2. ubi ad hoc allegat Cujac. ad constit. Frederici de pace tenend. in usib. feud. & c. Salvator. 1. q. 3. c. in quibusdam. de pæn. c. præterea. de Jure patronat. quamvis textus dd. cc. si recte inspiciantur, de nostra Advocatia, proprie & in terminis loquantur.

III. Tertio in usibus feudorum accipitur Advocatiæ † vocabulum, pro feudo Advocatiæ, quod est feudale beneficium, quod datur Advocato Principis vel alterius Domini, pro advocando & Patrocinio præstando, in causis judicialibus, secundum Alvarot. in pralud. feud. divis. 18. ubi idem censuit, de procuratia, Judicatura & Notaria, vel alio officio, cui annexum fuit certum feudum Jas. in pralud. feud. n. 126. vers. item habemus. Petr. Nicol. Mozz. in tract. feud. rubr. de divis. feud. ca. 20. Capycius in investit. feud. rubr. feud. gener. col. 26. verb. feudum Advocatiæ, ubi subdit, quod si Advocatus † inornate, vel imperite tractet causas Dominicales & sit garrulus & indecens, debeat feudo privari. Menoch. de arbitr. jud. quest. 68. n. 9. ubi dicit, † quod ejusmodi Feudum Advocatiæ non transeat ad successores Advocati, cum appareat concessum, ratione peritiæ Jacob. de Franch. in pralud. feud. rubr. spec. feud. num. 215. Rebuff. in declar. feud. n. 43. novissime Tob. Paurmaist. de jurisdict. lib. 2. c. 9. n. 20. In Usibus feudorum, inquit, 34 Advocatia † accipitur pro beneficio adjuncto Advocati officio, quod is pro Domino ornate & solerter præstat. Schrad. tract. feud. p. 5. c. 6. n. 22. ubi vult, id esse annale, sicut feudum Castaldiæ & Guardie, quamvis Steph. Forcat. de feud. c. 3. n. 12. differentiam statuatur inter feudum Guardie, & feudum Advocatiæ, volens illud sua natura, finito anno auferri posse, hoc vero non nisi culpa aliqua inornati & insolentis patroni interveniente.

Qua de re disquisitionem instituere hujus loci non est, videri de eo potest D. Hepingk dissert. de Jure Protectionis. §. 17. & ante ipsum Dn. Rosenthal. Synops. feud. c. 2.

conclus. 72. ubi de hoc Advocatiæ feudo late differit & communiter Feudistæ de eo tractant in §. publici latrones, vers. quicumque Advocatiam, de pace tenend. & ejus violat. ubi dicitur, † si quis Advocatiam suam inordinate tractaverit, & à Domino suo monitus non respuerit, sed in sua perduraverit insolentia, quod ordine judicario Advocatia exuetur, & si exutus Advocatiam invaserit: pro violatore pacis habeatur, de cujus §. genuino sensu & interpretatione infra in cap. XVI. de contrariis Advocatiæ multa diximus.

Hanc autem Advocatiam, licet Vult. 1. feud. 8. n. 17. Feudum innominatum, mercedis ob quodcunque munus seu officium, constitutæ definiat, dupliciter † tamen duntaxat illud in Jure Feudali sumitur. Primo pro eo, quod Dominus Advocato litis pro patrocinio & Advocationis labore concedit, Schrad. de feud. p. 2. c. 4. n. 23. Rosenthal. de feud. c. 2. q. 72. n. 1.

Secundo accipitur pro eo feudo, quod hodie maxime ab Ecclesiis, Principibus, Comitibus & aliis Statibus, defensionis nomine conferri solet, Obrecht. 1. feud. 6. num. 18. & seq. Rosenthal. d. loc. ca. 4. conclus. 14. lit. E. per d. c. un. §. 7. & ibi Schenck. Cujac. & Gothofred.

IV. Quarto Advocatio item est amicorum † coactorum ad opem favoremque præstandum facta coitio, aut cætus ipse patronorum & causidicorum, aut ipsa causæ defensio, Cic. in Epist. fam. ad Trebatium. In re militari multo es cautior, quam in Advocationibus.

V. Quinto Advocatia sumitur pro negotii † alicujus publici procuratore, Calvin. Lexic. hoc verb. Hinc Advocatus videtur idem fuisse, qui à Pragmaticis nostris Commissarius † vocatur, cui præfectura, aut munus aliquod ac præsertim causarum disceptandarum publice mandatum est. Hinc in libro Legum Francicarum c. 11. de Advocatis & Vicedominis: Ut tales eligantur, qui sciant & velint Justitiæ causam discernere & determinare, statutum est.

VI. Sexto causarum Advocationes dicuntur, etiam earundem Advocationes, † quæ per Judicem superiorem ab inferiore fiunt. Ordinat. Cam. p. 2. Tit. 31. ibi. daß dem Kaysertlichen Cammergericht ohnverhindert einiger Restitution, Supplication, ADVOCATION oder anderer suspension und Aufschlag / sein freyer starcker ohnverhinderter Lauff gelassen. Bart. Agricol. in Advocato c. 8. de quibus in Commentar. ad Ordination. Judicii superioris & inferioris Suevia nos copiose pertractamus.

VII. Septimo Advocatio, pro eo hominum cætu, † qui ad dicendum in judicio testimonium, & ut causæ meritis opitulaturus adsit, advocatus est, accipitur, in l. 20. ad l. Cornel. de Fals. Wesenb. in Parat. ibid. num. 5. Quamvis enim advocare generaliter convocare significet, Varr. lib. 5. de ling. Lat. proprietatem ad jus pertinet, & homines patrocinii, testimonii, vel consilii causa convocare denotat.

VIII. Denique nec illud leviter prætereundum hic, sed observatione dignissimum est, quod Imperatores superioribus seculis vocabulum Advocatiæ frequenter etiam pro † jurisdictione simplici seu Vogtia usurpaverint, cujus rei locupletissimum testimonium in primis præbent literæ Henrici Imperatoris Anno 1309. electi, per quas Assindensem Abbatissam Imperii Principem, in possessionem Advocatiæ suæ in Rollingshausen / ex qua per Adolphum, Comitem de Marchia, violenter ejecta fuerat, rursus immisit: Sed juvat ante omnia ipsas literas, quæ sequentis sunt tenoris, hic inserere.

HENRICUS Dei gratia Romanorum Rex, & semper Augustus, universis Imperii fidelibus, quibus præsens scriptum fuerit
Henrici
Imperatoris
lis
osten-

zera qui-
bus Abba-
tissam Af-
sindiensem
Imperii
in possessio-
nem Ad-
vocatiam
sua in
Rollings-
hausen/
immissit.

ostensum, gratiam suam & omne bonum :
Insinuatione presentium ad universorum cu-
pimus notitiam pervenire, quod nos dile-
ctam Principem nostram ASSINDIENSEM
Abbatissam, de plenitudine consilii nostri,
in possessionem Advocatiae suae Rollingshaus/
misimus, ex qua Advocationis possessione,
sicut asserbat, à Comite ADOLPHO de
Marchia per violentiam fuerat ejecta, & in
eadem possessione memoratam Abbatissam
in omnibus defensare proponimus diligenter;
Volumus etiam, quod si prænominatus Co-
mes de Marchia asserat se aliquod jus habe-
re in Advocatia antefata, in nostra præsenti-
proponat plenam Justitiam recepturus; In-
hibentes nihilo minus, eidem Comiti, ne
prælibatam Abbatissam, super possessionem
Advocatiae in Rollingshausen / quam à no-
bis debet, & ab Imperio tenere, in alio ju-
dicio, quam coram nobis impedire præsū-
mat, volentes quoque, ut coram nobis
omnia per Justitiam diffiniantur, præterea
mandamus sub attentum nostrae gratiae, firmis-
sime præcipientes, quatenus coram fide-
li nostro Burggravio Werdeni, omnes mini-
steriales & ministratores ECCLESIAE AS-
SINDIENSIS super omni querimonia & sa-
tisfactione debita, Juri pareant, & obedi-
ant eidem, sicut indignationem Nost. vo-
luerunt evitare, Datum apud Spiram, Idibus
Decemb. Indictione quarta, &c.

Quod autem vocabulum ADVOCATIAE in præ-
missio immissionis diplomate non denotet prote-
ctionem, seu defensionem, nec memoratam Abbatif-
sae jus aliquod patronale seu tuitionis, intuitu Advoca-
tiae illius in quam immissa fuit, in Pago Rollings-
hausen competat, sed per eandem vocem Jurisdictionis
45 ret, quod jus † defensionis seu Patronale, active non
penes Abbatissam, quæ in possessionem Advocatiae
pagi, ut opinor, sui Rollingshausen / immissa fuit, esse
possit, sed necessario penes tertium aliquem, cui pro-
tegendum munus incumbit, esse debeat. Alias enim se-
queretur, ipsam Abbatissam simul esse sub propria
sua protectione, & sic vices clientæ ac Protectricis
uno eodemque tempore sustinere, quod absurdum,
& naturæ correlativorum contrarium esset. Sic enim
ambo correlativa, hoc est Patronæ ac clientulæ qua-
46 litas † simul in una eademque persona consisterent,
quod, ut dictum est, adversatur legi correlativorum,
47 quæ semper constat ex † duobus correlatis, & in per-
sonalibus necessario duas personas desiderant & re-
præsentant, quod diserte testatur Everh. in Topic. loco à
correlat. sub nu. 1. Quemadmodum enim existente Pa-
tre, necessario alia persona filius esse debet, ita si cliens
est, Protectorem seu Advocatum requirit, aliam nempe
à cliente personam. Protectores autem & clientes
sunt correlativa, ut post Coler. consil. 33 num. 57. do-
cet Synz. disput. de Jure protect. conclus. 1. ex l. 89.
ff. de furt. Sicque jus clientelare respectu Patroni, se
48 habet † ad clientes, ut correlatum, unde posito uno
49 † ex correlativis necessario & alterum poni debet, jux-
tagloss. notabilem in clement. unica verb. Aeternali-
ter C. de sum. Trin. & fid. Cathol. Ad hæc si præ-
dicta Abbatissa possessionem Advocatiae hoc est Ju-

ris Tutelaris super proprio, ut supponitur Pago,
ex Cæsareo rescripto nata fuisset, contingeret in ea-
dem diversam & plene contrariam obligationem,
qua clientulæ, qua Protectricis concurrere atque ex-
tare, contra l. si ab omnib. 107. §. si quis servum. ff.
de legat. 1. quam ad hoc allegat Georg. Everh. 1. consil.
55. n. 66. Et sequeretur eandem offensoris & defen-
soris partes sustinere simul, cum tamen nemo contra-
riis officiis eodem tempore clientis scil. & defensoris
fungi possit, ad notata Arnisæi lib. 1. Polit. c. 11. Ra-
tioni igitur consentaneum est, in prædictis literis vo-
cem Advocatiae non pro Jure defensionis, sed potius
pro Jurisdictione intelligendam esse. Quod si tamen
locus ille Rollingshausen / ad alium, & non ad ipsam
Abbatissam, vel Monasterium ipsius pertineret, tunc
& ipsa Advocatiam seu jus protectionis, vel aliam quan-
dam in eo Præfecturam habere posset, eoque casu ali-
ud de significatione hujus vocabuli, in literis illis usur-
pati dicendum foret, ut tamen sit ea, quæ hic scripta
sunt, absque ullius præjudicio scripta & dicta esse vo-
lumus.

Sic etiam Imperatorem Henricum VI. ADVOCATIAE vocabulo pro Jurisdictione usum fuisse, manife-
ste ostendit VIDIMUS Literarum Ludovici IV. super
donatione tertiae partis Jurisdictionis, seu Vogtiae, in
Pago Gebfattel / quam idem Henricus Imperator, à
Conrado de Nortenberg, in manus Cæsareas assi-
gnatam Ecclesiae Chombergensi liberali ac Regali
manu, condonavit: Earundem literarum cum & Mar-
tinus Crusius in Annal. Suevicis Tom. 3. lib. 4. c. 4.
mentionem faciat, exemplum hoc loco subijciam, quod
ita habet.

Nos LUDOVICUS Dei Gratia Romano- 50
rum Rex semper Augustus. Ad Univerfo-
rum notitiam volumus pervenire, Privilegia
inclytæ recordationis, Henrici & Henrici
prædecessorum nostrorum in Imperio, prout
hic subscripta sunt, nostris aspectibus præ-
sentata. NOS HENRICUS DEI GRATIA
ROMANORUM REX SEMPER AUGUST. 51
Ad universorum notitiam volumus perveni-
re. Quod nos inclytæ Recordationis Hen-
rici Romanorum Regis prædecessoris no-
stri Illustris, literas vidimus, tenorem, qui
sequitur continentes, IN NOMINE SAN-
CTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS
HENRICUS Divina favente clementia
Romanorum Rex semper Augustus. Ea quæ
nostris temporibus in Regni nostri terminis
aguntur negotia, quamvis per prudentum
Virorum promoveantur consilia, decet ta-
men, & est necessarium, Magnificencia Re-
gali confirmari, quæ consueverunt per evo-
lutionem temporum sæpius immutari, vo-
lentes itaque indemnitatibus omnium Eccle-
siarum salubriter providere, Notum esse cu-
pimus omnibus præsentem paginam inspicien-
tibus, fidelem nostrum, CONRADUM DE
NORTENBERG, tertiam partem Advocata-
tiae in Gebfattel suæ Jurisdictioni hætenus
attinentem, in manus nostras assignasse, &
nos partem eandem Advocatiae videlicet
memoratam, nobis resignatam, Ecclesiae Chom-
bergensi, liberali simul & Regali manu
condonasse, utilitati dictæ Ecclesiae pleno
jure

Vidimus
Literarum
Ludovici
Imperato-
ris, quibus
Henricus
VI. Imper.
tertiam
partem
Advocatia
seu Juris-
dictionis, in
Gebfattel/
a Conrado
de Norten-
berg sua
Majestati
resigna-
tam, Eccle-
sia Chom-
bergensi
donat.

jure hætenus servituram. Et ne quisquam Donationem istam audeat, vel possit immutare, præsentem paginam conscribi & Sigillo nostro Regali mandavimus confirmari. Hujus reitestes sunt, Ditricus Venerabilis Treverensis Archiepiscopus, Hermannus Wirtzeburgensis Episcopus, Pertoldus Argentinensis Episcopus, Hermannus Marchio de Baden, Conradus Pyncerna de Clingenbergh, Waltherus Pyncerna de Lymburg, Conradus de Weinsperg, Conradus de Schmickelfeld, Henricus filius Blindis, Hermannus frater ejus, Fridericus quondam Schultetus in Hallis, Enkembertus Henricus immodicus Hallenses, & alii quam plures. Acta sunt hæc Anno Incarnationis Domini Millesimo Ducentesimo Treagesimotertio. In cujus nostræ Visionis & approbationis testimonium, præsentem conscribi, & nostræ Majestatis Sigillo jussimus communiri. Datum in Castris apud Wisbaden / VIII. Idus Novemb. Anno Domini Millesimo Trecentesimo Decimo octavo, Regni vero nostri Anno Quarto.

Quod autem in ascriptis Donationum literis vox Advocatiæ non pro clientela, seu Jure protectionis accipitur, inde clare patescit, quod eo tempore anno scilicet 1318. Monasterii Chombergensis tutela patronalis, apud Petrum Archiepiscopum Moguntinensem, per Ludovicum IV. Imperatorem, singulari in id Anno nempe Millesimo trecentesimo decimo octavo, dato diplomate, quod in Archivo Chombergensi etiamnum existit, in quo præfatus Imperator dictum Archiepiscopum Principem ac Secretarium suum charissimum nominat, eidem specialiter demandata, nequaquam vero apud Conradum de Nortenberg fuerit, ideoque is talem Advocatiam, hoc est protegendijus, quod non ꝑ habuit, alteri donare non potuit. c. *Nemo potest plus juris* 79. extr. de Reg. jur. cum nemo det, quod non habet, l. *Traditio* ff. de acquir. rer. dom. Jacobus. de Franchis in usu feud. tit. 1. de his qui feud. dare possunt §. 2. n. 20. tum quod non entis ꝑ nullæ sint qualitates, l. 2. §. *ibi Bart.* ff. de usufr. l. 1. ejus qui 41. vers. quod si stipulatus & ibi Alexan. & Jas. n. 3. Dec. nu. 6. Reliquique Doct. ff. si cert. petat. tum quod id quod caret ꝑ substantia, careat & accidentibus, juxta doctrinam Bald. in l. cum oportet 6. in princip. n. 18. circa fin. C. de his, qua liber. Deinde adversatur tali significationi, ea etiam, quam supra in diplomate Henrici Regis Romanorum, quo Abbatissam Assindensem in Advocatiam in Kollingshauf immisit, attulimus, ratio, quia scilicet nemo sui ipsius Protector seu Advocatus esse possit.

54 Proprie enim sumptum protectionis ꝑ jus, personas, ac res alienas, quæ defendi debent, non proprias, id quod in ca. 4. definita Advocatia manifestum facimus, respicit.

Unde nec in Chombergensem Ecclesiam vel ejusdem Antistitem talis Advocatia, pro clientela, sumpta, transferri potuit, per ea quæ supra hanc in rem copiosius adducta sunt. Absque dubio igitur hoc loco dicendum est, tertiam partem Advocatiæ donatæ, esse & fuisse tertiam partem Jurisdictionis civilis, seu Vogtheicæ, in Pago Gebfattel/ ad Ecclesiam Chombergensem spectante, quam nobile collegium Chombergense, una cum aliis duabus partibus ab iis acqui-

sitam, etiam nunc hodie in quieta possessione, vel quasi, obtinet.

Usurpatæ insuper Advocatiæ pro Jurisdictione vestigium aperte colligitur ex instrumento Rudolphi Comitis Rapersvilenis, quo filia suæ Elisabethæ Anno 1261. vitalitium in bonis à Monasterio Eremitarum feudalibus constituit. Instrumentum illud extat in Annalibus noviss. ejusd. Monast. ad Annum 1261. & verba ex eodem deprompta ad institutum nostrum pertinentia, ita habent:

Noverint igitur tam posterii, quam præ- 55
sentes, quod ego RUDOLPHUS Comes de Rapersvil recognosco & profiteor, quod universas Advocatias quas super possessionibus monasterii HEREMITARUM extra montem, qui vocatur ETZLIN, sitis, habeo, vel à me in fœdo habentur, à dicto monasterio fœdaliter possideo, sicut id à meis progenitoribus, & compatriotis ad meam, & omnium provincialium noscitur pervenisse, quas etiam Advocatias cum aliis meis fœdis à dicto Monasterio habitis de generosa Domini ANSELMII præfati Monasterii Abbatis benignitate filia meæ Elizabeth, per manus ejusdem Abbatis obtinui, concedi, & assignari, ut post meum obitum tam Advocatiæ prædictæ, quam etiam alia mea fœda ad eam libere titulo fœdi devolvantur. Omnia etiam mea fœda, quæ à sæpe dicto monasterio Heremitarum, præter Advocatias habeo, & possideo, de gratia supradicti Domini Abbatis uxori meæ MECHTILDI titulo, qui vulgariter Lipdinge dicitur, concessa & assignata sunt, quo usque ipsa vixerit, nihilominus possidenda.

Multo etiam expressius reperitur vocabulum Advocatiæ pro Jurisdictione usurpatum in literis Reversalibus Wilhelmi tunc adhuc Comitis in Guld / cui Jurisdictio in aliquot pagis ab Othone Comite Palatino Rheni Duce Baviaræ sub verbo Advocatiæ decies repetito infeudata fuit. Reversalium autem, quas Freherus lib. 2. Orig. Palatin. c. 8. suppeditat, talis est tenor.

WILHELMUS Comes ꝑ de Guliche pro- 56
fitemur, quod nos ab Illustri Domino nostro, Ottone Comite Palatino Rheni, Duce Baviaræ, feudum, quod à patre ejusdem Ludovico egregio Duce Baviaræ tenebamus, sub hac forma recepimus & pacto, quod nos de proprietate nostra in redditibus XX. marcarum eidem resignavimus & cum priore fœdo recepimus ab eodem, ita tamen, quod datis ducentis marcis, dicti redditus XX. marcarum ad nos redeant absolute. Super horum autem effectu & robore fidejussores sunt Præpositus Wilhelmus Advocatus Aquisgranensis, Christianus Pyncerna de Nidecke, Henricus Buuf, Carlus milites de Guliche. Hæc utique infra spacium unius anni effectu debent compleri. Bona autem prioris fœdi specialiter, & nominatim, & localiter sunt subscripta; Advocatia in Brichse, Advocatia in Viletge, Advocatia

Littera Reversales
Wilhelmi
Comitis de
Guliche,
super Feudum
ab Ottone
Comite Palatino
accepto.

catia in Wesle, Advocatia in Berchaim / Advocatia in Psaupfindorff / Advocatia in Holvillre, Advocatia in Münster, Advocatia in Greznich, Advocatia in Vrochem, bona in Zulpeche, quibus attinet Ecclesia S. Mariæ, Advocatia in Dornich. Comitatus & jus nemoris. Bona vero pignoris sunt allodium totum, quod dictus Comes Baviaræ habet apud Flovercke. Hujus facti sunt testes prædictus Præpositus Aquisgranensis, Hartmanus Comes de Dilingen, Ludovicus Pincerna de Ovica, Wilhelmus Dapifer Junior de Alzeia, Hertvvicus de Hirzberg. Bruno de Alzeia milites, cum toto consilio Domini nostri Comitis Palatini, Wilhelmus Advocatus Aquisgranensis, C. Pincerna de Nidecke, cum toto consilio nostro. Ad hujus facti robur huic literæ nostrum fecimus appendi sigillum. Datum apud Franckenfurt/ Anno gratiæ 1230. 26. Calend. Martij.

Sed ne plura in hujus rei comprobationem, quod scilicet olim Advocatiæ vocabulum pro Jurisdictione civili, sive Vogtthei usitatum fuerit, facit autoritas eruditissimi IC. antiquitatum indagatoris solertissimi Marquardi Freheri Consiliarii Palatini. Is enim cap. 8. part. 2. de orig. Palat. faciens mentionem Advocatiæ Tulpechenensis, interpretando eandem vocem in margine adscribit Germanicam Vogtthei / quam communissime jurisdictionem vocamus, sed juvat ipsa verba hic subjicere.

Vogtthei. *Advocatiæ, inquit, Tulpechensem in Ecclesia ibidem S. Maria, sed & supremo judicio Pallentia, dicto intus & extra Zulpeche cum omnibus pertinentiis in quibus XXIII. curtes ad Schinelsberg & Kempenses attinentes, & banno forestis inter Mosam & Rhenum, alto & basso, supra & infra terram, &c.*

Quo loco ex eodem observandum, jurisdictionis prætorianæ Tribunal olim voce Francica & Pallentiam dictum fuisse, nimirum ut interpres vetustissimus Evangeliorum Otfridus prætorium sive aulam Pilati præsidis reddit Pallingshus his verbis:

Ther Biscof Raiphas was thar.

Job ther hertzohe in war.

Stang er selber in gegin v3

Thar zi demo Pallingshus.

Sic & præter allegatum Freherum verbo Advocatiæ pro Jurisdictione usum legimus Paul. Matth. Wehner. in obser. pract. lit. S. Verbo Schatzung fol. 588. vers. Solvitur autem census. Ubi scribit Collectas Imperii imponere illum Magistratum, qui jus Advocatiæ, Gerichtsbar vnnnd Vogtbare Underthanen / Bawren und Hindersassen habet, Sailer. in sent. Camer. 10. Martii An. 1563.

Cæterum ab Advocatia & illa Tutelari, is qui clientes tuendos suscipit, Advocatus vocatur, per tex. in c. hoc consultissimo, de reb. Eccl. non alien. in 6. c. praterea. 2. &c. quia clerici 6. de jure patronat. c. in singulis. in fin. de statu monach. c. quibusdam. 12. de panis. & in c. generali 13. de elect. Vel potius, ut alii existimant, ab Advocato Advocatia dicta est Bodin. 1. de Republ. 7. Advocatus vero ab advocando, quod vocatus seu accersitus læsis clientibus opem ferat, opinante Cujac. in paratit. C. de advocat. divers. & Barthol. Agricol. in Advocato n. 3.

Ratio autem hujus denominationis inde colligitur, quod sicut Advocatus & Judicialis clientem in judicio ab omni injustitia, & adversarii technis tuetur, suisque defensionibus ipsum erigit, fatigatum re-

parat, gloriosæque vocis confisum munimine, ejusdem vitam & bona defendit, ut dicit text. in l. advocati C. de advocat. divers. Judicior. ita vicissim Advocatus & clientelariseum, quem in tutelam suscipit, contra quamcunque injuriæ vim & invasionem tutatur, & saluum conservat, Gail. Pract. observat. lib. 2. obs. 54. n. 2. Ubi scribit: quemadmodum Advocatus litis operam suam præstat clienti suo soluto ex pacto annuo solario. text. in l. 1. §. in honorariis. ff. de extraordinar. cognitionib. & in l. unic. C. de suffrag. ita Patronus, sive Advocatus fiduciarius & tutelarius dato ex pacto annuo honorario, eos quos in tutelam & defensionem recepit, contra injuriam aliorum & vim majorem, etiam armata manu protegere & defendere debet, text. in c. imperialem de prohibita feudi alienat. per Frider. text. §. 1. Auth. de hered. & Falcid.

Plerique tamen negant talem Advocatum, & qui Protector est, ab advocando, ut Gailius dicto loco autumat, sed à germanico, Vogt/ denominatum fuisse, ut ex Wehnero, asserit Gumpelshaimer discurs. von Schutz und Schirms Gerechtigkeit. d. 2. lit. C. Quod ipsum etiam sentit summæ eruditionis & acerrimi judicii IC. Christoph. Besold. in discurs. noviss. de jure fœder. cap. V. sub nn. 7. Ubi ex paraphrasi clientum, die einem zu versprechen stehn/ existimat Tutelarem Patronum vocari Advocatum; quasi pro cliente suo loquentem, eumque defendentem, ibidem suadens, Patronos hos, suo judicio, non ab advocando, latinisque Advocatis, sed à germanico Vogt/ denominari: Quæ autem hac de re mea sit conjectura, paulo inferius sub. n. 203. verbo Vogtthei/ latior habetur explicatio.

Antiquos etiam, pro Advocato, Arvocatum, & R. pro D. usando, vocasse, post Priscianum, Lipsius antiq. lect. lib. 5. c. 13. notat.

Quamvis autem Wesenb. conf. 48. nn. 14. p. 1. post Hostiensem & Zasium existimet; Advocatum, Patronum & defensorem Ecclesiæ; terminos & esse convertibiles, id tamen non nisi late accepto Advocati vocabulo, in generali sensu procedit, non vero, quatenus Patronus jus Ecclesiarum & beneficiorum, quo ad nominationem & præsentationem Clericorum, habet, cum, ut alibi in hoc tractatu ostensum est Advocatia nostra Ecclesiastica, à Jure Patronatus Ecclesiastico separatim jus contineat. Reinkingk de Regim. Sacul. & Eccles. lib. 3. clas. 1. c. 9. n. 62.

Quemadmodum autem Advocatiæ & Advocationis vocabula diversimode sumuntur, sic etiam & Advocatorum significationes Variæ sunt, quarum usum, utpote à quo in rei & perceptionem tanto facilius provehimur cognoscere oportet, Scaliger exercit. 1. dist. 1.

Primo autem communiter Advocati & dicuntur, qui causis agendis, defendendis, Ulpian. in l. 1. §. 11. de extraordin. cognit. Vel utrumque præstando, Gilm. 1. decis. 1. n. 24. aut etiam interpellando, & intercedendo adsunt: Unde Advocati, Patroni, Causidici, Oratores, item Rhetores & Togati hodie sæpe pro eodem sumuntur, eorumque munus Causidicina Ammiano dicitur, Gothofred. ad Rubr. C. de Advocat. divers. jud. Proprie tamen Advocatus & à Patrono differt; hic causam agit, ille in consilium advocatur, Gothofred. d. loco. Advocati suscipiunt personas: Patroni seu Procuratores negotia. Advocati sunt Jurisperiti, qui consilio suo adsunt Actori vel Reo, Procuratores sæpe Juris parum gnari. Illi quasi tutores sunt: hi curatores, proinde Advocatis nostris sumus suscepti aut clientes, Procuratoribus sumus Mandatores, vel domini, ideoque munus Advocatorum peragitur extra locum judicii; Procuratorum non nisi in judicio, illi causam instruunt, hi perorant, illi magis agunt calamo, hi ore. Illud igitur difficilior est, hoc facilius, illud munus

nus est honorabile, hoc vile, Vult. *Comment. Instit. ad princip. tit. de Actionibus. n. 28. 3c.*

II. Secundo Advocati Camerae † Imperii olim dicti
68 sunt Procuratores Fisci, seu Præsides, subjectis Imperii impositi, ut Imperatoris Fiscum administrarent, Wehner. *Pract. obs. lit. V. verb. Bogthey* ubi refert, Alioquin Advocatos Camerae nominatos fuisse, qui publice pecuniæ functionem & procuracionem Imperatoris vice gerebant, qui & Advocati Fisci, & tandem denique Fiscales vocati sunt, quos sub Camerae Nuntiis (quorum æquata habebatur potestas cum Ducibus) fuisse testatur Goldast. *Alem. Tom. 1. part. 1. in gloss. fol. 180. Confer, l. 4. C. de Advocat. Fisc. ubi Cujac. ac Gothofred. notant Advocatos istos Fiscales, in Aula apud Comitem Thelaurorum sacrarum largitionum; in provinciis apud Procuratorem Cæsaris, & in Urbe apud Præfectum Aerarii intervenisse.*

III. Tertio Advocati nomen etiam Patrono, † præsen-
69 tandi jus habenti tribuitur *c. 24. in princip. ibi cum Advocatus clericum idoneum Episcopo presentaverit, &c.* Ratio denominationis est, quod & hic Ecclesiam defendere teneatur, per text. *in c. quia clerici. & ibi Abb. Panorm. n. 2. de Jure Patron.*

Et si vero talis Advocatus Ecclesiæ & hujus bonorum tutelam & defensionem habeat, nullum † tamen
70 jus in clerum & ipsius domesticos seu familiam ei competit, quia clerici, cum tota familia sua, & omnibus domesticis, tam Lege Diocesana, quam L. Jurisdictionis, Episcopo loci subjecti sunt, *ut ex Novella 57. supr. l. c. 7. n. 48. Joach. Steph. demonstrat.*

IV. Quarto insuper licet alius † Judex, alius Advocatus sit, uti ex diversitate nominum constat arg. *l. 7. C. de Codicil. Georg. Everh. consil. 56. num. 81. vol. 1. At tamen & Judices interdum Advocati dicti sunt, ut singulariter notat Caspar Schiferdecker 1. disp. forens. 3. Tract. 29. q. 1. ubi scribit, in Silesia olim omnem Jurisdictionem penes Principes & exinde Reges fuisse, ab iisque singulares tam in Villis, quam in civitatibus & oppidis ad eos pertinentibus judices constitutos fuisse, qui ADVOCATI vulgo appellati fuerint, & illum quidem, qui in Civitatibus & oppidis Jurisdictionem exercuerit, hæreditarium Erbvogt/ alium qui in Villis, judicandi munus obibat, Advocatum Provinciale Landvogt/ dictum fuisse. Herm. Hamelm. in Oldenb. Chron. p. 3. p. 455. Ubi Judices Frisonum illorum, qui Rustringer/ Ostringer/ & Wangerer/ dicti sunt, Advocatos, Civium vero in Wierden judices Oldermans vocatos esse observavit, David Höpincel dissert. de jur. Protect. th. 7. sub lit. B.*

V. Quinto antiquis dicebantur Advocati, † non solum qui pro clientibus jus dicebant, sed etiam qui Amicis in Judicium vocatis pro Tribunali assistebant an-
72 notante Franc. Hotom. in annotat. ad orat. Cicer. pro Quintio. in princip. Moris, inquit, erat, in iudiciis tum privatis, tum publicis, amicos omnes advocare, quorum auctoritate moveri iudices posse putabantur, iique Advocati dicebantur, qui scilicet presentiam suam Amico, ut eorum præsidio, ab injuria Adversarii tutus esset, commodabant, uti ex Cicer. pro Cacin. Brisson. de verb. signific. lib. 1. ad vocem Advocati notavit. Hinc Ascon. Pedian. in Cicer. de divinatione, ait, Advocatum esse eum, qui alterum in iudicio defendendo aut jus suggerit, aut suam Amico commodat presentiam.

VI. Sexto denique, nec illud hic circa Advocati vocabulum obticendum est, quod superioribus temporibus passim in Germania, ijetiam Advocatorum † no-
73 mine indigiti fuerunt, quibus magnorum Principum nomine, integræ provinciæ, ditiones, ac majores Civitates regendæ commissæ fuerunt, qualis olim fuit Advocatia Turicensis, cui præfuit Berchtoldus

Dux Zeringiæ, tali Titulo usus, Dei ac Imper. ac Regum dono Judex Constitutus & Advocatus in omni Thuregum Imperialem Jurisdictionem tenens, Petr. Pithoeus oper. posthum. Miscell. lib. 1. des Memoires des Contes heredit. de Champagne & Brie pag. 473. Guilim. Antiq. Helvet. lib. 2. c. 15. pag. 284. Et hujusmodi officia etiamnum hodie multis in locis in usu sunt. Horum Advocatorum † Imperii Provincialium quatuor
74 or olim fuere. Unus Misniæ: Reliquos ignoramus. Goldast. in collect. Const. Imp. in corp. memb. Imp. Germ. p. 36.

De his Advocatis post alios extat Testimonium doctissimi IC. Dn. Matth. Klock Advocati Salemitani Amici nostri in Anticategor: Salmanstweitschen Gegenberichts / contra Hettgenberg / in notis ad §. 9. verbo Bogthey / ubi scribit, se plura antiquissima instrumenta versavisse, in quibus Advocatus est, ein Landvogt / Minister vero sive Ministerialis ein Landrichter. Et ex testimonio Card. Baronij Annal. Ecclesia. Tom. XII. Anno 1186. §. 9. & Dn. Melchioris Goldast. Tom. 2. Constit. Impp. pag. 50. manifestum evadit, Imp. Frider. Barbarossam, Advocatias Monasteriorum, quas suo interdum nomine Principibus, Comitibus & Nobilibus potentioribus administrandas commisit, voce PRÆFECTURARUM indiguisse, & similem appellationem ejusdem Nepotem Frider. II. usurpasset, testatur Sebast. Tennagel. in vet. Monument. pro Gregor. 7. sive Hildebrando Pontif. Max. Epist. 78. & Bzovius. Annal. Tom. 13. An. 1245. col. 527. & 528. in verbo Cabalcata; Exercitu, Parlamento, Mercato seu foro & Procuracione sive Fodro. Hinc & Albert. Krantzius in Metrop. lib. 5. c. 21. Bremensem Advocatiam, vocat judicium Urbis temporale, & lib. 6. c. 2. sub fin. Urbis Imperium & c. 28. Præfecturas, ditiones, & Advocatias tanquam Synonyma conjungit. Et horum quidem Advocatorum auctoritas atque dignitas † priscis seculis haud exigua fuit,
75 eamque proinde Principes interdum, ut plurimum autem Comites, Barones, & magni nominis Nobiles tantum, atque Equestris ordinis viri obibant, sicut testatur Christ. Urstrisi. in epitom. histor. Basiliens. c. 12. Ubi ex quodam diplomate Santalbano ostendit, nomen Advocati, Comitibus † ea tempestate, antelatum fu-
76 isse, atque ex aliis antiquioribus instrumentis edocet, Advocatum consulis nomen anteverisse, ejusque constituendi potestatem in Urbe Basilea, penes Episcopum Basiliensem olim fuisse, adducto ibidem exemplo Comitis Wehrneri de Hohenberg / qui à Burckarto tum temporis Episcopo constitutus, Urbis Advocatum egit, postea vero sub Carolo IV. illam † Ad-
78 vocatiam, autoritate Imperiali ad Civitatem legitime pervenisse. Uti apparet ex historia Caroli IV. cui Basilienses anno Millesimo trecentesimo quadragesimo octavo (Referente Alberto Argentoratensi) juris Advocatiæ conservandi juramentum præstitere, ita, ut ultra ducentos quinquaginta annos ejusmodi Advocatum designare soliti fuerint. Hinc etiam insignis ille antiquitatum Scrutator & doctissimus IC. Marquar. Freher. in notis ad Petr. de Ando de Imp. Rom. c. 13. lib. 1. commemorat: In magno illo Trevirensi Palatio, sub Francorum Regibus, & diu postea Comites † Palatinos sedem habuisse, qui & perpetuam Ur-
79 bis illius præfecturam, sive Advocatiam gesserant, à qua regio illa Urbis circa Palatium die Graßschafft etiamnum vulgo vocatur.

Illam autem Advocatiam, cum aliis appendiciis tam feudalibus quam allodialibus, Henricus Comes † Pa-
80 latinus Anno 1198. ut ex Kyriandri Histor. Trevirens. part. 13. cognoscere licet; Joanni Trevirorum Archiepiscopo resignavit. Verba literarum factæ resignationis ita habent.

Notum

81 Notum sit tam † presentibus quam futuris ,
Littera Hen-
rici Comi-
is Palati-
ni, quibus
Advoca-
tiam seu
Præfetu-
ram urbis
Treveren-
sis Joanni
Archi-
Episcopo
ibidem re-
signat.
 quod HENRICUS Palentinus Comes Rheni,
 qui filiam prædecessoris sui Conradi Palatini
 Comitis legitime duxerat, resignavit B. Petro,
 & venerabili Treverorum Archi-Episcopo
 JOANNI die pasce in Curia Episcopali apud
 Treverim Advocatiam ejusdem Civitatis,
 cum omnibus appendiciis tam feodatis, quam
 non feodatis, nec non omnia annualia servitia,
 quæ prædecessor suus supradictus habuit in
 villis Archi-Episcopi sitis in pago, qui Trehe-
 re alias Regerge dicitur, & in omnibus villis
 Archi-Episcopi sitis supra Mosellam, sub tali
 forma. Quod idem Palentinus juravit super
 clavium Domini, & super omnes reliquias, in
 eadem capsula contentas, quod nec ipse nec
 aliquis hæredum suorum, eandem Advocatiam
 & prædicta feoda unquam repereret; Archi-
 Episcopus quoque sub poena Excommunicationis
 inhibuit, quod nec ipse nec aliquis successo-
 rum suorum prædictam Advocatiam & eadem
 feoda impofterum alicui hominum infeodaret,
 nisi indignationem Dei omnipotentis & sen-
 tentiam excommunicationis incurreret. Hujus
 reitestes sunt, qui etiam eodem tempore præ-
 sentes aderant Gerhardus Abbas Prumiensis,
 Rudolphus major Præpositus. Wilhelmus major
 Decanus, & omnes Archi-Diaconi, nec non
 quatuor Abbates, &c. Acta Anno Dominicæ
 incarnationis 1198.

82 Cæterum Carolus etiam Magnus † Witechindum,
 Witechindi Magni filium declaravit & constituit Præ-
 fectum seu Landvoctum Saroborum Dbristen Land-
 Vogt oder Burggraffen zu Zorbeck. Fabric. de orig.
 Saxon. lib. 5. Spangenberg. Chronic. Quernfurt. lib. 1.
 cap. 29.

83 Sic & aliæ dictiones † ab Imperatoribus sub Præfetu-
 ræ seu Advocatiæ titulo quibusdam commissæ fuerunt.

84 Uti nominatim Advocatiam † Sueviæ per Henricum
 Imperatorem in Comitis Wormatiensibus constitutam
 meminit Andr. Knichen. de jure territ. cap. 4. n. 318.
 Cum enim Sueviæ Dux, de familia Rotephaniorum, fe-
 rociter & superbe resisteret Duci Baviaræ, Henricus
 Imperator in Comitibus Wormatiensibus decrevit, ter-
 ram Suevicam Præfecturam, ein Landvogthen nomi-
 tandam, Præfectum vero regionis ein Landvogt von
 Schwaben/ auff dem Schloß genandt St. Voigtsberg ob
 Rauenpurg der Statt gelegen/ Thomas Lyrer in perve-
 rust. sua Chron. fol. 73. qui tamen mons non Voigtsberg
 à Bondeia, sed à S. Vito, St. Veitsberg/ vocatur. Et
 hætenus de Advocatiæ & advocati appellationibus po-
 lysemis, satis multa: ad alias porro ejusdem denomina-
 tiones progrediendum est.

85 Tercio igitur Jus nostrum, de quo agimus, nomi-
Advocatiæ
appellatio
latina III.
 natur Jus protegendum seu protectionis. Hoc ipso enim
 nomine Alexand. III. in cap. recipimus. & Innoc. III.
 Pontif. Rom. in cap. ex parte de priv. & excess. privileg.
 Advocatiam indignant; quæ appellatio etiam commu-
 nissima est, ut post Gailium lib. 2. obs. 54. Knichen de Sax.
 non prov. Jur. cap. 5. n. 495. & seq. Simon Pist. lib. 1.
 conf. 19. Petr. Fridr. Mindan. de process. in Cam. extra-
 hend. lib. 2. cap. 14. Joan. Camman. de Regal. disput. 5.
 Thes. 104. Joan. Bapt. Magon. de rect. patroc. rat.
 cap. 1. num. 17. D. Hopingk. disput. de Jure Advocat. §. 7.
 tit. D. ubi ex Joan. Bapt. Laderch. consil. 101. n. 9. &
 Joan. Bapt. Magon. de rect. patroc. rat. c. 1. n. 17. no-

tat generali protectionis nomine omnem defensionem
 comprehendit. Et hac ipsa etiam appellatione utitur
 D. Conrad. Rittershus, tract. feud. c. 2. n. 1. & 15. similiter
 eruditiss. Dn. Sebast. Dietherich. Thes. 5. g. 12. 14. 17. 20.
 22. & 26. vulgata protectionis voce utitur, pro Advoca-
 tia, in sua disput. de hac materia Anno 1592. Tubingæ
 habita.

Alio tamen significato Jus † protegendum, est servitus 86
 supra solum alienum protectum habendi l. 2. de ser.
 Rust. præd. Donell. 11. comm. 4. §. protegendum Jus est. Zaf.
 in l. provincial. §. meminisse. num. 2. de oper. nov. nunt.
 eaque exercetur, quando deducto tecto † ligna supra 87
 vicini aream fundumve suppositis fulcris vicino ædes
 suas protegere licet, Connan. lib. 4. cap. 9. num. 4. Co-
 ras. in rubr. de servitut. Schard. lex. verb. protegendum Jus,
 hinc protegere est tectum ad protegendas ab injuria
 pluvie ædes projicere seu extendere, ut docet Welenbec.
 in paratit. ff. de serv. urb. præd. nu. 8. Et ejusmodi pro-
 tecta, id est, partes tecti prominentes, quibus stillicidia,
 à parietibus arcentur, Suggrundæ † & Suggrundia, vo- 88
 cantur, l. 5. §. prætor ait, ubi Budæus. de his. qui dejec.
 veleffud. l. pen. C. de adif. privatis tot. tit. de damn. in-
 fect. & Alciat. in l. malum 241. §. inter. de verb. si-
 gnific.

Porro, qui alios † in clientelam susceperunt Protectores. 89
 res dicuntur, Gail. 2. obs. 54.

Fuit autem protectorum nomen apud veteres † aliter 90
 etiam usurpatum. Nam apud Imperatores Romanos
 protectores † domestici à Gordiano Augusto institu- 91
 ti, dicebantur, qui coram Principe armati stantes Im-
 peratoris corpus defendebant, eumque Palatio exeun-
 tem comitabantur, & ejus Palatium custodiebant glossa
 in Rubrica C. de domest. & protector. lib. 12. Joan. Cru-
 ceus lib. 12. Tit. 17. Comment. ad Cod. quod etsi ipsum
 nomen satis indicat, clarius tamen explicat Honorius
 A. in L. devotissimos C. Theod. de Domesticis & Protect.
 Devotissimos, inquit, Protectores, qui armatam mili-
 tiam subeuntes non solum defendendi corporis sui, verum
 etiam protegendum lateris nostri sollicitudinem patiuntur,
 unde etiam Protectorum nomen sortiti sunt, inglorios esse
 non patimur, sed ut devotissimis nuper protectoribus do-
 mesticis, ita his quoque honorem congruum condonamus, ut
 præter Primicerium, decem primi eorum, clarissimæ
 dignitate fruantur.

Horum etiam meminit Spartianus in Caracalla,
 quem scribit, in mari, † cum Asiam trajiceret, anten- 92
 na fracta naufragii periculum fecisse, in scapham tamen
 cum Protectoribus descendisse, postea autem in medio
 itinere, inter Carras & Edessam, cum vesicæ le-
 vandæ gratia ex equo descendisset, inter Protectores
 suos, occisum fuisse. De iisdem Procopius scribens,
 ἀνεδόκους sunt, inquit, & alii in Palatio longe præstan-
 tiores, quoniam majus ipsis stipendium solvi consuevit,
 ac digniori militia nomine honestantur: Hi domestici &
 protectores vocantur. Horum alii Equites, alii pedites
 fuerunt. Zonaras in Diocletiano, Equites proprie do-
 mesticos, Protectores vero pedites dictos fuisse autu-
 mat. Sed Justinianus domesticos tam in equitum,
 quam in Peditum scholis collocat, l. Restituenda C. de
 Advocat. divers. Jud. Cassiodorus quoque eos com-
 miscet, qui ex septem scholis Armeniorum præstan-
 tissimorum 3500. numero, eligebantur, teste Suida
 in verbo σχολαῖοι, Scholarii, inquit, erant ter mille quin-
 genti ad Palatii custodiam deputati, omnium præstan-
 tissimi ex Armeniis electi, quibus majus stipendium ca-
 teris tribuebatur. His duo millia Justinianus addidit qui
 supernumerarii sunt appellati, prout scribit doctiss. D.
 Guido Pancirol. Profess. Pataviensis, quondam Præceptor
 meus honorandus in Comment. in Notitiam Orient. c. 89.

Ubi de his plura, quæ huc referri possent, sed exscribendi laborem omittentes, id solum addimus: Protectores istos domesticos habuisse superiorem Comitum, qui ipsis præerat. Et ajunt Diocletianum, quando Imperator creatus est, Comitum et domesticorum fuisse Cuiac. *ad l. 1. C. de domestic. & Protect.* Habebat etiam sub se Comes iste quosdam, qui à Valentiniano in *l. omnis C. Theodos. de domestic. & Protect.* Deputati nominabantur, & publicas Comitum domesticorum iussiones exequiebantur: Hos credo fuisse, quos domesticos Ministros Cassiodorus *lib. 9. ad Vitulum*, vocat, & Comitibus ad obeunda munera publica obsequiebantur. Sed de his & aliis Comitum Veterum differentiis fusissime tractavi in *Commentariis propediem lucem visuris, de officio Comitum Palatinorum.*

95 Caterum posteriores Principes Græci, prædictos et protectores Spatarios nominaverunt, iidem interdum stipatores, laterones, interdum verius Latrones & paricidæ, quales fuere, qui Cajum Caligulam Imp. Anno Christi 42. vel secundum alios 44. in Palatio occiderunt, ac spiculatores etiam vocabantur, à genere hæstæ, quam ferebant, teste Lazio de *Republ. Roman. lib. 4. cap. 13.* quales et sine dubio in aula Imperatoris hodie dicuntur Hartschiterer.

97 Porro extat talis schola et protectorum, adhuc apud Turcarum Imperatorem, qui decumanos pueros qui ad militiam videntur esse idonei undique in provinciis suis ad militiam idoneos conquirunt, exercitatosque schola, aliquot annis ex his Janizaros, hoc est protectores efficit. Wolfgang. Lazius *d. c. 13.*

98 Caterum protectores et etiam hodie dicuntur qui in Urbe Roma ex Consistorio. vel Senatu Cardinalium singulis nationibus deputantur, unaquæque enim provincia ex Cardinalium Senatu, singulaque Regularium Sodalitia, habent suos patres, seu patronos tutelares quos Protectores vocant, quorum munus est, electiones, & alias provinciae sibi addictæ, causas, in sacro Senatu proponere, & oppositoribus respondere, Petr. Gregor. Tholosan. *syntagm. jur. lib. 15. cap. 4. n. 15.*

Sic & protectores sacrorum Conciliorum potentes alii eligi solent, quemadmodum Ludovicum Com. Palat. Rheni Ruperti Regis Rom. Filium Constantiensis Concilii Protectorem ac defensorem electum fuisse, & Joannem XXIII. Papam à Concilio sibi traditum tribus ferme annis in castro Manheim in custodia tenuisse, Trithem. in *Chron. Duc. Bavar. p. 117.* author est. Et Regem Hispan. Decretorum Concilii Tridentini Protectorem esse, Hier. de Cævall. *spec. comm. opin. contr. comm. tom. 4. q. 897. n. 220.* scribit, ad hoc *cap. 20. sess. 25. Concil. ejusd.* allegans, ubi tamen non Rex Hispaniæ in specie, sed Imperator, Reges, Principes, & Status omnes, quæ sunt Ecclesiastici juris, Patrocinio suo tecta venerari, & in libertatem illorum impediunt, animadvertere monentur.

99 Quarto Jus Advocatiæ nuncupatur etiam Tutela, et Tuitio seu Jus Tutelare, quemadmodum in Constit. Ottonis I. à Goldast. *Const. Imper. Tom. 2. pag. 43.* & in Theodor. Goth. Regis *Constit. 9.* ab eodem *Tom. 3. pag. 33.* relatis, appellatur, & pari significatione usurpat Dominus Conradus Rittershus. in *tractat. suo feudal. elegantiss. cap. 2. num. 1.* & in *orat. de Frider. Barbaross. tractatu eidem præinserta.* Ad nos vero, inquit, qui in Academia Norinbergensium sub tutela illius Francidos ocelli vivimus, &c. Eadem voce Jus protectionis indignant Gail. *d. observ. 54. num. 1.* Coler. *consil. 33. n. 55.* Jacob. Sinzius *disputat. de jure protect. conclus. 3.* Sic etiam Hotomann. in *dictionar. verbor. feudal.* ex Renat.

Choppin. de *sacrapolit. lib. 1. tit. 7. num. 12. in med.* Advocatiam vocat Tutelam sacerdotalis alicujus collegii, vel Monasterii. Eodem utitur Bald. in *l. 1. C. si quacunque potest. pradi.* ubi ait, Tuitionem nil aliud esse, quam protectionem.

Pariter etiam Tutelæ vocabulo antiquitas clientelare et jus nominavit. Unde Cic. in *oration. pro Sestio*, de clientela loquens, *In ejus Magistratus Tutela*, inquit, *Reges atque exteræ nationes semper fuerunt.* Et de *natura Deorum.* *Apollo is, cujus in tutela Athenas antiqui historici esse voluerunt.* Hinc dicimus in alicujus Tutela esse, latere in tutela ac præsidio alicujus, sich in etnes Schirm und Schutz enthalten.

Accipitur igitur Tutelæ nomen, pro quavis protectione. et Græcis *πρωσία*. *l. 14. C. de Jude. & Cælic. l. 1. ff. de Minor. Cicero lib. 3. de fin.* Atque etiam Jovem cum optimum & maximum dicimus, quicumque eundem salutarem, hospitalem, statorem, hoc intelligi volumus, salutem hominum in ejus esse tutela. Horat. *lib. 1. Epist. 1.*

— rerum tutela mearum

Cum sis: —

Notum tamen est, tutelam communiter etiam sumi pro defensione et pupillorum, ut docet Servius Sulpit. Jurisconsultus quem refert Paulus in *l. 1. ff. de tut. & Imper. Justinian. Instit. eod. tit. princip. Tutela*, inquit, *est vis et potestas in capite libero, constituta, ad tuendum eum, qui per aetatem sua sponte se defendere nequit, jure civili data ac permissa.* Vincent. Manzin. *tractat. de tutel. & curat. quest. 1. princip. num. 1.* Continetur tamen & Tutelæ appellatione Cura, *l. cum pater ff. de condit. & demonst.*

Sumitur etiam Tutela pro et conservatione per Florent. in *l. ut vim Digest. de l. & l. Quod quisque ob tutelam, seu Rettung corporis sui fecerit, jure fecisse existimetur.*

Idem translate positum, pro sustentatione et vel refectione reperitur apud Papinianum in *l. divorcio §. fin. ff. solut. matrim.*

Caterum à Jure Tutelæ, qui eam susceperunt Tutores, et vel Tutelares appellantur, quasi Tutores, vel defensores, argum. *l. 1. Digest. de Tutel. & l. 1. Digest. de minor. Anton. Piagg. tractat. de tutor. & curat. quest. 1. num. 3.* Vasqu. *illustri. controvers. lib. 1. cap. 41. n. 20.* Meichsner. *1. decis. 41. pag. 179.* Mart. Crus. *Annal. Suevic. lib. 11. par. 2. cap. 17. pag. 500.* & hoc nomine Advocatos appellat Vult. de *feud. lib. 1. cap. 8. sub num. 17. §. Innominatum est.* Hinc & teste Macrobi. *lib. 3. Saturnal. cap. 8.* Dii, et Tutelares, id est, urbium præfides, olim gentilibus vocabantur, in quorum Tutela illæ gentes, vel urbes esse putabantur. Hi autem in oppugnationibus et urbium, de quo in subsequenti etiam capite, dicemus, certo carminis genere evocari solebant, ne cum ipsis etiam diis bellum susceptum videretur, arbitantes non posse aliter subigi loca, nisi evocatis & absentibus tutelaribus, ut ex eod. Macrobi. *d. loco & Livio lib. 5. attestatur Gregor. Tholosan. syntagm. jur. lib. 34. c. 22. n. 7.*

Hinc quoque tutelaribus et prætor, cujus officium erat pupillis tutores attribuere, dictus est, quem omnium et primus, M. Antonius Imperator, constituisse existimatur, ut in *vita ejus* narrat Capitolinus.

Quinto Jus hoc de quo agimus, appellatur defensio, et Jus defensorium Zal. *consil. 7. num. 61. lib. 2. l. 6. §. 5. C. de his qui ad Eccles. confug. cap. præterea & ibi Cardinal. extra de jure Patron. & Clem. Romani de jurejur. Concil. Milevit. cap. 16. & Concil. Carthaginens. V. c. 9. & communius Jus defensionis, et uti docet pulcherrimus textus in *cap. in quibusdam 12. de poenis ibi: cum igitur, quod ad defensionis subsidium est inventum,**

ad

ad depressionis dispendium non debeat retorqueri, prohibemus expresse, ne Patroni vel Advocati seu Vice-domini super præmissis de cætero plus usurpent, quam reperiatur in Jure permissum. Id ipsum patet ex traditis Wesenbec. *consil.* 48. *num.* 3. ubi dicit, Juri patronatus inesse Jus defensionis ac Tutelæ. Hostiens. *de Jure Patronat.* *num.* 1. & 3. Pnorm. *in rubr. ejusd. tit. n.* 4. & *in cap. quia clerici. numer.* 2. *eod.*

In nonnullis diplomatis reperitur cum adjuncto, & nominatur *Advocatialis defensio*, † ceu videre est, ex diplomate quo Otto Ludovicus & Stephanus Comites Palatini, Anno 1295. ad instantiam Henrici Episcopi Ratisponensis, consuetudinem illam Judicum & officialium, qui res & bona clericorum decedentium occupabant, & suis usibus applicabant, sustulerunt, ibi: *sive Jus Patronatus seu ADVOCATIALIS DEFENSIO ad nos, vel quoscunque alios pertineat.* Integrum Diploma exhibet Hundius in *Metrop. Salisb. in descript. Episcop. Ratisponens.* *Tom.* 1. *sub lit. K.*

113 Alias etiam nominatur *Jus † defensorium*, uti illud inter cæteros Zalius *consil.* 7. *num.* 61. *lib.* 2. vocat, ex *cap. præterea* & ibi Cardinal. *extra de Jur. Patronat.* *l.* 6. §. 5. *C. de his qui ad Eccles. confug. cap.* 16. *Consil. Carthag. in V. Dom. de S. Gemin. in cap. generali ibi opp. quod. de elect.* Obrech. 3. *de jurisd.* 6. *n.* 35.

Cæterum Tutelam ejusmodi gerentes, vocantur defensores † ceu docet text. expressi. *in cap. salvator.* 1. *quest.* 3. §. *nomine vero ibi: defensoris nomine Advocatum Synodus intelligit*, id ipsum nominatim etiam tradit Welenb. *d. consil.* 48. *n.* 14.

115 Alias autem defensionis † & defensoris in Jure variz sunt significationes.

Siquidem primo in genere defensio instantis imminentisque offensionis † propulsatio dicitur arg. *l.* 3. ff. *de l.* & *l.* Farin. *oper. criminal. par.* 5. *Tract. de Homicid.*

116 *quest.* 125. *Tit.* 14. *num.* 2. quæ etiam in delictis per sæpe præstatur *cap. qui consensit* 100. *caus.* 11. *q.* 3. *Beat. Ant. de Excomm.* *c.* 3. *n.* 7.

Et in generali hac significatione præter vulgatum usum proprie tamen & Latine, vox † Defendere, pro avertere, repellere & prohibere capitur apud Cicer. *in Orat. pro Rosc. Amer. & Propert.* hoc versu:

Nympharum cupidas semper defende capinas.

Quod Gell. 9. *Noct. Attic.* 1. *in fin.* & ibi Petr. Mosell. *in not.* & post eum Lipsius 2. *var. lect.* 22. observavit.

Hocque sensu inter genera canum qui excellentes sunt, defensores, & Vertagi † vernacula nostra, *Netter* / vocantur, de quibus Camerar. *medit. hist. cent.* 2. *cap.* 93.

119 Pro vindicta † sumi vocem defensionis ex Judith. *cap.* 9. *vers.* 2. Roman. 12. *vers.* 19. adnotavit ex Tornielli *Annal. Sacror. & profan. Tom.* 2. David Hopingk. *disser. de Jur. Protect.* 0. 7. *ad lit. E.*

Præterea Feudorum auctores defensionem cum vocant † purgationem, quæ, Actore intentionem suam non probante, à Reo per Sacramentum cum duodecim Sacramentalibus, fieri solent, intelligunt *cap. un.* §. 2. *1. feud.* 4. Similium defensionum seu purgationum Jure Canonico interdictorum, duo sunt genera, Unum Duellum *cap.* 1. & 2. *de purgat. vulgari*, qua de nos in *Tractatu de Retorsionib. injuriarum cap.* 1. tractamus. Alterum Judicium aquæ frigidæ *cap.* 8. *de purgat. vulgari.* (quam penitus examinandam nuper re assumpsit Rickius de *Proba aquæ frigida* compendium exhibens) vel etiam aquæ ferventis *capit.* 7. & 20. *caus.* 2. *quest.* 4. Idem ferri candentis *capit. final. de purgat. vulgari.* aut

igniti *d. cap.* 7. Borchold. *de Feud.* 7. *num.* 48. & sequent. David Hopingk. *de Jure Protect.* 0. 7. *lit. E.*

Quod jam attinet ad verbum defensoris, eo nomine etiam Advocatus † Ecclesiæ venit *in cap. Salvator* 121 *1. q.* 3. & *in cap. venerabilem* 34. *versic.* Nunquid enim si Principes 2. ibi *Sedes Apostolica Advocato & defensore carebit*, & c. *extra de elect.* & *electi potest.*

Deinde etiam usurpatur Defensor quandoque pro tutore † & curatore, *l.* 1. *qui petant tutor.* quandoque accipitur pro eo, † qui absque mandato, cum sola satisfactione, alterum in Judicio defendit atque tuetur, ut est text. *in l. minor. cum duab. proxime sequentib. ff. de procurator.*

Qua in significatione defensor † à procuratore non usquequaque videtur distare. Itaque Arcadius *in l.* 2. *C. de defensor. Civitat.* defensores vocat, quos Græci *συνδίκαι* appellant, qui scilicet laborem personalis muneris sustinebant, & pro Republica agebant, & conveniebantur.

Cæterum apud Romanos defensores olim, quibus hodie Burgemagistri, † sive Consules nostri æquiparantur, erant † qui plebem defendebant contra injurias & iniquas rogationes Curialium. *l.* *utili.* 3. *in defensoribus* 4. *l.* *defensores.* 5. uti Impp. Grat. Valent. & Theodosius mandant, ut Plebem vel Decuriones ab omni improborum insolentia & temeritate tueantur, & id tantum quod esse dicuntur esse non desinant *C. de defensor. civit.* & *in l. fin. C. de Jure emphyteut. l. unic. C. de offic. Jurid.* Alexand. Joan. Cruceus *in lib.* 1. *Cod. tit.* 51. sed frequentius vocantur defensores † Civitatum, *l.* *privil.* §. *id vero ff. de Sacrosanct. Eccles. l. penult. in fin. C. de infan. expos.* lidem vocabantur etiam defensores disciplinæ *l. per omnes. C. de defenf. civit. l. adversus. c. de usur.* Insuper & iidem nuncupantur defensores Rerum publicarum, qui alias Syndici dicuntur, qui magistratus non sunt. Ita accipiuntur *in l.* 1. §. *tutor. ff. quand. appell. sit. l.* 1. §. *1. l. fin. §. Defensores de muner. & honor. l. ab his munerib. 10. in ff. de vacat. muner.*

Præterea etiam vocabantur locorum defensores *l.* 3. *C. eod. Utili*, inquit, Gratianus, *ratione perspectum est, ut innocens & quieta Rusticitas peculiaris Patrocinii, id est defensoris locorum beneficio perfruatur*, Item parentes Plebis *l.* 4. *C. eod.* ubi Impp. Grat. Valent. & Theodos. Defensori Theodoro præcipiunt, ut imprimis parentis vicem Plebi exhibeat, eamque liberorum loco tueatur; unde & defensores Plebis appellantur. *in l. unica C. officio Juridici.*

Ejusmodi autem defensores, quemadmodum in urbe ex nobilioribus & ditioribus urbis civibus, ita etiam in † municipiis ex Plebe creabantur decreto civitatis, *l.* 2. *l.* *defensor. C. de defenf. Novel.* 15. *c.* 1. Et singulis † civitatibus unus ejusmodi defensor præficiabatur, *l.* *ex hac* 30. *C. de donat. Donel.* 17. *commen.* 7. Ad eligendos autem ejusmodi defensores, Antistites Clerici, Curiales, alique nobiliores conveniebant, & eorum Judicio Orthodoxus nominatus defensor à Præfæcto Prætorio comprobabatur *l. defensores* 8. *C. eod.*

Tales defensores cognitionem † habebant, in causis pecuniariis usque ad aureos 50. *l.* 1. *C. eod.* postea usque ad trecentos. *Novel.* 15. & qui forte plus petebat dolo malo, ut causa à defensore transfret ad præsidem, litem amittebat: si enim summa non excedebat quinquaginta aureos Præsidem provinciæ non licebat adire, sed prius apud defensorem agendum erat, & ab eo ad Præsidem appellabatur *d. Novell.* 15. *c.* 3. *in fin.* Cuiac. *ad l.* 11. *de Jurisd.* & *in Novell.* 15. ubi suppresso nomine Govean. *in d. l.* 11. *num.* 1. *de Jurisd.* defensores Jurisdictionem habuisse negantem, carpere videtur.

Leviora etiam crimina audiebant, & puniebant,

sed deprehensos in majoribus criminibus, in carcerem detrudebant, mittebantque ad provinciæ Præsidentem *l. utili. l. per omnes l. defensores 7. C. de defens. civitat.* Jus item prehensionis reorum *l. per omnes 6. cum l. seq. C. de defens. Civit. l. neminem 22. C. de Episcop. aud. & servorum fugitivorum Reique persequendi, potestatem habebant, d. l. 1. C. de defens. Civitat. l. mancipia C. de servis fugit. Cassiodorus lib. 3. variar. ad eisdem etiam, ne res carius quam æquum esset, venundarentur, curam spectasse scribit: Tributorum etiam exactoribus adversus eos, qui negligentius solvebant, opitulabantur, & velut Præsidis Provinciæ in urbe vices gerebant *§. deinde d. Novell. 15. Pancirol. in libello de Magistrat. Municipalib. cap. 9. ubi plura de civitatum defensor.**

Denique apud defensores civitatum testamentorum, & donationum insinuationes, & Judiciorum acta fiebant, quæ ad ejus Jurisdictionem spectabant *l. penultim. C. eod. paragraph. Jusjurandum de defensor. civit. coll. 3. Coras. Miscell. lib. 3. cap. sext. Poncet. tractat. de Jure municipal. num. 20. Thom. Michael. diss. de jurisdictione. Thes. 129.*

Sed hæc hæctenus de antiquis Civitatum Defensoribus, qui à Magistratu Romano Politico constituebantur, dicta sufficiant. Illud autem pariter notandum est, post conversam ad fidem Christi, urbem Romanam, à summis † Pontificibus certos etiam clericos defensores ordinatos fuisse, qui potissimum pauperum † defensioni inserviebant, & ab ipso Pontifice in diversas Provincias mitti solebant, tum ad curanda Ecclesiæ patrimonia, & illius legata exigenda, tum ad alia diversi generis negotia obeunda, sicut Gregorii Magni ad eos perscriptæ *Epistola* docent, maxime 17. 18. 19. & *vigesima lib. 17. ex quibus illorum constitutio & officium plenius cognoscuntur.*

133 Formula † autem constituendi ejusmodi defensores, inter ejusdem Gregorii *Epistolas lib. 4. Epist. 25. Ind. 13.* sequentibus verbis expressa extat, quam, cum eorundem officium magis declaret, hic subjungere non pigra-
bor. Ea talis est.

Formula
constitu-
tionis de-
fensorum.

Ecclesiasticæ utilitatis intuitu id in nostro sedit arbitrio, ut, si nulli conditioni vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius Civitatis, aut in nullo tibi Canonum obviant statuta, officium Ecclesiæ defensorum accipias, ut quicquid pro pauperum commodis tibi à nobis injunctum fuerit, incorrupta & vivaciter exequaris: usus hoc privilegio, quod in te habita deliberatione contulimus, ut omnibus, quæ tibi à nobis fuerint injuncta complendis, operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri judicio rationem. Hanc autem *Epistolam Patris Notario Ecclesiæ nostræ subscribendam dictavimus.*

134 Hæc de ordinatione defensoris. Ad horum † officium spectabat, ut dictum est, oppressis subvenire implorantibus Apostolicæ sedis auxilium in provinciis, ad quas curandas mittebantur.

135 Idem vero Gregorius in causis † Episcoporum, quomodo iidem defensores se gerere deberent, in *d. lib. 7. Epistol. 66. data ad Vitalem defensorem Ind. 2.* ista habet.

Si cujusquam clerici (ut assolet) culpæ casus emerferit, in qua sibi petere debeat adiutorem, ad eundem Episcopum reverenter accede; & sicut causæ meritum cognoveris, apud

eum non defensor culpæ, sed potius intercessor existe; ut hac provisione & poscenti feras auxilium, & Jura præpositi non turbentur. Si qui vero sunt, qui iusta poposcerint, eis per te auxilium sedis Apostolicæ non est negandum, sed tamen ita servandum est, ut unuscujusque Episcopi reverentia & clericorum disciplina, per defensionis tuæ experientiam minime solvatur. Hæc Gregorius ad Vitalem, cum clerici discoli adversus Episcopum suum interpellassent Defensorem Apostolicæ sedis.

Sed & eundem, qui *supra*, † Romanum defensorem in Siciliam missum, qua discretionem judicii oppressis & opem Ecclesiasticam implorantibus subvenire debeat, ita alia ad eundem scripta *Epistola docet d. lib. 7. Epist. 24. Ind. 2.*

Patrocinia, inquit, Ecclesiastica (sive mea suscipiatis scripta, sive etiam minime fuerint directæ) sub tanto moderamine debetis impendere, quatenus hi, qui in furtis publicis implicati sunt, à nobis non videantur injuste defendi: ne opinionem male agentium ex indiscretæ defensionis ausu in nos ullo modo transferamus: sed quantum decet Ecclesiam admonendo & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis succurrite, ut & illis opem feratis & opinionem S. Ecclesiæ non inquietetis, &c.

Reprehendit vero idem Sanct. Gregorius *alibi* defensorem quendam, qui clericos, despecto suo Episcopo, faceret ad suum tribunal exhiberi, decernitque ut prima † instantia omnino fieri debeat apud Episcopum, elegantemque hanc sententiam prodit, *lib. 9. Epist. 22. Ind. 4.* Si sua, inquit, unicuique Episcopo Jurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur? Admonet autem, ut sive clericus, sive laicus, causam contra Episcopum habeat, tunc defensor vel judicet, vel cogat ipsos deligere Judices.

Cæterum prima de Ecclesiæ defensore mentio fit sub Papa Cajo, qui Anno salvifici partus 286. sub Dioclet. & Maximian. Imp. Martyrium passus est.

Is enim legitur primæ † prætorianorum cohortis Ductorem S. Sebastianum Ecclesiæ defensorem constituisse.

Testantur hoc ipsum Acta SS. Martyrum Sebastiani & Sociorum, quæ inter alia sic habent.

Remanserunt autem cum venerabili Papa Marcellinus & Marcus, & Pater eorum vir clarissimus Tranquillinus, itemque B. Sebastianus & juvenis corpore pulcherrimus, sed pulchrior mente S. Tiburtius. Tum quoque Nicostratus Protoscriniarius cum fratre suo Castorio & conjugē Zoe, & Claudius etiam cum fratre suo Victorino & filio Symphoriano, qui fuerat ab hydropisis morbo liberatus. Hi soli, reliquis omnibus cum Chromatio proficiscentibus in urbe; cum Cajo Pontifice remanserunt, qui Marcum & Marcellianum Diaconi honore sanctificavit. Tranquillinum verò Patrem eorum fecit presbyterum, & B. Sebastianum qui ad multorum profectum sub specie militia latebat, Ecclesia Defensorem constituit, ceteros vero Subdiaconos fecit. Hæc ex dictis actis Cæsar Baron. tom. 2. *Annal. Eccles. ad Annum Christi 286. n. 8.* ubi itidem primam hic de Ecclesiastici defensoris munere mentionem fieri notat.

Postea

Postea enim horum defensorum munia Gelasius Papa Ecclesiasticis officiis conjunxit, ut constat ex. c. 9. pr. dist. 77. Successu autem temporis sub Gregorio Magno Anno Christi 398. eorum in urbe officium Regionariis annumeratum fuit. Idem Magistratus postea in Ecclesia duravit, ut post Baron. testatur Spond. in Epit. Annal. ad annum Christi 286. num. 3. & in Anno 398. n. 7. & 398. n. 2. ubi hoc eos habuisse scribit, privilegium, ut in Ecclesia Pontifici assisterent, eo vero absente cum reliquo clero sederent.

139 Sexto Jus hoc † protectitium, vocabulo Patronatus, non olim tantum decora appellatione pauperum & humilium Tutelam cohonestavit Romulus, ut in c. 5. speciatim ex Halycarn. & aliis diximus, sed etiam hodie non infrequenter ita nuncupatur, ut nominatim testatur D. Hopingk post hæc scripta visus, dissertat. noviss. conclus. 6. lit. E. Jacob. Synzsius disput. Argent. Anno 1621. habita 8. 3.

Item Jus patronatus vocat Gylm. i. decis. 1. n. 155. Et Patrocinium Bodin. 5. de Republ. 6. n. 155. Et Patrocinium Tutelare vocat Farinac. decis. novit. noviss. 146. n. 8. Quod enim Patrocinia etiam auxilia defensiones & Tutelam significant, patet ex L. 4. C. de SS. Eccles. & ex Rubr. C. ut nem. ad suum patrocin. lib. 11. Quod etiam observatur, ex Salust. in Catilin.

Idem quoq; JUS PATRONALE post Gail. 2. observ. 54. in princ. nominat Andr. Knich. de sublim. & Reg. jur. c. 4. n. 389. idemque in elegantissimis suis comment. de Sax. jur. provoc. nesc. §. Schuch. und Schirms. Gerechtigkeit c. 5. n. 495. v. Jus patronale seu protectionis, Joan. Cammanus, de Regal. disputat. 5. Thes. 104. David Hopingk dissert. de jur. protect. 8. 7. lit. C. quod etiam nominatim testatur Bodin. de Republ. lib. 1. c. 9. in princ. asserens, Jus 140 fiduciarium † seu feudale sanctius esse patrocinii jure, quod à Magistris legum Jus patronatus appellari affirmat.

141 Habet tamen Jus patronale † præter hanc usurpationem, qua pro Jure protectionis accipitur, alias multiplices significationes, ut post Cardinalem Zabarell. in rubr. de Jure patronat. in princip. docet D. Hopingk dissert. de Jure Advocat. conclus. 7. lit. C.

I. Prima est Juris civilis, † ubi Patronatus pro Jure 142 manumissoribus in bona & personas libertorum competente, & in exactione operarum, successione ab intestato, & bonor. possess. contra Tabulas potissimum consistente sumitur, quod ex præambula manumissione servorum iis competere, integri Tit. ff. & Cod. ostendunt, idque originem † sumpsit à lege 12. Tabularum: 143 Ex jure enim gentium introducta sunt bella, l. ex hoc jure. ff. de justit. & jur. Ex bellis introductæ sunt hominum captivitates, & servitutes, contra hominum naturam: cum omnes homines liberi nascerentur, §. 1. Inst. de Libertin. §. 1. & §. servi autem Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur. Cum autem de jure gentium à principio servitus esset incognita, & manumissio, postquam servitus invaluit, secutum est manumissionis beneficium: quo beneficio invento, ut homines possent ad suam naturam restitui, cum de jure gentium omnes nascerentur liberi, tria hominum genera esse cæperunt, scilicet liberi, servi, libertini, qui ex servitute à dominis manumissi fuerant, d. §. 1. Inst. de Libertin. ab ista autem manumissione successit jus patronatus, per manumissionem, id est, dationem libertatis: qui dominus fuerat, efficiebatur patronus ipsius liberti. Et ab illo patronatus jus dicitur, de quo in tit. ff. de jur. patr. & C. de bon. libert. & jur. patr. & Inst. de success. libertor.

II. Secundo, dicitur Jus patronatus † Advocatorum, 144 qui patrocinio suo causis agendis operam navant, patroni causarum appellantur cap. secundo 15. quæst. 2. cap.

ex literis, de transactionibus. cap. ult. ne clerici vel monachi. text. in l. rem non novam §. patroni. C. de Judiciis. l. advocati C. de advocat. divers. Judicior. Barthol. Agricola. in Advocat. cap. 1. Et quia Patroni † ex lege Romu- 145 li clientum causis adesse, easque defendere cogebantur, ideo factum est, ut oratores & Advocati causarum Patroni quoque dicerentur, non solum Philologis, sed & Jureconsultis, ut apud Justinianum in l. rem non novam. §. patroni. C. de Judic. Patroni tamen † & Advocati 146 apud Ciceronem plurimum differunt. Nam, ut docet Asconius, in Divinatione, Patronos appellat oratores, Advocatos vero Jurisperitos, qui oratoribus Juris ignaris in causis quid Juris esset suggerebant, quemadmodum nunc quandoque causidici Civitatis Advocatos monere solent.

Tertio, Jus Patronatus ex Jure † Canonico est Jus III. idoneos rectores in Ecclesiis instituendos Episcopo of- 147 ferendi potestas quod alicui in Ecclesia acquiritur eo, quod ipse vel ejus authores Ecclesiam posuerint, ædificarint, vel opibus non minimum auxerint, consensu Episcopi adhibito, cap. Monasterium 16. q. 7. c. 25. in fin. de Jure Patron. Abb. Panorm. ad Rubr. ejusdem Tit. Franc. Pfeil consil. 183. Gilman. i. decis. 1. n. 155. ex quo Jure cum utilitate † honor & onus defensionis simul re- 148 sultant. Et de illo Jure Patronatus tractant Canonistæ in cap. quicumque & c. decernimus. 16. q. 7. & tot. tit. de Jure patronat. omniumque fulissime Lambertinus, qui ingens de hac materia volumen edidit.

Advertendum tamen est, quod sicut vox Patronatus sæpius accipitur, pro jure protectionis, sic è diverso vox Advocatæ † etiam sumitur pro jure Patronatus in 149 hac tertia significatione designati. Ostenditur hoc aperte ex literis subjectis, quibus Henricus Episcopus Constantiensis, Monasterio Adelbergensi Ecclesias parochiales in Hohenstauffen / Hochdorff / & Underensingen incorporavit, quæ sequentis sunt tenoris.

HENRICUS Dei & Apostolicæ sedis gratia Litera Episcopus Constantiensis, & Administrator Henrici Episcopi Constantiensis, quibus Monasterio Adelbergensi Ecclesias parochiales in Hohenstauffen / atque in Hochdorff / & Underensingen / cum earum pertinentiis (quarum jus Advocatæ ac præsentandi ab olim ad magnificum & generosum Dominum Vlrucum Comitem de Wirtenberg pertinebat: & nunc 150 justo donationis titulo in hoc monasterium erat translatum) simpliciter & pure uniendas illorum necessitatibus ducens, annexuit † & in- 150 corporavit, ut subditis suis, in animarum cura providere, hospitalitatem tenere, spiritualia & Archidiaconalia solvere, & alia onera supportare possent. Act. 1454. Decemb. 14. Indict. 2.

Cæterum qui Patronatus Jus habent Patroni vocantur juxta Plutarch. in Rom. Zaf. in Epit. Feud. de Feud. amission. n. 58. & Tutelares Patroni (sic dicti quod quasi Patres clientib. præsentent & ut filiis consulerent, Dionys. Halicarn. lib. 2. Rom. antiq. Knich. de sublim. & Reg. territ. Jure c. 4. n. 389. A triplici autem illo † pa- 151 tronatus Jure is, cui aliquod horum Jurium competit, in trina pariter significatione Patronus dicitur, videlicet respectu Juris Patronatus Ecclesiastici, Patro-

nus Ecclesiæ qui jus habet nominandi & præsentandi ad beneficium. Hinc sicut illi qui civitates aut nationes devictas in fidem receperunt, aut alias defenderunt, Patroni vocati sunt, Cicer. 1. offic. Bodin. 5. de Republ. 6. Ita etiam cum similem defensionem Patroni beneficiales Ecclesiis præstent aut præstare debeant, recte etiam à Canonistis Patroni appellantur, sive quod dilectione paterna, quam erga Ecclesias habent, eo nomine gaudeant, juxta Panorm. in Rubr. de Jur. Patronat. n. 6. sive quod partem reddituum Ecclesiasticorum consensu Episcopi capiant Joach. Steph. Inst. Jur. can. lib. 2. cap. 11. vel potius quod sicut Patres de non esse, ad esse, filios efficiunt, ita & hi de non esse ad esse, Ecclesiam deducant, sic autumante D. Hopingk dissert. de Jure protect. conclus. 7. sub lit. C.

Alter vero nominatur Patronus forensis, qui causas in judicio defendendas suscipit, de quo habetur in L. rem non novam §. Patroni. C. de Judiciis. & in L. Advoc. C. de Advoc. divers. & in ca. unico 15. q. 2. vel denique Patronus Liberti, ex manumissione servi effectus, de quo mentionem faciens Mart. Uranius consil. 39. Tom. 2. num. 11. dicit, Patroni appellatione non venire hos quos vocamus Dominos † proprietariorum, vulgariter Leihherren. Singulorum species eleganter explicat Paul. de Citadin. in tract. de Jure patronat. Welenbec. consil. 48. num. 14.

153 Cæterum, proprie loquendo, † Patroni, Advocati, Vicedomini, Custodes & Rectores Ecclesiarum, ut supra quoque diximus, diversa sunt, ut clare probatur ex cap. præterea 23. ubi etiam expresse observat gloss. 2. & Dd. extra de Jur. patron. Idem apparet ex cap. generali. 13. de elect. in 6. Sicut diversa ponuntur etiam in cap. pen. ext. de poen. Quod satis corroboratur etiam ex eo,

154 quia, ut cap. seq. habetur Jus Advocatiæ † mere est temporale, licet sit protectio personarum & rerum Ecclesiasticarum, Georg. Euerhard. consil. 55. n. 31. sed

155 Jus patronatus ex multorum sententia spirituale † est, vel ad minus spiritali annexum, cap. quanto, ubi plene not. extr. de judiciis. Quamvis Dn. Gilkenius tract. de usucap. part. 3. c. 9. sub num. 7. acriter contendat, id sæculari Juri potius adscribendum esse per rationes ibid. adductas, à quo & ego alienus non sum. Verum præter adductas hætenus tres Patronorum Nomenclaturas, verbum Patronus plura adhuc significata habet.

156 Jure enim Feudali per vasallos Dominus † à quo illi IV. Feudum habent, communiter Patronus vocatur, Rosenth. de Feud. c. 10. concl. 7. n. 6. & 15.

157 Deinde etiam Francis † olim Vicini Principes, quibus à Regibus Exephebi filii patrocini causa tondendi mittebantur, patroni appellati fuerunt, testante Paul. Diacon. de gest. Longobard. lib. 6. c. 37.

158 Sic etiam ij qui † civitates aut Nationes bello devictas olim in fidem receperunt, aut alias defenderunt, Patroni vocati sunt, Cicer. 1. de offic. Bodin. 5. de Republ. 6.

V. Præterea communissimo vocabulo † Patroni, utimur, pro Sancto illo, in cujus venerationem templum aliquod consecratum fuit, uti testatur Paul. de Citad. in tract. de Jure Patron. p. 2. de Patronorum generibus n. 9. ubi dicit, Patronos Ecclesiæ illos dici, in quorum honorem Ecclesia ædificata, quibusve ea dicata est, quod illam scilicet, & eum qui ædificari fecit, tueri, illisque patrocinari debeant, cap. pie mentis cap. Frigentius 1. q. 7. Ad originem ejusmodi dedicationum quod attinet, illud Historicis antiquiores evolventibus, obscurum non erit, quod Galerius † Maximus Imp. Orationum Domus seu Dominica primus omnium Christianis pro voluntate sua instaurandi licentiam publico Edicto permiserit, post eum vero templa erigendi privilegium Constanti-

nus † Magnus iisdem concessit. Nam ante illius † 61 tempora, à nullo unquam Romano Pontifice in ullius Divi honorem, Basilica erecta fuerunt, sed humilima tantum oratoria Christiani habuerunt, teste Eusebio hist. Eccles. lib. 9. c. 10. & Ottone Frising. Annal. lib. 4. c. 3. testib.

Verum de ista templorum dedicatione & consecra- VI. tione subsequente capite aliquid dictum est, qui autem de mutuorum à Sanctis nominum impositione ulterius informari cupit, eum Spondanus in Epit. Annal. Baronii ad Annum Christi 717. num. 4. sufficienter instruet.

Redeundo igitur ad Protectionis Nomenclaturas 162 septimo insuper Advocati à Politicis hujus ævi, ut plurimum nominatur Fœdus † clientelare, eo quod cum fœdere ordinario, ut in cap. de Affinibus Advocatiæ edocui- latina de- nominatio VII. mus, magnam habeat cognationem. Hoc termino utitur Dn. Remig. Fetschius, dissert. de fœder. d. 23. Kirch. de Republ. disput. 17. d. 1. lit. E. Hænon. disp. polit. ult. d. 20. Reinh. König discurs. Arum. 19. d. 22. vel 2. Besold. disp. polit. 6. d. 25. D. Daniel Otto Consiliarius D. Comitum de Hohenloe, in dissert. Juridico polit. de Jure publ. Imp. Rom. c. 11. ubi Advocatiam dicit, fœdus clientelare, inter Principem, Patronum, seu Defensorem dem Schuß-Herren: & eos qui sunt sub ejus defensione, Schuß-Verwandten/qui tamen Jura suæ Reipublicæ integra retinent. Eandem denominationem usurpat Arumæus de Jur. publ. discurs. 28. defendente Herman. Gœchusio conclus. 60. 63. 65. Camannus de regal. disput. 5. conclus. 104. ubi dicit, Advocatiam seu clientelam à Latinis fœdus clientelare vocari.

Octavo nominatur quandoque etiam, licet rarius, 163 Protectio, parentela, quo verbo Carolus IV. in Aurea Advocatiæ Bull. Tit. 15. usum esse reperimus, ibi prætextu Parentelæ, ubi textus Germanicus habet underm Schein Schuß und Schirms. De eadem vocis hujus pro Advocatiæ usurpatione testimonium exhibet Remig. Fetschius dissertat. de Fœderib. Thes. 23. in notis ad lit. N. verbo item Parentela. Sic etiam lego usurpasse auctorem Pfälzischer Information-Schrifft super controversia prætensa hæreditaria protectionis monasterii Casariensis fol. antepenult. ibi: Uber das Kloster hergebrachter Parentel-Easten Bogthen und Erb-Schuß, Berechtigelt.

Nono exploratum est, jus protectionis † etiam indi- 164 gitari per vocem Conservatorii, unde & protectores conservatores denominantur: Id quod videre est ex articulis positionalibus in causa fractæ pacis in puncto mandatorum de relaxando & restituendo, In Sachen Herrn Burgermeisters vnd Raths der Statt. E. als Keyserlichen Conservatorn des Klosters Marienwald / S. Brigiden Ordens / im Herzogthum Sachsen gelegen / ubi actores in art. 5. ponunt, Wahr seyn / daß von Hochlöblicher Bedechnuß Sigismunden / vnd Herrn Friederichen Römischen Keysern / die Herrn Burgermeister vnd Rath der Statt E. gedachtem Kloster Marienwald und seinen Gütern zu Conservatorn, Schuß und Schirm-Herren verordnet / gesetzt / und bestätigt worden. Laurent. Reichwein / in formular. supplicat. cap. 1.

Definitur autem conservator † ab Ancharan. in c. 1. 165 de offic. & potest. delegat. in 6. n. 1. Judex datus ad tuendum aliquos, contra manifestas injurias omnes vel certas judiciali non utens indagine.

Unde patet Conservatorum † officium in hoc consistere, ut illos, quibus sunt deputati defendant à manifestis injuriis, text. & gloss. in d. c. 1. de offic. & potest. deleg. Sed quid si injuria non sit manifesta, sed plenam causæ cognitionem requirat, utrum conservator possit se impedire, respondet gloss. ibid. quod non, sed pro hoc recurrendum esse ad ordinarium.

Sed quod ad ipsa conservatoria attinet, multam de
 167 illis mentionem facit, occasione† conservatorii à Cæ-
 sare majestate Serenissimo ac Illustris. Principi Maxi-
 miliano Bavarie Duci super Monasterio S. Crucis in
 Donawert concessi, Informator contra Relationem
 Donawerdicam *part. 2. fol. 385.* Ubi ex Iure Ca-
 nonico nonnullas conservatoriorum proprietates de-
 ducit.

168 Primo, quod de Iure Conservatoribus † non plus
 tribuatur, quam nuda defensio a manifestis seu notoriis
 injuriis, nihil vero in illis, quæ aliquam judicialem
 indaginem seu cognitionem exigunt; adeo, ut qualitas
 facti, num scilicet juste vel injuste quid fiat, ut & alia
 omnia, quæ obscura vel ambigua sunt, ad ordinarii
 169 Iudicis disquisitionem pertineant, & † conservatores ab
 ejusmodi cognitione mandatis pœnalibus, puta suspen-
 sione ab officio & condemnatione in expensas arce-
 antur, per text. in d. c. 1. & c. ult. de offic. & potest. de-
 leg. in 6. † Quod tamen *ibidem* glossa limitat, nisi in
 privilegiis istorum religiosorum vel aliorum, quibus
 dati sunt conservatores, aliud diceretur, videlicet, ut
 possent cognoscere de injuriis & aliis causis; etiam si
 requirerent judicialem indaginem, & communiter in
 privilegiis illa clausula apponi solet.

171 Sed quid si offensa manifesta negetur, utrum conser-
 vator possit cognoscere an sit manifesta? & gloss. quod
 sic. alias quilibet posset impedire Iurisdictionem ipso-
 rum Conservatorum, quia quilibet conventus semper
 negaret injuriam manifestam; † Unde quando dubi-
 tatur de Iurisdictione alicujus Iudicis, ad eum Iudi-
 cium spectat cognoscere, an cognitio ad eum pertineat,
 necne? *l. si quis. ff. si quis in Ius voc. non ierit.*
 Deinde, quod ea Episcopis † vel eorum superiori-
 bus dignitates in cathedralibus vel collegiatis Ecclesiis
 obtinentibus, minime vero sæcularibus, nihil tale ha-
 bentibus, concedi debeant, c. hac constitutione 15. de
 172 off. & pot. deleg. in 6. Hinc Auctor Psältscher In-
 formationsschriſſe contra Rensersheim. in fine refert,
 quod cum Anno 1519. autoritate Sedis Apostolicæ
 existens tum temporis Rector Ingolstadiensis, Con-
 servator monasterii Cæsariensis deputatus esset Guili-
 elmus & Ludovicus fratres Bavarie Duces minime ad-
 mittere voluerint, ut ejusmodi conservatorium, quod
 Augustanus & Aichstadiensis Episcopi acceptare jam
 antea recusant, præfatus Rector susciperet; eo quod
 ex hoc Iurisdictionis ipsorum, aliorumque Principum
 tam sæcularium quam Ecclesiasticorum, in quorum
 ditionibus dictum monasterium bona ac subditos ha-
 beret, non mediocriter debilitari, indeque ingentes
 controversiæ exoriri possent.

174 Insuper, quod ejusmodi conservatoria † in Roma-
 no Imperio non sint permessa, si clientes in alterius,
 quam conservatoris territorio habitent, uti non solum
 Iura Canonica innuunt, dum Ecclesiasticum in Mona-
 sterio Ius habentem pro conservatore admittunt, sed
 & Imperiales Constitutiones consonant, quæ ejusmo-
 di defensiones atque Advocaciones propinquis dun-
 taxat Circulorum Statibus demandant.

175 Quarto, idem Informator tradit † conservatoria
 non esse debere perpetua, sed tantum personalia, tum,
 quod morte conferentis evanescant, d. c. hac constitu-
 tione. 15. tum, quod industrialia sint, personæque in-
 dustriam requirant, cujusmodi concessionem ad hære-
 des non transire constat, adeo ut si in contrarium quid
 factum fuerit, ex Canonum sanctione annullari atque
 cassari penitus debeat.

Afferta autem informationis dogmata, an & qua-
 tenus Iuri conformia sint, non est hujus loci, nec in-
 stituti nostri, disquirere, de iis videri potest Relationis

defensor in 2. part. der Erinnerung/ quam videre no-
 bis nondum licuit, licet eam, facta ab Auctore editio-
 nis spe, multi hæcenus desideraverint.

Decimo Jus hoc nostrum Patronale, de quo præ- 176
 sens Tractatus agit, interdum etiam nominatur, a-
 pud Canonistas & alios passim scriptores, hanc vocem
 usurpantes, Vicedominatus. Schrad. in lexico, verbo, X.
 Vicedominus, ubi dicit, Vicedominatum illis esse Jus
 patronatus, Jacob. Synzius disput. de jure protect.
 9. 3.

Inde etiam Patronus † ac defensor constitutus ap- 177
 pellatur Vicedominus, ut est textus in c. præterea 23.
 de Iur. patronat. ibi, præsentis decreto statuimus, eos,
 five Advocati, five Patroni five Vicedomini censeantur
 à gravaminibus Ecclesiarum cessare. & in c. in singulis.
 in fine, de statu monach. ibi compescant Advocatos,
 Vicedominos, Patronos, ne monasteria præsumant
 offendere in personis aut rebus. & in d. c. in quibus-
 dam, de pœnis, statim in principio, ibi. Advocati seu
 Vicedomini se in tantam insolentiam crexerunt. Ea-
 dem voce, in hoc significato, usi sunt Zasius de Feud.
 part. 10. n. 55. Foman. ad Tit. C. de Iurisdic. quæst. 24.
 per c. Diaconum distinct. 89. Erenb. de fœder. lib. 1. c. 4.
 n. 13. Joach. Steph. Instit. Iur. Can. lib. 2. c. 11.

Sic etiam in constitutionibus Caroli Magni Prote-
 ctores Vicedomini nuncupantur, c. 12. de Advocatis
 sancitur, ut pravi Advocati Vicedomini, Vicarii &
 Centenarii tollantur. Similiter in capitul. ejusd. D.
 Caroli Imp. lib. 3. c. 38. expresse Vicedominus pro Ad-
 vocato Tutelari, ponitur. Volumus, inquit textus, ut
 medio mense Majo missi in sua legatione convenient cum
 omnibus suis Episcopis, Abbatibus, Comitibus ac vasa-
 lis nostris, Advocatis nostris, ac Vicedominis, Abbatif-
 sarum, & si necesse fuerit, propter opportunitatem con-
 veniendi, in duobus vel tribus locis habeant placita sua
 cum illis Comitibus quibus congruum fuerit, ut ad u-
 num locum possint convenire. Et Zasius prædictus d.
 part. 10. conclus. 8. de Advocatis monasteriorum lo-
 quens, aperte testatur Advocatos seu Patronos, Vice-
 dominos nominari. Quamvis Speculator lib. 1. Rubr.
 de † Vicedomino. asserat, Vicedominum proprie esse 178
 eum, qui præest rebus Episcopalibus, in confirmatio-
 nem adducens textum in c. volumus 2. distinct. 89. ubi
 Gregorius Anthemio Subdiacono lib. 9. Epist. 66. scri-
 bit, se velle, ut Pascasius Vicedominum sibi ordinet,
 & c. Salvator. 1. q. 3. ubi textus dicit, Nomine Procura-
 toris Synodum intelligere quemlibet Ecclesiasticarum
 rerum Administratorem, ut, verbi gratia Præpositum
 Oeconomum, Vicedominum. Differt tamen Vicedo-
 minus † ab Oeconomo, quod hic rebus Canonicorum, 179
 ille vero rebus Episcopalibus præsit c. volumus c. Dia-
 conus & c. sequent. dist. 89. & notat Bertach. repertor.
 verb. Vicedominus Simon Prat. in Lex. eodem vocabulo.
 Generatim autem & proprie loquendo, Vicedomi-
 nus † appellatur, qui loco & Vice domini res ipsius ad-
 ministrat, eique Vicariam operam præstat, Calvin.
 Lexico Iurid. verb. Vicedominus. Hotom. in verbis
 Feud. eod.

Undecimo Jus hoc Advocatiæ † appellatur interdum 180
 fides, ut apparet ex text. l. in sacris. 12. in princip. C. de Advocat.
 prox. sacror. scrip. lib. 12. ibi. Insuper etiam Colonos
 seu adscriptitios & servos eorum in hac regia urbe de-
 gentes eodem beneficio potiri, fidei pro tempore Ad-
 jutoris viri spectabilis proximi, vel unius ex statutis
 committendos.

Sic & Cicero fidei † vocabulum usurpat pro Cliente- 181
 la in epist. 227. inquit. Ea societas universa in mea fide
 est, Et ad Atticum, Civitatem, inquit, in Catonis fide lo-
 catam funditus perdidissem. Et pro Planco 280. Municipi-
 pia, qua in fide mea erant. Cæsar lib. 2. de bello Gallico.

Honoris Divitiaci ac Haduorum causa sese eos in fidem recepturum & conservaturum dixit. Inde & illa locutio, Deorum hominumque fidem implorare, id est, opem & defensionem, ut solent ii, quibus aliqua fit injuria, aut aliqua vis infertur.

Et hanc fidei pro clientela usurpationem novissime approbat Anton. Hering. in elegantiss. suo tract. de fidejussionib. c. 2. num. 15. ubi dicit, fidem aliquando tutelam seu Tutitionem (ut vulgus dicit, Salvamguardiam & assecurantiam) patrocinium, defensionem, opem, auxilium seu clientalem significare, & ante eum Budæus idipsum declarat in suis annotat. ad l. Herennius. ff. de Eviction. ubi multa de vocabulo fidei, pro Advocatia sumpto ex authoribus adducit.

- 182 Sumitur autem non raro etiam fidei vox, pro salvo conductu & securitate publica, sicut Geleit. Borch. in §. in summa Inst. de his, qui sunt sui vel alien. Iur. Ioann. Georg. Becht. disp. venustiss. de securit. & salvo conductu. c. 1. thes. 9.

Hinc & eleganter dicimus, dare fidem publicam, id est, publico nomine securitatem vel impunitatem promittere. Cicero Orat. 3. in Catilin. Introduxi Vulturium, fidemque ei publicam jussu Senatus dedi; Et accipere fidem publicam, idem est, quod impetrare salvum conductum, sic interponere fidem publicam est, alicui salvum conductum dare. Salust. in Jugurth. C. Memmius pop. Roman. persuadet, uti L. Cassius, qui tum prator erat, ad Jugurtham mitteretur, enimque interposita fide publica Romam duceret. Venire fide publica, quod nos dicimus venire sub salvo conductu. Salust. ibid. Comes ejus, qui Romam fide publica venerat.

- 183 Hæc tamen fidei appellatio, non omnem omnino, sed eam tantum, quæ à legis ministro datur securitatem, exprimit, annotante Bechtio d. disp. thes. 9.

XII. Duodecimo Ius protectionis appellatur etiam licet rarissime, Recommendatio ac recommandigia. Card. Tuschus pract. conclus. lit. C. conclus. 638. n. 5. & 23. relatus à Besold. dissert. de Iure fœd. c. 5. n. 7. in fin.

Advocata appellatio Germanica, Et hæc tamen de diversis Advocatiæ Latinis denominationibus, nunc superest, ut quibus verbis eadem notatione lingua vocitetur, aperiamus.

- I. Primum autem Ius illud protegendum communiter appellatur † Schuß und Schirm / Schuß und Schirms / 184 Berechtigteit / à Germanico schützen / handhaben / schirmen / schäuren / beschäuren / schüren oder beschuttern / Wehn. Pract. obser. verbo schäuren / Item Beschirmung Gail. 2. obs. 54. Gilman. 1. decis. 51. n. 14. Knichen de Iur. Sax. provoc. nesc. verb. Ducum. c. 5. n. 495. Simon Pistor. lib. 1. conf. 19. Camman. de Regal. disp. 5. §. 104.

- 185 Germanis olim etiam Ius hoc † Trost / seu Truſtis, i. e. fidelis amicitia, seu Tutio dicta est Gold. in Gloss. lit. T.

- Zasius vero Jus hoc Tutelare, conf. 7. n. 14. Schirms / 186 Bogten † nominat, uti etiam Ioan. Stumpff. Chron. Helv. lib. 6. vom Zürichgaw cap. 21.

- 187 Hinc qui aliorum † se protectioni submitunt Schuß und Schirms / Verwandten / Schirms / Genossen & Schirms / Angehörige / Gilman. 1. decis. 51. n. 14. Wehn. verb. Schirms / Verwandten / Caspar Ziegler. in concl. §. Landsaß conclus. 1. n. 84. appellari consueverunt.

- 188 Ii autem qui protectionem † sustinent, vocantur communiter Schuß und Schirm-Herren. Vultejus de feud. cap. 8. post. num. 17. verb. innominatum. Ioan. Gemmel compend. feud. p. 10. verbo Deterioratio, Paul. Matth. Wehner. Pract. obs. lit. S. verb. Schirms / Verwandten. Georg. Schönborner polit. lib. 4. cap. 6.

- Aliquando tamen istiusmodi Schirm-Herrn / pro- 189 pter abusum commissæ sibi potestatis, verius † Sturm-Herren quam Schirm-Herren / vel Schuß-Herren pro Schuß-Herren / non immerito nominari possent, eo, quod sæpius Iura Clientum profligent potius, quam

protegant, ut eleganter advertit politissimi ingenii ac summæ eruditionis vir Dn. Adamus Keller. I. V. L. centiat. consiliarius Austriacus, amicus meus, dum in vivis fuit, singularis, c. 11. v. Advoc. lib. 2. de offic. Iurid. polit.

De quibus etiam apposite loquitur Zasius Tract. feud. c. 10. concl. 8. verum isti, inquit, pro defensione, ad quam tenentur monasteria & subditos sæpe supprimunt, pro Patrocinio oppugnant, subterunt, spoliant, gravant, premunt, flagellant, personisq; & rebus privilegiis, bonis & Iuribus Monasteriorum abutuntur. Quod etiam hodie Monasteriis & collegiis Ecclesiasticis frequentissime contingere testatur communis illa rerum magistra experientia.

Sic & alibi notant Doctores, interdum Tutores melius dici posse Tollitores † quod frequenter pupillorum bona tollant, ac furentur, aut alias tutelam male administrant, quod exemplis illustrat Dn. Obrecht. IC. clariss. in disp. de Patrocin. pupillor. Idemque ante eum notaverunt Alberic. de Rosat. & Spigelius in suis Dictionar. in verbo tutela & verb. Tutor. sequitur Vincent. Manzin. in tract. suo de Tutel. & curat. quest. 1. num. 20. Et in ejusmodi Tutores graviter invehitur Dn. Jodoc. Damhoud. in libello suo quem Patrocinium pupillorum inscripsit. cap. 1. Et hujusmodi turba committentes † contra pupillos suos poena deportationis & 191 publicationis omnium bonorum puniri debere, recte existimat Matth. de Afflict. in Neapol. decis. 401. sub n. 20. Anton. Piagg. tract. de tutel. q. 1. n. 3.

Idem etiam protectores † & quidem propriissime 192 vocantur Schirm-Bögt / Stumpff. Chron. Helvet. lib. 7. c. 3. de quibus infra sub nomine Bogthey.

Olim etiam † Pfleger Stumpff. Chronic. lib. 7. cap. 3. 193 Schaffner. Idem ibid. lib. 5. cap. 3. & Rodolph. Hospin. de Orig. & Progress. Monach. lib. 4. c. 21. Bisthus me / † oder Bicedume / Warem. ab Erenb. de fæder. 194 lib. 1. c. 4. n. 13. & Besorger / † Wehner d. loc. verb. 195 Bogthey Knich. de subl. & reg. territ. Iur. c. 4. n. 390. olim dicti sunt.

Hoc autem loco circa vocabulum Schirm-Herren ignorandum non est, eo nomine indigitari passim † 196 Magistratus, qui à Iudicibus Consistorii Rotwilensis, & aliorum Tribunalium Provincialium post latam in aliquem Banni sententiam & immissionem, ex primo & secundo decreto (quarum illam priorem, † Anlehten / 197 hanc, erlangt Recht / vocant,) pro executione facienda implorantur. Nam executores illi, appellantur Schuß und Schirm-Herrn / hoc est, Einsaßherrn / Rothweillische Hoffgerichts-Ordnung / part. 2. tit. 13. & Paul. Matth. Wehner. ibid. in annotat. Lit. H. Gylman. tom. 1. Symph. part. 2. tit. 13. & tom. 2. part. 3. tit. 17. ubi supeditat formulas supplicationum pro deputatione executorum, & immissorum, Schüßer und Schirmer / & umb Schuß und Schirm-Herrn auff beschehene würckliche Immission, &c.

Et literæ † illæ, quibus petitur executio, dicuntur 198 Schirm-Brieff / quando in prædictis judiciis Beleutung / hoc est, citatio per edictum vel publicum proclama erkandt / auch folgendes Anlehtung / seu immisio ex primo decreto erfolgt / und niemand erscheint / wird darauff erlangte Recht / welches Krafft hat der Immission ex secundo decreto, und darüber auch Schirm-Brieff an die Obrigkeit gegeben / darunter die Güter gelegen / welche auch solche zu exequiren schuldig ist. Rothweillische Hoffgerichts-Ordnung d. p. 2. tit. 13. in fine. Wehner. pract. obs. Lit. A. verb. Anleht / und Anlehtung.

Casus in quibus ejusmodi † Schirm-Brieff con- 199 cedi solent, Ordinat. Rotwil. Iud. p. 10. T. 1. §. 1. & 2. his verbis exprimit, über des Rechtters Güter werden Anleht-Brieff / auch Anleht-Besitzungs-Brieff / dem

dem Kläger gegeben / hernach wird ihm auch ein Vogt-Brief und ein Schirm-Brief darauff ertheilt / wann ihm dann die werden / so mag er zu den Gütern greifen / und damit thun nach der Briefe befehlen: Man giebt ihm auch Schirmer darüber (quomodo etiam Appellanti defensores seu Schirm-Herrn / deputentur, patet ex Barth. Bescheid und Urtheil des Kayserlichen Cammer-Richts. Tom. 2. in A. 1532. 1. Julii.)

Deinde etiam Schutz- und Schirm-Brief dicuntur 200 protectionis † privilegia, quæ ab Imperatore privatis etiam personis interdum dari consueverunt, quæ vulgo literæ Salvæguardiæ dicuntur, daß sie ihre Kinder und Güter in der Kayserlichen Majestät / und des Heiligen Reichs Schutz und Schirm seyn sollen / id est quod ipsi, eorum liberi & bona sub Cæsareæ Majestatis & S. R. Imperii defensione & protectione esse debeant. And. Gail. pract. obs. lib. 2. obs. 54. num. 7.

Hæ autem Salvæguardiæ literæ Schutz- und Schirm-Brief / interdum etiam Affecurationis seu salvi conductus literæ sunt, & dicuntur, quas in Aula Imperatoris facile & sæpissime; in Camera vero, raro admodum, & difficulter obtineri posse, Iul. Magenhorst. cent. obs. Cam. Imp. (quæ comment. ejuldem in ord. Cam. adjecta est,) obs. 49. testatur & præjudiciis confirmat.

201 Proprie tamen † in nostra hac materia Schirm-Brief / vocantur Tabulæ protectiæ, seu Patroni obligatio, quæ scripta capitula protectionis completur.

Secundo Ius Advocatiæ, nostrate lingua, vel plurimum nominatur † Vogt / Wehn. Pract. obs. verb. Vogt. Zaf. 2. cons. 7. n. 14. Remig. Feschi. dissert. de fœd. 8. 23. in notis ad L. N. Dav. Hopingk. diff. de Iure Protect. 8. 7. lit. H. Foman. in comment. ad Tit. C. de Iurisd. n. 24. ubi Monach. de Iurisd. c. 4. n. 14. eadem

II. voce Ius Protectionis usurpantem refert, quibus addo Ioan. Camman. disput. Iuridico-Polit. de Iurib. Majest. 5. 8. 104. eodem nomine Ius Advocatiæ indignantem. Sic & eandem appellationem, diversa Imperatorum diplomata pandunt, & in specie Literæ Friderici III. Imperatoris, qui Anno 1485. Advocatiam Monasterii, nunc Nobilis Ecclesiæ Collegiæ Chomburgensis à civitate Imperiali Hallensi revocando, hisce verbis usus est: Wir haben die Vogt und Schirm / etc. Et Caroli IV. Imp. in dem Abfindungs-Brief der Reichs Vogt über Salmenschweil gegen Graf Albrechten von Werdenberg Anno 1348. ibi. die Vogt des Klosters zu Salmenschweiler / Integrum Diplom. continetur in Anticateg. Dn. Matth. Klockii fol. 148. Cujus generis sexcenta afferri possent. Cæterum ejuldem vocabuli Vogt usurpationem ad propositum diligenter explicuit And. Knich. tract. de sublim. & Reg. Territ. Iure c. 4. num. 324. & Matth. Wehn. Pract. obser. verb. Vogt.

203 Quod vero ad vocis hujus Etymologiam † attinet, contrariæ Jctorum & Politicorum opiniones reperiuntur. Nonnulli enim ex Neotericis (quorum sententiæ David Hopingk. d. dissert. 8. 15. in notis ad lit. A. subscribit) Germanica ista vocabula, Vogt / Vogt / à Græcis Βοῦτος, Βοῦτα descendere, opinantur, tum quod utriusque vocis eadem sit significatio, Jodoc. Willich. in Corn. Tacit. Germ. Rubr. 18. & 21. (Βοῦτα enim ut Græcis administrationem, Præfecturam, & auxilium denotat, ita etiam vernacula nostra, Vogt Præfecturam & administrationem significat) Knich. de subl. & Reg. Territ. Iure c. 4. n. 368. & seq. Tum quod Germani inferiores, & Saxones, Græcorum more B. perinde ac F. sive V. consonantem efferant, docente Joan. Avent. in Nomenclat. nom. quorundam proprior. Germ. (quæ ejuldem Annae Bojor. præfixa

est) lit. B & V. ubi Aeneam Sylvium, quod Voithlandiam licenter & inepte terram Advocatorum videretur, non observato eo, quod nomina propria non vertenda, sed literis, aucta & diminuta, Romana incude formanda sint, taxat; Alii vero ab his discessionem faciunt, iique viri doctissimi antiquitatum Scrutatores diligentissimi Dn. Matth. Klock. Advocatus dum vixit Salemitanus, Melch. Goldast, Ioan. Meurs. & horum sequaces qui existimant, à Germanico Vogt Advocatū Tutelarem, vel contra ab Advocato Vogt derivari.

Hujus enim deductionis assertor prædictus Dn. Klock. in Anticateg. Salmenschweilischen Gegen-Berichts contra Heiligenberg in notis ad §. 9. ad verb. Ηγεμονείαν ex Meursii glossar. Græco-barb. enucleate firmat, Vogt / aliis Vogt / seu Vot / et si quidem, quo ad parilem significationem re ipsa sit Græcorum Βοῦτα, non tamen inde sumpsisse Germanos, prout opinantur quidam, alii vero nescio quod Bōden comminiscuntur, ipse ein Vogt / oder ein Vaut / à præfecto vel ab ADVOCATO deducit, ADVOCATVS enim nobis à VOCT: plenius & integre, ein Voct vel ein Vogt designat. Sic etiam doctissimus Dn. Melch. Goldast. in annotat. ad Tyrol. Scotor. Reg. Paraneses ad Filium, per aphæresin corrupto VOCAT, quasi ADVOCATUM denominatum fuisse demonstrat. Horum sententiam novissime etiam insecuti sunt Georg. Gumpelshelm. inter Arum. discurs. 27. 8. 2. vol. 2. lit. C. asserens Advocatiam non ab Advocando, ut Gail. 2. obs. 54. n. 2. à simili argumentatur, sed Germanico Vogt descendere, Besol. class. 2. disp. pol. 8. 21. quem refert & sequitur Reinh. König. de amplif. Rerump. per fœd. 8. 21. qui tamen Besold. discurs. noviss. de Iure fœd. c. 5. sub n. 7. ait, se voculam Vogt minime derivare per ἀφαιρέσις ab Advocato, ut vult Goldast. rer. Aleman. Tom. 1. fol. 214. eo, quod mere priscum sit Germanicum Voget / pro Magistratu, sicut ex multis antiquissimis Germanorum veterum Rythmis infra post n. 224. adductis, manifestum colligitur.

Mihi quidem hujus voculæ Vogt / originationem diligentius perscrutanti in mentem venit, eandem ab Hebraico בוקטח BOKETH, quod præfectum significat, tam ex vocis consonantia, quam ex significationis paritate, non inesse derivari posse: Si enim ex voce illa BOKETH, more Germanorum prædicto, B. ut F. vel V. consonans, efferatur, antiquum Nomen Germanicum, VOKET, seu quod idem est Voget & per contractionem abjecta litera E. Vogt ab eoque Vogt / habebimus. Qua tamen in re aliorum certiores conjecturas hujusmodi vocabulorum afferentium Iudicio, me lubens submitto.

Cæterum hanc ipsam vocem Vogt † ambiguam, 204 & ex materia subjecta, usuve regionis significationem illius eruendam esse Mynsing. decad. 13. Respons. 3. n. 9. Gilman. 1. decis. 2. n. 154. & Wehn. Pract. obs. verb. Vogt / recte notant.

Inter alia significata, Vogt † curatellam quandam 205 significat: Hinc in Hoffgerichts-Ordnung zu Rothweil p. 2. Tit. 5. & p. 11. Tit. 1. & seq. dicitur, daß Frauen / Jungfrauen / Pfaffen / Mönche / Nonnen einen Vogt zu Rechten haben sollen. Et in Schwabenspieg. lib. 1. c. 259. & 273. maritus uxoris suæ curator, seu Vogt / esse jubetur.

Imo vox illa assertore And. Knich. de Territ. Iur. c. 4. n. 386. etiam ad villicos † seu Oeconomos & colonum 206 massarium, secundum Italos, Alban. cons. 44. n. 6. lib. 3. communi usu expansa fuit. Hinc Mart. Cromerus in Hist. Polon. lib. 2. f. 141. inter plebeios Magistratus in Pagis Scultetum, sive Advocatum hæreditarium, veluti, deductorem & defensorem Coloniarum refert, ut ita Advocatus sumatur pro Vogto.

Communiter tamen assertore eodem Dn. Knichen
 207 vocabulum *Vogthey* accipitur, pro omnigena † Iuris-
 dictione Civili Domino loci competente cui insunt
 atq; inhaerent varia Jura, quæ Dn. Knich. *ibidem* sepa-
 ratim enarrat: & post eum Paul. Matth. Wehner *Pract.*
obs. lit. V. verb. Vogthey. Alle Herrschafft so einer an
 einem Ort hat / & sic considerata *Vogtia* est quæ di-
 strictum cum Iurisdictione continet Welenbec. *consil.*
95. num. 19. & seq. Knich. *de sublim. & Reg. Territ. Iure,*
c. 4. n. 98. & seq. n. 340. Reichwein *in formul. p. 1. Rubr.*
de Const. pacif. Reg. Pot. 7. n. 19. Besold. *de Iurisd. Imp.*
Rom. in fin. p. 95.

Sic & Martinus Uranius *tom. nondum impresso 4. con-*
sil. 53. num. 12. scribit, daß die gemeine Verständniß in
 dem Land Schwaben also stehe / daß bey dem Wort
Vogthey verstanden werde die Obrigkeit des Gerichts-
 zwangs über Gottsheusig / oder ander Leute Güter und
 Personen / alsdann die / so solche Obrigkeit haben / *Vogt*-
 Herrn genannt werden.

208 Similiter ut Iurisdiction † generice accepta, ita &
Vogthey merum mixtum Imperium complectitur.
 Mynsin, *d. consil. num. 9. 110. & 125. & in primis num. 11.*
 ubi tradit, daß man gemeiniglich einen *Vogt* für einen
 solchen Richter in einer Stadt achte / qui non tantum de
 civilibus, sed etiam de criminalibus cognoscat causis:
 quod ex *Schwabenspieg. lib. 1. cap. 390. §. 3.* firmatur
 his verbis: Ein *Vogt* soll richten alle Grävel und Wun-
 den / und Schwerdtzücken / und umb den Todtschlag /
 und umb heimfuchen und was Břefel und Unzucht ist und
 heisset.

Composita
 diversa
 Germanica
 vocis *Vog-*
 they.

I. Cæterum ex *Vogtheia* illa Clientelari emanant vo-
 culæ *Schirmvogt* / † Stumpf. *Chron. Helvet. lib. 6. c. 6.*
Vogthey Herr / Vogt Juncker Io. Rudinger. sing. obs.
cent. 3. obs. 20. quibus illi denominantur, qui protecti-

onis administrationem sustinent, ut post alios notat
 209 Vultejus *de feud. lib. 2. c. 8.*

Quemadmodum ex eadem vocola compositi Pro-
 vinciarum & ditionum præsidēs vocantur *Land-Vogt* /

210 † de quibus *supra in verbo Advocatia*, & de iisdem plu-
 ra Besold. *de Iurisd. Imp. Rom. quest. 21.*

II. Secundo Castellorum Præfecti † *Burg-Vogt* / quo
 211 nomine in Iure Sax. Burggravius Magdeb. sæpius in-
 digitari solet, weil er in der Stadt Magdeburg das
 höchste Richter. Ampt / das des Kayfers ist / verweset.
Weichb. d. art. 8. & 44.

III. Tertio Dtenst. *Vogt* / † de quibus Contr. Lagus *in*
 212 *comparat. Iur. Civil. & Sax. lib. 2. Tit. 8.*

IV. Quarto Unter-Vogt / qui multas, Břefel und Břissen
 pro emendatione delictorum in municipiis recipiunt,
 & hinc receptores dicuntur. Joh. Ruding. *sing. obs.*
cent. 5. obs. 31.

V. Quinto *Reichs-Vogt* / per quos in civitatibus Im-
 perialibus Iurisdictionem & Imperium primitus exer-
 cere solebant Imperatores Stumpf. *Chron. Helvet. lib.*

213 *6. c. 14.* Ejusmodi Præfecti † Civitatum plerunque Co-
 mites, vel Episcopi erant, Lehman *lib. 4. c. 2. & lib. 2.*
c. 18. ac 22. qui ibi vicarium habebant, quem *Schul-*

214 *theissen* † indigitabant. De quo Simlerus *lib. 2. de Re-*
publ. Helvet. notat ex legibus Longobardorum, quod

215 *Schultheiß* judicem denotarit, qui † de debitis pro-
 nunciabat, pignora capiebat, & creditoribus satisfieri
 cogebat, (unde & etymon vocis sit à debito atque ju-
 bendo) non tamen habuisse plenam Iurisdictionem,
 sed Comitum potestati obnoxium fuisse. Et hinc
 sæpe ejusmodi officia des *Schultheissen* oder *Reichs*

216 *Richter. Ampt* / ad vicinos † Principes, frequentius &
 plerunque ad ipsas Civitates Imperiales, pignoratio-
 nis Titulo, aliisve Impp. concessionum modis perve-
 nisse, ac tandem, Iure proprietatis iisdem obvenisse

217 constat. Sic in civitate † Imp. Rotenburgo - Tube-

rana officium Iudicis, quod multo tempore, ipsa Ci-
 vitas ab Imperio Iure pignoris tenuit, subsecutis post-
 modum annis soluto pignore, per redemptionis forte
 contractum, Iure proprietario ad eandem pervenit,
 Georg. Everhard. *1. conf. 56. in princip. & passim per*
discurs. idque in aliis similibus Civitatibus usu venisse,
 experientia loquitur. Sic Iurisdiction sive Advocatia
 urbis Tigurinæ † Zæringiæ Ducibus, ab Henrico IV. 218
 Imp. tradita fuit, teste Guillimanno 3. *de reb. Helvet.*
c. 5. fol. 350. Stumpf. *6. c. 15. fol. 151.* quæ postea ad
 cives à Wenceslao pervenit. Stumpf. *c. 19. fol. 160.*
 Sic quoque Abbas † S. Galli sæpè adfectavit dic 219
Reichs-Vogten zu S. Gallen quæ postea etiam civibus
 cessit. Stumpf. *lib. 5. c. 6. fol. 28. a & fol. 29. b. n. & c.*
8. fol. 45.

Ejusmodi autem † officia nomine quidem tenus eti- 220
 amum hodie in multis Germaniæ urbibus supersunt,
 qui vulgo appellantur *Reichs-Schultheiß / Reichs-*
Richter / Reichs-Pfleger / Reichs-Ampmänner /
Mandatarii vel perpetui Vicarii Imperatoris, ipsum
 olim repræsentantes, ut Norinbergæ, Rotenburgi ad
 Tubarum, Halæ Suevorum aliisque passim locis, si-
 cut ex Münstero *Cosmogr. lib. 3. c. 56.* Joan. Stumpf.
histor. Helvet. lib. 6. c. 15. & 27. prodidit Knichen. *d.*
cap. 4. num. 320. quorum officium nullum aliud est,
 quam in criminalibus præsidere, in civilibus vero assi-
 dere, nec non in causis debitorum extrajudicialiter
 decernere, & vicem Imperatoris gerere, regere Rem-
 publ. puniendo delinquentes & mulctando, &c. Quam-
 vis hoc officium hodiernis † temporibus in civitatibus 221
 præsertim Imperialibus postquam omnimoda Iuris-
 dictio & reliqua civitatibus Imperialibus concessa po-
 testas, non amplius per præfectos Cæsareos sed per
 ipsos cives, seu Magistratus ab iis constitutos explica-
 ri cœpit, valde imminutum veterique auctoritate de-
 stitutum reperiamus. Illud sane auditu mihi singulare
 visum est quod officium ejusmodi Præturæ, in oppido
 Imperiali *Rosheim* / in Alsatia prope *Molsheim* / sito,
 hodiernis adhuc temporibus penes privatam familiam
RVMELIORVM, Iure hæreditario, ac Feudi Imperia-
 lis Titulo persistat, quod hoc tempore providus ac
 discretus vir Dn. Franciscus Bernhardus Rumelin Ar-
 chigrammateus Bensfeldensis, Iure etiam confiscandi
 (quod rarissimum est) admixto administrat, & in præ-
 dicto oppido *Rosheim* suo loco Subcultetum ordinat,
 ac constituit.

Sexto *Thum-Vogt* † sunt administratores bono VI.
 rum Episcopaliū vel capitularium Ecclesiarum ca- 222
 thedralium, quos Herbipoli *Oblen-Vogt* / vel *Oblen-*
Schreiber nominant, qui & alibi dicuntur *Groß-Vogt* /
Reiner. Reineck. Annal. Franc. lib. 4. circa annum
802. Prædictæ denominationis der *Thumb-Vogt*
 exemplum suppeditant antiquissimi Austriæ Annales à
 Wolff. Lazio reperti qui mentionem faciunt Comi-
 tum à Thrasma, Episcopatus Ratisponensis Advocato-
 rum, Henrici Frederici & Hardingi qui in testimo-
 nium adhibiti fuerunt, à Conrado III. Imp. in exor-
 diis cœnobiorum *Baumgartenberg.* & S. Hippolyti
 de Anno Salutis nostræ 1141. His successerunt Otho
 & Ernestus Advocati; quorum primus Leopoldo
 sexto & dignitate secundo Austriæ duci, *Reichberg* ca-
 strum ac dominium vendidit. Unde legitur in anti-
 quis Austriæ Annalibus. Der *Thum-Vogt Otto von*
Regensburg / dinget den Herzog zu Oesterreich *Reichs-*
perg auff daß *Haus* - Leute eigen / und Břurge und alles
 sein Gut / das er zu Oesterreich hett / damit ist auch das
 gefallen an das Land / &c.

Septimo ad eandem classē pertinet vocabulum VII.
Römischer Vogt / qualis de Iure Sax. dicitur Im- 223
 perator

224 perator † Weichb. *art. 8.* ubi habetur, daß der Keyser dem Stul zu Rom fürstehen soll von S. Peters wegen / davon er auch Römischer Vogt heisse. Item / daß ihm das Schwert / die Kirche wider alle Feinde des Glaubens zu verschuten / befohlen. Videtur autem Imperator Romanus ex eo † dictus Ecclesiæ Romanæ ADVOCATUS, quasi à Romano Pontifice, AD, Ecclesiæ Catholicæ, Imperiali auxilio recipiendas Justitias, cæterasque relevandas necessitates, seu AD Romanum suscipiendum Diadema, VOCATUS sit, nimirum ut in ejus fortitudine brachii defensentur Ecclesiæ libertates, & Jura manu teneantur, hæreses extirpentur, cultus Christianæ fidei amplietur & inimicis ejusdem prostratis, populus Christianus in pacis pulchritudine sedeat & requie opulenta quiescat, ad tradita per Abrah. Bzovium *Annal. Eccl. Tom. 13. An. 1201. n. 4. An. 1209. num. 2. An. 1213. num. 4. & A. 1263. num. 2. col. 708. 711. & 714.*

Cæterum ipsi etiam Imperatores Advocati Titulo in publicis Imperii Recessibus passim vtuntur. Sic enim Maximilianus Imp. in Aufffassung und Ordnung zu Trier und Cölln Anno 1512. aufgerichtet §. 4. lese einen rechten Vogt / und Schirm-Herrn der Christlichen Kirchen; & Carolus V. in constit. wider die Widertäufer zu Speyr Anno 1529. auffgerichtet §. 1. Seipsum Obersten Vogt und Beschirm-Herrn des Heil. Christlichen Glaubens. Item in R. A. zu Augspurg Anno 1530. auffgerichtet §. 10. Schirm-Herrn der Heil. Christlichen Kirchen / & §. 11. Obersten Vogt der Christenheit. Et in R. A. zu Regenspurg Anno 1541. auffgerichtet §. 19. Einen Advocaten und Beschirmer der Christlichen Kirchen / semet-ipsos nominant, ut allegatorum Recessuum verba ostendunt.

Hinc & Imperatores, ut *infra in cap. V.* pleniori Stylo edocuimus, cum inaugurantur, solemne Jusjurandum præstare solent Ecclesiæ Jura integra se & illibata servaturos, Annæus Robert. *rer. judic. lib. 3. c. 1.*

Unde & D. Augustinus, *Hoc*, inquit, *pertinet ad Reges seculi Christianos ut temporibus suis pacatam velint habere matrem suam Ecclesiam, unde spiritualiter nati sunt. c. quando 24. q. 4.* idque si non faciunt, Deo tenentur reddere rationem, propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam acceperunt, Isidorus *in c. Princeps 23. q. 5. c. ult. distinct. 96.*

Conferunt ad hoc ipsum notata And. Knich. *de Jure Territ. c. 4. n. 314.* ubi, Vogti nomen, etiam ad Imperatorem extensum esse scribit.

Sic & prisca Germani, ut ex *infra* allegatis testimoniis patet, Imperatorem ac Regem Romanor. eadem voce Romanum Advocatum dixerunt Römischen Vogt / verbo (ut existimat præcitatus Melch. Haimisfeld, *Golda. in annot. in Tyrol. Scoto. Reg. paraneses ad filium*) per aphæresin corrupto † vocat, quasi Advocatum.

Ita Reinmarus à Zwitter *in antiquo quodam manuscripto Teutonico carmine.*

Das Riche / daß des Keyfers niht.

Er ist sin Pfleger und sin Voget.

Waltherus à Vogelyveide.

Der Keyser ich bin vrone Gotte

Und bringe zu Botschaft von Gotte.

Er hies zu klagen ir sit sin Voget

In sinen Sunes Lande broget.

Hardeggere.

Und hilff den Rünic Chunrad also

Das er mit Rechte ein Vogt ze Rome werde.

Idem Walther loco jam laudato.

Von Rome Voget / von Palle Rünic lat uch erbarmen.

Tanhuser.

Den Voget von Rome ich dicke wol gesehen han.

Stückere qui ante quingentos annos fuit *in Caroli Magni gestis.*

Bffstünt der Bischoff Eturpin.

Vogt von Rome sprach er do / ic.

Scilicet ad Carolum Imperatorem. *ibidem.*

Ich han minem Scheppahre

Gelobet / doran ich stete sin

Daß ich nimmer wider in

Keinen Vogt wil gewinnen.

Ignorandum tamen non est apud antiquos etiam Germanos, alios etiam præter Advocatos quoscunque, quodcunque Imper. habentes eo nomine appellatos fuisse, veluti Duces ac Principes, vt notat idem Melch. Haimisfeld, *Goldast. in supracitat. annotat. & luculenter id colligitur ex Anonymo illo in vet. Testam.*

—— Als Nemrot

Ir Richter / und ir Vogt gebot.

Biterolf. *in metro suo itidem manuscript. de principe Hennenbergensi.*

Den edlen Voget / man toten dahin für den Keyser trug.

Eaimo vox Voget † ad Deum quoque Opt. Max. 225 expansa reperitur.

Ita Cancellarius quidam Imperatoris Innominatus *in Historia Theodorici Veronensis.*

D Himel Rünig / im Himel Voget

Gewaltig Wurste in Lufften gar.

Et Anonymus, sed vetustissimus Poeta *in Paraphr. veteris Testam.*

Richer Gott / H Erre vber alle Krafft

Voget Himelscher Heerschaft.

Sunt denique octavo Schirm † oder Casten, Vögt 226 quorum descriptio hujus loci propria est.

Porro à verbo Vogthey pro Advocatia sumpto, promanat etiam nomen † Vogtrecht / Jus Advocatitium 227 seu Advocaticum quo honorarium quod Advocato quotannis penditur designatur. And. Knich. *de Jur. territ. c. 4. num. 400.* Paul. Matth. Wehn. *observ. pract. verb. Vogthey fol. 651.* Quod etiam luculenter ostenditur ex antiquo, quod subjicimus diplomate Eberhardi Comitiss Wirtenbergensis, Advocati Monasterii Lorchenensis, quod sic habet.

Universis præsentium inspectoribus tam 228 præsentibus quam futuris. Nos † EBERHARDUS, *Diploma Eberhardi Comitiss Wirtenbergensis* Dei gratia Comes de Wirtemberch constare volumus & profitemur: quod cum dilecti in Christo ABBAS & Conventus in LORCH ordinis S. Benedicti nos unanimiter & concorditer elegerint pro adjutore seu tutore bonorum ipsorum: personas & res seu bona ipsius Monasterii in nostram recipimus defensionem sub tali conditione: quod de bonis prædictis non recipiemus, nisi tantummodo jus Advocatitium (Advocaticum) quod vulgariter dicitur Vogtrecht ab antiquo institutum. De bonis vero ipsorum de quibus ab antiquo non dabatur jus Advocatitium, etiam nos nihil recipiemus per aliquas exactiones: sed libera permaneant. Et tamen pro totis viribus & posse nostro, eadem tenemur defensare. Insuper si per aliquem nostrum officialem contra formam præ-

præscriptam gravati fuerint, eundem depone-
mus, & ad beneplacitum eorum alium substi-
tuemus, de damnis illatis per eundem illicitè,
satisfacientes. Univerſa perſcripta, fide data
vice Sacramenti, promiſimus inviolabiliter
observare. Si vero (quod absit) in omni-
bus periculis prænotatis, seu in aliquo eo-
rum negligentes fuerimus & remiſſi: præ-
dicti Dn. Abbas & Conventus eligendi a-
lium tutorem liberam habebunt potestatem.
Testes omnium præmiſſorum ſunt, Suigge-
rus de Gundelfingen. Berchtoldus frater
ſuus: Wolframus de Bernhuſen ſenior,
Wolframus filius ſuus; Wolff dictus de
Stain. Reinhardus de Hochenberch, Ulri-
cus dictus Spete. Henric. dictus Riſche
milites. Benedictus de Stain, & Rudigerus
de Waldhuſen. Qui etiam omnes nobiſcum,
& pro nobis, præmiſſa promiſerunt obser-
vare. Ut autem univerſa & ſingula rata
permaneant, & à nobis inviolabiliter obser-
ventur, præſentes iſſis contulimus, noſtri Si-
gilli munimine communitas. Datum & actum
Anno Domini M.CCXCI. Mariæ Magdalena.

229 Sumitur tamen ſæpiuſcule etiam nomen † Vogt
Recht / pro eo, quod Magiſtratui Iuriſdictionem ha-
benti ſolvitur, quod præ cæteris teſtatur Martinus
Uranus quondam Cancellar. Episcopatus Conſtanti-
enſis Tom. 4. conf. 53. nondum vulgat. n. 12. ubi ſcribit,
daß bey dem Wort Vogt- Recht dasjenige / ſo der De-
brigkeit von der Vogthey und Schirms wegen gerecht
wird / verſtanden werde.

230 Tertio Advocatia inprimis Eccleſiaſtica, compoſi-
to † etiam nomine communiter vocatur Caſten-Vog-
thei / Erb-Caſten-Vogthey ſumpto vocabulo Caſten /
continenti pro contento, ſeu frumento ad notat. Thom.
Mich. diſſ. de Iuriſd. Theſ. 55, lit. G. & Io. Geor. Becht.
diſſ. de ſecuro & ſalvo conduct. c. 10. circa fin. Dn. Ro-
ſent. de feud. c. 4. conſuſ. 14. num. 2. Wehner. Præſt.
obſervat. lib. 5. verb. Vogthey. Ruding. Præſt. obſerv.
20. num. 5. cent. 5.

231 An autem hodiernis moribus in Romano-Germa-
nico Imperio, uſus, † qui iſta Iuriſ ſpecie plurimum
pollet, aliquam inter Caſten-Vogthey & ſimplicem Ad-
vocatiam Schirm-Vogthey differentiam introduxerit,
ſeu quod idem eſt, an verbum Kaſten-Vogthey / ſecun-
dum mores hodierni temporis, plus Iuriſ in ſe conti-
neat, aut virtute compoſiti vocabuli, ſecum inferat at-
que importet, hoc eſt, utrum Advocati Monasterio-
rum, qui juſte nomen eines Caſten-Vogts uſurpant, ho-
diernis temporibus majorem potestatem, ex munere
protectionis, quam ſimplices Advocati, gemeine Schirm-
Vogt in locis ſuæ tutelæ commiſſis habeant vel Iure
exercere queant; non inutilis diſquiſitionis eſſe videtur;
& mirum ſane eſt, neminem hætenus id explanaffe;
cum tamen nonnullis in locis, Principes alique Status,
qui Advocatiæ veſtigia fixerunt, præſumpta occasione,
quod vel olim majores ipſorum in diplomatis, Caſten-
Vogt indigitati fuerint, vel iſſi hodie ita vocentur, po-
teſtatem ſuam; ſæpius tamen magis inſtinctu verſutorum
Officialium, quam proprio motu, aut ullo Iure com-
petente, ultra deſenſionis limites extendendo, admi-
niſtrationi bonorum Clientelarium, qua de re, in
cap. X. ſingulatim egimus: ſeſe ingerere præſumunt,
atque alia, ſub prætextu Advocatiæ, Iura uſurpare co-
nantur, quorum illicitis conatibus, ut in tempore re-
pagula ponantur, nec talibus Patronis, ultra conſveta,

quippiam concedatur; aut ſi de facto agant, Iure & ju-
dicio poſtulat, frenum imponatur, conſultum eſt.

At vero ad propoſitæ quæſtionis ſcopum, † quod at-
tinet, videntur ſane ii protectores, qui Caſtenvogthi-
am habent, & non nudi deſenſores, ſed Caſten-Vogt
nominantur, plus Iuriſ habere quam Advocati ſimpli-
ces, idque exemplo priſcorum in Episcopatibus ac Mo-
naſteriis olim conſtitutorum Advocatorum, qui tem-
poribus Carolinis communiter † Caſten-Vogt appel-
lati fuerunt, & præter deſenſionis munus id quod d. cap.
XI. pleniori bucca enodavimus, res Eccleſiaſticas ad-
miniſtrabant, fructuum, reddituumque tam perceptio-
nem, quam erogationem curabant, & ne bona Eccleſia-
ſtica dilapidarentur, vel ſine juſta cauſa, alienarentur, ra-
tionem habebant, unde & potiffimum nomen der Caſ-
ten-Vogt ſortiti ſunt.

Quin & præter hæc olim Monasteriorum Advocatiæ,
civilem & criminalem Advocatis tribuebant Iuriſdicti-
onem & prælatorum potestatem; ſecundum inveſtituræ
tenorem, obſervantiam & conſuetudinem, non parum
diminuebant; progreſſu tamen temporis monasteria ipſa
civilem ulurpabant Iuriſdictionem, criminalem ſolam
Advocatis relinquebant, qui Prælatorum nomine, mori
exercebant Imperium, Zaſ. in l. 3. n. 29. de Iuriſd. Alber.
in l. 2. §. 1. n. 2. de admin. rer. ad civit. pertin. Gall. 1. de
PP. 8. n. 12. Lancell. in templ. omn. Iudic. c. 5. §. 3. n. 27. lib. 2.

Cum igitur vetera de Eccleſiis, earumque perſonis lo-
quentia Iura † in hodiernis etiam rebus ac perſonis lo-
cum habere debeant arg. l. 32. ad L. Aquil. Bero. conſ. 90.
n. 21. vol. 1. ejuſmodi ſane Protectoribus, qui Caſtenvogt
appellantur, major potestas, quam ſimplicibus Advoca-
tis, etiamnum hodie, conceſſa ac permiſſa eſſe videtur.

Verum enim vero ſi naturam hodiernæ Advocatiæ Negative
recte perpendamus, contrarium † aſſerendum eſt, mo-
dernis nempe Protectoribus qualescunque ſint, & quo-
cunq; nomine indigentur, occasione ac virtute Advoca-
tiæ, Crafft des Schut / præter tuendi potestatem, ei-
que annexa, plus Iuriſ non competere, ideoque in protec-
tione, tam Eccleſiarum, quam locorum ſæcularium, re-
gulariter Advocatis Ius deſendendi tantum tribui.

Ethiologia deciſionis inde manifeſta eſt, quod Ad-
vocatarum hodiernarum conſtitutio ſtricti † ſit Iuriſ, adeoque
nil niſi quod de præciſa earundem natura, vel nominatim,
expreſſum eſt, in iſſis veniat, arg. l. 99. de
verbor. oblig. Georg. Everh. conſil. 56. num. 69.

Deinde hæc ipla deciſio confirmari videtur, ex eo, quod
moderni ſcriptores non aliam inter ſimplicem Schirm-
Vogthey / & compoſitam Advocatiam Caſten-Vogthey /
diſcrepantiam conſtituant, niſi quod hæc proprie dicatur
Advocatia Eccleſiarum Beſold. de Iure fed. c. 5. n. 8. ubi
notat, Monasteria ſuos plerumque habuiſſe protectores,
eorumque Ius Advocatiam Eccleſiaſticam, vulgo Caſten-
Vogthey indigitari Stumpff. lib. 5. der Schweizer Chro-
nic. c. 3. Quod ipſum etiam ex Roſenth. & Wehnero ad-
ſeverat Dav. Hopingk. in noviffima ſua diſſertatione de
Iure Advoc. ſeu Protect. §. 7. lit. F. ubi ſubdit, illos qui
Advocatiæ Eccleſiaſticæ præſunt, Caſten-Vogt / i. e.
præfectos granarii ſeu redditu granarii nuncupari; Se-
cularium vero locorum & hominum protectores, ex
Wehner. d. loc. verb. Mundbar / Schut. Herrn / Schirm-
Herrn ex Vult. 1. de feud. 8. n. 17. Vogthey, Herrn / ex
Rudingeroſin. obſ. cent. 3. obſ. 20. Vogt. Juncfern / ex
Stumpff. Chro. Helv. lib. 6. c. 6. Schirm-Vogt denomi-
nari. Et hanc declarationē nominatim etiam inducens D.
Io. Georg. Becht. diſſ. de ſecur. & ſalvo conduct. ad fin.
c. 10. aſſerit, Advocatos, ſi Eccleſiarum, Cœnobiorum
ſeu monasteriorum ſint, Advocatiam limitatam Caſ-
ten-Vogthey habere ejuſque juſ tanquam fructuo-
ſum de conſuetudine quorundam Germaniæ noſtræ
locorum, præſertim Alſatiæ, in feudum conce-
di; Sin

232
Affirmati-
va. Ratio
dubitandi
pro Affir-
mativa.

233

234

Ratio deci-
dendi 1.

Ratio de-
cidendi II.

di: Sin autem universitatis, urbis vel domini alicujus secularis, Patroni sint, in specie *Schutz und Schirm* Herrn / ipsosque clientes *Schutz und Schirm*. *Verwandten* indigitari; neque enim ullam aliam apud auctores inter prædicta vocabula discrepantiam reperire hætenus potuimus.

Ratio decidendi ulima ab auctoritate.
 236 Hanc denique assertionem nominatim etiam post hæc scripta visus tueretur D. Hepingk. *dissert. de iur. protect. novissim. concl. 50. in notis sub lit. A.* ubi aperte scribit, regulariter Advocatis $\dagger$ Jus defendendi tantum tribui, & *ibid. in fin.* asserit præter defensionem eique annexa, modernis protectoribus, plus Iuris haud competere, & *sub lit. C.* similiter tradit, hodiernam Advocatiam strictas habere fimbrias & ultra defensionis terminos extendi non posse juxta Natt. *conf. 636. n. 95. & seq. tom. 3. Mod. Pistor. conf. 43. n. 30. vol. 1. Dn. Vult. conf. Marp. 19. n. 146. vol. 3. Mant. de tac. convent. tit. 7. n. 13. Et Meichsn. dec. 4. n. 176. lib. 2. tom. 2.*

Responsio ad rationem dubitandi supra positam.
 237 Cæterum Advocati hodierni, plus Iuris usurpare præsumentes in eo se fundare non possunt, quod officium, munus & potestas priscorum Ecclesiasticorum Advocatorum, ultra defensionis limites, se extenderit; quia ab antiqua illa $\dagger$ Monasteriorum Advocatia, extra defensionis materiam, ad hodiernam protectionem (quæ à Iurisdictione & usurpatione aliorum Iurium, tradente Geor. Everh. *conf. 56. n. 94. vol. 1. & Auctore des Gründt. Verichts des N. R. Statt Friedb. Standt. Regal. Privill. p. 1. punct. 1. n. 39.* separata est) invalide arguitur, uti nominatim testatur T. M. *in conf. W. nondum impresso, in resol. q. 1. & 2.* relatus per D. Hepin. *loco...*

Quamvis enim veteres Monasteriorum Advocati civilem & criminalem jurisdictionem usurpantes, clientum suorum nomine haud solum Iustitiam administraverint & Iudicium exercuerint, sed etiam obventionem ac reddituum Ecclesiasticorum curæ & administrationem, ut *supra* dictum fuit, habuerint; Postquam tamen Episcopatum ac monasteriorum opes magis creverunt, & Episcopi alique Ecclesiarum præsules, potentiores facti, à Ludovico Pio, Caroli Magni filio, in Principes Imp. cooptati sunt & de universa Iurisdictione instar principum sæcularium, investiti fuerunt, mansit quidem in usu vetus tam compositum, quod simplex Patronorum nomen; omnis autem administratio opum seu bonorum Ecclesiasticorum in desuetudinem abiit, atque ad ipsos Episcopos, & Ecclesiarum Antistites, retentis alicubi, nudæ defensionis causa, Patronis devoluta fuit, uti recte ex Hospin. *lib. 5. c. 6. de Templ. orig.* annotavit D. Hepin. 18. *in Scholiis post lit. E.* & ante ipsum in literas retulit Paurmeister 1. *de Iurisd. 26. n. 18.* Licet Monaster. immediate Imper. subjecta, Iurisdictionis criminalis administrandæ causa interdum Advocatos asciscere, vel Ius illud Feudi Titulo in aliquos transferre consueverint, uti etiam commemorat Knich, *de Iure Territ. c. 4. n. 394. & seq.* Et quidem sub Palchale II. immunitatem & libertatem, amoto hujusmodi administratore, Antistites receperunt, cujus causa aureum (quem Bizantium, Germanice ein Ducaten Diplomata vocant) ad Lateranense Palatium mittere quotannis iussi fuerunt, Avent. *Annal. Bajor. lib. 6.* Utcunque igitur olim Advocati Ecclesiarum, per multa tempora, Iurisdictionem, & administrationis Oeconomicae inspectionem conjunctam habuerint, in Imp. Romano-Germanico tamen Advocati potissimum defendendi & protegendi causa non aliis negotiis sese ingerendi gratia constituti esse intelliguntur, quia Advocatia hodierna $\dagger$ nihil aliud est quam defensio & tutela, & Advocatus sive simplex sive compositus *Schirm* oder *Easten-Vogt* / tanquam nudus defensor, qui in tuitionem susceptos, ab omnibus oppressionibus, protegere, in reliquis autem rebus, Clientes suos, imperturbatos

relinquere tenetur, ut post Host. Panor. Wesenb. *conf. 48. n. 14. p. 1. & Gilm. Symph. Supplicat. Tom. 2. p. 1. vot. 26. n. 10. & Tom. 1. p. 1. T. 6. vot. 2. n. 4.* nominatim testantur, id quod innuere etiam videtur Rosenth. *de feud. c. 4. concl. 14. n. 2.* ubi dicit Advocatiam Ecclesiæ, in Allatia, & vicinis locis, dici die *Easten-Vogthey* / seque in antiquis libris vidisse vocem, *Easten-Vogt* / qua nos in Germania utimur, latine redditam fuisse Advocatū, cui regulariter (ut *infra c. 10. de effectib. peculiari quæstione* monstravimus) nullum administrationis sed nudum defensionis Ius competit, *ad finem* subdens, si magnos viros dubitare vidisse, quid Iuris hi Advocati (simplices nempe, hoc est *Vogthey* oder *Schirm-Herrn*) habeant & num iidem sint, cum illis, qui *Easten-Vogt* appellatur, quod ille non inficiando asserere videtur, cū & illos audierit, & viderit, non alia, sed eadē quæ aliis simplices Protector. usurpāt, Iura prætere, adeoque $\dagger$ deno-

minationē illam compositam, pro simplici, per antiquū loquēdi modum, Synechdoch. usu introductam fuisse.
 Ex quibus satis colligitur, hodiernis moribus, regulariter nulli protectori, virtute protectionis, seu prætextu Advocatiæ, sive eum *Eastenvogt* sive *Schirmvogt* nominemus ullā administrationem vel aliam potestatem in Ecclesiis ipsorum defensionis subiectis, competere ac permissam esse, nisi eam quod limitationis loco singulariter notandum est $\dagger$ ex speciali conventione, fundatio-

ne, investitura, inveterata consuetudine vel legitima præscriptione nactus fuerit. Et hanc nostram limitationem nominatim admittit etiam præcitatus D. Hepingk. *disp. de Iure protect. concl. 57. in fine notar.* ubi scribit, si alia ex fundatione, Investitura vel cōsuetudine antiqua, Advocati quæ sita habeant Iura, ex iis perinde atque ex Iuris dispositione illorum æstimandam esse potestatem consulente Franc. Pfeil *conf. 183. n. 4. per text. c. 25. ibi,* Nisi aliter de sua Iurisdictione obtineat, *extra de Iure Patronat.* qua de re benevolus lector *in cap. 10. de effectū Advocatiæ,* quem ad locum proprie hæc spectat disputatio, longiorem reperiet tractationem.

Porro à voce illa composita *Easten-Vogthey* / ut ex 240 hætenus deductis patet, ipsi protectores appellantur *Eastenvogt* i. e. præfecti granarii seu proveniunt frumenti Rosent. *de feud. c. 4. concl. 34. n. 2.* Simon Schar dius *in lexico verb. Advocat. monaster.* *Eastenvogt* Zaf. *conf. 7. in princ. lib. 2. Ioan. Gemm. in comp. feud. part. 10. verb. deteriorat.* Matth. Wehn. *pract. obs. lit. V. verb. Vogthey* D. Hepin. *dissert. de Adv. 8. 6. in notis ad lit. E.*

Quarto Advocatia (quæ ut ex deductis manifestum 241 est, hodie communiter ac proprie *Schutz und Schirm* / *Schutz und Schirms* / *Berechtigteit* appellatur) olim Germanis Trost seu trustis, id est, fidelis Advocatia, seu tuitio dicta fuit ut ex Goldasti *glossar. vocab. Barbaro-Germ. lit. T.* attestatur D. Hepingk. *dissert. Histor. Iurid. de protect. seu Advoc. Iure conclus. 6. lit. F. in notis.*

A quo verbo, consequenter, ipsos protectores Trost 242 ster nominari convenit, quod alias etiam ut *supra* notatum est à Stumpf. *Chron. Helv. lib. 7. c. 3. Pfleger* ; itemque *lib. 5. c. 3. Schaffner* / & priscis seculis Besorger appellati fuerunt ut testatur And. Knich, *de sublim. & Reg. territ. Iur. c. 4. n. 390.* & ex eodem Wehn. *Pract. obser. verb. Vogthey* / Larius *comment. Reipubl. lib. 21. c. 3.*

Interdum etiam vulgari lingua Protectores non mul-

244
Diploma
Othonis I.
Imperator.
quo iura
regenda
Civitatis
Spirens.
qua ibi.
dem Comi-
tes Casarei
prius exer-
cebant,
ejusdem
Episcopo
concedit.

Im Namen der H. vntheilbaren Dreyfaltig-
keit. Otho von Gottes Gnaden König: Wann
Wir auf Bitt vnd anhalten der Geistlichen/so sie
an Uns gelangen lassen/zur Nutzbarkeit ihrer Kir-
chen etwas erspriesslichs erweisen/so glauben Wir
ohn allen Zweifel/das Uns solchs zu gegenwertig-
em Leben/ vnd zur Belohnung in ewiger Selig-
keit fürträglich gedeyen werde. Derhalben fügen
Wir allen Unsern Getreuen/ die jeko im Leben
sind/oder hernach folgen werde/zuwissen/was ge-
stalt Wir aus Liebe vnd Reuerenz der seligen Got-
tesgebährerin Maria/ vnd ersuchen Ruperti Bi-
schoffs der Kirchen zu Speyr/ einē Gebots-Brief/
welchen Unser Altvatter von Gottes Gnaden Key-
ser vnd Mehrer des Reichs/ vnd hernach auch Un-
ser Vatter seliger Gedächtnuß/ gleichfals durch
Gottes Vorsehung Keyser vñ Mehrer des Reichs/
der Kirchen zu Speyr vnd derselben Fürstehern/
nemlich den Bischöffen geschendct vnd gegeben
hat/ zu vernewern/ vnd wider zu beschreiben aus
Königlicher Milde befohlen/des Inhalts/das kein
Herzog noch Graf/ noch kein andere Obrigkeit
Ritterlichen Stands/ oder ein ander vnbekante
Regiments-Person/ denn allein ein Bischoff zu
Speyr/ oder dessen Fauth der Kirchen/ aus Un-
serm Befehl vnd Vergünstigung/ in der Stadt
Speyr/oder in derselben Refier ausser der Stadt/
das ist in Alt Speyr/ oder Dorff Speyr/ oder in
den Gemärcken/die der Stadt zugehörig vnd dar-
an gelegen/ in Geschäften vnd Sachen groß oder
klein Tagsatzung zu halten/ oder öffentlich Gericht
zu besitzen hinfürter Macht vnd Gewalt haben.
2. Auch zu Unsern vñ Unserer Nachkommen Nutzē/
in Crafft des Königlichen Bañs/ kein Stewr hei-
schen. 3. Noch etwas von Gütern/von Geld/von
Zoll noch andern Gefällen in die Königliche Camer
oder fiscum verwenden. 4. Noch kein Mensch/ so
der H. Kirchen oder Uns mit Treu vñ Hulde zuge-
than ist/ in die Kirchen/ Dörter/ Felder oder ander-
re Güter der vorbesagten Kirch zu Speyr/ die sie
rechtmässig vnd mit gutem Titul/ in den Graf-
schaften/ oder Bottmässigkeiten/ vnd was dersel-
ben daselbst von Gottes vnd der H. Jungfrau
Maria wegen gegeben vnd zugeeignet ist/ besitzt
vnd in hat/ Sachen zu verhören/ Frefel vnd Buß
zu fordern/ Losament vnd darzu gehörige Bereit-
schaft zu bestellen/oder Bürgen hinweg zu führen/
oder der Kirchen Leibeigen oder freye Leut vnrecht-
mässig gefänglich anzunehmen/ zu gehen oder zu
kommen sich vnterstellen/ oder alles das/ davon zu-
vor gesagt/ zu heischen vñ zu erfordern sich anma-
ßen soll: Sondern Wir gestattē allen Geistlichen/
vnter Unser Freyheit vnd Schirm/ in ruhigem or-
dentlichen Stand zu leben/ vnd zu allen Zeiten vor
Uns vnd Unseres Reichs Beständigkeit/ Gottes
Gnad vnd Barmherzigkeit zu erbitten.

Vnd damit diß Unser Privilegium von from-
men Christen vnd Unsern Getreuen desto mehr
statt vnd Glauben finde/ auch desto fleissiger in
Ewigkeit in acht genommen werde: Haben Wir
diesen Brieff darüber zu schreiben befohlen/ vnd
mit Unserm aufgedruckten Inseigel vnd Unserer

eigenen Hand Vnterschrift bestätigt. Geben den
3. Augusti An. 989. im 6. Jahr Unserer Regie-
rung. Geschehen zu Ingelheim.

Quinto appellatur lus nostrum clientelare, vulgari *Advoca-*
etiam nomine † Mundburt quæ vox significat frenen- *tia deno-*
Schuß und Schirm/ hoc est Advocatiam, defensio- *minatio*
nem, tuitionem, clientelam. Melch. Haimisfeld. Gol- *Germani-*
dast. in *rationali constit. Imperial. fol. 22.* ubi ex con- *ca V.*
stitutione de pace Confluentiæ ab Imp. Ludov. Junio- *245*
re edita, sequentia verba recitat. §. 15. volumus, ut
Eccles. & casæ Dei & Episcopi, & Dei homines, Cle-
rici & Monachi, & Nonnæ talem Mundeburdum (M.
S. Mandeburdum) & honorem habeant, sicut tem-
pore nostrorum antecessorum habuerunt.

In legibus Longobardicis sæpe occurrit Mundii vox, *246*
& plerunque significat tutelam sicuti *supra* etiam atti-
gimus. Unde & Mundoaltos sive † Mundualtos, di- *247*
xere tutores, ab administrando dominio, quos nos
hodie Treusorger/ Beerhaber/ & Vormund/ quasi
præfectos dominio vocamus, Item Mündlein/ Vñ *248*
mündig/ Mundbare antiquum Francicum verbum pro
eo der keinen Vogt hat/ qui caret Tutore & qui se
propter ætatem defendere haud valens, tutoris potesta-
ti subiectus est. Hinc & illa Iuris Alamannici formula:
Er ist noch nicht Mundbar/ i. e. nondum est sui Iuris.
Haimisf. Goldast. d. loc. fol. 80. Sicque vocabatur, ein
Mundbarer Fleck/ Pagus in quo nemo habebat Iuris-
dictionem. Bar enim vox idem est quod Frey unde
& Barones Freyherrn. Besold. *discurs. de comit. &*
Baron. num. 17. Hinc & Germani dicunt entbehren/
pro mangeln.

Primogenia vox est à Germanico vocabulo Mund
os, oris: Inde Vormund Tutor quasi os Pupilli, weil
er ihn verspricht/ Vñmündig Pupillus carens ore der
sich selbst nicht versprechen kan. Hincque Mundium et-
iam sumitur pro Patrocinio sive clientela: unde & illa
de clientibus verba literis privilegiorum ex stylo hodi-
erno communiter inseruntur die einem zu versprechen
stehen. Et ex eo etiam forte Protector vocatur Advo-
catus, quasi pro cliente suo loquens, eumque defendens.
Paul. Matth. Wehn. *Pract. obser. lit. M. verb. Montmann.*

Hinc veniunt verba † Mund-Herr/ Mundmann/ *249*
Mundleut/ Mundgelt. Et multis in locis in rationi-
bus Advocatorum seu præfectorum in den Casten
Rechnungen reperiuntur peculiares tituli, & rubricæ
von Vorspruch vnd Mundleuten/ hoc est von Schuß
vnd Schirms-Vnterthanen quorum domini tutelares
vocantur Mundherrn/ quibus persolvitur annuus cen-
sus Mundgelt.

Also müssen die Vnterthanen zu Tauber-Zell/ welche
sonsten dem Stifft Herrieden mit Erbhuldigung zuge-
than/ vnd dem Herrn Marggraven zu Brandenburg
allein als Schuß vnd Mundleut verwandt/ Jährlichen
auff Michaelis 15. fl. Mund-Geld geben/ welches der
Castner von Ereglingen verrechnet.

Et ejusmodi Schußleuten oder Mundleuten dantur
Schuß-Brieff/ in quibus Advocati Schuß-Herrn fa-
tentur, daß sie N. N. in ihren sonderlichen Schuß/
Schirm vnd Verspruch auf vnd angenommen/ vnd
denselbigen mit seinem Leib/ Haab vnd Gut nichts we-
niger/ dann andere Vnterthanen schützen/ schirmen/
versprechen vnd verthädigen/ &c. de quo hominum ge-
nere libero, videantur ea, quæ in cap. 6. *hujus com-*
mentarii, plurima inserta sunt. Atque ita etiam usur-
patur vocabulum Montmann oder Mundmann in den
Abschieden/ Wann einem solchen Schuß-Mann ein
Abschied gegeben wird/ id quod praxis testatur & quo-
tidiana experientia.

Ejusmodi homines † Montmanne/ prohibiti fuere *250*
Anno Christi 1236. in Keyser Friederichs des andern
Rechten

Nechten cap. 9. §. 1. ubi dicitur: Wir verbiethen auch/ daß niemand keinen Montmann habe. Goldast. in rescript. & constit. Imp. fol. 72. tom. 1. & Carolus IV. Imp. Anno 1355. 5. April. prohibuit ne quis alius + quam Imperator, vel Rex, in Regno Bohemix solche Leut halte/ die man gemeiniglich Mund-Leut zu nennen pflegt/ apud Goldast. in Reichs-Satzungen fol. 152. §. 12. & §. 4. ubi dicit Imp. sampt denen/ so sich gleichsam unter einer Farben/ den jenigen/ so man die Mund-Leut gemeiniglich nennet/ unter einen Schus zu benennen pflegen.

252 Sexta Advocatix denominatio vulgari nostra lingua fit per verba + Verthädigung/ Hülff/ Handhabung/ Manutention/ quæ uti Synonyma defensionis, passim in usu esse solent, ut videre est in Burgundischen Vertrag/ so Anno 1548. zu Augspurg auffgerichtet/ quem in cap. V. verbotenus positum lector reperiet. In illius. n. §. 4. incip. Aber nichts desto weniger talia Advocatix seu Protectionis vocabula ponuntur, und dagegen in des Heiligen Reichs Schus/ Schirm/ Verthädigung und Hülff begriffen seyn.

Sic etiam Ferdinan. I. Rex Romanor. in dem Lotharingischen Vertrag/ Anno 1542. auffgerichtet/ in §. 3. incip. Noch dannoch/ ic. Ducem Lotharingix Antonium una cum Ducatu in Imp. protectionem suscipiens; similibus utitur verbis, den obgemelten Unsern Schwagern Herzogen Anthoni/ seine Erben und das Herzogthumb Lothringen in Ihro Kayf. Maj. und des H. Reichs Schus/ Schirm und Verthädigung hiemit also auff und annehmen.

253 Septimo Ius nostrum defensionis sæpiusculæ etiam nominatur, vulgariter Verspruch/ + Versprechniß i. e. defensa à verbo versprechen defendere, sicuti in his terminis sumitur, in Formula fœder. inter Principes innominatos, quam Waremb. ab Erenb. lib. 2. de fœd. circa fin. p. 205. exhibet. ubi in §. 2. habetur: Were es auch/ daß jemand/ wer der were/ Uns Fürsten einen die seinen/ oder die in seinem Versprechniß und Schirm stünden/ ic. Sic & idem vocabulum usurpat Simon Pistor. conf. 19. n. 6.

Zum vierdten ibi. in ihren Verspruch und Schus genommen/ ic.

Ejusdem insuper Usurpationis exemplum præbent literæ protectionis Iudæis ab Imperat. Carol. V. Spiræ An. 1544. in Comitibus concessæ, ubi circa med. hæc verba habentur: Und darzu dieselb Unser gemein Jüdischheit von neuem in unsern und des Heil. Reichs Verspruch/ Schus und Schirm genommen und empfangen. Et vox ista in aliis privilegiis Advocatitiis passim inserta reperitur.

254 Et hinc defensor dicitur + Verspruch-Herr & honorarium, quod protectori quotannis penditur, Verspruch-Gelt/ Schurff. conf. 23. n. 3. cent. 1. Knichen comment. de Saxon. non provoc. lur. c. 5. n. 504. Paul. Matth. Wehn. in suis obser. de verb. Bogthey.

255 Ejusmodi autem + honoraria communiter in legibus appellantur salaria, quæ alicui tuendi sui causa præstantur, ita nominat Scævola in l. ult. ff. de in rem ver. & in ult. ff. de act. & obligat. Plinius lib. 31. c. 7. Sal honoribus, inquit, militib; interponitur, salariis inde dictis. Alias merces dicitur, quam quis pro opera percipit, cujus appellationes pro causis erogationum variant. In militibus enim stipendia, in nautis nauta, in præcone præconia, in iudicibus sportulæ dicuntur l. 1. Cod. de sport. & l. 1. C. de suffrag. & taxantur Auth. ut jud. sine quoque suffrag. fiant. in Advocatis honoraria, Græci συνθηγορικά appellant, ut tot. tit. ff. de var. & extraord. cognit. in præceptoribus δισαντα Latinis Minervalia, in Apparitoribus ἐκπαιστικά, in proxe-

netis ἐρημνευτικά, in nutritoribus τροφικά aut nutritia, in aulædis προαυλία, in repertoribus ευρετα, in servantibus rem σωτήρια, in nunciis & indicibus μή-vuleg, in commentariensi carceratica, & si quæ hujusmodi sunt.

Theodosius tamen Imperator in suis legibus Protectores nominat + procuratores, Schaffner oder Pfleger/ ut nominatim attestatur Jo. Stumpf. Chron. Helvet. lib. 7. c. 3. Rudolph. Hospin. de orig. & progr. Monach. lib. 4. c. 21. Knich. de sublim. & reg. Territ. Iur. c. 4. n. 390. Tob. Paurmeister de iurisdic. Rom. Imp. c. 10. n. 26. Waremb. ab Erenberg. medit. pro fœder. lib. 1. cap. 4. n. 13. in fine.

Non raro denique, ut supra diximus, hujusmodi Advocati ac Protectores Vicedomini, vulgo Bisthum/ Bisthume oder Vicedume Waremb. ab Erenb. de fœd. lib. 1. c. 4. n. 13. qui & Besorger Wehner. pract. obs. verb. Bogthey Knich. de subl. & Reg. Territ. Iur. c. 4. n. 390. olim appellati sunt, ut præter alios tradit Christoph. Lehman. Chron. Spiren. lib. 2. c. 36. in fin. Solcher inquit, hat man Advocos, Bög/ Casten-Bög/ oder auch Vicedominos genennt. Et patet id ipsum ex antiquis Longobardor. legib. ubi lib. 2. Tit. de Advocat. & Vicedominis à Ludovico Imperatore subsequenter legem sancitam habemus.

Omnibus igitur Episcopis, Abbatibus cunctoque clero omnino præcipimus, Vicedominos, præpositos, Advocos sive defensores bonos habere, non crudeles, nec cupidos, non perjuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes & in omnibus justitiam facientes vel diligentes.

Quam vocem Germani retinentes, Advocos à nomine Vicedominorum corrupte + nuncuparunt Bisthomb/ quod approbat communis usus loquendi, & nominatim tradit Hospinian. de orig. Monach. cap. 20. de exempt. Monaster. & Abbat. §. vocati sunt. Henric. Bocer. part. 4. disputat. 13. thesi 38. Ioan. Stumpf. libr. 5. Chronic. Helvet. cap. 3. Erenberg. dict. capit. 4. num. 13.

Proprie tamen Bisthomb + ex sententia Speculatoris supra allegati, nominantur administratores rerum ac ditionum Episcopaliū, qualem Episcopatus Bambergensis continuum habet in Carinthia, ex Canonicis ejusdem Ecclesiæ Capitularem.

Et hucusque de Germanicis Advocatix appellationibus: succedunt nunc Gallicæ.

Denominatur autem Gallis jus nostrum patronale, Anouison sive Avoizon, aut Avouerie Bodin. 1. de Re-pub. 7. p. 105. & lib. 5. c. 6. n. 585. Et vocem Gallicam Avoher Gregorius X. in hac significatione posuit, sumpto ex Concilio generali Lugdunensi c. hoc consultiſſimo de reb. Eccl. non alien. in 6. hisce verbis utendo, Seu ab ipsis eadem ABVOCANDO, prout in quibusdam vulgariter dicitur Avoher vel ipsos Patronos vel Advocos Ecclesiarum, seu bonorum ipsarum perpetuo, aut ad tempus non modicum constituendo &c. olim & Advocatia Gallis Mamburnie, dicta, Goldast. in glossar. verb. Thenton. lit. M. Froissart. lib. 1. cap. 155. Furent en garde, traille, tutele, cure, Mamburnie. Hodie magis usitate Salveguarde, Gold. d. loc. lit. S. item protection & defensione nuncupari solet. Et hæc de Gallicis Advocatix denominationibus.

Quia vero in priscis Imperatorum diplomatis reperiuntur etiam nomina + Barbaro-latina sive Longobardica, quibus Advocatia ac Jus Protectionis, denominata fuit, ea sub finem hujus capituli etiam recensimus.

263 *Advocatio* Primum igitur Imperatores in antiquioribus Di-
denomina- plomatibus, quibus loca sacra in protectionem recepe-
tio Barba- runt, frequenter, Ius patronale, Mundiburdium †
ro-Lati- Mundeburda, Mundium, Momburgium, Mandibur-
na I. gium & Mamburgium nominarunt, ceu docent Rud.
 Hospin. *de orig. Monach. lib. 4. c. 22. Goldast. constit.*
Imp. Tom. 3. p. 162. in capit. Pipini. II. Regis Roman. cap.
 20. unde & usitatissima in legibus priscis Germanorum
 sub Mundeburde / vel defensione suscipere, *Mundes-*
burden eligere Lindebrog. *in glossario juncto Codici LL.*
antiquar. Ion. Lydius in glossis Latino-barb. quæ ad-
ditæ sunt operibus N. col. Clemang. verb. Mandeburde.
 quibus adde Renat. Choppin. *lib. 1. de Sac. polit. ubi*
tit. 7. sub. num. 12. ait, veteris memoriæ Scriptores
 Advocatiam Mundiburdiam appellasse, & Advocatos
 264 etiam Maniburgos † ipse ibidem appellat, quod testa-
 tur etiam Andr. Knichen. *de subl. & reg. territ. Iur.*
cap. 4. num. 328. & de Sax. non provoc. priv. verb. Du-
cum. cap. 5. num. 494. Ioan. Camman. *politico-jurid.*
 265 *de regalib. 5. thes. 104.* Quamvis autem nomen † illud
 Mundiburdii priscis seculis tutelæ duntaxat Pupillorum
 continuerit, quemadmodum argumento est Lex illa
 Salica, quæ sic habet: Si quis ingenuam Puellam,
 vel mulierem, quæ in verbo Regis vel Eccle-
 siastico est, accipere vel reducere sine paren-
 tum voluntate, de *Mundeburde*, id est è tutela
 266 abstulerit, &c. postea tamen eadem vox Tutelis †
 Pupillorum, propria, ad Ius Advocatiæ principaliter,
 id quod innumeris diplomatum exemplis, ostendi
 potest, extensa fuit: Imo id ipsum vocabulum pro Iure
 protectionis acceptum, sub ipsis plantatæ in Germania
 fidei Christianæ initiis usitatum fuisse, ex variis di-
 plomatibus à Guil. Paradino *in Annalib. Burgund.* ad-
 ductis, quorum nonnulla *in Cap. V. de orig. Advocat.*
 verbotenus repetita sunt manifeste colligitur, idque
in sequenti Capite, à nobis insertæ etiam securitatis li-
 teræ ostendunt quas olim Carolus Martellus S. Boni-
 facio Archiepiscopo Moguntino, cum is à S. Grego-
 rio Papa in Germaniam ad propagandum Christia-
 nismum, missus fuisset, concesserat, in quibus hæc vox
Mundeburde aliquoties repetita continetur.

Ejusdem usurpationis exemplum, præbet privile-
 gium Caroli Magni, & ejus conjugis Hildegardis
 Monasterio Ottenbeurenfi Anno 769. concessum,
 quod inter alia sic habet.

Quoniam Principem ac defensorem Eccle-
 siarum nos fecit Dominus, ne ejus ingrati esse
 videamur munificentiae, &c. quapropter no-
 tum sit omnibus Principibus nostris & fide-
 libus, qualiter nos ad petitionem dilectissimæ
 conjugis nostræ, HILDEGARDIS illustris Re-
 ginæ, Abbatem nomine TOTTONEM, ex Mo-
 nasterio, quod vocatur UTENBURA, cella
 nova, cum hominibus, una & rebus ipsius mo-
 nasterii, sub nostro Mundiburdio & defensio-
 ne, propter illicitas malorum hominum infe-
 stationes accepimus & retinemus, &c.

267 Unde hoc jus quæ habebant, tanquam † mundiali
 potestate præditi, in Principum Constitut. nomina-
 tim Ottonis I. super liberalit. Eccles. à Goldast. *Tom.*
 2. p. 42. *relat.* Mamburgi hoc est Advocati à Longo-
 bardis nominati sunt: Quamvis etiam qui curator
 Reip. *in libris Pandectarum* dicitur, Feudisticis tempo-
 ribus Mamburgus appellatus fuerit. Unde Mambur-
 gium, curatio in formula Regni accepti à Bosone
 apud Guil. Paradin. *Annal. Burg. lib. 1. Omnibus ut*

monuistis, legem justitiam, & rectum Mamburgium,
auxiliante Deo, conservabo. Dicebatur & Mandi-
 burdium, ut paulo *supra* in formula regni delati:
 Defensionem & Mamburgium singulis exhibentes. In
 quibusdam locis Manibourgus mendose legitur.

Eodem etiam vocabulo Mundeburdii usum esse
 legimus, Theodoric. † Francor. Reg. in confirma- 268
 tione Monasterii Maurſmeister / de quo, in defen-
 sionem suam Anno 724. recepto, sequentem in mo-
 dum scribit ad Ludfridum Alemannorum Ducem:
 Si petitionibus Deo servientium (quæ ad eo-
 rum quietem & tranquillitatem pertinent) libenter
 præstamus, atque ad effectum per-
 ducimus, regiam consuetudinem exercemus,
 & ad mercedem vel stabilitatem regni no-
 stri pertinere confidimus &c. Quapropter
 per præsens decernimus atque jubemus præ-
 ceptum, ut neque vos, neque juniores vestri
 seu successores, nullaque omnino, cujuscun-
 que sit potentiæ persona, ipsum Abbatem,
 neque monachum, neque certe homines suos
 injuriari nec condemnare, nec ei infra vel
 extra Monasterium rem irrationalem facere
 penitus, neque de rebus ad se pertinentibus
 quippiam auferre præsumat, sed liceat ei su-
 isque omnibus sub immunitatis titulo & no-
 stro mundiburdio, vel defensione cum omni-
 bus rebus suis & Monasterii sui secundum
 normam patrum Dn. Benedicti & Dn. Co-
 lumbani quietos residere atque securos, &c.

Similiter & alii postmodum Imperatores in suis
 diplomatis eandem vocem pro Advocatia usurpa-
 runt Palam id facit inter cætera donatio Cænobio
 S. Lamberti in Carinthia per Othonem II. facta, quæ
 ita habet.

OTHO divina favente clementia Impera- 269
 tor Augustus; Si aliquid de nostræ magni-
 tudinis regia munificentia Dei Ecclesiis emo-
 lumentum pro stabilitate illarum conferimus, *Diploma*
 procul dubio illud in mercede proprium habe- *Othonis II.*
 mus. Quapropter omnium fidelium nostro- *Imperat.*
 rum animadvertat industria tam præsentium *quo Religi-*
 quam futurorum, qualiter nobis interventu & *os. Mona-*
 admonitione Othonis Carentorum Ducis, *sterii S.*
 quoddam nostræ proprietatis spatium ex *Lamberti*
 omni parte in latitudine sive longitudine ju- *in Carin-*
 gera tria in monte Carentino, cum dimidia *thia in*
 parte ligni montis illius in latere positi cum *proseccio-*
 X. jugeribus pratorum juxta flumen Glana *nem reci-*
 jacentium ad Ecclesiam S. Lamberti Marty-
 ris, qualicunque supradicti montis parte ex-
 cepta nostra regali sede inibi S. Lamberto
 servientibus placuerit, perpetuo possiden-
 dam tradere, atque delegare, cum exiti-
 bus & redditibus, & cum omnibus utilita-
 tibus ad præfata jugera pertinentibus, ea
 videlicet ratione, ut nemini quicquam
 in eadem Ecclesia D E O militantes
 inde

inde debeant, nisi quod ad Dei servitium spectat. Sed ipse locus, & in eodem loco Deo & S. Lamberto militantes *sub nostri sunt Mundi* ²⁷⁰ *diburdii* & *defensione suscepti*, ita videlicet ut nullus Judex publicus, vel quilibet ex Judicaria potestate, in Ecclesias, aut loca, vel agros seu reliquas possessiones, quas vel nunc idem locus S. Lamberto donatus possidet, vel quæ deinceps in Jus ipsius divina voluerit pietas augere, ad causas audiendas vel ad Freda exigenda, aut mansiones, vel adparatas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ injuste distringendos, aut ullas redhibitiones seu illicitas exactiones requirendas, &c.

Hæc ex diplomate, ubi & freda & adparata voces Francicæ vetustæ quas in legibus Francicis & Alemannicis sæpe legimus occurrunt. De fredis genere ²⁷¹ multa & fisco ves Judicio debita, lex Saliqua hujusmodi legitur.

Si quadrupes hominem occiderit: ipsa quadrupes, quæ eum occiderit, immediate Werageldo suscipiatur, & aliam medietatem dominus quadrupedis solvere studeat absque fredo, quia quod quadrupedes faciunt, freda non exiguntur. *Et iterum*. Si quis servum, fugientem ad Ecclesiam, vi abstraxerit & injuriam Ecclesiæ fecerit: componat xxxvii. Sol. ad Ecclesiam, & pro fredo solvat in fisco lx. Sol. quod contra legem fecerit & Ecclesiæ honorem non impenderit.

De Fredo insuper & Werigeldo alia lex habetur. Si quis liber liberum infra januas Ecclesiæ occiderit, cognoscat se contra Deum injuste fecisse, & Ecclesiam Dei polluisse. Ipsam Ecclesiam, quam polluit, cum lx. Sol. componat, & in fisco fredum acquirat, parentibus autem legitimum Werigeldum solvat.

²⁷² Erat igitur Werigeldum & pecuniaria multa, pro ²⁷³ sanguine fuso data: ut & Nuyngeldum & Truingeldum, pœnæ fuerant pecuniariæ; &c.

Fredi autem vel fredæ nomen dupliciter olim usurpabant Franci: Vel enim id, ut ex LL. modo adductis patet, vocabant pœnam, judicio vel fisco, idest, magistratui debitam, ob vim injuriamve illatam & violatam legem, quam majores nostri mutata voce Grefel dicebant, hodie nos Germani corruptius Grefel nominare solemus. Vadian. *de colleg. & monaster.* *Er muß den Grefel / das ist / die Duss oder die Strass / oder den Frieden zahlen.*

²⁷⁴ Deinde Fredum hoc & ipsum quoque est, quod nos hodie Frieden vocamus. Populi enim illi Francorum ferocissimi & ad arma prope sola nati perpetuo fredo, hoc est, pace obligabantur, ne quid vi & armis gereretur, quod publicæ tranquillitati obesset. Idem Vadian. *in Epist. ad Bullinger.* Goldast. *tom. 2. part. 1. rer. Aleman.* Quem morem & Germani multis annis post Fridericum primum in omni Germania Principes custodiverunt, uti hodie quoque einen Friedstand oder Lands-Frieden nominant. Quin & ipsi ad magistratum delati dicuntur den Frieden angeloben / data manu ex fide præstiti juramenti nihil amplius se turbaturos pollicentes, Christ. Lehman. *Chron. Spir. lib. 2. cap. 44.* Atque hinc non pacem solum hac voce,

sed & multam etiam, quæ pacem violanti irrogabatur, scribæ significabant.

Cæterum quod ad voces Mansiones ac Paratas quæ passim etiam in antiquis diplomatis sunt obviæ attinet, Paratæ & videntur fuisse operarum exactiones, ²⁷⁵ forte parangariæ, Frohn: Dienst. Melch. Goldast. *in rational. tom. 1. constit. Imperial. ad Caroli Magni Epistolam ad Pipin. Reg.*

Mansionatici sive Mansiones & sunt loca, in quæ ²⁷⁶ quis Ius habet divertendi & hospitandi, idque vel ex proprietate, vel ex contractu aliquo aut antiqua consuetudine cujus non extet apud homines interrupta memoria. Cujusmodi mansiones in prædiis, fundis, monasteriis &c. constitutas hodieque retinemus, vulgo dicuntur *Ähung / Außspann*. Aristoteles *in Politic.* loca, quieti præstituta, iter agentibus vocat *ἀνάξαι*. Cujac. *comment. in feudor. consuetud. lib. 1. tit. 1.* Idem Goldast. *Alemann. rer. tom. 2. chart. 90.* Sed de his *in cap. X.* latius actum est.

Secundo Ius protectionis Semibarbaro, Latino ac *Advocatio* Longobardico seu Italico vocabulo dicitur & Salvaguardia, sive Custodia per Gregor. X. *in c. generali de E-* ²⁷⁷ *lect. & Electi potestat. Generali*, inquit, *constitutione* *sancimus, universos & singulos, qui custodiam, sive* *guardiam Advocacionis seu defensionis, &c.* ubi etiam hoc notat Guid. & Bayl. sic Natta *conf. 237. n. 2. & 3. Tom. 2.* voce *Guardiæ* (quam pro custodia positam à Germanico *warten* esse formatam Hotom. *in comment. de verb. Feud. Lit. G.* opinatur) Ius protectionis denotat ac complectitur.

Eadem voce usus est Imperator & Sigismundus in ²⁷⁸ Privilegio quo Monasterium *Waldsassen* in Narisicis ad Wundrebum amnem situm Cisterciensis instituti, amplissimum Anno Dn. 1417. cum omnibus bonis ac Iuribus in Tutitionem ac Salvaguardiam Imperialem suscepit, attestante Bruschio *in descript. Monast. ejusdem sub Abbate 27.* Corroborat Gilkenius *tract. de usucap. part. 3. c. 9. n. 13.* ubi dicit, posse custodiam sive guardiam, Item Advocacionis seu defensionis titulum in Ecclesiis vel Monasteriis ex antiqua consuetudine ad aliquem deferri: ubi idem *ad finem* subijcit diversum esse & Ius custodiæ & defensionis à Iure ²⁷⁹ præsentationis. Cacheran. *decis. 88. num. 35.* ubi scribit, sub nomine custodiæ venire Salvaguardiam & Ius protectionis allegans Ioann. de Platea, *in l. fin. C. de erogat. milit. annon. lib. 12.* ubi dicit, custodiam in Gallia dici Salvaguardiam, Iason Mayn. *consil. 57. n. 2. vol. 3.* Jacob. Synzium *disput. de Iure protectionis* 0. 3. ubi asserit, Advocatiam in Iure Canonico appellari Guardiam & Custodiam allegans *c. Salvator. 1. q. 3.*

Interdum etiam pro verbo Salvaguardiæ usurpan ²⁸⁰ tur nomina Salvi-habitio, Goldast. *in glossar. lit. S. & Ius guardiæ* Ioach. Steph. *Instit. Iur. Can. lib. 2. c. 11. num. 40. & 42.*

Proprie tamen loquendo, Salvaguardia non denotat veram Advocatiam, sed extraordinariam & illam ²⁸¹ privilegiatamque Cæsaream Protectionem, quam summus Princeps pro defensione personarum & rerum nonnullis tribuit, qua de *in cap. 3.* actum, & de eadem passim in hoc Tractatu multa occurrunt, plurima autem *in cap. penultimo*, dicta reperiuntur. Confer ulterius de Salvaguardia Guid. Pap. *decis. Gratianop. quest. 56. 77. 551.* Menoch. *consil. 140.* Boer. *decis. 247.* Heig. 2. 9. 25.

Alias etiam Guardia & feudum est, quod constitui ²⁸² tur alicui, propter custodiam rei domini custodientis, hoc est, quando Dominus Curti, domui suæ vel prædio,

Iure Feudi, custodem apponit, Borch. *de Feud. c. 4. n.*
 283 31. Unde † Guardianus seu Guardio dicitur ille, cui
 talis custodia est commissa, vel cui castra & territoria
 custodienda traduntur, vulgo Burg. Bogt / de quo
 284 Rosenth. *de feud. cap. 2. conclus. 68.* videri potest. Inde †
 guarendare pro defendere *in usibus feud.* dicitur *de*
lege Conrad. c. 1. §. sunt pares.

285 Guardia insuper pro Militum † manu ponitur apud
 Dillich. *in Chron. Brem. p. 176.* Interdum etiam pro sal-
 vo conductu accipitur, Wehn. *verb. Gelynd.*

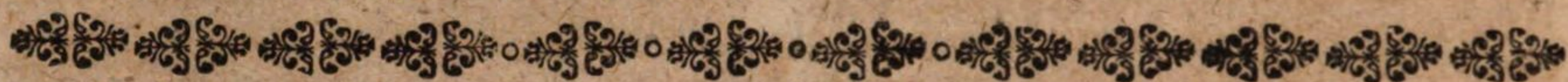
Non desunt denique qui Ius Advocatiæ etiam pe-
 286 regrina voce, Castaldiam † appellant, ita Martin. U-
 ran. *conf. 82. tom. 2. n. 5.* Advocatiam vocat Castaldi-
 am, & describit, esse Ius, quod ratione protectionis
 seu Tutionis Advocato, seu Castaldo competit.

Proprie tamen, sumptum hoc vocabulum in lingua
 287 Lombardica dicitur † gubernatio qua domini res gu-
 bernantur, uti & Castaldi gubernatores † vel Vice-

domini nuncupantur à Zaf. *de feud. degenerant.* Et
 erat Castaldus non abfimilis † procuratori & auctori 288
 possessionum domini, cujus fit mentio *in l. ult. C. quod*
cum eo qui in alien. potest. secundum Alvarot. & gloss.
in c. 1. de feud. guard. Erat autem Castaldus velut Oe-
 conomus quidam, cui res dominica gubernanda com-
 mittebatur instar Oeconomi Ecclesiastici, arg. *l. iube-*
mus nulli C. de Sacrosanct. Eccles. Prate. *in Lexic.*

Sumitur etiam Castaldia pro † feudo quod Castal- 289
 do, id est, procuratori seu gubernatori domus aut re-
 rum nostrarum, ad hoc, ut domum vel res nostras,
 gubernet, conceditur Rosenth. *Synops. feud. c. 2. quæst.*
68. n. 1. ubi quatenus annuum sit, vel transeat ad hæ-
 redes, enucleate docetur.

Et hæc de verborum ad Ius Advocatiæ pertinen-
 tium diversarum linguarum significationibus, for-
 san nimis multa, nunc ad reliqua progre-
 diendum.

CAPUT III.

De Advocatiæ, seu Protectionis diversis speciebus.

SUMMARI A.

Definitio rei regulariter divisioni ejusdem pramit-
 tenda, n. 1.

Divisio per singula rei proposita genera excur-
 rens, totam entis confusionem explicat, nu-
 mer. 2.

Res eadem secundum varias considerationes varie dividi po-
 test, num. 3.

Protectio latissime sumpta alia est divina, alia humana, n. 4.

Divina Protectio quid? n. 5.

Divina Protectionis testimonia ex sacris literis, n. 6.

Divina Protectio, alia mere divina, alia quasi divina, &
 quæ utraque? n. 7.

De Angelorum Protectione & custodia sacra Scriptura testi-
 monia, n. 8.

Iudith Angelo duce Holofernem vicit, ejusque exercitum
 confudit, n. 9.

Iosue in agro Ierichon Angelum evaginato gladio sibi in au-
 xilium adstantem vidit, n. 10.

Hominibus singulis à nativitate Angeli custodes dati, num. 11.

Angelos pro defensione Ecclesia militantes pugnare horrendus
 Herodis Agrippa exitus comprobat, n. 12.

S. Michael Archangelum Ecclesia Catholica Patronum ac
 Protectorem agnoscit, n. 13.

Angeli bonor. defensores ac Protectores adversus damones, n. 14.

Angeli boni & mali, ubique in aere, in terra, in aquis, &c. 15

Angeli tutelares Regnis & Principatibus quoque dati, n. 16.

Locus nullus est qui Angelos non habeat praesides, num. 17.

Horum quæ sint munia & officia, num. 18.

S. Michael Synagoga Iudeorum peculiaris custos fuit, n. 19

Hungaria Protectrix beata Virgo Maria, num. 20.

Hungaria Regnum à S. Stephano B. Virgini dedicatum, n. 21

Hungari olim magna celebritate, festum Assumptionis D.
 Virginis colebant, n. 22.

S. Steph. Hungaria Regis cultus erga Deiparam virginem, 23

Hispani B. Iacobum Apostolum Patronum colunt, n. 24

Polonorum Patronus S. Stanislaus salutatur, n. 25

Saxones S. Vitum Patronum habebant, n. 26

Longobardi sub tutela S. Ioan. Baptista, n. 27.

S. Sabin. Christianorum militum Patronus, ac Protector, 28.

Ariulph^o Spoletan^o Dux ethnicus à S. Sab. in acie defensus 29

S. Steph. Hungar. Rex auspiciis S. Martini paganes in Panno-
 nia devicit, 30.

S. Stephan. Hungar. Rex victor ex spoliis victorum S. Martino
 monasterium in Pannonia fundat, ibid.

Decimas eidem ex captivorum facultatibus adeo persolvi voluit,
 ut decimam quisq. prolem S. Mart. in monasterio daret, ibid.

Turonensis civitas sola S. Martini corporis oppositione contra
 Harstingum Nortmannorum Ducem eam obsidentem de-
 fenditur, n. 31

Clodoveus contra Alaricum Gothorum Regem pugnaturus ad
 victoriâ obtinendâ S. Martino Patrono equum vover, n. 32

S. Martin. bonus adjutor in auxilio, sed mercede carus in ne-
 gotio, n. 33.

D. Felix martyr Nolan^{us} à Barbaris obsessis visibiliter suppetias
 tulit, n. 34

S. Ambros. Mediolano à Conrado II. Imp. obesso, hostes fla-
 gello insecutus, n. 35

S. Sebast. caput pro tutela loci circumductum, ditionem
 Magdeburgensem ab hostium depopulatione conservat, 36

S. Henric. Imp. Sclavos auxilio SS. cœlitum Georgii, Lau-
 rentii, & Adriani in fugam convertit, n. 37

Cremonenses auxilio SS. Martyrum, Petri & Marcellini,
 victoriâ à Mediolanensibus obtinent, n. 38

Sarraceni à Iacobo Arragon. Rege praesidio S. Georg. devicti, 39

S. Georg. in expeditione Friderici Barbaros. cōtra Turc. suscepta,
 à Ludovico Comite Helfensteinio acie præcedere visus, 40

B. Mar. Virginis imago à S. Luca depicta & in Monasterio
 ejusdem Constantinopoli asservata, per urbem deducta,
 eandem à Saracenorum obsessione liberat, n. 41

Christi imago, Hierosolymitanos eam portantes Chosrois Per-
 sarum Regis urbem obsidentis machinas dissolvit, n. 42

S. Vincent. Tunicâ Caesar Augustam obsessam à Francor. inva-
 sione defensat, n. 43

Veneta Reip. S. Marcus patrocinator, n. 44

Colonia Agripp. SS. Severinum, Cunibertum, Allmolphum
 Evergistum & Albinum Martyr. Patronos habet, n. 45

Brunovicensis Civitas S. Autorem Patronum agnoscit, n. 46

Tarentini S. Cataldum Patronum venerantur, n. 47

Moguntina sedis S. Mart. primus & præcipuus Patronus, n. 48

S. Kilianus urbis & diœcesis Herbipolensis Patronus, n. 49

S. Petrus Bambergensis & Wormatiensis Episcopatum Pa-
 tronus, n. 50

Wangensis oppidi Imperialis, S. Martinus Patronus in portis
 depictus, ostenditur, n. 51

Militum

Militum sacrorum Monarchorumque ordinibus nomina à propriis Patronis plerumq; indita, n. 52
 Carmelita S. Heliam Protectorem agnoscunt, 53
 Pictores S. Lucam, Fabri Eulogium, Calcearii Crispinum & Crispinianum, Sartores Gutmannum, Figuli Goarem, Enstachium Venatores Advocatum venerantur, 54
 Homines ut plurimum singuli etiam certos sibi Patronos ex Sanctorum numero eligere consueverunt, 55
 S. Petrus à B. Ignatio Lojola Societatis Iesu institutore semper cultus & in Patronum ascitus ibidem, cum aliis particularium personarum exemplis, ibid.
 Patronorum è cœlitum ordine singulis Ecclesiis assignandorum mos & templa consecrandi ritus unde & à quibus originem sumpserint, n. 56
 Consecrationes templorum Deo gratas esse insigni miraculo ostenditur, 57
 Carolo Magno, ad dedicationem Basilica Aquensis, 364. Praesules convocante, cum actu imminente Monulphus & Gondulphus Tungrenses obissent, quasi viventes consecrationi adsunt, eaque peracta monumenta sua repetunt, 58
 Gentiles è Deorum suorum numero certos similiter sibi Patronos eligere soliti, 59
 Gentilitas omnibus hominum actionibus certos Parastatas assignare consuevit, 60
 Gentiles inprimis Civitates in certi Dei, Deave tutela constituerunt, 61
 Deorum Tutelarium ante urbium expugnationem evocandorum ritus Ethnicus, 62
 Protectio humana, alia ordinaria alia extraordinaria est, numer. 63
 Ordinaria qua sit, 64
 Protectio ordinaria tam in legum & Canonum sanctione, quam peculiaribus Imperii constitutionibus fundatur, numer. 65
 Vitam suam ad Iuris legumque praescriptum omnes instituere debent, 66
 Legum regimine boni defenduntur, mali coercentur, numer. 67
 Protectio, pax & securitas publica diversis Imperatorum constitutionibus severissime praecepta, 68
 Protectio ordinaria secularis non spiritualis censetur, 69
 Imperatori generalis Protectio ipso Iure competit, 70
 Imperatoris proprium est universos communiter tueri & vindicare, 71
 Imperator Dominus mundi quo modo nominetur, num. 72
 Ius Protectionis ordinaria à dominio directo & utili caterisque Iuribus realibus separatum est, 73
 Imperatori totius orbis Romani dominatus, Iurisdictio inspectio, ac protectio à Deo concessa, ut eum defendat, numer. 74
 Religionis & sacrorum cura ad Imperatorem pertinet, ibidem.
 Imperatori pax Ecclesia in religionis Christiana unitate custodienda, 75
 Imperator securitatem publicam in Imperii limitibus per constitutiones, officia civilia & militaria tueri debet, numer. 76
 Imperator omnes bona facientes protegere ac illasos conservare debet, 77
 Legum defensio ad Imperatorem quoque spectat, ibid.
 Saxonia Elector Iuris Saxonici defensor. ibid.
 Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus merum & mixtum Imperium habentibus, ipso etiam Iure ordinaria suorum subditorum incumbit protectio, numer. 78
 Regum in Scuto erectiones olim facta, subditorum defensionem significant, 79
 Principibus defensionem subditorum omittentibus iidem servire non tenentur, 80

Principes aliiq; Domini gladium, ea de causa acceperunt, ut pacis custodes ac subditorum defensores existant, n. 81
 Principi etiam Ecclesia ejusque bonorum defensio incumbit, num. 82
 Princeps secularis ad Ecclesia ejusque bonorum defensionem vocatus non succurrens excommunicari potest, 83
 Religionem Princeps armis tueri obstrictus est, 84
 Religio sincera Deiq; cultus Principatum ac Rerumpubl. fundamentum, ibid.
 Ethnicorum Legum latores initium LL. suarum à religione & Numinum veneratione fecerunt, 85
 Regnum abjecta religionis cura legibusque ad religionem pertinentibus violatis, minus recte administratur, ibid.
 Sapientiae omnis initium timor Domini, ibid.
 Tyranni in regnis suis etiam scelere partis justitiam & religionem, non ob amorem, sed propter se ipsos introducere & colere coacti sunt, 86
 Civitatibus Imperialibus in Cives ac subditos suos competit ordinaria protectio, 87
 Clerici in Civitatibus degentes aequae ac Cives defendendi, numer. 88
 Clerici arctioris defensionis causa interdum, ut Spira in Civium numerum recepti, 89
 Magistratus quilibet territorii sui subditos virtute protectionis Iure ordinario sibi competentis, defendere tenetur, 90
 Subditi natura aequitate dominorum suorum statum asserere tenentur, 91
 Oberherrn unde Magistratus dicti? 92
 Principes aliosq; superiores tales esse oportet, ut se potius subditorum Patrocinium, quam Imperium suscepisse cogitent, 93
 Superior videns subditum in periculo constitutum, eidem succurrere tenetur, quantum potest, 94
 Magistratus officio suo ideo fungitur, ut subditorum salutem prospiciat, 95
 Magistratus obligatus est territoria sua purgare à malis hominibus, 96
 Protectioni ordinaria cohaeret ius indagandi & persequendi homines provincia quietem turbantes, das Recht des streiffens / 97
 Pauperes, egeni, orphani, viduae & alia miserae personae sunt sub generali protectione magistratus, 98
 Pauperum Deus ipse curam gerit, 99
 Pauperum Patrocinium suscipientibus magistratibus Deus florentem victoriis & opibus rempublicam tradit, 100
 Vidua simpliciter non habetur pro persona misera, 101
 Viduas ac dotes earum Ecclesia protegere tenetur, 102
 Dotis causa pia censetur, 103
 Viduas & pupillos tangens vel ladens, pupillam oculi divini attrahere dicitur, 104
 Vidua & pupilli propter orbitatem magis sunt privilegiati, quam studiosi, 105
 Senes ob imbecillitatem & senectutis venerationem sub protectione generali comprehenduntur, 106
 Mulieres quoque generalis protectionis privilegio gaudent, numer. 107
 Scholares ob favorem scientiae speciali fruuntur protectione, 108
 Scholarium protectio ac securitas quibus in rebus consistat, numer. 109
 Summus Pontifex praeter Ecclesias pariter etiam homines sibi subiectos protegere tenetur, 110
 Pontifices sapius Regna, Provincias & Urbes contra Barbaros tutati, 111
 Urbanus II. Papa Anno 1095. per populos cruce signatos, Hierosolyma Saracenis erepta tota Asia & Syria fidei hostes eiecit, 112
 Peregrinantes sub ordinaria & generali summi Pontificis protectione consistunt, 113
 Protectio & securitas ista non solum Romipetas includit, sed ad omnes Religionis ergo peregrinantes extenditur, 114

Episcopi & alii in dignitate Ecclesiastica constituti similiter ad suorum hominum defensionem iure ordinario obligati, numer. 115
 Episcopi qua de causa mitram cornutam portant, ibid.
 Venia facilitas delinquendi incentivum tribuit, ibid.
 Episcopis cura defensionis à Deo commissa, n. 116.
 Ordinibus omnium & singulorum militum tutio Christianorum ex Regula incumbit, n. 117.
 Clerici ad rerum Ecclesie defensionem singulariter astricti, numer. 118.
 Clerici non defendentes res Ecclesie ius percipiendi proveniunt, n. 119.
 Advocatia extraordinaria quam dicatur, 120
 Eadem passim in & extra Imperium usitata, n. 121
 Differentia tres notabiles inter ordinariam & extraordinariam Advocatiam, n. 122. 123. 124.
 Protectio ordinaria primum dividitur in Salvam Guardiam, & advocatiam communem, n. 125
 Salva Guardia remedium qua de causa inventum, ibid.
 Salva Guardia quid? n. 126
 Salva Guardia alia imperialis, alia non imperialis, n. 127
 Imperialis qua? n. 128. & qua non imperialis? n. 129
 Iura Imperii in suis regionibus & civitatibus obtinentes, saluum conductum concedere possunt, n. 130
 Salva Guardia alia secularis, alia Ecclesiastica, n. 131
 In Salvam Guardiam tam Clerici quam Laici suscipi solent, num. 132
 Sabaudie Dux Abbatem & Monachos Vallis Pixii in Salvam Guardiam recipit, n. 133
 Salva Guardia rursus dividitur in absolutam & limitatam, n. 134
 Absoluta tam à summo quam aliis Principibus conceditur, n. 135
 Princeps summus regulariter Imperatorem denotat, n. 136
 Decretum locale exteros non ligat, n. 137
 Salva Guardia absoluta quam? n. 138
 Forma ejusdem, n. 139
 Salva Guardia limitata qua, n. 140
 Exempla ejusdem, n. 141
 Salva Guardia divisio in eam, qua in genere & non contra certas personas, & eam, qua adversus certas personas conceditur, n. 142
 In eam, qualiteris patentibus seu diplomate, & eam, qua per signi seu veli, titulive impositionem datur, n. 143
 Forma huius, n. 144
 Receptio in tutelam Imperii vel Imperatoris per obitum recipientis non extinguatur, n. 145
 Imperium immortale est, semperque durat, n. 146
 Protectio non nisi in iustis causis conceditur, n. 147
 Salvam Guardiam Imperialem habens nullo modo inquietandus aut molestandus est, n. 148
 Securus dici non potest, qui periculis & oppressionibus est obnoxius, n. 149
 Verba, Erbeng-Erben / quousque extendantur? n. 150
 Heredes primi acquirentis reputantur heredes in infinitum, n. 151
 Heredis appellatione omnes successores significantur, etsi verbis non sint expressi, n. 152. Exempla declaratur, n. 153
 Heredis appellatio quibus casibus tantum proximum heredem, & non alios, contineat? remissive, n. 154
 Salva Guardia Imperialis ad heredes extensa, an comprehendat descendentes masculos duntaxat, eorumque filios, vel etiam extraneos? n. 155
 Negativa, n. 156. Contraria approbatur, n. 157
 Heredis verbum regulariter verificatur in quolibet herede tam sanguinis, quam extraneo, n. 158
 Oratio indefinita quando assumat naturam universalis, n. 159
 Heredis vox pro descendens tantum capitur in iure feudali, num. 160
 Advocatia communis quid, n. 161
 Extraordinaria communis Advocatia bifariam exercetur, cum vel alieni vel proprii subditi in protectionem recipiuntur, n. 162
 Advocatia alia legalis, alia conventionalis, n. 163

Legalis qua? n. 164. & qua conventionalis, n. 166
 Patronus Ecclesiasticus, ipsa lege vel canone dictante, legitimam habet advocatiam Ecclesie illius, cuius patronatum gerit, num. 165
 Patronus non defendens Ecclesiam omni ejus commodo cavere debet, ibid.
 Protectio dividitur in mandatam, & non mandatam, n. 167
 Mandata qua? n. 168. & qua non mandata? n. 169
 Verbi, proprium, significatio, n. 170
 Protectio alia simplex, alia administrativa, n. 171
 Advocatia simplex, Vogthey / qua? n. 172
 Et quid Advocatia administrativa, Rastenvogthey? n. 173
 Principibus olim in Cœnobis in territoriis suis sita plerumque administratio iustitia & aliarum rerum temporalium competeat, n. 174
 Protectio alia simplex, alia cum jurisdictione conjuncta, n. 175
 Advocatia simplex quam? n. 176
 Protectio jurisdictionalis qua? n. 177
 Protectio alia temporalis, alia perpetua, n. 178
 Advocatia nulla presumitur esse perpetua nisi id in literis protectionis comprehensum, vel ea prescripta sit, sub n. 178
 Advocatiarum perpetuitas unde cognoscatur, ibid.
 Sic & fœdus indefinite, vel ad certum tempus contrahitur, n. 179
 Fœdera salis qua & unde dicantur? n. 180
 Sale nihil eorum, qua ex elementis concreta sunt, incorruptius, num. 181
 Diabolus quare abhorreat à sale? n. 182
 Diabolus non nisi rerum creaturarum dissolutionem & corruptionem procurat, n. 183
 Magi ac stryges in conventibus suis diabolicis inter omnis generis cibos affluentes salem habere non possunt, n. 184
 Magorum conventicula pronunciatum Dei nomine dissolvuntur: ejusque rei exemplum, n. 185
 Clientela temporalis quid? n. 186. & quid perpetua? n. 188
 Clientela temporalis exemplum, n. 187
 Pactum perpetuum de operibus prestandis recte fieri potest, n. 189
 Henricus IV. Imperator Ecclesiam in Sponheim Anno 1125. in perpetuam protectionem recipit, n. 190
 Imperatores quandoque perpetuas Advocatias Monasticas demandare aliis soliti, n. 191
 Fundatores interdum heredes suos perpetuos Patronos designarunt, n. 192
 Ejus rei exemplum in Comite VVernhero de Habsburg Advocato Murenfi, n. 193
 Protectio partitur etiam in personalem & hereditariam, numer. 194
 Protectio personalis qua dicatur, n. 195
 Illustratur exemplis, n. 196
 Bertholdus de Zeringen Burgundia minoris Administrator Advocatiam Sangallensem pro se tantum & filio suo, certa pecunia summa pactus, n. 197
 Lorch Monasterium anno 1093. ab Henrico Comite Palatino, & Domino de Lam, filius carente, in Comitatu Ripparia fundatum, n. 198
 Litera foundationis ejusdem, n. 199
 Dingvogt Advocatum quoque denotat, n. 200
 Hereditaria Advocatia, Erb-Schus / Erbkasten-Vogthey quam dicatur? n. 201
 Ravensburgense Cœnobium à Conrado Comite Palatino Rheni in suam & heredum suorum perpetuam protectionem anno 1190. assumptum, n. 202
 VValdassensis Cœnobii Advocatia Comitum Palatinorum Rheni, ex pacto, hereditaria facta, n. 203
 Lorchense monasterium à Friderico II. Imperatore in sui suorumque heredum perpetuam protectionem receptum, numer. 204
 Clientela olim etiam tam personalis, quam hereditaria fuit, num. 205
 Protectio alia superior, alia inferior, seu subalternata, numer. 206

Saxonia Dux in Cella Paulina habet Advocatiam superiorem,
den Ober-Schug / oder Ober-Vogthen / n. 207
Episcopus Herbipolensis Collegii Chombergensis Advocatiam
superiorem habet, & Barones de Limpurg inferiore, n. 208
Advocatia inferior qua? n. 209
Advocatus inferior, Under-Vogt / Aßter-Schirm-Herr /
Undergesesster Vogt nuncupatur, n. 210
Protectio dividitur etiam in Ecclesiasticam, & secularem, 211
Protectio Ecclesiastica quid? n. 212
Denominatio fit à potiori, n. 213
Principatus & iurisdiclio ad subditorum, non ad regentium
utilitatem sunt, n. 214
Advocatia ius Ecclesiasticum mere est temporale, n. 215
Protectio secularis quid? n. 216
Welfo V. Princeps Altorfensis Vinearum monasterio anno
1130. cellam Panthaleonis subicit, n. 217
Protectio alia est universalis, alia particularis, n. 218
Universalis qua? n. 219
Monasteria & Civitates tenuiores communiter vicinorum
Principum protectioni se committere solent, n. 220
Clientela potentiorum olim etiam apud Romanos integra pro-
vincia & Civitates cum omnibus bonis se dediderunt, n. 221
Illustratur exemplis, n. 222. & 223
Particularis Advocatia quid? n. 224
Vasallus ratione certi territorii obligatus non tenetur Principi
respectu alterius regni bellum gerenti servire, n. 225
Dux Wirtembergensis tres pagos ad monasterium Maulbron-
nense spectantes Palatini tutela certo pacto tradidit, n. 226
Principes subdites suos à se remotiores frequenter alterius
Principis vicinioris protectioni commendare solent, n. 227
Magistratus ad subditorum defensionem obligatur, sive per
se, sive per alios, n. 228
Auxiliandi commoditas propter loci distantiam facile perit,
num. 229
Auxilium moras non patitur, n. 230
Cunctatio in omnibus negotiis, precipue bellicis, maxime no-
xia est, n. 231
Advocatia alia privata, alia publica, n. 232
Publica quanam? n. 233. & qua privata? n. 234
Protectionis privilegia ab Imperatore etiam privati personis
dari consueverunt, n. 235
Clientela privata in Germania sub initium fidei Christiana
vigere, n. 236
S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus ad fidem Christi
pradicandam in Germaniam missus, à Carolo Martello in
defensionem susceptus, n. 237
Clientela privata olim etiam tempore Romuli in usu fuere,
numer. 238
Eaque tam personales, quam hereditaria, n. 239
Fœdus Herculis cum Musis pactum, n. 240
Protectores & promotores virorum doctorum nobiles, nobilium
cultores, & pradicatores docti esse debent, n. 241
Protectio alia personalis, alia realis, alia mixta, n. 242
Earum descriptio, n. 243
Protectio alia gratuita, alia mercenaria, n. 244
Protectio gratuita qua? n. 245
Protectio gratuita hodie rarissima olim frequentior, ibid.
Protectionis gratuita exempla, n. 246. & 247
Banni vox diversas significationes habet, n. 248
Bannum hodie communiter exilii speciem, qua proscriptio di-
citur, denotat, n. 249
Banna item Iure Canonico trinam futuri matrimonii denun-
tiationem, qua in Ecclesiis ex suggestu editur, significat,
numer. 250
Bannus seu bannum antiquitus edictum, qua die Vasalli ar-
mis instructi ad Comitatum adesse debeant, significavit,
numer. 251
Bannum item multam, quam luere cogebatur, qui edicto non
parebat, demonstrabat, n. 252
Bannum tertium, trientem multa iudiciaria denotat, n. 253

Fredum LL. Salicis etiam pro multa, vulgo Grebel / sumitur,
num. 254
Bannum LL. Longobardicis pro 60. solidorum, vel totidem
ictuum pœna accipitur, n. 255
Bannitus, bannire, verba, quid denotent? n. 256
Heribannus vocationem ad exercitum significat, n. 257
Heribannum generaliter omnem multam, qua Domino de-
betur, significat, n. 258
Heribannum specialiter pro multa, qua pro militia desertio-
ne penditur, accipitur, n. 259
Heribannum item contributionem ad persequendum bellum
cum consensu Statuum regni subditis, fisco exhausto, im-
positam significat, n. 260
Bannum insuper sumitur pro signo ingressum in alterius fun-
dum cohibente, n. 261
Bannum item territorium seu Ius terrendi sive iurisdictionem
demonstrat, n. 262
Territorium denotat Ius, quod magistratus intra suos fines
exercet, n. 263
Territorium, inter cuius fines Ius dicendi est, n. 264
De territorio dicuntur, qui iurisdictionis intuitu terreri pos-
sunt, num. 265
Bannwahrt quid nostris significet? n. 266
Bann sapiusculè iudicium criminale, Blutbann / Hals-
Gericht significat, n. 267
Iurisdiclio superior olim non poterat conferri nisi à solo Rege,
num. 268
Terrendi Ius expediebant Romani per Magistratus, n. 269
Abbatès olim Iurisdictionem per Advocatos exercebant, n. 270
Advocatis præter æconomiam competeat iurisdiclio civilis &
criminalis, n. 271
Advocati Iuris dicendi potestatem à Rege vel Imperatore ac-
cipiebant, n. 272
Placitandi Iuris enodatio, n. 273
Placitum Franco Gallis pro conventu Procerum Regni speciali
aut generali ad res provincie tractandas sumebatur, n. 274
Placitum à Germanico Platz / id est, loco deductum, n. 275
Francia Regum Calendis Maji coram tota gente præsidendi
mos ad salutandum & obsequia ac dona accipienda, n. 276
Suitensium Calendis Majis publice conveniendi, & singulos
eorum officiales eligendi mos, n. 277
Xeigotovia qualis suffragandi modus? n. 278
Placitum etiam pro foro & iudicio accipitur, n. 279
Placitum tenere Feudistis idem est, quod veteribus conventum
aut forum agere, n. 280
Placitum item pro decreto ponitur, n. 281
Placuisse Senatui olim dicta, qua per Senatum decreta erant,
num. 282
Placita insuper IC. dicuntur, qua prudentum auctoritate re-
cepta, inducta constitutæ sunt, n. 283
Placitum denique etiam controversiam seu litem iudiciariam
significat, n. 284
Hinc placitum custodire est iudicio interesse & causas agere
numer. 285
Advocati placitare, postulare seu litigare etiam contra illos,
quorum sunt vasalli, possunt, n. 286
Placitare est litigare, seu causas forenses agere, n. 287
Placitare item est iurisdictionem exercere Gericht halten /
num. 288
Placere & placitum pro convenire & pacto convento in Iure
nostro quoque sumuntur, n. 289
Pandagigung / monatliche oder quateremberliche Banna
Gericht in centenis Austriacis adhuc hodie supersunt, nu-
mer. 290
In centenis antiquis quales olim conventus habiti ex lege
Salica, n. 291
Frisgingi vox, nostris Frischling / quid denotet? n. 292
Advocatia mercenaria qua? n. 293
Protectionis ius aliud feudale, aliud non feudale, n. 294
Protectio feudalis quid? n. 295

Advocatia feudalis exemplum, n. 296.

Protectionis ius non feudale quod dicatur? n. 297

Protectio alia est cum incolatu, alia sine incolatu, n. 298

Protectio cum incolatu quid, 299

Protectio sine incolatu quid? n. 300

Advocatia Colonorum Censualium in alterius territorio habitantium qualis, n. 301

Ordinario Domini territorio, quo ad jurisdictionem nil prejudicat, n. 302

Protectio cum & sine incolatu qualiter distinguantur, 303

Subditus quis dicitur ratione domicilii & habitationis, 304

Domicilium jurisdictioni provinciali habitantes subijcit, numer. 305

Advocatia alia pura, alia conditionalis, n. 306

Advocatia, ut alii contractus, in arbitrio & voluntate contrahentium posita est, n. 307

Debitum unumquodque tunc esse oportet, cum contrahentes secundum juris formam debitum esse volunt, n. 308

Voluntas ex verborum tenore percipitur, n. 309

Advocatia pura quid? n. 310

Advocatia pura quid operetur? n. 311

Cur pura sit dicta? n. 312

Advocatia conditionalis quanam? n. 313

Protectio alia reciproca, alia non reciproca, n. 314

Protectio reciproca, Gegen-Schutz quid? n. 315

Et quid non reciproca? n. 316

Defensio reciproca magis ad naturam fœderis, quam protectionis accedit, n. 317

Fœdus mutuum auxilium, & defensionem reciprocam importat, n. 318

Confœderatione venit unus sub protectione alterius, n. 319

Advocatia alia armata, alia togata, n. 320

Advocatia togata est, qua legitimis sit iudiciis, n. 321

Advocatus forensis est miles togatus, legibus & iure clientulos suos defendens, n. 322

Miles ut foris, sic Advocatus domi nostra recuperat & defendit, num. 323

Advocati alia descriptio ex Asconio Pediano, n. 324

Advocatia armata est, qua armis ut plurimum expeditur, n. 325

Defensionis necessaria casu lex ipsa singulis arma adversus injustam offensionem in manus porrigit, n. 326

Advocatorum forensium laudabilis descriptio, n. 327

PRÆMISSIS porro Advocatiæ, Advocatorum ac clientum, diversis appellationibus, Synonymis & Homonymis, juxta Methodi legem, ejusdem Advocatiæ definitio subjicienda ac in medio ponenda fuisset, siquidem justus rerum ordo desideret, ut priusquam in suas species dispertiatur, in primis quid res sit, explicetur, ex traditis Corasii de *Juris arte lib. 1. c. 11*. Verum quia in amplissima Protectionis materia, ad evidentiorē totius argumenti hujus explanationem nonnullæ defensionum species, quæ ad institutam tractationem principaliter non pertinent, præmittendæ atque exponendæ fuerunt, idcirco, ut in limine statim, benevolus Lector intelligere posset, de quo Protectionis genere potissimum disserere, nobis propositum esset; exemplo aliorum quorundam doctrina excellentium IC. eo quod teste Bald. in *procem. ff.* nulla ars absque commoda divisione, recte tradiatque intelligi possit, singulas prius Protectionum formas earumque descriptiones, in medium adducendas esse, operæ precium duximus.

2 Cum enim divisio tanquam diligens quædam exploratrix per omnia rei propositæ genera excurrens, partesque singulorum intuens totam entis confusionem explicet, deinde vero exploratis cum in modum & quasi ante oculos positis, singulorum membrorum generibus, de finitio velut lumen ad propositam speciem illustrandam succedens, naturam ejusdem certius expla-

net, non arbitrati sumus, multum nos à naturæ & doctrinæ ordine, quorum ille à minus perfectis ad perfectiora, hic à facilioribus ad difficiliora paulatim progreditur, discessionem facturos, tametsi huic illam præponeremus.

Quandoquidem igitur una res secundum varias considerationes varie etiam dividi potest, idcirco hic etiam plures diversis respectibus Protectionum partitiones afferri possunt. Quod si tamen fractiones potius, quam veras divisiones attulerimus tanto minus nos quispiam neglectorum in dividendo præceptorum logicorum arguet, quanto studiosius, apud singulas distributiones, quæ geneta sub vera Advocatiæ definitione completi voluerimus, indicavimus.

Rem igitur ipsam aggrediendo, latissime si Protectionem accipiamus, ea primo omnium in divinam & humanam distribui potest.

Divina autem protectio est qua Deus Opt. Max. totum genus humanum, omniaque à se creata protegit, conservat ac tuetur. Unde & multis sacræ paginæ locis Protectoris nomen Divinæ Majestati inditum reperimus.

Ita namque divinus Psalter, *Psalm. 26. v. 2. Dominus protector vita mea: à quo trepidabo? & Psalm. 32. v. 20. Anima nostra sustinet Dominum, quoniam adjutor & Protector noster est. Itemque Psalm. 58. v. 6. Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine; Et rursus, Psalm. 70. v. 7. In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris mee tu es protector meus. Id ipsa testatur Eccles. 2. v. 13. Quoniam, inquit, pius & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata, & protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Et Macchab. lib. 2. c. 8. n. 6. hisce verbis: Et qui promiserat Romanis, se tributum restituere de captivitate Ierosolymorum, predicabat nunc Protectorem Deum habere Iudeos, & ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas. Et hoc ipsum denique Genes. 15. v. 1. Deus ipse testatur in persona Abrahami dicens: Noli timere Abraham, ego protector tuus sum & merces tua magna nimis. Alia sacræ Scripturæ testimonia in hunc sensum directa, prætereo non invitus.*

Potest autem divina illa protectio non incommode subdividi in mere divinam, & quasi divinam; illa soli Deo convenit, hæc etiam sanctis Cœlitibus, potissimum vero Angelis custodibus attribuitur.

De horum enim tutela & protectione erga homines plurima non solum in sacris literis vestigia, sed in prophanis etiam infinita extant testimonia.

Et in sacris primo quidem *Exod. 23.* ubi Dominus Moyse promittebat, *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te & custodiat in via, & inducat in locum, quem præparavi: Judith. 13.* ubi ipsa & Angelo Duce superbum vicit Holofernem, ejusque dissectis cervicibus, totum confudit exercitum, & salva atque intacta, cum spoliis ac triumpho reversa est. Sic illa Deum laudans id protestabatur, *Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem & ibi commorantem; & inde huc revertentem. Et non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati, revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra: Ios. 5.* qui vidit in agro & Ierichontino Angelum evaginato gladio stantem in auxilium ipsius accinctum, Psalter. *Angelis suis* (ita *Psalm. 91. v. 11.* pios alloquens) *mandavit de te, ut custodiant te, in omnibus viis tuis te conservent: ambabusq; ulnis sustineant ne ad lapidem pedem tuum offendas.* Faciunt etiam textus ad *Hebr. 1. v. 14.* & in primis *Actuum cap. 12. v. 15.* *Matth. 18.* ubi constat ex veritatis testimonio & certissimo, singulis hominibus datos esse custodes à nativitate, quod in Christi

Protectio-
nis divisio
summa.

10

11

Christi Salvatoris nostri, Regisque Angelorum verbis radicatum videmus, quando tam districte interminabatur, ne parvulis per malum exemplum offendiculum poneretur, neve in minimo illis iniuria, quod parvuli essent, fieret; ad terrorem, inquit, *Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris mei, qui in cœlis est.* Ac si dicat, Angeli illi, qui parvulis à Deo dati, & in tutelam concessi sunt, etiam eadem opera in Dei Patris mei consistunt præsentia, parati ipsorum, contra vos, causam agere, querelas deponere, & vindictam, si opus est expolcere, atque suos clientes ulcisci, si ullam eis intuleritis injuriam. D. Hieronymus, *super Matth. lib. 3.* una propemodum sententia & Angeli custodis officium, Deique in nos ob id beneficium, & implicite, quid nostri vicissim, erga eum sit muneris, ostendit, dum sic ait, *Magna dignitas animarum, ut una quæque habeat ab ortu nativitatis, in custodiam sui Angelum deputatum: Si tanta apud Deum dignitatis nostra sunt anima, quo loco nos eas habere debebimus, quantique presidium tantum pendere?* Hoc officii Angelici etiam D. Paulus aperte describit *ad Hebr. 1.* dum sic interrogat. *Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministeriis missi, propter eos, qui hereditatem capient salutis.*

- Et contra Draconem Angelos bonos præliari ex
 12 *Epistola Iudæ & Apocal. c. 12.* constat. Pro defensione vero Ecclesiæ & piorum contra Diabolos pugnare, sanctas hæc creaturas & militantis in hisce terris Christi Sponsæ Ecclesiæ, persecutores fundere, evidenti nobis argumento est, horrendus Herodis Agrippæ exitus in *Actis Apost. cap. 12.* descriptus: Atque hinc Michael
 13 lem & Archangelum, ob insignia ope ejus, accepta beneficia Patronum ac Protectorem, Ecclesiam agnoscere Catholicam Henric, Spondanus in *Epit. Annal. Eccles. Baron. in Anno Christi 60. n. 9.* accommodate edicit.

Sed infinita ejusmodi sunt tum in sacris Bibliis, tum in Historiis Ecclesiasticis, virisq; Sanctorum exempla, quibus clarum est, strenue Angelos commissis sibi clientibus patrocinari, proque illis, quando opus est, contra hostiles insidias, decertare: Adeo ut neque in vita, neque in morte, sua eos ope destituant donec ad vitam perduxerint æternam. Qua in re licet superfluum sit plura addere, non destituimur etiam prophanis testimoniis. Testatur id inprimis Iuris peritorum ocellus Bald. in l. 2. §. fin. C. commun. de legat. ubi dicit, *Angeli & bonos nos defendere, à demonib. in aere quandoq; commorantib. qui possunt nocere nobis in bonis & personis.* Cum enim dæmonum & turba ubiq; insidias posuerit, in cœlo, in aere, in terris, in aquis, sub terra, in igne (tot enim sunt dæmonum classes Iamblic. *de myster. Egyptior.* Plellus in *lib. de demonib. vel Satellitiis*) Deus Opt. Max. tot ibi objecit illis Dominos Angelos bonos, qui obsistant illorum conatibus. Quamobrem Plato, in *Symposio Protagora Politico Crisia, Legib. & Epinomide*, ut ab Hebræis illud didicerat, *Caprarum custodiam dixit, non permitti capris, sed hominib. hominum vero Angelis.* Nos, inquit, sicut oves, mira divinorum Pastorum custodia semper egemus. Quod innuit etiam Orpheus, dum ait in *princ. Hymnor.* se cecinisse de bonis & malis dæmonib. cælestibus, aeriis, aquatilibus, subterraneis, & per ignem incedentibus quibus consentit etiam Proclus in *Comment. in Alcibia.* Plat. Bonus, inquit, *demon cujusque unumquemq; custodit à pueritia, actionesq; omnes explorat & verba: ante parentes providet, & post parentes adest, tanquam totius vite gubernator, atq; post obitum dux est nobis ad Iudices.*

- 16 Nec singulis tantum & hominibus sed & principatibus ac regnis Angeli quos Rabini, observante Camerar. *medit. histor. cent. 3. c. 13.* Intelligentias alii Genios appellant, tutelares seu defensores quorum ope & ministerio regna conservantur & proteguntur, ad custodiam delegati sunt, adeo, ut infidelibus quoq; Nationi-

bus ad tuendam primam in illis naturam, quæ bona Dei est creatura, Angeli deputati esse dicantur, unde D. Clemens *lib. 2. recognit.* refert D. Petrum asseruisse, cujusque gentis proprium esse Angelum, & Cl. Alexand. *lib. 6. Stromat.* Dionys. Areopag. *de cælesti hierarch. c. 9.* Synagogæ Iudæorum & peculiarem fuisse custodem S. Michael, & alium Persarum & regni Persici. Et nulum qui Angelos & non habeat Præsides esse locum ex illo Angeli Daniel. *10. v. 13.* constat, agentis Princeps Regni Persici stetit coram me uno & viginti diebus, cum ecce Michael primus ex Principibus primariis venisset ad adjuvandum me. Ego relictus sum ibi apud Reges Persia, Haymo *super Cant. Moys. & c. 1. Epist. ad Hebræos.* Horum autem & qui Imperiis præsunt Angelorum nulum dubium est, quin hæc sint munia: Omni momento in statione sua & excubiis contra Diabolos esse, Imperia tueri, ad ruinam inclinantia fulcire, adversa omnia averruncare, & Dæmones tumultuantes reprimere, atque compescere. Simon. Majel. *Canicul. diæ. Tom. 2. c. 1. fol. 433. & seq.*

Post Angelos Protectores accenseri etiam possunt huic protectioni, Cœlites alii, quorum manifestam defensionem homines sæpius experti sunt: Et eorundem ne quis exempla verissima desideret, proferam nonnulla ex Historicis fide dignis, è quibus illud inprimis notabile est, quod beatissimæ Virgini Mariæ Ungaria, & 20
 cujus ea specialis habetur Patrona, jam olim attributa fuerit, ad cujus rei fidem faciendam Chartuitii Episcopi, qui vitam S. Stephani Regis Hungariæ scripsit, testimonium ipsius Authoris verba referendo, afferre operæ precium existimo. *Erat, inquit, Rex ille fidelis & integer in omnib. factis suis, Deo toto pectore deditus & addictus, se ipsum quoq; & regnum suum per votum & oblationem in perpetua Virginis Mariæ & tutelam, assidue precibus & 21 contulit.*

Cujus sacratissima Virginis honor & gloria ante in- 22
 felicissimum Religionis dissidium tam fuit celebris apud Hungaros, ut festum Assumptionis ejus, tacito proprio nomine, sua lingua Diem Dominæ appellarint. Ut vero prædictus Rex piissimus, propensorem tanta Virginis defensionem & Patrocinium posset promereri, in ipsa regia 23
 sedis civitate, quam Albam vocant, in ejusdem perpetua Virginis laudem & honore grandem & insignem, atq; inprimis celebrem Basilicam condidit, opere sane mirifico, calatis chori parietibus & pavimento marmore strato. Chartuit. in *vita S. Stephani Regis Hung. c. 10. 11. & 12.*

Eam ipsam autem tutelam in hodiernum diem apud Hungaros Catholicos superesse, argumento est, jurandum in cujusvis novi Regis Hungarorum inauguratione, à quolibet præstandum, in quo post Deum vivum, per B. Virginem, Regni ejus tutricem, expresse etiamnum hodie solenniter juratur.

Sic Regni Hispan. B. Jacobus & Apostolus, cujus Cives 24
 neres Compostellæ servantur, præcipuus est Patronus, Henr. Spond. in *Epit. Annal. Eccles. Baron. in An. 844. n. 5. & Boter. in allgemeiner Welt. Beschreibung lib. 1. p. 1. pag. 18.* ubi scribit, Alphons. IX. Hisp. Regem ob victoriam adversus Miramolinum obtentam, in honorem B. Jacobi ordinem, qui totius Hispaniæ nobilissimus est, instituisse.

Polonorum Patronus est & S. Stanislaus, referente 25
 Thuano *part. 2. Hist. lib. 57. in Anno 1574. pag. 1272.*

Saxones omnes S. Vitum & Martyrem (cujus reliquiarum translatio Parisios sub Pipino Rege Roma transplantata fuerant) in novæ Corbejæ, ab Imperatore Ludovico, suasu Adelhardi propinqui sui, ad exemplum Corbejæ Gallicanæ, apud Saxones erectum Monasterium An. Chr. 836. facta est, post annos vero centum S. Wenceslao Bohemiæ Duce petente. Corbæja Pragæ destinata, & effectui data est) cujus tamen reliquias nobilissima Elwacensis quos Ecclesia sibi vendicat: Patronum
 sulce-

susceperunt, quos mira per eum consecutos esse beneficia: e contra vero postquam è Gallia translatus fuerit, ab internis, externisve bellis eam nunquam quievissè, ex Surio Spond. d. loco in An. 836. n. 4. refert.

- 27 Sic etiam Longobardos olim † in S. Joannis Baptistæ tutela fuisse, luculentus superioris sæculi Historicus Carolus Sigonius de Regno Italia lib. 1. ad annum 601. hisce verbis testatur: *Ceterum, inquit, dum hac armis foris geruntur, Theodelinda domi studiis pacis intenta, oppidum olim Moguntiacum, tum vero Modoetia appellatum quod XII. millib. passuum aberat à Mediolano, nobilitavit: nam & regiam ibi magnificam condidit, & regia basilicam nobilissimam addidit. Basilica inde D. Joannis Baptistæ nomini consecrata, ipsa se, ac Longobardos multis ei templo muneribus obligavit, ab illo tēpore Longobardi publico voto illius Divi fuere Patrocinio commendati.*

Non aliena ab his tradit Paul. Diac. lib. 5. c. 6. de Constante Imperat. Græco adversus Longobardos bellum gesturo loquens his verbis: *Præius, inquit, ad solitarium quendam, qui prophetia spiritum habere dicebatur, abiit, studiose ab eo sciscitans, utrum gentem Longobardorum, quæ in Italia habitabat, superare & obtinere posset. A quo cum servus DEI spatium noctis expetivisset, ut pro hoc ipso Dominum supplicaret: factò mane ita eidem Augusto respondit: Gens Longobardorum superari modo aliquo non potest: quia Regina quædam ex alia provincia veniens, basilicam B. Ioan. Baptistæ in Longobardorum finib. construxit, & propter hoc ipse B. Ioan. pro Longobardorum gente continue intercedit. Veniet autem tempus, quando ipsum oraculum habebitur despectui, & tunc gens ipsa peribit. Quod nos ita factum esse probavimus: quia ante Longobardorum perditionem, eandem B. Ioannis Basilicam, quæ utiq; in loco qui Modicia dicitur, est constituta, per viles personas ordinari conspeximus: ita ut indignis & adulteris, non pro vite merito, sed præmiorum datione idem locus venerabilis largiretur.* Hæc Paulus Diaconus fide dignissimus Historic.

- 28 Præterea S. Sabinum † Patronum ac protectorem Christianorum militum habitum jam olim quoque fuisse, ex prænominato Petro Diacono refert dictus Sigonius eodem lib. 1. ad annum 591. insigne miraculum, cum Ariulfo Duce Spoletano factum liquido demonstrans.

Sed juvat rem ipsius Sigonii verbis, quæ ita habent, explicare. *Dum hac Rex, inquit, de Agilulpho Longobardorum Rege loquens, gerit, Ariulfus Dux Spoleti cum lecta manu ad Romanam urbem oppugnandam accessit, atq; ibi hominum omnis generis cadem ingentem fecit. Fuitq; tum in magno periculo civitas, quod Theodosius Imperator veteranis eductis præsidia tyronibus suppleverat, neque solito stipendio illos affecerat. Digressus inde, quod spes omnis ad irritum cecidisset, Camertes invasit, atq; illis magno prælio superatis oppidum in potestatem redegit. Hunc quanquam gentilem, narrat Paulus in acie à be-*

- 29 to Martyre † Sabino protectum. Quod ille non sine sua, omniumque admiratione in hunc modum comperiit. Quippe domum repetens instituto forte cum suis de rebus gestis apud Camerinum sermone quasivit de proximis, quinam ille fuisset, quem in prælio fortiter præ cæteris dimicantem vidisset? respondentibus autem illis, neminem se fortius pugnans illo ipso Duce vidisse, subiecit: *Profecto multo me in omnibus rebus meliorem vidi alium, qui me, quoties hostium aliquis petiit, scuto suo protexit: postquam autem Spoletum appropinquavit, ubi beati martyris Sabini Episcopi sita Basilica erat, cuiusnam illa tam ampla domus foret, rogavit, cui responsum est à Catholicis, S. Sabinum martyrem ibi quiescere, quem Christiani in bello defensores haberent, ac propterea opem eius precibus exposcere consueverant. Tum Ariulfus, ut qui tenebris erat gentilitatis oppressus, Et fieri potest, inquit, ut homo mortuus aliquod viventibus auxilium præstet? Atq; hoc dicto, equo degressus Basilicam visendi studio inivit. Plerumq; autem in divinam precationem convalescens, ipse picturas Basilicæ lustrare oculis cepit. Cum autem*

figura Sabini Martyris occurrisset, latius mox iurejurando affirmavit tali omnino & forma, & habitu virum fuisse illum, qui se in acie protexisset.

Non minus etiam de S. Martino Patrono nostro multa exhibitæ defensionis præstitæque protectionis exempla apud Historicos extant.

De illo enim præcitatus Cartutius in vita S. Stephani Reg. Hungar. lib. 5. scribit, eundem Regem Anno Domini 997. auspiciis † S. Martini Paganos vicisse.

Rem memoria dignam his verbis idem auctor pro-³⁰secutus est; Diaboli, inquit, instinctu populus gentilis Christiana fidei jugo colla supponere noluit, & cum Princip. Domini sui imperio subducere se moliebatur. Itaq; depopulabantur ejus urbes, prædia vastabant, possessiones diripiebant, ministros cedebant, & ut cætera taceam, etiam ipsi insultabant. Cumq; ab hujusmodi improbitate revocare se nollent, nec suo furori & amentia modum statuerent, Dux ipse divina virtuti confidens ad adomandam illorum rabiem cum sui exercitus copiis sub signis Dei dilecti Pontificis Martini, & clarissimi Martyris Georgii movit in hostes, qui tum sorte urbem obsidebant quam vulgo Vesperinum vocant. Quod quidem illi in ejus se ere contumeliam, ut quem ad locum ille familiaris consuevisset accedere, ibi ipsi considerent, essetque ex eo loco facilius ipsis aditus ad alia præsidia occupanda. At ille divina fretus ope & clementia illos aggressus est, & illis quidem suis armis confidentibus ipso vero Fide armato, utrinq; congressi sunt. Victi tandem hostibus, & partim cæsis, partim captis, Dux victor abscessit, & sapienter quidem de illorum villis & agris, sive possessionibus statuens, non quemadmodum olim Saul, qui superatis Amalechitis contra quam Dominus jufferit, ex eorum spoliis optima quæq; servaverat, sed quia Pannonia beatissimum Martinum apud se natum gloriatur, cuius etiam, meritis vir Christi fidelis, ut jam dictum est, victoriam reportavit, nihil de rebus eorum in suos usus convertit, sed ex Dei amantium consilio juxta ejusdem S. Prasulis fundum, eo loco, qui sacer mons dicitur, ubi S. Martinus, cum in Pannonia degeret, precari solitus erat, sub ejus nomine Monasterium construxit, possessiones & redditus sufficere ei tribuens. Idem vero de Episcopis constituit, ex illorum captivorum facultatibus decimas persolvere volens, idq; adeo exacte, ut si quis decem haberet proles, decimam prolem S. Martini cœnobio daret.

Sic etiam sola ejusdem S. Martini † corporis opposi-³¹tione Civitatem Turonensem, quam Hastings Nortmannorum Dux obsidens expugnare conatus erat contra impetum eorundem defensionem fuisse testatur Odo Abbas Cluniacensis in libello de translatione S. Martini ad Fulconem Comitem Andeganensem, his verbis.

Contigit, inquit, ut Gallie superioris partibus incensis Turonum similem incendio consumpturus descenderet, Ambasio itaq; & universis qua inter Ligerim & Karum continebantur in favillam reductis, Turonum obsidet. Portis igitur custodias admovet, & ne quis tute exeat magno studiosq; conamine providet. Aggeres etiam construit, aspera complanat, & quicquid urbi capiendæ commodum esset, ordinat. Alieni infortunii rumor delatus concepta formidini fomitem subministrat, muros tamē reparant, & turres, & propugnacula resarciunt, & sagittarum gradine præmissa varios subjungunt assultus. Iam muri crebro quatiantur ariete, & machinarum ictibus cedentes ruinam suis minantur. Obsessi viribus deficiente, spei penitus solatio destituuntur.

Tandem vero divina inspirante gratia, in se reversi B. Patroni sui Martini corpus pie rapiunt, & ad locum, in quo belli violentior impetus erat deferentes, mortuum pro vivis propugnatorem opponunt. O admirabilem per omnia virum, qui dum adhuc viveret signipotens appellatus, vigorem virtutis astris intulit, defunctus etiam belipotens triumphator hostium cuneos sola sui præsentia confecit? Vere mirabilis Deus in sanctis suis. Sancti siquidem patrocinante suffragio, & obsessis securitas & confidentia redditur, & obsessoris formido & pavor non modicus immittitur. Fugiant ergo Dani; fugientes Turonici persequuntur; fugientium pars gladio cadit, pars capta redu-

citur,

citur, & pars fuga subsidio elapsa est, & usque ad sextum lapidem ab urbe persecuti sunt Danos, triumphatoris sui corpus cum hymnis deferentes cum gloria, per quem sibi triumphus cessit & victoria. Unde & in ejusdem belli triumphalis memoriam, in ipso loco, in quo sancti constitit corpus, in honorem ipsius fabricata est Ecclesia, qua propter belli eventum Sancti Martini belli sortita est vo-
 32 cabulum. Aliam denique exhibiti Clodoveo † Gallo- rum Regi ab eodem S. Martino auxilii, ad victoriam contra Alaricum Gothorum Regem obtinendam, memorabilem Historiam ex Sigeberto, Urspergensii, Trithemio, & Gaguino recenset Christoph. Lehman. *Histor. Spirens. lib. 3. cap. 2.* hisce vulgaribus ver- bis.

Im Jahr nach Christi Geburt 509. hat König Clo- doveus Alaricum der West-Gothen König / so damals noch in Frankreich / ihr anwesen gehabt / zu bekriegen für- genommen / ehe / und bevor sich aber Clodoveus in Kriegs- bereitschaft gestellt / hat er S. Martino, den er ihm nach der Tauff zum Patron und Fürbittern erwehlet / ein sehr gut köstlichs Pferd gelobt / so er zum Steg wider die Feind würde verholffen seyn / doch dergestalt / daß ihm dasselbig Pferd mit Geld wider an sich zu erlösen frey solt stehen: Demnach er nun die Victori von den Go- then erlanget / und 100. fl. für das Pferd S. Martino zu zahlen befohlen / hat das Pferd von der Wahlstat nit können geführt werden / sondern ist an seinem Ort bestan- den / der König hat befelch gethan / daß man noch 100. fl. zu den vorigen legen solt / als diß beschehen / ist dem Pferd auff der statt geholffen / und dem König gelief- fert worden / darüber König Clodoveus gesagt / *Bonus est*
 33 *Martinus † adjutor in auxilio, sed mercede carus in*
negocio, S. Martin gibe einen guten Beystand / er
nimbt aber thewer genug bezahlt. Sigeb. Trith. Ursp.
& Gaguin.

Similia per alios Sanctos exhibitæ protectionis ex-
 34 empla ex B. Augustino *lib. de cura agenda pro Mort. c.*
16. & Fulgoso depromit Sim. Majolus dier. Canic.
Tom. 1. colloq. 2. p. 31. ex Sanctorum Catalogo Divum
 35 *Felicem † Martyrem, obsessis à Barbaris Nolanis visi-*
biliter suppetias ferentem; & B. Ambrosium † Medio-
lano à Conrado II. Imp. obsessio, hostes flagello in-
sequentem producens, cum quo ad S. Ambrosium
quod attinet, Guilh. Ensfengrien in Chron. Spirens. pag.
178. concordat. Non absimili exemplo, cum Anno
Christi 1075. Frid. Barbarossa Imp. tum alia Saxoniae
loca, tum Magdeburgensem agrum igni ferroque
perdere decrevisset & Sacerdotis cujusdam suasu, ca-
 36 *put † S. Sebastiani, pro tutela loci circumductum fuis-*
set, ditionem Magdeburgensium à depopulatione con-
servatam fuisse, ex compilat. Hist. Eccles. Magd. cent.
11. c. 6. narrat David Hepingk dissert. de Jure Protect.
th. 2. in notis sub Lit. K.

Aliud patrocini, auxiliique à Protectoribus Cœli-
 37 tibus præstiti memorabile extat exemplum in *vita Hen-*
rici II. Imperatoris per R. P. Jacob. Gretserum S. I.
 Theologum doctissimum nuper edita, ubi *sub. cap. 4.*
 indubitata historicorum fide inter alia refertur ab eo-
 dem Imperatore in suscepta contra Slavos expeditione
 bellica, tres † cœlites S. Georgium S. Laurentium &
 S. Adrianum in Acie exercitum Cæsareum præcedere
 visos ab iisque adjutum fuisse. Cujus rei fides ut certior
 sit, ipsius auctoris qui in omnium manibus forte non
 est, verba adscribere non piget.

Cum, inquit *Principes Polonia, & Bohemia certa-*
rumque Slavicarum gentium Primates Romanum Im-
peratorem cum exercitu ad debellandos eos advenire
cognoverunt, innumerabili multitudine collecta in bel-
lum ei obviam processerunt. Quod Regi pio per specula-
tores suos cito innotuit, & sicut in omnibus angustiis suis

solebat ad orationis arma confugit, invocatoque super
 se nomine Domini; beato Laurentio, S. Georgio & beato
 Adriano Martyrib. se suumque exercitum protegendum
 cum summa devotione commisit. Et cum omnes perceptio-
 ne corporis & sanguinis Domini confortati fuissent, ad
 locum certaminis venerunt. Ubi cum Rex beatus ver-
 bis exhortatoris ad viriliter agendum singulorum ani-
 mos erexisset, videns innumerabilem adversariorum
 multitudinem, clamavit ad Dominum, & ait: Deus qui
 conteris bella ab initio; eleva brachium tuum super gen-
 tes, qua cogitant servis tuis mala, Disperge illos in vir-
 tute tua, & destrue eos protector meus. Pone illos ut ro-
 tam, & sicut stipulam ante faciem venti: Hec dicens
 aperti sunt oculi ejus, & vidit gloriosos Martyres Geor-
 gium videlicet Laurentium, Hadrianum cum angelo
 percutiente, exercitum suum præcedentes: & hostium cu-
 neos ad fugam compellentes. Et sicut exercitus Senache-
 rib. ab Angelo percutiente contritus est, & periit, ita &
 omnis barbarorum ista multitudo per virtutem Dei con-
 territa projectis armis sine effusione sanguinis Christiano-
 rum fuga præsidium quaesivit. De eadem visione extat
 testimonium Bonfin. *Dec. 2. libr. 1. de Henrico.* Cum
 sæpe ante prælium Eucharistia muniret exercitum,
 Laurentium, Georgium & Adrianum cum armato
 Angelo, Divos suam aciem, præcessisse suspexit.

Aliud insuper impertiti per Patronos Cœlestes, SS *Protectio-*
 Martyres Petrum & Marcellinum auxilii exemplum ex
 eod. Sigonio *libr. 16. de regno Ital. Tom. 13. Annal. Ec-*
 38 *clesiast. ad annum 1213. numer. 22. recenset Dn. Abrah.*
Bzovius sequentibus verbis.

Hoc, inquit; anno Cremonenses † insignem victo-
 38 riam de Mediolanensibus retulerunt. Eam inopinato
 partam, cum Civitas admirabunda spectaret, statim re-
 ligiosa ac pia illa incessit opinio, eam non humano auxilio,
 sed presenti SS. Martyrum Petri & Marcellini subsidio
 esse obtentam. Etenim cum imminente pugna imbellis
 multitudo supplex in urbe ad eorum sepulchrum, vota
 in ade D. Thom. pro victoria faceret, duas exinde exire,
 atque eodem subinde se referre columbas aspexit, qui
 vero in castris erant, duos juvenes equis albis insiden-
 tes, ac vestibus albis indutos acri sese impetu in aciem
 Mediolanensem incitantes, ac vi & virtute sua cuneos
 eorum tanquam cœlesti quodam fulmine perrumpentes
 ac demum terga dare cogentes viderunt. Quare ani-
 madversa & cum duarum columbarum urbano omine
 comparata, Cremonenses pro certo habuerunt, se cœlesti
 duorum Martyrum præsidio tanta victoria potitos esse.
 Itaque communi decreto festum eorum, quod 4. Idus
 Junias agebatur, in posterum 4. Nonas celebrari san-
 xerunt, atque ad perennem domestici decoris proden-
 dam memoriam, carrocium quod eripuerant conservan-
 dum in majori Basilica posuerunt.

Sic etiam cum anno 1229. Arragonum † Rex Jaco-
 39 bus, contra Sarracenos ingenti prælio decertaret,
 præsidio S. Georgii eosdem subegisse & vicisse narrat
 ex Bernard. Gomel. *lib. 6. Histor. idem Bzovius.*

Eo inquit, die obtenta scilicet victoria non Christia-
 norum modo, sed & Saracenorum, qui aderant testi-
 monio comprobata fama fuit in prima equestri Christia-
 norum acie Equitem quendam fulgentibus indutum ar-
 mis, equoque & ephippius splendentem albis conspectum
 fuisse, & usque aspectu, & pugnandi ardore, Saraceno-
 rum animos maximo consternari timore cœpisse, quem
 creditum est, (regia testante historia) Beatum Georgi-
 um fuisse, qui Patronus ac defensor regnorum Arra-
 gonum in eo conflictu, suis contra Saracenos adfuit
 militibus: iis præsertim, qui ejus insigne purpuream
 scilicet crucem Domini gerebant.

De præsentissimo per eund. S. Georgium, in ex-
 pedi-

40 petitione per Imperatorem Fridericum † Barbaros-
sam contra Turcas An. 1190. suscepta, exhibito auxilio
commeminit etiam Mart. Cruf. Tubingen. Academ.
Oratoriæ, ac Græcæ Linguae Professor *Annal. Sæv.*
part. 2. libr. 11. cap. 18. ubi refert à Ludovico de Helfen-
stein, visum fuisse S. Georgium præcedere aciem Chri-
stianorum, iisque opitulatum, adeo ut cum vix ex Chri-
stianis sexcenti equites essent, sex millia tamen Turco-
rum in eo prælio cæsa, & quatuor millia fugata fuerint.
Et hanc visionem prædictus Comes Helfensteinius ju-
rejurando confirmasse dicitur; Hæc Crusius ex *Anony-
mi Epistola ad Pontificem, quæ incipit: Credentes Sancti-
tatem vestram esse cupidam, circa notitiam rerum ab
Imp. gestarum: ea quæ vidimus & manibus tractavimus
sine adulterina falsitatis admixtione, succincta brevitate
vobis scribere curavimus.*

Prædictis exemplis alia quæ præcitatus Hepingk d. lo-
co de Imagine Jesu Christi Domini nostri ejusque Ge-
nitricis B. Virginis à S. Luca depicta, S. Vincentii Tu-
nica ex historicis profert, addere operæ precium duco:
*Urbis, inquit, Constantinopoleos ab obsidione Saraceno-
rum liberationem B. Maria † Virgini adscribit Paul.
Diac. rer. Rom. libr. 21. Erat enim Constantinopoli: (in-
quit Vicentius à Compil. hist. Eccl. Magdeb. cent. 8. c. 13.
p. 871. relatus) in S. Dei Genetritis Monasterio B. Ma-
ria, quæ Odigitria, idest deductrix vocabatur, imago,
à S. Luca depicta, cum ista per totam civitatem, omni
die Martis procesionem faciebant cives. Obsessa igitur
Civitate, cum orantes & jejunantes pugnarent: quidam
Imaginem illam adferri & ab omnibus ad illam hoc mo-
do Orationem fieri monuit: Sancta Dei genetrix, quæ
toties nos liberasti, libera nos modo de inimicis Fili-
i tui, & si vis, ut Imaginem hanc tuam non mergamus in
mari, merge illos. Cumque dixissent, ille secreto tenuit
Imaginem sub undas, & statim procella surrexit, &
omnes naves Saracenorum, aut merse, aut fregit.*

Aliter paulo hæc narrantem Henric. Spond. in *An-
nal. Eccles. Baron. Epit. in Anno Christi 717. n. 4.* qui
42 volet conferat. Hierosolymitanos etiam Christi † Im-
ginem portantes, Chosrois Persarum Regis urbem ob-
sidentis, machinas dissolvissæ, apud Compil. d. lo. cent.
8. cap. 9. pag. 605. legimus; qui cent. 6. cap. 6. rubr. *Ri-
tus circa orationes* p. 336. ulterius memorant, ab exer-
citu Childerici Francorum Regis Cæsar-Augusta ob-
sessa, Cives, planctu maximo, nigris indutos vestibus,
& sparso in caput cinere muros circuisse, à DEO li-
43 berationem petiisse, & tunicam S. Vincentii † insuper
circumgestasse. Addit Spondanus d. loc. in anno Chri-
sti 542. n. 3. tunicæ hujus per muros in jejuniis & fletu
cum psalmodia Ecclesiastica circumductæ virtute mira-
bili, civitatem à Francorum invasione defensam, ea-
demque tunica in obsidionis redemptionem ab obsessis
accepta, Anno Christi 542. in Gallias ovantes rediisse
Francos.

Et his diversorum Sanctorum visibiliter hominibus
exhibita protectionis, per præmemoratum D. He-
pingk enarratis exemplis (quæ ipse quidem non aliter,
quam de opere ministeriali creaturæ à Creatore deman-
data, & nomine atque virtute mandantis præstita, ad-
mittit) Rivum hunc, ne in infinitum fluat, claudere ju-
vat. Plura hanc in rem qui expetit, Henr. Spond. in
Anno Christi 844. n. 5. & in anno 971. n. 4. Just. Lips. in
D. Virg. Hallens. c. 6. Luitprand. *hist. lib. 3. c. 2.* & alios
consultat.

Cæterum, ut hanc Patronorum Cælestium classem
plenissime perlustremus, illud etiam notorium est, mul-
tas etiam cum Respublicas & Civitates, tum Ordines
sacros, tum etiam opificum Collegia, certos quosdam,
è cælitum ordine Advocatos ac Tutores habere, quo-
rum nomina & exempla à D. Hepingk in *differt. de jure*

protect. in notis ad d. 2. recensita, hic etiam ex eodem
subjicere placuit.

Hunc in modum Reipublicæ † Venetæ Patrocinium 44
D. Marco ab Hieron. Megis. in *descript. urb. Venet.
lib. 1. c. 7.* & Camerar. *Meditat. histor. cent. 1. cap. 44.*
adscriptum legimus. Colonia † Agrippinæ SS. Seve- 45
rinum, Cunibertum, Agilolphum, Evergistum, &
Albinum Martyrem, Patronos datos esse, & statis an-
ni temporibus circumferri solere, P. Mersæus in *Catal.
Elect. Eccles. cap. 1. §. 76.* testatur. A civitate Brunovi-
censi, † S. Autor Archi-Episcopus quondam Treviren- 46
sis (utpote cujus ope & beneficio obsidio, qua anno
Christi 1199. per Regem Philippum civitas pressa fuit,
soluta esse putatur) salutatur patronus, juxta Bunting.
in *Braunschweig. und Lüneb. Chronick* p. 1. rubr. von
König Otten dem Biedten. p. 120. & 178. S. Catal-
dum, quondam Tarentinæ, † urbis Pontificem, ci- 47
ves Tarentini Patronum venerantur, Alex. ab Alex.
Gen. dier. libr. 3. c. 15.

Ita Sedis Moguntinæ S. Martinum † primum & præ- 48
cipuum dicet patronum Casp. Brusch. *Epit. magn. op.
omn. Germ. Episcop. tom. 1. c. 2. in Diethero Archiepisc.
Mogunt. LXIX.* Herbipolensis autem urbis & Dice-
celis S. Kilianum † esse patronum P. Serrarius S. L. in 49
ejus vita testatur. Bambergensis & Wormatiensis
Episcopatum S. Petrum † suscipere tutelam, de illo 50
Cyriac. Spangenberg Hennenberg. *Chronick lib. 2. c. 8.*
de hoc Brusch. d. loc. c. 7. in *S. Amando X. Wormat.
Episc. scriptum reliquere.*

Sic Imperiale oppidum Wangense † S. Martinum, 51
quod ejusdem in Turri ad portam, qua itur Lin-
davium, eleganter depicta imago ostendit, Patro-
num veneratur. Sed ejusmodi Patronorum, à Re-
bus publ. Episcopatibus, urbibus & oppidis ascitorum,
exempla infinita sunt, quæ commemorare ocio-
sum est.

Militum insuper Sacrorum Ordinibus † plerunque 52
à Patronis quorum auspicio instituti fuerunt, diversa
nomina indita esse, usus docet quotidianus. Quod in
specie de ordine Militum S. Joanni sacrorum Hieron.
Megis. in *Beschreibung des Johanniter-Ordens. c. 14.*
p. 171. asserit. Idem de variis monachorum Ordini-
bus judicium est. Carmelitas Heliam † sibi facere 53
patronum, Henric. Petrei. *de Monaster. p. 1. col. 1.*
testatur. Alii alii, quorum regulæ sunt adstricti,
superbiunt Auctoribus, & Conservatoribus; quos
omnes hoc loco recensere ubi non historias expli-
catorios, sed exemplorum aliquot inductione dictis,
saltem fidem nos facturos constituimus; extra Cho-
rum esset saltare.

Quod vero attinet, ad Artificum & opificum col-
legia, pictores † S. Lucam, Eulogium Fabri, Crispi- 54
num & Crispinianum Calcearii, Sartores Gutmannum,
Figuli Goarem, Eustachium Venatores patronos ha-
bere solent.

Non raro insuper tam multi, quam singuli etiam
homines † peculiarem sibi eligunt Patronum; uti
de Petermannis Lovaniensibus à S. Petro Patrono,
sic dictis, in *Lovanio suo libr. 2. cap. 4. in princip.*
de se ipso vero in *D. Virgine Hallensi cap. 1. in prin-
cip.* Justus Lipsius testatur his verbis: *A prima;
inquit: adolescentia D. Virginis amorem & cultum
indui, eamque patronam mihi & Ducem in molestiis
in omni vita cursu elegi.* Hactenus D. Hepingk in
notis ad d. 2.

Sic & è Petro Ribadeneira, R. P. Jacobus Bi-
dermannus in *Compendio rerum à B. Ignatio Loiola So-
cietatis Jesu Institutore gestarum numer. 11.* refert, S.
Petrum, ab eodem à primis annis, principe studio
cultum

55 cultum in† Patronum adoptatum fuisse, qui & ipsum, strage in bello accepta, req; ad summum vitæ discrimen adducta morbo decumbentem aspectabili ore invisit, medicaque quasi manu eidem ægritudinem detulit.

Patrono- rum è cali- tum mu- nero sin- gulis Eccle- siis assi- gnando- rum mos unde pro- fluxerit? Templi consecran- ditus & origo quan- do coeperit.

Porro ex hac ipsa Divorum protectione multiplici- ter usurpata, communem † illam inolevisse consue- tudinem, ut singulis templis ac Basilicis in earun- dem consecrationibus certi ac peculiare è Cœli- tum ordine, Patroni tutelares assignarentur, pro- babile est, unde etiam Patroni Ecclesiæ illius di- cuntur, in quorum honorem ea ædificata atque con- secrata fuit, quo de *precedenti etiam c. 2.* nonnihil di- ctum est:

Cæterum ad ritum & originem consecrandi tem- pla, quod attinet, quamvis nonnulli Scriptores eam primis Episcopis Romanis attribuant, tamen in histo- riis melius versati, & antiquitatis periti facile adver- tent, Constantinum Magnum primum Imperatorem Christianum hujusmodi apud Christianos, templo- rum dedicationibus occasionem & initia dedisse. Is enim cum Byzantium instaurasset, eaque urbe, quam *Κωνσταντινούπολιν* nominavit, pro sede Romani Impe- rii, uti decrevisset, eandem Deo consecrare voluit, atque ad ejus consecrationem & dedicationem; 18. Pa- tres, qui Nicææ in Bithynia, eo tempore Synodum celebrabant, vocavit, idemque cum postea Hierosoly- mis Christo templum admodum magnificum extruxis- set, pulcerrimeque exornasset, eo Episcopos, qui Tyri concilium habebant ut ad ipsum dedicandum ve- nirent, clementer accivit, cujus exemplum cum Pon- tifices tum Episcopi, postea secuti, nova templa Deo inprimis ac certis Cælitibus dedicarunt. Henr. Meibomius in *Chronico Riddagshusensi in designa- tione ejusdem Monasterii, Abbate 12. Ludolpho fol. 33.*

57 Quod autem Sacrationes illæ, Deo † non invisæ, sed acceptissimæ sint, ex eo admiratione dignissimo miraculo colligitur, quod referunt Chronog. aliquot, & ex iis etiam pientissimus P. Petrus Canisius in *Martyrologio*, quod nempe cum Christianissimus Impera- tor Carolus † Magnus, ad dedicationem magnificen- tissimæ Basilicæ Aquisgranensis, quæ anno gratiæ DCCCIV. in maxima Ducum, Marchionum, Comi- tum, præsentia facta est, tot Episcopos, quot annus in- teger dies continet, adesse voluisset, inter cæteros vero Monulphus, & Gondulphus Turonenses præfules, vocati, interim defuncti inhumati tamen in Ecclesia Traiectina, jacuissent, iidem resumptis spiritibus, consecrationi quasi viventes adhuc intervenerint, ea- que peracta, cunctis stupore defixis sua monumenta repetierint.

Et hætenus de Christianorum cælestibus patro- nis.

Ad Gentiles, qui Christianæ fidei lumine destituti fuerunt, quod attinet, ii non minus Dei Opt. Max. & Angelorum Tutelarium in locum ex Deorum suorum 59 † numero, certos sibi patronos Tutelares asciverunt, universos vero in Jovis tutela esse voluerunt, quem optimum Maximum, Salutarem Hospitorem, Sato- rem (vel Sospitorem) dixerunt, uti ex Cicerone *lib. 4. de fin. bon. & mal.* tradit Thom. Dempster à Muresk. *antiq. Rom. lib. 2. in Paralip. ad c. 5. p. 243. & lib. 5. in Paralip. ad c. 30.* Quin imo omnibus homi- 60 num † actionibus, quas speciatim, longa serie, in *notis ad Tertiam Thesin.* D. Hepingk. d. *dissertat.* recenset, certos Parastatas, Gentilitas attribuit & assignavit, ma- xime vero urbes, Patronos præcipuos, *ibidem* D. He- pingk enumerat, in Dei Deæque alicujus Tute-

la † esse voluerunt. Eos vero Tutelares Deos inpri- 61 mis Romani, utpote quibus persuasum erat, urbes omnes in Dei alicujus patrocínio existere, è civitatibus † obsidione cinctis, antequam eas in potestatem suam 62 reciperent, sacris quibusdam ritibus & certo carmine quod ex Sammonici Sereni. *rer. reconditarum lib. 5. Macrobius 3. Saturnal. 8. & post eum Camerar. medit. bistor. cent. 2. cap. 10. & Rosin. antiq. Rom. lib. 10. cap. 18.* referunt, evocari soliti fuerunt, atque ita locum ipsum Religione liberarunt, uti loquitur Ul- pianus in *l. 9. §. 2. ff. de divis. rer. & qual.* idque ideo, quod aut aliter urbem capi non posse existimarent, aut etsi possent, Deos tamen captivos habere nefas ju- dicarent. Longe autem sublimiorem cultum & urbis præterea illarum restitutionem dummodo à favore ejus desisterent diis illis evocandis submisit sponderunt. Maerob. 3. *Satur. 9.* Alex. ab Alex. *gen. dier. lib. 6. c. 4.* P. Gregor. Tholos. *synt. jur. unin. lib. 24. c. 10. n. 3.* Camer. *medit. bist. cent. 2. c. 10.* Rosin. d. *loc. lib. 10. c. 18. & Majol. d. loc. tom. 2. colloq. 1. p. 467. & 434. & colloq. 2. p. 537.*

Verum in ista divinæ protectionis materia nimis diu immorati, post *Dei, Angelorum, Divorum & Idol- lorum* hucusque enarrata patrocinia, quasi ex longissi- mo diverticulo in viam redeunt, relicto Theologis, cælestis defensionis argumento, ad quos id proprie pertinet, ad alterum propositæ divisionis membrum, Humanam nempe protectionem, descendemus, ejus- que deinceps species prosequemur.

Quod igitur ad hanc attinet clientelam seu protectio- 63 nem, ejus prima & potentissima divisio fieri potest, in *Humana protectionis divisio.* Ordinariam, † quam & Generalem seu Universalem appellare licet, & Extraordinariam seu Specialem, vel Particularem.

Ordinaria protectio † est, quæ Jure ordinario, offi- 64 cii dignitatisve ratione, omnibus Magistratib, tam se- cularibus quam ecclesiasticis, adeo competit, ut eo- rumdem munia & potestatem necessario comitetur, & insequatur, *Recess. Imp. de Anno 1530. Augusta erect. §. 10. ibi von Ampts wegen & §. seq. verb. Auß aufferlege- tem Keyserlichen Ampt.*

Quinimo talis defensio, Fascibus & Imperiis, quo- rumlibet dominorum, adeo annexa & conjuncta est, ut ab initio statim, cum dignitate & officio, absque ulla recusatione, præstari debeat, unde & necessaria appellatur, per Gilman. 1. *decis. 1. n. 24. & seq.* adeo, ut quibus incumbit, illi nequidem Juramento, ab ea sese liberare possint, *arg. c. 12. extra de foro compet. August. Bero. consil. 8. n. 16.* quem refert & sequitur D. Hepingk *nupera dissertat. de Jure protect. Thesi 8. in notis lit. B.* Adde *votum in causa Revis. N. contra B.* (quod habetur, *Symphor. Tom. 1. par. 3. vot. 23. & apud Thilm. Benig. Syntag. 2. decad. 4. vot. 3. n. 56. §. adhuc quoque punctum deß Geleits* / ubi refert, ejus- modi protectionem formaliter dependere ex Jure Burggraviatus, quo is de quo loquitur princeps, Jure ordinario subditos territorii sui protegit.) Confer ad eandem hanc partitionem quæ scribit eleganter Dn. Jo. Georg. Bechtius *disput. de securit. & salv. con- duct. cap. 3. conclus. 32.*

Cæterum hæc ipsa ordinaria protectio, quasi commune legis & Imperii præsidium pro omnibus innocentibus militare censetur, *arg. Nov. 17. c. 13. in fin. c. 1. §. si quis hominem, de pace ten. lib. 2. de feud. tit. 27. Coler. de process. executiv. part. 4. c. 1. n. 204. Gylman. symphorem tom. 1. p. 1. tit. 2. n. 123.*

Fundatur autem † universalis illa ordinaria pro- 65 tectio non tam in generali Legum ac Canonum san- ctione, quam peculiaribus Imperii Constitutionib.

66 Cum enim ad præscriptum † Iuris legumque utpote vel à natura, naturalive ratione cordibus inscriptarum Arist. lib. 5. Ethic. c. 7. Cicero lib. 1. de legib. & Orat. pro Mil. in pr. §. 1. & pen. Inst. de jur. nat. gent. & civ. l. 1. §. 3. l. 9. & pen. ff. de iust. & iur. cum similib. vel communi Reipubl. sponfione ac consensu sancitarum l. 1. 2. & 32. ff. de legib. l. 20. §. 6. ff. de per. her. Coras. d. l. 1. n. 16. ff. de leg. Ferd. Vasq. illustr. cont. lib. 1. c. 45. n. 3. v. est & quarta: & passim in Recessib. Imperii. ponderando verba: So haben Wir uns mit den Ständen &c. und sie sich mit Uns verglichen. Pruck, §. soluta potestas. c. 3. n. 64. omnes vitam suam instituere debent, fit, ut boni † legibusque obsequentes harum regimine defendantur, mali contra & immorigeri pœnarum, quas illæ minantur frænâ cohibeantur, ac coercantur. Ioan. Georg. Becht. in elegantiss. disputat. de securitate & salvoconduct. cap. 3. thes. 35.

Sic etiam cum veteribus tum novis Imperii sanctionibus † quod & pariter in primo Capite ostensum est, ordinaria & generalis protectio, pax ac securitas severissime præcipitur ac fuleitur non solum Constitutione Religionis de Anno 1555. de qua Gail. lib. 1. obs. 2. Denais. in Iure Cam. tit. 216. & tit. 181. Petr. Frid. Mindan. libr. 1. process. à c. 27. usque 33. Schwarzmeyer/miscellan. cap. 20. Bidembach. quest. 3. & late Gylman. symph. tom. 1. p. 1. tit. 3. sed etiam Constitutione Pacis publicæ, de Anno 1495. & 1548. alibique passim in Recessib. Imp. Gail. lib. 1. obs. 3. & duobus libr. de Pace publ. Denais. tit. 211. & 4. seqq. Nic. Vigel. in constit. Carol. pub. lud. c. 6. sect. 3. Gylman. d. tom. 1. part. 1. tit. 1. text. elegans in Recess. de Anno 1566. §. Wiewol sich. ubi de pace publica ad communem omnium tuitionem & securitatem facta recta custodienda. Quin & Constitutione Pignorationis. Ord. Cam. part. 2. tit. 22. in pr. Gail. lib. 1. obs. 8. in pr. & de pignor. obs. 1. litigiosæ possessionis.

Etsi vero de prædicta ordinaria protectione, hoc in Tract. agere non mei sit instituti, quia tamen ejusdem explicatio ac deductio ad meliorem nonnullarum de eadem, passim insertarum quæstionum, intelligentiam, conducit, idcirco per generalia procedendo, ejusdem naturam & amplitudinem, per singula personarum cum secularium, tum ecclesiasticarum capita, hic declarabimus.

Cum igitur istiusmodi defensio non ecclesiastica, aut 69 † spiritualis, sed mere secularis habeatur, primum de sæcularibus, deinde de ecclesiasticis personis agam.

Inter seculares igitur, ordinaria ac generalis, de 70 qua loquimur protectio, inprimis incumbit ac ipso † Iure deferitur tanquam universali protectori, Sacræ Cæsareæ Majestati per notata à Restaur. Castald de Imperatore quest. 52. Zoanner. de Rom. Imper. n. 149. & 251. Peregrin. de Iure Fisc. lib. 1. Tit. 1. n. 40. & seq. Thom. Mich. de Iurisd. concl. 9. Arnisæo de jure majest. & aliis ab eo accumulatim recensitis. Besold. in colleg. Polit. class. 1. disput. 9. thes. 2. & 7. Iust. Meier. in dissert. Iuridico-polit. Quomodo Imp. sit mundi Dominus Thes. 4. lit. C. eleganter Vasq. controuv. illust. lib. 1. c. 51. n. 72. Imperialem, inquit, cum primis solertiam decet, ita totius & universi Imperii curam gerere, ut Imperii utilitas incorrupta persistat, & singulorum status illæsus conservetur. c. 1. de prohib. feud. alien. per Frid. text. in §. 1. in princ. de hered. in Falcid. §. 1. Auth. de armis. Gail. de pace publ. l. c. 1. n. 1. Choppin. de domin. Franc. tit. 26. Ubi Imperatorem ait teneri omnibus à se dependentibus subditis prospicere, ut & eorum conditio in qua sunt positi, salva ac integra permaneat. Unde & partes suas quovis in gravamine pro subditis interponere, & inprimis etiam quando Magistratus inferiores in auxilio ipsis ferendo vel justitia

administrandâ negligentiores sunt; clementer eos tueri & promovere tenetur, Garfias de Expens. c. 12. n. 56. Parlador. rer. quotid. lib. 2. c. 1. n. 26.

Et hinc à summo Principe specialiter tuitionem petere nonnullis superfluum videtur, eo quod per se ac jure ordinario Imperator omnes & singulos protegere debeat, Alphons. Alvarez de jur. ac potest. Rom. Pont. Reg. c. 55. n. 3. Unde Justinian. in Novell. 134. c. final. in princ. Nos oportet, inquit, humani generis protegere infirmitatem. Theod. Goth. Rex in Constitut. 198. de Tuit. & Mundib. extante apud Goldast. Const. Imp. Tom. 3. p. 89. Ubi innuit, Imperatoris † proprium esse universos communiter tueri, & vindicare, jus & justitiam cuivis administrare, per text. in Recess. Imp. Anno 1530. Augusta erect. §. 7. ibi als einem Christlichen Kayser/der Rechts niemand weigern soll &c. & §. 63. verba und aber Uns als Römischen Kayser gebüret einsehens zu haben / daß niemand das seine mit Gewalt wider Rechte vorgehalten.

Et hujus quidem potestatis respectu, nec non protectionis & administrationis Imperii, Imperator nominatur Dominus † mundi l. 9. de precatio. ff. ad L. Rhod. 72 de jact. & corporalis mundi Deus, eminens super omnes Bald. consil. 238. lib. 1. Cotta in Memora. verbo Imperator. qua in Lege verba illa, DOMINUS MUNDI, non enuntiative & narrative, cum Cavall. Specul. com. opin. Tom. 4. q. 906. n. 24. & seq. sed MUNDUM per Synecdochen totius pro parte de orbe Romano, juxta l. in orbe ff. de Stat. hom. accipimus, non quod orbis Romanus majorem mundi partem per se constituat (liquidem Romanum Imperium, quo tempore maxime floruit sub Trajano Principe vix Trigesimam orbis terrarum partem complecti potuisse Bodin. 1. de Repub. q. n. 129. scribat, ubi verba d. l. 9. ad pompam & dignitatis amplificandi causa dicta esse refert) sed quod contemplatione Regnorum & Rerumpubl. aliarum, ob præminentiam & superioritatem potior orbis totius pars non immerito dicatur. Steph. Forcat. in Comment. Feud. c. 12. n. 14. Vocatur autem Imperator Dominus ratione protectionis & administrationis: non vero respectu directi domini, & proprietatis rerum singularium quæ habent Dominos suos speciales, juxta sententiam Bulgari glossatoris, cui reliqui subscribere in proæmio Digesti veteris in princ. verbo Sanctionem. Ubi tradunt, Romanum Imperium & res contentas in eo esse sane Imperatoris, ratione solius Iurisdictionis, administrationis ac protectionis, non autem proprietatis, Neque etiam Principes, vel Magistratus alii rerum ad subditos suos pertinentium, quo ad proprietatem, sed duntaxat quoad protectionem & Iurisdictionem sunt domini, l. 1. §. initio, versic. cum urbem de offic. Praefect. urb. quod eleganter declarat post Abbat. Felin. Socin. & Curt. Iun. Cavalc. in addit. decis. 45. n. 63. Quare si subditorum bona usurpent, arripiant, aut alteri concedant, injusti sunt, atque ad restitutionem tenentur. Molin. de Iustit. & Iure Tom. 2. disput. 28. id quod eleganter etiam explicat Zoannet. in Tract. de Rom. Imp. n. 150. Pacian. de probat. lib. 1. c. 7. n. 49. A proprietate igitur, ut diversa est Iurdictio ita & jus protectionis ordinariæ ac universalis Imperatori competens, à dominio † directo & utili, cæterisque 73 juribus realibus particularium dominorum, separatum est, ut diserte ostendunt post Bart. Cephal. lib. 3. consil. 328. n. 26. & seq. Thoming. cons. 9. n. 28. Menoch. cons. 437. n. 8.

Et dicto modo Imperatorem omnium & singulorum, quæ in territorio totius orbis Romani existunt protectorem & conservatorem existere, post alios elegantissime explanat Claud. Bertazol. in addit. ad consil. Bart. Bertaz. 363. in crim. v. habet ergo. Restaur. Castald.

Castald. de Imp. q. 97. n. 2. & q. 52. n. 3. & seq. Palat. Rub. in Rep. cap. per vestras de donat. inter vir. & uxor. Gabriel com. conclus. tit. de acq. rer. dom. concl. 3. n. 1. & seqq. Petr. Anton. de Petra de jure quas. per princ. non toll. cap. 24. n. 7. Marta Neap. Tract. de Iurisd. q. 4. cap. 125. n. 12. & seqq. Ioh. Pet. Surd. decis. 288. num. 19. Anton. Galeat. consil. 91. num. 49. vol. 1. Burlat. cons. 29. num. 28. Iacob. Mandel. consil. 62. n. 10. 20. & 40. Paris. consil. 1. n. 12. vol. 1. Antonius Faber in Cod. definit. forens. lib. 1. tit. 2. defi. 48. n. 8. quibus accedit D. Becht. de secur. concl. 38. asserens hunc ipsum in finem, à Deo Opt. max. per leges etiam scriptas, universalem totius Romani orbis dominatum Iurisdictionem, inspectionem ac protectionem, concessam fuisse Imperatori. Matth. 22. & Luc. 2. Inprimis vero ad Imperatorem pertinet sacrorum ac Religionis cura & protectio Nov. 6. in praf. ubi Iustinianus monet maximam Imperatorem, circa vera Dei dogmata habere sollicitudinem. Hinc in l. 3. princ. C. de summa Trinit. dicitur, Imperatoriam maiestatem decere subditos de Religione commonefacere. Religio enim quasi anima Reipubl. est qua sublata ipsa concidit. Unde eo ipso, quo Reipubl. salus Imperatori commendata est, Religio quoque curæ esse debet. Arnif. de jure maiest. lib. 1. cap. 6. Quamobrem utriusque Tabulæ custos est atque præses arg. Deuteron. 17. ver. 19. Adeo autem sacrorum hæc tuitio ab Impp. suscipienda est, ut nec in periculis deferi debeat, quod D. Ludovici Galliz Regis & Godefridi Lotharingæ & Bullionii Ducis exemplis illustrat Lips. in monit. & exemp. poli. lib. 1. c. 2. mon. 2.

- 75 Imperator itaque non solum pacem † Ecclesiæ in religionis Christianæ unitate custodire l. 8. in pr. vers. nam pax Ecclesia. & §. 4. & 5. C. de summ. Trin. c. fin. dist. 96. in pr. & c. 1. & 2. dist. 97. c. qui contra. 32. caus. 24. q. 3. Conc. Trid. de statut. & consuet. contra libert. Eccl. & passim in Recessib. Imperii, Lips. lib. 4. polit. c. 2. sed etiam securitatem publicam, præsertim in provinciis sibi † subiectis, Imperiique limitibus per Constitutiones & officia sua civilia & militaria jugiter tueri obligatur, l. nam salutem 3. in pr. ff. de offic. praf. vig. l. 3. in fina l. 1. in pr. ff. de off. praf. d. l. 2. C. de off. Præf. Prat. Afric. l. 4. C. de offic. Mag. mil. l. unic. ibi, ut modis omnibus, quæ pro universar. provinciar. salute sancimus sortiantur effectum C. ut omnes Iud. tam civiles quam milit. & Paul. Griland. de relax. carcerat. specie 2. q. 1. n. 2. Nov. 17. c. 2. Recess. de Anno 1555. §. Nach dem. quo pertinent, quæ de Prudentia principis cum togata tum militari tractant nostri, & cum primis Ioan. de Arze Hispanus in proæm. Inst. & Lipsius in politicis. & attento, quod salus populi principatus finis sit. Nov. 149. c. 3. ubi Goth. Guicciard. hypomnesi politic.
- 77 64. omnes † bona facientes protegat auth. habita C. ne filius pro patr. & illætos conservet. Nov. 85. in prin. Hinc etiam in multis Imperii Recessibus Imperatori Romano tribuitur, quod sit der gangen Christenheit ein Schutz und Schirm. Herr. Recess. Aug. de An. 1518. §. Erstlich. Item Recess. zu Speyer Anno 1529. §. 1. ibi Obrister Vogt unsers Christlichen Glaubens / & simul alibi adductis.

Cæterum præter sacrorum hanc tutelam & curam Legum quoque defensio † & custodia ad Imperatorum aliorumque Principum gladium portantium, ut nempe vindices Legum sint, curam & sollicitudinem communi omnium gentium Iure pertinet Ioh. Baptist. Schwarzenhaler process. Iudic. lib. 3. in fine idemque ad l. Nemo 13. C. de sent. & interloc. n. 87. Unde & Elect. Saxoniz defensor † & Tutelaris Iuris Sax. dicitur Iust. Zingerling de Appell. Thes. 70. lit. D. Abel Strasburg. consil. 5. n. 35. And. Rauchb. q. 40. n. 13.

Pet. Heig. 1. q. 4. n. 35. Deinde ex secularibus post Imperatoriam Maiestatem ordinaria ac generalis subditorum protectio, ipso etiam Iure incumbit Regibus † Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, 78 Nobilibus civitatibus, & omnibus, generatim Magistratibus, ut eleganter docet Dn. Bechtius disput. de securit. & salv. conduct. conclus. 42.

Et de Regibus venustissime Seneca tradit

— Hoc Reges habent

Magnificum & ingens, nulla quod rapies dies,
Prodesse miseris, supplices fido lare

Proiegere —

Ad quam subditorum defensionem & securitatem, ut Reges tanquam SCUTUM † eorum se natos intel- 79 ligerent, elevationes seu Erectiones in SCUTO antiquitus in eorum inauguratione, observatæ fuerunt, ut recte ex Sim. Majolo dier. canic. Tom. 5. col. 5. adnotavit D. Hepingk dissert. de jur. Protect. 8. 12. ad lit. B.

Hinc & Hebræi ut superiori capite indicatum etiam est vocem MOGEN id est Scutum pro ipsa protectione usurpare solent. Habent autem Principes alii- que Imperii Status Ecclesiarum suarum initio ab Imperatoribus sibi demandatam tutelam; ex constitutionibus vero Imperii jam jure proprio N. A. de Anno 1524. zu Nürnberg aufgerichtet §. 28. ibi. daß wir uns versehen / die Stände des Heyligen Reichs / als Schut- zer und Schirmer des Glaubens. Ludovic. Fasch consil. 55. n. 5. inter illust. Istorum consil. Tom. 2. Ant. Coler. de jure Imp. Germ. sect. 72. in fine. Et ea de causa Imperatores olim Principibus jurisdictionem & alia Regalia concesserunt, ut ipsi eo alacrius & potentius subditos ac populos suos contra hostes defenderent, post Ferrar. Mont. Thom. Mich. de Iurisd. conclus. 44. lit. B. eundemque ob defensionis finem in Imperii Germanici & Franciæ finibus Caroli M. successores variis distracti bellis cum Danis & Nortmannis, omnibus in locis resistere non possent, viris magnanimis & bellandi gloria deprædicatis, diversas ditiones patronali sibi jure retento dono dederunt, ut ex Pont. Heuber. rer. Burgund. lib. 6. testatur. D. Hepingk dissert. de jure Advocat. concl. 12. sub lit. C.

Et de Principibus, aliisque Dominis temporalibus sunt textus in c. administratores, & c. Principes 23. q. 5. adeoque illi subditos defendere tenentur, ut si id facere omittant, neque hi illis servire † obstricti sint, 80 id quod in Schwabenspteg. lib. 1. c. 52. §. 13. in fine sic exprimitur, Wir sollen den Herren darumb dienen / daß sie uns beschirmen / und als sie uns nicht beschirmen / so ist man ihnen auch Dienstes nicht geständig. Omnes etenim legitimi Regentes, Rectores, Principes, iudices, quocunque nomine aut voce nuncupentur, non propter se, aut suam, sed propter subditos, subditorum utilitatem creati, delecti ac dati intelliguntur, ad similitudinem & imaginem minorum tutelæ: Nam ut tutela inventa fuit ad tuendum eum, qui se per ætatem tueri non potest, ita & dominatus ad tuendos eos, qui per ætatem vel senium, vel morbum corporum vel animorum vel sexum vel imbecillitatem, sese adversus potentiorum injurias, rapinas, violentias, impetus tueri non possunt humanis necessitatibus id exigentibus introductus est. Bald. in l. ex hoc Iure. ff. de just. & jur. notatur per Gloss. in l. 2. §. post originem ff. eod. & in l. 2. §. pen. de orig. jur. Par. de Put. de Syndic. tit. de Excessib. Regum. Quam in rem eleganter Cicero lib. 1. offic. Omnino, inquit, qui Reipubl. præsumt duo Platonis præcepta teneant, unū ut utilitatem civium sic tueantur, ut quicquid agunt, ad eam referant: obliti commodorū suorum, alterū, ut totū Reipubl. corpus sic curent ne cum partē aliquā tueantur, reliquas deferant.

Et recte. Ideo enim Principes alii- que Domini

82 temporales gladium † à Deo acceperunt, ut pacis custodes, & hominum sibi subditorum defensores existant. Benedi. Aret. *problem. Theol. part. 2. Rubr. An Christian. vim & injur. propulsare liceat.* Et hæc quidem ordinariæ protectionis obligatio non solum rerum temporalium defensionem complectitur, sed etiam ad defensionem Ecclesiæ & bonorum ejusdem porrigitur per Gloss. in c. 1. de suppl. neg. prel. in 6. Mart. de Gaz. tract. de princ. ubi dicit quod † Principes sæculares adeo teneantur ad protectionem Ecclesiarum, & bonorum Ecclesiæ, ut, si vocati non defendant, excommunicari possint. per gloss. in cap. Adrianus. 2. distinct. 63.

Quin & eadem quoq; ad defensionem religionis extenditur arg. Pl. 101. 104. & 118. Esai. 49. vers. 23. adeo † ut eandem etiam armistueri obstrictus sit Princeps. Ferret. de instit. & injustit. bell. n. 68. Kirch. disp. 6. thes. 2. lit. e. Frid. Talem. disp. 1. pand. thes. 16. Religio enim syn- 85 cera, Deique † cultus Principatum ac Rerump. omnium debet esse primum Petr. Greg. lib. 23. de Repub. c. 9. n. 4. & lib. 8. c. 2. n. 1. omneq; imperii fundamentum omne stabilimentum in Religionis constitutione, consistit Polyb. lib. 6. Hist. quam sententiam in victis. Imperator Carolus V. sæpius in conventib. repetitam dedit Kirch. disp. 9. Reip. car. 4. πρῶτον ἱερὸν καὶ θεσιῶν ἡγεμονία ἔχει habet lex vetustissima, cujus meminit Halicarnass. lib. 2. quam † secuti celeberrimi etiam Ethni- 86 corum legumlatores initium legum suarum à religione & Numinum veneratione fecerunt Marfil. Ficin. in comm. ad Min. Platon. in pr. Arist. 7. polit. 8. ubi seriem positurus illorum quæ ad Principum & Rerump. publicarum felicitatem postulantur exordium sumit ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τῆς. Regnum enim, ubi Princeps religionis curam abjicit, legesque ad religionem pertinentes rectas & inviolabiles non servat nec à timore Domini, qui initium 87 omnis est sapientia Syrach. 1. v. 16. Psal. 111. v. 2. Reg. 11. c. 17. facit initium, minus recte administratur, indeq; contemptus oritur imperantium, ex quo ipsarum etiam Rerump. publ. corruptiones ac everisiones consequi necesse est. Arnisæ. lib. 2. Polit. c. 4. Camman. disp. 3. de Regal. thes. 6. unde etiam tyranni, eo quod imperia sua etiam scelere parta absq; justitia & religionis præsidio & observatione diu consistere non posse animadvertent, justitiam & religionem, non quidem propter amorem & excellentiam, sed propter seipso introducere & colere sunt coacti, ut hac ratione regnum vel via potentia, vel electionis acquisitum confirmarent, & subditos in officio continerent. Eberh. à Weyhe de reg. elect. & succed. fol. 42.

Præterea alii etiam Imperii Status, quos in specie recensere, nimis longum esset, eandem tuitionem subditis suis strenue, & fideliter præstare tenentur. Inter Status autem Imperii, cum & civitates Imperiales numerentur, ordinaria † quoq; hæc defensio iisdem in ci- 87 ves ac subditos suos competit, quemadmodum etiam alia quælibet civitas municipalis, cives & homines suos defendere, Farin. oper. crimin. part. 5. tract. de homic. q. 125. n. 316. & liberorum loco tueri obligatur. arg. l. 4. C. de defensor. civit. Nam, quoad cives suos patris vicem sustinet, Dn. Menoch. conf. 28. n. 32. lib. 1.

88 Et hinc etiam clerici † in civitatibus degentes, ut ab iis defenderentur, sæpius in numerum civium co- 89 optari voluerunt, quod An. 1381. Spiræ † accidisse, dum clerici quam plures & Conventus quatuor Monasteriorum, Ordinis Carmelitarum, S. Augustini, Domini- ni, & Francisci, in civium numerum recepti sunt. Christoph. Lehman. Speyer. Chron. lib. 7. 66. in fin. & c. 9. testatur.

Generatim denique vi jurisdictionis sibi competentis omnes & singuli magistratus ad subditorum territorii sui defensionem obstringi docet text. in l. 1. §. 12. de offic. pref. urb. Innoc. in c. pro illorum. de præb. Bolog.

in l. ut vim. n. 80. de just. & jur. & ante eum Panorm. in c. quarta. de sent. excom. & c. 1. de restit. spol. & facit l. 1. §. hujus studii. ff. de just. & jur. Bald. conf. 138. n. 5. vol. 2. ubi tradit, quod ad quemlibet Dominum pertineat, defendere causam & patrimonia subditorum, Innoc. in c. dilecti. Ex. de appel. Matt. Steph. 2. de juris. p. 1. c. 1. memb. 1. n. 15. Fel. in c. auditis n. 27. de præfer. gloss. & DD. in c. 4. in fine de Priv. in 6. Ayres. de hom. neces. part. 1. n. 286. Vasq. illust. controv. c. 43. n. 11. Sicut enim subditi † juris naturalis æquitate atq; instinctu tenentur as- 91 serere statum dominorum Pruck. de Reg. c. 3. n. 35. Abbas Pano. in c. pervenit n. 1. de immun. Eccl. Natta. conf. 557. n. 7. Tom. 3. Card. Tusch. præf. Jur. concl. Tom. 6. lit. P. concl. 133. Pet. Ant. de Pet. de jure quasit. per Prin. non toll. c. 15. n. 42. ubi hoc ipsum de incolis etiam affirmat: ita & hi vicissim subditorum c. 1. §. fin. de form. fid. c. jus militare dist. 1. cum similib. Coler. conf. 39. n. 47. Molinæ. ad consuet. Parisiens. tit. 1. §. 2. gloss. 3. n. 6. Gail. de arrest. Imp. c. 6. n. 23. & c. 8. n. 3. Regner. Sixtin. inter conf. Marp. conf. 8. n. 46. vol. 3. subdens, quod divina † ac humana jura cuilibet ordinarios magistra- 92 tui serio jubeant, & velint, ut suos subditos eorumq; bona contra injustam vim defendant actueantur, indeque ipsi nomen Ober. Herrn nacti sint. Hinc apposite Vida lib. 2. de Reipub. dignitate, Principes, inquit, † & qui aliis præsumt tales esse oportet. ut cogitent, ci- 93 vium se potius patrocinium suscepisse quam Imperium aut dominationem: talesque Rectores Plato non dominos sed Reipublicæ servatores vocat, in quorum tutela tuto ac libere vivitur nulliusq; rei cura major eis incumbit, quam civium libertas: quæ ab æquitate proficiscitur, cujus nihil magis est proprium, † quam pari jure 94 vivere in multitudine. Quare superiores videntes aliquem suæ jurisdictioni subiectum, in periculo constitutum, ei omnino succurrere tenentur, quantum possumus. Quia idcirco † magistratus officio suo fungitur, ut 95 subditorum saluti prospiciat l. 2. §. originem 13. ff. de orig. jur. l. 1. §. 12. ff. de off. pref. urb. l. 3. & l. 6. §. 2. ff. de off. prefid. l. ult. ff. quod metus causa. quapropter non solum instructus est satellitibus & apparitoribus, sed etiam imperio, ut mandare aliis possit, quo tali subveniant & auxilium præstent, ut præclare docuit Geor. Obrecht tract. de defens. c. 7. n. 40. adde Gail de arrest. c. 8. n. 12. Unde pariter † omnes & singuli Magistratus obligati 96 sunt territoria sua purgare à malis hominibus l. 3. & 13. ff. de offic. prefid. l. 4. §. 2. ff. ad leg. Jul. pec. Recess. Imp. An. 1559. und haben uns. Bossius tit. de captura. n. 76. Borch. c. un. que sint regalia. n. 27. Mynsing. cent. 5. obs. 70. Gail. lib. 2. obs. 64. n. 2. Denais. tit. 213. §. 8.

Quia prædictæ protectionis ordinariæ † cohæret jus 97 indagandi, conquirendi, persequendi istius farinae homines provinciæ pacem & quietem turbantes, vulgo das Recht des Straiffens Fich. conf. 63. n. 8. in fi. vol. 2. & patet ex vot. Thilm. de Benig. synt. 2. dec. 4. vot. 3. n. 77. & 78. Jo. Geor. Becht. d. disp. de salvo cond. thes. 42. Maxime vero tutelæ † & protectioni magistratus generatim 98 lub sunt egeni, orphani, pupilli, viduæ, alizq; miserales personæ, quas eleganter in ordinem congestit præceptor meus D. Men. de arb. jud. q. cas. 66. per tot. Bald. in l. 1. in pr. C. quando Imp. inter pup. & vid. Rol. à Valle conf. 87. n. 57. vol. 2. sequitur Col. ad c. nihil prod. 2. n. 2. de præsc. Ubi dicit, maxime ad tutelam & curam principis pertinere egenos & orphanos, per text. in c. gloria episcopi 71. q. 2. Nam & Deus ipse † insignem pauperum curam gerit, eosq; evehit, Ps. 113. v. 7. 1. Sam. 2. & Magistratib. tenuiū patrocinium suscipientib. florentissima n. topib. 100 & victoriis Rempub. tradit Schönborn lib. 6. polit. c. 10. Et quod dictum est de viduis, quamvis regulariter, 101 nisi quando sunt pauperes oppressæ, vel spoliatae, non numerentur inter Personas miserales ut est glossa singularis in c. significantib. de offic. deleg. gloss. & Dd. in l. 1. C. quan-

C. quando Imp. inter pup. & vid. Nihilominus tamen
 102 Ecclesiam viduas earumq; dotes † protegere teneri, ex-
 pressim sancitur *inc. nuper. de don. inter vir. & mulier.*
 & sequitur Jac. Henrichm. *conf. 10. n. 7. lib. 2.* Dotis ete-
 103 nim † causa inter pias censetur secundum Bart. *in l. si ego.*
in prin. ff. de jure dot. & in l. 2. §. fin. ff. de don. Bald. in rep. l.
2. vol. 2. C. de SS. Eccl. & in l. mandat. col. 4. C. mandat. &
l. sius. C. de acti. & oblig. Jac. Henrichm. d. conf. 10. n. 9.

Quinimo Viduarum & pupillorum protectio sacris
 fidem immotam facientibus literis talis tantaque est, ut
 104 viduas atq; pupillos tangentes pupillum † oculi divini at-
 trectare, eosdem prementes, cædentes, violantes, ultri-
 cibus divinæ iræ flammis, vindictæ, punitioniq; immi-
 sericordi ac severæ sese offerant. Joan. Georg. Becht.
disp. de securit. & salvoconduct. class. 5. thes. 265. ubi di-
 105 citur viduas & pupillos † propter orbitatem magis esse
 privilegiatos quam studiosos, autoritate Sichard. *ad*
Auth. habita n. 20. C. ne fil. pro patr. Oldendorp. de
jur. singular. tit. de privil. quæ bon. lit. profess. fall. 5.

Præterea etiam sub generali † protectione specialiter
 comprehenduntur senes, non solum imbecillitatis seni-
 lis cōmiseratione, sed vel ob magnam quoque senectuti
 debitam venerationem, de qua *Lev. 19. l. semper §. ff. de*
jur. immun. Nov. 80. c. 5. §. 1. Coras. par. 2. de jur. art. c. 6.

Eadem insuper privilegiata securitate gaudent † mu-
 107 lieres, partim intuitu præcipui ejusdem muneris, quod
 est concipere ac tueri conceptum *l. 14. §. 1. ff. de adul.*
edict. l. 2. vers. cum enim. C. de indict. vid. toll. & com-
 miseratione propter auxilia & obsequia, quæ maritis
 præstant, propter partus periculum & ipsam multis le-
 gum privilegiis ditatam liberorum procreationem. *l.*
12. C. qui pot. in pign. hab. c. 2. de convers. infid. partim
 etiam reverentia pudoris illibati, cum primis in eo sexu
 conservandi *l. un. ubi Dd. C. de rapt. virgin. Joan. Georg.*
Bech. de securit. & salvoconduct. clas. 5. conclus. 245.

Scholares denique, ob favorem † scientiæ & digni-
 108 tatis per eam consequendæ, *l. 7. & l. ult. C. de profess. &*
Med. Coler. process. execut. p. 2. 3. n. 119. speciali fruun-
 tur protectione, per constitut. Friderici *in anth. Habi-*
ta. C. ne fil. pro patr. ubi Pacius c. 4. n. 3.

Nominatim autem ista securitas ac † protectio, in
 109 eo consistit, ne scholares ulla afficiantur injuria, adeo ut
 eos injuriantes, ultra communem injuriarum pœnam,
 ipso etiam Jure infamia notentur, Oldendorp. *in d.*
Auth. verbo Secure & verb. vindicare.

Deinde in eo, ne possit in ipsos sive per arrestatio-
 nem, sive per detentionem personæ manus injici, Co-
 ner. *p. 2. c. 3. n. 154. & 157.*

Præterea in eo, ne bona illorum pignorentur sub
 pœna quadrupli, notante Pacio *c. 5. n. 3. effect. 2. & lati-*
us c. 8. p. 101. post Angel. & Salicet. Coler. *d. p. 2. c. 3. n.*
 133. Quod nonnulli eo extendunt, ut ne in loco quidem
 studii ob non solutam domus, convictusque pensionem,
 vel aliam causam ipsos, aut eorum libros, quasi tacitæ
 hypothecæ Jure detineri posse censuerint Jas. Angel. &
 Zas. *§. Item Serviana Inst. de Actiō. & ibidem Schneid.*
n. 23. Rebuff. Tom. 1. ord. Reg. c. 19.

Denique in eo, ne gabellæ, pedagia, guidagia, ab ipsis
 neq; pro rebus, quas studii causa, transferunt, exigantur.
 Rosent. *de Fend. c. 5. concl. 48. & ab eo relati.*

Et hæc hætenus de ordinaria Sæcularium protectio-
 ne. Nunc de Ecclesiasticorum superest, ut dicamus &
 nonnihil.

110 Inter illos igitur Summus † pontifex imprimis non
 solum Ecclesias & personas ecclesiasticas, sed alios etiam
 sibi subjectos homines sæculares, instar aliorum domi-
 norum temporalium protegere tenetur, ceu Leo IV. de
 seipso rescripsit, sequentib. verbis, *c. scire 23. q. 8. relatis.*
Scire vos inquit oportet, quod nunquam ab aliquibus no-
stros homines sinimus opprimi: sed si necessitas ulla occur-

rerit, presentialiter vindicamus: quia nostri gregis in
omnibus ultores esse debemus, & præcipui adjutores. Ha-
tenus ille.

Et vero pontifices † Romanos sæpius Christiano- 111
 rum Regna provincias, urbes, tam in Occidente, quam
 in Oriente, adversus Barbarorum, & infidelium incurso-
 nes, armis tutatos esse, eo fine, ut Religio Christiana
 facta tecta conservaretur, vel oppressa à Barbaris in in-
 tegrum restituta refloresceret, Historici passim testan-
 tur, & nominatim Urbanum II. id tentasse, ac feliciter
 perfecisse, post Platinam, Thom. Stapleton, *de magnit.*
Eccles. Rom. lib. 2. c. 8. auctor est.

Idem enim Urbanus † pontifex An. Chr. 1095. Tur- 112
 cis Syriam & Asiam pene totam obtinentibus, & ipsa
 quidem Hierosolyma à Saracenis fere quingentis annis
 occupata, Imperatoribus autem Græcis otio & ignavia
 torpescitibus, & ab omni cum Latinis fœdere, ad com-
 munem hostem expugnandum, abhorrentibus, primus
 omnium incepit populos cruce signare, & in concilio
 Claremontano, celeberrimam expeditionem, adversus
 Saracenos & Turcas, usque ad ter centena armatorum
 millia, indicare, qui exercitus Nicæa primum Urbe Tur-
 cis, mox Hierosolyma Saracenis erepta tota Asia & Syria
 fidei hostes ejecit. Hoc sacro bello confecto ad ea quæ
 fortissime recuperata fuerunt, conservanda, diversi sa-
 crorum militum Ordines instituti fuerunt, de quorum
 defensione ex voto præstanda, paulo inferius, agitur.
 Peculiariter autem sub generali protectione summi
 pontificis † Episcoporum, Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum 113
 omnium esse dicuntur peregrinantes, qui voto con-
 cepto Religionis ergo proficiscuntur, vulgo *Wiltgeres*
und Wallfarter. Qamvis enim iidem specialiter se, sua-
 ve in protectionem Papæ non posuerint, cum tamen
 eos, qui peregrinationis causa Romam accedunt, vigore
 constitutionis per Celestinum III. *in. cap. 1. de cleric.*
peregrin. lata, una cum rebus suis sub Apostolica pro-
 tectione securos esse conveniat, ideo tales peregrinantes
 sub generali Ecclesiæ protectione esse dicuntur, per
 text. *in d. c. 1. c. 2. ibi sub tuitione vestri regiminis dist.*
 73. Innocent. *c. significantib. ext. de off. deleg. per d. c. si*
quis Romipetas, & peregrinos. 24. quest. 3. ac facit *Auth.*
omnes peregrin. ubi etiam notat Bald. *num. 1. & 2. C.*
communia de success. Matt. Coler. tract. de process. exe-
cut. p. 3. c. 11. n. 105. ubi dicit, peregrinos habere speciale
 privilegium, ut sint sub protectione Ecclesiæ.

Hæc autem securitas non tantum includit Romipe- 114
 tas, sed generatim † ad omnes Religionis ergo pere-
 grinantes extenditur, ideoque & ipsos immunitate ab
 offensione in sua peregrinatione frui debere colligitur
 ex text. *in c. fin. de treng. & pac.* quæ in hoc consistit, ne
 illis sive in persona, sive in bonis ulla injuria damnum-
 ve inferatur, *cap. illi qui peregrinos. 25. causa 24. q. 3.*
 ne teloniorum pedagiorumve exactionibus molesten-
 tur *c. si quis Romipetas. 23. de caus. & quest.* nec pro re-
 pressaliis capiantur. Panorm. *in ca. licet de for. compet.*
 Damhoud. *prax. crim. c. 97. n. 24.*

Cæterum post summum pontificem ordinaria pro- 115
 tectione incumbit etiam † Episcopis (quorum nomine in
 latissimo significatu etiam Cardinales, Patriarchas,
 Archi-Episcopos, Abbates & alios in dignitate Ecclesi-
 astica constitutos comprehendimus) ii enim omnes æq;
 ut alii Magistratus, defendere tenentur populos sibi
 commissos, atq; hinc cornutas, ut cornibus se defen-
 dant, mitras gestant, quo respexit à Card. Tusch. *pract.*
conclu. 44. Tom. 6. n. 2. relatus Ægid. Bellam. *conf. 40.*
n. 22. ubi scripsit, *Pontifices muti, cum sint cornuti, non*
audent cornibus uti.

Et de incumbenti Episcopis ordinaria suorum defen-
 sione in Concil. Toletan. IV. circa tempora Honorii I.
 celebrato, *cap. 31.* statutum expresse fuit, ne scilicet

116 Episcopi, eam, nempe defensionis, † curam à Deo sibi impositam abigere debeant. D. Hepingk. *dissert. de Jure Protect. §. 13. lit. B.*

Porro specialiter, etiam ad Religionis & terrarum Christianarum adversus infideles tuitionem, omnes 117 † Militum sacrorum quotquot sunt, ordines, ex Regula cui astricti sunt, tenentur, ut patet ex *Recessu Imp. Anno 1471. Ratisbon. sub Fridr. III. publicato. §. 59. ibi. Daß der Ritterlich Orden zu Rettung und Schirmung des Christlichen Glaubens hoch verpflichtet sey.*

Denique alii omnes in dignitate aliqua ecclesiastica, uti dictum est, constituti, ut etiam Clerici, non solum 118 subditos, si quos habent, sed inprimis etiam res † Ecclesiarum, quibus inserviunt, adversus illarum occupatores defendere tenentur, per tex. in c. generali, ibi illos vero qui se. de Elect. in 6. & notatur in c. si quis Presbyter, de reb. Eccles. non alien. Quod nominatim etiam docuit Petr. de Anchor. in c. sine possessione de Reg. Jur. in 119 6. n. 10. Et hoc † adeo, ut pro tempore, quo non defendunt Ecclesiam ab oppressione, jus percipiendi proventus perdant, & defensione assumpta illud recuperent, ut ex eodem Anchor. notavit D. Hepingk. *dissert. de Jure Advocat. §. 13. ad lit. B. in fine.*

Et his de ordinaria Protectione, fusius forte, quam necesse fuit, pro ejusdem sufficienti declaratione, allatis, benevolum Lectorem contentum fore speramus, quæ licet, ut præfati sumus, ad præsentem nostram de Advocatia tractationem principaliter non pertineant, quia tamen eorundem explanatio ad nonnullas in hac commentatione, occurrentes disputationes, magnam lucem afferunt, ideo & hanc speciem incidenter saltem enodare operæ precium duximus.

Quod vero jam attinet ad extraordinariam Advocatiam, in qua tota hæc nostra commentatio potissimum 120 versatur, illam † vocamus, quæ speciali Principis gratia, mandato, lege vel partium conventionem, ad eum finem constituitur, ut suscepti in Clientelam una cum bonis & subditis ab aliorum invasionibus, violentiis & oppressionibus defendantur.

Et hujus speciei Advocatiarum exempla, quotidiano 121 usu comprobata, passim in Imperio † Romano, plurima reperire est, eaque, ut alibi etiam diximus, multo tempore usitata fuerunt, ut præ cæteris testantur Hier. Schurff. cent. 3. conf. 23. per tot. Knichen de Jur. Saxo. pro nesc. c. 5. verb. Schut. u. Schirms Berechtigkeit n. 495. Ritterhus. part. feudal. c. 5. n. 5. Matth. Coler. conf. 33. n. 55. Pet. Greg. Tholos. c. 11. de Republ. Olendorp. in tabula Actio, classib. subjecta verbo Feud. Gumpelshelm. inter discurs. Arum. 27. vol. 2. de Jure Clientelar. conclus. 2. Remig. Fetschius *dissert. de Fæder. conclus. 23.* & novissime D. Hepingk. *dissert. de Jure protect. §. 5.* ubi ex diversis auctoritatibus probat istiusmodi Advocatiarum Jura non tantum apud Germanos, sed & alias exteras nationes esse recepta, & Recessu Imperii Augustano de Anno 1555. §. Es sol auch. 23. verb. und sol hiemit/ıc. approbata & confirmata esse, ideoque earum materiam dignam sibi videri, quæ plenius & copiosius illustretur.

Ut ergo adhuc melius ordinariæ & extraordinariæ Protectionis natura & qualitates cognoscantur, subsequentes tres inter illas, singulares differentię notandę 122 sunt, quod illa nempe ordinaria † subditis debita defensio per Magistratus suos ordinarios, ab initio statim, in consequentiam superioritatis necessario præstetur, l. 2. §. 3. & 4. C. de offic. Prefect. Prator. Afric. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. Præs. & eo ipso subditi vicissim Magistratui suo obstringantur, arg. l. 1. §. 2. & 3. ff. de muner. & honor. Hier. à Laurent. Rota Avinion. decis. 126. n. 3. Extraordinaria vero à susceptis Protectoribus ab initio non coacte, sed voluntarie suscipitur.

Deinde ordinaria † Tuitio procedit ex jure radica- 123 to in personis Magistratum, ob Jurisdictionem, quam in subditos habent, tenditque ea defensio principaliter in ipsorum Dominorum commodum & utilitatem, ut scilicet ea tutela subditos sub sua retineant jurisdictione: Extraordinaria vero defensio per constitutos protectores suscepta, non ipsorum causa, vel ut sua defendant, sed quod Clientum est conservent, aut acquirant, non suo, sed eorum quibus assistunt emolumento, exercetur, per notata Gilm. 1. decis. 1. n. 24. usq; ad n. 31.

Tertio etiam in eo maxime discrepant quod ordinaria † protectio à Magistratu & Dominis temporali- 124 bus, nulla hoc nomine peculiariter constituta mercede, sed omnino gratis fieri debeat, D. Hepingk. de Jur. protect. §. 16. lit. C. versic. omne tamen hoc. per rationem, quod vi Jurisdictionis protectionem ordinariam suis debeat, ut supra ostensum est. Extraordinaria vero ac pactitia Advocatia plerunque interveniente annuo honorario suscipiatur atque exhibeatur, quo de in c. 14. late disputatum.

Sed his ita præmissis, instituta tractatio admonet, ut deinceps extraordinariæ protectionis species designemus, quarum quidem multiplices divisiones, ratione conditionum, sub quibus existunt, assignari possunt.

Primo igitur loco extraordinarium protectionis Jus 125 non incommode † distribuitur, in SALVAMGUARDIAM *Extraordinaria protectionis divi-* singularem ac privilegiam, & in Advocatiam communem.

Illius causa efficiens & finalis inde † patescit, quod, 126 cum in tanta hominum perversitate ac mundi malignitate, innocentes multivariam offendantur, lædantur ac opprimantur, inter alia quibus succurri ipsis posse visum est, remedia summi Principes æquissimum judicarunt, salvam ipsis gvardiam largiri, ut eadem territi Adversarii ab eorundem offensione abstinerent, ad notata Bart. & Dd. in l. illicitas. §. Ne potentiores. ff. de offic. Præs. Felin. in Rubr. de Treug. & pac. Jason. in l. si super col. final. C. de Transact. Guid. Pap. decis. Gratianop. q. 418.

Hanc autem Salvamguardiam definiunt † esse protectionem & securitatem, quæ minus potentibus contra potentiores, à superiori potestate, Coras. in d. l. 127 illicitas. §. Ne potentiores. num. 2. vel etiam absolute ad suam ac bonorum suorum tutelam petentibus Amicis, aut alioquin charis præstatur, & materna lingua, nobis Schut und Schirm communiter appellatur de 128 cujus violationis pœna, actione & ejusdem requisitis ac circumstantiis pleno cornu in c. de actionibus, tractavimus.

Cæterum hanc Salvamguardiam melioris intelligentiæ gratia dividere licet in † Imperialem, & non Imperialem. *Salva-guardia subdivi-*

Imperialis est, quam ipse † Imperator pro defen- sione personæ ac rerum tribuit, quam lingua vernacula *Kaiserlichen Schut* appellare solemus, quando scilicet privata personæ, vel etiam communitates seu integræ ditiones, eorumque subditi & liberi, bonaque sub Cæsareæ majestatis, & sacri Romani Imperii defensione & protectione recipiuntur, de cujus Salvaguardiæ viribus, citra crimen sacrilegii nemo dubitare potest l. 3. C. de crim. sacril. Oct. Cachetan. decis. Pedemont. 88. n. 16. & seq.

Non Imperialis † contra est, protectio & securitas, 129 quæ ab aliis puta Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus † aut liberis Civitatibus pro rebus & personis indulgetur. Nam præter Reges alii, etiam qui in suis regionibus, Civitatibus & oppidis Jura † imperii obtinent, salvum conductum concedere possunt, Menoch. conf. 100. n. 166. l. 1. Nic. Moro. tract.

tract. de fid. treug. & pac. quest. 105. num. 9. Farinac. *prax. crimin. tit. 4. q. 29. n. 109.* Ioh. Sichard. *conf. crim. 5. n. 20.* Otho Melander *comment. Cameral. par. 1. n. 54. §. verum his minime.* Confer Iod. Damhoud. *in pract. crim. cap. 26. Tit. de publ. fide.* Franc. Hercul. *in tract. de Caution. de non offendend. c. 37. Rubr. de Salvo conduct.* Franc. Marc. *decis. Delphin. 68. n. 6. p. 1.*

Eandem autem protectionem, sive ab Imperatore, sive ab aliis provenientem non incommode quatuor iterum modum subdividi posse censeo.

Salva Guardia subdivisio II. 131. 132
Uno, & principaliter quidem secundo modo ratione subjecti, ea secari potest, in sæcularem † & Ecclesiasticam: Hanc voco, quando † personæ Ecclesiasticæ, illam vero cum sæculares in singularem protectionem ac Salvam guardiam ab Imp. vel aliis Principibus suscipiuntur.

133 Hujus partitionis ratio inde colligitur, quod tam Laici quam Clerici in specialem Principum Clientelam recipi soleant, cujus rei innumera extant exempla, & id ipsum clare testatur D. Menochius *arbitr. quest. lib. 2. cent. 4. casu 338. num. 6.* ubi scribit se vidisse Serenissimum Ducem † Sabaudix, Abbati & Monachis Carthusiæ vallis Pixii apud montem Regalem Pedemontium amplissimam salvam guardiam concessisse.

Salva Guardia subdivisio III. 134
Tertio generatim eadem Salvaguardia dividi solet in absolutam † seu generalem & limitatam, uti eam dispartitur Dn. Ioan. Georg. Bechtius Advocatus Argentinenſis *in doctiss. disp. de securit. & salv. conduct. cap. 10.* & ex eodem D. Hepingk *dissert. de lure protect. §. 14. in notis sub lit. A.* Cujus tamen sententiam in eo haud approbare possum, quod *ibidem* scribit,

135 † nisi à summo Principe (si quidem is eo nomine †
136 Imperatorem intelligat,) ut communiter pro eo accipitur *l. 9. ff. ad L. Rhod. de jact. l. 1. in princ. de censit. l. 1. §. 1. ff. de suis & legit. l. 2. §. ult. ad Senatusconsult. Tertyl.* Iosua Majus *inter Arum. discurs. 13. vol. 2. de Princip. Roman. potest conclus. 2. lit. B.* ubi notat, nomen Principis secundum excellentiam ei competere, in quem populus Romanus omne Jus suum tranſtulit, *l. 31. ff. de L. L. l. 1. in princip. ff. de constitut. princip. l. 1. in princ. de offic. ejus, cui mand. l. 20. ff. de petit. hared. & passim alibi*) non etiam à principibus inferioribus. Contrarium enim ex ipso, quem ad hoc in

assertionis suæ comprobationem allegat, Menochio, edoceri potest. Is enim *d. loco ad num. 3.* ubi ait, protectionem & Salvaguardiam absolutam, quæ defensionem Iuris & facti continet, solum principem concedere, per ea verba Ducem Sabaudix, minime vero Imperatorem intelligit. Unde non obstat allegatum *ibi* antiquum Decretum Ducale, quo prohibentur inferiores principes, aliquem sub sua protectione &
137 Salvaguardia recipere, quia illud tanquam locale † ad alios externos principes trahi nequit, per ea quæ eleganter notavit Roland. à Valle *consil. 86. num. 12. & sequent. lib. 1.*

138 Cæterum Salvaguardia † absoluta & generalis, est quæ omnem omnino tam facti, quam Iuris defensionem continet.

139 Ejusmodi absolutæ Protectionis † vestigia videre est in Cæsareis diplomatis; quæ in hæc verba communiter dari solent. Wider diesen unsern Kayserlichen Schutz / Schirm und Salvaguardia keines weges betrüben / arrestirn / hemmen / beleidigen / einfallen / gefänglich bestriicken / straffen / plündern / oder auch in ander Weg / wie

solches immer zugehen und geschehen möcht / beschweren / sondern sie und alle die ihrigen und was denselben zuständig / wie auch das Nahmen haben mag / dabey allerdings unbelendigt bleiben / auch aussere ordentlichen Rechtlichen Process / und darin ergangenen / und in der andern Instantz publicirten End Urtheil nicht anfechten / noch bekümmern lassen.

Limitata autem protectio † est quæ certæ defensionis limitibus continetur atque includitur, ut si defendendus Cliens, forte plures habeat possessiones ac subditos, in diversis locis, & unam ex illis Imperator, vel alius Princeps, reliquis exclusis, protegendam suscipiat. Bechtius *loco citat.*

Talem Salvaguardiam † fuisse illam, quæ à Mauritio Saxonix Duce Monasteriis Mühlſurth & Kronſchwitz Anno 1546. die 11. Novembris, data est, cujus tenorem apud Hortleder / *Reichs. Handlung Tom. 2. lib. 3. c. 4. 5.* videre est, ut & illam quæ ab Henrici Julio Duce Brunov. & Luneb. Hieronymo Sanders Anno 1594. die 1. Novemb. concessa est, cujus literæ Braunschweig. *Historischer Handel par. 1. Memb. 1. capit. septim. numero 64.* extant, D. Hepingk *dissert. de lure Protect. §. 14. in notis sub lit. A.* subdividat.

Quarto hæc Salvaguardia subdividi potest † in eam, 142
quæ in genere & non contra certam personam, etiam *Salva-*
nemine citato, & citra causæ cognitionem conceditur; *guardia*
& in eam, quæ adversus certas personas, à quibus *subdivi-*
impetrans se sibi metuere narrat, & regulariter quidem *sio IV.*
citatis eis, ac cum causæ cognitione tribuitur, sic nominatim observante eod. Bechtio *circa fin. de capite decim.* Additum est in hac descriptione verbum REGVLARITER, quia interdum & sine causæ cognitione conceditur, & nihilominus illi, contra quem impetrata fuit, ob principis quem facile adire & revocationem obtinere potest, voluntatem solam observanda est. Menoch. *arbit. Ind. quest. 338. numero 8. & 9.*

Quinta porro subdivisio est, † qua dispartitur Salvaguardia in eam quæ diplomatis vel literis parentibus in modum privilegii, per notata Anton. Fabr. *Ejusdem*
Cod. de fin. forensium lib. 3. Tit. 12. defin. 5. numero 1. subdivi-
Gail. 2. *obser. 54. numer. 7.* & in eam, quæ per signi *sio V.*
seu veli titulive impositionem, de qua *in l. 2. C. ut nem. privat. Tit. prad. suis.* & nos *in cap. 1.* mentionem fecimus, vel per appositionem custodum Menoch. *d. loco num. 11. & 12.* sub ista communiter verborum † forma conceditur.

144

Und damit solche unsere Kayserliche Protection / Frey-Sicherheit / und Handhaab / Verspruch / Schutz / Schirm / Gleydt / und Salvaguardia männiglich fundtbar und wis sendt sey / auch wirklich vollzogen werde; So vergönnen / erlauben / und geben Wir ermeldtem N. und dessen Erben und Erb-nennen hiemit unsern vollkommenen Gewalt und Macht / daß sie so oft es ihnen gefällig seyn / und es ihr und ihrer Gütter und Leut Nothdurfft erfordern würde / können oder mögen / entweder selbst / oder durch ihre Bevelchhaber jedes Orts an ihre Schlösser oder andere ihre Persöhnliche Haupshaltung und Wohnungen / Possessionen / Höffe / Vorwerck /

Vorwerck / und Schaffereyen / unsern Kayserlichen Adler / und des heyligen Reichs / auch unserer Königreich / und Erbländer Wappen / sampt oder sonderlich zu Gezeugnuß unsers Kayserlichen Schutts / Handthaab und Salvaguardia, wo die allenthalben angeschlagen / und hinwider / wann es ihnen und den ihren gefällig / mit gebührender Reverentz abnehmen / von allermänniglich unverhindert und ungeirret.

Et de hac armorum seu insignium appositione nonnihil supra in capite primo dictum, de eadem vero, quatenus per illam Jus protectionis ac Iuris patronatus præsumatur, in capit. ultimo copiose actum est.

Cæterum ut hæc specialis Imperatoriæ protectionis forma clarius innotescat, circa verba illa in unsern und des heyligen Reichs sonderbahren Verspruch / Schutz / Schirm / und Salvaguardiam empfangen / und aufgenommen / &c. 145 singulariter † advertendum est, talem receptionem in Imperatoris ac Imperii tutelam per obitum recipientis Imperatoris non extinguere, sed ipso etiam decedente, firmam nihilominus esse ac consistere. Ratio est, quia licet Imperator, qui præest Imperio, 146 mortalis sit, ipsum tamen Imperium † immortale est, semperque durat, per multa allegata cap. 17. de contrariis, ubi fusissime hoc per aliquot casus deduximus.

Ex voculis insuper illis, zu Recht / colligitur, protectionem non concedi, nisi in iustis † causis, prout etiam securitatem, seu fidem publicam contra Jus dari non debere constitutum est, Nov. 17. capit. 5. 6. & 7. Edict. 2. & Edict. 13. capit. 10. & cum primis in der peinlichen Halsgerichts-Ordnung. articul. 76. & Recess. Imper. de Anno 1570. §. Wir wollen.

Ex adjectis quoque verbis, supra insertis, oder auch in ander Wege / wie solches immer zugehen und geschehen möcht / beschweren / innuitur Salvam ejusmodi 148 guardiam habentem nullo modo inquietandum † vel molestandum esse, per text. & Dd. in l. sancimus 25. in princ. Codic. de administrat. tutor. l. 2. §. 1. Codic. de quadr. præscript. l. 6. C. de postlim. revers. Nov. 138. post Dd. à se cumulos Prosper Farinac. prax. crimin. par. 1. tit. 4. quest. 29. numer. 1. & sequent. nec ullam debere experiri injuriam, nullam incurrere læsionem, damnum aut periculum. l. 6. §. 2. ff. de off. præf. l. 28. §. 7. ff. de pæn. Authent. habita. Codic. ne fil. pro patre. Nov. 5. capit. 2. §. 1. Nov. 17. capit. 6. argument. l. 1. §. quotiens. 17. ff. de ventr. in possess. mitt. gloss. in l. si mandatum. 59. §. ult. ff. mandat. Angel. in l. 1. ff. qui satisf. cog. Anton. de Butr. & Imol. in cap. quoties. secund. de pact. quos hanc in rem allegat. Straccha in præfat. de securat. numero 60. & Ant. Corset. in suis singul. verb. securus. Zaf. consil. 9. numero 26. & consil. 10. numero 13. varior. cons. German. 149 tom. prim. Quia securus dici † non potest, qui periculis, contumeliis & oppressionibus est obnoxius, ut ex Plin. lib. 3. Epist. refert Petr. Premus in tract. de securit. promiss. in princip.

Per verba itidem, Erbens, Erben / Salva illa guardia extenditur ad † omnes ejus posteros, quia semper & in qualibet dispositione, nisi materia subjecta vel mens disponentis aliud suadeat, Hæredes primi 151 acquirentis reputantur † hæredes in infinitum, per notata in l. fin. & ibi gloss. Bartol. in secund. notat.

& alii Codic. de hered. institut. Modestinus in l. qui per successionem, 194. ff. de reg. jur. Qui per successionem, inquit, quamvis longissimam defuncto hæredes constiterunt, non minus hæredes intelliguntur, quam qui principaliter hæredes existunt. Et Ulpian. in l. hæredis 170. ff. de verb. & rer. signific. Hæredis ait, appellatione † omnes significari successores credendum est, 152 etsi verbis non sint expressi. Ruin. consilio quart. numero 8. vol. 3. & consilio quinquagesimo octavo, numero 7. vol. 5. Matth. Brun. consilio quadragesimo tertio, numero quart. vol. 1. Oldrad. consilio primo, numero secund. Barba. consilio quinquagesimo quarto, col. 14. vers. & quia hæres hæredis vol. tertii. Simon de Præcis consilio 205. numero 1. vol. 1. Cephal. consilio trecentesimo nonagesimo tertio, numero 59. vol. 3. consilio quadringentesimo septuagesimo secundo, numero 22. & consilio 517. numero 62. vol. quart. Bertrand. consilio 67. numero 4. vol. 7. Bero. consilio centesimo quinto, numero 1. vol. 2. & consilio nonagesimo quarto, numero 16. vol. 1. Corn. consilio ducentesimo sexagesimo primo, numero 17. vol. 1. & consilio septuagesimo sexto, numero 6. vol. 2. Bolognet. consilio 23. numero 26. Thom. Doccius consilio 130. numero secund. Iohann. Thom. Minadous consilio decimo, numero 26. Hinc est, ut, si dicamus, hæredem † teneri vel ex contractu, vel dolo, culpave de- 153 functi, simul etiam hæredem hæredis, & ultiores includamus, l. plures. Digest. de pos. cum similibus. Hinc etiam est, conditionem, ut hæredi detur, impleri etiam in hæredis hærede l. cum ita, 94. ff. de condit. & demonstrat. Iohann. Goeddæus ad l. 65. numero secund. Digest. de verb. & rer. significat.

Quamvis ponderando hanc materiam protectionis, quæ transitoria est ad hæredes, nihil interesset, si de uno hærede, si de hæredis hærede diploma illud Cæsareum disponderet, per doctrinam Bartol. in l. Gallus. §. etiamsi parente. ff. de lib. & posthum. dum vult, nihil referre, an dictum sit, tibi hæredique tuo, an tibi hæredibusque tuis: modo materia sit transitoria ad hæredes: utroque enim casu transit ad omnes, ad quos transire potest in infinitum, not. Jas. in l. secund. numero 199. Codic. de jure emphyt. Guilielm. de Perno in suis notab. inter consilia feudalia ult. part. numero 35. Barth. Camerar. in cap. Imperialem. vers. unde reassumendo. de prohib. feud. alien. per Feder. Et videtur hoc dictum Bartoli communiter approbatum, quicquid idem Bart. dixerit. in l. 1. de constitut. Princ. qui reprobatur ibi per Jas. col. fin. late Tiracuell. de retract. conventio. §. 1. gloss. 6. numero 20. cum sequent. Alexand. Raudenl. tracta. de Analog. univoc. & equivoc. lib. prim. capitul. 15. numero 81.

Quibus autem casibus appellatio hæredis † tantum 154 contineat proximum hæredem & non alios, eleganter tradit Goeddæus in l. hæredis appellatio. n. 4. & seq. ff. de verb. signif.

Sed hic quæri potest an ejusmodi † protectio ad 155 hæredes extensa comprehendat descendentes masculos duntaxat, eorumque filios vel quoscunque etiam extraneos hæredes?

Et videtur hanc Salvaguardiam non nisi de masculis descendentibus esse intelligendam, † per notata Bart. in d. l. Gallus. §. etiamsi parente. ff. de liberis extraneis. & posthum. & sequitur Ruin. consilio decimosexto, 156 col. 1. in 2. casu. vol. 1. & quod verba pro se & hæredibus capiantur pro descendentibus masculis, respondit Riminal. consilio ducentesimo sexagesimo septimo, numero 19. vol. 2. & absque dubio veniunt solum filii & descendentes masculi & per masculum, inquit Be- ro conf. 65. sub. numer. 52. vol. 1. per text. in cap. primo, §. diversum.

Salva-
guardia
Imperialis
hæredum
mentionem
faciens an
includat
&
extraneos.
Negativa.
Ratio du-
bitandi pro
sententia
Negativa,
ab aucto-
ritate,
§. diversum.

§. *diversum. de alien. feud. §. cap. 1. §. perfecto de L. Corradi. & testatur de communi Socin. Iun. conf. 72. num. 25. §. seq. vol. 1. & Plot. ad Martin. de Laude conf. 29. numer. 40.*

Et quod verbum, *hæredibus*, intelligatur pro descendentes masculis, tradit Ruin. *consil. 15. num. 5. vol. 1. juxta notata in cap. 1. §. filiam vero. de successione feud. §. c. 1. de natura feud. idem Ruin. conf. 18. num. 1. §. seq. vol. eod. suffragatur Curt. Iun. conf. 1. sub num. 13. ad fin. vers. & istud maxime procedit.*

Idque procedit saltem, si aliquantulum constet, concedentem sensisse de liberis. Socin. Iun. *conf. 42. col. 2. in princ. vol. 3.*

157 Verum, his non attentis, † in proposita protectionis specie contrarium concludendum esse existimamus. *Deiſio Affirmativa.*

158 Ratio est, quia verbum, † hæres, regulariter verificatur in quolibet hærede, id est, tam in hærede sanguinis, quam etiam extraneo: juxta tradita Bart. in l. Gallus. §. *etiamsi parentes. ff. de liber. & posthum.* quem sequitur ibi. Bald. Angel. Imola. Aretin. Alexand. & Socin. quibus accedunt Specul. in tit. de locat. §. *nunc aliqua. vers. 113. Abb. in c. in presentia. col. 7. post Anton. de Butr. ibid. col. 3. de probat. Salycet. in l. 2. in 20. quest. C. de iure emphyt. Corne. conf. 272. col. 2. vol. 4. Ruin. consil. 188. col. 1. vol. 2. Tiraquel. de retract. convent. §. 1. gloss. 6. num. 26. Anton Gabriel. lib. 6. de verb. significat. conclus. 2. n. 1.*

Deinde eandem hanc meam opinionem suffulcit, quod in Cæsareis diplomatis oratio recipientis in specialem protectionem, soleat esse universalis, & non solum ejus qui in protectionem recipitur, hæredum, sed uxoris quoque ejusdemque officialium, famulorum, & quorumcunque ad eum pertinentium mentionem expressam contineat, ut patet ex verbis, *Sampt seiner Ehelichen Haußfrauen und Kindern / auch derselben Erbens Erben Dienst / Amptleut / zugehörigen und Verwandten / mit aller ihrer Leib / Haab / und Gütern / Lehen und engen / wie sie solches alles sampt dern Immuniteten und Freyheiten / Recht / und Gerechtigkeiten in ihrer Gewähr und Besiz haben / 2c.*

159 Nam oratio, etiam indefinita † assumit naturam universalis, quando talis universalis mens disponentis colligitur ex alia parte dispositionis, (prout hic) Didac. *variar. resoluz. lib. 9. cap. 13. num. 9. vers. 9. Menoch. conf. 173. num. 29. lib. 2. Corroboratur, quando subiecta materia de omnibus cogitatum fuisse suadet (ut hic) gloss. c. ut circa verb. aliorum. de elect. lib. 6. Didac. Covar. d. c. 13. sub. num. 8. Menoch. d. conf. 173. num. 26. Alex. Raudens. de Analog. univoc. & equivoc. lib. 1. cap. 35. n. 35.*

Nec obstant *superius* adducti in contrarium respondentes Dd. quia illi omnes loquuntur in materia feudali, ubi aliter vocabulum hæredis accipitur. In feudis † enim ex eorum natura hæredum appellatione veniunt descendentes tantum ex primo acquirente, nulli extranei vel ejus collaterales c. 1. de natura feud. success. c. 1. §. *adoptivus §. fin. si de feud. defunct. fuer. controvers. inter dom. c. 1. de feud. femin. Alciat. ad l. 65. ibique Gæddæus num. 8. ff. de verb. signif.*

Sed hucusque de primo propositæ divisionis membro Salvæ nimirum guardiæ, nunc ad alteram, Advocatiæ nempe communis, partem ex intervallo satis longo descendimus.

161 Dicitur autem communis hæc Advocatia seu Protectio extraordinaria qua suscepti in fidem Clientes, vel ab ipsa Lege, seu Canone, vel ex concessione, aut

mandato superioris vel ex privata conventione aut alio quovis modo per Protectores obligatos contra vim injustam, protegentur.

Ea ipsa autem diversis respectibus diversimode dividi potest.

Priusquam tamen ad partitiones descendamus, in primis notandum est, extraordinarium hoc protectionis Ius in his terminis duplici † pacto constitui posse. Uno modo, quod ut plurimum fit, cum suscepti Clientes alieno Magistratui, seu Domino qui nullum in eos imperium habuit, in protectionem committuntur, vel ipsi sese submitunt, quo de nominatim Regner. Sixtin. *Marp. consil. Tom. 3. conf. 8. n. 48.*

Alio modo, quando inter Magistratum proprium ejusque subditos, peculiari contractu, vel superioris mandato, speciale protectionis Ius constituitur, quod fieri posse & solere, cap. 8. *quest. penult. exemplis & auctoritatibus probavimus, quo casu ratione subditorum ordinaria seu generalis, & extraordinaria seu specialis defendendi obligatio in Protectoribus, contrahitur atque concurrat.*

His præmissis Advocatiam, † primum ratione causæ efficientis distribuere possumus in legalem, vel conventionalem. *Advocatia communis l. Divisio. 163*

Legalem vocamus, † quam Advocatus ab ipsa lege vel Canone habet, sicut Imperator Ecclesiæ Romanæ Advocatus ac defensor est legitimus, prout diversis in locis commentarii hujus ostensum est, Itemque ii qui ex causa foundationis structuræ seu refectionis, dotationisque congruæ Ecclesiarum, jus patronatus consecuti sunt, præter jus præsentandi, quod habent, canonici eorum protectores, contra quosvis oppressores sunt & esse debent. *164*

Hinc Manifestum est; illos Patronos † qui Ecclesias vel Monasteria fundarunt, sibi in iis tacite vel expresse jus clientelare reservarunt, ipsa lege seu Canone dictante, legitimam habere Advocatiam, quia ut alibi etiam dictum est, Patronus Ecclesiam ab omnibus oppressionibus defendere tenetur, ita text. in c. filiis 16. *quest. 7. Hostiens. in summa Tit. de jur. patronat. §. Quid competat. &c.* ubi declarat, verbum onus scilicet defendendi & tuendi Ecclesiam, & ideo dicit eum vocari Advocatum seu defenlorem. Archidiacon. in d. c. filiis. Innoc. in Rubr. de jur. patronat. Philip. de Serna. in c. nobis in ult. notab. extr. eod. Inde etiam Canonistæ decidunt, quod Patronus non defendens Ecclesiam omni ejus commodo privari debeat. Canonistæ & gloss. in verb. defendere. c. tributum 23. q. ult. Verum de istis aliisque adipiscendæ Advocatiæ modis in cap. 9. de forma Advocatiæ accurate actum videbit benevolus Lector. *165*

Advocatia autem Conventionalis est, † quæ stipulatione mutuo consensu & libera voluntate partium constituitur, ut quando ex conventionione Ecclesiæ Prælati, Princeps, Comes, civitas, aliave universitas superiorem recognoscens, liberam rerum suarum administrationem habens, se una cum subditis & fortunis tutelæ potentioris consecris plerumque super ea re tabulis clientelariis commendat. Lud. Myler. in sua de advocat. disputat. thes. 3. Bechtius disput. de securit. & salvoconduct. cap. 10. fin. D. Hepingk in nupera dissert. de iur. protect. 8. 16. lit. B. ubi conventionalem Advocatiam describit, eam esse, quæ stipulatione, mutuo consensu & libera protectorum, clientumque voluntate constituitur. *166*

Deinde dividi potest in mandatam, & non mandatam, quam hoc respectu propriam dicere possumus, *Advocatia argum. 167*

Responsio ad objectionem du-bitandi rationem.

communis argum. Iurisdictionis quæ similiter in delegatam & *divisio II.* ordinariam distribuitur.

168 Mandata seu delegata † Advocatia est, quam quis ex iussu ac mandato non proprio, sed mandantis nomine, cuius partibus fungitur, exercet, *argu. l. 3. ff. de offic. ejus cui mand. est Iurisdic.*

169 Non mandatam, † seu propriam vocare possumus, quam quis absque præcepto superioris, Iure proprio ex lege, conventionem, vel alia quavis libera causa administrat. *arg. l. ordinariam Codic. de offic. rector.*

Vt tamen recte intelligatur hæc divisio, notandum 170 est, verbum † proprium in nativa significatione dici, in quo dominium habemus, *l. 3. de usufruct. l. 13. ff. de acquir. rer. domin. l. 2. ff. quib. mod. usufruct. amitt.* Cujac. in *paratit. ad tit. de acquir. rer. domin.*

Deinde in lata significatione etiam *καταχρησικὴς* protectio propria dicitur, quæ à nullo superiore delata, sed commissâ alicui lege, vel Canone confirmata reperitur. *arg. eorumquæ in term. Iurisd. tradit Paurmeist. lib. 1. c. 10. n. 6. de Iurisdic.*

Applicando igitur hos intellectus ad materiam Advocatiæ, facile cognoscimus secundum priorem intellectum protectionem proprio Iure habere omnes magistratus & personas illas, quas *supra in secunda divisione principalis* enumeravimus.

In altero autem sensu ii etiam proprio nomine Advocatiam habere dicuntur, quibus illa ex lege, vel canone competit, quos *in precedente distributione* recensuimus.

Tertia Advocatiæ, præ cæteris notanda, distributio 171 est, quod alia sit † simplex, alia administrativa seu cum administratione conjuncta, per notat. Thom. Michael. *de Iurisdic. conclus. 55.* Paul. Matth. Wehner. *pract. obs. verb. Bogthen / ibi* sive ea simplex sit, sive administrationis inspectionem conjunctam habeat. *Paurmeist. de Iurisdic. lib. 2. capit. 9. numer. 24. Warem. ab Erenberg lib. 1. de fœder. c. 4. n. 16. Camman. disput. politico-Iurid. de Iurib. majest. disp. 5. thes. 104. Thom. Maullius tract. de homag. c. 11. n. 13.*

172 Simplex † est, quæ præter nudam protegendam obligationem, aut honorarii receptionem nullam administrationis inspectionem continet, quam *Bogthen / vel blosse Schuß. Berechtigteit* dicimus.

173 Advocatia autem administrativa, † seu cum administratione conjuncta est, quæ præter defendendi necessitatem administrationis quoque curam adjunctam habet, quam *Casten-Bogthen* appellamus, sumpto vocabulo *Casten* continente pro contento, id est, redditibus temporalibus. *Paul. Matth. Wehner. loco citat.*

174 Et olim † plerumque principibus in cœnobis sub eorum districtu sita competebat inspectio, administrationem justitiæ, & temporalium potissimum continens, ut sine horum consensu bona immobilia Monasterii alienari vel oppignerari haud possent. per tradita *Panorm. in rubr. de Iur. Patron. num. 4. in fin. per c. filius 16. quest. 7. Redoan. in tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de caus. cognit. in alien. fact. num. 3.*

Utrum vero secundum mores hodierni temporis protectores composito vocabulo *Casten-Bogt* dicti, majorem potestatem, quam simplices Advocati, *gemeine Schirm-Bogt* habeant, vel Iure exercere possint, *in precedenti II. capite* quo lectorem remittimus definitum est.

Protectio- nis ordina- ria divi- sio IV. Quarto insuper jus protectionis, ex praxi hodierna etiam hanc divisionem recipit, ut sit vel simplex, † vel ut sit interdum, cum Iurisdictione aliqua conjunctum, quam partitionem nominatim prodidit

Ioan. Camman. *de regal. disp. 5. thes. 104.* eandem Advocatiam que insinuat Petrus à Breck in *Histor. narrat. Acquis. gran. Civitatis cap. 7.* ubi cum narrasset, qualiter Fridericus I. Imperator Brabantia Ducem Acquisgrani Advocatos constituisset, subdit dijudicare se non posse, num id intelligendum sit de prima & alta Advocatia, quæ solum auctoritatem & protectionem includit, an etiam de ea, quæ Iurisdictionem particularem annexam habet, veluti hodie nonnulli distinguunt.

Est autem † Advocatia, quæ nullam Iurisdictionis usurpationem admixtam habet, sed ab omni Imperio prorsus separata est, præterque nudum defendendi jus nihil continet, quales per se regulariter omnes tutelæ sunt, & esse debent, quia ordinarie jus protectionis separatum est ab omni Iurisdictione, dominio directo & utili, ut *supra* quoque dictum est.

Econtra Iurisdictionalis † protectio est quæ vel 177 criminalem, vel civilem, aut utramque Iurisdictionem admixtam habet, usu longævo, pacto, aliove titulo acquisitam. *Parthen. ligitios. lib. 1. cap. 16. num. 13. Grevæus ad observat. Gail. lib. 2. conclus. 54. numer. 2. Rosenthal synops. feud. lib. 1. cap. 4. conclus. 14. num. 4.* Ubi recte subjungit, quod & optima rerum magistra, quotidiana experientia testetur, in quibusdam advocatiis ita obtentum, ut Advocati jus dicant inter subditos ipsius Ecclesiæ pro Episcopis & Abbatibus. Sicut etiam forma investituræ, Advocatiæ, Episcopatus Tarvisini, à Zarabella Cardinal. *cons. suo 123. incip. super præmissis, &c. præposita de Anno 1271.* indicat, ubi postquam dictum, quod Episcopus vasallum investierit de Advocatia, cum omni Comitatu, & signoria, tam in terra, quam in aquis, ad ipsam spectantibus, & subjecisset, proventus aliquos ipsius Advocati, addit, *pro quibus omnibus & singulis defendere & manutenere teneatur ipsam Tarvisinam Ecclesiam, & ejus possessiones, & bona, fideliter & legaliter, & ipsum Episcopum etiam cum gladio, si oportuerit, defendere, & pro Episcopo in prædictis terris, id est oppidis judicia facere consuevit, &c.*

Quinta Advocatiæ partitio, à qualitate temporis constitui potest, ut aliam dicamus † esse temporalem 178 seu tempore definitam, quæ in certos annos, vel ad vitam Patroni Clientisve durat, ad notata *Frider. 2. de Mandat. 14. c. 4. Bodin. de Republ. lib. 5. cap. 6. num. 906.* aliam perpetuam, qualis tamen nunquam præsumitur, nisi Tabulis id comprehensum fuerit, *Bodin. 1. de Republ. 7. numer. 68.* vel præscripta fuerit *Maul. de Homag. Tit. II. num. 4.* illam vulgo nominamus *Temporale Schuß /* hanc *Erb. Schuß /* seu *Erb. Bogten.* Ita ex *Frider. Mindan. lib. 2. de mandat. cap. 14. numer. 2.* dispertitur Ioann. Camman. *disp. politico Iurid. de Iurib. majest. 5. thes. 104.* & post illum novissime *Iacob. Synzium in disput. de Iure protect. 9. 15.* ubi notat, protectionem, vel in diem & ad certum tempus, *auff ein gewisse Jahracht / arg. l. 28. C. de pact. l. 1. l. 27. §. 1. ff. eod. Coler. cons. 33. num. 55. Ruding. cent. 3. obs. 20. numer. 5.* vel in perpetuum, (*als ein ewigen unwiderrufflichen Erb. Schuß*) concipi, cui nunquam poenitendo renuntiari, nec Clientes se eximere possunt. Et † hanc perpetuitatem fere in iis Advocatiis receptam observare est, quæ vel beneficii nomine, vel Iure Territorii præscriptæ, vel ex pacto in ordines Religiosos constitutæ & acquisite sunt.

Sic etiam post *Bodin. lib. 5. de Republ. cap. 6. num. 580. Warem. ab Erenberg. c. 1. num. 45. lib. 2. meditat. pro fœder.* adserit, fœdera indefinite † vel ad certum tempus contrahi, quamvis ibi doceat Hebræos, Germanos, Romanos & alios perpetua & æterna fœdera con-

180 dera constituisse, quæ n. 18. fœdera † salis vocantur, de quibus *alibi* etiam diximus.

Rationem denominationis à sperata perpetuitate 181 desumptam facile constat, cum nihil eorum, † quæ ex elementis concreta sunt sale sit incorruptius. Bodin. *lib. 2. c. 2. de Damonomania.* Quo in loco tradit, diabo-

182 lum † à sale abhorrere, cum sal sit æternitatis & immortalitatis signum, neque putredine neque corruptione infectus unquam, sed ipse à corruptione atque putredine omnia vindicans. Diabolus vero nihil procurat

183 † aliud, quam rerum creatarum corruptionem & dissolutionem, ut generationem Deus. Quamobrem salem mensæ loci sancti, omnibusque universe sacrificiis apponi lex Dei imperat. *Levit. 2.* quod mandatum ab Hebræis Plato videtur didicisse, cum salem à Diis affirmat diligi. Hinc è diverso communiter dicitur,

184 quod † Magi ac stryges in conventibus suis convivia tractantes, licet omnis generis cibos, sive veros sive apparentes habeant, sale tamen prorsus careant.

185 Enarrat ad hoc † propositum convenientem historiam Paul. Girlandus *lib. 1. de sortileg.* qui vixit Ann. 1537. Sabinum quendam non procul Roma fuisse ab uxore persuasum, ut se exemplo ipsius, certis unguentis inungeret, eoque pacto cum Magis aliis exporteretur: credentem itaque illum à diabolo istud non esse, sed ex vi unguenti & enunciati sermonis, uxori paruisse, tum delatum in Beneventanum Comitatum, idque sub nucem, ubi versabantur Magi innumeri epulantes, idem fecisse quod faciebant alii, cumque sapius salem, quem perhorrescunt diaboli, petiisset, & sal tandem (ut videbatur) ei allatus esset vernaculo suo sermone dixisse, laudato sia Dio pur è venuto questo sale, laudetur Deus, quandoquidem hic advenit sal: simul atque Dei nomen fuit pronunciatum, omnem diabolorum Magorumque conventum momento evanuisse, miserum illum Sabinum solum ac nudum remansisse, qui domum mendicans ad centesimum miliare reversus est: reversum uxorem accusasse, quæ viva igni fuit tradita, postquam veritatem facti agnovisset, aliasque quam plures accusasset, quæ evictæ similiter incendio fuerunt sublata.

Sed redundo ad propositum: Clientela temporalis 186 † est quando ea ad certum tempus, vel ad libitum, seu liberam utriusque partis revocationem constituitur, D. Hepingk. *dissert. de Jure protect. 8. 17. ad lit. A.* ubi dicit, hanc temporalem Advocatiam, vulgo, Vost Bogthey dici, allegans ad hoc Dalner. *Tract. de Jure Patron. n. 110.*

Ad hanc autem Advocatiam, illa, quæ gratis sponteque fit (qua de *infra*) referenda est, quia in ea nec faciens, nec recipiens defensionem, ut perpetuo præstetur & recipiatur, cogi potest, *l. invitus. § l. invito.* 187 *ff. de Reg. Jur.* Exemplum ejusmodi temporalis † Advocatiæ supra in primo capite circa protectionem specialem inter Comitem Palatinum Neuburgicum & Monasterium Reysersheim Anno 1553. initæ videre licet, & ejusmodi temporalis Clientelæ usus in Imperio Romano frequentissimus est.

188 Perpetuum autem protectionis † jus accipimus, quando vel clientes ipsi mutua conventionem, quod tamen non consulum esse alibi docuimus, in perpetuum sese protectoris Tutelæ ac defensionis submitunt, vel Advocatia ejusmodi ab Imperatore vel summo Pontifice alicui Principi, Comiti, aut Reipubl. omnibusque ejus successoribus in perpetuum committitur. Vel Patronus eandem à tanto tempore, cujus primordia ignorantur, ita præscripsit, ut eam perpetuo habiturus sit, Rudinger. 3. *observ. 20.*

Adhuncmodum etiam perpetuum de operis præstandis † pactum fieri posse notat Matth. Coler. *de 189 process. execut. l. 1. c. 9. n. 73. § 74.*

Non solum autem Imperatores, aliosque potentes, Monasteria quandoque in perpetuam Tutelam suscepisse multis *in c. 5. & 9.* adductis exemplis planum fecimus, aliaque Chronicorum libri ad satietatem suppeditant.

Sic Henricus † IV. Imp. Anno Christi 1125. Ec- 190 clesiam in Sponheim cum omnibus rebus, possessionibus, Juribus ac proprietatibus, sub Tutela ac protectione Regiæ defensionis suæ, & Romani Imperii, perpetuæ suscepit, Trithem. *in Chron. Sponheim. pag. 240.*

Sed & interdum iidem Impp. Monasteriis Jure successivo perpetuos † Advocatos assignarunt, cujus 191 rei exemplum habemus in nobili Monasterio Chombergensi, cui Imp. Fridericus III. Rudolphum Episcopum Herbipolensem omnesque ejus successores, perpetuos protectores constituit, adeoque immutabiles accertos esse voluit, ut eandem Advocatiam, una cum aliis suis Regalibus Feudi Titulo, ab Imperio recognoscere teneantur, id quod, pro re nata, *infra etiam in c. 8. ad finem,* adducto diplomatis extractu, exposuimus.

Quin & ipsi Cœnobiorum fundatores † Advocatiam 192 eorumdem suscipientes, illam sæpiusculæ perpetuam atque ad hæredes transitoriam esse sanciverunt, id quod præter exempla, *altero subsequenti proxima divisionis membro,* subjecta, Martinus Crusius *Annal. Suevic. lib. 9. p. 2. c. 13. p. 346. § lib. 11. par. 2. c. 11. p. 474.* nec non Joan. Stumpf. *Chron. Helvet. l. 7. c. 9.* ostendunt, ubi hic totidem verbis refert, daß Graff Werner † von Habsburg ein im- 193 merwehrende Satzung gemacht hab / daß hinfüro allwege / der ältest unter seinen Söhnen und Nachkommen / die Schirm-Bogthey / oder das Closter Muri haben solte / doch solte er solche nit haben / noch besitzen / als ein Eigenthum / auch nicht von Erblichem Rechten / sonder allein aus besonderer Freyheit seyn und genennet werden / ein Beschirmer des Closters / sonst soll er kein Gewalt / noch Eingriff haben.

Sextæ divisioni prænotatæ affinis est sexta, qua jus illud tutelare † in personale & hæreditarium seu in 194 hæredes transitorium, paulo strictius, hoc membrum *Advocatia communis divisio VI.* quam in proxima divisione, sumendo, distribui potest.

Personale † voco, quando advocatia ita constitui- 195 tur ut non nisi ad vitam unius, aut plurium personarum certarum duret, & cum iisdem extinguatur.

Personalis ejusmodi Advocatiæ vestigia † cernere 196 licet in exemplo, quod Joan. Stumpf. *Chron. Helvet. lib. 4. c. 49.* memorat, ubi refert Ducem Berchtoldum † de Zeringen minoris Burgundiæ administratorem, 197 qui ultimus hujus stemmatis ac nominis erat, ab Ulrico de Sax. Abbate Cœnobii Sangallensis, sibi advocatiam dicti Monasterii Sangallensis pro se tantum ac filio suo, si quem progigneret (tum enim filium nondum habebat) conferendam postulasse, proque ea Abbati ac Monasterio certam pecuniæ summam se soluturum promississe, &c.

Ejusmodi † insuper personalis Advocatiæ illustre 198 exemplum extat in Monasterio dicto zum Loich in Comitatu Ripariæ ad Lacum, sive stagnum amplissimum vix duarum horarum spacio circumeundum ac emetiendum, perpetuo monte undiq; cinctum sit quod Henricus quidam antiquior Comes Palatinus & Dn. de Lacu, cum filiis careret, annuente con-

juge sua Adelhesda circa annum 1093. regnante Imp. Henrico III. fundavit. Foundationis literas exhibet Marq. Freber. in orig. Palatin. part. 1. cap. 9. quæ cum elegantissima de Advocatorum muniis capitula contineant, ab instituto alienum non fuerit, eas integras hic subjicere, quarum tenor iste est:

199 In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, ego HENRICUS Dei gratia Comes Palatinus Rheni & Dominus de Lacu, ad munendam quietem humilium spiritu. Notum facimus cunctis Christi nostrique fidelibus, tam futuris quam præsentibus: Quod cum absque liberis essem, annuente & cooperante uxore mea ADLEIDE, pro remedio animæ meæ & æternæ vitæ consecutione de patrimonio meo scilicet Lacho, in honorem beatæ Dei genetricis Mariæ, sanctique NICOLAI monasterium regulæ monasticæ cultoribus incolendum fundavi, propriisque bonis dotavi, sub præsentia & cognitione domini HILBERTI venerabilis Trevirorum Archiepiscopi: *Advocatum vero non alium, quam me ipsum, quamdiu vixero, huic cænobio constituo: post mortem vero meam, quem fratres præfati monasterii sive ex privignis meis, sive in provincia, viribus & benignitate, sed & subveniendi opportunitate idoneum præviderint ejusdem monasterii familiis & possessionibus, præficiatur Advocatus, quod dicitur † Dingvogt: si tamen hoc decretum & subscriptum se observaturum esse promiserit, videlicet, si bona Ecclesiæ viriliter tueri, & familiam ejus clementer & humane tractare voluerit. Noverit itaque omnino sibi observandum, ne Advocatiam vel conjugii in dotem, vel alicui in beneficium dare præsumat, nec alium pro se substituatur, cum sciat, hunc honorem se hæreditario Jure non contingere, sed hanc provisionem pro remedio animæ suæ ad tutelam monasterii de manu Abbatis se suscipere. Præterea nec aliquando in bonis Ecclesiæ hospitando Ecclesiam vel familiam ejus gravet, nec injusta servitia ab ea, nec violentas exactiones, quas precarias vocant, aliquando exigat. In cujus Advocati negotio non alius minister, neque Vicarius, neque Subadvocatus præerit, nisi qui villicus Abbati fuerit. Nunquam ad publicum placitum considebit, nisi à fratribus, si res ita poposcerit, invitatus fuerit. Cum invitatus venerit, serviatur ei, quod & honori ejus sit congruum & pati possit Ecclesia, ne vel sumptuum ejus, vel comitatus nimietate, contristetur. Ita vero agat, & tam pium, tam modestum, tanquam benignum fratribus & familiis eorum se exhibeat, ut dignus honore sui nominis existat, & pro officio*

fideliter administrato remunerationem à Christo, beata Maria interveniente suscipiat. Quod si timoris Dei oblitus, quos fovere debuerat, violenter opprefferit, & admonitus infra sex hebdomadas non satisfecerit, tandem Ecclesiastico anathemate percussus Advocatiam amittat, & alium fratres potentia, modestia & defendendi possibilitate utilem & efficacem sibi eligant, qui sub prædicta conditione ipsam Advocatiam administraturus suscipiat. De cætero desidero, & quantum de mortuo vivens possum firmiter statuo, ut ubicunque in provincia vita excessero, nusquam nisi in præfato monasterio sepeliar. Idem de Advocatis omnibus, & de uxore mea fieri volo & constituo. Ne autem quisquam hæredum meorum vel successorum aliquam injuriam Domino DEO & beatæ Mariæ quandoque inferre intendat, de bonis, à me huic monasterio collatis, ea nominatim supponi placuit, quæ & Episcopali banno confirmari fecimus, scilicet Crufft, cum Ecclesia, Bedendorff / & Heimbach / & eorum adjacentia Belle / Seide / Alfane / Willenburg / hæc inquam beatæ Mariæ tradidi, cum omnibus appendiciis, id est, utriusque sexus mancipiis, ædificiis, arcis, exitibus & redditibus, agris, quæsitis, & conquirendis, pascuis, viis & inviis, aquis, aquarumque discursibus, molis, molendinis, piscationibus, vineis, vinetis, sylvis atque cum omni utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit. Acta sunt hæc Anno incarnationis Domini, millesimo, nonagesimo tertio, indictione prima, regnante Serenissimo Imperatore Henrico tertio, Anno autem regni ejus tricesimo octavo, Pontificatus vero Domini Hilberti Trevirorum Archiepiscopi quarto decimo. Ut autem hæc nostra traditio firma & inviolabilis in perpetuum permaneat, cartam hinc inde conscriptam sigilli nostri impressione insigniri fecimus. Hujus constitutionis testes sunt Dominus meus Hilbertus Trevirorum Archiepiscopus, Sigefridus privignus meus, Henricus Dux de Limberg / Wilhelmus Comes de Lutzenburg cognati mei, Waltravius & frater ejus Volcko Comites de Anlo, Dudo Comes de Lutzenburg / Hermannus Comes de Bierenburg / Meffridus Comes de Biede / & frater ejus, Richvvinus de Kempenich / Burkhardus de Albruct / & frater ejus Henricus, Reinholdus de Jfenburg / Wolkoldus de Broel

Hæreditaria autem † Advocatia dicitur, quando in constituendo Jure patronali protectio non tantum in personam primi patroni, sed in hæredes ac successores etiam ipsius concepta atque directa fuit, Frider. Mindan. lib. 2. de mandat. c. 14. n. 2. in fin. Joan.

Joan. Camman. *disput. de Juribus majest. 5. thes. 104.*
& Joann. Georgius Becht. *disput. de securit. & salvo-*
conduct. ad fin. capit. 10.

202 Exemplum hæreditariæ ejusmodi protectionis depromere licet ex Diplomate, quo Anno 1190. Conradus Comes Palatinus Rheni Cœnobium Ravengerpurgense in suam & hæredum suorum protectionem perpetuam assumpsit. Ipsum diploma à doctissimo viro Dn. Marquard. Frehero, Consil. Archipalatino nobis *part. 1. c. 11. de Orig. Palatin.* communicatum in rei fidem non gravabor subnectere, quod ita habet:

Nos CONRADUS Dei gratia Comes Palatinus Rheni, omnibus & singulis, ad quos præsentis literæ pervenerunt, cupimus esse notum.

*Diploma
Conradi
Comitis
Palatini
Rheni quo
Monasterium
Ravengerpurg
in
protectionem
hæreditariam
recipit.*

Quod cum curtis, & bona Monasterii sancti CHRISTOPHORI IN REVERGYR-SPURG apud villas nostras Diepach & Mannenbach sita, de manu illustris Comitis BERTHOLDI fundatoris dicti Monasterii ad ipsum Monasterium dignoscantur Jure liberissimo devoluta, imo etiam jure pleno sibi salvo, tam in aquis & pascuis, quam in viis & inviis, sylvis & nemoribus Villarum nostrarum prædictarum, quo ad omnes usus Curtis & bonorum eorundem Religiosi viri Præpositus, & Conventus Monasterii præfati curtem ipsam, & bona contributioni annuæ precariæ universitatis dictarum villarum nostrarum, ab antiquo impositæ ad alleviandum eis onus hujusmodi, per hoc non solum dictæ universitati, sed nobis & nostris hæredibus complacere sperantes sub certa summa quatuor marcarum denariorum voluntate spontanea submiserunt tali conditione, quod si quid de curte, & bonis his alienari contigerit in futurum, si fuerit in valore unius marcæ, duos denarios portabit dictæ precariæ, ab hujusmodi alienati possessore, quocunque in antea existente, sive nobilis, sive alterius conditionis extiterit à modo persolvendos, Curti vero & bonis prædictis de summa quatuor marcarum præfatarum in perpetuum defalcandis. Eodem modo de reliquis, quæ alienari contigerit, observando proportionaliter; nec non duobus denariis Treverensibus vel altera moneta æquivalente, pro tempore computandis pro denario quolibet de prædictis. Nos autem Comes Palatinus præfatus considerantes in præmissis dictorum Religiosorum affectuosam circa nostra & nostrorum beneplacita voluntatem, & præcipue favorem monasteriis im-

pensum Deo fore acceptabilem intuentes, ipsum monasterium cum omnibus suis in nostram & hæredum nostrorum protectionem perpetuam assumpsimus bona fide. Veruntamen quamvis itaque nostri hæredes, nostrique & eorum officii, ac tota universitas terræ nostræ, dictum monasterium in personis & rebus debeamus de cætero fideliter defendere: Universitas tamen villarum Diepach & Mannenbach prædictarum, ratione contributionis prænotatæ dabit ad hoc, & maxime ad conservationem Juris & libertatis curtis & bonorum præfatorum operam, præ aliis ampliorem, etiam contra omnem hominem dicto Juri & libertati contrarium facientem. Ad quod se dicta universitas sponte astringit, pro se & suis successoribus omnibus, fide corporali dictis Religiosis loco juramenti præstita, coram nobis. Dicta enim curtis & bona in omnibus aliis præter contributionem memoratam, libera sunt penitus & exempta: ita, quod etiam nobis & nostris hæredibus, nec non dictarum villarum Diepach / & Mannenbach universitati excepta duntaxat contributione eadem, nihil Juris seu potestatis cujuscunque, competit in eisdem, ac in eorum incrementis, emolumentis & proventibus universis, nec non in dictæ curtis incolinis, familiæ, jumentis, vecturis, hospitationibus ac rebus aliis quibuscunque. Ne igitur Juri & libertati hujusmodi per aliquem mortaliū in posterum aliquatiter derogetur, dictam curtem & bona, in nostræ, & hæredum nostrorum protectionis & pacis gratiam recipimus specialem, dantes eisdem religiosis præsentis literas super Jure & libertate prædicta, ac super omnibus præmissis, nostri sigilli appensione firmiter roboratis. Acta sunt hæc præsentibus, una cum spectabili Comitissa Palatina IRMENTRUDE nostra conjuge legitima, testibus subnotatis, Henrico Dapifero nostro, Henrico, de Dietfe / Budone de Lonh, Friderico de Kereberck / Ecclesiastico de Bacharaco, Ecclesiastico de Diepach / & aliis quam pluribus fide dignis. Datum Anno Domini 1190. Kalend. Aprilis, in castro nostro Stakelun.

Hæreditariæ insuper ac perpetuæ Advocatiæ 203 inter eandem illustrissimam Palatinorum familiam & Waldfassen Cisterciensis instituti Monasterium amplissimum Anno 1395. pactæ exemplum subministrat Gasp. Bruschi in *Chronolog. Monaster. German. in descript. ejusdem cœnobii sub Abbate XXVI. Conrado secundo*, qui cum per discordiam, aliqua Monachorum parte Johanni euidam suffragante, electus, nec tamen ad præsulis dignitatem admissus fuisset, ablente Imperatore Heydelbergam petens, Palatinum Johannem Electorem, Christophori Danorum Regis patrem, ut Imperatoriæ majestatis locum tenentem accessit, ibique

que ex Abbatia sese ejectum conquestus est, qui tamen in electione habuisset plura & potiora etiam vota. Respondet Palatinus accepturum se eum in suam tuitionem, ea tamen lege ac conditione, ut esset ista Cœnobii Waldsassenfis tutio apud Palatinos hereditaria ac perpetua. Cui petitioni cum à potiore Monachorum parte assensum esset, pervenit cœnobium hoc in Palatinorum tuitionem, quod antea sub regni Bohemici defensione fuerat, post Egram regno Bohemico oppignoratam.

- 203 Simile in hæredes † transitorie Advocatiæ exemplum subministrat, diploma confirmationis Cœnobii Lorchensis, quo Imperator Fridericus II. id ipsum monasterium à majoribus suis ædificatum, perpetuæ hæredum suorum protectioni subiectum, esse sanxit, diploma autem sic habet:

104 In nomine sanctæ & individue Trinitatis, *Diploma Friderici II. Imperatoris, quo Monasterium Lorchense in protectionem recipit, ejus Jura confirmat Advocatiamque sua ac hæredum suorum potestati vendicat.* FRIDERICUS II. Dei gratia Roman. Rex semper Augustus, & Rex Siciliæ, ad æternæ vitæ felicitatem, & temporalis regni nostri incrementum, nobis credimus proficere, si Ecclesiis Dei optatam providere curaverimus quietem, & circa commodum earum curam & operam impenderimus diligentem. Ea propter universis Imperii fidelibus tam præsentis ævi quam futuri duximus declarandum, quod nos Cœnobium L O R C H A progenitoribus nostris in honore perpetuo Dei genitricis & Virginis Mariæ feliciter fundatum, ac de propriis ipsorum prædiis donatum, sub nostræ majestatis, cum personis Domino illic famulantibus, & cum universis bonis suis mobilibus & immobilibus ubicunque constitutis, necnon cum mancipiis, utriusque sexus, *specialem recepimus protectionem.* Confirmantes eidem Monasterio, quæcunque bona in præsentiarum legitime possidet, vel in posterum præstante Domino justis modis poterit adipisci. Ad hæc visis & diligenter inspectis progenitorum nostrorum privilegiis Friderici Ducis ejusdem loci primi fundatoris, Conradi Regis, Friderici Imperatoris nostri, ad imitationem eorundem de prædicti cœnobii profectibus solliciti semper esse cupientes, tam ipsius montis in quo Monasterium situm est, quam etiam omnium bonorum suorum longe vel prope constitutorum, *Advocatiam ab hodie in antea in nostram & hæredum nostrorum accipimus potestatem*, volentes eam totam & integram nostro & hæredum nostrorum dominio esse subiectam, ad honorem & reverentiam Virginis intemeratæ statuentes, & firmiter præcipientes, ut nulla unquam persona humilis vel alta, Ecclesiastica sive secularis audeat se intromittere de prædicta Advocatia vel ejus pertinentiis, aut ipsam vel in parte, vel in toto, de nostra vel hæredum nostrorum potestate unquam calliditate aliqua alienare. Quod qui facere præsumpserit, iram omnipotentis Dei, & nostræ sublimitatis gravem offensam, se noverit incur-

rissæ, atque in vindictam sui reatus mille libras auri examinati componat, dimidium Camerae nostræ reliquum passis injuriam persolvendum. Ad hujus etiam facti nostri robur perpetuum præsens exinde privilegium conscriptum, sigilli nostri caractere jussimus communiri.

Hujus rei testes sunt: Conradus Ratisponensis Episcopus, Sifridus Augustensis Episcopus, Hartvvicus Eistettensis Episcopus, Cono Elvvacensis Abbas; Comes Albertus de Everstein/Rudolphus Palatinus Comes de Euzbingen/Comes Ulricus de Heltstein/Comes Egeno de Brach/& filius suus, Anselmus Marscalcus de Justingen/Bertholdus de Druchburg/Albertus de Stiucelingen/Bertholdus de Bundelach/Dieto de Ravenspurg/Berengerus de Ravensstein/Everhardus Dapifer de Tanne/Conradus de Tanne/Conradus & Bernoldus de Stouphen. Et alii quam plures.

Signum Domini Friderici secundi Romanorum Regis invictissimi & Regis Siciliæ. Acta sunt hæc Anno Dominicæ incarnationis millesimo CCXV. Indictionis III. Regnante Dn. Friderico Romanorum Rege glorioso & Rege Siciliæ, Anno regni ejus tertio Datum apud Ulmam XIII. Kalend. Julii.

Quemadmodum vero hodie Jus protectionis † 205 Advocatitium, apud multos hæreditarium est, sic etiam antiquis temporibus jus illud Clientelare non personale modo sed etiam hæreditarium atque gentilitium fuit, ut auctor est Cicero lib. 13. Epist. Silio scribens: *Quare si te, inquit, fautore usus erit, amplissimas Clientelas acceptas à majoribus confirmare poterit, & beneficiis suis obligare.* Idem ad eund. præterea cum sociis scriptura mihi summa necessitudo est, non solum ob eam causam, quod ea societas universa in mea fide est, sed etiam quod plerisque sociis familiarissime utor. In mea fide est, id est in meorum patrocinio. Quod ipsum etiam disputando asserit Synzius disput. Argentina habita. d. 2 scribens, Jus hoc clientelare non personale tantum, sed gentilitium, ad agnatos quoque & gentiles transiens fuisse. Quinimo jus illud antiquum Clientelare apud Romanos magis gentilitium & in agnatos gentilesque transcribi solitum, quam personale fuisse, præter adducta Ciceronis testimonia, ex ejusdem etiam orationibus pro Plancio & Roscio Amerino & contra Verrem licet colligere.

Septimo dispertitur jus illud patronale in † Ad-206 vocatiam superiorem & inferiorem sive subalternatam, sed quod idem est in mediatam & immediatam, ut si Prælatura vel Cœnobium existat in territorio Principis, Comes autem, Baro, vel potens aliquis Nobilis principi subiectus in eo habeat jus protegendum, tum Principi Jure superioritatis Advocatia superior ac sublimior, die Oervogthey

then / & Oberschuch competir. Andr. Knichen, de *Jure territor. capit. 4. numer. 338.* ubi ait, hunc in modum
 207 Ducibus Saxonie superiorem † Advocatiam in Cella Paulina competere. Idem refert & sequitur Paul. Matth. Wehner, *pract. obs. verb. Bogthen.* Tob. Paurmeist. de *Jurisdic. lib. 2. cap. 9. numer. 23.* Camman. de *regal. dispus. 5. thes. 104. in fine.*

208 Sic etiam Episcopus † Herbipolensis sublimiorem Advocatiam, & Domini Barones de Sympurg inferiore habent collegii Chombergensis, quam & Episcopus quivis cum aliis suis Regalibus ab Imperatore in feudum accipere tenetur.

209 Inferior autem, seu subalternata † Advocatia est, quam Comes, Baro, vel Nobilis Principi alicui subiectus, vel alias ex Commissionem superioris Patroni in aliqua Civitate, Monasterio vel collegio habet, eamque communiter nostro idiomate vocant *Affter Schuch.*

210 Hujusmodi autem inferior † Protector nominatur *Unter Vogt / Affter Schirm Herr / Nachgesetter Vogt* & hanc ipsam divisionem in terminis post Knichen loco citat. posuere Tob. Paurmeist. d. ca. 9. n. 23. Camman. d. disp. 5. thes. 104.

Advocatia communis divisio VIII. Octavo Jus tutelare respectu susceptorum Clientum, sive ab objecto circa quod versatur, dividitur in Ecclesiasticum † & seculare. Quæ divisio fundatur in c. ex parte. in 2. de privileg. ibi sive Clericus, sive laicus.

212 Ecclesiasticum † dicitur, quando Clientes in protectionem recepti sunt, clerici aut regulares, sive protector sit secularis, sive Ecclesiasticus; quia denominatio † fit à potiori. Hoc autem respectu potiores considerantur clientes protectoribus, quia clientela est instituta propter clientes & non propter Patronos, quemadmodum † omnis potestas & jurisdictio, sive illa popularis sit, sive principalis, sive etiam legalis ad meram subditorum, non etiam regentium utilitatem est ut post Platon. Ciceron. S. Irenæ. & D. Thomam & denique post universam fere tam Ictorum quam Theologorum & etiam Philosophorum turbam tradit Ferdin. Vasq. *illustr. controvers. cap. 1. num. 102.* Dominic. Sotus de *justit. & jur. lib. 3. quest. 6. artic. 4. vers. aliam vero.* dum de rege loquens, ait, *licet non Respublica propter ipsum, sed ipse propter Rempublic. sit institutus, & ideo omnia, inquit, debet ad publicum commodum referre, &c.*

213

214 Et hoc quidem Jus Advocatiæ † Ecclesiasticum mere est temporale, & nihil spiritualitatis in se habet, licet sit protectio personarum & rerum Ecclesiasticarum, non secus ac jus patronatus ex dotatione Ecclesiæ competens, quod licet alii spiritualibus annexum statuatur in c. quanto de judic. &c. proprie tamen spirituale non esse alibi defendimus.

215

216 Seculare protectionis † jure contra dicitur, quando clientes in fidem ac tutelam recepti sunt personæ seculares: Hoc est quando princeps secularis, Comes Baro, Nobilis, Civitas, Castrum, Pagus vel villa, eorumque bona, sive omnia sive certa quædam ab alio superiore sive seculari, sive Ecclesiastico protegenda suscipiuntur. Dn. Sebast. Dieterich. *disp. de Advocat. thes. 4.*

217 Ecclesiasticæ † ac secularis ejusmodi protectionis partitio continetur in literis Welphonis V. ex Altorffensium Principum stirpe progeniti, qui Vinearum Monasterio Cellam Panthaleonis, Anno salutis 1130. vigore diplomatis quod ita habet, subjecit.

WELPHO Dei gratia Dux Noricorum, *Diploma Welphonis Ducis Noricorum, quo cellam S. Panthaleonis ad Buchoff Monasterio Vinearum subjecit.* universis hujus ætatis & futuræ salutem & omne bonum. Audientiæ omnium vestrum duximus ventilandum, quod nos Monasterii in WINGARTEN beneficia ex præclaris nostrum parentibus à primaria fundatione collata cupientes accumulare, Cellam de Buchoff in honore S. Panthaleonis fabricatam, cum Ecclesia S. Andreæ in nostram jurisdictionem, à viro illustri Othone, Comite sancti loci, cum omni patrimonio suo, juste ac legaliter devolutam, provisioni vel regi- mini Chunonis Abbatis memorati Monasterii, ac omnibus suis successoribus committimus & devote subicimus: quatenus Sanctimonialibus Deo & Sanctis, sub professione Regulari, illic famulantibus, de Priore, ad regendum ipsas, & curam plebis habendam, apto provideant, ibidemque Regularem vitæ disciplinam procurent custodire. Intercedentes, ne aliquis nostrorum successorum aut hæredum, ad quos justa successione devenerit *Advocatia VVingartensis*, præscriptæ cellæ, Advocatiam præsumat alienare, aut ullo modo alicui infeudare. Quod si quis ex ipsis immemor hujus decreti, hoc violaverit, vi careat & nullius sit firmitatis: sed in civium, *sicut in Ecclesiastica similiter protectione seculari*, fabrica præscripta, nostrorum recolendæ memoriæ progenitorum, inseparabilis adhærebit. Data & ordinata apud Altorff in Epiphania, Anno Dominicæ incarnationis 1130. Regnante Lothario Imperatore. Astiterunt huic commissioni Henricus frater noster, Rodolphus Bregantiensium Comes, Poppo Comes de Ryburg / Marquardus Comes de Schwarze / & alii plurimi.

Nona advocatiæ † divisio, alio tamen respectu universalitatem considerando, quam *supra* circa generalem & specialem protectionem dictum fuit, est, ut alia sit universalis, alia particularis, respectu nempe subjecti, quod protegendum suscipitur.

Universalis est quando † cum omnibus & universis bonis ac subditis Princeps, Comes, Baro, Præ- 219 latus, Civitas vel communitas alicujus potentioris protectioni subditur vel commendatur. Et hujusmodi hodie per Romanum Imperium pleræque sunt Advocatiæ.

Nam videmus communiter, non solum † monaste- 220 ria, sed etiam Civitates Germaniæ tenuiores, se sub vicinorum Principum vel aliarum Civitatum potentiorum tutelam & protectionem dedere, quæ certa protectionis lege superiorem agnoscunt, & extra pacta conventa sua placide fruuntur libertate ut inquit Dn. Gail. *lib. 2. obs. 54. per allegata ibid.*

Et hunc in modum olim apud Romanos † integræ 221 etiam Civitates, ac provinciæ aliorum Protectioni in totum sese cum omnibus bonis commiserunt, eoque exemplo † Bononienfes olim in Antoniorum clientela 222 fuisse testatur Sueton. in *August. c. 16.*

Et Siculos † in Marcellorum fide constitisse probat 223 Cicero in *verrem Act. 5. loco*, ubi ait: *Itaque nunc Siculorum Marcelli non sunt patroni: Verres in eorum locum substituit.*

substitutus. Quam in te tantam virtutem esse aut dignitatem arbitratus es, ut conarere clientelam tam illustrem, tam splendida provincia traducere ad te, auferre à certissimis antiquissimisque patronis? Tu ista stultitia, nequitia, inertia, non modo totius Sicilia, sed unius tenuissimi Siculi clientelam tueri potes? Idem Philip. 2. Vexavit Puteolanos, quod Cajum Cassium, quod Brutos patronos adoptassent.

- 224 Particularis Advocatia est, † cum non totus principatus, Comitatus, Baronia vel universitas, sed pars tantum subditorum, vel pagus, aut villa aliqua propter vicinitatem, vel aliam commoditatis, aut necessitatis causam alicujus tutelæ submittitur. Et tunc protector non tenetur nisi ad defensionem solius pagi ac villæ illius particularis sibi in tutelam commissæ, neque eo casu obligatus est protegere ipsius pagi aut villæ Dominum, multo minus alias ipsius Civitates aut
- 225 ditiones, sicut in simili vasallus † alicujus principis ratione certi Domini non tenetur eum juvare in bello contracto, respectu aliorum regnorum, nisi Dominus paratus sit illi expensasolvere. Alciatus *respons. 161. n. 11. arg. l. in agris 16. ff. de acquir. rer. domin. Schrader. de feud. part. 6. n. 68.*

Hunc in modum Consul & Senatus Rottenburgo-Tuberanus, solum Pagum Gebfattel/ ad Nobile collegium Chombergense spectantem, Ann. 1400. certis conditionibus in Protectionem particularem suscepit, adeo ut præter illum Pagum, nihil ex aliis Chombergensibus pertinentiis, eorundem clientelæ submissum fuerit.

- 226 Sic Dux Wirtembergicus † tres pagos, eorumque incolas ad monasterium Maulbronnense pertinentes Septemvirali Palatinatu propter confinitatem territorii singulari pacto in protectionem tradidit.

- 227 Et hæc res non rari est exempli, ut Princeps, vel alius superior subditos suos aliquanto longius remotos eorumque bona ac possessiones, alii Principi vel magistratui, ob hujus finitimam vicinitatem defendendos commendet.

- 228 Magistratus enim † suos subditos defendere tenetur sive id immediate per se, sive mediate per alios faciat. *l. illicitas. 6 l. congruit. ff. de off. præsid. Carol. Molin. consuet. Paris. §. 2.*

- 229 In his autem casibus, donec subditis † injustam vim patientibus, auxilia afferrentur, omnis auxiliandi commoditas propter longinquitatem loci facile periret
- 230 Ferd. Vasq. *illustr. q. lib. 1. c. 21.* Auxilium enim † moras non patitur, juxta illud Nasonis lib. 11. *Metamorphos.*

*Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit,
Dum superest aliquid, cuncti coeamus ad arma.*

Sic etiam non inconcinne Silius Italicus lib. 1. *belli Punici* cecinit.

Pelle moras, brevis est magni fortuna favoris.

Cui consonat illud Senecæ in *Thyeste.*

Serum est cavendi tempus in mediis malis.

Philipp. Cammerar. *cent. 1. horar. succisivar. post præfat. Epist. 1. ex Lucan. allegat.*

Tolle moras, semper nocuit differre paratis.

quem versum sic allegat Hippol. de Marsil. *sing. 284. incip. tolle moras.* Et ibi prædictus Camerarius Cuncta-

- 231 tionem in omni † negotio præcipue bellicis, maxime noxiam detestatur. Qua in re tamen considerandus text. elegans in *l. tutor qui repertorium. §. 1. ff. de admin. tut.* dum dicit, non cunctatione moratoria, sed ec præcipiti festinatione debet quis partibus suis fungi, & sic medium tenendum quod est tutissimum, & semper eligendum, tanquam temperamentum ex duobus contrariis, ut habet gl. in *l. si servos. 25. de pignor.*

act. pulchre Nevizan. in silva nuptial. c. 2. n. 99. ubi versus ad hoc citati:

Inter utrunque vola, medio tutissimus ibis Ovid. de art.

Major enim mediis gratia rebus inest.

Decimo insuper Advocatia haud inconvenienter dividi potest in † publicam & privatam *arg. l. 5. §. publ. 232 ff. de pact. ubi Ulpian. ait, omnia pacta aut publica esse Advocatia aut privata. Et antiquis quoque clientelam, & publi- communis divisio X. cam & privatam, id est, tam oppidorum & civitatum quam singulorum fuisse, post Historicos testatur Petr. Gregor. Tholosan in syntagm. jur. univers. lib. 47. c. 7. n. 16.*

Publica † Advocatia est, quæ à Principe, Comite, 233 Prælato Civitate, aut Communitate, non privatæ alicujus personæ causa, sed respectu Reipub. contrahitur, & hoc intuitu passim omnes fere clientelæ instituuntur, in iisque non quid legibus aut Jure gentium receptum sit, sed quid necessitas & usus Reipub. exigat, potissimum inspicitur, per tradita Matth. Wessenbec in *comment. ad tit. 14. de pact. lib. 2. n. 4.* ideoque publicæ dicuntur.

Privata autem † clientela est, quando quis privatim 234 cum sua familia in alicujus, puta Imperatoris vel Principis, aut Civitatis potentioris protectionem ac tutelam suscipitur, Andr. Gail. *obs. 54. n. 7. lib. 2.* ubi notabiliter dicit, talia protectionis † privilegia ab Imperatore etiam privatis personis dari, ut ipsi, eorum liberi & bona sub Cæsareæ Majest. & sacri Rom. Imperii tutela & protectione esse debeant; & hæc ipsa respective cum Salvaguardia participat.

Hujusmodi autem † privatas clientelas, jam olim 236 etiam in Germania, quo primum tempore Fides Christiana nostris prædicari cœpit, usitatas fuisse, in primis elucet ex literis protectionis ac securitatis S. Bonifacio † Archiepiscopo Moguntino à S. Gregor. Pontifice 237 in Germaniam misso per Carolum Martellum, Lotharii quondam Regis Francorum Palatinum, seu ut appellabatur Majorem domus, concessis, quas à Frontone Duceo Societat. Jesu Professore viro Ecclesiasticarum antiquitatum studiosissimo exscriptas è Codice Virdunensis Ecclesiæ nobis exhibet summum Romanæ Ecclesiæ decus Illustriss. ac Reverendissimus Card. Cæf. Baronius lib. 9. *Annal. Eccles. ad Annum 724. n. 2.* insequentis tenoris.

Dominis sanct. & Apostolicis Episcopis, Ducibus, Comitibus, Vicariis, domesticis, vel omnibus agentibus Juniorib. nostris, seu missis de- 238 currentib. & amicis nostris, Illustris vir CAROLUS Major domus bene cupiens vestri.

Cognoscatis, qualiter Apostolicus vir in Christo Pater BONIFACIUS Episcopus ad nos 239 venit, & nobis suggestit, quod sub nostro Mundeburde, vel defensione, cum recipere deberemus, quod ita nos gratanti animo fecisse cognoscite. Proinde nos taliter, uti fecimus, ei manu nostra roboratam dari, ut ubicunq; ubi & ubi ambulare videtur, cum nostro amore, vel sub nostro Mundeburde & defensione quietus, & conservatus esse debeat, in ea ratione ut justitiam reddat, & simpliciter justitiam accipiat. Et si aliqua causatio, vel necessitas ei adven- 240 venerit, quæ per legem definiri non potuerit, usq; ante nos quietus vel conservatus esse debeat tam ipse, quam qui per ipsum sperare videntur, ut ei nullus ullam contrarietatem vel damnationem adversus eum facere debeat, nisi

ut omni tempore sub nostro Mundeburde vel defensione quietus & conservatus residere debeat. Et ut certius credatur, manu propria subter firmavimus, & de annulo nostro subter sigillavimus.

238 Fuisse autem olim † etiam priscis Romanorum Regibus ejusmodi clientelas privatas, unius scilicet familiae in alterius protectione existentis, in usu traditum est à Plutarch. in *Historia Romuli* his verbis ἐτέρως δὲ τὰς συνάτας ἀπὸ τῶν ποικίλων διήρεται πατρωνας ὀνομάζων ὅπερ ἐστὶ προσηύτας ἐκείνης δὲ κλιέντας ὅπερ ἐστὶ πελάτας. De eadem clientela privata Tullius mentionem facit pro Roscio Amerino. Nam, inquit, cum multos veteres à majoribus Roscii patronos hospitesque haberent, omnes eos colere atque observare destiterunt, ac se in fidem ac clientelam Chrysogoni contulerunt. And. Gail. *pract. obs. lib. 2. obs. 54. n. 7. in fin.*

239 Et hoc quidem jus † Clientelarum privatum non personale tantum, ut ita loquar, sed etiam hereditarium fuisse atq; in agnatos & gentiles transiisse ejusdem Ciceronis testimonio in *Orat. pro M. Marcello* ita loquentis aperte probatur. Idem, inquit, scit hoc C. Julius Marcellus, scit is quem adesse video Lentulus Marcellinus, quorum fide atque praesidio Siculi maxime utuntur, quod omnino Marcellorum nomini tota illa provincia adjuncta est.

240 Ex hujus privatae clientelae † fonte illud fortitudinis laborioſaeq; militiae ac virtutis equestris simulachrum emeruisse credibile est, quo Herculem cum Musis pepigisse hoc foedus ferunt, ut dum illae contra vim & injurias hostium armis ipsius tegerentur, hoc suo patrono beneficium atq; officium vicissim praestarent, ut illius nomini aeternitatem memoriae scriptis suis conciliarent, quo ingeniosae fictionis documento nihil aliud significare voluit fabulosa vetustas, quam ea quae inter equestrem & literatum ordinem esse oporteat confederationis & amicitiae vincula, nimirum ut protectores

241 † & promotores Doctorum hominum viri nobiles, nobilium vero cultores & praedicatores docti haberentur, illi res praeceras domi forisque gererent, hi rerum ab illis gestarum gloriam immortalitati consecrarent. Herman. Kirch. in *tract. de leg.*

242 Sed ut reliquas protectionis species absolvamus non abs re etiam undecimo loco just† clientelare prout circa *Advocacia* rem aut personam versatur, *arg. l. juris gentium l. pa-* communis *etorum, & l. hered. 21. ff. de pact. dispartiri potest in* XL *divisio.* personale, reale aut mixtum.

243 Personalem † Advocatiam voco, quando, vel sola persona in protectionem recipitur vel defensio contra certam personam tantum promittitur, exempli gratia: Si hic vel ille Dux, Rex aut princeps te injuste oppugnabit, suppetias feram. Realem vero quando citra personam bona duntaxat & possessiones in tutelam committuntur, Mixtam vero cum tam res quam personae in protectionem recipiuntur.

Quamvis autem supra etiam in tertio divisionis genere personalis protectionis speciem constituerim, quia tamen ibi alio respectu personalis Advocacia, quam hic accipitur, divisionis membra non coincidunt.

Supra enim eo modo personalem tutelam consideravimus, quatenus ea personam protectoris non egreditur, nec in alium transit, *arg. l. si unus. 27. §. pacta. 4. in fi. & l. idem. 25. §. 1. ff. de pact.* Hic autem personalem clientelam, ut dictum est, designamus, quatenus persona tantum absque bonis in protectionem suscipitur,

244 Duodecima Advocaciae divisio † dari potest qua in *Advocacia* gratuita & mercenariam, distinguitur, *arg. l. 1. l. si re-* communis *munerandi. §. ita ut omnes. 36. in pr. ff. mandati. D. He-* XL *divisio* pingk. *dissert. de jure protect. §. 16.*

Gratuita est, quae gratis † praestanda suscipitur & in 245 qua nulla patrono merces sive annuum honorarium constituitur.

Haec si sponte suscipiatur, & pro beneficio, quod uti Livius *lib. 43. c. 42.* inquit, *precium in accipientium relinquit animis*, & loco singularis officii, si nullo interveniente honorario praestetur, existimandam & si masculine ac dextre, absque furo exhibeatur, summe laudandam ac probandam censuit Gilman. 1. *Dec. 1. n. 32.*

Quamvis autem hodiernis temporibus, rarissima Advocaciae sic praestitae exempla suppetant, nisi quod in Germania, Gallia & Belgio Majorum, & nostra aetate, ob Religionis nexum à nonnullis auxilia oppressis exhibita fuerint, olim tamen, non pauci pietatis zelo inducti Monasteriorum Patrocinia gratis susceperunt.

Inter alia vero ejusmodi protectionis † exemplum 246 suppeditat diploma ab Urbano II. summo Pontifice Monasterio Hirsaugiensi Anno 1095. concessum in quo summus Pontifex hisce verbis Gotfridum Comitem de Eastwe Adalberti filium constituit.

Advocatum vero, inquit, sive protectorem vobis Gotfridum praefati Comitis Adalberti filium instituimus, si hujusmodi, Deo praestante, fuerit, ut Ecclesiae & servis Dei honorem debitum exhibeat, & praedicti Monasterii utilis & studiosus defensor fuerit. Sin autem secus; in vestra sit potestate, eligere vestrae Ecclesiae idoneum protectorem, qui sine lucri saecularis exactione, id divinae servitutis obsequium strenue ac reverenter exhibeat.

Non dissimile gratuita Advocationis monumentum suggerunt Codicilli confirmatorii foundationis Chomberg. Anno 1090. regnante Henrico, Magni Henrici, Augusti filio erecti, in quibus Ruothardus Archiepiscopus Moguntinus cui fundatores Monasterium subjecerunt, inter caetera de Advocato insequentem in modum statuit.

De Advocati, inquit, electione, hoc statutum esse notandum est, ut quemcunque Abbas loci illius cum consilio fratrum suorum ad defendendam Monasterii libertatem & justitiam utilem invenire possit; QUI NON PRO TERRENO COMMODO SED PRO AETERNA MERCEDE HOC PATROCINIUM SUSCIPERE VELIT, hunc absque alicujus contradictione eligat, & bannum legitimum non jure haereditario cum à Rege suscipere efficiat, cujus Advocati libero concessum est arbitrio; ut semper, si velit, post sanctam hebdomadam Penthecostes feria secunda placitum habeat, in villa, quae dicitur, Thüngenthal / & non in Anno saepius nisi ab Abbate invitatus, in praedicto autem placito ad servitium ejus debet Abbas ei dare Malterum frumenti pro faciendo pane, & Frisingum unum porcinum, & duos ovinos & vinum caeteraque ad haec sufficientia. Si autem hic Advocatus temerario jure contra statuta aliquem faciat Subadvocatum, aliasque calumnias vel injurias Monasterio, Abbati vel familiae faciat, omnino potestatem habeat Abbas cum adjutorio Episcopi & consilio fratrum hunc reprobare & alium sibi utiliore undecunque eligere.

Haecenus verba in confirmatione comprehensa.

Quod ipsum clarioribus verbis exprimitur in diploma per Trith. in *Chr. Monast. Hirsaugiensis* posito, 247 quo Henricus † Imperator testamentum Adelberti Comitis de Calve super restauratione Monasterii Hirsaugiensis confectum, confirmat, ubi inter cætera de Advocato sequentia habentur.

Concedit etiam Comes prædictæ cellæ Advocatum aliquem de posteris suis fieri, si tamen loci ipsius Abbas cum consilio fratrum talem inter eos invenerit, qui sicut ipse Comes nunc, non pro terreno commodo, sed æterna mercede sollicitus & studiosus bona & constitutam Monasterii libertatem & justitiam defendere voluerit. Sin autem aptum & utilem, Advocatum undecunque sibi placuerit eligant. Hic denique Abbate petente à Rege accipiat bannum legitimum, & ter in anno si necesse fuerit, aut in ipsam cellam aut ubicunque vel quando Abbati placuerit, invitatus ab illo veniat, & ibi placitum iustum pro causis & necessitatibus Monasterii rite peragat. Nullum autem servitium aliud, jus, aut beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertium bannum & consuetudinariam justitiam & legem quam cæteri Advocati in aliis liberis Monasteriis habent, super fures, proterviam & censuales & cætera talia. Et in illis trium placitorum diebus in unoquoque unum maltrum de frumento, & unum frisgingum & unum siclum de vino & cætera ad hæc pertinentia. Præterea item constituit, quod nisi Abbate volente & advocate bona & loca Monasterii suis frequentis temerariis; & sine causa minime adeat vel contingat. Nec præsumptuosus in eis placitum quodlibet, vel pernoctandi licentiam habeat, nec Subadvocatum pro se faciat, nec omnino aliquam absque ratione calumniam, persuasionem aut injuriam, Monasterio Abbati, vel familiæ faciat. Sin autem non ut Advocatus sed potius, ut calumniator & pervasor monasterii fuerit, omnino potestatem habeat Abbas cum consilio fratrum hunc reprobare, & alium sibi utiliore undecunque eligere.

Cæterum cum in hac Imperiali confirmatione nonnulla vocabula obscura & incognita passim occurrant, operæ pretium videtur earundem veram significationem priusquam ad alia digrediamur, enucleare.

Quærere igitur imprimis quis posset, quid sibi velint verba illa, *Hic denique Abbate petente à Rege accipiat Bannum legitimum.* Ad horum verborum explanationem notandum est Banni † vocem diversas habere significationes.

249 Et primo ex hodierni temporis moribus † Bannum die *Acht* oder *des Reichs Bann* accipitur pro exilii specie, quæ proscriptio dicitur, ac definitur ab Oldend. esse id, quo omnia humanitatis Jura vicissitudinesque officiorum & commercia interdiciuntur rebellibus. Gailius autem *c. 1. de pace publ. num. 20. libr. 2.* definit esse judicialem censuram, qua violatoribus pacis publicæ aqua & igni interdicitur, ita ut à nemine in clientelam, fidem aut amicitiam recipi, ab omni-

bus vero impune tam in persona, quam rebus offendipossint.

Banni autem in hac significatione sumpti in Pandectis nulla fit mentio. In Codice vero de banno Imperiali loquitur *Authen. item nulla C. de Episcop. & Cler. & Authen. item quæcunque C. eod. tit. Auth. Gazaros C. de heret. & Manicha.* Item in libris feud. tit. *hic finitur lex. §. 1. & tit. de statut. & consuetud. contra lib. Eccles. edit. §. nos Fridericus.* Canones quoque Banni mentionem faciunt in *cap. felicitis, de pœnis in 6.* Sed etiam eo jure † Banna vocantur trinæ futuri matrimonii denunciations, quæ in Ecclesiis ex suggestu eduntur, & sine quibus matrimonia clandestina dicuntur. *text. in cap. cum in tua de sponsalib. text. in cap. fin. qui matrim. accus. poss. & in c. fin. de clandestin. desponsat.* Vide Gothofred. ad Nov. Leon. 89. in med. ibi *sacra benedictionis testimonio.*

Antiquitus autem Bannus † seu Bannum duo significabat, primo edictum, qua die vasalli armis equisque instructi ad Comitatum adesse debebant, deinde sanctionem, hoc est multam † quam luere cogebatur is, qui edicto non parebat. *Cap. Carol. Si hoc non impleverit: beneficium perdat: & qui beneficium non habuerit, bannum solvat: Et alibi. Qui hoc fecerit, tantas vices bannum solvat, quanta mancipia vendit: & si non habet pretium semetipsum donet, usque dum ipsos bannos solvat.* Pardulph. Pratejus & Calvin. in suis *Lexic. Jurid.*

Sic Bannum pro multa usurpatum legitur in his ipsis Henrici Regis literis ibi. Nullum autem servitium aliud, jus aut beneficium, sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertium bannum & consuetudinariam justitiam & legem, quam cæteri Advocati in aliis liberis monasteriis habent super fures, proterviam, & censuales & cætera talia, &c.

Intelligitur enim ibi Per tertium † bannum Triens quia de multa iudiciaria † quam Trevel vocant Freda Ll. Salicis dicitur, Lazius de *migr. gent. lib. 3.* Abbas ut alibi fusius explicatum memini, semissem Advocatus trientem recipiebat. Trithem. *Chro. Spanheimens. sub Anno 1325.* Bruschius; de *Monast. Germ. in privilegio Caroli Magni Cœnobio Vitenburhano indulto.*

Cæterum bannum in legib. † Longobardicis solidorum 60. vel totidem ictuum pœnam significat, & id quidem constanter, nisi si legis ipsius verbis aliter definitum esset, † Bannum autem & ab eo Bannire verbum, eadem omnino significatione, quæ à Francis, hodie usurpatur, in eis quoque legibus accipi indicant *cap. 1. tit. 67. legis Ripuarior. tit. 17. legis Frison. tit. 40. lib. 4. leg. Franc.* Quibus in locis ad bellum à principe vocati dicuntur banniti, & Heribannum vestigal pœnæ causa quod ab eis exigitur, qui Heribanno id est, Domini, utrum quidem loquebantur, aut principis vocationi parere contempserint. *cap. 71. & 72. libr. 4. leg. Franc. & libr. 3. Longobard. tit. de Heribanno.* Porro uti Bannus, sic eodem quoque significato Heribannus primo vocationem ad exercitum: deinde multam absentis Francis olim denotabat, auctore Christ. Lehman. in *Chro. Spir. lib. 2. c. 44.* qui eleganter hisce vulgaribus verbis explicat. Heribannus ist zusorderst ein Königlich oder Keyserlich Gebot zum Krieg / welches man nach gehabtem Rath und gemachtem Abschied mit den Ständen und Städten des Reichs allenthalben verkündiget / daß sich Jedermann / den die Ordnung erreicht / wider den Feind in bereit.

bereitschaft verassen soll. Wer solchem Gebote zuwider entweder fürseßlich / oder aus unerheblichen Ursachen und des Königs sonderbarer Erlaubnuß daheim verblieben / der ist in des Königs Bann / daß ist / in Straff 60. solidorum gefallen / die man unnachlässlich zahlen müssen.

Complettebatur autem Heribannum duplicem poenam; Generaliter quidem multam + omnem, quæ domino debebatur, quasi ab Herr & bannus. Specialiter vero eam quæ pro militiæ + desertione pendebatur, quasi ab Herr / quod exercitum significat. Unde & compositum Kriegs-Herr leg. Franc. l. 4. cap. 71. Quicumque liber homo in hostem bannitus fuerit, & venire contempserit, plenum heribannum, id est solidos 60 persolvat; aut si non habuerit unde illam summam persolvat, semetipsum pro Wadio in servitium principis tradat donec per tempora bannus sit persolutus. Et qui propter heribannum se in servitium tradidit, si moriatur, heredes ejus de ipso banno obnoxii non fiant. Pratejus in suo Lexic.

260 Sed & Heribannum + quoque contributionem, exhausto per bella continua fisco regio, ad belli necessariam prosecutionem cum consensu statuum universa regni subditis impositam, designabat annotante eodem Lehman d. c. 44. ubi ita habet.

Zum andern hat das Wort Heribann den Verstand wann die Königliche Cammer durch vielfältig Kriegs- und andere Kosten erschöpft / des Reichs Stände und Unterthanen Geistliche und Weltliche sich mit einem Zuschuß und Schatzung zubelegen bewilliget / daß dieselbe gleichfalls ein Heribann genent worden. Hanc contributionem Hinemarus Epist. 4. cap. 14. exactionem hostilem Feind-Schatzung indigitat. Providendum est, inquit, ne subditi affligantur in ædificiis superfluis, in exactione hostili, si Deus pacem tribuerit.

De hoc autem Heribanno passim in ll. Franc. & Cap. Caroli M. fit mentio Ita cap. lib. 3. cap. 14.

De Heribanno volumus, ut nisi fideliter exactare debeant absque ulla persona, gratia, blanditia seu terrore secundum iussionem nostram, id est, ut de homine habente libras sex in auro argento, brunis æramento, pannis integris, caballis, bohus, ovibus, vaccis vel alio peculio, ita ut uxores eorum vel infantes non fiant despoliati, pro hac re sed de eorum vestimentis accipiant legitimum heribannum, id est, libras tres: &c.

Et constit. Carol. fol. 77. Ut heribannum aut aliquod collectum pro exercitali causa Comites de liberis hominibus recipere aut inquirere non præsumant, excepto si de palatio nostro aut filii nostri missus veniat, qui illum heribannum requirat, ubi Amerbachius in not. ad eand. Constitut. tributum hoc heribannum dici tradit, quod ea pecunia proprie conferretur ad militiam, sive, ut tributum, sive ut multa. Sed hæc de Heribanno.

261 Bannum insuper + capitur pro signo ingressum in alterius fundum cohibente, ut si in limitib. seu terminis fundi seu prati crux vel aliud simile ponatur, vel figatur auctoritate judicis ordinarii, vel territorii, vel civitatis, habentis imperium merum seu aliam jurisdictionem, cujus indictæ poenæ adversus scientes & violantes bannum, habent executionem, l. fin. ff. de decret. ab ord. fac. lib. 50. notat expresse Petrus Jacobi in Rub. de action. ex pauperie §. item notandum. circa

fin. & Petr. Greg. Tholosan. lib. 3. syntagm. jur. 6. 15. num. 5.

Præterea Bannum significat + territorium, seu jus terrendi quod magistratus inter suos fines exercet, l. pupillus §. territorium ff. de verbor. significat. sive jurisdictionem denotat, ut ex Cravetta conf. 673. numer. 12. tom. 4. tradit Andr. Knichen. de jure territor. cap. 3. num. 298. Paul. Matt. Wehner. pract. observat. verb. Bann. §. Interdum absolute. Hinc Flaccus de cond. agror. inquit, Bellis gestis victores + populi terras omnes ex quibus victos ejecerunt, publice atque universaliter territorium dixerunt, inter quos fines jus dicendi esset Camil. Borell. conf. 86. n. 7. + Hinc dicuntur de + territorio, qui intuitu jurisdictionis terreri possunt, Be- rous consil. 22. num. 20. vol. 3. Unde nostratibus + Bannwarth est territorii custos. Sæpiusculæ etiam Bann idem est quod + judicium sanguinis, sive criminale, vulgo der Blut-Bann / Hals-Bericht / quia Bannum Judicandi super sanguine nihil aliud est quam potestas Jurisdictionis criminalis; unde sanguinis, sive criminali judicio condemnatus non inepte etiam Bannitus dici potest. Wehner. de loco. §. Interdum Bann. Et in his ultimis significatis arbitror prædictum verbum Bannum legitimum esse accipiendum, quod nempe à Rege suscipere oportebat. Olim enim jurisdictio superior non + poterat conferri nisi à solo Re- ge. Landr. l. 3. artic. 64. §. des Königs Bann mag nte mand leihen / dann der König selbst. Matth. Col. Process. Execut. p. 2. c. 1. num. 125. post. princ. Matth. Berlichius Concl. pract. 1. n. 13.

Quemadmodum enim bannum illud, + seu jus terrendi, id est, potestatem dicendi jus vel administrandi jurisdictionem Romani expediebant per magistratus, puto Coss. Proconsules, Legatos Præfectos urbi &c. quibus limitata erat concessa jurisdictio, excepto Præfecto prætorio, proprietatem provinciarum & totius imperii, nec non dominatum sibi reservantes, And. Knich. de jure territ. c. 1. num. 180. Ita Abbates + olim alique Ecclesiastici Antistites jurisdictionem exercebant per Advocatos suos seu protectores.

Præter enim æconomiam & obventionum rationes, jurisdictio + tam civilis quam criminalis olim, id quod suo loco à nobis dictum est, competeat Advocatis antiquitus, attestante eod. Knich. de jure territ. c. 4. n. 329.

Oportebat autem Advocatos potestatem + illam jurisdictioni à Rege vel Imperatore suscipere, utpote, qui initio Monasteriis Advocatos adsignarunt, nominatim annotante Hospin. de orig. Monach. lib. 4. c. 21. Paurmeist. de jurisd. lib. 2. c. 9. n. 26. eam tamen non hæreditariam, sed temporalem donec nempe iidem tali munere præessent.

Præterea in prædictis literis mentio fit placiti, ter quotannis si necesse fuerit in ipsa cella aut ubicunque, vel quodocunque Abbati placebat, pro causis & necessitatibus Monasterii exercendi. Hinc necessaria exurgit + Placitandi juris enodatio.

Placitum autem apud Franco Gallos olim diversimode sumebatur.

Vno modo pro conventu procerum, + Regni vel Imperii tam speciali, quam generali, ubi nempe de communibus provinciæ, vel civitatum reb. tractabatur à Germanico + nimirum vocabulo Plak / id est, loco designato ad conventum Wolff. Lazius de migrat. gentium lib. 3. And. Knichen de jure territor. c. 4. n. 48. Hinc legitur ista lex Saliqua.

Quod si postquam servum ad ligneum implicuerit, fuga lapsus fuerit ad placitum veniens, cum tribus testibus in aracho conjuret, quod servus

Placiti & juris placitandi diverse significationes.

servus ille quem ad ligneum representare debuerat extra ejus voluntatem fuga lapsus sit, & sic denuo placitus ei concedatur.

Vulgo adhuc dicimus, soll ihme widerumb Plaz geben werden. Patet idem ex Gregor. Turon. lib. 7. cap. 13. Petimus, inquit, ut usque in placido, quod inter se Guntchranus & Childebertus Reges dabunt sustineatis. Et mox. Igitur adveniente placito directi sunt à Childeberto Rege. Et Aimoinus lib. 5. c. 38. Ubi pacem pacis commemorat factæ inter Ludovicum Regem, & Ludovicum ipsius consobrinum: Condixerunt, inquit, placitum, & in ipso placito hac, qua sequuntur, inter eos consensu fidelium suorum servanda convenerunt, in quo placito communi consensu inventum est, ut ipsi Reges redirent cum Sacra &c. Item c. 41. Ubi de Carolomanno Ludovici Balbi filio loquitur: Et sic, inquit, reversus Wormatiam placitum suum Calend. Novemb. habiturus à Nortmannis recessit.

Sic idem Aimoinus lib. 4. cap. 30. ubi de Rege Dagoberto commemorat: Generale indixit placitum in loco nuncupato Bigargio: ad quod propere convenientibus cunctis Francie Primoribus Kalendis Majis Rex solio residens aureo, hoc apud eos habuit orationis exordium. Item cap. 41. Ubi de Clodoveo Rege loquitur, Medius inter eos solio residens aureo, hoc habuit orationis exordium.

276 Moris autem erat Francorum † Regibus Kalen. Maji præsidere coram tota gente, & salutare & salutari, obsequia & dona accipere, ut ex Sigeberto in Chron. Anni 662. testatur Francisc. Hotomann. in sua Francogallia cap. 10. Quod Georg. Cedrenus totidem prope verbis sic exponit. Κατὰ δὲ τὸν Μάιον μὲν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ πάντων τῶν ἑθνῶν, καὶ προσκυνοῦν αὐτοῖς καὶ ἀντιπροσκυνοῦναι ὑπὲρ αὐτῶν δακρυόφρονταί τε κατὰ συνήθειαν καὶ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς.

277 Permansit vero ista Cal. Maji † conventus habendi consuetudo apud Suteses in hodiernum diem, Nam singulis annis primo Maji (ut ipsemet Anno 1582 cum eo tempore Lucernæ literis operam navarem, atque ad pagum Sutesensem valetudinis ergo, mutandique aeris gratia à Domino Landammano Schore dicto evocatus fuisset, vtdi ac interfui) omnes totius Pagi Schwis incolæ in pulcherrimo prato conventum agunt, in quibus singuli officiales ab universo populo erectis in vota digitis manibusque sublatis publice ac promiscue eliguntur.

Eum autem suffragandi modum antiquissimum, 278 χερσποτολίαν, veteres † vocabant, Xenophon. lib. 3. expedit. Cyri minor. Paleoth. de sacri consist. consultat. par. 5. quest. 3.

Atque hæc quidem de solenni Concilio, quod Historici & Galli & Germani depravata Latini sermonis consuetudine, modo curiam, modo conventum generalem, plerumque autem placitum appellarunt. Gregor. Turon. lib. 7. cap. 14. Aimoin. lib. 4. cap. 109. Mediomense conventus generalis apud Theodonis villam magna populi Francorum frequentia celebravit. Et paulo post: Eminuit in hoc placito piissimi Imperatoris misericordia singularis. Nam moris fuit, ut in illo Concilio undique Regi mitterentur munera, quod & aliis multis locis traditur: quibus Concilium illud conventus generalis appellatur. Aimoin. lib. 4. cap. 64. ubi de Pipino Rege loquitur, Coegit, ut promitterent, se omnem voluntatem illius esse facturos, & annis singulis honoris causa ad generalem conventum equos trecentos pro munere duros.

279 Secundo accipiebatur placitum † pro foro, & iudicio, ut in Capitulari Caroli, ut nullus ebrius suam causam in mallo (id est in iudicio) possit conquirere, nec

testimonium dicere, nec placitum Comes habeat nisi ieiunus.

Quod igitur veteres † conventum, aut forum agere 280 dicebant, id Feudistæ placitum tenere dixerunt, leg. Frison. tit. 14. Dicat ille qui homicidam illum interpellavit, se in placito publico eum interpellare velle, & ita faciat: Interpellet eum in placito coram iudicibus. Radevicus lib. 2. ab exordio. Jam dies placiti affuit, quæ Romanum principem ad Campestria Roncalia sicut conditum invitabat. Sic in Lombard. lib. 2. tit. de feriis. 49. leg. 1. Etiam dominicus dies honoretur, & eum colere omnes studeant, ut eo liberius possint fieri omnia mercata & placita à Comitibus. Sed plura hujus rei testimonia persequi laboris esset infiniti, & ut opinor supervacanei.

Tertio interdum ponitur placitum † pro ipso decreto, 281 to, authore Budæo in l. ult. de Senatoribus Carol. in capit. artic. 12. Quæ bona memoria genitor noster Placita constituit. & nos conservare debemus, Præteius in suo Lexico. Et in formula fœderis cum Mediolanensibus apud Ottonem Frising. lib. Frid. 1. cap. 41. Legati Imperatoris in palatio sedeant, & placita ad eos delata ad honorem Imperii definiant. Hinc & † placuisse se 282 natui olim dicebantur quæ senatus censuerat leg. 21. §. item placere. ff. de pet. hered. Placita & † Placere etiam in 283 libris nostris dicuntur quæ prudentum auctoritate recepta, inducta, constitutæ sunt leg. 4. ff. de pact. leg. 4. ff. de iur. codicill. Joan. Calvin. in lex. verb. placuisse.

Quarto denique placiti † vox interdum usurpata le- 284 gitur pro ipso litigio seu controversia, liteve judiciali, ut colligitur ex constitut. Caroli Magni Cap. 1. ubi habetur talis lex. Ut comites pupillorum & orphanorum causas primum audiant, & in venationem non vadant illo die quando placitum debent custodire, nec ad partem.

Placitum enim custodire, † est interesse iudicio, 285 causas audire ac dijudicare Vitus Amerpach. ad dictam Caroli constitut. Hinc Specul. in proem. suo n. 23. dicit, placitandi scientiam esse prorsus necessariam, per quod juxta propositam ibi materiam, intelligit iudicia publica, sive iurgia juridica, aut ordinem judicarium, in publicis palatiis, seu foro, prout ex seqq. ibid. clare patet. Et hoc ipsum verbum PLACITUM in c. 1. extra de feriis, secundum vulgare Italicum accipi pro iurgio seu litigio, prout etiam usurpatur in cap. 1. extr. de immunit. Eccles. DD. passim tradunt, prout etiam ibidem non frustra notat placita secularia non esse in Ecclesia tractanda, sed Ecclesiastica sic. In quo significato etiam Hemming in libello de conjugio usurpat. ibi: Et hoc iuramentum præstabitur in publico placito. &c. Et Petr. Gregor. de Republ. lib. 2. cap. 6. in fin. scribit, ad palatium seu placitum Comitum, id est iudicis. Et idem Gregor. in syntagm. lib. 49. cap. 6. quod agit de Advocato juris n. 13. ex arresto quodam supremæ curiæ Anno 1384. lato, probat, quod Advocati † pos- 286 sint placitare id est, postulare seu litigare contra illos quorum sunt vasalli.

Unde patet vocem placitare sumi pro † litigare 287 & causas agere. Carolus Magnus in donatione Ulmensi Monasterio divitis Angia facta apud Naclerum. Si advocatus in prædicta villa placitare voluerit, ut non pluribus quam triginta equis ad placitandum veniat, & tale servitium quale tunc requiritur eidem Advocato Abbas decenter & honeste exhibeat. Et mox: Quicquid placitando ibidem adquirat, tertia parte retenta, duas Abbati reddat. Quod ipsum etiam ex Hotom. de verbis feudalib. in verb. placitum & placitare & Prattejo formalibus verbis ejusdem Hotomanni latius cognoscere licet, qui unanimiter testantur verbum placitare, nihil aliud significare, quam in foro litigare & causas agere.

288 Placitare deinde significat ꝛ jurisdictionem exercere, *Gericht halten* / ut recte ex *Crus. Annal. Suev. par. 2. lib. 1. cap. 7.* advertit Knichen. *de jure territ. c. 4. nu. 49.* Inde & Vitus Amerbach. *in annotat. ad Constitut. Carolin. cap. 9.* dicit placita esse vel jurisdictiones vel judicia, vel conventus ad disceptandas causas institutos, ut sæpe hæc vox habetur in *Ll. Longobardicis* ubi & titul. est *de his qui ad placitum venire coguntur*, &c. Et in hac significatione in prætaetis literis, similiter, uti evidens est, vocabulum illud accipitur.

Præterea etiam per vocem PLACERE ea dicuntur, 289 ꝛ quæ inter aliquos convenire, & placitum pro pacto convento, vel ipsa conventionem sumi in Jure nostro; notius est quam ut probatione ulla indigeat. At quia *superius* de placitis Francorum mentio facta est, ubi publicæ causæ cognoscebantur, non abs re facturus videor, si legem Francorum de illis introduxero ꝛ præsertim cum vestigia hujusmodi placitorum seu umbræ potius adhuc in Centenis & Comitibus maxime Austriacis supersint, quæ Germani 290 ꝛ *Monastliche* / oder *Quatemberliche Pan-Gericht* / *Pandadigung* appellantur. Lex vero saliqua sic habet.

291 Ut conventus ꝛ secundum consuetudinem antiquam fiat in omni Centena, coram comite, aut suo Misso, aut coram centenario ipse Placitus fiat & de Sabbatho, aut qualem diem Comes aut Centenarius voluerit, de septem in septem noctes, quando pax parva est in provincia, quando autem melior est, post quatuordecim noctes fiat conventus in omni Centena, sicut superius diximus. Et si quis alium mallare voluit, de qualicunque causa in ipso mallo publico debet mallare ante judicem suum, ut ille judex eum distringat, secundum legem, & cum justitia respondeat vicino suo, aut qualiscunque persona eum mallare voluerit, in unum cum placito mallet causam suam; in secundo si vult jurare, juret secundum constitutam legem & in primo mallo spondeat sacramentales & fidem jussores præbeant, si lex habet, & Wandium, donet admissum Comiti vel centenario, qui præest, ut in constituto die, aut in legitima jurent, aut si culpabilis est, componat, qualiter per neglectum non evadat. Et si evaserit 60. solidos de fre-

do, sit semper culpabilis.

Sed & hæc forsan nimis prolixè & non absque tæ-

dio candidi lectoris addaximus.

292 Restat adhuc corruptum illud vocabulum vernaculum ꝛ *Frislingus* vel in fœminino, *Frisginga* / quod ex mea conjectura & allusione vocis, designare videtur, animal, quod nondum in justam magnitudinem crevit, à Germanis *Frischling* appellatum, sive sit porcellus, sive juvenis sive aliud nondum justæ magnitudinis, unde alibi *Frisgingus* porcinus, porcello pro ovinus ovicula sumi videtur. Unde & venatores porcum sylvestrem anniculum aut adultum *Frischling* vocant.

Dn. Goldastus *Tom. 3. rer. Aleman. fol. 58. & 60.* *Friscini*am *Seigam* habet quæ voces in donatione Othtrami sub Carolo Pipini filio extantes scrofam adultam, quæ ad pariendum lactandumque idonea est significasse videntur, ex conjectura *Wehner. in præf. observat. Lit. F. verb. Frisinga*, ubi à lactando *Saigam* quasi *Seugam* dictam existimat.

Multoties etiam idem vocabulum occurrit in *Capit. Caroli Magni lib. 4. c. 67. & 69.* ubi de viatico Missorum hæc ordinata fuisse reperiuntur.

De dispensa missorum nostrorum qualiter unicuique juxta suam qualitatem dandum vel accipiendum sit, videlicet Episcopo panes 40. *Frisgingæ* tres, de potu modii tres porcellus unus, pulli tres, ova 15. annona ad caballos modii quatuor. Abbati, Comiti atque ministeriali nostro unicuique dentur quotidie Panes 30. *Frisgingæ* 2. de potu modii duo, porcellus unus pulli tres, ova 15. annona ad caballos modii tres. Vasallo nostro panes 17. *Frisginga* una, porcellus unus, de potu modius unus, pulli duo, ova decem, annona ad caballos modii duo.

Hæc autem Christoph. Lehman *Chron. Spir. lib. 2. c. 10.* ita vertit.

Wann der Gesandte ein Btschoff gewesen / hat man vor denselben vnd sein Gefinde geben sollen 40. Brot / drey Schüncken / ein Spönsaw / drey junge Hünner und 15. Eyer / drey Maß Wein oder Bier nach Gelegenheit der Ort zum Betranck / vor die Pferdt täglich vier Maß Habern *lib. 4. c. 67. & seq.*

Wann der Gesandte ein Abt oder Graff / oder Königlichlicher Hoff. Juncker oder Edeltnecht gewesen / hat man demselben / vnd seinem Gefinde vermög der Ordnung geben täglich 30. Brot 2. Schüncken 1. Spönsaw / 3. Hünner 15. Eyer 2. Maß Betrancks / 3. Maß Habern für die Pferdt.

Ist der Gesandter etner ein Ritter / vassus Königlichcher Lehenman vassallus, oder Hoffdiener gewesen dem hat man sambr den seinen täglich geben 17. Brodt 1. Schüncken / ein Spönsaw / 2. Hünner 10. Eyer 2. Maß Betranck / vor die Pferdt 2. Maß Habern.

Ex quibus patet quod illic, uti & non raro alibi etiam hæc vox *Frisgingæ* non pro porcello, sed pro parte duntaxat pedis porcellini einen *Schüncken* *ovis* pars scilicet pro toto sumatur.

Sed ut post longissimam, in explicandis præmissis vocabulis susceptam digressionem, rursus in viam redeamus, atque alterum, propositæ duodecimæ divisionis membrum prosequamur, Mercenariam ꝛ Advoca- 293 tiam dicimus quæ annuo interveniente Honorario constituitur, qualem propter conventionem & annale salarium, semper pro officio duntaxat haberi placuit *Gil. 1. dec. 1. n. 33.* Et talis plerumque in Germanico Romano Imperio omnes esse generalis consuetudo edocet.

Utrum vero ab eo qui protectorem constituit, annum ejusmodi Honorarium stipulari liceat, vel Advocatus deputatus honeste recipiat peculiari disquisitione in *Cap. XIV.* exacte definivimus.

Decimo tertio distribuitur jus ꝛ Advocatiæ in feu- 294 dale, & non feudale. Illud appellamus ꝛ quando vel 295 ipsi clientes, vel illorum superior magistratus ipsum jus protectionis in subditos alicui in feudum concedit.

Exemplum est apud *Zasium cons. 7. lib. 2.* in ꝛ quo 296 consuluit super revocatione feudalis Advocatiæ Monasterii cujusdam per Episcopum Viterbiensem cuidam Nobili Hartmanno in feudum concessæ, idemque *tract. feud. part. 10. concl. 8.* testatur Nobiles Barones, ac cæteros potentiores ab Episcopis Advocatias in temporalibus monasterii negociis in feudum habere. Cujusmodi Advocatiæ feudum Ferrar. Montan. *l. 1. c. 6. §. nono de feud.* asserit apud Germanos esse admodum frequens.

Non

297 Non feudale est contra, quando jus Protectionis est contra simpliciter tantum absque feudi beneficio constituitur.

298 Decimo quarto, Advocatia alia est cum incolatu, 299 alia sine incolatu. Illam voco quando quis non solum clientelæ alicujus se subicit, verum etiam domicilium laremque in ditionem protectoris transfert, & sub eo habitat.

300 E contra vero Advocatiam sine incolatu appello, cum clientes extra territorium Advocati degentes se in fidem alicujus defensionis causa dedunt antiquo domicilio non commutato.

Ad hanc Advocatiæ speciem commode referendam esse arbitror illam quam Domino Colonorum censualium in alterius territorio habitantium qui vulgo *Hindersassen* vocantur, competere dicunt. Pet. Greg. Thol. *Syntag. Jur. lib. 14. c. 10. n. 11.* ubi scribit, hos, in clientela esse illorum, quibus Tributa pendunt, de quibus olim etiam cautum fuit, ne in alienam transire clientelam, eorumve extraneus suscipere patrocinium posset *l. 1. C. ut nem. ad suum patr. suscip. rustic. lib. 11. c. 1. l. 2. c. 3. de Patroc. vicor. lib. 11. Cod. Theod. D. Bechtius de secur. c. 10. ad finem.* ubi tradit, horum protectionem, Domino

302 centuali dem *Hins. Herren* competentem, ordinario territorii Domino non præjudicare, cujus traditionem sequitur D. Hepingk *dissert. de jure protect. d. 14. lit. B.* ubi ad hoc allegat Socinum in *c. recepimus. num. 8. c. 10. ext. de Privil. & Gilman. Symph. Tom. 1. p. 3. vot. 23. n. 57.* Ego tamen, ut verum fatear, non attentis horum traditionibus, non video nec intelligo, qua ratione, hodierni censiti, ex eo quod pensionem Tributum seu censum præstent, sub censuali Domini protectione, per se absque peculiari conventionione existere soleant, uti nec de Emphyteutis tale quid jure cautum reperitur.

Notabile autem inter eos, qui cum, vel sine incolatu sunt, discrimen existit.

Qui enim in civitatem, pagum aut districtum Protectoris se conferunt, fiunt quasi subditi Advocatorum atque apud eos forum sortiuntur. Nam proprie quis 304 subditus dicitur ratione domicili habitations text. in *l. domicilium ff. ad municip. c. in l. si in patria. C. de incol. lib. 10. gloss. ordinaria in clem. unic. §. eisdem in verb. subditos. de foro compet. Dec. in c. ad nostrum n. 3. de appell. c. conf. 661. incip. in casu de quo. Soc. in c. licet ratione n. 8. Felin. ibid. n. 23. de for. compet. Alex. in l. penult. n. 12. ff. de jurisdict. om. jud. Gail. de pignor. obs. 15. n. 2. Domicilium quippe jurisdictioni provinciali habitantes subicit, gloss. in *d. clem. unic. §. eisdem. verb. subditos.* Gail. lib. 2. obs. 35. n. 2. Col. de process. exec. p. 2. c. 1. n. 23. Surd. conf. 313. nu. 66. ubi in id infinitas allegationes accumulatur. Thom. Michael. disp. de jurisdict. conclus. 57. lit. b.*

E diverso autem alii Clientes, qui duntaxat se in clientelam dederunt, nequaquam subditi fiunt, si sub protectore domicilium non habeant, nec in hos ex contractu Advocatiæ, ut alibi plenius enucleabitur, aliquod resultat imperium.

306 Decimo quinto Advocatiæ conventio instar cæterorum contractuum dividi potest, in puram vel conditionalem arg. §. omnis cum seq. Inst. de contra. stip. §. post mortem. c. seq. Inst. de inv. stip. l. cum qui §. 1. ff. de contra. c. committ. stip. l. cedere diem ff. de verb. signif. l. omnia 7. l. seq. ibique Dd. ff. de reb. cred. si cert.

307 pet. Tota enim hæc res, ut cætera omnia posita est in arbitrio & voluntate contrahentium. Tunc enim

308 unumquodque debitum esse oportet, cum contrahentes secundum juris formas debitum esse velint,

309 voluisse autem id intelliguntur, quod verba sonant

Gædd. de contrahend. stipul. cap. 8. conclus. 3. n. 111. Quare multum interest, an pure, vel conditionaliter concepta sit protectionis promissio: Ex ea enim apparebit, an defensio debita sit vel deberi speretur, leg. 10. leg. 11. leg. 12. cum ibi not. ff. de verbor. significat.

Pura autem tutela seu protectio est, quæ pure promittitur, sine adjectione temporis vel conditionis. Et sic in pure promissa defensione præstitutum defendendi tempus nullum est, nulla dies, quæ expectetur si præsens sit periculum, sed statim nata est protegendæ obligatio, ut confestim Advocatus ad tuendos clientes requiri possit. *d. l. cedere diem. ff. de verb. signif. arg. d. §. omnis cum seq. Inst. de contrahend. stipul. ibique Dd. omnes post. gloss. d. l. omnia. 7. l. seq. ubi Dd. ff. de reb. cred. si cert. d. l. 10. 11. c. 12. ff. de verb. signif. d. l. cum, qui 41. §. 1. ibique Interp. ff. de contrah. stip.*

Pura autem ideo vocatur, quia vacua & libera est ab adjuncto temporis, promissam defensionem differentis, seu ab iis rebus, quæ stipulationis vinculum ejusve usum & effectum differre solent, ut loquitur Donellus in *d. l. cum qui 41. §. quotiens, n. 3. ff. de contrahend. stipulat.* vel obligationis statum mutant. *l. 1. §. si simpliciter. ff. eod. tit.* Qui ita promittat, haud absimilis est illi, qui hodie defendere spondet. *l. liber homo. 118. §. 1. ff. d. tit.*

313 Conditionalis Advocatia est, quæ in aliquem eventum dubium, defensionis obligationem protrahit, ut si conventio tuendi hac vel simili conditione fiat, si mille annuos mihi dederis te defendam. Et sic conditionalis protectio nihil est aliud, quam in alicujus rei vel facti eventum obligationis nascendæ vel defensionis exhibendæ adjecta dilatio, arg. §. sub conditione. Inst. de contrahend. stip. l. 8. l. 9. l. 10. l. conditio in præteritum l. si ita stipulatus fuero ff. eod. tit. l. cum ad præsens ff. de reb. cred. l. vinc. C. de caduc. tollend. l. legata 41. l. infacto 60. l. conditionum. 91. ff. de cond. c. demonstr. Sive, ut Cynoplacet in *l. 1. C. de inst. c. substit.* quando aliquid promittitur in casum dubium, qui potest se habere ad esse & non esse, & sic in futurum eventum. Sed de his aliisque conditionibus sub quibus Advocatia iniri solet, plura habentur in cap. 9. de forma.

Decimo sexto jus clientelare dividi potest in protectionem reciprocam, & non reciprocam. Reciproca est, quam *Gegenschus* appellare possumus protectio est, quando mutuis pactationibus protector & cliens, in id se obligant, ut non solum Advocatus clientem defendat, sed & necessitate ita ferente, cliens propter vicinitatem forte vel aliam commodiorem causam pagum aliquem vel homines ad patronum spectantes vicissim tueri debeat.

Non reciproca est contra, quando pactio vel commissio faciendæ Protectionis sic tantum initur aut delegatur, ut potentior alterius imbecillioris defensionem tantum præstet susceptus autem in tutelam ad nullam tuitionem obligetur per text. vulgatiss. in *d. c. recepimus. Ext. de priv.*

Tametsi vero adducta species reciproce defensionis magis ad naturam fœderis quam protectionis accedat, eo quod fœdus mutuum auxilium & defensionem reciprocam importet, Bald. in *l. executorem C. de execut. rei jud. Martin. Laudens. de confœderat. quest. 7.* ubi dicit, naturam fœderis hanc esse ut alterum adjuvet. Cui astipulatur Natta consil. 507. n. 23. ubi post Bald. tradit confœderationem nihil aliud esse, quam mutui auxilii causa adversus hostes, vel oppressores, inter aliquos factam promissionem.

Quia tamen & per confœderationem unus venit sub protectione alterius arg. *l. non dubito 7. ff. de captiv. pulchre tradit. Bald. in d. l. executorem col. 8. v. sed quare quid de civitatib. confœderatis C. execut. rei judicat.*

Advocatia
communis
divisio XVI

314
315

316

317
318

319

cat. Albert. Brun. *conf.* 86. n. 7. & *sequent.* ubi plures allegat. Idcirco & hanc protectionis speciem huc congerere libuit.

320 *Advocatis communis divisio XVII.* Decimo septimo non inconvenienter etiam Advocatiam in† armatam & togatam dividi posse censemus, ad notata Bech. *disp. de securit. & salvoconduct. thes.* 53. nos referentes.

321 Advocatiam seu defensionem† togatam vocamus quæ legitimis sit judiciis, quibus ubi res moram fert, ante omnia experiendum est *arg. l. non est singulis* 96. ff. *de reg. jur.* Bodin. *lib. 5. de Repub. c. 6. n. 620.* Camman. *disp. 3. politic. jurid. de Jurib. majest. thes.* 59. Ad hoc propositum Henric. Breulæ. *in compend. milit. togat. &*

322 *armat. p. 1. c. 1. n. 1.* Advocatum dicit, esse militem† togatum forensem legibus & Jure clientulos suos defen-

323 dentem. Quemadmodum enim per milites† armatos vita, & patrimonia hominum foris in expeditionibus defenduntur: sic eadem ratione per Advocatos solertes in conflictu disceptationeve judiciali non armis, sed jure & legibus, domi inque judicio, nostra aut recuperantur, aut à calumniantium iniquis impetitionibus defenduntur, idem Breul. *d. c. 1. n. 12.*

324 Hisce accedit definitio haud inconveniens,† Asconii Pedian. *in Cic. de divinat. & Terent. in Eunuch. Act. 2. scena. 3.* ubi ait, Advocatum, nempe togatam esse eum, qui alterum in judicio defendendo, aut Jus suggerit, aut suam amico commodat præsentiam. Armatam autem Advocatiam nominamus,† quæ ut plurimum armis expeditur, *pr. proœm. Inst. & pr. Const. de Inst. Cod. confirm. l. advoc. 14. C. de advoc. divers. Jud.*

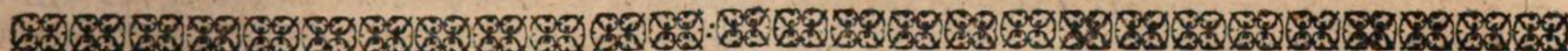
325 Nov. 85. per Gothof. *l. 5. ff. de Just. & Jure.*† Ut quæ lex ipsa in casu necessariæ defensionis contra injustas offensiones singulis in manus porrigit. Cic. *pro Milon.* Florentin. *in leg. 3. ff. de Just. & Jur.* ubi omnes Dd. & per

totam materiam defension. eleganter Oldend. *post d. l. 3. in quest. de bello publ. & privat.* Tilem. *p. 1. disp. 1. thes.* 14. & 18. adde de defensionis auctoritate gravissima verba Guicciard. *lib. 19. histor. pr.*

De utriusque Advocatiæ genere† perbelle Leo & 327 Anthemius Impp. Callicrati Præfecto Prætorio *in d. l. Advocat. 14. C. de advoc. divers. Jud.* in sequentem modum rescripserunt; *Advocati qui dirimunt ambigua fata causarum, suarq; defensionis viribus, in rebus saepe publicis ac privatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus provident humano generi, quam si in praliis atque vulneribus, patriam parentesque salvarent; nec enim solos Imperio nostro militare credimus illos, qui gladiis & clypeis & thoracibus nituntur, sed etiam Advocatos; militant namq; causarum patroni, qui gloriosa vocis confisi munimine laborantium spem, vitam & posteros defendunt.*

Cæterum nos de hac armata, non togata Advocatia (quæ nec in proposita à nobis *sequenti in Capite* definitione comprehenditur, & hoc loco incidenter tantum attingitur) præsentem laborem qualem qualem suscepimus; de Advocatia togata forsan etiam suo tempore acturi.

Et hætenus de diversis Advocatiæ partitionibus, ac differentiis ex forma accidentaria, sive extrinseca, uti etiam variis subjectis & adjunctis, quoquo modo collectis ac congestis, quas, ea ex causa quod essentiam veræ distributionis non habeant, si quis forte rigidius ad leges divisionum Logicas excutere velit, & nonnullis magis differentiarum, quam specierum nomen convenire arbitrabitur, non magnopere ei repugnabimus: Nunc ordo propositus nos admonet, ut *in sequenti Capite* Advocatiæ ad tractandum nobis propositæ, descriptionem afferamus,

C A P U T I V.

De Advocatiæ definitione.

S U M M A R I A.

Definitio in omni disputatione necessaria, 1.
Absq; definitione disputare, est sine fundamentum adificare, 2.
Definitione subsequenter plurimum illustrantur, 3.

Definitio à rerum tractatione cum iudicio suscepta nunquam abesse debet, n. 4.

Advocatiæ definitio nulla in toto corpore Juris reperitur, 5.

Advocatiæ descriptiones varia variorum referuntur, 6.

Advocatiæ definitio D. Andrea Knichen IC. Saxoniae, 7.

Dn. Henrici à Rosenthal, Advocati Camera Spirensis, 8.

Dn. Francisci Hotomanni IC. Gallia, 9.

Dn. Thomæ Michaelis, Assessoris Camera Spirensis, 10.

Dn. Ludovici Myleri, Cancellarii Oetingensis, 11.

Dn. Conradi Rittershusii, Professoris Altorfensis, 12.

D. Henrici Bocerii, Professoris Tubingensis, 13.

D. Sebastiani Dietherich, IC. clarissimi, Advocati & Consilarii Civitatis Imperialis Suevo-Hallensis, 14.

Impugnatur, quod nimis angusta, 15.

D. Joan. Georg. Bechtii, Syndici Argentinenensis, 16.

D. Joannis Cammanni IC. Brunopolitani, 17.

D. Leonardi Fritzi Syndici Gamundiani, 28.

Dn. Hermannii Goechusii Brakela-Westphali, 19.

Dn. Hippolyti à Collibus Consilarii Electoris Palatini, 20.

Dn. Remig. Feschii plenior & elegantiss. Advocatiæ definitio, ibi.

Dn. Davidis Hepingk Juris Advocatitii satis bona descriptio, ibi.

D. Jacobi Synzti ibid.

Definitionis disputatio magis convenit in scholis, quam in foro versantibus, 21.

Advocatiæ descriptio paulo pinguior ab Autore ponitur, n. 22.

Definitiones intelligentibus rei effectum sunt supervacua, & ignorantibus non necessaria, 23.

In definitionibus parum ac modicum utilitatis existit, 24.

Juris interpretes non minus de accuratis rerum definitionibus laborare debent, quam aliarum scientiarum doctores, 25.

In omni bona definitione genus ac differentia comprehenduntur, 26.

Genus materiam & forma partem complectitur, 27.

Materia & forma socias sive substantie causæ dicuntur, n. 28.

Genus proximum in definitione ponendum, quod continet omne remotius, 29.

Discrimen inter clientes, vassallos & tutelares, 30.

Suscepti quinam olim dicti fuerint, 31.

Protectores tam ad personarum quam rerum ad clientes pertinentium defensionem tenentur, 32.

Quilibet se ipsum ac res suas defendere potest, 33.

Protectionis Jus respicit personas ac res alienas, non proprias, 34.

Defensionem legitimam precedere debet offensio, 35.

Defensio à Protector. contra injustos tantum oppressores præstanda, 36.

Interpretatio capienda, ex qua non resultet iniquitas, ibid.

Concessio Principis regulariter facta intelligitur sine latione Juris tertii, 37.

Obligatus ad defendendum muneri suo satisfacit, si injuste oppresso succurrat, n. 38.

Injuria verbum hic accipitur pro læsione sive damno, culpa & non jure dato, 39. & 40.

Advocatus an solam etiam vim, quæ clientibus etiam absque injuria inferatur, propulsare teneatur, n. 41.

Negativa, n. 42. Affirmativa, n. 47.

Et particula copulat, n. 43. Declara ut n. 49.

Plura quando copulantur ad unum effectum, loco unius habentur, 44.

Vim à Magistratu illatam, propulsare non licet, 45.

Ratio ejus, n. 50.

Vis nulla absque injuria, n. 46. Declara, ut n. 51.

Vis sola etiam absq, injuria clientibus illata per eorundem Advocatum propulsanda, 48.

Et particula interdum naturam disjunctivam induit, 49.

Verba de facto & de jure cur in definitione apposita fuerint sub n. 51.

Defensionis vocabulum late & stricte sumptum quid exprimat, 52.

Defendendi verbum, directum ac proprium protectoris officium designat, 53.

Defensio proprie & substantialiter idem est quod protectio, 54.

Jura protectionis & defensionis principaliter spectant ad Principem, 55.

Protectionis verbum ad omne defensionis genus extenditur, ibid.

Verba, provisione legis hominisve introductum, causam efficientem protectionis constituenda designant, 56.

Honorarium annuum, quod protectoribus penditur, non est de substantia juris Advocatiæ, 57.

Advocatiæ in Romano Imperio plerunque beneficium certa pensionis annua annexum habent, 58.

Advocati forenses mercedem à clientibus vel annuum salarium iuste recipiunt, 59.

Protectores ab iis qui defensionem eorum ambiunt, licite honorarium stipulantur, 60.

Protectio equiparatur operis, 61.

Protectores pro defensione non semper honorarium recipiunt, sed amore Dei & Ecclesiarum quandoque eam exhibent, 62.

Pictores exigua tabella magnam hominum multitudinem depingentes, multorum summa tantum capita, cetero corpore abscondito, sæpius exprimere solent, 63.

Continua-
tio hujus
capituli.

PRÆMISSIS porro Advocatiæ, Advocatorum & clientum, Synonymis, & Homonymis, quæ ad evidentiorē materiæ hujus intelligentiam pertinere visa sunt, una cum elucidatione diversarum Protectionis specierum, nunc amplius institutum nostrum exigit, ut propius ad susceptum Advocatiæ argumentum accedentes, propriam ejus vim & potestatem definiendo explicemus. Definitionem tamen in omni disceptatione rei propositæ ac controversæ omnino esse necessariam, communis eruditorum consensus probat. Aristot. 2. *Analyt. cap. 17.* & est text. in l. 1. de tutel. l. 1. de testam. l. 1. de dolo malo. Alciat. 1. de verb. signific. Decian. consil. 123. num. 18. Vant. in tract. null. in princip. Marc. Anton. Peregrin. de jure fisci lib. 1. tit. 1. num. 2. Adeo ut absque t definitione dissertationem instituere nihil aliud sit, quam sine fundamentis ædificare, ut recte dixit Bald. in pralud. feud. num. 8. Kirchn. de Republ. disput. 1. Thes. 1. Camman. disput. politico-jurid. de jurib. Majest. disput. 1. thes. 83. Definitio tamen enim quasi lux & tæda quædam accensa splendore suo & claritate singula quæ sequuntur maxime illustrat, ut merito t cujuslibet rei tractationem, quæ cum ratione suscipitur, præcedere debeat, quo nimirum majori cum fructu, & minori cum dif-

ficultate intelligatur, quid sit de quo habetur disputatio, monente M. Tullio. lib. 1. de offic.

Et quidem, ut brevibus me expediam, constat, in toto Juris t corpore nullam Advocatiæ hujus definitionem reperiri. Non desunt tamen ex modernis t Interpretibus, qui varias ejus Juris excogitarunt descriptiones.

Et inter primos t quidem occurrit explanatio clariss. IC. Dn. Andr. Knichen. comment. de Sax. non provoc. Jur. cap. 5. n. 495. qui Jus patronale seu Protectionis nihil aliud esse ait, quam defensionem quandam, quam potentior præstat inferiori contra vim invasionis & quamcunque violentiam de jure & facto. Advocatiæ descriptio l. Andr. Knichenii.

Deinde Henricus à Rosenthal t in locupletissimo tract. suo feud. cap. 4. conclus. 16. num. 2. sequentem in modum Jus illud depingit. Advocatiæ, inquit, est singulare Jus protectionis Ecclesiæ, pro quo, prout convenit, vel antiquitus obtentum est, annui quid præstari solet, vel alium aliquem fructum plerunque annexum habet, ubi num. 3. scite admonet, quoniam, in Jure scripto quid Juris per eam tribuatur Advocatis, non satis definitum reperiatur, ideo illud ex consuetudine, pactis & conventionibus ediscendum esse. At hæc descriptio non est generalis, sed Advocatiæ Ecclesiasticam duntaxat includit. Advocatiæ descriptio Rosenthalii.

Hotomannus similiter in dictionar. verb. feud. Advocatiæ dicit, esse tutelam & defensionem sacerdotalis alicujus collegii per potentem aliquem Principem, Comitem, Nobilem vel Civitatem susceptam. Sed horum descriptiones cum Ecclesiasticam tantum Advocatiæ exprimant haud sufficere videntur. Advocatiæ descriptio Hotomanni.

Præterea Thom. Michael. t in elegantiss. sua disp. de Jurisdic. conclus. 13. lit. e. Advocatiæ paulo generalius acceptam definit esse Jus clientes fiduciarios contra vim majorem & violentiam aliorum protegendum. Advocatiæ descriptio Thomæ Michaelis.

Aliam insuper Advocatiæ descriptionem t prodidit D. Ludovic. Myler. Cancellarius Generosi ac Illustr. D. Godefridi Comitis Oetingens. disp. de Advocatiæ Marpurgi Anno 1594. habita. thes. 2. in hæc verba eam describens: Advocatiæ est Jus alienas personas & bona ab injuria defendendi, lege, hominisve conventionem constitutum. Advocatiæ descriptio Ludovici Myleri.

Verum hæc definitio aliquanto strictior est, quam oportet; cum enim interdum etiam proprii subditi à proprio magistratu in specialem protectionem, prout in superioribus capitibus tam Juribus, quam exemplis ostensum est, & sic non tantum alienæ personæ recipiantur, consequenter hæc Advocatiæ descriptio non omnibus ad propositum spectantibus, atque præcedente capite enumeratis post divinam & ordinariam inde exclusas protectionum speciebus accommodari potest.

Obiter etiam protectionis Jus definiendo declarat D. Rittershus. tract. feud. cap. 2. n. 15. id esse videlicet t moribus receptum, quando scilicet Princeps aut Comes aliquis sit Protector sive Advocatus & Patronus alicujus Monasterii aut Civitatis, vel etiam una Civitas potentior alterius imbecillioris defensionem protectionemq, suscipit. Advocatiæ descriptio Rittershusii.

Accuratius paulo Advocatiæ describit D. Henricus Bozer. IC. & primarius Academiæ Tubingensis Professor class. 4. disput. 13. nu. 40. Advocatiæ esse officium à Jurisdictione sejunctum tuendi & defendendi universitatem aliquam & personas ac bona eorum. Hos insecutus clariss. t D. Sebast. Dietherich. paulo clarius Advocatiæ definit esse Jus aliorum personas & bona adversus injuriam defendendi certa conventionem constitutum. Sed t hæc definitio angustior est, nec omnes ut dixi præcedente Capite explanatas protectionum species continet. Nam & quædam Tutelæ fiduciariæ ex præscripto Canonum promanant, absque conventionem constitutæ, de quibus copiose capite nono tractatur, quas præcedens descriptio non complectitur. Advocatiæ descriptio Henrici Bozeri.

Quare

16 Quare nonnihil + laxius eandem sequenti modo describens, Joan. Georg. Bech. *disp. de securit. & salvo-*
vocatia conduct. cap. 10. Advocatia, inquit, est, qua clientes fida-
descriptio
Joan.
Georg.
Bechii.
ciarii contra vim majorem & violentiam aliorum prote-
guntur, quam Advocatus vel ab ipsa lege Canoneve ha-
bet; velex conventione.

17 Non inscite insuper Jus clientelæ describit + Joan.
 IX. *Advo-*
catia de-
scriptio
Joannis
Camman-
ni.
 Cammannus *disp. Polit. §. Thes. 104.* esse *Jus defensionis,*
per Patronum clienti, contra injuriam aliorum & vim
majorem præstanda, pro quo cliens vicissim Patrono ad
observantiam, & annuum plerunque Honorarium ob-
stringitur.

18 Luculentam etiam ac + brevem Advocatiæ defini-
 X. *Advo-*
catia deli-
neatio
Leonhardi
Fritii.
 tionem in Epistola ad me superiori anno data, omni li-
 berali doctrina politissimus Dn. Leonhardus Fricius
 Amicus meus singularis. Reipubl. Gæmundianæ Sue-
 vorum Advocatus ac Syndicus mihi suggessit subse-
 quentem; *Justum nempe tuitionis ab offensione damno &*
inquietatione ex conventione vel officio debitum præsidium.

19 Aliam descriptionem + haud ita pridem inter di-
 XI. *Advo-*
catia de-
scriptio
Goechusii.
 scurs. *Academ. 28. conclus. 60.* Herman. Goechusius pro-
 tulit, ajens *Advocatiam esse fœdus inter Patronos, qui*
Germanice Schus oder Schirmherren dicuntur, & eos
qui sub eorum sunt defensione, cum hi se volentes illius
protectioni committunt, sed tamen Jura sua Reipub. inte-
gra retinentes, nisi quod pro defensione certam pensionem
annuam præstare teneantur.

20 Posuit etiam delineationem clientelæ præstantiss.
 XII. *Advo-*
catia de-
scriptio
Hippolyti
à Collibus.
 Jurisconsultus Hippolyt. à Collibus in *suo Principe cap.*
34. subsequenter. *Clientela inter Principes, inquit, ni-*
hil aliud est, quam fœderata consociatio, qua quidem alter
alterius majestatem observare tenetur, ut ab injuria po-
tentiorum tutior esse possit. Verum hæc descriptio, ma-
 gis convenit confœderationi, seu Advocatiæ reciprocæ,
 quam ei, de qua præsens Commentarius instituitur.

XIII. *Remi-*
gii Fetschii.
 Pleniorē denique ac elegantissimam Advocatiæ
 formam suggessit Remig. Fetschius in doctissima eaque
 nuperrima *dissert. de Fœderib. §. 23.* eam definiens esse
conventionem publicam qua Principes aliæve personæ no-
biliores, populi vel civitates, salva majestate, salvoque Jure
suo, dominorumque suorum sub certa plerunque pensione
annua in potentiorum protectionem transeunt, ut ir-
ruente hoste & alia quavis necessitate urgente, ipsorum
gaudeant Patrocinio.

XIV. *Da-*
vidis He-
pingk.
 Inter novissimos vero D. Hepingk Jus Protectionis
 ex instituto definit, *Jus esse clientes contra vim majorem*
& violentiam aliorum defendendi, Jure vel conventione
constitutum. de Jure Advocat. dissert. §. 15.

XV. *Jacobi*
Synzii.
 Jacobus autem Synzcius in *disput. de Jure protect. Ar-*
gentinæ Anno 1623. impressa §. 4. Advocatiam definit
 esse *Synallagma quo quis, vis & metus depellendi causa,*
Patrocinium & tutelam potentioris, promissa ob id annua
pensione, seu honorario paciscitur, aut stipulatur.

21 Horum omnium & singulorum allatas seu definitio-
 nes, seu descriptiones ad intelligendam rem propo-
 sitam etsi sufficere existimemus, ideoque eas impu-
 gnare propositi nostri non sit, eo, quod talis + Disputa-
 tio magis Dialecticis & Scholasticis, quam versantibus
 in foro, conveniens esse videatur, Carol. Molin. *con-*
suetud. Paris. Tit. 2. §. 32. in verb. Arrest. n. 6. ubi nul-
 lum esse precium operæ existimat, in definitionibus
 superstitiose tempus insumere, quasi id ipsum nihil uti-
 litatis & plurimum sollicitudinis habeat. Fulv. Pacian.
de probat. lib. 1. cap. 3. num. 2. Quia tamen in plerisque
 hucusque adductis Advocatiæ descriptionibus, aut
 nonnulla superflua esse, aut aliqua desiderari videntur,
 idcirco ut singulas superiori Capite enumeratas, ibidem
 non expresse exclusas Protectionum species sub defini-
 tione complectamur, eam hunc in modum, haud incon-
 venienter, definiri posse arbitramur.

22 *Advocatia est Jus + in clientelam susceptos, eorumque*

bona contra vim & injuriam de Jure & de facto, defen-
dendi sub annuo plerunque honorario, Jure constitutum,
Advocatia
vel conventione, aliisve modis introductum.
Auctoris.

Hæc nostra qualiscunque Juris protectitii ad tra-
 ctandum suscepti, descriptio, si arrideat, retineri, sin-
 minus, alia quævis ex allatis substitui potest; Satis enim
 esse existimo intelligentiam rei + habere; cum definitio-
 nes illis, qui rem & effectum cognoscunt, supervacua,
 ignorantibus vero non necessariæ esse videantur, ut tra-
 dit Galen. *lib. 4. de different. pulsuum,* quem refert Ti-
 raquel. in *quest. 1. in princip. de Jure primogen.* Cujus
 sententiæ fuit etiam Salicet. in *rubr. C. de probation.*
sub num. 1. ubi post varias recitatas definitiones subjun-
 git, quod quæcumque aliquis teneat non esse vim, si sane
 intelligatur. Quem sequitur *ibid.* Marfil. in *princ. sub-*
 dens, + in his non esse insistendum, tanquam in defini-
 tione parum vel modicum utilitatis existat, rectius ta-
 men meo quidem judicio, sentit R. admodum Nobilis
 ac doctiss. D. Carol. à Kirchberg. Serenis. Archiducis
 Leopoldi Consiliarius & Cathedralis Ecclesiæ Passia-
 viensis. Canonicus in elegantiss. & graviss. *Discurs. de feud.*
ex pact. & provid. c. 3. n. 16. ubi scribit, Juris + interpre-
 tem non minus laborare debere, quam alterius disci-
 plinæ Doctorem, ut accuratas rerum definitiones con-
 stituat, cum assertore Petr. Fabro, in *l. omnis definit. n. 5.*
ff. de R. Jur. nihil obstat, cur Juris potius, qua aliarum
 artium verba, apte definiri non queant, adeo certe, ut &
 regulas Logicorum in hac legali Philosophia diligen-
 ter observandas esse censeat, Chassan. in *Catal. glor.*
mund. part. 10. cons. 18. & eum, qui nescit definire, à di-
 sputando removeat, Neviz. 1. *Sylv. nupt. n. 171.*

Cæterum à nobis allata definitio paulo fusior est, &
 regulis Dialecticorum, ut nostra fert opinio præallega-
 tis descriptionibus conformior esse videtur. Continet
 enim genus ac differentiam, + quæ in omni definitio-
 ne comprehendendi debent, ut post Dialecticos tradit Bart.
ad l. 1. ff. de testa. & sequuntur Dec. & Cagnol. ad d. l.
omnis definit. ff. de regul. Jur. Genus autem in definitio-
 nibus omittendum non esse, vel ex eo constat, + quod
 non materiam modo, sed & formæ (quæ duæ + causæ
 & omnia dicuntur) Lorhar. *de ver. apod. c. 6. Timpl. 3.*
metaph. c. 2. q. 9. Perer. lib. 5. Phys. c. 5. partem amplecti-
 tur, Zabarel. *lib. 1. de prop. necess. c. 9. & lib. 2. de prim.*
mat. c. 18. Ram. lib. 7. schol. metaphys. c. 10. Et sumendum
 quidem + est genus proximum, utpote quod continet
 omne remotius, Arist. *6. c. loc. 25. Zab. d. lib. 1. de prop. ne-*
cess. cap. 9. Demonstratur autem Genus per verbum, *Jus,*
 cum plus in se contineat, quam suum definitum. Non
 enim omne Jus est Advocatia, sed bene è converso.

Differentiæ vero cognoscuntur ex verborum decla-
 ratione, quæ in ipsa definitione continentur.

Apposita ergo primum sunt verba IN CLIENTELAM
 SUSCEPTOS, ad differentiam + vasallorum, qui commu-
 niter etiam clientes vocantur, quasi colentes dominum,
 ut ab eo defendantur, & qui vicissim dignitatem domini
 tutentur propter feudi beneficiū ab eo acceptū, Olded.
de actio. beneficiar. Sic & Alciat. in l. patro. de verb. sig. scri-
bit, clientum hodie instar obtinere, quos barbara voce
vasallos vocamus. And. Kohl. de serv. feud. in proem. n. 7.

Suscepti autem jam olim etiam + dicti sunt, qui se &
 bona sua potentioribus tuenda commiserunt, Salv. *lib. 5.*
de gubernat. Dei, quarunt, inquit, auxilia & patrocinia
majorum, nihil susceptis tribuunt, sed sibi. Sic & Servius
lib. 6. Aneid. Clientes nominat susceptos, & confer huc
quæ diximus supra c. 2.

Deinde adjunctæ sunt voces, *eorumve bona,* eo quod +
 Protectores tam ad personarum, quam rerum ad clien-
 tes pertinentium defensionem, id quod *inf. cap. undeci-*
mo fusc probabitur, obligati sint. Intelligendæ autem
 hic sunt Personæ ac res alienæ quodammodo. Quam-
 vis enim quilibet etiam seipsum + ac res proprias de-
 fende-

Descriptio
 Advocatia
 Auctoris.

23

24

25

26

27

28

29

Genus de
 finitionis.

Differen-
 tia defini-
 tionis.

Explicatio
 verborum
 CLIENTES
 SUSCEP-
 PTOS.

Explicatio
 verborum
 EORUMVE
 BONA.

33

fendere possit, uti communiter Dd. in l. ut vim. 3. ff. de just. & jure. statuunt, Hippol. de Marfil. in l. 1. in prin. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. Clar. lib. 5. sentent. §. homicidium, 34 n. 24. † In Protectorum tamen defensione, de qua in præsentia tractatur, respectus habetur ad clientes & sic aliorum sive alienas personas, quæ ad sui suorumque defensionem non satis virium habent, unde hoc protegendum officium non propriam, sed alienam tutelam respicit.

Quod tamen ita intelligi velim, ut vocabulum aliena non excludat proprios subditos, qui, ut VIII. Capite ostendimus à propriis etiam magistratibus in specialem tutelam assumi possunt, sed ipsos tantum protectores & eorundem bona tanquam aliena exclusa esse volumus.

35 Sequuntur deinde in definitione verba contra vim, & injuriam, ut enim quis pro legitimo defensore † habeatur, necesse est, præcessisse, aut expectari offensionem illicitam, quam Protector repellat, ad notat. Gædd. defendendi, in discurs. Acad. de extrajudic. defens. disp. 2. concl. 2.

36 lit. C. Hinc est, quod defensio † contra injustos tantum oppressores intelligatur, non contra eos, qui legitimam causam legitime persequuntur. Petr. Frid. Mind. de mand. lib. 2. c. 18. n. 25. Thom Marull. tract. de homag. tit. II. n. 2. v. secund. inde sequitur. Natt. cons. 237. n. 2. ubi dicit in Salva Guardia, seu protectione Principem protectorem censerem promittere, quod defendet & proteget contra illos, qui de facto turbaverint, aut inquietarint, non contra illos, qui de jure, ne aliter interpretando resultet iniquitas, quod vellet defendere contra eos, qui habent potiora jura in rebus, & sic inde orientur injuræ, unde jura nascuntur, contra l.

37 meminerint. C. und. vi. & semper † concessio Principis intelligitur facta sine læsione juris tertii, c. ex literarum, de auth. & us. pall. l. 2. §. si quis à prin. & §. merito. ff. ne quid in loc. publ. l. impuberti. 40. ff. de administ. tut. Gerl. Buxtorff. in dissert. ad 17. prior. Aur. Bull. cap. concl. 93. in schol. Fulv. Pacian. cons. 134. n. 32. ubi

38 in terminis asserit, quod obligatus ad † protegendum dicatur suum munus adimplevisse, & obligationi suæ satisfecisse, si defendat, quando quis injuste opprimitur, ut eleganter ait Anchar. cons. 87. emissio. n. 2. col. 2. & Felin. in c. causam, qua. n. 66. v. similiter dicit. Ext. de rescript. Dec. in l. non videtur defendere. n. 6. v. & ideo qui promittit. ff. de reg. jur. & Gozadin. cons. 94. An Illustrissima Domina, n. 43. v. quinto ego habeo Joan. in l. stipulatio ista. col. fin. & ibi Dd. ff. de verb. obligat. Quod ipsum pluribus in cap. 11. de Advocatorum officio explanatum lector reperiet.

Notandum tamen est in hac definitione verbum,

39 † injuria, non accipi pro contumelia seu injuria verbali, quemadmodum sumitur in §. Injuriam, Institut. de Injur. & Ulpian. in l. 1. ff. eod. tit. & declarat Cynus in l. si non convitis. nu. 4. & ibi etiam Albert. nu. 3. C. eod. Azo. in summa de Injur. nu. 1. Hostiens. in summa eod. col. 1. vers. quot modis dicatur injuria. Bonif. de Vitalin. in d. tit. de Injuria. n. 3. & magis distincte Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 1. c. 17. rubr. de injur. & 1. & seqq. & habetur Inst. de injur. in princ. & ibi gloss. Aret. & Nicas. n. 1. & seq. Instit. de injur. Grill. in summ. criminal. rubr. 24. §. fin. n. 1. & seq. Jacob. de Graffis decis. 105. cons. 17. n. 1. lib. 2. part. 2.

40 Sed intelligenda est vox † injuriæ, pro læsione, sive damno, culpa & non Jure dato vel dando, in l. 1. ff. si quadrup. paup. feciss. dicat dum inquit Ulpian. Pauperies & damnum sine injuria facienti datum. in l. si quis 3. §. si is. 3. ff. quod quisq. Invis in alterum, & c. in l. solet. 3. de feris, & dilat. in l. argent. 10. in fin. ff. de edend. in l. si ex caus. 9. §. nunc videndum. 2. ff. de minorib. 25. ann. in l. licet gratis. 6. §. 1. & §. 4. ff. Naut. Caupon. stabul. in l. si longius. 18. v. nam & Julian. C. de Iudic. in l. Papinian. 8. in princ. & in §. 14. ff. de inoff. testam. l. Imper. 26. ff. de serv. rust. prad. in l. nam satis. 6. v. nec sit. quem ad. serv. amit. item in tot. tit. ff. & C. ad leg. Aquil. in l. prætor.

ait. 1. §. hac in factum actio. de his qui desecer. vel effuder. in l. 1. §. is quoque. ff. serv. corrupt. l. in duob. 28. §. colon. 6. de jurejur. in l. 1. si pecuniam. 5. §. 2. ff. de condit. caus. dat. caus. non se. in l. ad eos. 19. ff. commodat. in l. solutum. 11. §. 4. de pignor. act. in l. illud quoq. 7. ff. de tribut. act. l. quod si. 3. §. sed si. 4. de in rem vers. l. sed de damno. 41. ff. locat. l. qui domum. 57. ff. eod. l. qui servandarum. 14. §. 2. & 3. ne præscript. verb. in l. servum quem. 37. ff. de pignorib. l. quod si nolit. 31. §. 5. de adilit. edict. l. impuberi. 40. de administ. & peric. tut. in l. si tutor. 9. de tutel. & rationib. distrahend. in l. SC. Pisonian. 8. de S. Syllanian. in l. nutu. 21. §. 2. de legat. 3. l. in ratione. 30. in princ. ad l. Falc. in l. sed cum. 12. ad SC. Trebellian. l. si filius. 10. de collat. bonor. l. si filia. 3. de dot. collat. in l. 1. §. emancipatus 13. de conjung. emancip. lib. l. Carbonian. 3. §. missum autem. 13. de Carbonian. edict. l. operis. 43. de oper. libert. l. prætoris offic. 5. §. 2. de damn. infect. l. fluminum. 24. §. hac stipulat. 3. ff. eod. l. 1. §. & restituendi. 4. de publ. l. locatio. 9. §. 5. d. tit. l. quanta. 12. §. 2. ff. eod. l. si debitor. 45. §. 1. de fideicommiss. libert. in l. ordinata. 24. §. si is. 4. de libera. caus. l. liber homo. 54. §. sed damn. 2. de acquirend. rer. domin. l. 2. D. Pio. 15. §. sed si emptor. 7. de re judic. l. quod autem. 6. §. simili modo. 11. ff. qua in fraud. creditor. l. prætor. ait. 2. §. merito. 10. ff. ne quid in loco public. l. si in agrum. 3. in princ. ff. de via publ. & itin. publ. resc. l. si alius. 7. §. est & alia. 4. Quod vi aut clam. l. stipulat. 5. in fin. de verbor. oblig. l. si plures. 12. in fin. ff. rem pupill. sal. fo. l. si sine. 22. §. quod si. 2. ff. rem ratam hab. in l. impuberem. 23. de furt. l. nam & ff. eod. l. jure natura. 206. de reg. jur. in Novel. 64. c. 1. in fin. de hortulan. in c. prim. est caus. 22. q. 2.

Sed hic non abs re † quæret aliquis, An posita in descriptione nostra, verba ista VIS ATQVE INJURIA ad defensionis permissionem copulative an disjunctive accipienda sint, hoc est, An Advocatus solam etiam vim absque injuria illatam propulsare teneatur.

Et prius sane † ex eo dicendum videtur, quod particula ET † natura sua, copulativa non disjunctiva sit, sicque regulariter unum verbum altero copulet l. unic. §. neatur. His ita C. de caduc. tollend. l. Titia textores. §. nihil. l. si. 42 duob. in princ. ff. de lega. 1. l. Reos, §. cum in Tabul. ff. de 43 duob. Reis. l. 1. C. si plur. n. sent. Hart. Pistor. q. 35. n. 13. d. 2. Achil. Pedrech. respons. de interp. & resol. contract. n. 269. Everhard. in loc. a natur. Copula. n. 3.

Hinc est, quod cum plura † copulantur respective ad unum effectum, habeantur loco unius, docent e Bart. in l. Scire debemus num. 2. ff. de verb. obligat. & probatur, ex l. si heredi plures. ff. de conditio. instit. & §. si plures conditiones Inst. Tit. de hered. instituend.

Deinde prædicta verba conjunctim esse accipienda, inde concludi posse videtur, quod vim † à Magistratu illatam, propulsare legibus sit prohibitum tradentibus id Angelo & Decio ad l. 3. ff. de justit. & jure ex eo, quod vis illa careat injuria, l. injuriam. 13. §. 1. ff. de injur.

Quibus additur Tertio, quod nulla † vis proprie sit, quæ non etiam in se injuriam contineat, aut certe pro vi non habeatur Gæddæus in discurs. Academ. de extrajud. Defens. disputat. 1. conclus. 3. lit. C. ubi ait, nullam vim inferri ab eo, qui renuentem obtorto collo, quod olim usitatum erat in Jus trahit, arg. l. 5. §. 1. ff. qui satisd. cog. l. 9. ff. de verb. signific.

Hunc denique intellectum, quod nempe vis cum injuria debeat esse conjuncta, multi ex Juris Interpretibus sequuntur, in d. l. 3. ff. de just. & jure. Angelus post Cynum Jason. Decius & alii.

Verum eorundem auctoritate, † & adductis argumentis non obstantibus, mihi videtur, solam etiam † vim, quæ clientibus etiam absque injuria inferitur, per eorum Advocatum propulsandam esse, & consequenter separatim etiam eadem verba, non incongrue accipi posse, id quod etiam placuisse video Franc. Zoan. num. 2. part. 1. Bartol. Romul. num. 4. ad d. l. 3. ff. de justit. & jure. Obrecht. in disp. ad eandem conclus. 28. Gædd. de extrajud. defens. disp. 1. conclus. 3. lit. C.

Explicatio
verborum
contra IN-
JURIAM

Advoca-
tus an so-
lam vim,
qua clien-
tibus absq.
injuria in-
fertur pro-
pulsare te-
neatur.

Ratio du-
bitandi
Negativum
pro Copu-
lativa ac-
ceptione.

Ratio du-
bitandi II.

Ratio du-
bitandi III.
ab auctori-
tate.

Decisio af-
firmativum
pro disjunc-
tiva acce-
ptione.

lit. C. illa ratione suffultis, quod regulariter liceat vim repellere, tametsi absque injuria irrogetur, l. 3. §. 1. ff. de injur. quod d. auctor conclus. 6. lit. G. multis rationibus ac legibus ibid. allegatis satis superque demonstrat.

Responsio ad contraria adducta. Neque obstant illa quæ in contrariam partem adducta fuere.

49 Responsio ad l. dubitandam rationem. Quodenim ad primum attinet, novum haud est, scilicet plus particulam conjunctivam + pro disjunctiva accipi, atque ob materiam subjectam, copulam Et suam vim & potestatem amittere, ac naturam disjunctivæ induere, Gædd. l. 29. ff. de verb. signifi. Fortun. Garc. in l. Gallus. §. quidam rect. n. 24. per illum text. ubi etiam Lancel. Gal. n. 12. Mar. Salomon. n. 45. Æmil. Perrot. n. 7. Joan. Ant. Rub. num. 39. ff. de lib. & posth. Wesenbec. in Tract. Feud. c. 6. n. 22. v. Quarto. Cacheran, decis. 81. n. 18.

50 Responsio ad l. dubitandam rationem. Deinde non obstat alterum Argumentum, cum ea non sit ratio, cur vim + à Magistratu illatam non liceat repellere, quod injuria careat, sed quod non tam sit offensiva, quam punitiva, quæ à magistratu juste infertur, & quidem ex officio Gædd. d. disputat. 1. conclus. 3.

51 Responsio ad l. dubitandam rationem. Tertia dubitandi ratio non stringit, + ideo, quia quando vis naturalis pro vi non habetur, illud tantum fit quo ad actionem injuriarum, ut ea non competat, non autem quo ad repulsionem defensivam Gædd. ibidem.

Responsio ultima ad Auctoritates allatas. Non obstat denique auctoritas Angeli, Cyni, Decii & Jasonis, quia illorum opinio, ut ex prædictis patet, ab aliis communiter rejicitur.

Adjunximus insuper descriptioni nostræ, Verba DE JURE ET DE FACTO, quia, ut inc. XII. de circumstantiis loci, temporis ac aliarum defensionis qualitatum numeris 46. & seq. abunde multorum adductis auctoritatibus edoctum est, Patroni tutelares, defensionem tam de Jure, quam de facto præstare tenentur, de Jure quidem, id est cum justam ac in Jure fundatam contra Turbatores, ac Violatores suos sese defendendi ac tuitionis à Patrono quærendæ causam habent: de facto autem, id est contra vim injustam quæ facto ipsis inferri timetur, protegendum sunt, per ea quæ latissime de vi ac significatione eorundem verborum in d. c. 12. deducta sunt, quo lectorem, ne eadem diversis in locis repetenda sint, remittimus.

52 Verbi, DEFENDENDI, explicatio. Cæterum, DEFENDENDI seu defensionis vocabulum in definitione positum ambiguum est, & latissime sumptum, omnem conservationem, vel etiam conservandi conatum, quocunque id fiat modo à quocunque, & contra quodcunque malum denotat cujus significationis exempla passim vita humana abunde demonstrat. Strictiore autem significatu, eam solummodo defensionem exprimit, quæ Juri nostro consentanea est, quam Juridicam seu legitimam vocant. Gædd. in discurs. Academ. de defens. extrajudicial.

53 Thes. I. lit. A. Et hoc significatu defendendi, + verbum in allata Protectionis descriptione positum, directe quidem proprium Patroni officium designat, Nam ipsissimæ Protectorum partes sunt, clientes tueri ac defendere, prout infra cap. de officio protectorum hoc ipsum fusissime deducetur, & quidem armis ac manu militari, quia natura defensionis exigit arma in publicis etiam non privatis. l. 1. C. de domest. & protector. l. 19. ff. ad SC. Syllanian. text. in cap. Imperialem de prohibita feud. alien. per Frider. & §. 1. in Auth. de hered. & Falcid. Alciat. 3. consil. 2. Regner. Sixtin. tom. 3. consil. Marpurg. consil. 8. n. 105. Hier. Schurff. consil. 23. nu. 1. & 2. cent. 3. Erenb. de fæder. lib. 1. cap. ult. n. 12. Joan. Georg. Becht. de securit. & salvoconduct. cap. 10. ad fin.

54 Sed pro meliori declaratione hujus verbi sciendum est, quod defensio, + proprie loquendo, in substantia idem sit quod protectio, attestante Bald. consil.

312. n. 2. part. 4. quem referendo sequitur Petr. Anton. de Petra in tract. de potestat. princip. c. 26. n. 1. qui ibi ad hoc adducit textum in prima constitut. ff. in princ. ubi dicitur, Jura protectionis + & defensionis spectare ad Principem, id quod etiam scribit Menoch. arb. jud. quæst. cas. 338. n. 3. nempe in protectionem alios recipientes esse Principes vel Jura Principum obtinentes. Protectionis autem Verbum sua natura ita late patet, ut ad omne + defensionis genus produci possit, Bodin. lib. 1. de Republ. c. 7. indeque etiam in Tit. Cod. de domest. & protect. de iis dicitur, qui latus Principum cingendo quasi protegent, ut notat ibi Gothofred. Quæ ipsa significatio specialis Doctoribus nostris, in causarum decisionibus & Consiliis admodum familiaris est, & secundum eam Protectores, Schuß und Schirms. Herrn / clientes Schuß und Schirms. verwandten / tanquam correlativa dicuntur, ut post Colerum, consil. 33. n. 17. arg. l. 84. ff. de furt. hæc & aliæ verborum ad hanc materiam pertinentium significationes in ca. 11. latius explanatæ reperiuntur.

Adjecta insuper fuerunt definitioni nostræ verba SVB ANNO PLERUNQUE HONORARIO.

Quamvis enim non sit de + substantia Protectionis, ut defensoribus honorarium annuum pendatur, ut suo loco dicemus, tamen + hodiernæ Advocatiæ in Romano Imperio plerunque certæ pensionis, sive in pecunia, fructibus, servitutibus, sive aliis rebus solvenda, onus annexum habent. Jacob. Synz. post hæc scripta visus, disput. de jur. protect. Argent. Anno 1621. habita Thes. 14. ubi concludit in patronum Protectionis, ut plurimum, mercedem, seu honorarium quoddam aliquot nempe modios frumenti, vel amphoras vini, vel certam partem aut quantitatem proventus annui, protectionis nomine, seu operæ conditæ causa deduci solere, arg. l. metum. 9. §. 1. in fin. ff. quod met. caus. l. 1. §. in honorariis. 10. ff. de var. & extraord. cogn. l. unic. in pr. C. de suffrag. Specul. tit. de salar. Advocat. nu. 12. Gail. 1. ob-serv. 44. nu. 3. Borch. de pact. c. 5. nu. 86. Rosenthal. c. 4. conclus. 14. n. 2. Quemadmodum enim communiter, + Advocati litis, ut operam suam præstent clienti, mercedem ab eo stipulantur, vel certum ex pacto annuum salarium, ut probatur per text. in l. §. 1. in honorariis. ff. de extraord. cognit. & l. unic. C. de suffrag. cap. fin. de postuland. ca. non licet. 11. q. 3. & c. non sane. 14. q. 5. Elegantissime Decian. in apolog. advers. Alciat. cap. fin. num. 155. ubi pluribus hoc graphice exornat.

Sic etiam Patronis, sive Advocatis fiduciariis & Tutelaribus ab iis, qui protectionem ipsorum desiderant, honorarium + stipulari licitum & æquum est, cap. militare. 5. vers. de protectoribus, & vers. si amplius querit, 23. q. 3. Tiber. Decian. respons. 18. n. 22. vol. 1. Menoch. lib. 1. consil. 32. n. 64. War. ab Erenberg. de fæder. lib. 1. c. ult. nu. 6. ibi: insuper & certa annua pensione soluta, &c.

Cum enim protectio + æquiparetur operis, arg. leg. 61 vulgata, stipulationes non dividuntur. 72. verb. operas, vel his simile. de verb. oblig. Simon Pistor. consil. 19. vol. 1. nu. 23. inter consilia Modestini Pistor. Operæ autem merces debeatur l. cum duob. §. si in coeunda. ibi. opera pretium recipit, ff. pro socio & l. metum, §. quod licet. ff. quod metus causa. ubi singulariter dicit text. esse mercedem operæ, & aliquem teneri ad restitutionem, si vim submitit Simon Pistor. d. consil. 19. nu. 16. Ideo annuatim à clientibus certum quid Protectoribus pendi vulgo Schuß oder Verspruch. Geld / non est iniquum, Schurff. consil. 23. num. 3. & seq. Obrecht. de defens. necess. c. 7. n. 44. Coler. consil. 33. n. 55. Subjuncta tamen hoc loco fuit particula plerunque hoc est, non semper, + quia interdum nihil temporale accipiunt Advocati, sed opere pietatis & amore Dei Ecclesiarum & hominum Ecclesiasticorum defensionem præstant.

Ad hunc modum plerunque summi Pontifices atque Imperatores Romani Imperii Statibus aut Urbibus Imperialibus nulla remunerationis annuæ facta mentione Monasteriorum ac collegiorum Ecclesiasticorum tutelam ac protectionem committunt , ceu patet exemplis *cap. preced.* allatis.

Verborum Subsequitur postea particula, *IVRE CONSTITV-*
IVRE CON- tum quod antiqua Romanorum clientela, ac
STITV- Protectores ex L.L. Romuli, moribus priscis & hodie-
TVM expli- nis magna parte approbatis descenderit, tum quod
catio. ipso Jure (ut in *cap. IX.* affatim edocuimus) ex Lege
nimirum tam divina, quam humana, unde etiam pri-
maria ejusdem divisio, qua in Legalem & conventio-
nalem protectionem, dispartitur, profluit, tum etiam
ex Canone (ut nominatim *d. cap. sub nu. 442.* & mul-
tis subsequentibus passim ostendimus) Advocatia ex-
surgat.

Quia tamen illa, non ex sola Lege, aut Canone pro-
manat, sed ut plurimum ex stipulatione, mutuo con-
sensu & libera protectore clientumque voluntate &

paſſionibus ortum sumit, aliisve modis diversis in
d. cap. IX. fuse explicatis, constituitur, ideo in descri-
ptione nostra, subjuncta sunt verba CONVENTIO-
NE ALIISVE MODIS INTRODUCTVM. Ex qui-
bus patet harum particularum adjectione causam
efficientem variosque constituendæ protectionis mo-
dos designari.

Et hæc hætenus, quæ ad explicationem definitio-
nis nostræ qualemcunque facere videntur, dicta suffi-
ciant; In quibus quidem asserendis, ut in materia si-
mili de fœderibus eleganter adduxit Waremund. ab
Erenberg. *cap. 1. lib. 2. in fin.* pictores sequi placuit,
quibus cum exigua † tabella ingens aliqua hominum
multitudo depingenda est; illi multorum vultus &
ora, nonnullorum summa capita tantum, exprimunt,
cæterum corpus omittentes & abscondentes. Ita & nos
in describendo protectionis Jure summa tantum ma-
teriæ fastigia, quatenus rei definitæ declarationem
adumbrant, attingere voluimus, deinceps ejusdem Ju-
ris originem *cap. proximo* indagaturi.

Verborum
CONVEN-
TIONE, a-
liisve mo-
dis introductum ex-
planatio.

C A P V T V.

De origine, propagatione, & continuatione Clientelarum, & qualiter ad
morem antiquarum, hodiernæ Advocatiæ introductæ, usuque conti-
nuo, in & extra Romano-Germanicum Imperium, moribus priscis
& hodiernis recepto, hætenus obser-
vata fuerint.

S U M M A R I A.

O Rigine non repetita aggredi materiam nefas
est, n. 1.
Origine rei non indagata, ejusdem præser-
tim obscura, cognitio haberi non potest,
numer. 2.
Scriptores industrii in rerum tractatione, non solum na-
turam, causas, effectusque, sed etiam originem inda-
gare solent, 3.
De protectionis origine indagatio jucunda, 4.
Perfectum est, quod omnibus suis partibus constat, 5.
Principium, cujusque rei potissima pars est, 6.
Principium, dimidium totius est, 7.
Principium plus, quam dimidium totius est, 8.
Principiorum enucleatione multa sunt perspicua, qua in
tractationem veniunt, 9.
Dimidium facti, qui bene cepit, habet, 10.
Primæ clientelarum exordia, ante Urbem ROMAM
conditam, repetita, 11.
Clientelarum origo antiquissima, 12.
Clientelæ apud quosnam populos primitus in usu
fuerint, n. 13.
Clientela apud Græcos non diuturna fuerunt, 14.
Clientelis Græci primo omnium turpiter abusi sunt, 15.
Græci clientes servos, à servitute, & fœminas ministras
à ministrando nuncupavere, 16.
Clientes πελάται, unde Plutarchus dictos derivet, 17.
Clientelæ à quibus ad Romanos derivatæ, & cur re-
ceptæ fuerint, n. 18.
Clientelarum usus, apud Græcos vitiis antiquatus, à Ro-
mulo ad Romanos utiliter traductus fuit, 19.
Patrocinia unde sic dicta? 20.
Clientela veteres à Romulo melioribus institutis deco-
rata, 21.
Clientela à Romulo honestis appellationibus exornata,
n. 22.

Zasius Friburg. Academ. in quo Auctori Doctoratus in-
signia collata sunt, lumen clarissimum, 23.
Clientela apud Romanos in quem finem constituta
fuerint, 24.
Clientela apud Romanos in magna veneratione fue-
runt, 25.
Clientum & Patronorum conjunctio apud Priscos ar-
etior, quam cognatorum, 26.
Apud Romanos secundum parentes, primum locum pu-
pilli, inde clientes, tertio hospites, postea cognati ha-
buerunt, 27.
Patroni, clientum defensionem etiam contra proprios
cognatos susceperunt, 28.
Patronis pro Clientibus, etiam contra cognatos; nemi-
nem contra clientes, testimonium dicere fas erat,
n. 29.
Clientela, tanquam honestissimum conjungendorum ci-
vium, continendæ Reip. vinculum, in XII. Tabb.
relata, 30.
Patroni & clientes mutuis officiis sibi olim devincti
erant, 31.
Patronorum veterum erga clientes quæ fuerint bene-
ficia, n. 32.
Patroni pro clientibus in judicio stare, & pro iisdem re-
sponsa dare soliti, 33.
Maxime vero injuria affectos judicialiter vindicabant
sub, n. 33.
Eorundem tam absentium quam presentium in quovis
negotiorum genere curam gerebant, ibid.
Patroni ad amandos clientes instar liberorum ac consan-
guineorum, lege antiqua astricti, ibid.
Clientes à Patronis filiorum loco habiti, 34.
Patronis honorificum erat multos habere clientes, 35.
Appius Claudius à Sabinis cum quinq; millibus clien-
tum Romam ingressus, 36.

Roma-

Romani pulcherrimum sibi duxere, à clientibus suis propulsare injurias, n. 37.

Clientum erga Patronos quæ fuerint obsequia ? numero 38.

Clientes in omnibus, patronis suis obsequentes, n. 39.

Clientes olim Patronis egentibus ad dotandas filias conferre soliti, n. 40.

Patroni ab hostibus capti per clientes liberati, ibid.

Clientes Patronos à creditoribus nexos vel ære multatos, pecunia liberare solebant, n. 41.

Impendiorum publicorum, magistratum nomine factorum, participes faciebant, n. 42.

Multas litium publicas pro iis exolvebant, n. 43.

Pace & bello, in omnibus periculis, præsto Patronis erant, num. 44.

In ade sacra iisdem canam popularem apparare soliti, num. 45.

Patroni, filios suos toga virili induentes, magno Comitatu à Clientibus suis honorati, n. 46.

Patrum filios suos tyrones, fidei Senatorum olim commendandi mos, n. 47.

Clientes Cal. Januar. Patronos suos, æsse minimo, itemque melle cum caricis & dactylis palmarum inauratis, donare soliti, n. 48.

Affis unius pensione merces non constituitur, n. 49.

Lex Publicii Tribuni pleb. de Cereò à Clientibus in festis Saturnalibus, ditioribus Patronis mittendo, n. 50.

Strenarum mittendarum origo unde profluxerit, numero 51.

Equites Romani, Augusto Casari in Capitolio quotannis ad Calend. Jan. strenam ferre soliti, n. 52.

Strenarum mittendarum quis mos apud Italos, Anglos & Germanos, n. 53.

Clientes, inter alia honoris obsequia, Patronis statuas erigebant, n. 54.

Statuarum, Patronis à Clientibus erectarum, exempla & inscriptiones diverse, n. 55.

Artificum collegia, qui iidem suos habebant Patronos, iisdem in foro statuas erigere solita, n. 56.

Patronorum & Clientum mutua inter se instituta quæ fuerint, n. 57. & seq.

Patrono contra furantem Clientem pro re sua iudicio experiari non licuit sub n. 57. & 84.

Clientelarum institutis contravenire capitale erat ex Lege Romuli de Proditorib. n. 58.

Diis inferis devotos cuiusvis impune olim occidere licitum, num. 59.

Vox SACER qualiter apud antiquos usurpata, numero 60.

Sacrum hominem occidens homicidii reus non fiebat, numer. 61.

Sacrare verbi genuina significatio, n. 62.

Inter Patronos & Clientes veteres magnum de mutua sibi benevolentia exhibenda certamen, n. 63.

Clientes nullum Patronis Ministerium recusabant, ibid.

Patroni nullam Clientibus molestiam inferebant, ibid.

Officia horum mutua, per vespertilionum coherentiam delineata, ibid.

Clientelarum usus à Romanis ad externos etiam traductus, numer. 64.

Patroni, peregrinorum in tutelam susceptorum bona ab intestato morientium, jure applicationis, tanquam hæredes, apprehendere soliti, n. 65.

Senatores Romani, exterarum etiam gentium confederatarum, patroni extiterunt, n. 66.

Ejus rei exempla, n. 67.

Patroni, civitatum ac gentium exterarum tutela sua commissarum controversias, jussu Senatus Rom. frequenter decidebant, n. 68.

Clientelarum usu, apud Romanos seditiones intestina aliæque

inter plebem & honoratos exorta controversia sublata, numer. 69.

Clientelarum usus qualiter antiquis etiam Romanor. temporibus apud Gallos viguerit, n. 70.

In Æduorum tutelam, apud veteres Gallos, primum Senones, deinde Bellovacii suscepti, n. 71.

Trevirenses, tempore Julii Casaris, Eburones & Condrusos in Clientela habuerunt, n. 72.

Ambactus, Ambactia priscis Celtis quid denotaverit, n. 73.

Romani, qui in Galliis Colonias habuerunt Clientelas ibidem introduxerunt, n. 74.

Pompejus Magnus etiam clientelas in Hispania habuit, num. 75.

Clientelæ veteres, quamdiu apud Romanos in flore fuerint, num. 76.

Alexander Severus, post occisum Heliogabalum Anno 224. unanimi Senatus ac populi consensu, Imperator electus, num. 77.

Idem Anno 237. in expeditione Germanica apud Moguntiam occubuit, n. 78.

Ulpianus Ictus sub Imp. Alexandro Severo floruit, numer. 79.

Clientela Romanorum, etiam sub Augustis Imp. usq. ad Vandalicas & Gothicas irruptiones duravit, n. 80.

Gothi & Vandali, Duce Attila, sub Imp. Theodosio in Europa crudeliter deservire, n. 81.

Attila Gothorum Ducis obitus, n. 82.

Clientum in ff. & Cod. frequens mentio, n. 83.

Clientis aut libertus Patrono furtum faciens, furti non tenebatur, & quare, n. 84.

Protectionis hodiernæ Jus, quomodo ad exemplum & imitationem priscarum Clientelarum, à Christianis usurpari cœperit, n. 85.

Ecclesiæ, priscis temporibus, ad normam antiquorum Romanorum, præpotentes Dynastas sibi Advocatos adscribere, n. 86.

Clientela veteris vestigia in Cardinalibus Protectoribus apparent, ibid.

Jus protectionis moribus nostris receptum, à Clientelis apud Romanos usitatis descendit, ibid.

Ob dissidationes in Germania usitatas Imperator Jus protectionis imbecilliorum in potentiores transtulit, ibidem.

Protectionis Ecclesiastica originem Francorum Regibus, Pipino & Carolo Magno perperam adscribit Andr. Knichen, n. 87.

Advocatia Ecclesiastica, cum ipsa status Monastici institutione initium cœpit, n. 88.

Monachorum ac religiosorum status, quando inchoaverit, n. 89.

De Monachatus origine, varia ac discrepantes auctorum opinioniones, n. 90.

Monachorum instituta, circa tempora Constantini M. initium habuere, n. 91.

S. Antonius Thebaus, monastici instituti auctor, n. 92.

Baronius, S. R. E. Cardinalis, Historicus incomparabilis, atque indagator Antiquitatum solertissimus, n. 93.

Constantinus M. & ejus mater Helena, S. Antonio sese ipsos per literas commendant, n. 94.

S. Antonius omnium studia mire ad amplectendam vitam monasticam incitavit, n. 95.

S. Antonius, complura condidit Monasteria, n. 96.

S. Basiliius potius imitator monachismi, quam author, num. 97.

S. Martinus monastica vita exercitium in Gallias; S. Augustinus in Africam transvexit, n. 98.

Benedicti cujusdam minoris opera, Monachismus in Anglia mirifice propagatus, n. 99.

S. Bonifacius, monasticam disciplinam in Germania plurimum auxit, n. 100.

- S. Bonifacius , ad propagandam vitam monasticam , multos tum viros tum fœminas sanctitate conspicuas ex Anglia in Germaniam evocavit , n. 101.*
- SS. Martini & Maximini , antiquissima Monasteria prope Treverim quando constructa , n. 102. & 103.*
- S. Martinus Tetradii Consulis Trevirensis famulum à demonio liberat , n. 104.*
- Tetradius , Consul Trevirensis S. Martino domum suam , ut ex ea Oratorium faceret , dono dedit , n. 105.*
- Cur monasteriis , ab Imp. ac Regibus Advocati Laici , qui secularia in iis administrarent , assignati fuerint , n. 106. & sub n. 108. 109.*
- Monachis negotiorum secularium usus interdictus , n. 107.*
- Religionem ingressus rerum suarum desinit esse dominus , n. eod.*
- Canonum antiquorum rigor Monachis administrationem rerum secularium prohibentium hodie pro necessitate temporis temperandus , n. 108.*
- Pralatos secularium negotiorum peritiam habere debere Ius ipsum statuit Canonicum , ibid.*
- Pralati exemplo Christi , non solum spiritualia sed etiam carnalia subsidia ministrare debent , ibid.*
- Abbates illi plerumq. eliguntur , qui rerum secularium experientiam habent , atque ad rem domesticam attenti ac boni Oeconomii futuri esse sperantur , ibid.*
- Administratio bonorum Ecclesiasticorum perversa , Advocatos constituendi occasionem præbuit sub n. 109.*
- Beneficium non vacans , ob malam Pralati administrationem Domini temporales ad manus suos reducere possunt , ibid.*
- Judex Laicus dissipationem bonorum Ecclesie inhibendo negligentiam Ecclesiastici supplere potest , ibid.*
- Helvetii die Eydgenossen von der Waldseiten Anno 1465. propter malam administrationem Monasterio Engelberg Advocatos constituerunt , ibid.*
- Administrationem ob malam , sublata olim Laicalis monasteriorum cura posterioribus sæculis postliminio revocata , ibi.*
- Ludovici I. Imp. diploma , quo Canobio S. Maximini Trevirensi contra ejusd. invasores Sadi gerum Austria Mosellana Ducem Advocatum constituit , n. 110.*
- Friderici de Lotharingia Comitis de Guise diploma quo fratres de Bello prato Anno 1390. in suam protectionem recepit , n. 111.*
- Renati Andegavensis I. literæ quibus d. fratres de Bello prato Anno 1435. in tutelam assumpsit , n. 112.*
- Renati II. literæ de An. 1492. quibus bona Monasterii Bellipratensis confirmat ejusdemq. se protectorem declarat , n. 113.*
- Melevitana Synodi de petendis defensoribus decretum , n. 114.*
- Pro defensoribus Ecclesie petendis in Concilio Carthaginensi An. 398. habito , ad Imp. Arcadium & Honorium legatio decreta , n. 115.*
- Ius defensionis Ecclesiæ multis sæculis ante Pipini & Caroli Magni tempora in usu fuit , n. 116.*
- Dagobertus Francor. Rex , An. Chr. 600. in Austrasia regnavit , n. 117.*
- Advocatia Ecclesiastica longe ante Dagoberti Regis tempora , apud Gallor. Reges , usitata fuit , n. 118.*
- Sigebertus , Theodobertus , Theodoricus & Lotharius , anteriores Francor. Reg. diversis temporibus diversos Ecclesie Trevirensi Protectores assignarunt , n. 119.*
- Dagoberti Franc. Reg. diploma quo ad instantiam Modoaldi Treverensis Archiepiscopi , Eccles. Treverensi , B. Petri & S. Maximini , Arnulphum Austria Mosellana Ducem , Protectorem constituit , n. 120.*
- Dagoberti ejusd. diploma aliud , quo ad instantiam prædicti Modoaldi Archiepiscopi Eccles. Treverensis B. Petri & S. Eucharpii , eundem Arnulphum protectorem assignat , n. 121.*
- Idem Dagobert. An. 622. Monasterio S. Mauricii ad Sarram Thiologiensi , Cludolphum Arnolphi filium Advocatum assignavit , n. 122.*
- Abbatia prædicti Monasterii , cum omnibus bonis , Episcopatus Trevirensi per eundem Dagobertum donata , n. 123.*
- Episcopo eidem , de ejusdem Abbatia rebus , disponendi libera potestas concessa , n. 124.*
- Dagobertus Francor. Rex , non aliis duntaxat Monasteriorum protectionem commisit sed & eandem ipse suscepit , num. 125.*
- Dagobert. Francor. Rex , à Deo ad pœnitentiam miraculose vocatus , n. 126.*
- Weissenburgum monasterium à Dagoberto Francor. Rege constructum ac dotatum , n. 127.*
- Dagobertus , Weissenburgum Monasterium , à Spirensi , aliorumque Episcoporum subjectione eximit , n. 128.*
- Dagobertus idem Monasterium in protectionem suam recipit , n. 129.*
- Sigebertus , Dagoberti filius Anno 653. ad instantiam Medoaldi Archiepiscopi Treverensis , Advocatiam Ecclesiarum S. Petri & B. Eucharpii Trever. Martino Austria Mosellana Duci committit , n. 130.*
- Altercationis dispendium ubi incurritur , ibi dissidium pacis residet : n. 131.*
- Hattus Dux , bonorum Ecclesiasticorum S. Petri & B. Eucharpii Treverens. violentus invasor , n. 132.*
- Hattus ad restitutionem eorundem bonorum , per Sigebertum Francorum Regem , compulsus , n. 133.*
- Alpais Pipini , Caroli Magni Avi pellex , Canonicorum Collegio in Hugardis à se fundato , Austrasiorum Ducem protectorem dat , n. 134.*
- Pipinus , Carol. M. & Ludovic. Franc. Reg. Lambertum , Locherum & Ferricum Austria Mosellana Duces , Ecclesie Treverensi Advocatos constituunt , n. 135.*
- Imperator Constantinopolitani Catholici de protegenda Ecclesia in actu electionis juramentum præstiterunt , n. 136.*
- Imp. Constantinopolitani per sacrosancta Crucis signa iurandum præstabant , n. 137.*
- Iidem ante inaugurationem de confirmandis juribus & privilegiis Ecclesiarum cavebant , n. 138.*
- Rempub. olim nec Ethnicis Imperatoribus apud Romanos , nisi iurato , gerere licebat , n. 139.*
- Trajanus Imper. Senatui Romano fidem suam iuramento obstrinxit , n. 140.*
- Gens nulla præter Turcicam tam barbara qua non in Regibus suis inaugurandis ab illis fidem ac iuramentum exigat , ibid.*
- Atheniensium Prætores qualiter ante Prætorii muneris adiuturum iuraverint , n. 141.*
- Lacedæmoniorum Reges ante susceptum Imper. se iuxta Civitatis Leges imperaturos iurare debebant , n. 142.*
- Iurandi mos de Religione & Ecclesiis defendendis apud Christianos Imperatores perpetuus & continuo usu observatus , diversis exemplis declaratur , n. 143.*
- Carol. M. de defendenda Ecclesia Romana Leoni III. Papa iuramentum præstitit sub n. 143.*
- Iurandi mos iste vetustissimus , etiam hodie usitatus , ibi.*
- Defensio Ecclesiarum , maxime Romana , Imp. etiam absque iuramento , ex officio incumbit , n. 144.*
- Papa Imperatores ob non defensam Ecclesiam excommunicare potest , ibid.*
- Wenceslaus Imp. inter alias causas ob non defensam Ecclesiam ab Electoribus depositus , ibid.*
- Defensio Religionis solidissimum sustinendi Imperii fulcrum & fundamentum , n. 145.*
- Gallorum Reges , quamdiu Ecclesiam defenderunt , felices ac victores extitere , n. 146.*
- Advocatia Romana Ecclesie Imp. primitus , semperque attributa , n. 147.*
- Pipino & Carolo Magno Protectorum nomen , Ottoni Magno defensoris , Ludovico I. propugilis Catholice fidei , & Henrico II. Advocati Titulus olim communiter datus , n. 148.*
- Imperatores se ipsos etiam passim Ecclesiarum Patronos , maxime vero Romana Advocatos nominarunt , n. 149.*

Testimonio comprobatur Alberti I. Imp. n. 150.
 Friderici I. Imp. n. 153. Sigismundi Imp. n. 154. Et Caroli
 V. Imperatoris, n. 155.
 Imperium Romanum per Sedem Apostolicam à Gracis in Ger-
 manos, propter susceptam Ecclesie defensionem translatum,
 n. 151.
 Imperatoris eligendi potestas, ab eadem, Principibus Germanis
 concessa, n. 152.
 Imp. in literarum inscriptionibus Patroni & Advocati Titu-
 los cum aliis conjungere non erubuerunt, n. 156.
 Imp. tam in dispositionibus inter vivos, quam in ultimis vo-
 luntatibus Ecclesie defensionem posteris mandaverunt, n. 157.
 Imp. defensoris & Advocati titulos in publicis etiam Imperii
 Recessibus inseri voluere, n. 158.
 Imp. Reges & Principes à Deo Nutricii Ecclesie sedisq. Apo-
 stolice defensores & Advocati constituti, n. 159.
 Advocatorum ejusmodi praxin à Constantino M. ad nostra
 tempora obtinuisse, probatum auctoritate, n. 160.
 Advocatia Ecclesiastica, ex Arumai & Matth. Bortii senten-
 tia, à Patriciatus potestate orta, n. 161.
 Patriciatus talis à Constantino M. introductus, n. 162.
 Patricius, à populo Romano, vocatus, ab aliis Advocatus Ec-
 clesie Romana dictus, n. 163.
 Appellationis ratio & causa ibidem assignata, n. 164.
 Qualiter Imperatores jam inde à Constantino M. usque
 ad Carolum M. Ecclesiam Romanam defenderint, nu-
 mer. 165.
 Constantinus M. Primus Christianorum Imperator, An. 303.
 imperium paternum accepit, n. 166.
 Sub Constantino Imperatore, summa Imperii tranquillitas,
 n. 167.
 Constantinus cognomento victor dictus, & unde? n. 168.
 S. Maximini Monasterium à Constantino M. in perpetuam
 protectionem Imperatoriam susceptum, n. 169.
 Idem monasterium ab omni Episcopali jugo exemptum in tem-
 poralibus soli Imperatori, in Spiritualibus soli Papae subest,
 n. 170.
 Abbas ejusdem septem precipuarum Treverensium Ecclesiarum
 Decanus, plerumq. & Imperatricis Archisacellanus est, n. 171.
 S. Maximini Monasterium amplissimum ex D. Helena pala-
 tio ad ejus petitionem à Constantino M. An. 333. extra mu-
 ros Treverens. extructum, n. 172.
 Agritius Patriarcha Antiochenus, tempore Constantini M. ad
 Episcopatum Trevirensen evocatus, n. 173.
 Monasterii S. Maximini antiquitas & vera origo ex diploma-
 te Dagoberti Regis Francorum, n. 174.
 Dagoberti Regis munificentia in Monasterium S. Maximini,
 n. 175.
 Ejusdem Regis Constitutio, ut centum Monachorum ibidem
 integra semper esset congregatio, n. 176.
 Indultum vendendi Allodium in casu necessitatis iisdem Reli-
 giosis concessum, n. 177.
 Constantinus Christianam religionem restituit, eamq. strenue
 defendit, n. 178.
 Constantius & Constans, Constantini filii, Ecclesie defensionem
 susceperunt, n. 179.
 Constans Imperator de protegenda fide Catholica scripsit ad fra-
 trem Constantium, n. 180.
 Patris gloria, filius sapiens, n. 181.
 Constantis officia erga D. Athanasium, n. 182.
 Constans, Arrianorum impetu represso, exules Orthodoxos E-
 piscopos, in Ecclesias suas postlimio restituit, n. 183.
 Constantinus lata lege publica, Deorum templa claudi, & sacri-
 ficiis abstinere, sub gladii poena, jussit, n. 184.
 Jovianus, Juliani Apostatae in Imperio successor, fidem Christia-
 nam strenue propagavit & Ecclesiam defendit, n. 185.
 Jovianus, Ecclesiis, Clericis, Viduis, & virginibus libertatem à
 Juliano ereptam reddidit, n. 186.
 Jovianus adversus raptos sacrarum virginum capitis suppli-
 cium statuit, n. 187.

Jovianus exules Episcopos ad eorum Ecclesias curavit restitui,
 n. 188.
 Joviano Valentinianus & Valens fratres in Imperio succeffe-
 runt, n. 189.
 Valens & Valentinianus Sacras Virgines, viduas, & pupillas à
 censu capitationis exemptas esse voluerunt, n. 190.
 Valentiniani rescriptum de reddenda à Schismaticis occupata
 urbis Basilica, Pontifici Damaso, n. 191.
 Valentiniani rescriptum de pellendis ab urbe Schismaticis, nu-
 mer. 192.
 Valens Anno 370. ab Ecclesia Catholica ad Arrianos desce-
 dit & vehementes contra Orthodoxos persecutiones exci-
 tavit, n. 193.
 Valentinianus in Ecclesia defensione factus remissior, numer.
 194.
 Gratianus post Valentinianum Imperii habenas consecutus in
 Ecclesia defensione strenuus fuit, n. 195.
 Gratianus omnibus Catholicis, religionis ergo in exilium pul-
 sis, reditum concessit, n. 196.
 Gratianus publica lege haereticos, Ecclesias occupatas, Catholi-
 cis cedere jussit, n. 197.
 S. Damasus Pontifex laudatur, n. 198.
 Gratiani lex alia adversus haereticos ut quiescant, & Episcopos
 non habeant, n. 199.
 Haereticorum nomine contineri, qui deviant in minimo fidei
 articulo à Catholica religionis judicio, Justinianus defini-
 vit, n. 200.
 Gratiani rescriptum de Clericorum immunitate à muneribus
 personalibus, n. 201.
 Theodosius Anno 379. in consortem Imperii, à Gratiano adsci-
 tus, n. 202.
 Theodosio nihil antiquius quam de fide Catholica bene mereri,
 n. 203.
 Theodosii sanctio de amplectenda fide Catholica, n. 204.
 Theodosius expulsis Arrianis Ecclesias Catholicas restituit, nu-
 mer. 205.
 Theodosii Lex qui pro veris Catholicis habendi & Ecclesiis pra-
 ficiendi sint, n. 206.
 Theodosii lex de expellendis ab urbe haereticis, n. 207.
 Theodosii rescriptum de Ecclesiasticis juribus illibate conser-
 vandis, n. 208.
 Episcopi Ecclesiasticarum rerum ac personarum legitimi Judi-
 ces, nec ea ad praefectos seculares deferenda, n. 209.
 Arcadius & Honorius Theodosii filii, An. Chr. 395. imperium
 susceperunt, n. 210.
 Arcadio nihil in Imperio prius, quam Ecclesia curam & prote-
 ctionem suscipere, fidemque Catholicam sartam tectamque
 conservare, n. 211.
 Arcadii lex adversus haereticos, n. 212.
 Arcadii alia lex adversus haereticos, ne ii in urbe habeant con-
 ventus, & ut Clerici eorum ejiciantur, n. 213.
 Honorius omnia privilegia à predecessoribus Imp. Ecclesia col-
 lata confirmat, & Ecclesiasticis tuitionem deferri mandat,
 num. 214.
 Honorius capitale statuit supplicium adversus violatores ac
 turbatores personarum ac locorum sacrorum, n. 215.
 Honorius rescripto ad Pompejanum dato, immunitatem con-
 cedit Catholicis Clericis & Monachis, n. 216.
 Bona Ecclesiastica aliis muneribus, praeter Canonicam pensio-
 nem, non obliganda, n. 217.
 Clerici apud alios Judices, praeter Episcopos, non postulandi,
 n. 218.
 Bonifacii Papae Exempla ad Honorium Imp. qua eidem com-
 mendat defensionem Ecclesie, n. 219.
 Honorii Imper. ad Bonifacium Papam responsio, numer.
 220.
 Theodosius Arcadii filius patri, mortuo Honorio patruo, in con-
 sortem Imperii An. 408. sufficitur, n. 221.
 Theodosius omnes Dei sacerdotes honorifice coluit & protexit,
 n. 222.

- Theodosius defendit Imperium tuendo Ecclesiasticam immunitatem & religionem, n. 223.*
- Theodosius Imp. Epistola ad Achatium & alios Episcopos, de pace & unione Romana Ecclesia restituenda, n. 224.*
- Fides Catholica ab Imp. Theodosio Romana religio nuncupata, n. 225.*
- Fidem Catholicam omnes heretici apud se esse profitentur, nu. 226.*
- Romana religio peculiaris & propria est Orthodoxorum, num. 227.*
- Valentinianus III. Anno Chr. 425. Imperii corona insignitur, n. 228.*
- Valentiniani rescriptum, ut impetrata pro causis Ecclesiasticis privilegia sub pœna sacrilegii illibata servantur, num. 229.*
- Valentiniani lex adversus hereticos, ut omnes intra 20. dierum spacium urbe cedant, n. 230.*
- Ab eodem in hereticos proscriptionis pœna statuitur, numero 231.*
- Valentiniani Imp. ad Theodosium Epistola, pro defensione Romani Pontificis, n. 232.*
- Pontifici Romano principatus Sacerdotii super omnes, ac facultas de fide & Sacerdotibus judicandi collata, numer. 233.*
- Martianus Anno 450. defuncto Theodosio ad Imperium evelus, n. 234.*
- Martianus cum consilio Leonis Papæ indicta Universali Synodo dissipatum Ecclesie statum componit, n. 235.*
- Martiani studium de vera & Orthodoxa fide Christiana in omnium animis roboranda, n. 236.*
- Martiani Lex adversus Eutychianos, ut extra Rom. Imperium repellantur, n. 237.*
- Martiani Epistola ad Leonem Pontificem, n. 238.*
- Martiani sanctio de confirmatione privilegiorum Ecclesiasticorum, n. 239.*
- Martianus clerum in pristinam jurium libertatem vindicat, n. 240.*
- Martianus leges, adversus Clericos latas, ne quid testamento relictum à viduis caperent, abrogat, n. 241.*
- Promulgare justa, & antiquare quæ gravia sunt, equitatis est, n. 242.*
- Martianus omnimodam donandi personis Ecclesiasticis facultatem concedit, n. 243.*
- Martianus ab amicis Aetii dolo Maximi cujusdam Senatoris occisus, n. 244.*
- Leo, Anno Salutis 457. defuncto Martiano, Imperator Romanorum salutat, n. 245.*
- Leo Imp. hortatu Leonis Pontif. fidem Catholicam strenue tuetur, n. 246.*
- Leonis Imp. Edictum ad Metropolitanos, ut minores Ecclesiarum Episcopi cujus fidei essent, literis redditus manifestarent n. 247.*
- Alexandrinorum & Egyptiorum Orthodoxorum Epistola ad Leonem Imp. de sanctione ejusdem pro fide Catholica, num. 248.*
- Leo Imp. de servanda immunitate Ecclesiastica legem posuit, n. 249.*
- Advocati ac defensores Ecclesiarum peculiare, etiam præter Imp. tempore Leonis Imp. extiterunt, n. 250.*
- Advocati seu Protectores antiquitus etiam Oeconomi dicti, nu. 251.*
- Leonis Imp. leges pie de Clericorum & sacrarum adium privilegiis editæ, n. 252.*
- Zeno & Anastasius Imp. heretici quandiu imperaverint, nu. 253.*
- Sub Zenone & Anastasio Imp. Ecclesiastica Clientela neglecta jacuit, n. 254.*
- Sub Zenone & Anastasio Imp. totus orbis hereticorum dominus paruit, n. 255.*
- Italiam cum urbe Roma Odoacer Rex Herulorum, sub Imp. Zenone & Anastasio, in potestate habuit, n. 256.*
- Odoacria à Rege Odoacre Italia denominata, n. 257.*
- Odoacer Herulorum Rex 14. annis potenter dominatur in Italia, n. 258.*
- Genserici Tyrannus Arrianus sub Zenone in Africa regnat, n. 259.*
- Justinus Anno 518. ad Imperii fastigium evelus, n. 260.*
- Justinus Imp. Ecclesiarum tutelam rursus suscepit, numero. 261.*
- Hormisda Pap. Epistola ad Justinum Imp. pro restauranda tranquillitate Catholicorum, n. 262.*
- Hormisda Pap. alia ad Justinum Imper. epistola, qua laudabile suscepta ab eo Catholicorum tutela institutum laudat, n. 263.*
- Justini Imp. Edictum de restituendis exulibus Catholicis, & expellendis hereticis, n. 264.*
- Justini aliud Edictum, ut heretici omnes publicis muneribus arceantur, & ab omni militia alieni sint, n. 265.*
- Justinianus à Justino, Anno 527. in successorem Imperii deligitur, n. 266.*
- Joannis Papæ ad Justinianum Imper. epistola de conservatione Ecclesie Catholice, n. 267.*
- Roma omnium Ecclesiarum caput, n. 268.*
- Nihil in Principe clariori lumine præfulget, quam recta fides, n. 269.*
- Religio vera occasui non subjacet, n. 270.*
- Justiniani Imp. ad Joannem Pap. epistola, qua studium suum conservanda Ecclesie declarat, n. 271.*
- Joannis Papæ & Justiniani Imp. Epistolæ, quæ habentur sub tit. de summ. Trinit. Cod. Justinian, an sint genuinæ vel supposititiæ, n. 272.*
- Hotomannus eandem Epistolam rejiciens erroris convincitur, n. 273.*
- Agathonis Papæ de Justiniani Imp. præconia, n. 274.*
- Justinianus Imp. ex communione cum hereticis in hæresin labitur, n. 275.*
- Justinus II. post Justiniani obitum Anno 565. Imperator eligitur, n. 276.*
- Quomodo Ecclesiastica tutela sub Justini Imperio, à Græcis Imp. ad Gallorum Reges translata fuerit, num. 277.*
- Longobardi Narsetis invitatione An. 568. in Italiam irruunt, eamque occupant, n. 278.*
- Imp. Constantinopolitani tempore Justini Imp. omni fere Italia jurisdictione spoliati fuerant, n. 279.*
- Luitprandus Longobardorum Rex multis Italia Urbibus captis Romæ obsidionem admovent, n. 280.*
- Gregorius Papa ad Carolum Martellum Legatos mittit, ut Ecclesie Romane succurrat, urbemque Longobardorum obsidione liberet, n. 281.*
- Carolus Martellus primus è Francis, à Romano Pontifice ad amicitiam invitatus, n. 282.*
- Carolus Martellus Luitprandum per Legatos à Roma obsidione revocat, n. 283.*
- Pipinus & Carolus M. Ecclesie Rom. tutelam strenue suscipiunt, n. 284.*
- Aistulphi 22. Longobardorum Regis in Italiam irruptio, nu. 285.*
- Stephani II. Pontif. cum omni populo Rom. in Basilicam ad præsepe memorabilis processio, n. 286.*
- Stephanus Pont. ad imploranda Francorum præsidia divinitus admonitus, n. 287.*
- Pipinus Francorum Rex Stephano Pontif. ejus auxilium imploranti, operam suam promittit, n. 288.*
- Pipinus Italiam Longobardorum oppressione liberat, numer. 289.*
- Caroli M. auxilium ab Hadriano Pontifice contra Desiderium Longobardorum Regem imploratur, n. 290.*

Carolus Magnus Desiderium, ut Ecclesia Rom. adempta restituat, per Legatum monet, n. 291.
 Carolus Magnus Desiderium apud Versellas bello superat, 292.
 Longobardorum regnum Anno 704. finem accipit, num. 293.
 Caroli Magni in Ecclesiam virtus & liberalitas, numer. 294.
 Carolus Magnus à Sede Apostolica magnis honoribus & dignitatibus decoratur, 295.
 Carolus Magnus Patricius Romanorum creatus, numer. 296.
 Adrianus Pontifex ad diem Paschatis, Caroli M. filios Pipinum Italia, & Ludovicum Aquitania Reges inungit, 297.
 Patritiatus dignitas temporibus Carolinis, Imperatoria Majestati proxima, 298.
 Theodoricus & Athalaricus Gothorum Reges ab Anastas. Imp. Patriciatum adeptum magni fecerunt, ibi.
 Carol. Magn. Patritiatus dignitate insigniri, honorificum sibi duxit, 299.
 Patritiatus dignitas, post Constantini Magni tempora, in Romano Imp. suprema ac splendidissima, 300.
 Patritiatus Dignitas olim ea decoratum, à patria potestate liberabat, 301.
 Patriciatus antiqui forma ex Paulo Diacono, 302.
 Patriciatus Caroli M. aeo multo honoratior & longe diversus ab eo, qui tempore Romuli fuit, 303.
 Diversa apud veteres Patriciorum usurpatio, 304.
 Romulus quibus Rempub. personis initio constituerit, 305.
 Atheniensium Respubl. in duos ordines Patricios scil. & Cives Rusticos seu Plebejos tributa, 306.
 Patriciorum & Plebejor. apud Roman. quenam officia, 307.
 Patricios Præco suis nominibus convocavit, Plebejos autem Ministri cornibus bubalis, 308.
 Patriciorum plurima dignitatum & honorum ornamenta, qualiter per Tribunos plebis, ad plebejos pervenerint, 309.
 Connubiorum inter Patricios & Plebejos quando communio facta, 310.
 Carolus M. non semel duntaxat, sed sæpius Ecclesiam Romanam, ejusq. Antistites impiorum factionibus turbatos in securitatem restituit & protexit, 311.
 Leo III. Papa à suis inimicis misere tractatus, Romæ expulsum, à Carolo M. in sedem Apostolicam restituitur, 312.
 Paschalis primicerius & Compulus Sacellarius conjurationis in Leonem Papam auctores, 313.
 Leo III. Carolum M. Anno 696. dono vexilli preciosissimi honorat, 314.
 Carol. M. corona aurea & chlamyde Augustali à Leone Papa decoratus, acclamante populo Rom. Imper. salutatus, 315.
 Carol. M. à Leone Papa Protector atque Advocatus Romana Eccles. specialiter constituitur, 316.
 Carolus M. ad Ecclesia defensionem speciali se Juramento obligat, 317.
 Formula Juramenti à Carolo M. pro Ecclesia tuitione præstiti, 318.
 Carolus Martell. & Pipinus per Stephanum II. Papam prius etiam Advocati ac defensoris Titulo decorati, 319.
 Ludovicus Pius, Ottones, Henric. III & Lotharius, præ reliquis Imp. singulares Ecclesia protectores laudantur, 320.
 Knichius, quæ ratione motus, originem Advocatiarum Ecclesiasticarum ad Caroli M. avum retulerit, 321.
 Advocatia Ecclesiastica Caroli M. tempore non incæpit, sed ad eum à Gracis Imp. translata fuit, 322.
 Ejus rei, Leonis Papæ testimonium, 323.
 Imperatores Græcos Ecclesia Romana longe ante Caroli M. aetatem Tutores ac Patronos constitutos habuit, 324.
 Translatæ Advocatiæ Ecclesiasticæ à Gracis Imp. ad Carolum M. Car. Sigonii testimonium, 325.
 Polydori Virgilii, ejusdem rei, auctoritas, 326.

Caroli M. successores Pontificem Romanum eodem assertore confirmare consueverunt, 327.
 Translationis prædictæ Testimonium Münsteri, 328.
 Longobardi Imperatores Græcos in Italia omni Jurisdictione privarunt, 329.
 Qualiter protectio Ecclesiastica à Carolo M. primo Germanorum Casare ad alios Romanos Imp. rursus traducta, & apud eosdem hucusq. continuata fuerit, 330.
 Knichii error Advocatiarum Ecclesiasticarum initia ad Carol. M. referentis, à D. Hepingk memoratus, 331.
 Caroli M. aetate Monasteria omnia suos habuerunt Advocatos, 332.
 Caroli M. temporibus Advocatiarum Monasticarum vigor maximus, 333.
 Ecclesia Romana defensio, Francor. Regibus commissa, magno ipsis honori fuit, 334.
 Reges Franc. summo in Rom. Eccles. Zelo ducti Advocatiam illius lubentissime susceperunt, 335.
 Advocatia qualiter ad Episcopos, Patriarchas, Prælatos, ac cæteros Ordines, ac Status Ecclesiasticos pervenerit, n. 336.
 Qualiter Episcopi ad Pontificum exempla potentiorum Principum protectionem quæsierint, 337.
 Pipini ac Caroli M. temporibus Ecclesia plurimis & amplissimis possessionibus tam à Regibus, & Principibus, quàm Nobilibus & Civibus aliisque liberis hominibus dotata, 338.
 Episcopi à Secularium negotiorum cura & administratione olim alieni, ibid.
 Reges olim Episcopatibus, Monasteriis, ac Ecclesiis, in regnis suis sitis, Advocatos constituere soliti, ibid.
 Decreta diversa de Ecclesiarum Advocatis ex constit. Carolinis, 339.
 Advocatia sunt quasi quadam reliquie conjunctionis inter Principes Ecclesiasticos & seculares, 340.
 Advocatie Feudum ab Ecclesia initium sumpsit, 341.
 Henricus Comes Polaborum, Evermundi Episcopi Raceburgensis Advocatus & Vasallus, 342.
 Adalbero Episcopus Trevirensis Hermannum Comitem Palatinum ejusdem Ecclesia & Episcopatus Protectorem adoptat, 343.
 Modoaldus ejusq. successor Viomadus Archiepiscopi Trevirenses à Dagoberto Rege Gall. Protectores petierunt, ibid.
 Rigimirus Lotharingia Hasbaniæ, Dux ab Othone I. Imp. ad supplicationem Roberti Trevirens. Archiepisc. ejusdem Episcopatus Advocatus ac protector constitutus, 344.
 Qualiter Advocati Episcopis ac Prælati ab Imperatoribus constituti fuerint, 345.
 Exempla Protectorum Episcopatum ab Imp. designatorum, ibidem.
 Equites Franci à Carolo M. Episcopis protectores constituti, 346.
 Adalbertus Comes Brigantinus Hattoni Episcopo Basiliensi Advocatus per Carolum M. datus, ibid.
 Conradus Palatinus Rheni quatuor Episcopatum, Herbipolensis, Wormatiensis, Argentinenfis, & Spirensis Advocatiam olim sibi vendicavit, 347.
 Austria Archiduces, Tridentini, Brixienfis & Salisburgensis Episcopatum Advocati ac Protectores, 348.
 Fridericus Barbarossa trium Episcopatum, Sedunensis, Lavaennensis, & Genuensis Advocatiam concessit Bertholdo Zaringensi in remunerationem regni Arelatenfis, 349.
 Berchtoldus Zaringensis Dux, ob Advocatiam Episcopatus Sedunensis, acri pralio cum Valesianis Anno 1211. commissio, vincitur, 350.
 Henricus Anceps Arnolpho Alemannia Duci, ob rem præclare contra Hunnos & Vandalos gestam, amplas ditiones cum Diacesium & Monasteriorum Advocatis concedit, 351.

- Leo III. Papa altare Ecclesie Padebornensis Anno 799. consecrat, n. 352.
- Padebornensis Episcopatus Caroli M. & Leonis Papa auctoritate Berenvulpho Episcopo Herbipolensi in protectionem committitur, 353.
- Episcopis etiam ante Caroli M. tempora apud Primores Francorum Reges Advocati assignati, 354.
- Viomadus Archiepiscopus Treverens. postulat à Pipino Breviore sibi antecessorum suorum exemplo Advocatum dari, 355.
- Lambertus Austria Mosellana Dux à Pipino Breviore Ecclesia Treverensis Protector constitutus, 356.
- Lohero Austria Mosellana Duci, ejusdem Archiepiscopatus protectio à Carolo M. commissa, 357.
- Quomodo Imp. quandoque etiam Episcopatus à se fundatos in specialem summi Pontificis protectionem commiserint, 358.
- S. Henricus ex paterna hereditate fundavit Episcopatum Bambergensem, 359.
- S. Henricus Episcopatum Bambergensem in summi Pontificis tutelam tradidit, 360.
- Episcopus Bambergens. Romano Pontifici olim in signum Clientela suscepta, equum album phaleratum quotannis dedit, 361.
- Benedicti Papa de confirmatione Episcopatus Bambergensis littera ad Eberhardum primum Episcopum Bambergensem, 362.
- Benedicti Papa Bambergam adventus, 363.
- Episcopatus Bambergensis liber, Romano tantum mundeburdio subditus, 364.
- Henricus Junior Ecclesiam Bambergensem annuo tributo equi phalerati Romam mittendi liberat, 365.
- Idem vice Bambergæ Romano Pontifici Beneventum tradidit, 366.
- Fuldensis Abbatia, aliq. nonnulla loca, in terris Imperii sita, pro locis quibusdam Cisalpinis, per concambium ad Imperium translata, 367.
- Qualiter Imp. Episcopos, eorumque Episcopatus, sæpe ipsi in specialem protectionem assumpserint, n. 368.
- Arnulphus Imperator, Episcopatum Passaviensem, in specialem protectionem recipit, 369.
- Pata vina Ecclesia Episcopalis à Ludovico I. Imp. in patrocinium recepta, 370.
- Principes & Comites seculares qualiter Cæsarum exemplo Episcopatum tutelam susceperint, 371.
- Episcopatus Tridentinus & Brixienis etiamnum hodie sub protectione Archiducum Austriae existunt, 372.
- Austria Archiduces Archiepiscopatus Salisburgensis, itemque Episcopatus Passaviensis Protectores ab Henrico IV. Imp. constituti, 373.
- Ernestus Austria Marchio Anno 1058. primus Salisburg. & Laureacens. Episcopatum Protector constitutus, 374.
- Advocatia eorundem Episcopatum vetustissima in familiam Austriacam à Carolo V. confirmata, 375.
- Comites à Thrasma multis seculis Episcopatus Ratisbonensis Advocati extitere, 376.
- Wolffgeri Episcopi Pataviensis diploma, quo concambium quoddam inter prædictum Episcopum & Monasterium S. Hippolyti super prædio Wolffsberg innuitur, & Harduicum Ratisbonensis Episcopatus protectorem fuisse docetur, 377.
- Advocati Ratisbonenses à Thrasma Vasallos & ministeriales Pincernas ac Dapiferos, ex quibus hodie adhuc nonnulli Baronum dignitate supersunt, habuerunt, 378.
- Ottocarus Styria Marchio An. 1100. Ecclesie Frisingensis Advocatus ab Imperio institutus, 379.
- Episcopatus Augustani circa Annum 1096. Advocati Conradus & Wehrnerus fratres Comites à Balthausen & Schwabeck 380.
- Urspergense Canobium à Conrado & Wehrnero Comitibus à Schwabeck & Balthausen fundatum, 381.
- Comites de Hirschberg Aichstadiani Episcopatus Protectores fuere, 382.
- Gebhardus Comes Hirschbergensis Anno 1300. Comitatum Hirschberg Episcopo Aichstadiano legavit, 383.
- Canonici Ecclesiarum olim etiam Protectores habuerunt, 384.
- Andecenses Comites Canonorum Pataviensium Advocatiam gesserunt, 385.
- Syndelfingense Collegium à primava sua institutione certos Advocatos constitutos habuit, 386.
- An. 1083. ad instantiam Alberti Comitis Calvvensis & uxoris ejus Wilke Ducisse Polonia fundatum, 387.
- Syndelfingensis Prapositura Anno 1477. ad instantiam Patronorum suorum Eberhardi Comitis Wirtembergici, & matris ejus Mechtildis Archiducis Austriacæ cum 8. Canonicatib. totidemque præbendis ad Ecclesiam S. Georgii Tübingensem translata, 388.
- Comites Palatini de Tübingen sublata Comitum Calvvensium familia Advocatiam Collegii Syndelfingensis per successionem nacti, 389.
- Wirtembergens. Comites eandem extinctis Palatinis Tübingensibus una cum Tübingensi & Calvvensi Comitibus consecuti, 390.
- Oeringense collegium ab Adelheide Conradi II. Imp. matre, & Hermann Comitis Hohenloensis uxore Anno 1037. institutum, 391.
- Burcardus Comes Cambergensis Collegii Oeringensis primus defensor in ipsa fundatione constitutus, 392.
- Patriarchis quomodo & quinam olim Advocati assignati fuerint, 393.
- Aquilejensis Patriarchatus secundum in dignitate Ecclesiastica locum à sede Romana obtinuit, 394.
- Aquilejensis Patriarchatus Comites Goricienses per Popponem Patriarcham Advocati constituti, 395.
- Aquilejensis Patriarchatus Advocatia Comitibus Goriciensib. à Comitibus de Weilstein in feudum concessa, 396.
- Aquilejensis Patriarchatus Anno 978. Comites à Pleien Protectores fuere, 397.
- Quomodo Imp. Monasteria vel ipsi in protectionem receperint, vel aliis defendenda commiserint, aut eorundem Rectoribus quos vellent Advocatos suscipiendi potestatem fecerint, 398.
- Ottenbeurense Monasterium Anno 764. à Sylacho Francorum Duce ac Hergovia Comite, ejusq. conjugis Ermisvunda fundatum, 399.
- Ottenbeurense Monasterium à Carolo M. in protectionem receptum, 400.
- Diploma Privilegii protectitis eidem Monasterio à Carolo M. & conjugis ejus Hildegardæ concessi, 401.
- Eidem Monasterio à Carolo M. libera potestas eligendi Abbatibus tribuitur, 402.
- Idem Monasterium ab omni exactione telonii terra marique immune redditur, 403.
- Libertate quemcunque pro arbitrio Advocatum assumendi donatur, 404.
- Advocatus ejusdem triplici se sacramento Abbati & Monasterio obstringere cogebatur, 405.
- Heremitarum Monasterii Einsidleni encomium, 407.
- Otto I. Imp. Monasterium Einsidleni in perpetuam Imperii protectionem recepit, ibid.
- Dn. P. Christophorus Hartmannus Annalium ejusdem Monasterii, author doctissimus & diligentissimus, 408.
- Abbatibus eligendi libertas Conventui Einsidleni ab Ottone I. An. 946. concessa, 409.
- Otto II. Imp. privilegia Monasterii Einsidleni confirmat, & illud in suam protectionem suscipit, 410.
- S. Lamberti Monasterium in Carinthia à Marquardo & Henrico Carnorum Ducibus magnifice dotatum, ac ad prin-

principatus dignitatem euectum, num. 411.
 Otto III. Imp. Monasterium S. Lamberti in protectionem assumit, 412.
 Henricus II. Monasterium Altaba in Bavaria situm cum omnibus ejusdem bonis in tuitionem recipit, 413.
 SS. Felicitas & Regula Monasterium Monialium Tiguri à Ludovico II. Imp. An. 861. in protectionem receptum, 414.
 Henric. Rex An. 1045. Virginum Monasterium in Schennis sub specialem suam protectionem assumit, 415.
 Advocatia Monasteriorum ab Imp. suscipienda mos ad nostra usq. tempora continuatus. 416.
 Lindaviense Monasterium, An. 1589 ab Imp. Rudolpho II. cum universis hominibus, ac bonis suis in specialem protectionem receptum, ibid.
 Advocatia Monasteriorum ab Imperatoribus quando aliis demandata fuerit, n. 417.
 Fridericus I. Imp. clauistro Adelbergensi Dn. de Stauffen protectorem constituit ibidem.
 Idem Monasterio Seckingen filium suum Ottonem Burgundiae Palatinum Advocatum assignavit, ibid.
 Bavaria Dux Monasterii Campidonensis Marschalcus, Saxonia Pincerna, Comes de Montfurt Dapifer, Comes de Melslenburg Camerarius olim à Carolo M. constituti, ibid.
 Campidonense Monasterium ab Hildegarde Caroli M. conjuge An. 777. fundatum, 418.
 Eidem Monasterio à Carolo M. quatuor Protectores constituti, n. 419.
 Henricus II. Imp. Comitatum Bambergens. in Episcopatum erigit, ac eximiiis privilegiis ac redditibus ornat, 420.
 Henricus II. Imp. quatuor Electores Imperii, officiales Episcopatus Bambergensis constituit, 421.
 Electores quatuor illa Episcopatus officia ac ministeria ab Episcopo Bambergensi in feudum accipiunt, 422.
 Eaque in subfeudum quatuor Nobilibus, de Auffsaß / Bommensfelden / Ebnet, & Rotenhan concesserunt, à quibus etiam deserviri solent, 423.
 Sericum D. Kunegundis filium quid sit, 424.
 Bambergae quare muro non cingatur, 425.
 Electoratum 4. Electores Imperii Seculares ab Episcopo Bambergensi in feudum non habent, sed eundem ab Imperio recognoscunt, 426.
 Angia Divitis Monasterium à B. Pyrminio, Syndelefii Comitis & Caroli Martelli subsidis An. 724. erigi captum, 427.
 Angia divitis Abbates olim pleriq. sicut & Monachi ex antiquissimis Principum, Comitum ac Baronum prosapiis, 428.
 Ex Angia divitis Monasterio multi ad Episcopales Cathedras Ticinensem, Argentoratens. Basiliens. & Constantiensem, aliasque evocati, 429.
 Advocatia divitis Angiae per Carolum M. cognato suo Adelberto Comiti Brigantino commissa, 430.
 Donationis Villa Ulmensis Monasterio Augensi facta confirmatio, 431.
 Carolus M. Advocati eligendi libertatem defuncto Adelberto eidem Monasterio concedit, 432.
 Carolus M. Advocatum certis legibus Abbati & Monasterio Augensi obligat, 433.
 Ab Advocato statutas leges transgrediente Advocatiam auferendam cavet, ibid.
 Lotharius Imperator Monasterii Motholochiensis, Advocatum Ragnerum Lotharingiae Ducem, ad instantiam Hetti Archiepiscopi Trevirensis constituit, 434.
 Ordo Cisterciensis ab omni Advocatorum genere juxta primariam institutionem, semper liber exitit, n. 435.
 Conradi Imperatoris litera quibus Monasterium Eberacense cum ejusdem pradio Schwabach in suam & Imperii protectionem assumit, & ab omni alia praterquam solius Imp. Advocatia eximit, 436.
 Eberacensis Monasterii Advocatia, Ottoni à Wolffstehl / Episcopo Herbipolensi, ab Imp. Friderico Bavaro, certis conditionibus committitur, 437.

De Advocatis diversis eidem Monasterio à diversis Imp. assignatis, n. 438. & 439.
 Advocatia Eberacensis Monasterii ad neminem alium, quam Imp. aut Regem Roman. pertinet ex privilegio Caroli V. n. 440.
 Advocatorum libera electio per Imperatores Abbatibus quomodo concessa, n. 441.
 Carolus M. Ottenbuhrrano Canobio, Advocati cuicunque eligendi libertatem concedit, 442.
 Henricus IV. Imp. similem Advocati pro libitu suscipiendi licentiam Monasterio Alperspachensi An. 1123. permittit, 443.
 Ordo Cisterciensis Benedictina primum professiones postea Bernhardinorum nomen assumpsit sub n. 443.
 Ordo Cisterciensis super electione Advocatorum specialiter privilegiatus, ibid.
 Potestas eligendi Advocatum Monasterio Hirsangensi à fundatore, Comite de Calve data, 444.
 S. Crucis Monasterio in Donawerth eadem libertas à diversis Imp. concessa, 445.
 Helffensteinii Comites ejusdem Monasterii olim Protectores An. 1360. n. 446.
 S. Blasii Monasterio eadem facultas à Conrado Rom. Rege An. 1141. tributa, 447.
 Luitholdus & Cuno Comites de Achalm, Zuvifaltensis Monasterii fundatores, 448.
 Advocati constituendi libertatem concedunt Imp. Romani, Abbati & conventui Zuvifaltensi, 449.
 Advocatiam hujus Monasterii, qui successive habuerint, 450.
 Archiduces Austria ejusdem cœnobii Advocatiam longissimo tempore habuerunt, idque diligenti ac clementi tuitione tutati sunt ibid.
 Archiduces Austria, administrationem Advocatie hujus Monasterii, Princip. Würtembergensibus nonnunquam ad tempus aliquod commiserunt, ibid.
 Comites Würtemb. hac occasione Advocatia juxta sibi omnino arrogare præsumperunt, ibid.
 Potestas eligendi Advocatos, non solum per Imp. sed etiam Pontifices, Archiepiscopos & Fundatores Monasteriorum Abbatibus olim concessa, 451.
 Advocati olim non nisi aequitatis & fidelitatis amatores ab Imperatoribus eligi jussi sunt, ibid.
 Ex Pipini II. & Longobard. LL. quales Advocati eligendi, 452.
 Virtutis & honoris templa apud Romanos ita constructa erant, ut per illud in hoc esset ingressus, ibid.
 Advocatia ad honorem nō nisi virtuoso patere debet aditus, ibid.
 Quomodo summi Pontifices instar Imp. Advocatiam locorum Ecclesiasticorum ea vel in protectionem suscipiendo, vel eorundem defensionem aliis committendo, vel liberam eligendorum Protectorum facultatemtribuendo sibi adsumperint, n. 453.
 Hirsangense Cœnobium ab Erlafrido Comite de Calve & filio ejus Nottingo An. 838. conditum, 454.
 Hirsangense Monasterium à Gregorio IV. & VII. nec non Urbano II. Pontificibus, in protectionem assumptum, 455.
 Anhusen Monasterium à Manogoldo, ejusq. filiis Comitib. Palatinis Tübingens. circa annum 1125. in Brentiana valle constructum, 456.
 Anhusen Monasterium à Celestino II. Papa, in tutelam susceptum, 457.
 Anhausen aliud Cœnobium ad oppidum Wassertrudingen ab Ernesto Comite de Wassertrudingen & Hartmanno Barone de Lodenburg Anno 958 fundatur, 458.
 Idem olim sub Imperialium urbium Dinckelspühlensis, Gammundiens. & Nördling. tutela fuit, 459.
 Calixtus II. Papa, quindecim Monasteria diversis in locis à S. Othone Episcopo Bambergensi erecta An. 1124. in S. R. Ecclesie protectionem recipit, 460.
 Alienari non debent, quæ semel DEO dicata sunt, 461.
 Murense Monasterium in Helvetia, à Papa Urbano II. ea conditione in protectionem suscipitur, ut Abbas pro patro-

- cinio, Sedi Apostolica quotannis nummum aureum Romanum mitteret, n. 462.
- Monasteriense Cœnobium ab Innocentio II. & Lucio III. Papa in tutelam Sedis Apostolica susceptum*, 463.
- Casamarii Monasterium Honorius II. Papa a se conditum in tutelam suam recepit*, 464.
- Glastingebiri Monasterium in Anglia ab Edgardo Anglia Rege & S. Dunstano Archiepiscopo Cantuariensi conditum*, n. 465.
- Idem Monasterium à Johanne XIII. Papa Anno 971. ad conditorum petitionem in protectionem assumptum*, num. 466.
- Qualiter Pontifices Ecclesiis ac Monasteriis in tutelam susceptis certos interdum Advocatos ipsi dederint*, n. 467.
- Gottfridus Comes de Caluv Hirsaugiensi Monasterio ab Urbano II. Pontif. Advocatus assignatur*, 468.
- Bandusensis Monasterii in Sicilia Rogerius & Boamundus Nortmannorum Ducis filii ab Urbano II. Advocati constituti*, 469.
- Archiepiscopi quandoque nomine summorum Pontificum Monasteriis, aliisque Ecclesiis, Advocatos dederunt*, ibid.
- Quomodo Pontifices Abbatibus ac Præsulibus Ecclesiarum nonnunquam Advocatorum pro arbitrio assumendorum libertatem concesserint*, num. 470.
- Paschalis Papa diploma quo Alperspachensis Canobii jura confirmat & Abbati ejusdem Advocati pro arbitrio suscipiendi facultatem concedit*, 471.
- Hirsaugiensi Abbati protectoris pro libitu assumendi potestas ab Urbano II. conceditur, si fundatorum familia nullus ad eam reperiatur idoneus*, 472.
- Hirsaugiensi Monasterii Advocatus Imperator Romanus*, nu. 473.
- Advocatus Hirsaugiensi de privilegiis Monasterii non violandis Abbati & Imperatori jurare debebat*, 474.
- Celestinus II. Pontifex Canobio Anhausiano Advocati eligendi liberam potestatem indulgit*, 475.
- Summi Pontifices unde sibi in Episcopatus, Monasteria aliaque Ecclesiastica collegia vendicandæ protectionis occasionem nacti fuerint*, numer. 476.
- Fundatores non raro Ecclesias à se constructas in summorum Pontificum protectionem, sua sponte obtulerunt*, num. eod.
- Byblingense Monasterium ab Ottone & Hartmanno Comitibus de Kirchberg An. 1099. in honorem S. Martini fundatum*, 477.
- Byblingense Monasterium à fundatoribus Romano Pontif. oblatum ac totaliter donatum*, 478.
- Byblingensis Abbas Camera Apostolica in perpetuam hujus oblationis memoriam singulis annis Ducatum Byzantinum olim numeravit*, 479.
- Zuvifaltensis Monasterii fundatores sine heredibus decessuri ejusdem Advocatiam Mangoldo Comiti de Waringen commendarunt*, 480.
- Zuvifaltensis Monasterii Advocatia à Comitibus Varingensibus ad Sedem Apostolicam devenit*, 481.
- Zuvifaltense Monasterium multis immunitatibus à Summis Pontificibus & Imp. donatum*, 482.
- Tarraconensis Episcopatus ex fundatorum oblatione ab Urbano II. in protectionem assumitur*, 483.
- Tarraconensis Civitas à Berengario Comite Barchinonensi Ecclesie Rom. donata*, 484.
- Tarraconensis Civitatis donatio ab Urbano II. Papa confirmatur eademque in tutelam ejusdem assumitur*, n. 485.
- Quomodo Reges, Principes, Comites, alique Domini temporales, Pontificum & Imp. exemplo sacrorum locorum Patrocinium susceperint*, n. 486.
- Theodoricus Francorum Rex Maurismünster Monasterium ad petitionem Abbatis ejusdem in tutelam suscepit*, 487.
- Qualiter fundatores locorum sacrorum sibi, posterisque suis tutelam eorundem vindicaverint*, n. 488.
- Banthenensis Monasterii situs*, n. 489.
- Banthense Monasterium ab Hermann Marchione Voburgensi, ejusque conjuge Alberade Comitissa de Banth. Anno 1071. conditum*, 490.
- Hermannus Voburgensis Marchio Herbipoli hastiludio periit*, n. 491.
- Hermannus Voburgensis Marchio in Banthenfi Monasterio à se fundato Advocatiam sibi suisque heredibus reservavit*, 492.
- Quomodo Civitates, pagi, ac reliqui Status seculares ad imitationem veteris Clientelæ, Ecclesiasticorumque exemplo Protectores sibi asciverint*, n. 493.
- Saxonia Duces Electores, Civitatis Erphordiensis vetustissimos esse Protectores, asseruit Ehrenberg* n. 494.
- Erphordia an licite Saxonia Ducum Protectioni se commiserit*, 495.
- Protectiones liberarum Civitatum sunt frequentes, communique usu & consuetudine approbantur*, 496.
- Consuetudo Advocatorum suscipiendorum Recessibus Imperialibus etiam roboratur*, ibid.
- Reges quinam & qualiter in potentiorum tutelam sese commiserint*, n. 497.
- Scotia regnum olim sub tutela & patrocinio Regum Angliæ*, ibidem.
- Iannus Balliolus Scotorum Rex Anno 1293. Scotia regnum se sub Anglorum patrocinio possidere professus*, ibid.
- Constantinus Scotorum Rex ab Adelstano Angliæ Rege sub patrocinii titulo in verba sua jurare coactus*, ibid.
- Muleasses Tunetorum Rex Anno 1535. à Carolo V. regno restitutus in protectionem suscipitur*, 498.
- Joannes Angliæ, Ferdinandus Castella & Philippus Gallia Reges ab Honorio III. Papa in protectionem suscepti*, 499.
- Berengaria Angliæ, & Sanctia Castella Regina Anno 1228. & 1229. in Gregorii IX. Pontificis tutelam se commiserunt*, n. 500.
- Carolomannus Gallia Rex cum uxore sua Anno 1234. & Richardus Angliæ Rex cum solante Arragonia Regina An. 1238. ab eod. Gregorio IX. in tutelam recepti*, n. 501.
- Innocentius IV. Mondegonem Lithuania, & Henricum Angliæ Reges in Apostolica sedis clientelam recipit*, n. 502.
- Ludovicus Gallia Rex, à Clemente IV. An. 1267. in protectionem susceptus*, 503.
- Duces qualiter aliorum potentiorum Protectionem quæsi-
verint*, n. 504.
- Dux Montensis olim per Legatum Poloni Regis patrocinium imploravit*, ibid.
- Duces Lotharingia in specialem Imperii protectionem An. 1542. à Ferdinando Rege suscepti*, ibid.
- Lotharingia Ducatus liber & nemini subditus exceptis certis ejus partibus Imperio in feudum cedentibus*, 505.
- Lotharingia Duces ad publicas Imperii contributiones obstricti*, 506.
- Lotharingia Ducatus una cum subditis suis à processib. mandatis & omni jurisdictione Imperii tam in prima quam secunda instantia immunis*, 507.
- Medicea familia in summi Pontificis, Gallia Regis, Venetiarum & Mediolani Ducum protectionem ex fœdere assumpta*, 508.
- Carolus V. suos Inferioris Germania Ducatus & Comitatus, in Imperii tutelam commisit*, 509.
- Vladislaus Polonia Dux ab Honorio III. Papa An. 1218. in Apostolica sedis protectionem susceptus*, 510.
- Bavaria Ducum familia Palatina per connubium inserta complures Reguli, Comites, Barones in ejusdem tutelam se dederunt*, 511.
- Prepositus Eluvangensis in Ducis Würtembergici protectione quondam extitit*, 512.
- Eluvangensis Prepositura à Magistro Ordinis Teutonici invasa, per*

sa, per Duce[m] Wirtembergicum Anno 1552. restituta, n. 513.
 Duces Ferrariae, Bentivoli, Mirandula, Parma in Regum Gallia protectionem quandam transierunt, ibid.
 Transylvania Princeps Battorius in perpetuam Imperii protectionem An. 1595. susceptus, ibid.
 Livonia in Regum Suetia Clientelam commendata, ibid.
 Comites quinam & qualiter aliorum Clientelæ sese commiserint, n. 514.
 Altius & Johannes Comites Albinea & de Monte Richo in Ducis Mutina protectione extiterunt, ibid.
 Wertheimii Comites sub speciali protectione Regum Bohemiae, 515.
 Robertus Comes Atrebatensis An. 1238. Gregorii IX. Papa protectioni se commisit, 516.
 Civitates tam Imperiales, quam aliæ qualiter aliorum defensionem sese commiserint, n. 517.
 Vesuntina Civitas An. Chr. 1224. in protectionem Joannis Comitis Cabilonensis transit sub n. 517.
 Saxonia Electores Civitatum Mühlhausen & Northausen vetustissimi Protectores, ibid.
 Lindaviensis Civitatis olim tempore interregni, dum Rex Romanorum eligeretur Abbas S. Galli protector constitutus, ibid.
 Palatini Electores Wormatiam in protectione habuere, n. 518.
 Heilbrunna, Spira, sub eorundem Electorum Palatinorum tutela extitere, 519.
 Ludovici Palatini Diploma super protectione Civitatis Spirensis, 520.
 Trevirensis urbs aliquot sæculis sub Archiepiscoporum Trevirensium clientela extitit, 521.
 Treverenses An. 1302. in Henrici Comitis Luzelburgensis tutela fuere, 522.
 Clientelaris fœderis inter Henricum Comitem Luzelburgium & Civitatem Trevirensensem conventi capitula, 523.
 Trevirenses à Joanne Lotharingia Duce pacto 300. florenorum annuo honorario Anno 1365. in protectionem recepti, 524.
 Idem Anno 1211. ab Othone IV. Imp. in Casaream tuitionem suscepti, 525.
 Itemque à Conrado Imperatore Anno 1242. n. 526.
 Genua Italia Civitas varios Protectores olim habuit, donec tandem in Hispani Clientelam transit ibid.
 Bernates olim Sabaudia Ducem Patronum habuere, ibi.
 Rotuvila, Mühlhausen & alia quadam Civitates sub Helvetiorum Clientela, ibid.
 Tigurum, Basilea, Argentina An. 1260. Rudolphum Habsp. certa pecunia Protectorem conducere, ibid.
 Lubeca olim Ludovicum Marchionem Brandenburgicum Patronum agnovit, postea in Imperii tutelam assumpta, 527.
 Hansa Civitates olim sub Patrocinio Magistri Ordinis Teutonici, ibid.
 Suvinfurtum itidem sub protectione Comitum Rheni Palatinorum, 528.
 Wirtembergensis Dux, Civitatum Imperialium, Reutlingen & Eslingen Protector, 529.
 Werda ad Danubium, multos successive protectores habuit, 530.
 Zophingen/pervetusta Helvetiorum urbs, circa Annum 1285. sub Rudolphi Habspurgici Romanor. Regis, tutela extitit, 531.
 Ludovicus Imp. Civitati Spirensi Prefectum Provincialem im Spenygaro Protectorem constituit, ibid.
 Civitates minores apud priscos Alemannos frequenter Potentiorum patrocinio se subdidere, 532.
 Protectio tamen ejusmodi quandoq; nimis dura ac cum Imperio conjuncta fuit, 535.

Animalentis quibuscumque ex lege natura sua insita sunt perfugia, 533.
 Turpe est, hominem in adversis suis destitui praesidiis, ac ab hominibus desereri. n. 534.
 Buchhorn Imperiale oppidum sub tutela Uberlingensis Civitatis existit, 536.
 Nobiles qualiter sese aliorum potentiorum Clientelis submiserint, n. 537.
 Nobilium multa familia sub protectione existentes reperiuntur, ibid.
 Burckhardus de Berlichingen ab Imperatore Rudolpho II. Anno 1600. in specialem receptus protectionem, num. 538.
 Diploma ejusdem receptionis, 539.
 Nobiles à Zinnert, Welwart/Westernoch & alii in Imperialem Clientelam recepti, 540.
 Nobiles olim frequentes Pralatorum ac Monasteriorum Protectores extiterunt in Germania, 541.
 Nobiles de Engberg etiamnum hodie Beurenensis Monasterii Advocati, 542.
 Protectio, quo jure introducta fuerit, 543.
 Protectio hominum, ab ipsa natura orta, juri naturali primævo vel etiam secundario seu Gentium adscribenda est, 544. & 552.
 Oppressis ut homines subveniant natura ipsa suadet ac impellit sub n. 544.
 Justiest, non solum non facere injuriam, sed etiam ab immeritis eandem propulsare ibid.
 Hominem homini insidiare jure natura nefas est, num. 545.
 Homini periclitanti non auxiliari, jure item natura nefas est, 546.
 Hominis naturali equitate dictante interest, hominem beneficio afficere, 547.
 Respubl. illa beata est, in qua quisque alterius injuriam suam existimat, 548.
 Apud Egyptios mortis reus fiebat qui injuriam patienti non succurrebat, 549.
 Jure naturali viri incliti & Heroes ad opem miseris ferendam ducantur, ibid.
 Hercules ob studium suscepta aliorum protectionis inter Divos relatus, 550.
 Tauri naturaliter pro vitulis contra Leones pugnant, ibidem.
 Defensionis vis naturaliter inest brutis animantibus, numer. 551.
 Fœdus defensionum juri naturali secundario ortum sui tribuit, 553.
 Defensio quæ ratione nititur & quæ societas humana confirmatur juri gentium est, ibid.
 Homines antiquitus in sylvis & agris nullo certo more absque religione & disciplina degisse feruntur, 554.
 Homines olim imbecilliores reprimenda à se validiorum violentia causa in potentiorum fidem se committebant, 555.
 Oppida, viri & pagi qualiter primitus constituta? numer. 556.
 Defensio etiam ad jus civile recte refertur, ibid.
 Naturalis vel gentium origine quæ sunt à civili comprobata, civilia dicuntur, ibid.
 Protectio generalis subditis à Magistratu debita, jure divino, humano, civili, & Ecclesiastico instituta, 557.
 Magistratus hac lege & conventionem datus est, ut subditorum curam gerat, n. 558.
 Advocatia conventionalis origo, ad jus gentium referenda, 559.
 Contractus tam nominati, quam innominati: quoad conventionem sunt de jure gentium primævo, quoad efficaciam de jure gentium secundario, n. 560.

Continua-
tio Capituli
hujus ad
præceden-
tia.

EXPLICATIS hucusque Clientelæ & protecto-
rum Synonymis, Homonymis, definitionibus,
ac divisionibus, origo porro ejusdem indaganda venit, admonente IC. in l. 1. ff. de orig. jur. & nominatim adhortante Glossa marg. in l. 2. ff. de reb. 1 cred. Et sicert. pet. ubi notat, nefas esse materiam aggredi, origine non repetita. Coras. ad l. filium quem ff. famil. herisc. n. 1. ubi testatur, haberi non posse perfectam & rerum præsertim obscurarum cognitionem, initiis ejusdem non perceptis, originisque ignorantia sæpissime fieri, ut falsa, pro veris, per Interpretes nobis obtrudantur; Quod igitur aliis in rebus facere industrios & Scriptores, adverto, ut non tantum naturas, qualitates, causas, effectusque rerum propositarum enucleent, sed incunabula quoque, initia, & natales earundem studiose diligenterque indagent, id mihi in proposita clientelarum & patronorum enodatione, quod illam ipsam originis & indagacionem non mediocrem lectori jucunditatem allaturam sperem, haud negligendum esse existimo.

Cum enim juxta Philosophorum sententiam, in 5 omni rerum genere, id perfectum esse prædicetur, quod ex omnibus suis partibus constat, affirmante id etiam Cajonostro lib. 1. ad l. 12. Tabularum, Et in l. facturus 61. ff. de orig. jur. cujusque vero rei potissima & pars sit principium atque origo, tradente Platone, lib. 2. de Repub. & innuente text. in l. procuratorem 8. in princ. ff. mandati. Wesenb. in rubr. ff. de orig. jur. Et principium 7 sit dimidium & totius, ut antiquum diverbium habet, cujus meminit idem Plato in 6. de leg.

8 Quin imo principium plus sit, quam dimidium & totius operis atque per principiorum & indagacionem quæ consulente Cothm. respons. 52. n. 151. Et conf. 67. nu. 122. vol. 2. potissimum inspicienda, multa fiant perspicua, quæ in tractationem veniunt ut pulchre differit Aristot. 1. Ethic. c. 7. item lib. 10. problematum c. 15. & 5. Politic. c. 4. Seneca in Epistola ad Lucilium 34. Ausonius in Epigramm. ad Cupidinem, Horatius in Epistolis, dum inquit

10 Dimidium & facti qui bene cœpit, habet.

Tiraquell. in l. si unquam 8. 5. verbis omnia vel partem n. 9. C. de revocand. donat. Coras. in d. l. facturus 1. verb. principium; Ideo protectionum ac clientelarum jura explicaturus priusquam ad ulteriora pergam atque ad ipsas Juris hujus causas, transitum faciam, exemplo ICtorum in l. necessarium 2. d. tit. de orig. jur. ante

11 omnia Juris tutelarum principia, & primæva & Patrociniorum, & Clientelarum exordia, à capite atque ipsius urbis Romanæ, initiis veluti ab ævo, repetenda existimavi, ut primo statim intuitu cuilibet constare possit, quo primum tempore & qua urgente necessitate, vel invitante utilitate, clientelæ institutæ, cujusve regno aut Imperio Advocati tutelares sacrosancti inter gentes esse ceperunt.

Cum enim hæc ipsa materia à nullo hætenus scriptore explanata perquam obscura sit, variisque sparsim implicita quæstionibus, ego, qui hanc ipsam, quoad fieri poterit, dilucide ac conveniente Methodo explicare, atque in unum colligere, Deo largiente gratiam suam, proposui, nihil omittam, quod ad necessariam illius cognitionem, vel decorem spectare putavero.

12 Quod igitur ad Juris hujus Clientelæ & originem attinet, quamvis de certo introductionis ejus tempore nihil solidi afferri possit, certum tamen est, id ipsum non esse novum aut recens, sed antiquissimum; Nam ante Urbem & conditam & Romuli tempora, non modo

13 apud Græcos Athenienses ac Thessalos, vetustissima Patronorum ac Clientum instituta viguerunt, Clientela Græcorum, sed etiam Celtis Illyricis, Asiaticis, atque Ægyptiis usitatissima fuerunt, attestantibus Halicarnassæo lib. 2.

antiquitat. Roman. Varrone lib. 1. de reb. Rustic. & Bordin. lib. 1. cap. 7. de republ. nu. 16. Synzsius disp. de jure protect. 6. 6.

Verum ejusmodi Clientelæ, ut idem tradit Halicarnassæus apud Græcos non diu & firmæ constiterunt, 14 eo quod ii, temporis successu, in superbiam, libidinem, avaritiam cæterasque vitiorum labe, prolapsi, pessimum in modum clientibus abusi fuerint, operas iis imponentes hominibus liberis minime convenientes. Quin etiam si aliquid jussi id statim ad nutum Patronorum non facerent, mox ipsi in eorum terga sævientes, eosdem tanquam servos severissime castigabant durissimeque tractabant; Inde propter severam & in eos animadversionem, ac subsecutum Clientelarum 16 abusum, Athenienses sub clientela constitutos, Ἰππίας à servitute, Thessali vero πενέσας id est servos, & feminas πελάπδας id est ministras appellaverunt, sicque ejusmodi nominum usurpatione, iisdem Clientibus, in ipsa statim appellatione fortunam servilem objecerunt. Quamvis Plutarch. in vita Romuli Clientes πέλατας & dictos autemet à verbo πελάω vel πελάζω aut πελάζομαι, quod appropinquare aut alicui voluntarie accedere significat, quod in fidem alterius venientes, eum in Patronum adoptarent. Petr. Gregor. Tholos. in Syntagm. juris Univers. lib. 47. cap. 7. n. 16. id quod Marcus Tullius Cicero his verbis innuit, vexavit, inquit, Puteolos & Cajum Cassium, quod Brutos sibi adoptassent.

Et si vero Græci, ut dictum est, non ut decuit & Clientelas usurpaverint, sed iis pessime, uti etiam hodie Clientela Romanorum à Romulo restaurata, 17 nis temporibus, non raro sit, abusi fuerint, earundem tamen laudabile institutum, optima imitatione ad Romanos dimanavit. Statim enim ab Urbe condita, postquam Romulus obtruncato fratre Remo, regnum solus occupavit, Sabinis in urbem receptis populum Romanum, in certos ordines, Patricios nimirum & Plebejos, divisit, atque id quod apud Græcos vitii antiquatum erat, virtute & apud suos renovans, 19 ut mutuam omnium inter se concordiam tueretur, ac aleret, hanc ipsam Clientelam, ad cives suos, summa cum laude traduxit, patribus quos in Senatum allegerat, plebem ascripsit, & unumquemque Senatorem certum plebejorum numerum in suam Clientelam suscipere jussit, optione cuique è vulgo data, ut è Patriciis, quem quisque vellet, defensorem ac Patronum sibi legeret simulque omnibus execrationibus devovit eos, qui Clientes deseruissent. Unde Festus scribit Patrocinia & appellari cœpta ex eo, quod Plebs distribueretur inter Patres, ut eorundem opibus tutæ esset. Quare idem Romulus antiquissimum & Græcorum, Celtarum, Illyricorum, Asiaticorum & Ægyptiorum, in recipiendis Clientibus, morem, cum novo illo ac laudabili instituto suo, conferens, non melioribus solum rationibus Clientelas exornavit, constituens ut omnia pro Clientibus Patroni facerent quæ pro filiis patres, & è diverso eam Clientes Patronis exhiberent reverentiam, obsequium, & pietatem, quam Parentibus filii, sed honestioribus & etiam decoravit cognominibus, eandem non dominatum, sed Patronatum & Clientelam suscipientes, non dominos sed Patronos, susceptosque non servos, sed Clientes nominari voluit, excogitata nimirum honesta & perhumana copula qua plebejos & Patricios ætissimo vinculo colligaret, sicut hoc ipsum ex Halicarnassæo Agellio, Livio & Plutarcho brevius tamen deducit Jo. Rosin. Roman. Antiquit. lib. 1. c. 16. & eleganter tradit Molinæus in Cōment. ad cōsuet. Paris. tit. 1. n. 8. quod & Zasius & Academiæ quondam Friburgensis, 23 in qua mihi Doctoratus insignia collata fuere, lumen clarissimum, ex eodem Halicarnassæo, in comment. ad l. necessar. 2. ff. de orig. jur. verbo Curias, nominatim edocet, causam

causam finalem ejusmodi clientelæ in usum reductæ
24 adjungens, ne scilicet † injuria locupletum in humiles,
vel vicissim egenorum invidia in potentes redundaret,
sed mediante illo clientelari nexu, mutua potius inter
illos concordia foveretur.

25 Et fuit sane clientelarum istiusmodi institutum † a
Clientela-
tum insti-
tutum,
apud Ro-
manos ad-
modum
venera-
bile.
pud eosdem Romanos in tanta veneratione, ut M. Ca-
tone auctore, istiusmodi patronorum † & clientum
conjunctio, arctior habita fuerit, quam agnatorum &
propinquorum, ut Gellius eleganter ostendit, de gradu
atque officiorum ordine differens *lib. 20. c. 1. Noct. Atti-*
car. & lib. 5. c. 13. ubi scribit more majorum, secundum

26 parentes, primum locum tenuisse pupillos Tutorum fi-
dei creditos, deinde clientes, qui sese in tutelam ac patro-
cinium contulerunt, tertio loco hospites postmodum
27 cognatos & affines Massurius Sabinus *Jur. Civ. lib. 3.* ex
quo conjunctionis vinculo tanta inter eos fides extitit,

28 ut patroni etiam contra † proprios clientum cognatos
defensionem subire tenerentur, ut ex eodem Gellio
protulit Petr. Greg. Tholosan. *Syntagm. Jur. lib. 47. c. 7.*

29 *n. 18.* Unda M. Cato ait, *adversus cognatos Patronus † pro*
cliente testatur, testimonium contra clientem nemo dicit.

30 Hinc etiam sanctissimi † hujus Juris clientelaris,
quod prudentissime Romulus, tanquam honestissimum
conjungendorum civium continendæque Reip. vincu-
lum, instituerat, solennem in suis tabulis superesse me-
moriæ voluerunt Decemviri, legem de deligendo
Patrono sequentem ferentes, *PLEBEI quem sibi ex Pa-*
triciis Patronum volunt, eligunto. *Sichard. lib. 3. veter.*
Jurispruden. ad L. I. Romuli.

31 Ut vero earundem Clientelarum † disciplinæ, tanto
Beneficia
Patrono-
rum in Cli-
entes.
firmiores ac constantiores perdurarent, Romulus com-
moda tam patronis, quam clientibus addidit officia,
ideoque prædicti tutelares Patroni ac clientes habue-
runt inter se mutua quædam humanitatis ac benevolen-
tiæ instituta, in superiorum provida protectione, &
inferiorum fideli obsequio, consistentia, quibus ultro
citroque, hi officia, illi beneficia, sibi invicem exhibe-
bant, prout asserit idem Halicarnass. *d. lib. 2.*

32 Primo enim Patroni † clientibus Jura, quorum illi
I. In expli-
cando iure
consistens.
rudes & ignari erant, interpretabantur, & respondebant
de iisdem, Halicarn. *d. loco.* Quod Horatius *lib. 2. Epist.*
1. sequent. expressit versibus:

Roma dulce diu fuit & solenne, reclusa
Mane domo vigilare, Clienti promere Jura.

33 Deinde pro iis injuste † oppressis etiam in judicio re-
II. In Pa-
trocinio
præstando.
spondebant totisque eos viribus defendebant, eorum-
que causa nullum Patrocinium sive publicum sive pri-
vatum recusabant, uti hujus rei præ cæteris locuples
testis est Plautus in *Menach. hisce verbis*

Juris ubi dicitur dies simul
Patronis dicitur, quippe qui pro illis
Loquantur, male quæ fecerint, aut ad
Populum, aut in Jure apud Judicem res est
Sicut me hodie nimis sollicitum cliens
Quidam habuit, neq. quod volui agere quidquam
Licitum est, ita me attinuit, ita me detinuit,
Apud Ediles pro ejus factis plurimis.
Pessimisque causam dixi —

III. *Cura*
pro præsen-
tibus &
absentibus.
Dilectio
instar fi-
liorum.
Maxime vero pro clientibus injuria † affectis, Patro-
niles suscipere, causasque illorum, contra accusatores
tueri solebant. Præterea Clientum æque absentium, ac
præsentium † curam gerebant, & quidquid liberorum
suorum causa clientes solent, in rationibus pecuniarum,
& contractibus eorum facere, id patroni summo studio
pro susceptis suis exequabantur. Halicarn. *ibidem.* Hinc
& lege antiqua cautum erat, ut Patroni clientes ita cha-
ros haberent, ut suos liberos & sanguine junctos. Alex.
ab Alex. *Genial. dier. lib. 6. c. 10.* & Gellius *noct.*
Atticar. lib. 20. c. 1.

Nec solum Patroni prædictis in rebus clientibus suis

præsto fuerunt, sed ea omnia, ut pauca pro multis dicam,
in eos beneficia contulerunt quæ parentes † in filios 34
solent, omnem illis quietem publice & privatim quæ-
rentes, Joan. Rosin. *antiquit. Roman. lib. 1. c. 16.* Quæ
omnia fere Cic. *Verr. 1.* nervose complexus est dum in-
quit, *ad meam (Siculi) confugiunt fidem, per me auxi-*
lium sibi à vobis petunt, me defensorem calamitatum
suarum, me ultorem injuriarum, me sui cognitorem Ju-
ris, me causæ totius actorem esse voluerunt.

Nequaquam vero Patroni more Græcorum abtue-
bantur suis Clientibus, ut servis, sed eosdem honestissi-
me tractabant; unde magna eos laudis ornabat accessio,
si clientes † haberent quamplurimos, sive propria vir- 35
tute partos, sive hæreditario jure acquisitos, id quod
Plaut. in *Menach. act. 4.* attestatur hisce verbis

— *Morem habent hunc*

Clientes sibi omnes volunt esse multos
Bonine an mali sint, id haud queritant
Res magis queritur quam Clientium

Fides ejusmodi clueat:

Si est pauper atque haud malus, nequam habetur
Sin dives malus est, is cliens frugi habetur.

Qui neq. leges neq. æquum bonum usquam
Colunt, sollicitos patronos habent.

Datum denegant quod datum est, litium

Pleni capaces, viri fraudulentum

Qui aut fœnore aut perjuriis habent rem

Partam, mens est in querelis.

Ad quem & Horatius *Carm. lib. 3. Ode. 1.* alluisse vide-
tur, ubi innuit in alio candidato, valere nobilitatem
generis, in alio celebrem famam à virtutibus ortam,
in alio magnum Clientum numerum, dum inquit

— *hic generosior*

Descendat in campum petitor,

Moribus hic meliorq. fama

Contendat, illi turba clientium

Sit major —

Hinc Appius Claudius, à quo Appiorum familia
processit, à Sabinis, Romam cum quinque † millibus 36
clientum migrasse traditur, ut est testis Valerius.

Ad hunc etiam, magno cum applausu, conjunctum 37
multorum clientum morem, alludit Cic. in *divin. 1.* in 38

hisce verbis *Clarissimi*, inquit, *virī nostra civitatis tem-*
poribus optimis hoc sibi amplissimum pulcherrimumque
ducebant, ab Hospitibus clientibusque suis, & exteris na-
tionibus, quæ in amicitia populi Romani ditioneque essent,
injurias † propulsare, fortunasq. illorum defendere. 39

Et hæc de beneficiis patronorum, erga clientes.
Nunc quod ad horum erga eosdem obsequia † attinet
eorū plurima diversa; fuisse allegati auctores referunt.

Primum enim Patronis † in omnibus rebus hone-
stis obsequentes, eosdem ad paupertatem redactos pe-
cuniis suis, aliisque rebus juvabant, maxime autem
egentibus ad † dotem filiarum, cum eas nuptui tradere
vellent, contributebant.

Deinde si quis ex ipsorum patronorum numero, in
† vincula venisset, aut aliquis ex liberis eorum ab hoste
captus esset, eosdem quamprimum redimebant.

Textio nexos, à † creditoribus, vel ære multatos, IV. In par-
propria pecunia liberabant, idque non coacte nec gra-
vatim, sed sponte, & prompta benevolentia, non quasi
fœneris loco, sed ob referendam gratiam.

Quarto, Publicorum quoque † impendiorum, quæ 43
Magistratuum honorumve nomine fiebant, eosdem
per omnia participes non secus, quam genere conjun-
ctos, faciebant.

Quinto Privatarum † quoque litium æstimationes
& multas publicas pecuniarias, pro Patronis solvebant,
attestante eodem Halicarnasseo & Joh. Rosin. *anti-*
quit. Romanar. d. c. 16.

Sexto clientes Patronis suis non pace † tantum, & 44

VI. In auxilio militari. domi, in omnibus periculis negotiisque sed bello etiam militiæque aderant, licet clientelis onus militiæ annexum non esset. Gerard. Niger lib. de feud. Thom. Demster, in Paralipom. ad Rosini antiquitat. Roman. c. 16, lib. 1. Claudian. lib. 2. in Ruffin.

— Circumq; armata Clientum

Agmina privatis ibant famulantia signis.

45 VII. In exhibenda cœna populari. Septimo insuper, quod ex Plauti verbis conijcere licet, Clientes olim in æde † sacra convivium patronis apparari curabant quod cœnam popularem vocabant, Petr. Faber. in lib. Semestr. c. 6. Sic enim apud Plautum Philo loquitur in Trinummio Act. 2. Scen. 4.

— Quid tunc si in ædem ad cœnam veneris

Atque ibi opulentus tibi par forte uti veneris

Apposita sit cœna, popularem quam vocant,

Si illi congesta sint epula à clientibus,

Siquid tibi placeat, quod illi congestum sit

Edasne, an incenatus cum opulento accubes.

46 VIII. In comitandis Patronis, dum eorum filii Togam virilem sumerent. Octavo clientes etiam honoris causa magno † numero patronos comitabantur, dum iidem filios suos naturales, vel adoptivos in forum deducebant, eo die, quo ipsi togam virilem induebant, & singulis vel privatis Senatoribus commendabantur, comitante scilicet toto clientum numero, ut nuncupatim annuntavit Thom. Demster. in Paralipom. antiquit. Romanar. lib. 5. c. 32.

47 Commendabant autem patres † filios suos tyrones fidei Senatorum, cujus rei clara sunt argumenta apud Tit. Livium 5. Decad. lib. 5. ad finem: filium postremo Nicomedem Senatui commendavit. Q. Symmach. lib. 2. Epist. 42. Commendaveram tibi inquit, dudum Macedonii clarissimi viri filium. cum foro tuo nomen dedisset, credo eam rem pro studio meo juveni accommodasse; sed quia parentibus nihil satis est, & efficacior quibusdam videtur petitionis iteratio, rogatus denuo postulatum retexo, non ut novam causidico benevolentiam praestes sed ut jam tributam digneris augere.

El-gans formula commendationis istiusmodi apud C. Suetonium in Augusto cap. 56. Nunquam filios suos populo commendavit, ut non adjiceret, si merebuntur, pulchre Claudian. de 6. Hon. consul.

— te cum pralarga vocavit

Ditandas ad dona tribus fulgentia tecum

Collecti trabeatus adit delubra Senatus

Romano puerum gaudens offerre favori.

48 IX. In offrendis munusculis Calend. Ianuar. Nono solebant etiam clientes olim Calendis † Januarii patronis suis munuscula quædam tenuia, grati animi indicium, nempe assiem minimum & mel offerre, accedentibus caricis & dactylis palmarum inauratis. Thom. Demster. in paralipom. ad cap. 13. lib. 1. Rosin. quod etiam Ovidius sequentibus versibus indicat. lib. 1. Fastor.

Quid vult palma sibi, nungosq; carica, dixi,

Et data sub niveo, condita mella, cado.

Omen, ait, causa est, ut res sapor ille, sequatur

Et peragat captum dulcis, ut annus, iter.

Dulcia cur dentur video, &c.

Idem Martial. epigramm. lib. 8. attigit, de phiala loquens aurea quidem, sed gracili & vili ad Paulum hisce versibus.

Hoc linitur sputo, fani cariota Calendis

Quam fert cum parvo sordibus asse cliens.

Idem in Xenii:

Aurea porrigitur fani cariota Calendis

Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

49 Nec vero hæ minutæ aliter quam honorarii loco dabantur, nequaquam vero pro mercede, † quia unius assis penio mercedem non sapit, l. si quis conduxerit. ff. locati.

Dulcia tantum & honesta cliens officiose tradebat

Domino, ut visum est Forcat. de feud. cap. 2. sub numer. 16. ubi ex Macrobio lib. 1. Saturn. cap. 7. refert, quod cum multi occasione † Saturnii festi per avaritiam à clientibus ambitiose munera exigere, idque onus tenuiores gravaret, Publicium Tribunal plebis legem tulisse, ut non nisi cerei ditioribus missitarentur.

Et est probabile, à prædicta † clientum donandi † consuetudine, quæ Calendis Januarii fiebat dandi strenam ad nos fluxisse usum, hoc est ejus muneris, quod in principio anni, boni ominis gratia, datur, quando Tranquillus scribit, † Equites Romanos solitos fuisse quotannis ferre strenam, Augusto Cæsari, in Capitolio etiam absenti, Calend. Januar. quod hodie etiamnum apud nos ubique servatur, diverso tamen modo.

Itali enim summi, † dant infimis, in Anglia vero, ut testatur Polydor. Vergil. de rerum inventor. lib. 5. cap. 2. inferiores deferunt strenam superioribus, & Regi principes singuli: In Germania sine discrimine deferunt strenam tam inferiores superioribus, quam superiores inferioribus, & æquales æqualibus, qui tamen dantibus aliquid vicissim donant, ut liberalitas, ceu boni animi nuntia, mutuo compensetur. Illud vero plerisque populis usitatum est, ut etiam sine munere primum anni exordientis diem latis omnibus faustum felicemque precentur.

Decimo etiam inter alia honoris ornamenta, quæ Clientes olim suis Patronis deferrebant statuarum † erectio numeratur, quas iisdem in privatis domibus & atriis ponere consueverunt, ut ex Plinio libr. 34. cap. 4. & 6. post alios testificatur Dempster. paralip. ad cap. 16. Ant. Rom. Eodemque pertinet Apulæi locus ad lib. 3. Metamorph. Ac tibi civitas omnis pro ista gratia honores egregios offeret. Nam & patronum scripsit, & ut in are stet imago tua decrevit.

Ejusmodi decretorum exempla † quædam in veterum monumentis etiamnum extant, ex quibus hos centones excerpfit Radulp. Fornerius lib. 4. c. 4. rerum quotid.

Unus est de pelluinis & vestinis (eorum meminit Plinius lib. 3. c. 12.) quo Nummiam Variam, patrocini honore, affecerunt.

PLACERE VNIVERSIS CONSCRIPTIS
NVMMIÆ VARIÆ C. F. SACERDOTI
VENERIS FELICIS PRO SPLENDORE
DIGNITATIS SVÆ PATROCINIVM
PRÆFECTVRÆ NOSTRÆ OFFER-
RI PETIQVE AB EIVS CLARITATE
TE ET EXIMIA BENIGNITATE
VT HVNC HONOREM SIBI A NOBIS
OBLATVM LIBENTI ET PRONO ANI-
MO SVSCIPERE, ET SINGVLOS VNI-
VERSOSQVE NOS REMQVE PVBLI-
CAM NOSTRAM IN CLIENTELAM DO-
MVS SVÆ RECIPERE DIGNETVR,
ET IN QVIBVSCVQVE RATIO EXE-
GERIT INTERCEDENTE AVCTORITATE
DIGNITATIS SVÆ TVTOS DEFENSOS-
QVE PRÆSTET TABVLAMQVE ÆNEAM
HVIVS DECRETI. N. VERBA CONTI-
NENTEM OFFERRI EI, &c.

Non dissimile decretum in veterum monumentis extat, cujus fragmentum subjiciam.

PLACERE CONSCRIPTIS LEGA-
TOS EX HOC ORDINE MITTI AD T.
POM-

POMPONIVM BASSVM CLARISSIMVM VIRVM, QVI AB EO IMPETRARENT IN CLIENTELAM AMPLISSIMÆ DOMVS SVÆ MVNICIPIVM RECIPERE DIGNETVR PATRONVMQVE SE COOPTARI. TABVLA HOSPITALI INCISA HOC DECRETO IN DOMO SVÆ POSITA PERMITTAT, &c.

Idem à Collegiis, & corporibus factitatum olim constat, ut Patronis aliisve personis de se bene meritis statuas dicarent. *l. ult. C. de statu & imag.* Exemplum in antiqua inscriptione Neapolitana.

QVOD POSTVLANTE CN. GAIO PV-
DENTIO V. DE FORMA INSCRIPTION.
D. ANDA. STATVÆ QVAM DENDRO-
PHOR OCTAVIO AGATHÆ P. C. N. STA-
TVERVNT CN. PAPIRIVS SAGITTA ET
P. ÆLIVS EVDÆMON. II. VIR. RETV-
LERVNT Q. D. E. R. F. P. D. E. R. I. C.
PLACVIT VNIVERSIS HONESTISSIMI
CORPORIS DENDROPHORORVM
INSCRIPTIONEM QVÆ AD HO-
NOREM DARE. QVÆ
..... SERTA EST.

Aliud exemplum in prisco lapide, cujus ut & superiorum integram formulam quia referre longum esset, extrema tantum verba subscribam.

HVIC CORPVS SVARIORVM ET
CONFECTVARIORVM AVCTORIBVS
PATRONIS EX AFFECTV EIDEM JV-
RE DEBITO STATVAM PATRONO
DIGNAM PONENDAM CENSUIT.

Quo loco non de nihilo additur illa clausula EX AFFECTV JVRE DEBITO, imo ni fallor ad amoliendam adulationis suspicionem. *l. 1. C. de statu & imag.*

Meminit etiam statuz Patrono positæ Senec. *lib. 5. de benef. c. 8.* Quomodo, inquit, nemo se portat, quamvis corpus suum moveat, & transferat, quomodo nemo, quamvis pro se dixerit adfuisse, sibi dicitur nec statuam sibi tanquam Patrono ponit?

56 Plerunque autem collegia artificum, † qui suos etiam habebant Patronos, iisdem statuas ejusmodi in foro aut loco maxime conspicuo erigere solebant, Thom. Dempsterus in *Paralip. ad Joan. Rosin. de antiquit. Rom. lib. 1. c. 16.* Cujus rei ampla satis habemus testimonia ex vetustis inscriptionibus, quarum quasdam tantum subjiciam, una est Tergesti in Istria.

L. Vario Papirio. Papiriano II VIR. I. D. II VIR. ID. Q. Q. Prætor. Fabr. Rom. et. Tergesto. Flam. HADR I. Pont. Augur. collegium Fabrum Patrono merenti.

Altera Reatæ in Italia.

T. Fundilio. Gemino, VIVIR, Aug. mag. mu. Augustales. Patrono. & quinq. perpetuo. optime. merito. hic arce. Augustalium sc. vivo. H. S. XX. dedit, ut ex redditu. summæ. die Natali. scu. IIII. Calend. Febru. præsentibus, vescerentur & qb dedicationem statuæ. decurionibus. & seviris. & juvenibus. sportulas, & populo epulum. & oleum. eadem. die dedit.

Tertia Bergomi in Italia.

C. Cornelio C. F. Vot. Municiano. Præ-

fect. coh. Prim. Damasc. Trib. mil. leg. III. August. præfect. Fabr. Curatori. Reipublic. Otesimorum IIII. Viro. I. D. Pontifici. Flaminii. in Divi. Claudii. Bergomi Patrono plebs urbana.

Est & alia Urbini in Italia.

C. Vesino. C. F. Stell. Vindici populi. Urbini Patrono. suo. & municipii. Ædil. IV. Vir viar. curandar. Trib. mil. leg. VIII. Aug. & quæ sequuntur.

Privato, etiam clientes, nomine, statuas Patronis, suis sumptibus privatis, erigi curasse, unica vetus descriptio, quæ in Hispaniis visitur, ostendit.

L. Domitio. Gallicano. Papiniano C. V. leg. III. August. pr. pr. provinciæ. Germaniæ inferioris. leg. August. pr. pr. Dalmatiæ Cos. devotissimo. & innocentissimo. Aurelius. Julienus Patrono incomparabili.

Historicos citare supervacanei esset operis, cum obvii sint passim loci, ab aliis in hoc notati. Unum addo Claudianum in *paneg. de consul. Manlii Theodori.*

*Hinc te pars Lybia moderantem jura probavit,
Qua nunc tota probat, longi sed pignus amoris
Exigua peperere mora populumq, clientem
Publica mansuris testantur, vocibus ara.*

Et hæc de clientum erga Patronos obsequiis & officiis, horumque vicissim erga illos beneficiis.

Communiter autem † utrisque neque pium, neque fas erat, accusare se invicem in judiciis, unde Patronus contra furantem clientem pro re sua agere haud poterat, *l. 89. de furt. Tholos. Syntag. lib. 47. c. 17. n. 16.* nec adversus se mutuo testimonium dicere, nec suffragium ferre, nec cum inimicis se conjungere.

Qui contra † fecerat Diis inferis devovebatur, & lege de Proditoribus, quam Romulus sanxerat, tenebatur: Convictum autem ejusmodi, † criminis, licebat cuivis ut Diti sacrum interficere; Mos enim Romanis erat quos vellent impune occidi, eorum corpora Diis inferis devovere. Joan. Rosin. *antiquitat. Roman. lib. 58 c. 16.* Agellius *lib. 5. cap. 13. & lib. 20. cap. 1.* Balduin. *ad leg. 12. Tabular. cap. 5.* Unde Servius exponens illud Vergilii, *Et fraus innexa clienti* ait in 2. Tabulis scriptam fuisse hanc legem SI CLIENTI FRAUDEM FAXIT SACER ESTO, quam vir multiscix lectionis Theodor. Marcilius plenior, uberiusque tulit ex *Halarn. Histor. Rom. lib. 2. Patronus si clienti cliensve Patrono fraudem faxit, sacer esto.* Sixt. Cæcilius apud Gell. *20. c. 2.* Nec prius, inquit, ullam facinus astimatum est, quam si quis probaretur clientem derisui habuisse. Et e contra, ut *infra* dicetur, piaculum erat clienti, injuria afficere Patronum, proinde ut servo, Liberto, supplici, quos pariter Patrono obligari putat Cicero *de Juvent. lib. 1. in fin.* pariterque nominatos legimus in *l. si vero plures. §. ff. de his, qui effuder. vel dejec.* Arniseus *de Jur. Majest. cap. 1. 3. num. 2.*

Unde & Servius in explicat. *d. versus Vergiliani*: si clientes, inquit, quasi colentes sunt, Patroni quasi patres tantundem est clientem quantum filium fallere: & hoc posse fieri ex Horatii dictis intelligitur, qui cum loqueretur de avaris potentibus, ait de vicino cliente *lib. 2. od. 18.*

—pellitur paternos

In sinu ferens Deos.

Sane & dolum defensione illa Tutelari per 12. Tabulas vindicatum fuisse, scribit Cicero *lib. 3. de offic.*

Et quod ait lex SACER ESTO. idem est, ac si diceretur improbus & intestabilis esto.

60 Sacros autem † antiqui vocabant homines execrandos & detestandos, qui ob maleficium iudicati erant, & quibus sacris interdicebatur, sicut prolixè explicat Budæus in annotat. Pandect. ad l. 2. ff. de pœn. Unde Plaut. in Bacchid. Act. 4. scen. 6.

*Men' criminatus est? optume est, ego sum malus,
Ego sum sacer, scelestus.*

Horat. lib. 2. sermon. Satyr. 3.

Præterea ne vos titillet gloria, jure

*jurando obstringam, ambo, uter adilis fuerit, vel
Vestrum Prætor, is intestabilis & sacer esto.*

Festus ait, sacrum hominem eum esse, quem populus
61 iudicavit ob maleficium, neque homicidii † danabatur, qui eum occiderat, sic leg. Tribunitia indultum erat, etiam si quis eum, qui plebiscito sacer esset, occi-
62 disset, parricidii reus haud fieret. Inde verbum † sacrare. Livio lib. 2. ab Urb. capitur, pro devovere, & detestabile decernere & ita morti addicere, ut impune occidi & violari possit: *Ante omnes*, inquit, *de provocatione adversus magistratum ad populum, servandaque cum bonis capite ejus, qui regni occupandi consilia iniisset grata in vulgus leges fuere.*

63 Sed & ultra hæc tam clientibus quam Patronis ingens utrinque beneficiorum sibi invicem † exhibendorum certamen erat, ne vincerentur mutua gratia, & benevolentia, dum clientes summis viribus eniterentur, ut nullum Patronis negarent ministerium, vicissimque Patroni nullo corrumpi possent pretio, aut nullum pecuniarum, vel aliud acciperent donum, ut clientibus molestiam aliquam inferrent: ut nominatim testantur Halicarn. antiq. Roman. lib. 2. §. ceterum, vers. Patriciis autem. Liv. lib. 1. Plutarch. in Romul. A. Gell. noct. Attic. lib. 5. cap. 13. Quin & tantailis erat in omni vita temperantia & felicitatem virtute, non fortuna metiebantur, Rosin. antiquit. d. c. 16. Et hæc quidem mutua Patronorum & clientum catenata beneficia, nulla species figurave, quam per vespertilionem catenatim ab invicem dependentes convenientius delineari possunt: Illud enim genus mutuam inter se quandam habet benevolentiam, & sæpe quasi catena quædam contexta, si qua illi inferatur vis, mutuo sibi cohærent, imbecillitati suæ invicem adferentes opem, visque sunt alius ab alio alarum hamis, una ad alteram porrectis, pendentes, longum veluti produxisse funem. Pier. Valer. Hierogl. lib. 25. rubr. de vespertil.

64 Cæterum non tantum † in ipsa Urbe frequentes, Clientela celebresque erant clientelæ istæ, quibus plebs urbana Patriciorum erat Patricinio, sed & coloniarum, ac sociarum, amicarumque civitatum, & bello subactarum, quæque suos habebat Protectores, & quoscunque vellet ex Romanis proceribus sibi eligebat Patronos, teste Ciceron. lib. 1. offic. Illi, inquit, qui civitates, aut nationes devictas bello in fidem receperunt, ut eorum Patroni essent, more majorum receptum fuit. Quin & exteri † civium exemplo commoti, cum eos ab injuria potentiorum tutos esse animadverterent, non modo singuli, sed etiam universi, atque adeo urbes ac provinciæ in clientelam senatorum se ipsos adjunxerunt. Hinc Cicer. lib. 5. Epist. 4. in fin. scribit: Cyprium Insulam Cappadociæque regnum & Citæos. 4. de finib. Catonis vocat clientes. Et Fabricium Luscium universos Samnites in clientela habuisse testatur Valer. Maxim. lib. 4. cap. 3. Sic & præcitus Ciceron lib. 2. de Leg. Locros Romanorum vocat clientes. Sic etiam gens Marcellorum, urbis Syracusarum clientelam, Antonii Bononiensium, ac deinceps alii aliorum præsidium suscipiebant, ita tamen, ut quæcunque moriens
56 † in Urbe peregrinus possideret, ea Patronus Jure ap-

plicationis, quod alio cap. tetigimus, tanquam hæres caperet.

Constat etiam in more veterum illud quoque pos- Clientela
tum fuisse, ut quisque populus, ac quæque nationes, confederat-
populo Romano confederatæ † unum haberent ex
proceribus Romæ Patronum, in cujus clientelam sese
darent, ut si quando iis opus esset, eorum illi causam
tuerentur. Cicero in Divinat. Ut Siculi † M. Tul- 67
lium Ciceronem, Allobroges Fabium Sangam, Syracu-
culani Marcellorum familiam, Lacedæmonii Clau-
diorum & Bononienses Antoniorum. Scis, quam dili-
gam Siculos, inquit M. Cicero, & quam honestam il-
lam clientelam judicem, Cicer. ad Attic. Tranquillus
item de Bononiensium clientela: Bononiensibus quoque
ait, publice, quod in Antoniorum clientela antiquitus
erant, gratiam facit conjurandi cum tota Italia, pro par-
tibus suis. Sueton. in August.

Ex quo factum, ut sæpe numero † Senatus contro- 68
versias Civitatum, ac gentium ad earum Patronos re-
miserit, eorumque judicia rata habuerit, adeoque ab
his initiis ex autoritate Romuli firma Romanis coa-
luit concordia, † ut per sexcentos & amplius annos, 69
multis licet ac magnis inter plebem & honoratos exor-
tis de Republic. controversiis, nunquam tamen ad in-
testinas cædes ventum fuerit, ut post Halicarn. d. loc.
Livium lib. 1. & Plutarch. in Romul. prolixius tradit
Joan. Rosin. antiquit. Roman. lib. 1. cap. 16. & nuncu-
patim notavit R. P. Adamus Contzen S. Joan. Theo-
logiæ & SS. literarum in Archiepiscopali Academia
Moguntina Professor doctissimus, 1. Politic. cap. 18. §.
12. ubi ait: Patronorum clientumque tantam apud Ro-
manos necessitudinem fuisse, ut sexcentorum annorum
spatio inter Patricios & plebem nullæ dissensiones ad
sanguinem devenerint, sublatis vero vinculis illis,
postquam fraus innexa clientibus fuit cædibus Rem-
publ. mutuis interiisse, & ad unum tyrannum delatam
fuisse.

Hunc insuper clientelarum morem non apud Græ- 70
cos solum, & post illos penes Romanos, sed & apud Gallorum
† Gallos aliosque populos externos in usu fuisse ex Ju- Clientela
lio Cæsar. lib. 6. & 7. de bello Gallico colligere est. Ait Clientela-
enim quo quisque amplior esset, eo plures clientes habuis- rum usus
se: Et rursus, More Gallorum, inquit, nefas esse desere- qualiter
re clientes dominos suos etiam in extremis malorum. antiquis
Et alibi: Hi autem, inquit, qui propter veteres inimi- etiam Ro-
citas nullo modo cum Heduis conjungi poterant, se manorum
Rhemi in clientelam dederunt, Hos illi diligenter tue- temporibus
bantur, ita & novam & repente collectam auctoritatem ri- apud Gal-
tenebant. los vique-

In Aduorum autem fide † & clientela reperio fuisse, 71
primum Senones, quibus cum Parisienses paulo ante suam
Civitatem fœdere & societate conjunxerant, tam Bello-
vacos, quorum erat Civitas Magna & plurimum inter
Belgas virtute auctoritate, & hominum multitudine va-
lebat. Cæsar. lib. 2. c. 4. & lib. 7. c. 7.

Idem Trevirorum † clientes numerat Eburones, & 72
Condrusos lib. 4. cap. 2. Arvernorum autem tantam ait,
multitudinem fuisse, ut non modo se Aduis adequarent,
verum & paulo ante Cæsaris adventum magnam clientium
partem ad se traduxerint, lib. 6. c. 4. & lib. 7. c. 10. Aliud
hujus rei testimonium extat apud eund. Cæsarem lib. 6.
de bello Gallico: ubi de Equitum ordine loquens ait, Atque
eorum ut quisque est genere copiisque amplissimus, ita pluri-
mos circum se Ambactos clientesque habet. Hanc unam
gratiam potentiamque noverunt. Erat autem priscis Celtis
† Ambactus sive Ambacht idè quod Helvetiis Ammann 73
sive nostris Amptmann/Hinc Ambactia ein Amptmann-
schaft / oder Pflege annotante Paul. Matth. Wehner.
Pract. observ. verbo Amman. Ambactus tamen apud
Enniū lingua Gallica servus dicitur, seu ministerialis. At
prio-

priorem significationem approbat And. Knichen *de jur. territor. c. 4. n. 181.* attestans etiam hodie ditiones seu Regiones, in Ambactias, Empter distribui, voce & instituto mere vetusto Germanico & Francico, quod & Freherus, ex Pithæo *l. advers. c. 8.* observavit. orig. palat. cap. 5.

Alludit etiam ad prædictam, de Gallorum ad morem Romanorum, adscitis clientibus, consuetudinem, Bud. *ad l. Herennius. ff. de evictio.* ubi hunc morem clientelaru Gallis vetustissimum fuisse asserit. Et Bodin. *c. 7. de Rep.* Jus † illud clientelare à Romanis, qui Gallias coloniarum multitudine illustrarunt, ad Gallos originaliter traductum esse autumat. Imo non apud prædictos solum Galliarum populos, † verum etiam Hispanos antiquitus clientelas usu viguisse, testatur præcitatus Cæsar *lib. 2. de bell. civ.* ubi refert, Pompejum magnas in Hispania clientelas habuisse.

Hispanorum clientela.

76 Sed ut ex his tandem pedem referam, istud † clientelæ sanctissimum institutum, tanquam saluberrimam Patronorum & plebejorum, potentiorum & tenuiorum, locupletum & egenorum civium, cognatam necessitudinem, per multas ætates Latinos diutissime retinuisse, religiosissimeque coluisse, ac deinceps, veluti per manum ad posteros propagasse, Romanarum antiquitatum studiosi scriptores memoriæ prodiderunt: Rosin. *antiquit. Rom. lib. 1. c. 116.*

Et Corasius quidem præstantissimus Galliarum IC. *in comment. ad l. illicitas. G. §. ne potentiores. ff. de offi. Præs. id.* scribit, hanc Patronorum, clientumque necessitudinem perseverasse ab Urbe condita, ad Alexandrum Severum usque, qui in † Imperat. unanimi militum, Senatus, ac totius populi consensu, post occisum M. Aurel. Ant. Heliogabalum, quem tamen vetustiora monumenta, & ejusdem numismata Elagabalum vocant, Anno humanæ salutis ducentesimo vigesimo quarto, 78 electus fuit, interemptus † vero in expeditione Germanica, apud Moguntiam anno 237. cum imperasset annos tredecim. Sub hoc eodem Imperat. Ulpian. 79 IC. floruit, † qui *d. §. sancivit*, oportere Præsidem Provinciæ curare, ne potentiores opprimant humiliores, aut patrocinantibus humilioribus, falsis criminibus insectentur, ut eos à clientum suorum defensione deterreant.

80 Imo easdem clientelas non † tantum stante Republ. Romana, sed & postea sub Augustis, usque ad Wandalias & Gothicas irruptiones, durasse expresse affirmat Petr. Heig. *l. 9. l. n. 6.*

81 Constat autem ex historiis, Hunnos, † seu Gothos, Wandalicos, Duce Attila, flagellum Dei dicto, excrecente hominum malitia, sub Imperatore Theodosio ab anno post Christum natum, 442. usque ad annum 82 454. passim in Europa † crudelissime devastasse, donec Attila, Marcellino teste, Aetij hortatu, mulieris manu, cultro confossus, vel ut Paul. Diac. *in histor. Rer. Romanar.* quam *Appendicem* posuit ad *Entropium*, testatur, eruptione sanguinis, qui ei de naribus solebat effluere, suffocatus, atque extinctus esset.

83 Inde etiam in Pandectis † frequens clientum fit mentio, solentque IC. cum libertorum mentionem faciunt, clientum etiam meminisse. Hinc, cum Ulpia. *l. 2. §. ult. ff. de usu & habit.* tradidisset, posse eum, qui usum domus habet, recipere libertos suos, subjecit Paulus, & *clientes.* Idemque Ulpianus *l. 3. §. sed quod. ff. de pen. leg. Quod, inquit, diximus U s v s s v i c a v s a P A R A T V M, accipiendum erit, & amicorum ejus & clientum & universorum, quos circa se habuit, & in l. 6. §. 1. ff. de his, qui de jec. vel effud. inquit, si quis gratuitas habitationes dederit libertis vel clientibus vel suis vel uxoris: eorum nomine teneri, si quid de jecerint vel effuderint, † Paulus vero l. si libertus ff. de furt. respondit, si*

libertus Patrono vel cliens furtum fecerit, furii accusationem non nasci. Nempe domestica suorum furta illa leviora paterfam. domi castigabat.

Sed hujus maxime loci est Proculi responsum, quod in Pandectis extat. *l. non dubito §. 1. ff. de capt. & postlim. revers.* hisce verbis: *Clientes nostros intelligimus liberos esse, etiam si neque autoritate, neque dignitate, neque viribus nobis pares sunt: sicuti liber est populus, in cuius fœdere comprehensum est, ut alterius populi, veluti Rom. majestatem comiter conservaret.*

Nec vero in Pandectis solum, sed etiam in Codice clientis vocabulum reperitur. Nam Gordianus *lib. 3. C. de notat. Imper.* clientum meminit, & significat, Patronos ab iis non solitos exigere quod deberent. Nam cum diceret, de legatione rite facta, novationis causa aliquem omnino liberari, adjecit: *Frustra vereris, ne ideo, quod quasi à cliente non faciat exactionem creditor, ad te periculum redundet.*

Et hæc hæctenus de veterum clientelarum institutis ac moribus, earumque continuatione, propagatione, & occasu, pro re nata, in medium attulisse sufficiat.

Nunc autem ad hodiernæ † Advocatiæ initia 85 propius accedendo, dubio omni caret illud etiam, quo hodie utimur, J V S P A T R O N A T V S Protectionis seu Advocatiæ, ad exemplum & imitationem prisca- rum illarum clientelarum, apud Christianos usu introductum, & ad nostra usque tempora, in Imperio Romano continuatum fuisse uti nuncupatim asserit Dn. Andr. Gail. *lib. 1. observ. Romano- 54. num. 2. ad finem*, ubi Advocatiæ nostram ex Budæo, à Jure Patronali, olim apud Romanos usitato, rectissime deducit, atque ab eodem fluxisse adseverat.

Advocatiæ hodiernæ a qualiter à prisca Gentilium Romano- rum moribus ad Christianos tradita fuerit.

Quam deductionem, & ante hos non ineleganter firmavit Renat. Choppin. *lib. 1. de sacra Polit. cap. 7. num. 12.* asserens, prisca † seculis, ad normam antiquorum Romanorum, Ecclesias sibi Advocos adscivisse, præpotentes Dynastas, sacrorum prædiorum vectigaliumque Patronos & assertores, quibus cum sentire videtur Henning. Arnisæus *de Jure Majest. lib. 2. cap. 3. sub num. 2. vers. cliens vero*, ubi scribit ex veterum Romanorum clientelis, apparere, eos, qui certis præstant Principibus pensionem, ut eorum potestate tuti sint, quales sunt plurimæ in Germania civitates, ad ordinem clientum pertinere, ab iisque non aliter differre, nisi quod Patrocinium, quod alii gratis habent, illi precio admercentur.

Neque ab horum opinione alienus esse videtur R. P. Adamus Contzen S. T. Doctor, Theologus & SS. Litterarum in Archiepiscopali Academia Moguntina Professor Polit. *lib. 1. cap. 16. §. 12.* nominatim astruens, manere etiamnum in Germania Protectorum nomen, & Jus antiquum, quod fuit apud veteres, quo multæ provinciæ in potentium familiarum clientela esse dicebantur. In eadem sententia sunt Coler. *consil. 33. n. 60.* & Collegiales Argentinenses Mejeriani *lib. 37. tit. 14. thesi 3.* relati per Jacob. Syncium *disputat. Argent. de Jure protect. conclus. 2.* ubi de clientelæ hujus origine & Jure vetustissimo testatur. Ad hoc ipsum & conferunt notata Guer. Pison, Soac. *in prælud. fend. c. 4. num. 6.* ubi ex Zasio *ad l. 2. ff. de orig. juris*, autumat, vestigia quædam & simulacra veteris clientelæ, seu Patronatus apparere † in Cardinalibus, quod pro commendatis sibi Ecclesiis & Monasteriis, eadem facere teneantur, ad quæ Patroni olim clientibus suis obligati erant.

Eandem vero originis hujus deductionem in primis approbat, post hæc scripta visus, D. Hepingk in nupera *dissert. de Jure protect. concl. 15. in notis lit. F.* ubi defendit

fendit , ex Romuli instituto nostris moribus receptum Jus protectionis fluxisse , idque repetit in thesi 18. ad lit. D. ubi allegatis Budæo & Gailio subscribens, pariter ex Rittershusio 1. Feud. 2. num. 15. affirmat, Jus † Protectionis moribus nostris receptum è clientelis apud Romanos usitatis descendere , atque ad patronalis Romani Juris exemplum , Imperatores † & Reges Romano - Germanicos primitus civitates Imperiales in specialem suam protectionem recepisse, cum ob distantiam locorum ipsi eas defendere haud possent , Advocatos & officiatos suos in illis habuisse, qui subditos in iis habitantes, tuerentur, quod & Rol. à Valle conf. 1. nu. 110. vol. 1. innuit de Cæfare, Regibus & aliis magnis Principibus affirmans cum tales ubique moram trahere & habitare non possent, ideo inventos fuisse Vicarios, Vicegerentes & alios officiales : Cum autem his ipsi tanquam privatis, civitates, contra violentias potentiorum defendere factum difficile esset, earundem protectionem vicinis ac potentibus Principibus , usque ad liberam & arbitrariam Imperatorum revocationem, commissam, parique modo, ante factam de Pace publica Constitutionem ob diffidationes in Germania usitatas, protectionis † Jus ab imbecillioribus , per modum contractus in potentiores translatus fuisse , quemadmodum hanc ipsam originem T. M. in consilio quodam, nondum impresso VV. quest. 1. ex historiis eruisse idem D. Hepingk ibid.

Opinio Andree Knichen de origine Advocatiarum Ecclesiastica- rum. attestatur , & quodammodo comprobat Christ. Besold. 1. discurs. de Jure Imperial. Civit. sub n. 1. & 2. Cujus rei insuper se testem exhibet Andr. Knich. comment. de Sax. non provoc. Jur. verb. Ducum Saxon. c. 5. n. 553. Ubi is quidem Advocatias † Ecclesiarum , secundum Affricanæ Synodi post consulatum Stiliconis habitæ, Canonem 99. introductas atque à Pipino & Carolo 87 Magno ortas fuisse scribit.

Opinio Knichen repro- bata. 88 Verum ego, salva tanti viri existimatione , Monastica Advocatiæ seu Ecclesiasticæ clientelæ usurpationem † multo vetustiore esse, & cum ipsa monastici status institutione à Romanorum moribus ad Christianos Imperatores traductam esse , id quod ex multis argumentis paulo inferius adductis elucescet, asserere non dubito.

89 Quoniam igitur † ad veram certamque Advocatiæ Christianæ originem ac propagationem ostendendam, plurimum conducit, scire, quibus temporibus, Religiosi illi ordines inchoaverint, ideo eorum prima principia, hic altius repetere haud injucundum , nec ab instituto alienum esse duco.

Origo monastica Religionis seu Monachismi. 90 Ea autem de re variæ † ac discrepantes sunt auctororum sententiæ , quas hoc loco referre nimis longum esset. † Rem ipsam igitur, iis prætermittis, aggrediendo, verius puto, instituta Monachorum post trescentisimum à Christo nato annum circa tempora Constantini Magni initium habuisse, † eorumque originem Jure optimo ad S. Antonium Thebæum , utpote Cœnobitarum omnium fama celeberrimum , eorundemque auctorem ac principem referendam esse. Hu-

91 jus opinionis inter alios virum insigni † scientia ac auctoritate incomparabilem, antiquitatum omnium indagatorem solertissimum, Illustr. D. Cæsarem Baron. S. R. E. Cardin. Annal. Eccles. tom. 3. ad annum 328. n. 18. assertorem habemus, quam similiter approbat Hospinian, de Orig. & progress. Monach. lib. 3. class. 1. c. 1. & alii plures ab his adducti.

94 Ejusdem enim Antonii † percelebris fama iis temporibus adeo increbuit , ut attestante Polyd. Virgil. de invent. rer. lib. 7. c. 1. in fin. Helena Constantini mater, ejus sanctitate commota, non solum se cum filio, ei per literas commendavit, sed & ipse religiosissimus Imperator insigni ejus virtutum laude incitatus ad eundem

pietatis ergo, uti refert S. Athanas. in vita Anton. literas officii & amoris plenissimas dedit, ut quem tam longe absentem non liceret aspicere , aut præsentem alloqui, internuncio saltem literarum inviseret , & cum eo pariter sermonem haberet.

Licet vero S. Anton. non ante † omnes Monachos, 95 fuerit , primum tamen mire omnium studia ad eam vitam amplectendam invitavit , monachisque prima in Oriente , prout & S. Basilus in Græcia fecit, dogmata tradidit : Cum enim ad eum invisendum quamplurimi ex omni hominum genere confluerent, & ab eodem ad contemptum seculi , & perfectæ vitæ studium arripiendum , sedulo invitati , idem vivendi genus, & institutum capefferent, † complura condidit monasteria , cœnobiticæque ipse primus vitæ jecit in eremo fundamenta, adeo, ut cœnobitarum monachorum idem institutor merito habeatur , & censetur.

Non est igitur, quod quis hujusmodi Instituti primas Basilio tribuat, quæ debentur Antonio : Basilus enim imitator † potius accessit ; quam inventus est auctor, 97 attestante eod. Baron. n. 19.

Hoc ipsum autem Monasticæ vitæ genus , quod maxime tum florebat , in Palæstina, Syria, Asia minori, Cappadocia, Ponto, Armenia, Mesopotamia, & in Borealibus regionibus S. Martinus Episc. † Turonens. 98 Patronus noster hoc eodem sæculo in Gallias , S. August. in Africam transvexit, teste prædicto Baron. n. 22. In Anglia † vero circa annum Christi 703. Benedicti cujusdam minoris, viri sanctissimi opera, monachismus, assertore eodem Baron. ad annum eund. nu. 5. mirifice propagatus est. Ad Germaniam autem quod attinet, † cum Gregor. II. Pontifex Romanus Anno 100 724. S. Bonifac. ad Evangelicæ prædicationis provinciam obeundam, eo misisset : is monasticam disciplinam in Germania plurimum auxit , ad eamque propagandam multos † cum viros, tum fœminas, sanctitate probatas, ex Anglia evocavit.

At vero ante illius in Germaniam adventum, Monachismus adolescere cæperat. † Nam, ut infr. refertur, jam olim tempore Constantini Magni, Anno nimirum Christi 333. S. Maximini Monasterium prope Treverim extructum fuisse. † Nec non S. Martini Patroni nostri , ibid. monasterium instituti Benedictini, ad ipsos urbis muros infra saxum pontem vetustissimum , in dextra Mosellæ fluminis : erectum & ex Tradii , consularis viri privata domo, in scholasticæ primæ Congregationis habitationem ac in domum Dei & oratorium Annum Christi circiter 406. imperantibus Arcadio & Honorio, ac ipso S. Martino Turonensi Episcopo virtutibus pleno coruscante commutatum ac deinde in cœnobium conversum esse historici produnt, † Cum enim jam dictus S. MARTINVS ad urbem Tre- vicensem venisset, & Tetradii Consulis servum, ibi malo spiritu correptum à Dæmonio liberasset, Consul, † ut esset pro præstito beneficio gratus, Sanct. Martino domum suam dono dedit, hac lege, ut vir Dei, ex ea ipsa, oratorium & domum precationum S. Cruci dedicatam faceret, uti refert Gasp. Brusch. Chronol. Monast. German. cent. 1. ad S. Martin. Treverens. Monaster.

Sed hæc pro instituti ratione de Monachorum origine hætenus.

Porro cum erectis † monasteriis, in primævis statim Conciliis pariter sancitum fuisset, ne se mundanis, vel secularibus negotiis religiosi immiscerent , clem. 1. s. qui vero, de stat. monach. & ibi Canonistæ, nec ea, quæ mundi sunt, tractarent, sed potius jejuniis, orationibus & lectionibus sacre scripturæ tantum intenti essent, in Synodis sæpe sancitum fuit. Nam generaliter monachis interdictum esse † officiorum secularium usum, gloff.

gloss. astruit in ea. miles. de vassall. mil. qui arm. bell. ubi dicitur, quod religionem ingressus desinat esse dominus rerum suarum. Hinc & D. Paulus *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus*. 2. Tim. 2. v. 4. text. in c. cum ad verum. dist. 96. & habetur tot. tit. extr. & in 6. ne clerici, vel monach. secul. negot. se immisc. Et nihil commune clericorum publicis actionibus vel ad curiam pertinentibus, cuius corpori non sunt annexi, habere debere. Honor. & Theodos. Imp. in l. 17. C. de Episc. & cler. constituerunt. Unde & Orig. lib. 9. in Epist. ad Rom. *Qui praeest fratrib. aut Ecclesiae*, inquit, in sollicitudine esse debet, non humanarum causarum, nec rerum secularium, &c. Et certe de Monachis, ne mundanis se immisceant negotiis, pervulgatus olim atque olim ab omnibus Imperii Statibus communiter approbatus Canon, monachis secularium officiorum usum interdicat, cuius Ludovic. I. Imp. Joan. Stumpff. Chron. lib. 5. c. 3. laudat authorem, quia tamen Monasteria per principum liberalitatem, saepius amplissimis territoriis, oppidis, arcibus, pagis, castris, aquis, piscinis, campis, pascuis, silvis &c. cum omnibus simul iuribus ac privilegiis civilibus, & Ecclesiasticis donabantur, & uti ex innumeris antiquorum Principum largitionibus evidens est, munificentissime exornarentur, ne profanis irretiti curis ac cogitationibus Abbates & Monachi, secularia negotia omittis spiritualibus tractare cogerentur, singulis prope monasteriis ab Imperatoribus ac Regibus, laici, quibus omne administrandae Reipoliticae studium incumberet, constituti fuerunt, ne, ut dictum est, religiosi ac monachi, qui rerum coelestium desiderio & vitae solitariae sollicitudine, mundanas vanitates deseruerant, rursus per secularium tractationem, à divino studio abstraherentur, & earum quasi contagio inquinarentur.

Et hanc primam ac potissimam monasticam, seu Ecclesiasticam Advocatiam introducendam causam fuisse testatur, inter alios novissime D. Hepingk dissert. de jur. protect. th. 18. lit. B. ubi scribit, cum ex Principum liberalitate territoria ampla cum oppidis, &c. non raro monasteriis donarentur, hinc factum, ne spiritualibus omittis, secularium horum Abbates & monachi curam habere cogerentur, quod ab Imperatoribus & Regibus laicos, quibus temporalia illa administranda traderent, eligere iussi sunt, ipsi interim divinis probe fungerentur officiis.

Et hanc rationem Advocatiarum necessitatis probe considerans Carolus M. instrumento donationis, quo Ulmam monasterio Reichenaw contulit, expresse inseruit, ejusque intuitu Advocatum instituit, uti apud Erpold. Lindenbruch in Chro. gest. Caroli M. p. 252. 6. & Naucler. vol. 2. gen. 27. videre est. Itemque memorat Hospin. de origin. Monach. li. 4. c. 21. ubi dicit, ex praedicta causa se originem habere Jus Patronatus, die Easten-Bogthey Ecclesiarum & coenobiorum. Hincmar. c. 7. n. 31. Debet, inquit, unusquisque tam pro Ecclesiasticis, quam etiam propriis suis actionibus habere Advocatum, non male suspectum, sed bona opinionis ne dum humana bona attendit, aeterna bona perdat.

Quia tamen mores & conditiones temporum in primis considerandae & secundum easdem actiones humanae dirigendae ac regulandae sunt, ea de causa hodiernis temporibus rigor antiquorum Canonum, rerum secularium usum & administrationem Monachis prohibentium, merito temperandus esse videtur, & pro necessitate temporum Religiosi ac clerici ab omni rerum profanarum curatione & gubernatione arceri non possunt. Cum enim in primis Ecclesiarum Antistites ab ipsis etiam secularibus administratoribus rationes sumere necesse sit, oportet sane eosdem secularium negotiorum habere peritiam, quam Praelatis esse necessariam, ipse Papa Gregorius lib. 8. Epist. 40. olim clero & Nobilibus Neapolit. rescripsit. Debent namque Praelati subdi-

tis non solum spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat, ut autem Praelati haec omnia plene possint perficere, secularium negotiorum solertiam, quae absque usu & exercitio acquiri nequit, eos habere oportet: ut eorum cautela, & Ecclesiae serventur, indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur: unde quendam in Episcopum electum, propter simplicitatem suam, ne ejus occasione res Ecclesiae dilapidarentur à Gregorio, repulsum fuisse legimus in 1. part. Decreti distinct. 39.

Hinc videmus plerumque in Abbates eligi, qui rerum secularium experientiam habent & ad rem domesticam, attenti ac boni Oeconomi futuri esse putantur, Adam. Keller. de offi. jurid. polit. li. 1. c. 11. v. cum igitur Praelat.

Secundam vero constituendi Advocatos causam praebuit, quod Episcopi & Abbates interdum bona Ecclesiastica male administrarent, ac dissiparent. Quemadmodum enim propter malam Praelati administrationem, beneficium non vacans ad manus suas Domini temporales reducere possunt, Tessaure. decis. 131. n. 11. & Jundex & Laicus administrando Justitiam ac dissipationem bonorum Ecclesiae inhibendo negligentiam Ecclesiastici Judicis supplere potest, D. Menoc. Retin. posse. Rem. 3. n. 336. & Joa. And. in c. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6. Sic etiam ob malam Abbatum & Praelatorum administrationem, Advocatos bonos ac industrios Monasteriis dari necessitas suasit, atque Ecclesiae utilitas suggestit: Et hac de causa (ut unum ex infinitis exemplis promamus) Anno 1465. Helvetios & die Eydgenossen von den Waldstetten/Monasterio Engelberg Advocatos constituerunt, referent. Joa. Stumpff. Chron. Helv. li. 7. c. 3. Et haec ipsa depravata clericorum res Ecclesiasticas administrandi ratio, inter alias potissima fuit causa, quod Principes & Magistratus, à Paschale II. pro aurei Byzantini annua pensatione olim sublatam Laicalem Monasteriorum administrationem, posterioribus saeculis, prudentissime postliminio quasi revocaverint in usum, Rudolph. Hospin. de orig. Monach. li. 4. c. 21. ubi ex Marfilii Patav. defens. Pac. pro Ludov. IV. Imp. p. 2. c. 29. subjicit ab Episcopis temporalibus bonis abutentibus, secundum divinam & humanam Legem Principes aut fideles Legislatores eadem revocare posse ac debere, quod tamen non admittendum censemus.

Accessit & huic instituto alia & etiam necessitatis causa. Cum enim interdum potentiores mundi proceres Ecclesiasticis bonis tanquam corvi rapaces inhiarent, eaque ad se pertrahere, & in usus suos convertere non omitterent, adeo ut quandoque Ecclesiae ministris & pauperibus necessaria vitae sustentatio vix suppeteret, ad eorundem rapacitatem & audaciam confringendam Ecclesiae ac Monasteria, defensoribus non minus justis quam potentibus, opus habebant.

Hinc, ait praecitatus D. Hepingk d. conclus. lit. E. cum monasteriis, Mysorum quasi praeda in foribus jam jam adesset ruina, ad referendam Corvorum & Vulturum multorum rapacitatem (quae sane tum quod Clerici resistere non possent, tum quod Christum & Apostolos imitari volentes, cum nullo contendere judicio vellent, cum bonorum Ecclesiasticorum multitudine crevit) Defensores, non minus justis, quam potentes, magis quam ignis & aqua necessarii Monasteriis & Ecclesiis esse videbantur. Quo & illud pertinet quod Waremb. ab Erenberg. i. foeder. c. 4. nu. 14. in scripta retulit, ajens ab Imper. Regibus & Principibus olim Advocatos datos fuisse, progressu vero temporis Ecclesias & Abbates per se sumplisse ut eo minus improborum hominum injuriis expositi essent. Hospin. de orig. Monach. d. loco.

Et hanc ipsam necessariam Advocatiam causam videre licet

11. Causa
ob malam
bonorum
Ecclesiasticorum
administrationem

Causa III.
ab incolu-
mirato Eccle-
siarum
& ac mona-
steriorum

Eadem
causa insti-
tuta Ad-
vocatia di-
plomatica

diversis ostenditur. licet passim in Diplomatis, quibus Advocati olim constituti ac ordinati fuerunt, istis vel similibus verbis, *Ut Ecclesiarum res prospere serventur, nec deinceps à grassatoribus quicquam molestia iisdem inferatur.* Franc. de Rosier. *Stem. Lothar. ac Barr. Duc. diplom. 1. & 2.* ac aliis pluribus huic libro passim insertis.

Monasterium S. Maximini. Nominatim vero causæ hujus necessitas elucescit ex literis piissimi Imperat. *Ludovici Primi Caroli Magni* filii, quo Treverensis Ecclesiæ ac Cænobio *S. Maximini*, Sadigerum Austriæ Mosellanicæ Ducem Anno Christi 824. *Advocatum ac Protectorem*, dedit. Ipsum Diploma in hæc verba conceptum extat apud Franc. de Rosier. *Stem. Lothar. sub n. 18.* quod ita habet.

Ludovici I. Imperatoris Diploma, quo Sadigerum Austriæ Mosellanicæ Ducem, Treverensis Ecclesiæ ac Monasterio S. Maximini, Advocatum ac Protectorem dedit. 110 In Nomine Sanctæ & individue Trinitatis, Amen. *LUDOVICVS Dei Gratia Romanorum Imperator*, ac Francorum Rex, omnibus tam futuris, quam præsentibus æternam in Christo salutem. Quoniam non leviter à memoria labitur, quod literis mandatur, nec facile violatur, quod scripto auctoritatis solidatur: ea propter quod factum est, nostris diebus dignum memoria ad sciendum, & ad dandum literis nostris communicari posteris mandamus. Noverit ergo omnium nostrorum fidelium præsentium, & futurorum notitia, qualiter de Cellis beatorum *HILARII Confessoris*, quæ modo cella *S. MAXIMINI*, Episcopi dicitur, ac beati *EVCHARII Pontificis*, quæ nunc vocatur cella Sancti *Matthiæ* Apostoli in prædio Sancti *Petri Trevericæ* Urbis juxta Urbem, ac Mosellæ flumen ædificatis, quas Dominus genitor noster *CAROLVS* invictissimus Imperator, ac Christianissimus Rex, prædecessorum suorum mores sequens ad Ecclesiam Sancti *Petri Trevericæ* Urbis regie potestatis Jure tradiderat, ac perpetua stabilitate formaverat, *VACVANDVS* ejusdem Sanctæ Ecclesiæ venerabilis Archiepiscopus in generali Palatio nostro Metis querolosis se precibus proclamavit, plangens eas abs Vidone filio Vidonis, filii Lamperti, filii Martini, filii Clodulphi, filii Arnulphi contra libitum suum, suorumque fidelium usurpatas sub obtentu precarie, ac de supradicta Ecclesia violenter abstractas. At nos, per omnia, omnem præfati Vidonis, ac suorum per ordinem recolentes, fallaciam, jam calliditatibus detectis, querimoniam illius veram esse agnovimus. Perpendentes ergo, verentesque, ne forte, quod absit, de Eleemosyna genitoris nostri ac prædecessorum nostrorum Regum detrimentum animæ nostræ faceremus, pro conservanda eorum pietatis munificentia, ipsas cellas cum consilio, ex judicio Episcoporum, Ducum, & Comitum nostrorum, maxime dilecti consanguinei nostri, Domini *SADIGERI* filii Ferrici, filii Loheri, filii Lamperti Ducis Austriæ Mosellanicæ, ac Moselant, quem præfatarum Ecclesiarum *Advocatum, rectorem protectorem per præsentem chartam constituimus*, memorato Treverensi reddidimus. Ut autem præsens nostræ

reformationis scriptum inviolabiliter per succedentia tempora, in Dei nomine, obtineat stabilitatem, propria manu cum Duce *Sadigero* subter eam firmavimus, & sigillorum nostrorum impressionibus jussimus insigniri. Data Metis. Idibus Augusti, Anno Dominicæ incarnationis D. CCCXXIV. Imperii, ac regni nostri Anno XV.

Ludovicus Romanorum Imperator, ac Francorum Rex.

Sadigerus Dux Austriæ Mosellanicæ, ac Moselant.

Hæc charta duobus sigillis roborata, uno aureo, Domini Ludovici, in quo est insculptum scutum partitum. Prior pars ornata Aquila bicipiti secunda liliis: Altero cereo Domini Sadigeri, in quo est impressum scutum decoratum eruce, ac carbunculo.

Clarissime insuper exprimitur causa illa finalis institutionum Advocatiarum Ecclesiasticarum, in diploma-
Monasterio Belli Prati. mate quo Fridericus de Lotharingia Comes de Guise & Vadani Montis, Anno Domini 1390. fratres de Bello Prato, in protectionem ascivit, sub insequenti literarum formula.

Cunctarum quidem Ecclesiarum pacem in-
Friderici Comitis de Guise litera quibus de Bello Prato cum omnibus illorum bonis in fidem suam ac Tutelam recipit. 111
quirere nos oportet, earum maxime, quæ nobis dilectionis affectu & locorum vicinitate sunt affines. Quo circa notum facimus præsentibus, & futuris, quod ego *FRIDERICVS de Lotharingia, Comes de Guise, & Vadani montis*, filius Domini Joannis Ducis Lotharingiæ, & Marchionis, Deum habens præ oculis, ac motus precibus Uxoris meæ Domine *MARGARETHÆ* Comitissæ Vadani montis, de assensu suo, ac filiorum meorum Antonii, Johannis Ferrici, Henrici, nec non filiarum mearum Allidis, Mariæ, Margarethæ, confirmavi omnia privilegia, quæ parentes mei Duces Lotharingiæ dederunt in feudis meis, nec non quæ parentes Uxoris meæ dederunt fratribus beatæ Mariæ de *BELLO PRATO*. Insuper ad coercendam malitiam malignorum, qui spiritu maligno pleni, cupiunt vexare eosdem viros religiosos, *sub protectione mea pono omnia bona, ac redditus ejusdem Ecclesiæ*, tam quos habent in terris meis, & Comitatu Vadani montis, quam Castelli. Actum Anno M. CCCCX. Arma, benda cum avibus, ac tribus Lambetiis.

Eandem causam evidenter demonstrant literæ Renati Andegavensis Siciliæ ac Hierosolymæ Regis, Lotharingiæ, Barri & Andium Ducis, quibus prædictos fratres, ne à malevolis aliqua damna paterentur, in fidem suam recepit, sequentem in modum.

Quoniam filios adoptionis à capite Christi mundatos duris ac diris afflictionibus affligere mundus immundus consuevit: idcirco dignum & justum est, ut Ecclesiæ Dei in via peregrinationis hujus, mutuis se confoveant charitatis visceribus, ne sint sine affe-
Renati l. Sicilia ac Hierosolyma Regis litera, quibus eorumdem Fratrum Cænobium ac possessiones in manum suam recepit. 112

affectione, & absque foedere. Quocirca notum facimus posteris & presentibus nos videlicet RENATUS gratia Dei Dux Andegavensis, Barri, Lotharingia, & Marchio Pontis Moncionis, Comes Provincia, &c. quod devotione & pietate moti, Fratres BELLIPRATI, ne eis à malevolis aliqua damna inferrentur, domum eorum, ac omnes eorum redditus, ac possessiones in manu nostra suscepimus, Actum Nanceji, Anno M. CCCCXXXV.

Arma, Arragonia, Sicilia, Hierusalem, Andes, Barrum.

Ejusdem tenoris sunt literæ Renati II. Sicilia, Arragonia, Hierosolymæ Regis, Ducis Lotharingia, Barri, Calabria, Andegavia, filii Federici à Lotharingia Vadani montis Comititis, quibus similiter Bellipratenis Monasterii bona confirmat, ejusdemque sese protectorem ac defensorem declarat, illæ autem sic habent.

113 Quoniam filii hujus sæculi sapientes sunt, ut faciant mala contra simplicitatem religionum malignantes & machinantes, ecclesiastica jura malitiose convellere non formidant: Idcirco ratio postulat, & servorum Dei religio promeretur, ut Eleemosynas Ecclesiæ Dei legitime datas legitimo testimonio tueamur. Inde est quod nos notum facimus posteris & presentibus: Ego videlicet RENATUS gratia Dei Rex Sicilia, Arragonia, Hierusalem, Dux Andegavia, Lotharingia & Marchio Pontis Moncionis, Comes Provincia, Vadani montis, &c. quod paternarum virtutum imitator pro posse existens, ac ne ingratitude vitio coram Deo arguar, de beneficio mihi collato devotione motus erga Deum, beatam Virginem, ac fratres BELLIPRATI, quorum orationum meritis ipse Deus me à multis eripuit malis, ac tribulationibus, restitui eorundem parentum meorum donationes factas Ecclesiæ Beate Mariæ, ac fratribus de BELLOPRATO, confirmo, liberaliterque sub auctoritate mea facultatem do ipsis Fratribus utendi eisdem donationibus, prout mei prædecessores dederunt. Insuper & presenti scripto declaro me esse ipsorum protectorem, ac defensorem in omnibus rationi congruis, ac eorum possessiones accipio in meam fidem. Datum Nanceji, Anno Dn. M. CCCC.XLII. Insignia ut nunc timbrata aquila.

Sed in hanc rem nimium profusi, omissis pluribus diplomatis, ut antiquitatem Advocatiarum Ecclesiasticarum, auctoritate etiam Conciliorum antiquissimorum, notoriam faciamus, earundem antiquitas, ex eo satis manifesta evadit, quod in Concilii Meletiani, quod D. Augustino Præsidente in Numidia ab Episcopis totius Africae tempore consulatus Arcadii & Honorii Anno post natum Christum 402, circa tempora Innocentii I. Papæ habitum est, & Tom. 1. Concil. fol. 286. extat, inter alia, cap. 16. statutum fuerit, ut omnibus Ecclesiis à Principe Advocati atque protectores postularentur.

114 Verba Canonis ita habent † Placuit etiam, ut petatur à gloriosissimis Imperatoribus quo jubeant iudicibus dari petitis sibi defensores scholasticos qui in actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum,

more Sacerdotum ut provincia iisdem ipsi, qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro Negotiis Ecclesiarum (quoties necessitas flagitaverit) vel ad obfistendum callide decipientibus vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi iudicum Secretaria. Hactenus verba Canonis.

Sic etiam constat, insequenti tempore, circa tempora Anastasii Papæ in Concilio † Carthaginensi 115 Quinto post Consulatum Cæsarii & Attici Sexto Ca- Concilii Carthagi- leno Junii Anno salutis nostræ 398, celebrato, quod reperiatur Concil. Tom. 1. pag. 262. Legationem ad Imperatores Arcadium & Honorium pro petendis defensoribus Ecclesiæ, decretam fuisse. Eodem enim in Concilio, ut cap. 9. habetur, subsequens Decretum hac de re sancitum sic habet: Ab Imperatoribus universis visum est postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut defensores eis adversus potentias divitum cum provisione Episcoporum delegentur. Hæc quidem Patres in eodem Concilio congregati decreverunt, quæ & obtinuisse videntur. Nam de magistratu in Africa, qui loco Imperatoris dicebatur Defensor Ecclesiæ Possid. in vit. S. August. capit. 12. meminit, & perseverasse in posterum ejusmodi in Ecclesia defensores, S. Gregorius pluribus epistolis fidem facit, ut ex iis refert Illustriss. Card. Cæsar Baronius Annal. Eccles. Tom. 5. Ann. Christi 398. n. 33.

Ex his igitur antiquissimis conciliorum decretis primo firmissime contra Knichii pronuntiatum, instituta † Advocatiæ Ecclesiasticæ ad tempora Pipini & Caroli Magni referentis, sumitur cum ea concilia quadringentis eoque amplius ante Caroli Magni ævum annis celebrata fuerint, eoque tempore Protectorum Ecclesiasticorum usus viguerit.

Deinde id ipsum quoque ex vetustissimis diplomatis & multis antiquorum Gallia Regum exemplis evincitur. Quamvis enim non dubitemus, antiquiora etiam, quæ non vidimus, priscorum Advocatorum, mentionem facientia extare documenta, illud tamen certo constat, non solum tempore Dagaberti Regis, † qui teste Nauclero, vol. 2. gener. 23. circa annum Christi 600. in Austrasia regnavit, & sic ducentis annis ante Caroli Magni Imperium vixit, protectorum Monasticorum constituendorum morem viguisse, imo multo etiam ante † Dagaberti Regis ætatem, apud Gallorum Reges, Ecclesiasticas Advocatias in usu fuisse, non solum Modoaldus Trevirensis Ecclesiæ Archiepiscopus, sed & ipse Dagabertus duobus subsequentibus diplomatis, evidentissimum facit. In his enim apertissime continetur, ab anterioribus etiam Francorum † Regibus, Sigeberto, Theodeberto, Theodorico & Lothario ipsius Dagaberti genitore, Treverensi Ecclesiæ, Duces Mosellanicos in Protectores & Advocatos, usitato, ut literæ habent more, datos atque adsignatos fuisse.

Ea ipsa autem diplomata, quæ ex Francisco de Rosiere Stemm. Lotharing. sub n. 1. & 2. desumpsimus, in majorem rei fidem, integra hic subijcere lubet, quorum prius sub insequenti verborum formula conceptum, ita habet.

In nomine Domini Amen. † DAGABERTUS Rex Francorum illustribus Duci Austriae Mosellanicæ ARNULPHO, ac cæteris Ducibus, Comitibus domesticis, vel omnibus agentibus tam ultra quam citra Rhenum, Ligerim, Mosellam tam absentibus, quam presentibus. Istud ad augmentum vel stabilitatem regni nostri, sine dubio in Dei nostri nomine credimus

na & im-
munitates
Ecclesie
Treverens.
confirmat,
eidemque
Arnul-
phum Au-
stria Mosel-
lanica Du-
cem Prote-
ctorem
assignat.

permanere, si sacerdotum petitionibus, vel Ecclesiarum rectis postulationibus id, quod nostris auribus patefecerunt perducamus ad effectum. Ideoque vir Apostolicus Pater noster MODOALDUS Archiepiscopus Trevirensis præceptum prædecessorum nostrorum anteriorum Regum, parentum nostrorum, *Sigeberti, Theodeberti, Theodorici*, imo bonæ memoriæ ac recordationis LOTHARII gloriosi Genitoris nostri, eorum manibus roboratum obtulit obtutibus nostris, in quo erat insertum, quod non solum idem genitor noster, verum etiam præfati Reges prædecessores ejus, videlicet Francorum Reges, quascunque res boni ac sancti viri pro divinæ contemplationis intuitu, ad partem S. PETRI Trevirensis Ecclesiæ delegaverunt, suorumque auctoritatibus sigillorum confirmaverunt, quatenus eorum regnum super eo auxilio tueretur, & postmodum in æthereo regno eum Christo sine beato gauderent. Pro rei firmitate idem præfatus Præsul *Modoaldus* deprecatus fuit sublimitatem nostram, ut *paternum ac prædecessorum morum sequentes* hujusmodi auctoritatis præceptum ob amorem Dei & Reverentiam S. Petri de eisdem rebus fieri juberemus. Cujus petitioni libenter assensum præbuimus, & hoc nostræ auctoritatis præceptum erga ipsam Ecclesiam pro divini cultus amore & animæ nostræ remedio fieri decrevimus. Per quod præcipimus ac jubemus omnes res vel facultates ad Ecclesiam S. Petri Trevericæ urbis pertinentes, scilicet Cellam S. Hilarii, quæ modo appellatur cella sancti Maximini, quæ est in prædio S. Petri constructa, castella, viros, villas, vineas, sylvas, homines & quicquid largiente clementia divina deinceps ad eam augmentandam Ecclesiam circa Rhenum, Ligerim, vel Mosellæ fluvium in regno nostro insistit, omnia super Jure & potestate S. Petri Trevirensis Ecclesiæ, ejusque Pontificis perpetualiter mancipatura permanere. Pro qua re melius observanda, ac ut præfatarum Ecclesiarum res prospere servantur, videlicet beati Petri ac beati Maximini, ne deinceps à grassatoribus quicquam molestiæ inferatur, præfatæ Ecclesiæ beati Petri Trevericæ urbis, & Fratribus antedictæ cellæ beati Hilarii quæ modo appellatur cella sancti Maximini, quæ est in prædio S. Petri constructa, *Protectorem, Rectorem, & Advocatum damus illustrem Dominum, Dominum Arnulphum, sanguine regio natum, parentem nostrum ac instructorem Austria Mosellanica Ducem, cui hac omnia fideliter observare præcipimus.* Præterea pari modo statuimus, ut nullus ex Ducibus, publicis judicibus, vel aliquis ex judiciaria potestate in monasterio circa Ecclesias, cellas, vicos, agros, homines, vel loca, alia impedimenta ponat, sed liceat memorato Præsuli, ejusque successoribus omnia præfata in integrum perpetuo tempore pro remedio

animæ nostræ, seu parentum nostrorum, sicut in præcepto genitoris nostri piissimi continetur, quieto ordine possidere, & nostro fideliter parere imperio, ac nostri Dn. Arnulphi. Sed ut hoc nostræ authoritatis præceptum planiorem in Dei nomine obtineat vigorem, & à fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ matris, videlicet præsentibus, & futuris temporibus verius credatur, & diligentius à successoribus nostris observetur, illud propria manu cum Principibus nostris subterfirmavimus, & annulorum nostrorum impressionibus signari jussimus. Data 4. Kal. August. Anno ab incarnato Domino 623.

Alterum vero subsequens est tenoris :

In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. DAGOBERTUS divina favente & ordinante providentia Rex Francorum.

Expedit cuilibet auctoritati, personæ tum maxime primatibus, regiis, humilibus ac moderatis sub religione degentium precibus obtemperare & eorum quietem & pacem pro facultate fovere, & post munire. Igitur novem omnium fidelium nostrorum tam præsentium quam futurorum sagacitas, quod vir venerabilis & Apostolicus pater noster Dn. MODOALDVS sanctæ Treverensis Ecclesiæ Archiepiscopus nostris obtulit obtutibus præceptum anteriorum Regum Francorum, in quo erat insertum, quod prædecessores, Reges videlicet Francorum omnes res quascunque boni & sancti viri pro divinæ contemplationis intuitu, ad partem S. PETRI Treverensis Ecclesiæ delegaverunt, suorum decretorum auctoritatibus confirmaverunt, & *Duces probos in protectores & Advocatos dederunt*, quatenus eorum regnum superno auxilio tueretur & postmodum cum Christo Rege Regum regnarent in coelis. Pro rei veritate & firmitate præfatus Præsul postulavit Celsitudinem nostram, ut *paternum ac prædecessorum Regum mores sequentes* hujusmodi auctoritatis præceptum ob amorem Dei & reverentiam S. Petri, de eisdem rebus fieri juberemus, ac eis protectorem seu Advocatum daremus. Cui petitioni libenter consensum præbuimus & hoc nostræ auctoritatis & *protectionis præceptum* erga ipsam Ecclesiam pro divini cultus amore & animæ nostræ remedio fieri decrevimus. Per quod præcipimus atque jubemus omnes facultates vel res ad Ecclesiam S. Petri urbis Trevericæ pertinentes, scilicet cellam sancti Eucharii, quæ modo appellatur Cella S. Matth. Apostoli, quæ est in territorio S. Petri principis Apostolorum constructa, castella, vicos, villas, vineas, sylvas, homines, vel quæque largiente clementia divina deinceps ad augmentandam eandem Ecclesiam circa Rhenum, Ligerim, vel Mosellam fluvios in regno nostro insistentia, omnia super Jure & potestate S. Petri Treverensis

121
Dagobertus
ejusdem
simile
diploma
quo in fa-
vorem
Modoaldi
Treverensis
Archiepi-
scopi ei-
dem Eccle-
siæ, & cellæ
S. Matthie
dictum
Arnul-
phum Au-
stria Mosel-
lanica Du-
cem
Protecto-
rem con-
stituit.

rensis Ecclesiæ ejusque Pontificis perpetualiter mancipatura permanere. Pro qua re melius observanda, ac ut præfatarum Ecclesiarum res prospere servantur, videlicet, ne beati Petri & beati Eucharii Ecclesiis deinceps a grassatoribus quidquam molestiæ inferatur, præfata Ecclesiæ beati Petri Trevericæ urbis & fratribus antedictæ cellæ beati Eucharii quæ modo appellatur cella S. Matth. Apostoli, quæ est in prædio S. Petri constructa *protectorem, Rectorem & Advocatum* damus illustrem Dn. Dominum ARNULPHUM sanguine regio natum, ac instructorem nostrum, Austriæ Mosellanicæ Ducem, cui hæc omnia fideliter observare præcipimus. Præterea pari modo statuimus, ut nullus ex Ducibus publicis Judicibus, vel aliquis ex Judiciaria potestate in monasterio circa Ecclesias, cellas, vicos, agros, homines, vel loca alia impedimenta ponat, sed liceat memorato præfati suisque successoribus omnia præfata in integrum tempore perpetuo pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum, sicut in præcepto piissimorum antecessorum nostrorum continetur, quieto ordine possidere & nostro fideliter parere imperio, ac Dn. Arnulphi. Sed ut hoc itaque nostræ auctoritatis præceptum plenior in Dei nomine obtineat vigorem, & à fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostris videlicet præsentibus & futuris temporibus verius credatur, & diligentius à successoribus nostris observetur, illud propria manu cum principibus nostris subterfirmavimus & annulorum nostrorum impressionibus signari jussimus. Data 3. Idus Novembr. Anno ab incarnato Domino 623.

Dagobertus Rex Francorum †.

Cunibertus Archiepiscopus Colonienfis †.

Atto Episcopus Metensis †.

Pipinus Episcopus Spirensis †.

Arnulphus Dux Austria Mosellanicæ †.

Pipinus Dux Hasbania Major domus †.

Hæc charta sex sigillis roborata est, uno aureo, quinque cæreis. Primum quod & aureum Dagoberti est, habens insculptum scutum liliis plenum. Secundum, tertium, quartum, quæ & cærea, Episcoporum sunt sigilla in quibus impressæ sunt Episcoporum sedentium figuræ. Quintum quod & cæreum Dn. Arnulphi in quo impressum est scutum ornatum cruce & escarbocle seu Carbunculo. Sextum, quod & cæreum Domini Pipini in quo est impressum scutum munitum fascia.

Ab eodem etiam Dagoberto, anno post natum Christum 622. Monasterio † S. Mauritii ad Sarram flumen à se constructo, Clodulphum prædicti Arnulphi Ducis filium more solito Protectorem assignatum fuisse ex sequenti diplomate, quod idem Francisc. de Rosieres in *Stemmat. Lotharing. sub n. 3.* nobis exhibet indubitate colligitur. Diploma autem, tali sub forma editum legitur.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis Amen. DAGOBERTUS divina ordinante clementia Francorum Rex. Prudenti consideratione agitur, ut dispositionum vel commutationum sanctarum memoriæ literarum con-

stitutio tradatur, quoniam per repræsentationem scripti oblivionis nebula tollitur, & mala machinantium pravitas destruitur. Quapropter comperiat omnis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, præsentium scilicet & futurorum solertia, quoniam vir Apostolicus pater noster Dominus MODOALDUS Archiepiscopus Trevirensis adiit culmen serenitatis nostræ, supplicans ut quandam Abbatiam S. Mauritii Martyris (quæ vocatur Monasterium Thielogiense) à nobis constructam, ac juxta fluvium Sarræ in Ducatu Austriæ Mosellanicæ nuncupato constitutam, ad Ecclesiam S. Petri principis Apostolorum, quæ constructa constat in Civitate Treverensi, ubi principalis Episcopatus sui sedes esse dignoscitur, ad honorem Dei sanctorumque ejus ibidem quiescentium traderemus: statimque nos congruæ ejus suasioni volentes ob reverentiam sui gratanter satisfacere, decrevimus ita fieri.

Dedimus quoque eandem † Abbatiam cum universa integritate sua ad præfata sedis ecclesiam, in beatæ memoriæ Chilperici Regis, avi nostri, nec non Clotarii genitoris nostri paternorum quoque nostrorum videlicet Chilperici & Clotarii Christianissimorum Regum animæque nostræ perpetuam commemorationem, cum Ecclesiis, vineis, campis, hominibus, viis quæsitis & inquirendis, mobilibus & immobilibus, & cum universis appenditiis, & adjacentiis suis. Et præfatis Ecclesiis, & Patri fratrum prædictæ cellæ S. Mauritii super Sarræ flumen constructæ, *protectorem Rectorem & Advocatum* illustrem Dn. Dominum Clodulphum Austriæ Mosellanicæ Ducem, Arnulphi Ducis filium, sanguine regio natum constituimus. Hæc itaque universa per hoc præfatus nostræ auctoritatis præceptum ad sæpe memoratam sedem æternaliter pertinenda donamus, tradimus, ea scilicet ratione, ut præfatus † Episcopus successorque illius similem perpetuis temporibus ex prælibata Abbacia habeant potestatem, veluti de cæteris Episcopatis causis, juxta utilitatem ipsius Ecclesiæ cuncta, prout illis placuerit, secure disponere, quatenus Rectores ejusdem sedis, cum omni clero eorum regimini subacto, tam pro nobis, quam pro antedictis prædecessoribus nostris, & *Protectore constituto*, Dei misericordiam semper exorare delectet. Hæc donationis nostræ autoritas, nullo unquam successore nostro irrupente, solidissimam in Dei nomine, per omnia mundi volventis secula obtineat stabilitatem, quam munimine nostro roboratam, manu nostra cum Duce Clodulpho subtus ea firmavimus, quod & fecit Cunibertus, Archiepiscopus Colonienfis, annulorum nostrorum impressionibus, jussimus sigillari. Dat. Kal. Maji Anno Dominicæ Incarnationis 622. Actum Metis, in Palatio Regali, in Dei nomine feliciter.

122 Monasterium S. Mauritii ad Sarram.

Dagoberti ejusdem diplomate, quo Abbatiam Monasterii Thielogi.

ensis, Ecclesia Archiepiscopi Trevirensis tradit, eidem cœnobio Clodulphum Austriæ Mosellanicæ Ducem Advocatum constituit.

125 Sed & prædictus Rex DAGOBERTUS non solum, ut dictum est, aliis ꝑ Ecclesiis Advocatos constituit, sed monasteria etiam à se condita (ceu inter alia literæ foundationis monasterii Weissenburg Anno 623. datæ docent) in specialem protectionem suscepit, Diploma fundati cœnobii extat in Chron. Joan. Trithemii Spanheim. Abb. de Regum Gall. origine. quod hic integrum subjicimus.

Dagobertus Magnus, divina Clementia Rex Francorum, omnibus regni sui primatibus, imo cunctis Christi fidelibus, præsentibus ac futuris, &c.

Notum ꝑ facimus, quod patre meo Clothario defuncto, paterni regni curam suscepi, sed vivendi ductus levitate, deceptus regalis officii debitum neglexi, &c. Inter alios excessus meos & ecclesiarum Dei destructor & dissipator esse cœperam, nec Divinæ Majestatis oculos, nec hominum veritus acclamationem, tandem Dei benignitas obstinatae mentis superbiam conterens, virga correctionis iniquitates meas corripuit, & castigato mihi veniam non negavit.

126 Nam raptus in sublime, divinæque Majestati, inter choros sanctorum in habitu judicantis sedenti, præsentatus, à sanctissimis ecclesiarum patronis pro rebus Ecclesiasticis per rapinam à me distractis & consumptis, graviter sum accusatus, &c. Cumque conscientia gravatus, non auderem delicta defendere, ex arbitrio præsentis poenæ sum addictus; deinde cæso & poenis gravioribus affecto, succurrit mihi tandem specialis meus Patronus S. Dyonisius Martyr, qui precibus suis, & instantis poenæ dilationem & poenitentiae mihi tempus obtinuit. Idem quasi modum poenitentiae imponens in hoc mihi spem plenæ posuit indulgentiae, si ad honorem Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum sanctorum, quos magis offenderam, domum divinis aptam servitiis construerem: qua promissione latatus libens vovi dimissusque à superis redii. ꝑ Igitur sub certa spe remissionis peccatorum nostrorum reddentes alacri studio votum, quod fecimus, Ecclesiam in honore S. Trinitatis & S. Mariæ perpetuæ Virginis & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli in loco, qui dicitur Weissenburg/ construximus, quam sublimare & regali munificentia ditare decrevimus. Donamus ergo ei, & perpetuo dari volumus de rebus fisci, illic adjacentibus, quicquid ad nos spectat, tam in villis, quam in mancipiis, &c. Item, nullus secularis ibi jurisdictionem habeat,

128 &c. illud etiam pari decrevimus autoritate ꝑ ut nullus Pontificum Nemetensis Civitatis, vel reliquorum Episcoporum aliquam ibi dominandi, vel quaslibet causas agendi habeat facultatem, sed sub ꝑ nostræ emunitatis defensione Pater monasterii omnia possideat, homines ejusdem monasterii per fines regni nostri, nulli telonium persolvant, &c. Ut hæc inconvulsa permancant, chartam hanc adjectione sigilli nostri roboratam signavimus. Dat. in ipso monasterio, mense Majo: die XI. Anno regni nostri 23. Anno Domini 623.

Porro paternis etiam insistens vestigiis Rex ꝑ Sigisbertus Dagoberti filius ad instantiam Modoaldi Archiepiscopi Trevirensis. Anno 653. Monasteriis beatorum Eucharii & Hilarii quæ prædictus Dagobertus genitor ipsius Ecclesiæ Treverensi tradiderat contra Hattum Ecclesiarum præfatarum prædonem, Advocatum ac protectorem constituit Martinum præmemorati Clodulphi filium, sicut insequens ejusdem diploma quod Franciscus de Rosieres ante Stemma, Lothar. Ducum ponit, verbotenus testatur.

In nomine Domini SIGISBERTUS divina favente gratia Francorum Rex.

Quoniam adoptionem filiorum Dei præstolamur, ad quam per pacem attingitur teneamus pacem invicem & in omnes. Beati enim pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Ubi enim ꝑ altercationis invicem dispendium incurritur, ibi pacis residet dissidium, quæ Ecclesiarum gratiosam fovet & incrementat quietem. Igitur noverit omnium fidelium nostrorum præsentium & futurorum notitia, qualiter de cellis beatorum Hilarii quæ modo cella S. MAXIMINI dicitur, ac B. Eucharii, quæ nunc vocatur cella S. Matthiæ, in prædio S. Petri Trevericæ urbis ædificata, quas Dn. Genitor noster Dagobertus Christianissimus Rex prædecessorum suorum mores sequens ad Ecclesiam S. Petri Trevericæ urbis regiae potestatis Jure tradiderat, ac perpetua stabilitate firmaverat, MODOALDUS ejusdem ecclesiæ venerabilis Archiepiscopus in generali palatio nostro querelosis se precibus proclamavit, plangens eas abs malis grassatoribus quorum dux ꝑ quidam nomine Hattus est contra libitum suum suorumque fidelium usurparas ac de suprædicta Ecclesia violenter abstractas. At nos per omnia omnem præfati Hatti ac suorum per ordinem recolentes fallaciam, jam calliditatibus detectis, querimoniam illius veram esse agnovimus. Perpendentes ergo & verentes, ne forte, quod absit, de elemosyna genitoris nostri ac prædecessorum nostrorum Regum detrimentum animæ nostræ faceremus: pro conservanda eorum pietatis munificentia ipsas ꝑ cellas cum consilio & judicio Episcoporum, Ducum, & Comitum nostrorum, maxime dilecti consanguinei nostri Dn. Martini, filii Clodulphi, filii Arnulphi Ducis Austriae Mosellanicæ ac Moselant, quem præfata B. Petri Ecclesiæ ac Fratrum, ac antedictarum cellarum Advocatum, Rectorem, protectorem, per præsens præceptum constituimus memoratæ Ecclesiæ Trevirensis reddidimus. Ut autem præsens nostræ reformationis scriptum inviolabile per succedentia tempora in Dei nomine obtineat stabilitatem: propria manu cum Duce Martino ac Cuniberto, Archiepiscopo Colonienfi, ac Ramaclo, Episcopo Trajectensi subter eam firmavimus, & sigillorum nostrorum impressionibus jussimus insigniri. Data Aquisgrani Idibus Maji Anno Dominicæ Incarnationis 653.

Et memoratur etiam in *Chronic. Magn. Belg. f. 27.* Pipini Caroli Magni avi pellicem, Alpaidem, fundasse + Ecclesiam & collegium Canonicorum, in Hugardis, eique Advocatum & Patronum, Ducem Austrasiorum five Austriæ inferioris dedisse, relatore Christoph. & Ehsman. *Chron. Spiren. c. 26. lib. 2.*

Tertium Argumentum Dn. Knichii opinionem evertens ab antiquissimo, de Ecclesia protegenda, etiam apud Græcos Imperatores usitatum. Sed ut alia ejusmodi constitutiones Advocatiæ exemplum de Pipino, + Carolo Magno ejus filio, itemque Ludovico, qui pariter ex more & consuetudine majorum suorum hic Fernium, ille Locherum, Pipinus Lambertum Austriæ Mosellanicæ Duces pro cellis seu monasteriis SS. Petri & Hilarii Advocatos instituerunt, ut eorundem diplomata apud d. Francisc. de Rosieres sub n. 9. 12. & 18. inserta edocent, omittamus, illud etiam non minimum continuatæ vetustatis clientelarum Ecclesiasticarum momentum præbet, quod multo tempore, etiam ante Carolum + Magnum, Byzantinos Imperatores Catholicos in actu inaugurationis, non minus atque à Carolo Magno, ejusque successoribus, ceu postea dicitur, fieri consuevit, de protegenda Ecclesia solenne sacramentum præstiterint, nominatim adseverante multorum insignium auctoritate stipato Marquard. Freher. antiquitatum indagatore diligentissimo in suis ad Petr. de Andlaw de Imper. Rom. notis elegantiss. lib. 2. c. 6. ubi is, loquens de processu Coronationis Constantinopolitanorum Cæsarum, ait, coronandos electos Imperatores jurasse Patriarchæ, ante omnia de conservanda religione Orthodoxa quod testatum facit diversis in locis Paul. Diacon. Aquileiensis in *Historia sua Lombard. & Zonar. histor. Byzantin. lib. 1.* Jurabant autem, non ut nostri, per sacrosancta Evangelia, sed per sacrosancta & vivifica crucis ligna, ut ex Paul. Diacon. notat idem Marquard. Freher. d. c. 6. Præterea + cavebant etiam de confirmandis Juribus, & privilegiis Ecclesiæ, ceu refert Nicetas Aconitan. in *Histor. sua Byzantin. fol. 268.* His peractis benedicebantur, ungebantur, & coronabantur stemmate aureo regio, in summo S. Sophiæ templo, manu Patriarchæ, qui & ipse plerunque antea in Concilium electionis adhibitus fuerat, teste eod. Paul. Diacon. d. loc.

Quorum omnium rituum verba formulæ solemnia, minutatim cognosci possunt tum ex illis Byzantinis scriptoribus, jam laudatis, tum è Curopalate, sive Georgio Codino *Comment. de officialib. Palat. Constantinop. & offic. magn. Ecclesiæ.* & Leunclajo in *Pandect. Turcar. &c.*

Imo vero non solum Christianis Imperatoribus, sed nec Ethnicis + apud Romanos olim nisi Juratis, Rempublicam administrare licuisse, scriptores testantur.

Quod nominatim de Trajano, + qui post Tyrannidem Neronis, Caligulæ, & aliorum, Senatui Romano, antequam Imperii gubernacula suscepisset, fidem suam Juramento obstrinxit, ex adductis ibi Auctoribus probat Antonius Coler. de *Jure Imperii Germanici sectionis prima conclus. 32.* ubi testatur, postmodum, Imperatores Græcos hoc secutos esse, dum Pontificibus Romanis jurare soliti sunt, quod scilicet fidem Catholicam tueri velint, idemque testatum facit Richardus Dieterus de *summa summi Imper. potest. conclus. 74.* ubi dicit nullum, præter Turcicam, ita stupidam ac barbaram esse gentem, + quæ non in Regibus suis inaugurandis, aliquam ab illis fidem ac Juramentum exigat. Auctor vindictæ, contra Tyrann. q. 3. Bodin. I. de *Repub. c. 8.* Petrus Syring. de *pace Relig. conclus. 19. lit. B.* Et hujusmodi jurandi morem, non solum in Imperatoribus ac Regibus, sed etiam minoribus Magistratibus, usu receptum fuisse, credendum est. Jurabant enim non solum Atheniensium + prætores, ut dicit Suidas, nisi ea præstarent, propter quæ magistratum gererent, se auream statuam dedicaturos esse, in Urbe, Del-

phis & Olympiæ: sed etiam Lacedæmoniorum + primates ut testatur Aristoxenus Pythagoricus, in libro *Apophtegmatum*, ante susceptum imperium, juramentum præstabant, se imperaturos juxta leges Civitatis, prout ex iis, retulit Georg. Draudius. in *Scheda regia Agapeti Diacon. aphorism. 13. f. 386.*

Quod vero ad Imperatorum, de Ecclesiis & Religione Christiana defendenda Jusjurandum attinet, dubium non est ejusmodi Jurandi consuetudinem, apud Christianos + Imperatores in usu continuo permanisse. Hinc non abs re Dn. Sigism. Seld. Imperialis Vicecancellarius in *cons. de Cæsarum & Paparum potestate part. 3. & 4.* meminit Constantini Magni & aliorum Constantinopolitanorum Imp. temporibus, cum Ecclesia Romana bonis temporalibus non admodum esset aucta, & Pontifices debitæ observantiæ cultu Imperatores prosequerentur, illi vero ultro fidem Christianam defenderent, optimum ubi vis in orbe Christiano rerum omnium fuisse statum, & negotia fidei optime processisse, id quod & Petrus Anchoranus in *Clement. Unica de Jurejurand. notab. 17.* testatur.

Nominatim autem post Imperatores Orientales, tale Juramentum pro defensione + Ecclesiæ Apostolicæ, Leoni III. Papæ Carolum Magnum in coronatione Anno 800. præstitisse Historici testantur, cujus tenor apud Spond. in *Epit. Annal. Ecclesiæ. Baron. d. anno n. 3.* & Goldast. *Const. Imper. Tom. 2. p. 5.* extat. Et sic quoque Othonem Imp. Joa. Papæ jurasse, Goldast. d. loco p. 43. refert. Ferdinandum I. Imp. Juramentum illud Pontifici præstitisse Dn. Seld. d. loco p. 28. testis est. Et illum quidem inveteratum Jurandi + morem, Ethnicis, ut dictum est, Imperatoribus, Græcisque usurpatum, & post illos à Carolo Magno restitutum, atque ab omnibus postmodum Cæsaribus ac Romanorum Regibus usitate receptum, in præsens adhuc vigere, notorium est. Sic enim Inviçissimus præsens noster Imperator & Triumphator Ferdinandus II. patrio idiomate inter alia jurasse perhibetur: daß ihr Key. May. die Christenheit und Stul zu Rom/ auch Bapstliche Heiligkeit vnd die Christliche Kirche/ als derselben Advocat/ in gutem trewlichem Schutz und Schirm halten/et. cujus integram Formulam Joan. Bruningk. in *conclus. Inaugural. c. 1. conclus. 42 y.* exhibet.

Verum enimvero non attento etiam Juramento, quod ab omnibus Imperatoribus jam inde à Constantino Magno de protegenda Ecclesia Romana, sede Apostolica, & Papa (quod ex electi Regis Rom. & Imp. obligatione Principibus Electorib. Francofurti in electione & Aquisgrani in coronatione jurata satis constat) præstitum fuisse ostendimus, ex eo ipso etiam firmissimum roborandæ nostræ, contra Dn. Knichii incunabula Ecclesiasticæ Advocatiæ Pipino & Carolo Magno nuncupantis opinionem decisionis momentum sumi potest, quod nimirum ut supra etiam in c. 3. tactum fuit, Imperatoribus ipso + Jure absque ullius Jurisjurandi religione, Tutela ac defensio Ecclesiarum, maxime vero Romanæ, sedisque Apostolicæ & Papæ, ex officio incumbat l. 1. 3. 9. 10. & tot. Tit. C. de *summa Trinit. & c. clerici. ext. de Jure Patron. c. convenior. §. penult. v. Bonus Imperator auxilium querit Ecclesiæ 23. q. 8. Text. in clem. unic. vers. ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores de Jurejur. & in constit. Frider. Imper. de pace tenenda, & ejus violat. in princip. ibi Ecclesias, sive Ecclesiasticas personas sublimare, & ab incurso & invasione quorumlibet defensare intendentes, idque adeo & tanta cum obligatione, ut Papa eosdem Ecclesiam non defendentes, excommunicare + possit per tradita à Hier. de Cævall. *Specul. com. Opin. Tom. 4. q. 897. n. 304.* & Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 4. conclus. 333. n. 10.* Imo & deponendi eosdem potestatem habeat ut voluit Restaur. Castal. de *Imper. q. 81.* Guid. Pancirol.*

cons. 119. n. 32. Petr. de Fideicommiss. q. 12. n. 282. Jo. Montaigne tract. de Parlament. n. 16. quod tamen alii Electoribus, penes quos electio est Imperatoris, rectius tribuere videntur, qui etiam hac sibi competente potestate usi, Wenceslaum † Imp. inter alias causas, ob non præstitam Ecclesiæ defensionem Anno 1400. deposuerunt, Dn. Goldast. Reichs. Saßung. part. 1. fol. 158. Quod ipsum innumeri scriptores, cum antiquiores, nominatim Alvarottus tract. Feudal. tit. de pace tenend. inter subditos n. 7. Innocent. in c. licet ex suscepto de for. compet. Hier. Balb. de coronas. p. 25. Joan. de Lignano tract. de bello c. 15. Cardinal. in d. c. unic. de furejur. notab. 10. August. de Anch. in tract. de potest. Papa qua. 35. arg. 6. Decius in c. Recepimus n. 17. de Privileg. Lupol. de Beben. Episcopus quondam Bambergensi, de Jur. Regni c. 3. § 9. in fine. tum moderni, Casp. Leipold. de concurrent. Jurisd. quest. 19. §. Hic vero. Dn. Menoch. arbit. Judic. q. cas. 338. n. 7. ubi ad alios quoque Principes hoc extendit, per c. Principes c. Regum, ca. administratores 23. q. 5. Pet. de Andlano de Imper. Roman. lib. 2. c. 18. Quirin Eubach. Jurisp. Germano publ. c. 23 n. 27. alique passim testificantur. Hinc & illustriss. Cardinalis Baronius Annal. Ecclesiast. lib. 5. A. 422. n. 3. scribit, Ecclesiæ Religionis, & Jurium Ecclesiasticorum † defensionem, solidum esse ad sustinendum Imperii molem fundamentum ac sustentaculum, quo si careat, corruat, necesse est, idque cum in aliis mundi Proceribus, tum evidentem in Galliæ Monarchis ostendi posse ait: Quamdiu enim defensores † Ecclesiarum & rerum Ecclesiasticarum vixere Francorum Reges & Imperii Principes, ut Pipinus, Carolus Magnus, Ludovicus pius & alii qui legibus, armis, multoque sanguine, bona Ecclesiastica illibata servarunt, felices illi fuere, eorumque hostes victi jugo submissi, nomenque Francorum summa gloria, toto orbe diffusum, ubi vero direptione rerum Ecclesiasticarum adversus Deum conflatum est bellum, imbelles populi, Reges socordes, & obtusa eorum facta sunt arma, ut pluribus exemplis ostendit Baronius lib. 10. Annal. A. 845. n. 33.

147 Maxime autem supremam Romanæ † Ecclesiæ Advocatiam Imperatori ac Regi Romanorum primitus semper attributam fuisse, præ cæteris solide comprobant text. in c. venerabilem vers. nunquid de Elect. And. Knich. de Sax non provoc. Jur. verb. Ducum Saxoniae c. 5. n. 557. Etherius Mohr de Jurisdic. c. 1. §. 15. Hinc 148 Pipino † & Carolo Magno, magnorum ac præcipuorum Ecclesiæ Romanæ Protectorum nomen, Othoni vero magno Defensoris, Henrico II. seu sancto Advocati S. Petri titulum attributum fuisse, aliosque Imperatores eodem olim usos fuisse ex Reiner. Reinec. annalibus Ditmaro & Fabricio ostendit ibidem Knich. Sic & Ludovicum I. Imp. Catholicæ fidei propugilem, Mich. de Cesena in lit. ad Regem Rom. & Principes Aleman. apud Goldast. Monarch. S. R. I. tom. 2. salutat.

149 Quinimo Imperatores ipsi Advocatos † & defensores Ecclesiæ sese passim appellarunt, Ecclesiæque protectionem Jure quasi divino, à divina providentia ad se pertinere sæpius professi sunt.

Hac ratione Justinianus in l. 1. C. de offic. praf. prat. Afr. servum Ecclesiæ se vocat, atque Novell. 3. in fin. non minorem sibi horum, quæ sanctissimis Ecclesiis profunt, quam animæ suæ curam sibi esse proficitur: Quo pertinet id, quod Carol. M. in rescript. de non ad- orand. Imag. contra Synod. Patrum Gracia in Concil. Francos. Anno 794. dato, & à Goldasto consti. Imp. tom. 2. relato, sic rescribit, Quoniam Ecclesia in sinu Regni gubernacula, Deo tribuente suscepimus, necesse est, ut in ejus defensione ob exaltationem ejus, Christo auxiliante, toto annisu certemus ut ab eo boni servi & fidelis nomine censeri valeamus.

Eleganter id ipsum testatur generatim de Imperatoribus loquens Albertus † I. Rudolphi I. Filius in diplomate per Baronium Tom. 10. Annal. Eccle. Anno 996. sub n. 48. allato, quod inter alia sic habet:

Recognoscens igitur, quod Romanum Imperium per sedem Apostolicam de Græcis † translatum est in persona Magnifici Caroli in Germanos, & jus † eligendi Romanorum Regem in Imperatorem postmodum promovendum certis Principibus Ecclesiasticis & secularibus est ab eadem sede concessum, à qua Reges & Imperatores, qui fuerunt & erunt, pro tempore recipiunt gladii temporalis potestatem ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, pia devotione & sincero corde profiteor, quod Romanorum Reges in Imperatores postmodum promovendi per sedem eandem ad hoc potissime & specialiter assumantur, ut sint Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Advocati, Catholica fidei ac ejusdem Ecclesiæ præcipui defensores, &c.

Idem expressim profitetur Frideric. † I. Imp. in Epistola sua Anno Christi 1159. ad Antipapam & Cardinales Romanos, qua eosdem ad Concilium Papiense convocat, conscripta sequentibus verbis.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & semper Augustus Rolando Cancellario cæterisque Cardinalibus, qui cum elegerunt Romanum Pontificem, salutem & omne bonum. Quoniam divina præordinante clementia Romani Imperii gubernacula suscepimus, oportet ut in omnibus viis nostris ipsius legem custodiamus, cujus munere, cujus voluntate dignitatis nostræ apicem adepti sumus. In hoc itaque sacratissimo proposito constituti, cum omnibus Ecclesiis in Imperio nostro constitutis debeamus patrocinari, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ tanto propensius debemus providere, quanto ipsius cura & defensio à divina providentia creditur nobis esse commissa specialius.

Evidenter id ipsum patet testimonio Sigismundi † Imperatoris in Epistola Anno 1413. Carolo Francia Regi, ad invitandum eum ad Concilium Constantiense, missa, quæ sic habet.

Inter profecto curas varias nostris processibus influentes, sollicitudo cottidiana nos excitat, qualiter generali bono statui totius populi Christiani multivarie, multisque modis nostris temporibus proficere valeamus, ut cum in die illa novissima, die scilicet districti & tremendi Judicis discussio venerit, plenam possimus ipsius Dei super favente clementia de commissis nobis talentis, duplicato Dn. importando, reddere rationem. Maximo etenim desiderio jamdudum tenebamur, ut diebus nostris videre possemus unicam Christi sponsam Catholicam Ecclesiam feliciter reformatam. Postea vero cum ad Imperialia gubernacula fuisset assumpti, id quod erat nobis in desiderio transivit in præceptum, cum teneamur sanctam matrem Ecclesiam per Imperiale officium tueri, cujus etiam Canones sanctorum patrum nos appellant Advocatum & defensorem, &c.

Accedit

Accedit prædictorum Imperatorum Testimoniis
 155 laudatissimi Cæsaris † Caroli V. auctoritas, qui cum
 per peculiarem quandam, & elegantem, ad Colle-
 gium Cardinalium 20. Novembris, Ann. 1559. Bru-
 xellis datam epistolam, eosdem, post Pauli III.
 Pontif. Maximi obitum, ad novi & idonei electio-
 nem cohortaretur, inter alia hisce verbis, se Eccle-
 siæ Patronum ex veteri majorum instituto esse pro-
 nunciat, *Esse, inquit, nihil dubitamus, vos pro vestro
 officio, in Rempubl. Christianam, & pietate, provinciam
 hanc, ea prudentia & maturitate gesturos, quæ præ-
 sens Reipubl. Christiana status, & omnium de se expe-
 ctatio postulat, ac neque nostris, neque alterius monitis,
 ad eam rem opus esse arbitremur: Attamen ut in men-
 tem venit nos ADVOCATI ECCLESIAE munus
 & provinciam, sustinere, eoque nomine ex veteri ma-
 jorum instituto in partem huius sollicitudinis vocatos esse,
 non potuimus neque certe debuimus, officio nostro deesse
 quin huic rei omnium maxima gravissimaque partes
 nostras interponeremus. Quod ut eo magis præstare cu-
 piamus, & studium religionis nos invitat, & muneris no-
 stri ratio, ac iurisdictionis Religio, qua Ecclesie Dei,
 & huic sanctæ Sedi devincti sumus, ad hoc quasi adigunt
 & impellunt, & qua sequuntur, elegantissima de Pon-
 tificis eligendi qualitatibus. Inter Epistolas Mundi pro-
 cerum fol. 305.*

Pluribus Impp. testimoniis hoc loco accumulan-
 dis ne lectori tædium moveamus, sponte superse-
 demus: Illud sane in aperto quoque est, adeo Impp.
 156 non erubuisse munus † hoc protectionis de se ipsis
 prædicare, ut etiam in literarum inscriptionibus,
 cum titulis aliis hunc *Defensoris Ecclesie*, conjungere,
 & cum defensionis onere, atque Ecclesie cura & te-
 157 stamento † & dispositione inter vivos, filiis manda-
 ta ad posteros transire voluisse; quod de Carolo M.
 Spondan. in *Anno Christi* 794. n. 2. 806. n. 3. & de
 Ludovico Pio Gold. *const. Imp. tom. 2. p. 20. in ejus-
 dem Lud. Pii de pac. publ. & divis. reg. fac. inter fil.
 Anno 837. ordinata constitutione* testatur. Ejus parti-
 culam hic subjicere lubet, ita habentem.

Particula Super omnia, inquit, jubemus ut ipsi tres
Testamen- fratres curam & defensionem Ecclesie S. Petri
ti Carolini, simul suscipiant, sicut quondam ab avo no-
quo filiis stro Carolo & beatæ memoriæ Pipino Re-
suis defen- ge, & à nobis postea suscepta est, ut eam cum
tionem Ro- Dei adjutorio ab hostibus defendere nitan-
manæ Ec- tur, & justitiam suam quantum ad ipsos per-
clesia in- tineret & ratio postulaverit, habere faciant.
jungit atq; Similiter & de cæteris Ecclesiis, quæ sub
demandat. illorum fuerint potestate, præcipimus ut
 justitiam suam & honorem habeant, & pa-
 stores atque rectores venerabilium loco-
 rum, habeant potestatem rerum, quæ ad i-
 psa pia loca pertinent, in quocunque de his
 tribus regnis illarum Ecclesiarum possessiones
 fuerint.

Constat autem, istam testamenti Carolini de obli-
 gatione defensionis Romanæ Ecclesie periodum in
 omnibus postea successorum divisionibus repetitam fu-
 isse, ut speciatim notat *Pithæus* in partitione facta à Lu-
 dovico Imperatore inter tres suos filios, Pipinum, Lu-
 dovicum, & Carolum de qua Cæsar Baron. *Annal. Ec-
 cles. libr. 9. ad Annum 838. num. 1. & 2.*

Testimoni- Quin & illud generatim Recessus Imperiales evol-
um ex Re- venti, haud obscurum est, Cæsares non olim dun-
cessib. Im- taxat, sed & hodie etiam in Defensoris † Ecclesia-
perialib. rum, titulis plausisse, eosque publice usurpas-

se, id quod primo ostendit Recessus de Anno 1518.
 §. Erstlich / ubi Imperator der gangen Christen-
 heit Schutz vnnnd Schirmherr / nominatur. Deinde
 nuncupatim Advocatus Ecclesie in Recess. *Ratispo-
 nensi, de Anno 1543. §. Aber Churfürsten / ibi: Vnd
 Vns als Advocaten / vnd Beschirmer der Christlichen
 Kirchen &c. appellatur. Item Recessu Augustano, de
 Anno 1530. §. Auff solch / &c. & §. sequent. Nach dem
 aber / &c. ibi Als Römischen Keyser vnnnd Obersten
 Vogt der H. Christlichen Kirchen / indigitatur. Sic eti-
 am in Recess. *Spirensi de Anno 1529. sub tit. Consti-
 tution. wider die Widertauffer. §. 1. Obrister Vogt
 vnsers Christlichen Glaubens / nuncupatur.**

Cum igitur, tam ex Legum auctoritate, quam ex pro-
 priis Impp. testimoniis, Imperii Recessibus, ma-
 nifestum sit, jus & obligationem defensionis Ecclesia-
 rum Imperatoribus, non ut aliis, ex vinculo specialis
 conventionis, sed Jure Imperiali à Deo concessæ po-
 testatis, competere, & necessitate officii, incumbere,
 nemo sane, assumpta in consilium ratione, inficia-
 bitur, Ecclesiasticam Advocatiam: (licet absolu-
 tam rerum vetustarum cognitionem assequi haud
 proclive sit:) sub initia statim Christianorum Im-
 peratorum, inter quos Constantinum Magnum fa-
 miliam duxisse constat, non autem temporibus
 primum Pipini ac Caroli Magni, usu introductam
 fuisse.

Et de Constantino Magno extat testimonium Sigis-
 mundi Imperatoris in *Reformation. sua cap. 10. libr. 2.
 pag. 151. Basil. editionis*, in qua de Imperatore Const-
 antino fidei Christianæ Advocato & protectore consti-
 tuto sequentia habentur.

Also bestund der Keyser wol / vnd regiert ehrlich und
 löblich biß auff die Zeit / daß Constantinus der groß
 Keyser kam / der aussesig worden / den der Papst Syl-
 vester reiniget vnd schön machet / vnd er empfieng
 den Keyserlichen Gewalt von dem Papst in Lehens
 weiß / vnd als ein Statthalter vnd BESCHIR-
 MER des Heyligen Christlichen Glaubens / vnd
 nam in sein Handt das Weltliche Schwert / da ward
 von ihm alle Ordnung und Weltlich Recht gesetzt vnd
 gemacht.

Quod ipsum etiam præter adducta & adhuc infe-
 rius adducenda argumenta, auctoritate etiam Clarissi-
 mi & Doctissimi viri Domini Christophori Gevvoldi
 Consil. Bavarici, Juris publici & antiquitatum studio-
 sissimi confirmatur. Is enim in *comment. de Roman. Im-
 per. Septemvratu capit. 8. pag. 168. edition. ultim. In-
 golstadiensis*, adducens ex Reginaldo Polo, libr. 2. de-
 fens. Ecclesiastic. insignem pro sede Apostolica, lo-
 cum, qui in fine de Regibus & Principibus sæcularibus
 loquens, ait eos à Deo † Nutricios Ecclesie sedisque
 159 Apostolicæ defensores & Advocatos esse constitutos:
 notabiliter subdit, hanc † praxin, (hoc est defenso-
 160 rum atque Advocatorum Romanæ Ecclesie) semper
 à Constantino Magno usque ad nostra tempora ita
 obtinuisse, piosque ac Catholicos Cæsares, Reges,
 Principes omnes, proprium hoc officium sibi vendi-
 casse, nec non ut facerent à Pontificib. Romanis re-
 quisitos fuisse.

Quo pertinet id quod Platina, in *vita Gregorii III.*
 scribit, *Consueverunt, inquit, Pontifices Romani si quid
 mali ab externo hoste immineret, auxilia ab Imp. Con-
 stantinopolitano petere.* Id quod Lupold. de Wabenberg.
*in libr. de veter. Ger. princ. in fide Christi zelo multis ex-
 emplis declarat.*

A quorum sententia non abhorrent ea, quæ in
 L 4 literas

literas retulit Matth. Boetius *inter Arum. discurs. Acad. tricesim. vol. 1. de nat. jur. Majest. capite. 3. conclusione. 40.* ubi advocatiam Ecclesiæ Romanæ à potestate
 161 te † Patriciatu à Constantino Magno (Zosimo lib. 2. *Histor. Eccles. & Goldast. in Ration. ad Bull. Hadr. 1. v. dignitatemque Patriciatu*, testib.) introducti originem † suam ducere asserit, quo tendunt ea quæ scribit Ludolph. de *Weydenburg de jurib. Regn. & Imp. Rom. c. 13. ubi ex gloss. 2. §. Adrianus distinct. 63.* asserit, per hunc Patriciatum intelligi Advocatiam Ecclesiæ Romanæ, quam habet Rex Romanorum vel Imperator ab Ecclesia Romana.

Quia enim temporib. Græcorum Imperatorum Patricii, in omnibus Reipublicæ, ut patres filiis prospiciebant, Pet. Greg. Thol. *syntag. jur. lib. 47. c. 16. n. 2.* per text. in §. *Generaliter tit. const. quæ dig. in Auth. collat. 6.* Hinc patricium Suidas *πατέρας τῶν κοινῶν*, vocat &
 163 quem populus † Romanus Patricium, illum Pontifices Advocatum nominabant: Ejus appellationis hanc esse
 164 † rationem arbitror quod quemadmodum apud Ethnicos Romanos sacrorum procuratio tuitioque incumbere Patriciis, ita non incongruens erat, ut in Religione Christiana, qui Ecclesiam defenderet Patriciatu indigitatione notaretur.

Si ergo prædictus Patriciatu à memorato laudatissimo Imperatore originem trahens, ut ex allegatis auctoribus evincitur, non aliud fuerit, quam ipsa Ecclesiæ Romanæ Advocatia, indubitanter concludendum est, ab eodem Imperatore, eandem clientelam Ecclesiasticam, introductam fuisse.

Ex quo etiam haud obscure colligitur, per D. Andream Knich. minus recte Carolo Magno Advocatiæ cunabula, adscribi, siquidem non ex ea duntaxat quam Dominus Knich. assignat, ratione, quod nimirum Pipini & Caroli Magni temporibus Pontifices Romani, adversus Longobardorum irruptiones ipsorum imploraverint præsidia, eorumque auxiliis adjuti fuerint sed à primis potius Imperatoribus fide Christiana imbutis, qui Ecclesiam Romanam & dependentes ab ea ordines primitus auxerunt, protexerunt, & amplificaverunt, Ecclesiasticæ protectionis principia deducere oportet.

Sienim ad annos & Imperatores Christianos, quibus protectio Ecclesiæ ac Monasteriorum curæ fuit, respiciamus, eam non illo demum tempore, quo Pipinus ac Carolus Magnus Ecclesiæ Romanæ opem tulerunt, exortam atque usitatam, sed jam inde à Constantino Magno quem Divus Augustinus lib. 2. *contra Petiliæ. cap. 93.* ob tuitiorem Ecclesiarum, felicem nuncupat, graviter cultam atque ad omnes postmodum Imperatores fidem Christi secutos, propagatam, & quasi de manu in manum traductam fuisse cognoscemus.

Quoniam igitur hic unice ac potissimum in hoc uno versamur, ut ostendamus ab ipsis Romanis Gentilibus clientelam nostram Germanorum, aliorumque populorum moribus receptam, posteaque Ecclesiasticam etiam
 165 Advocatiam jam inde non multis post Christum † natum sæculis ad Christianos Imperatores absque interruptione derivatam fuisse, eorundem seriem ordine percurrere & qualiter eorum singuli, paucis exceptis, se veros Ecclesiæ Romanæ tutores atque patronos exhibuerint, adductis in medium variis eorum rescriptis, palam facere, instituto nostro inprimis convenire ducimus.

Ordiendo igitur à primo Christianæ professionis laudatissimo Imperatore Constantino Magno, qui Anno Christi 306. totius exercitus † suffragantibus votis
 167 Constantino vita functo imperium accepit, Historiæ ostendunt, sub eo Romani † Imperii populos rerum statu adeo tranquillo potitos esse, ut defensione armata

illis temporibus non eguerint, id quod Eusebius in vita qui sepe Constantini lib. 2. cap. 19. hisce innuit verbis. Porro, inquit, impiis hominibus è medio sublati, & potestate tyrannica deleta, mundus de reliquo veluti Solis claritate collustratus fuit, universæque orbis terre partes, quæ Romanorum parebant ditioni, in unum coaluerunt, quin etiam dum gentes, quæ Orientem occupabant, alteri parti adjicerentur, & uno generali principatu tanquam capite quodam totum corpus adornaretur, unius Imperii potestas per omnes pervasit, illustres præterea lucis ex pietate eximæ nascentis splendor, iis, qui antea in tenebris & mortis umbra consedissent, & latos & serenos dies impertierunt, neque erat ulla amplius præteritorum malorum recordatio; quippe omnes ubique victorem hymnis celebrabant huc usque conservatorem solum Deum se agnoscere fantebantur. Iste Imperator universo pietatis genere eximius & victor † egregius (hanc enim appellationem cognominis loco victoria sibi à Deo contra hostes & inimicos donata maxime proprie convenientem invenit) Orientem recuperavit, & unum conjunctum coherentemque principatum, more veteri Romanorum sibi ipsi subiecit ac non modo Deum omnibus, qui in Imperii sui finibus continebantur, palam predicare cepit, verum etiam universum mundum gubernantis potestatis, quæ Romanorum ditionis erat propria præclare admodum administravit. Malorum porro, quæ antea cunctos mortales oppresserant, metus sublatus fuit & qui ante fracto animo & demisso fuerunt hilari vultu obtutuque lato alter alterum aspexerunt. Tum choreis & hymnis primum Deum summum omnium Regem esse prædicarunt, deinde victorem Constantinum ejusque filios modestissimos, Deoque charos Cæsares acclamationibus continuis, extulerunt. Erat jam veterum malorum & impietatis cujusque oblitio, jam suavis presentium bonorum usque & delectatio, jam jucunda futurorum expectatio. Hucusque Eusebius.

Quod autem Ecclesiastica Tutela de cujus origine hic nominatim disceptamus, sub hoc ipso laudatissimo Imperatore Constantino Magno, in usu fuerit, præter alios quos antea in ejus rei comprobationem citavimus: Testem insuper produco Cæsp. Bruschium antiquitatum Ecclesiasticarum indagatorem diligentissimum, *Chronograph. Monaster. in d. script. vetustissimi cœnobii, ad Sanctum Maximinum, extra urbis Trevericæ Martiam portam siti*, una cum prædicti auctoris Afflecki Rudolpho Holspino de orig. *Monach. lib. 4. c. 14. p. 143.* paulo ante finem quibus in locis uterque testatur, hoc ipsum † monasterium ordinis primum & regulæ orientalium Monachorum, nunc vero Benedictinæ professionis ab ipso Imperatore Constantino sub perpetuo duratione tuitiorem Imperatoriam susceptum fuisse, ita ut hodie adhuc ab omni Archiepiscopali & Episcopali jugo † exemptum in temporalibus soli Imperatori Romano, in spiritualibus soli summo Pontifici immediate subsit. Abbas vero hujus loci ita privilegiis † & dignitatibus ac singularibus prærogativis insignitus ac donatus est, ut, Decanus septem præcipuarum Ecclesiarum Treverensium, & Imperatricis Augustæ Archiscellanus sit.

Fundatum autem fuisse dicitur hoc ipsum Cœnobium opulentissimum, † ex Regio Divæ Helenæ Palatio, Anno humanæ salutis Trecentesimo trigésimo tertio, imperii videlicet Constantini Imperatoris vigesimo tertio, ab ipso Christianissimo ac optimo Cæsare Constantino, ad petitionem prædictæ S. Helenæ matris suæ eo ipso nimirum tempore, quo Agritium Patriarcham † Antiochenum Treverim accersitum ejusdem urbis Episcopatu præfecerat, uti ex D. Hieronymo & Orosio nominatim attestatur præter adductum Bruschium Holspin. de orig. *Monach.*

Argumentum V. contra Knichii opinionem à Patriciatu Constantiano non assertum.

Argumentum VII. adversus Knichium ex recepto à Constantino Magno, in specialem ac perpetuam protectionem S. Maximini Monasterio, ab eodem extructo, seu fundato.

Series Imperatorum

nach. lib. 4. c. 14. circa fin. Michael Buchinger in Hist. Ecclesiast. sub Papa Sylvest. 1. circa fin.

Quibus addo majoris adhuc auctoritatis testimonium præcipue eruditionis viri Reverendi Patris Jo- ci Coccii Societatis Jesu Theologi absolutissimi, qui in vita Dagoberti Regis Francorum pronuper in lucem data, Cap. 22. Tutelam Imperatoribus commissam Ecclesiasticam jam olim sub ævum Imp. Constantini Magni usitatam fuisse, sequentibus verbis clarissime testatur.

Extat inter veteres, inquit, ejusdem Cœnobii Tabulas Diploma regium, Mamiliano Abbati, qui Dagoberti a- tem vixit, datum, in quo Dagobertus Rex præfatum Ma- milianum in sui Monasterii vestiganda origine, uti ab se jussus fuerat versatum, antiquis schedis ita traditum re- perisse; Monasterium id Regale quondam templum seu mavis Regiam Constantini Magni extitisse: volente vero & jubente eodem Imperatore, ab Agricio urbis Antistite D. Joannis Evangeliste honori dicatum. Præterea pro comperto haberi, Helena Augusta Matris munificentia atque auctoritate per id tempus aggregatos, in eundem lo- cum ex Orientali disciplina Christi pauperes, hisque Jo- annem Antiochenum, quicum Agricio Treviros acceffe- rat, Moderatorem impositum; sanxisse vero Constanti- num, ut ne locus is in alterius cujuscumque potestate atque TUTELA præterquam Imperatorum esset. Hæc de Tutela Monasterii S. Maximini antiquissima atque ab ipso Constantino Magno ordinata doctissimus P. Coc- cius piæ memoriæ, qui SS. Alsatiæ Tutelarium ibique natorum, vel denatorum, sanctimonia & prodigiis cla- rorum genuinas vitas felicibus Serenissimi Archiducis Leopoldi auspiciis, nisi immaturus, omnibusque doctis ac piis viris dolendus obitus intercessisset, in lucem re- ducturus, aliaque compluria de rebus Alsaticis è tene- briseruturus, prædictam Dagoberti Historiam elegan- tissimam priusquam è vita simul & scriptionis eliminatio- ne, decesserat, in antecessum dedit.

174 Sed & præter adductos auctores ejusdem & Cœno- bii antiquitatem & originem luculenter comprobant Dagoberti Gallorum Regis subsequens à Bruschio in descrip. ejusdem Monasterii nobis communicatum di- ploma, Memiliano XIII. ejus loci Præsuli concessum quod ita habet:

Dagoberti Francorum Regis di- ploma, quo Monasterii S. Maxi- mini origo, & anti- quitas lu- culenter ostenditur ejusdemq; bonæ im- munitates confirmantur.

In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Omnium Christianorum noverit industria, qualiter D A G O B E R T U S Rex potentissimus, cum convenienti consilio Episcoporum meo- rum, Comitumque legatos de mea parte ad Abbatem Memilianum direxi, mandans ei, ut diligenter inquireret, indeque per se ipsum in- dicaret, quibus auctoribus illud Monasterium S. Maximini constructum, vel cujus Imperio à pristinis temporibus esset subjectum.

Hanc legationem Abbas cum fratribus sol- licite percipiens, perlectisque in eodem loco quibusdam vetustissimis chartulis inventum est, id ipsum Monasterium Constantini Imperato- ris fuisse Regale templum atque jussu ejus de- dicatum in honore S. Joannis Evangeliste à S. Agritio venerabili Archiepiscopo, in quo vi- delicet templo (ut idem pater Monasterii no- stræ Regalitati patefecit, certa relatione) Hele- na sacra Dei famula petente & favente, supra- dictus Imperator pauperes Christi congrega- vit, eisque virum Dei Joannem præposuit ut in servitio Dei semper vacarent, & pro se oratio-

nibus insisterent, & insuper illius loci habitatio- nem aliæ personæ nolint subdere, nec suæ suc- cessorumque Imperatorum potestati. His re- bus ita esse firmiter intellectis, Regio more constituto atque firmissima jussione præcipio, ut nullus unquam proterve illud Monasteri- um, in quo Abbas supradictus præesse vide- tur, audeat inire, vel ullam inhumanitatem illi violenter inferre. Igitur ut assidua recor- datione mei meorumque præsentium mane- ret in prædicto Monasterio, ipsorum & S. 175 Maximini præbendariorum, victualia sub præmemorato Imperatore constituta, meis ex parte prædiis augere curavi, quorum no- mina hæc sunt, Kannis, Crassiacum, Luncvich, Regiodola vallis, Polich, Budeliacum, Taleuc, Lo- mia. Hæc loca ad Regiam curtem quæ dicitur decima, pertinent, quam curtem cum omni- bus rebus ad eam pertinentibus, hoc est, quic- quid prædii visus sum habere, à fluvio, qui nun- cupatur Rubera, usque ad sylvam, quæ dicitur Ider, S. Maximino Præsuli in perpetuam hæ- reditatem contradidi. Insuper etiam & cum 176 consilio & rogatu meorum principum, cater- vis ibi Deo de servituri, hanc legem firmiter & perpetualiter in posterum habendam de- crevi scilicet ut centenorum ibidem mona- chorum semper integra manent, & incon- vulsa congregatio, excepto, si Imperato- rum, Principumve, per secula succedentium benevolentia prædiis augmentetur, vel the- sauris. Et si & propter paganorum, vel in- 177 fidelium Christianorum devastationem, eis- dem Christi servitoribus penuria, ultra mo- dum ingruerit, & per thesauri effusionem ex- pelli nequiverit, Dei omnipotentis & mei, meorumque successorum habeant licentiam, allodium cum familia, à fidelibus illo con- tradicentibus dandi & vendendi antequam Dei destruantur servitia. Et ut istius chartulæ confirmatio in ævum permaneat: describi eam præcepi, & nostro sigillo eam inde fir- mavi Actum pridie Nonar. April. Anno regni nostri duodecimo Moguntiaë feliciter Amen.

Sed ad propositum Imperatorum ordinem, ex in- tervallo desertum, rursus revertendo, quantopere supradictus Imperator & Constantinus Christianam 178 religionem restituerit, Ecclesiamque dictis antea Eth- nicorum persecutionibus prostratam erexit, quam- que strenuum seie Ecclesiæ ac Religionis Christianæ Protectorem exhibuerit, nominatim testatur Euseb. libr. 3. cap. 3. hisce verbis. Quemadmodum, inquit, probitatis hostis demon gravi in prosperum Ecclesia sta- tum exardescens invidia tempore pacis & latitia, sedi- tionis procellas, & tumultus intestinos contra illam ex- citavit. Sic Imperator Deo charus Constantinus ea, quæ ad suum spectabant officium, minime neglexerit, sed o- mnia contraria his, quæ antea à tyrannica crudelitate admissa instituit, & quemque Ecclesia hostem inimicum- que facile devicit &c. quæ nos prolixitatis vitanda causa omittimus.

Eo autem vita functo ejusdem filios & Constantium, 179 & inprimis Constantem Imperatores non minori Ec- clesiam

Constantinus clesiam ac Religionem Romanam cura protexisse post obitum Theodoretus lib. 2. c. 5. hisce verbis edocet: *Athanasius*, inquit, ad Constantem accedens, de factionis Arriane, infidiis conqueri, bellum contra fidem Apostolicam excitatum lamentari, & tum patris, tum magni Concilii Nicæani, quod ille convocaverat ei in memoriam reducere cœpit. Talia cum gemitu & lachrymis apud Constantem Imperatorem elocutus, eum ad patrem amulandum excitavit. Nam simul atq; ista audivit, literas scripsit ad fratrem, quibus eum hortabatur, uti hereditatem pietatis paternæ, integram inviolatamque servaret: illum enim Imperium, pietate stabilivisse, tyrannos, qui Romanos oppresserant prostrigasse: & barbaros undiq; in suam potestatem redegissee. Quibus literis persuasus Constantius mandatum dedit, ut Episcopi, tam orientis quam occidentis, Sardicam, quæ est in Illyria urbis Daciæ primaria, adventarent, nam aliis multis morbis vexabatur Ecclesia, ad quos curandos concilium necessario requirebatur. hæc tunc Theodoretus.

Ex quo apparet liquido, Constantem Magni Constantini dignissimum filium, qui & parentis ut recte Baronius *Annal. Ecclesiast. tom. 3. Anno Christi 350. n. 6.* asserit, pietatem in his visus est plurimum superasse, (haud enim invidiosa huiusmodi erit comparatio. Nam gloria patris † est filius sapiens Proverb. c. 15.) dum adeo co-
luit † officiis Athanasium exulem etiam adversus Constantium fratrem, paratus pro uno Athanasio illi bellum inferre; non destitisse totum orientem & occidentem commovere donec Oecumenico Sardicensi cœcto cœcilio Arrianorum violentos retuderit impetus, & orthodoxos † calumniam passos, à suis ipsorum sedibus electos Episcopos, lententia absolutos, in proprias Ecclesias, invito & moras neccente Constantio, adversantibus & reclamantibus Arrianis, postliminio restituerit; quos olim primo, pater Constantinus imprudens deceptus ab Eusebianis ejecerat, & deinde eorundem instigatione perfidorum, Constantius frater majore jactura atque ignominia proscripserat.

Quinetiam Constantium lege publica lata jussisse omnia † ubique claudi Deorum templa manifeste edocet ad Taurum Præfectum prætorio ab eodem Imperatore scripta l. 4. de paganis. in C. Theo. quæ sic habet: Placuit omnibus locis atq; urbibus universis claudi protinus templa, & accessu vetitis omnibus licentiam delinquendi perditis abnegari: volumus etiam cunctos sacrificiis abstinere, Quod si quis forte aliquid huiusmodi perpetravit, gladio ultore sternatur. Facultates etiam perempti fisco decernimus vindicari & similiter affligi rectores provinciarum, si facinora vindicari neglexerint. Dat. Cal. Decemb. Constantio quarto & Constante A.A. Coss.

Tertio jam ulterius in cœpta Imperatorum serie per-
gendo, omisso Juliano Apostata & persecutore Ecclesie in quo Constantini linea defecit Jovianus, † eum in Imperio Anno 363, insecutus summis etiam virib. Ecclesiam protexit atque fidem Christianam propagavit id quod ex Sozomeno lib. 6. c. 6. aperte testimonio colligitur. Cum praterea, inquit, experientia didicisset Jovianus Imperium propter iram divinam in Julianum, qui ante ipsum regnaverat, accensam esse acerbè afflictatus est, abjecta tamen omni cunctatione, scripsit ad præfides Provinciarum uti ad Ecclesias frequenter, convenirent, divinum Numen studiose colerent, docerentq; suas solam religionem Christianam verum Dei cultum in se comple-
186 Eli. Ecclesiis insuper † & clericis, viduis & virginibus immunitatem reddidit & quicquid vel ad commodum vel ad honorem religionis Catholice ac Romane Ecclesie spectabat, quod à Constantino ac liberis suis sancitum fuerat, à Juliano autem postea eversum, summo studio redintegavit, atque restituit.

187 Illud etiam propensum Joviani Imp. erga statum †

Ecclesiasticum animum declarat, quod is legem custodem sacrarum virginum ut tradit idem Sozomen. d. lib. 6. adversus earum raptos severissimam, promulgari jussit: Misit, inquit, item ad Secundum Præsidentem generale edictum, quo jubebat, ut, qui sacram virginem, vel ad nuptias contrahendas pellicere conaretur, vel lascivo quodam obtutu aspiceret maxime omnium, si per virum rapere tentaret capitis supplicio mulctaretur. Istam legem ideo tulit, quod quidam improbi viri, regnante Juliano, tales virgines vel vi vel persuasionem in hanc corruptelam inductas, sibi connubio junxissent, quemadmodum fieri solent, cum religionis statu perturbato turpis libido, id genus sceleris consciscendi, impunitatem proponit. hæc Sozomenus.

Extat quidem legis hujus pars illa de iis, qui adeo execrandum scelus vel tentare præsumperint, tam in Codic. Theodosiano, quam Justiniano lib. 6. Cod. de Episc. & cler. descripta his verbis. Imperator Jovianus August. Secundo Præfecto P. Si quis non dicam rapere sed attentare tantum jungendi causa matrimonii sacratissimas virgines ausus fuerit, capitalis pœna feriat.

Summa sane & illa laude digna habentur, quæ ab eodem Joviano primum, ut imperium adeptus est (ut decebat Christianum Principem) decreta fuisse testatur Gregor. Nazianzen. in orat. de laude Athanasii hisce verbis: Hoc porro Juliano nimirum, extincto Imperator alter exoritur nequaquam ore impudens quemadmodum is, de quo ante verba fecimus, nec duris & arumnosis operibus & edictis Israellem opprimens, sed mira pietate animique lenitate præditus. Qui, ut præclarissimum Imperii sui fundamentum jaceret, rectamque legum sanctionem, unde conveniebat auspicaretur, cum omnes alios Episcopos † tum eum nempe Athanasium, ante omnes, qui omnibus virtute antecellebat, & circa dubitationem nullam, Jovianus pietatis causa bello vexatus fuerat, ab exilio revocat. Quin etiam fidei nostræ unitatem à multis laceratam & perturbatam atque in sexcentas opiniones partesque distractam sibi tradi postulavit, ut maxime quidem universus orbis; si fieri possit in fidei negotio consentiret, spiritusque auxilio in unum coiret: sin minus, ipse certe optima parti sese adjungeret, simulque & ei robur afferret, & ab ea vicissim acciperet, excelsè simul & magnifice de rebus maximis cogitans. hæc Nazianzenus.

Quarto, insuper, † cum post Jovianum altero statim Imperii suscepti anno Valentinianus Anno Christi 364. Valentis & ab eodem in consortem Imperii assumptus Frater germanus Valens, uterque ab initio Catholicus, imperare cœpissent, ipsis pariter Tutelam Ecclesie & hominum Ecclesiasticorum imprimis curæ fuisse, ex eo liquet, quod sacras virgines, † viduas ac pupillos à censu capitatio-
nis statim exemptos esse voluerint, dum ad Vicentium Præfectum Prætorio Galliarum, l. 4. de censib. Cod. Theod. sequentem in modum rescripserunt.

In virginitate perpetua viventes. & eam viduam, de qua ipsa maturitas pollicetur atatis nulli eam esse nuptiarum, à plebeiæ capitatiois injuria vindicandos esse decernimus item pupillos in virili sexu, usque ad viginti annos Lex eorum ab istiusmodi functione immunes esse debere: Mulieres autem donec virum unaquaque sortitur. Dat. 10. Kal. Dec. Valentiniano & Valente A.A. Coss.

Addiderunt insuper ne Christiani ab exactorib. die Dominico conveniri possent l. 10. de Exact. C. Theod.

Idque ex aliis etiam duobus rescriptis ad Prætextum præf. urbis datis manifestum evadit, quorum altero Hæreticos ab urbe pelli, altero autem Basilicam urbis à schismaticis occupatam, Damasus Pontifici Romano restitui jussit, utrumque extat cum aliis in per-
veto Codice Vaticano, in quo scriptæ sunt Epistolæ complurium Rom. Pontificum, quorum prius ita habet.

Impp.

191 *Imp. Prætextato Dissensionis* † auctore sublato omnis causa discordiæ sopienda est, ne aliqua remanente materia nihil profuit è medio sustulisse fomitem iurgiorum. Prætextate parens charissime. Quamobrem præcellsa sublimitas tua, Defensoris Ecclesiæ urbis Romæ, sive Damasi sacra Legi Antistitis petitione perspecta, qua una tantum Ecclesia ex Catholica religionis obsequio à dissidentibus adhuc dicitur retentari. Quoniam pro publica securitate metuendum est, ne aliquis hinc iterum tumultus oriatur (quandoquidem non parva sit separationis effigies, ut tale aliquid putetur occlusum Damaso) eam jubebit aperiri: ut singuli universique cognoscant, quo unitas studio colenda sit, qua omnibus pace vivendum: cum Ecclesiis restitutis plenissimam postulet congregationem ubique promissa concordia. hæc de reddenda Basilica Valentinianus. De

192 pellendis † vero ab urbe sociis Urlicini, ad eundem quoque Prætextatum sic scripsit.

Rescriptum de pellendis ab urbe Schismaticis. Ea nobis innata est moderatio, ut publicam disciplinam sine cujusquam calamitate munire cupiamus. Itaque quoniam animarum adversarum occasionibus non favemus Urlicini sociis & ministris, quos præcellsa Sublimitas tua propter quietem urbis aterna de medio putavit esse tollendos, Roma tantum, cujus tranquillitati studemus, excepta ubicunque voluerint, absque religionis injuria, (ut peregrinari potius, quam exulare videantur) proprio liceat jure versari, Prætextate parens charissime. Neque enim interest nostra, quem habitationis eligant locum, dummodo incentivis dissensionis ablatis firma sit rursus in plebe concordia. Dat. pridie Idus. Jun. A.A. II. Coss.

Non tamen inficiari possumus, Valentem postea Anno

193 no 370. cum ab Ecclesia † Catholica descivisset, & Arrianis adhæsisset, protectionis debitæ oblitum contra orthodoxos vehementissimas excitasse persecutiones,

194 Et Valentinianum † etiam in Ecclesiæ defensione remissiolem factum indulgisse hæreticis & gentilibus.

Cum igitur quinto Valentiniano è vita sublato Gratianus ejusdem filius, Anno 385. Imperator † inaugura-

Gratianus Anno 375. ad Imperii culmen admissus. tus esset, qui aliquot annis una cum patruo Valente & Valentiniano fratre imperium administravit, is non minus etiam se strenuum Ecclesiæ Romanæ Protectorem ac defensorem uti ex variis illis Rescriptis infra insertis colligitur, exhibuit, idque dilucide testatur Sozomenus lib.

196 7. c. 1. ubi inquit: Gratianus † interim una cum fratre universum Romanum Imperium adoptus, cum patris sententiam non probaret, qua ille pertinaciter istos, nempe catholicos, fuerat persecutus, qui religione ab ipso dissenserant, omnibus iis, qui ab illo vivente religionis ergo in exilium pulsi fuerant, reditum, ad suas scilicet Ecclesias concessit. Quod ipsum etiam expressius innuit in libris ad Gratianum datis D. Ambrosius qui Epistola 26. inter alia hæc habet: Reddidisti, inquit, ecclesiæ perfidorum ora atque (quod utinam) & corda clausisti.

197 Quin & idem Imperator † Gratianus statim extincto orthodoxæ fidei perduelle Valente legem tulit, eaque hæreticos, Ecclesias Catholicis cedere, jussit, de qua quidem lege hæc Theodoretus libr. cap. 2.

Gratiani Lex adversus Arrianos. Conscripsit, inquit, legem qua jubebat, tum pastores ejus in exilium redire, suisque gregibus restitui, tum sanctas Ecclesias tradi iis, qui Damasi communionem amplexarentur. Hic Damasus † Episcopus Romanus fuit in illius Ecclesiæ administratione successor Liberii, vir sane propter vitæ præstabilis ornamenta insignis, qui quoad ejus fieri poterat, doctrinam Apostolicam assidue tutatus est, ut autem lex, quam dixi modo, majorem haberet auctoritatem misit cum ea Ducem Saporem, virum id temporis propter nominis & famæ celebritatem facile præstantissimum, cui dedit in mandatis ut tum Arrianæ blasphemix præcones, tanquam feras quasdam agrestes, è sacrosanctis templis exigeret, tum optimos pastores sanctis eorum gregibus restitueret.

Inde vero è prælio, quo Gothos Anno 379. vicit, reversus, aliam † legem promulgavit, qua hæreticorum omnium ora blasphema compescuit, ad Hesperium Præfectum Prætorio ita scribens in l. 5. de hæret. Cod. Theodos. & l. 2. Cod. Just. eod. tit.

Omnes vetita legibus & divinis & Imperialibus hæreses perpetuo conquiescant. Quisquis opinionem plectilibus Dei profanus imminuit sibi tantummodo nocitura sentiat, aliis obfutura non pandat. Quisquis redempta, venerabili lavacro corpora parata morte, tabificat, id auferendo quod geminat, nempe baptismum sibi solus talia noverit, alios nefaria institutione non perdat, omnesque perversa istius superstitionis magistri pariter & ministri, seu illi sacerdotali assumptione Episcoporum nomen infamant, seu quod proximum est, presbyterorum vocabulo religionem mentiuntur, seu etiam se diaconos, cum nec Christiani quidem habeantur, appellant. Denique antiquato rescripto, quod apud Sirmium nuper emerfit, ea tantum super catholica observatione permaneant, quæ perennis recordationis pater noster & nos ipsi victura in æternum æque numerosa iussione, mandavimus. Dat. 3. Non. August. Mediol. Accept. XIII. Kal. Septemb. Ausonio & Olybrio Coss. Hæc ex Codice Theodosiano antiquiori deprompsit Illust. Card. Baronius.

In Codice autem Justiniano d. l. 2. de hæret. cum hæc habeantur summatim constripta his additur ista appendix. Hæreticorum autem † vocabulo continentur, & la-200 tis adversus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento à judicio catholica religionis & tramite detecti fuerint deviare. Hæc ibi.

Quin & antea idem Imperator pro † clericorum 201 immunitate l. 24. de Episcop. & Cler. Cod. Theodos. ita rescripsit: Presbyteros, Diaconos, subdiaconos atque Exorcistas, & Lectores ostiarios etiam, & omnes perinde, qui primi sunt personalium munerum expertes esse præcipimus. Dat. 13. Non. Mart. Gratiano IV. & Merobaud. Coss.

Sexto porro adscitus à Gratiano postmodum † in col-202 legam Imperii Anno Christi 379. Theodosius, militis cujusdam strenuissimi ejusdem nominis, quem Valentinianus ad oppugnandum Firmum Tyrannum in Africam miserat filius non minus acriter etiam studio, Ecclesiæ Tutelam gessit, nihilque antiquius † habuit, quam de fide Catholica bene mereri, de quo S. Augustin. De civitate Dei. lib. 5. cap. 26. sic ait, Inter hæc omnia ex ipso initio Imperii sui non quievit, justissimis, & misericordissimis legibus adversus impios laboranti Ecclesiæ subvenire, quam Valens hæreticus favens Arrianis vehementer affligerat: cujus Ecclesiæ membrum esse magis, quam in terris regnare gauderet.

Hujus quidem rei fidem facit, aurea † illa sanctio in l. 2. de fid. cathol. Cod. Theodos. ab ea Theſſalonica promulgata, quæ sic se habet.

Imp. Gratianus, Valentinianus & Theodosius A.A.A. Theodosii ad populum urbis Constantinopolitana. Cunctos populos, sanctio de quos Clementia nostra regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio usque nunc ab ipso insinuatata declarat; quamq; Damasum sequi claret, & Petrum Alexandria Episcopum virum Apostolica sanctitatis. Hoc est, ut secundum Apostolicam disciplinam Evangelicamque doctrinam Patris & Filii, & Spiritus sancti unā Deitatem sub parili majestate, & sub pia Trinitate credamus: Hanc legem sequentes Christianorum Catholicorum nomen jubemus amplecti, reliquos vero dementes vesanosque, judicantes, hæretici dogmatis infamiam sustinere, ac conciliabula eorum, Ecclesiarum nomen accipere, divina primum vindicta post etiā motus nostri, quem ex cælesti arbitrio sumpserimus ultione plectendos Dat. 3. Cal. Martias Theſſalonica, Gratiano A. quintum & Theodosio A. I. Coss.

Nec

205 Nec in eo solum Theodosius egregius † Ecclesia Advocatus ac defensor ei laboranti præsto fuit, sed in compescendis ac funditus extirpandis ejusdem hostibus omnem movit lapidem ceu nominatim testatur Marcellinus Comes in Chron. Anno Christi 308. cum ait: His consulibus Theodosius Magnus postquam de Scythis & Getis triumphavit, expulsis continuo ab Orthodoxorum Ecclesiis Arrianis qui jam fere per quadraginta annos eas sub Arrianis Imperatoribus tenuerant, nostris Catholicis Orthodoxis restituit Imperator Mense Decembris. hæc ipse.

206 Similiter ab eodem præstita † Ecclesiæ defensio ac propagatio evidentius adhuc colligitur ex alia ejusdem sanctione in l. 3. de fide Catholic. Cod. Theodos. quæ Imperator Anno 381. cum sciret complures hæreticos sub Catholico nomine adhuc retinere Ecclesias, speciatim sacerdotes aliquos, quorum fidem spectatam habuit, nominavit, sancivitque, ut, qui eorum communione jungerentur, iidem Catholici haberentur, & Ecclesiis præficerentur, sanctio autem sic habet.

207 Theodosius Imp. ad Auxonium Proconsulem Asia. Theodosius
lex de expellendis
ab Ecclesia
hæreticis.
Episcopis tradi omnes Ecclesias † mox jubemus qui unius majestatis atq; virtutis Patrem & Filium & Spiritum sanctum confitentur ejusdem gloria claritatis unius, nihil dissonum, profana divisione, facientes, sed Trinitatis ordinem, personarum assertionem, & divinitatis, profidentes, quos constabit communione Nectarii Episcopi Constantinopolitana Ecclesia nec non Themothei intra Ægyptum Alexandrina urbis Episcopi esse sociatos: quos etiam in orientis partibus Pelagio Episcopo Laodicensi, & Diodoro Episcopo Tarsensi: nec non in Asia Proconsulari, atque Asiana Diœcesi Amphiloquio Episcopo Iconiensi, & Optimo Episcopo Antiocheno, in Pontica diœcesi Helladio Episcopo Casariensi & Otrejo Meliteno & Gregorio Episcopo Nisseno, Britannio Episcopo Scythia Marmano Episcopo Marciopolitano communicare constituit. Hos ad obtinendas Catholicas Ecclesias ex communione probabilium sacerdotum oportebit admitti: omnes autem, qui ab eorum, quos commemoratio specialis expressit, fide communionis dissentiunt, ut manifestos hæreticos ab Ecclesiis expelli, neque his penitus posthac obtinendarum Ecclesiarum Pontificum facultatemque permitti, ut vera ac Nicæna fidei sacerdotia casta permaneant, nec post evidentem præcepti nostri formam maligna locus detur astutia. Dat. 3. Cal. Aug. Heraclea Eucherio & Syagrio Coss.

208 Denique ne plura hic accumulamus, acerrimum status Ecclesiastici Patronum fuisse Theodosium palam facit rescriptum ejus ad Optatum Præfectum Augustalem Ægypti de Ecclesiastico jure illibate servando in leg. 3. de Episcop. judic. Cod. Theodos. his verbis: Graviter admodum mota est nostra clementia quadam ab his, qui Episcoporum sibi nomina vendicant, perpetrata & contra leges non minus divinas, quam humanas improbata temeritate commissa: vexatos etiam nonnullos Orthodoxorum clericos, quorum ætas huic injuria à sacerdotio repugnabat flagitatos itineribus, questionariis deditos, atq; hæc omnia per eos commissa, qui ad tegumenta frontis, sacerdotii nominis titulos præferebant. Denique lectis in consistorio precibus quibus Episcopalis pietas aliquid postulans refragatur, denegatque, idcirco continua lege sancimus, nomen Episcoporum vel eorum qui Ecclesia necessitatibus serviunt: ne ad judicia sive ordinariorum sive extraordinariorum judicum pertrahatur. Habent illi iudices suos nec quicquam his publicis commune cum legibus, quantum ad causas tamen Ecclesiasticas pertinet, quas decet Episcopali autoritate decidi. Quibuscunque igitur mota fuerit questio, quæ ad Christianam pertineat sanctitatem, eos decebit sub eo iudice litigare, qui Præfules in suis partibus omnium sacerdotum, id est, per Ægypti diœcesin, Optate charissime ac jucundissime. Quare laudabilis

auctoritas tua arbitrio temperato, quicquid negotiorum aliunde incidet, terminabit, habituro Pontificium sacra disceptationis Timotheo Episcopo, quem sibi omnes etiam suo iudicio prætulere: Est enim vir, cum omnium sacerdotum susceptione venerandus, tum & nostro iudicio approbatus. Hucusque Theodosii rescriptum.

Ex quo colligitur Theodosium infensissimo accepisse animo, quod Episcopi † deferrent ad Præfectos vel ipsum Imp. excessus Collegarum, vel crimina inferioris Ordinis sacerdotum, subterfugientes Episcopale iudicium eosque rejicit Imperator, nec audiri patitura Præfectis, quos & dato rescripto convenit ab Ecclesiasticis judiciis penitus abstinere, quæ ad Episcopos Ecclesiasticarum rerum ac personarum legitimos iudices deferri mandavit.

Septimo insuper tribus istis † Imperatoribus Grati-
ano scilicet Anno post Christum natum 383. Valentini-
ano Anno 392. Theodosio autem Anno 395. vita functis, Arcadius
cum piissimi Theodosii filii Arcadius ætatis annum a-
gens vigesimum primum & Honorius annos natus de-
cem Imperium eodem Anno suscepissent, Arcadius na-
tu major parentis maxime pii insistens vestigiis nihil
prius † habuit, quam Ecclesiæ sedulam curam ac Prote-
ctionem suscipere Christianam Religionem fidemque
Catholicam sartam tectam servare ac saluberrimis cõ-
munire legibus. Nam mox in ipso Imperii ingressu con-
tra hæreticos gravissimam tulit legem, atque ad Ruffinũ
Præfectum Prætorio in leg. 26. de hæret. C. Theod. An-
no Christi 395. mense Martio in primis ista rescripsit.

Omnes pœnas, † cuncta supplicia, quæ sanctionibus Di-
vi recordationis, genitoris nostri adversum hæreticorum
sunt pertinaces spiritus constituta, nostro etiam decreto
reparantes decernimus: quicquid etiam his est contra me-
ritum delinquentium spe correctionis, speciali quadam
sanctione concessum, id irritum esse, Eunomianorum vero
perfidam mentem & nequissimam sectam speciali com-
memoratione damnamus: statuimusq; omnia quæ contra il-
lorum vesaniam decreta sunt, illibata custodiri, illud ad-
dentes: Ne quis memorata secta militandi, aut testandi,
vel ex testamento sumendi habeat facultatem, ut sit om-
nibus commune damnum, quibus etiam communis est re-
ligionis furor: cessante videlicet, si quid à patre nostro qui-
busdam fuerat super testandi jure beneficio speciali con-
cessum. Dat. 3. Id. Martii Constantinopoli Olybrio &
Robino Coss.

Et rursus subsequenti Anno, eorundem petulantiam cum illi procaciter accepta à Præfecto licentia se inferrent in urbem, cohibuit dato ad Clearchum urbis præfectum adversus eosdẽ ejusmodi rescripto in l. 30. de hæret. Cod. Theodos. quo & ipse Præfectus puniendus esset.

Cuncti hæretici † procul dubio noverint omnia sibi lo-
ca hujus urbis adimenda esse, sive sub Ecclesiarum nomi-
ne teneantur, sive quæ Diaconica appellantur, vel etiam
Decanica, sive in privatis domibus, vel locis privatis Fisco
nostro adcorporandis. Præterea omnes clerici Hæretico-
rum ex sacratissima urbe pellantur, neque his finibus li-
ceat convenire. Ad hoc iis interdicitur omnibus ad lita-
niam faciendam intra Civitatem noctu vel interdiu pro-
fanis coire conventibus. Statuta videlicet condemnatione
centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ,
si quid hujusmodi fieri vel in publico vel in privatis adibus
concedatur. Dat. 5. Non. Martii Constant. Arcadio quar-
tum & Honorio tertium coss.

Nec vero remissiori studio Ecclesiæ tutelam gessit Honorius.

Nam statim etiam patrocini † Ecclesiastici munis
Imperii sui primordia consecrans nominatim Ec-
clesiæ servientibus tuitionem deferri peculiari rescri-
pto præcepit, simulque omnia à prædecessoribus Imp.
Catholicæ Ecclesiæ collata privilegia Anno salutis
395. con-

210
Arcadius
& Hono-
rius Theo-
dosii filii
Anno post
Christum
395. Impe-
rium ad-
ministrant
211

212
Arcadii
Lex adver-
sus Hære-
ticos.

213
Alia Ar-
cadii ad-
versus Hæ-
reticos san-
ctio.

214
Honorii in
Ecclesia
instanda
studium.

395. confirmavit. l. 29. de Episc. & cler. C. Theod. inserta ad Hiericum ita rescribens.

Honorii
Lex qua
Ecclesiis
servienti-
um, tuitio
omnibus
injungi-
sur.
Quacunque à parentibus nostris diversis sunt statuta temporibus, manere inviolata atque incorrupta circa sacrosanctas Ecclesias precipimus. Nihil igitur à privilegiis immutetur omnibusque, qui Ecclesiis servant, tuitio deferatur. quia temporibus nostris addi potius reverentia capimus quam ex his, quæ olim præstita sunt immutari. Dat. 10. Kal. Aprilis Mediolani Olybrio & Probino Consf.

215 Imo vero, ut idem certissimum † Ecclesiæ Protectorem sese ostenderet, adversus perturbatores Ecclesiarum & inferentes injuriam in personas ac loca sacra capitale statuit supplicium. Rescriptum desuper ab utroque Imperatore datum à S. Gregorio Papa citatur, & in Epistola 53. lib. 11. ad Joannem recitatur his verbis.

Lex Arcadii & Theodosii adversus inferentes injuriam personis & locis ecclesiasticis.
Arcad. & Honorius Augusti, Theodoro Præfekt. Prator.

Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut in Ecclesias catholicas irruens sacerdotibus & ministris vel cultoribus ipsis vel cultui ipsi locoque aliquid importet injuria: quod geritur, à provincia rectoribus animadvertatur, atque ita provincia moderator sacerdotum & clericorum, & Catholica Ecclesia ministrorum loci quoque ipsius, & divini cultus injuriam Capitali in convictos seu confessos reos sententia noverit vindicandam.

Et post pauca: Sitque cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris injurias, veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis ultionem mereri &c. Dat. 6. Kal. Maji Mediolani. Honorio Aug. quater, & Eutychiano ter Consulibus. ita apud Gregorium.

216 Sic idem Imperator Honorius † Anno subsequenti 401. Immunitatem concessit clericis & Monachis, ad Pompejanum Proconsulem, talem in modum rescribens l. 36. de Episc. & cler. C. Theod. inserta.

Honorii sanctio qua immunitatem clericis & Monachis concedit.
Quicumque Catholica religionis clericis intra eum modum, unde victus emendi, vendendique, usum lege præfinitum exercent ab auraria pensione habeantur immunes. Ab his quoque, quos à publico laboris actu & gradu clericatus, & quod non minus est sanctior vita defendit: precipimus temperari nec enim ullum eorum, qui excepti legibus probabuntur, suum jacere patimur injuria &c. Dat. prid. Id. Jul. Mediol. post Consulatum Stilichonis & Aureliani VV. CC.

Hæc rescribens pro Catholicis tantum Africanæ Ecclesiæ Imperator, tacite admonitos voluit Donatistas, ut alienos ab Ecclesiâ ab Imperatore rejectos haberi, ut ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod vero iisdem quibus clericos privilegiis frui voluit eos, quos, inquit, sanctior vita defendit, per hos esse monachos intelligendos omnes, puto consentient.

217 Adjecit plus Imperator † præcitatæ legibus alia etiam pro rebus & personis Ecclesiasticis rescripta in Cod. Theod. sub ll. 40. & 41. d. titul. extantia, ne scilicet bona Ecclesiastica diversis aliis, præter Canonicam pensionem, teneantur obligata muneribus, †

218 neve clerici apud alios judices, quam Episcopos judicio postulentur, voluit enim Honorius Ecclesiasticum judicium Episcopis in omnibus illibatum servari & ut sacrosanctum inviolatum custodiri. Ipsa rescripta, ne prolixitate hujus capituli lectorem offendam, inferere, omitto, quia ea legere ambit, ad fontes ipsos recurrat.

Ut tamen penitus de sollicita Imperatoris hujus in Ecclesiam Romanam tutela constet prætermittere non possum, quin in plenam clientelæ probationem Epistolas huic argumento inprimis intervientes hic attexam quas nimirum Anno 419. Bonifacius Pontifex eo tempore Romanus ad Imperatorem optimum

scripsit & hic contra ad eundem rescripsit, quæ ita habent.

Bonifacius Episcopus Honorio Imperatori.

Ecclesiæ me, cui Deus noster sacerdotium meum, vobis res humanas regentibus, deputavit, cura constringit, ne causas ejus, quamvis adhuc corporis commoditate detinear propter conventus, qui sacerdotibus universis, & Clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desint. Siquidem secus, quam oporteat eveniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis, sed nos per nostram tacentem desidiam videbimur, quid civitatis quietem Ecclesiæ pervertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus divinæ cultor religionis Domino favente præsidias, nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est divinis semper rebus animo promptiore favisse) firmo ac stabili jure custodiatur, quod per tot annorum seriem & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, id est (ut fidens utar licitis) ut sub vestræ imperio Clementiæ minime quæ sunt illicita formidantur, Ipsa enim Ecclesia devotionem tuam (Christianissime Imperator) meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus vester nostri fidus victor & gubernator Imperii, uni desponsatam sibi & intactam virginem servat, ne in eam aliquos insidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis insolita rumore turbare contingat gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste

Ipsa ergo (quæ uni desponsata vestra tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit appellat, præterita, præsentiaque repetit: vobis: inquit, gloriose imperantibus crevit meus, qui modo tuus est, populus, tam fidus DEO, quam tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependet Imperii, teste (apud quem & de cujus sede agitur) sancto Petro sollicitis pro religionis observantia vocibus clamat, cum sollicita petitione miscetur oratio, ne hos, varias in res semel effulsa distrahat à cultu solito, tentatore sollicitante discordia. Angeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset secuta causarum, & nisi in oppressione idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua divino cultu pariter cum Imperio semper florente vicisset. Habet refugium, pium, tuæ mansuetudinis animum, cum suæ religionis veneratione conjunctum; cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & sacerdotibus meis probatissimis viris, à me, & ab omnibus, qui Ecclesiam faciunt, hujusmodi legatis, quibus precamur,

Bonifacii
Pape
Epistolæ
ad
Honorium
Imperatorem.

Bonifacius
Honorio
commen-
dat Eccle-
siam.

camur, sacrae causam religionis persequentibus, in urbe vestrae mansuetudinis, hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statum universalis Ecclesiae consulatis. Dat. Kalendis Juliis.

His Bonifacii literis perceptis Honorius Imperator eidem in hunc modum respondit.

220 *Victor Honorius inclutus † triumphator, semper Augustus Sancto & venerabili Bonifacio, Papa Urbis aeternae.* Scripta beatitudinis tuae debita reverentiae gratulatione suscepimus: quibus recensitis egimus omnipotenti DEO maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum optatae redditam didicimus sanitati, & ideo revertentibus venerabilibus viris gaudium nostrum sacrorum apicum attestatio-
ne signamus ac petimus, uti quotidianis orationibus Apostolatus tuus, studium ac votum suum, circa salutem atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostrae satis placitum esse, cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum aut populi perturbatione sollicita est; quae, ut ne aliqua ratione possit evenire, satis clementia nostra credit esse provisum. Denique beatitudine tua praedicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus pervenire, ut, si quid forte religioni tuae (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitione esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus sacerdotem: sed illum solum in sede Apostolica permanens, quem ex numero clericorum nova ordinatione divinum iudicium & universitatis consensus elegerit. Unde id observandum est, ut omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex serenitatis nostrae admonitione custodiant, nec aliquid seditionis conspirantibus, tentare conentur, cum certum sit nulli partium sua studia profutura.

Hae Honorius Imper. ad Bonifacium de futura sede vacante sollicitus.

221 Octavo, praeterea humanis exempto † Arcadio Theodosius postquam Theodosius ejusdem filius cum Honorio patruo Imperii habenas suscepit, exemplo majorum singularem etiam sese exhibuit hominum Ecclesiasticorum protectorem ac cultorem, attestante id Socrate *Histor. lib. 7. cap. 22.* ubi inter alia scribit, Theodosium adeo pium fuisse, ut omnes † Dei sacerdotes honorifice coluerit, ac protexerit. Hinc etiam re-

222 te Baronius *tom. 5. Annal. Eccles. ad Ann. 423. sub numer. 3. & 4.* attestatur, Theodosium provide

223 † Imperium defendisse, tuendo Ecclesiasticam immunitatem & Religionem: Cui rei testimonio est ipsius Theodosii ad Acacium Berceensem Antistitem & alios Orientis Coepiscopos & Anachoretas Anno 432. data Epistola, quae extat apud Conci. Ephes. edit. *Pelt. tom. 5. c. 10.* & ita se habet,

224 Nihil omnino eorum omnium † a nobis est praetermissum, quae religionis Christianae causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum sanctitas vestra cum a Joanne piissimo Ecclesiae Antiochenae Episcopo,

tum a ceteris quoque sanctis Episcopis, qui apud illum versantur, dilucide cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnullae inter quosdam circa religionis negotium difficultates & controversiae, quas quidem e vestigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verum negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaque stat sententia, ab hoc conciliandae pacis studio non prius desistere, quam misericors Deus vestris intercedentibus precibus Ecclesiis unionem & pacem restituere dignabitur. Decet proinde vestram sanctitatem omni diligentia, studio ac contentione haec a Deo deprecari, vosque probatos Romanae religionis sacerdotes esse manifesto argumento declarare.

Quod vero ad hanc Theodosii Augusti Epistolam spectat, velim nomenclaturam observet alienus a Religione Catholica Romana Lector, qua Imperator † fidem Catholicam proprii vocabulo *Romanam religionem* appellat: proprii, inquam: quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes fere haeretici eam apud se esse profiteantur, haud facile illos distingues eo nomine (dum agitur cum ipsis) a verae pietatis cultoribus, secus autem voce illa † *Romanae Religionis* quae peculiaris & propria est Orthodoxorum.

Nono postquam † Valentinianus III. Theodosii hujus ex sorore Placidia Nepos, ab eodem Anno post natum Christum 425. Augustus appellatus Imperii coronam acceperat tanquam verus etiam Ecclesiae defensor, non minus ac alii haecenus enarrati Imperatores pro acceptis a Deo insignibus, pias valde edidit sanctiones, quibus concessa Ecclesiis privilegia illibata esse voluit, ea de re ad Bassum Comitem rerum privatarum sequentem in modum, rescribens: *l. 47. de Episc. & cler. C. Theod.*

Privilegia Ecclesiarum omnium. † qua seculo nostro tyrannus inviderat, prona devotione revocamus, scilicet, ut quicquid a Divis Principibus constitutum est, vel qua singuli quique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetrarant, sub poena sacrilegii jugi solidata aeternitate servantur. Clericos etiam quos indistinctim ad saeculares iudices debere deduci, infestus praesumptor edixerat, Episcopali audientia reservamus. Fas enim non est, ut divini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio, &c. Dat. 8. Id. Octob. Aquileia D. N. Theodosio A. XI, & Valentiniano Cæs. Coss.

Ut autem urbs † Roma ab omnium haeticorum illuvie purgaretur: idem Imperator adversus eodem ejusmodi promulgavit edictum *l. 62. de her. C. Theod.*

Manichaeos haeticos schismaticos omnemque sectam Catholicis inimicam ab ipso aspectu urbis Roma exterminari precipimus, ut nec praesentia criminorum contagione foedentur. Circa hos autem maxime urgenda commotio est, qui pravis suasionibus a venerabilis Papa sese communionem suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vitatur. His conventionem praemissa viginti dierum condonavimus inducias: intra quos nisi ad communionem redierint unitatem, expulsi usque ad centesimum lapidem solitudine quam eligunt macerentur. Dat. 6. Kalend. Aug. Aqui. Theo. A. XI. & Val. Cæs. Coss.

Sequenti vero mense de iisdem ad Proconsulem Africæ ejusmodi rescriptum dedit. 63. C. eod.

231 *Alia contra eosdem ad Proconsulem Africa.* Omnes & hereses, omnesque perfidias, omnia schismata, superstitionesque gentiliū, omnes Catholica legis inimicitias, eos in seclamur errores, si quos vero hac quoque clementia nostra statuta poena comitetur, & noverint sacrilega superstitionis auctores, participes consocios proscriptione plectendos: ut ab errore perfidia, si ratione retrahi nequeunt, saltem terrore revocentur: & universo supplicationum aditu in perpetuum denegato criminibus debita severitate plectantur &c. Dat. prid. Non. Aug. Aquileia D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.

232 Idem quoque Valentinianus & cum Theodosius Imperator ab Eutychete, atque Dioscoro deceptus, & in transversum actus, Flaviani Episcopi Constantinopolitani injustam damnationem ratam habuisset & nonnulla etiam, quoad fidem, minus recte agerentur, in Synodo Ephesina ad eundem pro defensione & pro Romano Pontifice tanquam egregius Romanæ Ecclesiæ protector sequentem in modum scripsit:

Domino meo Theodosio gloriosissimo Victori ac Triumphatori perpetuo Imperatori & patri Valentinianus gloriosus triumphator semper Augustus & filius.

Littera Valentiniani ad Theodosium. Cum advenissem in urbem Romam ad Divinitatem placandam, sequenti die ad Basilicam Apostoli Petri processi, & illic post venerabilem noctem diei Apostoli, & à Romano Episcopo; & ab aliis cum eo ex diversis provinciis congregatis rogatus sum scribere, vestram mansuetudini, de fide, quæ cum sit conservatrix omnium animarum, dicitur perturbata, quam nos à nostris majoribus traditam debemus cum omni competenti devotione defendere & dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conservare, quatenus beatissimus Romanæ Ecclesiæ

233 *Romanus Pontifex de fide & Sacerdotibus iudicat.* Episcopus, cui principatum & sacerdotii super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide ac sacerdotibus iudicare, Domine sanctissime Pater & venerabilis Imperator. Hac enim gratia secundum solennitatem Conciliorum, & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellavit propter contentionem, qua orta est de fide.

Huic itaque postulanti & juranti salutem nostram communem annuere non negavi, quatenus ad tuam mansuetudinem meam petitionem ingererem, ut pradi-ctus sacerdos congregatis ex omni Orbe etiam reliquis sacerdotibus intra Italiam, omni prejudicio summoto à principio omnem causam, quæ vertitur, sollicita probatione cognoscens, sententiam ferat quam fides & ratio vestre divinitatis expostulat, non debet enim nostris temporibus contra religionem turbam petulantia prevalere, dum incommota fides hætenus fuerit conservata. Ad perfectiorem vero agnitionem vestre dignitatis direximus etiam gesta per quæ desideria & acclamationes omnium pietas vestra cognoscat. Hætenus Valentinianus ad Theodosium.

Extant hæc literæ tom. I. Conciliorum ante Chal. concl.

Decimo insuper, cum post defunctum Theodosium

234 & Imperii Romani sceptrum Martiano Anno scilicet

235 450. delatum fuisset, is etiam tanquam verus & Ecclesiæ patronus nihil antiquitus habuit, quam dissipatam Ecclesiam Romanam adhibito in consilium Leone Papa Synodoque universali indicenda componere, uti ipsemet Imperator in sermone ad Episcopos in concilio Chalcedonensi Act. I. habito dilucide testatur, cujus hoc est initium.

Martianus defuncti Theodosii in Imperio successor Anno post natum Christum 450. factus 236 *Exordium sermonis* Ubi primum divino iudicio & ad Imperium sumus electi, inter tantas necessitates Reipubl. nulla nos magis causa constrinxit, quam ut Orthodoxa & vera fides Christiana, quæ sancta atq; pura est, indubitata omnium animis insideret, & cætera, quæ recitat Baronius ad annū 451. n. 113.

Deinde ejus in tuenda & fide Catholica studium ardentissimum ex eo etiam comprobatur, quod simul ac in Imperium elatus est, recens obortos Eutychianos hæreticos gravissima in eos promulgata sanctione, quæ est ult. in C. Just. de Apostat. reprimere studuit, ea lex ita habet.

Eos, qui Catholicarum Ecclesiarum clerici vel orthodoxæ fidei monachi, relicto vera Orthodoxæ religionis cultu Apollinaris vel Eutychetis hæresin & dogmata abominanda secuti fuerint: omnibus pœnis, quæ superioribus legibus adversus hæreticos constituta sunt, jubemus teneri, & extra ipsum solum Romani Imperii repelli, sicut de Manichæis præcedentium legum statuta sanxerunt. Dat. Kal. Aug. Valentiniano VII. & Avieno Conf.

Rursum vero eodem sui Imperii & exordio idem 238 *Martianus* ad præcipuum Ecclesiæ visibile caput convertens oculos ejus nutu cuncta agere statuens animo ad S. Leonem Romanum Pontificem has literas dedit ante Concil. Chal. tom. I. Concilior.

Ad hoc maximum Imperium venimus Dei providentia & electione Senatus excellentissimi, cunctaque militiæ, Unde pro reverenda & catholica religione Christianæ fidei cujus auxiliis virtutem nostra potentia confidimus gubernari, tuam sanctitatem principatum in Episcopatu divina fidei possidentem sacris literis in principio justum credimus alloquendam, invitantes atque rogantes, ut pro firmitate statuque nostri Imperii æternam divinitatem tua Sanctitas deprecetur, ut & tale propositum atque desiderium habeamus, quatenus omni imperio errore sublato per celebrandam Synodum te auctore maxima pax circa omnes Episcopos fidei Catholica fiat, ab omni scelere pura & intemerata consistens. Actum Constantinop. consulatū Valentiniani perpetui Aug. hætenus epistola.

Quod ipsum etiam manifeste edocet ejusdem Martiani fragmentum sanctionis de Ecclesiarum privilegiis in Justinianum Codicem illatum l. 12. C. de sacro sanct. Eccles. istis verbis.

Impp. Valenti. & Martiano Augg. Palladio Præfecto Prætorio.

Privilegia, quæ generalibus constitutionibus universis sacrosanctis Ecclesiis orthodoxæ religionis retro Principes præstiterunt, firma & illibata in perpetuum decernimus custodiri. Omnes sane pragmaticas sanctiones, quæ contra Canones Ecclesiasticos interventu gratiæ, vel ambitionis elictæ sunt, suo robore & firmitate vacuatas esse præcipimus. Et quia humanitatis nostræ est, egenis prospicere, ac dare operam, ut pauperibus alimenta non desint: salaria etiam, quæ sacrosanctis Ecclesiis in diversis speciebus de publico hætenus ministrata sunt, jubemus nunc quoque inconcussa & à nullo prorsus imminuta præstari: Liberalitque huic promptissime perpetuam tribuimus firmitatem. Dat. Actio & Studio Conf.

Quam quidem legem, ut dicamus à Martiano potius quam à Valentiniano sancitam, cum utriusque Imperatoris habeat nomina inscripta; Præfecti Palladii nomen, ad quem data est, Martiani esse necessario fateri admonet: Etenim ipse Constantinopoli gerebat præfecturam, ut ex Novellis ejusdem Martiani Imp. apparet.

Denique ne plura de hujusmet Imperatoris & Martiani egregie perfuncta Clientela confectet, haud illi satis visum fuit, fidei Catholicæ se exhibuisse patronum, sed & personas etiam Ecclesiasticas, pristinæ restitui voluit jurium libertati, antiquatis legibus illis, adversus libertatem Ecclesiasticam ab aliis Imperatoribus antea promulgatis, quibus & interdicebatur clericis, ne quid ex testamento relictum à viduis caperent. Itaque ista ad Palladium præfectum Prætorio Mart. Nov. tit. 5. rescripsit.

Sæpe materiam scribendis ferendisq; legibus & negotia inopinato exorta suppeditant, & aut novas constitui sanctiones qua.

237 Martiani ad Synodum Chalcedonensem.

Martiani Lex adversus Eutychianos.

Martiani ad Leonem Pontificem littera.

239

Martiani sanctio de privilegiis Ecclesiarum.

240

241 Martiani sanctio.

242 nes, aut durius & asperius latas faciunt abrogari. *Equalis enim in utroque aquitas est, vel promulgare, quæ iusta sunt, vel antiquare, quæ gravia sunt.* Nuper cum de testamento clarissima memoria Hipatia, quæ inter alios virum religiosum Anatolium presbyterum in portione manifesta bonorum suorum scripsit heredem, amplissimo Senatu presente, tractaret pietas mea, & dubium videretur, an vera esse deberent hæ voluntates viduarum, quæ testamento suo aliquid his clericis relinquunt, nisi sub prætextu religionis huiusmodi fæminarum domos adeunt, Cum lex diva memoria Valentini & Valentis Gratiani Ecclesiasticos, vel eos, qui se continentium volunt nomine nuncupari, nihil quacunque liberalitate viduarum extremo iudicio permittat adipisci: contra vero hæc diva memoria Valentini, Theodosii & Arcadii constitutio legeretur. Inspicientibus & æstimantibus nobis latoris animus, visum est, iusta ac rationabili pœnitentia priorum constitutionum vigorem antiquare voluisse. Nam cum in prima lege viduarum tantummodo mentio facta sit in secunda autem tantummodo diaconissarum: intelligitur, eam constitutionem, quæ viduarum & diaconissarum meminit, de lege utraque dixisse.

Quod cum de voluntate latoris & de sanctione legis nobis videretur, univ[er]sum testamentum nobis iussimus relegi atque replicari. & cum repertum fuisset, alias quoque partes eiusdem voluntatis ita iuste & prudenter institutas, ut nullum bene de se meritum, neglexerit, multa sacrosanctis Ecclesiis, multa pauperibus, multa monachis religionis intuitu, multa captivorum redemptioni commota miserabili eorum sorte contulerit, multa libertis suis eadem latorum sibi obsequiorum contemplatione præstiterit: alteram quoque partem institutionis, in qua Anatolium presbyterum reliquit heredem advertimus ordine fuisse dispositam. Ea enim mobilia, quæ plurimis iuste ac pie reliquit, per hunc voluit univ[er]sa compleri, ut non solum hæredis, sed etiam dispensatoris fungatur officio. Ideoque huiusmodi clarissima memoria Hypatia voluntatem etiam in ea parte, quæ Anatolium presbyterum instituit heredem, mea auctoritate firmavi.

243 *Concessa facilius donandi clericis.* Sed ne imposterum vel ex prioribus constitutionibus, quarum fecimus mentionem, & quas nunc præcipio penitus abrogari, vel ex præsentis negotii dubitatione aliquid forte relinquatur ambiguum securitati vel fiducia morientium providentes generali perpetuoque victura hac lege sancimus, ut siue vidua, siue diaconissa siue virgo DEO dicata vel sanctimonialis mulier siue quocumque alio nomine religiosi honoris vel dignitatis fæmina nuncupetur, testamento vel codicillo suo, quod tamen alia omni juris ratione munitum sit, Ecclesia vel Martyrio vel clerico, vel monacho vel pauperibus aliquid vel ex integro vel ex parte, in quacunque re vel specie crediderit relinquendum, id omnibus modis ratum signatumque consistat, siue hoc institutione, siue substitutione, siue legato aut fideicommissio per universitatem vel specialiter, siue scripta siue non scripta voluntate fuerit relictum, omni imposterum de eiusmodi negotio ambiguitate sum-mota: donationibus etiam vel qualibet liberalitate tam viduarum quam diaconissarum siue virginum quæ Deo dicata sunt, vel sanctimonialium quicunque in Ecclesiam, vel Martyrium, vel clericum, vel monachum vel pauperes collata fuerint, pari robore firma esse præcipio, Palladi parens charissime Augustorum. Illustris igitur & magnifica auctoritas tua, ea, quæ generali legis huius sanctione decrevi, edictis ex more propositis ad omnium notitiam faciat pervenire. Dat. 10. Kalend. Maji Constantinop. Anthemio viro clarissimo Consule.

244 *Leo Imperator Anno Domini 457. electus* Cæterum undecimo postquam Marcianus ab amicis Aetii, dolo Maximi cujusdam senatoris ex stirpe illius Maximi Tyranni ut scribit Procop. de bell. Wandal. lib. 1. quem Theodosius è medio sustulit, occisus, & atque Leo 245 Tribunus Thrax ipse quoque genere Anno humanæ

salutis 457. Imperator Romanorum salutatus fuit, statim ad eum S. Leo Romanus Pontifex literas ex more gratulatorias dedit, & hortatusque est ad protectionem 246 ejus, quam una cum Imperio acceperat à prædecessore Marciano Augusto fidem Catholicam defensionemque Chalcedonenis Concilii; quod tantopere hæretici cum in Ægypto tum in Palæstina labefactare conati sunt. Leo Augustus igitur tanto excitatus classico, licet sponte curreret, vehementius tamen in opus fertur. Quam-obrem nihil antiquius habuit, quam fidei orthodoxæ consulere, & quibus eam valeret viribus obfirmare atque solidius stabilire. Ad quod præstandum salubre illud consilium iniit ut sanctionem amplissimam ederet, quæ significaret, se confirmare omnia à prædecessoribus Imperatoribus adversus hæreticos promulgata decreta. Atque in primis quæ pro firmitate Chalcedonenis concilii haud pridem à Marciano Augusto sancita fuissent edicta.

Adjecit postea ut ad & Metropolitanos omnes Orientales 247 tales literas daret. quibus reliqui pariter admonerentur Ecclesiarum minores Episcopi ut cujus essent fidei redditus literis facerent manifestum: ex quo alterum de duobus efficeretur, ut vel in hunc modum calculo omnium orthodoxorum iterum ipsorum confessione Chalcedonense concilium firmaretur, & proinde ac præsentis essent in Synodo sua scriptione fidem Catholicam communirent, vel ex hoc qui essent hæretici palam fierent, detestique tum sententia Episcoporum tum etiam legibus Imperatorum è gradu sedeque protinus pellerentur. & Horum omnium fidem faciunt literæ Alexandri- 248 norum & Ægyptiorum Orthodoxorum ad ipsum Leonem Imperatorem postea redditæ extantes inter epist. illust. personar. pro Concil. Chalc. tom. 2. conc. in quarum exordio ista narrantur.

A superna gratia modo divinitus confortatus iuste 249 non cessas pro communi utilitate cogitare, post Deum cunctorum venerabilis Imperator. Quapropter etiam omnis fortitudo verborum tuis vincitur actibus quibus divinitas exornatur & verba ad hoc eis necessaria non sunt, quibus opera facere noscuntur indicium. Nuper enim electus à Deo & purpura exornatus optimum iudicasti propositum tuum magnum ostendere, quem ipse omnium Creator elegit benignis initiis largitorem remunerando bonorum, quando repente in ipso principio voce vestra ex scripto procedente piissima ad sanctissimos metropolitanos Episcopos in fragibilem Ecclesia Catholica crepidinem reborastis, & priorum omnium piissimorum Principum constituta pro orthodoxa religione firmastis.

Insuper & iis quæ nuper à sancta memoria Marciano principe nostro sancita sunt, consona decernentes nihil aliud estis mercati, quam pacem omnium & stabilitatem Reip. frangentes linguas eorum, ut adversus Ecclesias Christianas conjurgunt, & blasphemant Deum aut in eum quocumque modo delinquunt. Injuria namque Dei manifesta est hæreticorum abscondentium semetipsos à recte fidei sententia Quapropter hanc optime sciens venerabilis Imperator maligni prolem existere, insidiantis quieti sanctarum Christi semper Ecclesiarum eamque immutata pacem consistere non sinentis: recte providentiam tuam studuisti mox adhibere, ei per omnia resistentem: quod est opus piissimorum principum: pro Orthodoxa fide pugnantium, & resistentium primitus malis extrinsecus venientibus & animabus fidelium adversantibus.

Hæc de institutione Leonis Imperatoris ipso regni sui exordio fidem Catholicam confirmantis optimique principis specimen edentis, sic posteris relinquentis exemplum Imperatoribus, quodnam tantæ moli regiminis debeant subicere fundamentum, ut sit ab omni hostium turbine inconcussa atque stabilis permanens.

Nec minus & etiam ardens Leonis Imperatoris in 249 defendendis Ecclesiis studium indicat sanctio ejus de Eccle-

Leo Imperator Catholicam fidem tuetur.

Sanctio Leonis Imperatoris pro fide Catholica.

Ecclesiastica immunitate servanda ad Eurythrium data, ad quam cum extet *l. 6. C. de his qui confug. ad Eccles.* eo lectorem remittimus.

250 Eo autem tempore, præter Imperatores, & alios etiam peculiare extitisse *Ecclesiarum Advocatos atque defensores*, verba ejusdem legis aperte innuunt. In eadem enim sub §. 2. *Incip. quod si in finibus. ibi. religiosus Oeconomus seu defensor Ecclesie*; & rursus in §. 6. *incip. quod si hoc facere vers. sane si intra fines.* istis verbis studio & providentia viri Reverendissimi *Oeconomi sive defensoris Ecclesie diligentia.*

251 Quod autem antiquitus Advocati seu & Protectores, de quibus agimus, Oeconomi etiam dicti fuerint; testatur Nicol. Camurat, hisce verbis: *Advocati antiquitus Ecclesie & cœnobii à Regibus præstiebantur erantque tanquam procuratores, æconomi & administratores Ecclesiasticorum proventuum.* &c. quæ ad hoc allegat Christoph. Schman. *Chron. Spir. libr. 2. c. 36.* ubi subdit, solche hat man Advocatos, Vögt oder Rastenvögt oder auch vicedominos genennet/als im Gesatz de immunitate Cap. libr. 3. c. 25. Si aliquod damnum ibi datum fuerit. Si homo furtum aut homicidium vel quodlibet crimen foris committens infra immunitatem fugerit mandat Comes Episcopo vel Abbati vel vicedomino ut reddat ei reum. Idem clarissime prodidit Andr. Knichen. *comment. de Sax. non provoc. jur. verb. Ducum cap. 5. numer. 499.* ibi unde & redundat differentia inter Advocatos, qui & Oeconomi Defensores Majores domus, & vicedomini dicebantur &c. Cum ergo textus in prædicta *l. 6.* manifeste indicet, temporibus prædicti Leonis Imperatoris, & sic plus quam trecentis ante Pipinum & Carolum Magnum annis certos Ecclesiarum defensores extitisse, prædicta Knichii opinio Ecclesiasticæ protectionis initia ab eisdem referentis, vel hoc unico textu convincitur.

Argumen-
tum IX.
D. Knichii
sententiam
infirmans
ex textu
*l. 6. C. de
his qui
confug. ad
Eccles. ab
Imp. Leone
Anno 457.
ab eo editis
sanctionibus,
nec non in
sacris ab ipso
ere-
cto lara
desumptum*

Remanserunt denique ejusdem & Leonis Imperatoris egregia pietatis monumenta in pluribus religionis & cœnobii ædibus, ut inter alias, quam pro clericis ac monachis in *leg. 33. Cod. de Episc. & cler.* sanxit ne ad secularia judicia traherentur, & aliæ ad eorundem bona spectantes. Illæ etiam adhuc extant, quibus sanctas Ecclesias ac domos hospitales Constantinopolitanæ civitatis privilegiis honestavit. *l. 36. C. eod. tit.*

253 Duodecimo insuper postquam Leo & Imperator inter vivos esse desit, subsecutis duobus Cæsaribus Zenone, cujus Imperium septendecim Annos duravit, & Anastasio, qui annis viginti septem regnavit, quorum uterque hæresis contagione conspersus fuit, hic quidem verus simulator orthodoxæ religionis, & sub iis, inquam, Clientela, de qua agimus, Ecclesiastica

Clientela
ecclesiasti-
ca, aliquot
annis sub
Zenone &
Anastasio
quiescens.

254 aliquot annorum curriculo nonnihil quievit & neglecta jacuit miserandusque Christianæ Reipubl. status

255 extitit & universo orbe hæreticorum dominiis subje-

256 cto. & Italiam namque urbemque Romam Herulo-

257 rum Rex Odoacer Arrianus in potestate habebat, & qui eandem mutato nomine à se Odoacriam denomi-

258 tum & oppressum defecit circa annum Christi & 471. Odoacer enim in urbe Roma regni sedem constituens, in eadem annos 14. dominatus est idque tanta cum potentia tantisque viribus, ut nullis Zenonis Imperatoris Constantinopolitani, vel consiliis, vel armis ejici potuerit. Gallias itidem Principes Burgundiones & Gothi, iidemque Arriani & Franci adhuc Gentiles partiti erant, Hispania pariter Go-

259 thos Arrianos Dominos patiebatur, & Africæ etiam Gensericus, dirus tyrannus Arrianusque & Ecclesiæ persecutor infestissimus præerat *Vict. de persecut.*

Wandal. lib. 1. universum vero Orientale Imperium Zenonem, & post ipsum Anastasium Eutychianos hæreticos simulata perfidia sustinuit Cæsar Baroni. *Annal. Eccles. tom. 6. sub Anno Christi 476. n. 6.*

Posteaquam vero decimo tertio extinctis istis Ecclesiæ Catholicæ hostibus magis, & quam patronis Anno post natum Christum 518. Justinus ad Imperii fastigium evectus est, & sub eo neglecta aliquot annorum interstitio clientela Imperatoria magnopere rursus effulsit. Cui rei argumento sunt literæ ab Hormisda Pontifice Max. ad eundem Anno 519. missæ, quæ extant *tom. 1. Epist. Rom. Pont. epist. 23.* quarum hoc est initium.

Hormisda Episcopus Justino Augusto.

Sumptam de Imperii vestri ortu letitiam, & quamvis apud nos pollentem merito præcedenti quoque geminastis alloquio, reciproca devotione testati jam tum secutura providimus, quæ nunc de Ecclesiasticæ unitatis affectu cœlestis gratiæ inspirante significastis. Habes ergo, clementissime Imperator, præsentem de tali voto jam gloriam, sed expectatur de perfectione perpetua. Hac sunt validissima Imperii vestri fundamenta quæ in ipso nascentis regni vestri principio, divinam unitatis præferunt sancta dispositione culturam. Tenete itaque hanc pia sollicitudinis curam & pro Catholico- rum pace, sicut cœpistis, insistite, quia Deus noster, qui vobis hunc tribuit animum, elegit etiam, per quos præstet effectum: Nam & Episcoporum vota precesque nobis effusas gratanter amplectimur, qui tamen loci sui consideratione commoniti ea desiderant, quæ dudum ut sequi vellent, sedis Apostolicæ exhortatio crebra non defuit. Et quoniam clementiam vestram id cupere, illos etiam hac didicimus postulare, quæ res hætenus Ecclesiarum pacem sub contentiosa obstinatione diviserit, nec pietatis vestra, nec illorum refugit, velut latenti causa, notitiam.

Quid igitur facere debeant, & literis vestris, & libelli, quem direximus serie continetur. Hac si Deo nostro & clementia vestra adjuvante suscipiunt & sequuntur, poterit ad eam quam maximo desideramus ardore, perveniri concordiam. Filius præterea noster V. C. Gratus sacri consistorii Comes, & Magister scripti memoria ostendit in se vestrum allegationis suæ maturitate judicium cujus mora sensibus vestris, eo referente, melius asseretur. Hæc ad Justinum Hormisda.

Contestantur etiam Justini & Imperatoris suscepti in Ecclesiam ac religionem patrocinii pium affectum ea quæ idem summus Pontifex ad eundem Imperatorem dicto Anno elegantissime perscripsit. Earundem literarum ex Codice Vaticano per illustriss. Dn. Baronium depromptarum, atque *Annal. tom. 7. num. 6. ad Annum 519.* insertarum verba, quibus laudabile amplexu à Justino Clientelæ Christianæ institutum comprobatur, ita habent.

Hormisda Justino Augusto.

In tantum pro gratia Divinitatis gloriæ vestrae famam constat extensam, & ita vos suffragante videntio laudabiliter mundo contigit innotescere, probatissimorum hominum opinione vulgante, ut super vos potius credatur dilatatum culmen Imperii, quam per Imperium vos aliquis dicat agnosci. Certum est quidem, hujusmodi protectione vestra pristino splendori accessisse decoris cumulum; sed sicut tenuistis olim moribus principatum, sic cum vos per ora gentium impatiens secreti magnitudo detulerit, ad nos quoque (sicut mystica loquuntur scriptura) testimoniis suavitatis vestra odor advenit, & quæ sequuntur brevitatis ergo hic omittam.

Nec vero censendum est, Imperatori & summum

Pontificem iis verbis esse blanditum. Is enim ceu ardentissimus cleri protector, ac fidei Catholicæ non defensor modo, sed & restaurator vigilantissimus primo statim Imperii sui Anno gravissimum promulgavit edictum, quo jubebantur exules omnes fidei causa sub Anastasio condemnati ad propria postliminio redire debere, pristinosque gradus atque honores recipere, subrogati vero in ipsorum locum hæretici procul pelli aliisque pœnis exagitari. Insuper addidit, ut lege pariter confirmaret sacrosanctum Chalcedonense concilium juberetque ipsum in sacras inferri tabulas, & ab omnibus observari utque pax tutissima omnibus Ecclesiis redderetur. At licet non extet ipsum quidem edictum mentio tamen ejus habetur in *Actis magni Sabæ*.

265 Mox etiam idem, † qui zelo Catholicæ fidei æstuebat Catholicus Imperator post promulgatum primum edictum pro fide Catholica ejusque cultoribus secundum adjecit, quo exagitavit Severianos hæreticos, vel alios Ecclesiæ Catholicæ perduelles, dum vetuit, ne hæretici fungi publicis muneribus possent, ab omni que essent militia alieni. Non extat ipsum quidem, verum ejus meminit Justinianus Imperator in *constitutione à se sancita adversus omnes hæreticos*, ubi cavit, ne dotalia privilegia hæreticis mulieribus prodesse.

266 Decimo quinto cum deinceps Justinus morbo senioreque gravatus Justinianum ex sorore nepotem Anno dominicæ incarnationis 527. Imperii successorem delegisset, eundem Avunculi sui exemplo nihil eorum quæ ad Ecclesiæ fideique catholicæ tuitionem spectarunt, omisisse, notorium faciunt ea, quæ eo imperante Joannes Ecclesiæ Romanæ summus Antistes ad eundem Justinianum nec minus hic ad istum perscripsit. Extat utriusque Epistola sub finem L. 7. C. de summa Trin. quæ cum longiores sint, earum duntaxat primordia hic apponere placuit.

267 Ea igitur, quam Papa Joannes ad † Justinianum dedit Epistola ita incipit:

Epistola Joannis Papæ ad Justinianum Imperatorem. Inter claras sapientiæ ac mansuetudinis vestre laudes, Christianissime Principum, puriore luce, tanquam aliquod Sydius, irradiat, quod amore fidei, quod charitatis studio edocti Ecclesiasticis disciplinis Romana sedis reverentiam conservatis, & ei cuncta subjecitis, & ad ejus deducitis unitatem, ad cuius auctorem, hoc est, Apostolorum primum Domino loquente preceptum est: Pasce oves meas.

† Quam esse omnium vere Ecclesiarum caput & patrum regula, & principum statuta declarant, & pietatis vestre: reverendissimi testantur affatus. Patet igitur in vobis impletum fore, quod scriptura loquuntur: Proverb. 8 Per me reges regnant, & potentes scribunt iustitiam. Nihil est enim, † quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in principe, † nihil est quod ita nequeat occasui subjacere quam vera religio. Nam cum auctorem vite vel luminis utraque respiciant, recte tenebras respuunt, & nesciunt subjacere defectui &c.

269 270 271 Textus autem Imperatoris Epistolæ † talis est, Reddentes honorem Apostolica sedi, & vestre sanctitati, (quod semper nobis in voto fuit, & est) &, ut decet patrem, honorantes vestram beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinavimus ad notitiam deferre vestre sanctitatis, quoniam semper nobis fuit magnum studium unitatem vestræ Apostolicæ sedis, & statum sanctarum Dei Ecclesiarum custodire, qui hætenus obtinet, & incommote permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoque omnes sacerdotes universi Orientalis tractus, & subicere & unire sedi vestre sanctitatis properavimus. In presenti ergo quæ commota sunt quamvis manifesta & indubitata sint, & secundum Apostolicam vestre sedis doctrinam ab omnibus semper sacerdotibus firme custodita & predicata, necessarium duximus, ut ad notitiam vestre

sanctitatis perveniant. Nec enim patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, quod movetur ut non etiam vestra innotescat sanctitati: quæ caput est omnium sanctarum Ecclesiarum. Per omnia enim (ut dictum est) properamus honorem & auctoritatem crescere vestra sedis. Manifestum igitur facimus vestre sanctitati &c.

272 Etsi vero hic epistolam Justiniani † ad Johannem Pontificem illamque ab ipso ad eum redditam Franc. Horomannus lib. 1. c. 1. respons. amicabil. Romanæ Ecclesiæ auctoritatem labefactare satagens, partum esse supposititium, aliquot inductis argumentis ostendere nitatur, in eo tamen operam, oleumque perdidit. † Nam e contra doctissimus Cujacius observ. lib. 2. c. 26. prædictas Epistolas agnoscit genuinas secutus sententiam disertissimi Alciati, qui lib. 4. parerg. c. 23. hæc de his habet.

Sunt qui & suspectam habeant Joannis Pontificis epistolam quæ sub titulo de summa Trinitate in Justiniani Codice sita est, dicuntque in antiquis Codicibus non inveniri, quod ut arbitror, eo faciunt, ut illos adjuvent, qui Romani Pontificis auctoritatem deprimunt, quo nomine alios quoque auctores depravatos ab eis deprehendi, ut Othonis Frisingensis Chronica, & Lygurini poeta carmina quadam: Ego in antiquis plurimis eam extare scio, nec ulla suspitione convelli posse. Quod si unus aut alter Codex non habeat, id scriptorum injuria tribuendum, qui eam quandoque omiserint, quod non multum ad legalis scientiæ materiam pertineret, non tamen ideo hesitandum est, quin genuinus, germanusque Joannis sit factus. Hucusque Alciatus, cui absque ullo hæsitationis scrupulo vir insignis juris æque consultissimus Cujacius non tantum, ut diximus inhærens ad stipulatus est, verum etiam ex epistola ejusdem Joannis Pontificis ad Senatores eandem sententiam firmiter roboravit ac penitus stabilivit.

Manifestæ insuper per Justinianum, susceptæ Ecclesiasticæ protectionis studium evincit, de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum præconium: in Epistola † enim, quæ extat recitata in Synod. 6. Act. 4. ad Heraclium & Tiberium Imperatores post recitados sanctos Orthodoxos Episcopos, qui adversus hæreticos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Justiniano hæc subdit. Et pro omnibus amulator vera & Apostolica fidei pia memoria Justinianus Augustus, cujus fidei relictio, quantum pro sincera confessione DEO placuit, tantum Rempubl. Christianam exaltavit. Et utique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratone digna censetur, cuius fidei relictio per augustissimam ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur, quorum unum quod ad Zoilum Alexandrinum præsulem adversus Acephalorum hæresin missum est pro Catholice fidei relictione satisfacere sufficiens, cum hac nostra humilitatis suggestionem vestra tranquillissima Christianitati dirigentes per presentium latores offerimus &c.

Et in alia rursus Epistola ad eosdem Augustos Roma ex Synodo centum viginti quinque Episcoporum missa Theodosii Magni atque Marciani fidei catholice præstantiam prædicavit, hæc de Justiniano mox infert, cum præfert iisdem: Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Justiniani, cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit, cujus instar fortissima vestra clementia principatus virtutis quidem conatibus Rempubl. Christianam tuetur, & restaurat in melius pietatisque studiis Catholica succurrit Ecclesia. Hæc sunt ex Agathone Romano Pontifice Justiniani præconia.

Non quidem nos præterit, † eundem Justinianum paucis ante obitum suum annis, ubi semel pacis & con-

& concordia Ecclesiastica ineunda velamento, coepit cum hæreticis habere consuetudinem, quos procul pellere & more Catholicorum Imperatorum, in exilium mittere debuisset, eorum venena minus caute evitasse, dumque adversantes sibi Romanos Pontifices averfari coepit & persequi, factum esse, ut tum majorem fiduciam conciliaret hæreticis, tum etiam adversus eos clamantium ora Orthodoxorum obstruxerit, ex quibus partes hæreticorum redditæ fuerint firmiores. Sed & quod quidem essent inter se conflictantes hæretici ad invicem separati, æque factum est, ut (quod consuevit in ludis Circensibus) alteri ipsorum parti, adversus alteram fautorem se Imperator addiderit, hincque infelix in hæresin se præcipitem dederit. Hucusque de Justiniano.

276 Postquam denique *Justinus* secundus † ejusdem Justiniani ex sorore nepos, extincto avunculo Imperii habenas Anno Domini 565. excepit, jam inde à Constantino M. mirifice exulta, & per prædictos Imperatores, uti hætenus ostendimus, continuo propagata Ecclesiastica Tutela (quemadmodum *infra* insertis Auctorum

277 Testimoniis solide edocetur; hoc ipso imperante † Justiniano, à Græcis Imperatoribus ad Gallorum proceres translata fuit.

278 Cum enim invitatione ac consilio Narsetis † Italiam Exarchi, Anno 568. Longobardi in Italiam irrupissent, eamque ferme totam occupassent, adeo ut Constantinopolitani Imperatores omni propemodum Imperio ac Jurisdictione exuti fuissent, indeque Pontifices Romani Longobardorum injuriis & oppressionibus undique circumsepti, à Bizantinis Principibus, prioribus Ecclesiæ Romanæ Advocatis ac Patronis nihil amplius auxilii ac protectionis expectare ac habere possent, necessario ipsis ad aliorum potentiorum, minorique locorum intervallo distitorum Regum præsentanea, extra ordinem Advocatiz ac defensionis, à prædecessoribus Imperatoribus ad illud usque tempus laudaliter ac sufficienter continuata atque exhibita, subsidia quærenda, & arctius sibi providendum suadente ac cogente necessitate compulsi fuerunt: Ex qua rerum mutatione evenit, ut, quod dictum est, Imperialis Clientela ac tutio summi Pontificis ac Romanæ Ecclesiæ, apud Græcos Cæsares remissa ac deficiens ab iisdem ad Germanos transierit.

279 Quomodo Ecclesiasticam Advocatiam sub Justiniano Imperio à Græcis Imp. ad Gall. Reg. translata fuerit. Occasio & causa translationis. IX. Argumentum contra

Ex quo luce meridiana clarius iterumque patet, ac perspicuum fit, Ecclesiasticam Advocatiam, non primitus Caroli Magni aut ejusdem genitoris Pipini ætate exortam, sed uti primitus à Romanis Gentilibus ad primum Christiani nominis Imperatorem Constantinum Magnum transfusam, ab eodemque aliis Imperii successoribus per manum quasi traditam ita postmodum à Græcis Principibus eo tempore ad prædictum Carolum, una cum Imperio Romano, promanasse, indeque ad hoc usque ævum apud Imperatores Germanico Romanos perdurasse.

Qua occasione autem, ut diximus, eadem Tutela sub præfato Justino à Græcorum Imperatoribus ad Gallos primum Principes ac Reges devoluta fuerit, ex Historiis jam enarrandum est.

280 Cum multos per annos † Italia atque Ecclesia Romana propter insatiabilem Longobardorum dominandi libidinem multis, iisque foedis per eosdem vulneribus lacerata fuisset, *Luitprandus* Longobardorum Rex, non eam solum Italiz partem, quæ Græcis Imperatoribus antea subiecta fuerat, in suam potestatem redegit, sed captis etiam finitimis circum-

quaque Civitatibus, Romanos ingressus fines, vastato agro urbi quoque obsidionem admovit, castrisque in campo Neronis locatis, multos Romanorum Nobiles Longobardorum more attonfos, ad sese attraxit.

His pressus angustiis *Gregorius* † ejus temporis Pontifex Romanus, omni Imperatoris Constantinopolitani destitutus auxilio, aliunde opem ac defensionem quærere coactus fuit. Gerebat autem illa tempestate summum in Francia magistratum *Carolus* cognomento *Martellus* *Caroli Magni* Avus, qui vulgo *Major Carolus* appellabatur ac Jus omne regni domi forisque administrandi habebat, ad hunc igitur (ut refert *Chronica Godfridi*) *Gregorius* propere legatos *Anastasi* Episcopum, & *Sergium* presbyterum, maritimo itinere destinavit, atque honoris ejus gratia, claves sancti sepulchri, aliaque munera augustissima misit, obtestans ut sibi, atque affectis Ecclesiæ rebus, succurreret, & urbem obsidione Longobardorum eximeret. † Ea res ut nova, sic mirabilis, atque honorifica illo tempore visa, *Carolus*, quanto ea res honoris & regi, & sibi futura esset, intelligens, quod primus à Francis à Pontifice Romano esset ad amicitiam appetitus, legatos liberalissime excepit, & foedere cum Ecclesiâicto, eos ex templo, cum suis remisit, datis muneribus, quæ Pontifici redderent, † & mandatis, quæ ad *Luitprandum* super Romano bello deferrent. *Grata* *Luitprando* ea legatio fuit, *Carolo*que petenti, ut Romana ditione sine maleficio cederet, haud gravate concessit, oppida tamen quatuor, quæ occupaverat nempe *Ameriam*, *Ortam*, *Polimartium*, & *Bledam* sibi retinuit, atque inde *Papiam* Augusto mense septima Indictione, *Carol.* *Sigonio de regno. Italia lib. 3.* teste repetiit.

Quod autem prædictus *Carolus Martellus* non statim arma sumpserit, adversus *Luitprandum*, ea de causa factum est, quod *Carolus* eundem Regem in præliis, adversus Saracenos, magno discrimine dubiaque valde alea, sæpe commotis, fidelissimum habuerit adiutorem; Pontifici tamen non defuit, sed principio statim *Luitprandum* Regem amica ut dictum est exhortatione, ab urbis obsidione retraxit, Romanamque gravi periculo liberavit, ut testatur *Munster. Cosmograph. libro secundo.*

Nec vero *Martellus* solum, eo, † ut dictum est modo, Romanam Ecclesiam juvit, adversus *Luitprandum*, sed & *Pipinus* ejusdem filii, ac *Carolus Magnus* nepos, sese acerrimos ac promptissimos protectores exhibuerunt.

Cum enim *Aistulphus* Longobardorum † Rex anno post natum Christum septingentesimo quinquagesimo tertio, cum ingenti exercitu Romanam in ditionem irrupisset, eoque ipsi urbi admoto ultimum Pontifici ac Romanis excidium ac servitutem, nisi ipsius se potestati permitterent, comminaretur, summis oppressus difficultatibus *Stephanus II.* † Pontifex Romanus convocato populo, & instituta supplicatione, nudis pedibus & capitibus, omnium cinere, humilitatis argumento, conspersis, ad præsepe in Basilicam itionem fecit, divinam opem ac misericordiam invocando, eaque re rite perfecta, cum spes nulla esset, ut Imperator Constantinopolitanus Jura Imperii, quæ in Italia residua erant, à Longobardis invasa, defenderet, † divinitus prope admoneri visus est, ut Antecessorum suorum exemplo auxilium à Francis postularet. Itaque ipse Pontifex nulla mora interposita, ad *Pipinum*, *Caroli Martelli* filium in Galliam pro-

peravit, ipsumque ut causam Sancti Petri & Ecclesie Romanæ adversus Longobardos susciperet, rogavit, † cui peroranti, mox annuendo Pipinus respondit, se daturum operam, ut & ipse Pontifex & tota Italia intelligat, sibi neque erga Ecclesiam fidem & protectionem, neque in Italia defendenda virtutem defuisse, † quod & re ipsa Aistulphum duplici bello reprimens, atque universas Ecclesie Romanæ ditiones ab eo occupatas restituens, præclare re ipsa præstitit.

Nec minor postea ipsius Caroli in defendenda se de Romana virtus extitit. † Cum enim Hadrianus Pontifex Anno 773. eundem, ut avi patrisque insistentis vestigiis, rebus Ecclesie per Desiderium Longobardorum Regem vehementer afflictis, contra eundem jam pridem salutis & libertati Italie insidiantem, & multis Ecclesie oppidis occupatis ipsi etiam Romanæ Urbi extrema minitantem succurreret, per legatos implorasset, (is mox ut ex Alcuino Præceptore ejus habetur in c. hortatu. 23. quest. 8.) dicti Hadriani precibus inductus eidem defensionis præsidia liberaliter deferens, Desiderium, † ut quæ Romanæ Ecclesie ademerat, sine mora restitueret, per Nuncium studiose commonuit, re-
 292 versis autem cum irritis responsis legatis, † ubi eum de sua pertinacia nihil remittere velle acceperat, decreto adversus eundem bello, arma intentioni quam unquam antea studio, ad Ecclesiam defendendam, assumpsit, Desideriumque cum omni exercitu apud Versellas fusum & victum Papiæ Regni Longobardici sede, quo effugerat, sexto ob-
 293 sidionis mense, cepit, eoque angustia adegit, ut se, uxorem, liberosque in suam potestatem dedere congeretur. Et hæc quidem victoria finem † Longobardorum regno attulit, Anno postquam Italiam occupaverant, ducentesimo sexto, Christi vero septingentesimo quarto, quod & inde à Desiderio ad Carolum, & à Longobardis ad Francos devenit.

294 Cum autem dictus † Imperator Carolus Magnus his factis Romanam sedem magnis non solum belli ac cladum difficultatibus, liberasset, sed & opibus etiam & temporali ditione extulisset (quippe Ravennam, cum Exarchatu Flaminiam, & Picenum, Provincias, Longobardis ereptas sedi Romanæ liberalissime largitus est) vicissim ab eadem sancta † sede, tanquam singularis Protector, atque optime, cum patre, avoque de Romana Ecclesia meritis, magnis honoribus & dignitatibus auctus fuit.

296 Francorum † enim primo mox Longobardorum Rex invictus, Patricius Romanorum postea creatus ac proclamatus est, Gotfrid. Viterbiens. *Panthæi part. 17. Constantini*, inquit, *imperii Anno tertio idem Carolus Rex Romam veniens ab Adriano † honorifice suscipitur, ibique sancto Paschate celebrato, Pipinus filius ejus Italia, & Ludovicus alius ejus filius in Regem Aquitania inungitur. Ipse autem Carolus universo Romano populo acclamante Patricius Romanus appellatur, quod totidem verbis memorat Otho Frisingens. Chronic. lib. 5. cap. 8.*

298 Fuit autem Patriciorum † dignitas ea tempestate (ut & hoc explicemus) apud Græcos Imperatores, summa post Imperatoriam, prout innuit Imperator Zeno, in l. *Nemini. Cod. de consulib. 12.* ubi vocat Patriciatus honorem sublimem, qui cæteris omnibus antepositur. Inde & Lege cautum, ut qui ea condonati fuerant, supra ipsos Præfectos Prætorio sederent l. ult.

C. de consulib. Quod etiam testatur Zosimus lib. 2. Histor. Ecclesiast.

Hinc Theodoricus & Athalaricus Gothorum Reges Patriciatum, ab Anastasio Imper. concessum valde sibi honorificum esse duxerunt, ut colligitur ex Cassiodor. 8. *varior.* Et Carolus † Magnus Francorum Longobardorumque Rex, quasi tanto fastigio aliquid accedere posset, Romanorum Patricius diu audiit. Marq. Freher. *Orig. Palatin. part. 1. cap. 1.*

Unde patet prædictam Patriciatus † dignitatem à 300 temporibus Constantini Magni Romano in Imperio supremi ac splendidissimi tituli fuisse, ut fulius tractat Onuphr. Panuin. in l. *de Comitibus Imperator. tit. de Oriental. Imp. orig. & Occidental. excid.* Ludolph. de *Bebenburg in tract. de German. princ. zelo. capit. 4.* & omnium enucleatissime paulo superius allegatus Melch. Goldast. tom. 1. *constitution. Imperial. in notis ad Bullam Hadriani 1. §. dignitatemque Patriciatus.*

Honorabantur autem Patricii ab Imperatoribus loco patris eo quod ipsos in arduis rebus consulere, & vice parentis essent, quorum loco hodie Cardinales Romæ successisse videntur, qui & ipsi summo Pontifici assistentes magnis in negotiis consulunt, ut existimat Præceptor olim meus honorandissimus Dn. Guidus Pancirolus in *Comment. ad Notitiam Imper. c. 2.*

Ab Imperatore autem Patricii Codicillis creabantur & ea adepta † dignitate solvebantur patria potestate. l. *sancimus. l. fin. Cod. de consul. lib. 12. §. filiusfamilias. Inst. quib. mod. patria potest. solvit.* in Historia Pauli Diaconi *de reb. gest. Longobardor.* forma dignitatis Patriciatus constituendæ talis habetur.

Patricii dignitas, inquit, disponenda est, quatenus illa non vili personæ, nec alicui concedatur ignoto, sit enim valde notus Imperatori, sit fidelis & prudens non elatus. Protospatarius veniens ante Imperatorem osculetur suum humerum & dicat: Maxime Imperatorum, adest, quem vocasti. Tunc stet ad sinistram Imperatoris illius Hipparchus, quem nos dicimus præfectum, & dicat ei Imperator, cum Protospatario, futurum patricium adducito. Dum autem venerit patricius, inprimis osculetur pedes Imperatoris, deinde genu, ad extremum osculetur ipsum: tunc osculetur omnes Romanos circumstantes, & dicant omnes; Beneveniat: Nobis nimium laboriosum esse videtur, concessum nobis à Deo ministerium, solum procurare. Quodcirca nobis adiutorem facimus, & hunc honorem tibi concedimus, ut Ecclesiis Dei & pauperibus legem facias, & inde apud altissimum Judicem rationem reddas. Tunc induat eum Imperator mantum, & ponat ei in dextro indice anulum, & det ei bombacinum propria manu scriptum: Esto patricius misericors & justus, tunc ponat ei in caput aureum circulum, & dimittat.

Multo † autem amplior, honoris hujus splendor fuit quam Patriciatus priscorum Romanorum, à Romulo instituti, quem Accursius & ejus asseclæ cum hoc confundentes, miris involvunt tenebris.

Fuit

Varia apud Romanos Patriciorum usurpatio. Fuit tamen & apud veteres quoque Romanos diversa † Patriciorum usurpatio. Cum enim primo Romulus, † ut *initio hujus capitis* dictum est, Rempublicam suam ordinaret, illustres genere, & virtute celebres, opibusque, ut tunc ferebant tempora, abundantes, quibus essent liberi, secrevit ab obscuris, egenis & humilibus, & hos vocavit patres: alios plebejos, exemplo ab Atheniensium Republic. sumpto, in qua † bifariam erat distributa Reipublic. multitudo, in patricios ex illustribus familiis, pol-
Primus Patriciorum ordo. lentes opibus, penes quos fuit Civitatis regimen, & in ceteros Cives rusticos, quibus nullum erat in Republica suffragium, licet tandem ii quoque ad magistratus gerendos admissi sint. Dionys. Halicarnas. lib. 2.

Alter Patriciorum ordinatio. Postea teste Livio. lib. 1. Patricii dicti sunt Senatorii ordinis viri, quique ab iis progeniti fuerunt, & alibi *idem* lib. 10. Patricios dictos dicit, qui patrem avumque ciere possent. Plutarchus in *ῥωμαϊκοῖς. τὰς μὲν ἐξ ἀρχῆς καταγεγενημένους ὑπὸ τῶ ῥωμύλου πατέρας ἐκάλεσεν, καὶ πατρικίους οἷον ἐν πατρίδῃ ὄντας πατέρας αὐτῶν ἔχοντας ἀποδείξαι. τὰς τε ὕστερον ἐπιγραφέντας ἐν τῶν δημοτικῶν, συγγεγραμμένους, πατέρας ὠνόμασεν.*

Patriciorum hujus ordinis officium. Quod vero officium † fuerit tum patriciorum, tum plebejorum Halicarnas. his verbis indicat: *Romulus, inquit, postquam discevit potiores ab inferioribus, mox legibus latis præscripsit, quid utrisque faciendum: ut Patricii sacra curarent, magistratus gererent, jus redderent, secum Rempublic. administrarent, res urbanas ob-*

Plebejorum officium. *rent: Plebeji vero ab his negotiis immunes (quippe qui talium imperiti essent, nec vacaret eis propter inopiam) agros colerent, pecora alerent, exercerent quaestiosa opificia, ne seditiones orirentur sicut in aliis Civitatibus, dum humiliores protruduntur cubito à potentioribus, aut egeni ac viles excellentioribus invident, & cat.*

Diversus in Patriciis ac Plebeis convocandis mos. Hæc ille. Qui tamen paulo post scribit, etiam hoc interfuisse inter Patricios & plebejos, ut quoties Patricii † convocarentur à Regibus, præco quemque suo ac paterno appellaret nomine. Plebejos vero mi-

308 nistri quidam cornibus bubulis concinentes in concionem contraxerint. Et hæc quidem primis temporibus differentia inter Patricios & plebejos fuit.

309 Procedente † autem tempore, & impetratis à Patriciis Tribunis plebis plurima dignitatum & honorum ornamenta, ut sacrorum quorundam curationem, Magistratus Curules; Consulatum, Dictaturam, Censuram, & cæt. quæ antea solis Patriciis concessa erant, per Tribunos suos Plebs

310 Patribus extorsit; sicuti etiam † connubiorum inter Patricios & Plebejos communionem. uti testatur Livius libro quart. Johann. Rosin. *antiquit. Roman. libro quinto capite trigesimo septimo.*

Sed hæc de Patriciis per diverticulum.

311 Porro Carolus Magnus non † semel tantum, sed sæpius Pontificum defensionem subeundo, Romanam Ecclesiam, ejusque Antistites in securitatem restituit.

312 Cum enim Leo III. † Papa, subsequentibus tem-

313 poribus Anno sc. 799. Paschale † primicerio & Campulo, conjurationis auctoribus, universo inspectante Clero & populo, dum ex veteri Ecclesiæ instituto ab æde Sanct. Laurentii ad templum Sanct. Georgii publica processio fieret ex insidiis adortus misere tractatus, ac Urbe expulsus, ad Carolum in Germaniam auxilii implorandi gratia, confugisset, ab eodem adjutus, in pristinum dignitatis locum repositus fuit.

Cui beneficio, ut Leo Pontifex condignam gratiam referret, ut jam antea, teste Spondano in *Epitom. Annal. Baron. ad Annum septingentesimum nonagesimum sextum*, dono † Vexilli honoraverat, *314* ita tunc, Imperatorio Titulo per trinam Romani Populi acclamationem, insignitum, aurea corona † pretiosissima, & augustali chlamyde ex *315* ornavit, & eo ipso, recepto † ab illo solemn *316* fidelis defensionis Juramento, Protectorem & Advocatum † Romanæ Ecclesiæ constituit, ut præter *317* alios cum Historicis tum cæteros auctores testatur Carolus Sigonius in *Histor. de Regno Italia libro quarto, ad annum septingentesimum nonagesimum nonum.*

Formula autem Juramenti † talis fuit.

318

In nomine Christi spondeo atque polliceor Ego Carolus Imperator coram Deo & Sanct. Petro Apostolo, me Protectorem & defensorem fore hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus utilitatibus, quatenus divino fultus fuero adjutorio, prout sciero poteroque: Sed & ante Carolum ex eo, quod Carolus Martellus Avus & Pipinus Caroli parens, Romanis Pontificibus, quoties opus habebant, præsidii suis præsto semper fuerint, per Stephanum II. Papam, iidem Defensoris † ac Tutoris titulo decorati fuerant, ut *319* nominatim testatur Ludolphus de Bebenb. *de Jurib. Regni capit. 3. & libro de zel. antiq. Princ. capite quart. vom Schuss so die alte Deutschen Keyser der Römischen Kirchen wider ihre Verfolger oft bewiesen / ubi hoc nomine Carolus † Martellus, 320* Pipinus, Carolus Magnus, Ludovicus, Ottones, Henricus III. & Lotharius III. laudantur, Christoph. Lehman *Spenyrischer Chronick libro secund. capit. 40.*

Et hoc forte est, quod Domino Andr. Knichio † *321* causam præbuit, ut Ecclesiasticæ Protectionis principia, ad prædictos Reges retulerit.

Verum, ut ex prædeductis argumentis & testimoniis manifesto constat, Ecclesiarum † Advo- *322* catiæ, non eo primum tempore initium sumpserunt, sed cum Græci Imperatores, quos Ecclesia Romana, teste eodem Leone, Papa, Tutores ac Patronos jam pridem constitutos habuit, ejusdem patrocinium deleruisent, necessarium defensionis officium Ecclesiæ debitum, una cum novi Imperii fascibus, acclamante & petente populo Romano, in sæpeditum Carolum Magnum *Testimoni- a Autho- rum de translata à Græcis Imperato- ribus ad Francos seu Carolum* ab Orientalibus Imperatoribus translatum fuit, id quod evidenter comprobatur ipsius Leonis *Magnum* pæ ad Carolum effusa † querimonia, quam ver- *Advoca- tia ecclesi- astica.* botenus ex Sigon. *de Regno Italia libro quarto, de-* promptam hic subicere habet. Ea autem sic ha-

Equidem diffiteri, inquit, non possum, debuisse me his calamitatibus obrutum ad Imperatoris (hoc est Constantinopolitani) fidem auxiliumque confugere, quem tutorem † ac patronum sibi Ecclesia jam pridem ha- beat constitutum. *Verum præterquam quod Imperato-* *323* *res jam dudum ita se adversus Ecclesiam gerunt, ut plus ab iis detrimenti metuendum, quam auxilii expectan-* *324* *dum esse videatur, nota etiam ejus, qui nunc rerum po-* *titur, ut in muliebri spiritu, animoque, infirmitas ab hujusmodi me consilio capiendi deterruit. Gra-* *tias autem DEO ingentes ago, primum, quod nefa-* *riis me latronum è manibus, præter opinionem o-* *mnium,*

mnium, incolumem conservavit, deinde quod Imperatore Ecclesiæ patrociniū deferente, tu extitisti, qui ad ejus salutem dignitatemque tuendam non solum opes, ac virtutem incredibilem, sed studium etiam ac fidem adhibes singularem. Hac igitur ne me opinio fallat, te per omnia sacra perque avitam, patriamque in protegenda Ecclesia gloriam oro.

Quin hoc ipsum etiam non obscure testatur Sigon.

325 *† d. lib. 4. ubi inquit, dignitatis Imperatoria titulum, in Momyllo Augustulo ultimo Occidentis Imperatore, ante trecentos ferme annos sub regnum Gothorum in Italia defecisset, in eodem Occidente Pontificem in Carolo nempe magno renovasse, ut haberet Ecclesia Romana adversus infideles, hæreticos, ac seditiosos, tutorem: cujus officium repudiasset jam pridem Imperator Orientis videretur.* H. Aenus Sigonius, & ab eodem supra relatus Leo Pontifex.

Tertium translata Advocatia Testimonium ex Polydoro Vergilio. Præmissis autem ejusdem testimoniis de translatione Advocatiæ Ecclesiasticæ à Græcis seu Byzantinis Imperatoribus in Francorum Imperatores facta, accedunt insuper auctoritates Polydori *†* Vergilii, & Sebast. Munsteri, quorum ille de rerum inventorib. lib. 4. ca. 10. aperte id affirmat hisce verbis: Cum, inquit, paucis post

326 *annis Gregorius Tertius, ac nonnulli alii deinceps Pontifices Longobardorum iniuriis pressi, nihil auxilii à Constantinopolitanis principibus haberent, ad Carolum primo Mantellum & Pipinum, deinde ad Carolum Magnum ipsius Pipini filium Francorum Reges confugere coacti sunt. Quas ob res Leo tertius ipsum magnum Carolum*

*327 fecit Imperatorem, cujus *†* successores consueverunt itidem Pontificis electionem confirmare. Atque sic usu venit, ut cum primum tutela Romani Pontificis ab Imperatoribus Constantinopolitanis, ad alios translata sit.* Hic vero Cosmograph. *†* lib. 2. de Ital. vers. Longobar-

328 di occupant Italiam fol. mihi 222. secundum edit. Latinam Basil. Anno 1550. ita habet; Longobardi, inquit, qui sese jam in Italiam insinnaverant, Ravennam forti manu obsident, oppugnant & tandem capiunt, simulque

*329 Imperatorem *†* omni jurisdictione Italica privant. Sicque factum est, ut Luitprandus Longobardorum Rex regnandi cupidine & ambitione flagrans eam Italia partem qua Constantinopolitanis Imperatoribus ante subiecta fuerat, suo regno vendicaret, & finitimis urbibus circumquaque captis ipsam quoque Romanam urbem obsidione premeret. Quod videntes Veneti, Romanus Pontifex, & reliqui populi Italia, auxilium & defensionem quarunt, non apud Imperatorem Constantinopol. quod is negligens esset ad tuendam Italiam, vel, ut alii dicunt, quod similtas quadam nata esset inter Romanum Pontif. & Imperatorem, ratione imaginum Sanctorum, sed Papa legatum misit ad Carolum Martellum regie domus in Galliis præfectum, rogavitque illum ut laboranti Roma & ecclesiæ succurreret. Nec sprevit Pontificis preces Carolus, quin Luitprandum Regem amica exhortatione retraheret ab urbis obsidione, & Romam gravi periculo liberaret. Et tunc quidem Ecclesiæ tutela primum ab Imperatoribus Græcis, ad Gallorum Principes est translata. Hactenus Munsterus.*

Ex quibus omnibus, luce meridiana clarius elucere existimamus, quod Ecclesiasticæ protectionis munia, post receptas, à patronali apud Romanos olim usitato Jure, moribus aliorum populorum hucusque continuatas clientelas, apud invictissimos illos Francorum Reges prænominatos summopere quidem inclaruerint, nō autem ab illis originem sumpserint, sed in eos, à Constantinopolitanis Imperatoribus transfusa, ab iisdem-

*330 que deinceps, veluti de manu *†* in manum ad omnes Imperii successores manaverint, apud quos & hodie firmissime retinentur, cujus rei, præter supra allegatos, testem insuper habemus post hæc scripta visum, D. He-*

pingk, qui in eleganti sua de Jure Protectionis in Basiliensi Academia nuperrime ad publicum examen propo- sita dissertatione 9. 18. in notis post lit. E. sæpediti Dn. Knichii *†* errorem agnoscens, Naclerum vol. 2. general. 27. Hulder. Mut. in Chron. de Germ. prim. Orig. morib. lib. 9. in fine Mart. Crus. Annal. Sævic. lib. 1. p. 2. c. 7. & Hospin. de orig. & progress. Monach. lib. 4. c. 21. §. Ex his quoque, secutus, tempore Caroli M. Monasteria *†* quidem omnia suos habuisse Advocatos non negat, attamen Advocatiam Ecclesiarum tempore Caroli M. primum ortam esse non concedit, nisi originem de vigore Advocatiarum, qui eo tempore maximus *†* 332 fuit, Knichen intellexerit, quod nos eidem libenter concedimus, & illud etiam ultro elargimur, quod ecclesiæ Romanæ definitio *†* à Sede Apostolica, Regibus illis 333 Francorum & M. Carolo speciali quadam prærogativa, & per quandam excellentiam attributa fuerit, & peculiare ejusmodi Apostolicæ Sedis defendendæ concessum ipsis privilegium *†* eo tempore in maximum, 334 Pipini filiorumque ac posterorum suorum honoris augmentum cesserit, quemadmodum etiam iisdem *†* 335 Reges summo in Romanam Ecclesiam zelo, & communi illorum temporum devotione, ejusdem Advocatiam maxima lubentia susceperunt, & quamvis Imperatores facti, jure ac majestate Cæsarea Ecclesiam sibi defendendam esse, non ignorarent, ad specialem tamen ejus tuendæ obligationem singulari se obstringere jurejurando voluerunt.

Sed hucusque de Ecclesiæ Romanæ debita, & summis Pontificibus exhibita per Imperatores protectione, *†* nunc qualiter eadem ad Episcopos Patriarchas, Abbates, Prælatos, ac cæteros ordines ac status Ecclesiasticos pervenerit, dispiciendum est.

Et primo *†* quidem ad Episcopos quod attinet, 337 cum prædictum in modum Imperatores Pontificiæ Advocatiæ sedis ac Romanæ Ecclesiæ Advocatiam suscepissent, postea etiam illimet, alique Antistites ac Prælati, Pontificum secuti exempla, ab iisdem Impp. aliisque principibus tutelam efflagitarunt, sibi que Advocatos assignari rogarunt, quemadmodum nuncupatim hoc ipsum annotavit Christoph. Lehman. in Chronic. Spirens. lib. 2. cap. 36. hisce vulgaribus verbis.

Es befindet sich daß bey Regierung Königs Pipini 338 Caroli Magni vnd deren Nachfolger König / Fürsten / vom Adel / vnd frey Burger / mit viel milttern Handen / den Kirchen vnd geistlichen statliche Stifftung eingewantert / groß Felderbau / Weingärten / vnd andere ligende vnd fahrende Güter offne Flecken / Dörffer / ganze Gemeinden / vnd grosse Anzahl Leibeigner Leuth geopffert / vnd sonst verschafft. Die weil dann hierzu Verwalter vnd Regenten vordorffen gewesen / die *†* Bischoff aber ihrem geistlichen Stände vnd Ampt vngiemlich befunden / daß sie sich mit Weltlichen Geschäften solten beladen / regieren / herrschen vnd der bestellung des Felderbaus / vnd andern so Politischen verrichtungen anhangt / nachsehen vnd abwarten: So haben sie deßhalb auff allgemeiner Reichs Versammlung geschlossen / vnd den Reichs Ordnungen einzuverleiben / vnd von iren Königen vnd Weltlichen Fürsten zubestättigen vnd darob zuhalten gebetten / daß dem Königl. Ampt sol zugesagt werden / daß ein jeder *†* König alle vnd jede Bistumb / Stifft vnd Clöster mit einer Weltlichen Regimentsperson / so oft daran Mangel fürsält sol versehen vnd besetzen / vnd auff ihr vngewöhnliches verhalten / vbergriff vnd verbrochungen wider abschaffen / wie dann die König vnd Stände der Geistlichkeit hierinn wilsahret / vnd den Reichsversammlungen sonderbare Geses solcher Weltlichen Regenten bey den

sertionem incunabu. la Ecclesiastica Advocatia Carolo M. affcribentis tate Dn. Hepingk sumptum.

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

den Stiftern † vnd Clöstern einverleibt / solche hat man Advocatos Bōgt oder Easten- Bōgt / oder auch Vicedominos genennt/ 2c.

Hinc idem Lehman. *ibidem* ex const. Caroli Magni
 339 aliquot † decreta adducit: *Decretum est*, inquit, ut
Decreta de Episcopi † universique sacerdotes habeant Advocatos,
Advocatis quia Episcopi universique sacerdotes ad solam laudem
ex consti- Dei bonorumque operum actionem constituuntur. Debet
tutionibus ergo unusquisque eorum tam pro Ecclesiasticis quam eti-
Caroli Ma- am propriis suis actionibus habere Advocatum non ma-
gni. le suspectum, sed bona opinionis, ne, dum humana lu-
cra attendunt, aeterna pramia perdant. Hincmar. c.
7. c. 31.

Et de ejusmodi Advocatis multæ postmodum leges publicæ factæ sunt, ut videre est in iisdem constitutionibus Caroli Magni ubi lib. 7. c. 303. inter alias ista lex reperitur: *Pro Ecclesiarum causis ac necessitatibus earum, atque servorum Dei executores vel Advocati seu defensores, quoties necessitas ingruerit à Principe postulentur, & ab eo fideliter, atque libenter juxta Canonicas sanctiones fidelissime dentur.* Item lib. 3. c. 11. in hæc verba sancitum est: *De Advocatis item ut pravi Advocati, Vicedomini, vicarii & centenarii tollantur, & tales eligantur quales & sciant & velint juste causas discernere & terminare, & si Comes pravus inventus fuerit, nobis nunciatur.* Et rursus sub Rubrica quæ incipit: *Capitulare n. 3.* statuitur, *de Advocatis sacerdotum, volumus pro Ecclesiastico honore, & illorum reverentia Advocatos habeant.* Similiter li. 5. c. 31. præcipitur, *Defensores Ecclesiarum adversus potentias secularium vel divitum ab Imperatore esse poscendos.* Et lib. 2. LL. Longobard. tit. de Advocatis & vicedominis. Imperator Lotharius sequentem in modum rescribit: *volumus, ut Episcopi, & Abbates & Abbatissa suos Advocatos habeant, & pleniter justitiam faciant ante Comitem suum: Idem ibid. Volumus ut Episcopi una cum Comite suos Advocatos eligant.* Et Imperator Carolus *ibidem*: *volumus, ut advocati in presentia Comitum eligantur, non habentes malam famam, sed tales eligantur, quales lex jubet eligere, & cat.*

Prædictorum insuper testem se præbet præcitatus
 340 Andr. Knichen d. c. 5. n. 498. † ubi addit, Advocatis ecclesiasticas esse reliquias conjunctionis quondam inter Principes Ecclesiasticos & Politicos, qui catenatim juncti erant, ita, ut Imperatores & alii principes sæculares potentiores illorum patroni haberentur, Episcopi vero eorundem Clientes. Jo. Ferrar. Montan. in usib. Feud. lib. 1. c. 6. §. Nono est beneficium. Vult. 1. Feud. 8. n. 17. Obrecht. 1. F. 6. n. 19. ubi Feudum Advocatiæ † ab Ecclesia initium sumpsisse tradunt. Quam in rem Albert. Krantz. Wand. lib. 4. c. 15. scribit, quod circa annum Christi 1151. in Ecclesia Raceburgensi ordinatus sit Episcopus Evermodus, eique Comes † Polaborum Henricus apud Ecclesiam, Insulam habitandam dederit, trecentosque mansos in perpetuum Ecclesiæ servituros assignaverit, ac decimas integras permiserit, ipse vero pro dimidia ab Episcopo acceperit beneficium, factus ei Feudatarius, ut haberet Ecclesia suum defensorem.

Alia porro exempla quæ sitæ per Episcopos protectionis non desunt, quarum nonnulla more nostro in
 343 medium afferre non gravabor. † Eorum è numero illud in primis illustre occurrit, in Adelberone Episcopo quondam Trevirensi, qui Hermannum Comitem Palatinum Anno 1148. Advocatum ejusdem Ecclesiæ atque Episcopatus cooptavit & constituit, quemadmodum *supra* c. 1. ex Kyriand. part. 2. hist. Treverens. ostendimus.

Sic etiam Dagoberti, Pipini aliorumque Regum Franciæ à nobis supra inserta diplomata evidenter ostendunt, quod antiquitus Anno scilicet 623. & subsequentibus Modoaldus † ejusque successor Viomadus Archiepiscopi Trevirenses, Ecclesiæ suæ patronos ab eodem Dagoberto, Pipino aliisque Regibus petierint, iisque assignati fuerint. Cujus rei exempla alia etiam infinita Historiæ suppeditant, quæ hic brevitas causa omittuntur.

Quia tamen intentionem nostram, ubicunque ea suppetunt literarum monumentis illustrare cupimus, ideo & hic unum ad minus diploma eam rem evidenter ostendens, subjicere lubet.

Ejus generis occurrit Othonis † primi Imperatoris, quo ad supplicationem Roberti Trevirensis Archiepiscopi, Rigimirum Lotharingiæ, Hosbaniæque Ducem ejusdem Archiepiscopatus Advocatum ac Protectorem Anno 946. nominavit ac constituit, tali literarum forma.

In nomine Sanctæ, & individuae Trinitatis, Amen. OTHO divina Clementia Romanorum Rex ac Imperator. Si justis fidelium nostrorum precibus præbuerimus remunerationis recompensationem, ubi de Ecclesiasticis & divinis rebus sit: ubi autem de negotiis sit humanis, nostros fideles credimus nobis fideliores, & exinde fore promptiores, devotioresque in obsequendo. Proinde agnoscat omnium fidelium nostrorum conventus, qualiter nos proceres nostri adeuntes, scil. Maguntiensis Episcopus, Fridericus, & frater noster Henricus, simulque Hermannus rationabili prece deprecati sunt, ut Ecclesiæ S. Petri Treverensis, ac fidei nostro Roberto ejusdem sedis Episcopo daremus, seu potius restitueremus, Abbatiam S. Servatii Episcopi & Confessoris sitam Trajecti, quam ab Ecclesia abstuleramus. Quorum raris petitionibus acquiescentes, cognoscentesque ad hoc nos esse debitores, ut justitiam de nobis faceremus, eidem Trevirensi Ecclesiæ reddimus, & restituimus prædictam Abbatiam S. Servatii Episcopi, & Confessoris, ex toto & integro, omnia appenditia, cum omnibus, quæ visa est habere. Igitur innovantes auctoritates prædecessorum regum nostrorum, videlicet Arnulphi, Zuentebaldi, Ludovici & Caroli, qui prælibatæ sedi antedictam contulere Trajectensem Abbatiam, hoc Regiæ liberalitatis præcepto sentimus, quod nemo successorum nostrorum præsentem paginam, ac præsens datum infringendi, seu aliquo modo violandi habeat potestatem. Quare ut hoc melius observetur, consilio procerum, ac magnatum nostrorum, ac præfati Roberti Præsulis supplicatione, prædictarum Ecclesiarum constituimus, Rectorem, Advocatum, & protectorem Illustrem Ducem Dominum Rigimirum bonæ gravitatis, ac virtutis virum, Lotharingiæ Mosellanicæ, Hasbaniæque Ducem, filium Magni Ragneri, filii Sadigeri justus, filii Ferrici ex sancta stirpe beati Arnulphi Præsulis, regioque sanguine nati à Trojanorum reliquiis magnique Dardani Ilii regis descendentes.

Et

Et ut hæc nostræ donationis, restitutionis, constitutionis pagina plenissima vigeat firmitate, manu propria cum Duce Rigimiro, seu Ricuino, ac Brunone Coloniensi Præsule, subter firmavimus, ac annulorum nostrorum impressionibus roboravimus. Datum 4. Kalend. Januar. Anno Dominicæ Incarnationis DCCCXLVI. Actumque feliciter in Dei nomine in Chalahen, Indiction. 2. regni, Imperiique nostri Anno 9.

Otho Rex atque Imperator.

Rigimirus Dux Lotharingie Mosellanicæ.

Bruno Coloniensis Archiepiscopus.

Hæc pagina tribus sigillis roborata est, uno aureo, & duobus cereis. Primo Invißissimi Cæsaris D. Othonis, in quo est inculptum scutum roboratum aquila bicipiti, in pectore gestante scutum fasciis plenum, cum tringula flosculis ornata, secundo Rigimiri, tertio Brunonis, in quo est impressa imago Episcopi sedentis in Cathedra.

Verum enimvero non solum, ut exemplis edoctum est hæcenus, Episcopi aliorum Protectionem quæsi-verunt, sed & ipsi Imperatores pietatis zelo ducti tam Episcopis, quam aliis prælatis ut plurimum certos quosdam Advocatos Tutelares constituerunt.

346 Hinc Equites & Francos Parastatas seu Protectores, per Carolum M. ordinatos fuisse Episcopis, testantur Compilatores Histor. Eccl. Magd. cent. 8. ca. 7. Rubr. peccata gubern. Eccles. pagin. 447. Anno 831. & nominatim Hattoni & Episcopo Basilienfi, Adalbertum Comitem Brigantium, Advocatum, ab eodem Carolo M. assignatum fuisse. Crusius Annal. Suevic. lib. 1. part. 2. c. 7 pag. 10. scribit. & Christ. Besold. dissert. de jure fæd. cap. 5. num. 8. ait novis Episcopatibus erectis, plerumque Principes vicinos, eorum efflagitasse tutelam Feschius de fæder. 8. 23. lit. O. Sic de Episcopatibus, & Herbipolensi, Wormatiensi, Argentinensi, Spirensi, Tridentino, Brixienfi & Salisburgensi exempla refert idem Knichen de jure territor. cap. 4. verb. Vogtheia, numer. 330. ubi ex Crusii Annal. Suevic. part. 2. lib. 8. cap. 4. asserit, Conradum & Palatinum Rheni quatuor Episcopatum Advocatiam olim sibi vendicasse, trium vero posteriorum & Tridentini, Brixienfis & Salisburgensis tutelam sub præsidio Archiducum Austriæ extitisse testatur idem Comment. de Sax. non provoc. jur. verb. Ducum Saxonia c. 5. nu. 497.

349 Idem quoque refert, & Imperatorem Fridericum Barbarossam, Advocatiam trium Episcopatum Sedunensis, Lausanensis, & Genevensis circa annum nimirum 1150. concessisse Bertholdo Duci Zæringenfi in remunerationem regni Arelatenfis, Crus. part. 2. lib. 12. c. 18. & Joan. Stumpff, Chron. Helv. lib. 12. c. 14. in fin.

Quibus astipulans Sebast. Munster. in Cosmograph. German. nuper Basil. auctius edit. lib. 5. cap. 39. refert, 350 & Berchtoldum Ducem quendam de Zæringen Anno Christi 1211. propter Advocatiam Episcopatus Sedunensis, majoribus suis à Friderico Barbarossa concessam, cum Valesianis acerrimum prælium commisisse, & majorem sui exercitus partem à Valesianis devictam amisisse.

351 Sed & præter enumeratos Episcopatum & Advocat-

tos, seu Protectores generatim etiam Dn. Knichen. de jur. territor. cap. 1. num. 75. ex Andr. Wittichindo attestatur, Henricum Imperatorem, qui ab aucupio Auceps dictus fuit, inter alios Regni proceres ob præclaram contra Hunnos & Vandalos navatam operam bellicam, Arnolpho Duci Alemanniæ non exiguas ditiones, cum Diocesum & monasteriorum Advocatiis concessisse.

Et hujusmodi quidem, quæ Episcopis Advocatos tribuebat, consuetudinem, ut ex prædictis etiam clare constat, jam olim quoque temporibus Caroli Magni & ante ipsum quoque viguisse, ab Historicis præditum reperitur.

Cum enim Anno & 799. Leo III. Papa post adventum suum ad Carolum in Germaniam, inter alia Paderbornæ, ubi ipsum Carolum Magnum convenerat, altare consecrasset: ipsa sedes & Episcopalis cum ipsius Caroli, tum Leonis autoritate in Berenwelfi Præsulatum Wirtzeburgensis ejusque successorum protectionem commissa fuit, sicut nominatim testatum faciunt acta apud Surium tom. 4. die 23. Julii in translatione S. Liborii, ubi sequentia habentur.

Religiosum ejus Caroli videlicet, & salutare Christianitatis dilatanda studium nobiliter inchoatum, Leo Papa Apostolica auctoritate firmavit, atque in Ecclesia tunc ibidem noviter constituta, quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Roma detulerat, collocavit, fiducialiter id Principi promittens, quod Oratorium illud tanti Martyris patrocinio munitum, non ulterius passurum foret injuriam, quam ipso referente, prius ei contigisse cognovit, ut videlicet ob incolarum loci perfidiam, & odium in Christianam religionem, aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maxime causam easdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit, non sine effectu congrue fiducia, spon-sionisque sue, cum nihil tale postmodum illic perpetratum esse certissimum sit. Hoc igitur ordine Paderbornensis Ecclesie sedes Episcopalis, tam Imperatoris sanctione, quam Apostolica benedictionis autoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam commendata fuit aliquando tuitioni præsulum Capelle Orientalis Francie, Wirtzburgi residentium. Hæc de his Auctor.

Quin & ante Carolum Magnum ut diximus & a 354 pud primores Francorum Reges petitos atque assignatos fuisse Episcopis atque Episcopatibus Advocatos, luculenter demonstrat diploma Pipini Brevioris Francorum Regis, quod Franc. de Rosieres in Stemmat. Lotharing. sub numer. 9. exhibet subsequentis tenori.

In nomine Dei æterni & Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, Amen. Pipinus divina favente & ordinante providentia Rex Francorum. Si liberalitatis nostræ munere locis Deo dicatis quiddam conferimus beneficii, & necessitatis tempore Ecclesias ad petitiones sacerdotum nostrorum relevamus juvamine, id nobis & ad immortalem vitam, temporalem transigendam, & ad æternam foelicitatem obtinendam profuturum liquido credimus. Proinde noverit omnium fidelium nostrorum tam præsentium, quam futurorum sagacitas, quod vir venerabilis Viomadi & sanctæ Trevirens. Ecclesie Archiepiscopus nostris obtulit obtutibus præceptum anteriorum regum Francorum, in quo erat insertum, quod prædecessores

Paderbornensis Episcopatus quondam in Tutela Episcoporum Wirtzeburgensium.

Pipini Francorum Regis diploma, quo ad petitionem Viomadi Archiepiscopi Trevirens. ejusdem Ecclesie immunitates confirmat eademque cella S. Maximini Dn. Lampertum Austria Mosellanicæ Ducem protectorem assignat.

recessores Reges videlicet Francorum omnes res , quascunque boni & sancti viri pro divinæ contemplationis intuitu ad partem S. Petri Trevirens. Ecclesiæ delegaverunt , suorum decretorum auctoritatibus confirmaverunt , & Duces Austriæ Mosellanicæ tam inferioris , quam superioris *Protectores* , *Rectores* & *Advocatos* dederunt , quatenus eorum Regnum superno auxilio tueretur , & postmodum cum Christo Rege Regum regnarent in cælis. Pro rei firmitate ac veritate idem præfatus Præsul Viomadus postulavit Celsitudinem nostram , ut *paternorum ac prædecessorum Regum mores sequentes* , hujusmodi auctoritatis præceptum ob amorem Dei & reverentiam sancti Petri de eisdem rebus fieri juberemus , ac ei *Ecclesiæque suæ protectorem , rectorem & Advocatum* daremus. Cujus petitioni libenter consensum præbuimus & hoc nostræ auctoritatis & protectionis præceptum erga ipsam Ecclesiam pro divini cultus amore , & animæ nostræ remedio fieri decrevimus , per quod præcipimus ac jubemus omnes facultates , vel res ad Ecclesiam Sancti Petri Trevericæ urbis pertinentes , scilicet Cellam S. Hilarii , quæ modo appellatur Cella sancti Maximini , quæ est in territorio sancti Petri principis Apostolorum constructa , castella , vicos , villas , vineas , sylvas , homines vel quicquid largiente clementia divina deinceps ad augmentandam eandem Ecclesiam , circa Rhenum , Ligerim , vel Mosellam fluvios in regno nostro insistentia omnia super Jure & potestate sancti Petri Trevirens. Ecclesiæ ejusque Pontificis perpetualiter mancipatura permanere. Pro qua re melius observanda & ut præfatarum Ecclesiarum res prospere servantur , videlicet beati Petri & beati Hilarii ne deinceps à grassatoribus quicquam molestiæ inferatur , damus præfatæ Ecclesiæ beati Petri Trevericæ urbis & fratribus sæpe nominatæ Cellæ beati Hilarii quæ modo appellatur cella sancti Maximini Episcopi , quæ est in prædio sancti Petri
356 constructa , † *protectorem , Rectorem , Advocatum* illustrem Dominum Dn. Lampertum Austriæ Mosellanicæ ac Moselant Ducem , Martini Ducis filium stirpe regia ortum , cui hæc omnia fideliter observare præcipimus. Præterea pari modo statuimus , ut nullus ex Ducibus Judicibus vel aliquis ex judicaria potestate in Monasterio circa Ecclesias , cellas , vicos , agros , vineas , homines , vel loca alia impedimenta ponat , sed liceat memorato Præsuli suisque successoribus omnia præfata in integrum perpetuo tempore pro remedio animæ nostræ , seu parentum nostrorum , illud , sicut in præcepto piissimorum antecessorum nostrorum continetur , quieto ordine possidere & nostro fideliter parere Imperio , ac Domini Lamperti , ut

ipsi valeant pro incolumitate nostra & Domina Berthæ Græcæ , ac Hungaræ uxoris nostræ , videlicet & prolis pro Carlomanno , Carolo , Pipino , ac cæteris tam vivis , quam mortuis , seu etiam totius regni nobis à Deo collati ex ejus clementissima miseratione per immensam conservandi , principibus una cum clero & populo nobis subjecto Dei immensam clementiam jugiter exorare. Et quicquid de præfatæ Ecclesiæ rebus jus Fisci exigere poterat , in integrum eidem , ac præfatæ Ecclesiæ concessimus , scilicet ut perpetuo tempore ad peragendum Dei servitium , augmentum & levamen fiat. Hanc itaque auctoritatem nostri præcepti , ut plenior in Dei nomine obtineat vigorem , & à fidelibus sanctæ Dei nomine Ecclesiæ nostris videlicet diligentius , præsentibus & futuris temporibus verius credatur , & diligentius à successoribus nostris conservetur , manu propria cum Lamberto Duce parente nostro subterfirmavimus & annulorum nostrorum impressionibus jussimus signari. Data 5. Calendar. Jul. Indictione 4. Anno nono regni nostri , Actumque Culpiati feliciter in Dei nomine.

Pipinus Francorum Rex. †

Lampertus Dux Austriæ Mosellanicæ ac Moselant. †

Hæc auctoritas duobus sigillis signata est : Uno aureo Domini Pipini Regis , in quo insculptum est scutum aureum plenum liliis : altero cæreo Domini Lamberti , in quo impressum est scutum partitum , pars prior ornata est cruce ac carbunculo , secunda fascia.

Simili omnino diplomate † Carolus Magnus adhuc 357 Rex Francorum annis inscritis ejusdem Archiepiscopalis sedis protectorem constituit Dn. Loherum Austriæ Mosellanicæ ac Moselant Ducem prædicti Domini Lamperti Ducis filium , ceu patet ex diplomate per Fran. isc. de Rosieres ante *Stemm. Lotharing. ac Barr. Ducum sub num. 12.* inserto , quod cum iisdem pene verbis uti præcedens conceptum sit , id tanquam superfluum apponere prætermisimus.

Quandoque etiam ipsi † Imperatores , fundatos à se 358 Episcopatus in specialem summi Pontificis protectionem commiserunt , cuius rei unum de multis exemplum , quod *Henricus II.* Imperator vitæ sanctimonia ac rebus præclare gestis celebratissimus , suggerit , in argum^{Episcopus, ab Imperatoribus inter summo-} menti probationem adducam.

Is † enim *S. Henricus* ante Imperialem inaugurati-^{um Pontificum protectionem tradi-} onem Rex adhuc Romanorum cum ardentissima divini cultus augendi cupiditate inflammatus , ex paterna hæreditate erexisset Episcopatum Bambergensem (cui hodie R. ac Illustr. Princeps ac Dn. Dn. *Joan. Godefridus* , ex antiquissima & nobilissima Aschusianæ domus , familia genitus , singularibus Virtutum ac eruditionis ornamentis excultus Heros , tanta cum laude & Ecclesiæ utilitate præest , ut eidem , in-^{Episcop. Bambergensis ac Herbipolensis commendatio.} audito exemplo postea etiam Anno 1617. Episcopatus Herbipolensis ac Ducatus Franconia , per justissimam electionem ac summi Pontificis indultum simul commissus fuerit , qui & inter tot Germaniæ Episcopos , ut nomine Electi Imperatoris Matthiæ , piissimæ recordationis , ad Paulum V. summum Pontificem ,

tificem, Anno 1612. honorificam Legationem obiret eloquentiæ ac fortitudinis dotibus præ reliquis pollens dignus judicatus ac habitus fuit,) incredibili in sedem
 360 Romanam pietatis studio incensus Episcopalem † à se immensis opibus fundatam Ecclesiam Bambergensem, cum civitate aliisque ad eam pertinentibus terris, in perpetuam summi Pontificis protectionem ea
 361 munificentia tradidit, ut annis † singulis Episcopus Bambergensis in clientelæ fidem Equum album phaleratum, et in *weissen Zelter* Romano Præsuli mittere teneretur, cujus rei testis est Leo Ostiens. *libr. 2. Chron. capit. 47.* idque ostendit etiam inprimis diploma ipsius Imperatoris, quo patrimonia Romanæ Ecclesiæ ab antecessoribus collata *Benedicto Pontifici*, gratitudinis ergo, & pietatis in principem Apostolorum amore confirmavit. Ejus copiam suppeditat Cardinal. Baron. *libr. 11. Annal. Eccles. Ad annum 1014. numer. 7.* In qua inter cætera ista, ad hanc rem pertinentia verba continentur.

Sub Tuitione præterea sancti Petri & vestra vestrorumque successorum prætaxatum Episcopatum Bambergensem offerimus, unde sub nostræ pensionis debito equum unum album phaleratum ex ejusdem loci Episcopo, vos annualiter suscepturos sancimus. Hæc ex diplomate prædicto.

Confirmatur eadem ab Henrico delata summo Pontifici Bambergensis Episcopatus Tutela literis † *Benedicti* Papæ, qui & ipse Basilicam personaliter Deo consecravit, ad *Eberhardum* primum Ecclesiæ Bambergensis Episcopum, de confirmatione ejusdem Episcopatus, in hunc modum scriptis.

Benedictus Episcopus servus servorum Dei dilectissimo, in Domino JESU Christo, filio Eberhardo S. Babenbergensis Ecclesiæ venerabili Episcopo perpetuam salutem.

Benedicti II. Papa diploma quo Bambergensis Episcopus ab Henrico II. Imp. erectus confirmatur, & equi albi quotannis sedi Romana offerendi dispensatio continetur.

Quandocunque nostræ Apostolicæ corroborationis pie exposcitur suffragium, celeri affectu est tribuendum. Et si in his exposcitur quæ durare perpetuo videntur, literis est etiam annotandum, ne prolixitas temporum posteris hoc reddat dubium vel incertum. Quapropter notum esse volumus cunctis S. Ecclesiæ filiis tam præsentibus quam futuris, quod de Episcopatu, quem Christianissimus *Henricus* Imperator ad honorem Principis Apostolorum Petri *Babenbergæ* devotissime perfecit, actum in eadem Ecclesia nobis præsentibus sit. Sæpius enim obnixè dictus Imperator fervens nimio amore Episcopatus, quem tactus divino impulsu perfecerat honorifice ad confirmandum cum Apostolica auctoritate *Babenbergam* adire nos deprecatus est, cujus deprecationes assiduas & indefinentem instantiam de justo desiderio procedere cognoscentes, iniquum judicavimus præsentiam nostram illi denegare, & inde humanam calliditatem contra venerabilem locum aliquando occasione sumere. Venimus † ergo *Babenbergam*, ubi ab eodem Imperatore suscepti sumus, prout poterat, & noverat, melius. Ecclesiam autem cum omni integritate Episcopatus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore præsidemus,

& nobis obtulit. Quod videntes æquum consideravimus, seriem hujus nostri privilegii & Episcopatum confirmare in perpetuum, cumque tibi, dilectissime, & tuis successoribus concedere, ea videlicet ratione, hoc ordine, ut nullus unquam viventium, cujuscunque sit dignitatis vel ordinis contra hanc nostram confirmationem Episcopatus venire audeat, vel contra te tuosque successores ob hoc agere; neque liceat ei de omnibus, quæ nunc habet, vel habiturus est prælibatus Episcopatus, vi, fraude, aut iniqua calliditate aliquid abradere; vel te tuosque successores de his omnibus inquietare aliquo modo, ita sane, ut singulis quibusque Indictionibus sub nomine pensionis equum unum album nobis nostrisque successoribus persolvat, cum sella conveniente Romano Pontifici. Si forte, quod non optamus, aliquis superbus aut arrogans temerario ausu contra hanc nostræ præceptionis seriem, pie à nobis promulgatam, venire aut agere tentaverit sciat se Domini nostri JESU Christi, & Apostolorum principis Petri, cui oblatus à dicto Imperatore Episcopatus est, cum suis pertinentiis & cujus suffragium & judicium per nos nostrosque successores expectat, anathematis vinculo innodatum & cum diabolo & cum ejus atrocissimis pompis atque cum Juda traditore Domini & Salvatoris nostri æterno igne concremandum.

Qui vero pio intuitu curator & observator hujus nostræ salutiferæ præceptionis extiterit, benedictionis gratiam & cælestis retributionis gaudia à justissimo Judice Domino consequatur. Scriptum per manus Raphonis Notarii Regionarii & Scriniarii S. Romanæ Ecclesiæ.

Ejusdem insuper Advocatiæ per Imperatorem Henricum summo Pontifici commissæ evidens indicium facit, Leonis IX. diploma, quo Ecclesiæ Bamberg. privilegia ab eodem roborata legimus: integrum id nobis exhibet pietate ac doctrina insigni præditus Societ. JESU Theolog. P. Jac. Gretser. in *vita S. Heinr. Imp.* ejusd. studio nuperrime publicata, c. 18. quod cum satis prolixum sit verba duntaxat huc inservientia hoc loco adduxisse sufficiat, quæ sic habent: *Insuper inquit Leo, pro nostra auctoritate sancimus, ut in terminis ejusdem Ecclesiæ nulla sit infestatio tyrannorum, vel aliorum quorumlibet hominum pravorum, siue sint in Civitate ipsa Babenberg, siue in castellis, villis, servis, ancillis, tributariis, decimis, forestis, sylvis, venationibus, piscationibus, molendinis, campis, pratis, pascuis, agris cultis & incultis, aut quicquid modo illuc pertinet, aut in futurum juste acquiri poterit per nostræ Apostolicæ auctoritatis privilegium corroboratum, in secura permaneat quiete. Nullus ibi Comes aut Judex placitum seu distractionem aliquam facere vel tenere audeat, nisi quam per concessionem gloriosissimi Imperatoris secundi Henrici vel successorum ejus, Episcopus ejusdem loci deliberaverit; nulla in aliqua dignitate posita magna parvaque persona irruat. Sit † ille Episcopatus liber Romano tantum Mundebur-* 364 *dio subditus, quatenus Episcopus liberius & delectabilius cum clericis suis servitio Dei possit insistere, & HEINRICI Primi Imperatoris ejusdem loci venerabilis fundatoris, nostræque ac successorum nostrorum HEINRICI quoque*

quoque clarissimi filii nostri secundi Imperatoris atque omnium, quibus debitores sunt, memoriam jugiter habere, &c.

365 Cæterum, † ut annuo illo tributo Bambergensem
366 Ecclesiam liberaret *Henricus † Junior*, vice Bambergæ tradidit eidem Romanæ Ecclesiæ *Beneventum* tempore dicti *Leonis IX.* Romani Pontificis. Cum enim
367 Papa † Abbatiam Fuldensem, aliaque nonnulla loca & canobia in terris Imperii sita, quæ S. Petro antiquitus donata feruntur ab Imperatore reposcens exegisset; demum Imperat. pleraque in Ultramontanis partibus ad suum Jus pertinentia illi pro Cisalpinis quasi per concambium tradidit, ut testatur *Hermannus in Chron. Anno 1053.* Et hac ratione *Leo Ostiens. libr. 2. c. 47.* *Beneventum* quoque ad sedem Apostolicam pervenisse asserit hinc verbis: *Hic idem Augustus ex sui patrimonii sumptibus construxit Ecclesiam ad honorem S. Georgii, quam Advocato Benedicto Papa consecrari fecit; Episcopalemque in ea sedem constituens beato Petro ex integro obtulit, statuto per annos singulos censu, equo uno optimo albo, cum ornamentis omnibus & phaleris suis, centumque marchis argenti. Postea Leo Novus Papa Vicariatus gratia loco scilicet Babebergæ Beneventum ab Henrico Conradi filio accipiens prædictum Bambergense Episcopium sub ejus ditione remisit, equo tantum, quem prædiximus sibi servato. Idem attestatur d. libr. 2. c. 85. dum ait: Tunc inter ipsum Apostolum & Imperatorem facta est commutatio de Benevento, & Bambergensi Episcopio, sicut eam suora retulimus. Sebast. Munster. Cosmogr. lib. 3 de German. ad Bamberg.*

368 Denique Imperatores non solum, ut dictum est, Episcopis Advocatos constituerunt, sed multoties etiam ipsos Episcopatus ac sedes Episcopales in † specialem protectionem adsumpsere, id quod jam olim temporibus Carolinis fieri consuetum fuisse, ex subsequenti Arnulphi Imperatoris Diplomate quo idem Episcopatum † Patavienlem more antecessorum Augustorum, in suam defensionem recepit, satis manifeste colligitur. Ipsum autem Diploma subsequenter tenoris est.

369 In nomine sanctæ & individuae Trinitatis. *Diploma quo Arnulphus Imperator Episcopatum Passaviensem in specialem protectionem recipit.* ARNOLPHVS divina favente clementia, Imperator Augustus.

Si liberalitatis nostræ munere, locis Deo dicatis, quiddam beneficii conferimus & necessitates Ecclesiasticas, ac petitiones servorum Dei, nostro relevamus juvamine, atque Imperiali tuemur munimine, Id nobis ad mortalem vitam transigendam temporaliter, & ad æternam feliciter obtinendam, profuturum liquido credimus.

Quapropter comperiat omnium fidelium nostrorum, præsentium scilicet & futurorum, industria, quod *VVichingus Pataviens. Ecclesiæ præsul venerandus*, obtulit nobis auctoritates immunitatum, piæ recordationis *Caroli* atque *Ludovici*, serenissimorum videlicet Imperatorum in quibus continebatur insertum, qualiter ipsi prædictam sedem (quam *Vivilo quondam sanctæ Laureacens. Ecclesiæ Archiepiscopus*, post excidium & miserabilem Barbarorum devastationem ejusdem Laureacen. Ecclesiæ, nusquam alibi inventa suæ tuitionis securitate, primus episcopavit, *Otilone strenuo Bavarorum Duce* concedente, qui etiam Ca-

nonicos & Monachos quos Dei misericordia hostium subtraxerat prædæ in Ecclesia, quæ est constructa in honore *sancti Stephani protomartyris Christi*, ubi etiam *sanctus Valentinus* corpore requiescit, reverenter collocavit) quam vero, cum omnibus ad eam pertinentibus vel aspicientibus, *sub immunitatis suæ defensione* consistere fecerant, & confirmaverant, ut quicquid ex liberalitate Imperatorum atque Regum sive Ducum, vel cæterorum fidelium, eidem sedi collatum fuerat, perpetuo ejus ditione consisteret. Ad hæc etiam chartulas traditionum, quas prædictus *Otilo & filius ejus Tassilo Duces Bavariorum*, ob ejusdem sanctæ Pataviens. Ecclesiæ restorationem vel amplificationem, fecerant obtutibus serenitatis nostræ, præferens idem præscriptus Pontifex, in quibus legabatur, quod iidem prædicti Duces ad eandem sedem areas & mercatum, cum integro thelonio suo ac mancipia utriusque sexus, molendina, piscationes, & vineas, & quicquid in eadem urbe, vel circa eam, visi sunt in proprium possidere, nihil extra dimittentes, omnia in omnibus *sancto Stephano, Sanctoque Valentino* jure perenni tenenda tradiderunt.

Nos autem divino amore compuncti & tam earundem conscriptionum testimoniis, quam etiam prædicti pontificis precibus commoti, *pium morem antecessorum nostrorum*, videlicet gloriosissimorum Augustorum, exequentes, eandem sedem, cum omnibus sibi subjectis, in simili sub nostra defensionis mundiburdio, & immunitatis nostræ defensione constare decrevimus, atque jubemus, ut sicut à prædictis Principibus constat eandem sedem sub eorum immunitate hucusque vigere, ita deinceps sub nostra permaneat defensione, & per hoc nostrum Imperiale præceptum non solum istas immunitates confirmavimus, sed etiam omnium Imperatorum seu Regum, sæpeditæ Ecclesiæ noviter vel antiquitus collata munimus atque renovamus præcepta; & si quicquam adhuc est, quod ex prænominata Urbe Fiscus noster exigere poterit, hoc totum pro luminaribus & necessitatibus ejusdem Ecclesiæ expendendum ipsi quoque tradimus. Et insuper præcipimus, ut in præfata urbe à modo nullus Judex publicus, vel quislibet vir ex curiali dignitate, placitum aut comitatum habere præsumat, vel omnino super familiam vel suburbanos aliqua sæcularia sive judiciaria in ea exercent negotia; sed Advocatus atque Patronus sanctæ Dei catæ sub ditione illius sedis Episcopi constitutus, quæcunque illic sunt disponenda, ipse, & non alius, ordinet & examinet. Præterea similiter jubemus, ut nihilominus quispiam in Ecclesias, & Abbatis, sive cellulas, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore

in quibuslibet plagis vel territoriis , infra imperium Regni nostri , iuste & legaliter memoratum , tenet vel possidet Monasterium , vel ea quæ deinceps per præcepta Regum , vel quorumlibet traditiones fidelium in iure ipsius Monasterii voluerit divina largitas augeri , temerarie vim sive usurpationem aut rapinas , vel pressuram moliri audeat : nec nos , nec ullus successorum nostrorum , deinde munera , aut convivia , aut ullum coactum servitium accipere satagat : & ubicunque vero loca ejusdem Monasterii forestis nostris adjaceant , inde omnia ligna ædificiorum pastum & pascua sine censu sumant. Prænominatorum itaque sanctorum negotiatores in aquis & in arvis sine theoloneo ubique pergant. Aurifices autem eorum quoscunque permiserint præfatæ sedis Antistes non aliter , quam nostri , omnibus fluminum arenis absque contradictione utantur : & penitus nulla judiciaria persona homines illorum in ullo restringere tentet : Nullus , sicut prædiximus superioris vel inferioris ordinis Reipublic. procurator vel quælibet persona , ad causas tribunicio more audiendas , vel freda exigenda aut mansiones seu paratas faciendas , parasfredos aut fidejussores tollendos aut homines , tam ingenuos quam servos distringendos , ullo modo super terra ipsius Ecclesiæ commanentes , nec ullas publicas redhibitiones aut illicitas occasiones requirendas , exigere conetur ; sed liceat memorato pontifici , suisque successoribus , res prædicti monasterii , cum omnibus sibi subjectis & rebus & hominibus ad se iuste respicientibus , sub tuitione atque immunitatis nostræ defensione , remota totius judiciariæ potestatis inquietudine quieto ordine possidere & regere & nostro fideliter parere imperio , atque pro incolumitate nostra , conjugisque & prolis , seu totius Regni nostri à Deo collati una cum Canonicis & Monachis sibi subjectis , Domini immensam clementiam jugiter exorare delectet. Et ut hæc immunitatis & donationis nostræ auctoritas plenissimam , in Christi nomine , per cuncta volventis mundi curricula obtineat stabilitatis firmitudinem , manu propria subtus eam confirmavimus & annuli nostri impressione iussimus insigniri. Signum Domini Arnolphi Serenissimi Imperatoris Augusti. Engilbero Notarius ad vicem Theodmarii Archicancellani recognovi. Datum 5. Idus Septembr. Anno incarnat. dominicæ D. CCCXCVIII. Indiæ. prima Anno H. Regis Arnolphi , Imperii autem ejus III. Actum Reganespurck , Regio Palatio , in Dei nomine feliciter , Amen.

370 Sic etiam quondam Imperator *Ludovicus I.* patrem proavumque imitatus *Episcopalem Ecclesiam Patavinam* , sub Patrocinium suum recepit , sicut me-

moriar prodidit Carol. Sigon. *de regno Ital. libr. 5. ad Annum 849.* qua de re apud eundem extat diploma cujus partem ascribere consuetudinis illustrandæ gratia placet.

Deprecatus est clementiam nostram *Rorinus Episcopus* , ut suam sedem sub nostram defensionem susciperemus ; cui obsecuti , hoc nostræ immunitatis præceptum fieri iussimus , quo cavemus , ne quis Comes , Gastaldius , vel Judex , seu quilibet Reipubl. minister , vel quispiam ex Judiciaria potestate , in Ecclesiis , xenodochiis , loca , agros , possessiones memoratæ Ecclesiæ quas nunc in quibuslibet pagis ac territoriis intra ditionem Imperii nostri iuste ac legaliter possidet , vel ea , quæ deinceps in Jure ipsius sancti loci voluerit divina pietas augeri , ad causas cujusvis Judicum more audiendas , aut freda exigenda , aut mansiones , vel paratas faciendas aut fidejussiones tollendas , aut homines ipsius sedis tam ingenuos quam & servos distringendos , nec ullas redhibitiones aut illicitas occasiones requirendas , ullo unquam tempore ingredi audeat , aut ea , quæ supra memorata sunt , penitus exigere præsumat , sed liceat memorato Episcopo ejusque successoribus res prædictæ Ecclesiæ cum Ecclesiis baptismalibus oratoriis , xenodochiis , cum omnibus rebus & hominibus ad eam iuste & legaliter aspicientibus , quiete vivere & residere. Datum VI. Idus Februarias , Anno Christo propitio Imperii Domini Lotharii Pii Imperatoris XXVI. & Ludovici gloriosissimi Augusti in Italia VI. Indictione 12. in Palatio regio.

Nec vero Imperatores tantum , sed & alii † Principes ac Comites sæculares , laudabili Caesarum exemplo Episcopatum Tutelam susceperunt , cujus rei in Germania passim plurima remanserunt vestigia , † unde Episcopatus Tridentinus & Brixienis sub præsidio Tutelari Sereniss. *Archiducum Austriae* existunt , cujus fit mentio in recessu Imperii Anno 48. §. *Nach dem auch in der Ringerungs handlung / ibi. deren sie sich von besers Schuß vnd Schirms wegen / gegen vnsern vnd seiner Lieb löblichen Vordältern / vnd seiner Lieb selbst begeben / Knichen. Comment. de Sax. non provoc. fur. verb. Ducum. capit. 5. numer. 497.* Sic † & iidem Advocati sunt sedis *Salisburgensis* , & *Laureacensis* hodie *Passaviensis* ab *Henrico IV.* Imperatore Anno 1058. constituti , ceu nominatim attestatur *Lazius comment. Reipub. Rom. lib. 12 c. 9. sect. 6.* ubi meminit diplomatæ ac privilegii Sereniss. *Austriacis Principibus* à prædicto *Henrico IV.* Cesare desuper dati , ea vero Advocatiæ ac † protectionis prærogativa primum à dicto Imperat. concessa est *Ernesto Austriae Marchioni* ob suam contra Hungarorum incursiones assiduam fidem ac felicem navatam operam , cujus privilegii finis sic habet de verbo ad verbum.

Insuper intuiti sumus cum puro desiderio nostræ mentis , quod prænominatus illustris Princeps *Ernestus Marggravius Austriae* adeo bene meritis & dignus est , quod eidem ipsum S. Romanum Imperium adiutoriosum esse debet , quia ipse situatus & constitutus est in uno

Præter Imperatores alii etiam Principes inferiores Episcopatum Patroni facti

372

373

uno fine Christianitatis , & omni tempore incitat , & exercet opera Domini nostri Jesu Christi. *Damus & concedimus nos etidem in adiutorium & subsidium illos Episcopatus cum omnibus bonis ipsorum , qui hactenus à longævis temporibus cognominati sunt & fuerunt JVVAVIA & LAVREACENSIS*, ita tamen, quod ille prænominatus *Ernestus Marggravius* & sui successores , ac terra Austriæ *Advocati* & Domini super illis esse debeant. Insuper concedimus nos & damus sæpe nominato *Ernesto* suisque posteris , ac ipsi terræ Austriæ , illam gratiam , quod ipsi gladium iudicii ipsorum & bandetiam sive vexillum terræ ipsorum publice ante Imperium & ante totum mundum & populum deferre debeant, atque possint. Quia ipse & sua terra sæpius laudabiliter in Dei servitio emicuit , & apparuit gloriose. Et ut hæc nostra traditio stabilis & inconvulsa omni permaneat ævo , hanc paginam inde conscribi , manuque propria (ut subtrus videtur) corroborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Signum Domini Henrici IV. Regis. Gevehardus Cancellarius vice Luitpoldi Archicancellarii recognovi. Dat. 4. Non. Octob. Anno Dominicæ incarnationis 1058. Indict. 11. Ann. autem ordinationis Domini Henrici IV. Regis quinto , regni vero secundo. Actum Purrinpucho in Dei nomine feliciter , Amen.

- 375 Confirmata autem † eadem vetustissima Advocatia prædictorum Episcopatum fuit in Serenissimam familiam Austriacam per Carolum V. Imperatorem Anno 1522. in Constitutione von *Gerechtigkeit des Haufes Oesterreich* / quæ extat in *farragine Privilegiorum cui Titulus , Privilegien oder Freyheiten / welche die Römische Keyser vnd König den Vndern Obrigkeit des Heiligen Reichs allergnädigst mitgetheilt haben* / 2c. pag. 28. In privilegio autem Austriaco numer. 18. ista habentur. Die *Bisthumb vnd Stifte Salzburg vnd Passau* mit allen ihren Gütern / gehören vnder die *Casten Vogtthei* des Lands Osterreichs. Sic & idem *Lazius d. libr. 12. c. 8. section. 7. de Republ. Roman.* multis in comprobationem adductis diplomatis circa
- 376 finem ejus capituli addocet, Comites † à Thrasma antiquissimos, multis sæculis *Episcopatus Ratisponensis Advocatos ac Tutores extitisse*, donec eorum stirpe circa annum incarnationis Dominicæ 1300. deficiente , Austriæ Principes feuda omnia ab Imperatore Fridrico Primo acquirentes Provinciæ suæ adjecerunt. Ita enim Engelbertus Comes à Thrasma, qui & Comitatum *Nitterburg & Salckenburg* in Bavaria habuit , citatur à Gebhardo Archiepisc. Salisburgenfi in exordio *Admontensis Styriæ opulentissimi Canobii*, ab hoc Episcopo fundati, cognomento adjecto *Advocati Ratisponensis Ecclesia* , una cum suis militibus Gunthero , Berchtold. de *Algersdorff* / *Udiscalio & Reginhardo de Wolfshynhoven Adalramo* , *Hardindo & Hunricho de Kettenbach* / atque *Ernesto etiam de Brettenbach* / de Anno humanæ redemptionis 1070.

- 377 Præbet etiam ejusdem rei testimonium † diploma à *Wolfgero Episcopo Pataviensi Monasterio S. Hippolyti in Austria concessum Anno 1127.* cujus seriem verborum non gravabor subijcere,

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis , *WOLFGERVS Dei gratia Pataviensis Episcopus* , omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Cum signatum sit super nos lumen vultus Dei : consequens esse rationis atque salutis argumento probatur , ut trutina discretionis solerter utentes , in lumine vultus ejus humiliter ambulemus , & actus nostros ita certo libramine moderemur , quatenus in transactis conscientiam nostram lero facti non poeniteat , nec de futuris anxia sollicitudo animum jugiter torqueat. Est quoque contra , quod ejusdem illuminationis & gratiæ dono summopere conandum dignoscitur , ne videlicet edax rubiginosæ vetustatis oblivio , gesta vel statuta , seu quævis hominum negotia , quæ digna sunt memoria , facile possit abolere. Sane propter hæc & alias necessitudinum occasiones provida veterum solertia , posteritati consulens , salubriter adinvenit & statuit , ut singulæ mortalium ætates temporum suorum gesta scitu digna publicis literarum instrumentis , successoribus suis licite transferrent , atque sic tenenda mandarent , ut mandata perpetuitatis Jure munirent. Nos igitur eodem cautionis genere rationabiliter utentes , omnibus Christi fidelibus præsentis pagina manifestamus , quod communicato prudentium virorum consilio , cum dilectis filiis & fratribus nostris in sancto Hippolyto de prædio suo , hoc est , tribus beneficiis in *Wolffspurg* Jure concambii convenimus , eo tempore , ut ipsi Cathedratum nostrum , scilicet quatuor talenta in parochia sua capellæ perenniter habeant : nos vero & Pataviensis Cathedralæ , memoratum jam prædium perpetuo Jure jam possideamus. Mox & *Sigefridus Pincerna dilecti nostri Harduci , Ratisponensis Advocati* , domum suam cum prædio , quod in eodem loco prius habuit , nobis in proprietatem & possessionem libere tradidit , ipsumque cum prædicto concambii prædio facto nobis hominio , sibi cum uxore & parvulis Jure feudali suscepit. Hanc itaque facti nostri seriem præsentibus scriptis adnotatam , ut perenniter inconvulsa maneat & ilibata pontificibus , Jure confirmamus & impressione sigilli nostri consignavimus. Et ne quis eam infringere præsumat , auctoritate Domini nostri Jesu Christi , omniumque Coelestium Virtutum potestate , imo per timendum diem Judicii sub anathematis interminatione denunciamus. Facta sunt hæc præsentibus Ecclesiæ nostræ ministerialibus *Richero de Wesen* / & aliis quam plurimis. Præsentibus quoque *Hadamario de Runrincz* / *Wehrnero de Welsperg* / & *Wehrnero de Celfyng* / aliis quam plurimis *Harduici Advocati Ratisponensis, vassallis.* Acta Anno Domini 1127.

- 378 Ex quo diplomate colligitur Advocatos † Ratisponenses, ut Principes Imperii habuisse non solum vasallos, qui hodie Baronum dignitate ac prerogativa in Austria supersunt, verum etiam peculiares ac hereditarios habuisse vasallos ac ministeriales pincernas ac dapiferos, quæ privilegia non nisi Principes habere consueverunt.
- 379 Idem quoque author c. 3. d. sect. 7. attestatur † Otocarum Styriæ Marchionem secundum circa annum Domini 1100. Frisingensis Ecclesiæ ab Imperio Advocatum institutum fuisse. Sic etiam tempore † Henrici III. Imper. circa annum Christi 1096. Episcopus Augustanus Advocatos habuit Conradum & Wehrnerum fratres, Comites à Balzhausen/ & Schwabeck/
- 380 qui † & magnificentissimum Sueviæ Præmonstratensium Cænobium Urbengense fundaverunt. Crus. *Annal. Suev. p. 2. lib. 8. c. 14.*
- 382 Comites † insuper de Hirsberg Episcopatus Aichstadiani leguntur fuisse protectores, è quorum familia
- 383 † Gebhardus cum liberis careret, circa Annum Domini 1300. eidem Episcopatu, cuius ante Advocatus fuerat Comitatum Hirsberg legavit, uti testatur Wolf. Lazius lib. 7. de migrat. gent. in Genealogia eorund. Comitum n. 9. Unde de donatione facta Episcopatu Aichstadiano isti leguntur in Annalibus Rythmi:
- Montem cervorum clarum, castrumque decorum
Et res, Chunrado Gebhardus ego tibi trado.
Quas Wilibaldi vice suscipias patris almi,
Æternam ut requiem mihi is impetret atq. salutē.*
- 384 Cæterum nedum Episcopi sed & ipsi Canonici suos olim peculiares habuerunt protectores, testatur id per vetustus Annalium Austriæ Codex, quem Wolf. Lazius Viennensis invictissimi quondam Romanorum Regis Ferdinandi Historicus in tract. de migrat. gent. sapius allegat. ubi lib. 7. de Boiis in Genealogia Comitum de Scherdingen & Nienburg §. die Herrschaft von Undegs/
- 385 re. reperitur † Comites Andecenses de S. Monte possessores castri Nienburg supra Patavium fuisse Advocatos Canonorum Pataviensium: id quod dictus Codex hisce verbis innuit: Es gehört auch darzu die Bogthen der Ehorherrn von Passaw / die kauft Herrzog Friedrich vmb zweyhundert Pfund / vnd gehört auch zu Nienburg / re.
- 386 Sic etiam Canonicos † antiquissimæ Ecclesiæ collegiæ Syndelfingensis diæcesis Constantiensis in primæva sua institutione certos habuisse Advocatos testatur Crusius *Annal. Suev. part. 2. lib. 8. capit. 6.* de cuius fundatione ejusque Protectoribus Naucler. *part. 2.*
- 387 generat. 37. ita scribit. *Fundatum est, † inquit, Anno Domini 1083. ad instantiam Alberti Comitis de Calve, & uxoris ejus Wilke Ducissæ ex Polonis Syndelfingense Cænobium, qui primum ibi instituerunt Monachos Benedictinos. Mox vero translati fuerunt hi ad Monasterium Hirsangense Spirensis diæcesis, & Canonici loco illorum in Syndelfingen instituti. Deinde vero post aliquot secula † Anno salutis 1477. ad instantiam Eberhardi inclyti Comitis in Wirtemberg & Montispeligerdi senioris, nec non nobilissima D. Mechthildis genitricis ipsius ex Palatinis Rheni, Archiducis Austriæ Patronorum Ecclesiæ prædictæ: præpositura Syndelfingensis cum 8. Canonicatibus & totidem præbendis auctoritate Apostolica translata est ad Ecclesiam S. Georgii in Tübingen ejusdem Constantiensis Diæcesis, provincia Moguntina.*
- 389 Multo autem post Comites † Palatini de Tübingen extincta Comitum Calvensium familia per successionem facti sunt Syndelfingensis Ecclesiæ Advocati: Rudolphum enim Comitem Palatinum Tubingens. Ann.

1257. eorundem Canonorum factum esse Advocatum ac patronum testatur Crus. *Annal. part. 3. lib. 2. c. 2.* de cuius filio ejusdem nominis idem Crus. *lib. 3. c. 9.* sequentia in scripta retulit. *Rudolphus, inquit, Comes Tubingens. Rudolphi filius, dictus Scherer/ patrociniū gerens Syndelfingensium, & causam habens adversus Præpositum atque Capitulum, eis redditus, census, decimas, cetera bona ademitt: illique loco suo excessere. Sed postea intercessione soceri Ulrici Schelklingensis & Friderici Nippenburgens. facta, omnia eis cum libertate restituit: jurejurando, se eis ea tuturum promisit: aucturum non minuturum, etiam ad sarcindum damna, census, & bona quadam ipsis dedit. Tandem † autem cum uterque Comitatus ad Comites Wirtembergens. pervenisset, Advocatiam ejusdem loci etiam adepti fuerunt.*

Similiter ex literis fundationis collegiæ Ecclesiæ Oeringensis, † quæ anno Dom. 1037. ab Adelheide Conradi II. Cæsaris matre, postea Hermannō Comiti Hohenlbeni nupta, ex parochiali Ecclesia Oeringana in Canonorum collegium conversa fuit manifestum est Burckardum † Comitem de Camberg ipso statim fundationis tempore ejusdem Ecclesiæ defensorem ac Patronum constitutum fuisse. Ipsum autem fundationis ac dotationis diploma ita habet.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis, notum sit omnibus tam futuri, quam præsentis temporis Christi fidelibus: quod ego GEBHARDVS Dei gratia Ratisponensis Episcopus, matris meæ Adelheidis justis petitionibus votisque piis & divina inspiratione conceptis annuens desideriis: in Ecclesia prius parochiana in villa Oringen, quam ego & ipsa jure propinquitatis, à piæ memoriæ Sigefrido & Eberhardo atque Hermannō Comitibus, qui novissimam inibi præstolantur tubam, cum aliis eorum possessionibus, hæreditavimus, congregationem Canonorum institui: & ad subsidia eorum deputatis prædiis, ac facultatibus ipsius Ecclesiæ, quibus vel primitus constructa fuerat, vel jam dicti Comites cognati mei eam locupletaverant: hæc ex matris meæ prædiis, & meis superaddens: quatuor videlicet villas, quæ sunt Grensburch / Pfsalbach / Eichen / Ernspach: cum aliis subscriptis allodii libera & legitima donatione concedidi: cum omnibus suis appendiciis, hoc est mancipiis utriusque sexus, arcis, ædificiis, agris, campis, pratis, pascuis, sylvis, venationibus, terris cultis & incultis, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus, redditibus, viis, inviis, quæsitis, & inquirendis, omnique utilitate, quæ exinde provenire poterit: Eo etiam ordine, ut sicut ego & parentes mei liberam inde potestatem habuimus, sic & prædicti Canonici liberam habeant potestatem: tenendi, tradendi, commutandi, vel quicquid eis pro utilitate Ecclesiæ placuerit, faciendi. Concambium etiam, quod prædictus Comes Hermannus fecit cum venerabili Meinhardo Wirtzburgensi Episcopo, totius cleri & familiæ S. Kiliani, dans ei pro duabus partibus decimam sæpèdictæ Oringensis Ecclesiæ: quæ prædecessorum suorum, & ipsi-

& ipsius eatenus juri cesserat tertiam partem semper habendo Parochiano : dimidiam villam Beckingen cum vinea ibidem sira, & duabus hubis in Sultzbach / & aliis duabus hubis, in Heiligbrunnen / & quindecim mancipia utriusque sexus : ut in perpetuum ratum sit & firmatum, autoritate mea corroboravi, admonens Præpositum loci & Canonicos, ut ex ipsa decima Episcopis Wirtzburgensibus, & eorum Legatis solitum servitium persolvendum meminerint. *Burckardum vero Comitem de Camburck* prædicto loco designavi : atque ut strenuus & studiosus creditæ sibi potestatis executor existeret, in adversis etiam *defendendo, propugnando* rebelles inhibendo murum se ex adverso opponendo : in prosperis vero blandiendo, favendo, subveniendo ; Clericis serenum sese ingerendo, atque ut ipsos vel res eorum, seu Colonos nulla exactionum opportunitate, vel hospitandi molestia gravaret : hac inquam de causa concessi ei & successoribus suis in beneficium dimidiam villam Halle, cum omnibus appendiciis suis & in villa Oringen decem talenta illius monetæ. Quod si, quod absit, insolens Ecclesiæ invasor esse cæperit, & huic beneficentiæ nostræ provisioni hostiliter contraierit, ab Episcopo Ratisbonensi mox collatæ illius dignitatis munere privetur, & alius, qui dignus sit Canonicis eligentibus ab eodem Episcopo, cum prædicto beneficio, ejus potestate vel honore insignitus fungatur. Hæc sunt autem omnia loca, in quibus prædia à me, vel à privatis ingenuis viris sæpeditæ Ecclesiæ tradita, & huic Canonice à me deputata sunt. In Oringen duæ dotales hubæ, & quatuor non dotales dimidiatæ villæ, quæ dicitur Bretfeld / Grangheim totum, Burckardswisen totum, totum Elhoven / dimidium in Wilhere dimidium in Schwabach / duæ hubæ in duabus villis, quæ ambæ dicuntur Brezingen ; duæ hubæ & dimidia in Selbach / Tres hubæ in Bergeheim dimidia huba : In valle inferiori una huba & duæ aræ. In superiori autem quinque aræ, in Gruden una huba, in Pfedelbach & Masselterbach / Eterbach / Selebach / & Halle inferiori triginta hubæ. Hohensteigen / Rugarthusen / & toto, in duobus locis, qui dicuntur Wesserbach / quatuor hubæ, in Sindring / qualia Etzgo habuit in vineis & agris, Decimationem etiam omnium villarum in sylva quæ Ottenwaldt dicitur, constitutarum & adhuc constituendarum. Timens vero, ne divinum officium in eodem loco penitus cessaret, Canonica illa hæredum meorum juri proveniret ; Ecclesiam ipsam cum omnibus ad se pertinentibus ad altare S. Petri Apostoli Regenspurg in proprium tradidi, ea conditione : quatenus Episcopus locum ipsum, cum omnibus rebus suis, ab omni

infestatione defendat, & res ejusdem Ecclesiæ ad nullos alios usus quam ad utilitatem illorum, DEO ibidem servientium provenire permittat : nec ipse inde sibi quicquam juris aut servitii exigat : aut alicui beneficium tribuat : excepto quod Præpositum à saniore parte ipsius congregationis electum, ei investire liceat. Hujus rei testes sunt Boppo Comes de Hennenberg, Hugo Comes de Rinecken / Adelbertus Comes de Kalb / Boppo Comes de Lauffen / Eberhardus Comes de Jingersheim. Burckardus Comes de Camburg. De Ministerialibus etiam S. PETRI & S. KILIANI : Algerus, Adelhardus, Hartwigus, Rupertus, Liepoldus, Gotteslaus, Udalicus, Bugo, Habardus, Wernerus, Adelbertus, Conradus, Sigehardus, Heroldus, Billungus, Radelholdus, Sigefridus, Diethmarus, Siebaldovvinus, & alii multi Clericorum & Laicorum.

Si quis autem, quod absit, hoc nostræ constitutionis privilegium infringere tentaverit, iram DEI omnipotentis incurrat, & æternæ damnationi subjiciatur. Ut autem hæc rata & inconcussa permaneant, præsentem chartam scribi, & sigilli nostri impressione insigniri curavimus. Data Wirzburg XVI. Calend. Septemb. Anno Dominicæ incarnationis 1037. Indictione V. Anno vero Imperii Domini Conradi Imp. XII. qui & filii ejus Henrici, ex quo Rex factus est, XII. est.

Porro non Episcopatibus duntaxat & eorundem Canonicis sed † & Patriarchatibus olim etiam assignatos fuisse Advocatos memoriæ proditum est. ³⁹³ Nam Sedis Aquileensis, quæ † tempore Beati Her- ^{Patriarcharum} magoræ S. Marci discipuli non solum Jus metropo- ^{Advocati} litanum, sed & Patriarchatus, ac secundum in- ^{ac Prole-} dignitate Ecclesiastica locum à Romana obtinuit, ³⁹⁴ per † Popponem Patriarcham Comites Goricien- ³⁹⁵ ses Advocatos constitutos fuisse narrat idem Lazius ^{d. l. 12. c. 8. sect. 4.}

Et eam † quidem Advocatiam à Comitibus de ³⁹⁶ Peilstein in feudum præfatis Comitibus Goriziensibus concessam fuisse memorant *supra allegati antiqui Austriae Annales* hisce verbis : Es hat auch die Graffschafft zu Peilstein ein Graffschafft zu Fryhol vnnnd die Bogthey vber das Patriarchthumb zu Agley / die die von Görk in ihr Gewalt haben / die gehört an die Graffschafft zu Peilstein / davon haben sie es zu Lehen / vnd heissend ihr Mann / die haben auch die Herrn von Görk von der Graffschafft zu Peilstein / etc.

Quin & ante hoc sub annum Domini 978. sub Syro Patriarcha ex prosapia Comitum à Pleten oriundo, † eosdem à Pleten sive Biancz nobilissimos antiquissimosque Comites, quorum sunt opera in tractu Baviaræ & Benedictbenren / Schlehdorff / Staffl / Rhochlsee / Degernsee / & Reitenhaslach / & in Austria Baumgartenberg / Seilensteig / & S. Bernardi monasterium supra Horn, ejusdem Patriarchatus protectorem fuisse testantur *Annales Austriae* à præfato Lazio reperti, ab eodemque ^{d. lib. 12 c. 7. sect. 7. allegati.}

Monasteriorum
Advocacia.

398

Et hæc de Episcopatibus ac Patriarchatibus in protectionem susceptis vel aliorum Tutelæ commissis, nunc quod ad monasteria attinet, Imperatores Christiani eosque imitati Pontifices ac Principes alii, illa aut statim, ut fundata fuerunt, in propriam susceperunt defensionem, vel aliis defendenda commiserunt, aut rectoribus eorundem quos vellent Advocatos suscipiendi potestatem fecerunt. Quod ut evidentius pateat, placet rem (quando ad explicandum Advocatiæ usum multiplicem inprimis pertinet) paulo altius prosequi atque exemplis speciatim ex diplomatis antiquioribus erutis, singulatim, singulis in membris ordine explicare.

Monasteria ab ipsis
Imperatoribus in
specialem
Protectionem recepta.

Monasterium Ottenbeuren
Diacesis Augustana.

399
400

Primo igitur, ut ostendamus qualiter Imperatores, priscis temporibus, monasteria in protectionem speciatim susceperint, præter ea, quæ hoc ipso in capite de Constantino & Carolo Magno, aliisque supra retulimus, constat, inprimis ipsum Carolum M. insigne illud magnificum atque amplissimum Uttenbeurense Cœnobium, in Diacesi Augustana ad Guntium amnem situm, † cum primum illud à Sylacho Francorum Duce Alemanniæ præfecto ac Ilergoviz Comite, ejusque conjuge Ermiwinda Anno 764. in honorem DEI Opt. Max. Principisque Apostolorum Petri, & Alexandri Martyris fundatum extitit, † mox in protectionem suam specialem recepisse, ceu privilegium eidem Monasterio concessum edocet, quod etsi satis prolixum sit & in nostro sacrorum diplomatum Foundationum variorumque privilegiorum ac donationum, à diversis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Principibus, Comitibus, variis Cœnobiis, collegiis atque Ecclesiis concessorum, thesauro, quem cum notis Historicis Politicis ac Juridicis Deo longiorem vitæ usuram largiente aliquando in lucem dare constituimus, contineatur, quia tamen ad rem facit, id ipsum ex Bruschio excerptum hic integrum describi curavimus, quod ita habet.

Caroli M.
diploma
quo Monasterium
Ottenbeuren in protectionem
recipit, &
prælati
privilegiis
donat.

401 In nomine † Dei patris omnipotentis & Filii & Spiritus Sancti. CAROLVS à DEO ordinatus Augustus, Magnus, pacificus. Rex Francorum. Imperator Romanorum gubernans Imperium.

Quoniam principem ac defensorem Ecclesiarum nos fecit Dominus, ne ejus ingrati esse videamur munificentiae: servitium ejus augmentare, Ecclesias multiplicare, super incaptis & constructis bene ac oportune ne post hac destruantur, potestati regali convenit tuitionem impartiri, unde quicquid ad loca sanctorum damus, vel concedimus, hoc nobis ad mercedis augmentum, vel stabilitatem regni nostri pertinere, confidimus. Quapropter notum sit omnibus Principibus nostris & fidelibus, qualiter nos ad petitionem dilectissimæ conjugis nostræ HILDEGARDIS illustris Reginæ, Abbatem nomine TOTONEM ex Monasterio quod vocatur UTENBEVRA cella nova, cum hominibus una & rebus ipsius Monasterii, sub nostro Mundiburdio &

defensione, propter illicitas malorum hominum infestationes accepimus & retinemus. Igitur à præsentī die, coram principibus nostris, decernimus, & præcipiendo præcipimus, ut nulli de majoribus atque minoribus, liceat prædicto Abbati aut hominibus ipsius Monasterii tam ingenuis quam servientibus vel in rebus quæ ad ipsam Casam Dei legitime aspicere videntur, inquietare aut calumniam facere præsumat. Sed ut diximus liceat eum, una cum jam facto Monasterio, sub nostra tuitione quietum vivere ac residere, ac si aliqua causæ adversus eum, aut homines ipsius Monasterii, surrexerint, quas infra pagum, cum fidelibus suis, definire non potuerint, in præsentiam nostram reserventur, & ut omni Regno nostro & fidelibus nostris pateat, nos præfatum locum non avaritiæ vel quæstus, sed pro amore Dei & animæ salute atque defensionis causâ in nostram potestatem suscepisse: Hinc à præsentē die ac deinceps fratribus ejusdem Monasterii † autoritate nostra damus hanc licentiam & concedimus, ut post discessum Tottonis Abbatis potestatem habeant inter se eligendi Abbatem, quem meliorem secundum Regulam S. Benedicti, & aptiorem nostro servitio invenire potuerint: nobisque & successoribus nostris præsententur, quatenus Regia sublimentur autoritate, & confirmentur. Investitus siquidem per nos liberum hunc ab omni exactione curiali vel munere permittimus abire. Consecrationem & sui Monachorumque concedentes, ubi à religiosis duntaxat Episcopis, intra provinciam ordinari poterunt, liberrimam habere. Amplius præsentī sane Abbati ejusque successoribus Monachis & hominibus ac negotiatoribus præfati Monasterii, qui à nostra autoritate frequentia populi, ad reliquias sacras venientes inibi statuimus, hanc libertatis gratiam concedimus, † ut ubicunque in Regno nostro, ad negociandum perrexerint, sive in Civitates, vel in oppida, seu pontum navesque petant, sive venientes seu redeuntes, sine exactione telonii, cum pace securi transeant & pergant. Item † placuit nostræ providentiæ, in Tottonis præfati Abbatis potestate ponere, ut sapientum usi consiliis ex his quos inter potentes seculi noverint esse, æquitatis & fidelitatis amatores eligant suis competentibus locis, Advocatos & defensores, si opus habuerint: Sin vero, nos nostrosque successores iustissimos & certissimos defensores habeant. Sed nullus hominum sibi hanc potestatem præsumat vendicare vel quasi hæreditariam, aut aliquo jure debitam invadere, nisi quem Abbatis & Monachorum consulta approbatiora, nolunt admittere: eo tamen tenore, † ut post fidelitatem Regio jure nobis, nostrisque successoribus, Abbati tria juret Sacramenta.

Primum, quod secundum posse & nosse justus & utilis Advocatus, in homines & res prædicti Monasterii, existat.

Secundum, quicquid placitando acquiescit, id est, injuria Bannorum vel satisfactione temeritatum, tertia sibi parte retenta, duas reddat Abbati: & nullum Advocatum vel exactorem præter se, nisi Abbatis permissione constituat.

Tertium quod nihil privati muneris vel servitii à quolibet loco, sive curte, seu à villicis vel à Cellariis, quasi ex debito & statuto jure exigat, ac mansiones & pernoctationes usquam frequentare caveat. Ad unumquemque vero locum (quem Abbas ad placitandum ordinaverit) cum duodecim Equis & totidem viris Advocatus semel tantum in Anno, adveniat, nisi pro aliqua necessitate ab Abbate sæpius advocetur, ac tunc pro loci qualitate, ab Abbate honeste suscipiatur & procuretur. Infra locum Monasterii, nullum placitum, nisi rogatu vel voluntate Abbatis, unquam statuatur, nullum de militari familia sine justa sociorum suorum deliberatione damnet, vel aliqua injuria coerceat & offendant: qui militares vel alio nomine ministeriales, optimo jure perfruantur, quo Fuldenses vel Augienses potiuntur. Amplius nullum domus servientem sine consensu Abbatis, ad judicium vel ad Bannum cogat. Quando autem hujus commissi vel in homines, vel in res (quod vulgo *Ballmundt* dicitur) extiterit: statim sine mora & sine præjudicio (nisi cito resipuerit) Advocatia, cum omnibus commodis sine spe recuperationis, carebit. Et ut hæc firmiter credantur, & diligentius conserventur, manu propria subter firmavimus & annulo nostro insignire iussimus. Ego Laudebertus Archicapellanus recognovi, & subscripsi. Data Anno incarnationis Domini 769. Actum Maguntie in Penthecoste, in Dei nomine feliciter. Amen.

406 Eundem in modum ab OTTHONE primo Imperatore Monasterium Heremitarum Einsiedlen /
407 quo nullum in Germania neque cælorum Regina præsentia religiosius, neque Antistitem nobilitate illustrius, neque Pontificum Imperatorum ac Regum Principumque privilegiis honoratius, ac denique omnium prope nationum peregrinationibus frequentius, atque miraculis est insignius & in perpetuam Imperii protectionem receptum fuisse nominatim, *Ejusdem Monasterii Antistes* per Reverendum P. F. Christoph. & Hartmannum ibid. Bibliothecarium doctissimum & diligentissimum nuper editi, sub III. *Eremitæ ABBATE EBERHARDO* ex Franconie Comitibus oriundo, ad annum 846. testantur, qui ejus rei documentum, quod ob venerationem loci quo singulariter afficimur, hic integrum reddere volumus, internum continent subsequenti tenoris,

In nomine sanctæ & individue Trinitatis. OTHO divina auxiliante clementia Rex.

Noverit omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet & futurorum solertia. Qualiter HERMANNUS Dux deprecatus est nostram clementiam, quatenus pro DEI amore, loco, qui vocatur MECHINRATES CELLA, ei à quibusdam suis fidelibus in proprietatem tradito, ubi Dominus EBERHARDVS Heremita Ecclesiam in honore sanctæ MARIE & sancti MAURITII, cæterorumque Sanctorum DEI ipsiusque adjutorio à fundamento edificavit, & cætera ædificia monachis ad habitandum construxit, quem & modo ille nobiliter regit, & monachis præest, DEO ibi sub regulari disciplina militantibus, privilegium nostræ auctoritatis atque immunitatem, quam & cæteris monasteriis concessam habemus: electionemque concedemus: Cujus petitionem benigne suscipientes ob amorem Domini nostri JESU CHRISTI nostræque mercedis augmentum, iussimus hoc auctoritatis atque immunitatis privilegium conscribi, per quod volumus & firmiterque jubemus, ut post obitum venerabilis præfati Abbatis EBERHARDI monachi ejus qui supervixerint, monachicamque vitam DEO auctore in præfata Cella observaverint, ac illorum successores, a modo & deinceps, firmissimam teneant potestatem, eligendi quemcunque inter eos Abbatem voluerint: Et ut nullus ex judicaria potestate constitutus aliquam super eos exerceat potestatem, vel super eorum causas seu super familias intus vel foris concessas: Sed ejusdem cellule Abbas potestative cum suis monachis ad illorum necessarios usus firmiter possideat, absque ullius contradictione. Et sub nostra defensione & immunitatis tuitione res illorum perpetualiter permaneant, ad illorum, ut supra diximus, necessarios usus. Et ut hæc auctoritas hujus immunitatis ac confirmationis nostræ firmior habeatur, & per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur & diligentius observetur, manu propria subter eam confirmavimus & annulo nostro sigillari iussimus. Signum Domini OTTHONIS invictissimi Regis Brun. Cancellarius ad vicem FRIDERICI Archicapellani recognovit. Data VI. Calend. Novemb. Anno Domini incarnationis 946. Indictione 4. Regnante Domino OTTHONE Rege Anno 12, Actum Franconesfurt, In DEI nomine feliciter. Amen.

Sic etiam paternum imitatus morem & OTTHO Secundus Imperator subsequentibus annis, ejusdem Monasterii Jura ac privilegia firma ac sempiterna esse jubens, Imperialem protectionem subsequenti diplomate confirmavit.

In no-

Orthonis & diploma quo Monasterium Einsiedlense in perpetuam Imperii protectionem recipit, eligendæ Abbatis libertatem concedit, idq; ab omni jurisdictione eximit,

410

Othonis II.
diploma
quo idem
Monas-
terium
Einsiedlen
in suam tu-
telam assu-
mit, ejusq;
privilegia
corroborat.

In nomine sanctæ & individuæ Tri-
nitatis. OTHO divina favente Cle-
mentia Imperator Augustus.

Noverit omnium fidelium nostrorum præ-
sentium scilicet & futurorum solertia. Qua-
liter æquivocus noster Dux Allemannorum
nostram deprecatus est clementiam, quatenus
pro DEI amore, loco, qui dicitur ME-
GINRADIS CELLA, ubi Dominus EBER-
HARDVS Heremita Ecclesiam in honore
Sanctæ Mariæ, sanctique Mauriti, cætero-
rumque Sanctorum DEI ipsiusque adjuto-
rio à fundamento ædificavit, & cætera ædi-
ficia monachis ad habitandum construxit,
cui prius præerat beatæ memoriæ vir illustris
EBERHARDVS, quem & modo sanctissi-
mus vir cunctis virtutibus pollens Grego-
rius nobiliter regit, & monachis DEO sub
regulari disciplina militantibus præest. Pri-
vilegium nostræ auctoritatis atque immuni-
tatem, quam & cæteris monasteriis conce-
sam habemus: electionemque concedere-
mus. Cujus petitionem benigne suscipien-
tes ob amorem Domini nostri JESV
CHRISTI nostræque mercedis augmen-
tum, jussimus hoc auctoritatis atque immu-
nitatis privilegium conscribi. Per quod vo-
lumus firmiterque jubemus, ut post obi-
tum venerabilis præfati Abbatis Gregorii
monachi ejus qui supervixerint, monachi-
camque vitam DEO auctore in præfata
Cella observaverint, ac illorum successores,
à modo & deinceps, firmissimam habeant
potestatem, eligendi quemcunque inter eos
Abbatem voluerint. Et ut nullus ex judica-
ria potestate constitutus aliquam exercent
super eos potestatem, vel super eorum cau-
sas, seu super familias intus vel foris concessas,
sed ejusdem cellulæ Abbas potestative cum
suis monachis ad illorum necessarios usus fir-
miter absque ullius contradictione possideat,
Et sub nostra defensione & immunitatis tuitione
prædia à nobis, seu ab aliis ad præfatum lo-
cum tradita, omnesque ad illorum, neces-
sarios usus, ut supra diximus, res illorum
perpetualiter permaneant. Et ut hoc au-
toritatis, nostræ præceptum privilegiique
immunitatis firmitus habeatur, & per fu-
tura tempora à fidelibus nostris verius cre-
datur & diligentius observetur, manu propria
subtus illud confirmavimus & annulo nostro
sigillari jussimus.

Signum Domini OTTHONIS Imperatoris
Augusti.

Folginatus Cancellarius ad vicem Wil-
ligisi Archicapellani notavi. Anno Domi-
nicæ incarnationis 975. Indictione IV. An-
no vero Regni OTTHONIS XV. Imperii
VIII. Actum Grisein,

Non minus etiam alii Imperatores antecessorum
vestigiis insistentes, alia Cœnobîa in protectionem
specialem absumpsere.

De OTTHONE Tertio testimonium præbent li-
teræ foundationem Sancti Lamberti in Carinthia am-
plissimi Monasterii confirmantes, quod † Mar-
quardus ac Henricus Carnorum Duces, ex illu-
stri prosapia Comitum ab Eppenstein / & Avelancz
procedentes, ex angustiis parvi Cœnobii ab Ottho-
ne tertio Imperatore fundati, ita extulerunt, ut ad
principum majestatem ac divitias, illius deinde Ab-
bates emerferint, ac ditionem per agros tenerent
decem milliariorum longitudine veteribus Comita-
tibus fundatorum hæreditariis Dragimel / Ep-
penstein / & Avelanz, in fiscum monasterii redactis,
Wolfgang. Lazius de Republ. Roman. libro 12.
sect. 6. cap. 4. Hoc, inquam, Monasterium idem †
Imperator OTTHO III. ut diploma ab eodem con-
cessum ostendit, in suam protectionem hisce verbis
recepit.

Sed & ipse, inquit, locus & in eodem
loco DEO & S. Lamberto militaturi sub
nostri sint Mundiburdii defensione suscepti,
ita videlicet, quod nullus Judex publicus,
vel quilibet, ex judiciaria potestate, Eccle-
sias aut loca, vel agros, seu reliquas pos-
sessiones, quas vel nunc idem locus S. Lam-
berto donatus possidet, vel quas deinceps
in Jus ipsius divina pietas voluerit augeri,
ad causas audiendas, vel ad freda exigen-
da, aut mansiones vel apparatus faciendos,
aut fidejussores tollendos, aut homines ipsi-
us Ecclesiæ injuste distringendos aut ullas
redhibitiones seu illicitas exactiones requi-
rendas, ullo unquam tempore ingredi au-
deat, vel ea, quæ supra memorata sunt,
penitus exigere, præsumat, sed liceat re-
ctoribus loci supra memorati fratribusque
in eodem loco CHRISTO & S. Lamberto
militaturis, omnia ad eum pertinentia sub
*immunitatis nostræ defensione quieto jure possi-
dere*, atque pro incolumitate nostra, nec
non stabilitate regni DEI clementiam jugiter
exorare, &c.

De HEINRICO † secundo OTTHONVM suc-
cessore, quod pariter monasteria in specialem prote-
ctionem recipere solitus fuerit, inter multa subse-
quens super emunitate Monasterii Altahe in Bavaria
fieri concessum ab eodem diploma abunde osten-
dit, quod fidei ergo hic ex Reverendi Patris Ja-
cobi Gretseri societat. JESV Duc. Bambergensib. in
vita S. Henrici diplom. 2. subijcere libuit, idque sic
habet.

In nomine sanctæ & individuæ Tri-
nitatis. HENRICVS divina fa-
vente clementia Rex.

Quia si piis DEI famulantium flagita-
tionibus accommodamus benignum auditum
summæ salutis inde provenire nobis incun-
ctanter credimus remedium. Idcirco omni-
um sanctæ DEI Ecclesiæ fidelium præsen-
tium

Monasterii
um S. Lam-
berti in
Carinthia

411

412

413

Monaste-
rium Alta-
he in Ba-
varia.

Henrici II.
diploma
quo Monas-
terium
Nider Mo-
nach in
protectione

reci-
pit, ejusq;
immuni-
tates con-
firmat.

tium scilicet & futurorum noverit religiositas, quoniam iam animæ nostræ consulentes, quam etiam dilecti nostri GODEHARDI Abbatis petitionibus obtemperantes venerabilem S. MAVRITII Martyris Abbatiam ALTAHA nuncupatam *sub nostræ defensionis Mundiburatum ac tuitionem* cum omnibus eidem præfatæ Abbatiæ aliquo modo adhærentibus, villis vero Sferahoff / Schwarza-ha, Cælla, Gunzina, Münichdorff / Puechhoff / Oberanshaus / Bsterlingen / Gotszoling / Otilingen / Richerisdoff / Balthemingen nuncupatis, seu etiam cæteris cujuslibet utilitatis commoditatibus, familiis, tributis, tributariis, rebus mobilibus & immobilibus, viis, inviis sylvis, saginis, aquis, piscationibus, molis, molendinis, pascuis, compascuis, sive apium pascuis, quæsitis & inquirendis, nec non iusta acquisitione eidem præfatæ Abbatiæ pertinentiis *acceptimus*. Præcipientes igitur regali summitate edicimus, ut nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Schuldasio, Scapio, seu aliqua magna vel parva persona eundem jam dictum Abbatem, suosque successores præscriptis rebus inquietare, molestare vel disvestire præsumat. Si quis vero hujus præscripti nostri, quod absit, violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, hanc chartam inde conscriptam, manu propria roborantes sigillique nostri impressione iussimus insigniri. Data 6 Cal. Febr. Indictione 11. Anno Dominicæ incarnationis 1004. Anno vero Domini HENRICI II. Regis III. Actum Altsteri in DEI nomine feliciter, Amen.

Cæterum Imperatores non solum Monasteria virorum sed & scæminei sexus Coenobia in specialem protectionem jam olim ac etiamnum hodie recipere soliti sunt. Ita enim † LUDOVICVS II. Imperator Caroli Magni Nepos, jam olim Anno scilicet 861. Sanctimonialium Monasterium, quod Tiguri in honorem Beatorum Martyrum Felicis & Regulæ condiderat, eidemque propriam filiam Hildegardem præfecerat, in suam defensionem ac tuitionem adsumpsit, ut diploma ab eodem desuper confectum & annalibus Eremiticis ad annum 86. insertum evidenter comprobatur. Id vero subsequens est tenoris.

414
Monasterium
S. Felicis
& Regulæ
in urbe
Tigurina.

415
Diploma
Ludovici
II. Imperatoris
quo
Monasterium
SS. Felicis
& Regulæ
in urbe
Tigurina
fundatum
continetur,
atq; id-
ipsum in
specialem

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis. HLVDOVICVS divina favente clementia Rex.

Si de rebus terrenis, quas sumus divina largitate consecuti ad loca Sanctorum ob divinum amorem regium morem decenter implentes, aliquid conferimus, hoc nobis esse profuturum ad æternæ remunerationis præmia capeßenda liquido credimus. Qua

propter comperiat omnium fidelium Sanctæ DEI Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum industria, qualiter nos pro Serenissimi Imperatoris avi nostri Caroli, & præstantissimi HLVDOVICI Augusti Domini, ac genitoris nostri, nec non & nostra sempiterna remuneratione, ac pro conjugis, prolisque nostræ charissimæ perpetua mercede curtim nostram Turegum in Ducatu Almannico, in pago Durgaugensi cum omnibus adjacentiis, vel aspicientiis ejus, seu in diversis functionibus, id est, pagellum Urania, cum Ecclesiis, domibus, cæterisque ædificiis desuper positis, mancipiis utriusque sexus, & ætatis, terris cultis, & incultis, sylvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, adjacentiis, perviis, exitibus, & regressibus, quæsitis, & inquirendis, cum universis censibus, & diversis redhibitionibus: Insuper etiam forestum nostrum Albis nomine & quidquid in eisdem locis nostri juris, atque possessionis jure proprietatis est, & ad nostrum tradimus, quod situm est in eodem vico Turego, ubi Sanctus Felix, & Sancta Regula martyres Christi corpore quiescunt. Quod nobis videlicet eo rationis tenore complacuit agendum, ut deinceps in posterum ibidem omni tempore sanctimonialium feminarum sub regulari norma ⁴¹⁶ gentium, vita, conservatioque monasterialis, monastico cultu instituta, celebretur, & libentius propter hujus loci supplementum à nobis jam prædictis Martyribus debiti DEI famulatus illic exhibeatur, ac pro nostra, debitorumque nostrorum omnium mercedis augmento diligentius, ac uberius Dn. misericordia exoretur. Volumus etiam ut fidelium nostrorum noverit benevolentia, quod paterna pietate commoniti supradictum monasterium, cum omni integritate, una cum nostra traditione, in locis præfatis dilectissimæ filia nostræ Hildegardæ in proprietatem concessimus, ut quando, Domino militante, suoque dominatui subjectam, disciplinis regularibus, & observatione monasteriali institutione corrigat, & nutriet, locaque ipsa sibi met concessa, quantum vires suppeditent, profectibus & emendationibus augmentando provehat, ac emendet. Denique jubentes præcipimus ut nullus Judex publicus, nec Comes, nec quisquam ex judiciaria potestate in locis præfatis, vel in cunctis rebus ad eadem loca respicientibus, seu homines tam liberos, quam & servos qui illic commanere videntur, distringere, aut infestare, nec fidejussores tollendo, aut ulla redhibitiones, vel fredas, aut bannos exigendo, aut alicujus injuriæ vim ullo umquam tempore inferre præsumat, sed *sub nostra defensione, & immunitatis tuitione* cum Advocatis ibi constitutis res illæ securæ per diuturna tempora permaneant. Et

Et ut hæc auctoritas donationis, atque confirmationis nostræ firmiter habeatur, & per futura tempora à fidelibus Sanctæ DEI Ecclesiæ, nostrisque præsentibus, & futuris verius credatur, atque diligentius conservetur, manu propria nostra super eam firmavimus, & annuli nostri impressione assignari iussimus. Data XII. Kal. Augusti, Anno Christo propitio XX. regni Domini HLudovici Serenissimi Regis in Orientali Francia. Indictione prima. Actum in Regenspurg in DEI nomine feliciter.

415 Sic † & Henricus Rex Romanorum Anno 1045, celebre Monasterium Dominarum in Schennis sub specialem suam tuitionem subscripta Diplomatis formula, ab Egidio Tschudi in *descript. Rhetia Alpina* cap. 7. nobis communicata, recepi, ea sic habet,

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis. HENRICVS divina favente clementia Rex.

Si dignis petitionibus fidelium nostrorum benignum auditum adhibere studuerimus apud Dominum & homines condignam remunerationem habere non dubitamus. Quapropter omnium Dei nostrique fidelium, præsentium scilicet & futurorum noverit industria, qualiter fidelis noster UDALRICVS Comes, pietatis nostræ clementiam audiens humiliter rogavit, ut monasterium quod SCHENNIS dicitur, à parentibus suis & à se fundotenus constructum, in honore quoque S. Sebastiani martyris dedicatum, situm in pago Churuvalacha, in Comitatu Eberhardi Comitis, & sanctas moniales inibi Deo sub Canonica regula servientes, in nostrum Mundiburdium, tuitionem, defensionemque acciperemus: Cujus petitioni pium assensum præbentes, ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Agnetis reginæ, præfatum monasterium cum Ecclesiis dicimus Ecclesiam Nvolun, cum curte, cæterisque appendiciis, Ecclesias Chnonovica, Uvila, Retinouva, cum curtibus: Ecclesiam vero Mellingen / nec non cætera bona quæ videntur habere in villa Ranchuvila, Kisingun, Frouvines, Cheizines, Finines, Estones, decimationem in Zizures, Thosteres, cum omni utilitate in Beneduro, dimidia pars curtis & Ecclesiæ Faleres: Pludentes, Slines, Walastade / Murga, Flia, Mura Wincheln / Kaltebrunn / Mundoluesuvilari: in Rieta, Smaringhoffen / Tusselinghoffen / Butinghoffen / Barra, Columbari, Wettingun / Goltbach / Suites, & cum omnibus utilitatibus vel utensilibus ad idem monasterium pertinentibus, seu quæcunque adhuc divina pietas illuc augeri voluerit, in nostrum mundiburdium, tuitionemque suscepimus, nostræque auctoritatis præcepto roboravimus, eo quoque tenore, ut præscriptum monasterium & sanctæ moniales ean-

dem libertatem quam cæteræ regales habeant, & perpetualiter in eadem consistent. Decrevimus autem atque constituimus, ut eadem sanctæ moniales inter se liberam potestatem habeant eligendi Abbatissam, cui à regia potestate idipsum committeretur officium. Et ut hæc nostri Mundiburdii vel tuitionis auctoritas stabilis, & inconvulsa omni tempore perseveret, hanc chartam inde conscriptam, subtusque manu propria roboratam sigillari iussimus.

Signum Domini Henrici Regis tertii invictissimi R.

Theodoricus Cancellarius vice Burdonis Archiepiscopi & Archicancellarii recognovit.

Data III. Calendas Februarii, indictione XIII. Anno Dominicæ incarnationis MXLV. Anno autem ordinationis Henrici Register tii 16. Regni vero, 6. Actum Turegi feliciter, Amen.

Hactenus diploma Henrici Romanorum Regis.

Possent aliorum infinito etiam numero scæminei sexus Monasteriorum ab Imperatoribus ac Regibus Romanorum in specialem tutelam receptorum exempla atque diplomata in medium hoc loco afferri verum ne lectori forsitan earundem copia nauseam pariat, missis pluribus ad alia, quæ hoc in Capite referenda sunt, progredior.

Neminem vero latere existimo, istum quidem † 416 per Imperatores in protectionem recipiendorum Monasteriorum morem, à priscis, ut hactenus demonstravimus sæculis, ad nostra usque tempora, continuatum fuisse, id quod exempli causa, inprimis ex decreto in Camera Imperiali 12. Decemb. Anno 1598. citatione, ad videndum se incidisse in pœnam Keyf. Schus vnd Schirms Brieff / annexoque mandato, de non turbando nec molestando, contra rem judicatam; Item non offendendo, vnd sicher Geleyt / in causa des Fürstlichen Stiffts Lindaw / contra Oberlingen / manifeste colligitur: Ex qua constat Augustissimum † Imperatorem Rudolphum II. felicissimæ memoriæ Monasterium Lindaviense in specialem protectionem assumpsisse, id quod narrata in Lindaw. supplicationis quam ex Laur. Richwini formulari infra in cap. 17. integram exhibuimus, hisce verbis clare edocent.

Ob wol auch Anwalds gnedige Frau Fürstin / vnd Capitul ihres Gottshaus / wie dero Vorfahren / nicht allein in Wendland der Alldurchleuchtigsten / Großmächtigsten / Vnüberwindlichsten Fürsten vnd Herrn / Höchst mitleidiger Gedächtnis / Römischer Keyser vnd König / vnd des Heiligen Reichs sonderbahren Verspruch / Schus und Schirm gewesen / sondern auch solcher des Reichs Schus vnd Schirm / unter dato des dritten Tags Monats Novemb. An. 1589. von jetzt regierenden Keyf. May mit wolbedachtem Rath / gutem Rath vnd rechtem Wissen confirmirt vnd bestättiget / vnd mehr Hochgedachte Fürstin vnd Frau Aptissin vnd Capitul deren Nachkommen / sampt Ihrem Gottshaus Dienern / Unterthanen / Hinderfessen / Lehen / eignen Zins vnd Gült Leuten / zugehörigen vnd Verwandten mit ihrer aller Leib / Haab vnd Güter / wo vnd an welchen Enden / die gelegen sind / von neuem in Allerhöchstgedachter Ihrer Keyf. Mayest. vnd des Reichs besonder Gnad / Verspruch / Schus vnd Schirm

Schirm allergnädigst auffgenommen / darin zu seyn / auch alle vnnnd jegliche gnad / Privilegia, Freyheiten / Breithell Recht vnd Gerechtigkeiten zu haben / sich deren an allen Enden vnd Orten ihrer nothdurfft vnd gelegenheit nach zuerfrewen gebrauchen vnnnd zugenessen / als andere desgleichen von Recht vnnnd Gewonheit von aller menntiglich ohngehindert / etc.

Advocatia Sed haecenus de monasteriis ab ipsis Imperatoribus in specialem tutelam susceptis, nunc exemplis pariter ostendendum est, quomodo Advocatia ab iisdem motu interdum proprio, frequentius Praesulum rogatu aliis demandata ac commissa fuerit.

417 Diximus igitur secundo loco Monasteriorum atque Ecclesiarum protectionem interdum ab Imperatoribus aliis commissam, iisque certos Advocatos nominatos ac constitutos fuisse, id quod, ex Aventini *Annal. lib. 6.* testantur Rudolph. Hospin. *de Temp. lib. 5. c. 6.* & Orig. *Monach. lib. 4. c. 21.* Warem. ab Erenb. *meditat. pro foeder. lib. 1. c. 4. n. 14.* Paurm. 2. *de iuried. 10. num. 26.* Et eo Carol. V. Imp. in *Const. de Observ. Canon. Synod. & Advocat. protect. Eccles. de Anno 1549. §. 3.* quae apud Dn. Goldast. *Const. Imp. Tom. 3. p. 565.* extat, digitum intendit: Idque etiam ex Confirmatione Privilegiorum Monasterii Alperlpachensis per Henricum IV. An. 1123. facta, sequentibus verbis innotescit, *Credimus inquit, ad Regalem nostram Majestatem pertinere totius Regni curas, praecipuaq. omnium Ecclesiarum commoda considerare, & omnia eis obversantia, sub omni festinatione abolere.* Crus. *Annal. Suevic. lib. 4. p. 2. c. 9. p. 331.*

Quod ut exemplis ostendatur, constat ex eodem Crusio *lib. 11. p. 2. cap. 11. p. 476.* Fridericum I. Imperatorem Anno Christi 1181. Claustro † Adelberg / fundatorem ejus Dominum de Stauffen Advocatum constituisse. Sic idem etiam Imp. ad petitionem Abbatissae Monasterio † Seckingen / filium suum Ottonem Burgundiae Palatinum Advocatum dedit, ut notavit Stumpff *Chron. Helvet. lib. 6. c. 6.*

418 Sic Abbas & Fratres Coenobii Lorch à Conrado Rege, ut Advocatum eis constitueret, postularunt, & impetrarunt, uti ex Privilegio Anno 1139. eis desuper concessio relucet, cujus tenor apud Crus. *d. loc. lib. 10. p. 2. c. 3. pag. 38.* extat. Aliud ejus rei indicium exhibent literae foundationis † Monasterii Campidonensis, in quibus supradictus Carolus Magnus condito ab Hildegarde conjuge, Anno post natum Christum 777. amplissimo illi Monasterio sub primo statim Abbate Andegario ex familia Ducum Brunsvicensium 419 ejusdem nobilissimi Coenobii † quatuor simul Advocatos ordinavit ac constituit, ita ut Dux Bavariae † Marschalcus, Dux Saxoniae Pincerna, Comes de Montfort Dapifer, Comes de Stellingen / Camerarius Abbatissae essent, quod ex *Annalibus ejusdem Monasterii* attestatur Calp. Bruschius *cent. 1. de Monaster. German. in recensione primi Abbatis ibid.* Andr. Knichen. *de Jure territor. ca. 4. n. 326.* Ubi tamen recte admonet, id non initio sub Electione primi Abbatis, sed anno demum 785. debellato Witichindo Saxoniae Rege, eoque sacro fonte perluto contigisse, quibus etiam subscribit Martin. Crus. *Annal. Suev. par. 1. lib. 13. c. 3.*

420 Hoc Caroli exemplum in constituendis quatuor officialibus pro Monasterio Campidonensi imitatus videtur Henricus II. qui & Claudus dictus, atque in Sanctorum numerum relatus fuit, in Comitatu Bambergensi ad se devoluto. Postquam enim eum † in Episcopatum erexisset, & eximiis privilegiis redditibusque ornasset ac dotasset, pro summo affectu, quo locum prosequeretur, grandius ei quod tribueret non invenit, 421 quam ut quatuor † illos Principes Electores Imperii officiales, nempe Ducem Bohemiae Archipincernam,

Comitem Palatinum Rheni Archidapiferum, Ducem Saxoniae Archimareschallum & Marchionem Brandenburgensem Archicamerarium eisdem officiis & ministeriis Episcopatu illi suo adscriberet. Qui † & in hanc diem ea ipsa officia, cum annexis commodis suis, in feudum ab Episcopo Bambergensi recognoscere & per Vicarios † suos ex equestri ordine, quibus deinceps in subfeudum eadem conceduntur, gerere & deservire solent, nimirum Bohemus, per aliquem ex familia de Auffsae / Palatinus per unum ex familia de Bomersfelden / Saxo per Marschalcum de Ebnei / Brandenburgicus per Nobilem de Notenhan.

424 Hoc insigne † & augustissimum ejus urbis ornamentum & αἰγιόμας vulgo sericeum Diva Cunigundis filium nominari scribit Bruschius in *Catalog. Episcop. German.* & in ore vulgi est, Pabebergam † muro non esse cingendam, quod S. Cunigundis eam serico filo pro muro circumdederit, ut not. Andr. Presbyter in *Chron. Bavar.*

426 Procul † vero errat idem Bruschius, cum scribit, Henricum secundum constituisse, ut saeculares quatuor Electores feudum Electoratus Imperii, ab Episcopo Bambergensi accipiant, quem eodem impliciti errore sequuntur Peucer, *lib. 4. Chron. Charion. & Spangenberg. Chron. Saxon. ca. 161.* Siquidem illos ea officia & feuda immediate ab ipso Imperatore recognoscere, & ab aula Caesarea solenni ritu accipere notius est, quam ut verbis egeat. Marquard. Freher, in *not. ad Petr. de Andlo de Imperio Roman. c. 15. lib. 2.*

Sed jam ad Monasteriorum Advocatos redeundo memoriae iterum proditum est, eundem † Carolum Magnum Anno 803. antiquissimi & amplissimi olim Monasterii Divitis Augiae vulgo Reichenaw, quod Syndelesii Comitis auxilio & Caroli Martelli Caroli Magni avi subsidii, Beatus Pyrminius Meldensis Episcopus in Provincia Senonensi, circa Annum Domini 714. exorsus est, in quo † multi exitere non solum Abbates ex prosapiis Comitum & Baronum, verum adeo monachi etiam Habsburgenses, Nellenpurgenses. Lupfenses, Pfullendorffenses, Zollerenses, Kalbenses, Castellenses, Wissenburgenses Comites Hewenses, Haydeckenses, Krenckingenenses, Ramsteynenses, Speychingenenses, Hornbergenenses, Cymbrenenses, Bottenstainenenses, Klingenbergenenses, Rosenneckenses, & Brandii, omnes ex ordine Baronum, & monachi in hoc inclyto Coenobio, & Abbates religionis & literarum studio florere; quae † de causa ad Episcopales Apices Sedis Ticinensis, Argentoratensis, Basileensis, Constantiensis, aliasque Cathedras vocari meruere) Advocatum † designasse cognatum quendam suum Adalbertum Comitem Brigantinum, quod literae, quibus regiae suae villae Ulmenis praedito Monasterio factam donationem confirmavit, testatum faciunt, quae cum ferme per totum de Advocato Tutelari loquantur, earum exemplar hic integrum sub- 430 jicere libuit.

In nomine sanctae & individuae Trinitatis. CAROLVS divina favente gratia Imp. Augustus.

Si sanctorum Monasteriorum loca ne labantur, frequenter sustentamus, sustentando ditamus, non solum Deum per hoc nobis placamus, sed etiam nostri totius regni statum corroboramus. Quapropter omnium praesentium ac futurorum comperiet industria, qualiter ULMAM nostram regalem villam pro animae nostrae ac parietum nostrorum remedio ad monasterium,

431 Caroli Magni diploma, quo Monasterio Divinae Augiae regalem villam Ulmam donatum est, Adalbertum Comitem Brigantinum cognatum suum assignat, quod signat,

quod constructum est in Insula, quæ in Alemanniæ partibus sita *Sintleohesuna* nuncupatur, ubi venerabilis præsul HETTO spirituali turmæ præest, cum omnibus appendiciis suis, & locis adjacentibus tradimus atque transfundimus, ut fratres ibidem regulariter subsistentes, & divino operi, die nocteque jugiter insudantes, dum à nostris sumptibus alacriter procurantur, assiduis eorum precibus DEVM nobis propitium facere dignentur: Utque prædictus HETTO cum fratribus suis monachis videlicet, atque Clericis in præfata Insula, exterioribus curis remotis, Deo servire liberius atque securius insistere valeat, cum ipsius Abbatis desiderio suorumque monachorum rogatu ADELBERTVM cognatum nostrum in supradicta *Ulma Advocatum ac defensorem* constituimus, & eundem, quia quales futuri homines sint, ignoramus, ne Statuta nostra vel quisquam suorum Successorum transgrediatur, in præsentem cum juramento tenaciter obligamus. Hac de causa nostræ placuit providentiæ, eodem Adelberto defuncto in præsentia Abbatis suorumque Successorum ac fratrum, videlicet monachorum hæc perpetua potestate, ut sapientum usi consiliis ex his, quos inter potentes sæculi noverint, & invenerint meliores, & æquitatis amatores eligant huic loco, sicut & in cæteris locis suis, competenter *Advocatos & defensores*, eo tamen tenore, ut quandocunque sui commissi prævaricator, aut in rebus vel hominibus, quod vulgo *Balmund* dicitur, existat, statim sine mora, sine iudicio *Advocatiam* perdat. Qui

433† *Advocatus* & omnes sui Successores, quale servitium in præfata villa *ULMA* ab Augensi Abbate ejusdemque ministris deinceps percepturi, vel qualem justitiam ipsi Abbatibus sint facturi, breviter hic determinavimus. Statuimus ergo & præcipimus, si præsens ADELBERTVS *Advocatus* vel quisquam suorum Successorum in prædicta villa placitare voluerit, quando vel qualiter aut quoties hoc fiat, in Abbatis arbitrio pendeat, & ab eo disponatur, ut non cum pluribus quam cum triginta equis ad placitandum veniat, & tale servitium, quale tunc reperitur & quod prædictæ militum & equorum multitudini congruat & sufficiat, eidem *Advocato* prælibato Abbas, decenter & honeste exhibeat, & ut hoc nunc & in futuro cunctis pateat, regali nostro Imperio sancimus & confirmamus, ut nullus *Advocatus* in præfata villa majus servitium ab Augensi Abbate, vel suis ministris, quasi ex debito exigat, aut ad libitum sibi statuatur ipse, sive quasi ex Jure ultra statutum quicquam usurpare sibi vel vendicare audeat.

Insuper statuimus atque jubemus quic-

quid placitando acquirat, tertia parte sibi retenta duas Abbati reddat, & nullum *Advocatum*, vel exactorem præter se sine Abbatis permissione constituat. Addimus quod nihil privati muneris, vel servitii in eadem Villa, vel à quolibet locorum illuc pertinentium, sive à cellariis, quasi ex debito & statuto sibi Jure exigat, ac mansiones vel pernoctationes uspiam frequentare audeat, quod si præsens *Advocatus* vel quisquam suorum Successorum hæc nostra Statuta transgrediatur sine iudicio & absque spe recuperationis jubemus, ut *Advocatia* statim privetur, & alter fidelior ac justitiæ amantior sano consilio in ejus locum subrogetur, & ut hoc scriptum nostrum atque decretum ab omnibus firmiter observetur, & obnixius, annulli nostri signo, sigillique impressione firmari jussimus. Dat. Anno Salutis 813.

Sic etiam † Lotharium Imperatorem monasterio Metelochienſi, in Archiepiscopatu Treverensi sito, legimus Advocatum ordinasse generum suum Ragnerum Ducem Lotharingiæ, uti subsequens diploma evidenter demonstrat, quod fidei ergo hic integrum ex Francisc. de Rosier. *Stemmat. Lothar. in Baron. Duc. sub Diplom. numer. 21.* inferendum esse duxi.

In nomine Domini Jesu Christi, Dei æterni. Amen. LOTHARIUS divina ordinante providentia Imperator Augustus.

Si enim ea, quæ rationis ordine, & divina admonitione, propter humanarum rerum tuitionem, nos egisse cognoverimus, & ea summa cum diligentia ad emendationem, perducere studuerimus: id nobis proculdubio ad regni stabilitatem, & æternam felicitatis gloriam, pertinere minime diffidimus. Providere igitur Domini DEI sanctæ Ecclesiæ cunctis, nostrorum tam præsentium quam futurorum noverit industria, quia nos propter arduam & strictam regni nostri partem angustiat, & constricti concessimus, ex rebus sancti Petri Trevirensis Ecclesiæ, quoddam Monasterium, quod vocatur Medelacus, cui-dam ex proceribus nostris, videlicet Vitoni, Vitonis filio, filii Vitonis, filii Lamperti, filii Martini Spolitanorum Ducis, cujus stirps originis, ad præfatam Ecclesiam, propter DEI amorem, memoratum contulit Monasterium. Sed nos dum propter regni nostri utilitatem, atque ad suscipiendam Græcorum legationem, Treveris civitatem una cum Ragnero genere nostro, Sadigeri Justi filio ac multis ex fidelibus nostris, venissemus, adiit celsitudinis nostræ clementiam Hettus, jam dictæ Ecclesiæ venerabilis Archiepiscopus, una cum clero ac populo illius urbis, aures nostras pulsans, etiam prædecessorum nostrorum aucto-

434
Monasteri-
um Mete-
lochienſe.

Lotharii
Imperato-
ris diplo-
ma, quoad
petitionem
Hetti Ar-
chiepiscopi

Treveren-
ſis donatio
Monasterii
Metelochi-
enſis eidem
Ecclesiæ

Archiepiſ-
copali facta
confirma-
tur, ſimulq;
Ragnerus
Lotharin-
giæ Dux
ejusdem
Cænobi
Protecto-
r conſtituitur.

auctoritates nostris obtulit obtutibus. Cumque easdem auctoritates in nostra ac Ragneri Ducis Lotharingæ superioris ac Mosellanicæ, piæ memoriæ filii Sadigeri Justi cognati nostri & procerum nostrorum præsentia relegi fecissemus, reperimus, qualiter à propinquis jam dicti Vidonis idem Monasterium ad memoratam fuisset delegatum Ecclesiam, vel quomodo à prædecessoribus nostris, Regibus videlicet & magnis Imperatoribus Pipino glorioso Rege, Carolo invictissimo Augusto, atque piæ recordationis Dn. & Genitore nostro Ludovico præstantissimo Augusto ibidem fuisset confirmatum. Nos autem omnem rei veritatem cognoscentes propter amorem DEI & convenerationem ipsius Sancti loci ac fidelissimam ejusdem Hetti præsulis devotionem placuit Cellitudinis nostræ serenitati, ut præfatum Monasterium cum omnibus suis pertinentiis, jam dictæ restitueremus Sancti Petri Treverensis Ecclesiæ. Et sicut eidem Ecclesiæ præfatum Cœnobium confirmatum fuit à prædecessorum nostrorum temporibus, ad utilitatem præfatæ Ecclesiæ, absque alicujus contradictione vel repetitione seu qualibet refragatione, inviolabiliter per hanc nostram auctoritatem perseveret, quatenus clerus & populus ibidem Deo deserviens pro nobis, conjuge nostra Ermingarda, Ducissa Frisiæ & prole, videlicet Lothario, Ludovico, Carolo, Ermingarda, ac aliis seu totius Imperii nobis à Deo collati stabilitate, Domini misericordiam attentius exorare delectet. Et ne eis imposterum super hoc fiat à grassatoribus molestia, pro qua recurrendum esset ad apicem nostræ Cellitudinis, *Rectorem, Advocatum, protectorem, præfatarum Ecclesiarum constituimus, cognatum ac generum nostrum RAGNERVM, Ducem Lotharingæ, superioris Mosellanicæ inferioris, Arduane, Buillon, Hasbaniæ, Comitem Metensium, ac Veredunensium, filium Domini Sadigeri Justi, filii Ferrici, filii Loheri, filii Lamperti, filii Martini, filii Clodulphi, ex Sancto & claro sanguine B. Arnulphi natum, in virtute Sanctæ obedientiæ præcipientes, ut fideliter se habeat super Jure divino & Ecclesiastico defendendo. Et si quis contra hanc confirmationem nostram aliquid irrationabiliter agere tentaverit, aut à prædicta Sancta Treverensi Ecclesia illud auferre conatus fuerit, anathema sit. Et ut hæc nostræ confirmationis & concessionis autoritas, nostris atque futuris temporibus, inviolabilem atque inconcussam obtineat firmitatem, manu propria cum Ragnero Duce, subter eam signavimus, ac annulorum nostrorum impressionibus adsignari iussimus. Data 4. Cal. Septemb. Anno Christo propitio Imperii nostri in Italia & in Francia 13. Indict. 4. Actum Marciakonillæ S. Salvatoris de Prumia in Dei nomine feliciter Amen.*

Ita etiam subsequentes, posterioribus sæculis, Imperatores facitasse, atque Advocatos monasteriis assignasse, etsi infinitis exemplis demonstrari possit, quia tamen vereor, ne illorum enumeratio Lectoribus fastidium pariat, unum duntaxat de Protectoribus Eberacensibus subjiciam.

Quod igitur ad Tutelam celeberrimi illius Monasterii attinet, postquam illud Imperator Conradus Friderici filius primo omnium in suam, & S. Ach. Rom. Imperii tutelam assumpsisset, specialique auctoritate statuisset, † ut sicut ordo Cisterciensis ab omni Advocatorum genere juxta primariam suam institutionem semper liber atque immunis extitit, ita etiam Monasterium Eberacense, excepto solo Romanorum Imperatore, nulli prorsus Advocatorum, nisi se alicui voluntarie subicere voluit, subesse debere, voluit, uti hoc testantur literæ ipsius Imperatoris Conradi Norimbergæ mense Novemb. An. 1420. datæ, quas hic inferere operæ precium ducimus, illæ autem sic habent.

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis. *Conradi IV. diploma quo Monasterium Eberacense cum ejusdem prædio Schwabach in protectionem assumit & juxta primariam Cisterciensis ordinis institutionem, ab omni præterquam solius Imperatoris Romanæ, Advocatiam eximit.* CONRADVS Divi Augusti Imperatoris Friderici filius, Dei gratia in Regem Electus, semper Augustus & hæres Regni Hierusalem.

Regalis excellentia hinc præcipue sui nominis titulos ampliat, & extollit cum loca divino cultui mancipata, & personas in eisdem Dn. famulantes pia mentis affectione in suis fovet Juribus & eorum supplicatione favorabiliter sese inclinat. Hac siquidem ratione ad modernorum & futurorum plenam notitiam pervenire cupimus & protendi, quod nos ad supplicationem ALHARDI venerabilis Abbatis de EBERAVW sui que conventus Cisterciensis ordinis fidelium nostrorum salubriter ad imitationem vivorum progenitorum nostrorum ipsam Ecclesiam Eberacensem, cum personis & omnibus bonis suis, & specialiter cum prædio de Schwabach cum attinente sibi parochia, ejusque pertinentiis, sub nostræ & Imperii protectionis præsidio assumpsimus; speciali auctoritate paterna, qua fungimur, & nostra firmiter statuentes ut sicut ordo Cisterciensis ab omni Advocatorum genere juxta primariam institutionem suam semper liber extitit, & immunis, sic deinceps eadem Ecclesia (excepto solo Romanorum Imperatore) nulli prorsus Advocatorum (nisi cui voluntarie sese subjecerit, ita quod velle suum postea valeat immutare) per prædia & possessiones suas aliquatenus sit subjecta. Quocirca mandamus per obtentum gratiæ Domini ac patris nostri Romanorum Imperatoris Friderici secundi, & nostræ: præcipientes firmiter & districte, ut nulla sit persona humilis vel alta, Ecclesiastica vel mundana, quæ prædictum Monasterium ac personas in eo Domino famulantes super præmisso prædio in Schwabach / & Ecclesia præno-

prænotata cum suis pertinentiis præsumat vel audeat contra præsentem nostram gratiam molestare. Quod qui præsumpserit indignationem nostram & Imperii se noverit incurrisse. Hujus rei testes sunt Hermannus Herbipolensis, Fridericus Eistettensis, Landolphus Wormatiensis, Episcopi: Henricus Landgravius Thuringiæ, Gebhardus de Arnstein / Godefridus de Hohenlohe / Crafft de Borspurg / Conradus Pincerna de Winterstetten / Conradus de Sunnsfeldt / Marquardus Butigularius de Norinberga, Conradus Notarius, & alii quam plures. Acta Anno Dominicæ Incarnationis 1240. Mense Novembri, quarta decima indictione Data apud Nürnberg / mense & indictione præscriptis feliciter.

437 Postea † eidem Monasterio Imperator *Ludovicus Bavarus* circa annum Domini 1326. Dn. *Othonem Wolffskelium* Episcopum Herbipolensem, qui (uti notatur in privilegio ab eodem Imperatore eidem monasterio concessio) confessus est, nullum se habere aliud Advocatiæ Jus in Ebracense Cœnobium, quam nomine Sacri Romani Imperii, tutorem constituit, ejusque Monasterii Advocatiam adsignavit tamdiu tamen usurpandam nec diutius, quam ea vel opus habeat, vel uti velit Abbas Ebracensis, addita insuper cautione, quod si Abbas Episcopum nolit amplius habere protectorem aut Advocatum, liberum ei sit, alium à Romano Imperatore postulare.

Hoc ipsum Privilegium postea sequentes Imperatores *Carolus IV.* Anno Domini 1352. & *Wenceslaus* Anno 1387. confirmarunt.

Successu autem temporis, Anno nimirum 1338. præfatus Imperator † *Ludovicus* recepta Advocatia ab Episcopo Herbipolensi contulit eam *Abbati Fuldensi Heinricho Homburgio Joanni Burggravio Norinbergenfi, Ludovico Comiti de Altaflamma, & Conrado Comiti à Schlüsselberg.* Anno tamen sequenti iterum protectorem fecit Episcopum *Othonem Wolffskelium.* Postea 439 vero circa Annum Domini 1362. † *Carolus Quartus* *Marchionem Fridericum Brandenburgensem* Advocatum constituit. Inde rursus eodem abrogato *Wenceslaus Caroli filius* Anno 1397. *Borsivovium* quendam Præfectum Baviaræ & Alsatia, protectorem fecit. Anno autem 1403. *Rupertus* Imperator *Diethonem Fuchsum* Anno 1442. ordinavit. Postea Imperator *Fridericus* eandem Advocatiam *Gulielmo Comiti Hennenbergenfi, & Civitatibus Imperialibus Norinbergenfi, Rottenburgenfi, Schvveinfordiensi & Wyntzheimensi* adsignavit. Anno vero 1448. dedit idem Imperator Ebracensi Monasterio Advocatos *Godefridum Herbipolensem, & Antonium Bambergensem* Episcopos, duosque Marchiones Brandenburgenses *Joannem & Albertum* fratres.

440 Consecutus est demum Abbas † *Conradus Hartmannus* Privilegium ab Imperatore Divo *Carolo Quinto* Anno 1544. & aliud iterum sequente Anno, ubi scriptis è Wormatia ad Reverendissimum Principem ac Dominum *D. Melchiorum Zobelium* Episcopum Herbipolensem ac Ducem Ostro Francorum literis mandat Imperator, ut Episcopus Cœnobium Ebracense in veterum Jurium ac privilegiorum possessionibus immolestatum esse ac quietum manere sinat. Si vero aliquid se Episcopus in præfatum Monasterium habere existimet ut ordinarie id quærat, locis nimirum ad ejusmodi negotia deputatis. Jus vero

tuitionis & Advocatiæ in hanc Abbatiam ad alium neminem, quam ad Romanorum Imperatorem vel Regem pertinere, semper voluntarium ac liberum fuisse, ita, ut Abbas pro monasterii commoditate potuerit à Romano Imperatore quemcunque sibi Advocatum idoneum & utilem fore existimaverit petere, & quotiescunque datus aut assumptus aliquis Advocatus displicere cœpisset, idem liberam habuerit semper potestatem alium ab Imperatore postulandi.

Ut autem Monasteriis auxilio Imp. hac ratione de Advocatis provideretur, ipsis etiam summis Pontificibus haud displicuit, uti de Urbano II. Trithem. in *Chron. Hirsau.* p. 137. observat. Exempli alia in Chronicis passim obvia brevitati quoad fieri potest, student hic recensere supersedemus, & Lectorem ad *Stumpf. Chron. lib. 6. c. 6. p. 311.* Ibi *Herkog Friderich von Oesterreich & lib. 5. c. 6. p. 309.* Ibi *Wende Aebt leshent / ihren Anhängeren / &c.* & alios remittimus.

Porro, ut diximus, † Imperatores non semper certos Ecclesiis Advocatos nominarunt, sed interdum liberam præsulibus earum, quoscunque vellent, recipiendi Advocatos potestatem fecerunt, id quod † in primis *Carolus Magnus* factitasse ejusdem diploma Otthobuhrani Cœnobii supra à nobis insertum manifeste ostendit, *versiculo, Idem placuit nostra providentia, &c.*

Hoc ipsum etiam dignoscitur ex privilegio *Henrici IV. Imperatoris, †* quod Anno Dom. 1123. Monasterio *Alperspachenfi.* quod ita habet, concessit.

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis. HENRICVS divina favente Clementia IV. Romanorum Imperator Augustus.

Cuncta conspicientis, æquale meritum credimus fore dantis & corroborantis. Credimus etiam ad Regalem nostram majestatem pertinere totius regni curas, præcipueque omnium Ecclesiarum commoda considerare, & omnia eis adversantia sub omni festinatione abolere. Bonorum igitur ac religiosorum virorum *Ruotmanni* scilicet de *Husin*, *Adelberti* de *Zolro* & *Alewici* Comitis de *Sulzo* devotionem perpendentes, & piis eorum desideriis benigne assentientes: Beati *Benedicti* Monasterium, quod in suo prædio fundaverunt, in loco scilicet hæreditatis propriæ qui vocatur *ALPERSPACH*, regia auctoritate nostra munimus: nostro Imperiali banno statuentes, ut locus ipse, cum omnibus adjacentibus vel appendiciis, sive ad eundem locum pertinentibus villis, terminis, sylvis, prædiis, mancipiis, & quæcunque in futurum Christi fideles ad idem Cœnobium de suo jure obtulerint, firma & illibata permaneant: Decernimus etiam, ut nulli mortalium idem Cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones injuste auferre, vel aliquo modo imminuere præsumant. Abbas sane cum fratribus *Advocatum, sibi quem utiliore providerint, constituat.* Qui si postmodum gravis & inutilis fratribus fuerit, remoto eo, alium sibi præficiant. Nec alius Advocatiæ bannum à Rege, sive Imperatore suscipiat, nisi qui Abbate eligente, & fratribus petentibus ad tantum officium dignus & idoneus videatur. Ut autem

441
Concessa
per Impera-
tores Ab-
batibus li-
bera Ad-
vocato-
rum elec-
tio.

442
443

Diploma
Henrici IV.
quo iura
Cœnobii
Alperspa-
chenfis
confirmat
ejusq; Ab-
bati Ad-
vocatum
pro libitu
suscipiendi
licentiam
permittit.

autem hoc præceptum nostrum stabile & inconvulsum permaneat, hanc inde chartam scribi & sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Si quis, quod absit, hujus præcepti nostri violator extiterit auri purissimi centum libras componat, & scriniis Imperatoris persolvat. Præsentibus & petentibus Principibus fidelibus nostris hoc fecimus, quorum ista sunt nomina: Bertholdus Episcopus Ecclesiæ Basiliensis. Conradus Dux Zeringen/ Gottefridus Comes Palatinus de Calewo, Adelbertus Comes de Lewenstein fratrueles ejusdem Gottefridi Palatini, Hugo Comes de Tagesburc, Folmarus Comes de Huneburc, Wilhelmus Comes de Lützelburc, Adelbero Comes de Areburc: & frater ejus Hermannus, & ipse Comes, Conradus de Horeburc, Hainricus de Antirspach, Rudolphus de Windeste, Bern. de Hovewile, Chono de Chunringen/ Conradus de Uhenstein/ Roin de Ascha, Fridericus Comes de Saraburc, Eberhardus de Hilrispach/ Mereboto de Grifinstein/ Bertholdus de Tannecko, Conradus de Franconeburc, Wecil, & frater ejus Ludewicus de Ascha, Sigefridus Burcrantus, Gelfradus Telonearius. Signum Henrici IV. Romanorum Imperatoris invictissimi, Philippus Cancellarius recognovi vice Adelberti Moguntini Archicancellarii. Data Argentinæ Anno Dominicæ incarnationis M.C.XXIII. Indictio. I. X. Calend. Februar.

Ordo Cisterciensis.

In primis vero ordo Cisterciensis † Benedictinæ primum professionis, qui postea Bernhardinorum nomen assumpsit, cum ex Regulæ D. Benedicti præscripto, sæcularium rerum omnino abjecisset curam, nec initio possessiones aliquas haberet terrenas, ab omni, ut *superius in I. capite* doctum est, Advocatorum Jure, à primaria sua institutione, ita liber & immunis extitit ut cum progressu temporis, agros, villas, prædia & territoria ejusdem ordinis Prælati adepti fuissent, semper tamen in illorum arbitrio & potestate † relictum fuerit, Advocatos sibi eligere vel minus, & eosdem etiam, quandiu placuisset retinere. Holpin. *de templor. orig. lib. 4. cap. 21.*

444 Hanc ipsam insuper constituendorum Advocatorum libertatem † exhibent Codicilli ab Adalberto Comite Calweni super restauratione Monasterii Hirsaugiensis confecti atque ab *Heinrico IV. Imperatore* Anno 1075. confirmati in quibus de Advocati assumendi potestate ita habetur.

Monasterium Hirsaug.

Concedit etiam Comes prædictæ cellæ Advocatum aliquem de posteris suis fieri, si tamen loci ipsius Abbas cum consilio fratrum talem inter eos invenerit, qui sicut ipse Comes nunc, non pro terreno commodo, sed pro æterna mercede sollicitus & studiosus bona & constitutam monasterii libertatem & justitiam defendere voluerit. Sin autem, aptum & utilem Advocatum, undecunque sibi placuerit, eligant.

445 Sic & Monasterio S. Crucis Danubio Werdano

à diversis Imp. præsertim *Henrico VII. & Carolo IV.* Monasterii privilegium cum clausulis prægnantissimis & cassatoris quicquid in contrarium &c. concessum est, ut Abbas & Conventus ejusdem Monasterii, præter Imperatorem, alium etiam quemcunque vellent, protectorem pro arbitrio assumendi, mutandi, substituendi &c. liberam potestatem haberent. Cujus privilegii tenore Anno 1360. Rudolphi Comitis de *Helfenstein*; Itemque Anno 1451. Dominæ Margarethæ Ludovici Junioris Baviaræ Ducis relictæ viduæ, & successive postea Cardinalium & Episcoporum Augustensium protectioni libera voluntate ac sponte sua se submisere: ut ex *antiquis Chronic. & documentis ejusdem monasterii* prodidit auctor *Der Erinnerung wider die Donawerdische Information part. 1. fol. 14.*

Pari modo *Conradus Romanorum Rex* † Anno Domini 1141. Monasterio *S. Blasii* in Hercinio saltu privilegium concessit, ut Abbas & Conventus dicti Monasterii dominum protectorem seu Advocatum suo arbitrio, quem ipsi vellent, eligere & habere possent.

Ejusdem insuper rei exemplum præbet magnificum ac opulentum Monasterium *Zwysalten* Diocesis Constantiensis in Alpibus Sueviæ situm, cujus † fundatores *Luitholdus & Cuno Comites de Achalm* fratres extiterunt. Probant autem annales ejusdem Cœnobii, quod † diversi Imperatores Abbati atque conventui eligendi sibi Tutorem & Advocatum quemcunque vellent, sibi que utilissimum fore, existimarent, potestatem fecerint, addito hoc etiam privilegio, ut, si quis non utilis videretur, possent Monachi alium, etiam ejecto & amoto priore, eligere & assumere pro suo arbitratu. Inde factum est, quod † primi Advocati & protectores ejusdem Monasterii fuerint *Duces Baviaræ Welfones*, postea *Comites de Hohenberg*. Item successu temporis ab An. 1285. aliquandiu etiam *Comites Emerckingenses*. Tandem eo res pervenit, ut per ducentos & quinquaginta pene annos ab An. 1303. inchoando, *Austria Duces* certis quibusdam conditionibus Advocati ac Tutores essent. Primus horum fuit *Fridericus Austriacus Ludovici Imperatoris competitor*, quem in eodem officio secuti sunt postea, ut monasterii diplomata contestantur, *Albertus Rex*, & hujus filius *Leopoldus*, postea *Rudolphus*, *Fridericus*, *Sigismundus*, *Maximilianus*, & Imperatoris *Caroli V.* frater *Ferdinandus*, qui omnes diligenti ac clementi tuitione id tutati sunt semper, nec quicquam novi unquam postularunt pro Advocati administratione, quam quod veteribus ac primis, juxta primam conventionem promissum fuerat.

Interim vero aliquoties accidit, ut † illi ipsi Austriæ principes Monasterii tuitionem ac Advocatiam per aliquot interdum annorum spatia Wirtembergensi principi, ut suo cognato administrandam commendarent. Unde *Sigismundus Archidux Austria* Wirtembergensi cuidam Comiti affini suo; & *Rudolphus Dux Austria* per triennii spatium, Item *Albertus & Leopoldus Austria Duces* itidem per triennium *Eberhardo Comiti Wirtembergensi* Advocatiam contradiderunt.

Hi Comites aliquandiu satis moderati ac fideles Advocati extiterunt, tandem † tamen per hanc factæ substitutionis & commendatæ sibi ab Austriæ principibus tuitionis & Advocatiæ occasionem, si tamen verum est quod hac de re *Bruschi* in scripta retulit, ad se totum Jus protectionis transferre, & sibi tanquam proprium ac hæreditarium vendicare attentarunt, præsertim *Eberhardus Barbatus*, idque Abbatibus non ita studiose rem perpendentibus facile obtinuerunt.

Sed exempla hæc de libertate protectorum suscipiendorum ab Imperatoribus Monasteriorum rectoribus ac prælatis indulta sufficiant.

Aliis igitur, quibus Imp. Diplomata abundant, prætermisiss, in hoc passu illud referendum occurrit, quod nempe potestatem illam, cum consilio Sapientum Advocatos eligendi Abbatibus concesserunt, non solum † Imperatores, uti post Nacler. *vol. 2. gen. 27. Mut. Chron. de prim. Germ. orig. morib. & legib. lib. 9. in fin. Rodolph. Hosp. de orig. & progress. Monach. & Crus. Annal. Suevic. lib. 1. p. 2. c. 7. p. 16. & c. 12. p. 20. lib. 9. p. 2. c. 9. p. 331. & lib. 10. p. 2. c. 3. p. 38. c. 10. p. 409.* exemplis non paucis confirmant, sed etiam † Pontifices, relatore Trith. *in Chron. Monast. Hirsaug. p. 67. 89. & 127.* Itemque † Archiepiscopi Crus. *Annal. lib. 8. p. 2. c. 2. p. 244.* Et Fundatores † Monasteriorum Trith. *d. Chron. pag. 174. & Crus. d. loc. lib. 8. p. 2. c. 14. p. 293. & lib. 9. p. 2. c. 1. p. 306.*

Deinde illud ex plerisque Cæsarum diplomatis colligere est quod Imperatores monasteriorum Antistitibus prædictam eligendorum Advocatorum potestatem indulgentes, nominatim jusserint ex Dynastis potentioribus, eos tantum eligere, qui æquitatis † & fidelitatis amatores essent, uti ex Caroli M. Utenbürensi Cœnobio, itemque diviti Augiæ, aliisque Monasteriis, concessis passimque huic tractatui insertis privilegiis, manifestum est: Et nominatim ex † Pipini II. Regis capitulat. & legibus Longobardorum Monasteriis præficiendi erant Advocati, homines liberi, bonæ opinionis, non malam habentes famam boni & justii, non crudeles, cupidi, avari, rapaces, perjuri, falsitatem amantes, sed Deum timentes, atque absque tarditate Justitiæ causam discernere ac determinare scientes & volentes *Pipin. cap. 31. §. 2. & LL. Longobard. lib. 2. tit. 47.* Ad quas videatur Nacler. *vol. 2. Generat. 27. & Crus. Annal. Suev. lib. 8. p. 2. c. 2. pag. 244.* Quod proinde constitutum, ut enim apud Romanos Virtutis † & Honoris templa ita erant extructa, ut per illud in hoc esset ingressus, Rosin. *Antiquit. Roman. libro 2. cap. 18.* Sic etiam ad honorem † Advocatiæ non nisi virtuoso patere debet aditus.

Quamvis autem Abbates ex hujusmodi concessione primitus Advocatos præscriptum in modum elegerint, progressu tamen temporis contra proprium laborantes commodum, quoscunque & undecunque voluerunt, eligendi sibi sumperunt potestatem, Warem, ab Erenb. *i. de fœd. 4. n. 14.*

453 Sed nunc ulterius progrediendo juxta ordinis præpositi seriem † ad Pontifices, qui, ut ex prædictis constat, *Advocati per sum. similiter monasteriorum ac sacrorum collegiorum protectionem jam olim etiam sibi adscripserunt, descendentes usur-*

454 *pata. Monasterium Hirsaug.* Ut igitur primum de Cœnobiis in Germania fundatis exempla afferamus, palam faciunt Trithemii annales *Monaster. Hirsaug.* quod cum Anno humanæ Salutis 838. *Erlasfridus Comes de Calve* & filius ejusdem *Nottingus sub Carolo Magno Episcopatus Vercellensis* Monasterium Hirsaugienle condidissent,

455 inprimis † illud ipsum *Gregorius IV.* & post eum ejusdem nominis VII. nec non *Urbanus Secundus* Pontifices Romani in tutelam ac protectionem specialem adsumperunt, uti evidens facit Bulla ejusdem sub hoc verborum tenore.

Urbani II. Papa diploma quo Monasterium Hirsaugienle in URBANVS Episcopus servus servorum DEI dilecto filio GEBHARDO Monasterii HIRSAUGIENSIS, Abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in

perpetuum. Cum universis Sanctæ Ecclesiæ filiis pro Apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, illis *prosecutionem recipit. & ejusdem privilegia confirmat.* tamen locis atque personis quæ specialius & familiarius Romanæ adhærent Ecclesiæ quæque ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos convenit charitatis studio imminere. Unde nos beatæ memoriæ prædecessoris nostri Gregorii formam sequentes eadem tibi tuisque legitimis concedimus successoribus, quæ ipse prædecessori suo *VVilhelmo* & eidem monasterio precibus *Adelberti Comitis* concessit & confirmavit. Qui æternæ retributionis amore succensus in prædio suo quod dicitur Hirsaugia Monasterium à progenitoribus suis antiquitus constructum nuper amissa restituens venuste reparavit, & in usum fratrum inibi DEO servientium pluribus possessionibus & redditibus ampliavit. Quam suæ libertatis institutionem, ne in posterum ulla perversorum hominum audacia minuere aut violare præsumat, Apostolicæ auctoritatis privilegio muniri & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tuitione roborari postulavit. Quam obrem præfatum monasterium *sub Apostolica sedis tutela ac protectione specialiter amplectentes* per præsentis privilegii paginam statuimus, ut quæcunque hodie idem Cœnobium juste possidet, sive in futurum concessione pontificum, libertate principum vel oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant.

Pari modo † *Celestinum II.* Pontificem, Monasterium *Anhusen* Benedictinæ professionis, quod in Brentiana valle amænissimo Sueviæ tractu ad Brentium amnem in Augustana diocesi quatuor fere milliaribus ab *Ulma* situm: in honorem *S. Martini Episcopi*, à *Manogoldo Comite Palatino Tubingensi*, ejusque filiis *Gualtero Episcopo Augustano*, *Manogoldo*, *Alberto* & *Udalrico* Comitibus Annum CHRISTI circiter 1125. fundatum ac constructum est in Clientelam suscepisse, ejusdem diploma edocet hisce verbis. 457

CELESTINVS Episcopus servus servorum DEI dilectis filiis Monachis S. MARTINI DE ANHAUSEN tam præsentibus quam futuris regulariter substituendis. In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Desiderium quod ad religionis propositum & animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere & petentium desideriis congruum impartire suffragium. Ea propter dilecti in Domino filii, venerabilis patris nostri *Gualteri Episcopi* precibus inclinati vestris justis postulationibus clementer annuimus: præfatum Monasterium, quod ab egregiæ recordationis viro *Manogoldo Palatino Comite*, ejusque filiis præfato videlicet fratre nostro *Gualtero* nunc

nunc Augustensi Episcopo *Adalberto & Vdalrico* in proprio Allodio constructum est, & B. Petro, cum omnibus ad ipsum pertinentibus oblatum, *sub ejusdem Apostolorum principis & nostra protectione suscipimus*, & presentis scripti privilegio communimus: Statuentes, ut quascunque possessiones vel decimas, quæcunque etiam bona idem monasterium in presentiarum juste & Canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. Concambium, eo, quod de loco (in quo ipsum Monasterium situm est) cum Ecclesia S. Petri de Oetingen (ad cujus parochiam pertinebat) utriusque partis assensu rationabiliter factum est, auctoritate Apostolica confirmamus. Liceat autem vobis communi consilio *Advocatum* (quem ad defensionem ejusdem Monasterii utilem esse cognoveritis) libere eligere: ipsumque si inutilis apparuerit, removere, & alium quem utiliorem provideritis, substituere. Obeunte vero Abbate (qui pro tempore ibidem fuerit) nullus qualibet surreptionis astutia & violentia præponatur: sed liceat vobis communi consilio vel parti consilii sanioris secundum Dei timorem & sancti *Benedicti* regulam absque ullius contradictione Abbatem eligere. Christma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu Basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerunt promovendi, à Diæcesano suscipiantur Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem sedis Apostolicæ habuerit, & ea gratis & absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere. Alioqui liceat vobis Catholicum quemcunque volueritis adire Antistitem, nimirum qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Sepulturam quoque illius loci liberam esse concedimus, ut quicumque se illic sepeliri deliberaverint, ni forte excommunicati sint, nullus obstat, salva tamen justitia matris Ecclesiæ. Ad judicium autem hujus à sede Apostolica perceptæ libertatis *Aureum unum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis*. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus inquietare: sed omnia integra conserventur: eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura: Salva Diæcesani Episcopi Canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam infringere, aut sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove admonita se non satisfactione congrua emendaverit, potestatis dignitatisque suæ honore ca-

reat reamque se divino judicio existere de perpetua iniquitate cognoscat; & sacrosanctissimo corpore & sanguine Dei & divini redemptoris nostri *JESU Christi* aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri *JESU Christi* quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis invenient, Amen.

Fuit & † aliud hujus nominis Cœnobium ejusdem ordinis magnificum & opulentum non procul à *Wassertruhedingen* oppido *Marchionum Brandenburgensi* Anno 958. tempore *Otthonis magni* ab *Ernesto Comite de alto Truhendingen* ejusque sororio *Hartmanno Barone de Eodenburg* fundatum, quod olim † sub *Tu-* 458
459
tela Imperialium Civitatum *Dinckelspilenfis Gamundienfis* ac *Nordlingenfis* fuisse testatur *Bruschius in Chronolog. monasteriorum in descript. ejusdem cœnobii*.

Sic etiam † *Calistus II. Papa* Anno 1124. quindecim 460
Monasteria à *S. Othone* Episcopo *Bambergensi* in diversis locis erecta, atque à *Rev. Patre Jacob. Gretsero* in vita ejusdem nuper edita c. 16. 17. 18. 19. 20. & 21. enumerata, in *Diæcesi* scilicet *Herbipolensi Uraugiam & Uram*, in *Bambergensi Michelsfeld & Lanchaim*, in *Ratisbonensi Entstorph/Prussling/ Münster/ Wallersdorff/ Biburg/ & Windberg*, in *Halberstatensi Regensdorff*, in *Eistettensi, Hellsbrunn*, in *Pataviensi Alterspach & Anisum*, vulgo *Eng* appellatum, in *Patriarchatu* vero *Aquilejensi, Arnoldstein* in *Romanæ Ecclesiæ Protectionem* recepit, ac privilegiis muniit quemadmodum subnexum diploma è *tom. 12. Annal. Card. Baron. sub numer. 1. Anni ejusdem* huc translatus evidenter ostendit:

CALISTVS Episcopus Servus servorum Dei venerabili OTTHONI Bambergensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Bonis fratrum nostrorum studiis non solum favere, sed ad ea ipsorum etiam debemus animos invitare. Tuis ergo, charissime & venerabilis frater *Otho Bambergensis Episcopo*, supplicationibus inclinati monasteria, quæ ipse propriis sumptibus extruxisti & *Babenberg*. Ecclesiæ conferens, Apostolicæ sedis roborari munimine quæxivisti: in *B. Petri ejusque Romanæ Ecclesiæ protectionem suscipimus* contra pravorum hominum nequitiam defensanda. Statuimus ergo, ut possessiones, prædia, & bona omnia, quæ & fraternitas tua eisdem monasteriis divini amoris intuitu contulit, quæque aliorum fidelium justa oblatione concessa sunt, aut in futurum juste legaliterve acquiri vel offerri contigerit, firma eis & illibata Domino auctore permanent. Ordinationes sane Abbatum vel monachorum suorum à Catholicis Episcopis Diæcesanis accipiant. Rerum vero ipsorum monasteriorum curam & administrationem in tuo tuorumque successorum arbitrio & potestate remanere censemus. Nulli itaque hominum facultas sit, eadem monasteria perturbare, aut eorum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis fatigationibus vexare, sed omnia integra con-

Calisti II. Papa diploma quo Monasteria quindecim à S. Othone Episcopo Bambergensi diversis locis condita in Apostolica sedis tuitionem recipiunt. eorumque immunitates confirmat.

conserventur eorum, per quorum sustentationem & gubernationem concessa sunt usus commodis profutura. Si qua igitur Ecclesiastica secularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit secundo, tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit: potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei, & Domini redemptori *J E S V Christi* aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subjaceat. Cunctus autem eisdem monasteriis iuxta servantibus sit pax Domini nostri *J E S V Christi*, quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Scripta per manum Gervasii, Scriniarii regionarii, & Notarii sacri Palatii. Desideratur annus & dies; sed sequenti pro rebus donatis Ecclesiae Babenbergeni annus utique 1124. apponitur, quod sic se habet.

Calisti ejusdem diploma, quo res Ecclesiae Babenbergeni donata confirmantur.
CALISTVS *Episcopus Servus servorum Dei venerabili fratri Othoni Babenbergeni Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.*

Sanctorum patrum praeceptis & Canonicis sanctionibus demonstratur, quod praedia & possessiones Ecclesiarum, quae vota fidelium, pretia peccatorum, & pauperum patrimonia nuncupantur, vendi vel alienari non debeant,

461 Quae tamen divinae majestatis obsequio, & caelestium decretorum usui sunt dicata non decet in alienum Jus redigi, vel in alterius servitii formam transmutari. Nempe, ut *B. Symmachi* Papae verbis loquamur, possessiones, quas unusquisque Ecclesiae propriae dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis aut distractionibus vel sub quocunque argumento non patimur. Ea propter nos tuis iustis postulationibus annuentes, *Mansos*, qui Episcopalis mensae tuae servitio dediti sunt, in eodem statu, in quo bene à te dispositi cognoscuntur, futuris temporibus permanere praesentis scripti nostri confirmatione sancimus, statuentes, ut nulli successorum tuorum, vel alicui hominum liceat eos vendere, sive in laicorum beneficium tradere, vel in usus alios commutare. Sed sicut à te dispositus est, de unoquoque praedictorum *Mansorum* denarius unus annis singulis Babenbergeni Ecclesiae pro anima Imperat. Henrici fundatoris ejus ad concinnanda luminaria conferatur. Abbatis vero & regulares Canonicis per industriam tuam in religionis ordine stabilitas, & alia à te recte constituta nulli hominum facultas sit, in posterum immutare. Si quis autem contra hanc confirmationem venire temerario ausu praesumpserit, excommunicationis vinculo subjacebit. Data Laterani Idib. Aprilis Indict. secunda.

462 Similiter Canobium tamen quoque *Murense* in Helve-

tia Benedictinae professionis Anno Dominicae incarnationis 1089. à Papa Urbano II. in tutelam & Patrocinium sedis Apostolicae ea conditione, ut Abbas quotannis aureum nummum Romam mitteret, susceptum fuisse testatur Joan. Stumpff. *annal. Helv. lib. 7. c. 9.*

Ita nominatim etiam de Monasterio tamen Münster in 463 Episcopatu Ratisponensi sito prodidit R. ac doctissimus Pater Jacob. Gretser. S.I. in notis ad vitam S. Othonis Episcopi Bambergensis c. 17. post diplom. 6. ubi dicit, se vidisse aliud diploma Innocentii secundi Pontificis, Anno redemptoris 1141. datum, & aliud Lucii III. Papae Anno 1184. scriptum, quibus uterque Pontifex praedictum Canobium Monasteriense in tutelam ac protectionem sedis Apostolicae receperint.

Sic etiam tamen Honorius II. Papa Canobium Casamarii in Italia situm, quod ab eodem, dum adhuc Cardinalis esset, erectum fuerat, sub speciali cura & protectione suscepit, cuius rei fidem facit eisdem diploma, quod inter alia sic habet:

Licet autem monasterium vestrum Juris & potestatis sit sedis Apostolicae specialiter; quia tamen ex hoc Juris scilicet proprietatis ipsius specialius est effectum, nos illud sub speciali cura & principali tutela B. Petri suscipimus cum omnibus rebus, quas in praesentiarum iusto titulo possidet, aut in futurum iustis modis poterit adipisci, ut secundum privilegia praedecessorum nostrorum & nostra semper eas sine contradictione possideat, gaudens ubique privilegiis & indulgentiis universis, tam generalibus quam specialibus à sede Apostolica impetratis, &c.

Eundem in modum Papam tamen Joannem XIII. Anno 971. monasterium S. Mariae Glasingebin in Anglia ab Edgardo Angliae Rege & S. Dunstano Archiepiscopo Dorovernensi sive Cantuariensi fundatum, petentibus iisdem conditionibus tamen in protectionem recepisse indicat Diploma ejusdem Papae elegantissimum, quod Illustrissimus Cardin. Baron. tom. 10. *Annal. Eccles. sub Ann. 971. num. 2.* tale ponit:

Noverit cunctorum notitia fidelium quod Ego JOANNES XIII. Papa Conditoris clementia S. Romanae sedis existens indignus Papa, gloriosi Anglorum Regis Edgarii nec non & S. Dorovernensis Ecclesiae Archipræfatus Dunstani summisso pulsatus rogatu pro monasterio S. Mariae videlicet Glasingebin, quod ipsi acti amore supremi regis in multis & magnis possessionibus ditaverant, monachorum inibi multiplicantes normam praeceptoque regali firmaverant, quod & ipse facere non differam. Quorum assentiens benignae petitioni in sinu Romanae Ecclesiae, & beatorum Apostolorum protectione, eundem locum suscipio & privilegiis adstruo & corroboro: quo fine tenus in eo, quocunque pollet, permaneat monachali ordine. Ipsi quoque monachi de suis sibi adhibeant pastorem, Ordinatio vero tam monachorum quam clericorum in arbitrio Abbatis & conventus sit. Decernimus etiam, ut nulli omnino hominum eandem insulam causa placitandi vel aliquid aliud perscrutandi aut corrigendi intrare liceat. Si quis autem

autem id molitus fuerit contraire, aut possessiones ejusdem Ecclesiæ auferre, retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare: ex auctoritate Dei Patris & Filii & Spiritus sancti, sanctæque Dei genetricis *Mariae* ac sanctorum Apostolorum *Petri & Pauli* omniumque Sanctorum perpetuæ sit addictus maledictioni, nisi resipuerit. Omnibus vero eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri *Jesu Christi*, Amen, nostraque stipulatio inconvulsa permaneat. Actum tempore *Eluifardi* ejusdem Monasterii Abbatis, prædicti Regis *Edgari* duodecimo Anno, qui est Dominicæ incarnationis 971. quo præfatus Papa Romæ in generali Synodo auctorizavit, cunctosque potioris dignitatis, qui præfuerunt eidem Concilio generali, ea corroborare imperavit.

- 467 Præterea etiam † Pontifices, uti ab Imperatoribus factum esse ostendimus, susceptis in protectionem Ecclesiis interdum alios quoque certos Advocatos dederunt, ut constat ex relatis per *Trith. in Chron. Hirsang. pag. 123. & 127.* ubi ab Urbano II. Papa, Ab-
- 468 bati Gebhardo ejusque Cænobio Godfridum † Adalberti Comitis de Calve filium Protectores constitutos fuisse refert, ex Bulla ibidem inserta, subsequentibus verbis.

Advocatum vero sive protectorem vobis Godfridum præfati Comitis Adalberti filium institumus, si hujusmodi Deo præstante fuerit, ut Ecclesiæ & servis Dei honorem debitum exhibeat & prædicti monasterii utilis & studiosus defensor fuerit. Sin autem, in vestra sit potestate eligere vestræ Ecclesiæ idoneum protectorem, qui sine lucri sæcularis exactione id divinæ servitutis obsequium strenue ac reverenter exhibeat.

- 469 Similem in modum † idem *Urbanus* Pontifex Anno redemptoris 1090. cum Comites ac Barones quidam Monasterium *Bandusense* in Sicilia situm invalissent ejusdem defensionem contra violatores, maxime vero *Goffredum Amici Comitis Cusani* filium *Rogero* *Boamundo Roberti magnifici Nortmannorum Ducis* filiis commendavit tali ad eos dato diplomate.

URBANVS Episcopus Servus servorum Dei Rogerio Duci & Boamundo fratri ejus salutem, & Apostolicam benedictionem. Proclamationem ante nostram præsentiam fecit *Vrso Bandinus Abbas* de quibusdam Comitibus & Baronibus qui callida, invidiosaque Episcoporum machinatione seducti, ipsum & ejus monasterium nostris manibus consecratum modo plus conturbant. Unde quia prædictum Monasterium ad *Ius B. Petri* pertinere, vestram non latet notitiam, ex auctoritate *Petri* & nostra, Monasterium & Abbatem vobis commendamus, quatenus custodiatis, adjuvetis & à malis hominibus sicut *B. Petri* proprietatem fideliter defendatis & neque deprædationes, neque aliquam sui Juris diminutionem à quocunque fieri patiamini, semper recordantes, quia in consecratione ejusdem monasterii Abbatem & ipsum in manus vestras specialiter commendavimus. Itaque è

priore commendatione & harum literarum iussione ab omnibus monasterium nostrum & præcipue à *Goffredo Amici Comitis filio* sicut fideles *B. Petri* defendite. Qui Abbati etiam pro defensione suæ rerum Ecclesiæ partes maritimas conterenti, constipatus latronibus sese obviam contulit: atque ab eo subrepto pretioso privilegio nostro vestris supplicationibus constituto, & aliis scriptis, spolia ejus diripiens, cum suis confratribus satiatum opprobriis eum peditem dereliquit, ac inde quæque jam à patre suo Comite eidem monasterio restorationis gratia condonata ad suas manus sacrilegas nequiter revocavit. Quod si privilegium & quæque direpta sacrilegus ille renuerit reddere, & Abbati ac fratribus dignissime satisfacere, præcimus, ut cogatis, alioquin ipse & fautores ejus anathemati subdentur.

Quod autem idem Pontifex noluerit jam dictum monasterium consecrare, nisi prædicti Duces illius Advocatiam reciperent ac defensionem promitterent, testantur iidem *Rogerus & Boamundus Duces* in suo, quod priori subnectitur diplomate atque à *Card. Baron. lib. II. Annal. Ecclesiast. Anno 1090. nu. 23.* insertum habetur in quo inter cætera sic legitur:

Attamen monasterium ipsum prædictus Dominus Papa consecrare omnimodo renuit, priusquam idem & sua omnia in nostra & heredum nostrorum speciali cura & defensione omnimoda reciperemus, & vicini Comites & Barones, qui aderant, Apostolica iussione Evangelicis sacramentis adstricti eidem Monasterio & rebus omnibus suis pacem & defensionem perpetuam & generalem libertatem se ubique custodire promitterent, &c.

Exempla alia in Annalibus præsertim Ecclesiasticis passim obvia, ne Lectori fastidium pariamus, studiose omittimus, illud hic duntaxat annexantes, Archiepiscopos † quandoque etiam nomine Pontificum, Monasteriis, Ecclesiisque aliis Advocatos dedisse, ut ex traditis *Trith. Chron. Hirsang. pag. 9. & Chron. Sponheim. p. 248. Hameln. in Oldenb. Chron. p. 1. c. 17. p. 56. & Crus. Annal. Suev. lib. 2. p. 2. c. 6. p. 43.* retulerunt.

Porro quandoque etiam summi † Pontifices Augustorum exempla secuti, liberam Monasteriorum Præsulibus eligendorum Advocatorum potestatem permiserunt.

Patet hoc imprimis † ex literis *Paschalis*, summi Pontificis, quibus Monasterium *Alperspachense* Anno post Christum natum 1095. à *Rutmanno de Hufin. Adelberto de Zolro, Comite Alvico de Sulzo*, fundatum, insequenti An. 1101. confirmavit, quarum tenor talis est.

PASCHALIS Episcopus Servus servorum Dei, dilecto filio CONONI Alperspachensi Abbati ejusque successoribus in perpetuum regulariter promovendis. Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Pro inde religiosorum procerum *Ruotmanni de Hufsa, Adelberti de Zolro, & Alevisi Comitis de Sulzo* devotionem perpenderes, eorum desideriis assentimus, & *Beati Benedicti*. Monasterium, quod in suo prædio fundaverunt, in loco scilicet

470
Abbatibus
per summos
Pontifices,
libera po-
testas as-
ciscendo-
rum Præ-
torum
concessa.
471
Monasteri-
um Alper-
spach. Pas-
chalis Pa-
Diploma
quo Alper-
spachensis
Cænobii
lura confir-
mat ejus-
demque
Abbati
Advoca-
tum pro li-
bitu susci-
piendi su-
cultatem
concedit.

scilicet hæreditatis propriæ qui vocatur *W. spirebach* / auctore Deo, decreti præsentis auctoritate munimus, statuentes, ut locus ipse cum adjacenti sylva & terminis suis, alia quoque prædia & mancipia quæ ipsi communiter per manum liberi hominis *Bernhardi de Flurin*, *B. Benedicto* tradiderunt: in villis quæ vocantur *Dornheim* / *Homesingen* / *Heimdorff* / *Garla* / *Hafela* / *Beringen* / quæque singulariter *W. delbertus de Zolro* / suæ conversionis tempore in villis infra nominatis tradidit: id est in *Bohin* / *Geroldisdorff* / & *Gulho* / *Bollo* / *Mottwilo* / atque *Bosingen* / quæcunque etiam in futurum vel supradicti proceres, vel alii quicunque fideles in idem Cœnobium de suo jure obtulerint, firma semper & illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur: eorum pro quorum sustentatione, & gubernatione concessa sunt, usibus omnimodo profutura: *Abbas sane cum fratribus Advocatum sibi, quem utiliore providerint, instituunt.* Qui si postmodum Monasterio inutilis & fratribus gravis fuerit: remoto eo alium præficient. Nec alius advectionis bonum à Catholico Rege suscipiat, nisi qui ab Abbate & fratribus electus extiterit. Obeunte nunc ejus loci Abbate, vel suorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consilio, vel Fratrum pars consilii Sanioris, secundum Dei timorem, & beati Benedicti regulam, elegerint. Ad indicium autem perceptæ ab Ecclesia Romana libertatis, aureum nummum, qui Bizantius dicitur, quotannis Lateranensi Palatio persolvetur. Si quis igitur in crastinum Archiepiscopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, Vicecomes, Judex aut Ecclesiast. sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temperaverit secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit: potestatis honorisque sui dignitate careat: reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat: & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domin. nostri Redemptoris *J E S V* Christi aliena fiat: atque in extremo judicio districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eisdem loco justa servantibus sit pax Domini nostri *J E S V* Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen Amen. Scriptum per manum Petri Notarii Regionarii, & Scriniarii sacri Palatii.

Ego Paschalis Catholica Ecclesia Episcopus subscripsi.

Datum Lateranis per manum Joannis S. Rom. Ecclesiæ Diaconi Cardinalis. 2. Idus April. Indict. 9. Incarnationis Dom. Anno M. C. I. Pontificatus autem Dom. Paschal. secundi Papæ secundo.

Sic † *Urbanus II.* per aliam Bullam à Trithemio 472 sub Abbate Gebhardo XIII. ibidem insertam permittit Monachis Cœnobii Hirsaugiensis, post Romanum Imperatorem Advocatum eis assignatum, si nullus ex fundatorum familia idoneus reperiatur alium, quemcunque vellent, asciscere. Sic enim copia privilegii Papalis inter alia habet.

Advocatum † autem Imperatorem Roma-473 norum, qui & noster *Advocatus est*, præficiamus. Propter multiplices tamen ejus curas, & dispositiones regni liceat Abbati & fratribus de familia de Calwe eligere, si idoneus inventus fuerit: qui non lucri causa, vel pro necessitate sua, sed pro remedio animæ suæ & parentum suorum locum sæpe dictum velit defendere. Sin autem, alias, undecunquelibet, liceat alium eligere, qui † etiam vocatus in 474 præsentiam Abbatis & fratrum juret in sacramento cum familiaribus suis, quod contra privilegia Ecclesiæ non veniat. Sic adductus in præsentiam Domini Imperatoris simili modo confirmet. Non solum autem super cellam majorem licet Abbati Subadvocatum constituere, sed per singula prædia & cellulas suas, ubi nihil etiam sibi Juris à prioribus illic constitutis in beneficiis providendis vel etiam Ecclesiis investitiendis subtrahitur, &c.

Parimodo † *Celestinus II.* Pontifex Abbati & con-475 ventui prædicti Monasterii Anhusiani liberam pro arbitrio eligendi Advocati potestatem indulgit, hisce verbis:

Liceat autem vobis communi consilio Advocatum (quem ad defensionem ejusdem Monasterii utilem esse cognoveritis) libere eligere, ipsumque si inutilis apparuerit, remove, & alium, quem utiliore provideritis, substituere, &c.

Ita habet Bulla ejusdem Celestini à Bruschio in *Monaster. German. cent. 1. operis initio* integre descripta.

Quod autem Pontifices, ut diximus, Advocatiam Ec-476 cleasticam sibi quoque vendicarunt, † inde eos occasionem accepisse, verisimile est, quod multi fundato- Summi Pontifices unde sibi in Episcopatus, Monasteria, aliasque Ecclesias vendicant de protectionis occasione usurperint.

Hujus autem oblationis, præter alia exempla supra etiam adducta, testimonium profert Casp. Brusch. cent. 1. in descript. monasterii Byblingensis, prope Ulmam adhuc florentis. Ubi testatur, † id ipsum Monasterium ab *Othone & Hartmanno fratribus Comitibus de Rirchberg* religionem Christianam mirifice amantibus Anno 477 salvis partibus 1099. in honorem Sancti Martini fundatum † per eosdem conditores Romano Pontifici 478 oblatum ac totaliter donatum fuisse. Unde Abbas † di-479 cti Cœnobii singulis annis Ducatum Bizantinum Cameræ Apostolicæ in perpetuam hujus oblationis memoriam numerare soleat.

Idem etiam Brusch. d. cent. 1. in descriptione Monasterii

sterii Zwifalten, cujus quoque ante meminimus, testa-
 480 torum facit, † quod postquam Comites de Achalm funda-
 tores sine hæredibus decessuri curam & tuitionem ejus-
 dem Cænobii Mangoldo Comiti de Beringen com-
 481 mendassent, † eundem mox illud Urbano II. summo
 Pontifici tuendum ac defendendum tradidisse. Unde
 482 † idemmet temporum successu plurimas immunitates
 ac privilegia non solum à summis Pontificibus, sed ad
 eorundem petitionem ab ipsis etiam Imperatoribus ac
 regibus consecutum fuerit.

De hac ipsa Zwifaltenis Monasterii, facta in summi
 Pontificis protectionem, oblatione, sequentia annota-
 vit Crus. *Annal. Suev. part. 2. libr. 8. c. 12. Luitholdius,*
inquit, & Cuno adhuc in potestate hoc Monasterium ha-
bentes, metuebant, ne quis posterorum suorum, aut hare-
dum in id invaderet: si hoc in sua potestate retinerent. I-
deo Comitem Veringensem Manigoldum, cum multis pro-
ceribus accersiverunt ac tradiderunt ei omnem proprie-
tatem: quam huc usque in ea cella videbantur habere;
ut vel ipse, vel alius nomine ejus, Romam ad Apostolo-
rum limina proficisceretur: illamque cellam Apostolico
patrocinio, & Ecclesia Romana Dominio, sub unius aurei
censo, singulis annis Lateranensi Palatio persolvendo,
subderet. Hunc autem aureum ex instituto D. Udalrici,
hujus loci Abbatis & consensu totius congregationis,
uno anno Monasterii Preposito, altero Camerarius cum
rebus sua Curia creditis debebat acquirere: & in nativi-
tate S. Mariae super majus altare post Missam inchoatam
sermentibus cunctis fratribus ponere. Quem accipiens cu-
stos Ecclesia tandiu servandum curabat, donec per idone-
os nuncios in Lateranensi Palatio presentaretur Prasuli
Apostolico. Si negligeret Prepositus aut Camerarius, di-
cto die illum nummum in majore altare ponere: ordine
novissimus esse debebat ipse in Choro, in refectorio, in Ca-
pitulo & ubique quoad usque illum cognosceretur persol-
visse. Sin ne ad diem quidem Michaelis fecisset officium,
aureum illum super altare ponere cogeatur, ac sic ordi-
nem pristinum recipiebat: si non faceret, novisset Domi-
nici corporis ac sanguinis communione, nisi mortis arti-
culo superveniente cariturum: usque dum super altare
eum aureum presentaret.

Manegoldus Comes, ut rogatus erat exequi sategit &
 eandem cellam Dietrico de Butnburg (Bubenburck ob
 Landam) delegavit. Non multo post sub Abbate Noggero
 Dietricus cum Webrnero Presbytero de Moshusin Mane-
 goldi Comitis Clerico, Romam adiit, ac cellam sibi dele-
 gatam super altare S. Petri multis Romanorum Principum,
 Senatorum ac reliquorum procerum astantibus sub
 censu prædicti aurei, in perennem proprietatem, tuitio-
 nem & obedientiam, Romanorum Pontificum tradidit,
 Pontifex ergo Urbanus II. Noggero manu sua signatum
 ac confirmatum, libertatis misit privilegium Anno in-
 carnationis divini Verbi 1093. ut dictum est. Postea
 Callistus Papa renovavit.

483 Ex simili oblationis occasione † Urbanum II. susce-
 pisse in protectionem Episcopatum Tarraconensem o-
 stendunt bina à Cæs. Baronio *Tom. II. Annal. Eccles.*
Anno 1091. num. 9. & II. inserta diplomata, quorum
 484 priori continetur † donatio Civitatis Tarraconensis à
 Berengario Comite Barchinonensi Ecclesiæ Romanæ
 facta his verbis:

Quod Ego BERENGARIUS Comes prædictus
 amore Dei ductus donavi Domino Deo & A-
 postolorum principi B. Petro ejusque Vicario
 Romanæ sedis Apostolico omnem meum ho-
 norem, qui mihi competit ex Jure paterno,
 quemadmodum ego divisi cum Raymundo Be-
 rengario fratre meo, sicut ego eum habeo vel
 habere debeo, specialiter dono ei in Dei nomi-

ne Tarraconensem urbem cum omnibus quæ per-
 tinent, aut pertinere debent ad ejusdem urbis
 nobilitatem, ea scilicet deliberatione, ut ego &
 mei posterum omnes, sicut supra scriptum est, te-
 neamus hoc totum per manum & vocem S. Pe-
 tri, ejusque Vicarii Romanæ sedis Apostolici
 per quinquennium solventes ei censum viginti
 quinque librarum purissimi argenti ad justum
 pensum, &c.

In altero vero facta † per dictum Pontificem *Urba-* 485
num II. confirmatio ejusdemque in Tutelam receptio
 habetur sequentium tenore.

Nos itaque præstante Deo restitutionis hu-
 jus optamus cooperatores existere, prædicti
 Comitis institutum, libertatesque & consuetu-
 dines, quas novis Tarraconensis Urbis colonis
 promulgasse cognoscitur, collaudamus, & rata
 manere auctoritate nostra decernimus. Cum u-
 niversa si quidem ipsius Comitis terra, quam B.
 Petro obtulit & Tarraconensem Urbem ac populum,
 Domino ibi aspirante, collectum sub Apostolica se-
 dis tutela specialiter confovendum suscipimus, liber-
 tatemque illius per Comitis Berengarii scrip-
 tum collatam eatenus confirmamus, ut nemi-
 ni quicquam ultra persolvant, nisi sponte
 propria Romanæ se faciant Ecclesiæ debitores.
 Sed hæc ex Bulla hætenus.

Porro non tantum, † ut hucusque ostensum est, Im- 486
 peratores ac summi Pontifices supremos se Ecclesiarum
 & Monasteriorum tutores atque protectores professi
 sunt, sed & alii Reges ac Monarchæ, quod adducta *Advocatio*
 ipso capite superius diplomata evidenter docent, exem- *Monasteri-*
 plo Imperatorum ac Pontificum patrocinium sacrorum *orum à*
 locorum & Advocatiam aut sua sponte aut etiam ad in- *Regibus ac*
 stantiam Monachorum susceperunt. Cujus rei locuples *aliis Prin-*
 nobis testimonium porrigit Diploma Dagoberti Fran- *cipibus*
 corum Regis Monasterio Weissenburgensi Anno Dom. *pass. meti-*
 623. concessum, cujus exemplar ex Joan. Naucl. *am susce-*
Chro- *nogr. vol. 2. sub generat. 21. supra exhibuimus. Ex quo*
 apparet, dictum Regem Dagobertum ejus Monasterii
 tutelam suscepisse, dum Patrem ejusdem sub immunita-
 tis suæ defensione omnia illius bona possidere voluit.

Parem ejusdem rei fidem facit Theodoricus † itidem 487
 Francorum Rex, in suo, per Brusch. in *descript. Mona-* *Monasteri-*
 sterii Maurismünster appositio diplomate, quod de sul- *um*
 cepta ab eodem Rege Advocatia illius sequentem in *Mauris-*
 modum se habet. *münster.*

In nomine Sanctæ & individuae Trinitatis: Theodoricus
 THEODORICVS divina favente clementia Rex *Franco-*
 Francorum viro Illustri Luthfrido Alemannorum *rum Regis*
 Duci. Si petitionibus Deo servientium (quæ ad *diploma,*
 eorum quietem & tranquillitatem pertinent) *quo confir-*
 libenter præstamus atque ad effectum perducimus: *mario bo-*
 Regiam consuetudinem exercemus & ad *norum Mo-*
 mercedem vel stabilitatem regni nostri pertine- *nasterii*
 re confidimus. Ideo notum esse volumus tam *Mauris-*
 futuris quam præsentibus, qualiter venerabilis *münster*
 Maurus Abbas de Monasterio D. Leobardi quon- *continetur,*
 dam Abbatis in honore sanctorum Apostolo- *illudque*
 rum Petri & Pauli & S. Martini peculiaris pa- *ab eodem*
 troni nostri constructo, Clementiæ Regni no- *Rege in*
 stri suggestit, quid Antecessori suo D. Leobar- *Munda-*
 do quondam Abbati, qui ipsum Monasterium *burdium*
 suo opere à novo fundamento ædificasse nos- *suscepit.*
 citur, inclytæ memoriæ parens noster Childe-
 bertus

bertus quodam Rex, oportunitatem ipsius Monasterii terram illam quam de deserto ipse ad excolendum vel commonendum præoccupaverat, per loca prænominata de ponticulo ad *Guenheim* usque ad publicam stratum Tabernensem ac deinde ad stratam pagi oppiduli *Marleyensem*, hinc terminum de fonte Cisternato cum adjacentibus suis usque ad *Gunsum* rivum, indeque ad montem *Cu-bergum*, per fraxinetum ad loca qui vocatur *Aschovva*, & sic per fluvium *Sornam* usque ad crucem petrinam tam demum ad *Maur* rivum pro futura mercede, eisdem concessisset, ut nullus ibidem campos facere, nec porcos saginare, nec materiam succidere, nec ipsius fines penitus irrumperere præsumeret, sed hoc ipsi monasterio omni tempore concessum esse deberet & quicquid intra vel extra præscriptos terminos in quacunque provincia vel pago ipse vel aliquis Regum, prædecessorum ejus tradidisset, seu successorum quilibet potens, vel vilis persona memorato loco, Abbati, ejusque successoribus, pro animæ suæ salute tradidisset nullo contradicente aut resistente, libere atque licenter possidere liceret. Unde ipsam præceptionem memorati Principis, seu divæ recordationis *Theodoberti*, *Clotharii*, *Dagoberti*, *Sigeberti*, itemque *Dagoberti*, quondam Regum nobis ad confirmationem ostendit in præsentem relegendam, sed pro firmitatis studio nostrum sibi expetiit ex hoc ipso in eodem Monasterio, vel circa ejus terminos omniaque ad id pertinentia confirmare præceptum. Cujus petitionem pro Dei intuitu vel mercedis nostræ augmento benigne suscipientes ita nos confirmasse, & in omnibus præstitisse regia consuetudine cognoscite. Præcipimus enim, ut quicquid per inspectas supradictorum Regum præceptiones ad ipsum Monasterium longe vel prope noscitur concessum fuisse, per hanc auctoritatem nostram ipsi Monasterio vel memorato *Mauro* Abbati, suisque successoribus omni tempore in Dei nomine, & ipsum privilegium nostris & futuris temporibus stabile, Deo auxiliante omnimodis conservetur.

Similiter petiit, Abbas scilicet *Maurus*, ut eum cum omni familia rebusque monasterii sui longe vel prope constitutis sub *nostro mundiburdio & defensione* reciperemus. Quod nos pro mercedis nostræ augmentis ita & præstitisse cognoscite, & confirmasse. Quapropter per præsens decernimus ac jubemus præceptum, ut neque vos, neque juniores vestri seu successores, nullaue omnino cujuscunque sit potentia persona ipsum Abbatem neque monachum, neque certe homines suos injuriari, nec condemnare, nec ei infra vel extra monasterium rem irrationalem facere penitus, neque de rebus ad se pertinentibus quippiam auferre præsumat, sed liceat ei suisque omnibus sub

immunitatis titulo, & *nostro Mundiburdio vel defensione* cum omnibus rebus suis & monasterii sui secundum normam patrum Domini *Benedicti* & Domini *Columbani* quietos resistere atque securos, quo potius ipsam congregationem sanctam melius delectet, pro stabilitate regni nostri misericordiam Domini die, noctuque crebrius exorare. Data Metis in Cænobio *S. Arnolphi* ejusdem loci Episcopi, quod est constitutum in suburbio; sub die Calend. Maji, Anno Dominicæ incarnationis 724. Indict. 3. Anno vero regni Domini Theodorici V. Ego Grimaldus Cancellarius recognovi.

Maxime vero fundatores locorum & sacrorum Advocatiam sibi posterisque suis vendicasse varia itidem fundationum diploma commonstrant. Ejus rei exemplum notabile habemus in Monasterio *Banthen*si, in dextra Moeni è *Vogtlandiæ* Montanis versus Franciam Orientalem descendente, in altissimi montis vertice, inter *Liechtenfels* & *Staffelsstein* oppida situm, quod & Anno 1071. in beatorum *Petri* Apostoli, & *Dionysii* Martyris honorem ab *Hermann*o *Marchione Voburgensi* (qui & postea in equestri certamine *Herbipoli* hastiludio, lancea transfossus occubuit) ejusque uxore *Alberade Comitissa de Banth.* ex arce ejusdem nominis *Banth.* majorum suorum sede fundatum atque erectum est. In ejus autem fundationis literis, dictus *Herman. Marchio*, Advocatiam, sibi ac hæredibus suis expresse reservavit, prout ejusdem erectionis literæ edocent, quæ sequentem in modum se habent.

In nomine sanctæ & individua Trinitatis, sciatis & cognoscat sancta & universalis Ecclesia, qualiter ego *HERMANNVS Marchio & uxor mea ALBERAD Comitissa* pro æterna jugiter mediantes retributione in *Banthen*si castro principali videlicet loco ditionis nostræ domum Domino ereximus in honore *B. Petri Apostoli*, & pretiosi Martyris *Dionysii*, ut in ea Domino Monasticis disciplinis perpetuo serviat: Et nostra nostrorumque memoria immortalis habeatur. Ad hunc ergo locum *Mueburg* cum omnibus pertinentiis suis mobilibus & immobilibus, villis, sylvis, pratis, arcolis, pascuis, viis, inviis, exitibus, & redditibus & molendinis; Et totum *Banngau* quicquid inter *Iresam*, & *Mein* situm est, omnemque Dominicum nostrum in illis terminis communi voto, firma traditione delegamus. Decimas quoque de suburbanis nostris novalibus & vineis, Dominicales quoque Capellas nostras *Mueburg* & *Affultern* / cum dotibus decimis & terminis suis sicut ab antiquo possedimus perpetuo Jure ipsi Ecclesiæ tradidimus. Adstipulante & corroborante Domino meo *Adelberone* venerabili sanctæ *Wirtzburgensi* Ecclesiæ Episcopo, eo tempore quo eo agente & suscipiente delegavimus ad reliquias *S. Kiliani* Martyris præposituram *Heydenfeld* / cum pertinentiis suis Anno Dominicæ Incarnationis 1069. indictione septima, regnante *Henrico IV.* Romanorum Imperatore, sic dotatam & fundatam Ecclesiam illam communi

municato cum Ministerialibus & fidelibus nostris consilio, *B. Petro Principi Apostolorum* in Bamberg cum omnibus prædiis suis delegavimus, præsentem & agentem, suscipiente & confirmante *Hermann* ejusdem sedis Episcopo. Tradidimus autem seorsum extra Abbatiam in usum Episcopi & successorum ejus *Stekilleze*, & *Grodosa* cum pertinentiis suis, decimis, & terminis suis. Et forestum ad *Banntra* pertinentem permanente tamen Abbati ejusdem loci, ejusque familiæ in eodem foresto cædendi & pascendi libera potestate. Ministeriales quoque nostros exceptis paucis cum omnibus prædiis & beneficiis suis ubicunque positis, eidem Ecclesiæ delegavimus, eo pacto, ut cum primis & optimis ejus ministerialibus Juris & dignitatis habeant consortium. *His omnibus hanc firmissime conditionem subjungimus ut præscripta bona dum vivimus, in nostra provisione & potestate permaneant.* Nobis autem defunctis *legitimus heres noster Advocatiam eorum suscipiat.* Episcopus autem Bambergensis ipsum locum singulari gratia diligat, sublimet & exornet, de bonis autem ei delegatis vel in usum suum separatis nulli beneficium concedat & nihil eorum imminuat, sed in stipendium fratrum Deo inibi servientium infra unum centum mansos adjiciat.

Quod si tempore pervoluto aliquis Episcoporum mutata voluntate hoc nostræ conscriptionis pactum infringere, mutare & adnihilare voluerit; proximus consanguineus noster, vel nostræ possessionis legitimus hæres unum solidum ad altare *B. Petri* persolvat, & omnia præscripta bona in suam contrahat potestatem. Ecclesia autem nostra sit libera & immunis à pensione soldarii & ab actione totius servitutis, quia hæc est voluntas nostra in *Christo*, ut de redditibus ipsi soli serviat. Et in ea illi servientes opportuna pace & diuturna quiete perfruantur. Et hujus causæ testes sunt *Poppo* Præpositus, *Lindo* Decanus, *Meginhardus* Scholasticus, *Herdroicus* Thesaurarius, *Reginboldus* Archipresbiter, *Adelo Gosbrecht* / *Esso* presbyter, & alii Canonici. De Laicis vero *Eberhard*. Comes *Burckard*. Comes, *Henrich*. *Gebehard*. Comites de *Gulzbach* / *Gesowin* Comes, *Stercer*, Comes, *Reginbotho* Comes, *Wolfram* Comes & frater ejus *Otho* de *Abensperg*. *Tiemar* Comes de *Terenuam*. *Tiemar Gubrecht* / *Ebo* *Gervvick* Herold. *Otho* *Tinio*, *Tegino* ingenii testes per aurem tracti. *Friderich*. *Poto*, *Eppo*. *Erbo*. *Poppo* *Herman*. *Limprecht* & alii. Et hæc gesta sunt Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo septuagesimo primo, indictione nova

regnante *Henrico IV. Romanorum Imperatore* feliciter.

Plura hujus rei exempla cum in *c. 9. de forma protectionis sub diversis* adduxerimus, aliis hoc loco referendis superledeamus.

Ut igitur præsentem tandem capiti colophonem addamus: id non minus experientia quam antiqua literarum monumenta docent, quod † jam olim etiam eundem in modum, uti ab Episcopis ac Prælatibus Ecclesiasticis factum est, ita alii quoque status sæculares, Reges nempe Duces, Principes, Comites, Barones, Nobiles, Civitates itidem tam Imperiales, quam aliæ, oppida quoque villæ ac homines etiam privati potentiorum protectioni se submiserint, attestante *Gailio obs. 54. n. 10. libr. 2. novissime Waremund, ab Ehrenberg. meditat. pro Fæd. lib. 1. cap. 4. n. 12.* Ubi dicit, Civitates, Imperiales liberas vel etiam aliis subjectas, necessitate exigente, Protectores suscepisse. & *num. 15.* attestatur, Electores, † & Duces Saxonie civitatis Erphordensis esse se vetustissimos protectores, quamvis † in *Cameracensi* ante aliquot annos pronunciatum fuit, daß Rathmeister vnn Rast der Stadt Erfurt nicht gebühret / noch geziemet habe / so viel die Stadt Erfurt / dero Bürger / vnn Einwohner belangend / die Chur vnn Fürsten zu Sachsen zu Erbschirm aufzunehmen / ut traditur in *Symphorem. supplicat. Cam. Imperial. part. 1. tit. 2. vot. super materia conventionis.* Quod identidem etiam de liberis Civitatibus affirmat *Herman Vultejus conf. Marburg. 19. vol. 3. num. 145.* Ubi dicit, † non infrequens esse, ut liberæ Civitates sese submittant alicui principi, ut ab eo protegantur & defendantur: nominatim etiam compiler Symphorematum tanquam orbi manifestum perfunctorie indicat, multas urbes, nobilesque Imperio immediate subjectos se in alterius Principis Protectionem mit Letz vnn Gut / dare posse, inde tamen Imperio ne hilum quidem decedere. *Tom. 2. pa. 3. Supplic. 23.* idque communi usu & consuetudine per totum Romanum Imperium etiamnum hodie observari testatur *Hieron. Schurff. consil. 23. num. 5. cent. 3.*

Et hanc eandem consuetudinem apud Germanos in civitatibus etiam præsertim Imperialibus jam olim receptam esse hodieque usu frequenti observari ex *Ferrar. lib. 1. cap. 6. §. 9. de feud.* testatur *Herman. Vultæ. tract. feud. lib. 1. cap. 8. sub n. 17.* sequitur *Georg. Schönborn. Politia. lib. 6. cap. 6.*

Verum enimvero, quia in præcedentibus Ecclesiasticarum singularum protectionum speciebus, rem ipsam exemplis ac diplomatis illustravimus, instituto nostro convenire putamus, id ipsum quoque in singularibus, Principum, Comitum, Baronum, Nobilium, ac civitatum tam Imperialium, quam aliarum Clientelis singulatim ostendere.

A Regibus igitur ordiendo constat ex *Bodino* Scotiae † Regnum olim sub Regum Angliæ tutela ac patrocinio extitisse. Ita enim Janum † *Balliolum* Regem Scotorum Anno 1293. non modo fidem Regi Anglorum præstitisse, sed & Scotiae regnum se fidei Angliæ nomine sub Anglorum patrocinio possidere professum esse testatur idem *Bodin. d. republ. cap. 9. nem com.* Sic & ante hunc † *Constantinum* Scotorum Regem ab *Adelstano* Anglorum Rege in verba sua jurare, sub adumbrato clientelaris fidei titulo compulsam refert *Joachim Cluten. in syllog. rerum quotidian. concl. 10. in schol. lit. d.*

Et ut vetustiora omittamus, non ignoramus superioriori primo saeculo *Muleassem* et *Tunetorum Regem* se in peculiarem laudatissimi Imperatoris *Caroli V.* protectionem ac tutelam tradidisse. Cum enim Anno *instauratae salutis 1530. Solymanus Turca*, duce *Haria-*
deno Barbarossa potentissimo Bassa, ac supremo maris praefecto ingenti classe instructa *Tunetum* occupasset, & *Muleasses Rex* expulsus ad *Doracem Regulum* cujus soror *Muleassis* mater fuerat, confugiens, inibi usque ad *Caroli Caesaris* adventum per quinquennium latitasset: Idem postea Imperator Anno 1535. lectissimo milite e Germania Italia & Hispania conscripto, septingentis navibus in Africam trajiciens, in primis recuperata *Guleta* arce fortissima, totaque inde *Tunetani* Regis ditio-
ne, quae octingentis fere millibus passuum in ora ab occasu ad orientem extendebatur expugnata, praedictum *Muleassem* suis viribus liberatum in tutelam suscepit paraque victoria in regnum restituto annuam, ad indicium susceptae protectionis, pensionem imposuit falcones duos, & totidem e Numidia velocitate conspicuos equos ea conditione ut Christianis amicus Turcis hostis, ipsi Caesari tanquam fidus cliens addictus esset atque Hispanis quos *Guleta* amplius mille praesidii loco reliquit annuum stipendium persolveret, pro ut haec omnia prolixius retulit *Laur. Surius comment. rer. in orbe gest. ad Ann. 1535.*

Verum ut missis infidelium magis illustria Christianorum Regum, qui se in specialem summi Pontificis protectionem dederunt, exempla prosequamur, ab
 499 *Honorio* et *Papa* Anno 1217. *Joannem Angliae*, Anno 1218. *Ferdinandum Castellae*, & Anno 1219. *Philippum*
 500 *Galliae Reges*, a *Gregorio* et IX. Anno 1228. *Beren-*
 501 *gariam Angliae* & Anno 1229. *Sanctiam Castellae Regi-*
nas, nec non et Anno 1234. *Carolomannum Haliciae*
 502 *Regem cum Salomea*, & Anno 1278. *Richardum Ang-*
liae Regem, & *Jolantem Arragoniae Reginam*: Ab
 503 *Innocentio* et IV. Anno 1252. *Mendegonem Lithuaniae*
 & Anno 1253. *Henricum Angliae Reges*, a *Clemente* et
 item IV. Anno 1267. *Ludovicum Galliae Regem* in
 Apostolicae sedis clientelam receptos fuisse commemorat *D. Abraham. Bzovius Annal. Eccles. tom 13. ad annos. supra annotatos.*

Ad Duces vero quod attinet, non minus notorium est, et eosdem interdum Regum aliorumque potentiorum clientelas quaesivisse. Sic Ducem *Montensem*, *Po-*
loniae Regis per Legatum, quondam petiisse patrocini-
 quinam, um commemorat *Cromer. de Reb. Polon. lib. 19. in pr. aliorum p. 285.*

Sic etiam annis amplius ab hinc septuaginta et Duces *Lotharingiae* in specialem Sacri Rom. Imperii protectionem, a *Ferdinando Rege* Anno scilicet 1542. receptos fuisse in eaque etiamnum hodie existere constat, cui rei fidem facit *Transactio Lotharingica* Anno eodem erecta, quae ita habet.

Wir *Ferdinandt von Gottes Gnaden/Röm. König*/zu allen zeiten Mehrer des Reichs/in *Germanien*/in *Hungarn*/in *Böheim*/in *Dalmatien*/in *Croatien* und *Slavonien*/ic. *König*/in *Spanien*/in *Erzherzog zu Oesterreich*/in *Herzog zu Burgundt*/zu *Brabant*/zu *Steyer*/in *Kärnten*/zu *Crain*/zu *Lützenburg* und zu *Bürtenberg*/in *Fürst zu Schwaben*/in *Marggraff des H. Röm. Reichs*/zu *Burgundt*/in *Mehren*/in *Ober* und *Nider Lausitz*/in *Graf zu Habsburg*/zu *Tyrol*/zu *Pfirt*/zu *Ryburg* und zu *Görz*/in *Landtgraff in Elsas*/in *Herr auff der Windischen Marck*/zu *Portagen* und zu *Salins*/in *Bekennen öffentlich und thun kundt*/in *allermenniglich mit diesem Brieff*/als der *Hoch-*

geborne *Anthoni Herzog zu Lothringen*/in *Unser lieber Schwager*/in *auff etlichen hievor gehaltenen Reichstagen*/und *sonderlich auff nechst gehaltenen Reichstagen*/zu *Regenspurg* und *Speyer*/in *der Röm. Kay. May.* in *Unserm lieben Bruder* und *Herrn*/auch *Churfürsten*/in *Fürsten* und *Ständen des H. Reichs*/durch seine *Botschafften* in *undertheniglich*/in *freundtlich* und *gnädiglich* vorbringen hat lassen/wiewol sein et *Herzogthumb* 505
Lothringen/ein *frey Fürstenthumb*/und *nies* in *mandt* in *underworffen*/dann *allein* das er von wegen etlicher *Particularstück* seines *Herzogthums* *Lothringen*/in *der Röm. Kay. May.* und des *H. Reichs* *Lehenman*/und *Verwandter* were/so were doch er und seine *Underthanen* durch die *Anschläge* des *H. Reichs*/auch der *Cammerichter* und *Beysitzer*/in *fiscalisch Proceß*/darzu die *Appellation Mandaten* und andere sachen *vielseltig angefochten*/das *vormalis nicht geschehen*/und *noch nit seyn solte*/wie er im fall der *Motturfft* gnugsam darzuthun getrawte/aber das *vnangesehen*/und *damit* die *Röm. Kay. May.* *Churfürsten*/in *Fürsten* und *Stände* *scheinbarlich* *finden* möchten/das er viel mehr mit *Irer May.* und den *Ständen des H. Reichs* *friedlich* und *einig* zu seyn/dann in *Widerwillen* zu leben/begierig und *geneigt*: So *bittet* und *begehret* er mit der *Kays. May.* auch *Churfürsten*/in *Fürsten* und *Ständen* des *H. Reichs* *vertragen*/und *vereint* zu werden/wiewol er das *nit schuldig* were/mit dem *erbieten*/das er von solcher *Particular* *Lehenstück* wegen/deren doch *wenig* weren/*Jährlich* zu *Underhaltung* des *Cammergerichts* und *allen andern Auf-*
lagen und *Anschlägen*/so von *gemeinen Ständen* des *H. Reichs* *gemacht* werden/einen *zimlichen* *Antheil* zugeben *willig* seyn wolt/doch mit der *versicherung*/das *Er* solche *Beschwerung* *nit allein* von der *Particular* *stück* wegen/sondern *darumb* *auff sich* *nemmen* und *tragen* wolt/das sie seinem *Herzogthumb* *incorporirt* und *einverleibt* weren/auch das er und das *ganz Fürstenthumb* *Lothringen* *gleich* *anderen Fürstenthumben*/und *Ständen* des *H. Reichs* *beschützet* und *beschirmbt* werden solte/Doch das dieselbige *Anlagen* auch *dermassen* *zimlich angeschlagen* und *gemäßigt* wurden/das sie *im* und *seinen Erben* *träglich* und *leidenlich* seyn möchten/so weren seine *Lehenstück*/die er vom *H. Reich* zu *Lehen* und *Affterlehen* trüge/also eines *geringen* *Jährlichen einkommens*/das sie eine *ewige Anlage* einem *Churfürsten* *gleich* in *viel Jahren* *nit ertragen* möchten. Dargegen aber *vorgewendet* worden/wiewol *Wir* und *gemeine* *Stände* *auff* *gehabte erkündigung* *nochmals* *darfür achten* und *hielten*/das *solch* *Herzogthumb* *Lothringen* dem *H. Reich* *underworffen* were/und *billich* seyn solte/in *betrachtung* das die *Herzogen* zu *Lothringen* von *altershero* in des *Reichs* *Anschlägen* *begriffen* gewesen/und *noch* seyn und *darüber* *andere mehr statthafft* und *erhebliche Gründe* und *Ursachen* *dargethan* werden möchten: *Noch* *dannoch*/diem Weil *Wir* *seinen* *geneigten* und *guten Willen*/so er zu dem *Herz-*
 ligen

ligen Römischen Reich trägt / vermercket vnd vernommen / so haben wir im Namen vnd anstatt der Röm. Kay. May. vnser lieben Bruders vnd Herrn / vnd für vns selbst mit seinen Botschafften / nemlich Claudio von den Pillier / seinem Balliff von Spinal / Herrn von Tandilancourt / Dominico Schanpeneiß der Rechten Doctor / vnd Supplicum libellorum Magistro, Nicolao von Lespeut vnd Joachimo Brüniger der Rechten Doctor / vnd herwiederumb sie von wegen bemeltes ires Herrn / des Herzogen zu Lothringen / sich mit vns auff ire gnugsam derohalb vorgelegte Credenzen vnd Gewaltsbrieffe mit vorwissen / Raht vnd willen der Churfürsten / Fürsten vnd Stände / vnd der abwesenden Pottschafften / in weitere Handlung begeben / vnd nach vielen vnd wider beschehenen Anzeigungen Reden vnd Handlungen / so derhalben gepflogen / endlich miteinander vereinigt / verglichen vnd vertragen: Vereinigen / vergleichen / transigiren vnd vertragen vns auch hiemit in Krafft dieses Brieffs / in der allerbesten vnd bestendigsten Form / Transaction vnd Maas / wie das beschehen sol vnd mag / Also das obgenanter vnser Schwager Herzog Anthonj vnd seine Erben / Herzogen zu Lothringen / nit allein mit Particularstücken / so von dem H. Reich zu Lehen oder Aßterlehen rühren vnd gehen / sondern auch mit dem Herzogthum Lothringen / vnd was demselben als einem Herzogthum zugehörig ist / als nemlich Planckenburg / Pontamonsa vnd dergleichen nun hinführo zu ewigen zeiten in der Röm. Keyf. Kön. vnd des H. Reichs Schutz vnd Schirm seyn vnd wie andere Fürstenthumb vnd Stände des H. Reichs geschützet / geschirmet vnd verthedigt werden sollen / wie Wir auch im Namen vnd anstatt der Röm. Kay. May. Vnser Lieben Bruders vnd Herrn / vnd auß seiner Keyf. May. sonderbaren Befehl / vnd vor Vns selbst den obgemelten Vnsern Schwagern Herzogen Anthonj / seine Erben vnd das Herzogthum Lothringen in Irer Kay. May. vnd des H. Reichs Schutz / Schirm vnd verthedigung hiemit also auff vnd annehmen. Dargegen sollen

506 vnd wollen gedachter † Herzog Anthoni vnd seine Erben alle vnd jede Anschläge vnd auftragen / die jederzeit von gemeinen Ständen in dem H. Reich fürgenommen vnd gemacht werden / tragen / vnd nemlich in jedem Anschlag zwey theil / das ein drittheil weniger vnd minder ist des Anschlages oder auftrage / so einem Churfürsten aufgelegt wird / geben vnd entrichten / Also wie oft ein Churfürst 300. Gulden zur Anlag geben würdt / soll bemelder Herzog Anthoni vnd seine Erben allwege 200. Gulden / vnd also in mindern vnd mehrern Aufträgen / auff vnd anzurechnen darzu zu einbringung solcher Anschläge vnd Aufträgen vnd erhaltung des gemeinen im H. Reich auffgerichteten Landfriedens / Sicherheit vnd geleits der Kay. May. Vns vnd den Röm. Keyfern vnd Königen / die zu jederzeit seyn werden / auch dem H. Reich vnd desselben Jurisdiction zugethan vnd verwandt seyn / aber sonst sollen sie

† vnd das Herzogthum Lothringen / vnd desselben Vnderthanen / aller anderer Processen / Mandat vnd Jurisdiction des H. Reichs / es seyn in erster oder anderer Instanz / geübriget / gemässigt vnd frey seyn / vnd mit eigenen Processen / Mandaten / Citation / Appellation / Annemung vnd andern Sachen wie die Namen haben mögen / kein außgenommen / dann allein die zu anziehung der Anschläge vnd Auflage / auch Handhabung des Landfriedens / Sicherheit / vnd Geleits / wie obgemelt gehörig seyn / vnbeschwerdt gelassen werden vnd bleiben / vnd das Herzogthum Lothringen mit seinem Anhang ein ganz frey / ohneingezogen Fürstenthumb seyn vnd ewiglich bleiben / vnd von der Key. May. Vns / auch Churfürsten / Fürsten vnd Ständen des H. Reichs / ein frey vneingezogen Fürstenthumb / Superioritet vnd Principat / erkandt / genant / vnd gehalten werden. Was aber des bemelten Vnser Schwagers Herzog Anthoni Voreltern Herzogen zu Lothringen / vnd er bis hero von Röm. Keyfern vnd Königen vnd dem H. Reich zu Lehen gehabt / empfangen vnd getragen / das sollen auch Er Herzog Anthoni vnd seine Erben / hinführo also zu Lehen haben / vnd wie sich gebühret empfangen vnd tragen. (doch hierin in aller wege außgescheiden das Herzogthum Lothringen / welches ein frey vneingezogen Fürstenthumb seyn vnd bleiben soll.) vnd der obberürte Herzog Anthoni für sich vnd seine Erben solchen Tractat vnd Handlung bewilligt vnd angenommen hat / so gereden vnd versprechen Wir auch alle vnser Nachkommen am Reich gedachten Herzog Anthonien / seine Erben vnd das Herzogthum Lothringen / wie andere des H. Reichs Fürstenthumb vnd Ständen / schützen / vnd schirmen vnd vertheidigen / vnd nicht weiter dann zu einziehung der Anschläge / Landfrieden / Sicherheit vnd Geleit / wie obsteht / zu Vns vnd des H. Reichs Verwandt / Jurisdiction vnd mit leyden ziehen noch erfordern / sollen noch wollen. Vnd gebieten darauff an statt vnd im Namen der Key. May. vnd für Vns selbst von Röm. Keyf. vnd Königlich May. Macht vollkommenheit allen vnd jeglichen Churfürsten / Fürsten / Geistlichen vnd Weltlichen / Prälaten / Graven / Freyherrn / Herrn / Rittern / Knechten / Hauptleuthen / Vitzthumben / Vögten / Pflegern / Rentmeistern / Amptleuthen / Schultheisen / Burgermeistern / Richtern / vnd Gerichten / vnd insonderheit der Key. May. Vnsern Cammerrichtern vnd Bessigern des Keyserlichen Cammergerichts / vnd Hoffrichtern des Hoffgerichts zu Rothweil / vnd andern Richtern / allen Gerichten / Rāthen / Burgern / Gemeinden / vnd sonst allen andern Vnsern des Reichs Vnderthanen vnd Getrewen / in was Würden / Standts oder Wesens die seyn / hiemit ernstlich / vnd wollen / daß nun hinführo obbemelten Vnsern Schwagern Herzog Anthonien vnd seine Erben / auch ire Vnderthanen / vnd Herzogthum Lothringen / an solcher Vnsrer Einigung / Vergleichung / Transaction / vnd Vertrag nit hindern noch irren / sondern sie von gedachter

Keyf. May. Unser vnd des H. Reichs wegen/dar-
bey handthaben/schützen vnd schirmen/auch gne-
diglich gebrauchen/ genießen vnd gänzlich dar-
bey bleiben lassen/ darwider nichts thun noch
jemandt andern darwider zuthun gestatten sol-
len. Wir meynen/ ordnen vnd wollen auch
von obgemelter Macht/ daß weder Keyserlicher
Fiscal an obgedachtem Cammergericht noch sonst
jemandt anders wider bemelten Herzog Antho-
nien seine Erben vnd Nachkommen Herzogen
zu Lothringen/ vnd jr jeder Vnderthanen sampt
vnd sonder wegen der Anschläge oder Auflagen/
so vor Dato des Brieffs in dem H. Reich an-
geleget oder vorgenommen worden/ vnd nemb-
lich auch von wegen der dreyjährigen Hilffe/ zu
widerstandt des Türckens auff diesen jüngst ge-
haltenen Reichstagen zu Augspurg/ Regenspurg
vnd folgendes zu Speyer bewilliget/ ferner mit
nichten procedieren/ oder sie derhalben in oder
außerhalb Rechtens anfordern noch beynruhi-
gen soll in kein weyse noch wege/ dann Wir ihn
vnd seine Erben derselben ganz quit/ ledig vnd loß
zehlen. Wir heben auch hiemit auff/cassieren vnd
vernichten alle Proceß vnd Erkandtnüssen die
derohalb bißhero fürgenommen vnd ergangen
seyn: Vnd setzen/wollen/vnd ordnen auß rechter
Wissenheit vnd obberührter Macht vollkommen-
heit/ das alles so diesem Unsern Einigung vnd
Vertragbrieff zuwider vorgenommen/ erlanget
vnd außbracht werden möchte Kraftloß vnd nich-
tig seyn soll/ wie wir es auch hiermit an statt der
Keyf. May. vnd für vns selbst auß Röm. Keyser-
licher vnd Königlich Macht/ vollkommenheit
vnd eigener bewegung Kraftloß/ nichtig vnd
vnbindig erkennen/ vnd wollen daß er gänzlich
bey diesem Vertrags/ Einigungs vnd vergleich-
nußbrieff bleiben vnd festiglich gehalten werde/
sonder gefehrd. Dessen zu Brkundt haben
Wir Unser Königlich Insiegel an diesen Brieff
thun hengen/vnd Wir von Gottes Gnaden Al-
brecht/ der H. Römischen Kirchen Titulß San-
cti Petri ad vincula Priester Cardinal/ vnd
geborner Legat des Stiffts zu Meynz vnd des
Stiffts zu Magdeburg Erzbischoff/ Primas
Administrator zu Halberstatt/ Marggraff zu
Brandenburg/ zu Stettin/ Pommern/ der Cas-
suben vnd Benden Herzog/ Burggraff zu
Nürnberg/ vnd Fürst zu Rügen/ vnd des H.
Röm. Reichs durch Germanien/ Johann Lud-
wig Erwehlt vnd bestetigter zu Erier/ durch
Gallien vnd das Königreich Arelat: Herman
Erzbischoff zu Cöllen/ Herzog zu Westphalen
vnd zu Engern/ Administrator zu Paderborn/
durch Italien alle drey Erz-Canzler/vnd Ludwig
Pfalzgraff bey Rhein/ Herzog in Bänern/ des
Heiligen Römischen Reichs Erztruchses/ al-
le Churfürsten/ bekennen in Crafft dieses Brief-
fes daß alle diese obgeschriebene Handlung/ Ei-
nigung/ Transaction vnd Vertrag/ durch
die Röm. Königl. May. Unsern allergnädigsten
Herrn/ im Namen vnd an statt der Röm. Keyf.
May. auch Unser aller gnädigsten Herrns/

vnd vor sich selbst mit Unsern mit Churfürsten
auch der Fürsten vnd anderer Stände vornem-
sen/ willen vnd Rath/ vormaln auff dem nech-
sten Speyrischen Reichstag wider vorgenom-
men/vnd jeko auff diesem Reichstage zu Nürn-
berg/ mit des Hochgebornen Fürsten/ Herrn
Anthonien/ Herzogen zu Lothringen/ Unser
freundtlichen lieben Oheimen/ Vettern vnd
Freundt/ obgenanten Räten vnd Botschaff-
ten/ in beysein Unserer vnd anderer Unserer
mit Churfürsten verordneten Räte/ auch der
Fürsten vnd Stände des Heiligen Reichs
vnd der abwesenden Botschafften/ auff dem-
selben Reichstage zu Nürnberg versamlet/
vorgehabtem Rath/ guten Wissen vnd Willen
gepflogen/ gehandelt vnd beschlossen worden.
Wir bewilligen/ ratificieren vnd bekräftigen
auch dieselben in allen vnd jeden Puncten vnd
Articuln/ insonderheit vor Uns/ Unsere Nach-
kommen vnd Erben hiemit wissentlich in Crafft
dieses Brieffs/ des alles zu fester wahrer Be-
kundt haben Wir vor Uns selbst/ vnd die an-
dern Unsere mit Churfürsten/ auch derselben
Räte/auff dem Reichstage zu Nürnberg ver-
samlet/bitt vnd begehren Unser jeder sein Insi-
gel an diesen Brieff thun hengen/der geben ist in
Unser vnd des Heiligen Reichs Statt Nürn-
berg/auff den Sechs vnd zwanzigsten Tag des
Monats Augusti/ nach der Geburt Christi/
funffzehnhundert vnd im zwey vnd vierzigsten
Unserer Reiche des Römischen im zwölfften/ vnd
der andern im sechzehenden Jahr.

Aliud exemplum de Ducibus in specialem prote-
ctionem receptis obvium est, † ex foedere inter Ro- 508
manum Pontificem Clementem VII Franciscum Gallia
Regem, Andream Venetiarum, atque Franciscum Sfor-
tiam Mediolani Duces Anno 1526. inito, in quo inter
alia capitula conventum est, ut illustrissima domus ac
familia Mediceorum, quæ non multo post, Ducum ti-
tulo insignita fuit in omnium & singulorum prænomi-
natorum confœderatorum protectionem ac defen-
sionem assumeretur, ab eoque tempore assumpta in-
telligeretur, Ware. ab Erenberg. de fœder. libr. 2. f. 290.
n. 18.

Sic etiam laudatissimus Imperator Carolus V. Anno 509
1548. Ducatus Lotharingia, Brabantia, Lymburgi, Lu-
ceburgi, Geldria. Itemque Comitatus Flandria, Bur-
gundia, Holandia, Zelandia, Hannonia, Arthesia, Na-
murci, & Zutphania, cum omnibus aliis suis ditionibus
Inferioris Germaniæ in specialem Imperii prote-
ctionem commisit, ut patet ex contextu Transactionis Bur-
gundicæ in Comitibus Augustan. Anno 1548. erectæ,
ubi prædicta Protectionis constitutio sequentibus ver-
bis firmatur.

Aber nicht desto weniger dieweil Wir auß son-
derer neigung/ so Wir zu dem Heiligen Reich
Teutscher Nation tragen/ nit geneigt demselbi-
gen einiges wegs ichts zuentziehen/ sondern viel
mehr solches zu mehrern vnd weitem willig/
So haben Wir Uns gnediglich vernemen las-
sen/ daß Uns zu erhaltung gutes Friedliches
vnd nachbarliches willens/ auch zu Nutz vnd
frommen beyderseits Landschafft nicht zuwider
seyn solte/ daß alle Unsere Nider Erblandt
sambt

sambtlich mit des Herzogthums Geldern und Graffschafft Zutphen und temporalitet zu Brecht/und andere zugehörigen/Basall/und Herrschafften/der Nider Erblandt/wie Wir die jeko besitzen alle zusammen vnder einen Krenß gezogen/und eine genante Summa gelds/ als nemlich so viel als zweyer Churfürsten anschläge ertragen möchten/contribuiren/ darbey sie gelassen/ und dargegen in des H. Reichs Schutz/Schirm/verthedigung und hülff begriffen seyn solten/doch daß dieselbigen sonst bey allen andern ihren Freyheiten/ Rechten/Gerechtigkeiten/Exemption/oder Appellation und Jurisdiction gelassen wurden. Auff solchen Unsern beständigen Gegenbericht und genediges erbiethen/ haben Churfürsten/Fürsten und gemeine Stände/ auch der abwesenden Rätthe und Bottschafften/sich mit Uns in weitere Handlung eingelassen/ und nach vielfeltigen hin und wider ergangenen Schrifften/berichten/und gepflegten Handlungen/Wir mit ihnen/und sie mit uns auff nachfolgende mittel endtlich verglichen/vereint/und vertragen: Vergleichen/vereinigen/und vertragen Uns auch hiemit in und mit Crafft dieses Brieffs in bester und beständigster form und Maß das immer von Rechts und gewonheit roegen geschehen soll/fan/ oder mag/ der gestalt/daß Wir als rechter Erb und Oberherr gemelter Unsern Nideren Erblandt für Uns/ und Unsere Erben/ und Nachkommen/sambt denselben nachbenante Unserer Nider Erblanden nemlich die Herzogthum Lothring/Brabant/Lymburg/Lützenburg/Geldern/die Graffschafften Flandern/Arthoyß/Burgundt/Hennigaw/Hollandt/Seelandt/Namur/Zutphen/die Marggraffschafft des Hey. Reichs/die Herrschafft Friesland/Brecht/Ober Zsel/Gröninggen/Falckenberg/Dalheim/Salin/Mecheln und Mastrich/mit allen deren mediate & immediate zugehörigen und eingeleibten Geistlichen und Weltlichen Fürstenthumben Prälaturn Digniteten Graffschafften/Frey/und Herrschafften/und derselbigen zugehörigen Saalen/ Vnderthanen und Verwandten hinsüro zu ewigen Zeiten in der Röm. Keyf. und Kön. und des H. Reichs Schutz/Schirm/Verthedigung und Hülff seyn/auch sich desselben Freyheiten Rechten/ und Gerechtigkeiten frewen und gebrauchen/ und vorgemelten Röm. Keyf. Kön. und des H. Reichs Ständen/jederzeit wie andere Fürsten Stand und Glieder desselben H. Reichs geschützt/geschirmt/verthediget und getrewlich geholffen/ und dann auch zu allen Reichstagen und Versamblungen/beschriben und erfordert werden sollen/ob sie wollen dieselben neben andern Ständen zu besuchen und zuschicken haben/ auch ihnen Unser Erben und Nachkommen Unsern und derselben Session und stimmen/von wegen obberürter Unserer Landt/als ein Erzhertzog in Oesterreich zugelassen werden sollen/dagegen Wir Uns von oberzehelter Unsern Landt und Leuth/und dero Nachkommen wegen bewilliget/daß alle solche Unsere Landt in vorstehender noht zu Handthabung und Wohlfart des

H. Reichs/auch vnderhaltung Friedens und Reichens/und allen andern des H. Reichs anschlagen/so durch gemeine Stände jederzeit bewilligt/und beschloffen worden/so viel als zween Churfürsten sich erstrecken laisten und contribuiren/ als wie oft ein Churfürst 100. Gulden zu Anlag geben/oder 100. zu Roß/und 100. zu Fuß schicken wird/sollen und wollen Wir/ Unsere Erben und Nachkommen allweg 200. Gulden erlegen/ oder 200. zu Roß/und 200 zu Fuß schicken/ und also in mündern und mehrren Anschlagen auff und abzurechnen/2c.

Sic etiam Uladislaum Poloniae Ducem à Papa Honorio III. Anno 1218. in sedis Apostolicæ protectionem susceptum fuisse commemorat Bzovius *Anna. Eccl. l. 12. n. 6.*

Et similiter Marquard Freher *de orig. Palatin. part. 1. c. 34. ex Irenico lib. 3. Exeges. cap. 5. & Munster. Cosmog. lib. 3. c. 250.* testatur eo sæculo, † quo Illustrissima Ducum Boariae familia Palatina, per connubium Otthonis Ludovici Boariae Ducis, cum Agnete Henrici Palatini filia inserta fuit, complures Regulos, Comites, Barones, Milites, ingenuos defensionis & patrocinii ergo se suaque in Palatinorum fidem ultro ac propria sponte dedidisse.

Sic & quondam *Præpositus Elvvacensis* qui Imperii Princeps est, sub tutelari præsidio *Ducis Wirtembergici* extitit cujus præposituræ arx, † cum Anno 1552. per magistrum ordinis Teuthonici in vala fuisset, per eundem Ducem Wirtemberg. mox restituta ac strenue propugnata fuit Seba. *Munst. in Cosm. lib. 5. Germ. c. 250. Martin. Crus. Annal. Suev. part. 3. lib. 11. cap. 26.* qui de exhibita Elvvacensibus protectione Wirtembergica sequentia habet. *Dum Metim, inquit, Caesar obsidet, Wolffgangus Teuthonicus Magister, oppidum Elvvangen se occupat, præfecturam ibi Ecclesiasticam, seu Præposituram pinguem affectans. Wirtembergensis vero Dux, ut patronus à Canonicis invocatus illud recuperat, canonicis libertatem eligendi, quem vellent restituit: Magistroque oppida quadam eripuit, ad sarcinendum belli sumptum: Principum tandem interventures composita est, Magistro oppida triginta aureorū millibus depensis recipiente.*

Sic etiam ut ab Ecclesiasticis ad sæculares eosque Italos veniamus Duces olim Ferrariensem Bentivoli ac Mirandulæ in Ludovici XII. & Octavium Farnesium Ducem Parmæ, in Henrici II. Galliarum Regum protectionem transisse Bodin. *lib. 5. Reipub. c. 6. & Schleid. lib. 22. testantur.*

Sic & Transylvaniæ Principes modo in Imperatorum Romanorum, modo in Turcæ protectionem se recipere soliti sunt. Et nominatim Sigismundus Batorius, perpetuæ Imperii Tutelæ se submisit, ejusque Princeps propter Heroicam virtutem quæ multoties mirabili cum successu, contra Turcam pugnatat appellari meruit Anno 1595. ceu narrat Jan. on. *Mercur. Gallo-Belg. Tom. 3. lib. 12 pag. 97. & seq. Joan. Wolffg. disp. de his, qui Fen. dare & accip. poss. 8. lit. E. apud Arum. discurs. 30.* Unde cum proditoris Reus delatus esset ad Imperatorem Viennam captivus ductus, carcerique mancipatus est, quo aliquot annis peractis obiit.

Et Reges, Duces ac Principes non solum ut præmissa exempla ostendunt, aliorum protectioni se submiserunt, sed & alias provincias sæpiusculè, in suam Tutelam susceperunt.

Sic Reges Sueciæ Gustaphus Ericus & Joannes Livoniam ipsis à Carolo V. Ferdinando I. & Maximiliano II. Imperatoribus commendatam in Clientelam receperunt referente Chytræ. *lib. 28. Saxon. Arnisæ de Jure Majest. libr. 1. c. 6. in fine.* Quo tamen non at-

tento Livonia postea sponte se in Regis Poloniae Clientelam dedit, cujus intuitu etiam Rex Christophorum Megaloburg. Ducem Livoniam invadentem captivum in Poloniae regnum abduxit Dresser. *Isagog. Hist. parte 4. pag. 136. Remig. Felschius dissert. nobilissima de foederib. conclus. 23. in notis post Lit. C.*

Quod ad Comites attinet, multos etiam sub aliorum clientela existere non est dubium. Et ne ex-

§ 14 *Comites, qualiter & quoniam sub aliorum protectione reperiuntur.* *empla quis requirat jam olim † Comites Albinea & de Monte Richo Alrium & Joannem sub speciali protectione Ducis Mutina fuisse docet Alexan. de Imol. conf. 13. n. 15.*

Sic & Germaniae illustres Comites de Wertheim / jam Leonsteinios speciali Regis Bohemiae protectioni subesse testatur *Auth. des Wertheimischen Gegens*

§ 15 *berichts contra Würzburg/ cum aliis libri illius locis, tum nominatim, p. 2. fol. 312. in Informat. ad Caesar & Regiam Hungaria ac Boemia Majestat. sub n. 184. §. diuweit dann die Graffen von Wertheim der Cron Wörlheim so wol mit Lehen-schaft / als Schutz vnd Schirm verwandt. &c.*

Et quod ad externos attinet, refert Abrah. Bzovius § 16 *Annal. lib. 13. n. 5. † quod Anno 1238. Robertus Comes Atrebatensis sese in Gregorii IX. summi Pontificis, protectionem dederit.*

§ 17 *Civitates tam Imperiales quam alias qualiter alienos protectores assumpserint.* Jam vero de Civitatibus tam † liberis quam Imperialibus, quod & illarum protectores assumpserint plus quam notorium est, & nominatim testatur Christ. Besold. *in novissima dissert. de foeder. jure Cap. IV. sub n. 8. ibi. Habent & maxime in usu libera Civitates, ut si quibus minus valent potentioris alicujus Principis fidei se credat. Ita Anno Christi 1224. Joannes comes Cabilonen-sis civitatem Bisontinam in suam protectionem suscepit cum civibus universis ac rebus eorundem ubicunque essent relatore Chiffletio *Vesuntionis parte 1. c. 53. Alia hujusmodi civitatum in clientelam potentioris Principis sese dantium innumera extant exempla: sed quia enumerare singula nimis laboriosum ac pene infinitum esset, pauca quaedam notiora è magno numero hic subicere sufficiat.**

Quod igitur ad † Civitates Imperiales Germaniae attinet, praeter supradictam Erfordiam Duces Electores Saxoniae civitatum Mühlhausen & Nordhausen protectores esse vetustissimos, eamque protectionem certo quandoque annorum spatio renovari solitam testatur. Warem ab Ehrenberg. *meditam. pro foeder. lib. 1. c. ult. n. 15.*

Sic etiam quondam interregni tempore donec Rex Romanorum eligeretur S. Galli Abbatem civitatis Imp. Sindam constitutum fuisse protectorem commemorat Joh. Stumpff. *Chron. Helv. lib. 5. c. 6. p. 309. & c. 9. p. 333.*

§ 18 *Constat item † Comites Palatinos Rheni Electores praeter alias civitates longo tempore in protectione habuisse Wormatiam, cujus intuitu, in dissidio inter cives & Judaeos superiori Anno 1615. exorto, ejusdem tutelam ab eodem susceptam vidimus. Sic*

§ 19 *ejusdem † tuitioni subsunt Imperiales urbes Hailbronna, Itemque Spira, ut nominatim prodidit Christ. Lehmann. Chron. Spirens. lib. 7. cap. 99. Literarum autem quibus Ludovicus Elector Palatinus eandem Civitatem Spirensis Anno Domini 1443. in protectionem recepit, à praedicto Lehmanno edita sequentem in modum se habent.*

Wir Ludwig von Gottes Gnaden Pfalzgraff bey Rhein / deß H. Röm. Reichs Erbtuchses vnd Herzog in Bayern / bekennen für Uns vnd die Unsern / daß Wir Gott zu lob / dem H. Römischen Reich zu Stärkung Nutz vnd

zu Ehren / Uns / Unsern Fürstenth. Landen / Leuten / vnd den Unsern / auch den Ehrsamten / Weysen / unsern lieben besondern / Burgermeistern / Rath / vnd den Burgern gemeiniglich der Statt Speyer / allen den ihren / vnd die ihr zuversprechen stehen Inwohner der Statt Speyer / zu frieden vnd Gemache / auch daß Wir desto baß vnredlichen Angriffen vnd Raubereyen widerstehen mögen / dieselbe Burgermeister / Rath vnd Burgere gemeiniglich der Statt Speyer / wie vorstehet / die Wir gnädiglichen vnd getrewlichen meynen vnd halten wollen / in Unsern sonderlichen Schirm empfangen / auffgenommen vnd Uns verbundten haben / sie Uns sere Lebtagen ganz auß in Unserm Schirm zu behalten vnd getrewlichen zu schirmen / in der massen als hernach geschrieben stehet.

Zum ersten sollen vnd wollen Wir Herzog Ludwig obgenant die vorgenante zeit / Unser lebtag ganz auß / die Statt Speyer / die Burger das selbst / vnd alle die ihren / wie vorgemelt ist / bey ihren Freyheiten / Gnaden / Rechten / vnd guten Gewonheiten / Brieffen / Privilegien vnd Handtvesten / die sie von Unsern Vattern den Päpsten / vnd dem Heyligen Stul zu Rom / oder den Röm. Keysern vnd Königen / oder von den Bischoffen vnd Stifft zu Speyer / erworben vnd herbracht haben / oder ob sie jemandt darvon dringen oder sie überbawen wolte / gegen allermenniglichen getrewlichen verthedigen / versprechen handthaben schutzen vnd schirmen / vnd darzu beholffen seyn / es sey mit Feindschafft / oder sonst mit andern wegen darzu thun / als gieng es Uns selbst an / nach Unserm besten vermögen / vngefährlich auff Unsern Costen / schaden vnd verlust / vnd wer es Sache / daß jemandts / wer der were / einisge Anspruch oder Forderung eine fürneme an die gemeine Statt Speyer / daß nit ihr Freyheit / Privilegien vnd gute Gewonheit angienge / vnd sie jme das Rechts botten für Uns oder ob sie oder die ihren / als vorgeschriben stehet / jemandts sunst ohne Forderung angriffe vnd beschädigte / darwider sollen vnd wollen Wir ihne aber getrewlich beholffen seyn mit Feindschafft oder andern wegē / vnd darzu thun als gieng es Uns selbst an / alles auff Unsern Costen schaden vnd verlust / so vorstehet. Auch sollen vnd wollen Wir der Statt Speyer Feinde / oder die sie beschädigt hetten / daß noch nicht veracht were / in allen Unsern Schloffern Stätten vnd Gerichten wissentlichen nicht enthalten / noch Trost oder Geleidt geben / noch darinnen gönnen zu zehren oder zu seyn / so Uns oder Unsern Amptleuten / das verkündet worden. Wir vnd Unsere Amptleuth sollen noch wollen auch niemandten Geleidt geben / Wir namen den Burgermeister / Rath vnd Burger der Statt Speyer auß / Es were dann dz Wir etlichen Fürsten / Graffen / Herrn / oder gemeinen Ritterschafften Tag für Uns bescheiden hetten oder ob ein Fürst schlechts / vnd nit in reisensweise / durch Unsere Statt vnd Gepiethe reiten wolten dē vnd die mit ihme reiten mögen Wir wol Geleidt

Gleidt geben / als bisher / vngesährlichen. Were es auch daß Burger oder Burgerinne / Kinder auß der Statt Speyer hinder vns ziehen würden / die Ansprach oder Forderung an die von Speyer oder die ihren / als vorgeschrieben stehet / meinten zu haben / vmb Sachen die sich die Zeit als sie Burger vnd Inwohner zu Speyr gewest weren / gemacht hätten / die sollen wir darzu halten / daß sie zu Speyr für Rath vnnnd Weltlichem Gericht / an welchem Ende sich das gebühret / Recht geben vnnnd nehmen / vnnnd das nirgend anders wohin ziehen / ohne alle gefährde. Wer aber das nicht thun wolte / den sollen wir oder die vnsern doch darzu anhalten / daß er oder die dem als nachgiengen / nach laut dieser Beschreibung. Es sollen auch Burgermeister Rath vnnnd Burgere gemeinglichen zu Speyer / vnnnd alle die ihren / wie vorstehet / mit ihren Leiben vnnnd gütern vnsern Lebtagen ganz auß / in vnsern Schloffern / Stätten / Gerichten / Landen vnd Gebieten / zu Wasser vnnnd zu Land / zu einer jeglichen Zeit für allermänniglich Fried / Gleidt vnd Schirm haben / auch Fried vnnnd Gleidt halten / alles vngesährlich. Würde aber jemandts in vnsern Landen oder Gebieten / da wir zu geleiten haben / zu Wasser oder Landt gefangen / oder ihn das ihr genommen / darzu sollen wir thun / als wer es vns oder den vnseren geschehen / vnd gieng es vns selbst an ; Were es auch / daß die von Speyer oder die ihren irgendt im Feldt / geeylet oder gejagt wurden / an welcher vnser Statt oder Schloß sie dann also geeylet worden / sollen sie eingelassen vnnnd entschützt werden / zu gleicher Weiß als die vnsern / ohne gefährde. Wir noch die vnsern / noch niemand anders sollen noch wollen der von Speyer Leib oder Güter in vnsern Gerichten oder Gebieten nit bekümmern / noch auch wir noch die vnsern darauff klagen / vnd ob jemand anders auff ihr Güter in vnsern Gerichten oder gebieten klagen würde / wann dann die von Speyer fordern / sich wider heim zu weisen das sollen die Gericht thun / vnnnd die von Speyer also wider heim weisen / ohne alle Widerrede / vngesährlich / doch auß gescheiden mißthätige Leuth / die den Leib verwirckt hätten. Wir sollen auch den vorgenannten Burgermeistern Rath vnd Burgern der Statt Speyr / außser allen vnd jeglichen vnsern Stätten / Schloffern / vnnnd Gebieten / Speyse / Kost / Frucht vnd anders zu ihrer vnd der ihren Notturfft vngehendert zu lassen gehen / als ferz wir oder die vnsern des emperen mögen / vnd selbst nicht notturfftig seyn / ohne gefährde / doch das davon gethan werde / als herkommen ist / vngesährlich. Desgleichen sollen die obgenante Burgermeister vnnnd Rath der Statt Speyer / vns vnnnd den vnsern Speyse / Kost / Frucht / vnnnd anders zu vnser vnd vnserer Notturfft lassen folgen / als ferz sie das emperen mögen / vnd selbst nicht notturfftig seyn / ohn ge-

fährde / doch das der Statt davon gethan werde als herkommen ist / außgenommen das in vnser Kirchen gehört.

Were es auch / daß vnser Herzog Ludwigs Manne / Burgmanne / Rath oder Diener / sie weren Graven / Herzen / Ritter oder Knechte / Burger / oder andere die vnsern / an die vorgenannten von Speyr ichts zusprechen hätten oder gewonnen / daß die gemeine Statt / vnd doch nicht ihre Freyheit / Recht / Gnade / gute Gewonheit / oder Brieffe / die sie von Römischen Keyser vnd Königen / als vorgeschrieben stehet / erworben / erlangt vnnnd herbracht hand / antreffend / darumb sollen sie dem Kläger des Rechten für vns vnnnd vnsern Rāthen vngesährlich gehorsamb seyn ; hätten oder gewonnen auch einige vnser Vnterthane / Burgere oder Bawr / mit der obgenannten von Speyer / Burgern oder den ihren ichts zuschaffen / oder an sie zu sprechen / das einzelige Personen antresse vnnnd widerumb hätte einer von Speyer einzelinge Burgere oder arme Leuth / das auch einzelinge Personen antresse / darumb sollen jedweder seiten der Klāgere durch sich selbst oder ihre Machtbotten den die man also ansprechen will / nachfolgen an die Gerichte / darinn sie gefessen seind / so das gefordert wird / vnd recht daselbst von ihnen nehmen / darzu man in auch an einer jeglichen Zeit so des Noth seyn würd / getrewlich vnd fürderlich beholffen seyn soll / daß dem Rechten genug geschehe / vnnnd soll darinnen kein verziehen seyn / dardurch solch Recht gesährlich verzogen werden möge / sondern dem Rechten soll nachgangen werden an den Gerichten / als vor geschrieben stehet / vngesährlich / doch hierinne außgenommen verbrieft vnd verbürgte Schulden / die soll man richten als verbrieft / vnd verbürgt ist / nach dem sich das gebürt.

Was auch Lehengüter antrifft / das soll man für dem Lehenherren auftragen / was auch Eysgen vnnnd Erbe antrifft / das soll man auftragen vnd handeln an Gerichten / darinn dann solche Güter gelegen seind / wer es auch Sach daß die vnsern auch vnser Burgere oder arme Leuthe in der Statt Speyer vnnnd ihr Gemarkte / doch auß gescheiden da wir zu gebieten han / frevelten / oder die von Speyer an ihne / so soll doch der Frevel aufgetragen werden an dem Ende da er geschehen ist ; Desgleichen were es daß die von Speyer oder die ihren frevelten in vnsern Schloffern / Stätten vnnnd Gerichten / oder die vnsern an ihnen / so soll der Frevel auch aufgetragen werden / an dem Ende da er begangen ist. Were es auch / daß die von Speyer ennisge Ansprach oder Forderung hätten oder gewonnen an jemand wer der were / vnnnd sie das Recht auff vns botten / vnnnd der jenig / der von den von Speyer angesprochen würde / das nicht auffnehmen wolte / so sollen wir den von Speyer beholffen seyn / getrewlich als vor geschrieben stehet / vnnnd als gieng es uns selbst an. Auch were es / daß wir oder die vnsern der von Speyer wegen

wegen Schaden nehmen / oder leyden würden / darumb sollen sie vns vnnnd denselben den vns fern / noch niemands nichts schuldig seyn / zu kehren in keinen weg / vnnnd vmb solchs es als wir Herzog Ludwig obgenant / die vorgenante Burgermeister / Rath / Burgere vnnnd die ihren / als vorgeschrieben stehet / gnädiglich vnd getrewlichen meinen vnd haben wollen / vnd in vnsern sonderlichen Schirm vnd Frieden genommen / vnd vns verbunden haben / sie zu beschirmen vnd zu befrieden / gegen allermenniglich als vorgeschrieben stehet. Nach dem vns dieselben Burgermeister vnnnd Rath der Statt Speyer auch getrewlich meynen vnd halten wollen / so sollen wir Herzog Ludwig obgenant vnser Lebtage ganz auß ein öffnung haben in der Statt Speyer vnd darinnen enthalten seyn / vnd wir vnser Amptleute / Dienner / vnnnd die vnsern von vnser wegen sollen vnd mögen vns darauß vnnnd darinnen die weil wir leben / behelffen wider allermenniglich / so dick vnnnd wenn vns des Noth geschicht / ohne Burgermeister Rathe / vnd der ihren Schaden / vngesährlich / doch nicht vber ein zahl Volcks als hernach geschrieben stehet / es were dann mit des Raths wissen vnnnd Willen / Nemlichen sollen wir Herzog Ludwig obgenant zu täglichem Krieg vber drehundert gewapnet vnd reysigen Pferden / in dieselbe Statt nit legen. Geschehe es aber auß Noth einen grossen Zug oder Reyse zu thun / so mögen wir durch die vnsern in der Statt Speyer mit zwey tausent gewapneten vnnnd reysigen Pferden / am anreiten vnd am widerziehen zu jeglichem mal zwo oder drey Nacht herberge nehmen / doch daß die Zahl des Volcks / vber zwey tausent nicht in die Statt gelegt werden soll / ohne alle gefährde / auch also daß wir das acht tag zuvor / so wir die zwey tausent gewapent in Statt Speyer legen wollen / den Burgermeistern vnnnd dem Rath zu wissen thun sollen / vnd wann wir die obgenante Zahl Volcks / die drehundert oder die zwey tausent / als vorgeschrieben stehet / in die obgenante Statt Speyer legen / so sollen vnser Hauptleute vnd damit / ob Graven vnnnd Herren darbey weren / vnnnd ob nicht Graven vnd Herren damit weren / was dann andere da weren / die vns mit zehen Glenen oder darvber zu Dienst geritten weren / mit vnsern Hauptleuten / vnd ob von den Thälern vnd dem Gau in der obgenanten Zahl Volcks weren / daß von jeglichem Thale vnd Gau / auch vnser Hauptleut unter ihne / den Burgermeistern geloben für sich vnd alle / die sie mit ihnen von vnseren vnd ihrent wegen bringen / der Statt Burgern vnd Inwohnern / Geistlichen / Weltlichen zu Speyer kein Schade zu seyn / vngesährlich / vnd ob einige Zwytracht die Zeit die vnserigen also in der Statt Speyer weren / aufferstehen würde / daß sie dann zu den Burgermeistern treten / vnd ihnen beyständig seyn sol-

len / biß daß solche Zwytracht gestillet vnnnd hingelegt wird / vngesährlich. Es sollen auch Burgermeister vnnnd Rath zu Speyer bestellen / daß den gemelten vnsern Hauptleuten / Dienern / vnd den vnsern / die zu einer jeglichen Zeit in der Statt Speyer seyn werden / als vor geschrieben stehet / allezeit vnnnd also dick / sich das gebühret / Herberge vnnnd redtlicher feyler Kauff in der Statt Speyer gegeben werden sollen vmb ein zimlichen Pfenning / ohne gefährde / Wir Herzog Ludwig obgenant vnd die vnsern sollen auch in der genannten Statt Speyer vnser Lebtage ganz auß für allermennighen Gleidt haben / vnd auch Gleidt halten / als vngesährlich.

Die vorgenante Burgermeister vnnnd Rath sollen vnnnd wollen auch vnsern Feindten / oder die auff vnsern Strassen angegriffen / oder wider vns gethan hätten / das nicht gefreit noch geracht were / wissentlich nicht Gleidt oder Eröstung geben / noch die in der Statt Speyer nicht sein oder zehren lassen / so ihne das verkündet würdt / vngesährlich / sondern wann sie Geleidt geben / darinnen sollen vnnnd wollen sie vns / vnser Amptleute / vnd die vnsern aufnehmen / vnd niemand wider vns vnd vnser Amptleut von vnser wegen Geleidt geben / ohne alle gefährde. Es were dann / daß etlich Fürsten / Grafen / Herren oder Gemeine Ritterschafft / Tage in der Statt zu Speyer / zu leisten hätten / oder ob ein Fürst schlechts vnd in reises weise / durch die Statt Speyer reiten wolt / den vnnnd die mit ihme reiten / mögen sie wol Geleidt geben / als bißher / vngesährlich. Auch sollen vns die obgenante Burgermeister vnnnd Rath der Statt Speyer zu allen vnsern Nothen vnnnd Geschäften / so wir des Hauptmann seyn / vnd mit vnsern Stätten / Neuenstatt / Germerzheim / vnnnd anderem vnserem Lande / vmb die Statt Speyer gelegen / vngesährlich aufziehen vnd reysen / so dick des Noth geschicht / vnnnd wir daß an sie begehren / vnser Lebtage ganz auß vnnnd nicht länger / hundert gewapneter Mann schicken auff vnsern Costen / vnnnd ihren vnd der ihren Schaden vnnnd Verlust ob sie den litten / fünffzehen Meilwegs vmb die Statt Speyer / vnd ob sie denselben den ihren etlich Wagen mit Pferden vnd Knechten zu geben / die an sämtlicher massen auch in vnsern Costen zu nehmen / doch auff ihren Schaden / an obgeschriebener Weise. Vnnnd wo wir Herzog Ludwig obgenant andern den vnsern an dem auß / vnd wider heimziehen Herberge geben / daselbst sollen wir den andern hundert Gewapneten vnd ihren Wagenknechten vnd Pferden auch Herberge geben / vnd die in vnsern Costen nehmen / vnd zu einer jeglichen Zeit / die ihren mit andern den vnsern ihren nachgebühren wider heimlassen / ohne alles gefährde. Doch ob die Sach die Statt Speyer antresse / darumb wir Herzog Ludwig obgenant zu Feldt ziehen würden / so sollen sie vns zweyhundert Gewapneter / vnd auch

Büchsen auff ihren Costen / Schaden vnd Verlust schicken. Vnd so wir Herzog Ludwig obgenant der Gewapenten bedürffen / als vorgemelt ist / das sollen wir in den Burgermeistern vnd dem Rath zu Speyer acht Tag vngesährlich zuvor wissen lassen / daß sich die ihren darzu gerüsten vnd geschicken mögen / wer es auch / daß die obgenanten von Speyr / oder die ihren bey vnsern Leuthen im Feldt weren / da sich ichts zu Beuten gebühren würde / so soll es mit den ihren in der Beute gehalten werden / nach Marzahle als mit vnsern Leuthen / ohngesährlich. Vnd darzu sollen vns Herzog Ludwig obgenant / die obgenante Burgermeister vnd Rath zu Speyer zu den heiligen Wehenachten nechst kommend / vnd darnach eines jeglichen Jahrs an den heiligen Wehenachten / so lang wir Herzog Ludwig geleben / vnd nit länger / vierhundert guter Rheinischer Gilden zu jeglichen mahlen auff vnser Quitanzien bezahlen vnd aufrichten / ohne gesährde / vnd widerrede. Vnd wann vns Herzog Ludwig vorgeant Burgermeister vnd Rath zu Speyr / die ihren zuschicken werden / als vorgeschrieben stehet / die sollen wir versorgen vnd auch bestellen / daß sie in dem Läger vnd in den Herbergen / so dick sich das gebührt / freundlich vnd vngeschmächt gehalten werden / vnd ob sie jemand schaden thäten / sollen vnd wollen wir Herzog Ludwig obgenant die Sach vnd Schaden nicht lassen söhnen noch richten / Burgermeister / Rath vnd die ihren wie vorgemelt ist / werden dann auch in der söhne vnd Rachtung nach ihrer Motturfft begriffen vnd gerichtet. Wann sich auch Krieg oder Feindschafft in Zeit dieser verschreibung vns Herzogen Ludwigen vnd die von Speyr antreffent / als von dieser Verschreibung wegen / oder den von Speyr ansprache / Krieg oder Vnwille auferstünden / oder sich erhuben / in dieser Zeit der Verschreibung oder darnach / darumb sollen sich vnser Herzog Ludwigs Erben von den von Speyr / noch die von Speyr vnd ihre Nachkommen / sich von vns vnd vnsern Erben nicht scheiden / sondern darinne hafft vnd verbunden seyn vnd bleiben / als vor von vns geschrieben stehet / biß daß solch Krieg Feindschafft oder Vnwille / wie vorgemelt ist / versöhnet vnd gänzlich gericht werden / doch daß die obgenante Burgermeistere vnd Rath vnsern Erben das Gelt zu geben / der Offnung zu gestatten / vnd der hundert Gewapneten zuschicken / nicht pflichtig noch verbunden seyn sollen / vnd wir Herzog Ludwig obgenant sollen vnd wollen auch allen vnsern Amptleuten / Bögten / Zoltschreibern / Kellern / Schultheissen / vnd den vnsern in Stätten / auff Schlössern / Zöllen vnd Dörffern / zu Land vnd zu Wasser / die wir jezund hand vnd hernach gewinnen / empfehlen vnd gebieten / auff ihr End die sie vns gethan han / vnd ihr Nachkommen thun werden / den von Speyer dieser Verschreibung getrewlichen / so fern sie das antriffet / von vnser wegen zuhalten vnser Leb-

tagen ganz auß / sonder alle gesährde. Vnd wir Herzog Ludwig obgenant gereden vnd geloben bey vnsern Fürstlichen Treuwen vnd Ehren / für vns vnser Erben / vnd alle die vnsern / alle vnd jegliche Puncten / vnd Articul / wie dann vor vnd nach von vns gegen Burgermeister vnd Rath der Statt Speyr / ihren Nachkommen vnd den ihren von ihren wegen / an diesem Brieff geschrieben stehet / wahr / stat vnd Best zuhalten / vnd auch darwider nicht zu thun / noch schaffen gethan zu werden / durch vns selbst noch jemand anders von vnser wegen in keine Weise / alle arge List vnd gesährde hierinnen gänzlich außgeschelden / Vnd wir Herzog Ludwig obgenant / nehmen hierinnen auß einen jeglichen Römischen Keyser vnd König zu zeiten / vnd den Hochgebornen Fürsten vnsern lieben Brudern Herren Friederichen Pfalzgraffen bey Rhein / vnd Herzogen in Bayern. Vnd deß zu Brkund so haben Wir Herzog Ludwig obgenant vnser Insigel an diesen Brieff thun hengen / der geben ist zu Heydelberg auff den nechsten Donnerstag nach S. Matthias deß heiligen zwölff Botten Tag / in dem Jahr als man schreibt nach Christi Geburt / Tausent vierhundert vierzig drey Jahr.

Et hucusque tenor literarum super Protectione Spirensis Urbis.

Ceterum antiquissimam quoque Civitatem Treverensem diversos habuisse Protectores, testatum facit VVilhelm. Kyriander Syndicus Treverensis. Aliquot enim saeculis in Archiepiscoporum Treverensium Clientela fuit narrante eodem Kyriandro *capite decimo septimo, vers. Et in superioribus, &c.* 521

Postea vero Alberti I. Imperatoris, & Dietrichi Nonagesimi primi Archiepiscopi temporibus iidem Treverenses Anno 1302. sese in tutelam Henrici Comitis Lutzenburgensis dederunt, foedusque Clientelare hac sententia Gallico idiomate praescriptum, cum eodem contraxerunt. 522

Henricus † Comes Lutzenburgi
& Rupis, Marchio Arluni; & Magister Scabinorum, Scabini, Consules, Senatus totusque populus Augustae Trevirorum foedus pepere hifce legibus. 523

Comes factus est civis urbis Trevirensis eique ac populo ejus fidelitatem atque benevolentiam addixit, uti civem decet. Ipsos cives Treverenses & quicquid ad eam Civitatem pertineat, vitam ac fortunas in suam fidem atque tutelam suscepit, sine periculo fluminibus, terraque tota ipsius ditione commeaturos, quo mercimonia facultatesque suas in urbem Treverim, & ex ea secure sub illius protectione praeter ullum impedimentum ejus, subditorumve suorum rum

Capitula
foederis
Clientela-
ris inter
Henricum
Comitem
Lutzen-
burgensem
& Civita-
tem Trevi-
rensem.

rum ducere queant , nec onera inde nova exigere fas sit. Quod si externus ipsos Civives damno , injuriave quavis afficiat , opem eis suam & defensionem Comes bona fide haud aliter ac suis Civibus Lutzenburgicis præbere teneatur , nec indicta faida seu absque bello manifesto. Si quid ejus subditi per vim vel injuriam adversus Treverenses committant , ipse præstabit , & quo præstetur , efficiet. Neminem intra suæ ditionis fines feret , admittetve , qui Treverenses infestare bello petere cogitet. Nomina vetera , cæteræque controversiæ subditorum ejus cum Treverensibus uti expediantur , finianturque bona fide operam dabit : cæterum quæ deinceps crederentur ad eorum justam solutionem suos adiget. Ubi populus Treverensis ad custodiam & defensionem Civitatis , præsidio indigeat , Comes quinquaginta cataphractos sumptu Civitatis exinde , cum in eam advenerint , mittet adversus quemvis , præter Regem Germaniæ , Pontificemque Treverensem. Quod si is Pontifex bellum cum ipso Comite haberet , Treveri uti intra suam bannicam leucam , seu territorii sui fines Pontifici opem ferant , & si Pontifex adversus populum Treverensem bellum gereret , tum Comes ut Pontifici intra Civitatis territorium auxilio 40. cataphractorum adesse queat , exceptum est , huic foederi fraudi non fore , quam diu iste Pontifex qui tum erat Treverorum Archiepiscopatum obtineret. Porro fas haud futurum , Comitem adversus populum Treverensem , vel Treverenses , adversus Comitem Pontifici opem præbere , extra urbis ipsius bannicum miliare seu territorium. Si opus sit ipse Comes petentibus civibus Treverim venire , vel Consiliarios suos mittere debeat , Civitatis sumptu tantisper , dum in ea negotiorum ejus causa degant , Pacem etiam inter Comitem & Civitatem initam , ita uti tabulis conscripta esset , ratam fore cautum est. Decedente Comite foedus istud , & jus Civitatis Treverensis hæredes ejus Lutzenburgi Comites intra proximum annum incant , nisi minores sint ætate , atque interim vicibus eorum tutores fungantur. Quod nisi fiat , nec populum Treverensem hisce conventis teneri placuit. Magister Scabinorum , Scabini , Consules , Senatus populusque Treverensis eam ob causam gratiamque Comitis , quod civis factus esset foederisque supra comprehensas leges servare recepisset , domum illi in Augusta Treverorum , quæ ad Aquilam vocatur , donarunt , insuper trecentas libras æris seu denariorum Treverensium quotannis ipsi & hæredibus ejus Lutzenburgi Comitibus in perpetuum pen-

dere addixerunt. Mercatum justum omnium rerum necessariorum in Civitate Treveri Comes habeat. Pactis si non stet , neque domo nec annua pensione potiat. Cæterum ubi ipse , vel hæredes ejus denuo ad fidem conventorum redire velint , Civitas quoque deinceps & domum & pecuniam præbeat. Utrunque hæc æterna fore synceriter bonaque fide promissum est , & appensis sigillis confirmatum , Anno gratiæ MCCCII. die Lunæ post mediam quadragesimam mense Aprili.

Anno autem † 1365. Johannes Dux Lotharingiæ insequentibus pactis ac conditionibus pro se & suis & hæredibus cives Treverenses , eorumque familias & bona in suam protectionem , tuitionem , custodiam & conductum accepit , ut libere & secure per totum suum Ducatum terra , marique commeari , bonaque sua ducere possint mediante jure & teloneo consuetis usque ad eum diem. Si quis subditorum ejus violentia damno vel injuria Treverenses afficeret , Dux consilium suum & auxilium iis præstabit , ac si talia in persona sua propria fuissent commissa. Externus si vim fecerit & coram Duce vel ejus officialibus juri stare paratus sit , jure agetur : si contumacem sese præbeat , eodem modo læsis contra ipsum atque contra suos subditos Dux aderit. Præterea receptare debet Treverenses Cives & eorum adjutores quotiescunque requiratur in omnia sua castra & fortalicia sita in terra Teutonica sui Ducatus contra omnem hominem , seu quemcunque ipsorum inimicum , Dominis suis Principibus serenissimis Imperatore & Rege Franciæ pro tempore , nec non suis vassallis , qui coram se juri stare vellent , duntaxat exceptis , & cæt. Est etiam adjectum quod si quisquam Dominorum quicunque foret ille guerram haberet cum Civitate & civibus supradictis , Dux seu hæredes ejus debebunt iisdem subvenire & eos juvare cum suis fortaliciis & castris in Alemannia sui Ducatus sitis , nec non centum armatis bene , & hastatis militibus armigeris qui vulgariter dicuntur in Teutonico hundred Glanen in Gallico cent glaines. Et ex illis ponet 50. in fortalitia sua prædicta pro guerris quotidianis , suis periculis & expensis , alios vero 50. si super hoc secundo requiratur , mittet dictis Civitati & Burgensibus , eorum periculis & expensis postquam ad Civitatem pervenerint , & civitatenſes consimili modo habebunt 50. tales armatos stipendiarios ad tuendam Civitatem suam , & ad equitandum extra illam contra inimicos , & cæt. Si aliquis potens Dominus Civitatem Treverensem obsidere vellet , vel obsideret ,

aut

524
Capitula
Conventi-
onis prote-
ctio inter
Joannem
Ducem Lo-
tharingia
& Civita-
tem Treve-
rensem
An. 1365.
inita.

aut aliqua fortalicia prope eam construere inchoaret ; Dux ut & hæredes ejus personaliter cum omni sua potestate & adjutorio debeat hujusmodi obsessioni & constructioni resistere & illas impugnare infra quatuor septimanas à tempore quo ipsi Civitatenſes ipsum per literas duxerint requirendum. Captivorum damnum & emolumentum commune erit , Civitas cum hostibus non faciet pacem , nisi Dux castrum suum quod forte occasione guerræ Civitatis amiſſum eſſet , receperit. Dietas Civitatenſium observabit personaliter vel consilium suum mittet si petatur. Si nobilis Dominus Dux Lotharingæ supradictus guerram haberet cum aliquo potente vel alio Domino , Civitates non permittent ejus inimicis conveniens forum intra Civitatem. Hoc excepto quod Dominus Archiepiſcopus Treverensis pro tempore sua & clericorum suorum ſibi ſubditorum bona educere poterit & non aliter. Dux quandocunque volet , poterit in Civitatem venire ad expendendum ſuas pecunias , dum tamen ex civitate vel in eam immediate reintrando ſuos inimicos non damnificet. In guerris ſuis niſi ſit contra Civem aliquem Treverensem vel ei civitati obligatum , conveniens forum omnium rerum venalium ipſi in Civitate dabitur. Dux non ponet extra manus ſuas nec impignorabit vel alienabit caſtra vel fortalicia ſua prædicta , per quod hæc perpetua confœderatio minui poſſet. Si quod ipſius caſtrum occasione guerræ Civitatis obſideri contingeret , tunc Civitas requiſita mittet eo ſuos adjutores & ſervitores , quos habet , ſalvo quod ipſorum Civitas maneat hominibus benemunita. Duce mortuo ipſius hæredes annis majores Lotharingæ & Alemanniæ Duces ibidem , infra annum hæc eadem facere , permittere , & literas ſuas deſuper dare debebunt dictis civibus , minorumque tutores ſeu Curatores idipſum interim præſtabunt. Cives dare & ſolvere debebunt dictis Ducibus ob honorem & ſervitium in quo ipſis Civibus tenentur , ſingulis annis trecentos florenos aureos ponderis Moguntiniſis. Nec Dux poterit eam penſionem impignorare vel ullo modo ad alias manus transferre. Supradicta omnia firma tenere Dux per honorem baronalem promiſit recta bona fide , ac per fidem loco juramenti. Si vero contraveniret ullo colore quaſito , quod DEUS avertat , præfati Civitas & cives de ipſo & ejus hæredibus conqueri poterunt nec tenebuntur ſolvere præfatam penſionem , & nihilominus poterunt manus ſuas ad omnia bona Ducis ejus homines & ſubditos apponere , eaque vendere ad li-

bitum ſine judicio & offeſſa , quousque defectus omnis inde ortus iis adimpletus ſit. Magiſter Scabinorum , Scabini , Conſules & tota communitas viciffim promiſerunt omnia promiſſa ſervare , ſed ſi in ſolutione dictæ penſionis remiſſi eſſent , Dux poterit eam poſt menſem ad niſuras recipere , quæ current Civitati & nihilominus bona civium pignorare ac diſtrahere pro arbitrio ſine contradictione vel offeſſa. In quorum omnium teſtimonium Dux pro ſe & ſuis hæredibus ſigillum ſuum , & Senatus populusque Treverensis ſigillum ſuæ Civitatis appoſuit. Datum Anno Domini MCCCLXIV. die XXVIII. menſis Octobris.

Interea tamen temporis eadem Civitas in peculiarem interdum Cæſarum tutelam , uti ſubjuncta bina diplomata à prædicto Kyriandro ſub Numero documentorum primo & tertio , relata edocent , recepta ſuit, Primum ꝑ Othonis I V. ita habet.

Dei gratia OTHO Romanorum Imperator , & ſemper Auguſtus ,
universis Imperii fidelibus præſentem paginam inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum.

525
Diploma
Othonis
IV. Imperatoris quo
milites ac
Burgenses
Civitatis
Treverensis
ſi in prote-
ctionem re-
cipit ſpecie-
alem.

Noverit univerſitas veſtra , quod cum fidelium noſtrorum tam miniſterialium quam Civium Treverensium , devotionem & ſynceram fidem operis executione ſapius cognovimus , non indignum reputamus , ut & nos tanquam ſpeciales Imperii fideles ſemper honoremus & in omnibus factis ſuis ipſos manuteneamus. Verum quia ſpeciali dono munificentia Imperialis eos ad ſervitium noſtrum obligare volumus , omnibus præſentis pagina innotescere volumus inſpectoribus , quod nos tam milites quam Burgenses memoratæ Civitatis ſub protectione noſtra recipimus , & quocunque per totum Imperium noſtrum iverint , ſub patrocinio noſtro ſalvis rebus & perſonis eos ire & redire volumus , in omnibus negotiationibus ſuis ſecuritate deſenſionis noſtræ eos gaudere volentes. Quicunque igitur memoratis militibus ſive Burgensibus ſub noſtro conductu euntibus damnum ſeu gravamen aliquod inferre præſumpſerit , ſeu aliquis in negotiationibus ipſorum impedimentum eis intulerit , Imperialem indignationem ſe noverit graviter incurriſſe , & in eorum moleſtatione ſciat ſe pupillam oculi noſtri tetigiſſe , nec dubitet ſe tanquam intemeratorem Imperialis culminis graviffimam poenam reportaturum. Datum apud Hagnov XIV. Kal. Maji Indiſt. XIV. qui eſt annus Chriſti 1211.

Imperatoris ꝑ autem Conradi diploma quo eos
dem 526

Diploma dem Treverenses in tutelam ac protectionem assump-
Conradi sit, est tale.

Imperato- **CONRADVS D. Augusti Imperatoris Fr.**
vis quo Ci- filius, Dei gratia Romanorum in Regem E-
ues Trevi- lectus, semper Augustus, & hæres Regni
renses in Hierusalem. Tenore præsentium notum
tutelam facimus universis, Quod nos ad devota
Imperia- servitia quæ Cives Treverenses Domino &
lem recep- Patri nostro, nobis & Imperio præstite-
tate runt, & frequenter poterunt exhibere de-
bitum respectum habentes eosdem cum
personis & omnibus bonis suis sub Imperii
& nostram protectionem recepimus specia-
lem: per obtentum gratiæ Domini & Ge-
nitoris nostri & nostræ firmiter præcipientes,
ne quis eos contra præsentis prote-
ctionis nostræ tenorem ausu temerario mo-
lestare præsumat. Quod qui præsumpserit
indignationem nostram & Imperii se sciat
graviter incursum. Ad cuius protectionis
robur præsentibus eis damus literas sigillo no-
stræ celsitudinis communitas. Datum Ha-
gnoy 14. Julii, XV. Indiction. Is est annus
Christi 1242.

Et hæc de protectoribus urbis Treverensis hæte-
nus.

Sic Genuam & Italix Civitatem varios legimus ha-
buisse protectores; puta Carolum VI. & denuo Ludo-
vicum XI. Gallix Reges, referente Bodino *de Republ.*
libr. 5. c. 6. Item alio tempore Joannem Mariam, &
paulo post Philippum Mariam Mediolani Duces, ut
narrat Leander Albert, *in descript. Ligur.* & alios, do-
nec tandem in plenam & hæreditariam Regis Hispani-
arum protectionem transfiret.

Bernates & in controversia cum nobili Burgun-
dorum gente Comitum Sabaudix Tutelam implo-
rasse testatur Bodinus *d. loco.* eos tamen mox Sabau-
dus socios quam Clientes habere maluit. Helvetios
& quoque ante hæc tempora, Civitatum Mülhausen/
Rothenweil & aliarum quarundam Tutitionem suscepisse,
Remig. Feschiuss *dissert. de fœderib. 0. 23. ad lit.*
D. meminit.

Ita quoque Civitates & Tigurum, Basileam, & Ar-
gentinam, olim Anno 1260. Rudolphum Habsbur-
gensis postea Imperatorem, certa pecuniæ summa si-
bi Advocatum constituisse, Simler. *de Republic. Hel-*
vet. testis est.

Sic olim Ludovicum & Marchionem Brandebur-
gensis literis Imperialibus Urbis L V B E C Æ (quod
illa in ultimis Imperii finibus posita esset, & multis un-
decunque afficeretur incommodis) defensorem de-
claratum, cum in Urbem venisset, à Civibus permag-
nifice exceptum fuisse testatur Alber. Krantz. *Wandal.*
libr. 8. c. 20.

527 Eosdem tamen & Lubecenses Anno Christi 1226.
ex Waldemari Daniæ Regis servitute ereptos, per Fri-
dericum Imperatorem in protectionem Imperii susce-
ptos fuisse, adseverat Crusius *Annal. Suev. par. 3. lib.*
1. c. 4. vide Helmold. *lib. 1. histor.* Krantz. 7. *Vandal.*
c. 7. Chytræ. 6. *Saxon. in princip.*

Ita Hansæ & Teutonicæ Civitatibus, cum in di-
versis locis in Jure & Justitia premerentur Anno
1434. solemnem in Prussiam fecere legationem ut
sublimis Ordinis Teutonicorum Magister ad habendam
cum Urbibus Hanseaticis intelligentiam inter-
pellaretur, & Protector earundem constitueretur,

communi consilio placuisse, memorat Alb. Krantz. 528
Vand. lib. 11. c. 34.

Imperialem insuper & Civitatem Schwinfurtum
in partibus Franconiæ sitam, sub Comitum Palati-
norum Rheni Advocatia existere narrat Sebast. Mun-
sterus *Cosmograph. libro tertio in descript. ejusdem*
Urbis.

Dux & itidem Wirtembergicus Imperialium Civi- 529
tatum Neutlingen / & Eßlingen *Advocatus & Prote-*
ctor à Carolo IV. ut opinor, constitutus est. Eberhar-
dum enim Comitem Wirtembergicum Greiner di-
ctum, hoc est, contentiosum finitimarum civitatum
Imperialium à prædicto Imperatore Protectorem or-
dinatum fuisse testatur Antonius Albirius *in Stemmat.*
Ducum Wirtenb. in Notis ibidem. cui astipulans Mar-
tin. Crusius. *Annal. Suev. c. p. 3. libr. 5. capit. 2.* scri-
bit, eundem Eberhardum viginti quatuor Civitatum
Advocatum fuisse.

Sic & & Werdam ad Danubium multos successive 530
Protectores habuisse refert Author der Erinnerung
wider die Donauwertische Information Schrift. *part.*
1. f. 14.

De aliis insuper Civitatibus, quæ Imperiales non
sunt, non minus compertum est, plurimas earum
clientelares fuisse. Sic auctor est Sebast. Munster. *in*
Cosmograph. libr. 5. de German. capit. 88. pervetu-
stam & Helvetiæ civitatem Zophingen circa annum 531
Domini 1285. sub protectione Rudolphi Habsburgici
Romanorum regis extitisse. Aliorum inductione ex-
emplorum hunc passum uberius illustrant And. Knich.
de sublim. & Reg. territ. Jur. capit. 4. numer. 378. &
seq. & Christ. Lehman. Speyr. Chron. libr. 7. cap. 82.
& 21. ubi Civitati Spirensi & à Ludovico Imper. Pro-
tectorem datum esse Præfectum provincialem in Speyrs
gau asserit.

Illud etiam Historicorum relatione proditum est, 532
jam olim etiam apud prædictos Francos minores Civi-
tates majorum ac potentiorum patrocinio se subdidisse,
ut testatur Francisc. Hotomann, *in Franco Gall. capit.*
1. Earum, inquit, *porro Civitatum alia aliis potentiores*
erant, quarum se in fidem & clientelam, qua minus per
se poterant studiose conferebant. idemque commemo-
rat ex Beat. Rhenano Christoph. Lehman. *Chron. Spir.*
lib. 1. capit. 9. hisce vulgaribus verbis: *Die weil ein*
Statt mächtiger vund grösser als die ander / haben sich
die geringere in der grössern Schus vnd Gehorsam be-
geben vnd verhalten.

Quod iisdem verbis testatur D. Hepingk *dissert. de*
Jure Protect. 0. 28. sub finem. Sic imbecilliores ma-
jorum potentiorumque Civitatum jam olim etiam se
commiserunt fidei & tutelæ. Ad quod allusisse videtur
Euripid. *in supplic. numer. 265.* ἰ κατὰ' hisce sequen-
tibus metris.

Ἐχει γὰρ καταφυγὴν θῆρ' μὲν πετρᾶν
ἄλλοι δὲ βομῆς θεῶν πόλις δὲ πρὸς πόλιν
Ἐπὶ τῇ χειμασθεῖσα τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς
οὐκ εἰσὶν ἑδὲν ἄλλ' ἑλκὺς ἰνδευμονῶν. hoc est

Habet quidem suum refugium fera ad petram,
Servi vero aris Deorum, civitas autem ad civita-
tem

Confugit afflictæ malis, quippe eorum, quæ inter mor-
tales sunt,

Nihil est perfecte plene beatum.

Et ibi commentator, Caspar Stiblinus pulchre ex
lege naturæ docet, quibuslibet & animalculis sua esse 533
insita perfugia. Ex quo colligit & turpe esse, hominem 534
in adversis destitui præliis suis, ac ab hominibus de-
ferri, unde potissimum auxilium expectare rebus duris
debeat.

Fuit tamen ejusmodi & protectio quandoque ni- 535
mis

mis dura & cum Imperio conjuncta : Unde & eadem Caesar superiorum stipendiarias, vectigales & earum Imperio subjectas appellat. Plerumque tamen in fide aliarum fuisse scribit. Regnante Romæ *Prisco Tarquinio*, inquit *Livius lib. 5. Celtarum penes Bituriges summa Imperii fuit: ii Regem Celtis dabant.* Adventu *Caji Caesaris* in Galliam (qui fuit annus ab Urbe condita 695.) Galliarum totius factiones erant duæ: Harum alterius principatum tenebant *Ædni*: alterius *Arverni*: multosque annos de potentatu inter se contenderant; Sed illa contentio ea re magnopere augebatur, quod *Bituriges* Arvernorum finitimi, in fide Imperio *Æduorum* erant, *Sequanis* contra *Æduorum* finitimi in Arvernorum fide. *Cæs. lib. 1. cap. 12. lib. 6. cap. 4.*

Hujus porro prædictæ submissionis minorum Civitatum erga majores veteris moris vestigia cer-
536 nere licet † in Imperiali oppido *Buchorn* ad lacum *Acronianum* sito, quod propter exiguas vires suas Civitatis *Vberlingensis* protectioni se subdidisse noscitur.

Post civitatum hæcenus enarratos Protectores, in ordine sequuntur Nobiles. Et dubitandum non † est, multas etiam Nobilium familias, singu-
537 lares quoque, atque extra ordinarios Patronos, ac defensores constitutos habere, quarum etiam nomina me lateant, earundem tamen in aliorum protectionem submissiones multis exemplis ostendi posse, ait *Sixtin. d. consilio 8. numer. 104.* ubi ipse refert, Nobiles quosdam castri *H.* licet immediate Imperio subjecti sint, nec alium magistratum, quam Imperatorem, vel *Cameram Imperialem* agnoscant, eos tamen *Electores Palatinis* jure Protectionis esse obstrictos.

Sic etiam innumeras Nobilium familias in *Sacr. Cæs. Majest. & Imperii speciali ac extraordinaria Protectione ac Salvaguardia* existere, dubio omni caret.

Nos ut institutum teneamus, ex multis unum, aut alterum duntaxat, more nostro exemplum subjiciemus.

Ex magno autem Nobilium numero, ætate adhuc nostra in peculiarem *Sacr. Cæs. Majest. & Imperii singularem protectionem* receptos, occurrunt præclarus ac validus † *Dn. Burckhardus de Berlichingen* / qui multis annis *Aulæ Imperialis Consiliarius* fuit, is pro virtutum suarum merito à piissimæ memoriæ *Rudolpho Imper.* Anno 1600. in specialem *Salvaguardiam* receptus. subsequens desuper obtinuit protectionis *Cæsareæ Testimonium.*

539 Wir *Rudolph. x.* Entbieten† *N. allen vñnd jeden Churfürsten / Fürsten / Geistlichen vñnd Weltlichen Präläten Graffen / Freyen / Herren / Rittersn / Knechten / Landt Marschalcken Landt Hauptleuten / Landt Vögten / Hauptleuten / Bischoffummen / Vögten / Pflegern / Berwesern / Amptleuthen / Landtrichtern / Schultheissen / Burgermeistern / Richtern / Råthen / Burgern / Gemeindten / vñnd sonst allen andern vnsern vñnd des Reichs / auch vnserer Königreich / Erblichen Fürstenthumb vñnd Lande / Unterthanen vñnd Getreuen / was Würden / Standt oder Wesen sie seyn / vnser Freundschaft Gnad vñnd alles gutes / vñnd hiemit zu wissen. Wiewol alle vñnd jede vn-*

sere / vñnd des Heyligen Reichs gehorsame Ståndt vñnd Unterthanen / gemeiniglich in vnserm / als Römischen Keyfers vñnd gemeinen Oberhaupts Schutz / Schirm / Protection, vñnd Versprechung seyn / daß Wir jedoch auß etlichen / vnser Keyserlich Gemüth bewegenden erheblichen vñnd Rechtmaßigen Ursachen / vnsern vñnd des Reichs lieben getreuen / *Burckhart von Berlichingen vnsern Rath / fürnehmlich in gnädigster Erwegung / seiner vñnd dem Heyligen Reich / in mehrfältige Weg erzeigten getreuen willigen / vñnd ersprießlichen Dienst / sampt seiner Ehelichen Haußfrauen / vñnd Kindern / auch derselben Erbens Erben / Dienst : Amptleuth / zugehörigen vñnd Verwandten / mit allen ihren Leib Haab vñnd Gütern / Lehen vñnd Egen / wie sie solches alles / sampt deren Freyheit vñnd Immuniteten, Recht vñnd Gerechtigkeiten / in ihrer Gewehr vñnd Besiz haben / in vnser vñnd des Heyligen Reichs sonderbahren Verspruch / Schutz / Schirm / vñnd Salvaguardiam empfangen / vñnd auffgenommen / auch ihnen vñnd den ihren vnser vñnd des Reichs / auch vnserer Königreich / Fürstenthumb vñnd Lande / Frey gestraft Sicherheit vñnd Gleidt / fur Gewalt / zu Recht gnädiglich gegeben vñnd mitgetheilt haben / thun das auch / nehmen vñnd empfangen sie darein / hiemit vñnd in Crafft diß Brieffs / erklären vñnd wollen daß obgenanter vnser Rath *Burckhart von Berlichingen / sampt seiner Ehelichen Haußfrauen vñnd Kindern / auch derselben Erbens Erben / Dienst : Amptleuten vñnd zugehörigen / mit aller ihrer Leib / Haab vñnd Gütern / Lehen vñnd Egen / sampt deren Freyheiten / Recht / Gerechtigkeiten / Immuniteten vñnd Possessionen, so sie jeko haben oder fünfftig weiter erlangen vñnd bekommen / oder mit gebürlichem Titul an sich bringen möchten / mit allen derselben ein vñnd Zugehörung / nichts außgenommen / vñnter vñnd in solchen vnserm Verspruch / Schutz / Schirm / vñnd Key. Adlers / Salvaguardia, Freyheit / Sicherheit / vñnd Gleid / allzeit seyn vñnd bleiben / auch alle vñnd jede Recht Gerechtigkeith / Freyheiten / Immuniteten, Sicherheit / Vortheil / vñnd Beneficien sich haben / derselben erfreuen vñnd genießen sollen / vñnd mögen / wie andere vnser vñnd des Heyligen Reichs Unterthanen / die mit dergleichen Salvaguardia begabt vñnd versehen seind / haben / sich erfreuen vñnd genießen / gar zumal nichts außgeschlossen / vñnd damit solch vnser Keyserlich protection, Frey / Sicherheit / vñnd Handhab / Verspruch / Schutz / Schirm / Gleid / vñnd Salvaguardia, meniglich kundtbar vñnd wissendt sey / auch würcklich vollzogen werde / so vergönnen / erlauben vñnd geben wir / ermeltem *Burckhart von Berlichingen vñnd dessen Erben vñnd Erbnehmen / hiemit vnsern vollkommenen Gewalt vñnd Macht / daß sie / so oft es ihnen gefällig seyn / vñnd es ihr / vñnd***

ihrer Güter vñnd Leuth Notturfft erfordern wirdt/können oder mögen/ entweder selbst/ oder durch ihre Bevelchshaber/ jedes orths an ihre Schlösser/ oder andere ihre Persöhnliche Haupthaltung vñnd Wohnungen Possessionen, Höff/Borwerck/ vñd Schaffereyen/ vñs fern Keyserlichen Adler/ vñnd des Heyligen Reichs/ auch vnserer Königreich vñd Erblanden Wappen/sampt oder sonderlich/ zu Gezeugnus vnser Keyserlichen Schutz/ Handhab/ vñd Salvaguardia anschlagen/ und hinwider/ wann es ihnen vñd den ihren gefellig/ mit gebührender Reuerentz abnehmen/ von allermenniglich ohnverhindert vñnd ungeirrt. Wir setzen vñd wollen auch ferner/ daß den Transsumpten vñd Vidimirten oder Collationirten Abschriften/ auch extracten von diesem vnserm Keyserlichen Schutz Brieff vñd Salvaguardia, wo die allenthalben angeschlagen publicirt vñnd insinuiert werden/ vollkommen Glauben/ gleich dem Original soll zugestellt und gehorsambt werden/ vñd bevehlen darauff E. L. Andacht/ vñd euch allen sampt vñd einem jedem Insonderheit/ von Röm. Keyserl. Macht Vollkommenheit hiemit ernstlich gebietend/ vñnd wollen daß ihr mehrgedachten Burckharten von Berlichingen/ sampt seiner ehelichen Hausfrauen/ Kinder/ auch derselben Erbens Erben Dienst Amptleut/ zugehörigen vñd Verwandten/ mit aller ihren Leib Haab vñd Gütern/ Lehen vñd Egen/ so sie jekund haben oder künfftig/ wie obstehet/ vberkommen/ vñd allem dem jenigen/ so ihnen zuversprechen stehen/ bey denen ihnen ertheilten Go. Freyheiten/ Immuniteten, Possessionen, vñd Gütern gerühiglich verbleiben/ vñd wider diesen vnsern Keyserlichen Schutz/ Schirm/ vñd Salvaguardia, keines wegs betrüben/ Arrestieren hemmen/ beleydigen/ einfallen/ gefänglich bestrecken/ straffen/ plündern/ oder auch in andere weg/ wie solches immer zugehen vñnd geschehen möcht/ beschweren/ sondern sie vñd alle die ihrigen/ vñd was denselben zuständig/ wie auch das Namen haben mag/ darbey allerdings vnbeleydigt bleiben/ auch aussereordentlichen Rechtlichen Proceß/ vñd darinn ergangenen vñnd in der andern Instantz publicirten Endt Urtheils/ nicht anfechten noch bekümmern lassen/ als lieb euch vñd einwer jedem sey/ vnser Keyserliche Bgnad/ vñnd die Pöen des Gleichbruchs/ vñd darzu noch einsondere Pöen/ nemlich fünffzig Marck lötligs Goldts/ so ein jeder/ so oft er freventlich hierwider handelt/ halb in vnser Keyserl. Cammer vñd den andern halben Theil/ vielgedachtem von Berlichingen vñd desselben Erbens Erben/ so hierwider angefochten oder beleydigt wurden/vnnachlässlich zu bezahlen/ verfallen seyn soll/ zu vermeiden/ vñd das meinen wir ernstlich.

Mit Urkundt diß Brieffs/ besigelt mit vnserm Keyserlichen anhangendem Insigel/ Geben in vnserer Statt Pilsen/ den 27. Fe-

bruarii/nach Christi vnserß lieben HERREN vñnd Seligmachers Geburt im sechzehnhundertem/2c.

Privatarum insuper protectionum + exempla de Nobilibus à Zinnert/ 24. Julii Anno 1553. Belwart 21. Augusti Anno 1556. Westernach/ Siegen & Pappenheim Anno 1334. & Barr/ Niclas Zieglerß Herrn zu Barr/ Item Fleckenstein 11. Julii Anno 1541. & aliis, in clientelam Imper. receptis memorat doctiss. & in praxi apprime versatus Dn. Paul. Matth. Behner/ in not. & observat. Imperial. Dicaster. Rotuvilens. part. 11. tit. 4. fol. 80. versic. sunt etiam nobiles, &c.

Aliud Nobilis in Cæsaream specialem tuitionem receptæ familiæ exemplum recenset idem Behner/ in observat. pract. lit. S. verb. Schutz vñd Schirm-brieff/ referens Nobilem Georgium à Rindsberg zum Bernstein/ una cum uxore, liberis, famulis & subditis, sub Cæsareæ majestatis & S. R. Imperii defensionem, ab Imper. Rudolpho II. 13. Novembris Anno 1601. receptum fuisse.

Constat autem & aliis adhuc infinitis edoceri posset testimoniis, non solum Nobiles, aliorum clientelis subesse, sed & ipsos aliorum, maxime vero Prælatorum + ac Monasteriorum Advocatias olim etiam suscepisse, id quod inter alios testatur Johann. Andreas, in capit. secund. de rebus Eccles. non alien. in 6. col. 2. ubi ante Gregorii X. (qui sedit Anno 1271.) in d. capit. secund. editam constitutionem, sæpe factum esse ait, ut Prælati oppressi, Nobiles potentiores, faciundo eos Advocatos vel Defensores locorum contra opprimentes ad defensionem suam invocarent, qui tamen persæpe, jus hoc adfectantes varias oppressiones procurarint & jus quoddam dominii vel Advocacionis in Ecclesiis sibi vindicarint. Rosenthy. defend. lib. 1. capit. 4.

Sic in hodiernum diem Monasterium Beuren + Ord. Canonicorum Regularium, diocesis Constantiensis ad Danubium situm, Nobiles de Engberg Advocatos ac Protectores ordinarios habet, pluribus recensendis exemplis, ne prolixitas hujus capituli, quemquam offendant studiose superledeo.

Sed huc usque de Origine temporali Advocatiæ & quibus temporibus clientelæ veteres intermedix & hodiernæ initium habuerint, & deinceps apud Germaniæ, aliarumque nationum populos, per explicatas hucusque, Regum, Ducum, Principum Comitum, ac Nobilium, aliorumque diversorum statuum, ac hominum, in voluntarias alienarum protectionum submissiones, ac vicissim susceptiones, Advocatia latissime propagata fuerit, abunde dictum est. Nunc + ad calcem hujus capituli videndum est, quo jure Protectio ac defensio introducta fuerit.

Et primo quidem hac de re generatim differendo + certum est, hominis defendendi inclinationem, ab ipsa natura ortam, Juri naturali adscribendam esse, prout paulo ante ex Commentatore Euripidis Stiblinio allegatum est.

Oppressis enim, ut homines + subveniant natura ipsa suadet ac impellit, docente Cicerone libr. 1. prim. officior. & in orat. pro Milon. quem citatus Stiblinus in præfat. in Trag. supplic. ad hoc allegat, dicens, Justum esse + non solum non facere injuriam, sed etiam ab immeritis propulsare. Adde quæ ad propo-

propositum nostrum congerunt Boulen. in repet. l. capitalium. §. famulos numer. 39. de pœn. Schrad. de feud. part. 9. capit. 4. numer. 61. Francisc. Arius de bello numero quadragesimo quarto, ad quod allegant multa auctores sexti consilii in causa Brunsvicensi numero octavo.

545 Quemadmodum † enim eo Jure hominem homini insidiari nefas erat. l. ut vim. Digest. de iust. & iur. Ita cuicumque † homini periclitanti, vim aut injuriam patienti non auxiliari nefas quoque erat; ut ex communi opinione resolvit Hieronym. Cagnol. Dec. & in l. culpa caret. ff. de reg. iur. per text. ibi à contrario sensu. & ibidem Dec. & in l. nullum enim, per text. ibi eod. tit. Unde Ovidius sic cecinit

Et caret auxilio qui non tulit, utq; reliquit

Sic linguendus erit, legem sibi dixerat ipse.

547 Nam † ipsa etiam naturali æquitate dictante interest hominis hominem beneficio afficere, lib. 7. in fin. Digest. de serv. exp. facit lex 2. §. 5. Digest. de aq. & aq. plur. arc. & periculum, siquidem commode potest, ab eo avertere l. scientiam. 45. prin. Digest. ad l. Aquil. l. 24. §. 6. Digest. de damn. infect. l. 50. & 109. ff. de reg. iur. cap. non inferenda. 23. quest. 3. capit. 5. §. proximos. & §. seqq. de pœnitent. dist. 2. capit. 6. de sentent. excomm. in 6. Zoanett. in leg. 3. p. 1. numer. 99. Digest. de iust. & iur. Vasq. libr. prim. illustr. controvers. capit. 19. numer. 5. & 6. Obrecht. tract. de defens. necess. cap. 7. numer. 42.

548 Et Solon dicere solebat, beatam † illam Rempublicam in qua quisque injuriam alterius suam existimaret. Hinc sapienter majores nostri publicas accusationes & populares quasdam actiones esse voluerunt. Apud Ægyptios † proditur reos mortis fieri, qui injuriam patienti opem non ferunt: quod si non possunt, accusare injuriosos debent, quod si non fecerint, plagis & tridua inedia castigantur, quod institutum, arctissimum humanæ societatis vinculum esse credebant. Mar. Salomonius in repet. l. ut vim. Digest. de iust. & iur. numero 16.

Inde est, quod Jure naturali viri inclyti ducuntur, ferunturque ad opem miseris periclitantibus ferendam, hique æthereas ad sedes præmii loco evoluturi intelliguntur. Unde Cicero de Hercule † scripsit, postquam enarraverat, ut cunctis periclitantibus opem tulisset: *Abiit, inquit, ad Deos, † Hercules, nunquam abiisset, nisi, dum inter homines esset, hanc sibi viam munisset.* Idque votum & studium magnanimis viris Jure naturæ inesse idem Cicero lib. 3. de finib. eleganter scripsit his verbis.

550 *Ut tauris † natura datum est, ut pro vitulis contra leones summa vi impetuque contendant: sic ii, qui valent opibus, atque id facere possunt, ad servandum genus humanum natura incitantur.*

551 Et experientia constat, eandem † defensionis vim naturaliter aliis etiam inesse brutis animantibus. Hoc enim teste Cicer. lib. 1. offic. generi animantium omni à natura tributum est, ut se vitam corpusque tueatur, declinetque ea quæ ei nocitura videntur. Hugo Donel. libro prim. Commentar. iur. cap. 7. versic. sed quoniam. Jul. Pacius cent. 1. évaytioφ. quest. 1. Anton. Govean. Var. lect. capit. 20. Unde videmus, si quæcunque avicula vim patiatur quod reliquæ ejusdem speciei, aviculæ præsto adsunt comitantes, condolentes, auxiliumque suum veluti pollicentes, & si ad id etiam valent, re ipsa præstantes. Quod ipsum etiam visus est asserere Ferd. Vasquius illustr. controvers. lib. 1. capit. 41. numer. 22. ubi multis probat hominem privatum teneri defendere alterum hominem privatum de jure divino, naturali, Canoni-

co, & civili, id quod nos in capite de Adjacentibus Advocatis singulatim disputamus.

Cæterum non incongrue etiam † protectionis institutum juri naturali secundario, seu Gentium adscribere possumus Jacob Synzium disput. de iure protect. l. 6. ubi defendit protectionis Jus, Juri gentium secundario quod necessitas, & indigentia introduxit, recte ascribi. Quin & eidem Juri defensionem deberi, docet Dd. in l. 3. ff. de iust. & iur. cui & fœdus † defensivum ortum sui tribuit, annotante Vasq. 1. controvers. illustr. 9. numer. 9. Menoch. 2. arbitr. lnd. quest. cent. 3. cas. 277. Warem. ab Esrenberg / medit. profœder. libro 1. capite quart. numero 16.

Illam enim defensionem quæ ratione † nititur & qua societas humana conservatur Juris gentium esse docuit Joann. Coras. ad l. ut vim 3. numer. 5 ff. de iust. & iur. Georg. Obrecht. in tract. de necessar. defens. cap. 4. num. 7. & 11. Henric. Bocer. lib. 2. de duello. cap. 10. numer. 18. Ad quod conferri possunt ea quæ ex Plaut. Jul. Cæsare, Josepho & Livio adducit Arnif. lib. 1. de iure majest. cap. 4. num. 8.

Constat autem ex multorum traditionibus, tempus fuisse quoddam, quo † genus humanum vitam in sylvis & agris nullo certo more traducebat nullam colebat religionem; nullum humanitatis officium tuebatur: nihil denique ratio vel disciplina, sed pleraque vis & furens animi impetus administrabat. Cum igitur latrocinia atque cædes infinitæ fierent, & ii qui viribus plus valebant, affligerent imbecilliores, essetque omnis vita malis innumeris circumventa † omnes ii qui injuriam acceperant graviolem, confugiebant ad præsidium alicujus præstantis ingenio viri, in quo lumen æquitatis elucere perspexerant, is cum miseros & supplices in suam fidem recepisset, studiumque suum extinguendi latrocinii, reprimendæque cædis, & injuriæ vindicandæ declarasset, & potentes cum tenuioribus pari jure retinisset, eveniebat ut omnes, qui otium & securitatem amabant, omnia vitæ præsidia in ejus virtute & Imperio constituta putarent, quem animadvertiebant esse justitiæ laude florentissimum, Johann. Boter. tract. de illustr. statu & politia. lib. 1. c. 12.

Hinc primo factum, ut plures familiæ unum in locum convenerint unaque certis legibus habitare cœperint; hinc † vici, hinc pagi, hinc oppida; ex domorum enim conjunctione vici, ex vicorum continuatione pagi; quibus cum imbecilliores à valentioribus se tueri nequirent, aut loco natura munita conquirere, aut alios ad defensionem rerum suarum necessario advocare coacti sunt. Hippolyt. à Collib. de increment. urbium, capite prim. Boter. de Orig. Urb. lib. 1. cap. 3.

Quinimo & eadem † defensio ad Jus Civile recte potest referri arg. l. scientiam §. penult. Digest. ad l. Aquil. l. 2. 3. & 4. C. ad l. Cornel. de sicar. Nam ea quæ origine juris † naturalis vel gentium sunt, si à Jure civili comprobentur, civilia quoque dici possunt, §. vers. 1. civiles. Institut. de obligat. Herman. Vultæus ad §. final. numero tert. Institut. de Attiliano Tutor.

Quod autem attinet ad † generalem protectionem, quam magistratus quilibet suis debet subditis, ea similiter ex Jure divino, naturali, ac positivo repeti potest.

De divino patet, quia sacræ literæ docent. Reges & superiores teneri liberare oppressos Esai. 1. vers. 17. *Quærite iudicium, subvenite oppresso, & Jerem. 22. Facite iudicium & justitiam, & liberate vi oppres-*

fos è manu calumniantis. Eodem etiam pertinet illud D. Pauli: Qui suorum, maxime domesticorum curam non habet, infidelis est & infideli deterior.

Deinde ex Jure etiam naturali superiores ad protectionem subditorum obligatos esse inde elicitur, quod & magistratus sub hac lege & conventionem 558 datus & acceptus sit, ut subditorum curam gerat, eosque defendat, nominatim id tradente Ferd. Vafquo d. capit. 41. numero 20. Imo magistratus idcirco regendi officio fungitur, ut subditorum saluti prospiciat, & si quod illis damnum imminet, avertat, l. 2. §. post originem. Digest. de orig. jur. l. 3. l. illicitas. 6. §. ne potentiores. ff. de offic. prasid. & l. ult. in princ. ff. quod metus causa.

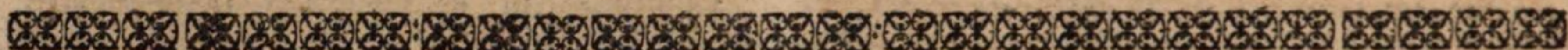
Quod denique ad Jus positivum tam Canonikum quam civile attinet, eodem quoslibet Dominos ad tuendos suos subditos omni modo obstrictos esse cap. superiori tertio & alibi etiam fusissime traditum est.

559 Si denique & Advocatiam conventionalem ceu præcipuam Protectionis speciem consideremus, cum ea contractibus innominatis, ut alibi fuse do-

cuius, accenseatur, ejus utique origo ad Jus gentium referenda est. Contractus & siquidem tam nominati, quam innominati, quoad inventionem de Jure gentium primævo, quoad efficaciam autem de Jure gentium secundario profluxerunt, ut nominatim tradunt Ruin. & Socin. Jun. ad rubr. de verb. obligat. numero 15. referendo Bart. in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. Bolognet. ead rubr. sub n. 57. & 68. Imola inc. que in Ecclesiarum de constitut. Petr. Nicol. Mozz. de orig. contract. artic. 3. n. 2.

Et hisce finem imponimus huic Capiti de Origine ac propagatione Advocatiarum, quam si nimis forsan prolixè aut cum aliquo Candidi Lectoris tædio, singulorum ordine Imperatorum personas enarrando, eorumque in rei comprobationem facientes constitutiones ac Rescripta recensendo, deduximus, hoc studium nostrum benevolus Lector æqui bonique consulet. Hoc ipsum enim ut faceremus Clientelarum antiquitas, & subsecutarum

Advocatiarum continuatio, ipsaque rei juncta delectatio nos impulit atque commovit.

C A P V T VI.

Quinam Advocatos ac Protectores sibi adsciscere, ac se aliorum protectioni submittere possint.

S U M M A R I A.

IU S omne vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones pertinet, n. 1.
 Persona ante quarendam, quam juris ratio, n. 2.
 Jus novisse, ignoratis personis, quarum causa constituitur, parum est, num. 3.
 Facere quidpiam omnes possunt, qui nominatim prohibiti non sunt, n. 4.
 Fidejubere omnes possunt, qui in specie non prohibentur, §.
 Pacisci cuilibet licitum est, qui à lege, statuto vel consuetudine prohibitus non est, 6.
 Pactiones inter protectorem & clientes sunt de genere promissorum, 7.
 De personarum potestate assumendi protectores in Jure nihil constitutum, 8.
 Personarum duo genera, unum absolute, alterum restrictum, 9.
 Quinam in primo genere contineantur, n. 10.
 Personæ absolutam & independentem potestatem habentes, hoc est, superiorem nullum recognoscentes, qualiter protectores suscipere possint, n. 11.
 Summorum Principum summa potestas, 12.
 Summis Principibus leges præscribi non possunt, 13.
 Quicquid faciunt, ut Deus, facere videntur, 14.
 Principi ex certa scientia vel plenitudine potestatis sua aliquid facienti nemo dicere potest. Cur ita facis? 15.
 Principis factum ex certa scientia in dubium revocari non potest, 16.
 De Principis potestate non controversandum, 17.
 Summus Pontifex an se alterius Protectioni submittere possit, n. 18.
 Decisio affirmativa, ibid.
 Summi Pontifices ab avo Constantini M. sub Imperatoria protectione fuerunt, ibi.
 Papa supremus Princeps est, & plenitudinem potestatis habet, ibi.
 Papa vices Dei in terris sustinet, nec habet superiorem, sed omnes ei subsunt, nec à quopiam judicari potest. 19.
 Papa eandem jurisdictionem & territorii jurisdictionem usurpat, quam in Imperio, ibid.

Papa alios in Protectionem suscipere possunt, 20.
 Joann. Anglia Rex protectionis ergo adversus Franciam Regis insidias, Regnum suum Innocentio III. Pontif. Feudi titulo obtulit, ibid.
 Papa fœderis contrahendi Jus absq. omni dubio habet, ibi.
 Julius II. Papa cum Anglia & Hispania Regibus An. 1508. & sequenti cum Maximiliano Imp. fœdus iniit, ibid.
 Paulus II. Papa cum Carolo V. Imp. Anno 1546. contra Protestantes Germania fœdus contraxit ibid.
 Idem cum eodem & Venetiis Anno 1537. contra Turcam confederatus, ibi.
 Pius V. Papa Anno 1571. cum Philippo II. Hispan. Rege & Republ. Veneta confederationem fecit, ibid.
 Imperator an alterius in clientelam sese dare soleat, 21.
 Decisio Negativa, ibid.
 Imperator totius orbis Protector generalis, ibid.
 Imperator an se in alterius clientelam submittere possit, 22.
 Decisio affirmativa, ibidem.
 Imperator ab inferiori etiam feudum habere potest, ibi.
 Imperator post Papam habet plenitudinem potestatis, ibi.
 Clausula (non obstante lege in contrarium faciente) pertinet ad potestatem absolutam, ibid.
 Potestas suprema ad Papam & Casarem pertinet, eisque adeo affixa est, ut inseparabilis sit, ibid.
 Imperator inter principes mundi omnium maxime refulget, ibid.
 Imperator corporalis Mundi Deus, tanquam stella matutina inter omnes eminens, ibid.
 Reges ac Principes superiorem non recognoscentes aliorum in clientelam se conferre possint, 23.
 Rex aut Princeps superiorem non recognoscens, Imperatori equiparatur, ibi.
 Principes superiorem non recognoscentes habent potestatis plenitudinem, & ea de Jure uti possunt, 24.
 Rex aut Princeps superiorem non recognoscens plus potestatis habet in regno suo, quam Imperat. in Imperio 25.
 Regna & Principatus ad heredes transeunt, Imperium Romanorum non, ibid.

Jura qua loquuntur de Imperatore habent etiam locum in Principibus superiorem non recognoscentibus. ibid.
Helvetii confederati indistincte aliorum patrocinia invocare & iis se confederare possunt, 26
Belgii provincia, excusso Hispan. Regis jugo, primum in Andie Ducis, postea in Anglia Regina protectionem se conferunt. ibidem.
Genuenses antehac in Johann. & Philippi Mediolanensium Ducum, nunc in Hispani Regis clientela sunt. ib.
Genevates hodie Galliarum Regem Patronum tutelarem agnoscunt, ibid.
Rustici quidam, libera in quibusdam Germaniae locis praedia possidentes, per se nulli Domino subiecti, qualiter aliorum protectioni se subicere soleant? n. 25
Rusticorum ejusmodi in Marchionatu Brandenburgico & Eluvacensi frequens multitudo 28
Rustici iidem ab omnibus pensionibus, servitiis, aliisque oneribus Magistratui praestandis, exceptis collectis Imperialibus, omnino liberi, 29. & 51
Libertas juri naturali admodum conveniens. ibid.
Homo omnis liber nascitur de jure natura, etiam quoad jurisdictionem, cui subesse nequit, nisi sponte sua, n. 30
Deus par omnibus concessit arbitrium, nec unum fecit servum alterius, 31
Libertas omnibus hominibus de necessitate & per se ab exorcio rationalis natura insita est, 32
Libertatem onerari leges abhorrent, 34.
Libertati praedjudicare nemo potest. ibid.
Pactum perpetuam libertatis privationem inducens invalidum est. ibidem.
Rustici ejusmodi liberi, unde libertatem talem nati sint, & numeam praescriptione acquisiverint, numer. 33.
Praescriptio contra superioritatem, ut videlicet praescribens nemini subsit, an & quatenus locum habeat, 34. 35. & 36
Nemo ullo juris prae-textu ab Imperio eximi potest, sub numero 35
Ecclesia inferior praescribit libertatem contra superiorem spacio quadraginta annorum, 37
Libertas adversus supremam potestatem impraescriptibilis est, 38
Rustici ejusmodi liberi, non minus quam Duces vel Principes motu proprio protectorem quemcunque liberrime assumere possunt, 39
Ejusdem assumptionis exempla, numero 40. 62. & 63.
Officialibus an inscio Domino aliquem in tuitionem suscipere liceat? n. 41.
Affirmativa, n. 42. Negativa, n. 45
Administrator & officialis domini habet mandatum generale cum libera. 43. Declaratur, 49
Mandatum generale cum libera tantum valet, quantum speciale in casibus, quibus requiritur mandatum speciale, 44.
Officiales inscio Domino suo personas privatas in tutelam recipere quo casu possint sub numero 45
Officialium potestas non extenditur ad res majoris momenti, quae mandatum individuum & specialissimum requirunt, 46
Officiali non sunt deneganda, quae usu invaluerunt, 47
Officialis Salvasguardias privatas seu speciales, non autem generales dare potest, 48
Clausula mandato apposita, per quam dominus dat potestatem procuratori faciendi omnia, quae ipse dominus potest, non operatur mandatum speciale, 50
A collectis imperialibus ob expeditionem Turcicam, au-

toritate suprema jurisdictionis impositis, praescriptione, pacto vel privilegio nemo eximitur, 52
Rustici ejusmodi liberi a collectis ob bellum vel aliam necessitatem indictis non sunt exempti, 53
Immunitatis concessio contra indicationem collectarum ejusmodi ex Recessibus quoque Imperii non attenditur, 54
Ad collectas Imperii omnes, etiam Ecclesiastici, tenentur, ac ne quidem Hospitalia pinguioris fortuna excipiuntur, 55
Communitatis privilegium a collectis ob bellum vel necessitatem publicam indictis non eximit, etiamsi verbis generalibus factum sit, ut immunitas ab ordinariis & extra ordinariis muneribus concedatur, 56
Nisi in literis protectitiis ea expresse quoque remissa sint, n. 57
A collectis ob publicam utilitatem indictis nemo immunis. ibid.
Statutum generale imponens aliquod onus post immunitatem adeptam, non ligat immunem, nisi sit apposita clausula non obstante, ibid.
Imperator an liberis hujusmodi hominibus sub alicujus protectione existentibus immunitatem a collectis Turcicis concedere queat? 58
Negativa decisio, ibidem cum temperamento.
Remissio collectarum Turcicarum Imperio praedjudicat, 59
Jura Regia non solum pro sustentatione Regis, sed ad onera quoque publica supportanda destinata sunt, ibid.
Collectarum Turcicarum remissio clientibus non nisi iustissimis de causis concedi potest, 60
Principi jus non est, quempiam subditorum oneribus eximere, ut alio onus ejus subeant, 61
Princeps in praedjudicium tertii, aliquem onere relevans publico, id ipsemet quo alios levavit, ferre debet, ibid.
Eorum quae subsunt duplex consideratio, 64
Immediati alii, Mediatii alii sunt, 65
Quinam subsint respective, & qui simpliciter, ibid.
An Ducibus, Electoribus, aliisque sacri Romani Imperii Principibus, Caesarem recognoscentibus, absque ejusdem praescripto, sese in aliorum exterorum Regum aut Principum clientelam conferre liceat? n. 66
Negativa, n. 67. Affirmativa, 73
Majestatis summi Principis habenda est maxima ratio, n. 68
Confederationem facere non potest, qui superiorem recognoscit, absque autoritate illius numer. 69. Declaratur, num. 195
Idem de Civitate superiorem recognoscente statuitur, 70
Declaratur, num. 195
Confederationes, liga, conventicula, conspirationes, tanquam odiosa, & seditionum ac rebellionum causa, absque permissu Caesaris inita, regulariter prohibita sunt, 71
Equiparatorum in uno dispositum valet etiam in alio, num. 72
Reges Caesarem recognoscentes summa gaudent libertate, & omnis generis regalia habent, 75
Electores Imperii post Caesarem & Regem Romanorum suprema in Imperio potestate ac dignitate pollent, n. 76
An etiam Duces, Marchiones & Comites inscio suo superiori se dare in aliorum Tutelam possint, 77
Affirmativa decisio, ibid.
Duces, Marchiones, Comites, perpetuam dignitatem obtinentes, iisdem juribus, praeminentiis, ac dignitatibus fruuntur, quibus Imperator utitur in toto Imperio, ibidem.
Principes Germania, quoad leges condendas, in ditionibus

- suis eodem jure fruuntur, quo Imperator. numero 78
 Duces, Comites & similes in suis ditionibus, respectu suorum subditorum, majestatem habent, & representant Imperatorem, 79. & 84
 Duces eo ipso, quod tales creati sunt, licet recognoscant superiorem, habent tamen plenitudinem potestatis, n. 80
 Dux, Comes, Marchio, in suis territoriis magis assimilantur Principi, quam praesidi, 83.
 Comites principali dignitate decorati, Gesürste Graven/ in Imperio Principibus aequiparantur, 85
 In protectoribus assumendis eodem jure cum aliis Principibus Caesarem recognoscentibus utuntur, 86
 Utrum Barones quoque eadem Protectores assumendi libertate gaudeant, num. 87
 Affirmativa decisio, ibid.
 Barones secundum Germania consuetudinem aequiparantur Comitibus, 88
 Barones non minus quam Comites, Imperii status sunt, & illustres vocantur, 89
 Pares sunt in matricula Imperii & jure Austregarum, 90
 Item in dignitate & munere Judicis ac Praesidum Camera Imperialis, 91
 Baronum appellatio generalis est, Marchiones, Duces & Comites complectens, 92
 Barones dicuntur quasi filii Regis, 93
 Perinde ut alii Duces & Comites subditis suis collectas imponere possunt, 94
 In territorio suo statuta & constitutiones facere possunt, 95
 Respectu subditorum suorum majestatem habent, num. 96
 Omnibus immunitatibus Caesari Romano concessis fruuntur, 97
 Nobiles immediati an & ipsi non obtenta Imperiali licentia, sese una cum subditis suis alienae protectioni submittere possint, 98
 Affirmativa decisio, ibidem.
 Nobiles Imperio immediate subjecti non sunt status Imperii, 99
 Imperio immediate subjectum esse, latius patet, quam statum esse Imperii, 100
 Immediate alicui subjectum dicitur quod alterius jurisdictioni non subjacet, 101
 Successor immediatus est, qui nullo intermedio successit, 102.
 Nobiles, vasalli Principum, etiam ratione feudorum, quae ab ipsis tenent, immediate subsunt Imperio, nec Domini feudorum ullam in eos jurisdictionem, praeter feudalem exercent, 103
 Nobiles imperio immediato subjecti contra Duces, &c. à quibus feuda tenent, mandata pignorationum & alia impetrare possunt, secundum stylum Camera, 104
 Nobiles illi ab onere Territorialis Jurisdictionis Principum, aliorumque statuum liberi, 105
 Imperator in ditionibus Nobilium, quam in aliorum Imperii Statuum, plus juris non habet, 106
 Nobiles cum aliis se confederare possunt, 107
 Nobiles facultatem leges & statuta condendi habent, 108
 Nobilium statuta de successione valida sunt, ibidem.
 Nobiles isti cum ceteris Imp. Statibus, potestatem, eminentiam, & jurisdictionem parem habent, 109
 Nobiles immediati in suis ditionibus jura fisci aliisque similia habent, 110.
 Landsfürstliche Obrigkeit Nobilibus in mutanda religione non nocet, 111
 Nobiles ut plurimum in alienis Principatibus libera habent territoria, ibidem.
- Imperium magnum quod cum Landsfürstlicher Obrigkeit aequiparatur, omnibus superioribus Magistratibus Ducibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus & Nobilibus competit, 112
 Jurisdictio territorialis in Principe Landsfürstlich in Comite Gräfflich/ in Barone Freyherrlich/ in Civitatibus Imperialibus Stättisch/ in Nobilibus adeliche Obrigkeit hodie denominatur, 113
 Castra Nobilium Germania iisdem privilegiis & jurebus gaudent, quibus Civitates vel aliae universitates fruuntur, ibidem.
 Nobiles isti unde Freye vom Adel dicantur, 114
 Utrum Comites, Barones & Nobiles mediate Imperio subjecti, libertatem suscipiendorum patronorum habeant? num. 115.
 Decisio Negativa, ibidem.
 Comites, Barones & Nobiles nonnulli Imperio mediate subjecti sunt, vel ob praescriptionem, vel quod, cum tales ab Imperatore crearentur, ipsi alicui Principi cum bonis suis subjecti fuerint, 116
 Idem à Caesare non aliter ad dignitates admissi, quam cum reservatione juris Principibus territorialibus competentis, 117
 Civitates Imperiales an sine consensu Caesareo protectores assumere possint? num. 118
 Negativa, n. 119
 Decisio affirmativa, 186
 Civitates Imperiales an inconsulto Caesare foedus inire possint, n. 120. 195. 196
 Argentineses cum Helvetiis an sine Imperatoris, ordinumque Imperii consensu licitum foedus inierint, 121
 Civitates liberae jure olim Romano nulla in Imperio fuerunt, 122
 Civitas nulla dignitati gradui accensetur, 123
 Excepta Roma totius orbis epitome, 124
 Ravenna post Romam caput Italia, 125
 Constantinopolis nova Roma appellata, 126
 Civitates omnes, excepta Roma, privatorum loco putantur, 127
 Civitatum liberarum triplex acceptio, 128
 I. Quae omnes ex parte libera nullum superiorem, ne Caesarem quidem recognoscunt, 129
 Quales sunt Venetia, Genua in Italia; Helvetiorum & Rhato Respublica in Germania, 130
 Venetia super annos mille ducentos omnino libera fuerunt, 131
 Venetis libertatem Caroli M. & Nicephori avo concessam testatur Sigonius, 132
 Genuensium Respublica emptionem omnigenam sibi vendicat, 133
 Lucana Civitas libertatem 120000. ducatis redemit, num. 134
 Lucensibus à Carolo IV. Legatus Cardinalis quidam praeficitur, at accepto pretio 25000. aureorum juri & potestati restituntur, 135
 Respublica vel populus liber censetur, qui nullum omnino in dominum agnoscit, 136
 Libertas Civitatum importat, ut sub nullius sint dominio, 137
 Civitates prorsus liberae nullum omnino superiorem agnoscences qualiter se aliorum protectioni subjicere possint, num. 138
 Civitates liberae in suis ditionibus Imperatorem referunt, quod late per discursum ex Doctoribus firmatur post num. 138
 Civitates liberae leges condere, abrogare, mutare, Magistratus creare, privare, vectigalia inaccere, augere, minuire, bellum indicere, & jura omnia belli & pacis pro libitu administrare possunt, 139

II. Civitates liberae dicuntur, quae praeter Imperatorem superiorem neminem agnoscunt, eaeque sunt Imperiales, 140
Civitates Imperiales tribuuntur in duo latera, Rhenana & Suevica, 141
Civitates mediatae qualiter ad Imperium devenerint, numer. 142
Exempta auxilia sua proprio nomine Imperatoribus exhibere coeperunt, 143
Liberae provinciae apud Romanos dictae, quae a sublevatione tributis immunes fuere, 144
Civitates imperiales quatenus dicantur liberae, 145
Civitates imperiales quibus symbolis cognoscantur, 146
Pro matricula tantisper militat praesumptio juris, donec probetur contrarium, 147
Acceptans literas omnia in iisdem contenta approbare censetur, 148
Ad imperii consilium non nisi consors imperii admittendus est, 149
Collectarum solutio Imperio facta subjectionem imperii denotat, 150
Civitatum Imperii liberarum, & simpliciter imperialium, quam sit differentia, 151
Freie Reichsstätt nihil quoad aquilam, insigniorum loco ferunt, Reichsstätte totam, vel saltem partem aquilae, 152
Freie Stätt dicuntur, quae ab omni aeo, neminem, nisi Imperatorem, agnoverunt, 153
Reichsstätt / quae aliis quidem subiectae postmodum tamen exemptae Imperio immediate se subiecerunt, numero 154.
Civitates omnes olim immediate Caesarum Imperio subiectae fuerunt, 155
Civitates liberae per excellentiam dicuntur, quae singularem privilegia à Caesarea Majestate antiquitus impetrata & concessa sunt, 156
Freie Stätt & Reichsstätt / quoad immediatam subjectionem, pari jure censentur, 157
Civitas una Imperii à servitiis vel tributis jure migrationis Abzug oder Nachsteuer Imperialibus plus libera est, quam altera, 158
Bisantina civitas à communibus Imperii difficultatibus immunis, 159
Aquisgranum à vectigalibus per totum Romanum Imperium liberum, ejusque cives non alibi, quam coram Senatu ibid. conveniri possunt, 160
Civitates Germaniae liberae certis quibusdam pensionibus Imperii auctoritatem recognoscunt, & de cetero suis moribus ac Magistratibus gubernantur, 161
Civitatibus nonnullis olim ab Imperialibus Marchiones vel Comites perpetui, superiore sibi jure reservato, constituti sunt, 162
Helvetii liberi, die freie Schweizer / unde & qua occasione libertatem suam nacti sint, 163
Helvetiorum in bello contra Gallum anno 1512. prope Novariam confecto strenua opera, 164
Helvetii à Pontifice Julio vexillis mysteriis passionis Christi insignitis donati, defensores & protectores libertatis Ecclesiae nominati 165
Pfeifferorum Ludovici, Jodoci & Rudolphi fratrum nobilissimorum Helvetiae Heroum, laus & illustris familia, 166
Rudolphus Pfeiffer Anno 1583. sepulchrum Christi & montem Sinai visitans equestri insignitis dignitate ab auctore Panegyrico carmine exceptus, 167
III. Civitates quaedam sunt mixtae conditionis, in nonnullis Civitatum Imperialium privilegiis gaudentes, in quibusdam autem Principibus certis conditionibus subiectae, 168
Hamburgum partim civitas Imperialis, partim muni-

cipalis est, quatenus Ducibus Holsatiae paret, 169
Rostochium jus condenda & conservanda Academia una cum Principibus Megapolitanis aequaliter habet, 170
Brunovicum & Goslaria partim civitates sunt Imperiales, partim municipales, certo respectu Ducem Brunsvicensem recognoscentes, 171
Wetzlaria, Erphordia, Müllhusia, Lemgovia certis partibus Principibus subiectae, sub Imperii tutela existunt, nu. 172
Civitates mixtae certis conditionibus Principibus parentes, in reliquis vero liberae, quatenus absque superioris sui praesentis alienae protectioni se submittere queant, 173
Distinguitur, n. 174. & 180
Civitas, quoad regalia Principi subiecta, sine ejus consensu protectorem alienum non potest assumere, eod. n. 174
Per juramentum subjectionis quis constituitur subditus propria confessione, 175
Subiectio ex libris territorialibus, Landschaffbüchern / evincitur, 176
Confessio proprii oris quanta efficacia, 177
Princeps sibi praedjudicat profitendo aliquem subditum suum, 178
Confessione sua jugulandus, qui se iurisiurandi religione subditum constituit, 179
Civitates certis partibus alicui subiectae, in ceteris liberae censentur, n. 181. & 183.
Civitates mixtae, regalia habentes, privatorum loco non habentur, 182
Civitates quanam statuta & consuetudines inducere possint, 185
Civitates jura Imperii non habentes, non recte foedera contrahere, protectioni tamen potentiorum se submittere possunt, n. 187. & 184
Adherentia ad bonum finem inita & in pace publica fundata absque Imperatoris consensu fieri potest, ibid. & num. 197
Civitates Imperiales ex Germania consuetudine jus superioritatis habent, sub n. 187
Episcoporum jurisdictionem quam olim in civitatibus habuerunt, ad se traxere, ib.
Civitates olim singula singulos Episcopos habuerunt, ib.
Civitates quae aliis non subsunt, ex consuetudine hodierna, provinciam constituunt, ib.
Foederum ieiendorum potestatem & jus Archivi habent ibidem.
Nobilia Imperii membra vocantur, ibid.
Collegia libera Freie Reichs Stifter / & ordines Equestres nulla alterius habita voluntate clientelam pacisci possunt, 198
Administrationem ditionum suarum plenam & in solidum habentes, aliorum consensum in protectione paciscenda requirere non tenentur ibid.
Civitatibus Imperialibus, vel Caesarum privilegio, vel praescriptione, tam quoad causas, quam personas, eadem cum aliis immediatis Principibus jurisdictio, per Praefectos olim Imperiales exerceri solita competit, 189
Civitas Imperialis in suo districtu habet jura principis, num. 190
Civitas libera tantum potest in suo populo, quantum Imperator in Imperio, ibid.
Civitatum regalibus utentium potestatem in dubium vocare, est revangare mundum, ibid.
Civitates liberae Imperiales in numerum Statuum Imperii cooptatae, non minus in sua civitate, quam Principes in suis ditionibus, jura Principis habent ibid.
Civitas libera pro obtinenda pace privatorum bona auferre potest, ibid.
De civitate superiorem non recognoscente judicatur, sicut de Principe, ib.

- Intellectus Recess. Comitior. An. 1555. Augusta habit. §.*
 23. Es soll auch kein Standt / de receptione Statuum
 in protectionem, 191
- Civitates & Principes, Comites, Barones, Nobiles,
 & alios Imperii status tantum in suis ditionibus pos-
 se, quantum Imperator in Imperio, quatenus ve-
 rum, num. 192
- Serenissima Domus Austriaca Imperatores Romano Ger-
 manico Imperio dedit, 193
- Archiduces Austriaci ultra omnes alios Principes, etiam
 Electores privilegiati, sub n. 193
- Vestigalia nova auctoritate propria instituere, spuros le-
 gitimare, neminem tamen Marchionatus, vel Prin-
 cipatus dignitate insignire, vel Comitem Palatinum
 creare possunt, eod. n.
- Civitates Imperiales alios in protectionem recipere possunt,
 194
- Potestas suscipiendi alios in clientelam Principibus tan-
 tum, vel jura principum habentibus concessa, ibid.
- Civitates, quae sunt loco privatorum, considerationem si-
 ne ordinarii consensu facere non possunt sub n. 195
- Confederationis prohibitio in Statibus Imperii propter sin-
 gularia illorum jura & privilegia, locum non habet, ib.
- Civitatum Imperialium & Principum potentia multum
 crevit, ibid.
- Principes & Civitates Imperiales jura habent majestatis,
 ibid.
- Principes, civitates ac Status Imperio immediate subiecti
 absque superioris auctoritate foedera inire possunt, ib.
- Confederatio Episcoporum Würzburg & Bamberg &
 civitatis Nürnberg contra Marchionem Albertum
 in Camera pro licita judicata est, ib.
- Confederatio circuli Suevici contra seditiosos rusticos in
 recessu Imperii anno 1529. approbata est, ib.
- Foedera ad licitum & bonum finem salutis & incolumi-
 tatis publicae tendentia, etiam absque auctoritate supe-
 rioris contracta, licita sunt, 197
- Exemplum Comitum & Baronum qui ob mutuam sui
 suorumque defensionem propria auctoritate foedus con-
 traxerunt, ib.
- In omnibus confederationibus Imperator & Imperium
 excipiendi sunt, 198
- Quid item jure Saxonico hoc casu constitutum sit, 199
- Confederationes super re licita licite censentur, 200
- Confederatio ab inferiore contra superiorem inita inva-
 lida est, 201
- Confederationem contra Imperatorem faciens incidit in
 crimen lese majestatis, 202
- Princeps inferior contra superiorem confederationem
 faciens feudo privatur, 203
- Confederationem iniens cum hoste Imperatoris censetur
 contra ipsum Imperatorem iniisse, 204
- Vasalli non ab ipso Imperatore, sed mediate ab alio
 Principe ditionem, civitatem aut pagum in feudum
 tenentes, an absque consensu dominorum suorum
 se vel subditos suos feudales alterius protectioni
 committere possint, 205
- Negativa, 206. Affirmativa, 221
- Feudalia bona non directo, sed usufructuario jure ad va-
 sallum pertinent, eod. n. 206. Declaratur, 231
- Usufructuarius dicitur procurator legis, & non potest in
 re usufructuaria servitutem constituere, 207
- Vasallus nequit rei sibi in feudum concessa servitutem
 imponere, n. 208. Declaratur, 234
- Servitute libertas praedii imminuitur, 209
- Vasallus comparatur usufructuario, 210
- Advocatia jus est quadam servitus Ecclesiae, 211
- Qua in praedictum alicujus cedunt, absque consensu e-
 jusdem fieri non possunt, 237
- Declaratur, num. 237
- Vasallus protectorem bonorum feudalium assumendo do-
 mino feudali praedictat, 213
- Vasallus feudi conditionem meliorem, non deteriore
 reddere potest, 214
- Vasallus feudum non alia conditione, quam feudali, &
 donec illa durat, possidet, 215
- Vasallus feudo finito illud eadem qualitate, qua accepit,
 restituere tenetur, 216
- Vasallus in feudo suscepto Advocatiam constituens illud
 alterare & onerare videtur, 217
- Contra, num. 238
- Vasallus venit appellatione subditorum, 218
- Declaratur, 239
- Dominus feudi quilibet super rebus ab ipso in feudum de-
 pendentibus habet jurisdictionem ordinariam, nu-
 mero 219
- Subditi vasallitici, domini infendantis etiam subditi sunt,
 220. Contra, 241
- Paſſa vasallorum quibus feudi natura non immutatur
 consensum domini non requirunt post, 221
- Transactio super Feudo fieri potest quando illud apud Va-
 sallum remanet, nec possessio mutatur, ib.
- Vasallus per se de jure suo utilitatem agendo quam defen-
 dendo litigare potest, 222
- Vasallus domino inconsulto de feudo bona fide transigere
 potest, ita tamen, ut feudum retineat, 223
- Vasallus de jure suo agens non tenetur domino litem de-
 nunciare, 224
- Dominus feudi aperto feudo protectorem a vasallo consti-
 tutum in eo retinere potest, vel non, 225
- Vasallus plus potestatis habet in feudo sibi concesso, quam
 Praelatus in commissis sibi rebus Ecclesiae, 226
- Vasallo pro defensione subditorum suorum contra domi-
 num militem conducere, & defensionem sibi querere
 licitum est, 227
- Pro defensione sua Vasallus insidiari potest Domino, ibi-
 dem.
- Vasallus a Domino spoliatus eundem in continenti vicif-
 sim depradari potest, 229
- Prævenire in tempore melius est, quam post vulneratam
 causam remedium querere, 229
- Vasallus in fundis feudalibus jure proprio, non attento do-
 mini consensu, religionem, politiam ceteraque mutare
 potest, 230
- Vasallus utilis est Dominus, plus juris habens, quam usu-
 fructuarius, 231
- Vasallus abusive & improprie usufructuarius, sicut &
 feudum usufructus nuncupatur, 232
- Feudum in quo differat ab usufructu, 233
- In feudo ius servitutis simile constitui potest, 234
- Vasallus servitutem praedialem feudo sine consensu domi-
 ni imponere potest, 235
- Jure datoris resoluta, resolvitur & jus acceptoris, numer.
 236
- Vasallus Domino feudi non nisi respectu fidelitatis & ser-
 vitutis subiectus, & respectu persona rerumque ali-
 arum ordinario subest, 239
- Feudum vasallo a Domino non cumulative, sed privative
 concedi solet, 240
- Vasallus vasalli mei, meus vasallus non est, 242
- Subditi vasalli non praestant juramentum homagii Domi-
 no feudi, sed ipsi vasallo, 243
- An subditi alicujus Principis, Comitis, Praelati, Baro-
 nis, nobilis aut civitatis &c. citra superioris consen-
 sum sibi protectorem assumere Jure permissum sit,
 numero, 244
- Affirmativa, 245. & seq.
- Negativa asseritur, 296. & seq.
- Protectionem alterius, quam superioris, querere licitum
 est, 246. Declaratur, 381. & seq.

Defensionem quarere omnibus permissum est, n. 247. Declaratur n. 215
 Receptus in protectionem non est exemptus à jurisdictione Episcopi, 248
 Jus protectionis non habet annexam subjectionem, n. 249. § 252
 Subditi absque prajudicio ordinarii se in alterius tutelam dare possunt, n. 250. Declaratur, 391
 Defensio est facultatis naturalis à jurisdictione separata, num. 251
 Protectio ordinario Magistratui nihil derogat, num. 253. § 256. § 518
 Per protectionem extraordinarii subditi defensionis commodum accedit, num. 254. § quale, n. 262. Declaratur, 392
 Quod tibi non obest, § alteri prodest, facile concedendum est, 258
 Subditi in clientelam recepti manent sub jurisdictione ordinarii, 257
 Protectionis jus ordinarium Magistratum in exercendis actibus jurisdictionalibus non impedit, nec ei nocet aut prajudicat, n. 258. Declaratur, 393
 Protectio quid importet, 259
 Clientes § vasalli utcumque habent dominos, manent tamen liberi, 260
 Protectio suscipitur, non ut libertas amittatur, sed retineatur, 261
 Magistratus jure officii tenetur subditos defendere, 263
 Protector ratione conventionis ad defensionem obligatur, num. 264
 Congregationes subditorum armata manu pro re propria recuperanda vel jure suo defendendo permissa censentur, 265
 Spoliatus castro suo ad civitatem confugere, § amicorum auxilia implorare potest, 266
 Congregatio ad occidendum bannitum, rebellem, § insidiantem bonis § vita civium licita est, 267
 Idem statuitur in mutua defensione civitatum confederatarum, 268
 Querenda defensionis cura est juris naturalis § gentium, nu. 269. Declaratur n. 398
 Fraudem fraude pellere jura sinunt, 270
 Omnis ratio pro defendenda salute in necessitate honesta est, 271
 Leges inter arma silent, 272
 Quae juris sunt naturalis, nemini prohiberi possunt, 273
 Defensio à natura vel equitate concessa tolli non potest, num. 274
 Ad defensionem quarendam obligamur ex praescripto juris, 275
 Quilibet uti ad vitam, ita ad res suas conservandas tenetur, n. 276. Declara, ut n. 416
 Castra terras § fortalitia pro sui § rerum suarum tuitione cuilibet permissa de jure, ibid.
 Occidi qui se patitur, cum defendere potest, reus sit gehenna, 277
 Paria sunt, semetipsum occidere, § se cum potest evadere, interfici pati, eod. n.
 Membrorum suorum nemo dominus, 278
 Homicidium in se committere prohibitum est, 279
 Vitam sua culpa § negligentia amittere nemo debet, numer. 280
 Occidi se patiens, cum defendere potest, injuriam Deo § sibi facit, 281
 Contra voluntatem Dei è statione in quam collocatus est, discedit, 282
 Occidi se patiens voluntarie rempublicam cive privat, num. 283
 Homo non est sui ipsius, sed Imperii vel reipublicae, numer. 284

Non defendens se, cum potest, peccat contra praeceptum charitatis, 285
 Charitatis praecepto includitur sui ipsius dilectio, 286
 Res § patrimonium secundus hominis sanguis dicitur, num. 287
 Paria sunt, insidiari vita § bonis, 288
 Metus amissionis omnium bonorum aequiparatur metui mortis eod. n.
 Defensio rerum suarum etiam cum invasoris nece permessa est, si aliter conservari nequeant, 289
 Defensionem rerum suarum pro alterius vita conservanda omittere nemo tenetur, 290
 Confederatio ordinata ad defensionem status § patrimonii honesta, 291
 Foedera § societates civitatum vel Baronum aliorumve superiorem recognoscentium ad propriam defensionem, etiam absque superioris licentia inita, jure subsistunt, num. 292
 Liberos homines non habere liberam rerum suarum administrationem, iniquum est, 293
 Rei sua quisque moderator § arbiter, n. 294. Declaratur, 430
 Disponentem de rebus suis pro libitu, nemo impedire potest, 295
 Domino non licet alienare subditos invitos, 297
 Subditi § Domini ad paria tenentur, 298
 Subditi ad Dominos, ut liberi ad parentes habere se debent ibi.
 Jure suo utens non committit injuriam, 299
 Subditi protectioni alterius sine consensu magistratus se subjicientes injuriarum conveniri possunt, 300
 Subditus in prajudicium praeminentiae magistratus sui contrahere, aut aliud quippiam moliri non potest, 301
 Principum animos nihil magis commovet, quam pactiones cum aliis in prajudicium sui factae, ibi.
 Factum cuique suum nocere debet, 302
 Conditio unius per alium deterior fieri non potest, eod. n.
 Protectionis pacta à subditis inita concernunt prajudicium veri domini, 303
 Jus protectionis tenne existimatur, nullam superioritatem aut subjectionem inducens, 304
 Jus protectionis saepe aliorum jurium origo est, 305
 Jus protectionis saepe vergit in prajudicium ordinarii, praecipue si sit hereditarium, 306
 Subditus protectioni alterius sine consensu ordinarii se submittere inobedientiam incurrit, 307
 Voluntati Magistratus resistens Deo resistere videtur, numer. 308
 Subditi potestati alterius omni jure obedire debent, ei cui subditi sunt, 309
 Obedientia superiori ab inferiore debetur iure natura, num. 330
 Subditus non obediens Magistratui spoliatur eum quasi possessione jurisdictionis eod. n. 310
 Inferiori falcem in jus superioris mittere non licet, 311
 Populus subiectus nihil facere aut statuere potest in his, quae jus superioris tangunt, 312
 Subditus protectionem sine consensu superioris moliens, id absque prajudicio ejus facere non potest, 313
 Protectionis unio à subditis sine consensu superioris inita, conspiracyem contra eum arguere videtur, 314
 Subditi publicis pactionibus inscio Magistratu initis redduntur audaciores adversus Magistratum, 315
 Ea de causa olim etiam Colonis dominis eorum invitis, se clientelam potentiorum conferre vetitum ibid.
 Protectores potentes nonnunquam subditos alienos ad se pertrahunt, 316
 Ordinarium magistratum ad se arrepta quacunque praetensione saepe insectantur, 317
 Subditos contra magistratum, ubi etiam justissima mul-

- Etandi causa subest, nonnunquam Advocati tutelares
 sub protectionis prae-textu defendunt, 318
 Protectores sub protectionis prae-textu saepe alienum ius sibi
 arrogant, 319
 Protectores hodie non facile gratuito defensionem clienti-
 bus praestant, 320
 Subditi etiam sumptus protectori in casu defensionis resti-
 tuere coguntur, 321
 Subditos annuam pensionem protectori solvendo non de-
 pauperari, domini interest, 322
 Locupletes habere subditos dominorum interest, 323
 Subditorum commoda, eorundem etiam Dominos tan-
 gunt, ibi.
 Fiscus Domini subjectis utens locupletibus simul etiam ab-
 undat ibid.
 Ex divitiis subditorum augetur potestas dominorum, 324
 Jurisdictionis fructus quotannis quasi renascuntur, 325
 Principis thesaurus non est fiscus suus, sed subditi bene ha-
 bentes, ibi.
 Magistratui cura esse debet, ne subditi ad paupertatem
 redigantur, 326
 Patrocinii precium interdum à clientibus solvitur, non
 tam ut ab hostibus quam ab ipsius Patroni molestis in-
 tiores sint, ibi.
 Subditi ius Domini sui in alios eo invito transferre non
 possunt, 327
 Domini possessionem intervertere nec jurisdictionem illi-
 us prorogare possunt, ibi.
 Subditi contra dominos suos defendi non debent, 328
 Terrarum domini non possunt sibi invicem jurisdictionem
 impedire, 329
 Subditis protectorem sine autoritate ordinarii querere
 non esse licitum, probatur autoritatibus & praedictio
 Camerali, 330. & 333
 Subditorum patrocinium in fraudem Principis suscipe-
 re, turpe ac iniquum est, 331
 Civitates, Landtstätt / in scio domino alterius protectioni
 se submittere non possunt, 332
 Protectorem querere, prae-ter ordinarium dominum peri-
 culosum est, 334
 Nemo in alterum transferre potest, quod ipse non habet, 335
 Subditos alterius sine Magistrat. sui consensu in protectio-
 nem recipere, recessibus Imperii prohibitum est, 336
 Norinbergensis civitas subditis suis, ne clam aut sine praes-
 cito dominorum suorum protectores susciperent, sub
 poena amissionis bonorum inhibuit, 337
 Subditi alterius protectioni sine consensu domini se non
 possunt subicere, etiam si protectio praestet magnam uti-
 litatem & securitatem incolis, 338
 Item tametsi de non derogando iuri superioris contrahen-
 tes protestentur ibi.
 Protestatio facto contraria protestanti non prodest, ibi.
 Nulla regula sine exceptione, 339
 Subditi, quando ordinarius Magistratus non vult eos de-
 fendere, sine consensu illius protectorem asciscere pos-
 sunt, 340
 Magistratui iustitiam administrare recusanti de facto
 resisti potest, ibi.
 Casus necessitatis de non licito, facit licitum, 342
 Subditi à proprio Magistratu indefensi relictii eo etiam
 inconsulto sese alterius fidei submittentem, propterea
 non incidunt in crimen laesa Majestatis, 343
 Dominus ordinarius si omnino non vel non commode sub-
 ditos defendere potest, iisdem alium protectorem qua-
 rere ipso nescio concessum, 344
 Dominus Castri hostib. circumseptus ac superioris auxilio
 destitutus absque ejus licentia ligam facere potest ibi.
 Naturalis ratio etiam subditis defensionem undecunque
 querere permittit, ibi.
 Civitas sine licentia superioris sui, qui eam gubernare ac
 regere non potest, alteri domino se in totum potest sub-
 jicere, 345
 Albertus Teuthonici ordinis Magister auxilii spe destitu-
 tus Prussiam ordinis provinciam Regis Polonia pote-
 stati submitit, 346
 Subditi iuste metuentes ordinarium non posse aut nolle de-
 fendere, eo in scio alterius clientelam ambire possunt, 347
 Metum iustum quanam inducant, ibid.
 Fortibus nil timendum, nil etiam contemnendum, ibid.
 Protectioni alterius in scio proprio Domino in casibus per-
 missis se submittentem proxime superiorem in Advocata-
 tum deligere debet, 348
 Nisi iusta & praegnantem causam diversum suadeant, ibi.
 Subditi contra dominum, eos inique gravantem eodem
 inconsulto, protectorem assumere possunt, 349
 Subditi adversus iura legitime quasita ab ordinario suo
 crudeliter tractati eidem propria autoritate resistere
 possunt, 350. 357
 Subditi propter injustitiam ac severitatem Domini ad a-
 lias civitates recedere possunt, ibid.
 Subditi Principem non habere coguntur, ut Principem, si
 is eos non habeat ut subditos ibid.
 Regis injustitia facit vacillare corda vasallorum, ibi.
 Dominus superior etiam subditis non requirentibus ex of-
 ficio eos defendere debet contra dominum inique gra-
 vantem, 351
 Dominus etiam superior vicem reddere debet subditis, ibi.
 Dominus & subditi ad mutua officia obligantur, ibi.
 Domini & subditorum connexus est status, 352
 Princeps ac superior subditorum suorum magnam cu-
 ram gerere, & eos tanquam filios habere debet, 353
 Princeps pastor est, qui pro grege excubat ibid.
 Deum tanto magis propitium ac benignum habet quo di-
 ligentius subditos illos praestat ibi.
 Iura subditorum dominus conservare debet, 354
 Dominus subditorum iura violans, nomen Dom. amittit, 355
 Magistratus dominio abutens, eo privatur, ibi.
 Subditi gravati à domino, ejus jurisdictione ipso jure exi-
 muntur, 356
 Foedus inter Galium & Belgas inconsiderate contractum
 lugubre, 358
 Subditi non in quovis pulicis morsu ad extraordinarium
 Protectoris querendi remedium confugere debent, 359
 Appellationis ius maximum superioritatis indicium, 360
 Subditi gravati per viam Appellationis ad Dominos iu-
 risdictionis recurrunt, 361
 Appellationis via tuenda libertatis arx ibidem.
 Recursus ad supremum Principem in defectu iustitiae po-
 pulis gravatis reservatus, 362
 Imperator subditorum querelas clementer audire, litis
 componere & iudice super iis delegare debet, 363
 Subditi, si iure recipiendi protectoris praescripserint impu-
 ne aliorum Principum patrocinio utuntur, 364
 Recessibus Imperii id ipsum provisum ibidem.
 Subditi, qui praescripserunt ius recipiendi protectoris ad
 tempus, non possunt se dare in perpetuam alicuius pro-
 tectionem, 365
 Ad tempus quid de jure facilius conceditur, quam in per-
 petuum, 366
 Civitatum Imperialium, laxior rerum suarum potestas, 367
 Civitates Imperiales perpetuae Advocatiae submittere se
 possunt, 368
 Subditi sine consensu sui ordinarii se in summi Pontificis
 vel Imperatoris protectionem dedere possunt, 369
 Imperator & Papa universalis domini ac superiores sunt,
 num. 370
 Papa & Imperator, privatim in protectionem suam re-
 cipientes ex hoc nemini praedjudicant, 371
 Secus tamen est in aliis Principibus, 372
 Officio alterius se nemo intromittere debet, 373

Protecloris susceptio à subdito tacente & contradicente domino, facta valida est, 374
 Tacens & non contradicens pro consentiente habetur, 375
 Actum approbare videtur, qui sciens illum non improbat, num. 376.
 Volenti & consentienti non fit injuria, 377
 Scientes & consentientes fraudare nemo praesumitur, 378
 Patronus non invitus, sed consentiens à liberto in ius vocatus, edicto uti non potest, 379
 Domino veniam danti, ut servus cadatur, actio non competit, 380
 Sine lege & auctoritate juris nihil temere asserendum est, nu. 382
 Erubescimus sine lege loqui, 383
 Paria sunt, aliquid fieri sine lege, & contra legem, 384
 Lege aliquid cautum asserens id probare debet, 385
 Quod lege non cavetur, in praxi non habetur, 386
 Intellectus c. recepimus, de privileg. 387
 An per solutionem census Ecclesie Romana factam probeatur exemptio à jurisdictione Episcopi, 388
 Intellectus §. final. l. desertorem. ff. de re militar. 389
 Intellectus l. 1. C. de excus. muner. 390
 Per plura fieri non debet, quod per pauciora expediri potest, 394
 Inter duo quae tendunt ad idem, unum sufficit, alterum superfluum est, 395
 Habere plures protectores plus damni, quam emolumenti importat, 396
 A separatis nihil inferitur, 397
 Jus naturale in genere aliquid disponens declarari potest, ut ob specialem rationem non procedat, 399
 Bannito defensio per statutum auferri potest, 400
 Bannitus à quovis obvio impune occidi potest, 401
 Parentes liberos educare & alimentare jure natura tenentur, 402
 Pater filios necare dicitur denegando eis alimenta, 403
 Liberis ex justa causa alimenta denegari possunt, 404
 Hereditas parentum jure naturali debetur liberis, 405
 Pater liberos propter ingratitudinem exheredare potest, num. 406
 Ingratitudo debitum natura tollit, 407
 Ingratitudo vitium teterrimum & maximum, 408
 Diis hominibusque invisa, 409
 Omni jure exosa, 410
 Ingratitudine Deus contemnitur, respublica laditur, & proximus offenditur, 411
 De ingratitudine Divi Bernhardi dictum, 412
 Fides duobus vel tribus testibus habenda, 413
 Non procedit tamen in impuberibus, capitalibus inimicis, & similibus, 414
 Jus naturale per interpretationem non tollitur, sed illustratur, 415
 Periculum persona justam reddit invasoris occisionem non autem periculum rerum, 417
 Vita & bonorum defensio multipliciter differt, 418
 Homines creatura nobilissima, ad imaginem Dei creata, & SS. Christi sanguine redempta, 419
 Bona & res, respectu hominis, vilissima sunt, 420
 Defendens patrimonium suum, mediate tantum corpus suum tuetur, 421
 Ex diversis argumentatio invalida est, 422
 Occisio ob defensionem rerum quando licita sit, 423
 Confederationes quibus personis permixtae sint, 424
 Bella gerere privatis non licet, 425
 Foedera cives Romani injussu senatus populiue Romani inire non potuerunt, 426
 Amicitiae foedus etiam inter privatos contrahitur, 427
 Amicitiae foedus non nisi abusive foederis nomine gaudet, 428
 Foedus verum inter privatos nunquam contractum reperitur, 429

Liberam rerum suarum quilibet habet administrationem, si per legem aut aliam causam non prohibeatur, 431
 Quisque rem suam ita administrare debet, ut inde nemini praedictum oriatur, 432
 In praedictum aut incommodum tertii pactum fieri non potest, 433
 Alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet, 434
 Contractus verba potius impropriari debent, quam ut praedictum tertio inferant, 435
 Incommodum inferitur etiam ex eo, quo aliquid contra alicujus voluntatem fit, 436
 Praedicti quamvis modici ratio habenda est, 437
 Generalitas dispositionis per rationem restringitur, num. 438
 An Episcopus, vel Praelatus Monasterii vel Collegii Ecclesiastici, absque consensu summi Pontificis protectorem suscipere possit, 439
 Negativa, 440
 Rejicitur, & approbatur affirmativa, 448
 Praelati bona immobilia Ecclesiarum vel jura laicis submittere non possunt sine consensu Pontificis, 441
 Contractus à Praelato Ecclesiae initus, etiam juramento & adjunctione poenae confirmatus, sine summi Pontificis consensu invalidus est, 442
 Advocati à Praelato Ecclesiae, sine consensu Pontificis suscepti revocabiles sunt secundum Zasium, 443
 Advocati laici non possunt constitui à Praelato ad tempus perpetuum, vel non modicum, sine licentia Pontificis, secundum eundem, n. 444. & quare, 445
 Submittere se vel bona sua laico, est alienationis quedam species, 446
 Contractus cedens in damnum jurium vel bonorum Ecclesiae, invalidus est, 447
 Ecclesiarum Antistites an etiam in terris Ecclesiae summo Pontifici, etiam in temporalibus subjectis absque consensu ejusdem, seculares personas in Advocatos suscipere possint, 449
 Negativa Decisio, ibidem
 Clementis VI. Papae constitutio contra occupatores terrarum & locorum S. Rom. Ecclesiae, 450
 Jurisdictionem, praeminentiam aut superioritatem in terris Ecclesiae Romana nemini exercere licet, 451
 Etiam vigore cujusvis contractus, 452
 Bona & loca Ecclesiae Romana occupata infra duos menses sub poena excommunicationis & interdicti dimittenda, 453
 Civitates & castra Ecclesiae Romana, quae se aliis submiserunt submissionibus factis, sub poena interdicti & privationis bonorum indultorum & gratiarum uti prohibentur, 454
 Occupatores & majores terrarum Ecclesiae Romana, ac eorum fautores, excommunicationis & interdicti poenas incurrunt, 455
 Privilegia, gratias, bona & feuda ab Ecclesia & Imperio iis concessa amittunt, 456
 Ipsi & eorum successores usque ad tertiam generationem ad dignitates & officia Ecclesiastica inhabiles & indigni fiunt, 457
 Laicis jure nec divino nec humano in Ecclesiasticas personas ulla potestas attributa, 458
 Canones & leges Pontificiae extra forum & terras Ecclesiae necessario non sunt observandae, 459
 Constitutiones Pontificiae an ita etiam, uti summi Principis, in singulis provinciis & diocesibus sint promulgandae, eodem num.
 Lex à subditis non recepta non obligat, eodem nu.
 Subditi possunt ob justas causas legem promulgatam non acceptare, eod. n.
 Constitutio Gregoriana de non recipiendo Advocato sine con-

- consensu Papa in German. nunquā recepta fuit, eod. n.
 Aut, si recepta fuit, per desuetudinem iterum abrogata
 est, 460
 Ratione dispositionis cessante, ipsa quoq; dispositio cessat, 461
 Intellectus c. hoc consultiſſimo. de rebus Eccles. non alien.
 num. 462
 Advocati receptio sine consensu Pontificis non prohibetur,
 d. c. hoc consultiſſimo, 463
 Jus protectionis Ecclesiasticum laicis absque consensu Pa-
 pa conferri, canones permittunt, 464
 Consensus Papalis in constituendo protectore laico tanto
 minus requiritur, quando is jus Advocatiae a tempore
 immemoriali possedit, 465
 Cursus temporis immemoralis tribuit privilegium, 466
 Tempus immemorale habet vim expressi constituti aut
 concessionis, 467
 Consuetudo aut praescriptio non valet, quando lex consue-
 tudini vel praescriptioni resistit, secundum quorundam
 opinionem, 468
 Contrarium tamen probabilius est, cursum temporis im-
 memorialis proficere ad privilegium, etiamsi praescrip-
 tionem lex resistat, 469
 Jus simplex Advocatiae Ecclesiastica, citra aliquam re-
 cognitionem aut alienationem constitutum, a Bonifa-
 cio non improbat, 470
 Protector occasione juris Advocatiae Ecclesiae bona occu-
 pare, & ejus jura usurpare, aut aliud quid novum sibi
 incompetens praesumere non debet, 471
 In committenda protectione pagi Gebfattel Reip. Roten-
 burgo Tuberana per Abbatem & conventum Mona-
 sterii Anno 1485. facta, neque consensus Pontificius
 neque Episcopalis requisitus, ibid.
 Opinio Zasii & aliorum, consensum Papalem ad Advo-
 cati constitutionem requirentium, improbat, 472
 Zasius laudatur, 473
 Praelatus inferior citra consensum Episcopi non potest Ec-
 clesiam sibi subiectam alteri unire vel subicere, etiam
 Metropolitanus auctoritate interveniente, 474
 Episcopi ac Praelati Ecclesiae absque consensu summi Pon-
 tificis protectores etiam laicos assumere possunt, 475
 Ejus rei exempla tam nova quam vetera innumerabilia
 remissive, ibi.
 Magdeburgensis Senatus Cathedrale Capitulum ibidem
 Anno 1403. in protectionem recipit, ib.
 Principes Laici tam olim quam hodie Advocatiis mona-
 sticis frequentissime investuntur, ib.
 Advocatiae Ecclesiasticarum rerum ac personarum poti-
 us convenit laicis quam clericis, 476
 Clericis opprobrium est, rerum bellicarum se peritos osten-
 dere, 477
 Utrum Praelatus monasterii vel Ecclesiae non exemptae,
 in protectore assumendo consensum Episcopi sui or-
 dinarii requirere teneatur, 478
 Affirmativa, 479. Negativa, 500
 Episcopus respectu monasteriorum & Ecclesiarum sibi sub-
 jectarum est caput diocesis, n. 480. Declaratur, 522
 Episcopi populos sibi commissos defendere tenentur, ib.
 Episcopi quare mitram cornutam portant, ibid.
 Veniae facilitas incentivum delinquendi tribuit, ibi.
 Episcopus dicitur caput cleri, & praefes civitatis, 481
 Episcopus potest facere constitutiones in sua diocesi, 482
 Episcopi diocesani Ecclesiarum & monasteriorum suo-
 rum Episcopatum Protectores sunt ibi.
 Ecclesiae Episcopales temporibus Carolinis Comites Patro-
 nos habuere, ibi.
 Protector extraordinarius absque consensu Patroni ordi-
 narii non potest eligi. Declara ut, n. 524
 Episcopi domini temporalium & spiritualium existunt, 483
 Abbas monasterium aliquam diocesano, subicere non
 potest, 484. Intelligi ut, n. 525
 Nisi specialiter sint exempta, 485
 Exceptio non praesumitur, donec probetur, 486
 Episcopus in dubio ratione superioritatis intentionem su-
 am habet fundatam in Ecclesiis sibi subiectis, 487
 Episcopus habet interesse generale in rebus Ecclesiarum suae
 diocesis, 488. Intelligi quoad Episcopalia, ut, n. 527
 Episcopus agere potest pro rebus Ecclesiarum sibi subiecta-
 rum, 489
 Episcopus mortem obire debet pro defensione sua Ecclesiae
 ac fidei Christianae, 490
 Episcopus Ecclesiam non defendens, cum fovet causam ju-
 stam, peccat, 491
 Ecclesiarum immobilia absque consensu ordinarii non
 possunt alienari, 492
 Secus est in fructibus eorundem.
 Alienatio rei Ecclesiastica prohibita, eod. n.
 Annuus redditus perpetuus, vel ad tempus non modicum, in-
 ter immobilia censetur, 493
 Annuos redditus habens relevatur a satisfactione, non se-
 cus, ac possessor immobilium, 494
 Minor sine decreto judicis non potest alienare annuos re-
 ditus perpetuos, vel ad tempus non modicum consti-
 tutos, 495
 Annuus redditus civitatum & Ecclesiae sine solennitate ven-
 di nequeunt, 496
 Executio sententiae aequae fieri potest in debitorem annuae
 pensionis, quam rei immobilis, 497
 Alienatio in rebus Ecclesiasticis generalissime accipitur
 pro omni actu, per quem jus aliquod transfertur in a-
 lium, 498
 Rationis paritas eandem inducit juris dispositionem, 499
 Papa se habet ad Ecclesias universales totius orbis, sicut
 Episcopus ad Ecclesias particulares suae diocesis, 501
 Quod juris est de toto quoad totum, idem juris est de parte
 quoad partem, 502
 Episcopus non ingerit se in negotiis Monasteriorum seu Ec-
 clesiarum inferiorum, nisi quatenus concurrant jura
 Episcopalia, 503
 Advocati constitutio non concernit jura Episcopalia, 504
 Praelati Ecclesiarum suarum jura per se tueri tenentur, 505
 Abbas de jure monasterii bona, quantum in se est defen-
 dere tenetur, invocato etiam brachio seculari, alias
 perdit proventus, 506
 Praelati Ecclesiarum sibi commissarum mariti dicuntur,
 num. 507
 Maritus uxoris suae defensorem quemcunque absque al-
 terius consensu constituere potest, 508
 Uxor in manu & tutela, non servitute mariti est, ibid.
 Praelatorum officium est publicum auctoritate & utilitate,
 num. 509
 Consensus ad rem quampiam requiritur ab eo, qui per se
 ejus rei perficienda potestatem habet, 510
 Actum qui per se facere non potest, nec facienti consenti-
 re potest, 511
 Qui facere prohibetur facienti quoque dare consensum
 prohibetur, 512
 Praelatus in his, quae notorie Ecclesiae suae conducunt, non
 tenetur alterius consensum impetrare, 513
 Praelatus in protectionis pacto contrahendo ad requiren-
 dum Episcopi consensum nulla juris necessitate obliga-
 tur, 514
 Episcopus Praelato & Capitulo citra consensum suum pro-
 tectorem assumendi nullo jure obistere potest, 515
 Prohibitum quod non est, id juris permissione concessum
 intelligitur, 516
 Protectionis jus magnam Ecclesiae ejusque membris, uti-
 litatem praestat, ut tanto secundius in tranquillitate &
 pace vivere valeant, 517
 Communitas in alterius vicini principis protectionem se dare
 potest, non obstante, quod sit sub aliquo Episcopo, 519
 Per-

Persona Ecclesiastica etiam subiecta Diacesano alicujus Principis protectioni se dedere possunt, n. 520.
Episcopi potestas ad particularem praelatorum sibi subiectorum administrationem non extenditur, 521
Praelati absque Episcopi autoritate liberam habent rerum Ecclesie administrationem in temporalibus, ibid.
Praelati ratione temporalium fori Casaris sortiuntur, 523
In feudalibus coram paribus curia, etiam secularibus, conveniuntur, eod. n.
Intellectus c. sicut, de excessibus pralat. 525
Praelatus inferior, citra Episcopi consensum, Ecclesiam alteri unire aut subicere potest, etiam interveniente consensu Metropolitani, 526
Episcopi interesse ad temporalia non extenditur, 528
Annuorum reddituum Ecclesiasticorum fructus non sunt spirituales, 529.
Feudalis rei fructus a solo separati, non sunt feudales, 530
Feudalis rei fructus absque consensu Domini feudi alienari possunt, 531
Fructus decimarum ac beneficiorum Ecclesiasticorum licite vendi & alienari possunt, 532
Praelatus de fructibus Ecclesie, tanquam administrator, pro arbitrio disponere potest, excepta alienatione immobilium, 533
Praelatus officialibus & ministris Ecclesie de annuis Ecclesie redditibus salaria constituere potest, 534
Praelati Episcopis suis ordinariis, quoad spiritualia duntaxat, non quoad temporalia, subsunt, 535
Praelati Episcopis ordinariis nullum subiectionis iuramentum prestant, 536
A separatis mala fit illatio, 537
Abbatissae an sine Episcopi consensu Advocatum tutelarem assumere possint? 538
Abbatissa in rerum secularium administratione Abbati equiparatur, ibid.
Monasteria & Ecclesia Episcopo etiam in temporalibus subiecta, absque consensu ejusdem protectorem suscipere non possunt, 539
Sub territorii ambitu eines Landes, Fürsten contenta ejusdem jurisdictioni subsunt, 540
Subditi habentes specialem protectorem extraneum an per ordinarium suum magistratum nihilominus defendi debeant? 541
Negativa, 542
Affirmativa approbatur, 547
Per plura non debet fieri, quod potest fieri per unum, 543
Unitas ad rei conservationem, dualitas vero ad distinctionem tendere dicitur, ibid.
In dominio vel potestate consortem habere, nemo desiderat, ibidem.
Pluralitas uti principum, ita & Procuratorum mala, ib.
Regi ab uno, non pluribus publice interest, ibid.
Qui non honorat, ut debet, non expectet, quod ei debetur, 544
Extraordinarium quarens subsidium, ordinario renunciare videtur, 545. Declara ut 583. & 588.
Remedia duo quando competunt ad eundem finem, uno electo, alterum censetur sublatum, 546
Obligatio defensionis subditorum Magistratui incumbens, per externi defensoris assumptionem non sublata intelligitur, 548
Magistratus ratione jurisdictionis, Protector vigore contractus ad defensionem obligatur, 549
Magistratus saepe commodiorem subditos defendendi occasionem habet, quam protector, 550
Protector in privatis clientum negotiis nullum defendendi jus habet, sed id ordinario eorum Magistratui incumbit, 551
Scomma Matthia Ungariae Regis in Frider. Imp. sua non defendentem, 552

Magistratus boni est, saluti communi, propriam posteriorem ducere, 553
Magistratus publica potestate potitur, & potentia multorum munitus est, & quare? 554.
Magistratus ex debito officii ratione jurisdictionis ad defendendos subditos obligatur, 555
Obligatus ad certum actum prohibendum, non solum prohibere debet illum, sed diligentiam etiam habere, ne fiat, 556.
Magistratus subditos non defendens tenetur ad restitutionem damni, 557
Magistratus etiam extraneis securitatem & tutelam in suo territorio prestare tenetur, 558
Magistratus a republica institutos habet redditus annuos, ut in terra conservet justitiam, 559.
Subditos defendere, ad conservationem justitiae spectat, 560
Magistratus propriis sumptibus defendere subditos tenetur, 561
Commoda quamdiu quis sentit, tandiu & onus jungat emolumentis, necesse est, 562
Lucrum qui amplectitur, onus recusare non debet, 563
Domini non raro in commodorum cura vigilantissimi, in subditorum autem & reipublicae salute tardissimi, 564
Principes, praesertim Ecclesiastici, in asservanda subditorum tranquillitate vigilantes esse debent, 565
Domini subditis non graves esse, sed tanquam filiis thesaurizare, & eos in cunctis necessitatibus fovere debent, 566
Ecclesiastica potestas dignior & major seculari, 567
In Ecclesiasticis major & aequitas & justitia desideratur, 568
Principatus omnis meram subditorum utilitatem, non propriam incommoditatem intueri debet, 569
Omnes Magistratus, regna & imperia, ad id, ut publica subditorum commodam curent, inventi, creati & recepti sunt, 570
Duo Platonis praecepta pro iis, qui aliis praesunt, 571
Tutela ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non quibus commissae est, geri debet, 572
Magistratus subditos alterius protectioni commissos defendere debet, tametsi jus illud clientelare cum jurisdictione aliqua mixtum patrono competat, 573
Novi patroni electio, alterius Patrocinium minime tollit, 574
Quod non mutatur, cur stare prohibeatur? 575
Unus vasallus plurimum Dominorum esse potest, ut plurimum feudorum commodis fruatur, 576
Clientis unus plures protectores habere potest, 577
Germania consuetudine, id frequentissimum est, 578
Saxonia Duces jure superioritatis sublimiores, Comites autem & Barones iisdem subiecti inferiores sibi Advocatias ascribunt, 579
Chombergense nobile Collegium tres habet protectores, Episcopum Herbipolensem, Barones de Lynpurg / & respectu pagi Gebfattel Imperialem civitatem Rotenburgo Tiberanam, 580
Plures Dominos pro uno feudo habere nemo compellitur, 581
Vasalli unius corpus uno eodemque tempore plurimum defensionis addictum esse non potest, 582
Alterius quarens subsidium, id ad sui tutelam fecisse praesumitur, 584
Jus publicum privatorum pactis non mutatur, 585
Juri publico etiam pacta privatorum jurejurando validata non derogant, 586
Subditi alterius defensionem inemnes superiorum tutelam non tollunt, neque directe, neque indirecte, 587
Electio unius remedii tollitur alterum, quando sunt incompatibilia, 588
Tutela protectoris assumpti, & magistratus ordinarii, est compatibilis, 589

Subditi à magistratu ordinario defendendi sunt, tametsi protector in eos habeat jus clientelare cum aliqua jurisdictione conjunctum, n. 590

Utrum Dominus gladii duntaxat Jus, seu merum Imperium habens, vulgo Graischherr dictus, in concurrentis Vogthie Domini subditos, ordinariam protectionem sibi arrogare ac recte usurpare possit, 591

Affirmativa, 592

Negativa, 603

Criminalem jurisdictionem habens est Dominus, & habet potestatem & auctoritatem coercendi ac terrendi, 593

Criminalem jurisdictionem habens, apponit custodes in territorio, 594

Criminalem jurisdictionem habens, est Dominus ratione praeminentia, quam habet in homines, 595

Intellige, ut 640

Sontes qui punit, ejusdem est in fontes defendere, 596

Declara ut 641

Gladius superioribus datus non tam ad justitiam in facinorosos, quam ad fortitudinem in bonorum oppressores & hostes, 597

Merum imperium potentius & nobilius est jurisdictione, 598

Declara, ut 642

Nobiliori & ignobiliori, potentiori & minus potenti, digniori & minus digno, concurrentibus, nobilius, potentius & dignius semper trahunt ad se ignobilius, impotentius & indignius, 599

Declaratur, 644

Dominis duobus civitatis alicujus existentibus, quorum unus habet jurisdictionem in parte, & alter merum imperium, utri imminente bello ejusdem civitatis custodia incumbat? 600

Ad merum imperium habentem spectare vult Lucas de Penna, ibid.

Refutatur ex falsis praesuppositis, 645

Protectores multis in locis vigore Advocatia jus gladii exercent, 601

Declaratur, 664

Monasteria pro arbitrio Advocatos meri Imperii exercendi causa vel eligunt, vel jus illud feudi titulo in quosdam conferunt, 602

Subditi non sunt, qui alicujus mero duntaxat subsunt imperio, 604

Delicti ratione forum sortiens alicujus Principis, sub quo deliquit, ejus subditus non dicitur, 605

Subditum esse, & forum sortiri, diversa sunt, 606

Vasallus non est subditus domini, licet quoad feudum, forum domini sortiatur, 607

Feudum non dat imperium feudi Domino in vasallum, 608

Criminalem duntaxat jurisdictionem in loco aliquo habenti incola illius loci non jurat, sed Domino civilem jurisdictionem habenti, 609

Civilis jurisdictio cohaeret territorio, criminalis autem est sine territorio, 610

Merum Imperium non adhaeret territorio, sed personae id habenti, 611

Archidiaconus non habet territorium, tamen jurisdictionem habet, & potest cognoscere tam ratione delicti, quam contractus, 612

Criminalem jurisdictionem habens, non dicitur Dominus terra simpliciter sed cum adjectione certa qualitatis, 613

Dominus lege multifariam quis dici potest, 614

Uxor dicitur domina rerum viri, ratione connexitatis vitae, eod. n.

Publicanus ratione gubernationis & praeminentiae dicitur dominus vectigalis, 615

Tutor ratione administrationis est Dominus rerum pupilli, 616

Patronus ratione honoris dicitur Dominus liberti, 617

Criminalem jurisdictionem habens, insignia sua mœnibus oppidi non potest apponere, sed qui civilem habet, 618

Imperium merum in Pago alterius jurisdictioni civili subiecto, habens, vexillum suum tempore Nundinarum extendere non potest, ibid.

Dominum habens, quoad quid, superioritatem sibi nequit asserere, 619

Jus gladii habens in homines, nullum subjectionis seu competentiae jus habet, nisi delicto commissio, & male sibi superioritatem aliaque jura vindicat, 620

Merum Imperium à castris jurisdictionis prorsus separatum est, 621

Merum Imperium unde sic dictum? 622

Protegere ejus est, cujus est imperare, 623

Imperare concernit actum jurisdictionalem, nec exerceri potest Imperium, nisi ab habente jurisdictionem, 624

Proclamationes & edictiones naturalem & actualem quasi possessionem jurisdictionis probant, 625

Lustratio & impositio armorum non ad habentem merum Imperium, sed ad Dominum civilis jurisdictionis spectat, 626

Comprobatur praedictio Camerali in causa Loehingers contra Brandenburg/ 627

Idem Chomberg contra Limburg/ 628

Protectionem prestare debet, cui collecta penditur, 629

Schabung & Schus sunt correlativa, 630

Collecta ex consuetudine praesertim Franconia debentur Domino Voigtheia, non meri Imperii, 631

Merum Imperium habens non potest armata manu in scio Domino civili ingredi in territorium ejus, ad actum aliquem meri Imperii exercendum, 632

Inconvenientia in jure vitanda, & ab omni dispositione removenda est, 633

Jurisdictionum species non sunt confundenda, ne totius reipublica confusio sequatur, 634

Societas affectionum esse non potest, ubi dissidet potestatum diversitas, 635

Res aliqua ubi pluribus & inter se dissidentibus commissa est, dispendia potius quam utilitates parit, 636

Jus protegendis subditos spectat ad solum Dominum, civilem jurisdictionem habentem, 637

Jus protegendis subditos alterius sibi competere asserens, illud probare tenetur, 638

Jus terrendi non nisi delicto commissio competit, & maleficos duntaxat concernit, 639

Meri Imperii potestas non extenditur ad protectionem seu defensionem subditorum, sed in terminis suae potentiae, nempe in puniendis maleficis consistit, 643

Arma sumere, vincere, detinere, coercere, cogere an meri Imperii, vel simplicis jurisdictionis actus sint? 646. & 654

Merum habens Imperium an major sit habente simplicem jurisdictionem? 647. & 657

Custodia civitatis an possit fieri per plures & alios, quam mero Imperio potuantes? 648. 654

Dualitas ad rei destructionem parata est, unitas vero ad conservationem, 649

Defensio & custodia civitatis vigore meri Imperii facta, an tendat in praedictum habentis inferiorem jurisdictionem? 650. & 658

Custos periculo capitis sui custodiam adhibere debet, 651

Civitas custodienda Dominis in custodia ejus dissentientibus, in magno versatur periculo, 652

Merum Imperium habens an ratione custodiae praestanda in subditos Domini Voigtheici Imperium exercere possit? 653. & 660

Jurisdictio nulla etiam inferior est sine coercitione, 655

Cogere & jubere tam Imperii, quam jurisdictionis simplicis est, 656.

Dominus simplicem jurisdictionem habens subditos suos

extra casum commissi maleficii defendens, Domino meri Imperii non prejudicat, 659
 Circumstantia unius varietas juris definitionem immutare solet, 661
 Circumstantiis per omnia non convenientibus illatio haud datur ex anteriori decisione, 662
 Advocatus nullus hodie intuitu Advocatiae aliquam jurisdictionem habet, 663
 Clerici antiquitus nullam jurisdictionem criminalem habebant, 664
 Dominus meri Imperii in quibusdā casibus in defectu Domini civilis, ejusdem subditos ab incursu furum, latronum, incendiariorum, &c. licite defendere potest, 665
 Meri Imperii domini Domino provinciam malis hominibus purgare, eamque pacis & tranquillitatis plenam reddere congruit, 666
 Dominus simplicis jurisdictionis an & quatenus perpetrantes majora etiā delicta capere & incarcerare possit, 667
 Dominus simplicis jurisdictionis facinorosum in certo meri Imperii casu deprehensum, Domino maleficiorum notificare & remittere debet, 668
 Dominus meri Imperii custodiam Civitatis Domini civilis, eo consentiente & permittente, in se recipiens, eandem licite custodire ac defendere potest, 669
 De custodis proprietate est, tueri rem sua custodia commissam, 670.
 Princeps habens superioritatem ac Jurisdictionem Territorii, an & quatenus respectu superioritatis in homines vel subditos alterius Domini, in eodem Territorio habitantes, Jus ordinariæ protectionis usurpare possit, 671
 Ob ein Fürst Krafft habender Landsfürstlicher Obrigkeit/sich über alle im Land gefessene Adels/ oder andere Personen des gewöhnlichen Landschutts zu gebrauchen hab?
 Affirmativa, 672
 Distinguitur, 676
 Landsassii sive nobiles, sive Barones sive Plebei subditi ac homines jurisdictionales censentur, 673
 Protectio ordinaria Principibus ratione superioritatis territorialis competit, 674
 Bona in Principum territoriis sita, quoad jurisdictionem, ejus esse praesumuntur, cujus est territorium, 675
 Secus si probari possit exemptio, 684
 Landsfürstliche Obrigkeit/jurisdiction principalis territorii, ad Landsassen & mediate subjectos nobiles, non secus, quam ad alios subditos extenditur, ibid. sub n. 676
 Lands- und Hintersassen Principi, in cujus territorio larem foveant, per omnia subditi sunt, 677
 Landsfürstliche Obrigkeit toti territorio individue abhaeret, 678
 Principalis territorii ambitu, quod continetur, principis jurisdictioni subest, 679
 Landsassen non secus ac alii subditi, Principi suo iuramentum assurationis prestare coguntur, 680
 Formula homagii Landsassiorum, ibid.
 Princeps vel Landsfürst nullum habet protectionis jus in nobiles Imperio immediate subjectos, tametsi in territorio suo habitent, 681
 Nobiles Imperio immediate subjecti Principem territorii, in quo larem foveant, nusquam pro suo magistratu, sed solum Imperatorem vel Cameram Imperialem pro superiori recognoscunt, 682
 Nobilitas Suevica, Franconica, Rhenana & Weteranica, unde libertatem pra aliis nobilibus nata fuerit, n. 683. remissive.
 Nobiles immediate Imperio subjecti, in territorio Principis alicujus habitantes, jurisdictioni & superioritati ejus minime subsunt, 685
 In Principis territorio potest esse locus exemptus, qui ejus jurisdictioni non subsit, 686

Paria sunt, esse extra territorium, vel in territorio, sed esse exemptum, 687
 Feudi Dominus an ad vasalli sui ordinariam defensionem Jure obligatus sit? 688
 Negativa, n. 689. Affirmativa. 700
 Regulariter nemo tenetur, nisi ad defensionem subditorum, 690
 Declarant n. 710. nisi scilicet de non subditis aliud specialis Jure cautum sit.
 Vasallagium non facit subditum, 691
 Vasallus, Domini feudalis subditus abusive dicitur, respectu fidelitatis & servitiorum, nequaquam vero ratione jurisdictionis, 692
 Dominus feudi vasallo non promittit defensionem, nec fidelitatem jurat, 693
 Aequalitas in contractibus servanda, 694
 Vasallus ad Dominum defendendum obstringitur non ob mutuam Domini obligationem, sed propter beneficium feudi, quod à Domino habet, 695
 Dominus feudi à vasallo nihil habet praeter servitia, 696
 Vasallus plus commodi percipit ex feudo, quam ex obligatione sentit incommodi, 697
 Dominus vasallo non tenetur vices reddere in his, in quibus ratio diversitatis inter obligationem Domini & vasalli assignari potest, 698
 Inter Domini & vasalli obligationem magna diversitatis ratio, & quanam? n. 699. Contra 714
 Dominus feudi tenetur defendere vasallum, sicut vasallus Dominum, 701. & 707.
 Dominus vicissim obligatus est ad fidelitatem securitatis & defensionis vasallo suo, 702
 Dominus & vasallus judicantur ad paria, 703
 Vasalli non in plus tenentur Domino, quam Dominus vasallis, nisi quoad reverentiam, 704
 De vasallo dispositum censetur etiam dispositum de Domino, 705
 Erwe Herr/ Erwe Knecht/ unde nominis ortum? 706
 Vasallum à Domino feudi defendendum esse, nonnullis in locis, praesertim in Westphalia, expressim investituris inseritur, 708
 Ludovicus, Elector Palatinus, Godefrido Comiti Seynensi, Comitatum Seynensem in feudum concedit, & eundem, cum vasallum suum, in tuitionem suscipit, 709
 Defendendi obligatio per se ex ipso feudali contractu oritur, eique inest 711
 Dominus quare vasallo non juret fidelitatem. 712
 Patronus liberti suo non jurat defensionem, nihilominus tamen ad ejus tuitionem obligatus est. 713
 Vasallus Domino ratione feudi subjectus, ideoque cum contra aliorum injurias defendere tenetur, 715
 Feudum quoad directum dominium pertinet ad Dominum feudi, 716
 Domini interest, ut vasallus auxilio suo adversus extraneos, bonis feudalibus inhiantes, non destituatur, 717
 Vasallus Domino, ratione accepti beneficii, strictius devinctus est, quam is vasallo, 718
 Amantem vicissim redamari, naturalis dicitur ratio. 719
 Dominus feudi non tantum vasallum suum, sed & ejusdem subditos feudales defendere debet, 720
 Etiam contra ipsum vasallum, eos male tractantem, 722
 Subditi vasalli quoadantenus etiā Domini subditi sunt, 721
 Subditorum mala tractatio ad contumeliam Domini pertinet, 723
 Dominus vasallum, respectu rerum, quas ab eo non recognoscit, defendere non tenetur, 724
 Vasallus, respectu rerum, quas à Domino in feudum non recognoscit, habetur pro extraneo. 725
 Domini auxilium vasallo praestandum, secundum materiam subjectam, qua feudum est, intelligi debet, 726
 Dispositio generalis non comprehendit ea, qua speciali nota digna sunt, 727

Res extra ditionem vel jurisdictionem Domini existentes, ejusdem protectioni non subsunt, nisi de iis pactum peculiare intercesserit, n. 728.

Dominus ille quem vulgariter vocamus Zeibherr an ad protectionem priorum suorum hominum Jure obstrictus sit? n. 729.

Affirmativa n. 744. Distinguitur, n. 749.

Proprii homines qui sint? n. 730. 731. 732. 733. & 734.

Proprietas hominum Zeib eigenschafft / cum oneribus eidem annexis unde & quando apud Germanos orta, n. 735.

Propriorum hominum incunabula Clodoveo Francorum Regi ab Historicis & IC. adscribuntur, ibid.

Clodoveus Alemannos Anno 499. ingenti pralio devictos, ne unquam vires resumere possent, perpetua servituti mancipavit, n. 736.

Germanorum cum Hilderico & Clodoveo Francorum regibus acerrima pralia, ibid.

Clodoveus Francorum Rex Ethnicus invocato Christi auxilio Germanos debellat, ibid.

Alemanni in servitutem coniecti successu temporis, meritis, prece ac pretio, plurimi libertatem assecuti, n. 737.

Proprii homines à Francorum regibus aliis donati, & in feudum dati, n. 738.

Ludovicus Pius Eginhardo patris sui Cancellario pradia quadam cum servis eorundem propriis confert, n. 739.

Proprii homines à Francorum Regibus, aliisque etiam Ecclesiasticis & monasteriis concessi sunt, n. 740.

Proprii homines monasteriis concessi servi Ecclesiastici, Closterleut & Gottshausleut dicti, n. 741.

Carolus Martellus & Lotharius per Galliam & Alemanniam multa magnifica monasteria condiderunt, & bonis amplissimis dotarunt, n. 742.

Carolus Martellus & Lotharius multos homines proprios una cum locis, in quibus habitant, ad monasteria transtulerunt, n. 743.

Proprii homines ideo dominis edunt operas & prestationes debitas, ut sub eorundem tutela pradia sua quiete tenere queant, n. 745. Declara ut n. 764.

Propriorum hominum apud veteres Francos maxima multitudo, n. 746.

Fiscales Regii, ad priorum hominum tuitionem olim à Francorum Regibus peculiariter constituti, n. 747.

Proprii homines Francis olim, homines fisci, fiscales, fiscalini, item Regis homines proprii re & corpore dicti, n. 748.

Proprii homines in priorum dominorum, der Zeibherrn territorio larem foventes, eorundem presidio tutelari gaudent, n. 749.

Proprietatis Jus, Zeib eigenschafft / regulariter non facit subditum, n. 750. & 763.

Proprii homines non nisi domicilium sub Dominis habentes, subditi dicuntur, n. 751.

Jurisdictioni nihil commune cum servitiis & operis rusticorum, n. 752.

Proprii homines Domino proprietario, dem Zeibherrn / subjectionis iuramentum minime prestant, n. 753.

Proprii homines in servitutis recognitionem Dominis, ut plurimum annuatim gallinas, Zeibhennen, prest. n. 754.

Proprietarii Domini, Zeibherrn / servis decedentibus sibi vendicant Jus capitale, quod nominatur Hauptrecht oder Weidmahl / n. 755.

Mortuarii seu Juri capitalis origo, n. 756. antiquitas, n. 757. causa ob quam introductum, n. 758.

Pignorationis constitutio non habet locum, quoad captos, seu pignoratos homines proprios, extra Domini territorium constitutos, n. 759.

Probatur prejudiciis Cameralibus, n. 760.

Proprii homines illius subditi sunt, sub cujus jurisdictione domicilium habent, n. 760.

Servitus personalis non facit subditum, sed domicilium, n. 761.

CUM omne Jus, quo utimur, † vel ad personam, quibus Jus redditur, vel ad res, de quibus Jus redditur, vel ad actiones sive judicia, per quæ Jus redditur pertineat, † l. 1. ff. de statu hominum. horum autem gratia, teste Herimogeniano omne Jure constitutum sit, ideoque prius querenda sit persona, quam Juris ratio, ut apposite respondit Scævola in l. quidam referunt. 14. in princip. ff. de Jure codicil. l. si. quæramus. ff. qui testam. fac. poss. l. post legatum. §. 1. vers. prohibendi. ff. de his, quibus ut indignis. l. non ignorat, C. qui accus. poss. §. ult. Inst. de jur. nat. gent. & civil. Jo. Fichard. conf. 41. n. 1. part. 2. Franc. Purpurat. conf. 331. n. 1. quod & alias in Jure nostro receptum, ut ante omnia primo loco dicantur, quæ de Personis dici possunt §. ult. Inst. de Jure nat. gent. & civil. l. 2. ff. de statu hom. l. 1. ff. de Tutel. Coraf. in rubr. ff. de servitut. n. 1. quia † parum est novisse Jus, si persona, quarum causa constitutum est, ignorantur, Inst. de Jure person. in princ. idcirco operæ pretium est, prius de personis, quarum causa Jus protegendum introductum omnisque, teste Dn. Bechr. de salvo conduct. concl. 140. securitas constituta est, & deinceps de Jure ipso, disputationem instituere.

Primum autem videndum est de personis, quæ Advocatorum eligendorum Jus habent, deinde de iis, quæ in protectores constitui possunt, tertio vero de his, quæ in protectionem assumi queunt, & hæc tria membra tribus proxime sequentibus Capitulis, expedire deliberatum est.

Quantum igitur initio ad eas personas attinet, quæ Patronos constituere, & eorundem defensionem se se committere possunt vel non, etsi generaliter in Jure constitutum sit, † posse omnes illos quid facere, qui nominatim prohibiti aut excepti non sunt, per text. in l. sequitur. 4. ff. de usurpat. & usucap. quam l. in similia allegat magnus ille IC. D. Petr. Gilken. primarius dum vixit florentissimæ Herbipolens. Academiæ Professor in tract. de prescript. part. 3. c. 1. n. 2. Et pariter D. Hering. de fidejuss. c. 7. n. 68. in materia fidejussorum generalem constituens regulam, † definit quoslibet fidejubere posse, qui in specie non prohibentur, habentes liberam administrationem suorum bonorum, eo quod hoc edictum sit prohibitorium, ideoque qui specialiter prohibitus non invenitur, admissus censetur. arg. l. 1. §. 1. ff. de procurat. & l. 12. ff. de jud. Et Matt. Cuno de pact. qua. 6. n. 1. in materia magis ad propolitum spectante ait † cuilibet licitum esse pacisci, qui a lege, statuto, vel consuetudine prohibitus non reperitur, ex adductis per Alciat. in l. transigere. n. 4. C. de transact. Wesenb. in paratit. de pact. nu. 5. atque ita ex regulis illis generalibus inferri possit, regulariter omnes, qui nominatim prohibiti non sunt clientelam contrahere posse, eo quod pactio inter † clientem & protectorem initæ de genere permissorum sint, ideoque ad omnes æque pertineant, l. quod si minor. §. non semper. ff. de minor. l. nec non. §. quod ejus ff. ex quib. caus. major. l. in commodato. §. sicut ff. de commod. l. mutus. §. cum quaritur ff. de procur. cum simil.

Quia tamen de ejusmodi personis, † quibus assumendi protectores potestas concessa vel negata est, parum in Jure constitutum reperimus, idcirco de iis hoc capite in primis videndum est.

Cum autem duo sint hominum genera, † unum absolute alterum restrictæ potestatis seu, quod idem est unum quod præest neminiq; subest, sed cui libera dominandi potestas competit, superiorem non recognoscens, quales † sunt Summus Pontifex, Imperator, Reges, Imperium non agnoscens aliiq; Principes superioris expertes, quos tantum in ditionibus suis posse, quantum Imperatorem in finibus Imperii profitetur Bart. l. infamem. ff. de publ.

Continuat
tio hujus
& duorum
subsequen-
tiam Ca-
pitul.

Triplex de
Personis
tractatio.

5

6

7

8

9

10

publ. Judic. n. 14. Paul. Paris. consil. 17. n. 4. vol. 1. Roland. à Valle consil. 1. nu. 49. cum seq. Alexand. consil. 2. n. 9. vol. 1. Aymo Cravetta consil. 135. n. 2. Oldradus cons. 231. Bald. in l. pen. C. de donat. inter vir. & uxor. Felin. in c. licet ex suscepto n. 20. de foro compet. Jason. in l. ex hoc jure. ff. de justit. & jur. Anton Corset. in Tract. de potest. Regia. part. 4. nu. 14. Anto. de Canar. in tract. de insinuat. part. 2. n. 2. Alterum restrictæ potestatis, seu quod subest, & superiorem Dominum recognoscit, juxta traditionem Vult. Jurisprud. Rom. lib. 1. c. 11. n. 1. Arniseus in Polit. c. 1. asserens Rempubl. constitui ex duabus partibus scilicet ex imperantibus & obedientibus. Et in eandem sententiam Dio Cassius histor. Roman. lib. 41. tam eleganter quam vere.

Φύσει τε ἀνάγκῃ τινὰ, καὶ στήθεα τῷ μὲν ἀρχὴν ἐν τοῖς ἀνθρώποις, τῷ δ' ἀρχεῖν πέταται καὶ ἀδυνατῶν ἐστὶν ἀνδρῶν αὐτῶν καὶ ὅτις ἐφ' ὅποιον Ἀγγεῖνός. Natura duas necessarias res easdemq. salutare comparavit in humano genere, ut alii cum imperio essent, alii ei subicerentur: nihilque est, quod absque his esset nec minimo quidem perdurari spacio queat.

De priori genere, utpote quod absolutam, & à nullo dependentem potestatem habet, nulliusque Imperio innexum constringitur, dubium non est, quin Advocatos Tutelares pro libitu suscipere, & protectioni cujusvis sese liberrime submittere possit.

- Summorum enim Principum summam esse potestatem nemo est qui nesciat, utpote quorum tanta est celsitudo, ut iis leges præscribi non possint, Bald. c. 1. circa fin. de alien. feud. Et quicquid faciunt, videantur facere ut Deus glos. rubr. autb. de hered. & Falcid. Bal. in c. 1. §. 1. n. 3. de nov. form. fidel. Afflic. c. 1. §. similiter n. 44. de Capitan. qui cur. vend. Rolan. à Valle cons. 83. n. 34. lib. 2.
- 15 Hinc tanta gaudent ac fruuntur prærogativa, ut iis ex certa scientia, vel plenitudine potestatis suæ aliquid facientibus nemo dicere possit, Cur ita facis? per text. in c. quamvis. de pœnit. dist. 3. & c. in memor. 9. dist. ita Bald. in pralud. feud. n. 34. Specul. tit. de legat. §. nunc ostendendum. ver. 89. Luc. de Penna. l. prædia. col. 5. C. de locat. præd. civil. & l. contra publicam v. 56. C. de re milit. lib. 12. Cagnol. l. si quis major. n. 117. C. de transact. Afflic. d. c. 1. §. similiter. n. 72. & c. 1. in. pr. n. 154. v. 39.
- 16 quæ sint regal. Schurff. cons. 53. n. 10. cent. 2. Et facta eorum ex certa scientia in dubium revocari non possunt, nec aliquid opponi, quod factum infringat Bartol. l. conficiuntur ff. de jur. codicill. Bald. c. 1. §. si quis autem. de pac. Constant. Dec. cons. 191. n. 3. cons. 269. n. 29. & cons. 403. n. 10. Hippol. Riminald. qui in eandem sententiam plura congestit cons. 13. n. 15. 16. & 17. Roland. à Vall.
- 17 cons. 3. n. 67. lib. 1. And. Gail. obs. 56. n. 15. lib. 2. Et inde de eorum potestate non esse controvertendum expresse asserit Bald. l. 1. ff. de constit. prin. Riminald. cons. 103. n. 44. videatur in super Matt. Cuno. in tract. suo de pact. c. 24. n. 103. & seq. lib. 1. qui hoc idem non inconcinne pluribus in hanc rem autoritatibus accumulatis munit.

- 18 Et primo quidem, quod ad summum Pontificem attinet, cum notorium sit, Sanctitatem suam esse sub protectione Imperat. & jam inde ab ævo Constantini Magni, ut fusissime in superiori capite docuimus, in Cæsarum clientela omnes Papæ extiterint, per se manifestum est, eosdem suscipiendi Protectoris potestatem habere, idq. ex eo in primis evidens est, quod per se constat, Papam supremum esse Principem, plenitudinem potestatis habentem, c. multum stupeo. 3. q. 5. ibi, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Quin
- 19 & Papa vices Dei in terris sustinet, nec habet superiorem, sed omnes ei subsunt, nec à quopiam judicari potest: ut late probat Abb. in 1. qua. Brun. cons. 156. vol. 2. in princ. vol. 2. Petra de potest. Principis, cap. 3. q. 4. n. 8.

Ratio decidendi I. Hinc eandem usurpat jurisdictionem in suis terri-

toriis, quam Imperator in Imperio cæ. omnem distinct. c. 22. cuncta. 9. q. 3. Peregr. de jur. fisc. c. 1. n. 27. Petr. Gregor. de appellat. num. 2.

Præterea eadem de Papa assertio inde satis elucet quia summi Pontifices alios in protectionem suscipere possunt, ceu textus expressus continet, ibiq. Canonistæ expresse docent, in c. 8. & 18. extr. de Privileg. exemplisq. probat Trithem. in Chron. Spanh. p. 314. & Chron. Hirsang. pag. 89. quod etiam D. Fesch. de federib. thes. 5. lit. H. ex Blondo li. 2. decad. 2. ac Polyd. Virgil. histor. Angl. lib. 15. notavit, quod Joan. Angliæ Rex majoris protectionis ergo adversus Franciæ Reges injurias Innoc. III. Papæ regnum feudi titulo obtulerit, nosq. innumeris ostendimus exemplis, c. præced. V. de orig. Advoc. & passim etiam aliis, ergo multo magis sese in tuitionem aliorum conferre possunt, argument. à minori ad majus, quod in jure efficacissimum est.

Quarto cum Papa fœderis contrahendi Jus absque omni dubitatione habeat, & jam olim obtinuerit, quemadmodum An. 1508. cum Jul. II. Angliæ & Hispaniæ Reges, & Anno sequenti cum eodem Maximil. Imper. contra Rempubl. Veneram, & Alphonsum Ferrariæ Ducem, atq. cum Paulo III. Carol. V. Imp. An. 1546. contra Protestantes Germaniæ, Anno vero 1537. cum eodem Carol. V. & Venetos contra Turcam, item contra eundem Anno 1571. cum Pio V. & Philip. II. Hispaniæ Regem & Rempubl. Venetam fœdus percussisse, ex Goldast. & Honor. D. Feschius de federibus thes. 5. lit. 1. docet.

Quod vero secundo loco ad Imper. attinet, licet Sua Majestas in nullius hominis specialem protectionem sese committere soleat, eo quod Cæsar totius mundi supremus sit Monarcha, orbisq. Romani universi Protector & generalis ordinarius existat. Garf. de expens. c. 12. n. 56. Parlad. rer. quotid. lib. 2. c. 1. n. 26. non attento eo, quod hodie scissum Imperium, & superioritatis Jura ad inferiores etiam Principes pertineant, gloss. in rubr. C. de stud. lib. Urb. Rom. lib. 11. Wesenb. cons. 60. n. 30. Non minus enim Imp. (ut Dei in temporalibus Vicarius, post Bald. & Curt. Senior. Cephal. cons. 369. n. 69. Natt. consil. 640. n. 7.) quoad jurisdictionem meri & mixti Imperii exercitium, saltem mediate, dum scil. omnes ad ipsum & curiam ipsius devolvuntur appellationes, in toto Imperio, adhuc Dominus est supremus, eleganter Boer. de custod. elau. n. 69. & seq. & sic respectu summæ, quam Imperator habet potestatis, in dubium nemo vocabit, eundem alterius etiam in clientelam sese dare posse, quemadmodum ab inferiore etiam, ut alibi dictum est, feudum accipere potest.

Nam & certum est, post Papam, Imperator. habere plenitudinem potestatis, l. princeps ff. de leg. Zabarel. in c. illa n. 1. in 3. notab. de elect. per c. honorem. de auct. & usu pall. Bald. in l. rescript. n. 6. v. de plenitud. potestatis supplendo. C. de prec. Imp. offer. in l. 2. n. 3. C. de comm. rer. alien. Afflic. in c. 1. §. similiter. de Capitan. qui cur. vendid. Idem clare firmat Bald. cons. 267. n. 8. part. 1. & probatur etiam ratione, quia Papa, & Imperator possunt uti clausula, non obstante lege in contrarium faciente, quod quidem pertinet ad potestatem absolutam, ut firmat Jas. in l. fin. col. 1. ad fin. C. si contra Jus vel utilit. publ. & probatur in l. si quando. C. de inoffic. testam.

Ad Cæsarem igitur & Papam, suprema potestas & plenitudo potestatis pertinet, & eis affixa est adeo, ut inseparabilis sit, secundum Bald. in l. qui se patris. col. 7. in fin. C. unde lib. Afflic. in const. ea qua ad decus col. 3. in fin. Felin. c. novit. n. 8. post Aret. ibid. de judiciis.

Præterea etiam Imperator inter Principes mundi omnium maxime refulget l. pen. & ibi Bal. C. de bon. qua lib. Card. in clem. unie. in princ. de jurejur. tanquam sanctissimus & nobiliss. l. queris ff. de natal. restit. ut & Christianiss.

stianissimus l. inter claras C. de summa Trinit. Chass. in catal. glor. mund. part. 5. confid. 27. Imo ꝑ corpora-
lis mundi Deus, eminens super omnes tanquam stella
matutina in medio nebulæ meridionalis Bal. conf. 238.
lib. 1. & conf. 300. lib. ult. Mart. Laudens. c. unico in fine de
prohib. feud. alie. Cotta in Memorab. verb. Impera.
Ferd. Valsq. illust. quæst. 20. in princ. Anton Gabr.
comm. opin. lib. 5. de acq. rer. dom. concl. 5. Jason in l. 1.
in 1. Lectur. n. 6. C. de summa Trinit. Bart. in l. Hostes
24. n. 7. ff. de capt. & postlim. revers. Restaur. Castald.
in Tract. de Imperat. quæst. 52. & 53. Carol. Degriffal.
Regal. Franc. lib. 1. jur. 6.

Joan. & Philip. Duces Mediolanens. Reipubl. suæ Pro-
tektores adoptarunt, & hodie Hispan. Regem Patro-
num observare dicuntur, Leand. in descript. Lighr. Ar-
nis, in tract. de Jure majest. lib. 1. cap. 4. Si & Genevates
in Regum Galliar Tutela existunt. Jacob. Synzius in di-
spat. de Jure protekt. d. 7.

Cum igitur de primo personarum genere, quod ab-
solutæ potestatis est, ejusque in assumendis Protektori-
bus, libertate satis constet, de altero accuratius modo
tractandum est.

Priusquam ꝑ tamen de eo genere dicamus, illud ob-
servatione dignum, silentio prætereundum non est, quod
huculq; de Regum, sumorum Principum, Ducum, ac
Dominorum temporalium, superiorem non reco-
gnoscentium, libertate in suscipiendis protektoribus de-
duximus, quo ad liberam Tutelaris Advocati electio-
nem, non minus etiam locum habere, in privatis illis
personis ac rusticis hominibus liberis, nullique Domino
subiectis, quorum plurimi in Franconiar partibus, ꝑ præ-
sertim Marchionatu Brandenburg. ac Principatu El-
wacensi & passim aliis in locis reperiuntur, adeo ab o-
mni vicinorum dominorum jugo ac potestate exempti ac
liberi, ut sese una cum suis prædiis, bonis, ac tota fami-
lia in cujuscunque Principis, ac Domini viciniore fide-
dem & protectionem pro libitu conferre possint, ea
conditione, ut exiguum duntaxat, cum gallina carnis pri-
viali, honorarium ad indicium susceptæ protectionis
annuatim Advocato suo persolvant, numeratis etiam
plerunq; sub initium initi patrociniæ arrhæ loco, prout
etiam renunciata, atq; finita clientela, aliquot florenis,
ꝑ cæteroquin ab omnibus aliis tributis, pensionibus, ser-
vitiis, laudemis, Juribus Capitalibus ac similibus oneri-
bus, quibus alioquin illic locorum subditi obstringun-
tur, prorsus immunes exceptis tamen contributioni-
bus & collectis Imperialibus, quarum nemo expers esse
solet. Est autem hujuscemodi hominum libertas Juri
naturali admodum conveniens, ut eleganter docet Fer-
dinan. Valsq. illust. contr. lib. 1. c. 20. n. 24. ubi testatur,
ꝑ omnein hominem nasci liberum de Jure naturæ, &
etiam quoad Jurisdictionem cui subesse nequeat, nisi
sponte sua, ideoque libertatem hominibus Jure naturæ
debitam esse ubi ad hoc multa allegat, quod etiam no-
minatim tradit Bart. de Las Casas in sua quæst. de Impe-
rator. vel. Reg. potest. per text. l. manumission. ff. de ju-
stit. & jur. ꝑ quia in natura pari Deus non fecit unum al-
terius servum, sed par omnibus concessis arbitrium, cu-
jus ratio est secundum D. Thom. 2. sent. dist. 44. q. 1.
art. 3. quia natura rationalis, quantum est de se, non or-
dinatur ad finem alium quam, ut homo ad hominem,
ꝑ nam libertas est jus insitum hominibus de necessitate,
& per se ab exordio rationalis naturæ & sic de Jure na-
turali. cap. jus naturale distinct. 1. ibi omnium una liber-
tas. Imo etiam libertatem onerari leges abhorrent l. 1.
§. 5. ff. quar. rer. act. non detur l. 4. C. de oper. libert.
Natta, conf. 500. n. 13. in tantum, ut libertati præjudicare
nemo possit l. 6. C. de ingen. manum. l. 6. C. de lib. caus.
Surd. de Alim. tit. 8. privil. 65. nu. 4. Et hinc pactum
perpetuam ejus inducens privationem, invalidum est
l. 71. §. 1. ff. de condit. & demonst. Capic. decis. 135. n. 4.
D. Hepingk de Jur. protekt. thes. 35. lit. B.

Sed quæret ꝑ hic aliquis non importune, unde ho-
mines isti talem libertatem nacti fuerint, & num eam ex
prescriptione quæsiwerint?

Et videtur dicendum esse, eam ex immemoriali præ-
scriptione iis acquisitam fuisse. ꝑ Non enim desunt, &
nostris, palam asserentes fieri posse præscriptionem, ut
quis nemini subdit, ita nominatim docet Abb. loquen-
do de principe temporali in c. per venerab. n. 10. qui fil.
sint legit. Felin. in c. cum non liceat col. 4. & ibi Paris. in
fin. Idem Paris. in c. vim nobis n. 3. & seq. de prescript.
Gabr.

23 Porro ad Reges, & alios Principes, superiorem ꝑ
non agnoscentes, quod attinet, extra omnem dubita-
tionis aleam positum est, ipsis liberrimum esse, alio-
rum si velint, sese in protectionem submittere.

Omnia siquidem quæ Imperatori permissa sunt, ipsis
quoq; qui superiorem non recognoscunt, concessa esse
tradunt Bart. l. 1. §. de qua restit. ff. de postulan. & l. 3. in
prin. ff. de minorib. & l. infamem. 7. ff. de publ. jud. & l.
hostes. 24. ff. de capt. & postlim. revers. Curt. in tract.
Decisio af- feud. 2. part. princ. n. 8. Oldrad. conf. 231.

Deinde ejusmodi Reges, ꝑ Duces ac alij Domini
temporales superiorem non recognoscentes non secus
ac ipse Papa aut Imperator plenitudinem potestatis ha-
bent, & ea de Jure uti possunt, ut late deducit Curt. Se-
nior. conf. 65. n. 5. loquens etiam in Duce Mediolani &
in alio quocunq; qui transmittit Jurisdictionem & im-
perium in hæredem. Suntq; hi respectu subditorum ꝑ
tanquam corporales Dii, ut inquit Bald. in c. Imperial.
in fin. de prohib. feud. alien. per Frid. Franc. Cosc. Se-
nens. Rubr. extr. de constit. n. 27. ubi plures allegat.

24 Tertio Reges ac principes, qui superiorem non re-
cognoscunt, plus Juris ac potestatis in principatibus ac
regnis suis habent, quam Imperator in Imperio. Alvar.
in c. 1. in prin. n. 6. de nov. form. fidel. Zas. in tract. feud.
p. 5. n. 2. Camer. in c. Imperial. §. præterea Ducat. in
prin. in lit. R. Capit. decis. 121. nu. 13. Claud. Seyfel. de
feud. tit. qui feud. dar. poss. part. 1. ampl. 2. Lancel. Con-
rad. in templ. jud. §. 3. n. 2. Jo. Redin. tract. de invest.
Princ. n. 9. Schneidew. de feud. p. 3. n. 66. Peregr. de jur.
fisc. lib. 1. c. 1. n. 62. Pruckmann. de Regal. c. 4. n. 20.
Præpos. in c. 1. n. 2. And de Ifern. n. 11. Matt. de Afflict.
n. 37. de his, qui feud. dar. poss. Alva. c. 1. de nat. feud.
Eo, quod regna sua ac principatus hereditario Jure ad
filios & posteros suos transmittant, Imperat. vero non
Ludolph. Schrad. tract. feud. p. 6. c. 1. n. 44. & seq. Lu-
pold. de Bebenb. in libel. de jur. & transl. Imper. c. 6.
Zabarel. in clem. Rom. n. 6. de jurejur. Unde merito ju-
ra, quæ loquuntur de Imperat. habent locum in Prin-
cipibus non recognoscentibus superiorem, ut testatur
Abb. & alij in c. cum Bertold. de re jud. Petr. de Bellap.
& Bal. in l. exemplo. C. de probat. Nicol. Betf. in tract.
de statut. & pact. famil. illustr. c. 8. fol. 427. ubi multas
inter Principes superiorem non recognoscentes, & su-
periores habentes, differentias congerit. Et his ꝑ etiam
quo ad libertatem patrociniæ, invocandi, annumerari
possunt confæderati Helvetij qui cum absolutum rerum
suarum arbitrium habeant, & nullius imperio innexi
sunt (ut omnes aliæ Respubl. αὐτάρχεις) sed liberrima
de rebus suis disponendi facultate gaudeant, indistincte
patrocinia aliorum invocare, vel cum iisdem sese con-
fæderare possunt, arg. l. 9. de pact. dotal. l. in re manda-
ta. 21. C. de Mandat.

Ad quorum classem hodie etiam referri possunt Bel-
gii Provinciæ confæderatæ, quæ excussio Regis Hispan.
imperio, primum in Andium Ducis postea in Reginæ
Angliæ protectionem se contulerunt, Eman. Mete-
ran. Hist. Belg. lib. 3. Thuan. hist. lib. 71. & 74. Boter.
in Cosmogr. lib. 3. p. 1. Sic Genuens. ante hæc tempora

Joan. & Philip. Duces Mediolanens. Reipubl. suæ Pro-
tektores adoptarunt, & hodie Hispan. Regem Patro-
num observare dicuntur, Leand. in descript. Lighr. Ar-
nis, in tract. de Jure majest. lib. 1. cap. 4. Si & Genevates
in Regum Galliar Tutela existunt. Jacob. Synzius in di-
spat. de Jure protekt. d. 7.

Cum igitur de primo personarum genere, quod ab-
solutæ potestatis est, ejusque in assumendis Protektori-
bus, libertate satis constet, de altero accuratius modo
tractandum est.

Priusquam ꝑ tamen de eo genere dicamus, illud ob-
servatione dignum, silentio prætereundum non est, quod
huculq; de Regum, sumorum Principum, Ducum, ac
Dominorum temporalium, superiorem non reco-
gnoscentium, libertate in suscipiendis protektoribus de-
duximus, quo ad liberam Tutelaris Advocati electio-
nem, non minus etiam locum habere, in privatis illis
personis ac rusticis hominibus liberis, nullique Domino
subiectis, quorum plurimi in Franconiar partibus, ꝑ præ-
sertim Marchionatu Brandenburg. ac Principatu El-
wacensi & passim aliis in locis reperiuntur, adeo ab o-
mni vicinorum dominorum jugo ac potestate exempti ac
liberi, ut sese una cum suis prædiis, bonis, ac tota fami-
lia in cujuscunque Principis, ac Domini viciniore fide-
dem & protectionem pro libitu conferre possint, ea
conditione, ut exiguum duntaxat, cum gallina carnis pri-
viali, honorarium ad indicium susceptæ protectionis
annuatim Advocato suo persolvant, numeratis etiam
plerunq; sub initium initi patrociniæ arrhæ loco, prout
etiam renunciata, atq; finita clientela, aliquot florenis,
ꝑ cæteroquin ab omnibus aliis tributis, pensionibus, ser-
vitiis, laudemis, Juribus Capitalibus ac similibus oneri-
bus, quibus alioquin illic locorum subditi obstringun-
tur, prorsus immunes exceptis tamen contributioni-
bus & collectis Imperialibus, quarum nemo expers esse
solet. Est autem hujuscemodi hominum libertas Juri
naturali admodum conveniens, ut eleganter docet Fer-
dinan. Valsq. illust. contr. lib. 1. c. 20. n. 24. ubi testatur,
ꝑ omnein hominem nasci liberum de Jure naturæ, &
etiam quoad Jurisdictionem cui subesse nequeat, nisi
sponte sua, ideoque libertatem hominibus Jure naturæ
debitam esse ubi ad hoc multa allegat, quod etiam no-
minatim tradit Bart. de Las Casas in sua quæst. de Impe-
rator. vel. Reg. potest. per text. l. manumission. ff. de ju-
stit. & jur. ꝑ quia in natura pari Deus non fecit unum al-
terius servum, sed par omnibus concessis arbitrium, cu-
jus ratio est secundum D. Thom. 2. sent. dist. 44. q. 1.
art. 3. quia natura rationalis, quantum est de se, non or-
dinatur ad finem alium quam, ut homo ad hominem,
ꝑ nam libertas est jus insitum hominibus de necessitate,
& per se ab exordio rationalis naturæ & sic de Jure na-
turali. cap. jus naturale distinct. 1. ibi omnium una liber-
tas. Imo etiam libertatem onerari leges abhorrent l. 1.
§. 5. ff. quar. rer. act. non detur l. 4. C. de oper. libert.
Natta, conf. 500. n. 13. in tantum, ut libertati præjudicare
nemo possit l. 6. C. de ingen. manum. l. 6. C. de lib. caus.
Surd. de Alim. tit. 8. privil. 65. nu. 4. Et hinc pactum
perpetuam ejus inducens privationem, invalidum est
l. 71. §. 1. ff. de condit. & demonst. Capic. decis. 135. n. 4.
D. Hepingk de Jur. protekt. thes. 35. lit. B.

Sed quæret ꝑ hic aliquis non importune, unde ho-
mines isti talem libertatem nacti fuerint, & num eam ex
prescriptione quæsiwerint?

Et videtur dicendum esse, eam ex immemoriali præ-
scriptione iis acquisitam fuisse. ꝑ Non enim desunt, &
nostris, palam asserentes fieri posse præscriptionem, ut
quis nemini subdit, ita nominatim docet Abb. loquen-
do de principe temporali in c. per venerab. n. 10. qui fil.
sint legit. Felin. in c. cum non liceat col. 4. & ibi Paris. in
fin. Idem Paris. in c. vim nobis n. 3. & seq. de prescript.
Gabr.

၆၆

Gütern / zur Billigkeit handhaben / schützen / schirmen / vnd als andere J. Fürstl. Gn. Unterthanen / oder arme Leut zu Recht vertreten vnnnd vertheidigen sollen vnd wollen / solchem nach vnd derohalben er erstlich auff mehr vnnnd vor hochgedachtes vnser gnedigen Fürsten vnd Herrn Casten allhier zu Chreißheim / zween Gulden gegeben vnnnd gereicht hat / wir auch solche von ihm empfangen / vnnnd ihn folgendes alsobald zu andern vnser gnedigen Fürsten vnnnd Herrn Verspruch vnnnd Schirm Leuten in das Gult Register einverleibt / geschrieben vnd gezeichnet haben: Fürter vnnnd dergleichen soll vnd will der gedachte Hans Rhon / alle Jahr Jährlichen / vnnnd jedes Jahrs besonder / alldieweil vnnnd so lange er in solchem Verspruch sitzt vnnnd darunter begriffen ist / auff Michaelis Archangeli einem jeden Castner zu Chreißheim / an und von wegen vorgedachter Herrschafft / freywilliglich ohne geheissen vnnnd ohn gezwungen / bey seinen Eydspflichten reichen / antworten vnnnd geben / zwey Orth eines Guldens / vnnnd ein Huhn (ohne ein Fall) also vnnnd folgender massen / welches Jahrs oder zu was Zeiten / ihme dem mehrgedachten Rhonen / nicht lenger fügen / gefällig / oder eben seyn wolte / in mehr ehe vnnnd hochgedachtes vnser gnedigen Fürsten vnd Herrn / Marggraff Georg Friedrichs zu Brandenburg / 2c. Verspruch vnnnd Schirm zu bleiben / vnnnd darunter zu sitzen / oder aber / ehe hochgedachter vnser gnediger Fürst vnnnd Herr / dergleichen Ihrer Fürstl. Gn. Amptleuth oder Obrigkeit zu Chreißheim / an statt Seiner Fürstl. Gn. ihn Hansen also darinnen lenger nicht haben / leiden noch dulden wolten / welches dann zu jedes theils Willführlichen gefallen stehen solle / So soll alsdann der mehrgenandte Rhon / vns oder andern Amptleuthen zu Chreißheim von oberührter Herrschafft wegen das Jährlich obgedacht verfallene Spruch Geld / das Huhn vnnnd darzu zween Gulden Nachgelt bey vorgemelten Pflichten oberantworten / bezahlen vnnnd geben / Wann dann / vnnnd da er nun solches gethan / vnnnd das verfallene Spruch und Nachgelt sampt dem Huhn / wie vor gemelt / erlegt hat / so soll er solcher Spruch vnnnd Schirmverwandnuß von vielgedachter Herrschafft vnnnd männiglichs wegen / gänzlich vnnnd gar (Inmassen er vor gewesen) widerumb / frey / ledig vnnnd loß seyn. Begebe sich aber / daß er so lang / biß er mit todt abgienge / in solcher Versprußnuß bliebe / so sollen alsdann seine Erben verpflichtet / verbunden / vnnnd an Eyds statt (gleich wie er Rhon) schuldig seyn / vns oder andern Amptleuthen zu Chreißheim von dick gemeldter Herrschafft wegen / die vorgemelten Gult / das Huhn vnnnd darzu zween Gulden für alle Sachen / Anspruch vnnnd Anforderung reichen vnnnd geben / damit sollen sie auch von wegen sein Rhonen seligen / allerdinges erlediget seyn / vnnnd an ihn derhalben ferners oder weiters / nichts mehr angeheischen noch gefordert werden. Wolten dann seine Erben / also auch nach tödtlichem Abgang des vielgemelten Rhonen / in

diesem Schutz vnd Schirm seyn / bleiben / vnnnd sich dem unterwüffig machen / mögen sie deshalb einen Amptmann oder Castner zu vielgedachtem Chreißheim / darumb begrüßen vnnnd ansuchen / So soll und wird ihnen alsdann ferner Declaration oder Erklärung / mit was condition oder geding sie gleichfalls in solchem Verspruch eingenommen werden möchten / angezeigt / mitgetheilt vnnnd gegeben werden. Bey jetzigem oben / vnnnd nach lengs erzehltem allem / soll der vielgedachte Rhon / gerühiglich vnnnd vnbetragt bleiben / vnnnd also darüber von der Herrschafft derselben Befehlhabern oder Amptleuthen zu Chreißheim / mit andern Anlagen / Gulten / Diensten / Hauptrechten / Handlohn / Fehlen / Reysen / Landstewr noch anderer Sachen halben / nicht beschwert noch gestengert werden / außershalb der Keyserlichen vnnnd durch des Heiligen Römischen Reichs allgemeiner angelegten vnnnd durch das Land begehrten Stewren / zu welcher der mehrgedachte Rhon / vnaußgeschlossen / vnsexempt / vngefrent vnnnd die zu geben ihn nicht widersetzen soll / mit weiterm andern vermelden vnnnd angehefften außtrücklichen Vorbehalt / wann der oftgedachte Hans Rhon / oder nach seinem todt seine Erben / in diesem der Herrschafft eingenommen Verspruch vnnnd Schirm nimmermehr seyn / darinnen nicht bleiben / Sondern vorerzehlter Gestalt darvon sich widerumb ledig gemacht hette / so soll er oder seine Erben / diesen Verspruß Brieff / dem Amptman oder Castner zu dick gemeltem Chreißheim / damit der zerrissen / durchstoßen / cassirt / todt vnnnd abgethan werde / behändigen vnnnd zustellen / abermals getreulich vnnnd ohn alles gefehrde.

Dessen zu wahrem Vhrfunt / haben wir beyde obeingeführte Amptman vnnnd Castner ex officio vnnnd Ampts halber vnser angeboren vnnnd eygen Insigel an diesen Brieff (doch vns / vnsern Erben vnnnd Insigel in allweg ohne Schaden) öffentlich gehengt. Der geben den Vierten Augusti / vnnnd nach Christi Geburt ein Tausent Fünffhundert / Sieben vnnnd Neun Jahr.

Ceterum antequam alia liberorum ejusmodi hominum privatorum exempla enumeremus, dubia nonnulla quibus hæ ipsæ literæ movendis, anam præbent, enucleanda sunt.

Et primum quidem cum nominati in literis officialibus prædictum Clientem per se ac sine præscitu sui principis in protectionem suscepisse videantur, non abs re in discussionem venire potest: † *An liceat officialibus tuitionem in scio Domino aliquos in tuitionem suscipere?*

Et licere hoc ipsis inde concludendum esse videtur, quia administratores ac officiales ejusmodi dicuntur habere mandatum generale cum libera, ut consulendo statuit Frider. Pruckman. *consil. 3. numer. 111. vol. 1. Affirma- Surd. consil. 335. numer. 48. tom. 3. per l. præses & ibi nova Ratio. Cod. de transact. Castrenl. Jas. & alii in leg. Civ. titio dubi- tas. ff. si cert. pet. & ideo dicunt Cyn. & Bald. in tandi pro leg. 1. Cod. etiam per proc. quod tales expedire possint ea quæ requirunt speciale mandatum, sequitur Jas. in d. l. præses. num. 7. ubi addit Castr. & Alexand.*

Constituti autem Juris est quod mandatum generale

Officialibus, an in scio Dn. aliquem in tuitionem suscipere liceat.

41
42
43
Affirma-
nova Ra-
tio dubi-
tandi pro
Affirma-
nova.

nerale cum libera tantum valeat, quantum speciale in casibus, in quibus requiritur speciale mandatum. *procurator. cum duob. seq. & ibi gloss. ff. de procur. c. qui ad agendum de procur. in 6. l. nam & nocere ff. de pact. facit dictum Bald. in l. illud. § 1. ff. de minor. & ita tenent Dec. conf. 493. col. 1. & conf. 690. col. 2. Ruin. conf. 93. num. 6. lib. 5. Silva conf. 35. num. 35. Jacob. Emilia. conf. 117. nu. 10. Tiraq. de utroque retract. lignagier. §. 1. gloss. 13. num. 32. ubi plures refert Vant. de nullitat. tit. de nulli. sentent. ex defect. inhab. seu mand. num. 87. Consequitur ergo hosce officiales etiam posse quoscunque in clientelam suscipere.*

*Defectio-
gativa,
tum discrimi-
natio inter
universi-
tates de
privatum
hominem.*
45 Verum hac dubitandi ratione et explosa existimarim, non posse quidem officiales absque præscitu Domino-
rum suorum Communitates, Civitates integras, multo
vero minus Provincias in Protectionem suscipere, quia
magni momenti ea res censetur, ad quam officialium et
potestas se non extendit, sed requirit specialissimum &
individuum mandatum, et contra vero puto officiali-
bus per se licere, hunc vel illum privatum in Clientem
adsciscere, maxime si id antea fieri consuetum fuerit.

47 Juris enim obscuri non est, et quod officiali ea non
sint deneganda, quæ usu jam invaluerunt, vel quæ con-
suetæ hæcenus fuerunt. August. Berous conf. 157. in pr.
vol. 3. Bursat. consil. 193. num. 24. vol. 2. Et quod offi-
48 ciales privatas tantum seu speciales, et hoc est locales
Salvanguardias dare possint, non autem generales testa-
tur Joann. de Palat. in l. cum sape contingit. C. de erog. mil.
annon. lib. 12. quem sequitur Chassan. in consuet. Burg.
rubr. 1. §. 4. verb. & sur les hommes numer. 65.
& 66.

*Responso
ad argu-
mentum
contrari-
um.*
49 Non autem roborat pure et affirmativam senten-
tiam allatum ab initio argumentum, quia illud gene-
raliter non procedit, sed omnibus in casibus limitatur,
in quibus requiritur specialissimum & individuum man-
datum, ut eleganter docuit Berous quest. familiar. 25.
50 sub numer. 4. ubi dicit, et quando clausula fuit appposita in
mandato, per quam clausulam, dominus dedit potestatem
procuratori faciendi omnia, quæ ipse dominus potest,
hanc clausulam non operari speciale mandatum, quam-
vis per illam clausulam censeatur esse mandatum cum li-
bera, et attestatur ibi de communi, de qua Anton. in
c. final. de dilat. & Joann. Andr. ibi gloss. in ca. in cau-
sis de elect. & Domin. de S. Geminian. in ca. 1. col. ultim.
de rescript. in 6.

*Ratio ex
aliis d. li-
terarum
verbis ad
omnino-
dam exem-
ptionem
exceptis
tributis
Turcicis,
& milita-
ribus.*
51 Porro et ex verbis earundem literarum contextui in-
fertis, mit andern Anlagen / Gütern / Diensten Haupt-
rechten / Handlöhnen / Föhlen Reysen / Landsteuer / noch
anderer Sachen halber nicht beschwert noch gesteigert
werden / ausserhalb der Keyserlichen vnd durch das Heyl.
Römische Reich allgemeiner angelegten / vnd durch das
begehrte Sterben / in welcher der mehrgedachte Rhon / vns
außgeschlossen / vnexempt / vngefrehet / vnd die zu geben sich
nicht widersehen soll / apparet homines istos liberos aliis
tributis, pensionibus, servitiis, laudemis, mortua-
riis, exactionibus, itinerariis & similibus non esse oner-
andos, exceptis collectis Imperialibus ratione & au-
thoritate supremæ Jurisdictionis ab ipso Imperatore
pro necessitate publica imponi solitis, qualis est con-
52 tributio Turcica, et à qua nemo est immunis cujuscunque
sit status, eaque sive ad menses sive per æs & libram im-
ponatur, non obstante ulla præscriptione, pacto vel
privilegio, quæ à subditis etiam pro bonis alibi sitis exi-
gitur.

53 Et hæc sententia comprobatur & confirmatur, et
Constitutionibus ac Recessibus Imperii, quibus pri-
vilegium immunitatis contra indictionem ejusmo-
54 di collectarum non admittitur nec attenditur, et sed
omnes tam privilegiati, quam non privilegiati, tam

exempti quam non exempti, ac tam Ecclesiastici quam
seculares ad collectas adstringuntur, & ne quidem ho-
spitalia pinguioris fortunæ excipiuntur, ut ex ipsis re-
cessuum verbis planissimum est & consideratum fuit in
causa Magistri Teuthonici Ordinis contra Comites ab
Derlingen / Reichsner. decis. Camer. Imperial. tom. 2.
lib. 1. decis. 6. n. 64. ubi contra Privilegium immunita-
tis Teuthonici Ordinis generaliter asseritur, quod
recessus Imperii non admittant Privilegia exemption-
um à collectis.

Non putarim deinde et ejusmodi liberos homines et
exemptos esse à collectis, ob bellum vel aliam necessi-
tatem publicam indictis, et quia Privilegium immuni-
56 tatis non excludit ejusmodi collectas, etiam si verbis
generalibus esset conceptum, ut immunitas concedere-
tur ab ordinariis & extraordinariis muneribus, text. est
in l. jubemus. ff. de sacrosanct. Eccl. l. 2. C. de quib. mune-
rib. se nemin. excus. liceat. lib. 10. & l. 1. C. ut nemin. se
liceat. empt. specier. excusare, quem textum optimum
pro hac sententia esse dicit Jason in l. si ex toto. num. 8.
in fin. ff. de leg. 1. addens num. 12. se hanc tenere pro
veritate, & secundum eam consulturum & judicaturum,
& eandem magnam æquitatem habere dicit, ibid.
n. 18. & similiter æquitati consonam esse asserunt Dyn.
in d. l. si ex toto. ff. de leg. 1. Alexand. ibid. num. 7. & seq.
Ripa. num. 17. Natta conf. 63. num. 1. Eman. Soarez.
comm. opin. lit. 1. num. 6. Cacheran. decis. 91. num. 1.
Gail. lib. 2. obs. 52. n. 26. & seq. Mynsing. obs. 70. num.
3. & 5. cent. 4. ubi addit, eam Cameralis Judicii usu
comprobatam, & simul consuetudine communi totius
Germaniæ receptam esse, ibidem subjiciens à collectis
ob publicam utilitatem indictis neminem excusari
Heig. quest. 15. num. 26. ubi plures allegat. Florez.
quest. 21. num. 263. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus.
86. num. 3. in glossa. d. ubi multos alios de communi &
magis communi attestantes adducit.

Si tamen in literis protectitiis, ejusmodi et de qui-
57 bus hic loquimur collectæ, expresse etiam remissæ
fuissent, ab earum solutione eosdem liberos esse per
se patet. & Dd. communiter attestantur, in d. l. si ex to-
to. 8. ubi hoc plerique præsupponunt, dum ajunt, si ex
conjecturis colligi possit, quod de oneribus ratione bel-
linon indicondis actum sit, quod tum privilegiatus
quoque non teneatur. Cacheran. d. decis. 91. n. 13. Plot.
in l. si quando §. 1. n. 20. C. unde vi. Decia. 4. conf. 44.
n. 142. ubi ait, Statutum et generale imponens aliquod
onus post immunitatem alicui concessam, non ligare
immunem nisi etiam sit appposita clausula, non obstante,
& nisi specialis mentio fiat de immunitate, Casp. Klocke
de contrib. concl. 43. lit. B.

An autem Imperator liberis istis et hominibus sub ali-
58 cujus Principis protectione existentibus vi suprema juris. Imperator
dictionis immunitatem à collectis Turcicis largiri possit, an liberis
non inelegantis est disquisitionis. Ad hoc quæsitum
breviter respondendo quamvis hoc absolute negari
non possit, sed potestati Imperiali permissum sit, L. sub nuda
Medicos. C. de profess. & Med. l. 1. C. de his qui à prin. aliis prote-
vac. l. 2. 11. 12. C. de excus. mun. Maullius de Homag. Aione auxi-
Tit. 4. nu. 77. Rosenth. de Feud. §. 9. 85. nu. 1. Til. de stentibus,
Benig. Synt. 1. de 2. vot. 9. Joseph. Lud. part. 1. decis. iatem à
Perus. 3. nu. 4. Quetta conf. 26. nu. 1. Natta consil. 161. contrib. tione Tur-
num. 38. Peregr. de Jur. Fisc. lib. 6. c. 5. num. 22. Cujus tione Tur-
rei exemplum extat in l. 1. §. optamus C. de off. præf. cica conce-
prator. & in matricula exemptorum abunde, dā etlichen dere possit.
Ständen entweder der Drithheit / oder auch auff ein geo Decisio Ne-
wiss anzahl Jahre / ihr ganzer Anschlag nachgelassen / cam tem-
Schönb. lib. 5. Polit. c. 12. ubi ex urgentissima causa, im peramento
munitatem illam concedi posse, ex Carol. Tapia de
Const. Princ. c. 4. n. 21. scribit & sentit, quia tamen harum
remissio

remissio in totius Imperii præjudicium vergit, Reinh. König de *jure vectigal. concl.* 57. eo quod jura + regia non solum pro sustentatione Regis, sed ad onera quoque publica supportanda, destinata sint, Lucas de Penna in l. 2. C. de omn. ag. desert. lib. 12. Matth. Steph. de *jurisdic. lib.* 2. p. 1. c. 1. membr. 1. num. 99. ideo immunitatem ejusmodi clientibus + non nisi justissimis ex causis concedi posse concludendum esse cenſeo, arg. l. actores. 4. C. de exactor. trib. lib. 10. l. fin. ibi utilitati publica C. si contra jus, vel util. publ. fac. notat Reichs. Abschied de An. 1582. §. 14. ibi diuweiß dann in dieser allges. meinen hochnöthigen Contribution niemand zuverschonen/vnd insonderheit kein Einred/ Entschuldigung/ Berzug/noch weniger Berweigerung jemand zuverſtatten / etc. Gail. 2. obs. 53. Cacheran. decis. 39. num. 18. & decis. 90. num. 7. Paris. conf. 68. 69. 70. vol. 1. Alex. conf. 30. n. 8. vol. 5. Barb. conf. 26. lib. 2. M. Pistor. conf. 4. n. 5. Jacob. à S. Georg. de Homag. n. 60. Bart. ad l. 6. ff. de jure immunit. Thom. Mich. de *jurisd. conclus.* 27. lit. C. Zach. Victor. de exempt. conclus. 19. Spec. p. 3. lib. 4. tit. de censib. §. Nunc dicendum, n. 9. Jas. in l. avus neptis, n. 8. & seqq. ff. de pact. Carol. Tapia. in rubr. de constit. princip. c. 4. n. 31. Joan. Bapt. Plot. tr. de in lit. jur. §. 1. n. 20.

Ratio decidendi. Ratio decisionis inde elucet, quod principi Jus non permittat in perniciem subditorum quempiam oneribus eximere, ut alii onus ejus subeant respondit Paris. conf. 70. n. 14. Cravett. conf. 945. n. 3. & seq. & conf. 851. n. 7. Et si maxime liberis istis hominibus concessam libertatem Princeps + tueri velit, cum in præjudicium tertii non possit, æquum est ut ipsemet, quo alios levavit, onus ferat, per notata Meisneri T. 2. lib. 1. decis. 6. n. 17. Quetta consil. 20. n. 4. Signorol. de Homod. conf. 215. n. 8. Boer. decis. 213. n. 3. Peregr. decis. 85. n. 4. Cabedo decis. 113. n. 3. p. 2. Marta de *jurisd. p.* 4. cent. 1. cas. 96. n. 11. Mynsing. decad. 11. conf. 1. Losæus de *jur. univers. p.* 3. c. 9. n. 24. Cravetta conf. 586. n. 1. Valasc. consil. 12. Franc. de Claper. cent. Fisc. caus. 23. q. 2. Nevizan. conf. 66. n. 4. Alph. Modicius §. plebiscitum dub. 159. num. 3. Papa decis. 393. Ant. Gabr. lib. 6. tit. immunitas con. 1. 2. Purpuratus conf. 146. n. 3. Massuer. Tit. de Talis n. 25. Knich. Epopf. num. 154. Calcan. conf. 101. num. 4.

Et hanc sententiam aliquando in Camera, in causa F. contra E. R. servatam esse testatur Thom. Michael. disp. de *jurisdic. thes.* 27. & ex eod. Paul. Matth. Wehner. observat. pract. verb. *Schagung* / versic. An vero concurrat in eandem sententiam Matth. Stephan. lib. 2. part. 1. de *jurisdic. c.* 1. membr. 1. n. 107. ubi gravissimam causam ad hoc requirit.

Ex quibus inferendum est, tametsi forsan liberi isti de quibus sermo est, homines indultum haberent, ne ipsis aut posteris ipsius ullum gravamen imponatur, illos tamen à collectis Turcicis non esse ob id immunes, quia generalitas illa, non extenditur ad publica, atque insolita, quæque necessitatis causa imponuntur R. A. Anno 44. §. und nemblisch. Item Anno 1582. §. diuweiß dann / etc. Franc. Marc. decis. 458. n. 12. Gail. 2. obs. 52. Tessauros decis. 134. n. 10. Thoming. decis. 56. nu. 22. Ruland. de commiss. p. 4. l. 4. c. 6. Acatius Enencel. de *privil. c.* 5. num. 75. Natta conf. 63. 66. 397. per totum. H. Hartman. Tit. 52. obs. 6. Schurpf. conf. 44. num. 17. cent. 1. Mynsing. 4. obs. 70. & late conf. 1. decad. 15. Ant. Fab. 1. Cod. tit. 3. de fin. 56. Da soll ein jeder bezahlen geistlich oder weltlich/ exempt oder nit exempt / gefreyet oder nit gefreyet R. A. An. 1551. §. Solche der Ständ. Item Anno 1566. §. weil ohne diese / præsertim si necessitas tanta sit, ut sustineri non possit nisi etiam contribuant exempti R. A. Anno 1594. Rol. à Vall. conf. 8. n. 23. vol. 3. Soc. ad l. si. ex toto ff. de Legat. 1. Vasq. lib. 4. controvers. 6. Tap. l. final. p. 2. c. 8. n. 19. Bald.

conf. 400. vol. 5. Curt. Jun. conf. 61. n. 14. quos omnes refert & sequitur Victor. d. conclus. 19. de caus. exempt.

Sed his præactorum literarum occasione annotatis operæ pretium videtur, plura ejusmodi clientum exempla subicere.

Paris ergo conditionis liber homo mihi annis superioribus cum à Camera Imperiali deputatus Commissarius, diversos Rusticos zu Dincenspiele examinasse, obtigit testis inter alios, in causa quartæ turbatæ possessionis inter providos ac sapientes Dominos Consulem & Senatum Imperialis Civitatis Dincenspiele. Actores ac producentes ex una, atque Generosos & Illustres Dn. Comites Otingenses Reos conventos ex altera parte productus, Joannes Berchtold von Weyler auff der Eck. qui mihi Commissario eund. examinanti inter alia extra commissionis materiam retulit, se alioquin omni jurisdictione solutum, sub libero Consulum & Senatus oppidi Wassertrudingen / quod itidem Marchioni Brandenburgico paret, patrocinio existere, prædiumque habere ab omni subjectione seclusum, annuatim tamen in signum constitutæ protectionis tres partes floreni, & duodecim nummos pro gallina sive ein Fastnacht Hennen pendere, de cætero se prorsus ab omnibus oneribus liberum esse, eique quem lubet Dominum suscipere licere, si tamen pactæ à se clientelæ (quod ei quovis tempore facere liberissimum sit) renunciare velit, eandem pretio duorum florenorum redimere debere.

Aliud privatæ ejusmodi + protectionis liberorum rusticorum sub ditione Reverendissimi ac Illustrissimi Principis ac Præposit. Elwacensis usitatæ exemplum præbent subsequentes literæ, quas pridem reperi inter Schedas antiquas Antecessoris mei Domini Francisci Gothardi Rastionis I. V. Doctoris, Syndici Chombergensis, quibus edocetur, ante centum & plures annos quendam Joannem Weber de Killingen / Anno 1508. hominem plane liberum, se Domino Alberto Principi ac præposito Elwacensi in protectionem ea conditione dedisse, ut durante clientela annuatim quartam floreni Rhenensis partem in recognitionem commendatæ protectionis penderet, ab aliis autem quibusvis contributionibus & muneribus plane immunis esset, cum reservatione in eventum, quo nollet amplius ejus subesse tutelæ, ut se unius floreni solatione eximere posset.

Literæ obligationis quas prædictus Clientis Reverendissimo Domino Præposito Alberto in fidem contractæ Clientelæ exhibuit, tales sunt.

Ich Hans Weber von Killingen / bekenne of fentlich mit diesem Brieff / vnd thue fundt allen menniglich / daß ich mit gutem freyen Willen / vnnnd wolbedachtem Muth vmb solch gut zu versicht / die ich hab zu dem Hochwürdigem Fürsten und Herrn / Herrn Albrechten Probst vnnnd Herrn zu Ellwang / meinem gnedigen Herrn / vnd seiner Gnaden Stifft / auch vmb mein / vnd meiner Haab / vnd Gut sicherheit vnd nutz willen / mich mein Gefäß zu Killingen / mein Haab vnd Gut / vnd alles mein Haußgesündt / vnd die vngesährlich in meinem Brot sind / vnnnd werden seyn / in desselben meines gnädigen Herren von Ellwang / vnd seiner Gnaden Nachkommen Schirm vnd Schutz / vnd an ihr Gn. williglich ergeben hab / vnd zeuch mich also in j. Gn. Schirm / vnd versprich jeto wissentlich in crafft diß Brieffs also daß der vorgeant / mein gnädiger Herr von Ellwang /

Aliud exemplum liberi Clientis.

Exemplum illi Clientis liberi in ditione Elwacensi.

Reversales Joann. Weberi de Killingen quibus se in tutelam Principis Elwacensis suscepit, fidelem Clientem futurum promittit.

Ellwang/mich nun fürbaß handhaben / schirmen
vnd versprechen soll/als andere S. S. Schirms-
verwandten/darumb ich mich seiner Gnaden ge-
wärtig mache vnd verbinde/allen seiner Gnaden/
vnd dero Amptleuth/vngefährlichen Botten vnd
Verbotten/wie andere seiner Gnaden Verwan-
den gehorsam/ihnen getrew vnd gewähr/vnd vor
ihren Gerichten Recht zu geben vnd zu nemen / ohn
gereicht. Vnd vmb solchen Schirm soll vnd will
ich dem genandten meinem gnedigen Herrn/ oder
S. Gnaden Amptleuten / alle Jahr Jährlich /
vnd jedes Jahrs besonder/allwegen auff S. Ge-
orgen des Heiligen Märterers Tag / ohngefähr-
lich Acht Tage darvor oder darnach ohn abgang
vnd minderung/vnd ohn allen ihren Kosten vnd
Schaden/ ein Orth eines Guldens zu rechtem
Schirmgelt geben/antworten vnd bezahlen/vnd
in solchem Schirm/ wie obsteht / soll ich sonsten
mit Reysen/Stewren/Schätzungen/auch allen
andern Beschweren frey seyn / vnd mir nicht
weiter auffgelegt werden : Doch so hab ich mir
hierinn vorbehalten / ob sich begeben / daß ich nicht
mehr noch lenger in des gemelten meines gnedigen
Herrn von Ellwang Schirmwolt seyn noch blei-
ben/daß ich dz jetzt geschriebene Schirmgelt auff
das bestimpte Ziehl / mit einem Reimischen Gül-
den / vnd mit verfallenem Schirmgelt ablösen /
vnd mich vnd mein Haab vnd Gut ledig machen
mag/vnd das alles vnd jedes wie obsteht / stath/
wahr vnd vnverbrochen zu halten / habe ich obge-
nanter Hans Weber mit Trewen gelobt / vnd
darzuein Gelehrten Eynd zu Gott vnd den Hey-
ligen / mit auffgebotten Fingern/geschworen/al-
les getrewlich vnd ohn gefährde. Vnd zu Br-
fundt dem obgenanten meinem gnedigen Herrn
von Ellwangen diesen Brieff gegeben / der vmb
meiner fleissigen Bitt willen/mit der Erbarn vnd
Weisen / Reiten Goldsteiners / des Capituls
Amptman/vnd Wolffgangen Vogts/Bürgern
zu Ellwangen/eygen anhangenden Insigeln ver-
sigelt ist/doch ihnen beyden/vnd ihren Erben ohne
Schaden / auff S. Beits des H. Märtyrers
Tag/von Christi Geburt 1508. Jahr.

Plura hujus generis liberorum hominum in prædi-
ctis partibus degentium exempla, ac literas, ne prolixita-
te lectori fastidio sim, studiose omitto.

Transitio
ad alterum
facta par-
titionis
mem-
brum, eo-
rum nem-
pe, qui sub-
sunt, ho-
minum.
Misso igitur libero hominum istorum genere sub
mero Protectionis clypeo passim in prædictis regio-
nibus versanti, nunc ad alterum supra factæ partiti-
onis membrum earum, nempe personarum, quæ superio-
rem recognoscunt, accedentibus notandum imprimis
est posterius hoc † genus duplicem habere considera-
tionem, unam scilicet eorum, qui respectu tantum, h. e.
quatenus superiorem cognoscunt, subesse intelligun-
tur, † & alias in suis territoriis non subditi, sed veri do-
mini sunt, & communiter immediati vocantur, qui præ-
ter summum Principem nullius Imperium observant,
And. Gail. lib. 1. de pac. public. c. 6. n. 10. Cacheran. de-
cis. 88. n. 17. & decis. 139. n. 5. alterum genus eorum est,
qui simpliciter subsunt, nemini præsent, & vulgo Me-
diati dicuntur, qui præter summum Principem inter-
medium Magistratum agnoscunt.

Videndum igitur est imprimis, quid illis liceat, qui re-
spectu tantum summo Principi subjiciuntur, quales

sunt nonnulli Reges, aliiq; Romani Imperii Principes,
Comites, Barones, Civitates Imperiales, ac Nobiles
immediate Imperio subiecti.

Generatim igitur hoc loco in † discussionem venit, 66
an Reges, Duces, Electores, Principes, Comites, Baro-
nes, Civitates liberae, & Nobiles immediate superiorem
recognoscunt, absque ejusdem consensu ac licentia, se-
se in aliorum protectionem conferre possint.

Quamvis autem de singulis in specie paulo post agatur,
generatim tamen eos considerando † negandum id esse,
prima parte, eam ob rationem † videtur quia cum ma-
jestatis summi Principis habenda semper maxima sit ra-
tio, sane absque ejus præscitu ac consensu Protectorem
aliunde & foris novum adsciscere regulariter haud lici-
tum videtur. † Nam in simili juris Interpretes communiter
concludunt, eum, qui recognoscit superiorem non
posse aliter confederationem atq; ligam facere, nisi
authoritas superioris interveniat, ut aperte docuit Inno-
centius in c. dilecta, n. 3. 3. in fin. ext. de recess. pralat.
Bart. l. qui aliud. n. 10. § 11. ff. de colleg. illic. Mart. Lau-
dens. in tr. de confæd. Princip. q. 20. Barones, inquit, vel
Civitates, si faciunt ligam absque principis autoritate
non valent tales conventiones. Anchor. Clem. pastoralis.
n. 3. de re jud. Hieron. Gig. in tr. de crim. les. majest. Ratio du-
part. ult. q. pen. in fine. Sichard. l. un. num. 3. C. de
monop.

Quod ipsum in Civitate recognoscente superiorem
tenuit Jas. l. debitor. n. 6. C. de pact. Jacobin. de S. Georg.
in tr. feud. verb. Adherentes & confæder. vers. nunc
venio ad artic. confæder. ubi dicit Civitates vel Baro-
nes superiorem recognoscunt non posse facere con-
federationem sine licentia superioris. per notat. Bart.
in l. 2. col. 2. ff. de colleg. illicit. sequuntur Decian. in
prax. crim. lib. 7. c. 7. nu. 4. Farinac. præc. crim. tom.
4. q. 113. num. 35. Petr. Gregor. de Repub. 23. c. 3. n. 8.
Bodin. 7. nu. 77. lib. 1. Warem. ab Erenb. 2. de Fæder.
c. 1. n. 34. § 44. Kirchner. disp. de Republ. 14. Thes. 1.
lit. D. Clapmar. de arcan. Rerumpub. 13. in fin. Cam-
mann. de Regal. disput. 5. Thesi. 84. Mynsing. cent. 6.
obs. 2. n. 2. § seqq. Hieron. Laurent. decis. Aven. 128.
num. 4. ubi dicit, Civitates duas non posse se unire abs-
que consensu Principis. Communibus idem suffra-
giis receptum statuit Franc. Marc. decis. 364. part. 1.
Bald. & Dd. in cap. 1. §. conventicula, de pace fur. firm.
quos refert & sequitur Rutg. Ruland. de interrog. lib. 2.
cap. 3. num. 1. ubi aperte tradit, nullas civitates, quæ
superiorem recognoscunt, posse facere fœdera. † Fa-
ciunt ea, quæ suprac. 1. fuisse etiam hac de re scripta re-
periuntur quod scilicet Ligæ, confederationes, Con-
venticula & conspirationes, tanquam odiosæ & causæ
seditionum & Rebellionum, sine permisso Cæsaris ini-
tæ prohibitæ regulariter sint.

Cum igitur, ut in cap. de cognatis explicatum est,
Protectio & confœderatio æquiparentur, † consequitur, 72
id, quod in uno prohibitum est, vetitum etiam esse in
alio. gloss. ult. in l. si quis servo C. de furt. Anch. c. si post-
quam. §. fin. de cler. in 6. Cacher. decis. 31. n. 7. Me-
noch. tr. de remed. poss. adip. remed. n. 334.

Verum adducta à fœdere argumentatione non ob-
stante, existimo, Reges Duces, Electores aliosque Prin-
cipes ac Status immediate Imperatorem pro superiore
recognoscunt, etiam non adhibita superioris authori-
tate, posse alterius protectioni ac clientelæ sese sub-
mittere.

Probatum autem primum hæc decisio per text. in
c. recipimus. de privilegiis. & text. in cap. ex parte. 2. eod.
tit. itemque in l. desertorem. §. fin. in fin. ff. de remi-
litar. quibus Juribus expresse probatur, Status ejusmo-
di liberos, superiorem recognoscunt, posse se de-
fensionis causa superioribus & potentioribus sub-

An Regi-
bus, Duci-
bus, Ele-
ctoribus,
aliisq; S. R.

Imperii
statibus
Cæsarem
recogno-
scentibus
absq; ejus-
dem præ-
scitu, ac li-
centia sese
in aliorum
Regum aut
Principum
Clientelam confer-
re liceat.

Negativa.
Ratio du-
bitandi
pro Negati-
va.

Ratio du-
bitandi, h.

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

submittere, & per illam submissionem salvam existere Jurisdictionem ordinariam. Ita se habet communis opinio. Innoc. in c. *præterea*. 2. n. 1. de *Jure Patronat.* Joan. And. in c. *generali*. n. 1. de *Electiōib.* in 6. Alexand. in l. 1. n. 34. ff. de *Jurisdic. omnium Judic.* Socin. plenius *ibid.* n. 28. Idem in l. *si ex toto*. n. 8. cum sequent. ff. de *legat.* 1. & *conf.* 7. vol. 1 per totum incip. *nunc quaestorum*, ubi omnino vide. Plat. in l. 1. n. 1. C. de *excusat. muner.* lib. 10. Schurff. *conf.* 23. cent. 3. per totum, incip. *quod veritas*, quem ad hoc omnino vide, quos omnes refert & sequitur Gail. 2. obs. 54. n. 4. Id quod etiam affirmat Menoch. *conf.* 32. n. 4. asserens, Civitatem posse se alteri submittere ut defendatur.

74 Altera decisionis ratio inde colligitur, quod ejusmodi Reges, Duces, Principes, &c. Imperio immediate subjecti, omnia possint facere in suis territoriis, quæ potest Imperator in Imperio, ut consulendo resolvit Alexand. *conf.* 2. n. 9. lib. 1. & *conf.* 1. n. 29. lib. 5. Itemque *conf.* 12. n. 9. lib. 7. Ang. *conf.* 139. Barbat. *conf.* 34. lib. 2. Modest. Pist. *conf.* 24. n. 1. vol. 1. Zasius *consil.* 1. n. 21. lib. 2. Schurff. *conf.* 18. n. 2. cent. 2. Göden. *conf.* 1. n. 4. Decian. *respons.* 5. n. 17. vol. 4. Riminald. Jun. *conf.* 370. n. 3. Marzar. *conf.* 26. n. 36. Natta *conf.* 554. n. 19. vol. 3. Castrenf. *conf.* 34. n. 1. & 5. vers. *concluditur* lib. 2. Schrader de *Feud.* 2. p. 9. sect. 10. n. 36. & p. 10. sect. 1. n. 33. ubi plures alios simpliciter & generaliter hoc asserentes allegat, quibus itidem calculum adjiciunt Cuman. *conf.* 158. & 162. Curt. Jun. *conf.* 1. n. 29. & *conf.* 61. n. 9. & *conf.* 100. Dec. *conf.* 43. n. 6. & *conf.* 516. n. 4. Jalon *conf.* 100. n. 2. lib. 4. Albert Brun. *conf.* 3. n. 7. *conf.* 19. n. 4. *conf.* 45. n. 18. Socin Jun. *conf.* 33. n. 9. *conf.* 76. n. 1. & *conf.* 136. n. 1. lib. 3. Calcan. *conf.* 2. col. 8. *conf.* 7. col. 16. *conf.* 67. col. 2. Stephan. Bertrand. *conf.* 160. n. 4. lib. 1. & *conf.* 156. lib. 3. Nevizan. *conf.* 26. n. 1. Aymon Gravett. *conf.* 136. n. 2. Carol. Ruin. *conf.* 260. n. 2. lib. 2. Roland. à Valle *conf.* 29. n. 26. & *conf.* 86. n. 13. & in lib. *quæst. de lucro dotis quæst.* 3. n. 8. Bald. in l. *more*. 5. ff. de *Jurisdic. omn. Jud.* & l. *receptitia*. 2. C. de *constit. pecun.* Dec. c. *pastoralis*. in prin. n. 2. *Extravag. de appellat.* Bartol. in l. *civitas*. n. 3. cum seq. ff. *si cert. petat.* Jalon. *ibid.* n. 6. in fin. Alexand. in l. *si se non*

75 obtulit. 4. n. 24. ff. de *re judic.* † Nominatim autem quoad Reges Cæsarem recognoscentes attinet, jura docent, eos summa gaudere libertate, & omnis generis Regalia habere juxta tradita Bald. Andr. de Ifern. Cardinal. & Laudens. in c. *unic. quæ sint Regal.* dum partim in genere de quolibet Rege, partim in specie de Rege subdito loquuntur. Idem tradit in specie de Rege subdito Rosenthal de *feud. cap. 5. conclus.* 1. n. 4. in gloss. post f. & Claud. Seyfell. de *feud. tit. qui feud. dar. poss. part. 1. limit.* 1. ubi post Bald. & Cardin. dictis locis adducit etiam exempla de Regibus superiorem recognoscentibus. Accedit his præter alios Bos. *tit. de Regalib.* n. 2. Cum igitur Reges ejusmodi tantam habeant potestatem in regnis suis, quantam Imperator in Imperio, ut ex prædictis constat, nemo inficias ire poterit iisdem liberrimum esse, si opus habeant, etiam ignorante Imperatore se aliorum tutelæ submittere.

76 Quod non minus de Imperii Septemviris Electoribus indubitatum est, cum iidem post Cæsarem & Regem Romanorum suprema in Imperio potestate ac dignitate polleant, ut multis testatur Regner. Sixtin. de *regalib.* lib. 1. c. 4. n. 29.

Solutio contrarium Argumentum. Re-
sponso ad l. dubitan-
di Ratio-
nem.

Non obstant autem præpositæ dubitandi rationes, huic generali conclusioni. Quod enim primo loco dictum est, majestatis summi Principis habendam esse maximam rationem, id nihilominus fieri potest & faciendum est tamen si aliquis Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, Nobilium aut Civitatum Imperialium se in alterius Clie-

telam conferat. Hoc enim fieri potest sine ulla Majestatis, dignitatis vel libertatis diminutione, ut recte tradit ex textu. l. 7. de *capt. & postlim.* Ereimb. 1. de *fæder.* 4. n. 12. & plenius habetur in cap. *subsequenti* VII. n. 11. & seq. ubi singularis hac de re quæstio enucleata est.

Quod vero ad secundam dubitandi rationem, qua ob-
jectum est eos qui superiorem recognoscunt confœderationem absq; autoritate illius contrahere non posse, & consequenter nec alterius protectioni submittere, hoc sufficienter *infra* sub. n. 195. declaratum est, quo Lectorem remittimus. Sed hæc in genere de immediatis Imperii Statibus, nunc de singulis in specie, quatenus aliorum Protectionem pacisci possint, dispiciendum est.

Post Reges ergo quæritur de Ducibus, Marchioni-
bus, & Comitibus, An illis submittendi se aliorum Clientelæ libera potestas competat.

Ad hanc quæstionem affirmative respondetur, per ea quæ accumulatis aliorum auctoritatibus consulendo novissime consuluit Frid. Pruckman. *conf.* 13. n. 82. vol. 1. ubi affirmat, omnes Principes, Duces, Comites, Marchiones, qui regalem dignitatem perpetuo obtinent, in suis Principatibus, Ducatibus, Comitibus, Marchionatibus, iisdem Juribus, præminentibus atq; dignitatibus frui, quibus Imperator utitur in toto Imperio, suffragantibus Cacheran. *decis.* 78. n. 17. Idemque *decis.* 155. n. 1. Alex. *consil.* 1. n. 30. vol. 5. Obrecht. de *Jurisd.* 6. 4. n. 16. Rol. à Valle *consil.* 29. n. 26. vol. 1. Brun. *conf.* 45. n. 18. & 19. Ruin. *conf.* 200. n. 2. & 3. vol. 2. Curt. Jun. *consil.* 1. n. 29. vers. *Duces enim vel Comites*. Cacheran. *decis.* 155. n. 1. Castrenf. *conf.* 34. n. 5. vers. *Reges ergo*. Borcholt. *tract. feud.* c. 5. n. 87. idemque ad c. 1. n. 8. *quæ sint regal.* Coler. *tract. de process. execut.* p. 1. c. 2. n. 280. Dauth. *tract. de testament.* n. 36. Schrad. *tract. feud.* p. 2. sect. 10. n. 36.

Et quod Principes Germaniæ quo ad legis quoq; condendæ in ditionibus suis, potestatem, pari Jure cum ipso Imperatore fruuntur, consuluit Dec. *conf.* 516. n. 3. & 4. quem refert & sequitur Dauth. d. *tract. de testam.* n. 86. vers. *Jure quod principes*. Idem etiam regulare esse propalat Joan. Harprecht. §. in *summa autem*. 10. n. 144. *Inst. de Injur.* ubi tradit, quod Principes, Duces, Comites, & similes in suis ditionibus seu territoriis respectu subditorum suorum majestatem habere dicantur, & Imperatorem Romanum repræsentent, adeoque omnibus privilegiis eidem indultis fruuntur; Et id ipsum in specie de Ducibus firmat Petr. Ant. de Petra. de *potest. Princip.* c. 3. *quæst.* 4. n. 73. ubi dicit, † Duces eo ipso, quod sint tales creati etiam quod recognoscant superiorem, tamen habere plenitudinem potestatis, ut scripsit etiam Bos. in *tit. de crim. les. majest.* n. 55.

Quibus omnibus † dilucide astipulatur Wesenb. *conf.* 148. n. 41. vol. 3. ubi tradit, Germaniæ Principes, quamvis Imperatorem recognoscentes, nihilominus in suo territorio & Ducatu omnia Jura Principum & Imperii usurpare, & tantum posse in Principatu suo, quantum Imperator in toto Imperio. Zas. *conf.* 1. n. 22. & *conf.* 16. n. 7. lib. 2. Corn. *conf.* 200. n. 1. 2. & in fin. vol. 1. Roman. *conf.* 60. per tot. Angel. *conf.* 17. n. 4. Ægid. Bellamer. *conf.* 15. num. 6. & 7. Dec. *consil.* 191. in princip.

Idemq; de Marchionibus & Comitibus † merum ac mixtum Imperium habentibus, quod idem possint in suis territoriis, quoad suos subditos, quod Imperator in toto Imperio, communem Dd. esse sententiam testantur Roland. à Vall. *conf.* 91. nu. 17. vol. 2. Curt. Jun. *conf.* 61. n. 8. & 9. Bellon. *conf.* 95. n. 10. quos refert & sequitur Villalob. *lit. D. num.* 192. & seq. idem diserte statuit Petr. Anton. de Petra de *potest. princip.* c. 3. q. 4. n. 26. ubi scribit, communem esse Dd. conclusio-

Respons. ad
II. dubi-
tandi ra-
tionem re-
missiva.

77 An idem
possint
Marchio-
nes & Co-
mites.
Affirmati-
va.
Confirma-
tio Affir-
mativa ab
auctorita-
te.

78

79

80

81

82

clusionem, quod Duces, Comites & Marchiones perpetuo investiti censeantur Principes in suo Ducatu, Comitatu, Marchionatu, ut in Domino castri Gifredi loquens respondit Curt. Jun. d. conf. 61. n. 9. & seq. & conf. 100. n. 3. cum cordant. per Senat. Pedem. decis. 141. n. 5. loquentes in Comite Crescentini investito cum

83 potestate Imperiali, † unde isti Domini habentes officium perpetuum, & temporalia, habentur Principis loco in suis territoriis & magis assimulantur Principi quam præfidi, ut post Joan. Andr. Old. Bald. & Castr. respondit Ruin. in Regibus Ducibus & similibus conf. 187. n. 9. vol. 2.

84 Quinimo omnes prædicti Duces, † Marchiones, & Comites respectu subditorum suorum & majestatem habere dicuntur, & omnibus omnino privilegiis Romano Imp. indultis fruuntur, Jal. conf. 235. n. 1. lib. 2. Paris. conf. 17. n. 4. lib. 1. Riminal. conf. 57. n. 18. & seq. lib. 1. & conf. 221. n. 2. cum multis seqq. lib. 2. Burl. conf. 4. n. 20. lib. 1. Roman. conf. 59. n. 7. & ibi Horat. Mandos. in addit. Bellon. conf. 59. n. 8. cum seq. Ascan. Clemens. in tract. de patr. potest. effect. 2. n. 41. Albert. Brun. conf. 45. n. 18. & 19. Zaf. conf. 1. n. 21. & 22. lib. 2. Aym. Craver. conf. 135. vol. 2. Rol. à Vall. conf. 1. n. 49. & seq. & conf. 4. n. 42. lib. 3. Cuman. conf. 158. & conf. 172.

85 Prænominatis autem personis † speciatim etiam accensendi sunt Comites, qui principali dignitate, ac gradu sunt decorati, & Gefeirstete Graven appellantur, Principibusque in Imperio æquiparantur in suis Comitibus cujusmodi sunt Comitatus Habsburgensis, Tyrolensis, Hennebergensis, Mompelgardicus, Arnbergensis & nonnulli alii, † qui omnes in conducendis Protectoribus eodem Jure cum superioribus utuntur.

87 Porro idem quoque Jus † locum habere in Baronibus præsertim Germaniæ indeliquet, † quod, secundum receptam consuetudinem totius Germaniæ, Barones æquiparentur Comitibus, prout hoc tradunt Zaf. tract. feud. p. 5. n. 29. & Frid. Schenck. in c. 1. quis dicatur dux. Non minus enim hi quam illi Status Imperii sunt Gail. obs. 23. n. 2. lib. 1. illustresque appellantur, Schrad.

88 conf. 13. n. 172. vers. cum. quia Bart. Bald. in c. 1. in princip. n. 6. de Feud. March. Gozadin. conf. 8. in cip. in causa illustriss. n. 3. quin † etiam pares sunt in matricula Imperii & Jure Austregarum, Cam. Ord.

89 nat. p. 2. tit. 3. 4. & 5. † sic etiam in dignitate & munere Judicis ac Præsidum Camera Imperialis d. ord. p. 1.

91 T. 1. in princ. in Constitut. Pacis Religionis & Passim aliis Constitutionib. Imperii. Et quod Barones etiam Germaniæ nostræ in suis ditionibus & territoriis tantum possint, quantum Imperator in Imperio, expresse tradunt Schrader. part. 10. sect. 1. n. 33. Gail. de PP. lib. 1. c. 6. n. 10. Paris. conf. 25. n. 63. lib. 1. Bellon. conf. 59.

92 n. 10. Et † quod Baronum appellatio sit generalis complectens etiam Marchiones, Duces, Comites, testantur Matth. de Afflict. in c. 1. in princ. n. 1. de his qui feud. dar. poss. & in c. 1. n. 4. quis dicatur dux. Atque

93 Barones dicuntur † quasi filii Regis. Idem Afflict. in c. 1. in princ. n. 1. & 2. de his qui feud. dar. poss. live filii, aliis celsiores, Bald. c. uno delegatorum col. fin. extr. de offic. deleg. Lucas de Pennal. si. col. fin. C. de mancip. & colon. patrim. lib. 11. Boer. in tract. de auctorit. magni consil. n. 113.

94 His accedit, quod Barones perinde ut Duces ac Comites subditis suis collectas imponere, Cardin.

95 Paris. conf. 25. n. 63. lib. 1. † & in territorio suo statuta & constitutiones facere possint. Bertach. in tract. de gabell. part. 1. n. 14. Cravett. conf. 314. n. 1. Quin & eos-

96 dem † respectu subditorum suorum majestatem habere, tradit Aedid. bellamer. conf. 15. Zaf. conf. 1. num. 22. lib. 2. Chassanæus in Catalog. glor. mundi par. 5. consi-

derat. 56. & omnibus immunitatibus † Cæsari Romano 97 concessis fruuntur. Nicol. Bellon. in repet. rubr. n. 13. ff. de offic. ejus, curi mandata est jurisdict. Paul. Castrenf. consil. 34. n. 2. lib. 2. Cravett. consil. 135. n. 2. Bellon. conf. 59. n. 10. Ascan. Clemens in tract. de patr. potest. effect. 2. num. 41. limitat. 4. Hippol. Riminal. consil. 21. n. 2. lib. 2.

Nec minus etiam † quod de Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus quoad libertatem suscipiendi Protectorisdictum est, procedit in Nobilibus immediate Imperio subjectis: quia & illi sese una cum subditis suis in cujuscunque protectionem conferre possunt.

Quamvis † enim Nobiles illi non sunt Status Imperii: tamen notorium est, eosdem immediate subesse Imperio, & præclaris frui privilegiis, annotante Collet. præjudicior. Cameral. verb. Nobilitas, ubi dicitur, immediate subjectum esse latius patere, quam Statum esse, & includere Nobiles & Civitates tanquam Status immediate subjectos. Dicitur autem immediate † alicui subjectum, quod alterius non subjacet Jurisdictioni arg. cap. 13. ibi nullo mediante extra de Privilegiis l. leg. & Augustus successorve immediatus est, nullo intermedio qui successit, Clem. Un. versic. Caterum verb. immediatus successor de jurejur. Hieron. Gabr. consil. 195. num. 6. vol. 2.

Prædicta insuper de Nobilium præ eminentia confirmat Henric. Rosenth. synops. feud. cap. 5. concl. 78. num. 9. scribens in Germania passim Nobiles vasallos † principum etiam ratione feudorum, quæ ab iis tenent immediate subesse Imperio, nec feudorum Dominos ullam in eos Jurisdictionem præter feudalem exercere posse, nisi in territorio Domini habitent. Hinc † etiam tales Nobiles immediate Imperatori subditi, non obstante, quod à Duce aut Comite aliquo feudum aliquod habent, ex pignoratione aliisque constitutionibus Imperii subditis immediatis solum concessis contra Dominos suos feudales impetrant mandata, & cum effectu agunt, nec exceptione subjectionis repelli possunt, idque in Camera quotidie observatur. Rosenth. de c. 5. concl. 69. in scholis lit. H.

Tertio roboratur eadem decisio † quod Nobiles hi non minorem, quam ceteri superiores Imperii Status, Jurisdictionis ac potestatis in liberis suis castris & pagis eminentiam habeant, ita ut non solum liberi existant ab onere territorialis Jurisdictionis Principum, Statuumque aliorum, quorum in ditionibus Castra pagosque habent, nec ipsi Imperatori plus † Juris inibi, quam in territoriis aliorum Ordinum competat. Be-sold. de ordin. Equest. discurs. 1. num. 10. sed etiam Jus † fœdera ineundi habeant, & in hoc ipso confœderationis privilegio, aliis Imperii Statibus pares sint ceu patet ex ordinatione Ferdinandi I. Imperat. von der freyen Ritterschafft in Schwaben in Anno 1561. confirmata, ubi sequentia habentur verba, daß die Freyen Reichs Ritterliche Adels Personen / allein und ohne Mittel irer Mayestät vnderworfenen vnd versprächig: auch sonst aller Hoher: vnd Niderer Reichs Stand vnd Kraffen Obligen / Bürden / Lasten / Beschwerden / Aufslag / Gebiet / Sakung / Ordnung / Abschied / Jurisdict. vnd Dienstbarkeit / keine aufgenommen / gänzlich exempt vnd befreyet / & in specie, de Jure confœderationis cum aliis Imperii Statibus participantibus Nobilibus, hisce verbis: Wiewol auch von altem herkommen vnd mit derohalb vffgerichteten / behandten habenden / Fürstlichen vnd sonst vieler Reichs Ständ glaubwürdigen besigeltten Brieffen erwetßlich / wann sich die / an den die Schwäbische Ritterschafft benachbart / zu erhaschen / der Zeit vmb Handhabung willen des gemeinen Lande

98 Nobilissimi mediati, an & ipse non obtenta licentia Imperiali.

se cum subditis suis in alienam protectionem dare possint. Affirmativa.

99 Ratio decisionis l.

100

101

102

Ratio II.

Ratio II.

106

107

Ratio II.

Ratio III.

Landfriedens zusammen zu thun / Verstandnus Gesell-
schafft oder Bündnus zu machen / für nothwendig vnd
gut angesehen / oder deß von der Rets. Mayest. Befehl
gehabt: daß sie mehr gedachte Ritterschafft ehe liches
fürgenommen vnd beschlossen / gemeinlich oder sonderlich
zu ihnen vnverbindlich / gnädiglich / günstiglich / freunde-
lich vnd nachbarlich beschreiben / mit jnen gleichmä-
ßiglich tractirt / also daß sie allein gratuito vnd gütwillig /
mit einer gleichen Maas in solch association kommen / etc.
cujusmodi confederationis etiam Exemplum refert
Goldast. in Reichshandlungen / pag. 108. Rubrica von
der Ritterschafft Brüderlichen Vereintigung / Gesell-
schafft oder Verstandnus jüngst zu Landau / fürnemblich
Gott zu lob vnd dann folgendes mehrung deß gemeinen
Nutzens / auch fürderung Friedens vnd Rechens auff-
gericht / de Anno 1522. Plura eorum qui inconsulto Cæ-
sare fœdera inierunt exempla suppeditat Waremb. ab
Erenberg lib. 1. de fœder. c. 2. n. 229. & seq. Item lib. 2.
c. 1. n. 35. & seq. c. 2. n. 37. & seq.

Cum igitur ex fœderum iciendorum potestate tan-
quam cognatarum, quæstionis nostræ decisio pendeat,
absque dubio consequitur, Nobiles parem, cum fœ-
derationis Jure, in Protectionum conventionibus fa-
ciendis, facultatem habere, cum præsertim iisdem
108 etiam Leges † & statuta condere liceat, quem-
admodum inter se statuta de succedendo faciunt, quæ
& valent. Fichard. conf. 2. num. 1. late conf. 3. nu. 6.
& 39. n. 4. Mynsing. respons. 10. num. 39. Wesenbec.
conf. 1. n. 66.

Quod & nuper inter modernos luculenter tradit
Dn. Nicolaus Betsius Consil. Hass. in elegantiss. suo
tractat. de statut. & pact. famil. illust. c. 2. & iisdem po-
109 testatem † eminentiam, & jurisdictionem territoria-
lem, qualitate & specie parem cum ea, quam habent
cæteri Status tribuunt Bidenbach. q. 11. n. 11. Cluten.
fascicul. 8. 26. lit. K.

Quinimo iisdem Nobiles, qui omnimoda jurisdictio-
110 ne potiuntur † plerumque fiscalia, ut vocant, rega-
lia, qualia sunt bonorum confiscationes, vectigalia, pe-
dagia, mulctarum, pœnarumque compendia, collectas,
angarias, parangarias, ac si quæstus similia sunt, in suis
pagis ac ditionibus exercere possunt, ergo similiter
etiam protectores pro suis rebus defendendis libere
queunt assumere.

Ratio de-
cidendi 17. Deinde eadem assertio roboratur ex traditis à Gyl-
manno Tom. 1. Symphorem. p. 1. Tit. 3. vot. 7. n. 17. ubi

111 dicit die Landesfürstliche Obrigkeit † immediate nobili-
bus in mutanda Religione propterea non nocere, cum
ut plurimum in alienis Principatibus sua habeant li-
bera territoria, adeoque cæteris paribus eodem Jure uti
possint. Idem Gylm. Tom. 1. p. 2. Tit. 6. vot. 1. n. 37.

112 & p. 3. Tit. 10. n. 16. Ubi magnum † Imperium, quod
cum Landesfürstlicher Obrigkeit æquiparari volunt,
omnibus superioribus Magistratibus, Ducibus, Comi-
tibus, Baronibus, Civitatibus & Nobilibus, qualita-
te & specie par, quod habent cæteri Status, competere
113 scribit, adeo ut Jurisdictio † illa territorialis in Prin-
cipe Landesfürstlich: in Comite Gräfflich: in Civitate
Stättisch: in nobilibus vero immediatis Adeltiche
Obrigkeit / sit & dicatur, uti ex Bidenbachio refert Be-
sold. de Ord. Equest. discurs. 1. num. 10. & relatum esse
in causa Hirnhalm contra Thur. Pfals restatur Meichsn:
Tom. 2. lib. 1. decis. 8. n. 3. idque noviter tutatur Christ.
Mingius de superior. Territor. c. 3. conclus. 47 Sixtin.
de Regal. 1. c. 4. n. 92.

Quibus suffragari videntur ea quæ de castris No-
bilibus in literas retulit And. Gail. 2. obs. 62. num. 3. ad-
114 severans, Castra quæ subditos & Jus † territorii seu
universitatis habent, qualia fere sunt omnia quæ à

Nobilibus Germaniæ, præsertim in Suevia, Franco-
nia & tractu Rheni possidentur iisdem uti Privilegiis
& Juribus, quibus Civitates vel aliæ universitates fru-
untur, per text. in l. si bares jussus §. vicis ubi Jason n. 1.
& seq. ff. de legat. 1. Bald. inc. 1. p. 5. & 6. de Capitan.
qui cur vendi in Usib. Feudor.

Inde isti Nobiles etiam dicuntur freye † von Adel / 115
freye Reichs. Ritterschafft / inde forsan, weil sie von an-
derer Herren Landes hohen Obrigkeit gefreyet / vnd dem
Reich ohne Mittel vnterworffen seynd.

Cæterum ista decisio quoad libertatem suscipien-
dorum Patronorum tutelarium limitatur, in Comiti-
bus, Baronibus & Nobilibus qui mediate tantum Im-
perio subiecti sunt, idque vel ob † præscriptionem, vel
quod cum Comites vel Barones crearentur, alicui
Principi fuerint ipsi ac bona eorum subiecta, quorum
Comitum ac Baronum meminit Constitutio Imperii
de Anno 1548. §. vii. ubi superioritas Prin-
cipum, quibus tales Comites † & Barones subsunt, con-
firmatur, & additur, eos non aliter etiam ad eas digni-
tates à Cæsare admissos, quam cum expressa reserva-
tione juris Principibus illis competentis per ea quæ tra-
dit Sixtin. de regal. c. 4. n. 69 lib. 1. quia de his circa
potestatem Advocati constituendi idem quod infra de
subditis diximus, decidendum est.

Porro, quæ de nobilibus † immediate Imperio sub-
iectis, quoad libertatem Protectoris assumendi, dicta
sunt, an etiam in Civitatibus Imperialibus locum ha-
beant, non absque ratione dubitari potest.

Sicut enim alii superiorem habentes, absque † ejus
consensu alterius se protectioni submittere non possunt,
(id quod plurimum tum Auctoritatibus, tum rationibus
infra solidissime firmamus,) ita etiam immediatos
Imperii Status, per §. 2. 3. princ. verb. Es soll auch kein
Stand den andern / noch desselben Underthanen / R. A.
Anno 1555. zu Augspurg / auffgerichtet. junct princip. §.
ibi. ohn gemelter ihrer Obrigkeit wissen vnd willen. Rets.
Landfried Anno 1548. zu Augspurg declarat. Domi-
no ordinario invito protectionem pacisci non posse,
existimat post hæc scripta vilus D. Hepingk dissert. no-
viss. de jur. protect. concl. 32. lit. C. aiens, ad hoc re-
spexisse Carolum V. Imper. in mandato ad † Hilde-
116 siam, (quæ Civitas Imperialis est, M. Steph. de jurisd.
lib. 2. p. 2. c. 1. n. 85.) præscripto, quod Hortleder
Reichshandl. Tom. 1. lib. 5. cap. 17. exhibet, ibid.

Deinde † in negativam partem facere videtur, 121
quod sicut supra n. 78. multis Dd. auctoritatibus edo-
ctum est, Civitates superiorem recognoscentes, cum
aliis fœdus inire non possint.

Ea de causa in simili protectionis & auxilii mutui fœ-
dere, quod cum Helvetiis Argentinenses inierant,
Fridericum Palatinum iniquo tulisse animo, quod ex-
istimaret, eos, ut Imperio devinctos, sine Cæsaris Or-
dinumque consensu, fœdus inire haud potuisse, Schleid.
de Relig. & Repub. lib. 7. p. 306, in literas retulit.

Nos priusquam hanc decidamus quæstionem, operæ
precium esse ducimus, liberarum Civitatum differen-
tias, juxta diversorum temporum intervalla, paulo al-
tius repetere.

Sciendum igitur est, Jure olim Romano & mo- 122
re illius Imperii, nullas in Imperio Civitates liberas
fuisse.

Etenim nulla Civitas aut Respublica † dignitatis
gradui annumerabatur. l. 3. §. etsi alterutram C. de nat.
lib. Decian. conf. 19. nu. 17. & 18. excepta Roma, quæ
illustris nec non totius orbis, hoc est, ditionis & Impe-
rii Romani epitome nominabatur, Hier. Magius Mi-
scell. seu variar. lect. lib. 4. cap. 5. Petr. Pithæus adver-
sar. lib. 2. c. 18. Muretus variar. lect. lib. 17. cap. 12. Hinc
etiam urbs nullo addito nomine κατά ἑξοχὴν sola dice-
batur

batur non oppidum uti cæteræ Civitates, Hieron. *De*
beus Italia, & Ravenn. *hist. lib. 1. fol. 10. in princip.* qui
 125 *lib. 2. f. 98.* Valentinianum † Ravennam post Ro-
 mam caput Italiæ constituisse ex Agnello refert, quam-
 vis dein illius majestatem quædam imitata sint. Pi-
 126 thæus *d. c. 18.* veluti † Constantinopolis Roma nova
 dicta, ob Sedem Imperialem illuc translata, indeque
 eadem Civitas cum Roma putabatur. *Nov. 131. post*
princip. l. omni 6. C. de SS. Eccles. l. generaliter 25. C. de
Episcop. & Cler. l. intra urbem 5. C. de oper. publ. & pas-
sim. Mutius Surgens *ad cap. 21. n. 14. fol. 362. tract. Pra-*
fect. Prætor. Marci Anton. Surgent. Gomezius. §. fue-
rat. n. 5. post prin. Instit. de Aclion. & illustri titulo dona-
 127 *ta fuit.* Decian. *d. resp. 19. n. 20.* Unde Respubl. † seu
 Civitates cæteræ privatorum loco censebantur *l. item*
veniunt. 20. §. in privatorum. 9. de petit. har. l. eum qui
16. in fin. de verb. sign. Scipio Gentil. *tract. de jurisd. lib.*
3. cap. 22. in princ. Nectam urbes & civitates, quam
 municipia & oppida vocabantur, ut Cæsar appellat Ale-
 xandriam totius Orientis maximam urbem oppidum.
 Hinc est, quod omnium illarum Civitatum utpote sub-
 ditarum magistratus ex civium numero electi commu-
 ni duntaxat nomine, & Jure magistratuum municipali-
 um æstimati fuerint; quorum potestas minima, ut non
 immerito quis admiretur, doctos viros ex illis argu-
 mentari hodie ad Civitates liberas, vel Imperiales.

128 Ufu autem nostri temporis † Civitates liberæ trifa-
 riam accipiuntur.

Primo pro iis quæ omni ex † parte liberæ & nulli
 prorsus subjæta sunt, nullum omnino superiorem, ne
 quidem Cæsarem, recognoscentes, † quales sunt in Ita-
 lia, Venetiæ, Genua, & aliæ nonnullæ, in Germania,

129 Helvetiorum ac Rhæto-Republicæ sese adserunt. Ve-
 netias † enim semper omnino liberas fuisse supra annos
 mille ducentos attestatur Thom. Bozius. *de Italia sta-*

130 *tu lib. 3. c. 3. n. 15.* † Sed Carol. Sigon. *de Regn. Ital. lib.*
 131 *4.* Caroli Magni & Nicephori Imp. ævo libertatem

132 Venetis concessam autumat ex Baldo Petra *de Jur. qua-*
sit. non toll. c. 3. q. 4. n. 34. & 42. Alber. *de Ros. l. 1. C.*
de summ. Trinit. Purpur. l. imperium 3. n. 145. de ju-
risd. Nicol. Festasius de astimo. p. 4. n. 27. cum seq.
Muscorn. de jurisdict. n. 129. de privilegio exemptionis

133 attestans. Idem † statuitur de excelsa Republ. Genuen-
 si, nam eadem Privilegia & exemptionem omnigenam
 sibi vendicat, quod multis evincit Menoch. *conf. 2. n.*
59. cum seq. etiam Caroli V. Imp. adsertatione. Sic

134 etiam Civitas Lucana † emit libertatem omnigenam
 12000. Ducatis, Sigon. *lib. 20. de Regn. Ital. Fulgos.*
conf. 212. Decian. *alleg. conf. 19. n. 29.* & quamvis Caro-

135 lus Quartus † Legatum Lucensibus præfecit Cardina-
 lem quendam Gallum, istamen post abitionem Impe-
 ratoris Civitatem Juri ac potestati restituit, dato pre-
 tio 25. millium aureorum nummum & tandem in liber-
 tate constitit. Leander Albertus *descript. Ital. in Thu-*
scia fol. 59. hinc neminem recognoscit in superiorem.
 Socin. Jun. *conf. 83. in pr. vol. 4.* Petra *d. q. 4. n. 25. cir-*
ca med. & n. 45.

Hunc ergo in modum Interpretes Itali Civitates li-
 beras vocant quæ superiorem non recognoscunt, ut
 scite tradit Socin Junior. *conf. 73. n. 8. vol. 1.* Respubli-

136 ca enim libera vel populus liber censetur † qui Impera-
 torem in Dominum non profitetur, talis enim proprie
 sic dicitur & vocatur, *l. post liminium. 19. verb. inter nos*
& omnes liberos populos regesque, vot. l. hostes 24. ubi
gloss. verb. pradones. l. non dubito 7. ff. de captiv. & post-
lim. revers. Bart. l. 1. §. de qua re n. 3. ff. de postul. Hinc

137 libertatem † Civitatum importare, ut non sint sub do-
 minio alicujus personæ vel universitatis, ait Corneus
conf. 187. col. 2. in fine vol. 4. ubi addit, hunc commu-
 nem usum loquendi, quod nulla terra dicatur vivere in

libertate, quæ sit sub dominio alicujus personæ vel uni-
 versitatis, sed quæ non recognoscit aliquem Dominum,
 vel absolute superiorem. Idem notat Bald *conf. 364. n.*
5. p. 3. ubi dicit populum dici liberum cui libera lingua
 est.

Et de hujusmodi liberis Civitatib. superiorum nesciis, 138
 idem judicatur, quod de Principe, quia in suo statu per-
 similes existunt Imperatori. Bart. *d. l. hostes. 24. n. 16.* *provisus li-*
ff. de capt. & postlim. revers. Hippol. de Marfil. *tract. bera nul-*
bannitor. verb. Civitat. n. 45. & 58. Petra *de Jur. qua- lum omni-*
sit. non toll. cap. 3. q. 4. n. 39. Sebast. Medic. *de consuet. riorum a-*
& stat. p. 1. q. 22. n. 3. Decian. *tractat. crimin. lib. 2. c. gnoscentes,*
32. n. 1. Collegium Papiense *conf. 99. n. 28. inter conf. qualiter se*
Pauli de Monte Pich, Petr. Dominic. Magdalen. de aliorum
num. test. in test. requis. lib. 1. c. 22. n. 8. Berous *conf. Tutela sub-*
140. n. 25. vol. 2. Cephal. *conf. 579. n. 11. lib. 4.* Decius *conf. jicere pos-*
534. n. 2. Roman. *conf. 59. n. 7. & 8.* ubi Mando-
 sius Bart. *in l. infamem 7. n. 14. & in fin. ff. de publ. judic.*
 Ubi concludit, quod cum hodie quælibet Civitas Italiæ
 & præsertim Tuscia dominum non recognoscat, &
 merum Imperium habeat in seipsa, tantam quoque
 potestatem habeat in suo populo, quantam Imperator
 in toto Imperio. Et in civitate Florentiæ loquens se-
 quitur Surd. *conf. 81.* & propter ea Dec. *conf. 357. n. 1.*
ad si. concludit communem opinionem esse, quod Ci-
 vitates non recognoscentes superiorem habeant Jura
 Principis adducens ad hoc auctoritatem Bartoli in
 pluribus locis, sed in effectu magis clare loquitur in
 loco supra citato & in Civitate Januæ & Senarum & aliis
 non recognoscentibus superiorem Rol. à Vall. *conf. 24.*
n. 3. vol. 1. & idem in Civitate Senarum, *conf. 86. n.*
13. eod. vol. & idem in Civitate Lucana, *conf. 25. in*
princ. vol. 2. & ad hoc facit Angel. *in l. hares absens §.*
si quis tutelam n. 5. ff. de Jud. dum concludit quod quæ-
 libet Civitas habeat sua regimina, & superiorem ali-
 quem non agnoscat saltem de facto, per *l. fin. C. de long.*
temp. præscript.

Et quod Civitas non recognoscens superiorem sit
 ad instar Principis, firmat Alex. *in l. si civitas col. fin. ff.*
sicert. pet. & probat Abb. in c. in nostram, s. in de injur.
 dicens, quod communiter Civitates, quæ subtrahunt
 se de facto ab obedientia superioris, usucapiunt sibi
 Jura Principis nec patiuntur disputari de validitate suo-
 rum statutorum, subdens, pluries se de facto id vidisse,
 & quod isti qui de facto non recognoscunt aliquem
 in Principem, puta, quia præscripserunt omnimodam
 libertatem contra Imperatorem, sint loco Imperato-
 ris, & imo dicantur Imperatores, in suis territoriis lo-
 quitur Bald. *in l. exemplo ad fin. C. de probat.* & alibi per
 eum quem refert Felin. *in c. cum non liceat col. 4. in pr.*
de præscr. & ibi circa med. adducit Cardin. *in c. per ve-*
nerabilem in s. oppo. qui fil. sint legis.

Unde possunt † istiusmodi Civitates leges condere, 139
 conditas abrogare. nec non immutare, magistratus
 creare, pro libitu privare, & eorum potestatem limita-
 re, vectigalia indicare, augere & minuere, bellum indi-
 cere, denique jura omnia, & pacis & belli pro libera po-
 puli voluntate a nullius prorsus nutu aut confirmatione
 pendente administrare & regere Decia. sæpe dict. *conf.*
19. n. 79. vers. ex qua & n. 120. vers. tertio. atque ideo
 liberrimam quoque potestatem habent protectores
 pro libitu ac motu proprio assumendi & constituen-
 di.

Secundo † liberas Civitates accipimus pro iis, quæ 140
 immediate Cæsari ac Imperio Germanico subjæta sunt Civitates
 exque vocantur Civitates liberæ & Imperiales, die *secundi*
 Ehrbare freye Reichs-Stätt / hodieque sunt & haben- *generis.*
 tur quæ Catalogo Statuum Imperii sunt inscriptæ,
 secundum matriculam Imperii quæ etiam dum
 Comitia peraguntur in Senatu Imperialium Civitatum

der Stätt Raht sibi vendicant sessionem votumque.

Gail. *de arrest. c. 6. n. 25.* Knichen. *de jur. non provoc.*

- 141 *Saxon. verb. Ducum Saxon. ca. 2. n. 1.* Tribuuntur † in duo latera, vel scamna, uti nostro idiotismo pronunciamus, quædam enim ditionis Rhenanæ, quædam Sueviæ, vulgo die Rheinische und Schwäbische Banck. Nicol. Reusner. *de urbib. German. Imper. libr. 1. fol. 25.* Tob. Paurmeist. *de jurisdict. Imp. Rom. lib. 2. cap. ult. n. 15.* Hujusmodi autem, de quibus hoc in membro loquimur, sunt omnes Civitates Imperiales, quæ à provincialibus Civitatibus separantur nec ullum inferiorem principem vel alium Imperii Statum superiorem agnoscunt, sed soli Imperatori immediate subunt, & partim semper eam libertatem retinuerunt, partim cum sub inferioris principis, Comitum vel alterius jugo essent, exemptionem obtinuerunt libertatemque recuperarunt, sub qua olim in Imperio omnes civitates non minus quam integræ Imperii Provinciæ fuerunt, quæ nunc titulo feudi regalis ab Imperatore recognoscuntur Regner. Sixtin. *de Regalib. cap. 4. n. 75. lib. 1.* Ludovic Guicciar. *rer. memorab. lib. 2. sub. An. 1546.* Paul. Matth. Wehner. *pract. obs. lit. F. verb. freye*

- 142 *Reichs Stätte §. Libera.* Namque cum Civitates quædam ex mera Imper. liberalitate, quandoque prece ac pretio sibi propriam rerum suarum administrationem comparassent, subjectione mediata Comitum & Ducum seu principum veluti earum præsidum exempti sunt. Münster. *Cosmograph. lib. 3. c. 21.* ipsæmet auxilia sua tam † ministerialium, quam reliquorum Civium Regibus & Imperatoribus secundum cujusque portionem, vermög des Reichs Anschläge / suo nomine exhibere cœperunt. Wilhelm. Kyriander *Annal. de orig. civit. August. Trevir. part. 13. f. 147.* Knichen *vel. Apologes. n. 94.*

- 143 Et hæc quidem † Civitates non eam ob causam dicuntur liberæ quod immunes existant, à sublevatione tributum, veluti olim liberæ provinciæ, quales ante constitutum Imperium Macedoniam & Illyricum fuisse prodidit Livius *lib. 5. Decad. 5.* Wolf. Lazius *comment.*

- 144 *Republ. Rom. lib. 2. c. 5.* Verum † quod pro rata conferre teneantur, in cæteris pensiculatione, ac Principum collectione liberæ & sic mediata subjectionis expertes vivant luisque legibus utantur. Franc. Guicciard. *histor. Ital. lib. 7.*

Civitatum
Imperialium
sym-
bola.

- 146 Sunt autem certa quædam symbola quibus Civitates ejusmodi Imperiales cognosci solent. Primum est si in matriculam Imperii relatæ sint, † quia pro matricula tantisper militat præsumptio Juris; donec contrarium probetur *l. 1. ff. de alb. scribend. & faciunt notata per Bart. in l. fin. n. 1. & 2. C. de reb. credit. & in l. Titia textores n. 2. ff. de leg. 1. Decius conf. 493. n. 4. & 6. ubi dicunt ex matricula constare, an quis in numerum Scholarium sit receptus, nec ne.*

- 147 *per Bart. in l. fin. n. 1. & 2. C. de reb. credit. & in l. Titia textores n. 2. ff. de leg. 1. Decius conf. 493. n. 4. & 6. ubi dicunt ex matricula constare, an quis in numerum Scholarium sit receptus, nec ne.*

- II. Secundo si feuda & regalia ab Imperatore & † Imperio immediate habeant & recognoscant, Andr. Gail. *lib. 1. obs. 21. n. 9.*

- III. Tertio si ad Comitum & conventus Imperii perinde atq; alii Status vocatæ fuerint, ac talia edicta acceptaverint. † Nam acceptans literas censetur approbare contenta earum, & confiteri se talem esse, qualem literæ declarant. *text. in l. cum tabernam §. item quasit. ff. de pignor. & hypoth. & in l. Titius. ff. de constit. pecun. utrobique; Bart. & Dd. Bart. in l. publica §. si. n. 3. ff. de pos. Bald. in l. si literas n. 3. C. mand. & conf. 430. n. 9. in fin. Mathesil. sing. 22. Paris. conf. 112. n. 44. cum seq. vol. 1. Alexan. conf. 78. n. 1. vol. 1.*

- IV. Quarto si sessionem & votum in consilio Imperii sine contradictione habuerint, † quia nemo admittitur ad consilium & Senatum Imperii nisi sit consors Imperii & par curiæ Imperialis, & sic immediate Imperio

subiectus. facit text. in l. honores §. is quiff. de decurionib. & in l. 2. C. eod. tit.

Quinto si indictiones, contributiones & collectas Imperii pro rata sua quolibet tempore persolverint, † quia solutio collectarum Imperii subjectionem immediate probat. *text. in c. 2. de censib. Panorm. ibid. n. 3* ubi hoc declarat, *text. in l. nulli §. quod si in vico C. de Episc. & cler. text. in §. si quis igitur ex qualibet. Auth. quib. mod. natur. effig. sui & gl. ibi. in verb. persolvat. pulchre Natt. conf. 636. n. 78. cum seq. vol. 3.* ubi omnino vide Paris. *conf. 13. n. 11. vol. 4.*

Cæterum non desunt, qui differentiam constituent inter liberas Imperii Civitates, & simpliciter Imperiales, † illas nempe freye Reichs Stätt dici quæ nihil ex aquila in suis insigniis habeant, ut quæ olim sub jugo Episcoporum vel aliorum fuerint, seq; ipsas interveniente pecunia vel aliis modis in libertatem vendicaverint. Collector præjudicior. Cameral. *verb. Civitas Imperialis §. freye Reichs Stätt.*

Simpliciter autem Imperiales appellari contendunt quæ vel integram Aquilam, vel partem Aquilæ in suis insigniis gerunt, ut Aquisgranum, Norinberga, Francofurtum. Rutger. Ruland. *de commiss. part. 2. lib. 5. c. 4. post. n. 41. lit. K.*

Alii tamen potiore discriminis causam † assignantes existimant proprie liberas civitates vocari freye Stätt / † quæ semper & ab ævo nemine superiorem præter Imperatorem agnoverunt. Reichs Stätt vero quæ aliis quidem subiectæ, postmodum autem exemptæ fuerunt, & immediate subiectæ Imperio conventionibus, die vor Zeiten andere Herrn gehabt / vnd sich erst nachfolgendes davon eximirt vnd ausgezogen / vnd ohne mittel zum Reich gebracht vnd erkaufft hetten / wie dann mit Keutlingen vnd Eßlingen & aliis quibusdam bey Menschen gedenden / wie auch der Stadt Eisle Anno 1386. so zu vorn die Herrn Truchßassen von Walpurg inen gehabt / beschehen / Münster. *in Cosmograph. lib. 3. de German. Gylman. tom. 3. Symphor. fol. 143.*

Olim autem ut provinciæ integræ, † sic quoque Civitates omnes immediate Cæsarum Imperio fuerunt subditæ, postea quædam beneficio Imperatorum cum universitate Ducatus, Marchionatus, Comitatus, Baronatus; item Episcopatus, Abbatiz, Præposituræ Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Principibus, Episcopis, Prælatibus & Baronibus feudi titulo sunt commendatæ. Quædam ab initio Cæsarum Imperio relictæ, vel postea ex Principum & Ordinum potestate exemptæ immediate Juris Imperialis esse cœperunt, quas ad differentiam earum, quæ in perpetua libertate remanserunt non Reich: sed Freystätte appellatas fuisse memorat Münster. *Cosmograph. d. lib. 3. c. 18.* Paurmeist. *de jurisdict. d. c. ult. n. 14. in fin. lib. 2.*

Veræ autem, rectæ, & expressæ causæ hujusmodi nominum † mihi esse videntur, quod hæc proprie, & per excellentiam liberæ Civitates (adjuncto titulo Imperialium Civitatum) sint & nominari soleant, quæ singularia & insignia privilegia à Cæs. Maj. antiquitus impetrata & concessa, aut ejus probatas causas habeant.

Sed proprie † ac communiter loquendo, sive civitates ejusmodi ab initio liberæ relictæ, vel postea immunitate donatæ sint ad immediatam subjectionem nihil interest, sed omnes pari Jure censentur, vnd seynd Freya vnd Reichs Stätt im grund ein ding / als nemlich / daß alle Reichs Stätt auch freye Stätt seynd / vnd genant werden / eo respectu & fundamento, daß sie sonst keinen andern Herrn / dann das Heilig Römische Reich / oder Keyserliche Majest. ohne Mittel haben / vnd erkennen / vnd wird darumb so man aller Stätt wegen bey Keyf. Majest. oder des Heiligen Reichs Ständen / oder sonst Handlung pflegen thut / der Titel der Freyen / vnd Reichs

Reichs-stätt gemeiniglich copulative gesetzt / & comuni appellatione comprehenduntur. Tob. Paurmaist. d. t. ult. nu. 15. Paul. Matth. Wehner pract. obs. lit. F. verb. Freye Reichs-stätt / 2c.

158 Sitamen differentia subesse censetur, semper pro eo habitum est, unam civitatem Imper. plus altera liberam; & nempe in Germania liberæ à tributis vel jure migrationis, vel pensionis causa quod in illis non servi, vel alias ad servitia adstricti viri, vel eorum hæredes esse debeant, qui si vellent pro sua opportunitate alia loca & dominia adire, prius se à priori magistratu vel dominatione Juris migrandi liberare debent, & ita quædam civitates ut Ulma, Heilpronna, Hala Suevorum, Eslinga, & aliæ similes reperiuntur, cum quibus ante discessum de Falcidia illa quam *Abzug* vel *Nachsteuer* vulgus nominat, conveniendum est, quod genus Gabellæ e contra in aliis civitatibus in usu non est, ut Aquisgrani, Argentinæ, Spiræ ac Wormatiz, quare etiam se liberæ & Imperiales Civitates nominant, ita tradente Rutger. Ruland. de commiss. part. 2. lib. 5. c. 4. nu. 41. ubi aliam differentiarum rationem annectit, quod scilicet plurimæ Civitates Imperii teneantur Imperatori quotannis ad certam pecuniarum summam, quasi pro tributo vel alio subsidio, aut alias saltem in similem recognitionem, si non quotannis, tamen certis modis ac conditionibus, puta quotiescunque Imperator aliquam Civitatem transit, vel ingreditur, cujus ratione & intuitu non sunt liberæ, sed mere ac proprie Imperiales. refert & sequitur Paul. Matth. Wehner. pract. obs. d. lit. F. verb. Freye Reichs-stätte.

*Discrepan-
tia Imper-
ialium
Civita-
tum quo
ad liber-
tatis qua-
litates.* Discrepant tamen hæ ipsæ etiam liberæ & Imperiales Civitates inter se, quo ad libertatis qualitatem mirum in modum. Quædam enim omnino, ac in omnibus Cæsariæ Imperio subsunt, aliæ autem non plane, sed in quibusdam tantum ab Imperii ac Cæsaris potestate dependent, alias à communibus Imperii collectis & tributis in multis exemptæ ac liberatæ, adeo ut non perinde cum aliis Statibus ac Civitatibus Imperii eadem lufferre teneantur, cujusmodi sunt aliquæ dictarum civitatum ac aliarum quæ in finibus & limitibus Imperii sitæ, & ideo exceptis Imperii improvisis oneribus, à proximis regionibus & dominiis, aut etiam Cæsareæ Majestatis hæreditariis ditionibus, alia habere & expectare non coguntur, ut de civitate

159 te & Bisantina dicitur, eam & alias plures in multis à communibus Imperii difficultatibus immunes esse, & non ut aliæ Civitates Imperiales tractari, quantumvis ad Imperium pertineant. Idque ex speciali privilegio concessio Paul. Matt. Wehner. tract. de mod. appell. ac privileg. appell. c. 5. num. 3. verb. Bisant. Rutg. Ruland. de commiss. p. 2. lib. 5. cap. 4. post nu. 41. ubi lit. l. in exemplum adducit Aquisgranum patriam

160 suam, & quam à vectigalibus in toto Romano Imperio liberam esse scribit, eoque privilegio, ne cives alibi quam coram Scabinis aut Senatu conveniri possint, aliisque à Carolo Magno libertatibus munitam esse testatur. Quod & gravissimus historicus Franciscus

161 Guicciardin. lib. 7. hist. 2. indicat. & Ubi sic liberæ Germaniæ Civitates describit: Recognoscere eas quidem certis & definitis quibusdam pensionibus auctoritatem Imperii, cæterum ipsas suis fere moribus ac magistratibus gubernari, neque tam studere territorio amplificando, quam libertati suæ conservandæ. Et in eandem sententiam post Gailium notavit Ottho Melander in *Idæa studiis polit.* fol. 67. vers. hæ civitates.

Sic etiam de Italiæ liberis Civitatibus scribit Sigon. de regn. Ital. lib. 7. in Othone Magno. Regno, inquit, civitates plerasque liberæ, tributarias omnes reliquit.

Nam quarundam etiam perpetuos Marchiones & ant 162 Comites, superiore sibi reservato jure, constituit, libertatem Civitatum in eo fere posuit, ut leges, consuetudines, jurisdictionem, magistratus, vectigalia, sui ferme juris atque arbitrii haberent, ita tamen ut sacramentum Regibus dicerent, quo circa alios sibi præfectos Rex, alios ipsæ Civitates constituerunt, ac quos quidem Rex ad jura reddenda, & populos in fide continendos, in provinciis collocavit, ii missi, sive nuncii, sive legati Imperatoris vocati: quos vero populi ad regendam Civitatem & jura moderanda posthac crearent, ii consules duo, aut plures fuerunt, ex antiqua Romana Reipublica consuetudine sumpti, qui quotannis ex singulis civitatibus creati apud Episcopum civitatis aut Nuncium Regis jurant.

Sic olim Helvetii liberi, diu freye Schweizer & fue- 163 runt dicti, non quod plane à ditione Imperii Romani essent exempti, ut nunc præ se ferunt, sed quod ab eo Helvetii liber popu-
lus. Helvetii unde quæ-
ocasio-
ne liberta-
tem suam nacti sint. tempore, quo à Germanicis Imperatoribus ratio ad- ministrandæ Reipubl. immutata & provincie ac civitates pleræque Principibus, Comitibus & aliis feudi titulo sunt concessæ, illi ab horum Imperio immunitate donati, ac immediate Cæsaris potestati sunt relictæ, à quibus concessæ libertatis Privilegia indulta & confirmata consecuti sunt Lansius in discurs. de leg. Reg. conclus. 54. per Mart. Rumelin. ad Aur. Bull. Carol. 4. dissert. 2. Thesi 11. part. 3. Matth. Bortius in dissert. de legat. conclus. 6. apud Arum. discurs. Acad. 14. Melch. Goldastus nobilis & doctiss. Helvetiorum, Epist. dedicat. lib. Reichshandlung Tractaten / 2c. ad D. Wirtembergicum scripta, & in Replica contra R. P. Gretser. ca. 41. Ubi fatetur Helvetios quidem à Camera Rotwilensi ac aulico Judicio, & ab oneribus realibus quodammodo esse exemptos, eos tamen semper recognovisse & adhuc recognoscere Cæsarem & Status Imperii, neque unquam se voluisse eximere: quo de jure subsisto. Eisdem etiam liberrimos Imperii cives esse ex confirmatione privilegiorum Helveticorum, Cæsaris Frederici 2. Henrici Lutzelburgensis, Ludovici Bavarici probat Munsterus Cosmograph. lib. 3. cap. 66. ubi in fine verba confirmationis Rudolphi Imperatoris subjicit.

Rudolphus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus prudentibus viris universis hominibus in valle Schweiz / liberæ conditionis existentibus dilectis suis fidelibus gratiam & omne bonum, &c.

Verum si quis primævam, Helveticæ libertatis originem, consideret, non male ominabitur, si dicat, Helvetios, cum ferorum ac ferinorum Præfectorum insolentiam ferre non possent, nobilem libertatem (quam ne bestias ignorare natura voluit) fortiter inclamasse quam & ad hanc usque diem animose ac mascule tutantur, Lauaterus, & Simler. lib. 1. de Repub. Helvet. Lipsius 2. de Constant. Bodin. de Republ. c. 9. n. 125.

Illud sane quod patrum & nostrorum memoria 164 contigit, atque ad argumentum Protectionis non immerito referri debet, in Helvetiis, æterna memoria ac laude dignissimum est, quod iidem cum antea sæpius, tum maxime in bello contra Gallum Anno scilicet 1512. ad Riottam vicum prope Novariam suscepto recuperatoque Mediolano summam rei militaris laudem consecuti sunt, qua & de causa Pontifex Julius 165 liberatæ ab Gallorum tyrannide Italiæ, illis ferens acceptam gloriam, eosdem præclaro DEFENSORUM Catholicæ fidei titulo condecoravit, In demer thnen mit gegebenen Brieff vnd Siegeln per Bullam Romæ Anno 1512. die 5. Julii datam, den Ehren Titul geben / vnd erkennet / daß sie forthin zu künfftigen Zeiten / Beschirmer der Christlichen Kirchen Freyheit genennet werden sollen / weil sie die Eydgenossen als

etliche Durchächter die Römische Kirch / mit schädlichem Zwyracht / zu abgang gebracht / Welschland mit beschwerlichem Joch vbel bekümmert / vnd den vngenähsten Noth Christi zuvertheilen vnterstanden / also daß S. Peters Schifflein / in Gefahr des Vndergangs geschwebet / so vnerschrocken / großmütig / streng vnnnd ehrlich / mit vberwindung alles Vnfalls vnnnd verachtung alles Schadens / als die gläubigen Ritter Christi / getreulich / löblich vnd firtrefflich sich erzeigt / vnd als ob ihnen die rechte Hand Gottes vorgangen / bemelten Zwyracht / gar nahe in einem Augenblick zerstört / der Christlichen Kirchen Freyheit wider gebracht / vnnnd ganz Italien von vnleidelichen Joch der Dienstbarkeit mit ihrer Stärck / Erwe vnnnd Kräftten / sonders allen zweiffel erlöst / Christian. Wurstisen / in Chron. Basil. lib. 7. c. 3. Quin & præter hoc Elogium idem Pontifex unicuique Civitatum & etiam Communitatum vexillum Christi liberatoris nostri passionis mysteriis insignitum, & in commune duo, alterũ suo, alterum totius Ecclesiæ nomine, in remunerationem præstiti adversus Gallorum Regem, fidelis auxilii donavit, quæ duo mox omnium Confœderatorum consensu, ad Basilicam Monasterii Einsiedelen / tanquam locum totius Helvetiæ celeberrimum & frequentissimum, delata fuerunt, ubi etiamnum è fornice supra altare minus ad perpetuam rei memoriam dependent; Addidit vero idem Pontifex commemoratis vexillis, gladium & pileum utrumque auro & gemmis pretiosum adjuncto insigni valdeque memorabili titulo, quo Helvetios, ut dictum est, Defensores, & Protectores libertatis Ecclesiæ nominavit.

166 *Pfifferorum inter Helvetios insignis Familia.* Cæterum inter alios † Helvetiæ nationis insigni virtute, & belli gloria præstantes viros, extimulante calamum, grati animi ardore, tacitus præterire hic non possum, præclaros illos tres Heroas, summa tum pietate, tum animi fortitudine pollentes, fratres Germanos nempe DD. *Ludovicum*, *Iodocum* piæ memoriæ ac *Rudolphum*, qui adhuc maxima Reipublicæ utilitate & summa cum gloria superstes est *Pfifferos Lucernates*, magnos olim, cum illic studiis humanioribus Anno 1581. operam darem benefactores meos, quorum ille ætate prior *Ludovicus* Reipubl. ejusdem Prætor Helveticarumque copiarum in Gallia, dum vixit, Imperator fuit laudatissimus; Militaverat enim idem à primis annis patriæ gentis more, Galliarum Regibus tanta virtute, ut mox ex cohortis præfecto summus Helveticorum belli Dux evaserit, & tribus contra Hugonotas confectis felicissime præliis immortale nomen consecutus fuerit, maximæ, eo tempore cum apud Helvetios tum Gallos auctoritatis & nominis, Catholicæ fidei defensor acerrimus: Alter vero *Iodocus*, ob incredibilem animi lenitudinem, pietatem, liberalitatem, aliasque Heroicas virtutes adeo charus omnibus extitit, ut post adeptum belligerando Capitaneatus, honorem, cum aliquot annis eidem Reipubl. à consiliis fuisset, facile ad Præturæ dignitatem in viridi adhuc ætate magno omnium applausu evectus

167 fuerit. Tertius vero *Rudolphus* † invictæ virtutis Heros, præactis, fratribus suis, sive prudentiam sive liberalitatem, sive animi fortitudinem, sive militandi peritiam, aliasque omnis generis virtutes respicias, neutiquam inferior, imo in hoc etiam pietate superior, quod Anno 1583. divino incensus ardore, *Sepulchri Christi* Servatoris nostri Hierosolymis, ac *D. Virginis Catharinæ* in monte *Sinai*, fana summo cum periculo, invisere non dubitaverit, ibidem etiam equestri insignitus dignitate, quem inde redeuntem ego panegyrica gratulatione, quæ typis extat excusa, singulari omnium læticia excepi, additis, ad prædictos ejusdem fratres singulatim Encomiasticis

acclamationibus, quarum ultimam generatim ad omnes simul effusam, quin gratæ recordationis ergo hic subjungam, temperare mihi haud queo. Ea vero acclamatio ita habet.

Ecqua latet regio Helvetici circum ultima re- *Acclama-*
gni? *ca, in lau-*
Et quisquam locus est, quem non clarissima stir- *dem nobi-*
pis *lissimorum*
Laus Pfifferiadum virtusque & gloria factis *Fratum*
Egregiis, fama celebri, atque insignibus ausis *Ludovici,*
Complerit? meritis o stemma per athera no- *Iodoci &*
tum; *Rudolphi*
Multa meo virtus animo, multusque recur- *Pfiffero-*
sat *rum, ab*
Gentis honos, hærent infixaque pectore facta *Antore*
Dicam equidem, dudum virtus pulcherrima *ante ali-*
vestra, *quot annos*
Helvetiam transgressa, animos equavit Olym- *decanata,*
po.
Quo rapis heu fessos virtus, & quo amula
tendus?
Jam tandem o quantum se tollit gloria vestra
Cassidis? & quanto se nunc sublimius effert?
Quum caput ante alios tanto Rudolphus
honore
Exerit, atq; nova pietate extendere famam
Haud dubitat, dum per maris (o memorabile
factum)
Difficilesque vias, terræque pericula tanta,
Eximio nuper Christi succensus amore,
Invisit Solymam, Sanctum, loca Sancta, se-
pulchrum,
O stirps, o fame merito pars maxima nostra.
Semper honore meo, semper celebrare dictis,
Pergite tres fratres patriæ tria lumina ter-
ra,
Imperium terris, famam conjungere celo,
Helvetium aternos transmittite nomen in an-
nos,
Et Musas redamasse juvet, Phæbique Clie-
tes.

Sed hæc à proposito argumento aliena quod adduxerim, extra materiam, factæ digressionis veniam dabit lector benevolus, qui gratiæ referendæ studium nunquam culpandum ipse mecum sentiet. Ad propositas igitur Civitatum distinctiones pedem referamus.

Tertio reperiuntur † quædam Civitates, non mi- 168
nus de libertate participantes, quæ mixtæ sunt con- *Civitates*
ditionis, & in rebus nonnullis, Civitatum Imperia- *tertii gene-*
lium privilegiis & immunitatibus fruuntur, in qui- *ris.*
busdam autem Principibus subsunt, quæ olim quidam immediate Imperio subjæctæ, & in matricula, inter membra immediata & Status Imperii numeratæ fuerunt, hodie autem non amplius Imperio simpliciter, sed aliis interioribus Principibus, certis patris & conditionibus aliquantulum parent, multa tamen ex iis Privilegiis & Regalibus, quæ olim tanquam Imperiales Civitates Statusque Imperii, aut ex peculiari indulto Cæsareo, vel etiam præscriptione habuerunt, adhuc retinent, de quibus loquitur Rulan. *de Commiss. p. 2. lib. 5. c. 4. n. 47.* ubi scribit plurimas in Germania Civitates reperiri, quæ licet Principibus subesse videantur.

169

171

173

Principi
parentes in

174
Responsio

175

176

177

24

blica: & he possunt inter se statuta facere civium utilitatem concernentia, l. prohibere 3. §. 1. ff. de muner. & honor. l. Magistratus 25. ff. ad Municipal. l. quod semel 5. ff. de decret. ab ord. fac. l. item eorum 6. in princ. ibi lex Municipii. ff. quod cuiusque univers. nom. etiam sine consensu principis si non respiciant Jus Domini uti concludunt per text in ca. 1. de constitut. in 6. c. venientes 19. ext. de jurejur. Panormit. in c. quod clericis 9. n. 45. de foro compet. Matth. Coler. de process. execut. p. 1. c. 3. n. 12. 13. 14. Bocet. de Regal. c. 2. n. 62. & 65. Ant. de Petra. de potest. princ. c. 8. n. 7. Eman. Soarez commun. opin. verb. Statuta n. 178. Bart. in l. omnes populi n. 4. & Bolognet. n. 74. ff. de iustit. & fur. Alinius de Execut. §. 6. c. 4. n. 6. Heig. par. 1. quast. 23. n. 32. Henric. Brunning. de fur. universit. conclus. 51. Dauth. de Testam. tit. de hered. instit. n. 300. Mantica Lucubrat. Vatican. lib. 4. tit. 8. n. 9. Matth. Steph. de iurisd. lib. 2. part. 2. c. 2. n. 54.

Cum ergo Protectorum susceptio non concernat Jus Principis, cui aliis sub pactis subsunt, sed potius propriam salutem respiciat, consequitur ipsis liberum esse Advocatum tutelarem cooptare atque asciscere.

Sed his haecenus de Civitatum differentiis, fusius forte quam instituti operis series requirebat explicatis ac definitis, tempus est, ut ad resolutionem suspensæ de libertate assumendi Protectoris per Civitates Imperiales, quæstionis descendamus.

186
Decisio Affirmativa
quæstionis
de Imperialibus
Civitatibus
supra
sub n. 218.
instituta.

Adductis igitur ibidem dubitandi rationibus non attentis circa quæstionem propositam intrepide contra D. Hepingk decido, Civitates Imperiales (quæ nulli Principi, sed Imperio tantum immediate subsunt, & præter hanc libertatem etiam inter Status Imperii referuntur, non minus ac priores omni ex parte liberæ, quemadmodum in aliis Imperii Statibus dixi & conclusi) sponte sua nullo alterius requisito consensu sese protectioni alicujus potentioris Principis vel alterius Status, etiam absque præscitu Imperatoris committere posse.

Hanc autem decisionem in primis nobiscum approbant Waremb. ab Erenb. meditat. pro fæder. lib. 1. c. ult. n. 12. & lib. 2. c. 1. n. 42. ubi dilerte, quod minus

187 est, scribit, licet Civitates † non habentes Regalia & Jura Imperii, ex privilegio, consuetudine aut præscriptione, non possint fædus contrahere, eas tamen alterius se posse clientelæ submittere, ergo multo magis id possunt Civitates Imperiales Jura Imperii habentes: Quod ipsum nominatim etiam ex Menoch. consil. 31. n. 3. 26. & 30. & d. Erenberg, 2. de fæd. 2. in not. marg. ad. p. 192. confirmat D. Lud. Myler. Comit. Oeting. Cancellarius disput. de Advocat. thesi 4. lib. B. ubi notat Adhærentiam †, ad bonum initam finem, atque in pace publica conservanda fundatam sine Imper. consensu facere posse, Civitates istas, id quod eleganter etiam demonstrat Thom. Mich. de iurisd. concl. 44. lit. G. ubi tradit Imperiales † Civitates de consuetudine Germaniæ Jus superioritatis in numerum Statuum cooptatione, quæsitum habere Thuan. Histor. lib. 7. p. 762. ubi testatur Civitates † plerasque Imperiales, obtentis ab Imp. privilegiis & immunitatibus Episcoporum (quorum singulos † singulæ olim Civitates habuerunt in tantum, ut etiam hodie nullus locus, si Episcopum non habeat pro Civitate haberi Italiæ consuetudine receptum sit Panorm. in c. 1. de Priv. & excess. prelat.) Jurisdictionem ad se traxisse Petra de potest. princ. p. 40. n. 23. ubi scribit Civitates quæ alii non subsunt de consuetudine hodierna provinciam constituere Molin. de Hispan. primog. lib. 1. ca. 13. num. 55. Arum. disc. Acad. 28. conclus. 30. tom. 1. ubi memorat ex quo potentia Civitatum Imperialium, qua ex Cæsareis, qua ex præscriptione acquisitis, privilegiis tantopere crevit, de illis non aliter ac de ipsis principibus

judicandum esse Gail. 2. obser. 57. n. 7. unde etiam concludit easdem habere ieiendorum † fæderum potestatem Paurm. de iurisd. lib. 2. c. n. 33. Jus Archivi Ruland. de commiss. p. 2. lib. 5. c. 4. nu. 21. 22. & nobilia Imperii membra vocari Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. n. 79. Brunning. de var. spec. univers. conclus. 20. lit. A. & B. & conclus. 21. ubi plura superioritatis & Regalia Jura, Civitatibus Imperialibus competentia enarrat, Nominatim etiam eandem hanc sententiam tuetur Jacob. Synz. de disp. de iure protect. thesi 9. experientiam pro auctoritate allegans, ubi his etiam Collegia † libera Freye Reichsstifften & ordines Equestres, accenlet, hosque sua sponte nulla habita alterius voluntate clientelam pacisci posse asserit.

Deinde roboratur hæc decisio, quod omnis † Civitas, quæ plenam sola & in solidum habet rerum ac ditionum suarum administrationem, alterius, in faciundo aliquo actu consensum requirere non teneatur, uti consulendo decidit Natta. Respons. 408. incip. quod Principes n. 2. in fin. Guil. Rodoan. Tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de casib. in quib. sit alien. rer. Eccles. num. 19. Sed ejusmodi esse Civitates Imperiales, ex prædictis satis constat.

Præterea hæc decisio ex eo etiam † verificatur, quod Civitates Imperiales vel expresso Cæsaris privilegio, vel præscriptione, hominum memoriam excedente, Cravett. consil. 54. n. 14. Roland. à Vall. cons. 3. num. 28. vim & effectum privilegii ex certa scientia concessi obtinente, Jacob. Intrigiol. de feud. q. 9. n. 49. & seq. Jurisdictionem, quam olim Imperatores per Præfectos Imperiales vulgo Reichs Bøgt/explicare solebant, Munster. in Helvetia, Josias Simler de Republ. Helvetior. lib. 1. in urbibus suis, tam quoad causas, quam personas quæsitam habeant, eandemque Juris reddendi, quam Principes, Prælati, Comites & Barones in provinciis suis potestatem obtineant, hoc ipsum nuncupatim stabiliente Bald. in rubr. ff. de rer. divis. n. 19. & l. 1. n. 22. C. de hered. vel act. vend. & l. 2. n. 8. C. de sentent. qua sine cert. quant. & d. l. receptitia nu. 3. C. de constit. pecun. cui ex neotericis fulcimentum porrigunt Gail. 2. obs. præct. 57. n. 7. & lib. 1. de pace publ. c. 6. n. 11. Pruckman. in rubr. quasint reg. c. 4. n. 38. Rol. à Valle cons. 29. n. 20. vol. 1. Tob. Paurm. de iurisd. Imp. Rom. lib. 2. ca. ult. n. 17. Herman. Vult. de feud. c. 5. n. 4. lib. 1. ubi plures autoritates cumulativè in id congestit.

Quarto hujusmodi Civitates † ex communi Dd. sententia, in suo districtu & territorio Jura Principis habent & vicem Principis obtinent, per text. in l. 1. Regner. Sixtin. de regalib. c. 4. n. 74. lib. 1. prohibere §. plane, cum §. seq. ff. quod vi aut clam. Joan. de Imol. in l. infames n. 8. & ibidem Bartol. n. 14. ff. de publ. judic. ubi dicit, Civitatem liberam tantum posse in suo populo, quantum Imperatorem in Imperio. Panorm. in c. qua in Ecclesiarum n. 6. de constit. & consil. 20. n. 1. vol. 2. Contard. in l. 1. limit. 22. n. 12. C. si de moment. possess. fuer. appell. Alexand. in l. 4. n. 24. ff. de re jud. Hinc non inconcinne post Bald. Dec. Corne. & Paris. consil. 18. n. 124. vol. 1. scripsit, potestatem Civitatum Regalibus utentium in dubium vocare esse revangare mundum, † Thom. Mich. de iurisd. Thesi 44. in fin. ubi constanter defendit, in numerum Statuum cooptatione, usu venire, quod civitates liberæ Imperiales, quæ inter Status Imperii receptæ, & libera in Civitatem ejusque subditos jurisdictione donatæ seu præditæ sunt, non minus in sua Civitate quam Principes in suis ditionibus Jura Principis habere intelligantur, cum Status Imperii nomen non magis inane atque Principis esse debeat, tradente Bald. tract. de schismat. in princ. num. 10. Decian. consil. 40. n. 21. vol. 4. quamvis hoc Principibus auditu injucundum sit. His adde Afflict. decis. Neapol. 361. n. 5. dicen-

dicentem Civitatem liberam pro obtinenda pace privatorum bona auferre posse, allegat Bald. & Angel. in l. bene à Zenone C. de quadrien. prescript. Bal. conf. 407. n. 6 vol. 5. incip. lata fuit sententia Dec. conf. 520. n. 5. & conf. 4. n. 2. incip. pro tenui idem conf. 534. n. 2. incip. procedendo breviter ubi communem dicit, quod de Civitate non recognoscere superiorem sit judicandum sicut de Principe. Idem conf. 357. n. 3. incip. in causa magnifici & conf. 352. n. 1. incip. Viso puncto. Jas. in l. Barbarius n. 27. cum seq. quem de hac materia latius discurrere videre libeat.

Quibus omnibus probe consideratis Patrocinium subire potentioris Regis, Principis, vel alterius Status, Civitatibus liberis, & Imperialibus æquæ ac aliis absolutæ potestatis personis permissum esse judico.

Non obstant autem Decisioni huic quæ *supra circa init.* propositæ quæstionis, per dubitandi rationes inducta sunt.

Et si enim quod primo loco allatum est, D. Hepingk. diversum sentiat, quia tamen nullas opinionis suæ rationes affert, ejus sententiam nullis seu Argumentorum seu auctoritatum firmamentis stabilitam, approbandam non esse censeo.

191 Quamvis enim † in confirmationem assertionis suæ, textus *Ordinat. pacis publicæ de Anno 1548. & Recess. Comit. Anno 1555. Augusta habit.* adducat, iis tamen intentionem suam minime probat. Quia textus illi per subsequentia restringuntur (ad causam, ne scilicet illa receptio intuitu Religionis, attractionis vel alia illicita ex causa fiat, aliter enim si verba illa, es soll auch kein Stand dem andern / etc. in schuss nehmen / ita crude ut sonant, & prima fronte præ se ferunt, accipienda essent, omnis inter Status Imperii protectionis conventio prohibita foret, cujus contrarium in *Cap. 1.* multis argumentis evicimus, ubi etiam hos ipsos Recessus Advocatarum nullam prohibitionem inducere ostendi.

Ad verba autem, ohn thret Obrigkeit Wissen und Willen / quod attinet, illa non de Civitatibus Imperialibus vel aliis immediatis, qui præter Cæsarem & Imperium nullum superiorem recognoscunt, sed de subditis five mediatis, qui præter summum Principem intermedium Magistratum cujus voluntatem in constituendo protectore explorare, eique parere tenentur, intelligenda sunt, quemadmodum *infra* ex peculiari hac de re instituta quæstione plenissime benevolus Lector intelliget.

Et tanto minus quidem prædicti Dn. Hepingk. sententia amplectenda est, quod idem etiam in *conclusionem 28. lit. B.* aperte defendat, Civitates Imperiales in protectionem alios recipere posse, easque in suo † territorio ea potestate pollere, qua Imperator in Imperio, ex traditione Ruland. *de commiss. lib. 1. c. 6. n. 6. & lib. 3. cap. fin. n. 17. & 21.* Scip. Gentil. *de jurisd. lib. 3. cap. 22.* Paurmaist. *2. de jurisd. cap. ult. Sixtin. de Regal. lib. 1. cap. 4. n. 82.* Bocer. *de jurisd. cap. 8. n. 81.* Gail. *2. obs. 57. n. 7. & d. PP. 1. c. 6. n. 11. & de Arrest. cap. 1. nu. 9.* quod tamen alii Juris Interpretes ad Civitates solum Italiæ referendum esse contendunt, ut enucleatè docuit Andr. Knich in *velitat. Apologet. n. 33.* Rosenthal. *de feud. cap. 5. conclus. 13. in notis lit. B.* ubi palam scribit, Gailium axioma illud ad Civitates Imperiales trahentem errare, & DD. ab eo allegatos de Civitatibus de facto, privilegio aut consuetudine, Jura illa exercentibus, aut superiorem non recognoscentibus loqui, cui etiam suffragari videtur, qua ad Civitates Imperiales, qua ad alios Imperii Germanici Status, D. Besold. *de Appell. c. 3. sub. n. 20.* ubi scribit Enuntiatio illud vulgo vulgatum Duces, Marchiones, Comites, Baro-

nes, &c. in suis Ducatibus, Marchionatibus, Comitatus ac Baronibus idem posse, quod Princeps Jure Romano, vel Imperator in Imperio, bene convenire Ducibus Florentiæ, Urbini, Mantuæ, aliisque similibus nostratibus vero, Principibus, aliisque Germaniæ Ordinibus, inter quos etiam Imperii Civitates connumerantur, minime attribuendum esse, id quod etiam observavit Tob. Paurmaist. *de jurisd. lib. 2. c. ult. n. 2.* ubi tradit, id quod dicitur, Civitates tantum in urbibus suis & subiectis sibi populis ac territorio posse, quantum Imperator in Imperio, vel generaliter Jura Principis habere, captionem esse ex parte ad infinitum, quia id quod aliquatenus vel secundum quid, vel quodammodo recte dicitur, quasi *ἀπλῶς* omnino & in totum pronuntiatio dicatur.

Et si vero dirimere hanc Litem non sit instituti nostri, exstimamus tamen, salva allegatorum DD. auctoritate, sententiam illam (qua adulatores aulici, qui Placentiam iter instituunt, hodie pessime abutuntur) locum duntaxat habere in juribus territorialibus non in Juribus Imperialibus, quæ Imperatori tanquam Capiti in signum supremæ superioritatis & Majestatis reservata sunt, quæ Jura licet magnam habeant cum illis affinitatem & similitudinem tamen non sunt eadem & paria, ideoque assertum dogma, Juris similitudine tantum, quo ad concessa in privilegiis, vel usu longævo acquisita, non vero potestatis paritate & plenitudine quo ad ea quæ in privilegiis non continentur, vel non præscripta probantur, procedit per doctrinam Natt. *conf. 361. n. 29. in fin.* Dn. Menoch. *conf. 151. n. 15.* Bocer. *de Collect. c. 4. n. 6.*

Hinc est quod licet Sereniss. Domus Austriaca, (ex qua † à Rudolpho I. Comite Habsburg. usque ad mo- 193 dernum Invisiss. Ferdinand. II. duodecim Imperatores, nempe prædictus laudatissimus, 1. *Rudolphus I.* Anno 1273. 2. *Albertus Rudolphi Imper. filius* Anno 1298. 3. *Fridericus III.* Alberti Imper. filius Anno 1313. 4. *Albertus II.* Alberti IV. Archiducis filius Anno 1438. 5. *Fridericus IV.* Ernesti Archid. filius An. 1340. 6. *Maximilianus I.* Friderici Imp. filius An. 1486. 7. *Carolus V.* Philippi Regis Hisp. filius An. 1519. 8. *Ferdinandus I.* Caroli Imp. frater 1531. 9. *Maximilianus II.* Ferd. Imp. filius 1562. 10. *Rudolphus II.* Maximiliani Imp. filius An. 1576. 11. *Matthias I.* Rudolph. Imp. frater An. 1612. 12. *Ferdinandus II.* Caroli Archid. filius, 1616. summa Dei Opt. Max. providentia electi, prodierunt) omnes alios † Principes etiam Electores, concessis sibi privilegiis & prærogativis singularibus & amplissimis præcellat, qualia sunt Jus propria auctoritate vestigalia † instituendi Comites Barones nobiles creandi, spurios legitimandi, insignia conferendi & alia hujusmodi faciendi, non tamen Marchionatus vel alterius Principatus dignitate aliquem ornandi, insigniendi, nec etiam Comites Palatinos creandi facultas data est, quæ tamen Cæsari competit, & est de ejus reservatis.

Sed ad propositum redeundo, cum ut dictum est, prænominatus D. Hepingk. ultro civitatibus Imperialibus potestatem † suscipiendi alios in clientelam (ut 194 quod majus est, atque ex doctrina D. Menoch. *arb. jud. quæ. cas. 338 n. 3* principibus tantum, vel, Jura Principum obtinentibus concessum esse pronuntiat) permissam esse statuatur iisdem etiam submittendi sese aliorum defensionem, quod minus, & Jure naturali indultum esse videtur, licentiam adimendam esse, præter rationem concludit.

Non obstat insuper decisioni nostræ, quod secundo loco, arguendo à potestate fæderis contrahendi ad licentiam protectionis paciscendi, objectum fuit, Civitates nempe Imperiales cum aliis sese, absque præscitu ac consensu Imperatoris, confæderare, non posse.

Quia

Quia in primis respondetur Argumentum illud negative sumptum, ubi in prima decidendi ratione auctoritate Erenberg. dictum fuit, non procedere.

Quin & hoc non attento, aliter ad idem argumentum responderi potest opinionem nempe illam de prohibita confederatione exaudiendam † & intelligendam esse de iis, qui subditi sunt & mediate Imperio subditi sunt, ad tradita per Wahrem, ab Erenberg. *lib. 2. de fæder. c. 1. n. 42. & 44.* uti etiam de Civitatib. Jurium Imperii expertib. quæ nullo superioritatis Jure gaudent, & loco privatorum sunt *l. eum qui veltig. 16. ff. de verb. signif. glos. ibid. in verb. habentur* Goedd. *l. inter 17. n. 17. ff. eod. tit. l. nihil interest 15. ff. ad SC. Macedon.* nominatim hanc declarationem elicit Camman. *de Regal. disp. 5. thes. 84.* tradens privatos, & Civitates illas, quæ adhuc loco privatorum sunt, fædera illicite contrahere. Secus vero est in civitatibus & Statibus liberis Imperio Romano immediate subjectis argum. *Ord. Cam. p. 2. T. 9. §. So jemand versic. vber dem Beschädigten/ ibi sein Freund vnd Helffer* Gail. *1. de pace publ. c. 16. n. 14. in fin* Camman. *d. disp. thes. 85.* Eleganter & solide Killinger. *de Ganerb. Castror. disc 15. n. 28.* Buxdorff. *ad aur. Bull. thes. 98. lit. H.* ubi prohibitionem confederationis non admittunt, in Imperii Statibus propter singularia Jura & privilegia eorum, quorum respectu, non Principum solum, sed & Civitatum Imperialium & earum quæ libera dicuntur, potentia adeo crevit, ut eos habere majestatis † Jura inficias ire nemo possit, ex sententia Bartoli *in l. infamem de publ. judic.* quem cæteruatim sequuntur IC. & approbat peritissimus Dominus Gail. *lib. 2. obs. 57. n. 7.* ideo fit, ut non aliter de his Civitatibus (quemadmodum supra diximus) ac de ipso Principe ac Cæsare sit judicandum. Rebuff. *in l. eum, qui de verb. sign.* Scipio Gentil. *de Jurisd. l. 3. c. 22.* adeoq;

196 dubitandum non est illis licere † etiam inconsulto Cæsare confederationes ejusmodi, maxime quæ pacis publicæ & securitatis causa fiunt, inter se ferire, per text. express. *Aur. Bull. Carol. IV. tit. 15. von zusammen verbinding. §. doch aufgenommen* Ware. ab Erenberg. *de fæder. lib. 2. C. c. 2. n. 13. & n. 128.* ubi dicit, vigore hujus textus manifeste concessa esse fædera in pace publica fundata Mynsing. *cent. 6. obs. 2. n. 10.* Gerlac. Buxdorff. *dissert. ad 17. c. prior. Aur. Bull. concl. 98. lit. h.* Accedit Menoch. *conf. 32. n. 3. & 4. & 27.* ubi expresse, coherentiam absque Imper. consensu pro rerum defensione fieri posse adleverat. Hinc Anno 1553. in Judicio Cameræ Imp. fædus inter Episcopos † Herbipolensem & Bambergens. Civitatem Norinberg. Statusq; Francici circuli adversus Marchionem Albertum initum pro licito judicatum fuit, tametsi dictus Marchio hoc ipsum fædus tanquam illicitam conspirationem contra se factam in Camera graviter impugnasset, Mynsing. *d. obs. 2. n. 10.*

Sic quoq; in Recess. † Imp. de An. 1529. §. vnd als im Abscheid/&c. fædus illud, quod Suevici Circuli Ordines, pro pace publica contra seditiosos rusticos inter se pepigerant pro valido ac licito habitum fuit.

197 Etenim fædera & pacta ejusmodi, quæ ad licitum † & bonum finem ad conservationem scil. salutis & incolumitatis publicæ ordinantur, etiam absq; specialis veniæ impetratione licita & permilla sunt, uti pervenisse docent Myns. *d. obs. 2. n. 4. & 5.* Ægid. Bossi. *tract. de crim. las. majest. n. 23. & seq.* Schrad. *tract. feud. part. 10. sect. 10. n. 26.* Ware. ab Erenb. *lib. 2. c. 2. n. 128.* ubi dicit, huic sententiæ etiam subscribere authorem *Specul. Saxon. lib. 2. art. 1.* Prosp. Farinac. *pract. crimin. tom. 4. quest. 113. n. 37. & n. 157.* Cravet. *conf. 4. n. 14. & seq.* Bart. Bertazzol. *conf. 57. n. 17. in crim. lib. 1.*

Sic Anno 1567. propria auctoritate se confederarunt Comites quidam ac Barones C. S. ob mutuam su-

am suorumq; defensionem, nec Imperatore nec quovis alio contradicente, ut testatur Killing. *de Ganerb. Castror. discurs. 15.* in quo & n. 40. 41. & seq. Cæsareis diplomatib. ostendit Marchiones, Comites, Barones Nobiles ac Civitates Imperiales, aliosq; Imperii Status immediatos etiam ante auream Bullam fædera ineundi Jus habuisse, idque pro necessaria immedietatis consequentia habitum fuisse.

Excipiendus tamen in istis † confederationibus est 198 Imperator, qui per se in omnibus Juramentis intelligitur exceptus, tali vel simili clausula dafi die Röm. Key. Mayest. allerdings aufgenommen/vnnd derselbe aller gebührender Gehorsam vorbehalten seyn soll / vel, mit ausnahm vnd vorbehalt der jentigen Pflichten/damit man der Röm. Key. Mey. derer man allervnderthenigsten Gehorsam zu leisten schuldig / zu abbruch oder nachtheil nicht gemeint / noch verstanden werden sol / &c. ad quæ omnia conferunt notata Bald. *in c. 1. lect. 2. de judic. Menoch. conf. 31. n. 27. & 30.* Wesenb. *conf. 48. n. 23. & 30.* Bodin. *de Repub. lib. 1. c. 7. n. 77.* Petr. Gregor. Tolos. *lib. 23. de Repub. c. 3. n. 8.* Losæ. *de Jur. univers. part. 1. c. 2. n. 72.*

Sic Jure etiam † Saxonico cautum est, ut Principes 199 & Barones volentes inire fædus semper debeant excipere Imperatorem & Imperium Romanum *art. 1. & 2. de reht. lib. 2.* Atque ita eo Jure permissum videtur principibus Imperatorem pro superiore recognoscentibus etiam non requisito consensu vel auctoritate Imperatoris fædus inire.

Et aliquot ejusmodi fædera quo Imperium & Imperator excepti sunt inter Imperii Principes citra Imperatoris consensum, contracta memorat Matt. Cuno *lib. 1. de pact. c. 24. ante n. 160.* eaq; Jure comuni non improbari, sed valida esse notat Alvarot. *c. 1. §. conventiuncula de pac. Jur. firm. &* est text. *c. sane 16. q. 7. & gloss. c. si quis clericor. 11. q. 1.* † ubi habetur expresse, quod con- 200 fæderationes super re licita licitæ censeantur.

Quod idem argumento à contrario sensu desumpto pulchre deduci potest per text. *in l. 1. §. 1. ff. de colleg. illic.*

Contra Principem vero aut † superiorem nulla va- 201 let confederatio ab inferiore Principe vel Civitate inita, Bald. *l. 1. in fin princip. vers. juxta hoc quaritur. ff. quod quisque Jur. †* Quinimo confederationem aut li- 202 gam contra Imperatorem faciens, incidit in crimen læsæ majestatis *l. 1. C. ut armor. us. lib. 11.* Mart. Laud. *de confæd. quest. 20.* Mynsing. *resp. 44. n. 6. decad. 6* Bux- 203 torff. *d. dissert. concl. 98. lit. I. in fin. †.* Et Princeps infe- 204 rior faciens ligam contra superiorem potest privari omnibus feudis, Bald. *l. liberi C. de inoffic. testam. Af. slict. d. c. 1. §. conventiunculas de pac. Juram. firm.*

Et hæc confederatio contra † Imperatorem superiorem facta censetur eo ipso, quod quis confederationem init, cum inimico, hoste aut rebelle Imperatoris vel superioris. Mart. Laudens. *in d. tract. de confæd. princ. q. 26.* Gigas *in tr. de crim. las. maj. part. ult. q. antepen.*

Sed his ita de Principum, Marchionum, Comitum, baronum, Nobilium, ac liberarum Civitatum potestate, in asciscendo Protectore, expeditis, illud hoc loco simultanea explicatione non est indignum. † Quid de 205 vasallis Principum, qui non ab ipso Imperatore, sed mediate ab alio Principe, vel Statu Imperii ditiones ci- 206 vitates, seu pagos in feudum tenent, dicendum sit, an & ditos suos Feudales, hi absque præscitu ac consensu Dominorum suorum se, vel subditos suos feudales in alterius protectionem committere possint.

Et sane cum † ad vasallos non directo seu proprietario, sed usufructuario potius Jure bona feudalia una 206 cum subditis pertineant, non videntur sine licentia Negative, imme-

198

199

200

201

202

203

204

Vasalli non

ab ipso Im-

peratore,

sed mediate

ab alio

Principe,

ditionem,

civitatem,

aut pagum

in feudum

tenentes,

an absque

consensu

domino-

rum suo-

rum

se, vel sub-

ditos suos

Feudales,

alterius

protectioni

committe-

re possint.

immediati superioris, cujus beneficio ea possident, alienum protectorem suscipere posse.

207 *Ratio dubitandi pro Negativa.* Usufructuarius enim dicitur † Procurator legis, & non potest proprietario, in re usufructuaria servitutem constituere, ut notavit Lud. Rom. *sing. 160. incip. Procurat. potest.* per text. singular. in l. 3. §. *sed enim usufruct. ff. de itinere, actus, privat.* quem refert & sequitur Arnol. de Reyger in suo repert. verb. *usufructuar. n. 211.* eamq; ob causam, quod usufructuario non conceditur rei usufructuaria servitutem imponere, ut est text. in l. *sed si his in fin. ff. de usufruct.* idem veritate Juris inspecta † affirmandum esse videtur de vasallo, ut servitutem rei in feudum sibi concessam imponere nequeat. † Servitute enim libertatem prædii imminui, communis est interpretum traditio in rubr. *ff. de servit.* Ita ut Bart. *ibid.* servitutem definierit jus, quo unius prædii jus minuitur alterius augetur; Qui autem rem minuit eam utique haud meliorem reddit, sed deteriolem. Herm. *Vult. de feud. c. 10. n. 40. lib. 1.*

210 Cum igitur vasallus usufructuario † comparetur per text. in c. 1. §. *fi. ex quib. caus. feud. amittat.* Bald. in c. 1. §. *hoc. quoq; n. 9. de success. feud.* Schrad. de feud. p. 8. c. 8. n. 5. Canner. in c. *volentes §. & quia stat firma regula sect. 40. n. 25.* Guilhel. de Perno in 4. *notab. n. 58. v. ius tamen feud. & c. post suum cons. 22. Socin. cons. 165.*

211 *col. fin. vol. 2* Curt. Jun. *cons. 127.* † pariter Jus Advocatiae sit quædam Ecclesiæ servitus tradente Panorm. in c. 2. n. 9. *de jur. patron.* unde servitutib. comparatur, & ex earum Jure æstimatur. Hostiens. *eod. tit. n. 5.* Panorm. post gloss. in c. 1. n. 7. c. 2. n. 9. *eod.* Bald. in l. 2. n. 8. cum seq. C. *de servit. & aqua.* Consequitur ergo vasallum talem servitutem feudo non posse imponere, & consequenter nullam in eo Advocatiam constituere.

212 *Il. Dubitandi Ratio.* Deinde pervulgatam habemus † Juris regulam, quæ vult quod ea, quæ in præjudicium alicujus cedunt absque ejus consensu fieri non possint arg. §. *fin. ibi domino- norum Inst. de his qui sunt sui. l. si. unus 27. §. pacta. v. ante omnia ff. de pactis. l. debitorum cum ibi notat. ab Alex. n. 2.* Welenb. *tit. C. de pact. n. 4.* Rol. à Vall. *cons. 29. n. 6. vol. 1.* faciunt notata Thom. Mich. *de jurisd. thes. 128. lit. e.*

213 At vero superioris principis seu Domini, † infeudantis, magnum in constituta sibi à vasallo, in rebus feudilibus, Advocatia interresse ac præjudicium versari, inde patet, quia si vasallus potentiolem assumat sibi Advocatum, periculum est, ne is paulatim occasione susceptæ Advocatiæ feudum Domino ac vasallo penitus eripiat, & sic Dominus feudum prorsus amittat: cujus rei exempla forte non desunt; consequenter igitur consideratione periculi hujus contingibilis, conditio feudi deterior reddi videtur, † posse autem vasallum meliorem, minime vero deteriolem feudi qualitatem efficere recepti Juris est, docetq; text. in c. 1. §. *et contrario vers. meliorem namq; de investitur. de re alien. fact.* Vult. *de feud. d. c. 10. n. 39.* Ad quæ etiam vide quæ paulo inferius in hoc ipso Capite de subditorum potestate in Patronis adsciscendis latissime differuimus.

215 *III. Dubitandi Ratio.* Tertio defendi hæc opinio ex eo quoq; posse videtur, quod vasallus feudum non alia conditione, quam feudali, & donec illa durat, possideat, eleganter Rosenth. *synop. feud. c. 10. concl. 41. n. 60.* † & eo finito eadem illud qualitate qua accepit restituere teneatur, prout ex communi feudistarum sententia tradit idem Rosenth. *d. c. 10. concl. 45. n. 38.*

217 Si autem vasallus in feudo suscepto constituat Advocatiam, illud alterare & onerare videtur, per ea quæ inferius in hoc capite circa quæstionem de vere subditis non valentibus protectioni se alterius submittere absq; Dominorum suorum consensu ac permissione, fusc in hanc rem inducta sunt.

218 Quarto auctoritatem huic † assertioni dare potest,

quod non solum vasallus appellatione subditorum quoq; 17. *Dubia* veniat, juxta Bart. Socin. *cons. 272. n. 11. v. item in dicto. tandi Ra-* vol. 2. Et facit quod Card. Zabarell. inquit, in clem. 2. *vers. deniq; n. 7. de sentent. & re jud.* † quod quilibet 219

Dominus feudi quantumvis vilis & rusticus super rebus ab ipso in feudum dependentibus habeat ordinariam Jurisdictionem per c. *imperialem. §. contrahentes de prohib. feud. alien. per Frid.* quin vasallus æquiparetur liberto gloss. *fin. l. solo C. de lib. caus. gloss. in. vers. salva reverentia, de milite vasall. qui contumax.* † Sed 220 etiam ipsi subditi vasallatici quodammodo etiam Domini seu Principis infeudantis subditi sunt, ut tradit Rosenth. *c. 10. concl. 33. n. 56.* Bart. in l. *Claudius n. 2. ff. qui potior. in pignor. & voluit hoc Ifern. in §. illud quoq; n. 62. de prohib. feud. alien. per Frid. Afflic. ibid. n. 2. & 16. & Balzar. n. 13. Alciat. in l. Modestin. n. 6 ff. de verb. signis. Molin. consuetud. Parisiensis tit. 1. §. 1. gloss. 6. n. 1. & 2.*

At vero subditos non posse absque scitu & consensu Dominorum suorum Protectores suscipere solidissimis fundamentis & rationib. *infr.* in peculiari hac de re mota quæst. de subditis examinata evincimus.

Quamvis autem † adductæ hæc rationes & argumenta pro negativa opinione primo intuitu, ad eam 221 *Decisio* asserendam multum ponderis habere videantur, retamen accuratius perspecta affirmativæ decisionis patrocinium suscipere, nullus dubito. *Affirmativum.*

Primo enim id evidens est, Pactum illud seu conventionem inter vasallum ac protectorem de eodem 222 *Ratio decidendi Prima.* defendendo, initam, non esse pactum feudale, nec quoquo modo feudi naturam immutare, ut per se patet, At vero ad pacta † vasallorum, quib. non mutatur natura feudi assensum domini nequaquam requiri, docet Tirac. in *prefat. de retract. lignag. n. 152.* Jac. de S. Georg. in *Invest. feudal. in verbo. Et cum pacto n. 16. & seq. Alex. in l. si domus §. fin. ff. de legat. 1. Bald. in c. 1. in prin. vers. quaro an inter de prohib. feud. alien. per Frid.* Quibus addo Schurff. *cent. 2. cons. 53. n. 3.* ubi tenet, transactionem † fieri posse à vasallo super ipso etiam Feudo, quando illud apud vasillum remanet, nec possessio transfertur, quanto magis igitur absq; assensu Domini ab eodem fieri potest pactio de protegendo, cum ea non intaeatur de feudo, sed duntaxat de defensione, quæ ad feudum non pertinet, nec ejus naturam imutat, Jo. Wernh. Killing. *de Ganerb. Castror. discurs. 14. n. 20.*

Deinde cum vasallus potestatem habeat per se de 223 *Ratio decidendi II.* re suo utili tam agendo quam defendendo litigandi juxta text. expressum in c. *si vasall. de benefic. si de feud. defunct. & c. 1. de contr. inter vasall. & alium de benefic. & utrobq; Dd. † bona item fide cum adversario Domino 224 etiam inconsulto transigere possit, dumodo feudum retineat. sic Bald. in d. c. 1. de controvers. inter vasall. & alium de benefic. n. 6. Alvaro. n. 3. Afflic. n. 7. Balzar. n. 10. & 13. Curt. de feud. part. 4. n. 69. Borch. c. 8. n. 44. Mozz. tit. fin. n. 140. & tit. de natur. feud. n. 74. Schrader. part. 3. c. 1. n. 44. Schneidew. de feud. p. 7. c. 1. n. 35. & seq. Paris. cons. 1. n. 134. vol. 1. Jul. Clarus §. *feudum quæst. 38.* † 224 Nec teneatur Domino litem denunciare teste eod. Bald. in d. c. 1. de controvers. inter vasall. & al. n. 2. ubi scribit, quod vasallus tanquam Procurator in rem suam à Domino factus de Jure suo agere & excipere possit, nec teneatur Domino litem motam denunciare nisi velit, quod & Molinæ. concedit in consuet. Paris. §. 31. n. 27. Rosenth. de feud. c. 9. concl. 23. n. 10. Rationi ergo consentaneum est eidem etiam permittere Protectionis suscipiendi potestatem, cum id minus præjudicet Domino feudali, quam prædicta, ut nominatim consuluit Schurff. *consil. 7. tom. 4. varior. IC. & Academ.* † aper- 225 to enim feudo Dominus Protectorem à vasallo constitutum in eo retinere potest, vel non.*

Præterea recepta est apud Feudorum † interpre- 226 *tes*

Ratio decidendi III. tes sententia, quod vasallus tanquam perpetuus utilis Dominus, plus habeat potestatis in feudo sibi concessio, quam Prælatus in commissis sibi rebus Ecclesiæ, ita nuncupatim accumulatis aliorum auctoritatibus scribit Rosenth. *synops. feud. c. 5. concl. 65. n. 3.* Verum hoc ipso in capite multis rationibus demonstravimus Prælatum una cum suo conventu etiam Episcopi consensu non interveniente, Protectorem sibi suisque assumere posse; ergo, arguendo à minori ad majus poterit etiam vasallus præter licentiam Domini sui Advocatum eligere, cum ejusmodi electio non concernat administrationem directi, sed utilis tantum Domini, uti per se patet.

Ratio decidendi IV. 227 Amplius si perpendamus † Jure vasallis licitum esse absque ullo caducitatis timore, pro defensione subditorum suorum etiam contra ipsum Dominum suum militem conducere, & sic præsentis periculo defensionem sibi querere, ut nominatim consulendo inter terminis respondit graviss. IC. Joa. Fichard. *conf. 18. n. 15. 16. & 17. tom. 1. & probatur per l. 3. §. eum igitur ff. de vi & arm. vi & l. C. und. vi & utrobique; Dd. Schon. disp. feud. 10. thes. 22. Zaf. de feud. p. 10. n. 102. Sonsb. p. 12. n. 40. & p. 13. n. 6. v. fallit sext. Thom. de Marin. tit. 3. n. 28. Mozz. in tract. feud. tit. si ex quib. caus. feudum amit. n.*

228 27. in fin. ubi ait, quod & licet insidiari † domino pro defensione sua, & Ifern. in c. 1. n. 8. de vasall. milit. qui contumax est, dicit posse vasallum à Domino spoliatum in continenti eundem vicissim deprædari, quod sequitur eod. loco Præpos. n. 3. Schenck part. 12. n. 40. Vasq. quest. illustr. c. 18. n. 3. 11. & 13. & Mynsing. comm. Inst. ad §. injur. n. 3. de leg. Aquil. Quinimo integrum esse ei convocatis amicis & familiaribus Domino resistere nuncupatim decidit Matt. de Afflict. in c. 1. §. fin. n. 14. v. quid autem in emph. de pace juram. firmand. per not. Bart. in l. devotum C. de metat. li. 12. & in terminis sequitur Schrad. p. 2. p. 9. sect. 9. n. 16. in princ. & facit l. prohibitum & ibid. Bart. 10. de jur. fisci lib. 10. Quis igitur non ex vi consequentis concedet, id etiam ante eventum casum necessitatis securitatis gratia permitti, † cum juxta vulgatum axioma melius sit, in tempore prævenire, quam post vulneratam causam remedium querere.

230 Si deniq; Status vel Nobilis Imperii ab ipso Imperatore vel alio quocunq; Principe Catholico feudum habens, in eo religionem mutare potest sicut ipsa testatur experientia, & demonstrat Petr. Frid. Mindan. lib. 1. de process. Cam. c. 32. per. totum, cui assonat Zach. Viet. in doctiss. sua disp. de caus. exempt. concl. 22 in scholiis ib. adserens Jure proprio vasallum etiam in Feudalib. fundis Religionem, Politiam cæteraq; mutare posse, non attempto Domini proprietatis permisso aut jussu, eo quod ista adhæreant personæ non glebæ, adde Thesaur. inter decis. in Resp. pro vasallo n. 2. Matt Steph. lib. 2. de jurisd. p. 1. c. 7. n. 474. Gyl. Symph. tom. 1. p. 1. tit. 3. voto. 12. & 13. n. 29. Bidenb. quest. nobil. 4. Knich. Encyclop. c. 13. Herm. Elai. Rosencorb. in pract. for. c. 29. in fin. Cur ergo non liceat vasallo pro se & subditis suis ut tutiores esse queant, etiam ignorante ac inconsulto Domino suo Advocatum tutelarem constituere.

Solutio contrarium Argumentorum. His ita firmatis quamvis dissolutio eorum, quæ in fronte propositæ quæstionis in partem contrariam speciose injecta fuere, ex adductis decidendi rationibus facile elici possit, ad singula tamen nuncupatim etiam respondendo, dico in primis, ex comparatione illa vasalli ac usufructuarii, in prima dubitandi ratione allata, nihil solidi, ad roborandam diversam opinionem, existere, quia primum respondetur † vasallum non nudum, sed utilem dominum esse, & plus Juris in re feudali, quam usufructuarium in usufructu habere, ut testantur Alvar. in c. 1. §. his conseq. n. 4. tit. hic finitur lex. Borchol. de feud. p. 2. c. 7. n. 95. Rosenth. c. 10. concl. 42. n. 38. & alii ab his passim adducti; † ideoq; abusive tantum ac improprie

dicitur usufructuarius, ac feudum usufructus nuncupatur. Zaf. *conf. 12. n. 28. cum seq. vol. 1. Nat. conf. 563. n. 22. & seq.* quos citat & sequitur And. Gail. lib. 2. obs. 155. n. 5. † Et hac in re feudum ab usufructu inter alia quod differt, quod usufructuarius non possideat, rem fructuariam vere & civiliter, sed tantum naturaliter teneat l. 12. in princ. l. 49. in princ. ff. de acquir. possess.

Deinde etiam dato Advocatiam esse servitutem (quia adducti ad hoc auctores loquuntur de Jure patronatus Ecclesiastico, à quo plurimum differt Advocatia) & inter Feudistas de servitutis impositione rei feudali controvertatur, tamen id nemo negat, † Jus servituti simile à vasallo in feudo constitui posse, ut declarat Vult. lib. 1. de feud. c. 10. n. 40. Et sic text. in c. 1. §. rei autem ver. videndum de investitur. de re alien. facta, explicatur. † Imo ex sententia D. Henr. Rosenth. *synops. feud. c. 9. memb. 1. concl. 11. in princ.* apparet frequentius approbatum esse, posse vasallum servitutem prædialem feudo sine consensu Domini, & amissionis jactura ita imponere, ut ea tamdiu duret, ac ipse vasallus feudum tenet per text. in d. c. 1. §. quid ergo de invest. de re alien. facta: ubi communiter D. Ifern. n. 4. Bald. n. 3. Afflict. in princ. & n. 2. Lauden. n. 2. Frid. Schenck. n. 4. hancq; communem testatur Pinel. in l. par. 3. n. 70. C. de bon. matern. Clar. §. feud. q. 36. n. 1. Brun. *conf. 105. n. 4.* Petr. Beck. de testa conjug. lib. 5. c. 23. n. 3. Cujac. tit. 9. lib. 2. de feud. Ardiz. in sua summarubr. utr. concess. servit. vasall. feud. amit. 118. Hannet. lib. 5. de Jure feud. c. 5. v. sed nunquid vasall. Schrad. part. 8. c. 2. n. 49. licuit. 9. idque ad feudi naturalia retulit Mozz. tit. de natur. feud. n. 33. Thom. Marin. tit. de feud. ex pact. & provid. antiq. n. 27. Ferrarien. in form. libel. quo agitur ad revocat. feud. in verb. nec superstitib. n. 19. Hartm. tit. de feud. observ. 28. & obs. 35. Cum ergo ex constitutione Protectoris super rebus feudalibus, ac subditis, non res ipsa afficiatur, sed inducatur duntaxat obligatio eas res ac subditos defendendi jus protectionis magis debetur ex promissione, quam ex Juris constitutione, ideoq; feudo à vasallo transeunte item etiam extinguatur, ut hoc in casu locum habeat regula illa vulgata, † quod resoluta Jure datoris, resolvatur etiam jus acceptoris per l. ex. vectig. ff. d. pignori. & l. 3. §. sed & Marcell. ff. de in diem addit. Schneidew. de feud. part. 4. n. 45. Ifern. in c. 1. §. fin. n. 15. de controuv. invest. Soarez. in thesaur. commun. opin. lit. F. n. 101.

Sic altera quoq; dubitandi † ratio facile submovetur distinctione regulæ de præjudicio allegatæ; non procedit illam concedi potest cum actus per se principaliter ac suapte natura alteri præjudicat, non autem cum per accidens, & contra naturam ac finem actus gesti, ex abusu, ac hominum malitia aliquod damnum ex actu illo provenit, & rarissime id contingit. At vero nemo sanæ mentis id dixerit, aut probaverit Advocatiæ inductionem per se aut sua natura causare allegatum invasionis periculum, quia ut fule in Cap. 1. hujus commentarii deductum est, protectoris susceptio ad hoc non est ordinata, ut protectorem fidei suæ commissam invadat, sed potius, ut eam factam tectamq; conservet. Si autem præter rerum ordinem eveniat, ut is Advocatia abutatur, & res in defensionem susceptas per vim eripiat, id per accidens fit, & principaliter considerari minime solet.

Quare nequaquam conceditur Advocatiæ constitutione in rebus feudalibus, feudum fieri deterius, sed econtra id reddi melius ac securius inde patet, quod clientela eo fine, eamque ob causam constituatur, ut res feudales, ac subditi in majori securitate tutiores existant, quemadmodum late in c. 10 de fin. Advocatia deduximus, eo lectorem remittentes.

Per quæ etiam tertium † objectionis argumentum evanescit, cum ex prædictis constet, per Protectoris assumptionem rem non alterari, multo minus enervari, sed meliorem potius reddi.

239 Nihil etiam subsidii ex quarta dubitandi ratione contrariæ sententiæ affluere potest, quod de subjectione vasalli & ejusdem subditorum inductum fuit. Quia respondetur, Vasallos improprie & tantum respectu fidelitatis ac servitorum subjectos esse domino feudi, alioquin autem respectu personæ & rerum, exceptis litibus feudalibus non Domino, sed vel Imperatori, vel ordinario loci subditos esse ut docet Rosenthal. de feud. capit. 12. conclus. 12, numero 52.

240 Ea propter receptissimi quique Jurisconsulti & veraciter retulere dominum vasallo feudum, ejusque connexa Jurisdictiones, regalia, non cumulative sed privative concedere consuevisse. c. Imperialem. §. si. de prohib. feudal. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18. n. 5. Marta de jurisdic. p. 4. cas. 190. num. 5. Curt de feud. p. 1. q. 6. Widenbach. quest. nob. 8. Dan. Moller. 4. semest. 46. n. 10. Coler. de process. execut. p. 2. c. 1. numero 141. Hartm. Pistor. quest. 45. num. 15. Schrader. part. 10. sect. 2. numero 1. Rol. à Vall. conf. 48. §. 50. vol. 2. conf. 21. n. 10. vol. 4. Decian. conf. 35. Cravett. conf. 411. numero 18. Berous conf. 47. numero 8. vol. 1. Gratus conf. 90. numero 86. Surd. conf. 152. numero 6. vol. 2. Curt. Jun. conf. 2. numer. 1. Curt. Sen. conf. 74. dub. 5. Cacheran. decis. 29. numero 8. decis. 74. numero 24. Grammat. decis. 30. numero 11. Thesaur. decis. 132. nu. 2. & ibi subjectoresp. pro defens. vas. num. 1. & c. Gallorum hinc satum veriverbium. Quand le vasall, veille le Seigneur dort. Vivente & vigilante vasallo dominus obdormiscit, ita ut dominus directus non habeat amplius facultatem exercendæ Jurisdictionis in terra infeudata. Petr. Ant. Petra de jur. quas. cap. 1. n. 61. ex Pancirol. conf. 185. Biretta conf. 38. Marcabr ab Anguil. conf. 13. n. 125. & conf. 165. num. 6. nec vim disponendi de rebus vasalli. per cap. un de feud. dat. in vic. leg. commiss. Menoch. cent. 2. arbitr. c. 20. & lib. 3. præsumpt. 102. n. 16. Brunus conf. 169. lib. 2. Natta conf. 487. 580. Matth. de Afflic. decis. 291. Franc. Marcus decis. 91. n. 5. aut sub vasallis aliquid statuendi, Marta de jurisdic. p. 4. cas. 190. num. 6. Coler. de process. p. 25. cap. 1. nu. 138. Roland. à Vall. conf. 48. num. 22. vol. 2. confil. 21. & confil. 63. numero 7. vol. 4. Wessenbec. confil. 95. numero 57. Curt. Jun. conf. 2. nu. 1. Nevizan. confil. 61. n. 12. Brunus confil. 23. 27. & 31. Cacher. confil. 9. num. 2. & 45. numer. 5. Pancirol. confil. 183. Thesaur. decis. 132. quibus consonat Henric. Rosenthal. interpretes feudalium consuetud. celeberrimus, scriptorumque nostri ævi in eo genere princeps capit. 5. conclus. 78. numero 9. 10. & capit. 5. conclus. 5. itemque conclus. 69. litera H. circa fin. In mille Germania locis, ait, videre licet, quod nobiles, & Comites vasalli Principum, etiam ratione feudorum qua ab Electoribus aliisque Principibus tenent, immediate sub sint Imperatori & Imperio, nec Domini feudorum ullam in eos Jurisdictionem exercent, tandemque concludit, constitutiones privilegiatas etiam respectu horum feudorum licet Vasalli in iis habitent, competere ex stylo Cameræ, modo aliunde, vasalli isti sint immediati, vel saltem in quasi possessione exemptionis.

241 Quod autem ad subditos vasalli attinet, proprie loquendo negatur, pariter eos subditos esse Domini feudalis, sed vero Domino suo, hoc est vasallo Principis investientis subjecti sunt, sicut est tex. in §. illud. de prohib. feud. alienat. per Frid. Raynaud. ibidem n. 7. & §. firmiter num. 23. eodem tit. quia cum immediato nihil contraxit, Ifern. in d. §. illud numero 62. Afflic. ibidem numero 2. & alii Belvis. Ifern. & Laud. in capit. prin. §. fin. de controvers. invest. Curt. de feud. p. 4. numero 89. & dicit hanc veriore Schrader. part. 6.

cap. nu. 58. vers. decimo quinto vasallus. Bart. Socin. consilio sexagesimo sexto, n. 4. lib. 3. Brunus consilio trigesimo secundo, num. 3.

Et comprobatur ex eo, quod sicut vasallus vasalli mei, meus vasallus non est, ita nec mei subditi subditus, sit meus subditus, per notata Specul. §. quoniam tit de feud. vers. decimo quarto. quero. n. 14. Alvar. in cap. imperial. §. illud quoque numero. 3. Balzaran, num. 11. & 13. Præpos. num. 1. Raven. & alii de prohib. feud. alien. per Frid. Felin. in ca. qua in Ecclesiarum num. 69. de constitut. Jason. consilio 8. inter conf. Bruni numer. 55. & sequent. Alex. consilio 139. numer. 2. libro 5. Cravett. consilio 492. numer. 3. & 14. & consilio 859. numero 3. & 7. part. 7. Pistor. quest. 45. libro 2. part. 2. numer. 8. Wessenbec. consil. 30 num. 14. ubi alios allegat. Molin. consuet. Paris. §. 1. gloss. 6. num. 1. & 2. Menoch. de arbitr. jud. quest. cent. 2. cas. 200. & plurimos accumulando Schrader. part. 8. capit. 2. num. 25. & seq. sicut neque socii mei socius, socius meus est, l. nam socii. Digest. pro socio. l. si quis à libertis. §. si quis à libert. Digest. de agnoscend. liber. l. Modestinus 105. ff. de verb. signif.

Et hoc amplius ita se habere & præter allegatas auctoritates ex eo manifestum est, quod tales subditi non præstent juramentum homagii Domino feudi, sed vasallo illius, tanquam vero suo Domino ut testatur Moz. de substant. feudi numero 15. Vultæi. libro prim. de feud. capit. 7. numer. 38. & alii ab eo adducti.

Et hætenus de illis qui certo duntaxat respectu subsunt, hoc est de immediatis Imperii Statibus, nunc de aliis, qui simpliciter subditi existunt, & mediati vocantur, pariter dispiciendum est.

Peculiariter igitur in quaestionem vocatur, An subditi, inconsulto Domino suo, seu magistratu ordinario, An subditi protectorem sibi aliquem asciscere, alique Status epi in protectionem recipere possint. Ob nemlich Underthanen / aus eygener Macht / vnnnd frehem Willen / ohn er suchen / Erkandnuß / vnnnd Consens ihren ordentlichen Herren vnnnd Oberkeit / ihnen ein Schutzherrn suchen / vnd andere Stände sie in Schutz annehmen mögen.

De hac quaestione inter gravissimos sæculi nostri Jurisconsultos non convenire author est Springerus de pace Religion. conclus. 44. ubi eam, ne litem suam faciat, indiscussam relinquit. Nobis igitur de eadem paulo accuratius agendum erit.

Et primo quidem non desunt, ex interpretibus qui simpliciter affirmare videntur, licere subditis, etiam inconsulto suo Domino in alterius protectionem sese committere. per text. in cap. recepimus §. fin. de va. privileg. & ibi Panormit. numero 18 arg. l. ut vim. Digest. de justit. & jur. & tit. Codic. de domestic. & protector. Idque maxime locum habere existimant, in iis, qui liberam rerum suarum administrationem habent. Sic enim consulendo respondit Hieronym. Schurff. consil. 23. quod pro Erphordia reddidisse videtur n. 1. C. sequent. cent. 3. ubi decidit, quod communitates possint se dare in alicujus potentis Domini vicini protectionem, non obstante, quod sint sub aliquo Episcopo vel ordinariæ alterius potestati subditæ. Ejusdem auctoritate motus Domin. Andr. Gerhardus Consiliarius Saxonicus in discurs. Domin. Arumai select. quest. 31. conclus. 8. in notis ibidem in princip. sentire videtur, quod subditi, Civitates & communitates aliqualem rerum suarum administrationem habentes, non attento ordinario magistratu, principe, Comite, & cæt. superioris vel potentioris protectioni

ctioni pro certa annua pensione se subicere possint.

Et in hanc quoque sententiam inclinare videtur Matth. Stephan. *question. ex Institut. Imperial. 25. centur. 1.* ubi nominatim decedit, subditos vel vassallos alterius protectioni se submittere posse. Quod ipsum etiam absolute tradit Jacob. Wernh. *Kyllinger de Ganerb. Castror. discurs. 14. numero. 14.* aiens Instituto Ganerbiorum Protectores quærere non inconsultum esse, & facere id posse etiam eos, qui non sunt immediate summo Principi subiecti, sine dominorum consensu, cui accedere videtur Remigius Feschi *elegantiss. dissertat. de fœder. conclus. 23. in notis ad lit. F.* ubi præmissis nonnullis dubitandi rationibus, concludit, illis non obstantibus, etiam citra consensum dominorum Protectiones ejusmodi procedere, annexa tamen mox causa, *infra à nobis in 1. limitat.* adducta, id quod etiam cum Gailio affirmat, ac novissime publice defendit Herman. Goechusius sub præsidio Domini Joan. Gryphiandri Salanzæ Academiæ Professoris *in disputat. seu discurs. Arumai. de Fœderibus 28. conclus. 31. & 66.* Daniel Otho *de jure public. capite 11. §. fœdus Clientelare.* ubi ad quæstionem An quis possit se in protectionem alterius Principis dare, non requisito Domini sui consensu, ut ipsi per hoc non præjudicet, affirmative respondet, per *Recess. Imper. de Anno 1555. §. Es soll auch se.*

In cujus opinionis confirmationem facere videtur textus clariss. *in l. metum 9. §. licet 6. Digest. de eo quod metus causa.* ubi licet etiam pecuniam & precium accipere, ut alius contra vim injustam defendatur, quem text. ad hoc notat *ibi* præter alios Bald. quem sequitur multorum insignium autoritate stipatus Matth. Wesenbec. *consilio 48. numero 23. par. 1.* † Ubi expresse dicit licere universitati protectionem ab alio, quam superiore quærere, etiamsi alioquin sit sub aliquo Episcopo, ut contra injustam vim defendatur idque repetit *consilio 170. numero 15. par. 4.* Hancq; sententiam respondendo probavit Albert. Brun. *cons. feudal. 86. numero 2.* ubi Baldi auctoritatem adducens asserit posse Civitatem absque superioris licentia alicui Domino sese submittere, qui eam tueatur ac regat. Quam opinionem dicit & modernos sequi *in ca. 1. §. conventiunculas de pace juram. firmanda.*

Quod ipsum nuncupatim in terminis admittit Regner. Sixtin. *inter cons. Marpurg. tom. 3. consilio 8. nu. 104.* ubi testatur de Jure communi posse eos, qui sub magistratu aliquo sunt se defensionis ac protectionis causa subicere aliis, addens id generali consuetudine in Imperio Romano receptum esse & multis exemplis id ostendi posse, & rursus *consilio 19. numero 145. eodem vol.* dicit non esse infrequens, ut se submittant alicui Principi, ut ab eo protegantur & defendantur, adnotat. Bald. *in c. 1. lect. 2. numero 9. de judic. Menoch. consilio 32. numero 4. vol. 1.* Henric. Brünig. *de var. univers. speciebus. Thesi. 16.* Curt. *consilio 286. n. 22. vol. 2.* Roland. à Valle *consilio 1. num. 45. & sequent. vol. 1.*

Et hanc ipsam sententiam de libertate constituenti protectoris approbare videtur novissime nobilis & doctissimus Jurisconsultus Warem. ab Ehrenberg. *meditam. pro fœder. libro 2. capit. 1. numero 42. & 43.* ubi rotunde scribit, licet Civitates non habentes Regalia, & Jura Imperii, ex privilegio, consuetudine, aut præscriptione non possint fœdus contrahere, illas tamen haud dubie se posse committere protectioni potentiorum, si retineant proprium dominum; aperte *ibidem* asserens errare illos, qui id liberis tan-

tum Civitatibus concessum esse autumant, † cum defensionem quærere omnibus permittum sit. Idemque præsupponit etiam Simon Pistor *cons. 19. vol. 1. post cons. Modest. Pistor.*

Illi autem Juris Interpretes, qui protectorum quærendorum licentiam absque consensu Dominorum suorum subditis indulgere videntur, fundamenta imprimis desumunt, ex *d. cap. recepimus extra de privilegiis leg.* ubi summus Pontifex rescribit: † quod licet receptus quis fuerit in protectionem alicujus, cum non propterea esse exemptum à Jurisdictione sui Episcopi, † nec consequenter juri protegendi annexam esse subjectionem: Inde libertatem illam Protectoris ascribendi asserentes, inferunt † subditos absque præjudicio Dominorum suorum se posse alterius Tutelæ subicere, eo quod per ejusmodi subjectionem Juri magistratus ordinarii, ut verba finalia ejusdem c. habent, nihil censeatur esse detractum, quod ipsum nuncupatim stabilivit Matth. Wesenbec. *d. consilio 48. numero 30. part.* asserens, non sequi quod per protectorem alterius Jurisdictio imminuatur, † cum defensio sit facultatis naturalis plane à Jurisdictione separata, nec imminuat Jurisdictionem alterius, eoque Episcopis subiecti possint ejusmodi protectionem sibi parare, per alleg. Schurff. *d. consil. 23. in princ.*

Deinde se fundant *in l. desertorem. §. fin Digest. de re militar.* quam ad hoc allegat Gail. *libro 2. observ. 54. numero 4.* asserens, juribus illis expresse probari, inferiores posse se defensionis causa superioribus & potentioribus submittere, neque per illam submissionem Jurisdictioni ordinariæ quicquam derogari, per alleg. *ibid.*

Præterea in comprobationem suæ assertionis adducunt *l. 1. Cod. de excusat. muner. libro 10. & tit. singular. Codic. de domest. & protector.* quarum Ll. textus ad hoc adducens Bart. *ad d. l. 1. numero 2.* † dicit, positos sub protectione alicujus non esse illi subiectos, nec recipientem in Tutelam habere Jurisdictionem in susceptos, sed teneri eos defendere cum armis, addens *ibidem* se in facti contingentia cum dubium circa capitula factæ pacis cum Archiepiscopo Mediolanensi exortum esset, in verbis, *quod omnia castra occupata per Ubaldinos remaneant sub protectione & regimine ipsorum,* respondisse, per ista verba nullam ipsis competere Jurisdictionem.

Quarto id ipsum comprobari aiunt auctoritate Jurisconsulti *in l. 3. ut vim. ff. de justit. & jure.* ubi defensio cuique permittitur.

Neque vero rationum momenta, quibus præter allegatas legum & canonum auctoritates opinio eorum, de libera Advocatorum assumendorum potestate subditis permittenda, firmari posse videtur deficiunt.

Nam primo pro iis † ut strenue militare videtur, quod cum per susceptionem protectoris ordinario Domino non Modo nihil decedat, ceu præter modo adductos nominatim testatur Bertaz. *consilio 511. in criminal. numero 36. lib. 2.* Raudens. *consilio vigesimo quinto, numero septuagesimo nono.* Tileman de Benig. *in Syntag. 1. dec. 2. vot. 8. numero 10.* sed etiam ipsis † subditis commodum defensionis eventualis ut qui præter ordinarium magistratum alios etiam habeant, à quibus protegantur & defendantur per id accedat, libertas utique illa ascribendorum patronorum eis omnino permittenda esse debet, per notat. Regner. Sixtin *inter cons. Marpurg. tom. 3. consilio 8. post numer. 107.* † Naturalis siquidem ratio & æquitas flagitat & urget, ut, quod alicui non obest, & alteri prodest, id omnino permittendum sit, per text.

text. in l. 2. §. *quancquam* Digest. de aq. pluv. arcend. & in l. rescripta Codic. de precib. Imperat. offerend. l. in creditore. Digest. de evulsionib. gloss. in l. 2. in princ. ubi Iason numero 32. Digest. solut. matrimon. Joann Petr. Surd. consilio quadragesimo primo, numero 5. libro 1. Menoch. consilio 14. numero 8. Andr. Khol. de servit. feudal. part. 1. tit. 1 numero 158. in fin. Carot. tract. de oblation. part. 2. quast. 32. numero prim. Vinc. de Franc. decisi. 183. numero 8. Petr. Heigius quast. 28. numero 28. & q. 38. numero 47. part. 1.

Cum igitur electio seu assumptio Protectoris Domino nullum incommodum, subditis vero magnam utilitatem afferre possit, non videtur esse necessarius consensus.

256 Quod autem per protectionis Electionem, † à subditis factam proprio eorum Magistratui nihil decedat, inde manifestum evadit, quod protectio nihil juris ad Dominum spectantis, electo Advocato tribuat, per gloss. in d. rubr. Cod. de domest. & protect. lib. 12. & text. in d. l. desertorem. §. fin. in si. junct. a gloss. Digest. de re milit. 257 tar. † Sed subditi clientes in Tutelam alterius patroni recepti, nihilominus sub Jurisdictione ordinarii & proprii sui magistratus manent, cui in omnibus ut antea parere debent per text. à Gailio adductos 2. obs. 54. num. 3. & sequent.

258 Advocatiz quippe Jus ordinarium † Magistratum in exercendis artibus Jurisdictionalibus non impedit, neceidem in potestate sua quippiam derogat aut præjudicat, id quod infinitis Dd. allatis auctoritatibus infra numero 406. & seq. ubertim demonstravimus.

Protectio enim, ut alibi dictum est, hoc tantum 259 continet, ut in clientelam † ascitus defendatur armis, astringente Bart. in proem. Digest. in princ. quem referendo sequitur Hieronim. Schurff. d. consilio 23. cent. tert. accedit Budæus in l. Herennius. Digest. de Evict.

260 Clientes enim & vasalli utcunque † dominos habent superiores, manent tamen liberi Gothofred. 261 l. 7. de captiv. & postlimin. revers. † Cupiunt enim se suaque defendere, eamque ob causam conducunt auxilium potentioris, non ut amittant, sed ut retineant libertatem illibatam. Erenber. 1. Fæder. capit. 4. num. 13.

262 Deinde vero quod ex tali defensoris † coopratione alienis subditis emolumentum accrescat, inde liquet, quod eveniente necessitate illi ipsi ut supra dictum est, de ampliori, eaque duplici habenda

263 protectione securiores esse possint. † Ordinarius siquidem respectu generalis Jurisdictionis & Jure magistratus; Bart. in l. præcept. numero 2. Codic. de Cano. lar. lib. 10. p. 8, & l. animus numero 13. Cod. de sacrosanct. Eccles. & est text. in cap. sit. rector. dist. 43. Brixienf. 264 repert. p. 2. verb. subditus: † alter vero respectu singularis contractus initi & Jure protectionis defendere & succurrere tenetur, per ea quæ infra in hoc ipso capite fusi tractantur.

265 Secundo ad hanc † ipsam sententiam firmandam facere videtur quod illicitæ non sint subditorum congregationes quæ fiunt etiam armata manu pro re propria recuperanda, vel Jure proprio tuendo, Bart. l. prohibitum, numero 3. C. de Jure fisci libro 10. & l. devotum. Cod. de metat. libro 12. Jas. consilio 20. col. ult. in pr. lib. 3. per text. l. si quis inseruit. in fin. ff. de furt. Et sic etiam Ordinatio Cameræ part. 2. tit. 9. §. Cojemand circa fin. permittit colligationes ad recuperandam rem contra pacem publicam ademptam, Mynsing. 6. observat. 2. numero 4. §. 8. 9. ubi scribit si

quis se oppressum iri timeat, posse se cum aliis congregare ad defensionem in continenti peragendam.

Hinc spoliatus fortalitio five castro suo ad † Civitatem confugere, & amicorum ac consanguineorum 266 auxilium implorare potest. gloss. l. 3. §. eum igitur. ff. de vi & vi armat. Ang. consilio 376. numero 1. Aret. l. clavi. possidere. col. 5. & ibi Jas. col. 3. vers. limita istum, Digest. de acquir. possess. Nevizan. consilio 82. numero 4. † Et li- 267 citam esse congregationem amicorum ad occidendum rebellem & bannitum, qui civium bonis & vitæ insidiatur, respondit consulendo Ruin. conf. 1. num. 2. lib. 5. quem sequitur Menoch. consil. 8. num. 3. vers. tertio movere. † Eadem ratione congregationem pro defen- 268 sione Civitatum fœdere junctarum approbavit Soc. Jun. conf. 63. nu. 66. lib. 3.

Tertio eidemmet sententiæ comprobandæ hæc 269 etiam ratio inservire videtur. † Quod cura defensionis quærendæ, & defendere seu Jus defensionis sit Juris naturæ & gentium per text. in l. 3. Digest. de just. & Jure l. sed & partus 12. §. 1. ibi. Nam cum liceat vim vi repellere. Digest. quod metus causa l. si ex plagis 52. §. 1. ff. ad l. Aquil. l. is, qui aggressorem 2. Codic. ad l. Corn. de Sicar. l. 1. §. vim vi 27. & l. 3. §. cum igitur 9. ff. de vi & vi armat. textus in l. scientiam 45. §. qui cum aliter 4. ff. ad l. Aquil. l. 1. §. cum arietes. Digest. si quadrup. paup. sec. dic. cap. si vero de sent. excomm. & ca. significasti de homicid.

Et hanc rationem communiter etiam tum proficundo tum consulendo approbavere Doctores in d. l. ut vim 3. Angel. numero 5. & 12. Hippol. de Marfil. l. 1. in princ. Digest. ad l. Corn. de Sicar. Petr. à Plac. lib. 1. de lib. capite 28. Petr. Royz. decis. lit. 5. numero 76. Clar. lib. 5. sentent. §. homicidium numero 24. Wesenbec. consilio 48. sub num. 17. versic. præterea & illud constat, † quibus 270 omnibus accedit etiam auctoritas Ovid, lib. 3. de arte amandi, dicentis,

*Judice me fraus est concessa repellere fraude,
Armaque in armatos sumere Iura sinunt.*

Idem tenet Cicero philosophus & orator summus, libro 1. offic. & in orat. pro Milone. † Est enim, inquit, 271 hæc Iudices non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus: verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti sed imbuti sumus, ut si vira nostra in aliquas insidias, si in vim in tela aut latronum aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expedienda salutis † silent enim le- 272 ges inter arma; nec se spectari jubent, cum ei, qui spectare velit ante injusta pœna luenda sit, quam justa repetenda. Hæc Cicero pro Milone.

Cum ergo Juris indubitati sit, † quod ea, quæ Ju- 273 ris sunt naturalis nemini prohiberi possint, §. sed naturalia 11. Instit. de Iur. nat. gent. & civ. & ibidem gloss. & Dd. item l. final. ff. de cap. minut. l. Iura sanguinis. ff. de reg. Iur. sequunt Felin. cap. quæ in Ecclesiarum numero 26. Archidiac. in ca. Ius civile dist. 1. post Dominicum & alios ab eod. allegatos Card. consilio 147. incip. Dominus noster. Hostiens. in sua summa tit. de consuetud. Silvester in sua summa in verb. consuetudo numero 14. unde & Bald. recte affirmat † defensionem à natura vel æquitate 274 concessam nunquam tolli posse. in quast. per eam disputata quæ incipit statuto cavetur quod fenerator. Consequens est subditis etiam non requisito superiore defensionem vicini potentioris quærere licere.

Quarto prædicta tertia ratio aliam † qua sustine- 275 tur adhuc fortiolem habet quod nedum subditi defensionem quærere possint, sed etiam ex præ- scripto

scripto Juris ad id obligentur. Juris enim receptissimi
 276 est, † quemlibet uti ad vitam ita etiam ad res suas quibuscunque modis tam per seipsum quam alios tuendas & conservandas teneri, Boer. in tract. de custodia clavium n. 45. ubi dicit cuilibet permitti † de Jure suo sumptu facere castra, turres, & fortalitia in suo absque licentia Principis pro tuitione sui & rerum suarum per text. in l. per provincias C. de adif. privat. & in . novum opus. ff. de oper. public. & ibid. gloss. de qua re Mart. Vran. consilio 15. tom. 1. & ibi in addit. lit. G. latius.

Quod ipsum etiam cum Paulo de Castro in l. 3. ff. de just. & jur. expresse statuit Joan. Lignan. in libro suo quem inscripsit de bello. & referendo sequitur Mar. Salomon. in repet. d. l. ut vim. 3. n. 15. ubi dicit, † eum qui se contra vim illatam non defendit cum posset, sed se occidi patitur reum esse gehennæ, non minus quam si necem sibi met ipsi conscisceret. Nec sine ratione ita statuere videntur.

278 Nam cum nemo sit membrorum † suorum Dominus l. liber homo 13. in princ. ff. ad l. Aquil. 1. § sed cum homo, de his qui dejecer. l. si quis. 6. §. fin. de pæn. l. 2. l. 3. C. si res alleg. pig. c. si. non licet 23. quest. 5. & apud D. Paul. 1. Corinth. 6. ὅτι ἡ ἐκκλησία non estis vestri. Ayres. de homicid. necess. par. 1. n. 398. Valent. Franc. de fidejuss. c. 3. n. 201. & seq. Cuiac. lib. 2. observat. c. 20. Hering. de fidejuss. cap. 2. §. 9. num. 40.

279 Et in se homicidium † quisque committere prohibetur l. omne delictum 6. §. qui se vulneravit. Digest. de re militar. l. ult. §. sic autem. ff. d. bonis eor. qui ante sentent. mort. sibi consciverunt. Bald. in l. 1. C. eod. E-

280 leganter Bonifac. in tract. de furt. §. 6. n. 42. † Unde præceptum divinum, non occides, intelligendum est, scilicet nec te, nec alium: Vitam sua quasi culpa & propria negligentia, quam omni Jure omniumque gentium more & consuetudine permittente tueri potest, amittere nullus debet. † Alioquin enim injuriam Deo & 282 suæ Civitati in qua vivit, inferret † dum contra voluntatem Dei de sua quasi statione, in quam collocatus 283 est, discederet †: ejusque culpa, Respubl. civem, quo in 284 plurimis uti potuisset amitteret. † Homo enim non est sui ipsius sed Imperii vel Reipubl. l. veluti. ff. de justitia. l. postliminium. §. 1. ff. de captivis. Dionys. Gothofr. prax. civil. libro 1. tit. 6. quest. libertat. suam quemad. quis poss. immin.

285 Denique etiam delinqueret † contra charitatem qua quis obstringitur erga seipsum, hoc scripto Diliges 286 proximum tuum sicut teipsum. † includitur enim hoc præcepto non minus sui ipsius dilectio quam proximi, & ideo qui se non defendit cum potest, contra præceptum charitatis peccat. Salomon loco supra citat. quem refert Georg. Obrecht. de defens. necess. cap. 1. nu. 29. Expressim his ad stipulatur Joan. Gallicius inter cons. feud. consil. 2. n. 111. in fine ibi & ideo peccat. qui se potest defendere, & non defendit, adducens in id cap. non inferrenda 24. quest. 3. & 4. ca. quanto cum gloss. ibid. de sent. excomm.

Et quod de tutela sui ipsius ad severatur, æque etiam ad rerum ac bonorum suorum conservationem pertinet, 287 † cum res sive patrimonium sint quasi secundus hominis sanguis, & vitæ equiparentur in l. Advocati 14. ubi gloss. communi consensu approbata. verb. vitam. Codic. de Advocat. diversor. judic. Bald. in l. si tuis nummis Cod. de oper. libert. & in l. pen. Codic. de conslit. pec. Dd. 288 in d. l. ut vim 3. ubi Jason. num. 23. & alii, † Et propterea paria censeantur insidiari vitæ & insidiari bonis, atque ita metus perditionis omnium bonorum æquiparetur metui mortis. auth. quod mater. Codic. de revocand. donat. Bart. in l. pen. col. pen. de cond. ob. caus. Menoch. de arbitr. jud. qu. lib. 2. cent. 2. cas. 110. nu. 6.

& 135. n. ult. Borcholt. de feud. capit. 7. n. 43. Tiraquell. de nobilit. capit. 13. n. 364. & aliquot seq. ubi plura notatu digna ea de re congescit.

Quod adeo verum est, † ut si res aliter defendi ac 289 conservari non possint, in valores interimere permiffum sit; per text. in l. 1. ubi Bald. num. 44. Ang. num. 5. Cod. unde vi, text. in cap. olim de restitut. spol. text. in c. si perfodiens de homicid. Angel. in l. quoniam numero 3. Cod. ad l. Jul. de vi publ. Dd. in d. l. ut vim ubi Bart. numero 6. Bald. Angel. num. 9. Jason. num. 23. Dec. n. 31. Fortun. numero 24. Claud. de Seysell. in 1. lect. numero 41. & seq. Joan. Bolog. num. 66. Covar. in clem. 1. p. 3. §. unico numero 6. de homicid. gloss. & Dd. in l. furem ubi Hippol. de Marfil. num. 5. Bart. numero 2. ff. ad l. Cornel. de Sicar. gloss. in cap. 1. §. si quis hominem ubi Dd. de pac. tenend. Chassanæ. in consuet. Burg. rub. 1. §. 5. quæro quomodo num. 11. Plot. in repet. l. si quando n. 109. Clar. §. homicidium n. 25. Joan. de Amic. consilio 77. num. 11. Alex. de Nevo. consil. 38. per tot. Seb. Med. de casib. fort. p. 1. questio 8. num. 20. Diac. reg. 507. Carrer. in pr. crim. rubr. de homicid. §. 6. num. 29. Petr. Duen. reg. 191. Franc. Vivius. lib. 2. com. opin. 85. Matth. de Afflict. in constit. Neapol. libr. 1. rub. 13. numero 20. & 51. Wesenbec. consil. 19. n. 5.

Nec enim tenetur quis defensionem † rerum quæ 290 sibi propriæ sunt, quibusque propria vita & status, dignitasque conservatur pro alterius vita conservanda omittere. Ita Covar. in clem. unic. part. 3. §. unico n. 6. vers. quinto tenetur, de homicid.

Quinto insuper communi Dd. † calculo receptum 291 est, quod omnes confederationes, atque ligæ susceptæ, five ordinatæ ad defensionem status & patrimonii, vel alium bonum finem, honestæ, atque licitæ, & consequenter omnibus concessæ sint, per text. in cap. sane. 16. quest. 7. & l. 1. §. 1. Digest. de colleg. illic. Bald. in l. 1. §. hujus studii. col. pen. ff. de just. & jur. Idem consilio 319. libro 2. & consilio 425. Angel. cons. 376. nu. 1. & cons. 391. num. 1. Jas. cons. 20. col. ult. vers. secundo pro absoluto. lib. 2. & cons. 86. n. 1. lib. 3. Dec. consilio 356. num. 2. And. de Ifern. in c. 1. §. conventicul. de pac. juram. firmand. Cardin Zabarell. clement. pastoralis notab. 7. de sentent. & rejud. Gemin. c. constitutionem. col. 2. de verb. signif. lib. 6. Corn. cons. 216. col. 2. lib. 3. Cravett. cons. 4. n. 14. & 15. cons. 18. n. 10. & cons. 319. col. antepen. Menoch. cons. 28. n. 12. l. non dubito. ff. de captiv. & postlim. revers.

Quod etiam expresse tenet Bart. in extravag. ad reprimendum verb. occulte numero 2. ubi dicit, † ligas 292 vel societates, quæ hodie fiunt inter Civitates, vel Barones aut alios recognoscentes superiorem, si ad eorum defensionem ordinentur, jure subsistere, quem allegat & sequitur Mynsing obser. 2. numero 6. cent. 6. ubi dicit cum defensio tam rerum quam personarum sit licita & Jure permiffa, talem utique consociationem sive ligam impune quoque facere licere arg. l. Gracchus 4. Codic. ad leg. Jul. de adult. & lege 1. Cod. de his qui ven. atat. impetr. War. ab. Erenb. de fæder. libro 2. capite 2. fol. 192. Ross. t. de crim. las. ma. est. num. 23. & sequent. & num. 30. Prosp. Farinac. pract. crim. part. 4. quest. 113. num. 38. licitarum & permiffarum confederationum exemplum ponens in illis, quæ fiunt pro defensione corporis & bonorum, recte laudans Jason. consilio 86 numero 1. & sequent. libro 3. & Roland à Valle consilio 1. numero 104. libro 1. Bart. Bertazz. consilio septuagesimo septimo, numero 12. in crimin. libro 1. Gerlac. Buxdorff. in dissert. ad 17. prior. Aur. Bull. Carol. IV. capit. conclus. nonagesima octava, l. h.

293 Non impertinenter denique huc affertur, † quod iniquum censeatur liberis hominibus non esse liberam rerum suarum administrationem l. 2. in fin. ff. si quis à parent. fuer. manumiss. l. dubium Codic. de contrahend. empt. l. polla de his quib. ut indignis. Somsbec. in tr. feudal. part. 13. n. 101. Hartman. Pistor. quæst. 4. num. 24. § 45. § quæst. 13. n. 38. lib. 2. Borcholt. in tr. feud. c. 5. n. 41 Pruckman. consilio 36. n. 51. libr. 1.

294 † Cum in re sua quilibet sit moderator & arbiter l. in re mandata. Cod. mandati. l. 2. Cod. de his qui sunt sui vel alien. jur. Matth. Coler. consilio. 4. numero 15. Hartman Pistor. quæst. 38. num. 50. lib. 2. † neque cuiquam vel agnationis vel cognationis vel alio quovis Jure competat facultas impediendi alterum, quo minus de re sua pro libito disponat l. dudum. C. de contrahend. empt. l. nec temere. Codic. de jur. deliber.

Sed si subditis à magistratu potestas rerum suarum adversus vim & injuriam aliorum defendendarum adimeretur, utique liberam rerum suarum administrationem non haberent.

296 Verum his & similibus, quæ in speciem affirmativæ sententiæ copiosiori numero adduci possent non attentis, ad propositam quæstionem re altius considerata negative respondendum esse censeo, quod scilicet subditis, inscio aut invito Domino suo in protectionem alterius potentioris se dare nequaquam licitum sit.

Quæ decisio subsequenter rationum munimentis, ac subjectis textibus, nec non Aureæ Bullæ, ac Recessuum Imperii testimoniis, Doctorumque auctoritatibus solide probatur.

297 Primum enim sicut non licet † Dominis subditos invitos alienare per ca. unic. §. 1. in fin. 2. Feud. 55. & tradunt aperte Cephal. consilio 18. numero 23. libro 1. Tap. in l. final p. 2. cap. 9. numero 40. de constit. Princ. Zas. de feud. p. 7 numero 6. Hotomann. illustr. quæst. 1. Petr. Heig. part. 1. quæst. 9. Thom. Michael. de jurisdict. conclus. 138. Mantica. in lucubration. Vatican. libro 13. tit. 17. numero 17. Hartman. Pistor. part. 3. quæst. 22. Acac. Enenckel. libro 2. de privileg. capit 5. numero 67. Molinæ. consuetud. Parisiens. tit. 1. gloss. 4. §. 3. num. 17. Mulculus de confratern. conclus. 20. § 21. Theod. Reinsing de Regim. sacul. & eccles. libro 1. class. 5. capit 9. numero 43. Ita permissum non est subditis alienorum Dominorum auxilia quærere, ac superiore invito alienæ se tutelæ committere, tam quod Domini & subditi ad † paria, ac illi his ad vices reddendas teneantur cap. 1. de forma in fin 22. quæst. 5. Salicet in l. 1. Cod. de Novat. Roland. à Valle consilio 18. numero 31. vol. 3. Boer. decis. 304. numero 5.

298 Subditi autem ad † Dominos, ut liberi ad parentes habere se debeant, Thom. Michael de jurisdict. conclus. 138. lit. B. Tum quod illud quod in uno correlativorum dispositum est, censeatur etiam in altero dispositum esse, l. final. in pr. Codic. de indict. vid. tollend. & ibi Bart. § in l. final. Digest. de acceptilat. Bald. in l. 1. C. de bon. matern. maxime ubi aliquid dispositum est, in uno correlativorum digniore, uti est Magistratus, quo casu censetur etiam dispositum in minus digno, gloss. in Rubr. de reb. cred. & ibi Bald. facit l. queritur. de Statu hom. Matth. Boys. in addit. ad tract. Baptist. de S. Blasio c. 3. numero 7. per Reinsing d. loco allegat.

Ratio decidendi II. Deinde si liceret subditis absque licentia magistratus sui alium Protectorem quærere non tenentur injuriarum id facientes, † cum jure suo utens nullam committat injuriam l. Proclus. Digest. de damn. inf. l. nullus videtur, § l. damnus. ff. de reg. jur. Socin. consilio 118. col. 3. vol. 1. Cephal. consilio 150. numero 25. †

300 Verum subditi inscio aut invito Domino suo al-

rius protectioni se submittentibus, non solum Dominum injuria afficiunt, arg. l. 1. §. 2. ff. de injur. Maul. de homag. tit. 11. num. 6. & contumeliæ nomine Judici pulsari possunt, quasi non sit ejus animi & potentia, ut se sibi subiectos tueri possit. Arum in Aur. Bull. discurs. 6. conclus. 2. Remig. Fetschius dissert. de Fœder. conclus. 23. sub lit. E. Georg. Gumpelsheimer de jure clientelar. 8. 2. Sed & Principes, Duces vel Comites, aut alii magistratus alienos subditos suæ protectioni inscio eorum magistratu & sine legitima causa suscipientes injuriarum convenire posse arguitur per l. 1. §. 2. ibi, omnemque injuriam aut ad corpus aut ad dignitatem aut ad infamiam pertinere. ff. de injur. testantur Petr. Frider. Mindan. proces. Cameral. lib. 2. capit. 14. numero 11. Lud. Gilhauf. de injur. §. 5. numero 65. Ziegler d. conclus. 1. numero 90. Adde quæ hanc in rem latius deducta sunt in c. 17. de Actionib.

Tertio sanciunt quoque jura † quod subditis in præjudicium superiorum suorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo iis præjudicium aliquod oriatur, arg. §. fin. ibi Dominorum. Inst. de his qui sui. l. si unus. 27. §. pacta. vers. ante omnia. Digest. de pact. l. debitorum. 25. cum ibi notat. ab Alex. in primo notab. numero. 2. Bald. & Wesenbec. num. 4. Codic. de pact. Bodin. de Republic. lib. 1. cap. 8. ubi scribit nihil esse quod magis Principum † animos commoveat, quam pacisci per vim cum subditis, refert Auctor in actis pacificat. Colonienf. pagin. 283. Decius in l. 59. Digest. de re judicat. idemque consilio 117. & idem nuncupatim asseruit Socin. Jun. conf. 1. numero 66. vol. Natta consilio 160. numero 28. § consilio 309. numero 3. Bald. in l. debitorum Cod. de pact. Rol. à Vall. consilio 29. vol. 1. num. 6. ubi tradit Civitates recognoscentes superiorem non posse aliquid statuere aut facere in præjudicium præminentia superioris.

Nam factum cuique suum nocere debet, nec unus conditio per alium deterior fieri potest l. factum ff. de reg. jur. l. si cui. §. iisdem. ff. de accusat. ca. cum super de re judic. c. cum dilect. de fid. instrum. Et cum hoc in quibuslibet aliis locum habeat, multo minus licet iis, qui alicujus jurisdictioni subiecti sunt, ei per suum factum, & alium defensorem suscipiendo obesse, & præjudicium parere arg. l. nec ex vera Codic. de acquir. possess. § arg. cap. licet universis & ibi gloss. de testib. Regner. Sixtin. conf. Marpurg. vol. 3. conf. 8. n. 51. § 52.

Sed negari non potest † ejusmodi protectionis pactionem concernere præjudicium veri Domini, cujus obedientia paulatim minuitur, & defensoris augetur, ut in terminis tradit Thom. Michael de jurisdict. conclus. 138. lit. e, allegans in simili Zasium consilio 7. numero 5. lib. 2. M. Stephan. de jurisdict. libr. 2. part. 2. cap. 2. numer. 132. D. Hepingk dissert. de jure protect. conclus. 32. lit. E. Paurmaist. de jurisdict. lib. 2. capit. 9. numer. 19. Paul Matth Wehner. von Veränderung der Regimenten capit. 18. † 304 Quamvis enim protectionis jus tenue existimetur & nihil cum superioritate respectu patroni, vel cum subjectione respectu clientum commune habeat, † 305 negari tamen non potest, tale id esse, ex quo constituti patroni, alia sibi paulatim in personis protegendis jura quærendi & usurpandi, ea scilicet existente occasionis commoditate, ut unum ex alio indies pullulet, ansam facile arripere possint, † unde 306 non leve ordinario magistratui præjudicium generari queat, velut recte perpenderunt Thom. Michael d. conclus. 138. lit. e. Paul. Matth. Wehner d. cap. 18. in princip. metamorphos. rerum publ. maxime si

hereditarium illud sit, uti ante eos eleganter notavit Frider. Mindan. *process. Cam. lib. 2. c. 4. n. 4.*

307 *Ratio decidendi IV.* Quarto non minus certum est † subditos non consulto nec certificato ordinario magistratu, nullaque præviam causæ cognitione præhabita, vel alias necessitate non urgente alienum protectorem sibi diligentes, non modo inobedientiæ noxam incurrere, sed & obsequio atque reverentiæ superioribus ex lege divina debita collum subtrahere atque reluctari omnino videri, Alber. Gentil. *libro 1. de bello cap. 16.* Wessenb. *consilio 48. numero 7. & 8. p. 1.* Surd. *cons. 47. numero 23. & 32.* Rol. à Vall. *cons. 29. numero 6.* Alex. *cons. 94. incip. visis numero 4. vol. 5.* Bald. *cons. 135. vol. 5.* quod eleganter explicat Paul. Matth. Wehner. *in metamorphosi sua rerum publ. de cap. 18.* hisce vulgaribus verbis. Wann die Unterthanen frembde Hülff und Schirm suchen / ohne Ursach / vnd wider der Obrigkeit willen vnd Erkantnuß / gereicht solches zu schmälerung vnd verachtung der Obrigkeit. Es werden auch die Gemüther von einander abgewendet / der gebührlichen Reverenz vnd Ehrerbietung / so der Obrigkeit in alle weg gebühret zu wider / vnd ist der Obrigkeit beschwerlich vnd schmähtlich / daß in beschützung ihrer Unterthanen ein anderer soll vorgezogen werden / bevorab so ein erbliche Schirmgerechtigkeit getroffen / etc.

308 *Ratio decidendi V.* Quinto confirmatur hæc † decisio ex eo etiam quia subditi assumptes Protectorem in scio ac invito suo Domino repugnant voluntati ejusdem, at Juris est quod voluntati atque obsequio superiorum reluctantes voluntati & ordinationi Dei resistere dicantur. Paul. *ad Roman. c. 13* Augustin. *epist. 54. ad Macedon.*

309 Omnes enim alterius † potestati subiecti, tenentur parere & obedire ei cui subditi, tam Jure gentium *l. veluti. Digest. de just. & jur. Bal. l. cum lex col. 2. vers. ratio prædictorum. Digest. de fidejussorib. Cephal. consilio 461. n. 4.* quam Jure civili *l. 1. & 3. Digest. de legibus l. fin. ff. de decret. ab. ord. fac. l. non videntur. §. qui jussu. Digest. de reg. jur. Barbat. consilio 3. num. 15. lib. 4.* Et canonico *cap. 2. ext. de major. & obedient. ca. omnis anima ext. de censib. Hostiens. in summ. tit. de off. ord. n. 2.* Hago. *in tr. de off. quat. prælat. par. 5. de obed. infer. ad super. & rubr. sequent.*

310 Quinimo Jure naturæ † introductum est, inferiorem suo superiori & minorem majori obedientiam præstare debere ita D. Thom. de Aquin. *in secund. quest. 104. articul. 1. in conclus. & articulo 6.* Rainer. de Pis. *in summa verb. obedientia capite. 1.* Et subditi non obedientes suo magistratui censentur eum spoliare quasi possessione Jurisdictionis Panormit. *in capit. olim versic. 5. de restitut. spoliat. per text. cap. fin. de off. Archid. & c. suborta ext. de re jud.*

311 *Ratio decidendi VI.* Sexto generaliter † proditum est inferiorem non posse falcem imponere Juri vel interesse superioris *l. constiterit 4. Codic. fin. regund. vel eidem in aliquo derogare l. 3. in princ. ff. de alienation. judicii mutand. l. nam Magistratum. ff. de arbitris. l. ille à quo. 4. §. tempestivum. Digest. ad Trebell. l. non autem Magistratus. Digest. de Minorib. l. formam 2. Cod. de officio Præfect. Prator. Orient. Beccius consilio 56. num. 18. ad fin. & seq.*

312 † Et ne populus quidem universus facere aliquid aut statuere potest in his quæ tangunt Jus superioris in grave ipsius præjudicium Bald. *l. 3. §. illud quoque n. 2. ff. quod quisque juris. And. Knich de Sax. non provoc. Jure verb. Jus. c. 2. n. 63.*

313 Verum si in scio Domino † subditi cum alio potentiori ineant protectionis unionem, id absque præjudicio illius fieri nequaquam potest, ut accumulatis argumentis non inelganter deducit Petr. Frider. Mindan.

d. cap. 14. quest. 1. per discursum Thom. Michael. d. disp. de Jurisdic. conclus. 138. lit. e. Quia subditi ejusmodi Clientes, cum se niti sciunt, potentioris Advocati viribus auxiliaribus, cum factura publicæ quietis, quæ tamen vel maxime promovenda est *l. 13. princ. de offic. præsid.* Adversus dominum sæpiusculæ cristas erigunt, Arum. *ad A. B. disc. 6. c. 15. l. 2.*

Quare ejusmodi, † invito magistratu proprio facta à subditis, cum potentioribus Patronis Advocatiæ conventio, dum illi ad ordinariæ Jurisdictionis excussionem & movendam contra proprium dominum Rebellionem, & detrectanda onera consueta, patrocinio abutuntur, nihil aliud, sapere videtur, quam occultam quandam adversus magistratum ordinarium conspiracy & confederationem; *arg. c. constitut. §. ceterum de verb. signif. in 6. †* Et publicis ejusmodi factionibus subditi reddi videntur audaciores adversus dominos suos ordinarios quibus facilius resistunt, adjuti protectorum auxilio id quod repugnat publicæ utilitati, considerat Menoch. *cons. 28. numero 7.*

Nam & ea de causa olim etiam alienos in protectionem recipere † Colonos invititis eorum Dominis haud licuit sed gravissime prohibitum fuit *Novell. 18. c. 14. & constit. Tiber. de divin. domib. c. 4.* ne scilicet magnatum clientela tutiores propriis Dominis audacius se opponere, iisque metum incutere possent: Id enim frequenter ii qui potestatis ac potentie ratione majores sunt, inferioribus facere solent, ut liquet ex textu *l. un. Cod. si. quacunque præd. potest.* Conspirantibus enim subditis cum potentiori Protectore, sæpe eorundem Domini compescere ipsos non possunt, per not. *Odd. cons. 88. n. 36.* Trentacinq. *Var. res. lib. 2. resol. 2. de postul. n. 1. usque ad n. 19.* Capit. *decis. 27. n. 34.* Jo. Petr. Fontan. *de pact. Nupt. claus. 4. p. 2. n. 86.* Atque hoc ipsum Imperator atque Imperii ordines dum ne adversus magistratum ordinarium in protectionem suscipiantur subditi toties in Imperii Recessibus repetierunt veluti, *in §. 10. R. A. 1529. ju Spener. §. 26. in fine R. A. 1541. ju Regenspurg. §. 84. R. A. 1544. ju Spener. §. 23 R. A. 1555. ju Augspurg auffgericht / & pr. §. in fin. Reys. Landstr. Anno 1548. ju Augspurg beschloffen / inter alia attendisse videntur.*

Quod præ cæteris vel inde liquere potest, quia usu venire sæpenumero videmus quod protectores potentia pollentes propositis immunitatum illecebris vel aliis persuasionibus alienos subditos in clientelam susceptos ad se pertrahunt.

Quis enim vel mediocri rerum usu in hac mundi statione versatus ignorat, quantopere protectores ordinarium clientum suorum magistratum, quacunque arrepta prætensione sæpe insectentur? † subditos contra eum etiam ibi, ubi justissima animadvertendi vel mulctandi causa est, sub protectionis specie defendentes, interim sibi multa alia in ordinarii magistratus non leve præjudicium vergentia vendicent.

Nam quotidiana optima rerum † magistra experientia satis edocet, quod apud defensores ejusmodi potentiores à subditis exoratos sub plausibili defensionis prætextu mox vel levi data occasione, alieni Juris exurgat usurpatio, & paulatim Jurisdictionis incrementa femina, adeoque nullum ab ipsis Juris sui accumulandi, domini vero imminuendi studium prætermittatur, uti hoc ipsum recte perpendunt Thom. Michael. & Petr. Frid. *locis supra relatis* ac pro more explicatius edocet Wehn. *in metamorph. rerum publ. d. 6. 18. subsequentibus verbis.*

Den Vnderthanen aber ist solches ein anfang zu aller nachtheiligen Vngelegenheit / in deme ihr an-
 nommener Schutzherr vnder dem Schein der Defen-
 sion vnd Titul der Schirmgerechtigkeit viel vnd man-
 nigfaltige Vrsachen suchen / und gelegenheit nemen wi-
 der deren ordentliche Oberherren : vnd wo die Vnder-
 thanen / auß billich vnd rechtmässigen Vrsachen solten ge-
 strafft werden/er sie vertheidigen wolle/vnd anderer Sa-
 chen sich underfangen/vnd also aneinander hefte biß sie
 von ihrer Obrigkeit endtweeder all zu ihm siehlen / oder
 würde sonst täglich was zu sich ziehen / dardurch nicht
 allein die Schirmgenossen endlich in sein Dienstbar-
 keit gezogen / vnd in vngelegenheit gerietzen/sondern auch
 der gemeine Friede gebrochen vnd schädliche empörungen
 entstehen möchten.

320 Septimo in statuenda hac nostra sententia † non im-
 merito & illud in considerationem venit, quod cum
 VII. deci- subditi, haud facile protectorem invenire possint, qui
 dendi Ra- eis gratuitum defensionis officium exhibeat sed ei non
 tio.

321 solum annuam mercedem plerunque pendere, † &
 eveniente defensionis casu sumptus restituere cogan-
 tur: indeque eos non ditiores fieri, sed paulatim fa-
 cultatibus labi eorumq; bona ex causa patrocini alieni
 exhauriri contingat, ea certe novi patroni assumptio
 maxime præjudicat illorum Domino ceu notant Bo-
 cer. de iurisdic. c. 8. n. 97. Zasius consil. 7. n. 5. Reinsing
 de Regim. sacul. & eccles. lib. 1. class. 5. c. 9. n. 38. Remig.
 Felchius dissert. de Fœderib. d. 23 in notis ad lit. E. Jo.
 Bruning de Homagiis, c. 1. concl. 12. ad fin. Georg.
 Gumpelshelmer de iure client. 2.

322 Cum enim Domini haud parvi interfit † subditos
 annuam pensionem Protectoris solventes non incurre-
 re paupertatem §. Sed major institut. de his qui sui vel
 alien. fur. Cravetta consil. 939. n. 23. Thom. Mich. d.

323 concl. 138. lit. E. sed potius † subditos habere locupletes
 gloss. 1. in c. 3. de exception. §. text. in auth. ut iudic. sine
 quoquam suffragio fiant, §. cogitatio Panorm. in c. licet
 causam num. 13. de probat. Felin. ibid. num. 12. Ever-
 hard. Jun. cons. 1. num. 190. vol. 2. Cum hi pingues
 ejus nervi l. 2. C. omni. agr. desert lib. 11. & eorum †
 commodum Domini proprium esse dicatur l. un. §.
 14. in fin. C. de caduc. tollend. utpote cujus Fiscum † sub-
 jectis utentem locupletibus abundare etiam oporteat,
 Novell. 8. in prefat. §. 1. vers. consideravimus. Fach. cons.
 89. n. 16. vol. 2. Georg. Everhard. cons. 13. n. 6. vol. 1.
 Chastan. in consuet. Burg. Rub. 6. §. 4. v. si par le pere.
 n. 16. Cravet. cons. 6. incip. plura videntia n. 128. Bald.
 cons. 410. n. in fin. vol. 5.

324 Quia ex divitiis subditorum † augetur potestas do-
 minorum, propter fructus jurisdictionis, tributa, veſti-
 galia & alia munera publica ex quibus domini magnam
 utilitatem percipiunt singulis annis, & sic hujusmodi
 utilitates in fructu & patrimonio Dominorum esse
 325 censeantur, † quia quot annis quasi renalcuntur text.
 in l. si navi ff. de rei vendicat. text. in c. 1. qua sint re-
 gal. Bald. in l. n. 10. C. de fructib. §. litis expens. And.
 Gail. tract. de arrest. Imper. cap. 8. num. 4. Unde & ali-
 bi textus dicit, quod Thesaurus Principis non sit Fi-
 scus suus, sed subditi bene habentes §. Cogitatio Auth.
 ut iud. sine quoquo suffrag. col. 2. Matth. Coler. consil.
 39. nu. 46.

326 Cum igitur, ut dictum est, subditorum opes, dum
 ingenti sæpe annua pecunia clientelas potentiorum au-
 cupantur, admodum extenuentur, ideo magistratus
 sedulo curare debet, ne subditi paupertatem incidunt,
 Alexand. in l. sæpe 63. de re jud. Albert. Brun. cons.
 feudal. 114. num. 57. incip. altissimi. facit cap. primo §.
 ex eadem de lege Corrad. §. qua not. Cyn. in l. 1. num.
 2. C. de novat. Jacobin. de Sanct. Georg. tractat. feud.
 verb. ulterius quare num. 1. Menoch. 1. cons. 32. ardua

est. num. 22. Quod ut plurimum fieri cernimus si ex-
 traordinariæ protectionis jugo sese submittant.

Quam rationem mature perpendens Dominus Za-
 charias Vietor in pulcherrima & doctissima disp. de ex-
 emptionibus in scholiis ad conclus. 20. recte adnotavit,
 novissimis Imperii Recessibus (quibus de paulo post)
 tam principum ambitioni, quam palantibus subditis
 (quos inde non inepte Pfalburgeros dictos quis con-
 jecerit) repagula structa esse, nec sine ratione non
 solum quia stipendio, quod pro Advocatia penditur
 subditorum opes exinaniantur, sed etiam quia paulatim
 prioris Domini auctoritas deteritur, Paurmaister. lib.
 2. de iurisdic. cap. 9. num. 19. Hinc & olim Salviani
 Massiliensis (quem in cap. 1. etiam adduximus) graves
 auditæ fuerunt quærelæ, opes scilicet tenuium patro-
 ciniis exhauriri. Nam & sæpe contingit patrocini †
 precium à clientibus solvi non ut ab hostibus, vel fini-
 timis, sed ut ab ipsius Patroni molestiis tutiores sint,
 ut non abs rescripserit Andr. Gail. obs. 54. n. 6. Jus
 Advocatiæ sæpius plus æquo extendi, atq; ad privatum
 lucrum extendi.

Octavo si subditis liceret Dominis † ordinariis invi-
 tis, protectionem pacisci, contingeret, facto ipsorum, 327
 Jus defensionis illorum Dominorum præter volunta-
 tem eorum in alium transferri, hoc enim competere
 illis, alibi plena bucca docuimus ut per se patet, sed
 consequens repugnat Juri naturali & scripto ex doctri-
 na Nattæ cons. 367. n. 2. §. 3. vol. 2. Tum quod † sub-
 diti nec Dominorum possessionem intervertere Mo-
 lin. in consuet. Paris. §. 51. gloss. 1. vers. des membres n.
 12. §. sed. Decia. in Tract. crim. lib. 2. c. 32. n. 13. Nec
 † Jurisdictionem in alios prorogare, Sola in cons. Sa-
 baud. Rubr. de for. compet. ver. subditos nostros gloss. 1.
 n. 9. Surd. cons. 47. n. 25. §. 34. Laudens. de Princip.
 qua. 33. Tessaur. decis. 266. n. 6. Bald. cons. 121. vol. 3.
 ergo se submittere absque Dominorum suorum volun-
 tate ac præcognitione subditis non licet.

Nono si licitum esset subditis inconsulto † Magistra- 328
 tu ordinario alienæ se Tutelæ subicere, non raro
 contingeret, dum forte opponendi sese occasionem
 undecunque captarent, subditos contra Dominos de-
 fendendi, sed hoc ipsum Jura prohibent attestante Wesen-
 bec. cons. 48. n. 8. part. 1. ubi veritum † esse ait, in ter- 329
 rarum dominiis alterum alterius impedire Jurisdi-
 ctionem Bart. in l. qui jurisdictioni n. 7. de iurisdic.
 Bald. in l. testamenta n. 2. C. de test. Gemin. in c. 1.
 n. 2. §. 4. in cap. 1. de offic. ord. in 6. per. §. non habeat
 in authen. de defens. civitat. §. jubemus de collat. c. duo
 9. c. pastoralis. 11. de off. ord. cap. 1. de offic. legat. cap. 1.
 cap. ut litigantes d. off. ordin. in 6. Vel alterius sub-
 ditos contra Dominum defendere aut in tutelam re-
 cipere l. 2. ubi Cujac. C. ut nemo ad suum patro. lib. 11.
 §. in l. quidam 132. de verb. obl. §. C. Theodos. lib. 11. tit.
 24. de patr. vic.

Decimo ut præter adductas hasce † decidendi ratio- 330
 nes, plurimos etiam haud exiguae autoritatis Ictos
 decisionem nostram tueri, lector intelligat, præcipuos
 assertionis huc usque per rationes stabilitæ, defenso-
 res adducere placet, in quorum numero præter antea
 allegatos primus occurrit Johan. Bodinus de Republ.
 libr. 1. cap. 7. versic. sed alienæ, ubi hilce verbis nega-
 tivam hanc sententiam approbat. Aliena, inquit,
 majestati subditus alterius etiens sine sui principis assen-
 sione fieri non potest. Idem libr. 5. capit. 6. † Tur- 331
 pe ac iniquum est, inquit, alienos subditos ligurire,
 aut in fraudem principis ac populi, cujusquam pa-
 trocinium nisi iustissima sit causa, suscipere. Bodi-
 ni sententiam plurimi ex recentioribus commu-
 ni calculo approbant, quos inter inprimis le Te-
 stem præbet Joan. Thilman decis. Cameral. syn-
 tag.

tag. 6. decis. 3. vot. 10. num. 10. ubi dicit non licere subditis sine consensu Domini sui aliis se subijcere in præjudicium ipsius, per ea quæ tradit Felin. in cap. dilecti §. hominibus invitis, extr. de major. & obed. Assonant prædictis in specie Jacob. Syncius disputat. de jure protect. conclus. 8. Ubi dicit ad hoc ut subditi extraneam clientelam pacisci possint, omnino ordinarii assensum requiri, ad quod comprobandum subsequentes Imperii Recessus allegat. Idem defendit Goth. An-
 232 tho. disp. Feud. 1. conc. 7. lit. R. allegatus à Cammanno disputat. 5. de Regal. conclus. 106. quos magno numero sequuntur Cravetta, consil. 933. incip. questio num. 33. Renat. Choppin. de Doman. libr. 3. titul. 19. Thom. Michael. de jurisdict. conclus. 138. adsertim tradens Civitates Landstätt/inscio Domino alterius protectioni se subijcere non posse, per L. illicitas. §. Ne potentiores, ff. de offic. Præsid. Meisner. Tom. 2. libr. 2. decis. 3. n. 6. Bocer. de Jurisd. c. 8. 97. Nævius in suo System. ad l. non dubito ff. de capt. & ibi Gothof. ubi de liberis Imperii civitatibus discurret, Rutg. Rulan. de commiss.
 233 p. 4. lib. 2. c. 3. n. 14. ubi allegato † præjudicio Camera-
 li, ita in causa Erfordienfi judicatum notat, eam scilicet Civitatem inscio Moguntinenfi Archipræsule non potuisse se subijcere protectioni Ducis Saxoniz, quem refert & sequitur Gerlac. Buxtorff. in dissert. ad 17. priora Aur. Bull. capita, conclus. 99. lit. f. addens id novis ab aula Cæsarea petitis præjudiciis stabiliri posse. Horum sententiam nove etiam inlecutus est Caspar Ziegler, in suis ad praxim Calvoli conclusionibus §. Landsassii conclus. 1. n. 85. ubi affirmat in præjudicium Principis, eo invito licitum non esse Provincialibus in protectionem alterius potentioris se submittere, allegans Bald. consil. 135. Surd. consil. 37. num. 25. & 34. Roland à Valle consil. 19. num. 6. vol. 1. à quibus alienus non est, Joannes Brauntinck de Homag. subjectivis c. 1. concl. 12. ubi ex professo hanc ponit questionem, & cum Mindano negativam tuetur. Eandem sequitur Jo. Cammannus de Reg. disp. 5. Thesi. 107. ubi omnino populo vel civitati superiorem recognoscenti ordinario Magistratu non requisito, alterius potentioris patrocinio, se subijcere illicitum esse concludit, quibus dilucide astipulatur Matth. Stephan. de Jurisdic. lib. 2. p. 2. c. 2. n. 128. ubi dicit civitatem Domino subjectam non posse sine ejus consensu alteri Domino se supponere, & si secus fiat concedi Domino actionem ad vindicandam civitatem, Jo. Fab. in §. præjudiciales, Inst. de Actionib. Abbas in c. inter quatuor Ext. de majorit. & obed. ubi idem Matt. Steph. n. subseq. refutat Schurpfii contrariam tenentis opinionem per rationes supra tactas. Eisdem sequuntur Jo. Gryphiand. inter Arum. disc. Acad. 26. vol. 2. Thesi 117. ubi ait extra casus, ubi Dominus non potest propter intervallum loci, vel non vult subditos defendere, iis, inconsulto aut invito Domino se in protectionem alterius principis dandi jus non esse concedendum, & Georg. Gumpelsheimer inter disc. Arum. 27. vol. 2. Thesi 2. lit. G. & ipse Arumæus ad c. 15. Aur. Bull. disc. 6. Thesi 2. Cluten. in syllog. rer. quot. Thesi 37. lit. F. Cujacius & Dd. ad l. 2. C. ut nemo Rustic. alter. in patrocinio, suscip. idemq; 8. observat. 31. Quibus omnibus stipulatur Andr. Kni-
 234 chen, Epops. Dauth. n. 181. Ubi protectorem † quæ-
 re præter ordinarium & hæreditarium Dominum subditis periculosum esse admonet. Novissime etiam huic negativæ sententiæ manus porrigit D. David Hepingk dissert. de jure protect. concl. 29. Lit. C. in fin. idemq; Tho. Maullius in tractat. de Homagiis tit. 11. n. 6. hisce verbis formalibus. Subditi non possunt sine consensu
 235 Domini se subijcere alterius protectioni, † tum quod nemo possit in alterum transferre quod ipse non habet l. nemo plus. ff. de reg. jur. tum quod non liceat subditis con-

tractum ullum facere in præjudicium Domini sui, ex doctrina Bald. in l. debitorum C. de pact. per l. si. unus §. ante omnia ff. eod. Socin. Jun. cons. 1. n. 66. vol. 4. Natt. cons. 160. n. 28. & cons. 309. n. 3.

Assertioni denique nostræ consonat Recess. Imperii Spir. de Anno 1529. §. Wir auch Churfürsten / ubi ²³⁶ publico Imperii decreto diserte cautum est, ne quis sc. ^{ultima de} utriuslibet religionis in protectionem suam alterius ^{cidendi ra-} domini subditos recipiat, ibi, haben uns einmütiglich ^{tio ex Re-} verglichen / daß keiner deß andern Vnderthanen / vnd ^{cess. Impe-} verwandten / deß Glaubens / oder anderer Ursachen halben in sondern Schuß und Schirm wider die Oberkeit nehmen sollen. Idem repetitum est in Recess. Imperii. de Anno 1548. August. in princip. §. als Weiland Keyser Maximilianus &c. ibi daß auch keiner dem andern so seine Vnderthanen abziehen / oder zu Vngehorsam wider ihr Oberkeit bewegen / oder dieselbe ohne gemelter ihrer Oberkeit wissen / vnd willen / anders / dann wie es jederzeit / bey Vnsern vorsehren / Römischen Keysern vnd Königen / löblicher Gedächtniß vnd Vns / herkommen ist in Schuß vnd Schirm annehmen soll. hoc est, ne quis alterius subditos abstrahat, aut ad inobedientiam adversus suos Magistratus concitet, aut eos inscio, aut nolente Magistratu, præter morem hætenus sub prædecessoribus nostris Romanorum Imperatoribus, ac Regibus laudatissima recordationis, & nobis observatum, tuendos, ac defendendos suscipiat, quem textum ex d. Recess. in probationem hujus decisionis adducit Petr. Gregor. de Republ. lib. 11. c. 14. n. 11. Denais. in Jur. Cam. tit. 211. n. 2. ibi nemo alienos subditos contra morem majorum, præterq; voluntatem Magistratus in patrocinium clientelamq; suscipito. Idque similiter cautum reperitur in Recess. de Ann. 1555. tit. de pac. Relig. Es soll auch / hisce verbis: Es soll auch kein Standt den andern/noch desselben Vnderthanen / zu seiner Religion tringen/abpracticiren / oder wider ihre Oberkeit/in Schuß vnd Schirm nehmen / noch vertheidigen / in keinem weg.

Imo & præter allegatos Imperii Recessus hac in parte domino etiam jus contradicendi competere, probari videtur ex Aur. Bull. Caroli IV. tit. 15. ibi prætextu parentelæ, quod singulariter notarunt. Buxtorff. in dissertat. ad eandem concl. 99. lit. E. Quibus addo Frid. Hortleder / in Opere amplissimo de causis belli Germanicis lib. 6. c. 1. ubi Juristen Bedencken von Schuß und Schirm frembder vnderthanen. Item Mandatum Caroli V. Worm. contra Civit. Hildesheim. Anno 1548. lib. 5. d. oper. c. 17. n. 1. ubi habetur, daß dieselbe nicht befugt gewesen / sich aus der schuldigen vnd pflichtigen Gehorsam seiner Andacht (Bischoffs Valentini) außzuziehen / abschweiff zu nehmen / vnd in der Einigung verwandten Bündniß zu ergeben. similiter Jul. Pflug. Episc. Naumburg. in sua Replie. contra Joan. Frid. Elect. Sax. lib. 5. c. 19. n. 15. quam alibi etiam adduximus.

Sic etiam Civitas Norinbergensis in sua reformat. ²³⁷ Anno. 1564. edita. tit. 23. leg. 16. colonis in sua di- ^{Statutum} tione residentibus, sub pœna amissionis bonorum, ne ^{Norinber-} clam aut sine præscitu Dominorum suorum directo- ^{genſe de} rum aliquos protectores susciperent, nominatim hisce ^{non sub-} verbis prohibuit. ^{mittendis}

Es sollen die Erbleute hinder ihren eygenen Herren / ^{alienam} andere versprecher / oder Schußherren nit haben / an- ^{protection-} nemen / noch außbringen / vnnnd so es darüber bes- ^{nem sine} schehe / sollen sie in einem Monat dem nechsten/nach / ^{præscitu} dem ihnen von dem Engenherrn derhalben beſelch ge- ^{Magistra-} schehen / solchen Verspruch auff ihren Costen abstellen / ^{tus.} oder das Erbgutt verkauffen / Wo aber der Erbmann das in bestimbter zeit nit thet / so soll hierdurch das Erb-
 recht

recht mit der that verwickelt vnd dem Eigensherren heim gefallen seyn.

Deßgleichen sollen die Eigensherren bey ihren pflichten damit sie einem Rath zugethan / vnd verwandt seyn / auch ihren hindersassen / vnd Erbmänn / nit vergünstigen / gestatten oder zusehen / andere Verspruch oder Schutzherrn zunemen / vnd welcher das vberführe / der oder dieselben sollen jederzeit nach gestalt der Sachen gestrafft werden.

Ex quibus omnibus satis colligendum & indubitato tenendum est, nullis subditis licere ordinario suo magistratu inconsulto aut non requisito alterius patrocinio ac tutelæ sese subicere.

338 Porro hæc nostra huc usque firmata decisio ex mente Thom. Maulli ampliatur vt subditi non possint sine consensu Domini aut superioris sui in alterius se dedere protectionem, tametsi illa in tutelam receptio magnam ipsi allatura sit utilitatem, certissimamq; civibus & incolis securitatem Maul. d. tract. de homag. c. 11. n. 8.

Amplia-
tio decisio-
nis Nega-
tiva.

Amplia-
tio ejus-
dem
decisionis
II.
Secundo ampliatur eadem resolutio, ut insciis, & non salutatis Dominis subditi haud se in alienam clientelam conferre possint, tametsi † protestentur contrahentes, sese id nolle facere in præjudicium illorum, Georg. Gumpelsheimer disc. de jure clientelari conclus. 2. ubi dicit, paciscentes non exculpere protestationem quæ in obligationis instrumento uti solent, quod scilicet prætextu initæ colligationis, Juri superioris derogare nolint, siquidem talis † protestatio, contraria facto videtur, quæ protestanti prodesse non solet, c. gratum ext. de offic. deleg. c. sollicitudinem de appell.

339 Cæterum quia nulla regula † esse solet, quæ non habeat suas exceptiones seu fallentias l. uxorem 39. §. felicissime ff. de legat. 3. l. 9. regulariter ff. de petit. hæreditatis l. regula 9. ff. de jur. & facti ignorantia, §. ut autem Auth. de non alienan. aut permut. gl. in pr. verb. existimavimus Auth. ut sine prohibitio. col. 7. tit. 4. Cardin. Alex. c. synod. per illi tex. dist. 17. gloss. in rubr. de Regulis juris in 6. Cagn. n. 5. eod. tit. ideo limitationes occurrentes hic subjiciam.

340 Primum ergo prædicta seligendi in suo superiore Protectoris prohibitio cessat, quoties subditi ob justam & necessariam causam alterius patrocinium implorare coguntur, quod fit primum si Magistratus ordinarius eos deserat & defendere nolit.

341 Quemadmodum enim Magistratui † Justitiam administrare recusanti de facto resistere, & Tributorum solutionem denegare subditi possunt Decia. tract. crim. lib. 7. 48. n. 27. Ob tutelam siquidem, ceu alibi traditum contributiones fiunt, uti etiam ex transactione ratione provinciarum aliquot Belgicarum, inter Carolum V. Imp. & Elect. Statusq; Imperii facta, & à Goldast. Reichsfassung 1. fol. 279. relata apparet, illa igitur cessante, & hæc cessare debet: Sic etiam subditi à Domino non defensi, eo etiam inscio & inconsulto, alium protectorem evocare possunt, ut post Frid. Mind. de Process. lib. 2. 14. n. 12. nominatim defendit D. Hepingk differ. de jure Advoc. concl. 33. lit. B.

Et hanc quidem limitationem communi calculo approbaverunt insuper, ultra jam citatos Authores Calpar Ziegler. in suis ad praxin. Calvoli conclusion. §. Landsassii conclus. 1. n. 99. ubi rationabile esse dicit, tum

342 quod omnis ratio salutis † expediendæ teste Cicer. pro Milone honesta sit, tum quod casus necessitatis de non licito faciat licitum. Jo. Vinc. Hond. vol. 1. consul. 18. n. 26. ac nulla curet privilegia Reichs Abscheidt de Anno 542. §. vnd nemlich sui; ipsius defensionem omittere non solum culpa sit, sed dolus Bald. conf. 4. n. 111. Alberic. Gentilis de jure belli cap. 15. Ideoque

factum necessitate urgente, culpabile non est c. ad limina 30. q. 1. Hier. de Cævall. in spec. comm. opin. q. 906. n. 50. Et propter imminens periculum receditur non solum à regulis juris communis, sed etiam prohibitivi Jason. ad l. de pupillo §. praterea ff. de nov. oper. nunt. ubi allegat l. si quis filio exheredato §. hi autem in fine, de injust. rupt. irrit. fact. testam. Zasius 1. conf. 22. n. 11. ubi exemplo id illustrat. Et urgente durissimo necessitatis telo, quæ injusta sunt, justissima censentur, ut pulchre declarat Bod. §. de Repub. c. 5. Neviz. Sylv. nupt. lib. 5. sub. tit. quomodo judicand. Reinke de Regim. libr. 1. class. 5. c. 9. n. 59. Et alias ubi subditi vim & injuriam patiuntur, ordinarii vero magistratus auxilio destituuntur cujuslibet extranei patrocinium admittere non prohibentur Bald. in c. 1. n. 9. extr. de jud. Thom. Maull. de homag. tit. 11. n. 8. Buxtorff. ad Aur. Bull. concl. 99. lit. F. Gerhard. inter discurs. D. Arum. de jur. publ. discurs. 31. q. 8.

Et ex antiquioribus idem receperunt Andr. de Ifernina in cap. Imperialem §. praterea de prohibit. feud. alien. per Federic. Hieron. Gigas in tract. de crim. las. majest. lib. 1. q. 56. in med. ubi dicit subditos, Imperatore vel alio superiore negligente eos defendere ac tueri, alteri domino potentiori se submittere posse, qui eos defendat, & imminentium vim propulset, uti etiam voluit Joan. de Lignan. in sua disp. civitatis Thuscia. & Paul. in rep. l. ex hoc. jure col. 4. v. Regna ff. de lust. & jur. ubi expresse perhibet civitates & castra minus potentia, existentia sub Imperatore ea gubernare negligente posse se submittere alteri regi majori & potentiori, à quo regantur, protegantur & defendantur, † nec propterea 343 crimen læsæ majestatis committere, quod sequitur Tiber. Decia. Tract. crim. lib. 7. c. 49. n. 29. Socinus conf. 37. col. pen. Lancilott. Galiaul. in repet. l. 1. §. si quis ita n. 9. ff. de verb. obl.

Altera hujus loci exceptio est, † per quam subditi in 344 alienam protectionem absque præscitu & consensu do-
mini sui se conferentes, excusantur, si magistratus ordi-
narius eos omnino non, vel non comode defendere pos-
sit, ut nuncupatim docuit Modicius in §. Plebiscitum.
dub. 35. n. 1. ubi scribit, quando dominus villæ vel castri
exempli gratia circumquaq; Principes habet potentio-
res, quibus resistere non valet, & superior Princeps
ipsius domini castri ei præsidium, contra hostes afferre
propter maximam locorum distantiam non potest, eo
casu se credere illum posse facere ligam, & confœdera-
tionem, sine superioris licentia, secundum Bart. in ex-
trav. qui sint rebelles in verb. occulte. Naturali ratione sic
dictante & subditis defensionem undecunque quærere
permittente, arg. l. ut vim ff. de just. & jur. quam opinio-
nem sequuntur Moderni in c. 1. §. conventiculas tit. de
pact. juram. firm. in pralud. Feud. Jo. Bruning de Hom.
subject. c. 1. concl. 10. Reg. Sixtin. vol. 3. consil. Marbourg.
8. n. 104. & seq. Wessenbec. consil. 48. n. 23. part. 1. Tho.
Mich. de jurisd. 9. 138. Matr. Steph. de jurisd. lib. 1. p. 2.
c. 2. n. 128. Besold. tract. de Appellat. c. 4. n. 5. Zach.
Vietor. de Exempt. concl. 20. Geor. Gumpelsheimer disp.
de jure client. 9. 2. lit. B. apud Arum. vol. 2. disc. 27. Eh-
renberg de fœd. lib. 2. c. 1. n. 42. & 43. Henr. Bruning de
var. univ. spec. 9. 16. Pet. Syr. de pace Rel. Th. 44. lit. b.
Arum. 1. discurs. 28. concl. 66. Fel. in c. cater. de jud. ubi
ex hoc cap. infert, si qua civitas subjecta † Imperio pa-
tatur molestias belli à potentiorib. & implorato auxilio
Imperatoris ipse det verba, nec sit aliqua spes de auxilio,
per ipsum exhibendo, tunc licite & absque metu perju-
rii se posse submittere alteri propter non habitam de-
fensionem ab eo qui regere ac tueri subditos ab inju-
riis debebat, Idque repetit idem Fel. in cap. cum. non
liceat n. 12. versic. octav. siquidem de præscript. & ibi
etiam Mat. Col. n. 11. Communibus idem suffragiis re-
ceptum

Limitatio
II.

345

ceptum statuit Franc. Zoannet. *rerum quotid.* c. 25. n. 8. ubi dicit licere subditis toties à Domini Imperio se ipsos eximere & alterius subdicere potestati quoties prior Dominus rogatus vel nolit vel nequeat opem indigentibus incolis afferre, illosque tueri, præsertim si aliter ipsis consuli non potuit, alleg. Præpos. in *prælud. feud. col.* 23. & Bald. in c. 1. in 2. repet. num. 9. extr. de *judic.* ubi addit idem Bald. quod propter istam rationem, multa regna hodie non sint sub Imperatore quæ tamen olim fuerunt.

Et hæc limitatio (veluti ut contra injustam vim defendantur) à qua ordinarius vel propter impotentiam vel propter negligentiam eos non defendit in naturali ratione, quæ etiam subditis, undecunque defensionem quærere permittit, fundata est, ut ex *supradictis* patet, & testatur Corset. de *poteft. reg.* Joan. Jac. de Leonard. inter *consilia feudalium Brun.* conf. 117. n. 155. allegans ad hoc Felix. in d. c. cum non liceat, col. pen. vers. octavo *considera extr. de prescript.* Evidenter ad stipulatur Gerlac. Buxtorff in *dissert. ad 17. priora Aur. Bull. Carol. IV. capita concl.* 99. lit. F.

Hanc insuper limitationem ex modernis admittunt Martin. Rummel. ad *A. B. Caroli IV. dissert.* 5. *conclus.* 9. p. 2. Wehner. d. c. 18. *ibid.* So aber Vnder thanen Schutzherrn gebührlisch annehmen wollen / soll es auß einer rechtmäßigen Ursachen geschehen / als wann ihr Oberherr sie vielleicht nicht fände / oder nicht wolte beschützen / oder daß sie sich eines Gewalts besorgen. quod comprobat Thoming. *consil.* 13. *incip. facti species.* num. 43. Ubi per hanc limitationem 346 excusat Albertum & Teutonici Ordinis Magistrum, quod omni auxilii spe destitutus Prussiar provinciam, quæ Ordinis fuit, Regis Poloniæ potestati submiserit, & omnibus belli nervis seipsum etiam exhaustum in ejusdem Regis fidem ac clientelam contulerit,

Imo quod plus est Bald. in c. 1. *lect.* 2. n. 9. de *judic.* & eum secutus Alberi. Brun. *conf.* 86. *incip. omnipotentis* n. 2. existimat, si non sit spes quod superior possit dominari Civitati & eam regere & tueri ipsam sine talis superioris licentia, alicui Domino se in totum submittere & subjectam facere posse.

Ergo multo magis prædicto in casu Civitas aliqua potest in protectionem se dare quæ minus habet præjudicii, cum Jurisdictionem nullam præbeat *l. non dubito. ff. de captiv.* & *postlim. revers.* Bartol. in l. 1. nu. 7. C. de *excusat. mun. lib.* 1. Thom. Maullius de *homag. tit.* 11. num. 8.

Ubi ergo Magistratus ordinarius, subditos protegere vult & potest (voluntas, enim & potestas ad perfectionem & cujuslibet actus concurrere debent c. cum super & ibi Canonista de *offic. & poteft. jud. deleg.* Riminald. *consil.* 297. v. 49. Decius *consil.* 198. n. 3. Marc. Mant. *consil.* 18. n. 36. Bero *conf.* 76. n. 26. vol. 1. Cravett. *conf.* 385. n. 15. Bursat. *consil.* 396. n. 24. Fab. de Anna *consil.* 66. n. 9. Mart. Mont. *decis.* 50. n. 1.) extra ordinarium haud erit quærendum auxilium incio ac inconsulto proprio Domino.

Limitatio III. Porro ex prædictis, tertia etiam Decisionis *supradictæ* limitatio oritur, ut tunc illa locum non habeat, 347 quando subditi juste & metuunt ordinarium scilicet nolle, aut non posse eos defendere: Eo enim casu licere etiam subditis, impotentiam in protegendo superioris, juste timentibus, defensionis gratia sese etiam inconsulto proprio Magistratu, in alterius potentioris tutelam dare nominatim docuerunt Barr. in l. 1. n. 2. C. de *excus. mun.* Bulg. in *repetit. Rubr.* n. 28. ff. sol. matr. Fel. inc. *postulast.* n. 10. de *for. comp.* Cagno. in *procem. ff. princ.* n. 26. Socin. Jun. *consil.* 11. n. 6. lib. 1. Brun. *conf.* 86. n. 2. & seq. quos insecutus est novissime

Jacob Sincius *disput. de jure protect.* 8. ubi scribit consensum ordinarii Magistratus in subditis aliena patrocina quærentibus requisitam non arctari ad casum necessitatis, si dominus forsan per absentiam loci distantiam aliamve impedimenti causam rebus subitis periclitanti succurrere non possit arg. l. 3. de *just. & jur.* Et ex justo offensionis metu, quoad subditos, Dominum vel nolentem vel valentem protegere, habentes legitimam protectoris quærendi causam induci insinuat Thoming. *supradicto loco.*

Justum autem metum & sola quandoque alicujus potentia. l. pen. & ult. C. de *his qua vi met. caus. gesta sunt.* Abbas *consil.* 2. in 6. *quest. vol.* 2. Instans omnium majorisve partis bonorum amissio Azor. *Instit. Moral. Tom.* 1. lib. 1. c. 10. qu. 4. Ut quæ æquiparatur metui mortis: cruciatus corporis *argumen. cap.* 1. de *restit. spoliat.* in 6. Bero. *consil.* 35. n. 19. fol. 1. mala à constante viro metui solita. *cap.* 1. de *his qua vi met. causa sunt.* l. 4. & 7. C. eod. Azor. d. loc. *quest.* 2. Et Excommunicatio Fachin. *consil.* 55. in *fin. lib.* 1. injusta Rom. *consil.* 368. n. 10. & seq. & quæ omnino non, vel non nisi cum difficultate evitari queat, Abb. in c. 6. n. 8. de *his qua vi met. caus. sunt.* & Azor. d. loc. *quest.* 7. & 9.

Quia tamen, auctore Livio, lib. 27. *cap.* 47. Animus hominum metu interprete semper in deterius inclinatur.

Et malus interpret rerum metus omne trahit pol
Augurium pejore via. —

Claudian. de *bell. Gethic.* ideo subditis in ejusmodi casibus de protectore seligendo cogitantibus caute agendum, & ut incus maxima, non metuit strepitus, præsertim si ex pelvi fulgur, ita nil & fortibus timendum, nil etiam contemnendum Livius lib. 6. c. 6.

Porro in tribus hisce trium præcedentium Limitationum casibus, ut legitima & justa sit in tutelam deditio, necesse est, ut proxime superior & in Advocatum 348 deligatur sualore Petr. Frid. Mindan. de *mand. lib.* 2. c. 14. n. 4. in *fin. per text. in cap. recepimus.* & c. ex parte de *privil.* Welenb. vol. 1. *conf.* 48. n. 5. Si tamen justæ ac prægnantes causæ diversum suadeant, alium deligi, qui propter loci vicinitatem potentiam, aliasve rationes, melius præsentī malo occurrere, ac tueri clientes possit, piaculum non est, etiam alium suscipere protectorem externum, nominatim adhærentibus Thom. Maull. *tractat. de homag. tit.* 11. n. 8. in *fin.* & Joan. Camman. *disput. juridico Polit. de jurib. majest.* 5. thes. 108. & Paul. Matth. Wehnero d. c. 18. in *sua metamorph. Rerum publ.* ibi darnach daß sie den / so ihrer Obrigkeit Obrister Herr ist (so es anderst also in solchem Verstande zu finden) zum Schutz anrufen / wo nicht andere Brsach seyn / daß ein anderer darum ersucht werden müsse.

Quartam insuper declarationem admittit definitio 349 præcedens, quod subditi, Domino insalutato, aliorum protectionem pacisci possunt, quando nempe ab ordinario suo & Magistratu, plus quam par est, & contra Jura legitime quæsitā, inique gravantur, vel misere nimis habentur ac tractantur, ut post Frid. Mindan. 2. de *Mandat.* 14. n. 12. in *fin.* & Ziegler. *commun. conclus.* 1. §. *Landsassii* n. 107. tradit nuncupatim D. Hepingk. *dissert. de jure protect. concl.* 33. lit. F. Adde Alb. Gentil. 1. de *jure Bell.* 16.

Tali enim causa, ut dictum est, Subditi gravati etiam citra consensum Domini, protectionem atq; officium superioris implorare possunt, ne de cætero plus solito graventur.

Et limitationem istam DD. communiter sequuntur in l. cum satis §. caveant C. de *agricol. & cens.* Specul. in *tit.*

in titul. de exactor. Boer. decis. 304. Andr. Gail. 1. ob. serv. 17. & alii alibi. Et roboratur liquido in d. §. Caveant. ibi, ipse provinciæ moderator, & l. 1. Cod. in quibus caus. colon. domin. ibi adeat iudicem, & argum. l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. præs. id.

Cæterum quarta ista Limitatio non inelegantes habet rationes, quas subijcere operæ precium duco.

Ratio quarta limitationis l. Prima autem ex eo resultat, quod cum subditi adversus jura legitime quæsitæ ab ordinario suo domino crudeliter tractati eidem propria auctoritate + resistere, leg. 5. ibi. sancimus licere universis, Cod. de jur. fisc. l. 33. in fin. Cod. de decur. capit. 6. de sentent. Excomm. in 6. Mayn. consil. 20. n. 33. vol. Et propter injustitiam + ac severitatem ejus, ad alias civitates liberæ, ita ut revocari nequeant, recedere, Gramm. decis. 104. per tot. Lup. in Repetit. Rubric. de donat. inter vir. & ux. §. 30. n. 5. Imo hoc aliisque Casibus (quibus de pleno cornu Vasq. 2. illustr. contrav. 82. n. 3. & seq.) in laxitatem suam se recipere possunt, eo quod Principem + non cogantur habere, ut Principem, si is eos non habeat ut subditos, argumen. Can. 7. distinct. 95. Et Regis + injustitia vasallorum vacillare faciat corda, Matth. de Afflictis ad const. Regn. Rubric. 40. princip. n. 5. libr. 1. Rol. à Vall. consil. 40. num. 35. vol. 4. Cacheran. cons. 64. nu. 15. Nil sane vetat, quin subditi inique à Domino gravati alterius, eo etiam inconsulto, committere se queant tutelæ.

Imo etiam si subditi non conquerantur, nec protectionem superioris + Domini implorent, superior tamen dominus ex officio & munere sibi injuncto tenetur eis providere, & eorum protectionem subire argum. text. in cap. de offic. judic. delegat. & l. illicitas statim in pr. & ibi §. ne potentiores, & ita nominatim determinat Faber. in l. 1. C. de offic. Com. sacri palatii, Gram. dec. 104. Boer. d. decis. n. 5. & post eos idem exquisite receperunt Vasq. illustr. contrav. lib. 1. c. 8. n. 18.

Et hujus ratio est, quod superiores Domini quorumlibet subditorum, ex Juris præscripto vicem + red- dere tenentur, eo quod sint ad mutua + officia obligati, Bald. Alvarot. & Dd. in c. un. verb. dominus de form. fidel. Boer. d. decis. 304. nu. 7. circa fin. in consuet. Bizar. tit. de consuet. feu. 55. gloss. 1. & connexus sit status + domini & subditorum Crot. in l. filius famil. §. domini col. 2. post med. Digest. de Legat. primo. vers. & ad dominum pertinet. Cravet. cons. 241. n. 7. Unde sane + de superiore etiam, ac Principe dicitur quod subditorum suorum curam magnam gerere & eos tanquam filios, habere debet l. si quis filium ubi f. as. circa pr. C. de inoffic. Testam. Regn. Sixt. cons. Marpurg. 3. cons. 11. n. 45.

Et Princeps pastor est, qui pro grege excubare Albanus de potest. Pap. p. 1. n. 34. Mod. Pist. cons. 9. 2. 10. lib. 2. Et pater communis, qui filios in placido sinu fovere debet Bald. cons. 410. n. 5. lib. 5. Natta cons. 445. n. 6. Crav. cons. 933. n. 25. Et velut Deus in terris est, Budæus l. Prin. ff. de ll. Boer. tract. de auctorit. magn. cons. n. 128. cui nihil magis proprium, quam humanitas, per quam sola Dei imitatio servatur l. si. C. de don. inter vir. & ux. Modicius §. Principum duob. 1. n. 11.

Deumque + habiturus est tanto magis benignum & propitium, quo diligentius subditos illæsos præstat Nov. 149. in præf. Unde pariter obligatus est, Princeps ac Dominus, + jura subditorum conservare + text. in d. c. un. de form. fid. Alias nomen Domini meretur amittere Bald. cons. 439.

Altera deinde prædictæ quartæ limitationis, æthiologia est quod cum Domini + re sua hoc est dominio + & Jurisdictione abutentes, reddant se indignos & mereantur ea privari arg. l. Imperat. ff. ad Treb. l. cum do- tem §. si vero ff. sol. matr. Textus & DD. in l. 2. C. de his

qui sunt vel alien. Iur. Bald. n. c. 1. qualiter Dom. propr. privetur. Rom. & Alex. in l. divortio §. si fundum ff. sol. matr. at vero tali casu subditi gravati, Dominorum gravantium jurisdictione ipso jure exempti censetur, per doctrinam Bald. in l. 2. n. 2. & 3. ff. de his qui sunt sui vel alieni Iuris. per l. eos C. de aqua duct. & d. l. 1. C. de offic. Com. sac. pal. cum aliis per eum not. & ibi. Fab. & in l. 1. C. si quacunque præd. potest. per l. si postulaverit 27. §. jubet. ff. de adul.

Faciunt ulterius quæ ad hanc rem latissime deducta sunt in Cap. XVI. sub Num. 637. & seq. ideoque ejusmodi subditi, à Jurisdictione liberati, Dominorum suorum consensum, in deligendo alio protectore require- re non obligantur.

Hoc enim casu, si propria ut supradictum est auctori- tate ei + resistere poterunt, l. prohibitum §. ibi: Licere 357 universis objicere his, qui ad capienda bona alicujus venerint. Item ibi: ut etiam si officiales ausi fuerint à te- nore datæ legis desistere, ipsis privatis resistentibus à fa- cienda injuria arceantur, C. de jure fiscal. 7. ff. ad l. lul. de vi pub. l. liceat C. ad l. Corn. de Sicar. l. 33. C. de dec. clem. pastoralis §. cæterum. de sent. & re jud. Cyn. ad l. ab execut. C. quando app. non est neceß. c. subiectus 7 dist. 95. Crav. cons. 697. n. 9. p. 4. Mod. Pist. cons. 60. n. 56. p. 1. Zoan. de defens. p. 3. n. 20. & n. 95. 96. & seq. Jul. Clar. §. fin. q. 29. n. 2. Ant. Col. de jure imp. Germ. concl. 72. Bech. de salvo cond. concl. 170. & 171. Obrecht tr. de defens. c. 6. n. 6. & 38. Rosent. de feud. c. 10. concl. 22. Myns. cent. 5. obs. 18. Vasq. lib. 1. contrav. 68. n. 33. Bod. de Repub. l. 2. c. 5. Auth. deß gründlichen berichts von deß H. Reichsstatte Friedberg Standt & c. c. 6. n. 19. 20. 21. 22. & 23. & mul- tis seq. Dissert. de jure principatus concl. 94. Multo magis etiam alterius patrocinia & auxilia convocare non pro- hibebuntur D. Hortled. in disc. D. Arum. 26. concl. 33. & 36. Sixt. cons. Marp. & n. 110. & seq. vol. 3. Becht. de salvo cond. concl. 144. 145. 146. & 147. Dissert. de jur. princip. conc. 36. 6. 62. 63. 67. 68. & 69. Buxt. ad Aur. Bull. concl. 98. l. G.

Sed etsi, ut hætenus edoctum est subditis permissum sit in casu quartæ hujus limitationis, alium inconsulto suo Domino protectorem quærere, ne tamen ea in re, vel æsopici illi de ranis & Ciconia, Columbibus & Accipi- pite, vel quem de lugubri inter Gallum + & Belgas in- 358 considerate contracto credere (referente Ehrenberg 1. de fed. 2. n. 52.) quidam cecinit in eos quadret Apolo- gus, ipsismet in primis cavendum est ne vel in pulicis + 359 morfu Deum invocent: aut per sententiam, aliove simi- li modo gravati contra l. 16. prin. de Minor. ad extraor- dinarium Protectoris quærendi remedium statim con- fugiant, & superiori recipiendarum appellationum jus (quod maximum superioritatis est indicium Rol. à Val. 360 cons. 75. n. 19. vol. 3. Fr. Marc. decis. Delph. 366. n. 24. p. 1. Rebuff. ad const. Regn. de App. n. 78. Frec. de Feud. lib. 2. §. 13. Auct. n. 8. ver. Et est jus quoddam Cach. decis. Ped. 101. n. 9. Mol. in consuet. Paris. tit. 1. gloss. 5. n. 49. Crav. cons. 209. n. 9. & 10. Wesen. cons. 43. n. 70. p. 1. Surd. cons. 210. n. 49. Natta cons. 580. n. 24. Mascard. de prob. concl. 946. n. 13.) intervertant; sed potius ad Dominos + Ju- risdictionis, per viam appellationis, quæ libertatis + 361 tuendæ arx est, Paurm. 2. de jurisd. 8. n. 115. divertant.

Ad hoc enim pertinet querelas audire subditorum, Rol. à Val. cons. 18. n. 1. & 18. vol. 13. Et ad supremum Principem in defectum justitiæ gravatis + populis refer- 362 vati intelliguntur recursus Peregr. cons. 1. n. 41. Bl. cons. 474. n. 1. & 2. Cach. cons. 69. n. 27. Surd. cons. 152. n. 9. & 30. & eleganter Brun. con. 68. per tot. Pan. cons. 85. n. 16. Et supremas hujusmodi appellationes vi superioritatis Majestati suæ reservatas Imperat. + recipere, lites inter 363 Dominum immediatum & subditos audire componere, atq; iudices super his delegare potest. Surd. cons. 210. n. 94. Peregr. cons. 1. n. 42. & 44. Jo. And. in addit. ad Spec.

Spec. tit. de Jurisd. §. 1. versic. quæ. autem in addit. magn. ante finem Panc. *consil. 119. n. 26. Jalon consil. 161. n. 1. in fine vol. 2. Sola in const. Sabaud. Tit. de Jur. Emph. §. Rempub. 2. n. 13. quos omnes refert & lequitur D. Hepingk. dissert. de jure protect. concl. 33. lit. E.*

Quintus decisionis nostræ casus exceptivus est, quo subditi inconsulto atque ignaro suo Domino alienum
364 alciscere protectorem queunt, si præscriptione † aut privilegio jus illud quæiverint, vel ex longæva consuetudine per usum introduxerint, Thom. Maul. *de Homag. Tit. 11. n. 9. Caspar Ziegler. in suis ad Caluol. conclus. §. Landsassii conclus. 1. n. 105. Damman. disp. V. de Regal. concl. 107. ibi. Nisi ita more majorum receptum sit, Christ. Wintzler. in synopsis. de collect. observ. 21. ubi tradit non posse subditos alterius Domini protectionem, patrocinium, ac Parentelam implorare nec ab implorato sub quocunque etiam Religionis prætextu, inscio domino recipi, nisi jus hoc antiquitus habuerint. Theod. Reinking. Fr. de Regni sacul. & Eccles. lib. 1. class. 5. cap. 9. n. 52. & seq. And Gerhard. apud Arum. discurs. vol. 1. disc. 31. concl. 3. Thom. Mich. Assess. Cam. Imp. conclus. 138. Mart. Rumelin. ad A. B. Caroli IV. dissert. 5. part. 2. concl. 9. Ex antiquis, Ripa cons. 55. Socin. Jun. consil. 6. vol. 1. Brunus. cons. 86. n. 2. Gravett. consil. 869. n. 2. allegati ad hoc. ab. Zach. Viatore dissert. de caus. exemp. conclus. 20. Quorum numerum augeat, ex recentioribus Frid. Mind. 2. de process. Cam. c. 14. & 16. Welenbec. consil. Marpurg. 8. n. 104. vol. 3. Jacob Synzius disput. de jure protect. Argent. Anno 1621. edita 8. ibi. Nisi antiquitus aliud receptum sit, quod in statu suo & dispositione Juris communis relinquitur. Remig. Felch. nupera dissert. de fœd. conclus. 23. in notis ad Lit. F. ubi expresse tradit, eos qui ex privileg. vel præscriptione, jus in alterius transeundi clientelam obtinuerunt, conditiones illas (quas nempe in limitationibus attulimus) expectare non habere necesse.*

Et sane ejusmodi morem † præscriptionem & antiquam consuetudinem, protectorum suscipiendorum, attendendam esse singulariter sancivit Imp. Carol. V. in *Recess. Imp. Augustano de Anno 1548. in prin.* ubi nominatim constituit, daß kein Stand dem andern / seine Underthanen ohn ihrer Obrigkeit wissen vnd willen / anders dann wie es jederzeit herkommen / in Schus und Schirm annemen soll.

Et eandem hanc observantiam, & ab ævo præscriptam committendi se in alienam protectionem libertatem idem laudat. Imperator alio etiam *Recess. Anno 1555. ibid. habitatorificavit §. Es soll auch* hisce verbis vnd soll hiemit den jentigen / so hiebevorn von alters Schus vnd Schirmherrn / anzunemen gehabt / hierdurch nichts benommen vnd dieselbe nicht gemeint sein / *Concordat Recess. An. 1544. Spira habit. §. 84.*

Hoc tamen exceptionis in casu notandum est, si
365 subditi jus recipiendi protectores ad tempus † duntaxat præscripserint, non posse eos se dare in perpetuam alicujus protectionem: Facilius enim quid ad tempus †
366 conceditur, quam in perpetuum, ut patet in servitutibus carceribus, alienationibus & aliis contractibus, similibus, *arg. c. 1. ut ecclesiast. bona & tradit Joan. Calderin. cons. ult. de verb. signifi.*

Quod tamen aliter receptum est in liberis † Imperii civitatibus, quibus tanquam statibus immediatis, laxior
367 rerum suarum potestas est, & ob id minore dubietate aliorum patrocínio & perpetuæ † Advocatiæ se submittere possunt, Gilm. *Symphor. 2. p. 3. Tit. 3. Supplic. 23. Vultejus 3. Marp. cons. 19. n. 145. ex Menoch. Ehrenberg 2. de Fœder. 2. in not. mare ad p. 192. & D. Lud. Myler. Cancel. Oeting. disp. de Advoc. Thes. 4. lit. B.*

Sextam insuper moderationem recipit decisio nostra, ut non procedat, quando subditi † in universa-
369 lium ac superiorum Protectorum, veluti summi Pontificis vel Imperatoris salvam guardiam recipiuntur, ut nominatim advertit Ziegler. *comm. conclus. §. Landsassii conclus. 1. n. 93.* Id enim absque præcitu & consensu proprii Magistratus fieri posse, inde patet, quod Imperator & Papa generales † sint Domini ac superiores, 370 ut in prin. hujus cap. late deductum fuit, & testantur insuper Peregr. *de jure Fisci lib. 1. Tit. 2. n. 40. D. Bechtius de securit. conc. 38. 39. & 42. Fr. Zoannet. de Rom. Imper. n. 149. & 251.* ideoque † tali casu nemini præjudicatur, ut post Abb. *in c. ex parte de priv. tradit Thom. Maul. de Homag. c. 11.*

Quod secus est in aliis † Principibus, qui nihil superioritatis habent in alienos subditos, igitur illis se immiscere non debent, quia neminem se in alieno † officio
372 intromittere decet, notat Bart. *in l. provincius n. 1. C. de Actu. lib. 12.*

Septimo subditis Patroni electio † eo etiam casu permixta censetur, quando ii scientibus tacentibus, & non
374 contradicentibus Dominis suis ordinariis tutelam alicujus potentioris efflagitant, † eo quod scientes actum quem contradicendo impedire potuerant, si taceant, pro consentientibus habeantur, per text. in l. final. ff. *quod cum eo gl. c. is qui tacet de regul. Jur. lib. 6. gl. Cajus 39. ff. de pignor. act. gloss. l. fidejussor. 26. §. pater. verb. manifestum ff. de pignor. gl. c. 2. verb. tacuerit distinct. 26. gloss. c. 8. ext. de his que fiunt à prelat. sine consens. capituli Jas. l. que dotis 33. n. 76. ff. solut. matr. Tiraq. in tract. de utroque retractu §. 9. gloss. 3. n. 16.*

Unde regula communis est, quando geritur † actus
376 pertinens ad alicujus partis commodum, incommodum vel præjudicium, & sciens illum non improbat videtur eum tacite approbare, secundum Bart. *in l. quo enim ff. rem ratam haberi per l. si absente C. si cert. per.* Et loquitur ibi Bartol. quando actus est gestus in absentia partis, quæ postea habuit notitiam. Nam si non contradicit approbare videtur. Ad propositum D. J. c. Henrichman. *Cathedr. Eccles. Aug. Can. cons. 2. n. 2. tom. 3.*

Et sic licere subditis Protectorem alienum assumere facile quivis intelligit, non attento, quod ejusmodi
377 in calu postea ordinario Magistratui quid decedat vel præjudicium fiat. Id enim sibi imputare debet, cum consentienti & volenti injuria non fiat, l. 1. §. usque adeo l. si quis servum 26. ff. de Injur. l. in diem §. 1. ff. de aq. pluvi. arcend. scienti 27. de reg. Jur. in. 6.

Nemo siquidem censetur fraudare eos, † qui sciunt
378 & consentiunt l. 1. fin. ff. de act. empt. nemo videtur. 45. ff. de regul. Jur. l. cum donationis 34. C. de transact. l. venditor 11. in princip. C. de resc. vend.

Huic patronus non invitatus, † sed consentiens à liber-
379 to in jus vocatus edicto non utitur l. quamvis 11 ff. de in jus vocando † nec alter plurium dominorum, qui ve-
380 niam dedit, ut communis servus caderetur, ea de re aget, sed reliqui non consentientes l. sed si unus 17. in princ. ff. de injur.

Porro expositis decisionis nostræ fallentiis super est, Solutio
ut ad ea, quæ superius seu adversa & repugnantia contra negativam sententiam præsentis disquisitionis in
medium allata fuerunt, breviter respondeamus, quæ
omnia & singula decisioni supra formatæ, nihil roboris afferre statim apparebit.

Nam quod primum ad allegatas Doctorum, †
381 qui à parte affirmantium stare videntur autoritates attinet, intuentibus eos statim constabit illos indistincte loqui, & non in casu, ubi in præjudicium, vel
invitis subditorum illorum ordinariis superioribus, tutela ejusmodi defertur, atque aliter nisi in casibus limitatis intelligendos esse, uti nominatim inter

365
Declaratio
V. Limi-
tationis,

367
Subdecla-
ratio ejus-
dem,

379
Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

381
Responsio
ad autori-
tates
Doctorum.

inter alios adductus Albert. Brun. in dicto suo consil. istam moderationem subdit, posse nimirum civitatem absq; superioris licentia alterius protectioni se submittere, si non sit spes, quod possit eam regere ac gubernare ipse Dominus.

Et ita etiam declarantur adducta per Col. in d. c. cum non liceat numero 9. & seq. extr. de prescript. Wefenbec. d. cons. 48. numero 23. Thoming. cons. 13. num. 43. lib. 1. Steph. de jurisd. lib. 2. p. 2. c. 2. numero 129. Sic quoque post alios Gerlac. Buxtorff. d. conclus. 99. lit. f. prædictas moderationes approbat, vers. quorum opinio. Quemadmodum etiam supra in contrarium allegatus Matthias Steph. suam decisionem in scholiis lit. B. nuncupatim ad casum necessitatis restringit, quod scilicet tunc solum subditi, alterius principis Protectioni se committere possint, quando prior Princeps ad eos regendos & defendendos (id quod nos ipsi etiam in præmissis limitationibus concedimus & sentimus) ignavus ac minus idoneus est, quod etiam verum esse tenet Paul. Castrens. in Rep. l. ex hoc jure ff. de justit. & jur. col. 4. vers. 10. Sic etiam Gailius eumque secutus Herm. Gœchusius & alii (nec enim aliter, quam juxta allegatum auctorem intelligendi sunt) in affirmantium partes adducti, generatim tantum loquuntur posse nimirum inferiores defensionis causa superioribus & potentioribus sese submittere, non addentes cum id consentiente vel invito Magistratu fieri possit, & si in specie de eo quæsi fuissent, sine dubio negative respondissent.

Quod vero ad And. Gerhardum attinet, is non adsertive sed ex mente aliorum ibi allegatorum per modum dubitandi discurrit, imo statim in ver. quia tamen decidit protectorem aliunde & foris novum deligere, absque justis & legitimis causis (quibus de postea in limitationibus à nobis allatis agitur) non licere subditis.

Etsi vero, ex recentissimis politicis, D. Daniel Otto affirmativam simpliciter & in terminis astruat, quia tamen nullum quem viderim, astipulatorem habet, in contrariam autem plerique eunt, hac in parte sequendus non esse videtur, præsertim cum allegatus ab eo Imperii Recessus assertionem nullo modo prober.

Deinde responderi potest tametsi etiam iidem auctores allegati simpliciter vellent licere subditis omni casu protectores eligere, quia tamen nulla de Juris sanctione vel stabili ratione probant audiendos non esse, † cum sine lege vel autoritate Juris nihil temere asseverandum sit per c. hi qui in Ecclesia, in fin. prin. de sent. excomm. & in c. consuluisti. 2. quest. 5. & l. dissentientis, ibi, nulla præcipit Juris constitutio C. de repu. & §. cum igitur, ibi, nec quælibet lex est tale aliquid dicens in 382
383
auth. de non elig. secund. nub. † sed erubescendum potius cum sine lege loquimur. per illam C. de collat. & §. consideremus in auth. de trien. & semiss. Lup. inc. per vestras notab. 2. §. 1. n. 21. ext. de donat. inter vir. & uxor Roncheg. in l. eos in pr. n. 21. ff. de duob. reis. Everhard. in top. in loc. à leg. cess. n. 1. Ant. Quett. consil. 47. n. 4. vol. 1. Frid. Pruckm. cons. 47. n. 153. lib. 1. Rol. à Vall. cons. 30. n. 29. vol. 4. Pet. Heig. q. 25. n. 7. & q. 30. num. 9.

384 Paria enim sunt aliquid fieri sine † lege & contra legem. Ita Bald. in c. in genesi n. 10. de Elect. & in l. contra

385 juris regulas ff. de pact. Ex quo fit † ut is qui lege aliquid cautum esse asserit id omnino probare debeat, sive se fundet in aiente sive in negante l. manumission. C. de liber. & eor. lib. ut testatur Bald. con. 340. incip. Et præmitto & cons. seq. incip. secundum ea vol. 3. quem refert Graver. cons. 6. incip. plura videnda sunt. n. 87. & cons. 25. incip. dubia plura proponuntur n. 9.

386 Alioquin locum habet illud vulgatum, † quod lege

non cavetur in praxi non habetur, arg. l. si vero §. de viro Digest. solut. matrim. leg. si servum §. non dixit prætor. ff. de acquir. hered. Bald. inc. nihil col. ultim. in fin. ext. de electio. Jason. in l. illam num. 8. Cod. de collation. Schrad. in tract. feud. par. 10. sect. 7. num. 42. Pruckm. cons. 20. n. 57. Jac. Ayres. de homicid. necess. part. numero 256.

Sed nullo jure cautum reperitur, nec ullo firmiori ratione stabiliri potest, licere subditis absq; præscitu & voluntate Magistratus protectores alienos suscipere. Nam quod † primum attinet ad capit. recepimus extr. 387
de privileg. quod præcipue allegari ad hanc rem solet, illud nostram non stringit sententiam, quæ de non requisito Domini consensu disputat allegatum autem capitulum striete loquitur, in casu quo ipse Papa protector electus fuerat, & quæsitum in eo principaliter fuerat † an per solutionem census, quæ fit Romanæ Ecclesiæ, probetur exemptio à Jurisdictione Episcoporum. Et rescripsit Alexander Pontifex quod sicut non omnes specialiter Beati Petri Juris existentes annuatim Apostolicæ sedi censum exolvunt, ita non omnes Censuales ab Episcoporum subjectione habeantur immunes. Inspicienda ergo privilegia Ecclesiarum, & ipsorum tenorem diligentius attendendum, ut si fuerit deprehensum, quod Ecclesia quæ censum solvit specialiter B. Petri juris existat, & ad indicium perceptæ libertatis census annuus conferatur, non immerito speciali possit prærogativa gaudere. si vero ad indicium perceptæ protectionis census persolvatur Ecclesiæ Romanæ, non ex hoc Juri diæcesani Episcopi aliquid videri subtractum. Itaq; nihil reperitur in allegato hoc cap. recepimus quod pro affirmantium opinione fulcienda, facere possit, id quod etiam post hæc scripta visus Georg. Gumpelsheimer in dis. de jure client. Thes. 2. pari modo declarat.

Deinde quod ad §. finalem in l. desertorem ff. de re milit. attinet, clarum est illum loqui de desertoribus militiæ capite puniendis, qui præfectum vel magistratum militiæ cum possent non protexerunt, nec ullam ibi firimentionem, de libertate subditorum in eligendis protectoribus palam est. 389

Præterea protectores quorum fit mentio † l. 1. C. de militar. excus. mun. lib. 10. & tit. singulari C. de domest. & protectorib. lib. 12. erant ex armata militia delecti, qui defendendi & protegendi causa Principi semper erant à latere, qui ut ipse Imperator ait l. 9. C. Theod. eod. tit. protegendi lateris nostri solitudinem patiuntur, vide Cujac. ad d. tit. de domest. & protect.

Nec diffigilis est responsio ad argumentum ex l. 3. ff. de just. & jur. adductum. Aut enim vis illa infertur à peregrinis aut ab ipso domino, si à peregrinis aut dominus ordinarius vel propter impotentiam, vel propter negligentiam subditos deserit. Si deserat, poterunt illi, naturali ratione quæ etiam ipsi undecunque defensionem quærere permittit, à Regula exceptionem facere, à nobis supra traditam. Si autem vis infertur ab ipso Domino tunc quærendi protectoris licentia (uti in 2. limitatione dictum est) subditis nedum denegatur, sed & ipsis, ob denegatum præsidium, Dominos suos in Camera accusandi potestas tribuitur. Gumpelsheimer inter disc. Acad. 27. vol. 2. Thesi. 2. lit. C.

Nec illa insuper ratio, † quam prædicti auctores inculcant, quod scilicet per ascitum aliunde protectorem Jurisdictioni magistratus ordinarii nihil derogetur, quicquam ad fulciendam illorum opinionem facit. Quamvis enim protectio Jurisdictionem non tribuat, multo minus collectandi potestatem, nec dominium probet, aut a Jurisdictione ordinarii eximat, per supra alleg. non tamen inde deduci potest, quod temere subditis licet protectorem evocare vel susci-
U
pere,

pere, cum id multis aliis in rebus, ut liquet ex *supradictis* rationibus decidendi, propriis dominis præjudicare possit. Petr. Frid. Mind. d. c. 14. *quæst.* 1. Thom. Mich. d. *concl.* 138. *lit.* C.

392 Neque etiam est, quod nos sollicitent rationes in speciem roborandæ prioris sententiæ adductæ. Quod enim primo loco dictum fuit per protectoris susceptionem nihil Domino decedere, è contra vero duplicis expectandæ defensionis subsidium subditis per eandem accrescere, id ex prædictis falsum esse constat.

393 Nam ut supra diximus præter id quod ex fonte protectionis, ut plurimum Jurisdictionis rivos produxisse advertimus, id experientia manifestum facit quod ex arrepto tuitionis jure per eos qui Advocatiæ Titulum plus æquo extendere, & ad quæstum atq; privatam utilitatem transferre conantur non solum ordinarii magistratus Jurisdictioni sensim aliquid detrahatur, sed adhærentes magis quam par est protectorum personis indulgeant paulatimque etiam subditi à Justa superiorum obedientia desleant, adeo ut ejusmodi tutelæ institutionem absque incommodo & præjudicio ordinarii, nisi ea cum ejusdem præscitu, consilio & cautelis singularibus ineatur vix posse fieri, inficias nemo ierit Bod. de *Rep. lib.* 5. c. 6. War. ab Ehrenberg *medit. profæd.* c. 4. n. 13. Pet. Greg. Thol. de *Rep. lib.* 21. c. 11. Knich. *Epopf. num.* 181. & alii *supra* alleg. Quare subnexum ibidem axioma, *Quod tibi non obest.* nihil ad rem facit, quia manifestum est, clandestinam illam in protectionem deditionem à subditis factam, obesse dominis, & nonnunquam etiam ipsis subditis, ut per exempla in *primo c.* deducta evidenter ostensum est.

Quod vero ex parte subditorum de accessione duplicatæ defensionis dictum fuit, tantum abest ut enervet propositam à nobis enunciationem vires ut si contra paratiores suppeditet nostræ decisioni præter cum enim illis sufficiat protectio ordinarii Magistratus nihil opus habent, alieno defensoris subsidio, eo quod peccatum sit fieri per plura, quod expediri potest per pauciora *gloss. leg. prima. Digest. quod met. caus.* Bald. in *final. Cod. de adop.* præter ubi namq; duo tendant ad idem uno sufficiente alterum supervacaneum reputatur secundum *gloss. c. item. 1. de sum. Trin. Mat. Col. conf.* 42. n. 102. nisi forte & justæ sint & probabiles causæ, quare alius Patronus cum consilio ordinarii superioris deligatur, qui propter viciniam ardenti malo, melius quam proprius Dominus occurrere possit. Col. in d. c. cum non liceat. n. 9. & seq. extr. de *præscr.* Tho. Michael. de *jurisd. thes.* 138. *lit.* b. in fi. Ne autem apparentis, ex fortiori præter defensione, plurium defensorum commodi, illecebris capiamur, ponderare debemus, quod cum nemo facile absque annuo honorario protectionis onus in se recipiat, inde labente paulatim multorum annorum curriculo, subditis in constituendis pluribus Advocatis non parum in eosdem erogandum sit, ut interim taceam quod qui per eam occasionem Patroni alia etiam multa ab iisdem emungere non omittent; Ex quo consequitur plerumq; fieri ut subditis absq; necessitate protectores conducentib. plus damni quam emolamenti ex superfluis clientelis proveniat, quæ tamen consideratio, ceu in *primo* etiam capite ostensum est per neminem ab ineunda Advocatia cum superioris licentia contrahenda, arcere debet.

394 Secundo parum negotii in astruenda contraria sententia exhibet, quod afferebatur legibus. permissum esse subditis armata manu res suas recuperare. Nam etsi hoc (cum ea de re hic longius excurrere instituti nostri non sit) detur, nulla tamen consequentis ratione inde inferri potest, licitum exinde ipsis esse sine præscitu ordinarii magistratus cum potentioribus protectionem pacisci.

Cum enim hæc separata sint & licitæ & ejusmodi congregationes quæ ad bonum & permissum finem rerumq; defensionem fiunt, haud ita facile in præjudicium ordinarii magistratus, quemadmodum supra de protectionis unione ostendimus, cedere possint, ideo ab uno ad aliud nihil inferri vulgatum est per text. manifest. in l. fin. C. de Calumniatoribus Jason in leg. admonendi in repetit. n. 10. ff. de jurejur. Pract. Papiens. in form. lib. quo agit ad scilicet præstat. in verb. recusavit & recusat, n. 3. Lupus in c. per. vestras not. 3. §. 3. n. 16. ext. de donat. inter vir. & uxor. Ascan. Clem. in tr. de patr. potest. c. 5. n. 55. Menoch. in tr. de remed. possess. adip. remed. 6. n. 185. Mandel. *conf.* 2. n. 13.

Longe insuper feliciori negotio præter scrupulum exterioria dubitandi ratione injectum submovebimus respondendo, quod licet, cura quærendæ defensionis ex duæ & præscripto naturæ nobis incumbat, quia tamen subditis ex propriorum Dominorum tuitione satis præsidii præsto est, aut si ipsis quid desit cum eorundem præscitu, id rectius quæri potest, ex adductis rationibus nequaquam infertur, quod sæpe dicti subditi proprio motu aliunde inconsultis suis magistratibus, tutores eligere debeant aut jure possint.

Sed etsi maxime jus naturale quærendæ defensionis potestatem in genere quibusvis permittant, quo minus tamen, ob reverentiam per subditos magistratui debitam, ceu speciali æquitatis ratione suadente & urgente, constituenda per eos tutela prohiberi queat, nihil video quod obstare possit.

Nam jus naturale quatenus in genere aliquid disponit, declarari potest, ut ob specialem & evidentem rationem quandoque locum non inveniat l. manumissio- nes, 4. l. ex hoc jure 5. ff. de just. & jure.

Unde Doctores non male concludunt defensionem bannito quia quovis obvio licite potest occidi per text. in ordinat. Camera part. 2. tit. 9. §. So jemandt vers. so bald auch der Sc. Gail. lib. 2 de pace publ. c. 1. n. 23. & seq. Petr. Frid. Mindan. de process. Camer. libr. 1. c. 26. n. 5. Harprecht. §. hac actio 12. n. 158. Instit. de in-juris, & aliis ab his adductos, ob specialem rationem per statutum auferri posse Bartol. Ang. Paul. de Castr. Jason Bolognet. n. 15. & seq. aliique in l. ut vim 3. ff. de just. & jure.

Sic quamvis parentes jure & instinctu præter naturæ liberos educare iisque alimenta præstare debeant l. 1. §. jus naturale ff. de just. & jure, jus naturale in princ. Ingit. de jur. natural. gent. & civil. l. un. §. taceatis versicul. fileat ob liberos, Cod. de rei uxor. actione leg. si quis à liberis §. si. quis ex iis Digest. de libr. agnoscend. Bartol. Romul. in leg. ut vim n. 136. ff. de just. & jure. V tal. in tract. clausul. tit. an aliment. renunciare poss. vol. 3. Garf. in tr. de expens. c. 3. n. 1. Coler. in tract. de aliment. lib. 1. c. 2. n. 2. præter Et pater dicatur filios necare denegando eis alimenta l. necar. ff. de liber. agnoscend. Jo. Petr. Surd. in tract. de aliment. tit. 1. qu. 1. n. 2.

Ex justis tamen causis alimenta liberis denegari certum est Authent. ex complexu ubi Sichard. C. de incestis & inut. nupt. Nov. 89. c. ult. Fran. Ripa l. fin. 4. C. de revoc. donat. Covar. in epit. in 4. lib. decret. par. 2. de matr. c. 86. n. 6. ubi plures text. & autoritates accumulatur.

Parimodo licet hæreditates parentum & Juris æquitatis naturalis ductu liberis deferendæ sint l. fin. in princ. ff. de bon. damnat. Pyrrh. in consuet. Aurelianens. tit. de test. c. 1. Ascan. in tr. de patr. potest. effect. 16. ex n. 21. Gomez. variar. resolut. lib. 1. c. 7. n. 2. Dilect. in tr. de ar. testan. lit. 3. caut. 11. n. 1. Rom. in l. ut vim nu. 159. ff. de just. & jure. Garz in tract. de expens. c. 4. n. 56. Cald. in l. si curatorem in verb. sine curatore n. 22. D. de re-patet. in integr. Capifer. in tr. de nu. test. p. 3. n. 162. liis au-Bard. in tr. de temp. ut & contin. c. 12. n. 9. Pec. in tr. de test.

398
Responso
ad III. du-
bitandi
Rationem.

399
Casus in
quibus jus
naturale
generatim
aliquid di-
sponens de-
claratur,
ut ob spe-
cialem ra-
tionem non
procedat.

400
Casus I. in
Banniti
de defensione

401
402
Casus II. in
liberorum
alimenta-
tione.

405
Casus III. in
hæreditate
paterna fi-
ferenda.

testam. conjug. lib. 5. cap. 6. n. 1. & c. 7. n. 3. ad fin. Borch.
in tract. feud. c. 7. p. 2. n. 10. Vacon à Vacun. declar. 94.
n. 2. Pruckm. conf. 2. n. 2. 252. lib. 1.

406 Tamen ius istud restringitur & limitatur, ut ex cau-
sa ingratitude patet liberos exheredare possit §. aliud.
Auth. ut cum de app. cog Ludol. Schrad. tract. feu. p. 9.

407 c. 9. n. 6. Cum ingratitude † non solum debitum natu-
ræ tollat Nov. 22. c. 27. v. hoc autem quid plus est & c.
& Nov. 115. ca. 3. Bald. in l. fin. n. 11. C. de dot. promiss.

408 Surd. de alim. tit. 8. priv. 65. n. 10. † sed etiam vitium
teterimum & maximum reputetur Dd. in c. fin. ext.
de revoc. donat. Carol. Mol. in cons. Paris. tit. 1. §. 30.

409 n. 1. & † Diis hominibusque invisā Catel. Cotta memo-
410 rab. incip. ingratitude filii, † nec non omni Jure exosa
Berengar. Fernand. repet. l. in quartam 61. n. 71. ff. ad

411 leg. Falc. † Atq; teste Xenophonte ingratitude Deus
contemnatur Resp. lardatur, & proximus offendatur

412 And. Siculus conf. 11. col. 3. lib. 1. † nec non auctore Di-
vo Bernardo sit ventus urens, siccans fontem miseri-
cordiæ, rorem pietatis & fructum gratiæ prout eum re-
fert Panor. in c. fin. de donationib. & Schneidew. n. 10.
Inst. de exheredat. libror. in pr.

413 Similiter etiam quamvis † Jure divino & naturali
Casus IV. constitutum sit fidem duobus vel tribus testibus esse
in fide Test. adhibendam Deut. 17. vers. 6. Matth. 18. vers. 16. 2.
habenda. Corint. 13. vers. 1. Hebr. 10. v. 29. cap. licet universis 22.
de testib. & attest. c. cum esses 10. & c. seq. de testament.

414 c. 1. distin. 48. † Ist hæc tamen dispositio Jure civili mo-
deratur & interpretationem patitur, ut non proce-
dat in impuberibus capitalibus inimicis & similibus l.
testium 3. & tot tit. ff. & C. de testib. & ibi Dd. Har-
precht. §. hac actio 12. n. 114. Instit. de Injur. † Atque

415 hæc quidem similesq; interpretationes non tollunt jus
naturale sed potius illustrent atq; declarant.

416 Nec vero etiam refragatur quarta objectio, † Et si
enim concedatur quemlibet ad vitam suam ex præscri-
pto juris tutandam teneri, & pro corporis tutela ag-
gressorem occidere posse non tamen inde sequitur,
Responso ad VI. du- bitandi ra- tionem, perinde etiam eundem pro bonorum suorum defensio-
ne devinctum esse Fortun. Gatzia in l. ut vim 3. n. 38.

417 ff. de just. & Jur. † ubi ait periculum personæ reddere
justam furis vel alterius invasionis occisionem, non

418 autem periculum rerum. † Etenim inter defensionem
proprii corporis & bonorum multiplex est differen-
tia.

Nemo quippe adeo mentis expers est, ut non pluri
faciat corpus & vitam, pretiosissimum nobilissimumq;

419 Dei donum, † quam res suas fluxas & caducas, cum ho-
mines sint omnium creaturarum excellentissimæ ad
imaginem Dei creatæ, & pretiosissimo Christi serva-
toris sanguine redemptæ, † at bona nostra, & res omnes

420 respectu hominum vilissimæ, nec per se sed tantum
hominis gratia conditæ & comparatæ §. in pe-
cudum 37. supr. de rerum divis. l. in pecudum 28.

in fin. de usur. l. cum igitur. 2. ff. de statu hominum.
elegantè Georg. Obrecht. de defens. necess. cap. 8. n. 9.

& 10. ubi dicit iniquum esse vitam hominis pro quo
Christus est mortuus tam vili rerum pretio æstimare.

Atque hinc etiam ingens deprehenditur discrimen in-
ter eam defensionem quæ fit ob corpus, & eam quæ
propter bona nostra instituitur. Etenim qui corpo-
ris sui tutelam suscipit, is directo ac immediate salutem

421 & sanguinem suum defendere dicitur. † Qui vero bona
& patrimonium suum protegit, mediate solummodo
& per consequentiam, quod ex iis hominis vita susten-

422 tetur, salutem & corpus suum defendit. † Et idcirco ab
uno ad alterum, non recte infertur, quia ex diversis
nulla est valida & firma argumentatio l. Papinianus 20.

ff. de minor. 25. annis. leg. ultim. Digest. de calumn. leg.
qui fundum. 7. §. 1. ibi propriam ac separatam conditio-

nem habent ff. pro empte leg. inter stipulantem 83. §. sa-
crum versicul. sed hæc dissimilia sunt Digest. de verb. ob-
ligat. Cravett. conf. 972. n. 16. Frid. Pruckm. conf. 2. n.
276. lib. 1. Coler. conf. 42. n. 62. & 45. n. 89.

Potest tamen in calu, † quando invasio bonorum 423
etiam cum vitæ periculo conjuncta est, aggressorem Occiso ob
quis licite occidere. Nempe si invasor quempiam defensio-
patrimonium ac res suas defendentem resistendo in nem rerum
vitæ ac corporis discrimen deducit. Tunc enim quem- quando
admodum vis illata recte propulsatur, sic eadem de cau- licita.
sa impune eadem committere licet. jurib. supr. adduct.
Quia jam non amplius de rebus, sed de salute ac tuitione
proprii corporis agitur, leg. ut vim 3. Digest. de just.
& jur. leg. primo §. ut vim. leg. 3. §. cum igitur. Digest.
de vi & vi armat. leg. furem 9. Digest. ad leg. Corn. de
siscar. Didacus Covarruvias clement. unie. §. 1. numero
6. versicul. secundo de homicid. Georg. Obrecht. de
necessar. defens. c. 8. n. 16. 17. & seq. ubi id pluribus pul-
chre deducit.

Pariter non obstat quod quinto loco dictum fuit li- Responsio
gas & confederationes ad defensionem status & pa- ad V. du-
trimonii vel alium bonum finem ordinatas licitas esse. bitandi ra-
tionem.

Nam ejusmodi confederationes iis † solum permis- 424
sæ censentur, qui in suis territoriis jura imperii &
omnimodam Jurisdictionem habent quique præter
Imperatorem immediate superiorem neminem reco-
gnoscent; aut qui certa saltem lege & conventionione
superiorem agnoscent, & extra pacta illa conventa sua
placide fruuntur libertate. Ita expresse constituitur
per text. Aurea Bulla Caroli IV. tit. 15. Bon zusammen
Verbindung §. doch außgenommen. ibique Gerlac Bux-
torff. concl. 98.

Secus vero est in Statibus & civitatibus inferioribus
Jura Imperii non habentibus aliisque subditis privatis.
Nam hos fœdera quantumvis ad defensionem rerum
ac personarum ordinata absque autoritate & consensu
Dominorum quorum subditi, seu in quorum districtu
existunt, nullatenus contrahere posse, dilucide statuit
Bald. in l. fin. ff. de collig. illic. relatus à Bertach. verb.
subd. n. 48. Inno. in c. dilecta de excess. prel. quæ refert
& sequitur Mart de Laud. in tract. de confœd. Prin. q.
20. idem voluit Petr. de Anch. in clem. pastor. col. 1. not.
4. de re jud. Hier. Gig. in tr. var. qu. q. 18. n. 6. lib. 3.
Et hos nove insecuti Arnif. lib. 1. pol. c. 12. & c. 18. Kirch.
disp. 14. Reip. thes. 1. Clapm. lib. 1. de arc. rerump. c. 13.
in fi. D. Warem, ab Ehrenberg de fœd. lib. 2. c. 1. n. 43.

† Quemadmodum inquit, privatis interdictum est bel- 425
lum gerere Corn. Tac. lib. 20. Annal. Pan. in c. sicut n.
7. de Jurejur. Didac. Cov. in c. peccatum §. 9. n. 1. de
reg. jur. Gigas de crim. les. majest. q. 21. n. 5. Sic etiam
fœdera jungere. Nam omnes subditorum & inferio-
rum colligationes & contederationes illicitæ & prohi-
bitæ præsumuntur, per const. Pacis publ. de Anno
1548. in pr. ibi daß keiner einige Conspiration oder
Bündniß wider den andern auffrichte/Const. Frid. de
Pace tenend. & Jur. firm. §. conventicula l. 1. & l. 2. ff. de
colleg. l. 1. ff. quod cui univ. l. 1. & l. 2. C. de sed. l. 5. C. de
his qui ad Eccl. Marta Neap. de Jurisd. p. 2. n. 8. Ægid.
Boss. de crim. les. majest. n. 24. Myns. cent. 6. obs. 2. n.
1. & seq. Hier. Laur. decis. Aven. 89. per tot.

Sic etiam olim fœdera sine jussu populi & † authori- 426
tate Senatus in Democratia Romana, itemq; Monar-
chia sine voluntate Regum fieri non potuisse testis est
Livius decad. 1. lib. 9. Salust. de bello Jugurthino, itemq;
Polybius lib. 3. Zwinger. thea. lib. 28. tit. Politiarum
forma. Pet. Greg. Tholos. l. 11. de Republ. cap. 11. Ant.
Hering. de fidejuss. c. 10. n. 301.

Et licet fœdus amicitiae etiam inter privatos contra- 427
hatur, † Cels. Mancin. Rav. lib. 6. de jur. pr. c. 210. Cam.
disp. 5. Juridicopolis. de Jurib. majest. thes. 81. talis

amicitia tamen nomen foederis non nisi abusive me-
429 retur. Waremb. ab Ehrenberg d. c. 1. n. 34. † Verum
enim & legitimum foedus inter privatos contractum,
nec unquam rescriptum est, ut in simili loquitur IC.
in l. 1. de Sonator.

430 Quod autem ultimo loco dictum est, indignum esse
liberis hominibus non esse liberam rerum suarum ad-
ministrationem, id levius est, quam ut roborare possit
intentionem affirmantium,

Quamvis enim subditi proprias suas & consequen-
ter singuli suas privatas res libere & ad libitum modera-
ri possint, quia tamen magistratui loci omnia & sin-
gula subiecta atque affecta censentur quoad Juris-
dictionem & jus magistratus ut hoc in individuo tra-
dit Rosenth. de feud. c. 12. concl. 15. n. 27. post Specul.
in tit. de feud. §. Quoniam versic. 14. n. 28. Alexand. conf.
112. n. 3. lib. 4. Curt. Jun. conf. 41. n. 8. & conf. 158. nu.
26. & seq. ideo circa subjectionem subditorum rerum-
que ad eos pertinentium Magistratus maxime interest.

431 † Unde pronunciatum illud cum mica salis illaque mo-
deratione accipiendum & intelligendum est: dummo-
do moderamen & arbitrium juri sit consentaneum, &
nisi quis de libertate sua per legem, vel aliam rationa-
bilem causam prohibeatur Bartol. in l. si quis vi. §.
differentia ff. de acquir. possess. Porcius §. fin. Insb. de his

432 qui sunt sui vel al. jur. † aut rem suam ita administrat, ut
inde praedictum ne mini oriatur.

433 Jure namque cautum est in † praedictum aut in-
commodum tertii contrahi aut pactum fieri a nemi-
ne posse per text. apertiss. in l. inter alios 1. & l. inter alios

434 2. C. res inter alios acta. † Eo quod alteri per alterum
iniqua conditio inferri non debeat l. non. debet alteri ff.
de reg. jur. facit text. in l. coheredibus. C. fam. hercis.
Col. conf. 3. n. 25.

435 Hinc est, quod a Dd. traditur, † verba alicujus con-
tractus potius impropriari debere, quam ut praedi-
cium tertio inferant: prout ex Card. & Bald. eleganter
notat Regn. Sixt. inter conf. Marp. tom. 3. conf. 8. n. 56.

At vero hanc protectionis molitionem a subditis
sine praedictio dominorum fieri non posse praeter su-
436 pradicta, constat etiam ex hoc, † quod incommodum
ex eo solo inferri dicatur quando aliquid contra alicu-
jus voluntatem fit, l. fin. ff. de usu & habit. Bart. in l. 2.
n. 12. ff. soluto matrim. Cacher. decis. Pedemont. 130. n.
7. Men. de recup. poss. remed. 1. n. 422. ubi id multis le-
gibus & autoritatibus corroborat.

437 Et talis praedictii quamvis modici, habendam † esse
rationem notat ibi. Cach. allegans ad id Decium in c.
super eo col. 1. de offic. deleg. & conf. 525. n. 8. & Jasonem

438 in l. quo minus n. 22. ff. de sum. quibus adde Achil. Pe-
troch. in resp. suo de interp. & resol. contra. n. 24.

Transitio
ab Advoca-
tia laici ad ele-
ricalem.
Episcopis &
Pralatis
Ecclesia-
rum an
absq. con-
sensu Pa-
pali facu-
larem pro-
torem
suscipere
liceat.

Et sic generalitas dispositionis de libera rerum † sua-
rum administratione, per rationem modo adductam
restringitur. arg. l. 1. §. in publico ff. de flu. l. si is, qui
animos ff. de acq. poss. Zasius conf. 7. n. 16. lib. 2.

Et haec quidem hactenus de Advocatia saeculari &
subditorum in assumendo Protectore potestate allata
intelligenda sunt de subditis tam Laicis quam clericis
inferioris ordinis.

Quod vero attinet ad clericos Praelatos in dignitate
constitutos, peculiaris etiam de iisdem subjicienda hic
& enucleanda occurrit controversia, An nimirum E-
piscopi † Pralati & Antistites Monasteriorum vel col-
legiorum absque licentia & consensu summi Pontificis

439 possint assumere Protectores atque saeculares.

440 Pro parte negativa videtur facere text. expressus in
cap. hoc consultissimo de rebus Eccles. non alienand. in 6.
ubi ad litteram prohibetur, † ne pralati Ecclesiarum
sibi commissarum bona immobilia vel jura Laicis sub-

441 mittant, aut subjiciant, nec etiam eos ipsos patronos

vel Advocatos perpetuo vel ad tempus non modicum
constituant. Nisi ultra Capituli consensum Aposto-
licae quoque sedis licentia specialis accedat. † Quod 442
quidem adeo stricte prohibetur, ut si contractus ali-
ter factus fuerit, tametsi jurisjurandi accessione, aut
poenae adjectione vallatus fuerit, is tamen viribus omni-
no carere, nec ullum jus praescribendi tribuere intel-
ligatur. Quem textum ita simpliciter intellexisse vide-
tur Zas. in compen. feud. part. 10. de feud. amiss. post n. 55.
† dicens hujusmodi Advocatos non esse perpetuos sed 443
revocabiles, nisi summi Pontificis, in paciscenda pro-
tectionis unione, consensus accesserit, per d. text. in
hoc consultissimo. Quod idem Zas. latius in contingen-
tia facti inter Episcopum Viterbiensem & Nobilem
quendam super Advocatia cujusdam monasterii ad-
ductis in confirmationem alienis nonnullis rationibus
ad scopum tamen hujus quaestionis nihil spectantibus
decisive resolvit, conf. 7. lib. 2. ubi sub n. 5. expresse
tradit † laicos non posse constitui Advocatos Ecclesiae 444
seu bonorum ecclesiasticorum perpetuo vel ad tempus
non modicum sine summi Pontificis licentia. Ratio-
nem adducens ex Dominic. de S. Gem. in d. c. hoc con-
sultiss. † quod nimirum laici per hujusmodi Advoca- 445
tiam vendicent sibi quoddam jus domini, quod esse
non debet, subjungendo, quod si etiam aliter Eccle-
siae consuli non possit quam per hujusmodi contra-
ctum, id tamen sine Apostolica licentia permitti haud
debeat. Ad idem facere videntur notata Casp. de Cal.
in conf. 6. sub tit. de reb. Eccles. non alien. ubi conclu-
lendo determinat † submittere vel se vel bona laico, 446
esse quandam alienationis speciem allegans ad hoc
const. Bened. sub tit. de fidei & dol. contract. ubi pro-
hibetur † omnis contractus per quem damnificari, gra- 447
vari, obligari, deperire, vel impediri possunt jura re-
ditus seu bona Ecclesiastica, eumque referendo sequi-
tur Zas. d. conf. 7. ibid. concludens Episcopum Viter-
biensem non potuisse laicis in feudum concedere Ad-
vocatiam in monasterio de quo ibi loquitur absq. sum-
mi Pontificis licentia, ut per eum ib.

Eidem sententiae manus porrigit D. Men. Prae-
ceptor quondam meus honor. confil. 29. numero 22.
ubi numero. 23. tradit propter commune illud Papae
velut supremi omnium, decretum, fas non esse, cui-
quam nedum liberae Imperii civitati plenam ejusmo-
di securitatem & salvam guardiam promittere alleg.
ad hoc Jo. a Platea in c. cum saepe C. de erog. mil. an.
lib. 12. Chass. in cat. glor. mundi p. 5. numero 195.
Idem conf. 66. numero 18. Jas. conf. 57. col. 2. lib. 3. Cag.
in l. non videtur numer. 2. de reg. jur. Neviz. conf. 83.
num. 5. Hanc item noviter subsequuntur Henric. Ro-
lenth. synops. feud. c. 4. conc. 14. n. 5. expresse adseve-
rans hodie ob prohibitionem juris Canonici praelatos,
non posse de novo assumere laicos, in Advocatos, per
d. text. in c. 1. de reb. Eccles. non alien. & Thom. Michael.
Assess. Cam. de jurisd. thes. 55. lit. F. asserens, Ad-
vocatiam ex d. constitutione Gregorii X. laicis in Ec-
clesiasticos, sine speciali Pontificis consensu inhibita
esse, pro eadem alleg. Jo. And. ibid. prohibitionis ra-
tionem afferentem.

Denique eandem sententiam publice defendendo 448
tuitus est eruditiss. D. Sebast. Dietherich. Advo-
cat. Hallensis Amicus meus honorandus, in sua
de jure Advocatia dispnt. Thes. 5. & post ipsum D.
Cancellarius Oetingens. Ludovic. Myler. Thes. 4.
de Advoc. Quibus Authoribus etiam addi potest
Dn. Georg. Becht. de salvo conduct. cap. 10. ubi
innuit simplicem Advocatiam ex constitutione Gre-
gor. X. non nisi cum consensu Pontificis speciali
quaeri posse.

Verum

Authores
negati-
vam se-
quentes.

Verum ego in hac quaestione, non attentis auctoritatibus allatis, secus plane existimo, nec probationem ullam efficacem afferri posse cenſeo, qua necessitas consensus Pontificii ad ineundam in terris Imperii Advocatiam, quantumvis longam, firmiter edoceri queat.

449 *Ecclesia- rum, Anti- stites an- etiam in- terris Ec- clesia sum- mo Ponti- fici in tem- poralibus quoque subiectis absque li- centia ejus- dem sacu- lares per- sonas in protectores asserere possint. Negativa.* Dixi autem notanter *in terris Imperii* licere Eccle-

fasticis etiam absque summi Pontificis assensu Advoca- tos adſciscere: Quia aliud dicendum esse videtur de iis qui in terris Ecclesiae aut summo Pontifici etiam in temporalibus subiectis vivunt, idque propter pecu- liares inhibitiones hac iuper repromulgatas.

Nam multis saeculis post praedictam Gregorianam constitutionem editam nominatim Clemens VI. constitutione perpetuo valitura sub poena excom- municationis, inhibuit, ne ulla civitas vel commu- nitas, aut singularis persona, cujuscunque conditio- nis, vel status existeret, deinceps in aliquibus civita- tibus castris, seu villis, ipsius patrimonii, ad Romanam Ecclesiam spectantibus dominium, superioritatem, ca- pitaneatum, Advocationem, jurisdictionem, seu ali- quam praesidentiam praetextu cujuscunque venditionis, submissionis, recommendationis, concessionis, recogni- tionis, obligationis, contractus, vel pacti, aut cujusvis alterius commercii, absque auctoritate sedis Aposto- licae speciali recipere, vel sibi dominium, praesiden- tiam, capitaneatum, seu Jurisdictionem in praedictis vindicare audeat, etsi jurejurando ultro citroque obliga- tio interceſſerit, eo quod tale juramentum tanquam vinculum iniquitatis non valeat.

450 Sed hoc ut evidentius pateat ipsius Clementis constitutionem hoc loco subſicere libuit, quae sic habet.

Constitu- tio Cle- mentis VI. Papa, qua praeter alia contenta prohibet, ne ulla communi- tas aut singularis persona in civita- tibus ca- stris ac vil- lis ad Ec- clesiam Romanam spectanti- bus, ullum Domini- um, supe- rioritatem, capitanea- tum, Ad- vocatio- nem seu Jurisdic- tionem quo- vis modo absque se- dis Apo- stolicae li- centia sibi usurpet. Etsi solertem adhibere vigilantiam, ne quarumlibet Ecclesiarum jura depereant, ex debito nostri officii teneamur, in manutenen- dis tamen, defendendis, recuperandisque oc- cupatis juribus Ecclesiae Romanae, sponsae no- strae, quae disponente Domino caput omnium, & magistra caeteris altiori dignitate praecal- lens majoribus est juvanda praesidiis, & am- plioribus honoribus attollenda esse debemus solliciti & attentii. Ad obviandum igitur per- versis illorum conatibus, qui sibi commoda, non se commodis patrimonii beati Petri in Tuscia, quod juris & proprietatis ejusdem Ecclesiae fore, ac eidem immediate subesse di- gnoscitur applicantes temere civitates, castra & villas ejusdem patrimonii ad eandem Eccle- siam pertinentia eorumque dominium, su- perioritatem, advocacionem, capitaneatum & jurisdictionem in ipsius Ecclesiae grave praesu- dicio contra constitutiones & ordinationes olim per fel. recor. Urbanum IV. & Jo. XXII. ac diversos alios Romanos Pontifices praede- cessores nostros editas non verentur diversis exquisitis coloribus occupare, & sibi in eisdem dominium, superioritatem, & praeminen- tiam vindicare, hac perpetua constitutione sancimus, † ut nulla civitas vel communitas nullaque singularis persona cujuscunque con- ditionis, vel status existat, deinceps in aliqui- bus civitatibus castris, vel villis ipsius patrimo- nii praedictam Romanam Ecclesiam, spectanti-

bus dominium, superioritatem, capitanea- tum, advocacionem, jurisdictionem seu ali- quam praesidentiam, seu praeminentiam, praetextu cujuscunque venditionis, submissionis, recommendationis, concessionis, recognitio- nis, obligationis, contractus vel pacti, aut cujusvis alterius commercii absque auctori- tate sedis Apostolicae speciali recipere audeat, vel sibi dominium, praesidentiam, capitanea- tum seu jurisdictionem in praedictis civitatibus castris, seu villis ex quavis occasione, causa quomodolibet vindicare: quodque civitates & singulares personae submissiones, suppo- sitiones & subjectiones quascunque jam in eas factas & receptas seu de facto cum de jure non teneant, quomodolibet attentatas, dimit- tere teneantur, nec civitates, castra, seu loca alia, quae se eis, ut praemittitur submi- serunt, vel quomodolibet subjecerunt 452

† vitute submissionis, & suppositionis alicu- jus vel cujusvis contractus titulo valeant reti- nere, nullaque universitas seu communitas civitatis, castri, seu villae Ecclesiae Romanae subiecta, in terris patrimonii constituta alicui universitati seu communitati vel privatae per- sonae cujuscunque conditionis aut status exi- stat, se subſicere subſicere seu supponere va- leat, constituendo, recognoscendo, seu pro- fitendo se subesse alicui universitati, vel pri- vatae personae, seu ad eosdem super eos, & in ipsis ac dictis civitatibus castris & villis aliquam Jurisdictionem, dominium, capitaneatum seu 453 quamvis aliam praeminentiam pertinere, † Et si quae civitates, castra, vel loca jam de- facto ad submissionem, & suppositionem ali- quibus civitatibus vel privatis personis de se factam venditionis donationis, vel cujusvis al- terius contractus colore, vel titulo processerunt illa quamvis de jure valeant, quatenus de facto processerunt, realiter & effectualiter studeant revocare, nec illis unquam utantur, nec virtute submissionum hujusmodi vel alias illis quibus quovis titulo vel colore se summi- serint ullatenus obediant, pareant, vel inten- dant, contrarium non facientes directe vel indirecte, per se vel alios, tam illi & eorum sin- guli, qui in civitatibus castris, aut villis ejus- dem patrimonii, vel eorum aliquo hujusmo- di dominium superioritatem capitaneatum ad- vocacionem Jurisdictionem quamcunque praeminentiam seu praesidentiam, sine licentia se- dis Apostolicae speciali recipient in futurum, & qui eam ex quocunque contractu vel obli- gatione receperunt, seu quavis usurpatione quomodolibet occupaverunt, nisi sic recepta & occupata infra duorum mensium spatium, postquam praesens constitutio ad eorum no- titiam pervenerit, vel per eos steterit quo minus valeat pervenire dominium seu praesidentiam, superioritatem capitaneatum ad- vocacionem, Jurisdictionem quamcunque seu

seu præminentiam huiusmodi realiter dimiserint cum effectu, illa nullo unquam tempore absque ipsius sedis licentia resumpturi, quam illi qui se submiserint, supposuerint seu subjecerint, ut præfertur simili modo cuiuscunque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis existant singulæ personæ sententiam excommunicationis incurrant ac terræ ipsorum ubicunque fuerint Ecclesiastico interdicto subiaceant ipso facto, † Civitates autem castra & villæ quæ in antea se submittent, supponant, seu subjecerint, & quæ submissionem, suppositionem seu subjectionem huiusmodi recipient, seu quomodolibet occupabunt, civitates quoque castra, etiam loca quæcunque quæ se jam quovis colore vel titulo ut præmittitur summisserunt, & subjecerint, ac civitates, quæ submissiones & subjectiones huiusmodi receperunt, nisi infra prædictum duorum mensium spacium ab omni effectu dictæ submissionis & subjectionis realiter destiterint, ipsis ulterius non usuri seu contra constitutionem & inhibitionem nostram venire directe vel indirecte, per se vel alium seu alios attentabunt, Ecclesiastico subiacere decernimus interdicto, & nihilominus omnibus indulgentiis, privilegiis ac gratiis, nec non feudis bonis & honoribus, & iuribus quibuscunque quæ ab eadem Romana & aliis Ecclesiis obtinent, privamus & privatos volumus esse ipso facto. Non obstantibus si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit sede indultum quod excommunicari ipsorumque terræ & loca Ecclesiastico interdicto supponi non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum, de huiusmodi ac eorum personis, locis, ordinibus & nominibus propriis mentionem.

Nos insuper omnes submissiones, subjectiones, suppositiones super prædictis factas & obligationes, pacta seu conventiones, sub titulo venditionis, seu cuiusvis alterius contractus quomodolibet initas & habitas, & quascunque pœnas adjectas, & iuramenta præstita super illis, sub quibuscunque modis & forma vel expressione verborum, præsertim cum in præjudicium ejusdem Ecclesiæ redundent, ac iuramentum vinculum iniquitatis esse non debeat decernimus fore nulla, vacua, irrita, & inania, & nullius existere firmitatis & quatenus ad illa de facto processum extitit, tollimus & revocamus omnino, & iuribus vacuumus. † Cæterum cum præfatus Joannes Papa XXII. prædecessor noster dudum universis & singulis tam clericis quam laicis cuiuscunque status, ordinis, conditionis præminentiae, vel dignitatis existerent, etiam si Pontificali vel Imperiali seu Regali vel quavis alia dignitate fulgerent, ac omnibus Principibus, Ducibus, Marchionibus,

Comitibus, Baronibus, & Nobilibus ac potestatibus, capitaneis, & aliis officialibus quibuscunque comitibus & populis civitatum, terrarum castrorum, & aliorum quorumcunque locorum ubicunque consistentium, & omnibus aliis quibuscunque auctoritate Apostolica inhibendum per suas litteras vim constitutionis habentes duxerit & mandandum ne per se vel alios directe vel indirecte patrimonii Romandiolæ Marchiæ Aconitan. Ducatus Spoletan. Campaniæ, Maritimæque ac Massæ, Trebariæ, Provincias Venafini, & Urbinatus olim comitatus, ac Urbinat. & Ravennatem civitates & alias terras, civitates castra, villas & loca quæcunque ad eandem Rom. Ecclesiam pertinentes vel ipsorum aut alicujus eorum partem occupare, invadere, aut turbare seu fidelibus eorundem injurias, damna seu violentias irrogare, aut occupationibus invadentibus turbantibus vel injurias, damna seu violentias irrogantibus publice vel occulte assistere, aut auxil. consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte per se vel per alium, seu alios præstare præsumerent, quoquo modo in omnes & singulos contra inhibitionem & mandatum huiusmodi venire aut attentare per se vel per alios præsumentes tam clericos quam laicos etiam si, ut prædicitur Pontific. aut Imper. seu Regali, vel alia quavis dignitate fulgerent de fratrum fratrum suorum consilio excommunicationis, quam eo ipso incurrerent, sententiam promulgavit ipsorumque terras, nec non quaslibet universitates, communitates & populos ipsorum, civitates terras, castra villas, & locis in præmissis, vel aliquo præmissorum culpabiles Ecclesiastico supposuit interdicto & eos ac ipsorum quemlibet omnibus privilegiis, † in-
 456
 indulgentiis, gratiis, & immunitatibus realibus & personalibus ab eadem Ecclesia, & Imperio Romano concessis eisdem, omnium etiam feudorum, bonorum, honorum, officiorum, Jurium, & jurisdictionum, quæ ab Ecclesia & Imperio prædictis obtinerent, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate privaverit supradicta † ipsos ac illa & similia ac quælibet alia,
 457
 eorumque filios & nepotes, ad quælibet beneficia Ecclesiastica, dignitates, personatus, & officia, cum cura & sine cura, quovis nomine censerentur, auctoritate qualibet obtinenda, usque ad tertiam generationem exclusive reddendo inhabiles & indignos, Nos per præmissa, vel quæcunque alia inhibitioni mandato panis & sententiis per ipsum prædecessorem factis & promulgatis ut superius est expressum, aliisque contentis in literis supradictis non intendimus in aliquo derogare, inhibitionem, mandatum pœnas & sententias, & alia supradicta per præsentem constitutionem nostram roboramus, & in sui vigoris efficacia volumus, & decernimus permanere. Nulli ergo omni-

no hominum liceat hanc paginam nostræ privationis, admonitionis, revocationis, roborationis, voluntatum & constitutionum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursum Datum Avinione 12. Cal. Aug Pontificatus nostri Anno quinto.

458 Et si vero Leo X. Pontifex Maximus, in Concilio Lateranensi hanc ipsam prohibitionem extendere videatur ad alias Ecclesias, monasteria, ac beneficia, per excommunicationem latæ sententiæ, ex ratione, quod à Jure tam divino, quam humano laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, quod Decretum confirmarunt Adrianus VI. Clemens VII. Julius III. & Pius IV. ut late refert Petr. Matthæ in lib. 7. Decretal. tit. de invas. bonor. Eccles. illud tamen speciatim ad prohibitionem Advocatiæ Ecclesiasticæ, præsertim in terris Imperii paciscendæ, referri non potest, quia generatim tantum de invaloribus Ecclesiasticorum bonorum violatoribus, atque oppressoribus libertatis Ecclesiasticæ loquitur.

Responsio ad Constitutionem Gregorianam. Quod vero jam attinet ad Jus Advocationis, ab iis, qui in terris Imperii subditis degunt, contrahendæ, ne sibi forte persuadeat aliquis, nos contra expressim prohibita disputare, & sic contra stimulum calcitrare, ante omnia allegatam Gregorii X. constitutionem in d. c. hoc consultissimo. comprehensam, removebimus.

459 In cujus rei elucidatione in primis videndum est, id, quod statuit gloss. in c. 2. verb. lex civilis. de arbit. in 6. qua asseritur. quod Canones & leges Pontificiæ extra forum Ecclesiasticum. & terras Ecclesiæ necessario observari non debeant. Et confert ad idem c. novit. extr. de judic. ubi Pontifex ait, non esse suam mentem, turbare jurisdictionem Regum, quoad temporale dominium, sibi non subjectorum, maxime in iis, quæ spiritualia non sunt, neque animæ salutem concernunt. At pugna omni caret, ac per se clarum est, Advocatiam etiam super personis Ecclesiasticis, non esse rem spiritualem, ideoque Canon inhibens ejusdem institutionem, sine præscitu Pontificis, non obligat, in terris Imperii.

Observatio II. Deinde ex alio Juris fundamento prædicta Constitutio Gregoriana Germanos non obligat, quia apud nos promulgata non est, juxta Authent. ut fact. nov. constitut. &c. † Et si enim controversum sit, utrum Pontificiæ Constitutiones eo modo, quo Leges publicari debeant, hoc est, in singulis Provinciis juxta præfatam Authent. ut fact. nov. Constit. Id quod alii aiunt, alii negant, ut videre est apud Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. cent. 2. cas. 185. Attamen probabilior est eorum sententia, qui censent hoc jure nullam inter Jus Civile, & Canonicum esse differentiam, ideoque Pontificiæ Constitutiones non ligare, etsi Romæ fuerint promulgatæ, nisi & in singulis Provinciis seu Diocesis fuerint publicatæ. Ratio est, quia Canones, ubi in contrarium nihil statuerunt, sequuntur leges. c. 1. de nov. oper. nunc. Panor. Fel. Cardin. Henr. Bojic. Decius. in c. agnoscetes. de constitut. Lud. Molin. de contrahib. tract. 1. disp. 395.

Observatio III. Tertio advertendum est, communi Interpretum sententia receptum esse, † quod Lex etiam solenniter promulgata non obliget nisi à subditis sit recepta, Dn. Frideric. Martini Præceptor noster summe ho-

norandus tract. de censib. c. 4. n. 75. ubi tradit, † posse subditos legem ob plures causas, easque justas etiam solenniter promulgatam non acceptare. ea. in istis. §. leges distinct. 4. Sylvest. verbo lex numero 6. vers. quarto quidem, Felin. & reliqui in ca. de trenga & pace. Menoch. de præsumpt. libr. 2. præsumpt. 2. n. 1. ubi dicit, quod in dubio lex promulgata, usu hominum probata, atque recepta non præsumatur sed sit probandum, juxta vulgatam l. in bello §. facta ff. de captiv. & postlimin. revers.

At † vero infinita docent exempla illam constitutionem Gregorianam in Germania nostra nunquam fuisse receptam in observantia, atque ideo, Germanos ligare non posse, sicut præter antedictos auctores not. Abb. in c. 1. ext. de treng. & pat. ibiq; latissime Felin. col. 3. vers. lex. nova cum plurib. sequent. † Aut si aliquando à quibusdam fuit observata, postea per desuetudinem eidem rursus fuit derogatum juxta l. de quibus in fin. ff. de legibus.

Quarto, cum ratio constitutionis † (quæ fuit fræquens tum temporis invasio bonorum Ecclesiasticorum) hodie cessare videatur saltem apud Catholicos ea propter ipsam quoque dispositionem evanescere necessum est, arg. l. adigere 6. §. quamvis ff. de jure patron. l. quod dictum 32. ff. de pact. l. fin. & ibi. Dd. C. eod. tit. Tiraquel. in tract. cessante caus. p. 1. num. 125. Everh. in Top. in loco à cessante ratione n. 1. Pruckman. conf. 8. n. 59. lib. 1.

Adhæc tametsi admittatur Gregorianam illam constitutionem etiam in Germania usu receptam fuisse, tamen satis constat, textum ex ea adductum non prohibere Laici Advocati susceptionem. † Quia revera, si penitus introspeciamus, & mentem rescribentis Pontificis æqua rationis trutina pensitemus, manifesto compariemus & manu, (quod dicitur) palpabimus, textum illum non loqui de simplici Jure Advocatiæ seu protectionis, quale hoc est, de quo nos tractamus, sed de quadam alienatione rerum immobilium seu Jurium ecclesiæ, quæ fit sub prætextu Advocatiæ, intelligendum esse, & in effectu duntaxat summum Pontificem ibi prohibere, ne prælati bona immobilia vel Jura ecclesiarum, Laicis submittant aut subjiciant, constituendo illos perpetuos Advocatos, vel ad tempus non modicum, recognoscendo talia bona ab ipsis, tanquam Advocatis sive profitendo se ab illis ea tanquam à superioribus tenere. † Cum omnibus hisce modis ratione recta inducatur alienatio quædam & servitus ut post gl. Archid. Gemin. Anchor. & Fran. loc. infra alleg. consulendo docuit Geor. Everh. conf. 56. n. 4. 6. & 7. Ex qua declaratione satis colligitur, simplex & citra rerum Ecclesiasticarum alienationem, constitutum Advocatiæ Jus à Greg. Papa in d. c. 2. non improbari, nec ab eodem prohiberi quo minus Ecclesiastici Antistites rebus ecclesiæ ita ferentibus, protectores absque licentia Papali constituere ac suscipere possint, prout in hunc sensum ibi declarat gloss. in verb. speciali & in verb. Advocando, Archidiacon. ibi. n. 4. Dominic. de S. Gemin. col. 2. ad fin. Pet de Anch. n. 1. Phil. Franc. n. 4. & cæteri Canonistæ ibid. † Et hoc vel inde satis liquescit, quod etiam sine ulla summi Pontificis requisitione Jus protectionis Ecclesiasticarum personarum & rerum, ut plurimum conferatur Laicis, non refragantibus ipsis Canonibus ut patet in c. generali 13. de elect. in 6. it. in c. pen. ext. de pœnis ubi text. rotundus, ibiq; Abb. col. fin. bis hoc notat, & in multis aliis.

Hæc autem declaratio non † necessarii consensus Pontificii minus scrupuli habet in casibus constitutæ jam olim protectionis, ubi Laicus patronus ab immemorabili tempore tale Jus Advocatiæ habuisset, ac possedisset, tunc enim perinde est, ac si consensus

- 466 Summi Pontificis accessisset. † Ex quo cursus tanti temporis tribuit privilegium c. *super quibusdam*. §. *præterea. de verb. signif. l. hoc jure*. §. *ductus aqua de aqu. quotid.* & *estiva tollend l. 1. l. 2. §. pen. de aq. plu. arcend.* Bald. in l. 2. n. 9. Cod. de emancip. lib. Corne. conf. 22. n. 36. col. fin. lib. 1. Paris. conf. 27. n. 77. lib. 11. Dec. conf. 85. n. 2. Riminald. Jun. conf. 4. n. 22. & seq. lib. 1. Bursat. qui de communi testatur consil. 41. n. 7. lib. 1. Cephal. consil. 358. numero 19. lib. 3. Bellon. consil. 55. num. 5. Mandell. conf. 64. numero 49. & seq. Joan. Vincent. Honded. p. 5. conf. 79. n. 10. vol. 1. & late post multos Ant. Gabriel. tit. de præscript. conclus. 1. num. 1. 44. 62. & seq. Veral. decis. 376. lib. 2. Coler. conf. 30. 467 numer. 238. & conf. 31. numer. 97. † Idemque valet ac si id expresse constitutum & concessum esset. d. §. *ductus aqua de aq. quot.* & *est. toll. cap. contra morem dist. 100. c. servitium 18. quæst. fin.* Alex. conf. 24. col. 3. conf. 52. num. 3. libro 5. Bald. consilio 349. col. 4. libro. 3. Socin. conf. 181. col. penult. libro. 2. Paris. conf. 13. num. 15. lib. 4. Cravett. tract. de antiq. tempor. part. 4. §. *absolutis num. 9.* Roland. à Vall. consilio 66. n. 40. & conf. 89. n. 11. lib. 2. Omnium latissime Joan. Borcholt. libro 1. conf. 6. per tot. cum infinitis concord. quæ adduci possent.

468 Nec refert quod multi † restringant hoc non procedere, quando lex resistit consuetudini vel præscriptioni ut per Cad. Zabarell. in Clem. 2. in prin. quæst. 8. & in fin. de reb. Eccles. non alien. Abb. in cap. cum ex officio in 3. not. ex. de præscript. & Felin. c. accedentes col. 5. vers. 3. fallit. eod. tit. Ad vero textus in d. c. hoc consultiſſimo expresse in hoc casu resistit præscriptioni per verba superius relata.

469 Quoniam respondetur magis communem opinionem esse, quod cursus temporis immemorabilis proficiat ad privilegium, atque ad alios effectus etiam in illis casibus, in quibus alias lex resistit præscriptioni. Itaque tradit gloss. in §. *omnibus ver. præscriptione ibique Angel. in Authen. ut de cetero comm. rer. Eccles. &c.* Felin. in rubr. extra de præscript. col. pen. n. 18. Balb. in tract. præscript. in 2. part. 3. part. princ. quæst. 6. n. 21. & in 1. part. 5. part. princ. quæst. 9. n. 4. & pleniss. ad hoc allegat Anton. Gabr. libro 5. commun. opin. tit. de præscript. conclus. 1 numero 25. ubi tantum recitat quatuor modos concordandi utramque opinionem, ut per eum prolixè, ad quem brevitatè causa nos remittimus.

470 Quæ cum ita se habeant circa † Jus onerosum Ecclesiæ, de quo supra, nemo negare poterit simplex Advocatiæ Jus, quod constituitur circa aliquam recognitionem sive alienationem rerum vel Jurium Ecclesiæ multo minus esse improbatum. Imo ab eodem Bonifacio Papa permissum expresse in ca. generali 13. de elect. in 6. ibique gloss. not. in verb. antiqua. quæ expresse dicit bene valere consuetudinem in hoc, quod quis habeat Jus patronatus, custodiam, Guardiam vel similia, in eo autem non valere, quod patronus illa male usurpet. Vor vralten Zeiten da nach der fervor, vigor & rigor der Catholischen Religion florirt vñnd die Gottshäuser von dem Adel in Ehren lieb und werth gehalten worden / schützten vñnd schirmten sie die Geistlichen / durch Gottes Willen / vñmbsonst und vergebens / oder doch wegen einer geringen vñnd leidentlichen Verehrung: etwan auch vñmb Zinhabung vñnd Fruchtmiessung diß oder jenes / ihnen eingeraubten vñnd belehneten Kloster, guts. Unde monasteriorum beneficiarii & fideles habebantur ac dicebantur. Goldastus Aleman. rer. Tom. 1. pagin. 120. l. 3. 4. & pag. 217. Postmodum vero, cum erubescerent & detrectarent defensores Milites de manu plebeior. Abbatum beneficia vel feuda re-

cipere, (Albert. Krantz. in Metropol. libro 10. capite 4.) namen sie die Klostersgüter wol selbstn ultro ein / oder hieltens den Geistlichen mit irem selbst eygenen Gewalt / vñnd Muthwillen vor: ja trangen die Ebt hinden nach dahin / daß sie ihre eygne Klöster vñnd Kloster, vögehehen von der Ritterschafft vñnd Adel / tanquam à superioribus, recognoscieren & acceptoscrieren mußten: wie solches der alte Horripilus Poeta & presbyter Domnizzo (apud Sebast. Tennagel in veterib. monumentis pro Georgio VII. pag. 230.) mit folgenden versibus hergliche klagt / in lib. 3. de vita Comitissæ Mathildis, in-

Stabant ô quanti crudeles atque Tyranni
Sub specie justa noscentes te fore justam
Qui dissolvuntur, jam patis fœdera rumpunt
Ecclesias spoliant, nunc nemo vindicat ipsas.
Si quis se forsan TUTOR quod sit quasi monstrat
Ecclesia partem terræ grandem, prius aufero
Marte tuæ purus Mathildis deficiet usus
Nam solito MILES Domino studet altius ire
Deviat à retrogressu, jam Clericus ergo:
Dives edit sumptus, quos Pauper habebat in usu. Abbatii.

Tutori. e.
Advocatus
Miles i. e.
Homo
seu Vassallus
Episcopi seu
Abbatii.

Und das wirdt auch von dem Concilio Lugdunensi in d. cap. 2. hoc consultiſſimo reprehendirt vñnd geändert / nemlich daß viel Kirchen Prälaten seither gewesen / so ire ecclesias, bona immobilia, seu jura ipsarum, den Laicis potestatibus submittiret / subjicirt / seu supponirt gehabt haben / ordine nimirum malo & illicito constituendo, vel recognoscendo, seu profitendo, ab illis se ea, tanquam à SUPERIORIBUS, tenere: seu ab ipsis eadem advocando, (prout in quibusdam partibus vulgariter dicitur, avouër) vel ipsos patronos vel Advocatos ecclesiarum, seu bonorum ipsarum, perpetuo, (& in hoc certe puncto minis enormiter peccando) nam non magis perpetua Advocatia, quam tutela, Communio & Societas æterna, ex iisdem plane causis coiri potest, ne, quod aiunt, oleû camino: aut avaro Advocato ultro ingesta occasio videatur diripiendæ seu eviscerandæ Ecclesiæ: Hieronym. Grat. consilio 66. numero 5. & seqq. libro 2. Balb. in tract. præscription, parte quarta partis quarta princip. quæst. 13. notab 5. & seqq. Hippol. de Marfil. singul. 9.) aut ad tempus non modicum constituendo, &c. Spernunt ergo jam matrem Ecclesiam (inquit Kranzius in Metropol. libro 1. capite 9.) nobiles Advocati & defensores: eamque pro more suo tuentur, id est devorant, ut idem Krantzius eos deprecit in eadem Metropol. 11. cap. 4. respiciens procul dubio ad illud Alemannorum dicterium, quo præclaros istos custodes ovium lupos falsè nominant Stuch herrn & Sturmherren sicut Schuch vñnd Schirmherren: prout refert har. rer. sciens atque bene expertus Adamus Keller de offic. juridicopol. lib. 2. c. 11. pag. 375. & seqq.

Quare occasione Juris Advocatiæ non debet protector † bona Ecclesiæ occupare, aut Jura usurpare, 471 aut aliud novum quid præter ea, quæ ante compete- bant, sibi præsumere, ut ibi clare probatur & in d. cap. hoc consultiſſimo prope finem nec non in ca. pen. ext. de pœnis. expresse notatur.

Cæterum hanc ipsam nostram sententiam, consensus Pontificii, in constituenda Advocatia Ecclesiastica exclusivi, in facti contingentia, de Germano loquens Abbate confirmare videtur Wesenbec. consil. 170. lib. 4. n. 12. ubi nullam facit mentionem neque consensus Pontificii, neque Episcopalis, de quo infra separatim tractavimus.

Nec minus certum est nosque experientia didi-

cimus

cimus, quod cum Anno 1485, Abbas † & Conventus Monasterii olim Chombergensis, pro Pago suo Gebfattel Rempublic. Rotenburgo-Tuberanam in protectores constituisset, neque summi Pontificis, neque Episcopi Herbipolensis assensum requisivisse, quod late inter alia deduximus in Probationsschrifft / in causa renuntiatae protectionis Chomberg. contra Rotenburg auf der Tauber.

Responsio ad Aucto-ritates Negativam sequen- tium.
472 Quamvis autem *supra* allegatus † Zasius & eum secuti clarissimi viri Domin. Sebast. Dietheric. & Dn. Lud. Müllerus alique *supra* relati auctoritate *d. capit. hoc consultiſſimo* innixi contrarium ab hac nostra sententia publice defenderint, & ego quidem non solum Zasio, magno † Germaniae IC. tantum tribuam, ut

473 eum merito non inter superiorum duntaxat, sed & nostrae aetatis Juris interpretes principe loco habeam, verum & praedictos mihi amicissimos, ex parte viros tanti faciam, ut ab eorum opinionibus, invitus discedam, quia tamen perperam intellecto textu eos illectos, & nihil praeterea solidi in fulcimentum suae sententiae afferentes video, ideo iis hac in re suffragari non possum.

Quamvis enim in comprobationem suae intentionis, praeter haecenus explicatum *c. hoc consultiſſim.* asserunt cap. sicut de excess. Praelat. tamen laterem lavant, quia cap. illud loquitur de jure unionis, in eoque statuitur, praelatum inferiorem † citra Episcopi consensum, non posse Ecclesiam sibi subiectam, alteri unire, vel subicere, etiam Metropolitanis auctoritate interveniente, itaque textus illius cap. solummodo probat, non posse Abbatem monasterium suum alii regendum subicere, minime vero prohibet alteri illud custodiendum, seu protegendum demandare.

Ampliatio Decisionis
475 Porro hucusque fulcita † quaestioni nostrae decisio haud necessaria in Protectoribus suscipiendis Pontificis consensus, ampliatur, ut procedat etiam si a personis Ecclesiasticis puri electi sint laici.

Ratio Ampliationis praedictae.
Quamvis enim olim Otho I. Imp. Constitutione X. de Advocatis à Dn. Goldast. *const. Imp. tom. 3. p. 304.* relata, praeter Comitem Laicorum, nullum in rebus ecclesiasticis habere Advocatum permiserit, & Innocentius III. *in c. 10. de constitut. & c. final. de reb. Eccles. non alien.* Laicis nullam super Ecclesiis & personis Ecclesiasticis facultatem permissam esse statuat, adeo ut si quid etiam in commodum & favorem Ecclesiarum sine ejusdem approbatione, motu proprio sanciverit, nullius existat firmitatis; ex Ecclesiastica tamen Caroli V. Imp. Reformatione statibus Imperii Ecclesiasticis in Comitibus Augustanis ad deliberandum proposita, atque ab iisdem Anno 1545. probata & recepta, apud Goldast. *tom. 2. p. 337.* extante *c. 19. §. final.* atque ejusdem Imp. de Canonum Synodali observazione, & Advocatis protectionibus Ecclesiarum Anno 1549. publicata constitutione (quae vide apud D. Goldast. *d. loc. tom. 3. p. 565. §. 3.*) satis manifestum est, Principes saeculares & magistratus civiles Praelatorum & Ecclesiarum Advocatos esse posse, prout observantia † usque quotidianus probat, & praeter ceteris extra omnem dubitationis aleam ponit Franc. Pfeil. *conf. 183. n. 2.2. & alius.*

Quin etiam Advocatarum † à Caroli M. temporibus Laicis super monasteriis & Ecclesiis commissarum ac etiam ex conventionem susceptarum innumera historiis prodita sunt exempla. Unum hic promitur ex Horteled. *Reichshandel lib. 4. c. 1. to. 2. p. 798.* ubi refert dasi ein Rath † zu Magdeburg das Thumb Capitul daselbst / laut darüber auffgerichter Verschreibung / de dato Magdeburg Anno 1403. in seinen Schutz und Verwahrung genommen hab. Imo Laicos Principes haud

superioribus tantum saeculis, sed & hodiernis † temporibus de monasteriorum, tam in territoriis suis, quam extra illa sitorum, Advocatis frequentissime investiri, *in Cap. X. sub n. 776. & seq.* plene monstravimus.

Quare si Advocatae, quam tractamus armatae naturae ac finem recte perpendamus, illa super ecclesiasticis personis & † rebus cum plerumque arma requiratur, 476 Laicis potius quam clericis convenire videtur, † eo 477 quod male sonet Psalterium cum Bombardis, & clericis opprobriosum sit, se bellicarum rerum peritos ostendere, arg. *l. placet 17. C. de Epis. & cler. Thom. Mich. de Jurisd. conclus. 4. & 5.* de qua re tamen vide Joan. Suæv. *de Jure bellico Thes. 4. in Scholiis lit. B.*

Sed his † de consensu Pontificis expeditis, dubitare 478 quis adhuc magis posset, *utrum in constituendo Praelato Ecclesiarum, monasteriorum. vel collegiorum spiritualium, ab Episcopali jurisdictione non exemptorum Praelati ac Antistites Episcopi sui ordinarii consensum praesens requirere teneantur.*

In partem affirmativam, quod † sine Episcopali consensu id fieri nequeat, facit, quod Episcopus respectu Ecclesiarum sibi subiectarum & monasteriorum dicatur & sit caput diocesis, membra autem subditi 479 si subditi sint Canonici, aut aliis in dignitatibus constituti, cum omnes ei debeant exhibere reverentiam, *Affirmativa Ratio l. dubitandi pro affirmativa.* secundum Dd. *ibid.* Item † dicatur caput cleri, sicut potestas dicitur caput laicorum secundum Bart. *in l. nulli. ff. quod cujusque univers. nom.* Item dicatur praeses Civitatis, *l. illicitas. §. qui universas. ff. de offic. praesid.* 480 Bald. *in l. siue pars. in fin. C. de dilat.* ubi etiam dicit E-

481 piscopum dici de majoribus magistratibus civitatis, eique competere merum & mixtum Imperium, quod etiam tenet Bald. *in Auth. causa quae C. de Epis. & cleric. & in Marg. ver. universitatis vers. c. 3. si quis Episcopus. 2. q. 7. Specul. de Jurisd. omn. Jud. ver. 2. no. quod Episcopus, & facit c. cum Episcopus de offic. ordinar. c. per lectis 11. dist. 25. †* Unde etiam potest facere constitutiones, in sua diocesi *c. ut animarum ibique gloss. & Dd. de constit. in 6. c. 2. de majorit. & obed. Bar. in l. 1. in princ. ff. quod quisque Jur. & l. omnes populi 9. q. prin. de just. & Jur.* Sic etiam Episcopi censentur esse Domini † temporalium & spiritualium, per notat. *in 483 Authen. ut differentes, Judices §. 1. Alexand. in l. 2. ff. de verbor. signif. Bertachin. in Repert. verb. Episcop. n. 25.*

Sed in alia quaestione de subditis Laicis supra conclusum est eos insciis & inconsultis suis Dominis haud posse protectorem assumere, Ergo idem in Episcopi subditis dicendum videtur.

Deinde pro parte affirmantium facere videtur quod 482 Episcopis diocesanis Ecclesiarum † & monasteriorum, suorum Episcopatum, protectores ordinarii sint, *uti arg. c. omnes basilica 16. q. 7. testatur Hieron. Schurff. conf. 7. vol. 4. inter conf. Laur. Kirchov. per text. in c. omnes basilica 16. q. 17. licet antiquitus ipsae † Ecclesiae Episcopales, defensores habuerint, Gravionem seu Comitem (interprete Goldasto in gloss. verb. Theuton. lit. S.) ut apparet ex Recess. seu Capitul. Comit. Ratispon. à Carolo Magno I. Francorum Principe, Childerico II. regnante An. 742. celebratorum, quod post Beat. Rhenan. confirmat And. Knich. de subl. & reg. territ. Jure c. 4. n. 54.* At vero Protectorem † extraordinarium absque consensu ordinarii Patroni non eligi ac suscipi posse, ex eo inferitur, quod protectio ordinaria Jurisdictionis sequela sit certumque subjectionis praebet argumentum. Camman. *de Regal. major. disp. 5. §. 109.* Cum ergo alterius Jurisdictioni subiecti absque suorum Dominorum licentia, alienae se protectioni submittere non possint, idem de praelatis Episcopo subiectis statuendum esse videtur.

484 Tum nominatim hæc sententia † stabiliri videtur per text. in c. sicut. extr. de excess. pralat. ubi habetur quod Abbas monasterium suum alii quam Diæcesano ordinario subicere non possit, cum Prælati & monasteria, Episcopo loci, sint ipso Jure subiecta, c. cum non liceat, 12. de prescript. cap. 1. c. Abbates cum seq. 18. quæst. 2. c. de Xenodochiis. de religios. dom. gloss. verb. in

485 tua cap. sicut de excessib. Pralat. † nisi speciali privilegio sint exempta ca. 1. 16. quæst. 2. † quæ exemptio non præsumitur donec probetur, c. contra morem 100. distinct. gloss. in d. cap. sicut verbo in tua. in fin. de excess.

487 pralator. † Unde in dubio Episcopus habet ratione superioritatis intentionem suam fundatam in Ecclesiis sibi subiectis, quod in iis omne superioritatis Jus habeat, cap. 2. de restit. spoliat. lib. 6. Socin. consil. 86. n. 5. vol. 1. late Decius consil. 121. in princ. & consil. 152. in princ. Montan. in tract. fin. regund. capit. 61. numero 4. Everhard. in locis legalibus loco à tot. ad part. Schurff. consil. 26. numero 3. cent. 1. Et quod monasteria sub sint Episcopis ex eo etiam liquet, quod fundari non possint sine licentia Episcopi cap. quidam 18. quæst. 2. Joan. Bertachin. tract. de Episcopo libro 4. part. 2. numero 82.

488 Tertio in confirmationem hujus † sententiæ adduci potest, quod Episcopus habeat interesse generale Ratio au- bitandi III. in rebus Ecclesiarum omnium suæ diæcesis cap. cum olim. de restit. spol. Innocent. ibid. ubi etiam dicit eum agere posse pro injuria & damno dato Ecclesiæ per c. dilectus, de ap. c. ex parte de rescri. ca. cum dilectus, de success. ab intest. † Unde potest agere pro rebus Eccle-

489 liarum sibi subiectarum secundum Bart. Bald. & Dd. post gloss. in l. sciendum Codic. de sacrosanct. Eccles. Et tenetur defendere diæcesis suæ Ecclesias. cap. pen. de juram. calumn. Specul. tit. de restit. in integr. §. 2. v.

490 sed nunquid pralatus. † Imo mortem obire debet pro defensione suæ Ecclesiæ, ac fidei Christianæ gloss. no- 491 tab. in c. convenior, 23. q. 8. † & si negligat Ecclesiam defendere cum justam causam fovet peccat, per tradita Joan. Bertachin. d. tract. de Episcopo. lib. 4. part. 5. q. 21. n. 35.

IV. Du-
bitandi
Ratio.

Quarto Prælatos Monasteriorum ac collegiorum non posse constituere Advocatias perpetuas saltem mercenarias absque consensu Episcopi, inde etiam concluditur quia cum Protectoribus plerunque annum nuncupetur honorarium, necesse est ex bonis Ecclesiasticis eidem constituere annum redditum, qui & ita 492 constitutus in perpetuum ab Ecclesia alienatur. † Cum vero immobilia Ecclesiarum absque consensu ordinarii non possint alienari, sed omnis rei Ecclesiasticæ alienatio de Jure communi sit prohibita, tam de Jure Cæsareo, ut in Auth. hoc jus porrectum. C. de sacrosanct. Eccles. quam Pontificio, tot. tit. de reb. Eccles. non alienand. extr. in libro 6. & in clem. communem dicit Abb. ca. tua de his quæ fiunt à Pralat. Dec. consil. 174. num. 1. & cap. 1. de reb. Eccles. non alien. Socin.

493 reg. 110. Ecclesia res de reg. jur. † Et non minus constituti Juris sit, quod annuæ pensiones ex redditibus Ecclesiasticis ad tempus non modicum constitutæ, inter immobilia computentur assertore Mynsing. cent. 1. obs. 69. num. 4. & 12. Gail. lib. 2. obs. 10. per multa allegata ibid.

494 Hinc est quod Cynus, Bart. Bald. Alberic. † & alii in l. sciendum. Digest. qui satisdat. cog. tradiderint annuos redditus excusare à satisfactione non secus, atque

495 possessionem immobilium. † & Bald. l. jubemus nulli. post princ. minorem non posse cum autoritate curatoris alienare hos redditus sine decreto Judicis, docuit.

496 † Sicuti nec hos redditus annuos Civitatum vendi posse sine solennitate, quæ in venditione rerum immobilium requiritur probat text. in l. ult. ibi Bart. & Joan.

de Plat. C. de vendit. rer. civil. lib. 11. nec annuos quoque redditus Ecclesiæ d. jubemus nulli. & ibi omnes Anch. & Im. in c. nulli de reb. Eccles. non alienand. † 497 Hinc etiam tradit idem Bald. in l. etiam col. 3. Cod. de except. rei jud. executionem sententiæ æque fieri posse in debitorem annuæ pensionis, ut in debitorem rei immobilis, quod velut singulare commendat & sequuntur Alexand. & Jason. à D. Pio. §. sic quoque. Digest. de re jud. † Imo circa materiam istam prohibi- 498 tæ alienationis rerum Ecclesiasticarum, vocabulo alienationis non ea solum alienatio comprehenditur, per quam transfertur dominium, de qua in l. alienationis. Digest. de verb. signif. & l. 1. C. de fund. dot. Verum generalissime accipitur alienatio pro omni actu per quem Jus aliquod transfertur in alium, prout accipitur in l. fin Codic. de reb. al. non alien. & ita dicit gloss. in cap. nulli. ibique Anton. de Butr. & Abb. de rebus Eccles. non alien.

Consequitur igitur ex his omnibus absque præscitu & consensu Episcopi ordinarii Advocatias cum onere annui proventus à Prælatibus constitui non posse.

Denique pro eadem hac sententia facere videntur, omnes illæ concludendi rationes quibus supra probatum est, subditos non posse absque Dominorum suorum licentia alicujus se protectioni committere, † 499 cum par videatur utrobique esse ratio, ac consequenter, quo ad consensum idem Jus esse statuendum arg. l. illud. ff. ad l. aquil.

Verum re æquius trutinata, † existimo contrarium 500 in casu proposito esse concludendum, in suscipiendo Decisio Negativa. scilicet per Prælatum ac capitulum Advocato, consensum Episcopi necessario non requiri, id quod hinc manifeste liquet.

Sicut enim se habet summus † Pontifex ad Ecclesias 501 totius mundi universales, ita se habet Episcopus ad diæceses, ut eleganter argumentatur Petr. de Monteq in tract. de Monarchia Concil. §. de Concil. præeminentia numero 19. per rationem, † quia quod Juris est de 502 toto, quoad totum, idem est de parte quoad partem & contra. l. quæ de tota. ff. de rei vendic. c. pastoralis. §. item cum non totum. de officio delegat. Sed in præcedenti quæstione satis explanatum fuit, consensum summi Pontificis tanquam universalis Episcopi in eligendo Protectore non esse necessarium, ergo nec Episcopi particularis requiritur.

Deinde & illud notissimæ † observantiæ est, 503 quod Episcopus non ingerat se in negotiis monasteriorum seu inferiorum, per notata in clem. 1. §. ne igitur, & ibid. Cardin. de celebrat. missar. † Sed constitutio Advocati non concernit Jura Episcopalia. Ergo nec in eo constituendo ejusdem consensus attendi debet.

Præterea & illud constituti Juris est † quod Prælati 505 per se teneantur tueri Jura Ecclesiæ, & consequenter etiam per se Tutores ac Protectores constituere possunt, 506 gloss. final. in ver. item quid si pralatus Innoc. But. & Dd. in c. fin. maxime Panor. col. 14. ver. quarto quærit gloss. de prescript. & gloss. in c. bona el. 2. de postul. pralat. & c. generalis & ibi Archidiac. dist. 54. Idemque in terminis relatum extat apud Gylman. Tom. 1. p. 1. tit. 6. de Sequest. vot. 2. numero 5. ubi dicitur † Abbatem de Jure teneri bona ecclesiastica defendere quantum in se est, invocato etiam brachio sæculari alias perdere proventus per cap. generali ubi Anchoran. numero 1. & 2. de election. & tex. in cap. postulasti de homicid. quod & firmat Cardin. Clem. 1. quæst. 25. de homicid. ubi dicit Prælatum debere mortem pati pro tuitione bonorum Ecclesiæ, si aliter tueri non possit

possit quem refert & sequitur Bertachin in *Reper. verb. Prælatus n. 18*. Idem firmat Felin. in *e. edoceri in fine descript.* ubi dicit, Prælatum non defendentem Jura Ecclesiæ ab administratione removendum esse.

507 His accedit quarto quod † Prælati sint ac reputen-
Ratio deci- tur mariti ecclesiarum sibi commissarum nominatim
dendi IV. tradente Speculat. *tit. de actore versic. item contra Prælatum*. Joann Lup. in *Reper. Rubr. de donat. inter vir.*

508 † Sed maritus per se absque consensu alterius
constituere potest defensorem suæ uxoris, cum & ipsa per se in manu & tutela non autem in servitute viri sit
l. 2. de Injur. & famos. libell. Livius lib. 34. c. 7. Schwa-
bensp. lib. 1. c. 259. & 273. Henning. Gæden. conf. 103.
n. 6. & 7. Ergo idem in Prælato concludendum, idq;
509 tanto magis, quod Prælatorum † officium dicatur
publicum auctoritate & utilitate, adseverante Bart. in l.
Barbarius vers. sed quid de sententiis spiritualib. ff. de
off. prætor.

510 Quinto concedunt quoque Jura † consensum ab eo
V. Deci- tantum necessario requirendum esse, qui per se ejus
dendi ra- rei super qua consensus exigendus est perficiendæ ple-
tio. nam habet potestatem, & penes quem residet jus prin-
cipale & potestativum, ut loquitur Bal. l. 4. in fi. C. ad
Senatus consul. Vellejan. & citat ibi Guilhelm. de Cun.
dicitque hoc esse mente tenendum.

At vero Jus illud constituendi protectoris non pe-
nes Episcopum loci, sed apud Imperatorem tanquam
generalem totius mundi protectorem, vel secundum
illum penes Abbatem seu Prælatum cujuslibet Eccle-
siæ consistere, multis in locis hujus operis propalatum
fuit, consequitur ergo Episcopi consensum non at-
tendi.

511 Quare si daretur, in Protectoris constitutione, Epi-
scopalem consensum de necessitate desiderari, simul
concedatur oportet, potestatem constituendi Prote-
ctoris unice penes Episcopum esse, sed consequens est
falsum, ergo & antecedens.

512 Qui autem actum per se facere non potest, † nec fa-
cienti consentire potest, cum alius habet plenum Jus
in re, ita præclare dixit Bart. in l. fin. col. 1. C. de
pact. † Sic quoq; qui facere prohibetur, facienti quoque
consentire prohibetur ut expresse voluerunt Bartol. &
Bald. in d. l. fin. C. de pact. & idem Bal. in l. filiusfam. ff.
de procurat. in princ. col. 1. Salicet in l. 2. C. si advers. do-
nat. Anchor. conf. 204. col. penult. vers. non obstat se-
cunda. & est bonus text. in l. si fundus. §. si nescienti. ff. de
pignor. ubi habetur quod qui non potest facere, non
potest facienti consentire, quem text. ad hoc ponderat
Chassan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. septimo. ibi
ne occulte contrahantur n. 8. & omnium fulissime pro
more suo prosequitur Tiraquell. in l. si unquam. in re-
pet. super vers. donatione largitus q. 22. C. de revocand.
donat. & in locis communibus. gloss. 5. in 12. quest. n. 150.
& 151.

513 Sexto prædictis † argumentis non inscite additur,
VI. Deci- quod in his quæ notorie Ecclesiis suis conducunt
dendi ra- Prælati non opus habeant alterius consensum impetra-
tio. re, ut docuit Abb. ad cap. novit. n. 7. vers. ex his colli-
go. extr. de his quæ fiunt à prælatis. sine cons. capit. Oldrad.
conf. 295. n. 3. Frid. Pruckman. tom. 1. consil. 20. nu. 99.
At protectionis constitutionem dummodo caute atque
ad normam in Cap. IX. de forma Advocatie ineatur,
regulariter esse proficuum alibi ostensum est. Ergo ea
etiam ignorante Episcopo fieri potest.

514 Septimo decisionem nostram fulcit, quod de Epi-
scopi consensu in protectionis vnione necessario inter-
pretando nullum extet in Jure præceptum seu decre-
tum; quod Prælatus cum capitulo hujusmodi pactis
aut contractibus ad consensum Diæcesani requiren-
515 dum necessitate aliqua obligatus sit, † aut quod Diæ-

cesanus Prælato & Capitulo citra ejus consensum tale
protectionis pactum contrahentibus Jure obistere
possit. † Quod igitur prohibitum non est id Juris per-
missione concessum esse intelligitur à peritis omnibus
per l. nec non §. sed quod egit ff. ex quib. caus. major. l. ab
ea ff. de probat. l. 1. §. 1. ff. de testib. l. minus ff. de pen.
curat. l. statuas C. de religiof. Maxime si administra-
tio à Prælato aliquo cum consensu Capituli (quod suf-
ficit) suscipiatur c. 1. de excessib. Prælatis. cap. 1. c. novit. c.
quæ. o. extr. de his quæ fiunt à Prælatis. Castrenf. conf.
294. n. 1. & 3. ibique latius deducta.

Idque eo magis, † quod hoc pacto ob majorem se-
curitatem non tantum amplior utilitas ad Ecclesiam
ejusq; membra redundet, ipsis in pace & tranquillitate
secundius vivere valentibus, † sed nec ea ratione Jus or-
dinarii superioris in quoquam labefactetur arg. text. re-
cepimus & ex parte ibiq; Dd. extra de privil. & excess.

Quin & insuper is noscitur esse favor defensionis con-
stituendæ, ut ejus rei facultas dandi se nimirum in pro-
tectionem non modo Prælato cum Capitali consensu:
sed & populo communitatiq; ipsi Episcopo subjæctæ
concessa sit c. precipimus ibi post Canonistas alios Pa-
norm. in ult. notab. d. tit. extr. de privil. & c. 2. eod. tit.

Hanc denique decisionem in terminis consulendo
secuti sunt Hier. Schurff. conf. 23. n. 1. & seq. cent. 3. ubi
decidit quod communitates possunt se dare in ali-
cujus potentis Dn. vicini protectionem, non obstante
quod sint sub aliquo Episcopo, & c. & Matth. Wesenb.
conf. 170. p. 4. n. 12. ubi in specie quærit: An princeps
possit Abbatem in Tutelam & protectionem recipere
& respondet posse per text. in c. recepimus 8. in fine de-
privileg. † ubi casus est quod clerici & personæ Eccle-
siasticæ, quamvis subjæctæ suo Episcopo Diæcesano,
tamen se possint dare in protectionem alicujus superio-
ris, eo quod per hoc non detrahatur Jurisdictioni Epi-
scopi, cum non fiat ad imminutionem Juris alieni
sed ad sui defensionem ut ibi gloss. fin. & Panorm. in
ult. nota. notant ad idem textum in c. ex parte 18. eod.
tit.

His legum ac rationum adminiculis fultam senten-
tiam impetu suo non deprimunt, rationes, in speciem
contrariæ opinionis superius congestæ.

Nam ad primum quod attinet, † licet Episcopus sit
caput & Dn. monasteriorum & Ecclesiarum suæ diæ-
celis, & Prælati illi subjæcti dicantur: † ejus tamen po-
testas ad particularem in temporalibus administratio-
nem ita præcise non extenditur, ut absque eo ejusve
consensu Advocatus tutelararis constitui nequeat: Nec
Prælati in tantum Episcopus sunt subditi, ut non ha-
beant liberam monasteriorum administrationem præ-
sertim in temporalibus, ut patet ex prædictis. Quinimo
ratione temporalium forum † Cæsaris sortiuntur ut ex
Franco & Castrensi docet And. Gail. obser. 7. n. 4. de
Pignorat. Hinc etiam in Feudalib. Prælati coram Pari-
bus Curia conveniuntur tametsi ii sæculares sint, per
text. in c. ex transmiss. & in c. verum de foro competent.

Deinde non † obstat quod secundo objectum fuit
Episcopos ecclesiarum in sua diæcesi sitarum ordina-
riam habere protectionē, extraordinariam vero seu spe-
cialem sine ordinarii Patroni consensu fieri non posse,
quia dato priori, respondetur posterius procedere in
meris subditis etiam qui omni ex parte ordinario Pro-
tectori tanquam immediato magistratui subjæcti sunt,
non autē in iis qui secundum quid tantū subsunt. Con-
stat autem Prælatos ecclesiarum quo ad episcopalia &
in rebus spiritualibus duntaxat Episcopis subjæctos esse
in rebus autem temporalibus, quibus jus extraordina-
riæ defensionis accensetur, non absolute, per ea quæ in
responsione ad quartam & ultimam dubitandi rationes
dicta sunt.

Tertio

525 *Responsio ad III. dub. rat.* Tercio etiam frustra accersitur † in patrocinium contrariae sententiae textus in cap. sicut. de excessib. Prae-

526 *ad III. dub. rat.* quia illud non loquitur de nexu Advocatiae, sed de Jure unionis, in eoque statuitur † Praelatum inferiorem citra Episcopi consensum non posse Ecclesiam sibi subjectam unire alteri, vel subicere etiam Metropolitani auctoritate interveniente, ac textus illius c. solummodo probat, non posse Abbatem Monasterium suum alii regendum subicere, minime vero prohibet, alteri illud custodiendum seu protegendum demandare.

527 *Responsio ad IV. dub. Rationem.* Praeterea multo minus Episcopalis † consensus necessitas ex iis, quae quarto loco adducta sunt, extorqueri potest.

Quamvis enim Episcopus interesse habeat generale in Ecclesiis ac monasteriis sibi subjectis, eaque & ipse defendere teneatur, ex eo tamen non sequitur, Praelatos absque ejusdem auctoritate per certum constitutum protectorem sua non posse defendere † cum allegatum ipsius Episcopi interesse intra rerum spiritualium limites manere, nec ad temporalium administrationem extendi debeat d. clem. 1. §. ne igitur. & ibi Cardinal. de celeb. missar.

528 *Responsio ad V. dub. Rationem.* Scrupulus insuper quinto loco de prohibita alienatione rei immobilis Ecclesiasticae motus, removeretur, si negemus † fructus annuorum reddituum Ecclesiasticorum esse spirituales, & sub prohibita alienatione

529 comprehensos. † Quemadmodum enim fructus rei feudalis separati a solo, & res mobiles existentes in castro feudali non dicuntur feudales esse, Bald. consil. 33. vol. 3. & consil. 422. ad fin. eodem vol. sic etiam fructus annuorum reddituum spiritualium non sunt spiri-

530 tuales † Sicut ergo rei feudalis fructus possunt alienari, 531 tamen si secus sit in ipso feudo; † sic quoque fructus qui percipiuntur ex decimis, aut aliis rebus Ecclesiasticis possunt vendi & distrahi, juxta not. cap. querelam. Extr. ne Pralat. vices suas. &c. in gloss. verb. Ecclesiam in fin. quam ad hoc allegat Bald. consilio 44. part. 3. ubi etiam expresse tradit, fructus beneficii posse vendi & locari.

532 Et Praelatum tanquam † administratorem Ecclesiae de fructibus ejusdem posse disponere, excepta alienatione immobilium docet text. in cap. 15. ubi etiam gloss. de electionib. in 6. & in cap. cum nobis in fine extra eod. Joseph. Mascard. de probat. conclus. 1160. numero 31.

Et quod Praelatus habeat liberam administrationem respectu fructuum, quos percipit, tempore suae administrationis in individuo decedit Menoch. praceptor noster in tract. de arbitrar. quest. cas. 432. numero quart. Frid. Preckman. tom. 1. consilio 20. numero 6.

533 Si igitur Ecclesiae † Praelatus non haberet potestatem ad utilitatem Ecclesiae vel Praelaturae constituendi Protectorem vel defensores personarum & rerum Ecclesiae suae pro mercede annua, ex fructibus annuorum reddituum Ecclesiae persolvenda, quod tamen est de genere concessorum, pari ratione consequeretur, quod aliis etiam Monasterii vel Ecclesiae officialibus, utpote praefectis Advocatis ministris, &c. pro praemio laborum vel honorario, de fructibus & proventibus Ecclesiae salaria annua constituere non posset, eo quod sint bona Ecclesiastica in alium transferri prohibita, quod quia absurdum est, ideo minime adstruendum Jurib. vulgatis.

534 *Responsio ad ult. mam* Quod denique ad rationes attinet, quibus supra fuit decisum, non posse subditos absque superiorum suorum auctoritate Protectores eligere, illae hoc lo-

co, cum magna sit utriusque subjectionis disparitas, dubitandi nihil stringunt; † Quia Praelati Episcopis quoad rationem. Episcopalia duntaxat, non autem temporalia sunt 535 subiecti, † unde iis etiam nullum, ut aliis subditi, sub- 536 jectionis iuramentum praestant; † Ab illis ergo ad 537 hos tanquam a separatis concludenter argui non potest. l. ult. ff. de calumn. Pract. Papiens. in form. appellat. a diffinit. in V. & in quantum sit aliqua. numero 2. Neguzant. tract. de pignor. 1. membr. 2. p. p. n. 97. Mandell. conf. 2. n. 13.

Porro conclusio supradicta quod † Praelati absque 538 consensu Episcopi Advocatos tutelares constituere Ampliatio Decisionis. possint, procedit etiam in Abbatissis, † ut quae Abbatibus in administratione rerum saecularium aequiparantur & pares judicantur, per text. in cap. 1. & ibi Alvarot. numero 9. Jason. numer. 8. de his qui feud. dar. poss. Zal. de feud. p. 5. n. 49. Rosenthal. de feud. capit. 4. conclus. 18. n. 1. per c. nova quadam. de poenit. & remiss. Paurmaist. de Jurisd. cap. 10. numero 10 licet earum in quibusdam minor sit potestas Petr. Gregor. lib. 15. Syntag. c. 13. n. 16.

Moderationem tamen † recipit eadem conclusio, 539 ut non procedat in illis Monasteriis vel Collegiis, Limitatio Decisionis. quae Episcopo etiam in temporalibus subiecta sunt & in quibus Episcopi habent Landtsfürstliche Obrigkeit / quia tunc Praelati instar Landsassorum, Episcopum tanquam Principem suum ratione superioritatis & Jurisdictionis in constituendo Advocato Tutelari omnino respicere ac consulere tenentur, nec eo inscio ac inconsulto ullum Protectorem assumere queunt, ob multas rationes, quas generatim supra in hac ead. q. circa subditorum potestate assumendi Protectionis ubertim attulimus.

Et haec limitatio nominatim † quoque roboratur ex 540 eo, quod quicquid sub ambitu territorii eines Landtsfürsten continetur, ejusdem etiam Jurisdictioni subest, eique pareat, adeoque ein Landtsfürst in omnes suos Landtsassen & Unterthanen / qui in & de territorio sunt, aequalem Jurisdictionem habeat Boer. decis. 227, Brun. cons. feud. 34. numero 5. Decian. respons. 41. numero 40. vol. 2. Franc. Curt. cons. 108. numero 5. vol. 2.

Hinc Joan. Ferrar. Montan. dicit daß ein Landtsass / & ob rem feudalem, & ob subjectionem duplex Domino territorii iuramentum praestet; prius ob feudum ac beneficium, posterius subjectionis causa, illudque beneficio desinente deficiat, hoc donec territorio immoratur, vim retineat. in usib. feud. tit. 6. c. 1. §. quod iusjurand.

His ita de potestate asciscendorum † protectorum 541 absolutis quaestionibus, alia nobis occasione praedictorum Subditi, habentes sp. rum ad hunc locum non impertinens se offert disquisitio An eo nimirum casu quo alienus protector per subditi- cialem Protectionem sentiente Dn. assumptus fuit, eos Magistratus ordinarii suum Magistratum nihilominus defendere teneatur. Wann Unterthanen einen Schutzherrn angenommen / ob tr Oberkeit nicht destoweniger schuldig / im Fall der Noth sie vber ditz zu schützen vnd zu verthädigen.

Et videtur sane † prima fronte dicendum esse, asciscendo per subditos alio fortiori, ac potentiori tutore ordinarii magistratum defensionis nexu solutum esse. 542 Negativa Ratio dubitandi L.

Primo enim cum hoc in casu praesumendum sit, adscitum foris alienum Protectorem ad tuitionem faciendam satis potentem ac firmum, & cum primis defendendi causa assumptum fuisse, superflua plane atque otiosa esse videtur ordinarii protectio, juxta vulgatum illud philosophorum axioma, non debere

debere fieri per plures, quod potest fieri per unum.
 543 Et facit huc, † quod unitas ad rei conservationem, dualitas vero ad rei destructionem tendere dicitur, c. in apib. 7. q. 1. l. 1. §. ult. ff. de administr. tut.

Quin ab ipsa natura est, ut nemo desideret in dominio vel potestate consortem habere cap. quid autem 23. quest. 7.

Et sicut principum ita & Protectorum † pluralitas mala sit per not. Asin. de Execut. §. 9. c. 334. n. 10. & seq. Tiraq. de lure primog. q. 4. n. 21. & seq. Castrenf. cons. 179. n. 3. l. 1. Natt. consil. 289. n. 2. Riminald. consil. 601. n. 46. Bec. consil. 56. n. 34. Et publice inter sit ab uno tantum regi & gubernari l. 2. §. novissime 11. de O. I. Cephal. cons. 152. n. 62. & seq. & Borel. confid. 39. num. 37. ubi satius & melius esse affirmat Iurisdictionem † administrari per unum, quam per plures, cum virtus unita fortior sit dispersa. Quo respexit Kranz. Wandal. lib. 8. cap. 11. quando inquit, Si principatus per Germaniam indivisi manerent, longe formidabilior ejus esset virtus, quam est modo, cum sit multis partibus demembrata, ut crebrius in se versis viribus abutatur, evisceretur, quam ab exteris superetur.

Ratio dubitandi II. Secundam dubitandi rationem ea ingerit consideratio, quia si subditi praesertim inconsulto suo magistratu alienum quaesiverunt protectorem, videntur ob praesumptum Domini sui contemptum se indignos fecisse, qui ab eo amplius defendantur arg. regulæ qui non honorat, ut debet, † non expectet, quod ei debetur, per text. in l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt. l. quero §. inter locatorem ubi Bart. ff. locat. gloss. in l. cum proponas in 2. ubi Bart. Bald. Alexand. Ias. Curt. Sen. & alii C. de pactis Ruin. consil. 143. n. 8. vol. 4. Socin. Iun. cons. 77. n. 142. vol. 1. D. Becius in cons. 45. n. 6.

Ex quo apparet Dominum talibus subditis a se defensionem exigentibus non immerito regerere posse, ubi sunt Dii vestri, quos elegistis? hi vos defendant, An jam vobis idoneus videor & sufficiens, qui vos tueatur, experiamini nunc vestro cum damno, quid sit spreto auxilio ordinarii, ad alienos confugere Duces Mart. Rumelin. ad Aur. Bull. Caroli 4. diff. 5. part. 2. concl. 10.

Ratio dubitandi III. Tertio eandem sententiam fulcire videtur, quod tales subditi † alienum atque extraordinarium defensionis subsidium quærentes, ordinario, quod a suis Dominis expectare debebant renunciassent videantur, l. in delictis ff. de noxal. l. quod in heredem §. quod eligere ff. de tributor. Bart. in l. eum qui certarum §. fin. ff. de verb. obligat. Socin. Iun. consil. 122. n. 10. & seq. vol. 1. Capic. decis. 40. n. 6. & decis. 110. n. 6. Neuiz. consil. 41. num. 22. Gabriel. comm. opin. lib. 2. tit. de action. concl. 2. per tot. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 16. n. 19.

Ratio dubitandi IV. Quarto Iuris est non incogniti, † quod cum uno ex facto duo vel plura competunt Iuris remedia ad unam eandemque rem sive finem tendentia unum tollat & perimat alterum, l. plura 53. in princ. vers. nam si ex una ff. de obligat. & actionib. l. nemo 43. §. 1. ff. de regul. Iur. l. 1. C. quando civil. act. crimin. prajud. Marant. de ordine judiciorum part. 4. distinct. 1. n. 5. Harprecht. §. hac actio Inst. de injur. n. 32. Quare licet ponamus regulariter hoc casu subditis duo protectionis subsidia fuisse expectanda, cum tamen ambo illa ad unam eandemque rem seu finem tendant nempe tuitionem, uno electo alteri renunciatum esse censetur.

Decisio affirmativa. Verum hisce aliisque quæ in speciem, † adduci possent nihil refragantibus hac in re concludendum est cum usus venerit Magistratum, utique ordinarium respectu generalis Iurisdictionis & Iure magistratus ad protectionem nihilominus obligatum esse, ut fuisse probatur per Abbatem Felin. Decium & alios in c. de offic. deleg. & in c. quanta de sent. excomm. Dec. & Cagnol. in l. culpa caret. ff. de Reg. Iur.

In primis autem hæc decisio probatur, quia cum Iurisdicatio ordinarii Magistratus per submissionem in protectionem extranei Principis vel alterius status (ut sexcentis auctoritatibus ac multis etiam rationibus in Cap. X. probavimus) non tollatur, ideo nec sublata intelligitur protectio generalis & ordinaria, quæ Iurisdictionis est sequela, Thom. Maul. de Homag. tit. 11. num. 10. Camman. disputat. de Regal. major. disputat. 5. §. 109.

Deinde hæc assertio ex eo roboratur, quod propria cujuslibet Magistratus † obligatio & munus, in subditorum defensione potissimum consistens, non tollatur, etiam illi ad maiorem salutis suæ cautelam, alium insuper protectorem susceperint, id quod arg. l. sancimus C. de Testam. disert. tradit Petr. Frid. Mindan. de Mandat. Ind. lib. 25. 14. num. 13. ubi ait novi Patroni seu protectoris electione debitum subditis vi Iurisdictionis a Magistratu defendendi officium non tolli, sed hunc respectu † Imperii, illum ex obligatione initii contractus vel accepti a superiore mandati protegendis partibus fungi, id quod suis calculis approbant Andreas Gerhardi discurs. 31. quest. 8. apud. Arum. vol. 1. & Camman. disput. de Regal. major. disput. 5. thes. 109. Thom. Maul. de Homag. tit. 11. num. 10. D. Hepingk dissert. de Iur. Advocat. §. 12. sub lit. C. Georg. Gumpelshaimer, discurs. 27. §. 2. in notis ad lit. H. circa finem apud d. Arum. vol. 2.

Tertio cum multi casus esse possint, † quibus ordinarius optimam defendendi occasionem, protectores vero nullam, vel non ita commodam habeant, Petr. Frider. Mindan. de Mandat. lib. 2. cap. 14. n. 2. quin & multi casus, † praesertim in rebus ac negotiis privatorum contingere queant, quibus Protectores nullum defendendi Ius habeant, sed illud soli magistratui reservatum sit, annotante Paul. Matth. Wehnero in metamorphos. rerum publ. c. 18. ibi dieneill viel Sachen fürfallen / da die Obrigkeit befugt ist / ihre Underthanen zu beschützen / deren die Schirms-Herren nicht berechtigt seyn / &c. consequitur ordinarium magistratum subditis suis, quantumvis speciali protectore electo, ad præstandam defensionem nihilominus devinctum esse, nisi se iustitiam suis non administrasse & ab iniquis malorum oppressioneibus eosdem non vindicasse audire malit, neve quod de Friderico † Imper. contra Matthiam Ungariæ Regem Austriam non defendente, apud Alb. Krantz. Wandal. lib. 13. cap. 17. En hic est Christianitatis defensor Imperator, hic est, qui omnes tueri suscipit, patriam autem ditionem non defendit a Rege proximo, audire cogatur.

Quapropter non attento, quod subditi alium etiam externum habeant Protectorem, Domini tamen temporales nihilominus eosdem ex præscripto Iuris & sano Ciceronis consilio, defendent, in oratione pro Cajo Rabirio attestantis esse boni † magistratus, inquit, cum auxilia Reipublic. labefactari convellique vider, ferre opem patriæ succurrere salutis fortunisque communibus suam salutem posteriorem salutis communi ducere. Et in orat. pro Sextio ait: Sudandum est eis, qui magistratum gerunt, pro communibus commodis, adeunda inimicitia subeunda saepe pro Republica tempestates, cum multis audacibus improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.

His accedit quarto, † quod cum Magistratui non multum periculi ex defensione ejusmodi imminere possit, cum publica potestate potiantur & potentia multorum muniantur ad hoc, ut in iniquitates hominum prorumpere & injurias aliorum propulsare queant; ideo ad opus protectionis præstandæ tanto promptiores esse debeant.

Quinto non obstante ulla alterius externi Protectionis Ratio decidendi V, testat-

555 rectoris pactione cum alienis subditis inita, indubitati-
 tiuris est Magistrum† quemlibet, ratione Iurisdictionis & ex debito iustitiæ ad subditorum suorum defensionem absque ullo effugio obligatum esse, ne subditi offendantur, sed in sua securitate & pace permaneant, per text. sæpe allegatos in *c. regum. § c. administratore 23. q. 3. § c. non inferenda n. 23. q. 3.* & doctrinam Claud. de Seyfel. in *repet. l. ut vim. n. 170. de iust. § lure. Coler. consil. 39. n. 47. Ayres. de homicid. ne-*

556 cess. part. 1. n. 286. & aliorum ab his allegatorum. † Quia si quis quempiam certum actum perpetrantem prohibere obligatus est, non solum prohibere tenetur ne actus ille fiat, sed etiam custodiam & diligentiam adhibere debet, ut actus ille non perpetretur argum. *l. locationis ff. locati § gloss. in verb. interest. circa princip. in l. si quis ita promiserit §. ea de lege ff. de verbor. oblig. Bartol. in l. metum. 2. §. sed licet. ff. quod metus causa. Bald. in leg. nullus vers. item est argumentum contra potest. C. de summa Trinit. Addit. ad Panorm. in*
 557 *d. c. quanta de sent. excomm. † Adeo ut etiam secundum communem Theologorum opinionem si omissa protectione non obstiterint damnis aut periculis populo imminentibus teneantur ad restitutionem damni illati teste Cagnol. in d. l. culpa caret, n. 5. § 6. ff. de reg. iur. Ferdinand. Vasq. d. cap. 43. n. 11. ubi de defensione magistratus subditis præstanda prolixius disserit.*

Quare magistratus electo etiam extraordinario protectore officium suum Iure ordinario subditis debitum, cuius partes in protectione potissime consistunt, illi æque impartiri tenetur.

558 Sexto in confirmationem† nostræ conclusionis accedit & illud, quod cum violentia & injuria plerumque in territorio & districtu ordinarii subditis inferatur, & eo etiam casu magistratus quibuslibet extraneis securitatem defensionem & tutelam præstare teneatur, tanto magis ad tuendos subditos suos obligetur, per text. in *d. c. administratores 23. q. 5. § l. 3. § l. congruit ff. de offic. presid. § l. in nomine Domini §. pro limitaneis §. item in Sardinia C. de offic. prefest. Prator. Afric. & arg. tit. C. de custod. itiner. § littor. lib. 12. DD. in his locis Felin. in c. licet causam n. 12. de probat. Bart. in l. ne quid ff. de incend. ruin. naufrag. doctæ & late Zaf. in cons. 14. § 15. lib. 1. And. Gail. præct. obs. 64. lib. 2.*

559 Septimo cum Principes Prælati alique† magistratus redditus pro stipendiis institutos à Repub. habeant, ut iustitiam in terra conservent,† ad cuius conservationem spectat subditos à damnis injuriis & oppressio-

560 nibus aliorum defendere, certe hoc mirum videri nemini debet, quod ad subditorum suorum tutelam ac defensionem nihilominus adhuc obligantur,† & quidem suis propriis sumptibus cum etiam adhuc omnia commoda sentiant, quæ regalia de Iure & consuetudine comitantur, neque quicquam iis per accessionem novi protectoris derogatum sit.

562 Commoda autem quamdiu quis† sentit tamdiu jungat & onus emolumentis suadet æquitas & regula Iuris docet *c. qui sentit. de regul. iur. in 6. § l. secundum naturam ff. eod. † & non est ferendum, ut qui lucrum amplectitur onus subire recuset l. 1. §. pro secundo C. de caduc. tollend. § c. qui Episcopatum 8. q. 1. § alibi.*

564 Contingit autem non raro & male,† quod Domini territorii & provinciæ sint diligentissimi & vigilantissimi in cura commodorum & aliorum, quæ privatam utilitatem concernunt, & tardissimi in curanda salute Reipubl. & asservanda subditorum tranquillitate iisque à violentiis perditorum hominum tutandis ac protegendis. Unde gravissime peccant & sui officii obliviscuntur cum subditorum suorum maxima perniciæ, & publica omnium perturbatione. Quare sapienter Principibus pro Tutela subditorum, vigi-

lantiam comitem esse debere per anguem vigilem vertice surrecto, elatoque pectore, obeliscis, & monumentis cum inscriptione, CVSTOS, insculptum Ægyptii indicare voluerunt. Et recte. Nec enim Salem vehementem dormire :

*Nec decet ignavum tota producere somnum
 Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius
 Tot populi degunt, cui rerum summa fidesque
 Credita summarum. —*

Quemadmodum versus illos, quibus Nestor Somni personam indutus Agamemnonem compellat, Ioan. Pier. Valer. hieroglyph. lib. 15. p. 111. in fin. reddidit, ubi post Plutarch. Scipionem, virum alias rebus tot fortiter gestis clarum obelisco, & qui aureus in Olympia stet, dignum, somnolentiæ nomine apud populum Romanum male audiisse refert.

Ad Principes autem Ecclesiasticos† maxime pertinet, magna sollicitudine ad hoc intendere, ut apud suos omnia sint tutissima *c. 1. dist. 86. c. 1. §. Episcopos & ibi Alvarot. de pace Iurament. firmand. Card. in clem. 1. notab. 10. de offic. ordinari. Zaf. cons. 15. n. 10. † Et subditis 566 boni parentis more non graves esse, sed illis potius tanquam filiis thesauros præparare, eosque in cunctis necessitatibus pastoris vice fovere debet, c. cum Apostolus §. sustineamus de Censib. Et hoc merito.*

Quanto enim eorum potestas dignior† & major est 567 sæculari, *c. solita de majorit. § obed.* tanto diligentiores esse debent in sui officii exercitio, & subditorum suorum cura ac defensione administranda.

Atque etiam in Ecclesiasticis major† eminentiorq; 568 æquitas ac iustitia desideratur ac inesse debet, ob excellentiorem statum, quo à Deo donati sunt, per text. in *c. prin. de feud. alien. § authent. de monachis §. cogitandum And. Tiraq. de privileg. pia causa privileg. 100. Ferdinand. Vasq. Illustr. controvers. lib. 1. c. 51. n. 55.*

Octavo† quod magistratus præter constitutum protectorem nihilominus subditis suis defensionem præstare teneatur ex eo etiam dilucide evincitur, quod 569 omnis principatus intueri debeat meram subditorum utilitatem, & non propriam commoditatem, ut præter Ciceronem Ethnicum *supr. allegatum*, eleganter notavit Nicol. Boer. in *anth. magni cons. in 1. add. mag. n. 131. vers. ipse enim exemplo.* & communiter tradunt Dd. præsertim Alberic. de Rosat. in *l. decernimus C. de Episcop. § cleric. Bart. in tract. de reg. civil. gloss. & Abbas in clement. un. de baptismo. Lucas de Penna in l. militarib. C. de decur. lib. 10.*

Et omnes magistratus regna,† Imperia, potentatus, 570 non propter regentium commoda, seu subditorum publicum emolumentum inventos creatos ac receptos esse frequentissima philosophorum, legum latorum & Doctorum sententia proditum atque testatum est. Ita politissime scriptum reliquit Plato, uti ex eo Tullius lib. 1. offic. refert.† *Omnino, inquit, qui reipubl. præsumt, 571 duo Plat. præcepta teneant. Vnum ut utilitatem civium sic tueantur, ut quicquid agant ad eam referant obliti commodorum suorum. Alterum ut totum Reipubl. corpus curent, ne cum partem aliquam tumentur, reliquas deferant, ibi subjungit idem Cicer. † ut enim tutela 572 sic procuratio Reipubl. ad utilitatem eorum qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissæ est gerenda est. Id ipsum sentit Aristot. 3. Polit. cap. 11. § lib. 5. Ethic. & pluribus allegat. Vasq. lib. 1. c. 1. n. 10. Alphons. Guerrerius in Thesaur. Christian. religion. c. 54. n. 1. § 19. ubi ad hoc allegat D. Thom. in opusculo 21. ad Ducissam Brabant.*

Tametsi ergo subditi, alium protectorem assumpserint, manent tamen ordinariorum dominorum suorum subditi, nec per id officium magistratus Iure naturæ subditis debitum tollitur, sed Iura ejusdem in subditos per omnia salva, & vicissim subditorum erga eum

ga eum obsequia illibata manent, ideoque magistratus debitam subditis protectionem, nisi muneris à natura sibi injuncto deesse malit, nihilominus exhibere tenetur, per *supra deducta*.

Ratio decidendi ult.

Denique hanc ipsam satis superque rationibus confirmatam sententiam non exiguae auctoritatis IC. ex professo suis calculis approbant, imprimis Petr. Frider. Mindan. *de process. lib. 2. c. 14. n. 13.* Petr. Gregor. Tholosan. *de Republ. lib. 11. c. 11. n. 6.* Bodin. *lib. 5. c. 6. n. 610. & 612.* Althuf. *Politie. c. 7.* Paul. Matth. Wehner. *in metamorphos. rerum publ. d. c. 18.* Camman. *de regal. disputat. 5. thes. 5. 109.* ubi affirmat, † quod rebus id efflagitantibus adhuc ordinarius magistratus subditos, qui alium protectorem elegerunt defendere teneatur, etiamsi Ius illud clientelare cum aliqua Iurisdictione mixtum sit Gail. *lib. 2. obs. 54. n. 10.* Patronusve Civitatem occupet, & clientes ad iuramentum subjectionis adigat, Gail. *d. obs. 54. n. 8. & seq.*

Eandem sententiam approbat, novissime, Andr. Gerhardus Consil. Saxonicus *inter Arum. discurs. de I. P. 31. concl. 8.* & præter alios *supra* allegatos novissime D. Hepingk. *concl. 12. sub lit. C.*

Ex quibus sole meridiano clarius elucet, quod etiamsi subditi alterius protectioni subiecti sint, per id tamen ordinarii magistratus tutela non excludatur.

Solutio contrarium Argumentorum. Responsio ad I. dubitandi rationem.

Neque vero nos quicquam à nostra decisione remorantur dubitandi rationes superius motæ.

Nam quod primo loco afferebatur subditos novi sui protectoris suscepti potentia sufficienter defendi posse, adeo ut ordinarii Magistratus tutela nihil opus habeant. Ad id respondetur, † quod novi patroni electionio, Patrocinium vel defensionem ordinarii Magistratus minime tollat, ut recte perpendit Frid. Mindan. *c. 14. num. 13.* per regulam *ex l. sancimus C. de testam. †* Quod non mutatur cur stare prohibeatur. Thom. Maul. *de Homag. tit. 11. n. 10.* Camman. *de regal. major. disp. 5. thes. 109.* Enim † vero quemadmodum unus plurium Dominorum vasallus esse potest, ut multorum feudorum commodis fruatur, per text. *in c. 1. de vasall. qui cont. constit. Lothar. reg. c. 1. §. illud de prohib. feud. alien. per Frid. Schrad. tract. feud. par. 4. c. 3. n. 9.* Ita *577* unus † cliens respectu præsertim plurium diversorum bonorum seu pagorum ad clientes spectantium plures etiam Patronos, ut inde plurium etiam beneficiis ac Patrociniis potiatur, habere non prohibetur.

Quemadmodum & quotidianus docet rerum usus, *578* & † frequens Germaniæ consuetudo, nominatim de eadem attestante Andr. Knich. *de Iure territ. c. 4. n. 338.* *579* ubi scribit Illustrissimos † Saxonie Duces Iure superioritatis sublimiorem Advocatiam, Comites autem & Barones Principi subiectos in iisdem Prælaturis ac Cœnobiis, inferiorem sibi vindicare clientelam. Sic *580* etiam nobile collegium † Chornburgense hucusque tres simul habuit Protectores specialiter constitutos Rever. nempe ac Illustr. Episcopum Herbipolensem Ducem Franconiæ universalem ac hæreditarium: Deinde seniore ex illustri familia Dominorum Baronum de Lympurg. S.R. Imperii Pincernarum ac semper Liberos, quali substitutum ac Subadvocatum. Tercio habuit protectores rationes pagi Gebstattel villarumque circumiacentium Nobiles ac Providos Dominos Consules ac Senatores Imperialis Civitatis Rotenburgo Tuberanæ, quos anno post Christum natum millesimo quadringentesimo admodum Rever. ac Nobilis Dominus Erkingerus de Stettent/ Abbas ac Conventus Monasterii Chombergensis constituto ipsis sexaginta maltarium avenæ annuo honorario Advocatos ac Protectores certa conventionis formula advocarunt atque constituerunt.

581 In beneficiis autem feudalibus nemo † vasallorum

pro uno Feudo plures dominos habere compellitur, *glos. in c. omnes filii quam ibid. sequitur. Bald. n. 2. Afflict. n. 27. Schenck. n. 8. Lauden. n. 5. §. præterea ducatus de prohib. feud. alien. per Frid. Ioan. Rayn. n. 25. Vult. cap. 7. n. 94. Vivius in tract. comm. opin. in verb. Iurament. Iulius Clar. sentent. lib. 4. §. feud. quest. 49. n. 11. Carolus Molin. consuetud. Paris. §. 2. gloss. 4. n. 52. & infiniti alii quos in sua synopsi feud. cap. 6. conclus. 38. n. 5. recenset Henric. à Rosenth. quorum sententiam prævaluisse author est Zas. in epitom. feud. part. 11. cap. 7.*

Ratio est, † quod uno & eodem tempore unius cli- *582* entis corpus distringi in plures dominos atque ipsius defensionem operatum atque addictum esse non possit per text. *in l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. vel amitt. possess. Petr. Gilken. tract. de præscript. part. 3. c. 12. n. 53.*

Multo minus illud decisionis nostræ † robur labefactat, quod secundo loco dictum fuit, subditos per electionem protectionis extraordinariæ se indignos fecisse, qui ab ordinario protegantur, † quia dato quod alias casibus exceptis seu limitatis subditi insciis suis magistratibus protectores quæsisissent, quia tamen id potius ob sui tutelam ac defensionem, quam in contemptum Minorum suorum fecisse præsumuntur, idcirco negatur, quod per hoc ordinaria magistratum suorum tuitione se indignos fecerint. Cum enim defensio à magistratu ratione generali Iurisdictionis præstanda sit Iure publico, uti ex *superioribus* patet, ea per actum protectionis electionis privatum subditorum, tolli non potuit. Petr. Frid. Mindan. *d. c. 14. n. 13.*

Etenim fieri non potest, † ut Ius publicum privatorum pactis immutetur, text. notab. *in c. si. diligenti de for. compet. gloss. singul. ibid. in verbo pacto. & text. in l. Ius publ. ff. de pactis. Capif. in tr. de num. test. p. 1. c. 6. n. 4. & c. 7. n. 8. Pyrr. in consuet. Aurelianens. tit. de pasc. c. 11. Reub. in tr. de testib. part. 2. n. 42. Sonsbec. tract. feud. part. 2. n. 33. Borcholt. in tr. de pact. c. 5. n. 1. & rursus n. 52. cum seq. Pruckman. conf. 28. n. 33. lib. 1. And. Gail. pract. obs. 40. n. 8. & obs. 53. n. 16. lib. 1.*

Imo Iuri publico pactis privatorum † etiam iuratis derogari non potest. *d. l. Ius publ. ff. de pactis. l. 1. ff. de testib. Schrad. part. 2. lib. 2. c. 7. n. 4. de feud. Anton. Hering. de fideiuss. c. 1. n. 74.*

Ex qua responsione indubitate sequitur, † quod sub- *587* diti velut inferiores & homines privati protectionem ineuntes contrahendo non potuerint Ius publicum alterare, & multo minus tollere, neque directe, neque per indirectum *l. cum quis decedens 35 §. Titia ff. de leg. 3. l. Seius & Augerius 27. ff. de leg. Falcid. c. requisisti ubi Panorm. extr. de testam. l. nemopotest. ff. de leg. 1. ubi Dd. fere omnes à princ. Alberic. n. 4. Imol. col. 1. ad fin. Castr. col. 2. post med. las. in lect. 1. n. 1. & sub n. 4.*

Sic etiam nihil ad rem facit, † quod tertio & quarto *588* loco dictum fuit electione extraordinarii defensionis remedii, ordinario per magistratum præstando renunciatum, & extraordinarii remedii assumptione alterum sublatum censeretur. Equidem ad hoc respondeo negando allegatam renuntiationem, per protectoris electionem, factam præsumi, nisi id palam probetur: Deinde constat tunc solum electione unius remedii alterum tolli, quando sunt incompatibilia & contraria *l. post diem ff. de lege commiss. l. si. C. de Codic. l. in delictis §. detract. ff. de noxal. l. quod in heredem §. eligere ff. de tributo*, ita limitat & declarat D. Becius *conf. 87. nu. 9.* prout eum refert & sequitur Ioan. Petr. Surd. *tract. de aliment. tit. 7. quest. 18. n. 44.*

At in hoc protectionis negotio † Tutela magistratus ordinarii & protectoris extrinsecus assumpti est compatibilis, quia utraque tendit ad unum eundemque, defensionis nimirum finem, ideoque per se electione unius non tollitur alterum.

590 Cæterum prædicta huc usque † à contrariorum objectione defensa decisio adeo ampliatur, ut ordinarius magistratus subditos suos, quamvis alium protectorem habentes defendere teneatur, tametsi constitutus Advocatus alioquin etiam Imperium in clientes habeat, & Ius illud clientelare cum aliqua Iurisdictione (id quod fieri posse, *alibi* ostendimus) mixtum atque conjunctum sit, quam extensionem nominatim etiam approbavit Ioan. Camman. *de Regalib. disp. 5. conclus. 109.*

Merum duntaxat Imperium habens, an ordinaria Protectio- nis Ius usurpare possit. 591 Sed his ita generatim de tuitione Magistratus subditis debita, non obstante, quod ii externum etiam protectorem habeant explicatis, illud quæstionem habet non inelegantem: *An etiam ille Dominus, † qui aliquo in loco merum duntaxat Imperium, alter vero Iurisdictionem simplicem habet, Ius ordinaria Protectionis usurpare possit, vel illud Vogthia Domino competat, Ob der Graischherr / da ein anderer Vogtheiliche Obrigkeit hat / sich des ordinari oder Landschutzes anzu-massen hab.*

Et si vero in enodanda hac quæstione & tribus eam insequentibus dubiis definiendis instituti mei limites

592 (eo quod de Iure protectionis speciali † tantum & non de ordinaria Magistratus defensione ipsa lege tam positiva, quam scripta competente, potissimum agere proposuerim) transilire videbor, quia tamen hæ ipsæ quæstiones materiæ ad tractandum sumptæ admodum connexæ & affines, nec minus jucundæ ac utiles sunt, nec ab ullo auctore quem viderim tractatæ, multo minus definitæ fuerunt, idcirco easdem tacitus præterire non potui.

Affirmati- va Ratio dubitan- di l. 593 Quod igitur ad propositam proximam controversiam attinet, prima quidem fronte haud præter rationem in hanc opinionem, quis inclinare posset, ut existimet Dominum Ius gladii habentem ad defensionem hominum mero suo Imperio subditorum, obligatum esse, eique defendendi Ius competere.

594 Nam qui Iurisdictionem criminalem habet, † Dominus est, habens potestatem & auctoritatem coercendi ac terrendi *l. pupill. §. territorium & ibi Alciat. ff. de verb. obligat.* plene Lucas de Penna in *l. secunda C. de exactor. & excuss. lib. 11. col. 2. †* & habens Criminalem Iurisdictionem apponit custodem in territorio veluti dignior referente Caputio *decis. 27. colum. 1.* cui accedit Boer. in *tract. de custodia clavium col. 6.*

II. Dubi- tandi Ra- tio. 595 Idem *decis. 227. †* Deinde habens merum Imperium dicitur, & est Dominus ratione præminentia, quam habet in homines secundum Bart. in *l. etsi cum. de public. & l. 1. §. dominum & ibi Ioan. Igneus. ff. ad Syllanian.* Ergo eidem etiam defendendi onus incumbere videtur.

596 Tertio fontes † qui punit ejusdem est insontes de-

III. Dubi- tandi Ra- tio. 597 fendere. † Ad hoc enim gladius superioribus datus est, ut non tam justitiam in facinorosos quam fortitudinem in bonorum oppressores ac hostes exercent Marq. Freher. in *not. ad Petr. de Andlo. tract. de Imperio Rom. lib. 2. c. 8. verb. Gladius.* Atque ita in Coronatione Wilhelmi Imp. Saxo Ensiser dixisse legitur: *Accipe enses regium, ut rebelles severa correptione potenter affligas, omnesque benevolos in tranquilla pace gubernes.*

IV. Dubi- tandi Ra- tio. 598 Quarto commendat hanc † eandem decisionem, quod merum Imperium sit nobilius, potentius, & dignius ipsa Iurisdictione, sicut per text. in *l. Imperium ff. de Iurisd. omn. jud. & ex Luca de Penna deducit Nic. Boer. tract. de cust. clavium. n. 55. Vincent. Cabot. disp. de Iur. publ. lib. 2. c. 2. ad severans Ius animadvertendi & pœnas irrogandi inter Iura supremæ potestatis referri.*

599 Atqui Iura statuunt, † quando concurrunt in idem nobilius & ignobilius, potens & impotens, dignius & minus dignum, nobilius, dignius, & potentius,

semper trahere ad se, id quod est ignobile, impotens & indignum *l. in rem actio §. 1. & sequent. ff. de rei vend. & l. cum quidam §. fin. ff. de aur. & argent. leg. cum similib. per eund. Boer. allegatis.* Sic qui exercet curam in Ecclesia, dicitur illam habere, licet bona non teneat, quia cura est nobilior pars Ecclesiæ, nominatim docente Ioan. And. in *c. compromissa §. 1. de elect. n. 6.* Sic & proprietas tanquam nobilior trahit ad se possessionem *c. cum dilectus in fin. ubi Canonistæ extra de caus. possess. l. si acceptilata ff. de acceptilat.* Unde is qui habet in toto vel in parte Civitatis merum Imperium, quod excessive nobilius & potentius est, quam sola Iurisdictione, ad quod pertinet cogere & coercere *d. l. imperium* præferendus est, in custodia civitatis *l. si pluribus. ff. de leg. 1. & notat Innoc. in c. ad hac in gloss. de offic. Archid.* cum ratione nobilitatis Imperii quoad custodiam & protectionem tota ipsi domino habenti merum Imperium censeatur esse subiecta & etiam de proprietate imperantis potius est protegere & custodire, quam alterius non imperantis, ut not. in *procem. ff. in princ.*

Quinto hanc sententiam in terminis † amplecti videtur Lucas de Penna in *l. quicunq. C. de exactor. & execut. lib. 12.* ubi dicit, quando sunt duo domini aliqujus civitatis vel castri, quorum unus habet Iurisdictionem tantum in parte sua, & alter merum Imperium, & habens merum Imperium, imminente bello vult totam civitatem custodire, & alter habens Iurisdictionem, etiam vult custodire nec pati, quod in parte sua exerceat potestatem, quod tunc ad habentem merum Imperium spectet & pertineat totam civitatem custodire, quanto magis igitur eo casu, id procedit, quando quis merum Imperium in toto loco habet per *l. contra pupillum §. 15. qui ad majus ff. de re re judicat.*

Ad confirmandam denique hanc opinionem † facere videtur, quod multis in locis Protectores vigore Advocatiae in Kraft des Schutzes unice merum imperium exercent, & non nisi virtute commissæ ipsis protectionis. & quatenus Advocati sunt, maleficia puniant, adeo ut sublata Advocatia, nihil ipsis amplius meri relinquatur Imperii, sed illud ipsum una cum Iure protectionis iisdem ademptum intelligatur, qua ex re elucere sane videtur Ius ordinariæ protectionis ab habente merum in ejus loci incolas, ubi id ei competit, justo titulo exerceri posse, in cujus rei testimoniū generatim ex Zasio disserentem adduco Thom. Michael. *disp. de Iur. §. 84.* ubi adserit, non esse novum, ut Advocati nomine Prælatorum merum imperium, prout & nos alibi latius deduximus, exercent, Ergo & è diverso penes quem est Ius gladii, penes eum etiam protectionis Ius esse censetur.

Cui nominatim subscribens Tob. Paurmeister. *tract. de Iurisd. Rom. Imper. cap. 9. n. 28. lib. 2.* dicit Monasteria † immediate Imperio subiecta, quia de utraque Iurisdictione ab Imperatore sunt investita pro arbitrio Advocatos Iurisdictionis criminalis exercendæ causa ad tempus eligere & constituere. Atque hoc ipsum, quod diximus, nonnullis in locis Advocatos intuitu meræ Advocatiæ criminalem exercere Iurisdictionem, per vicina quædam exempla evidenter demonstrare possemus, verum quia hoc ipsum alicubi inter partes adhuc controversum est, & me non fugit, eos auctores, qui in libris evulgandis præcipiti sua sententia in re adhuc indecisa alterutri partium applaudendo, & palpum quod dicitur obtrudendo alterius vero Ius improbando aut convellendo præjudicium generare satagunt, reprehensionem merito incurrere, atque justam subire invidiam, idcirco consultius esse arbitramur exempla ejusmodi, ut & omnia alia quæ cuiuspiam offensionem præbere quovis modo possunt intacta, atque in medio relinquere,

Ex his igitur aliisque similiter occurrentibus argumentis concludendum videtur, eum, cui Imperium merum quantumvis nudum duntaxat competit, optimo maximoque Iure protectionis usurpare posse.

603 *Negativa decisio.* Verum præmissis dubitandi et rationibus non attentis, hoc in casu dicendum esse puto, ei qui Ius duntaxat gladii habet, nullam incumbere defendendi necessitatem; nec ipsum invito civili Domino Protectionis Ius usurpare posse.

604 *Ratio decidendi.* Ratio decisionis inde colligitur, et quia homines illi in quos alius mere tantum Imperium habet, subditi non sunt, ceu nominatim docet glossa in *Clem. unic. §. ejusdem etiam verb. subditos extr. de foro competent. ex*

605 qua glossa singulariter notant Dd. et quod licet ratione delicti forum quis sortiatur illius Principis vel Domini, sub quo deliquit, non tamen propterea ex hoc ejus subditum effici. Dec. in c. ad nostram nu. 3. de appel. et consil. 661. num. 6. Gig. tract. de crim. lesa majest. lib. 1. rubr. qual. et a quib. crimin. lesa majest. committatur qua. 68. nu. 3. Boss. tit. de foro compet. nu. 46.

606 et Nam aliud est forum sortiri et aliud subditum esse, ut exquisitè observat Andr. Gail. de Pignorat. c. 15. n. 6. docuitque Dec. consil. 284. nu. 9. incip. Et diligenter, Gozad. consil. 49. nu. 13. incip. circa primum Alexand.

607 in consil. 157. nu. 3. cum seq. vol. 1. Ita in simili vasallus et sortitur quidem forum ratione feudi coram Domino feudi, text. in c. ceterum. de Iudic. c. ex transmissa et c. verum. de foro compet. Felin. in cap. licet ratione n. 23. eod. tit. Attamen non est subditus ejus, si sub Domino

608 domicilium non habet, et nam feudum non dat Imperium Domino feudi in vasallum, si sub eo non habet domicilium; concessio enim feudi est contractus reciprocos inter dominum et vasallum text. in cap. 1. de forma fidelit. ex quo contractu nullum resultat Imperium text. in Clem. pastoralis de re Iudic. Dd. ibid. et in d. cap. transmissa et d. c. verum. Gigas d. quaest. 68. Natta consil. 445. num. 9. vol. 2. Boss. tit. de crim. lesa majest. n. 106 cum seq. Capitius decis. 162. num. 12. cum seq. Roland. à Vall. consil. 1. n. 26. cum seq. vol. 3. Oldrad. consil. 43. num. 8.

609 *Il. Decidendi Ratio.* Quod etiam inde evidentius liquet, et quia Domino criminalem Iurisdictionem habenti nullum Iuramentum Homagii nostrate lingua, vulgo Erbhuldigung / Erbpflicht oder Landshuldigung / præstant ceu nuncupatim asseruit Dn. Afflict. in c. 1. n. 18. Qualiter vasal. jurar. deb. Domino fidelitas. ubi dicit, quod istud merum Imperium videatur à Rege concessum sine utili Dominio, ideoque subditi Domino civilem Iurisdictionem cum territorio habenti subjectionem jurent. Arumæus discurs. 24. de Iure publ. ad Constit. Pac. Relig. quem sub præsidio Domini Ioan. Suevii Professor. Ienensis publice examinandum proposuit Petr. Leopold. quaest. 5. ubi ex Gylm. 2. decis. 1. adseverat naturali tantum Domino dem Erbherrn / non accidentali, qualis est der Graischherr Homagium præstari. Idem dilerte statuit Marin. Freccia de feud. lib. 2. auctorit. 2.

610 post n. 2. ubi dicit, et Iurisdictionem civilem coherere territorio, criminalem autem esse sine territorio. Licet enim merum Imperium terminetur territorio,

611 non tamen et adhæret ei, sed personæ id habenti l. more. ff. de Iurisdict. omn. Iud. c. cum contingat, in fin. de foro compet. Bart. consil. 199. Felin. in c. post cessionem 1. not. de probat. Alexand. Ias. et Purpurat. in l. 1. n. 155. cum seq. ff. de Iurisdict. omn. Iud. Quare innocent. in d. c. cum

612 contingat. et cap. ad hac de foro compet. dicit et Archidiaconum non habentem territorium, sed tantum Iurisdictionem posse de Iure Canonico cognoscere, tam ratione delicti, quam contractus. Et ipsum sequitur Anton. de Butr. in d. c. ad hac. Bald. consil. 109. vol. 3. qui loquitur in Archiepiscopo habente Iurisdictionem, ac

in omni Prælato. Addit et insuper prædictis Freccia, 613 habentem Iurisdictionem civilem, dici Dominum terræ, eum autem, qui habet criminalem, non dici Dominum simpliciter, sed cum adjectione certæ qualitatis ejusque dominationem referri ad causas criminales, et non ad personas et terram, ac vulgariter non haberi pro Domino.

Unde etiam Capitius decis. 27. n. 32. concludit, habentem criminalem Iurisdictionem non posse dici Dominum terræ et Iura ab eo in contrarium allegata, 614 loqui in eo, qui largo modo Dominus dicitur, prout ratione connexitatis vitæ, uxor etiam dicitur domina rerum viri l. 1. ff. rer. amotar. et ratione præminentiae 615 seu gubernationis publicanus dicitur Dominus vectigalis l. 3. §. 1. ff. de pub. et ratione administrationis sive 616 dignitatis tutor, dicitur Dominus rerum pupilli l. interdum §. qui tutelam. ff. de fur. l. qui fundum §. si tutor. ff. pro emptore. et Ratione honoris Patronus dicitur 617 Dominus liberti, l. cum quis §. Sciam ubi glossa in verb. Dominum et ibi Bart. ff. de leg. 3. et tamen nemo dixerit præfatos vocari posse dominos in actibus, contractibus, et commerciis, quæ per ipsos geruntur, ubi ita in terminis per concilium Neapolitanum judicatum esse scribit. Hinc et porro est, ut si quis uno in 618 loco habeat Iurisdictionem criminalem alius vero civilem, ille dicatur universalis territorii Dominus cui civilis Iurdictio competit, adeo ut etiam insignia ejus, qui civili non qui criminali Iurisdictione potitur, muris, portis, turribus apponenda esse interpretes nostri palam asseruerint, Auctor gründlichen Berichtes des heiligen Reichsstatz Friedburg Stand / Regal. Privil. cap. 4. n. 143. Hinc et Scipio Capitius in addit. ad d. decis. n. 45. testatur in Consil. Neapolitano decisum fuisse Baronem tantum habentem causas criminales in loco, cujus Iurdictio est alterius, non posse vexillum et suum tempore nundinarum extendere in Turribus vel aliis locis, quod in Suavia communiter fit diebus Enceniorum seu dedicationis Ecclesiarum.

Et prædicta pluribus firmat idem Freccia 47. auctoritat. n. 1. ubi in causa Marci Antonii filii Marini, cum Domino Priore Barense controversa, de proprietate Locis, quia ille habebat in oppido Rutiliani Iurisdictionem criminalem, Ecclesia vero S. Nicolai Iurisdictionem civilem, determinatum fuisse testatur, ejus insignia muris oppidi opponenda, qui Iurisdictionem civilem, non qui criminalem haberet, cum illa præditus universalis Dominus illius terræ dicatur, hac vero exceptis causis criminalibus, nequaquam, et ita est duntaxat Dominus quoad quid, oraculo principis speciali. Quoad et quid autem Dominium habens, superioritatem sibi asserere nequit Castrenl. consil. 44. n. 5. vol. 1. Quod etiam nuncupatim in terminis respondit Surdus consil. 323. num. 38. ubi inter alia dicit, habentem merum imperium in casu delicti tantum, in reliquis autem non dici Dominum, nec posse dicere, quod sui sint homines. Quod ipsum etiam novissime ex Gylmanno defendit Io. Bidenbac. nobil. quaest. 3. n. 8. adserens, et merum Imperium nullam subjectionem 620 continere, sed de gladii duntaxat potestate intelligendum esse. Idem regulare esse inter modernos ex Jacob. Butrig. in l. 1. ff. de offic. præfecti. docuit Rosenthal. tract. feud. c. 6. concl. 85. n. 10. aperte affirmans, si unus habeat in Pago, aut oppido iurisdictionem civilem, inferiorem et mixtum forte Imperium, alter vero Princeps, Comes, Baro, vel Civitas Ius gladii, seu merum Imperium, sicut in Germania frequentissimum esse experientia constat, tunc Ius gladii habentem in homines nullum subjectionis sive competentiae Ius habere, nisi delicto commissio, Theod. Reinkingk. de Regim. sacul. et Eccles. lib. 1. clas. 5. c. 3. n. 10. ad

hoc allegans Afflict. in c. unic. qualit. vassall. jurar. debent fidelit. & propterea talem male sibi vindicare superioritatem, aliaque jura, quia † illud plane à castris jurisdictionis separatum sit, econtra vero jurisdictionem civilem ordinariam, die Vogtheiliche Obrigkeit animis hominum loci impressam esse scribit ex Afflict. & Butrio Andr. Knich. comment. de Sax. non provoc. 621
 622 Jur. verb. Ducum c. 5. n. 33. † Atque idcirco imperium merum, hoc est, purum dicitur, quod nullius alterius juris admixtionem habet, ut ex Festo notavit Ferd. Vassq. illustr. controvers. lib. 1. c. 4. n. 2. Sicuti & merum aurum, in quo nihil sit alterius metalli vocavit Plin. lib. 33. c. 1. His non inconcinne adstipulatur Thom. Michael. diss. de Jurisdic. Thes. 56. lit. D.

623 Præterea hanc decisionem suffulcit, † quod ejus est III. Deci- protegere, cujus est imperare, ut notant Dd. in proem. dendi Ra- seu prima constit. ff. text. in l. 3. ff. de offic. praefect. vigil. 110. ubi Dd. & nominatim Boer. tract. de custod. clau. post n. 56. ubi dicit de proprietate imperantis potius esse protegere, & custodire, quam non imperantis.

624 At vero ejus est imperare, † qui habet Jurisdictionem civilem, siquidem imperare actum jurisdictionalem concernit, nec exerceri potest, nisi ab habente Jurisdictionem, ad quam proprie spectat Gebott vnd

625 Verbott / † uti & proclamationes & edictiones emanatae, quæ naturalem & actualem quasi possessionem jurisdictionis probant Cephal. consil. 458. n. 48. cujus exercitio Jurisdictio manifesto evincitur Raudens. resp. 2. n. 241. & resp. 3. n. 55. ver. respondetur. lib. 2. Petra de fidei comm. quest. 12. n. 401. Knich. de Jure superiorit. c. 2. n. 285.

626 Quarto evidenter etiam pro hac sententia † pugnat, Quarta decidendi Ratio. quod impositio armorum, & lustratio, Musterung vnd Wehrbelegung der Underthanen non mero Imperio, sed civili jurisdictioni adscribenda veniat, prout sæpius in Camerali judicio Spirensi pro habentibus Jurisdictionem civilem Mandata inhibitoria decreta fuisse constat.

627 Ita namque in causa mandati † die Vogtheiliche Obrigkeit vnd Wehrbelegung auff den Lothringischen Underthanen in etlichen unterschiedlichen Flecken betreffend / Nobilis & validi Ludovici Loehingers Actoris contra Illustrissimum Dominum Georgium Fridericum Marchionem Brandenburgensem ventilata, 5. Febr. Anno 1582. subsequens lata fuit sententia.

Sententia in causa Mandati Loehinger contra Brandenburg.

In Sachen weiland Ludwig Loehingers jeko dessen hinterlassenen Kindern Vormündere / & Consortes Elägern eins / wider Herren Georg Friderichen Marggraffen zu Brandenburg Besflagten anders Theils / Mandati der Pfandung Eucharii Bauzen / vnnnd anderer Verstrickung belangent / Ist allem vorbringen nach zu Recht erkandt / daß gedachte Verstrickte sich wider einzustellen nicht schuldig / vnd ermeltem Besflagten nicht geziemt noch gebürt / die Klägere geflagter massen zu turbirn vnd zu pfänden / Sondern daran zu viel vnd vnrecht gethan habe / auch sich dessen hinfürter zu enthalten / vnd derhalben an diesem Keyserlichen Cammer Gericht gebührliche Caution zuthun schuldig sey / Als wir ihne darzu Condemnirn vnd Verdammern / die Gerichtskosten derwegen auffgeloffen / auß beweglichen vrsachen gegen einander compensierend vnd vergleichend.

628 Sic etiam cum annis superioribus † illustres ac Generosi Domini Albertus & Carolus Barones de Lymurgo, S. Rom. Imper. Pincernæ hæreditarii & semper Liberi in aliquot pagis ad Nobilis Collegii Chombergensis Vogtheicam jurisdictionem spectantibus,

subditos ejusdem armis impositis onerassent, eosque illa luscipere renuentes incarcerassent, Dominis Capitularibus, meipso Patrocinate in Imperiali Camera conquerentibus 19. Augusti Anno 1608. Mandatum ex constitutione pignorationis decretum, Dominisque prædictis arma imponentibus injunctum fuit: Daß sie den nechsten nach Oberantwortung / oder Verkündigung solches Mandats ohne Verzug / Einred / vnd Entgeld / nicht allein die Chombergische Schultheissen vnd Underthanen zu Hausen / Wingenweyler vnnnd andern gemäcchten Flecken wohnhafft / so viel ihr dern mit Wehren belegt / in Gelübten angenommen vnd verstrickt / der abgenötigten Obligation vnd Verpflichtung relaxirn / erlassen und ledig zehlen: Sondern auch die Wehren von ihnen wiederumb an: vnnnd zu sich nemmen / auch die wehrender Verhaffung auffgangene vnnnd von ihnen entrichte Azung vnnnd das abgeforderte vnnnd bezahlte Thurngelt / auff N. Gulden belauffendt / refundirn vnnnd vergnügen sollen. Et quamvis iidem Domini rei contra mandatum illud in speciem fortissimas exceptiones opposuerint, iis tamen non attentis 12. Junii Anno 1609. Paritio injuncta fuit.

Cum ergo armorum impositio & lustratio ex moribus Germaniæ ad Vogtiæ Dominum, nequaquam vero ad habentem merum imperium spectare dignoscatur, ad illum utique etiam, non ad hunc subditorum protectio pertinet.

Quinto non † vulgare pondus huic decisioni addit subsequens argumentum: Cui debetur collecta Schatzung / is etiam debet præstare protectionem Schutz vnd Schirm / † sunt enim correlativa Schatzung & Schutz / ut docet praxis, & diserte testatur Paul. Matth. Wehner. pract. obs. verb. Schatzung §. antepen. incip. cui autem debetur, &c. † At vero consuetudine ubivis locorum receptum est, ut collectæ pendantur ei qui Vogthiam seu jurisdictionem bassam habet, non vero potuanti mero Imperio, ut aperte tradit Meichsner. tom. 1. decis. Camer. part. 1. decis. ult. Nam habens jurisdictionem dicitur habere Ius collectandi Wcsenb. conf. 45. part. 1. & collectæ faciunt præsumi aliquem esse de jurisdictione collectantis Alexand. conf. 35. n. 3. vol. 4. Thom. Michael. diss. de Jurisd. thes. 48. lit. C. Dec. conf. 41. n. 41. vol. 1. ubi jurisdictionem vocat fundamentum onerum & collectarum: eodem modo, quo exactione collectarum deprehendi locum vel villam solventem collectas esse de territorio seu jurisdictione Civitatis cui solvit, respondit Alexand. d. conf. 35. n. 4. vol. 4. idque à mero imperio separatum esse docet de collect. §. 2. n. 23. idemq; vult Gylm. decis. Cameral. 51. num. 6. & nominatim etiam Wehner. d. loco adseverat, wer in Franconia die Vogtheiliche Obrigkeit hat / dem gesbüht die Steuer / id quod similiter aliis in locis observatur.

Sexto, nullum protegendum Ius, † merum duntaxat imperium habenti competere, inde inferitur quod eodem in Domini civilis territorium armata manu ingredi jure prohibitum sit, ut nominatim testatur Dominus Arumæus de jure public. discurs. 24. quest. 5. Hinc nudam, inquit, Fratschliche Obrigkeit habens in alterius territorio non potest aliquo jurisdictionis, ne quidem ipsius Fratschligkeit actu illud introire, in salvato Domino. Darff vnersucht vnd vnbeuust des Lands: Leut: oder Vogthey. Herrn / auff dessen vncendbarn / Vogtheylichen Lehenbaren / oder Eygenthumblichen Grund vnd Boden nicht einfallen / noch denselben mit durchführung mißthätiger Personen berühren / darauff arrestirn / inuentirn /

Ratio decidendi VI.

uentirn / angreifen / niederwerffen / bestettigen / behafften / handfesten / noch den entleibten Körper gerichtlich mit Schöppen besittigen / aufheben / weder Leibzeichen / noch Stich oder Wundenmaß / Knich. *de jure territ. cap. 4. n. 408.* noch einig Graßpfand: Span auß des Thäters Thor / oder Hauß abnehmen / Gylman. *rom. 1. p. 1. f. 336.* Resol. Lips. *quæst. sing. 105. num. 3.* Schwanm. *obs. 87.* sondern der Thäter und abgeleibte wird auff Censbaren Grund vnd Boden gelteffert. Thom. Mich. *de iurisd. thes. 93. lit. b. § d.*

At vero per se manifestum est, cum cui ingressus ad locum cum exercitu interdictus est, defendendi potestatem sibi arrogare non posse, ergo nec jus prote-
gendi.

Ratio deci- Septimo corroboratur hæc decisio per reductionem
dendi VII. ad inconueniens, † quod in jure vitandum statuit legis-

633 lator in *l. penult. post princip. ff. de impens. & ab omni*

634 dispositione removendum esse sanxit Pontifex in *Cle-*
ment. 2. de Magist. Si enim jus protectionis etiam †
competeret criminalem jurisdictionem habenti, tunc
jurisdictionum species inter se facile confunderentur,
& sic inter ipsos Voigtheiz ac meri Imperii Dominos
dissensionis semina spargerentur. At vero per ejus-
modi confusionem, & si unicuique sua jurisdictio non
observetur, totus ordo Reipubl. confundatur necesse
est, ut est text. in *cap. pervenit 11. q. 1. § in l. cum unus*
§. 1. ff. de bonis auctor. jud. possid. Ex quo & ipsi etiam
subditi Dominis scilicet super protectionis jure con-
tendentibus, nulloque interim eorum defendente ma-

635 gnis calamitatibus ac miseriis implicarentur: Neque †
enim esse potest societas affectionum, ubi dissidet di-
versitas potestatum secundum Oros. *verbo ad augmen-*
tum. Nec possunt subditi eorum inter se dissidentes
ad Civitatis custodiam couniri *cap. in nova. 7. 9. 16.*

636 Nam quoties res aliqua pluribus agenda committitur,
dum quisque dissentit ab altero dispendiis potius, quam
utilitatibus aditus referatur, secundum Gregor. in *re-*
gistro. lib. 1. cap. 73.

Ratio deci- Denique hanc ipsam decisionem nostram † in ter-
dendi ulti- minis approbat & confirmat Mart. Frecc. *d. 47. autho-*
ritate n. 2. ad fin. expresse dicens, domino habenti ju-
ria. risdictionem criminalem non dari aliquam subventio-

637 nem, vel assurationem vasallorum, & novissime idem
aperte concludit. Thom. Maul. *de homag. c. 10. n. 1.*
hisce verbis: Schutz / Schirm vnd protection der Un-
terthanen stehet zu vnd gebühret allein dem Erbherrn / die
vber die Unterthanen alle Vottmessigkeit vnd Obrigkeit
638 haben. Unde † quicumque alius asserens sibi compete-
re Ius protegendum alterius subditos, hoc Ius probare te-
netur, cum præsumptio Iuris transferat onus probandi
in ipsum. *l. generaliter in fin. ff. de fidei commiss. libert. l.*
ult. princip. ff. de eo quod met. caus. l. nuptura in fin. ff.
de jure dot. l. si chirographum, § in l. cum de indebito
in princip. ff. de probat. l. siue possidetis C. de probat. Me-
noch. lib. 1. præsumpt. 1. n. 6. Gail. *lib. 2. obs. 128. n. 12.*
Idem Gail. *de arrest. c. 7. n. 4.* Mynsing. *cent. 5. obs. 68.*
Gabr. *lib. 1. de probat. concl. 6. n. 4.*

Solutio Quibus ita firmatis non obstant huic decisioni quæ
contrario- superius ceu contraria inducta fuere. Quod enim ad
vum Argu- primum argumentum attinet, licet criminalem obti-
mentorum. nens jurisdictionem Ius terrendi ac coercendi secun-
Responsio dum Alciat. & potestatem apponendi custodem in
ad l. dubi- territorio habeat per tradita Capitii & Luc. de Penna
tandi Ra- territorio habeat per tradita Capitii & Luc. de Penna
tionem. locis citat. Tamen ex eo non infertur, quod idcirco

639 Ius defendendi eidem competat, † Siquidem Ius ter-
rendi maleficos concernat, & non nisi commissio de-
lictis, ut prius dictum fuit, competat, Ius vero prote-
gendi cum maleficiis nihil commune habeat.

640 Deinde vero quod merum obtinens Imperium à
Respons. ad nonnullis ibi allegatis dicatur dominus illorum ho-

minum ubi ei Ius gladii competit. Illud ex prædictis *II. dubitan-*
decidendi rationibus facile solvitur, quia tantum est *di Ratio-*
dominus secundum quid, & in casu delicti, in aliis au- *nem.*
tem nullum habet in homines loci illius dominium &
consequenter nullum etiam Ius defensionis, prout
supra deductum est.

Præterea nec tertia dubitandi ratio qua dictum 641
fuit, Sontes qui puniat, ejusdem esse insontes defen- *Resp. ad III.*
dere, ullo modo decisionem nostram labefactat, quia *dubitandi*
ratio illius axiomatis in eo tantum procedit, qui *Rationem.*
criminalem & civilem jurisdictionem conjunctam ha-
bet, non autem in eo qui mero duntaxat gaudet Im-
perio, quia is ut ex prædictis patet per se nullam ha-
bet in homines illos tuitionis justitiam.

Ad quartum dubitandi argumentum respondetur 642
merum Imperium esse quidem nobilius & potentius *Resp. ad IV.*
respectu animadversionis seu punitionis corporalis in *dubitandi*
facinorosos, in quem sensum recte dixit Cabotius *d. Rationem.*
l. 2. c. 5. in Imperio mero nihil esse gravius animad-
versione in homines facinorosos; nequaquam vero
respectu protectionis aut defensionis faciendæ, extra
casum commissi Maleficii, quod per carnificem cor-
poraliter puniendum est, proinde nulla ratione con-
ceditur, † potestatem meri Imperii extendi ad prote- 643
ctionem seu defensionem subditorum, sed eandem in
terminis suæ potentie nempe in maleficiis puniendis,
consistentis relinqui.

Quin etiam dato ac concessio, quod merum Impe-
rium omni ex parte nobilius dignius ac potentius sit
jurisdictione simplici inde tamen nequaquam sequi-
tur, Ius protegendum domino Maleficiorum compete-
re, quia sensus axiomatis illius, † quod nobilius po- 644
tentius & dignius trahat ad se minus dignum potens
aut nobile, non recipit illam interpretationem quod
propterea, hoc, illius respectu, omnem suam virtutem
amittat, multo minus ita intelligi debet quasi absorbeat,
aut in se transferat aut commutet, Ius & potestatem
indignioris impotentioris aut ignobilioris, alias leque-
retur eum qui habet proprietatem alicujus rei, statim
etiam consequi possessionem seu utile dominium, &
eum qui potitur mero Imperio, statim etiam habere
jurisdictionem simplicem, quod esset absurdum ideo-
que minime asserendum, Everh. *in loco ab absurdo.*

Ad quintum respondetur † decisionem Lucæ à Pen- 645
na quantum ad terminos nostræ quæstionis attinet, *Resp. ad V.*
tanquam à tramite veritatis aberrantem sustineri non *dubitandi*
posse. Argumentum enim de nobiliori digniori & *Rationem.*
potentiori ad se trahente minus nobile dignum, ac
potens, quo inprimis ad decisionem suam corroboran-
dam utitur, ut jam dictum est, id quod extruit, non
concludit, quemadmodum nec aliæ ejus rationes in
comprobationem suæ opinionis adductæ subsistunt,
uti nec illud verum est, ut ipse scribit ratione nobili-
tatis meri Imperii totam Civitatem domino habenti
merum Imperium censeretur subjectam; quia subjectio
respicit subditos, at paulo ante in decidendi rationibus
probatum fuit, merum Imperium nullam in se conti-
nere subjectionem, nisi ratione delicti commissi.

Præterea manifestum est, eundem Pennam, ex qui- *Præsupposi-*
busdam præsuppositis, quo in nostro casu aliter se ha- *ta Luca de*
bent, suam firmare sententiam. Primum enim præsup- *Penna ad*
ponit ille defensionem & custodiam Civitatis, de qua *suam deci-*
loquitur, non fieri posse nisi per eum, qui habet *sonem fir-*
merum Imperium quod gladii potestatem tribuit, † *mandam*
eo quod arma sumere, vincire, detinere, coercere, *Præsupposi-*
cogere & servare duntaxat ad habentem merum Im- *tum Pri-*
perium pertineant, referendo se ad dicta sua in *imum.* 646
verb. coerciones. C. de exactor. tribut. Ad quod etiam
in fine *d. l. 2.* ait, cum in eo qui mero caret Imperio
impedimentum sit evidens propter quod non possit
coerce-

coercere homines ad custodiam faciendam, æquum esse ut defectus ipsius & impotentia per consortem suum habentem jus validius suppleatur. Quod ergo is qui sola jurisdictione munitus est, facere non potest, propter potestatis debilitatem, alter habens merum Imperium per terrorem disciplinæ imperans suppleat per gladii potestatem, ipsamque disciplinam quam simplex jurisdictio resistenter exercere non prævalet, merum Imperium superbiorum cervicibus potenter imponat. *c. principes. q. 5.*

647 *Præsuppositum II.* Secundo idem præsupponit, ¶ eum qui Voigtheiam duntaxat habet, minorem esse illo, qui mero gaudet Imperio, & potestatem suam exercere non posse sed eandem obumbrari præsentem majore, indeque infert, eum, qui mero caret Imperio, neque in eum, qui illud habet, neque in suos homines occasione ipsius custodiæ aliquid exercere posse, sed etiam illo præsentem à suæ jurisdictionis exercitio quodammodo suspensum esse, eo quod neminem coercere, ac punire possit. *arg. c. quamvis. c. inferior. & c. denique. & quasi per totam 21. distinct.*

648 *Præsuppositum III.* Tertio præsupponit ¶ Penna defensionem & custodiam Civitatis alicujus non posse fieri per plures aut alios, quam mero Imperio potiunt, eo ¶ quod dualitas ad rei destructionem parata sit, unitas vero ad conservationem. *ca. in apibus 7. qu. 1. l. 1. §. ult. & l. 3. §. ult. ff. de administ. tut. l. 2. §. novissime ff. de orig. jur.*

649 *Præsuppositum IV.* Quarto sæpeditus Lucas de Penna præsupponit defensionem ¶ seu custodiam, quæ sit vigore meri Imperii non tendere in præjudicium, aut incommodum ejus, qui inferiorem habet jurisdictionem, sed ad onus potius custodientis spectare cum ¶ debeat custos periculo capitis sui adhibere custodiam *l. 1. in pri. ff. ad S. C. Syllan. c. principes. 23. q. 5. c. cognovimus in fine 18. q. 2.*

652 *Præsuppositum V.* Quinto præsupponit sæpeditus auctor, ¶ quando habens duntaxat jurisdictionem, defendere vellet Civitatem, quod inde in dispendium subditorum protegendorum, magna inter condominos contentio futura, graveque dissensionis periculum exoriturum sit, ideoque infert, dissidentibus dominis in custodia admodum periclitari Civitatem, juxta versus Anticlaudianæ elegantes, & dignos qui huc referantur.

*Si vestram pacem discordia diffuit, imo
Rumpit, vestra perit virtus; nam stare negatur
Occasum patiens in se divisa potestas,
Ergo concordet votum currat in unum.*

653 *Præsuppositum VI.* Sexto denique sibi ¶ persuadet idem Penna, quod licet is, qui habet merum Imperium, non possit ex alia causa, collegæ sui homines coercere, tamen ratione custodiæ, quæ per condominium suum ob defectum Imperii, & per omnes ob dissensiones eorum & pericula, quæ dissidentium occasione possent instare, fieri non potest, valeat in eos Imperium exercere, ut sic illud, quod non potest talis habens merum Imperium in condominium, & ejus homines principaliter, possit ratione ipsius custodiæ per consequentiam exercere, *arg. l. quoties de judic. l. 1. in princ. & l. quod dicimus cum concordant. & ex defectu personæ alterius consequatur id, quod ex jure suo habere non potest, l. cum autem §. ult. ff. de adil. edict. l. aristo. ff. quæ res pign. oblig. poss. l. si filius de bonis libert. l. poenales. §. ult. ff. ad l. Falcid.*

Refutatio præsuppositorum. Iam vero si quis ista fundamenta ad casum nostræ quæstionis referre velit, ea omnia claudicare statim animadvertet. ¶ Falsum enim in primis est, quod primo

654 *Responsio ad I. Præsuppositum.* & tertio loco præsupponit, Dominum Voigtheiæ non æque bene, ac habentem merum Imperium defensionis munus explere posse, sicut pariter à veritate alienum est, eum arma sumendi, vinciendi, detinendi, coercendi, cogendi potestate destitutum esse.

655 Nulla enim, ¶ & sic nec inferior, inquit *ICtus*, est

jurisdictio sine coercitione *l. fin. ff. de offic. ejus, cui mand. est jurisdict.* & Imperium aliquod jurisdictioni simplici etiam mandato cohæret, *l. 1. ult. ubi gloss. ff. eod. tit. ¶* Et quamvis jubere vel cogere magis sit Imperii, quam jurisdictionis, tamen jurisdictionis esse non negatur; sunt enim coactionis gradus secundum magis & minus *l. 4. ubi omnes Dd. de jurisdict.* quin etiam cogi quis dicitur jure ordinario simplicis jurisdictionis. *Bart. Soc. cons. 15. in fine part. 1. Welen. p. 4. cons. 172. n. 41.*

Deinde non ¶ minus falsum est, quod secundo loco 657 præsupponit, quod scilicet simplicem habens jurisdictionem minor sit habente Imperium, quia si dominum spectemus, ille potior ac proprie dictus est dominus, omnemque in subditos (exceptis casibus maleficiorum) præcipiendi, jubendi, coercendi potestatem habet, ut in prædictis decidendi rationibus abunde probatum fuit.

Tertiam etiam Pennæ præsuppositionem, quod nimirum plures non commode habere possint custodiam alicujus Civitatis, manifeste falsam esse, ex iis quæ infra Cap. XIII in quæstione de duobus Principibus eandem Civitatem in Tutelam suscipientibus, maxime vero in Cap. XI. de pluribus simul constitutis Protectoribus dicta sunt, aperte colligitur.

Sic etiam recte negatur quartum præsuppositum 658 quod talis defensio non vergat in præjudicium, quia si Voigtheiam habens, jus protegendum permetteret Domino maleficiorum, is facile subditos alterius spe melioris defensionis ad se pertraheret, id quod Imperii constitutionibus inhibendum esse *alibi* ostendimus.

Pariter nec quintum à Penna præsuppositum de periculo dissensionis inductum consistere ¶ potest; si enim dominus inferiorem tenens jurisdictionem, extra casus maleficii commissi subditos suos defendat, in nullo præjudicat habenti merum Imperium, nec ullam ei dissensionis causam, uti per se patet, præbere cæsetur.

Nulla denique modo concedi potest, prædicto auctori, quod *Graticherr* ratione & intuitu defensionis ac custodiæ præstandæ, Imperium exercere possit in subditos Voigtheicos, quia supra edoctum est, extra casus maleficiorum nullam imperandi vel coercendi facultatem ei competere.

Quod si vero his non attentis omnino quis tenere ac defendere velit Pennæ definitionem; non tamen ei concedemus, per ejus sententiam, nostram decisionem infringi. Constat enim magnam esse diversitatem inter casum ab ipso propositum, & nostram quæstionem. Nos enim quærimus de illo cui merum tantum Imperium absque ulla jurisdictione civili, seu Voigtheica competit vobis dem *blossen Graticherr* / & præsupponimus dominum inferioris jurisdictionis ad defendendos homines sibi subditos, tuendumque locum illum, in quo illi habitant, satis esse potentem ac sufficientem. Penna autem, uti ex subjectis ejus argumentis & dubitandi rationibus videre est, loquitur de eo, qui præter merum Imperium jurisdictionem etiam simplicem in sua parte, imo ut ejusdem dicta declarat *Scipio Capiti* in *addit. ad decisiones paternas cons. Neapol. dec. 27. n. 7.* de illo differit, qui ultra merum Imperium etiam utile dominium in parte civitatis habebat, & cui insuper etiam speciatim custodia Civitatis incumberebat, prout ibidem ad confirmandam suam decisionem, pleraque argumenta ab obligatione custodis induxit, cum igitur magna sit inter utrumque casum discrepantia, ab uno ad alium haud recte inferri potest, ¶ siquidem minima etiam facti circumstantia juris etiam definitionem immutare soleat. per trad. *Fichard. consil. 3. num. 3. vol. 1. & consil. 59. num. 8. vol. 2. Decian. in apolog. contra Alciat. cap. 21. num. 29. 30. & 31. Alexand. Raud. respons. 50. num. 106. 107. & seq. vol. 1.*

Quare circumstantiis per omnia non convenientibus, denegari illationem ex anteriori decisione certum est, ut separatorum, ita separata sit ratio, atque proinde iudicium separatum, non idem, ut in terminis arguit Nicol. Reusn. *decis. 17. num. 32. lib. 2. Bern. Græve. in præm. lib. 1. præf. concl. n. 46.*

Responsio
ad ultimam
dubitandi
rationem.

Non est etiam, quod rationis ultimo loco motu illecebris, quicquam de sententia nostra remittamus. Aut enim universaliter assertio illa intenditur, hoc est, omnem Advocatum habere merum Imperium in clientes, & eam esse falsissimam, inde patet, quod Advocatia uti *infra in cap. de effectu*, ad nauseam probavimus, nullam, seu civilem, seu criminalem jurisdictionem per se tribuat. Si autem particulariter quis arguere velit, hoc modo: Hic, vel iste Advocatus habet merum Imperium, ergo habens merum Imperium habet Advocatiæ, seu defensionis Ius, tunc pariter negatur consequentia, quia hodie nullus Advocatus intuitu Advocatiæ tanquam [†] causæ efficientis, seu illam per se tribuentis, aliquam habere solet jurisdictionem, sed si aliquam de facto habeat, eandem non nisi usu, seu præscriptione, vel ex pacto per accidens acquisivit, prout recte etiam advertit doctiss. D. Bechtius in *aurea sua disputatione de salu. conduct.* ex qua passim plurima in hunc tractatum nostrum transtulimus, *cap. 10. in fin.* ubi diserte scribit, qualiscunque sit Advocatia, eam ex vi sua & nisi speciale accedat pactum, aut quæ huius loco est, præscriptio, nullam Jurisdictionem tribuere, & eleganter id ipsum præter infinitos auctores *alibi* ascitos tradit Rosenth. *de feud. c. 4. concl. 14. n. 4.* Idque potissimum in protectoribus dominorum Ecclesiasticorum contingit, [†] quia enim Clerici per se Jurisdictionem criminalem antiquitus non habebant, vel exercere non audebant inde evenit, ut eorundem nomine Advocati eam usurparent.

Limitatio
preceden-
tis decisio-
nis 1.

Cæterum [†] præmissa decisio in quæstione adducta, Protectionis non nisi civili domino competentis, declarari potest, quod in defectum domini civilis, in factis quibusdam, adversus quæ tuitione opus est, etiam dominus criminalem habens jurisdictionem, defendendo partes suas interponere possit, & debeat, ut si in locis, vel pagis, ubi alter habet Vogthiam, & alter merum Imperium, latrones, fures, incendiarii, ac alii nocivi homines oberrent, qui subditis Vogtheicis damna inferunt, iisque abigendis, dominus civilis insufficiens sit, & subditi contra istiusmodi maleficos defensione indigeant, eo casu non prohibetur sane dominus maleficiorum, eos conquirere, capere atque in illos animadvertere jubente Ulpiano in *l. con-*

gruit. 13. ff. de offic. præsid. Nam [†] ei congruit malis hominibus provinciam purgare, eamque pacis, quietis & tranquillitatis plenissimam reddere *l. 1. §. quies ff. de offic. præfect. urb.* Ist also der Freischherr schuldig zu Beschützung eines andern Vogtheilichen Underthanen/ die Räuber/ Mörder/ Dieb/ Brenner/ vnd dergleichen Unzueffer/ sonderlich wann der Vogthey-Herr derselbigen allein nit mächtig ist/ aufzureuten/ vnd zu vertreiben/ deswegen dann auch der Vogthey-Herr wol Macht hat/ vnd schuldig ist/ die betretene böse Vuben post patrata maleficia dem Freischherren ad puniendum zu lieffern. Quo in casu tantum merum Imperium exercens, potius actum captivitatis, quam protectionis usurpasse dicendus est.

Et quamvis alias de consuetudine [†] Germaniæ habentes simplicem jurisdictionem majora etiam crimina perpetrantes capere, atque in carcerem detrudere possint, & ad id quoque quasi teneantur; id tamen citra violationem atque turbationem meri Imperii, animo vel edendi vel acquirendi actum crimi-

nalem, minime tentare, multo minus occisum eripere possunt. *Vot. Cam. apud Reichw. inform. pag. 468. Schwanmann. obs. Cam. 87. Frid. Mindan. de process. 1. cap. 36. n. 12. Domin. Arumæus de jure publ. discurs. 13. de concurrent. jurisdic. in Imper. Romano German. q. 12. sed tantum in eum finem carceratio illis licet, ne scilicet criminofus aufugiat, & habenti merum Imperium per id præjudicium inferatur: Si [†] enim certus & notorius meri Imperii casus occurrat, nec ulteriori inquisitione opus habeat, tenetur Dominus Voigtheiæ seu simplicem habens jurisdictionem, id quam primum Domino maleficiorum, dem Freischherren notificare, atque criminofum remittere. Knich. de jure territor. cap. 4. num. 44. Inform. Donawerd. p. 211. Wesenbec. conf. 59. n. 2.*

Nam quotiescunque incarcerationio ex causa criminali fit eo fine, ut alteri captus remittatur, tunc inter actus meri Imperii nequaquam referenda, sed bassæ Jurisdictioni adscribenda est, Thom. Michael. *de Jurisdic. thes. 93. lit. B. & Dd. ibid.* allegati modo ultra spacium, quo maleficii calus Domino jurisdictionem criminalem habenti intimari ac remitti potuit, criminofum non detineat, alias non longe abest à crimine privati carceris ut per text. *l. 1. in fin. C. de privat. carc. inhib.* tradidit Arumæ. *d. q. 12.*

Secundo limitari potest decisio [†] nostra eo casu, quando ex consensu ac permissione civilis domini, criminalis custodiam talis oppidi aut loci, ubi merum duntaxat Imperium habet, nominatim in se recepit, tunc enim consequenter etiam homines loci illius defendere ac custodire debet. Tota enim res, id est tam locus, quam homines ibi degentes, fidei illius commissi censentur *l. in princip. ff. deposit.* Unde tenetur cuivis violentiæ resistere *l. in lege. & l. item quaritur, §. exercitu, ff. locati.* ut non patiat rem per alium pollui. *ca. nemo 32. quest. 4.* sed servet eam incorruptam. *Auth. de defensor. civitat. §. præcepta.* Hinc custos dominationem quandam habere censetur. *ca. aliter quest. 30. Lucas de Penna C. de exact. & execut.* Sic etiam [†] de proprietate custodis est rem tueri. *l. qua-*

stium, §. saltuarium, & l. si ita, §. mulier. ff. de fund. instruct. At tueri est habere violentiam potestatis *l. 1. in princip. ff. de tutel.* & hoc maxime in custodibus Civitatum, quorum officium est apprehendere perfugas. *Jeremia 37.* & qui si locum seu stationem suæ commissum custodiz dereliquerint, puniendi sunt. *l. desertorem, §. qui stationis ff. de remilit.* & si volentes transfugere capiuntur capite puniendi sunt. *l. 3. §. is qui ad hostes. ff. eo.*

His porro de domino Maleficiorum expolitis alia his vicina quæstio movetur, quidnam, in his ipsis ordinariæ protectionis terminis, dicendum sit de Principe habente superioritatem & jurisdictionem territorii *superioritatem habens an & quatenus ordinariæ defensionis Ius in alienas personas in suo territorio habitantes exercere possit.* Ob ein Fürst in Krafft habender Landsfürstlichen Obrigkeit sich vber alle im Land gefassene Adels/ oder andere Personen/ des Land-Schusses anzumassen vnd zu gebrauchen habe?

Et certe videri potest absolute in partem affirmativam respondendum esse.

Primum enim in alterius territorio habitantes Landfassii sive Barones, sive Nobiles, sive Plebeji nihil aliud sunt quam subditi, sive homines jurisdictionales, quibus in omnibus à territorii Domino præcipi ac mandari potest, qui Ducem sive Principem agnoscunt, ac nominant ihren Erb- vnd Landsfürsten/ & ei omne obsequium promittunt, omnique modo ejusdem jurisdictioni subsumt, ut post Wehner. Meichsner. Schwanman, & Rudinger. *sing. obser. cent. 3. obser. 28. n.*

Ratio dubitandi pro Affirmativa.

28. n. 3. Dn. Besold, *de Iurisd. c. 18.* testatur. cui nuncupatim consentit Ziegler, *in commun. concl. §. Landsassfi n. 108.* ubi tradit Principes potestate der Landsfürstlichen Obrigkeit / in suo territorio & super Landsassfiis tantundem posse, quantum Imperator in Imperio, Idem demonstrat Bidenb. *nobil. q. 1. n. 4. §. 6. q. 2. n. 1. 3. §. 6. n. 2.* ubi semper Landsassios & subditos coniungit & pares facit: At vero sic est, quod non solum quilibet Dominus respectu Iurisdictionis, ordinarium defensionis Ius habeat, uti multis in locis hujus Commentarii inprimis vero in c. 3. edocuimus, sed inprimis
 674 etiam, ratione der † Landsfürstlichen Obrigkeit / Principibus vel iis qui Iura Principis obtinent, talis protectio de Iure competat Menoch. *de arbitr. quest. cas. 338. n. 3.* Boerius *decis. 179.* Meichsn. *Tom. 2. lib. 2. decis. 3. n. 5. §. 6.* Inde etiam à quibusdam superioritas territorialis definitur protectio defensioque ratione Iurisdictionis, seu gubernationis Territorii universalis competens. Wehner. *pract. observ. verbo Landsfürstliche Obrigkeit pag. 462.* Ziegler *comm. concl. §. Landsassfi n. 8. §. ibi alleg.* quæ ex usu & moribus ad Ius superioritatis refertur, ut eleganter docet Christoph. Ming. *de Superioritate territoriali c. 3. n. 66.* Consequitur ergo talibus Principibus in Landsassios defensionis Ius competere.

675 Deinde regulare est, quod bona vel prædia † in Ducum vel Principum territoriis sita quoad Iurisdictionem & protectionem ejus esse præsumantur, cujus est territorium c. cum persona de privil. in 6. §. in c. final. §. 1. de offic. Archidiacon. c. cum Episc. de offic. ordinari. in 6. glo. ibid. in verb. habere §. in c. cum olim de præscr. Natta *conf. 501. n. 31. §. conf. 506. n. 31.* Rola. *conf. 46. n. 35. §. 50. vol. 3. Dec. conf. 528. n. 2. §. 9.* Ergo nobiles vel alii etiam feuda vel alia bona allodialia in Ducum vel principum territoriis habentes eorundem quoque Iurisdictioni ac protectioni der Landsfürstlichen Obrigkeit subiecti censentur, & consequenter ab iisdem protegendis sunt.

676 Verum utut hæc se habeant, † ad hanc quæstionem cum distinctione respondendum est. Aut enim disquisitio est de illis Principum territoriis ubi Landsassfieren viget ut in Bavaria, Hassia, Saxonia & Palatinatu Rheni, & tunc cum Iurisdictione Principalis territorii die Landsfürstliche Obrigkeit proprie ad Landsassen / ut mediatos, Nobiles & alios inibi habitantes extendatur; Dicendum est Principes super iisdem protectionis Ius exercere posse.

677 Quia iis in locis larem foventes † tanquam Hindere vnd Landsassen / Principi per omnia subditi sunt & habentur, ut nominatim testatur Meichsn. *Tom. 2. lib. 1. decis. 6. in causa Deutschmeisters contra die Graven von Dettingen n. 118. §. 119.* & Landsfürstliche Obrigkeit / toti Principis territorio inseparabiliter coheret, ita ut Landsfürst nulla inter mediatos Nobiles suos Landsassios & alios subditos habita differentia æqualem Iurisdictionem & protegendis potestatem habeat.

678 Cum igitur illis in locis, † ubi usitata est Landsassfieren / omnimoda Principis Iurisdictione, ut recte observavit Ioan. Bidenbach. *quest. nobil. 1. num. 5.* extendatur per totum ejus territorium, eique inseparabiliter coherereat, & † consequenter quicquid sub ambitu territorii,

679 des Landsfürsten continetur, etiam Iurisdictioni ejusdem subfit, eiq; parere debeat, adeo ut nulla inter mediatos Nobiles & alios subditos considerata discrepantia æqualem in omnes Iurisdictionem & terrendis potestatem habeat, arg. notator, à Boer. *decis. 227.* Brun. *conf. feud. 34. n. 5.* Tiber. *Dec. resp. 41. n. 40. vol. 2.* Franc. Curt. *conf. 108. n. 5. vol. 2.* Eidem etiam tanquam superiori Ius defensionis in subditos competere extra dubium est, per Iura superius hoc ipso capite fufius allegata.

Quod & inde manifestum est, quia sicut † commu- 680 niter quilibet alius subditus, ita etiam Landsass suo Principi iuramentum Assurationis præstat, eumque agnoscit pro suo Erbherren und Landsfürsten / & omnem debitam obedientiam promittit. Quod nihil est aliud, quam se omnimodo Iurisdictioni alicujus subdicere, quod novo vocabulo vocant Landsassfieren vnd ist die Erbhuldigung ein vornehmes Stüek der Landsassfieren / welche vermög gemeiner beschriebenen Rechten ein jeglicher Landsass vnd Underthan seinem Landsfürsten zuthun schuldig / vnd machet einen actum Iurisdictionis universalem, sub quo de necessitate omnis alius actus continetur. Ioan. Rudinger. *observ. singul. cent. 2. obs. 36. n. 3.*

Formulam autem Homagii Landsassiorum suppeditant Acta Ortenburg contra Bayern / in causa quarti Mandati: & est talis. Ich N. gelobe bey meinen wahren trewen an Endsfiatt / daß ich dem Durchleuchtigen / Hochgebohrnen Fürsten und Herrn / Herrn N. Pfalzgraven bey Rhein / Herzogen in Bayern / als regierenden meinem rechten natürlichen Erbherren vnd Landsfürsten vnderthänig / gehorsamb / getrew vnd gewertig zu seyn / seiner F. Gn. Frommen fördern / vnd Schaden wenden / auch in allen Sachen / was ein getrewer Landsass vnd Underthan an seinem rechten Erbherren vnd Landesfürsten zuthun schuldig ist / getrewlich thun soll vnd will / all Arger list vnd Gefährte hierin außgeschieden / 2c.

Iam vero de altera quæstionis parte non difficile erit, à natura contrariorum iudicium ferre, nimirum in illis locis, ubi nulla viget Landsassfieren / tametsi nobiles immediate Imperio subiecti in hujusmodi Principis territorio habitent, in eove nobilia & libera prædia vel arces habeant, nullum † tamen in eos defensionis Ius principi permittitur. Ratio est quia ejusmodi Nobiles † territorii Principem nusquam pro magistratu suo, sed solum Imperatorem vel Cameram Imperialem ob Iurisdictionis concurrentiam pro superiori recognoscunt, indeque appellantur die Freye vom Adel / die Freye Ritterschafft / welche ohne Mittel der Kaysersl. May. vnd dem Reich vnderworffen / Ordin. Cam. par. 2. Tit. 5. ibi. Edelmänn / oder andern des Adels / der oder die dem Reich ohne Mittel vnderworffen. Et hi quamvis à Principibus, in quorum territoriis habitant, Feuda habeant, coram iis tamen non comparere solent, nisi causarum feudalium ratione: in cæteris iudices alios singulares habent, D. Besold. *de Ord. Equest. discurs. §. 6.* ubi causam & originem indagat, cur in Suevia, Franconia, † Rhenana, Wederaviaque Provincis tantum, ordo equestris immediate subfit Imperatori, alibi vero Principes & Dominos territoriorum ita agnoscat, ut loco subditorum plane pleneque habeantur.

Cum igitur ut dictum est, liberi isti Nobiles, aliive Status immediate Imperio subiecti, Principes territoriorum pro dominis suis nulla ratione agnoscant, sed plena libertate fruuntur, & vero Ius ordinariæ protectionis, der Landsass ratione duntaxat subjectionis ac Iurisdictionis in aliquem competentis locum habeat, consequitur, tales Principes, Ius defensionis in alienas personas non habere, ideoque habitantes in ipsorum territoriis, tanquam exemptos necessariam ab ipsis defensionem, nisi de ea pactum speciale intercesserit, expectare non debere, per tradita Gylman. *in symphorem. supplicat. Cameral. part. 1. Tit. 3. de religione num. 34.* Idem d. loco §. tit. num. 15. vers. inter Duce quoque. Idem ibid. in voto D. B. V. n. 15. Ordnung des

Ratio decidendi II.

Formula Homagii Landsassiorum.

Alterum decisio quæstionis membrum.

Ratio decidendi.

des Regiments zu Augspurg Anno 500. auffgericht.
Tit. von der Ritter vnd Knecht-Stewr. Et Recess. Im-
per. Comitior. August. de Anno 500. Tit. Was man mit
der Ritterschafft handeln soll. Et Recess. Imperial. Spirens.
Anno 1542. §. demnach haben wir / & evidentius in eod.
recessu. §. desgleichen wie jetzt im nechsten Articul gemelt
det. Itemque Recess. Comitior. Augustan. de An. 1548. in
§. desgleichen sind auch gemeine Stände. part. 2. Et Re-
cess. Imper. Ratissponens. in An. 1576. §. dann weiters / 2c.

684 Unde non obstant initio de Landfassorum subje-
ctione opposita dubitandi rationes. Quia illæ & locum
non habent, ubi prompta & parata est exemptionis
probatio, uti hoc late prosequitur Roland. à Vall. conf.
33. n. 23. cum mult. seq. vol. 3. Welenb. conf. 37. n. 10.
Gail. de pignorat. obs. 8. n. 7. ibi. nisi exemptio probe-
tur. Uti fit in nobilibus immediate Imperio subjectis, &
qui licet in territorio Principis des Landsfürsten bona
possideant, non tamen sub ejus Iurisdictione existunt,
& quoad superioritatem Iurisdictionem ac protectio-
nem recte dicuntur extra districtum esse per notata
Roland. d. conf. 33. n. 23. cum mult. seq. Et n. 44. Et 45.
Welenb. d. conf. 37. n. 10. Idq; Illustr. Cameral. præju-
diciis confirmatum est à Meichsner. tom. 2. lib. 1. decis.
6. n. causa Teutschen Meisters contra die Graffen von
Dtingen num. 9. Et 10. Et eod. tom. 2. lib. 1. decis. 8. in
causa Hirnheim contra die Ehurf. Pfaltz. n. 42. Et 43.
Idem tom. 3. decis. 26. in causa Herrn T. Jes Herrn G.
A. contra P. T. n. 43. Et 44.

686 Nam & in ipso principis territorio potest esse lo-
cus exemptus Meichsner. d. decis. 8. in causa Hirnheim
687 contra Ehurf. Pfaltz. n. 42. Et 43. Paria tamen sunt ut
alibi dictum est non esse in territorio, vel esse quidem,
sed inde esse exemptum Gloss. in verb. aut earum par-
te in clem. 1. de for. compet. c. luminoso. 18. q. 2. Ioan.
Widenbach. d. q. 1. n. 17.

688 Porro non inconvenienter tamen præcedentibus quæ-
stionibus & illa adjicitur, quid scilicet in iisdem defensionis
terminis respondendum sit de feudi Domino, An & is
ad vasalli non attento quod universalem vel particularem Advo-
catum habeant ad protectionem vasallorum obligatus sit?
ligatus sit. Pro parte negativa illud in primis occurrit quod

689 regulariter nemo teneatur nisi ad defensionem sub-
ditorum, per ea quæ latissime supra hoc ipso in capite
Negativa. Ratio du-
bitandi I. circa quæstionem de magistratu deduximus. Sed Iuris
est certissimi vasallagium non facere subditum. Ita ex-
pressus est textus in clem. Pastoralis Et gloss. in verb. sub-
fuit, de sent. Et re judic. Affli. cap. 1. n. 1. in princ. qua-
liter vasall. Iur. dom. ubi negat hæc esse consecutaria est
vasallus ergo subditus. & Augustin. Ariminens. in addit.
ad Angel. tract. malef. in verb. chechai tradito la sua pa-
tria vers. Quæro aliquis. col. in fin. Oldrad. conf. 43. n.
8. in q. 6. Barth. Socin. conf. 27. n. 2. Et 7. vol. 3. Lof-
fred. conf. 5. n. 42. Berous conf. 165. col. 2. vol. 3. Ro-
land. communem dicens conf. 1. n. 28. Et seq. vol. 3. Gail.
de arrest. Imperii c. 7. n. 12. Rosenth. de feud. c. 5. con-
clus. 78. n. 4. Choppin. 1. de morib. Paris. tit. 2. n. 2.
Paurmeist. lib. 2. de Iurisdic. c. 8. n. 42. Hartman. Pi-
stor. lib. 1. q. 15. n. 13. Sola ad constit. Sabaud. proœm. gl.
2. n. 14. Hugo Grot. de antiq. Reip. c. 5. p. 33. Et 34. Matt.
Steph. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 224. Natt. conf. 445. n. 9. Tiber.
Decian. conf. 18. n. 340. vol. 3. Welenb. conf. 1. n. 57. Alb.
Brunus conf. 157. in fin. Pruckman. conf. 27. n. 1. vol. 1.
Menoch. conf. 99. n. 99. Lancellot. Gall. conf. 70. n. 50.
Cacheran. conf. 9. n. 18. Fachin. conf. 58. num. 21. vol. 1.
Guido Pap. decis. 18. Capic. decis. 162. n. 10. Et 12.

692 Neque nos turbet loquendi abusus, quo tamen vasalli
subditi dicuntur. Chassan. consuet. Burgund. rubr. 1. §. 4.
ver. Et sur les hommes. n. 2. Barth. Socin. conf. 272. n. 11.
lib. 2. Mynsing. conf. 7. n. 8. decad. 11. Respectu enim
fidelitatis & servitiorum irrepsit ista catachresis, non

ratione Iurisdictionis. Frider. Mindan. lib. 1. de process.
c. 32. n. 2. Paurmaist. lib. 2. c. 8. n. 40. Roll. à Vall. conf. 1.
n. 3. vol. 3. late & eleganter Martapart. 4. cent. 2. cas. 133.
n. 14. ubi inter subditum ratione feudi & ratione juris-
dictionis distinguit. Quoniam domicilium & habitatio,
nequaquam vero servitus personalis vel anonyma, uti
in feudo subditum facit. l. domicilium, ff. ad munic. l. si
in patria C. de incol. lib. 10. Gail. lib. 2. obs. 35. Et 36. Et
de pignorib. c. 8. n. 5. Et c. 15. n. 7. Mynsing. lib. 1. obs. 12.
Jacob. de S. Georg. de homag. n. 32. Knichen in Encycl.
c. 3. n. 29. 30. 52. Rosenthal. c. 6. concl. 85. n. 9. lit. m.
Coler. de process. execut. p. 2. c. 1. n. 13. Petr. Anchar. lib.
1. quest. famil. 11. n. 16. Alb. Gentil. lib. 1. advocat. Hi-
span. cap. 17. in fin. Natta conf. 4. n. 1. Honded. conf. 6. n.
3. Et 17. vol. 2. Surd. conf. 515. n. 66. Cephal. conf. 53. n. 34.
Bursat. conf. 16. n. 1. Paris. conf. 12. n. 14. vol. 3. Menoch
consil. 692. n. 3. & pulchre Meichsner. in causa Teutscher
meister contra Ottingen. tom. 2. lib. 1. decis. 6. n. 129.

Deinde pro eadem negativa pugnat quod tamen domini Ratio du-
feudales nullam prout illi dominis defensionem promit- bitandi II.
tant, multo minus jurent fidelitatem attestante Isern. 693
Alvar. & Præpos. in c. 1. de form. fidelit. Hanne-ton. de
feud. c. 17. Duar. c. 13. n. 7. Zas. par. 7. n. 57. Schneid. p. 5.
n. 135. Schrad. part. 6. cap. 7. num. 9. Welenbec. cap. 8.
n. 25. Affli. decis. Neapol. 265. n. 4. Frid. Schenck.
in c. domino n. 2. si de feud. def. contrav. fuer. Carol.
Molinæ. in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 2. gloss. 4. n. 24.
Nulla igitur intercedente defensionis promissione non
videntur domini ad aliquam obligati.

Præterea Iuri & æquitati consonum est, tamen ut in con- 694
tractibus æqualitas observetur, alias claudicare dicun- Ratio du-
tur, l. Iulianus, §. si à pupillo, ubi Bart. ff. de actio. empt. l. bitandi III.
si id quod. §. fin. de rescind. vend. l. penul. in fin. C. de com-
mun. divid. Hippol. Riminald. in §. 1. n. 159. Inst. quib.
alien. licet. Menoch. conf. 92. n. 41. Rol. à Vall. conf.
100. n. 15. vol. 3. Cephal. conf. 143. n. 8. vol. 1. Cravet.
conf. 428. n. 5. Marcabr. ab Anguil. conf. 1. n. 148. vol. 1.
Fabian. à Monte de empt. Et vend. quest. 8. n. 8. Vulpel-
lus de promiss. de non off. quest. 79. n. 5.

Sed si dominus æque ut vasallus ad defensionem ejus
obstrictus esset, summa inter eos inæqualitas redun-
daret, tamen quia vasallus ad tuendum dominum obstrin- 695
gitur non ob mutuam domini obligationem, sed pro-
pter beneficium feudi, quod à domino consecutus est,
quo & semper fruitur; tamen E contra vero dominus exce- 696
ptis servitiis à vasallo nihil habet, ob quæ vicissim ei
obligetur: Unde magna inter eos foret inæqualitas, si
dominus cui vasallus ne minimum quidem largitur, si-
ve concedit, in tantum ei teneretur, in quantum ipsi
teneretur vasallus, qui obligationis vasallaticæ causa feu-
dum habet à domino, tamen unde plus commodi percipit, 697
quam ex obligatione sentit incommodi. Andr. Khol.
de servit. feud. p. 2. n. 122.

Quarto dominus non tenetur vices tamen reddere vasallo 698
in his, in quibus ratio diversitatis inter obligationem Ratio du-
vasalli & domini assignari potest. Andr. de Iser. c. 1. bitandi IV.
qualit. domin. propr. feud. priv. Idem in c. 1. §. domino
si de feud. defunct. content. Et c. 1. An ille qui interfec.
frat. dom. Matth. de Affli. c. 1. n. 18. de form. fidel. Et de-
cis. Neapol. 265. n. 26. Nicol. Everh. in topic. loco à
correlat. arg. l. curatorem §. juncta gloss. C. de interdict.
matrim. las. l. transigere 28. C. de transact. argu. l. inter
stipulantem 83. §. sacram. vers. sed hac dissimilia ff. de
verb. oblig. Ludolph. Schrad. tract. feud. par. 6. c. 7. n. 13.

Sed inter clientem & dominum tamen evidens reperitur 699
diversitatis ratio, dum vasallus ut servitia præstet feu-
di commoditates universas percipit, dominus vero ad
quem alioquin Iure domini pertinerent, eisdem ca-
tere cogitur: ergo dominus non tenetur ad mutuam
vasalli defensionem.

700 Verum contraria affirmativa opinio † communiter
*Affirmati-
va Deciso.* à Feudistis recepta atque firmata est.
*Auctorita-
tes, affir-
mativam
sequenti-
um.* Sic enim inprimis ad hanc quæstionem Iul. Clarus
 §. feudum, quæst. 7. affirmative respondendo concludit
 dominum feudi teneri defendere vasallum, sicut vasal-
 lus dominum, † adducens glos. in c. 1. §. si. in verb. fra-
 trem. hic finit lex. quam gloss. communiter approba-

701 tam esse dicit Dec. conf. 469. n. 4. Et dicit Alvarot. in
 d. §. fin. num. 5. quod ita gloss. communiter per omnes
 scribentes teneatur.

Eandem sententiam nominatim etiam secutus est
 Speculator. tit. de Feudis §. quoniam 2. num. 8. ubi scri-
 bit quod licet quis hominem alterius se constituat pro-
 pter hoc tamen non minuatur ejus libertas, imo do-
 minus eum teneatur contra alios in persona & rebus
 tueri, per textum in c. de forma 22. quæst. ult.

Licet enim Dominus à vasallo feudum non habeat
 propter quod ad auxilii & consilii præstationem obli-
 getur, tamen cum vasallus ei ratione feudi sit subje-
 ctus, ac dominus sibi subje-ctos, earumque jura protectione
 sua tueri, contraque injuriam aliorum defendere te-
 neatur c. grandi de supplend. neglig. pralat. in 6. facit l.
 illicitas in princ. & §. ne potentiores ff. de offic. prasid. c. 1.
 de offic. deleg. in 6. Innocent. in c. pro illorum de prabend.
 Panor. in c. recepimus, n. 5. de privil. Molin. consuetud.
 Paris. tit. 1. §. 2. gloss. 3. n. 6. Sylvan. de recogn. feud. q.
 106. n. 9. Vasquius lib. 1. illustr. controuv. c. 43. num. 11.
 Schneid. de feud. p. 5. n. 125. Borch. de feud. c. 1. n. 12.
 Gail. de arrest. Imper. c. 6. n. 23. & c. 8. n. 12. merito te-
 netur ei ratione feudi, vel si persona vasalli opprimatur
 indebite aut in discrimine vitæ versetur consilio pariter
 & auxilio succurrere Schneidew. p. 5. n. 131. præsertim
 cum feudum quoad directum dominium ad ipsum per-
 tineat, & consequenter ipsius etiam interesse soleat, va-
 sallum consilio & auxilio adversus extraneos bonis feu-
 dalibus inhiantes minime destitui. And. Khol. de serv.
 feud. p. 2. n. 125.

Idem post alios docuit Vultæjus de feud. lib. 1. c. 10.
 702 n. 37. nominatim dicens, dominum † ad eandem fide-
 litatem securitatis & defensionis teneri suo vasallo, si-
 quidem inter utrumque mutua sit obligatio ut est text.
 in c. 1. §. dominus, de form. fidelit. & c. 1. qualiter dom.
 propr. feud. priv. Zas. de feud. p. 7. num. 56. Et judicetur
 703 † uterque ad paria. Afflict. Bald. & Alvar. in c. 1. de form.
 fidel. Bartol. in proæm. ff. §. 1. nec in plus teneantur va-

704alli domino; † quam dominus vasallis, nisi quoad reve-
 rentiam secundum Guil. Benedict. in repet. c. Raynutius.

705 in verb. condidit. de testament. & † dispositum in uno
 censeatur etiam dispositum in altero Afflict. d. cap. 1. n.
 12. Alvar. in c. 1. §. præterea not. 2. quid sit investit. Alias
 dominus privaretur proprietate & consolidaretur cum
 usufructu. Hiero. Giachar. in addit. ad Clar. d. §. feu-
 dum quæst. 27. lit. b. & quod uterque mutua obligatio-
 ne sibi invicem teneatur tradit Raven. in c. 1. vers. &
 scias secundum, de form. fidelit. Zas. de feud. part. 10. n.
 80. Matth. de Afflict. decis. 265. 392. 396. Natta conf. 367.
 n. 3. Cravett. consil. 896. n. 24. Choppin. lib. 1. de morib.
 Paris. Tit. 2. in fin. & lib. 2. de LL. And. p. 1. c. 1. Tit. 4.
 n. 2. Intrigior. quæst. Feud. 62. n. 1. 2. 3. Mantic. lib. 23.
 de Tacit. convent. Tit. 1. n. 22. H. Hartman. Tit. 54. ob-
 servat. 40. Mozz. de natur. feud. n. 77. & consulendo
 secuti sunt Bald. conf. 97. vol. 3. Ioan. Jacob de Leonar.
 inter Brun. consil. 117. n. 114. Menoch. conf. 99. n. 133.
 vol. 1. & conf. 226. num. 163. & conf. 264. n. 27. vol. 3.
 Afflict. c. 1. n. 16. de form. fidelit. ubi dicit, idem vin-
 culum esse debere inter subditos & dominum feudi,
 quod inter confederatos esse solet, allegando ad hoc
 test. in c. Esto subje-ctus 95. distin. ubi refertur dictum Do-
 mitii oratoris, cur te habeam ut Principem, cum me
 non habeas ut senatorem? Schneid. de feud. part. 5. n. 131.

ubi in fine addit: in Summa der Herr ist seine Mann
 vnd Underthanen zu schutzen schuldig. Ex † quo illud 706
 Germanis nostris tritum treu Herr / treu Knecht. In
 hanc insuper sententiam transiit Ludolph. Schrader.
 tract. feud. part. 6. cap. 7. n. 4. diserte tradens, sicut
 vasallus tenetur † domino præstare auxilium contra 707
 inimicos suos, eumque in bello non relinquere, ita
 quoque simili modo & dominum Vasallo auxilia præ-
 stare eumque non deferere obligatum esse allegans Iac.
 de S. Georg. tract. feud. verb. & promiserunt n. 29.

Hinc est quod nonnullis in locis † inprimis in 708
 Westphalia expressim investituris inferi soleat, ut do-
 minus feudi vasallum Comitem protegat & defendat,
 vasallique arces & munitiones semper pateant domino,
 teste Warem. ab Erenberg. meditam. pro fæder. lib. 1.
 cap. 3. sub. n. 16.

Imo id ipsum & alibi passim fieri exempla probant,
 inter † alia hoc docet investitura, qua Ludouicus Ele- 709
 &or Palatinus circa Annum 1273. Godefrido Comiti
 patre Spanheimensi, matre vero Seynensi Comitissa
 progenito, Comitatum Seynensem de novo in feudum
 concessit, cujus tenorem ad rei evidentiam hoc loco
 inferere visum est.

Nos Ludovicus Dei gratia Comes Palatinus Diploma
 Rheni, Dux Bavaria, tenore præsentium notum Investitu-
 ra quibus
 Ludovicus
 Comes Pa-
 latinus
 Godefrido
 Comiti
 Spanhei-
 mensi Co-
 mitatum
 Seynensem
 in feudum
 concedit
 eique speci-
 aliter de-
 fensionem
 promittit.
 facimus universis præsentibus & futuris, quod
 dilecto, fideli, & consanguineo nostro viro
 Nobili Godfrido Comiti Seynensi, propter suæ
 probitatis merita & servitia, quæ nobis & hæ-
 redibus nostris in posterum est facturus, Co-
 mitiam Seynensem cum omnibus suis perti-
 nentiis de nostra gratia liberaliter contulimus,
 titulo feudali: exceptis possessionibus & bonis,
 quæ Eberhardus fidelis, & affinis noster, Co-
 mes de Seyn Dominus de Eberstein/ recolen-
 dæ memoriæ patri nostro & nobis soluta &
 libera dimisit; sicut in Privilegiis super hoc
 confectis plenius continetur. Promissimus in-
 super eundem ab injuriis quorumlibet tanquam
 nostrum vasallum efficaciter protueri. In cujus
 rei testimonium sibi dari fecimus præsentis
 literas nostri sigilli munimine roboratas.
 Actum & datum Bacharaci Anno Domini 1273.
 2. Calend. Septembr.

Nec vero, quæ in contrariam partem inducta sunt,
 hanc sententiam turbant.

Quod enim † ad primum argumentum attinet 710
 quo dictum fuit, regulariter neminem teneri nisi ad
 subditorum defensionem, id exaudiendum est eate-
 nus, nisi de non subditis aliud speciali Jure consti-
 tutum sit, cum autem de vasallorum defensione Jura
 feudalia nominatim prospexerint, ii licet non sint ad l. dubi-
 subditi, nihilominus tamen à dominis suis in peri-
 culis defendendi sunt, per jura & auctoritates supra
 adductas. Responsio
 ad ill. du-
 bitandi
 rationem.

Nec obstat altera dubitandi ratio, quod nulla ex par-
 te domini defensionis promissio intercesserit, † quia re-
 spondetur obligationem defendenti ex ipso contractu
 feudali per se descendere eique inesse ut nominatim te-
 statum faciunt Jacob. de S. Georg. verb. qui quidem in-
 vest. num. 16. Laudens. in cap. 1. n. 18 de form. fidel.
 Zas. part. 7. num. 57. Welenbec. cap. 8. n. 25. de feud.
 atque hoc communiter Dd. tenere in d. ca. 1. de form.
 fidelit. ibid. testatur Ravenn. & hanc esse crebriorem
 refert Schenck. de cap. 1. §. dominus, num. 2. de form.
 fidel. Dominus † autem ideo non jurat fidelitatem
 seu de.

seu defensionem vasallo, quod honori ipsius tanquam superioris id repugnare videatur, utpote de cuius fide erga vasallum alias dubitari non debeat, cum adeo ipsum antea dilexerit, ut beneficium feudale ipsi gratis quasi concesserit. Vult. *de feud. cap. 10. num. 37. ad*

713 *fin.* † Hinc & Patronus liberto suo non jurat, ut maxime ad defensionem ipsius devinctus sit, *l. qui bona*
§. *pen. ff. de damn. infect.*

714 Ad tertiam objectionem respondetur, negando
Resp. ad III. dubitandi rationem. prætensam † ex obligatione defensionis inæqualitatem
existere. Nam licet dominus à vasallo feudum non

715 habeat propter quod ad consilii & auxilii præstatio-
nem obligetur, † tamen cum vasallus, ei ratione feu-
di sit subiectus, ac dominus sibi subiectos eorumque
Iura protectione sua tueri contraque injuriam aliorum
defendere teneatur per Iura paulo ante sub n. 701. ad-
ducta, merito tenetur, ei ratione feudi vel si persona
vasalli opprimatur indebite aut in discrimine vitæ ver-
setur consilio pariter & auxilio succurrere Schnei. *part.*

716 §. *num. 131.* † præsertim cum feudum quoad directum
717 dominium ad ipsum pertineat, † & consequenter ipsi-
us etiam interesse soleat, vasallum consilio vel auxilio
domini adversus extraneos bonis feudalibus inhiantes
minime destitui oportet, *per prædicta.*

Resp. ad IV. dubitandi rationem. Pari modo scrupulus quarto loco injectus submo-
vetur conciliando objectam rationis diversitatem. †

718 Quamvis enim ratione beneficii accepti magis atque
strictius domino sit devinctus vasallus, ut amore sin-
719 cero, benevolentia, fideque maxima dominum pro-
sequatur, † tamen cum ratio naturalis dicat, ut
eum qui tanta devotione fideque nos colit, vicissim
favore, benevolentia, fideque prosequamur, adeoque
nisi benevolentia, favore, fideque dominus vasallum
complectatur, sit omnino futurum, ut affectio vasal-
li erga dominum refrigescat, decreascit ac diminua-
tur, justissima de causa fuit introductum Iure feudo-
rum, ut in his vicem fideli suo dominus reddere de-
beat.

720 Porro ista vasallis per dominos suos † debita defen-
Ampliatio decisionis. sionis obligatio ampliatur, ut dominus feudi non so-
lum vasalli personam, sed & ejusdem subditos feudales

721 tueri ac defendere obstringatur, † eo quod subditi isti
aliquo modo etiam sint subditi ac vasalli domini su-
terioris per notata Bartol. *in l. Claudius, n. 2. ff. qui*
potior. in pignor. & voluit hoc Ifern. in cap. Imperial.
§. *illud. num. 62.* Afflict. *ibid. num. 2.* Balzaran. *n. 13.*
de prohib. feud. alien. per Frid. nominatim Rosenthal.
cap. 10. conclus. 33. num. 56. ubi diserte tradit superio-
ris etiam domini feudalis officium esse subditos vasalli

722 sui defendere, † præsertim si illi ab eodem vasallo ma-
le tractentur, cum & honestas domini postulet, ut ho-
mines infeudati bene tractentur, & habeantur, ut ex-
723 pressum tradit Molin. *in consuet. Paris. §. 30. n. 166.* †
quod mala tractatio subditorum ad contumeliam do-
mini pertineat. Quare merito dominus feudi contra
vim, iniquitatem & crudelitatem vasalli sui subditos
tuetur ac defendit, id quod fieri publice, maximopere
interest. *arg. §. sed & major asperitas Inst. de his qui sunt*
sui vel alien. Iur. l. 1. §. fin. cum l. seq. ff. eod. tit.

724 Eadem tamen † asserta decisio declaratur, ut debita
Limitatio decisionis. defensio per dominum clienti defensio tantum de rebus in feu-
dum concessis intelligenda sit, † quia respectu aliarum

725 non est vasallus, sed habetur pro extraneo, cujus ad
defensionem dominum Iura non astringunt. Khol.
726 *de servit. feud. d. part. 2. num. 126.* † Et sic auxilium
eidem à domino præstandum, est intelligendum &
accipiendum secundum subiectam materiam quæ feu-
dum est *l. si olei C. locati l. fin. C. de non num. pecun. l.*
Proculus ff. de usufruct. l. insulam ff. de præscript. verb.
cum similib. congestis per Schrader, *de feud. part. 10.*

sect. 3. n. 34. & 35. Tum secundo quod *in cap. 1. §. do-*
minus, de form. fidel. tale quid cautum non reperitur,
sit quidem in præcedentibus, ubi de vasallo agitur,
possessionum mentio, sed quod respectu omnium vasalli
possessionum, tam earum, quas in feudum à domino
recognoscit, quam aliarum dominus ei succurrere te-
neatur, † illic minime perhibetur, nec generalis dispo-
727 sitio comprehendit ea, quæ speciali nota digna sunt,
l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de injur. Panor.
in c. at si clerici, num. 24. de judic. Modest. Pistor. conf.
11. n. 24. vol. 2. tum tertio, quia res, quæ sunt extra di-
tationem, sive jurisdictionem alicujus, minime subsunt
ejusdem protectioni, nisi forte peculiari pacto defen-
sionem earum susceperit, *cap. recepimus, in fin. cap. ex*
parte. de privil. junct. l. ultim. ff. de jurisd. quale pa-
ctum, cum inter dominum, & vasallum, non interces-
728 serit, vel hinc deprehenditur, earum defensionem do-
mino feudi non incumbere.

Sed ulterius hinc in discussionem venit: *An & do-*
minus ille quem vulgariter Leibherren vocamus ad pro-
tectionem propriorum suorum hominum, quos præ-
Lazzos, posteri Ligios Germani Leibeigene appellant, de
Iure pariter obstrictus sit.
Dominus qui dicitur Leibherre an ad pro-
tectionem propriorum hominum obligatus sit.

Priusquam vero eam † quæstionem decidamus, præ-
scire oportet apud Germanos esse genus mortali-
um, quos proprios homines appellamus, qui † licet
adscriptitiis aliqua ratione annumerari, Viglius Zuiche-
730 *mus in §. testes n. 11. verb. neq. servus Inst. de testam. or-*
dinand. † vel potius hominibus per longissimum tem-
731 *pus colonaria conditione detentis adscribi vel † etiam*
732 *ex sententia Sichard. in l. 11. n. 4. C. de testib. & in l. 12.*
733 *n. 3. de contrah. & committen. stipul. cum libertis com-*
parari queant, l. cum satis §. cum autem C. de agricol.
& censit. lib. 11. † Tamen in omnibus & per omnia
734 *neque servi, neque adscriptitii, neq. coloni, neq. capite*
censi, neq. liberti, neq. statu liberi sunt, sed faciunt no-
vam quandam speciem de omnium illorum natura &
conditione aliquid participantem. Udal. Zas. sing. resp.
lib. 2. c. 7. n. 8. eosque nonnulli Leibeigen Andr. Gail.
de pignorationib. obs. 8. n. 3. alii, iiq. rectius Halbeigen
nominant Matth. Wesenbec. conf. 18. num. 17. part. 1.
Ernest. Cothman. lib. 1. resp. 42. n. 21. 22. & seq.

Istam autem † propriorum hominum quasi servitu-
tem ante annos plus mille centenos ex victoria Clodo-
væi primi Regis Francorum Christi fide imbuti, or-
tam esse Historici ac Iurisconsulti autumant. † Cum
enim Rex ille circa Annum Domini 499. ingenti præ-
lio ad Tolbiacum, qui vicus Ubiorum est olim Gu-
bernorum (ut *itinerarium Antonini* habet) hodie *Züsta.*
licet) appellatur Alemannos devicisset, multaque millia
735 occisione delevisset, reliqui ne similiter perirent,
servitutem non modo polliciti sunt perpetuam, sed &
unde & quando
apud Ger-
manos or-
ipse victor, ne unquam resistere possent, arma ipsis
ademit, eosq; perpetuæ servituti addixit, ut nominatim
id testantur Trithem, *lib. 1. Annal. Francor. Paul. Æmil.*
Clodov. 1. Reg. lib. 1. Ioan. Tilius Chron. de Reg. Franc. ad
dict. Annum 499. Beat. Rhenan. lib. 2. Germanic. rer.
Gulielm. Paradin. Annal. Burgund. l. 1. Nicol. Vignie-
rius Chron. Burgund. ad Annum 499. Ioan. Stumpff.
Chron. Helvet. l. 3. c. 57. & l. 4. c. 27. Munsterus Cosmo-
graph. lib. 3. c. 17. Confirmat eorum sententiam Theo-
doricus Ostrogothorum Rex, qui in Epistola deprecato-
ria (quæ extat in variis apud Cassiodorum) ad Clodo-
væum socerum inter alia hæc scripsit: Sufficiat innume-
rabilem nationem partim ferro, partim servitio subju-
gatam, &c.

Post cæteros vero Historicos hanc propriorum ho-
minum exortam conditionem clarissime enunciat Chri-
stoph. Lehman. *Chron. Spirens. lib. 2. c. 20.* sequentibus
verbis: *Es hat aber die Leibeigenschaft in Deutsch-*
land

land volgender gestalt angefangen/ vmb das Jahr nach der Geburt des H^{erren} Christi 499. hat sichs zugetragen / daß zwischen den Teutschen selbst / nemblich den Francken disseits Rheins eins / vnd den Alemanniern / das ist Schweizern / Schwabē / Bayern / Thuringern / Hessen / Meissnern andern Theils / groß Krieg entstanden / weil berührte Völker vngern gesehen / daß den Francken so groß Glück beygewohnt / und was disseits Rheins gelegen / vnder ihren Gewalt bezwungen / derhalben die Fuß zusammen gesetzt / und die Landt in Germania prima vnd secunda am Rheinstrom von ihrem Gewalt zu erretten vnd ledig zu machen fürgenommen / erstlich mit König Hilderich / vnd hernach mit dessen Sohn König Clodoveo große Krieg geführt / in welchen beyde Theil vberauß ernstlich vnd streng mit vnaußsprechlichem Blut vergießen zu vnderschiedenen mahlen gestritten / vnd ist so fern kommen / daß die Alemannier oder Teutsche Völker jenseit Rheins / die Stätt vnd Land in Germania prima biß gen Cölln den Francken samptlich wider entwältget / vnd sie am größern Theil des Rheinstroms wider außgeschafft. Hernach hat König Clodoveus abermahl mit den Alemanniern bey Tollkirch ein Treffen gethan / darin er mit seinem Volk in so große Gefahr gerathen / daß ihme alle Menschliche Hülff vergebentlich erschienen / in solcher höchsten Noth vnd Gefährlichkeit / ist ihme zur Gedächtnuß kommen / daß sein Gemahl dem Christlichen Glauben zugethan / des H^{erren} Christi Allmacht vnd starcken Arm / offtermals hoch gerühmt / darauff er doch / als ein Heyd nichts gehalten / jeso aber in der Angst eines grossen mächtigen Helffers sich bedürfftig befunden / derhalben den H^{erren} Christum vmb seinen Beystand angeruffen. So hat auch der H^{err} / als der sich anzuruffen befohlen / vnd auch Erhörung versprochen / Clodoveo sich gnädig und behülfflich in solcher Noth erwiesen / also daß er die Feind mächtig geschlagen / überwunden / vnd stattlichen Sieg erhalten. In solchem Glück hat er bey sich das beste Mittel ermesen / dem Sieg nachzusetzen / vnd dem Krieg mit den Alemanniern auff einmahl den garauß zu machen / Turon. lib. 2. c. 30. & 31. Siegeberr. Rhenan. lib. 3. cap. 1. & 2. Emil. sub Clodoveo. Sigon. de regn. Ital. lib. 16. Ist den Feinden so dem Schwert entflohen / vber Rhein nachgefolget / vnd im Schrecken / aller Land vnd Stätt mächtig worden: Diemeil dann Clodoveus bey den Römern den Brauch in acht genommen / daß sie die überwundene mit Leibengenschaft beladen / vnd dardurch alle Mittel wider sie zu kriegen abgeschnitten / hat er gleichmessige Streng vnd Schärff fürgenommen / vnd die Alemannier aller Wehr vnd Waffen entblößt / an statt daß er Mann / Weib / vnd Kindern das Leben geschenckt alle samptlich zu Knechten / vnd mit Leib vnd Gut ihme zu eygen gemacht / vnd auß ihrer Vhralten Teutschen Freyheit / so tieff herunder gesetzt / daß sie weder selbst Krieg erheben konten / noch zu Kriegshändeln / oder andern Obrigkeit-

lichen Verwaltung gezogen worden / sondern Diener vnd endtwehrt Leut seyn vnd verbleiben müssen.

Etsi vero ex tanto † priorum ejusmodi hominum 737 numero plurimi successu temporis partim meritis, partim etiam prece ac pretio libertatem pristinam consecuti fuerint: Magna tamen eorum pars in Germania hodiernum usque diem, præsertim apud Monasteria superstes remansit.

Nam † Reges Francorum ejusmodi homines pro- 738 prios Dienst vnd eygene Leuth non tam pro donato quam beneficiario titulo aliis concesserunt: Sic Ludovicus Pius Caroli † Magni filius Einhardo Cancel- 739 lario patris sui contulit prædia Mühlenstatt cum servis regis propriis & uxoribus suis & filiis, & Mühlenheim cum servis, uxoribus suis & liberis tredecim, Chro. Laurish. ad Annum 805. Knichen. de vestitur. pact. lib. 2. cap. 3. num. 12.

lique postea, uti non raro ipsi etiam Reges † servos 740 ejusmodi ac proprios homines Monasteriis dono concesserunt, qui † tum non amplius servi fiscales, aut 741 Fiscalini sed servi Ecclesiastici Klosterleuth / oder Gottshausleuth appellabantur Ioan. Stumpff. d. cap. 27. Crusius Annal. Suev. p. 1. lib. 8. c. 9. & p. 2. lib. 1. c. 2.

Sic Carolum Martellum, Lotharium † aliosque 742 cum per Galliam & Alemanniam multa magnifica condidissent monasteria, eaque amplissimis bonis, nimirum oppidis, vicis & prædiis liberalissime dotassent, † 743 simul etiam servos & mancipia eorundem locorum iisdem donasse ex instrumentis Augiæ divitis aliorumque Cœnobiorum testatur Rodolph. Hospinian. de Orig. Monachar. lib. 4. c. 24.

His ita præmissis an affirmative ad propositam controverfiam respondendum sit, videndum est.

Defendendos autem † esse proprios homines no- 744 minatim affirmat Frid. Husan. in tract. de propr. homi- Affirmati- nibus quest. 4. principal. part. 2. effect. II. expresse asse- va Ratio verans dominum teneri homines suos defendere, † quia dubitandi ab auctori- tate. 745 propterea edant ipsi operas & præstationes debitas conferant, ut vicissim prædia sua pacate tenere queant, & ab eo protegantur, atque defendantur contra vim & injuriam, cui nominatim subscribit Iac. de homa. n. 36.

Deinde patet hoc ipsum ex moribus veterum Fran- 746 corum. † Cum enim maxima apud illos priorum Ratio II. hominum multitudo esset, † ad tutandos eos constituti dubitandi sunt Fiscales ut videre est ex Capit Caroli Magni lib. 4. à more pri- c. 3. 44. quibus eorum hominum peculiaris erat tutela stino. 747 ut nuncupatim asseruit Christ. Lehman. Chronic. Spi- renf. lib. 2. cap. 24. hisce verbis: Insonders seynd die Königlische Leibeigene in Stätten und auff dem Land seinem (des Fiscals) Ampt vnd Schuß zugestanden / die er handhaben / wider Betragnuß vnd Beschwörungen schützen vnd schirmen sollen. † Dahero die Kö- 748 nigliche Leibeigenen homines fiscali, fiscalini vnd fiscales, quod res & corpus eorundem fisco Regis cederet, geheissen: Itemque Regis homines proprii re & corpore, des Königs gecignete Knecht / derer Leib vnd Gut Königlischer Cammer vnderworffen / Stumpff. Chron. Helvet. lib. 4. c. 27.

Præterea in propugnationem affirmativæ sententiæ Ratio III. facere videntur notata Ernest. Cothma. d. conf. 42. n. 52. ubi ait certum esse quæ ex tutela personæ, ac rerum aliquid, recte ac legitime concludatur taliter defensos homines esse nostros, ac proprios, ex auctoritate Spec. tit. de feud. §. quoniam. n. 8. Zal. singul. resp. lib. 1. c. 3. n. 78.

Verum † utut ista se habeant, ego de tuendis pro- 749 priis hominibus affirmativam sententiam eatenus ve- Decisio ram esse censeo, quatenus proprii homines in ter- quæstionis cum distin- ritorio dominorum, quibus proprietate obstric- ctione, sunt

sunt domicilium aut larem foveant, quia tunc ceu subditi defensionis subsidio gaudent, secus autem si alibi, (quod passim in Germania frequentari videmus) degant.

750 Cum enim † qualitas illa proprietatis, qua dominis suis als threm Leibherrn / devincti sunt, illos regulariter non faciat subditos, idcirco domini illorum si domicilium sub ipsis non habeant, iis ad præstandam aliquam defensionem, quæ extra aliam conventionem non nisi subditis debetur obligati non sunt, siquidem 751 ii non aliter nisi † domicilium sub dominis habentes subditi dicuntur per notata Alexandri in l. cum quadam n. 12. ff. de iurisdic. omn. iud. & addit. ad Bart. in l. assumptio 6. §. filius. in verb. item in eo ff. ad municip. & de incol. Decius communem dicit in ca. ad nostram 3. n. 3. de appell. & ibi addit Moli. cod. citans Marian. Socin. in c. 1. col. 2. de foro compet. Anchar. conf. 437. nu. 2. Bossius communem dicit, tit. de crim. las. Majest. num. 95. & seq. vide gloss. in Clem. 1. §. eisdem in verb. subditos. de for. compet. nominatim And. Knich. 752 de investitur. pactionib. par. 2. c. 3. n. 1. ubi dicit Iurisdictionem sive superiorem, sive imam nihil commune habere cum servitiis & operis rusticorum, cui astipulatur Roding. 1. Pandect. Camer. c. 10. in addit. ad n. 29. Paul. Matth. Wehn. observ. Cameral. verb. Leibeigenschaft §. Hi vero homines.

Quod autem proprii homines in alieno territorio domicilium habentes subditi non sint, inde patet, quod 753 † nostris moribus nullum Domino proprietario subjectionis iuramentum præstent, quod tamen alias ut alio loco probavimus, quilibet subditus præstare tenetur. † Sed ii duntaxat, ut plurimum in recognitionem servitutis annuatim dominis suis præstant gallinas Leibe 754 hennen iisque † decedentibus domini interdum pro consuetudine locorum accipiunt mediam partem bonorum vel tertiam aut quartam alicubi vero, optimum jumentum aut pretiosissimam vestem sibi vendicant, das Hauptrecht / vnd Weidmal / als sein Hauptvieh / bestes Pferd / bestes Kleid vel simile quidpiam quæ Canonistæ vocant Mortuarium, Leibfall oder Todtsfall / Sichar. L. II. n. 4. C. de Testib. Rudolph. Hospinian. de Orig. Monach. li. 4. c. 24. de quo etiam alibi ex Ioanne Stumpffio & Mart. Crusio meminimus.

756 Huiusmodi autem † jurâ quod ad eorundem originem attinet, eodem tempore quo supra servitutem priorum hominum ortum esse diximus sub Clodoveo Francorum Rege usu & moribus hominum introducta fuisse videntur, annotante prædicto Lehman. d. c. 20. lib. 2. ubi inter alia propriis istis hominibus imposita onera de Iure mortuario ita scribit.

Die vierd Beschwernuß der Leibeigenen ist gewesen / daß sie ihren Kindern den Kirchen / oder jemand anders durch Testament oder in andere Weiß von ihrer Nahrung etwas zu verschaffen vnd zu testiren kein Macht noch Gewalt gehabt / sondern wann ein Leibeigener Mann verstorben / ist der Herrschafft das best Stück Vieh / Pferd / oder Daß heim gefallen / welches man den Erben auß dem Stall gezogen / vnd das hat man Hauptrecht oder Hauptfall genannt.

Ist ein Leibeigen Weib / von ihrem Mann todts verfahren / so hat die Herrschafft das beste Stück der Fahrnuß zu erwählen vnd zu sich zu nehmen Zug vnd Macht gehabt. Diß haben etliche Weutheil / etliche Gewandfall geheissen / doch ist der Herrschafft frey gestanden / daß sie an statt des Viehs oder Fahrnuß sich mit Geld oder Geldswehre befriedigen lassen / davon diese Zeugnuß: Ut nec colonus, nec fiscalinus possint alicui traditiones facere. Capit. lib. 3. c. 36. Item Æmil. lib. 2. sub Carolo Magno. Rex graves genti leges imposuit ac testamenti factionem, jusque intestatis præterquam inter agnatos

succedendi, ademit. Item hodie servis nostratibus atque etiam libertis Domini & patroni succedunt, quam facultatem vulgo Erb-Recht vocant. Vadian. de Colleg. & Monast. German. fol. 78. His enim oneribus plane servitutibus in multis Alemanniæ locis non servi modo sed etiam liberti maxime Ecclesiastici distinguuntur. Nam & vestes auferuntur ex humanis excedentibus, quod Gewandfall: & pecus quod Hauptfall vocatur, nisi sint qui aliis modis dominum, patronumve devinciant, sæpiusculum enim pecunia transigitur.

Unde colligitur Ius † illud capitale hodie in hisce 757 partibus usitatissimum valde antiquum, & fere ante undecim secula ortum fuisse.

Ufus tamen hodiernus in his quidem partibus à veteri in hoc discrepat, si defunctus sive vir sive femina relinquat pecudes vel animalia tunc Domino id quod pretiosius est sive equus, sive bos, sive vacca sive vitulus sit, exigere licet nec refert seu vir seu femina fuerit: olim vero inter sexum hoc discrimen fuit, ut à masculo mortuo optimum pecus, à femina autem quod pluris valebat ex rebus mobilibus seu suppellectilibus domino cederet. Postea vero optimum vestimentum genus, quod & hodie fit si persona defuncta pecudibus caruerit, dari cœpit, id quod ex infra scripto diplomate videre est.

Ad causam vero istius Iuris † Capitalis, dependendi 758 quod attinet eo in diplomate, quod Henricus II. Imperator Monasterio S. Michaelis seu Monachorum monti extra Bambergam, vulgo Münchberg dicto tredecim curtes contulit, talis assignatur, ut nimirum per istiusmodi ultimum censum omissa vel neglecta, dum vixit, ab homine proprio jam vita functo servitia supplerentur.

Sed tanti non est ipsum diploma, quod ad prædictorum declarationem apprime facit, hoc loco subijcere. Id tale est.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Diploma
Henrici II.
Imperatoris
quo
Monast.
Münchberg
aliquot
curtes
cum
Iure
Mortuario
eorundem
hominum
donat. HENRICVS divina favente clementia Secundus Romanorum Imperator Augustus. Nosse volumus industriam Christi fidelium, tam futurorum, quam præsentium quod Imperiali sancimus edicto, ut in prædiis, quæ divinæ intuitu pietatis Ecclesiæ S. Michaelis Bambergeni, una cum dilecta conjugē nostra Cunegunda pro nostrarum, eorumque (quorum debitores sumus) remedio animarum, Imperiali contulimus munificentia tredecim videlicet principalibus curtibus. Ratelsdorff / Ezelfkirchen / Rodenheim / Belbenhusen / Werde / Wosurte / Dorfflin / Ebeltsfeld / Leiterbach / Elsendorff / & circa Wederebam / Scherstein / Hufen / & Budensheim / cum omnibus villis attinentibus in prædiis etiam, ubicunq; conquisitis & conquirendis, dictæ Procuratores Ecclesiæ locandi, instituendi, destituendi, & in melius commutandi, Mansos, feuda, areas, prata, vineas, sylvas, cæteraq; mobilia & immobilia ad placitum sui Abbatis ac præceptoris liberam habeat potestatem, quibus etiam placationis offensarum satisfactionum, vel emendas excessuum vel injuriarum, in omnibus causis civilibus tam in tribus placitis Maji, Autumni, & Februarii, quam in omnibus plane negotiis ab universis Ecclesiæ colonis volumus exhiberi. Caterum si coloni in litibus causarum deciden-

dis inter se dissentiunt, ad proximam Curti Marchiam eos pro sententiis ferendis, statui-
mus habere recursum. Si vero casus perplexus
fuerit & difficilis ad caput Claustrum, videlicet
ad Abbatis praesentiam recurrant: Sicque
Abbas maioribus & melioribus suae familiae
convocatis, ipsorum consilio, quod iustum
est, ordinet ac disponat; Debita servitia ara-
trorum tribus vicibus in anno, Ovorum in
Pascha, Caseorum in Pentecosten, Pullorum
in carnis privio, & hebdomadalia servitia di-
ctae nostrae Ecclesiae ab omnibus, ut conde-
cet, impendantur. *Censum autem ultimum,
per quem utique obmissa vel neglecta solvantur
servitia, jus videlicet Capitale à viris decedenti-
bus optimum equum, vel si equo carent, optimum
caput pecoris, & à feminis induvias & exuvias
transmitti ad Ecclesiam ordinamus,* ut cum
famulis Ecclesiae in divinis servitiis communio-
nem plenariam consequantur. Huius institui
authoritas ut omni aëvo stabilis & inconvulsa
permaneat, & inviolabiliter ab omnibus ob-
servetur; hanc chartam inde conscriptam, si-
cut inferius apparet, sigilli nostri impressione
iussimus insigniri. Data Nonis Februar. Indi-
ctione 12. Anno Domin. Incarnationis 1015.
Anno Domini Henrici II. regnantis, decimo
sexto, Imperii autem quarto. Actum Franco-
fordiae feliciter.

759 Porro ex decisione praedicta in praxi † & illud ob-
servatum est, quod licet proprii alicujus homines extra
ditionem domini proprietarii viventes ab alio capian-
tur, aut pignorentur, & forte dominus pro iis rela-
xandis in Camera supplicet, is tamen non audiatur,
sed coram Ordinationis Iudicibus super turbata liber-
tatis possessione pro relaxatione agere cogatur, ob-
servante Gail. *trakt. pignorat. obser. 8. n. 4. & seq.*
760 idemque *observat. 15. n. 7.* † Ratio est, quia licet ta-
les proprii homines operas serviles domino praestare
teneantur, tamen ut ex praedictis patet, ejus subditi
dici non possunt, sed illius, sub cujus Iurisdictione

domicilium habent. † Non enim servitus personalis, 761
sed domicilium & habitatio subditum facit. *l. domici-
lium. ff. ad municip. l. si in patria C. de incol.* Hinc
& Adrian. Gilman. *Tom. III. Symphorem. seu praedic.*
*Cameral. verb. Pignoratio. §. pignora. requisitum pri-
mum* asserit, Edelmanns *Leibteigene* non haberi pro
servis, quia possunt servi alicujus esse & sub alterius
Iurisdictione laem fovere. Ita nominatim observa-
vit Ioachim. Mynsing. *lib. 1. observ. 12.* adseverans con-
stitutionem pignorationis non habere locum, quando
porrigitur supplicatio pro relaxandis captis seu pigno-
ratis propriis hominibus, qui tamen quoad Iurisdictionem 762
nem ipsi capienti, vel pignoranti, subiecti sunt. Ita
denegati sunt processus supplicanti Georg Schilling
contra Arnoldum Graven zu Bentheim / 18. Augusti
Anno 1551. Item Domino Philippo Comiti Palatino
Rheni contra Nobilem de Elß / 24. Julii Anno 1553.
Ubi Pfals supplicaverat von wegen seiner Leibteigene /
qui tamen quoad Iurisdictionem dicto Nobili subje-
cti erant, qui eorum vacas pignoraverat. Itidem fa-
ctum supremo Magistro ordinis Ioannitarum contra
Comitem de Bentheim.

Quod ipsum quoque Mynsingerum secuti observa-
runt Petr. Frid. Mindan. *de processibus & mandat. Iud.*
lib. 2. cap. 46. num. 6. & Joan. Rudinger. *singul. obser-
vat. cent. 3. obs. 45. n. 3.* aperte statuentes, † Ius man- 763
cipii sive proprietatis hominum die *Leibteigenschaft*
subditum non facere.

Porro nihil obstat † contrarium scribentis Husani 764
& Cothmanni autoritas, uti nec antiquus veterum *Respons. ad
Francorum mos, diversum innuens, quia utrobique objectas
sermo est, de ejusmodi propriis hominibus, qui sub tres dubi-
tandis
iisdem dominis degunt, atque domicilium habent, rationes,
quibus utique, ut diximus, defensio instar aliorum
subditorum debetur.*

Sed de hoc hominum genere, extra cancellos ma-
teriae propositae forsan nimis multa, quia tamen ad
propositam quaestionem illustrandam non parum in-
servire videbantur, ea praetermittere non potui. At-
que haec de Personis quae & quatenus asciscendorum
Protectorum facultatem habent, quibusve defensio-
nis Ius competit in universum dicta sint, sequitur ut
de iis etiam, qui in Patronos tutelares constitui pos-
sunt, videamus.

C A P V T VII.

Qui constitui possint Protectores?

S V M M A R I A.

Personarum aptitudo ex repulsa ineptorum cognosci-
tur, num. 1.

Persona omnes in protectores assumi possunt quae ex-
cepta non sunt, n. 2.

Permissorum ex genere esse intelligitur quod nominatim non
reperitur prohibitum, ibid.

Recipere in protectionem nemo potest, nisi qui majestatem &
lura Principis habet, ibid.

An Status superior inferiorem in Advocatum delige-
re possit, n. 3

Negativa, n. 4. & seq. Affirmativa, nu. 12. & seq.

Defensio requirit potentiam & vires adjuvandi non medio-
cres cod. num. 4

Potentior in tenuiori subsidio vanam spem locare videtur, 5

Potentius natura dominatur imbecilliori, 6

Protectores natura sua censentur potentiores & superiores
clientibus, 7. Declaratur. 16. & 18.

Clienti ac filio semper honesta & sancta esse debet persona pa-

troni ac patris tanquam superiorum, num. 8.

Pedemontium antiquo decreto prohibentur Principes infe-
riores aliquem in protectionem recipere, 9

Protectioni inferioris se submittere de sua autoritate ali-
quid amittere videtur, 10. Contrarium, 19

Statum suum unumquemque illatum & integrum conservare
legumlatores volunt, 11

Advocacia finis est, ut suscepti in protectionem cum bonis &
hominibus suis ab aliorum oppressione defendantur, 13

Finis & Effectus quando intentionem suam habent, modi
qualitas non attenditur, 14

Fœdus majores cum minoribus inire possunt. 15

Clientela inter summos Principes nihil aliud est, quam con-
federata societas, ibid.

Liber populus quis sit? ibid.

Potentia duplicem respectum habet, 16

Potentior quis dicitur etiam ratione propinquorum & affi-
niam, num. 17

Majesta-

Majestatem suam an amittat, qui sese alterius protectioni subicit? n. 19
 Decisio Negativa. ibid.
 Clientes non perdunt majestatem ex deditione in clientelam. ibid.
 Conditionibus certis qui se alicui obstringit, quod prater eas est, sibi reservasse censetur, ibid.
 Excipiens in uno confirmat Regulam in reliquis. ibid.
 Tributi erogatio, ne finitimi potentes damna inferant eroganti majestatem non tollunt, n. 20
 Majestas in quo consistat. ibid.
 Vicini à quo pacem argento redimunt ejus firmum est Imperium, 21
 Populus qui suis stat viribus, nec ab alieno pendet arbitrio in vera libertate est, ibid.
 Potestati alicujus subiectum esse, & majestatem alicujus committere observare, diversa, ibi.
 Dignitati sua non prajudicat, certo modo se alteri submittere, ibi.
 Ei quem fortuna super omnes extulit, nullus se inhoneste submittit, ibid.
 Exempla diversorum sese aliorum protectioni submittentium, absque majestatis sua diminutione, 22
 An Status superiorem recognoscens possit superioris sui inimicum ac hostem in protectorem eligere, 23
 Affirmativa, n. 24. Negativa, n. 31
 Amicitiam contrahere cum inimico superioris non est prohibitum, n. 25
 Amicos acquirere virtuosum & operosum est, 26
 Amicum esse alterius bonum est & mandatur precepto divino, 27
 Libertus amicus inimicorum Patroni factus nisi conspiret cum illis contra Patronum, non offendit ut puniatur, ibid.
 Filius cum inimicis paternis conversans duntaxat nil autem hostile attentans, exheredari non potest, ibid.
 Vasallus amicitiam cum inimico domini impune contrahit si id non fiat in perniciem Domini, 28
 Vasallus ut ex amicitia cum inimicis domini inita puniatur qua requirantur, 29
 Vasallus amicitiam cum inimicis domini contrahens justo metu ductus ne offendatur, culpa caret & poena eximitur, 30
 Subditi se non possunt confederare cum inimico domini sui, 32
 Inimicus meus censetur, confederationem faciens cum inimico meo, 33
 Inimicus praesumitur qui est amicus inimici, 34
 Inimicum esse vel inimici amicum paria sunt, 35
 Vasallus cum inimicis domini parentelam faciens proditor & falsarius dicitur, 36
 Cum inimico Imp. aut principis confederationem iniens crimen laesae Majestatis committit, 37
 Protectioni alterius se commendans, cum eo amicitiam contrahere praesumitur, 38
 Cum inimico meo amicitiam contrahens inimicus meus est, n. 39. & 40
 Et à judicando, accusando & testificando repellitur, 41
 Libertus contra Patronum cum ejus inimicis conspirans poena metalli obstringitur, ibidem.
 Filius copulans amicitiam cum inimicis patris exheredari potest, 42
 Vasallus amicitiam cum inimicis domini contrahens feudo pri-
 Intelligi si illa amicitia in damnum domini contracta sit, 44
 Amplia, ut etiam apud hostes eorum qui domino superiori confederati sunt, non liceat protectionem querere, 45
 Confederati censentur ejusdem conditionis, intentionis & voluntatis, 46. & 133
 Confederati habentur pro uno corpore, 47
 Confederatus & adhaerens alteri unus est cum eo spiritus, 48
 Confederati socii esse debent tam animis & voluntate, quam apparatu & viribus, 49
 Subditus arma sumens contra Principem sui confederatum re-
 Princeps confederatus potest punire hostes & rebelles sui confederati, 51
 Confederatos Caesaris offendens, crimen laesae Majestatis in-
 Repressalia ita possunt obtineri à Civitate confederata, sicut à propria, 53

Injuria facta socio meo mihi facta censetur, n. 54
 Socii sunt instar fratrum, n. 55
 Injuria vel offensa unius fratris etiam est alterius, n. 56
 Vasallus Ecclesia feudum amittit, si offendant Imperatorem confederatum cum Ecclesia, 57
 Subditi à domino inique gravatis si aliunde defensionem habere non possint, etiam hostes domini in protectores assumere licet, 58
 Principi tyrannidem exercenti resistere licet, 59
 Magistratus in his, qua gerit extra officium, est instar privati, 60
 Magistratus injuriam inferens, ut privatus injuriarum actione conveniri potest, eod. n. (jacet. n. 61)
 Magistratus officii fines excedens, competentibus actionibus sub-
 Iudex extrajudicialiter procedens, actione ad interesse convenitur, 62
 Iudex extrajudicialiter procedendo possessionem alterius occupans in poenam l. si quis in tantam, C. unde vi. incidit, 63
 Defensio est juris naturalis, 64
 Defensionem omnia jura permittunt, 65
 Defensio etiam adversus Magistratum permittitur, 66
 Princeps etiam juri naturali subiectus est, 67
 Magistratus à jure civili introductus est, 68
 Jus naturale, per civile non tollitur, 69
 Omnes homines cujuscunque status & conditionis eodem & aequali jure utuntur, 70
 Episcopis & praelatis Ecclesiasticis subditi possunt resistere si eos ad malum cogant, 71
 Subditi non coguntur Praelatorum vitia venerari, 72
 Principibus obediendum, quatenus justitia ordo requirit, 73
 Obedientia in rebus illicitis, à jure est reprobata, 74
 Principi, domino, parenti, magistratui & similibus obediendum non est in his, qua pietatem & honestatem laedunt, 75
 Iudici obedire nemo tenetur, in rebus à jure prohibitis, 76
 Obediens in illicitis principi, mitius punitur, 77
 An infidelis, Turca aut alius à Christi fide alienus à Christiano in protectorem recipi possit, 78
 Affirmativa, 79
 Negativa, 99
 Infidelium uti auxilio sine peccato ad defensionem suam Christianus potest, 80. Declaratur, 149
 Defensionem corporis & rerum suarum à quolibet fieri jura permittunt, 81. Declaratur ibid. 149
 Necessitas legibus subiecta non est, 82 (dum est, 83)
 Qui sanguinem suum qualitercunque redimere voluit, ei ignoscendum
 Argumentum à majoritate rationis sumptum validum est, 84
 Hostes propulsare licet dolo & insidiis, 85
 Declaratur, 159
 Canes propter pacem in Ecclesia tolerantur sub 85
 Declaratur, 159
 Arte Magica pro fructuum defensione uti licet, 86
 Declaratur, 161
 Contrariorum eadem est disciplina, 87
 Fideles in bello iusto infideles juvare possunt, 88
 Declaratur, 165. (posito, 89)
 Propositum in proposito idem operatur quod oppositum in op-
 Argumentum sumptum ab effectu in jure efficax, 90
 Rationem querere ubi sensum habemus est infirmitas intellectus 91
 Effectus foederis cum infidelibus initi qui nam sint? 92. & 170
 Argumentum à virtute finis firmissimum, 93
 A fine fas est omnia denominari, 94
 Foedus Davidis cum A. hi infideli Rege Gath, contra Saul, 95
 Vtrum id ei licuerit contrahere, 176
 Ahas Rex Hierosolymitanus imploravit auxilium infidelium. 96
 An id licitum ei fuerit, 177
 Paulus praesidio Ebionici auxilium expetit contra Iudaeos, 97
 An id ei licuerit facere declaratur, 178 (n. 98. & 180)
 Deus in ulciscendis Iudeorum peccatis gentium ministerio usus est,
 Foedus cum infidelibus pacisci jure divino prohibitum est, 100
 Itemque jure naturali & legibus civilibus, n. 108

- DEVS principio humanarum rerum, homini cum fece infernali perpetuas inimicitias intercedere voluit, n. 101
 Connubia fidelium cum infidelibus interdicta, 102
 Asa reprehenditur à Propheta propter fœdus cum infidelibus contra Regem Israelitarum contractum, 103
 Amasia factum qui centum millia infidelium contra Idumaeos conduxit à Deo improbat, n. 104 (hibitum, 105
 Commmercium omne Christianis cum infidelibus & Iudais pro-
 Hosti Christiana fidei opem, consilium vel favorem aliudve
 prestans quo adversus fideles adjuvetur, poenam excom-
 municationis incurrit, 106
 Homo in baptisimi lavacro se adversus Christi & membrorum
 ejus hostes palæstritam strenuum fore proficitur, 107
 Prohibitis rebus, multo magis persona veluti majores prohi-
 bentur, 109 (ciuntur, 110
 Fi. eles mixti cum infidelibus facile idololatriæ cultibus infi-
 Aconiti ea est natura, ut hominem contactu necet, 111
 Infidelium convictus hominem protinus inficit, 112
 Vitia serpunt & in proximum quemq; transiliunt, 113
 Periculum animæ concernens majus est, quā periculum rerum
 Auxilia infidelium Christianis infelicia, 115 (temporalium, 114
 Israelita ob amicitiam & commercium cum Philistæis contra
 Dei mandatum contractum à Deo graviter poeniti, 116
 Iosaphat propter auxilium Regi Achab exhibitum à Propheta
 oburgatus, 117
 Ejusdem infelicia consilia cum Abasia impio Rege inita, 118
 Ungaria sub pacis & unionis titulo in servitutem Turcicam
 devenit, 119
 Sebastiano Portugalia Regi fatalis expeditio qua copias cum
 Mulcio Mahumeto conjunxit, 120
 Francisci Valesii Galliarum Regis potentia, 121
 Ejusdem ob initam cum Turca confederationem, tempore
 obitus sui, desperantis voces, 122 (dicatus, 123
 Idem à Carolo V. Imp. pro communi Christianorum hoste ju-
 Valesia gentis interitus, 124
 Trapezuntini Principes quia se cum infidelibus conjunxerunt
 eorundem iugo subiecti sunt, 125
 Palaologorum potentia, 126 (num. 127
 Palaologorum Imperium quo pacto in prædā cesserit Turcæ?
 Ioannes Sepusius, per Ferdinandum Austriacum, Bohemia Re-
 gem, Pannonia Regno pulsus infeliciter Solimanni auxiliū
 ac defensionem implorat, ibid. (num. 128
 Turca sub defensionis spe in Christianorum ditiones irrepit,
 Turca Imperium plus ex perfidia & malitia, quam militia
 disciplina effloruit, 129
 Protectionis pactum profitetur unionem amoris cum quibus
 colitur, & odii indicium in eos, qui hac unionem excludun-
 tur, prabet, 130 (sarium est, 131
 Christianos unionem nostrā excludere & complecti Ethnicos ne-
 Infideles nihil moliantur aliud, quā ut Christi nomen intereat.
 Infidelis Deo, homini fidelis esse non potest, 134 (n. 132
 Turca & Ethnicus Dei hostes sunt capitales, 135
 Imperatoris confederatio cum Saracenis, & Paganis Concilio
 Viennensi prohibita, 136 (terdictum, sub n. 336
 Factionem cum barbaris inire militibus & personis privatis in-
 Christi inimico cōmunicans Christi inimicus præsinitur, ibid.
 Infidelium Clientela evitanda ne Christianorum terras bellan-
 do indagantes, eas postmodum invadant, vel suis Principi-
 bus prodant, 137
 Caradinus pirata contra Hispanos, ab Algeriensibus accersitus,
 parta victoria Regē illorū Selymū cū domesticis occidit, ibid.
 Saladinus Tartarus ab Ægypti Principe accitus ut Christianos
 de Syria dejiceret, pulsus iis Imperiū Ægypti occupavit, ibid.
 Clientelarum pactiones cum infidelibus summe periculose, 138
 Britannii olim contra Scotos, Saxonum auxilium implorantes
 patrio solo expulsi, 139 (sint, n. 140
 Utrum Hæretici Orthodoxorum Protectores esse pos-
 Decisio Negativa, ibid.
 Hæretici Iurispatronatus incapaces, ibid.
 Patronatus Ius Patrono in Hæresin lapso, hodie non ad Fiscum
 transit, sed Ecclesia libertatem acquirit, ibid.
- Utrum Judæis protectio Christianorum committi
 possit, n. 141. Decisio Negativa, ibid.
 Quibus ex fundatione, dotatione aut constructione Ecclesia, Ius
 Patronatus denegatur, iis nec protectio conceditur, n. 142
 Iudæi Iurispatronatus incapaces sunt, ibid.
 Fœdera cum infidelibus de commercii ex: vel importandis, &
 de non offendendo inita, pro licitis habentur, 143
 Protectionis conventio cum infidelibus de quorum fide & con-
 stantia constat, tuta videtur, 144. Contra, 147
 Abraham cum Amorrhæo fœdus pepigit, ut militarem ope-
 ram sibi mutuo prestarent, sub n. 144
 Machabæi cum Romanis ob fidem & constantiam eorum per-
 spectā de mutua auxilio præsatione pactum inierunt, ibid.
 David & Salomon cū Hiram Reg. Tyri amicitia junxerunt, ib.
 Quod quis ob tutelā corporis sui facit iure facere videtur, 145
 Quale consortium & commercium Christianis cum infidelibus
 prohibitum, 146
 Turca qua occasione Imperium Orientis occupavit, 148
 Defensio inculpata est quando illud sit sine quo violentia re-
 pelli non potest, 150. Doli dua species, 151
 Dolus malus est omnis calliditas, fallacia, machinatio ad cir-
 cumveniendū, fallendū, decipiendūve alterū adhibita, 152
 Dolus bonus accipitur pro solertia maxime si adversus hostem
 vel latronem quis eo utatur, 153
 Dolo quatenus locus esse possit? 154
 Dolo bono & infidiis adversus hostes Deus uti non prohibet, 155
 Dolus malus est frangere legem, 156
 Fides hosti etiam servanda est, eod. nu.
 Dolus malus iure penitus interdictus, 157
 A diversis male infertur, 158. (tolerantur, 159
 Iudæi & Pagani quiete viventes nihilq; turbulenti tentantes
 Christianis cum Christi persecutoribus armorum consensus esse
 potest, 160 (civili puniuntur, 162
 Artem magicam exercentes, ut aliorum salus ladatur, à iure
 Incantationes demonum omni iure sunt prohibita, 163
 Ochozias Rex Israel mortuus quod pro infirmitate sua consu-
 luerit Beelzebub, 164. (obedire debeat, n. 166
 Christianus Principi infideli subditus, quatenus ei
 Dominis non modo bonis, sed & malis obediendum est, 167
 Obediendum magis est Imperatori cæli, quam hominibus, 168
 Majestatis divina major & sanctior debet esse reverentia quam
 temporaria, 169. (tur naufragium, 171
 Religio Christi ex unione cum infidelibus inita maximum pati-
 Mala facienda non sunt, ut eveniant bona, 172
 Mala minora facienda non sunt, ut evitentur maiora, 173
 Peccato alterius salutem conservare prohibitum, 174
 Os quod mentitur occidit animam, 175. (appellat. 179
 Paulus iniqui iudicis iudicium metuens ad Cæsarem Romanū
 Iustinian. extrema necessitate cōpulsus fœd⁹ cū Persis iniit, 181
 Fœminæ an Protectrices constitui possint? n. 182
 Negativa, 183. Affirmativa, 210 (ut. 230
 Defendendi officium à sexu muliebri alienum, 184. Declara
 Mulieres à viris, non viros à mulieribus defendi æquum est, n.
 185. Declara ut n. 231 (la virorum, 186
 Colus & telum & ancillarum cura mulierum propria, bel-
 Mars à mare dictus, quod Maribus in bello præsit, 187
 Mulieres infirmæ sunt, imbecilles corpore, ingenio pavida,
 ancipites consilio & rei militaris imperita, 188. & 208.
 Contra n. 274
 Sesostris Ægypti Regis columna seu cippi, quales in expugnatis
 strenuorū, & vicissim ignavorum Civium urbibus erecti? 189
 Cyrus Lydos post Cræsi captivitatem subactos vestitum mulie-
 brem, equis & armis eisdem ademptis gestare, & non nisi
 muliebria exercere coegit, 190
 Fœmina natura viris servire debent, iisq; sunt subdita, 191
 Declara ut n. 251. scilicet quoad legem conjugii.
 Mulier ratione sexus cujuscunq; sit dignitatis inferior est
 quolibet etiam plebejo viro, 192
 Mulieri non dedit natura Imperium, 193
 Penthesilea Amazonum Regina interitus, 194

Fœmina regulariter à feudis militaribus excluduntur, n. 195
 Declaratur, n. 256
 Mulieres apud antiquos semper sub aliorum tutela, n. 196
 Declaratur, n. 260. Scilicet privata, minime vero, quæcum
 Imperio & potestate erant.
 Nullam ne privatam quidem rem sine auctore agebant, sed
 in manu parentum, fratrum aut virorum erant, 197
 Fœminam marem lasum dixit Aristoteles, id est marem im-
 perfectum, 198. Declaratur, 262
 Fœminam generare nunquā intendit natura particularis, sed
 ea procedit ex corruptione alicujus principii naturalis, 199
 Familia gubernata à fœmina nunquam felix, 200
 Vidua Dominium in versib. Sybillinis indicium eversionis mun-
 Defendendi officium est publicum, 202 (di, 201
 Declara ut n. 270
 Fœmina à muneribus publicis removenda, 203
 Declara ut n. 219. & 264
 Heliogabalus primum matrem suam in ordinem Senatorum
 admisit, & mulierum in Quirinali colle senatum consti-
 tuit, sub n. 203
 Fœmina nec donandi, nec testificandi, nec judicandi, multo mi-
 nus imperandi, aut defendendi auctoritatem habent, 204
 Mulier domesticis ministeriis habilior, 205
 Fœmina tutelæ pupillares administrare non possunt, 206
 Protectio alienarum rerum difficilis, & rei gerenda prudenti-
 am requirit, 207
 Fœmina sapius adversus propria commoda laborant, 209
 Sigismundi Imperatoris infelix adversus Turcam circa Nico-
 polim Anno 1395. prælum sub n. 210
 Vladislaus Polonia Rex Turcis formidabilis ibid.
 Vladus Besarabia Palatinus, in ejusd. Vladislai, & Hedvigis
 conjugis ejus Hungaria regni heredis clientelam se tradit, ib.
 Ducissa Mediolanensis Florentinos Anno 1479. in protectio-
 nem suscepit, sub n. 210
 Margaretha Ludovici Junioris Bavaria Ducis vidua Mona-
 sterii S. Crucis in Civitate Donavverda Anno 1451.
 Protectrix constituta, 211
 Catharina de monte Sancto Comitissa Anno 1328. Salemita-
 num Abbatem, Monachos & eorundem homines ac bona
 defendenda suscepit, 212
 Betgarben / Bettorn / & Suterem verborum explicatio, 213
 Luicardis de Arneck Advocatissa benefactrix Monasterii
 Sancti Michaelis Wengensis, 214
 Hedovigis Henrici Bavari filia Monasteriorum S. Galli &
 Angie majoris Advocata, 215
 Theodelinda Regina, à Longobardis Rege suo Vithario destituta
 in protectricem postulata, 216
 Elisabetha Anglia Regina ab inferioris Germaniæ Statibus
 specialis Protectrix contra Hispaniarum Regem An. 1585.
 assumpta, 217
 Clientela in quem finem constituta sint? 218
 Mulieribus hodie multis in regnis & regionibus Imperium &
 jurisdictio competit, 220
 Mulier regulariter à judicandi munere repellitur, 221
 Mulier obtinens dignitatem, cui annexa est jurisdictio judi-
 candi officio fungi potest, 222
 Mulieres militare lex Platonis relata jubet, 223
 Galactophagorum mulieres fortitudine bellica non minus præ-
 stantes quam viri, 224
 Regina in pluribus regnis tutrices sunt, & tutorio nomine feu-
 da concedere, ac leges etiam condere possunt, 225
 Regina Franciæ durante viduitate, omnia privilegia, quibus
 Rex gauderat, retinent, 226
 Ioanna Sicilia Regina in solio regali sedens contra illos de Balso
 sententiam pronuntiavit, 227
 Mulieres clarissimæ Galliæ consuetudine jus dicere possunt, 228
 Fœmina in regnis Navarræ, Hierosolymitano, Neapolitano, &
 aliis legitime succedentes eadē laudabiliter administrarunt, 229
 Vxor nomine mariti non agit actione injuriarum, 231
 Fœmina multa frequenter non minus militari gloria, quam
 viri excellere, n. 232

Melana insula 25. virorum & 80. mulierum insigni fortitu-
 dine à Turca obsidione liberatur, n. 233
 Spartanarum mulierum in Civitatis suæ obsidione & oppu-
 gnatione fortitudo, n. 234
 Britanni veteres fœminarum ductu militabant, 235
 Bunducia Britannica mulieris ex stirpe regia fortitudo bellica,
 num. 236
 Aurelianus Augustus de Zenobia muliere triumphavit, ac de-
 cem alias mulieres quas virili habitu inter Gothos pu-
 gnantes ceperat, in triumpho duxit, 237
 Odenatus leonum, pardorum, ac ursorum venatione difficul-
 tatibus bellicis prima ætate assuefactus, 238
 Zenobia Odenati uxor fortissima, totius Orientis nobilissima
 ac formosissima, 239
 Spartanarum mulierum prudentia & fortitudine urbs adver-
 sus Pyrrhi Epirotarum Regis obsidionem servata, 240
 Alemannorum mulieres in Expeditione Hierosolymitana ar-
 mata cum viris profecta sunt, 241
 Aurietta Lesbia mulieris adversus Turcarum classem absente
 conjuge insignis fortitudo, 242
 Maritalis cadis vindicata memorabile exemplum Otha Igoris
 Moscovitarum Principis uxoris, 243
 Semiramis Nini uxor sexum virilem mentita 42. annis As-
 syriis imperavit, 244
 Maviiva Saracenorum regina bellicosissima sapius Romano-
 rum Duces prælio fudit, 245
 Charillus Lacedæmoniorum Rex in Arcadium fines invadens,
 à fœminis in fugam coniectus & captus, 246
 Brixienſium mulierum similis fortitudo in obsidione Brixia,
 num. 247
 Fœmina defendendi partes per viros præstare possunt, 248
 Vidua principes & illustriores, olim post conjugum suorum obi-
 tum Advocatias ab iis administratas filiorum suorum tu-
 toribus, usq. ad eorum proveciorem ætatem, vel secundas
 earum nuptias subeundas commiserunt, 249
 Exemplum ejusmodi commissionis ab Ecclesia Comitissa Ra-
 persuilensi facta, 250
 Mulieres lege natura non redduntur ad arma inepta nec in-
 capaces scientiæ militaris, 252
 Animarum nulla distinctio quoad sexum, 253
 Mulierem non debet impedire sexus arma gerere, quæ non
 pendet ex sexu, 254
 Sexus distinctio generationi duntaxat inservit, 255
 Fœmina multis in casibus ad feudorum successionem admit-
 tuntur, 256 (tuntur, 257
 Fœmina in Sicilia & Gallia regno ad feuda indistincte admit-
 Fœmine armis assuetæ in feudis, ut viri succedunt secundum
 Garzon. & Hern. 258
 Sed contra hoc eas nihilominus quam alias excludi communi-
 ter tenetur à Feudistis, 259 (mer. 261
 Vxores Regum post mortem maritorum regnarunt in Asia, n.
 Principatus & respublica geritur mente, prudentia & consilio,
 non corpore, 263
 Fœmina jurisdictionem hereditario jure, aut speciali Princi-
 pis gratia habere possunt, 265
 Fœmina à personalibus duntaxat muneribus excluduntur,
 numer. 266
 Fœmina quatenus ab officiis civilibus & publicis remota sint?
 num. 267
 Prohibitionis ratione cessante, ipsa quoque legis prohibitio
 cessare debet, 268
 Gynacocratie forma ubi recepta, ibi fœmina jus protectionis
 suscipienda habere possunt, 269
 Tutela pupillorum est officium personale & non nisi per pro-
 priam tutoris personam administrari potest, 271
 Secus est in tutela honoraria, cui nulla incumbit administra-
 tio, num. 272
 Argumentum à simili data disparitatis ratione invalidum
 est, num. 273
 Phylata filia Antipatri excellens ingenium, n. 275

Atbyrtia filia Sesostris Egypti Regis prudentia, n. 276
Mammæa matris Alexandri Severi laus in administranda
Republ. n. 277
Zoe & Theodora sorores Constantinopolitana Imperatrices
excellentissima, n. 278
Theodora Iustiniani Imperatoris, ab eodem ob singularem
prudentiam in consiliis publicis adhibita, n. 279
Emilia Scipionis Africani uxoris & similium prudentia,
numer. 280
Utrum Protectio cum Rebuspubl. consultius, quam cum
Principibus ineatur, n. 281
Decisio affirmativa pro Republ. n. 282
Respublica firmiores & constantiores, quam Principes, n. 283
Principes absoluti plerunque per se agunt, absque ordinum
consensu, ibid.
Principes magis quam Respubl. lucri causa fidem frangere so-
lent, ibid.
Athenienses in bello Persico magnis pollicitationibus, à com-
muni Græcorum fœdere abstrahi non potuerunt, n. 284
Fœdera & pacta cum principibus contracta morte eorum
finiuntur, n. 285
Vel ob diversos ipsorum humores non ita firmiter observan-
tur, n. 286
Clientela Civitatum & Rerumpublicarum firmiores sunt illi
qua cum Principibus ineuntur, n. 287
Reges ac alii Principes potentiores ita plerunque affecti, ut na-
tura neminem vel Amicum vel hostem curent, n. 288
Principes ex suis semper utilitatibus amicitias vel inimicitias
astimant, n. 289
Ecclesiasticæ Personæ an etiam in Protectores constitui
possint, n. 290
Negativa, n. 291
Affirmativa, n. 298
Militans Deo mundo militare non debet, n. 292
Ad aliare delecti à vita militari abstinere debent, n. 293
Contra, n. 312
Clerici cum publicis actionibus nihil commune habere debent,
num. 294
Ecclesia prepositus in sollicitudine rerum secularium esse non
debet, n. 295
Deo serviens ad actus seculares non accedere debet, n. 296
Clericis se causarum secularium peritos ostendere absurdum,
num. 297
Episcopus hodie uti & alii principali dignitate gaudentes Re-
galibus & temporali potestate utuntur, n. 299
Antistites Ecclesiastici à Ludovico I. inter Imperii Principes
cooptati, n. 300
Pralati instar Laicorum universa Iurisdictione investiri ho-
die solent, n. 301
Idem pro Prasidibus Provinciarum habentur, n. 302
Ecclesiastici Principes, à Carolo M. ad terrendos & distringen-
dos contumaces gladio donati, 303
Episcopus Herbipolensis & Abbas Campidonensis stola & ense
judicant, 304
Principibus Ecclesiasticis ab Ottone I. Imp. præ aliis sacula-
rium primæ partes decreta, 305
Ex iisdem tres Imperii Electores constituti, 306
Richardus Episcopus Herbipolensis à Pipino Caroli Magn. pa-
tre Franconia Dux salutatus, 307
Episcopis Herbipolensibus rem divinam facientibus evagina-
tum in altari ante se gladium ponere concessum, 308
Episcopus Coloniensis Dux in Engern & Bullion ordinatus,
numer. 309
Episcopus Argentinenfis Landgravius Alsatia constitutus,
numer. 310
Landgravius Alsatia qua occasione ad Episcopos Argenti-
nenfes pervenerit, ibid.
Recessus Imperii Principibus receptionem sub protectionem
permittentes tam de Ecclesiasticis quam secularibus ex-
audiendi, 311

Constitutiones arma Ecclesiasticis prohibentes, Episcopos &
alios Principes ac Pralatos temporales iurisdictionem ha-
bentes non arctant, n. 313
Episcopi & Pralati lura territorii habentes milites conducere
armas, pro defensione suorum movere non prohibentur,
num. 314
Lullus Episcopus Moguntinus bellis à Carolo M. gestis interfu-
it, num. 315
Ioannes de Oxenstein Prepositus Argentinenfis cum Archi-
duce Leopoldo contra Helvetios militans, in bello ad Sem-
pachium occisus, n. 316
Episcopi & Pralati Germania tempore belli occasione Friderici
Palatini Regnum Boemia affectantis suscitati, omnes fere
militas alere coacti, n. 317
Cardinales non minus quam alii principes Ecclesiastici in cli-
entelam alios suscipere possunt, 318
Banniti an Protectores constitui possint, n. 319
Decisio Negativa, ibid.
Bannitorum appellatione non veniunt nisi rite & iuste ban-
niti, 320
Banniti nullum officium dignitati alicui annexum obire pos-
sunt, ibid.
Banniti extra certos casus ad tutelam pupillarem non admit-
tuntur, 321
Si duo vicini potentes Principes vel Civitates bellum
inter se gerant, quorum neuter sine vicini periculo
vincere aut vinci posse videtur, an unum ex his Pro-
tectorem eligere, vel Neutrale esse consultius sit?
n. 322.
Decisio Affirmativa, 324
Neutralitatis in questione certum quid definire periculosum,
num. 323
Neutralitas multis sape profuit, ibid.
Neutrales periculum, quod declinare intendunt, incurrunt
plerumque, 325
Neutrales prada victoris fiunt, ibid.
Belli ea est proprietas, ut non succurrens pro hoste communi
astimetur, 326
Asinii Pollionis, à Casare ad bellum invitati responsio, ibi-
dem.
Neutralitas nec amicos parat, nec inimicos reconciliat, aut
tollit, 327
Domus mediam partem inhabitantes ab infimis fumo, à su-
perioribus urina molestantur, 328
Alphonso Neapolitani de Senensibus in bello Neutralibus de-
clatatum, 329
Messenii in bello inter Arcades ac Lacedæmonios gesto Neu-
trales existentes tandem ab his oppressi atque à patria eje-
cti, numer. 330
Ex duobus Vicinis belligerantibus Amicitia & protectio me-
lioris & Deum socium habentis, eligenda, 331
Neutralitas servanda est, quando Neutralista seipsum contra
utrumlibet belligerantium defendere possunt, 332
Prudentis non semper est nolle cum vicinis in bello periclitari,
num. 333
Periculum commune astimatur quando vicinus ex causa nos
ipsum etiam concernente oppugnat, 334
Neutralitatis consilium plerunque ex causa belli capitur,
numer. 335
Cientes Neutrales esse volentes, mutua finitimorum Princi-
pum consensione à bello sociorum abstinere debent, 336
Neutrales esse possunt clientes, quando vicini belligerantium
uterque parem erga illos affectionem gerit, 337
Belligerantes, nec socios nec hostes, qui reputant differunt ab
illis, qui utrosque communes amicos habent, 338
Neutralitas tertii interdum utrique inter se bellantium vi-
cinorum utilis, 339
In clientelis ineundis protectorum adsumendorum dotes tam
fortuna, quam animi studiose ponderanda, 340
Animorum conjunctio, morumque similitudo protectoris &
clientis

- clientum in protectionis unione diligenter consideranda, numer. 341.
- Similitudo studiorum ac natura ad conciliandas amicitias magnam habent vim, n. 342
- Fœderatorum voluntates contrariae sunt tanquam murus sine calce, qui facile dissolvitur, 343
- Fœdera inter diversi humoris personas non contrahenda, numer. 344
- Turdi cum hirundine amicitiam contrahuri fabula, 345
- Amicitia firma ac tuta nunquam est, ubi animorum exulat conjunctio, 346
- Scientia rei militaris protector adiscendus excellere debet, numer. 347
- Fides & constantia protectoris suscipiendi ex rebus, ante ab eo praeclare gestis observanda, 348
- Fidem qui semel fregit, ei non fidendum facile, ibid. 349
- Carolus V. Imper. Francisco I. Gall. Regi ob fidem semel lesam amplius fidem ratus, 350
- Clientes in eligendis Protectoribus attendere debent, qualiter illi erga alios gesserint, 351
- Crudelis, dominandi cupidus, perfidus & inconstans protector clientibus non adsumendus, 352
- Quanam & qualis potentia in electo protectore requiratur, n. 353
- Negocia magna, magni egent adiutoribus, 354
- Vsu necessarium dignitate eminere, Reipublica interest, 355
- Viribus suis superiora defendenda suscipiens, clientum iacturam facit, 356
- Potentia & pecunia nervi sunt imperii, 357
- T. Flamminii festivum dictum de Philopemene Achaorum Duce, qui multos equites & pedites, nullam tamen pecuniam habebat, 358
- Potentia non ex fama, sed reipsa aestimanda, 359
- Fœdus inane cum eo initum, cujus potentia minor, quam existimata est, 360
- Patronum infirmiores eligens, querit cum quo cadat, potentiores autem conducens, clavum pro sua incolumitate adamantinum figit, 361
- Potentia protectorum nimia clientibus periculosa, 362
- Societas cum potente inita saepius in Leoninam mutatur perfidiam, 363
- Amicitia potentum multis modis suspecta, 364
- Minores pro esca majoribus nati, 365
- Amicitia minorum cum potentibus inita Aquila pennis comparata, 366
- Amicitia nomine fallere frequens, 367
- Protectionis sub fœdere debiliores clientes saepius in servitutem redacti, 368
- Potentia mediocris & summa prudentia princeps clientibus protector eligendus, 369
- Potentia & fortitudo sine prudentia nil prodest, 370
- Attilius Regulus Consul Romanus fortissimus exiguis facultatibus contentus fuit, 371
- Publ. Scipioni prudentissimo ob rei familiaris angustiam sumus de publico solutus, 372
- Protector ejusmodi suscipiendus, qui in bello prodesse, & inimicis obesse potest, 373
- Indigena an potius, quam Peregrinus protectorem constitui debeat, n. 374
- Decisio pro indigena, 375
- Extranei in clientelam submissio, abstractionis ab imperio periculum fovet, 376
- Carolo V. Imper. Tutela Henrici II. Gall. Regis in aliquos Imperii Germanici Principes valde invisa, 377
- Extranei clientela quandoque proditoris ansa, 378
- Gracia Imp. ob auxilium Turcicum invocatum, Imperium occidentale amiserunt, 379
- Imperium Romanum ob tutelam filii à Theodosio Imp. Rufino Hunno & Stiliconi commissam summe periclitatum, numer. 380
- Obsidio Constantinopolis & expilatio urbis Roma inde secuta, num. 381
- Protectores exteri clientes ob loci distantiam difficulter defendere possunt, 382
- Dux Montensis Regis Polonia clientelam efflagitans, ob loci distantiam repulsam passus, 383
- Alienatio bonorum in extraneos, in Imperii damnum cedere praesumitur, 384
- Clientelaris societas cum peregrinis Ducibus Imperio semper invisa & ingrata, 385
- Interdictum prohibitorium de vitanda clientela peregrinorum, à Carolo V. Anno 1548. ad Imperii ordines promulgatum, num. 386
- Suecia, Polonia, Dania & Hispania Reges Hansa protectionem ambientes ob peregrinitatem repulsam passi, 387
- Protectionis in delatione ab Hansa civitatibus magno Borussia Magistro delata, quid illa potissimum consideravit, numer. 388
- Protectorum peregrinorum susceptio non solum Imperio praedicialis est, sed etiam clientes vicini odiosos facit, 389
- Principum vicinorum in Protectore eligendo praeferitio & exterorum susceptio similitudinem parit, 390
- Matrimonia exterorum potentiorum, vicini Principibus invisa, 391
- Principibus Germania exterorum potentium Amicitia non suadenda, 392
- Vicinorum amicitiam quam exterorum colere consultius est, num. 393
- Rebus in adversis indigena quam peregrini fidem experiri tutius, 394
- Protectoris in electione utrum propinquus Remoto praefendus sit, n. 395
- Decisio Affirmativa, 396
- Fœdera interdum cum remotis honoris duntaxat non utilitatis causa contrahuntur, 397
- Fœdus inter Hungaros & Gallos olim istum tale, 398
- Vicini Protectores semper commodius, quam remoti clientes defendere possunt, 399
- Vicinorum Advocatia tutiores remotis propter defensionis difficultatem & incertitudinem, 400
- Defensio per remotos facienda plures sumptus desiderat, quam facta per propinquos, 401
- Pisani olim propter distantiam & maiores sumptus faciendos imprudenter Venetorum Patrocinio se subdiderunt, 402
- Veneti justam renuntianda protectionis Pisani promissa habuerunt, 403
- Vinculum firmissimum habetur, quod periculum commune necit, 404
- Clientum vicinorum oppressio vicinis facile obesse in futurum potest, 405
- Vicini res agitur, quando paries proximi ardere incipit, 406
- Vicinum periculum saepe alium ad defensionem non pactam invitato, 407
- Hispania Rex ob commune periculum, olim contra Gallum, sponte defendit Sabaudum, 408
- Potentia externa per vicinos, ne nimium crescat, tempestive obviandum, 409
- Fœderum & clientelarum in consideratione defensionis propinqua ac remota, par ratio, 410
- Amici non sunt Amici, qui procul habitant, 411
- Locorum sejunctio licet non dirimat Amicitiam, tamen officia interrumpit, 412
- Amicum habere vicinum satius est, quam fratrem absentem, 413
- Aqua longinqua non spargit focum vicinum, 414
- Aquarum beneficio longum iter qui cito perficere potest, pro remoto non habendus, 415. & 419.
- Argentineses cum Helveticis confederati propter Rheni commoditatem pro remotis non habiti, 416
- Tigurini Anno 1576 Rheni beneficio pulcem ex oriza confectum Argentina calentem intulerunt, 417

Vicinus Iurisconsultus quis dicatur, n. 418

Civitas debilis remoto quam vicino potenti Advocato, se tutius committit, n. 420

Fœdera cum vicino potenti magis periculosa quam cum remoto inita, n. 421

Cautela in Protectoris assumptione clientibus observanda, 422
 Protector ex domo vel familia semel offensa non accipiendus, num. 423

Inimicis etiam reconciliatis non tuto fidetur, 424

Fœdus Helveticum cum Hispano cur dissuasit Legatus Gallicus, num. 425

Ius aliquod in res clientum pretendentes in Patronos recipiendi, sub n. 426

Sigismundus Battore linguam Latinam nimis sero didicisse fertur, n. 425

Inviti in Protectores non facile eligendi, n. 427

Invito animo quod promittitur raro firmum ac diuturnum, num. 428

Continuatio hujus Capituli ad præcedens.

DICTUM est præcedenti capite quibus personis facultas protectionis ineundæ permittitur sit vel non, consequens nunc est de illis videre, quibus Tutela ejusmodi tuto ac recte committi possit, seu quibuscum Advocatæ contractus celebrandus sit.

- 1 Quia vero uti in aliis scientiis, et ita etiam in Iure nostro tritum & receptum est axioma, quod vocant Prædicti Edictum prohibitorium per text. in c. cum apud sedem 23. extr. de sponsalibus text. in l. invitum 43. §. 1. ff. de Procurat. & defensor. & ibid. Welenb. in Paratit. num. 4. vers. Quibusnam vero ibi. Nam hoc edictum prohibitorium DD. in l. Prætor. 12. de Iudiciis, in quo habetur non posse nos exacte percipere, quæ personæ ad rem, de qua quærimus, sint idoneæ, nisi prius cognoverimus quæ repellantur aut alias aptæ non sint, l. qui accusare. ff. qui accus. non poss. Inst. in princ. qui manumitt. non poss. ut & alias in l. mutum ff. de procur. & in l. nec non ff. ex quib. caus. major. in integ. rest. ita & hic regula illa statuenda est, posse
- 2 omnes et illos in Protectores eligi ac constitui, qui nominatim prohibiti atque excepti non sunt. Siquidem ex genere permissorum esse intelligitur, quod nominatim non reperitur prohibitum arg. l. 12. princ. de iudic. l. 43. §. 1. de procur. l. 38. §. 2. Ex quib. caus. major. Talis autem cum sit protectio, hinc cæteris (quorum passim in hoc Commentario mentio fit) paribus rerum suarum liberum arbitrium, & defendendi fiducia habentes, Advocatæ munus suscipere non prohibentur Iacob. Synzium diss. de Iure protect. concl. 8.

Verum nemo alterum, in clientelam recipere potest nisi qui habet majestatem, vel omnimodam Iurisdictionem, quia talis receptio, publici Iuris censetur esse portio, quod armis aliquem defendere permittit ex Dn. Menoch. arb. iud. quæst. cas. 338. num. 3. Christ. Besold. de Iure fœder. c. 5. n. 9. unde ex eodem Dn. Menoch. in protectionem alios recipientes esse Principes vel Principum Iura obtinere debere, notat D. Hepingk de Iure Protect. concl. 38. lit. B. Nam & communiter DD. tradunt armis Patronum defendere debere Civitatem cujus Patrocinium suscepit ad l. 1. C. de domest. & protect. lib. 12. Græv. ad obser. Gail. 2. conclus. 54. in considerat. n. 2. Dec. resp. 117. n. 17. vol. 3. in publicis namque defensio ex sua natura exigit arma l. cum Dominus 19. ff. ad SC. Syllan. Alciat. conf. 2. lib. 3.

Verum tamen quia de multis personis dubitari contingit, an conventiones protectionis cum ipsis vel ab ipsis initæ valeant, idcirco non alienum ab hoc loco erit per aliquot personarum genera præsentis capite hoc speciatim enodare.

- 3 Primo autem quæri et potest an Princeps vel Status alius superior Protectorem recte deligere possit eum, qui An inferi- inferioris est conditionis?

Rationem dubitandi præbet, et quod cum defensio requiratur potentiam & vires adjuvandi haud mediocres, videatur illa ad eos qui aliis majores potentiores ac superiores sunt pertinere potius, quam ad inferiores & tenuiores.

Vanam enim spem potentior in tenuioris subsidio locare videtur, juxta illud Aristotelis. et Quod est potentius natura dominatur imbecilliori, et ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἀδυνατῶν, quod ex Pindaro citat Plato: Quo pertinet etiam elegans illud Thucydidi. in oratione Athen. contra Lacedæmon. Nec vero, inquit, id adeo primum ortum est à nobis, sed ita semper comparatum fuit, ut potentior imbecilliore coerceat.

Unde eum etiam in modum Protectio à plerisque describitur, quod sit defensio, quam præstat potentior inferiori contra vim & violentiam, Knich. comment. de Sax. non provoc. jur. verb. Ducum. c. 5. n. 495.

Deinde ita comparatum est, et ut natura sua Protectores censeantur, superiores clientibus, unde etiam his tanquam inferioribus congruit, ut Advocatos suos reverentia atque observantia colant arg. l. qui manumittitur. ff. de oper. liber. Bud. ad l. Herennius ff. de evict. Matth. Coler. conf. 33. n. 60. D. Sebast. Dieth. thes. 18. de jur. Advoc.

Ac alias dicitur clienti ac filio et semper honestam & sanctam personam patris ac patroni, tanquam superiorum esse debere l. libert. ff. de obseq. libert. l. accusare. ff. de accusat. l. si adulterium §. liberto ff. de adulter. Cum igitur natura Patronus clientem, quoad superioritatem antecellat, videtur repugnare ordini rationis, ut inferior sit protector superioris.

Hinc etiam Præceptor olim meus et omni veneratione colendus D. Menoch. de arbit. jud. lib. 2. cent. 4. c. 338. n. 5. refert quod in regione Pedemontium (in qua protectionis, ac Salvæ Guardie usum esse frequentem testatur. ibid. n. 3.) antiquo decreto Ducali lib. 3. sub rubr. de Guardia & earum prohibitione, prohibeantur inferiores Principes aliquem sub sua protectione & Salvæ Guardia recipere, & tam concedens, quam subiciens puniatur.

Tertio si superior sese inferioris et Tutelæ subiciat, non videtur id fieri posse, quin aliquid de sua auctoritate amittat, eo quod se alterius clientelæ subiciens, alieno Imperio subditus videatur, quid autem Principis majestate indignius aut abjectius est, quam sese in alterius & quidem inferioris Principis tutelam & clientelam dare ac superiorem confiteri?

Unde etiam Bodin. lib. 1. c. 7. de Repub. in dubium vocans, An Princeps qui se clientem alterius proficitur, Iura sua majestatis retineat, negativam partem tuctur, & putat nihil indignius esse majestati Principis, nihilque abjectius, quam sese in alterius Tutelam & clientelam dare aut superiorem confiteri, licet ibid. fateatur plerisque aliter videri, quorum sententia inferius auctoritate & exemplis comprobatur.

At vero Legumlatores volunt, et unumquemque statum suum illatum & integrum conservare debere, in omni; pactione Iura majestatis Principi populoque salva esse oportere, aliter facile contingere posset, ut alter in alterius potestatem redigatur.

Verum istæ dubitandi rationes leviores sunt, et quam ut aliquem in negantium partes possint pertrahere. Concludimus igitur rebus ita ferentibus, haud immerito etiam Statu majorem ac superiorem sese in Protectionem inferioris commendare posse, præsertim si Dominus superior in remota nimis Regione resideat ac domicilium habeat.

Decidendi ratio in promptu est. et Cum enim Advocatæ constituendæ finis sit, ut susceptus in Patrocinium

cinium cum bonis ac hominibus suis ab aliorum oppressionibus defendatur, ut *alibi* plene probavimus, id vero etiam ab inferiore, qui satis ad hoc vitium habet, fieri possit, nihil obstat, quin inferior superiorem vel ejusdem saltem homines, longius à Domino suo remotos, inferiori autem protectori constituto viciniore protegat.

14 Tralatitium siquidem est, † cum finis & effectus intentionem suam habent, quod modi qualitas non attendatur *l. 3. C. de instit. & substit.* Ioann. Cephal. *cons. 35. n. 45. lib. 1.* Eberhard. *in Topicis loco ab equipollent. num. 8. in fin.* Dec. *consil. 499.* Vant. *in tract. de nullit. process. tit. quib. mod. null. sanari possit, n. 116.* Barnab. Cornazz. *decis. Lucens. 54. n. 43.* Mart. Monter. *decis. Aragon. 12. n. 4.*

15 Deinde si Statu minores non possent deligi † Protectores superiorum, lequeretur, quod etiam foedus ici per majores cum minoribus non posset, eo quod ratio foederis exigat, ut foederis consors etiam inferior confederatum defendat. Quia clientela † inter summos Principes aliud nihil est, quam foederata consociatio, qua quidem alter alterius majestatem observare tenetur, ut ab injuria potentiorum tutior esse possit. Bodin. *d. c. 7.* Sed consequens Iura abhorrent per text. *expressum in l. non dubito 19. ff. de captiv. & postlim. ibi.* Liber autem populus † est is, qui nullius alterius potestati subiectus est, sive is foederatus est, sive æquo foedere in amicitiam venit: sive foedere comprehensum est, ut is populus alterius populi comiter, majestatem conservaret. Hoc enim adjicitur, ut alterum populum superiorem esse intelligatur, ergo nihil obstat, quin etiam inferior constitutatur Patronus superioris.

Refutatio in speciem negativæ partis illata.

Argumen- Quod enim primo dictum erat defensionem requirere potentiam & vires juvandi, quæ in potentioribus residere præsumitur, id facile conceditur, sed inter Negativa allatorum. Respon. ad l. dubitandi rationem.

16 Princeps vel Status aliquis pluribus ditionibus locupletior est vel ampliori subditorum numero pollet. Altero ratione loci vel commoditatis ad præstandam defensionem propter vicinitatem aut meliorem occasionem: Priori modo considerata potentia penes superiorem semper magis quam inferiorem esse præsumitur, alio autem respectu etiam inferior, quoad defensionem susceptorum in tutelam æque aut magis potens esse potest, quam superior propter loci distantiam, aliudve impedimentum.

17 Ut de eo nunc nihil afferam, potentiorum † quem dici non solum ratione sui ipsius, verum etiam ratione propinquorum & affinium, adstruente Afflict. *de Iure protomis. §. prohibemus col. 1. & seq.* sequitur Corbulus *in tract. de Iure Emphyt. cap. 14. ampliatur. 12. n. 3.* Ioan. Iacob. de Leonard. *inter cons. Brun. cons. 114. n. 88.* Pruckman. *lib. 1. cons. 36. n. 113.*

18 Secundo nihilo plus obstat, † quod suggestum fuit, protectores ob debitam ipsis clientum reverentiam ordine quasi naturæ superiores videri. Nam pariter etiam uti de potentia dictum est, ita diverso etiam respectu aliquis superior ac inferior dici potest, superior nempe, quoad clientelam, inferior autem respectu alterius superioris seu potentioris Status, unde nihil est, quod dicamus ordini naturæ repugnare, ut inferior hoc respectu possit esse protector superioris.

Resp. ad III. dubitandi rationem. Tertia ratio quæ pro amplectenda contraria opinione inducta fuit, frigidior est, quam ut multa con-
futatione indigeat.

Negamus enim superiorem seu † potentiorum, ex eo quod se ut dictum est, certo respectu inferioris seu Majestatem an amittat qui in alterius clientelam convertitur, de omnibus Principibus & Rebus publicis, quæ in alterius fidem & Clientelam se committunt, fert. Derisio Negativa. Ratio decidendi ab auctoritate. imbecillioris protectioni subdat, aliquid autoritatis perdere, id quod eleganter peculiari in hanc rem assumpta quaestione testatur Arniseus *de Iure Majest. c. 4.* ubi plurimis in id adductis exemplis, tandem in unum conversum, de omnibus Principibus & Rebus publicis, quæ in alterius fidem & Clientelam se committunt, concludit, eos majestatem † suam inde non perdere modo id faciant salvo ipsorum jure. Alberic. Gentil. *de pot. Reg. absolut. fol. 14.* Colleg. Papiens. *in Respons. caus. finar. n. 9. in fin.* Rol. à Valle. *consil. 1. n. 45. & seq. te. num. 1.* Curt. Iun. *consil. 286. n. 22. vol. 3.* Pract. Papiens. *tit. 15. gloss. 18. num. 4.* Arniseus *d. cap. 42. ad fin.* ubi ex allegatis auctoribus definit, clientem † non perdere libertatem ex eo, quod se in Patrocinium alterius receperit: Si quis enim inquit, alicui se certis † conditionibus obstrinxit, quod præter eas est, videtur sibi reservare voluisse *l. si qui certa in princip. ff. de Iure immunit.* quia excipiens † in uno confirmat regulam in reliquis *l. cum ita 63. §. videamus. ibi quæ enim Titio. ff. de condit. & demonstr. l. cum 18. §. cum fundum. l. quasitum 12. §. idem respondit de instruct. & instrum. Paurmeist. 2. de jurisdict. cap. 4. num. 18.*

Et Principem vel quemvis alium etiam Regem Iura Majestatis habentem, salva reputatione & existimatione honoris sui alterius clientelæ se submittere posse, contra Bodinum ulterius definiunt Dn. Remig. Fetschius *dissert. de Foederib. 9. 23. lit. B.* Instante enim periculo, quod totius ditionis minatur subversionem cur vitio verteretur Principi, in subsidio alterius suam querere salutem Hænon. *disputat. Polit. ultim. 9. 19.* Richard. Dietherus *de summa Imperat. pot. 9. 16.* ubi ab iis Principibus, qui annuam pensionem aliis solvunt, † ne excursionibus, regionum suarum finibus 20 damnum inferant, arguendo, concludit Majestati illorum nihil per hoc derogari, adeo ut nec Turcarum Imperator, qui Regi Æthiopum, & illis populis, qui Arabiæ montes incolunt, magnam pecuniam Tributi nomine, quotannisolvere cogitur, Majestatis suæ detrimentum aliquod patiatur. Non enim consistit Majestas † in externo honore, nec in amplitudine Provinciarum, sed in potentia libera in subditos, quæ quamdiu per clientelam non minuitur, tamdiu Majestas non amittitur, ceu notat ex Arniseo Georg. Gumpelshaimer *de Iure clien. 9. 2. in notis lit. I.* ubi subjungit, nihil esse in clientela, quod Iura Majestatis in suos, cuiquam adimat, nisi ea cum aliqua subjectione conjuncta sit.

Quamvis enim illius, à quo vicini † pacem argento 21 redimunt, Imperium firmum, e contra vero illos, qui aliorum Principum amicitiam argento comparare coguntur, imbecilles & infirmos esse manifestum & certum sit indicium, observante Machiav. *disp. de republ. & Populus qui suis † stat viribus, nec ex alieno pendet arbitrio in vera libertate esse censeatur, auctore Livio lib. 35. c. 32. & ea de causa in alterius clientelam se dare indignum majestate existimet Bod. loc. sub notato, quia tamen superior se in protectionem inferioris committendo non nisi majestatem illius communiter observare solet, aliud † vero sit, potestati alicujus subiectum esse aliud majestatem ejus communiter observare, D. Rich. Diether. Camp. Imp. Assess. *de summ. sum. Imp. potest. concl. 16.* proinde nihil indignitatis ex submissione clientelari exurgere recte asserit Kirch. *de republ. disp. 17. thes. 1. lit. F.* Non enim dignitati † suæ præjudicat certo modo alteri, qui se submittit, Mod. Pistor. *cons. 51. n. 3. vol. 1. & alias etiam non † inhoneste ei quis submittitur, quem supra omnes extulit fortuna, ut Tigranes Armeniæ Regis**

Regis filius olim animose ad Pompejum dixisse fertur, referente *Patercul. histor. Roman. lib. 2.*

11. Ratio decidendi ab exemplis. 22. Quod ut exemplis † illustremus antiquis & novis, gravati non sunt Ptolomæus, cum liberis suis, Ægypti; Archelaus Cappadociæ, Prusias Bythinæ Reguli, protectionis Romanorum olim sese committere Tacit. 2. *Annal. Dion. lib. 57. Livius lib. 55.* Ita etiam Ferrariæ, Bentivoli ac Mirandulæ Duces in Lud. 12. Gall. Reg. & Octavius Farnesius Dux Parm. in Henrici II. protectionem transire non erubuerunt, ut auctor est Schleid. *lib. 22.*

Ita nec provinciæ Belgii cum rerum summam in protectionem Reginæ Angliæ deponerent teste Stovv. Helnishod. in *Elisabe. Eman. de Meteriani, l. 13. histor. Belg.* nec Borussi, cum auxilia ab Imperio petierunt, nec Genevenses, qui toti à Rege Galliæ pendent nec Geneuenses, cum Ioan. Mariam, & paulo post Philippum Mariam Duces Mediolanenses protectores Reipub. eligerent Leand. Albert. in *descript. Ligur.* nec Carolus V. Ferdinand. & Maximilian. II. cum Livoniam in tutelam Gustavo, Erico & Ioan. Regibus Suecorum committerent, Chitræ. *lib. 28. Saxon.* Jura majestatis perdiderunt. Sicut ergo ex protectione nihil jurisdictionis Magistratui ordinario sese in clientelam tradentium subditorum demitur, ut *infra cap. 10. de effectib. protect.* fulissime probatur, ita pariter nihil clientibus ex submissione in protectionem de iure & auctoritate sua demitur, aut detrahitur.

Secunda hujus Capituli quaestio: An a genere quaestio pertexenda est. Sed hæc de constituendo in tutorem Statu inferiore in præsens dicta sufficiant, nunc de alio personarum genere quaestio pertexenda est.

Vocatur igitur secundo loco in dubium, † An subditi cooptare eum in Patronum possint qui superioris sui inimicus ac hostis est?

Et primo quidem affirmative decidendum † videtur. Quia † cum inimico superioris contrahere amicitiam

23 nullo iure prohibitum est, † operosum enim est &

24 virtuosum acquirere amicos. Rolan. à Vall. *conf. 1. n. 83.*

25 *vol. 3. Warem. ab Erenb. meditam pro fœd. lib. 1. c. 2. n.*

Affirmativa. 21. & † esse amicum alterius non est malum, *l. lata. 228.*

va. §. *amicos ff. de verb. signif.* imo idipsum statuitur præ-

1. Dubi- cepto divino, ut patet *Ecclesiast. c. 7. Noli esse pro amico*

2. Ratio, pro Af- *inimicus proximo Bald. in c. 1. §. porro quæ fuit prim.*

firmativa. caus. benef. amitt. Sic etiam ex Iuris scripti permissione,

26 potest aliquis, inimici alterius esse amicus, sine tamén

27 incommodo alterius aut conspiratione, id quod nos

docet Vlpian. in *l. 1. §. cum patronus in fin. ff. de offi. pref.*

urb. ubi respondet Libertum, si sit, aut fiat amicus †

inimicorum Patroni, non offendere, ut puniatur, ni &

conspiraverit cum illo contra Patronum: Sicut, nec

filius † ex hæres scribi potest, si conversetur solum cum

inimicis patris nil autem hostile attentet, ut DD. auctoritate asserit Befold. *dissert. de iure fœd. c. 5. num. 2.*

Quid ergo obstat quo minus protectionis unionem

28 cum inimicis superiorum inire liceat? Et simile † sta-

11. Dubi- tuunt Feudistæ de vasallo, quod scilicet cum inimi-

2. Ratio ab exemplo *o do-*

mini sui amicitiam impune contrahere possit, modo id

non fiat in perniciem domini, sed ad alium quemcunq;

bonum effectum. Ita Mart. Laudens. in *c. 1. §. item si*

fidelis quib. mod. feud. amitt. Iacob. de S. Georg. in *in-*

vestitura sua feud. in verb. dictis, vasall. col. 4. v. s. causa

principal. Alvar. in *c. 1. quot testes sunt necess. ad pro-*

band. ingratitud. Afflict. *decis. 307. nu. 28. ibidemque*

Thom. Grammat. in *addit. n. 18. Andr. de Ifern. in d.*

29 *cap. 1. §. porro quæ sit prim. caus. benef. amit.* † qui ex-

pressè notat, quod duo requirantur copulative ad hoc, ut

ex amicitia cum inimicis domini vasallus puniatur, vi-

delicet, quod copulaverit amicitiam; secundo quod in

damnum domini, alias primum solum non sufficeret,

ut in concordant. per eum ibi alleg. idem affirmat Curt.

Iun. *tract. feud. in 4. part. princip. num. 37. Roland. à Vall. conf. 1. num. 83. & seq. vol. 3.*

Et ita etiam statuit gloss. in *c. 1. in tit. hoc potest esse tit. quib. mod. feud. amit.* quam ibi sequuntur communiter Feudistæ & gloss. in *cap. 1. §. porro quæ fuit prim. caus. benef. amitt.* & Alvarot, per multas rationes adductas in *d. c. 1. hic potest esse tit. quib. mod. feud. amit.*

Sic quoq; si vasallus justo metu † ductus sese cum ini- 30 micis domini sui jungat, culpa vacat, atque adeo poena eximitur Afflict. *d. c. 1. §. item si fidelis n. 55. v. & sciendum quib. mod. feud. amit.* Grammat. *vol. 18. n. 9. & conf. 13. n. 35. & conf. 31. n. 4. Alciat. resp. 467. n. 7. & ad hoc esse glossam communiter receptam in c. 1. §. item si delator. in verb. perdit. quæ fuit prim. caus. benef. amittend.* dicit Kirchoy. in *thes. comm. opin. lit. F. verb. feudo non privatur vasallus* Rol. à Valle *d. confil. 1. n. 108. Bald. conf. 369 n. 3. vers. an ille lib. 1. & Card. Tusch. concl. pract. lur. Tom. 11. lit. C. concl. 632. n. 1. ubi etiam ex alia justa causa lege suffulta hoc obtinere tradit, per rationem, quod vasallus Domini salutem, propriæ præferre non teneatur, de quo alibi copiosus actum.*

Verum omissa longiori disputatione, † ad quaestio- 31 nem hanc negative respondendum esse ex subsequen- *Decisio Negativa.* tibus rationum adminiculis concludimus.

Primum enim non licet † subditis se confederare 32 cum hostibus & inimicis sui superioris, ut Bald. *ad l. 1. Ratio deci-* in *princ. vers. juxta hoc queritur. ff. quod quisque jur. dendi l.* inducit Cuno de *pact. quæst. 24. n. 161.*

Nam faciens confederationem cum † inimicis Do- 33 mini sui censetur illius hostis & inimicus, ut scripsit Mart. de Laud. in *tract. de confœd. princ. quæst. 26. Hier. Gigas. tract. de crim. las. majest. lib. 2. quæst. 2. n. 36. Bald. in l. liberi C. de inoffic. testam. Felin. in rubr. n. 11. de Treug. & pace. Petr. de Anchoran. conf. 158. col. 2. Albert. Brun. conf. 86. Sigism. Neapol. conf. 5. sequitur Marfil. l. 1. §. præterea n. 10. in fi. ff. de qua. Barbat. in c. repellantur de accus. ubi ad hoc citat. d. l. liberi C. de inoffic. testam. & habetur in l. 1. §. cum Patronus ff. de offic. prefet. urb. ubi gloss. in verb. cum inimicis & gloss. in c. 1. in verb. porro quæ fuit prim. caus. feud. amit. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 898. n. 35.*

Et inimicus præsumitur, † qui est amicus inimicis 34 Cyn. in *l. si quis C. de testib. & ibi Dd. Bart. in l. 1. ff. de legi & in Spec. de app. §. vers. si vero appellatur l. Liberi. C. de inoffic. testam.* quæ ad hoc allegat Befold. *d. loc. ubi dicit pro inimicitia præsumptione.* Ius nostrum agnosce- re, si quis cum inimicis alicujus de novo amicitiam jungat. Quia paria sunt esse inimicum, † vel inimici ami- 35 cum Alex. l. 3. de testib. arg. 3. q. 5. c. 2. idem Alex. *conf. 99. part. 1. Fel. in c. accedens el. 2. ut lite non cont. & in c. quoties de test. & in c. repellantur de accus. Bald. in l. nam socius ff. pro socio in fin.*

Deinde qui † confederationem vel parentelam cum 36 inimicis domini facit vel inimicis domini adhæret, eos *Ratio deci-* sequendo proditor dicitur & fallarius Bald. *l. 1. quæst. dendi 11.* 41. ff. de rer. divis. Marfil. l. 1. §. præterea num. 10. ff. de quæst. Barbat. *d. cap. caterum. n. 107. extra de judic. Angel. confil. 257. col. 2. Craver. confil. 224. num. 6.*

Quinimo confederationem † cum inimico Impe- 37 ratoris aut principis iniens crimen læsæ majestatis com- mittit Cuno. *d. q. 24. n. 161. Binsfeld. de confess. malef. conclus. 6. dub. 2. ubi diserte tradit societatem subditi cum hoste regis aut principis sive conlummata, sive inita solum sit facere aliquem reum læsæ majestatis ad-* ducens in probationem textum *l. quisquis C. ad leg. Jul. Majest. & Cajet. 22. quæst. 95. art. 4.*

Cum igitur ut dictum est non liceat inferiori cum hostibus superioris confederationem inire, haud fas est etiam protectionis cum eo unionem pacisci.

Tertio in propugnationem decisionis nostræ ad- 38 ducitur

Ratio deci- dendi III. ducitur ea ratio, quod nimirum se potentioris tutelæ commendans, non levem cum eo amicitiam contraxisse intelligatur.

Verum cum hoste superioris copulare amicitiam non licere inde constat, quia clari juris est eum, qui contrahit † amicitiam cum inimico meo esse inimicum meum *l. liberi 28. & ibi Bald. Salycet. Iaso. & Dd. C. de inoff. testam. l. aut affinitate 32. ff. de procurat. l. sciendum 4. §. si accusatio. & ibi Bartol. ff. de legat. cap. si inimicus distinct. 93. & ejusdem propoliti cum inimico meo censeretur Alvarot. c. si capitanei. n. 4. & est ratio quib. mod. feud. amitt. Bald. d. l. liberi C. de inoff. testam. Fel. c. ac-*

cedens el. 2. 1. num. 2. ext. ut lit. non contest. † eamq; ob causam ille qui cum inimico meo amicitiam copulavit, perinde ut inimicus meus & à † judicando, d. c. accedens, & ibi Abb. & Felin. cæteri; Dd. ext. ut lit. non contest. & ab accusando repellatur, & ibi Abb. Felin. & c. cum te extra de accus. c. de accusatoribus & ibi Præpos. 3. q. 5. & à testificando repellitur c. cum oporteat. extr. de accusation. Cyn. & Bald. in l. si quis testib. 17. C. de testib. Alexand. conf. 99. n. 4. lib. 1. Præpos. d. c. de accusat. arg. text. illius 3. q. 5. Hieron. Gigas tract. de crim. las. majest. rub. quomodo & per quos crim. las. majest. prob. q. 2. n. 24.

Ratio deci- dendi IV. Quarto confirmatur eadem decisio ab exemplo Liberti. Is enim si contra Patronum cum inimicis ejus conspirasse docetur, pœna metalli tenetur *l. 1. §. 10. in fin. ff. de offic. præf. Urb. Schenck de Feud. lib. 3. Tit. 32. n. 2.*

Huc accedit quinto † quod filius copulans amicitiam cum inimicis patris exheredari possit Bald. consil. 12. lib. 5. Ludolph. Schrader. tract. feud. part. 9. c. 5. ante n. 25.

Hinc etiam Sexto communib. † Feudistarum suffragiis receptum est, quod vasallus contrahens amicitiam cum inimicis domini sui feudum quod à Domino habet, amittat *c. vim. Feud. 57. juncta l. 28. C. de inoff. Testam. Vasq. de success. p. 3. lib. 3. & in l. 28. n. 8. c. 1. ibi Alvarott. qui test. sint. necessar. ad proband. ingratitud. gloss. c. §. item si fidelis verb. concubuerit & ibi Jacob. de Belvis. Bald. Alvarot. Præp. & Afflic. quib. mod. feud. amitt. gloss. c. 1. §. porro & ibi Ifern. Alvar. Præpos. Bald. & Afflic. qua fuit prim. caus. benef. amitt. & l. 1. §. cum patronus ff. de offic. præf. urb. Dec. conf. 604. 2. Ruin. conf. 23. vol. 1. Par. conf. 1. n. 13. lib. 1. Barb. conf. 11. lib. 2. Alb. Brun. conf. 114. n. 63. Gozadi conf. 1. n. 26. Grat. conf. 5. n. 4. vol. 1. Dec. conf. 23. n. 14. vol. 1. communem dicit Grat. conf. 1. n. 87. vol. 1. eamq; procul dubio obtinere consuluit Dec. conf. 18. n. 321. vol. 1. & esse veram omnium sententiam respondit Menoch. conf. 102. n. 9. vol. 1. Wessenb. de feud. c. 15. n. 5. Borchol. cap. 8. n. 121. & seq. Zaf. part. 10. n. 23. Schrader. part. 9. c. 5. n. 23. Vult. lib. 1. c. 11. n. 29. Andr. Knich. de vestitur. pact. lib. 2. c. 5. n. 47.*

Notandum tamen hanc amicitia † copulationem cum inimicis superiorum factam intelligendam esse cum effectu, ut non in nudis amicitia terminis subsistat, sed ad ejusmodi effectum aliquem deducatur, ex quo superiores incommodum aliquod sentiant, vel saltem eum in finem à clientibus contracta sit, ut superioribus inde damnum emergat. Ita similem textum de vasallo interpretatur gloss. in c. 1. verb. affiliavit qua fuit prim. caus. benef. amitt. Laud. in c. 1. §. item si fidelis quibus mod. feud. amitt. Ifern. d. cap. 1. §. porro versic. sed an dominus Alvarott. c. 1. quot test. sint necessar. Menoch. consil. 102. n. 14. & seq. Roland. consil. numer. 84. volum. 3. ubi dicit, quod si vasallus copulavit amicitiam cum inimicis domini, in damnum & perniciem domini, ut puta ad hoc ut inimici sint potentiores domino, amittat feudum, secus si non in perniciem & damnum domini, sequitur Afflic. decis. 307. n. 28. ubi tradit duo requiri copulative ad hoc ut ex amicitia cum inimicis domini vasallus puniatur videlicet quod copulaverit amicitiam secundo quod in damnum domini copula-

verit alias primum solum non sufficere sequitur Zaf. part. 10. n. 32. Curt. Iun. part. 4. prin. n. 37. Sonsbec. part. 2. n. 43. Borch. c. 8. n. 124. Vult. d. c. 11. n. 29. lib. 1. & communem dicit Soarez in thes. comm. opin. lit. F. n. 80. Frid. Schenck de Feud. lib. 32. n. 2. ubi addit Alvarotti Limitatione (dum vasalli cum inimico Domini initam amicitiam, si Domino perniciofa, non etiam si innocua & evangelica sit, expiandum esse dicit) admitta, quamvis pietatis sæpius peccetur umbra tamen hoc in vasallo plures ditiones & provincias Feudales à diversis dominis recognoscente non obtinere, idque Flandria Comitibus ex Everh. Top. petito exēplo declarat.

Et pro hoc notabili faciunt rationes quæ supra dubitationis loco adductæ sunt, quæ etiam ex præcedentibus decidendi rationibus per se adeo manifeste corruunt, ut speciali refutatione non egeant.

Quibus ita constitutis decisio nostra primum ampliari posse videtur, ut non liceat etiam apud hostes eorum qui superiori domino confœderati sunt, protectionis præsidia quærere.

Ratio est quod adhærentes & confœderati censeantur ejusdam conditionis, intentionis, & † voluntatis Anch. c. ut circa de elect. in 6. Imol. clem. 1. n. 14. de relig. dom. Ang. l. qua relig. ff. de rei vindicat. Gigas præallegat. quæst. antepen. num. 2. Wurmsfer. præf. observ. lib. 2. tit. de act. decis. 10. circa fin. † Et confœderati censentur unum corpus Angel. conf. 376. n. 2. Gigas d. tract. lib. 3. in tit. de rebellib. q. 21. n. 6. Menoch. conf. 99. num. 39. Decian. conf. 37. n. 45. libr. 2. † Qui enim alteri adhæret unus est cum eo spiritus c. damnatus de summ. Trinit. & fid. Cathol. Fel. rubr. n. 20. ext. de treug. & pace. Ludolph. Schrad. de feud. part. 9. c. 4. n. 9. Cui consonat illud. Thucyd. lib. 3. in Oratione Mityl. † Sine confœderati socii tam animis & voluntate, quam apparatu & viribus pares.

Hinc etiam communibus Interpretum suffragiis receptum est, † quod subditus alicujus principis arma sumens contra principem confœderatum, possit à suo principe tanquam rebellis puniri, cum contra proprium principem hoc casu arma sumere videatur, Bald. l. 2. col. pen. v. & nota C. de serv. & aq. Loffred. conf. 5. n. 34. † tum quia princeps confœderatus potest punire hostes & rebelles sui confœderati Bart. l. non dubito per ill. text. ff. de capti. & postlim. rev. extravag. qui sint rebelles verb. rebellanda. Gigas loco citato num. 3. Zaf. conf. 1. n. 5. lib. 2. Men. conf. 99. n. 40. † Tum quia offendens confœderatos Cæsaris æque efficitur reus criminis læsæ majestatis, atq; si ipsum Cæsarem offendat. Bart. d. ver. rebell. num. 7. Bald. l. 1. n. 34. ff. de rer. div. Præp. c. in primis §. de persona n. 22. n. 9. 1. Brun. conf. 86. n. 8. Gig. de crim. las. majest. lib. 1. q. 18. & q. 68. in fin. & lib. 3. tit. de reb. q. 21. Men. d. conf. 99. n. 37. & 38. † Tum quia civis confœderatæ civitatis ita potest repressalias obtinere in civitate confœderata, sicut in propria Bal. auth. sed omnino col. 4. C. ne ux. pro mar. Zaf. d. conf. 1. n. 5. lib. 2. † Tum quia injuria, quæ fit socio nostro nobis facta censetur *gl. l. item. apud Labeonem §. abduxisse ff. de Injur. Amanuel. de clar. atqu. sing. 166. † Et facit pro hoc quia socii sunt instar fratrum l. rerum in pr. pro soc. † & injuria vel offensa unus fratris est alterius l. lex Cornelia in pr. & ibi not. Bart. & Alber. ff. de injur. Bart. l. cum scimus C. de agric. & cens. lib. 11. Cyn. & Bald. l. 1. in fin. C. de rapt. virg. Corn. conf. 172. n. 19. lib. 2. Port. conf. 114. n. 12. † Tum denique quia tenens feudum ab Ecclesia si offendat Imperatorem confœderatum cum Ecclesia feudo privari debet ab ipsa Ecclesia Bald. l. 1. v. 42. quæro ff. de rer. divis. Loffred. conf. 5. n. 33. & 34. Gig. d. tract. part. ult. qn. 17. n. 3.*

Porro supradicta nostra principalis decisio † hoc

Rationes dubitandi, ex allatis decidendi rationibus

per se, ener-

vata.

Ampliatio negativa decisionis.

Ratio ad-

ducta am-

pliationis.

Limitatio
proposita
decisionis.

temperamentum recipit, ut subditis qui aliunde nullam defensionis opem habere possunt, liceat etiam hostes Domini sui protectores eligere, quando ii vel ob veræ religionis cultum vel alias similes causas, subditos injuste invadere, eisq; violentiam aliquam inferre conarentur.

Prima li-
mitationis
ratio.

Et primo quidem hanc limitationem firmat communis & recepta DD. sententia, qua traditur. quod Principi tyrannidem exercenti resistere liceat Thom. de Aquin. 2. 2. q. 69. art. 4. in concl. Bartol. & Luc. de Penna l. prohibitum C. de lure fisci. Io. Fab. l. quoniam iudices C. de appel. Boer. decis. 304. n. 6. per text. l. per hanc C. de Advoc. diu. jud. l. un. in fin. C. de magistr. sacr. scrin. l. omnes C. de decurion. lib. 10. Afflict. super constit. Neap. rub. 8. n. 57. cum seq. lib. 1.

In his enim quæ magistratus gerit extra officium, est 60 instar privati, & si quid per injuriam adversus aliquem agit, non ut magistratus, sed ut privatus id agit atque ideo injuriarum actione conveniri potest l. injuriarum §. qua lure juncta l. nec magistratibus ff. de injur. Bero c. conquerente n. 6. de restitu. spoliat. Placa in epit. delict. c. 28. n. 9. Menoch. conf. 107. num. 21. Modest. Pist. 61 conf. 15. n. 16. lib. 2. & Et aliis competentibus actionibus subiacet l. 3. §. 1. & seq. ff. de eo quod met. caus. l. quemadmodum §. magistratus ff. ad l. Aq.

Hinc & contra judicem extrajudicialiter procedentem spoliato datur actio ad interesse † Afflict. super 62 const. Neap. libr. 1. rubr. 25. n. 36. Menoch. in tr. de recuper. possess. remed. 8. n. 11. † Et eandem ob causam contra magistratum, qui extrajudicialiter procedendo possessionem alterius occupavit, ex constitutione l. si quis in tantum C. unde vi. agi posse tradit idem Meno. de remp. poss. rem. 9. n. 141.

Deinde non incommode hanc eandem limitationem 64 munire potest, † quod defensio sit juris naturalis, & instinctu naturæ omnib; animantibus ingenerata l. ut vim ff. de just. & jur. l. 1. §. vim vi ff. de vi & vi arm. l. itaq; ff. ad l. Aqu. l. 1. §. cum arietes ff. si quad. paup. 65 feciss. dicat. cum similib. † Et omnia jura † defensionem 66 permittunt l. scientiam §. qui cum aliter ff. ad l. Aqu. c. si vero de sent. excom. † Ex quo sequitur quod etiam adversus magistratum quantumvis superiorē aut supremum vim inferentem defensio permittitur sit: † cum princeps etiā naturali juri subiectus sit, & jure naturali eum uti oporteat Bald. l. 2. n. 40. C. de ser. & aq. Iacob. de S. Geor. de feud. v. prin. n. 4. Ias. conf. 1. n. 1. lib. 1. Ias. l. 1. n. 2. ff. de pact. Dec. c. 1. lect. 2. n. 12. de const. Idem conf. 48. n. 5. Menoch. conf. 27. n. 23.

Præterea cum magistratus supremus saltem à jure civili 68 introductus videatur † l. 2. §. post originem ff. de orig. lur. l. un. in pr. ff. ad leg. lul. de ambit. Defensio autem ut modo dictum est sit juris naturalis, † certe jus naturale per civile † quo subiectio superiori facta est, non 69 extinguitur, §. sed naturalia Inst. de lur. nat. gent. & civ. Ita Zoannett. in l. ut vim. part. 3. n. 9. ff. de just. & lur. ubi subdit etiam si jure naturæ introductū concedamus, non tamen propterea usq; adeo jus naturæ sublatum esse, ut quælibet per vim magistratui gerere liceat & adversus vim atq; injuriam omnis plane defensio subditis adempta sit, quod latius rationibus confirmat idem Zoannet. loc. praalleg.

Regulariter enim omnes personæ cujuscunque sint 70 status qualitatatis vel conditionis, † eodem & æquali jure utuntur l. jura non in singulas & ibi Bald. ff. de legib. l. regula §. & licet ff. de jur. & fact. ignor. l. in fraudem. §. si. ff. de test. milit. l. de contractu & l. ratas ff. de resc. vend. Auth. de hered. & Falcid. in pr. c. novit. & ibi Dd. de re jud. lib. 6. Tiraq. de utr. retr. p. 1. §. 1. gloss. 14. n. 96.

Et prædicta locum obtinent non tantum in principibus sæcularibus sed & Ecclesiasticis. † Nam & illis 71 subditi resistere possunt, si aliquid contra canones su-

scipiant, aut subditos ad malum cogant. Felin. cap. si quando, n. 1. extr. de rescript. Bermond. Chover. in tr. de publ. concub. in gl. super verb. statumimus. n. 15. in fin. Hier. Gig. in tr. de resid. Episc. c. 16. n. 5.

Neque enim subditi prælatis ita debent subjici, † ut 72 cogantur eorum vitia venerari. cap. admonendi 2. qu. 7. Afflict. c. 1. n. 192. ex quibus caus. feud. amitt. De moderamine tamen, quo hoc casu subditi in resistendo uti debeant videatur Panormit. c. novit. n. 38. ex trade jud. & Pet. de Monte in Monarch. consil. tit. consilii præeminentia n. 26. & est bon. text. in c. nos incompetenter §. it. cum videā 2. q. 7. Et de remediis adversus prælatos nimium onerantes subditos agitur in c. licet & c. si. ext. de accus.

Deniq; pro hac sententia facit, † quod obedientia 73 principi debita non extendatur in infinitum, sed eatenus præstanda sit quatenus ordo justitiæ requirit, Tho. de Aqu. 2. 2. q. 104. art. 6. in fi. Alv. c. 1. in pr. n. 17. hic si. lex. Præcipue vero obedientia in illicitis est inofficiosa & 74 jure reprobata l. servus ff. de oblig. & action. l. si. §. si. & ibi gl. ff. de bon. damn. c. fin. 15. q. 6. Gail. de pace pub. l. 1. n. 12. Atq; ideo in graviorib; siue pietatem † atq; hone- 75 statem lædentib; non est obediendum mandato principis, domini, parentis, magistrat; vel alterius superioris, quem justa ratione timere possumus l. liberorum §. excusantur ff. de his qui not. inf. l. liber homo la. 2. in pr. & ibi gl. ff. ad l. Aq. l. si servus & ibi Io. Fab. C. de sepulc. viol. cū simil. alleg. per Tiraq. in tr. de pæn. caus. 34. n. 1.

Sicut nec in his quæ à jure fieri prohibentur judici obedire quis debet, † alias punitur Auth. sed novo jure 76 C. de custod. reor. Guid. Pap. decis. 340. n. 1. † Quamvis 77 ille qui in illicitis principi paret, minus puniatur l. servos C. ad l. lul. de vi publ. vide allegata per Cagn. rubr. n. 9. ff. si quis jus dic.

Et hæc hæcenus de hostibus superioris domini quatenus in protectores deligi possint, dicta sufficiant, nunc ad tertiam quæstionem quæ majoris momenti esse videtur, restat, ut accingamur.

Quæritur igitur tertio loco de illis personis quæ à 78 fide Christiana alieni sunt, An nimirum infidelis veluti Turca, aut alius à fide Christi alienus constitui possit à Christianis patronus atq; protector.

Et non deesse videntur, qui id jure fieri posse existimant, inprimis Oldrad. de ponte conf. 71. conclu- 79 dendo affirmat † posse Christianum sine peccato ad defensionem suam uti auxilio infidelium, cujus sententia patronos se laudant Io. And. in addit. ad Specul. rub. de lude. col. 3. v. convertendo hunc casum. Farinac. oper. Florem re-criminal. part. 5. de Homic. qu. 125. n. 9. Mart. Laudens. in tractat. de bello qu. 3. Alber. leg. 1. in fin. Cod. unde vi Panormit. c. quod super n. 15. Ioan. de Imol. clem. 1. n. 14. Ioan. de Anania c. ad liberandum col. 1. in fin. vers. nota quod non est licitum & ibi Fel. n. 5. ext. de jud. Cor-set. in tract. de potest. reg. p. 4. princ. q. 88. n. 37. Anchar. c. va, prima presidentes n. 3. de heret. l. 6. & in clem. 1. n. 13. de lure jur. Decia. conf. 20. per tot. l. 3. Præcitatos etiam sequuntur Majol. dier. canic. Tom. 3. coll. 2 pag. 953. Afflict. in tit. de pacelur. firm. §. conventiculas n. 32. & in const. post mundi machinam n. 52. Philot. Achill. in Somn. virid. de juris d. Reg. & Sac. l. 1. c. 112. & seq. quod est apud Gold. Monarch. S. R. l. Tom. 1. p. 99. Iac. de Grassis in dec. casuum conscientia part. 2. lib. 2. c. 20. de bello n. 39. quib. accedit doctissimus Becanus in Anal. vet. & Novi Test. c. 17. q. 6.

Rationes quibus † præcitati Interpretes innituntur 80 hæ præcipue esse intelliguntur. Primo quod leges & jura permittant defensionem corporis & rerum suarum à quolibet fieri per text. in l. ut vim ff. de just. & jur. l. 1. C. unde vi jus natur. dist. 1. c. 3. §. si vero ext. de sent. excom. cū simil. Maxime sine necessitate urgēte, † quæ legib. sub- 81 jecta non est c. quod non est lic. de reg. jur. quis aliter se tueri non potuit l. scient. §. qui cū aliter ff. ad l. Aq. & clem. 1. in fin. de homicid. vel si juste timet quod aliter se tueri

non possit *l. si quis fumo* §. 2. ff. *ad l. Aquil.* Et ignoscendum est ei qui qualitercunq; sanguinem suum redimere satagit *l. 1. ff. de bon. eor. qui mort. sibi consciver.*

84 Secundo eadem opinio defendi posse, † videtur argumento à majoritate rationis sumpto, † & sicut insidiis & dolo possumus hostes propulsare *c. utile* 22. q. 2. *c. dominus* 23. q. 2. *l. nec interest* ff. *de captiv. & postlim. revers.* canes propter pacem in Ecclesia tolerare *cap. quidam* 22. qu. 4. † & pro defensione fructuum uti arte magica *l. eorum* C. *de malef. & mathem.* Ita multo magis ad tutelam propriæ personæ & bonorum ab infidelibus auxilium implorare licitum esse censetur.

86 Tercio hæc sententia comprobari videtur ab oppositis seu contrariis, † quorum eadem debet esse disciplina *l. et si contra in fin. ff. de vulg. & pupill.* cum similib. † Quemadmodum enim fideles in bello iusto infideles juvare possunt, *c. Julian.* 11. q. 3. *c. quid culpatur* §. *ordo* 23. q. 1. Sic contra infideles in bello iusto posse juvare fideles inconveniens esse non putatur, † per regulam quod idem operetur propositum in proposito, quod oppositum in opposito *l. fin. §. si. ff. de leg. 3.*

87 Quarto eidem opinioni fulcimentum † præbet argumentum ab effectu, quod efficax est; quia est probatio sensitiva, qua nulla est efficacia: Everhar. *top. legal. loco ab effectu. n. 1.* Et quærere rationem † ubi habemus sensum est infirmitas seu debilitas intellectus, ut post Aristotel. & Averroem dicit Bald. *in rubr. ff. de rer. divis.* & idem Bald. *in l. 1. C. qui accus. non poss.* & idem Bald. *in l. si. C. de exec. rei jud.* Ang. *conf. 275. incip. Thema super quo conf. petitur, est circa fin.*

88 Ad effectus qui ex dicta † pactione prodeunt secundum Oldradum, qui in cognata foederum materia hoc inducit, sunt dissensiones & divisiones infidelium quibus seipsos mutuo conficiant, & consequenter eorundem desolatio regnorum, quam inducere Christianis expedit & licitum est, ut ii tanto magis in tranquillo vivant & ab eorum infestationibus securi sint.

89 Quinto huic argumento famulatur aliud, quod à virtute finis † sumitur, † à quo (si Aristoteli quem citat Bald. *conf. 272. n. 1. in fi. vol. 1. credimus*) iustum est omnia denominari. Hinc dicit idem Bald. *in l. 1. col. 2. v. iuxta hoc quaritur ff. quod cuiusq; univer. nom.* quod ex fine ad quem pacta foederum inter Principes fiunt, cognoscantur an licita vel illicita sint, quia si ad legitimam defensionem fiant, legitima judicantur; si vero ad illicitam, censentur illicita *l. si à reo §. 1. in fin. ff. de fidejussor.* Cum igitur huiusmodi protectionis uniones cum Ethnicis ob necessariam tuitionem ineantur, licite fieri videntur.

90 Sexto huic sententiæ assistentes eam corroborare nituntur exemplis ex eo, † quod David Rex pacem & confederationem inivit cum Achi Rege Gath. infideli contra Saul. *1. lib. Reg. c. 27. & 29.* Tum quia *4. lib. reg. c. 16.* Ahas Rex Hierusalem, imploravit † auxilium Regis Assyriorum contra alias tribus. Tum quia † Apostolus Paulus *Actor. cap. 23.* à præside Ethnico & infideli petiit milites, quorum auxilio defenderetur à Iudæis mortem sibi minitantibus *c. sex differentia in fi. & c. seq. 23. q. 3.* tum deniq; quia † Deus ipse in ulciscendis Iudæorum peccatis gentium ministerio usus est *c. remittuntur §. hinc notand. 23. q. 5.*

91 Et Iustinianus Imperator aperte profitetur latari se, quod pacem perpetuam cum Rege Persarum ipierit. *l. 2. C. de off. præf. Africa in prin. legis.* Ex quibus deducitur, quod & nos cum Ethnicis & infidelibus protectionis pacta licite facere possimus.

92 Ex his, aliisq; huiusmodi rationibus † possent forte censere aliqui, Christianis esse licitum ex infidelibus Patronum eligere, verum re penitus introspecta quisque sanæ mentis, ni fallor, longe aliter ad propo-

93 tam quæstionem respondendum esse judicabit, nefas scilicet esse Christiano infidelium protectioni sese submittere, ab iisq; ad sui suarumq; rerum defensionem auxilium petere.

94 Idenim primum ex Iure divino & sacris literis evidens est, † ubi ejusmodi protectionum foedera cum infidelibus ineunda multis in locis prohibentur. In ipso enim rerum humanarum † principio Deus hanc legem hominum generi sanxit, ut illi cum fece infernali quæ callidi serpentis sibilum libenter audit, & melleum venenum avidissime haurit, perpetuæ intercederent inimicitia. Inprimis id constat *Esdr. lib. 3. c. 8.* ubi habetur. *Erubui à Rege Babyloniorum auxilium petere, & Equites qui defenderent nos ab inimico in via, quia dixeramus Regi manus Dei nostri est super nos, & super omnes qui quarunt eum in virtute.* *Esaia c. 20.* *Confundentur ab Æthiopia spe sua, & ab Ægypto gloria sua, & alibi passim Iudæorum cum Ægyptiis foedus vituperant Prophetæ. Esaia c. 30. 31. 36. Osee 12. Obad. 1.* Sic quoq; *Exod. 23. v. 12.* habetur. *Quod si volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adherere, & cum eis connubia miscere, atque amicitias copulare, jam nunc scitote quod Dominus Deus vester, non eas delebit ante faciem vestram, sed in foveam & laqueum vobis erunt. Et dicto loco in fin.* Deus populo suo prohibet, ne cum infidelibus foedus paciscatur, dicens, *non inibis cum eis foedus, nec habitet in terra tua, ne forte faciat te peccare in me & cap. 34.* loquens de infidelibus repetit *Cave ne unquam cum habitatoribus terra illius jungas amicitias nec ineas pactum cum hominibus illarum regionum. & Levit. cap. 20.* *Nolite ambulare in legitimis nationum quas ego expulsurus sum ante vos: † Et Deuter. c. 7. in princ. ite-*

95 rum prohibens dicit: *Non inibis cum eis foedus, nec sociabis cum eis conjugia, filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo, quia seducet filium tuum, ne sequatur me irasceturq; furor meus, & delebit te cito. Amos. c. 5.* *Me querite & vivetis, nolite in Bersabe transire. Exod. 32.* *In viis gentium non incedite. Et Genes. cap. 34.* ubi filii Iacob Emor & Sichem incircumcisi quærentibus vicissim cum eis jungere connubia, responderunt, *non possumus facere, quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso, quod illicitum & nefarium est apud nos, sed in hoc valebimus confederari, si volueritis esse similes nostri, & circumcidatur omnis masculini sexus, si autem circumcidi nolueritis, recedamus.*

96 Inde constat quod Dominus per Hamani Prophetam acriter reprehenderit Regem Asa, quod Benhadad, regem Syriæ auro atque argento misso conduxerat contra Baasa Regem Israelitarum, *Paralip. cap. 16. lib. 2.* † Similiter etiam à Deo improbatur factum Regis Amasiæ, quod is centum millia Israelitarum, qui multo ante à vera religione desciverant, adversus Idumæos conduxerat. *1. Paral. c. 25. lib. 12.*

97 Secundo Prædictis inhibitionibus scripturæ veteris accedunt, quæ in nova similiter traduntur. † Sic legitur apud Paulum *ad Corinth. 1. cap. 5. in fin. cap. sapell. Decidend ratio ex novo Testamen. to.* *& seq. 28. q. 1.* ubi Christianis prohibetur commercium & communio cum Iudæis & infidelibus, ita ut ab eis nec cibum sumere nec recipere medicinam liceat, imo nec benedictiones, nec orare cum eis fas sit *c. non oportet & sequent. 1. quæst. 1.* ergo multo minus licebit à Turcis inimicis Christianorum contra Christianos auxilium petere, quicquam consilii iis concedere, aut viis eorum incedere *Psal. 1.*

98 Tertio si sacrosanctis Lateranensi & Generali conciliis de quibus in *c. ita quorundam & c. ad liberandum de Iudæ. & Sarac.* & constitutionib. summorum Pontificum Clementis Tertii in *c. significavit. & c. quod olim*

100

101

102

103

104

105

111. Ratio decidendi ex novo Testamento.

111. Ratio decidendi ex novo Testamento.

eod. tit. de Iud. & Saracen. Ioan. 22. in extravag. incip. copiosius. Pauli tertii in Bulla in cœna Domini. Pii quar-

106 ti † sub pœna excommunicationis & anathematis ipso facto & jure incurrenda publicationisque bonorum, quæ occupanti conceduntur, interdicitur Christianis, ne aliquid ad Christianæ fidei hostes deferant vel mit-

107 ventur. † Profitemur enim in ipso sancti Baptismi lavacro nos pugiles & palæstritas strenuos futuros adversus eos, qui Christum vel ejus membra aut aperte petunt, aut insidiarum cuniculis occulte tentant. Tertull. *de car. mil.* Ergo fœdifragi sumus, & perjuri

108 si aliter faciamus, † quæ omnia etiam ratione naturali & legibus civilibus comprobantur *l. 1. & 2. C. quæ res expor. non deb. l. pen. & fin. C. quæ res vend. non poss. & l. 2. C. de commerc. & mercat.* multo magis prohibitum censi debet ipsos Turcas Christi fidei hostes in Christianorum regiones & perniciem advocare, & juvare,

109 † prohibitis enim rebus multo satius præstat personas veluti majores esse prohibitas, arg. notatorum in Bald. *in l. consentaneum col. 3. C. quomodo & quando Iudex & Bar. in extravag. qui sint rebelles. ver. rebellan. col. 2.*

110 IV. Ratio quarta prohibitionis ratio affertur † quod facile eveniat, ut cum in exercitiis pii & fideles cum ethnicis & infidelibus miscentur, veræ religioni antea editi, idololatricis cultibus antea corrumpantur aut inficiantur, *Cum perverso enim perverteris. Psalm. 17. †*

111 Aconiti ea natura est, ut etiam contactu necet: Ita † infidelium & Turcarum convictus protinus inficit aut si vel tantillum cum illis inceptes commercii Plin. *lib.*

112 29. c. 2. † *serpunt namq. vitia & in proximum quemq. transfiliunt & contactu nocent*, ut inquit Seneca *de tranq. an. c. 7.* cujus periculi evitandi causa potius ab ejus-

114 modi auxilio abstinendum est, † præsertim cum hoc periculum concernens animæ salutem majus sit altero concernente res temporales, atque ob hanc causam conversationem atq; cohabitationem infidelium vitandam præcepit Deus *Exod. 23. in fin.*

115 V. Ratio historiarum testentur, infelices fuisse successus eorum, qui vel ab infidelibus & Ethnicis auxilia petierunt, vel copias suas cum ipsis conjunxerunt, uti fuse ostendit Sieur de la Noue *en les discours politiques & Militaires discurs. 21.* Sed juvat hoc exemplis scripturæ primum manifestum facere, inter quæ initio occurrit, divinæ vindictæ apertum indicium in Asa Rege Iudæ cui Deus propter auxilia à Rege Syriæ petita, perpetua bella immisit. *Paral. cap. 16. libr. secundo.*

116 Constat idipsum etiam ex libro † Iud. c. 10. quam nimirum Israelitæ grandem pœnam cum Deus illis non amicitia tantum, sed commercio gentium & Philistæorum interdixisset, illi tamen abjecto Dei præcepto nihilominus fœdus cum iis iicissent, incurrerint. Facti enim sunt illis Philistæi fovea, in quam cadebant, laqueus, quo implicati tenebantur festuca & offensio, qua oculi illis corrumpebantur, tandemque Israelitæ terræ quam Deus illis impertivit optimam, usura privabantur, & quæ erant contra Deum superba fiebant demum vilia capita. *Placuit (inquit Deus) vobis habere inimicos meos pro amicis, ego faciam ut sitis illis servi & mancipia.*

117 Quantis porro periculis se exposuerit Iosaphat † adjuvando impium Regem Achab contra Syros, & quam graviter propterea per Prophetam Iehu oburgatus sit docent sacræ literæ *Impio inquit Propheta præbes auxilium & his qui oderunt Dominum amicitia ingeris. Et idcirco iram Dei mereberis lib. Reg. 3. cap. 23.*

118 & *Paralip. c. 18. & 19. lib. 2. †* Quam porro infelicia fuerint ejusdem Regis Iosaphat consilia cum Ahasia im-

pio Rege Israelis de classe communibus sumptibus instruenda legitur *Paral. lib. 2. c. 20. in fin.*

Quod si ista ex veteri lege nimis alte repetita quis- *Exempla recentiora.* ¹¹⁹ *ma-* ¹²⁰ *Portugalix* ¹²¹ *Franciscus Galliarum* ¹²² *Cardinali* ¹²³ *Turcam* ¹²⁴ *Henricus* ¹²⁵ *cum infidelibus* ¹²⁶ *Palæologis* ¹²⁷ *amicitiam* ¹²⁸ *amicitiam* ¹²⁹ *amicitiam* ¹³⁰ *amicitiam* ¹³¹ *amicitiam* ¹³² *amicitiam* ¹³³ *amicitiam* ¹³⁴ *amicitiam* ¹³⁵ *amicitiam* ¹³⁶ *amicitiam* ¹³⁷ *amicitiam* ¹³⁸ *amicitiam* ¹³⁹ *amicitiam* ¹⁴⁰ *amicitiam* ¹⁴¹ *amicitiam* ¹⁴² *amicitiam* ¹⁴³ *amicitiam* ¹⁴⁴ *amicitiam* ¹⁴⁵ *amicitiam* ¹⁴⁶ *amicitiam* ¹⁴⁷ *amicitiam* ¹⁴⁸ *amicitiam* ¹⁴⁹ *amicitiam* ¹⁵⁰ *amicitiam* ¹⁵¹ *amicitiam* ¹⁵² *amicitiam* ¹⁵³ *amicitiam* ¹⁵⁴ *amicitiam* ¹⁵⁵ *amicitiam* ¹⁵⁶ *amicitiam* ¹⁵⁷ *amicitiam* ¹⁵⁸ *amicitiam* ¹⁵⁹ *amicitiam* ¹⁶⁰ *amicitiam* ¹⁶¹ *amicitiam* ¹⁶² *amicitiam* ¹⁶³ *amicitiam* ¹⁶⁴ *amicitiam* ¹⁶⁵ *amicitiam* ¹⁶⁶ *amicitiam* ¹⁶⁷ *amicitiam* ¹⁶⁸ *amicitiam* ¹⁶⁹ *amicitiam* ¹⁷⁰ *amicitiam* ¹⁷¹ *amicitiam* ¹⁷² *amicitiam* ¹⁷³ *amicitiam* ¹⁷⁴ *amicitiam* ¹⁷⁵ *amicitiam* ¹⁷⁶ *amicitiam* ¹⁷⁷ *amicitiam* ¹⁷⁸ *amicitiam* ¹⁷⁹ *amicitiam* ¹⁸⁰ *amicitiam* ¹⁸¹ *amicitiam* ¹⁸² *amicitiam* ¹⁸³ *amicitiam* ¹⁸⁴ *amicitiam* ¹⁸⁵ *amicitiam* ¹⁸⁶ *amicitiam* ¹⁸⁷ *amicitiam* ¹⁸⁸ *amicitiam* ¹⁸⁹ *amicitiam* ¹⁹⁰ *amicitiam* ¹⁹¹ *amicitiam* ¹⁹² *amicitiam* ¹⁹³ *amicitiam* ¹⁹⁴ *amicitiam* ¹⁹⁵ *amicitiam* ¹⁹⁶ *amicitiam* ¹⁹⁷ *amicitiam* ¹⁹⁸ *amicitiam* ¹⁹⁹ *amicitiam* ²⁰⁰ *amicitiam* ²⁰¹ *amicitiam* ²⁰² *amicitiam* ²⁰³ *amicitiam* ²⁰⁴ *amicitiam* ²⁰⁵ *amicitiam* ²⁰⁶ *amicitiam* ²⁰⁷ *amicitiam* ²⁰⁸ *amicitiam* ²⁰⁹ *amicitiam* ²¹⁰ *amicitiam* ²¹¹ *amicitiam* ²¹² *amicitiam* ²¹³ *amicitiam* ²¹⁴ *amicitiam* ²¹⁵ *amicitiam* ²¹⁶ *amicitiam* ²¹⁷ *amicitiam* ²¹⁸ *amicitiam* ²¹⁹ *amicitiam* ²²⁰ *amicitiam* ²²¹ *amicitiam* ²²² *amicitiam* ²²³ *amicitiam* ²²⁴ *amicitiam* ²²⁵ *amicitiam* ²²⁶ *amicitiam* ²²⁷ *amicitiam* ²²⁸ *amicitiam* ²²⁹ *amicitiam* ²³⁰ *amicitiam* ²³¹ *amicitiam* ²³² *amicitiam* ²³³ *amicitiam* ²³⁴ *amicitiam* ²³⁵ *amicitiam* ²³⁶ *amicitiam* ²³⁷ *amicitiam* ²³⁸ *amicitiam* ²³⁹ *amicitiam* ²⁴⁰ *amicitiam* ²⁴¹ *amicitiam* ²⁴² *amicitiam* ²⁴³ *amicitiam* ²⁴⁴ *amicitiam* ²⁴⁵ *amicitiam* ²⁴⁶ *amicitiam* ²⁴⁷ *amicitiam* ²⁴⁸ *amicitiam* ²⁴⁹ *amicitiam* ²⁵⁰ *amicitiam* ²⁵¹ *amicitiam* ²⁵² *amicitiam* ²⁵³ *amicitiam* ²⁵⁴ *amicitiam* ²⁵⁵ *amicitiam* ²⁵⁶ *amicitiam* ²⁵⁷ *amicitiam* ²⁵⁸ *amicitiam* ²⁵⁹ *amicitiam* ²⁶⁰ *amicitiam* ²⁶¹ *amicitiam* ²⁶² *amicitiam* ²⁶³ *amicitiam* ²⁶⁴ *amicitiam* ²⁶⁵ *amicitiam* ²⁶⁶ *amicitiam* ²⁶⁷ *amicitiam* ²⁶⁸ *amicitiam* ²⁶⁹ *amicitiam* ²⁷⁰ *amicitiam* ²⁷¹ *amicitiam* ²⁷² *amicitiam* ²⁷³ *amicitiam* ²⁷⁴ *amicitiam* ²⁷⁵ *amicitiam* ²⁷⁶ *amicitiam* ²⁷⁷ *amicitiam* ²⁷⁸ *amicitiam* ²⁷⁹ *amicitiam* ²⁸⁰ *amicitiam* ²⁸¹ *amicitiam* ²⁸² *amicitiam* ²⁸³ *amicitiam* ²⁸⁴ *amicitiam* ²⁸⁵ *amicitiam* ²⁸⁶ *amicitiam* ²⁸⁷ *amicitiam* ²⁸⁸ *amicitiam* ²⁸⁹ *amicitiam* ²⁹⁰ *amicitiam* ²⁹¹ *amicitiam* ²⁹² *amicitiam* ²⁹³ *amicitiam* ²⁹⁴ *amicitiam* ²⁹⁵ *amicitiam* ²⁹⁶ *amicitiam* ²⁹⁷ *amicitiam* ²⁹⁸ *amicitiam* ²⁹⁹ *amicitiam* ³⁰⁰ *amicitiam* ³⁰¹ *amicitiam* ³⁰² *amicitiam* ³⁰³ *amicitiam* ³⁰⁴ *amicitiam* ³⁰⁵ *amicitiam* ³⁰⁶ *amicitiam* ³⁰⁷ *amicitiam* ³⁰⁸ *amicitiam* ³⁰⁹ *amicitiam* ³¹⁰ *amicitiam* ³¹¹ *amicitiam* ³¹² *amicitiam* ³¹³ *amicitiam* ³¹⁴ *amicitiam* ³¹⁵ *amicitiam* ³¹⁶ *amicitiam* ³¹⁷ *amicitiam* ³¹⁸ *amicitiam* ³¹⁹ *amicitiam* ³²⁰ *amicitiam* ³²¹ *amicitiam* ³²² *amicitiam* ³²³ *amicitiam* ³²⁴ *amicitiam* ³²⁵ *amicitiam* ³²⁶ *amicitiam* ³²⁷ *amicitiam* ³²⁸ *amicitiam* ³²⁹ *amicitiam* ³³⁰ *amicitiam* ³³¹ *amicitiam* ³³² *amicitiam* ³³³ *amicitiam* ³³⁴ *amicitiam* ³³⁵ *amicitiam* ³³⁶ *amicitiam* ³³⁷ *amicitiam* ³³⁸ *amicitiam* ³³⁹ *amicitiam* ³⁴⁰ *amicitiam* ³⁴¹ *amicitiam* ³⁴² *amicitiam* ³⁴³ *amicitiam* ³⁴⁴ *amicitiam* ³⁴⁵ *amicitiam* ³⁴⁶ *amicitiam* ³⁴⁷ *amicitiam* ³⁴⁸ *amicitiam* ³⁴⁹ *amicitiam* ³⁵⁰ *amicitiam* ³⁵¹ *amicitiam* ³⁵² *amicitiam* ³⁵³ *amicitiam* ³⁵⁴ *amicitiam* ³⁵⁵ *amicitiam* ³⁵⁶ *amicitiam* ³⁵⁷ *amicitiam* ³⁵⁸ *amicitiam* ³⁵⁹ *amicitiam* ³⁶⁰ *amicitiam* ³⁶¹ *amicitiam* ³⁶² *amicitiam* ³⁶³ *amicitiam* ³⁶⁴ *amicitiam* ³⁶⁵ *amicitiam* ³⁶⁶ *amicitiam* ³⁶⁷ *amicitiam* ³⁶⁸ *amicitiam* ³⁶⁹ *amicitiam* ³⁷⁰ *amicitiam* ³⁷¹ *amicitiam* ³⁷² *amicitiam* ³⁷³ *amicitiam* ³⁷⁴ *amicitiam* ³⁷⁵ *amicitiam* ³⁷⁶ *amicitiam* ³⁷⁷ *amicitiam* ³⁷⁸ *amicitiam* ³⁷⁹ *amicitiam* ³⁸⁰ *amicitiam* ³⁸¹ *amicitiam* ³⁸² *amicitiam* ³⁸³ *amicitiam* ³⁸⁴ *amicitiam* ³⁸⁵ *amicitiam* ³⁸⁶ *amicitiam* ³⁸⁷ *amicitiam* ³⁸⁸ *amicitiam* ³⁸⁹ *amicitiam* ³⁹⁰ *amicitiam* ³⁹¹ *amicitiam* ³⁹² *amicitiam* ³⁹³ *amicitiam* ³⁹⁴ *amicitiam* ³⁹⁵ *amicitiam* ³⁹⁶ *amicitiam* ³⁹⁷ *amicitiam* ³⁹⁸ *amicitiam* ³⁹⁹ *amicitiam* ⁴⁰⁰ *amicitiam* ⁴⁰¹ *amicitiam* ⁴⁰² *amicitiam* ⁴⁰³ *amicitiam* ⁴⁰⁴ *amicitiam* ⁴⁰⁵ *amicitiam* ⁴⁰⁶ *amicitiam* ⁴⁰⁷ *amicitiam* ⁴⁰⁸ *amicitiam* ⁴⁰⁹ *amicitiam* ⁴¹⁰ *amicitiam* ⁴¹¹ *amicitiam* ⁴¹² *amicitiam* ⁴¹³ *amicitiam* ⁴¹⁴ *amicitiam* ⁴¹⁵ *amicitiam* ⁴¹⁶ *amicitiam* ⁴¹⁷ *amicitiam* ⁴¹⁸ *amicitiam* ⁴¹⁹ *amicitiam* ⁴²⁰ *amicitiam* ⁴²¹ *amicitiam* ⁴²² *amicitiam* ⁴²³ *amicitiam* ⁴²⁴ *amicitiam* ⁴²⁵ *amicitiam* ⁴²⁶ *amicitiam* ⁴²⁷ *amicitiam* ⁴²⁸ *amicitiam* ⁴²⁹ *amicitiam* ⁴³⁰ *amicitiam* ⁴³¹ *amicitiam* ⁴³² *amicitiam* ⁴³³ *amicitiam* ⁴³⁴ *amicitiam* ⁴³⁵ *amicitiam* ⁴³⁶ *amicitiam* ⁴³⁷ *amicitiam* ⁴³⁸ *amicitiam* ⁴³⁹ *amicitiam* ⁴⁴⁰ *amicitiam* ⁴⁴¹ *amicitiam* ⁴⁴² *amicitiam* ⁴⁴³ *amicitiam* ⁴⁴⁴ *amicitiam* ⁴⁴⁵ *amicitiam* ⁴⁴⁶ *amicitiam* ⁴⁴⁷ *amicitiam* ⁴⁴⁸ *amicitiam* ⁴⁴⁹ *amicitiam* ⁴⁵⁰ *amicitiam* ⁴⁵¹ *amicitiam* ⁴⁵² *amicitiam* ⁴⁵³ *amicitiam* ⁴⁵⁴ *amicitiam* ⁴⁵⁵ *amicitiam* ⁴⁵⁶ *amicitiam* ⁴⁵⁷ *amicitiam* ⁴⁵⁸ *amicitiam* ⁴⁵⁹ *amicitiam* ⁴⁶⁰ *amicitiam* ⁴⁶¹ *amicitiam* ⁴⁶² *amicitiam* ⁴⁶³ *amicitiam* ⁴⁶⁴ *amicitiam* ⁴⁶⁵ *amicitiam* ⁴⁶⁶ *amicitiam* ⁴⁶⁷ *amicitiam* ⁴⁶⁸ *amicitiam* ⁴⁶⁹ *amicitiam* ⁴⁷⁰ *amicitiam* ⁴⁷¹ *amicitiam* ⁴⁷² *amicitiam* ⁴⁷³ *amicitiam* ⁴⁷⁴ *amicitiam* ⁴⁷⁵ *amicitiam* ⁴⁷⁶ *amicitiam* ⁴⁷⁷ *amicitiam* ⁴⁷⁸ *amicitiam* ⁴⁷⁹ *amicitiam* ⁴⁸⁰ *amicitiam* ⁴⁸¹ *amicitiam* ⁴⁸² *amicitiam* ⁴⁸³ *amicitiam* ⁴⁸⁴ *amicitiam* ⁴⁸⁵ *amicitiam* ⁴⁸⁶ *amicitiam* ⁴⁸⁷ *amicitiam* ⁴⁸⁸ *amicitiam* ⁴⁸⁹ *amicitiam* ⁴⁹⁰ *amicitiam* ⁴⁹¹ *amicitiam* ⁴⁹² *amicitiam* ⁴⁹³ *amicitiam* ⁴⁹⁴ *amicitiam* ⁴⁹⁵ *amicitiam* ⁴⁹⁶ *amicitiam* ⁴⁹⁷ *amicitiam* ⁴⁹⁸ *amicitiam* ⁴⁹⁹ *amicitiam* ⁵⁰⁰ *amicitiam* ⁵⁰¹ *amicitiam* ⁵⁰² *amicitiam* ⁵⁰³ *amicitiam* ⁵⁰⁴ *amicitiam* ⁵⁰⁵ *amicitiam* ⁵⁰⁶ *amicitiam* ⁵⁰⁷ *amicitiam* ⁵⁰⁸ *amicitiam* ⁵⁰⁹ *amicitiam* ⁵¹⁰ *amicitiam* ⁵¹¹ *amicitiam* ⁵¹² *amicitiam* ⁵¹³ *amicitiam* ⁵¹⁴ *amicitiam* ⁵¹⁵ *amicitiam* ⁵¹⁶ *amicitiam* ⁵¹⁷ *amicitiam* ⁵¹⁸ *amicitiam* ⁵¹⁹ *amicitiam* ⁵²⁰ *amicitiam* ⁵²¹ *amicitiam* ⁵²² *amicitiam* ⁵²³ *amicitiam* ⁵²⁴ *amicitiam* ⁵²⁵ *amicitiam* ⁵²⁶ *amicitiam* ⁵²⁷ *amicitiam* ⁵²⁸ *amicitiam* ⁵²⁹ *amicitiam* ⁵³⁰ *amicitiam* ⁵³¹ *amicitiam* ⁵³² *amicitiam* ⁵³³ *amicitiam* ⁵³⁴ *amicitiam* ⁵³⁵ *amicitiam* ⁵³⁶ *amicitiam* ⁵³⁷ *amicitiam* ⁵³⁸ *amicitiam* ⁵³⁹ *amicitiam* ⁵⁴⁰ *amicitiam* ⁵⁴¹ *amicitiam* ⁵⁴² *amicitiam* ⁵⁴³ *amicitiam* ⁵⁴⁴ *amicitiam* ⁵⁴⁵ *amicitiam* ⁵⁴⁶ *amicitiam* ⁵⁴⁷ *amicitiam* ⁵⁴⁸ *amicitiam* ⁵⁴⁹ *amicitiam* ⁵⁵⁰ *amicitiam* ⁵⁵¹ *amicitiam* ⁵⁵² *amicitiam* ⁵⁵³ *amicitiam* ⁵⁵⁴ *amicitiam* ⁵⁵⁵ *amicitiam* ⁵⁵⁶ *amicitiam* ⁵⁵⁷ *amicitiam* ⁵⁵⁸ *amicitiam* ⁵⁵⁹ *amicitiam* ⁵⁶⁰ *amicitiam* ⁵⁶¹ *amicitiam* ⁵⁶² *amicitiam* ⁵⁶³ *amicitiam* ⁵⁶⁴ *amicitiam* ⁵⁶⁵ *amicitiam* ⁵⁶⁶ *amicitiam* ⁵⁶⁷ *amicitiam* ⁵⁶⁸ *amicitiam* ⁵⁶⁹ *amicitiam* ⁵⁷⁰ *amicitiam* ⁵⁷¹ *amicitiam* ⁵⁷² *amicitiam* ⁵⁷³ *amicitiam* ⁵⁷⁴ *amicitiam* ⁵⁷⁵ *amicitiam* ⁵⁷⁶ *amicitiam* ⁵⁷⁷ *amicitiam* ⁵⁷⁸ *amicitiam* ⁵⁷⁹ *amicitiam* ⁵⁸⁰ *amicitiam* ⁵⁸¹ *amicitiam* ⁵⁸² *amicitiam* ⁵⁸³ *amicitiam* ⁵⁸⁴ *amicitiam* ⁵⁸⁵ *amicitiam* ⁵⁸⁶ *amicitiam* ⁵⁸⁷ *amicitiam* ⁵⁸⁸ *amicitiam* ⁵⁸⁹ *amicitiam* ⁵⁹⁰ *amicitiam* ⁵⁹¹ *amicitiam* ⁵⁹² *amicitiam* ⁵⁹³ *amicitiam* ⁵⁹⁴ *amicitiam* ⁵⁹⁵ *amicitiam* ⁵⁹⁶ *amicitiam* ⁵⁹⁷ *amicitiam* ⁵⁹⁸ *amicitiam* ⁵⁹⁹ *amicitiam* ⁶⁰⁰ *amicitiam* ⁶⁰¹ *amicitiam* ⁶⁰² *amicitiam* ⁶⁰³ *amicitiam* ⁶⁰⁴ *amicitiam* ⁶⁰⁵ *amicitiam* ⁶⁰⁶ *amicitiam* ⁶⁰⁷ *amicitiam* ⁶⁰⁸ *amicitiam* ⁶⁰⁹ *amicitiam* ⁶¹⁰ *amicitiam* ⁶¹¹ *amicitiam* ⁶¹² *amicitiam* ⁶¹³ *amicitiam* ⁶¹⁴ *amicitiam* ⁶¹⁵ *amicitiam* ⁶¹⁶ *amicitiam* ⁶¹⁷ *amicitiam* ⁶¹⁸ *amicitiam* ⁶¹⁹ *amicitiam* ⁶²⁰ *amicitiam* ⁶²¹ *amicitiam* ⁶²² *amicitiam* ⁶²³ *amicitiam* ⁶²⁴ *amicitiam* ⁶²⁵ *amicitiam* ⁶²⁶ *amicitiam* ⁶²⁷ *amicitiam* ⁶²⁸ *amicitiam* ⁶²⁹ *amicitiam* ⁶³⁰ *amicitiam* ⁶³¹ *amicitiam* ⁶³² *amicitiam* ⁶³³ *amicitiam* ⁶³⁴ *amicitiam* ⁶³⁵ *amicitiam* ⁶³⁶ *amicitiam* ⁶³⁷ *amicitiam* ⁶³⁸ *amicitiam* ⁶³⁹ *amicitiam* ⁶⁴⁰ *amicitiam* ⁶⁴¹ *amicitiam* ⁶⁴² *amicitiam* ⁶⁴³ *amicitiam* ⁶⁴⁴ *amicitiam* ⁶⁴⁵ *amicitiam* ⁶⁴⁶ *amicitiam* ⁶⁴⁷ *amicitiam* ⁶⁴⁸ *amicitiam* ⁶⁴⁹ *amicitiam* ⁶⁵⁰ *amicitiam* ⁶⁵¹ *amicitiam* ⁶⁵² *amicitiam* ⁶⁵³ *amicitiam* ⁶⁵⁴ *amicitiam* ⁶⁵⁵ *amicitiam* ⁶⁵⁶ *amicitiam* ⁶⁵⁷ *amicitiam* ⁶⁵⁸ *amicitiam* ⁶⁵⁹ *amicitiam* ⁶⁶⁰ *amicitiam* ⁶⁶¹ *amicitiam* ⁶⁶² *amicitiam* ⁶⁶³ *amicitiam* ⁶⁶⁴ *amicitiam* ⁶⁶⁵ *amicitiam* ⁶⁶⁶ *amicitiam* ⁶⁶⁷ *amicitiam* ⁶⁶⁸ *amicitiam* ⁶⁶⁹ *amicitiam* ⁶⁷⁰ *amicitiam* ⁶⁷¹ *amicitiam* ⁶⁷² *amicitiam* ⁶⁷³ *amicitiam* ⁶⁷⁴ *amicitiam* ⁶⁷⁵ *amicitiam* ⁶⁷⁶ *amicitiam* ⁶⁷⁷ *amicitiam* ⁶⁷⁸ *amicitiam* ⁶⁷⁹ *amicitiam* ⁶⁸⁰ *amicitiam* ⁶⁸¹ *amicitiam* ⁶⁸² *amicitiam* ⁶⁸³ *amicitiam* ⁶⁸⁴ *amicitiam* ⁶⁸⁵ *amicitiam* ⁶⁸⁶ *amicitiam* ⁶⁸⁷ *amicitiam* ⁶⁸⁸ *amicitiam* ⁶⁸⁹ *amicitiam* ⁶⁹⁰ *amicitiam* ⁶⁹¹ *amicitiam* ⁶⁹² *amicitiam* ⁶⁹³ *amicitiam* ⁶⁹⁴ *amicitiam* ⁶⁹⁵ *amicitiam* ⁶⁹⁶ *amicitiam* ⁶⁹⁷ <

regionis amœnitate captus oculos ad Europam, adje-
cit, in eamque cum sexaginta hominum millibus penē-
trans Philippopolim dein Adrianopolim, aliasque ur-
bes loci ingenio munitissimas, inter quos primas te-
nuit Constantinopolis, occupavit Geor. Draudius in
Scheda regia Agapeti Diac. aphorif. 13. fol. 578.

Atque hinc etiam de Solimanni auxilio quod Hie-
ronymo Lascho consulente, Ioan. Sepusius Pannoniæ
Regno per Ferdinandum Austriacum Bohemiæ Re-
gem pulsus imploravit, Pauli Jovii *hist. Tom. 2. lib. 28.*
tale est iudicium. *Hoc erat consilium, inquit, ut usu ap-
paruit, Ioanni maxime salutare atq; honestissimum, si
expulsi atq; exulantis conditionem respiceret, sed in causa
Christiana non obscure nefarium, postquam privati com-
modi nomine Respubl. in maximum atq; horribile discrimen adduceretur. Verum agra mortalium mens cum de
salute sollicita, parum speret nulla unquam vel ancipitia,
ideoque saepe nocitura repudiat.* Quod hic ipse etiam cli-
ens tandem servilem in modum à Turcis oppressus re-
ipsa expertus est, teste Bodin. *5. de repub. 86. n. 51.*

Ita etiam ob fœdus cum infidelibus pactum Hu-
goni Italiæ Regi cuncta infelicissime successisse, tan-
demque à suis reiectum, Baron. *sub Anno 944.* Beren-
garium autem Imper. eandem ob causam à suis occi-
sum fuisse idem *sub Anno 924.* refert. Et cum Anno
898. Carolus Galliæ Rex, cognomento simplex, cum
Nortmannis Ethnicis inire fœdus eorumque auxilio
bellum gerere, in consilio haberet, Fulco Archiepisc.
Rhemensis, sacerdotali constantia ei restitit gravissima
Epistola scripta, quam recitat Frodoardus *lib. 4. c. 5.*
ubi inter alia scribit: *Quis non expavescat vos inimi-
corum Dei amicitiam velle, ac in cladem & ruinam
Christiani nominis pagana arma, & fœdera suscipere
detestanda. Nihil enim distat, utrum quis se paganis soci-
et, an abnegato Deo idola colat.* Et sane Carolum quam-
diu Fulconis consilia secutus est, Deum habuisse adju-
torem, e contra post aliquot annos infidelium opera
utentem, una cum libertate Regnum perdidisse testa-
tur idem Baron. *sub ann. 923.*

118 Sic & olim Turca & adhuc hodie sub pacis ac defen-
sionis nomine in speciem quidem pulchro, sed ad exiti-
um insidioso quasi vestigio quodam in alias atque alias
quotidie Christianorum partes, & regiones irrepit, &
quas non potest armis & belli vi sub jugum mittere,
eas hac arte aliam supra aliam occupat.

Sic Thessalonica, Chio, Scodra, Dirrha sunt præ-
da non Turcicæ virtutis, sed fœderis, Naupactus,
Cyprus, Valachia, sunt spolia Turcici non belli,
129 sed perfidiæ. † Sic hostis hic Christi immanissimus
ex hac perfida malitia plus quam militiæ disciplina ef-
floruit tandem ad hanc potentiam quam Asia & Africa
atque etiam Europæ bona pars vix terminavit. Plura
exempla suppeditat Albert. Krantz. *Wand. lib. 2. cap.
26. & lib. 8. c. 10.*

130 Sexto confirmatur præcedens decisio ex eo etiam †
Ratio decidendi. quod hæc protectionis pactio ipsa profiteatur quandam
unionem amoris & voluntatis in eos, cum quibus co-
litur, & odii vel certe non amoris manifestum sit in-
dicium in eos qui unione hac non comprehenduntur.

131 † At vero nostra unione excludere Christi regnico-
las & amicitiam copulare cum Ethnicis, qui ipsius
Christi & membrorum ejus jurati sunt hostes, odisse
Christi gregem, & colere filios Belial, summæ impie-
tatis scelus esse nemo sanus dubitat.

132 Hic accedit septimo quod omnes qui † infidelium
Ratio deci- fraude devincti & occæcati sunt eo omnem moveant
dendi VII. lapidem; nihilque velint aliud quam ut Christi Chri-
stianumque nomen penitus & à stirpe intereat: Ve-
rum cum hac peste lueque hominum qui in societatem
unionis veniunt, ejusdem voluntatis societate viden-

tur teneri, † cum confœderati ut supradictum est cense-
antur unum corpus, ejusdemq; intentionis, & volun-
tatis. Ang. *l. qua religiosi ff. de rei vend. Men. cons. 99.
n. 39. Wurm. pract. obs. lib. 2. tit. de act. decis. 10. circa
fin. Cuno de pact. lib. 1. c. 24. n. 164.* At quid hoc cri-
mine à Christiano concipi vel admitti potest vel labe
tetrius, vel in Deum contumeliosius.

Octavo huc confert, † quod qui Deo infidelis est, 134
homini fidelis esse non possit. *c. non potest 2. q. 7. Ant. Ratio deci-*
Sola ad const. Sab. proem. gloss. 2. n. 10. sed Turcæ † & *dendi Octa-*
Ethnici Deo sunt infideles, imo Dei hostes capitales, *va.*
quorum professio est se cogitare, facere, vivere & regna-
re hoc solum nomine, ut quicquid est Christi Chri-
stianique nominis ex orbe stirpitus evellant.

Fideles ergo homini multo minus esse possunt: 135
Quia semper verendum est ne tempore necessitatis
eos turpiter deserant. Girolam. Frach. *in pr. lib. 1. c.
20.* Hoc quippe istorum Barbarorum proprium est in-
cendere, vastare, perdere, veneficiis dolo pugnare.
Quin semper illi, non attento defensionis fœdere
contracto suæ utilitati ac propriæ potius saluti inservi-
unt quam alienæ, ac premente hostium metu, aut vi-
ctoriæ laudem, prædamq; sibi tribuunt, aut fugæ late-
bras quærunt, ut similiter indicat And. Gerhard. *apud
Arum. discurs. Acad. 31. q. 5.*

Nono hujusmodi cum infidelibus † facta societas 136
nominatim interdicta legitur in Concilio Viennensi
de quo *in clem. 1. §. porro de jurejur.* ubi Imperatori
confœderatio cum Paganis & Saracenis prohibetur,
cujus constitutionis dispositio ad omnes Christianos
Principes teste Card. *in d. §. porro in II. nota.* extendi-
tur. His adstipulatur text. *in leg. quisquis C. ad leg.
Jul. majest.* ubi militibus † & privatis personis inter-
dicitur ne cum barbaris factionem ineant.

Et dicit Bald. *in l. liberi C. de inoffic. testam.* quem
refert & sequitur Anchor. *consil. 158. col. 2.* Martin.
Laudens. *in tractat. confœderat. Princip. versicul. 26.*
confœderatos ejusdem intentionis & voluntatis esse,
& amicum inimici præsumi inimicum *gloss. in cap. si
inimicus in verb. nolite 93. distinct.* Bartol. *in l. scien-
dum in §. si accusatio ff. de legation.* Nam qui inimico †
Christi communicat, is Christi inimicus præsumitur.
Card. *in clem. 1. d. §. porro.* Cujus dictum comproba-
tur ex eo quod scribitur *Exod. c. 23. Inimicus ero inimi-
cis tuis.* Idem enim esse censetur qui se jungit Christia-
næ religionis inimico *c. quisquis 23. q. 4.* Accedit quod
scribitur *Matth. c. 12. Qui non est mecum, contra me est,
& qui non congregat mecum, dispergit.*

Decimo, ad prædictam conclusionem firmandam,
& hæc ratio locum habere potest, † quod infideles 137
ejusmodi confœderatorum stipendiis affluentes, & *Ratio deci-*
Christianorum provincias indagantes, facile postea *dendi IX.*
invadendi & prodendi occasionem nanciscantur, me-
morabili quod superiori tempore contigit exēplo Cor-
radini, piratarum superiori ætate maximi, qui ab Al-
geriensibus contra Hispanos accersitus, parta victoria,
Regem eorum Selymum cum domesticis occidit. Item
Saladini Tartari, qui accitus ab Ægypti Principe, ut
Christianos de Syria deiceret, pulsus Christianis im-
perium Ægypti occupavit. Bodin. *lib. 5. c. 5. de Rep.*
Non aliter Heruli, Gothi, Longobardi, Italiam, Fran-
ci Galliam, Anglo Saxones Britanniam, Scoti, fusi
Pictis ac Britannis, eam regionem, quæ nunc Scotia
dicitur, occuparunt Gerhard. *in disc. Arum. 31. con-
clus. 5.*

Quibus omnibus undecimo & illa maximi mo-
menti consideratio accedit, quod nemo inficias ire
possint, pactiones † clientelarum cum Infidelibus 138
summe periculosas esse, tum quod facile occasionem *Ratio deci-*
mutandæ Religionis præbere possit, tum quod raro *dendi X.*
Z 3 apud

apud infideles, fides inveniatur, ajente D. Belold. *libr. 2. Polit. c. 6. n. 13.* Et qua tandem ratione per Advocatiae unionem factam firmiter coherere, & conjungi possunt, quibus & studia, & vota diversa sunt, *Canon. in nov. 16. q. 1.*

Et quis protectioni illorum se committeret, cum quibus ne æquum quidem regulariter pacisci tuto potest fœdus. Tales autem revera sunt infideles, quorum ratione subjectionis, qua vel de jure, & facto simul, vel de jure tantum, vel neq; de jure neq; de facto Principib. Christianis additi sunt triplicem Dom. Sot. *de just. & jur. lib. 5. q. 3. art. 5.* facit ordinem.

Ratio deci-
dendi ulti-
ma ab au-
thoritate,

Denique præter hæc rationum adminicula negativam partem communibus suffragiis secuti sunt Octavianus Cacher. *in sua disput. An Christiano Principi fas sit pro sui tutela fœdus inire cum infidelibus.* Ubi Oldradi contrariam sententiam tuentis argumenta solide & late refellit, eaque sicut stipulam à facie venti, rectæ rationis æquilibrium evanescere, & ipsam Oldradi decisionem impiâ pronuntiat Frid. Schenck. *in comm. ad usus seu. lib. 3. Tit. 6. c. 1. col. 7. tit. hic finitur lex v. postremo licet.* Petrinus Bellus *in tract. de re milit. part. 2. tit. 17.* Io. Lup. *in tract. de confœd. Prin. in pr. n. 4. & 7.* Fabius de Anna *cons. 7. n. 13. §. Ego tamen Geor. Schöno born polit. lib. 4. c. 36.* Alb. Gent. *de jure bell. lib. 3. c. 19.* Henr. Boc. *disp. 53. parer. 1. class. 4.* ubi dicit Christiano principi contra adversarium bella sibi inferentem, infidelium auxiliares copias invocare, non esse consultum, referendo se ad exempla cujus sententiam nove infecutus est D. Hepingk *dissert. de jure protect. Thes. 30.* Mons. de la Nouve *disc. 30.* & idipsum nuncupatim decidit Boc. *l. 1. de bello c. 7. §. subditi & Cuno de pact. lib. 1. c. 22. n. 74.* Cardin. Tusch. *concl. iur. Tom. 2. lit. D. conclus. 133. & Tom. 4. libr. 1. conclus. 123.* ubi Cacherani sententiam tenendam esse monet.

Eandem insuper negativam decisionem per elegantes rationes tuetur And. Gerhard. Scabi. Coburg. & consiliarius Saxonicus *in discurs. Acad. Arumai 31. conclus. 5.* ubi dicit non esse approbandas considerationes, quibus Christiani Principes, infideles necessitatis causa, pro defensione suorum Principatuum in auxilium sibi asciscunt.

Non raro enim externæ gentes maxime à fide Christiana alieni, in bellorum societates præsertim intestinorum ascitæ, pulsas postea provincias illas incolentibus ipsæ occuparunt. Sic enim olim † Britannii Theodosii Junioris ætate, cum auxiliares à Romanis copias nequicquam contra Scotos & Pictos implorassent, subsidiarios è Germania, vicino Saxones Anglos, Iutas & Frisones acciverunt, qui postea dulcedine soli, & summi Imperii cupidine ducti idò cum Pictis fœdere funestum in novitios hospites, sub quibus stipendium meriti erant bellum moverunt, avorumque sedibus Britannos exuerunt Io. Selden *In Ian. Anglor. lib. 1.*

Ex his igitur multis ac ponderosis fundamentis, gravibusq; auctoritatibus, satis firmatam esse prædictam hanc decisionem negativam apparere existimo, videlicet non licere Christianis, constituere infideles pro suis protectoribus, vel ad bonorum suorum defensionem extra casus subsequentes, eorundem auxilia implorare.

140 Ampliatur autem primum decisio nostra, ut nec Hæretici protectionem † Orthodoxorum suscipere possint. *Ampliatio decisiois I.* Primo quod Hæretici omnib⁹ dignitatibus, honorib⁹ ecclesiasticis beneficiis & publicis functionibus indigni censeantur *c. 12. versic. privandi præterea de Hæreticis in 6.* Azor. *instit. moral. Tom. 1. lib. 8. c. 13. §. Tertio qua-ritur & bona eorum confiscantur c. 10. de Hæreticis. in 6.* Deinde quod Hæretici † Iurispatronatus incapaces

sint, & si quod ante hæresin habuerunt antiquo cano- *Decisio Ne-*
num jure amittant illudq; ad fiscum devolvant *gloss. in gativa,*
c. filiis 16. q. 7. Panorm. in c. 18. & 25. de jure Patron. Ratio deci-
Azor. *d. loc. tom. 2. lib. 6. c. 20. quest. 14. & tom. 1. lib. 8. dendi I.*
c. 12. q. 9. ubi tamen post Lambert. usu introductum *Ratio II.*
esse testatur, ne ad Fiscum † Ius patronatus, quod hæreticus habuit, transeat, sed Ecclesia libertatem acquirat, non aliter atque cæteri, qui aliquo juris vinculo hæreticis obstricti erant, liberantur. Plures hujus ampliationis causas colligere licet, ex traditis *in c. subsequenti VIII. in quest. An hæretici à protectionis subsidio excludendi sint, n. 220. & seq.*

Secundo ampliatur eadem decisio, ut multo minus Iudæis † protectio Christianorum committi possit.

Quamvis enim illi in actibus humanis, cum Christianis participant, & de eodem corpore civitatis sint *Ampliatio II.*
argum. Novell. 80. in præfat. ibi. Turbis diversorum Vtrum Iu-
hominum. Natta *consil. 434. num. 4. Tom. 2. Alexand. daiis prote-*
consil. 75. num. 9. libr. 5. & pro civibus Romanis ha-
beantur Mynsing. *5. obs. 6.* Atque hinc aliorum Iudæ- *committi*
orum Tutores Barb. *cons. 15. & Iudices fieri possint possit.*
Bursat. *cons. 152. per tot. vol. 2. Pancirol. consil. 201. n. Decisio Ne-*
16. 22. & 26. Vantius de nullit. Tit. de nullit. ex defect. gativa
Iurisd. deleg. num. 49. & seq. imo ex Innoc. Anchar. Ratio I.
& Calder. à Tusch. *præf. conclus. iur. Tom. 4. lit. I. conclus. 371. n. 1. relatorum sententia, bonorum etiam*
& Tot. Tit. C. de Iuda. & calicot. generaliter tamen
inter Christianos publicis non præficiendi officiis, *inter Christianos publicis non præficiendi officiis,*
quale est munus protegendî, *c. 13. Concil. Matiscon. 1.*
c. 14. v. Nulla concil. Tolet. III. ex quo desumptus Ca-
non. 14. distin. 54. cap. 64. Concil. Tolet. IV. cap. 69.
Concil. Rom.

Hinc Albert. Krantzii *Wand. lib. 1. c. 23.* Stiliconem Wandalum, quod is Saulum Hebræum Christianæ genti infestum, exercitui præfecisset, excusantis, improbata auctoritas: ideoque nec admittendum illud quod objecit; In deligendis Ducibus non religionem, sed rei militaris spectari solere peritiam, per ea quæ eleganter eam in rem scripsit Obrecht. *disp. de Bell. pr. & ejus constit. Thesi 621. & seq.*

Præterea arguendo à jure Patronatus ad jus protectionis (quod argumentum validum esse alibi diximus) *Ratio deci-*
nequaquam concedendum est, Protectores aliorum *dendi II.*
esse posse hos, qui ne quidem ex † fundatione dota- *142*
tione aut constructione ædis sacræ Patronatus jura (quales inter reliquos Iudæi sunt) acquirere possunt
argum. cap. præ mentis ibi qui omni Christiano debetur
cap. frigentius in fin. & c. quicumq; verbo fidelium &
ibi gloss. 16. q. 7. Abbas in c. nobis n. 3. de jure patron.
Azor. *Inst. Mor. Tom. 2. lib. 6. cap. 21. q. 7.*

Limitandam tamen prædictam nostram † genera- *143*
lem de Turca & infidelibus datam decisionem esse arbitramur, ut procedat in pangenda protectionis unionis auxilii potissimum causa facta. Secus autem in fœdere de limitibus commerciis † ex vel importandis *Limitatio I. præmissæ decisionis negativa.*
Zepp. *in Explanat. l. Mosaic. lib. 4. c. 6.* Idem in fœdere pacis (hæc enim & fœderis appellatione venit Petr. Fab. *1. semest. 7.*) de non offendendo inito *arg. c. 12. vers. 18. Epist. ad Rom. & l. 21. C. de off. præf. Afr.*
Henricus Leuchter *in histor. Relat. von Bündnussen/ Rubr. von Bündnussen/ welche Gott gefallen. p. 31.* si nempe Christianus princeps insuperabilem, sibi que haud sustinendam infidelis potentiam sentiat, post Lup. Georg. Everhard. *cons. 56. n. 119. vol. 1.*

Secundo declarari † ac limitari posse videtur supra *144*
dicta generalis decisio negativa, ut protectionis conventio fieri possit cum ejusmodi infidelibus de quorum virtute fide & constantia in promissis certo
Limitatio II. præmissæ negativæ decisionis.
con-

constat. Si enim perspecta sit fides infidelium, hoc est dictorum conventorumque constantia, & veritas ipsorum manifesta sit, & de ea minime dubitetur, fœdus cum iis Christianos, ut in communi periculo, sibi invicem opem ferant licite inire posse quidam arbitrantur Bocér. *de bell. & duell. libro 1. n. 16.* idque roboratur exemplo Abrahami & Machabæorum aliorumque.

Abrahamus enim cum Amorrhæo fœdus pepigit, ut militarem operam mutuo sibi præstarent *Genesi capite 14.* Macchabæi quoque cum satis cognitam perspectamque haberent fidem & constantiam Romanorum, qui Pagani erant, hoc est cultores simulachrorum & Dæmonum, cum iis pactum inierunt, ut se mutuo juvarent *libro 1. Macchabæor. cap. 8.*

Constat item hoc ipsum exemplo † Davidis, qui se ad Tyri Regis Hiram amicitiam contulit. *2. Regum capite 5.* Legitur etiam *3. Regum capite 5.* quod Salomon cum inunctus esset Rex Israel cum eodem Hiram licet infidelium gentium Rege amicitiam contraxerit, & fœdus de pace servanda ac mutua ope præstanda percussisset, qui etiam ad ædificandum templum ei ligna Cedrina & abiegina è regione sua subministravit. *d. c. 5.*

Ad horum igitur exemplum eorum infidelium auxilio, quorum veritas constantia, & virtus perspecta est, Christiani Principes sine peccato ad sui defensionem uti posse videntur. † Quod enim quis ob tutelam corporis sui facit Iure facere videtur *l. ut vim ff. de just. & Iur. l. 1. Cod. unde vi. c. jus natura dist. 1. cap. 3. §. si vero de sent. excommun.* Maxime si aliter quis se tueri non potuit *l. scientiam §. qui cum aliter Digest. ad l. Aquil.* Et ignoscendum est ei, qui qualitercunque sanguinem suum redemptum cupit. *l. 1. Digest. de bonis eorum qui ante senten. mort. sibi conscriber.*

146 Nec obstat quod † Christianis consortium & communio cum infidelibus ulla esse non debeat *cap. sape Obiectio- nis refuta- tio. 28. quest. 1.* Hoc enim intelligendum est partim de consortio spiritali, non politico & civili, ut arguit perspicue *cap. ecce 23. quest. 4. & c. quest. 4. & c. non liceat. 1. quest. 4.* partim de non necessaria communione & conversatione, & minime de consortio necessario, quale est, quod belli necessitas extorqueat. d. argumento exempli Machabæorum cum infidelibus Romanis fœdus constituentium *1. Machab. cap. 8.*

147 Verum ego propositam † istam limitationem quamvis in confœderationis pacto non omnino rejiciendam existimem, in protectionis tamen ac defensionis unionem non satis tutam esse censeo.

148 Ut enim alia hic omittam, † quis nescit, falsam illam de fide & constantia Infidelium conceptam opinionem, seduxisse Imperatores Orientis præsertim Ioannem Cantacuzenum ut pro regnorum suorum defensione Turcicum subsidium contra hostes postulaverit, in eoque Turcicæ fidens perfidiæ eximiam victoriæ spem posuerit? Sed mus in pera, serpens in gremio, quam commode versantur? Occasione hac arrepta Turcæ primum Europa potiti cum amœnitate atque ubertate Thraciæ delectarentur, postea ipsos Imperatores Orientis imperio ejecerunt, atque adeo auxilium illud infidelium à Christianis in bello gerendo imploratum, non ipsis modo, sed toti Europæ fuit exitiale. Qua de re adeundi sunt Turcicarum rerum scriptores, in vita Orchanis & Amurathis primi Peucer. *Chron. libro quinto, in histor. Ioan. Palæol. & Amurathis primi.* & post alios annotavit

hoc Cuspin. in libello de Turcar. orig. & regibus in vita Orchan. & Amurath. Et facit ejus rei mentionem Ioachimus Curæ. in annalibus Siles. sub gestis Anni 1395. Bodin. de Republic. libro 5. capite 5. chart. antepenult.

Et vidimus etiam ætate nostra ab Advocatis nonnullis, quorum fides & constantia magna putabatur, sub specioso defensionis titulo ordinario magistratui omnem superioritatem ac Iurisdictionem in subditos paucis annis interverlam esse, nec non clientibus ipsis Ius hoc protectionis initium subjectionis ac servitutis extitisse Petr. Frider. Mindan. de process. Cameral. libro 2. capite 14. numero 5.

Non obstant autem negativæ nostræ sententiæ ea, quæ initio ex variis multorum sententiis tanquam contraria afferebantur.

Quod enim primum † ad leges & Iura de defen- Refutatio sione quærenda loquentia attinet, respondetur ea argumen- non simpliciter sed de defensionibus licito modo fa- torum pro ctis ac quæsitis, intelligenda esse, ut concludunt com- affirmati- muniter Doctores in d. l. ut vim. & in d. l. 1. Codic. va indu- unde vi. quæ tutela sive † defensio tunc inculcata se- torum. 149 cundum leges humanas intelligitur, quando illud fit, Responso sine quo violentia repelli non potest gloss. Abb. & ad argu- mentum communiter Dd. in cap. significasti extr. de homicid. Primum Ioann. Lupp. de bello. §. habeas. numero 3. non au- pro parte tem de eo, cui lex divina aut saltem Canonica re- affirmati- sistit. Felin. post Bald. in cap. in omni numero 3. de va alla- tum. 150 testibus cap. noli existimare & cap. quod culpatur versum. 150 non esse contra DEl præceptum 23. quest. 1. Sed hæc defensio non fit legitimo modo, cum fiat lege divina & Canonica prohibente, ut supra probatum est, ergo non obstat prædicta regula.

Quod deinde secundo loco agitatum est, † dolo 151 scilicet & insidiis hostes propulsari posse, & per con- Responso sequens etiam infideles in auxilium esse admittendos, ad II. ap- valde debile atque infirmum est. Constat enim gumen- doli duas esse species, boni scilicet, & mali, *l. 1. §. 2.* tum. 152 Digest. de dolo malo ubi Labeo Iureconsultus † de- finit dolum malum esse omnem calliditatem, fallaci- am, machinationem, ad circumveniendum, fallendum, decipiendumve alterum adhibitam, & ibi gl. in verb. adhibitam exponit, scilicet contra Ius & bonos mores.

Bonum vero dolum dicit idem † Labeo in. d. 153 *l. 1. §. tert.* accepisse veteres pro solertia, maxime si adversus hostem latronemve quis machinetur.

Hinc illud quod de dolo & insidiis in d. cap. utilem & d. cap. dominus dicitur, recte de dolo bono hoc est solertia quæ à Iure non improbatur, intelligendum est.

Potest enim dolo † & insidiis locus dum ne quid 154 fiat scelerati quod vel lædatur majestas Dei, vel conscientia parum probe consulatur, Schonborn. politic. lib. 4. c. 36.

Et tali dolo atque insidiis † Dominus ipse uti 155 minime prohibet Iosue 8. numero secund. Samuel. libro 1. capite 5. versicul. 23. Iudith. 20. Danæus in Polit. Christian. libro septim. capite 6. Alber. Gentil. de Iure bell. libro secund. capite 3. In bello enim aperte & ex insidiis pugnamus bona conscientia. Recte enim Augustin. in quest. 8. supra Iosue dixit: Cum iustum bellum est, nihil interest ad justitiam, utrum aperte pugna, an insidiis quis vincat & ubi non sufficit pellis leonina ibi vulpina est assumenda. Botero referente. libro nono, de stratagemat. Et indistincte insidiis

diis uti licere in bello, dummodo non rumpatur fides *Deut. 16.* ubi dicitur quod iustum est iuste exequere. D. Thom. *secunda secunda quest. 40.* Refert Ioan. de Lign. *de bello cap. 65.* Et Antigonus interrogantibus quomodo oporteat hostes aggredi respondit aut dolo, aut vi aperta, aut per insidias. Et hoc est quod Romani dicebant dolo bono agere. Warem. *de Erenberg. meditam. pro foeder. libro 2. capit. 2. numero 60.*

Sed si quis ad dolum malum detorqueri velit, ejus-
156 modi est frangere fidem, quæ etiam hosti † servan-
da est *d. cap. noli existimare §. fides.* tum argumentum
157 non est congruum † cum ejusmodi dolo Iure penitus
sit interdictus Dec. & Cagnol. *in l. ea est natura in fin. ff. de reg. iur. Iason. in l. si rem tibi numero 3. ff. de*
158 *prescriptis verbis.* † Unde ab uno ad aliud tanquam
diversis mala fit illatio. *vulgata l. fin. Digest. de calu-*
mniator. l. Papinianus exuli 20. de minorib. l. Iulianus
60. ff. de cond. indeb. l. inter stipulantem 83. §. sacram.
ff. de verb. oblig. cap. 2. extra de translat. Nicol. Ever-
hard, in sua Topic. in loco à separatis.

159 Idem respondetur ad id quod † adferitur canes to-
lerari propter pacem in Ecclesia. Intelligitur enim
si subiecti fidelibus quiete vivant nihilque contra
Christianos moliantur & attentent, tunc enim molestia
non afficiendi sed tolerandi sunt, ita de Iudæis & Pa-
ganis in Christianorum ditione degentibus statuunt
Imp. Honor. & Theodos. *in l. Christianis 6. Codic. de*
paganis. Christianis ajunt qui vere sunt, vel esse dicun-
tur, specialiter demandamus ut Iudæis ac Paganis qui-
ete degentibus nihilque tentantibus turbulentum legi-
busque contrarium non audeant manus inferre religio-
nis auctoritate abusi. Nam si contra securos fuerint
violenti, vel eorum bona diripuerint, non ea sola qua
abstulerint, sed convicti in duplum qua rapuerint, re-
stituere compellentur. Rectores etiam provinciarum &
officiales cognoscant, se, si non ipsi talia vindicent, sed
fieri à popularibus hac permiserint, ut eos, qui fecerint
puniendos. Estque similis text. *in cap. dispar. 23. quest.*
§. c. & si Iudæos, de Iudæis & Saracen. & sequitur post
Hostien. in c. quod super n. 10. in fin. de voto Bart. in l.
hostes col. 2. de captiv. & postlim. revers.

Neque tamen ex his textibus convincitur eorum
tutelæ Christianos se submittere debere; Aliud enim
est tolerare infideles, aliud eos pro defensoribus susci-
pere, ex illo namque pax nemini nocens, sed omni-
bus proficua oritur, ex hoc † quia Christianis cum
160 Christi persecutoribus consensus armorum esse non
potest, bellum & dissensio Christianis admodum no-
xia emergit, uti exemplis supra adductis demonstra-
tum est.

161 Nec repugnât † *l. eorum Cod. de malefic. & mathe-*
mat. admittens artem magicam pro defensione fru-
ctuum, quia ejusmodi incantationes pro fructibus
defendendis tunc à Iure civili admittuntur, cum ne-
mini nocere possunt, secus vero si ab iis alicujus salus
162 vel existimatio lædatur, † quia eo calu artem magicam
exercentes etiam à Iure civili puniuntur *d. l. eorum*
& propterea ibi notat Angel. id quod *in d. l.* dicitur
de incantationibus pro fructibus præservandis, debere
intelligi, si fiant virtute divina, secus si per incantati-

163 onem dæmonum vel alio modo, † quia tunc omni
Iure sunt improbatae ut habetur *in tit. de sortileg. &*
26. quest. 1. 2. 3. 4. & 5. Paralip. libro 1. capite 1. &
libro 2. capite 23. Isai. cap. 2. & lib. Regum 4. cap. 1.

164 legimus † mortuum Ochoziam Regem Israel eo quod
pro infirmitate sua consuluerit Beelzebub, Deum A-
charon. & *Reg. 4. capite 17.* Irascitur Deus contra Isra-
elitas, eo quod divinationibus & auguriis inservierint,
ut irritarent Dominum.

Nec adversatur etiam † quod tertio loco ab oppo-
165 sitis allatum est, ut sicut in bello iusto fideles juvant
infideles *cap. Iulianus 11. quest. 3. & cap. quod culpatur. ad III. Ar-*
§. ordo 13. quest. 1. ita vicissim infideles auxilium præsta-
re possint infidelibus *arg. l. fin. Digest. de leg. 3. † Ad*
166 id namque respondetur hæc Iura intelligi de Christia-
no qui Principi infideli subditus est; is enim ratione
superioritatis ac Iurisdictionis in rebus honestis ac li-
citis & quæ non pugnant cum mandatis divinis Principi
quantumcunque infideli aut Ethnico, omnino pa-
rere, eumque etiam in prælio sequi tenetur, juxta di-
ctum Christi *reddite Cæsari quæ sunt Cæsaris Matth. 22.*
& doctrinam Divi Pauli *ad Romanos cap. 13. & Petri*
1. Epist. c. 2. v. 13. † ubi docet obediendum esse dominis,
167 non modo bonis sed etiam malis. Pulchre ex D. Am-
brosio Decretorum compilator Gratianus *in d. c. Iu-*
lianus 11. quest. 3. Iulianus ait Imperator, quamvis es-
set Apostata habuit tamen sub se Christianos milites,
quibus cum dicebat producite aciem pro defensione Rei-
publicæ, obediebant ei: si autem adversus Christianos
confratres suos insurgere jussi essent non parebant, sed
cognoscebant Imperatorē † cæli cui magis obtemperan-
168 *dum est quam hominibus.* † Major quippe & sanctior
169 esse debet divina, quam temporaria majestatis reveren-
tia. Act. Apostol. *capite 4. & 5. Bocer. de bell. & duell.*
libro. 1. capite 8. post numer. 17. Schonborn. d. cap. 36.

Quod quarto loco ab † effectu inductum est sci-
170 licet dissensionum semina hoc pacto spargi inter infi-
deles, quibus sibi mutuo exitium pariant, itidem non
firmo talo incedit, præterquam enim quod fieri pos-
sit, ut nunquam de dissensionibus inter eos, quibus
cum protectionis unio pacta est, cogitatum fuerit,
atque ita tantum per accidens illud contingat, constat
jam ex antedictis quod ex initis ejusmodi pactis sæ-
pissime mala longe majora eaque innumera in Chri-
stianorum capita redundare soleant. † Inter quæ u-
171 num illud omnium est gravissimum, Christi scilic. re-
ligionem per hoc maximum pati naufragium.

Nec ulla etiam ratione quintum à virtute finis in-
172 ductum consistere potest. † Etenim mala non sunt
facienda ut eveniant bona. Paul. *ad Roman. cap. 3. &*
not. in cap. super eo de usur. c. non est putanda. 1. quest.
1. c. nosse 30. quest. 1. Parthen. litigios. libro 2. capite
9. numero 26. † Nec facienda mala minora ut eviten-
173 tur majora *distinct. 14. capis 1. & 2. c. forte & ibi gloss.*
14. quest. 5. D. Augustin. in libro 5. quest. super Ge-
nesim. libro 1. & libro de mendacio cap. 6. † ubi dicit
174 quod si quis exiguo peccato alterius salutem conservare
possit, id tamen committere non debeat. Si quis inquit
ad te confugerit, qui de mendacio tuo possit etiam à
morte liberari, non es mentiturus. † Os enim quod
175 mentitur, occidit animam. Idem in libro contra men-
daciū *c. 17. Faciat inquit homo etiam pro temporali*
hominum salute quod potest, cum autem ad hoc ven-
tum fuerit, ut tali saluti nisi peccando consulere non
possit, jam se existimet non habere quid faciat, quo-
niam id solum sibi reliquum esse prospexerit, quod
recte faciat. c. faciat homo 22. q. 2. Ex quibus manifeste
elicitur propter bonum finem mala media non esse
assumenda, &c.

Nec denique exempla tam ex veteri, quam novo
testamento in contrarium adducta decisionis nostræ
robur infringunt. † Quia quod ad primum factum
scilicet Davidis attinet, respondetur illud quali-
licitum ac iustum fuerit defendi non posse, quini-
mo concedendum eum in hoc ut in aliis quoque
peccasse, cum & contra præscriptum Dei cum
Palæstino rege foederis unionem icerit, & ad gentis
Iudaicæ hostem transfugerit ac propterea apud Pa-
læstinum

177 læstinum contra gentem propriam arma assumpserit. Similem ac majorem † quoque reprehensionem meretur quod Achas lib. 4. Reg. c. 16. non modo auxilium Ethnicorum imploraverit, sed etiam ingrati- am Regis Assyriorum idololatricos cultus instituerit, & approbaverit.

178 Quod porro ex Actor. capit. 23. de Divo † Paulo allatum est, respondetur, eum magistratus legitimi, cui tum parebat, & suberat, justam tutelam petiisse, nec audacia temeraria in præsens periculum mortis 179 sese conjicere voluisse, quemadmodum † cap. 25. Actor. Apost. legimus, quod idem Apostolus iniqui Iudicis judicium metuens ad legitimum magistratum quamvis Ethnicum nempe Cæsarem Romanorum appellaverit.

Quod ultimo proponitur Deum gentium esse usum ministerio atque inde videri idem nobis licere debere 180 admodum leve est. † Nam Deus non Iure defensionis sed Iure absolutæ potestatis illis usus est. Impar autem est nostra potestas divinæ, illa immensa, univer- salis & plena justitiæ. Nostra tenuis, restricta, scatens innumeris scelerum sordibus. Atque ideo etsi Deus Pharaonis & Attilæ ministerio ad plectendum & fle- tendum usus sit. Nobis tamen illorum sodalitas at- que auxilium, si Christiani non tantum dici, sed esse voluerimus plane evitandum est.

181 Quod demum ad † Iustiniani exemplum attinet, is extrema compulsus necessitate pro salute & tran- quillitate Reipubl. pactiones cum Persis iniit, quod & nos concedimus cum isto hominum genere pactio- nem, quæ extrema atque evidenti necessitate imposita, non potuit aut arte eludi, aut sine maximo Christia- næ Reipub. dispendio declinari, quandoque fieri posse. Illud duntaxat improbamus quod absque ulla urgente legitima causa ad pangendum fœdus cum infidelibus quibuscunque & Christiani nominis hostibus acerrimis velut ad jocum & ludum transiliant, & quod plus est eorum defensionem ac protectionem in Chri- stianorum perniciem moliantur.

Non obstant denique primo loco adductæ pro sen- tentia affirmativa auctoritates. Præterquam enim quod illi in terminis, ut plurimum extremæ duntaxat necessitatis loquuntur, Negantium DD. multo ma- jor numerus reperitur, proinde horum potius quam illorum sententia sequenda est.

182 Quibus ita definitis † ulterius hoc loco in quæstio- nem convenienter vocari potest, quid de fœminis di- cendum sit, an & illa Tutrices seu Advocata constitui possint.

In cujus quæstionis † decisione non desunt argu- menta quæ in negativam sententiam eundum esse tui capaces suadent.

Nam primo defendendi officium viris, † non fœ- minis congruere, idque alienum à sexu muliebri esse

183 docet tex. in l. alienum. C. de procurat. & l. 2. ff. de

184 reg. Jur. Unde & Paulus I Crus in l. 2. ff. de Injur.

ait. † Mulieres à viris, non viros, à mulieribus de- fendi æquum esse, quæ in Lege cum in Civilib⁹ negotiis textus loquatur, multo magis in militaribus eam obti- nere dicunt Schenck. de Fend. lib. 1. tit. 1. §. Hoc au-

185 tem notandum est n. 4. Gœden. cons. 102. n. 6. & seq. cum mulieres militaria munera obire non possint Bald.

in l. fin. n. 1. & 7. C. de suis & legit. Iacobin. de S. Ge- org. tract. final. in verb. marchio n. 4. Alex. cons. 10. col. 2. vers. sed præmissis vol. 5. Matt. de Afflic. & de- cis. Neapol. 320. Rol. à Vall. cons. 41. n. 11. vol. 4. Quod

186 ipsum etiam Homer. lib. 6. Iliad. asserit, ubi scribit: † Telum & colum & ancillarum curam, esse mulierum propria, bella virorum. Concinit Ovid. lib. 12. Me- tamorph. dum dicit.

1, cape, cum calathis, & stamina pollice torque, Bella relinque viris

Item Virgil. lib. 7. Aneid.

Cura tibi Divum effigies & templa tueri; Bella viri, pacemque gerant.

Hinc Varro lib. 4. de Lingua Latin. † Martem di- 187 ctum putat, quod maribus in bello præfesset. Et Plato in Cratylō ἀπὸν hoc est Martem denominatum existi- mat ἀπὸ τῆ ἀπρεως hoc est à mare, quasi bella viris pe- culiariter conveniant, non fœminis. Idque sequuntur Tiraq. in 1. leg. Connubial. glos. 1. p. 1. n. 62. & Ioan. Borch. in tract. de feud. c. 1. n. 19. His denique con- sonat quod scribit Aristot. lib. 1. Polit. c. 4. † Quod 188 mulieres sint infirmæ & imbecilles corpore: ingenio pavidæ ancipites consilio, & rei militaris imperitæ; Quam etiam propter causam major in eo sexu reperi- tur maleficarum multitudo ac inter viros. Iac. Spreng. in Malleo Malef. part. 1. q. 6. Unde Ennius cum no- tare vellet, mollitiem & segnitiem militum muliebria dixit eorum ingenia.

O juvenes juvenes animos geritis muliebres.

Quo pertinet quod scribit † Herodot. lib. 2. de Se- 189 festre Rege Ægyptiorum, eum in more habuisse ut apud gentes, quas vi subegisset, si feroces & liberta- tis studiosos sese strenue defendentes invenisset cippos inscriptos literis sui nominis & patriæ & qui referrent ipsum illos vi subegisse erigebat: siquando vero ali- quorum urbes nullo negotio & incruento certamine cepisset, apud hos itidem, ut apud illos qui strenuita- tis certamen ediderunt, cippos quoque statuebat: sed amplius muliebria genitalia adsculpebat, signifi- care volens eos ignavos esse. Referunt Iustinus ex Trog. lib. 1. & Polyænus lib. 7. stratagem. exem- plo 4.

Cyrum † Lydis post Cræsi captivitatem iterum de- 190 ficientibus per Mazanem subactis, arma & equos ade- mille vestitumque muliebre gestare coegisse, & omnes texere aut psallere, atque per muliebria illa effecisse, ut Lydi qui antea erant ferocissimi & bella- tores strenui, redderentur animo molles & estæmi- nati, atque ita evasisse omnium barbarorum ad bel- lum inutilissimos. Senarius apud Græcos proverbial- lis est.

Γυνὴ στρατηγὴ καὶ γυνὴ στρατιώτης.

id est Mulier dux est, fœmina æque miles, quoties to- tum negocium ignavis commissum est, quoties ii, qui imperant & ii qui parent æque sunt formidolosi, de quo & meminit Athæneus. 3. Dipnosoph.

Alterum contra muliebres † Clientelas argumen- 191 tum inde sumitur, quod lege non solum divina mu- lieres jubeantur esse viris subditæ & non viros mulie- ribus Gen. c. 3. sed lege quoque naturæ eadem ab imperandi, aut alios publice defendendi officio ar- ceri videntur, siquidem ordo naturalis requirat, ut inter homines serviant fœminæ viris, filii parentibus, quia nulla justitia est, ut major serviat minori, D. Aug. q. 153. in Gen. gl. ordinaria ad c. 46. Genes. c. 12. est ordo. 33. q. 5. † & major dignitas est in sexu virili, 192 & cujusque plebeji, quam in nobiliori fœmina, se- cundum Ulpian. in l. 1. ff. de Senator. Et Menander † 193 γυναικὶ δ' ἀρετὴν ἔδιδωκεν ἢ φῶς id est fœmina non de- dit natura imperium. Hinc fœminas quamvis aliqua dignitate, absque tamen jurisdictione & administratio- ne, parentum aut maritorum beneficio frui possint, Imperii & dignitatum per se regulariter incapaces esse indicat Beroi. cons. 10. n. 13. vol. 2. & Arism. Tapat. com- pend. decis. Var. Tit. 580. c. 7. Ex quo etiam principio, ut infra etiam diximus ad Magistratum aut judicandi munus fœminam aspirare haud posse contendunt Bo- din. 6. de Republic. 5. & Arnisaus, polit. 9. pag. 226. Aristot.

Aristoteles etiam *Politicor. libro 1. cap. 4.* τὸτε γὰρ ὁρρεν φύσει θηλέως ἡγεμονικώτερον, id est. Nam quicquid masculinum natura magis factum est, ad imperandum facinoreo. Celebre exemplum quod refert Dictys Cre-
 194 tensis *libro 4. de bello Trojano.* † Penthesileam Reginam Amazonum, quæ in auxilium Trojanorum cum Amazonibus venerant, ex decreto exercitus Archivorum seu Græcorum seminecem, & ex equo ab Achille deturbatam pedibus attractam, in Scammandrum fluvium præcipitatam, quoniam naturæ, sexusque conditionem superare fuisset aulæ.

Tertio fœminas ab armata protectione arcendas esse inde colligi videtur, quod † eadem item regulari-
 Ratio du- ter à feudis militaribus excludantur, ita text. in *cap. 1. bitandi III. §.* Et quia vidimus vers. hoc autem notandum de his qui feud. dar. poss. capit. 1. §. filia vero de success. feud. capite 1. §. etsi clientulus de alienat. feud. cap. 1. de success. fratr. Et grad. succ. capit. 1. §. fin. quid sit investit. Et cap. 1. de nat. success. feud. & ibi Interpretes sive extent masculi, sive non. *jurib. allegat. Alvarot. in d. §. hoc notandum numero 1. Paul. Picus in cap. 1. numer. 3. quemad. feud. ad fil. pert. Thom. de Marin. degener. Et qualit. feud. tit. 11. de feud. fœmin. numer. 2. Et sequent. Duaren. de feud. capit. 9. numer. 17. Et capit. 10. Hartm. Pistor. libro 2. q. jur. p. 2. quest. 34. n. 1. Vultæ. de feud. libro 1. cap. 9. num. 52. Eguinar. Baro. libro 2. de acquirend. benef. capit. 14. latissime Tiraquell. de jur. primogen. quest. 13. Molin. consuet. Parisiens. tit. 1. §. 16. numer. 1. Borcholt. de feud. cap. 7. numer. 34. Et sequent. Sonsbec. p. 9. num. 119. Celsus Hugo conf. 20. num. 6. conf. 25. num. 44. Welsenbec. conf. 74. num. 16. Menoch. conf. 1. num. 453. vol. 1. Et conf. 148. num. 1. 2. Et 40. vol. 2. Iacob. Philip. Porcius conf. 1. num. 21. Et conf. 2. numer. 30. Decian. conf. 24. num. 1. Et 74. vol. 1. & alii sexcenti citati ab Henrico Rosenthal. *synops. feud. capit. 7. conclus. 31. numero 1. sub lit. a.* Cujus rei inter alias ratio ista affertur, quod fœminæ arma ferre non possint, probat hoc tex. in *c. 1. §. an mut. surd. vel alias imperfect. gloss. in ca. Et quia vidimus, in verb. à success. de his qui feud. dar. poss. Zaf. de feud. part. 8. num. 36. Baptist. Caccialup. de feud. cognit. vers. quarto decimo quia fœmina Chassan. consuetud. Burgund. tit. feud. rubr. 3. libro 1. post Afflic. decis. 320. Forster. de success. ab intestat. libro 3. capit. 3. numero 3. Hartm. Pistor. d. quest. 34. num. 1. Et 34. Menoch. conf. 65. num. 20. Curt. Iun. conf. 1. nu. 23. Cravett. conf. 6. n. 77. vol. 1. Paris. conf. 4. num. 4. vol. 1. Corn. conf. 16. n. 4. vol. 1. Rol. à Vall. conf. 67. num. 6. vol. 2. facit l. quisquis. §. ad filias. C. ad leg. Iul. majest. l. alienam. C. de procurator. l. 2. ff. de reg. jur.**

Quarto hanc eandem opinionem validius stabilire
 Ratio dubi- videtur, quod absurdum sit alios ab ejusmodi personis in protectionem recipi quæ ipse in aliorum potestate ac tutela existunt, ut ait textus in *l. sic eveniet. ff. ad leg. Iul. de adult.* † At vero constat mulieres jam olim etiam apud antiquos & multis in locis apud nostrates sub aliorum tutelis esse. Petr. Gregor. Tholosan. *de Republ. libro 7. cap. 11. numer. 18.* Unde majores nostri, test. C. Porcio Catone *apud Livium libro 4.*
 197 † nullam nec privatam quidem rem agere fœminas, sine auctore voluerunt, sed eas in manu esse parentum, fratrum, virorum placuit, multoque magis & prohibuerunt Rempubl. capeffere. Foro quoque & concionibus eas immisceri, leges rogare & similia, facere noluerunt.

Quintum ab imperfectione muliebri deduci potest
 Ratio dubi- argumentum, quod rejiciuntur mulieres ab omni principatu. Aristotelis locus memorabilis est *1. Polit. cap. 5.* τὸ ἄρρεν ἀρχον, τὸ δὲ θῆλο ἀρχόμενον. Mas est quiddam imperio natum, fœmina autem ad parendum. Idem

libro 2. de generat. animal. cap. 3. † dicit fœminam, 198 quasi marem læsum, veluti imperfectum marem, quod fiat fœmina ex inconcoctione & ex frigidity sanguinei alimenti. Dixit & Albertus Magnus *in poster. capit. 213.* fœminam generari propter materiæ inæqualitatem, & rursus in *2. Physic. tract. 1. cap. 5.* † fœminam facere, 199 inquit, nunquam intendit natura particularis, sed procedit ex corruptione alicujus principii naturalis, quia intendit natura particularis semper opus perfectum, id est marem facere, tamen fœmina non est extra cursum naturalem universalis naturæ quæ ordinis est causa inferioris. Apud Stobæum *sermon. 27.* dicitur, † 200 ea familia, quæ à fœmina gubernatur nunquam felix fuisse. Quod si ergo in domestica societate inconcinnum est, & indecorum fœminæ imperium, quanto magis in republic. Plinius *in Panegyrico:* sufficiat fœminis obsequii gloria: Tacitus: *Fœmina,* inquit, *Roma dominatur, in tantum non modo à libertate, sed etiam a servitute degeneravit:* Et in † versib. Sibyllinis 201 pro indicio everfionis mundi affertur, quod circa finem mundi vidua aliqua in amplo imperio sit dominatura. Bartholom. Keckerman. *system. polit. lib. 1. c. 2.*

Sexto pro hanc sententia pugnat, quod defendendi
 † officium ac protectoris munus sit publicum, utilita- 202 tis nempe publicæ respectu, per notata Iustin. *in prin. cip. tit. Institut. de excusat. tutor. Et Callistrat. in l. non tantum §. eos quoque ff. de excusat. tutor.* locutus de Tutela & postea subdens ad cætera quoque munera publica. Publicum quippe munus non solum pro Reipublic. administratione, secundum sententiam Callistrati, sed generaliter accipitur. *l. non tantam Digest. de decurion. arguendo itidem ex l. §. ff. de mun. ubi Hermogen. navicularios ait civili munere fungi quod deinde Paulus publicum appellat l. 5. d. tit. Christoph. Sturc. l. fœmina 2. numer. 28. ff. de reg. jur.*

His consensum præbet Simon. Pistor. *consil. 19. numer. 9.* aperte affirmans sibi videri hoc officium protegendum esse publicum auctoritate, licet privatum sit utilitate.

Sed Legumlatores, fœminas † (utpote Lanam & 203 lina amantes, ac pro manuum suarum voluntate con- ficientes, *Proverb. ult. vers. 13.* & hinc fuso atque collo penso circumdata, non exercitu, Enelthonis Salaminis Cypri Regis Iudicio donari dignas Herod. Halicarn. *histor. lib. 4.*) ab omnibus publicis officiis removent. Ulpian. *in l. 2. ff. de reg. jur. text. in l. fin. C. de recept. arb. text. in l. 3. §. corporalia ff. de munerib. Casus est in l. 3. ff. de edendo. & casus in l. ult. ff. de tut. Et l. fin. ff. qui pet. tut.*

Ex quarum legum sensu ad magistratum aut Iudicandi munus fœminas aspirare haud posse contendunt Bodin. *6. de Republic. s. p. 1154. Et sequen. Arnif. 1. polit. 9. p. 226. Et sequen.* Hinc Alex. ab Alexan. *Gen. dier. libro 4. cap. 11.* Romanorum Lege sancitum esse refert, ne cujusvis negotii causa Senatium aut Curiam mulieres adirent, quod & stricte observatum fuit, donec Heliogabalus, ut in senatorium mater admitteretur ordinem à Senatu pervicit, & primus mulierum in Quirinali colle senatulum constituit, idque præter mores & instituta majorum.

Nam prisca Romani, teste Livio *libro 34. cap. 2.* fœminas nullam, neque privatam quidem rem sine auctore agere, sed in manu parentum, fratrum, virorum esse voluerunt. Quo respicientes Lusitanæ Reges, de officiis publicis per maritos exercendis, fœminis prospicere soliti sunt Valasc. *Regn. Lusit. decis. 129. numer. 12.*

Quin & mulieres ita constat subjectas esse dominio viri, † ut nullam auctoritatem habeant, 204 nec

nec donandi nec testimonium ferendi, neque fidem dandi, neque judicandi, multo minus imperandi, aut defendendorum aliorum partes suscipiendi, ceu voluit D. Augustinus in libr. *questionum veteris Testamenti quest. 45.* relatus in cap. *mulierem 17. cans. 33. quest. 5.*

Sicuti enim vir publicis officiis *l. 1. ff. de senat.* Ita mulier, domesticis & ministeriis habilior æstimatur Ambros. libro 1. de *Paradiso. capit. 11.* Quemadmodum id de Penelope Ulyssis conjuge Homerus hisce versibus ostendit,

Ἄνθρωπος μὲν γὰρ τι θαμὰ μνηστῆρ' ἐν οἴκῳ
φαίνεται ἄλλ' ἀπὸ τῶν ὑπερωίων ἰσὺν ὑφαίνει.

Quod & Symmach. testatur libro 6. *epist. 68.* Fœminas deliciarum sterile sæculum colo & telis animum jubebat intendere, quia illecebra cessante temporum vivebatur.

Ratio dubi-
tandi VII.

Septimo eas personas quæ à tutela pupillari arcen-
tur à clientelæ etiam munere removendas esse paritas
officii suadet. per notat. *infra in cap. de cognat.* At
Iura similiter prospexerunt, fœminas & tutelam ad-
ministrare non posse, ut scribit Neratius libro 3. *regul.*
l. ult. ff. de tutel. non modo libertorum l. 5. 1. ff. de
legit. tutel. & 5. ult. Instit. de leg. patr. tut. sed nec fi-
liorum suorum nec à marito ipsam demandatam in te-
stamento *l. iur. nostr. Digest. de testamen. tut.* Nam
tutela est munus masculorum *d. l. ult. ff. de tutel. & ut*
ait Alexander Imperator in *l. 1. Cod. quando mul. tu-*
tor. offic. fund. tutelam administrare virile munus est,
& ultra sexum fœmininæ infirmitatis tale officium
est, & Cajus in *l. tutela plerunque. Digest. de tut. Tute-*
la, inquit, *plerunque virile officium est:* plerunque
autem, id est nisi cum specialiter à principe filiorum
suorum tutelam impetrabant fœminæ *d. l. ult. in fin.*
Digest. de tut. Sed & eadem ratione curationem ad-
ministrare olim fœminæ non poterant, sic enim scri-
bit Modestinus in *l. εἰδέναι in princ. Digest. de tut.*
εἰδέναι δὲ ἀρχοντας ὅτι κηρύττορας ἀφῆλξιν γυναῖκας ὡς
χειροτονήσασιν. Nam personale munus est tutela &
cura, ut constat *l. 1. §. aque personale ff. de mun. &*
honor. itemque civile & publicum est. At fœminæ
ut ante diximus ab omnibus officiis publicis & civili-
bus remotæ sunt.

Ratio dubi-
tandi VIII.

Octavo insuper & illud controversiæ expers est,
quod alienarum & rerum protectio difficillima sit
arg. *l. in re mandata. Codic. mandat. & propellendæ*
violentiæ solertiam rei gerendæ prudentiam fideique
integritatem requirat, & magnum sæpe periculum
adferat, *capit. 1. Authent. ut qui se obligat. Novell.*
72. Unde in Patrono quemadmodum in milite
requiri videtur animi magnitudo, Iudicii ac consilii
acrimonia, firma animi constantia ac belli gerendi
peritia.

At omnia ista in fœminis plerunque desiderantur.
Nam debile & imbellis est consilium & mulieris, exi-
lis intellectus, iudicium tenue, imperfecta discretio,
non ratio integra, adeo quidem, ut sæpe etiam adver-
sus propria & commoda eam laborare in confesso sit,
per *l. si pater. in fin. Codic. de sponsalibus Panormitan.*
in cons. 65. nu. 4. vol. 2. Cardin. Paris. cons. 73. n. 30.
vol. 3. Ioan. Iacob. de Leon. in cons. Bruni consilio 114.
post Sais in consuetud. Turonens. tit. 32. articul. 1. gloss.
2. post prin. Cagnol. l. 2. numer. 3. Digest. de reg. iur.
Mynsing. cons. 1. numer. 13. arg. l. sicut. C. quando
mul. tut. off. fung.

Sed his argumentis nihil & obstantibus tenendum
est, etiam fœminas Advocatæ, de qua agimus capa-
ces esse, si eas in regimine alicujus Imperii, regni, di-
tionis aut urbis existere contingat.

Et si exempla desideramus, ejus rei fidem eviden-
tem facit Christoph. Varlevicius libro 2. *Parallelar. fœmina-*
ubi scribit, postquam Anno 1395. Sigismundus Imperator, tunc Hungariæ Rex, circa Nicopolim urbem contra Turcam infelicitè pugnasset, Vladis-
laum & autem Regem Poloniæ, Christianorum
hostis, adeo formidaret, ut ad solam minacem ejus
Legationem Amurathes Turcarum Dominus aliquot
arces in Bulgaria Hungaris ademptas restituerit
Vladum Besarabiæ Palatinum, Sigismundi clade ter-
ritum, ne & ipse à Turca opprimeretur, in ejusdem
Vladislai & Reginae ejus conjugis Hedvigis tanquam
veræ Hungariæ regni Hæredis fidem & clientelam se
una cum ditione sua universa commisisset.

Aliud exemplum fœminæ protectionis refert Io-
an. Bertach. in *Repert. p. 3. col. 3. verb. obligatur. num.*
68. de Ducissa Mediolanensi, quæ Anno 1479.
Florentinos in protectionem suscepit, & cum eisdem
in bello Tuscano, ea de causa, quod ei ipsi à Lu-
dovico Sfortia & Roberto de S. Severino, prælium in
Longobardia motum fuisset, indefensos reliquisset,
eandem ab omiſſa defensione excusatam esse prodit,
cujus & nos in *Cap. XI. in Limitatione 8. numero*
sexcentesimo quadragésimo quinto, mentionem fe-
cimus.

Ita similiter Illustrissimam Dominam Margare-
tham Ludovici Junioris Baviaræ Ducis relictam vi-
duam Anno 1451. Advocatiam Monasterii S. Cru-
cis zu Donawerd ad instantiam Abbatis & conven-
tus ejusdem monasterii suscepisse, ex antiquis Chro-
nic. attestatur Relator processus Executivi Dona-
werdæ Civitatis Imperialis *part. 1. seiner Erinnerung*
in refutatione primi Informatoris fundamenti. §. die
sub & obreption, &c.

Sic etiam generosam quandam & Dominam Ca-
tharinam Comitissam de sancto monte Monasterii
Salemitani, Abbatem, Monachos, & eorundem ho-
mines ac bona, Anno 1328. defendenda suscepisse,
testantur subsequentes literæ, quas nobis exhibet
Dn. Matth. Klock ejusdem cœnobii Advocatus, in
Anticategor. Salmannsweylischer Probarionum, con-
tra Heyligenberg / sectione 14. fol. 138. qua sic ha-
bent.

Wir Catharina Gräffin zum Heyligenberge /
thun fund allen den / die diesen Brieff ansehen
oder hören lesen / daß wir empfangen haben von
den Erbarn Geistlichen in Gott . . . dem
Abt vnnnd dem Convent / von Salmannsweiler /
sibenzig Pfund Costenker Pfennige / von fei-
nem Recht noch von keiner Gewonheit / sonder
von Lieb vnnnd auch Schirmeswillen / in den
wir sie genommen haben / an Graff Albrechts
statt / wann er in dem Lande nicht was / vnnnd
haben ihn gelobt / vnd loben mit diesem Brieff /
daß wir ihr Liebe / ihr Lüt vnnnd ihr Gut schir-
men vor vnsern Dienern / vnd vor andern Lüten
in aller vnser Graffschafft / vnd anderst wa / als
viel wir mögen / ohn alle gefährd / als vnser ey-
gen Gut. Wir haben ihn auch gelobt / vorze-
sind vor vnserm Gesinde Betgarben vnd Bet-
forns / vnd futterundes auf ihren Guten. Vnd
gänzlich abzelegen Jacobsbet von Bergevogts
zu Ravenspurg / wir haben ihn auch gelobt / zu-
werbend vnd zuredend / das best das wir können
oder mögen / ohn alle gefährde / gen Graff Al-
brecht /

Litera
Quietan-
tiales
Dn. Mar-
garetha
Comitissa
de Heyli-
genberg
quibus fa-
tetur se ob-
susceptam
Monasterii
Salemitani
protectionē
70. libras
moneta
Constanti-
enses rece-
pisse.

brecht/ vmb den Wiger / daß der abgange / als er ihn vormals hat gelobt. Vnd soll der Schirm wahren von dem nechsten Obersten Tage in nechst fundt vber ein Jahr. Vnd dieser vorgeschriebner Dinge aller haben wir ihn mit vns/ zutrösten geben / den Erborn Frummen Ritter Herrn Marquart von Schellenberg den alten / der mit vns auch mehr Sicherheit sin Insigel gehendet hat an diesen Brieff. Der geben ward zum Heyligenberg / da man zahlt von Gottes Geburt dreyzehnhundert Jahr / vnd darnach im acht vnd zwanzigsten Jahr / an Sanct. Catharinen Tag.

Cæterum quia in præcedentibus literis vocabula nonnulla non cuius aperta occurrunt, earundem explicationem hic subiiciendam duximus.

- 213 Inter alia sunt † Betgarten vnd Betforn / eas fuisse existimo, mergites seu certos frumenti fasciculos, qui magistratibus precario, in recognitionem domini dari soliti fuerunt, de quibus precariis, & quod regulariter nonnisi ordinario magistratui in Germania solvantur *videri potest, responsum*, Iuris für des heyl. Reichstatt Fridburg / cap. 1. num. 10. usque ad 17. incl. p. 8.

Quibus *ibidem* annexa sunt verba vnd Fuder / vnd es auff ihren Gütern / per quæ intelligitur pabuli exhibitio, quod ministeriales ab incolis pro se & equis petebant.

In aliis dominorum Comitum Reversalibus, eandem in rem monasterio eidem datis, habentur verba, Fürtere mit dem Stabe / quod erat Iudicia habere, à quorum exercitio uti & frumentorum exactione, iidem Comites libera esse voluerunt monasterii prædia, & villagia, sed de Fodro, placito, & Mallo, quod exactio Fodri Futter vnd Mals / sequebatur, nos *alibi in hoc ipso Tractatu* plura congesimus, de quibus etiam videri possunt Avent. libro 4. Annal. Bojor. Theo. Zwinger. in theatr. vit. hum. pag. 3256. col. 2. in prin. Wolff. Lazius de migrat. gent. libro 3. pag. 78. 79. & 80. Cyriac. Erbsen in der Sächsischen Chronick / libro 1. cap. 5. & doctiss. Casp. Schifferdecker, libro 3. disput. forens. tract. 29. quest. 2. pagina 422.

- Aliud exemplum fœminæ Advocatiæ refert Casp. Brusch. in descript. Monasterii S. Michaelis Wengensis, ubi inter benefactores ejusdem monasterii † recenset LVICARDIN de Arneck Advocatissimam. Et Crus. Annal. Suevic. p. 2. lib. 4. cap. 9. memorat HEDOWIGEN † Henrici Bavari filiam, Burchardi Alemanniæ reliquam viduam anno Christi 973. in castro Tuela Hohenzwil / habitantem, monasteriorum S. Galli & Augiæ divitis Advocatum fuisse, ex Stumpf. Helvet. Chron. lib. 4. c. 38.

Sic quondam Uthario Rege suo destituti Longobardi ad Theodelindam Reginam † frequenter conveniunt, & quod Longobardis, & tibi Theodelinda felix, faustum prosperumque sit, inquiunt, omnium nostrum salutem, fortuna conjuges, liberos, tua tradimus fidei atque committimus protectioni, Tu pro summa tua, sapientia Principem, tuus qui conjunx, noster vero Rex sit, coopta. Avent. Annal. Bojor. lib. 3. p. 209.

- 217 Constat insuper ætate etiam nostra Elisabetham Angliæ † Reginam Anno 1585. à confœderatis Belgii provinciis, postquam à Rege Hispaniarum defecissent, Protectricem specialem unanimiter electam ac constitutam fuisse, eosque contra Regem Hispaniarum acerrime defendisse, ut in literas retulere Stow. Helinschod. in Elisabeth. Emm. Meteran. lib. 13. Hist. Belg. Arnif. de lure Majest. lib. 1. cap. 6. Gulielm. Ma-

jus. in Polemographia sua Belg. libro 8. capite 26. Mich. Eyzinger in Relat. histor. ad Annum 1585. & seq. fol. 41. J. die Königin in Engelland ließ sich endlich durch vngestümes anhalten vnnnd bitten der Holländer dahin vermögen / daß sie die widerspennige Niderländer in ihren Schuß auffgenommen / 2c. ubi peculiare etiam scriptum, quo susceptæ ejusmodi Protectionis causæ plurimæ enumerantur, ab eadem Regina publicatum inserit.

Sed ne videamur exemplis tantum inniti, non desunt etiam rationes quibus fœminea Tutela propugnari potest, quorum primum à fine Protectionis delumptum, decisionem nostram non leviter fulcit.

Cum enim unicus ille potissimum † Clientelæ nostræ finis sit, ut scilicet in protectionem suscepti ab iniquis adversariorum oppressione ac violentiis tuti esse possint, ac si necesse sit, armis protectorum, ut alibi luculenter docuimus defendantur, id autem non minus à fœminis, puta Reginis, Ducissis, Comitissis, &c. potentia pollentibus per milites subordinatos fieri possit, quis eas à protectionis munere juste excludere poterit, aut quis talium in regimine constitutorum viraginum & Heroissarum patrocinium confœderatarum Belgii ordinum, protectionem Angliæ ambientium aliorumque exemplo, quis non expeteret.

Quamvis enim Legum Latores antiqui fœminas ab omnibus Reipublicæ muneribus amovendas esse existiment l. fœmina 2. ff. de reg. jur. l. cum prator. §. dendi 11. non autem & ibi Bald. de lud. cap. mulierem 35. quest. 3. l. ult. & ibi Bart. Bald. & Salyc. C. arbit. Dec. & Cagnol. d. l. 2. numero 3. Chassan. in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 6. numero 42. Econtra tamen easdem Iure successionis non solum Iurisdictionum capaces esse asserunt. Molin. de major disput. 620. vers. secunda conclusio, Corset. Sicul. Tract. de potest. Reg. quest. 94. num. 58. & seq. part. ult. Valasc. decis. 120. num. 22. p. 2. Peregr. consilio 5. num. 38. & seq. & 6. num. 13. libro 1. Paris. cons. 4. num. 12. vol. 1. Corn. cons. 16. num. 24. vol. 1. Alex. cons. 1. num. 24. vol. 5. Sed etiam regna & Regales dignitates obtinere, & in eis succedere posse, tradunt Petra de Iur. quest. per princip. non toll. c. 22. n. 164. Schrader. cons. 12. num. 234. Alciat. cons. 4. n. 42. lib. 4. ideoque non obstantibus legibus rese eo devenit ut hodie in multis † regnis & nationibus etiam mulieribus Imperium & Iurisdictiono competat, & modo Iure hæreditario, modo consuetudine & Iure municipali aliis præsideant, Iurique dicundo præsent, Iacob. Orloshausen. in respons. an fœm. in succession. regnor. principat. & c. extant. masc. exclud. c. 16. Acies muliebr. n. 15. Tiraq. de primog. q. 10. n. 3. Chassan. ad consuet. Burgund. Tit. de Fies. §. 5. num. Mart. de Iurisd. p. 1. c. 26. n. 146. Chopin. de doman. c. 1. n. 5. & seq. Cabot. 1. disput. 15. Tholos. de Repub. lib. 7. cap. 12. Hering. de Fidejuss. c. 7. n. 517. Alex. ab Alex. Genial. dier. lib. 1. c. 11. Lips. monit. politica 2. c. 2. Nam ad fœminas transitoria sunt Regna Angliæ Scotiæ & quæcunque nunc tenet Rex Hispaniarum Arnif. 2. c. 2. Sect. 12. Sic Austriæ Archiducatus ex privilegio speciali in Mascu-
lorum defectu ad filiam devolvitur seniore const. Frid. 11. de Iur. ac privileg. Ducum Austr. §. 12. doctiss. Dn. Goldast. 1. const. fol. 86. Imo ipsi quoque Austriaci Archiduces ad plerasque ditiones, quas nunc in Germania tenent matrimoniorum felicitate pervenerunt Pontys Heuter. de famil. Austriaca. Sic etiam Comites olim Wittenbergici Montbelgardiam & Ducatum Teccensem ex fœminea hæreditate consecuti sunt Christ. Besold. dissert. polit. 11. numer. 16. Præterea & olim Scythas non virorum Imperio magis, quam fœmi-

foeminarum virtutibus claruisse attestatur Justinus 2. à princip.

Ratio deci-
dendi III.

In quam sententiam pulchre quadrant, quæ novissime scripsit Quirin. Eubadij *quest. illustr. decur. 6. quest. 8.* ubi definit foeminam quandoque etiam officio ducis in bello fungi posse, per duas ibi rationes positas, & allata exempla, quibus tamen si adsunt, viri fortes & strenui, præferendos merito existimat, eo quod exercitus cervorum imperante Leone, quam Leonum, duce cervo præstantior esse censeatur, tradente Stobæo *serm. 25.* Ad idem faciunt tradita per Ludolph. Schrader. *tractat. feudal. part. 10. sect. 1. num. 6.* ubi scribit, licet & mulier regulariter à judicandi munere repellatur, *l. cum prator. 12. §. penult. & ibi Dd. ff. de jud. l. 2. & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. jur. l. fin. C. de arbitr. cap. 1. §. tria in princ. 3. quest. 7. c. mulierem 33. quest. 5.* tamen hoc non procedere, quando mulier & obtinet talem dignitatem, cui jurisdictio annexa est, tunc enim mulier judicandi officio fungi potest. per text. *cap. ex parte el. 3. extr. de privil. Archid. in cap. cum devotissimam. circ. fin. arg. text. illius 12. q. 2. Innoc. Hostiens. Joan. Andr. Panormit. & Dd. in c. dilecti, & ibi Bero. in 11. ext. de arbitr. Angel. d. l. cum prator §. penult. Abbas & Felin. in cap. dilecta. arg. ill. text. ex de major. & obed. Abb. c. significavit, ext. de rescript. Ang. l. 2. & ibi Dec. numero 3. ff. de reg. jur. Alexand. conf. 1. col. 6. libro 5. Tiraquell. de primog. quest. 10. numero 15.*

Quinimo leges & inveniuntur quoque gentium quæ admittunt foeminas æque ac mares ad Reipublicæ administrationem & ad rem militarem exercendam, ut scribit Aristot. *libro 2. polit. cap. 4.* Socratem statuisse in sua Republic. mulieres una pugnare debere, & eandem disciplinam habere, quam custodes, latius explicat Plato. *dialog. 7. de legib. vel legumlatore libro 34.* Eadem, inquit, quoque de foeminis, quæ & de masculis lex mea sanciet, eadem enim volumus ab utroque exerceri. Neque verebor dicere equestrem disciplinam atque gymnasticam ita mulieribus, ut viris, honestam esse. Hoc enim ex veteribus audiui fabulis fidemque adhibeo. Nostris etiam temporibus non ignoro esse circa Pontum innumera mulierum millia, Sauromantidasque vocari, quibus non equorum modo, verum etiam arcuum, ceterorumque armorum aequalis cura cum viris & exercitatio sit instituta, sed rationem quoque ad hanc rem habeo. Ajo equidem, si hac ita fieri possunt, stultissimum hoc in nostris regionibus esse, ut non iisdem studiis mulieres ac viri omni conatu consensuque dent operam, ferme enim Civitas omnis hoc modo pro dupla dimidia sit, ex eisdem laboribus atque tributis, qui sane legislatoris error est mirus: Et paulo post. Et puella quidem saltare, pugnareque cum armis consuecant, mulieres autem castra movere, ordines struere, & arma sumere atque deponere, si nullius alterius rei gratia attamen si res cogat, ut in militiam viri omnes proficiantur, possint, si quid adversi acciderit, Civitatem defendere, vel si tanta hostium sive Græcorum sive barbarorum multitudo agros invaserit, ut necesse sit mulieres quoque pro Civitate arma capere, quorum nihil est, quod non facile evenire possit: Magno certe Reipublicæ vitio dandum est, ita ignave mulieres educari, ut nec veluti aves quidem pro filiis contra feroces audeant bestias pugnare, morique potius velint cunctaque subire pericula quam statim ad aras templaque confugere, opinionemque de genere hominum dare, omnium ignavissimum animalium esse. Hactenus ille.

De mulieribus & Galatophagorum hoc annotat Damasc. quod viri in fortitudine bellica neutiquam inferiores existant. Ita enim inquit, *Μάχιμοι δ' ἔχ' ἥτιον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἀνδρες καὶ συμπολεμῶσιν αὐτοῖς ὅταν δέη, id est, bellicosa ipsorum non minus mulieres*

sunt, quam viri, quæ & una prælum ineunt, quum ita facto opus.

Et regna existere & in quibus Reginae sunt tutrices atque tutorio nomine pleraque etiam feuda concedere possint, tradit Ant. Sola *in constit. Sabaud. ante decret. Roland. p. 1. gloss. un. numero 7. & constitui Vicarias & Vicemtenentes. Hering. de fidejussor. cap. 7. numer. 525. Pruckman, in l. in multis. 9. p. 1. membr. 3. articul. 11. numero 6. Digest. de stat. hom. & reginas & Franciæ durante viduitate omnia privilegia, quibus Rex gaudebat, retinere notat Afm. in process. execut. §. 1. cap. 52. numer. 23. Tiraquell. tract. cessant. caus. p. 1. num. 107. Roland. à Vall. lib. 3. conf. 15. n. 10. Ant. Capic. decis. 129. n. 8.*

Exemplo esse potest & Joanna Siciliæ Regina, quam in folio regali sedentem, & contra illos de Balso graviter pronuntiare sententiam audivisse testatur Angel. *in l. cum prator. in fin. Digest. de jud.* Et & quoad mulieres clarissimas talem hodie etiam in Gallia vigere consuetudinem ut Jus dicere possint, notavit Rip. *respons. 108. numer. 6.* Approbat Innocent. III. Pontif. Max. *cap. dilect. 4. ext. de arbitr.*

Quin aliis etiam in regnis & Navarra, Hierosolymitano, Neapolitano, &c. foeminas in Ducatu, & Principatu, ipsoque regno successisse, & non minori cum prudentia gravitate, Reginas, quam reges, Rempubl. administrasse, docet magnus ille & infinitæ lectionis, ac eruditionis summæ Juriscons. And. Tiraquell. *in tract. de primogenit. quest. 10. numero 2. & 3.*

Moribus ergo Gynæcocratæ, ubi summam potestatem mulieres tenent, protectionis Jus easdem habere posse, nihil implicat, id quod nobiscum una sentiunt, ac concludunt post hæc scripta visi, Jac. Syntz. *disput. de jur. protect. thes. 10.* ubi inter personas, quæ in Protectores eligi possunt, foeminas non excludendas, existimat, si ipsis nervus ad defensionem suppetat, cujus sententiæ etiam subscribit D. Hepingk *disert. noviss. de jur. Advoc. concl. 26. lit. B.* ubi multa allegat, quæ supra habentur.

Hæc ipsa denique sententia ex eo etiam evincitur, quia etiam foeminae Juris patronatus, quod ex constructione Ecclesiæ Canones fundatoribus indulgent, capaces sunt, secundum doctrinam Roch. de Curt. *verb. competens alicui. num. 1. de jur. patr. Ruding 3. observ. 20.* ubi quid Inferioris Austriæ consuetudine hoc casu observetur, ex Dalner. connotat, & post Joan. Andr. docuit Panorm. *in c. nobis nu. 3. de jur. patron.* ratio nulla sufficiens assignari potest, quin eadem etiam juris Advocatitii capaces esse queant.

Nec vero huic decisioni nostræ, ullo modo refragantur ea, quæ superius ceu adversa & repugnantia introducta fuerunt.

Quod enim primo & ex legibus objectum fuit defensionis partes viriles, non muliebres esse. Respondetur adductos ibi textus *l. alienum C. de procuratorib. & l. 2. ff. de reg. jur.* loqui de defensione judiciali, quæ per Procuratores fieri solet, à qua foeminas arceri constat, cum quia virile officium est à pudore sexus alienum *l. alienam 19. Codic. de procuratorib.* Tum quoniam intercessio quædam est in procuratione judiciali quæ alienam rem sua fide, suoque periculo tractandam suscipit. *l. non distinguemus. 32. §. 1. de recept. arbitr.* Intercessionibus autem mulieres non censentur idoneæ quoniam obligationi per SC. Vellejanum eximantur *d. l. non distinguemus. §. 1. & toto tit. ff. & Cod. ad S. C. Vellejan. Matth. Wesenbec. in paratit. ff. de procurat. n. 4. lib. 3.*

Paulus autem Jurisconsultus *in l. 2. Digest. de Injur.* loquitur de Injuriarum actione ob illatam marito contumeliam intentanda, quam leges uxori de-

A a negant

Refutatio
contrario-
rum Argu-
men orum.

230
Responsio
ad primam
dubitandi
rationem.

negant, ut probatur per locum à speciali. §. patitur *Institus. de Injur. l. 1. in fin. & l. 2. Digest. eodem tit. Bartol. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus in fin. Digest. de verb. oblig.*

- 232 re, & si, id haud temere quis affirmare possit, † non desunt tamen exempla, quæ palam faciunt militari gloria quandoque non minus fœminas quam viros excelluisse.

Exempla
fœminarum
fortitudinis
ex rei belli
ca laude
conspicuam.

Ut enim Amazonestaceamus, nondum quinquagesimus agitur annus, quo ut Petr. Bizar. lib. 2. de bello Cypria. auctor est, æque fœminarum ac virorum in bello virtus enituit.

- 233 Cum enim Corcyra Melæna † Adriatici maris Insula à Turcis oppugnaretur, ac ejus præfectus Antonius Contarenus metu correptus oppidum deseruisset, oppidanique præfecti fuga cognita, consilii inopes Epidaurum versus aufugissent viginti quinque viri & octoginta mulieres tantum in oppido remanserunt, quæ plus quam virili audacia & incredibili animorum fortitudine & constantia præditæ, virorum habitum atque arma induentes mœnia contra hostes propugnanda susceperunt. Classe itaque admota mœnibus, Turcæ acerrimam oppugnationem instituunt, teterimam necem incolis, nisi propere se dederent, denunciantes. Verum mulieres istæ fortissimæ neque minis neque periculi denunciatione perterritæ, armis, lapidibus, tædisque ac facibus eos fortiter ac strenue summovertunt, in medio autem adhuc certamine dubia adhuc pendente victoria, subita in mari tempestate exorta ab oppugnatione ad periclitantes naves Turcæ hostes revocati sunt, atque ita mulierum egregia virtus cœlesti adjuta numine oppidum à viris timide desertum cum insigni laude conservavit.

- 234 Parem Argivarum mulierum fortitudinem in urbis suæ obsidione & oppugnatione exhibitam memorat Plutarch. in lib. de claris mulierib. Cum enim Cleomenes Spartanorum Rex supra septem millia Argivorum acie trucidasset, confestim ad occupandam Civitatem, quod defensoribus eam vacuum, & clade suorum perterritam, se inventurum putaret, cum omnibus copiis properavit. At mulieres rugienti animo descendere atque pro viribus tueri civitatem decrevere, & Theleside Duce celeriter armis adsumptis, civitatis mœnia complevere, ibique adeo fortiter se gessere, ut Cleomenem sæpius oppugnationem reiterantem, cum maxima clade repulerint, & alterum regem Demaratum, qui jam parte una civitatis potitus erat, iterum extra mœnia ejecerint.

- 235 Quinetiam veteres, † apud Britannos illos, fœminas non regno tantum, sed etiam bello præfectas fuisse, & Britannis fœminarum ductu bellare solitum scribit Tacitus in Arg.

- 236 Speciatim autem virilis narratur fortitudo à Xiphilino ex Dione in Nerone, † mulieris Britannicæ Regis prosapiæ, quæ dicta erat Bunduica, quæ rebellionem Britannorum contra Regis exercitum in Britannia existentem concitavit, & expugnavit duas Civitates, in quibus occisa octoginta millia Civium, cum sociis, & insula ab alienata à Neronis Imperio, rursusque eadem pugnavit contra Paulinum Ducem Romanorum cum exercitu 230000. inilitum.

- 237 Sic Aurelianus † Augustus vir bello acerrimus non dubitavit de Zenobia triumphare, ac decem in triumpho mulieres ducere, quas virili habitu

pugnantes inter Gothos ceperat, cum reliquæ in prælio fortiter dimicantes cecidissent. Qualis autem Zenobia ipsa fuerit, ea quæ de Odenato viro ejus scribuntur, docere satis possunt. † Fuit enim Ode- 238 natus vir acer ac maxime inclytus, qui primam ætatem exegit in capiendis leonibus, pardis, ursis, cæterisque sylvestribus animalibus, famem, æstus, frigora, pluvias in sylvis ac montibus juxta passus: quibus duratus facile postea bellicas difficultates, tum adversus alios, tum maxime adversus Persas tulit, † non aliter etiam Zenobiam conjugem assuetam, 239 marito fortiorem fuisse perhibent, solitam etiam inter pedites ipsos versari, ac plura passuum millia pedibus simul agere, Orientis totius mulierem omnium nobilissimam & ut Cornelius Capitolinus tradit, formosissimam, de qua Aurelianus ipse ad Senatum Romanum sequentia scripsit:

Audite, Patres Conscripti, mihi obijci, quod indignum viro, indignum triumpho fecerim, qui de Zenobia triumpharim. Ne illi medius fidius, qui me accusant, abunde etiam laudarent, si scirent, quæ illa est mulier, quæ prudentia, constantia, gravitate, libertate, severitate etiam cum usus vocaret. Ausim dicere, Zenobia fuisse, quod vir ejus Odenatus Persas vicerit, ac fugato Sapore Ctesiphontem usque penetraverit. Possum etiam affirmare tanto Egypti atque Orientis populis mulierem terrori fuisse, ut se non Arabes, non Saraceni, non Armeni movere ausi sint. Haud ego illam incolumem esse jussissem, ni scirem quantum inde populo Romano profuturus sim, quippe cujus, liberorumque ejus imperio Oriens serviret.

Insigne etiam Heroicæ fortitudinis, † vel pru- 240 dentia potius exemplum præbuerunt, olim mulieres Spartanæ. Lacedæmonii enim gravissime cum premerentur ab Epirotarum Rege Pyrrho, decrevissentque muliebri sexu in Oretam, transmissio, ultima expectare, improbantibus factum hoc matronis, tum Archidamia earum princeps gladio incincta in Senatum prodiens: *Quenam, inquit, viri vos cepit dementia, nunquid ipsi existimatis excisa Sparta, deleta patria, amissis viris, liberisque mulieres Spartanæ ulterius vituræ?* Ex eo itaque dicto maxime generoso ac forti confirmatis virorum animis, ut erat inter mulieres compositum, confestim multitudo virginum ac matronarum expedita atque instructa affuit, quæ & desumeret sibi cum senibus opus valli aggerisque adversum Pyrrhi Elephantos statuendi, & juberet juventutem ipsam atque ætate validos abstinere ab opere, seque servare ad conferendas tantum cum hoste manus, illumque à vallo rejiciendum. Archidamiæ itaque non minus prudentibus quam fortibus effectum est dictis, ut & Lacedæmonii resumptis animis defendendæ urbi acrius multo intenderent, imminuto viris labore conficiendi valli, quod opus sibi illæ desumpsissent, cum viris bello inutilibus, & Pyrrhus ipse à vallo rejiceretur urbe in hunc modum acerrime defensa. Joan. Boterus de polit. illustr. lib. 9. c. 3.

Et similiter † apud Alemannos mulieres una cum 241 viris armatas bellatum ivisse legimus. Nam de fœminis Alemannis, eas quoque ad expeditionem Hierosolymitanam profectas esse, author est Nicetas Choniates, Græcus illorum temporum scriptor, qui & ipse exercitus se vidisse testatur. *Inter quos Alemannos, inquit, & mulieres erant, non conjunctis pedibus, sed virorum instar divisas super palliis equitantes, hastata atque armata, ac virili habitu ornata, Martio vultu, Amazonibus audaciores, inter quas una excelluit, quasi altera Penthesilea, quæ ob fastigia & limbum vestium auro intertextum Auripes vocabatur: hæc ille.*

Insigni

242 Insigni pariter virtute Aurietta, † cum classis ingens Amurathis Turcarum Regis insulam Lesbium obsedisset, oppidanique viribus atque omnire ad obsidionem sustinendam deficientibus, dedicationem spectarent, ipsa absente Catalusio conjugē. Insulæ Domino, armata in medium profiliit cunctosque viriliter hortata incredibilis audaciæ exemplo, eruptione facta consistens, ac procurrens in acie prima, tanto impetu in Turcas irrupit, ut eos fuderit, ac maxima strage edita insulam obsidione liberarit, quod post alios testatum facit, Ubert. Foglietta. in *Elogiis*.

243 Egregium etiam muliebris facinoris, † ac memorabile vindicatæ maritalis internecionis factum narratur à Sigismundo Barone Herbersteinio *lib. 1. rer. Moscoviticar.* de Olha Igoris Moscovitarum Principis uxore, quæ cum maritus ejus à Maleditto Drevulianorum principe, quodam in loco, fuisset necatus, isque Maledittus misisset ad eam 20. internuncios, ut sibi nuberet, eos vivos obrui jussit, suosque postea misit Legatos ad Drevulianos, nimirum ut si se dominam & principem expeterent, plures ac præstantiores proceres mitterent, & mox alios quinquaginta viros ad se missos in balneo combussit, aliosque legatos misit, qui adventum suum nunciarent, juberentque apparare aquam mussam, aliaque ex more ad parentandum marito necessaria. Porro ad Drevulianos cum venisset, maritum planxit, Drevulianos inebriavit, & quinque millia occidit. Mox Chioniam rediens vicit Drevulianos, fugientes in castrum prosecuta obsidione ad integrum annum preffit. Postea interpositis conditionibus tributum illis de qualibet domo, tres videlicet columbas, totque passeris imperat, acceptasque in tributum aves continuo alligatis sub alas igneis quibusdam instrumentis dimisit; Columbarum autem revolantes ad ædes consuetas castrum incenderunt, quo inflammato diffugientes aut occisi, aut capti venditi sunt, & sic occupatis omnibus Drevulianorum, mariti mortem ultata est.

244 Accedit prædictis mirabile fortitudinis ac sapientiæ spectaculum in † Semiramide uxore Nini, post cujus obitum mentita sexum, & puer credita ab initio, magnas res gessit, quarum amplitudine superata invidia, quæ esset, falsa est, quemque simulasset. Nec hoc, inquit *Iustinus lib. 1. histor.* regni dignitatem ei ademit, sed admirationem auxit, quod mulier non foeminas modo virtute, sed etiam viros anteiret, hæc Æthiopiam regno suo Assyrio adjecit, Indiæ bellum intulit, quo præter illam & Alexandrum Magnum nemo intraverat, regno 42. annis potita.

245 Sic † Mauvia Sarracenorum Regina bellicosissima ruptis post mariti obitum, cum Valente Imperatore Romano, iactis foederibus, cum Palæstinis & Syris bellum strenue gessit, Romanos Duces sæpius fudit, neque pacem facere voluit, nisi Moses Sarracenicus Eremita, qui ab Arrianis proscriptus circa Alexandriam & Palæstinam solitarius degebat, gentis suæ Episcopus crearetur *Rufin lib. 1. cap. 6. Theodoret. libro 4. capit. 23. Sozom. libro 6. capite 38.*

246 Recenset etiam Pausanias *lib. 5. in Eliacis.* Lacedæmoniorum Rex, cum exercitu in Arcadum fines invassisset, foeminas arreptis armis sub collem Phylactridem subsedisse, congressis vero ad pugnam exercitibus, cum viri utrinque præclara & memoratu dignissima ederent facinora, postremo foeminas su-

bita eruptione ex insidiis facta, in fugam Lacedæmonios vertisse, & virtute quidem foeminas antehisse ceteras Marpessam prædicant, cui viduæ cognomen fuit, & captum in pugna ipsum Charillum tradunt.

Haud dissimili virtute † cum Brixia à Picinno 247 Philippo Vicecomitis Duce oppugnaretur, in ea defendenda Sabellico teste *decad. 3. lib. 3.* non minus foeminarum quam virorum opera enituit, quæ in Centurias decuriasque distributæ, graviter & sedulo, in hoste repellendo, desudarunt, in quibus Braxada Advocatæ gentis matrona, tam præstantia, quam domestica nobilitate illustris, apprime celebris & spectatæ virtutis apparuit.

Sed non est hic instituti nostri armatarum mulierum egregia facta congerere, qui plura hujus generis exempla desiderat, historicos adeat.

Verum esto etiam omnem hodie foeminis bellandi usum ademptum esse, cum tamen easdem Tutrices † constitutas per viros Advocatæ partes præstare posse nihil obstat, nemo jure eas à clientela 248 excludere poterit.

Quin fide historica docemur, † olim non raro 249 Principes aliasque illustriores viduas, post obitum maritorum suorum Advocatiam ab iisdem administratam, aliis illustribus viris, plerunque autem liberorum suorum constitutis tutoribus, usque dum aut filii ad virilem ætatem proveherentur, aut ipsæ ad secundas transirent nuptias, una cum aliorum tutelarium onerum administratione committere solitas fuisse.

Sic enim R. F. Christoph. Hartmanni in suis *Annalib. Eremit. Helveticis circa Annum 1289.* prodidit Elisabetham † Comitissam Rapersuillensem, postquam 250 maritus ejus Ludovicus Comes Hombergæ, ejusdem monasterii Eremitici tum temporis Advocatus, in prælio per Rudolphum Austriæ Ducem Anno prædicto contra Bernates gesto occubuisset, liberis suis Tutorem, & rerum suarum Præfectum assumpsisse, primo Ulricum Baronem à Ruseck, mox Hugonem Comitem Werdenbergensem, qui & Advocationem Heremi eadem opera exercuerint. Et cum postea præfata Domina Elisabetha Rudolpho secundo Comiti Habsburgensi Lauffenbergæ Domino nupsisset, mediante eo matrimonio Advocatiam eandem ad Habsburgenses Comites translatam fuisse, commemorat.

Nec etiam obstat quod secundo loco contra Clientelas foemineas objectum fuit, eas nempe tam jure divino, quam naturali ab imperandi & consequenter alios defendendi officio esse remotas: Quia respondetur † id verum esse quoad legem conjugii; 251 At vero haud repugnat mulierem esse viro subditam, & si virum non habeat, Regno tamen aut ditioni præsit, alios in tutelam susceptos defendere eo modo, quo cæteri viri solent per se vel per alios ad hoc conductos milites: quia † Lex divina hoc non prohibet, nec lex naturæ reddidit mulieres ad arma ineptas, aut militaris scientiæ incapaces. Hinc est quod licet Lege scripta foeminæ neque Judices dari *l. 12. §. 2. de judic.* neque intercedere pro aliquo possint *l. 1. §. 1. Digest. ad SC. Vellejan.* tamen id moribus contrariis tolli posse nemo inficias ibit, sicuti foeminis ordinariam etiam Jurisdictionem consuetudine dari posse affirmant Jason in *l. more numer. 43. de jurisd.* Decian. *tr. crim. libro 4. capit. 27. numero 6.* & Foller. in *addit. ad Marant. part. 4. dist. 9. numero 87.*

Imo cum virorum & mulierum mens ratio, actiones & similia ab animabus illarum dependant,

253 deant, † in mulieribus autem & viris non detur
 254 distinctio sexus earum animarum, † utique si animæ
 foeminarum regiminis capaces, vel extraordinariis
 virtutibus donatæ sint, aut eis gubernatio & pro-
 regendi potestas à Deo, populo, lege, vel mori-
 bus populorum delata fuerit, causa nulla est, cur
 255 ob solius sexus differentiam à domini ac defen-
 sionis munere easdem arceamus, † cum sexus ge-
 nerationi duntaxat inserviat, in protectionis autem
 ratione aliæ facultates considerentur. Petr. Gregor.
 Tholos. *de Republic. libro 7. capit. 11. numero 25.*

Conferunt ea quæ Justinianus sancivit in l. 4. de
liber. praterit. ubi ait, eos qui in masculis ac foemi-
 nis differentias inducunt, quasi naturæ accusatores
 existere. Sic apposite Plato *lib. 31. dialog. 5. de Re-*
publ. seu de Justo. Nullum est, inquit, inter eos qui
 Civitatem administrant, officium mulieris proprium,
 qua parte est mulier, est aut viri proprium, qua vir
 sed aque dispersa in animantibus utriusque natura,
 & omnium quidem munerum natura particeps est
 foemina, omnium & vir, quamvis in omnibus im-
 becillior viro est foemina, & ita genus à genere su-
 peratur.

Responsi-
 ad II. du-
 bitandi
 rationem.

Nihili etiam faciendum est quod tertio loco adver-
 sus foemineas Advocatias injectum fuit mulieres
 nempe feudorum militarium esse incapaces, & con-
 sequenter ad alios defendendos minus idoneas,
 masculis enim non extantibus foeminas investitura
 comprehensas à Feudis Regalium & dignitatum non
 esse arcendas est sententia Zasii *consilio 3. numer.*
16. Intriglor. de Feud. quest. 32. numer. 7. & 8. Ca-
cher. decis. 26. numer. 19. & 20. Schenck. Baro. pro-
gymn. fori libro 1. Tit. 1. numer. 7. Rosenth. de Feud.
capit. 7. conclus. 34. numer. 19. lit. N. & D. Schrad. p. 10.
sect. 1. numer. 5. & sequent. Unde infertur objectionem
 256 assertam † absolute veram non esse, cum multi sint
 casus, in quibus Regula illa quod foeminae ad feuda
 non admittantur locum non habet, quos notant
 Jacobin. de S. Georg. *in tract. de feud. ad verb. Et fo-*
eminis, & uberius Hieron. Garzon *tract. de foemin. ad*
feud. recip. Franc. Curt. de feud. 3. part. quest. 1. & omni-
um copiosissime recenset Henric. à Rosenthal c. 7.
conclus. 35. & seq.

Quin etiam multis in locis consuetudo foeminas ad
 feuda indifferenter admittit, Speculat. *tit. de feud. §.*
quoniam. quest. 21. num. 41. Curt. Jun. de feud. p. 1.
quest. 8. cap. 9. numer. 26. Thom. Marin. de gener.
& qual. feud. tit. 11. de feud. mater. &c. numer. 24.
Borcholt. de feud. capit. 7. numer. 70. Mozz. de decis.
feud. numer. 68. vers. tertius effectus. Anton. Capyc.
de investit. feudal. ca. feudorum genera col. 55. §. nona
conclusio cum duab. seqq. Alexand. conf. 30. numer. 18.
libro 1. Nevizan. conf. 9. numer. 5. Alciat. conf. 13. nu-
mer. 6. vol. 3. Anton. Gabr. Roman. libro 6. comm.
 257 *opin. tit. 1. de verb. signif. conclus. 6. numer. 55. ut † de*
 regno Siciliae testatur Jacob. de S. Georg. *d. loco. ad*
verb. & foemina. Sic & in Gallia feuda transeunt ad
 foeminas, nisi lex domus contrarium statuatur; quia
 feuda ibi redacta sunt in formam patrimonii, ut &
 alibi, & transeunt in successores & subjiuntur dispo-
 sitioni patrimonialium Gregor. Tholos. *de Republ. lib.*
7. cap. 11. numer. 94.

Ut taceamus interim quod *infra* subjectis exem-
 plis docetur, multas fuisse repertas, & hoc seculo
 nostro in obsidione urbium militares & strenuas Vi-
 ragines, quæ ad bella gerenda non minus quam
 258 viri aptæ fuerunt, † quas Andr. de Isern. *in capit.*
1. §. hoc autem. numer. 20. de his qui feud. dar. &c.
 Hieronym. Garzon. *d. tract. de foemin. ad feuda re-*
cip. col. 24. vers. vigesimo primo, &c. allegans Rui-

num consilio 19. col. 4. vol. 1. & Joann. de Ilconi ad d.
§. hoc autem, asserunt in feudis succedere, licet
 contrarium † decident Martin. Laudens. *in capite* 259
1. §. & quia vidimus numer. 32. Alvarot. ibidem vers.
hoc autem notandum numer. 10. Petr. Ravennas. Nicol.
de Neapol. Matth. de Afflict. numer. 7. Lorient. de his
qui feud. dar. poss. Zasius epit. feud. capit. 8. numer. 36.
Guilelm. Hanneton. libro 2. feudor. capit. 8. Sons-
bec. de feud. p. 9. numer. 120. in fin. Pistor. libro secund.
p. 2. quest. 24. numer. 33. Schrader. p. 7. capit. 4. numero
6. Herman. Vult. de feud. cap. 4. numer. 3. libro 1. & cap.
9. numer. 33. eodem lib. cum aliis ab his adductis, quo-
 rum litem componere ab instituto nostro alie-
 num est.

Ut ut tamen hi foeminas bello etiam assuetas in
 feudis non succedere contendunt, Feuda tamen
 impropria (quibus Advocatiæ Feudum Dn. Vul-
 tei. *1. de Feud. 8. numer. 38. ascribit*) ad illas tran-
 sire Paris. *consilio quarto, numer. 14. vol. 1. expresse*
 decedit.

Quarto nec illud nos remoratur, quod mulieres
 dicantur olim fuisse sub aliorum potestate ac Clie-
 tela; quia † illud quoad privatas tantum foemi-
 nas, nequaquam vero eas, quæ cum Imperio
 & potestate erant, intelligendum est; Scribit
 Arrianus *libro 1. de gest. Alexand. in Asia † rece-* 291
 ptum fuisse à Semiramidis tempore, ut & uxores
 Regum post mortem illorum regnarent. Et hoc
 fere in omnium regnorum consensu receptum est,
 in quibus principatus ex successionis probata à po-
 pulo lege primum, vel expressio vel tacito diutino
 consensu ad proximos defertur, ut foeminae etiam
 succedant, in illis potissimum deficientibus filiis,
 ut in Scotia, Anglia, Hispania, America & alibi,
 ubi lex regni vel principatus non est expressa, ex-
 cludens foeminas qualis est in Gallia. Petr. Gregor.
in synag. jur. lib. 6. c. 12.

Quod vero quinto loco ex Aristotele & aliis
 philosophis colligere quidam nituntur, mulieres
 comparatione facta ad viros esse imperfectionem
 naturæ, & mares quasi laesos, illud † omnino ve-
 rum non est, nec pertinet ad incapacitatem princi-
 patus; Siquidem Deus fecit foeminam adiutorium
 simile homini, os ex ossibus ejus, & carnem de carne
 ejus. *Genes 2.*

Deinceps † & Respubl. vel principatus non tam
 corpore, quam mente geritur & prudentia seu consi-
 lio, nec corpora robustiora sunt sapientiora, imo
 sapientius stolidiora. Neque qui robore prævalent,
 ideo præstantiores, ut nec leo præponitur homini,
 quod robustior sit. Anima enim est quæ imperat,
 & statuit & providet, non corpus, anima non est
 ex traduce corporis, nec masculus, nec foemina
 creata à Deo in sua substantia nobilis, rationalis,
 idonea, ad se ad alios commissos sibi regendos,
 eget tamen Dei auctoritate, gratia, directione & di-
 sciplina & institutione. Sed iisdem eget anima ho-
 minis ut suo bene fungatur principatu, vel si lege
 deferatur regnum, Imperium, principatus, ex stir-
 pe aliqua tantum natis, non tam consideratur, in
 decernendo vel obeundo delato principatu sexus,
 nisi & distinctius lege sit, quam ordo successionis.
 Defertur eadem lege pueris masculis, ac viris gran-
 dioribus & sapientioribus, non quia sapientes pu-
 eri, & quod possunt per se gerere principatum,
 sed quia placuit in ea stirpe remanere debere prin-
 cipatum, & proinde quantumvis sexus mollis,
 & non idoneus imperare dicatur foemina, non ta-
 men minor est puero, imo major vel æqualis in in-
 fantia eidem. Nec per consequens ratio dari potest,
 ex ea

Responsio
 ad IV. du-
 bitandi
 rationem.

290

291

Responsio
 ad V. du-
 bitandi
 rationem.

292

293

ex ea qualitate, quod mollis & infirma sit, cur indigna sit successione principatus, imo & cur indigna electione, si tanta in illa præstantia, vel affectio talis in eam populi sit, qui eam præligat, & sibi imperare desideret, uti eleganter discurrit Petr. Gregor. de Republic. lib. 7. c. 11. n. 76.

264 *Responsio ad VI. dubitandi rationem.* Scrupulum deinde sexto loco † motum, quod scilicet fœminæ à publicis muneribus, quale est Advocatia arceantur, distinctione eximemus, si dicamus thesin illam ad potentes ejusmodi ac illustres fœminas, penes quas majestatis ac Imperii Jura sunt, non recte extendi, ad notat. Christoph. Sturtz. comment. ad l. 2. ff. de reg. jure. numer. 34. &

265 seq. ubi dicit prædictum † axioma non procedere, si hæreditario Jure, c. dilecti. ext. de arbitr. Alexand. conf. 24. vol. 5. aut speciali principis gratia Jurisdictio mulieri concedatur Abbas ac communiter Canonist. in cap. significavit extr. de rescript. Atque inde responsum est mulierem regnum obtinere posse Cornæus consilio 16. vol. 1. textus in cap. cum devotissimam & ibi not. 12. quest. 2. præscriptione longissimi temporis vim constituti habente l. hoc jure §. duellus ff. aq. quo ad.

Quo pertinet illud Homeri de Arete Phæacum regina.

Ὅου μὲν γὰρ τοι νόμῳ αὐτὴ δέσεται ἐσθλῆ
Οἷσιν τ' εὐφρονέσῃ καὶ ἀνδράσι νείκεα λυεῖ.

Alia ejusdem objectionis solutio. **266** Aut si hæc eruptionis † via à nobis aperta non satis patens videatur, nodum quoque tollemus si dicamus fœminas removeri ab ejusmodi tantum muneribus, quæ personalia sunt, hoc est animi provisione & corporalis laboris intentione perficiuntur, secus autem quæ earum nomine per alios, sicut clientum defensio expediri possunt, per text. in l. 1. §. 3. Digest. de muner. & in l. fin. Cod. de recept. arbitr. text. in l. 3. §. corporalia. ff. de mun. & in l. unic. in fin. C. de mulierib. quo in loco munera sexui congruentia sustinere possunt. Facit l. atatem. ff. de censib. Petr. Faber. ad l. 2. Digest. de reg. jur. ubi numer. 5. dicit mulieres ab oneribus sive muneribus civilibus non omnino remotas esse. Quamvis enim corporalia munera fœminis ipse sexus denegat, quominus honores vel munera injungantur d. l. & qui originem §. corporalia. Digest. de mun. & hon. attamen patrimoniorum munera sustinere debent. l. 9. Codic. de mun. patr. Quinimo & munerum corporalium, sive personalium & honorum quorundam sunt capaces ut l. 1. Codic. de mulieribus l. imperialis. §. similes Codic. de nupt. l. 5. Digest. de muner. & honor. l. 5. ff. de jur. immun.

267 Objectionis ergo veritas eo recidit, ut † fœminæ ab omnibus officiis civilibus & publicis remotæ sint: nisi vel ratio æquitatis, ut in tutela matribus commendanda Nov. 94. vel publica causa, ut in publicis judiciis aliud suaserit; vel consuetudo optima legum interpret l. 37. ff. de legib. aliud induxerit. c. dilecti extr. de arbitr.

Quare Jurisconsulti, qui fœminas à publicis muneribus eliminandas censent, ita intelligendi sunt, ut si illæ tales sint, quas indecorum atque inutile futurum esset, tali alicui officio adhiberi. Nam mulieres adeo bonas & virtutibus exornatas, quæ sufficere ad talem dignitatis & oneris molem possint, eas non magis atque præstantes viros excludendas **268** censent. Ratione † namque prohibitionis cessante ipsa quoque prohibitio legis cessare debet. ca. cum cessante extra. de appell. l. adigere. §. quamvis. Digest. de jure patron. l. ult. ff. de testam. tut. l. ult. Digest. de hered. institut. & arg. eor. quæ scribit

Bart. in l. nam ad ea. num. 1. per ill. text. ff. de legib. & Tiraquell. in legib. connubial. l. 9. numer. 15. & 20. Jason l. 1. numer. 16. ff. de off. ejus cui mand. est jurisdict. Covar. var. resolut. libro 1. c. ult. numer. 1. vers. contrariam. Menoch. tract. remed. possess. rem 15. numer. 92. Cotta in memorab. verb. mater. & novissime Pruckmannus tract. de differentiis sexus part. 1. princ. art. 1. limit. 1. n. 24. & seq. ubi plures.

Imperii igitur gubernationem † cum etiam fœminæ habeant, in regnis illis quæ hæreditaria successione, non tantum ad masculos, sed etiam ad mulieres deveniunt, & in quibus Gynæcocratia forma recepta est; habebunt itidem, velut omnia alia majestatis Jura & regalia, ex Jure sui imperii Jus protectionis suscipiendæ.

Si denique nec ista solutio satisfaciat, tolli argumentum potest negatione majoris propositionis. Nam defensionis † officium quatenus ex contractu oritur, munus publicum non est. arg. l. 5. l. 6. l. licet. §. final. ff. depositi. nisi loquamur de protectione summi principis generali & legitima. *Tertia ejusdem dubii solutio.*

Ad tollendam insuper septimam objectionem ex collatione Juris protectitii & Tutelæ depromptam: Respondetur, hoc loco argumentum à simili non procedere, propter disparitatem administrationis utriusque. *Responsio ad VII. dubitandi rationem.*

Tutela quippe minorum † non nisi per propriam Tutoris personam administrari potest, quia tutelæ vis omnis in tuitione personali vertitur & consistit l. qui fundum. 7. §. si tutor. Digest. pro emptore. l. tutor. 33. ff. de furt. l. tutor. ff. de administr. tutel. Wesenbec. comment. ad Tit. ff. de Tutelis sub numer. 5. ubi dicit Tutelam esse officium personale per l. 1. §. 1. Digest. de muneribus, nisi loquamur † de honoraria tantum, cui nulla incumbit administratio, sed tantum honoris causa interponitur: velut persona dignior & honoratior, quam pupillus præ reliquis timeat & vereatur, & qui sit velut inspector ac observator totius administrationis l. jure 26. §. 1. de test. tut. l. 3. de admin. tut. vulgo supremum tutorem nominant. **271**

Diversum autem est in Advocatia, quæ non ita simpliciter personalis esse censetur, ut protector ipsemet in propria persona, id quod alibi fule tractavimus, defendere cogatur, sed sufficit eum protegere per ordinatos ac submissos milites.

Cum ergo, ut diximus, argumentum à simili non procedat, quando † dispar est ratio ac dissimilitudo in eo; in quo fit comparatio, per notat. Everhard. in Top. legal. loco à simili. numer. 3. dicta objectio nihil impedit, quin fœminas Advocatiæ capaces esse dicamus. **272**

Non est denique quod † illecebris octavo loco motæ rationis propter deficientem nempe in fœminis rei gerendæ seu clientes defendendi prudentiam & fideique integritatem, irretiti quicquam de adser-tione suscepta remittamus. *Responsio ad VIII. dubitandi rationem.* **274**

Pessime enim de sexu fœmineo merebimur, si omnem quæ huic rei perficiendæ, hoc est tuendis clientibus sufficit, ingenii perspicaciam & mentis provisionem ab eo plane removeamus, cum præsertim hic de iis fœminis, quæ regnis aut Imperiis præesse dignæ habentur, non de privatis quibuslibet loquamur.

Si enim clientum defensionem, per ipsasmet etiam fœminas personaliter fieri debere quis contendere velit, multis sane memorabilium fœminarum exemplis evidens est, tam justitiæ quam prudentiæ laude plurimas mulieres, æque ut viros

excelluisse, subditos, aliosque suæ fidei commissos ab injuria hostium pugnando creberrime vindicasse.

Exempla
fœmina-
rum lusi-
tia ac pru-
dentia vir-
tutibus il-
lustrum. Quod ut exemplis confirmemus, testatur Diodor. Siculus libro 4. *Histor.* Antipatro Macedonia Regi filiam fuisse † Philatam nomine, tam excellentis ingenii atque virtutis fœminam, ut ipsius consiliis patet in regni gubernatione domi bellicæ sæpius usus sit: seditiones in castris excitatas solertissime sedaverit, pauperum militum sororibus mirifice dotes erogaverit, falso accusatos cum summa justitiæ laude periculis liberaverit.

275 Sesostris quoque, ut refert idem Diod. libro 2. Rex Ægypti filiam habuit Athyrtiam † nomine cuius tanta prudentia tamque excellens fuit ingenium, ut ipse illius consilio regeretur, ejusque suasu tam gloriosas suscepisse expeditiones dicitur, quæ ejus tantum illustrarunt nomen, ut nemo Ægyptius illius laudes adæquarit.

276 Sic & matrem Alexandri Severi † Mammæam nomine rerum gubernationem cum filio capeffentem, præturas demandasse, tributa exegisse, belli pacisque munia administrasse, ipsum vero inconsulta matre, nihil quicquam moliri ausum, apud Zonar. tom. 2. *Annal.* legitur.

277 Ita nimirum servabatur dignitas filio, & matri curarum & negotiorum moles incumberebat.

Eodem Zonara auctore *Annal.* tom. 2. quem Ba-
278 tista Egnatius confirmat: Zoe & † Theodora duæ sorores Constantinopoli simul tam prudenter imperarunt, ut quicumque Byzantino Imperio parebant, sub viris nunquam feliciter vixisse testantur.

279 His quoque accedit Imp. † Justiniani Theodora quam ipse ob singularem mulieris prudentiam in consiliis quoque ad Rempubl. pertinentibus adhibere consuevit, ut est ab ipso in Novellis suis constitutionibus proditum.

280 Ut omittam denique Æmiliam † Scipionis Africani uxorem aliasque plurimas, quas passim historici Justitiæ & prudentiæ suæ nomine celeberrimas referunt.

Et hæc hæcenus de fœminis protectionis contrahendæ capacibus, dicta sufficiant, vel nimis multa forte adducta superabundabunt, videndum igitur de aliis statuum generibus, inter quos non incon-

281 grue † hoc in loco quæri potest: *Num libera Reipublica an vero Principum Protectioni se committere tutius ac consultius sit.*

Vtrum li-
bera Rei-
publ. vel
Principis
Protectio-
nem qua-
re con-
sultius sit? In cujus quæstionis resolutione prius amplectimur & judicamus, † melius ac consultius esse potius cum Rebus publicis quam cum Principibus Protectionis conventionem inire, uti post alios novissime suadent Dn. Christ. Besold. *dissert. de jure fœderum*

282 *cap. 4. numer. 14. & D. Hepingk. de jure protect. conclus. 21. in fine notarum.* ubi ad quæstionem hanc prius, ex illis quæ de fœderum cum Principe, aut libera Reipubl. initorum firmitate differit Machiav. libro 1. *disput. c. 59.* approbat. Tum † quod illæ firmiores sint, & constantiores, vel ob motus tarditatem. Magis enim lente progrediuntur & diutius deliberant, atque ita mora quædam interjicitur antequam fidem frangant, e contra vero Principes † absoluti plerumque absque ordinum consensu sua peragunt. Melchior Junius *quæst. polit. 74. in med.*

283 *Ratio deci-*
dendi I. Deinde Respublicæ non ita ob utilitatem privatam societates, & fœdera mutant. At vero exem-

pla docent Principem † magis quandoque lucri causa fregisse fidem, Rempublicam vero vel proposito præmio magno, à fide haud voluisse discedere, quemadmodum exemplum hoc ostendit Atheniensium † Persico in bello qui magnis promissis & pollicitationibus tentati tamen à fœdere communi Græcorum recedere noluerunt, Herodot. libro 4.

Quin & tertio † pacta ejusmodi Advocatitia ac fœdera, cum Principibus & Regibus facta, horum morte finiuntur, & irrita fiunt † vel ob successorum diversos sensus, non ita firmiter observantur, Besold *d. l.* ubi ex politicorum etiam Italorum opinione innuit, fœdera cum summo Pontifice ob eorum mutabilitatem, vitæque brevitate, quod provecti ætate plerumque eliguntur, non esse incunda, Machiavell. libro prim. *capit. 59.* Civitatum autem, † seu Rerum publicarum clientelæ firmiores, ac stabiliiores sunt, per notat. Besold. *de jur. fœder. d. capit. 4. numero decimo quarto.*

Magis denique firmas esse Advocatias, quæ cum libero populo, quam cum Principibus contrahuntur, authoritate Polybij libro 11. in persona Arati ita loquentis, roborari videtur: *Reges, † inquit, natura quidem nemini, vel hostem, vel amicum ducere, verum ex suis semper utilitatibus, amicitias † & inimicitias æstimare solent.* Quod & autumat Politicorum acutissimus Machiavell. 1. *de Republ. discurs. 59.* cui consentit Boterus libro secund. cum ait, *Tenga per cosa risolta, che nelle deliberationi dei Principi l'interesse equello che unice ogni partito.* Et percio non dene fidarsi d'amicitia, non di affinita, non di lega, non di altro vincolo, nel quale chi tratta con lui non habbia fondamento d'interesse, accedit huic decisioni præter antedictos Philipp. de Marnix. *sect. septim. Resolutionum Politicarum quæst. 7.*

Proinde consultius omnino esse censetur, potius in Rerum publicæ quam Principum, aut Procerum singularem clientelam sese conferre, per rationes in quæstione hujus Capituli assignatas.

Porro ratione, † status non absque ratione etiam in dubium vocatur, *An personis Ecclesiasticis & Clericis aliorum quoque protectionem suscipere liceat.*

In partem negativam facit, † quod Nemo, qui Deo militat, ut ei à quo delectus est Miles placeat mundo † militare, vel hujus vitæ negotiis se implicare debeat, Tot. tit. extra & in sext. *Ne cler. vel Monach. secul. negot. se immisc. cap. cum ad verum distinctione nonagesima sexta, 2. ad Timoth. secund. versiculo quarto.*

Deinde qui divina bonitate ad sacrosanctum delecti sunt altare † hos à vitæ militaris seu communis negotiis vacare debere sancit Imperator Justinianus in Novella 86.

Et nihil † commune Clericos cum publicis actionibus, habere debere, Honorius & Theodosius Imperatores in lege decima septima, *Codic. de Episcop. & Cleric.* constituerunt. Unde etiam Orig. libro non. in Epistol. ad Roman. inquit, *Qui præest Fratribus aut Ecclesiæ, † in sollicitudine esse debet non humanarum causarum, nec rerum secularium, sed tali de qua Apostolus dicit: concursus ad me quotidianus, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Et Homilia sexta in Esaiam. *Qui vocatur ad Episcopatum, non vocatur ad Principatum.*

Tertio huc facit quod in Concilio Carthaginensi Tertio huc facit quod in Concilio Carthaginensi

284

285

Ratio deci-

dendi III.

286

Ratio deci-

dendi ul-

ma.

288

289

290

Ecclesiasti-

ca persona

an etiam

in Prote-

ctores con-

stitui pos-

sint.

Negativa

I. Ratio du-

bitana pro

Negativa.

291

292

II. Dubi-

tandi ratio

293

294

295

III. Dubi-

tandi ratio

I. quod

1. (quod Sylvestri I. vel secundum alios Marci Papæ temporibus habitum est & *Concil. Tom. 1. f. 177. extat.*
 296 c. 6. statutum est, ut qui Deo † serviunt & clero sunt annexi, ad actus sæculares non accedant, unde & clericos
 297 sæcularium † causarum peritos se ostendere absurdum, imo opprobriosum putatur, Text. *in l. 41. verb. absurdum C. de Ep. & cler.* Et hinc etiam Nicol. Magnus Pontifex, ne Episcopi, ut orationibus vacare possent, bella gererent præcipit Guil. Ensengr. *Chron. Spir. p. 156. in Anno Christi 858.* Ipsi denique Episcopi Mystæ Prælati ante Paschalem II. juxta alios Clementem, III. rebus divinis duntaxat operam dabant & rerum mundanarum administratione se pollui credebant. Aventin. *in præf. ad lib. 6. Annal. Bojor.*
 298 Verum his & aliis similibus † in speciem apparentibus constitutionibus non attentis ex communi usu & *Decisio affirmativa.* observantia procedens contraria decisio statuenda hic est, Ecclesiasticis nempe Principibus aliisque potentioribus Prælati collegiis liberis, ordinibus S. Joannis & Teuthonicis & similibus, Protectionem etiam armatam suscipere, æque ut aliis Laicis personis permissum esse.
 Ratio decidendi inde manifesta est, quod hac mundi
 299 ætate Episcopi ac principali dignitate † illustres Abbates Prælati, perinde ac Principes sæculares Regalibus gaudeant, & temporali potestate utantur ac fruantur, Paurmeist. *de Jurisd. lib. 2. c. 9. n. 16. Mynsin. 5. obser. 58. n. 4. Gail. lib. 1. de pac. publ. c. 8. n. 8. Schönborn Pol. c. 37. Jacob. Synz. de Jure protect. concl. 10.* ubi defendit ordines Imperii etiam ecclesiasticos constitui posse protectores, modo his quoque circa causas prophanas explicandas libera statuendi copia & jus sit, quod hodie, in majora beneficia & Præfatus transfusum videmus, non minus quam in Principes sæculares.
 300 Postquæ enim à Ludovico † Pio Caroli M. filio ante septem prope sæcula, non autem ab ipso Carolo M. (uti quorundam Monasterii gloriantur Abbates) inter Imperii Principes asciti, ex Hormesdo M. Steph. *de Jurisd. dict. cap. 14. n. 16. lib. 3. p. 1. & de universa † Jurisdictione inlar Laicorum Procerum investiti* Paurmeist. *1. de Jurisd. 26. n. 18.* pro præsidibus provinciarum haberi cœperunt Hotom. *conf. 24. n. 8.* Imo jam olim ad
 302 terrendos † & distringendos contumaces gladiis à Carol. M. quod nominatim de Episcopo † Herbipolensi,
 303 & Abbate Campidonensi ex Brusch. *Hosp. de orig. Monach. lib. 4. c. 21. & Cranz. in præf. Metrop.* ut qui stola & ense judicare communiter dicuntur, referunt, maxima honoris ac potestatis accessione donati fuerunt, adeo ut postmodum ab Ottone I. Imp. iisdem inter principes sæculares in temporalibus etiam primæ † decretæ fuerint Theod. à Niem. *de Priv. & Jur. Imp. fol. 811.* Imo illorum plerique facti ditionum amplissimarum Domini, & tres Imperii † Electores constituti sunt. Molin. *in consult. Paris. titul. 1. pr. n. 71.* relatus ab Heig. *1. q. 4. nu. 53.* In specie vero Richardus † Herbipolensis Episcopus à Pipino Caroli M. parente Franconiæ Dux salutatus Comp. *Hist. Eccles. Magd. cent. 8. c. 10. Rub. Herbipolenses*, cui
 308 etiam rem divinam facienti evaginatum † in altari ante se gladium ponere concessum Krantz. *in Metrop. lib. 1. c. 9.* Coloniensis vero Dux † in Engern & Bullion, Argentinenſis Landgravius † Alsatiæ factus, aliique aliis dignitatum titulis decorati.
 Quo autem Titulo Landgraviatus Alsatiæ ad Episcopos Argentinenſes pervenerit, ex *Hist. Archid. Austria* per Gerardum de Roo Seren. Archiducis Ferdinandi Bibliothecarium latine scripta Dn. Conradus Dietz ejusdem Secretarius *lib. 1. ad Annum 1218.* quo Rudolphus Comes ab Habsburg primus ejus nominis Imperator natus hisce commemorat verbis.

Umb dieselbe zeit / als der Graffen von Egßheim geschlecht abgestorben / waren drey Graffen / so die Landgraffschafft Elſas an ſich zuziehen begerten / Albrecht von Habsburg (prædicti Rudolphi Imp. genitor) Albrecht von Hohenberg / vnd Ludwig von Dettingen / so Graff Henrichen deß lezten von Egßheim Schwester zu der Ehe hette / der von Hohenberg ward durch den von Habsburg leichtlich dahin beredt / daß er jme sein spruch cedirte , vnd seinem Sohn Rudolpho , sein Tochter Annam zum weib gabe. Also ist das grösser theil Elſas an die Graffen von Habsburg kommen / den vbrigen theil verkaufft der von Dettingen / den Bischoffen von Straßburg / dessen nachfahrer sich noch heutiges Tags deß Titels / Landgraffen im Elſas gebrauchen.

Cum igitur ut dictum est Ecclesiastici Principes à temporibus Caroli M. ad tanta honorum fastigia sublimati, & plurimarum ditionum domini facti fuerint quis negare vellet aliorum eos protectionem suscipere posse, cum imprimis etiam Recept. Imperiales Anno 1555. † Comit. August. §. 23. *versic.* vnd soll hiemit / & 311 Spiræ Anno 1548. §. 84. habit. tam de Ecclesiasticis, quam sæcularibus Imperii Statibus loquantur & exaudiendi sint.

Nec vero cuiquam scrupulum † adversus hanc decisionem injicere debent prohibitoria illæ sub tribus *Solutio contrariorum dubitandi rationum.* rationibus inductæ constitutiones. Illæ enim Prælatos † Principes Episcopos & alios status spirituales, temporale defensionis officium Ecclesiasticæ dignitati annexum habentes, & non per se sed per alios illud exercentes, non arctant, neque cohibent Fran. de Plat. *de Excom. §. 7.* multo vero minus Jurisdictionem † attinentes & territorii jus habentes, milites
 314 conducere armaque pro defensione suorum movere impediunt c. 6. *de sent. excom. in 6. Abb. in c. cler. extra de vita & honest. cler.* Et si clericos bella qui gesserunt maxima, ex historicis eruere quis velit, infinitos eorum reperturus est quibus neque dedecori fuit, cum aliis misceri prælio.

Cujus rei si quis desideret exempla, antiquum (præter alia innumera) præbet Lullus † Moguntinus Episcopus, qui gestis à Carolo M. bellis ipse interfuit & Joan. de Döfensein † Præpositum Cathedralis Ecclesiæ Argentinenſis Anno 1386. cum Archiduce Leopoldo contra Helvetios militantem, prope Sem-pach occisum fuisse, narrat Gerhardus de Roo *in Hist. Archiducum Austria lib. 2.* quemadmodum & alii plures Episcopi ac Prælati bella gesserunt, atque cum Equitatu, peditatu & armis Principum more in militiam iverunt & quandoque etiam præiverunt, quorum multos hist. Eccl. Magd. *Compil. cent. 8. c. 7. Rub. peccata gub. Eccles. p. 447.* referunt, nova autem exempla, præsentis † Germaniæ motus belli occasio
 317 ne Friderici Palatini Heydelbergensis Boemiæ regnum affectantis suscitati abunde suppeditant, quibus omnes ferme Germaniæ Principes ac Prælati, milites alere consueverunt, eosque pro defensione ditionum suarum magnis sumptibus sustentare, volentes nolentes coacti fuerunt.

Cæterum præcedens decisio extenditur etiam ad † Cardinales. Hi non Principum aut communitatum (verba concilii Basiliensis *sess. 23. c. de nu. & qualit. Cardinal.* quod extat *concil. Tom. 2. fol. 652.* refero) seu aliorum contra quempiam cum vel sine precio partiales PROTECTORES aut DEFENSORES non erunt, sed exuti omnem passionem in sedandis concordia vel justitia litibus Papæ assistant. Principum autem & quorumcunque præsertim pauperum ac Religiosorum, gratis & sine ullo quæstu promovere justa negocia tanquam charitatis opus persuadet sancta

Synodus & commendat. Hactenus concilii verba, quibus hanc de Ecclesiasticis in Protectores licite constituendis quaestionem concludimus, qua de etiam conferri possunt ea quæ in Cap. 5. sub n. 108. diximus, ubi hodiernis temporibus antiquorum canonum prælatis ac Monachis usum & administrationem rerum temporalium inhibentium, rigorem merito temperandum ostendimus.

319 Præterea adhuc ratione & accidentariæ qualitatis & illa ad hoc caput pertinet quaestio enodanda est, An nimirum illi, qui Banno Imperiali innodati sunt, in Protectores constitui possint.

Verum Banniti constitui possint Protectores. Pro affirmativa rationes dubitandi remissiva.

Et quamvis affirmativam suadere videantur, ea quæ in Cap. XI. n. 192. adducta sunt, ubi conclusimus, etiam Bannitos, non obstante Banni censura, ad prius susceptos clientes defendendos obstrictos esse, per rationes decidendi ibi positas, quarum nonnullæ pro dubitandi argumentis huc referri posse videntur, quia tamen facilis est eorundem refutatio, iis omissis simpliciter definitum

320 mus Bannitos (quorum appellatione & tamen non nisi rite & iuste Banniti veniunt, arg. l. 4. §. 6. de re jud. post Ang. Alex. & Bar. Bero. conf. 182. n. 2. & 7. vol. 2.) de novo constitui non posse protectores.

Decisio Negativa. Ratio decidendi I.

Ratio est, quod Banniti & nullum officium dignitati alicui annexum, quale est jus Advocatiæ, Banni impedimento durante, subire possint. argum. l. 4. §. 2. ff. de re milit. l. 7. ff. de mun. & honor. l. unic. C. de reis postul. & c. 40. de accus.

321 Deinde & illud definiti juris esse constat, quod & Banniti certis casibus ad tutelam pupillorum non admittantur, atque hæc etiam ob Bannum quandoque finiatur, juxta tradita à Nell. de Bannit. temp. 2. part. 1. q. 40.

Ratio decidendi II.

Præterea hanc decisionem nominatim in terminis defendit D. Hepingk dissert. de jur. Advoc. thes. 30. lit. b. ubi præter has rationes & hanc ponit, quod nimirum Banniti aliorum ipsimet securitate exclusi, aliis tuitionem præstare non possint.

Plura ad confirmandam hanc decisionem argumenta desumi possunt ex subseq. Cap. VII. sub n. 83. & seq. ubi probatum est Bannitos in protectionem recipi non posse, quo lector remittitur.

Rationes plures decidendi remissiva.

Porro ad finem hujus capituli illa etiam admodum e-

322 legans disquisitio subnectenda est & Anne cum duo potentes vicini Principes, sive Ecclesiastici, sive sæculares bellum inter se gerunt, quorum neuter sine vicini periculo vincere, aut vinci potest, unum ex his protectorem eligere, vel potius imminens periculum neutralitate evitare, consultius sit.

Vicinis belligerantibus an tertius Neutralitate seposita aliterum in protectorem eligendo, periculum declinare debeat.

Tametsi vero hac in quaestione certi quid definire, periculosum esse dicat Ware. ab Ehrenberg de fæder. lib. 1. c. 2. n. 207. & 216. Nos tamen & utilius esse judicamus, sublata neutralitate ex duobus illis belligerantibus si potentia pares sint, meliorem, & qui Deum socium habet, sin dispares potentiores in patronum exorandum ac suscipiendum esse.

323

324 Etsi enim neutralitas non penitus & vitanda atque dimovenda esse videatur, ut Aeneas Sylvius scribit, in Ep. 65. eo quod sæpe multis proficua fuerit, prudentibus tamen clientibus eam, quantum possunt, fugiendam esse, sequentia suadent argumenta & exempla.

Decisio Affirmativa.

325 Primum enim Neutrales & periculum, quod declinare volunt plerunque incurrunt, se enim tutos existimantes & utrarumque partium Duces evitantes, ut plurimum sine gratia & dignitate certissima tandem præ-

Ratio decidendi I.

326 da & victoribus fiunt, Livi. lib. 35. c. 49. 32. c. 21. Cum enim, ea belli & natura sit, ut hostem communem judicet eum qui suppetias sibi non fert, necesse prorsus esse videtur ut aut diuturnitate belli velut granum inter duos molares, iple quoque atteratur: aut certe ab alterutro victoriam obtinente omni benevolentia exuti tandem

opprimantur, ut late deducit Bod. de Rep. lib. 5. c. 6. n. 588. Gruterus part. 2. disc. ad Tacit. p. 188. Richter. axiomat. hist. 132.

Quod ipsum firmat Asinius & Pollio, dum rogante Cæsare ut secum ad bellum proficisceretur Asiaticum Mea, inquit, in Antonium majora merita, illius in me beneficia notiora. Itaque discrimini me subtraham & præda victoris ero. Paterc. hist. Rom. lib. 2.

Secundo & hoc in aperto est, quod Neutralitas seu media via neque Amicos & paret, dum utraque pars auxilium Neutralistæ frustra expectat, neque inimicos tollit dum vana succursus spe lætatur uterque. Richter. Axiom. Pol. 245. Et hoc fundamento usus est Aristæmus prætor Achæorum, cum Romani primum eorum Amicitiam expeterent, at Philippus saltem ne armis interessent, postularet, oratione ad eos habita ostendit: Romanos aut socios habendos, aut hostes, mediam viam nullam esse. Liv. lib. 32. c. 21.

Tertio Neutralitatem seu mediam viam non esse tutam inde docemur. Sicut enim illi qui mediam & domus partem inhabitant ab infimis fumo à superioribus urbana molestantur, ita etiam Neutrales ab hac vel illa parte, belli sub exitum & quandoque etiam eo durante, sibi metuant necesse est ubi periculum interitus & ruina alterius, & ipsis Neutralistis communis trito Italorum simili. Quali habitano nel primo palco della casa: che da quelli di sotto sono travagliati col fumo è da quei di sopra, con l'urina quod de Senensibus in quodam Italiæ bello qui se Neutrales gesserunt, dicebat olim Alphonlus & Neapolitanus. Boter. 1. de detto, f. 15. B.

Quarto non minus exempla, quam rationes Neutralitatem dissuadere videntur, & primo quidem Messeniorum: Illi enim cum & duabus potentissimis civitatibus Græciæ finitimi essent, Arcadibus atque Lacedæmoniis, bello inter eos orto, neutris se vel hostes vel socios exhibebant: quamvis Lacedæmoniis semper ante id bellum inimici, Arcadibus ante fœdere atque amicitia juncti essent; Eo tamen non attento, cum dictæ civitates vel inter sese, vel cum aliis bella gererent, Messenii quæta pace fruenter neutri assistebant, idque tam diu donec Lacedæmonii pace cum cæteris facta omnem belli impetum in Messenios converterunt, tum demum cum neque ipsi resistere per se potentia illorum neque Arcadum auxilio amplius sese tueri possent in tristissimam servitutem, cum conjugibus liberisque à patria electi: grande documentum posteris dederunt, quanta prudentia, anne potentia dicam, eos oportet esse, qui intali fortuna sine clade & detrimento tueri & conservari sese velint, ex Polyb. lib. 4. hist. Christ. Besol. differ. de fæd. Cap. ult. sub n. 1.

329

Hanc denique sententiam major pars Ictorum ac Politicorum sequitur, nempe Bodin. 5. de Republ. 6. fol. 919. Johan. Camman. disp. de jur. majest. 5. Thesi 91. Ware. ab Ehrenberg 1. de fæder. 2. n. 207. & 216. ubi tamen hoc in casu certi quid definire periculosum esse fatetur, novissime D. Hepingk de jure protect. conclus. 22. lit. C. Ubi concludit ex duobus & vicinis belligerantibus amicitiam & protectionem illius quærendam esse, qui melior est, & Deum socium habet. Sic etiam R. P. Adamus Contzen. S. I. Theol. insignis Polit. 9. cap. 46. §. 9. bello civili in Republica orto cum de unius partis justitia constat, illis sese jungere consultum esse arbitratur. Qui enim medius est utramque partem offendit, nam ab eo se lædi arbitrantur se cum periculo rerum omnium propugnare Rempublicam, illos qui medios se tenent, nec labores pro bono communi suscipere, nec impensas velle facere. Hinc durante bello utrique parti sunt prædæ. Nam utraque acies subsidium ab illis postu-

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

postulat, ut à civibus pro defensione civitatis, post victoriam sunt victimæ victoris. Sic Pomponius Atticus Cæsare & Pompejo pugnantis, quievit, detrimenta tamen fortunæ sensit, quæ alii: At Pompejo victore non meliore conditione futurus erat quam Cicero, quam alii, qui in Pompejanis castris fuerant. Cicero *libr. ep. 11. 6. ad Attic. Me, inquit, discessisse ab armis nunquam pœnituit. Tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus conjunctio, ut non nominatim, sed generatim proscriptio esset informata: ut jam omnium iudicio constitutum esset, omnium vestrum bona prædam esse illius victoria, vestrum plane dico. Nunquam enim de te ipso, nisi crudelissime, cogitatum est. Quare voluntatis me meæ nunquam pœnitebit: consilii pœnitet.* Hucusque Cicero. His conveniunt quæ habet Christ. Besold. *d. locopr. sub n. 1.* ubi ex politicorum doctrina tradit, vehementer falli illos, qui finitimis duobus, pluribusve gravi bello implicitis, medios gerere se, & ab utrorumque societate abstinere conantur. *Lips. lib. 4. Polit. cap. 9. ubi vidimus, inquit, & videbimus ita & nunc est Europa status, eos quos ignavia aut prava calliditas, ut alienis laboribus tuti essent armis abstinuit, acerbissimas solvisse pœnas; Idque in bello Belgico, Westphalia, aliosque principes & Respubl. vicinas non sine maxima incommoditatione: ea præsertim cum Arragonia Architalassus parceret neglexisse, dicent nonnulli.*

332 *Limitatio* Cæterum præmissa decisio sequenda non est, † quando clientes ita viribus ac potentia pollent, ut ab utroque belligerantium, quocunque belli alea cadat, se defendere possint, adeoque tuti sint ut metuere non habeant necesse, se victoribus fore prædam, sed eo casu non immerito, nisi alia subsit faciendi contrarium causa, neutrales manere possunt, Johan. Althusius *Polit. cap. 4. ad finem.* ubi ita scribit. *Non semper est* 333 † *prudentia, nolle cum vicinis in bello periclitari, sed tunc id tutum erit quando extra teli iactum etiam post ruinam vicinorum poteris esse tutus, alioquin quiescere minime nobis prodest, ubi vicini populi ruina & su-* 334 *nus ad nos usque pertinere potis est.* Et † quidem commune periculum censetur tunc, quando vicinus oppugnatur ex causa quæ eadem contra nos locum habere potest, quo casu non prætextus belli, sed 335 causa † inspicienda est an neutrales esse velimus vel alteri belligerantium, communem nobiscum causam habentium, opem ferre debeamus. Besold. *d. loc. num. 3.* Quod si tamen consultius videatur clientibus esse neutrales tunc omni † studio adniti debent, ut aliorum finitimorum Principum mutua consensione, Imperium per sese tueantur, & à bello abstineant sociorum.

Quod consilium civitatibus præsertim Imperialibus ne sc. alienis se litibus immisceant suggestit jam olim Bruder Henrich von Kortenbach referente Georg. Walwinth. *in Parthenio litigioso libr. 1. c. 16. nu. 34.*

Jhr Reichsstat vnd Stat merckt eben/
Ein guten Rath wil ich euch geben/
Legt euch nicht zwischen Fürsten vnd Adel/
Sunst werd jhr euch machen einen Tadel
Dardurch jhr werdt kommen in streit/
Welches euch wird bringen Herkenleidt.
Dann Fürsten vnd Adel nicht lang
Vneins seind/ sondern in zwang
Euch wol können halten/ glauber daß
Wann jhr euch wider sie sezet/ daß
Darumb zu beyden theilen fürchtet Gott/
So bleibet jhr wol auß angst vnd noth.

337 *Limitatio* Deinde limitari posse † videtur assertio nostra, eo casu quando vicini Principes aut civitates mutuis inter se bellis conflictantes, parem per omnia affectionem erga clientes gerunt, adeoque nec Amici nec inimici

illorum esse dignoscantur, quia magna † discrepantia 338 est inter eos qui nec hostes nec socios bellantes habent, ab iis qui utrarumque partium communes sunt Amici, modo id fœderibus non sit comprehensum. Bod. *d. c. 6. n. 589.*

Et hoc quidem casu considerata neutralitas utrisque qui bellum invicem moverunt, utilis esse † potest ut nimirum ad Neutrales victus cum subditus suus confugiat, vel mediatorem quod frequentissime ob pacem communem fieri solet se interponat, & sic apud Guicciardinum *lib. 1. hist.* Florentini respondent Ferdinando Regi Neapolitano, prodesse magis posse, si Respublica perstiterit in Caroli Galliarum Regis fide, quo forte eis aliqua opportunitas, ad aliquam compositionem inter ipsos tractandam præbeatur.

His ita de certis hominum generibus quatenus protectorum munia suscipere possint speciatim explanatis, restat videre, quid potissimum in deligendis Protectoribus spectandum & considerandum sit.

In his autem, præter eas, quæ in c. 9. cautelas suggestimus ponderandæ sunt Protectorum † adiscendo- 340 rum dotes tam fortunæ, quam animi affectiones ad notata Hæn. *disp. polit. 23. concl. 4.* Melch. Jun. *quæst. pol. 74. part. 2. Richter. axiom. polit. 157.*

Et primo quidem quod ad affectiones quas in protectores adiscendo requirunt politici attinet, † in iis perpendenda est † animorum conjunctio morumque æqualitas. Magnam enim vim † habet ad con- 342 jungendas amicitias studiorum ac naturæ similitudo Cicero pro Cluent. sicut e contra dispares mores disparia studia sequuntur Id. in *Lelio Auth. Hypom. ex Guicc. 172.* unde Fæderatorum † voluntates contrariæ 343 censentur esse tanquam murus sine calce, qui facile dissolvitur Bart. Philip. *discurs. 15. de consil.* Hinc omnino dissuadent Politici fœderum † societates inter eos 344 qui sunt diversi humoris, sive natura, sive ratione intentionis eoque respectu Thomas Grammaticus confederationem describit, quod sit adhærentia plurium qui sunt ejusdem voluntatis, significans, nunquam inter nos convenire posse quorum naturales inclinationes discrepant. Sic Turdo † mater, cum hi- 345 rundinis amicitiam expeteret, *stultus es inquit, Fili, si cum ea convivere te posse existimas quæ alia diversaque à tuo sensu loca appetit.* Abstemius *Fab. 27.* Quæ fabula indicat nunquam firmas esse † amicitias 346 † ubi animorum exulat conjunctio. Herman. Gœchus. *inter discurs. Arum. de jure publ. concl. 47.* Melch. Jun. *quæst. polit. 74.*

Huc etiam † referenda est rei militaris scientia, 347 qua præ reliquis Protectorem excellere oportet, quia res præclare gestæ in bellis tantum vicinis populis terrorem incutiant ut metu belli ipsis inferendi à clientum offensione facile abstineant. Althusius *polit. c. 25.*

Præterea inter patronales conditiones ob oculos ponenda fides † & constantia suscipiendi protectoris, 348 ex ante actis ab eo, qui in defensionem advocandus est, nec enim facile † fidendum ei, qui fecellit semel, Mol. 349 *tract. de fide heret. serv. lib. 1. c. 19.* Unde Carol. V. negavit se posse fidere Francisco I. Galliarum Regi à quo semel deceptus fuit Guic. *lib. 18. Alb. Gent. de iur. bell. ad finem. tract.* Clientibus igitur futuris † diligenter circumspiciendum est, qualiter Protector suscipiendus, ac imprimis perpendendum, qualiter se erga alios suæ clientelæ commisos homines gesserit adnot. Melch. Jun. *quæ. pol. 75. Gœchus. apud Arum. disc. 28. concl. 45. tom. 1.* In quo enim crudelitas † dominandi libido, per- 352 fidia, nihil sancti, nihil veri nullus Dei metus, nulla jurisjurandi ac promissorum religio nulla fortitudo, nulla con-

constantia, ab ejus societate ac clientela recte abstinemus, generaliter enim sciendum est illud M. Tullii 3. *Offic. esse verissimum, Nulla nobis societas est cum tyrannis, sed summa distractio, & hoc omne genus pestiferum, atque impium ex hominum communitate exterminandum est.* Melchior Jun. d. 9. 74. part. 1.

353 Deinde vero in † Protectore assumendo maxime etiam considerandum est, & potissimum videntum *Quanam, & qualis potentia in patrono tutelari requiratur.*

Hoc autem in discursu illorum mihi sententia approbatur, qui potentissimum requirendum esse, censent.

354 Cum enim magna negotia † magnis egeant adjutori-

355 bus † & quod usus necessarium est, dignitate eminere,

Qualis in Protectore eligendo potentia consideranda sit. utilitatemque autoritate muniri Reip. interfit. Patercul. *hist. Rom. lib. 2.* quis non potentes Advocatos ad clientum firmiorem protectionem desideraturus est, cum plerumque is, qui defendenda † suscipit, ea quæ sunt superiora viribus, sociorum & clientum faciat ja-

356 curam. Tacit. *Annal. lib. 3. c. 37.*

Decisio pro Affirmativa. Ratio decidendi. Deinde roboratur hæc assertio, per ea quæ tradunt Althus. *polit. c. 17.* Scip. Amirat. in Tacit. *disc. 9.* ubi dicit, potentiam & pecuniam esse † nervos Imperii Cæsar lib. 2. *bell. Pharsal.* Dion. *lib. 33.* Appian. *lib. 4.* Plutarch. in Cleomen. Tacit. *lib. 1. Hist. Xiphil. in Vespasian.*

357 Procop. *lib. 3. de bell. Gothic.* Jovius *lib. 13.* Quo pertinent ea quæ Petr. Rogemorter. in *serm. Polit. fol. 33.* his scribit verbis: *Societatem, inquit, qui init, videre debet, an is, quem huc invitat, vires etiam habeat, & nervos, quibus inceptum bellum finire possit, quod nisi fiat, sæpe in mediis periculis, à socio destituitur, & hosti magis tunc, quam ante implacabili exponitur, quasi nudus &*

358 *inermis.* Hinc de Philopemone † Achæorum duce, qui multos Equites & pedites, sed nullam pecuniam habebat T. Flaminus est dicere solitus eum manus & crura, at non interim ventrem habere. Plutar. in *Apophth. Rom.*

359 Hæc tamen potentia † non ex fama, sed re ipsa æstima-
360 manda venit. Nihil siquidem rerum mortalium tam instabile ac fluxum est, quam fama potentia, non sua vixit. Tacit. *Annal. lib. 13.* Unde Machiavell. 2. *disputat. de Republ. 11.* nihil imprudentius ab iis fieri, monet,

360 quam † si cum Principibus, quorum potentia minor est, quam esse putatur, foedus ineunt, atque addit, errare Principes, qui cum seipsos defendere haud possint, alios tamen protegere se posse, putant. Nomen magis in auxilium, quam vires ad præsidium afferentes: Utque stultitiæ, vel desperationis indicium est, si quis scienter in caducum se inclinet parietem, una cum illo, haud dubio casurus, ita simili nota haud caret, qui cum eo protectionis conventionem init, qui non sat ad nos defendendum, virium habet. Lips. 4. *polit. c. 9. num. 48.*

361 Qui ergo infirmiore patronum † eligit, quærit cum quo cadat, qui vero potentiorum conducit, adamantinum pro incolumitate sua clavum figere dicitur, Schönborn 4. *polit. 36.*

Cavenda tamen etiam est (ut alibi monuimus) in

362 Protectore eligendo, nimia † illius potentia, ut plurimum enim quæ cum nimis potente initur societas, faci-

363 le in Leoninam † mutatur perfidiam, monente Erasmo,

364 in *chiliad. Adag.* ipsaque etiam potentum † Amicitia multis modis suspecta est, dum societates cum potentioribus in servitutem sæpiusculè demigrant, unde & Minores pro † esca majoribus natos esse vulgo fertur. Scallig. *exercitat. 189. distinct. 5.* qualem Amicitiam Ægyptii † Sacerdotes argute per Aquilæ pennas significabant, notante Pier. Valer. *lib. 19. Hieroglyph. p. 140.* ut enim teste Ovid. 1. *de arte amand.*

367 *Tuta frequensq; via est per Amici † fallere Nomen.*

368 Ita sub favorabili † Protectionis foedere non raro cli-

ente debiliores à nimis potentibus in servitutum rediguntur speciem Keckerm. *system. polit. c. 24. lib. 1. de confœderat. num. 4.* Quod re ipsa olim experti sunt plerique populorum qui Romanos in auxilium advocarunt, uti ipse testatur Romanæ fons eloquentiæ cum scribit, *Noster, inquit, populus sociis defendendis terrarum jam omnium potius est.* Cujus rei nominatim etiam exemplo esse possunt Angli olim à patria sua ejecti. Cum enim Scoti Picti & Albinenses conjunctis uno tempore viribus Britanniam opprimerent & Angli, ne tota eorum gens extingueretur, in munitiori quodam regionis suæ loco sese defenderent, neque tamen diu, quin in hostium manus venirent, propugnare sese possent, Saxonum auxilia implorarunt, qui quidem magnis statim copiis advolantes, sufficientem ipsis opem tulere, hostem totum ex Anglia profligantes, iisdem tamen in servitutem redactis occupatis eorum sedibus in Anglia dominari cæperunt. Mutius de *German. moribus & legibus lib. 4. in fine.* Hinc politici securius esse autumant protectionis † affinitatem cum 369 mediocris potentia sed magnæ prudentiæ principibus contrahere, id quod Valer. Flac. 2. *Argonaut.* innuit. dum ait

— non solis viribus æquum
Credere, sæpe acri potior prudentia dextra.

Quo & pertinet illud Isocratis † ad Dæmonicum 370 *Ῥώμη γὰρ μετὰ φρονήσεως ἀφίλησεν ἀνευ δε ταύτης πλείω τὰς ἔχοντες ἐβλάψε:* Nam vis prudentiæ adjuncta usui, sine ea ab it magis in noxam. Quod & ipsa Sapientia pronuntiat cap. 6. Meliorem esse judicans sapientiam quam vires, & virum prudentem, quam fortem.

Quis igitur non libentius, cum Attilio † Regulo 371 viro fortissimo, exiguis tamen facultatibus contento, vel Publio † Scipione prudentissimo cui fu- 372 nus, ob rei familiaris angustias de publico solutum, quam cum Crasso locupletissimo, Nerone impurissimo vel cum aliis ignavis fœdus clientelare contracturus sit?

Potentia tamen sufficiens ejus, cum quo Advocatiæ nexus faciendus est, propterea requiritur, quod ii potissimum † eligendi sint, qui plurimum clientibus 373 in bello prodesse, & hostibus inprimis multum nocere possunt.

Cum Lipsio igitur de *magn. Rom. lib. 1. c. 3. & lib. 4. c. 11.* Imperii fines, opes, operas, imo multo magis ipsius Principis virtutes potentia conjunctas desideramus, putamusque Patronos eligendos esse, vel divitiis & opibus instructos, magnanimos, armisque potentes ac consiliis felices.

Sed hæc hæcenus de potentia Advocati asciscendi: Nunc aliud explicatu dignum occurrit dubium, † An 374 *nimirum Protector, potius Indigena vel Peregrinus constitui debeat.* Ob es rathsamer sey ein ausländischen König/ Fürsten vnd Herrn/ oder ein Reichsgenossen zum Schutzherrn zubestellen.

Hanc ad quæstionem absque ambagibus respondendo existimamus à subditis Romano Germanici Imperii potius Indigenam quam extraneum, postulante necessitate in Protectorem asciscendum esse. 375

Primum enim submissio in clientelam † Extranei, 376 maxime si is valde potens sit, abstractionis ab Imperio periculum continet, ac proinde ejusdem Majestati non parum præjudicare censentur, per ea quæ considerant 377 Ereimb. 1. de *fœd. 2. n. 127.* Bod. 5. de *Repub. 6. n. 583.* & Ruding. *obs. cent. 1. obs. 45.*

Ea de causa cum nonnulli Imperii † Principes 377 Anno 1552. ad Tutelam Henrici II. Francorum Regis confugissent, Carolus V. Imp. id ægerrime tulit, neo

Verum in protectore constituendo Indigena præferendus sit.

Decisio pro Indigena. Ratio decidendi 1.

nec prius Germaniæ fines egressus est, quam clientes extraneum patrocinium ejurassent, Bodin. *d. loc. c. 6. num. 8.*

Deinde vero Extranei potentis Monarchæ in Protectionem receptio, non raro † proditiōi ditionum Imperialium ansam porrigit, & ruinam Imperii progenerat, id quod inprimis maximo Christianorum damno experti olim sunt Græciæ † Imperatores, qui, dum protectionis & auxilii causa Turcas advocarunt, totum Imperium occidentale amiserunt, Hippol. à Coll. sub persona Johann. Werner. Gebharden in den Fürstlichen Eischreden lib. 3. c. 13.

Sic etiam (ut alia exempla omittantur,) olim Romanum Imperium † tam orientale quam occidentale quarto post Christum natum sæculo maxime inclinare cœpit, quando Theodosius Imperator Arcadio & Honorio, filiis impuberibus relictis (quorum huic Romanam & occidentem, illi Constantinopolim & partem Imperii orientalis tribuit) Rufinum Hunnum, Stiliconem Vandalum & tertium quendam in Africa valentissimos quidem omnes, sed extraneos Tutores constituit: Hi enim postea occasione tutelæ ipsis commissæ Imperium affectarunt, atque Rufinus & Stilico colludentes illud concussum & cladibus collisum in filios suos proprios derivare conati sunt, unde obsidio † Constantinopolis, & mox captivitas & expilatio Romæ Anno Christi 412. per Alaricum Regem Gothorum facta promanavit, qua de prolixius scribit Molin. in *Tract. de orig. progress. & Excell. Regn. Franc. n. 14. & seq.* idque nos etiam in *Cap. 1. sub n. 271.* commemoravimus ubi alia etiam ad propositum pertinentia malorum Tutorum exempla retulimus.

Ratio decidendi III. Præterea exterorum Regum protectio ea etiam de causa, dissuadenda est, quod illi (ut de remotis infra docetur) ob loci † distantiam, tamen si fideles essent, & invasionis periculum non timeretur, susceptos in tutelam difficulter defendere possint. Eam ob rem Legato Ducis † Montensis orante ut Poloniæ Rex peregrinus Principem suum in fidem & clientelam susciperet eisdem responsum esse, neque Duci eam protectionem quærenti neque Regi illam suscipienti, propter maximam loci inter eos intercapedinem, commodo esse posse, refert Cromer. *de Reb. Pol. lib. 19. in pr. p. 285.*

Ratio decidendi IV. Quarto sicut bonorum alienatio † & translatio in Extraneos, quibus, cum Statibus & Juribus Imperii nullum commercium est, semper fere in fraudem & damnum ejusdem vergere censetur, ideoque interdictis prohibitoriis ex *cap. Ordin. Camer. part. 2. Titul. 23. auff die vier Sall.* cohibetur (quibus de Gylman. in *Symph. Tom. 4. part. 2. & Tom. 3. p. 2. ubi num. 86.* ex eo fundamento supplicatum refert contra Principem quendam, qui in præjudicium familiæ suæ, Extraneo cuidam Duci, comitatum aliquem pignoris jure, quamvis adjecto reluendi pacto, obligaverat.) Ita etiam clientelaris † societas, cum Peregrinis Ducibus ne bona & fortunæ clientum intervertantur occasione, ejusdem Imperii capiti & Statibus non immerito invisæ ac odiosa habetur, per ea quæ hanc in rem congerit Jacob. Synzius in *disputat. de jure protect. Thesi 11.* ubi interdicti prohibitorii, quod per Carolum † V. Imp. Anno 1548. Bruxellis ad Imperii ordines promulgatum fuit, meminit, cujus formulam etiam Ruding. *d. Obs. 45.* refert. Quo pertinet quod de Sueciæ, † Poloniæ, Daniæ & Hispaniæ Regibus Hansæ societatis protectionem ambientibus scribit Honor. Thesaur. *polit. Rubr. de iis, qui Liga Hanseat. protect. amb.* ubi commemorat, eos ea de causa quod Imperii Principes non essent, vel minima saltem ditionum sua-

rum portio ab Imperio dependeret, protectionis quæsitæ repulsam passos fuisse, ubi tamen, quod Catholicissimus Hispaniæ Rex protectionem illam unquam ambierit, fama communi non attentata subdubitat, & *ibidem* notat in delatione muneris protectitii Magno Borussæ Magistro facta, Hansæ Ordines, inprimis considerasse † quod is non extraneus, sed Imperii esset Princeps, tum quod commodè defendere posset, tum quod ejus quoque Hansam tueri interesset, quæ causæ à quibusvis Statibus se in alienam protectionem conferre desiderantibus probe ac diligenter attendendæ ac observandæ sunt.

Quinto peregrinorum patronorum Advocatia, † ne dum Imperio præjudicialis, sed & vicinis odiosos reddunt clientes ejusmodi externa præsidia quærentes. Cum enim vicini Principes † negliguntur, & exterorum Amicitia conciliatur, simultas suspicioque nascitur, quæ potentiam recens auctam iemper comitatur: Quamobrem etiam R. P. Adamus Contzen. *lib. 8. Pol. §. 9.* non abs re innuit exterorum † matrimonia maxime potentium vicinis esse invisæ, dum scilicet ea contrahentes, novialiquid moliri velle videntur. Unde & idem *lib. 9. cap. 8. §. 14.* ex Aristot. *libr. 5. cap. 5.* eleganter docet, Imperia plurimos perdidisse, cum exteros in civitatem admisissent. Hinc etiam doctiss. Dn. Christoph. Besoldus in *dissertat. noviss. de jure foeder. Cap. IV. sub num. 11.* existimat male consulere Principibus † Germaniæ, qui splendidas & sumptuosas amicitias Magnatum exterorum iis ambiunt, vel procurant, ubi etiam consultius esse autumat colere amicitiam † vicinorum minusque potentium, quam peregrinorum.

Hanc denique opinionem, quod potius † Indigena quam extraneus in Protectionem advocandus sit, nominatim etiam nobiscum amplexi sunt, Livius *lib. 30. c. 12.* ubi caute monet, in rebus † adversis indigenæ, quam alienigenæ fidem experiri tutius esse, quem refert & sequitur D. Hepingk *dissertat. de jure Advocat. Thesi 21. lit. C. versicul. Indigenam.* Herod. *libr. 6.* ubi pariter innuit debere nos potius in vicini tutelam & fidem committere, quam Extranei & remoti protectionem quærere. Quam sententiam ex modernis etiam scriptoribus secuti sunt Ruding. *obs. cent. 1. observ. 45.* Ehrenberg *de Foeder. lib. 1. c. 2. n. 127.* Bodin. *de Republ. lib. 5. c. 6. num. 583.* Jacob. Synzius *disp. de jure protect. concl. 11.*

Porro ex hujus dubii resolutione † facilis est decisio ad aliam huic vicinam dubietatem, qua consideratur *Protektoris An propinquius magis, quam locorum intervallo distans in electione utrum vicinus Re-*

Quia in re adhibita in consilium † ratione absque scrupulo respondendum est, non cum remotis sed vicinis Principibus vel Rebusp. protectionis conventionem ineundam esse.

Quamvis enim nonnunquam cum remotis etiam foedera (quorum multa exempla ex Leuchtero *in Tract. von Bündnissen per discurs. & aliis* sumi possunt) contrahantur, ea tamen † honoris potius quam utilitatis aut expectandæ defensionis causa fieri censentur, quale est inter † Hungaros & Gallos, de quo Bernhard. de Girard, *Histor. de Franc. lib. 17. fol. 386.* lequentem in modum scribit, *Ilya une amienne amitie & intelligence entre les Francois & les Hongres, non pour esperance, d' aucun profit ven la longue distance, que est entre ces deux nations: mais pour les alliances ex pour la respect de la Noblesse de l' une ex del' antre nation.*

Cum vicinis autem sequentes ob causas potius quam

Causa & rationes quam cum longinquis, amicitiam colendam & fecundus clientelare contrahendum esse, politici volunt.

Ratio I. Primo quod † vicini, cæteris paribus, quolibet necessitatis, præsertim repentino & improvise casu commodius, quam loco multum distantes, in protectionem suam receptis succurrere possint ac valeant,

399 idque non solum respectu temporis, quia citius juvare, sed etiam respectu præparationis atque advectionis rerum ad bellum, si opus sit gerendum ac vim averte-
tendam necessariorum magis oportunam asserere possunt opem, tum etiam consiliorum communicationis ergo, quæ commodius cum vicini in præsentia quam cum remotis per literas quæ sæpiuscule intercipiuntur, vel Nuntios, aut Legatos, qui non semper fideles sunt, in tranquillo statu clientes conservari possunt, quo conferunt scripta à Guevarra in *Marco Aur. c. 22.*

400 *Ratio II.* Secundo vicinorum Advocatiæ tutiores † sunt remotorum, propter difficultatem & incertitudinem defensionis à longius distitis Patronis exhibendæ: Si enim Potentissimi etiam Reges ac Principes, proprias suas à corde Imperii procul remotas provincias difficilius, quam propinquas tueri possunt, quod sæpe Franco-Galli, & multarum amissione ditionum superioribus annis expertus est Rex Hispanorum, in Belgio, multo sane minus Protectores, à se longe distitas clientum terras defendere posse præsumuntur: Quis igitur non intelligit Advocatias exterorum longe absentium evitandas esse ob moræ periculum quod in expectando, longinqui Protectoris auxilio subesse plerunque solet, monente Ferdinand. Vasq. *illustr. quest. cap. 21. num. 30. libr. 1.* Ubi dicit ob loci distantiam sæpe in mora summum esse periculum, dum timor est ne priusquam patronus multa locorum intercapedine distitus suppetiis suis advenire possit, res interea clientum pessum eant, vel maxima saltem ipsis damna inferantur, juxta illud Lucani *libr. 2. bell. civil.*

Tolle moras, semper nocuit differre paratis.

Ratio III. Tertiam insuper causam, cur Patronos tutelares propius apud nos, quam in longinquo habitantes, potius eligere debeamus, suppeditat nobis, consideratio majorum † ac graviorum sumptuum, qui in adducendis militibus, ac procurandis comitatibus sustinendi sunt: id quod probe animadvertit Joan. Boter, *de illustr. stat. & polit. libr. 6. c. 15.* in suscepta per Venetos Pisatorum Advocatia, Ubi parum prudenter e-
401 gisse † Pisanos, ait, quod Venetorum Tutelæ se submiserint, tum quod hi contra Florentinos, qui ipsorum hostes erant, ob difficilem transitum, locique distantiam minus tuto ac commode, tum vero non nisi maximis impensis militaribus tueri possent, ideoque Veneti Pisarum ut nimis distitarum, ea maxime de causa protectioni renuntiaverunt, quod plures facere eos expensas oporteret, quam à Pisani sibi restitui expectarent. Unde justam ac legi-
402 timam † rescindendæ ejusmodi clientelaris societatis causam habuisse censentur. Inconsulta enim est tam clientibus quam Patronis ejusmodi Advocatia, ex qua nullam in illos vel minus proficuum defensionis subsidium, in hos vero multum etiam detrimenti provenire solet.

Ratio IV. Quarta potioris cum vicinis petentibus & fidei (infidis enim Amicis propiores magis periculosi sunt quam remotiores teste Livio. *libr. primo*) paciscendæ Clientelæ ætiologia ex proprio etiam vicinorum Protectorum præjudicio elicitur. Cum enim fir-

missimum † vinculum habeatur, quod necit periculum commune Besold. *de jure fœd. c. 4. sub n. 12.* & Clientum vicinorum † oppressio & in alterius potestatem 405 reductio, vicino etiam facile obesse possit, Patroni vicini tanto magis laborabunt ac præcavebunt ne vicinis clientibus libertas eripiatur, ex dictamine *leg. quod & Lex. 3. §. 9. Digest. de libert. hom. exhib.* atque his devictis, ipsi quoque injuriis potentum juxta vulgatum illud Poetæ probe monentis dictum.

Tunc tuares † agitur, paries cum proximus ardet. 406 exponantur. Warem. ab Ehrenberg *de Fœder. lib. 1. cap. 2. num. 127.* Besold. *de Fœder. cap. 8. sub num. 4. versicul. Deinde etiam est videndum.* Ubi imprimis attendendum esse monet, quid potissimum fœderis socios ad auxilia ferenda impellat, tuane solius necessitas, an vero metus quidam & instantia communium periculorum, *ibidem* subdens tutius esse societatem contrahere, cum iis qui & nobis prodesse multum possunt & ad quos aliqua etiam ex rebus nostris integris ac salvis, utilitas redundat.

Et hoc quidem vicinitatis † præjudicium interdum 407 etiam efficit, ut propter vicinum periculum absque ulla etiam pactioe nonnulli è vicinia defensionis operam porrigant vicinis bello impetitis, ut olim Rex † Hispaniæ juvisse Sabaudia Ducem contra Gallum, refertur per Apollinar. Calderin. *discurs. 15.* ubi talem vicini protectionem fœdus vocat *coactum* adde Gregor. Richter *axiomat. politic. 246.* & Scipion. Admiratum *libr. 20. discurs. 11.* ubi commode monent initiis † aliæ 409 næ potentia, nimirum ac manifeste crescentis à vicinis mature occurrendum: & syncretismo (seu Cretensium more) resistendum esse, ne vires adeo inolecant, ut illis obistere amplius non possint. Besold. *lib. 2. pol. c. 5. num. 28.*

Quinto ut testimonio etiam aliorum nostra firme-
410 mus, hanc de præferenda vicinioris eligendi Patroni sententiam collaudant, in terminis fœderum, quorum hoc in puncto par † est ratio. Warem. ab Ehrenberg *d. loc. c. 4. num. 12. lib. 1.* Feschi de *fœder. conclus. 12. lit. D.* Apoll. de Cald. *in discurs. 6. super Tract. Boteri della ragione di stato discurs. 24. & seq. duob.* Christ. Besold. *de jure fœd. cap. 4. numer. 11.* In terminis vero Advocatiæ contrahendæ D. Hepingk *de jure Advoc. Thes. 21. lit. C. ver. vicinum.*

Quinto & sexto hæc ipsa opinio diversarum gentium *Ratio VI.* elogiis abunde confirmatur. Nam juxta Latinorum vetus proverbium, *Amici non † sunt Amici, qui habitant* 411 *procul.* quod multis illustrat Erasmi. in *Adag.* Quamvis enim se junctio † locorum non dirimat amicitiam, offi-
412 cia tamen interrupt, testante Arist. *Ethic. lib. 8.*

Sic etiam Hebræi communi veriverbio dicunt, *דופ שוכן קרוב מאח רחוק* Doph schochen choroff meach rochog, *Melior est in vicinia Amicus, quam fra-* 413 *ter à longe,* quo volunt significare, potius esse Amicum † habere vicinum, quam fratrem qui procul absit.

Elegans est & illud Italicorum ad propositum perti-
414 nens † dicterium, *l'acqua fontana non spegne furco vicino.* Hinc & Germanorum Rhythmus.

*Ein guter Freund! so an der wandt/
Ist besser als zween von der Hand.*

Quibus omnibus consideratis, nemo facile contra nos statuet, in eligendis Protectoribus, longinquos aut remotos propinquis ac vicinis præferendos esse.

Hoc tamen loco (priusquam hanc claudamus disputationem) & illud silentio prætereundum non est

415 est, remotum † hic à nobis non intelligi Patronum, qui longo itinere abest à clientibus, sed qui ipsis cito ac commode adesse ac opem ferre potest. Quare si qui maris, Rheni vel Danubii, alteriusve navigabilis fluvii beneficio, longum brevi temporis spatio iter perficere, ac militare subsidium ad loca defendenda mox possunt submittere, pro remotis non habentur: exemplo Helvetiorum. Cum enim Argentinenses 416 † ante aliquot annos, cum urbibus Helveticis, novam profitentibus Religionem, foedus iniissent, illudque ob distantiam locorum, quo confederati diffusi sunt, 417 ab æmulis vilipenderetur, Tigurini † rate, secundo Rheno devecti pultem ex milio vel oriza confectum, adhucque calentem Anno 1576. Argentorato intulerunt: prisca Germanica simplicitate eo demonstrare volentes, sic seyen so nahe Nachbarn / daß sie auch ein warmen Brey mit einander können essen / quo de legi potest Carmen Germanicum elegans Joannis Mengers / cujus inscriptio, das glückhafte Schiff von Zürich:

418 Quamvis igitur Jurisconsulti vicinum † definiant, ejus vox exaudiri potest, die einander am Fenster ruffen können / arg. l. 1. §. eodem autem §. seq. ff. ad Syllan. Signorol. consil. 32. num. 1. late Tiraquell. de Retract. consang. §. 1. gloss. 9. num. 21. Menoch. de arbitrar. Jud. quest. lib. 2. cent. 3. cas. 222. n. 14. aut qui habitant in eadem via juxta nos, l. si vicinus. C. de Nupt. Rebuff. in l. 239. §. oppida. de verb. signific. Nostamen 419 hac in disputatione largius vicinum † accipimus, & talem pro remoto non habemus, qui licet aliquo locorum intervallo à clientibus aut confederatis distet, facile tamen se illis conjungere, & eveniente defensionis præstandæ necessitate, succursu auxiliari, aquarum commoditate adesse in tempore, vel per propinquos suos officiales aut subditos in clientelam receptis commode clientibus subsidium afferre potest.

Limitatio
præmissæ
defensionis.

Ea tamen quæ de vicinis in Protectores assumendis, & remotis evitandis hætenus dicta sunt, semper ex circumstantiarum variatione ponderanda esse

monet † Besold. de fœder. cap. 4. sub num. 13. ubi putatur civitatem † debilem, tutius se commendare remoto, quam vicino potenti, eo, quod haud ita cito Patrocini occasione, quod non rarer fit, opprimi possit. Unde idem quoque censet, cum potentiori, si vicinus sit, fœdera † magis periculosa esse, quam cum remoto, d. loc. c. 4. ad fin. n. 13.

Sed ut his tandem finem imponamus sequentes denique in protectore eligendo cautela † observanda sunt.

Primo ne Patronus † advocetur, ex illa domo vel familia, quæ clientibus vel eorundem prædecessoribus vel majoribus aliquando offensa fuit; Nam & inimicis reconciliatis, † haud tuto fidendum esse politici monent: Hacque ratione Bellicurre Gallicus Legatus dissuasit Helvetiis fœdus † cum Hispano, apud Petr. Matthienf. lib. 2. de l'hist. de Franc. narrat. 2. n. 10. p. 317. ubi ita loquitur. Qu'ils devoient prendre garde, à ne fier à l'alliance d'une maison offensée, en la quelle saignoit encore la playe de la mort de trois Princes, deffaits par leurs armées, &c.

Deinde etiam prorsus evitanda sunt Patrocinia illorum, qui Jus † aliquod in res aut ditiones clientum vel olim prætenderunt, vel adhuc tempore contrahendæ clientelæ prætere solent, per ea quæ acute monet Boccalin. cap. 18. d. Pietra del Paragone de Sigismundo Battore agens, quem sero nimis linguam Latinam didicisse refert.

Præterea illorum quoque declinanda clientela est, qui non libere, spontaneaue voluntate; sed inviti † in protectionis societatem asciscuntur, eo quod raro stabile, † firmum, ac diuturnum maneat, quod invito animo promittitur, Canonhiero dell'introduzz alla polit. lib. 4. c. ult. relatus à Besold. de jure fœd. c. 4. n. 10.

Verum quia de cautionibus quibus clientum libertati prospicitur & consulitur, in c. IX. fusius tractatum est, eo Lectorem remittimus, visuri deinceps in capite sequenti, quænam personæ protectionis beneficio dignæ sint, & quæ ab eadem excludantur.

C A P V T V I I I.

Quæ personæ in protectionem suscipi possint, vel non?

S U M M A R I A.

Contrariorum quo ad cognitionem eadem est ratio & disciplina, n. 1.

Omnes malefici, criminosi & atrocium scelerum turpitudine contaminati à protectione excluduntur, n. 2.

Scelerati odio habendi, nec Patrocinium eorum suscipiendum est, n. 3.

Delinquentes puniri ac crimina eorum detegi potius, quam tegi Reipubl. interest, n. 4. & 9.

Sontes & malefici potius tollendi quam defendendi, n. 5. & 7.

Membrum putridum mature refecari, prodest corpori humano, n. 6.

Protectio & custodia, quam Domini cum subditis, cum transeuntibus extraneis adversus injurias opprimendum præstare tenentur, ad bonos tantum homines restringenda, n. 8.

Delinquentibus leges beneficia sua non tribuunt, n. 10.

Delinquentibus leges immunitatem à pœnis expresse denegant, n. 11.

Malefici, sortilegi, lamia & striges sunt extra gremium & protectionem Ecclesiæ, n. 12.

Reputantur pro creaturis diaboli, n. 13.

Malefici sunt rei læsæ majestatis divina, n. 14.

Societas omnis cum demone homini interdicta, n. 15.

Hostes Regis aut regni dicuntur, quibus à Rege bellum indictum est, n. 16.

Subditus societatem cum hoste Regis vel Principis sui iniens, facit se reum læsæ majestatis, n. 17.

Crimen læsæ majestatis divina, omnium teterrimum & gravissimum, n. 18.

Reus læsæ majestatis humanæ, omni defensione indignus est, & vitæ ac bonorum amissione punitur, num. 19.

Perduelles, qui data opera adversus summum Principem scelus machinantur, inter læsæ majestatis reos præcipue detestandi, n. 20.

Perduellionis pœna tenetur etiam, qui hoc crimen commisit in principem Electorem, n. 21.

Perduellionis crimen omnium est nefandissimum & sceleratissimum, n. 22.

Læsæ majestatis crimen, omnium peccatorum pessimum, numer. 23.

Pœna perduellionis moribus recepta est discissio corporis in quatuor partes, n. 24.

Quæ pœna perduellionis sit Venetiis & in Gallia, n. 25.

Defectionis poena in Germania tenore Constitutionis Carolina recepta est, n. 26.
 Eadem etiam cantum, ut perduelles in terram prostrati per plateas in locum supplicii raptentur, & ignitis forcipibus lacerentur, ac postea demum in quatuor partes discindantur, ibid.
 In rebellibus idem receptum est, n. 27.
 Rebelles qui sint, n. 28.
 Personarum aliqua sunt sub protectione, quadam sine, & quadam extra protectionem juris, 29.
 Rebelles sunt extra protectionem & potius in oppugnatione juris, 30.
 Rebellis ante sui condemnationem, ea amittit, qua juris sunt civilis, & à quovis impune occidi potest, 31.
 Rebelli jus non est reddendum, 32.
 Rebellium arma & insignia ubicumq; reperta, deleri debent, numer. 33.
 Rebellium numero habentur omnes, qui adversus superiores & magistratum proprium insurgunt, 34.
 Homicidæ voluntarii, latrones publici protectionis præsidio orbatii sunt, & ad Ecclesiam confugientes impune extrahi possunt, 35.
 Loca sacra non tutantur eos, qui ob confidentiam loci sacri vicini licentiosius peccant, 36.
 Spe venia peccare nemo debet, 37.
 Venia facilitas incentivum tribuit delinquenti, 38.
 Latrones publici Strassenräuber vñnd Mörder / Latinis olim stipatores dicti & unde 39.
 Latro publicus quis dicatur, 40.
 Latrones, milites, potatores in tabernis & fornicibus juxta loca periculosa potantes & mercatoribus aliisq; viatoribus vim inferentes Ecclesiastica libertate nō gaudent, 41.
 Prædones unde sic dicti? 42.
 Prædones qui sint, n. 43.
 Prædones in protectionem non sunt recipiendi, n. 44.
 Prædones conquirere magistratibus locorum ex officio incumbit, 45.
 Wenceslaus Imper. ignavus nec legum, nec judiciorum curam habuit, 46.
 Wenceslao Imp. prædonum conquisitio cura fuit, n. eod.
 Prædonum conquisitioni olim per singulas provincias Irenarchæ denunciatores stationarii & specialiter latrunculatores constituti fuere, 47.
 Ad prædonum persecutionem & capturam, item expugnationem ihret Raubhäuser und Schlösser / præter ordinarium magistratum hodie Duces Circulorum constituti sunt, 48. (bant, n. 49.
 Piratæ sunt qui in mari navigantium securitatem tur-
 Piratæ unde sic nominati, 50.
 Piratæ Latinis Latrunculi marini & prædones marini, vulgo See vñd Meerrauber dicti, 51.
 Piratæ navigia Raubschiff à quovis licite diripiuntur, 52.
 Piratæ ipso jure & facto diffidati sunt, & contra eos, ut hostes insurgere omnibus licet, 53.
 Piratæ capti severissimis pœnis legalibus subiacendi sunt, 54.
 Naves excursoria & exploratoria Aufslagschiff ad navigantes tutandos & maris securitatem explorandam constituta, 55.
 Assassini, sicarii conductitii vulgo Mäuchelmörder / sunt extra protectionem, 56.
 Assassinos defendens aut hospitio recipiens pari pœna cum iis mulctatur, eod. n.
 Assassini à toto populo Christiano perpetuo diffidati sunt, 57.
 Assassinus impune à quovis etiam privato occidi potest, 58.
 Depopulatores agrorum nocturni, pariter defensionis præsidio excluduntur, 59. (Reipub. n. 60.
 Depopulatio agrorum, tendit in grave damnum totius Templorum violatores, etiam sunt extra protectionem, 61. (nuntur, n. 62
 Jure civili ultimo supplicio & bonorum confiscatione præ-

Templa, loca sacra eorumq; consinia septa, &c. violans, crimen læsæ majestatis committit, 63.
 Beneficium ab Ecclesia recipere eum, qui Ecclesiam offendit, æquum non est, 64.
 Deficientes ab his, quorum sub imperio sunt, & ad hostes eorum se conferentes, in protectionem non sunt recipiendi, 65.
 Deficientes à Romano Imperio hostes Imperii fiunt, & qua juris Romani sunt, perdunt, n. 66.
 De transfugis idem leges volunt, 67.
 Ab exercitu & castris se tempore belli subducentes, protectione itidem indigni sunt, 68.
 Ad defectionem alios milites, castra aut civitatem sollicitans, protectione excludendus, 69.
 Ad defectionem castrum sollicitans, incidit in crimen læsæ majestatis, 70.
 Subditorum alienorum adversus Dominum ordinarium receptio, legibus Imperii severe prohibita, 71.
 Exploratores & secreta hostibus renuntiantes, in protectionem minime assumendi, 72.
 Cum hoste Christianorum ac Imperii, nefaria miscens consilia, ab Imperio cum omnium bonorum suorum confiscatione proscribitur, 73.
 Militum circumforaneorum, vagorum, & absque certo Duce grassantium Kottierer / Gartierer / Herringlofer / Knecht / Landläuffer / protectio prohibita, n. 74.
 Idem armata manu è principu territorii, implorato vicinorum auxilio ejiciendi, ac pro merito puniendi sunt, 75.
 Idem ipso facto absq; sententia declaratoria pro bannitis habendi sunt, 76.
 Cingari Zigeuner in protectione minime recipiendi, 77.
 Cingarorum origo, mores & fabula 78.
 Cingari, manipulus furum & fraudulentorum hominum pessima colluvies, 79.
 Cingaros à cinelo ave propter similitudinem multi dictos arbitrantur, 80. (bolum 81.
 Cincli avis pictura veteribus extreme paupertatis symbolum
 Cingarum per Christianorum terras transitus recessibus Imperii prohibitus, 82.
 Banniti in protectionem recipi vetantur, 83.
 Bannum Imperii quid sit, n. 84.
 Banniti sunt extra protectionem Juris & Imperii, 85.
 Bannitis Advocare citra jussu indicis non licet, 86.
 Limitatur in casu innocentie illorum asserenda & venia obtinenda, 98.
 Banniti ab omnibus impune interfici possunt, 87.
 Bannitum occidens ab homicidii pœna prorsus liber & immunis est, 88. (satur, 89.
 Bannitum occidens etiam in foro poli seu conscientie excusatur
 Bannitum an per Assassinos vel alios proditorie interficere liceat? num. 90.
 Statutum permittens offendere bannitum an locum habeat in banno contumacia, 91.
 Leges contra eum insurgere justum est, qui jus, judicem & partem eludit, 92.
 Bannitum interficiens est executor justitie, 93.
 Banniti equiparantur hostibus patriæ rebellibus transfugis, 94.
 Banniti omnia humanitatis jura amittunt, 95.
 Bannitis aqua & igne interdicitur, 96.
 In bannum Imperii declarati cives Romani esse desinunt & communes omnium hostes efficiuntur, 97.
 Ceter à Graco ex dōs, quod est hostis, deducitur, ibid.
 Banni formula declaratoria segen ihn auß dem Frieden in unfrieden / quid importet, ibid.
 Bannitis in casu innocentie asserenda vel gratia obtinenda advocare licitum est, 98.
 Advocatia tali casu nec Diabolo neganda, ibid.
 Intellectus verborum Ord. Cam. Tit. 10. Hülff / Beystand / ibid.

Intellectus verborum, ibid. positorum sich darauff selbst persönlich mit dem End zu purgieren, ibid.
Banniti innocentiam extraneo docere permissum, 99.
Purgatio nil aliud quam innocentie testificatio, ibid.
Bannitus non tantum jura statutoria regionis & civitatis, sed & jura civilia Romanorum communia amittit, 100.
Bannum Imperii ab Imperatore vel Camera Imperiali irrogatum est universale & ubique se extendit, 101.
Bannitum occidere, & omnibus bonis spoliare quivis impune potest, 102.
Bannito adversus offendentem se defendere non licet, 103.
Offensio ubi permessa, ibi prohibita est defensio, 104.
Constitutiones de offensione bannitorum, non sunt juris communis dispositione introducte, 105.
Banniti moribus Gallia impune offendi non possunt, nec pro hostibus habentur, nisi in casu laesa majestatis divina vel humana, 106.
Bannitorum omnes obligationes, juramenta, pacta & actiones ex parte eorum irrita & nulla sunt, 107.
Banniti civitatem Romanam amittunt, 108.
Bannitis justitia administrari non debet, & sententia pro eis lata est nulla, 109.
Bannitorum bona à nullo in tutelam recipienda sunt, 110.
Bannitorum bona in protectionem recipientes de facto incidunt in penam banni, ibid.
Bannitorum receptatores in protectionem recipi impune non possunt sub n. 111.
Pena receptatorum ex Const. Sigismundi Imp. eadem qua Bannitorum, ibid.
Bannitorum receptatio jure communi quatenus prohibita sit, 112.
Protectoris sive personam, sive bona in protectionem recipiant, in bannum pariter incidunt, 113.
Bannitis auxilium aut favorem prestans pena receptatorum ordinaria tenetur, ibid.
Bannitum inficius in tutelam recipiens, an proscriptionis penam nihilominus incurrat? n. 114.
Affirmativa, n. 115, Negativa, n. 115.
Ignorantia in facto publico neminem excusat, 116.
Declaratur, n. 114.
Ignorantiam facti publici allegans, est in dolo presumptus & lata culpa, 117.
Paria sunt scire & scire debere, 118.
Ignorantia constitutionis per loca publica publicata non est tolerabilis, 119.
Scire quilibet presumitur, quod publice scitur, 120.
Ignorantia presumptionem tollit notorium, 121.
Bannum Imperii per publica edicta ubique terrarum innotescit, 122.
Declaratur, ut n. 135.
Proclamata publica in omnium notitiam transire presumuntur, 123.
Scire quilibet de provincia presumitur, quod publice factum est in parte provinciae, 124.
Ignorantia regulariter à delicto & pena excusat, 126.
Ignorans aliquem deliquisse, si ei fugienti associatus fuerit, non incidit in penam constitutionis contra tales associantes emanata, 127.
Scientem non ignorantem lex obligat, 128.
Constitutio puniens receptatorem banniti, non includit eum, qui ignorans receptavit, 129.
Banniti defensione suscepta, ut bannum incurratur, requiritur intervenisse dolum, & malam fidem, 130.
Receptio est de natura boni, 131.
Ignorans, non dicitur velle, 132.
Voluntas ad ignorata non porrigitur, eod. n.
Ignorans non delinquit, nec culpam committit, 133.
Ignorantia probabilis significatio, à pena excusat, 136.
Causa & credulitas qualibet etiam fatua, excusat à dolo & penam extenuat, 137.

Excommunicati quoque in protectionem non sunt recipiendi, 138.
Excommunicati equiparantur bannitis, 139.
Excommunicati ab omni fidelium communione habentur extorres, 140.
Excommunicationis poena deportationi, exilio sive relegationi correspondet, 141.
Bannitus membrum Imperii esse desinit, ac pro mortuo habetur, 142.
Bannitus similis est deportato, 143.
Bannum successit in locum interdictionis aquae & ignis, 144.
Excommunicatus ab Ecclesia corpore refecatus, ac pro mortuo reputatur, 145.
(n. 146.
Bannitus privatur hominum conversatione & communione, 146.
Excommunicati similiter, 147.
Cum excommunicatis salutis eorum causa communicationem habere non prohibetur, sed Christiana charitati convenit, 148.
Excommunicatio dicitur bannum Christianitatis, 149.
Excommunicati in quo sint melioris conditionis, quam banniti, 150.
Excommunicatio omnimodam exterminationem politicam non operatur, 151.
Excommunicatio, rerum dominio excommunicatum non privat, 152.
Excommunicati testari possunt, 153.
Excommunicatio contractus cum excommunicato celebratos non annihilat, ibid.
Excommunicationis causa, in vitam & bona alicujus grassari illicitum est, ibid.
Excommunicati licet in protectionem non recipiantur, protectionis tamen munere fungi possunt, 154.
Banniti neque recipere neque recipi in protectionem possunt, 155.
Banniti & excommunicati duntaxat per sententiam declarati in protectionem recipi prohibentur, 156.
Pacem publicam frangens, an ipso facto in bannum incidat, 157.
Vis publica, non omnis est fracta pax, 158.
(num. 159.
Nemo talis dicitur nisi per sententiam talis sit declaratus, 159.
Clausula ipso jure, vel ipso facto an includat privationem rei absque sententia, 160.
Sententia banni declaratoria requiritur, ut quis à protectione excludatur, 161.
Confessus de crimine, ut puniatur, constare oportet de crimine & super eo à iudice pronuntiari, 162.
Executio contra excommunicatum suspensa est, donec pronuntietur sententia declaratoria, 163.
Notarius committens crimen falsi officium tabellionatus potest exercere, usque dum per iudicis sententiam officio privetur, 164.
Hæreticorum bona ipso jure sunt confiscata, 165.
Executio confiscationis in bonis Hæreticorum fieri non potest ante sententiam promulgatam, 166.
Judex procedens contra aliquem tanquam contumacem debet interloqui, eum esse contumacem, alias non sufficit sola contumacia, 167.
Ut infamis quis sit, non sufficit probatio criminis, sed requiritur confessio ipsius in iudicio & sententia iudicis declaratoria, 168.
Clientes non amittere protectionis beneficium ante sententiam declaratoriam, probat constitutio pacis publicae, itemq; ordinatio Camerae, 169.
Accusatus de crimine fracta pacis publicae pendente iudicio liberam habet rerum suarum administrationem, 170.
Pena ipso jure imposita, non habet executionem, absque sententia declaratoria, 171.
Canonis vel legis sententia non habet iudicis officium executionis, nisi secuta sententia declaratoria cum causa cognitione, n. 172.

Formula sententia banni declaratoria, 173.
 Limitatur 1. In casibus specialibus Constitutionibus Imperii expressis veluti atrocioribus delictis, 174.
 Rebello notoria non requirit sententiam banni declaratoriam, 175.
 De notoriis. Juris solennitas relaxatur, 176.
 In notoriis delictis atrocioribus, absq. ulla sententia declaratoria ab executione initium fieri potest, 177.
 Falsarii ipso facto sine prævia sententia declaratoria in bannum incidunt, 178.
 Fallit 2. Bannum vel excommunicatio, si fuerit invalida, protectio non est deneganda, 179.
 Invalidum non præsumitur, nisi notorie de nullitate constet, vel ea in iudicio plene probata fuerit, 180.
 Injustum nihil præsumitur, 181.
 Sententia omnis iusta præsumitur, eod. n.
 Sententia quantumvis iniqua, appellatione non interveniente transit in rem judicatam, 182.
 Habetur pro rei veritate, & plenum sortitur effectum, 183.
 Sententia manifestam iniquitatem continens est ipso jure nulla, 184.
 Limit. 3. Bannitus vel excommunicatus de innocentia sua docere volens, à protectione non est excludendus, donec de crimine admissio liqueat, 185.
 Diffamato de aliquo crimine, defensio pro sua exculpatione non est deneganda, 186.
 Limit. 4. Bannitus vel excommunicatus lite adhuc super banno vel excommunicatione pendente, protectione non est exutus, donec confirmetur lata banni sententia, 187.
 Appellans à sententia banni contra se lata, pendente appellatione, non dicitur bannitus, 188.
 Appellatio à banno suspendit ejus effectum, 189.
 Limit. 5. Bannitus adversus latam in se banni sententiam petens se restitui in integrum, pendente iudicio protectione non debet destitui, 190.
 Limit. 6. Bannitum vi metue à superiore vel hoste coactus in protectionem recipiens, in pœnam receptatorum non incidit, 191.
 Coacti magis pati quam agere videntur, 192.
 Delinquere nemo potest, nisi ex voluntate, 193.
 Peccatum ubi non est, ibi non debet esse pœna, 194.
 Hæretici an à protectionis subsidio penitus excludendi sint? 195.
 Affirmatur, n. 199.
 Hæretici qui nam sint proprie, 196.
 Hæretici qualiter distinguantur ab impiis? 197.
 Hæretici qualiter discriminentur à schismaticis? 198.
 Hæretici Ecclesie pacem & unitatem perturbant, 200.
 Hæretici Ecclesie beneficiis se indignos reddunt, 201.
 Hæretici legitime agniti & condemnati ab honoribus & officiis publicis arcentur, 202.
 Hæretici impune non ferendi, 203.
 Hæretici præter excommunicationem, pœnam etiam publicam pro qualitate facinoris arbitrarie infligendam commercentur, 204.
 Hæreticorum protectores nullis pœnis subjacent, 205.
 Hæresis omnium delictorum gravissimum dicitur, 206.
 Hæresis gravius maleficium, quam majestatis humana crimen, 207. (lior, 208.
 Hæresis quare ceteris criminibus gravior & detestabilior, 208.
 Hæresis non immerito crimen læsæ majestatis divina appellatur, 209.
 Majestatem æternam offendere longe gravius est, quam temporalem, 210.
 Hæreticus ab Ecclesia præcisus, est sicut ramus ab arbore, quæ statim arescit, 211.
 Hæreticus ad Ecclesiam confugiens non gaudet ejus immunitate, 212.
 Hæretici omni commercio & negotiatione fidelium excluduntur, 213.

Hæreticorum nomen & memoria post mortem damnatur, numer. 214.
 Hæretici inter Christianos sepeliri non permittuntur, 215.
 Hæreticorum fautores, defensores, ac receptatores pro iisdem cum ipsis hæreticis habentur, 216.
 Apostata ac Christiani perfidi protectionis præsidio pariter indigni sunt, 217.
 Apostata deteriores sunt, quam athei vel hæretici, 218.
 Ethnicus qui viam Domini non agnoscit minus peccat, quam qui post agnitam nefarie retrocedit, 219.
 Judæi an in protectionem juste recipiantur nec ne, 220.
 Negativa, 221. Affirmativa, 246.
 Judæi artes præter fœnerationem nullas exercent, 222.
 Judæi artes suas universas in Christianorum incommodum dirigunt, & fœnore suo Christianos defraudare sibi laudis ducunt, 223.
 Wenceslaus Imp. Judæos in civitatibus Imp. non esse recipiendos singulariter statuit, sub n. 223.
 Wirtembergici Ducis Christophori contra Judæos odiū, ibid.
 Judæi medicamentis suis facultates corporis vitales exhauriunt & experimenta per mortes agunt, 224.
 A Judæo medicamenta sumere sub excommunicationis pœna prohibitum, 225.
 Nisi tempore pestis aut medicis aliis deficientibus, vel ob ejus excellentiam, 226.
 Judæorum medicina Imp. & Regibus Christianis crebro funesta extiterunt, 227.
 Carolus Calvus à Judæo Sedechia medico suo veneno extinctus, 228.
 Joannes Boemia Rex cacutiens à Judæo ophthalmia peritiam jactante excacatus, 229.
 Judæi sunt persona odiosa & infames, 230.
 Declaratur, 278.
 Judæi sunt inimici crucis Christi & nominis ejus, 231.
 Judæi sunt pejores Saracenis & detestabiliores omni alio malarum personarum genere, 232.
 Judæis suffragantes per corruptionem, instar sacrilegorum habentur, sub n. 232.
 Patronus inimicorum Christi effectus, à corpore ejus separari dignus, ibid.
 Judæi ab omnibus dignitatibus repelluntur, 233.
 Persona odiosa in protectionem non sunt recipienda, 234.
 Persona odiosa beneficiis generaliter concessis non comprehenduntur, 235.
 Judæi non continentur in dispositione legū favorabili, 236.
 Leges favores suos non extendunt ad eos, qui eis sunt rebelles, 237.
 Judæi ad Christianorum Ecclesias confugientes an illorum immunitatibus potiantur nec ne, 238. & 287.
 Ecclesia non est tutrix eorum, qui non sunt sub lege sua, num. 239.
 Judæi Ecclesiarum beneficiis infidelitate sua se indignos efficiunt, 240.
 Erga Judæos Christiani nominis perfidissimos hostes nulla humanitate utendum, 241.
 Judæi in protectionem recepti plerunque suis protectoribus retribunt, quod mures in pera serpentes in gremio ac ignes in sinu, post se relinquunt, sub n. eod.
 Judæi non ferendi in Republ. Christiana, sed auferendi sunt, numer. 242.
 Judæi ad libitum à Principibus expelli & bonis dispoliari possunt, 243.
 Declaratur ut, n. 290.
 Judæi à regno Gallie extorres, 244.
 Cum hæreticis & similibus id genus pacisci non licet, ut libere in damnata sua secta vivant, 245.
 Christianorum maxime interest, ut à Judæorum communione abstineant, ibid.
 Judæorum mores cum Christianorum moribus non concordant, ibid.

Iudais tutela à Jure data est, ne Christiani in eos insultent, numer. 247.
Iudais nihil turbulentum legique contrarium tentantibus injuria facienda non est, 248.
Iudais nihil turbulenti tentantes humaniter tractandi ac patienter ferendi sunt, 249. & 281.
Iudai à Christianis expulsi ad Turcas confugiunt, sub n. 249.
Iudai primo omnium ad Turcas usum machinarum bellicarum, aliq. artificia quibus ante gens barbara destituta fuerat, cum summo Christianorum damno detulerunt, ibid.
Iudai sunt sub protectione Imp. & S. Pontificis, 250.
Iudai creatione, gubernatione, redemptione ex parte Christi, cum Christianis participant, sub n. 250.
Iudaos offendere vel personaliter, vel in bonis prohibitum, 251.
Iudaos pacifice degentes de suis terris principes expellere non possunt, 252.
Iudais tempore necessitatis succurrere debet Princeps, secus faciens, peccat, 253. & 254.
Iudeorum fides est primordium veritatis, 255.
Iudai sunt memoria maximi fundamenti nostra fidei, 256.
Per eorum consortium eos Deo lucrari possumus, 257.
Iudai inter oves Christi creatione gubernatione & redemptione computantur, eod. n.
Iudai sunt fideles & devoti S. Ecclesie Romana, 258.
Iudai obediens legibus non sunt molestandi, 259. & 282.
Iudaos Ecclesia in suis ritibus & caeremoniis tolerat, 260.
Iudaos à Christianis non opprimendos aut arcendos prohibet ipse Deus, 261.
Iudai ante finem mundi denuo ad Christum revertentur, 262.
David sub persona Christi orat ne gens Iudaica prorsus aboleatur, sed dispersa ante oculos Ecclesie passim vagetur, 263.
Iudai utuntur jure Romanorum, 264.
Iudai ex stylo Camera in Germania pro civibus Romanis habentur, 265.
Iudai in filios habent jus patrie potestatis, 266.
Iudeus minor laesus in integrum restituitur, 267.
Immunitas incolis alicujus loci concessa, etiam complectitur Iudeos, 268.
Securitas concessa pro se & sociis, includit etiam socium Hebraum, 269. (Reg. ibid.)
Privilegia Iudeorum illibata servanda ex constit. Theod. Goth.
Iudais iustitia secundum legum dispositionem exhiberi non minus debet, quam Christianis, 270.
Iudai ab antiqua etiam Ecclesia juribus item canonicis & Caesaris nec non Imperii ordinationibus atq. recessibus tolerantur, & in protectionem recepti sunt, 271.
Iudai à Carolo V. Anno 1544. Spira in protectionem recipiuntur, 272.
Privilegium Iudais Spira ab eodem Imp. concessum, 273.
Iudeorum privilegia à Rudolpho II. in Comitibus Anno 1605. confirmantur & denuo in protectionem sacri Imperii assumuntur, 274.
Iudai in protectionem non aliter recipiendi sunt, nisi quo ad politica eo Jure, quo Christiani obligantur uti velint, 275.
Iudai in protectionem suscepti certis vivendi legibus adstringendi sunt, 276.
Iudai discreto vestitu uti & signa portare debent, per qua à Christianis dignoscantur, 277.
Iudaum esse, an sit delictum sub n. 278. & n. 280.
Iudaum appellans Christianum, injuriam atrocem ei intulisse dicitur, 279.
Iudai ratione humanitatis à nobis fovendi, ibid.
Romani Iudaos olim filios suos circumcidere passi sunt absque pena, secus in aliis gentibus, 283.
Iudais & Paganis in eorum favorem lex specialis contra Christianos ab Impp. Honorio & Theodosio condita, 284.
Saracenis in partibus ultra marinis in Hispania specialis lex de Christianis non offendendis posita, 285.
Saracenus in locis illis atrocius punitur offendens Christianum quam paganus, 286.

Argumentum ab uno particulari, ad aliud non procedit, 288.
Casus unus specialis ad alios dissimiles & rationis diversa trahendus non est, 289.
Iudai tolerandi sunt, quatenus ex eorum cohabitatione Christianis nullum scandalum vel periculum imminet, 290.
Fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter vitiosum reddit argumentum, 291.
Iudai inter Christianos ferendi, modo pacifice secundum leges vivant, 292.
Iudeos qui in protectionem recepit, eos amplius expellere non potest, 293.
Securitas & protectio semel alicui concessa absque causa & culpa violari non debet, n. eodem.
Mandata cum clausula decernuntur contra eum, qui Iudaum à se in tutelam receptum ejicere vult, 294.
Et ejus exemplum Camerale, n. seq. 295.
Wormatiensibus Iudai ibi habitantes olim à Cesare pro propriis donati & mancipio dati sunt, ibid.
Iudai in protectionem recepti à blasphemis adversus religionem non abstinens, resq. turbulenta adversus leges politicas & magistratum molientes bonis omnibus spoliari, atque expelli possunt, 296.
Iudai imperante Carolo IV. An. 1348. per totam Europam propter fontes ab ipsis veneno infectos, ex quo ingens pestis orta, flammis aliisque suppliciis absumpti, 297.
Iudai Episcopatu Pataviensi ob immane scelus in Venerabile Eucharistia sacramentum commissum Anno 1476. exturbati & perpetuo exilio damnati, 298.
Iudeorum nefarium scelus in octo consecratas hostias Patavii Anno 1476. perpetratum, 299.
Iudaos in protectionem assumere non potest nisi, qui regalia ab imperio tenet, 300.
Iudai ab alio quam qui regalia aut speciale eorundem recipiendorum privilegium habet suscepti, securitate ac tutela non gaudent, 301.
Contra eos, qui Iudaos sine privilegio fovent aut recipiunt mandata sine clausula decernuntur, 302. Ejusdem rei pra-judicium Camerale, 303.
Iudaos nonnullis in locis etiam inferiorem jurisdictionem die Bogtheilich Obrigkeit habentibus recipere licet, 304.
Nobiles in Franconia recipiendi Iudaos usque synagogas constituendi potestatem habent, 305.
Infideles, Ethnicos sive Paganos num in protectionem recipere conveniat? 306.
Negativa, 307. Affirmativa, 317.
Cum infidelibus habitare Iudais olim in veteri testamento prohibitum fuit, 308. Id tamen hodie non amplius obligat ex ratione assignata, 322.
Infidelium familiarior conversatio jure interdicta, 309.
Infideles jure Romano adeo exosi, ut ab omni commerciorum usu excludantur, 310. Declaratur, ut n. 223.
Infideles non aperto tantum Marte pro Reipubl. defensione impetere, sed dolo etiam & insidiis aggredi licet, 311.
Intellige, ut n. 328.
Saraceni à principibus sub quorum dominio habitant ab invocatione publica Mahometis compescendi, 312.
Ethnicorum & infidelium idololatria honori verae fidei Christianae detrahatur, 313.
Infidelium templa sub pena amissionis bonorum & vite claudi debent, 314.
Infidelibus templa Imperator auferre, & cuicunque vult, donare potest, 315.
Phocas Imp. An. 607. templum infidelium Pantheon dictum B. Bonifacio IV. Papa in honorem D. Virg. & omnium SS. consecrandum concessit, 316.
Pagani post abolitam pridem politiam Mosaicam inter Christianos quiete degentes tolerati, ac habitationis & commerciorum communionem cum iisdem habuerunt, 318.
Paganorum bona violenter depraedati, ad dupli restitutionem compulsi, 319.

- Magistratus irruptionem in Paganorum bona non vindicantes pari poena obnoxii, n. 320.*
Infideles cum Christianis habitantes ob hoc solum, quod infideles sunt sine peccato à terrarum Dominis expelli non possunt, nec Papa id eis precipere debet, 321. & 326.
Hispani cum Tartaris vigore pacis cum Rege Philippo I. convente commercia exercent, 324.
Galli & Veneti cum Turcis ex fœdere commercantur, 325.
Infidelitas jure naturali ac divino, dominio rerum aut provinciarum neminem privat, 327.
Utrum Rex, Dux, Princeps vel alius Status Catholicus Lutheranos, & hi vicissim illos in protectionem suscipere possint, n. 329.
Negativa, n. 330. Affirmativa, n. 338.
Dissensus Religionis odiū & discrepantiā animorum gignit, 331.
Nihil magis ad distrabendos civium animos facit quam religionum diversitas, 332.
Magistratus omni studio praeavere debent, ne variarum hereseon propugnatores in Remp. irrepant, 333.
Patronorum & clientum necessitudo mutua potius officia & obsequia, quam discordiam exigit, 334.
Verba Recessus comitiorum Ratisbonæ Anno 1541. habitorum, daß die Protestirenden niemands der anderen seitten zu sich tringen/auch deß andern Theils Unterthanen in schuß und schirm nicht annemmen/an prohibeant subditos adversare religionis in protectionem esse recipiendos, n. 335. & n. 350.
Qualitatem similem habentia idem de se constituunt judicium, n. 336.
Ubi paritas rationis, ibi par militat juris dispositio, 337.
Religio cum protectionis jure nihil commune habet, 338.
Religioni cum juribus gentium nulla est necessaria conjunctio sub n. 339.
Religionis communio nulla homini cum homine, sed homini cum Deo, ibid.
Protectionem cum aliena religionis hominibus inire nunquam invenitur prohibitum, 340.
Prohibitum quod non reperitur, permissum censetur, 341.
Contrahere cum aliena religionis hominibus permissum est, 342.
Imperatores, Reges, ac principes diversa religionis homines in suo territorio habentes omnes tueri debent, 343.
Religioni utriq; omnia jura quæ ante habuit à constitutione pacifica religionis salva & integra reservata sunt, 344.
Utraq; religio inter se commerciorum usum nec intuitu religionis praegravatam de rebus suis dispositionem habet, n. 345.
Religionis pacificatio omnib. Imperii Statibus Catholicis & Protestantibus expressim injungit ne alter alteri, ejusve subditis religionis causa vim, periculum aut damnum inferat, 346.
Receptio Advocatorum & clientum inter utriusque religionis Status approbatur Recessu comitiorum Augusta Anno 1555. habitorum, 347.
Clientela tutelaris jure communi concessa, 348. (349. 351.)
Constitutio de pace religionis in quem finem sit introducta, nu.
Infames an à protectione excludendi, n. 352.
Affirmativa, n. 353. Negativa, n. 359.
Infames omni amicitia jure indigni censentur, 354.
Infames honestorum cœtibus & commerciis excluduntur, 355.
Infames civiliter mortui dicuntur, 356.
Infames desinunt haberi numero bonorum civium & nomen boni viri amittunt, &c. 357.
Infames odio sunt omnibus bonis & cordatis viris, 359.
Infamibus porta dignitatum praeclusa, 360.
Infames à protectione passiva non repelluntur, 361. (362.)
Infames quando à judicio & justitia obtinenda repellantur, n.
Infamia non impedit quo minus quis defendi debeat, 363.
Infamia nihil commune habet cum contractu, 364.
Infamia concernit tantum personam non patrimonium, 365.
Defensor bonorum, defensor vite dicitur, 366.
Vasallus domino etiam infami servitia prestare tenetur, 367.
Subditi proprii an à Magistratu suo ordinario in specialem protectionem recipiantur, n. 368.
Negativa, n. 369. Affirmativa, n. 379.
Frustra peculiari pacto quaritur, quod jure communi competit, 370. Declaratur, n. 405.
Frustra petit baculum, qui sine eo ambulare potest, 371.
Privilegio frustra quis innititur, quando jure communi uti potest, 372.
Frustra quaritur illud, cujus eventus nihil operatur, 373.
Actum frustratorium jura fieri prohibent, 374.
Protectionis jus in subditos cuilibet magistratui ipso jure competit, 375.
Protectionis jus in subditos speciali pacto, quarere, supervacuum est, n. 376. Refellitur, n. 407.
Magistratus speciali protectione in illos, qui ejus jurisdictioni suppositi sunt, opus non habet, n. 377. Contra sub n. 408.
Per Imperatorem nihil novi fieri videtur, si ejus majestas, aliquem in specialem protectionem recipiat, 378.
Contra sub n. 395. & sequent.
Dux Saxonia ob specialem & extraordinariam Advocatiam, Episcopatum Mindensis, Mersenburgensis & Naumburgensis, qua de causa territorialem superioritatem, in iisdem habere non posse dicatur, sub n. 375. Declaratur sub n. 408.
Princeps subditum proprium peculiari pacto in tutelam recipiens, duplici eidem nexu obligatur, 380.
Officia patronorum & clientum, 381.
Patronatus, superioritatis & Advocatia jura, ex speciali pacto, in eadem persona incurrere possunt, 382.
Judai licet subditi, nihilominus à Dominis illis, in quorū territorio habitant, specialiter in tutelam recipiuntur, 388. & 385.
Magistratus pro Judais clientibus appellare potest, 384.
Imperator quotidie subditos suos in specialem protectionem & Salvam Guardiam recipit, 386.
Imperator in omni, intra Imperii Romano Germanici limites, domicilium fovens, jurisdictionem habet, 387.
Imperator habet jurisdictionem in homines hominum suorum. num. 388.
Fidelitas & obedientia Imperatori debita, in quolibet juramento ac homagio excepta, praesumitur, 389.
Imperatoris jurisdictionem declinare nemo potest, 390.
Imperator mediatos Imperii ex qualibet provincia evocare, & illis mandare atq; inhibere solet, 391.
Ludovicus I. Imperator An. 815. Hispanos à Saracenis oppressos, ad se confugientes in subditos, ac protectionem suam assumpsit, 392.
Diploma Ludovici I. Imperatoris quo nonnullos Homines ex Hispania in Galliam migrantes in subditos atq; eosdem in super in specialem protectionem recipit, 393.
Clientela specialis, qua subditi proprii in peculiarem protectionem recipiuntur, quemnam fortiaur eff. tum, n. 394.
Protectio specialis susceptos ac bona eorundem arctius sub protectionem reducit, & magis obligat, 395.
Specialis expressi. plus operatur, quam generalis, 396.
Salva Guardia literis plerunq; certa, contra violatores, poena inseritur, 397.
Magistratus pro subditis, quos in specialem protectionem receperunt, facilius, quam pro aliis moventur, 398.
Papa si aliquos in specialem protectionem recipiat Clericos, si à jurisdictione Episcoporum suorum non eximuntur, 399.
Treverensis urbs Archiepiscopo, cum omni superioritate, jurisdictione & imperio longissimo tempore subiecta, 400.
Aliquot seculis in speciali eorundem Archiepiscoporum protectione extitit, 401.
Episcopi Herbipolenses, ratione Ducatus Franconia, in Ecclesiam Collegiatam Chomburgensem Imperium in spiritualibus & temporalibus sibi vendicant, n. 402.
Episcopi Wurtzburgenses Collegii Chombergensis speciales perpetui ac Hereditarii protectores existunt, 403.
Advocatia Chombergensis in Herbipolenses Antistites, per Fredericum III. Imp. translata, 404.
Obligationi naturali qualibet in re civilis accidere potest, 406.
Plurimus

Plurium dictis magis insistendum, quam paucorum, n. 407.
 Subditi tam laici, quam clerici à proprio suo domino in
 specialem protectionem recipi possunt, n. 408
 Ecclesiastica persona ipso jure sub Imperatorum protectio-
 ne existunt, sub n. 409.
 Milites Ordinis S. Joannis an Laicis vel Clericis annu-
 merandi, n. 410.
 —negociis secularibus & militia ex professo inservi-
 unt, n. 411.
 Feudorum capaces sunt, n. 412
 Clericorum privilegiis gaudent, n. 413
 Ecclesiastica non seculari subjacent potestati, n. 414
 Eorundem successio ad ordinem non ad proximos cogna-
 tos spectat, n. 415
 Ejus rei præjudicium Camerale, n. 416
 Arma Clericis in casu necessitatis non interdicta, n. 417
 Jura Clericis arma prohibentia, ex singulari dispensatione
 Ordines S. Joannis & Teuthonicos non ligant, n. 418
 Ordinum istorum milites, an Feudorum capaces sint,
 n. 419
 Utrum aliquis hæreditariam Advocatiam pactitiam &
 sublimem Territorii Jurisdictionem, vel superiori-
 tatem simul habere possit, n. 420.
 Princeps aliquis superioritatem territorialem, Landfürst-
 liche Obrigkeit / protectionem ordinariam Landschus-
 / atque Advocatiam pactitiam, Erb oder Temporal
 Schus / simul habere potest, n. 421
 Landschus quid sit, n. 422
 Protectio territorialis ad eum qui Jura Principis obtinet
 atque ad dominos universales pertinet, n. 423
 Tutela publica Jurisdictionis argumentum, n. 424
 Protectio extraordinaria pactitia quid, n. 425
 Landherr & Bogherr aliquis similesse potest, n. 426
 Principes & alii Status, Ecclesiarum in territoriis suis
 sitarum, quando & quibus casibus ordinariæ vel ex-
 traordinariæ protectionis Jus habeant, n. 427
 Principes & alii Status eo ipso quod Ecclesie in eorum do-
 miniis & Ducatibus posite sint quo ad protegendum Jus,
 ut plurimum, fundatam in Jure intentionem habent, n. 428
 Territorio Principis inclusa regulariter præsumuntur esse
 in fide & Patrocinio illius, n. 429
 Fallit in exemptis, n. 430
 Esse in territorio & de Territorio, magnam continet dis-
 crepantiam, n. 431
 Murense Monasterium olim in Comitatu Rorensi situm
 eidem Comitatu minime subiectum, n. 432
 Ludovicus II. Imp. Curtim suam Thuregum in Ducatu
 Alemannia seu Suevia sitam Monasterio SS. Fidelis &
 Regule in urbe Tigurina à se fundato cedit, n. 433
 Monasterium idem cum tota Præfectura Tigurina in S.
 Roman. Imperii Tutelam receptum, n. 434
 Conradinus ultimus Suevorum Dux, ejusdem Monaste-
 rii ac Præfectura Jura pervertere & homines subju-
 gare conatus, n. 435
 Monasterii ejusdem homines renitentes ad ejusdem procu-
 rationem in Bannum declarati, n. 436
 Idem postea per Richardum Romanorum & Angliæ Re-
 gem defensi, n. 437
 Homines iidem per Richardum ab Imperii banno abso-
 luti, n. 438
 Monasterium SS. Felicis & Regule licet in Ducatu Sue-
 via olim positum, eidem tamen minime subiectum, verum
 exemptum ad Imperium Romanum pertinuit, n. 439
 Situs Monasteriorum in alterius territorio, absque actibus
 Jurisdictionalibus passivis per se nihil Juris infert, n. 440
 Verba, ne tertio noceant, interdum impropriari debent, n. 441
 Fundatio Monasteriorum à dominis territorii, in quo sita
 illa sunt indubitata Juris Advocatitii præsumptio-
 nem præbent, n. 442
 Renuntiatio illius, nisi fundationem subsequuta fuerit, n. 443
 Renuntiationes omnium ad fundanda Monasteria Ord.

Cisterciensis bonorum collocatorum vi regula necessa-
 ria, n. 444

Renuntiatione Advocatie ex fundatione competentis,
 subsistente, in Monasteriis alterius territorio inclusis,
 protegendum Jus locum non habet, n. 445

Renuntiatio omnia Jura resignata aufert ac tollit, n. 446

Renuntianti Juribus suis adea non datur regressus, n. 447

Ecclesia exempta privilegium habet, ut etiam non sub-
 jecta Principibus secularibus, ab iis tamen defendi de-
 beant sub n. 447

Prohibiti à summo Principe ne in clientelam à quopi-
 am recipiantur, an nihilominus in protectionem re-
 cipi possint, n. 448.

Negativa decisio. ibid.

Nobiles de Bibera, Anno 1490. ab Imper. Friderico III.
 privilegiati, ne ipsorum subditi famuli, vassalli, à quo-
 piam, sive eorum consensu, in protectionem recipian-
 tur, n. 449

Quod Privilegium ipsorum à succedentibus Imperatori-
 bus Maximiliano I. Carolo V. & Rudolpho II. Anno
 1578. confirmatum fuit, n. 450

A protectione excluduntur, omnes rei illorum criminum,
 quæ non gaudent immunitate Ecclesie, vel quorum de-
 fensio injuriam potius affert Religioni, quam favorem
 mereatur, n. 451

HActenus ostensum est in duobus præcedenti-
 bus Capitibus, quæ personæ Advocatos tute-
 lares suscipere, & quænam recte in Protectio-
 nes suscipi possint, restat nunc ut videamus
 quænam in tutelam recipi, aut ab ea excludi debeant, in-
 anis enim reliquorum de protectione tractatio foret,
 nisi prius cognitum haberemus, quænam in clientelam
 admittantur, aut qui vicissim ab ea repellantur.

Videamus itaque de his qui sub protectionem recipi
 Jure vetantur: iis enim cognitis simul intelligemus qui
 licite aliorum defensioni subiciantur, quia contrario-
 rum, † quantum ad eorum cognitionem attinet eadem
 est ratio & disciplina cap. hospitium 32. dist. l. 1. ff. de
 his qui sunt sui vel alien. Jur. Inst. cod. tit. in pr. Inst. de
 tut. in princ. l. qui accusare de accus. l. etsi contra ff. de
 vulg. & pup. l. Pomponius § sed & is qui. ff. de procur. l.
 si. in pr. ff. de leg. 3. text. in l. si quo tempore, ff. de pet. hæ-
 red. gloss. in clem. 1. de sent. excomm.

In hujus autem † materiæ satis patenti campo regu-
 lam in primis generalem statuendo concludimus, omnes
 immanium delictorum perpetratores Maleficos, crimino-
 sos, & atrocium facinorum turpitudine contaminatos &
 communi non gaudentes securitate, de quibus D. Joan.
 Georg. Be. ht. de securit. thes. 86. & seq. in protectio-
 nem non esse recipiendos.

Idque propter gravium ejusmodi scelerum atq; deli-
 ctorum Vatinianum odium & detestationem. † Odio
 quippe habendi sunt homines scelerati, nec eorum patro-
 cinium est suscipiendum uti expressim consuluit Rota
 Bononiensis. inter cons. feud. cons. b. n. 28. Cum † Reipubl.
 inter sit puniri potius delinquentes ac crimina eorum dete-
 gi quam defendi ac protegi, l. congruit, ff. de offic. præsid. l.
 eum qui ff. de injur. l. per omnes. C. de defens. Civitat.

Et † fontes ac maleficos potius è medio tollendos,
 quam defendendos esse Sacra pagina monet, Exodi 23.
 Maleficum, inquit, non patieris vivere super terram.

Sicut enim † corpori humano prodest membrum
 putridum mature refecari, ne pars sincera trahatur; ita
 societati humanæ conducit perniciosos & maleficos ho-
 mines remedio tolli ne unius crimine putrido paulatim
 totum humanæ societatis corpus inficiatur, & in perni-
 ciem trahatur.

Ideoque † nec Imperator, nec magistratus ulli eos
 protectione dignantur, sed conveniente potius anim-
 adversione persequuntur etiam Jure divino Rom. 13.
 1. Petr. 2. vers. 14. ut † optimo Jure custodiam & pro-
 8

tectionem, quam domini terrarum cum subditis suis, tum transeuntibus extraneis ab injuriis & incursionibus latronum præstare tenentur ad bonos homines restrinxerit Boerius. † eo quod malefactores & eorum bona protegere non debeant, sed eos puniri facere, vel remittere ad suos Judices. post Bald. c. 1. per ill. tex. §. si judex de pace tenend. & ejus violator. Boer. tract. de custod. clav. n. 79.

10 Delinquentibus enim † leges beneficia sua non tribuunt l. 26. §. 6. ff. ex quib. caus. maj. l. 2. §. 3. ff. ad SC.

11 Velleian. Zoanet. de Rom. Imp. nu. 86. † sed immunitatem à pœnis expresse denegant. l. 18. §. 1. vers. nam & Juliano ff. de judic. l. 51. §. ult. ff. ad l. Aquil. l. 31. in fin. princ. ff. de pos. l. 9. §. 5. ff. de publica. l. 70. §. ult. ff. de fidejuss. l. 95. §. 1. ff. de solut. l. 20. ff. de pœn. l. 6. C. de defens. civit. l. 14. C. de pœnis Nov. 17. c. 5. & 7. Nov. 25. c. 2. §. 2. Nov. 17. ca. ult. Nov. 143. circa fin. cap. ult. de immunit. Eccles. Guicciard. hypomnes. polit. 14. Ut pote ad quas ipsimet delinquendo se obligaverunt l. omnem 20. ff. de judic. l. 34. ff. de jure fisci. l. 1. & 2. ff. de legib. Nov. 161. pr. ca. quisquis 14. quest. 1. ca. 2. de majorit. & obed. Covarr. in ca. peccatum part. 1. num. 7. de regul. jur. in 6. Valq. illustr. controvers. cap. 29. nu. 12. & passim in seqq. Hinc Rudolphus Brand disputat. de except. inter inaugural. Basil. 29. volum. 2. ad fin. corollar. 1. scribit, eos qui templorum protectione & Asylis, maleficos frui permittunt, crimen excusatione indignum committere.

12 De maleficis † insuper sortilegis Lamiis & Strigibus speciatim & in terminis tradit Paul. Grilland. de sortileg. lib. 2. quest. 7. num. 8. eos esse extra gremium & protectionem Ecclesiæ & à communione fidelium penitus alienas, de quibus Deus & Ecclesia nullam o-

13 mnino curam gerant, † sed habeantur & reputentur pro creaturis diaboli, ut habetur in c. qui sine salvatore 26. quest. 2. & hos Imperatores humani generis inimicos, & communis salutis hostes vocant in l. 7. & ult. C. de malef. & Mathem.

14 Quin & malefici † sunt rei læsæ Majestatis divinæ, quia in hoc gravissime divinam Majestatem lædunt, quod Deo & regno suo abrenunciant pactum cum diabolo humani generis hoste contra Christum & exercitum ejus contrahunt.

15 Quisenim † nescit omnem societatem cum demone homini esse interdictam, cum à Principe universali hosti bellum perenne indictum sit? Divus Thomas secunda secunda qn. 95. art. 2. ad ult. Cajetan. ibid. Dominic. Sotus lib. 8. de just. & jur. q. 3. art. 2. † Hostes autem regis & regni dicuntur, quibus à Rege indictum est bellum per notata in l. si quis ingenuam §. fin. & l. hostes. ff. de captiv. Bart. ibid. circa fin. Martin. Laudens. in tract. de bello. §. 5. & latius Boer. cum aliis in decis.

16 178. n. 1. Sed † societas subditi cum hoste regis aut principis sive consummata sive inita solum sit, facit aliquem reum læsæ Majestatis, ut recte Cajetan. secunda secunda quest. 95. artic. 4. docet & text. l. quisquis C. ad l. Jul. Maj.

18 Si enim teterrimum † & gravissimum reputatur crimen in Majestatem Imperatoriam delinquere, longe profecto gravius & tetrius istud erit scelus, quod in Majestatem Regis Regum, Domini Dominantium Dei ter optimi maximi committitur.

Certe ut divina humanis, cælestia terrenis æterna caducis longe digniora ac præstantiora sunt, ita & hoc delictum illo gravius & magis enorme esse nemo inficias ibit, ut latius id declarat Joann. Bodin. in tract. de magorum demonomania in consutatione opinionum Wieri, & Dominic. Arumæus exercitat. Justin. 20. thes. 16.

19 Præterea etiam † Rei læsæ Majestatis humanæ omni prorsus defensione indigni sunt, quin potius vitæ ac bonorum amissione puniuntur, §. publica autem judicia

Instit. de public. Judiciis, & l. quisquis §. in fin. principii man. ibi, ipse quidem utpote majestatis Reus gladio feriat, C. ad l. Jul. majest. Anton. Capic. decis. 130. nu. 18. & seq. Gomez. in commentar. Jur. tom. 3. cap. 2. n. 11. Menoch. conf. 99. n. 60.

Et in his præcipue Perduelles detestandi, sunt qui nefarie data opera adversus summum Principem & Statum machinantur, eumque quantum in ipsis est subversum eunt, l. ult. & passim Dd. tit. ff. & C. ad leg. Jul. Maj. vide Vult. lib. 1. Jurisprud. Rom. c. 47.

Atque hæc † pœna non tantum imponitur his qui perduellionis crimen in persona Imperatoris vel in Re- publ. Romana commiserunt, sed & qui crimen illud admiserunt in persona Principis Electoris, ut diserte ostendit text. in Aurea Bulla Caroli IV tit. von der Erbs bischoffen Segen in gegenwertigkeit eines Kenseers. vide latius de hac materia differentem doctis. Jurisconsultum Henr. Bocer. in tract. de crimine Majest. cap. 3. num. 10. & seq.

Nam perduellionis crimen † in humanis omnium nefandissimum est & sceleratissimum l. ult. C. ad leg. Jul. majest. uti † & crimen læsæ Majestatis dicitur omnium peccatorum pessimum ut ex auth. de nupt. §. si igitur adseverat Hieron. Gig. de crim. læsæ Majest. lib. 3. q. 3. nu. 8. atque idcirco moribus atrocior in perduelles est pœna recepta. † Solent enim Rei hujus criminis in quatuor dissecari frustra, quæ in locis eminentibus illius territorii ubi deliquerunt appenduntur Jul. Clar. libr. 5. sentent. §. læsæ Majestatis crimen. num. 8 & Damhoud. in praxi rerum criminal. c. 62. nu. 6.

Venetis autem reos † hujus criminis suspendio necari, in Gallia vero transalpina eos quatuor equis alligatos dilacerari vivos scribit Hier. Gigas, in tract. de crimine læsæ Majest. Rubr. de pœnis committentium crimen læsæ Majest. q. 1. n. 7. & ult.

In nostra vero † Germania, tenore Constitut. Pænal. Caroli V. artic. 124. prostrati in terram per plateas in locum supplicii raptantur, & equis trahuntur, aut ignitis forcipibus lacerantur & demum in quatuor partes dis- cinduntur.

Idque † etiam de Rebellibus † (qui quomodocunque publice vel occulte contra Imperatoris honorem, & fidelitatem rebellionis opera faciunt, ut qui contra Imperii Romani prosperitatem aliquid machinantur, rebellando contra ipsummet Imperatorem, vel ejus officiales in his, quæ ad commissum ejus officium per- tinent) statuendum est.

Personarum enim omnium tres † dicuntur esse species: ut quædam sint sub protectione Juris, ut boni ci- ves ac subditi; quædam sine protectione, ut delinquentes in genere; quædam vero extra protectionem & potius in oppugnatione veluti hostes, inter quos rebelles con- numerantur Tiber. Decian. lib. 7. prax. crimin. c. 37. nu. 11. quibus † non modo Jus reddi non debet, quin potius omnia Jura contra eos armari atq; insurgere, ut per Cyn. in l. 1. C. de natur. lib. quem referendo sequitur Bald. in Auth. habita. nu. 12. C. ne fil. pro patre & in §. hoc vos in extravag. de pace Constant. Nam & hi etiam † ante sui damnationem omnia quæ Juris civilis sunt per- dunt l. 5. §. 1. ff. de cap. minut. & à quovis impune truci- dari possunt l. minime 35. ff. de relig. & sumptib. fune- rum, l. liceat §. C. ad l. Cornel. de sicar. l. 3. §. ult. ff. d. tit. l. 1. l. 2. C. quando liceat unicuique sine judic. vindic. Hier. Gigas in tract. de crim. læsæ Majest. Rubr. de Rebell. q. 25.

Sic etiam Jura volunt rebelli non esse † Jus reddendum per traditionem Cyni in l. 1. C. de natur. liber. Bald. in auth. habita col. 3. vers. Tertio not. C. ne fil. pro patre Gigas loco alleg. q. 23. n. 3.

Nam † Rebellionis delictum adeo grave atque exosum est, ut Rebellium etiam insignia ubicunque reperi-

reperiuntur deleri debeant, *l. eorum, ff. de pœn. & ibi Bartol. idem notat. Roman. in sing. suo num. 666. allegans textum d. l. eorum*, quem ad hoc etiam dicit singularem, sequitur Jason *in §. pœnales col. 3. num. 14. ca. 15. Inst. de Actio. qui ad hoc allegat etiam text. in l. 3. C. de offic. Rector. Provinc.*

Id ipsum etiam de armis proditorum adseverat idem Roman. *in sing. suo num. 474. incip. eorum arma.*

- 34 Et quidem † hoc in numero non solum ii continentur, qui contra Imperatorem aliquid ut dictum est machinantur, sed omnes etiam qui adversus superiores suos seu magistratum proprium insurgunt, qui & proprie seditiosi & rebelles nuncupantur *l. 3. in princip. ff. ad Leg. Jul. de vi publ. l. 3. §. 19. in fin. & l. ultim. in fin. ff. de re militar. l. 1. §. 1. & passim ff. & C. ad L. Jul. Majest. l. ultim. in fin. C. de abolition. tot. tit. C. de seditios. & de his qui plebem contra Rempubl. audent colligere. Novell. 17. ca. ultim. Extravag. ad reprim. ubi Barto. qui sint rebelles. Alb. Brun. tract. de sedition. Boer. tract. de seditios. Claud. Cotereus lib. 3. de Jur. & privileg. milit. c. 5. Clarus §. fin. quæst. 68. numer. 36. Lip. 6. Polit. 4. Mynsing. decad. 11. respons. 1. numer. 6. & multis seqq.*

35 Protectionis insuper † beneficio gaudere non debent Homicidæ voluntarii, publici latrones, grassatores & prædones qui ab omni defensionis præsidio ita prorsus excluduntur, ut etiam salutis conservandæ gratia ad Ecclesiam confugientes, nulla immunitatis prærogativa fruantur, sed impune ab ea possint extrahi, ut de homicidis sunt textus *in ca. 1. de homicid. & ibi gloss. Abb. Innocent. Hostiens. Anani. Felin. in ca. inter alia de immunitat. Eccles. col. 1. in fin. Faber. in §. item lex Cornelia de Sicariis, Institut. de publico. Judic. & ibi Platea col. 2. Guido Pap. decis. 121. ubi dicit, quod in quæstione de facto ita consultum & decisum fuerit per omnes auditores Parlamenti, & ita etiam decisum atque judicatum fuisse in cancellaria de Valladolid. ab auditoribus regalibus contra quosdam Cives Zamorenses, qui proditorie quendam Decurionem occiderant, tradit Gomez. resol. tom. 3. cap. decimo, Titul. quando reus gaudeat immunitate Ecclesia, &c. num. 2.*

- 36 Et prædicta de homicidis † maxime etiam procedunt, in iis qui sub titulo Ecclesiasticæ libertatis, & sub ea confidentia homicidium committunt, ut à patratu crimine sese mox in locum sacrum proximum recipiunt tanquam ibidem per locum sacrum tutandi, non commissuri alias crimen tale, nisi protectionem Ecclesiasticam ilico à facto sperarent, aut nisi cœmiterio proximi, ilico certum subterfugium post factum homicidium, conspicerent, ad templum vel locum sacrum. Nam cum hac spe licentiosius peccent, non sunt per talem iniquam spem à libertate Ecclesiastica defendendi, sed Judici potius sæculari relinquendi, *ca. ult. & ibi Panorm. & Dd. extra de immunit. Eccles.*

- 37 Nemo † enim sub spe veniæ peccare debet, *ca. illud ext. de cleric. excommunic. ministran. &c. quando quis de consecr. distinction. 4. Quia † facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi ca. est injusta, 23. quæst. 4. ca. ut clericorum extr. de vit. & honestat. clericor. Covarruv. var. resol. ca. 2. num. 7. Stainhaus. in summa utriusque Jur. tit. de immunit. Eccles. Et, Cicerone auctore, impunitatis spes est illecebra peccandi maxima.*

Quin etiam Poeta Ethnicus §. metamorphos. in Persei Phineique pugna ad hoc alludens, inquit:

----- Stratis dum denique Perseus
Exiliit, teloque ferox inimica remisso
Pectora rupisset, nisi post altarea Phineus
Iisset, & indignum, scelerato profuit ara.

Adeo indignatur profanus Poeta quod ara, in qua Dii colebantur, iniquissimo homini profuerit.

Sed nonne Deus ipse Opt. Max. legem dixit hujusmodi in Exodo c. 21. *si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo avelles eum, ut inde moriatur.*

Et de publicis latronibus *Strassenrauber vnnb 39 Mörder* / † qui apud vetustiores Latinos *Stipatores* græce *στυμαπφύλδης* dicti fuerunt, quasi *qui olim dicti fuerint.* laterones, quod lateri Regis aut domini sui Tutelæ gratia assiderent, ferrum ad latera habentes, ut ex Servio & Varrone post Brechæum *in l. hostes de verborum signification. repetit Schard. in suo lex. verb. Latrones.* At postea haud dubie ob pravam illorum stipatorum à Dominis passim in alienam perniciem ac violentas deprædationes ac cædes conductum ministerium, ut de Buccellariis, Ilauris, (de quibus confer *l. 10. C. de feriis*) armatisque servis innuit *l. ult. C. ad L. Jul. de vi.* quin & sicariam persæpe ipsismet Dominis ab illis illatam manum vox ista in abulum versa, & ad obseffores viarum, eo quod hi latentes (facit *l. 15. prin. ibi. latere. ff. de off. presid.*) itineribus publicis insidias viatoribus struerent, eosque à lateribus adorirentur, tracta est. Bodin. de Republic. libr. 1. cap. 6. numer. 46. & libr. 5. cap. 5. numer. 562. Gædd. in dict. *l. hostes*, ubi & aliam notationem adducit.

De his inquam latronibus est textus *in ca. sicut antiquus 17. quæst. 4. text. in ca. inter alia de immunit. Eccles. ibi*, & hoc verum est nisi publicus Latro fuerit. Idemque disponit *l. 4. tit. 11. p. 1.*

Unde Latrones publici dicuntur, † qui in itinere publico vel mari commiserunt furtum, argum. text. *in l. capitalium §. grassatores, & §. famosos ff. de pœnis*, & horum aggravatur pœna, quia ut plurimum tale furtum vel rapina non perpetratur sine homicidio, unde hoc casu propter gravitatem criminis non gaudent immunitate Ecclesiæ, ac proinde nulla cum illis contractuum fides, nulla Juris societas, nulla Advocatiæ communio, sed summa distractio esse debet Bodin. *1. de Republ. Alber. Gentil. de Jure belli c. 4.*

Sic per † Ecclesiasticam libertatem non defenduntur, illi latrones, milites, & potatores, qui in tabernis & fornicibus juxta loca periculosa, & ad spoliandum accommodata potitant, quique conspectis mercatoribus aut aliis viatoribus illinc evolantes, bonos quosvis trucidant, aut spoliant, nusquam enim locorum sacrorum tales liberi esse possunt.

Ejusmodi autem † prædones veteribus ita dictos, quod prædam in prælio caperent, uti ex Cicerone *pro Pradones L. Agrar. & à Gell. lib. 13. Noct. Atticar. annotavit unde dicti, Garz. tract. de repens. cap. 2. num. 17.* † qui viatoribus spoliandis invigilant, vulgo *Strassenräuber vnnb Strauchdieb* / dicti, & hominum iter facientium jugulum & vitam petunt, † adeoque vitæ & facultates hominum intus reddunt, in tutelam nulla ratione suscipiendos esse, ex eo maxime liquet, quod † magistratibus locorum incumbat illos conquirere, *l. 6. §. 2. ff. de offic. presid. l. ultim. pr. ff. quod met. caus. cum concord. ad quam curam, vel † ignavissimum alioquin, neque legum neque judiciorum curam ullam habentem Imperatorem Wenceslaum, velut è sopore excitatum narrat Dubrav. lib. 23. histor. Bohem. princ. Cui † rei olim per singulas provincias Irenarchæ constituti erant, l. 9. ff. de custod. reor. l. unic. C. de Irenarch. cum similib. alleg. per Becht. disp. de securit. thes. 40. & denunciatores l. 6. §. denunciatores, 3. ff. ad Turpil. atq; Stationarii l. 6. §. 2. ff. de offic. presid. l. 5. C. de vestigalib. Steph. Forcatul. in Rubr. C. de accus. n. 9. Denais. adfert.*

adfert, *Jurisd. Cam. p. 211*. Imo specialiter quoque *λυσ-
διδωται* latrum cutores, vid. *l. 61. §. 1. ff. de judic. & βιονω-
λῦται* violentiarum inhibitores à Justiniano postea ut
supervacui & nocivi abrogati *Novell. 8. cap. 12. in fin.*
§ cap. 13. § Novell. 128. ca. 21.

48 Hodie † quoque præter ordinarios locorum magi-
stratus Duces Circulorum, de quibus per Becht. *d. disp.*
de salvo conduct. & securi. thes. 43. cum adjunctis suis,
id genus facinorosorum pervestigandi, persequendi, ca-
piendi, quin & arces ac receptacula illorum vulgo
Raubschlösser vnd Raubhäuser expugnandi, ac sumptu
Circulorum flamma excidioque delendi curam gerunt.
Recess. Imp. Anno 1559. §. Nach dem aber. Denail. tit.
213. §. 3. § 11.

49 Cæterum † quod latrones Prædonesque in terra,
Pirata. id in mari sunt Piratæ, navigantium securitatem turban-
tes *l. § ita 3. §. ait prator. 1. vers. inde Labeo ff. de naut.*
caup. stab. l. in rebus 18. pr. ff. commod. l. 19. §. 2. ff. de
50 capt. §. 1. § περὶ τῶν πειρῶν à † transeundo sic dicti secundum
Schard. *in lexic.* sicut & Nicetas *καπεταεῖς* appellat
51 notante Goth. *l. 10. C. de feriis*, † unde & Latinis la-
Latrunculi trunculi marini c. *præterea 12. caus. 23. quest. 8.* & præ-
marini, dones marini, vulgo See / oder Meerrauber nominan-

52 tur. † Quocirca non modo ipsorum navigia Raub-
schiff / quæ Livius naves prædatorias & piraticas vocat
decad. 3. lib. 9. § decad. 4. lib. 4. licite diripiuntur
Auth. navigia C. de furt. sed & ipsimet ab occurrenti-
bus impune læduntur, *cap. si quis fortitudinem latronis*
aut pirata 23. qu. 3. Bald. ad d. Auth. navigia. Petrin.

53 Bellus *part. 2. de re milit. tit. 11. in princ.* † eos ipso Jure
& facto diffidatos esse, & contra eos ut hostes insurgere
omnibus licere dicens. Adde Bodin. *lib. 1. de Repub. cap.*
1. in pr. § lib. 5. cap. 6. nu. 604. ipsos cum latronibus

54 ab omni Juris communione excludentem. † Tanto ma-
55 gis si capiantur (cui † fini naves exploratoriz & excu-
loriz Aufslägerschiff / re. securitatem maris explorantes,
tutantesque & mare à malis istiusmodi hominibus pur-
gantes haberi solent) severissimis pœnis legalibus sub-
dendi sunt, *Authent. sed nov. Jur. C. de serv. fugit. No-*
vell. 134. cap. 13. vers. eos vero, ubi Gothofr. *in verb. in*
mari.

56 Latronibus ac prædonibus, † etiam annumerantur
Assassini. conductitii illi sicarii Assassini, vulgo Meuchel, Mör-
der dicti, qui adeo tutela indigni sunt, ut qui eos defen-
dit, pari cum ipsis capitali supplicio afficiendus judi-
cetur, ut nuncupatim statuit Jodoc. Damh. *pract. crim.*
c. 83. nu. 6.

57 Eos enim velut à toto populo † Christiano perpe-
tuo diffidatos per *ca. 1. in fin. de homicid. in 6.* (qui
textus in mandantibus loquitur, ac fortius in ipsis man-
58 datariis procedere debet) impune † etiam per priva-
tum occidi posse vult Everhard. *loco 20. à correlativis.*
num. 11. vers. hinc etiam dixi, vide de Assassinis Ægid.
Boss. *titul. de mandato ad homicid. num. 14. § seqq.*
Damhoud. *d. ca. 83. Clar. §. Assassinium. Decian. lib.*
3. cap. 9. numer. 7. 9. § sequent. § lib. 9. cap. 30. Co-
varruv. lib. 2. var. resol. cap. 20. num. 9. Menoch. cas.
360. num. 42. ubi alios allegat.

59 Idem de nocturnis † depopulatoribus agrorum, qui
Depopula- segetes, vel messes devastant, statuendum esse, vult text.
tores agro- *in d. ca inter alia, ext. de immun. Ecclesiar.* Est ratio,
rum. † quia tale delictum tendit in grave damnum totius

60 Reipublic. consumendo & depopulando fructus terræ,
ex quibus alimenta percipiuntur, unde propter gravita-
tem delicti hoc statutum est.

61 Pari etiam passu † cum superioribus ambulant, tem-
62 plorum violatores, Kirchenstürmer: Quicunque † enim
Sacras ædes, templa, delubra, aut sacra monasteria, eo-
rumque fines, confinia, septa, atria, vel porticus per-
viti, aut ullam illatam violentiam, invadit, is secundum

Jura civilia, † quia crimen læsæ Majestatis committit, 63
l. fidei, C. de his qui ad Eccl. confug. plectendus est ca-
pitali & ultimi supplicii animadversione & bonorum
confiscatione *l. fin. primo responso C. de his qui ad Eccles.*
confug. & ibi Cyn. & Dd.

Nec gaudet immunitate Ecclesiæ per text. *in Authen.*
ut liceat matri & avia, §. quia vero ita colla. 8. Neque
enim † æquum aut justum est eum privilegium aut be- 64
neficio recipere ab Ecclesia, quam offendit, *d. antb.*
Cujus hæc sunt verba: *Non debent hujusmodi persona in*
venerabili locomunimen habere, quem ipsi per scelus pro-
prium despexerunt, per notat. *ibid.* Angeli & Dd. text.
in c. fin. de immunit. Eccles.

Porro † prædictis, qui ne in protectionem recipian- 65
tur prohibiti sunt, accensentur quoque hi, qui deficiunt, *Deficientes*
hoc est ab his, quorum sub Imperio sunt, desistunt, & in *ab Exerci-*
hostium numerum se conferunt, ut loquitur IC. *in l. a-^{tu}*
missione, §. §. 1. ff. de capit. dimin. † Unde eos qui à Ro- 66
mano Imperio deficiunt, hostes Imperii fieri, & quæ Ju-
ris civilis Romani sunt perdere tradit Zoanett. *de Ro-*
man. Imperio, num. 83. § seq. † Quo pertinent pleræ- 67
que leges, quæ de transfugis loquuntur, *l. item ei 14. ff. Transfu-*
ex quib. caus. maj. l. 3. §. fin. ff. ad leg. Corn. de Sicar. l. 84.
8. §. 2. § l. 38. §. 1. ff. de pœn. l. 19. §. 4. § sequentib. ff.
de capt. l. 7. ff. de re milit. Claud. Cotereus, lib. 3. de
Jur. & privileg. milit. c. 4. Dico pleræque, nam alio
sensu dicuntur transfugæ *in l. si quis 15. ff. de tutel. & in*
l. transfugam, 51. ff. de acquir. rer. domin. Cujac. obs. 9.
lib. 4. facit l. pen. C. de postlim. revers.

Ita etiam † protectione indigni sunt universi illi, qui 68
tempore belli ab exercitu & castris se subducunt, *l. 3. 6.*
10. § pen. ff. de re milit. facit l. 2. § 3. ff. ad leg. Jul.
maj. Claud. Cotereus dist. lib. 3. cap. 3. & vel privatis
negotiis se accingunt, qui mox ad militiam sunt requi-
rendi, *l. ult. C. de locat. Novell. 116. cap. 1. vel formidine*
flagitio sive ignavia degeneres delitescunt, qui cum re-
ceptatoribus suis ad supplicium trahendi *l. 1. C. de deser-*
torib. lib. 12. Vel ad latrocinia & deprædationes se con-
vertunt, qui multo minus severitatem Judicis evadunt
l. 3. C. de desertorib. Boss. in pract. tit. de captura, num.
72. Peck. de iur. sist. edit. 1. cap. 5 num. 4. in fin. vel ad
hostes transfugiunt, quostanquam hostes cuique citra
periculum licet occidere *d. l. 3. §. ult. ff. ad leg. Corn. de*
Sicar. redeuntibus vero, aut alias captos exquisito suppli-
cio afficiendos esse ostendit, *l. 8. §. 2. § l. 38. §. 1. ff. de*
pœn. l. 3. §. is qui ad hostem 10. ff. de re milit. quod po-
sterius abrogatum ivit Imperator Leo *Nov. 67.*

Quin † & ejusdem farinae sunt, qui sive milites, sive 69
alios & quandoque castra integrasve Civitates ac pro-
vincias ad defectionem sollicitant: † Unde eum qui ca-
strum ad defectionem sollicitat in crimen læsæ Majesta-
tis incidere tenet Gail. *lib. 1. de pace public. cap. 14. num.*
13. & Hier. Gigas de crim. læsa majest. lib. 3. quest. 2.
num. 6. † Sicut & receptio alienorum subditorum ad- 71
versus ipsorum dominum ordinarium, da ein Stand
dem andern seine Underthanen auffwieglet / abpractici-
ret / oder sie wider ihre Dbrigkeit in Schutz vnnnd Schirm
nimbt / legibus Imperii severe prohibetur Aur. Bull. *tit.*
16. Recess. Imper. Anno 1529. §. desgleichen / daß fei-
ner des andern Underthanen / re. § recess. Anno 1555. §.
Es soll auch / re. facit l. 1. C. ne liceat potentiorib. patro-
cin. lib. 2. § l. 2. C. ut nemo ad suum patroc. suscip. rui-
stican, vel vicos eor. lib. 11. Wessenbec. consil. 48. num.
8. § 22. Gail. de arrest. cap. 8. n. 15. Michael. disp. de
Jurisd. thes. 138. in fin. Lud. Myler. disp. de Advocatia
thes. 3. in fin.

Præterea nullo etiam † protectionis subsidio gaude- 72
re possunt, aut debent exploratores, qui secreta renun-
ciant hostibus *l. 38. §. 1. ff. de pœn. l. 6. §. exploratores 4.*
ff. de re milit. Moron. de fid. treng. & par. quest. 16.
in fin.

Explorato-
res secreta
renunci-
antes.

in fin. & quæst. 110. alii proditores dd. modo textib. & l. 7. ff. de re milit. Claud. Cotereus d. libr. 3. ca. 6. Guicciard. hypomnes. polit. 7. & 25. Camerar. lib. 1. horar. succisiv. cap. 7.

73 Quo pertinet quod ii, † qui cum Turcis aliisve Christianorum aut Imperii hostibus consilia nefanda miscuisse probantur, ob id ab Imperio proscriptionem omniumque bonorum luorum confiscationem experiuntur, vigore Ord. p. 2. tit. 20. §. Weiter. Denais. tit. 143. §. 6.

74 Pariter etiam à tutelæ † beneficio extorres esse debent circumforanei, vagi, absque certo Duce grassantes, vicatim ac pagatim oberrantes milites vulgo Rot-tierer/ Garterer/ Hermslose Knecht/ vñnd Landläuffer. l. ultim. C. de locat. & l. 13. in fin. C. de re milit. libr. 12.

75 Tantum enim abest, † ut ii in protectionem recipi queant, ut etiam Principes & Status Imperii in quorum Provinciis grassantur, ferro & igni animadvertere, eos dissipare, & armata manu implorato vicinorum Principum auxilio, quatenus necesse, obsistere, captisque impietatis Ducibus eos ad restitutionem damnorum compellere, atque pro merito punire debeant, sicut prolixius disponit Constitutio D. Ferdinandi Imperat. in recessu Augustano de Anno 55. §. So haben wir/te. cum §. sequent. & §. Wo sich aber/cum sequen. Constit. pac. public. de Anno 1548. §. Wo sich auch/ Ord. Polit. ejusdem Anni §. Wo sich auch/ Ord. Polit. zu Francfurt gebessert / Anno 1577. tit. 7. Ordinat. Camer. part. 2. tit. 15. & 20. §. Item nach dem/ Recess. Imper. de Anno 55. §. Nach dem auch/ & Recess. 1556.

76 §. Damit dann hinfüro. Ubi † constituitur quod hujusmodi turbatores pacis publicæ & colluvies hominum ipso facto absque ulla sententia declaratoria in Bannum Imperiale inciderint, & pro bannitis habendi sint, facit text. in cap. 1. de homicid. in 6. in fin. quia non militum, sed latronum & prædonum nomine digni sunt per text. in l. hostes. ff. de captiv. & postlim. revers. & l. hostes. ff. de verb. signific. Gail. lib. 1. de pace publ. c. 16. nu. 25. Denais. tit. 189.

77 Non melioris est conditionis † illud hominum genus vagum & inutile, qui vulgo Zigeuner / apud Italos Cingari, ab Hispanis Gittani, à Gallis Ægy-

78 ptii vocantur. Hi † ex Ægypto se esse mentiuntur, extorresque domo à superis cogi majorum delicta, qui Deiparam Virginem cum puero Jesu hospitio excipere recularint, septem annorum exilio expiare, alioquin calamitatem & sterilitatem certam omnibus præsto esse impudenter fingunt. Sed aliter se

79 rem habere experientia ostendit. Nihil † enim sunt aliud, quam manipulus furum, & colluvies pessima otiosorum ac fraudulentorum hominum ex variis nationibus non ita remotis, sed vicinis collecta qui extra Civitates in agris, in triviis tentoria erigentes prodictionibus latrocinii & furtis deceptionibus & permutationibus, atque ex chiromantica divinatione oblectantes homines, iis fraudibus victum mendicant. Albert. Crantz. lib. 11. Saxon. cap. 2. Aventin. Annal. Bojor. lib. 7. in fin. Schonborn. 2. Politicor. cap. 16. nominatim astipulatur Theod. Rein-kingk de Regim. sacul. & Eccles. lib. 2. class. 1. cap. 7. numer. 10. Ubi scribit istos Cingaros exploratores & proditores, qui Germanorum consilia & negotia Turcis aliisque hostibus produnt, nulla in Imperio securitate gaudere, sed impune à quovis offendi posse: De

80 iisdem Pierius in hieroglyph. lib. 25. in fin. scribit, † nonnullos arbitrari hoc hominum genus ab ave Cin-

81 clo † (cujus pictura veteres extremæ paupertatis hominem significare voluere, unde proverbium, teste Suida, ortum Pauperior leberide & cinclo) nomen accepisse. Ita enim inquit: Cum Cinclos inops adeo sit ne-

que certo usquam lare utatur, nonnulli erroneos illos, qui nunc totum terrarum orbem mendicabundi cum Chi-romanticis uxoribus & liberis peragant, nusquam domos certas habentes quos vulgo Cingaros vocamus, Cinclos ab avis hujus similitudine appellatos arbitran- tur.

Unde Erasmus in Adagiis ait, Rusticos mendicos & erroneos Cinclos vocare & adducit testimonium Æliani de natur. animant. lib. 12. qui dicit hoc genus hominum Græcos ἀνέστης nominare, hoc est expertes pe- natium.

Quamvis autem nonnullorum magistratuum animos vana superstitio, velut lethargus adeo invaserit, ut hoc hominum genus violare nefas putent, eosque grassari, furari ac subditis imponere passim impune sinant, illud ipsum tamen ab omni prorsus tutela, sicut proditores, atque exploratores excludendos esse Recess. Imp. de An. 1500. & de Ann. 1530. itemque de An. 1544. & Ord. Pol. Francof. An. 1576. sub tit. 28. satis innuit hisce verbis: Der jenigen halben/ so sich Zigeuner nen- 81 nen / vñnd hin vñnd her in die Land ziehen / sol per Edictum publicum allen Ständen des Reichs/ durch vñs bey den Pflichten/ damit sie vñs/ vñnd dem H. Röm. Reich ver- wand seyn/ ernstlich gebotten werden/ daß sie hinfür diesel- ben Zigeuner/ nach dem man glaublich Anzeig hat/ daß sie Erfahrer/ Außspäher/ vñnd Verfuntschaffter der Christen Land seyen/ in/ oder durch ihr Land/ Gebiet/ vñnd Oberkeit nit ziehen/ handeln/ noch wandeln lassen/ noch jnen des Sicherheit vñnd Geleit geben/ &c.

Ulterius in clientelam † etiam ac protectionem re- 82 cipi vetantur juste banniti Imperiales ut nominatim eti- am observavi in his propriis terminis D. Hepingk dis- 83 fert. de jure protect. th. 34. lit. B. Ubi concludit prote- ctioni alterius se committere & recipi in eam prohiberi juste Bannitos. D. Gail. lib. 2. de pac. publ. c. 1. n. 20. † 84 ubi bannum Imperii definit esse judicalem censuram, qua violatoribus pacis publicæ aqua & igne interdicatur, ita ut à nemine, in clientelam fidem aut amicitiam reci- pi sed ab omnibus impune tam in persona quam rebus of- fendi possint. quem sequitur Georg. Schonborn. Politic. lib. 4. c. 8. Et † bannitos esse extra protectionem Juris 85 & Imperii statuunt Dd. Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patre Cyn. in l. 1. C. de natural. lib. & in l. reos C. de excus. † & ab omnibus ita odio habentur, ut nec Advo- 86 cati forenses, citra jussu Judicis patrocinium eis præ- stare audeant, Bart. in l. post legatum, §. sunt qui n. 1. ff. de his quib. ut indig. Gail. de pac. publ. lib. 2. c. 10. n. 36.

Quin † iidem ex præscripto legum omni Juris au- 87 xilio exoti, patrocinioque indigni ab omnibus impune interfici possunt, per text. Ordinat. part. 2. tit. 9. §. 1. in verbis: Sollen des oder derselben Leib/te. allermenniglich erlaubt seyn. † Unde occidens bannitum ab homicidii 88 pœna prorsus liber & immunis est, quam sententiam frequentiori interpretum calculo receptam ex Placa lib. 9. epit. delict. cap. 36. num. 1. refert Clar. §. homi- cidium num. 52. in fin. & num. 54. taliter occidentem † etiam in foro poli seu conscientie excusari ex com- 89 muni docet: prædictaque sententia de impunitate internecionis bannitorum procedit etiam si statutum simpliciter de impune offendendo conceptum esset Clar. d. loc. numer. 55. nec † fallit etiam si per assas 90 sinos vel alias proditorie occidantur si credimus Cla- ro. d. loc. numer. 61. quod tamen alii non nisi in ban- nito pro crimine læsæ Majestatis admittunt. Giacchar. ibid. lit. q. & generalius lit. x. † Nec quicquam quo 91 ad dictum effectum discriminis est inter bannum de- licti & contumaciæ in Camera Imperiali, licet alias statutum bannitum impune offendi permittens, non habeat locum in banno contumaciæ Gail. lib. 2. de pace publ. cap. 5. n. 16.

Cum

Cum eadem utrobique sit declarandi & denunciandi ratio, quod haud dubie, utut rigorosum videri possit, odio obstinati contemptus Cæsareæ Majestatis ita constitutum est, Gail. lib. 1. de pace publ. ca. 1. nu. 40. & lib. 2. c. 5. n. 13. & seq.

92 Insuper justum + leges contra eum insurgere, qui Jus, judicem & partem eludit. cap. 1. in fin. de appell. in 6. Gail. d. lib. 2. c. 5. n. 2.

93 Quin + bannitum interficiens est executor justitiæ ut

94 inquit Bald. in d. l. reos col. 8. Et + pro hostibus patriæ, transfugis rebellibus & talibus habentur qui nullo omnino gaudeant privilegio, ut in l. amissione, §. qui deficiunt, ff. de capit. dimin. & in l. 3. §. transfugas ad l.

95 Cornel. de Sicar. sed + omnia humanitatis Jura officiorumque vicissitudines & commercia amittant, quos nemo urbe domo & hospitio mensare recipere possit, ut pulchre attingit Juvenal. Satyra 3. dum inquit:

Nemo cibo, nemo hospitio rectoque juvabit.

96 Quin etiam bannitis + aqua & igne interdicitur, tellus pontusque negatur, per text. in l. 2. ff. de pœnis, & in l. fin. ff. eod. tit. Quo etiam illud Ovidianum lib. 7. metamorph. non inepte applicari potest.

Dii te summoveant, o nostri infamia sacri

Orbe suo, tellusq; tibi pontusq; negetur.

97 Hinc + in bannum Imperii declarati & denunciati cives Romani esse desinunt, & communes omnium hostes efficiuntur, L. amissione §. 1. vers. Sed & hic ff. de cap. minut. Sichard. in l. 1. nu. 12. C. de hered. instit. Mynsinger. consil. 21. nu. 58. Clarus §. homicidium, nu. 57. quod Germanica dictio Echter satis arguit, quam à Græco vocabulo ἐχθρός, id est, hostis, inimicus, derivatam cum nonnullis existimo, per text. in d. l. amissione §. qui deficiunt, ff. de cap. dimin. & in l. fin. ff. de re milit. Zasius in l. omnes populi, nu. 16. ff. de just. & jur. Ayres. tract. de homicid. necess. part. 1. nu. 418. Schonborner Politicor. lib. 4. c. 8.

Idque liquet ex ipsa declaratoria Banni formula sehen ihn auß dem Frieden in Unfrieden / Gail. 2. obs. 6. nu. 10. & seq. qua è protectione Imperii eximuntur & in hostilitatem reponuntur Thilman. de Benig. Affos. Prodrom. observ. pract. 21.

Limitatio prohibiti Bannitis patrociniis. Quod tamen de Judiciali non præstando Bannitis Patrocinio supradictum est, limitatur in casu + innocentie illorum asserendæ vel gratiæ obtinendæ, quia hoc Juris auxilium ne diabolo quidem denegandum, ex Nello Odd. cons. 27. n. 8. & 9. Quare verba illa in Ordin.

98 Cam. p. 2. tit. 10. pr. Hilff / Beystand / non sic intelligenda sunt, ut Banniti Advocatus in pœnam Constitutionis illius incidat per tradita à Soarez. in Thesaur. comm. opin. lit. A. nu. 94. Clarus pract. crim. §. final. q. 82. licet post Bart. Gail. de Pac. publ. p. 2. c. 10. nu. 36. sine Judicis jussu hoc non admittat, qui tamen extra casum limitationis exaudiendus est.

Ita quoque nec illa verba, vünd sich darauff selbst Persönllich mit dem Eyd zu purgieren / adeo stricte interpretanda sunt, ut per alium purgatio hæc fieri non possit, cum Banniti + innocentiam extraneo etiam docere permittatur, uti in Camera practicum esse testatur Mynsing. 2. obs. 88. Gail. d. loc. c. 8. n. 6. Purgatio autem nihil aliud est, quam innocentie testificatio ut d. tit. 15. inserta verba vünd also sein Unschuld darzuthun / liquido ostendunt D. Hepingk diss. de Jure Advocat. concl. 34. lit. B.

Cæterum præcedens de Bannitis assertio maxime procedit in clientibus bannitis ab Imperatore vel Rege aut Principe superiorem non recognoscente eleganter Sichard. in d. l. 1. n. 11. usque ad finem, ubi de Banno Camera Imperialis, Curia Rotwilensis & Judiciorum Westphalicorum agit. + Nam eo modo bannitus non tantum perdit Jura statutoria sive municipalia regionis

aut Civitatis in qua domicilium habuit, verum etiam illis quæ sunt Juris civilis Romanorum communis, donec bannum durat, carere dignoscitur Bart. in d. l. amissione, §. qui deficiunt, ff. de capit. diminut. Joan. de Imol. in l. ex facto §. ex facto nu. 19. ibid. Alexand. nu. 10. Ripa n. 18. ff. ad Trebellian. Jason in l. 1. nu. 5. C. de hered. institut. Ascanius de patria potest. c. ultim. num. 27. Joan. Schneidew. in §. cum autem nu. 14. Instit. quibus mod. Jus patr. potest. solvit. Kirchovius lib. commun. opin. verb. banniti vers. hæc autem, Dauth. ad tit. de testam. n. 211. & 298. Peregrin. de Jure fisci lib. 3. tit. 7. nu. 15. Andr. Kohl. de servit. feudal. part. 2. tit. de personis eor. quib. servitia feudalia præstari debent sub num. 60. Menoch. cons. 101. num. 8. ubi plures alleg.

Unde Bannum Imperii + ab Imperatore vel quæ vi- 101 cem ejus obtinet Camera Imperiali Spirensi inflictum universale esse & per totum orbem terrarum vires suas extendere, docet Gail. lib. 1. de Pac. publ. c. 6. n. 12. & 14.

Quare proscripti + seu banniti Imperiales, periculo 102 vitæ, omniumque bonorum ita subjiciuntur, ut ex constitutionibus Imperii cuivis libera facultas eos occidendi & omnibus bonis spoliandi concedatur, per text. clarum in Ordin. Camera p. 2. tit. 9. §. So jemand vers. So bald auch der &c. Gail. lib. 2. de pace publ. cap. 1. n. 23. & sequitur Petr. Frider. Mindan. de process. in Camera extrahend. lib. 1. cap. 26. nu. 5.

Cæteroquin + usque adeo licita est Banniti offensio, 103 ut huic se defendere non liceat Moron. de fide treug. & pace quæst. 108. quia + ubi offensio permissa ibi defensio 104 est prohibita, argum. l. 3. ff. ne vis fiat ei, qui in poss. l. si servus, 4. C. de his qui ad Eccles. confug. Dd. omnes in l. 3. ff. de inst. & jur. late Hippol. de Marfil. pract. crim. §. aggredior. nu. 75. & seqq. Farinac. part. 1. quæst. 32. nu. 86. Obrecht. tract. de defens. ca. 6. nu. 12. Harprecht. §. hac actio 12. nu. 153. Inst. de injur. ubi plures allegat.

Id tamen quod + de offensione bannitorum in 105 Constitutionibus sancitum reperitur, non ita fuit ex dispositione Juris communis, si creamus Bart. in l. ut vim 3. & ibid. Claud. de Seysell. ff. de just. & jur. quos referendo sequitur Clar. §. homicidium, nu. 52. sicut nec hodie + adhuc moribus Gallia banniti offendi 106 possunt, nec hostes reputantur, nisi in casu læsæ Majestatis divinæ, puta hæreleos, vel humanæ, ubi ipso Jure diffidati censentur per Auth. Gazaros C. de heret. Chassan. Rub. 2. des confiscations verb. qui confisque le corps numer. 10.

Ratio + autem quod hujusmodi banniti extra pro- 107 tectionem sint, inde patecit, quod in constitutione publicæ & ordinatione Camera d. part. 2. tit. 9. §. 2. disertis verbis constitutum sit omnes obligationes Juramenta, pacta & actiones ex parte bannitorum cassa, irrita & nulla penitus esse. Däß alle Verschreibungen Pflicht vünd Bündnuß jnen zustehende / vünd darauff sie Spruch vünd Forderung haben möchten gegen den jenigen die ihnen verhaßt weren / ab vünd todt seyn sollen. Gail. lib. 2. de Pace publ. cap. 12. n. 4. Schonborn. polit. d. lib. 4. c. 8.

Quod Juri communi quoque consentaneum est text. sing. & notab. in ca. felicitis de pœnis in 6. ibi. nullus ei debita reddere, nullus in judicio respondere teneatur.

Nam banniti civitatem + Romanam (quæ est com- 108 munis patria totius orbis text. in l. Romani, ff. ad municip.) perdendo omnia etiam quæ Juris communis sunt perdūt Bartol. in d. l. amissione ff. de capit. diminut. Bald. in l. 1. C. de hered. institut. Zasius in apolog. contra Eckium in princ. ubi communem dicit. Itaque obligatio quæ ad Juris civilis vincula pertinet, in eos non cadit, + ad- 109 eo ut justitia eis administrari non debeat, & sententia pro

Ratio cur Banniti protectionis incapaces.

pro ipsis lata nulla sit text. in c. felicitis, Bald. in d. l. i. Gail.
de pace publ. c. 12. n. 5. lib. 2.

110 Quod autem † *superius* de bannitorum personis in
Ampliatio protectionem non recipiendis statutum ac cautum
decisionis? 1. esse ostendimus, id pariter etiam quod primæ amplia-
 tioni locum facit, de bonis eorum per nullum Principem Magistratum vel communitatem in tutelam susci-
 piendis, sub pœna Banni statuunt Jura in *Auth. cassa*
ubi Dd. C. de Sacrosanct. Eccles. Bald. in c. guerram de
feud. n. 9. ibid. Alvarot. num. 11. Lauden. num. 10. Pere-
grin. de jure fisci lib. 3. tit. 7. num. 43. Ord. Cam. part. 2.
Tit. 10. 12. Moronus ex Afflict. quest. 102. num. 22. de
fid. Treng. & pac. latissime Gail. libr. 2. pac. Public. cap.
10. Denail. Tit. 256.

Idque etiam solenniter sancitum reperitur in Declaration. Pacis profanæ Anno 1548. & 1500. Augustæ facta ad §. von den Ethern / die ihr Gut gefährlich verwenden. Incip. Item declariren / §. 1. *ibi* sein Schloß Statt / Befestigung / Haab oder Güter jemand's in Schirm zugestellt / vnd eingeben / & paulo ante finem in §. Derselichen. hilse verbis.

Deßgleichen setzen / ordnen vnnnd wollen wir
hiemit ernstlich gepietend / ob ein erklärter Ech-
ter oder Friedbrecher sein Haab vnnnd Gut ei-
nigem Fürsten / Obrigkeiten / Communen oder
andern in Schirms oder ander Weiß zustellen
oder eingeben wolt oder würde / daß solch Haab
vnnnd Güter durch solche Fürsten / Obrigkeit /
Commun oder andere nicht angenommen / oder
von ihn selbst den Echtern oder Friedbrechern zu
gut nicht eingenommen sollen werden / Wo es
aber darüber beschehe / so declariren / ordnen / er-
kennen vnd wollen wir / daß solch zustellen / einge-
ben / oder solch einnehmen den erklärten Echtern
oder Friedbrechern vnfürträglich vnstewerlich
seyn / auch deß nichts genießen noch fremen / vnnnd
dieselbe Fürsten Obrigkeiten / oder Communen /
durch solches mit der That in die Acht vnnnd an-
dere Peen / wider die Friedtbrecher gesetzt / gefal-
len seyn / vnnnd darauff also denunciirt / vnnnd ver-
kündt werden sollen.

Ampliatio
II.
Secundo, prædicta de Bannitis in protectionem non recipiendis, decisio extenditur etiam ad Receptatores † Bannitorum, eo, quod ex Constitutione Sigismundi Hungari Imp. Posonii in Comitibus Regni edita, & à Goldast. *Constit. Imp. Tom. 3. p. 430. relata art. 39.* eadem † quæ ipsos Bannitos poena tenuerit, & in terris Ecclesiæ Romanæ criminis etiam lælæ Majestatis rei habeantur, iisque per omnia similes censeantur. In Imperio vero in Bannum declaratos contra Ordin. Cam. recipientes, aut cum illis communicantes Bahno quoque subijciantur, uti in Camer. Imper. Anno 1540. 5. Aprilis, & Anno 1551. 7. Octobr. judicatum esse ex Bart. *Tom. 2. Urtheil vnnnd Bescheid desß Kays. Cammergerichts* constat.

112 Quamvis enim Bannitorum † receptatio, *secundum opinionem Card. Tusch. pract. conclus. Jur. Tom. 1. lit. B. conclus. 17. num. 1. & seq. de Jure communi non sit prohibita, si tamen scienter & dolose fiat, receptans punitur, prout idem tradit Tom. 6. lit. R. conclus. 47. n. 3. Nell. tract. de Bannit. temp. 2. p. 3. qu. 20. & duab. seq. ubi in receptatore consanguineo arbitrariæ; in Banniti uxore nulli locum esse pœnæ docet, de quo videndus Galeat. conf. 88. n. 25. vol. 1.*

Proteſtores igitur, five perſonam, five bona banni-
 113 torum † clientum in patrocinium ac tuitionem re-

cipiant, in bannum pariter incidunt, quemadmodum receptatores bannitorum. Omnes enim quicunque bannitis auxilium † & favorem præstant, poena receptatorum ordinaria tenentur. per text. not. in l. cuiusque ff. ad L. Jul. Majest. Bart. ibid. num. 1. & 2. text. eleg. in l. in furti. §. recte ff. de furt. Hippol. in pract. crim. §. constante. num. 68. cum seq.

*Sed quid si ignorent † eos quos in tutelam receperunt 114.
banni censura implicatos esse, an nihilominus proscriptio- Bannitos
nis pœnam Protectores incurrant, quæri potest. i: noranter*

Et videtur † dicendum esse nullum hoc casu ob
ignorantiam excusationi locum dari, eo † quod in facto
publico ignorantia neminem excuset, *l. si tutor. in gloss. pœnam in*
de peric. tut. Rom. consil. 227. num. 2. Felin. in ca. vigilan-
ti colum. 4. vers. limita tertio de præscript. Decian. con-
sil. 36. sub num. 9. vers. & per hoc tollitur. Paris. consil. 66.
num. 95. vo. 3. Tiraquell. de utroque retract. tit. 1. §. 35.
gloss. 4. num. 33. Hippol. de Marsil. in l. qui ignorans, di pro Af-
numer. 23. cum sequent ff. ad L. Cornel. de Sicar. ubi di-
cit, allegantem ignorantiam facti publici † esse in do-
lo præsumpto, & in lata culpa, & ideo eum non audien-
dum, cum paria † sint scire, & scire debere. text. in l.
quod te ff. si certum petat. Dd. ibid. Bartol. in l. leges nu-
mer. 1. & 2. de legib. late Tiraquell. tract. de pœnis caus,
13. nu. 22. cum seq.

Unde ignorantia constitutionis † per loca publica 119
publicaræ non est tolerabilis, *ca. 1. distinct. 16. ca. quod di-*
ctis de Jur. & fact. ign. & ibi gloss. not. in ver. regionibus,
Clem. 1. de Judic gloss. in ca. proposuisti ver. non probatur
82. dist. Abb. consil. 35 volum. 1. Gabr. conclus. libr. 6. de
reg. Jur. conclus. 5. num. 5.

Nam quilibet præsumitur + scire, quod publice sci- 120
tur gloss in l. situtor. & ibi Bartol. C. de peric. tutor. gloss. in
l. quinquaginta de excusat. tut. gloss. in §. qui autem vers.
cognoverit Inst. eod. gloss in l. is potest, & ibi late Bartol.
de acquir. hered. gloss. & ibi Barr. in l. 1. de receptat. De-
cian consil. 154. num. 1. Roland. consil. 36. num. 13. lib. 2.
Natta cons. 251. sub num. 3.

Et ¶ ignorare quod publice manifestum est, crassa 121
& supina, atque affectata est ignorantia, quæ scientiæ
comparatur text. in cap. 1. de postul. pralat. & in c. cum in
tua qui matrim. accus. poss. c. cum inhibitis. §. 1. de clandest.
despons. l. nec supina & l. regula, §. sed facti. ff. de iur. &
fact. ignor. gloss. sing. in Clem. pastoralis de sentent. & re
jud. Bart. in l. si cui §. iisdem n. 2. ff. de accus. Bald. in l. qui-
cunq. num. 2. ff. de serv. fugit.

At vero bannum Imperii † publica solennitate sub
 dio in magna hominum frequentia irrogatur, & de-
 nunciatione facta passim per Imperium publicis edi-
 ctis proscribitur, facit optime text. in *l. sed etsi. §. de*
quo & in §. proscribere, ff. de instit. action. l. conf. 47.
num. 3. vol. 2. Ubi † dicit publica proclamata, in omni-
 um notitiam transire præsumi. item † quemlibet de
 provincia præsumi scire illud, quod publice factum
 est in parte provinciæ, per allegata *ibid.* & text. in *§.*
licentiam. Auth. quomodo oporteat Episcop. &c. idem
 Jason in *l. si per errorem num. 11. cum seq. ff. de juris-*
dict. omni. jud. Et propterea protectores etiam igno-
 ranter clientes bannitos in tutelam recipientes non vi-
 dentur excusandi à banni vinculo.

Quibus tamen † non obstantibus re diligentius per- 125
specta contrarium in protectore concludendum esse sta- *Negativa*
tuo, cum scilicet, quando revera de clientum bannimen- *deciso.*
to nihil scivit, nequaquam incurrere banni censuram.

Ignorantia enim regulariter à delicto & pœna excu- 126
sat, quia ignorans non contemnit constitutione Impe- ^{Rat. o decē-}
rii text, notab. in l. si quis ignorans, ff. locati gloss. l. 1. verb. ^{dendi l.}
latrones, ff. de receptator. Bartol. in l. fin numero 2. ff. si
quis testament. liber esse & l. omnes numero 1. Cod.

de agricol. & censit. Andr. Gail. lib. 2. de pace publ. cap. 10. num. 7.

- 127 Hinc & Jura speciatim ꝑ sanciunt, quod ignorans aliquem deliquisse, si ei fugienti aut fugam capere volenti associatus fuerit, non inc dat in pœnam constitutionis contra tales associantes emanatæ; scientem ꝑ enim non ignorantem lex vult obligari. *l. generali, C. de tabul. l. fin. de decret. ab ord. faci. post Gloss. & Bart. Roman. consil. 473 num. 2. Fachin. consil. 99. num. 46. vol. 1. ca. cognoscentes extr. de constit. ca. ut animarum eodem titul. in 6. ꝑ dum vult legem seu constitutionem punientem receptatorem banniti, non includere eum qui ignorans receptavit. l. Metrodorum in ver. sciens à contrario sensu de pœn. sequitur Roman. cons. 472. Felin. in ca. 1. col. antepen. de offic. deleg. Socin. consil. 118. col. pen. vol. 1. Gratus respons. 49. num. 35. lib. 2. Gram. decis. 25. n. 3. Paris. consil. 152. in princ. vol. 4.*

130 Præterea nostra decisio ex eo plenissime roboratur, quod in Advocato ꝑ banniti tuitionem suscipiente, ut ob receptionem ejusmodi bannum incurrat, requiratur dolus & mala fides, *l. quicumque C. de servis*

- 131 fugit. Bald. ibid. num. 1. ubi dicit ꝑ receptionem esse de natura boni, quia natura cognitionem constituit inter homines, & unum ad alterius inducit subsidium, *l. ut vim in fin. ff. de just. & jur. text. in l. servus in fin. ff. de serv. exportand. gloss. ibid. in verb. affici. Ordin. Camer. in fine ibi auct. sic wissentlich vnnnd gefährlich. Ordn. des Landf. Anno 1521. zu Wormbs auffgericht. Anchor. in ca. 2. de heret. in 6. Azor. Inst. moral. lib. 8. c. 15. q. 2. & trib. sequent.*

- 132 Ignorans ꝑ autem non dicitur velle, ex quo ad ignorata voluntas non porrigitur, *l. mater decedens. §. ultim. de inoff. testament. ubi gloss. & Dd. & ibi Bartol. in 4. not. l. in repudiando de acquirend. hered. Alexand. consil. 8. volum. 3. & consil. 14. numer. 5. volum. 2. Afflict. decis. 53. Jason consil. 107. numer. 11. vol. 4. Socin. Jun. consil. 128. num. 119. vol. 1. Cravett. consil. 257. num. 2. Tiraquell. de legib. connub. gloss. 6. num. 176. Menoch. consil. 402. num. 82. & ꝑ ideo non delinquit, nec dolum committit, vel culpam. *l. 3. §. si quis ignorans ad Syllan. l. ex maleficiis. §. 1. ver. longe minus de act. & oblig. l. eo tempore, §. dominus ver. restituitur de public. Cravett. consil. 260. n. 2. Afflict. decis. 290. num. 3. & 4. & ex consequenti pœnam pati non debet, l. sane C. de pœn. l. aliud est fraus in princip. de verbor. signific. Ruin. consil. 184. n. 10. in fin. vol. 2. Jacob Schultes. in locis communib. Brunori à Sole verb. ignorantia n. 2.**

134 Nec obstat quod supradictum ꝑ fuit banna Imperii per publica edicta innotescere, & ignorantiam in facto publico non excusare, quia id procedit, si constet de scientia: secus ꝑ autem si revera recipiens in protectionem banni impedimentum ignoraverit

- 135 quod fieri potuit vel propter nimiam loci interca-
pedinem, & diuturnam & longinquam terra mari-
que absentiam: ꝑ nam probabilis quædam ignoran-
tiæ significatio, recipientem à pœna excusabit: cum
nemo ob receptionem teneatur nisi dolo malo rece-
perit, *text. in l. 3. §. non tantum, ff. de incend. ruin. nau-
frag. & secundum communem Dd. opinionem ꝑ quæ-
libet causa etiam injusta, quælibet credulitas etiam fatua
excusat à dolo præsumpto, & pœnam extenuat. l. igitur. §. 1. ff. de liber. caus. ibi justis rationibus adductus
vel non justis. l. plagis la. 2. C. de plag. gloss. notab. ibid.
in ver. justa. dicens, quamlibet ignorantiam etiam
Juris excusare à dolo, per text. in l. sed etsi lege ff. de
petit. hered. l. non potest dolo de reg. jur. Jason in l. unic.
§. hoc judicium numer. 24. si quis ius dicenti non obtemp.
Curt. Jun. consil. 132. numer. 12. Decian. consil. 170. col.
fin. Cacheran. decis. 71. numer. 71. Socin. Senior con-*

sil. 108. num. 12. vol. 1. Bald. in l. 1. num. 2. per gloss. ibid. in verb. recepit. C. ubi caus. status agi debeat.

Ceterum ꝑ quæ de bannitis in tutelam non reci-
piendis dicta sunt, ea etiam in excommunicatis lo-
cum habent, ꝑ quia excommunicati bannitis æqui-
parantur Gail. de pace publ. lib. 2. ca. 1. num. 26. in
princ. Tiraquell. de retract. §. 1. gloss. 9. num. 271. &
seq. Schonborner Politic. dict. lib. 4. ca. 8. & ꝑ ab
omni fidelium communione extorres habentur, cap.
excommunicatos, ca. ad mensam, & ca. passim II. excludan-
t. 3. ca. except. ca. pervenit. de appellat. & tanquam
in banno Ecclesiastico: (quam ꝑ pœnam deportatio-
ni seu banno in Imperio ac politia civili correspondere
Dd. volunt, argum. l. placet §. ubi gloss. fin. C. de Sacro-
sanct. Eccles. juncto ca. non minus 4. & ca. adversus 7.
de immunit. Eccles. gloss. in §. minor verb. interdictum
Instit. de ca. diminut. Bald. in l. 1. Cod. de hered. instit.
Sich. in auth. habita, numero 14. Cod. ne filius pro patre
& d. l. 1. numer. 12. Cod. de hered. instit. Welenbec. in
paratis. Cod. de heret. numer. 6. præcipue Gail. lib. 2.
de pace publ. cap. 1. numero vigesimo sexto, & cap. 12.
numer. 22. facit text. ord. pa. 3. titul. 48. §. 9. in fin. Vel
saltem exilio sive relegationi gloss. fin. in cap. pastorali
53. de Appell. Sylvestr. Aldobrand. ad d. gloss. in §.
minor. instit. de cap. dim. allegans Jason. in l. fin. C. qui
admit. quod probat & Dauth. tr. metab. de testam. num.
256. vers. tum quod verius) universalis fidelium pro-
tectionis ac immunitatis expertes sunt.

Deinde ꝑ sicut banni Imperii membra esse de-
finunt, adeoque pro mortuis habentur, *l. actione*
63. §. publicat. 12. ff. pro socio Bald. in l. 1. num. 4. & 12.
C. de hered. instituend. Felin. ad rubr. de re jud. num.
15. in fin. Luc. de Penna in l. cum allegatis vers. præte-
rea infidelis C. de re militar. lib. 12. ac similes sunt ꝑ
deportatis Gail. lib. 2. de pac. publ. cap. 1. num. 19.
Schonborn. d. ca. 8. Bannum enim ꝑ successit in locum
interdictionis aquæ & ignis, Clarus §. fin. q. 67.
n. 8.

Ita & ꝑ excommunicati qui Ecclesiasticam cen-
suram passi sunt ab Ecclesiæ corpore resecantur,
ca. decernimus de sentent. excomm. in 6. pariter-
que cum mortuis reputantur, cap. nihil, II. quæst. 3. c.
corripiantur, 24. qu. 3. ca. per venerabilem, 13. §. medium
ibi veluti mortuus à communione fidelium extr. qui
filiis sint legit.

Præterea sicut cum bannitis de Jure ꝑ nulla haben-
da est conversatio *l. 2. ff. de pœnis. Gail. de pace publ. lib. 2. cap. 1. post numer. 26. Ayres. process. fur. histor. part. 1. cap. 5. observ. 3. numero 8. Sic ꝑ etiam cum excommu-
nicatis nullum debet esse commercium, nullum hospi-
talis & benevolentis officium, ca. cum excommu-
nicato II. quæst. 3. ca. nulli 8. ca. cum non ab homine 14.
de sent. excomm. Covarr. part. 1. §. 1. & 2. ca. alma
mater. de sentent. excomm. in 6. qui ꝑ tamen d. §. 1.
num. ultim. recte probat, communicationem, cum il-
lis salutis eorum causa susceptam, non prohiberi, sed
Christianæ charitati convenire per text. in ca. responso,
de sentent. excomm. Unde etiam Abb. Panorm. in c. 2. in
princ. de Purgat. Canon. excommunicationem vocat
bannum Christianitatis.*

Excommunicati tamen in eo melioris sunt condi-
tionis, quam banniti, quod hi impune interfici pos-
sint, ut ex prædictis patet, illi vero non item, ut origi-
naliter dixit Bald. in l. cum mulier in 6. col. ff. solut. matr.
Marc. Mant. singul. 508. n. 2.

Deinde etiam ꝑ excommunicatio omnimodam ex-
terminationem politicam non operatur, secum veta-
hit, quia ꝑ nec dominio rerum exuit, *gl. fin. in c. pasto-
ralis 53. de appell. Dauth. de testam. n. 256. ubi ex hoc &
aliis*

138
Excommu-
nicati.

139
Ratio Iur
Excommu-
nicati à

cap. protectione

140
excludan-
tur.

141

142
Ratio II.

143

144

145

146
Ratio III.

147

148

149

150
Inter Ex-
communi-
catum &
Bannitum
discrimen
quo illi his
meliores.

151
II. Discr.

152

153 aliis fundamentis notat, † excommunicatos (exceptis propter hæresin excommunicatis *Auth. credentes C. de heret. canonisata in ca. 13. §. credentes eod. tit. ca. secundum, eod. tit. in 6.* Idem Dauth. num. 242. ubi Dd. cumulat) testari posse post Dd. *ibid.* à se allegatos, quibus accedit Covarr. in *Rub. de testament. part. 2. num. 56.* Nec contractus cum illis celebratos annihilat, *ca. felic. §. §. verum de pæn. in 6. & Dd. quos referendo sequitur Covarr. in ca. aliam mater. p. 1. §. 1. num. 10 de senten. excommun.* multo minus justam in illorum vitas & bona grassandi causam præstat. Covarr. *lib. 2. var. resolut. ca. 20. num. 11.* Joan. Georg. Bechtius *dispu. de securit. thes. III.*

154 Præterea in hoc etiam † quod ad præsentem materiam spectat, excommunicati Bannitis potiores sunt, quia licet regulariter in clientelam recipi non possint, tamen à protegendi munere non arcentur, ut ex Innocent. in *c. 13. de major. & obed. Joan. Andr. in c. 6. de jurepatr. & Abbate in c. 22. not. in arg. sub lit. A. eodem* exquisite tradit D. Hepink. *dissert. de jure concl. 30. lit. D.* Banniti vero nisi acceptare illas ipsis odio-sum & præjudiciale sit, *arg. l. 72. de hered. institut. Rom. conf. 73. n. 3.*

Advocatas de novo acquirere † prohibentur, per ea quæ in *præcedenti cap. VII. num. 19.* ex professo conclusa sunt.

156 Declaratur porro † prædicta de bannitis & excommunicatis eorumque bonis in tutelam non recipiendis conclusio, ut solummodo procedat in declaratis per sententiam.

Nam licet quis † ob violatam pacem publicam, *mit der That* hoc est, ipso facto, in bannum Imperiale incidat, ut habetur in Constitutionibus Divo-

rum Imp. Maximiliani I. Caroli V. de Anno 1548. *tit. 1. & Ordin. Camer. 9. §. 2.* tamen, quoad pœnam banni puta aquæ ignisque interdictionem & bonorum amissionem, non dicitur bannitus ipso facto sed sententia declaratoria super commissio delicto, cum denunciatione banni omnino requiritur. Georgius Schonborn. *Politico. lib. 4. c. 8. Gail. lib. 2. de pace publ. c. 3. num. 1. & 8. Moron. de fide Treug. & pace quæst. 33. text. in Const. Pacis publ. de Anno 1548. §. Unde ob jemandes/ qui tantum de violatione pacis publ. actu permanente seu continuata, puta in palantium Militum errorum & prædonum concursu loquitur Gail. de PP.*

158 *c. 13. num. 18.* Non † enim vis omnis publica est tracta pax ut notat Dominus Gail. *lib. 1. de pace publ. ca. 7. n. 19.* & ideo accusatus ab intentata actione absolvi posset,

159 cum nemo † habeatur talis, nisi sit talis pronunciatus. Hippol. in *§. postquam num. 38. & §. diligenter, n. 171. in pract. crim. Specul. tit. de instrum. edit. §. restat. nu. 33. cum seq. Gail. d. lib. 1. cap. 19. num. 3. Decianus respons. 29. num. 1. vol. 5. Acad. Altorff. consil. 37. circa fin. dum ait, quod talis quis non dicitur, quandiu non est pronunciatus pro tali, de quo videndus Campeg. *tract. de testib. reg. 353. & vers. quinto licet.* Aliud enim est, aliquem esse talem, & aliud haberi pro tali, Bald. *consil. 12. part. 3. licet ut plurimum ad paria judicentur, Cephal. consil. 339. n. 24. lib. 3. & conf. 451. lib. 4. n. 33. & 36.**

160 Præterea licet verba legis vel constitutionis ipso Jure vel statim, aut mox, aut omnibus modis, quod in idem recidit, denotent Canonem læsæ sententiæ, hoc est, includant privationem rei absque alia sententia, ita ut non sit opus longo sufflamine litis, aut tela Judiciaria, vel longa procedendi ambagine per text. in *cap. fin. de prescript. in 6. Philipp. Franc. ibid. nu. 1. text. in ca. 1. de rescript. eod. libr. juncta gloss. ibid. in verbo jure text. in ca. pro humani de homicid. lib. 6. & in Clem. 1. de vita & honest. cler. gloss. ibidem, in verb. eo ipso & gloss. in ca. in pœnis, de reg. jur. in 6. gloss. in l. jubemus, in 2. §. æconomus in verbo privetur, C. de Sacrosanct. Eccles. Bartolus*

in l. Mævius 2. duobus num. 24. cum sequen. ff. de leg. 1. Idem in l. 1. num. 4. ff. de his qui notant infam. & in l. Imperator, numer. 1. ff. de jure fisci, ubi luculenta Apostilla quam omnino vide. Philipp. Port. *lib. 1. commun. opin. conclus. 2. text. in c. sciant. de Election. in 6. & in l. commissa, ff. de public. & vectigal.*

Tamen † ad hoc ut quis ob delictum bannum inferens à protectorum tutela excludatur super commissio crimine sententia declaratoria omnino requiritur per text. notab. in *ca. cum secundum de heret. in 6. text. in l. ejus qui delatorem, ff. de jure fisci. gloss. in Clem. 1. de vita & honest. cleric. ubi habetur, † quod si quis ex forma legis habeatur pro confessio de crimine, oporteat tamen antequam puniatur, constare de crimine, & super eo à Judice pronunciari, & ideo Bartolus ibi ex hoc text. unum notabile colligens dicit per hæc verba *habeatur pro convicto seu pro confessio*, non intelligi talia ipso Jure sed declarata per sententiam, allegans ad hoc *Auth. principales C. de juram. calumn. & gloss. in cap. fin. de juram. calum. & gloss. in ca. 2. de confess. in 6. itemque gloss. in l. 1. C. de pœna jud. qui male judicavit.**

Et idipsum consulendo † decidit Petr. Anchor. *conf. 241. incip. per prædicta circa fin.* ubi expresse tradit contra excommunicatum executionem tamdiu esse suspensam, donec declaretur per sententiam ipsum esse excommunicatum.

Unde † infimili Doctores non male concludunt, quod Notarius qui commisit crimen falsi & propter ea ex forma statuti tabellionatus officio privatur, nihilominus tamen instrumenta facere, & alia ratione officii exercere tamdiu possit, donec per sententiam Judicis declaratoriam deponatur ab officio per notata Bartol. *consil. 174. incip. ser. Jo. de Caduranti Specul. §. restat. vers. quid si tabellio & vers. quid si confectum de instrum. edit. Abb. post Innocent. & alios in ca. fraternitatis de heret.*

Pari ratione, † etsi bona hæreticorum ipso Jure sint confiscata per text. in *c. cum secundum §. confiscationis de heret. in 6.* tamen † executio talis confiscationis per Principes aut superiores fieri non potest, antequam per Episcopum loci vel aliam personam Ecclesiasticam, quæ desuper potestatem habet, sententia de eodem crimine fuerit promulgata annotante Domin. de S. Gemin. & Oldrad. in *conf. 271. incip. questio talis est circa fin.*

Quod ipsum † etiam in simili tenet Anton. de Butr. in *c. cum dilecti de dolo & contumac. col. 7. vers. ult. adverte.* Ubi ex hoc textu colligi dicit, quod Judex debeat esse cautus, quando procedit contra aliquem tanquam contra contumacem, qui ex forma legis vel statuti debet haberi pro confessio ut ante omnia aliquid interloquatur, per quod ostendat eum esse contumacem & sibi etiam liquere de contumacia. Non enim sufficit, eum esse contumacem nisi Judici etiam de contumacia constet. *alleg. l. hæc autem, ibi constare liquereque prætori. supra ex quib. caus. in poss. eat. Bartol. in l. 4. §. prætor. supr. de damn. infect. qui id ipsum firmare expressius videtur in l. 2. §. quod si actor. C. de juram. calum.* Ubi quærit si ex forma statuti vel legis contumax in respondendo positionibus debeat haberi pro confessio, an hoc casu ad hoc ut habeatur pro confessio sufficiat, quod recuset respondere, vel sit contumax in respondendo, an vero sit necesse ut hoc pronuncietur per interlocutoriam Judicis & concludit omnino necessum esse, ut à Judice eum pro confessio haberi pronuncietur, per *l. ejus qui delatorem, ff. de jure fisci*; cui nominatim subscribit Angel. de Aretin. in *tract. malefic. in verb. qui iudex videns in vers. quærit tamen*, ubi allegat Bald. in *l. transi-*

gere in fin. C. de transact. & in l. jubemus, §. œconomus. C. de sacrosanct. Eccles. & in c. 1. quib. mod. feud. amitt. & in c. vassallus de alien. feud.

168 Sic etiam ad hoc † ut quis sit infamis, non sufficit Ratio limitatio VI. probatio criminis, sed insuper requiritur confessio ipsius in iudicio & sententia Judicis declaratoria, ita voluit ab exemplo Joann. Andr. in c. si quis de presumpt. in 6. ubi dicit ad hoc conferre notata in cle. religiosi. de sent. excomm. quem referendo sequitur Petr. de Anchor. conf. 189. incip. tribus de causis, &c. Et hoc pluribus exemplis prolixè declarat Hippol. de Marfil. ad Rub. ff. ad leg. Cornel. de fals. nu. 24. usque ad n. 50.

169 Quin ea † ipsa etiam declaratio, quod clientes donec in bannum sententialiter declarati fuerint, non amittant beneficium protectionis, colligitur ex ipsa constitutione pacis publicæ Caroli V. tit. 4. ibi mit vorgehender Citation oder Fürheischung / also in die gemelte Acht gefallen zu seyn declarirt vnnnd erklärt worden. Hoc est si prævia Citatione quis in bannum declaratur.

Concordat ordinatio Cameræ part. 2. tit. 9. quapropter primo, turbatores pacis publicæ citari & legitimo processu habito sententia Judicis probato delicto in Bannum Imperiale declarari & denunciari debet, text. in §. fin. Auth. ut nulli judic. ibi si convincantur aut condemnentur, text. in l. cum reis, C. de pœnis,

170 Et ita in Camera semper observatum. † Interim pendente iudicio accusatus contrahendo & testando liberam rerum suarum habet administrationem ut prolixius asserit Dn. Gail. lib. 1. de pace publ. c. 19. & est text. notab. in l. post contractum, ff. de donat. & in l. si quis posthac, C. de bon. proscript. text. in l. in fraudem, ff.

171 de iure fisci & Grammat. decis. 15. n. 8. omnia † Jura mundi disponentia pro aliquo crimine ipso Jure pœnam imponi, intelligenda est dummodo secuta fuerit sententia declaratoria qua declaratur crimen illud commissum fuisse; alias pœnam non posse habere executionem seu effectum suum. Bart. in extravag. qui sint rebelles in vers. rebellando col. 3. ver. 1. casu.

172 Sic etiam haud ineleganter Petr. de Anchor. conf. 190. incip. plura contra processum col. 2. docet, quod sententia Canonis vel legis non habeat Judicis officium executivum, nisi sequatur desuper sententia declaratoria cum causæ cognitione per d. text. in ca. cum secundum de heret. in 6. Joan. Andr. in ca. si qui de prescript. in 6. & l. sicut, C. de prescript. 30. anno. Nellus in tract. Banni. part. 3. prim. temp. q. 10. incip. quaritur an post lapsum. & 4. part. primi temp. q. 2. post med. Bald. l. penult. §. cum autem. C. ad Trebell.

173 Sententiæ autem † ejusmodi declaratoriæ forma hæc fere est, præmissis præmittendis: Nach dem beflagte auß denen und denen Ursachen / dem Landfrieden zuwider gehandelt / derhalben denunciern und erklären wir dieselbe / als offenbahre Echter in der Keyserlichen Mayestat / und des H. Reichs Acht: Sehen sie auß dem Frieden in den Unfrieden / und erlauben ihr Leib Haab und Gütter allermänniglich / von Rechts wegen / 2c.

174 Limitatur tamen prædicta declaratio, in casibus specialibus, in constitutionibus Imperii expressis veluti in atrocioribus delictis, ut si fiat concursus militum contra expressam Cæsaris inhibitionem, And. Gail. lib. 1. pract. obs. 3. n. 9.

175 Itemque in crimine † notoriæ rebellionis actu permanentis, quod ita publice committitur ut celari nequeat, veluti si quis cujuscunque status vel qualitatis contra placita pacis publicæ adversus Imperatorem vel Romanum Imperium armata manu perfide

insurgat, statumque Imperii & pacem publicam collecto milite malo exemplo perturbet, text. in §. 1. in Extravag. tit. quomodo in lasa Majestat. crim. proced. Quo casu † cum periculum sit in mora, & notorium, in quo solennitas Juris relaxatur, ca. 1. ad nostram. cl. 3. de jurejurand. comparatur sententiæ, c. evidentia de accusat. l. ea quidem C. eod. tit. gloss. ibid. in verbo contra solennia, text. notab. in §. tit. qui sint rebelles in Extravag. absque † ulla sententia declaratoria ab executione initium fieri potest, & bona delinquentis fisco addicuntur. Idque maxime omnium locum habet quando lex aut constitutio ita expresse scripta est quod committens notorium crimen rebellionis & lasæ Majestatis, ipso facto & Jure, absque ulla declaratione in bannum incidere debeat text. in c. 1. in fine de homicid. lib. 6. ut videre est ex constitutione Imperii promulgata in Comitibus Augustanis Anno 1559. §. damit dann hinsüro / ubi in notoriis actu permanentibus delictis nulla sententia declaratoria præcedente ipso facto nunc prout extunc, & tunc prout ex nunc bannum irrogatur, werden mit der That ohn einige fernere Erklärung jeso als dann / vnd dann als jeso in die Acht gethan. Item in alia † constitutione Imperii contra falsarios, qui falsam monetam cudunt, de Anno 1566. quod ipso facto sine sententia declaratoria in bannum incidant, facit ad hoc l. emptorem. ff. de act. empt. gloss. ibid. in verb. quia manifestum text. in l. si vero §. 1. ff. qui satisd. cogant. gloss. ibid. in verb. evidentissime text. in l. si quis filio exheredato §. hi autem. ff. de injust. rupt. irrit. fact. testam. & in l. 1. & 2. C. quando liceat unicuique sine jud. se vind. Bald. cons. 322. n. 1. vol. 4. incip. in primis considerandum.

Secundo † limitatur principalis de Bannitis & excommunicatis prædicta decisio, ut eo casu non procedat si excommunicatio vel bannum fuerit invalidum, l. non putavit, §. non quævis ff. de honor. possess. contratabul. l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. quod † non præsumitur nisi notorie de nullitate constet, vel ea in iudicio plene probata fuerit late Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 67. maxime num. 22. & 49. Quod si bannum vel excommunicatio non sint invalida, attamen injusta, † quod minime præsumitur, cum pro sententia præsumptio, quod justa sit, militet, Menoch. loco relat. bannitus appellet, oportet † alioqui sententia banni quantumvis iniqua, contra eum transibit in in rem judicatam, l. præses, l. cum prolatis. ff. de re judic. quæ † pro rei veritate habetur, ac plenissimum sortitur effectum, Jurib. pract. l. ingenuum. ff. de stat. nomin. l. res judicat. ff. de reg. jur. & consequenter protector eum defendere non debet, nisi banni sententia manifestam contineat iniquitatem, † talis enim habetur pro nulla, nec ei stare debet, ca. inter ceteras, ubi Dd. de sentent. & re judic. ac post alios Marant. de ordin. judic. p. judic. p. 6. sub tit. de sentent. n. 116. 141. & 144.

Tertiam moderationem † recipit principalis nostra decisio de bannitis & excommunicatis à protectione excludendis, si eo vinculo innodati de innocentia sua docere vellent, quos donec de crimine ob quod banniti vel excommunicati fuerunt, liqueat obpendentiam termini in quem pœna differtur ab omni defensione exclusos non esse, patet ex iis, quæ post Felin. in ca. quæ in Ecclesiis. col. 2. de constit. tradit Moron. de fid. treug. & pace q. 105. n. 1. 2. & 3. subjiiciens innocentiam potius cum gaudio expectandam, quam injuriam prosequendam esse, per l. absentem, §. ff. de pœn. Luc. de Penna, in l. ultim. colum. 2. C. de pub. lat. &c. lib. 12. facit Ordin. Camer. par. 2. tit. 10. ubi de speciali illo conductu isto casu dando cavetur Gail. libr. 2. de pac. publ. cap. 7. Gilman. Symph. tom. 3. verb. saluus conductus in fin. Sicut & alias † de aliquo crimine diffamato (citra exceptionem ejus, qui ex tali diffamatione banni-

bannitus est) pro facienda sui exculpatione non debet defensio denegari l. 7. § 8. C. ad leg. Corn. de fals. c. signifi-
ficasti 16. de homicid.

187 *Limitatio IV.* Quarto † limitatur præmissa conclusio in casu ap-
pellationis si bannitus vel excommunicatus ap-
pellasset, adeoque lis super banno vel excommunica-
tione penderet, quia tunc durante litis pendentia ap-
pellans protectione non exutus censetur donec confir-
metur lata banni vel excommunicationis sententia arg.
l. 6. § 1. ff. de his qui notant. infam. l. 1. §. fin. C. de fid. in-
strum. l. 32. §. 3. C. de appellat. post Bart. & Jas in l. possideri
3. §. si servus ff. de acquir. poss. Bald. in Authent. qua sup-
plicatio C. de precib. Imp. off. § 1. l. 1. col. fin. de appell. Plac.
epit. delict. lib. 1. cap. 36. num. 15. Menoch. de arbitr. Jud.
quest. lib. 1. quest. 90. numer. 58. Moron. d. quest. 105. num.
18. Adde Ancharan. ca. non solum 7. de appell. in 6. prout
allegatur Symphor. tom. 3. verb. Bann. in pr. communem
dicit Clarus §. homicid. n. 64.

188 Sic etiam † si quis à declaratoria sententia banni
appellarit, pendente appellatione non dicitur quis
bannitus: & propterea non habent in eo locum or-

189 *Limitatio V.* dinamenta de bannitis loquentia, † quia cessat effe-
ctus Banni, appellatione interveniente ut probat
Nellus à S. Geminian. in tract. de bannit. 4. par. primi
temporis quest. 4. allegat. Dyn & Bart. in l. qui à latro-
nibus ff. de testam. faciunt quæ habentur per eund. Bart.
in l. 3. §. si servus ff. de acquir. poss.

190 *Limitatio VI.* Quinto † fallit eadem decisio in puncto petitæ
restitutionis in integrum, ut si injuste forte excom-
municatus vel bannitus adversus latam banni vel
excommunicationis sententiam peteret se in inte-
grum restitui, quia tunc pendente iudicio receptus
in clientelam defensione haud privandus est. Et hanc
limitationem ex paritate rationis per ca. suscitata 6. de
restit. in integr. nuncupatim firmat Mynsing. conf. 21. n.
64. quem refert & sequitur Bechtius dispnt. de securit.
thes. 119. in fine.

191 *Limitatio VI.* Sexta † enunciati huius exceptio datur, si quis per
superiorem suum, vel etiam hostem potentiorum vi
meruere coactus Banni vinculo innodatos in tutelam
receperit, quia & talis à pœna receptionis excusatur.

192 *Ratio VI. Limitatio prima.* Quia † coactus magis pati quam agere censetur l. 1. §.
is autem ff. si fam. furt. feciss. dic. § l. culpa ff. de reg. Jur.
Scientiam enim spectare debemus, quæ habet & volun-
tatem, ut dicit IC. in d. §. is autem, Gail. lib. 2. de pac.
publ. c. 10. n. 14.

193 *Ratio II.* Accedit † quod delinquere nemo possit, nisi ex
voluntate faciat, nam deficiente voluntate deficit

194 peccatum, † & ubi non est peccatum, ibi non debet
esse pœna text. in c. 1. 15. q. 1. & mala non sunt, nisi quæ
crimine mentem implicant, & conscientiam ligant,
d. c. 1. § c. illa cautela, ead. caus. § quest. facit ad hoc
text in c. presbyteros 50 dist. c. in primis. 2. q. 1. § in l. in de-
lictis ff. de nox act. Bald. singulariter ibid. in lectur. 1. nu. 1.
Tiraq. de pœn. caus. 36. per tot. Facit quod dicitur, quic-
quid faciunt homines intentio iudicat omnes, intentio
namque dirigit opus, ca. solet. de consecrat. dist. 4. & ma-
gis est inspector cordis Dominus, quam operis c. 1. 15.
qu. 6. Cor namque Deus interrogat, non manum, c. si
quid 14. q. 5. & Linguam non facit ream, nisi reamens,
c. homines 22. q. 2. ubi etiam interesse dicitur, quomodo
verbum procedat ex animo.

Sed hæc de Bannitis, & excommunicatis fusius for-
te, quam opus fuerat, quatenus ad institutum pertinere
videbantur dicta sint: Nunc alias personarum species
prosequemur.

195 *Verum Hæ-* Ulterius igitur † indagandum venit, quid dicendum
retici à sit de hæreticis, an & ii à protectionis subsidio penitus
protectione excludendi sint.
exclusi sint.

Sed priusquam decisionem ponamus, præmitten-

dum est, † hæreticos proprie esse personas, in Eccle- 196
siæ quidem, largo & vulgari modo loquendo, & qua- Eorundem
tenus à Judæis & infidelibus, de quibus infra tractabi- propria de-
tur, distinguuntur, gremio constitutas ex sententia scriptio.
Ambros. in 2. Timoth. 2. Alphons. de Castro lib. 2. de
iusta hereticor. punit. cap. 24. Bellarmin. tom. 2. oper.
controvers. 1. genaral. lib. 3. cap. 4. post med. quæ do-
ctrinam falsam (ut † secernantur ab impiis qui non 197
doctrina, sed vita & moribus Christianismum macu-
lant,) fundamento fidei contrariam (ut † discriminen- 198
tur à schismaticis, qui non in fide seu principali aliquo
fidei articulo, sed circumstantia fidei errant c. schisma
34. caus. 24. quest. 1. ca. inter hæresin. & schisma. dict.
caus. 24. quest. 3. & tot. tit. ext. de schismaticis) pervers-
se & magno Ecclesiæ, cuius unitatem, quantum in ipsis
est, scindunt, scandalo pertinaciter tuentur, l. 2. in fin. l.
12. C. de heret. l. 12. in fin. C. de Juda. Novell. 109. c. loqui-
mur, 18. § 2. seqq. ca. advocavit. 23. ca. quoniam 25. ca.
didicimus 31. caus. 24. quest. 1. ca. hæresis 27. ca. hæreticus
28. ca. qui in Ecclesia 31. § 2. seq. ca. ult. d. caus. 24. q. 3. ca.
ad abolendam 9. in pr. de heret.

Et hac præcognitione † præmissa quia nihil est 199
quod contrarium suadeat ad propositam quæstionem Decisio Af-
affirmative respondendum esse statuo. firmativa.

Cum enim † hæretici Ecclesiæ pacem & unitatem 200
perturbent, l. inter claras 8. § 5. & 6. C. de summ. Trini- Ratio deci-
tat. Novell. 103. ca. 13. & ca. pen. de heret. adeoque sese sionis 1.
odio dignos Novell. 45. princ. illius vero † beneficiis 201
indignos reddant, l. 4. § 19. C. de heret. d. Nov. 45. princ.
& Nov. 109. ca. 1. Quin imo velut æternam offenden-
tes majestatem, gravius peccare dicantur, quam qui
temporalem offendunt, (de quibus quod ab omni
protectione se juncti sint, supra diximus) Auth. Gazar-
ros C. de heret. ca. vergentis. 10. eod. ca. 2. de præscript. in
6. merito ab omni Orthodoxorum Christianorum tu-
tela excludendi sunt.

Deinde † ambiguitate etiam omni istud caret, quod 202
hæretici legitime agniti & condemnati, non modo ab ill. Decisio.
honoribus officiisque publicis arceantur, l. 12. § 18. nis Ratio.

C. de heret. Nov. 109. princ. ca. excommunicamus, 13.
§. credentes de heret. & Const. Frid. de stat. & consuet. §.
8. sed † & alias impunes non abeant. Præterquam enim 203
† quod pœnam incurrunt Ecclesiasticam, puta ex- 204
communicationem 1. Timoth. 1. Tit. 3. c. sicut 8. c. ad
abolendam 9. c. excommunicamus 13. & ca. pen. de heret.
(quæ ipsi etiam suspendit omnem protectionem per
supradicta) Politicam insuper merentur pœnam pro
qualitate facinoris arbitrarie infligendam l. 1. in fin. de
summa Trinit. ca. 1. in fin. de heret. Coras. lib. 3. miscell.
c. 8. nu. 3. puta pecuniariam exilii aut deportationis per-
petuæ, perpetuæ carceris, bonorum publicationis,
& confiscationis, ac perpetuæ etiam post mortem in-
famix l. 2. in fin. C. de summa Trinitat. l. 4. §. 6. 7. 8. 17.
& seq. cum Auth. Gazaros C. de heret. d. Const. Frid. §. 5.
& sequen. ca. vergentis 10. d. c. 13. c. pen. §. fin. de heret. &
pœn. eod. in 6.

Tertio affirmativa † hæc sententia inde expresse 205
firmatur, quod protectores Hæreticorum multis pœ- Ratio III.
nis subiaceant, quos refert Gundissalvus de hæretic. decisionis.
quest. 16. num. 1. Idque ob eam potissimam causam quod

hæresis † omnium delictorum dicatur gravissimum 206
per tex. in ca. quod. in omnibus 32. quest. 7. & in c. quod
autem 34. quest. 3. & in ca. primum 22. quest. 2. & in c. sane
& per tot. 24. quest. 2. Dn. Harprech. doctiss. Tubin-
genlis Academiæ Professor, in §. publica autem, 3. In-
stit. de public. Judic. num. 77. attestans † hæresin esse 207
longe gravius æ horribilius maleficium, quam maje-
statis humanæ crimen, ad quod allegat Auth. Gazaros
in fine princ. C. de heret. & Manich. c. vergentis, 19. vers.
cum longe eod. titul. cui ad stipulatur Jodoc. Damhoud.
C c 3 præd.

pract. crim. cap. 61. num. 1. per rationem † quod hæresis directo contra ipsum Creatorem Deum omnipotentem patretur, negando illius divinitatem, aut detrahendo omnipotentiam illius, ut habetur *in cap. 1. de summa Trinit. & fide Cathol. & l. 1. C. eod. tit. & ca. ad abolendam de heret.*

209 Ex† quo non immerito crimen læsæ Majestatis divinæ appellari potest, eo quod directo tendat in læsionem & præjudicium potestatis divinæ *d. ca. ad abolendam, & c. vergentis eod. tit.* Longe † enim gravius est æternam, quam temporalem majestatem offendere, *c. non offeramus 24. q. 1. & d. c. vergentis de heret. Damhoy. d. c. 61. n. 52.*

210 *Sc. vergentis eod. tit.* Longe † enim gravius est æternam, quam temporalem majestatem offendere, *c. non offeramus 24. q. 1. & d. c. vergentis de heret. Damhoy. d. c. 61. n. 52.*

211 Unde recte † ad propositum dicit Joannes Nicol. Arelat. *in tract. de heret. notab. 38.* quod hæreticus præcisus sit ab Ecclesia, & sit sicut ramus præcisus ab arbore sive stipite qui statim arescit. *24. quest. 1. c. loquitur de quo Joan. c. 15. Si quis non manserit in me mittetur foras & arescet.*

212 Quarto fulcitur hæc † decisio ex communi Canonistarum doctrina tradentium hæreticos ad Ecclesias confugientes non gaudere earum immunitate *gloss. in auth. Mandat. princip. §. neque autem collat. 3. facit ad idem text. in l. 1. C. de his qui confug. ad Eccles. Gundissal. de heret. q. 11. n. 15.*

213 Quinto facit quod ab omni † commercio & negotiatione fidelium excludantur *text. in l. 4. C. de heret. ipso-*

214 *rumque nomen † & memoria post mortem damnatur, ut reorum læsæ Majestatis, quibus, ut dictum est exquantur, d. l. 4. eod. l. 23. C. de Episc. & cler. nec inter Christianos † sepeliri permittuntur, c. sicut ait §. de heret.*

215 Cæterum præmissa decisio extenditur, ut non solum procedat in ipsis hæreticis, sed eorum etiam fautoribus ac defensoribus. Cum † hæreticorum defenso-

216 *res, receptatores ac fautores pro iisdem habeantur cum ipsis hæreticis, ca. 2. ca. acensatus de heret. in 6. Cardin. in Clem. 1. §. verum eod. tit. Brunor. à Sole in consil. suo crimin. n. 42.*

217 Deinde eadem decisio extenditur etiam ad Christianos † perfidos vel apostatas. Perfidi etenim Christiani † deteriores sunt quam alii athei vel hæretici,

218 Cum † minus peccet ethnicus, qui viam Domini non

219 *agnoscit, quam qui post agnitam nefarie retrocedit c. quidam de apostat. c. si resurgentes de pœnit. dist. 4 Refert & sequitur Ripa in tractat. de peste c. de remed. ad curand. pest. nu. 58 & 59. Everhard. Speckhan. quest. fur. centur. 1. qu. 14. n. 5. Et hæcenus de Hæreticis.*

220 Consequenter nunc majus hoc † loco dubium moveri potest, quid de Judæis dicendum sit: *Anne illi jus recipiendi sint in protectionem, vel omni potius defensionis beneficio indigni censeantur?*

221 Et † certe non desunt argumenta, quæ partem negativam, scilicet illos in clientelam non esse recipiendos magnopere suadere videntur.

222 *Negativa.* Primum in hanc sententiam † movet impietas ac

223 *blasphemia eorum, qui artes præter scelerationem fere nullas exercent, aut † si quas habent earum vim universam ad Christianorum incommodum dirigunt, sceleris agitant, & Christianos in fraudem pellicere laudant eorumque facultates miris artibus exlugunt c. post miserabilem & c. quanto de usuris, ca. ex parte eod. tit. in 6. idque notatum in Ord. Polit. de Anno 1530. tit. von Juden/ vnd ihrem Bucher/ ibi. durch solchen Bucher sie das gemein arm nothurfftig unvorsichtig Volck/ mehr dann jemandt genug rechnen kan/ beschweren/ jämmerlich vnd hoch verderben/ Et de Anno 1548. eod. tit. Ubi omnibus & singulis Magistratibus, in quorum territoriis Judæi degunt, mandatur, ut diligenter caveant, ac prospiciant, damit ihre und andere frembde Unterthanen/ durch die Juden und ihren ungöttlichen Bucher/ nicht so jämmer-*

lich beschweret und verderbt werden. & in Recess. de Anno 1576. §. Neben Verähtschlagung. De quo & erudite Amad. de Ponte in cons. annexo Thesauri decisioni 57. Speckhan in diatagm. Jud. thes. 13. Molinæ. consuet. Paris. p. 1. tit. 1. gloss. 9. n. 19. discurrunt.

Hinc illud contra eosdem vulgatum distichon.

Ut damno absque caper nunquam retinetur in horto, Sic nec Judæus sine damno in Plebe fovetur.

Quapropter Wenceslaus † Imp. Anno 1394. à civitate Imp. eos non esse recipiendos statuit. Hinc, referente Dn. Daniele Ottone Illust. Comitum Hohenloensium Consiliario, amico nostro *in dissertat. de Jure publ. ca. 14.* Christophorus Dux † Wirtembergicus, quibusdam receptionem Judæorum, ob immensa, quæ ab iis haberi possent, lucra, suadentibus, respondisse fertur, non se toleraturum maledictos istos homines in suo Ducatu, si vel acervos auri argentique accumulati ipsi offerrent, quod in Christum Salvatorem perfidi extiterint.

Porro ut marsupia sceleris: ita facultates corporis vitales medicamentis Judæi etiam exhauriunt, & experimenta per mortes agunt. Langius *lib. 1. Epit. med. 17.* hinc medicamenta ab iis sumere prohibet *text. in ca. nullus eorum. 28. qu. 9.* ubi dicitur, quod nullus eorum qui sacri sunt ordinis aut laicus, aliquem Judæorum in infirmitatibus suis vocet, aut medicinam ab eis percipiat, & si laicus est excommunicetur, & ideo recipere medicinam à Judæo peccatum est mortale. † Quod tamen limitat Felin. *in c. 1. col. 2. ext. de Judæis.* Nisi aliud suaderet qualitas temporis ut puta pestis, in quo deficerent medici, item nisi vocaretur ad curam in qua medici Christiani defecissent, eadem ratione maxime, si Judæus in ea arte excelleret, quia propter eminentem scientiam relaxatur legis dispositio *Peck. in c. nemo potest. 6. n. 7. de Reg. Jur. in 6.*

Sed quam funesta † Judæorum medicinæ Christianis etiam Imp. & Regibus crebro extiterint historiographorum exempla demonstrant. † Ita Carolus Calvus Imp. à Sedechia Judæo medico suo veneno extinctus legitur apud Phil. Mel. Sebast. Franc. & alios *in vita Caroli Calvi.*

Sic Joannem Bohemæ † Regem Caroli IV. Imp. patrem à Judæo quodam ophthalmiæ curandæ peritiam jactitante ex cæcutiente cæcum effectum narrat Joan. Dubravius *lib. 21. hist. Bohem. circa fin.* Unde non injuria contra Christianos ab Hebræis medicinas accipientes exclamat Francisc. Ripa *in tract. de peste tit. de remediis ad curandam pestem. n. 56.*

Quo pacto ergo eos in protectionem suscipiendos esse quis rationabiliter dixerit.

Deinde pro eadem sententia pugnat, quod Judæi censentur † personæ odiosæ & infames *cum sit in tuis de Jud. l. fin. C. de Jud. Soc. cons. 119. n. 22. vol. 4.* inimici crucis Christi redemptoris nostri, *c. licet universis ext. de testib. & ejusdem nominis blasphemi, ca. 1. c. cum sit nimis ext. de Judæis.* Imo magis odiosi & pejores † aliis infidelibus. *c. nonne 1. q. 1. & ibi gloss. in verb. pejores.* assignans de hoc multiplices rationes *Soc. cons. 71. in presenti n. 5. vers. quarto videtur. vol. 1.* ubi dicit Judæos esse personas infames & odiosas & pejores Saracenis, & detestabiliores omni alio malarum personarum genere per *text. in d. c. nonne 1. q. 1.* Idque corroboratur ex veritate Evangelica apud *Matth. in c. 11.* ubi Dominus noster affirmat, quod Tyro & Sidoni & Sodomis remissius erit, in die tremenda Judicii, quam perfidis Judæis.

Hinc est, quod à Judæis honoraria accipientes (quo nomine, in persecutione Judæorum sub Henrico IV. Imp. facta Spirens. Præsulem redarguit Eysengr. *Chron. Spirens. p. 198.*) contra fidem Christianam, munere aut favore suffragium ejus præstant, ut profani ac sacrilegi anathema effecti, ab Ecclesia habeantur alieni statuente

Conc.

Conc. Tolet. 4. c. 57. quod extat. *Tom. 2. fol. 105.* ubi etiam habetur, quod à Christi corpore dignus sit separari, qui inimicis Christi efficitur Patronus.

Ea de causa Judæi etiam antiquiorum Legumlatorum sanctionibus ab omnibus dignitatibus repelluntur *l. 1. C. de Jud.* ubi lex eos appellat insultores fidei nostræ *Socin. consil. 70. vol. 1. & facit. text. in constituti 17. quæst. 4. c. nulla distinct. 4.*

234 Sed personæ odiosæ non sunt recipiendæ † in tutelam. † Quia in beneficiis generaliter concessis, non comprehenduntur personæ odiosæ *l. Lucius §. Lucius Titius.* ubi Bart. *ff. de leg. 2. Dec. cons. 286. col. 2. & conf. 338. n. 6.* † Et interminis, quod Judæi non contineantur in dispositione legum favorabili tradit Salicet *in l. 1. col. 2. C. de Episc. audi.* † Eo quod leges non extendant suos favores ad eos, qui sunt eis rebelles generaliter, *l. C. de Episc. & cler. l. 1. cum Auth. seq. C. de hæret. & Manich. l. milites C. de qua. l. 2. C. de tabel. l. sed & reprobari C. de excus. tutor.*

238 Præterea Judæos extra protectionem † esse deduci videtur ex eo, quod ad Christianorum Ecclesias confugientes illorum immunitatibus non potiantur, ut expresse post Abbatem *in c. inter alia de immunit. Eccles. Archidiacon. in c. diffinivit. 17. q. 4. & Oldrad. cons. 54. incip. an fugiens pro debito, & c. nu. 2.* accumulatis aliorum auctoritatibus nuncupatim decidit Salicet *in l. 1. C. de his, qui confug. ad Eccles.* ubi dicit † Ecclesiam non esse Tutricem eorum, qui non sunt sub lege sua. Idem tenet *Gloss. Auth. de Mandat. Princip. §. sed neque alios §. publicorum in verbo cogentur.* Et eandem sententiam dicendo communem firmavit Hippol. Marfil. *in l. Senatus cons. num. 7. & seq. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & sequitur Marquard. de Susan. in tract. de Judæis p. 1. cap. 8. num. 2.* † ubi infert Synagogas Judæorum non gaudere privilegio illo immunitatis secundum Joan. de Anania *in c. Judæi extr. de Judæis & Saracen.* Cujus sententiæ illa affertur ratio, quod ipsi sua infidelitate beneficio ejus se indignos faciant, ut pulchre notat Jul. Clar. *in pract. §. ult. quæst. 30. vers. præterea quæro. n. 14.* † ubi etiam dicit erga Judæos perfidissimos Christiani nominis hostes nulla humanitate utendum esse.

Ergo consequitur eos non esse sub protectionem recipiendos. Et licet pietas Christiana eos receptet, ii tamen misericorditer in protectorum familiaritatem admissi plerunque illam retributionem † iis impendunt, ac post se relinquunt, quam (juxta vulgare proverbium) mus in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu luis consueverunt hospitibus exhibere, præmonente Innoc. III. *in c. etsi Judæos 13. extra d. tit.* Cum igitur iidem in tutelam recepti sæpius Christianis Protectoribus pro gratia contumeliam reddant, & pro beneficio contemptum irrogent, eosdem in clientelam recipiendos esse, quis suadere conetur, qui cum cæperint rodere more muris, & pungere sicut serpentes, verendum est ne ignis receptatus in sinu, corrosa consumat, ad notat. *d. c. 13.*

242 Judæorum denique in † tutelam receptio prohibita esse videtur publicis Principum Christianorum ac Rerumpublicarum edictis, quibus cavetur, ne Judæi omnium maximi fæneratores in ditionibus suis ferantur, sed auferantur. Alexand. de Nevo *cons. 100.* Cacher. *decis. Pedemont. decis. 137.* Jacob. *in tract. feud. verb. Dux. quæst. ult. in fin.* Welenb. *in paratit. C. de Judæis nu. 4.* 243 ubi ad lubitum eos expelli, atque adeo etiam bonis despoliari posse adstruit *ibid.* Menoc. *cons. 100. n. 225.* allegans, apud quem tamen, hac de re ibi nihil habetur, & Oldrad. *cons. 264. n. 1.* qui tamen ibidem totus contrarium consulit, licet *consil. 87.* sibi contrarius cum Menochio consentiat, Quod ipsum etiam voluisse videtur Gail. *2. obs. 5. n. ult.* Petr. Royz. *de Lit. 5. nu. 220.* Parthen. *litigios. lib. 2. c. 11. n. 25.* Unde expulsionones eorum ne

Christianis lites illicitas movere & ipsum sanguinem exugere possint merito probare videntur Marquard. de Susan. *tract. de Judæ. cap. 11. nu. 11.* Damhoud. *in prax. crim. cap. 82. nu. 76.* Joan. Bonif. *tract. de furt. §. fraudul. n. 39.* † Et quod à regno Galliarum sint extorres testatum faciunt Gaguin. *lib. 2. histor. Franc. Petr. Greg. syntagm. Jur. lib. 22. c. 3. n. 23.* Molin. *tract. de usur. nu. 581.* ubi Principes cum Judæis colludentes vocat infideles & socios furum, refert & sequitur Parthen. *litigios. lib. 1. cap. 13. nu. 22.*

Ad quorum probationem pertinet, † quod tradunt quidam non licere cum ejus generis hæreticis ac similibus pacisci, ut libere in damnata sua secta vivant, juxta *Exod. cap. 23. vers. penult. & ult.* Martin. Rumeilin. *dissert. ad Aur. Bull. parte 2. dissert. 8. conclus. 77.* ubi dicit Christianorum interesse, ut à Judæorum conversatione & familiaritate abstineant, eo quod illorum † mores cum nostris neutiquam concordent, tum maxime quod ob continuam conversationem & assiduam cum ipsis familiaritatem iidem facile, simplicium animos ad suam superstitionem & perfidiam allicere ac pertrahere possint, juxta text. *in c. ad hac 8. extra de Judæis, cum ibi alleg. l. calicolarum 11. C. de Judæ.* multo ergo minus eos in protectionem suscipere licebit.

Verum licet hucusque adductæ † rationes id suadere videantur, ne Judæi facile in alicujus Provinciam actutelam recipiantur, iis tamen non obstantibus nihil obstare videtur, quin illi in clientelam recipi possint.

Et ita pronunciandi fiduciam præbet textus expressus *in l. nullus 12. C. de Judæis,* † ubi Judæis tutela à Ju- re data est ne Christiani insultent in eos Bald. *cons. 315. in princ. vol. 1.* Roland. à Vall. *cons. 25. n. 12. vol. 3.* † Et Judæis nihil tentantibus turbulentum legique contrarium injuriam fieri non debere, dilucide etiam statuit lex Christianis *6. C. de pagan.* quam ad hoc notat eleganter Bald. *cons. 418. vol. 3.* Joan. Ruding. *singul. obs. cent. 3. obs. 13. nu. 2.* Facit Georg. Schonborn. *Politic. lib. 3. c. 36.* Marta *de Jurisd. part. 1. c. 24. nu. 20.* Gail. *7. observ. 30.* Bodin. *de republ. 3. cap. 7.* Vasq. *1. Illust. controver. c. 8. nu. 12.* Reinkingk. *de Regim. sacul. & Eccles. lib. 2. class. 1. cap. 3. num. 13. text. in l. 15. §. ἵδὲ καὶ ἰσχυροί. ff. de excus. tut. l. 3. §. ult. ff. de decur. l. circumcidere ff. ad leg. Cornel. de Sicar. Cujac. lib. 7. observ. 30.*

Et humaniter eosdem tractandos † patienterque ferendos esse tradiderunt Hostiens. *in summa Tit. de Judæis Ripa. in l. si insulam nu. 20. & 21. ff. de verb. obligat. Gondisilu. in tract. de hæret. q. 9. n. 9.* Oldrad. *cons. 78. n. 264.* Alex. *cons. 99. nu. 14. vol. 6.* & post Paris. Bonacoss. *inter comm. opin. in verbo Judæos de civitatibus Menoch. recup. remed. 9. n. 288.* Thom. Mich. *de Jurisd. concl. 49. in fin.* Speckhan. *diatagm. Judæ. th. 2.* Joachim. Camer. *centur. 1. Med. hist. c. 89.* ubi inter alia hanc gravissimam rationem allegat, quod † Judæi si nullum hospitium inveniant apud Christianos, catervarim confluant ad Turcas, sicut, inquit, fama est, olim ad centum millia Judæorum ad Turcam migrasse: Et addit: *Memoria traditum est Turcicum Imperatorem dicere solitum se mirari Christianorum Regum stoliditatem, quod tantam multitudinem potius in propriam perniciem expellere, quam ad suum emolumentum retinere maluerint, utpote quam si interficere non voluissent, tamen mancipiorum loco ad varia servitia præstanda servare potuissent;* Et sane memorabile est, quod idem Camera- rius annotat: Judæos † illos qui à Christianis expulsi fuerunt, primo omnium ad Turcas attulisse varia artificia, & perfectiorem usum machinarum bellicarum, aliarumque multarum rerum, quibus antea barbara Turcarum gens destituta fuit: Id quod incredibili Christianæ Reipubl. damno accidit.

Quibus nominatim subscribens Joan. de Cirier. in tract. de primogenitur. quæst. 16. n. 16. lib. 1. expressim
 250 statuit, † quod Judæi sint sub protectione Imperat. & summi Pontificis sequitur P. Paul. Paris. conf. 2. nu. 12. vol. 4. Roland. à Vall. conf. 25. n. 11. vol. 3. Bec. conf. 84. per tot. li. 1. ubi n. 8. Papam Judæorum Tutorem esse dicit per rationem, quia cum Petro dictum fuit, *Pasce oves meas*, hoc de omnibus adeoque etiam de illis de quibus
 251 Joan. 10. vers. 16. agitur (quales, creatione, † gubernatione, & redemptione, ex parte Christi sunt Judæi) intelligendum est, quomodo Florianum de S. Petro ratiocinari refert Tulch. pract. concl. jur. Tom. 4. lit. 1. conclus. 368. n. 5. & conclus. 371. n. 40.

Hinc & Judæos offendere vel personaliter vel in bonis prohibet c. sicut §. si. de Judæis, id quod notat Rainal. Corf. in addit. ad Oldrad. consil. 72. An contra Saracenis Abb. in ca. 1. de convers. infid. Id quod etiam suo approbavit calculo nuperrimo Joan. Georg. Becht. disputat. de Securitat. thes. 92. concludens Judæos cæteroquin innocentes solo Judaicæ superstitionis intuitu neque in persona neque in bonis offendendos esse per
 252 alleg. ibid. Et principem absque legitima causa Judæos nobiscum pacifice degentes & quiete viventes de suis terris expellere non posse, post Alber. in rubr. C. de Judæis & Archidiac. in ca. fraternitatis distin. 54. tradit Mart. Laudens. in tract. de princ. quæ. 101. Quo etiam referenda est constitutio Conradi IV. Imp. de privil. Judæorum per Dn. Goldast. Const. Imp. tom. 2. fol. 85. relata, ubi dictus Imper. eos gratiori humanitate, legis gravioris quos gravat conditio, & in sola Imperatoriæ lenitatis respirant protectione, complectendos esse statuit. Quinimo eosdem diligendos esse in quantum sunt humanæ naturæ participes, monemur per text. in cap. charitas de pœnit. dist. 2. † & tempore necessitatis eis succurri debere probat c. quiescamus dist. 40. c. si cupis. 17. q. Oldrad. conf. 87. quaritur an princeps n. 3. Joan. And. in addit. ad Specul. in rubr. de Judæ. Arcin. in l. mutuum ff. de verb. oblig. Ant. Natt. conf. 620. n. 22. vol.
 253 † Quinimo Principem secus facientem peccare docet l. bene à Zenone C. de quadr. præscr. quia licet sit Dominus quoad protectionem, non tamen eos sine justa causa expellere, aut bonis spoliare potest, notante Innoc. in c. quia plerique extra de immun. Eccles.

Et præter hæc Juris fundamenta solide etiam ex sequentibus rationibus nostra decisio stabilitur.

Ratio decidendi I.
 255 Primo quia cum fides eorum sit † primordium veritatis l. cum filius §. hæres ff. de legat. 2. ipsique sint testes legis antiquæ, in qua de Messia venturo scriptum est, quem Christiani ex eadem lege venisse etiam probant & ostendunt, eleganter Petr. Gregor. Tholos. in tract. suo de usur. c. 7. n. 12. lib. 2. sicque secundum Theolog.
 256 † sint memoria maximi fundamenti fidei nostræ, eique apprime utiles. Unde D. Augustin. super Psal. 40. Judæi, inquit, tanquam capsarii nostri nobis serviunt, quia per eorum codices alios infideles convincimus, &c. vide
 257 Oldrad. conf. 87. n. 1. in med. † Nec non per eorum consortium eos Deo lucrari possumus arg. 11. q. 3. c. ad mensam c. infideles 23. q. 4. Oldrad. conf. 87. per tot. & conf. 264. Natt. conf. 620. n. 22. Tom. 3. Rom. conf. 489. n. 2. Surd. decis. 133. Anchor. q. 27. lib. 2. Pacian. de probat. c. 7. n. 36. Soarez. Thesaur. recept. sent. lit. 1. n. 203. Vasq. Illust. contr. c. 8. n. 12. lib. 1. Nam & Judæi inter oves Christi creatione gubernatione redemptione computentur, Roland. à Vall. d. conf. 25. n. 11. vol. 3. Unde Joan. c. 10. alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili: scilicet Ecclesiæ. Haud sane immerito in protectionem tam summorum Pontificum, quam Cæsarum aliorumque Principum recipiendi sunt.

Ratio decidendi II.
 258 Deinde confirmatur etiam ex eo quod † Judæi sint fideles & devoti, id est, non rebelles S. Ecclesiæ Romanæ, ut luculenter scribit Petr. de Anchar. conf. 261. de

tit. criminum col. 2. v. 4. si dicamus. ubi dicit expresse statutum, loquens de fidei & devoto S. Romanæ Ecclesiæ comprehendere etiā sub illis verbis Judæos. Et hinc est, † quod Judæi obediētes legibus non sint molestandi c. dispar. 33. q. 8. c. 1. de nat. ex lib. ver. l. die sabbathi C. de Judæ. quod item notat Innoc. in c. quod super his. de voto sequiturque Felin. in c. consuluit not. 3. de Judæis. Hostiens. ind. c. quod super. de voto & voti redempt. †
 260 Et Ecclesiæ eos in suis ritibus & ceremoniis toleret d. l. die sabbathi C. de Judæ. potest ergo Judæus esse fidelis sanctæ matri Ecclesiæ, quia ejus protectioni se subjiciens misericorditer ab ea sustinetur, & injuriam ei fieri inhibet eumque tutatur, c. si quis Judæ. de Judæis. plura Ant. Natt. d. conf. 620. n. 9. Quinimo ipse Apostolus Gentium Paulus nos monet ne animo elato gloriemur adversus detractos ejusmodi ramos, sed id perpendamus, cum Deus naturalibus ramis non pepercerit, evenire posse, ut nec nobis parcat, illique rursus inserantur, nos vero excidamur, cum ex parte tantum cecitas contigerit in Israel, donec plenitudo gentium intraret Rom. 11. v. 19. 20. &c. Quo egregie conferunt, quæ habet Oldrad. conf. 264. num. 5.

Præterea eos à Christianis † opprimendos atque ar-
 261 cendos non esse, vult ipse Deus, quod haud obscure colligitur ex eo, quod dictus Apostolus docet ad Rom. 11. ver. 25. & 26. † Judæos ante finem mundi, cum inter
 262 gentes electorum numerus completus fuerit, ad Christum convertendos esse. De qua conversione Sophonias quoque propheta vaticinatur in cap. 3. ver. 8. Hol. 3. v. 4. & Christus ipse Luc. 21. ver. 24. Inde ergo sequitur, Judæos, dum tempus illud conversionis divinitus definitum & determinatum adveniat, inter Christianos ferendos & tolerandos esse.

Sed & hæc divini † Numinis voluntas clarius etiam
 263 inde colligitur, quod Regius propheta David sub persona Christi Psal. 59. orat, ne gens Judaica prorsus aboletur, sed per orbem terrarum dispersa passim vagetur ante oculos Ecclesiæ, sive populi Dei, Christianorum & fidelium. Et imprecatio ista vim habet vaticinii & prædictionis. Prædictio autem, quæ sit voluntas Dei, ostendit. Sequitur ergo & hinc etiam ex voluntate Dei Judæos à Christianis non exterminandos, sed ferendos esse.

Prædictis accedit † quarto quod Judæi vivant Jure
 264 Romanorum l. Judæi 8. C. de Judæis & cap. gaudemus i-
 265 biq. Joan. de Anan. & Dd. de divort. & notat. in cap. l. us quintum distinct. 1. Innoc. in d. c. quod super his de voto. Et in Germania ex stylo Cameræ & consuetudine pro civibus Romanis habeantur attestante Mynsing. cent. 5. obs. 6. Paul. Matth. Wehner. pract. obs. lit. 1. verb. Juden in princ. † Hinc dicuntur habere in filios Jus patriæ po-
 266 testatis, quæ est de Jure Romanorum, ut observat gloss. in c. Iudeorum 28. q. 1. & in d. c. l. us quintum Bald. item in l. nam & civium ff. de his, qui sunt sui vel al. lur. Card. in clem. 2. in ult. q. de Iuda. & hanc esse magis communem conclusionem asseverant Alex. conf. 99. n. 6, lib. 6. Burlat. conf. 127. n. 6. vol. 1. Costal. in l. 3. C. de his, qui sunt sui vel alien. lur. Paul. Matth. Wehner. loco citat.

Hinc Judæus † minor restituitur in integrum quando
 267 læditur, quæ restitutio in integrum ex æquitate introdu-
 268 cta est. l. 1. ff. de minor. l. denique & l. nec utilem ff. ex quib. caus. maio. Joseph. Mascard. de probat. concl. 944. n. 26. & 27. vol. 2. † Et hinc etiam immunitas incolis
 269 alicujus loci concessa etiam cōplectitur Judæos, ut notat. per Bald. in l. spadonem §. jam autem ff. de excus. tutor. ubi se ita in contingentia facti resolvisse tradit, eo quod in hujusmodi actibus Judæi nobiscum participet, & Bald. sequitur Alex. consil. 75. col. 2. vol. 5. Socin. consil. 62. col. penult. quibus nominatim subscribit Ang. in l. utimur ff. de sepult. viol. asserens † securitatem concessam pro se & sociis includere socium Hebræum, sequitur-

quiturque And. Barbat. in c. sedes & ibi Felin. col. 7. de rescript. Abb. in c. post miserabilem 2. not. de usur.

Aque decidendi ratio etiam patet ex privilegio Judæis Francofortensibus ab Impp. Carolo V. Anno Domini 1551. concessio, nec non postea à Maximiliano II. Anno 1570. itidemque Rudolpho II. Anno 1582. confirmato, incip. Wir Rudolph ibi. Diweil dann gemeine Jüdischheit nach inhalt Unserer Vorfahrn am Heiligen Reich Römischer Keyser vnnnd König löblicher Ordnung vnnnd Satzungen / sich gemeinlich in allen sätzen / darinn kein Fürsichung geschehen / Unser vnnnd des Reichs Gemeinen Römischen Rechtens gebrauchen mag vnd soll / 2c.

Et quidem Privilegia Judæis † concessa, illibata servari debere, olim etiam Theod. Gothus Rex Romanor. in Edict. 143. & constit. 97. apud Dn. Goldast, *Const. Imp. rom. 3. p. 29. § 57. præcepit.*

270 Atque † ideo secundum legum dispositionem justitia eis non minus exhiberi debet, quam Christianis, & per consequens etiam sub protectionem sunt recipiendi l. 2. ff. de probat. l. actor. C. eod. Pacian. in tract. de probat. lib. 1. c. 7. n. 36.

271 Quin & vetus Christianorum Ecclesia, † ut & Jura Canonica & Cæsarea, & novissimæ Imperii Romani ordinationes atque recessus Judæos & eorum Collegia synedria & synagogas non modo tolerant atque sustinent, sed etiam in protectionem Romani Imperii atque Imperatorum receptos multa iis concessa Diplomata testantur, in quibus etiam plerunque gravissima pœna in eos constituta, qui vel ipsos vel eorum synagogas injuste & sine causa offendere præsumpserint reperitur, idque etiam colligitur ex Augustino de Civitate Dei lib. 4. § 18. & lib. 2. quest. Evang. quest. 33. & super Psalm. 59. & alibi passim. totoque tit. C. de Judæis & caliculis. Item ex constitutionibus summorum Pontificum sub tit. de Judæis & Saracenis Reformat. Polit. August. Anno 1548. §. Item nach dem. aliaque multis Imperii novissimis Constitutionibus ac Imperatorum privilegiis videre est.

272 Quod ipsum clarissime sancitum est † in privilegio à Carolo V. Romanorum Imperatore universæ Judæorum sectæ Spiræ Tertio Aprilis Anno 1544. concessio. Ubi eos in suam atque Romani Imperii protectionem recipit sequentibus verbis.

273 Wir Carol/2c. † Bekennen für Uns vnd Unser Nachkommen am Reich öffentlich mit diesem Brieff / 2c. Als Uns als Römischen Keyser in allwege geziemet vnnnd gebürt / Unser gemeine Jüdischheit / so in dem H. Reich desselben Fürsten / thumen / Graffschafften / Herrschafften / Lande Stätten vnnnd Gebieten ihr Wohnung vnd Erhaltung haben / ben Fried / Recht vnd iren Privilegien vnd Freyheiten / damit sie von Weyland den H. Vättern den Pabsten gemeinen Concilien Unser Vorfahrn Römischen Keysern vnd Königen seliger vnd hochlöblicher Gedächtnuß / vnnnd Uns auch andern Fürsten vnd Herrn löblich begabt / gefreyt vnd versehen seyn / zu schutzē / zu schirmen vnd zu handhaben / vnnnd jeto dieselb Unser Jüdischheit des H. Röm. Reichs auff diesem Unserm gegenwertigē Reichstag zu Spener vor Uns kommen ist / vnnnd mit hohem beschwerden Klagweiß fürgebracht / wie etliche auß ihnen / vber vnd wider ire solche gegebenen vnd begabten Bapstlichen vnd Keyf. Freyheiten / Unser vnd des Reichs auffgericht / vnnnd außgekündten Landfrieden Guldten Bullen vnnnd Keyf. Reformation / auch vber daß

sie einem jeden / so einig Spruch oder Forderung zu ihnen zu haben vermeinen / vor Uns vnserm Keyserlichen Cammergericht / im H. Reich / oder an anderen / da sich solches ihren Freyheiten vnnnd Privilegien nach gebürt / rechtens vnnnd fürkommen / hiervor gewesen / vnnnd noch nicht seyn / gewaltiglich freuentlich vnnnd mutwillig an ihren Personen / Leiben / Haab vnd Gütern mit Todtschlagen / Rauben / Wegführen / Austreibung / irer häußlichen Wohnungen Versperrung vnnnd Zerstörung ihrer Schulen vnnnd Synagogen / desgleichen an Geleiden vnnnd Zollen beleidiget vnnnd beschwehrt / 2c. Vnnnd Uns darauff als Römischen Keysern / zu deme sie als ihrem rechten einigen Herren vnd Beschirmer auff Erden / ihre Zuflucht vnnnd Hoffnung tragen demütiglich angeruffen vnd gebetten / daß Wir ihnen hiezinnen Unser Keyserliche Hülff vnnnd Miltigkeit mitzutheilen / sie bey ihren gegebenen Freyheiten / Privilegien / Schutz Schirm vnnnd Geleid zu handhaben / ihnen dieselben alle vnnnd jeglich insonderheit zuernuern / confirmiren vnnnd zubestätten / vnnnd dieselbe Unser Jüdischheit in Unsern vnnnd des H. Reichs Verspruch / Schutz vnnnd Schirm / auch Geleid vnnnd Sicherheit zu empfangen gnädiglich geruheten.

Wann Wir nun gemelter Jüdischheit demütig anzeigen vnd bitten gnädiglich vernommen / vnnnd Uns als Röm. Keyser männiglich vor gewaltigen handlungen vnnnd beschwerden zubehüten gebürt vnnnd zustehet. So haben wir darumb auß den überzahlten vnnnd andern trefflichen vrsachen / Uns darzu bewegent / vnnnd mit wolbedachtem Muth / gutem Rath vnnnd rechten Wissen gemeiner Jüdischheit alle vnnnd jegliche ihre Gnad / Freyheiten vnnnd Privilegien / Schutz Schirm vnnnd Geleid / damit sie von den H. Vättern vnnnd Pabsten / gemeinen Concilien / Unsern Vorfahrn Röm. Keysern / vnnnd Königen / Fürsten vnnnd Herrn / auch Uns vnnnd dem H. Reich gefreyt / begnadet vnnnd versehen seyn : Als Röm. Keyser widerumb gnädiglich vernewert / confirmirt / bestättigt / vnnnd darzu dieselb Unser Gemein Jüdischheit von newen in Unsern vnnnd des H. Reichs Verspruch Schutz vnnnd Schirm genommen vnnnd empfangen / vnnnd ihnen darzu Unser vnnnd des Reichs Frey : Sicherheit vnnnd Geleid für Gewalt vnnnd zu Recht gegeben / 2c. haben.

Et hoc ipsum privilegium etiam † novissime Imperator felicissimæ recordationis Rudolphus II. in Comitibus Imperialibus Anno 1605. Spiræ habitis denuo confirmavit, addita hac in fine diplomatis clausula.

Vnnnd gebieten darauff allen vnnnd jeden Churfürsten / Fürsten / Geistlichen vnnnd weltlichen Prälaten / Graffen / Freyen / Herren / Rittern / Knechten / Hauptleuten / Landvögten / Vizdomē / Vögten / Pflegern / Verwesern / Amptleuten / Schultheissen / Burgermeistern / Richtern / Rätthe / Bürgern / Gemeinden / vnnnd sonst allen andern Unsern vnnnd des Reichs Underthanen vnnnd Getrewen / was Würden / Stands oder Wessens die seynd /

seynd / gegenwertigen vnnnd fünfftigen ernstlich mit diesem Brieff / vnnnd wollen / daß sie gemelte Gemeine Jüdischheit in gemein vnd insonderheit bey obgeschriebnen Keyserß Carls Privilegien vnd Freyheiten / vnnnd dieser Unser Keyserlicher Confirmation Bestättigung vnd Erneuerung geruhiglich bleiben / deren vnverhindert freyen gebrauchen vnd genießen lassen. Auch von Unser vnnnd deß Reichs wegen darbey handhaben / schützen vnd schirmen / vnnnd sie daran nicht irren noch verhindern / auch hierwider nicht thun / noch deß jemandß andern zuthun zugestatten / in kein weiß noch wege / Als lieb einem jeden sey Unser vnd deß Reichs schwere Bagnad vnnnd Straff / vnd darzu ein Peen : Nemblich sechzig Marck Lötiges Golts zuvermeiden / 2c.

Cum igitur ex his, Salvæ Guardix literis manifeste constet, Judæos etiam ab ipsis Imperatoribus in protectionem receptos fuisse, de affirmativa nostræ assertionis nil dubitationis relinquitur.

Restat tantum ut ad præmissas dubitandi rationes respondeant, quas ad fundandam contrariam sententiam parum firmitatis habere, statim apparebit.

Responsio ad l. dubitandi rationem.
Quod enim ad primum obstaculum attinet, quo obiectum fuit, Judæos Christianorum facultates, exugere ac propterea tolerandos non esse, incommodis illis facile occurri potest si certis quibusdam conditionibus ac legibus denunciantur, antequam in protectionem recipiantur, sicuti Francofurti Juramento prius astringuntur, daß sie den Burgermeistern Schöpffen vnnnd Rath vnderworffen / getrew vnd gehorsam seyn / Irer vnd gemeiner Statt schaden warnen / Muz vnd Frommen fördern / vnd nit wider sie thun wollen / quem in modum illorum pravitati aliis plerisque fere locis obviatum est legibus ac Constitutionibus peculiari-
275 bus, † quibus cavetur, ut non aliter in protectionem recipiantur, nisi eo, quo Christiani obstringuntur Jure, quoad politica utantur l. 7. § 8. C. de Juda, ex Decian. Michael. de Jurisdic. thes. 84. lit. b. Schneidw. ad rubr. de success. ab init. num. 9. § seq. post Alexand. consil. 13. numer. 1. vol. 7. Everhard. Speckhan. in digestatagmatib. Judæor. oder Jüden Ordnung. thes. 12. 16.
276 § 18. † aliisque certis vivendi legibus adstringantur, de quibus accurate Everhard. Speckhan. in dd. digestatagmatib. in quibus est hæc, † ut discreto vestitu utantur arg. l. 15. §. 27. § l. 39. de injur. l. mima. 4. ubi Bald. Castr. & Dd. C. de Episcop. aud. text. in cap. in nonnullis 15. de Juda, & arg. traditorum à Mascardo conclus. 264. num. 6. vol. 1. & signa aperta portent, per quæ à Christianis dignoscantur Schneidw. d. loc. nu. 12. Decian. lib. 5. prax. crimin. cap. 12. num. 16. Speckhan. thes. 19. & in specie quidem clavo seu annulo flavo ab aliis discriminantur Ordin. Polit. de Anno 1530. Tit. vnder Jüden Kleidung Denayl. Jur. Cam. tit. 150. §. Justin. Gobler. in Latin. Ordin. Politic. Caroli V. cap. 20. ubi ex Bapt. Guarino ad Cæcilianum tres causas sublepide 4. distichis comprehensas cur scilicet Judæi ferant literam O. adducit.

278 Deinde quod secundo loco dictum est, † Judæos esse personas odiosas & peiores Saracenis, &c. & per consequens à generalibus beneficiis Juris excludi; id non nisi secundum quid & quoad forum animæ atque æterni Judicis tribunal verum est, respectu autem fori temporalis non procedit, quia hac consideratione personæ odiosæ non dicuntur, ut venuste distinguit Ant. Natt. d. cons. 62. n. 21.

Et sic quamvis Judæum esse sit crimen & delictum, ut tradit Accurs. in l. sed si res de legat. 1. habito nimirum

respectu ad DEVM æternum & poenam, quam ratione reprobatae superstitionis suæ incurrunt, ut declarat idem Accurs. & Dd. in l. non erit. §. divus ff. de Jurejur. & in l. 1. C. de summa Trin. † Adeo ut qui Christianum appellat Judæum atrocem injuriam ei intulisse dicatur, annotante Pegue. quæst. crim. 13. n. 10.

Id tamen quoad Judicem & † forum contentiosum 280 omni delicto caret, nec est punibile, ut sentit idem Accurs. in l. multum interest ff. de verb. oblig. & diffuse prosequitur ibidem Roman. & Alexand. in fin. Felin. in cap. multorum num. 5. de Judæis Bart. & Jalon. in l. apud Julianum §. constat. num. 28. de leg. 1. Marquard. de Susan. tract. de Judæis parte 1. cap. 2. num. 2. Ideoque pietate Christiana sustinentur inter Christianos conversantes in his, quæ prohibita non sunt, ut non inculte id pluribus edocuit Petr. Gregor. Tholos. in d. tract. de usur. c. 7. n. 9. in med. lib. 2.

Unde etiam textus † in cap. Judæi extr. de testib. nos 281 monet, eos ratione humanitatis à nobis esse fovendos, & propter implementum legis charitatis Matth. 5. Diligite inimicos vestros, & cum sint participes naturæ nostræ tanquam proximos nostros à nobis diligendos de poenit. distinct. 2. cap. charitas est §. item proximos. cum gloss. in verb. participes. † Et non esse per- 282 turbandos in eorum solennitatibus & cerimoniais vult cap. qui sincera. cap. Judæi. Clem. 1. de Judæis l. die sabbathi C. eod. tit. Nec eis molestiam referendam, sed in eorum bonis conservandos notat text. in l. nulli C. eod. tit. cap. sicut extr. de Juda. & per Apostolum. 1. Corinth. 9. & factus sum Judæis tanquam Judæus, ut plures lucrifacerem & cap. 10. circa finem, sine offensione estote Judæis & gentibus. Nam & Romani † sustinebant Judæ- 283 os posse filios circumcidere absque pœna secus in aliis gentibus l. circumcidere ff. de sicariis. Et de tolerandis iis in eorum ritibus vide S. Thomam 2. 2. quæst. 10. artic. 11. † Item Imp. Honorius & Theodosius con- 284 diderunt specialem provisionem pro Judæis & paganis contra Christianos rapientes bona eorum mobilia de qua in l. Christianis C. de pagan. & eor. templis, quod non reperitur specialiter statutum pro Christianis contra eos prout per Roffred. in libellis suis super commento. d. constit. ubi dicit, quod non sine causa sic statuerint scilicet propter raritatem Judæorum & paganorum, quia multi Christiani sunt in eorum terris, & pauci Judæi habitant inter Christicolas. Ideo voluerunt principes illi, quod ipsi ita pauci essent tuti inter Christianorum cætus & subdit etiam intellexisse à mul- 285 tis † quotidie partibus ultramarinis in Hispania apud Saracenos, quia ibi sunt pauci Christiani, similiter speciali lege provisum sit de ipsis Christianis non offendendis & † atrocius puniatur Saracenus offendens Chri- 286 stianum, quam paganum refert & sequitur Marquard. de Susan. d. c. 2. n. 4.

Non obstat etiam decisioni præmissæ, quod eodem sub numero ex Concil. Toletano adductum strit, suffragantes nempe Judæis per corruptionem, anathematizentur, & Patroni illorum à Christi corpore separentur. Quia id eo sensu accipiendum est, si nempe contra fidem Christianam ipsis suffragia & Patrocinia præstentur, secus autem si in nudam protectionem, quæ cum fide nihil participat, recipiantur.

Neque obiectum tertio † loco nos remoratur. 287 Et si enim concedamus Judæos propter commissum aliquod delictum ad Ecclesias confugientes illarum immunitate non potiri, à quo tamen doctiss. IC. Didac. Cavaru. lib. 1. var. resolut. cap. 39. num. 2. vers. 13. alienus est. Ex eo tamen non consequitur eos pariter etiam omni protectionis subsidio privandos esse. † 288 Argumentum enim ab uno particulari ad aliud nihil infert,

infert, l. quod vero. 14. ff. de legib. l. pen. ibi. neque enim sicuti illud receptum est, ita hoc quoque receptum ff. de reb. credit. Harprecht. §. item lex Cornel. de fcar. n. 94. Instit. de publ. judic.

289 Nec quod in uno + casu speciali constitutum est, ad alios quoque qui dissimiles, rationisq; diversæ sunt, sine legis autoritate trahendū est Crott. ad rubr. ff. solut. matrim. n. 12. Riminald. cons. 386. n. 10. lib. 2. Cravet. respons. 2. pro gene. 20. n. 22. Khol. tract. de subfend. c. 2. n. 48.

290 Quod denique de licita Judæorum + expulsionē, nimirum eos ad libitum Principum ac Dominorum Christianorum ditionibus ejici posse, ex Dd. adductum est, id non simpliciter, sed secundum quid, quatenus scilicet Christianis periculum vel scandalum ex cohabitatione eorum, ut prædictum est, imminet, accipiendum est. Ita communiter responderunt Dd. Jas. in l. apud Julian. §. constat. n. 29. ff. de leg. 1. Jacob. de S. Georg. d. verb. Dux nu. 11. Oldrad. d. cons. 264. §. cons. 87. Camill. Borel de præstant. Reg. Cathol. c. 69. nu. 42. Petr. Gregor. Tholol. lib. 22. syntagm. c. 3. nu. 23. Schneidew. Inst. de heredit. quæ ab intest. defer. lib. 3. tit. 1. in princ. nu. 13. Buxtorff. d. concl. 90. lit. c.

291 Quomodo autem à dicto secundum + quid ad dictum simpliciter recte efformabimus ratiocinationē cum hæc fallacia, argumenta quib. inest, omnino destruat, & vitiosam reddat connexionem, Everhard. in præamb. top. n. 24. ad fi. Coler. in tract. de aliment. lib. 1. c. 2. num. 4. Hartm. Pistor. quæ. 38. n. 38. lib. Coras. miscel. lib. 3. c. 19. n. 8. Oldendorp. in tract. fallent. rubr. fallac. à dict. secundum quid. in prin. Pecc. in tract. de testam. conjug. lib. 5. c. 25. v. 4. v. porro §. c. 30. n. 3. ad fin. Toming. decis. 26. n. 3. docent.

Alii tamen, qui Judæorum expulsionem urgent, id non nisi ea lege faciendum existimant, ut si manere velint, Christianam amplectantur Religionem; sin minus, emigrent, cum in hoc non simpliciter vis inferatur, sed ut vel Christianorum, intra certum tempus deserant provincias, vel Christiani fiant, libera eis detur optio Azor. Inst. moral. tom. 1. lib. 8. c. 24. q. 4.

292 Ex quibus ita resolutis evidenter patet, + quod quamvis sint, qui tum propter textum Exod. 23. 32. tum propter blasphemias execrationes, usuras aliasque rationes supra allatas, Judæos in Christianorum terris, non tolerandos, multo minus in protectionem recipiendos existiment, contraria tamen sententia præter supra adducta, non solum per manifestos text. Juris Civilis. tot. tit. C. de Judæis. Nov. 146. Nov. 45. Nov. Leon. 55. & Canonici tot. tit. extr. de lude. & Sarac. sed etiam per constitutiones Imperii text. c. 9. Aur. Bull. Caroli IV. & in der Policcy Ordnung de Anno 1530. tit. Von den Jüden & Policcy Ordnung zu Augspurg An. 48. eod. tit. vnd zu Franckfurt An. 1577. verbessert tit. 20. frequentiori Doctorum calculo recepta usuque communi & moribus omnium gentium recepta sit, dummodo ii pacifice secundum leges vivant Tib. Dec. in prax. crim. lib. 5. c. 11. n. 4. §. seq. Paris. cons. 2. n. 10. §. seq. lib. 4. Rolan. à Vall. cons. 25. per tot. lib. 3. Franc. Bec. cons. 48. tot. Joa. Dretzl. in concordant. ad Bero. cons. 209. lib. 3. Joa. Schneidew. Inst. de heredit. quæ ab intest. defer. n. 13. in princ.

293 Quæ conclusio ampliatur in tantum vera esse, + ut qui semel Judæos in protectionem recepit, contra pacta & privilegia pro libitu eos amplius expellere non possit, eo quod securitas ac protectio + semel alicui concessa sine causa & culpa violari non debeat Reinking. de regim. secul. §. eccles. lib. 2. clas. 1. c. 3. n. 38. arg. l. sicut. C. de oblig. & act. maxime si pacifice, & secundum leges præscriptas vivant, nec quicquam turbulentum tentent l. Christianis 6. C. de pagan. l. nullus 13. C. de Judæis Fran. Becc. cons. 84. n. 3. 4. 5. 6. 7. §. 8. ubi ex Alexand. & a-

sed quod eos teneatur diligere, in quantum sunt humanæ naturæ participes. Et notant Doctor. quod solus summus Princeps de plenitudine potestatis possit expellere Judæos Innoc. c. super his de vot. Corset. de potest. Reg. part. 5. nu. 11. §. 13. Et ita in Regnis Hispaniarum usu servari testatur Dn. Garf. Mastril. de magistratib. lib. 3. c. 4. n. 440.

Cæterum si quis, ut dictum est, contra pacta & privilegia Judæos semel in protectionem susceptos ejicere attentet, adversus eundem mandata cum clausula ad eorum petitionem in Camera decerni solent. Ita in terminis Rutg. Ruland. de commiss. p. 3. lib. 7. c. 3. n. 5. ubi + adducens, ad hoc præjudicium Camerale, refert mandatum cum clausula decretum esse, in causa Joachim Gersber Jüden zu Northausen contra Burgermeister vnd Rath der Stadt Northausen / 28. Sept. Anno 1551. cum Senatus eum civitate excedere jussisset, sequitur Regner. Sixt. lib. 1. de regal. c. 5. nu. 24. Buxtorff. in dissert. ad 17. prior. Aur. Bull. Caroli IV. capit. concl. 90. lit. c. ubi ex Crus. lib. 7. Annal. Suev. p. 3. c. 1. in f. adseverat, Sigismundum Imperat. Augustanis potestatem dedisse, ut Judæos à civitate pellere possent. Sic perhibetur Wormaliensib. + olim Judæos ibi habitantes à Cæsare quodam pro propriis donatos, mancipioque datos fuisse, unde civibus ibidem non licuit eosdem, contra Senatus voluntatem expellere.

Declaratur tamen præcedens + ampliatio, ut tunc locum non habeat, si Judæi in protectionem recepti contra recipientis præceptum, à blasphemis in Christianam religionem sibi parcere, ut & alias Christianorum principum & magistratuum legibus politicis (nam Ecclesiasticis, cum de Ecclesia non sint, eos non ligari, respondit Alex. cons. 13. n. 2. vol. 7.) vivere nolint, si Christianos ad suam superstitionem traducere præsumant, Everhard. Speckhan. diatagm. th. 6. si cum hostibus Christiani nominis, uti quandoque factum historia loquitur, proditorie colludere animadvertantur & omnino ex causa imminentis periculi, vel ad amovendum scandalum, non graviter modo coerceri & durioribus conditionibus subjici, ac quasi servituti colonariæ seu adscriptitiæ mancipari, sed & omnino expelli ac bonis quoque despoliari possunt. l. 11. in fin. l. 14. in f. l. 16. §. 18. C. de Judæ. Nov. 146. Jas. in l. apud Julian. §. constat. nu. 29. ff. de leg. 1. Innoc. Hostiens. & Joan. And. in c. quod super his 8. de voto §. voti redempt. Oldrad. cons. 87. §. cons. 264. Schneid. ad rubr. de succes. ab intest. n. 13. Wefenbec. ad tit. C. de Judæ. n. 3. Mart. Laudens. tract. de princ. q. 9. Speckhan. diatagm. th. 20.

Et generalis quidem expulsionis exempla + suppedi- tant superiorum temporum annales. Nam sub Imperio Caroli IV. Ann. 1348. Judæos eo, quod ex fontibus per ipsos veneno infectis, pestis universalis orta diceretur per totam ferme Europam flammis aliisque suppliciis absumptos ex Naucl. recenset Seb. Franc. Chron. Germ. f. 198. §. 199. b. & præcipue 205. a. b. + Ita pariter Judæos omnes ex ditionibus Episcopat. Pataviens. (cui isto quo hæc scripsimus, tempore summa cum laude præsidet R. ac Sereniss. Leopold. Archidux Austria, Episcopus Argentinenf. Administrator Murbachen. & Ludrenf. Heros omnibus virtutum ornamentis insigniter excultus, Princeps ac Dominus meus clementissimus) ob immanitatem facinoris in venerabile Eucharistia sacramentum perpetrati + quod octo consecratas hostias, à quodam Christophoro Eifengreish. furto substractas unoque aureo ipsis venditas, cultellis transfodissent, è quibus sacro cruore emanante, duas Pragensibus, duas Salisburgensibus similiter explorandas miserant, totidemque in ardentem clybanum coniectas exurere, frustra tamen apparentibus nimirum in eodem duobus Angelis & evolantibus duabus columbis, conati fuissent) ab Udalrico Episcopo ex celebri Nobilium

de Nulsdorff, familia oriundo An. 1476. exturbatos, ac perpetuo exilio damnatos fuisse, atque ad rei memoriæ eo loci eundem Episcopum collegiatam S. Salvatoris Ecclesiam in forma sphærica erexisse, suisque manibus An. 1477. consecrasse refert Casp. Brulchius in *descript. Episcopor. Pataviens. lib. 2. sub d. Episcopo Udalr. 61.*

Testes ejus miraculi extant ibidem ad aram, prope quâ tota historia depicta cernitur, sequentes versiculi:

Anno milleno quadringen septuageno

Oktavo: sub Udalrico proto flamine claro

Affecit flamma majestas Pataviensis

Urbis Judeos tam tetro crimine mota.

Per quos heu summi transfixa est hostia Christi

Extunc flagranti consumpta atrocius igni.

II. Decla- Plura expulsionis Judæorū exempla ex Historicis re-
ratio. fert Marquard. de Sufan. *tract. de judæ. part. 1. c. 7. nu. 2.*

Secundo declaratur eadem ampliatio, si ad certum tempus recipiantur Judæi, quia tunc permixta ad tempus, eo elapso censentur prohibita, Reinkingk *de Regim. sacul. & Eccles. lib. 2. class. 1. c. 3. n. 38.*

III. Decla- Tertiam declarationem eadem extensio admittit, si
ratio. Judæi certis conditionibus recipiantur, quas ipsi temerario ausu violant, quia tunc securitatis auxilio frui non debent, cum in leges securitatis commiserint *l. auxilium ff. de Minorib. Reinkingk ibid.*

300 Sed ad materiam redeundo ea etiam † principalis no-
Limitatio stræ de Judæorum receptione assertæ decisionis Limi-
pramissa tatio hic notanda est, quod Judæos in protectionem sus-
decisionis. cipiendi facultate nemo gaudeat, præterquam, qui regalia ab Imperio tenet, ejusve rei privilegio speciali donatus est. Ita eleganter Petr. Denais. in *Jur. Cameral. tit. 150. §. 7.* Regner. Sixtin. *lib. 1. c. 5. num. 19.* Petr. Heig. *part. 1. quest. 4. n. 30.* Thom. Michael. *de Jurisdic. conclus. 48. lib. 6.* Bernard. Grevæ. *lib. 2. præct. observ. conclus. 5. in coro. nu. 4.* Georg. Schonborn. *lib. 5. pol. cap. 26.* Parthen. Litigios. *lib. 1. c. 13. num. 32.* Becht. *disput. de Secur. thes. 43.* Theod. Reinkingk. *de Regim. sacul. & Eccles. lib. 2. class. 1. c. 3. n. 14.* ubi tradit, quod crescente insolentia, multitudine & avaritia Judæorum novissimo Jure non cuivis Magistratui eos recipere permixtum sit sed Jus recipiendi Judæos, de Regalibus summi Principis esse cæperit, & tanquam singulare Regale Caroli IV. constitutione Electoribus concessum, *Aur. Bull. c. 9.* postea tamen ad omnes Principes & status, aliosque Jure Regalia immediate ab Imperatore recognoscentes, uti & ad eos quibus id specialiter indultum, translatum fuerit, quod ejusdem Caroli IV. Imper. in privilegio Urbi Nemetum concessio, his innuit. Wir geben ihnen auch die Macht vnd Gewalt / daß sie empfangen mögen zu Bürgern in ihre Statt / Juden welche das begeren / etc. Eysengrien *Chron. Spirens. p. 196.* Quod ipsum etiam ordinationibus Imperii politicis de Anno 1548. tit. von den Juden vnd irem Bücher & de Ann. 1577. tit. 20. §. demnach expresse sancitum est hisce verbis: so setzen ordnen vnd wollen wir ansenglich daß fñrohin niemand Juden anzunehmen / oder zuhalten gestattet werden sol / dann denjenigen / so von uns vnd dem H. Reich Regalia haben / oder insonderheit derhalben Priviligirt seynd. Da aber jemandt darwider Juden aufnehmen würde / so sollen doch dieselbigen an keinem Ort Sicherheit noch Geleid haben / darneben auch von uns ernstlich einsehens dargegen vorgenommen / vnd abgeschafft werden.

301 Quare aliis in locis, † quam ubi Domini Regalia ab Imperatore, vel specialia eorundem recipiendorum privilegia habent, recepti securitate ac tutela minime gaudent per allegat. text. expressum *Ordin. Polit. de Anno 1577. Denais. d. tit. 150. §. 8.*

302 Adeo etiam ut contra eos, † qui Judæos recipiunt, ac foveant, & non sunt Status Imperii, neque privi-

legiati, in Camera judicio mandata sine clausula decernantur, per notata Christoph. Schwanman. *observ. Cameral. 125. nu. 2.* † ubi allegato præjudicio ita in causa 303 Cassel contra Krailsheim Mandati sine clausula, die Abschaffung der Juden zu N. betreffend / 10. Januarii Anno 1580. decretum testatur, ubi, inter alia Imperator dicit, diweil dann ihr kein Stand des Reichs seyn/ noch als privati einige Regalia haben/ vnd erlangen könden/ etc. refert & sequitur Joan. Ruding. *observ. singular. centur. 3. observ. 13. nu. 4.* & Auc. præjudiciorum Cameralium, verb. Mandata sine clausula.

Quibusdam tamen in locis etiam inferiorem † Juris- 304 dictionem habentibus, den Vogtheherrn/ licitum esse, Declaratione Judæos recipere nonnulli volunt, uti de Nobilibus in Limitatione Franconia testatum facit Paul. Matt. Wehner. *præct. observ. lit. 1. verb. Juden §. An Judæi & lit. V. verb. Vogtheherr/* ubi inter varia Jura ad Vogtheiam pertinentia nu. 22. refert, † daß die vom Adel im Land zu Francken auch 305 macht haben in ihre Flecken / vnd auff ihre Güter Juden zusehen/ ihnen Begräbnuß vnd Schulen einzugeben/ etc. id tamen contra Impp. constitut. moribus & de facto magis, quam Jure fieri, D. Hepingk *disput. de Jure protect. concl. 54. in notis lit. C.* autumat, quod in antiquis non esse præsumendum, post Riminald. *concl. 6. nu. 58.* & seq. Gœd. in *Respons. Jur. de restitut. Baron. Vallend. ejusq. sublim. territor Jur. num. 299.* respondit, nisi ut 306 alii cives Imperatori, Imperio & civitati homagium Infidelis Ethnici, seu Paganum in protectionem recipiantur.

Et huc usque de Judæis, † nunc de aliis infidelibus, seu Ethnicis sive ut Jus nostrū vocat Paganis & barbaris videndū est, num & illos in protectionem recipere cōveniat. 307

Et certe videri potest minime id † licitum esse tum, quod † Judæis olim in Vet. Testam. præceptum à Domino datum fuerit, ne infideles secum habitare paterentur, ne ab eis seducerentur, † tum quod familiarior cum 308 ipsis conversatio etiam Jure divino prohibita sit Matth. Negativa. Ratio dubitandi pro eadem. 18. ibi sit tibi velut Ethnicus 2. Corinth. 6.

Deinde Jure † etiam Romano infideles adeo exosi sunt, ut nedum protectione digni sint, sed ab omni etiam 309 commerciorum usu excludantur per text. in *l. 1. & 2. C. quares export. non deb. l. 2. C. de commerc. l. unic. C. de litor. & itin. cust. lib. 12. c. 6. 11. 12. & 17. de Jude. Extravag. com. ult. eod. tit. Boer. decis. 178. n. 11. & 17. Clar. lib. 5. sent. §. fin. q. 68. n. 18. & q. 77. n. 25.* † ut po- 311 tius non aperto tantum Marte eos pro defensione Reipubl. impetere, seu armorum atrocitate vexare *l. 2. §. si cut 11. C. de offi. Præf. Præf. Afr. l. 31. & ultim. C. de locat.* sed dolo etiam atque insidiis fallere liceat. *l. 1. §. 3. ff. de dol. mal. l. 29. ff. de capt. cap. dominus 23. q. 2. Amm. Marcel. lib. 17. Duaren. ad tit. de dolo c. 1. Cagnol. l. ea est natura n. 19. & seqq. ff. de reg. Jur.*

Præterea licet Judæi tolerentur in terris Christianorū Ratio dubitandi III. in eorum ritibus quia colunt verum Deum *c. Jude, c. cōsul. de Judæis.* † Saraceni tamen minime tolerantur, & 312 per Clem. 1. *de Jude.* providetur, ut principes, sub quorū dominio morantur, compescant Saracenos sibi subiectos ab invocatione publica Mahometis, & ab aliis eorum ritibus. † Detrahatur enim honori fidei Christianæ si ta- 313 lia permittantur *l. 1. & tot. tit. C. de pagan. & eor. sacrif.* & prohibentur ne faciant eorum sacrificia, inspecto jecore animalium vel extis, promittendo vel divinādo futura, † imo statutum est eorum templa debere claudi sub 314 pcena amissionis bonorum & vitæ *l. 1. & 2. eod. tit.* † Et 315 omnia illorum templa applicantur Reipubl. ut Imperator ea, cuicunq; velit, donare possit, *l. omnia C. eod.* † Si- 316 cut fecit Phocas Imperator, qui Anno Domini 607. concessit B. Bonifacio Papæ IV. Pontifici Romano templum illud, quod Pantheon appellabatur, ut consecraretur in honorem B. Mariæ Deiparæ Virg. & omnium Sanctorum teste Azone in *summa C. de Pagan.*

317 His tamen non obstantibus † Jure optimo etiam
Duisio as- infideles à Christianis in tutelam suscipi posse censeo,
firmativa. sequentes ob causas,

318 Primum non tam ex Jure Romano, † quam ex-
Ratio deci- rientia constat, post abolitam pridem politiam Mo-
dendi pri- saicam, Paganos olim inter Christianos toleratos,
ma, nec solum habitationis sed & commerciorum com-

319
 communionem cum iisdem habuisse, eosque † inter
 Christianos quiete degentes securos, & si qui con-
 tra eos violentia usi bona eorum diripissent, ad du-

320 pli restitutionem compulſos , † magiſtratusque & eorum officiales factam in barbaros irruptionem non vindicantes pari poenæ obnoxios fuiſſe. Sicut Impp. Honorius & Theodoſius Aſclepedioto Præfecto Prætor, in l. 6. C. de Paganis. in hunc qui ſequitur modum diſerte reſcripſerunt. *Chriſtianis qui vere ſunt, veſſe dicuntur, ſpecialiter demandamus, ut Judeis ac Paganis quiete degentibus, nihilque tentantibus turbulentum legibusque contrarium, non audeant manus inferre religionis auctoritate abuſi. Nam ſi contra ſecuros fuerint violenti vel eorum bona diripuerint: non ea ſola qua abſtulerint, ſed convicti in duplum, qua rapuerint, reſtituere compellentur. Rectores etiam provinciarum & officia, & principales cognoſcant ſe, ſi non ipſi talia vindicent, ſed fieri à popularibus hac permiferint, ut eos qui fecerint, puniendos. Dat. 6. Id, Iun. Conſtantiноп. Aſclepiodoto & Mariano Coſſ.*

321 Et hanc etiam † sententiam in terminis securitatis non eleganter firmare nititur Bechtius *disp. de salvo conduct. thes.* 90. ubi etiam ex Mart. Laudens. *de princip. quest.* 101. concludit cæteris paribus infideles inter Christianos habitantes ob hoc solum, quod infideles sint, regulariter sine peccato à terrarum dominis expelli non posse, nec Papam principibus persuadere aut præcipere debere, ut eos expellant, bonave ipsis auferant.

Responsio- Nec refragantur huic decisioni prius in contrarium
nes ad Ar. allatæ dubitandi rationes.

Quod enim ad præceptum † veteris testamenti de prohibita Christianorum cum infidelibus cohabitatione attinet, id infirmatis legibus Mosaicis hodie non amplius obligat, è medio præsertim sublata prohibitionis causa, ne scilicet nostri ab iis seducerentur, qua nempe omne superstitionis ipsorum Ethnicæ exercitium Jure contrario interdictum fuit *Tot. tit. C. paganor. sacrific. & templ.* Quamobrem & illis, ut inter Christianos habitare possent, discretus ab his vestitus injectus est. *c. in nonnullis de Juda. & Saracen.*

323 Ad secundum & † tertium argumentum respon-
Responsio detur, quod licet Jure Romano infideles commer-
ad II. & ciorum & commeatus securitatem in terris Christia-
III. dubi- norum carere videantur, per *supra allegata*. Nisi
tandi ra- hæc pacto fœdere ipsis, pateat, † sicut in Tartaris
tiones.

324 cum Hispanis commercia vigore pacis cum Rege
Philippo I. conventæ exercentibus exemplum supe-

rioris sæculi annales suppeditant, † similiterque Gal-
los & Venetos cum Turcis ex fœdere commercari

notorium est. videantur Alex. qui inde indefinite Infideles commerciorum cum Christianis communione dignatur *conf. 130. per tot. lib. 7.* † Illud tamen firmiter statuendum est, Infideles ex sola infidelitatis causa, propriis ipsorum in terris securitate publica destitui, bello implicari, hostiliter invadi, vita bonisque privari, salva & illaesa conscientia non posse. Host. & Panorm. *in c. quod super. num. 4. de voto. Tilem. p. 1. diff. 1. thes. 16.* Dom. à Soto. *4. diff. 5. nu. 10.* Ferret. *de just. & injusto bello. num. 68. & seq.* Covar. *in c. peccatum*

327p.2, §. 10. ubi *num.* 2. eleganter docet, † infidelitatem non privare quem jure naturali & divino, do-

miniove rerum aut provinciarum, his suffragatur Nicol. Moron. *de fid. treug. & pac. quest. 5. num. 4. & seq. & q. 120. num. 114. & 116.* Menoch. 6. *presumpt. 96. n. 6. & passim Dd. in suis tract. de bello.* Just. Lipsius 5. *circa finem.* † Quare Jura in contrarium adducta ; 28 aliis casibus concurrentibus, si nimirum illi Christianos hostiliter perturbent, molestant aut invadant, &c. accipienda sunt.

Hac ita quæstione discussa, alia ad usum nostri 329
temporis, magis accommodata disceptatio moveri
potest, *utrum nimirum Rex, Dux, Princeps, Co-*
mes, Baro, Prelatus, aut Civitas, Catholica ac Ro-
mana Religionis existens, Lutheranos, vel Augustana
Confessioni addictos, vel hi vicissim illos in protectionem
suscipere possint, nec ne.

Et certe videri potest † id ex neutra parte esse li-
citum.

Primum enim illud se objicit, † quod dissensus cum
diversæ religionis affectis, odium ac discrepantiam ani-
morum hinc inde parere soleat, suggerente textu in Re-
cess. Pacif. Relig. Anno 1550. Augustæ facto. §. In solo
der fürgezogener Berathschlagung 13. versic. Dierweil.
ibi. die Ständt des Reichs für vñnd für in Wider-
willen vñd Mißvertrauen gegen ein ander stehen/ &c.
fieri non posse videtur, ut mutuam inter se prote-
ctionis securitatem in Religione discordes sibi invi-
cem tuto polliceri queant, id quod eleganter etiam
innuit in venustiss. suis *disput. politico Jurid. de Jurib.
Majest.* Joan. Camman. *disp. 3. thes. 24. circa fin.*
ubi dicit † ad distrahendos civium animos nihil
magis, quam religionum diversitatem facere, † &
idcirco eos, qui in puppi sedentes torquent Reipub-
lic. clavum, omni studio præcavere debere, ne
variarum Religionum propugnatores in Rempub.
irrepant, & damnum eidem inferant. Cum ergo †
patronorum ac Clientum necessitudo mutua potius
officia atque obsequia quam discordiam exigit & re-
quirat, per ea, quæ tradit Zasius *in eruditiss. suis scho-
liis in l. 2. in princip. in verb. curias. ff. de orig. Jur.* &
non minus venuste Carol. Molinaus *in comment. ad
consuetud. Paris. tit. 1. numer. 10. & 11.* videtur non
posse inter eos Advocatix conventio iniri.

Ad hæc etiam ex parte additorum † Augustanæ 335
 confessioni, quod ij Catholicos non debeant in prote- *Altera du-*
 ctionem recipere videtur esse textus in *Recessu Comi-*
bitandira-
tio.
 tionum Anno 1541. Ratissone habitum § 27. incip. Vnd
 damit im heyligen Reich Teutscher Nation/ &c. in quo
 confirmatur denuo der hievor auffgericht: Nürnbergisch
 Friedstand. ubi in fine his verbis cautum fuit. Dasi die
 Protestirenden niemands der andern sehten, zu sich trin-
 gen/bewegen/oder ziehen/auch des andern theils Un-
 terthanen in Schutz vnd Schirm nicht annehmen/
 noch wider ihre Obrigkeiten verthädigen sollen/ ex quibus
 verbis manifesta elicitur prohibitio, ne Protestantes
 sive Augustanam Confessionem sectantes adversæ par-
 tis, hoc est Catholicorum subditos in protectionem re-
 cipiant.

Quod autem *ibidem* de Protestantib. † sancitum ex- 336
at, è contra etiam in Catholicis locum habet, tum pro-
pter similem respectu asciscendorum Clientum qualita-
em, cujus gratia de his sicut de illis judicatur, *ca. inter*
eteras de rescr. c. 2. de translat. Episc. cap. cum secundum
Apo. in prin. de preb. c. in causis de re jud. ca. 2. ibi ad instar
de sponsa. capit. dudum circa fin. de prebend lib. 6. §. recte in
vers. & huius simile Insti. mandati. l. non possunt. l. nam ut
ait Pedius l. sed & posteriores. l. de quibus ff. de legib. & l. 1.
c. qua sit long. conj. cum infinitis simil. in quibus tam le-
rum, quam Canonum conditores utuntur hoc ar-
gumento à simili vide Everhard. loc. legal. in loc. à si-

mili. num. 3. & 4. tum propter paritatem rationis cuius intuitu eadem valet in utrisque Juris dispositio per text. notab. in *l. si socer à genero. in princ. & ibi glos. & Bald. ff. solus. matrim. l. illud. Digest. ad leg. Aquil. l. à Titio. ff. de verb. oblig. Afflict. decis. 371. Everhard. in top. in loc. à simili num. 1. Schrader. in tract. feud. p. 7. o. 6. n. 16. & sect. 17. part. 10. nu. 19. 59. & 72. Just. Reub. in tract. de test. p. 2. numer. 7. Medic. in tractat. de venat. p. 2. quest. 23. Pruckman. consilio 4. numer. 192. lib. 1. Matth. Stephani dialect. jur. lib. 2. in loc. 94. à simili num. 1. & alii ab his alleg.*

338 Verum prædictis non obstantibus, † ipse in hac decisione asceptatione negativa sententia repudiata, affirmativam amplector, statuendo posse tam Protestantibus à Catholicis, quam hos ab illis in clientelam suscipi.

339 Nam primum illud dilucide constat, † quod religio nihil commune habeat cum Jure protectionis, sicut generatim Religioni cum Juribus † gentium nulla est necessaria connexio, cum non sint ad paria, nec unum alterum tollat vel lædat. Illius enim communio † proprie homini cum homine non est sed homini cum Deo, horum vero sicut & defensionis inter ipsos homines, ut pulchre discurret Matth. Bortius in dissertat. de legat. Thesi. 6. Nec igitur Jus hominum (veluti est Advocatiæ erectio) ob diversam Religionem impediri debet.

340 Secundo nusquam etiam † prohibitum reperitur, ne quis cum alienæ religionis hominibus protectionem ineat, dummodo patronus aptus satis ac potens adtuendum sit, præstetque ac servet fidem in defendendo promissam, Hinc fœdera cum Religione disjunctis recte contrahi affirmat idem Bortius ibidem.

341 Quod autem non † invenitur prohibitum permissum censetur *l. necnon 28. §. quod eis Digest. ex quib. caus. major. facit l. solennis. ff. de judi. & l. 4. ff. de pign. act. l. 1. in princ. ff. de aur. & arg. leg. Authent. de admin. off. §. fin. col. 3. gloss. ca. secund. §. sed neque verb. non invenitur extra de translat. pralat. Zaf. libro 2. cons. 1. numer. 81. Martin Uran. cons. 20. numer. 5. lib. 3. Schrader. tract. feud. p. 10. sect. 17. numer. 67.*

342 Sic etiam non invenitur † esse prohibitum contrahere cum alienæ religionis hominibus ut per se notorium est, quia contractus sunt Juris gentium Ulpian. in *l. 7. §. ait prætor. ff. de pact.*

343 Tertio si exemplis † assertionem corroborare velimus, illud non minus constat, quod Imperatores ac multi reges diversæ religionis homines in suis regnis ac ditionibus habeant, quos non minus ac eos, qui cum ipsis in religione concordant, protegent actuentur, ut per se ostendit quotidiana rerum experientia.

344 Quarto egregium † firmandæ hujus decisionis momentum ex eo sumitur quod in constitutione didendi IV. Etæ pacis utriusque religionis hominibus, omnia Jura, quæ antea habuerunt, salva & integra expressis

345 verbis reservata fuerint † ita ut liberum inter se commerciorum usum, eorumque liberam & religionis intuitu non prægravatam habeant dispositionem, ceu docet §. vnd damit solcher Fried 15. vers. sondern bey solcher Religion / Land / Leuten / Herrschafften / Obrigkeiten Herrligkeiten vnd Gerechtigkeiten gerühlich und friedlich bleiben lassen. §. sequent. ubi eadem verba de Catholicis repetuntur, & §. Als auch den Ständen / vers. So soll doch einem jeden Standt / seine Weltliche Obrigkeit / Recht und Gerechtigkait vorbehalten / etc.

346 Quinto firmatur eadem † decisio ex eo etiam quod religionis pacificatio, omnibus Imperii Sta-

tibus tam veterem religionem retinentibus, quam Protestantibus ex æquo injungit, ne alteri alteris, eorumve subditis causa religionis, quicquam molestiæ, periculi, damni, incommodi inferant, sed ut amicabili plane comique concordia sese invicem, virtute dictæ pacificationis revereantur ac tolerant, idque præfulgente Imperatoris Regiæque majestatis promissione & auctoritate ultro citroque plenissime confirmatum fuit. Just. Springer. de p. ce Relig. cap. 6. Waremund. ab Erenberg. verisimil. Theolog. Jurid. & Politic. c. 2. num. 17. cum seqq. Ant. Benbellona de Godentiis in tempestivo suscitabulo. part. 2. ca. 15. Knichen. in encyclopedia c. 15. Huc pertinet quod ad Imperatorem Ferdinandum I. Imperii Vicecancellarius Sigismundus Seldus (in seinem Besdenken an Keyser Ferdinandi / vber ihr Keyser Mayest. Wahl / vnd Hochheit. fol. 75.) hisce verbis scribit. Ob schon E. Mayst. mit allen andern Ständen / so die Bapstliche Heiligkeit für Keyser hält / sondere Bündt nuss hätte / vnd ohne das die Vergleichnuß des Gemeinen Friedens mit allen Ständen des Reichs im Mittel : dieweil jedoch E. Mayst. nicht gemeinet jes mandt dardurch in seinem Irrthumb zu stärken / oder zu erhalten / sonder was deshalb auffgerichtet / das ist allein auff die Erhaltung des gemeinen Friedens / vnd dann den Widerstand gegen dem grausamen Erbfeind Christliches Namens vnd Glaubens dem Türcken angesehen : so sag ich gut rund / daß solches Bündt nuss nicht gar undienlich / sondern zulässig / löblich vnd ehrlich were / etc.

Hinc leves ac malitiosos esse Turbatores, qui ob diversam religionem controversorum articulorum, in plerisque aliis consentientes à clientela alienæ Religionis Status excludendos aut fugiendos esse existimant, post Monf. de la Nove docere satagit Waremund. ab Ehrenberg. lib. 1. de fœderib. c. 2. nu. 2. & 86. itemque Bidenbach. decad. 2. consil. 8. ex pluribus allegatis, Dn. Besold. lib. 2. polit. c. 6. nu. 14. Quo etiam conferunt ea quæ Anno 1588. ab Helvetiis Protestantibus, Catholicis proposita fuerunt, in qua propositione inter alia continetur, daß obwoln in dem eusserlichen Gottesdienst etwas Enderung vnd Ungelegenheit sey / also daß ein Theil vermeint auff die Weis / die andern auff ein andere besser daran zu seyn / so stimmet mandoch in den Hauptstücken / darauff Christlicher Glaub gebauwet / zusammen / vnd möge solche eusserliche Enderung so viel auff ihr nicht tragen / daß eusserlich Fried / ruhe vnd Einigkeit darumb nicht bestehen möchte / dann es were offenbahr vnd am Tag / daß etlich Ort / ihrer Endtgenosschafft vnd gemeine Unterthanen (wie auch viel Stätt vnd Land im Reich Teutscher Nation) in beyder Religion / sich freundlich mit einandern halten und vertragen köndten / Mich. Eytzinger. in Appendicis Relationis historica appendice ad Annum 1588. p. 11.

Quare religionis inter eos diversitate non obstante, sicut alii, ita & hi per constitutionem religiosæ pacificationis uniti tam Catholicæ, quam Augustanæ religioni addicti, mutuam protectionis societatem contrahere possunt.

Approbatur denique † hæc ipsa affirmativa conclusio expresso textu recessus Comitiorum Augusta Anno 1555. habitorum §. Es soll auch kein Standt 23. ubi in fine clare subjicitur, Vnd soll hiemit den jennigen / so hievor von alters Schus und Schirmherren anzunehmen gehabt / hierdurch nichts benommen / und die selbigen nicht gemeint seyn.

Ex quibus verbis satis patet, quod non obstante hac vel illa religione tam Catholici, quam Protestantibus reliquantur in suo statu, & facultas recipiendi

endi Advocatos, seu alterius se clientelæ subjiciendi in dispositione Juris communis relicta fuerit. arg. *leg. commodissime cum materia. Digest. de liber. & posthum.*

348 At Jure communi clientela † Tutelaris nequaquam prohibita, sed concessa, quod præter alibi ad hoc allegata docent text. in *c. brevi de jurejur. & ca. generali de elect. in 6.* etiam probat, And. Gail. lib. 2. obs. 54. per *c. recepimus.* ubi Panormit. *c. ex parte 2. de privileg. & l. desertorem. §. final. de re milit. & Dd. ibid adduct.* & moribus nostris usitatissima est, ut per se patet.

Solutio
Contrario-
rum Argu-
mento-
rum.
Nec vero ea, quæ *supra* pro dubitandi rationibus à me allata fuerunt, hanc sententiam labefactant, quod in singulis ut contrariorum collatione decisio clarius elucescat, ostendere conabor.

Responsio
ad l. dubi-
tandi ra-
tionem.
Non igitur obstat, quod primo dictum est, præsumi ex diversa religione animorum dissensiones, odia, ac simultates, quorum causa inter status incenso dissensionis ardore æstuantes, non tuto fieri pos-

349 sit protectionis conventio. Quia respondetur, † quod hanc ipsam dissensionum ob causam in sacro Imperio Constitutio de pace religionis introducta & per eam discordantibus frenum pacificationis injectum fuerit, ut patet ex text ejusdem Constitut. multis in locis, maxime in §. in solcher fürgezogener. 13. *ibi.* der Stände vnd Untertanen Gemüther widerumb in ruhe vnd Vertrauen gegen einander zustellen. & §. ferner verpflichten. cujus verba, quia ad hunc locum maxime quadrant, huc adscribenda duxi, quæ ejusmodi sunt.

Ferner verpflichten vnd verbinden wir vns zu allen Theilen / daß die Keyserliche Mayestät wir / vnd kein Stände den andern / mit was gesuchtem Schein / das geschehen möcht / mit der That / oder sonst etlicher Gestalt / heimlich oder öffentlich durch vns selbst oder andere von vnserwegen beschwehren / vberziehen / verungewaltigen / bekriegen / tringen / beleidigen oder betrüben sollen oder wollen / vnd so auch eynig Theil oder Stände / wider solchen auffgerichteten Frieden den andern (als doch nicht seyn soll) jetzt oder künfftiglich mit thätlicher Handlung die / geschehe heimlich oder öffentlich / vergewaltigen oder beträngen würden / daß die Keyserliche Mayest. wir vnd sie / auch vnser vnd ihre Nachkommen vnd Erben / als dann nicht allein dem vergewaltiger / oder so thätliche Handlung fürgenommen / oder fürnehmen / keinen Rath Hülff oder Beystand leisten / sondern auch dem andern Theil oder Stand / so wider diesen Frieden vergewaltiget / vberzogen oder bekriegt wirdt / wider den Vergewaltiger / oder der sich thätlicher Handlung vnternimt / Hülff vnd Beystand leisten wollen vnd sollen / alles getreulich vnd ohngefährlich.

Cum ergo ea religionis pax tam antiquæ, quam novæ religionis Ordinibus ut *supra* dictum est, omnia sua Jura integra servaverit, eos invicem Jure clientelari inter se instituendo privasse non censetur.

350 *Responsio*
ad l. dubi-
tandi ra-
tionem.
Non est etiam quod nos deinde sollicitet, † allatus ex Recessu Comitiorum Anno 1541. Ratisponæ habitorem textus, quia illa constitutio loquitur tantum de illis Protestantibus, qui alterius partis subditos practicando ad se pertrahunt, & sic inhibet tantum, ne quis status alterum ejusque subditos suæ religioni adigat, abstrahatve, vel contra magistratum tutetur ac defendat. Denais. in *Jure Cameral. verb. pax religionis. n. 16.*

351 Unde nihil ex ea pro firmanda contraria sententia inferri potest manifestum est enim, illud ideo fuisse constitutum, ut evitaretur materia scandali, tumultus ac seditionis, omnique disparitatis affectione

inter utriusque religionis Status sublata è medio, communis in Imperio tranquillitas & concordia introduceretur bonaque fiducia simultatibus omnibus sepultis reconciliaretur, cum quoad Status inter se, tum etiam, quoad relationem mutuam inter subditos, id quod clare patet extenore *Pacif. reli. §. vnd haben demnach 11. ibi.* Wie gemeine Ruhe vnd Sicherheit in Teutscher Nation zuerlangen / zu erbawen vnd zuerhalten / wie auch Churfürsten / Fürsten vnd Stände in ein gutes Vertrauen gegen einander zu setzen / dardurch ferner Nachtheil Schaden vnd Verderben abgewendet werde / & in §. in solcher fürgezogener / *ibi.* der Stände vnd Untertanen Gemüther / &c.

Ex his igitur satis manifestum esse puto non obstante Religione hac vel illa posse tam Catholicos à Protestantibus, quam Protestantes à Catholicis in clientelam ac protectionem recipi.

Sed de aliis etiam hominum qualitatibus quatenus clientelam impediunt, deinceps videndum est.

Quid igitur dicendum est si homines in † Tutelam recipiendi forte infames existant, an ne propterea à clientela prorsus excludendi sint? 352

Et videtur hoc quidem † affirmandum esse; † Cum enim infames omni amicitiae Jure, quale inter Patronum & clientem præcipue esse debet, indigni prorsus censeantur, per notata Marquard. Freher. lib. 3. de *infam. ca. 14. sub nn. 2. †* & ab honestorum cœtu segregentur omnique eorum commercio excludantur *l. 2. ibi.* quos infamia ab honestorum cœtu 353

segregat *C. de dignitat. Bald. in cap. 1. num. 2. & ibi dem Afflict. num. 6. An ille qui interfec. fratrem do-* 354

mini Mozz. de feud. tit. final. num. 112. vers. Adverte tamen, quod sunt aliqua &c. per l. nec infames. Codic. de decur. libro 10. eosque nemo hospitio nisi illorum 355

similis suscipere debeat, per glos. & Bart. in *l. 1. Digest. de receptator. †* & dicantur mortui civiliter ut ajunt. 356

Dd. in c. infamibus de reg. jur. & in cap. testimonium de testib. † & definant haberi numero bonorum ci- 357

vium, nomen boni viri amittant, & deinceps inter improbos & pessimos connumerentur, ut ait *l. quoties Codic. de dignitatib. †* nec non odio esse incipiant, 358

omnibus bonis & cordatis viris, ab iisque ceu pestis quædam deferantur & fugiantur, uti in Pisonem Tullius ejusque ascleas quodam loco declamat, *vos Equites Romani, vos ceteri ordines, vos cuncta civitas odit, nemo bonus, nemo denique civis est, qui modo se civem esse meminerit, qui vos non oculis fugiat, auribus respuat, animo aspernetur, recordatione denique ipsa Consulatus vestri perhorrescat.* Ideo infames videntur omni protectione indigni, ab eique prorsus exclusi.

Verum hisce non obstantibus † circa hanc quæ- 359
sionem respondendum esse judico: Nihil ob stare, *Negativa*
quin etiam infames in protectionem recipi ac defendi *decisio.*

Quamvis enim infamibus portæ † dignitatum oc- 360
clusæ sint, iique ab omni honesto contubernio ar- *Ratio deci-*
ceantur *d. l. infamia 8. C. de decurionib. d. l. judicis. C. dendi.*

de dignitat. Petr. Peck. in c. de infamibus de Reg. jur. † 361

à protectione tamen passiva non repelluntur, uti nec etiam à communione fidelium † nec à judicio & ju- 362

stitia obtinenda, nisi cum infamia admixtum foret tale crimen, quod sui natura repelleret, veluti sunt hæresis & Apostasia, ut habetur in *c. fin. de cler. ex-*

comm. mini. & probat Joan. Baptista Perusin. gener. Bartholi in tract. de arbitr. libro 2. cap. 11. vel nisi esset

infamia maxima, ut excommunicatio, &c. Marq. Freher. *de infamia lib. 3. c. 24. n. 8.*

Estque secunda ratio decisionis evidens, † quia 363
non dendi 11.

non impedit infamia, quo minus quis defendi debeat, nec quicquam commune habet infamia clientum, cum obligatione protectionis, qua ad defensionem aliquis obstrictus est protector, arg. *l. si maritus. C. de donat. l. Papinianus exuli. ff. de minorib. Bald. in c. 1.*

364 *quo tempor. mil. num. 3.* Ubi dicit, † quod infamia salva Status substantia nihil commune habeat cum contractu, quem referendo sequitur Henr. Rosenthal. *de feud. cap. 8. conclus. 2. gloss. in lit. i.*

365 Pertinet huc quoque illud, † quod infamia tantum concernat personam, & non patrimonium, ut nominatim observat Marq. Freher. *d. lib. 3. c. 7. n. 17.*

At vero protectio non tam ad personas, quam ad patrimonium & substantiam clientis, ut ex prædictis liquet, refertur, ideoque per infamiam non impeditur saltem bonorum defensio.

366 Defensor autem bonorum, † defensor vitæ dicitur, ceu probat Paul. de Citadin. *tract. de jur. patron. p. 3. caus. 2. acquirend. verb. dotatio.* ubi n. 26. dicit, quod qui bona defendit, vitam defendere videatur, per notat. Barr. in *l. penult. ff. de cond. ob turp. caus. Bal. in l. interpositas. C. de transact. gl. vitam. in l. advocatis. Cod. de advocat. divers. judic. Lancellott. in l. transigere. C. de transact.*

367 Roboratur denique hæc ipsa † decisio exemplo vassalli, qui non obstante infamia domini, à quo feudum habet, cum defendere potest ac debet, ut sensit gloss. in *c. 1. quo temp. miles. verb. infamia.* ibique Jacob. de Belvil. n. 3. Laudens. n. 20. Sylvan. *de feud. recognit. q. 69.* Rosenth. *de feud. cap. 8. conclus. 9. n. 5.* Andr. Kohl. *de servit. feud. p. 2. n. 40.* ubi id aliquot rationibus adductis evidenter comprobat.

Solutio contrarium remissiva. Non obstat autem decisioni præmissæ, quæ initio adducta sunt, ea siquidem ex prima decidendi ratione, sine ulteriore refutatione, per se elisa esse, quivis facile colliget.

Utrum etiam proprii subditi in protectionem recipi possint ac soleant. Cæterum his ita deductis, priusquam huic Capiti finem imponamus admodum opportune in quaestione nem vocatur an speciale † protectionis jus etiam in propriis subditis locum habeat, hoc est an alieni duntaxat, vel etiam proprii subditi in specialem protectionem recipi possint ac soleant ?

Negativam partem † ex eo tuendam esse apparet, 368 quod frustra † id peculiari facto quæritur, quod jure 369 communi competit, *Surd. conf. 298. n. 26. per l. prima. ff. de municip. l. 1. C. de thesaur. lib. 10. l. Imperatores. ff. de reb. auth. jud. frustra petat † baculum qui sine eo ambulare potest. Zas. ad d. l. Imperatores. num. 2. frustra petat vestem, qui nudus non est, frustra deposcat Me-*

Negativa. Ratio dubitandi pro Negativa. 370 dicum qui non laborat, ut ait idem Zasius in *conf. 4. § 371 singul. intellect. An nepos veniat ex propria persona cum patre.* frustra † innitatur quis privilegio, quando jure communi uti potest. *c. contra morem. dist. 100. ca. hinc est. 16. quest. 1. l. 1. ff. de municip. l. si quando. de leg. 1. Sonsbec. p. 9. feud. nu. 103. Arniseus de jure majest. cap. 4. n. 5. libr. 1. Nevizan. conf. 38. n. 16. conf. 41. n. 19. Crott. conf. 136. nu. 25. Et frustra petat, qui habet ante per se, quod petit juxta §. si res aliena instit. de leg. Menoch. adipisc. poss. remed. 4. n. 17. Hinc & communiter dicitur, frustra †*

372 *quæri illud, cujus eventus nil operatur l. hac stipulatio. §. Divus. ff. ut legat. nom. cave. l. ad probationem. C. de probat. cum aliis per Decian. conf. 18. nu. 155. lib. 1.*

374 Actum autem † frustratorium jura fieri nolunt. *gl. in c. solita extr. de major. §. obed. Jas. in l. fin. n. 10. ff. quod quisque jur. Cott. in memorab. in u. clausula. el. 8.*

375 At vero jus † protegendis subditos, quemadmodum supra probavimus, aliisque in locis hujus tractatus passim edocuimus, cuilibet ordinario magistratui per se ipso jure competit atque incumbit. Ergo illud in propriis subditis locum non habet.

Deinde etiam pro hac ipsa sententia fortiter pugnat auctoritas Regneri Sixtini & Herman. Vultæij, quorum ille *inter Marpurg. tom. 3. conf. 8. sub num. 46.* expresse dicit, supervacaneum esse, ut † magistratus studeant jus protectionis in subditos, quod alias illis competit, sibi acquirere, & si id fiat certum esse indicium, quod hujusmodi acquirentes Jurisdictionem non habeant, & magistratus non sint. Unde *subsequentinu. 48.* infert, eum cui jus magistratus & jurisdictio competit in singulari quodam protectionis jure acquirendo frustra occupari, nec ejus acquisitione indigere : Hic vero *conf. 19. eod. tom. sub n. 144. ad finem.* scribit, protectione † speciali opus non habere in illos qui domicilio & jurisdictione illi qui protector est, suppositi sunt. Quod ipsum visus est asserere Thom. Maulius *tract. noviss. de Homagio Tit. 11. sub n. 6.* ubi in exemplum adducit summum Magistratum, nempe † Imperatorem, asserens, nihil novi fieri, si Imperator, aliquem in specialem protectionem recipiat, cum alias sit universalis Protector & superior, juxta vulgatum text. in *l. de precatio. ff. ad l. Rhod. §. l. Bene à Zenone. C. de quadrien. præscript.*

Præterea negativam sententiam fulcire videntur, ea, quæ in controversia Joan. Friderici Ducis Saxonie contra Administratorem Episcopatum Meissen/ Merseburg/ & Naumburg/ mota, die Landtsfürstliche Obrigkeit/ vnd den Erbschuss betreffend/ Julius Pfug/ Episcopus Naumburgensis in sua Replica, per Dn. Frideric. Hortleder in opere *de caus. belli German. lib. 5. c. 16.* verbotenus exhibita, n. 47. §. 49. contra dictum Electorem Saxonie sequentem in modum scripsit : die Landtsfürstliche Obrigkeit vnd den Erbschuss betreffend / kan ich bey mir nicht bedencken / wie sich die zusammen fügen mögen. Dann so der Churfürst des Bischoffs Landtsfürst were / bedörfft er des sondern Schuss vnd Schirms gar nicht / angesehen / daß der Bischoff vnd Stifft ohne das in seinem / als des Landtsfürsten Schuss vnd Schirm begriffen were / darauff dann weiter zuschliessen / daß der Churfürst die angemaste Landts Obrigkeit vber den Bischoff / und Stifft Naumburg / nach rechtem herkommen / Art vnd Eigenschaften seines Schusses nicht haben kan / noch soll / vnd daß er auch wider die Natur desselbigen Schusses handelte / vnd dem armen Stifft zu vnbewindlichen Nachtheil vnd Schaden verkehre.

Verum his omnibus non † attentis haud dubitamus 379 affirmativam sententiam defendere, præeunte nobis in primis clariss. Icto Joan. Bodin. Is enim *lib. 5. de Re-publ. c. 6.* tale jus protectionis, quando scilicet proprii subditi, iis, qui antea Dn. ac superiores eorundem extiterunt, in specialem tutelam deduntur nominatim approbans scribit, si quis in ejus principis cui subditus est, fidem & clientelam se dedat, duplici † nexu patronum, ad clientis scilicet & subditi tutelam obligari.

Deinde hujus sententiæ assecclam habemus Hier. Schurff. *conf. 23. n. 3. cent. 3.* ubi ait, licet omnes subditi debeant esse sub protectione dominorum suorum, & domini eos teneantur defendere, tamen hoc non obstante possint specialiter recipi sub protectione dominorum suorum. Cui astipulatur Georg. Everhard. *1. conf. 56. §. 76.*

Præterea ejusdem sententiæ testem præter alios omni exceptione majorem produco M. Anton. Natam *conf. 636. qui n. 95. de Casalensibus à Friderico Imperat. in protectionem receptis loquens, etiam subditos proprios sub protectione recipi, & tunc eosdem non eximi à Jurisdictione recipientis eos, cui antea subfuerant.*

17. Quarto hac ipsa de re, quod scilicet inter proprium Dominum, & ejusdem subditos specialis protectionis conventio fieri possit, ac soleat, præter adductas auctoritates alludendo ad veteres clientelas, non obscurum præbet testimonium Carol. Molinæus *consuetud. Parisiens. Tit. I. n. II.* hisce verbis: *Quod si ubi forte supersint & adhuc felices quadam curia, quarum Domini patronatum exerceant in suppositos sua jurisdictioni clientes, nec utantur dominio, & iurisdictione, nisi ad protectionem & utilitatem subditorum; eaq; omnia pro sub-*
 381 *ditis & faciant, quæ patres pro filiis, utque parva pro multis dicantur: omnem eis quietem publice & privatim præstent: Et vicissim subditi exhibeant Dominis curia, ut suis patronis, fidelitatem & obsequia, nec non subsidia, pro liberandis, & redimendis dominis, & dotandis filiabus eorum si indigeant, idq; non coacte, nec gravatim sed sponte & prompta benevolentia; fateor hoc esse, non simulacrum, sed vivam & veram imaginem veteris patronatus & clientela, nullamq; esse realem differentiam.*

Comprobat etiam specialem hanc proprii Magistratus cum subditis suis Protectionis pactiōem, nominatim post hæc scripta editus David Hepingk *dissertat. de Jure Advocatiæ concl. 29. lit. C.* ubi diserte defendit, etsi Domini subditos suos ordinarie defendere teneantur, tamen & specialiter eos in protectionem suam recipere posse, quod etiam affirmat Adrian. Gilman. *1. decis. I. n. 189.* ubi dicit esse quidem inter Landherren & Vogtherren differentiam, sed Landherren simul esse posse Vogtherren / quod & disertis verbis approbat Ruland. *de commiss. part. 4. lib. 2. c. 3. n. II.* maxime cum & confederationes cum subditis adversus hostes facere, nusquam Dominis in Jure prohibitum sit. *Braunsch. Hist. handel p. 2. memb. 2. n. 150. §. daß dann fürs fünfte. Auctor Pfälzischer Informationschrift / die von der Fürstl. Pfalz Neuburg / vber das Kloster Kenersheim præsentierte / derselben aber zu vier unterschiedlich mahlen uniformiter aberkante Landtsfürstliche Superioritet / Erb Castenvogthey vnd Erbschutz belangend / 10. fol. 16. §. vnnnd obwoln in Anno, ad finem hisce verbis, wie dann auch ohne das / dem Rechten nit entgegen / daß*
 382 *in una & eadem & Persona, Jus Patronatus, superioritatis & Advocatiæ, ex speciali pacto initæ, bey sammen seyn vnd concurrieren mögen. Et hanc eandem sententiam secutus est novissime Jacob. Synzcius *dissert. de Jure protect. Argentina A. 1621. habita thes. 8.* ubi scribit Municipia, universitates, Collegia & cæteros qui subditorum vice sive in toto, sive in parte defunguntur, liberam tamen rerum suarum administrationem habent, arg. à genere permissorum quod in *Cap. VI. sub initium* fule deduximus, posse vel ipsum Dominum & Magistratum ordinarium Protectorem eligere, vel extraneum cujus præsidio res & fortunas sine metu & periculo habere liceat, ad hoc allegans Bartol. in *extravag. Qui sint Rebell. & Schurpff. conf. 23. num. 4. cent. 3.* Gerhard. *Exercit. Justin. Decad. 16.* salvis tamen undequaque subjectionis Juribus.*

Ratio decidendi V. Quinto specialis hæc propriorum Magistratum cum subditis suis defensionis conventio, plana ac manifesta sit, exemplo Judæorum, qui licet illorum, in quorum Territoriis habitant, subditi & sint (per notata Marq. de Susann. *tract. de Judæis p. 2. ca. I. n. 3.* ubi scribit eos si habitent in Imperii terris, Imperio esse subjectos, aliisque Principibus si in eorum territorio larem foveant, prout etiam Pape si in terris Ecclesiæ quoad temporalia, sicut Christiani, subesse c. si duobus de Appellat. & notatur per glossam in c. II. Verbo, Lex Civilis, de arbitris in 6.) nihilominus tamen in specialem eorundem

protectionem recipiuntur, ut quotidiana docet experientia, & nominatim testatur præstantiss. Jurisconsultus Joan. Womelsius in c. *consuluit 29. de Appellat. num. 4.* subsequentibus verbis. *Cum igitur, inquit, & Judæi inter subditos sint, pro eis, si gravantur, Regi appellare & permittendum est, & quidem plerun-*
 384 *que magis ob id, quod ultra communem, quam Principes suis subditis debent defensionem, Judæi in speciali & ple-*
 385 *runque sint protectione, seu, ut ajunt, Salvaguardia, ob tributum quod ab eis passim accipiunt.*

Sexto insuper hæc ipsa sententia evidenter corroboratur & evincitur ab usu quotidiano Sacre *Ratio decidendi VI.* Cæsareæ Majestatis: Videmus enim tota die fieri ut Imperatores & Romani S. R. I. subditos tam media-
 386 *tos quam immediatos licet jam antea sub ipsorum tutela sint, attestante id nominatim piissimæ memoriæ Rudolph. II. in diplomate Protectionis Dn. Burckhardo à Berlichingen dato ubi in princ. ita habetur. Wir Rudolph 12. wiewol alle vnd jede vnser vnd deß heyligen Reichs gehorsame Ständ vnd Vnterthanen / gemeinlich in vnserm als Römischen Kaysers vnd gemeinen Oberhauptes Schutz / Schirm / Protection vnd Versprechung seyn / 12. in specialem tamen quam communiter Salvaguardiam appellamus, protectionem recipiant.*

Eosdem autem, tanquam omnium Magistratum fontes, in omnes & singulos intra Imperii
 387 *Romano-Germanici limites, domicilium foventes, plenissimam & ordinariam habere Jurisdictionem, nemo sanioris cerebri, negabit, & consequenter omnes illos, quibus taliter Salvaguardiam largiuntur, eorundem esse subditos, accumulatis aliorum auctoritatibus testatur And. Knichen. de Jure Territ. c. I. n. 187. Schwanman. obs. Cam. 2. nu. 6. Gail. lib. I. de pace publ. cap. II. n. 4. & 5. quia habet Jurisdictionem in homines & hominum suorum, Mo-*
 388 *dest. Pist. conf. 28. n. 14. vol. I. Matth. Stephan. de Jurisdic. p. I. memb. I. c. I. n. 243. cum fidelitas & atque*
 389 *obedientia Imperatori debita, in quolibet Juramento ac homagio excepta præsumatur. c. Imperialem. §. fin. & ibi Dd. de prohib. feud. alien. per Frider.*

Nec quisquam ipsius Jurisdictionem & declinare va-
 390 *let Abbas in c. licet n. 45. de foro compet. Decius ca. meminimus de Appellat. Jas. in l. qui Roma col. 4. vers. 3. ff. de verbor. obligat.*

Idcirco mediatos Imperii & quotidie, sive testimo-
 391 *nii, sive litis causa, absque omni subsidio Juris, ex qualibet provincia Imperii evocari, illis mandare atque inhibere solet. Matth. Stephan. d. c. I. n. 2. & 14. & c. 3. num. 2. & 244. Gail. I. obs. 95. nu. 16. & obs. 98. n. 2. Hartman. Hartmann. 2. tit. I. obs. 6. n. 14. Wurmser. I. tit. 6. obs. 9. Wefenbec. conf. 97. monitoria & bannimenta in territoriis Statuum affigit & publicari citra ullam eorum requisitionem quotidie videmus Rutger. Ruland. de commiss. p. I. lib. I. c. 4. nu. 6. Paurmeist. de Jurisdic. lib. I. c. 27. nu. 36.*

Quinimo hunc ipsum proprios nempe subditos in specialem protectionem recipiendi morem, non novum sed antiquissimum esse, patet, exemplo Imperatoris Ludovici I. Caroli Magni filii. Cum enim eodem regnante annum circiter 815. Hispani & gra-
 392 *vissimo Saracenorum jugo premerentur, multi eorum ejusmodi servitutis impatientes, bonis suis relictis, inde migravere, laresque suos in Gallias transulere, quos quidem prædictus maxime pius Ludovicus non solum in subditos æqua conditione, uti alios Francos, suscepit, iisque agros, quos colerent, concessit, sed in specialem insuper protectionem adsumpsit atque à tributorum exhibitione, immunes fecit. Extat de his diploma ejusdem Imperatoris nu-*

per à Pithæo in *Annalib. Francor.* editum, quod cum ad propositæ rei fidem faciendam imprimis spectet, in gratiam rerum antiquarum avidi lectoris, integrum subjiciam, id autem sic habet.

Diploma
Ludovici
I. Impera-
toris quo
nonnullos
homines ex
Hispania
in Galliam
migrantes
in subditos
accipit, ac
eos dem in-
super in
specialem
protectio-
nem assue-
mit.

393 In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi LUDOVICVS divina ordinante providentia Imperator Augustus, omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ ac nostris præsentibus scilicet, & futuris in partibus Aquitaniæ, Septimaniæ, Provinciæ & Hispaniæ consistentibus.

Sicut nullius vestrum notitiam effugisse putamus, qualiter aliqui homines propter iniquam oppressionem & crudelissimum jugum quod eorum cervicibus inimicissima Christianitati gens Sarracenorum imposuit, relictis propriis habitationibus & facultatibus, quæ ad eos hæreditario Jure pertinebant, de partibus Hispaniæ ad nos confugerunt, & in septima via & in ea portione Hispaniæ, quæ à nostris Marchionibus in solitudinem redacta fuit, sese ad habitandum contulerunt, & à Sarracenorum potestate se subtrahentes nostro Dominio libera & prompta voluntate se subdiderunt. Ita ad omnium hominum notitiam pervenire volumus, quod eosdem homines *sub protectione & defensione nostra receptos*, in libertate conservare decrevimus, eo videlicet modo, ut sicut cæteri liberi homines cum Comite suo in exercitum pergant, & in marcha nostra juxta rationabilem ejusdem Comitum ordinationem atque admonitionem, explorationes & excubias: (quod usitato vocabulo *Wahtas* dicunt) facere non negligant, & missis nostris, aut filii nostri, quos pro rerum opportunitate illas in partes miserimus, aut legatis qui de partibus Hispaniæ ad nos transmissi fuerint, paratas faciant, & ad subvectiones eorum veredas donent. Alius vero census ab eis neque à Comite, neque à junioribus & ministerialibus ejus exigatur. Ipse vero pro majoribus causis, sicut sunt homicidia, raptus, incendia, deprædationes, membrorum amputationes, furta, latrocinia, alienarum rerum invasiones, & undecunque à vicino suo aut criminaliter aut civiliter fuerit accusatus, & ad placitum venire jussus: ad Comitum sui mallum omnimodis venire non recuset. Cæteras vero minores causas more sicut hætenus fecisse noscuntur, inter se mutuo definire non prohibeantur. Et si quispiam eorum in partem, quam ille ad habitandum sibi occupaverat, alios homines undecunque venientes attraxerit, & secum in portione sua, quam ad portionem vocant, habitare fecerit, utatur illorum

servitio absque alicujus contradictione vel impedimento, & liceat illi eos distringere ad justitias faciendas, quales ipsi inter se definire possunt, cætera vero judicia id est criminales actiones ad examen Comitum reserventur; Et si aliquis ex his hominibus, qui ab eorum aliquo attractus est, & in sua portione collocatus, locum reliquerit, locus tamen qui relictus est à Domino illius, qui eum prius tenebat non recedat; Quod si illi propter lenitatem & mansuetudinem Comitum sui, eidem Comiti honoris & obsequii gratia quippiam de rebus suis exhibuerunt; non hoc eis pro tributo vel censu aliquo computetur, aut Comes ille vel successores ejus hoc in consuetudinem præsumant, neque eos sibi, vel hominibus suis, aut mansionaticos parare, aut veredas dare, aut ullum censum, vel tributum, aut obsequium, præter id quod jam superius comprehensum est, præstare cogat. Sed liceat tam istis Hispanis, qui præsentis tempore in prædictis locis resident, quam his, qui adhuc ad nostram fidem de iniquorum potestate fugiendo confluerint, & in desertis atque incultis locis per nostram vel Comitum nostri licentiam confidentes, ædificia fecerint, & agros incoluerint, juxta supradictum modum *sub nostra defensione atque protectione* in libertate residere, & nobis ea, quæ superius diximus, tam cum Comite suo, quam cum Missis ejus, pro temporum opportunitate alacriter atque fideliter exhibere. Noverint tamen iidem Hispani, sibi licentiam à nobis esse concessam, ut se in Vassaticum Comitibus nostris, more solito commendent, & si beneficium aliquod quispiam eorum, ab eo, cui se commendavit, fuerit consecutus; sciat se de illo tale obsequium seniori suo exhibere debere, quale nostrates homines de simili beneficio senioribus suis exhibere solent; Idcirco has nostræ auctoritatis literas eis dare decrevimus, per quas decernimus atque jubemus, ut hæc nostræ libertatis ac mansuetudinis constitutio erga illos tenore perpetuo ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris inviolabiliter conservetur: Cujus constitutionis in unaquaque Civitate, ubi prædicti Hispani habitare noscuntur, tres descriptiones esse volumus, unam quam Episcopus ipsius Civitatis habeat, & alteram, quam Comes, & tertiam ipsi Hispani, qui in eodem loco conservantur. Exemplar vero harum in Archivo Palatii nostri censuimus reponendum, ut ex illius inspectione, si quando (ut fieri solet, aut ipsi reclamaverint, aut Comes, vel quilibet alter contra eos causam habuerit: definitio litis fieri possit. Hanc quippe constitutionem, ut per diuturna tempora à fidelibus sanctæ Ecclesiæ

Ecclesiæ Dei & nostris, & verius credatur, & diligentius conservetur, manu propria subscripsimus, & annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Domini Ludovici serenissimi Imperatoris. Durandus ad vicem Heli Sachar recognovit Datum Calen. Januarias Anno Christo propitio 815. Imperii Domini Ludovici piissimi Augusti II. Indictione octava. Actum Aquisgrani Palatio Regio in Dei nomine feliciter Amen.

Et hucusque Diploma Ludovici Imp. ex quo uti & aliis cum Exemplis, tum auctoritatibus hanc in rem inducis, satis liquescet, nullo juris obstante impedimento posse inter Magistratum & proprios illius subditos, singulare protectionis foedus ferri, sæpiusque ab Imperatoribus, specialem tuitionem, Dominis ordinariis demandari ac committi.

394 Nec vero huiusmodi subditorum † specialis in protectionem receptio (cum verba semper aliquid operari debeant c. 10. de Privil. in 6.) frustranea aut de vento servire censenda est (ut in terminis privilegii M. Ant. de Amar. dec. 10. n. 28. & Schrad. conf. 12. n. 109. loquuntur) sed utiles habet effectus.

Primum enim operatur, quod Dominus ex tali receptione ad servandam fidem subditis arctius obstrictus sit. Quod enim aliquis speciatim ac singulariter promittit, plus solet timeri indulgentiusque observari, quam quod generali sponfione inductum fuit Can. 9. dist. 23. c. 11. de Her. & arg. l. fin. pr. C. de indict. vid. toll. Molina. in consuet. Paris. Tit. 2. pr. n. 12.

395 Deinde hæc protectio † magis specialiter, quam universalis Clientes susceptos, ac bona eorundem sub protectionem Advocati reducit eumque propter particularem, cum iisdem initam conventionem plus obligat, quam generalis tutela, nominatim id attestante Hier. Schurff. cent. 3. conf. 23. Her. Vult. conf. Marburg. 19. n. 115. vol. 3. quia alias etiam plus inesse † solet speciali expressioni, quam generali, & specialia plus operantur quam generalia, l. apud Labeonem. §. hoc editum Digest. de injur. leg. sed etsi, §. quasitum ubi Dd. Digest. si quis cant. l. si speculum servo ff. de pec. leg. c. bona de confirm. util. vel inutil. c. super eo de appellat. Socin. in l. cum filio n. 1. ff. de legat. 1.

Præterea quando summi Principes, Papæ vel Imperatores, vel alii Monarchæ suscipiunt aliquem in specialem † salvamguardiam, tunc semper inferitur literis certa aliqua pœna, quam ii, qui susceptum in persona vel rebus offendunt aut violant pro dimidia fisco protectoris & altera dimidia parti offensæ pendere coguntur, cujus formidine tales subditi multo minus quam alii læduntur. Adhæc istiusmodi specialis protectio id etiam operatur, quod Domini ad juvandos † tales subditos facilius moveantur, quam alios uti probat text. in c. recepimus 8. nu. gloss. fin. extr. de privil. ibique Abb. col. 2. post med. & Schurff. conf. 23. post num. 3. ubi præ-

398 cipue notanda quæstio d. c. recepimus, quod valeat talis protectio per quam Papa † recipit quosdam sub sua protectione qui tamen propter illam rationem à jurisdictione Episcoporum non abstrahuntur ibidemque ad objectionem responderetur, quod licet parum videatur valere, attamen aliqua reverentia plus debeatur illis, quam aliis & citius moveatur Papa pro iis cum injuste gravantur ad literas concedendas, cui concordat gloss. fortior in cap. ex parte 2. d. tit. de privil. Quo pertinet quod Theodoricus Goth. Rex const. 198. de Tuit. & Mund. quondam rescripsit: Superfluum quidem videri tuitionem specialiter à Principe petere cujus

universos communiter vindicare sit propositum, sed quia securitatem quorundam, violentorum execranda temeritas inquietat, non pigere dolentium querelis, ad hanc partem pietatis se adduci ut quod omnibus præstare cupiat, supplicanti potissimum conferat. Et sic patet quod ex tali subditorum in specialem protectionem receptione Domini recipientes pro talibus subditis specialiter in tuitionem, receptis citius ac fortius moveantur, quam pro aliis, Barbat. consil. 11. num. 33. volum. 2. idque sua non caret ratione, quia hic concurrunt duo vincula, naturalis scilicet ac civilis obligationis, quæ magis utique movere debent quam unum iuribus vulgat.

Neque caret hæc assertio illustribus exemplis quorum in numero primum occurrit in antiquissima urbe Treverensi. Quamvis enim ea ipsa civitas vigore latæ per Imperatorem Carolum IV. sententiæ, quæ Archiepiscopum Cunonem Civitatis Advocatum simul & dominum vocat omni superioritate, jurisdictione merito mixtoque imperio & gladii potestate Archiepiscopis Treverensibus jam inde à primorum Franciæ Regum Christianorum temporibus subiecta fuerit, eandem tamen aliquot sæculis in speciali † eorundem Archiepiscoporum protectione fuisse Wilhel. Kyriander in Annal. urb. ejusd. Trever. part. 17. fol. 225. (licet is liberam Imperii Remp. esse contendat) diserte prodidit ac testatur sequentibus verbis: Ipsum insuper, inquit, Cunonem 94. Pontificem, ac pene omnes, qui cum infecuti sunt, quippe jam prapotentis facti, & finitima regionis domini, ob protectionem atque tutelam Civitatis annuam pecuniam cepisse negari nequit. Quæ omnia sicuti cum honestate atque laude conjuncta fuere, atque etiamnum pro bono pacis merito expetuntur, ita plena potestatis aut dominationis Pontificum in ipsam civitatem indicia non esse, sed ejusmodi principatum, manifesto destruere, satendum est.

Deinde manifestum ejus rei exemplum habemus in nobili ac illustri Collegio Chombergensi. Quamvis enim illud ipsum, uti olim, quando adhuc Monasterium fuit ordinis S. Benedicti, ita & hodie maxime post latam in Camera Imperiali Exemptionis sententiam, Episcopis Wurtzburgensibus, † ratione Ducatus Franconiæ, in spiritualibus & temporalibus subiectum fuerit, ut colligitur ex narratis literarum Domini Rudolphi Episcopi Herbipolensis. Ueber den Limpurgischen Aßter Schirm / ibi vnd nach dem Wir dann auch an dem Ende des obgemelten Gottshaus / Abts / Prior / vnd Convent / auch der ihren Leuthe vnd güter / in Unserm Bisthum vnd Herzogthumb zu Francken gessen vnd gelegen / Landtsfürste vnd ordentlicher Richter seindt.

Nihilominus tamen Præsules Herbipolenses, ejusdem nobilissimi Collegii, speciales & quidem perpetui ac hæreditarii protectores † existunt, ex commissione Imp. Frider. III. qui Anno 1485. Advocatiam † Chombergensem, à civitate Hallensi, quam eidem Ludovicus Rex Romanorum Anno 1318. commiserat, revocatam, in præfatum Principem ac Dd. Rudolphum Episcopum Herbipolensem, ac Ducem Franconiæ, omnesque ipsius successores, in perpetuum transtulit vigore diplomatis à dicto Imperatore Friderico desuper concessi.

Plura huius rei, per Magistratus receptorum in peculiarem tuitionem subditorum priorum exempla, in sacro Romano Imperio Germanico extare nullius dubito.

His itaque jactis, pro affirmativæ decisionis conclusionem, fundamentis, ut omnem, ex animis in contrariam sententiam forte inclinantium evellamus scrupulum.

pulum, superest, ut adductas initio quæstionis dubitandi rationes, quod factum difficile non est, ordine diluamus.

405 Quod igitur primo loco dictum est, frustra id peculiari facto quæri; quod per se ac jure communi competit, licet enim præcise loquendo verum sit, assertioni tamen nostræ aliud obstat: Inficias siquidem ire nemo possit, qualibet in re et ad obligationem naturalem accedere posse civilem, & quod per se firmum est, accedentibus firmiter vinculis posse fieri firmiter, attestante id quotidiana experientia, unde etiam annexa ibi axiomata frustra nempe fieri cujus effectus nil operatur &c. perperam adducta sunt. Quia constat ex prædictis speciales defendendi pactiones etiam inter subditos & proprium magistratum haut suo carere effectu.

406 Quod autem secundo loco ad Sixtin, et Vulteiū & Maulium attinet, opposuimus iisdem plures non solum auctoritates sed etiam exempla quibus utique magis innitendum est, quam nudis ipsorum assertionibus, cum alias regulariter magis inhærendum sit dicto et plurium, quam paucorum c. nostro v. mandamus et ibi gloss. in

407 verb. adversa extra de testib. Myntin. obs. 38. vers. tertius gradus cent. 4. Hippol. Riminald. conf. 344. n. 45. lib. 3. Magon. decis. Lucens. 8. n. 7. part. 1.

408 Non obstant denique illa quæ ex Replica Julii et Pflugii allata fuere, ea enim per adductas decidendi rationes satis per se confutantur, & ex iis etiam, quæ prædictus Elector, in sua Duplica (quam Frider. Hortleder in opere amplissimo von Ursachen des Teutschen Kriegs / lib. 5. c. 18. integram exhibet, eidem regessit, abunde diluuntur, quæ subsequentis sunt tenoris.

Es solte darwider (Bischoff Julius) bedacht haben / warumb dann der Papst / in etlichen seinen Decretalen / anzenget / vnd gestehet / daß er oft einem Stifft / oder der Closter in seinen sonderlichen Schus vnd Protection genommen / so er sich doch für aller Geistlichen Oberherren achtet / hebt nun der Schus alda die Dringlichkeit nicht auff / warumb solte dann alhie das Hauß zu Sachsen nicht vielmehr der dreier Stifft Landtsfürst / vber den sonderlichen Schus mögen vnd können seyn.

Ampliatio anteposita decisionis. Cæterum hucusque ab objectionum tricis defensam decisionem extendere licet, ut vires exerat suas, siue subditi in protectionem recipiendi sint et Laici

409 siue Clerici arg. c. 8. et 18. extra de privil. Knich. de Sax. non prov. jur. c. 5. n. 552. et de jure territ. c. 4. n. 388. Christ. Lehman. Spenr. Chron. lib. 2. c. 36. Menoch. arb. jud. qu. 338. n. 6. Confer. ea quæ in Cap. III. sub n. 151. dicta sunt.

Quinimo supplicantes Clericos, cum rebus suis sub Protectione & Salvaguardia non solum propria suscipiendi, sed etiam in aliorum Principum tutelam reducendi, Imperator tanto urgentiorem habet causam quod is ordinarius Ecclesiarum, seu alibi cumulate probavimus, Advocatus sit, cum vero Ecclesiæ appellatione Clerici & Monachi contineantur, ut ex Seraph. Olivar. decis. 1675. Marta Neapolitan. in Dig. noviss. Tom. 6. lit. M. verb. Monasterium. tradit, ideo & omnes Ecclesiasticæ personæ ipso jure in ejusdem protectione existunt Cach. dec. Pedem. 88. n. 14. et seq.

Inter innumera autem exempla, quæ ostendunt non minus sæculares quam Ecclesiasticas personas ab Imp. tanquam propriis dominis in specialem protectionem receptas fuisse, in comprobationem Ampliationis hujus adducimus literas protectitias Caroli V. Imp. alibi etiam pro materiæ hujus exornatione commemoratas, quibus Magistrum ordinis S. Joan. omnesque ejus Commendatores & Commentorias in suam & S. R. I. tuitionem particularem Anno 1540. recepit, quas sup-

peditat Frider. Hortleder. Tom. 1. lib. 5. c. 10. de caus. belli Germanici.

Et si vero laudatissimi ordinis hujus et Milites D. Jo. 410 anni sacri, eo quod non contemplationi ac orationi sed sæcularibus et negotiis & militiæ ex professo serviant, & 411 exemplo Machabæorum pro fidei tuitione arma clericis regulariter interdicta, libere tractent, inter Laicos 412 & sæculares potius quam Ecclesiasticos seu clericos numerandi, per notata Petr. Greg. Tholos. Syntag. jur. 413 univ. lib. 15. c. 34. vel saltem non proprie sed largo modo Religiosi esse videantur, Vivius decis. 446. n. 10. Natta consil. 508. num. 3. et 4. Seraph. decis. 591. nu. 5. 414 vol. 1. in noviss. maxime etiam cum feudorum et capaces esse censeantur Natta consil. 507. et 508. per tot. Viv. 415 loco citat. n. 7. et seq. D. Rosenthal. de Feud. c. 7. conclus. 30. num. 11. et seq. Tamen his non attentis omnino 416 dicendum est hos milites clericos non Laicos esse argum. cap. 50. de sent. excom. Valq. 3. illustri. controu. 417 cap. 105. n. 49. Decia. consil. 51. n. 9. vol. 3. Dauth. de test. 418 pr. n. 178. in fine v. Amplia sexto Masc. de prob. concl. 959. n. 3. M. Ant. Surgens in tr. de Præf. pr. aliisq. 419 Magist. lib. 1. c. 37. n. 27. Valasc. decis. Lusit. 14. nu. 8. Cach. decis. 27. n. 18. tum quod omnibus et gaudeant 420 Clericorum privilegiis Dec. consil. 51. n. 9. vol. 3. et sub B. Aug. Regula constituti sint, bona et titulos Ecclesiæ possideant, dignitatemque Ecclesiasticam habere dicantur Paris. consil. 44. per tot. vol. 4. Pacian. de prob. lib. 2. c. 34. n. 98. Tum quod Ecclesiasticæ et non sæculari sub- 421 jaceant potestati, Chassan. de glor. mund. p. 9. in 4. conclus. 422 Tum denique quod in eorum et successionem ordo, ut Ecclesia proximis præferatur agnatis Auth. ingress. 423 C. de SS. Eccles. secundum quam Anno 1543. die 5. Novemb. in Camera Imp. et judicatum est, defuncti militis Hierosolymitani vel Teutonici (hi enim ordines fraternizant) hæreditatem non ad familiæ hæredes, sed ad 424 supremum ordinis Magistrum pertinere. Ratio decidendi I.

Nec obstat quod hi Milites sæcularibus negociis atque militiæ ex professo serviant & arma tractent, quia in casu et necessitatis, pro defensione fidei arma clericis adeo stricte interdicta non esse, Panor. in c. clerici ext. 425 de vit. et honest. cler. nec jura illa clericis et arma prohibentia in hisce Militibus locum habere, ex singulari ordinis, ad hæc tractanda et contra fidei hostes usurpanda prærogativa. Ratio decidendi II.

Nec pariter obstat quod de Militum horum circa Feudales successiones capacitate, et objectum fuit, 426 cum in eo Feudistæ non omnes convenient, sed Negativam multi defendant, uti sunt Barbat. Chassan. Cotta Marin. Menoch. Brun. Roland. à Valle Cacharan. relati à D. Rosenth. d. loc. in lit. O. et præterea etiam Ruin. consil. 103. num. 3. Guer. Pis. in Præjud. Feud. c. 13. per tot. Molin. de Hispan. primogenit. lib. 1. c. 13. nu. 99. Cravett. consil. 938. nu. 1. Cacher. consil. 42. nu. 38. allegati à D. Hepingk differ. novissima de jure protect. concl. 29. lit. B. Ratio decidendi III.

Porro ex deductis hætenus præmissæ de subditis à proprio etiam et domino in specialem protectionem 427 recipiendis, resolvitur, illa etiam quam Georg. Sumpeleheimer. in discurs. de jur. clientel. in not. ad Thes. 2. sub lit. H. movit, sed indiscussam reliquit, disquisitionem, An nimirum aliquis simul hæreditaria protectione, et sublimis territorii jurisdictione frui possit. Quod omnino affirmamus, per easdem decidendi rationes, quas in superiori disputatione assignavimus, id præterea addentes nihil ob stare, quin Princeps aliquis simul, et una habere possit superioritatem territorialem, die Landtsfürstliche oder 428 hohe / Ober vnd Herrlichkeit / (cujus acquirendi modos eleganter explicat Christophorus Mingius, de superioritate territoriali cap. 2. conclus. 25. et seq.) 429 Item

Milites ordinis S. Ioannis utrum inter clericos referendi. Ratio dubitandi quod Laici.

Ratio dubitandi Decisio quod sint clerici.

Ratio decidendi I.

Ratio decidendi II.

Ratio decidendi III.

Solutio rationis dubitandi I.

Solutio rationis dubitandi II.

Solutio rationis dubitandi III.

Virum aliquis hæreditariam

Advocati-tiam, et

sublimem territorii jurisdictionem si-

mul habere possit.

Decisio Affirmativa.

- Item in eadem dependentem, ordinariam protectionem, hoc est *Landtschut* / † quæ ut *alibi* explicuimus, nihil est aliud quam generalis defensio ac custodia territoriorum tam juris quam facti, potioribus Jurisdictionis & superioritatis juribus annexa, *Zaf. 1. consil. 14. n. 8.*
- 423 & hæc ad solum Principem, † vel eum qui Jura Principis obtinet, nec non ad Dominos universales qui omnem Jurisdictionem & superioritatem habent, pertinet, ut eleganter tradunt *Adrian. Gilman. 1. decis. 33. numer. 3. & sequen. Meichs. decis. Cameral. Tom. 2. lib. 2. decis. 3. num. 4. & seq. Schurpff. conf. 7. num. 1. vol. 4. inter consil. Laur. Kirchof. Natta conf. 966. n. 12. in fine Cothm. resp. 38. num. 63. vol. 3. & respons. 3. passim volum. 4.* ubi Jurisdictionis † argumentum esse Tutelam publicam vulgo *verbittelguld* / tradit *Boer. decis. 179.* Inde etiam à quibusdam superioritas territorialis definitur protectio defensioque ratione Jurisdictionis seu gubernationis territorii universalis competens *Wehner. pract. obser. verb. Landtsfürstliche Obrigkeit Ziegl. commun. conclus. 5. Landsassii numer. 8. & ibi allegat.* Et tertio denique Protectio
- 425 † extraordinaria pactitia seu *Erbtschut* vel *Erbtsassen vogtey* / ex eo ortum sumens ac competens quando Principes, Domini ac superiores subditis suis intra proprios territorii illius fines habitantibus per conventionem peculiarem, pactum vel contractum specialem protectionem & clientelam promittunt ac præstant adversus quemcunque, quæ pactitia Advocatia, non ad jus superioritatis, uti *Landtschut* refertur, sed ex pacto speciali inter Principem ac subditos illius oritur, ad quæ conferri possunt tradita à *D. Gæddeo in respons. jur. de restitut. Baron. in Vallend. num. 297. Christoph. Ming. de superioritat. territor. sap. 5. conclus. 66. & Gilman. in præcedenti etiam qu. allegatus 1. dec. 1. n. 189.* ubi decidit *Landtherren* † & *Vogtherren* simul esse posse, & consequenter *Landtsfürstliche Obrigkeit Landt & Erbtschut* in una eademque persona concurrere posse, concludendum est.
- 427 Ex ista tamen inferendum † non est Principibus qui superioritatem territorialem habent, eo ipso etiam in Monasteria vel Ecclesias collegiatas, in suo Principatu sitas, aliquod jus protectionis ordinariæ vel extraordinariæ competere.
- Principes & alii Status, Ecclesiarum in Territoriis suis sitarum quando & quibus casibus ordinaria vel extraordinaria protectionis jura habent.*
- Et si enim, ut *alibi* dictum est, præter ordinariam protectionem Ecclesiarum, vi superioritatis competentem, Principibus, plerumque etiam in cœnobis, sub eorum districtu sita, jus Advocatiæ & inspectio justitiæ & administrationis temporalium ut *Rodoan. in tr. de rebus Eccl. non alien. sub rubric. de caus. cognit. in alien. & Wehner. in pr. obs. lit. V. Voce: vogthey.* asserunt competere soleat, Et Principes ut plurimum eo ipso, quod Ecclesiæ † Cathedrales situatæ sunt in eorum Dominiis & Ducatibus, fundatam censentur habere intentionem de jure, quod sint illorum patroni: ad tradita *Hortleder Reichshandlung tom. 1. lib. 5. c. 12.* ubi *Guid. de Bayzio in c. lectis dist. 63. & Bl. in c. quanto. de judic. in fin.* citat, dicentem, hoc facere pro Principibus Alemanniæ, in simili fundatam intentionem, quoad Episcopatus in eorum Ducatibus conclusos habentes, id tamen iis duntaxat casibus, procedit, quando Episcopatus, vel monasteria non exempta sed de ipso Principis territorio sunt, quo casu regulariter intra territorii † septa inclusa, in fide & patrocinio principis esse præsumuntur, id quod infinitis auctoritatibus probat *Zach. Vietor. de causis Exempt. conclus. 27.* Secus autem est quando † Monasteria, quod ad situm duntaxat in Principis alicujus territorio, per se tamen exempta existunt. Maximam enim hi termini in se continent discrepantiam, esse scilicet in territorio
- † Principis, & de territorio Principis, juxta doctrinam *Petr. Anchoran. conf. 437. num. 3. Augustini Beroi. conf. 22. num. 1. & multis seqq. vol. 3.* posterius siquidem subjectionem infert, alterum non item: cum paria sint, esse extra territorium, & esse in territorio, sed exemptum, id est habere proprium ac separatum territorium in alieno territorio: *Hostiens. & Panorm. in c. 30. nimis n. 12. de jurejur. Mynsing. conf. 16. no. 45. Meichsner. Cameral. decis. tom. 2. lib. 1. decis. 6. num. 9. & decis. 8. n. 41. 42. 43. Et tom. 3. decis. 6. nu. 50. Zachar. Vietor. de caus. exempt. imperii, concl. 27.* cujus rei exemplum nobis suppeditat *Stumpfius in Chro. Helv. lib. 7. c. 9.* quo loci videre est, quod licet Monasterium † Murense olim antequam Helvetii partes illas occuparunt, in Comitatu Rorensi, situm Comitatu, tamen nullo modo subiectum sed plane exemptum fuerit.
- Et ut alio exemplo res fiat illustrior, cum olim Rex † Ludovicus II. (Caroli Magni nepos) circiter Annum Christi 833. (ut *Stumpfius & Bruschi* scribunt, Munsterus enim ponit Annum 853) Advocatiam seu Præfecturam Thuricensem (seu ut Latinus textus apud *Simlerum, de Republ. Helvet. lib. 1.* habet) curiam suam Turegum, in Ducatu Alemannico, in Pago Durgaugensi sitam Monasterio SS. Felicis † & Regulæ in urbe Tigurina, à se fundato, dotis nomine, applicasset, ac postmodum alii Imperatores ac Reges non illud solum cœnobium, sed & totam ditionem Thuricensem, in sacri Romani Imperii Advocatiam, tutelam ac protectionem recepissent. *Conradinus* † vero ultimus Suevorum Dux, in ejusdem Monasterii ac Præfecturæ bona ac homines, eos sibi ac Ducatui suo Sueviæ subiectos esse præ-tendens, diversa domini ac superioritatis Jura, usurpare tentasset, tandemque ipsos reluctantes ceu contumaces à Patre suo *Conrado IV.* Imperatore, ut *Stumpfius lib. 6. cap. 16.* scribit, in Imperii Bannum declarari effecisset, † ejus rei certior factus † *Richardus Romanorum & Angliæ Rex*, id per-mittere noluit, sed latam in eos Banni † sententiam, *Hagenoia 20. Novembris Anno 1262.* annullavit atque irritam fecit.
- Et si enim prædicta urbs & Monasterium † in Ducatu Sueviæ iis temporibus situm, exemptum tamen & immediate Imperio subiectum fuit, id quod *Simlerus d. loco* sequentibus verbis commemorat.
- Sane fidei relatione pervenerit ad Serenitatis nostræ auditum, quod Conradinus olim Conradi Regis filius, qui se Ducem Sueviæ nominat, ea non contentus injuria, quod in vanum sibi gloriam alienam usurpat, insuper etiam in cives nostros Turicenses in nostro, & Imperii nostri gremio speciali collocatos, nec ad Ducatum eundem, sed ad Imperium, prout stabilivit antiquitas, & modernitas approbavit, immediate spectantes, tanquam subessent memorato Ducatui, proscriptionis de facto, cum nullo penitus jure posset, sententiam promulgavit &c.*
- Quæ exempla aperte docent, situm † Monasterii, in Principis vel alterius Status territorio non apparente manifesto consensu eoque subsequente aliquo Jurisdictionali passivo actu roborato, per se nihil Juris inferre, per textum in *leg. 22. cum scimus C. de Agric. & cens. & §. 1. plane Inst. de milit. test. Ant. Fab. lib. 7. C. tit. 3. de fin. 5. Vietor. d. tract. concl. 2327. 37.* immo † potius verba impropriari debent quam
- 440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

ut tertio noceant : Decius post Bald. *conf. 468. nu. 19.*

Cum igitur hoc vel illud Monasterium cujuscunque ordinis exemptum esse dicimus, exemptio ista non præsupponit subjectionem aliquam fuisse præviā ; sed solum intelligitur per præsertionem , ne scilicet posterum alicui subjiatur uti præ cæteris luculenter ostendit Compiler Cisterciensium privilegiorum *An.*

Casus II. 1491. fol. 4.

Deinde prædicta Juris Advocatitii Principi ob situm in territorio Monasterium competentis assertio, 442 vera est, quando Princeps , † vel majores illius Monasteria in ipsius territorio sita, fundaverunt, atque ita foundationis ratione , jus Advocatiæ Hæreditariæ , nasci fuerunt, ad notata D. Hepingk. *de Advoc. concl. 12. in notis sub lit. F. ver. tum autem maxime hac* 443 *obtinebunt.* dum modo tamen † Fundatores juri suo quod in fundis ac bonis , in Ecclesias vel Monasteria à se fundata, collatis , habuerunt, vel ipsi etiam Advocatiæ non renuntiaverint, cujusmodi † renuntiationes, in foundationibus cœnobiorum ordinis Cisterciensis ex primæva sua institutione , necessario ac semper fieri debere *in cap. 1. ostendimus :* Eo enim casu † fundatorum successoribus regulariter nullum 445 Advocatiæ jus , in Monasteria etiam in territoriis suis situata competit. Renuntiatio enim , uti omnia a 446 lia † jura resignata tollit , ita etiam juris Advocatitii, quod alias ex fundatione competere *in Cap. IX. diffuse probavimus, privationem regulariter, inducit, argum. l. si quis iurjurandum II. versic. satis enim videtur absurdum C. de reb. credit. & jurejur. l. generaliter 13. vers. nimis enim indignum C. de non num. pec. l. cum quidam §. fin. vers. quod enim semel repudiatum c. de condit. incert. l. homo liber. 21. ibi : non revertitur ad statum, à quo se abdicavit ff. de statu hom. l. de die 8. §. fin. qui satisd. cog.* in quibus legibus clare probatur renuntianti † juribus suis ad ea non dari regressus *l. penul. C. de pactis.* 447

Cæterum Ecclesias exemptas hoc habere Privilegium quod licet non subsint Principibus sæcularibus ii tamen protegere eas teneantur, post Gemi. notant Card. Tulch. *concl. jur. Tom. 6. lit. P. concl. 935. Tom. 3. lit. F. concl. 7. num. 1. & Vent. de Valen. concl. pol. lib. 1. c. 16. num. 12.*

448 Porro ad calcem hujus capitis prætermittendum non est , eos etiam ab alio in protectionem non esse suscipiendos qui ab Imperatore † specialiter , ne recipiantur, prohibiti sunt. Solent enim nonnunquam Imperatores, Principibus Ducibus Comitibus Baronibus Nobilibus aut civitatibus Imperialibus singularia concedere privilegia, ne ipsorum famuli subditi, vassalli incolæ sine consensu eorum , in clientelam à quopiam recipi possint.

Cujusmodi privilegio nobilissima familia de Bi-

bern † Anno 1490. ab Augustissimo Imperatore Friderico tertio donata fuit sub insequente verborum tenore :

Daß niemandt ohne der von Bibern vnd ihrer Erben sondern Gunst vnnnd verwilligung / keinen ihrer gebröchten Diener / Vnderthanen / Lehenmänner oder Hinderfassen / so sie mit Thür vnd Nagel beschliessen / oder vber die sie samentlich oder besonder Vogtrecht / oder andere Gericht haben / in Verspruch / Schutz vnnnd Schirm annehmen / noch empfangen / auch da schon solches hierüber beschehen / doch nichts destoweniger die auffgenommen Personen / auff deren von Bibern mündtlich oder schriftlich abfordern / in sechs Wochen hernach solcher frembden Verspruchs Schutz vnd Schirms ledig / vnd denen von Bibern ohne Irrung wider heimgevießen vnd gehorsam seyn sollen / bey einer namhaftten Geldts Peen / als 40. Marck lötiges Goldts.

Quod ipsorum privilegium † à subsequentibus 450 postmodum Maximiliano I. Friderici filio Carolo V. & Rudolpho secundo felicissimæ memoriæ Imperatoribus Augustissimis sub repetitione memoratæ pœnæ Pragæ II. August. Anno 1578. confirmatum fuit Laurent. Reichwein *in formular. supplicat. cap. 17.* ubi prædictos Nobiles de Bibern citationem ad videndum se incidisse in pœnam ejusmodi privilegii contra N. N. qui subditos eorum in Ewerbach à debitis servitiis retractos ad rebellionem incitaverant , eosque receptantes contra præfatos de Bibern de facto tuebantur, ac protegebant, 21. Martii Anno 1599. in Camera impetrasse testatur.

Denique ut his finem imponam , generatim illud tenendum est , omnes † etiam Reos istiusmodi criminum quæ non gaudent Ecclesiæ immunitate , seu quæ defensa injuriam potius religioni afferunt , quam favorem merentur , à protectionis subsidio excludendos fore , quas delictorum species nominatim recenset Petr. Gregor. Tholosan. *de Republ. lib. 13. c. 23. num. 4. & seq.* 451

Et hæc de personis ac triplici earum genere , quibus nimirum protectorum susceptio permessa vel interdicta sit , tum etiam quibus tutela recte committi possit , ac demum quinam in Clientelam admittantur , vel ab eadem tanquam indigni removeantur præcedentibus tribus hucusque continuatis capitibus dicta sufficiant , nunc missa efficiente ac materiali ad causam Advocatiæ formalem progrediendum , ac quibus ea modis constituatur atque in alios transferatur , explicandum est.

C A P V T I X.

De forma Advocatiæ , & quibus modis jus Protectionis constituatur , acquiratur , & jam acquisitum in alios transferatur.

S U M M A R I A.

Forma Protectionis conventionalis in quo consistat, n. 1.
In Protectionis conventionem promittendi verba requiruntur, 2
Verbum promitto sui natura stipulationem importat, numer. 3

Intellige ut sub numer. 61.
Sicut verbum PROMISIT in Instrumento presumitur cum stipulatione, ita verbum POLLICITUS per viam pacti, 4.
An protectio etiam inter absentes per scripturam vel nuncium contrahi possit, 5

Nega-

Negativa, numer. 6.

Affirmativa numer. 17.

Protectio est quedam species stipulationis, 7.

Declaratur, numer. 54.

Stipulatio inter absentes fieri non potest, 8

Stipulatio in scriptis neququam fieri potest, 9

Naturale stipulationis est, ut verbis fiat, 10.

Stipulatio sine verbis nulla est, 11

Tutoris autoritas per epistolam interposita nihil agit, sed
presens in ipso negotio debet auctor fieri, 12

Testis absens per epistolam deponere non potest sed exami-
ni presens viva voce testimonium proferre debet, 13

Quod tamen perpetuum non est, sed 14. modis à Farin. li-
mitatur, 64

Forma non servata actus est nullus, & per aequipollentes
non impletur, 14.

Forma ne partium quidem consensu quicquam addi vel
detrahi potest, & est individua, 15

Forma quando est servanda potest adimpleri per relatio-
nem, 16

Consensu qua constituuntur etiam inter absentes per nun-
cium aut epistolam peragi possunt, 18

Inventus & qui dissentit Protector dari nequit ib.

Facta & conventiones qualibet tam inter absentes quam
presentes fieri possunt, 19

Scriptura quod nuncupatur non minus valet quam quod
lingua aut vocibus lingua figuratis expressum est, 20

Scribens loqui videtur, 21

Loqui non dicitur proprie qui per scripturam aut nunci-
um loquitur, 22.

Scribendi & loquendi differentia non tam realis, quam
verbalis dicitur, 23.

Vocis usu qui caret & loqui non potest per manum &
scripturam lingua munia adimplere potest, 24.

Loqui cum aliquo prohibitus etiam epistolam ad eum
mittere non potest, 25

Loqui cum bannito aut domini inimico cui prohibitum,
ei quoque epistolam ad eum aut nuncium mittere, in-
terdictum est, 26

Epistolam aut nuncium ad hostem mittens non secus cri-
men lese majestatis incurrit, quam qui ore tenus cum
eo loquitur, 27.

Loqui cum Cardinalibus in conclavi prohibito ad ipsos li-
teras scribere non est permissum, 28

Convenire potest vel re, vel per epistolam vel, nuncium, 29

Loqui & scribere differunt formaliter quidem sed non
re ipsa & effectu, 30

Epistola vicarium os & lingua subsidiaria est, 31.

Lex est mutus magistratus & magistratus lex loquens
dicitur, 32

Poesis pictura loquens & pictura muta poesis, 33

Inter absentes per epistolam vel nuncium multa ardua
negotia recte expediuntur, 34

Emptio, venditio, mandatum, constitutum, societas recte
per Epistolam vel nuncium fiunt & expediuntur, 35

Donatio absenti per epistolam aut nuncium facta va-
let, 36

Sponsalia inter absentes per epistolam aut nuncium con-
trahi possunt, 37

Pax inter principem & hostem fieri potest per nuncios &
procuratores speciale mandatum habentes, 38

Mandatum speciale requiritur in pace per procuratorem
facienda, 39

Cessio bonorum potest fieri per epistolam vel nuncium, 40

Hereditas ab absente quovis iudicio recusari potest, 41

Facta loquuntur, 42

Facto fateri quippiam plus est quam verbis, 43

Aquipollentium quid fiat nihil interest, 44

Manuum motu animi sententia etiam exprimi potest,
num. 45

Paeta inter absentes facta non aliter valent, quam inter-
veniente nuncio aut epistola, 46

Idque in omnibus conventionibus inter absentes celebra-
dis regulare est, 47

Protectionis pactioni non sufficit voluntatem paciscen-
tis ad absentem per quemvis ad hoc non deputa-
tum deferri, sed requiritur nuncius ad hoc destina-
tus, 48.

Consensus inter absentes per epistolam vel nuncium
quando inducatur, 49

Absens quando epistolam vel nuncium accepisse dica-
tur, 50

Epistolam recipiens & tacens consentire videtur omnibus
in ea contentis, 51.

Literas protectionis pactum continentis, mittens si mo-
riatur priusquam recepta sint ab eo cui mittuntur, pa-
ctum invalidum est, 52

Nuncius si moriatur antequam voluntatem mittentis ad
absentem retulit, pactum non conficitur, 53

Protectio hodie per stipulationem non necessario contra-
hitur, sed ut alia conventio inter absentes etiam fieri
potest, 54

Verba stipulationum consueta hodie ab aula recesser-
unt, 55

Stipulatio, promissio & pactum hodie vix distingui pos-
sunt, 56

Argumentum sumere ab eo quod olim in usu fuit; est la-
terem lavare, 57

Multum interest inter id, quod fuit, & quod est, 58

De stipulationum antiquo jure sollicitum esse ridiculum,
cum usus ejus in foro exoleverit, 59

Constitutio Leonina, in contractibus, solennitate verbo-
rum sublata, sensum tamen & consonantem intelle-
ctum ab utraque parte desiderat, 60

Sensum & consonantem intellectum non verbis modo sed
& scriptura exprimere possumus, 61

Verbum Promitto in contractu innominato positum non
importat stipulationem sub n. 61. per fictionem tamen
inducit stipulationem ibid.

Fictiones ita inducenda ne ipsam destruant naturam
ibidem.

Fictiones in natura tanquam subiecto consistunt, ibid.

Fictiones naturae imitatricis ac imagines ibid.

Fictiones in iis tantum rebus, quae per rerum naturam ta-
liter se habere possunt, locum habent ibid.

Protectionis unio hodie solenni stipulatione non eget, nu-
mer. 62.

Tutor etiam absens constitui potest, 63.

Testis praesentia in testimonii dictione quare requiratur,
num. 65

Protectio etiam per procuratorem notarium aut Syndi-
cum universitatis contrahi potest, 66

Notarius per stipulationem alteri acquirere valet,
num. 67

Actus ad cuius solennitatem personalis praesentia requi-
ritur, per procuratorem non potest expediri, 68

Declaratur n. 69. & 73.

Per alium quod quis facit perinde est ac si faceret per se-
metipsum, 70

Occidens per alium tenetur perinde ac si per se occideret,
n. 71

Deficiens per alium ita tenetur, ac si per seipsum de-
cisset, 72

Mandatarii factum vere & proprie mandantis factum
dicitur, 74

Factum Procuratoris protectionem sollicitantis pro facto
principalis habetur, 75

Per procuratorem regulariter expedire potest quilibet id
quod ipsi permissum est in omnibus omnino negotiis, eti-
am feudalibus ibid.

Ad-

Advocatia an etiam absque verbis certis tantum quibusdam placiti signis inducatur, 76
Surrogatum sapit naturam ejus cui surrogatum est, 77
Placere potest unumquodque qualibet consensus expressione, nec verba semper sunt necessaria, 78
Protektor dextram cedens verbisque duntaxat executivis consensum declarans ad defendendum perinde obligatur ac si verbis expressis id promississet, 79
Protektor manu stipulata defensionem promittens obligatur & contrahit pactum Advocatiæ, 80
Manuum seu dextrarum conjunctione producit obligatio, 81
Consensus manu declarari potest & qualiter, 82
Subscriptionem qua animo fit obligandi Advocatiæ contrahitur, 83
Subscribens virtualiter omnia scribere videtur quorum habuit notitiam, 84
Approbatio omnis habet vim confessionis ibid.
Subscriptionibus non semper simpliciter credendum est ibidem.
Subscriptionum falsarum aliquot exempla ib.
Falsa subscriptionis insigne exemplum ex Cujacio, quod causam dedit l. fin. C. de sacrosanct. Ecclesiis, 85
Charta vacua, quam Bianicam vocant subscripta & sigillata, nemini facile relinquenda, 86
Charta vacua subscribens ac sigillum appendens, quando obligetur, ibid.
Ex subscriptione chartæ vacuæ, falsitatis commissæ exemplum memorabile quod Ferdinando Duci Mantuæ contigit, 87
Abusus chartarum ac literarum vacuarum apud Imperatorem Wenceslaum frequens, 88
Causa eadem sententia qua Imperatoria dignitate privatus fuit, inserta n. 89
Protectionis jus an nudo pacto seu consensu, vel nuda protegendæ pollicitatione etiam constituatur n. 90
Negativa ibid.
Affirmativa n. 100
Pactum nudum non parit actionem
Contrarium n. 112
Lex civilis non assistit pactis nudis & conventionibus innominatis, 92
Lex ubi non assistit obligationi ibi non potest nasci obligatio jure civili efficax, 93
Actiones omnes sunt juris civilis, 94
Jus commune ubi in conventionem defuit ibi exactio civilis nasci non potest, 95
Verbis temere ac incogitate prolatis nemo obligatur, 96
Homines saepe plura ostentanda benevolentia quam inducenda obligationis causa pollicentur, 97
Verba honoris non obligant neque ex iis nascitur actio aut obligatio, 98
Obligatio ex promissis promiscue in familiari sermone & convivio factis non inducitur, 99
Pactum nudum æquitate canonica hodie non minus servandum est quam vestitum n. 101
Pacto nudo promissum recusare verecundia est, 102
Inter juramentum & loquelam simplicem Deus non facit differentiam, 103
Jus canonicum ad agendum conditione ex canone firmum & efficax est, 104
Pactum nudum per Principem cum subdito aut eum hoste initum valet & actionem producit, 105
Principis verba majoris sunt rigoris & efficacia quam hominum privatorum, 106
In gestis per Principem attenditur jus gentium non civile, 107
Ex pacto jure naturali seu gentium nascitur obligatio naturalis jure illo efficax ad agendum, 108

Pacta servare humana fidei congruum est, 109
Ex pacto naturaliter debetur, 110
Ex pacto nudo in legibus & iuribus agi potest, 111
Pacta publica non egent fomento verborum eodẽ numero.
Pacta nuda naturaliter & ex aquo & bono obligant, 113
Pacta non servans contra naturam conscientiam & officium boni viri agit & peccat, 114
De peccato cavendo & causis conscientia ubi agitur in foro civili, ibi jus Pontificium observandum est, 115
Protectio quomodo pure vel sub conditione formetur, 116
Pure protectio plerumque initur, 117
Pura obligatio quanam sit, 118
Protectio sub conditione recte etiam constituitur, 119
Factum omne possibile & honestum ut in stipulationem deduci ita & conditionis causa adjici potest, 120
Conditio protegendæ omnis tam fortuita, quam potestativa & mixta est in eventu posita, 121
Casualis protegendæ qua sit conditio, 122
Potestativa qua, 123
Mixta qua, 124
Protectio sub conditione suscepta non debetur statim, sed existente demum conditione, 125
Spes est vigilantis somnium, 126
Conditionalis stipulatio propria confertur in tempus futurum, 127
Conditio de tempore presenti vel præterito non suspendit obligationem, sed habetur pro pura, 128
Protectio ordinariæ pacta in casum necessitatis an habenda sit pro pura vel conventionali, 129
Stipulationes cum dederis, cum veneris, cum poteris &c. conditionem habere dicuntur, 130
In stipulationibus non verba solum, sed & mens spectanda est, 131
Stipulatio sub conditione necessaria habetur pro pura, 132
Conditio Advocatiæ in eventum injuste oppressionis adjecta, necessaria est, 133
Conditio qualiter expresse, vel tacite protectionis pacto inesse dicatur, 134
Operis Patrono à libertis promissis tacita inest conditio, si indicta fuerint, 135
Protectionis jus qualiter ad tempus vel ex tempore contrahatur, 136
Protegendæ obligatio ad tempus contracta, certo tempore includitur, eoque finito extinguitur, 137
Differentia inter Advocatiæ ex tempore vel ad tempus contractam, 138
Quomodo Advocatiæ interdum cum accessione Jurisjurandi ineatur, 139
Advocati olim Monasteriis de recto & legitimo Advocatiæ usu ejusque capitulis servandis, se juramento obstrinxerunt, 140
Imperatores ac Romanorum Reges etiam hodie in actu inaugurationis de defendenda Ecclesia Romana juramentum præstant, 141
An Jusjurandum, quod electus novus Imperator personaliter vel per legatum summo Pontifici pro defensione Ecclesiæ Romanæ, sedis Apostolicæ ac Papæ, præstare solet, habeatur pro Juramento Homagii ac fidelitatis proprie dicto, vel obsequii & fidel defensionis tantum, 142
Affirmativa, 143
Negativa, 146
Decisio cum temperamento n. 230
Fidelitatis esse statuit Clemens V. in Clem. unic. de iur. jur. sub n. 143
Idemque communiter affirmant Canonistæ in d. Clem. unic. n. 145
Lotharius Saxo à summo Pontifice coronam Imperialem accipiens ejusdem pedibus se subicit, 144
Henri-

Henricus VII. Imperator imperium tanquam feudum à Papa recognoscere noluit. 146.
Et ante ipsum Fridericus I. Adriano Papa quoque inficiatus est. 147.
Imperatoris iuramentum non esse fidelitatis sed defensionis duntaxat vinculum tempore Ludovici Francofordia Imperiali Decreto sancitum 148 & n. 219.
Idque comprobatur autoritatibus Icturum & Historicorum. 149.
Imperator tanquam mundi princeps ab omni iuramento fidelitatis exceptus est. 150.
Imperium & Ecclesia seu sacerdotium fraternizant. 151
Imperator præstando iuramentum Pontifici debitum naturale persolvit. 152.
Iuramenti fidelitatis triplex species. 153.
Unum vasallagii seu clientelare Lehenpflicht & quodnam illud. 154.
Vasallagii iuramentum in omni investitura necessarium est. 155.
Vasalli omnes Domino jurare tenentur, nisi iis speciali Domini voluntate iuramentum remissum fuerit. 156.
Iuramenti vasallatici summa in quibus punctis consistat. 157.
Alterum fidelitatis iuramentum est officii, quod Officiales ac ministri Dominis præstare solent, Rahts oder Dienstpflicht. 158.
Privatus à famulo suo in certis capitibus iuramentum exigere potest, quod tamen infrequens est. 159.
Iuramentum domesticorum magis in usu Dominorum, quam jure Romano fundatur. 160.
Iuramentum fidelitatis officii an exigi possit duntaxat ab habente jurisdictionem. 161.
Tertium fidelitatis iuramentum & subjectionis quod communiter homagium appellant Erbhuldigung oder Erbpflicht / Et quodnam sit illud 162.
Subditi omnes tenentur præstare iuramentum subjectionis. 163.
Etiam Principes, Comites, Barones & Nobiles si sint subditi. 164.
Subjectionis iuramento obstricti proprie vocantur Liebe getreuen. 165.
Vasalli an recte etiam Liebe getreuen appellantur. 166.
Subjectionis iuramentum præstare non tenetur qui in territorio alicujus Domini domicilium non habet, tametsi plura bona immobilia in eo possideat, repudiato contrario. 167.
Subjectionis iuramentum personale est, & personarum subjectionem, non rerum tantum respicit. 168.
Subditus proprie est, qui domicilium in alicujus jurisdictione, non etiam qui bona saltem habet. 169.
Domicilium passivam in inhabitantem tribuit jurisdictionem. ibid.
Subjectionis iuramentum quomodo differat à jurejurando vasallatico. 170.
Subjectionis iuramentum magis astringit ad obediendum, quam clientelare, & personaliter præstandum est. 171.
Vasallis hodie per Procuratores jurare liberum est. 172.
Iuramenti officii, seu familiaritatis & fidelitatis diversitas. 173.
Fidelitatis triplex iuramentum ab uno eodemq; diverso tamen respectu præstari non est absurdum. 174.
Imperator non præstat summo Pontifici iuramentum familiaritatis aut subjectionis. 175.
Imperator non est subditus summo Pontifici in secularibus, secus in spiritualibus. 177. n. 178.
Imperator est supremus omnium & in temporalibus nemini subditus. 177.
Mundus duabus personis, regali scilicet & sacerdotali regitur. 179.

Papa in spiritualibus, Imperator in temporalibus apicem dignitatis habet. 180.
Imperator in temporalibus præest omnibus etiam personis Ecclesiasticis quibuscunque. 181.
Pontifex Romanus nec actu nec habitu in Christianos temporalem habet jurisdictionem, nisi quatenus ea est ad spiritualis potestatis faciliorem usum. 182.
Jurisdictio temporalis penes Casarem est. 183.
Imperium an sit feudum Ecclesiæ Romanæ. 184.
Negativa autoritas num. 209.
Affirmativa, num. 210.
Imperatoris iuramentum de defendenda Ecclesia non probat Imperium ab Ecclesia in feudum teneri. 185.
Iuramentum à Rege Francia Parlamento Parisiensi de defendendo regno præstandum non probat regnum à Parlamento haberi in feudum. 186.
Sicut nec illud quod Prælati in unctioe Remensi de defendenda Ecclesia exhibet, probat regnum haberi ab Ecclesia. 187. (188.)
Feudum sub conditione fidei & investitura constituitur. In feudi iuramentum fidelitatis omnino, & regulariter præstandum est. 189.
Fidelitatis iuramentum est de natura feudi. 190.
Imperator nullus à Papa de Imperio investitus est. 191.
Non omnes Imperatores summis Pontificibus iurandum præstiterunt, & ab iis coronati sunt. 192.
Maximilianus I. coronam Imperialem a summo Pontifice accipere non duxit necessarium. 193.
Rudolphus Habsburgensis nunquam vidit Italiam nec Roma coronatus est. 194.
Ferdinandus I. Maximilianus II & Rudolphus II. Impp. Roma non sunt coronati eod. n.
Imperator utrum ad præstandum iuramentum summo Pontifici præcise obstrictus sit. n. 195.
Henricus Luzelburgicus sese Papæ jurejurando obstringere majestate Imperatoria indignum censuit. 196.
Pontifex non potest extorquere iuramentum ab Imperatore. 197. (vare. 198.)
Potestas Pontificalis ac Imperialis debent se invicem adjuvare. Princeps Ecclesiæ Romana auxilium impartiri debet. 199
Princeps naturali debito adstrictus est ad tuendum jus publicum. 200.
Jus publicum in sacris & sacerdotibus consistit. 201.
Iuramentum non coherens alicui contractui non parit actionem nec obligationem aliquam inducit. 202.
Jura quæ referunt præstita iuramenta facti contingentiam narrant. 203.
Imperator jurare nolens non potest ad hoc adstringi à Papa, nisi in aliquo casu infidelitatis, pacis, aliove emergente. 204.
Imperator summum dignitatis & potestatis gradum obtinet. 205.
Magistratum obtinens ab inferiori vel pari ad agendum quippiam contra dignitatem compelli non potest. 206.
Adriani IV. Papæ ad Fridericum I. Imperator. epistola, qua beneficium non pro feudo sed pro beneficio accipiendum fatetur. 207.
Pontificis non esse Imperatorem substituere Gregorius IV. Papa ab Electoribus monetur. 208.
Imperium Romanum an autoritate & beneficio summi Pontificis in Germanos Impp. translatum fuerit, n. 211,
Negantium autoritas n. 223.
Affirmantium, n. 227.
Innocentii III. Papæ epistola, qua nullam sibi eligendi Regis Romani potestatem esse declarat. n. eod.
Imperium multo tempore fuit ante Pontificatum 212.
Julius Cæsar ante Christum natum imperavit. 213.
Pontificatus A.C. 44. & Claudii Cæsaris secundo sumpsit exordium. 214.

Imp. Ethnici à Christo, ejusq; discipulis pro veris & legitimis Imp. recogniti 215.
Paulus Apostolus ad Cæsarem tanquam superiorem appellavit. 216.
Causa precedere debet causatum. 217.
Populi Roman. acclamatio in coronatione Caroli Magni Imp. 218.
Imperium est summus universi Orbis Magistratus, & à nullo nisi DEO recognoscitur. 220.
Germanica natio virtute ac sanguine proprio Romanum Imperium coemit. 221.
Justinianus Cæsar Imperii sui solum Deum agnovit auctorem. 222.
Secularibus potestas à Deo immediate concessa, ejusq; gladius Dei ministerio datus est. 224.
Papa habet solam jurisdictionem spirituales. 225.
Imperium in Principe saculari à Deo est nec dependet ab Ecclesia. 226.
Bonifacius VIII. declaravit Imperium suppositum esse summo Pontifici. 228.
Ludovicus Bavarus Imp. declaravit reos læsæ Majestatis, qui dixerint Imperium esse à Papa. 229.
Juramentum super aliqua dispositione interpositum judicari debet secundum naturam illius dispositi. 231.
Juramentum contractui appositum recipit omnes conditiones quas in se habet ipse contractus. 232.
Imperatores Pontifici jurejurando non aliter quam ut Advocati adstringuntur. 233.
Juramentum ab Advocatis Ecclesiarum, de justa defensione facienda, præstitum non censetur esse fidelitatis. 234.
Juramentum hoc quatenus dici possit fidelitatis. 235.
Fidelitatem Imperator qualiter summo Pontifici debeat. 236.
Protectores de exhibenda in casu necessitatis, certiori defensione, an cautionem præstare teneantur. 237.
Affirmativa, n. 238.
Negativa, n. 246.
Equiparatorum in uno dispositum extenditur etiam ad aliud. 239.
Tutor & Curator ante administrationem susceptam tenetur satisfacere pupilli salvam fore. 240.
Gubernator arcis alicujus datis fidejussoribus cavere obstringitur de arce recte custodienda & defendenda. 241.
Quod tamen non est perpetuum, sed magis in voluntate Domini, juris necessitate positum est. 251.
Joannes Rudolphus & Gotfridus Comites Habsburgenses, Lauffenbergæ & Rapersville Domini fidejussoribus datis Senatui & populo Rapersvillensi Monasterii Einsidlen protectionem Anno 1348. suscipiunt.
Cientes à Patrono cautionem exigere non videtur absurdum. 243.
Protectionis jus sæpè à protectoribus plus æquo extenditur, & ad privatam utilitatem transfertur. 244.
Cientes studiose cavere debent, ne se alteri in tutelam dantes libertatem amittant. 245.
Fides data & vicissim accepta inter bonos, ad mutua pacta inter ipsos conventa satis momenti sunt. 247.
Virtus & bona fiducia pro satisfactione habentur. 248.
Vasallus domino ad cautionem de præstandis servitiis non tenetur. 249.
Similitudo & equiparatio omnis data instantia cessat. 250.
Quod liberum est, id ad necessitatem vel obligationem trahi non debet. 251.
Exempla non ligant nec arctant. ib.
Cautionem nulli Advocato leges imponunt. ib.
Protectionis constituendæ unioni, an in casum omisæ, aut non rite præstitæ defensionis, certa pœna adjici possit. 252.
Pœna in quovis contractu propter majorem fidei certitu-

dinem & evitandum onus probandi ejus, quod sua interest, adjici potest. 253.
In stipulatione faciendi promissor præstando interesse liberatur. 254.
Protectores in eventum omisæ protectionis certam pœnam pacti, an ad ejusdem solutionem ita se obligare possint, ut si eam ad certum tempus non solverint, contra eos in Camera, vel aula Imperiali executoriales sub pœna banni clientibus impetrare & decernere liceat? u. 255.
Affirmativa, num. 256.
Negativa, num. 273.
Debitor de jure Canonico ad pœnam excommunicationis vel interdicti, si in præfixo termino non solvat, apud Judicem cui inest jurisdictio, se obligare potest. 257.
Contrarium n. 284.
Excommunicatio & bannum equiparantur. 258.
Pactum dat ordinem causæ, ut in ea procedatur summarie & executive, prout conventum fuit inter partes. 259.
Declara, ut num. 286.
Debitor quilibet ex pacto executivo, ad instantiam creditoris potest capi, incarcerari, & usque ad satisfactionem in carcere detineri sine aliquo processu judiciario. 260.
Declara, ut n. 287. si scilicet tale pactum loci consuetudine roboretur.
Carcerare aliquem pro debito per magistratum est actus licitus & à jure permissus. 261.
Debitor capi vel carcerari potest sine processu aliquo, etsi nulla adversus eum sit suspicio fugæ, vel dilapidationis. 262.
Certo loco ita adstrictum stare, ut non liceat recedere, servitutis speciem sapere videtur. 263.
Debitor ob as alienum invitatus, non excussus, nec contumax carcerari non potest. 264.
Debitor obligans se ad carcerem in casum protractæ solutionis, legum beneficio pro se introducto renuntiare intelligitur. 265.
Qui contra legem delinquit legis auxilio indignus est. 266.
Creditor ex pacto faciens per Judicem carcerari debitorem non solventem, non delinquit. 267.
Operarum pactum etiam perpetuarum validum est. 268.
Scriptor libri ex pacto obligans se ad compedes in eventum moræ in vincula conjici potest. 269.
Pactum, ut in casum non servatæ fidei adversarius mihi alapam infringat, validum est. 270.
Declara ut n. 293.
Vltio vel vindicta privata ex pacto non est prohibita, dummodo servetur moderamen legis. 271.
Obstaculi obligatio an licita sit? & 295.
Nemo se ad pœnam corporalem & corpus suum ad injuriam realem obligare potest. 274.
Membrorum suorum nemo est Dominus. 275.
Corpus liberum estimationem non recipit. 276.
Debitoris pactum obligantis se ad pœnam banni Imperialis non valet. 277.
Debitor non potest ex pacto se obligare in casum moræ ad subeundam carcerem sive publicam sive privatam. 278.
Etiam si pactum ejusmodi sit juramento confirmatum. 279.
Nisi tale pactum sustineatur ex loci consuetudine. 280.
Tortura subeunda pactum non valet, etiam si conveniatur quod Judex eam inferat. 281.
Pactum quo quis se ponit in manibus offensi, ut de se summat vindictam, prohibitum. 282.
Citatio sub pœna banni ex partium conventionem in Camera non decernitur. 283.
Nemo sine causa & contumacia excommunicandus est. n. 284.

Excommunicationis sententiam semper precedere debet monitio. n. 285.
Banno se subicere gravius est, quam carceris custodia. n. 288.
Banniti sunt persone doctabiles, in personis & rebus impune offendi possunt, & ab Imperii Rom. tuitione excluduntur. 289.
Ab operis ad bannum invalidum est argumentum. 290.
Obligatus ad factum cuius industria fuit electa, non liberatur praestando interesse, sicut in obligatione facti, quod concernit utilitatem publicam. 292.
Conventio, quod denno repertus in horto meo vapulet, non valet. 294.
Obsides pro debitoribus non detinentur in causa servitutis sed liberi manent, nisi quod a loco, ad quem se obligaverunt, usque ad satisfactionem recedere non debeant. 295.
Conventio protectoris, quod in mora defendendi omisso medio Iudice, immediate desuper in Camera conveniri possit an valida sit. num. 296.
Renunciatio fori regulariter cuilibet permessa est. Praesertim si de renunciantis tantum beneficio agatur, 298.
Si in poenali protectionis unione erigenda Advocatus constitutus offensionem sub certa poena Ecclesiae applicanda evitare promiserit, non autem servaverit, partes tamen desuper transigant, utrum ea transactio, quoad poenae solutionem Ecclesiae praedjudicare soleat aut possit? n. 299.
Affirmativa, n. 300.
Negativa, n. 307.
Donator pactum donationi tempore contractus appositum, in favorem tertii, revocare potest. 301.
Contra n. 319.
Intellige ut n. 320. & 322.
Donatione alicui facta cum pacto, quod res illa post mortem donatarii perveniat ad Ecclesiam, utrum actio Ecclesiae ex hoc pacto quaesita per revocationem donatoris extinguatur. & n. 309. & 323.
Donatio quatenus aliud pactum appositum continet, est contractus innominatus & in eo pacto locus est poenitentiae, 303.
Declara ut n. 324.
Servo vendito ut post certum tempus manumittatur, an venditore postea poenitente, emptor servum hac lege venditum nihilominus manumittere teneatur. 304.
Absenti ubi per alterum actio queritur sine cessione, necessaria est ipsius absentis ratihabitio. 305.
Donatio causa mortis exigit praesentiam & consensum expressum illius, cui fit, alias revocari potest. 306.
Intellige, ut n. 326.
Ex pacto donationi adjecto acquiritur ius tertio, eique actio utilis datur, quae absque consensu ejus tolli non potest, 308.
Ecclesia ex pacto donationis quid acquiratur. 310.
Poenitentia donantis ad acquisita actionis revocationem non est sufficiens, quando donatarii interest, eam non revocari: secus tamen si donatarii non interfit. 312.
Pactum de non petendo factum inter creditorem & debitorem sine fidejussoris consensu per contrarium pactum tolli nequit. 313.
Pactum sine consensu ejus, cuius gratia adjectum est, non potest revocari. 314.
Voluntatis mutatio in detrimentum tertii non admittitur. 315.
Intellectus ad text. in leg. si cum fundum ff. de pact. 316.
Servo vendito ut intra certum tempus manumittatur & interim venditore & emptore sine herede decedentibus an servo libertas competat. 317.
Poenae appositae pro foedere pacis conservando non potest a

paciscentibus remitti in praedictum fisci vel Ecclesiae. 318.
Poenitentia non est locus, postquam ius est tertio quaesitum. 321.
Ius tertio per contrahentes quaesitum & a praesente vel postea ratificante acceptatum paciscentium consensu solo tolli nequit, post. 322.
Servum extra contractum nominatum alicui tradens ne manumittatur invito eo cui traditio facta est, poenitere potest, 324.
Servi quoad actiones civiles habentur pro mortuis. num. 325.
Pactum appositum donationi in favorem tertii validum est, etiamsi illud a nemine absentis nomine acceptatum fuerit 327.
Pactum donationi appositum post diei adventum etiam nulla facta traditione irrevocabile est 328.
Dominium rei donata post diei adventum ipso jure absque traditione transit in Ecclesiam, 329.
Ecclesiae, priusque causis quilibet privatim stipulari & acquirere potest, 330.
Protectionis pactum in quantum tempus utiliter contrahatur, n. 331.
Protectionem in tempus breve, certis tamen annis definitum concipi clientibus conducibilem. 332.
Casariensis monasterii Advocatia D. Ottoni Henrico Comiti Palatino Rheni Anno 1553. sub annuo 400. aureorum honorario ad annos 38. commissa. 333.
Genevates cum Bernensibus Anno 1528 protectionis unionem ad annos triginta contraxerunt, 334.
Comites Henricus de Wertenberg & Hugo de Montfort Monasterio Salemitano protectionem olim in tempus duntaxat annale polliciti. ibid.
In protectionis unione ad decem aut viginti annos vis eadem est ac si ad centum vel mille annos constituta esset. 335.
Protectionis unionem satius est certo tempore revocari ac roborari, quam in longissimum tempus stabiliri. 336.
Invitum qui servat idem facit occidenti, 337.
Advocatia ad longum tempus inita protectorum ardorem in defendendo conceptum debilitat. 338.
Amoris monstro similis exemplo idipsum eleganter declaratur. ibid.
In protectione ineunda quoniam cautela observanda sint. 339.
Advocatia potentiorum gratuita cane peius & angue vitanda sub n. 339.
Mit grossen Herrn/ist nicht gut Kirschen essen. ibid.
Gast/derender Wirth nicht mächtig seyn kan / böß zu laden. ibid.
Gracia Imperatores invocando Turcae auxilium in eiusdem potestatem redacti. 340.
Potentiores ab imbecillioribus in societatem belli invitati eosdem saepe opprimunt, sub n. 340.
Potentioris maxime vicini in protectionem susceptio periculosa, 341.
Patrocinia Romanorum invocantes populi ab iisdem plerique subjugati, ibid.
Vicinis libertatem eripi, vicini ferre non debent. ibid.
Principes vicinorum libertatem agre ferunt. ibi.
Pyrrhi erga Athenienses, ne cuiquam Regum portas aperiant, fidele consilium. ibi.
Magnatibus naturaliter invisa populi libertas ibi.
In protectionis jure contrahendo prima cautio esse debet, ut illud ad tempus non longum aut indefinitum constitutur. 342.
Sermo generaliter effusus facile efficit ut quis in periculum incidat. ibid.
Protectio in tempus longum contracta propter incertum

longitemporis definitionem valde periculosa, n. 343.
 Tempus longum an duntaxat ad decennium extendatur. ib.
 In tempore longum cavere est in decem annos cavere, ibid.
 Tempus longum alibi ad septennium, alibi ad quinquennium alibi ad biennium tantum restringitur ibid.
 Tempus longum quodnam dicatur arbitrio iudicis relinquatur, 344.
 Clientes certum tempus protectoribus determinare melius, quam se Dd. concertationibus subicere. 345.
 Clientela in breve tempus contracta, si gravis mutari, si proficiat continuari potest, 346.
 Advocati Monasteriorum antiquitus raro perpetui, plerumque autem revocabiles erant, ib.
 Ecclesia bona ad tempus longum non sunt locanda, 347.
 Alienare dicitur, qui ad tempus longum locat, ibid.
 Protectio ad beneplacitum contrahentium auff beyder seits wolgefallen non instituenda, ibid.
 Ratio, n. 350.
 In protectionis negotiis tutum non est mero alicuius arbitrio se committere, 349.
 Fœdus ad beneplacitum contrahentium initum periculosum, ibid.
 Protectionis unionem in tempus determinatum iniri contrahentibus tutius est, eod.
 Clientibus danda est opera ut milites conducti bello confecto statim dimittantur, 351.
 Clientes maxime cavere debent, ne protectores arces & oppida ipsorum presidio militari teneant, 352.
 Presidium ob receptum Vienna, Constantia, Traiectum & Cameracum libertatem amiserunt, ib.
 Borussi antequam in Polonorum protectionem transferirent universas arces diruerunt ibi.
 Scotis Angli Anno 1559. in patrocinium receptis obsides dare eosq. sexto quoque mense renovare & ne arcem ullâ iis in Scotia habere liceret, cavere debuerunt, 353.
 Athenienses in Antipatri, Cassandri, Ptolomai ac Demetrii clientelam se dantes, iisque arcem militari presidio munire permittentes ab iis sub patrocini specie oppressi sunt, sub n. 353.
 Belgis confederatis sub protectione Alenconii constitutis idipsum valde incommodavit, sub n. 353.
 Tenuium adversus potentes maxima securitatis cautio, ut si potentes iis nocere velint, non possint, 354.
 Ambitiosis & imperandi cupidis hominibus notendi voluntas nunquam deest, ibi.
 Protector non nisi aequissimis conditionibus cooptandus est, 355.
 Legem rei sue quivis quam vult figere potest, ib.
 Primordium contractus inspiciendum est, ibi.
 Protectionum literis expressum inferendum est qualiter clientes protectori se submiserint, 356.
 Advocatis ex constitut. Caroli V. Imp. certi limites prescribendi, ibid.
 Nemo quod mente non agitavit dixisse presumitur, ibi.
 Hominibus fraudulentis, pacta violandi ansa facile porrigitur. ibid.
 Verborum aucupia in Tabulis clientelaribus vitanda, ib.
 Guelpho Bavaria Dux, à Luiboldo Comite Achalmensi, Zuvisalteni olim Monasterio Protector prefectus, 357.
 Civitas libera certis conditionibus se patrocinio alicuius submittere singulariter cavere debet ne ultra pacta illa protectori obligetur, 358.
 Civitates multa Germania certis conventionibus superiorem agnoscunt, & extra pacta conventa omnino sunt libera, ibid.
 Jurisdictio limitata limitatum producit effectum, ibid.
 Obligans se ad quadam, in aliis liber manet, 359.
 Clientes ad certa duntaxat capitula se obligantes, in non expressis liberi manent, ibid.

Voluntas hominis in verbis sicut facies in speculo consistit, 361.
 Verba ubi sunt expressa, voluntatis supervacanea est questio. ibid.
 Protectionis capitula caute, attente ac prudenter conscribenda sunt, 362.
 Non tamen nimis caute, ibid.
 Nimietas omnis cautelarum fraudem inducere censetur, 363.
 Cautela quo plus, eo plus fraudis, ibid.
 In protectionis tabulis, ut iura tam magistratus, quam clientum salva & integra maneant, expresse reservandum est, 364.
 Protectoribus nimia pollutibus vi & potentia saepe in Dominos, & Clientes in subditos evadunt, 365.
 Verba capitulorum contractui insertorum, qualiter interpretanda sint, 366.
 Controversia inter Patronum & clientes orta qualiter ex literis protectionis, vel aliter tolli posse debeat, n. 367.
 Verborum in interpretatione sequentia cum antecedentibus conferenda ibid.
 Interpretatione ex tabulis deficiente, ad locorum observantiam recurrendum. ibid.
 Patroni per clientes tempestive & non demum in medio belli furore constituendi ibid.
 Auxilia in adversitate non facile inveniuntur, qua in pace quesita non fuerunt. ibid.
 Socii rerum adversarum male quaruntur, cum quibus rebus integris consilia communicata fuerant, ibid.
 Auxilium petere ab iis, quorum consilia in arduis antea neglecta, turpe est, ibid.
 Respublica minus prudentes presentia tantum pericula non futura considerant, 370.
 Patronus externus non nisi efflagitante necessitate querendus, ibid.
 Belgicarum provinciarum confederati intempestive de Protectore deliberant, 371.
 Advocati constituendi necessitatem clientes in tempore praevidere, eamq. dissimulare debent, 372.
 Securitatis pars in eo etiam consistit, ea non ex professo petere, ibi.
 Advocatia indefinite & nulla temporis adjunctione constituta quam diu duret, an sit revocabilis vel perpetua. n. 373.
 Affirmativa, n. 374. Negativa, n. 381.
 Advocatia ad commodum & defensionem clientum duntaxat instituta est, & 375. n. 379. contra n. 395.
 In Advocatiis gratuitis, nec faciens nec recipiens defensionem, ut perpetuo praestetur ac recipiatur, cogi potest sub n. 379.
 Actus vel consensus ad unius tantum utilitatem factus contraria eius voluntate rursus dissolvitur, 376.
 Ad utilitatem nostram receptum tamdiu durare debet, quamdiu nobis placet, & non ultra, 377.
 Revocabilis est omnis concessio facta ad utilitatem concedentis, 378.
 Defensoris civitatum officium temporale est, 380.
 Magistratus quare olim plerumq. temporarii. eod.
 Consensu duorum facta regulariter non alterius tantum, sed utriusque contraria voluntate dissolvuntur, 382.
 Obligationes & negotia quo genere esse ceperunt, eo rursus dissolvuntur, 383. (tua. 384.
 Conventio certo tempore non definita praesumitur perpetua simpliciter & non definito annorum numero assumptus, praesumitur perpetuus n. 385.
 Voluntatis mutatio non praesumitur. eod.
 Confederatio in dubio & certis annis non adiectis praesumitur perpetua, 386.
 Emphyteusis in dubio praesumitur perpetua, 387.

Perpetua sunt, quae in favorabilibus certum finem determinatum non habent, n. 388.
Fendum Advocato pro patrocinii praestatione concessum an sit perpetuum. n. 389.
Advocacia species quaedam jurisdictionis & superioritatis creditur, & respectu quodam servitutis rationem habet, 390.
Jurisdictionis, superioritatis, & servitutis causa ut plurimum perpetua magis, quam temporalis creditur, 391.
Advocacia jus aliquam dignitatis rationem habet cum defendendi officio conjunctam, 392.
Dignitas semel data sine causa revocari non potest, 393.
Assumptus ad officium cui dignitas annexa est praesumitur perpetuus, & debetur ei salarium pro futuro tempore, 394.
Defensoribus civitatum certum tempus a lege definitum, 396.
Proteктору a jure nullum certum tempus definitum, 397.
Defensores civitatum ordinarii magistratus officio funguntur, 398.
A se paratis nihil inferitur, 399.
Perpetuae Advocaciae utrum jure prohibita sint, 400.
Affirmativa, ibid. Decisio Negativa, ibid.
Fœdera aeterna licita sunt, ibid.
Sole & sale omnia conservantur sub n. 400.
Bohemia regnum & domus Saxonica fœdere perpetuo colligata, ibid.
Item Hassia Landgravi & Saxonia Duces: ibid.
Fœdus inter Danos & Holsatos perpetuum Anno 1586. redintegratum ibid. (ta, 401.
Dextrarum complosione fides antiquitus sponderi solimanuum conjunctio quae prima quadratura à Pythagora dicitur perfecta consensionis symbolum, 402.
Dextra data apud Persas firmissimi fœderis signum, 403.
In dextris religio ac sedes fidei, 404.
Jehu obviam factus Ionadabo & dubius de ejus animo sibi ab illo dextram tanquam fidelitatis tesseram porrigi jubet, 405.
(406
Fides est dictorum conventorumque constantia & veritas, Promissio simplex à Nobili facta vim habet jurata, 407.
Promissio simplex quoad contrahendam obligationem aequivalere juramento, non tamen quoad incurrendam perjurii poenam, 408.
Armenia Reges qualiter è dextris arctissime conjunctis cruorem elicitum lambentes fœdera sanxerint, 409.
Scythae mutui sanguinis, ex incisus digitis expressi haustu fœdera contrahabant, 410.
Palmaria insule incolarum in amicitia ineundis mos, 411.
Sathana fœdus cum Magis in iuribus ritus cruentus, 412.
Theophilus qualiter se se Diabolo data ei syngrapha proprio sanguine conscripta obligaverit, 413.
Theophilus syngrapham sanguine suo exaratam ac Demoni traditam per invocationem Deiparae Virg. ab eodem recuperat, 414.
Egidii Roderici Valladorii Lusitani Christum abjurantis ac diabolo sese proprio chirographo mancipantis historia similis, 415.
Germani cujusdam Nobilis Adolescentis duplici chirographo cruento, Demoni sese obligantis ab eo, facta utriusque restitutione liberati, memorabile ac recens exemplum, 416.
Jesuitarum laudabile institutum, & maxima ab eo in totum orbem terrarum profecta commoda, 417.
Leopoldus Serenissimus Austriae Archidux Argentinen-sis & Pataviensis Episcopus, maximus eorundem Fautor, ibid.
Jus protectionis quibus modis constituatur, ibid.
Advocacia quomodo per legem tam divinam quam positivam constituta sit, n. 418.
Summi Pontificis partes sunt, pro universis Christianorum ordinibus orare & sollicitum esse sub n. 419.

Clerici continuis precibus insistere & altari inservire debent, ibid.
Arma Clericorum esse debent orationes & lacrymae, ibid.
Imperatoris proprium est, è manu calumniantium liberare oppressos, 420.
Subditos offendens, ipsum principem offendisse dicitur, ib.
Rusticorum partes potissimum in manuum laboribus versantur, 421.
Rusticorum labores ne impediuntur, pignoratiorum ad laborandum necessarium prohibita, ib.
Advocaciae Titulus qualiter ex occupatione terrarum è manibus infidelium creptarum acquiratur, n. 422.
Hispanorum Regum jus conferendi Archiepiscopatus aliasque Præbendas unde ortum ibid.
Saracenos Turcas aliosque infideles Regnis suis propter infidelitatem expellere, an & quatenus liceat, 423.
Sententia Negativa, n. 424. Affirmativa, n. 430.
Dominium ac jurisdictio absque causa nemini auferenda, 425.
Declara ut, n. 437.
Dominia & Regimina Infidelium jure divino approbantur, sub n. 425.
Ecclesia Saracenos, ac Judæos, in eorum matrimoniis tolerat, 426.
Intellige ut n. 438.
Infideles dum quiete vivunt, tolerandi, 427.
Declara ut n. 439.
Infidelium expulsio lege Evangelica prohibita, 428.
Declara ut, n. 440. (429
Dominandi ordo unius super alium, natura beneficium, Contra, n. 441.
Belli causa justa censetur, si id ad recuperandas Infidelium terras suscipiatur, 431.
Servi, domini ac jurisdictionis incapaces sunt, 432.
Discessum à suo superiore procurans, dominio suo privari meretur, 433.
Furtum non committere dicitur rapiens bona Infidelium, 434.
Christi per adventum in terras omnis Principatus ab Infidelibus ad Christianos translatus, 435.
Bellum in eos juste suscipitur, qui prædicationem fidei Christiane impediunt, 437.
Prædicationis verbi divini in omnibus mundi partibus libera esse debet ibid.
Protectionis jus Ecclesiasticum quomodo formetur foundatione, constructione, & dotatione alicujus Monasterii vel Ecclesiae, n. 442.
Rektor Ecclesiae à patrono oblatum ab Episcopo instituendus est, ibid.
Patrono præcipuus in processione honor habendus, ibi.
Patronus inopia pressus ab Ecclesia à se constructa, fundata, vel dotata, temporalem vitam sustentationem petere potest, ibi.
Fundatorem jus aliquod in re Deo consecrata pii monumenti loco sibi reservare æquum est, ibid.
Wertheimii Comites Advocatiam Monasterii Brumbach: ex foundatione ejusdem nati, 443.
Cisterciense Monasterium in Burgundia à Roberto Abbate Melismensi auxilio Othonis Burgundia Ducis Anno 1097. constructum ibid.
Cisterciensis ordinis 160. Monasteria ab insignem S. Bernardi vite sanctitatem, eo vivente condita, ibid.
Brumbachense Monasterium à Wolframio & Dietero Comitibus Wertheimensibus circa Annum 1159. in Franconia erectum, ib.
Poppo Comes Wertheimensis Anno 1156. monasterii Brumbachensis protector, ibid.
Blaubeurense Monasterium Anno 1095. ab Anselmo patre, Henrico & Hugone filiis Palatinis Tubingensibus constructum, 444.

- Palatini Tubingenses foundationis titulo Advocatiam Monasterii Blaubeurensis consecuti, 445.
- Oetingenses Comites Advocatiam Cœnobii Kirchheim in Rhetia foundationis titulo adepti, 446.
- Adelheidis Oetingensis Comitissa fundatrix dicti cœnobii Kirchheim/ 447.
- Hermannus Voburgensis Marchio ex fundatione monasterii Banſ ejusdem advocatiam sibi ac heredibus suis reservat, 448.
- S. Kunegundis in Monasterio Banſ nutrita & à S. Albrade educata, 449.
- Veringenses Comites Advocatiam Monasterii Isnenſis foundationis titulo consecuti, 450.
- Dapiferi Schirenses hodie ejusdem Monasterii Protectores, 451.
- Nobiles de Stein Monasterii Dienweiler fundatores ac Protectores, 452.
- Vespringa virginum nobile monasterium à Rudigero, Adelberto & Walthero Equitibus de Schelklingen constructum foundationis titulo eorundem protectioni subiectum, 453.
- Vespringensis monasterii Advocatia Schelklingensium stirpe extincta, una cum ditione illa ad Archiduces Austria devoluta, 454.
- Wolcknandus Baro de Ebersperg Adelbergensis monasterii inter Hohenstauffen & Schorndorffſui, Advocatiam foundationis titulo nactus, 455.
- Eridericus Imp ex successione eandem advocatiam consecutus in familia Dominorum de Stauffen perpetuam esse sanxit, 456.
- Advocatia Adelbergensis extincta Suevia Ducum familia ad Austriacos, ac demum Wirtembergenses Duces devoluta, 457.
- Witogorus Comes de Albeck Cœnobii Wengensis Advocatiam in foundationis primordio similiter consecutus, 458.
- Wengensis Advocatia ad Ulmenses Comitatu Albeckensi translato, ad eosdem devenit, 459.
- Advocatia Poundensis Monasterii foundationis auspicio in familiam Pincernarum de Winterstetten coaluit, 460.
- Helfensteinii Comites antiquissimi Advocatiam cœnobii olim nunc collegiata Ecclesia Wyſenſtaigenſis titulo foundationis acquisitam etiamnum hodie obtinent, 461.
- Rudolphus Helfensteinius Ludovici I. Imp. Ministerialis, qui Anno 861. Wyſenſtaigenſem Ecclesiam fundavit, filio Ericho, ejusdem defensionem committit, 462.
- Wyſenſtaigenſis Ecclesia foundationis diploma, elegans & multam antiquitatem sapiens, 463.
- Jus Protectionis & jus patronatus Ecclesiasticum ex eadem causa emergere solent, 464.
- Protectio & Patronatus Ecclesie per se considerata, sunt jura plane diversa, licet defensio cohæreat patronatui, 465.
- Advocatus non est patronus Ecclesie, sed quasi parens & protector, 466.
- Imperator est Advocatus Ecclesie Romanæ, 467.
- Protectionis & patronatus jus in eadem Ecclesia an quis simul habere possit? 468.
- Protectionis jus ex fundatione, constructione & dotatione magis oritur quando fundatores in ipsa fundatione jus illud sibi pro se & heredibus expresse reservarant, 469.
- Advocatarum reservationes in ipsis fundationibus & dotationibus Ecclesiarum tempore Saxoniorum Imperatorum frequentes fuere, 470.
- Rapoto Comes de Habsburg fundans monasterium Murenſe protectionis jus in illud sibi reservat, 471.
- Wernerus Rapotonis filius eidem Monasterio omne jus, quod in id habebat, cedit ei, liberam cujuscunq; Advocati constituendi potestatem largitur, 472.
- Luitolphus Baro de Regensburg Anno 1083, ab Abbate Murenſi in protectorem assumitur, 473.
- Richvvinus Baro de Rüſeck post Advocatiam à Ludolpho resignatā protector prefati Monasterii cooptatur, 474.
- Advocatia prefati Monasterii à Richvvino recepta ad Wern. Comitem de Habsburg denuo devolvitur, 475.
- Advocatia Monasterii Murenſis penes Comites Habsburgenses hereditario jure usq; ad tempora, quibus Helvetii in libertatem se vindicarunt, remansit, 476.
- Fundator alicujus Monasterii vel Ecclesie in ea protectionem, aliudve simile jus licite reservare potest, 477.
- Patronus in fundatione & traditione pacta, qua vult, apponere potest, 478.
- A primordio tituli posterior formatur eventus, 479.
- Fundans Ecclesiam potest apponere pactum ut jus patronatus transeat ad heredes etiam extraneos, 480.
- Jus patronatus transit ad quoscunq; heredes etiam extraneos, 480.
- Jus patronatus transit ad quoscunq; heredes etiam extraneos & ad masculos, & ad feminas, 481.
- Nisi Patronus aliam conventionem apposuerit, ut puta si voluerit ad solos heredes sanguinis transire, 482.
- Vel fuerit conventum ut competat illis de parentela tantum, 483.
- Patronus in creatione beneficii onus adjicere potest, ut ad illud semper aliquis presentetur de suo genere, 484.
- Ad Advocatiæ reservationem in Ecclesia aliqua à se fundata vel constructa, an requiratur consensus & autoritas Diœcesani. n. 485.
- Affirmativa, n. 486. Negativa, n. 490. eod. n.
- Sacellum per ultimam voluntatem mandans constitui non potest disponere, ut institutio pertineat ad Prelatum aliquem inferiorem nisi ipsius Episcopi consensu interveniente, 486.
- Fundans Ecclesiam non potest immutare dispositionem Canonum in prejudicium Episcopi, 487.
- Pœna apposta à testatore disponente ut si Ecclesia non ordinetur secundum ipsius dispositionem, redditus deputati in alios pios usus convertantur, an sit admittenda? 488.
- Reservationes alicujus temporalitatis per patronum in Ecclesia patronata non nisi auctoritate Episcopi facta valent, 489.
- Ordinatio testatoris ut beneficium sacerdotale minorenis habeat absque Episcopi consensu valida est, 491.
- Dispositio testatoris, ut instituendus omni hebdomada celebret missas sine Episcopi consensu valida est, 492.
- Fundans Ecclesiam regularem An possit apponere pactum, ut Clericus secularis habeat vocem in electione Abbatis, 493.
- Reservationes & pacta non concernentia spiritualitatem & Ecclesia non onerosa possunt apponi tempore fundationis sine Episcopi consensu, 494.
- Pacta nova Ecclesia onerosa & prejudicialia a fundatore non possunt apponi post fundationem etiam cum consensu Episcopi, 495.
- Patronus non potest apponere modum celebrandi divina in Ecclesia patronata, nec restringere aliter instituendum in illo beneficio, sed hoc spectat ad superiorem, 496.
- Dispositio testatoris, ut tres vel quatuor Missæ omni hebdomada celebrentur per instituendum Episcopi consensu non interveniente, non valet, 497.
- Patronus non potest Ecclesia patronata onus aliquid annuatim solvendi imponere sine consensu Episcopi, 498.
- Hirsaugensis Monasterii fundatores Advocatia jus ex fundatione & dotatione partium sibi longo tempore reservarunt, 499.
- Hirsaugense Monasterium deficiente Comitum Calvvensium familia ad Principes Wirtembergicos una cum Comitatu devenit, 500.
- Hirsaugense Monasterium ab Erlafrido Comite de Calvv, ejusque filio Nottingo Vercellensi constructum & magnifice dotatum, 501.

Idem Erlafridus prædicti Monasterii Advocatus ab Otgaro Archiepiscopo Moguntino hoc pacto constituitur, ut filius in patronatum, nisi Abbas & conventus consentirent, non succederet, n. 502.
Hirsaugiense Monasterium tempore Hartfridi noni ejusdem Cœnobii Abbatis desolatur, & per septem & quinquaginta annos neglectum jacet, 503
Hirsaugiense Monasterium ab Adelberto Comite de Calw magnificis sumptibus restauratum, 504
Idem Adelbertus permittit Monasterio ut Advocatum de posteris suis, si quis ex iis idoneus nec terreno intentus commodo existeret, assumerent, si talem ex posteris non invenirent, alium undecunque assumerent idoneum, 505
Advocatus bannum legitimum Abbate petente à Rege accipere & ter in anno placitum jussu in Monasterii necessitatibus peragere debebat, 506
Advocatus pro Advocatia nullum jus aut beneficium à Monasterio exigere poterat præter tertium bannum ac consuetudinariam justitiam & legem, 507
Advocato Hirsaugiensi in placitorum diebus Monasterio unum maltare frumenti, unus frisingus, & unus siccus de vino porrigi solebat, 508
Advocato eidem Monasterium temere frequentare placita in eo exercere, inibi pernoctare, aut Sub Advocatum constituere non licebat, 509
Advocatus idem Monasterium ulla in re gravans ab Abbate Advocatia exui ac reprobare poterat, 510
Ondelardus Comes Songerensis fundator Monasterii Binweiler ejus cœnobii Advocatiam sibi ac heredibus reservavit, 511
Comites Tiersteinii Songerensium stirpe deficiente, ejusdem Monasterii Advocatiam consecuti, & ab Imperio feudi loco tenuerunt, 512
Dagobertus Francorum Rex ob patratam in sancta loca tyrannidem ad divinum tribunal rapitur, 513
Idem Dagobertus Monasterium Weissenburgium extruxit & Advocatia jus in illud sibi reservavit, 514
Advocatia utrum per constructionem vel dotationem alicujus Monasterii, ipso jure, absque speciali reservatione acquiratur, 515
Negativa, num. 516.
Affirmativa, n. 530. & 534
Liberalitas in Ecclesiam facta in dubio ab omni onere seculari libera intelligitur, 517
Ecclesia in dubio præsumitur esse libera, 518
Contra, num. 540
Patronatus jus procedit ex tolerantia & gratia speciali contra regulam, quod Laici jura specialia possidere non possint, 519
Intellige, ut num. 541
Ecclesia cum suis dotibus sunt sub potestate & ordinatione Episcopi, 520
Patronatus jus censetur Ecclesiasticum & spiritualibus annexum, n. 521. & 545
Patronus in Ecclesia collegiata non acquirit jus patronatus, nisi illud sibi expresse reservaverit, 522
Intellige ut num. 548
Ecclesia in dubiis magis favendum quam Laico, 523
Quod tamen in materia juris patronatus non attenditur, 549
Gratie à jure communi deviantes non late sed stricte interpretande sunt, 524
Recessus à jure communi censetur odiosus, 525
Jura vigilantibus non dormientibus sunt scripta, 526
Liberalitas in Ecclesiam collata ab omni onere seculari libera esse debet, 527
Patronatus jus non præsumitur quis habere, nisi probeatur, 528
Laicus basilicam à fundamento erigens, nihil juris sibi in eam vindicare potest, 529

Declarat, ut num. 558.

Juris patronatus foundationis probatio tanta est efficacia, ut non sit necesse probare patronum sibi reservasse jus, nec etiam diocesani expressum consensum, 531
Ecclesia absque Episcopi consensu expresse vel tacito constructa non meretur nomen Ecclesia, sed ad usus prophanos converti potest, 532
Patronatus jus ex sola foundatione acquiritur, dummodo tempore foundationis id non fuerit expresse vel tacite remissum, 533
Actus frustratorios jura fieri nolunt, 535
Frustra exprimitur quod tacite subintelligitur, 536
Evictio licet ex natura contractus veniat, nihilominus ut plurimum per emptorem exprimitur, 537
Patronus nulla servitia vel aliud temporale ab Ecclesia patronata exigere potest, nisi id tempore foundationis, consentiente Episcopo, reservaverit, 538
Doctori etiam maxima auctoritatis non creditur nisi quatenus jura & rationes adducit, 539
Frustra precibus impetratur quod jure communi concessum est, 542
Meum quod prius est meum amplius fieri non potest, 543
Idem ex pluribus causis nostrum fieri non potest, 544
De connexis idem est judicium, 546
Laicus in causa juris patronatus possessionis capax est, num. 547
Justitia, vel quod legibus & canonibus statutum est, favori qualicunque præponderare debet, 550
Ecclesia cultrix & auctrix justitiæ esse debet, 551
Patronus Ecclesiasticus scienter indignum præsentando privatur lure præsentandi, quod secus est in Laico, num. 552
Patronus ecclesiasticus magis subiectus est Ecclesie, quam laicus, 553
Legatus de latere potest conferre Ecclesiam spectantem ad patronum Ecclesiasticum, quod secus est in Ecclesia spectante ad patronum Laicum, 554
Patronatus ius Laicorum pinguius est, quam Ecclesiasticorum, 555
Patronus Laicus præsentando variare potest, Ecclesiasticus nequaquam, 556
Patronatus jus fundatoribus propter liberalitatem in Ecclesiam factam jura indulserunt, 557
A patronatus jure Ecclesiastico, ad jus Advocatiæ, ex utroque equiparatorum validum ducitur argumentum, 559
Protector Monasterium construens ut Advocatiam in eodem nanciscatur, qualiter illud dotare teneatur, n. 560
Dos non quævis ad jus Advocatiæ consequendum sufficit, sed ea quæ Ecclesia congrua, & ad substantiam ministrorum sufficiens est, 561
Ad Advocatiæ Jus ex foundatione seu dotatione in monasterio aliquo consequendum, an necessarius sit consensus Episcopi? 562
In foundatione, dotatione, vel constructione Ecclesie consensus diocesani necessario intervenire debet sive fundans sit Laicus sive Clericus, 563
Dos, edificatio, & fundus faciunt quem patronum, dummodo fiant cum consensu diocesani, 564
In dotatione Ecclesia quare Episcopi consensus intervenire debeat? 565
Episcopalis consensus tacitus vel expresse ad Ecclesie structuram necessarius est, 566
Episcopi est examinare locum erectionis Ecclesie ac dotem & disponere qualiter sit regenda & gubernanda, 567
Consensus Episcopi in Ecclesia foundatione requiritur favore Ecclesie contingat opus inchoari & non consummari, aut non sufficienter dotari, 568
Laici non possunt propria auctoritate tractare spiritualia, 569

Consensum Episcopi post constructionem Monasterii intervenire sufficit, n. 570.
Advocatia ius absque Episcopalis consensus interveniendi ex ipsa fundatione acquiritur, 571.
An fundatio, constructio, dotatio monasterii, ut ex iis acquiratur ius protectionis copulative intervenire debeant, vel unum eorum sufficiat, n. 572
Negativa n. 573. Affirmativa n. 575. & 578
Declaratur, num. 609
Copula, vel alternativa est, qua posita, alteram duntaxat partem veram esse sufficit, 574.
Frequenter tamen pro conjunctiva & ponitur, 613
Dotem modicam conferens Ecclesia non efficitur patronus, 576
Ecclesiam non dicitur in esse deducta nisi fundatio, constructio, & dotatio copulative concurrant, 577
Fundo Ecclesie construenda assignato Ecclesia nondum est constructa, nec ad esse deducta, 579
Constructione sola Ecclesia non acquiritur ius patronatus, nisi construens eandem dotaverit, 580
Dotatio presupponit Ecclesiam fundatam & constructam, n. 581
Non entis nulla sunt qualitates, 582
Utrum in Ecclesia perficienda pluribus concurrentibus, uno scilicet fundum assignante, altero construente, tertio dotante omnes efficiantur patroni, 583
Affirmativa decisio, ibid.
Ecclesia indotata cum consensu diocessani dotem conferens solus consequitur ius patronatus, 584
Ad fundatorem ejusve heredes spectat Ecclesia dotatio, num. 585
In Ecclesia jam prius consecrata, an & quatenus ex subsequuta sola dotatione dotans Advocatiam consequatur? 586
Negativa, nu. 587. Affirmativa, 591. & 593
Ecclesiam post consecrationem dotans non efficitur patronus, eod. 587
Contra, num. 594
Rei sacra non est imponenda servitus, 588
Humani juris qua esse desierunt servitutem non recipiunt, 589
Ius patronatus est quedam servitus, 590
Ecclesiam post consecrationem dotans cum consensu Episcopi in ea ius Advocatie nanciscitur, 591
Ecclesia sine rerum substantia non potest deserviri, 592
Dotis constitutio retrahitur favore Ecclesie, 595
Ecclesia post consecrationem dotata favore ejusdem fingitur dotata ante consecrationem, eodem.
Filii progeniti ante contractum matrimonium favore matrimonii finguntur geniti post matrimonium, 596
Utrum Ecclesiam cujus dos perit de novo dotans ius protectionis in ea consequatur, 597
Intellige, si totaliter dotet, non autem si ex parte duntaxat dotem suppleat, aut donet quippiam Ecclesie, ut 598
Dotem ecclesia ex parte tantum supplens, eive aliquid legans aut donans, non dicitur dotator sed benefactor, num. 599
Patronatus ecclesia non benefactori, sed dotanti eam iura indulget, 600
Cautela pro dotante ecclesiam, 601
Refectione ecclesia non comparatur ius patronatus, 602
Dotem supplere & dotare diversa sunt, 603
Ecclesia aliquid conferens acquirit ius patronatus illius ecclesie, 604
Declara, ut num. seq.
Dotem plures simul conferentes ecclesie, omnes efficiuntur patroni illius ecclesie, 605
Dotem ecclesia depauperatam denuo supplens, priore patrono invito non consequitur patronatus illius ecclesie, 606

Secus, si prior patronus consentiat suppletioni dotis, 609
Patronus ecclesie, potest alteri cum Episcopi consensu ius patronatus donare, vel eum in compatronum assumere, 608
Patronatus ius quid sit? 610
Intellectus §. pro fundatione in c. nobis de iur. patron. 611
Intellectus c. filiis 16. q. 7. n. 612
Advocatia an acquiratur etiam per reedificationem Ecclesie vel Monasterii funditus destructi, 614
Ædificator dicitur ecclesia qui eam reparat, 615
Ecclesiam funditus destructam patrono priore eam reparare nolente, consentiente Episcopo de novo readificans ius patronatus in ea acquirit, 616. & 633
Restauratio collapsorum, quam nondum existentium constructio favorabilior, 617
Ædificatio & reparatio à pari judicantur, 618
Readificans ecclesiam idem ius consequitur quod is qui de novo adificat, 619
Advocatus per totalem ecclesie ruinam desinit esse patronus, 620
Declaratur n. 621. Nisi scilicet eam reparare paratus sit.
Luitfridus Alemannia Dux Advocatiam Monasterii S. Trudperti ex restauratione ejusdem pro se & heredibus suis consecutus, 622
S. Trudperti Monasterii in Hercynia sylva fundatio ab Otberto Sigaberti Suevia Ducis filio capta, 623
S. Trudpertus in Hercynia sylva à latronibus occisus, eod.
Adelbertus Comes de Calve per Monasterii Hirsangiensis à majoribus suis desolati reparationem ejusdem Advocatiam pro se & posteris suis acquisivit, 624
Henrici IV. Imp. diploma, quo Hirsangiensis Monasterii reedificationem per prædictum Adelbertum factam, & Advocatiam ei pro se & heredibus suis in illud reservatam confirmat, 625
Ecclesiam non funditus destructam reficiens non efficitur patronus, 626
Reparationis rei non plane collapsæ & funditus destructæ diverse cause, 627
Si testator alicui legavit domum, quam postea particulatim re fecit, legatum non censetur revocatum, secus si penitus destructam de novo readificavit, 628
Ædificium ex toto destructum reficienti novum opus nunciari potest, ex parte duntaxat destructum reparati, 629
Ecclesia resecta eadem censetur cum prima, 630
Advocatiam, alio per restaurationem ecclesie penitus collapsæ acquirente, an prioris Advocati ius Clientelare omnino pereat? 631
Affirmativa num. 632
Negativa num. 636
Protectionis & patronatus ius perit Patrono in ecclesia funditus destructa n. 634. Declaratur n. 642. auctoritate scilicet superioris, & sine refectionis spe, nequaquam autem casu aliquo fortuito destructa.
Obligationes & jura semel extincta non reviviscunt, 635
Legitime nostrum quod factum est, sine facto nostro traditione scilicet in corporalibus & patientia in incorporalibus ad alium transferri non potest, 637
Patronatus & Advocatia beneficia quam ob causam fundatoribus locorum sacrorum à Pontificibus concessa? 638
Patronatus & Advocatia ius nec directe nec indirecte à patrono auferri potest, 639
Præsertim si Ecclesia sine culpa illius fuerit diruta, vel à ob paupertatem eam reficere non possit, 640
Patroni novi ius Advocatitium ex restauratione collapsæ Ecclesie ortum, antiqui Advocati patronatum legitime acquisitum non tollit, 641
Jura realia in re vel domo destructa & readificata non pereunt, 643
Advocatia ecclesie ex soli fudi assignatione nacta ecclesia illa

illa destruita & alio in loco ac fundo per alium readificata prior patronus in ea jus Advocatie amittit, 644
 Advocatus Ecclesie collapsae ad reparandam eam sat potens, nec tamen readificare paratus, Advocatia juri tacite renunciasset videtur, 645
 Ecclesiam collapsam ad acquirendam in ea patronatus jus, ante Episcopi consensum readificare parans, priorem patronum, ut ipse readificet, prius interpellare debet, 646.
 Interpellatio requiritur cum tractatur de jure perdendo, 647
 Qualiter Advocatia jure territorii acquiratur, 648
 Advocatia plerunque Principibus in Cœnobis sub eorum districtu sita competit, 649
 Austria Archiduces super Advocatiis hereditariis, tam in Monasteria, quam Episcopatus in ditionibus suis sitos, ratione territorii, competentibus, specialiter ab Imp. provisi ac privilegiati, 650
 De Advocatia hodierna nihil haberi in Corpore Juris fatetur Fachsius, 651
 Imperatores Episcopis & Prælatibus Ecclesiasticis multa concessere privilegia, 652
 Principes seculares Ecclesias & homines Ecclesiasticos in ipsorum privilegiis tueri debent, 653
 Poena violentum privilegia Clericorum, 654
 Clerici sunt in tutela Imperatoria Majestatis, 655
 Princeps quilibet Monasteria & bona Ecclesiastica in suo territorio sita in protectionem licite recipere potest, 656
 Jura territorii septa quæ continentur in fide & patrocinio Domini illius esse præsumuntur, 657
 Reges de jure communi sunt patroni majorum Ecclesiarum sui principatus, 658
 Reges ad defensionem Ecclesiarum in Regnis suis sitarum duplici interdum vinculo obligantur, 659
 Jure territorii veniunt Principi omnia jura in eo existentia, 660
 Princeps fundatam habet intentionem in jurisdictionalibus, circa omnia, quæ continentur sub finibus Imperii sui, 661
 Princeps intuitu superioritatis jura ejusmodi in omnes suos subditos mediatos & immediatos exercere potest, 662
 Protectio, defensio, & custodia bonorum ac personarum generalis præsertim Juris & facti, de potioribus juribus jurisdictionis & superioritatis dicitur, 663
 Protectio talis cui jure competat? 664
 Episcopus jure communi in Ecclesiis sua diœcesis habet intentionem fundatam quoad jus superioritatis, non tamen quoad juris possessionem, n. 665. & 669
 A titulo ad possessionem generaliter non valet illatio, 666
 Territorii ex jure Comites Palatini Neuburgenses, Advocatiam Casariensis Monasterii, Episcopus Augustanus Uttenbeurense & Civitas Donauverdana S. Crucis ibidem sibi vendicare intendunt, sub n. 666
 Territorii jus sublime non tantum in jubendo & vetando, sed etiam in protegendo consistit, ibid.
 Monasteria Episcopo loci ipso jure subiecta sunt, nisi specialiter sint exempta, 667
 Exemptio non præsumitur, nisi probetur, 668
 Ecclesia omnes cum universis earundem bonis ac juribus, Episcopis subiecta, in eorumque potestate sunt, numero. 670
 Pactum appositum, quod res Ecclesia ablata, non debeant spectare ad ordinationem Episcopi, invalidum est, numero 671
 Monasteria statim postquam erecta sunt, Episcopo, cujus in diœcesi constructa fuere, subiecta esse debent, numero 672
 Seckingen Monasterium à D. Fridolino Anno 490, conditum, 673

D. Fridolinus precibus suis Rheni undas bifidas fecit, num. 674
 D. Fridolinus fratrem Ursionem extinctum miraculose ad testimonii dictionem à mortuis excitat & Judici sistit, 675
 Claronenses olim Monasterio Seckingenensi subiecti, numero 676
 Seckingen Monasterium quosnam ab antiquo ratione territorii protectores habuerit? 677
 Seckingen Monasterii Advocatia Regibus Germanorum deficientibus ad Comites Habsburgenses devoluta, hodie ad Archiduces Austria pertinet 678
 Albertus Comes de Habsburg tempore Friderici Barbarossæ oppidum & arcem Seckingenensem ab Abbatis ejusdem Monasterii in feudum recognovit, 679
 Quod quis ante habet id novo juris molimine sibi acquirere frustra laborat, 680
 Bona sua allodialia quilibet feudalibus facere potest, numero 681
 Advocatiam habens ratione territorii, eandem etiam ab Imperatore in feudum recognoscere potest, 682
 Ejusdem rei exemplum, ibid.
 Clientela qualiter per spontaneam liberi alicujus populi in protectionem deditionem comparetur, numero 683
 Populus liber alterius protectioni se committere licite potest, 684
 Clientelari deditione non transfertur in protectorem jus aliud præter jus defendendi, 685
 Clientes patrono ultra protectionis jus alia quoque jura ex conventionem indulgentes, ea ipsi omnino præstare tenentur, 686
 Erlenbacensium libera communitas cum protectionis jure, multa alia in assumptos protectores suos Comites Wertheimios jura sponte transtulit, 687
 Concelinus Comes de Altenburg Anno Domini 970. liberum Helvetiorum populum in protectionem recepit, 688
 Rapoto Comes de Altenburg arcem Habsburgensem extruxit, unde posterius illius Habsburgii Comites dicti, num. 689
 Zophingen per vetusta Helvetiorum urbs Anno 1285. in Rudolphi Habsburg. tutelam ultro se dedit, 690
 Qualiter se olim homines quidam, quos Recommendatos appellabant in protectionem aliorum contulerint? n. 691
 Recommendati quinam dicti & ad quid obligati? 692
 Proprietaria conditionis jus die Leibeigenschaft olim cujusdam addictitæ protectionis & receptionis species, num. 693
 Populus liber quandoque sponte, quandoque coacte alterius potentioris protectioni subijcitur, 694
 Qualiter sponte populus liber in alterius tutelam se conferat? 695
 Franconia Nobiles bona sua allodialia protectionis gratia feudalibus fecerunt, 696
 Qualiter coacte populus liber in alterius clientelam se dedat, 697
 Clientes coacte tutelam aliorum subeuntes à subditis & captivis parum differunt, 698
 Ex duobus malis minus elegendum, 699
 Victori omnia victi bona belli jure competunt 700
 Cui licet quod plus est, non debet quod minus est, non licere, 701
 Berengarius Longobardorum Rex ab Othone Imp. devictus se in ejusdem clientelam contulit & regnum suum ab eo in feudum accepit, 702
 Quomodo oriatur Advocatia ex receptione in specialem protectionem à summo Pontifice Imperatore, vel alio principe facta, 703

Receptionis in Salvamguardiâ Cæsaream formula, 704.
 Salvaguardia personis tam privatis & singularibus familiis, quam universalibus & Civitatibus ab Impp. concedi solet, 705
 Tiguri Præfectura Imperialis olim penes Zâringenses Duces fuit, 706
 Tigurum & Tigurini à Friderico Cæsare in Tutelam Imperii ea conditione recepti ne unquam ab Imperio alienarentur, 707
 Suiciorum Pagus ab eodem Imperatore in protectionem Imperialem assumptus, 708
 Fridbergensis Civitas à Ruperto Rege Romanorum in Imperii Clientelam Anno 1400. suscepta, 709
 Ulmensis à Carolo M. Divitis Augiæ Cœnobio mancipati, Anno 1348 libertati rursus vindicati, in clientelam Imperii venerunt, 710
 Isna Baronibus Walpurgicis olim subdita ab eorum obsequiis se redimens in Imperii protectionem adsuta, 711
 Vicarii generales Imperii, an vacante Imperio, aliquem in protectionem Cæsaream & S. R. Imperii suscipere possint, nec ne? n. 712
 Negativa, num. 713
 Affirmativa num. 721
 Mandatarii potestas oritur ex literis mandati, 714
 Vicariatus dependet ex Vicarii literis, 715
 Vicarius quæ ipsi in literis Commissionis non sunt concessa facere, & commissionem ad alia diversa extendere non potest, 716
 Declara, ut num. 731
 Vicariorum Imperialium potestas vigore Aureæ Bullæ ad quam sese extendat, 717
 Expressio & inclusio quorundam est reliquorum exclusio, num. 718
 Susceptio in protectionem Imperialem magis gratiam quam necessitatem aut iustitiam sapit, 719
 Vicarius generalis illa tantum quæ iustitiæ & necessitatibus, non etiam quæ meræ gratiæ sunt, absque concessione speciali facere potest, 720
 Declaratur num. 734
 Vicarius Imperatoris, Regis vel Principis eandem potestatem habet, eaque omnia facere potest quæ ipse Imperator, vel is, cuius vices gerit, 722
 Vicarii generales omnia facere possunt quæ principales, nisi quæ inveniuntur iis prohibita, 723
 Comes Palatinus & Saxonie Dux vacante Imperio vices Imperatoris in omnibus & per omnia sustinent, 724
 Jurisdictio, superioritas, & potestas Imperatoria, vacante Imperio penes Imperii vicarios residet, 725
 Prohibitio & exclusio unius inducit permissionem & inclusionem aliorum, 726
 Reservatio unius abdicationem aliorum denotat, 727
 Vicarius, quæ Imperator & ordines non voluit concedi, ea nominatim excipere debeat, 728
 Vicarius generalis potest ea omnia facere quæ Imperator plerumque solitus est facere & verisimiliter ipse faceret, 729
 Cui licet quod plus est, licere etiam debet, quod minus est, num. 730
 In mandato censentur permissa nedum ea quæ sunt expressa, sed omnia quæ veniunt ad sequelam & in consequentiam, 732.
 Procurator apponens manus ad connexa non dicitur excedere fines mandati, 733
 Advocatia acquiritur beneficio Imperiali vel Pontificio, quando scilicet Papa, Imperator, vel alius Princeps confert alicuius protegendis alios, 735
 Idque fit tripliciter concessione simplici, mandato, & investitura, 736
 Advocatia qualiter simplici concessione Pontificis vel Imperatoris acquiratur? nu. 737

Protectio & jurisdictio generalis penes Principem est, ab eoque tanquam capite ac fonte in reliquos promanat, num. 738
 Advocatia qualiter mandato Papæ, Imperatoris, vel alius Principis defensionem alicujus Monasterii committentis acquiratur, nu. 739
 Exempla ejusmodi commissarum protectionum, ibid.
 Jus protegendis quo verborum genere alicui mandatum fuisse intelligatur, 740
 Verbum admoneo non inducit mandatum, 741
 Protectionem à summo Principe commissam vel demandatam an quis invitatus suscipere teneatur? 742
 Negativa, num. 743
 Affirmativa, num. 750
 Mandatum suscipere cuilibet liberum est, susceptum tamen quivis tenetur exequi, 744
 Declara, ut num. 763
 In contractibus nemo invitatus obligatur, 745
 Beneficium non confertur in invitum, 746
 Intellige, ut num. 764
 Arbitri ex mera & libera voluntate litigatorum eliguntur, 747
 Arbitri non possunt cogi ad suscipiendum arbitrium, numero 748
 Mandata omnia vel sunt cum, vel sine clausula, 749
 A superiore quilibet cogi potest ad mandatum suscipiendum, 751
 Principis supremi præcepto omnes subditi obedire coguntur, 752
 Mandata Domini habent vim præcepti, 753
 Mandato Imperatoris non obtemperans est in præsumpto dolo, 754
 Protectoris per summum Principem delecti munus est publicum auctoritate & utilitate, 755
 Munus auctoritate & utilitate publicum quilibet invitatus suscipere cogitur, 756
 Tutores invitationis tutela & cura subire coguntur, 757
 Advocatus forensis & tutelararis æquiparantur, 758
 Advocatus litis cogitur ad præstandum patrocinium Clienti, 759
 Notarius requisitus recusans suscipere negotium perjurus fit, & privari officio potest, 760
 Principum preces sunt minæ, 761
 Domini rogatio præceptum est, 762
 Nobilitas invito etiam confertur, 765
 Superiori omnino parendum est, 766
 Advocatiam per investituram sub pœna amissionis feudi concessam vasallus suscipere renuens feudo Advocatiae exiit, 767
 Advocatia præsertim Ecclesiastica utrum in feudum dari possit, 768
 Negativa, num. 769
 Affirmativa, num. 775
 Feudum est beneficium, cuius directum dominium penes dantem remanet, utile vero pro certo servitio præstando in accipientem transfertur, eod. n. 769
 Protectionis jus præsertim gratuitum à directo & utili dominio ceterisque juribus particularium dominiorum separatum est, 770
 Declara ut num. 781
 Confœderatio cum feudo nihil habet commune, 771
 Advocatia & confœderatio paribus passibus ambulant, num. 772
 Advocatia Monasteriis S. Panthaleonis in Inhoffen à Welphone Suevia Regulo infendari prohibita, 773
 S. Panthaleonis cella in Inhoffen à Bertha Buchornensi Comitissa prope oppidum Buchorn fundata, numero 774
 Advocatia collegii Chombergensis Episcopo Herbipolensi ab Imperatore Friderico III. in feudum data, 776
 Advo-

Advocatiæ Monasteriorum in Comitatu Wertheimensi sitorum à Carolo V. Imper. Anno 1541. Michaeli Comiti de Wertheim in feudum concessæ, num. 777.

Fridericus Barbarossa Conrado Episcopo Pataviensi Abbatiam S. Mariae ib. investitura Advocatiæ monasterii ejusdem sibi ac successoribus suis reservata, cum omnibus pertinentiis, Anno 1161. dono tradit, 778

Advocatiæ infensatio etiam in Italia & Gallia observatur, n. 779 & 780

Advocatus ab alio conventus per exceptionem se tueri potest, 782

Exceptio facilius datur quam actio, 783

Rei favorabiles quam actores, 784

Jus quæsitum facilius conservatur quam novum acquiritur, 785

Faciliores esse debemus ad absolvendum quam ad obligandum, 786

Advocatiæ fructus est actus defendendi, 787

Feudum aliud proprium, aliud improprium, 788

Advocatiæ feudum num sit proprium vel impropriū, 789

Vasalli regulare & ordinarium munus est militare & bellicum, 790

Argumentum à simili procedit tantum in his, quæ à jure equiparantur, non in his, in quibus jure vel consuetudine diversum receptum est, 791

Simile nullum est idem, 792

Simile omne est dissimile, 793

Argumentum ab universali ad particulare invalidum, num. 794

Advocatiæ tacite infensata intelligitur si alicui castrum, Comitatus aut Ducatus aliquis cui Advocatiæ illa annexa est in feudum concedatur, 795

Advocatiæ jus utrum subinfendari possit? n. 796

Subinfendari potest regulariter, quicquid in feudum concessum est, ibidem.

Advocatiæ nobilis Collegii Chombergensis in subfendum tenent Illustres Pincerna de Limpurg. ibidem.

Vasallus de feudo suo quibus conditionibus alium legitime subinfendare possit, ibid.

Decimæ Protectoribus honorario nomine defensionis causa assignatæ, utrum iisdem infendari possint, num. 797

Decimæ ne Laicis concederentur concilium Lateranense prohibuit, ibidem.

Decimæ temporales hodie tali prohibitioni non subsunt, ibidem.

Pœna Clerici mulctati executionem in fructibus decimarum admittit, 798

Decimæ olim à Carolo Martello in compensationem auxilii contra Saracenos exhibiti Nobilibus concessæ, 799

Advocatiæ qualiter per investituram feudalem constituitur, 800

Quedlinburgensis Abbatia Advocatiæ olim Comitibus Reinsteinsibus, item Episcopis Halberstadsibus concessa postea Saxonia Ducibus in feudum data, 801

Corberensis Monasterii Advocatiæ à Duce Brunsvicensi feudataria possidetur, 802

Advocatiæ ex investitura feudali quot modis exoriri queat? 803

Imperator committendo alicui Advocatiæ alicujus loci utrum eam cumulative vel privative concessisse intelligatur? 804

Imperator post commissam alteri protectionem omni se defensionis jure abdicare videtur, 805

Regalia cumulative non privative conceduntur, & sic in Imperio observatur, 806

Regalia cumulative conferri in majoribus verum est, non etiam in minoribus, quorum usus per usum Principis impediretur, 807

Advocatiæ per Imperatorem regulariter cumulative non privative conceditur, 808

Protegendæ potestas licet alteri concedatur ab Imperatore, semper tamen inhaeret officibus ejus, 809.

Regalia concedens ea non minus exercere potest, quam is, cui concessio facta est, 810

In Regalium concessione semper major potestas penes concedentem reservata manet, 811

Superior cum inferiore censetur habere potestatem concurrentem, 812

Jurisdictio ab Imperatore cumulative potius quam privative concessa intelligitur, 813

Jurisdictio quando videatur concessa privative, vide remissive, 814

Concedens alicui potestatem faciendi actum, non privatur facultate faciendi illum, 815

Superioritas Principis semper salva manet, quacunque potestas concedatur, 816

Etiam cum translatione omnis Imperii, 817

Princeps non creditur fontes derivasse foras, ut nihil penes se remanserit, 818

Concessio intelligitur eo modo quo inferior reservata exercere potest, 819

Princeps non potest privato concedere supremam jurisdictionem, 820

Imperator concedens alicui homines suos non videtur eos alienare, quia adhuc retinet majoritatem, 821

Imperator communicans alteri merum & mixtum Imperium & maximum, non per hoc à se abdicat superioritatem quam habet ratione Imperii, 822

Imperator non potest præjudicare Imperio, 823

Superioritas sive supremum jus Imperii non concernit dominium, sed jurisdictionem & protectionem in universum, 824

Protectionis jus supremum & universale ab Imperatore est inseparabile, 825

Imperator quoad protectionem & jurisdictionem dicitur dominus mundi, 826

Magistratus subditos suos alterius protectioni committebat, nihilominus ordinarium defendendi jus in eosdem retinet, 827

Princeps se fidei & clientelæ subditorum in Imperii inauguratione facta subtrahere non potest, 828

Imperatoris potestas quoad jurisdictionalia neque augeri, neque minui potest, 829

Imperator nunquam tantam potestatem concedit, quin similem & majorem concessam sibi reservet, numero 830

Persona & autoritas concedentis in quacunque concessione semper excepta intelligitur, 831

Imperator omnigenam securitatem seu portionem quandam majestatis ubique individuatam habet Comitem, num. 832

Imperator saluum conductum à nemine requirit, numero 833

Regalia quorum usus reiteratus aliis damnosus ac onerosus est privative non cumulative à Principe concessa censentur, 834

Jurisdictio in feudum concessa privative non cumulative concessa intelligitur, 835

Regalium concessio per investituram facta privative concessa censetur, 836

Protectionis jus etiam per investituram concessum cumulative, non privative concessum intelligitur, numero 837

Quomodo Advocatiæ acquiratur consuetudine antiqua, numer. 838

Ad Advocatiæ antiqua consuetudine acquirendam, quantum temporis sit necessarium, numero 839

Regalia consuetudine decem annorum acquiruntur, numero 840
 Ad consuetudinem introducendam de jure civili sufficit tempus decem annorum, 841
 In consuetudine diuturnitas appellatur longa consuetudo, num. 842
 Longum & diuturnum tempus decem annis concluditur, num. 843
 Advocatia consuetudine immemoriali acquiritur, 844
 Consuetudinis & prescriptionis differentia, 845
 Jus protectionis an servitutibus accenseri possit, & num sit servitus realis, vel personalis? 846
 Servitutes alie personales, alie reales, alie mixte, 847
 Protectiones sunt pacta seu jura personalia, qua ad tertium non extenduntur, 848
 Declara. num. 852
 Advocatia recte annumeratur juribus servitutum inno- minatarum, 849
 Advocatia jus servitutibus realibus accensetur, nume- ro 850
 Servitutum realium duplex explicatio, 851
 Advocatia an per usucapionem seu longi temporis præ- scriptionem cum exclusione prioris Advocati obti- neatur? n. 853
 Negativa. num. 854
 Affirmativa. num. 863
 Prescriptio nulla cum mala fide coalescere potest, nume- ro 855
 Mala fides prædominatur quotiescunque dispositio juris præsertim Canonici volenti aliquid per usurpationem acquirere resistit, 856
 Protectionis jus usurpare volenti Canonica dispositio ad- versatur, 857
 Declara. ut nu. 874
 Servitutes causam continuam non habentes, tempore ac- quiriri non possunt, 858
 Declara ut num. 876
 Protectionis jus est quasi servitus discontinua, quod sine facto hominis exerceri non potest, 859
 Qua jure facultatis & familiaritatis explicari possunt, difficilius causam usucapionis tribuunt, 860
 Distingue ut n. 878
 Usucapio & longi temporis prescriptio in quem finem sit introducta, 861
 Exceptionibus non prescribitur, 862
 Prescriptione acquiruntur quacunque privilegio concedi queunt, 864
 Jus protectionis privilegio alicui conferri potest, 865
 Cessibile quicquid est, id prescriptione acquiri potest, nu- mero 866
 Jus Advocatiæ cedi, vendi, & alienari potest, 867
 Superioritatis jura & qua summo Principi reservata sunt prescribi possunt, 868
 Reservata Principi in signum specialis privilegii consue- tudine temporis immemorialis acquiri possunt, 869
 A jure patronatus Ecclesiastico ad jus patronatus Clie- telare argumentum validum, 870
 Jus patronatus prescriptione acquiri potest, 871
 Defensio an sit actus mere facultatis, 872
 Actus mere facultatis non prescribuntur, ibid.
 Declara. ut n. 873
 Bona Ecclesiarum vacantia occupans ac in iis jus de no- vo usurpans excommunicationis pœna subicitur, nu- mero 875
 Verbi causam in l. foramen ff. de servit. urb. præd. in- terpretatio, 876
 Quid juris, si æquitatem spectemus in dicto loco obtineat? num. 877
 Usurpationis & prescriptionis officium præcipuum atque effectus, 879

Advocatiæ jus per non usum non amittitur, nu. 880
 Advocatiæ jus quanto tempore præscribatur? numero 881. & 890
 Ad Advocatiæ prescriptionem tempus immemoriale re- quiritur, 882
 Jura incorporalia causam discontinuam non habentia non nisi tempore immemoriali præscribuntur, 883
 Jus protectionis habet causam interpolatam, 884
 Jus Codicis tanquam posterius omnia jura & actiones re- gulariter triginta vel quadraginta annorum metis conclusit, 885
 Jus Codicis non est correctum per jus Digestorum, nume- ro 886
 Ad casum de quo per legem specialiter provisum est, quod nulla currat prescriptio, non sufficit triginta vel 40. annorum cursus, sed tempus immemoriale requiritur, num. 887
 Regalia non solum minora sed & majora & Principi in signum suprema potestatis reservata non nisi tempore immemoriali præscribuntur, 888
 Patronatus jus Ecclesiasticum non nisi temporis immemo- rialis suffragio præscribitur, 889
 Tempus immemoriale habet vim constituti & privilegii, num. 891
 Venationis jus non præscribitur nisi tempore hominum memoriam excedente 892
 Protectionis jus præscribens, si habeat titulum ab aliquo tertio illud tempore legitimo annorum inter presentes decem, inter absentes viginti præscribit, 893
 Juris patronatus in prescriptione decem anni sufficiunt, modo suffragentur illa quæ in longi temporis prescripti- one requiruntur, 894
 Advocatiæ una cum civitate vel provincia venditionis titulo in aliquem translata decem annorum curriculo præscribitur, 895
 Advocatiæ jus una cum bonis cum quibus coheret ex præ- scriptione transit, 896
 Prescribens universitatem cui coheret jus Patronatus, præscribit & ipsum jus patronatus, 897
 Advocatiæ præscribens quibus requisitis debeat esse munitus? n. 898
 Ad prescriptionem requiritur animus possessionem acqui- rentis cum plena possessione vel quasi, per 40. annos continuata, 899
 Possessio civilis sola sufficit ad prescriptionem, naturalis vero sine civili non, 900
 Usucapio à naturaliter possidente non incipit, quandiu al- ter civilem possessionem retinet, 901
 Prescribens Advocatiæ eo animo defensionem exhibe- re debet, ut jure suo utatur, 902
 Jus Advocatiæ amicitie vel familiaritatis causa exerci- tum non præscribitur etiam per tempus immemoriale, num. 903
 Ex actibus familiaritatis causa factis nulla possessio qua- ritur, ibidem.
 In dubio potius familiaritatis gratia aliquid toleratum, quam juri competenti renuntiatum esse præsumitur, ibidem.
 Quæ requirantur ut quis jure familiaritatis possidere di- catur, ibidem.
 Ad Advocatiæ prescriptionem an unus actus exhibitæ defensionis sufficiat? n. 904
 Affirmativa, num. 905
 Servitus aquæ per fundum alterius ducenda unius actus usu probatur, 906
 Ad feudum præscribendum sufficit Vasallum semel servi- tium præstitisse, 907
 Possessio per unicum actum acquiratur, 908
 Jurisdictionis possessio unico actu acquiratur, numero 909

Juris patronatus possessio ex unico actu presentationis à Laico acquiritur, nu. 910.
Patronatus Jūs Ecclesiasticum affine est Advocatia, 911.
Advocatia quasi possessio per unius actus exercitium defensionum retinetur, sub n. 911.
Per usum partis, Jūs in toto retinetur, ibid.
Actuum numerus ad q. possessionem requisitorum, ex sententia Menochii, Jūdis arbitrio relinquitur, ibid.
Actus defensionis quales esse debeant, ibid.
Juramentum vi extortum non est obligatorium, ibid.
In præscriptione Advocatiæ an requiratur titulus? 912.
In præscriptione 30. annorum regulariter titulus non requiritur, 913.
Ex possessione longissima justus titulus præcessisse præsumitur, 914.
Ex possessione longissima titulus probatur. 915.
Præscriptione probata titulus satis probatus intelligitur, 916.
Præscriptio 40. annorum indistincte absque titulo currit, etiam contra Ecclesiam, 917.
Ad protectionis præscriptionem an requiratur bona fides? num. 918.
Negativa n. 919.
Affirmativa n. 930. & 941.
Præscriptio 30. annorum etiam cum mala fide prodit exceptionem possessori, quæ se adversus petentes tueatur, n. 920.
Declaratur n. 944.
Præscriptionem longissimi temporis lex efficit & operatur, 921.
Declaratur n. 945.
Legis auctoritate quod sit, id omne æquum & justum est, etsi durum aut inique factum sit, 922.
Legis beneficio innitens neq. decipit neq. decipitur, neque pœnam meretur, & est extra malam fidem, 923.
Actiones sunt de Jure civili positivo, eodemque Jure recte constringuntur & certis limitibus concluduntur, 924.
Mala fides 30. annis purgatur & in bonam fidem transmutatur tam in personalibus, quam in realibus, 925.
Declaratur 947. 948. & 949.
Actione personali qui se teneri scit, pro mala fidei possessore non potest haberi, 926.
Declaratur n. 950.
Creditorum negligentiam lex punit. 927.
Declaratur n. 952.
Actiones injuriarum similesque pœnales tempore legibus constituto intereunt, 928.
Actionum personalium præscriptio Jure Canonico non impeditur. 929.
Declaratur n. 960.
Sine bona fide nulla procedit præscriptio, 931.
Mala fidei possessor nunquam præscribit, 932.
In rebus anima salutem spectantibus Jūs Canonicum sequi debemus, 933.
Sanctiones Canonica bonum animarum considerant, 934.
Locupletari cum alterius damno nemo debet, 935.
Præscriptio 30. annorum cum mala fide à Jure civili introducta est nutritiva peccati, 936.
Peccati diuturnitas non minuit peccatum, 937.
Peccata quanto diutius animam tenent, tanto graviora sunt, 938.
Contra Ecclesiam Romanam quare non nisi 100. annorum spatio præscribatur, 939.
Mala fides realium ac personalium actionum præscriptioni generaliter & in universum obstat, 940. & 949.
Mala fides obstat etiam immemoriali præscriptioni, 942.
Statuto non potest convalidari mala fidei præscriptio, 943.
Leges civiles quoad punctum mala fidei corriguntur per Jūs Canonicum 944. & n. 948.

Præscriptio quæ mala fide nititur, etiam lege aliqua confirmata est ipsa injustitia, 946.
Debere se qui scit ad solvendum lege natura tenetur, 950.
Debitor qui sponte non solvit in peccato est & malam fidem habet, 651.
Peccatum mala fide præscribentis negligentia non petentis nequaquam tollitur. 953.
Non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, 954.
Negligentia Domini in realibus actionibus tantum non operatur ut rei dominium mala fide usucapiatur, 955.
Debitor creditori negligentiam ut inde lucrum percipiat, objicere non potest, 956.
Pœnam debitam qui solvere negligit, non peccat, 957.
Apœnalibus ad non pœnalia argumentatio vitiosa est, 958.
Dispositiones odiosa & pœnales stricte & proprie intelligenda, nec ad favorabiles extendenda. 959.
Bona fides in incorporalibus non præsumitur nisi probeatur, 961.
An in præscribendo protectionis jure requiratur scientia & patientia adversarii? n. 962.
Affirmativa n. eod. & n. 964.
Negativa nam. 970.
Possessio jurium incorporalium sine scientia & patientia adversarii non habetur, 963. & n. 969.
Patientia habetur loco traditionis, possessionis in juribus incorporalibus, 965.
Scientia & patientia quomodo prohibetur? 966.
Jūs patronale est quadam servitus Ecclesie, 967.
Ad præscriptionem servitutis requiritur quasi possessio servitutis, 968.
Servitus per usum longissimi temporis 30. vel 40. annorum etiam sine scientia & patientia adversarii acquiritur. 971.
Titulus operatur ut possit quis præscribere servitutem adversario ignorante & non patiente. 972.
Patientia adversarii in incorporalibus pro traditione habetur sub n. 972.
In præscriptione immemoriali scientia & patientia Domini non requiritur, 973.
Advocatia monasteriorum quomodo constituatur per liberam electionem Prælati, & Conventus alicujus monasterii, 974.
Carolus Magnus Abbati Augia majoris villam Regalem Ulmam donans eidem liberum eligendi Protectoris arbitrium fecit. 975.
Idemque Abbati & Monachis Utenbeurenensis Cœnobii Advocatos equitatis & fidelitatis amantes ex potentibus sæculi eligere permisit, ibid.
Prælati Monasteriorum temporibus Carolinis auctoritate propria non licuit protectores assumere, sed iisdem ab Imp. ac Regibus assignati sunt, ibidem.
Prælati Imperii plerique hodie instar Principum politicorum jurisdictione universa ab Imp. inestiti sunt, & alia quæ Statuum Imperialium propria sunt, iis competunt, ibid.
Prælati Imperii Advocatos quoscunque idoneos sibi deligere liberum est, ibid.
Monasteria arbitrato suo Advocatos jurisdictionis criminalis administranda causa vel eligunt, vel Jūs illud feudi titulo in quosdam conferunt, ibid.
Prælati in eligendis Protectoribus quid observandum & quomodo eorundem electiones fieri debeant, num. 976.
Consiliis nulla res tam inimica, quam celeritas, ibid.
Morgen Râth/ gute Râth/ ibid.

- Consiliarepentina prima fronte lata, eventu sapius tristia, ibidem.*
- Advocatus ubi suffragiis eligitur, an votorum majoritatis locus esse debeat? 977.*
- Decisio affirmativa, ibidem.*
- Collegialibus in actibus jura civilia majori non etiam saniori numero contenta sunt, 978.*
- Jura Canonica utrunque in electionibus requirunt, 979.*
- Quomodo Advocatiæ constitutio inducatur ex assignatione Episcopali? n. 980.*
- Ecclesiasticas res Episcopus ex justa causa vendere & in alium transferre potest, 981.*
- Tuendi, quæ nostra sunt, tanta cura esse debet, quanta querendi, 982.*
- Advocati per Episcopum designati exemplum in Monasterio Beurenfi ad Danubium 983.*
- Ab Enzborg Nobiles ejusdem Monasterii Protectores ab Hugone Constantiense Episcopo constituti, 984.*
- Advocatia qualiter per sententiam Judicis acquiratur? n. 985.*
- Res judicata pro veritate habetur, 986.*
- Sententia Judicis naturam rei mutare, eique novam qualitatem adicere potest, 987.*
- Advocatiæ Jus quomodo per Testamentum constituitur? nam, 988.*
- Servitutes præter alios modos ultima voluntate, etiam introducuntur, 989.*
- Jus protegendum qualiter pactis ac mutuis conventionibus concilietur? 990.*
- Procuratores mutua constituentis & constituti voluntate ordinantur, 991.*
- Protectionis pacta qualiter ad vitam protectoris vel clientum vel utriusque partis contrahantur? n. 992.*
- Rudolphus Eremita Abbas cum Tigurinis clientelare fædus sub annuo 10. Rhenensium aureorum honorario inivit, tam diu duraturum, quam ipsi Abbati vita superesset, 993.*
- Advocatia mutuo pacto & conventionem inita communissima & per totum Rom. Imperium usitatissima, n. 994. & 995.*
- Archiduces Austria Episcopatus Tridentini & Brixienfis & Monasterii Murbacensis Protectores, 996.*
- Leopoldus Seren. Austria Archi-Dux administrator ejusdem Monasterii Murbacensis, 997.*
- Murbacense Monasterium Principis dignitate, sessione, juribus & privilegiis Imperialibus fruitur, 998.*
- Archi Duces Austria pro Antistite Murbacensi sicut & Episcopis Tridentino & Brixienfi ex pacto protectio collectas Imperio dependunt, 999.*
- Chombergensis Monasterii Abbas, & Conventus Anno 1400. Imperiali Civitati Rotenburgenfi ad Tubarim pagum suum Gebfattel sub annua 60. Maltarium avena pensione in tutelam commiserunt, 1000.*
- Conventionem eadem Rotenburgenfes Monasterii subditos adversus quoscunque non aliter ac proprios suos subditos ab omni violentia defendere stipulati sunt, 1001.*
- Advocatiæ pactum an sit contractus nominatus vel innominatus? n. 1002.*
- Nominatus esse videtur, n. 1005.*
- Contra 1010. & 1019.*
- Contractus nominati vel innominati qui dicantur, 1003.*
- Contractuum nominatorum & innominatorum nulla est differentia quoad vim obligandi de jure gentium, n. 1004.*
- Contractus locationis non in pecunia numerata solum, sed & aliis rebus fungibilibus intervenientibus fieri potest, n. 1006.*
- Contra n. 1011.*
- Pecunia appellatione quamcunque rem aut corpus veteres significarunt, 1007.*
- Pecunia verbo frequenter res numero, pondere ac mensura constantes in jure civili intelliguntur, 1008.*
- Advocatia est factum quod expeditur tractu successivo, & est locabile, 1009.*
- A communi Doctorum sententia per unum aut alterum in consulendo aut judicando temere non est recedendum, 1012.*
- Contractus innominatus Deo ut Facias celebrari potest, etiamsi non detur quadam species sive res specifica tanquam corpus, 1013.*
- Locationis contractus ut ineatur quæ requirantur? 1014.*
- Protector defensionis operam locare non solet, 1015.*
- Forma & natura contractus ab observatione communi declaratur, 1016.*
- Conventionis genus ubi quid rei ut fiat aliud tribuitur ad innominatorum contractuum classem communiter revocatur, 1017.*
- Contractus in dubio magis præsumitur innominatus quam nominatus, 1018.*
- Advocatia jam acquisita quibus modis in alios transferatur? 1020.*
- Advocatia ab uno in alium venditionis, donationis, permutationis aut alio simili contractu transferri potest, n. 1021.*
- Quibus casibus concurrente etiam Patroni ac Clientum consensu Advocatia in alium transferri non possit? 1022.*
- A primordio tituli posterior formatur eventus, 1023.*
- Conventio qualibet formam & essentiam sumit ex pactis conventis, 1024.*
- Jura certis personis singulariter & in privilegium concessa, aliis vendi non possunt, 1025.*
- Transmissibile ad hæredes quod non est, id nec est cessibile, 1026.*
- Jus competens alicui ratione alicujus qualitatis, deficiente in eo qualitate illa, in eum transferri non potest, 1027.*
- Uno substantialium deficiente totum corrumpat necesse est, 1028.*
- Utrum Advocatiam paciscentes disponere possint, ut ea semper penes seniore de familia maneat. n. 1029.*
- Advocatum unum senem & prudentem habere clientibus tutius est, quam plures, 1030.*
- Commune multorum quod est in eo non adhibetur diligentia, 1031.*
- Advocatia Monasterii S. Michaelis in Wengen olim penes seniore de familia Comitum de Albeck, 1032.*
- Laureacense seu Lorchenense Monasterium à Friderico Suevia & Franconia Duce ex arce sua supra Rhamiam amnem sita, Anno 1102. constructum, 1033.*
- Idem Fridericus, Advocatiam Monasterii Lorchenfis penes seniore sua cognationis permanere constituit, 1034.*
- Quæ constitutio Anno 1139. à Conrado Romanorum Rege confirmata, 1035.*
- Lutholdus Baro de Regensperg prædium suum & Capellam Vahre nuncupatam Anno 1030. Monasterio Eremitæ perpetua possessione assignat, 1036.*
- Item Lutholdus Jus Advocatiæ super Ecclesiam Vahre sibi & post obitum suum natu majori familia sua castrum Regensperg possidenti reservat, 1037.*
- Lotharii III. Imper. confirmatio super donatione Capellæ in Vahre à prædicto Lutholdo de Regensperg Monasterio Eremitarum facta, & ejusdem constitutione, ut Advocatia ibid. penes familia sua seniore existat, 1038.*
- Advocatia Collegii Chombergensis semper est penes Seniore Illustrium Dominorum de Limpurg, 1039.*
- Advocatia Ecclesiastica an sine consensu Episcopi in alium transferri possit? 1040.*

- Negativa n. 1041.*
Affirmativa. 1044.
Simonia committitur non solum circa mere spiritualia, sed etiam circa spiritualib. annexa, 1042.
Advocati tutelares non possunt vendere vel donare jus Advocatiae, 1043.
Contra n. 1048. & 1049.
Protectionis jus personas Ecclesiasticas complectens an spirituale sit velulare? numero 1045. & 1049.
Spiritualia per Laicum possideri non possunt, 1046.
Henricus Carinthiae Dux, in Othocarum Marchionem Styriae Advocatiam Monasterii S. Lamberti emptio- nis titulo transfert, 1047.
Advocatie alienatio cum universitate semper licita, 1049.
Ad illationem ab uno ad aliud sufficit eandem subesse rationem, ibidem.
Protectores an Clientibus non consentientibus sala- ria sua, retenta tamen Advocatia, alteri pro libitu vendere possint? n. 1050.
Usufructuarius retento usufructu commoditatem alteri vendere potest, 1051.
Patronus Ecclesiasticus alimentorum jus patronatu re- tento vendere non potest, 1052.
Jura personalia vendi non possunt, 1053.
Patrono alimenta debentur ab Ecclesia ex honore quo- dam ejus persona annexo, 1054.
Cedi non possunt jura quae ex privilegio persona annexa sunt, 1055.
Patronus emolumenta & redditus sui patronatus vendere potest, 1056.
Clericus beneficiatus potest vendere redditus sua Ecclesia retento titulo, 1057.
Protector an eveniente protectionis necessariae casu tertium aliquem, qui suo loco clientes defendat iis ignorantibus & invitis substituere vel delegare possit? 1058.
Negativa n. 1059.
Distinguitur n. 1064.
In protectore constituto industria potentia, & propria ejus qualitates electae videntur, 1060.
Contra n. 1071.
Industriae personae ubi electa est, quis alteri vices suas de- mandare non potest, 1061.
Si mandatur actum fieri per se non potest fieri per substi- tutum, 1062.
Si cavetur licere offenso sumere vindictam de offensore, illa per alteram fieri non potest, 1063.
Industria personae quando electa censeatur? Remissive numer. eodem.
Obligatus ad faciendum quidpiam, per alios aequae ido- neos id perficere potest, 1065.
Per alium qui facit, ipse facere videtur, & numero 1066. & 1079.
Obligatus ad quidpiam quod sibi est impossibile alii possi- bile, tenetur id non per se sed per alium prestare, num. 1067.
Vasallus obligatus ad serviendum in persona propria per substitutum licite servire potest, si probabile & legiti- mum subsit impedimentum, 1068.
Clientes effectum debitae promissionis consecuti curare non debent per quos praestita sit defensio, numero 1069.
Substitutus defensor aequae strenuus & idoneus fore pra- sumitur, quam protector, 1070.
Personae industria in protectione electa non praesumitur, 1071.
Industria alicujus commissa ad heredem non transeunt, 1072.
Protectio ejus est natura, ut per alios clientibus accepta- biles aequae expediri possit, atque per ipsos Advocatos, 1073.
In protectionis tabulis non solet exprimi ut per proprios subditos fiat defensio, 1074.
In quibus non est electa industria personae, in iis per sub- stitutum agere permissum, 1075.
Protector an Clientes etiam per substitutum & alie- nos homines defendere possit, quando nullum sub- est impedimentum, quo minus ipse defendere queat? n. 1076.
Negativa approbatur, 1080.
Impediti majore venia favoreque digni, quam non impe- diti, 1077.
Impeditis quod denegatur permitti non impeditis ini- quum est, 1078.
Defensio promissa semper ad vires protectorum restringi- tur, eorumque auxilia propria in obligationem dedu- cuntur, 1081.
Promissio de protegendo facta extra impedimenti sive ne- cessitatis casum in forma specifica & non per equi- pollens adimpleri debet, n. 1082.
Protectoris officium potissimum consistit in defendendo, 1083.
Clientes an debitam sibi à protectoribus defensionis operam alteri communicare, cedere, vel delegare adeo possint, ut patronicam tertio subministrare cogantur. n. 1084.
Affirmativa, n. 1085.
Negativa, n. 1094.
Opera alteri cedi possunt, 1086.
Distingue, ut n. 1107. & 1113.
Servitia sibi à subdito debita nobiles alteri delegare, aut locare etiam invito subdito possunt, 1087.
Locans uti frui re, in qua usum fructum habet, dicitur, 1088.
Operarum mercedes dicuntur fructus hominis, numero 1089.
Opera hominis etiam liberi sunt ejus naturae, ut legari, vendi, locari & in stipulationem deduci possint, num. 1090.
Cessio in incorporalibus loco traditionis est, 1091.
Advocatia & jus Protectionis ad heredem protectoris transeunt, 1092.
Declara ut n. 1113.
Dominus feudi servitia vasallatica sibi debita alteri ce- dere potest, 1093.
Declaratur num. 1114.
Voluntas agentis actum regulat & definit, 1095.
Verba hominis mentem & voluntatem declarant, num. 1096.
Verborum quanam sit vis & effectus, 1097.
Lingua loquentis, tuba cordis dicitur, 1098.
Mens in corde talis intelligitur, quale est verbum quod profertur ex ore, 1099.
Disponentes id voluisse censentur quod verba important, num. 1100.
Advocatia ad Clientum non aliorum, quibus delegari potest defensionem instituta praesumitur, 1101.
Protectio non exhibenda, nisi quando Clientes ea opus ha- bent, 1102.
Protectores in defendendo plus a quo non sunt gravandi, 1103.
Una res duobus solvi non debet, 1104.
Duplicacione nemo prae gravandus, 1105.
Opera alia artificiales, alia officiales, & quomodo diffe- rant, 1106.
Protectio cur operis artificialibus accenseri nequeat, 1108.
Protectionem operis officialibus subesse evincitur, 1109.

Opera cedi non possunt, ubi debitori cessio damnum foret allatura, n. 1110.
Textus l. arboribus §. usufructuarius ff. de usufr. declaratur, 1111.
Explicatio textus l. hominis quoque ff. de usufr. leg. n. 1112.
Advocatia an donationis titulo in alium transferri possit, numer. 1115.
Negativa n. 1116.
Affirmativa. 1117.
Othocarus ultimus Styria Dux Anno 1186. socero suo Lupoldo Austria Duci Styriam provinciam una cum Advocatiis Monasteriorum à majoribus suis fundatorum donat, 1118.
Styria provincia qualiter ad Principes Austriacos devenit, 1119.
Donari potest qualibet res qua expressim in jure donari non prohibetur, 1120.
Jus patronatus Ecclesia donari potest, 1121.
Declara ut n. 1122.
Gratuiti contractus magis permittuntur quam non gratuiti, 1123.
Advocatia donatio tanto magis permissa, si ea comprotectori vel Ecclesie fiat, sub n. 1123.
Advocatiæ invitis Clientibus an donationis aliove Titulo in alium transferre liceat, numero 1124.
Decisio negativa ibid.
Subditi invitati in extraneum alienari non possunt, num. 1125.
Prajudicium ejus res in causa Baden contra Desterreich ibidem.
Dominus quilibet subditos suos, in eo, quo reperit statu, relinquere & conservare tenetur, ibid.
Dominum non mutare, severiori, aut minus potenti subditi, subditorum interest, ibid.
Regnum breve subditis non parcat, ibid.
Principis gloria in lata gente, ibid.
Cientes alienationi Advocatiæ contradicere possunt, ibid.
Advocatia mediante matrimonio in maritum seu alienam familiam qualiter transeat, n. 1126.
Ejusdem translationis exempla, ex familia Comitum Montfortensium in familiam Dapiferorum Waldburgensium, Nobilium item Dominorum von der Epp in Othonem Comitem de Doekenburg & Comitum Rapersvulensium in Rudolphum Habsburgicum sub n. 1126.
Gallia Belgica per matrimonium ad familiam Austriacam devenit, sub n. 1124.
Algarbiorum regnum Alphonso X. Castilia Regi mediante matrimonio obvenit, ibid.
Rudolphus Habsburgensis Comes Advocatiæ monasterii Heremi per matrimonium cum Elisabetha Rapersvulensi Comitissa contractum consecutus est, n. 1127.
Advocatia qualiter interdum absque certo titulo in alium transferatur, n. 1128.
Albertus Marchio Brandeburgensis Advocatiæ Monasterii Casariensis in Ludovicum Comitem Palatinum An. 1452. transfert, 1129.
Advocatia qualiter successione tam testamentaria, quam ab intestato in alium transferatur, numero 1130.
Jus patronatus per successionem sive ex testamento sive absque eo ad heredes devolvitur, 1131.
Jus patronatus transit ad heredes quoscunque etiam extraneos, 1132.
Advocatia ut plurimum ad eum heredem transit, cui pars, qua Advocatiæ annexam habet, obigit, n. 1133.
Jus patronatus Ecclesia indivisibile, 1134.

Defensio est individua, n. 1135.

Advocatia ubi plures sunt heredes, ea ut plurimum ad Seniores familia devolvitur, 1136.

Advocatia ad seniores tantum de familia transiens assimilatur privilegio, 1137.

Qua de causa minores nati in casu pertinentis Advocatiæ ad seniores de familia ejusdem capaces non sint, eodem n.

Jus personale non transfertur re translata, 1138.

Jurisdictio persona venditoris competens re aliqua vendita in emptorem non transit, sed tantum jurisdictio rei coherens, 1139.

Privilegium persona non transit in emptorem, secus in privilegio rei, 1140.

Privilegium personale extinguitur cum persona, numero 1141.

Jus Advocatiæ transit ad heredes etiam extraneos, numero 1142.

Jus Advocatiæ utrum etiam ad fœminas, ubi nullus masculorum superest, transeat? numero 1143.

Affirmativa decisio ibidem.

Fœmina juris Patronatus æque capaces uti mares, num. 1144.

Ecclesiastica persona bellis gerendis non idonea, 1145.

Fœmina per se bella & officia publica gerere non solent, n. 1146.

Fœmina sæpe civitates maximas & amplissima regna gubernarunt & ab hostium injuriis pugnando vindicarunt, 1147.

Fœmina multis in regnis in jurisditione etiam hereditario jure succedunt, 1148.

Elisabetha Angliæ regnum ex successione administravit, n. 1149.

Abbatissæ quoque Jurisdictionem Papali auctoritate habent, 1150.

Protectionis Jus ad heredes minime transit, quando in conventionem expressum fuit, quod solus ille, non etiam ejus hæres Advocatus esse debeat, n. 1151.

Ratio n. 1152.

ET hætenus quidem de Jure personarum protegentium ac protegendorum, quatenus respective eligere atque eligi Jure possint, dictum est, nunc ordo exigit ut ad secundum Juris objectum, scilicet, ipsam protectionem descendentes, ejus imprimis formam inspiciamus, & deinceps etiam in specie, quibus illa modis constituatur, acquiratur, & jam acquisita in alio transferatur, ordine explicemus.

Quod igitur initio ad formam protectionis conventionalis in genere attinet, ea instar fidejussionis stricto Jure in stipulatione, ac veluti concessio in mutua & pactione consistit arg. l. 5. satis acceptio, & ibi Jason ff. de verb. obligat. l. 25. pen. ibi verbis obligationis expressum erat. ff. de domin. rer. ad civit. pertin. l. si hereditatem 32. §. presens quis interrogatus respondeat. ff. mandati.

Quod inde satis patet, & quia in omni protectionis conventionem verba promittendi requiruntur, & constitutus tutor semper defensionem promittere debet. At vero, ut inquit Alexand. in l. sciendum numero 2. Digest. de verb. obligat. & post eum Menoch. de presumpt. libro 1. quest. 43. numero 8. verbum & Promitto sui natura stipulationem importat ut probatur expresse per text. l. 1. Cod. de usur. §. si scriptum ubi tradunt Dd. Instit. de inutil. stipulat. l. Titia. §. idem respondit. in 2. ff. de verb. oblig. l. sciendum Digest. eod. tit. Bald. Salyc. Ang. Paul. Castr. Fulgos. & Dd. in d. l. 1.

C. de usur. Fulgos. conf. 89. n. 2. ubi rationem assignat. Jacob. de S. Georg. l. i. lect. 2. n. 15. ff. de pact. Cagnol. l. si quis major. n. 130. C. de transact. Socin. Jun. conf. 144. num. 46. lib. 3. Bart. Bertazol. in tract. clausular. instrum. claus. 4. gl. 4. ubi citat tex. §. si scriptum Inst. de inutil. stip. Bart. in l. i. C. de usur. ubi aperte scribit verbum PROMITTO, in publico positum instrumento ad hoc ut solennitas præsumatur & actio detur, oportere stipulationem intervenisse M. ab Angull. conf. 29. n. 114. idque non propter scripturam, sed partium consensum Card. Tusch. pract. conclus. jur. 10. 2. lit. D. conclus. 344. n. 1. & 2. probatidem Menoch. lib. 3. præsumpt. 41. n. 5. nec non Alcia. in rubr. sive c. placuit n. 75. de præscript. Deci. & Cagnol. in l. lecta. ff. si cert. petat. Barnab. Cornazzan. decis. Rotæ Lucens. 214. n. 10. Gerard. Mazol. conf. 120. n. 36. eamque communem pronunciat Caccialup. tract. de pact. n. 4. in quam sententiam etiam concurrunt Pancirol. conf. 106. n. 13. Josef. Gonzalez. var. q. cap. 34. per tot. ubi dicit, hanc opinionem esse receptissimam & communem, Ant. Pichard. d. §. si scriptum 1. Inst. de inutil. stipul. ubi plures alios citat, & aliquot objectionibus eleganter occurrit. Joan. Gœddæus de contrahend. stipulat. c. 1. n. 68. Et dicit Bald. Novell. de dote 4 part. 6. privil. 1. n. 4. quod sicut verbum, Promisit, in instrumento præsumitur cum stipulatione: Ita verbum, pollicitus, in instrumento præsumatur per viam pacti, de quo plura Marcell. Bemicut. in rubr. ff. si cert. pet. Eman. Soarez. in comm. opin. lit. P. n. 342. Jo. Gœddæus de contrahend. stip. c. 1. n. 71. Matth. Cuno lib. 1. de pact. c. 2. n. 15. & seqq.

Vtrum Advocatia contractus inter absentes fieri possit. Sed occasione prædictorum primo loco non impertinenter hic quæritur, An protectionis & pactio etiam inter absentes per scripturam vel nuncium contrahi possit? Et quidem initio dicendum videtur, Advocatiam inter absentes non posse constitui.

Negativa Nam primo, ut dictum est, & Protectio est species quædam stipulationis & stricto Jure non nisi per stipulationem contrahi potest. At Juris est indubitati, stipulationem inter & absentes nequaquam expediri posse, ut evincunt textus luculentissimi in l. 3. C. de inutil. stipulat. l. 3. C. de contrahend. stipulat. l. 1. in princ. ibiq. Bald. Jas. Crotus, Alciat. & Ruin. ff. de verb. obligat. §. item. verborum & ibi gl. Wesenbec. Schneidewin. Mynsing. Borcholt. Hotomann. Vultæus & alii instit. de inutil. stipul. Cornazan. decis. Rotæ Lucens. 214. n. 5. Ex quo consequi videtur, & protectionis unionem præsentiam utriusque paciscentis desiderare, atque ita in absentia expediri non posse.

Prima dubitandi ratio pro sententia Negativa Deinde non vulgare pondus & eidem sententiæ præbere videtur, quod stipulatio in scriptis fieri ne utriusque quam possit, quandoquidem non nisi utroque loquente confici debet, l. 1. in princ. & ibi Zas. n. 33. & Marcus Aquilin. n. 38. & 39. allegans Bald. Socin. Bolognet. Aret. Ripam. Crot. & Ant. Vaccam. ff. de verbor. obligat. Rot. Genuens. decis. 2. n. 28. Idque adeo verum est, ut obtineat etiam si partes convenient, quod sine loquela fieret, sicut post Alciat. Nigrum, Soci. Bolognet. probat Marcus Aquilin. in d. l. 1. in princ. un. 48. ff. de verb. obligat.

Altera dubitandi ratio. Naturale enim stipulationis & immutabile omnino est, ut verbis fiat, Emil. Ferret. in l. 2. n. 6. ff. de reb. cred. ubi dicit, quod etsi stipulatio jungatur cum contractu, qui verba non desiderat (quod optime fieri potest cum omnibus contractibus, stipulatio subjici possit, aliarumque obligationum firmandarum causa introducta sit, auctore Paul. lib. 5. sent. tit. 7. Borch. in tract. de usur. c. 3. n. 35.) tamen ipsamet nulla sit sine & verbis, quod prolixius defendit Joan. Gœddæus de contrahend. stipul. c. 3. conclus. 9. n. 173. & seqq.

Tertio hæc sententia etiam ex nonnullis similibus

confirmatur, in quibus quia præsentia pro forma requiritur, etiam actus in absentia per Epistolam vel nuncium expediri non potest.

Sic enim fieri videmus, & quod tutor in ipso statim negotio præsens debeat auctor fieri, post tempus vero vel per epistolam interp. osita ejus auctoritas nihil agat. l. obligari. §. tutor. ff. de auctoritat. tutor. §. tutor. & ibi Mynsing. Schneidewin. & alii Inst. cod. tit. Petr. Pechius de testam. conjug. lib. 1. c. 5. n. 1. Ant. Piaggius in tract. de tutore & curator. q. 15. n. 98.

Sic etiam testis absens per & scripturam transmissam deponere non potest, sed oportet ut se præsentem examini sistat, & viva voce testimonium proferat per text. manifestissimum in c. testes. 3. q. 9. cujus verba hæc sunt: testes per quamcunque scripturam testimonium non proferant, sed presentes, de his quæ viderunt & noverrunt veraciter testimonium dicant. & ibi gl. in verb. sed presentes de his quæ viderunt. & ibi Turrecrem. in summa Prapof. in 1. notab. & cæteri communiter omnes, ad idem est alius text. expressus in c. à nobis. qui matrim. accus. poss. Alber. de Malet. de testib. c. 7. n. 73. in fin. vers. secus si in absentia. Nell. de testib. n. 90. Crott. de testib. n. 373. Covarr. var. resol. lib. 2. c. 3. n. 6. Pract. Corrad. tit. de testib. rubr. pramed. serm. n. 44. col. 2. Monticell. in repert. test. rub. deponere an. poss. test. per scripturam col. 2. vers. fin. Viv. opin. 949. n. 1. & seqq. Mascard. de probat. in præfat. q. 5. n. 11. & seq. lib. 1. & conclus. 460. n. 3. alios plures cumulatim congeffit: quam materiam, pro & contra disputatam non contemnenda opera quoque satis prolixè reperire licet apud Martinum Uran. in rub. de testib. n. 6. & seqq. usque ad n. 15. & ibi quoque Uranii Pronepos haud pauca in Additionib. adjecit, legenda sub lit. D.

Quorum omnium nulla alia est ratio, & quam quod præsentia, ut modo dixi, ibi pro forma requiritur, ideoque per æquipollens expediri atque impleri non potest, Franc. Vivius decis. Neapol. 334. n. 10. Dec. conf. 89. n. 3. & conf. 290. col. 3. Ruin. conf. 110. n. 10. vol. 3. Tiraq. de retract. convent. §. 2. gloss. 1. n. 4. Ripa. conf. 90. n. 20. Roll. à Vall. conf. 56. n. 22. vol. 3. Joan. Petr. Surd. conf. 186. n. 19. vol. 2. Paris. conf. 41. n. 29. vol. 3. Natta conf. 430. n. 16.

Nihil enim formæ & ne partium quidem consensu addi vel detrahi potest, cum forma sit individua & in sua integritate consistat. Gail. lib. 1. obs. 2. n. 6. & lib. 2. obs. 19. n. 16. Borcholt. in tract. feud. n. 9. c. 3. Pruckman. in §. soluta potestas memb. 1. c. 4. effectu. 4. n. 8. & seq. dicens ibi, quod neglecta in minima etiam parte forma actus condat, nullusque sit, non impolite Ernest. Cochm. respons. 5. n. 28. & seq. DD. in l. qui per salutem. ff. de jurejur. per illum tex. tradunt, firmam esse, uniformem ac tritam Juris Theoricam, quod pro forma datum est, fieri non debere per æquipollens, & quod forma à lege præscripta, in Instrumentis & omnibus actibus, ad unguem adimpleri debeat, quæ latius deducit & probat supra citatus Additionator Uranii in c. ex literis. extra de constit. lit. A. cui adde Prosp. Farinac. conf. 65. li. 1. in Addit. lit. D. ubi pro more suo hoc multis allegationibus probat, dicens, esse materiam practicabilem, & sæpissime per consulentes agitatam. Sic quando agitur de & servanda forma non potest illa adimpleri per relationem, ut post alios scribit Sebast. Medices de reg. jur. regul. 7. n. 97. & regul. 10. n. 45. Francisc. Milanens. lib. 2. decis. 2. n. 82. & 83.

Sed his ita præmissis & nequaquam obstantibus dubium non est, quin Advocatia tam inter præsentem quam absentes iniri possit.

Quia consensu constituitur. & Quæ autem sunt illius generis, illa etiam inter absentes per epistolam aut Nuntium recte peraguntur. l. 2. ff. de pact. l. 1. in fine ff. de contrahend. emptio. Ad hoc tamen requiritur, ut ab

sens sciat se dari Protectorem, aut constitutionem habeat ratam, postquam scire cœpit ut, si Tabulis protectitiis acceptis acquievit, arg. *l. si Procuratorem*. 65. ff. de Procuratorib, neque de dissensu suo protesta- tus fuerit, ut in simili de Procuratore sancitur *clement. 1. ubi Zabarella de Procurator*. Bart. in *l. quo enim* §. fin. ff. rem rat. haber. Jason in *l. que dotis num. 90. ff. solut. matrim.* Felin post Abbat. in *c. nonne n. 10. de præsumpt.* Nam invitatus & qui dissentit Protector dari nequit, arg. *l. filiusfamilias* §. 1. ff. de Procurat. Invitus autem is est, qui neque dicto nec facto aliquo præ se fert assensum *l. invitatus* c. de Procurat.

19 Deinde vero decisio nostra ex eo roboratur, quod non modo inter præsentis, verum etiam absentes pa-
Ratio deci- sta & conventiones quælibet fieri possint *l. 1. in fin. ff. de Procurat. l. qui autem* §. ff. de constit. pecun. Azo in *summa*. C. de pact. Fulgos. *l. si unus* §. pactus n. 16. ff. de pact. Zas. *l. singularia numer. 17. Digest. si certum petat.*

20 Tertio controversiæ omnis expers est, & non minus valere, quod scriptura, quam quod lingua nuncupatur, aut vocibus lingua figuratis significa-
Decidendi ratio III. tur *l. non figura*. ff. de obligation. & action. quod in utranque partem tractatum quoque reperitur apud eundem Uran. in *cit. cap. ex literis, extra de testib. in Addit. lit. B.* quo remississe sat est.

21 Unde dicimus, & quod is, qui scribit, loqui etiam videatur, per §. *superest, verb. loquamur*. Inst. de Action. ubi notant Gomes. & Ben. n. 28. text. in epistola inter claras C. de summa Trinitate, idque confirmat text. in *l. hæredes* §. 1. verb. sua voce vel literis, ff. qui testam. fac. poss. *l. 1. §. 1. verb. si per epistolam si per nuncium* ff. quod jussu. l. obligari. §. ult. ff. de auctor. tutor. l. cum pater §. cum donationis. ff. de legatis. 2. Novell. 44. in præfation. verb. que charta loquebatur.

22 Et quamvis sit extra controversiam, & quod per nuncium aut epistolam quis proprie non loquatur, *l. miles ad sororem* ff. de leg. 2. Bald. & alii permulti in *l. 1. ff. de verb. oblig. & l. 1. ff. de legib.* Joan. Coras. lib. 1. miscellan. cap. 24. num. 1. Joan. Goeddæus de contrah. & committ. stipulat. c. 3. num. 190. Scribere enim & loqui in rei veritate tantum differunt, quantum organa ipsa, manus scilicet & lingua.

23 Tamen, quoad demonstrationem mentis ejus, & qui scribit aut loquitur, non tam realis, quam verbalis videtur hæc loquendi & scribendi differentia, imo eadem in loquente & scribente est ratio, ut accurate ostendit Ferdinand. Vasq. de successionib. tom. 1. libro 2. §. 15. requisito 16. num. 55. Anton. Hering. de fidejuss. cap. 9. num. 29. In tantum, ut Imperator Leo in *Nov. 26. ut eunuch. adoptar. poss. in fin.* dixerit, & eum cui vocis usus ademptus est, quæ linguæ munia sunt, per manum adimplere, & qui sermonem labris fundere nequit, per scripturam ad ordinandas res suas procedere, non prohiberi.

25 Ex quo fundamento Doctores decidunt, & quod in pœnalibus dispositionibus vetitus loqui cum aliquo, etiam epistolam ad eum mittere prohibeatur. Clem. si summus Pontifex juncta gloss. de sent. excommu- nicat. gloss. & Dd. in cap. constitutione de sent. ex- comm. libro 6.

26 Sic & cum bannito aut inimico & Domini loqui, prohibitus intelligitur quoque, ad eum scribendi litteras aut nuncium mittendi, facultate privatus Coras. lib. 1. Miscellan. cap. 44. Joan. de Arnono. in commentario 191. Ludolph Schrader. in tract. feud part.

27 4. cap. 5. num. 35. & non secus enim is crimen læsæ majestatis contrahit, qui epistolam aut nuncium ad ho- stem mittit, quam, qui ore tenus cum eo sermonem ha- bet, *l. 1. ibique* Bart. & Angel ff. ad leg. Juliam maje-

stat. Cæp. conf. 17. n. 30. Hieron. Gigas in tract. de crim. las. majest. sub rubr. qual. & à quib. crim. las. majest. com- mitt. quest. 21. Mart. Laudens. de crim. las. majest. quest. secunda.

Pari etiam ratione, & cui cum Cardinalibus in conclavi loqui prohibitum est, eidem quoque lite- ras ad ipsos scribere, non est permittum. *c. ubi pericu- lum*. §. nulli. de elect. in 6. Joan. de Vanquel. Colonienf. in breviario suo conclus. 4. & 5. dicit, quod loqui prohi- bitus, non possit ipsum visitare per nuncium, nec etiam scripto, eo, quod hæc sint paria. text. in *c. ego enim, de jurejurando* probat Vincent. Carot. decis. 91. n. 7. & 8.

Quarto corroboratur & decisio nostra text. *l. 2. ff. de pactis*, ubi Labeo in genere dixit, convenire pos- se, vel re vel per epistolam, vel per nuncium inter absentes quoque, subscribit huic textui Constanti. Harmenop. in Epitom. Jur. Civil. lib. 1. tit. 9. de pact. ubi expresse adseverat, pacisci quempiam posse si ab- sens, si per præsto sit, si per epistolam si per nun- cium, &c.

Loqui enim & scribere & formaliter quidem dif- ferunt, cum in illo interveniat articulatus sonus in canna pulmonis natus, in hoc non, Coelius Rho- dig. lection. antiq. lib. 16. cap. 14. in fin. sed effectu & re ipsa non differunt, uti paulo ante allegatus Vas- quius quoque sentit, imo non plus est discriminis, quam si dextra vel sinistra alicui pecuniam adnu- meres, utrobique enim numerata erit. & Ut pro- inde quoque epistolam, vicarium os, & subsidiari- am linguam non inconvenienter dicere liceat, & non aliter, ac legem dicimus mutum magistratum, aut magistratum legem loquentem Joan. Goeddæus de contrahend. stipulat. cap. 7. conclus. 10. num. 149. Item poësin picturam loquentem, & picturam mutam poësin.

Quinto cum multa alia & quidem in primis ardua negotia inter absentes per epistolam si per nun- cium rectissime expediuntur, quid quæso erit cau- sa, cur non etiam in Juris Advocatitii conventionem id ad- mittamus.

Sic enim emptio & venditio, & mandatum, con- stitutum, societas, & pleraque alia rectissime per nuncium vel epistolam fiunt & expediuntur. *l. 1. ff. de contrahend. empt. l. 1. §. 1. & 2. ff. mandati, l. qui autem*. §. ult. cum l. seq. ff. de constit. pecun. l. 4. ff. pro socio. Lu- dov. Roman. conf. 291.

Sic etiam donatio, & absenti, per epistolam vel in- ternuncium, vel aliam personam ad hoc destinatam, facta valida est & subsistit, *l. absenti*. ff. de donat. l. nec ambigi. C. eod. Cephal. conf. 33. lib. 1. Jo. Baptist. Plotus de in litem jurando. §. 1. num. 6. Guid. Papæ, q. 222. Petr. Rebuff. in l. subsignatum. §. attestari. ff. de verbor. signif. Hartman. Pistor. part. 1. q. 13. Octav. Cacheran. decis. 33. Anton. Thesaur. Pedemont. decis. 70. per tot.

Sic etiam sponsalia inter & absentes contrahi possunt, per litteras aut per nuncium *l. ult. ff. de sponsal. Zas. conf. 3. num. 5 & 6. & conf. 4. num. 1. lib. 2. Alberic. Gentilis de nuptiis lib. 2. c. 2. & ca. 14.*

Eundem in modum inter Principem & ho- stem, valet pæcio pacis causa per Nuntios & Pro- curatores in absentia eorum facta, Pet. Anchoran. & Philipp. Franc. cap. ad Apostolica per illum text. de re judicat. in 6. Afflic. cap. 1. vers. injuria punitur 114. de pac. juram. firm. Quo casu tamen speciale mandatum in procuratoribus vel Nuntiis pacem facientibus requiritur Specul. Tit. de Treng. & pace vers. hoc quoque Angel. in l. bene à Zenone Cod. de quadrien. præscript. Matth. Cuno. de pact. libro 1. cap. 22. numer. 71.

40 Sic etiam cessio bonorum † potest fieri etiam absente creditore per nuncium vel per epistolam quia postquam nuncius hoc retulit ad creditorem vel epistola est ei præsentata, omnia coram & in ejus præsentia fieri finguntur, Ang. de Clavasio *in summa sua verb. solutio*, §. 23. Zas. *in l. bonis ult. v. Ex hoc consequenter ff. de cessio. bon.* Hor. Carp. *ad stat. Medio. part. 1. c. 408. n. 174.*

Sic denique non tantum verbis sed alio quovis indicio voluntatis, † etiam ab absente per epistolam recusari potest hæreditas, *l. recusari ff. de acq. her. l. recusare. 6. ff. ad SC. Trebellian.*

42 Hinc est, † quod dicimus facta loqui & facto ipso quæ loqui intelligi, ac nihil interesse, facto an verbis quispi-

43 am quid confiteatur, Crav. *resp. 1. progenero, n. 126.* † Immo plus esse facto quam verbis aliquid fateri, Zas. *conf. 14. n. 28. lib. 1.* Barnab. Cornazan. *dec. Rota Lucens. 160. n. 6.* Pet. Welenb. *conf. 1. n. 46.* qui ad hoc citat *l. non tantum ff. rem rat. hab. & l. si tamen §. 1. ff. de adil. Edict.* per quos textus probatur, quod dicimus, interdum

44 esse † quid ex æquipollentibus fiat, *l. fin. §. si. verb. tueri ff. mandati.* And. Gail. *lib. 1. obs. 2. n. 2. & 3.* Everhard. *loco ab æquipollent.* Tib. Dec. *resp. 48. n. 13. ubi 4.*

45 Quod si etiam non est exigua dexteritas in † manuum motu ad exprimendam animi sententiam, adeo ut Quintil. *lib. 11. cap. 2.* scribere non vereatur, manuum motum, communem quendam hominum sermonem videri, cui ad stipulatur Ovidius scribens,

— Digitis per quos arcana loquaris.

Quis unquam mirabitur, eandem efficaciam quoque scriptioni attribui?

Ex quibus omnibus evidenter liquet Advocatiam conventionalem recte constitui inter absentes. Pro declaratione tamen prædictæ conclusionis nostræ adno-

46 tandum est, protectionis pacta † inter absentes ineunda, non aliter valere nisi interveniat nuncius, vel epistola, aut simile organum, per tex. *in l. 2. ibique Fulgos. Cast. Ferret. & alii ff. de pact. l. quadam mulier ff. de rei vendic. l. qui autem §. fin. ff. de const. pec. l. 1. in pr. ff. mandati l. 1. & ibi gloss. ff. de contrah. empt. l. 2. ff. de act. & oblig. l. Titius ff. de fidejuss. §. 1. Inst. de oblig. quæ ex consens. Hip. Marf. l. si quis ne questio n. 60. ff. de quest. Picus & Alc. l. si creditores C. de pact. Gom. tr. de contract. 6. 4. n. 2. Hart. Pist. q. 13. n. 2. lib. 1.*

Quod ipsum in omnibus expressis conventionibus inter absentes celebrandis, regulare est ut constet ex textibus modo allegatis & probat insuper tex. *l. etiam ibique gloss. l. absenti & ibi Bart. ff. de donat. gloss. & Dd. in l. si donatio l. nec ambigi, ubi Bald. & l. si aliqui C. de don. l. mulierem ff. de ritu nupt. c. veniens extra qui clerici vel vov. Crav. conf. 288. n. 3.*

47 Deinde advertendum est, in paciscenda † Advocatia non sufficere voluntatem paciscētis vel promittentis ad absentē per quemvis ad hoc non deputatum deferri, sed requiri, nuncium ad hoc esse destinatum gloss. *l. 1. in fin. ff. de contrah. empt.* Bart. *conf. 73. n. 2. lib. 1.* Bal. *l. licet col. 1. v. 4. nota. C. de proc. Aret. conf. 68. col. 2. v. praterea dicit Bec. conf. 65. n. 4.* Quibus in locis Bart. & reliqui Dd. loquuntur in procuratore, qui absens constituitur.

Præterea pro declaratione observandū, quod neces-

48 sarius ad contrahendam † clientelam inter absentes per nuncium vel epistolam consensus, ab utraque parte tunc demum inducatur, quādo epistola vel nuncius ad illum, cui destinatur, pervenit, isque pactum aut promissionem accepit. *l. absenti & ibi Dd. ff. de don. l. qui absenti in pr. & ibi Rom. & Fran. Aret. ff. de acq. poss. Zuch. in rep. rub. n. 23. C. de pact. Par. conf. 127. n. 30. lib. 1.* † Acceptasse autem absens censetur, nō tantum quando epistola recepta ver-

50 bis consensum exprimit, verum etiā quando tacet. † Nāq; certum est, quod epistolam transmissam recipiens, &

tacens consentire dicatur omnibus in ea contentis. *l. fili-usam. ff. ad Macedonian. clem. 1. de procurat.* Bart. *l. quo enim §. 1. in fin. ff. rem rat. hab. Bar. & Bal. l. filius in fin. ff. de const. pecun. Jal. l. qua dotis n. 30. ff. solut. matrim. & in repet. l. admonendi n. 138. ff. de iurejur. Dec. l. vinum. n. 6. ff. si cert. petat. Mathes. sing. 26. Paris. d. conf. 127. n. 32. & 33. lib. 1. Lud. Schrad. conf. 37. n. 108. per multa ibid. ad hoc pro more coacervata jura.*

Quare si is, qui literas, † pactum aut promissionem s i defensionis continentes, misit, in vivis esse desiit, antequam receptæ fuerint ab eo, cui missæ fuerunt, pactum non est validum, Innoc. c. 1. *in fin. extr. de successionib. ab intestat.* Ant. de Butr. c. *fin. extr. de confess. Rom. l. nuda. col. 3. ff. de donat. Jal. in repet. d. l. admonendi. n. 138. vers. secundo limita. ff. de iurejur. Hippol. Marfil. rubric. n. 248. Cod. de probat. Zuchard. rep. rubr. n. 73. C. de pact. † Quemadmodum etiam, si vivente eo, qui nun- s 2 cium destinaverat, nuncius moriatur, antequam voluntatem destinantis ad absentem retulisset, pactum non conficitur. Aret. *l. qui servi. ff. de acquir. heredit.* Zuchard. *repet. d. rubr. n. 75. C. de pact. Matth. Cuno. in tract. de pact. c. 14. n. 16. lib. 1.**

Cæterum decisioni prædictæ non officiant ea, quæ superius in contrarium adducta sunt.

Nam, quod primo dictum est, † protectionem Solutio per stipulationem contrahi, eo Jure hodie non utimur, sed ut quælibet alia conventio, ita & Advocatiæ pactio inter absentes quoque per epistolam vel nuncium fieri potest. *contrario- rum Argu- mentorum.*

Nam verba consueta stipulationum † (de quibus ac- curate scribit Ant. Pichard. Vinuesa *ad tit. Instit. de verb. obligat. in prin. tit. n. 9. & 10.*) hodie plane ab Aula, ut dici solet, recesserunt, † ita ut inter stipulatio- 54 nem & quamlibet aliam promissionem vel etiam pa- 55 ctum hodie vix ulla detur distinctio, de quo vel quotidia- nus fori usus sufficientem fidem cuilibet facere potest, monente illud ipsum etiam Wesenb. *in §. item inutilis. Inst. de inutil. stipulat.* Argumentum autem sumere † 56 ab eo, quod olim fuit in usu, nihil est aliud quam laterem lavare, ut inquit Alex. Raudens. *Tract. de Analogis c. 38. n. 38.* Cum multum † intersit, inter illud quod fuit & 57 quod nunc est, *l. qui tes §. Aream. ff. de solut.* Hier. de Laurent. *decis. Aven. 146. n. 16.* Et ridiculum est, ut quodam loco asserit Quintilianus de antiquo † stipulati- 58 onum Jure multum esse sollicitum, cum ejus in foro nostro exiguus amplius usus sit, de cujus tamen usu & necessitate videndus Zasius *in l. 1. in prin. n. 2. & 3. ff. de verb. obligat.*

Hinc & Leonina constitutio, † quæ jam ante introdu- 59 cta fuerat, solennitate verborum sublata, solum & consonantem intellectum ab utraque parte solum desidera- bat, quibuscunq; tandem verbis aptis tamen & signifi- cantibus expressum, *l. omnes. C. de contrahend. stipulat. §. in hac re olim Inst. de verb. obligat.* † Quin autem tam 60 scripto five calamo exaratis quam prolocutis verbis, ali- quis sensum & consonantem intellectum exprimere pos- sit, non nisi apud eos, qui veteribus glossis sunt ἀγαματοι sive ἀναλφάβητοι, & literarum plane rudes, juxta *l. 3. ff. de accusat. l. 10. & l. penult. ff. qui testam. fac. poss. similiter Inst. de excusat. tutor. Duar. lib. 1. disp. c. 3.* dubitationis aleam subire potest, ut constet ex illis quæ supra in decidendi rationibus allata sunt.

Deinde verbum promitto † quando ponitur in con- 61 tractu innominato (qualis est, ut infra docebitur con- ventio de protegendo) non importat stipulationem *Responsio* 11. Cacher. *decis. 98. n. 13.* Præterea ad eandem primam *Responsio* 11. objectionem responderi potest, quod verbum † PRO- MITTO per fictionem tantum inducat stipulationem, ut eleganter docet Card. Tusch. *praet. conclus. 10. 6. lit. P. concl. q. 10. n. 1. & 2.* Fisiones autem ita † inducendæ sunt,

sunt ne naturam ipsam destruamus, atque tandem, ut subjectum, cui accommodari possunt; adsequamur: Nulla quippe † per se sed omnes in natura tanquam subjecto, consistunt fictiones, & nil aliud, quam naturæ (cujus dicuntur † imitatrices arg. §. 4. *Inst. de Adopt.*) sunt imagines, quibus veritas adumbretur. Unde in iis quæ per naturam † rerum ita se habere possunt, locum duntaxat sibi vendicant arg. l. 14. *§. ibi DD. ff. locati.*

Quod si igitur Cajus Sempronium in protectorem suscipiat, & Titius hunc Sempronium per epistolam propria manu exaratam aut subscriptam interroget, an Cajum in clientem suscipere velit, Semproniusque per epistolam sive ἀπογραφήν suam respondeat, se Caji clientelam suscepisse, quid quæso in rei veritate hic intererit inter stipulationem verbis e locutis sive pronunciatis, & stipulationem verbis scriptis.

Responsio ad II. dubitandi rationem.
62 Quod vero ibidem & in secunda ratione dubitandi dictum est, inter absentes per scripturam non posse contrahi stipulationem, id tamen si concedamus nihil officit decisioni nostræ. Cum enim protectio hodie nulla indigeat solenni stipulatione, sed quibuslibet verbis animi consensum inferentibus inter præsentem, per literas vel nuncium inter absentes constitui possit, de natura stipulationis qualiter ea contrahatur, amplius curandum non est.

Responsio III. dubitandi rationem ab exemplo Tutoris & ibique Bart. ff. de tutor. & curat. dat. ab his &c. Spec. Testis sum. cul. §. 14. ver. hoc etiam de instrum. edit. Bertach. repet. part. 4. verb. tutor.
63 Nihil denique similia de tutore & teste allata impediunt, quo minus Advocatia inter absentes contrahi possit. † Nam quod ad tutorem attinet, licet eum in interponenda autoritate in omnibus pupilli contractibus & negotiis corpore præsentem esse oporteat: tamen nihil impedit quominus etiam absens tutor constituatur. Ita est tex. express. in l. illud §. Tutoris & ibique Bart. ff. de tutor. & curat. dat. ab his &c. Spec. Testis sum. cul. §. 14. ver. hoc etiam de instrum. edit. Bertach. repet. part. 4. verb. tutor.

64 Ad exemplum vero de teste quod attinet, † licet illud perpetuum non sit quia Farin. tract. test. quest. 80. à num. 36. usque 54. quatuordecim ponit exceptiones:

65 attamen etiam stante ea regula §. respondetur, testis præsentiam, eam ob causam requiri, ut iudex scilicet videre atque audire possit, quo vultu aut qua trepidatione loquatur testis, per l. de minore §. plurimum ff. de questionibus. hoc autem in protectore nullius considerationis est, ideoque nihil ab exemplo testis ad patronum inferre licet.

66 Ex quo etiam nemini dubium esse debet, † quin & per procuratorem specialiter constitutum aut Notarium ad id requisitum, uti & syndicum alicujus communis, protectionis pactum fieri possit, per tradita Tirac. de jur. const. poss. part. 3. lim. 30. n. 23. ubi crebriorem opinionem esse dicit, † quod Notarius per stipulationem alteri acquirere valeat, cui novissime subscribens Ant. Tessaur. decis. 70. n. 2. hanc opinionem communissimam & canonizatam dicit.

Refutatio objectionis.
68 Nec obstat quod actus ille, ad cuius solennitatem personalis præsentia alicujus requiritur, † & ita quidem, ut præsens & audiri & videri possit, sicut fieri debet in stipulatione l. 1. in prin. ff. de verb. oblig. §. item verborum *Inst. de inutil. stipul. l. 3. C. eod. tit.* per procuratorem aut alium ejus nomine, habito speciali mandato, expediri non possit, l. 2. C. de his qui ven. atat. impet. Angel. in l. 3. ff. rem ratam hab. l. 1. §. ne autem C. de caduc. tollend. Socin. Senior. conf. 48. incip. in præ-

69 senti consultatione n. 9. vol. 1. & Neque enim sequitur, stipulans, & promissor præsentem esse, & se invicem exaudiri debent. Ergo promissor non potest per procuratorem promittere. Consequens enim falsum est, per text. in l. 3. §. fin. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. certe

§. 1. ff. de precario l. 1. §. fin. ff. de procur. l. si procuratori 79. ff. de ver. oblig. Petr. Peckius de testam. conjug. lib. 3. c. 5. n. 3. ver. contrarium forte. † Idque luculenter patet ex regula juris, qua dicitur, quod quis per alium facit, perinde est ac si faceret per seipsum, c. qui per alium, ibique Dyn. de reg. jur. in 6.

Sic quemadmodum, qui occidit per le, † tenetur lege Cornelia de Sicariis: ita & qui occidit per alium, l. non ideo C. de accus. l. & si percuss. sit certus ff. ad SC. Syllanicum.

Pari ratione sicut tenetur interdicto unde † vi qui 72 deiecit per se: ita & qui per alium, l. hoc jure §. deiecit ff. de reg. jur. l. 1. §. deiecit ff. de vi & vi armata Bald. & Alex. in c. 1. §. si quis decesserit. si de feud. fuer. controuv. inter do. & agnat. in usib. feud.

Et præterea supradicta Theorica non † aliter procedit, 73 quam si industria personæ, vel ejus corporalis præsentia in individuo & præcise ad solennitatem actus requiratur, text. in l. solent. 6. de offic. procons. c. coram ext. de offic. delegat. Felin. in c. fin. nu. 2. ext. cod. tit. Barnab. Cornaz. decis. 73. num. 22. Cacheran. decis. Pedemont. 113. n. 3. & 4. Schrad. tract. feud. part. 10. sect. 20. nu. 283. & 284.

Alias, sicut dicimus, quod factum mandatarii sit vere & proprie factum mandantis, † ut post Baldum & Decium tradit Rota Genuens. decis. 67. nu. 2. Fab. de Anna conf. 82. nu. 21. Hinc est, quod mandans & mandatarius iisdem teneantur legibus secundum Cyn. in l. non iaceo minus Cod. de accusat. & leg. 1. Coa. si reus vel accus. mort. fuer. Angel. Aret. in §. interdum furti *Inst. de obligat. quæ ex delict. nascunt.* Abb. & Dd. in cap. ad audientiam de homi. Fel. in c. sicut dignum in pr. cod. tit. Cæpoll. conf. 34. Hippol. de Marfil. sing. 187.

Ita quoque dicere possumus, quod factum procuratoris protectionem molientis, † sit vere factum ipsius 75 principalis protectionis pactum ineuntis. Ludolph. Schrad. d. part. 10. sect. 9. n. 119. Ubi dicit, quod regulariter quilibet id, quod ipsi permissum est, per procuratorem expedire possit, in omnibus omnino negotiis, etiam feudalibus d. c. quod quis per alium & ibi Jo. And. Dyn. & Dd. de reg. jur. lib. 6. l. 1. §. usus autem ff. de procur. §. 1. *Inst. per quas personas c. 1. §. sed utrum, & ibi Bald. Alvarott. Laudens. Præpos. & Matth. de Afflict. per quos fiat investit.*

Et hæc hæcenus de Advocatia per intermediam personam contrahenda, nunc illud etiam circa generalia formandæ protectionis advertendum est, quod licet, ut in cap. istius, diximus, tutelæ hujus forma in expressa defensionis promissione, verbis expresse obligativis consistat, tamen certis etiam & infallibilibus placiti signis, & argumentis, non † minus Advocatia forma inducitur, arg. l. 1. §. cum adjicitur ff. de verb. oblig. Bart. Jas. Alciat. in d. l. 1. §. si quis simpliciter. nu. 26. in 1. lect. ff. d. tit. Zas. secutus Joan. Fab. in §. præterea *Inst. de inutil. stip.* contendit † quidem hanc approbationem verbis fieri, cum contractus sit verborum, qui hoc placito reparari debet omneque surrogatum sapere naturam ejus cui est surrogatum l. si eum §. injuriarum ff. si quis caut. jud. sist. l. 1. Cod. de dot. promiss. Sed & textu caret & legitima ratione. † Nam saltem requiritur, ut placeat ilico, placere autem necessario verba non desiderat ut patet ex l. 1. l. 2. l. 3. l. 7. §. quod ferre ff. de pact. cum similib.

Hæc ipsa autem protectionis constitutio, quæ minus expressis verbis contrahitur, ut clarius enitescat ejusdem formandæ nonnulla exempla subjiciam.

Primum est, si futurus protector negotii, † quod 78 geritur gnarus annuat, dextramque simul cedens quod Germani Handstreich / vocant, verbis solummodo executivis consensum declaret, ut si audiat se nominari

Advocatia qualiter absque verbis placiti tanquam signis quibusdam contrahatur.

Primum taciti consensus signum.

nari vel scribi Protectorem & postmodum dicat, prædictis sum contentus, Ich bin damit zufrieden. tum contrahitur obligatio defendendi perinde, ac si expressis verbis dixisset, constituo me protectorem, vel, promitto me defensurum, per not. Anton. Hering. *tract. de fidejuss. c. 11. n. 106.* quod tamen ita demum procedit ac verum est, si requisita legitimæ obligationis interveniant.

Sic etiam protector manu stipulata promittens defensionem, † obligatur & contrahit pactum Advocati-
80 x, † quia & datis manibus seu dextrarum conjunctione,
81 x, † quia & datis manibus seu dextrarum conjunctione, producit obligatio, attestante *gloss. in c. fundamenta, verbo dextras de Elect. in 6.* de qua re infra plura habentur.

Alterum
taciti con-
sensus ex-
emplum.

82 Et manu consensum declarari posse, patet ex eo † quod olim apud Romanos etiam in Senatu assensus fiebat, vel voce vel signo: signo dupliciter, pedibus aut manu. Et manu quidem, quoties ea exporrecta (quod ut a-
libi notavimus, etiamnum hodie apud Suteses in eligendis officialibus & magistratibus fieri solet) significabant, talem sententiam approbare, qua de re apud Vopiscum in *Aureliano*, itemque apud Senec. *epist. 2. 8.* & Lipsium in *comment. ad Tacit. lib. 15. n. 37.* & in *notis ad lib. 4. histor. num. 4.* & *lib. 4. de militia Romana dialogo 9.* complura extant testimonia.

Eodem modo & per subscriptionem Tabularum
83 protectitiarum, quæ animo obligandi fit, † Advocatiam contrahi, dubium non est, & evincitur per notata Ant. de Gama *decis. 61. in fi.* ubi ait, Quod subscribens videatur virtualiter scribere omnia, quorum habuit notitiam, † omnis enim approbatio, habet vim confessionis,
84 August. Berous *cons. 32. n. 4. lib. 3.* Cornazan. *decis. 252. num. 5.*

Tertium
taciti con-
sensus ex-
emplum.

Quod etiam confirmari potest ex iis, quæ nos infra in capite de *Adjacentibus Advocatia de effectu subscriptionis* prolixè adduximus.

Cautela
subscriben-
tis.

Subscripti-
onum fal-
sarum ex-
empla.

Non semper tamen simpliciter credendum est ejusmodi subscriptionibus quia exempla non desunt, quod interdum aliqui manus aliorum imitati fuerint sigillaque illorum interceperint, ita cum nobili Wolfgango à Rnoringen multipliciter per Hebræos falso practicum fuisse, fama innotuit. Qua de re memorabile etiam exemplum ipse ante annos aliquot in praxi habui. Cum certus quidam Judæus à Nobili de Reitnau aliquot millia aureorum exegisset, vigore Chirographi ipsius prætensi, in qua naturalis ipsius Nobilis manus subscriptio ita apparebat, ut negare scripturam Nobilis haut posset, sciebat tamen, nullas unquam se ab Hebræo illo accepisse pecunias, tandem tamen Judæo fuga elapso, compertum est, ipsum Nobilis manum effinxisse sigilloque ipsius fabricato fraudem commisisse, illud exigendo, quod nunquam crediderat. In eundem modum Stumpfius *lib. 7. Hist. Helv.* de Hulderico Wagnero & Ægidio cive Bernensi memorabilem Historiam quam lector ex eodem, si lubet, recognoscere potest enarrat. Itemque Cujac. in
85 *tract. de prescr. c. 31.* ex Suida aliud exemplum † recenset in hæc verba: *Annus erat 30. vel 40. ex quo Emesenum Ecclesia hæres extiterat Mamiano viro illustri & patricio, cum Oeconomi ejus arte, Prisci, qui optime aliena chirographa imitabatur pleraque confinxerunt instrumenta tabellionis cujusdam omnium judicio optimi qui vixerat superstiti Mamiano, quibus ostendebant ingentes pecunias à multis Mamiano deberi, atq. adeo Ecclesia jure hereditario. Sed quod instrumentis obstat prescriptio triennii, scelus sceleri adjucentes Imperatorem Justinianum pecuniis expugnarunt, & data ei vel quæstoribus palatii pecunia illam legem extorserunt, ne Ecclesiis opponeretur alia, quam centum annorum prescriptio, quod postea idem Justinianus mutavit.*

Illud vero singulatim etiam circa subscriptionem

Protectoribus cavendum est, ne facile relinquant † suis officialibus vel aliis chartam albam suis manibus subscriptam, sigillisve munitam. Si enim pacta forsan insolita, in eandem conjicerentur, magnum inde iis præjudicium nasci posset, ut eleganter ostendit Aretin. in *l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus n. 6. ff. de verb. oblig.*

Tabulas enim subscribens easque sigillans fateri eas & comprobare censetur per tex. in *c. 2. verb. sigillorum suorum de offic. ordin. in 6. l. si quis ex argent. §. 1. ff. de ed. l. Tribunus §. 1. ff. de Test. mil. c. 2. de fid. Instr. Bart. in l. 1. §. si quis negat. ff. quemadm. test. aper. ver. Quæro quid si instrumento. Bald. in l. non est ferendus. ff. de Transact.*

Et speciatim licet subscribens † ac sigillum apponens chartæ vel membranæ vacuæ non statim obligetur, ex quo tenorem postea scripturæ insertæ non inspexit nec cognovit, per doctrinam Innocent. in *d. cap. 2. de fid. Instrumen.* si tamen scriptam chartam sine contradictione recepit, ac penes se habuit: ut inspiciendi ac cognoscendi ocium habuerit, eam inspexisse ac cognovisse præsumitur *l. 2. §. inspectio ff. quemadm. testam. aper.* adeoque consensisse ac comprobasse ejus contenta existimatur *l. si filius 2. ff. ad SCtum Mac. gloss. in c. 1. de Proc.* Imo reprobatur allegatio ignorantie ejus, qui tales tabulas in manibus habuit, ut de contentis per se vel alium perquirere potuerit *l. quisquis C. de rescind. vend. clem. 1. de concess. preb. Koppen. qu. 46. n. 27.*

Conferunt huc nominatim ea quæ notavit Paulus Fuscus in *singularib. verb. subscribens*, ubi dicit hoc maxime notandum pro Dominis hodiernis, qui non tuto ejusmodi chartas, quas Itali vocant *Biancas* subscribunt allato insigni exemplo de Illust. Ferdinando † Du-
87 ce Mantuæ, qui dum fuisset Gubernator totius Ducatus & status Mediolani, in Pedemontanam regionem Cæsarei exercitus Imperator præfecturus à Taberna, magno ejusdem Ducatus consiliario requisitus, ut tria aut quatuor folia alba manu sua subscripta, pro negociis repente contingentibus nullam temporis dilationem patientibus eo commodius expediendis, eidem relinqueret, ei annuit, in quorum uno postea Tabernæ opera fictum fuit, Illust. Ducem Ferdinandum Federico Duci Mantuæ ejus fratri scribere, se status Mediolani Ducem effici exoptare. Quibus literis ab ipso Taberna Carolo Quinto delatis, factum est, ut Illust. Ferdinandus apud Cæsarem suspectus in Hispaniam vocaretur, qui harum rerum inscius, & conscientia invictæ fidei intrepidus, eo se contulit, cui benigne accepto, post tunc aliquot dies, ita ab ipso Duce Ferdinando, laceffit Cæsar illas literas ostendit, profitens se illas veras non credere, quas cum ipse vidisset à se quidem subsignatas agnoscere, at illas scribendas nunquam mandasse certo scire, respondit. Re vero cum Juliano Gufelino suo à secretis communicata, folioque illo ei ostenso, statim Gufelinus dixit se recordari quorundam foliorum subscriptorum tantum cum essent in castra profecturi, Tabernæ relictorum, atque illico perquisito diario rerum, in Ducatu Mediolani mandatarum, quatuor fuisse folia præter Ferdinandi & Gufelini subnotationem, alba tunc Tabernæ data, Gufelinus deprehendit. Quare factum est, ut mandato Cæsaris tria alia folia à senatu Mediolani summa diligentia perquisita fuerint reperta, Cæsarique transmissa, quæ manu sua cum caractere primi sibi delati comparavit, atque Tabernæ dolo malo ex aliis etiam indiciis convicti id fictum fuisse deprehendit, quare mandavit Tabernam perpetuis carceribus in arce Mediolani asservari.

Non dissimilia etiam de abusu foliorum ejusmodi vacuorum, tradunt Historici, de Wenceslao † Im-
88 peratore, quod frequenter pluresque membranas nudas, rasasque Imperatoriæ tunc Majestatis sigillo, munitas pecunia vendiderit, in quibus, tum illi, tum alii in

in quorum manus venerunt, sub regio sigillo, quæ vel-
lent scribere poterant, Gregor. Tholof. *de Republ. lib.*
26, c. 4. n. 3. D. Goldast. *in Reichsfassung fol. 158.* in
quibus extat sententia degradationis Wenceslai Rom.

89 Reg. ubi inter alias † causas hæc etiam expressa est, daß
er vmb Belts willen seine abgesandten mit vngeschribenen
Brieffen (die man nennet Membranen) vulgo Blancket
à Gallico Blanck / quod album significat, vnd mit sei-
ner May. Insigel besigelt waren ins Reich geschickt / dar-
ein hernach die Legaten / oder denen die Membranen ver-
traut wurden / vnder dem Königlichem Insigel schreiben/
was sie wolten / dardurch das Heyl. Reich / an seinen wü-
rden vnd nutzen schädlich beraubet vnd entgliedet worden.

Alludit autem ad hujusmodi chartas Biancas ele-
ganter Guntherus *in vita Frider. Imp.* hisce verbis.

—impresso plurima signo

Depensa est vacuis apud illos pagina chartis.

90 Sed ulterius ratione formæ aliud hic quæri potest

*Advocati- quid dicendum sit de nudo pacto consensu, sive pollicita-
a an nudo tione protegendi nuda, an per eam contrahatur Protecti-
duntaxat onis unio.*

pacto fir- miter eti- am consti- tuatur. Et sane initio negative respondendum esse videtur,
per regulam, quod pactum nudum, stans in nudis & me-
ris terminis seu finibus placiti, non pariat actionem,

91 per text. in *l. juris gentium §. sed cum nulla ff. de pactis*
Ratio du- ubi Dd. ibid. & in l. legem C. eod. Canonistæ in 8. d. tit.
bitandi. *gloss. prima Inst. quib. mod. re contrah. oblig. Borch. de*
pact. c. ult. n. 1. Affl. & decis. 120. n. 2. Cach. decis. 2. n.
3. Pruckm. conf. 19. n. 58. tom. 1.

92 Hujus rei rationem hanc ponunt nostri, † quod lex
Ratio Ra- civilis non assistat pactis nudis & conventionibus inno-
tionis. *minatis, l. juris gentium 7. ff. de pact. l. cum proponas l.*
legem l. si certis annis C. eodem l. si major 36. C. de tran-
sact. l. divisionis Digest. famil. hercis. l. lecta Digest. de

93 *reb. cred. & si cert. petat.* unde & nuda dicuntur. † Ubi
autem lex non assistit obligationi, quantumvis naturali,
ibi non potest nasci obligatio jure civili efficax, hoc est,
94 quæ possit ad agendum, † nam actiones omnes juris ci-
vilis sunt, *l. 2. §. his legibus ff. de orig. jur. Bart. in l. ex*
hoc jure ff. de just. & jur.

Ubi igitur jus commune in conventionione deficit, ibi

95 ex ea actio civilis nasci non potest Bald. † & Dd. in *l. si*
unus 27. §. pactus ne peteret ff. de pact. per l. licet 42. §. ea
obligatio de procurat. l. si pupilli 6. §. videamus ff. de neg.
gest. Quod autem lex non assistat his conventionibus eo

96 factum volunt, † ne promiscue & quadam incogitantia

97 temere prolatis verbis obligetur, ut sæpenumero plura
ostentandæ benevolentiae causa pollicentur homines,

98 quam serio præstare velint. §. 2. *v. ceterum si, ut ple-*
rumque sermonibus fieri solet dixit &c. † Instit. de milit.
test. Hinc & communiter dicitur, verba honoris non
obligare, ex iis igitur promiscue obligationem & actio-
nem oriri valde fuerit iniquum & injuste Bart. in *l. 1. §. si*
quis simpliciter ff. de verb. oblig. per text. in c. cum venis-
sent ubi CC. de inst. Ang. Cast. Soc. & Dd. in rubr. de
verb. obligat. Latissime omnium Andr. ab Exea. in tract.
de pact. num. 270. cum seq. Welenb. paratit. ff. de pact.
num. 9.

99 Itaque & Plato in libris de Rep. † eadem ratione non
vult obligationes ex promissis promiscue induci forte
in familiari sermone aut convivio factis, sed dum de-
mum cum in foro, ubi contrahi solet contractus serio
celebrantur, ne scilicet nimium constringatur libertas
oris, & sæpe imprudentes in laqueos incidant si ex quo-
vis dicto temere fortassis prolato homines obligentur,
d. §. 2. & §. pen. Inst. de milit. testam. Hinc eleganter
tradit Nicas, in §. *plane, num. 4. Institut. de testam. mi-*
lit. quod verba jocosa, verba causa disciplinæ dicta, item
propter amorem vel affectionem, ut si quis dicat; Tueris
filius meus: similiter verba ex Amicitia dicta, ut dicendo,

omnia mea tua sunt quæ communiter sunt verba curia-
lia: aut dicendo, Ego sum tuus: Item verba commenda-
toria alicujus in Epistola, non obligant. Cui adde Alc.
parerg. lib. 2. cap. 12. dum scribit, non ex omnibus ver-
bis induci obligationem, ut sunt verba adulationis
causa dicta, prout fit ab Aulicis: item verba jactato-
ria, lubricum linguæ, commendatoria, verba calore i-
racundiæ prolata, aut nimia alacritate in balneo vel
convivio effusa: & ibi ponit ænigma de muliere lo-
quace, quæ tamen præter linguam nihil meretricium
haberet, quod in triclinio fuerit Coa, id est, coitum
petens: in cubiculo vero Nola, id est, renuens vel ne-
gans, vide quoque Simon. de prætis *conf. 44. num. 8.*
cent. 3. ubi tradit, verba generalia, dicta animo blan-
diendi, sperandi, ostensiva affectionis & dilectionis,
respicientia futurum, oblativa, jactatoria, & pollicita-
toria potius quam obligatoria, non obligare scriben-
tem, ad quod allegat *c. cum venissent de Inst. & ibi not.*
p. DD. obligationum substantia, §. fin. ff. de act. & oblig.
cum plurib. allegatis ibi videndis.

Verum hac dubitandi ratione non obstante contra-
ria & affirmativa sententia mihi arridet, † unde & con-
cludendum existimo, in hac protectionis, de qua gene-
ratim hic loquimur, unione, etiam nudum pactum
ac promissionem defendendi, Advocatum efficaciter
obligare, & consequenter nudo pacto Advocatiam
constitui.

Primo enim ita pronunciandi fiduciam præbet, †
quod æquitate Canonica pactum nudum, hodie non
minus quam vestitum servandum sit, per text. *inc. 1. de*
pact. ibi, pax serveatur & pacta custodiantur text. in l. sta-
tuas ff. de acquir. rer. domin. & in c. qualiter eod. tit. ubi
ait summus Pontifex, studiose agendum esse, ut ea, quæ
promittuntur opere compleantur, gloss. in l. quintus ff.
mandati, ubi habetur, † quod verecundia sit alicui re-
cusare, quod promiserit pacto nudo. Et quod pactum
nudum ex definitione juris canonici actionem pariat te-
statur glossa in d. cap. 1. ext. de pactis, quam ibidem post
Innocentium Gosfred. Hostiens. sequuntur Imola n. 9.
Panorm. n. 2. Felin. 5. n. post Butr. Domini, & alios
multos ibi adductos Fortun. Garfias n. 30. Eman. Soa-
rez. in Thesaur. com. opin. in verbo Pactum, ubi hanc
sententiam communem testatur Paul. Castr. in l. 7. §.
sed cum nulla ff. de pact. n. 3. Alex. n. 9. Alberic. n. 15.
Jason n. 5. ubi similiter communem appellat Bald. in c.
adhac n. 16. C. de usur. Barth. Socinus in l. legem nu. 2.
Decius n. 11. C. de pact. Archidiac. in c. juramenti 22. q.
5. Lud. Rom. in l. 2. ff. de verb. oblig. Alciat. in c. cum
contingat, n. 137. ext. de jurejur. Corn. conf. 2. n. 1. Pet.
Greg. Tholof. Synt. jur. lib. 21. c. 3. n. 7. ubi dicit, hanc
naturalem obligationem ex nudo pacto ortam fovere
jus divinum, ac proinde hodie ex bono & æquo summa-
que potestate curiarum pro hujusmodi pacto judicari:
eo quod ubi de periculo animæ agitur sanctionibus ec-
clesiasticis adhærendum sit.

Quod ipsum etiam nominatim in scripta retulit Saly-
cet, in *l. placuit. C. de judi. † Idq; eo magis dicendum est,*
quod inter simplicem loquelam & juramentum Deus
nullam constituat differentiam *c. juramenti 22. q. 5. &c.*
quoq; suffragio 6. qu. 2. & voluit gloss. in c. de pactis.

Quare jure Pontificio † (quod potissimum nunc usu
sequimur) per omnia, ut reliqui contractus ad agendum
conditione ex Canone firmum est, atq; efficax *d. c. 1. u-*
bi Dd. præcipue Curt. n. 10. de pact. dummodo ab ido-
neis personis sive doli metu, de re licita conventu sit l. 7.
§. ait prator. 3. l. 8. 9. 10. 11. cum seq. ff. de pactis l. 3. l. 6. 22. 23.
25. C. d. tit. Cov. in relect. c. quamvis 2. §. 4. n. 24.

Deinde fulcitur hæc nostra decisio † ex traditione
Doctorum, expresse scribentium, quod pactum etiam
nudum per Principem cum subdito aut cum hoste
suo

100

Affirmati-
va decisio.Affirmati-
va decisio.

101

Affirmati-
va decisio.

102

103

104

105

106

107

108

106 suo super induciis & pace initum valeat, & producat actionem, ut voluit Bald. *d. c. 1. n. 11. de pact.* Jas. *in l. juris gentium §. sed cum nulla n. 32. ff. eod.* Idem *l. lecta n. 12. ff. si cert. pet. & in l. quoties n. 7. C. de rei vendicat.* Hippol. Marfil. *sing. 48.* Franc. Cremon. *sing. 25.* Petr. Du-
 107 en. *reg. 16.* Andr. ab Exea *tract. de pact. n. 384.* Joa. Bapt. Alin. plures allegans, *in praxi judic. §. 3. c. 26. nu. 8.* +
 tum, quod verba Principis majoris sint vigoris & effica-
 108 cia, quam hominum privatorum & ideo inania esse non
 debeant, *l. digna vox C. de legib.* + tum, quod coram
 principe, & in his, quæ ipse gerit, attendatur jus gentium,
 non jus civile per tradita Alin. *d. c. 26. n. 8. ad fin.*

108 Constat autem ex pacto, + jure naturali seu gentium
 nasci obligationem naturalem, quæ illo jure sit efficax *l.*
1. l. juris gentium 7. §. 1. ff. de pact. l. legem 10. l. bona fi-
 109 *dei 13. C. eod.* + Unde & Ulpianus *in l. 5. ff. d. titul.* ait,
 congruum esse humanæ fidei, hoc est, juri gentium seu
 juri naturæ (quod ipsum humanum Livio vocatur) pa-
 110 cta servare. Si igitur humano jure pacta servanda sunt:
 certe eodem jure efficacia fuerunt tam ad agendum quā
 ad excipiendum. Hæc enim vis est verbi servare, cum jus
 servari quid jubet, ut pluribus declarat Panorm. *in d. c. 1.*
n. 2. 4. & 5. de pact. Sic & Ictus *in l. in iis 5. §. Imper. de*
solut. diserte ait, ex pacto naturaliter deberi hoc est, jure
 gentium, *l. cum amplius 84. de reg. jur.* Et quia pacta
 consensu & conventionione constant, ex qua jure gentium
 obligatio existit, *l. 1. in fi. ff. de pact. l. 1. in fi. de contrah.*
empt. l. si non sortem 26. §. libertus l. frater à fratre ff. de
condict. indeb. Ideo & per consequens etiam illo jure ac-
 tio seu petitio nascitur, Pan. *in c. dilecti de jud.*

Si igitur, ut dictum est, ex pacto etiam nudo pacis
 causa inter principem & hostem inito actio nascatur
 quanto magis id locum habere debet, quando illa inter
 protectorem & clientes summo amicitiae vinculo inter
 se nexos defensionis pacto intercedit.

111 Tertia decisio nostra ex eo maxime firmatur + quod
 in conventionibus de pace de fœderibus quibus Advoca-
 tiæ pares sunt, de induciis à Principibus vel aliis Stati-
 bus interpositis, etiam ex pacto nudo actio detur per do-
 ctrinam Bald. *in c. 1. ext. de pactis* Jas. *in d. §. sed cum nul-*
la n. 21. Et tales conventiones jure gentium, confirma-
 ri videntur *l. ex hoc jure ff. de just. & jur. l. juris gentium*
ff. de pactis §. 1. ex quo edocemur; illa pacta actionem
 parere, quæ causa nituntur, protectionum autem convên-
 tiones congruenti causa pacis nempe conservandæ suf-
 fultas esse nemo inficiabitur. Cum igitur ejusmodi inter
 Patronum & clientem inita pacta publica non egeant
 fomento verborum, secundum Jas. *in d. l. juris gentium*
§. sed cum nulla ff. de pact. qui alleg. *l. conventionem ff.*
eod. & dicit ita tenere Bald. *in d. c. 1. ult. col. ante fi. extr.*
eod. ad stipulantur Andr. ab Exea *de pact. n. 384. v. 14.*
 Mynsin. *decad. 3. cent. 21. n. 9.* & serio interposita esse
 censeantur, consequitur ea ad actionem producendam
 efficacia esse.

112 Nihil autem refragatur + decisioni nostræ adducta
 initio dubitandi ratio, quod scilicet + nulla ex nudo pa-
 cto detur actio, quia, ut ex dictis patet jure Canonico
 (quod hac in re sequimur,) contrarium statuitur, idque
 obtinet in omni foro, ubi ex æquo & bono & ex supre-
 ma potestate judicatur; ut sunt Curie summorum Prin-
 cipum, Arbitratorum, Mercatorum & similium &c.
 Bart. & Dd. *in l. 7. quinimo per illum text. ff. de pact.*
& in l. si fidejussor. 29. §. quedam ff. mandati.

Idque in casu propositæ quæstionis tanto magis lo-
 cum habet, quod pacta protectitia non videri possunt
 repentino aliquo animi impetu, ut in pactis invidis re-
 gulariter fieri jura civilia præsumunt, sed deliberate ad
 tuendos & in pace conservandos subditos, inita per not.
 Petr. Gilkenii *ad l. 10. C. de pact. n. 49.*

Et si vero varie controvertatur inter Ictos an in re-

liquis curiis, in quibus secundum jus civile pronuncia-
 tur, jus Pontificium obtinere debeat: tamen communis-
 sima est opinio, & ita usu observatur, ut indistincte ex pa-
 ctis nudis serio & deliberate initis, etiam in foro civili
 hodie detur actio, Bald. & Salic. *in l. petens 21. C. de pact.*
 Joach. Schleytß *in commem. ad promptuar. jur. Klam-*
mer. tit. 13. de pact. & transact. n. 8. idem Bald. *in legiti-*
ma 6. in pr. ff. de pact. Jason qui dicit esse communem
d. l. 7. §. sed cum nulla nu. 4. Quod & ipse verius putat
 & sequendum statuit + Petr. Greg. Tholol. *d. c. 3. n. 113*
 7. ubi etiam Modestino Icto placuisse dicit, nudum
 consensum sufficere obligationi *cap. 1. & 2. de oper. no-*
vi nunt. Nam ejusmodi pacta cum obligent natura-
 liter & ex æquo & bono *l. 1. in pr. ff. de pact. l. 1. de*
constit. pe. + sequitur, cum, qui pacta non servat, con-
 114 tra naturam conscientiam, atque adeo contra officium
 boni viri facere ac peccare, ut volunt Canonistæ) mor-
 taliter, gloss. *in c. 1. de pact.* Qua de re eleganter Sili-
 us Italicus *lib. 13.*

— qui frangere rerum

Gaudebit pacta, ac tennes spes linquet Amici,
 Non illi domus aut conjux, aut vita manebit,
 Nunquā expers luctus lacrymarum: aget equore semper
 Ac tellure premens, aget agrum nocte dieque,
 Despecta ac violata fides.

Et certe D. Paulus *ad Roman. 1. 31. ἀκούετε*, hoc est
 eos, qui pacta non servant in illis numerat, qui capitaliter
 delinquant. + Est autem definitum inter Dd. ut quoti-
 115 escunque agitur de cavendo peccato, deque causa con-
 scientiæ, toties etiam in foro civili jus Pontificium de-
 beat observari *c. 1. & 2. ubi Dd. de oper. novi nunt.*
 Cast. *in Auth. at qui semel num. 3. & 4. C. de probation.*
cum similib. Matth. Wesenb. *in paratit. ff. de pactis sub*
n. vers. quanquam autem +

Formæ insuper protectionis seu Advocatiæ adjici-
 tur, quod protector vel pure, vel sub conditione, vel ad
 tempus, vel ex tempore, item sub juramento, cum cautio-
 ne, vel sub certa pœna, constitui potest quæ singula non
 inutiliter hoc loco explicanda videntur.

Et primo quidem, cum clientum maxime interfit in
 omnem eventum paratos habere protectores protectio
 plerumque pure initur, + eo quod pura defendendi obli-
 117 gatio nihil aliud sit, quam præsens, *l. 6. in pr. ff. si cert.*
pet. quæ cum ipso principali negotio absque ulia alia ad-
 jectione diei, aut cōditionis statim exordium capit, quæ
 118 vacua ac libera est ab iis rebus, quæ stipulationis vincu-
 lum ejusque usum ac effectum differre solent, ut post Do-
 nell. *in l. eum qui 41. §. quotiens, n. 3. ff. de contrah. stip.*
 notavere Jo. Gæddæ. *de contrah. stip. c. 8. concl. 4. nu.*
 117. & Anton. Hering. *de fidejuss. c. 11. n. 196.*

Constituitur tamen nihilominus recte etiam subcon-
 ditione, quatenus ea, prout in alijs contractibus + ac dis-
 119 positionibus, ut in honesta, velut impossibilis, non re-
 jicitur, arg. *l. si sub impossibili 29. ff. de fidejuss.* Sichard.
ad §. si impossibilis n. 4. Instit. de inutil. stipulat. Gæddæ.
d. c. 8. concl. 6.

Sicut enim omne factum possibile & honestum po-
 test in stipulationem deduci, ut debeatur: + ita & con-
 120 ditionis causa adjici, *l. 8. l. 10. l. si stipulatio 61. l. stipu-*
lationes non 72. §. 1. l. si ita 97. l. à Titio 108. l. cum qui-
dam 132. ff. de verb. oblig.

Omnis autē protegendæ conditio est in eventu posita
 five fortuita, quā & casualem vocant, + five potestativa sit
 121 five mixta, five in faciendo vel dando consistat, eaq; om-
 nis affirmative vel negative concepta. Illud patet ex *l. u-*
nic. §. si autem aliquid §. si. C. de cad toll. l. 4. ff. de cond. inst.
l. 1. in pr. & §. ult. l. 2. l. multum interest, 21. l. in facto 60. l. cō-
ditionum 91. l. qui sub cond. 111. l. seq. ff. de cond. & demon.
 §. sub conditione §. ex cōditionali *Instit. de contrah. stip.* Hoc
 vero evidens est ex *l. 7. l. 8. l. 9. l. 10. si ita 63. quicquid*

99. §. 1. l. si ita stipulatus, 115. §. 1. §. seq. l. qui Roma, 122. §. Flavius Hermes, l. si ita 126. l. si quis ita 129. l. ult. in fi. ff. d. tit.

122 Et casualis quidem defendendi conditio, † ut si in-
Casualis defendendi conditio. eatur Advocatia sub hac forma: si hanc provinciam in potestatem meam redegero, tuus ero protector tunc ejus obligatio in eventu tota est posita, arg. l. in facto 60. ff. de cond. & demonstr. penitusque à casu & mero eventu fortuito dependet, ideoque conditio fortuita vocatur. l. unic. §. si autem aliquid. C. de cad. toll.

123 Potestativa deinde protegendendi conditio est, † quæ
Potestativa protegendendi conditio. dependet ex mera voluntate clientum, quibus defensio promittitur, seu quæ sine impedimento in potestatem clientum confertur, argum. l. obligationum fere 44. vers. si ita stipulatus sim. ff. de action. & obligation. leg. in illa 8. leg. stipulationes non §. 1. ff. de contrahend. stip. l. 3. l. 4. ff. de cond. instit. l. qui sub conditione 111. ff. de cond. & demonstrat. puta si Imperatorem ea de causa compellaveris, ero defensor tuus; Est enim in ipsorum clientum potestate, Cæsari desuper preces porrigere vel non.

124 Potest autem & mixta esse conditio protegendendi †
Mixta defendendi conditio. quando scilicet promissa defensio partim à facto & arbitrio ejus, cui præstanda est, partim ab eventu fortunæ dependet, d. l. unic. §. si autem aliquid d. l. 4. d. l. in facto 60. ff. de cond. & demonstr. l. 5. l. 8. C. de inst. & substit. veluti, si Princeps aliquis promittat defensionem sub his verbis: si indigenti mihi auxilio tuo vicissim suppetias tuleris. Hæc enim conditio pendet partim ex voluntate tua, partim ex casu & fortunæ insidiis, cum multi casus accidere possint ut protectores impediuntur, mutuum afferre opem.

125 Cum autem prædictis modis sub conditione sive †
casuali, sive potestativa seu mixta affirmativa vel negativa jus protectionis delatum vel susceptum fuerit. Protector † tum demum ad defensionem obligatur, quando conditio, quæ stipulationi adscripta est, extiterit. Hoc Justinianus significat in §. ex conditionali. Inst. de verb. obligat. Cum inquit, ex conditionali stipulatione tantum spes esse debitum iri, Si spes tantum est debitum iri, revera antequam conditio eveniat, nihil debetur: quod debetur certum est, id cuius spes tantum est, incertum. † Ideoque Diogenes Laertius interrogatus, τί ἐστὶν ἐλπίς, hoc est, quid est spes, respondisse fertur ἐγγυροῦντος ἐνύπνιον, id est, vigilantis somnium & fallit spes multis modis etiam sapientissimos, id quod etiam refert Jo. Borch. in Commen. ad titulum ff. de verb. oblig.

Quod tamen intelligendum est de propria conditione
127 nali stipulatione, † quæ scilicet confertur in futurum
tempus. Nam tunc differtur obligatio in eventum conditionis. † Sed quando confertur in præsens vel præteritum tempus, tunc non suspenditur obligatio, sed habetur pro pura, l. cum ad præsens, cum duab. ll. seq. ff. si certum pet. Quia conditio de præterito vel præsentis, non dicitur proprie conditio, ideo non suspendit obligationem. Si enim falsa est, impedit actionem & obligationem oriri ut nihil valeat stipulatio. Si autem vera est, statim valet, & producit actionem, licet contrahentes ignorent, §. conditiones, ubi Schneidew. n. 1. Inst. de verb. oblig. & l. cum ad præsens, & ibi D. ff. si cert. pet. Et sic, quia obligationem non differt neque suspendit, cum casum seu eventum non habet, revera & proprie conditio non est, d. l. cum ad præsens l. seq. ubi Jas. & Costalius l. conditio 100. l. si ita stipulatus 120. ff. de contrah. stip.

129 Cæterum his diversis protectionum † conditiona-
Protectio ordinarie pacta in casum necessitatis an sit pura vel condi- lium formis sufficienter excussis, cum regulariter omnino Advocatia, respectu præstandæ defensionis conditionem præsupponat, quatenus ea nunquam, nisi eveniente casu oppressionis, debetur, ideoque omnis tam delegata quam ordinaria seu Conventionalis protectio, in eum duntaxat eventum conducatur ac promittatur, quan-

do scilicet clientes defensione indigent eamque à patrono rationis? exigunt, ideo circa illam protegendendi stipulationem non absque causa quæri possit, an sit conditionalis vel pura, arg. l. si decem 48. ff. de contrah. stip.

Dubium facit, quod istæ stipulationes, cum dederis, cum volueris; cum potueris; dare spondes? conditio-
130 nem habere dicantur, l. quodcumque §. non solum l. Ratio dubitandi. centesimis §. ult. ff. d. tit. l. nepos Proculo 125. ff. de verb. signific.

Verum hoc non attento puto, puram nihilominus esse Advocatiam. † Cum enim in qualibet stipulatione
131 non solum verba, sed etiam mens spectanda sit, leg. semper in stipulationibus ff. de reg. jur. l. si ita quis 135. ff. de contrah. stipul. l. Titia hæredis ff. de cond. & demonstr. & his verbis potius admoneamus, ut in tempore suppetias ferat protector, quam conditionem aliquam exprimamus, ideo non conditionalis sed purus habetur contractus arg. d. l. si decem 48. d. l. si ita quis 135. d. l. Titia hæ. ff. de cond. & demonstr.

Confirmatur hæc decisio ex eo maxime, quia juris est indubitati, quod stipulatio sub † conditione necessaria, habeatur pro pura, l. si pupillus §. qui sub conditione
132 ff. de nov. Jo. Schneidew. §. sub conditione n. 13. Inst. de verb. oblig. Ratio decidendi altera.

At vero in contractu Advocatiæ apposita, † in eum
133 tantum eventum, quando clientes injuste offenduntur, conditio defendendi, necessario eidem inest, unde Advocatia pro contractu puro habetur.

Ex hac igitur decisione colligitur, † conditionem
134 defendendi dupliciter hic considerari posse: Uno modo, quando illa in hunc vel illum eventum expresse ponitur, ut, si mihi annuos centum florenos dederis, te protegam.

Alio modo consideratur, cum tacite inest, vel quando nulla aperte conditio apponitur, implicitam tamen eam habet, quando scilicet partes pure contrahunt, & tamen contractus ex natura rei in stipulationem deductæ, tacite in se conditionem continet, veluti, promitto, te defendere; si tibi hostes vim inferant. Hic etsi videatur conditio expressa, quando Advocatus succurrere teneatur clienti, ut neque ante eum eventum defensio debeatur, revera tamen ea conditio cui libet clientelæ inest, ut neque ante, neque aliter tuitio debeatur, quam si clientes ab hostibus injustam vim patiantur, arg. l. si Titio ff. quando dies legat. ced. l. si decem 48. à sensu diverso ff. de contrahend. stipul. l. 1. §. 1. ff. de cond. & demonstr.

Tertio stabiliur hæc sententia argumento † Liber-
135 ti ac Patroni, si enim patronus à liberto operas stipulatus sit etsi pure promittatur à liberto, dum manumittitur, l. 2. l. 4. l. 7. l. si quis 13. §. iudicium 1. cum patronus 22. ff. de op. lib. Tacite tamen conditio inest, ut non prius cedant, hoc est, debeantur, antequam indicæ fuerint; nec dies petendi venisse intelligatur, quam si tantum temporis præterierit, quo edi potuerit l. 3. l. 8. l. si quis 13. §. iudicium l. quotiens 24. ff. de oper. libert. l. interdum ff. de contrah. stipul.

Jus in super protectionis ut supra dictum est, † contra-
136 hi potest ad tempus auff ein gewisse Jahr acht arg. l. 28. C. de pact. l. 1. l. 27. §. ff. eod. Coler. consil. 33. n. 55. Runding. cent. 3. obs. 26. n. 5. vel ex tempore arg. l. ult. ff. de contrah. empt. v. idem accepto.

Quando ad tempus contrahitur Advocatia, etsi ex tempore præsentis statim oriatur obligatio defendendi, in eventum scilicet necessariæ tuitionis, eademmet tamen clientela certo tempore includitur, ut eo finito obligatio etiam defendendi extinguatur, l. eum, qui ita 56. §. qui ita stip. ff. de contrah. stip. §. at si ita Inst. eod.

In quantum autem tempus utiliter constituentur
137 protectionis pacta, paulo post dicetur. † Hic tamen diffe-

Differentia inter Advocatiam ex tempore vel ad tempus, contra-
 differentia, quando Advocatia ex tempore vel ad tem-
 pus ex die vel ad diem, inita, dicatur, adjicienda est.
 Ex tempore concepta dicitur, quando facta de prote-
 gendo dispositio ita concepta fuit, ut Advocatus post
 decem annos aut à decimo anno ad defendendum ob-
 ligatus esse incipiat, *l. quarebatur. §. fin. de mil. test. l. hereditas ex die ff. de her. inst. l. obligationum, in pr. ff. de oblig. & act.* Ad tempus vero concepta est si usque ad
 decem annos, aliudve certum & limitatum tempus, *l. & puto §. 1. ff. fam. herisc. l. miles ita heredem in pr. ff. de mil. test. §. hares inst. de hered. inst. Coras. in l. servi-*
tutes ipso quidem jure, n. 27. ff. de serv. citans ibi doctri-
nam Bald. Ang. & Imolæ qui dicunt, ex die dari seu con-
stitui, ubi dies se habet per modum principii. Ad diem
vero quando dies apponitur per modum finis, seu fina-
list termini. Qua de re plura vide apud Jo. Borch. in
tract. de oblig. & action. c. 3. n. 4. & 5. Joa. Gæddæ. de
contrah. stip. c. 8. concl. 4. n. 119. 120. & 121.

Advocacia quomodo interdum cum ac-
 139 Diximus etiam † Advocatiam interdum cum ac-
 cessione Jurisjurandi iniri. Quod igitur ad illud ju-
 ramentum tam à Protectore, quam etiam à clientibus
 præstandum attinet, quamvis de eo nonnulla
 superius in c. 5. de origine Advocatiae, quatenus Im-
 peratores ac Reges ad protegendam Ecclesiam Ro-
 manam sacramento sese jam olim devinxerint & etiam-
 num hodie solenniter jurent, & in Cap. X. qualiter olim
 clientes protectoribus suis *Schirmpflicht* / hoc est ju-
 ramentum clientelare præstiterint sicut & infra cap.
 de adjacentib. Quomodo veteres Advocati jurejuran-
 do sese obligaverint & nonnulli etiamnum hodie ju-
 rent, in medium attulerimus; Quia tamen ea tra-
 ctatio maxime etiam formam protectionis respicit,
 idcirco eadem de re, cætera etiam huc spectantia haud
 omittenda esse duximus.

Cum igitur dubio omnicareat & ubique dictis in
 140 locis allata à nobis exempla affatim demonstrent † non
 olim solum communiter Advocatos Monasteriorum
 Prælati de recto & legitimo Advocatiæ usu aliisque
 capitulis servandis † sed & Imperatores Regesque
 141 Romanorum in actu inaugurationis generatim de de-
 fendenda Romana & Catholica Ecclesia, & post illam
 nuncupatim etiam summis Pontificibus jurasse illud hic
 indagandum succedit † *sitne jusjurandum istiusmodi fi-*
 142 *delitatis homagii sive subjectionis, vel patrocini ac de-*
fensionis duntaxat vinculum?

Juramen-
tum Impe-
ratoris
summo
Pontifici
præstan-
dum, an sit
fidelitatis
vel defen-
sionis vin-
culum.
 Et si vero ob temeritatis reprehensionem grave
 mihi futurum sit meum in hac multorum, ut ait Rit-
 tershus, *l. Feud. c. 10. q. 11.* exercituum sanguine nobi-
 litata, olimque inter summos Pontifices ac Imperato-
 res acerrime agitata quæstione, interponere judicium,
 non gravabor tamen ea, quæ in utraque partem ar-
 gumenta atque auctoritates suppetunt, in medium pro-
 ferre.

143 Et sane cum hæc ipsa controversia Friderici I. Imp.
 temporibus ab Adriano Papa mota, non tamen defini-
 ta fuisset, eandem postea Clemens V. reassumpsit cui
 tamen Henricus VII. acriter se opposuit, eo tamen vita
 erepto jusjurandum illud esse fidelitatis expresse statuit
 Clemens V. qui sedem Pontificiam Roma transtulit
 Avenionem, in Concilio, quod Viennæ in Gallia habuit
 defuncto Imperatore Henrico in clement. unic. de jure-
 jur. hisce verbis: *Quia ergo Capitulis juramento fide-*
 144 *litis contentis sollicita meditatione pensatis ipsa capitula*
in præfatis Imperatoris juramentis quantum ad effectum
mentem & virtutem ipsorum, non est dubium contineri.
Nos præmissis aliis rationibus, ne quis in Romanum as-
sumptus principem vel in posterum assumendus an jura-
menta huiusmodi per dictum Henricum Imperatorem
præstita, & per successores ipsius in futurum præstanda
fidelitatis existant, in dubietatem deducere audeat, vel
super his contrarium adstruere veritati, auctoritate A-

Ratio pro
affirmati-
va à dispo-
sitione ju-
ria Canon-
ci.

postolica de fratrum nostrorum consilio declaramus, illa
juramenta prædicta fidelitatis existere & censerì debere.

Hinc & cum Lotharius Saxo coronam † accipiendo
 sese ad pedes Pontificis abjecisset Papa Innocentius II.
 ut talis subjectionis testera orbi patefieret atque ad po-
 steros transmitteretur, eo abeunte in Palatio Latera-
 nensi eum, quasi vasallum ad pedes ipsius prostratum, &
 Imperii coronam ab eo accipientem depingi, eamque
 picturam & jus facti testem, cum hac inscriptione poni
 curavit.

Rex venit ante fores, jurans prius Urbis honores
Post homo sit Papa sumit quo dante coronam.

Cujus rei memoria extat in Chr. Hirsang. Trithemii
 in vita Haradvig. & apud Radevic. lib. 1. n. 9. 10. re-
 fert Marta de jurisd. part. 1. c. 18. n. 27.

Et quod juramentum ab Imperatore summo Ponti-
 fici præstari solitum, † fidelitatis sit communiter scri-
 bunt Cano nistæ in c. tibi Domino 33. dist. 63. & statuit
 Clemens V. in concilio Viennensi, ubi expresse hoc jura-
 mentum fidelitatis & Homagii esse definivit, cui astipu-
 lantur scribentes in d. clem. unic. Anchar. Imol. Zabarel-
 la & alii nominatim etiam Marta de jurisd. p. 1. c. 18. n. 13.
 & 14. & c. 39. n. 13. Ubi scribit, illam jurisjurandi speciem
 proprie esse juramentum fidelitatis, & comprehendere
 omnia declarata in c. 1 de forma fidelitatis, quod & ante
 ipsum docuit Petr. à Monte in Monarch. concil. tit. de
 Imp. majest. orig. & potest. qu. 4. n. 8. Joan. le Cirier. de
 primogenitur. lib. 3. q. 7. n. 9.

Contra vero Imperator prædictus, † ut eadem clem.
 ostendit, omnino inficiatus est eam esse formulam fide-
 litatis. Unde eidem Clementi V. hunc in modum rescri-
 psisse dicitur: *Novi exempli res est, nec antecessorum*
meorum usurpata temporibus Principem Principum ac
orbis terrarum Dominum Servo Servorum fidelitatis ju-
ramento obstringi: quod rescriptum exhibet D. G. Id.
constit. Imp. Tom. 3 p. 407. Neque enim Imperium, tan-
 quam beneficium seu feudum aliquod sibi à Papa reco-
 gnoscendum existimabat, † quod etiam ante ipsum Fri-
 der. I. strenue negaverat Adriano Pontifici in Epistola
 ad Principes Imperii Anno 1157. data incip. Cum divina
 potentia in qua circa finem inter alia ista habentur.
 Cumq; per electionem Principum à solo Deo regnum &
 Imperium nostrum sit, qui in passione Christi filii sui duo-
 bus gladiis necessariis regendum orbem subjecit cumq;
 Petrus Apostolus hac doctrina mundum informaverit,
 Deum timeate Regem honorificate, quicunq; nos Imperia-
 lem coronam pro beneficio à Domino Papa suscepisse di-
 xerit, divina institutioni, & doctrina Petri contrarius est
 & mendacius erit.

Hinc & tempore Ludovici IV. Status Imperii
 Francofordiæ congregatos, expresse decrevisse, id
 juramentum non esse fidelitatis, sed obsequii & fidei
 defensionis, nec quoad Ecclesiam Romanam opera-
 ri majoritatem in temporalibus diserte scripsit Cuspi-
 nianus in vita ejusdem Imp. † Et hanc eandem senten-
 tiam in terminis nuncupative consulendo definivit
 maximæ quondam auctoritatis Ictus Sacr. Cæl. Majest.
 Vice cancellarius D. Georg. Sigism. Seldius in cons.
 pro Cesare Ferdinando olim conscripto, nuperque typis
 divulgato, ubi etiam refert Principes Electores in
 conventu sui Rensj decrevisse, quod Imp. Papæ ju-
 rare fidelitatem non teneatur, subsequitur nomina-
 tim Frid. Hortleder inter Arum. disc. Academ. 26. con-
 clus. 31. ubi dicit, Imperatorem Carolum V. cum Anno
 1529. coronam à Pontifice exciperet, eoque pro more
 juramentum præstaret, nequaquam ut vasallum Do-
 mino jurasse, eumque qui sic declaravit, c. tibi Domino
 distinct. 64. & clem. unicam de jurejur. suavissimos lu-
 dos præbuisse, meritoque Lupoldo de Babenburg Mar-
 fil. Ficino Schardio, Hotomanno, Cujacio, Cisnero
 Wareni, ab Ehrenberg diridiculo fuisse. Quod &

graviter ex modernis defenſitat Matth. Bortius *inter Arum. diſc. 30. concl. 40.* adſeverans juramentum Henrici VII. de quo *in d. Clem. aperte* de Advocatia, minime vero de Homagio eſſe intelligendum. Id quod ante ipſum ſenſit, atque in literas retulit Joannes Gryphiand. *diſc. 26. Theſ. 64. inter diſc. Arum. vol. 2.* ubi ait juramentum, quod Imperator vel alius Princeps nomine fidei vel defenſionis Eccleſiæ præſtat, ſeparandum eſſe ab Homagio, quod ſubditi Domino, & juramento fidelitatis quod vaſalli Seniori faciunt, nec per illud jurantem, effici ſubditum aut vaſallum Paſtoris, cui id præſtatur, cui ſubſcribunt ex modernis Conrad. Rittershuſ. *tract. feud. lib. 1. c. 10. n. 11.* ubi dicit nobilem eſſe hanc quaſtionem, Warëm. ab Ehrenberg *verifimil. theol. jurid. ac polit. cap. 2. nu. 51.* exſertim tradens juramentum quod Pontifex ab Imperatore exigit, non eſſe homagii ſed defenſionis, per ipſum Papæ & Eccleſiæ fideliter impendendæ, cum Imperator habeat poteſtatem à ſolo Deo, per allegata Lupold. de *Webenburg de jur. regn. & Imper. cap. 9.* Joan. de Pariſiis *de Regali & Papali poteſtate cap. 16.* Et huic eidem opinioni ex antiquioribus ſuffragia tulerunt Bald. *in c. final. col. ult. de prohib. feud. alien. per Frideric. Bertachin. in repertor. verb. Imperator. num. 63.* ubi expreſſe tradit Imperatorem non
 150 jurare fidelitatem, per rationem, † quod tanquam Princeps mundi ab omni juramento fidelitatis exceptus ſit.

Eandem ſententiam amplexi ſunt Albert. Crantzius *hiſt. Saxon. lib. 9. cap. 15.* Nicol. Ciſner. *in diſſertat. de Henrico Luxemb.* Fontin. *in addit. ad princip. clementin. Romani, de jurejur. & alii à Ciſnero adducti.* Carol. Molina. *in conſuet. Pariſ. tit. 1. num. 34.* ubi expreſſe ſcribit juramentum illud non eſſe, ut loquitur feudalitatis, quaſi Imperator futurus faciat homagium Papæ & ab eo Imperium in feudum accipiat, ſed eſſe juramentum puræ fidei Chriſtianæ ſervandæ, & Eccleſiæ protegendæ, quod Deo principaliter ac beato Petro præſtatur. Quare Imperatorem non eſſe feudatarium, ut vulgo dicunt Papæ, ſed fidelem Dei primum, deinde Papæ & Eccleſiæ Catholicæ, & ita ſenſiſſe Cardinalem Alexandr. *in cap. ſi Papa 40. diſtinct.* ubi Bellameram contrarium ſentientem ſubobſcure reprehendere videtur. Sic etiam in terminis Anton. de Roſell. *in tractat. de poteſtat. Imper. & Pap. §. nunc aliud num. 3.* dicit, exactum ab Imperatore non debere
 151 dici fidelitatis juramentum, † eo quod Imperium & ſacerdotium, vel Eccleſia fraternizent, *Authen.*

152 *quomodo oport. Epi. in prin.* † ideoque in hac liberalitate jurandi, debitum naturale perſolvi, cum mutuum etiam ſibi exhibeant auxilium leg. 1. *Cod. de imponend. lucr. description. lib. 10.* Unde ex naturali præſtitum debito, non ex aliqua fictione vel fidelitate.

153 Conantur inſuper negativam hanc ſententiam inductionis argumento per collationem diverſorum fidelitatis juramentorum † ſtabilire. Conſtat enim fidelitatis ſacramentum tres habere ſpecies.

Prima conſiſtit in juramento clientelari, † ſeu fidelitatis. vaſallagii, & ehenspflicht/ quod vaſallus domino ratione

154 feudi præſtat, de quo agunt Feudiſtæ *in c. 1. qualiter vaſallus &c. & ibi gloſſ.* ac omnes interpretes Capyc. *in inveſtit. feud. c. feudorum juramenta.* Schneid. *de feud. part. 5. n. 62. & ſeq. Sonsb. part. 11. n. 3.* Ludolph. Schrad. *part. 6. c. 4. n. 2. & ſeqq.* Vult. *c. 6. n. 7.* & eleganter *c. 7. n. 40. lib. 1.*

Et hoc fidelitatis juramentum in omni † inveſtitura neceſſarium eſt, ut ſi id præſtare vaſallus recu-

ſet, nulla ei omnino inveſtitura facienda ſit *cap. 1. §. nulla in fin. & ibi Laudens. n. 1. per quos fuit inveſtit.* Modeſt. Piſtor. *conſ. 8. n. 5. & ſeq. vol. 2.* † Tenentur enim omnes vaſalli jurare, qui legitime & licite ſunt inveſtiti, niſi quibusdam ſpeciali Domini voluntate juramentum iſtud remiſſum fuerit, uſque adeo, ut ſuperior etiam inferiori, à quo feudum habet, uti & univerſitas privato jurare cogantur. Schrad. *de feud. part. 6. c. 4. n. 9. & 10.* Jerem. Setſer. *tract. de juram. lib. 2. c. 2. n. 6.*

Summa autem hujus juramenti eo redit quod † vaſallus Dominum præſtare velit incolumem, quod tutum, quod honeſtum, adeoque omne illud facere quod ipſi futurum ſit utile, ſibi facile & poſſibile; quemadmodum ſex iſta capita in jure feudali definita ſunt *in c. 1. de form. fidelit.* ubi etiam horum cap. prolixior habetur expoſitio. Schneid. *de feud. part. 5. n. 95. & ſeq.*

Alterum eſt quod conſiliarii, officiales, † miniſtri ac famuli Dominis ſuis præſtare ſolent, idque vulgariter Rathſ oder Dienſtpflicht appellatur Schneidewin. *diſt. part. 5. numero 63. verſicul. ſecunda ſpecies.* Vult. *de feud. c. 6. nu. 6. lib. 1.* qui hoc ad omnes & quosvis officiarios principis alicujus aut perſonæ illuſtris extendit, ſive ſint domeſtici ipſius ſive non, proinde elegantius & plenius hoc juramentum appellari fidelitatem, vel juramentum fidelitatis, officii. Cum autem domeſticorum appellatio hic generaliter capiatur, juramentum hoc non eſt ſolius officii. Nam & privati etiam à ſuis famulis in certis capitibus exigere poſſunt, licet non ſoleat hoc tenore apud eos frequentari. Hen. Roſenth. *ſynopſ. feud. c. 6. concl. 85. n. 11. lit. n.*

Et hoc quidem juramentum magis fundari ex uſu dominorum, † quam jure ſcripto, teſtatur Bald. *in c. 1. n. 2.* quem ibi ſequuntur Præpoſit. *ſuper textum & Schneid. n. 5. qualiter vaſallus &c.* Car. Molina. *conſued. Pariſienſ. tit. 1. §. 2. gloſſ. 3. n. 4. & 6. cum ſeq.* † ubi dicit, hoc non poſſe exigi, niſi ab habente jurisdictionem. Verius tamen eſt, quod etiam aliis hoc à ſuis miniſtris ex conventionem exigere, non ſit vetitum, teſte Roſenth. *lococitat.*

Imo multoties valde neceſſarium. Cum enim iſtiusmodi perſonis vel corpus ſuum vel vitam, vel honorem vel bona, vel etiam arcana ſua conſilia adeoque totam ſuam ſalutem Domini concedere ſoleant ac debeant, juſtiſſima de cauſa juramento illos obſtringunt, ut proclivem, quam habent, nocendi occaſionem, religioſa illa compellant promiſſione & aſſecuratione, cum peſſimus nocendi artifex ſit improbus domeſticus, nullaque peſtis ad nocendum vel magis præſentanea vel efficacior, quam familiaris inimicus reperiatur, juxta gloſſ. *ult. in cap. 1. diſtinct. 93.* Alvarot. & Schneid. Baro *in cap. unic. qual. jur. deb. vaſall.* Hunnius *diſput. de juramen. fidel. Theſ. 16.* Siquidem domeſticis fraudibus facile quidvis pro negotii opportunitate conſingi poſſit, vel id quod vere geſtum eſt, aboleri, ut alio fine, inquit Imperator, *in l. data jam pridem C. de donat.* Ex quibus perſpicue etiam ejicitur, privatorum quoque famulos, & miniſtros, ut qui non minus fideles dominis ſuis eſſe debent, & à quibus non minus poſſit Dominis prætextu familiaritatis noceri, ad fidelitatis promiſſionem ac juramentum domeſticitatis cogi poſſe. Matt. Steph. *de juridi. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 240.* Schneidew. *de Feud. p. 5. p. 424.*

Tertium eſt, quod quis Domino, † hoc eſt Magiſtratu ſuo, ut ſubditus, ratione ſubjectionis jurat, quæ juramenti ſpecies communiter Homagium vocatur Erbhyldigung oder Erbpſicht/ & dicitur aſſecuratio ſecur-

securatio fidelitatis & obedientiæ, quam subditus facit Domino territorii, sub cuius iurisdictione habitat.

163 Thom. Maul. *tract. de homagio tit. 1. n. 1.* † Et hoc iuramentum omnes subditi tenentur præstare, c. 1. & ibi Andr. de Iser. Jacob. de Belvis. Bal. Alvar. Præp. Mat. de Afflict. & Dd. *tit. qual. deb. jur. vassall. dom. fidel.* Steph. Bertran. *conf. 311. p. 1. lib. 3.* Aegid. Bossi. *tract. crim. sub tit. de crim. las. maj. n. 107.* Jacob. de S. Georg. *tract. de homag. n. 32.* Crav. *conf. 27. n. 1. conf. 201 n. 10. & 17.* Alex. Rub. *conf. 11.* Socin. Jun. *conf. 102. n. 30. lib. 2.* † Etiam Principes, Comites, Barones, & Nobiles personæ, si sint subditi Ludolph. Schrad. *conf. 23. n. 149. & 150.* Hoc autem iuramento obstricti proprie *ſiebe getrewen* appellantur,

165 † quamvis & vassallos non aliter atque Latine fideles,

166 c. 1. §. *quia cum seq. de his qui feud. dar. poss. c. unic. de cont. int. dom. & fid. & c.* sic Germanice *ſiebe getrewen* nuncupari, stylus receperit, teste Gail *de arrest. c. 7. n. 13.* & addit. ad Zaf. *in l. 2. de orig. jur. in pr. sub lit. D.*

Si quis tamen in territorio domicilium non habeat

167 tamen si bona etiam immobilia sive pauca † sive multa in eo possidet, hoc iuramentum præstare non tenetur, nominatim attestante Jacobin. de S. Georg. *in verb. qui quidem investiti, n. 9* ubi inquit, se consulente ita esse iudicatum, allegans Hostiens. Jo. And. Panor. & alios *in c. nimis de jurejur. Vult. de feud. c. 6. num. 5. lib. 1.* Schneid. *de feud. par. 5. nu. 68.* ubi dicit, magis communem & consuetudine approbatam, Paris. *conf. 25. nu. 44. & seq. vol. 1.* quo etiam inclinatur Menoch. *conf. 943. n. 27. seq.* & in Germania observari frequentius, ita ut non dubitet generalem esse consuetudinem, ait Rosenth. *de feud. c. 6. concl. 85. n. 8. lit. K.* Thom. Maul. *tract. de homag. tit. 1. n. 16.* non attentis iis, quæ in contrarium adstruunt Isern. *in c. 1. n. 1. & ibid. Alvar. nu. 1. Laud. n. 12. & 15.* Afflict. *n. 12.* Præposit. *ante n. 1. & 3.* Schenck *n. 7.* Pet. Rav. *qualit. jur. deb. vassall. Burs. conf. 4. n. 11. vol. 1.*

168 Cum enim hoc iuramentum † personale sit, personarum subjectionem non rerum tantum respicere videtur, † Ac proprie is est subditus, qui domicilium in aliquo iurisdictione habet, non qui ibi, sine illo bona quædam possidet l. *domicilium ff. ad municip. l. si in patria C. de incol. lib. 10. gloss. in clem. unic. §. eisdem in verb. subditos de foro compet. Dec. conf. 661. n. 6.* Rimin. ald. Jun. *conf. 353. n. 5. lib. 4.* Cephal. *conf. 13. n. 15.* Seraph. *decis. 843. n. 1.* Socin. *in c. licet ratione n. 8.* Felin. *ibi. n. 23. d. tit. de foro comp. Anchar. quest. 11. n. 16. lib. 1.* Alciat. *conf. 21. n. 3. lib. 2.* Domicilium enim passivam inhabitantem tribuit iurisdictionem D. Menoch. *conf. 1000. n. 23. lib. 11.* Cacher. *conf. 9. n. 18.* Honded. *conf. 5. vol. 1.* Meichsner. *decis. 6. n. 1. 2. 3. & passim* quos omnes sequitur Gail. *de pignor. c. 15. n. 7. & obs. 35. n. 2.* & hanc esse communem interpretum sententiam scribit Burs. *conf. 16. n. 1. & 3. vol. 1.* quibus suffragantur Jo. Petr. Surd. *conf. 313. n. 66.* qui infinitos allegat Col. *de process. executiv. part. 2. c. 1. n. 23.* Thom. Michael. *disp. de iurisd. thes. 57. lit. 6.* ac sæpius in Camera, imo quotidie sic observari, notat Rosenth. *d. concl. 85. n. 9. lit. m.* ubi multos in hanc allegat sententiam.

Cæterum inter recensitas tres fidelitatis juratæ species maxima est discrepantia.

170 Juramentum enim subjectionis multo fortius ligat † subditos, quam Clientelare vassallos, uti hoc gravissimis fulcit autoritatibus. Crav. *conf. 517. n. 3.* citat. *decis. Neapol. 265. n. 57.* multis etiam Franc. Burs. *conf. 147. n. 33.* citans Jo. de terra Rub. *in tract. de rebell. Mar. Freccia lib. 2. auctor. 4. n. 7.* citat Bald. *conf. 270. vol. 3.* Rol. à Vall. *conf. 1. n. 30. vol. 3.* allegans Afflict. *qualit. vassall. & c.* † magisque astringit ad obediendum, ideoque non nisi personaliter præstari potest, ut cum aliis tradit Zasius *de feud. part. 7. n. 20.* prout & Præpos. *in c. 1. §. sed utrum per quos fiat invest.* Jacob. de S. Geor. *verb. qui quidem*

investiti n. 22. post Bald. *in l. unic. §. ne autem C. de caduc. tollend. Chassan. in consuet. Burg. §. 2. rubr. 3. n. 3. in verb. faire homage* † Quod secus est in iuramento vassallatico, 172 astruente Surdo *decis. 159. n. 17.* Wesenb. *de feud. c. 8. n. 24.* Sylvan. *de recog. feud. q. 64.* Schrad. *part. 6. c. 4. nu. 35.* Marin. Freccia *de subfeud. Baron. in addit. ad lib. 3. nu. 55.* Vult. *de feud. c. 7. n. 32.* ubi hodie observari dicit, ut vassallus per procuratorem juret juxta c. 1. §. *fi. per quos fiat invest.* quos compluribus allegatis refert & sequitur Henric. Rosenth. *synop. feud. c. 6. concl. 37. n. 5.*

Multos insuper effectus, quibus iuramenta subjectionis & vassallagii differunt recenset Bald. *conf. 327. n. 7. & seq. vol. 1.*

Sic etiam diversa iuramenti familiaritatis, seu officii & fidelitatis ratio est, † per notat. *in d. c. unic. qual. jur. vass. deb.* de quo Menoch. *conf. 943. n. 13. & seq. Vult. c. 6. n. 6.* Gail. *de pign. c. 15. n. 3.* Thom. Michael. *disp. de iurisd. thes. 57.*

Hac tamen discrepantia inter istas iuramentorum † 174 species non obstante, triplicem illam fidelitatem ab uno & eodem præstari non est absurdum, si nimirum is sit & subditus & officialis & vassallus, unumquamque tamen suo respectu, idque explicari potest vel iuramento uno, ut docet Bald. *de pace Const. in verb. vassalli nostri n. 5.* Jacob. de S. Geor. *in verb. qui quidem invest. n. 6.* Ravenn. *in c. 1. in fi. & ibi Præpos. n. 3. qual. vass. jur. deb.* vel iuramentis diversis prout causæ ob quas præstantur diversæ sunt. Neque enim unum suppletur per alterum, ideoque si quis vassallus sit & is fiat postea domesticus vel familiaris ejusdem Domini, etiam si iuramentum vassallagii antea præstiterit, nihilominus iuramentum officii præstare tenebitur, nisi forte hoc illi remittatur, Rosenth. *synop. feud. c. 6. concl. 85. nu. 7.* Vult. *de feud. d. c. 6. n. 7.*

Ex ista trium iuramentorum inductione, & singulorum accurata consideratione, negantes fidelitatis iuramentum per Imperatorem præstari, nulli horum speciei Imperiale jusjurandum adaptari posse contendunt.

Et inverso quidem ordine à posterioribus duobus ordiendo dici non potest, ab Imperatore summo † 175 Pontifici jusjurandum familiaritatis, aut subjectionis præstari, quia quod ad illud attinet, notorium est Imperatorem non esse ex domesticis, familiaribus, vel officialibus S. Pontificis; Multo minus posterius concedi potest † nam alias sequeretur Imperatorem 176 (quod magis absurdum videtur) etiam in sæcularibus esse subditum summi Pontificis, contra communem juris traditionem qua omnes fatentur † Imperatorem 177 esse supremum omnium, & in temporalibus nemini esse subditum l. 1. *ff. de constit. princip. l. 1. & ult. C. de legibus l. 2. §. sed quia C. de jur. vet. enucl. l. penult. & ibi Bald. C. de bonis qualib.* Imo ne Papæ quidem in sæcularibus, † secus tamen in spiritualibus c. *solita de major. & 178 obed. l. 1. C. de summa Trinit. clem. pastoralis §. deniq. de re judic. c. ad honorem de usu pall. ibique gloss. Cardin. & clem. 1 in pr. 4. op. de jurejur. † Sic & Gratianus in c. 179 nos si incompetentes, §. item cum David 2. q. 7. Dna inquit sunt persona quibus mundus iste regitur, Regalis videlicet & sacerdotalis: sicut Reges præsumunt in causis sæcularibus, ita sacerdotes in causa Dei. Et gloss. in d. clem. 1. in verbo apicem. de jurejur. Sicut inquit, † Papa in spiritualibus habet apicem dignitatis: Ita Imperator habet apicem & summitatem dignitatis, quoad temporalia, & omnes alios excedit.*

Quin potius Imperator in temporalibus † præest 181 omnibus etiam Ecclesiasticis personis quibuscunque per tradita Jo. Bertrach. *tract. de gabel. & vectigal. part. 1. n. 5.* Didac. Covar. *in c. peccatum §. 2. §. 9. num. 7. de reg. jur. in 6.* † Ubi salva Ecclesiæ Catholicæ definitione 182 aperte dicit Romanum Pontificem, nec alicui nec habi-

habitu universi orbis, & nec in ipsos quidem Christianos temporalem habere jurisdictionem, nisi quatenus ea est ad spiritualis jurisdictionis & potestatis utiliore & faciliorem usum. Id quod maximo etiam conatu defendit Ant. de Rosell. *tract. de potest. Papa & Imp. in pr.* Papam nullam habere ex summi Pontificatus officio, jurisdictionem temporalem, nec eam in Imperatorem transtulisse, † sed eam penes ipsum Cæsarem esse ut distinctam à potestate spirituali, idemque late tradit Jacob. Almain. *tract. de potest. Eccles. & Laical.*

Deinde vero primam fidelitatis speciem perpendentes, Imperatorem summi Pontificis vasallum, †
 184 aut imperium Romanum Ecclesiæ, aut sedis Apostolicæ feudum esse, nequaquam concedunt, id
 Imperium Romanum quod nuncupatim impugnant Jacob. Almain. *d. tract. de potest. Ecclesiast.* † dum dicit juramentum
 Imperatoris de defendenda Ecclesia, non probare
 185 imperium teneri ab Ecclesia in feudum, quem refert & sequitur gloss. in d. clem. unic. de jurejur. in ordine litera.

186 Quemadmodum nec juramentum † quod Rex Franciæ præstat Parlamento Parisiensi de defendendo regno probat regnum haberi à Parlamento in feudum, † nec ideo quod jurat Prælati in sacra unctione Remensi se defensurum Ecclesiam habet regnum ab Ecclesia. Et d. gloss. sequitur Wilhel. Occam. in suis dialog. qui totus est in hac sententia. Et bonam rationem hujus opinionis ponit Barb. in d. clem. 1. non ausus palam dissentire à glossa; Et negativæ hujus opinionis assertores opinionem suam subsequenter argumentis evincere conantur.

Argumen- Primo si imperium Ecclesiæ feudum esset, Imperator quilibet teneretur accipere investituram à summo Pontifice eidemque præstare juramentum homagii
 188 sive clientelare ad habendum imperium. † Siquidem non nisi sub conditione fidei & investituræ feudum
 189 constituatur tradente Vultæ. de feud. c. 7. n. 30. † Et in feudis juramentum fidelitatis omnino & regulariter præstandum est, & ut nullum præstetur illud est ex conventionione, c. 1. in fin. per quos fiat invest. & in c. 1. §. est & alia, que fuit prima caus. & c. 1. in princip. de Capitul. Conrad. gloss. in c. 1. qual. vasall. jurar. deb. fidel. Mozz. de substant. n. 20. Borch. de feud. c. 7. n. 37. Burf. conf. 127. n. 17. vol. 2. Menoch. conf. 65. n. 17. vol. 1. idque regulariter fieri debere dicit Welenb. c. 8. n. 28. Mozz. de substant. n. 10. † & de natura esse feudi docet Andr. de Isern. in c. 1. §. sed nec est alia justior. num 38. que fuit prim. caus.

At vero de nulla Papali investitura doceri potest, quin ex Historicis notum † est nec semper nec ab †
 191 omnibus Imperatoribus jusjurandum tale præstitum fuisse, sicut nec eosdem omnes à summis Pontificibus coronatos esse. † Unde Maximilianus I. coronam Imperialem à Romano Pontifice accipere minime sibi necessarium videri cum Imperii majestatem ab ordinibus Imperii acceperit, coram Statibus publice professum esse, Bodin. de Republ. libro secundo cap. 6. numer. 225. † & alii scribunt. Et Rudolphum Habsburgensem nunquam Italiam vidisse nedum Romæ coronatum esse testatur Tho. Michael. disputat. de jurisdict. thes. 3. lit. c. Ferdinandum quoque Maximilianum II. Rudolphum II. & Matthiam sanctissimæ memoriæ & Inviçissimum Imperatorem Ferdinandum II. nunquam Romæ coronatos fuisse notorium est.

Fuit autem de hoc ipso juramento, num scilicet Imperator ad illud † ipsum summo Pontifici necessario præstandum præcise obstrictus sit olim etiam ut ipse textus
 195 perator ad d. clem. unic. innuit, temporibus Clementis V. Pontificis & Imperatoris Henrici Luzelburgici (quem

perperam vulgo Septimum dicunt, cum selectionem dumjura- Principum Germaniæ spectemus octavus, quia septi-
 mum se Henricus filius Friderici II. ut ex aliquot ejus summo Pontifici
 diplomatis videre licet nominavit, sin autem confir- præcise ob-
 mationem Pontificiam attendamus, sextus sit nomi- strictus sit.
 nandus) maxima inter Theologos ac Jureconsultos contentio. † Cum enim post mortem Alberti Cæsaris, 196
 iste Henricus à Septemviris Imperator renunciatus esset impulsu summi Pontificis, tum ut Romæ coronaretur tum ut Italiam placaret magno cum exercitu in Italiam profectus est inde Romam ingressus; & Cardinalibus eum inaugurantibus ab eo petentibus ut se Pontifici jurejurando obstringeret, non solum majestate Imperatoria indignum, verum etiam contra morem majorum libertatemque religionis Christianæ esse respondit. Principem, principum orbisque terrarum Dominum servo servorum sacramentum dicere remque esse novi exempli nec usurpatam ætate superiori: Ipse vero Pontifex Clemens V. in Clem. Romani de jurejur. quam post Cæsaris obitum, propter hanc contentionem, conscripsit, narrat, cum ad Cardinales scripsisset, Reges Romanorum ad se Ecclesiamque defendendam sibi jurejurando fidelitatis devinctos, atque hi Imperatori, accepto jam Imperatoris diademate, sententiam earum literarum expoluisse, talemque ab eo fidem per sacramentum exigent, Henricum indignatum ritu solenni, accitis Tabellionibus qui in acta quæcunque gererentur, referrent, præsentem magnam populi multitudine, publice respondisse, nolle se ad hunc modum esse obligatum, nec se ejusmodi jusjurandum unquam antea præstitisse, & haud scire, an ita antecessores sui, fidem suam Pontificibus obstrinxerint. At contra Pontifex tum ipsum Henricum per legatos sibi promississe contendit, quantumvis postea dissimularit, se Ecclesiæ obnoxium fore, tum priores Cæsares, ut tali fide se prædecessoribus suis adstringerent, jurejurando adactos esse.

Qua re cognita, postea etiam Ludov. IV. proximus Henrici successor, quod perspiceret decretum hoc in Imperii esse præjudicium, contrariis id constitutionibus ex Principum & Ordinum sententia antiquavit.

Unde receptius videtur, Imperatorem non teneri †
 ad illud juramentum, nec per Pontificem ab eo id ex-
 torqueri posse, & nominatim id propalante Ant. de Rosell. de potest. Imp. Papa §. nunc aliud restat dubium per tot. Cum enim potestas Pontificalis atque Imperialis
 198 debeat una alteram adjuvare c. 1. de oper. nov. nunc. † Et
 Imperator Ecclesiæ Romanæ auxilium impartiri c. vene-
 rabilem de Elect. † Et sic naturali quodam debito ad hoc
 ipsum adstrictus sit, ut tueatur jus publicum † quod
 in sacris & sacerdotibus consistit leg. 1. ff. de iustit. &
 201 jur. Certe ad hoc juramentum causa alia non subsistente legitima compelli non debet, † maxime, 202
 quia hoc juramentum non cohærens alicui contrahui, non videtur actionem parere, nec obligationem aliquam inducere ut notat Innocent. in cap. cum venissent. de institut. & Bartol. in leg. si quis pro eo de fidejussor. Inde etiam affirmat Rosell. d. §. nunc aliud restat. num. 5. † quod juris Canonici textus, qui referunt præstita per Imperatores Pontificibus juramenta, juxta formulam c. tibi domino distinct. 63. & clem. 1. de jur. potius contingentiam facti narrent quam obligationis vinculum inducant, † inde
 204 que concludit Imperatorem jurare nolentem, non posse adstringi, nisi aliquo casu infidelitatis, aut pacis, aliove emergente &c.

Secundo Imperium nulla ratione feudum esse †
 Ecclesiæ inde arguunt, quod cum Imperator sum-
 mum dignitatis & potestatis gradum obtineat, in-
 conveniens videatur, eum jurare se hominem ac
 vasallum alterius esse, obsequium illi & observan-
 205 tiam
 Argumen- tum II. Ne-
 gantium
 Feudale
 esse impe-
 rium.

tiam redditurum, & eandem illi præstituram, quam vasallus suo Domino debet, quam solennem esse fidelitatis præstandæ formulam constat ex *lib. feud. 2. tit. 5. 6. & 7.* † Neque enim qui magistratum obtinent, vel ab inferiori, vel etiam à pari contra dignitatem aliquid facere compelli possunt, *l. 3. in fi. § l. 4. ff. de recept. qui arb.*

Argumen-
tum III.

206 Tertio Imperatorem non tenere Imperium à sede Romana, † nec illud Ecclesiæ feudum esse adstruunt ex propria ipsiusmet Papæ Adriani IV. confessione. Cum enim Fridericus I. ei rescripsisset divinæ institutioni ac doctrinæ Petri contrarium esse, quicumque asserat ipsum coronam Imperialem pro beneficio à Papa suscepisse, idem Adrianus in epistola ad eund. Imp. Anno 1159. data respondit, nomen beneficii, quo usus fuerat, non pro feudo sed pro benefacto accipiendum esse: Occasione, inquit, *cujusdam verbi quod est beneficium, tunc animus (sicut dicitur) est commotus, quod utiq. nedum tanti viri sed nec cujuslibet minoris animum merito commovisset. Licet enim hoc nomen, quod est beneficium apud quosdam in alia significatione, quam ex impositione habeat, assumatur, tunc tamen in ea significatione accipiendum fuerat, quam nos ipsi posuimus. & quam in institutione sua noscitur retinere. Hoc enim nomen ex bono & facto est editum, & dicitur beneficium apud nos non feudum, sed bonum factum, in qua significatione in universo sacra scriptura corpore invenitur, ubi ex beneficio Dei non tanquam ex feudo, sed velut ex benedictione, & bono facto ipsius gubernari dicimur & nutriri. Et tua quidem magnificentia liquido recognoscit, quod nos ita bene & honorifice Imperialis dignitatis insigne tuo capiti imposuimus, ut bonum factum valeat ab omnibus judicari. Unde quod quidem verbum hoc, & illud scilicet, contulimus tibi insigne Imperialis corona, a sensu suo. visi sunt ad alium retorquere, non ex merito causa, sed de voluntate propria, & illorum suggestione, qui pacem regni & Ecclesiæ nullatenus diligunt, hoc egerunt. Per hoc enim vocabulum contulimus, nihil aliud intelleximus, nisi quod superius dictum est, imposuimus.* Radevicus de reb. gest. Friderici lib. 1. c. 16. & 22. Petr. Heig. lib. 1. qu. 3 n. 55.

208 Similiter ferunt Gregorium IX. † Pontificem cum Electores monuisset, ut intra certum tempus juxta facultatem sibi traditam alium eligerent, responsionem quorundam Germaniæ Principum accepisse, non esse scilicet sui juris Imperatorem substituere, uti refert Abbas Stadenf. Heig. d. qu. 3. n. 55. Ergo eo ipso, dum Principes ad eligendum monet Papa, testari videtur, suum non esse Imperium transferre.

Sic etiam tradit Nicol. Cisner. in orat. de Othone III. Imp. Innocentium III. Papam in Epistola ad Bertholdum Zaringia Ducem, cum Principes, qui Philippo favebant ei objecissent, legatum ejus quod rejecto Philippo Othonem Regem approbarit, aut Electoris, aut cognitoris personam sumpsisse, si Electoris in messem alienam falcem misisse, atque ideo Principum dignitati derogasse, respondisse iis, se jas Principum sibi vindicare nolle, sed illis Principibus potestatem eligendi Regem Romanum salvam relinquere ad quos ea jure & antiqua consuetudine pertineat, & sic negasse legatum suum, qui neminem eligi curarit, nec elegerit vel Electoris suscepisse partes vel electioni se ingessisse.

209 Referuntur denique † hujus negativæ assertionis auctores plurimi Wesen. in apostill. 1. ad Schneidvv. ad rubr. proam. Inst. nu. 6. lit. h. Thom. Mich. de jurisdict. thes. 3. lit. c. thes. lit. d. thes. 10. lit. a. & thes. 15. lit. 9. Ferrar. in form. lib. act. conf. & negat. gloss. 7. verb. plenam n. 3. Bodin. libr. 1. de republ. c. 9. n. 117. in fin. Gæddæ. disp. feud. 4. thes. 9. Pacian. libr. 2. de probat. c. 35. n. 32. Boc. tract. de crim. las. majest. c. 1. num. 30. & seq. Lupold

à Babenburg de Jurib. Regn. & Imper. d. c. 9. in princip. aperte affirmans, juramentum, quod solet præstare Rex Romanorum Papæ & Ecclesiæ Romanæ secundum formam in Can. 63. Tibi domino. comprehensam, non esse juramentum fidelitatis id est Homagii scilicet quod præstat fidelis seu vasallus Domino suo ratione Feudi, & consequenter Imperatorem non tenere Regnum seu Imperium à Papa & Ecclesiæ Romana in Feudum Eberbard à Weyh, de reg. elect. & succed. fol. 51. & 132. Bart. Muscul. de success. convent. memb. 1. class. 1. nu. 99. Sixtin. lib. 2. de regal. c. 4. n. 10. & seq. Arumæ. discurs. de jure pub. 31. qu. 10. Camman. disp. juridicopol. 3. thes. 11. & alii ab his passim allegati.

Dissentiunt autem & contrariam opinionem † 210 capeffunt Canonistæ, & Bellarm. lib. 3. de translat. Imp. Affirmati. Rom. & in recog. libr. de contro. Lancel. in temp. omn. va. jud. lib. 1. c. 1. p. 1. q. 4. Salyc. in l. bene à Zenone C. de quadrien. præscr. Oldrad. conf. 90 n. 7. vol. 2.

Porro iidem auctores, qui negant Imperatorem Ecclesiæ vasallum esse, consequenter etiam fortissime asserunt † Imperium à Deo esse, Casarique à caelesti majestate traditum, nequaquam vero à Pontifice in Imperatores Germanos translaturum esse: & ad tuendam opinionem suam præter adducta in præcedenti controversia, sequentibus nituntur rationibus.

Primo quod imperium multo † tempore fuerit ante Pontificatum. † D. Bernard. lib. 2. ad Eugen. arg. l. 2. § sed quia 18. C. de vet. jur. enucl. Nov. 28. c. 4. Theo. Reinsing de Regim. sacul. & Eccles. lib. 1. class. 2. quæst. 3. n. 30. ubi arguit absurdum esse prius dependere à posteriori. Nam & Julius Cæsar Imperii sceptrum tenuit ante Christum natum, qui Augusto imperante, humanam car-nem assumpsit, & sub Tiberio, qui Cajum Caligulam successorem habuit passus est: † Pontificatus vero Romæ Anno Claudii Cæsaris secundo, Christi quadragesimo quarto sumpsit exordium, & sic ante primum Pontificem, quinque extiterunt Imperatores, † qui etsi Ethnicorum tenebris (ut multi succedentes) implicati, & à fidei orthodoxæ lumine alieni fuerint, pro veris tamen ac legitimis Imperatoribus ab universo orbe, atque ab ipso Domino Salvatore nostro, ejusque Apostolis recogniti fuerunt. Unde & Christus sub Augusti jurisdictione nasci & inter subditos ejus in Bethlehem connumerari voluit, hinc & eidem censum pro se & S. Petro Apostolo exolvi jussit. † Sic & Paulus Apostolus ad Cæsarem tanquam superiorem appellavit. Ex quibus impossibile videtur, imperium à Pontificatu originem hausisse: † Cum causa præcedere debeat causam, l. incivilem C. de furt. l. Titius ff. quæ res pign. oblig. poss.

Deinde hoc ipsum confirmant, † tum ex populi Romani in coronatione Caroli Magni, solenni acclamatione Carolopiusissimo perpetuo Augusto, à Deo ordinato Magno & pacifico Imperatori vita & victoria. Unde inferunt, Carolum Magnum virtute bellica Longobardorum Regnum occupasse: Ideoque jure victoriæ Regnum Italicum sibi vindicasse, eaque de causa Romanos, per præfatam acclamationem una mente, unaque voce Imperium ad eum detulisse, virtute propria quæsitum, & tantum ministerio Papæ in impositione coronæ, usos fuisse, & consequenter, quod per Pontificem fecerunt, id ipsos juxta vulgatam juris Regulam, censerī fecisse: cujus rei adducunt testes Sigbert. Sigon. & Theol. Venet. in resp. pro causa Venet. adversus Pontif. Paul. V. Et hanc sententiam præter Aventinum & alios tuetur Marf. Patav. in defens. pacis publ. l. tract. c. 9.

Tertio Imperium à solo Deo esse, † nequaquam vero summo Pontifici acceptum referri probant ex communi Septemviro- rum Imperii decreto Anno

- Christi 1338. tempore Pontificis Benedicti XII. publicato, cujus tenorem retulit Aven. *Annal. Boi. lib. 6.* Sacrum scilicet Romanum Imperium summum esse universi orbis magistratum, & à nullo nisi Deo recognosci, atque hoc ipsum anno insequenti à Ludovico Imp. unanimi Statuum consensu confirmatum esse retulit D. Georg. Sigism. Seld. in d. suo consil. pro Ferdinando Cesare conscripto fol. 44. §. als auch bey zeiten. Hinc Martin. Mejer. Cancellar. Mogunt. ad Æneam Sylvium Card. postea Pontificem, & Germanicam nationem quondam inclita sua virtute, suoque proprio sanguine Romanorum Imperium coemisse scribit, quod & versibus illis antiquis comprobatur.

*Sanguine Romanum sibi regnum Carolus apte
Associat proprio, proprio quoque sanguine servat.*

- Quin & ipsum Imperatorem Justinianum imperii sui solum Deum auctorem agnovisse probat tex. l. 2. §. 11. C. de jur. vet. enucl. & tex. eleg. in Nov. 28. c. 4. in fi. ibi. hanc nos gratiam Deo referendam putamus, qui Imperii nobis coronam imposuit. & in §. 1. in Authen. de inst. cant. & fid. ibi quia igitur Imperium propterea Deus de cælo constituit, Nov. 73. præfat. Sic etiam Fredericus II. propria confessione testatur facit Imperium à Deo esse, his verbis, *Debitam patri nostro reverentiam libenter exhibemus, liberam Imperii nostri coronam divino tantum beneficio ascribimus.* Radevicus lib. 3. c. 16. quem citat clariss. Ictus D. Christ. Gæwoldus in commen. de Imperii Septem vir. c. 6. n. 62. & Fredericus Imperator in c. 1. de Pace tenen. & ejus viol. ibi. Quoniam divina præordinante clementia solum Regiæ Majestatis conscendimus, &c. & alii multi quos enumerat Rest. Castal. tract. de Imp. qu. 4. in pr. Idem propugnat Christ. Schwanman obser. præct. Camer. 2. n. 4. ubi concludit Cæsareum Imperium à Deo immediate profectum esse per l. 1. in fine C. de sum. Trin. ibi ex cælesti arbitrio & in §. 1. Auth. de instr. cant. & fid. ibi. Imperium Deus de cælo constituit §. si vero etiam Auth. ut defuncti seu funera ibi. Omnibus gentibus quarum nobis principatum alium quidem ab initio dedit Deus, alium vero adjecit.

- Quarto in comprobationem & opinionis ejusdem adducuntur testimonia juristarum tam divini, quam humani una cum aliis auctoritatibus. Divini quidem Proverb. 8. vers. 15 & 16. *Per me Principes imperant, per me Reges regnant.* D. Paul. ad Roman. 13. vers. 1. ubi dicitur potestatem à Deo esse Deut. 17. 1. Samuelis 8. Luca c. 2. Joan. c. 19. & Danielis 2. vers. 21. *Et ipse mutat tempora, transfert regna atque constituit.* Hinc vulgatum illud in imperatorum diplomatis *Nos Dei gratia &c.* Vir M. von Göttes Gnaden.

- Sic & ex jure Canonico huc & faciunt textus in c. quasitum 23. q. 4. Ubi Innocentius Papa loquens de potestatibus sæcularibus dicit, eas à Deo fuisse concessas, eisque non nisi Dei ministerio datum fuisse gladium c. si Imperator distinet. 96. Ubi Papa dicit quod Imperator Catholicus privilegia suæ potestatis in administrandis legibus publice Divinitus consecutus sit & ibi glossa notat Imperium à solo Deo esse per text. c. quasitum 23. q. 4. cui suffragatur Leo Magnus *serm. 1. in natali Petr.* & Paul. ibi. ut autem hujus inenarrabilis gratiæ per totum mundum diffunderetur effectus, Romanum regnum divina providentia præparavit &c. Prosper Aquitanicus lib. 2. de vocat. gent. c. 16. Ad cujus rei effectum ait, credimus providentia Dei Romani regni latitudinem, præparatam Mart. Uran. consil. 18. nu. 24. tom. 1. ex tex. Auth. de instrum. cant. §. quia igitur circa prin. col. 6. probat propterea de cælo Deum dedisse Imperium, ut leges aptet secundum naturæ varietatem, c. si. 16. q. 3. Ubi dicitur quod venerandæ Romanæ leges per ora principum divinitus sunt promulgatæ, & id ipsum expresse

adseverat magni nominis Ictus Ferdinan. Vasq. *illustr. controvers. quas. 21. numer. 7.* Ubi dicit, Imperium à Papa in Imperatorem nunquam migrasse, cum apud eum nunquam fuerit, & *quas. 20. num. 2.* & tradit Papam habere solam jurisdictionem spirituales, & temporalem immediate à Deo principibus sæcularibus datam fuisse, per multa allegata ibidem. Idem etiam docuit Tapia in Rubr. ff. de Const. Princip. c. 1. n. 5. Bald. in leg. digna vox in 2. Notab. Cod. de legib. Cagnol. in præmio Digest. num. 33. *Facile Hercle est,* inquit, *in puncto juris opinionem contra Ecclesiam tueri ac defendere, sed durum est contra stimulum calcitrare.* Idque etiam in scripta retulit Anton. de Rosell. in tract. de potest. Imperat. ac Papæ in §. potestatem n. 2. ubi scribit, Imperium à Deo & esse in principe sæculari nec per hoc ab Ecclesia de- pendere.

Prædictis insuper auctoribus expressim adstipulans Lupold. de Babenburg. in tract. de jure regim. & imper. Roman. c. 9. os ut ipse dicit in cælum ponere volens, eandem opinionem subsequenti argumento probare nititur. *Certum est inquit, quod regnum & imperium Roman. constat ex provinciis & terris, regno & imperio subjectis, cum mero & mixto imperio, ac potestate plenaria in ejusdem provinciis & terris, sicut quodlibet totum ex suis partibus constat.* Sed Carolus Magnus, in cuius personam Imperium de Gracis fuit translatum in Germanos, habuit Italiam & alias provincias & terras, quas hodie habuit regnum & imperium Romanorum, & plures alias ante dictam translationem; habuit etiam in ipsis plenariam & omnimodam potestatem ante translationem prædictam, de consuetudine generali regnorum occidentalium. Et sic non habuit has provincias & terras, cum potestate hujusmodi ab Ecclesia Romana in feudum, vel alio quocunque titulo, sed vel ex successione paterna, more aliorum Regum occidentalium, vel per bellum licitum, de jure gentium introductum; Ex quo etiam jure gentium provincias & terras hujusmodi per bellum licitum suas fecit. Et sic post eundem Carolum successores sui, primo per successionem generis, & deinde per electionem surrogatam in locum successionis generis, Italiam & alias provincias ac terras regni & imperii cum potestate omnimoda in eis, similiter habuerunt eo jure, quo ipse tenebat easdem tanquam succedentes in locum ipsius. Ergo concluditur ex hoc, quod Rex Romanor. qui ex electione principum succedit in locum dicti Caroli saltem quoad illas provincias & terras, quæ sunt de regno & imperio, non tenet regnum & imperium hoc modo sumptum à Papa & ab Ecclesia Romana in feudum &c.

Et hanc opinionem Imperium scilicet Cæsareum à solo Deo immediate esse defendit Michael Ulcurrenus in Tract. de Regimine mundi 2. *quæst. principal. per totum,* Ubi hanc sententiam latissime confirmat, & ad contraria respondet, cui dilucide adstipulatur Theod. Reinfing. de Regim. Ecclesiast. & secul. lib. 1. class. 2. c. 3. per totum, ubi multis argumentis eam sententiam confirmat.

Quin etiam ab Imperii Statibus & Electoribus Anno 1338. decretum esse constat, Imperatorem, neminem nisi Deum & ensen superiorem recognoscere, vnd daß das Heylig Römische Reich das höchste Haupt in der Welt / vnd keines Menschen Lehen vnderworfen sey. Georg. Sigismund. Seld. im Bedencken an Keyser Ferdinand. p. 112. Quo respexit Henricus Auceps, qui ad filium Ottonem M. dixit, *En tibi Imperium, non à majoribus mihi relictum, sed per memetipsum acquisitum, & à solo Deo concessum* Witich. lib. 2. rer. Sax.

Plura in hanc sententiam cum auctorum testimonia tum argumenta suppetunt ex auctoribus, qui contra Card. Bellarminum & P. Gretserum, de trans-

lat. Imper. Rom. ad Germ. scripserunt, quibus recensendis libenter superledemus.

127 *Affirmantium sententia.* Caterum dissentiunt ab horum opinione, † & contrariam propugnant, nempe summi Pontificis auctoritate & beneficio imperium ad Germanos translatum Canonistarum principes Panormitan. cap. 1. num. 3. de probationibus Felin. cap. 13. de iudiciis. Pet. de Andlav. libro 2. de Imper. Roman. cap. 9. ubi multas pro hac sententia rationes adducit & contrarias refutat, nominatim vero doctiss. ac Illustrissim. Cardinal. Bellarminus libro 1. cap. 7. De Translatione Imperii Rom. à Græcis ad Francos adversus Matt. Flaccium Illyricum, ubi supra triginta Historicorum testimoniis, Imperium Romanum summi Pontificis auctoritate ad Francos à Græcis translatum fuisse comprobat, secundo Testimoniis duodecim Principum, tertio septem summorum Pontificum, quarto id inde confirmat, quod Imperium Romanum à Francis non sit acquisitum Jure belli, non acceptum immediate à Deo, non Jure hæreditario devolutum ad Carolum Magnum; Non auctoritate Senatus populi que Romani, nec à Græco Imperatore, Carolo Magno traditum, Denique summum Pontificem Jure suo Romanum Imperium, transferre potuisse ac re ipsa ad Francos transtulisse, gravissime corroborat Reverendus Pater Gretserus contra Goldastum: sed vix habuit, quod adderet Bellarmino. Horum etiam sententiam inprimis collaudat Reverendus & doctissimus Pater Christophorus Grentzing S. I. Provincialis Patronus ac Fautor meus summe observandus, in Epistola quadam hac de re superiori anno, ad me perscripta, quibus ex nostris nominatim etiam assensere Barth. in Authent. quomodo oport. Episcop. nume. 2. Et accedunt ex antiquioribus Zonaras tom. 3. annal. in vita Constantini & Irenes. Georg. Cedren. in compend. historiar. in vita Constantini & Irenes. Paul. Diac. libro 23. rer. Roman. Ammon. libro 4. de reb. gest. Franc. cap. 90. Eginarth. in vita Caroli. Episcop. Viennens. in Chron. atat. 6. Regino Abbas Prumicenf. libro 2. Chronic. Albert. Krantz. libro 2. Saxon. cap. 18. Donat. Acciajulus in vita Caroli Magni Raph. Volaterran. libro 3. Geograph. Polydor. Virgil. libro 4. de Invent. rer. Jacob. Wympheling. in epis. rer. Germanic. cap. 9. Cuspinian. in vita Caroli Magni & Caroli Calvi. Joan. Naucier. in Chronolog. generat. 27. Robert. Gaguin. libro 4. compendii de reb. gest. Francor. Philip. Bergomenl. libro 11. Supplement. Antonin. histor. part. 2. t. 14. cap. 4. Joan. Trithem. in catalog. scriptor in nomine Leon. 111. Matth. Palmer. in Chronic. Anno 801. Blondus Flavius decad. 2. libr. 1. Lupold. de Bebenburg. in proem. libri de jurib. Imperii. Conrad. Abb. Urspergens. in Chronico. Witichindus Corbejens. libro 3. gest. Saxon. Luitprand. Diaconus Ticinens. 6. Histor. 6. Hermann. Contract. in Chronic. Marian. Scotus Chronic. lib. 3. Dodechinus Mariani continuator Lambert. Schaffnaburgens. in histor. German. Otho. Episcopus Frisingens. lib. 5. c. 31. Godefri. Viterbiens. in Chronico universali quod Pantheon appellavit. Augustin. Triumphus in summa de potest. Ecclesiast. quest. 37. de Imperii translatione art. 2. 3. & 4. Alphons. Alvarez. Guerrerus. in specul. utriusque dignitatis cap. 56. numer. 4. P. de Andlo. de Roman. Imper. libro 2. cap. 9. Lancellot. in templ. omn. jud. libro 1. capit. 1. §. 2. quest. 2. Hieron. Gigas de crim. las. Majest. libro 1. rubric. Qual. & à quib. crim. las. Maj. comm. ubi Imperium secundum veram Dd. conclusionem ab ecclesia dependere tradit. Unde vulgatum illud Gregorii in Henr. IV. Imper. Rudolpho Duci Sueviæ coronam Cæsaream mittentis.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho. Quasi à Domino super regna & gentes constitutus cap. omnes principes. extr. de major. & obed. cap. 1. extr. com. de consuet. tantumque Imperatori, quantum Sol lunæ, aurum plumbo juxta cap. solita. §. prater ea nosse debueras de major. & obed. & anima corpori præstans. c. duo sunt, cum seq. dist. 96.

Ex his igitur utrinque allatis auctoritatibus ac rationibus, neminem latere puto, de præmissis duabus quæstionibus maximam esse inter Theologos, & utriusque Juris Interpretes altercationem, id quod etiam gravissimam excitavit contentionem inter Joannem XXIII. & Benedictum XII. ejusque successorem ex una, & Ludovicum Bavarum Imperatorem ex altera parte: † Et si enim Bonifacius VIII. constitutionem desuper promulgaverit, qua declaravit omnem potestatem sæcularem esse suppositam Pontifici, ut patet ex constit. extravag. 1. de majorit. & obed. † Econtra tamen prædictus Imperator Ludovicus contrariam publicavit constitutionem, qua decrevit Imperium esse à Deo, & non esse suppositum summo Pontifici, declarando omnes eos esse reos læsæ majestatis, qui dixerint, Imperium esse à Papa, quam constitutionem de verbo ad verbum retulit Alberic. de Rosat. in l. bene à Zenone num. 16. col. 6. C. de quadrien. præscript. & de eadem re facit mentionem Decius in c. novit num. 63. vers. sed addatis extr. de judic. & Joan. le Cirier. de jur. primogen. q. 12. nu. 9. lib. 2. refert & indecisi relinquit Pacian. de Probat. lib. 2. c. 35. num. 33.

Et si vero hac de re nihil certi Ecclesia Catholica definierit, ideoque disputationi absque ulla hærelæos suspitione locus sit, & utramlibet sententiam eeu problematicam, inter Theologos & Jurisconsultos, citra Ecclesiæ præjudicium ut quæ nihil hac in re definivit defendi posse Reverendus ac doctissimus Theologus Dn. Jodocus Coccius S. I. piæ memoriæ datis ad me Benfeldii die 26. Decemb. Anno 1621. literis contestatus est, & in hac specie post Covarruv. in cap. peccatum §. 9. numer. 7. de reg. jur. in 6. tradit Martin. Azpilcueta in c. novit. notab. 3. de judic. & adversus communem tenuerint indistincte gloss. in c. quoniam, dist. 10. Anton. de Rosell. de tract. de potest. Imp. & Pap. Cardin. in d. c. novit. Alberic. in l. cunctos populos numer. 19. Codic. de summ. Trinit. & in d. l. bene à Zenone, num. 16. C. de quadrien. præscript. Almain. d. tract. de potest. Jo. Major. in 4. sent. dist. 24. quest. 1. Et insuper etiam proxime motarum duarum quæstionum decisio ad propositam à nobis hoc loco de juramento fidelitatis controversiam definiendam maximopere conducit: Quia tamen eadem altioris sunt indaginis, quam ut à privatis decidi debeant, quippe duorum supremorum mundi capitum præjudicia haud levia concernentes, idcirco Relatoris, non Censoris partes hic sustinens, cum Romanis & Venetis globulum, literis N. L. impressum, indubietatisurnam rejiciens, meum in his, super earundem resolutione, judicium, ne litem illam opinionum diversitate acerrimam, meam faciam, non interpono, nec quicquam decido.

Quod vero ad principalem de † Imperatorii, in 230 forma moderna Papæ præstandi Jurisjurandi qualitate, hoc loco potissimum institutam disquisitionem attinet, quamvis non ignorem, plerosque Theologos & multos etiam Canonistas, in ea esse opinione, quod juramentum per Imperatores & Reges summo Pontifici exhiberi solitum, fidelitatis sit proprie dictum, id quod etiam prænominatus profundissimus Theologus in

omni doctrinæ genere excellentissimus ac in linguarum præsertim Hebraicæ cognitione versatissimus Reverendus Dominus P. Coccius piæ memoriæ sentit, seque in scholis, cum in eam materiam incidisset, docuisse asserit, licet illi Theologorum parti, quæ vult summo Pontifici, Dominium temporale directe competere, non assentiatur, mihi tamen in hac controversia, Antonii de Rolellis in *tr. de potest. Imper. & Papa p. 1. cap. fin. per tot.* ob Dei tantum reverentiam & naturali Jure, ut Ecclesiam, Pontificem & Clerum tueatur, ad juramentum reverentiæ & naturæ non fidelitatis, Cæsarem adstringi, statuentis, placet sententia, tum quod nec extorqueri tale juramentum possit, tum quod præstitum fidelitatis dici haud debeat, per rationes *d. loco* ab ipso adductas, vel etiam Lupold. de *Webenburg de jur. regni. cap. 9. p. 61.* juramentum hoc fidelitatis, id est fidelis tantum defensionis, Ecclesiæ per Imperatorem, ut Advocatum, faciendæ, judicantis opinionem amplector. Quam interpretationem post Cujac. 2. *F. 7. & Rittersh. 1. part. feud. 10. q. 11.* D. Hepingk in *dissert. de Jure protect. concl. 10. in Scholiis sub lit. B.* pariter sequitur.

Ratio decidendi l. ex formula Juramenti.

Fundamentum autem sententiæ hujus ex ipsa inprimis Juramenti, de quo controversitur, formula firmissimum sumitur.

Tenor autem ejusdem, uti ex cæremoniali Romano *lib. 1. sect. 5. c. 3.* constat, talis est.

Ego N. Rex Romanorum adjuvante Domino futurus Imperator, promitto, spondeo, & polliceor, atque juro Deo & Beato Petro, me de cætero protectorem atque defensorem fore summi Pontificis, & Sanctæ Ecclesiæ Romanæ, in omnibus necessitatibus & utilitatibus ejus, custodiendo & conservando possessiones, honores, & Jura ac Jus, quantum divino fultus adjutorio potero, secundum scire & posse meum, recta & pura fide. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Quod si igitur Principalis ejusmodi juramenti scopus & intentio jurantis, quam verba declarant, attendatur, manifestum est, Reges Romanos, seu Imperatores, juxta subjectum verborum tenorem, principaliter Jurejurando promittere, sese protectores ac defensores fore summi Pontificis, atque Jura Ecclesiæ Romanæ pro viribus conservaturos, & sic evidenter patet, articulos in dicto juramento contentos ad defensionem Ecclesiæ Romanæ & ad conservandum summum Pontificem, pertinere.

- 231 Jam vero Juris indubitati est, † quodlibet juramentum regulari secundum naturam rei, super qua juratur, *cap. pervenit. de Jurejur.* And. Gail. 2. *observat. 22. numer. 20.* Modestin. Pistor. 1. *consil. 2. numero 7.* Mynsing. *dec. 11. resp. 3. numer. 75.* & juramentum restringi ad consensum jurantis, & recipere tacitam conditionem intrinsecæ voluntatis, quam habet negotium principale, super quo juratum est, per not. Bartol. in *l. Titio Sejo. §. Imperator. ff. de leg. 1.* Tiraquell. *de constitut. poss. p. 2. lim. 7. numer. 37.* Schrader. *de feud. p. 10. sect. 3. numer. 47.* Mynsing. *d. resp. 3. numer. 75.* Juramentumque contractui † appositum recipere omnes conditiones, exceptiones, subauditiones & limitationes, quas recipit ipse contractus super quo interponitur, tenent DD. com-

muniter, Vincent. Honded. 1. *consil. 43. numer. 4.* Wesenbec. *consil. 52. numer. 82.* Curt. Sen. *cons. 3. numer. 2.* Anton. de Butr. in *cap. quinta vallis de Jurejur.* Paul. Castrensi. *consil. 122. numer. 4. vol. 2.* Bartol. in *l. si quis pro eo numer. 15. ff. de fidejuss. & sequent.* Unde nihil addere actui, super quo juratur, nec obligationem augere, vel extendere Jurisjurandi præstationem uno ore testificantur Marta de *Jurisdict. p. 4. cent. 1. cas. 16. numer. 10.* Paris. *consil. 12. numer. 76.* Tiraquell. in *l. si unquam, in prefat. numer. 165.* Codic. *de revocat. donat. Zas. ad l. 5. numer. 23. ff. de condit. caus. dat. caus. non secut.* Cacheran. *decisio 92. numer. 6.* Baldus in *l. si procurator col. 3. Digest. de condit. indeb.* Et juramentum habere consensum pro materia fundamentalis, & secundum eum regulari per *l. final. qui satisfac. cogant. & Cod. final. l. de non numerat. pec.* tradit Theod. Reinking de *Regim. secul. & Eccles. libro 1. class. 2. capit. 4. numer. 8. & sequent.* Ex quo etiam manifestum est Jusjurandum illud defensionis promissorium, non nisi intensive operari, ita ut vinculum obligationis in re, cui accedit, intendat solummodo, non vero extensive, ut ad non cogitata vel non expressa extendatur, per doctrinam Zassii ad *Rubri. ff. de Jurejur.* At vero ex ipsa formula, & rei evidentia manifestum est, juramenta Imperatorum, † summo Pontifici præstari solitorum, non ad eum finem interponi, ut fiant vasalli Papales, sed Protectores duntaxat & patroni Romanæ Ecclesiæ, & ejusdem Antistites. Cum præsertim Jure naturali, (ut *alibi* sexcentis auctoritatibus probavimus) Imperator adstrictus sit Ecclesiæ, Pontificem & Clerum tueri. Si igitur hoc ipsum in juramentum deducatur eo modo, quo inest deductum, censeri debet *l. 3. de leg. 1. l. Cornelius 2. l. si quis Sempronium de hered. instit.* & sic dici debet, non fidelitatis sed naturæ & reverentiæ juramentum.

Præter hæc autem, † confirmatur prædicta sententia, ab exemplis inferiorum Statuum, qui Episcopatum Monasteriorum vel Ecclesiarum collegiatarum Advocati existentes, earundem Præsulibus, interdum ratione susceptæ in illos Advocatiæ, similia defensionis juramento præstant, nec inde tamen, ipsos fidelitatis Jusjurandum præstitisse, vel ex tali Sacramento subjectionis nexu Ecclesiis subjectos esse recte aliquis dixerit, vel inferre poterit ut non ineleganter ab horum exemplo arguunt D. Georg. Sigismund. Seld. Imperii Vicecancellarius in *consil. pro Ferdinando Casare numero 25. pagin. 63. & seq.* D. Hepingk de *Jur. Advocat. Thes. 10. lit. B.* ubi dicit, Principes inferiores ob jurato promissam Monasteriis & Ecclesiis defensionem, nullatenus illis subijci, multo minus igitur Imperatores, ex eo, quod Ecclesiæ Romanæ Advocatiam gerunt & summis Pontificibus defensionem jurato pollicentur, fidelitatis sacramentum præstitisse censeri. Quemadmodum nec iidem ob id, quod in unctione & coronatione, dum illa Aquisgrani peragitur, de defendenda Ecclesia ipsorum Præposito & Capitulo Ecclesiæ Aquisgranensis juramentum præstant, fidelitatis vinculo iis obstringi intelliguntur, uti non abs re decidit Matth. Bortius de *Jure Majest. & Regal. capite tertio, conclus. 40.*

Præterea plurimi ex Jurisconsultis & Canonistis hanc opinionem tuentur, quorum in numero sunt magnus inprimis Cujacius *libro 2. capite septim. de feud.* Frideric. Hordleder in *Decad. ex Schleidano conclus. 31.* Georg. Sigismund. Seld. de *consil. pro Casar. Ferdinand. numer. 25.* Joannes Gryphiander, in *discurs. 26. conclus. 64. Arum. vol. 2.* Ludolph. de *Webens*

233

234

Ratio decidendi II. ab exemplis.

Ratio decidendi III. ab auctoritate.

Sebenburg Episcopus Bamberg. *de jure regni capit.* 9. ubi expresse scribit, juramentum etiam in *cap. Tibi Domino*, contentum, omnino de Advocatia, & non de Homagio accipiendum esse, Warem. ab Ehrenberg *capit.* 2. *numer.* 51. *libro de verisimil.* Joannes de Turre Cremat. *in cap. duo sunt distincti.* 93. Joannes Harnisch. *Inter Arum. discurs.* Academi. 26. *Thesi* 62. 63. ubi distinguens inter juramenta Homagii subditorum, & fidelitatis vasallorum, *in sequenti conclus.* 64. ab utroque separat illud, quod Imperator vel alius Princeps Ecclesie, nomine fidei & defensionis præstat, idemque firmat Joachim. Cluten. *in syllog. rer. quotid. conclus.* 4. Bertach. *Repert. verb. Imperator. numer.* 63. Nicol. Cifner. *Assess. Cam. Spirens. in dissert. de Henric. Cardinal. Alexand. in cap. si Papa distincti.* 40. David. Hepingk. *dissert. de jure Advocat. Thesi.* 10. *in notis ad lit. B. Conrad. Rittershus. libr.* 1. *capit.* 10. *quest.* 11. *de partit. Feud. Anton. de Rosell. in tract. de potest. Imp. & Pap. p. 1. c. final. per totum.* & alii passim supra allegati.

Declaratio Ex quibus omnibus manifeste colligitur, Jusjurandum illud non esse fidelitatis vasallaticum, si-
premissio-
pinionis. ve subjectionis, vel Homagii, sed si quis id vocet fi-
235 delitatis + juramentum, id eo tantum sensu tale ap-
pellari, quatenus propter officii obligationem in
eo magis fides exuberat, siue magis exuberare de-
bet, quemadmodum actiones dicuntur bonæ fidei,
quia in illis magis requiritur superabundantia bonæ
fidei §. *actionum Instit. de action.* Sic illud juramen-
tum dici posse fidelitatis, quod in eo maxime requi-
ratur fidelitas, seu bona fides, addens ita DD. com-
muniter intelligere sæpe dictam Clem. uni. de Jure-
jur. quemadmodum & ipse Rosell. eo sensu hæc
Jura interpretanda esse vult *in d. §. Nunc aliud restat.*
numer. 6. *ad fin.* Cum quo etiam concordat Lu-
dolph. de Babenb. *d. capit.* 9. adseverans, Jusjuran-
dum Imperatoris Papæ præstitum eo sensu dici Jura-
mentum fidelitatis, id est fidelis defensionis impen-
dendæ.

Objectionis Nec vero prædictæ decisioni adversatur *text. in c. un.*
isolutio. 2. *Feud.* 100. ubi expresse dicitur Imperatorem + de-
236 bere Romano Pontifici fidelitatem.

Quia respondetur *cap.* illud eo sensu accipiendum
esse, quando Imperator à Papa Feudum aliquod ha-
bet. Tunc enim non ratione Imperii, sed Regni vel
ditionis quam à summo Pontifice in feudum recog-
noscit, absque majestatis suæ diminutione fidelitatem
jurare potest, per doctrinam Obrecht. *disput. Feud.*
2. §. 226.

Sicut igitur juramentum protegendæ Ecclesie
& Papæ, non facit Imperatorem subditum Papæ, ita
quoque majestatem Imperatoriam non diminuit,
si ab Ecclesia Romana ac summo Pontifice vel aliis
Regibus feuda accipiens, fidelitatis Juramentum
præstat & per substitutum serviat, id enim si-
ne majestatis respectu diminutione fieri posse, post
Ægid. Bellamer. *consil.* 48. *col.* 10. *l. quisquis* 27. *C. de Episc. & cler.* allegantem tradit Zasius *de Feud. p. 1.*
numer. 73.

Sic Imperator Carolus V. Pontificis Romani Va-
sallus fuit, ratione Regni Neapolitani, Siciliæ, Ar-
ragonie, Corsicæ, Sardinie Insularum Canaria-
rum, quarum nomine Ludovicus Rex Hispaniarum
Anno 1343. Juramentum summo Pontifici præsti-
tisse legitur. Ita Reges Angliæ fidelitatis juramen-
tum, ratione quarundam provinciarum, Regibus
Francorum præstant, nihilominus tamen Angliam &
Hiberniam summa potestate regunt. Bodin. 1. *de Re-
publ. c.* 9.

Hunc igitur in modum, si quis dicat, Imperato-

rem præstare Juramentum fidelitatis summo Pon-
tifici recte judicabit, alias vero minime Hotom.
illust. questio. 35. Zach. Viator. *de exemp. conclus.* 22.
Rosenthal *de Feud. capite tertio, conclusio. quint. li-
tera C.*

Hac igitur objectione, & aliis quæ supra in con-
trariam partem adducta sunt, non obstantibus, in
hac concepta opinione persistens, omnino existi-
mo ac statuo juramenta Imperatorum quæ juxta
prædictam formulam de Romana Ecclesia & ejus-
dem Antistite protegendo faciunt, non esse eo mo-
do fidelitatis, seu præstentur à Vasallis seu subdi-
tis, sed potius, patrocinii ac fidelis tuitionis vin-
cula.

Quod si tamen hæc sententia, ab Ecclesie Catholice
sensu aliena sit, ejusdem ac cujuslibet rectius sentientis
judicio me submitto.

Quinimo ab his tribus introductis disquisitionibus
summum Pontificem ac Imperatorem concernentibus
libentius omnino abstinuissem, eo quod eorundem
Majestatem, silentio potius ac reverentia colendam
esse censeam, quia tamen in susceptæ hujus materie
deductione, omnes & singulas tam Theoricas quam
præcticas quæstiones, quæ circa Advocatiæ argumen-
tum memoriæ occurrerunt, pro ingenii ac judicii no-
stritenuitate, explicare propositum erat, ideo easdem
institutæ commentationis necessitas quodammodo ex-
torfit.

Aliud porro ad formam + pertinens dubium extri-
candum occurrit, ansemque interrogandi præbet, *An Virum Pro-*
nimirum suscepti ad protegendum Patroni, de certa in
casibus necessariis, exhibenda defensione, cautionem præ-
stare teneantur. *testores de*
exhibenda
justa defen-
sione ad

Et sane initio per rationes dubitandi insequentes, *cautionem*
haud abs re concludendum videtur, Advocatos Tutelares, de fidei protectione præstanda ad cautionem esse obstringendos. *obstringendi sint.*
238

Primum enim illud se objicit, quod tales de qui-
bus hic loquimur Advocati ac defensores, (quem-
admodum idiplum non ineleganter in Cap. XV. de
cognatis Advocatiæ deduximus) Tutoribus com-
parentur. At vero Jura concedunt, disposita + in u-
no æquiparatorum, etiam locum habere & requiri in
alio, juxta gloss. & textu. *in l. Si quis servo, & ibi*
Bartol. ac DD. C. de furt. Cravetta de antiquit. temp.
p. 4. §. transeo nunc ad quartam. numer. 98. ubi ipse
plures ad hoc allegat. *Affirmati-*
va. Ratio
dubitandi
l. pro sen-
tentia af-
firmativa.
239

At vero certum est, + tutorem & curatorem an-
te administrationem susceptam, teneri satisdare, rem
pupill. salvam fore, *l. legitimos. §. in princ. & ibi Bar-*
tol. & Doctores Digest. de legitim. tutel. l. 1. 2. 3. 4.
§ tot. tit. ff. rem pupilli salvam fore, leg. de creatio-
nibus 27. *C. de Episcop. aud. l. fin. §. sed cum antiqui-*
tas. §. sic autem Cod. de curat. furios. l. si tutor. 4. &
ibi gloss. Codic. in quib. caus. in integ. restitut. necess.
non est. l. cognatos. 3. & ibi Baldus Cod. de postlim. re-
vers. l. sancimus. & ibi Odofred. Codic. de admini-
str. tut. l. de die 8. §. tutor, & curator. Digest. qui sa-
tisda. cogant. l. 1. l. 2. & tot. tit. Cod. de tutor. & cu-
rator. qui satis non deder. Anton. Piagg. tract. de tu-
tor. & curat. questio. 7. numer. 23. *Cavalcan. tract.*
de Tut. & curator. numer. 23. *Rebuff. l. satisfactionis.*
61. vers. regula ergo erit. ff. de verbor. signif. Masuer.
in sua prax. tit. de tutor. & curator. numer. 2. Et
cum hac dispositione Juris communis concordat des
H. Röm. Reichs Policey Ordnung/ An. 1548. zu Augs-
burg auffgericht vnd volgendes Anno 1577. zu Franck-
furt gebessert sub rubr. von der Pupillen vnd Wunders-
jährigen Kinder Tutorn vnd Vormündern/ 16. §. Item
daß er nach / 16.

Cum

Cum ergo alias sæpe probatum existat, Protectores & tutores æquiparari, utique, quod in his statuitur, etiam in illis procedere debet.

241 *Ratio dubitandi II. à simili.* Sic & is, † qui defensor sive custos arcis alicujus constituitur, als ein Beschützer / Gubernator oder Schloßhauptmann / Jure cogitur, ut datis fidejussoribus caveat, de recte custodienda ac defendenda arce, ut ex Joan. Gæddæo *de contrahend. stipul. c. 6. conclus. 23. nu. 257.* firmat Anton. Hering. *de fidejuss. c. 10. num. 216.*

242 *Ratio dubitandi III. ab exemplo.* Præterea præstitæ per † Protectores ejusmodi cautionis in Illustribus ac Generosis quondam Joanne, Rudolpho & Gotfrido fratribus, Comitibus Habsburgi, Lauffenbergæ & Rapersvillæ Dominis Einsidlenfis Monasterii Protectoribus, exemplum nobis insigne suppeditant Annales *Eremitæ Deiparæ Virginis* per Reverendum & religiosum Dominum Fr. Christoph. Hartmanni ibid. Conventualem ac Bibliothecarium nuper in lucem prolatis *ad annum 1348.* quod cum ad rem maxime faciat, ex eodem Authore hic subjiciendum duxi.

Superioribus, *inquit*, cum Tigurinis commissis bellis, quibus etiam Joannes pater occiderat, damna haud mediocria prædiorum & locorum vicinitate Conrado Abbati & Monasterio nostro *Heremitarum*, præsertim apud *Fesiconem*, & aliis propinquis vicis, ipsi subiectis intulerat Joannes, Comes Habsburgi, Lauffenbergæ & Rapersvillæ Dominus; Eorum in damnorum compensationem idem ipse Comes Joannes & fratres ejus Rudolphus & Gotfridus, qui Lauffenbergæ ferme agitabant, cum ipse Rapersvillam obtineret, in protectionem peculiarem susceperunt eundem Conradum Abbatem Heremitarum Monasterium universum, & omnes nostros cum prædiis & possessionibus subiectos & obnoxios, promittentes auxilium, operam, consilium omnibus iis in locis, quæ ad eos pertinent, aut in ipsorum potestate sint. Sunt quoque politici, pro se, & suis omnibus posteris, quos ideo hoc ipso devinciunt & obligant, ut eo facilius divina illis Majestas, *Deipara Virgo* cœlorum regina veniam illorum indulgeat, quæ contra Monasterium & ei connexos & subditos admiserunt, nullo in Jure, Jurisdictione, possessione, censu, redditu, nullis in hæreditatibus, feudis, beneficiis, privilegiis, Abbati aut ejus monasterio facturos unquam molestiam, aut impedimentum allaturos, sed eadem omnia, & quæcunque habent in oppido Rapersvillæ & vicinis pagis, se & eorum posteros protecturos, & defensuros, neque per se, neque opera suorum, neque ulla domestica aut externa Jurisdictione seculari, aut Ecclesiastica, aut alia quacunque re infracturos, violaturos, neque damnum aliud unquam, aut detrimentum apportaturos, sed potius Abbatem, ejus successores, & Monasterium eadem in libertate, Jure & dominio, quibus hactenus usi frui sunt perpetuo defensuros, juxta & secundum Monasterii instrumentum,

regalia, tabulas, clenchos, prothocolia, absque dolo malo. In quorum omnium fidem, certitudinem & æternitatem Abbati, & Heremitarum Monasterio fidejussores dederunt Senatum & populum Rapersvillensem, facto instrumento, sigillis trium Fratrum, & Communitatis Rapersvillensis munito, editoque Tiguri Anno 1348. feria V. proxima post Joannis Baptistæ.

Nec vero debet absurdum videri, † clientem à Patrono, cautionem exigere, tametsi se sua-que omnia ejus fidei ac tuitioni credere non dubitaverit, quia experientia docet, † quod Protectores simpliciter delecti, sæpe, in messem, quod dicitur, alienam falces mittendo, plus sibi quam deceat, attrahere conentur, quod etiam Gail. libro 2. *observat. 54. numero 6. ad finem.* innuens ea in re, ait, sæpius à Patronis tutelaribus pernitiose peccari, & Jus Advocatiæ plus æquo extendi, idque ad quæstum & privatam utilitatem transferri, † ideo tanto majori cura cavendum est, ne se alteri in clientelam dantes, libertatem amittant, atque ex quæsito patronatu, potius subjectionis, quam protectionis beneficium exoriantur. Petr. Gregor. Tholos. *de Republic. libro 11. capit. 11. numer. 6.*

Verum, utut hæc se habeant, † si ad mores nostri temporis respiciamus, non facile deprehendemus, Advocatos onere satisfaciendi hodie gratia vari.

Quia, † ut Bodin. libro 5. *de Republic. capit. 6. inquit, Inter bonos data fides & accepta vicissim, ad mutua inter ipsos pacta conventa satis momenti habere, plerisque videtur.*

Unde & communiter dicitur, † quod virtus & bona de ipsis concepta fiducia, pro satisfactione habeatur, præsertim, quando Protector est probatæ fidei, arg. l. 1. §. is autem. *junct. gloss. verb. qualitatem. Digest. de rip. muniend. Barbat. cap. coram. col. fin. extr. de offic. delegat. Felin. cap. super his, numero 19. extr. de accusat. Jalon l. divorcio §. interdum. numero decim. vers. quinto alleg. Digest. solut. matrim. Hippol. de Marf. l. 1. §. ad questionem. num. 8. ff. de questionib. Idem Hippol. rubr. ff. de fidejussor. num. 283. Tiraquel. tract. de pœn. caus. 51. n. 37. cum seq.*

Facit huc, deinde † quod licet vasallus magis Domino astrictus sit, is tamen ad cautionem de servitio illi præstando adigi nequeat, ex Matth. de Afflict. in capite 1. in princ. numero 24. *de feud. sine culp. non amittend. & Schrader. part. 6. c. 6. numer. 73. Rosenthal. c. 8. conclus. 9. n. 23.*

Nec ad rem facit superius adductum ab æquiparatis argumentum. Cum enim in Tutoribus illud Jure expresso cautum sit, quod secus est in Protectoribus: argumentum non procedit. † Similitudo enim, paritasque omnis tollitur, perimiturque data instantia in casu, in quo instantia data est, *gloss. cap. sicut urgeri. 1. quæst. 1. gloss. l. creditori verb. vendicatio. ibi. Jalon numero 7. Digest. de nov. op. nunciat. Everhard. in top. in loco à simil. numero 12. Afflict. decision. 350. numero 11. Vasqui. illustr. contr. capite 35. numero 2. capit. 37. numero 7. capit. 38. numer. 4. & capite 47. numero 8. Seraphin. tr. de jurament. privilegi. 74. num. 103. & 104.*

Addu-

Responsio ad II. dubitandi rationem. Adductum insuper de custode arcis simile, non est perpetuum, quia id magis in voluntate Domini, quam in necessitate Juris positum est, unde pariter nullam necessariæ cautionis obligationem arguit.

251 Quod enim liberum est, † illud ad necessitatem seu obligationem transferri non debet, *l. neque ab initio. Cod. de nupt.* Et libera voluntas legi non alligatur Menoch. *de Arb. Jud. quæst. libro I. quæst. 7. numero 35.*

Responsio ad tertiam dubitandi rationem. Quod vero tertio loco ad præmemoratum de Comitibus Rapersvilenfibus, qui non, nisi datis fidejussoribus, ad Monasterii Einsidlensis Advocatiam admissi sunt, exemplum attinet, id nullam, in aliis Protectoribus cavendi necessitatem inducere potest, quia exempla † non ligant, nec arctant, ut recte docet Zasius in *l. obligatio n. ult. ff. de obligat. & act.* Hinc & vulgatum est, non exemplis sed Legibus esse judicandum *l. nemo. Codic. de sent. & inter. omn. Jud. Sebast. Hornmold. in Repert. sent. Jur. verb. exempla.*

Cum igitur leges, nulli Advocatorum, cautionem de rite præstanda protectione, imponant, tametsi hoc inter partes peculiari pacto induci possit, regulariter tamen de Jure ad eandem nemo obligatus est.

Responsio ad IV. dubitandi rationem. Inde licet, (quod ultimo loco objectum est) absurdum non sit, Cautionem à Protectoribus exigere, ii tamen si nolint, ad præstandam illam cogi haud possunt.

Constitutio præcedens. Sed jam de ultimo membro pertinentium ad formam circumstantiarum, nempe de pœna videntum est: † Cum autem propter text. clarissimos *infra* allegatos in re perspicua ac plana versemur, omissis dubitandi rationibus, in hoc puncto omnino concludendum est, constitui posse Protectores sub certa aliqua pœna, in casum omissionis aut non rite præstitæ defensionis exolvendæ, quemadmodum ea de re etiam *infra* in *Cap. de Actionibus* nonnihil dicemus.

252 *Decisio quæstionis absque dubitandi rationibus.* Primo etenim Justinianum Imperatorem generatim de pœnæ adjectione in quovis contractu edifferentem si audiamus, † is eam, tum propter

253 majorem futuræ protectionis certitudinem, tum, ut stipulator si forte defensio promissa non sequatur, evitet onus probandi ejus, quod sua interest omnino suadere videtur. *Non solum*, inquit, *res in stipulatum deduci possunt, sed etiam facta, ut, si stipulemur aliquid fieri vel non fieri. Et in hujusmodi stipulationibus optimum erit, pœnam subicere, ne quantitas stipulationis in incerto sit, ac necesse sit auctori probare, quod sua interest. Itaque si quis, ut fiat aliquid, stipuletur, ita adjici pœna debet: Si ita factum non erit, tunc pœna nomine decem aureos dare spondes? Sed si quadam fieri, quadam non fieri una eademque conceptione stipuletur quis, clausula hujusmodi erit adjicienda: Si adversus ea factum erit, sive quid ita factum non fuerit, tunc pœna nomine decem aureos dare spondes? §. ult. Instit. de verbor. obligat.*

Idem consilium suggerunt Jurisconsulti in *l. final. Digest. de prator. stipulat.* quod eleganter explicat Schneidew. in §. *fin. numer. 7. institut. de verb. obligat.* quia, inquit, *in obligatione faciendi succedit obligatio ad interesse; † ita, quod promissor præstando interesse liberetur, ejus autem probatio sit difficilis; ideo Imperator & Jurisconsulti in d. l. fin. Digest. de prator. stipula. tradunt hoc consilium, ut is, qui stipulatur factum, certam pecuniæ quantitatem, loco pœnæ adjiciat, ne auctor in probatione interesse succumbat.*

Et quia facti æstimatio incerta est, cum facta ab a-

liis pluris, ab aliis minoris æstimari solent, & ubi pœna est adjecta, non curatur de interesse, sed pœna peti potest, etiamsi nihil interfit.

Verum hoc loco circa † pœnæ adjectionem non 255 abs re quæri potest, *An protectores in eventum omissionis defensionis certam pœnam pacti ad ejusdem persolutionem ita se obligare possint, ut si eam ad certum tempus non solverint, statim contra eos in Camera vel Aula Imperiali executoriales sub pœna banni clientibus impetrare & decernere liceat?* *An Protectores sub pœna banni Imperialis sese ad defendendum obligare possint.*

Et sane initio dicendum videtur, † ejusmodi obligationem Jure validam esse. 256

Primo enim Jura † Canonica permittunt debitori, ut is se ad pœnam excommunicationis vel interdicti, si in præfixo termino non solvat, obligare possit, apud Judicem, cui inest Jurisdictio, per notata Abbat. Panormitan. in *cap. P. & G. numero sext. & sequent.* ubi alios concordantes & dissentientes refert. † Cum 258 autem bannum & excommunicatio æquiparentur, per late deducta in *Cap. præced.* consequens esse videtur, similiter quempiam sub banni pœna se obstringere posse.

Deinde facit, † quod sicut consuetudo, ita etiam pactum dat ordinem causæ, ut in ea procedatur summarie & executive, prout conventum fuerit inter partes. Rodericus Soarez. in *repetit. leg. post rem judicatam. 56. in declarat. legis regni. numero decimo. Digest. de re judic. & est casus secundum eum singularis in leg. missi opinatores. 7. Codic. de exact. trib. libro 10.* 259

Tertio auctoritatem affirmanti huic † sententiæ dare potest, quod alius etiam quilibet debitor ex pacto executivo, ad instantiam creditoris, capi, incarcerationi, & usque ad satisfactionem in carcere detineri possit, absque aliquo processu Judiciario, ut docuit Alciat. in *repetit. rubric. Extra. de judic. numero 74. & in rubric. de Jurejur. numero 210. Johan. Fab. §. fin. numero 7. Institut. de action. Anton. de Massa in forma Cameralis obligat. quæstio. 6. part. 3. Vitalis de Cambanis in tractat. clausular. in quæst. an cessione bonorum renunciari valeat, numero 19. in fin. & huic sententiæ accedit Boer. *decision. ducentesima nonagesima quinta, numer. 10. & 17.* ubi refert, talia pacta de debitore detinendo in carcere publico, quotidie fieri, idem tenet Roman. *consilio centesimo quadagesimo secundo, numer. 2. Neviz. consil. 52. numer. quart. Matth. de Afflict. constitut. Neapol. libro 1. de cultu pacis. rubric. 8. numer. 16. & decis. Neapol. respons. 326. numero 3.* quod idem etiam firmat Zas. *singul. respons. libro 2. capit. 8.* ubi asserit, † pacta valere, ut 261 debitor post moram incarcerationi possit, quia inquit, incarcerationi aliquem pro debito per magistratum, non est actus illicitus sed à Jure permixtus, Anton. de Canario tract. *de execut. instrument. numer. 60. 67. & 68. & sequitur Maranta de ord. Judic. part. 6. de citat. numer. 11.* ubi tradit, † isto casu posse capi debitorem, 262 sine aliquo processu, vel etiam citatione, quantumvis nulla adsit suspicio vel fugæ, vel dilapidationis, adjiciendo, hæc diligenter esse notanda pro ponderatione clausularum executivarum in instrumentis. Angel. in *leg. nemo carcerem. 2. Codic. de exact. trib.* Baldus in *leg. consentaneum. 8.* ubi post multa ita concludit. *numer. 26. Codic. quomodo & quando Judex.* Abbas *consilio 24. numero primo, part. 2. Paris. de Put. tract. syndic. sub rubrica Barataria, verbo. captura numero tertio.**

Et

263 Et quamvis stare in certo † loco ita adstrictum, ut non liceat recedere, videatur quodammodo sapere speciem servitutis, l. 1. § 2. ff. de lib. hom. exhib. tamen est sibi quod imputet, qui detinetur in carcere, ex sua propria voluntate, l. 3. §. item si quis volentem ff. eod.

Quia igitur scivit vel saltem scire debuit, arg. l. regula. 9. ff. de jur. & fact. ignor. & l. quod te. 5. ff. si cert. petat. † ob æs alienum, neminem posse invitum, ac non excussum, nec contumacem, ad carcerem rapi, gloss. l. 3. §. tutores. verb. vineulis, de susp. tut. l. ob as. 12. cum Authent. seq. Cod. de action. & obligat. & l.

265 nemo carcerem 2. C. de exact. trib. libro 10. † igitur obligando se ad carcerem, intelligitur beneficio legum pro se introducto renunciare. l. si quis in conscribendo. 29. C. de pact. † Sicut autem debitor legis auxilio dignus non est, qui contra legem delinquit, & nunc beneficium semel abdicatum, repetere intendit, contra l. auxilium 37. Digest. de minor. juncta l. queritur. 14. §. si venditor. de adil. edict. † Ita creditor, qui ex pacto facit detineri personam obligati, per Judicem, non habet pertimescere aliquod crimen, cum noverit, arbitrium hujus ultionis sibi ab adversario concessum esse, secundum gloss. verb. repellere. in leg. secund. Codic. de jure emphyteut. l. devotum, 5. Codic. de metatis.

268 Præterea Jure receptum est, † utile esse pactum, quo debitor se obligat creditori, ad faciendas operas etiam perpetuas. Salycet. in l. antiquitas 14. numer. 4. ubi addit, hanc sententiam communem esse, & ibi Bald. numer. 8. C. de usufr. Ripa in l. obligatione generali. 6. num. 10. ff. de pignor. Sin vero licet quem detinere ad operas ex pacto, quid vetat, eidem certum locum ratione conventionis deputare pro carcere, ex quo non licet recedere debitori, donec steterit promissis? Angel. de malef. verb. fama publica. numero 87. & Angel. l. qui in carcerem. 22. ff. quod metus causa.

269 Quinto insuper roborari † videtur hæc sententia per gloss. in l. stipulatio. 21. §. opus vers. siue autem, de nov. oper. nunc. ubi tradit, valere pactum cum scriptore alicujus libri initum, ut in eventum moræ teneatur in compedibus tantisper, donec scripserit librum, & tradit, omnes Dd. Bononiæ tunc residentes in hoc concordasse, quam sequitur etiam ibid. Alberic. §. siue autem. numer. 7. ubi post Guiliel. de Cuneo, subjicit, illam glossam esse communiter approbatam, & quod scriptor libri, obligans se ad compedes, in eventum moræ possit in vinculis detineri, Bald. in c. quemadmodum. numero 7. extr. de jurejur. & l. si traditio. 4. quest. 1. Cod. de action. empt. Specul. tit. de renunciat. & conclus. §. 1. vers. item est beneficium, num. 29. Joan. de Imola in cap. 2. numer. 19. extr. de pignor. eandemque communi Dd. calculo approbari fatetur Jas. in d. l. stipulatio. 21. §. habet autem. numero 11. Digest. de nov. op. nunc. ubi reprehendit Alexandrum in l. alia. 14. §. eleganter. numer. 6. vers. fallentia secunda, in fin. Digest. sol. matrim. diversum tenentem.

270 Sexto pro eadem opinione adduci potest † Bartolus, qui in l. 1. §. usque adeo numer. 2. ff. de Injur. refert, tolerari pactum ut adversarius meus, in eventum non facti vel præstiti, quod promissum est alapam, vel aliud mihi inferat, per quod tamen corpus non frangatur aut destruat, idque propter consensum partis. Bart. d. §. usque adeo. numer. 2. Ratio est, † quia ultio vel vindicta privata ex pacto non est prohibita, dummodo servetur moderamen legis, ut nominatim in scripta retulit Matth. Coler. de processib. Execut. part. 1. c. 6. num. 68.

Denique indubitatum est, † valere pactum ob-272 stagii, quod nihil est aliud, nisi privatus quidam carcer, ex quo non licet movere pedem obsidi de loco obstagio destinato, donec satisfaciatur creditori, cap. ex rescripto. extr. de jurejur. Bald. in l. 2. numero 9. Codic. de patr. quisil. dist. Gail. de pace publ. libro 1. capite 2. numer. 6.

Ex quibus omnibus concludendum videtur, valere conventionem Protectoris, ut in casu omittæ defensionis, in bannum Imperii denunciatur.

Sed ut ut hæc se habeant, † in contrariam attamen-273 sententiam omnino eundem esse, subsequentes deciden- di rationes persuadent. Decisio Negativa.

Primo enim, † communi interpretum calculo-274 traditum est, neminem se ad pœnam corporalem, (qualis est banni, quæ & damnatum vitæ periculo exponit) nec corpus suum ad injuriam realem obligare posse, eo † quod nemo sit Dominus membrorum suorum, per text. in l. liber homo. ca. 1. Digest. ad leg. Aquil. † & liberum corpus æstimatio-275 nem non recipiat. text. in l. 1. §. sed cum liber. & in l. fin. Digest. de iis qui dejet. vel effud. Felin. in cap. ex rescripto. de jurejur. Hippol. in l. 1. numero 2. & in l. lege Cornelia. §. constitutum. numero 7. Digest. ad L. Cornel. de sicar.

Ex quo fundamento Gailius infert, † pacta de-277 bitorum, quibus se obligant ad pœnam banni Imperialis, ut videlicet in eventum moræ declarentur & denunciarentur in bannum Imperii Romani, non valere, de pace publ. lib. 2. c. 2. n. 13.

Secundo receptam habemus † Jurisconsultorum-278 doctrinam, quod pactum, quo quis obligat se ad carceres sive privatos, sive publicos, permittendo manus injectionem creditori, non valeat, ita communiter approbari testatur Vivius, tract. commun. opin. verb. debitor non potest se obligare Alciat. in cap. cum contingat. numero 69. extr. de jurejur. Emanuel. Soarez. in commun. sentent. verb. carceri. numer. 14. Et quod nemo se possit obligare ad carceres, tradit Lucas de Penna in l. curiosi. 1. Cod. de curios. & stationar. libro 12. & in l. cum scimus 22. numer. 5. Codic. de agricol. & censit. libro 11. Chassanæ. consuet. Burgund. verb. rentes vend. rubr. 5. §. 3. numer. 10. Et hanc partem amplectitur Brunus tract. de cession. bonor. §. quæst. princ. quæst. 20. numer. 14. ubi hanc sententiam communem esse testatur, allegando ad hoc Felinum. in cap. ex rescripto. numero 13. extr. de jurejur. † Imo plus-279 dicit Bald. quod ne quidem Sacramento firmetur talis conventio, de carcerando debitore in casu moræ. Bald. in Auth. sacramenta puerum. numer. 4. C. si advers. vendit. & Imola in c. cum contingat, in 1. membr. num. 7. extr. de jurejur.

Quamvis autem aliter fiat, † ubi consuetudo est in-280 contrarium, istam tamen opinionem de Jure veriorrem esse, testatur Molinæus in tract. de commerciis. quæst. 36. numer. 271. Capell. Tholosan. decision. 61. Petr. Jacobi in sua pract. de bonor. cession. & sequitur Didac. Covarru. var. resolut. lib. 2. cap. 7. vers. secundum hoc ipsum.

Sic etiam tertio torturæ † pactum non valet-281 etiamsi conveniatur, quod Judex eam inferat, prout sentit Paris. de Put. super quæstione mota de duobus captivis, quorum alter alterum arguebat de furto, & facta invicem conventionem quod unus post alium torqueretur per Judicem pro eruenda veritate, cum primus in tortura perseveranter diceret, ipsius antagonistam commisisse dictum furtum, peteretque illum eodem modo torqueri ex pacto, alter recusavit subire torturam, & provocavit ad Jus, decidit Paris. de Put. eum torquen-

Ratio dubitandi VI. tima.

Decisio Negativa.

Primaria ratio decidendi.

Secunda decidendi Ratio.

Ratio decidendi III.

quendum non esse, sed fuisse conventionem invalidam. *tract. de syndic. paulo ante fin. in verb. quaro de una notab. question. num. 2.* Bart. in l. interdum. § 7. §. qui furem. num. 2. ff. de furt. Gail. de pace public. lib. 2. cap. 2. num. 15. Clarus lib. 5. sent. recept. § fin. quast. 63. nu. 7. quibus adde Coler. de processibus Executivis part. 1. cap. 8. num. 70. & Mascard. conclus. probat. 1129. num. 19. vol. 3. in V. offensi dictum. qui omnes tenent, non debere eum audiri, qui dicit, Domine Judex torqueatis me & illum, quem accuso de tali crimine: quia volo pariter me subijcere torturæ, propter defectum testium: & addunt rationem prædicti Scriptores: quia scilicet nemo est Dominus membrorum suorum; quod & supprobatur, & Jure notum est.

282 Denique non valet conventio, † qua mediante offendens ponit se in manibus offensi, vel injuriati, ut de se possit sumere vindictam, vel facere, quod vult Bart. in l. 1. §. usque adeo. num. 4. de injur. & in l. sed si unus 17. §. prator num. 1. de injur. quia istud esset peccare in suum corpus, contra l. fin. §. si quis autem. de bon. eor. qui sibi mortem consciver. l. liber. 13. ad leg. Aquil.

Ex quibus firmiter inferitur, pactum inter clientes & protectorem, fieri non posse, ut in casum omisæ defensionis, ille in bannum declaretur, ut in simili demonstrat Gailius d. loco. num. 13. usque ad num. 24.

283 ubi dicit, † creditori ex tali pacto, post moram citationem sub pœna banni in Camera Imperiali non decerni.

Quibus ita constitutis, non est, quod laboremus multum de argumentis, quæ pro asserenda contraria sententia in medium adducta sunt.

Responso ad I. dubitandam rationem. Enimvero, quod ad primum attinet, quo dicebatur, valere obligationem debitoris ad pœnam excommunicationis, per id non roboratur prior sententia. Quia Abbas ibid. num. 3. fatetur ipsemet, communem opinionem esse in oppositum: Et licet ex mente ipsius possit quis sub excommunicationis pœna se obligare, † tamen num. 7. ibid. expressim dicit, sine culpa & contumacia neminem esse excommunicandum, per text. in cap. nemo. & cap. nullus. 2. q. 1. c. nemo. 11. q. 3. etiamsi prius non solvendo fuerit in culpa, eo, quod sententiam excommunicationis semper præcedere debeat monitio. cap. sacro. de sentent. excommunicat.

Responso ad II. dubitandam rationem. Secundo nihil ad rem facit, † quod pactum, instar consuetudinis, det ordinem causæ, ut in ea procedatur executive, prout inter partes conventum fuit, quia illud procedit eatenus duntaxat, quatenus facta conventio Juri est consentanea, sed pactum bannale adversari legibus, per rationes decidendi satis edoctum fuit.

Responso ad III. dubitandam rationem. Tertio parum fulcimenti attribuit eidem adlectioni argumentum, de obligatione ad carcerem allatum. Illud enim pactum carceris, in eventum moræ, ut dictum est, aliter non valet nisi roboretur consuetudine loci, alias enim ad capturam nunquam descenditur, nisi prius excusso & non solvendo invento debitore, l. 3. §. tutores. & ibi gloss. verb. vinculis. ff. de suspect. tutor. quam ibid. num. 3. & in l. nemo carcerem. 2. num. 5. C. de exact. trib. sequitur Bartolus & Baldus, in l. fin. ff. de in jus voc. & in l. 1. C. si quid in fraud. patron. & in l. potest. 23. num. 1. ff. de leg. 1. Ripa. in l. obligatione generali. 6. num. 20. de pignor. Ita, ut ante excussionem, ad capturam personæ non possit perveniri, Bald. consil. 248. vol. 4. Paul. de Castro in l. fideicommiss. 50. §. 1. de judic. quos adducit Hippol. de Marfil. in pract. crimin. § attingam. num. 57.

Alia responsio ad eandem objectionem. Deinde respondetur, † multo esse gravius, per pactum se banno subijcere, quam carceris custodiæ ad-

289 dicere, siquidem banniti intestabiles fiunt, ac in

personis rebusque impune offendi possunt, quia à fide actuitione sacri Imperii excluduntur, & in discrimine vitæ fortunarumque constituuntur Gail. de pace publ. lib. 2. c. 1. n. 20. quod secus est in carceratis ob debitum.

Nihil penitus etiam roboris ad firmandam contrariam sententiam inest quartæ rationi, qua dictum fuit, debitorem posse se ad perpetuas operas creditori præstandas obligare, † quia ab operis ad bannum invalida & vitiosa est illatio, tanquam à separatissimis.

Quinto insuper nec illud nos remoratur, quod de scriptore libri, se ad compedes obligante, adductum fuit, † quia respondetur, illud esse speciale, tum, quia ibi electa fuit industria personæ, unde tenetur præcise ad factum, l. nemo est qui nesciat. §. de duob. reis. l. inter artifices. 31. de solution. tum, † quia vertitur in eo publica utilitas, quo scholaris habeat multos bonos libros, ex quibus se possit instruere ad utilitatem publicam. Alberic. de Rosar. in l. stipulatio. 21. §. si ve autem n. 5. 6. & 7. ff. de verb. oblig.

Sic frustra etiam sexto loco in subsidium adversæ partis inductum censetur pactum de alapa infringenda, quia illud vel omnino invalidum est, vel saltem procedit, si alapa in continenti infringatur, non autem, si ex intervallo, prout & ipsemet Bart. ibid. restringit suum dictum de alapa infringenda alicui ex pacto, ad tempus verbi, argum. l. in delictis. 4. §. si extraneus. de nox. act. quando nimirum adhuc voluntas adest, & ita loquuntur contraria in d. l. 1. paragraph. usque adeo Digest. de injur. & cap. scienti. & volenti. extr. de reg. jur. in 6. aliud autem esse monet, si ex intervallo sequatur injuria. Bart. in d. l. 1. paragraph. usque adeo. num. 3. † Unde idem Bartolus infert ad pactum, quo mediante unus rusticus permittit alteri, si deinceps in ejus horto vel vinea reperiatur, quod Dominus horti possit eum verberare. Nam, ut maxime promissor denuo ingrediatur hortum Domini, tamen ex vi pacti non debet pulsari, ideo, quod consensus ab initio adhibitus, tempore verberationis intelligatur cessare. Bart. in d. l. 1. §. usque adeo. num. 6.

Nihil denique ad stabiliendam eam opinionem facit ductum ab obstagis ad banni pactionem argumentum, quia longe dispar ratio est bannitorum atque eorum, qui obstagio obligantur. † Detinentur enim non in causam servitutis, aut alicujus ministerii, sed ut liberi homines. quibus sua libertas in nullo alio constringitur, quam in non recedendo à loco, ad quem sese obligarunt. August. Berous consil. 159. num. 16. volum. 3. Bart. in extravag. de pace Constantia. in gl. verb. damna. Banniti autem omnium sunt offensionibus expositi, ut ex supradictis constat.

Ad hæc ad obstagia, quod attinet, licet illorum multis retro annis inveteratus usus juridico colore defendi possit, quia tamen non mediocri debitorum incommodo, & nulla creditorum utilitate exercebantur, idcirco propter abusum lege Imperii publica Anno 1577. sub tit. §. wietvol auch interdicta & prorsus abolita sunt, ut post Gai. tradunt Ernest. Gothman. consil. 19. num. 6. lib. 1. & clariss. IC. Dn. Fridericus Martin. Comes Palatinus Cæsareus, Professor Friburgens. præceptor quondam meus honorandus tract. de censib. c. 4. n. 30. & c. 6. n. 306.

Porro sic defensa † negativa sententia declarari potest, ut quamvis pactum sub pœna banni invalidum sit, valeat tamen conventio Protectoris, ut mora defendendi, pœnaq. ideo commissa immediate desuper omisso medio judicis, in Camera Imperiali per clientes conveniri possit, Decisio affirmativa.

- 297 quia † renunciatio fori, regulariter cuilibet permiffa est, text. in l. si quis in conscribendo C. de pact. & in l. 1. ff. si quis in ius vocat. l. si convenerit ff. de iurisdic. omni. judic. & in cap. significasti, de foro compet. † præsertim, si de renunciantis præjudicio tantum agatur, ut singulariter notat Bald. in d. l. si quis in conscribendo, quem sequitur Gail. lib. 2. de pace publ. cap. 2. n. 25.

299 Sed ulterius circa † pœnæ stipulationem in discussione nem venit, si in pœnali protectionis unione erigenda Advocatus constitutus offensionem sub certa pœna Ecclesie applicanda evitare promiserit, non autem servaverit, is tamen postmodum cum clientibus desuper transigat, utrum ea transactio, quoad pœna solutionem, Ecclesie præjudicare soleat, ac possit?

Et videtur sane ad propositam † quæstionem contra Ecclesiam affirmative respondendum esse, ex subjectis legum fundamentis.

300 Primo pro affirmante hac sententia adduci potest decisio Bartholi in l. qui Roma. §. Flavius ff. de verb. signific. ubi per textum illum concludit, † Donatorem, si pacto cum ipso donatario, tempore contractus inito, conditionem in alterius gratiam ac commodum donationi adjecit, altero etiam non consentiente, in ipsius præjudicium pœnitere posse.

301 Ubi etiam majoris declarationis gratia movet controversiam de tali quæstione: † Quidam donavit alicui certam rem, cum pacto, quod illa res post mortem donatarii perveniat ad Ecclesiam, quæritur utrum actio, quæ fuit quæsitæ Ecclesie ex isto pacto per l. quoties C. de donat. qua sub modo. possit auferri Ecclesie, ex sola revocatione & mutatione voluntatis donatoris vel ejus hæredis, in qua ipse concludit, quod ex voluntate donatoris tale Jus possit extinguï, per l. 3. ff. de serv. export. sed ex voluntate hæredis ejus non, uti ibi dicitur, & satis probatur in fine §. Flavius. & in l. 2. vel 3. ff. de his, qui sine mand. ad liber. perveniunt. & l. mancipia. eod. tit. in quibus legibus utrumque membrum videtur probari, & hoc in effectu sequitur Joan. de Imol. in d. §. Flavius.

302 Ergo hic similiter paciscentes in utilitatem Ecclesie, eadem etiam invita pœnitere possunt, ita ut pœna eidem addicta, iis transigentibus, expiret.

303 Secundo fulcit hanc sententiam textus in l. Aristo. Digest. de donat. in princip. ubi probatur, donationem quatenus aliud pactum contineat, esse contractum innominatum, & ideo in eo pacto locum esse pœnitentiæ, Etenim, si quis servum Titio det donationis titulo; pacto convento, ut post quinquennium illum servum manumittat; poterit donator pœnitentia ductus, lapso quinquennio, servum petere, ut ei in servitute serviat, ita Bart. Paul. Cast. & Dd. ibi communiter illum textum interpretantur ex l. 3. §. 1. de cond. ob caus. & l. si pecuniam §. 1. eod. tit. gloss. insignis in l. si cum fundum ff. de pactis. & aliis decisionibus permittentibus pœnitentiam in contractibus innominatis re integra.

304 Tertio id probari videtur evidentius in l. 3. ff. de serv. export. & in l. 1. C. si mancip. ita fuerit alienat. ut manumit. & l. 3. ff. qui sine manumiss. ad libert. quibus statutum est, ex Jurisconsultorum responsis, vendito servo, ut intra certum aut post certum tempus manumitteretur, posse venditorem ab hac manumissionis lege discedere, & eo pœnitente, non teneri emptorem servum ea lege venditum manumittere.

Quarto, cum in casu, quo Protector ac clientes de pœna Ecclesie applicanda paciscuntur, nemo sit, qui eam Ecclesie, tanquam absentis nomine acceptet, non videtur acquiri actio Ecclesie per Theoricam clarissimi Jurisconsulti Didac. Covarru, in Rubrica de testamentis, tradentis, † quoties absenti actio vel obligatio per alium extraneum etiam Notarium stipulantem quæritur, ut ea sine cessione acquisita sit, necessariam esse absentis ratihabitionem vel acceptationem, per text. opt. in l. si ego. Digest. si cert. petat. & † in l. inter mortis. ff. de donat. caus. mort. ubi Jurisconsultus, ut valeat causa mortis donatio, exigit præsentiam donatarii: sicuti & in donatione inter vivos requiritur, quæ si absenti fiat, nemine ejus nomine eam acceptante, minime valet ante absentis acceptationem, siquidem tunc revocari poterit, glossa communiter ibi probata in l. illud C. de sacrosanct. Eccles. fin. quæ loquitur etiam in donatione, quæ in piam causam, vel in Ecclesiam confertur, & eam dicit ordinariam. Roman. consil. 295. Paris. consil. 77. num. 15. lib. 1. unde intelligitur qua ratione Roman. d. loco dicat, sufficere absentis acceptationem donationis utcumque ab initio factæ. Anton. Rub. consil. 132. ubi hanc esse communem sententiam, & frequentissimum prædictæ gloss. intellectum fatetur. Jason in l. qui Roma. §. Flavius. num. 22. ff. de verb. obligat. & probatur in l. absent. ff. de donat. l. si ego. & ibi Decius ff. si cert. petat. l. in omnibus. in fin. ff. de act. & obligat. l. si quis. in 1. C. de donation. Aret. consil. 17. col. 6. vers. ex nono. Socin. in l. 1. ff. si ex noxa, caus. agat. in princ.

Verum his non obstantibus contrarium † concludimus & censemus, in proposita quæstione transactionem super pœna commissâ inter Protectorem & clientes factam, Ecclesie non præjudicare eaque non attentâ ab offendente Patrono eidem solvendam esse.

Ad quam sententiam stabiliendam primum adducimus textum in l. quoties. 3. C. de donationibus qua sub modo. vel cond. ubi Impp. Valer. & Galien. respondent, tertio † ex pacto donationi adjecto statim Jus acquiri, atque actionem utilem dari, quæ absque ejus assensu, non possit tolli, l. id quod nostrum. ff. de reg. jur. l. sicut. C. de action. & obligat.

Qua ratione † Bartolum in d. parapr. Flavius. dicentem, quod eo incasu, quo res aliqua hac mihi lege donatur, ut post mortem meam perveniat ad Ecclesiam, possit donator ejusmodi pactum quandocunque me vivente & superstite revocare, in reprehensionem vocant Raph. Cuman. Francisc. de Albergot. referente Paul. de Cast. in d. parapr. Flavius. num. 3. & ad text. in l. 3. de serv. exportand. quo Bart. nititur, respondent, eum scilicet in servi persona loqui, cui cum perfecte Jus non acquiratur, minime, inquit, mirandum est, quod revocari facile possit. Quasi secus sit in Ecclesia, eique ex tali pacto Jus perfecte atque irrevocabiler acquiratur. Et in hanc sententiam allegat Castrensis. etiam Joan. Andr. in addit. ad Speculator. in tit. de instrum. edit. §. nunc vero aliqua, incip. per superiora, &c.

Cui sententiæ illud † quoque consentaneum esse videtur, quod Ecclesie ex pacto donationis non tantum actio personalis, verum etiam dominium & rei vendicatio acquiratur, l. fin. in fin. C. de sacrosanct. Eccles. Jacob. Thoming. decis. 53. n. 6. † & sic sola donantis pœnitentia, ad acquisitæ actionis revocationem non est sufficiens, quando donatarii interest, eam non revocari.

Si enim ejus non interesset, † aliter dicendum esset, ut, si quis alteri donasset usumfructum alicujus rei, & adjecisset legem hanc, ut illam rem, finito usufructu, nempe in morte, aut post vitam restituat, poterit sane donator pœnitere, & à dicta lege discedere, etiam invito donatario, cujus nihil interest, modum servari, vel non: siquidem finito usufructu, res ab eo

ab eo tollitur, siue modus seruetur, siue non, quod si vero donatarii quidquam interesset: contrarium Jure dicendum foret, per tradita Didac. Covarru. *variar. resol. lib. 1. c. 14. n. 9. tom. 2.*

313 Deinde commendat hanc † decisionem textus in *l. ult. ff. de pact.* ex qua colligitur, pactum de non petendo factum inter debitorem & creditorem, adeo prodesse fidejussori etiam absenti, ut sine ejus consensu, per contrarium pactum tolli nequeat, per notata Dd. in *d. l. ult.* Alexand. in *l. qui Roma. §. Flavius. ff. de verb. obligat.*

Ratio decidendi III. Tercio confirmatur decisio nostra ex eo, quod pactum de pœna per offendentem Patronum Ecclesiæ persolvenda, contractui Advocatio adjunctum, non concernat emolumentum paciscentium, sed tertii nempe Ecclesiæ, ex quo conjectura legis probabile fit, ejusmodi pactum ejusdem causa principaliter esse adjunctum, arg. *l. fideicommissa. §. interdum. & ibi Bart. de leg. 3. §. l. 1. Titio centum. §. Titio genero.* ubi idem Bart. not. de conditio. & demonstrat.

314 Quæ cum hujusmodi sint, † consequens esse videtur, tale pactum sine consensu Ecclesiæ ejusdem, cujus gratia factum est, revocari non posse: † Neque enim in detrimentum tertii voluntatis mutatio admittitur, *l. quesitum. de serv. export. §. l. 1. qui sine manumiss. ad libert. perven.* & not. Franc. Aretin. in *l. qui Roma. §. Flavius. in 3. col. de verb. obligat.*

315 **Ratio decidendi IV.** Quarto huic pronunciato † adstipulatur textus in *l. si cum fundum. ff. de pact. Si cum fundum,* inquit, *meum possideres, convenisset mihi tecum, ut ejus possessionem Titio traderes, vendicantem eum fundum à te, non aliter me conventionis exceptione debere excludi, quam si aut jam ante tradidisses, aut si tua causa id inter nos convenisset, ut per te non staret, quo minus jam traderes.* Hæc *l. 1. in d. l. si cum fundum,* qui expressim asserit, non sufficere tradentis fundum, ut is Titio detur, nec ipsius fundi Domini pœnitentiam, ut tollatur modus contractui appositus in favorem tertii.

317 **Ratio decidendi V.** Quinto pro hac sententia pugnat text † in *l. 1. ff. qui sine manumiss.* ubi scribit IC. Paulus, *si servus venditus est, ut intra certum tempus manumittatur, etsi sine herede decessisset & venditor, & emptor, servus libertas competit, & hoc D. Marcus rescripsit. Sed etsi mutaverit voluntatem venditor, nihilominus libertas competit.*

Ratio decidendi VI. Sexto denique solidissime approbatur hæc pro Ecclesia faciens decisio nostra, ex iis, quæ tradunt Bald. Angel. Imol. Paul. de Castr. Alexan. & alii in *l. in insulam. §. ult. ff. solut. matrim.* ubi scribunt, † pacta & conventa pace inter duos hac lege, ut qui eam violaverit, ipso Jure mille aureorum pœna plectatur, & ea vel fisco vel Ecclesiæ applicetur: rupta deinde pace, minime posse paciscentes eam pœnam sibi invicem remittere in præjudicium fisci vel Ecclesiæ; quam sententiam sequendo etiam amplexus est Joan. Crot. in *l. 4. §. Cato. ff. de verb. obligat. in lectur. 1. num. 122.* ubi scribit, si inter duos pax composita sit, quam promiserunt ad invicem non violare sub certa pœna Ecclesiæ applicanda, atque isti rupta pace postea se reconciliant, & omnem injuriam remittunt, an per hoc præjudicetur Ecclesiæ, cui pœna erat acquisita ex fractione pacis? Et concludit, quod Ecclesiæ nullum inferatur præjudicium, quia stipulatio habuit certam formam, quæ non potuit immutari *l. vero procuratori. ff. de solut.*

318 Qua opinione retenta, non obstant argumenta in affirmantem sententiam adducta.

319 **Ratio decidendi VII.** Nam primo ad Bart. decisionem, † quod attinet, ejus opinionem simpliciter improbant Paul. Castr. in *d. §. Flavius. §. l. si pecuniam, num. 11. ff. de condi. ob caus. & in l. in insulam. §. ultim. ff. solut. matrim.* Roman. in *d. l.*

si pecuniam. n. 22. Francisc. Albergotis in *l. 3. ff. de serv. export.* Joan. Lup. in rubr. *de donation. inter vir. & uxor. §. 54. in fin.* Guilhelm. Benedic. in cap. Raynuti. *de testament. in verb. si absque liberis. in 2. de fideicommiss. substitu. num. 23.* dicens, fere omnes Dd. contra Bartolum stare, Roderic. Xuares in *l. quoniam in priorib. C. de inoffic. testament.* dum regiam constitutionem interpretatur 8. *quæst.* quo in loco etiam palam asserit, communem opinionem contrariam esse Bartolo.

Deinde etiam approbantes prædictam † Bartoli sententiam, eam aliter non admittunt, quam si revocatio fiat, aut pœnitentia intercedat, pendente die acquisitionis rei donatæ: Nam postquam venerit dies, qua ex pacto donationi appposito res donata tertio competit, nequaquam poterit per donatorem pactum illud revocari, ita attestantur omnes, qui in *d. §. Flavius.* Bartolum sequuntur, maxime Alexand. Socin. & Jason. num. 17. Dec. consil. 58. Andr. ab Exea. in rubr. *ff. de pact. num. 152.* ea ratione, † quod nullus sit locus pœnitentiæ, postquam Jus est tertio quæsitum, quod etiam probatur in *l. 1. C. si mancip. ita fuer. alien. ut manumitt.*

At in proposita quæstione post commissam pœnam ex pacto protectoris ac clientum appositam cessit dies seu tempus, quo illa Ecclesiæ deberi inceperat, proinde Bartoli decisio eam non tollet.

Tercio ad † Bartoli sententiam responderi potest, eam procedere, quando pactum fuit appositum gratia donantis, quod in dubio præsumitur, ut dicit Joan. de Imol. in *d. §. Flavius.* & recte. Nam ex quo non apparet alia causa extrinseca, cur videatur appositum gratia alterius, dicemus, quod videatur appositum gratia donatoris vel venditoris, ex quo ipse istud pactum apposuit: Si autem ex alia conjectura possit apparere, quod pactum fuerit appositum gratia emptoris vel donatarii, tunc sine consensu ejus, tale pactum non poterit revocari, & ita intelligitur textus secundum illam gloss. in *l. quesitum ff. de serv. export. & in l. 1. ff. qui sine mancip. ad libert. perven.* Et hanc glossæ distinctionem approbat Bartol. in *l. fin. circa med. & in ultimis verbis comment. ff. de condi. ob caus.* dum declarat illum lubilem articulum, quomodo sit locus pœnitentiæ in contractu innominato, qui resultat, habita relatione pacti ad contractum nominatum.

Sed in præsentī casu, quia commodum & emolumentum pacti illius pertinet ad Ecclesiam, satis patet, pœnam istam contraventionis magis in favorem ejusdem, quam paciscentium gratia, ut constat ex prædictis, appositam fuisse.

Et hanc responsionem inviolabili niti fundamento inde colligitur, quod Jus tertio per contrahentes quæsitum & à præsentē, vel postea ratificante acceptatum, solo paciscentium consensu tolli amplius non possit, sicut communem interpretum sententiam esse prodidit Jason in *l. qui Roma. §. Flavius n. 19. ff. de verb. obligat.* quem allegat & in terminis sequitur Hartman. Pistor. *quæst. lib. 2. p. 2. quæst. 20. n. 21. & quæst. 4. n. 91. & 93. Pinell. in l. 1. p. 1. n. 98. vers. inde sequitur, quod ubi liberi, &c. C. de bonis matern. juxta l. perfectio C. de notat. qua sub mod.* Jacob. Thoming. *decis. 23. n. 7. Alciat. consil. 160. n. 25. Fachsius in consil. per Hartman. Pistor. q. 2. lib. 20. p. 2. subjecto. n. 15.*

Quamvis in casu proposito, nomine Ecclesiæ nemo præsens fuerit, vel acceptaverit, nihilominus tamen, ut infra probatur, jus eidem irrevocabile quæsitum fuit.

Præterea ad reconciliandam Bartoli † sententiam advertendum est, eam non habere locum, quando pactum donationi appositum in favorem tertii absentis, conceptum fuit in utilitatem Ecclesiæ, pietatis.

tatisve causa, tunc enim non esse locum pœnitentiæ docuit Bald. in l. sicut ab initio, in fine. C. de actionib. & obligat. idem Bald. in l. mandatum C. mandati. num. 6. Alexand. in d. §. Flavius. num. 8. ad fin. Jason. in l. si pecuniam ff. de condict. ob caus. col. 1. ubi Alexand. n. 12. & Bald. Novell. de dote 6. part. privileg. 51.

Responsio ad II. dubitandirationem. Secundo nihil officit decisioni nostræ desumptus ex L. Aristo. donati servi, calus, propter disparitatem in nostra quæstione versantem: Nam in casu illo donatio facta ad usum tantum ipsius servi, ipsa autem ejus manumissio, ad integram illius alienationem pertinet, quæ alienatio (ex eo, quod nullum Jus respectu proprietatis servi in donatarium transeat, sed penes donantem maneat, nullumque inde, quoad usum, donatario præjudicium generetur) non respicit donationem, sed dationem duntaxat ipsius servi, ut manumittatur, ex quo deducitur, † tradentem alicui servum absque donationis ipsius servi titulo, sed simpliciter tantum, ut manumittatur, nec ullo præcedente contractu nominato, nempe emptio- nis aut permutationis, posse omnino re integra pœnitere, invito eo, cui facta fuerit traditio, & idem in alia re qualibet dicendum est, si ea tradatur, ut alteri detur, text. in d. l. si pecuniam. §. 1. & d. l. Aristo. & l. hoc jure §. si quis dederit ff. de donationib. Joan. Andr. in Specul. tit. de instrum. edit. §. nunc aliqua. num. 17. in addit. incipienti per superiora.

In proposita autem quæstione ex paciscentium conventionione pœna Ecclesiæ applicata, quamprimum ea commissa est, in eandem transit, nulla apud transigentes eandem tollendi potestate remanente, per ea, quæ tradit Roman. in d. l. si pecuniam. nu. 22. ff. de cond. ob caus.

Responsio ad III. dubitandirationem. Præterea etiam ratio ex d. l. 3. allata, nihil officit, propter rationem diversitatis. Nam in casu allegata L. servo nulla ex ea pactione actio acquiritur, cum ejus sit incapax, † quia quantum ad actus Civiles attinet, pro mortuis habentur, Schneidew. in paragraph. cum autem. numer. 2. Institut. quib. mod. Jus patr. pot. solvitur. At in nostro casu Ecclesiæ acquiritur actio utilis, argum. l. quoties C. de donationib. ideoque actio eidem semel quæsitā absque ejus consensu, tolli haud potest, l. quod nostrum ff. de reg. jur.

Responsio ad IV. dubitandirationem. Ad quartum denique argumentum † responde- tur ea, quæ de omiſſa acceptatione absentis in casu donationis causa mortis, facta commemorantur, in stipulatione pœnæ inter vivos factæ non procedere, sicut nec in donatione inter vivos inita locum

327 habent: † Quemadmodum enim modus appositus donationi in favorem tertii validus omnino cense- tur, etiam si id pactum eave conditio à nemine ab- sentis nomine acceptata fuerit; uti explicat Jason in d. §. Flavius. num. 22. ex qua tertio absentis, etiam si ne- mo ejus nomine pactionem receperit, actio utilis quæritur: Ita etiam pactum, de pœna Ecclesiæ appli- canda inter Protectorem & clientes conventum, li- cet Ecclesiæ nomine eam nemo acceptaverit, vali- dum est, adeo, ut paciscentes eam pœnam sibi, non possint remittere, in præjudicium Ecclesiæ, eo quod pœna ista appositā sit in pacis & concordie favorem, atque ideo nec remitti possit in præjudicium alterius: ne facilitas remissionis ansam discordiæ, ac simultatibus præbeat.

328 Quinetiam Jure cautum est, † quod post diei, qua pœna stipulata fuit. adventum etiam nulla facta tra- ditione pactum appositum irrevocabile sit, † quia ex contractu etiam donationis, dominium ipso Jure absque traditione in Ecclesiam transit. l. ultim. C. de sacrosanct. Eccles. text. manifest. in l. si partem. in fin. ff. quemadmod. servit. amitt. atque ita in specie tenent

Jason in §. Flavius. num. 17. & ibi Socin. num. 14. Ex quibus deducitur intellectus ad d. l. ultim. ut procedat non tantum in donatione vera & perfecta, sed etiam in ea, quæ oritur ex pacto donationi, privato factæ, adje- cto, ut post certam diem, rem donatam, Ecclesiæ re- stituat. † Nam & quilibet privatus, Ecclesiæ, pisse 330 causis stipulari acquirereque potest, gloss. communiter approbata in cap. quoties cordis, quæst. 7. cujus in d. §. Flavius. meminit Jas. num. 24. & in l. stipulatio ista §. alteri. num. 6. ff. de verb. obligat. Felin. in c. si cautio. num. 27. de fid. instrument. idem erit jus quæsitum etiam ante diei eventum, postquam præmissa nomine absen- tis hujus pacti acceptatione sequuta fuerit tacite vel ex- presse absentis ratihabitio.

His ita deductis, quia & illud formam protectio- 331 nis maxime respicit, in quantum † scilicet intervallum in quan- pacta protectitia utiliter concipiuntur, ideo hoc loci de tum tem- poris interpositione aliquid etiam statuere oportet. Ea autem in re, † quod alii in fœderibus contra- Advocatia conventio utiliter in- tendis suadent, ipse etiam in protectione ineunda con- sultius, & conducibilis esse existimo, ut brevi tem- poris intervallo, certo tamen, puta, decem, aut viginti circiter annorum spatio clientela definiatur, cum pacto 332 tamen eam redintegrandi.

Prout in simile tempus, † hoc est viginti octo an- 333 nos, intervenientibus arbitratoribus Reverendiss. ac Paſſio tem- poralis Ad- vocationis inter Orbe- nem Henricum Comi- tem Pala- tinum Rhe- ni Neubur- gicum & Monaste- rium Ca- sariense Cardinali, Episcopo Augustano, ac Præposito Elwa- censi, & nobili atque eximio Domino Georgio de Haslang Consiliario Bavarico ac Præsidi Ingolstadiensis Anno 1553. Advocatia Monasterii Reysersheim / Sere- nissimo ac Illustrissimo Principi, Domino, Othoni Henrico Comiti Palatino Rheni ac Duci Bavarie sub anno quadringentorum aureorum honorario conven- ta fuit, certa dispositionis formula, quam Acta publica alibi allegata exhibent.

Sic itidem Genevates cum † Bergensibus An. Do- Anno 1553, mini 1528. fiducia clientelari contracta Patrocinium inita. annis triginta definivisse, testatur Joan. Bodin, de Re- 334 publ. lib. 5. c. 5.

Nihil tamen refert, imo interdum consultius esse Annalis temporis pacta Ad- vocationis exempla. videtur, ut multo brevius Advocatiæ terminandæ tempus constituatur, uti non desunt exempla, ubi u- nicus duntaxat annus defensionis conventioni præ- fixus fuit: Sic enim Henricus Comes † de Werden- berg Præfectus superioris Sueviæ, cum ei Imperii nomine Monasterium Salemitanum protegendum commissum fuisset, annale tempus ejusmodi pro- tectioni constituit, ceu patet ex literis ab ipso datis, Anno 1331. quarum extractum nobis exhibent Anti- categoriæ Salmenschweil: contra Heilgenberg / per Dn. Matth. Klockium publicatæ sub Tit. probat. sectio. 17. in quibus inter alia habentur de tempore ista verba. Davon haben wir ihn gelobt / daß wir von Sanct Mi- chels Tag/vnd dann an vber ein Jahr / niutes von ihn son muten / vnd son sie schirmen gegen den Landherren / vor vngewonlicher gästung/ &c.

Ita etiam cum Anno 1326. Comes Hugo † de Mont- fort, ejusdem Monasterii Protector Advocatus fuisset, Reversalibus suis non nisi annale tempus inse- ruit, in quibus professus est, daß er den Abt vnd Con- vent zu Salmanschweil vnnnd alle ihre Leut mit Leib vnnnd mit Gut in sein Schirm vnnnd Geleid genom- men / vnnnd dargegen ihnen mit guten Trewen ge- lobt / sie vnnnd ihr Gut zu schirmen vnnnd zubeglei- ten/wo er könte vnd mög / gegen empfahung zwanzig pfund Pfennig Costanker Münz / vnnnd eins Juder Landweins Costanker messe: Aber das von keines Rechten wegen / noch von keiner Gewohnheit / wann von unfrieden wegen deß Lands / daß er sie vnnnd ihr

Gut

Gut desto daß von nun bis über ein Jahr (vnd daß es dann aufheffen soll) 2c. geschirmen möge / quæ & tum iusta ac usitata formula contractus Protectionis fuisse videtur.

335 Ratio autem cur ad tam breve tempus Advocatia pacificanda sit, multiplex assignari potest, tum quod eadem + vis sit ad decem, aut viginti annos, ac ad certum institutæ tutelæ, dummodo Partium arbitrio relictum sit, Advocatiam tempore expiratam ad totidem, vel aliud certum annorum spacium revocare, eleganter in terminis fœderum Joach. Clut. Fascic. paradox. historico polit. ex Bodin. de Republ. concl. 20. sub lit. B. ut postea, prout visum fuerit, illud prolongare, vel protectioni se subducere possint. Jul. Chockier. The-saur. Polit. lib. 2. c. 11. Hænon. disp. polit. ult. thes. 21. Remig. Fetsch. dissert. de fœder. thes. 23. in not. lit. A.

336 tum etiam, quod + satius sit, ut pactiones clientelares, mutuo rursus consensu de novo renoventur, & roborentur, quam ut inviti clientes, sive etiam Patroni in perpetuum, aut longissimum tempus, in protectionis unione stare cogantur. Invitum enim, + ait Publ. Syr. in Mim. qui servat, idem facit occidenti: quo pertinet & illud Horatii lib. 1. Epist. ep ult.

Quis enim invitum servare labore?

Quin etiam cum ad longum tempus Advocatia constringitur, plerunque fit, ut protectorum initio conceptus ad defensionem præstandam ardoris spiritus remittatur, ac successive frigescat, clientumque personæ paulatim vilescant, arg. eor. quæ not. Waremb. ab Erenb. lib. 2. c. 1. de fœder. n. 47.

338 Quod ipsum etiam pulchro simili declarat, ab Amore + monstro simili picto, sumpto, Celsus Mancinus, Ravennas. lib. 6. de Jure principatuum. cap. 6. Antiquiores, inquit, Amorem monstro similem pingebant cujus caput erat humanum, anteriores partes Leonis corpus Capra, postrema in serpentis partes desinentes. Oblectamur iis, quæ magna proponuntur nobis. Animus humanus, a Deo excellentissimus proveniens, ima negligit, suprema desiderans, quæ aliqua suasionem nobismet ipsis pollicemur facile fore, ut ea assequamur. Si animo infederint nostro hæc cogitationes, illius efficiuntur domina, tunc desiderium nos invadit, quod vim quandam Leonis sapit insuperabilem. Verum quoniam omnium rerum est vicissitudo, & quæ hic fiunt, ut dixit Salomon, vix momentum habent stabilitatis, tempore nova ferente; alte consideramus, Caprarum ascensum super cacumina montium imitando pœnitet nos factorum pœnitet nos promissorum; Amor rei, qui nobis sese obtulit in specie humana sæpius desinit in amaritudinem serpentis. In serpentis partes desinit actio, in cordis nostri venenum. Præterea actiones nostra humana voluntati subduntur; Hæc autem semper novo succenditur desiderii, amorisve igne. Quare mirum certe non erit, si uniones fœderaq; Principum tanto animorum consensu inchoata, tempore vires amittant, atq; langueant. Et ideo magis evenit, quando unus alterius amulus erit, inter illos, qui hac unione sunt conjuncti, in illo non est timor promissorum custos. Ad hæc, cum sit equalis virtus, pro certo habens, propriis viribus adipisci ea, pro quibus pugna suscipitur hac spe alleclus fœderis unio facillime interibit. Hæc ille.

339 Quoniam + igitur occasione promissæ defensionis interdum oritur offensionis periculum, ideo in Jure hoc clientelari in eundo ac sanciendo cautelas quasdam singulares observare oportet, quas ordine, ut occurrerunt, hoc loco subicere placuit.

Cautela 1. Prima igitur providentia esse debet, ne facile clientes potentissimorum gratuitas + Advocatias quærant, quia non caret maximo periculo Patrocinium potentiorum gratis subire, etiam si illi gratis se suscipere, simulando promittant. Et hanc cautelam suggerunt Germano-

rum illa proverbia dicentium, mit grossen + Herren ist nicht gut Rirschen essen/ juxta illud:

An nescis longas Regibus esse manus.

vnd sey böß Gäßt laden / + derer der Wirth nit mächtig seyn könne.

Hocque qui neglexerunt consilium, multi Reges, & inprimis Græciæ + Imperatores in Turcarum, quos protectionis, & auxilii gratia advocarunt, potestatem venerunt. Hippol. à Collib. sub persona Joan. Wernh. Gebhard. in den Fürstl. Tischreden. lib. 3. c. 24.

Quin & omnium Gentium docent Historiæ, quod plerunque potentiores + ab imbecillioribus ad belli societatem invitati, ipsos tandem oppresserint. Ac sæpe qui extranei ad partem duntaxat regionis possidendam vocati fuerunt, insidiosè tantum totius facti fuere domini, quod multis rerum documentis probat Richter axiomat. Polit. 248. Hunc in modum omnes fere populos + Romanorum Patrocinia invocantes subjugatos esse Historici testantur. Casp. Ziegler. in comm. concl. ad Aur. Prax. Nicol. Calvol. concl. 1. §. Landsassii, nu. 103. D. Hepingk de jur. protect. thes. 16. sub lit. fin.

Et magis + quidem periculosa esse censetur potentioris in protectorem susceptio, si is vicinus sit. Quamvis enim in supradict. l. 3. §. 9. ff. de lib. hom. exhib. cautum fuerit, vicinos non ferre + debere, ut vicino libertas eripiat, id tamen apud Principes dominationis + avidos haud valet, siquidem illi ferre vix possint, ut vicini libertate fruantur. Christ. Besold. de fœder. jur. d. c. 4. n. 11. Quod & fatebatur olim Pyrrhus, + qui cum Athenas venisset, & Palladis arcem ingressus, rem divinam fecisset, Atheniensium erga se fiduciam magnificet, ac collaudavit quidem, ceterum admonuit, si saperent, ne posthac cuiquam Regum portas aperirent, significans, omnibus Magnatibus natura + invisam esse populi libertatem. Erasim. in Apoph. idque & Italicæ olim hodieque Hanseatice Civitates nimis verum esse indies experiuntur. Cauter ergo liberæ Respubl. cum Principibus vicinis Advocatiæ conventiones inire debent, ne cinerem viantes in prunas incendant.

Verum, quia de potentioribus, quatenus in Patronos assumendi sint, superiori etiam VII. Capit. circ. fin. nonnihil diximus, eo Lectorem remittendum duximus.

Secunda igitur cautio esse debet, ut fœdus Advocatiæ non ad + longum aut indefinitum tempus auf-
ein lange vnd geraume Zeit / contrahatur, hortante Petr. Gregor. Tholos. lib. 11. c. 11. num. 6. de Republ. atque ex eodem Herm. Goechusius inter Arum. discurs. Academ. 28. conclus. 92. de fœderibus loquente & ante illum Waremb. ab Erenb. d. cap. 1. ante n. 50. ubi monet, hanc cautelam accurate observandam esse, idque primum propter metum abusus, qui ex temporis diuturnitate oriri solet, de quo vide omnino Bodin. 4. de Republ. 4.

Deinde propter incertitudinem & generalitatem obligationis: eo, quod sermo + generaliter effusus facile effluat, & quempiam in promptum periculum incurere faciat, arg. l. si pater. 7. in fin. C. de dot. promiss.

Præterea etiam protectio sic inita, + propter incertam longi temporis definitionem tanto est periculosior. Et si enim Jurisconsulti asserunt, tempus longum + ad decennium restringendum esse secundum gloss. in clem. 1. in verb. ad modicum. ibique Dd. de reb. Eccles. non alien. Alexan. consi. 17. lib. 4. & in l. si filiusfam. §. si vir. num. 25. ff. solut. matrim. Dec. consil. 142. num. 3. & consil. 204. nu. 2. late Boer. q. 234. nu. 1. 2. & 3. quo loci communem testatur, quem sequitur etiam Didac. Covar. lib. 2. var. resol. cap. 16. n. 1. vers. locatio autem. Paris. conf. 98. qui alios plures retulit. Et est text. in l. si cum fideicom-misso. §. Aristo. ff. qui & a quib. ubi IC. inquit, si non

diu in libertate fuisset, id est, non minus decennio, Pari-
terque in longum tempus, sive in longum diem cavere,
sit in annos decem cavere, *l. penult. ff. de prator. stipulat.*
l. 1. ff. de rip. muniend. l. si finita. §. 1. ff. de dan. n. infect.
Dd. in *l. si de eo. §. fin. ff. de acquir. poss. Ruin. consil. 58.*
vol. 4. & consil. 148. vol. eod. Roland. à Vall. consil. 9. vol.
3. Id tamen perpetuum non est, quia longum + tem-
pus, sive diu, alibi tantum septennium significat, gloss. in
d. clem. 1. in gloss. ultim. de reb. Eccles. non alien. & clarius
Abb. in cap. 1. ne pralat. vices suas. Et alibi usque ad
quinquennium duntaxat extenditur, gloss. ultim. *clem. 1.*
in fin. de reb. Eccles. non alien. Calcan. consil. 125. num. 11.
vers. tempus autem. Quinimo alibi, non nisi biennium
dicitur, ut retulit gloss. in *d. clem. 1. gloss. ultim. in fin. de re-*
bus Eccles. non alien. & adducitur ex text. l. cum domini
56. ff. locati. & Instit. de literar. oblig. in fin.

344 Atque ideo + communiter longi temporis definitio-
nem arbitrio Judicis tradiderunt, quod ipsum affirma-
vit gloss. in *l. 1. §. quod ait. ff. de superfi. ubi Bart. idem sta-*
tuit. gloss. d. clem. 1. & gloss. ultim. de reb. Eccles. atque
hanc esse communem sententiam attestatur Alexand. in
l. si vir. num. 25 ff. solut. matrim. Bart. Alexand. & Jas. in l.
si pœnam ff. de verb. obligat. nec dissentit Calcan. consil.
125. nu. 12. Neguzan. de pignor. part. 6. princ. 3. memb.
num. 46. Rebuff. tract. de alien. rer. Eccles. num. 26. Bel-
larm. decis. 747. n. 1. Menoc. de arbitr. Jud. lib. 2. cent. 1.
cas. 5. n. 12.

Quamobrem, propter illam dubiam interpretatio-
nem quæstio quotidiana, quamdiu fidejussor steterit in
obligatione, ad arbitrium etiam Judicis pertinet, Me-
noch. lib. 2. de arbitr. lud. cas. 42. & ita non semel in ju-
diciis pronunciatum adseverat Erenb. d. c. 1. n. 51. Melius

345 itaque est, + certum tempus idque breve determinare,
quam se concertationibus Dd. committere, atque subji-

346 cere, qui ipsi inter se non consentiunt. Propterea + au-
tem breviori temporis intervallo Patrocinium Advo-
cati Tutelari terminandum est, ut si clientibus grave vi-
detur, mutari, honestum vero & proficuum si sit, conti-
nuari possit Bodin. de Republic. lib. 5. cap. 6. num. 584. 585.
idque potissimum in popularibus & optimatum Impe-
riis, quæ quodammodo sempiterna sunt obtinet. Idem
Bodin. 5. de Republ. 6. p. 9. 914. ubi exemplo hoc declarat,
confer Hænon. de Republ. d. 13. §. 21.

Hinc etiam Advocatos + Monasteriorum antiqui-
tus, ut plurimum non perpetuos, sed revocabiles
fuisse constat. Id quod sæpiusculum ipsorum fundato-
rum & Advocatorum primorum voluntate ita consti-
tutum fuit verentium, ne post mortem suam per filios
nepotesve injuriam aut violentiam aliquam Monaste-
ria paterentur, si Advocatiæ hæreditario Jure ad po-
steros devolverentur: Ea de causa in fundatione Mo-
nasterii Chomburgensis per Ruthardum Archiepis-
copum Moguntinum, volentibus fundatoribus inter
alia cautum fuit, ut Advocatus ipsius Præfecturam il-
lam semper ab Imperio Romano non tamen hæredi-
tario acciperet, id quod notavit Mart. Crusius Annal.

347 Suevic. lib. 2. p. 2. c. 2. p. 244. Unde in simili laudabili-
ter + à summis Pontificibus constitutum est, ut Eccle-
siæ bonæ ad tempus longum non locentur, ne scilicet in
successorum detrimentum fructus distrahantur c. ult.
ne pralat. vices suas. & clem. 1. de reb. Eccles. non alien.
Eo, quod alienare dicatur, qui ad tempus longum locat,
per Bald. c. 1. in princ. de iis qui feud. dar. poss.

348 Tertia ineundæ clientelæ, providentia sitne + Ad-
vocati ad beneplacitum contrahentium aufsbeyderseits
349 wolgefallen/ instituat, quia tutum + non est, in pro-
tectionis negotio alicujus mero arbitrio aliquid com-
mittere, ut in simili fœderum argumento caute monuit
Erenb. lib. 2. medit. pro fœd. c. 1. nu. 54. ubi dicit, + fœ-
dus, ad beneplacitum contrahentium initum periculo-

sum, & non facile probandum esse, uti & locatio ita facta
non caret difficultate. Vincent. Carot. tract. locat. &
conduct. part. 5. grad. accid. 6. quæst. 12.

Ratio autem, + cur à tali protectionis formula absti-
nendum esse censeamus, illa maxime occurrit, quia si
ad beneplacitum concipiatur Advocatiæ, potest Advo-
catus Tutelaris eo forsan tempore, quo clientes ejus
opera, & auxilio potissimum indigent, Juri protectionis
renunciare & sic clientes indefensos relinquere. Con-
sultius + igitur est, ut in pangenda protectionis fide
contrahentes determinate loquantur, tum ne una in re
conventio utiliter facta, in alia dispendium afferat, vel
causam detrimenti præbeat, quod præcavendum esse
admonet Paulus IC. in l. 27. §. 4. in fin. ff. de pactis, tum
ne quis propter effusum generalem sermonem in
promptum incurrat periculum l. ult. C. de dot. promiss.
Herm. Goechus. inter discurs. Academ. 28. concl. 93.

Quarto cum protectores belli tempore + plerunque
Guardias militares, in civitatibus clientelariis secu-
ritatis gratia collocare soleant, omnino clientibus in id
incumbendum est, ut statim bello confecto + milites
conducti, honeste dimittantur, nec diuturnam in lo-
cis illis stationem habere permittantur, ne sublato
belli motu subditos molestandi, vel eosdem ad res no-
vas sollicitandi, occasionem quærant. Majol. dier. Ca-
nic. tom. 3. colloq. 2. Petr. Greg. Tholos. de Republ. lib. 11.
c. 11. Dan. Otho de jur. publ. c. 11. p. 409. Chockier. Thesau.
Polit. c. 11. Omnibus modis autem cavendum est ne
protectores, oppida + vel arces clientelares præsidio
militari teneant Bod. de Republ. 5. c. 6. idque, ne ex iplo,
quod dicitur bove lora sumant. Tali enim modo, ut in
c. 1. dictum est, Vienna, + Constantia, Trajectum &
Cameracum, quæ Archiducum Austriacorum Patroci-
nia advocaverant, recepto præsidio, libertatem ami-
serunt. Quod attendentes Borussi, + antequam in
Polonorum clientelam se darent, vasfro, sed oportuno
consilio, Arces, præsidio urbibus imposito, universas di-
ruerunt Charion. in Chron. p. 1050. Sic etiam Scoti +
cum Anno 1559. in Anglorum protectionem se dedis-
sent, diligenter ac provide curaverunt, ut & obsides
ipsis darentur, quos renovare sexto quoque mense,
nec arcem ullam Anglis in Scotia habere liceret.
Reinh. Königs disert. de Fæder. 8. 25. & Fetschius 8.
23. In quo quidem olim ab Atheniensibus peccatum est,
quod cum Antipatri, deinde Cassandri, post etiam
Ptolomæi ac Demetrii clientelam optassent, arcem
illis præsidio militari munire permiserint; ab iis enim
hac occasione, à quibus servitute liberari debuissent,
oppressi fuerunt, ut refert Bod. lib. 5. de Republ. c. 6. Quod
etiam Belgis confœderatis nostro sæculo Principis
Alenconii sub protectionis & auxilii specie machina-
tiones non illico animadvertentibus magno incommo-
do cessit, qui merito omnibus exemplo esse debent, ne
rebus minus exacte exploratis per quæsitam alienam
protectionem suæ incommodent Reipubl. Hæn. disp.
polit. 13. thes. 21. lit. H. Nihil enim verius quam quod à
Bruto Tribuno Plebis, velut ab oraculo in populi Rom.
concione dictum est, unam + esse tenuium adversus
potentiores securitatis cautionem, ut scilicet potentes si
nocere velint, non possint. Cum nocendi + voluntas
ambitiosis hominibus & imperandi cupidis nunquam
sit defutura.

Quinto clientibus summo etiam studio + in id in-
cumbendum est, ut non nisi æquissimis conditionibus
Protector cooptetur, in quem à clientibus nihil pote-
statis, excepta sola defensionis faciendæ obligatione,
transfundatur: reliqua vero Jura salva & integra clien-
tibus reserventur, cum enim quivis + rei suæ, quam vult
legem figere possit c. verum de condit. appos. l. quoties
C. de donat. quæ sub mod. Paris. cons. 32. n. 28. vol. 1. &
con-

contractus † primordium inspicere oporteat *l. si tantum, ff. ad Senat. Macedon. l. si voluntate C. de rescind. vendi. l. unica in fi. C. de impon. lucr. descrip. in tabulis* † Protectionis omnino exprimendum est qualiter se Clientes aliorum alis submiserint, M. Stephan. *de jurisd. li. 2. c. 1. p. 2. n. 23. 76. Sixtin. 1. Regal. c. 4. n. 86. Curt. Jun. conf. 124. n. 2. p. 2. Ruland. de commiss. part. 2. lib. 5. c. 4. n. 21. 22.* Quo pertinet quod Carolus V. Imp. † in *Reform. Eccles. Stat. Imp. in Comit. Augustanis Anno 1548.* ad deliberandum proposita atque ab eis probata, atque recepta *c. 19. §. fin. statuit, ut Advocatis, qui Advocatia non sunt abusi limites & Jus præscribatur, quo quid alteri alteris debeant, aperte constet. Quamvis enim nemo † quod mente non agitavit, dixisse existimandus sit l. 7. §. 2. ff. de supell. lega. tamen cum hominibus † ad fraudem paratis, color aut effugium, ne pacto stent, nunquam desit, idque nullis conventionum formulis vitari possit, hinc illis quicunque loquuntur.*

Ore aliud, clausoque aliud in pectore condunt.

Omnis, quoad ejus fieri potest ad circumveniendum per æquivocationes, præcludenda est via, ideoque omnia verborum † aucupia, in tabulis clientelaribus vitanda & omne Thracicum fugiendum est commentum. Unde est quod olim, antequam Advocati Monasteriis præficerentur, libertatis ac commodorum ejus loci diplomata publice iis prælegerentur, sicut à Luitoldo Achlamensi 357 Comite & Guelphonem Bavarix Ducem, Abbatis & Capituli consensu Monasterio Zuifaltensi, Advocatum constituyente factum esse Crus. *Annal. Suev. lib. 8. p. 2. c. 12. p. 282. testatur.*

358 Cæterum si forte † liber populus vel civitas aliis quibusdam pactis ac conditionibus sese alicujus patrocínio submittat, singulariter cavendum, & in protectione constitutenda determinandum est, protectoribus ultra illa pacta nihil Juris in Clientes esse debere, prudenter hoc suggerente And. Gail. *lib. 2. obs. 54. in fine. ubi dicit, multas in Germania Civitates † esse, quæ certa lege & conventionione superiorem agnoscant, & extra pacta conventiona sua placide fruuntur libertate, l. 2. ff. de jur. immun. Barbat. conf. 11. n. 42. vol. 1. Paris. conf. 16. n. 25. vol. 4. Socin. conf. 7. n. 3. cum seq. vol. 1. Dec. conf. 360. n. 7. & seq. Roland. à Vall. conf. 1. n. 45. vol. 1. Curt. Jun. conf. 286. n. 22. vol. 3. ubi ex hoc infert, hujusmodi Civitates non posse ultra pacta conventiona collectari, cum sit † limitata, ac super certis duntaxat pactis & conditionibus fundata Jurisdictio, quæ limitatum producat effectum, & non extendatur ultra expressa in conventionibus & pactis. Dec. d. conf. 360. Socin. in l. si ex toto ff. de legat. 1. Bart. in l. non dubito. nu. 1. ff. de capt. & postlim. revers. Bald. in l. etiam si, n. 7. C. de jur. dot.*

359 Cum † igitur quilibet quoad quædam se alii submittere possit, in reliquis vero liber maneat Bart. in l. non dubito. ff. de captiv. & postlim. revers. Bald. in l. etiam n. 10. C. de jur. dot. & in l. executorem num. 28. vers. sed quæro de Civitatibus confederatis. C. de execut. rei

360 judic. Socin. in l. si ex toto in fin. ff. de legat. 1. Clientes † si curiose ac attente capita submissionis signaverint tantum quoad expressa pacta & conditiones obligati censentur, in reliquis vero liberi manebunt. argum. l. 2. ff. de jur. immun. d. l. non dubito §. liber populus. & l. quæsitum, in §. idem respondit, ubi glol. in verb. non potest. de fund. instruct. legat. Paris. confil. 16. n. 25. lib. 4. Socin. Sen. conf. 286. n. 22. lib. 3. Roland. à Vall. conf. 1. n. 45. & seq. lib. 2. Dec. conf. 360. n. 7. & seq. Sic enim certa exprimendo, ad quæ voluerint teneri, declarant se reliquis vinciri nolle. l. cum de lancon. §. cum fundus. ff. de instru. leg. Choppin. lib. 1. de doman. Franc. tit. 6. n. 19. Mantica lib. 27. de tac. convent. tit. 7. n. 17. Surd. conf. 234. n. 6. Nevizan. confil. 66. n. 24. & 52. Roland.

361 à Vall. confil. 1. n. 45. vol. 2. Cachéran. decis. 139. Cum †

voluntas hominis in verbis sicut facies in speculo consistat, & ubi verba sunt † expressa, voluntatis supervacanea sit quæstio; nec ullo modo fieri possit ut verba id dicant, quod non significant, Cravett. *confil. 20. num. 2. vol. 1. Capic. decis. 17. num. 6. Thoming. decis. 13. num. 28.*

Ad cautâ ergo in Protectionum literis obstrictus ut cliens duntaxat sit, omnem curam adhibeat, non ultra, aut defensione patroni aliter non utatur Erenberg. *lib. 1. de fœder. cap. 4. Natt. conf. 636. nu. 35. Cravet. conf. 463. num. 13. Mynsing. confil. 13. num. 10. dec. 2.* Hæc enim Advocatiæ permanentis una fultura, ut sine dolo, sine fraude, ἀνδρὶ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ineatur ac sustineatur. Quæ si misceat Protector, Pænus erit, divertat subito, resque suas sibi habeat.

Proinde summa † ac diligentissima provisio esse debet, ut protectionis capitula caute, (Cautè, non tamen nimis caute, cum omnis in cautelis † nimietas 363 dolum fraudemque inducat assertore Mart. Monter. *respon. 47. per tot. & sæpius quo plus † cautelæ, eo plus fraudis subesse soleat Flam. de Ambas conf. 98. numer. 52. vol. 2.*) attente, ac prudenter componi ac signari curent clientes, ut nempe protectionis condiciones certæ ac perspicuæ sint, neque admittant callidas interpretationes, ad normam proverbii Italorum, *Patto chiaro amico caro.* Vix enim frequentior ac speciosior repetitur perfidiæ prætextus quam ambiguitas verborum, cujus rei multa subministrat exempla Theatrum Zwingeri *vol. 7. lib. 5. p. 1951.* sæpiusculæ etiam non in verbis tantum, sed & † literis ac syllabis fraudem contexere 364 solent, uti contigisse ajunt Philippo Hassorum Principi; cui scripto inter alia cautum erat, daß er mit einiger Gefängnuß nit beschwert werden solle / postquam vero ab Albano Duce carceri mancipatus contra datam fidem secum agi quereretur, ipsæ literæ producuntur, in quibus scriptum erat, daß er mit ewiger Gefängnuß / 2c. Hortleder *tom. 2. lib. 3. c. 78. Schleidan. lib. 19. Lampert. Hortens. de bell. Germ. lib. 7. f. 426.* Nihil sane in tanta perversorum hominum multitudine tam firmiter contrahitur, quod non inveniat sinistrum interpretem: & sunt hodie ex numero Juris non peritorum, sed perditorum, die sich rühmen / daß kein Verschiebung so starck / dardurch sie nicht ein Loch machen können. Auctor. *discurs. Wie dem Justitiæwerck zu helfen / pag. 841. Hering. de fidejuss. c. 19. num. 31.* Quare in protectionum literis, inter alia diligenter cavendum & sciendum est, ut Jura † omnia tam ordinarii magistratus, cui protegendum subsunt, quam ipsorum clientum salva & integra futura sint, luasore Bodin. *de Republ. lib. 5. c. 6.*

Nisi enim hac in parte summum adhibeatur studium, facile, quod & alibi monuimus, contingere potest, ut ex patronis fiant Dominatores, interdum etiam tyranni, ex clientibus autem subditi ac servi, indeque ex Advocatia magis onus subjectionis, quam beneficium defensionis oriatur. Quod quidem tum maxime fieri solet, quando protectores † assumpti 365 mia pollent vi ac potentia, id quod prudentissimus advertit Erenberg. *meditat. pro fœder. cap. ult. lib. 1. ante numer. 15.*

Cum igitur tantæ sint hominum fraudes, tot in mentibus praviæ interpretationis latebræ, tantique deceptionum recessus, ut occasio fidei violandæ ex rebus etiam quibusque levissimis quærat, clausula illa literis inferenda est, ut quicquid in formula non invenitur, illud in Advocatia functione non usurpetur, quæ vero semel in illis approbata & firmata sunt, ea ad amissim observentur, neque sinistris cavillationibus subjiciantur. Haud † enim verba sunt captanda argu. l. penult. ff. ad exhibend. sed illa voluntati & intentioni recte sentientium,

non subtilitati inservire debent, l. 3. §. *conditio*. ff. de adi-
mend. legat.

Quod ipsum etiam innuunt Interpretes Juris, quorum
subsequentia in simili rerum genere, confederationum
nempe dogmata traduntur: Capitula nimirum & verba
confederationis dubia, secundum verisimilitudinem
esse interpretanda, & etiam secundum rei naturam: ita
ut sit utile colligationi & societati, non autem uni dun-
taxat ex confederatis, vel magis uni, quam alteri, eo
quod fieri debeat ad bonum commune Bald. *conf.* 343.
incip. examinanda sunt, lib. 1. Et hinc qui se fundat in
pacto confederationis, ut aliquid acquirat in dubio
contra eum interpretatio fieri solet, Abb. *conf.* 30. n. 3.
lib. 2. Roman. *conf.* 359. n. 12. & seq. Suntque interpre-
tanda secundum arbitrium boni viri & rationabilem
moderationem Bald. d. *conf. circa init.* Sunt enim capi-
tula confederatorum, de sui natura bonæ fidei, propter
societatem, ubi etiam clientum & patronorum, prout
alii omnes mundi contraclus fallaciam respuunt, & ad
bonam fidem reducuntur, Christ. Besold. *de jure fœder.*
c. V. sub n. ult.

366 Cæterum si contingat † forsan, aliquam inter Patro-
num & clientes controversiam exurgere, si ea, ex verbis
literarum clientelarium tolli possit, ad easdem inprimis
recurriendum est, ex consilio Farin. *decis.* 146. n. 16. in
Novit. noviss. & Paurmeist. 2. *de juris d. c.* 9. n. final. In
verborum autem † interpretatione, sequentia cum an-
tecedentibus ita sunt conferenda, ut si quid in una parte
obscurius dictum sit, ex alia, ubi clarius expressum est,
declaretur arg. l. 17. pr. & l. 50. §. final. ff. de legat. 1.
Bart. in l. 15. n. 27. de V. & P. S. Surd. *conf.* 313. antiqua
est, n. 88. Mantica *de conject.* ult. vol. lib. 3. tit. 9. n. 3. &
Decian. *conf.* 41. n. 41. & *conf.* 57. n. 49. vol. 1.

Si autem Resolutio dubii ex tabulis conventionis ha-
beri † nequeat, tunc indagandum est quid in simili casu,
qui dubius est, ibi locorum fieri consuetum & observa-
tum fuerit, & secundum observantiam antiquam con-
troversia dirimenda aliorumque casuum similium ob-
servantiam executioni datam, etiam inter eosdem ere-
ctæ protectionis conventio regulanda est, per doctri-
nam Dn. Menoch. *conf.* 748. *incip. disputatio* n. 19. De-
clan. *conf.* 44. n. 28. vol. 4. Bursat. *conf.* 16. *incip. Mul-*
tum magnificus n. 39. Bald. in l. 28. C. de pact. Cravett.
conf. 828. n. 11. Matth. Afflict. *decis.* 226. n. 4. Joseph.
Ludov. in *comm. opin. concl.* 38. n. 4.

Cautela VI. Sexto (quod primo loco monuisse oportuit) Clie-
tes, in tempore † Protectores, ut constituent, curare &
non in medio demum belli ardore de rebus, tanquam in
pace libera, de tutelari præsidio, deliberare debent Liv.
lib. 24. c. 45. Non enim facile in adversitate † & instan-
te periculo inveniuntur auxilia, quæ in pace non fuerunt
quæsitæ: Et pessime rerum adversarum † socii quærun-
tur quibuscum rebus adhuc salvis, spem integram non
communicavimus, adeoque turpe † cenletur auxilium
ab iis petere, à quibus antea rebus in arduis consilium
non est petitum Liv. lib. 5. c. 17. Quare nonnisi † in-
consultum Rerum pub. quæ prudentia, viribus consi-
lioque destituuntur, consuetudo est, ut duntaxat ad ea
quæ præsens urget necessitas, oculos intentos habeant,
& necessitate magis quam matura deliberatione ad pro-
videndum suis necessitatibus, impellantur Machiav. *disp.*
de Republ. lib. 2. c. 15. p. 275.

Quamvis enim non nisi efflagitante necessitate exter-
nus Patronus quærendus sit, ad not. Crus. *Annal. Suev.*
lib. 10. p. 2. c. 10. p. 409. quemadmodum Ordines Pro-
vinciarum † Belgicarum aliquot fœderatos, cum nulla
spes pacis aut securitatis à Philippo Hispaniarum Rege
effulgeret, & ipsi pecunia ac milite destituerentur, de
potentissimi alicujus Principis vicini patrocínio deli-
berasse, Thuan. *part.* 3. *histor.* lib. 60. in Anno 1575.

commemorat: Attamen necessitatem hanc in † tem-
pore prævidere, eamque subesse dissimulare, & ad ele-
ctionem protectorum, quam necessitas extorsit, sponte
se processisse simulare prudentum esse, ex Machiavello
disp. lib. 1. c. 51. recte colligit D. Hepingk *dissert. de jure*
Advocat. conclus. 22. lit. C. ubi ex Seneca addit partem
† securitatis & in eo esse, non ex professo eam petere,
Senec. *Epist.* 14.

Porro licet supra circa secundam † paciscendæ Ad-
vocatiæ cautelam, id consilii suggestum fuerit, ut Advo-
catia non ad indefinitum tempus constituatur, si tamen
contingerit, vel casus eveniat, quo indefinite & nulla tem-
poris, vel annorum adiectione, ea constituta fuerit, non
abs re quæri potest, *quamdiu illa durare intelligatur*, &
num talis conventio, perpetua atque utraque ex parte
irrevocabilis esse censeatur.

Et sane pro affirmativa decisione, videlicet protecti-
onem, eo modo initam, esse temporalem & revocabi-
lem, militat primo, † quod Advocatia principaliter rel-
piciat defensionem, & sic commodum eorum, qui in
clientelam recepti sunt. At † vero Juris est clarissimi,
quod consensus & actus, qui respicit principaliter alteri-
us tantum, & non utriusque utilitatem, contraria illius
voluntate dissolvatur, ut probat text. in l. *stipulatio ista*,
§. *inter certam*, ubi plene per Dd. ff. de verborum obli-
gat. & in l. *penult.* C. de pactis.

Et † quicquid ad nostram utilitatem receptum est, †
tamdiu durare debet, quamdiu nobis placuerit, & non
ultra, idque libere repudiare, prodigere & abicere pos-
sumus, l. *si quis in conscribendo*, C. de Episcop. & cler. l.
egregius. ff. de verb. oblig. l. *filiusfam.* §. *divi* ff. de leg. 1. l.
cum pater, §. *rogo*, & §. *mando*. ff. de leg. 2. l. 1. ff. *mand.*
in prin. Instit. eod. tit. l. *sub hac*. ff. de actio. & obligat. l.
sed & si lege. §. *consuluit*. ibi. dum re sua se abuti putant,
ff. de petit. hered. l. *non usque*, ff. si à parente quis fuer.
manu. l. 1. §. *& magis verb.* prodigit. ff. si quid in fraud.
patron. l. *invito*, ff. de reg. jur. §. *præterea*. cum ibi no-
tat, Instit. de Action. ubi glossa ait:

Id portat leviter, quod portat quisque libenter.

Quod ipsum fusc exornat Ferd. Vasquiu *quæst. illustr.*
lib. 1. c. 47. n. 12. ubi † dicit, omnem concessionem fa-
ctam ad meram concedentis utilitatem, intelligi esse re-
vocabilem, per text. in §. *recte quoque*, Instit. de mand.
per tot. tit. ff. & Cod. de procur. & Extra eod. tit. in decr.
& in 6. & Cod. ff. de mandato. juncta l. *quoties ab omni-*
bis, ubi in simili per Jason. C. de fideicommiss. & d. l. *sti-*
pulatio ista. §. *inter certam*. ff. de verb. oblig. d. l. *pen.* u-
bi multa per Jason. C. de pact. l. *si quis in conscribendo*, C.
de Episc. & cler. l. *filiis matrem*. C. de inoffic. testam.

Cum igitur in Tutelari contractu † Clientes ad su-
am utilitatem duntaxat, sese aliorum fidei submiserint,
ut scilicet Advocatorum armis, potentia & consiliis
adversus hostes suos defenderentur, ipsis sane ab ini-
ta protectionis unione discedere, & voluntatem mu-
tare liberum esse debet, arg. l. *secunda*, §. *exactis*. &
§. *deinde cum esset*, & §. *novissime*. ff. de origine juris.
l. final. C. de pact. l. *si quis in principio testam.* ff. de
leg. 3. l. *si mihi & tibi*. §. final. d. §. *Divi*. ff. de leg. 1.
l. *Tutio Centum*. ff. de conditione & demonstrat. d. §.
mando. ff. de leg. 2. l. *quoties ab omnibus*. C. de fide-
icommiss. cum similibus supra allegatis, id quod tanto
magis locum habet in Advocatiis illis, quæ gratis spon-
teque susceptæ sunt, cum in illis nec faciens, nec recipi-
ens defensionem, ut perpetuo præstetur ac recipiatur,
cogi possit, ut ex l. *invitus* & l. *invito* de R. I. infert D.
Hepingk. *de jure protect.* 8. 17. sub lit. A.

Deinde & hoc controversiæ † experts est, quod offi-
cium defensionis Civitatum duntaxat temporale, utpo-
te biennale sit, juxta gloss. in l. 4. C. de defenf. civit. text.
in §. *interim*. Auth. eod. Alciat. *respons.* 54. n. 3. tom. 3.
lib. 8.

372

373

Advocati-
a nulla
temporis
adjectione
pacta an
temporalis
vel perpe-
tua esse
censeatur.

374

Prima du-
bitandi ra-
tio, quod sit
temporalis.

375

376

377

378

379

380

Ratio du-
bitandi al-
tera.

lib. 8. Et † quidem, ne Magistratus constituti à justitia deflecerent, neve Imperio sibi commissio abuterentur antiquis sapiētibus placuit, ut essent temporarii. Cothm. ad titul. C. Ut omnes Judices tam civil. quam milit. in princip. Ergo cum hi inter se comparentur, ut alibi dictum, eodem modo officium Advocati fiduciarii censi debet conductio temporalis ac revocabilis, ab argum. à comparatis.

381 Verum † pro contraria, negativa scilicet sententia, alia argumenta tam rationibus quam autoritatibus validiora militant.

382 Nam † primum Jure cautum est, quod ea, quæ duorum consensu fiunt, regulariter alterius tantum consensu dissolvi nequeant, sed demum contraria utriusque voluntate, l. final. ff. de acceptil. §. pactus ne petere, & §. fin. Instit. quibus mod. re contrahitur obligat. & l. sicut ab initio, Cod. de action. & obligat.

383 Quoniam † rationi conveniens est, ut quo genere negotia esse ceperunt, eo rursus dissolvantur, l. 35. ff. de reg. jur. idque etiam magnus ille Papinianus tradit, in l. quamvis saltus. 46. §. 1. ff. de acquirend. poss. ibi; eo modo vincula obligationum solvuntur, quo quæri solent, conjung. l. prout 8. ff. de solut. l. quemadmodum, 8. ff. de acquir. poss.

384 Deinde † non minus Jure receptum est, quod omnis conventio, in qua nihil de tempore definitum fuit, præsumatur perpetua, argum. l. jurisperitos, ibique Bartol. ff. de excus. tutor. Matth. Wesenbec. consil. 144. numer. 20. expresse tradens, ubi nulla temporis sit facta mentio, intelligi actum durare in perpetuum, per l. Servus C. de pœnis, & l. minoribus ubi Dd. C. de decurionib. lib. 10. Tiraquell. in Retract. lig. §. 1. gloss. 2. numer. 4. Bald. in l. solent, §. 1. quest. 4. de offic. procons. Jason in l. sufficit de cond. indeb. Zas, in l. si Stichum. §. 1. num. 10. de verb.

385 oblig. ubi dicit in simili, si † Assessor vel Professor simpliciter & absolute assumatur, non definito annorum numero, quod præsumantur perpetui. Idipsum etiam sensit Dominus Menoch. consil. 219. nu. 12. ubi dicit, omnem conventionem semel initam, ubi subest æqualitas, perpetuam esse debere.

Ratio decidendi III. Tertia hujus rei ratio dari potest: quia scilicet factum non dicitur, nisi duret factum per text. & gloss. l. si pro patre. 10. §. versum. ff. de in rem vers. Tiraquell. de utroque retract. in præfat. sub num. 24. ubi tradit, quod nec is emptor censetur esse, qui emptor non durat, de qua regula pro & contra disputat Menochius de adipisc. poss. remed. 2. nu. 35. & de retinend. poss. remed. 1. quest. 16. numer. 87. usque ad numer. 89. cui jungit Frider. Mindan. de process. Camer. lib. 2. cap. 16. num. 4. & sequentib. item Zas. consil. 12. lib. 1. num. 82. Quo pertinet dictum D. Bernardi, dicentis: Tolle perseverantiam, nec mercedem habebit obsequium. Specul. de arbitr. §. 7. vers. sed pone, arbiter condemnat, numer. 70. cum aliquot sequentib. Adde quod quilibet † præsumitur perseverare in eadem voluntate, nec ejus mutatio præsumitur, nisi probetur, Schurpf. cent. 3. consil. 34. num. 2. Zas. consil. 3. num. 65. lib. 1. & consil. 2. num. 7. eod. lib. & consil. 5. lib. 2. num. 9. Alciat. præsumpt. 16. num. 1. qui probant, in dubio quem præsumi in eadem voluntate permanere, quod & pulchre firmat Petr. Peck. de testament. conjug. cap. 10. numero 7. lib. 1. & lib. 3. cap. 8. numero 1. Menochius recup. poss. remed. 1. question. 23. num. 274.

386 Quarto † idem in confederationibus, quæ clientelis maxime affines sunt dispositum repetitur, quod ex nimirum in dubio præsumantur perpetuæ, uti ex Jafone & Mascardo firmat Warem. ab Erenberg, medit. profuder. lib. 2. cap. 1. num. 48. Ubi dicit, in

dubio & certis annis non adjectis, pacem perpetuam factam, pronunciandum esse.

Sic † etiam Emphyteusis (cum alia sit temporalis, 387 alia perpetua) in dubio præsumitur perpetua, Clar. §. Emphyteusis. q. 27. n. 1. & 2.

Quinto non abhorret † ab hac sententia, quod in 388 favorabilibus ea, quæ certum finem non habent, perpetua credantur, d. l. jurisperitos, in princ. ff. de excus. dendi V. tut. quam sic declarat Dec. in ca. ex literis. in fin. de constit. & probat reg. l. sufficit. ff. de cond. indeb. late Tiraquell. tract. de retract. conven. §. 2. gloss. 1. n. 39. Menoch. de arbitr. judic. lib. 1. q. 69. n. 10.

Sed receptionem in clientelam, esse favorabilem, nemo est, qui negare possit. Ergo ea irrevocabilis est.

Sexto † roboratur hæc sententia per notata Speculat. titul. de Advocato, §. 1. numer. 26. Pone, inquit, Abbas dedit rem aliquam in feudum, ut sibi præstetur patrociniū. Cum ille moritur, cui feudum concessum est, Abbas vult revocare, contradicentibus defuncti Advocati successoribus, queritur quid juris? Respondetur, si simpliciter sit concessum, quod sit perpetuum & ad successores transeat, argum. dist. 50. c. 1. in fin. 1. q. 1. eoz in fin. extr. de const. ex literis.

Septimo facit, † quod Advocatia quamvis improprie species quædam Jurisdictionis & superioritatis credatur plerumque, sicuti & suo respectu servitutis rationem habeat, eoque horum proprietatibus & Jure merito æstimari debeat. Wesenbec. in simili fere consil. 48. in pr. numer. 1. & 2. Alex. in l. 1. numer. 34. ff. de jurisd. omn. jud.

Notum autem, Jurisdictionis, † superioritatis & servitutum causam, ut plurimum perpetuam magis quàm temporalem credi, Bald. in l. 1. C. de emancip. lib. Bart. in l. non ambigitur, ff. de legib. l. eum debere, ff. de servit. urb. præd. l. foramen 20. ff. eod.

Octavo hanc opinionem † suffulcit, quod Advocatiz Jus dignitatis rationem habeat aliquam, quæ cum officio defendendi sit conjuncta. cap. qui Advocatiam. titul. de pace tenend. in usib. feudor. Ubi post alios singulariter Cujac. & Hotomann. ita tradunt: † 393 Cæterum dignitas semel data, revocari sine causa, uti non debet, ita etiam de jure non potest, Interpp. in l. Senatorum, & in l. si Senator. Cod. de dignitatibus, lib. 12. Martin. Laudens. in tract. de dignitat. versic. ubicunque dignitas, numero 44. Hinc etiam Bartolus docuit: † Quod si quis assumatur ad officium aliquod, cui annexa sit dignitas: eandem credi in illo perpetuatam, hancque ob causam salarium illi debere, etiam pro tempore futuro. Bart. in l. 1. §. Divus. ff. de extraord. cognit.

Quod denique Advocatia sine causa & de absoluta potentia revocari non possit, videtur tenere in specie Alvarot. in usib. feudo. §. qui Advocatiam n. 2. de pace tenend. ubi etiam redditus annuos Advocato constitutos feudum Advocatiz vocat.

Porro his, quæ pro confirmatione negativæ sententiz adduxi, adversa non sunt, quæ initio in contrarium allata fuere. Nam ad primum, quod dictum fuit, obligationem quamlibet ad obligantis tantum emolumentum extendi ejusdemque contraria voluntate dissolvi. Respondetur id verum quidem esse: Sed è contra, si naturam protectionis maxime mercenariæ respiciamus, eam non tantum ad clientum utilitatem, sed etiam ad Protectorum, quod ex annuo accipiunt salario, commodum, & mutuo quidem utrorumque consensu initam & contractam fuisse facile intelligemus, quare unius tantum voluntate & dissensu, tolli non potest. Jurib. præalleg.

Quod deinde † secundo loco de Civitatum defensoribus

foribus ad biennium tantum constitutis dictum fuit, nihil ad rem facit, quia in iis certum tempus à lege definitum videmus in d. gloss. l. 4. ff. de defens. Civit. & supra alleg. † in contractu autem protectio, de quo hic sermo est, nullum tempus definitum fuit. Deinde † ipsorum etiam officia diversa fuerunt, quia defensores Civitatum ordinarii magistratus officio fungebantur, eisque Jus magistratus, sub limitato tamen modo, compete-
 397 bat. Eleganter Ernest. Cothm. in Comment. C. lib. 1. tit. De Defensor. Civ. n. 6. 7. & 17. At vero protectores nullam habent Jurisdictionem, per notat. Gail. obs. 54. n. 1. & seq. lib. 2.

399 Unde ab uno † ad aliud tanquam quæ sunt separata, nulla inferitur consequentia, l. ult. & ibi Bart. ff. de calumn. l. neque natales C. de probat. Everhard. in top. loco à separatis nu. 1. Pruckman. conf. 22. n. 193. vol. 1.

400 Porro ex hujus quæstionis, vera nifallor, decisione, apparet vix defendi posse illorum opinionem qui sentire videntur, perpetuas in Jure Advocatias esse prohibitas: Et si enim quidam pro confirmanda contraria sententia se referant ad ca. 2. & quæ ibidem annotavit Joan. Andr. numer. 3. & Franc. numer. 6. de reb. Eccles. non alienand. in 6. nihil tamen allegatis in locis, de ejusmodi prohibitione, sed id solum scriptum reperitur, sæpius nempe ante Gregorianam illam constitutionem à Prælatiis oppressis invocatos fuisse Nobiles potentiores, ad defensionem eorundem faciendos eos Advocatos ac defensores locorum. Cum autem iidem Nobiles taliter in protectionem adsciti vel sua sponte Clientelam affectantes, potestate sua postmodum abutentes, jus quoddam domini in Ecclesiis ac locis à se defensis sibi vendicarent, idcirco in posterum propter potentiam opprimentium talem contractum sine Papæ licentia non fieri posse per Gregorium X. Papam, statutum fuit, etiam si Ecclesiæ aliter consuli non posset, eo quod temeritas etiam in casu necessitatis damnanda sit. ea. quanto extr. de consuetud. qua de re nos in præcedenti cap. 7. nominatim egimus, eamque constitutionem in Germania non esse receptam, nec usu observatam ostendimus. Generatim igitur loquendo, quod ut diximus Advocatiæ etiam perpetuæ nequaquam sint prohibita, docet imprimis experientia, & evincunt infinita multorum Principum, Comitum aliorumque Statuum Imperii exempla, qui non temporale sed perpetuum multis in locis protegendum jus, quod vulgo Erbfasten Vogtey/ Erbshuß vocitant, habere solent, cujus in possessione vel quasi ipsorum majores à tempore, cujus origo memoriam hominum excedit, perpetuo quasi fuerunt.

Ratio decidendi pro
 Negativa. Hinc † etiam à natura fœderum per similitudinem arguendo, constat in iisdem nil ob stare, quin perpetua sint. Sic enim Hebræos olim perpetua & æterna fœdera constituisse, in ca. 3. sub numer. 179. & seq. ostendimus, de quibus vide late tractantem Paul. Fagium in annotat. ad paraphrasin Chaldaicam Onkelis dict. ca. 18. & Procop. Gazæum Sophist. in comment. ad 1. lib. Reg. ca. 15. Alludit Moses ad vim & naturam salis à corruptione conservantis juxta illud vulgatum, † Sole & sale omnia conservantur: Eodem sensu statuam salis accipiendam putat Bodin. lib. 5. de Repub. ca. ultim. Genes. 19. vers. 26. Non quæ ex sale concreverit, sed quæ sempiterna sit futura. Rabbi David Kimchi ita exponit; Conversa est in statuam salis, id est, in acervum salis, Aben Ezra ita explicat, quod igne perierit, qui salem admixtum habuerit, citans Deut. c. 29. vers. 23. ubi meminit Moses, quomodo Sodoma sulphure & sale perditæ fuerit; Eodem genere mali, & Lothi uxorem punitam volunt.

Quin & ipse Deus Opt. Maxim. semper in sempi-

ternum fœdera contrahit. Num. 25. vers. 12. & 13. Sic & Romanis perpetua fœdera placuerunt referente Sabellico. lib. 8. Ennead. 2. ubi hanc formulam apponit, Romanis atque omnibus Latinis urbibus inter se pax esto, donec cælum terraque eundem habebunt statum. Et multa hujusmodi fœdera passim ab auctoribus laudantur. Nec abhorruere ab hujusmodi fœderibus nostrates Germani; Sic † enim fœdus sempiternum inter Danos & Holsatos cum summa lætitia Ann. 1580. reintegratum fuit Ottoniæ, eo vinculo, ut quisquis Holsato hostis declaratus sit, idem & Dano inimicus fiet, & è contra. Waremb. ab Erenb. lib. 1. c. 2. num. 3. de fœder. Sic etiam inter regnum Bohemiæ, & domum Saxoniam perpetuum fœdus ictum; † Sic unio & fœdus Domus Saxonice & Hassiæ in perpetuum conceptum. Joachim Cluten. in fasciculo paradox. historico polit. paradox. 20. lit. a.

Sed ut his tandem, quæ generatim ad protectionis formam spectare videntur, finem imponam, non male etiam ad eandem formam accidentalem referri potest, quæ ut plurimum in protectione constituenda, quando de pactis utrinque conventum est, complementi loco intervenire solet dextræ porrectio.

Ejusmodi enim dextrarum † complosione, fidem 401 sponderis solitam antiquitus observatum esse certum est, teste Cæl. Rhodig. lib. 4. c. 3. & Joa. Pierio in Hieroglyph. Conjunctione † vero manuum, simul, ex qua efficitur numerus denarius, qui Prima quadratura à Pythagora dicebatur, perfectam animorum consensionem symbolo quodam significari tradit. Idem Cæl. Rhodigin. antiquar. lection. lib. 22. cap. 14. Et quod ejusmodi dextrarum conjunctio, evidens perfecti consensus, perfectæ pactionis ac plenæ fidei symbolum ac signum sit, habetur expresse in ca. 1. in fin. extr. de sponsa duor. Aretin. conf. 13. viso diligenter num. 3. Tiber. Decian. consil. 64. num. 14. vol. 3. Oldendorp. in class. suis in actione ex stipulatu. quod latius deducit Joh. de Crier. in tract. de primogenitura quæst. 3. lib. 2. num. 31. ubi ex sacris literis, aliisque scriptoribus probat, quod per dextram pignus pacis & testis fidei, nec non dona & munera dari, atque etiam jungere dextræ signum concordie esse soleat, de quo etiam Philipp. Camer. cent. 2. horar. succis. cap. 46. plura, agens de symbolis & significatione dextræ & sinistræ manus.

Et † dextram datam apud Persas imprimis firmissimi 403 fœderis signum fuisse, firmat Gemistus Pletho. lib. 2. de reb. Græcor. Persarum, inquit, Rex Mentonem, quod dextram dedisset (maxima enim hac apud Persas fides) conservavit.

Ob † hanc causam Alex. ab Alex. refert religionem 404 quandam in dextris esse, nam eam, inquit, porrigimus, si quid data fide futurum pollicemur.

Unde etiam sedem fidei in dextris sacratam collocabat Numa Pompilius apud Livium 1. Dec. ad lib. 1. Hinc Ovidius lib. 6. metamorph.

Ut pignus fidei dextræ utrasque poposcit
 Inter seque datas junxit.

Et in eandem sententiam Virgil. inquit lib. 3. Aneid. Ipse pater dextram Anchises, haud multa moratus
 Dat juveni, atq; animum præsentis pignore firmat.

Et Aneid. 7. Latinus ait:

Pars mihi pacis erit, dextram tetigisse tyranni.

Sic Reg. 4. cap. 10. vers. 15. & 16. Jehu † obviam 405 factus Jonadabo, & dubius de animo ejus, postquam interrogasset, Estne cor tuum rectum, sicut cor meum est erga tuum? Illo respondente, Est, jubet sibi ab illo dextram porrigi, tanquam fidelitatis tesseram, Jacobinus vero in tractatu de homag. numero quinto, putat, primo firmitatem seu soliditatem dextræ porre-

porrectione significari. argum. §. 1. *verb. stipul. de verbor. obligat.* quod in idem recidit: † Quid enim aliud est fides, quam dictorum conventorumque constantia & veritas, teste Ciceron. *lib. 1. Officior.* † Unde & simplex promissio à nobili viro facta, pene vim habet juratae, vide Joachim. Mynsinger. *cent. 1. observ. 17.* ubi citat permultos Doctores. Intellige tamen, quoad contrahendam duntaxat obligationem, quam æque ac si jurasset, promissor tenetur servare ac adimplere, non etiam ad incurrendam perjurii poenam, Didac. Covarruv. *part. 1. comment. in cap. quamvis. de pace, lib. 6. §. 2. versic. non ab eadem.* Mynsinger. *dict. observ. 17. num. 6.*

409 Solebant autem, ut & hoc † adjiciam, per arctiorem dextrarum complexionem, seu implicationem, cruorem etiam mutuum, levi ictu elicitum lambentes, foedera invicem sancire Reges Armeniæ, uti testatur Corn. Tacitus *lib. 12. Annal.* Mos, inquit, est regibus, quoties in societatem coeunt, implicare dextras, pollicesque inter se vincire, nodoque prestringere. Mox ubi sanguis in artus extremos se effuderit, levi ictu cruorem eliciunt atque invicem lambunt. Id foedus arcanum habetur, quasi cruore mutuo sacratum.

410 Hoc quoque apud Scythas usitatum † fuisse apparet ex Luciano in *dialog. suo*, cui titulus est *Toxaris*, sive *Amicitia*, ubi eorum foedus ac Jusjurandum, quod maximum appellat, recensetur. Etenim, inquit, Scythia ille Luciani, simul atque incisus digitis sanguinem in calicem distillaverimus summisque intinctis gladiis, ambo pariter admoventes biberimus, non est quicquam, quod deinde nos queat dirimere. Huc quoque Solinus Polyhistor. *cap. 20.* spectasse videtur, ubi de Scythis ita scribit: *Haustu mutui sanguinis foedus sanciunt, non sua tantum, sed Medorum quoque usurpata disciplina.*

411 In Palmaria etiam insula, sicut recensent peregrinatores, quum novos hospites in amicitiae foedus suscipiunt, sibi ipsis novacula, vel gladio lapideo, sanguinem ex lingua, manu, aut lacerto, aliave corporis parte inspectante hospite eliciunt, non veram amicitiam interpretantes, quæ pro amico vitam profundere renuit, de his plura videat lector apud Philipp. Camerar. *meditat. historiar. cent. 1. cap. 6.*

412 Quin & hunc ritum Sathanas, † cum Magis foedus ininiturus servare solet: Eos enim, ut sibi firmiter obstringat, antequam impetrent postulata sua, cogit formulam obligationis mutuae conscribere, vel à se effictam subscribere, idque ut plurimum proprio ipsorum sanguine.

413 Ita Theophilum regnante Justiniano Imperatore in oppido Ciliciæ Oeconomum, sive, ut alii vertunt, Archidiaconum sese diabolo obligasse, & quidem syngrapha, sanguine exarata, quam † per beatissimæ Virginis Deiparæ invocationem ac poenitentiam subsecutam, à dæmone recuperasse Metaphrastes ex Eutychiano Patriarcha Constantinop. qui se in Theophili (de quo historia est) ædibus natum, ejusque familiarem, imo & ipsius historiae occultatum fuisse testem, perhibet. Agnoscit eandem historiam Petr. Damian. scriptor gravissimus *serm. 1. de Nativitate.*

415 Similem historiam † ex Annalibus FF. Prædicatorum refert Abrahamus Bzovius Illustrissimi Cardin. Baronii continuator *Annal. Eccles. tom. 13. ad annum 1230. numer. 9.* de Ægidio Roderico Valladorio Lusitano, qui similiter in juventute à diabolo deceptus, horrendisque Necromantiæ artibus imbutus, fidem Christi abjuravit, dæmonique chirographo proprio sanguine descripto seipsum mancipavit, Parisiis septem annorum spatio flagitiosissime vivens, eo tamen exacto mirabiliter ab impurissimo vitæ gene-

re revocatus, ordinem & habitum S. Dominici suscepit, in quo mira se afflixi vitæ asperitate; inprimis autem, ut à foedere cum dæmone pacto liberaretur, sollicitus semper fuit: Unde votis assiduus, & continuo lachrymarum fonte Christum ut sui miseretur, anxie deprecatus, Divæ etiam Virginis pro consequendo detestabili chirographo opem diu noctuque interpellavit, quod tandem in oratione ad ejusdem altare prostratus recepit.

416 Et si vero † ejusmodi exemplorum commemorationes à protectionis materia, prorsus alienas esse sciam, quia tamen in hoc genus historiae incidi, temperare mihi non possum, quin recentissimam & superiori primum Anno 1613. apud Reverend. PP. Jesuitas (in quorum societate fratrem me habuisse non immerito gaudeo) Moltzheimii in Alsatia Germaniæ nobilissimo Episcopatu Argentinensi certissimo factam historiam, prænobilis cujusdam adolescentis Germani, quem nuperrime (cum mense Novembri Anno 1621. ab injuncta mihi, à Serenissimo ac Reverendissimo Archiduce Leopoldo, Principe ac Domino meo Clementissimo, controversiarum inter Illustrem ac Generosum Dn. Joann. Comitem Zolleranum ac subditos illius existentium componendarum commissione Ravenspurgo, in Alsatiam redirem) in itinere mihi obviam factum, & in oppido Stocach divertentem, his vidi oculis, affatusque sum, ac constantissimum adverti, (cujus tamen familiae nomen, ex industria obticeo) similiter duplici chirographo diabolo obstricti, divina tamen virtute, dæmone per PP. adjurato ab omni obligatione & pacto liberati, rei que ipsius evidentia & innumeris testium oculatorum vocibus confirmatissimam cum omnibus ut gesta est circumstantiis, enarrem.

Missus ille Adolefcens fuerat in Lotharingiam linguæ discendæ gratia, VICVM (Episcopatus Metensis est Oppidum) ubi duodennis, non multo major, festo quodam Deiparæ solito lætior, cum Coætaneis, charitis pietis ludens, infelicitè, digressus à sociis, & per hortum obambulans, circa horam quartam pomeridianam, clara luce hæc secum: Audivi sæpe, diabolum dare pecuniam, quam si probatam mihi daret, acceptarem utique, & ipse esset mihi bonus socius: Et ecce vix hæc secum locutus fuerat, adest infelix ille animarum latro, nobiliter vestitus habitu, & statura ipsi, cui apparebat, haud absimilis, quasi adolescentulus cum adolescentulo, collocuturus, quo viso non parum horret adolefcens, Dæmon autem concutiens ipsi humerum, ne timeat, hortatur: Si pecuniam velit, offert; recusat ille primo, tum quia falsa pecunia illius esse soleret, tum quia timebat, ne sibi diabolus læsionem inferret. Quod si tamen, ajebat, veram pecuniam probatamque suppeditares, nec mihi nocere velles, utique assumerem te mihi in socium; acceptat dæmon conditionem, numerat certæ pecuniæ certam quantitatem, omne periculum abfore pollicetur: sagis se illudere falsa pecunia, & imaginaria, non autem ipsi; acciperet, & iret probatum. Paret ille, redditque ad lusum; Lucratur omnia, & exit, ære alieno, quod prius ludendo contraxerat, omni soluto. Post, revertitur ad locum, ubi diabolus illum expectare videbatur: à quo rogatus, anne proba esset pecunia annuit adolefcens, insuper & se magno lucro lusisse. Quid igitur, inquit, ille, mihi dabis, & ego te perpetuo tali beabo fortuna, & præterea multas alias artes te docebo. Quid darem, inquit adolefcens, cum nihil habeam; membrum aliquod, ait ille, mihi da, quod ego, tibi absque dolore adimam, recusat adole-

adolescens, ob deformitatem, vel tantum ait, Schedulam aliquam mihi describas, & nihil aliud postulo. Nec charta, nec calamus, nec atramentum, responderet adolescens, ad manum sunt; quomodo scribam? omnia mihi, ait ille, hic præsto sunt; tantum porrigere sinistram. Recusat primo, timens nocumentum; tandem tamen bona fide, pergit, ille versipellis, & mille artifex in momento, revellit musculum absque dolore, defluentem excipit, putamine juglandis, sanguinem: tum jubet scribere ex proposito Exemplari (Chartam & calamum ipse suggerens) oppido parvulam schedulam, variis & peregrinis, maximam partem, Græcis characteribus; mox aliam paulo majorem, petit sibi describi, descripta & ipsa. Quo facto schedula, inquit, minor serviet tibi, ad quidvis efficiendum, & quasvis artes: majoris autem hic sensus est, ut scias, te post evolutum septennium fore meum; sed hac conditione, ut intra hoc tempus, quicquid voles, hoc faciam, & te doceam. Hoc pactum infelix initur, diabolico energemate, animo obdurato, & mire affectis sensibus, chartula minor subjicitur musculo sinistro, & clauditur, absque ullo alio Cataplasmate, vulnus, relicta tamen luculenta cicatrice, in testimonium, sic tum disceditur. Postera die, primo mane, adest Diabolus jacenti adhuc in lecto, monet, ne oret, deinceps magnopere, quin libros suos precarios sibi donet, quo artes omnes sint certiores, & firmiores. Ab isto tempore, strenue sic occupatum adolescentulum, verlat in omnes partes, adest specie adolescentis, aliis quoque visibilis, sed incognitus, interdum noctu subservit, instruit artibus suis, curiositate noxia adolescentem mire sibi devincit, & ad varia adolescentiæ peccata impellit. Sic vivitur in annum prope ætatis vigesimum.

Hac ætate è Francis & Lotharingicis partibus, ad suos reversus, dum fanda & infanda multa patrat, vel patrare conatur & aggreditur, primo venit in suspicionem maximæ natu è sororibus: Hæc illum examinat, unde ipsi tam nequam, & ab omni aulica honestate (veniebat enim ex aula magni cujusdam Ducis) abhorrentes mores? Respondet, se aliter non posse, urget illa, quid ita? tandem rem ad matrem, gravem è Baronum familia matronam, defert, cui filius ipsemet ex quadam occasione rem aperit, dæmoni scilicet manu propria & sanguine sese mancipasse. Turbatur illa quidem, tum usque ad animi deliquium, & cum quibusdam fidelioribus, super ea re, colloquitur, sed ut Schwenckfeldiana, abhorret à remediis catholicis. Mittitur tamen ad monasterium aliquod Sancti Francisci, sed ab offensione aliqua, inde fuga elapsus, venit Eistadium, vivit suo more. Mox reductum, potius inclusum filium, domi detinet, quam ut quoquam ultra mittat, quamvis omni modo flagitantem auxilium. Sic labitur à media quadragesima iste annus.

Interim adolescentem Diabolus periculose tentat, nunc, ut Deum, sanctosque abneget, nunc membrum aliquod postulans, nunc gravia scelera suadens, nunc etiam male verberibus multans, & in vitæ discrimen varie adducens. Suasit enim, & tantum non persuasit, ut venefico pulvere, à maligno ipsi allato, utrumque parentem, famulum, serium & pium, qui ipsi jussu parentis erat ad obsequia, & famularum unam, perderet, & paternam arcem, alio simili pulvere hinc inde sparso inflammandam, diabolo traderet, & semetipsum interficeret. Quin ipse etiam diabolus ipsum in-

terficere aggressus est, alias occurrens ei in forma nigri Leonis, & matrem inter sororemque arreptum, ad octo, decemve passus, à loco ad interitum abiciens, alias iterum in conspectu matris in globum mire convolvens, dumque mater trepida occurrit, & sinu exceptum, ut potest, evolvit, Ecce tibi diabolica vis, in sinu materno tantum non cervices ipsi confregit; Tandem coeunt amici, authore Reverendo & prænobili Domino fratre Canonico, & ut remedium huic tam periculoso malo mature quæratur, patri tantum non imperant, qui ut Catholicus, lubens amicorum Consilio acquievit, sic ablegatus, & cathena alligatus adolescens, præfacto Dn. Fratre suo Canonico, & NN. Parcho in N. ductoribus, Calendis Octobribus Anno 1613. Molsheimium perducitur, ibidemque à Reverendo patre Rectore, benigne suscipitur, cathena prius solutus, postquam promississet, quod in omnibus parere, & voluntaria vincula, pravis suis affectibus injicere vellet, commendatur uni è patribus, qui curam ipsius, obedientia sancta fretus, suscipiens, instituit primo animum ipsius, blandis colloquiis demulcere, in spem erigere, sibi etiam devincire, idque agere, ut omnino & serio vellet, hoc diaboli nexu exire.

Sensit hoc agi diabolus, & frendens talia tentari, *Qua libe-* non absque notabili horrore aliquoties se seu præ-*rationem* sentem, seu non procul abesse indicavit. Prima sta-*præcess-* tim nocte, dum pater solus cum solo colloquitur, *rim.* circa locum, in quo erant, utroque audiente, grun- nit, ut porcus, postero die sub prandio, dum iidem inter se familiariter colloquuntur, peregrinæ Bestiæ fremitum pariter & propalam audiunt. Eodem die, cum jam initium aliquod esset datum, dictandis ipsi meditationibus quibusdam, ad exercitia quædam spiritualia, ad præparandum animum synceræ confessioni, quam nunquam in vita fecerat, ut se commodius ad eam per horarum intervalla, compararet, minusque eum impedire posset, hostis aliqui nimium quam familiaris, venit patri in mentem, ut duceret eum in Sacellum Beati Patris Ignatii, ibi velut baptizandum Baptismo poenitentiae, jubet conversum ad occasum renuntiare diabolo, & rursus conversum ad orientem, addicere se Christo, sumpto exemplo ex antiquo Ecclesiæ ritu, de quo Divus Areopagita, in sua Hierarchia Ecclesiastica: quo facto, insuper lectus super ipsum Exorcismus Ecclesiæ, qui recitari solet, super energumenos, mutatis quibusdam, & pio instinctu, contra novum hunc dæmonis homines obsidendi modum, accommodatis; non tamen initio certa est concepta verborum forma, sed ut pietas & affectus suggererat ex tempore. Observat hoc magis Diabolus, patre tamen non satis statim advertente. Conversus enim ille hostis ad solitas suas technas, ex insidiis & tacitus hoc primo egit, ut adolescentem solito magis inquietum & dissolutum redderet. Injiciebat ei tædium commorationis cum Patribus in Collegio, & præsentis inclusionis, quod licet pro honestate sæculari dissimularet adolescens, apparebat tamen insolita in ipso impatientia. Pater blande conabatur ipsum animare, animumque componere, sed parum proficiebat, quin invalescebat occultum malum. Aderat illi paternus famulus, relictus à domino fratre, ad obsequium, huic mandatum, ut illum, & omnia ipsius accurate observaret, & Patribus referret, interim ille parare se debebat ad confessionem, quod dum languide facit, & cum tædio, temporis fallendi causa, die tertio, qui fuit quartus Octobris, egreditur solus ad deambulandum in pergula ipsius cubiculo vicina,

vicina, vix unum, alterumve spatium confecerat, & ecce pilosus atque hirsutus, ea forma, qua pingi singique solent homines Sylvestres, occupat illum, ex improvise, diabolus ita, ut pristino more imaginationem ipsius, vehementer afficeret, & quasi hominem in potestate haberet, suadet ac minis etiam impellit, ut, (quandoquidem Patres chirographum sibi datum postulent, quod ille omnino nolit reddere, vel potius ipsum discerpere,) ipse aliud, quod quantocius ei dictare velit, sanguine suo conscribere, & commode alicubi abjiceret, ut à Patribus inventum ipsique Adolescenti à Dæmone restitutum crederetur, ipseque adolescens, veluti diabolico pacto liber, dimitteretur: Hæc suadet, ac simul modum eliciendi, punctura acus, sanguinis ex digito, docet.

Adolescentis cum Diabolo per fraudem collusionem.

Venit igitur Adolescens ad famulum paternum, & dissimulanter alia prætendens, aciculam, cum filo petit triplicato. Miratus ille, quærit, quorsum? tandem dat. His assumptis, simul & calamo schedaque chartæ, redit ad pergulam. Adest illico, & socius hostis, exprimitur sanguis, dictatur deceptorium chirographum, scribitur; famulus rem suspectam habens, sequitur, egressus in pergulam, visurus quid agatur, deprehendit post asserem scribentem: Adolescens illum cum stomacho à se repellit, sese ad confessionem parare obtendens. At famulus conjiciens, quod res erat, eum non iuste agere referebat. Mox chirographo jam dictato, subducit se diabolus, adolescens reliquum sanguinem detergit, de pergula, in hortum, scriptum autem chirographum inspectante famulo, in saccum alterius caligæ conjicit, & sic redit ad locum sibi destinatum. Famulus isto vespere (sub vesperum enim hæc acciderant) patri nihil significat, postridie certiora indicaturus. Postquam concesserat adolescens cubitum, & obdormisset, scrutatur ille saccum, in quem viderat, detrudi, quod scriptum fuerat in pergula, invenit chirographum cruentum peregrinis characteribus scriptum, horret, reponit, postridie mane indicat patri. Ille jubet, ipsum omnia dissimulare; dissimulat & ipse pater omnia, sed adolescens, ut surrexit indutus advertit saccos motos, nam erraverat famulus in reponendo scripto: Hinc jurgium ab adolescente, sed famulus alia omnia, notat interim adolescens, patere rem: Itaque ipse astute prævenit, conqueritur apud patrem, à famulo lustratos suos saccos, fatetur à se aliquid scriptum, sed alio fine. Pater pergit dissimulare, animum ipsius componere, tentare blande bonum negotii eventum, sed frustra. Ille eodem die adhuc magis dissolvi, omnia negligentius agere, ridere, nugari, Enimvero, jam severiora tentanda erant.

Per severiorem obijurgationem, adolescentis in viam reductionem.

Accedit igitur eum sub vesperum pater, duriuscule hominem objurgat, objectans, qua aridum, qua durum cor, nihil in eo apparere pietatis, meminisset, quorsum huc adesset, non, qua egisset hætenus ratione, è laqueis diaboli evasurum: videri eum colludere cum illo, caveret, si saperet: nihil posse fieri, nisi ipso met summo opere volente, & annitente. Excitantur illi salutare lachrymæ, pollicetur omnia meliora, in posterum fore se in potestate, & officio. Rogatus deinde de scripto, quo modo, ubi, & quo fine scripsisset, fatetur omnia candide: addit, mutata voluntate, abjectum à se per fenestram in horto jacere, cras demonstraturum, ubi diluxisset, quod & fecit. Hinc jam omnia ab ipso sincera, & absque ulla cum diabolo collusionem.

Explicabat interim illi pater exercitia de peccatis, & eccetibi, sinister ipsi ad spectabilis adest, hostis,

insufurrat illi in aurem, noli attendere, ita, ut licet pater nihil videret, formaliaque verba non audiret, audiret tamen quasi ictum linguæ non sine horrore, ad modum horologii rotati. Cumque adolescens totus suffunderetur rubore, & pectori crucis signum imprimeret, quærit rem pater, ipse fatetur rem, hinc timore perculsus, non audet solus in loco consistere. Succedit igitur patri discedenti paternus famulus. Forte paulo post secedendum illi fuit, in proximum cubiculum. Mox curriculo redit anhelus, & plenus timore, irruit in famulum, dictitans fugari se ab iterum apparente, & persequente dæmone. Hoc ut reverso narratum patri censuit non cunctandum diutius, ne per noctem imminens graviora pateretur.

Itaque confestim ducit adolescentem in Sacellum Diabolicæ Beati Patris Ignatii, adhibetque illi confidenter exorcismos Ecclesiæ. Favet DEUS cœptis eatenus, ut timor magnam partem adimeretur adolescenti, ostensumque fractam dæmonis vim, isto exorcismo, tum tonitruo, tum vehementi vento tantum circum ca illum locum; Nam alibi omnia quieta. Hi igitur exorcismi ipsi in singulos dies adhibiti, minimum bis, mane à sacro, & sub noctem; donec exoptatus rei eventus subsequutus est. In his exorcismis, locis suis commodis, imperatum diabolo, ut chirographa restitueret, eximeret absque læsione, terrore, ac molestia, omnem characterem impii commercii ad diabolicas artes, quem ipsi indidisset, & sic ab hoc famulo Dei discederet. Res bene ibat, usque ad confessionem; hæc adolescenti gravissima, & difficillima visa, dubio procul singulari dæmonis artificio. Differabatur de die in diem, quod nondum essent omnia meditata. Jam septimum diem in Collegio morabatur, quando pater, cujus curæ erat commissus, communicato cum quibusdam patribus consilio, omnem moram abrumpendam ratus, indicit illi, quomodocunque parato, in octavum Idus pomeridiano tempore faciendam confessionem: Confirmat hominem, ut dicat, quidquid & quantum veniat in mentem, se interrogando, ex dictis, suppleturum defectum. Venitur dicto tempore in Sacellum, vix assederat in confessionali, & pauca quædam dixerat, & ecce adest turbaturus, qui turbata, cupit omnia, peregrina forma, gravem adolescenti incutit metum, Pater convertitur ad per breves exorcismos, quos pietas ex re nata suggerebat, aspergitur aqua benedicta, qua & fugatur, de loco in locum, demum ponitur cereus Benedictus, in medio accensus, & sic peragitur confessio, sub qua minimum quater ab ipso visus est, semperque cum strepitu & horrore se inferens, ab ipso etiam patre, quasi adventus ipsius auditus est. Hac confessione peracta, & sic prima difficultate superata jubetur pie poenitens, in posterum diem, magis se excutere, atque ad iteratam confessionem parare. Iterum confitetur, iterum adest adversarius aspectabilis ipsi, sed minus jam formidabilis. Hinc in triduo cilio, jejuniis, & disciplina, quotidianis exorcismis, disponitur magis. In exorcismis maxime vespertinis, aliquoties apparuit, alias minore, alias majore cum tremore. Ipse adolescens nunc quietior, & patientior nunc vero inquietior & impatientior, diabolo, ut apparebat, suis energematis maxime contra socium famulum, identidem eum ad iram & impatientiam exstimulante. Quamobrem quodam die à Reverendo Patre Rectore Collegii bene liberaliter objurgatus, cum ad se rediisset, dixit, plurimum sibi profuisse illam objurgationem, quod post eam sibi plurima in mentem venissent, necessario in confessione explicanda.

Inter hæc constituerat Pater Rector, ut jam quantum satis videbatur dispositus, quarto Idus Octobr. qui fuit Sabbathum memoriale Deiparæ, facta *Chirographi prioris restitutio.* solemnī professione fidei Catholicæ, & publica coram venerabili Sacramento abrenuntiatione diaboli, pane cœlesti vitæ confortaretur. In eam rem indictæ collegis preces, susceptæ à quibusdam jejunia, & aliæ mortificationes: ipse etiam cum famulo socio, ad Deum sibi propitiandum, jejunabat: ipse præcedaneum, & simul constitutum diem in cilicio transigebat, disciplina in corpus suum animadvertibat, non semel, sed iterum confessione se expiabat, invitati, & duo externi, alter Sacerdos, alter medicinæ Doctor, testimonii causa, si fortassis in corpus aliqua dæmoni potestas concederetur. Primo recitatæ Litaniæ Sanctorum, & *Ave maris stella*; mox lectum sacrum de B. Patre Ignatio, sub quo, dirigente ipsum patre ei assignato, absque omni impedimento, facit professionem fidei, perlegit abrenuntiationem, eamque Reverendo Patri Rectori celebranti descriptam in manus tradit, altari imponendam, sumit sanctissimam Eucharistiam, verum, vix sumpta ablutione, simul ac Reverendus Pater Rector abrenuntiationis chartam, ab ipso acceptam, in altari collocarat, omnium gravissime, quam unquam alias, conturbatus, conversus ad Patrem, sibi in stola & superpelliceo assidentem, ecce, inquit, pater duo dæmones in propinquo astant. Jubetur animo magno esse, nec quicquam timere, ut qui ipsum Dominum jam secum habeat. Dæmonibus constanter apparentibus, & terrentibus, componitur, ut potest donec absolvetur sacrum. Sacro absoluto, iteratur super eum nimum quam trepidum, exorcismus, à R. P. Rectore, sub quo dæmonibus evanescentibus, rogatur, absoluto exorcismo, & mitigato timore, qua forma dæmones vidisset, Respondit, caprina erecta: ac priorem quidem, utrumque suum chirographum prioribus pedibus inter ungulas prætulisse & ostentasse. Hoc viso, bona spes orta, factæ alicujus restitutionis: Quærent igitur, sed primo nihil invenitur. Mox pater, qui eum curabat, quasi in icu oculi videt ante se, juxta altare, ad cornu Epistolæ in terra jacentem, chartulam parvulam, modice inflexam, ita ut unus & alter characterum appareret. Absque dubitatione, lætus pro restituta à diabolo, sublevat & ita erat. Sanguineis inscriptam characteribus eam recognoscit adolescens, manantibus præ gaudio lachrymis, quam, ad artes quasvis efficiendas olim à se scriptam, Diabolum sinistræ imposuisse dixit. Quæritur & chirographum alterum obligatorium, sed non invenitur, pro invento dicitur, *Te Deum laudamus*: Pro restitutione alterius, repetitur exorcismus, sed, non sic tunc facta restitutio. Videbatur, id quod erat, Deo placere, ut prolixiore patientia, & pluribus adhuc mortificationis operibus, secundum sacros exorcismos, infernali hosti hoc chirographum extorqueretur.

Dictus igitur iterum dies Iduum Octobrium, quo eadem, quæ illo die facta erant, repeterentur, & eadem solemnitate exoraretur à Deo istius etiam chirographi restitutio, diabolo imperata. Interim adolescens qui pridie istius diei imprudens effutiverat, quod si reciperet minus illud scriptum, minime se curare de altero, quod hoc pertineret ad corpus, illud vero attingeret animam, de anima enim se sollicitum, de corpore minus curare: monitus, ut etiam hujus imprudentis dicti eum pœniteret, disponitur iterato ad Eucharistiæ perceptionem, per confessiones, cilicia, jejunium, ipse diabolus, absq; intermissione, quotidie bis urgetur exorcismis.

Quod dum fit, pridie Idus, vesperi, pro Imperio conceptis verbis, absque læsione, detrimento, & graviore terrore, ac perturbatione, jubetur diabolus adesse, & sub invocatione B. P. Ignatii, & aliorum Beatorum, etiam Societatis, & ejusdem Martyrum, relaxata omni obligatione, restituto residuo cruendo chirographo, & exempto omni, si quis adhuc adolescenti huic inesset, caractere, injusti commercii addiabolicas artes in æternum ab eo discederet. Hæc inquam, dum conceptis verbis recitantur eo loci in exorcismo, ut alias de nomine ipsius solet institui quæstio, ecce præsto est aspectabilis adolescenti forma magnæ ciconiæ, cum horore, Patris exorcizantis, & famuli, exiguo autem, vel nullo adolescentis. Mox indicat adolescens chirographum rostro explicatum referri, ita, ut versus ipsi fuerint numerabiles; paulo post, idem ab ipso convolvi, denique aliquando ante finem exorcismi è rostro demitti, & quasi in terram abiici. Implentur omnes magna spe, attamen absoluto exorcismo, nihil dum invenitur, sed ut bonum omen accipitur, postridie divina gratia dandum, quod tantopere optabatur, Quod & factum fœliciter, citius opinione. Nam cum isto vespere sic discessum esset, & sacellum clausum, exempta clave, postridie mane post sextam, Pater, qui ipsius curam gerebat, venit in sacellum, dispositurus quædam pro futuris sacris. Nam ad præsentius Dei auxilium obtinendum, actum est, pridie cum Reverendissimo Domino Suffraganeo, ut adolescenti nondum confirmato, confirmationis Sacramentum impenderet, & ecce, dum lustrat altare, aspicit propalam in cornu Epistolæ, ut pridie videbat adolescens, convolutum chirographum, auricula modice inflexa, ad ostendendum nimirum characterem unum, ut sic statim agnosceretur, idque eo loci ubi R. P. Rector ante quadriduum chartam abrenuntiationis ab ipso factæ, sub sacro, collocarat (quo loco & ante annum cujusdam alterius, formula abrenuntiationis, ab eodem P. Rectore sacrificante posita, & illius adolescentis chirographum à diabolo repositum fuerat, magnum gaudium adolescenti magna lætitia domesticis, exorta. Sacra, quæ ad impetrationem erant dirigenda, pro gratiarum actione sunt facta, recitatum *Te Deum laudamus*, sub Missa adolescens communicavit. Mox sub alio Sacro Pontificali à Reverendissimo Suffraganeo confirmatione sacra, insignitur, & in Christianitate stabilitur. Viri graves, tum iidem, qui proxime adfuerant, tum alii duo Notarii Apostolici advocantur, coram his simul & Reverendissimo Suffraganeo idem adolescens recognoscit hoc suum chirographum esse idem numero, quod olim descriptum VICI, in Lotharinga diabolo dedisset. His gestis, unus & alter pro majore securitate, adhibiti ipsi sub conditione exorcismi: Sed nihil quidquam se unquam movit, aut visum fuit, ita, ut fides certa sit benignissimum DEUM, per Sanctorum suorum merita & suffragia, ad majorem suam gloriam, Catholicæ Religionis exaltationem, hæreticorum confusionem, & conversionem perfectam adolescenti liberationem, largitum. Et placuit sane divinæ bonitati confirmare hoc miraculosum suum donum. novo alio miraculo. Nam cum aliquot diebus post, quotidie tere patri, qui ipsius curam gerebat, suggereretur, ut manum adolescentis sinistram cicatrice, ut dictum à diabolica revulsione musculi, ad eliciendum scripturæ conficiendæ sanguinem, inspiceret, ipse vero aliis intentus id aliquod diebus dissimularet, vel negligeret; tandem quasi id evidentius quodam die suggereretur, petit ab ado-

Chirographi alterius restitutio.

adolescente sibi porrigi sinistram, inspicit, clare videt omnem cicatricem, quæ totum musculum ambiebat, prorsus evanuisse, excepta minima in superiore parte pollicem versus, particula; Viderunt & alii, nec aliud judicari potuit, quam evidens & miraculosum indicium, vere, ubi imperatum diabolo fuerat, absque læsione exempta è manu ista chartulæ, quæ ad diabolicas artes ante tot annos ab ipso diabolo isti manui illo ipso loco, fuerat indita.

Et hæcenus de Nobilis illius adolescentis à diabolica obligatione, liberatione. ut eam ab ipsis Collegii Molzheimensis Patribus accepi, & partim etiam ab ipso adolescente cujus manum diligenter inspexi inter conversandum, intellexi. Quæ quidem vera, certissima, & innumeris suffulta testimoniis magni nominis & auctoritatis virum Nobilem Germanum cognito hoc miraculo, visque in tempore Societatis Molzheimii ambobus istis chirographis antea Lutheranae confessioni addictum, quod ex ore ipsiusmet his auribus audiui, ita commovit, ut relicta ea religione (cujus exemplum utinam alii imitarentur) ad Catholicæ fidei castra sese statim receperit, in quibus etiamnum constantissime perseverat.

417 Mihi autem sumpta ab antiquo illo fœderum icindorum ritu, indeque diabolicæ imitationis exemplo, occasione miraculosam istam historiam commode isto loco inferere visum est, & ut Lectores cognoscerent, etiam hodie non deesse in Ecclesia Catholica etiam insignium miraculorum editionem, præsertim apud Reverendos & Doctissimos, laudatissimæ Societatis Jesu, † Patres, quorum actiones eo potissimum diriguntur, ut rectissima vitæ institutione, propriæ inprimis salutis invigilent, tum totos se proximis Deo lucrificandis impendant, fidem Catholicam propugnent, ac dilatent, publicis concionibus, prælectionibus, spiritualibus exercitiis, excipiendis confessionibus, & id genus aliis excolendis virtutum studiis Dei gloriam & proximorum salutem, quoad fieri potest provehant. Et nisi revererer assentandi suspicionem, promptum foret ostendere, Religionem, Mores, Gymnasia, Templâ, Cœnobîa, Urbes, Provincias, Regna, & totum prope terrarum orbem, ut uno verbo dicam, non postremam ab hujus familiæ Patribus, opem accepisse: solamque hæresin & Stygem ei bellum & indixisse & fecisse: Quam multa autem & frequentia apud Indos, atque Antipodas Deo Opt. Max. cooperante & sermonem sequentibus signis confirmante, per eosdem miracula patrata, quanti itidem toto orbe in propaganda vera pietate apud Christianos & Ethnicos fructus editi, nominatim vero barbararum nationum ad Christianismum translationem, hæreticorum ad fidem Catholicam conversionem, innumerabilium jam plane deploratorum & desperatorum hominum ad melioris vitæ revocationem, si quis, ut res est commemorare vellet, immensos sane commentarios completurus esset. Ego sane Deum immortalem testor, nihil unquam à me verius, magisque ex animi sententia scriptum, quam ea, quæ modice hoc loco, de Societatis prædictæ laudibus attigi.

Quanto major autem Patrum istorum, integritas, doctrina, virtusque existit, tanto plures calumniatores & obtrectatores nati sunt, ex iis præsertim, qui à fide Catholica alieni, novæ doctrinæ semina spargunt, quorum conatibus hi ipsi maxime omnium obsistunt, adeo ut omnes boni existiment hujus Societatis professores illis novorum dogmatum satoribus fuisse divinitus oppositos, ut illorum conatus, solida & vera eruditione, atque minime simulata vitæ integritate reprimerent, id quod Dei gratia multis in locis jam pridem factum, ac quotidie fieri experientia testatur,

utinam vero homines etiam Catholicæ fidei addicti his ipsis, tam segratos exhiberent, quam exhausti ab iis pro juvanda ac promovenda Christiana Republica labores ac sudores maximi promerentur.

Inter alios sane Principes prædictus Reverendissimus ac Sereniss. Archidux Austriae Leopoldus, Episcopus Argentinenfis ac Passaviensis maximarum virtutum gloria præstantissimus Princeps ac Dominus meus clementissimus, quam propenso in hanc societatem sit animo, multis in Episcopatibus, suis Patavienfi & Argentinensi pro eadem erectis Collegiis, iisque maximis, quibus studiosi aluntur, assignatis proventibus, regia plane liberalitate quotidie declarat, quæ omnia ex ardenti religionis ac pietatis promovendæ desiderio profecta, immortale eidem sapientissimo ac religiosissimo Principi nomen, æternamque laudem jam dudum conciliarunt.

Sed hæc extra materiæ metas, nunc è diverticulo in viam redeunt, cum hucusque omnes quæ ad protectionis formam spectare videbantur, quæstiones præmiserimus, proposita hujus capituli materia postulat ut deinceps modos seu titulos, quibus Advocatia constituitur & acquiritur ordine investigemus.

Transitio
ad modos
constituen-
ta Advoca-

Inventioni autem eorum intenti septendecim collegimus, ortum enim sumit protectionis obligatio ex 1. Lege 2, occupatione terrarum infidelium, 3. Fundatione Ecclesiarum, 4. reedificatione earundem, 5. Jure territorii, 6. deditione liberi populi, 7. receptione in salvam guardiam, 8. collatione Papali, Imperiali vel Principali, 9. commissione ac mandato superiorum Principum, 10. Investitura feudali, 11. Consuetudine, 12. Præscriptione, 13. Electione Prælati Civitatum ac communitatum, 14. Assignmente Episcopali, 15. sententia Judicis, 16. Testamento, 17. Conventionibus & pactis, de quorum singulis ordine dicemus

Existit autem inprimis Advocatia ordinaria, quæ à superioribus seu Magistratibus quibuslibet subditis debetur ex † Lege divina naturali & positiva, quam & re- 418 æ legitimam vocamus vulgo Land / oder Obrigkeitliche Existenzia
cher Schutz / qua de, cum in Cap. III. pleno cornu auctum I. Advocatia ex Lega
fit, & illa ad institutam tractationem proprie non per- divina &
tineat, nihil hic amplius dicemus, illud solum addentes, humana.
quod de suprema illa ac legitima protectionis lege, antiquissimus ille scriptor Teuthonicus N. von Wengen / à D. Melchior Goldasto seu Bart. Schobinger in Parenothicis, exhibitus eleganter ac commodatissime cecinit:

Gott hat vff Erde an jwene Man
Die Christenheit gelan:
Der Babest der sol vnser Seele in siner Hute han/
So sol den Eib vnd vnser Gut
Ein Vogt von Rome Schirmen mit gerithe.

Quo etiam pertinet vulgatus ille Rhythmus officium Papæ, Imperatoris ac rustici seu subditi designans.
Tu supplex ora, tu protege, tuq; labora.

Der Bapst bette /
Der Keyser wehre /
Der Baur ernehre.

Summi enim Pontificis partes inprimis sunt sollicitum 419 esse & orare pro universis Christianorum ordinibus, ut Summi omnes salventur, Card. in Clem. 2. de re jud. & tenetur Pontificis providere, ne in fide Christi scandalum oriatur, c. perve officium.
nit dist. 95. c. qui scandal de R. l. Paul. de Cast. conf. 72. Et generaliter † clerici (quorum caput est Papa, singulariter & universaliter super omnes Ecclesias & homines Ecclesiasticos plenitudinem potestatis habens, Innoc. in c. cum pridem de pac. Bald. in pralud. Fend. col. 14. & in Margar. verb. Papa, vers. 7.) continuis precibus

precibus insistere, & altari inservire debent, *cap. clericos dist. 21. c. cum secundum de prabend.* Et Clericus non orans, nec cooperans in divinis, carere debet fructibus beneficii, Bald. & Alex. in l. 1. C. de his quib. ut indig. Domin. de S. Gemin. c. si. de rescript. Hinc vulgato Jure dicitur Arma † Clericorum esse debere orationes & lacrymas, *conventio, 23. q. 8. c. clerici de vit. & honest. cleric. c. perpendimus, de sentent. excomm.*

420 Deinde vero Imperatoris † est proprium, è manu calumniantium & sævientium oppressos liberare, *c. Imperatoris officium regum 23. q. 5. ceu proficitur ipsemet Imp. Justinian, in Proem. Instit. princ. ibi:* sed etiam per legitimos tramites calumniantium iniquitates expellat. Menoch. *conf. 675. num. 31.* Et post alios Fab. de Anna *consult. 7. nu. 26.* & ex Martin. Laudens. idem docuit Petr. Anton. de Petr. *tract. de potest. princ. c. 8. sub. n. 73. vers. novus casus est.* Nec merito: quandoquidem ipsum Principem offendisse dicatur, qui subditos offendit, ex Bald. & Alex. Ludolph. Schrad. *de feud. p. 9. c. 3. sub. n. 60.*

421 Rustici autem partes † præcipue in laborando versari experientia docet, unde & vulgo dicitur, ut aves ad volatum ita homines maxime Rusticos ad laborem natos esse: Qua de causa intuitu laborum maxime ad Agriculturam pertinentium, Rustici præ aliis in Jure privilegiati reperiuntur, ad notat. Heigii 2. *quest. 30. n. 4.* & doctrinam Bald. in *Auth. Agricultores C. qua res pign. oblig. poss.* ubi scribit rusticum idonee agros colentem pro debito capi non posse, quod tamen in praxi non servari, usus testatur.

Sic in Jure civili, ne rusticorum † labores impediantur, pignoratior rusticorum instrumentorum prohibetur, & ne rusticani ad ullum obsequium devocentur sub gravi pœna interdictum est, *l. executores d. tit. C. quæ res pign.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. col. 378.*

Sed nunc ad causas alias, quibus Advocatia constituitur, regrediendum,

II. Secundo † igitur Advocatiæ legitimus titulus, enascitur Jure bellico, ex licita terrarum ac provinciarum è manibus infidelium ereptarum occupatione, per notata Ferd. Valq. *illustr. controvers. lib. 2. c. 51. n. 38.* ubi scribit, Jura Patronatus, terræ ab infidelibus debellatæ, causa, justius quam dotationis gratia (qua de subsequenti tertio loco agitur) acquiri ac concedi, eleganter ex eo deducens, Jus † quod Hispani Reges habent, conferendi omnes Archiepiscopatus, Præbendas, dignitates, & beneficia per universam Hispaniam, inde ortum esse quod illi regna sua, ab Arabibus occupata, immensis laboribus, periculis & impensis, effuso per septingentos annos, proprio & subditorum sanguine, à Christianæ Religionis hostibus liberaverint, atque è manibus infidelium eriperint, ceu prodidit memoriæ Procop. *lib. 3. bell. Wandal.* Corset. *de potest. reg. nu. 66.* Parlador. *rer. quotidianar. lib. 1. c. 3. n. 12.* Atque ea etiam ratione Hispani libertatem, Jure belli, consecuti, se omnimodo ab Imperio adeo exemerunt, ut superiorem nullum agnoscant, juxta gl. in *c. Hadrianus dist. 63.*

Quod eleganter deducunt præ cæteris Joan. Lupus in *princ. Rep. de donat. inter vir. & uxorem. n. 16.* Jo. Garzias de *Hispan. nobilit.* Cluten. in *Sylog. rer. quotid. concl. 10. lit. C.* Ant. Oliban. *de actionib. p. 1. lib. 3. c. 2. n. 8.*

Eadem ergo ratione, si quis Regno, Provincia vel Insula ex infidelium potestate erepta potiatur, eamque Imperio suo adjungat, Ecclesiarum in ea existentium, Advocatiæ atque Patronatus Jura consequetur, uti post allegatos etiam colligere est ex Polydor. Virgil. *lib. 15. histor. Angliæ,* ubi narrat, postquam Rex Adelftanus, Constantinum Scotorum Regem, in sua verba jurare constrinxisset, ex Jure genitum & belli, quo victi viatores dominos, & clientuli Patronos agnoscere

tenentur, clientelaris fidei titulum, sibi in eundem usurpasse.

Ad acquirendum † tamen legitimum Advocatiæ titulum, requiritur justus invasionis atque expulsionis modus, qui consistit in belli justitia, ut quando Rex, vel alius, justo bello excutitur, suoque territorio exiit, *c. dominus noster. 23. q. 2. Keckerm. Jun. 2. q. polit. 68. Thore Bellico. los. de republ. 11. c. 1. Hænon. disp. pol. 3. th. 9.* Justum autem bellum est, quod suscipitur ob causam vel defensionis, quando videlicet vis ab hostibus intentata vi repellitur; vel vindicationis, quando injuria illata, vel id quod nobis ablatum est aut debetur, vindicatur. Heig. 1. *quest. 12. n. 46.* Timpler. *synt. polit. lib. 2. c. 4. q. 2.*

Quo & referri potest deditio, quæ fit ex voluntate coacta, *Ergebung auff Gnad und Ungnad* & expugnatio, in qua, nulla plane expugnata partis voluntas est. Claris D. Besol. *class. 2. disp. polit. 8. th. 43.* Keckerm. *synt. polit. alleg. loc.*

Quare prædictus, Advocatiæ, ex Jure bellico descendens, acquirendæ modus, vires suas non exerit, cum quis sine justa causa alienum Imperium invadit, ex sola libidine dominandi, regnumque suum amplificandi, Hænon. *d. disp. 3. th. 9.*

Ad hunc autem acquisitionis modum rectius intelligendum, admodum conveniens hoc loco occurrit quæstio.

Utrum & quatenus liceat † Saracenos, Turcas, aliosque infideles, ob solam infidelitatem, regnis suis expellere & consequenter, ex occupatione illorum Advocatia ac patronatus acquirere. 423

Pro Negativa sententia, † id nempe haud licitum esse, non mediocriter pugnat, illa in primis ratio, quod † ab iis qui Jurisdictionem & dominium habent, illud ab ipsis sine causa, auferendum non sit, *l. quod nostrum est de Reg. jur. l. traditionib. C. de pact. l. filiofamilias. §. maritum, ibi,* invitis nobis res nostras alius retinere non debet, *ff. solu. matrim.* Sed infideles habent dominium ac Jurisdictionem, Marta *de jurisdict. p. 1. q. 25. num. 6.* 424

Quin & Jure † divino approbantur dominia & Regimina gentilium in utroque Testamento. Nam 1. ad *Timoth. c. 6.* dicitur: *Quicumque sub jugo servi sunt, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Domini & doctrina blasphemetur;* addit rationem Cardinalis: Nam quidam conversi ad fidem blasphemabant dominos suos infideles tanquam canes. Contra quos dicitur, in 1. Petri *c. 2. Servi subditi estote omni tempore dominis, non solum bonis sed etiam discolis, ne nomen Domini & doctrina blasphemetur,* scilicet ab infidelibus, qui forte dicerent: quis est iste Christus, qui auferit servos à nobis. Bellarminus *dicit loco.* Item ad *Rom. c. 13. Reddite omnib. debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal;* & jubet *ibid.* etiam propter conscientiam obedire Principibus Ethnicis. Bellarm. *d. c. 2.*

Et Matth. *cap. 22. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; quæ Dei, Deo;*

Item in Veteri Testam. *Danielis c. 2. Tu es Rex Regum, & Deus cæli dedit tibi regnum.*

Unde Hispanus Victoria, *de Indis part. 1. n. 4. 5. 6. 7. 19.* concludit, hæreticum esse, credere, infideles non esse rerum suarum dominos, & res ab illis possessas, illis ob hoc ipsum eripere furtum esse & rapinam, non minus, quam si idem fiat Christianis.

Deinde pro ista opinione adducitur, quod Summus Pontifex toleret † Saracenos in eorum matrimoniis, *cap. gaudemus de divort.* Ergo magis dicitur tolerare in suis dominiis, regnis & bonis quæ possident; quia bona sequuntur conditionem personæ, *c. 1. de fur. patronat. lib. 6. Authent. ingressi C. de Sacros. Eccl. Ter-* 426

quod

427 quod † infideles & à fide Christiana alieni, quamdiu quieti vivunt, à nullo nec in personis, nec in rebus, molestari aut offendi multominus dominiis suis exui debeant, l. Christianis 6. C. de pagan. ca, dispar. 23. q. 8. c. Judæi extra de Judæis can. qui sincera, 45. dist. Id quod etiam nominatim scribunt Decius in c. quæ in Ecclesiis n. 110. extr. de consuet. & in c. consuluit 29. n. 10. 11. ff. de appell. Rainald. Corl. in addit. ad Oldrat. conf. 72. & conf. 264. Didac. Covarr. in c. peccatum secund. pars. relect. §. 10. n. 1. & 2. de reg. jur. in 6. Quod & diserte tradunt Jo. And. in addit. Spec. super Rub. de Juda. & Abbas in c. novit. col. 2. de jud. dicit, quod appellatione proximi veniunt Judæi, Saraceni, & alii infideles, in quem sensum faciunt tradita per Petr. de Ancha. in c. quod super, col. pen. vers. quarto quæro, & Jo. de Anan. in c. & si Judæos col. 2. de Juda & Alber. de Ros. in Rub. C. de Juda. col. 2. versicul. item queritur nunquid Princeps vel Rex, &c. & Jac. de S. Georg. in tract. de feud. in verbo Dux, vers. ultimo quæro. Alex. conf. 99. visa. inquisitione col. fin. circa fin. versic. & quod Judæus, vol. 6. Paris. conf. 11. col. 2. in fi. & col. 3. in princ. vol. 4. qui omnes diserte scribunt Judæos, & Saracenos viventes pacifice & quiete nobiscum tolerandos esse.

Ratio du-
bitandi IV.
428 Quarto ab invasione † infidelium, lege Evangelica prohiberi videntur arma in ipsos sumpturi, cum in eadem doceatur relinquendos esse divino judicio eos, qui contumaciter Evangelium Christi respuunt. Quo pertinet, quod Luca 9. in fine. Christus increpavit discipulos suos, Jacobum & Joannem, qui exemplo Eliæ ignem de cælo devocare volebant, ut consumeret Samaritanos, qui Christum, cum comitibus hospitio recipere nolebant. Spectat eodem quod Paulus ad Titum cap. 3. scribit: *Hæreticum hominem, post unam & alteram admonitionem devitandum esse.* Conferte eodem illud Theodorici apud Cassiodorum lib. 2. epist. 28. quod nemo cogi possit, ut credat invitatus, & religio suadendo magis, quam pugnando propaganda sit; Hinc Deus voluntarium officium cupit; Et reprehensionem incurrunt, qui Judæorum parvulos invitatis parentibus, baptizandos esse putarunt, Et de his, qui foris sunt, judicare non debemus, de quibus indicabit Deus, 1. Corinth. c. 5. & c. multi 24. q. 1.

Ratio du-
bitandi V.
429 Quinto confertur hanc sententiam quod † ordo dominandi unius super alterum, sit beneficium naturæ, secundum doctrinam Aristotelis 1. Polit. Illud autem, propter infidelitatem subtrahendum non esse, docuit August. de Amona, in tract. de potest. Papa q. 23. art. 3. At vero ipsis hoc beneficium subtraheretur, si è Regnis & dominiis terrarum suarum expellerentur, Marta de Jurisd. p. 1. q. 24. n. 2. cujus rationem affert Bellar. lib. 5. de Rom. Pont. c. 2. quod nempe dominium non fundetur in gratia, aut fide, nec ex jure divino, sed ex Jure gentium descendat, D. Thomas. 22. q. 10. art. 12. ubi docet fidem non tollere jus naturale, aut humanum, ex quo dominia profecta sunt.

Ratio du-
bitandi VI.
Hanc deniq; Negativam sententiam tuentur Bellarm. in lib. de Rom. Pontif. c. 2. Corset. de potest. regia. q. 85. Ancor. in Regul. Pec. vers. sed hic quæro, utr. Princeps, &c. Aug. de Ancon. tr. de potest. Papa, q. 23. art. 3. Marquard. de Susannis, tr. de Judæis p. 1. c. 7. n. 4. & 5.

Sententia
Affirmati-
va.
430 Cæterum, quamvis non levis momenti esse videantur, quæ in Negantium partes adducta sunt, affirmativæ tamen sententiæ patrociniū suscipere nullus dubito, subsequenter motus argumentis.

Ratio deci-
dendi pro
Affirmati-
va prima.
431 Primum enim iusta belli † contra aliquem suscipiendi causa censetur, si ad recuperandas provincias, quas peregrini per violentiam detinent instituatur, per text. in Can. Dominus noster, vers. Sic gens & civitas, ibi vel reddere, quod per injurias ablatum est, 23. q. 2. Didac. Covarr. in c. peccat. Tit. de reg. jur. in 6. secunda pars. Relect. §. 9. n. 4. vers. quarta causa, & §. 10. n. 3. Oldra.

conf. 72. Bart. in l. Christianis, 6. n. 2. & 3. C. de paganis, Innoc. in c. quod super, n. 15. extr. de voto. Nic. Boer. decis. 178. n. 7. qui scribunt, quod Saracenis, Turcis, & aliis infidelibus bellum indicere Imperator possit, maxime pro recuperatione terræ sanctæ. Idem sentit Frid. Schenck in tit. 28. Hic finitur lex, in pr. lib. 2. feud. Licetum est, inquit, Christianis adversus Barbaros, & à fide orthodoxa alienos, bella movere, qui mancipatas quondam veræ pietatis ditiones hostiliter occuparunt, & in sanctam Domini hereditatem violenter irruerunt, ut scilicet recuperatio fiat possessionis, qua Christianismus ab impiis prædonibus fuit spoliatus.

Deinde confirmatur hæc decisio ex eo, quod † servi 432 sint incapaces jurisdictionis & domini. Atqui Judæos, quorum regnum, sub Vespasiano, & Tito, 40. post passionem Christi Anno defecit, mors Christi servos reddidit, c. si Judæos de Judæis. Ergo eis bona possunt auferri: nisi convertantur, vel alias ex privilegio jus habitandi à superiori impetraverint. Oldrad. conf. 264. arg. c. charitas. de poenitent. dist. p. 1. c. 7. n. 1. cum seqq. & c. 6. n. 10. Cum igitur ex gratia duntaxat tolerentur, illud ad necessitatem redigendum non est, l. non quicquid ff. de Jud. solet ff. de offic. procur. Marta. de Jurisd. p. 1. q. 24. n. 20. ubi plura in hanc rem affert.

Quibus accedit, quod infideles sint idololatæ peccantes contra legem naturæ, ideoq; ab iis auferri Regna, & Principibus, ea bello obtinentibus applicari possunt, per text. in c. abolendam §. statuimus, text. de Hæreticis c. vergentis eod. & ibi gloss.

Tertio non levem confirmandæ hujus † decisionis rationem habet, quod is qui procurat discessum à suo superiore, à quo totam habet auctoritatem dominandi, 433 juste mereatur suo privari dominio, arg. l. 1. ff. ad l. Jul. Majest. & l. quisquis. C. cod. tit.

Similiter qui aliquem coegit, aut persuasit apostatare, rerum suarum dominium amittit, & capite plectitur, c. eum qui C. de apostat. At vero Saraceni, quantum possunt Christianos fidem abnegare faciunt, eosq; à Dei veri cultura avertunt, ergo dominia, si quæ habent amittunt, quam rationem Jo. Majorin. in 2. lib. sentent. dist. 44. art. 3. & Marta de Jurisd. p. 1. c. 24. n. 16. pro stabilienda hac opinione afferunt.

Quarto fulcitur hæc sententia ex mente scribentium 434 Theologorum tradentium, furtum † non committi rapiendo bona infidelium, quam refert Marta de Jurisd. c. 24. n. 14. ubi asserit Judæos exeuntes de Ægypto & exportantes secum bona Ægyptiorum, non commississe furtum propter mandatum quod à Deo habuerunt Exod. 3. & c. 12. ubi Nicol. de Lyra & traditur in c. dicit Dominus 14. q. 5. & c. legimus dist. 36. docetq; D. Thom. in prima 2. q. 100. art. 8. ad 3. Ita etiam hodie qui spoliant Saracenos & Turcas non peccant, neq; furtum committunt, ob mandatum Papæ.

Quinto Banonistarum receptam habemus † doctrinam, quod per Salvatoris nostri in terras appulsum 435 omne dominium, Principatus, & jurisdictio ab infidelibus ad Christum nostram ducta fuerit, c. 2. si de rebus 23. q. 7. ubi decidit D. August. non esse indignum, si ea quæ tenebant hæretici secundum parem Domini voluntatem, Catholici teneant. Ad omnes enim similes, id est, ad omnes impios & iniquos illa vox Domini (auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti justitiam) trahi & extendi potest. per text. ibidem.

Sexto huic definitioni fortiter astipulatur, quod † 436 bellum in eos iuste suscipiatur, qui fidem Christianam, & liberam Evangelii prædicationem, in suis provinciis impediunt, Prædicatio siquidem verbi divini, unde fides procedit, libera esse debet in omnibus mundi partibus, secundum illud Salvatoris nostri. Eritis mihi testes in omni Judæa, & Samaria, & usq; ad ultimum terræ. Act. c. 1. c. existimant, 11. q. 2. & juxta illud Christi: Ite in universum

versum orbem, predicate Evangelium omni creatura, Mar. ult. & Matth. ult. Quo pertinet & illud Davidicum; In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum, Ps. 38. c. ita Dominus, 19. distinct.

Ratio decidendi ultima. Firmatur deniq; eadem hæc affirmativa sententia, auctoritate plurimorum Ictorum & Canonistarum. Eam enim affirmant Hostiens. in d. c. quod supra his de voto. & ibi Ant. de Butr. Oldra, in cons. 82. incip. contra Saracen. Card. Turrecrem. in can. dispar. 23. q. 8 Jo. de Lign. in d. c. quod super his. Mart. Laud. in c. de rebus. 23. q. 7. & ibi Jo. de Fantuc. Jo. Majorin. in 2. sentent. dist. 44. q. 2. Affl. Tract. Feud. titulo, Quæ sint regalia. n. 26. Arnold. Alb. in repetitione rubr. de heret. q. 8. vers. prima conclusio. Greg. Lopez. in l. 12. titulo 23. partita 2 legum Hispania. ubi tale tractat hanc materiam.

Et quod bellum ab Ecclesia contra Saracenos juste possit indici, tenent in specie Ant. de Butr. & Joan. de Anan. in c. quod olim de Iuda. Innoc. in c. quod sit super in 2. col. in glos. in verb. pro defensione, vers. potest etiam indicere, de voto.

Solutio contrarii. His fundamentis jactis, reliquum est ut adductas initio quæstionis, dubitandi rationes, diluamus.

Argumentum. Quod igitur ad primum attinet, conceditur quidem absq; justa causa neminem suo domino privatum esse, sed quo minus assumptionem concedamus, obstat vitium violentæ occupationis; constat enim Turcas, Saracenos, & alios de quibus loquimur, infideles, Regna Christianorum mala fide occupasse, & consequenter à malo initio ac radice infrugifera arguendo constat, illos injustam habere possessionem, per rationem quod infecta radice omne id infectum reddatur quod ab ea descendit, l. si viva matre, C. d. bon. mater. l. 1. §. ejus rei. ff. de offic. ejus cui mandat. est juris d. l. tria prædia ff. de serv. rust. prædio not. Bald. in l. fin. in fin. C. de verb. signif. & in l. quoties. C. de suis & legitimis.

At vero licitum esse, Regna Christianorum mala fide occupata, in quibus nullum justum habuerunt initium, neq; approbationem, ex intervallo recuperare Juris interpretes communiter tradunt ad l. 3. §. cum igitur, & ibi gl. ff. de vi & vi armat. Item in l. si coloni C. de agr. & censu. lib. 11. Bald. in l. 1. col. 2. C. unde vi, & in l. 2. C. de servit. & aqua. Et hoc vitium violentæ occupationis transire ad posteros, colligitur ex c. quia, extr. de Judæis, & ex l. vitia C. de acquir. poss. docetq; Marta, d. c. 24. n. 23. Atqui Saracenos ac Turcas, per multa sæcula violento occupationis initio terras fidelium tenuisse in comperto est, idq; testantur Vincent in Spec. hist. lib. 24. & seq. Cardin. & alii in clem. 1. de Judæis. Jac. de Vorag. in Legendario sanctor. in hist. S. Pelag. Papa Archiep. Florent. in 4. parte summatit. 11. c. 6. §. 1. Unde dicuntur potius latrones quam hostes, ut probat Alvarus de planctu Ecclesie lib. 2. art. 2. col. 3.

Resp. ad II. dubitandi rationem. 438 At secundam dubitandi rationem respondetur; quod licet Ecclesia, ritus infidelium tolleret in matrimoniis tamen non approbat; nam dicit textus, quod enim permittimus, nolentes permittimus, quia malam voluntatem ad plenum prohibere non possumus, c. hac ratione 31. q. 1. Sed in domino, & jurisdictione Ecclesia non tolerat infideles, quia sunt eorum incapaces.

Resp. ad III. dubitandi rationem. 439 Quæ autem tertio loco, de Judæis & paganis quiete degentibus, allata sunt, ea ad firmandam negativam nil faciunt, quia leges illæ intelligendæ sunt, de iis qui in terris Christianorum degunt, & sub illorum jurisdictione vivunt, non autem de illis qui regna ac ditiones possident. De his autem dici vix potest, quod Christianis pareant, sed potius, ut experti referunt, quibuscunq; modis possunt, ipsis vim atq; injuriam inferunt, eos spoliando, eorumq; Religionem contemnendo, blasphemando, quam etiam si ullo modo possent extirpare, non intermissuri essent, ut præter alios attestatur Turrecre. in d.

c. dispar. 23. q. 8. unde consultis esse putatur, prævenire eos, auctore Bald. in l. 1. n. 42. C. unde vi, quem sequitur Soc. inter consilia Franc. Curtii, cons. 20. q. 4. col. 4. vers. ista confirmantur. Nam si propter periculum permittitur magistratibus, aliquando leges transgredi, l. si quis filio. §. si qui. ff. de injust. testa. Imol. in cap. 1. de constit. Bald. in l. quid ergo. §. pœna gravior, ff. ex quib. caus. infam. irrog. & in l. & si severior. C. eo. & not. Jo. And. in c. pastor. super gl. in ver. præter quam, de offic. ordin. multo consuetius est impedire, ne eveniant, quam ulcisci acceptam injuriam. Hinc concludit Bald. in l. ex hoc jure in 10. q. ff. de just. & jur. quod justam reconcessionem patiuntur injusti id, quod scribunt etiam Inn. & Card. in d. c. quod super his, de voto. & Alberic. in rubric. C. de Judæis.

Ad quarto insuper loco inducitur, respondetur, infideles non ligari Constitutionibus Apostolicis, quo ad spiritualia, & ideo de his, qui foris sunt, nihil ad nos, c. IV. dubitandi rationem, gaudemus de divort. & cum ipsi non sint de Ecclesia idcirco non potest illos excommunicare Ecclesia, sed alias pœnas ipsis irrogare solet, ut habetur in c. post miserab. de usuris, & in c. postulasti de Judæis. can. sape. cum ibi notatis, 28. q. 1. & ita declarant Innoc. in d. c. quod super his, de voto. Host. in summa, in titu. de Judæis. §. in quib. graventur. Ex quibus constat S. Paulum ea de causa non tulisse sententiam in paganos, quod non erant subditi Ecclesie, & frustra in eos tulisset sententiam excommunicationis, cum alias fuerint in statu damnationis, propter infidelitatem, non autem ferenda est in aliquos sententia, ex qua nulla speratur utilitas, unde S. Paulus non dixit se non posse eos, qui foris sunt, judicare, sed ex eorum pœnitione nihil frugis emergere censuit, interprete Mart. de juris d. p. 1. c. 24. n. 60.

Præterea non imminuunt opinionem nostram, ea quæ sub quinto argum. ex Aristotele, Bellarm. & D. Thoma relata sunt. Primum enim, falso Aristoteli ascribitur, ordinem principandi esse naturæ beneficium, id quod nominatim ex D. Thoma deducit ac probat Mart. de juris d. 1. c. 24. n. 34. qui hunc articulum, quod nempe dominium ex jure divino originaliter descendat, suffissime tractavit, in c. 1. ejusd. tractatus, ubi etiam dicta Theologorum allegatorum asserentium id esse de Jure gentium, sufficienter refutavit, per distinctionem sub n. 13. assignatam, quo lectorem ad evitandam cū Theologis concertationem huc impertinentem remittimus.

Nihil deniq; deferendum est auctoritatibus eorum qui in contraria sunt opinione, cum enim affirmativa hæc sententia communior sit, ac fortiores decidendi rationes pluresq; ad stipulatores habeat, ea non immerito negativæ præferenda est.

Redeundo igitur ad propositos Advocatiæ acquirendæ modos, illa potissimum etiam ac plerunq; emergit atq; oritur ex fundatione, constructione & dotatione alicujus Monasterii, vel Collegii Ecclesiastici ut docet textus expressus in c. generali 13. de election. in 6. ibi. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum caterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine, jura sibi hujusmodi vindicant, qualia nempe in princip. ejusdem cap. recensentur, scilicet custodia sive guardia, Advocationis seu defensionis in Ecclesiis, Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis Titulus, &c. Id quod etiam dilucide apparet, ex traditis per Hostiens. in Rubric. de jur. patr. n. 1. & Panorm. ibid. n. 6. & ca. 2. nu. 11. eod. Matt. Wesenb. cons. 48. n. 9. Bald. in l. final. C. de edict. D. Adrian. tollend. Butr. in ca. examinata, de judic. n. 11. Duar. de Sacr. Eccles. ministr. lib. 5. cap. 4. post. princip. quos refert & sequitur Dn. Lud. Müller. disput. de Advocat. Thesi 16. ubi nominatim defendit Ecclesiam fundantem ejus Advocatiam consequi; quod ipsum etiam novissime in scripta retulit Bechtius disput. de salvo conduct. cap. 10. vers. Altera protectionis istius.

Ubi notat extraordinariæ protectionis Jus & formam Advocatiæ dupliciter existere: nimirum ex conventionem, qua de *infra* tractamus, vel ab ipsa Lege ac Canone, illiusque vi Imperatorem legitimum esse Ecclesiæ Advocatum, huius autem nempe canonis auctoritate, eos qui ex causa foundationis, structuræ seu refectionis, dotationisque congruæ, Ecclesiarum, Jus Patronatus consecuti sunt, præter Jus præsentandi canonicos earum protectores fieri.

Effectus
vis Patro-
natus Ec-
clesiastici.
I. Idque summa æquitas exigit ac postulat. Quemadmodum enim per Canones rectissime provisum fuit, ut si qui Ecclesias extruxissent, aut fundum, ac bona sufficientia contulissent, iis solatii loco indulgeretur, ut quos in eadem Ecclesia Rectores offerrent, ii ab Episcopis instituerentur, per text. in c. *decrevimus*. 16. q. 7. ca. *Abbat* 8. q. 2. cap. *nobis fuit de Jure Patronat.* Item ut ii præcipuum in processione honorem haberent d. cap. *nobis eod. tit.* Præterea, ut si inopia et ex post facto conflictarentur, ab iisdem Ecclesiis temporalem vitæ sustentationem petere possint. cap. *contra sanctorum*, Sc. *quicunque* 16. *quæst.* 7. eam scilicet potissimum ob causam, ut & alii ad hujusmodi pia opera exercenda, tanto promptiores redderentur: Ita pariter justitiæ non inconueniens esse censetur, ut fundantibus Monasteria vel Ecclesias collegiatis Advocatiarum Jura, quorum intuitu se defensores eorundem monasteriorum præbere possint ac debeant, accrescant, argum. cap. *filiis de Jur. Patron.* Eleganter id ipsum novissime explicat Justus Springer, in tract. *de pace religion.* cap. 11. in princip. *hiscæ verbis*: Si inquit aliquis adfectu et pio ductus rem suam Deo consecrat, sequæ ejus proprietate penitus abdicat, legibus & Canonibus visum est æquum, eum aliquid juris retinere, quod pietatis & singularis in Ecclesiam munificentia post funera monumentum esset perpetuum cap. 16. *quæst.* 7. nov. 67. 123.

Exempla autem Advocatiarum ex foundationibus & dotationibus acquisitarum licet per plura afferri possent, ex infinitis tamen pauca solummodo delibabimus. et in primis autem ejus rei manifestum indicium subministrat Relator Wertheimensis in nupera Informatione adversus pridem editam Relationem Herbipolensem, wider die Herren Graffen zu Löwenstein/part. 1. cap. 3. *circa principium*, ubi de origine, foundatione, indeque acquisito Jure protectionis super Monasterio Brumbach ordinis Cisterciensis, sequentia in literas retulit, cujus verba, quoniam instituto nostro apprime congruunt, non gravabor subnectere. Rem igitur à primæva ordinis Cisterciensis institutione sequentem in modum explicat.

Fundatio
Monasterii
Cisterciensis.
Aber der Sachen eygentliche Bewandnuß zu berichten / so ist in den Historien zu lesen / et als in Anno 1097. Robertus Abbas Cœnobii Melismensis, durch antreiben Andingi, eines Engelländers seines Convents Bruders / sich in Burgund begeben / und durch hülffliche handreichung Herzog Otthen von Burgund / das Kloster Cisterci / erbawet / und auffgerichtet / von welchem hernacher der ganze Orden genennet worden / hat sich auch Sanct Bernhardus / auß Zuneigung und Lust der neuen Religion / in solches Kloster und Orden eingelassen / und also verhalten / als das Kloster Clarevallis, zu auffnehmung des neuen Ordens gestiftet / daß er demselben vorgesetzt / vñnd Anno 1113. des Cisterci Ordens Dritter / aber solches neuen Klosters erster Abt / erwöhlet worden.

Diemeil et er aber (wie etliche schreiben) mit seiner grossen Heiligkeit / schriftlichen Weisheit / vñnd löblichem Leben / den Cisterci Orden / also scheinbarlich erleuchtet / und berümbt gemacht / daß bey seinem Leben (teste Baronio Annal. tom. 12. fol. Colon. ed. 395. & Spangenberg im Adelspiegel / p. 1. lib. 12 cap. 8.) in die hundert vñnd sechzig Klöster seines Ordens auffgerichtet worden / so haben auch die alte teutsche Fürsten / Graffen vñnd Herrn nicht die hinderste seyn wollen / sondern in lebzeiten Bernhards (als der in Anno 1113. zur Abten Clarevall kommen / und deren biß ins 1149. Jahr mit grossem Ruhm vorgestanden) etliche Namhafte Klöster in Teutschland dem neuen Cisterci Orden / sonderlich aber Maulbrun in Schwaben aufferbawet.

Daher et dann auch die dazumal Regierende beyde Graffen von Wertheim / Wolffram vñnd Dither / auß Christlicher eynfalt bewegt worden Ditherum den ersten Abt zu Maulbrun / zuerbitten / etliche seiner Convent Brüder / zu Auffricht: vñnd Stiftung eines neuen Klosters in das Mayngau zuverordnen vñnd verschicken.

Diesem ersuchen hat gedachter Abt statt gegeben / vñnd Reinhardum sampt andern Mönchen ihres Mittels / wolermelten beyden Graffen zugeschiekt / welche dann die Dörffer / Lullingsfeld / Falleburne / Griesheim / mit der Pfarrkirchen daselbsten / sampt etlichen Weingärten zu Maßbach / wie auch ihr Schwester Adelheid / etliche Gulden und ewigen Zins im Dorff Schlierbach fällig / den new ankommenden Mönchen / zu erbawung des neuen Klosters / geschencket und übergeben.

Diemeil aber die Benachbarte auß solcher Übergab ihnen die Hoffnung geschöpfft / daß noch ein ansehnliches Kloster darauff erbawet / vñnd viel löblicher Gottesdienst vñnd guter Werck dardurch möchten angestellt vñnd verrichtet werden / als seyn von solchen benachbarten Herr Biling von Lindensfels / Herr Ziebold von Zimmern / Herr Veringer von Grenburg vñnd Erlebold von Degen / zu einem guten zuschuss bewogen worden / darauf dann das Kloster Brumbach erbawet vñnd dessen donatio, Stifft: vñnd Fundierung von Babst Adriano in Anno 1159. confirmirt vñnd bestättigt worden.

Wie aber dasselbe noch nicht recht vollendet / ist der Vermen zwischen Keyser Friedrichem dem Ersten / vñnd den Päpsten angangen / vñnd weil Abt Reinhart dem Keyser / vñnd den erwöhlten Päpsten Victori vñnd Paschali anhengig / darumb auch solche Stiftung vñnd Klosterbau mit vielen Freyheiten durch gedachten Fridericum Barbarossam in Anno 1165. zu Würzburg confirmirt worden) entgegen die Abte von Maulbrun / Eberach / vñnd der ganze Cisterci Orden / es mit Papst Alexandro hielten / (wie sie dann von selbigem viel stattliche / vñnd die fürnehmste Privilegia erlangt) haben sie den armen Rein-

hardum / als einen Schismaticum vnnnd Ketz
aufgeschreyen / vnd gern gar / so wol auß dem
Kloster / als von der Apte / verstoßen wöllen /
da sie sich nicht für dem Keyser befürchten müs-
sen / bey dessen Keyserlichem Hoffe sich dazumal
† Graff Poppo von Wertheim auffgehalten / vnd
gegen dergleichen machinationes, sein Kloster vnd
Abt zu Brumbach / mit grosser sorgfalt geschützet
hat / also daß dessen widerwertige mit gewalt
an demselben nichts verrichten können / sondern
sich endlichen auff andern list gelendet / und den
guten Herrn Reinhard / fulmine Pontificio,
dermassen geängstiget / daß / ob er wol zu vorn-
cor lapideum (wie sie es nennen) gehabt /
jedoch durch solches ausschreyen / vnnnd die ange-
dröhet excommunication, erweicht vnd verur-
sacht worden / daß er von der Abtey gutwillig ab-
gestanden.

Auf diese primordia ist berührtes Kloster / vn-
der die Protection der Graffen zu Wertheim /
vnd beyder selben grossen Milte / nach und nach /
stattlich auffgewachsen / vnd der Orten endlichen
auch wahr worden / daß gesagt wird: Religio pe-
perit divitias & filia devoravit matrem.

Aliud ex fundatione comparatæ Advocatiæ exem-
plum exhibetur in familia quondam Illustrum Palati-
444 norum Tubingensium & Comitum de Rucka.

Fundatio
Monasterii
Blaubei-
ren.

Cum enim *Anselmus* † Pater & duo ejusdem filii
Henricus & Hugo Palatini Tubingenses An. Christi
circiter 1095. Monasterium Blaubeverense condidif-
445 sent, jus protectionis, † titulo fundacionis in eandem
familiam derivatum diu in illam permansit; Nam &
Hugonem tertium, qui *Guelphonem* potentissimum A-
lemanix Ducem, cum aliis quibusdam Principibus &
Comitib. Tubingam gravi obsidione cingentibus, in
fugam convertit, fudit & cepit An. Christi 1165. Ad-
vocatium ejusdem Monasterii fuisse testatur Casp. Bru-
schius in *descript. illius Canobii*. Et permansit Advoca-
tia in eadem familia, donec tandem Rudolphus An.
446 1267. calendis Jan. eandem resignavit.

447 Sic etiam † *Comites Oetingenses*, quorum ex familia
Adelhardis † Comitissa, ceu refert Wolff. Lazius lib. 7.
de *migrat. gent. in Genealogia Comitum de Hirsperg* n. 8.
celebre Monasterium ordinis Cisterciensis Monialium
Kirchheim in Rhetia situm fundavit, eodem fundatio-
nis titulo Advocatiam ejusdem Cœnobii, quam in
hodiernum etiam diem tenent, adeptos esse idem au-
448 tor memoriæ prodidit.

Monaste-
rium
Wanz.

Similem † insuper in Modum *Hermannus Marchio*
Voburgensis, ex fundatione Monasterii Wanz (quod
ex castro ejusdem nominis insigni, ac novem robustissi-
449 mis Turribus præclare munito, in quo † *S. Kunigundis*
nutrita & à *S. Alberade* educata esse legitur, in cœno-
bium verso, An. 1071. regnante *Henrico IV.* condidit)
Advocatiam super eodem pro se, & Hæredibus suis ac-
quisivit prout literæ Fundacionis Cap. V. insertæ clare
demonstrant, in quibus inter alia ista habentur.

His omnibus hanc firmissime conditio-
nem subjunximus, ut præscripta bona, dum
vivimus in nostra provisione ac potestate per-
maneant, nobis autem defunctis, legiti-
mus hæres noster Advocatiam eorum suscipiat.

450
Monaste-
rium
Isne
in oppido

Ex pari fundacionis Titulo, Advocatiam † Mona-
sterii *Isnensis*, nacti sunt *Comites Veringenses*, quod eo-
rundem majores Mangoldus Pater *Walthernus* &
Wolfradus filii An. 1096, intra muros Civitatis ejus-

dem in honorem *SS. Jacobi & Georgii* cœnobium con-
struxerint, eademque Advocatiam penes eorundem Co-
mitum familiam permansit, usque ad annum. 1306.
quo *Joan. Truchses Waldburgensis*, à Comitibus *Hen-
rico de Veringen* ac *Eberhardo de Nellenburg* consan-
guineis suis, proprietatem Arcis Truchburg / quam
prius in feudum ab iis tenuerat una cum Advocatiam &
Jurisdictione Præfecturæ in oppido *Isne*. 90. Marcis ar-
genti emit. Sic igitur tum oppido, tum cœnobio
cum tota illa ditioe Truchburg / ad *Dapiferos Sche-
renses seu Waldburgenses præpotentes Algovia Barones*
devolutis Advocatiam etiam ad eosdem transiit, quæ & 451
illis in hunc usque diem, id quod alibi etiam memini-
mus, salva permansit, Casp. Brusch. in *descript. ejusd.*
Monast.

Ita † quoque nobilis Familia de Stein / Monasterii 452
Uihonis Pilla vulgo *Wittenweiler* / Constantiensis dio-
cœsis Advocatiam, ex fundatione, quam *Berchtoldus*
Conradus & Joannes de Stein An. 1450. perfecerunt,
adepta fuit, quam & hodie in eadem familia persistere
notum est.

Monasteri-
um
Witten-
weiler.

Sic etiam, cum tempore *S. Valtrici Episcopi Augu-* 453
stani Rudigerus Adelbertus & Walthernus Equites au-
rati & Domini de Schelcklingen / Ursprungum Monia-
lium nobilitate generis conspicuarum, inigne cœno-
bium, ordinis D. Benedicti Constantiensis diocœsis
prope oppidum ipsorum, Schelcklingen / ad aquarum
scaturigines construxissent, Jure fundacionis sibi suisq;
posteris, † *jus protectionis* in eodem Monasterio quæsi-
verunt, id quod apud eosdem permansit, dum stirpe
eorum sopita, Schelcklingensis ditio † ad *Sereniss. do-* 454
mum Austriacam permanavit, quemadmodum etia-
mnum hodie *Duces Austriae* ejusdem Monasterii Advoca-
ti ac Tutores existunt, uti testatur Casp. Brusch. in *de-*
script. Monast. fol. 173. ubi scribit eos ad hæc usq; no-
stri temporis tutores semper fuisse fidos.

Fundacionis insuper auspicio, *Wolkmandus* † *Baro* 455
de Eberberg intimus *Friderici Barbarossæ* Consiliarius
Aulicus, nactus est Advocatiam super Monasterio A-
delbergeni. inter *Hohenstauffen* / & *Schorndorff* sito.
quod Anno Domini 1181. cum consensu prædicti Im-
peratoris construxit, ad quem etiam una cum Advoca-
tia, *Wolkmando* absque liberis mortuo, omnia ejus
bona devoluta fuerunt. Idem vero Imperator † *Fri-* 456
dericus tanti Advocatiam illam Adelbergensem fecit,
ut ne alius, quam ex familia Dominorum de *Stauffen*
Protector esset, peculiari diplomate sanciverit, id quod
sic habet.

In nomine sanctæ & indivisæ Trinitatis
Fridericus divina favente clementia Roma-
norum Imperator Augustus; Ad præsentis
& æternæ vitæ gloriæ nobis admodum spe-
ramus profuturum si ad conservandum lar-
gitiones & eleemosynas fidelium, nostram au-
thoritatem, & conservationis robur apponi-
mus, & dextram nostræ defensionis extendi-
mus, Notum igitur esse cupimus omnibus Im-
perii nostri fidelibus qui claustrum *Adelberg* &
omnia ei attinentia recepimus in nostram pa-
cem & protectionem: statuimus & una cum Fel-
kenando in *Stauffen* / qui fundator fuit loci illius,
ut quicumque in sede Apostolica Præpositus loci il-
lius dabit aureum unum in signum & recordatio-
nem: quod illud claustrum defendi debet ab ipso A-
postolico: & ab illo qui fuerit Dominus de *Stauf-*
sen: Volumus & ut nullum habeant Advocatum,
præter illum, qui est, vel erit Dominus de *Stauffen*:
Volu-

Diploma,
Friderici,
quo Advoca-
tiam
Monaste-
rii Adel-
bergenis
à se in pro-
tectionem
recepti in
familia
Domino-
rum de
Stauffen
perpetuam
esse sancti.

Volumus & ut nullum habeant Subadvocatum, nisi quem præpositus & conventus de Adelberg elegerit. Ut igitur hæc rata & incommutabilia permaneant, præsentem paginam inde iussimus conscribi & nostræ majestatis sigillo insigniri statuentes & Imperiali qua fungimur, auctoritate præcipientes, ut contra hoc nostrum statutum nullus attentet, quod qui facere præsumperit, viginti libras auri pro satisfactione componat, quorum dimidiam partem nobis, reliquam injuriam passis assignamus. Hujus rei testes sunt, Henricus Abbas de Lorchen: Ulricus de Anhusin; Ludovicus Comes de Helfenstein/ Gottfridus de Winenden. Billindus de Justingen: Adelbertus de Metzingen: Rupertus de Gundelfingen/ Volcknandus, Fridericus, Conradus, Bernoldus de Stauffen: Gerungus de Vrabach: Vdalaricus de Rechberg, Egeno & Adelbertus de Waldbusen/ Henricus Berageres, & Adelbertus de Lorchen: Dropoldes de Schlechbuch: Et alii quamplures.

Signum Domini Friderici Roman. Imperat. Illustr. Ego Gottfridus Cancellarius Imperialis aulae, vice Christiani Moguntini Archiepiscopi, & Archicancellarii recognovi. Acta sunt hæc Anno Dominicæ incarnationis 1181. Indict. 14. regnante D. Friderico Rom. Imperatore gloriosissimo. An. regni ejus 30. Imperii vero 27. Dat. in Castro Stauffen 8. Cal. Jun. feliciter, Amen.

457 Friderico autem † in defensione successit Andronis Imperatoris Henrici filius, & tandem Conradus ultimus Sueviæ Ducum, quo in Italia An. 1268. sublato, in tutelam Monasterii succedere Duces Austriaci: sed cum id ab eis remotius esset, curationem ejus Wirtenbergensibus proceribus commiserunt: in quorum ditione situm erat.

458 Sic etiam Advocatia Monasterii Wengensis, quod *Monasterium Wengen in Civitate Imper. Ulmenf.* Witigovus † Comes de Albeck. Anno 1183. prope Ulmam in monte S. Michaelis condidit, ex foundationis semine in familiam Comitum eorundem coaluit, & penes eandem permansit donec circa annum Domini 1396. Comitatus † Albeccensis in Ulmenfium potestatem devenit. Crusius *Annal. part. 3. lib. 6. c. 5.*

460 Haud dissimili modo incluta olim † Pincernarum de Winterstetten familia mero foundationis titulo nata est Advocatiam Monasterii Poundensis, quod Conradus de Winterstetten Anno 1230. in pago suo Poundino, fundavit, referente Bruschio *Chronolog. Monast. German.*

461 Illustre demum acquisitæ per foundationem † Advocatiæ exemplum habemus in illustri, ac vetustissima Comitum Helfensteiniorum familia, quæ etiam in hodiernum usque diem penes eosdem persistit.

462 Cum enim Rudolphus † Helfensteininus Ludovici Pii Ministerialis, Anno Dominicæ incarnationis 861. Cænobium in Wyfenstetg / fundasset, sibi ipsi ac posteris suis Advocatiam vendicans, in foundationis diplomate aperte statuit, ut servi Dei ibidem constituti, à filio suo Ericho tempore vitæ suæ, & deinceps ab optimo filiorum illius auxilium ac defensionem haberent.

Sed juvat ipsas foundationis literas, quantumvis longas, quia antiquitatem sapiunt, integras hoc loco subijcere, quæ sic habent.

In nomine Domini nostri Jesu Christi: Sit 463 omnibus notum, tam præsentibus, quam & *Diploma Rudolphi Comitum Helfenstein.* futuris, qualiter ego RUDOLPHVS pro augmento precum serenissimi Domini mei Regis *nis quo Monasterii olim Wyfensteigen- sis fundatio continetur Ericho filio ejusq. posteris, acquiritur ex fundatione protectionis jus committitur.* Ludovici cogitans: & pro remedio animæ meæ, & parentum meorum, una cum voluntate & consensu Erich filii mei & cum manu ipsius sub præsentia venerabilis Salomonis Episcopi, trado atque transfundo Domino Deo omnipotenti, & S. Cyriaco Martyri Christi, talem locum, qualem hætenus visus sum habere in pago nomine Pleonungethal. Hoc est ipsum locum, qui vulgo dicitur VVisontestaiga juxta flumen quod vocatur Filisa, quod est situm in Grubingavu, marco in Comitatu Warinhari Comitum omnia sicut nunc in circuitu distincta videntes; tam in agris, quam in sylvis, cultis, & incultis: ædificiis, in pomariis, in pascuis, in pratis, in aquis, aquarumque decursibus, in molendinis, in novalibus, in adjacentiis, in finibus, cum mancipiis. Ita nominatur Albger Ratini, Bertum, Suuabelf Erichart, Matherat, Altman/ Othekar Walachgrüne/ Engelman/ Hildibrecht/ Egelbold/ Item Matherat, Meginbold/ Rattolff/ Wolffgang/ Erimpert/ VVacho, Elinhurt/ Zinsmund/ Hemmo, Radolff, Erfold, Alnovig, Engelburg/ Reginhart/ VVichram, Watlind/ Utgrun/ Werrimprecht/ Amalhilt/ Ruadhild/ Ellinburg/ Luibfınd/ Thiuburg/ Otburg/ Erchintrud/ Benedicta, Gunderun, VViguurg, Austrat, Gundrud/ Theotlindi, VViberat, Engeldrut Wölffin/ Ratinsa, Adelgund.

Gestin.	cum filiis suis.	Irnochtolff.	cum uxore & filiis suis.
VVilburg.		Abo.	
Reginburg.		Richmund.	
Engelhart.		Sigibrand.	
Eggibirt.		Sigmund.	
Gunsä.		Sigimar.	
VVeza.		Egghart.	
		Rittmund.	

Similiter infra eandem marcam in pago supradicto ubi flumen istud Filisa initium capit, supradicto Martyri Christi Trado alterum locum cum agris & sylvis & quicquid ad eundem locum respicit, cum mancipiis istis. Eripini cum uxore & filiis Erackat, cum uxore & filiis Hulto cum uxore & filiis, Hedfrid cum uxore & filiis suis. Nec non & tertium locum in ipsa marca trado sancto Cyriaco in loco, qui dicitur Tuiffenthal cum adjacentiis suis, & mancipiis his; Erich cum uxore & filiis suis. Tuto cum uxore & filiis suis. Similiter trado supradicto Martyri Christi: Quartum locum in altero pago, quid dicitur Flina. Hoc est villam illam quæ dicitur Hohenstatt, quicquid infra marcam ipsius villæ est, absque loco

co qui dicitur *Vveisteti* cum mancipiis his, *Vadil* cum uxore & filiis, *VVisman* cum uxore & f. *Otakar* cum u. & f. *Caldarich* cum uxore & fil. *Ifarhart* cum ux. & fil. *Lucceth* cum u. & f. *Heil-hurt* cum fil. suis. *VVighart*, cum u. & f. *Nanzo* cum u. & f. *Rudohilt* cum f. *Silma* cum f. *Ruad-pert* cum u. & f. *Ata* cum f. *Meginhart* cum u. & filiis: *Hasso* cum u. & f. *Danckholff* cum u. & filiis *Rimund* cum u. & filiis *Eicho* cum u. & f. *Rudbold.* cum u. & f. *Otherich* cum u. & f. *Amalin*, *Otmunt*, *VVolfdrech*. Item *Otmunt*. In quinto vero loco, qui dicitur *VVesterheim* similiter trado hoc cum medietate ipsius Ecclesiæ & quicquid in prædicta marca visus sum habere, cum mancipiis his, *VVatila* cum filiis suis *VVampert* cum u. & f. *Giselmund* cum u. & f. *VVolfgang* cum u. & fil. *Irrath*. *Hitta* cum filiis in sexto loco qui dicitur *Tumescat*, quicquid ibi visus sum habere, cum mancipiis his *Onolff* & *Becchilt* uxore ejus cum f. Similiter trado supra dicto Chri. Martyri quicquid in pago *Nekergavv* visus sum habere, in locis ita nominatis. *Nabera*, *Bissinga*, *VVsiheim*, *Nidlinga*, cum mancipiis his *Folckmar*, *Razon*, *Rafolt*, *Deotherz*, *Luttsind*, *Thencka* cum filiis: *Baldolff*, *Trabesan*, cum uxor: & filiis *Deothilt* cum f. Item in pago qui dicitur *Filicousgawe*. Similiter trado in villa nuncupata *Ysminga*, quicquid in ipsa marca visus sum habere cum mancipiis his. *Gundi* cum uxore & filiis *Otleib* cum u. & f. *Bernvvigman*, *Deotolff*, *Fililib*. Item in Francia in pago, qui nominatur *Lobetrugavve*. In loco qui dicitur *VVindenheim*, Unam Ecclesiam ibi trado & quicquid ad ipsam pertinet, cum mancipiis his. *Otpert* cum uxore & filiis ejus, *Sigisfrid* cum uxore & filiis suis. *VVatholff* cum u. & f. suis. Item decimatores omnes de *Milhausen*. Nec non & de *Ditzzenbach* & de *Vffhusen*, & de *Mercktingen*, trado autem firmiter transfundo sancto *Cyriaco* hæc omnia quæ superius comprehensa sunt, tam in mancipiis, quam in agris & sylvis, cultis & incultis, cum omnibus adjacentiis. Jure ad ipsa loca superius scripta respicientibus potestatem manu, cum filii mei manu, trado firmiter sancto *Cyriaco*, & ipsis servis Dei, qui ibidem constare noscuntur. Hoc est de meo & filii mei jure, In illius sancti & Dei, servorum jus & dominationem ea cum ratione, ut ipsi servi Dei potestatem illarum rerum habeant, & post obitum meum filio meo *Ericho* censum talem singulis annis faciant. Hoc est quando ad servitium pii Regis perrexerit: unum Saumarium onustum præstent cum homine, qui illum ducat. Similiter secunda vice faciant, si iter in hostem eodem anno contigerit & ab ipso filio meo *Ericho* auxilium, & defensionem habeant tempore vite mee, & similiter deinceps, in optimo filiorum ejus habeant. Quemcunque ipsi in illa prosapia sapientiores & Deum timentem probaverint, Illi tantum eundem censum singulis annis persolvant, cæteris autem cohæredibus nihil.

Quod si forsan posthæc ego ipse, quod absit, vel filius meus seu filius ipsius vel ullus hæredum seu prohæredum vestrorum, vel ulla alia emissæ seu opposita persona erit, quæ contra hanc chartam venire, ut eam mutare seu frangere conaverit, non obtrineant effectum, nec ullam aliam potestatem generatio mea super ipsum locum habeat, nisi sicut superius comprehensum est. Sed ipsi servi Dei inter se dignum Abbatem eligere potestatem habeant post obitum Domini *Tutanmani*, quem primum Abbatem cum Domino *Salomone* Episcopo elegi, & loco præsentem, quod si ab ulla persona, ut jam dictum est aliqua contrarietas surrexerit, potestatem habeant ipsi servi cum Abbate suo peregrare ad Episcopum cujus diæcesin ipse locus pertinet, & cum ejus auctoritate Canonica & adjutorio superent pravorum conatum: vel si necesse fuerit rem cum Episcopo coram Rege examinent. Et ut hæc traditio firma & stabilis permaneat omni tempore, cum stipulatione subnixa roboratur. Sic *Salomon* Episcopus sub cujus præsentia hæc acta sunt & *Lexert* presbyter, *Undolff* Diaconus, *Eberhart* Diaconus, *Tutaman* Abbas, *Heremias* presbyt. *Adonolt* presb. *Irmpert*, presb. *Meginhart*, presbyt. *Gisalhart* presbyt. *Hamadro* presb. *Gerhart* presb. *Cosbeit* presb. *Erhart* presb. *Otherich* presbyt. *Lierpert* Diaconus *David*, Diaconus *Walpart*, *Wigbert*, *Perrilteri*, *Truegkey*, *Herwart*, *Adelmunt*, *Wiserich*; Et isti testes Laici, qui hanc traditionem viderunt, & audiverunt, Ego *Rudolphus*, qui hanc traditionem cum manu *Erichi* filii mei & firmari rogavi *Erich*. *Rudolph Junior* *Wald*, *Conso*, *Hunso*, *Hunolff* *Udelger*, *Reginhart*, *Rettpert*, *Pernger*, *Germunt*, *Erimpert*, *Goshelm*, *Rigant*, *Amalpert*, *Isanpert*, *Sicherich*, *Raholff*, *Rantwig*, *Pereltrum*, *Deopert*, *Amalhart*, *Olem*, *Perithram*. *Adal* voto *Jacob*, *Salaho*, *Willihart*, *Reginhart*, *Wigerich*, *Pebo*, *Adalwald* *Rudger*, *Wiserich*, *Meginheri*, *Suvidger*, *Suvanager*. *Gesilpert*. *Darathram*, *Giselpert*, *Hartman*, *Lampert*. Idem ipsi viderunt vestituram supradicti Monasterii. Acta est hæc traditio in ipso loco *Wisentestaiga* sub die *Viti*. Idus Decemb. Anno ab incarnatione Domini 861. indictione decima, regnante Domino *Ludovico* Rege super Orientales regiones Anno 28, regni ejus.

Et ego *Erinenricus* rogatus scripsi
& subscripsi.

Sed omissis pluribus dotationum titulis acquisitarum Advocatarum exemplis, ad fontes materiæ propositæ reverendo, illud ignorandum non est, quod licet Jus † protectionis, de quo agimus, & Jus Patro- 464
natus Ecclesiasticum, ex eadem causa, ut dictum est, fundationis nempe constructionis vel dotationis emergere soleant, tamen Jura plane diversa † esse (quo- 465
rum nonnullas differentias infra in Capit. XV assigna-
vimus)

vimus) idque etiam colligere est, ex gloss. in cap. *Venerabilem extr. de elect. in verb. Carebit*, ubi habetur, Advocatum non posse esse Patronum Ecclesiæ, sed comparari Tutori, quod ipsum non obscure testatur Abbas in d. cap. *venerabilem n. 20.* ubi post Innocentium & Philip. scribit Advocatum ÷ Ecclesiæ non esse Patronum, sed quasi parentem, seu protectorem, ibidemque nominatim infert, quod licet Imperator ÷ sit Advocatus Ecclesiæ, cum tamen non esse Patronum quos refert & sequitur Roch. de Curte in tract. de *Jure Patron. verb. in Ecclesia, n. 2.* ubi nuncupatim etiam tradit, quod Imperator non sit Patronus Ecclesiæ Romanæ, licet sit Advocatus, & defensor illius, ut habetur in *textu allegati c. venerabilem*: Non tamen abs re est, & in facto sæpe contingit, ut aliquis simul sit ÷ Patronus seu collator, & protector in aliqua Ecclesia, nihilque obstat quin utrumque Jus hoc est Advocatiæ & collationis, in uno & eodem subjecto esse possit, ut si Monasterium, cujus quis protector atque Advocatus est, habeat particulares præbendas, quæ ad collationem Patroni pertineant, eo sane casu, in eadem Ecclesia unus & idem est Protector & collator, qui & totum Monasterium defendere, & in particularibus istis beneficiis præsentare potest c. *Abbatem, de verb. signif. c. accedentib. de excessib. Prælator. cap. cum dilectus de consuetud.* Ant. de Butr. in c. *nobis de Jure Patron.* Imo ut alibi dictum est, defensio semper coheret Juri Patronatus Ecclesiastico: Quare prædicta glossa, quoad dicit, Advocatum seu protectorem non posse esse Patronum erronea est, nisi forte sentiat, non esse connexa seu coherentia.

Sed ad propositum redeundo, tanto magis dicendum est ex fundatione, ÷ constructione & dotatione prodire Advocatiam, quando Fundatores Monasteriorum tutelam seu protectionis Jus pro se ac successoribus expresse reservarunt, per notat. Hostiens. n. 4. eod. tit.

Ejusmodi autem Reservationes ÷ Advocatiarum temporibus Saxonorum Imp. in ipsis Ecclesiarum foundationibus ac dotationibus multum frequentatas fuisse testatur Christ. Lehmann Chron. *Spirens. lib. 2. c. 36.* ubi nominatim scribit, daß in folgenden Zeiten bey der Sächsischen Keyser Regierung ein anderer Brauch eingerissen / wann Fürsten / Graffen vnd Herren / ihre eigne Land vnd Güter / zu den Kirchen gestiftet / daß sie ihnen vnd iren Erben die Gerechtigkeit der Vogthey das ist / der weltlichen Regierung darin vorbehalten / daher geschehen / daß nicht allein König und Keyser / sondern auch andere Herrn die Advocatias bestellt und verwal-

Exemplum etc. c. Istiusmodi reservatæ Advocatiæ exemplum videre est apud Stumpff. *lib. 7. c. 9.* ubi refert Rathbotum ÷ primum ejus nominis Comitem de Habsburg postquam opera & opibus Wernheri, uxoris suæ Itha Ducissæ Lotharingii, fratris, Episcopi Argentinenf. Anno 1027. arcem Habsburgum in Argovia condidisset, à qua Comites postea Habsburgiaci Austriæ Archiduces nomen sumpserunt, & circa eadem tempora monasterium Murense fundasset in eodem Advocatiam sibi reservaverit,

eoque vita functo, filius ejus Wernherus An. 1034. ÷ & post hunc, Albertus ejusdem Nepos, teste Gerardo de Roo in Chron. *Archiduc. Austr. lib. 1. ad An. 1034. p. 5.* protectionis Jus adeptus sit, qui deinde Anno 1082. rogatu & instantia Abbatum *Wliliperti de Hirsou & Sigfridi de Schaffhausen* omne Jus, quod in monasterium habebat, Monachis libere cedens, omnem Jurisdictionem à se penitus abdicavit, iisque liberam potestatem fecit, in posterum monasterii protectorem quemcunque pro libitu constituendi, qui in sequenti

post Anno Jure ÷ suo libere utentes, Monasterii Advocatiam *Luitolpho Baroni de Regensperg* commiserunt.

Verum is propter bellum inter Comitem ÷ VVerner-

rum de Habsburg & nepotes suos ex sorore *Richensa Cunonem ac Rudolphum Comites de Sengburg* exortum eam non multo post, ad Monachorum manus sponte resignavit. Sed ii, ne tempestate tam periculosa ac difficili, Advocato destituerentur, *Richvvinum Baronem de Mûsseck* in patronum cooptarunt. At vero cum is quoque ÷ monasterium ob intestina bella ac continuas seditiones, per totam Alemanniam tum temporis grassantes, non satis tueri ac protegere posset, ea de re Monachi apud sæpeditum *VVernerum Comitem de Habsburg* conquesti, assiduis precibus institerunt, ut Monasterium denuo in pristinam protectionem suscipere, quibus ille annuens, ea conditione Advocatiam reassumpsit, ut deinceps inter filios ac posteros, ex se descendentes, semper natu major, Advocatiæ munere fungeretur, sicque tutela ÷ monasterii Murenfis hæreditario Jure remansit apud *Comites de Habsburg* usque ad tempora, quibus se Helvetii primum Auriacorum jugo eximentes, in libertatem, qua etiamnum hodie potiuntur, vindicarunt. Posse autem patronum in fundatione ÷ Ecclesiæ vel monasterii Jus tale sibi reservare, similesque condiciones, & pacta apponere, dummodo inhonesta non sint probatur per tex. in c. *præterea & in c. vobis. & ibi not. Dd. de jur. patr. Jo. Andr. in c. ex eo super ver. fundatione. de elect. lib. 6. gloss. & Dd. in c. Cum dilect. de consuetud. & in c. signif. catum.* ubi Abb. in notab. de præb. & not. Joan. de Mil. in ver. *patron. in fundatione.* cum aliis cumulatis per Fel. in ca. *cum venerabilis c. 11. de except. & in tract. suo quando litera Apost. noce part. eccl. col. 2. ver. corroborari potest,* & diffusius per Roch. de Curt. in tract. de *jur. patr. in ver. pro eo quod de diocesani consensu. quest. 12. & per Socin. consl. 1. col. 1. vol. 3.* Quos refert & sequitur Paul. Paris. *cons. 48. vol. 4.* In traditione enim & fundatione ÷ post potest patronus apponere ea pacta, quæ vult, ÷ in traditione. ff. de pact. & ab ipso primordio ÷ posterior eventus formatur, l. 1. C. de impo. lucra. descript. lib. 10. Et qua ratione istud permittatur patrono Laico, ponunt Fel. & Roch. de Curt. loc. alleg. Hinc Bald. relatus à Fel. in d. tract. *suo quando litera Apost. & c. col. 2. & Socin. d. cons. 1. & in l. 2. C. de in jus voc.* dicit, ÷ quod fundans Ecclesiam, possit apponere pactum, ut Jus patronatus transeat ad hæredem extraneum, per not. in c. *considerandum. 15. quest. 7.* Licet enim Jus ÷ patronatus ad quoscunque hæredes transeat, etiam extraneos, ut per omnes Dd. in c. *plures, post gloss. de jur. patron. & per Jun. in rub. extr. de jur. pat. in fin. & per Abb. in c. 1. eod. tit. cum aliis concord.* Et ita ad masculos, sicut ad fæminas, ut per Abb. & Innoc. locis modo citat. tamen, quando patronus ÷ in fundatione apposuit pactum, ut Jus patronatus non transeat nisi ad hæredes sanguinis: isto casu extranei hæredes censentur exclusi, per doctrinam Bald. in d. l. 2. circa princ. quam etiam refert & sequitur Bart. Bellenz. in *Apost. ad Abb. in c. cum seculum. de jur. pact. & expresse etiam firmat Roch. de Curt. d. tract. ver. ipse vel is, à quo causam habuit. quest. 8. ver. sed hic. suboritur,* dicens, esse verissimam, quando tali dispositioni consentit Episcopus.

Hinc etiam Card. *cons. 48. concludit, ÷ quod si in fundatione fuit ordinatum, ut Jus Patronatus illis de parentela tantum competere debeat non poterit competere aliis qui non sunt de parentela, & non habent istam qualitatem requisitam & expressam in fundatione, quem decil. referendo sequitur Roch. de Curt. loc. præalleg. quest. 33. in fin.* ubi etiam adducit alia cons. Alex. ad calum præsentem servientia, ut Jus patronatus transferatur ad aliquas personas qualificatas, ut voluit fundator, & non ad alias carentes dicta qualitate & comprobantur ex deductis per eund. Roch. de Curt. quest.

quæst. seq. 34. Et ex his, quæ dicit Felin. *in d. tract. col. 1. vers. dicit Dominus*, ubi referendo Gemin. *in c. Eccle-*

484 *sia, in ult. not. de prob. lib. 6.* concludit, † quod Patronus possit in creatione beneficii adicere onus, ut ad illud semper aliquis præsentetur de suo genere.

485 Sed circa istas reservationes de quibus huc usque diximus, scrupulus oritur, ac quærendi opportunitas nascitur, *An illa, sine † Diacesani assensu, fieri possint, vel adeasdem Episcopalis auctoritas necessaria sit?*

Pro parte affirmativa facit doctrina Abbatis Patroni *in cap. nobis. Extr. de jure patron. in notabilib.* ubi dicit, quod si quis in ultima voluntate mandavit, facellam constitui, & disposuit, quod institutio pertineret ad certum prælatum inferiorem Episcopo, non valeat illa dispositio: unde, secundum eum, particula illa habebitur pro non adjecta: nisi interveniat consensus proprii Episcopi, & assignat rationem: quia testator, vel fundans † Ecclesiam, non potest immutare dispositionem Canonum, in præjudicium Episcopi

486 *cap. requisitum, de testament. item nemo facere potest, quin Jura locum habeant in sua dispositione. c. tua. de testam. l. nemo. ff. de leg. 1.* Istam conclusionem etiam tenent Legistæ, videlicet Bart. post Jacob. de Arena. *in l. quoties. §. fin. ff. de admin. tut.* Idem concludit Innoc. *in cap. in Lateranensi ante fin. de prebend.* ubi pulchre loquitur: subjiciens, quod etiam si testator diceret, quod si Ecclesia non ordinaretur, prout ipse disposuit, quod irritat omnem suam dispositionem, quod talis poena rejicitur: idem decidunt Domini de Rota: *de testa. decis. 7.* ubi fortius dicunt, quod etiam si testator † injungeret penam, ut redditus deputati converterentur in alios pios usus, nisi Ecclesiæ ordinaretur, prout ipse disposuit, quod talis poena rejiciatur, quod referendo sequitur etiam Felin. *in cap. cum venerabilis, col. 11. de except.* plures auctoritates ad prædicta allegans.

487 Hanc tamen doctrinam suam † Abbas restringit, quod reservationes alicujus temporalitatis factæ per Patronum in Ecclesia patronata ita demum valeant, si tempore foundationis eum auctoritate Episcopi factæ sint, Ergo quando fierent postea, sentit, non sufficere auctoritatem Episcopi. Idem concludere videtur Cardin. Flo. *in clem. quia contingit. vers. ut autem in 3. notab. de relig. dom. per c. dilectus. & ibi notat.*

489 Pro negativa autem sententia facit, † quod dicunt Domini de Rota *in decisionibus suis antiquis, sub tit. de testam. decis. incipiente: factum tale est:* ubi decidunt, quod si † aliquis testator ordinet in suo testamento beneficium sacerdotale, & dicat: volo, quod talis 14. annorum, vel minor habeat beneficium meum, etiam interim, dum adhuc non est Sacerdos, quod talis ordinatio teneat, & valeat, nec tamen faciunt mentionem de Episcopi consensu.

490 Secundo confirmant hanc opinionem † tradita per Barbat. *consil. 33. incip. scripsit Psalmista. col. 4. vol. 2.* ubi dicit, valere dispositionem testatoris ordinantis, ut instituendus omni hebdomada celebret missas, & tamen de Episcopi consensu nullam facit mentionem, supra autem circa hoc in specie conclusum est contrarium.

491 Tertio roboratur ista doctrina per Hostiens. *in cap. ea, quæ da statu regular. ubi dicit, quod fundans † Ecclesiam regularem, potest apponere pactum, quod clericus secularis habeat vocem in electione Abbatis, quod refert & sequitur Felin. in tract. suo. quando littera Apostolica noceant patronis Ecclesiarum in vers. corroboro & ibi alia allegat ad propositum, nec tamen facit mentionem de Episcopi consensu.*

492 In hac sententiarum discrepantia, ad propositam quæstionem respondendo, subscribimus negativæ,

cum hoc tamen moderamine: † si reservationes seu pacta, quæ tempore foundationis apponuntur non concernant spiritualitatem, nec Ecclesiæ onerosa sint, etiam sine Episcopi consensu valida sint, per regul. *in traditionib. ff. de pactis. & est de mente Dd. in locis præallegatis maxime Hostiens. & joan. Andr. in c. significatum. de prebend.*

Ad prædictam vero Abbatis restrictionem, † quod attinet, dicendum est, si novæ conditiones vel nova pacta sint præjudicialia Ecclesiæ patronatæ & illi onerosa: tunc non posse apponi post foundationem, etiam cum consensu Episcopi per gloss. *in c. cum dilectus. verb. constitutum. de consuetud. & ibi Imol. & Abbas, sic quoque concludit Fel. in c. significavit in 2. notab. de testib.* si autem sint utilia Ecclesiæ, vel non præjudicialia, tunc fieri posse: quia nihil est, quod repugnet, & hoc est de mente Abbatis. *in d. c. cum dilect. & Dd. supr. relatorum.* Credo tamen etiam hoc casu post foundationem Episcopi consensum requiri, arg. *ca. noverint. 10. q. 1. cum similib. & faciunt notata in c. not quidem. de testam.*

Non evertunt autem hanc posteriorem negativam sententiam *superius* in contrarium adducta.

Nam, quod ad allatas Abbatis, aliorumque auctoritates attinet, dicendum est, illos loqui de ejusmodi fundatorum reservationibus seu dispositionibus, quæ fiunt circa spiritualia: ita seipsum declarat Abb. *in d. c. significatum. notab. 1. & prebend.* ubi dicit, † patronum non posse apponere modum celebrandi divina, in Ecclesia patronata, nec restringere aliter instituendum in illo beneficio, sed hoc explicare, ad superiorem spectare, allegans text. *in d. c. cum dilectus. & Innoc. in c. 3. ne prælati vices, suas.*

Non valebit ergo dispositio testatoris † disponentis, quod tres vel quatuor missæ omni hebdomada celebrentur per instituendum, nisi consensus Episcopi interveniat. Eand. etiam conclusionem tenet Abb. *in c. consulisti. de celeb. missa. & c. præterea. 2. eod. tit. & ubi dicit, patronum non posse onus aliquod annuatim solvendi imponere Ecclesiæ patronatæ, sine consensu Episcopi, quod ipsum etiam firmat Fel. in c. cum accessissent. col. 8. de constit. ubi plures Dd. citat.*

Cæterum tertius iste constitutæ ac passim usurpatæ olim Advocatiæ inducendæ modus præter supra relatam, innumeris edoceri potest exemplis, quorum nos elegantiora in confirmationem rei hujus, isto loco delibabimus.

Quorum in numero memorabile † illud in primis occurrit, quod Trithemius *in Chron. Monast. Harsavv. II. Refert* (cujus Fundator Erlafridus Comes de Caluwe Advocatiæ ex fundatione An. 830. acquisitam, postea vero desolatione ejusdem extinctam per Adelbertum tamen An. 1075. restorationis, ut *infr.* docetur, titulo recuperatum per aliquot sæcula ad suæ familiæ descendentes transmiserunt atq; penes eosdem reliquerunt, donec † eadem clientela, extincta illorum familia, ad Principes Wirtembergicos una cum Comitatu Calwensi pervenit. Postquam enim prædictum Monasterium ab Erlafrido Comite de Caluwe ejusque filio Nottingo Episcopo Verceilensi à Carolo Magno designato tempore Ludov. & Pii regis, Anno sc. Domini 838. in honorem S. Petri Aurelii constructum & magnifice dotatum fuerat, † idem Erlafridus propter foundationem & dotationem à se factam, ab Oigario Archiep. Moguntino, caute tamen & sub hac conditione, Advocatus constitutus fuit, ut, eo defuncto, filii in patronatu, nisi Abbas & conventus consentirent, non succederent, ne, ut postea factum est, filii, Nepotes ac posterii, sub Advocatiæ prætextu, Monasterium invaderent, ea tamen cautela parum profuit. Nam idem Monasterium circa annum Domini 988. quo † Hartfridus nonus in ordine Abbas una

494

495

Resolutio ad Abbatis restrictionem.

Responsio ad contrarium Argumentum

496

497

498

499

Variæ Advocatiæ exemplum in fundatione Monasterii

500

501

502

503

una cum sexaginta fratribus, brevi temporis spatio vitam cum morte commutaverat, Comitum viventis, cuius nomen Trithemius non ponit desolationis potius Patroni, quam fidelis Advocati improbitate ac rapacitate eo redactum fuit, ut per septem & quinquaginta annos neglectum plane ac desolatum extiterit.

- Quarecum † postea Anno 1071. excitante eum
 504 Leone Nono Pontifice, ejus Avunculo, quod eleganter Trithemius per aliquot paginas commemorat (Adelbertus Comes idem cœnobium, instigante ac continuo adhortante VVilerude Comitissa ejus conjugepientissima, tandem magnis sumptibus restaurasset, eidemque omnia ac singula per suos progenitores ac seipsum ablata, restituisset, idem permisit quidem † Abbatibati & conventui ut Advocatum de posteris suis eligerent, si inter eos quempiam idoneum invenirent, qui quemadmodum nunc ipse Comes non pro terreno commodo, sed pro æterna mercede sollicitus & studiosus bona & constitutam Monasterii libertatem atq; justitiam defenderet. Sin ex posteris talem habere non possent, aptum & utilem Advocatum, unde cunque sibi placuerit, assumerent. Constituit quoq; ut Abbatē †
 506 petente, à rege acciperet bannum legitimum, & ter in Anno si necesse fuisset aut in ipsum Monasterium, aut ubicunque vel quando Abbati lubuisset, requisitus ab ipso, veniret, & ipsi placitum jussu pro causis & necessitatibus monasterii rite perageret. Nullum autem † servitium aliud, jus, aut beneficium sibi pro hoc
 507 concedi recognosceret, nisi tertium bannum & consuetudinariam justitiam ac legem, quam ceteri Advocati in aliis liberis Monasteriis habebant, super fures, proterviam censuales & similia. Jussitq; illis trium placitorum † diebus quolibet ei à Monasterio dari unum maltare de frumento, & unum friscingum & unum siculum de vino cæteraque ad hæc pertinentia. Præterea etiam statuit, ut nisi Abbatē † volente & invitante, bona & loca Monasterii suis frequentis temerariis, & sine causa minime adiret vel contingeret. Nec præsumptuosus in eis placitum quodlibet vel pernoctandi licentiam haberet, nec subadvocatum suo loco faceret, aut aliquam absque ratione calumniam vel injuriam Monasterio, Abbati vel familiæ inferret, si vero contra Advocati † officium Monasterium ulla in re gravaret:
 510 omnino liberam potestatem haberet Abbas, cum consilio fratrum eum reprobare, & alium sibi utiliorem vndeunque deligere.

- Deinde existit etiam hujus secundi modi constituendæ Advocatiæ † Tutelar argumentum locuples in diplomate confirmationis *Friderici Barbarossæ* Imperatoris super monasterio Weinwyler professionis Benedictinæ intra Basileam ad Birnsamesito, Ulmæ Anno 1152 dato quod ostendit *Oudelardum Comitem Sougerensem* è fundatoribus unum, ejusdem cœnobii Advocatum egisse, & eodem diplomate sancitum fuisse, ut defuncto eo, proximus illi hæres in protectionis munere sibi succederet. Illud tamen † Advocati officium, deficiente Sougerensium Comitum stirpe ad *Tiersteinios Comites* devenit, qui An. 1240. atq;
 512 deinceps dignitatem eam in protegendo Cœnobio ejusque mancipiis villarum Liel, Nigerol, Enßweiler &c. regendis sustinere, atq; ab Imperio feudi loco tenere.

- Præterea eundem in modum † ante annos millenos Anno nimirum sexcentesimo vigesimo tertio Rex *Francorum Dagobertus* postquam ob paratam in sancta loca tyrannidem, ad divinum, ut Literæ foundationis habent, raptus Tribunal, commissiq; sceleris accusatus, flagellis que cæsus, & ad *Divi Dionysii* preces restitutus esset eo in loco, quem diu antea *VVeissenburgum* appellatum suis literis declarat, in signe ac regale † Mo-

nasterium maximis extruxisset sumptibus quod postea in celebrem Ecclesiam Collegiatam ejusdem Præpositura Episcopatu Spirensi incorporata, erectum fuit, ejusdem Cœnobii Advocatiam sibi reservans regia auctoritate decrevit, ut nullus Spirensiū aliusque Episcopus aliquam Domini vel jurisdictionis in Monasterium potestatem haberet, sed sub regia immunitatis defensione Abbas Monasterii omnia possideret, Munst. *Cosmogr. lib. 3. in descript. Monast. Weisenb.* ubi insertas habet literas foundationis ejusdem monasterii. Ex his igitur aliisq; exemplis satis perspicuum est, Fundatores Monasteriorum sæpe numero speciatim sibi reservasse jus Advocatiæ in locis à se constructis.

Quid si vero Cœnobium aut aliud collegium Ecclesiasticum fundans aut dotans id † sibi non reservasset, non immerito dubitari posset, an Fundatori nihilominus in eodem Protectionis jus competat, atq; adeo, an ipso jure per foundationem aut dotationem absq; aliqua reservatione Advocatia acquiratur.

Quod autem jus Patronatus à † Fundatore non acquiratur, nisi illud met in foundatione expressim reservatum fuerit, refert, aliquos sensisse, Caspar Calde-
 515 rinus in suo cons. sub Tit. de jure patron. V. in fine.

Deinde, si auctoritatem attendere velimus, id expresse tradit Modestinus. Pistor. consil. 28. quæst. 4. nu. 10. asserens ex foundatione sola, vel dotatione non acquiri jus Patronatus nisi fundator vel dotans illud sibi reservaverit, Eo † quod in dubio facta erga Ecclesiam liberalitas, libere ab omni onere & vexatione sæculari intelligi debeat; arg. o. cum dilecti ext. de donationib. † itemq; in dubio præsupponendum sit, Ecclesiam esse liberam, per tradita Archidiacon. c. nullus. 16. quæst. 7. Eandem sententiam sequi videtur Matth. Wesenbec. cons. 37. n. 9. lib. 1. ubi scribit, nihil juris ex Patronatu obtendi posse, quod tempore foundationis reservatum non sit. Idem diserte affirmatur in consutat. Monast. Casariens. in causa pratenſe Advocatia hereditaria contra Psalz Neuburg post n. 3. Psältschen Extracts der Obrigkeit halber / S. So ist es fürs ander. ubi habetur, daß allen Rechtsverständigen lauter bewußt / daß kein Stifter / Geistlicher Stiftungen / als der Clöster / Kirchen / und dergleichen ex sola foundatione einige superioritet oder jus patronatus vber. sein Stiftung bekomme oder erlange / er habe ihm dann solches / mit consens vnd bewilligung ordinarii, gleich in limine der Stiftung austrüßentlich bedingt vnd vorbehalten. & Tertio hanc sententiam nominatim etiam defendit Paul. de Citadin. professor quondam Friburgens. in tract. de jure patron. caus. 2. adipisc. jur patron. n. 13. qui id ex iis, quæ subnecto, argumentis fulcire conatur.

Primo, quod jus patronatus procedat ex quadam tolerantia & gratia speciali, contra regulas, quod laici juris spiritualia vel eis annexa possidere non possint, c. de cernimus de jud. & quod † Ecclesiæ cum suis dotibus sint sub potestate & ordinatione Episcopi c. noverint & c. decretum 10. q. 1.

Secundo, quod jus patronatus censeatur † Ecclesiasticum, aut saltem spiritualibus annexum, c. de jure extra de jure patr. & sic inter spiritualia referatur, c. quanto de jud. & c. præterea de transact. quorum Protectores laici capaces haud esse queunt, c. causam de prescription. Ex quo inferre conatur, Laicum non posse tam facile acquirere jus patronatus nisi ex reservatione speciali.

Tertio idem Citadin. in confirmationem suæ opinionis alleg. c. nobis alleg Extr. de jur. patr. quo probat, Patronum † in Ecclesia collegiata non acquirere jus patronatus nisi reservaverit, ergo idem etiam in aliis dicendum.

Quarto quod in dubiis magis Ecclesiæ, quam Laico favendum sit l. sunt persona ff. de relig. & sumpt. fun.

Cum ergo jus patronatus mera sit gratia, infer-
tur, illud non acquiri sola fundatione, vel aliis cau-
sis sed ex tolerantia vel gratia, quam facit Ecclesia.
cap. quoniam 3. de jure patron. Cum autem in gra-
524 tiis, † deviantibus à jure communi, non debeat fie-
525 ri lata interpretatio, sed stricta, eo, † quod omnis re-
cessus à jure communi sit odiosus *cap. primo & secun-*
do de jur. patron. cap. quod dilecti de consanguin. & af-
fin. gloss. in c. ordinarii de offic. ordin. idcirco consequi
videtur, istam gratiam non venire per se absque sin-
gulari reservatione.

526 Quintum ejus argumentum est, † quod jura vigi-
Argumen- lantibus, & non dormientibus scripta esse dicantur,
tum V. *l. pup. in fi. ff. de his. qui in fraud cred.*

527 Sexto, ex eo arguit, quod liberalitas, † quæ in Ec-
Argumen- clesiam conferatur, libera ab omni onere sæculari ef-
tum VI. se debeat, per text. in *cap. cum dilecti, extr. de dona-*
tionibus.

528 Septimum ejus argumentum est, † quod jus patro-
Argumen- natus non præsumatur pro aliquo, nisi probetur, &
tum VII. si non apparet patronatus, tunc Ecclesia præsumatur
libera Arch. in *c. nullus 16. quest. 6. Innocent. in c. cum*
venerabilis de exception. Ergo requiritur, quod appa-
reat de voluntate fundantis, quod voluerit sibi reser-
vare jus patronatus.

Argumen- Porro allatis à Citadino argumentis non inscite &
tum VIII. illud addi potest, † quod scilicet juris constituti sit,
529 ut etiam si Laici Basilicas à fundamentis erexerint, ni-
hil sibi juris in eas vindicare possint, *d. cap. noverint*
10. qu. 1. cujus conceptio talis est, noverint conditores
basilicarum in rebus, quas eisdem Ecclesiis conferunt,
nullam se potestatem habere, sed juxta Canonum in-
stituta, sicuti Ecclesiam, ita & dotem ejus ad ordina-
tionem Episcopi pertinere. Cum qua juris definitione
convenit, quod scriptum legimus *16. qu. 7. c. pia* quo
cavetur, conditionem certæ Ecclesiæ nihil sibi vindi-
care proprii juris posse, quam professionis aditum,
qui omni Christiano debeatur, quod ipsum *sequenti*
capitulo iisdem pene verbis repetitur.

530 Sed ut ut hæc se habeant, † contrariam nihilominus
Decisio af- sententiam omnino amplectendam esse censeo, Jus
firmativa. nempe Patronatus ac protectionis ex fundatione,
etiam citra expressam ejus reservationem acquiri, dum-
modo fundator ejus sit animi quod hoc sibi jus velit
comparatum esse, & cum consensu Episcopi Ecclesia
construatur quam opinionem intrepide sustineo tum,
quod plures patronos habeat: tum etiam, quod fa-
vorabilior existat.

Assertores Nam dissentiunt ab opinione prædicta & hanc no-
affirmati- stram sequuntur gloss. in *c. si quis basilicam, in verb.*
va. *sub tributaria de consecrat.* ubi dicitur, non licere da-
re Ecclesiæ constructæ vel construendæ eam possessionem,
vbi fundata est, interveniente pactione, ut jus
patronatus habeatur, quod ipso jure ei debetur, etsi
non petat, vel in pactum deducat, ut *c. pia. c. decerni-*
mus & c. quicunque 16. q. 7. Idem placuit Dominis
Rotæ Rom. in *antiquis decis. 255. quæ est. sub tit. de jur.*
patron. incip. Nota quod licet. Quod ipsum diserte deci-
dit Card. Puteus. *dec. 379. sub n. 7. lib. 2.* ubi statuit sta-
tim ex eo, quod quis fundavit vel dotavit Ecclesiam
ex jure communi, absque alio privilegio habere jus
præsentandi, cui concinit Cant. *decis. noviss. Rom. 167.*
n. 4. part. 2. vol. 2. Id quod etiam suo approbavit cal-
culo Camill. Borellus *1. dec. 32. n. 12.* quibus dilucide
adstipulantur Duar. *de sacr. sanct. Eccles. Ministr. lib. 5.*
c. 4. in princip. Menoch. *conf. 312. n. 10.* ubi commu-
nem dicit, quam & nove secutus est Masc. *de prob.*
concl. 958. n. 31. & 32. vol. 2. ubi dicit, in probando
531 jure † patronatus, principaliter edocendam esse funda-
tionem, potationem & constructionem Ecclesiæ de

cujus jure patronatus agitur, & foundationis probatio-
nem tantæ esse virtutis, ut non sit necesse, demum pro-
bare, patronum sibi reservasse jus patronatus, nec
etiam diæcesani expressum consensum, eo quod de
consensu tacito sive præsumpto probare sufficiat, teste
Lambertini. *de jure patron. articul. 105. question. secun-*
da par. secunda lib.

Consensus † enim Episcopalis sive tacitus sive ex-
pressus omnino requiritur, adeo ut qualiscunque stru-
ctura Ecclesiastica nec nomen Ecclesiæ mereatur sed
tanquam profanum ac privatum ædificium, demoliri,
vel ad usus humanos converti possit *cap. cum olim §.*
insuper de privilegiis cap. placuit 1. quest. 2. Si quis in
authen. de Ecclesiast. §. Sancimus igitur in authen. ut
nullus adifi. ora. dom. præter voluntatem Episcopi. Id-
ipsum etiam aliorum stipatus auctoritate expresse ad-
severat Felin. in *cap. significavit, de testibus & attestat.*
num. secundo diserte tradens; ex sola fundatione † Ec-
533 clesiæ acquiri jus patronatus, licet fundator id expresse
non reservaverit, sed sufficere, quod tempore funda-
tionis id non remiserit, quod etiam diserte statuit Joan.
Monachus Academiæ Lipsensis Professor primarius,
in *commentar. ad cap. quanto 3. de judic. n. 7.* Ubi
affirmat jus Patronatus per solam fundationem ipso ju-
re acquiri & qui instar mille auctorum sunt hanc sen-
tentiam expresse approbant glossatores & recognito-
res *Institut. jur. Can. per Lancellot. summi Pontificis*
nomine conscriptarum *ad tit. 28. lib. 1. de jure Patron.*
§. Constituitur lit. D. tradentes id procedere etiam si fun-
dans sibi tale jus non expresse reservaverit per *cap. signi-*
ficavit. ubi Abbas in *1. Notab. de test.* idemque com-
mune renunciat plures citando Roch. de Curte *tractat.*
de jur. patron. in verb. Ecclesiam fundavit, quest. 8. n. 12.
ubi hanc decisionem in practica bene notandam esse
admonet.

Præterea ultra adductos authores † diserte statuentes, 534
jus patronale ex ipsa fundatione, constructione, vel
dotatione, ipso jure, id est, absque alio, facto homi-
nis acquiri, in specie defendit Leopold. Hackelman-
nus *disput. 10. Jur. Can. de jure Patronat. conclus. 3.*
aperte adseverans hoc jus acquiri, etiam si Ecclesiam
fundans vel dotans sibi specialiter illud non reserva-
rit dummodo consensus Episcopi expressus vel tacitus
intervenerit *c. nemo de consec. dist. 1. Novel. ut null.*
fab. orat. dom. præter. vel Episcop. Delphin. *de jur.*
patron numero 97. lib. 1. & alii per eundem allegati, id-
ipsum sensisse videtur Hostiensis in *tit. de jur. patronat.*
§. ex quibus in princip. ubi dicit, quod eo ipso, quod
quis fundat Ecclesiam cum auctoritate Episcopi, ac-
quirat jus patronatus, *c. quicunque 16. q. 7.* ubi ali-
quid Ecclesiæ contulerint: & ipsi vel eorum filii ad
inopiam venerint, debent sustineri ab Ecclesia, *c. fi-*
liis 16. q. 7. c. quoniam c. nobis eod. ubi ex eo, quod quis
construxit Ecclesiam, jus patronatus acquirit. Hoc
idem tenere videtur Archidiaz. in *c. unico in 6. eod. su-*
per verb. de jure patron. quod habuit. ubi dicit: si patro-
nus tempore donationis factæ Ecclesiæ vel Ecclesiasticæ
personæ nil dixit sibi retinere, tunc totum ex donatio-
ne Ecclesiæ acquiritur, secus si non dixit, quod sibi ni-
hil retineat, quia tunc habet aliqua jura, quæ ipso jure
debentur, videlicet honor, onus & utilitas *d. cap. pia*
16. question. 7. gloss. in d. cap. si quis basilicam de conse-
crat. dist. 1. in gloss. 2.

Nec vero hanc evertit decisionem, si dicatur stante 535
hac sententia frustraneam esse specialem juris Advocati
titii reservationem, si id ipso jure fundanti Ecclesiam
obveniat, † jura vero actus frustraneos respuant, nec ta-
les præsumant, eosque fieri nolint, *leg. hac stipula-*
rio §. Divus Dig. ut leg. seu fideicom. nom. caus. Ron-
chegal, in *l. nemo n. 7. ff. de duob. reis* Aldobrand. in
pro-

proem. Inst. n. 4. Capifer. tract. de n. test. p. 1. c. 3. n. 14. Jason. in leg. centurio n. 11. & eleganter ibid. Socin. 536 Jun. n. 88. cum. seq. ff. de vulg. & pupill. substi. † Eo quod frustra exprimitur, quod tacite subintelligitur, l. verba ff. de cond. inst. quo pertinet & illud, quod dicitur frustra peti quod intus habetur, l. 1. C. de exerc. rei jud. Quia respondetur id non esse novum in practica, quod licet aliqua ipso jure debeantur, atq; sine expressione competant, ea tamen nihilominus majoris cautelæ gratia, vel ad enixam disponentis voluntatem commonstrandam speciatim in obligationem deducuntur. Ita † quotidie evenire videmus, quod etsi in contractu emptionis & venditionis, evictio ex ipsa juris dispositione debeatur, & sic ex natura contractus veniat l. non dubitatur C. de evict. Cast. conf. 50. Evictio namque appendix, & accessionum contractus emptionis & venditionis est l. sicum tibi precium. C. de jud. Quæ debetur etiam si nihil de ea inter partes convenit l. 2. ff. de evict. naturaliter enim contractus emptionis & venditionis inest Mozz. in tract. de contract. rub. de natur. const. & vend. n. 1. Frid. Pruck. lib. 1. conf. 46. n. 23. 24. & 25. Illa tamen nihilominus ad majorem cautelam ab emptore plerumq; venditionis instrumento speciali inferi jubetur, ut docet quotidianus ejusmodi literarum stylus.

Ita similiter, licet quis absque speciali reservatione fundando Monasterium ejusdem Advocatiam acquirat, tamen majoris cautelæ ergo eandem expresse reservare potest, nec per hoc actum frustratorium facere censeri debet.

Sic etiam non refragatur sententiæ nostræ, quod Matt. Wesenb. tom. 1. conf. 37. n. 9. scribit ex Patronatu nihil juris obtendi posse, quod non sit tempore foundationis reservatum referendo se ad dicta Abbatis in c. preterea 2. de jur. patr. Quia respondetur, & ex verbis ejusdem manifestum evadit, Panormitanum ibi, non loqui, de reservatione ipsius juris patronatus sed de reservatione servitiorum vel reddituum nonnullor. quos 538 ait † non deberi, nec exigi posse à patrono nisi tempore foundationis consentiente Episcopo per eundem conditi fuerint, ubi se in facto consuluisse scribit, quod populus habens jus patronatus non potuerit exigere à presbytero certos cereos in recognitionem juris patronatus, ex quo illud non fuit ipsis reservatum tempore foundationis. Ex quibus infert Patronum non posse propria auctoritate reservare sibi aliquod servitium vel temporale in ecclesia, sed id fieri debere per Episcopum ad petitionem Patroni, allegans ad hoc tex. bonum in c. cum dilectus de consuet. Innoc. in c. quoniam ext. Ne pralati vices suas. Non aliter igitur intelligendus est Wesenb. quam ut allegatus ab eo Abbas loquitur.

Solutio contrarium. Nec adducere insuper quemquam debet ab hac conclusione tuenda auctoritas aliorum præcitorum Doctorum.

Argumentum. Nam quod ad Calderinum attinet, is nihil determinat, ac dubitative loquitur, nullo auctore in sententiam suam adducto, ideoque in testem frustra accersitur, siquidem † Doctore etiam maximæ auctoritatis non sit credendum nisi quatenus jura & rationes adducit, ita Arch. in c. nolite 2. in fi. 2. q. 3. Zabar. conf. 78. Jaf. in l. illam C. de collat. & ideo B. Hieron. in ep. 8. 1. & 539 habetur in c. ego solis 9. dist. sic ait: Ego solis eis scriptorum, qui jam Canonici appellantur, didici, hunc timorem honoremque referre, ut nullum eorum scribendo errasse audeam credere, alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, quantave doctrina polleant non ideo verum putem quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios auctores, vel Canonicas, vel probabiles rationes persuadere potuerunt. Hæc ibi.

Modestini vero Pistoris auctoritatem Citadini sequentis sententia labefactatur ex iis, quibus speciatim Citadini argumenta paulo inferius refutata inveniuntur. *Responsio ad auctoritatem Pistoris.*

Quod vero idem Pistor. ait in dubio † censeri Ecclesiam esse liberam, id aperto Marte oppugnavit Lamb. 540 de jur. patr. lib. 1. art. 4. qu. pr. 2. part. 1. n. 14. suamq; opinionem ea corroborat ratione, quia non nascitur sed fabricatur ab aliis & in suum ut ipse ait, esse producit allegans ad id Abbatem quem ita sæpius tenuisse ait in c. querel. notab. 3. in 2. & 3. col. de elect. Et certum est Jus patronatus acquiri ex foundatione, ut ad id late se fundat, idem Lamb. ubi supra qu. prin. 10. part. 1. lib. 1. & idem art. 9. qu. pr. part. 2. lib. 2. n. 8. & art. 7. q. pr. 11. n. 3. & 4. ubi etiam Malc. concl. 585. hanc Lamb. opinionem veram & Rochi Curtii contrariam adstruens sententiæ præterendam esse dicit. Allegatus autem Casariensis confutator, absq; ullo fundamento contrariam opinionem adstruit, & præter allegatum Pistorem & Citadinum, quem sciam, assecram nullum habet. Argumenta vero, quæ ab eod. Citadino afferuntur, leviora sunt, quam ut aliquem in suas partes queant attrahere. *Responsio ad Auctoritatem Confutatoris Casariensis.*

Quod enim primo ait, † jus patronatus ex gratia duntaxat concedi, ut sc. tanto promptiores ad hujusmodi pia opera exercenda homines redderentur, id nihil ponderis ad infringendam nostram decisionem confert. Quamvis enim ex gratia tantum ab initio concessa videatur prærogativa illa: tamen hoc eo non pertinet, ut ea non aliter, nisi facta reservatione benefactoribus Ecclesiarum, competere queat, imo eo ipso, quod jura eam fundatoribus indulserunt, ex ipsa foundatione ac dotatione absq; ullo alio facto hominis interveniente, ea ipsa concessa intelligitur juxta vulgatam regulam † qua dicitur, frustra precibus impetrari, quod à jure communi concessum est, l. unic. C. de thessaur. lib. 10. similiter frustra peti, quod quis intus habet, l. 1. C. de execut. rei judicat. melius pro hoc facit gloss. marg. in l. fi. ff. de vi & vi arm. cujus ratio est, quia quod prius † meum est, 543 amplius meum fieri non potest, juxta textus in §. sed si rem Legatarii Inst. de legat. & in §. sic itaque Inst. de act. & in l. proprias C. de legat. & l. 3. §. ex plurimis de acquir. poss. ubi dicitur, † idem ex pluribus 544 causis nostrum fieri non potest: & res nostra magis fieri non potest, l. non ut ex plurib. Digest. de regul. jur.

Quod deinde secundo loco ex incapacitate Laici argumentum assumpsit, nihil plane virium habet. Negamus enim, jus † patronatus inter spiritualia connumerandum esse & licet sit annexum spiritualibus, & regulariter de † connexis (ut ita loquar) unum soleat esse judicium, leg. si aliena §. 1. Digest. de usurpat. & usufructu cap. tamen id obtinere non solet, cum aliqua ratio diverſitatis est, leg. qui fundum §. 1. Digest. pro empt. quæ inde metienda videtur, quod Laicus † in causa juris patronatus possessionis capax esse deprehendatur, cap. consultat. & c. ex lit. de jur. patron. Si igitur possessionis ergo à cessante ratione, de qua c. caus. de prescript. & hujus prærogativæ particeps esse poterit. Petr. Gilk. de usucap. & prescript. part. 3. c. 9. n. 27. *Responsio ad ill. Argumentum.*

Præsidium insuper, quod tertio loco ex † nobis de jur. patron. affertur, posteriorem sententiam magis confirmat, quam destruit; siquidem in eo Clemens Pontifex disertè respondet, quod Ecclesiam cum assensu Diocesani construens, ex eo jus patronatus acquirat, ponderando verba Ex Eo. Deinde vero nihil ejusmodi, quod Citadinus ibid. infert in eo Cap. continetur, sed dicitur, non eligi à Patrono Prælatum in Ecclesia conventuali, quare frustra prorsus ex eo arguitur. *Responsio ad Ill. Citadini Argumentum.*

549 Quarto nihil etiam nos remoratur. quod in dubiis magis Ecclesiæ, quam Laico favendum sit, quia responderetur in hac juris patronatus materia in multis contrarium statui,

550 Qua propter in casu dubio non versamur, † & alias favori qualicunque justitia & quod legibus, vel canonibus statutum præponderare debet, per *cap. extenore 11. ext. de for. compet. cap. nuper. Ext. de don. inter vir. & vxor. M. Welenbec. conf. 1. numero 4. col. 74. volum. 1.* Ecclesiam autem decet ut sit cultrix & auctrix

551 † justitiæ textus in *c. 1. tit. de alien. feudal. in usib. feud.*

552 Deinde patronus Ecclesiasticus † scienter indignum præsentando, privatur jure præsentandi, Laicus non item, secundum gloss. in *cap. cum vos de off. ordin.* Et ibi Joan Andr. & Panormitan. num. secundo.

553 Sic magis Ecclesiæ subiectus † est patronus Ecclesiasticus, quam Laicus, quod patet ex eo, † quia potest Legatus de latere conferre Ecclesiam, spectantem ad patronum Ecclesiasticum, secus in Ecclesia ad patronum Laicum spectante, quia non potest tunc talis Legatus vel Prælati talem Ecclesiam conferre vel sibi reservare; per tradita in *cap. cum dictus de jur. patronat.* & Hostiens. in §. in quibus versis. subjectio eod.

555 Unde jus Patronatus Laicorum † pinguius & fortius est, quam jus patronatus Ecclesiasticorum, quia non 556 licet Ecclesiastico patrono variare † post præsentationem, cum talis præsentatio conferat jus, & habeat vim electionis secus vero est in præsentatione patroni Laici Zabarell. in *clem. unic. in 13. quest. de jur. patronat.* Innoten. in *c. proposuit de filiis presbyter.* & in *cap. cum autem de jur. patronat. in fine* quod sequitur ibid. Hostiens. & Joann. Andr. & de diversitatis ratione loquitur gloss. 3. in *cap. constitut. secundo de appell.* & clarius in *cap. cum vos de off. ordinat.* quia patronus Ecclesiasticus habet longius tempus ad præsentandum, quam Laicus, ideo variare non potest. Ex quibus omnibus patet nihil ad rem facere prætensum favorem.

Responsio
ad V. Ci-
radini
Argumentum.

Sic etiam quinto loco inductum axioma de vigilantibus, quod jura iis non vero dormientibus scripta sint, tam facit ad intentionem auctoris, quam color albus ad nigrum; Cum enim jus patronatus per foundationem ipso jure acquiratur, non opus est, ut speciali ejusdem reservationi invigiletur, quemadmodum supra in decidendi rationibus deduximus.

Responsio
ad VI. Ar-
gumentum

Sexto frustra in patrociniū accersitur, quod liberalitas in Ecclesiam collata, ab omni temporali lucro remota esse debeat, quia hoc ipso tolleretur beneficium juris patronatus, quod propter liberalitatem † in Ecclesiam factam, jura fundatoribus indulserunt. Itaque nihil ex eo contra decisionem nostram inferri potest.

Responsio
ad VII. Ar-
gumentum

Nihil denique confert negatæ priori sententiæ, quod jus patronatus non præsumatur quis habere, nisi probetur, quia, dato antecedente, negatur consequens. Nam, ut ex prædictis constat ex ipsa foundatione & dotatione edocetur illud ipsum jus, quod patronus omiſſa expressa reservatione, eo ipso, quod Ecclesiam construxit ac dotavit, consequitur.

Relinquitur ergo, omnes & singulas rationes ab assertoribus prioris sententiæ languidiores esse quam ut pedem figere aut viam, quo tendebant, munire possint.

His ergo confutatis, non est etiam, quod de gra-

du, quo consistere capimus, nos superadditum deiciat argumentum.

Nam quod in allegatis *cap. noverint* & *cap. pia men-* 558
tis, de nullitate proprii † juris & potestatis in rebus Ec-
clesiæ collatis dicitur, illud non de patronatu, sed aliis ad supra-
illicitis usurpationibus intelligendum, siquidem jura dictum VII.
ipsa ut sæpius inculcatum est, illud fundatoribus con-
cedant. Argumen-
tum.

Cum igitur ex deductis hætenus in hac quæstione in terminis quidem Ecclesiastici juris patronatus satis constet, illud absque ulla speciali reservatione ex ipsa Ecclesiæ foundatione acquiri, ab eodem illo, ad jus, † in quo principaliter versamur arguendo, ex vi æqui- 559
paratorum, indubitanter concludimus, Advocatiam quoque Ecclesiasticam Fundatoribus Monasteriorum quæri, atque comparari tametsi illi in limine foundationis eam sibi specialiter non reservaverint, ad notat. Abbatis in *cap. quia clerici num. 1. de jure Patronat.* ubi dicit jus patronatus appellari Advocatiam, & Patronum nominari Advocatum eamque denominationem surgere ac eo jure quod teneatur Ecclesiam defendere, cui subscribit Welenbec. *conf. 48. numero 2. Tom. 1.* ubi dicit in jure Patronatus inesse jus detentionis & tutelæ, ideoque ab uno ad alterum arguere licere satis manifestum est.

Sed his ita positis, non immerito hic quærendum 560
est, quomodo Monasterium construens, ut Advocata-
tiam in eodem nanciscatur, & qualiter id ipsum dotare
teneatur. Monasti-
rium con-
struens

Ad hanc quæstionem breviter † respondendo di-
cendum est, non quamvis dotem ad consequendam
Advocatiam sufficere, sed eam demum, quæ Ecclesiæ
congrua est, tantamque quantitatem continet, quæ
ad substantiam ministrorum & ministerii sufficiat
gloss. in *cap. quicumque 30. versicul. aliquid 16. quest. 7.* 561
Joan. de Anan. in *cap. 1. num. 8. de jur. patron.* Roch. Decisio
de Curt. in *tract. de jur. patron. in princip. n. 3.* Gail. Quæstionis.
lib. 2. obs. 88. n. 10. & 11. text. in *c. cum sicut 8. de Ecclef.*
consecrat. c. nemo. 9. dist. 1. de consecrat. c. pastoralis 9.
de his que sunt à prelat. versic. in usus Ecclesia necessa-
rios Authen. ut null. fabr. orat. dom. in pr. & §. 2. No-
vell. 67. cap. placuit. 1. quest. 2. §. si quis oratorii 18. Au-
then. de sanctiss. Episc. Nov. 123.

Sed hic aliud non minus explicatu necessarium du-
bium occurrit, An scilicet ad consequendam ex funda- 562
tione seu dotatione Ecclesiasticam clientelam, Episcopi,
in cujus diœcesi Fundator domicilium habet, necessarius
sit consensus. Virum ad
consequen-
dam ex
foundatione

Antequam hoc dubium resolvatur, notandum est, Advocata-
tiam Episcopi non
sentire re-
quiratur.
Distinctio
seu expli-
catio pro-
posita qua-
stionis.

Ad primum respondendo † manifesti juris est, quod
consensus Diœcesani necessario debeat intervenire in
foundatione, constructione, vel dotatione, sive sit cle-
ricus, sive Laicus qui Ecclesiam fundavit vel constru-
xit: ita firmat Calderin. in consilio suo 20. incip. qui-
dam adificavit & est ultimum consilium sub tit. de ju-
re patronat. ubi ad id adducit tex. in *c. pia mentis c.*
frigentius &c. considerandum 16. quest. 7. idq; proba-
tur ex definitione juris patronatus in generalitate sui &
per text. in *c. nemo 9. de consec. distin. 1.* Idem quoq; at-
tribuit Abb. in *conf. 59. v. tertio princ. vol. 2.* ubi expressim di-
cit, quod nec ex constructione, nec etiam ex dotatione
acqui-

563
Decisio ad
primam
questionis
speciem.
Confirmatio
decisionis
ab au-
thoritate.

acquiritur jus patronatus, nisi id fiat de consensu diæcesani. Et istam conclusionem expresse sequitur Joan. Andr. cum quo transeunt alii in cap. nobis col. 2. de 564 jur. patronat. Ubi dicit, † quod dos, ædificatio, & fundus faciunt quem patronum, dummodo fiant cum consensu diæcesani; sed si alterum istorum fieret, sine dicto consensu, illi tantum, qui haberent consensum, essent patroni. Ista sunt verba sua post Hostiens. ibid. quos sequitur Rosfred. in pract. jur. pontific. part. 5. de jur. patronat. numero 4. Butrio in cap. nobis 25. nu. 15. eod. tit. Lambertin. part. 1. libr. 1. art. 6. quest. 2. princip. Wesenbec. consil. 48. numer. 13. & compro-

Ratio deci- batur hæc conclusio ratione: quia forte ille, qui do- tionis tat, erit talis, qui de facili ad jus patronatus non erit admittendus. Ergo merito requiritur, ut consensus

565 Episcopi interveniat. † Præterea dignum est, ut interveniat ad intelligendum. quomodo ipsa dos sit constituta & an sit congrua, ut dicit Calderin. in allegat.

566 suo cons. 20. † Imo si aliquis fundavit Ecclesiam, citra Episcopi consensum, tantum abest, ut acquirat jus patronatus, ut etiam ædificium à se constructum non mereatur nomen Ecclesiæ, sed sit instar prophanum ac privati ædificii, & tanquam tale demoliri possit, cap. cum olim §. insuper de privileg. c. placuit 1. quest. 2. §. si quis in Auth. de Eccles. tit. §. sancimus igitur in Auth. ut nullus adif. orat. do. præter vol. Episcop. col. 5. Jo. Nicol. Delph. de jur. patron. lib. 1. num. 97. §. sed ex hoc quæro.

567 Quarta ratio inde patet, † quia Episcopi est, examinare locum erectionis Ecclesiæ, & dotem, & disponere, qualiter sit regenda & gubernanda Auth. de monachis §. illud collat. 1. & in c. nemo. de consec. dist. 1. Cald. cons. suo 20. quod est consilium ultimum. sub tit. de jur. patron.

568 Quinto consensus Episcopi vel diæcesani † requiritur, favore Ecclesiæ, ne contingat opus inchoari, & non consummari, aut non sufficienter postmodum dotari, ut tradit Abb. cons. 85. col. 1. volum. 2. tum etiam,

569 quia ista † spiritualia Laici non possunt propria auctoritate tractare, cap. secundo de jud. cap. omnes basilica 16. quest. 7. Ita Abb. cons. 59. in. vers. 3. princip. liter vol. 2.

570 Sufficit tamen, † talem consensum post constructionem Monasterii accedere, per text. in cap. cura, Declaratio Decisionis. de jur. patronat. per quem text. ibid. dicit Abb. in ult. notab. quod ubi in actu requiritur alicujus consensus, sufficiat, ut interveniat ex post facto. Idem in simili concludunt gloss. & Dd. in cap. edoceri in gloss. prima de rescriptis Cardin. Zabarell. in dict. cap. cura in 5. notab. Calderin. in cap. cum seculum. in fin. de jur. patronat. & in cap. suggestum ult. notab. eod. tit. & idem firmat Abb. consil. 86. colum. 1. volum. 2. ubi dicit, quod licet requiratur consensus Episcopi vel diæcesani in constructione Ecclesiæ, tamen possit postea intervenire. Id ipsum etiam sequuntur Domini de Rota in decisionibus antiquis sub titul. de jur. patronat. decision. ultim. ubi loquuntur de donante jus patronatus quam decisionem alii allegant sub numero 373. & aliqui sub numero 353. quibus accedit Zabarell. consil. 6. subd. tit. de jur. patronat. ubi attestatur, communem opinionem habere, quod consensus Episcopi possit intervenire etiam post legatum factum de jur. patron.

571 Jam ad alterum quæstionis propositæ sensum respondendo, contrarium concludimus nempe absque consensus Episcopalis interventu, ex ipsa foundatione quæ tamen cum tacita vel expressa diæcesani voluntate, facta est constitui, nec ulla amplius auctoritate al-

terius opus esse: quia sufficit initio constructionis eam intervenisse, argum. eor. quæ notat Joan. Andr. cum quo transeunt alii in cap. nobis in 2. col. de jur. patron. ubi dicit, quod dos, ædificatio & fundus faciunt patronum, dummodo fiant cum consensu diæcesani, quod etiam probat Mart. Vran. cons. 18. n. 3. tom. 2.

Sed his ita definitis cum circa hunc quærendæ Clientelæ modum traditum fuerit, eam ex foundatione, constructione, ac dotatione oriri, † ulterius hoc loco 572 indagandum succedit, An fundatio constructio & dotatione, ut ex iis Jus Protectionis acquiratur, seu in esse, ut acquirendam Ad- loquuntur, deducatur, copulative, aut disjunctive intervenire debeant, atq; adeo an unum ex iis solum sufficiat, vocatiam, fundatio, & constructio & dotatione copu-

In hac quæstione alii, verba illa, disjunctive, id est, quod ex sola fundi datione, sola constructione, ac lative sola dotatione, & sic ex qualibet istarum causarum requirantur, vel separatim jus patronatus acquiratur, alii vero copulative intelligenda esse sentiunt, unum ex iis sufficiat.

Prioris sententiæ assertores se exhibent, Rosfred. 573 in pract. juris Pontif. part. quinta de jur. patron. num. 3. articul. primo ubi ait, jus patronatus provenire ex Contrarie DD. in hac quæstione opiniones. Auctores expresse tenuit Cardinal. Zabarell. consil. 122 circa assertentes fin. & Abb. consil. 59. colum. 1. volum. 2. ubi dicit al- unum terum ex prædictis sufficere ad acquirendum jus pa- sufficere. tronatus. Idem sentire videtur Mascari. de prob. concl. 958. num. 34. ubi dicit, verba de foundatione, constructione & dotatione non ita esse intelligenda, quod ad consequendum jus patronatus copulative omnia tria intervenire debeant.

His suffragia ex modernioribus tulere Dn. Menochius libr. 3. presumption. 90. & consil. 241. numero 2. & 4. volum. 3. consil. 336. numero 1. volum. 4. & consil. 512. numero 1. & seq. volum. 6. ubi communem dicit Covar. 2. pract. qu. cap. 36. n. 6.

Inducuntur autem prædicti authores in opinionem suam propter alternativam positam in definitione juris patronatus, de quo per Abb. & alios super rubric. de jur. patronat. dum in ea dicitur, quod jus patronatus competat ex eo, quod quis Ecclesiam construxit, fundavit, vel dotavit, videtur ergo quod alterum prædictorum sufficiat, † Dicitio enim, vel, alterna- 574 tiva est, qua posita alteram duntaxat partem veram esse sufficit, & probari videtur in c. nobis §. profundatione de jur. patronat. & c. filiis 16. q. 7. & ita concludit Abb. in c. cum Ecclesia Viteranacol. 4. de election. quæ sententia, præter jam allegata, novissimi quoque concilii Tridentini decreto consonat session. 25. de reform. cap. 9. ubi synodus decernit, ut titulus juris patronatus sit ex foundatione vel dotatione qui ex, &c. Et hanc sententiam sequitur nominatim Borellius consil. 25. n. 4.

In contrarium alii eunt, sentientes, † fundatio- 575 nem, constructionem, & dotationem copulative debere intervenire, vel per unam personam, vel per plures ad hoc, ut jus patronatus acquiratur, seu in esse deducatur Ita tradit Abbas consil. 106. colum. 1. in fin. volum. 2. allegans gloss. in cap. quicumque el. 2. 16. quæstion 7. † ubi si quis modicam dotem conferrat 576 Ecclesiæ, non est patronus. Ergo minus erit, si nullam dotem conferat, sed solum construat, vel fundet, unde text. in cap. 3. & cap. nobis de jur. patronat. qui præsupponunt quod ex constructione vel ex foundatione Ecclesiæ acquiratur jus patronatus debent intelligi, quando alius concurrat ad perficiendum, scilicet ad dotandum, quia ista tria copulative requi-

runtur ut declarat Abb. d. loco & Innocent. in princip. de jure patronat. dum præsupponit, quod Ecclesia non dicatur deducta in esse, nisi hæc tria copulative concurrant. Huic etiam sententiæ manus porrigit Joan. de Anan. consil. 24. versic. 8. istud probat & Abb. in cap. ad audientiam 1. in 3. notab. de Eccles. edific. dum dicit, quod construens, non dotans, non debeat admitti volens exercere jus patronat. quibus inter moderniores suffragantur Welenbec. consilio 48. numero 9. & 10. vol. 1. Butri. in cap. primo de jur. patronat. numero 10. Roch. de Curte de jur. patronat. in princip. numero 3. & 4. & in versicul. Ecclesiam fundavit numero 2. Duaren. de sacr. Ecclesiast. Minist. lib. 5. c. 4. in pr.

578 Et sane hæc opinio mihi quoque præferenda videtur, ideoque concludendum, neminem separatim, neque ex sola fundatione, neque ex sola constructione, neque ex sola datione jus patronatus seu Advocatiam consequi posse, id quod in singulis manifeste docetur.

I. Ratio approbata sententia. Primum enim si de fundatione loquamur, ea sola jus patronatus non producit, quia per hoc, quod assignatur fundus, Ecclesia nondum est constructa, nec in esse deducta, ergo non potest quis dici patronus Ecclesiæ ex sola assignatione fundi, Rochus de Curte tract. de jur. patronat. in versicul. Ecclesiam fundavit q. 2. num. 2.

580 Secundo, quod ad constructionem attinet, constat pariter, ex ea sola non acquiri jus patronatus, nisi ipse construens vel alius etiam dotaverit, uti evidenter concludit idem Rochus de Curt. in d. tract. v. construxit q. 3. n. 3.

Ratio III. Tertio per se duntaxat dotationem respiciendo, pariter ex ea sola non competit jus patronatus, quia si quis dotat Ecclesiam, jam præsupponitur fundatio & constructio ipsius Ecclesiæ, vel ab ea, vel ab alio ex omnibus, ut igitur hoc jus patronatus & Advocatiæ competat, hæc tria simul & copulative juncta esse oportet. Welenbec. consilio 48. numero 9. & 10. volum. 1. Dominus Ludovicus Myler. Cancellarius Ottingens. disputat. de Advocatia Thes. 14. Nam si horum aliquod desideratur, Ecclesia non deducitur in esse cap. si quis objecerit 7. versic. sicut nec anima 1. quest. 3. cap. cum sicut 8. de consecrat. 583 Eccles. Non entis autem nullæ sunt qualitates, leg. 2. de usufr. leg. locatio 4. ff. locat. leg. adeo 7. §. quod si toto naturali 5. in fin. de acquir. dom. l. mulieris, 13. §. fin. de verb. signific.

Limitatio I. In Eccles. Recipit tamen hæc decisio nonnullas limitationes. Limitatio I. In Eccles. Circa primam limitationem quæri potest, si in perficiendo monasterio, vel Ecclesia, plures concurrant, ut si unus fundum æquivalentem præbeat, alter construat, tertius congruenter dotet, utrum tunc singuli efficiantur patroni, & sic consequenter quilibet ex iis consequatur jus patronatus. Et omissis ambagibus respondendum est singulos jus protegendum acquirere. Quæ quidem decisio confirmatur imprimis per gloss. quam nemo improbat c. in summa dicit 73. & Hostiens. in summa de jur. patron. §. qualiter transferatur ver. quid si plures, ubi dicit, quod si plures fundent vel dotent, omnes sunt patroni. Idem concludit Abb. super rubric. d. tit. ante fin. & est de mente gloss. in clem. plures in glossa magna post principium eod. tit.

584 Secunda limitatio est, si Monasterium aliquod, vel Ecclesia conventualis, ab aliquo fundata & con-

structa esset, nec tamen ullo modo dotata, tunc si alius de consensu diæcesani hujusmodi Ecclesiam dotaverit, acquireret utique ipse solus jus patronatus, debet autem is probare primo, Ecclesiam fuisse indotatam nec potuisse habere recursum ad fundatorem, vel constructorem & consensum diæcesani intervenisse in constituenda dote, teste Lambertin. de jur. patronat. art. 5. quest. 10. part. 2. libro 2. vers. si vero Ecclesia esset fundata. Masc. de prob. concl. 958. n. 34. vol. 2.

Idem colligitur ex traditis per Abbat. in cap. quoniam de jur. patron. Exquisite idem tradit Rochus de Curt. eod. tractat. verb. & dotavit questio. 2. num. 3. ubi tamen speciatim addit non debere Episcopum consentire in talem dotationem; nisi prius requisitus fuerit ille, qui construxit, ad eum enim aut hære- des ejus spectat dotatio, c. cum sicut cum gloss. ibid. de consecrat. Eccl. vel. alta Joan. And. in c. 1. de jur. patr. Innoc. super rub. d. tit.

An autem tali causa in Ecclesia jam antea consecrata ex subsequuta sola dotatione, dotans Advocatiam seu jus patronatus nansciscatur, inter Canonistas controversatur.

Nam partem negativam, tenet gloss. in d. cap. pia mentis. ubi tradit, si quis post consecrationem dotet Ecclesiam: per hoc non fiat patronus, eo quod rei sacræ videretur imponi servitus, quod esse non debet, leg. servitus §. final. Digest. de servitutibus & quæ autem humani juris esse desierunt servitutem non recipiunt, leg. caveri Digest. communia pradior. Quod autem jus patronatus sit quædam servitus, dicit gloss. in dict. cap. pia mentis 16. questio. 7. itemq; gloss. & Dd. in d. cap. quoniam de jur. patron. & notat Bald. in rubr. Bod. de usufruct. Frid. de Senis conf. 234. in fi. Fel. in c. cum venerabilis, col. 12. ver. adverte, de exceptionibus.

Contrarias partes tuetur Innocent. in Rubric. de jur. patronat. ubi disertè tradit, quod licet ab initio scilicet tempore foundationis male omissa sit dos: tamen, post ædificationem, & etiam post consecrationem, qui Ecclesiam dotat patronum esse per rationem, quia sine substantia rerum non potest Ecclesiæ deserviri cap. si quis objecerit, questio. 3. quem refert & sequitur Joan. de Anan. in cap. 1. de jur. patronat. cum moderamine tamen scilicet, dummodo id fiat cum consensu Episcopi, & ab eo, qui construi, vel consecrari fecit ipsam Ecclesiam, dos haberi non possit.

Quid in hac sententiarum diversitate statuendum ergo? Meo quidem judicio disputatio ista magis subtilis, quam utilis est; Ego tamen partem affirmativam, tanquam æquiorē & tam Ecclesiæ, quam ejus patrono magis favorabilem amplectendam esse existimo. scilicet, quod ex dotatione, etiam post consecrationem, acquiratur jus patronatus, quando Ecclesia indotata extitit, per auctoritatem Abbatis Panormit. consil. 28. volum. 2. consilio 59. colum. 2. versicul. secundo principaliter & consilio 16. circa princip. eod. volum. 2. Zabarell. in rubric. de jur. patronat. questio. 6. & hæc est communis conclusio, attestante Rocho Curtio de jur. patronat. verbor. & dotavit numero 4.

594 Nec vero ad sequendam priorem opinionem quinquam movere debet allegata gloss. in cap. pia mentis, quia illa communiter reprobatur, & tanto minus eidem adhærendum est, quod ratio, pro illa inducta, non subsistat. Negatur enim, rei sacræ imponi

Confirmatio Limitationis ab auctoritate.

Antequam tenetur in Ecclesia jam antea consecrata duntaxat Advocatiam conferre.

Negativa Defensores negativa sententia.

Affirmativa Patroni affirmativa opinio.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

Confirmatio ab auctoritate.

imponi servitutem, si quis efficiatur patronus Ecclesie, ex dotatione facta post consecrationem, & respondet, † quod favore Ecclesie, ipsa constitutio dotis retrahatur & fingatur Ecclesia dotata ante consecrationem, ut sic quis inducatur ad dotandum, propter acquisitionem Juris patronatus, quo casu servitus rei sacre minime imponitur. Ita respondet Joan. Andr. in cap. 1. vers. fin. de Jur. patron. Cardin. Zabarell. in d. quest. 6. Abb. d. c. quoniam. & de consil. 59. adducta ratione à simili, textus in c. tanta. qui fil. sint legitimi. ubi favore matrimonii, filii † geniti ante contractum matrimonium finguntur geniti post; Et hanc opinionem tanquam favorabilem Ecclesiis, ut quia sic facilius inducantur homines ad eas dotandas, tenendam esse, docet Roch. de Curte. de verb. & dotavit ante. numero 5. arg. l. sicut persona. Digest. de relig. dom. & sumpt. fun.

597 Tertia porro moderatio circa † prædictam doctrinam tradi potest, quando Ecclesia fundata, constructa & dotata quidem semel fuisset, sed dos in totum perisset: Si enim tali casu aliquis, eam de novo dotet, acquirit sane Advocatiam ex sola subsecuta nova dotatione, ut nominatim tradidere Abb. & Cardinal. in d. cap. quoniam. de Jur. patron. Ratio est, quia sicut acquiritur Jus patronatus ex nova reedificatione Ecclesie penitus destructæ, ut infra dicemus: ita etiam ex largitione novæ dotis, per tradita ejusdem Cardin. d. loco.

Declaranda tamen est secunda † & tertia præcedens limitatio, ut tunc solum acquiratur Jus Advocatiæ ex dotatione, si quis integre & totaliter dotet Ecclesiam seu Monasterium prius constructum, secus autem, si ex parte tantum suppleret dotem, vel legaret, aut donaret quidpiam Ecclesie, † quia talis non dicitur dotator sed benefactor. Borell. consilio 25. numero ubi decidit quando Ecclesia est prius constructa licet aliqui dederint aliquid ad Capellam non sint Patroni sed benefactores Panormitan. in consilio 59. numero 3. vol. 2 idemque dicendum, si quis det & assignet certa bona Ecclesie, non tamen dotis nomine quia ob id non consequetur Jus Advocatiæ, nec dicetur Patronus, sed benefactor c. quantum de Jure Patr. Anton. Tim. in addit. ad Instit. Jur. Can. Lancelotti lib. 1. tit. 28. de Jur. Patron. §. adificatione acquiratur. lit. 1.

600 Jura autem † patronatum non benefactori, sed dotanti indulgent, c. filius 16. questio 6. propterea monet ibid. Abb. ut cauti † sint, qui volunt dotem conferre ad Ecclesiam, & expressim dicant, quod bona, Ecclesie oblata, pro dote Ecclesie largiantur: cui suffragatur Joann. Andr. & Cardin. in d. capit. 1. de Jur. patron. ubi evidenter asserunt, quod etiam si quis rem magnam Ecclesie conferret, nec tamen in dotem: per id non acquireret patronatum, quia Jura solummodo fundatori, constructori ac dotatori, & non aliis patronatum indulgeant. arg. d. c. filius 16. questio 6.

602 Præterea allata † declaratio ex eo etiam probatur; quia, sicut ex refectione tantum Ecclesie non comparatur Jus patronatus; ita nec ex refectione vel supplementatione dotis quæritur, nuncupatim id tradente Cardin. in d. cap. quoniam. questio 2. ubi reprobatur opinionem Hostiensis contrarium adstruentis. Et hanc decisionem confirmat Joann. Calderin. in cap. signifiasti, de Jur. Patronat. Rochus de Curte d. verb. & dotavit. numero 5. † quia aliud est, supplere dotem, aliud dotare, sicut aliud est ædificare, aliud refi-

cere, cap. consuluit. de Jude. cum similibus ibi per Dd. adductis, & per modernos. in rubr. solut. matrimon.

Nec est, quod quis existimet, hanc declarationem improbari ab Abb. in d. suo consilio 28. † dum dicit, quod conferens aliquid Ecclesie, acquirit Jus patronatus, quia d. Abb. ibi se fundat super autoritate Joann. Andr. in d. capit. 1. de Jur. patronat. qui alio in casu loquitur scilicet quando concorditer plures simul dotarunt. † quo casu verum est, omnes effici patronos, quod post Innocent. adseverat etiam ipse Abb. super rubric. de Jur. patronat. † Secus vero est, quando unus jam dotavit Ecclesiam, & per id ejusdem patronatum consecutus est, postmodum autem ipsa depauperetur, & alius eandem denuo suppleat. Nam tunc per id, qui dotem supplevit priore patrono invito, patronus non efficitur, nec hoc asserere voluit And. d. loco, sed priori in casu duntaxat locutus est.

Hæc ipsa tamen declaratio locum † non habet, si patronus primus consentiret supplementationi dotis & vellet supplementem habere in compatronum, & hoc consentiente Episcopo, licite fieri potest per rationem, † quia etiam, sine aliqua supplementatione dotis posset primus patronus alteri donare Jus patronatus, vel eum facere compatronum, cum consensu Episcopi. c. illud. & cap. quod autem de Jur. patron. Ergo multo magis potest eum admittere in compatronum, si suppleat dotem ad paupertatem redactam. Roch. de Curte d. verb. & dotavit. quest. 3. ante num. 6.

Porro ab hac sententia, † qua principaliter dictum est, Jus patronatus seu Advocatiam ex sola fundatione, constructione, vel dotatione separatim, ac disjunctive acquiri, nullo modo dimovebunt nos auctoritates cum textibus in contrariam partem allatæ; quia allegati Dd. in hoc passu, secundum limitationes prædictas intelligendi sunt, quod scilicet bene aliquis fieri possit patronus ex sola nempe fundatione, constructione vel dotatione, altero nempe supplente, hoc est, dummodo alius vel alii suppleant, scilicet Ecclesiam fundatam construant, ac dotent. Ita decidit Abb. consilio centesimo sexto, col. 6. in fin. volum. 2. & propterea diximus, si quis det fundum pro construenda Ecclesia, & alter ædificet, & alter dotem conferat, omnes effici patronos. Et hunc in sensum Rochus de Curte in princip. tractat. de Jur. patronat. numero quarto, † recte descripsit, Jus patronatus esse, Jus honorificum, onerosum, & utile, competens alicui in Ecclesia pro eo, quod diocesani consensu, Ecclesiam fundavit, construxit, & dotavit ipse, vel is, à quo causam habuit solus, vel alio concurrente.

Quod vero ad textus allatos attinet, allegatus † §. 611 pro fundatione, in d. cap. nobis intelligendus est complete, id est, pro plena fundatione, in qua præsumitur accessisse constructio, & dotatio, alias Ecclesia non posset dici perfecta, seu, ut loquuntur, ad esse deducta.

Textus autem † in d. c. filius, ubi dicitur, construxit, vel dotavit intelligi debet, alio reliqua supplente, hoc est, construxit, alio scilicet dotante, vel dotavit, scilicet alio construente: quia, ut supra dixi, non dicitur aliter Ecclesia ad esse deducta, nisi fundus, constructio & dotatio copulative concurrant, sed si Ecclesia non fuerit ad esse deducta, ex uno istorum non poterit dici acquisitum Jus patronatus. Ergo necessario ita accipiendus erit textus ille in d. c. filius, & ita eundem

Occurritur objectioni.

604

605

606

607

Limitatio declarationis allata.

608

609

Responsio ad auctoritates contrarias sententia.

610

611

Responsio ad textum in §. pro fundatione c. nobis de Jure Patronat.

612

Responsio ad textum in c. filius 16.

9.7.

dem etiam declarat Roch. de Curt. in princ. tract. de Jur. patronat. n. 4.

Deinde etiam responderi potest, † quod ibi copula disjunctiva, vel exponenda sit, pro conjunctiva &, quia sæpe disjunctiva, ponitur pro conjunctiva, & econtra, l. sæpe Dig. de verbor. significat. & plene not. in capite secund. & cap. inter ceteras. de rescript. & taliter disjunctivam illam vel hic exponendam esse, materia subiecta suadet, quod ipsum etiam voluit gloss. ibidem, dum copulative loquitur, dicendo fundatione, constructione & donatione acquiri Jus patronatus.

Et hucusque de fundatione, dotatione & constructione monasteriorum, quæ de integro seu de novo fit, nunc ad illa etiam, quæ in reparandis tantum prius ædificatis locis sacris, opera adhibetur, quid reædificanti tribuat videndum est.

- IV. Quarto igitur acquiritur † Advocatia per reedificationem sive restorationem Ecclesiæ aut Monasterii funditus destructi, prout docet gloss. in cap. quoniam. 3. de Advocatia Jur. patron. Roch. de Curte eodem tract. verb. construxit numero 22. Hostiens. eodem tit. §. ex quibus, ubi vult, quod ita acquiratur Jus patronatus ex reparatione, sicut ex ædificatione, per rationem, quod dicitur catur ædicator † ille, qui reparat, quemadmodum qui de novo ædificat, §. 1. Authent. ut null. fabr. ora. do. Petr. Peccius de Eccles. reparand. cap. 34. numero 1. ubi scribit, si † funditus Ecclesia destructa sit, nec prior Patronus eam reficere velit, tunc eum qui consentiente Episcopo eandem de novo reædificat, fieri ejusdem Patronum, eodemque loco esse ac si ab initio eam novam construxisset, Guilielm. Benedict. 6. Rainutius ad verb. Domus numero 21. de Testam. cum magis † favorable sit, collapsa restaurare, quam nondum existentia construere, per nota. DD. in cap. consuluit, de Jur. iis idque etiam nominatim docuit Bartol. in Authent. ut nullus fabricet orat. numero 4. idemque tenuit Geminian. in cap. cum accessissent. de constitut. libro 6. Lambertini in 3. articul. 6. quæst. 1. part. lib. numero 18. Marta de Jurisd. part. 2. cap. 48. numero. 4. Perez de Lara de Anniversar. libro 1. cap. 1. 48. A pari † enim judicantur ædificatio & reparatio l. 3. §. hoc autem. ff. de itin. actuq. privat. Concurrit in eandem sententiam Joann. de Anan. in d. capit. quoniam numero nono.

- Idem nominatim tradit in terminis Modest. Pistor. 619 consilio 43. numero 32. volum. 1. ubi scribit, daß † der jenige / der ein Kloster / das da gar zerbrochen / widerumb auffß new erbauet / eben so viel Gerechtigkeit daran erlanget / als die es erstlich auffrichten lassen / allegans ad id d. §. 1. Authent. ut null. fabr. ubi Ecclesiæ fundator, & ædicator dicitur, qui Ecclesiam aliquam vetustate collapsam, aut ruinofam, cum consensu Episcopi reficit, & reædificat, & inde infert ibi Bartol. quod acquirat ejusmodi reædicator Jus patronatus. arg. cap. præterea & capit. nobis de Jur. patron.

Ratio assignatur quod cum Ecclesia funditus destructa reparatur, perinde sit, ac si de novo construeretur. arg. text. in cap. consuluit. de Judais. † Et prior Advocatus per totalem ruinam, desinat esse patronus, nisi eam † reparare paratus sit, aut reparet, quod tamen de eo accipiendum qui propter fundum aut ædificium tantum Jus Patronatus acquisivit, secus autem si ex aliis bonis, fundis, prædiis & redditibus dotem Ecclesiæ constituit, tunc enim Jus Patronatus apud eundem manet, sicut & dos ipsa manet, eum tamen qui Ecclesiam ex suo reficit & quem ipse

ad reparationem admittit Compatronum ac veluti socium habebit Peccius d. capit. 34. numero. 2. Facit textus in leg. qui res §. aream. Digest. de solutionibus cap. quæris. de consecrat. distinct. 4. Paulus de Citadin. de Jur. patronat. part. 3. caus. 4. numero 7. & caus. 1. numero 42. ubi dicit quod sicuti homo mortuus, non est homo, cap. Moyses 32 quæst. 2. clem. 1. de summ. Trinit. Ita nec Ecclesia diruta, dicatur esse Ecclesia.

Atque ita is, qui Ecclesiam in totum dirutam reædificat, videtur eam naturaliter ad esse deducere, sicuti qui eam ab initio ædificat.

Et ne quis acquisitæ per restorationem Advocatiæ, exempla desideret. illustre occurrit in † Luitfrido Ethiconis Alemanniæ Ducis pronepote, qui cum Monasterium S. Trudperti † (quod initium habuit anno post natum Christum, 625. in Hercynia silva, ubi S. Trudpertus ex Sicilia veniens sibi cellulam fabricaverat, ibique à latronibus occisus ac humatus fuerat,) ab Otberto, Sigeberti Suevia Ducis & primi Comitis Habsburgici filio, cæptum, imperante Arnolpho Cesare, restaurasset, pro se ac filiis suis, ipsorumque hæredibus Advocatiam ejusdem monasterii acquisivit, quemadmodum diploma foundationis, quod Wolfig. Lacijs ab Abbat. S. Trudperti acceptum, Annalibus suis de migrat. gent. lib. 8. in Genealog. Duc. Alemann. & Suev. num. 5. inseruit, in hæc verba: manifeste docet.

Quid salubrius atque utilius potest quisquam cogitare, quam suo Creatori, se, suæque subjugare, de caducis, atque transitoriis æternam vitam, dum valet, mercari, Domino monente, atque testante: Quid proficit homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ damnum patitur? & illud Sapientis: Redemptio animæ sunt propriæ divitiæ. Ideo ego LUITFRIDUS in nomine sanctæ Trinitatis, quod nobis suggerit honestas sacerdotum, clarissima dignitas Regum omnique industria fidelium, decrevi devota mente quoddam Monasterium in honore Dei constitutum, & Apostolorum Petri & Pauli, & S. Trudperti Martyris, qui ibi coronatus, & in ipso sanctissimo corpore requiescit, cæterorumque sanctorum, quod à præterfluente fluvio Nymaga, nunc Monasterium S. Trudperti vocatur, restaurare & augmentare, cum ædificiis omnique ornatu ad divinum cultum pertinentibus; quod ego à fratre meo Hugone in partem hæreditatis possedi.

Unde divino amore compunctus pro remedio animæ & progenitorum atque successorum meorum, quicquid per chartam traditionis donatum fuit ab antecessoribus meis, Otberto videlicet, qui inductor fuit preciosissimi Martyris, & Ramberto, cæterisque fidelibus eandem villam cum omnibus illi adiacentibus, à monte Samba, ubi oritur Nymaga, cum montibus, collibus, pratibus, pascuis, sylvis, vallibus, cultis & incultis ab ortu supradicti fluminis usque ad fluvium Mez-

Exemplum
acquisiti
Juris Advoca-
titiæ per
restaura-
tionem Mo-
nasterii S.
Trudperti
dioces.
Constant.

Diploma
Luitfridi
Ethiconis
Alemanniæ
Ducis
pronepotis,
quo doce-
tur, eundem
Advocatiam Mo-
nasterii S.
Trudp. ab
Otberto
Sigeberti
Suevia
Ducis, &
primi Co-
mitis Hab-
sburgici fi-
lio, circa
annum
Christi 625.
fundati,
facta, po-
stea per
ipsum re-
stauratio-
nis titulo,
pro se ac fi-
liis suis,
ipsorumque
hæredibus,
acquisivisse.

Mezzimbach ex utraque parte montium in integrum , atque pertotum consentientibus filiis meis Hunfrido , Luitfrido & Hugone trado atque transfundo *WValderico* Abbati atque fratribus ibi Deo servituris , ut habeant , teneant atque possideant perpetualiter , sine omni contradictione. Insuper cum consilio filiorum meorum atque rogatu , ut propensius & devotius memoria mei , meorumque filiorum augeatur in præfato Monasterio , exceptis his quæ prænominavimus , ex alia mea hæreditate donavi ad ipsum locum , hoc est , in *Mortona-vva* , in *Bichenheim* , & in *Vitrillembach* , & in *Gamianshurst* in Alsatia , & in *Berckheim* , & in *Lymenthusen* , quicquid habere in his locis visus sum.

Ad altare vero ubi desidero meum esse sepulchrum , dedi specialiter in columbra unam Hebuam , ut eam habeat custos ipsius altaris , & procurator , ad memoriam mei libentius peragendam. Hæc ego donavi de mea parte.

Sed & præfati filii mei , pro DEI memoria ac Sanctorum ejus , quorum memoria & honor ibidem assidue celebratur , ex sua quisque parte quæ se contingit propriæ hæreditatis ad ipsum locum dederunt. *Hunifridus* videlicet , qui est major in illis natus in *Nordgouve* unam Curtim quæ dicitur *Kuniginshofen* ; *Luitfridus* in *Sundgouve* , in *Suovvamsheim* : *Hugo* in *Egenesheim*.

In his prænominatis locis ego ipse *Luitfridus* , & prænominati filii mei , quicquid visi sumus habere ad præsens , ad prædictum Monasterium per totum , singuli quisque nostrum ex se pari voto , consimilique consilio damus atque tradimus ut Abbas ipsius loci , cæterique monachi firmiter teneant , ac nullo hominum contradicente perpetuo possideant. Decimationes etiam in *Sundhove* , & in *Gundelsheim* , de nostris rebus concedimus eis simili ratione.

Ipsi vero monachi in ipso loco constituti potestatem habeant eligendi Abbatem inter se , qui eos regulariter possit & digne regere : *Ipsi quoque filii mei Advocati sint rectissimi ipsius loci atque tutores , & defensores , & heredes eorum. Et sub eorum tutela ipsum Monasterium cum omnibus pertinentiis tam caute & juste defendatur , quatenus sint reddituri inde rationem.* Sed & Abbas quem ipsi constituerint , potestatem habeat ad procurandum ipsarum rerum & fratrum ; nihil inde servitii aut census exigatur à filiis meis , vel successoribus eorum , aut ab ulla persona.

Per Dominum omnium creatorem obtestor , ut electum Abbatem nullus audeat pro pecunia , aut per aliquam occasionem injuste deponere , aut constituere alium. Et si aliquis conatus fuerit hoc facere nisi cito revocatus ab hoc coepto tam nefario fuerit : tum acceptor pecuniæ & dator , & quicumque inter eos mediator fuerit cum mago Simone , qui Spiritus sancti dona æstimavit emere precio pecuniæ est præcipitatus Apostolica auctoritate in profundum tartari , & cum Juda Ischariote , qui Dominum nostrum vendidit pecunia , damnentur æterna perditione. Et quisquis hæredum meorum , sive pro hæredum , sive qualiscunque persona in aliquo infringere aut irritare studuerit , quæ cum consensu filiorum meorum devota mente ad servitium DEI contradidi , donavi & firmavi , in ultimo Dei magno & horrendo judicio cogantur reddere rationem , & ab æquissimo iudice damnentur æterno supplicio. De cætero notum sit omnibus fidelibus tam præsentibus quam absentibus , quod ego *Luitfridus* cum consensu filiorum meorum & ipsorum fratrum tunc præsentium commendavi illum sanctum locum , *Walderico* Abbati , omnibus diebus vitæ meæ , ut quicquid ad illum pertinet superius prænominatorum ex prædictis montibus , vallibus , aquis , aquarumque decursibus , à fonte prius nominato *Nymago* , & *Brizznaha* , qui oritur in monte *Brizzinperg* : iterum atque iterum testor secundum Apostolum coram DEO & Christo JESU , qui vindicaturus est vivos & mortuos , ac adventum ejus , regnumque ipsius , ne quis audeat hæc à nobis tam votive constituta in aliquo violare aut destruere. Aut si talis unquam emerferit (quod fore non credimus) qui contemnat futurum Dei judicium , hæc irritare vel infringere tentaverit , Episcopum , ad cujus dioccesin ipsum Monasterium videtur pertinere , cæterosque qui tum sanctum Ecclesiæ regimen habent : obsecramus per misericordiam DEI , quatenus ferventissimo zelo & distincto iudicio rescantur tales conatus sub anathemate.

Hæc acta sunt in ipso Monasterio præsentibus his testibus , quorum singula subscripta sunt nomina : *Salderici* , *Reginoldi* , *Centenariorum* , *Gozelini* , *Geroldi* , *Alberici* , *Drasemundi* , *Meginboldi* , *Vttonis* , *Luitfridi* , *Humberti* , *Gerhardi* , *Luithardi* , aliorumque multorum : quod longum est narrare. Signum illustris Comitum & filiorum ejus , *Hunifridi* , *Luitfridi* & *Hugonis* , qui hanc chartam donationis fieri & firmari rogavere ; Item signum Monachorum *Geuverici* , *Hilderimi* , *Diethardi* , *Gozeli-*

ni, Berenhardi, Regineri, Erhardi, Villegeri & Nicafii.

Ego itaque *Villegerus* ex ipso Monasterio in Vice Cancellarii Anno tertio, regnante Ludovico filio *Arnolphi* sub Comite *Vvolvino* octavo Calend. Maij Luna X. rogatus, &c.

Exemplum aliud ac-quisita Advocatiæ per restaurationem Monasterii Hirsaugii. Sic etiam cum Monasterium *Hirsaugii*, quod (uti supra numero 501. & seqq. fufius commemoravi-
mus) *Erlafridus* Comes de Calw tempore Ludovici Pii Regis Anno scilicet 830. in honorem SS. Petri & Aurelii construxerat, postea tamen à posteris illius dissipatum ac desolatum fuerat, *Adelbertus* † ejusdem familiæ Comes Anno 1075. restaurasset, & quæ aliquandiu ibidem defecerat, vitam monasticam reparasset, prædiaque ad Cœnobium pertinentia, quæ à majoribus suis ad locum illum tradita, ab aliis autem partim invasa atque ad profanos usus conversa, partim à seipso jure hæreditario possessa fuerant, restituisset, Advocatiæ super eodem monasterio prius amissam atque cum monasterii ruina extinctam, ipse pro se ac posteris suis per reedificationem ac restaurationem recuperavit, id quod aperte testatur *Trithem. in Chron. Hirsaugiens. sub VVilhelmo Abbate XII.* ubi hac de re loquens instrumentum Henrici Imperatoris integrum inseruit, quod sublequentis est tenoris.

Diploma Henrici IV. Imperatoris, quo re-stauratum per Adelbertum Comitem de Calw monasterium Hirsaugii confirmatur, & ejusd. Advocatiæ posteris suis reedificationis Titulo, acquisitam esse ostenditur. In nomine † Sanctæ & individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Rex omnium Sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, præsentium scilicet ac futurorum cognoscat industria, quod in regno nostro regulare quoddam monasterium situm est, in provincia scilicet quæ dicitur Teuthonica Francia, in Episcopatu Nemetensi, in pago *Vveringau* dicto, in Comitatu *Ingersheim*, in Sylva quæ dicitur *Nigra*, juxta fluvium qui dicitur *Nagaltha*, quod *Hirsaugia*, sive S. Aurelii cella nuncupatur, ubi & idem Sanctus corpore requiescit: quod tempore Ludovici pii regis, in honore Sancti Petri & Aurelii Episcopi constructum honorifice & Deo dicatum fuit ab *Erlafrido* quodam nobili Senatore, & religioso, & à *Nottingo* filio ejus reverendissimo Vercellensi Episcopo aliisque parentibus *Alberti Comitis de Castello Calve*, sed deinceps à posteris eorum dissipatum est. Nunc autem idem Comes *Adelbertus* instinctu Dei tactus, nec non conjugis suæ *VViltrudis* crebris precibus adhortatus, monasterium ipsum jam restauravit, & quæ aliquam diu inibi defecit, vitam monasticam reparavit, & prædia quæ illic antiquitus à parentibus suis tradita sunt, sed partim à posteris eorum invasa, partim & à se ipso quasi jure hæreditario possessa sunt, reddidit, & insuper de propriis tot ac tantas prædiorum illuc impensas, contradidit, quo servitium Dei nunc à quindecim fratribus sub regula *Sancti Benedicti* inibi procurandis gratia DEI peragi & stabiliri possit, conjugæ ipsius prænominata, filiis Brunone,

Adelberto, Godfrido, & filiabus *Vta* & *Irmingarde* sibi in hoc & in omnibus his institutis consentaneis, & inprimis ipsum scilicet locum *Hirsaugiam*, cum omnibus nunc in præsentiarum illuc collatis justitiis legitimis & pertinentiis prædiorum, seu quarumcunque rerum ex toto super altare Sancti Aurelii reddidit, delegavit & contradidit Domino DEO, Sanctæ Mariæ, Sancto Petro Apostolo, Sancti Aurelii Episcopo & Sancti Benedicti in potestatem, & proprietatem, & prædicti monasterii Abbati nomine *VVilhelmo* ejusque successoribus in dispositionem liberam cellæque necessariam, fratribusque Deo sub regula monastica inibi servituris ad utilitatem.

Et ne unquam à posteris similiter ut à parentibus suis, Dei servitium deinceps illic destrui possit, prudenter prorsus decrevit & instituit eandem cellam cum omnibus suis pertinentiis nunc collatis & dehinc deferendis ab hac die & deinceps omnino non subdi, nec subesse jugo alicujus terrenæ personæ vel potestatis, nisi solius abbatis dominationi, ordinationi & potestati, & sic totius libertatis jure & privilegio eam adimplavit, & ob regni cœlestis hæreditatem in CHRISTO omnimodis stabiliter sublimavit.

Dehinc omni potestate, servitio, jure, & proprietate prædicti monasterii, ipse cum conjugæ, filiis & filiabus supradictis sese omnino fideliter abdicavit. Sed hoc totum revera felix negotiator prudenter effecit, primum ob spem ac præmium vitæ æternæ, ob remissionem peccatorum, ob salutem corporum, & sempiternam requiem animarum, & ob quotidianam memoriam sui ipsius, conjugis suæ prænominatæ, filiorum & filiarum suarum, nec non omnium parentum, posterorum consanguineorum, amicorumque suorum & omnium ad curam suam pertinentium. Ob memoriam quoque regum, Episcoporum, principum, & omnium prædictæ cellæ statum & honorem diligentium ac defendentium & omnium CHRISTI fidelium. Et quod prout posse suberit cunctis CHRISTI pauperibus beneficium semper illic patefiat receptaculum. Ad hæc etiam ut fratres cœnobii ipsius nunc inibi congregati, adhucque in CHRISTO congregandi, tutius ac liberius Domino DEO in sanctæ professionis securitate possint, hujusmodi libertatis eos munere dotavit servire: Ut quandocunque patre suo spiritali orbatu fuerint, ipsi habeant liberam potestatem secundum regulam *Sancti Benedicti* inter se vel undecunque ubi opus fuerit, Abbatem sibi non solum eligendi, sed etiam constituendi.

Quem

Quem cum fratres regulariter elegerint, dehinc ut solet, ad constituendum eum in chorum monasterii convenient, & una clero, *Advocato* populoque in sanctuario presentibus, decanus vel quicumque prior sit loci ipsius, accipiat virgam regiminis de altari *Sancti Aurelii* & absque omni prorsus contradictione tradat in manum ipsius, quem tota fratrum congregatio sibi elegerat.

Hic subinde canonice abbas ordinatus, sine alicujus personæ dominatione & impedimento susceptum ministerium suum pro posse & scire suis impleat, solique Deo secundum ordinem suum liber serviat, liberamque omnium rerum sibi commissarum in Christo deponendarum intus, & foris potestatem habeat. Qui nisi forte præter necessitatem monasterii & communem fratrum utilitatem sacrilegus, quod absit licentiose & seculariter abuti præsumpserit instituta libertate, familia, bonis, rebusve sanctuarii & ob id fratrum præmonitiones contemnens ad suam suorumve privatam cupiditatem & libitum temere ea dissipaverit, vel si beneficia quibuslibet personis nisi necessariis monasterii ipsius servitoribus præstiterit, aut si regibus, Episcopis, seu quibuscunque personis consentaneus annuerit, si forte libertatem monasterii pervertere, si bique locum sanctum subicere attentaverit, si aliquod servitii statutum inde fieri sibi exegerint, mox posteri Comitibus prædicti cum suffragio fratrum, *Advocati*, cleri, totiusque familiæ, & omnium bonorum hominum rite à fratribus hunc accusatum, justeque ab eis convictum, à dignitate sua abjiciant, præficientque alium juxta prædictam libertatem, & *Sancti Benedicti* regulam, quem fratres sibi elegerint & absque omni contradictione pro illo substituant. *Concedit etiam Comes prædictæ cellæ Advocatum* aliquem de posteris suis fieri, si tamen loci ipsius abbas cum consilio fratrum talem inter eos invenerit, qui sicut ipse Comes nunc, non pro terreno commodo, sed pro æterna mercede sollicitus & studiosus bona & constitutam monasterii libertatem & justitiam defendere voluerit. Sin autem, aptum & utilem *Advocatum* undecunque sibi placuerit, eligant. Hic denique abbate petente à rege accipiat bannum legitimum, & ter in anno si necesse fuerit, aut in ipsam cellam, aut ubicunque vel quando abbati placuerit invitatus ab illo veniat, & ibi placitum jussu pro causis & necessitatibus monasterii rite pergat. Nullum autem servitium aliud, jus aut beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertium bannum & consuetudinariam justitiam & legem, quam ceteri *Advocati* in aliis liberis monasteriis habent super fures, proterviam, & censuales & cetera talia. Et in illis trium placitorum

diebus in unoquoque unum maltrum de frumento & unum friscingum, & unum siclum de vino & cetera ad hæc pertinentia. Præterea item constituit, quod nisi abbate volente & advocante bona & loca monasterii suis frequentius temerariis, & sine causa minime ad eat vel contingat. Nec præsumptuosus in eis placitum quodlibet vel pernoctandi licentiam habeat. Nec sub *Advocatum* pro se faciat, nec omnino aliquam absque ratione calumniam, persuasionem aut injuriam monasterio abbati vel familiæ faciat. Si autem non ut *Advocatus*, sed potius ut *Calumniator* & perversor monasterii fuerit, omnino potestatem habeat abbas cum consilio fratrum hunc reprobare, & alium sibi utiliore undecunque eligere.

Constituit etiam & hoc Comes præfatus, & nos ipsius petitione firmiter statuiamus, quod si quispiam posterorum suorum, vel quarumcunque homo personarum, unam vineam, unum mansum, unum molendinum, vel saltem unum mancipium, siue aliquid tale à supradicta cella temerarius injuste abstulerit, ut nostri nostrorumque successorum regia potestate coactus, tria auri talenta ad ærarium regis persolvat, primitus reddito ecclesiæ quod invaserat. Si vero quislibet illorum (quod absit) contem vel aliquam villam inde violenter ab alienaverit, siue manifestus invasor bonorum ipsius cellæ extiterit, vel si hoc testamentum traditionis & libertatis quocunque ingenio seu argumento legum secularium pervertere vel infringere tentaverit, centum auri libras ad regiam item persolvat Cameram, & reddat primitus Ecclesiæ, & secundum leges item componat, quod ablatum fuerat, & sic intentio illius omnino irrita fiat.

Ministris quoque & familiæ sanctuarii eandem concedit legem & servitutem, quam ceteri in regno nostro liberæ abbatæ habent, ut tanto fideliores prælatis suis per omnia serviant. Super hæc omnia Comes sæpe dictus Apostolicum privilegium acquisivit & constituit, ut unus aureus quam Byzantium dicimus, singulis annis Romam ad altare *Sancti Petri* ab Abbate prædicti Monasterii in pascha persolvatur eo pacto, ut libertatis istius & traditionis statuta tanto perennius inconvulsa modo permaneant, & ut prædictum cœnobium, sub *Romane Ecclesiæ* Mundiburdio & Majestate securum semper stabiliatur & defendatur.

Si forte quispiam regum vel posterorum ejus, seu quarumcunque homo personarum (quod absit) testamentum hoc ullo ingenio infirmare vel infringere præsumpserit, si autem id (quod absit) à quolibet eorum instigante diabolo fiet, obsecrat Comes

Execratio
in contra-
venientes.

mesidem & omnino testificatur Apostoli- cum Pontificem per *Christum* & per *Sanct. Petrum* Apostolum & *Sanct. Aurelium* Episcopum & per omnes Sanctos Dei, & per tremendi iudicii diem, ut illum Dei & Sanctorum eius contemptorem & testamentaria hujus conscriptionis destructorem nisi resipuerit, tradat omnino satanæ, & anathematizet eum ac prophanet à consorribus & filiis Ecclesiæ sanctæ DEI & hæredibus vitæ æternæ, ut & auferat Deus memoriam illius de terra viventium, & deleat nomen ejus de libro vitæ: & ut cum Dathan & Abiron, quos terra aperto ore deglutivit & vivos infernus absorbit, perennem incurrat damnationem. Et ut Herodis, Pilati, & Judæ socius factus in æternum discrucietur, & cum Sodomitis & Gomorris ignis & Sulphuris imbres hic experiatur, & Heliodori plagas & verbera hic perpetiatur, & Antiochi tormentis, vermibus scilicet scaturiens, & cum foetore computrescens miserrime conteratur. Et nisi resipiscat, *Petrum* regni cœlorum archiclavigerum cum *Sanct. Aurelio* & toto cœlesti militia portæ Paradisi obstitorem habeat in æternum. Prædia autem seu villæ ad prædictum monasterium antiquitus pertinentia, & ab eodem Comite nunc reddita, hæc sunt. In primis ipse locus *Hirsaugia* cum tribus villulis, *Lutzenhard*, *Alburen*, *Nagalthart*, *Husteten*, *Deckenphrum*, & quæ sita sunt ad *Gilstein*, *Stamheim*, cum villulis item tribus *Summenhart*, *Lutzenhart*, ad *S. Candidum*, ad *Mettlingen*, *Meuchingen*, ad *Grezingen*, ad *Muchlingen*, ad *Mercklingen*, Tres hubæ, *Gumpertsuviler* dimidium. Hæc autem Comes prædictus de suis superaddidit prædictis, *Ottenbrun*, & quæ possidebat ad *Wille*, cum villulis binis *Gretzenbach* & *Blanda* & ad *Biberbach*, ad *Bottennach*, ad *Thanbach*, ad *Vualenheim*, ad *Duas* hubas, & sex jugera vinearum, ad *Gumbrechtzuviler* dimidium, & Ecclesiam ad *Toffingen* & ad *Malscha* Hæc scilicet prædia cum mancipiis ad prædicta loca pertinentibus reddidit & contradidit ad prædictum cœnobium, cum Ecclesiis, fabricis, vinetis, agris, pratis, silvis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, exitibus, & redditibus cultis & incultis cum marchis & terminis legitimis. Statuta quoque & jura censoria cum omnimoda integritate legitimorum suorum & utilitate & servitiis, quæ ullo modo inde provenire vel exco- gitari poterunt. Ut autem prædictæ traditionis & libertatis status, & omnia prædicta statuta, & ratione qua DEO & sanctis ejus destinata sunt, ab hac die omni ævo in Christo rata ea, inconvulsa permaneant, hanc chartam testamen- tariam prædicti Comitis rogatu, conscri-

bi, manuque propria corroborantes sigilli nostri impressione iussimus communi- ri. Data est 7. Iduum Octobris, Anno Dominicæ incarnationis 1075. indictio- ne 13.

Notandum tamen, si Ecclesia † non sit fundi- tus destructa, tunc reficientem non effici patro- num, singulariter observante Guidon, Papa *Limitatio singulariter observante Guidon, Papa singu- lar. 540. num. 2. alleg. l. 1. §. vicinales ff. ne quid in loc. publ.* Idem expresse docet Rochus de Cur- te tract. *Jur. patronat. verb. construxit. numero 12.* ubi rationem assignat, quod aliud sit facere aliud reficere, ut dicunt Abb. & ceteri Dd. *in c. consuluit. de Judais. Bald. Alex. & alii in rubr. ff. Ratio limitati- solut. matrim.* Ideo Felin. ad c. cum accessissent, col. rationis, pen. & ult. de constitut. dicit aliam † esse causam re- fectionis ejus rei, quæ non plane collapsa est & il- lius quæ funditus destructa fuit, per l. si ita lega- tum §. fin. ff. de legat. 1. ubi dicitur quod Testato- re, † postquam legavit domum, eam particula- tim reficiente debeatur legatum, sed eam funditus destructam, in ædē erigente censeatur revocatum esse legatum, quasi jam non sit eadem, sed alia do- mus. Sic & Bartol. in l. si quis adificium. Di- gest. de novi oper. nunt. † dicit reficienti ædificium ex toto destructum posse nuntiari novum opus, non etiam si pro parte duntaxat destructum fue- rit. Unde reficiens, proprie non dicitur face- re, per gloss. in l. 1. §. adificare ultimo. ff. de mort. infe. Exquisite idem firmat Roffre. in tract. libel- lor. super Jure Pontific. de Jure patronat. nu. 5. per text. in l. 1. §. si quis adificium. ff. de novi oper. nunciat. & per rationem, † quod Ecclesia refecta eadem censeatur cum prima arg. l. quid inde §. non tan- tum. ff. quib. mod. ususfruct. amitt. l. si ita legatum, §. si domum Digest. de legat. 1. *Ratio limitati- tationis altera.*

Sed occasione prædictorum non inelegans hic quæstio occurrit: † An nimirum eo casu, cum tertius aliquis, ex readificatione penitus collapsi monasterii acquisivit sibi Advocatiam, antiquam alio protector jus suum clientelare amittat, aut nihilominus retineat: Ob nemlich des vorgewesenen Schutzherrn gehabte Schutgerechtigkeit erloschen, und gefallen / oder derselbig die Castenvogtchen dann noch behalten thue.

Videtur autem † hoc casu simpliciter deciden- dum esse, per supervenientiam novi Advocati, ex readificatione Advocatiam nansciscantis, jus, Ad- vocatitium prioris Advocati esse extinctum.

Primum enim, ut ex prædictis patet † readi- ficans monasterium seu Ecclesiam fit Advocatus ejusdem & primus definit esse Patronus ut tradit gloss. in cap. quoniam verb. fundatores in fine. Et videtur facere text. in l. quid tum. Digest. qui- bus modis ususfruct. amitt. ubi dicitur, quod si navis reficiatur per partes, non perdatur u- susfructus, secus si ex toto dissolvatur, & de novo reficiatur. text. in leg. qui res. §. aream. Digest. de solut. cap. quaris. de consecrat. di- stin. 4. *Ratio l. du- bitandi pro affirmati- va.*

Præterea communis est Canonistarum traditio quod † funditus destructa Ecclesia pereat, etiam jus protectionis & patronat. ejusdem, per ea, quæ hanc in rem fuit cap. 16. de contrariis Advocatiæ, circa primam cessantis protectionis, nempe ex ruina, & desolatione Ecclesiæ seu Monasterii causam ad- uct.

ducta sunt, & per se patet: Siquidem non entis nullae amplius possint esse qualitates, & cum ipsa Ecclesia omnia, quae intuitu illius competebant, quaeque ipsam tanquam subiectum suum sequebantur, recidisse, atque extincta esse intelligantur, deficiente veluti fundamento, in quo consistunt, & sublati eorum qualitibus ob quas privilegia illa in illo loco tributa fuerunt. Ita decidunt Bartol. Jason. Alexand. Zasius & alii ad l. inter stipulantem §. sacram. ff. de verb. oblig. Innoc. in c. Abbate. de sent. excommun. gloss. & Joan. Andr. ad cap. privilegium de reg. iur. in 6. & ad cap. & hoc diximus ad verb. destructa 16. quest. 7. & ad c. statutum ad verb. collegiatus de elect. lib. 6.

35 Cum autem jura & obligationes semel extinctae non reviviscant arg. l. finis. §. pactus. ff. de pact. l. non solum §. 1. Digest. de injur. l. auxilium 37. in princip. ff. de minor. non videtur primus protector ex subsequenti alterius reedificatione Advocatiam semel amissam recuperare posse.

636 Verum tamen his non attentis contraria sententia aequior mihi videtur, nempe in proposito casu prioris patroni jus salvum manere, & per novam reedificantis acquisitionem minime interire.

Ratio decidendi I. Quae decisio probatur primum ex regula, quae habet, quod id, quod nostrum legitimo modo factum est, sine facto nostro; traditione puta in rebus corporalibus, l. traditionibus. Codic. de pact. praecedente iusta causa l. nunquam 31. ff. de acquir. rer. domin. & patientia in rebus incorporalibus ad alium transferri non possit. arg. l. servus §. incorporales. Digest. de acquir. rer. domin. text. in l. filiofamil. §. maritum, ibi invitis nobis res nostras alius retinere non debet. ff. solut. matrim.

Ratio decidendi II. Deinde si ex ruina Ecclesiae collapsae, mox tamen alterius opera restauratae primi Protectoris jus prorsus evanesceret, homines ad construendas Ecclesias difficiliter adducerentur, metuentes, si eadem collaberentur, & ipsi forsitan facultatibus lapsi, praeter inopia reedificare eas non possent, ne indultum ex prima fundatione jus etiam amitterent. At vero alio loco

638 edoctum est, beneficium tamen Patronatus Advocatiae, ideo per Pontifices fundatoribus, ut facilius ad construendas Ecclesias adducerentur, concessum fuisse; Neigitur causam illam impulsivam tollamus; convenientius est, ut per primam fundationem jus legitime acquisitum penes fundatorem maneat, Paul. de Citadin. de iure patronat. part. 3. caus. 4. num. 3.

Ratio decidendi III. Praeterea sicut tamen jus patronatus & similiter Advocatiae non potest directe a patrono auferri, c. decernimus. 16. quest. 7. c. cum dilectus. de iur. patronat. ita nec indirecte per notat. in gloss. c. tua de procurat.

640 verb. effectum. Si praesertim sine culpa primi fundatoris Ecclesia diruta fuerit, nec is obstante forsitan paupertate eam reficere possit. Impotentia enim seu impossibilitas reedificandi in primo Protectore considerata eundem Jure prius legitime acquisito, & diu forte usurpato privare non solet, per multa hoc in Cap. inferius circa quest. An Protector ob defensionis impotentiam Advocatiae exuendus sit, adducta, quo remississe sufficiat.

Cum igitur in proposito casu ex ruina Ecclesiae nihil imputari possit primo Protectori, etiam per aliam reedificata Ecclesia Patronus esse non desinet.

Solutio contrariariorum Argumentorum. Qua decisione retenta non adversantur superiora dubitandi loca adducta.

Nihil enim obstat, quod dictum fuit alterum reedificantem fieri patronum, quia unius etiam Ecclesiae

seu Monasterii, ut alibi etiam dictum fuit, plures simul Advocati esse possunt, & sic tamen alterius novi scilicet patroni ex restauratione jus emergens non tollit antiquius legitime acquisitum, quia Jura ista pluribus competentia non sunt incompatibilia, sed bene simul in uno eodemque subiecto, ut experientia docet, consistere possunt.

Quod vero in secunda objectione affirmatum fuit tamen ex ruina Ecclesiae perire etiam jus Advocatiae ejusdem respectu competens, id verum non est; si ex vetustate vel per incendium, vel per inundationem aquarum, vel per vim hostium, aut tempestatum, usque ad aream dissoluta sit, & reedificetur alia, nihilominus tamen omnia sua antiqua privilegia retinet, etiam si quoad muros, quoad ipsum templum, quoad materialia nova sit.

Etenim tamen jura realia, si non stricto Jure, saltem ex aequitate quadam re & domo reedificata durant, l. servitutes §. si sublatum. Digest. de servit. urb. praed.

Sed obiecta doctrina tunc solum procedit, quando Ecclesia non casu aliquo fortuito, sed Imperio & auctoritate superioris penitus & sine spe refectionis seu restorationis destructa est, ut quia ita consultum esse existimat Episcopus vel summus Pontifex. Petr. Peckius de sacrosanct. & Cathol. Eccles. reparand. c. 35. num. 4.

Limitatur tamen haec decisio, ut vires non exerat, si Ecclesia, tamen cujusquis Advocatiam ex solius fundi assignatione nactus fuerat, alio in loco ac fundo, per tertium quandam reedificetur, per notat. Innocent. in rubric. de iur. patronat. ubi expresse docet, quod Ecclesia destructa & alio in loco aedificata, ille qui fundum duntaxat dedit in prima, non amplius maneat patronus in secunda. In ejusdem concedit sententiam Roch. de Curte tract. in iur. patronat. ad verb. construxit. questio. 8. distinguens inter eum qui propter fundum aut aedificium tantum jus patronatus acquisivit, & eum qui ex bonis suis dotem Ecclesiae constituit, quem ait manere patronum, sicut & dos ipsa mansit, quod etiam est de mente Specul. tit. de iur. patron. part. 3. caus. 4. n. 5. Ubi dicit, quod aut est primus ex fundatione & dotatione patronus, & tunc acquiritur patronatus etiam reedificanti simul cum primo, quia negare non possumus, quin dos data non transeat cum loco, qui denique remanet religiosus, & transit cum onere suo.

Deinde etiam nostra decisio claudicare videtur in casu tamen collapsae & per aliam reedificatae Ecclesiae, quando nimirum primus patronus ad restaurandam Ecclesiam satis facultatum habuit, nec tamen eam reedificare voluit, sed alius eandem cum licentia Episcopi reficit, priori patrono eam prorsus negligente, per notat. Petr. Peck. tract. de reparand. Eccles. capite 34. sub numero 2. tunc enim tacite juri Advocatiae renunciassentur; tamen si tamen alius reedificare vellet, cum acquisitione Juris patronatus priusquam Episcopus consentiat, priorem Patronum interpellare debet, ut ipse aedificet vel reficiat docente Hostiens. in cap. 3. de patronat. ubi dicit aequum esse, quod si extraneus vult reedificare Ecclesiam, Episcopus antequam ei consentiat, prius antiquum patronum super hoc moneat, & ipsum cuilibet extraneo praeferat, allegans ad hoc text. cum in c. Apostolica de his quae sunt a prel. & c. poenit. de loca. & c. ad hac §. fin. de off. archid. facit etiam text. & quod ibi notant Bartol. & ceteri in l. 1. §. permittitur. ff. de aq. quotid. & aestiv.

Ratio limi-
tationis se-
cunda.

647 Cujus rei ista occurrit ratio, quia cum tractetur de Jure perdendo in totum, cum extraneus penitus ecclesiam dirutam ædificare vult, vel in partem, si possit refici tantum, & pro eo evadat compatronus interpellatio fieri debet ad constituendum patronum in negligentia & culpa, ex his quæ dicit Innoc. in c. extirpanda §. quia vero. de prebend. & ibi sequuntur Abb. & cæteri per c. ex parte cum trib. c. seqq. de cleric. non resid. & ex his late scribit Afflic. decisio. 370. dub. 2. Marta Neapol. de jurisdic. part. 2. capite 48. numero quinto.

Sed de his plus satis, quatenus instituto nostro inservire visa sunt; nunc alios acquirendæ Advocatiæ modos ut prosequamur, instituta methodus exigit.

648 Quinto igitur constituitur atque exurgit Advocatiæ Jure territorii, ex eo scilicet quod Monasterium aliquod, vel Collegium Ecclesiasticum in territorio aliqujus Principis existat, vel cum consensu Domini illius territorii extructum fuerit, per notat. Knich. de jur. territor. c. 4. n. 37. ibi puta, si prælatura, vel cœnobium existat in territorio Principis.

649 Plerumque enim Principibus in cœnobia, sub eorum districtu sita, competit Advocatiæ, seu inspectio administrationis Justitiæ, & temporalium, ut sine horum consensu bona immobilia monasterii alienari vel oppignorari nequeant, ut nominatim observavit Wehner. observ. pract. verbo Bogthen / in princ. vers. ut autem in statu, & ante illum Panormitan. in rubr. de jur. Patron. numer. 4. Redoan. in tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de causa cognit. in alien. fact. numero 3. Thom. Mich. disputat. de jurisdic. thes. 55. lit. G.

650 Inprimis vero Serenissimi Austriæ Archiduces respectu hæreditariarum Advocatiarum tam in monasteria, quam in Episcopatus, in provinciis ac ditionibus suis collocatos, territorii Jure competentium, specialiter ac nominatim ab Imp. provisi, ac privilegiati sunt, id quod clare monstrant eorundem Privilegia, quæ inter alia sic habent: Sie (die Erzhertogen von Oesterreich) sollen auch haben alle Bogthenen / vnd Bogtrecht / in Bisthumen / Abteyen / Probsteyen / Eldestern / Gottshäusern / vnd Kirchen / an Leuten / vnd Gütern / die in ihren Herrschafften / vnd Länden gelegen seyn / deren Erbvogt sie seyn / vnd zu recht sollen seyn.

Eleganter etiam hanc ipsam Jure territorii existentem, ac competentem Advocatiæ deducit Lud. Fachsius conf. 55. incip. Durchleuchtig. tom. 2. illustr. Academ. in princ. ubi testatur, quod in corpore Juris

651 nihil de Advocatiæ Episcoporum & bonorum Ecclesiasticorum, prout ea hodiernis temporibus in usu est, inveniat, & ibid. numero 1. hisce verbis ait:

652 das sind ich wol / daß die Christliche Keyser / den Bischöffen vnd Geistlichen viel Freyheiten / vnd Privilegien gegeben / vnd sie allwegen darob solcher Gestalt geschützet / vnd gehandhabet haben / daß niemand denselben / das allerwenigste hat abziehen / vnd entwenden müssen / bey mörderlicher Straff des sacrilegii, wie dann im tit. Cod. de sacrosanct. Eccles. item de Episcop. & cleric. item in constit. Frider. quæ est in usib. feud. in tit. de stat. & consuet. cont. libert. Ecclesia, item in tit. Authent. de sanct. Episc. fund. &c. davon außdrückliche Verordnung beschehen.

Alle dieselben vnd dergleichen Keyserl. Rechten gezei-
653 chen dahin / daß die weltlich Obrigkeit / die Bischoff vnd Geistliche Prälaten / es seyen Stiffter / Elöster / Kirchen / oder was es wölle / bey iren Privilegien / Haab vnd Gütern gänglichen lassen / vnd davon selbst nichts abziehen / noch andere abwenden lassen sollen / bey Straff

654 / vnd Peen der Keyserlichen Acht / bey Verlust der Freiheit vnd Obrigkeit vnd anderer Straff mehr / wie die Keyser in obgemelten Tituln hin vnd wider in Texten außdrücken / vnd seynd also die Stifft / Elöster / Kirchen / Bischöffe / Priester / Mönche / vnd andere Geistliche Personen vornemblich in der Röm. Keyserl. Mayest. Schutz / welche fürer einer jeden Obrigkeit befohlen hat / dieselbige bey ihren Haaben / Gütern vnd Gerechtigkeiten / vnd Freyheiten zu schützen vnd zu handhaben bey hoher Straff / das ist der Schutz / den ich im Rechten finde

Auß dem mag nun herfließen / der Gebrauch 656 daß ein jeglicher Fürst vnd Herr die Geistlichen / die in seinem Lande wohnen / in Schutz vnd Vertheidigung nimmet / vnd ist nit vnbillig / sondern Rechte vnd wolgethan / wann man Rechtschaffen damit umbeget / vnd läßt beym schützen bleiben. hæc Fachsius loco alleg.

Ratio porro asserti quinti modi, quo Advocatiæ enasci diximus, inde palam elucet quod omnia quæ intra alicujus territorii septa continentur, in fide & patrocinio domini istius esse opinione præsumatur c. vocatio omnes Basilica. 17. quæst. 1. Canonistæ plerique in c. 657 nimis de lurejur. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præf. 20. numero 2. Hieron. de Mont. tract. finium. regund. cap. 30. 61. 82. & 83. Gabriel. libro 1. comm. opin. tit. de probat. conclus. 9. Menoch. 3. de præsumpt. 100. Mascard. conclus. 270. Aegid. Bosl. tit. de princip. numer. 233. Avendan. de exeq. mandat. libro 1. cap. 1. Francisc. de Claper. cent. fisc. caus. 15. quæstio. 2. Valasc. de jur. emphyt. quæst. 8. Choppin. de doman. libro 2. tit. 9. num. 2. Lancelot. in templ. jud. lib. 1. capit. 6. Azevedo. libro 4. constitut. Hispan. tit. 15. leg. 1. num. 57. Brunus. consilio 34. num. 5. Ruin. conf. 22. lib. 1. & conf. 13. num. 8. lib. 4. Roland. à Vall. conf. 91. num. 17. vol. 2. Gravett. conf. 615. 673. 882. 940. Maranta conf. 105. numer. 8. Natta. conf. 313. numer. 3. & conf. 501. n. 31. 506. numer. 30. Oldrat. consil. 176. Dec. conf. 528. Schurff. conf. 26. num. 1. vol. 1. Myusling. conf. 16. numer. 35. Anchoran. consil. 142. Welenbec. conf. 42. num. 3. Paris. conf. 15. numer. 9. lib. 1. Curt. Jun. conf. 158. numer. 24. & 184. numer. 8. Pacian. conf. 3. num. 47. Pruckman. conf. 27. num. 3. lib. 1. Matth. de Afflic. decis. 269. num. 5. Capyc. decis. 180. num. 7. Franc. Marc. decis. 542. num. 4. p. 2. Anton. de Amat. decis. 116. num. 23. Cavalcan. decis. 28. num. 1. p. 1. Meichner. tom. 3. decis. 23. num. 20. decis. 33. num. 4. Concor-
658 dant cum his, quæ eleganter tradit Didac. Covarru. in repetit. 2. c. possessor mala fidei. §. 10. num. 5. de reg. jur. in 6. ubi scribit, quod Jure communi Reges sint patroni Ecclesiarum sui principatus, per tradita Archidiacon. in c. lectis. 63. dist. Bald. in c. quanto de jud. col. ult. Et in proemio, Rex pacificus. col. 2. Anton. Corsetus in tract. de excellen. Regis. q. 34. neque sine ratione Guid. de Baylio in d. cap. lectis 63. Franc. Marc. decis. Parlam. Delph. q. 1024. n. 11. Schurff. conf. 72. n. 10. cen. 1. Hier. de Cævall. Spec. comm. opin. contra Comm. Tom. 4. q. 897. n. 379. ubi similiter cum Covar. allegato, de Rege Hispaniæ hoc testatur.

Ex hoc igitur inferitur Reges interdum ad defen-
659 sionem Ecclesiarum in Regnis suis sitarum triplici vinculo obligatos esse, uno, qua Reges & Magistratus, altero, qua Ecclesiarum Advocati tertio qua earundem Patroni ac collatores sunt, quia (ut alibi plus quam semel notavimus) semper illis qui ex constructione, dotatione, & fundatione, vel alio titulo Jus patronatus Ecclesiasticum habent, onus defensionis, ne bona illius Ecclesiæ dilapidentur, incumbit c. filius 16. q. 7.

Sic

- 660 Sic etiam regulariter sub † territorii dominio veni-
 661 unt omnia Jura in eo existentia, & Dominus † terri-
 torii fundatam habet intentionem in omni superiori-
 tatis & Jurisdictionis Jure ita, ut omnia, quæ continen-
 tur sub finibus sui Imperii, subsint ejus Jurisdictioni &
 Imperio. Aleiat. *respons. 12. n. 11. in princ. lib. 3.* Al-
 varus Valesc. *quæst. 8. num. 21. & seq. fur. de Emphyt.*
 Joann. Amicis *conf. 25. num. 28.* potestque ejusmodi
 662 Jura Princeps † intuitu superioris & universalis feudi,
 & domini exercere in omnes subditos tam mediatos,
 quam immediatos, Francisc. de Claper. *decis. causar. fis-
 cal. cent. caus. 15. quæstio. 2. numero 77.* Joan. Kop. *q. 48. num. 2.*
- 663 Talis enim protectio, † defensio & custodia bono-
 rum, ac personarum generalis, præsertim Juris & fa-
 cti, de potioribus Juribus, jurisdictionis & superiorita-
 tis dicitur. Plat. *in l. fi. C. de erog. mil. annon. lib. 12.*
 Chassan. *in Catal. glor. mund. part. 5. n. 195.* Bartol.
tract. de custod. clav. à n. 54. usque ad n. 78. & 80. Unde
 664 soli Principi, vel ei, qui jura Principis obtinet, talis
 protectio de Jure competit, ut asserit Menoch. *cas. 338. de arbit. jud. quæst. n. 3.* Aeralb. *de privil. & jur. reg. Franc. n. 39. & 40.* Bart. *decis. 179. à princ.* & quod ta-
 lis protectio ad dominos universales Landesfürsten /
 qui omnem jurisdictionem & superioritatem habent,
 pertineant, dicit Bart. *d. tract. de custod. clav. n. 54.*
Capit. decis. 27. n. 1. & seq. Boer. quæst. 304. 106. Rol.
conf. 18. vol. 3. id quod & aliis in locis occasione subjectæ
materiæ, indicavimus.
- 665 Hunc in modum de Jure communi, † quoad Eccle-
 sias suæ diocesis, intentionem quidem fundatam,
 quoad Jus superioritatis, habere Episcopum, docet
 Menoch. *lib. 6. præsumpt. 72. num. 1.* non autem quoad
 ejusdem Juris possessionem, scribit Abbas *in c. olim*
inter la. 3. extr. de restit. spoliat. eodemque sensu Ant.
de Buttr. in c. cum ad sedem. num. 28 & c. olim inter n. 4.
ext. eo. In Jure duntaxat, non in possessione, quæ plu-
 rimum facti habet, Episcopi præsumptionem fundari
 666 tradit; generaliter enim † à titulo ad possessionem non
 valet illatio, arg. *l. naturaliter. §. nihil commune. de*
acquir. possess. Bartol. in l. Celsus ff. de usucap.

Cæterum ex isto territorii Jure, ad asserendam Prin-
 cipi suo Neuburgico Advocatiam Monasterii Cæsa-
 riensis, fortiter arguit Auctor Pfälzischer Informa-
 tionschrift *in princip. ibi.* auch auff seinem eygenen
 Grund/ vnd Boden/ in der / mit allen Regalien/ Wel-
 lichen Superioriter vnd Hoheiten ihme zuständiger / &
 certis limitibus circumscribirtter Graffschafft Grays-
 spach extruirt vnd erbawt hat / laut des Stifftbreuffs / in
 welchem zubefinden / quod Comes Henricus de Lechsa
 gemünd/ & uxor ejus Comitissa Luicardis, & filius ejus
 Volcradus, consensu universorum legitimorum ejus-
 dem prædii cohæredum suorum, in proprio fundo
 suo quoddam Cœnobium, quod Kaysheim dicitur
 construxerint, &c. Also daß wolermelter Herr Graff
 umb dieser zweyer Ursachen und respect willen / das
 Kloster Kaysheim mit Castenvogthey / Erblichen
 Schuß / vnd allen Jurisdictionen in temporalibus
 ihme vnterwürffig gemacht / &c. Idemque *in deductione*
contra Kaysheim cap. 1. §. antepennult. his verbis: Vnd
 weiln potestas jurisdictionis & sublime jus territorii
 nicht nur in jubendo & vetando, sondern auch in pro-
 tegendo bestehet / so volgt daher noch weiter / daß auch
 den Innhabern der Graffschafft Grayspach / über ihr
 Kloster Kaysheim / vnd desselben ein : vnd zugehörun-
 gen die Ewige vnd Erbliche Schuß vnd Schirmsge-
 rechtigkeit / vi & virtute Juris territorialis gehörig sey
 vnd zusehe.

Quod ipsum etiam memorat & in scripta retulit Dn.

Besold. Profess. Tubingens. Academ. doctissimus *in*
dissert. de Jure Fæder. cap. 5. num. 8. Sic & vendicant,
 inquit, sibi Comites Palatini Neuburgenses die Erbcaa-
 stenvogthey vnd hohe Obrigkeit super cœnobio Kaysers-
 heim / ratione Comitatus Greisbachensis, ubi addit ea-
 dem prope Jura in Monasterium Ottenbeuren affectare
 Episcopum Augustanum,

Verum qua ratione, isti, ex Jure Territorii de-
 prompto argumento obviandum sit, videri possunt,
 ea quæ in hanc rem supra Capite proximo VIII. n. 427.
 & seqq. deduximus.

Sic etiam ex eodem territorii fonte pro Civitate
 Donayverdana Monasterii S. Crucis in eadem siti Ad-
 vocatiam sibi vendicante, argumentum ducit Infor-
 mator, Wie es mit den am Kayserslichen Hoff / wider des
 Heyl. Reichs Statt Donawert außgangnen Processen
 beschaffen / part. 1. in princip. §. 2. hisce verbis. Vnd
 diese Schuß vnd Schirmsgerechtsame / ist sonder zweifa-
 sel einem Erbarh Rath von alters dannenhero zuge-
 wachsen / vnd zugleich dabey / daß sonsten kein
 Schirmherr angenommen werden solle / so enixe be-
 fohlen worden / diemell das Kloster ohne das in gemei-
 ner Statt Ober vnd Pottmässigkeit gelegen / vnd
 darumb die Protectionem in vnversehenen Nothsäl-
 len viel besser / als ein Bischoff von Augspurg / & qui-
 vis alius extraneus in alieno territorio lassen / vnd be-
 setzen kan / sonst würden merckliche Vnordnungen vnd
 confusiones Jurisdictionum daraus entstehen / dar-
 durch dem Kloster mehr Vngelegenheit zugezogen wer-
 den köndte / als sie von Schuß immer zu gewarten haben
 möchten.

Sic etiam à Jure territorii sive Domini in terminis
 Advocatiæ argumentatur Wesenb. *consilio 48. in prin-*
cip. pro quodam Episcopo, ubi arguit, eum, cum sit
 dominus Monasterii in spiritualibus, præsumi etiam
 esse patronum ejusdem, nisi contrarium probetur
 eo, quod Monasteria † Episcopo loci ipso Jure sint
 667 subjecta. *c. cum non liceat, 12. de præscript. cap. 1. c.*
Abbatibus cum seq. 18. quæst. 2. c. de Xenodochiis. de relig.
dom. gloss. verb. in tua, c. sicut. 8. de excess. prelat. nisi
speciali privilegio sint exempta c. 1. 16. quæst. 2. quæ ex-
emptio † non præsumitur, donec probetur, c. contra
 668 *morem. 100. distinct. gloss. d. cap. sunt verb. in tua in fin.*
de excess. prelat.

Unde in dubio habet † Episcopus ratione superio-
 669 ritatis intentionem suam fundatam in Ecclesiis sibi sub-
 jectis, quod in iis omne superioritatis Jus habeat, *cap.*
2. de restit. spoliat. lib. 6. Socin. conf. 86. in causa. n. 5.
vol. 1. Montan. in tract. fin. regund. cap. 61. n. 4. Ever-
 hard. *in loc. legalib. 16. loco à tot. ad part. Schurff. conf.*
26. diligenter n. 2. centur. 1.

Quin etiam nominatim in conciliis † Toletano, 670
 Cabilonensi & Antiocheno statutum est, ut omnes
 Ecclesiæ, cum universis earundem bonis ac Juribus,
 Episcopis subjectæ, in eorumque potestate sint, ut
 apparet ex c. decretum, & ca. quæcunque, cum duob.
 seqq. 10. quæst. 1. Idque usque adeo verum † est, 671
 ut non valeat pactum appositum, quod res Ecclesiæ
 ablata non debeant ad ordinationem Episcopi perti-
 nere, tanquam pactum contra naturam contractus,
 ut est text. in c. sic quidam. junct. gloss. 10. quæst. 1.
 quam videntur sequi Bartol. *in Auth. ne nullus fabri-*
cet. n. 3. & latius Paul. de Ciradin. tract. de fur. patron.
part. 3. q. 9. caus. acquirend. 2.

Hinc est, † quod Jure etiam canonico consti-
 672 tutum fuerit, ut Monasteria, continuo, postquam
 erecta fuere, Episcopo, cujus in diocesi constru-
 cta sunt, debeant esse subjecta. juxta *cap. Monaste-*
ria, 18. quæst. 2. c. omnes Basilica. 18. quæst. 2. facit etiam

c. interdicimus. 16. q. 1. & c. cum persona; in princ. junct. vers. quod si tales ibi, licet ordinariorum. de privileg. lib. 6. c. cum venerabilis de religios. dom. c. cum episcopus. de offic. ordin. lib. 6. quæ Jura ad hoc alleg, Panor. inc. recepimus. n. 4. de privileg.

Exemplum Verum enim vero an & quatenus Reges, Principes & alii Status, Ecclesiarum in territoriis suis sitarum, ordinariæ protectionis Jus habeant, nominatim explicavimus *infra Cap. VII. circa finem.*

super Monasterio Seckingen Porro exemplum ejusmodi usitati Juris Advocatitii ratione Territorii competentis extat apud antiquissimum & nobilissimum Cœnobium † *Seckingen*, cujus Abbatis Princeps Imperii habetur, quod conditum est Anno supra quadringentesimum nonagesimo Quinto, à Divo *Fridolino* Scoto, quem Regis illius filium fuisse perhibent. Hic sub *Clodoveo* Francorum Rege Christum Prædicandi causa extramarinis terris ad *Hilariu* Pictavensem Episcopum in Galliam atque Burgundiam veniens, cœnobium aliquot instituit, & post varia demum pietatis exempla ad Rhenenses regiones progressus *Seckinga* locum delegit, ibidemque *Clodovei* præsidio (cuius post devictos Alemanni terra ista parebat) insula dono accepta Sanctimonialium collegium extruxit, eique divinorum oraculorum interpretatione ad finem usque vitæ præfuit.

674 Inter miracula illi attributa numerantur, † cum solis precibus Rheni undas bifidas fecisse, & alveo duplici circumfluo collegium intra insulam conclusisse.

675 Illud autem præ cæteris memorabile est, † quod cum ex duobus fratribus *Claronensium* apud *Helvetios* Dominis, alter *Vrso* nominatus integram regionis ejus sibi debitam partem *S. Fridolino* moriens legasset, atque id *Ladulphus* fratrum alter *Vrsonem* extincto rescindere & ad se rapere tentasset, *Fridolinus Vrsonem* à mortuis excitatum Judicibus in Pago *Ratigweil* pro Tribunali sedentibus adduxerit, ut vivo ejus testimonio fratris conatus reprimeretur. Quo ille miraculo commotus non solum fraternam partem deseruit, sed suam insuper *Dino Fridolino* adjecit, id quod sequentibus versiculis, antiquitas notificasse dicitur.

*Prædixit pro Domino dent Fratres; hic Fridolino
Tempore post multo negat alter, fratre sepulto,
Suscitat hunc testem Dominus, ducitq; benignus
Turba timore tremat, Sanctus sua Jura redemit.*

676 Hinc *Claronenses* Juris † *Monasterii Seckingen* ab antiquo fuere, quod & annua legatione missis ad hanc *Fridolini* Basilicam testari consueverunt.

677 Cæterum, † cum, ut dictum est, in territorio Regis *Clodovei S. Fridolini* cœnobium *Seckingen* construxisset, illud ratione territorii, ad eos spectantis, Advocatos habuit Francorum postea Australiorum, inde vero Germanorum Reges, usq; ad Annum 1187. quo *Fridericus Augustus* inter filios Imperium distribuit, tum enim *Othoni* Burgundia cessit simulque hujus loci Advocatia, ut ex veteri formula pacis finium inter *Uranenses* & *Claronenses* designationem continens, *Claronæ 3. Cal. Septemb. Dominicæ Incarnationis Anno 1196.* perscripta patet. Stirpe autem horum Principum deficiente, Advocati munus † vicinis *Habsburgiorum* Comitibus delatum est, quo etiamnum hodie *Archiduces Austriæ* & eorundem posterii gaudent, qui quidem non solum Protectores monasterii *Seckingen* sed ejusdem etiam vasalli sunt, ut nuncupatim indicat *Sebast. Munster. Cosmograph. lib. 5. c. 213.* qui refert, *Albertum* Comitem † de *Habsburg* oppidum arcemque *Seckingen*sem, tempore *Friderici Barbarossæ* Imperatoris primum ab ejusdem Monasterii Abbatis in feudum recognovisse. Et hæc-

nus quidem de modo existentis Advocatiæ ex Jure territorii, circa quod tamen conclusivè, objicere quis posset:

Si principibus vel aliis Statibus Advocatia ratione territorii competit, frustra eadem ab Impp. feudalititulo impetratur. Id enim quod † quis antea habet, id novo Juris molimine acquirere frustra laborat. arg. l. 2. §. l. si quis 6. prohibet ff. de eden. l. 1. C. de execut. rei jud. Siquidem nostrum quod est, ex alia causa nostrum fieri amplius non possit. §. sed si rem. 10. Inst. de leg. l. proprias 13. C. de legat. l. *Mavins* 66. ff. de legat. 2. Sed *infra n. 800.* aperte traditur Advocatias in investituris Imperialibus vna cum territoriis concedi solere. Ergo non competunt ratione territorii.

Sed ad hanc objectionem facilis patet responsio, negando illationem; Quia bonorum † suorum allodialium, quæ antea quis propria habuit, partem, vel integram portionem, quilibet Imperatori, vel cuivis alii offerre, eademque rursus ab illo in feudum accipere potest, quemadmodum communi Interpretum suffragio receptum esse, tradunt *Dec. conf. 564. n. 6. Ruin. conf. 40. n. 12. vol. 1. Cephal. conf. 168. n. 71. vol. 2. Guid. Papa q. 272. Curt. Jun. conf. 21. n. 6. & conf. 240. n. 5. Alciat. conf. 12. n. 2. vol. 1. conf. 15. n. 2. & conf. 43. n. 14. vol. 5.* ubi hanc tradit magis esse communiter approbatam sententiam vberime *Carol. Molin. consuet. Paris. §. 1. gloss. 5. n. 42. Franc. Burs. conf. 46. n. 17. & seq. lib. 1. Jac. Menoch. conf. 2. causa Finariens. art. 4. n. 3. & conf. 1. n. 87. & seq. & conf. 191. n. 52. & inquit Gail. obs. 158. n. 1. lib. 2. indubitatum esse, quod quilibet generaliter rem suam propriam, possit facere beneficiariam, & quod hoc pro tutela & defensione rerum suarum facere soleant.*

Ex quo apparet bene fieri posse, quod etiam aliquis ratione territorii habens † Advocatiam eandem nihilominus ab Imperatore postea in feudum cognoscere possit, & sic objectam difficultatem prædictis nihil ob stare. Imo nihil novi est, quod aliis etiam Titulis competens Advocatia, nihilominus eadem Imperialibus Investituris inseratur, id quod clarissime ostenditur in Jure Protectionis quod Comites *Wertheimii*, in Cœnobio *Brumbach*, sibi competere asserunt. Quamvis enim (ceusupra n. 439. relatum est) iidem Comites Advocatiam *Brumbachensi* ex fundatione, dotatione & Jure Territorii, ut ex prædictis patet, sibi vendicent nihilominus tamen eandem tanquam Feudum Imperiale postea recognovisse, ostendunt, attestante id *Auctore Wertheimischen Gegenberichts* contra *Würzburg c. 3. fol. 41.* sequentibus verbis: In Krafft dieser Hoch vnd Herrlichkeit / der fundation, dotation vnd Keyserlichen begnadigung / ist den Graffen zu Wertheim der Schut vnd Schirm (welchen sich die Römische Keyser vor alten Zeiten reservirt / außgezogen vnd vorbehalten) über besagtes Kloster zugewachsen / darfür sie dann wie mit Churfürstl. Meinsischen vnd andern Bhtunden zubelegen / albereit in Anno 1354. vnd 1384. also in die 200. Jahr vor außschleiffung der Capitulations Wißgebur / von des Römischen Reichs wegen erkent worden / c. in massen dann nit allein die alte Graffen von Wertheim durch jederzeit Röm. Keyser vnd König mit solchem Kloster Schirm / als einem Reichslehen sonder Lehenstein selbst von weiland den Hochlöblichsten Keyf. Maximiliano vnd Rudolpho / wie nit weniger von der jeso regierenden Röm. Keyf. May. investirt vnd belehnet / auch vigore istius constitutionis durch weyland Keyf. Caroln in An. 1541. vnd 1548. dem lebenden Graffen von Wertheim / in sonderlichen conservatoris auffgelegt vnd gebotten worden / dieses Kloster in Krafft darüber habenden Schut vnd Schirmsgerechtigkeit / nit davon entziehen zu lassen.

683 Sexto oritur *Advocatia* † *Clientelaris ex spontanea*
liberi populi in alicujus potentioris Domini clientelam
deditione ac subjectione. Wesenbec. d. conf. 48. n. 23. Nam
Advocatia regulariter † permillum est, maxime libero populo,
ex spontanea aut communitati, habenti & exercenti Jurisdictionem
liberi per se aut suos Magistratus, alterius Imperio, consu-
Populi in lente Natta Respons. 636. n. 6. § 59. Tom. 3. & hinc mul-
Clientelam to magis se dare in protectionem alterius, ut contra in-
deditione. 684 justam vim defendatur. arg. l. 7. de Capt. § posth.
 Eremb. 1. de Fæder. 4. n. 12.

Si enim iis, qui superiorem recognoscunt, ut sunt
 Principes, Comites, Barones Nobiles & Civitates
 Imperiales permillum est, Protectores cooptare, ut
 supracap. 6. ad nauseam probavimus; quanto magis id
 illis concessum esse intelligitur, qui ab omni superiori-
 tatis jugo liberi sunt. arg. text. in l. fin. juncta gloss. C.
 qui aetate text. in c. cum in cunctis, in princ. de elect. l. 3.
 Cod. de cond. indeb. l. si quando. C. de testib. l. si non sin-
 guli, C. si cert. pet. l. qui pignoris. & ibi Joan. de Imol.
 not. ff. de acq. poss. § in §. illud quoque. in Authent. ut
 determ. sit nu. Cler. l. penult. in fin. Digest. si quis caut. §
 in l. §. quadam. junct. gloss. ff. de interd. text. in cap.
 quemadmodum. post princ. de jurejur. § in c. inter cor-
 poralia, in princ. de translat. Episc. & c. idque infrequens
 non est, ut liber populus, vel libera Civitates sese sub-
 mittant alicui Principi, ut ab eo protegantur, & defen-
 dantur, Bald. in c. 1. lect. 2. n. 9. de judic. Menoch. conf.
 32. n. 4. vol. 1. & patet ex iis, quæ in Cap. VI. de liberis
 quibusdam rusticis dicta sunt.

685 Ea autem submissione † non transfertur in electum
 Patronum jus quodpiam aliud, præterquam jus defen-
 dendi, c. ex. part. e. accepimus. ubi Alber. notab. ult.
 de privileg. Bartol. in procem. Digest. §. omnem Laudens.
 in tract. de Princip. sub tit. de confæd. pac. privileg. 91.
 vers. 56. Simon. Pistor. consil. 43. n. 79. § sequen. vol. 2.
 Hermann. Vult. tom. 3. conf. Marpurg. conf. 19. nu-
 mero 146.

686 Si tamen per liberum aliquem populum se se alicu-
 jus † Protectioni submittentem protectori suscepto,
 præter defensionem, alia etiam Jura, per conventio-
 nem inter se mutuo initam, indulgeantur, tunc ad
 expressa onera subeunda clientes omnino obstrin-
 guntur, ut nominatim adleveravit multis textibus,
 & autoritatibus in comprobationem citatis Andr.
 Gail. lib. 2. obs. 84. num. 10. vers. postrem. in hac ma-
 tersa.

687 Et patet hoc ipsum ex subiecto Pagi Erlenbacensis
 † exemplo, ubi videre est, homines illos prorsus antea
 liberos, multa alia jura, in literis transactionis infra po-
 sitis, speciatim expressa in protectorem sponte assum-
 ptum, transulisse.

Exemplum Cum enim inhabitatores prædicti pagi Erlenbacen-
acquisita sis ante ducentos, eoque amplius, annos, sicut testa-
protectionis tur infra allegatus Refutator Wertheimensis. p. 1. cap.
per liberi 4. fol. 86. vers. mit dem Flecken Erlenbach. prorsus libe-
populi sub- ri, nullique domino, excepto Imperatore, subiecti
missionem essent, nec tamen ab injuriis, & violentiis aliorum
Erlenbacen- seipsos tueri possent, communi consilio, & spontanea
sum. conventionione Anno 1409. Illustr. Domino Joanni Co-
 miti de Königstein/possessori Comitatus Wertheimen-
 sis, & filia ejusdem Catharina, certis sese conditioni-
 bus, uti subsequens literarum copia ab Authore des
 Wertheimischen Gegenberichts contra Wirzburg sub
 numer. 50. nuperrime in lucem edita, docet, in tute-
 lam tradiderunt: Conventionis autem literæ ita
 habent.

Littera Con- Wir die hernach geschribene / mit Namen Ich
ventionem Heinz Freyheit Schultheiß / ich Cunz Freyheit
in inter der Jünger / vnnnd ich Fritz Rudiger die Heim-

burger / ich Cunz Freyheit der Elter / ich Hans loan. Co-
 Heylmann und mit vns die ganze Gemeind zu Er- mitem
 lenbach / bekennen und thun fundt öffentlich mit VVerthei-
 diesem Brieffe / für vns vnser Erben vnnnd Nach mium, &
 kommen / allermenniglich / die ihn sehen oder liberos ho-
 hören lesen / daß wir angesehen vnd erkant haben mines pagi
 grossen Schaden / vnmögliche Uzunge Be- Erleben-
 schwerunge vnnnd Bekümmernusse / die vns al- sese, illi
 len / wider Gott / wider Recht / widerfah- certis pa-
 ren / geschehen vnnnd widerbotten seyn / in man- tis & con-
 cher Handtweiß / von mancherley Leuten / vnnnd in prote-
 das von deswegen / daß wir gemeintlichen kein tionem
 Herrn / Voigt / Schurer oder Schirmer nit haben. dederunt.
 Daß uns das nimmer geschehe / vnd dasselbe Causa su-
 fürbaß zu vermeiden / so nemmen wir einmüthig- cepti Pro-
 glichen / begeren vnnnd fordern williglichen. tectoris.
 vnnnd ungezwunglichen / vnnnd bitten auch mit
 ganzem Fleiß / den Edlen Wolgebornen /
 Herrn Graff Johansen Graven zu Wertheim/
 daß er vnnnd sein Erben / vns führo / sollen vnnnd wol- Obligatio
 len seine mitwehrlliche Hülf / vns vnnnd vnsern Nach- protegend.
 kommen / schüren / schirmen / vertreten vnd verspre-
 chen sollen / mit allen Rechten / als ander ihr arme
 Leuth / die vnter ihn sitzen / vnnnd ihr eygen sind /
 als fern sie mit recht können vnnnd mögend /
 ohngefährd / mit solchem Vnterschied / daß
 sie vns oder vnser Erben vnnnd Nachkommen /
 wider Recht nicht zwingen / bethen / schätzen
 oder schuren sollen / noch jemand von ihrents
 wegen.

Darzu sollen wir ihn auch nicht verbunden
 noch schuldig seyn / keinerley Frohndienst zuthun /
 außgenommen / daß vnser jeglicher der Pferd- Limitata
 hat / des Jahrs zu Dienst vnd Frohn kommen servitia ob
 soll / dem ehegenanten vnserm Gnädigen Herrn / protectio-
 vnd sein Erben / vnd ihr Herrschafft / ob sie des an vns nem susce-
 begehren / in zweyen Meilen / warzu sie vnser ptam.
 bedörffen / ohngefährde: Welche unter uns aber
 nicht Pferd haben / es weren Mann oder Frau
 der oder dieselben auch zweyen Tag / mit ihr selbst
 Leibe oder jemandes für sich bestellen vnd zu Dien-
 sten kommen / in aller Masse / als vorgeschrieben
 stehet / ohngefährd.

Vnd darumb daß der ehegenant vnser Gnä- Annuum
 diger Herr / vnd sein Erben vns mit Willen vnd Honora-
 mit Treuen vor seyn / wollen wir in einmütig- rium Pro-
 lichen / vnd unbezwungenlichen Jährlichen gestationis
 ben vnd reichen / acht Malter Habern / Werthei- causa præ-
 mer Mezen / vnd ihn die antworten gen Werts standum.
 heim in ihr behaltuisse / ohn ihren Schaden oh-
 negefährde.

Auch wollen wir den ehegenanten vnserm Concessio
 Gnädigen Herrn vnd sein Erben / damit zu pascenda-
 Dienst stehen vnnnd kommen / als ihre Schaffe rum Ovi.
 bishero kein Recht gehabt haben / sie zuwaiden /
 zu treiben / oder zu hütten / auff vnserm Felde / oder
 in vnser Marck / das gönnen wir ihnen fürbaß
 nun einmütiglichen vnd williglichen / daß sie die-
 selbe ihre Schaffe in vnser Marck treiben / wai-
 den / hütten vnnnd nehmen mögen / doch also /
 daß ihre Schäffer nicht sollen treiben / oder hüt-
 ten / auff keiner vnser / Wiesen / noch auff kein
 gehegde /

gehegde/ oder auff kein Stupffelacker / biß also lang daß vnser Schweine dieselben Stupffelacker / hiezzwischen vnnnd Sanct Bartholomeus Tag/ in einem jeglichen Jahr / vor erlauffen haben / So mögen sie dann darnach mit ihren Schaffen wol darauff treiben / vnnnd hüten/ ohn alle hindernusse / ohngefährde. Were aber / daß die Schäffer das vbergriffen / oder vbergiengen vnnnd Schaden theten / wann dann solcher Schad geschehe / denselben Schaden sollen die Schöpffen in einem Rechten erkennen / was sie geschadt hätten / denselben Schaden sollen die Schäffer die den Schaden gethan hätten / kehren / ohn Eintrag / ohngefährde.

Constitutio
iudicii.

Auch haben wir erkannt / daß vns grossen Schaden zugefügt hat/ daß wir kein Gericht nicht vnter vns haben/ daß vnser einer den andern hat gezogen / geladen vnnnd geheischen an Gericht Geistliche oder Weltliche / wo er hin möcht oder wolt / das vns ärgerunge / versäumnisse vnd grossen Schaden zugefügt hat / daß selb abzuthun vnnnd zu meiden / so machen wir einmütiglichen mit Willen / wissen vnd Berhengnusse daß ehegenanten vnser Gnädigen Herrn / ein Gericht in dem ehegenanten Dorff zu Erlenchbach / also daß dasselbe Gericht ein Schultheiß zu Erlenchbach innen haben / vnd besitzen soll / hegen / schirmen / schützen vnnnd schuren / von daß ehegenanten vnser Gnädigen Herrn wegen / vnd von sein Erben vnnnd Herrschafft wegen / vnnnd soll auch dem ehegnanten vnserm Gnädigen Herrn vnd sein Erben geloben / vnd zu den Heyligen schweren / ein gleicher Richter zu seyn / dem Armen als dem Reichen / ohngefährde.

Vnd wann ein Schultheiß von Todtswegen abgieng / oder abgesetzt würde / oder anderst wohin führe / wie das käme / so soll vnd mag der ehegenant vnser Gnädiger Herr oder seine Erben / ein andern Schultheiß auß vns machen / vnd setzen in dem Dorff zu Erlenchbach / der bawlich vnd hāblich dabey uns sitzen/ vnd anderst nirgent / ohngefährde : Vnd derselbe Schultheiß soll ganzen Gewalt haben / den Büttel zu heissen / vnd daß ehegenanten vnser Gnädigen Herren sein Erben vnd auch von Gerichts wegen / was der heisset oder gebötte / daß die Articuli diß Brieffs anrührete / das sollen vnd wollen wir vnd vnser Nachkommen gehorsam seyn / vnd darwider nicht setzen bey der höchsten Buß / als hernach geschriebe steht / ohngefährde.

Auch geloben wir mit guten Trewen gemeinlich für vns / vnser Erben vnd Nachkommen / dem Gericht zu folgen vnd gehorsam zu seyn / alles was daran gerichtet / getheilet oder geschöpffet würde / das stat vnd vest zu halten außgenommen alle Stück vnd Articuli / die an das oberste Gericht gehören / nemlich an die Cent gen Remlingen / ohngefährde. Auch soll der obgenant vnser Gnädiger Herr / oder seine Erben macht ha-

ben zu kiesen / vnd sieben Schöpffen auß vns zumachen / vnnnd wann derselben einer oder mehr / von Todtswegen oder sonst abgienge / so sollen die andern / die darnach bleiben / macht haben / ein andern oder an daß oder abgangenen statt zu setzen vnd zu kiesen / auff ihr Endt / der sie dunckt dem Gericht eben vnnnd Nutz sey / vnnnd geseyn möge / ohngefährde. Vnnnd dieselbe Schöpffen sollen theilen vnd Recht sprechen / nach Klag vnd Anspruch als für sie kommet / so sie allerbeste können oder mögen / nach ihrer Verständnisse / in den Sachen / als vorgeschrieben steht / ohngefährde.

Auch wer den andern in Frevel lügen strafft / oder mit Worten schelte / der soll dem ehegenanten vnserm Gnädigen Herrn / sein Erben vnnnd dem Gericht verfallen seyn / fünffzehen Pfennig / Landtswehrung / ohngefährde. Auch wer dem andern Pfand nehme / ohn der vorgeordneten Schultheissen laube / oder seiner gewissen Boten / der soll auch dreyssig Pfennig Landtswehrung verlohren seyn. Die Stück sollen die Schöpffen fürbringen vnd rügen / wo sie die hören oder vernehmen. Auch welcher unter uns zu einem Schöpffen geforen wirdt / gemeinlich von dem mehr Theil / widersetzt er sich / daß derselb soll verfallen seyn / vier Pfund Landtswehrung / vnd die von stund an bezahlen / ohne alle Widerrede / vnnnd also mögen wir ein jeglichen / der sich daß widersetzet / wehlen zu dem drittenmahl / hätte er dann genug gethan der Peen / die darüber gesetzt were / zu jeglichem mal / der solt davon seyn / vnnnd wir solten ein andern setzen.

Auch machen wir / daß alles Elaggelt ganz vnd gar / ohn alle Buße das halb Theil an dem ehegenanten Gericht / soll gefallen / vnd seyn daß obgenanten vnser Gnädigen Herrn / sein Erben / vnd der Herrschafft / ohngefährde : Vnnnd das ander halb theil der Buß soll gefallen den ehegenanten Schöpffen daß Gerichts / vnd der Schultheiß soll oder mag derselben Buß niemand lassen fahren / ohn willen der Schöpffen ohngefährde / zu Gericht sitzen / vier Stund in einem jeglichen Jahr / mit Namen daß ersten / auff dem Dinstag nach dem geschwornen Montag / der da ist nach der Ostern heyligen Zeiten : Daß andern am nechsten Dinstag nach dem geschwornen Montag / der da ist nach Sanct Michaels Tag : Daß dritten nechsten Dinstag an dem geschwornen Montag / der da ist nach dem Obersten Tag : Vnnnd das vierdte Gericht an dem nechsten Montag vor Fastnacht / vnnnd da helffen daß Rechten ein jeglichen Theil / vnnnd theidingen / als vorgeschrieben steht / vnd von einem jeglichen Urtheil soll den Schöpffen gefallen / ein viertel Weins : Vnnnd zu den vorgeordneten vier Zeiten / soll der Schultheiß vnd die Schöpffen verbunden vnnnd verhaftt seyn / zu dem ehegenanten Gericht / vnnnd nicht mehr ausgenommen / wo Pfand vorgehen wol-

wolten / oder wachender Schad were / oder ein Gast were / der Gericht begehrt / dem solten sie be-
holffen seyn. Were auch sach / daß einer oder
mehr von vns in ein ander Dorff oder Stadt zö-
gen / oder einer oder mehr zu Vns gen Erlens-
bach zügen vnd wonhafftig weren / die sollen für-
basser an Vnsrem Gericht recht geben vnd neh-
men / ohn alle widerreden. Auch ob einer vff des
andern Leib vnd Gut flagt / den soll man verwei-
sen auff drey vierzehen tag / ohngeferd: vnd wollen
auch kein new Azung / Stewr oder hülff setzen
oder machen / von des ehegenanden Gerichts we-
gen / vnd wollen das auch halten / ohn kosten vnd
beschwerunge aller Herren gut / wie die genandt
seynd / sie seynd Geistlich / oder Weltlich /
Edel oder Vnedel / die bey Vns / auff Vns / o-
der Vnsern Gütern / in Feld vnd in Dorff / Ze-
hend / Zins / Leuth / Gült / Lehen / Freyheit /
oder Engenschafft haben oder herr gewinnen
möchten / doch außgenommen / was die stück
vnd Articul diß Brieffes anrühret / ohnge-
ferde.

Vns soll auch der ehegenandt Vnsrer Gnedi-
ger Herr vnd sein Erben nicht höher beschweren
oder tringen / sondern sie sollen vns lassen bleiben /
bey Gnaden vnd Freyheiten / nach außweissun-
gen diß Brieffs / ohngeferd. Auch soll vns noch
vnsern Nachkommen / der ehegenandt vnsrer Gne-
diger Herr / oder seine Erben / keinerley be-
schwerunge mit Azunge zufügen oder machen /
mit sein Anpleuten oder Knechten / in kein weiß.
Es were dann / daß er oder sein Nachkommen / die dann
die Herrschafft zu Wertheim innhaben zu vns kommen /
dieselben Azung die sie denn also machen / die sol-
len vnd wollen wir ohne widerred bezahlen / vns
geferdt.

Auch soll der ehegenante vnsrer Gnediger Herr
vnd sein Erben / all ihr Recht / Zins vnd Güldt /
Frohndienst / Azunge vnd Bett behalten vnd
haben / vff all sein eygen Leuten vnd Gülden die
bey vns sitzen vnd wohnen in aller nutz / als sie die
haben / auff andern ihren eygen Leuten vnd Gül-
den / ohngeferdt.

Auch hat der obgenant vnsrer Gnediger Herr außge-
nommen ihm / sein Erben vnd Nachkommen / all ihre
Herrlichkeiten / Freyunge / Recht vnd gewonheit / die er zu
vns vnd den vnsern hat / von der Cent wegen zu Remlingen /
vnd auch sonst alle andere Recht / die er bißhero ge-
habt hat / ohngeferd: Also daß in diß gemächte vnd
Articul diß Brieffs kein schaden daran fügen noch
bringen sollen / ohn alle geferde.

Vnd deß alles zu einem wahren Brfund vnd
gezeugnisse / aller obgeschriebenen stück / bunde
vnd Articul / vnd jegliches besonder / vns obgeschri-
bene vnd vnsrer Nachkommen / vnd die ganze Ge-
meindt zu Erlensbach / der zubefagen / vnd die wahr-
stätt / vest vnd vnverbrüchlichen zu halten / so ha-
ben wir die obgeschriebene alle / vnd jegliche beson-
der / vnd mit uns die ganze Gemeindt zu Erlens-
bach / die Erbarn vnd vesten / mit Namen Herrn
Peter Statenberger Ritter / Juncker Eberhardt
Gundelwein / Juncker Peter Zimmerer / Juncker

Hansen Wisstatten / Juncker Hansen Klinckhar-
den / vnd Juncker Rudolph Haranden gebetten
vnbezwünglichen / daß ihr jeglicher sein eygen In-
sigel für vns an diesen Brieff hat gehenget / doch
ihn vnd sein Erben / ohne schaden / vnd vns vnsrer
Erben vnd Nachkommen / aller obgeschriebenen
stück / bund vnd Articul zubefagen / in verschie-
bener weiß / vnd doch vns vnd vnsrer Erben / ohn
schädlichen / ohn alle geferde. Dieser Brieff ist ge-
ben nach Christus Geburt / im 1409. Jahr / am
nächsten Sontag nach Sanct Johans Tag /
Sonnewende genant.

His ex literis perspicuum fit, præter jus defensionis,
quod regulariter ex inita conventionione debetur, alia
etiam jura ex speciali conventionione in subiectos Clie-
ntes Erlebacenses, Dominis Comitibus Protectoribus
concessa fuisse, quæ tamen per eosdem postea plus æquo
extensa novo contractui aniam dederunt.

Cum enim iidem clientes successu temporis à Pro-
tektoribus suis Comitibus Wertheimensibus mit Bet-
te / Frohn / vnd Azung ultra pacta conventa gravarentur
factæ olim submissionis pertæsi (assertore eod. refuta-
tore, d. c. 4. §. Darumb als in Anno 1556. ibi. das
Dorff Erlensbach zu seiner vorigen Freyheit kommen / spe-
futuræ melioris tractationis, Anno Domini 1556. sese
iisdem Comitibus rursus novis pactionibus, sicut ex
Formula Transactionis à prædicto Authore sub Num.
51. exhibita, colligitur, in protectionem dede-
runt.

Cæterum præter exemplum, † quod de liberis po-
pulis protectionem quærentibus, hic & ea, quæ in c. 6.
sugessimus, alia insuper suppeditant Historici,

Talem enim in modum † circa annum Domini 970. 698
Concelinus filius Gunthrami Divitis, Comitibus de Al. Aliud spon-
tenburg / (cujus deinde filius † Rapote, seu Rathbodus,) tanea sub-
uri eum nominat Guillim. in Comm. de Episc. Argent. missionis
subsidiis & sumptibus Wernerii, conjugis suæ fratris exemplum,
Episcopi Argentinensis, ut supra etiam tactum fuit, nonnullor-
um Hel-
arcem Habsburgensem, unde, & is, & posterius illius vetia popu-
Comites de Habsburg denominati fuerunt, extruxit)
liberum populum in partibus Helvetiæ, ubi nunc Mo-
nasterium Murense, quod elargito per prædictum Wer-
nerum Episcopum Argentinensem Anno 1017. seu ut
Stumpfius lib. 7. c. 9. Annal. Helv. autumat, subsidio
Anno 1930. à sororio ipsius prædicto Rapotone fun-
datum legitur, situm est, eodem ita petente, una cum
eorum bonis in protectionem suscepit, uti Chr. ejusdem
Cænobii testantur, hisce verbis: Rogaverunt Comitem,
Concelinum de Altenburg / filium Conthramin divitis, ut
esset defensor rerum suarum. Stumpf. lib. 7. c. 9. in pr.

Exemplum aliud ejusmodi † subjectionis ac sponta- 689
neæ in clientelam deditionis subministrat nobis Sebast. Exemplum
Munster. in Cosmograph. lib. German. cap. 88. ult. edit. spontanea
de pervetusta Helvetiæ civitate Zofingensi, quæ hodie in cliente-
Bernensibus paret, de qua sic scribit: lam sub-
missionis
oppidi Zo-
phingenfis.

Zophingen ist ein alte Statt / die auch Freyheit hat ge-
habt zu münzen / zu den zeiten Kaysers Caroli Crassi, vnd phingenfis.
haben die Graven von Freyburg da gestiftet ein Probsten /
ist doch anfänglich die Statt beherrscher worden von dem
Graffen von Epitzenberg. Vmb das Jahr Christi 1285.
hat sich die Statt willig begeben in Schutz / vnd Schirm
Königs Rudolphen von Habsburg / doch mit vorbe- 690
haltung ihrer Freyheiten / ist darnach im Jahr 1415. vnder
der Berner gebietsh kommen 2c.

Cæterum non improbabile est ex isto deditionis mo-
do profectum esse morem illum, quo pristinis tempori-
bus nonnulli hominum sese aliorum † defensionis subji-
cientes certa suscipientibus servitia vel munera dedi-
runt.

promiserunt quos Roffred: *part. 5. de libell. Rubrica*
 692 *de Recommendatis*, homines recommendatos, nominat, eos tales esse qui veniant de alienis partibus & habitare velint in Civitate tua eligendo patrocinium tuum, atque dicendo: Domine, volo esse tuus recommendatus, ut habeam tuam defensionem & tibi singulis annis serviam in Pascha, in Natali, scilicet dando duas Gallinas, vel libram piperis, vel quid aliud, & hujus generis multos ait reperiri apud Neapolitanos & Bononienles, qui de jure nihil aliud conferre teneantur. Unde colligit vir cum judicio & eruditione præstantissimus, tum in foro & judiciis exercitatus D. Frideric. Prenninger Reipub. Rotenburgo Tuberanæ à consiliis *in doctissimis suis additionibus ad proavi sui D. Martini Vranii consilia cons. 50. lib. 2. sub*
 693 *lit. D.* jus proprietariæ & conditionis, vulgariter der Leibengenschaft/ pristinis temporibus non tam abjectum vile & servile, sed potius speciem cujusdam addiditiæ protectionis, seu defensionis, receptationis & omnino ejus generis fuisse. Quod ipsum *ibidem* roborat formula quadam literarum commendatitiarum seu Protectoriarum in Archivo quodam à se visarum ac descriptarum, quæ in hæc verba vernaculo sermone concepta fuere.

Litera Testimoniales
 F. Ioannis
 Iacobi ordi
 nis S. An
 thonii qui
 bus homi
 nes ordi
 nis recom
 mendatos,
 aliorum
 protectioni
 committit.

Ich Bruder Johannes Jacobi S. Anthonien Ordens Verweser beyder Stifft N. vnd N. thue fund mit diesem Brieff öffentlich gen aller menniglichen / daß der Ehrsam N. N. er sein ehliche Hauffraw Leibengen sind / daß Heyligen S. Anthonien / vnnnd jährlich geben 2. Hünner als Leibengen den recht thun sollen / auch keinen andern nachfolgenden Herren nicht haben / denn allein S. Anthonien / darumb bitt ich obgemelter Bruder Johannes alle Fürsten vnnnd Herrn / Freyen vnd Graffen / Ritter vnd Knecht / Edel vnd Vnedel / arme vnd reiche / die Obgezante Personen zu schützen vnd zu schirmen / angesehen S. Anthonien / auch mein vnd meines Ordens Brüder / vnnnd der armen Märterer fürbittung / gegen Gott vnd den lieben Heyligen / auch euch und aller Liebhaber vnnnd Gutthuner des Ordens / vnd der elenden Personen behüten vor der schweren Plage des hellischen Feners / hie zeitlich und dort ewiglich &c. Datum 1510.

Acquirenda personaneam submissionem Advocatiam duplex modus.

694 Circa istam porro ineundæ protectionis & formam notandum est, per ejusmodi homines liberos sub Advocatiam ire aliquando sponte seu libera voluntate, aliquando autem coacte, Sponte & fit, si quis infirmior, quam ut suæ defensionis, & bonorum suorum sufficere ipse possit, metu hostilis impressionis aut depopulationis, se cum bonis suis in tutelam potentioris alicujus confert, & certis etiam interdum conditionibus eidem se subicit, vel etiam bonorum suorum allodialium directum dominium in eundem transfert, utilitate sibi, suisque hæredibus retenta. Hunc in modum Nobiles & Franconia bona sua fecisse feudalia testatur Paul. Matth. Wehner. *pract. obser. verb. Kreyß & Kreyßfrage 5.* zu dem sagen die Recht ubi scribit: daß in Francken der Adel vrsprünglich ihre eigene Güter protectionis gratia, Schutz vnd schirmshalber den mehrern theil / vnd keiner andern gestalt den Lehenherrschaften erstlich aufgetragen vnd zu Lehen gemacht.
 697 Aliquando autem deditio & in protectionem fit coacte, puta, propter vim bellicam, ut si potentior aliquis princeps inferiorem à se devictum cogat, ut se eidem in clientelam tradat, vel bona etiam, quæ prius

pleno jure possederat, tanquam propria, ea impostum tanquam feudalia vel alio onere affecta teneat, qui modi ad feudum etiam constituendum referri solent, per Anton. Contium *de sen. cap. 9.* Quia tamen etiam absque feudo prædictis modis deditio in clientelam fieri potest, non abs re eosdem huc referre placuit; Licet vero hoc clientelaris submissionis genus sicut beneficium cessionis *l. 7. l. 8. C. qui bonis ced. poss.* flebile ac miserabile non immerito dici possit, cum victi & in victorum tutelam concedunt illique inviti quidem quam sponte magis, in clientelare fœdus veniunt, & à subditis nihil differant, Bodin. *lib. 5. cap. 6. in princip.* adeoque proprius captivis quam clientibus, annumerandi videantur Goechusius *inter Arum. de l. P. discurs. 28. concl. 70.* quia tamen ex duobus & malis minus eligendum est *l. l. quotiens ff. de Reg. jur. c. duo mala &c.* Nervi distinct. 13. c. juvenis extra. de spons. & posterior hic modus quo ex captivis subditi sive abusive clientes fiunt, interdum (uti in simili de improprio fœdere loquitur Cabotius, *lib. 2. dist. de jur. pub. c. 10.*) beneficii loco acceptandus est. Cum n. jus belli & omnia victi addicat victori, *c. dicit aliquis quæst. 5.* Hugo Donell. *lib. 4. commen. de jur. civil. cap. 21.* pro beneficio accipere, & præclare secum actum putare debet victus, si prædiorum suorum utile dominium sibi relinquatur à victore, qui totum auferre poterat. Nam cui & quod plus licet, non debet, quod minus est, non licere, ut est regula utriusque juris, plus autem est omnia bona auferre, & minus est, aliquid juris iis auferre, aut onus aliquod imponere. Sic Berengarius & Longobardorum Rex ab Othone Imp. devictus, se in ejusdem clientelam contulit, & regnum suum ab eo in feudum accepit. Conrad. Rittershus. *part. feud. c. 19. 2.*

Septimo & emergit Advocatia ex receptione in specialialem protectionem à summo Pontifice, Imperatore, vel alio Principe facta, quam vulgo Salvamguardiam vocant, quando sc. Papa, Imperator, Rex, vel Princeps, aut alius quis Status Civitatem, Monasterium, collegium, vel Universitatem, aut certam familiam motu proprio: vel ad petitionem suscipiendorum per viam privilegii, contractus, vel quovis modo in tutelam ac fidem suam recipiunt, de qua cum *Cap. III. XV. de Acton.* & fusissime in *XVII.* egerim, eo lectorem remitto juvat tamen ejusmodi in Salvam Guardiam Cæsareæ receptionis formulam, priusquam ad ulteriora progrediar, hoc loco subicere.

Wir Matthias von Gottes Gnaden Erwehltler Römischer Keyser / zu allen zeiten Mehrerer des Reichs / in Germanien / zu Hungern / Behaim / Dalmatien / Croatien / vnd Slavonien / König / Erzherzog zu Oesterreich Herzog zu Burgundt / zu Brabant / zu Steyer / zu Kernden / zu Crain / zu Luxemburg / zu Wirttemberg / Ober vnd Nider Schlesiens / Fürst zu Schwaben / Marggraff des Heiligen Römischen Reichs / zu Burgaw / zu Mähren / Ober vnd Nider Lauffen / gefürster Graff zu Habsburg / zu Tyrol / zu Pfirtdt / zu Riburg / vnd zu Görz / Landtgraff im Elsaß / Herr auff der Windischen Marck / zu Portenaw / vnd zu Salins &c. Entbieten N. allen vnd jeden Churfürsten / Fürsten / Geistlichen vnd Weltlichen Präläten / Graven / Freyen / Herrn / Ritters / Knechten / Landmarschalcken / Landthauptleuten / Landvögten / Hauptleuten / Bisthommen / Vögten / Pflegern / Verwesern / Amptleuten / Landtrichtern / Schultheissen / Burger

germeister/ Richten/ Rāthen/ Burgern/ Gemeinden/ vnd sonst allen andern Unsern vnd des Reichs / auch unserer Königreiche/ Erblichen Fürstenthum vnd Lande/ Vnderthanen vnd getreuen/ was Bürden/ Standt oder Wesens die seyn/ Unser Freundschaft Gnadt vnd alles gutes/ vnd hiemit zu wissen: Wiervol alle und jede Unsere vnd des H. Reichs gehorsame Stādt vnd Vnderthanen / gemeinlich / in Unsern als Römischen Keyser vnd gemeinen Oberhaupts Schutz Schirm / Protection vnd Versprechung seyn/ daß wir jedoch auß etlichen Unser Keyserlich Gemüth bewegenden erheblichen Rechtmässigen Ursachen/ Unsern vnd des Reichs Lieben Getreuen/ N. N. fürnemblich in Gnedigster Erwägung seiner Uns und dem H. Reich/ in mehrfältige weg erzeugten Getreuen willigen vnd erspriesslichen dienst/ sampt seiner Ehelichen Hausfrauen vnd Kindern / auch derselben Erbens Erben / dienst Amptleuth zugehörige vnd verwanten / mit aller irer Leib Haab vnd Gütern/ Lehen vnd eigen/ wie sie solches alles / sampt deren Freyheit vnd Immunitäten/ Recht und Gerechtigkeiten/ in irer gewehr vnd besitz haben/ in Unser vnd des H. Reichs sonderbaren Verspruch/ Schutz/ Schirm/ Salvam Guardiam empfangen vnd auffgenommen/ auch inen und den irigen/ Unser vnd des Reichs / auch Unserer Königreich / Fürstenthumb vnd Lande/ Frey gestruckt/ Sicherheit vnd Gleidt/ für Gewalt/ zu Recht/ gnediglich gegeben vnd mitgetheilt haben/ thun das auch nehmen vnd empfangen sie darin/ hiemit und in Crafft diß Brieffs/ Erklären vnd wollen daß obbenanter Unser Rath N. N. sampt seiner Ehlichen Hausfrauen vnd Kindern/ auch derselben Erbens Erben / dienst/ Amptleuten vnd zugehörigen / mit aller irer Leib/ Haab vnd güter/ Lehen vnd eigen / sampt deren Freyheiten/ Recht/ gerechtigkeiten/ Immunitäten vnd possessionen / so sie jeko haben oder künfftig weiter erlangen vnd bekommen/ oder mit gebürlichen Titul an sich bringen möchten/ mit allen derselben an vnd zugehörungen / nichts auffgenommen vnder vnd in solchem Unserm Verspruch/ Schutz vnd Schirm/ vnd Keyserl. Adlers Salva Guardia, Freyheit/ Sicherheit vnd Gleit/ allzeit seyn vnd bleiben/ auch alle vnd jede Recht/ Gerechtigkeiten/ Freyheiten/ Immunitäten/ Sicherheit/ Vortheil vnd Beneficien/ haben/ sich derselben erfreuen vnd genießen / sollen und mögen/ wie ander Unsere vnd des H. Reichs Vnderthanen / die mit dergleichen Salva Guardia begabt vnd versehen seyndt/ haben sich erfreuen vnd genießen sollen / gar zumahl nichts ausgeschlossen. Vnd damit solch Unser Keyserlich protection Frey Sicherheit vnd Handthab / Verspruch / Schutz Schirm/ Geleit vnd Salva Guardia / meniglich kundtbar vnd wissent seyn / auch würcklich vollzogen werde/ so vergönnen erlauben vnd geben Wir/ ermelten N. N. vnd dessen Erben vnd Erbneimen/ hiemit Unsern vollkommen Gewalt vnd Macht/ daß sie so oft es inen gefellig seyn/ vnd es ir vnd irer

Gütern und Leuth notturfft erfordern würdt / können oder mögen / entweder selbst / oder durch ire Befehlshaber / jedes orths an ihren Schloßern/ oder andere ihre Persöhnliche Hauffhaltung vnd Wohnungen/ possessionen/ Hoff/ vorwerck und Schaffereyen / Unsern Keyserlichen Adler/ und des H. Reichs auch Unserer Königreich vnd Erblanden/ Wappen/ sampt oder sonderlich / zu gezeugnus Unseres Keyserl. Schutz/ Handthab/ und Salva Guardia anschlagen / vnd hinwider wann es ihnen vnd den ihren gefellig / mit gebührender reverenz abnehmen / von allermenniglich vnderhindert/ vnd vngeirrt. Wir setzen und wollen auch ferner/ daß den Transsumpten vnd Vidimirten oder collationirten Abschriften / auch Extracten von diesem Unserm Key. Schutzbrieff und Salva Guardia, wo die allenthalben angeschlagen publicirt und insinuirt werden vollkommener glauben/ gleich dem Original soll zugestellet vnd gehorsambt werden. Vnd befehlen darauff E. E. Andacht und Euch allen sament: und einem jeden insonderheit von Röm. Key. Macht / Volkomenheit/ hiemit ernstlich gebietend/ und wollen/ daß ihr mehrgedachten N. N. sampt seiner Ehlichen Hausfrauen / Kindern auch derselben Erbens Erben/ dienst/ Amptleuten zugehörigen und verwanten/ mit aller irer Leib Haab und Gütern/ Lehen und eigene so sie jekund haben / oder künfftig wie obsteht überkommen/ und allen denjenigen so ihnen zuversprechen stehen/ bey denen ihnen ertheilten Gnad. Freyheiten/ Immunitäten possessionen vnd Gütern/ geruhiglich verbleiben/ vnd wider disen Unsern Keyser. Schutz/ Schirm/ vnd Salva Guardia keines weges betrüben / Arrestiren/ hemmen/ beledigen/ einfallen/ gefänglich bestücken / straffen/ plündern oder auch in andere weg / wie solches immer zugehen vnd geschehen möcht/ beschweren sondern sie vnd alle die irigen vnd was denselben zustendig / wie auch das Namen haben mag / darbey allerdings vnbeydigt bleiben/ auch außser ordentlichen Rechtlichen Proceß/ vnd darein ergangenen vnd in der andern Instanz/ publicirten Enturtheils / nicht anfechten noch bekümmern lassen / als Lieb euch vnd Ewer jedens/ Unser Keyserl. Bggnad vnd die Peen des Gleidtbruchs / vnd darzu noch ein sonderer Peen / Nemblich 50. Marck Löttiges Goldts/ so ein jeder/ so oft er freventlich hierwider handelt / halb in Unser Keyserl. Cammer/ vnd den andern halben theil vielgedachten N. N. vnd derselben Erbens Erben so hierwider angefochten vnd beledigt würden/ Vnnachleßlich zu bezahlen verfallen seyn soll/ zu vermeiden/ vnd das meinen wir ernstlich. Mit Verkundt diß Brieffes/ besigelt mit Unserm Keyserl. anhangenden Insigel/ Geben. 2c.

Porro circa hanc Salva guardia materiam notandum est, quod ea per Imperatores, tam privatis personis & singularibus familiis, quam universitatibus & civitatibus concedatur.

Privatarum exempla, cujusmodi formulam modo legimus, cum alibi inseruerim, juvat hic urbium ac universitatum unum aut alterum subnectere. Et

qui-

quidem de Tigurina, hodie præcipua ferme Helvecio-
rum Civitate, quam Carolus Magnus sua ætate frequen-
ter inhabitavit, initium sumendo, cum illa post Ca-
rolinorum dominium extinctum, cum adjunctis Ale-
mannicis partibus Germanico imperio accessisset, at-
que trecentis annis Præfectos habuisset, eaque Præ-
706 fectura † penes Duces Zaringenses usque ad Annum
salutis 1218. quo ultimus hujus stirpis Berchtoldus V.
707 obiit, permansisset, postea Cæsar Fridericus † in tu-
telam Imperii recepit Tigurinos; ac multa collegio-
rum privilegia, jusque senatum eligendi, quod antea
penes collegia fuerat, ad Civestranstulit. Jos. Simler.
lib. 1. de Repub. Helvet. ac sequenti tempore statuit,
ne urbem liceret unquam ab Imperio abalienare. Nam
& primo & secundo Friderico fideliter adhaerant
Tigurini, Friderici etiam tempore urbem fossa,
valloque muniverunt. Crus. *Annal. Sæv. par. 3. c. 2.*
lib. 1.

708 Sic & Suitiorum † pagum Anno 1240. ab eodem
Imperatore in protectionem receptum fuisse ex
Stumpfio & Simlero testatur idem Crus. *d. par. 3. cap.*
15. ubi ait extare Tabulas in Septembri Anno modo
dicto scriptas, quibus Fridericus Suidos in tutelam
Imperii recepit, & ne ab Imperio alienari possent,
sanxerint.

709 Ita quoque à Ruperto † Rege Romanorum Anno
1400. Imperialem Civitatem Fridbergensem in suam &
Imperii clientelam receptam fuisse subsequentes pro-
tectionis literæ edocent, quæ sic habent.

Wir Ruprecht von Gottes Gnaden Römischer König zu allen zuten Mehrer des Reichs/ bes-
kennen vnnnd thunt kund allen den/ die diesen
Brieff vnter gesehen oder hurent lesen. Wann
die Burgemeister Rath vnnnd Burger gemeinlich
der Statt Fridberg/ Unser vnd des Reichs Lie-
ben Getrüwen sich mit gutem willen ergeben vnd
erbotten hant Uns als einen Römischen Könige
bygestendig vnnnd gehorsam zu syn/ vnd zu wer-
den nach altem herkommen/ als sie by Unsern Für-
fahren an dem Reich herkommen sind/ vnd haben
wir darumb die Burgermeister Statt vnd Bur-
ger der vorgeschribenen Statt vnd die ihren
samentlich vnd sunderlich in Unsern vnd des H.
Reichs schirme genomen empfangen/ vnd gesetzt/
nehmen empfangen vnd setzen sie auch darinne mit
Brfund vnd krafft dieses Brieffes/ also wer sa-
che/ daß nymand/ wer der wer/ die Burgermeister/
Rath/ vnd Burger der egenenten Statt Frid-
berg/ oder die ihren samentlich oder sonderlich
umbe soliche gewillige gehorsam/ als sie Uns ge-
than haben/ thun sollen vnd werden/ oder umb ei-
ne sache die davon ergehen oder entstehen möchte
vbir langen/ oder vbir kurtz/ argwenen/ leidigen/
schädigen/ angriffen/ Kriegen/ oder anders anlan-
gen werden/ es wer mit Gericht/ Geistlich oder
Werentliche/ oder ane gerichte/ in welche wyse das
geschee/ daß Wir sie darvor vnd wider allermen-
iglich Getrülichen Schutzen/ Schirmen/ Hand-
haben vnd Versprechen sollen/ nach allem Un-
serm vermögen one geuerde. Vnd vff das die
vorgeschriben Statt yre Burger vnd die yren
hülffe trostes/ und schirmes darwider desto sicher
gesyn mögen/ so haben Wir vnd mit Uns/ Un-
ser vnd des H. Reichs Churfürsten mit Nahmen
Johan/ des H. Stuls zu Meyß/ Friderich der

H. Kirchen zu Cöln/ vnd Werner zu Trier Erzbischoffe/ des H. Reichs in Dutschen/ in Italien
vnd in Welschen Landen Erzkantler/ Uns geit
der egenanten Statt/ yren Burgern vnd den yren
samentlich vnd sonderlich versprochen/ vnd yn
geredt/ versprechen vnd reden yn auch vestiglichen
in diesem Brieffe/ daß Wir yn samentlich vnd
sonderlich wider alle vnd ygliche die jene/ die sie oder
die yren in vorgeschriben masse besamet oder be-
sunder/ umbe die vorgeschriben Sache oder umbe
ein Stück die davon rühren/ oder endsten möch-
ten/ angriffen/ ledigen/ schädigen/ kriegen oder an-
ders anlangen werden in welche wyse das geschee/
getrüwlich vnd festigliche bygestendig/ beholffen/
vnd beraten zusyn/ mit wider sagen/ vnd hülffli-
cher Findlicher Getad/ und Uns nicht von yn
zusondern noch zuscheiden/ noch sie nit zulassen/
vnd yn beholffen zu syn nach aller Unser ver-
mügde/ ane Geuerde/ vnd were Sache/ daß
Wir oder sie/ von der fürgeschriben Sache wegin/
mit ynen zu Ansprach/ Feindschafft/ oder Krieg
kommen werden/ so sollen Wir vnd die Obgez-
nante Unser vnd des Reichs Churfürsten in allen
Frieden/ Fürwarden/ Sünen vnd Rachtungen
die Wir davon vffnehmen werden/ die egenant
Statt/ glich Uns selbst versorgen/ vnd sollen Wir
besamet noch besonder Uns gein nymand Frieden/
Fürwarden/ Sünen noch richten/ die vorgeschri-
ben Statt sy dann mit Uns darinne begriffen/
vnd glich Uns selbst versorget/ ane alle Geuerde.
Vnd Wir König Ruprecht Joh. Friderich/ vnd
Werner Erzbischoffe obgenant sprechen vnd re-
den alle und ygliche fürgeschriben Stücke getrü-
liche/ feste vnd stette zuhalten/ vnd han des zu
Vhrkundt vnd fester Stetigkeit Unsere Ingesiz-
gele an diesen Brieff thun henden/ der geben ist vff
dem Felde für Franckensfurt vff dem Witwochen
nach S. Gallen tag nach Christi Geburte Duseht
vnd vierhundert Jahre.

Plurium exemplorum via strata à Lubeca, quam Lubeca
Danorum Regis servituti ereptam in protectionem milit.
Imperii receptam fuisse *supra Cap. 5.* notavimus.

Ita etiam † Ulmenes à Carolo quondam Magno 710
Divitis Augiz Cænobio mancipati Mutius. *Chron. Vlm.*
Germ. lib. 9. Cujas. 5. de feud. Anno postea 1346. liber-
tati rursus vindicati in Clientelam imperii venerunt Crus. 711
part. 3. Annal. Sæv. lib. 4. c. 15. Bodin. lib. 2. de Repub. lme.
c. 6. n. 227. Similiter Ilua, † Baronibus Walburgicis
olim subdita ab illorum obsequio se redimens in Im-
perii protectionem adlata est. Gylman. *tom. 3. præjud.*
Cam. fol. 143. & tom. 5. relat. 9. fol. 28.

Verum cum *supra in Cap. 5.* plura Civitatem in tu- 712
telam Imperii receptarum exempla attulerim, aliis re-
censendis Lectorem non onerabo. Illud duntaxat circa
prædictum ex receptione in salvam guardiam existen-
tem Advocatiæ modum indagandum restat: *An vacan-*
te † Imperio, aut Imperatore trans Alpes in Italiam ab-
eunte Generales Imperii Vicarii, nempe Sereniss. Dux
Bavaria Comes Palatinus Rheni & Dux Saxonia, ali-
quem in Casaream. atque sacri Romani Imperii prote-
ctionem, daß einer in des Heiligen Reichs Schutz vnd possint.
Schirm seyn/ suscipere possint nec ne.

Et prima quidem fronte in hujus † dubii eno- 713
datione videtur dicendum esse, prædictos PP. Vi. *Negativa*
carios id non posse. Negativam enim hanc sua- 714
det

Ratio I. dubitandi. det primum ea ratio, quod sicuti mandatarii ꝛ potestas ex literis mandati leg. diligenter 5. ff. mandati. Rot. Rom. decis. 76. p. 1. in noviss. Surd. dec. 209. n. 6. Ita &
 715 Vicarii ꝛ ex literis Vicariatus oritur & dependet prout in specie docuerunt Abb. in c. tua n. 5. de offic. Vic. Card. Zab. in clem. 1. n. 17. & 18. eod. tit. Franc de Pau. de offic. & potest. c. sed vacant. inf. rubr. de vicar. allegans ad hoc Bald. in l. aliquando ff. de offic. procons. Jacob Stroz. de offic. vicar. Episc. lib. 1. q. 68. n. 1. Pet. Bellin. de re milit. 1. 17. de offic. vic. n. 7. Abb. conf. 88. n. 6. vol. 1. Dec.
 716 conf. 66. n. 4. Quæ igitur in literis commissionis ꝛ ipsis concessa non sunt, ea nec facere poterunt, cum nec mandati fines excedere d. l. 5. ff. mand. c. cum olim 32. de offic. de leg. Alex. conf. 21. n. 4. lib. 4. Peregr. conf. 8. n. 55. lib. 1. Mart. Vran. conf. 35. n. 8. tom. 2. nec commissionem ad alia diversa extendere liceat Nic. Reusn. conf. 9. n. 16. lib. 2.
 717 Cum autem ex Aurea Bulla ꝛ prædictis Vicariis expresse tantum concessa sit potestas exercendi judicia, beneficia Ecclesiastica præsentandi, recolligendi redditus & proventus, investiendi de feudis iuramenta fidelitatis vice & nomine sacri Imperii recipiendi, exceptis feudis principum, & illis, quæ Sahnstehen vulgariter appellantur, excepto omni genere alienationis seu obligationis rerum imperialium Rich. Dieter. disp. de summa summi Imperii potest. concl. 21. quorundam vero expresse
 718 sio ꝛ inclusio, Hipp. Rim. conf. 783. n. 4. lib. 5. Marcab. conf. 71. n. 40. lib. 1. reliquorum sit exclusio, l. maritus 19. C. de proc. Bec. conf. 209. n. 1. & 32. Cothm. conf. 47. n. 156. vol. 1. infertur, Imperii Vicarios in non expressis nullam potestatem habere.
 719 Deinde in considerationem venit, quod susceptio in protectionem Imperialem, magis sapiat gratiam, quam necessitatem aut iustitiam, ut per se patet. Sed juris interpretes statuunt, Vicarium generalem illa ꝛ tantum quæ iustitiæ & necessitatis non etiam ea, quæ meræ gratiæ sunt absque speciali concessione facere posse arg. cap. fin. & ibi C. de offic. vic. in 6. & Fel. inc. que in Ecclesiis n. 32. vers. sed hanc declarationem, &c. de constit. Ægid. Boss. tit. de Princip. n. 87. Jac. Stroz. de vicar. Episc. lib. 2. q. 38. n. 2. & post Bald. Castr. & Anchor. Cacher. decis. 101. n. 3. qui omnes loquuntur in terminis de vicario Imperatoris. Idemq; in terminis vicarii Episcopi docent Jo. Selva de benefi. p. 2. q. 14. n. 7. Frid. de Senis conf. 130. in fin. Menoch. conf. 52. n. 75. Jac. de Rim. conf. 660. n. 16. lib. 4. & Crav. conf. 492. n. 8.
 721 His tamen non obstantibus ꝛ jure optimo defendi posse censeo, prædictos PP. Vicarios posse alios in tutelam Imperialem suscipere, & quibuslibet salvam Imperii Guardiam concedere.
 722 Primum enim à Doctoribus in eam communiter sententiam itum est, Imperatorum, Regum & aliorum Principum vicarios eandem potestatem habere omniaque illa posse, quæ ipse Imperator, vel is cujus vices gerunt ut per tex. in l. 1. §. à præfect. 4. ibi vel eo vice præfecti ff. de leg. 3. l. 2. C. de off. ejus qui vic. alic. jud. vel præf. obi. idq; in specie tradiderunt Bart. in l. observare in pr. ff. de off. procons. Jas. in l. convent. n. 7. ff. de pact. Pet. Denais. adfert. jurisd. Cam. p. 46. & Spir. in Apologia pag. 26. Jac. de S. Georg. in Invest. verb. vicariis Franc. Milanens. decis. 8. n. 71. lib. 1. Vincent. de Franch. decis. 165. n. 2. Rot. Rom. decis. 433. n. 3. p. 3. in noviss. lib. 3. Cach. dec. 101. numer. 3. Guid. Papa decis. 234. Fran. Marc. dec. 337. n. 24. & dec. 421. n. 1. p. 5. Guilh. Cassiod. tit. de constit. dec. 4. n. 1. & seq. Jo. de Amic. conf. 72. n. 5. Jo. Pet. Surd. conf. 281. n. & seq. Fran. Bec. conf. 14. n. 5. Marc. conf. 13. n. 132. lib. 1. Men. conf. 17. n. 4. & conf. 676. n. 4. Jo. Philip. Monspel. conf. 51. n. 42. Nic. Bel. conf. 59. n. 21. Bald. conf. 262. n. 1. lib. 1. Corne. conf. 18. n. 39. vol. 2. Hier. Grat. conf. 2. n. 88. lib. 1. Rol. à Vall. conf. 86. n. 33. vol. 1. Natta. conf. 86. n. 4. Hip. Ri-

min. conf. 5. n. 194. & seq. vol. 1. Dec. Paul. conf. 23. n. 66. & conf. 34. n. 67. lib. 1. Boss. tit. de Prin. n. 87. Jo. Balzar. lib. 2. feud. tit. 55. n. 41. Henr. à Rosenth. de feud. c. 50. concl. 39. n. 45. Cam. Bor. in addit. ad Bellug. in Spec. pri. n. 87. Symph. tom. 1. p. 3. vot. 8. n. 11. & seq. Pet. de Potest. prin. c. 22. n. 142. post Goff. Arch. Jo. And. & Gem. Jo. Gutierrez lib. 2. Can. qq. c. 17. n. 15. & seq. Alva. in spec. Pont. c. 54. n. 35. Jac. Stroz. de vic. Episc. q. 64. n. 6. lib. 2. Il Deciden-

Deinde pariter unanimi Ictorum ꝛ calculo receptum est, vicarios generales omnia facere posse, quæ Principes, nisi quæ inveniuntur iis prohibita, ut in specie firmat Paris de Puteo in comp. Andr. de Isern. 2. 71. Rosen. c. 10. de feud. concl. 39. lit. β. & post. Inno. & Frid. de Senis Grat. conf. 2. 88. lib. 1. Phil. Corn. conf. 181. n. 39. lib. 1. Hier. Gab. conf. 200. n. 3. lib. 1.

Sed prædictos PP. generales Imperii Vicarios esse in ipso privilegio Vicariatus Palatinis à Carolo Quarto An. 1375. dato, expressum adseveratur, daß sie gemeine Vicarien des Reichs gewesen seynd/ vnd seyn sollen / cui itidem suffragia aliquot Dd. accedunt. Ita generaliter hunc textum intelligentium ut Schrad. de feud. p. 10. sect. 3. n. 175. in Aurea Bulla, inquit, expresse cautum est, quod vacante ꝛ Imperio Palatinus & Saxo vices Imperatoris in omnib. & per omnia sustinere debeant. Iisdemq; formalibus verbis hoc quoq; exprimunt Mart. Neap. de jurisd. p. 4. cas. 197. n. 1. Mat. Steph. de jurisd. lib. 2. part. 1. c. 1. n. 158. & Flor. à Venning. conf. 16. n. 22. & seq. inter
 725 conf. Claud. Cant. ꝛ ubi dicit, omnem jurisdictionem & superioritatem & n. 26. omnem Imperatoris jurisdictionem & potestatem penes hosce duos ipsius Imperii vicarios residere idq; videtur etiam esse de mente Thom. Mich. de jurisd. concl. 29. Marq. Freh. de orig. Pal. lib. 1. c. 15. fol. 109. & Hub. Thomæ Leod. de orig. Pal.

Ratio decidendi III.

Tertio constat Imperatorem Carolum IV. in Aurea Bulla aliqua tantum prohibuisse & specialiter sibi reservasse: Reliqua igitur non prohibita, nec reservata PP. Vicariis permessa & relicta censentur; tum prohibitio ꝛ exclusio unius, inducat permissionem & inclusionem aliorum Myns. conf. 21. n. 16. Jac. de Rim. conf. 683. n. 5. & 73. vol. 4. Hier. Magon. decis. Luc. 93. n. 14. Borg. Cavalcant. decis. 22. n. 24. p. 2. ꝛ reservatioq; unius, abdicationem aliorum leg. quasitum 12. §. idem respondit ibi: nam hæc ff. de instrum. leg. l. cum præf. 12. ff. de jud. Alex. conf. 2. 6. n. 29. lib. 2. Crav. conf. 214. n. 13. & seq. Ful. Pac. conf. 52. n. 71. Et ita in specie, quod excipiendo quædam & detrahendo quædam Vicario, cætera ipsi videantur permessa, tradunt Jo. Fr. de Pau. de off. & pont. cap. sed. vac. q. 10. 20. p. 2. pr. n. 18. Jac. Stroz. de vic. Episc. lib. 1. q. 65. n. 15. ubi cum Decio in c. cum dilecta, col. 2. de conf. util. velint. communem appellat, magis vero communem dicit Cov. 2. v. ar. resol. c. 5. n. 6. Paris de Put. de feu in And. de Isern. comp. tit. 71. f. 427. inf.

Si igitur Imperator vel ordines hisce PP. ꝛ Vicariis reliqua concedere nolissent, ea excipere debuissent uti in puncto determinant And. de Isern. in c. Imperialem n. 13. de prohib. feud. alien. per Frid. Imputet. inquit, sibi constituens, quod non prohibuit vicario, quæ concedere noluit. arg. l. veteribus 29. ff. de pactis Rol. à Vall. conf. 86. n. 35. lib. 1. ubi ait Imperatorem debere sibi imputare, quod non excepit ea, quæ noluit concedere Vicario generali: idem tenet Jo. de Amic. conf. n. 46. & seq. Franc. Milanens. decis. 8. n. 73. l. i. hisce verbis. Si D. Rex voluisset non transire in Vicarium ista specialia, debuisset excipere, & prohibere illa.

Quarto ambiguitate id omni caret, ꝛ generalem Vicarium posse ea facere, quæ ipse Imperator plerumque solitus est facere, & versimiliter ipse faceret, ut speciatim tradunt Afflictus in d. cap. imperialem in princip. numer. 44. & seq. Hen. Rosenth. de feud. cap. 9. conclus. 30. n. 8. Hippol. Rimin. conf. 5. n. 15. Joan. Petr.

Ratio decidendi IV.

Petr. Surd. *consil. 5. numero 75* Sed notorium est, quod Imperator quotidie multos in specialem suam & Imperii protectionem, ut exempla plurima docent recipiat. Ergo idem & PP. Vicarii facere possunt.

730 *Ratio decidendi V.* Quinto & illud expediti juris est, quod quibus licet id quod plus est, & illis quoque liceat, quod minus est, *l. non debet 21. § l. in eo. tit. in prin. ff. de regul. jur. cap. plus semper 35. de reg. jur. in 6.* Matth. Stephan. *dilect. jur. libr. 2. cap. 92.* Sed PP. vicariis licere Imperii vasallos investire, patet ex text. Aureæ Bullæ & Ordin. Regim. *de Anno 1521. §. Ubi andere und gerin gere sehen/ & locus elegans in antiquo Speculo Suevico lib. 2. 144.* Richard. Dieter. *disput. de Summa summ. Imp. potest. conclus. 21.* Sixtin. *de regal. lib. 1. cap. 4. n. 8.* Marta Neapol. *de jurisd. p. 2. cap. 40. n. 7.* Rest. Cast. *de Imp. qu. 8. n. 21. v. 6.*

At, minus esse, suscipere in clientelam Imperii quam in vasallum, per se constat. Ergo PP. Vicariis competit etiam potestas salvaguardiæ concedendæ.

Rat. decid. ult. ab auctoritate. Hanc ipsam denique decisionem tuetur novissime post hæc scripta visus D. Hepingk *in dissertat. de jure Advocat. concl. 11.* ubi Imperialem tutelam, vacante Imperio penes Comitem Palatin. Rheni (modo Ducem Baviaræ) & Ducem Saxoniarum PP. Electores Universalem esse statuit argum. *Tit. 5. A. B. Carol. 4.* Vasq. *illustr. quæst. libr. 1. cap. 32. n. 1. § seq.* D. Buxdorff. *in dissert. ad A. B. conclus. 5. lit. C. § seq.* ubi plures ad hoc allegati videri possunt.

Solutio contrarium argu-mentorū Responsio ad l. dubitandam rationem. Neque obsistunt rationes in contrarium adductæ. Nam quod primo inductum est, Vicarios non nisi ea, quæ in literis commissionis iis permixta sunt, facere posse, id distinctionem & recipit, verumque esse conceditur, de iis, quæ nec tacite nec expresse in mandato continentur, secus autem, quoad illa, & quæ interpretative seu tacite insunt, quia in mandato censentur permixta, nedum ea, quæ sunt expressa sed omnia,

731 quæ veniunt ad sequelam & in consequentiam ejusdem, per tex. *in l. quicumque § si res ff. de inst. in fin.* ubi Cast. *in l. institor. §. non tamen in ult. not. ff. eod. Dd. in leg. 2. ff. de jurisd. omn. jud. ibi signanter Jason col. 1. & 2. &*

733 Curt. Jun. inquit, & quod quando datum est mandatum ad aliquid expressim faciendum videatur etiam datum ad accessoria, & ad consequentia, sine quibus illud principale expediri non potest, Canonistæ *in cap. præterea per illum tex. de offic. deleg. c. solet in vers. superiorem de sent. excommun. in 6.* Gemin. *col. penult. post Joan. Andr. facit c. accessorium de reg. jur. in 6.* Hip. de Marfil. *singul. 251.* Laurent. Sylv. *consil. 35. num. 48.* Cast. *cons. 18. in princip.* ubi inquit, quod procurator apponens manus ad connexa, non dicatur excedere fines mandati Soarez. *thesaur. recept. sentent. lit. M. n. 24.* Paris. *cons. 39. n. 37. vol. 1.*

734 *Responsio ad l. dubitandam rationem.* Altera quoque in speciem dubitandi prolata & ratio facile submovetur, hac moderatione si concedamus, ea quidem gratiosa, quæ alienationem continent, per Bullam PP. Vicariis esse prohibita, quæ vero nec alienationem sapiunt, nec in damnum Imperii vergunt, sicut est salvaguardiæ concessio, & alia similia nullo modo ab eorum potestate esse exclusa, pernotat. Gerlac. Buxdorff. *d. dissert. ad Aur. Bull. ad concl. 3.* Sed hæc obiter de Salvaguardia per. PP. Vicarios Imperio vacante, concedenda, nunc ad alios adsciscendæ Advocatiæ modos properandum est.

736 *Existencia Advocatiæ VIII.* Octavo igitur acquiritur Advocatiæ beneficio Imperiali vel Pontificio, quando scilicet Papa, Caesar vel alius Princeps confert alicui ius protegendum alios. id quod fieri & solet tripliciter concessione nimirum sim-

plici, Mandato seu Commissione vel investitura.

Simplici concessione Advocatiæ & acquiri solet, quando summus Pontifex, Imperator vel alius Princeps, cui incumbit protectio aliquorum, ius protegendum eisdem, den Schuß vnnnd Schirm vber diß oder jenes Gottshaus/ Stifft/ Kloster/ Statt oder Flecken/ alteri gratis vel interveniente quacunque recompensatione, indefinite vel ad certum tempus, largitur ac concedit, cujus rei exempla in cap. 5. plura attulimus.

Penes principem enim dicitur esse generalis & protectio & jurisdictio, à quo veluti capite ac perenni fonte in reliquos promanat *l. 1. § tot tit. ad l. 7. ul. de ambit. §. in criminibus Auth. de defensor. civitat.* Confer notata infra ad quæst. utrum Imperator concedendo Advocatiæ alicui eam cumulative aut privative concessisse intelligatur.

Præterea Mandato seu commissione, ex qua nonus **739** acquirendæ exurgit Advocatiæ modus protectionis ius *Existencia Advocatiæ IX. ex Mandato superioris* oritur, quando Papa, Imperator, vel alius Princeps mandat alicui defensionem certi Monasterii vel alterius loci, quod olim frequentissimum erat. Ejusmodi mandatæ Protectionis, præter innumera passim in hoc tractatu allegata exempla severissimum suppeditat Petrus à Beeck *in Histor. descript. Aquigranensi cap. 3.* ubi commemorat Fridericum III. Imperat. An. 1442. Episcopo Coloniensi Anstisti Leodiensi, Duci Juliarum Dominus de Hanisberg, Consulibus & universitati urbis Aquensis, sub indignatione Banni Regalis & poena centum marcarum auri puri tuitionem, conservationem & protectionem Ecclesiæ ibidem, ejusque personarum rerum ac bonorum commississe & antea etiam Carolum IV. Imp. per consimiles Protectionis literas, Dn. Friderico Ubiorum & Joanni Eburo-ni Pontificibus atque Wenceslao Limpurgiæ & Wilhelmo Juliarum Ducibus eorundem defensionem commississe. Sicut & aliud commissæ clientelæ exemplum notabile extat apud Modest. Pistor. *consil. 43. quæstion. 2. post numer. 28.* ubi refert, Imperatores Sigismundum & Fridericum Civitati illi, pro qua consulit, certi cujusdam Monasterii protectionem eo modo commississe ac injunxisse: *Dasß nemblich solches Gottshaus Ordens Personen / vnnnd ihre güter / so oft sie von ihnen darumb ersucht / durch dieselbe Statt wider alle Gewalt vnnnd beschwerung zu schützen vnnnd zu handthaben / vnnnd da sie allein darzu zu schwach / darüber andere Fürsten / des Reichs / vnnnd Keyserl. Mayest. selbst umb Hülff anzulangen / schuldig seyn soll.* Wie die Wort der Clausul also mit sich bringen: Vobis Consilio, Consulibus, & Proconsulibus Civitatis N. commitimus & præcipimus quatenus postquam pro parte præfati Abbatis fueritis requisiti, seu alius vestrum fuerit requisitus, eundem Abbatem, conventum & Monasterium, familiam, bonaque & res, contra quoscunque invasores, occupatores, detentores, oppressores, offensores, angariatores, exactores, perturbatores, aggravatores, sub quibusvis modis aut factis, vobisque possibilibus protegatis, defendatis, juveris, manuteneatis, auxilium, favorem, consilium & tuitionem eisdem præbeatis, & si opus fuerit autoritate nostra Imperiali, pro subsidio & juvamine ad præ-

præmissa, nostros & Imperii sacri Principes tam Ecclesiasticos, quam sæculares, vassallos, ac civitates sub sacro Romano Imperio existentes invocetis, ac nostra indulta privilegia immunitates ac libertates eisdem concessa, & concessas faciatis, & fieri procuretis ad Dei servitium & honorem nostri & sacri Rom. Imperii inviolabiliter & incencusso observari. &c.

^{Ius Prote-}
^{gendiquo}
^{verborum}
^{generali}
^{man-}
^{datum esse}
^{intelliga-}
^{tur.} 740 Hoc tamen loco illud animadvertendum est, [†] non per qualibet verba imperativa à Principe prolata ^{Ius} protectionis constitui. Quamvis enim in concessione gratuita, quæ ab Imperatore vel Papa proficiscitur, verba illa, *subemus talem defendere, conservare, manutenere, &c.* proferantur, non propterea tamen inducunt statim obligationem protectionis suscipiendæ, sicut attestatur Anchoran. *cons.* 87. Videmus enim quotidie monasteriis, atque Ecclesiis contra turbatores per Papam concedi Conservatores, ut in *cap. 1. de offic. delegat. in 6.* sæpe etiam eundem mandare suis diplomatis, talem in possessionem induci, & defendi inductum, *cap. pro illorum* ubi Innocent. *extr. de prebend.* Sic etiam Imperator in confirmatione privilegiorum sæpius istis aut similibus verbis uti consuevit, nec tamen dicendum est, ideo conferri Jus protectionis vel Advocatiæ, argum. *cap. 1. & 2. de confirmat. util. vel inutil.*

741 Quæmodum in simili, [†] per verbum, Admoneo, non inducitur mandatum *l. idemque. §. si quis ea, ff. mand. nec verbum, commendo, l. si non remunerandi. §. cum quidam, ff. eod. nec verbum, exhortor, l. ob hac in fin. Digest. de his qui not. infam.* per rationem: quia in his verbis non intervenit animus obligandi, gloss. Bart. Salycet. Bald. & alii in *l. 1. in verbo, quocunque. Digest. mandati* Petrus Nicol. Mozzius *tit. de mandat. column. 3. num. 9.*

Sed circa istum acquirendæ Advocatiæ modum anceps occurrit quæstio, quam resolvere, antequam alias constituendæ tutelæ species prosequamur, operæ precium est.

^{An invitum}
^{quis de-}
^{manda-}
^{tam sibi à}
^{superiore,}
^{Advoca-}
^{tiam susci-}
^{peret teneat-}
^{tur.} 742 Dubitatur ergo, [†] An is, cui summus Princeps Protectionem commisit seu demandavit, eam invitatus suscipere teneatur.

Etsi initio dicendum videtur, neminem cogi posse ad suscipiendum protectionis munus.

Primum in hanc partem negativam facere videtur expressa Juris traditio, [†] quod mandatum suscipere cuilibet liberum sit, licet susceptum teneatur exequi, alias præstare debet omnia damna & interesse, *l. idemque paragraph. si procurator. l. si tibi mandavero. §. si. c. ff. mandat. l. ad comparandas. & l. re mandata C. eod. tit. & dicitur in §. mandatum. Instit. eod. quod liberum sit procuratori mandatum suscipere vel recusare,*

^{Ratio du-}
^{bitandi l.}
^{pro negati-}
^{va.} 743 ^{que} *paragraph. si procurator. l. si tibi mandavero. §. si. c. ff. mandat. l. ad comparandas. & l. re mandata C. eod. tit. & dicitur in §. mandatum. Instit. eod. quod liberum sit procuratori mandatum suscipere vel recusare,*

744 susceptum tamen cogatur executioni mandare, Ruin. *consil. 44. vol. 1. Paris. consil. 91. n. 10. vol. 1. Straccha. tract. merc. in tit. de mandat. n. 51. Rota, Genuens. decis. 9. n. 5. & 6.*

^{Ratio II.}
^{dubitandi.} 745 Deinde eidem sententiæ [†] suffragari potest, quod sicut in contractibus nemo invitatus obligatur, *l. sicut. C. de action. & obligat.* Ita nec in quasi contractibus, secundum Bald. in *l. fin. C. de negot. gest. Surd. tract. d. aliment. tit. 6. quæst. 5. n. 17. & 18.*

^{Ratio du-}
^{bitandi III.} 746 Tertio haud ambiguum est, [†] commissam Protectionem respectu patroni, cui universitatis, collegii, vel Monasterii alicujus tutela injungitur, esse beneficium, quod in invitum conferri nequit *l. hoc iure. §. non potest. ff. de donat. l. solvendo ff. de negot. gest. l. solutionem ff. de solut. l. invito. ff. de reg. jur. & ubique concordata per gloss. & Dd.*

Quarto ab hac opinione alienum non est, [†] si dicamus, Protectores comparari arbitris Conventionalibus, quia sicut ii ex mera, sola & libera voluntate à litigatoribus, sic etiam hi à partibus ex libera voluntate eliguntur, & possunt ex millibus unum, quem volunt, eligere vel non. Juris autem est, [†] quod tales nunquam ab initio cogi possunt, arbitrium sive munus suscipere, *l. 3. §. tamen si, & ibi Dd. de arbitris Jo. Bapt. in tract. de arbitris lib. 5. in præfat. post alios Schrad. de feud. part. 10. sect. 10. n. 35.*

Denique si illud, [†] quo alicui per Imperatorem protectio alicujus injungitur, esset mandatum pœnale, præcise obligatorium, deberet esse vel cum, vel sine clausula & pœnam habere annexam; Quod cum non sit: non videtur proprie ex eo mandato quis obligari.

Verum et si hæc primo intuitu [†] ponderis aliquid habere videantur, retamen accuratius perspecta, leviora sunt, quam ut in iis acquiescere possimus: Magis igitur est, ut in affirmativam sententiam eamus, ob subsequentes decidendi rationes.

Primo, quia potest quis [†] cogi à superiore habente in eum Jurisdictionem, vel ejus auctoritate, vel mandato ad aliquid suscipiendum, *l. neque à præside. qui dare tutores.* Quod maxime locum [†] habet, in præcepto supremi principis, cui omnes subditi obedire coguntur, Esdræ. *cap. 7. in fin. lib. 1. Reg. cap. 14. c. 2. de major. & obed.* Nam mandata [†] Domini habent vim præcepti, ita textibus Juris civilis & canonici demonstrat Perez. *l. 10. tit. 4. lib. 4.* Et detrectans graviter delinquit, ac puniri debet. Esse autem mandatum, ex eo constat, quod adiici solet, von Kayserslicher Macht hiemit befehlend / hoc est, ex plenitudine potestatis mandantes: Ac non [†] obtemperantes mandatis Imperatoris, sunt in præsumpto dolo, latè Menoch. *lib. 5. præsumpt. 44.*

Deinde confirmat hanc [†] affirmativam decisionem, quod munus protectoris per summum Principem delecti, sit publicum auctoritate, & respectu Reipubl. etiam utilitate, sicut consulens testatur Simon. Pistor. *consil. 19. numer. 9. volum. 1. & nos alibi pluribus edocuius,* Juris autem est, [†] quod electus vel deputatus ad officium, quod est publicum & auctoritate & utilitate simul, etiam invitatus suscipere cogatur, Schrad. *p. 10. sect. 10. numer. 34. Simanc. de republ. lib. 2. Alciat. respons. 305. in princip. Fichard. consil. 36. in princip. Menoch. de arbitrar. jud. quæst. cas. 369. Menard. Diaz. in regul. 197. Gæddeus de sequest. clement. unica cap. ad compescendas. numer. 66. ubi probat, quod publica munera sive officia etiam inviti cogamur suscipere, lege & Imperio ejus, qui mandandi potestatem habet, vel more cogente, per *l. inter domum, & l. munus ff. de verbor. signif. fin. §. judicandi ff. de munerib. & honor.**

Præterea defendi hæc assertio ex eo potest, [†] quod similiter tutores etiam inviti cogantur subire onus tutelæ & curæ, eoque pertinentis administrationis *l. 1. ff. de administr. tut. l. fin. in princip. versic. scientes. C. eod. Regner. Sixtin. de regalib. lib. 2. c. 9. n. 16.* Cum ergo hæc tutelæ species cognatæ sint, quod in una statuitur, etiam in alia procedere dicendum est.

Quarto eidem decisioni adminiculatur, quod pariter etiam Advocatus forensis ac tutelaris æquiparentur, ut nominatim docet Andr. Gail. *lib. 2. observ. 54. n. 2. ubi scribit, quemadmodum Advocatus litis operam suam præstat clienti suo, soluto ex pacto annuo salario, text. in l. 1. §. in honorariis ff. de extraordin. cognitionib. & in l. unic. C. de suffrag.* Ita Patronus sive Advocatus fiduciarius & tutelarius, dato ex pacto annuo honorario, eos, quos in tutelam & defensionem recepit, contra injuriam aliorum, & vim majorem.

etiam armata manu protegere ac defendere debet, text. in c. imperialem. de prohib. feud. alien. per Frid. text. in §. 1. Auth. de hered. & falcid.

759 Sed constituti Juris est, Advocatum litis cogi ad Patrocinium præstandum clienti, arg. l. providendum §. si quis. de Advocat. divers. jud. l. sancimus. C. eod. l. 1. de postuland. idque sub pœna privationis officii istius, quod ad multa alia, scilicet Notarios, Caupones, Hospites, Nautas, Tabernarios, Comēantes & Vectores extendit Gothofr. in l. invitus. 156. ff. de R. l. ubi Decius de Notario scribens, ait, † illum si recuset conficere Instrumentum vel suscipere negotium rogatus, esse periurum, & posse privari officio, de qua materia etiam agit decif. Capell. Tholos. 481. & Bart. in l. fin. de Assessor. Felin. in cap. quoniam contra in 2. not ab. extra de probat.

Denique & illud hoc loco in considerationem trahendum est, quod tametsi Imperator protectionem non injungeret, sed ad suscipiendam illam rogando Advocatum induceret, id tamen instar injuriarum haberetur, & per consequens ei parendum esset; † Principum enim preces importunæ, minæ sunt. c. petitio. de jurejurand. c. quia propter. de elect. Pet. Belluga. in speculo Principum n. 16. & ibi Camill. Borell. in additionib. lit. E. Mascard. in verb. Blanditia. Hinc dicitur

Est orare Ducum species violenta jubendi:

Et quasi minaci supplicat ense potens.

762 Refert è nostris Elb. Leonin. conf. 20. n. 2. † Ac Domini rogatio præceptum est gloss. in l. 1. verbo. quemadmodum. Quod metus causa. Wesenb. conf. 45. n. 11. lib. 1. Quo & illud Poetæ referendum est;

*Scribere me Augustus jubet, & mea carmina poscit,
Penerogans, blando jus latet imperio.*

Et rogando cogit, qui rogat potenter, juxta Mimum. Felin. in c. 1. n. 2. & 3. de offic. jud. delegat.

Solutio Nec vero, quæ supra pro dubitandi rationibus à nobis posita sunt, hanc sententiam infirmant, quod in singulis, quo contrariorum veritas magis elucescat, breviter ostendemus.

763 **Responsio** Ad primam igitur & secundam † dubitandi rationes, quod attinet, quibus dictum fuit, mandatum suscipere cuilibet liberum esse, in contractibus neminem invitum obligari, Respondetur, illam traditionem non habere locum in summo Principe: quia non obtemperantes ipsius mandatis sunt in præsumpto dolo, ut multis docet Menoc. lib. 5. præsumpt. 44. Et mandatum tale, de quo nos hic loquimur, non est contractus, sed purum præceptum, quod parendi necessitatem inducit, ut declarat post alios Dec. in l. more majorum n. 51. ff. de jurisd. omn. jud.

Responsio Ad tertium argumentum respondetur, protectionem à Cæsare alicui injunctam, non esse beneficium, sed quandoque non leve onus ac munus auctoritate publicum, ideoque necessario subeundum, per supra notata.

764 Deinde, etiamsi † esset beneficium, tamen certum est, Imperatorem illud in invitum conferre posse, argument. eorum, quæ tradit Bertachin. in reperi. verbo. invitus. Et hinc Tiraquell. de nobilitat. c. 6.

765 n. 42. invito † etiam nobilitatem conferri ait.

Responsio Objectio, quarto loco mota, retunditur, negando similitudinem inter arbitros & protectores, quia illi libera partium electione suscipiuntur, hi autem expressa Imperatoris voluntate & jussione constituuntur.

Responsio Ad ultimum respondetur, quod licet communiter in commissa protectione certa pœna non apponatur, tamen ejusmodi mandata ex eo obligatoria sint, quod ex iis semper præcisa imperantis voluntas colligatur, 766 cui, † tanquam superiori, omnino parendum est, c. sciendum. 8. q. 1. c. 2. extr. de major. & obed. Jason. in l.

si prius. sub n. 32. vers. item maximum ff. de nov. oper. nunciat.

Porro affirmativa hæc sententia † ampliationem recipit, quod si per investituram, & forte sub pœna amissionis feudi alicui protectio per Imperatorem aut Principem aliquem tanquam vasallo demandata ac commissa fuerit, & eam vasallus renuat, nec pareat, ideo etiam feudo privandus sit, ut docet Isern. in c. sancimus. nu. 13. Quo temp. mil. Sigismund. Loffred. conf. 45. n. 11. Natt. conf. 503. & conf. seq. n. 19. Peregrin. de jure fisci lib. 5. tit. 1. de public. bonor. n. 32. Capyc. in invest. feud. c. feuda amittuntur. col. 46. casu 45. Jo. Blanc. lib. 2. c. 1. n. 119. Affl. in c. 1. §. fin. n. 14. caus. 16. & n. 26. quib. mod. feud. amitt. Raynaud. in c. imperialem. præterea si inter. n. 16. de prohib. feud. alien. per Frider.

Verum cum circa hujus ampliationis materiam de Advocatia nempe Feudali, aliquot dubitandi rationes occurrant, illud hic, priusquam ad ulteriora progrediamur, prævertendum, ac videndum est: *Verum Advocatia, † præsertim Ecclesiastica, infederationis titulo in aliquem transferri, vel quod idem est, in feudum concedi possit.*

Pro † parte negativa facere videtur, quod feudum fit beneficium, cujus dominium directum penes dantem remaneat, utile vero in accipientem transeat, pro certo servitio præstando. Ita enim feudum definitur in cap. 1. in fin. de prohib. feud. alien. per Lothar. & ibi communiter sequuntur gloss. & Interpp. & in prælud. feud. Bald. n. 8 & seq. Alvarot. ibi. vers. quero quinto, quid sit feud. &c. Præpos. n. 13. Hannet. lib. 1. feud. cap. 2. Et hanc passim ab omnibus recipi ait: Nicol. Intrig. in cent. feud. 1. quæst. 1. n. 20. & seq. vultque hoc idem Socin. conf. 167. n. 1. & seq. vol. 2. Afflict. in prælud. feud. num. 69.

At vero ea, † quæ apud Juris Interpretes traditio reperitur, quod Jus protectionis, præsertim, si loquamur de gratuita tutela, à directo ac utili Dominio, cæterisque Juribus particularium dominiorum separatum sit, uti pro hoc multos adducit Cephal. conf. 28. incip. sententia lata n. 27. lib. 3. Et hoc ipsum publice propugnavit Dn. Sebastian. Dietherich. Advocatus Suevo Hallensis Amicus noster disput. de Advocatia. thes. 14. consequitur ergo, Advocatiam in feudum dari non posse.

Secundo hæc eadem sententia fulciri † videtur ex traditione Jacobin. de Franch. comment. de feud. verb. Adherentia, ubi dicit, confederationem nihil commune habere cum Feudo. At vero alibi deduximus, † Advocatiam & confederationem paribus ambulare passibus, ergo sicut absurdum esset dicere, confederationem posse infeudari, ita etiam protectionem in feudum concedi, non asserendum videtur.

Tertio præter adductas dubitandi rationes hanc negativam opinionem non improbabilem esse, & indistincte se tenere ait Zaf. conf. 7. nu. 5. vol. 2. per c. hoc consultiissimo, de reb. Eccles. non alien. in 6. Quam etiam strenue defendendo publice tutatus est Dn. Lud. Myl. Cancellarius Oetingens. disp. publ. thes. 5.

Deinde non solum hæc adductæ rationes atque auctoritates Advocatiam infeudari haud posse edocere videntur, sed & clientelæ infeudatio reperitur insuper à quibusdam Patronis specialiter esse prohibita. Ita enim Welpho † Sueviæ Regulus opulentissimi Monasterii Weingartenis protector, cum cellam S. Panthaleonis in Inshoffen/ prope Buchhorn/ monasterium olim Benedictinarum Cænobium, † à D. Bertha Buchhornensi Comitissa, fundatum, modo Præposituram provisioni ac Regimini Abbatis Chunonis An. 1130. commississet ac subjecisset, infederationem Advocatiæ super prædicto Cænobio expresse interdixit, prout ex diplo

Ampliatio
decisionis
affirmati-
va.

768
Virum Ad-
vocatia in
Feudum
dari possit.
Negativa.

769
Ratio du-
bitandi l.
pro negati-
va.

770

771

Ratio II.
dubitandi.

772

Tertiadu-
bitandi ra-
tio ab Au-
thoritatis
Doctorem.

Ratio du-
bitandi III.

773
Inshoffen
olim Mo-
nasterium.
nunc Pra-
positura
Weingarten-
sis.

774

diplomate ejusdem Welphonis, quod in *c. de specieb. Advocatiae*. integrum subjecimus, colligitur, in quo, inter cetera haec verba continentur: Interdicentes ne aliquis nostrorum successorum aut hæredum ad quos iusta successione devenerit Advocatia Wingartensis præscriptæ cellæ Advocatiam præsumat alienare, aut ullo modo alicui infeudare, &c.

775 Verum hisce non obstantibus affirmativam † sententiam in hoc puncto veriore, usuque approbatam esse, indubitatum est. Præterquam enim quod hodie principes Imperii de Monasteriorum in Territoriis suis sitorum Advocatiis ab imperatoribus generaliter investuntur, secundum traditionem D. And. Knichen. *comment. de Sax. non provoc. jar. verb. Ducum. Saxon. c. 5. n. 498.* ubi affirmat, jus Advocatiæ seu protectionis in Abbatibus & Cœnobiis ab Imperatore per investituras concedi Principibus in suis territoriis, etiam specialiter investitura constitui Advocatias asserit idem *d. loc. n. 522.* cui astipulatur Dauth. *de testam. qui test. fac. poss. n. 243. p. 211.* idque tam in sæcularibus post Cujac. & Schenck. Gothofr. Ant. *disp. feud. 1. thes. 7. lit. R.* quam Ecclesiasticis fieri, testatur Rosenth. *tract. feud. c. 4. conclus. 14. n. 2.* ubi in facti contingentia attestatur, se in Allatia & alibi ex antiquis monumentis didicisse, quosdam Dominos ac Nobiles, hujusmodi Jure Advocatiæ per Episcopos & alios investitos fuisse, idque in Germania, usitatissimum esse, affirmat. Quod ipsum etiam nominatim tuetur D. Joan. Georg Becht. *de salvo conduct. c. 10.* in specie loquens de Advocatis monasteriorum, & Ecclesiarum, earumque Jus tanquam perpetuum & fructuosum de consuetudine quorundam Germaniæ nostræ locorum, præsertim Allatiæ in feudum concedi adseverat, idque affirmat etiam post Cujac & Schenck. D. Gothofr. Ant. *disp. feud. 1. thes. 7. lit. R. Paurm. 1. de jurisd. 26. n. 22.* & de consuetudine hac investiendi hodierna D. Vult. *1. feud. 8. nu. 17.* & Obrecht. *1. F. 6. n. 19. § 2. F. 3. n. 99.* abunde testantur, quos sequitur Ferrar. Montan. *de Feud. lib. 1. c. 6. §. Nono.* & novissime Jacob. Sync *disp. de Jure protect. thes. 3.* asserens Advocatos, olim etiam ab Imp. Ecclesiis Presbyteriis, & domibus Religiosis, Feudi, aliove nomine in temporalibus præfectos fuisse.

776 Qua in re, ne nimis longinqua in evidentiam † exempla adferamus, infeudatæ ejusmodi Advocatiæ lulentum extat in primis testimonium apud Nobile collegium Chombergense. Cum enim Imperator Fridericus tertius 1485. Imperialem Civitatem Hallensem Suevorum Monasterii Chombergensis, Advocatia, quam eidem Ludovicus Rex Romanorum commiserat, privasset, eandem Reverendiss. ac Illustr. Principi ac D. Domino Episcopo Herbipolensi omnibusque ejus successoribus supradicto Anno 1485. in perpetuum & irrevocabiler concessit in feudum, vigore diplomatis à dicto Imperatore Friderico desuper concessi, quibus hæc verborum formula circa med. interta reperitur.

Doch daß ein jeder Bischoff zu Würzburg/ so hinfüro zum Bischoffe daselbstem erwählt vñnd gesetzt wurde/ dieselbe Vogthei vñd Schirm des gemelten Gottshaus vñder andern seinen Regalien von vñs vñd vnsern Nachkommen am Reiche mit nemblichen außdrücklichen Worten/ vñs damit/ als andern seinen Lehen getrew/ gehorsam vñd gewertig zu seyn/ zu Lehen empfahe/ auch einen jeden Abbt vñd Convent zu Chomberg/ so jeso seynd/ oder künftiglich werden/ vñd jre Leut

vñd Güter wider alt herkommen vñd Gewohnheit nit beschweren / sondern bey altem herkommen bleiben lassen / vñd vor vnbilllichem gewalt getrewlichen handhaben/ schutzen vñd schirmen.

Aliud non minus evidens infeudatæ Advocatiæ testimonium præbent subjectæ conservatorii, † super Monasteriis Comitatus Wertheimensis, à Carolo V. Imperatore Anno 1541 Illustri D. Michaeli Comiti de Wertheim concessæ literæ, quæ sequentem in modum se habent.

Wir Carl von Gottes Gnaden Römischer Keyser / zu allen Zeiten Mehrer des Reichs / in Germanien / zu Hispanien / beyder Sicilien / Jerusalem / Hungarn / Dalmatien / Croatien &c. Röm. Erzhertzog zu Oesterreich / Hertzog zu Burgund / &c. Graff zu Habsburg / zu Flandern / zu Tyrol / &c. Entbieten dem Edlen / vnserm vñd des Reichs lieben Getrewen / Michaeln Graffen zu Wertheim / vñd seinen verordneten Vormündern / vnser Gnad alles Guts / edler vñd lieben Getrewen / nachdem Vñs / als Röm. Keyser gebürt / Vñser vñd des H. Reichs Vnderthanen / Ständ vñd Verwandten / vñd insonderheit die Klöster vñd Gottshäuser beyfried / ruhe vñd gemach zu behalten / vñd vor schaden / abfall vñd zerrüttung zu verhüten / auch des zuthun genzlichen gemeint sind / Vñd dann du Graff Michael von Wertheim / vñter andern deinen Regalien vñnd Lehen / den Schutz vñd Schirm vber die Klöster vñd Gottshäuser / so in deiner Graffschafft vñd Herrschafften Wertheim vñd Breuberg Obrieken gelegen seyn / vñd von alter hero darzu gehört haben / von vñs vñd dem Reich durch gemelte deine Vormünder zu Lehen empfangen lassen hast:

Demnach vñd damit solch Klöster / Gottshäuser / vñd die personen darinn / dieser sorglichen Lauff halben / die sich im H. Reich / Teutscher Nation ereugen vñd erzeigen / bey Fried / ruhe / vñd dem ihren vnbeschwert bleiben / so empfehlen Wir dir bey den Pflichten vñd Eyden / damit du Vñs vñd dem Reich verwand bist / auch veremendung Vñser schweren Vñgnad vñd Straff von Röm. Keyserl. Macht / ernstlich mit diesem Brieff gebietend / vñd wollen / daß du alle die Klöster vñd Gottshäuser so wie obstehet vñter der Graff / vñd Herrschafft Wertheim vñd Breuberg gelegen seyn / vñd von alter hero darzu gehört haben / vñd dir zu schutzen gebüren / in allem dem / damit sie vñd die jren wider billichkeit / recht / Vñs vñd des Reichs Landfrieden / vñd ihr Klosterordnung / an ihrem Gottesdienst vñd allen löblichen Ceremonien / auch Haaben vñd Gütern nit beschwert noch beleidigt werden / in Krafft vñd auff gedachten Schirm von Vñser vñd des H. Reichs wegen schuttest / schirmest vñd handhabest / niemands hierüber sie zu beschweren oder zu beleidigen / noch auch denselben Klöstern sich von gemelten Graffschafften vñd Herrschafften ohn Vñser sonder wissen vñd bewilligung davon abzuwenden nit gestattest / vñd hierinn nicht vngesorsamlich erscheinst / haltest oder erzeigest / als

lieb dir sey Unser vnd deß Reichs schwere Un-
gnad vnd Straff zu vermeiden: Das meynen
Wir ernstlich. Geben vnder Unserm hierunder
auffgedrucktem Insiegel / in Unser vnd deß H.
Reichs Statt Regenspurg / am ersten Tag deß
Monats Junii Anno im ein vnd vierzigsten/
Unsers Keyserthumbs im ein vnd zwanzigsten/
vnd Unserer Reiche im sechs vnd zwanzig-
sten.

Carol.

Sed Missis pluribus infeudatarum Advocatarum ex-
emplis quarum innumera Principum Archiva suppe-
ditant, ante multa etiam secula Advocatarum infeuda-
tiones in usu fuisse, argumentum præbet indubitatum
778 Friderici Barbarossæ diploma, † quo An. 1161. Con-
rado S. Leopoldi Pii Marchionis Austriæ filio Episcopo
Pataviensi, Abbatiam S. Mariæ ibidem cum omnibus
possessionibus & pertinentiis dono tradidit, investitu-
ram tamen super Advocatia prædictæ Abbatiae, ab ea
donatione nominatim excepit, eamque sibi ac suis in
Imperio successoribus reservavit.

Ipsam autem diploma, quod Calp. Brusch. in com-
mentar. de Patavia ejusque Episcopis lib. 2. n. 39. exhi-
bet ita habet.

Diploma
Friderici
Barbarossæ
quo Abba-
tiam S.
Mariæ in
Patavia
Episcopo
ibidem do-
no dat re-
servata
tamen in-
vestitura
Advocatiæ
ejusdem.

Vniversorum Imperii nostri fidelium tam
futura, quam præsens noverit ætas, qualiter nos
pio, ac sedulo rogatu dilectissimi patrum nostri
CONRADI venerabilis Pataviensis Episcopi, &
Principum interventu Abbatiam S. Mariæ in
Patavia cum omni integritate & honore (quod
ad nos & imperium nostrum spectare dignosci-
tur) videlicet cum omnibus possessionibus in-
tus & exterius, cum ministerialibus, servis, &
ancillis, villis, terris, cultis & incultis, vineis,
agris, pratis, sylvis, pascuis, aquis, aquarumq;
decursibus, molendinis, piscationibus, & cum
omni utilitate ad ipsam pertinente ad Episco-
patum Pataviensem, Beato Stephano tradidi-
mus, pro religione in ea reformanda, & pro
remedio animæ nostræ, & antecessorum no-
strorum tali conventionem interveniente, ut
Episcopus & ejus successores, nobis, & nostris
successoribus singulis annis in Epiphania Do-
mini quadraginta libras Ratisbonensis mone-
tæ, regio fisco, de eadem Abbatia persolvant.
Ab hac autem donatione Abbatiae prædictæ
Advocatiæ excipimus, cujus investituram no-
bis nostrisque successoribus Regibus & Impe-
ratoribus cum omni integritate reservamus.
Mandantes, &c. Et ut hæc nostra donatio ra-
ta & inconcussa permaneat in perpetuum, hanc
nostri privilegii paginam sigilli nostri auctorita-
te insigniri & communiri iussimus. Hujus do-
nationis nostræ testes sunt Pilegrinus Aquile-
giensis Patriarcha, Hillinus Treverensis Archi-
episcopus, Eberhardus Bambergensis Episco-
pus, Conradus Augustensis Episcopus, Gero
Halberstatensis Episcopus, Hermannus Con-
stantiensis Episcopus, Frid. Monasteriensis E-
piscopus, Godefridus Traiectensis Episcopus,
Hermannus Verdensis Episcopus, Henricus
Dux Bavarie & Saxonie, Otho Comes Pala-
tinus, & fratres ejus Fridericus & Otho, Lu-

vic. Provincialis Comes, Conradus, Comes
Palatinus de Rheno, Frider. Dux Suevorum,
filius Regi, Conradi, Henricus Dux Carinthie,
Berthold. Comes de Andechs, Rudolphus
Comes de Pfüllendorff / & alii plures. Et
ego Vlricus Cancellarius vice Reynaldi Colo-
niensis Archiepiscopi & Italiae Cancellarii, re-
cognovi. Acta sunt hæc Anno Dominicæ in-
carnationis 1161. indict. Nona, regnante D.
Friderico Romanorum Rege victoriosissimo
Anno regni ejus decimo, Imperii vero septi-
mo, feliciter Amen. Data ante portas Civita-
tis Mediolanensis tempore vastationis tertio
Nonas Jan.

Porro similes infeudationes etiam in Italia † consue- 779
tudine receptas esse, testatum facit Zabari. Cardin. conf. *Exempla*
123. incip. *super præmissis*, ubi opimæ cujusdam Advoca- *Italica.*
tiæ Ecclesiæ Tarnisinae ab aliquibus ejus Episcopis
infeudata plures præponit investituras.

Non minus etiam in Galliis usitatum esse, † Advoca- 780
tias in feuda concedi, colligi videtur ex Renar. *Exempla*
Choppin. lib. 1. c. 7. n. 12. ubi ipsam Advocatiæ non *Gallica.*
tantum feudum, sed etiam Ecclesiastici feudi genus
appellat. Plura ex prædictis Germaniæ Monumentis ex-
empla apud Brusch. *Germ. Episc. tom. 1. cap. 3. in Egi-*
none Curienſe Episcopo 41. Stumpff. Chron. Helvet. lib.
6. cap. 21. Crus. Annal. Suevic. lib. 8. p. 2. cap. 15. pag.
297. & Freher. Orig. Palat. p. 1. cap. 11. hoc loco referri
possent, sed sufficere commemorata existimo.

Cæterum non tuerentur priorem negatam opinionem
prius pro eadem adducta.

Nam ad primi argumenti assumptum † responde- *Solutio*
tur, quod licet Advocatiæ tanquam rei incorporalis, *contrario-*
proprie loquendo, nullum sit dominium, improprie *rum argu-*
tamen illud accipiendū, sicut usurpantur in l. qui usu- *mentorum.*
fruct. ff. si usufruct. petant. res quoque incorporales *781*
Dominium seu Jura domini habent, hæcque ratione re- *Responsio*
cte quis vocatur Dominus Advocatiæ, Jurisdictionis, *ad l. con-*
servitutis, usufructus, possessionis, & quæ sunt simi- *trarium*
lia. Quare si rectius hanc rem consideremus, etiam *argumen-*
in terminis Advocatiæ, dominium directum ac utile re- *sum.*
perire est, illud quidem in Domino Advocatiæ, qualis
est Imperator, vel alius Princeps, cui illa competit;
Nam & is ratione proprietatis certas actiones, de
quibus *infr. suo loco* dicemus, habet, hoc autem in va-
sallo, cui in feudum concessa fuit Advocatiæ, reperitur.

Tametsi enim ex Jure protectionis gratis, puta, su-
scepto, intuitu utilis domini, nullos certos fructus
habeat, ex eo tamen consequitur, quod sibi, tanquam
protector, Advocatiæ, de qua rite investitus est, à
quolibet, in ea se turbante vel eandem possidente, vin-
dicare quasi possit.

Quin etiam ex eodem quasi dominio, † etiam illud 782
est, quod possit vassallus Advocatus ab alio conventus
per exceptionem se tueri; ex regula, cui damus actio-
nem, eidem multo fortius etiam exceptionem *l. invit.*
198. §. cui damus actionem ff. de reg. jur. c. qui ad agen-
dum. eod. tit. in 6. l. 1. §. quod ait ff. de superfic.

Cum facilius sit causa † concedendi exceptionem 783
quam actionem, tum, quia favorabiles † sunt Rei, 784
quam actores Dynus d. c. qui ad agendum n. 1. tum quia
facilius lege † Jus quæsitum conservatur, quam ut no- 785
vum acquiratur, l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, &
c. l. nec non. §. pen. ff. ex quib. caus. major. Christoph.
Sturz. d. §. cui damus actionem. de reg. jur. tum etiam,
quia faciliores esse debemus ad † abolvendum, quam 786
ad obligandum. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. l. absen-
tem. ff. de pæn.

Imo

787 Imo præter ista in Patrono vasallo, talia etiam considerari potest utilitas. Quemadmodum enim in Jure Patronatus, actus præsentandi, ita in tutela actus defendendi, instar fructus est, & sequitur possessorem Juris Patronalis, arg. c. consultationib. & ibi Andr. & Butr. & alii, de Jure patronat.

788 Deinde ad hoc ipsum argumentum responderi etiam potest distinguendo inter feudum proprium & improprium, cujus natura scilicet ac qualitas à communis seu consueta feudorum ratione discrepat, & in hoc improprio feudo non tam accuratus habetur respectus domini directi ac utilis sicut in feudo proprio,

789 per notata Boceri ad thes. 35. disput. 14. class. 4. † ubi tamen quoad hanc differentiam recte distinguit inter Feudum Advocatiæ personale & hereditarium, asserens, quod licet de Advocatiæ feudo generaliter & indistincte tradant Interpretes, quod sit improprium, Alyarot. Jac. de S Georg. Zas. in epit. feud. p. ult. Schrad. p. 2. d. 4. n. 20. & 23. Quia tamen, pro armato maxime Patrocinio concedatur, wegen Schuß und Schirms/

790 † quod armatum, militare & bellicum servitium, regulare & ordinarium vasalli munus est, tit. 21. 22. & 26. §. beneficium. tit. 30. §. ex hoc illud. tit. 36. 55. §. firmiter. 2. de feud. Neque Advocatus sive protector, feudo Advocatiæ, præsertim si id hereditarium sit, privari possit, nisi malitiose universitati vel collegio, à quo feudum illud possidet, difficultates quasdam inferat. c. in quibusdam. extr. de pen. c. præterea, de jure patron. 1. 27. §. quicumque 2. de pace tenend. & jus violat. proprium id esse, regulariter verius sit, nisi sit personale, id est certo tantum alicui protectori concessum, quo casu illud improprium esse feudum vel inde constat, quia si proprium esset, ad primi acquirentis hæredes transiret, tit. 23. in fin. 2. de feud.

791 Quod deinde secundo loco ex Jacobino, asserente, nihil adhærentiam cum feudo commune habere adductum fuit, tollitur uno ictu, negatione scil. consequentis. Et si enim protectio atque confederatio æquiparentur, & forte absurdum esset dicere, confederationem posse infeudari, ex eo tamen non sequitur, Advocatiam nem etiam à Jure infeudandi exceptam esse. Nam argumentum † à simili tantum procedit in his, in quibus aliqua in Jure æquiparantur, non autem in his, in quibus à Jure vel consuetudine diversum receptum est. Nicol. Everhard. top. legal. loc. à simil. n. 11.

792 Unde recte dicitur, nullum simile, alteri per omnia esse simile, ut tradunt Felin. in cap. capitulum. nu. 4. extr. de rescr. Joan. Lup. in rubr. §. 68. n. 4. extr. de donat. inter vir. & ux. Sylvest. Aldobran. Instit. de Jur. pers. in pr. n. 39. Borcholt. de pact. cap. 2. pact. divis. 4. n. 6. Vasq. Illustr. contr. c. 11. n. 32. Quin imo omne

793 † simile sit dissimile, Lancil. Polit. in tr. exempl. substit. n. 1. Frid. Pruckm. conf. 50. n. 66. lib. 1.

794 Quod vero tertio loco ad autoritatem Zasii attinet, respondetur in primis Zasii mentem non esse, quod absolute loquendo Advocatia non possit infeudari, quia in allegato consil. non loquitur in genere, sed in specie de individua illa Advocatia qua ob causas ibidem adductas Nobilem Hartmannum non amplius esse investendum asserit: Alioquin enim Zasius (quod de illo D. Hepingk. dissert. de Jure protect. conclus. 27. in scholiis sub lit. A. palam scribit) sibi ipsi contrarius esset, quia idem in tract. suo feud. part. 10. tit. de amiss. feud. n. 55. conclus. 8. versic. ego ultra alios. diserte tradit, Advocatiam Laicis dari in feudum, dum inquit: Nobiles, Barones ac cæteros potentes ab Episcopis Advocatias in temporalibus monasteriorum negotiis in feudum habere, quamvis interdum iidem pro defensione, ad quam tenentur monasteria & subditos sæpe supprimant, pro Patrocinio oppugnent, subterant,

spolient, gravent, premant, flagellent, personisque & rebus, Privilegiis bonis & Juribus Monasteriorum abutuntur, contra quos probabiliter tenendum in cap. 1. §. quicumque 3. de pace tenend. statutum esse, ut à feudis excidere debeant.

Ad DD. Mylerum, & Sebast. Diethericum, quod attinet, ii negativam opinionem magis disputandi, quam serio affirmandi animo adstruxisse videntur, dum inquirunt, Advocatiam in feudum dari posse, à vero alienum videri, quin idemmet Dn. Myler. ibidem circa fin. allegationum suarum ultro fatetur, affirmativæ sententiæ ad stipulandum & consuetudinem.

Non obstat denique, quod à Welphone de quo in ultima objectione dictum est, infeudatio Advocatiæ Cœnobii S. Panthaleonis olim prohibita fuerit, quia peculiarem forsitan habuit causam, cur id interdixit. Cum autem à particulari † ad universale non valeat argumentum, nec una hirundo, ut dicitur, faciat ver, à prædicto exemplo concludi non potest ad universalem infeudandi Advocatias prohibitionem Petr. Gregor. Tholof. de Republ. lib. 7. cap. 11. n. 80.

795 Cæterum his ita firmatis † affirmativa hæc sententia, primum ampliatur, ut tacite etiam Advocatia infeudata esse intelligatur, si videlicet alicui Castrum, Pagus, oppidum, Baronatus, Comitatus, vel Ducatus aliquis, cui Jus protectionis annexum est in feudum concedatur, tum enim Jus protectionis una transire præsumitur per ea, quæ in Jure Patronatus similiter traduntur, in cap. ex literis & cap. cum seculum, & ibi notat. de Jure Patronat. Ardiz. rubr. de eo quod datur, & c. cap. 30. in fin. Blanc. de feud. lib. 1. cap. 6. num. 20. Borcholt. cap. 6. numero 9. facit l. hanc legem ff. de contrab. empt. quod multa in consequentiam fieri permittuntur, quæ alias prohibentur, Tiraq. tract. res inter alios acta, & c. Cephal. consil. 13. n. 23. & 24. lib. 1. Afflic. c. 1. n. 11. de capit. qui curiam vend. allegat. Innoc. in d. c. extiteris. Rosenth. synops. feud. p. 1. c. 4. concl. 13. in fin.

796 Secundo ampliatur tradita conclusio, † ut Protectionis jus non solum in beneficium concedi, sed ideo etiam subinfeudari possit. Nam regulariter quicquid concessum est † in feudum, potest etiam subinfeudari, c. 1. §. similiter. de leg. Conrad. c. 1. §. si vero. qual. olim. feud. subinfeud. pot. alien. c. beneficium si de feud. de unct. conten. Zas. epit. feud. p. 9. vers. secundo fallit. n. 15. Curt. Jun. de feud. part. 4. in ult. causa privationis n. 83. qui hoc uno ore approbatum esse testatur. Duaren. cap. 12. n. 13. Molin. consuet. Paris. §. 35. n. 16. Jul. Clar. §. feudum. quest. 32. Bursat. consil. 150. n. 67. Jo. Bapt. Ferret. consil. 40. n. 3. Idque communiter receptum esse asserit Gonzad. consil. 62. Schrader. part. 8. cap. 2. n. 10. Vult. lib. 1. c. 10. n. 79. Hartm. Pistor. lib. 2. quest. 44. n. 1. Andr. Khol. tract. de subfeud. c. 1. n. 5.

Et existit hujus subinfeudationis argumentum in generosa ac illustri familia Dominorum Pincernarum de Limpurg. qui Advocatiam in Nobile Collegium Chombergense ab Episcopo Herbipolensi subfeudationis titulo à multis hinc annis adeptam etiamnum hodie possident.

Hæc tamen ampliatio adducta, quod Advocatus superior vasallus alium de feudo suo investire possit, ita demum procedit, si hæc tria requisita concurrant, primo ut hoc fiat sincere, bona fide & sine fraude, cap. 1. §. sed etiam res & ibi Dd. per quos fiat investitur. c. 1. §. 1. qual. feud. olim. d. §. beneficium si. de feud. de unct. content. collecta c. cæterum n. 6. extr. de jud.

Secundo ut vasallus concedat feudum suum in feudum ei, qui est similis conditionis & qualitatis, cuius est ipse vasallus, quique æque, ut vasallus Domino servire possit, collecta c. cæterum numer. 6. extr. de jud.

namq; hoc feudum concedere non potest, nisi majori vel æquali, inferiori autem non §. d. *similiter*, & ibi Dd.

Requisi-
tum III.

Tertio ut concedat hoc feudum alteri, cum iisdem pactis atque conditionibus, cum quibus ipse hoc feudum habuit, & si quid horum deficit, non solum investitura de feudo facta, nulla est, sed etiam vasallus hoc feudum amittit, d. §. *similiter verb. profect.* & ibi Dd. gloss. Alvar. Præpos. & Matth. de Afflic. Jacob. de S. Georg. *vers. si a etiam quod ipsi. n. 3.* Curt. d. p. 4. n. 83. Zas. d. part. 9. n. 15.

Ampliatio
III,
Decima
protectori-
bus hono-
rario no-
mine de-
fensionis
causa assi-
gnata, an
iisdem in
feudum
dari possint.
Decisio af-
firmativa.
Ratio deci-
sionis.

797 Tertiæ insuper ampliationis loco notandum est, non solum ipsam Advocatiam infeudari, & subinfeudari, sed decimas † quoque honorarii annui nomine, & protectionis causa Advocatis laicis in feudum concedi posse.

Quamvis enim Concilium Lateranense, (quod secundum Joan. And. inc. 7. extr. de his, quæ fiunt à Præl. sine cons. capit. Ann. 1179. tempore Alex. III. habitum fuit) statuerit, ne deinceps laicis decimæ concederentur, d. c. 7. 17. & 19. de decim. c. 7. in fin. de præscript. & c. 1. 16. q. 7. hoc nempe effectu ne directum, vel utile harum dominium transferretur, c. 15. & 16. Panorm. n. 4. de decim. eo quod decimæ censeantur esse juris spiritualis, cujus laici haud sunt capaces, c. fin. 10. q. 2. Mayn. conf. 93. n. 2. vol. 1. Kirchof. conf. 2. n. 33. vol. 5. & tamen prohibitio hodie locum non habet in decimis † temporalibus quæ proprie non decimæ, sed decimationes sunt, Cardin. Tusch. præf. concl. jur. tom. 2. lit. D. concl. 63. n. 4. nec in fructibus decimarum, qui non sunt spirituales, sed temporales, ideoq; collectari, vendi & permutari possunt, Sot. de just. & jur. lib. 9. q. 4. art. 3. Abb. c. 17. n. 4. de decim. & Azor. Inst. Moral. tom. 1. lib. 7. c. 23. §. octavo quaritur. ubi asserit, in casibus,

798 quibus † clericus pœna pecuniaria mulctatur, in fructibus decimarum executioni mandari solere sententiam. Quod cum moribus nostris obtinere testetur Rittersh. differ. jur. Civil. & Canon. lib. 6. 4. c. fin. & decimas, ut olim Ecclesiis, sic hodie magistratibus ut Ecclesiæ protectoribus & nutritiis solvi, Additionat. ad Vran. conf. 1. tom. 3. D. Frid. Prenning. amicus noster, testetur, ideo asserere non vereor, protectoribus nostris decimas quoq; honorarii annui loco assignari, atq; in feudum concedi posse, cum & alios fructus decimarum concessione clericorum, ob præstitum Ecclesiæ obsequium in laicorum manus adeo demigrare possint, ut nomine Ecclesiæ, eos petendi jus & facultatem habeant. Bero. conf. 21. per tot. & conf. 84. n. 41. & seq. vol. 1. per D. Heping. concl. 19. lit. B. in fi. relatus. Sic etiam olim decimarum fructus à Carolo Martello in compensatione

799 † auxilii contra Saracenos sibi præstiti Nobilibus & laicis concessos fuisse, refert Rebuff. de decim. q. 10. n. 7. quemadmodum etiam olim Ecclesiam, ut adversus oppressiones infidelium, haberet auxilium, decimas laicis in feudum concessisse, tradit Abb. in d. c. 7. n. 3. & 11. ext. de his, quæ fiunt à præl. sine consens. capitul.

X. Existen-
tia Advo-
catia ex in-
vestitura
feudali.

800 Cum igitur ex deductis hucusque satis † constet, Advocatiam in feudum dari posse, decimus consti uendi juris hujusmodi, nempe per investituras, seu feudum, inducitur, hisce vel similibus verbis: Mit allen Prälaturen/vnd Klöstern/der selbigen weltlichen Obrigkeit/Schus/Rechten/vnd Advocatien/&c. cujus rei, præter experientiam, & prædictos Authores, testes etiam se præbent, D. Tob. Paurmeist. tract. de jurisd. lib. 1. c. 24. sub. n. 22. vers. licet autem Zas. ubi apperte tradit, Advocatiam feudi titulo conferri, adjiciens, eo modo Advocatiam Abbatia Quedlenburgensis olim Comitibus † Reinsteinenlibus, item Episcopis Halberstadenlibus, ad tempus concessam, postea inclytæ Domui Saxonica in feudum datam esse. Itemq; Cor-

beiensem † ab Henrico Julio Duce Brunsvic. & Lunc-802
burgenle, feudatariam à Monasterio possideri.

Advertendum autem est, † hanc ex feudali investitura 803
provenientem Advocatiam tribus modis existere posse: Uno ut dictum est, quando Imperator vel alius Princeps, aut Status aliquem Advocatum eligendo vel deputando eidem advocatiæ jus in feudum concedit, prout supra diximus ab Imperatore quondam Friderico D. Rudolphum Episcopum Herbipolensem, ejusq; successores, in perpetuos, collegii Chomburgensis Advocatos, deputatos, iisque simul eandem Advocatiam in feudum collatam fuisse.

Altero modo existit Advocatia adminiculante investitura, quando aliquis bona sua allodialia in aliquem transfert, eaque rursus ab eo in feudum ea conditione recipit, ut Dominus feudi ipsum protegat ejusque Advocatus Tutelaris sit, quod fieri posse extra dubium est, quemadmodum ante plus minus ducentos annos in Germania, ut hac ratione in potentioris alienius tutelam & Patrocinium venirent Nobiles, frequentissime factitarunt, id quod ex innumeris antiquis investiturarum instrumentis & actis vidisse se ait Dn. Rosenth. tract. feud. c. 2. concl. 24. n. 1. & speciatim etiam de Nobilibus Franconia refert Paul. Matth. Wehner. in suis observ. de verb. signific. alibi à nobis allegatus.

Tertio insuper feudalis Advocatia emergere solet quando Prælati Ecclesiarum, vel etiam Proceres Civitatum seu universitatum eligunt ac constituunt aliquos in Protectores suosq; Advocatos tutelares, cum vel sine annuo honorario, & insuper jus ipsum Advocatiæ Defensoribus suis in feudum concedunt, & tunc istiusmodi clientela proprie vocatur feudum Advocatiæ, de quo alibi ulterius, in hoc opere dictum fuit & de hac specie nuncupatim loquuntur Zas. Rosenth. Becht. & alii locis supradictis citat.

Sed hic non inelegans occurrit † disquisitio utrum 804
Imperator committendo, quocunq; modo, hoc est, siue Imperatorem simplici concessione, mandato seu investitura, alicui Advocatiam, censeatur illam cumulative, aut privative concessisse, id est, an jus protectionis non minus, quam mandataris, seu Concessionarius exercere, clientesque alterius defensionis commendatos defendere ipse possit, vel teneatur?

Quod autem Imperator post † commissam alteri Advocatiam, omni se Jure defensionis abdicaverit, ex eo inferendum videtur, † quod licet regalia cumulative non privative concedantur, & sic Imperio, attestante Rosenth. tract. feud. cap. 5. conclus. 15. n. 1. observetur, † tamen id in minoribus regalibus, quibus Advocatiam accipere alibi dictum est, non procedere, tradit idem Rosenth. & maxime, quoad illa regalia, quorum usus per usum Principis impediretur, per allegata ibid. Sed sic usu venit, ut per Imperatorem substituto Advocato clientes defendente, Cæsarea potestio impeditur, aut saltem superflua foret, uti per se evidens est.

Verum remotis ambagibus concludo, † ab Imperatore regulariter Advocatiam cumulative, non privative committi, & Cæsarem, qualitercunque etiam alteri Advocatiam deleget aut committat, ordinario Protectionis Jure nunquam privari, sed Advocatiam supremam semper apud eundem residere, eumque concurrentes defendendi Jus habere, atque adeo præventioni locum esse, id quod multis rationibus probatur.

Primum enim illud indubitatum † & à nobis alio loco fusissime probatum est, Imperatorem generalem esse totius Imperii Romani Advocatum ac protectorem, adeoq; protegendæ potestatem eatenus apud eum esse, ut licet alteri ab eo concedatur aut committatur, tamen semper in hære ossibus concedentis Jure superioritatis, & in eo tanquam in supremo omnium Advocato, ori-

Advocatia
ex investi-
tura Feu-
dali quoc
modis pro-
venire pos-
sit.
Primus
modus.

Secundus
modus.

Tertius
modus.

804
Imperatorem
concedens
alicui Ad-
vocatiam
privative
vel cumu-
lative eam
concessisse
intelliga-
tur.

805
Rationes
dubitandi
pro priva-
tiva con-
cessione.

806
807

808
Decisio in
contra-
rium.

809
Ratio deci-
sionis I.

originaliter manere ac conservari intelligatur, per ea, quæ tradit Anchar. *conf. 310. Bald. in l. qui se patris C. unde liberi. Grammat. decis. 30. n. 3. Rol. à Vall. conf. 48. n. 21. & conf. 8. n. 15. lib. 2.*

810 Deinde ꝑ in simili constar, regalia per Imperatorem regulariter non privative sed cumulative censi concessa, & concedentem non minus, quam eum, cui concessio facta est, ea exercere posse, Signorol. de Homod. *consil. 108. n. 13. vers. Item ratione secundi. Pruckman. ad rubr. quæ sint regal. cap. 5. n. 94. Alciat. conf. 103. num. 6. 9. & 10. vol. 5. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 15. num. 1. in gloss. à plures alios allegans, & comprobatur votando in causa Teutschmeisters contra Ottingen/apud Meichner. in camera decis. 6. num. 19. vers. Zu demedass/ &c. & numero 20. tom. 2. lib. 1. fa-*

811 citque pro eo, quod in concessione ꝑ regalium, major semper penes principem maneat in regalibus potestas, Knichen de jure territor. cap. 1. num. 315. & seq. Cachéran. *conf. 3. n. 7. & 8. Alexand. Raudens. resp. 1. n. 263. & 435. lib. 2. Sixtin. de regalib. cap. 5. n. 53. lib. 1. Heig. quest. 9. n. 18. part. 1. Mynling. obs. 99. num. 2. cent. 6.*

812 Menoch. *conf. 604. n. 16. & ꝑ quod alias etiam superior ꝑ cum inferiore censeatur habere potestatem concurrentem, l. fin. aliam. §. fin. cum duab. seq. ff. de offic. pro cons. l. fin. C. de jurisd. omn. jud.*

813 Tertio suffulcit hanc decisionem, quod similiter quando Imperator alicui concedit Jurisdictionem, cumulative potius, quam privative concedere intelligatur, l. 1. ubi Bart. C. de offic. pref. urb. Abb. Felin. & alii D. in c. pastoralis de offic. ordinar. late idem Abb. in cap. cum Ecclesiarum, num. 11. eodem titul. Angel. in l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appellat. prolixè Romanus *consil. 393. ibique Mandos. in addit. ad d. consil. num. 1. lit. à. Afflict. in cap. 1. num. 1. Quis dicat. Dux, Com. March. Grammat. decis. 30. num. 4. Joann. Vinc. Anna alleg. 52. num. 53. Mynling. obs. 99. per tot. cent. 6. ubi hoc tanquam regulare Jus inculcat, & num. 1. ait, per Dominos Camerales pro hac sententia conclusum esse, eamque communem testantur Joann. Baptist. Ferret *consil. 142. numero 15. Roland à Vall. conf. 80. numero 6. lib. 2. Jalon. in l. rerum, si quis post. ff. de leg. 1.**

814 An autem & quando ꝑ censeatur etiam privative concessa Jurisdictio, latissime more suo tradit Felin. in d. cap. pastoralis, de offic. ord. Grammat. *decis. 30. n. 11. & seq. Roland à Vall. conf. 48. num. 22. & seq. lib. 2. Joseph. Ludovic. lib. comm. opin. conclus. 20. Marin. Freccia lib. 2. de subfeud. 9. author.*

815 Quarto confirmatur ꝑ hæc sententia per notata Dd. in cap. dudum, §. nos igitur, de prabend. in 6. ubi Archid. & Joann. Andr. dicunt fontem semper majorem esse rivo, qui à fonte procedit, & qui concedit alicui potestatem faciendi actum, non privatur facultate faciendi illum per l. 3. ff. pro socio. & cap. si à sede. de prabend. in 6.

Dum igitur Imperator Jus defensionis, quod ipse vigore majestatis exercet, alicui communicat, id non per quandam potestatis suæ abdicationem, sed per communicationem, concessionem seu modum beneficii, alteri largitus esse censetur; quia communicatio sic semper exaudienda est ut in ipso communicante major remaneat potestas illa, quæ est communicata, ut ex Bald. notat Meichner. Tom. 2. lib. 1. decis. 6. num. 8. vers. sed circa has. Christoph. Mingius de Superioritat. territorial. cap. 4. conclus. 54. versic. Quia communicatio. quibus nominatim etiam ad stipulatur Andr. Knichen. de jure territor. cap. 1. num. 315. ubi dicit, nunquam ꝑ concedi posse per Principem tantam potestatem, quin superioritas semper facta recta maneat, & sic majorem sibi reservet princeps, Cachéran. *consil. 3.*

num. 7. & 8. Alexan. Raudens. *respons. 1. num. 263. & 435. lib. 2. Natta consil. 487. num. 24. & sequent.* Imo licet adjectum ꝑ sit cum translatione omnis Imperii & potestatis & cum omni Jure, Petra de Jur. *quest. non tollend. cap. 21. num. 36. & cap. 22. numero 85. nec etiam credendum, Principem ꝑ fontes suos derivasse foras, ut nihil penes se remanserit, Cephal. consil. 539. n. 50. lib. 4. Hinc ꝑ etiam si Princeps concedat inferiori aliquid de reservatis, intelligitur non cum plenitudine concedentis, sed eo modo, quo ea exercere potest. Ruin. conf. 60. num. 7. tom. 1.*

Quinimo ꝑ à supremo Principe etsi velit, ita concessio fieri non potest, ut potestas suprema in alium transferatur, Bald. in l. 1. §. initio, numero 9. ff. de offic. pref. urb. Jalon. in pralud. feudor. num. 77. & in l. imperium, numero 20. & ibid. Longovall. num. 256. ff. de jurisdict. omn. jud. Alvar. Valascus. de Jur. emphyt. *quest. 8. n. 31. Frid. Pruckman. §. soluta potestas cap. 4. membr. 2. effect. 7. n. 56.*

Quinto corroboratur ꝑ hæc opinio ex dictis per Bald. *consil. 333. col. fin. volum. 1. ubi dicit, quod si Imperator concedit alicui homines suos, non tamen videatur eos alienare; quia adhuc retinet majoritatem, argum. l. talem, §. fin. de hered. institut. & in terminis, non eundo per mendicata suffragia, quod Princeps ea cumulative & non privative concesserit, dixit Ripa respons. 4. part. 2. Ad quod facit etiam quod voluit Caccialup. in l. imperium, num. 35. ff. de jurisd. omn. jud. & in l. cunctos populos n. 12. de Sacrosanct. Eccles. ubi post Bald. ibi per eum citatum ait: Quod Imperator ꝑ alteri communicans merum & mixtum Imperium etiam maximum, non tamen per hoc abdicat à se superioritatem, quam habet ratione Imperii, quia superioritatem, majoritatem & honorem non potest in alium transferre, cum nullus inferior sit capax, nec possit evelli de corpore Imperii.*

Cumulum insuper Sexto ꝑ huic adfersioni adjicit, quod Imperator rem Imperii alienando, etiam si vellet, non posset à se superioritatem & supremum illud Jus protectionis & Jurisdictionis, quod non ex concessione, sed electione consecutus est, abdicare & in alium transferre, id est, non possit efficere, ut res Imperiales omnino à Jurisdictione Imperii eximantur, ad quod optime facit l. penult. de offic. pref. Mandell. *conf. 64. numero 47. ꝑ Supremum namque Jus, live superioritas Imperii, non concernit dominium aliquod directum vel utile, sed Jurisdictionem & protectionem in universum, ut not. gloss. in proem. ff. §. 1. in verb. sancimus. Bart. ibidem numero 3. Mandell. d. conf. 64. n. 99. Quare ꝑ licet Imperator suo nomine alicui protectionem aliorum committat, Jus tamen ordinarium eosdem, prout alios, protegendum, apud eundem permanet, quia, ut dictum est, supremum illud Jus Advocatitium ab Imperatore separari non potest. Hinc est, quod Imperator quoad ꝑ protectionem & Jurisdictionem nem dicatur dominus mundi, & omnium provinciarum, l. de precatio. ff. ad l. Rhodiam. de jactu. l. bene à Zenone. Cod. de quadrienn. prescript. ubi communiter Dd. Bart. in l. si duas. §. 1. n. 2. ff. de excus. tutor. Jalon. in l. cunctos populos, n. 2. & 8. cum seq. C. de Summ. Trinit. & fide Cathol.*

Septimo ꝑ insuper decisionis hujus immobile fundamentum in eo positum habemus, quia, sicut inferior magistratus proprios suos subditos alicujus potentioris protectioni (quod fieri posse ac solere, alibi probavimus) committendo, nihilominus ordinarium protectionis Jus in eosdem retinet, per ea, quæ copiosissime cap. 6. deducta sunt: Ita multo magis idem Jus in supremo Principe, non obstante quacunque

cunque substitutione, residere, ac persistere censendum est, quemadmodum in terminis Jurisdictionis argumentatur Joseph. Ludovicus *concl. 20. n. 5.*

Ratio decidendi ultimi ab auctoritate.

Denique ne in hac asserenda sententia destitui videamur auctoritate aliorum nobiscum sententium, adducimus in primis ad stipulantem nobis Caspar. Leopold. *discurs. Arumai de Jure publico 13. tit. de concurrentia Jurisdictionis in Imper. Roman. German. quest. 1. vers. cum nulla potestas, &c.* ubi aperte asserit, Principem

828 † cui in inauguratione Imperii, subditi sub juramento reciproco se crediderunt, fidem ac clientelam promissam ipsis subtrahere non posse auctoritate Heigli *lib.*

829 2. *quest. 25. num. 17. & paulo ante* tradit Principem † quoad Jurisdictionalia & alias potestates, velut mare neq; augeri, neque minui, Paurmeist. *de Jurisd. lib. 2. cap. 4. num. 22.*

830 Nec unquam † tantam concedere potestatem cense-ri, quin similem & majorem concessa, sibi reservet Knichen. *de priv. Sax. verb. Ducum Saxonia. c. 1. nu. 316. Heig. lib. 1. quest. 9. n. 8.* data etiam concessione, cum translatione omnis Imperii ac potestatis & cum omni Jure Knich. *d. cap. 1. nu. 317. & c. 3. numero 11. & cap. 3. num. 305. seq. tract. de Jur. territor.* Id enim accipiendum de similibus expressorum, ac exclusive saltem quoad tertium, non etiam ipsum concedentem ac cæteros ordinarios.

831 Principis siquidem concedentis † persona & auctoritas in quibuscunq; concessionibus semper excepta intelligitur, Domin. Arumæ. *disp. Pand. 2. thes. 2. quæ. 4. Knich. de Jur. territor. cap. 3. num. 306. cap. un. in fin. de form. fidel. Dd. in l. legatus 20. ff. de offic. præf. d.* Sic etiam in terminis superius à me allegatum Dn. Georg Bechtium *in disp. de securit. & salvoconduct. conclus. 154.* in nostram sententiam ambobus pedibus ante nos ivisse constat, cujus verba, quia ad hujus rei illustrationem in primis faciunt, hoc loco integræ subnectenda esse operæ precium duxi.

Sicut, inquit, Imperatoris offibus summa potestas ac jurisdictio (à quo omnis inferior fluit; *l. 1. in princ. ubi Legistæ. ff. ad l. Jul. amb. c. 1. de feud. March. Duc. vel Com. cap. 1. quis dic. Dux. Comes vel Marchio.* & utrobique Feudistæ Joan. Redin. *de majest. princ. in pr. n. 52. Vult. lib. 1. Jurisprud. Rom. cap. 11. num. 29. & lib. 1. de feud. cap. 5. num. 7.* aliiq; Dd. allegati à Thom. Michael. *de Jurisd. conclus. 1. lit. c.* inseparabiliter inherere dicitur per alleg. ab eod. Michael. *conclus. 8.* Ita idem Imperator, velut à quo publica omnium securitas dependet, Becht. *d. disp. thes. 39.* Omnige-

832 nam † securitatem, quæ cum portio quædam majestatis esse videtur, quaqua verum individuum habeat Comitem oportet, ut videlicet majestatis suæ splendore omnes molestiarum, insidiarum, violentiarum, offensionum, damnorum, nebulas discutiat, atque dispellat, qua etiam de causa sua Majestas, quacunque transe-

833 at saluum † conductum, utpote quem jam ante omni exceptione tutiorem Jure summo habet, & ubique secum trahit, à particularibus territoriorum dominis non requirit, ut vulgo recte dicatur, *Keyserliche May. seye des Geleits nicht hoch benöthigt / sie bringe das Geleit mit sich.* Quamobrem Ludovicus M. B. apud Historicos rebellis audit, quod Carolo Quarto, Cæsari transitum per suas Provincias in Italiam, comparatis ad hoc obsessores viarum impedire conatus esset, Dubrav. *lib. 22. histor. Bohem. p. 208.* Et Cæsareæ Majestatis decori parum convenisse existimatur, quod idem Carolus IV. aliquando à Duce Baviaræ saluum conductum requisivit.

834 Nihil autem adversatur huic conclusioni, initio, dubitationis ergo, prolatum argumentum, quia author ibi

allegatus loquitur de ejusmodi regalibus, quorum usus reiteratus, aliis damnosus ac onerosus esset, ut, si Imperator. dedisset alicui in certo loco Rheni potestatem colligendi certum vectigal, profecto eodem loco Imperator idem colligere non posset, ac idem judicium foret circa certa servitia & redditus, à subditis præstanda, ubi utile dominium esset translatum in accipientem, Rosenthal. *d. cap. 5. concl. 15. n. 2.*

Res autem aliter se habet in substituendo Protectore Cæsareo, quia per ejus defensionem non tollitur Imperiale Jus defensionis, nec impeditur protectio Cæsarea per Commissarii tutelam, uti abunde ex prædictis colligitur.

Extenditur porro hæc † nostra decisio, quod licet alioquin hoc Jus regulariter in jurisdictione, si ea in feudum concessa sit, locum non habeat, Laudens. *tract. de princip. quest. 138. Abb. & Felin. in cap. Caterum, de Judic. Curt. Senior conf. 73. in 5. dub. n. 28. Brun. conf. 47. n. 7. Paris. conf. 2. nu. 18. vol. 2. Gratus conf. 9. n. 86. lib. 1. Gravett. conf. 411. n. 36. Berous conf. 74. n. 4. & 11. lib. 1. Hartman. Pistor. quest. 45. num. 15. part. 2. lib. 2. Schrad. part. 10. sect. 1. n. 131.* si per investituram vel alium contractum regalium concessio facta sit, inquit, non cumulative, sed privative facta censetur, Rosenth. *d. cap. 5. concl. 5. n. 2.* quemadmodum etiam in regalibus † idem fallit, si concessio eorum per investituram facta sit Roland. à Valle *consil. 88. n. 26. vol. 1.* idem expresse tradit Jason. *conf. 70. n. 1. vol. 3. Paris. consil. 2. n. 18. vol. 2.* quos sequitur Schrad. *d. p. 10. sect. 1. n. 131.* In protectione † tamen, etiamsi illa per investituram concessa fuerit, apud concedentem Imperatorem Jus Advocatiæ ordinarium remanet, sicque cumulative non privative concessum intelligitur, per rationes supra deductas.

Undecimo, quemadmodum † concessione, mandato ac investitura, sic etiam consuetudine antiqua Advocatiæ acquiri posse, docet Summus Pontifex Gregorius X. ex Concilio Lugdunensi relato *cap. generali 13. de election. in 6.* ubi cum universos & singulos, custodiam, guardiam, Advocationis seu defensionis titulum, in Ecclesiis, Monasteriis seu quibuslibet aliis piis locis de novo usurpare conantes, bonaque earundem Ecclesiarum, Monasteriorum vacantium occupantes excommunicationi subjacere decrevisset, hortatur eos, qui ex ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione (de qua supra fusius egimus) vel Ex ANTIQUA CONSUETUDINE, de qua hic tractamus, Jura sibi hujusmodi vendicarunt, ab illorum abusu abstinere, & bona, quorum se assuerunt habere custodiam, in bono statu conservare.

De eodem etiam acquisitionis modo per consuetudinem testimonium perhibet Tob. Paurm. *de Jurisd. lib. 1. cap. 24. sub. n. 22. vers. licet autem Zasius, &c.* ibi. Nec semper Jus Advocatiæ, de quo in *ca. Salvator. 1. quest. 3. & cap. in quibusdam, de pœnis. cap. prære de Jure Patronat.* Principis constitutione vel consuetudine tribuitur, &c. quod ipsum etiam confirmat præstantiss. Ictus Petr. Gilkenius *in tract. de præscriptionibus. part. 2. cap. 9. numero 13.* Ubi aperte scribit, Advocationis seu defensionis Titulum in Ecclesiis, vel Monasteriis ex antiqua consuetudine ad aliquem devoti.

Sed hic controversitur, † quantum temporis in tali acquisitione necessarium sit?

Videtur autem, sicut in † regalibus, ita etiam in Advocatia per consuetudinem acquirenda tempus decem annorum sufficere; quia tale tempus sufficiens est ad † consuetudinem introducendam, quemad-

ad obje-
tam dubi-
tandi ra-
tionem.

835
Ampliatio
Decisionis
præmissa.

836

837

838

XI.
Existentiæ
Advocatiæ
ex consuetu-
dine anti-
qua.

In Advoca-
tia per
consuetu-
dinem ac-
quirenda
quantum
temporis
interval-
lum requi-
ratur.

839

840

Ratio du-
bitandi pro
decem
annis

841

quemadmodum hoc non à paucis interpretibus Juris, sed plerisque omnibus frequentiori calculo receptum est, Abb. in cap. fin. num. 11. de consuetud. & ibid. Imol. num. 15. Bartol. in l. de quibus. num. 14. ff. de legib. ibique Alberic. num. 8. & Castrenf. num. 14. ubi hanc communem adseverant, Guid. Papæ, consil. 164. num. 3. Aldobrand. in §. ex non scripto, numer. 19. vers. tertio advertendum. Instit. de fur. natural. gent. & civil. Rebuff. tract. de consuetud. artic. 2. gloss. 3. n. 17. Kirchof. plures alios in id adducens commun. opin. cent. 2. conclus. 13. Gail. lib. 2. obser. 31. num. 3. Mynsing. obs. 41. num. 9. cent. 6. eidemque sententiæ omnes adstipulari, in d. l. de quibus ff. de legib. testatur Hier. Cognol. ibid. num. 6.

842 Quod ipsum ex eo † confirmari videtur, quod in consuetudine diuturnitas appelletur longa consuetudo, in Rubr. ff. de legib. Senatus consult. & longa consuet. in rubr. C. quæ sit long. consuet. longumque ac diuturnum † tempus decem annis concludatur. in princip. Instit. de usucap. l. diuturna ff. de legib. tot. tit. Cod. de præscript. long. tempor. Bald. Angel. & Fab. in dict. §. ex non scripto. instit. de fur. nat. gent. & civil. idque communiter à Dd. approbatum testatur Abb. in cap. fin. de consuetud. & post eum Mynsing. dict. observ. 41. num. 10.

843 Verum rationi convenientius † videtur, in tali acquisitione opus esse consuetudine immemoriali, idque probatur per text. in d. c. generali, dum ibi Pontifex antiquam consuetudinem requirit. Et quod immemorialis requiratur, tradunt Dd. communiter in c. fin. de consuet. Jas. d. l. in quibus n. 45. de legib. Alexan. in l. more. n. 13. ff. de acquir. heredit. Marian. Socin. in ca. cum contingat, n. 24. vers. tertio fallit. de foro compet. Gravet. conf. 349. n. 9.

844 Haftenus de consuetudine, nunc duodecimo de præscriptione dicendum ac videndum est. Quamvis enim large sumpto vocabulo etiam præscriptio possit appellari consuetudo, ut tradit Hartmann. Hart. lib. 2. obs. numer. 1. Tamen in multis † differre certum est. Et quidem primum in eo, quod consuetudo obtineat vicem legis, cum sit pars juris civilis §. constat Instit. de fur. nat. gent. & civil. l. de quibus. ff. de legib. Deinde consuetudo inducit jus publicum; at præscriptio jus privatum. Duaren. in comment. ad tit. de legib. cap. 1. Præterea consuetudo est Jus disponens totius populi, siue majoris partis, universaliter tacito consensu constitutum. Præscriptio vero dicitur esse jus ex consensu singulari siue unius etiam duntaxat consensione introductum. Muscul. de jurisd. numer. 25. ex Bart. in l. 2. numero 11. C. quæ sit longa consuetud. Item in præscriptione aliquando requiritur titulus: In consuetudine non. Consuetudo denique potest tolli per Principem, secus in præscriptione, ut not. per Dd. in l. 1. & 2. C. quæ sit long. consuetud. Angel. in §. ex non scripto. Instit. de jur. nat. gent. & civil. Gøeden. consil. 39. num. 39. Holstein. de privileg. status, & consuet. lib. 2. tit. 4. in fin.

XII. Existencia Advocatiae ex præscriptione. Cum igitur ex his pateat, consuetudinem & præscriptionem, in multis differre, & distinctos esse Advocatiae acquirendæ modos, igitur unamquamque separatim persequi libuit.

845 Quod igitur ad hanc attinet, magni momenti ac difficilis indagacionis quæstio est: An scilicet Jus Advocatiae per usucapionem seu præscriptionem cum exclusione prioris Advocati acquiri possit, quam quæstionem ut melius expediamus, non abs re erit indagasse prius: † An Jus protectionis possit accenseri servitutibus, & num sit servitus realis, vel personalis?

846 Et primum Jus protegendum non esse servitutem, inde colligi videtur, quia cum tria † sint servitutum genera, nempe mere personales, quæ à persona debentur personis, vel personales mixtæ, quæ à re debentur personæ, aut reales, quæ à re rei debentur, nihil horum de Jure protectionis dici posse videtur, quia prima species refertur ad servitutem hominum, quæ est constitutio Juris gentium, qua quis alieno dominio contra naturam subijcitur, l. 4. de stat. homin. qualis nulla est inter Protectorem & Clientes.

Deinde Jus protegendum non potest annumerari servitutibus mixtis, quia non potest dici, defensionem deberi à rebus personis, quales sunt usufructus & habitatio, de quibus in titul. Instit. & ff. de usufruct. Item de usu & habitat.

Nec insuper invenitur in Protectione tale Jus, quod à re rei debeatur, quales sunt prædiales servitutes, de quibus habetur in ff. de servitut. urban. prædior. & rustic. prædior. & sic ex sufficienti specierum enumeratione inferendum esse videtur, Jus Protectionis non esse servitutem.

Deinde constat Protectiones † esse pacta seu Jura personalia, quæ ad tertium non extenduntur. l. si unus, §. ante omnia, ff. de pactis. l. quo tutela, §. fin. ff. de reg. jur. cum similib.

In contrarium pugnat Welenbecius conf. 48. num. 2. tom. 1. ubi ex Hostiens. Panorm. & Baldo probat, Jus patronatus, quod parem cum Jure protectionis rationem habet, comparari servitutibus, & ex earum Jure æstimari.

Nos in hoc puncto, † omissa longiori disputatione, arbitramur, Advocatiam recte annumerari posse Juribus servitutum innominatarum, quæ apud Germanos sunt frequentissimæ, & consequenter Jus Protectionis esse quasi servitutem, & cum notissima Germaniæ † consuetudine observetur, ut Advocatiae ad hæredes transeant, eam inter servitutes reales, & quia sine facto hominis exerceri non potest, quasi servitutem discontinuam censendam esse existimamus, quod nominatim etiam placuit Dn. Besoldo, dissert. de Jure fœderum Cap. V. n. 9. itemque Thom. Maullio in tract. de homag. tit. 11. num. 3. ubi Jus protegendum quasi servitutem realem, cum de Germaniæ consuetudine ad hæredes transeat, discontinuam esse concludit, David Hepingk autem in notis ad conclus. 15. sub. lit. F. Advocatias Monasticas, non quidem præstationum annuarum Advocato debitarum intuitu (utpote quæ Jure officii, non servitutis exigi possunt) sed necessitatis Advocatos habendi ad conservationem libertatis Monasteriis impositæ ratione, servitutem quandam splendidam esse existimat.

Nec obstant superius in contrarium adducta. † Quod enim communiter traditur, servitutes esse reales, quæ à re rei debentur, duplicem intellectum recipit. Potest enim servitus realis, rei singulari, id est, prædio in specie deberi: quo casu Jura, communiter de ejusmodi servitutibus loquentia, intelliguntur: Deinde potest & secundo servitus realis intelligi, quæ rei universali, id est, alicui loco & personis, eo loci degentibus, debetur, ut cum à Ducatu, Comitatu, Civitate vel universitate alicui Monasterio, vel urbi Jus protectionis debitum est, ea servitus etiam realis Jure optimo dici potest, quia à re rei, id est, à Ducatu, Comitatu seu Civitate serviente, mediantibus eorundem possessoribus, loco in protectionem recepto, & occasio-

847 Rasio dubitandi l. pro Negativa.

848 Altera dubitatio.

Decisio affirmativa.

849 Explicatio quæstionis.

850 Responsio ad l. dubitandam rationem.

851

occasione loci clientibus ibi habitantibus debetur, pro quo facit in arg. glos. notabil. in l. 2. verb. *Cloacæ. ff. de servit. rust.*

Jura igitur, de quibus agimus, Advocatiarum, licet primo modo accepta non sint servitutes reales, posteriori tamen intellectu optimo Jure reales, vel quasi dici poterunt, & ita consuetudine Germaniæ manifesta servatur, quæ in hujusmodi Juribus dominatur, ut eleganter docuit Vldaric. *Zafius in intellectu. Jur. singular. cap. 11. rubr. Servitutum innominatarum.*

852 Nulla insuper vis in eo ponenda est, quo dictum fuit, protectiones esse pacta seu Jura personalia, quæ cum personis extinguuntur, quia id rarissimum est in Advocatiis. Nam easdem in hæredes, ac successores Protectorum fere semper transire, alibi fulissime à nobis expositum est.

Nobis igitur hanc in rem ulterius inquirere animus non est. Parum enim interesse existimamus, an Jure, vel consuetudine, in legem ac naturam servitutum Jura protectionis migrent, & transeant.

Reliqua igitur est principalis modi Advocatiæ per præscriptionem acquirendæ expositio.

853 Quæritur igitur in primis *† utrum Protectionis Jus usu acquiri, & præscribi possit?* Quæstionem sane prolixam multisque inter disputandum perplexitatibus involutam aggredimur.

Qua in disceptatione principio *†* dicendum videtur, *Negativa*, non esse huic acquisitioni locum, potissimum ex his argumentis.

855 Primum, *†* quod communi interpp. consensu definitum sit, nullam præscriptionem cum mala fide coalescere posse, *c. fori & c. vigilant. de præscript. c. possess. de reg. Jur. in 6.* Malam autem fidem *†* prædominari, quotiescunque Juris, præsertim Canonici, dispositio aliqua per usurpationem acquirere volenti resistit, testatur Gilken. *tract. de præscript. p. 3. c. 9. sub. nm. 2. vers. sexto quid Juris.*

856 Quotiescunque Juris, præsertim Canonici, dispositio aliqua per usurpationem acquirere volenti resistit, testatur Gilken. *tract. de præscript. p. 3. c. 9. sub. nm. 2. vers. sexto quid Juris.*

857 Quod *†* autem Jus protectionis usurpare conanti canonica dispositio adversetur, colligi videtur, ex *c. generali. de election. in 6.* ubi Pontifex Gregorius X. eos, qui Advocationis titulum in Ecclesiis, Monasteriis, aut aliis piis locis de novo usurpare præsumunt, excommunicationis vinculo constringit.

858 Secundo *†* repugnare videtur præscriptioni Advocatiæ autoritas *l. foramen. 28. ff. de servit. urb. præd.* qua cavetur, servitutes, quæ causam continuam non habent, tempore acquiri haud posse: Atqui Jus protectionis esse *†* quasi servitutem discontinuam, inde patet, quod illud sine facto hominis exerceri non possit, conteste Thom. Maull. *de homag. d. tit. 11. nm. 3.*

859 Tercio confirmant negativam *†* partem, quod illa, quæ ita promiscua sunt, ut non solum Jure servitutis, sed etiam facultatis & familiaritatis explicari possint, ut est defendere oppressum in necessitate, nullo idoneo titulo interveniente potius videantur interponi Jure facultatis quam servitutis.

860 Quarto pro *†* eadem facit, quod usucapio & longi temporis acquisitio introducta sit, ut certa rerum dominia erant, quæ ratio, cum non conveniat acquisitioni Advocatiæ, quippe, quæ cum rei dominio nihil commune habeat, argum. *l. recte dicimus. ff. de verbor. signif. sed à dominio directo ac utili cæterisque Juribus particularium dominorum separatum sit, ut Cephal. consil. 28. libr. 3 attestatum facit Dn. Lud. Myler. magni nominis ICtus in disp. de Jure Advocatiæ in notis ad thes. 5. Inde recte inferendum, usucapio-*

nis & præscriptionis regulas ad causam Juris protectionis non pertinere.

Pro hac denique sententia non deesse videntur auctoritates ICtorum nostratium. Sic enim Matth. Wesenb. *tom. 1. conf. 48. n. 17.* tradit, Jus defensionis, non præscribi, sicut in simili non præscribitur *†* exceptionibus, quæ etiam sunt defensiones, *l. defensiones C. de except. ne mille quidem annis, quia pendent ex facto alieno, nec opponi possunt antequam alius agat, & velut offendat, Bart. in l. sicut, n. 2. C. de præscript. 30. annor. per l. 1. §. ult. C. de annali except. gloss. in d. l. sicut. 3. verb. persecutione, & per illum text. C. de præscript. 30. annor. Panormitanus & Felin. inc. si autem, 9. de præscript. Franc. Balb. de præscript. parte 4. princ. quæst. 34.*

Verum his similibusque argumentis nihil prohibentibus, omnino concluditur, Jus protectionis per usucapionem seu præscriptionem acquiri posse, ut in firmativa terminis nuncupatim adseverat, Thom. Maull. *de tract. de homag. c. 11. num. 3.* expresse tradens, Jus protegendendi posse constitui per præscriptionem, argum. *l. 2. C. de servitut. §. aq. & c. 11. de Jure patron.* quod ipsum etiam docet Matth. Steph. *de jurisdict. 3. part. 1. c. 17. n. 8.* accedente præsertim titulo, quem tamen non necessario requiri, sed solam sufficere bonam fidem, infra docetur. Wesenb. *conf. 48. n. 6.* ubi diserte tradit, Jura protectionis & patronatus per præscriptionem acquiri, ut in simili de Jure patronatus per multa probat Franc. Balbus *in tract. de præscription. 1. part. 5. princ. quæst. 9. per tot. ex communi doctrina cap. querelam, de electio & cap. generali. de elect. in 6.* quo comprehenditur, posse custodiam sive guardiam, item Advocationis seu defensionis titulum, in Ecclesiis vel monasteriis ex antiqua consuetudine legitime præscripta, ad aliquem deferri. Et hæc etiam decisio non leve momentum accipit ex §. 84. *ibi: So hinbevor von Alters! N. A. Anno 1544. zu Speyer/ & §. 23. N. A. Anno 1555. zu Augspurg aufgerichtet.*

Cui traditioni suffragatur collectum ex *c. super qui busdam. de verbor. signif.* axioma, quod illa, quæ privilegio concedi queant, etiam in causam præscriptionis deduci possint, Jus autem *†* Protectionis privilegio conferri posse, dubitare non convenit, argum. *cap. proposuit. de concess. præbende cap. cum ita per mundum 9. 3. Jo. Andr. cap. quod alicui. de regul. jur. in sexto vers. item constat Bellarm. conclus. 27. col. 1. Affl. & constit. Neapol. tit. de præscript. n. 19. Menoch. conf. 90. nm. 79. Henrichm. conf. 3. n. 6. lib. 3. Gilken. de præscript. part. 3. cap. 9 n. 13. §. decimo.*

Deinde *†* facit pro hac enunciatione regula, quicquid cessibile est, id præscriptione acquiri potest, per text. *in cap. de quarta. de præscription. & in l. quod Principis. 23. juncta ibi gloss. verb. constituerim ff. de aq. plu. arcend. & in l. quo minus. 2. de flumin. ne quid in flum. publ.*

Sed Jus Advocatiæ cedi, *†* vendi, & alienari posse, indubitati Juris est, ut docet Wesenb. in terminis *d. conf. 48. n. 5. part. 1.*

Præterea *†* si quis cetera superioritatis Jura ea etiam, quæ reservata sunt summo Principi, præscriptionis medio consequi potest, ut in individuo tradidere Abbas *in cap. cum non liceat, nm. 4. de præscript. Roman. consil. 371. Jason. consil. 283. lib. 2. Dec. conf. 207. & communem dicit opinionem Socin. consil. 275. col. 3. lib. 2. sequitur Purpur. in l. 1. n. 4. ff. de offic. ejus. Quid obstat, quo minus etiam Jus defensionis præscribendo acquiri possit?*

Et quod ea, *†* quæ sunt reservata Principi in signum specialis privilegii, prout est Jus collectandi, pedagogandi, saluum conductum generalem concedendi, cundendi

dendi monetam, salinariorum, legitimandi spurios, restituendi famæ, creandi tabelliones, auri, argenti & metalli fodinarum. Justributorum, item publicarum functionum, & alia de quibus habetur in c. 1. ubi feudistæ notant *quæ sunt regalia in usib. feud.* possint acquiri consuetudine, saltem tanti temporis, de cujus initio memoria non extat inter homines, text est in c. *super quibusdam*, §. *præterea*, ubi notat Panorm. n. 6. inf. de verb. signif. Item Archid. Joan. Andr. & Philip. Franc. in c. 1. de præscript. in 6. Tiraq. in retract. convent. §. 1. gloss. 2. n. 23. ubi late prosequitur post Matth. de Afflict. in c. 1. §. *si quis per triginta annos. si. de feud. def. fuer. controver.* & latissime Anton. Gabr. de præscript. in tract. commun. regul. lib. 5. concl. 1. per tot.

870 Adhæc ducendo argumentum à Jure patronatus Ecclesiæ ad Jus patronatus Clientelæ, quod validum esse alibi probavimus, secundum receptam interpretationem doctrinam, constat, Jus illud præscribendo acquiri posse, ut multis probat Jo. Andr. in c. *quod alicui. de regul. jur. in 6.* Dec. conf. 124. n. 2. Frideric. Senens. conf. 234. *super primo pacto Cardinal. in Clem. 2. de Jure patron. in fin. quest.* quam etiam fatetur communem Panormit. licet eo loci dissentiat ipse, d. cap. *querelam. de elect. n. 2.* Franc. Balb. part. 5. princip. quest. 9. n. 1. Felin. qui seipsum declarat in suo tractatu, quando *litera Apostolica noceant patrono, l. fin. Lambertin. de Jure patron. lib. 1. quest. 10. artic. 5. Menoch. dict. conf. 90. n. 55. Roland. consil. 47. n. 32. lib. 1. Corn. conf. 47. col. 2. vol. 3. Ripa, in rubr. de Jure n. 79. Burlat. conf. 310. n. 51. Cephal. conf. 580. n. 19.* In quam etiam inclinare videtur Andr. Barb. inter conf. *Alexandri conf. 74. lib. 4. n. 25.* quam etiam probat & sequitur Didac. Covarr. in sua repetit. c. *possessor. de reg. jur. in 6. §. 10. n. 2.*

872 Huic sententiæ, præmissis rationum & legum momentis fulcitæ, non obstat, si quis objiciat, defendere, esse actum meræ facultatis, ut reliqua omnia, quæ sunt facti, & à voluntate pendent, nec novum Jus inducunt si fiant, sed declarant tantum & confirmant Jus ante quæsitum; ut astringit Franc. Balb. in tract. *præscript. parte 4. quinta part. princ. quest. 1. numero 3.* eoque impræscriptibilia sunt, l. *viam publicam.* & ibi gloss. & Bart. ff. de via publ. Alexand. in l. *cum notissimi*, §. *sed cum illud. in apost. ad Bart. Cod. de præscript. 30. annor.* Panormitan. in c. *quoniam*, §. *ult. num. 44.* ut lite non contestat. Franc. Balb. loc. præalleg. nu. 5. cum ibi alleg.

873 Quia ad antecedens respondetur, id quidem verum esse in iis, quæ pure & absolute meræ sunt facultatis, atque in proprio jure domini consistunt, ut est ire ad certum aliquod molendinum, vel per viam publicam, & tali libertati, nisi intercedat aliqua interdictio vel jussio, nunquam præscribitur, d. l. *viam publicam*. ff. de via publ. Secus autem est in iis, quæ non sunt proprii cujusdam domini, sed ab alio alicui debentur, aut quæ alter alteri præstare tenetur, qualis est defensio, alicui per pactum debita, aut à superiori commissæ, per ea, quæ eleganter tradit Wesenbecius in paratit. ff. de rescind. vend. in fine Dominus Frider. Prenninger, Imperial. Civit. Rotenburgerensis ad Tubarum Advocatus doctissimus, Amicus ac fautor, singulari mihi benevolentia conjunctissimus, in addit. ad consil. proavi sui tom. 3. conf. 1. de decim. numero 15. ubi regulam illam; ea quæ meræ sunt facultatis non præscribuntur: pulcherrimo intellectu exornat.

Solutio contrariorum argumentorum. Multo minus etiam est, quod nos sollicitent illa, quæ superius insuper præter hanc objectionem pro contraria parte in medium adducta sunt.

Nam quod ad argumentum primum attinet, quo constitutionem Gregorianam in cap. *generalis de election. in 6.* usurpanti Advocacionis titulum resistere, & Jus illud de novo usurpantem excommunicationi subjacere dictum fuit, omnis difficultas tollitur, si negemus, eam esse mentem Pontificis, quod nemo usurpare debeat Jus Advocatiæ; cum ibi prohibeatur potissimum bonorum Ecclesiasticorum in monasteriis, ac aliis piis locis vacantibus occupatio, cum qua Juris definitione convenit quod scriptum legimus in cap. *piæ mentis. 16. quest. 7.* quo cavetur, conditorem certæ Ecclesiæ, nihil sibi vindicare proprii Juris posse quam professionis aditum, qui omni Christiano debeat: quod ipsum etiam, in cap. *sequenti*, iisdem pene verbis repetitur.

Quare in hoc casu dicendum est, ut pæna, ibi à Pontifice decreta, incurratur, utrumque debeat concurrere, videlicet, quod Jus de novo usurpetur, & quod illius virtute bona locorum vacantia occupentur, unoque istorum deficiente non habeat locum pæna illa in d. cap. *generalis*, constituta, per cap. *cum sit. & cap. conquestus. de foro compet.* cum concordantibus ibi positis per gloss. Dominicus de S. Gemin. & Joan. Andr. in d. c. *generalis*, ibique Philipp. Franc. n. 2. de elect. in 6.

Quod deinde ad scrupulum ex l. *foramen. ff. de servit. urb. præd.* injectum attinet, eum ita eximendum esse existimo; ut sublata ambiguitate verbi, CAUSAM, textum dict. leg. accipiamus, de re ipsa, quæ servitutem debeat, ut ad ejus constitutionem requiratur, quod perpetua sit, aut naturalem causam habeat, ut commonstrant exempla foraminis & stagni. Cum enim hujusmodi aquæ sint temporales aut factæ & industriæ hominis expensæ referri debeant, non possunt servitutem admittere.

Hoc, si strictam Juris rationem intueamur: quod si vero æquitatem, & benigniorem interpretationem in consilium adhibeamus, quid tum probandum sit, eadem in repetitione non dissimulavit, Petr. Gilken. tr. de præscript. part. 2. membr. 1. cap. 10. numer. 20. & 21.

Tertii argumenti difficultatem expediemus, si minime abnuamus, his casibus esse difficiliorem causam diutinæ acquisitionis, non tamen propterea hanc prærogativam omnino cessare. Referre itaque, an constet, hujusmodi actus clam, aut Jure facultatis vel familiaritatis intercessisse, an contra, quod animo servitutis acquirendæ intervenerint, an vero illud in obscuro sit, ut primo casu negemus, usucapioni vel præscriptioni locum esse, l. *clam possidere*, 6. l. *qui Jure familiaritatis. 41. ff. de acquir. vel amitt. poss. l. divus. ff. de servit. rustic. prædior.* Secundo vero casu hæc consideratio, quod talis actus etiam Jure familiaritatis ac facultatis explicari possit, acquisitionem non impediatur, l. *fin. ff. quemadm. servit. amitt. l. fin. ff. de itin. & actu privat.* Tertio casu id constituendum erit ex actu natura & frequentia, & aliis circumstantiis, l. 1. §. 1. ff. de itin. & actu privat.

Quartum argumentum ex defectu domini in Jure protegendum desumptum, plus coloris, quam laboris vel difficultatis habet. Nam Jus illud, sicut alia incorporalia, etiam absque consideratione domini, nihilominus præscribi potest, ut scilicet, usucapione legitime finita, certum sit, ad quem Advocatia pertineat, quem admodum de dominiis aliarum rerum, Jure cautum est, Usucapionis enim præcipuum officium est, domini sive rei mobilis, sive immobilis tribuere, l. 3. ff.

l. 3. ff. de usucap. l. cum qui ades. eod. tit. l. in traditionibus, C. de pactis, per consequentiam autem etiam præscriptionis aut exceptionis commodum, l. longa. 3. l. rescript. 9. ff. de divers. temp. præf.

Responsio
ad ultim.
dubitandi
rationem.

Devitabimus denique objectionem, quæ ultimo loco ex autoritate Wesenbecii mota est, si negemus, eum tradere, Advocatiam non præscribi, cum ipsemet, ut supra ostensum est, contrarium expresse scribat, eod. conf. 48. numer. 6. Quare is adnotato loco
880 de non amittenda per non usum † Advocatia, non autem de acquirendo per præscriptionem Jure protegendendi loquitur, & id solum vult, cum defensio non nisi ad petitionem Ecclesiæ præstari debeat, quod ea non interveniente non tollatur Jus defendendi, etiam si mille annis defensio non fuerit exhibita, uti hoc ipsum in cap. de contrariis Advocatiæ circa quest. Qualiter Advocatia per præscriptionem tollatur. prolixius deduximus.

Qualitem-
pus ad præ-
scribendam
Advoca-
tiam re-
quiratur.

881 His ita firmatis, id definiendum est, quantum nimirum temporis in præscribendo Advocationis Jure requiratur: ut si princeps aliquis, forte in loco à se remoto, Civitatem, aut pagum habeat, ea vero Civitas, aut pagus à tertio quodam armis invadatur, alius autem vicinus Princeps incolis, nihil tale petentibus, auxilium ferat, & absque licentia, vel consensu contra oppressores intentione acquirendæ protectionis defendat, accepto postmodum annuatim eo nomine aliquo Honorario, quanto tempore idem Jus præscripsisse dicatur?

Decisio pro
tempore
immemo-
riali,

Hunc quæstionis punctum, omittis dubitandi rationibus breviter resolvendo, plurimorum freri auctoritatibus, omnino concludimus, ad præscribendum Jus protegendendi, tempus † immemoriale requiri, ut præter infra circa ultimam decidendi rationem allegatos Auctores nominatim docuit doctiss. Dn. Christoph. Besold. Professor Tubingen. novissima dissertat. de Jure Fæderum, cap. 5. n. 9. ubi defendit, Advocatiam non præscribi, nisi tanto tempore cujus initii memoria non extat, quod ipsum nuperrime post hæc scripta mihi oblatus, cuetur David Hepingk de Jure Advocatiæ Thesi. 23. in notis ad lit. D. nominatim asserens cum protegendendi Jus sine facto hominis exerceri nequeat, ideo non nisi immemoriali tempore præscribi, l. 14. ibi gloss. ac. Dd. communiter ff. de servit. Adversarii etiam in requisita patientia, qua de tamen, infra speciatim tractatur.

Ratio deci-
sionis fun-
damenta-
lis.

883 Ratio autem fundamentalis hujus † decisionis, ea est, quod Jura incorporalia discontinua (ut Doctores in terminis servitutum discontinuarum uno ore omnes sentiunt, ac docent) causam habentia non nisi tempore cujus initia per oblivionem sublata sunt præscribantur, ut tradunt gloss. & Dd. in l. servitutes. super verb. certam. de servitut. tit. gener. & gloss. fin. in l. fin. C. de præscript. longis. temp. & l. hoc Jure. §. ductus aqua, ff. de aq. quotid. & ast. Ubi ductus aquæ ad cujus usum requiritur factum hominis, videlicet, ut de quodam fonte extrahatur aqua & immittatur in aliquem rivum tantum tempus requirit, Georg. de Eccles. inter conf. feud. conf. 60. n. 10.

Cum enim natura impossibile sit, omnibus momentis ire, agere, pascere pecora & similia facere, quia homo non potest esse in perpetuo motu, ideo ad earum præscriptionem requiritur regulariter tempus, de cujus initio non extat memoria, facit præter textus supra allegat. l. 1. §. penult. ibi vetustas, vicem legis obtinet. & l. 2. in princ. verb. vetustas, juncto §. plane de aq. pluvi. arc. Cæpolla in tract. de servit. rustic. præd. cap. 9. de servit. Jur. pascend. num. 24. Paris. conf. 212. n. 39. & sequent. lib. 1. Ruin. conf. 118. numer. 1. & conf. 119.

num. 11. lib. 4. Natta. conf. 431 num. 8. lib. 2. Balb. de præscr. in 2. part. 4. part. princip. quest. 1. n. 2. Abb. & alii in ca. de quarta de præscript. Valq. illustr. controvers. cap. 86. n. 6. Coler. ad d. cap. de quarta, n. 56. de præscript. Didac Covarruv. variar. resolut. lib. 1. cap. 17. n. 11. & alii quos pro communi refert Bursat. conf. 156. n. 30. lib. 2.

Cæterum Jus protectionis habere † causam inter-
884 polatam ex eo patet, quod nemo perpetuo & continuo pugnare & arma cum hostibus conferre possit & impossibile sit, Advocatum vel ejus milites in perpetuo motu esse, tuendi ac defendendi clientes, argum. d. l. servitutes, 14. ubi gloss. & Dd. notant de servitut. & in l. 2. C. de servitut. & aq. duct. Cujac. ad l. 4. de usu- cap. & post eum Wesenbec. in paratit. de servitut. Ergo tale Jus non nisi tempore immemoriali præscribitur.

Nec obstat, quod Jus † Codicis tanquam posterius
885 omnium Jurium & actionum vitam regulariter con- cluserit triginta vel quadraginta annorum metis, l. sicut 3. in princip. ibi. res vel Jus, in verb. qualicunque actione & l. omnes 4. ibi nullum Jus privatum vel publicum. Cod. de præscript. triginta annor.

Quia respondetur, † quod per illud Jus Codicis non
886 sit correctum Jus Digestorum, ideoque præscriptio triginta annorum ad acquisitionem servitutis vel Juris discontinui non sufficiat, sed exigatur quasi possessio tanti temporis, de cujus initio memoria non extat, per illam regulam, quod ubicunque reperitur casus, de quo per legem † est specialiter provisum, quod nulla
887 præscriptio currat, ibi non sufficiat cursus triginta vel quadraginta annorum, sed tempus immemoriale vel centum annorum requiratur. Hanc regulam tradit Angel. de Perus. in l. omnes 4. num. 6 ibi: do tibi regulam. Cod. de præscription. triginta annor. Quod autem Jura discontinua aliter sint impræscriptibilia, habetur ex textu juncta gloss. l. servitutes. 3. de servitut. tit. gen. & l. foramen. 28. de servitut. urban. præd. Ideoque debeat tunc præscribens probare possessionem tanti temporis, de cujus initio non habetur memoria inter homines, estque communis conclusio omnium Dd. in l. 2. C. de servit. & aq.

Præterea † confirmatur hæc decisio à simili, quod
888 scilicet pari modo Regalia, quæ similiter, uti Advocatiæ, Jura incorporalia sunt, non nisi tempore immemoriali præscribantur, ceu communissima est sententia, eaque variarum curiarum decisionibus, & quidem etiam in camera Imperiali, non semel est approbata, quin & hanc immemoriam præscriptionem non solum in regalibus minoribus, sed & majoribus & Principi in signum supremæ potestatis reservatis locum habere, tenent Sichard. ad tit. C. novo vectig. instit. non poss. numer. 5. & 6. Zas. conf. 16 numer. 12. vol. 2. Henning. Goden. consil. 3. numer. 24. Balb. de præscript. 2. part. 5. part. princ. quest. 3. num. 3. eamque communem asserit Bursat. consil. 142. numer. 19. & 61. Schneidew. §. summa divisio. num. 66. & compluribus adductis. Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 16. num. 3. Vultejus de feud. lib. 1. c. 9. num. 21. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 5. n. 144.

Sic etiam † Jus patronatus Ecclesiasticum, quod
889 Juri protectionis maxime affine est, non nisi suffragio temporis, cujus origo se ultra hominum memoriam exierit, præscribi, tradunt Panorm. consil. 105. col. 2. quia jus commune resistit, & ideo requiritur titulus vel tempus, cujus initii non extat memoria, cap. 1. de præscript. in 6. item firmat Alexand. consil. 75. col. 3. in princ. vol. 4. Felin. in cap. causam. col. 3.

Hanc denique sententiam, † quod ad Jus protegendendi præscri-

884

885

886

887

888

889

Ratio deci-
dendi III.
à similitu-
dine Juris
Patrona-
tus Eccle-
siastici.

*ultima de-
videndi ra-
tio ab au-
dorit.* præscribendum, regulariter tempus, cuius primordia
vetustas obscuritate sua obruit, requiratur, speciatim
in terminis approbat Thom. Maullius *tract. de ho-
mag. tit. 11. num. 3.* hisce verbis: *Et quoniam*, inquit,
*jus protegendis sine facto hominis exerceri non potest, con-
sequens est, esse, quasi servitutem discontinuam, ideo-
que non præscribi, nisi tanto tempore, cuius initii me-
moriam non extat*, allegans dict. *l. servitutes, l. 14. ff. de
servitut. & ibi gloss. ordin. Bart. Castrenf. & communi-
ter Dd. Extanto enim tempore præsimitur concessio,
five consensus domini subditorum, per ea, quæ tra-
dit Castrenf. & Dd. communiter in d. l. servitutes. l. 4.
ff. de servit. & Paul. de Castro in l. iusto. §. non mutat. ff.
de usucap.*

Imo † tempus, aut possessio per tempus, cuius
initii non extat memoria, habet vim constituti &
privilegii, & sic est loco tituli, prout per §. *ductus a-
qua, l. hoc jure, ff. de serv. & aq.* tradunt communiter
Doctores.

891 Sic eadem ratione † venationes, quia sine facto
hominis exerceri non possunt, non, nisi tempore ho-
minum memoriam excedente præscribi, tradidere
Dd. in l. 1. §. *fin ff. de aq. pluv. arc. & glossa ibid. in verb.
quandiu* Zaf. *cons. 6. n. 2. lib. 2. Gail. lib. 2. obs. 66. num. 7.
Mynf. cent. 4. obs. 53. Georg. Mot. de jure venand. part. 2.
cap. 1. n. 13.*

*Confirma-
tur in super
à similitu-
dine juris
venandi.* 892 Eandem etiam opinionem, quod Jus Adocati-
cium non nisi tempore, cuius primordia ignorantur,
præscribatur, in terminis juris clientelaris tenuit ac
consulendo decedit, D. Wilhelmus de Werdena De-
cretorum Doctor & Professor olim Ingolstadt. in
consilio quodam ad petitionem Nobilium ac provi-
dorum Dd. Consulibus & Senatorum Imperialis Civi-
tatis Hallensis, in causa amissæ Protectionis super
Monasterio Chombergensi conscripto, per text. in
c. *generali 13. de elect. in 6. & c. in quibusdam, extr. de
pœnis, & notata in c. 2. extr. de iudiciis.*

*Limitatio
decisionis.* 893 Limitatur autem hæc decisio, quæ dictum est, Jus
protegendis † quasi servitutem discontinuam non præ-
scribi, nisi tempore immemoriali, ut vera sit, quan-
do præscribens non habet titulum ab aliquo tertio.
Nam si habeat titulum ab aliquo tertio, potest præ-
scribere tempore legitimo & ordinario decem anno-
rum inter præsentes, & viginti inter absentes, etiam
nulla interveniente scientia & patientia adversarii,
contra quem præscribitur, *l. ultim. vers. fin. C. de
prescript. long. temp. l. si ego. §. 1. ff. de Publician. Paul. de
Castro in l. servitut. 4. ff. de servitut. Cœpoll. in tract.
de servit. lib. 1. cap. 19. vers. tertius casus, Francisc. Balb.
in tract. prescriptionum in 2. part. 4. part. princip. 1. quest.
vers. secundo fallit. Felin. in d. cap. de quarta, de prescript.
penult. col. in fin. Et in terminis Maull. tract. de homag.
d. tit. 11. num. 4. D. Hepingk de jure protect. concl. 23. lit.
D. ubi præcitatos allegat.*

*Confirma-
tio à simili.* 894 Ita etiam in similibus † Juris patronatus Ecclesia-
stici terminis asserunt Dd. ad præscribendum illud
spacium decem annorum sufficere, modo suffragen-
tur illa, quæ in longi temporis præscriptione requirun-
tur, argum. *l. final. C. de prescript. long. temp.* ita Joan.
Andr. & Geminian. in c. 1. de jur. patronat. Roch. de
Curte, in tract. jur. patronat. in verb. *ipse velis, quest. 36.
nu. 86. Florian. in l. servitutis, rusticor. prædior ff. de ser-
vitut. Goffredus in suis questionibus, cap. 18. Petr. de
Bella Pert. relatus à Baldo in l. 2. de servitut. & aq.
numer. 10.*

*Alia limi-
tatio.* 895 Sic etiam in casu universalis † venditionis, quan-
do Civitas vel provincia aliqua, cui jus Advocatiæ
inhæsit, venditione in alium fuisset translata, ita
tamen, ut usucapionis adminiculo adhuc egeret,
tunc etiam decem annorum curriculo, Jus protectionis

in persona emptoris coalescere, probatur arg. text.
in *l. 10. §. primo. ff. de usucap. & usurpatione*, & tradit in
simili doctiss. Dn. Petr. Gilkenius de usucap. part. 3.
cap. 9. num. 16.

Bonis enim † quibuscunque, ex præscriptione 896
partis, quibus cohæret Jus Advocatiæ, censetur & Ratiolimi-
ipsa Advocatiæ in eundem translata, per notat Fe-
lin. in cap. causam, de prescription. num. 8. ubi hanc
sententiam communem dicit argum. text. in *l. si aliena.
10. §. 1. ff. de usurpat. & usucap. item, l. si mercedem, ff. de
act. empt. & vendit. l. in modicis, ff. de contrahend.
empt. l. quadam ff. de acquir. rer. domin. cap. ex literis,
extr. de jur. patron.*

Et ita in simili, quod † scilicet acquisita universitate, 897
cui cohæret Jus patronatus, acquiratur etiam ipsum
jus patronatus, communiter statuunt Dd. Joan.
Andr. in d. c. ex literis. col. 2. ibique Abb. de jure pa-
tron. Hostienf. in summa, §. *qualiter in fin. eod. titul.*
Bart. in l. hanc legem ff. de contrahend. enapt. & l. Ausfi-
dius. ff. de privileg. credi. ubi præsupponit, quod vendita
universitate, transeat Jus patronatus. Idem approbat
Felin. in cap. cum Bertoldus, in fine de re judic. quos
pluribus congestis refert & sequitur Rochus de Cur-
te in tract. jur. patronat. verb. *ipse velis, quest. penult.
num. 89.*

Porro ad requisita † quod attinet, quibus Advocatiæ 898
præscribens munitus esse debet, cum eorum multa sint, ut Ad præscri-
præclare multis capitibus docet Dn. Gilken. in tract. *bendam
suo de usucap. ideo in præsentis juris clientelaris præscri-
ptione de singulis videndum est.* Advocati-
am qua
requiran-
tur.

Primum autem † requiritur animus possessionem 899
acquirentis, per text. in *l. final. ff. quomodo servit. acqui-
rat. cum possessione vel quasi per quadraginta annos* Requiri-
continuata, plena, hoc est, naturali & civili, Bald. *tum l.
l. mater. in princip. & in authen. de functo. quest. 2. C.
ad Senatus consult. Tertyll. aut saltem civili, Villalob.
in commun. opin. verb. possessio, num. 160. Wefenbecius
consil. 5. numer. 10. lib. 1. Nam hæc ad † usucapio-
nem sufficit absque naturali per notata Dyni, in re-
gula 2. sine possess. de regul. jur. in 6. numer. 29 & ibidem
Boer. in addition. ubi multos idem probantes desi-
gnat. Bartol. l. 3. §. ex contrario. num. 3. Angel. ibidem,
num. 4. Alexand. num. 9. Imol. num. 14. Castrenf. num.
2. & 9. Socin. num. 5. Jason. num. 32. & ibid. gloss. ma-
gna. Guid. Papæ quest. 356. num. 1. Alciat. l. 1. ff. de ac-
quir. vel amitt. possess. num. 38. post Aretin. & alios ab eod.
allegatos Didac. Covarruv. in relect. 2. cap. possessor. de
reg. jur. n. 6. initio, num. 7. Bald. l. 1. Cod. pro donato, num.
2. Ferd. Vasquius illustr. controvers. cap. 56. num. 5. lib. 2.
Franc. Balb. de prescript. c. part. 3. part. principal. c. final.
hæc autem sine illa non item, Bart. l. 1. in princ. nu. 8.
& ibid. Socin. Jun. late num. 264. 293. & 338. de ac-
quir. poss. per l. acquiritur, §. ult. ff. de acquir. dom. Jason.
d. l. 3. §. ex contrario, num. 25. ff. de acquir. poss. Didac. Co-
varruv. d. ca. possessor. in princ. Paril. consil. 113. num. 26. vol.
1. ideoque non inchoatur † à possidente naturaliter
usucapio, quandiu alter civilem possessionem reti-
net. gloss. Bart. & Dd. *l. clam possidere §. qui ad nundinas.
& d. l. 3. §. qui ex contrario ff. de acquir. poss. gloss. l. 1. verb.
prescriptionem*, ubi Jason. num. 46. Cod. de serv. fug. di-
cens, se credere, quod non sit magis utile verbum, in
materia præscriptionis, quam istud. Felin. num. 6. & 7.
post Panormitan. in cap. vigilianti, de prescript. Dyn. in
d. c. sine possessione, de reg. jur. in 6. late Didac. Covarr. d. c.
possessor. in princ. nu. 7.*

Secundo requiritur ad † præscribendam Advo- 902
catiæ, ut defensionem exhibens, id eo animo ac-
intentione faciat, quod velit exercere Jus suum, non
autem tanquam alienum, vel ex gratia concessum:
Quamvis enim, ut alibi ostensum est, ex officio & ami-
cicia

citia patrocinium suam trahat originem, ut scribit Arum. *Jur. publ. discurs.* 28. *Thes.* 60. familiaritatis tamen & amicitiae causa defensione facta, Advocatiam non acquiri tradit Meichner. *decis.* 41. *lib.* 1. p. 591. Et generatim etiam in hunc sensum responsum est à Paulo in *l. ultim. ff. quemadmod. servit. amitt.* & in *l. qui jure ff. de acquir. possess.* In eandem sententiam respondisse videtur Ulpian. in *l. 1. §. Aristo. ibi.* qui se putat suo jure. *ff. de aqua quotid. & asti.* Et hoc idem comprobaverunt Felin. in *cap. de quarta post num.* 40. *vers. limita. etiam de præscript.* Alex. *conf.* 50. *col.* 2. *num.* 80. *vol.* 3. Castrens. in *l. servitutes prædior. col.* 2. *post nu.* 9. *vers. primo ff. servit. tit. general.* Cœpoll. in *tract. de servit. urban. præd.* ca. 26. n. 1.

903 Nam si quis etiam † extraneus non tanquam Jure suo, sed familiaritatis aut amicitiae aliave causa defensionem præstet, tunc nunquam præscribit Advocatiam, ut post Abb. in *cap. ad translationem de offic. deleg. generatim* consuluerunt, Paris. *conf.* 27. *num.* 110. *lib.* 1. Hier. Gabr. *conf.* 145. *num.* 4. 7. & *seq. lib.* 1. Cravett. *consil.* 197. *num.* 13. *lib.* 1. Natta. *consil.* 23. *per tot. lib.* 1. Honded. *conf.* 79. *num.* 50. *part.* 5. *vol.* 1. etiam si constaret de usu tanti temporis, cujus initii memoria in contrarium non existeret, secundum Felin. Castrens. & Cœpoll. & alios *locis citatis*, clare per Balb. in *tract. præscript. in 2. part. 4. part. princip. quæst.* 1. *numer.* 9. *vers. secundo ad præscriptionem*, & dicit Paris. in *dict. consil.* 27. *numer.* 56. & 110. & *sequent.* quod eo casu nec mille annis præscriberetur.

Ex hujusmodi enim actibus † ne quidem possessio quæritur, Honded. *consil.* 65. *num.* 57. & *seq. vol.* 1. Et ea quæ ex civilitate & urbanitate, quantocunque tempore fiunt, neque in petitorio neque in possessorio, Juri publico, privatoque præjudicant, uti formaliter scribit Molin. in *consuet. Paris.* §. 1. *gloss.* 4. *num.* 14. adeo ut in dubio † potius familiaritatis Jure quid toleratum, quam Juri competenti renuntiatum esse præsumatur. Cravett. *consil.* 747. *num.* 18. (excepta Jurisdictione, quæ non familiaritatis & amicitiae, sed proprio & superioritatis Jure exerceri præsumitur, ad not. Bald. in *cap. 37. num.* 12. *de Testib.* Balb. in *l. 27. num.* 4. *de usucap.* Alex. *conf.* 51. *vol.* 1. Dec. *conf.* 56. *num.* 30.) præsertim si alius ostendi non possit Titulus. Menoch. 2. *arbit. jud. quæst. cas.* 160. n. 20. *Surd. conf.* 94. n. 36.

Si quis autem Titulum quamvis mutilum habeat, proprio & non familiaritatis Jure possidere dicitur, Curt. *Iun. conf.* 168. *num.* 33. & Masc. *de probat. concl.* 1197. *num.* 1. & *seq.*

Duo autem † potissimum ut familiaritatis Jure quis possidere dicatur, requiruntur. Primum ut de dominio alterius constet. Secundo quod Dominus sit amicus vel consanguineus per *l. 41. ibique* Bart. & Paul. de *Cast. de Avel. A. P.*

904 Sed hic † quæritur, de actu facta defensionis frequentia, & num unus sufficiat, vel plures requirantur?

Ad præscribendam Advocatiam utrum unus defensionis actus sufficiat vel plures requirantur. Et unum † sufficere existimamus, ad quærendam quasi possessionem Advocatiæ, modo concurrant alia requisita, de quibus paulo post dicemus: sic docent Bart. in *l. 1. §. hoc interdicto. col.* 2. *sub num.* 9. *ff. de itin. actuque privat.* Cœpoll. *d. c.* 20. *post num.* 7. *vers. sed in affirmativis*, Roman. in *consil.* 311. *num.* 7. ubi dicit, per unicam solutionem pensionis acquiri quasi possessionem Juris exigendi, Alexand. *consil.* 74. *vol.* 4. *num.* 16.

905 Et ad hoc quoque servit text. in *l. 1. §. quasitum, ff. de aq. quotid. & astiv.* ubi Ictus concludit, † ad probandum quasi possessionem servitutis ducendi aquam per *l. 1. Ratio decidendi ab* fundum alterius, satis esse, probare, quem semel fuisse usum, ad idem est *c. cum de beneficio de præben. in 6.*

Et hanc † traditionem suffulcit, quod in simili, ad auctoritatem præscribendum feudum sufficiat, vasallum semel tibus, præstitisse servitium, & exinde ad id requisitum 906 tempus elapsum fuisse, ut in individuo scripsere I- 907 sern. in *§. si quis per triginta annos. num.* 1. Alvarot. *ibid.* 11. Ratio decidendi à simili-
num. 2. Præpos. *num.* 1. Laudens. *num.* 1. Affl. & num. 1. in *princ.* Schenck. *num.* 6. si de feud. defunct. dine.
Carol. Molin. *consuet. Parisiens.* §. 17. *num.* 9. Joann. Borcholt. *de feud. cap.* 7. *part.* 3. *num.* 7. Obrecht. *disput. de præscript. thes.* 111. & *seq.* Hanne-ton, *lib.* 2. *de jur. feudor. cap.* 1. Mynsing. *obs.* 29. *num.* 2. *cent.* 4. Zaf. *de feud. part.* 6. *num.* 30. Schneidew. *part.* 4. *num.* 51. Cum per † actum unicum possessio acquiri so- 908 leat, *cap. cum Ecclesia Sutrina. extr. de caus. possess.* & *propriet.* & *ibi gloss.* V. *trium Episcoporum*, & *gloss.* *cap. cum olim. eod. tit.* quæ posterior quidem loquitur de bino actu, sed de unico quoque testantur Canonistæ, in *cap. cum de beneficio, de præben. lib.* 6. & *cap. consultationibus, extr. de jur. patron.* quod in simili tradit Corn. *consil.* 47. *col.* 1. *vers. his tamen non obstantibus*, *vol.* 3. Dec. *consil.* 117. *colum.* 2. & *consil.* 124. *num.* 1. & *consil.* 215. *sub num.* 15. Gravett. *consil.* 124. *num.* 9. & *consil.* 322. *num.* 4. *vers. 7. principaliter*, ubi utrobique multos ad hoc citat, & hoc latius, præsertim † in materia jurisdictionis, quod unico actu ejus possessio acquiratur, tractat Sebast. Stelbag. in *consil.* 1. *de jure braxandi cerevisiam* & *de super orta controversia*, *num.* 3. & *sequentibus*, alias autem ad probandum, possessionem acquiri unico actu, allegari solent text. *l. 1. & 3. §. in amittenda*, & §. *quod si suus*, & in *l. clam. possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. possess.* & text. juncto not. Dd. maxime Innocent. in *cap. querelam. extr. de elect.* & Anton. de Butr. in *cap. fin. dict. tit. de caus. poss.* & *propriet.* in 1. & 27. *col. vers. in usu.* Joann. Borch. *conf.* 9. *col.* 10. ubi testatur esse hanc receptissimam juris sententiam. *vol.* 1.

Sic etiam constat, † aliquem ex uno actu præsen- 910 tationis suum effectum sortito possessionem Juris patronatus nancisci, c. *consultationibus*, & *d. ca. ex literis* Ratio deci-
de *Jure patron.* facit *d. cum Ecclesia*, *d. causa poss.* & *similitudine juris-*
patronatus *consil.* 310. *num.* 7. Abbas *conf.* 54. *col.* 2. *lib.* 1. Corne. *Laicalis.*
consil. 47. *num.* 4. *lib.* 3. Joann. Cephal. *conf.* 680. *num.* 20. Frid. de Sen. *conf.* 334. *super primo puncto. in dub.* 2. Oldrad. *conf.* 302. *in fin.* Put. *decis.* 190. *lib.* 1. Lambertin. *de jure patronat. articul. sexto, questione decima, princip. part. 2. lib.* 2. Burlat. *consil.* 334. *num.* 3. Roland. *consil.* 47. *num.* 26. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 50. *in princip.* *vol.* 5. Joseph Mascard. *conclus.* 918. *num.* 6. Menoch. *conf.* 402. *num.* 12.

Cum igitur † Jus patronatus Ecclesiasticum, affine sit Advocatiæ, quo ad actuum frequentiam, idem de illo statuendum esse videtur, quemadmodum hoc ipsum de unico actu defensionis in terminis consulendo placuit Matt. Wesenb. *conf.* 48. n. 20. ubi etiam subjungit, quod in dubio præsumatur talis actus non esse gratiose permissus, sed Jure suo, servitutis videlicet, & confirmandi Juris sui causa perpetratus, per ea, quæ tradit Curt. in *re cap. final. in 7. requisito, sect.* 4. *num.* 36. *extr. de consuet.*

Cæterum Advocatiæ quasi † possessio non solum acquiratur, sed per unius actus defensivum exercitium retinetur etiam, arg. eorum quæ post plurimas adductas auctoritates de tota jurisdictione consulendo scripsit Flam. de Rub. *conf.* 32. n. 25. *vol.* 2. cum per usum partis jus in toto retineatur, Crave. *conf.* 124. n. 15. & qui in possessione † partis est, in totius possessionis esse, atque hinc una re præbendali apprehensa, tota præbenda apprehensa esse intelligatur, Rot. Rom. *decis.* 277. *in noviss.* n. 1. quamvis Dn. Menoch. *arb. jud. quæst. lib.* 2. *cas.* 160. *num.* 4.

num. 4. & Matth. de Afflict. decis. 67. nu. 1. † numerum actuum ad q. possessionem Jurium requisitorum, iudicis arbitrio committendum esse censeant; Sed prædicta unius actus sufficientis opinio communiter recepta est, ab eaque non recedendum arbitramur. Necessesse tamen est, ut ejusmodi † actus defensionis non sit æquivocus, sed simplex & clarus, Cacher, consil. 1. num. 105. Joan. Vincent. de Anna. sing. 3. neque etiam contradictionem & resistantiam antiquioris habeat possessoris. Talis enim non juridice possessorius, sed mere turbativus & violentus est, ideoque nec per allegationem prætensi alicujus tituli justificari potest, Dn. Menoch. poss. remed. 1. n. 201. Violentos autem actus ad acquirendam q. possessionem non prodesse, in materia Jurisdictionis, notavit Ceph. cons. 441. nu. 36. Idemque in actibus meticulous, iussu alicujus potentis factis obtinere ostendit Burlat. cons. 360. num. 81. & seq. lib. 4. ubi actus tales consuetudinem non inducere scribit; Et contributionem per metum factam in futurum non præjudicare respondit Ceph. consil. 154. num. 18. & seq. neque coactam collectarum solutionem ab exempto & immunifaciam, privilegio ejus derogare vel præjudicare, ex l. 4. pr. de muner. & honor. firmat Menoch. 6. præsumpt. 41. num. 14. Atque hinc si Princeps aliquis Civitatem liberam vi occupet, & cives juramentum subjectionis † aut fidelitatis injuste sibi præstare cogit, (quemadmodum Anno 1622. ab Ernesto Mansfeldico Civitatem Haguenensem, vi occupante, & civibus victis Friderico Comiti Palatino jurantibus, factum est:) Juramentum hoc eos non ligabit, cum Jurisdictio voluntarie transferri debeat, Princeps autem talis, ut Tyrannus procedat, cum quo acta ob potentie formidinem metu facta præsumuntur, adeoque ipso Jure nulla sunt, juxta doctrinam Bald. in l. nec si voles. C. de lib. caus. & nominatim in l. 2. num. 50. & seq. C. de servit. & aq. Decian. præf. crim. lib. 6. cap. 11. num. 42. Paris. cons. 1. num. 57. vol. 1. Brun. consil. 20. num. 21. Arism. Tapat. compend. decis. tit. 240. c. 9. Jacob. de S. Georg. de feud. §. dictique vassalli. n. 13. Gail. obs. 54. n. 8. Coler. de process. execut. p. 2. c. 3. nu. 358. relat per D. Hepingk dissert. de Jur. protect. concl. 14. lit. A.

912 In præscri- bendo Jure Advocacia an requiratur titulus. Decisio Negativa. Probatur decisio Affirmativa. Tertio loco occurrit † titulus, quem quidem in usu capiendæ Advocatiæ necessarium esse non putamus, quia definiti Juris est, regulariter in præscriptione † triginta vel quadraginta annorum, nullum titulum requiri, quod nedum Jure civili obtinere, l. sicut l. omnes. l. cum notissimi. l. si quis emptionis, §. 1. & l. fin. C. de præscript. triginta vel quadraginta annor. l. 1. C. de annali except. ubi Bartol. Bald. Castrenf. Alberic. Salycet. Fulgos. & alii Jas. l. Pomponius. §. cum quis. num. 22. ff. de acquir. possess. sed etiam Jure Canonico procedere, cap. de quarta, cap. ad aures, cap. illud. de præscript. ca. Cumana, de elect. d. ca. cum Ecclesia Sutrina. de caus. possess. & propriet. scriptum reliquerunt. in ca. si diligenti, Anton. de Butr. in princip. Abb. ibid. num. 34. Felin. num. 7. Imol. vers. in præscriptione autem longissimi. Hostiens. & Innocent. ca. pervenit. de empt. & vend. ibique Abb. num. 3. Alex. consil. 48. num. 7. vol. 5. & consil. 338. numero 2. consil. 46. num. 13. vol. 6. & consil. 159. num. 8. vol. 3. Roman. consil. 166. col. 2. circa fin. Matth. Wesenbecius consil. 2. numero 91. in fin. lib. 1. Didac. Covarruv. variar. resolut. lib. 1. cap. 17. num. 7. Vasquius illustr. quest. lib. 2. ca. 89. Gilken. de præscript. part. 2. membr. 1. cap. 9. num. 3.

914 Ratio de- cisionis. Ratio est, † quod ex longissima possessione non solum præsumatur justus titulus præcessisse, asserente Bart. in l. litibus, num. 3. C. de agric. & censu. lib. 11. Castrenf. l. si aquam, num. 1. & 2. Cod. de servit. Alexand. consil. 238. num. 2. & consil. 46. num. 13. vol. 6. Cæpoll.

de serv. urb. præd. c. 20. num. 5. & 6. Ba'b. de præscript. 2. par. 4. part. princip. quest. 2. num. 7. qui addit, communiter licet teneri. Sed eo † ipso etiam titulus probetur, 915 eo, quod ipsa præscriptio pro titulo sit, cap. de quarta. de præscript. c. 1. eod. tit. in 6. ut qui titulum allegat, † & 916 præscriptionem probat, satis titulum probasse intelligatur, Paris. consil. 25. nu. 18. vol. 4. & consil. 32. n. 5. vol. 2. Wesenbec. consil. 2. nu. 92. lib. 1.

Quod potissimum verum † est in præscriptione 917 quadraginta annorum, quæ indistincte absque titulo currit etiam contra Ecclesiam, d. cap. de quarta, ubi omnes Dd. de præscript. & in Auth. quas actiones C. de sacrosanct. Eccles. late Francisc. Balb. 2. part. 3. part. princ. quest. 6. num. 9. per l. si quis emptionis, in princip. & §. 1. C. de præscript. triginta annorum. Et tantum de requisito Tituli.

Uterius quæritur de bona fide, † An ea in præscri- 918 bendo Jure patronali necessaria sit?

Et eam non esse necessariam, † colligi videtur ex 919 Virum in textu in d. l. si quis emptionis, §. in prin. §. 1. C. de præscript. præscr. ben- triginta annor. qui text. etiam Jure canonico approba- da Advo- tus est, in cap. placuit, 2. §. præscripon. vel. quod si cum caria opus sit bona fide, mala fide 16. quest. 3. ubi habetur, 10d. † præscriptio triginta annorum etiam cum mala fide procedens, Negativa. quantumvis non attribuat præscribenti dominium, l. Ratio du- bitandi pro Negativa. tamen prodatur exceptionem possessori, qua me- 920 diante possit se tueri adversus quemlibet peten- tem.

Secundo, Juris receptissimi est, † quod longissimi 921 temporis præscriptionem lex efficiat & operetur, 11. dubitan- l. 1. ff. de usurpat. l. 1. & tot. tit. C. de præscriptionibus tri- ginta annor. quodcumque autem † legis autoritate sit, 922 id omne æquum & justum est, non tantum, si perquam purum est, l. prospexit, ff. qui & à quib. manumiss. lib. sed & si inique factum sit, l. penultim. ff. de just. & jur. & qui legis † beneficio innitur, neque decipit, neque 923 decipitur, l. nihil consensui. §. 1. ff. de reg. jur. l. 1. C. de his qui veniam atat. impetrar. neque etiam poenam meretur, l. Gracchus, C. ad leg. Jul. de adulter. denique extra malam fidem est, l. qui auctore ff. de reg. jur. l. juste. ff. de acquir. possess. Innocent in ca. cura, circa fin. de Jur. patronat. Joannes de Imol. in l. sequitur, §. si viam, num. 20. & 21. ff. de usurpat. cæterique ibid. & CC. in ca. fin. extra. de præscriptionib.

Quæ ratio nostris interpretibus valde fortis vide- 924 tur, ex eo, quod actiones sint † de Jure civili positi- vo, l. 2. §. demum, de orig. jur. ideoque eodem Jure ci- vili recte constingantur, & certis limitibus concludan- tur, l. nihil ff. de regul. jur. Joan. Bologner. in l. nemo potest, n. 241. ff. de legat. 1.

Tertio non abhorret ab hac ipsa † sententia, quod 925 utriusque Juris Interpretum unanimi suffragio proba- tum est, malam fidem 30. annis purgari, & in bo- dubiandi, nam fidem transmutari, Bald. in l. fin. circa fin. C. unde vi. ibique num. 17. Paul. Castrenf. consil. 165. num. 3. in fin. part. 1. Alexand. consil. 6. num. 1. lib. 1. & consil. 151. num. 7. lib. 2. Philip. Corneus consil. 96. num. 8. vol. 4. Iason consil. 57. num. 5. consil. 72. num. 2. vol. 1. consil. 209. num. 1. vol. 2. & in §. sed ista. num. 100. Instit. de actionib. Decius consil. 267. num. 5. Affl. & decis. 40. num. 12. Nicol. Boer. decis. 39. num. 7. Curt. Iun. consil. 52. num. 11. Covarruv. in ca. posses- sor. in 2. part. relect. §. 8. num. 3. Ioannes Longovallius, in l. Imperium, num. 270. ff. de jurisdict. late Vasq. con- trov. illustr. libr. 2. cap. 81. num. 2. Bernard. Bombin. consil. 77. numer. 2. quæ ratio apud nonnullos tantiponde- ris ac momenti est, ut secundum eam Ius Cano- nicum, quod ob malam fidem præscriptionem actio- num impedit, tam à Canonistis quam Legistis temperari soleat, ut scilicet talis mala fides allegari possit, duntaxat usque ad 30. annos & non ulterius;

Et quod elapso tam longo temporis cursu, lex præsumat in bonam partem, id est, quod supervenerit aliquid, propter quod habuerit debitor justam causam non solvendi, seu verius aliquid, propter quod debuerit creditor non amplius petere ejusmodi creditum, ut eleganter notat Jacobus Mandell. *consil.* 28. *numer.* 2. Idque generaliter procedere, tam in personalibus quam in realibus seu corporalibus, tradunt Abb. *consil.* 89. *col.* 3. *vers.* & debet hoc casu præsumi dictos nobiles. *vol.* 1. & *consil.* 102. *col.* 1. in *fin. eod. vol.* Aretin. *consil.* 63. *col.* pen. *vers.* modo posito quod Dominus. Alex. *consil.* 151. *col.* fin. *vers.* non omitto etiam *vol.* 2.

926 *IV Ratio dubitandi.* Quarto conceduntur quoque Jura, quod is, qui se actione personali teneri scit, pro malæ fidei possessore non possit, neque debeat haberi, Bart. in l. 4. § si viam, nu. 2. ff. de usurpation. & alibi passim Bald. in l. si duobus. § fin. num. 8. C. communia de legat. cum animum sic comparari habet, ut compellatur quodcumque solvere, quod debet, haud detrectet, Corn. *consil.* 176. n. 1. & seq. *vol.* 1. & *consil.* 206. n. 7. *vol.* 2.

927 *V. dubitandi.* Quomodo defenditur hæc ipsa assertio ex eo posse videri, quod in actionum personalium præscriptione, lex negligentiam creditorum coerceat, & velut pœnam delictibus infligat, l. 2. in princip. & l. 3. circa fin. verb. desides C. de præscrip. 30. annor. ideoque præscribenti non tam præscriptione à se completa, quam legali pœna ex diuturnitate temporis subveniri videatur. Bald. in c. 1. § si quis per triginta nu. 9. in fin. si de feud. fuer. controvers. inter dom. &c. Salycet. in l. mora, nu. 3. C. de rei vendicat. & in l. ult. nu. 24. C. de edict. Div. Adrian. toll. Wefenbec. *consil.* 5. num. 31. & *consil.* 8. nu. 15. part. 1. proinde circa præscriptionis hujus justitiam, non personam usucaptoris, sed ejus, qui præscribi passus est, negligentiam, & ejus negligentia pœnam juste considerari volunt, late Wefen. d. loc. & hæc eo casu magis procedunt, quo major negligentia & cessatio, puta quadraginta vel plurium annorum lapsus & silentium intervenit, August. Berous *consil.* 81. num. 9. *vol.* 3.

928 *VII. Ratio dubitandi.* Sexto, si authoritatem huic pronunciato porrigere videtur, quod actio injuriarum similesve pœnales tempore legibus constituto intereant, quamvis is, qui illis obligatus est, teneri & debere se sciat, l. si non convitiis, ibi. Interpretes, C. de injuriis, c. fraternitatis, 12. *quæst.* 2. Anton. de Butr. in c. fin. nu. 8. & seq. de præscrip. Imol. ibid. alique: Romanus in l. sequitur, § si viam nu. 20. Mathesilau. *singul.* 12. Abb. in d. c. fin. nu. 13. & 21. Felin. ibid. nu. 1. Joan. Crott in l. nemo potest, n. 79. ff. de legat. 1. Caccialup. in l. omnes populi, nu. 65. ff. de just. & jur. Balb. tract. præscript. in 3. part. principal. part. 2. *quæst.* 13. nu. 7. Corne. *consil.* 119. num. 24. & 25. *vol.* 2. Boer. *singul.* 19. verb. præscriptio. Gabriel. lib. 5. de præscription. conclus. 3. n. 7. & seq. quapropter cum actiones illæ ex minoris temporis lapsu, non obstante mala fide, intereant, utique actiones reliquæ ex majoris temporis cursu, mala fide non impediende, evanescent. Wefenbec. d. *consil.* 5. n. 31. & d. *consil.* 8. n. 15.

929 *VII. Ratio dubitandi.* Septimo denique si hujus enunciationis partes implere videntur multæ Ictorum authoritates. Nam actionum personalium præscriptionem Jure Canonico non impediri, sentiunt eximii Juris civilis Interpretes & inter eos præcipui nominis Ictus Bartol. ubique l. sequitur, § si viam, n. 2. ff. de usurpat. & in l. fin. ff. quemadmodum servit. amittat. & l. hæc autem jura, n. 2. ff. de servit. urban. præd. & in l. ait prator. § si plane, n. 3. quib. ex caus. major. in integr. restituant. quam etiam Doctores solennes Florentiæ pro Evangelio tenuisse refert Castrensis, in d. § si viam, n. 6. eandem probat Angel. in d. l. hæc autem jura, n. 4. *vers.* ubi autem. Cæpoll. *cant.* 46. Pract. Papicns. in for. respons. rei convent. verb. præ-

script. n. 31. Nellus in tract. Banni, 2. part. 2. temp. 9. 17. Nicol. Everhard. in loco à vijurament. n. 77. Matth. Wefenb. apud Schneidew. in tit. usucap. in princ. n. 20. ubi contrariam sententiam appellat tricas justitiæ imponentes. Et hanc sententiam nonnulli quoque consulendo & decidendo comprobaverunt Guido Pap. *decis.* 199. n. 1. Andr. Barbat. *consil.* 36. n. 11. *vol.* 4. Philip. Corn. *consil.* 176. n. 1. *vers.* tamen his *vol.* 1. & *consil.* 206. n. 5. *vol.* 2. & *consil.* 296. n. 12. *vol.* 3. & *consil.* 277. n. 6. *vol.* 4. Marian. Soc. Sen. *consil.* 40. nu. 10. *vol.* 1. & *consil.* 203. nu. 2. *vol.* 2. Capell. Tholost. *decis.* 74. circ. pr. & n. 4. Carol. Molin. apud Alex. *consil.* 99. Aug. Bero. *consil.* 81. nu. 11. *vol.* 3.

Verum his non attentis, si contrarium hic concludendo defendimus, in acquirendo jure Advocatiæ, adminiculo præscriptionis, bonam fidem omnino esse necessariam, sine qua nulla hodie præscriptio procedit non solum Jure Canonico & foro Ecclesiæ c. ult. ubi omnes Dd. c. vigilantibus, ca. de quarta, de præscript. c. c. possessor. de reg. jur. in 6. quo cavetur, quod possessor si malæ fidei nullo tempore præscribat, ubi gloss. Petr. Anchar. Dynus, P. Peckius, accurate Heinrich. Canisius, Didac. Covarr. 2. part. suæ relect. §. 8. num. 1. & 5. Innocent. Anton. de Butr. Imol. Hostiens. Panormit. Felin. & alii, in d. ca. final. de præscript. Bald. l. si quis diuturno, num. 1, 2, 3. si serv. vend. Castrensis. l. si aquam. num. 2. *vers.* secus de jure Canonico. Cod. de servit. & aqua. sed etiam foro civili & in terris Imperii, Anchor. *consil.* 5. incip. pro parte, & *consil.* 139. num. 3. Alexand. *consil.* 99. num. 5. *vol.* 4. Cæpoll. de servit. urb. præd. cap. 24. num. 7. Dec. *consil.* 144. nu. 4. Didac. Covarru. cap. possessor. part. 2. §. 8. num. 3. & 4. cum seq. Anton. Gabr. lib. 5. de præscript. conclus. 3. num. 2. & 3. ubi dicit, hanc magis communem Villalob. in commun. opin. verb. bona fides, numer. 41. & idem ab omnibus teneri, testis est Martin. Laudens. in cap. si quis per triginta, num. 3. in fin. si de feud. def. fuer. controvers. Et hanc sententiam commendat Balb. non tantum tanquam veram, sed jubet eam teneri in judicando & consulendo, etiam in terris Imperii, propter generalitatem regulæ, in d. cap. fin. de præscript. Balb. eod. titul. de præscript. 3. part. 4. part. princip. *quæst.* 3. numero quarto. Et Canones improbant præscriptionem cum mala fide in utroque foro servari, præter adductos adseverant Mynsinger, obs. 6. cent. 4. Petr. Wefenbec. *consil.* 21. num. 15. Matth. Coler. in cap. quoniam, n. 16. de præscript. Gilken. eod. tit. part. 2. membr. 2. cap. 1. n. 1, 2. & seq.

Probatur autem hæc nostra si decisio ex eo, quod in his, quæ pertinent ad animæ salutem muniendam, vel ubi versatur peccatum discordantibus Jure Civili & Canonico Jus Canonicum sequi debeamus, quo pronunciatur juxta dictum D. Pauli ad Roman. cap. 14. quod quicquid non sit ex fide, id peccatum sit, d. cap. fin. de præscript. cap. 1. & ibi. not. Panormit. de nov. oper. nunt. Coler & Gilken. loc. allegat. Et hanc quoque rationem innuit Laudens. in d. cap. si quis per triginta annos. num. 3. si de feud. def. cum sanctiones si Canonicæ solum id intendunt, ut evitetur peccatum, & bonum animarum considerent, non autem rationes quæ vadunt per apices Juris. Felin. in d. c. fin. num. 1. circa fin. de præscript. post Petr. de Anchoran. in c. 1. nu. 6. de exceptionibus, in 6.

Secundo ex eo si etiam manifeste liquet, non procedere præscriptionem Advocatiæ, cum mala fide, quod præscribens per id intenderet se locupletare cum alterius damno, quod est contra legem naturæ, l. nam hoc natura 14. ff. de cond. indeb. item contra regulam Juris naturæ generalem, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, Ægid. de Bellamera, d. cap. fin. per ill. text. num. 9. Vel hæc occupatio & præscri-

930
Decisio affirmativa.

931

Probatur decisio auctoritativus.

932

Ratio decidendi.

933

Ratio decidendi.

934

Ratio decidendi.

935

Ratio decidendi.

936

Ratio decidendi.

937

Ratio decidendi.

938

Ratio decidendi.

939

Ratio decidendi.

940

Ratio decidendi.

941

Ratio decidendi.

942

Ratio decidendi.

943

Ratio decidendi.

944

Ratio decidendi.

945

Ratio decidendi.

946

Ratio decidendi.

947

Ratio decidendi.

præscriptio rei alienæ haberet quandam speciem furti, cum contrectentur res alienæ invito domino. l. 1. ff. de furt. c. si quid inveniisti, & non reddidisti, rapuisti. 14. q. 5. & sic occupator ille rei alienæ læderet suam conscientiam, & incurreret periculum animæ. Et hoc est, 936 quod asserunt Icti præscriptionem † triginta annorum, à Jure civili introductam, cum mala fide, esse nutritivam peccati, d. c. fin. vers. cum omni. per rationem, quia † diuturnitas peccati non minuit peccatum, sed auget, per text. c. fin. extr. de consuetud. ca. non debet. extr. de consanguin. & c. cum in Ecclesia. de Simon. 937 volentes, quod tanto † graviora sint peccata, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam, Mart. Uran. conf. 5. n. 60. Tom. 1.

939 Tertio pro hac sententia † militat text. in §. habeat. Auth. ut Eccles. Roman. sol. cent. an poss. gaud. coll. 2. ubi assignat Imperator rationem, quare brevioris temporis intercapedine quam centum annorum, contra Ecclesiam Romanam non præscribatur, ne, inquit, iniquis hominibus impium remaneat auxilium, & tutus peccandi locus etiam scientibus relinquatur, sed ille servetur innocens, qui revera innoxius (hoc est, qui habet bonam fidem) neque improba temporis allegatione se tueatur, tempus pro puritate prætendens.

940 Quarto † denique quod mala fides generaliter & in universum, atque ita non tantum realium, sed & personalium actionum præscriptioni obstat, defendunt ac tuentur Legistæ, ut vocantur, tam legendo & docendo, Bart. in l. omnes populi, n. 22. Joan. Bapt. de Sancto Severin. nu. 64. & ibid. Ioan. Crot. vers. undecima conclusio. ff. de just. & iur. Andr. Gambar. tract. de offic. & potest. legat. lib. 10. n. 111. Joan. Schneidew. tit. Inst. de usucap. in princ. n. 20. Zoanet. rer. quotidianar. lib. ca. 27. Laurent. Kirchov. in l. final. n. 47. C. de edend. Gail. pract. obs. lib. 2. obs. 18. n. 10. Daniel Moller. semestr. lib. 3. c. 19. n. 9. quam respondendo & consulendo Gozad. conf. 56. n. 13. Schurff. conf. 70. n. 13. & 42. cent. 1. Mynsing. Decad. 2. respons. 17. n. 9. & 10. Chassan. conf. 11. n. 29. Henning. Goden. conf. 109. n. 198. & nu. 206. Modest. Pist. conf. 27. num. 53. Mandel. conf. 28. nu. 1. & seq. & infinitis congestis autoritatibus Ernest. Cothman, lib. 2. respons. 63. n. 32. & seq.

941 Estque hæc sententia † non tantum communior, uti autoritate modo adductorum Juris Interpretum apparet, sed & conscientia tutior ac securior est. Fulgos. conf. 164. n. 6. Joan. Imol. in l. quib. dieb. §. dominus. nu. 6. ff. de condi. & demonstr. Lanfran. decis. 148. cent. 2. Beust. in l. admonendi. n. 870. vers. quinto restringitur. ff. de iurejur. Wessenb. conf. 14. n. 23. part. 1. animæ salubrior. Joan. Imol. in d. l. quib. dieb. §. dominus, n. 6. Stephan. Lampert. tract. de contrahib. gloss. 3. n. 84. in fin. Juri naturali convenientior, Fulgos. conf. 164. n. 2. æquitati magis consona, Hier. Schurff. d. conf. 70. nu. 42. cent. 1. Hippol. Bonacassi. tract. de æquitat. canonic. concl. 50. à mille annis citra observata. Alexand. conf. 73. nu. 4. lib. 6. Alban. apud Bart. in l. ait prator. §. hi plane, nu. 3. ff. ex quib. caus. major. & d. §. si viam, n. 2. Bald. conf. 184. nu. 3. vol. 5. Ferret. caut. 38. Casp. Caballin milleg. 797. n. 1. par. 2. verior Bald. conf. 12. n. 7. vol. 1. & conf. 386. n. 7. vol. 5. Valsq. de success. creat. lib. 3. §. 21. nu. 119. Philip. Franc. in cap. possessor. num. 7. de reg. jur. in 6.

942 Quæ etiam eo casu procederet, quo † possessor malæ fidei, millia millium annorum intervenisse adleveraret, Joan. Calcan. conf. 6. num. 9. Udalric. Zas. conf. 16. nu. 51. lib. 2. Carol. Ruin. conf. 150. num. 13. vol. 4. Cravett. conf. 146. num. 2. Philip. Portius concl. 46. limitat. 1. lib. 3. Schrader. conf. 34. n. 76. tom. 1. inter Germanica Tiber. Decian. respons. 2. num. 196. vol. 1. Bernard. Bombin. consil. 29. num. 31. Rosenthal. synopsis. feudal. cap. 5.

conclus. 16. numer. 3. & cap. 6. conclusion. 77. numero 9. lit. H.

Sed & hæc usque adeo † procedunt, ut etiam statuto in contrarium facto introduci nequeat, ut præscriptio in personalibus cum mala fide decurrat & compleatur. Alexand. conf. 73. num. 4. Philip. Franc. in ca. 1. num. 9. extr. de præscript. in 6. Ruin. d. conf. 150. n. 13. vol. 4. Cravett. d. conf. 146. num. 6. Tiber. Decian. d. respons. 2. num. 196. vol. 1. & respons. 108. num. 40. vol. 3. Hippol. Riminald, conf. 589. num. 36. vol. 1. quia tale statutum impingeret in legem Dei & peccati nutritivum foret.

Porro hæc decisio non infringitur per superius in contrarium adducta.

Nam ad text. l. si quis emptionis, ibi. adductum, † respondetur, quod leges civiles, quoad punctum malæ fidei, corrigantur per cap. fin. extr. de præscript. tanquam legem posteriorem, l. sed & posteriores. 28. ff. de legib. Ita respondet Balb. de præscript. 2. p. 3. part. prin. q. 5. n. 9.

Ad secundam rationem dubitandi, quod attinet, ex † supradictis constat, non esse satis expeditum, quod lex civilis præscriptionem mala fide cceptam & completam tueatur: deinde, leges civiles non dedignantur sacros Canones imitari, c. 1. Nov. const. de Ecclesiast. tit. Bald. conf. 12. n. 6. vol. 1. & conf. 386. num. 7. vol. 5. Imo Jus civile Canonibus famulari & ancillari, concors interpretum opinio est, Raphael. Fulgos. conf. 122. n. 2. Quod in nostris terminis nullam dubitationem habere potest, cum legi divinæ Jus Canonicum hoc casu magis respondeat & consentiat. Denique præscriptio, † quæ mala fide nititur, quantumvis lege aliqua confirmetur vel sanciat, ipsa est injustitia. Bald. in l. 1. n. 3. C. de præscript. triginta annor.

Sed nec tertia † dubitandi ratio adsertionis nostræ robor labefactat. Exi enim non diffiteamur, triginta annorum lapsu, malam fidem sic purgari, ut bona fides præsumatur: Verum quo minus contra eam purgationem & præsumptionem, mala fides probari, & præsumpta ea bona fides expugnari possit, nihil impedit. Francis. Aretin. conf. 103. n. 7. Aimon Cravett. conf. 146. n. 1. & tract. de antiq. tempor. p. 4. nu. 19. Andr. Alciat. respons. 164. nu. 8. Riminald. conf. 249. nu. 90. vol. 3. & conf. 589. n. 42. vol. 5.

Deinde ad hoc ipsum responderi potest, † purgationem eam, ex triginta annorum intervallo desumptam, Jure quidem civili niti, sed Jure Canonico, quod in hac materia sequimur, incognitam, imo repudiatam esse, gloss. in c. si diligenti, extr. de præscript. Cravett. d. consil. 146. num. 1. & sequent. Riminald. consil. 249. num. 86. vol. 1.

Sed & tertio † eadem obiectio corrui, si dicamus, quod concors omnium pene Dd. sententia sit, tantum abesse, ut triginta annis decursis malæ fidei quæstio à præscriptionis negotio relegari possit, ut etiam mala fides præscriptioni obstat quantumvis possessor, vel in præscriptione se fundans millium annorum millia intervenisse contendat & doceat, ut præter supra in ult. decidendi ratione citatos notatur in gloss. c. 1. verb. nisi Francus, ibid. nu. 9. extr. de præscript. in 6. Angel. Aretin. in §. furtiva, num. 4. Institut. de usucap. Dynus in c. possessor. num. 14. extr. de reg. jur. in 6. Abb. in c. fin. num. 6. extr. de constitutionib. Jas. conf. 24. num. 3. vol. 3. Alexandrin. conf. 13. num. 4. Afflict. decis. 368. nu. 5. Natt. conf. 636. num. 112. & seqq. Balb. tract. præscript. 3. part. princip. part. 2. quæst. 6. num. 20. Orland. de Curte, consil. 6. num. 9. inter consil. Calcan. & Bartol. de Vulpis, ibid. conf. 53. num. 3. Paris. conf. 26. num. 31. & conf. 112. num. 34. part. 1. Joachim Mynsing. centur. 4. obser. 6. Gail. obs. 18. num. 7. lib. 2. Didac. Covarr. in d. cap. possessor. part. 2. §. 8. numer. 4.

950 Assurgens quarta sede † obex nullius est ponderis. Nam, qui scit, se debere, ille etiam utique scire debet, sibi quod debet, solvendum esse, lege naturæ id dictante. Deinde respondetur cum Imola, debitorem, qui † sponte non solvit, in peccato esse, & fidem malam habere, quæ præscriptionem impediat, Imol. in d. l. sequitur, §. si viam, nu. 23. ubi communem dicit. Denique debitorem, quantumvis creditor cesset, nihilominus & Jus naturæ & Jus civile, & conscientia propria, quæ mille testium & interpellationum instar est, & ipsa honestas & æquitas monet & impellit, ut ab ære alieno fide bona se liberet.

952 Quinta insuper objectio, quod scilicet negligentia creditoris, non mala debitoris fides usucapionem cau-
let, quodque creditori negligenti & defidi pœnam infligat, decisionem nostram non infringit. Nam primum pari ratione dicimus, sicut creditori negligentia in non petendo objici potest, ita debitori negligentiam in non satisfaciendo Jure objici, quemadmodum enim lex creditorem arctat ad petendum, ita Deus & naturæ lex arctat debitorem ad solvendum, Anton Butr. in d. c. fin. n. 5. Jo. Imol. in d. l. sequitur, §. si viam, n. 24.

953 Deinde constat, † peccatum mala fide præscriben-
tis nequaquam tolli negligentia non petentis, Guido Papæ decis. 199. n. 2. Steph. Bertrand. conf. 53. num. 1. vol. 5. Colleg. Ingolstadt. consil. 19. n. 48. tom. 5. inter German. quia non dimittitur peccatum, nisi ablatum

954 restituatur, c. peccatum de reg. jur. in 6. † Præterea si modo allegata dubitandi ratio admitteretur, futurum esset, ut realibus quoque actionibus mala fide præscriberetur, quia nimirum contra eas quoque ob negligentiam præscriptio currit, Raphael Cumanus, d. §. si viam, num. 3. At † omnes fatentur, in actionibus realibus negligentiam domini tantum non operari, ut rei dominium mala fide usucapiatur, d. cap. final. Ernest. Cothman. respons. 63. num. 57. lib. 2.

956 Debitor denique creditori † negligentiam in eum finem, ut ille lucrum & commodum inde percipiat, nullo modo objicere potest, l. cum in fundo §. 1. ff. de jure dotium. Carol. Ruin. consil. 150. num. 13. vol. 4.

Ad scrupulum sexto loco motum respondemus, diversam inter actiones pœnales & rei persecutorias esse rationem. Qui enim † pœnam debet, nihil peccat, si eam solvere negligat, Philipp. Corn. conf. 119.

957 num. 24. vol. 2. Joan. Imol. in d. §. si viam, numer. 20. Joann. Bapt. de Sancto Severin. proprie loquendo, in l. omnes populi, num. 65. ff. de justit. & iur. Deinde in pœnis, proprie loquendo, nihil abest alteri, cum, si quid ejus inter sit, actione non pœnali, recte prosequatur, etsi pœnalis actio, utpote odiosa, sit extincta. At in actionibus non pœnalibus, si eas præscriptione sola & nuda tollamus, nobis aliquid abesse incipit, Henric. Boich. in cap. si diligenti, num. 29. extr. de præscriptione. Henric. Baverius, in singularib. suis. 53. verb. præscriptio. num. 18.

958 Denique à pœnalibus, † ad non pœnalia, hoc est, ab odiosis ad favorabilia argumentatio vitiosa est, argu. gloss. sing. in c. docet. super verbo processus, de immun. Eccles. & notant Bald. Angl. Imol. Alex. & alii in l. more ff. de acquir. hered. Ernest. Cothman. d. respons. 63. num. 62.

959 in fin. Statuta enim † & dispositiones odiosas vel pœnales stricte & proprie intelligi, neque ad favores extendi, legum humanitati congruit, argum. l. cum quidam, 19. & ibi Jason ff. de lib. & posthum. ca. odio. & ibi Dyn. de reg. jur. in 6. l. interpretatione 42. & l. si præses, 32. ff. de pœn. Joann. Hannit. in rubr. num. 85. ff. solut. matrim. Gerard. Mazol. conf. 108. nu. 65. vol. 1. Pruckman. conf. 2. nu. 184. lib. 1. Everhard. Top. legal. loc. à contract. ad 2. q. contract. n. 3. Schrad. tract. feud. p. 9. c. 9. n. 96.

Septimam † denique objectionem autoritate Doctorum quorundam suffultam, quarta decisionis nostræ ratio plurium & pene omnium interpretum placitis communita, adeo sufficienter pervellit, ut alia refutatione non egeat.

Manet igitur firma conclusio, † quod bona fides probanda sit, quia in incorporalibus non præsumitur, nisi probetur. Anton. de Butr. in repet. c. pervenit. col. 7. vers. circa tertium de censib. Bald. in l. 2. numero 16. C. de servit. & aqua. Philipp. Franc. in cap. 1. num. 10. vers. si vero de præscript. in 6. Ita notant Dd. in d. l. 2. C. de servit. & aqua. gloss. & Bart. in l. servitutes, num. 5. vers. quero quot sunt. & ibid. Castren. num. 9. vers. secundo requiritur. ff. de servitut. gloss. item & Bart. in l. 1. §. hoc interdicto, num. 12. ff. de itin. actuque privat. Aretin. conf. 30. col. 2. num. 2. dubio 2. Abb. in cap. si diligenti, col. 5. numer. 18. vers. venio ad secundum, ubi communiter ita Doctores sentire testatur. Joseph. Mascard. de probat. conclus. 1214. numer. 15. vol. 3. Balb. d. tract. præscript. 2. part. 4. part. princip. quæst. 1. num. 10. vers. tertio requiritur. ubi plures accumulatur, & ita communiter à Dd. receptum notat.

Sed alius adhuc restat scrupulus, † An etiam in præscribendo iure patronali necessaria sit scientia & patientia Adversarii.

Et hoc quidem omnino † affirmandum esse videtur, siquidem secundum placita nostrorum, possessio Jurium in corporalium, absque patientia & scientia domini nulla haberi queat, l. 2. ubi Bald. Castren. C. de serv. & aq. l. quoties. 1. §. ult. l. quoties. 2. de serv. Innocen. in c. bona. 2. num. 3. & 4. de postul. pralat. Abb. nu. 21. & seq. Felin. num. 4. ca. de quart. 1. de præscript. Ripa ca. cum Ecclesia, num. 64. de caus. poss. & propriet. Joann. Lup. ca. per vestras notab. 2. §. sed est p. l. chra dubitatio. num. 34. & seq. de donat. inter virum & uxorem. Bartol. l. 1. §. denique, num. 4. ff. de aq. pluvi. arcend. Jason. l. 3. num. 21. de jurisdict. & l. 3. §. ex contrario, nu. 62. de aq. poss. Alex. conf. 16. nu. 13. & seq. lib. 4. Balb. 2. part. 4. part. princ. q. 1. n. 10 & 15.

Concludendum igitur videtur † ad præscribendum Jus Advocatitium requiri scientiam & patientiam patroni prioris, ita, ut quis exerceat Jus illud, sciente & patiente Adversario, in cujus præjudicium acquiritur possessio, arg. d. l. 2. ubi gloss. in verb. sciente, & Bartol. n. 8. Bald. col. 3. in fin. n. 12. & cæteri C. de serv. & aq. d. l. quoties. 1. §. ult. & l. quoties. 2. ff. de servit. l. si à te emero, ff. si servit. vindicet. idem tradiderunt Innocen. in d. cap. de quarta, num. 2. & ibid. Panormitan. col. ultim. num. 29. vers. secundo principaliter. Cæpoll. d. tract. de servit. urban. præd. c. 20. sub n. 4. Ruin. conf. 119. col. 4. n. 9. vers. & ex alio vol. 4. Jo. Bapt. Pontan. tract. de spol. lib. 2. c. 16. n. 196. ubi multis hoc confirmat.

Et hæc † patientia, loco traditionis possessionis habetur in Juribus in corporalibus, §. interdum, Inst. de re. divi. l. 2. C. de acquir. poss. d. l. quoties. ff. de servit. & d. l. 2. C. de servit. ubi Bart. n. i. in fin. inquit, quod ista quasi possessio in Juribus incorporalibus, nihil sit aliud quam adversarii patientia, & quod hæc patientia non possit esse, nisi duobus concurrentibus, videlicet, quod ego utar, & quod adversarius sciat, me uti, sequitur Joann. Bapt. Vinc. inter conf. feud. conf. 1. n. 26. Et quando plurimum interest, requiritur scientia & patientia omnium, ut inquit Innoc. quem refert Abb. in c. bona. 2. n. 20. de postul. pralat. Bald. d. l. 2. n. 18. in med. Et probatur † hæc scientia & patientia dupliciter, vere & præsumptive, secundum Ferrar. in forma libelli actionis confessoria super verb. servitus aqua ductus, nu. 23. Vere, quando hoc denunciatur adversario, argum. l. emptor cum similib. Cod. de evictionib. Præsumptive autem probatur juxta qualitatem servitutis, & ex aliis circumstantiis & pluralitate actuum, ita, ut Judex hoc præsumat ex qualitate & mul-

960
Responso
ad VII. du-
bitandi ra-
tionem.

961

962

963
Affirmati-
va Ratio
dubitandi
pro af-
firmativa.

964

965

966

& multiplicatione actuum, ut inquit Panorm. in cap. cum Ecclesia. num. 25. de causa possess. & proprietat. Vt si quotidie quis utebatur servitute itineris per domum vicini, in qua habitabat, aut per ejus fundum aquam ducebat, &c. In his enim & similibus præsumitur habuisse scientiam, argum. l. quisquis C. de rescind. vendit. latius Bartol. in d. l. 1. §. hoc interdicto ff. de itin. actuque privato.

Ratio dubitandi II. Altera insuper ratio cur in præscribenda Advocatia requiratur scientia, & patientia adversarii ea esse vide-
967 tur, quod † Jus patronale uti etiam Advocatia attestante Wessing. conf. 48. num. 2. tom. 1. & aliis in ejusdem sententiam euntibus supra citatis sit servitus quædam Ecclesiæ. At vero, † ut præscribatur servitus, requiritur quasi possessio servitutis, ut l. sine possessione. ff. de usucapion. quæ haberi non potest, nisi medio patientiæ adversarii, l. penult. ff. de servitut. Hæc † autem patientia esse non potest, nisi duobus concurrentibus, hoc est, usu servitutis, & quod adversarius sciat necessario; Ergo requiritur & scientia; quia quasi possessio in servitutibus & in Juribus incorporalibus sita est in scientia & patientia adversarii. Si ergo ignoraret, non procederet præscriptio, quasi possessione deficiente, d. l. sine possessione ff. de usucap. Hujus rationis author est Bart. in d. l. 2. col. 2. num. 8. vers. tu dicas C. de servit. & aqua. subjungens, præscribentem in hoc debere esse cautum, ut semper faciat articulum de scientia & patientia, & quod talis usus sit sciente & patiente adversario, idem Bart. in d. l. 1. §. ex hoc interdicto. nu. 10. ff. de itin. actuque privato. & in l. 1. §. ultim. num. 4. vers. item quod sit usus. ff. de aqua plu. arcend. eandem rationem secuti sunt Abb. in d. cap. de quarta. col. ultim. nu. 29. & Felin. ibid. post nu. 41. vers. dum subdit. Abb. & Jason. in l. imperium col. 9. nu. 21. ver. circa præcedentem ff. de jurisd. omn. jud. Balb. 2. part. 4. part. princ. quæst. 1. n. 12. ver. & ratio. Ripa. in d. c. cum Ecclesia. col. 14. num. 64. ver. secundo ergo. de caus. poss. & propriet.

Ratio dubitandi III. Tertio in eandem sententiam facere videntur textus in l. 1. in fin. de S. R. P. & plene tradita per Dd. in l. 1. §. 2. C. de servit. notat. per Matth. de Afflict. decis. 67. nu. 2. Georg. Everh. consil. 4. num. 165. volum. 1. ubi tradunt ad quasi possessionem Jurisdictionis ad alium pertinentis acquirendam, non solum ejusdem scientiam, sed & consensum expressum liberum & absolutum, non autem per impressionem aut coactionem causatum requiri, in tantum ut præsentia, patientia & scientia eo casu quo major vel potentior alienam Jurisdictionem invadit, eamque usurpare & acquirere intendit, & Dominus Jurisdictionis, ut imbecillior, actum impedire nequit, non sufficiat. Tali enim casu, licet verus Dn. Jurisdictionalis tacuerit contra potentiorē præsumitur. Petra de fideicommiss. quæst. 12. n. 238. & seq.

Decisio Negativa. Ratio decisionis.
970 Verum, utut hæc se habeant, † nostamen in præsentia circa hoc requisitum negativam sententiam amplectimur. Quia præmissa tantum procedunt, in præscriptione longi duntaxat temporis decem aut viginti annorum: secius † si probaret de usu longissimi temporis triginta vel quadraginta annorum, nam tunc non requiritur, ut probetur de scientia & patientia adversarii, Balb. de præscript. d. part. 2. part. 4. princip. n. 13. vers. primo singulariter. quæst. 1. utpote quæ ex tanto tempore præsumitur, ad trad. DD. in l. 14. de servitut. Malcard. de probationib. concl. 1214. n. 56. vol. 3.

972 Sicut enim † operatur titulus, ut possit quis præscribere servitutem, adversario ignorante vel non patiente, per text. in l. ultim. in fine C. de præscript. long. temp. & l. si ego. paragraph. 1. vers. traditis vel per patientiam constitutis. Digest. de publician. Ita pari ratione operatur longissimum tempus, quando titulus non interve-

nit, alioqui tamen, cum Adversarii patientia in incorporalibus vere & proprie tradi nesciis regulariter pro traditione sit, l. final. & ibi Barr. de servit. & sine illa possessio non acquiratur, patientia tamen accedente etiam longissimi temporis spacio Advocatia acquiri potest Schurff. consil. in causa der Freyensehner num. 5. & seq. quod est consil. 7. volum. 4. inter Laurent. Kirchov. consilia: sic egregie admodum & insigniter determinat Castrenf. d. l. 2. col. 1. numer. 3. super verb. usus tibi interdictus est C. de servit. & aqua. asserens, scientiam & patientiam adversarii non requiri in præscriptione servitutis, longissimi temporis, sed sufficere solum usum: in præscriptione vero longi temporis, utique necessariam esse & scientiam & patientiam. Et ita intelligit hunc text. & ad hoc allegat Innocent. in d. cap. bona. de postul. pralat. refert & sequitur Capoll. d. c. 20. col. 2. ver. quantum. Rebuff. tract. de mater. possess. in præfat. n. 147. v. sexto fallit.

Multo minus autem in † præscriptione immemoriali scientia & patientia Domini requiritur, probante gloss. & Angel. de Perus. aliisque Dd. in l. ex hoc fure. paragraph. ductus aqua ff. de aqu. quotid. & astiv. Paul. de Castro. in d. l. servitutes. Jason. in l. imperium. num. 21. Digest. de jurisd. omn. jud. Felin. in cap. de quarta. de præscript. Francisc. Balb. ubi dicit hanc esse magis communem, 2. part. 4. part. princip. 1. quæst. Thom. Maull. d. tit. 11. nu. 4.

Et hæc hæcenus, quomodo & qualiter Jus protectionis, præscriptionis adminiculo, acquiratur, nunc residui constituendæ Advocatiæ modi enumerandi restant.

Decimo tertio, † igitur principaliter Advocatia, 974 inprimis monastica, constituitur, per liberam electionem XIII. Pralati ac Conventus alicujus Monasterii, ad quod comprobandum inspexisse præ cæteris Trith. sufficet, quod & nominatim docet Tob. Paurmeister. de Jurisdic. lib. 1. cap. 24. sub numer. 22. adferens, Jus Advocatiæ Pralati & tribui ex libera Monasteriorum electione ad tempus. Conven-
Ubi exemplum ex Mutio German. Chron. 9. refert tus electi-
Cujacius in constitut. Frideric. de pace tenend. de Ab-
bate Augiæ Majoris, † cui cum Carolus donaret Ul-
mam, villam regalem, eligendi Advocati ac defen-
975 foris fecit arbitrium, eo tenore, ut quodcumque sui commissi prævaricator in rebus, aut hominibus, quod vulgo Balmund dicatur, existat, statim sine mora, sine judicio Advocatiam perdat. Sic etiam Carolus Magnus Imperat. per singulare diploma, quod in Cap. V. numero 401. continetur, Abbati & Monachis Cœnobii Utenbeurenensis, Advocatos æquitatis & fidelitatis amatores ex potentibus sæculi eligere permisit, uti colligitur ex eodem diplomate versic. Item placuit nostra providentia, &c. Alia ejusmodi electionis exempla plurima in d. c. 5. de origine Advocatiæ lector inveniet.

Quamvis autem olim, temporibus, † Carolinis non licuerit Prælati seu Monasteriis auctoritate propria Advocatos eligere, sed eosdem ab Imperatoribus ac Regibus acceperint, sicut ex Nicol. Camurat. ostendit Christoph. Lehman. Chron. Spirens. lib. 2. cap. 36. ubi scribit, Advocatos antiquitus Ecclesiis & Cœnobiis à Regibus præfectos, eosque tanquam Procuratores, Oeconomos, & administratores Ecclesiasticorum proven-
tuum fuisse, quod etiam testatur D. Hepingk differt. de Jure protect. concl. 15. lit. E. asserens Ecclesiis & monasteriis olim Oeconomos & Advocatos ab Imperatoribus datos primitus fuisse, quos etiam inviti habere coacti sunt, in exemplum adducens Wernherum Abbatem S. Galli, qui cum pignoris Jure Advocatiam monasterio acquisivisset, expresse provisum fuit, daß er Abt nicht ohn eine Rastenvogthey seyn solte / commemorante Jo.

Stumpff. *Chron. lib. 5. cap. 5. in fin.* Hodie tamen cum † Prælati Imperii omnes, aut plerique, Jurisdictione universa ab Imperatore, instar Politicorum Principum investiantur, & non solum immediate Imperio, nullique alii inferiori Principi subiecti, sed & una cum Principibus sæcularibus & Ecclesiasticis, Comitibus, Baronibus & Civitatibus Imperialibus, Status Imperii sint, ut ex matricula Imperii & Catalogis Recessuum, notorie ac evidenter liquet, ipsaq; experientia testatum facit, quod ad Comitatus imperialia vocentur, & his, jus suffragii, aliaque, quæ Statuum Imperialium propria sunt, iis competant: Idcirco † & ipsis liberum est, Advocatos sibi quoscunque idoneos adsciscere, ut hoc ipsum *in c. sexto.* à nobis affatim deductum est & nuncupatim commemoravit post Trith. *in Chron. Sponheim. p. 240.* Cyriac. Spangenberg. *in Chron. Hennenberg. lib. 1. c. 39.* & Mart. Crus. *Annal. Suevic. lib. 10. p. 2. c. 10. pag. 409.* Tob. Paurmeist. *d. tract. de Jurisd. lib. 2. cap. 9. numer. 27.* & sequent. ubi dicit, † Monasteria immediate Imperio subiecta, quia de utraque Jurisdictione ab Imperatore sunt investita, vel pro arbitrio Advocatos Jurisdictionis criminalis administrandæ causa, ad tempus eligere & constituere.

976 Ejusmodi autem electio, † ut alias generatim de illa statutum reperitur, ex facto Prælati, tanquam præcipui Electoris & consensu ac præsentia Conventualium, quorum interest, fieri debet, ut in simili firmat Natt. *consil. 19. in fin. tom. 1.* in tantum, ut si eo modo juridice electio facta non sit, electus pro reprobato habeatur, arg. *cap. 34. de elect. & c. 3. de caus. possess. & propr. D. Hepingk. dissert. de jur. Advoc. concl. 21. lit. B.*

In tali autem protectoris futuri electione instituenda, generatim, ut alias in quavis deliberatione illud consilium, ex quo pauciora mala & absurda, consequi possunt, (cum tale, quod omni malo carent, inveniri haud queat) eligendum, Machiav. *disput. de Republ. lib. 1. cap. 6. p. 31.* In ipso consilio autem cavendum est, ne tardum, neve præcipitatum sit nimis. Qui enim consiliis suis in futurum minus sunt cauti, & providi, præsentis plerunque ducuntur poenitentia. Liv. *lib. 36. c. 9.* Et vicissim nulla res tam inimica † consilii, quam celeritas, præsertim postmeridianis. Communiter enim matutina consilia, illis præferuntur, juxta vulgare Germanorum diverbium, *Morgenrâthe/ gute râthe.* Consilia enim minus provida, celeris poenitentia, eaque sera & inutilis comitari solet. quæ, ceu præcipitata raptim, neque revocari, neque in integrum restitui possunt, Idem Liv. *lib. 31. c. 32.* Consilia vero calida, atque † audacia prima quidem fronte læta, tractatu autem dura, & eventu sunt tristia, Idem *lib. 35. c. 32.* quamvis consilia celeritate tuta mora, sæpius temeraria fieri, haud negari possit. Idem *lib. 27. ca. 48.* Id quod Hansæ Civitates (quarum fœdera circiter annum 1270. iacta esse, refert Waremb. ab Erenb. *1. de fœde. 2. n. 44.*) non sine incommodo expertas esse Honor. *Thesaur. Polit. rubr. de iis, qui Hans. protect. amb. testatum facit.*

977 Cum autem in consiliis huiusce plerunque accidat, ut major pars meliorem vincat, Liv. *lib. 21. cap. 4.* hinc quæri potest: † An ubi suffragiis Advocatus eligitur, majoritati votorum locus esse debeat.

Id quod absque ambagibus cum David Hepingk *dissertat. de iure protect. concl. 22. lit. B.* affirmandum censuimus.

Cujus decisionis ratio inde manifeste constat, quod Jura civilia in actibus † collegii, majorem numerum duntaxat, non etiam saniores requirant, *l. 19. ff. ad municip. l. 4. quod cujusque univers. nom.*

Et hinc in actibus universitatis sæcularis, & terris Imperii non attenditur sanioritas, sed sola sufficit majo-

ritas, ut testatur Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 43. nu. 72.* & seq. licet Jura † Canonica utrumque copulative in 979 Electionibus requirant *ca. fin. de iis, quæ fiant à major. part. capit. c. 53. de electionib. & elect. potest. Menoch. consil. 96. n. 12. & 16. Modest. Pist. consil. 45. nu. 87. lib. 2. Nicol. Everh. consil. 39. nu. 3.*

Decimam quartam causam formalem, † qua lvs Ad- 980
vocatia constitui solet, inducere possumus ex assignatione XIV. *Episcopali*, ut, si urgens sit causa, quæ Episcopo cum filiis compellat, ut tale Jus alicui in Monasterio, quod alias nullum habet protectorem, concedat: si enim ex † justa causa res Monasterii vel Ecclesiæ vendere, & in alium transferre potest, *cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. cap. 1. de reb. Eccles. non alienand. Auth. hoc lvs porre-* 981
etum. C. de sacrosanct. Eccles. cur ipsi non permittitur, ut Jus Monasterii certa, eaque non illaudabili ratione fulciat, argum. *l. non debet. de reg. jur. & cap. cui licet de reg. jur. in 6.* ut si ponamus, Monasterium, quod antea Protectorem habuit extincta Patronorum familia hoc onere defunctum esse, & jam liberum quis neget, posse Episcopum, ex justa causa, alium Protectorem adsciscere cui eadem Advocatiæ commoda deferantur. Quid enim, si necessitate incumbente eidem Monasterio acri defensore opus sit, † cum non minor sit virtus, quam 982
quærere, parta tueri. Si enim in feudo illud licet, *cap. 1. & 2. de feud. cur hoc in protectionis Jure improbabimus?* Quid si multis beneficiis ipsum Monasterium devinxit, aut aliæ probabiles sint causæ, quæ id suadeant? posse autem ex justa causa ab Episcopo id fieri, satis colligitur ex iis, quæ in terminis Juris Patronatus tradunt Abbas. *consil. 28. num. 1. lib. 2. Lambertin. tr. de Jur. patronat. lib. 1. p. 1. quæst. 10. artic. 4.* ubi allegat Rochum Curt. cum nonnullis aliis. Joan. Andr. *in cap. 1. de Jur. patron. Cardin. in cap. sacrosanct. de elect. in fin. Abb. ibid. num. 2. Menoch. consil. 90. nu. 12. cum seq. Burlat. consil. 310. num. 13. Villalob. lib. commun. opin. in verb. lvs patron.*

Cæterum assignationis ejusmodi Episcopalis et si 983 complura exempla obvia esse possint, unum tamen ex multis sufficere existimo, id † quod refertur in consilio quodam juridico ad quæstionem utrum Nobiles ab Engberg Advocati Monasterii Beuren diœcesis Constantiensis ad Danubium in superiori Suevia siti, propter narratas oppressiones, offensiones, laciones gravamina, molestias, injurias, & similia Jure Advocatiæ privari possint per Friburgens. Academiæ Professores DD. Jacobum Streit. & Christophorum Angerer piæ memoriæ & Fridericum Martini præceptores quondam meos honorandos conscripto, in cujus facti specie inter cætera narratur, quod præfatum Monasterium à Peregrino, in proprio suo territorio constructum, & non multo post dicti Peregrini precibus à Lothario III. Romanorum Rege, ac successive etiam à Maximiliano I. & II. aliisque insequentibus Romanorum Imperatoribus ejusmodi privilegio donatum fuerit, ut nullus protectionis aut Advocatiæ Jus quodpiam, in præfato Monasterio sibi vendicaret, nisi à Præposito & conventu ejusdem ad id specialiter cooptatus fuisset, nec etiam taliter assumptus protector protectionis jus usurparet diutius, quam prædicto Præposito & conventui id placeret, eaque etiam immunitate à primo foundationis tempore idem Canonium usque ad Annum 1499. usum est, donec prædicto anno † ab Hugone Episcopo Constantiensi Nobilibus ab Engberg ejusdem Monasterii protectores assignati & constituti essent. 984 985

Decimus quintus modus Advocatiæ constituenda, est 986
sententia iudicis, † si contentione orta, sitne aliquis protector urbis aut universitatis alicujus, Judex pronunciet, eum esse Advocatum, tum ex lata sententia existit

Existencia
Advocati-
a Ecclesia.
† si ex as-
signatione
Episcopi.

Exemplum
assignati
per Episco-
pum Ad-
vocati in
Monasterio
Beurense
ad Danu-
bium.

Existencia
Advocati-
a ex senten-
tia iudicis.

existit Advocatia, quemadmodum in simili de feudo constituendo tunc dunt Petr. de Bella pertic. in epitom. feud. cap. 6. num. 10. Curt. Jun. de feud. p. 3. membr. 1. nu. 15. Schrader. de feud. p. 5. cap. 5. n. 13. §. sexto constituitur. Alex. consil. 1. nu. 4. 16. & 24. lib. 5. sequitur novissime Herm. Vult. lib. 1. de feud. cap. 9. n. 22. ubi scribit, sententia iudicis, ita feudum constitui, si, controversia oborta, Iudex pronunciaverit, fundum, qui revera erat allodialis, esse feudalem, eaque sententia in rem judicatam transferit, quos refert & sequitur Rosenth. synopsis. feud. cap. 6. conclus. 72.

Modus autem ille fundatus est in vulgata illa regula
986 Juris, qua dicitur, + rem judicatam pro veritate haberi, etiam si forte in ipsa naturali rei veritate res se aliter
987 habeat, l. res judicata, 20. ff. de reg. jur. sententia + namque Iudicis ejus est efficaciam, ut naturam rei mutare, eique novam qualitatem adjicere possit, Bald. in l. si non sortem, 26. §. hered. ff. de condict. indeb. Schrad. d. cap. 5. n. 15.

988 Decimo sexto huc referri potest etiam modus constituti-
XVI. endae Advocatiae + per testamentum, ut si quis per ulti-
Existentia mam voluntatem, testamentum vel Codicillum, consti-
Advoca- tuat subditis suis certum Protectorem; nam eo modo, +
tia ex Te- quemadmodum & servitutes introducuntur, sic etiam
stamento.

989 Jura Advocatiae emergere possunt, ut nominatim tradit
Thom. Maull. de homag. tit. 11. n. 5. ubi scribit, Jus pro-
regendi pactionibus & stipulationibus vel testamento,
sicut communiter servitutes constituuntur, similiter pos-
se constitui, per text. in §. fin. Institut. de servit. pradior.
& l. si partem. paragraph. 1. ff. quemadm. servit. amitt.
Dn. Christoph. Befold. dissert. de jure foeder. c. 6. n. 9.

990 Ultimo denique potest etiam constitui, & ut plurimum
XVII. constituitur + hoc Jus protegendis pactionibus & stipula-
Existentia tionibus, sive mutua Patronorum & clientum conventio-
Advocacia ne & pacto, ut nominatim in literas retulerunt Thom.
ex Conven- Maullius de Homag. tit. 11. n. 3. Dn. Hepingk dissert. de
tione & pa- Jur. Protect. conclus. 15. in notis ad lit. G. & hos insecu-
tio.

991 tus novissime Dn. Christoph. Befold, dissert. de jure foeder. d. cas. 5. n. 9. idque contrahitur si Civitas, Mona-
sterium vel Provincia, se per stipulationem annui hono-
rarii, vel etiam absque eo committat protectioni alicu-
992 jus potentioris, + ad instar Procuratorum, qui similiter
mutua voluntate constituentis & constituti ordinatur,
quasi per mandatum, innuente glos. in l. munus. 43. in
princ. ad verb. procedere. ff. de procurat. Possunt autem
pactiones super Jure protectionis diversimode fieri,
scilicet, pure, vel sub conditione, ad tempus, vel ex tem-
pore, Item sub juramento, cum cautione, vel sub certa
pœna, itemque pacto expresso, vel nudo, de quibus om-
nibus huc pertinentibus cum supra hoc eodem capite pro
re instituta tractaverimus, eadem hic denuo repetere
supervacaneum est.

992 Id tamen hoc loco annectendum est, quod præter di-
ctas pactionis protectionis circumstantias + interdum
Profectio pactiones tutelares fieri soleant ad vitam protectoris, seu
vitalis pactum, vel utriusque partis, quas licitas esse, dubitan-
quomodo dum non est.
meatur.

993 Exemplum ejusmodi + protectionis vitalis præbent
Exemplum Annales Eremitæ Deiparæ matris sæpius citati, in Rudol-
profectio- pho tricesimo primo ejus loci Abbate, qui cum Tiguri-
nis vitalis nis clientelare foedus inivit, non amplius duraturum,
in Monaste- quam ipsi Abbati vita superesset: Id auctor eorundem
rio Einside Annalium P. Christoph. Hartman. ad Annum 1539. se-
len.

Magna, inquit, Rudolphum scilicet Prælatus, ad pri-
mum dignitatis & Principatus ingressum cura simul &
anxietudo incessit, durante adhuc inter Tigurinos & Sui-
tenses contentione, incertum quo pacto suos subditos &
possessiones in utriusque partis ditione sitos, si in bellum de-
nique erumpant, ab injuria & vastatione adfereret, con-

servaretque. Consideratis omnibus, quia tam Mona-
sterium, & ea, quæ in eorum Dominio erant, Suintes
tanquam Advocatos tuto & inoffensa præsisturos cre-
debat, quo ceteros pariter securos & tectos redderet,
cum Tigurinis foedus & necessitudinem inivit, duratu-
ram dum ipsi vita, Conditiones fuerunt, quibus fate-
bantur Tigurini, Abbatem Rudolphum cum ejus arce
Felicone, & universa ejusdem arcis Jurisdictione &
Dominio, exceptis quæ in Suintiorum ditione & summo
Imperio erant, in hospitii & Civitatis communionem re-
cipere, & protectionem; ipsum, omnes ejus familiares &
domesticos pro Civibus habituros defensurosque. Polli-
cebatur vicissim Abbas, arcem Feliconem in Tigurino-
rum potestate fore, in eam ipsos & eorum auxiliares reci-
pere & agitare posse, nullo tamen suo sumptu aut detri-
mento, tum vero omnia se officia præsisturum, quæ ab cive
exigi præstarique solent; hujus quoque amicitia & civi-
litatis gratia quotannis aureos Rheni decem representa-
turum. Excipit omnia sua privilegia & Jura, quæ ipse,
aut sui ordinis præfides in suum Monasterium habent, aut
habere debent, & ne hæc conventio sibi fraudi, damno aut
molestia sit: facta utrinque hujus pactionis litera die na-
tali D. Blasii Episcopi Martyris ingredientis Februarii
Anno nono & tricesimo.

Prædictus autem ultimus, per pacta nempe & con-
994 ventiones mutuas constituendæ Advocatiae modus, o-
mnium communissimus, & per totum Romanum Im-
perium usitatissimus est, ut testatur Hieron. Schurpf.
cons. 23. numer. 5. cent. 5. Roffred. Benevent. in pract.
Juris Pontif. part. 5. tit. de utilit. quæ debetur. numer.
25. Regner. Sixtin. consil. Marburg. tom. 3. consil. 8. nu.
104. ubi dicit, Advocatias Conventionales in Imperio
generali consuetudine recepta multis exemplis proba-
ri posse, quibus adminiculatur Henric. Rolenthal. cap.
4. conclus. 14. numer. 3. ubi testatur, Advocatiam in
Germania esse usitatissimam, & quia in Jure scripto,
quid Juris per eam tribuatur Advocatis, vix satis defi-
niatur, ideo Jus illud ubique, prout consuetum, vel ex
pactis & conventionibus ad quid sibi invicem tenean-
tur, observandum esse. Et tales + pactiones tutelares
995 hodie communi usu & consuetudine frequentari, ipsa
experientia constat. Dn. Lud. Myler. disp. de Advocacia,
thes. 3. in gloss. quod & diserte voluit inter moder-
nissimos Matth. Coler. consil. 33. numer. 57. ubi asse-
rit, ejusmodi protectionum pactiones, in Civitatibus
Imperii liberis tam maritimis, quam aliis, tota die con-
stitui: ubi etiam sub numer. 55. affert exemplum Civita-
tis Imperialis T. quæ certis pactis se in tutelam ac pro-
tectionem illustrissimorum Ducum M. commisit, cu-
jus contemplatione, etiam eadem Civitas iisdem Du-
cibus quotannis mille & quingentos florenos in remu-
nerationem protectionis pendere soleat.

Exemplum
Conventi-
onalis Ad-
vocatiae.

Pacta itidem + ex conventionem seu transactione
996 clientelaris Advocatiae exemplum subministrat, Re-
cessus Imperii de Anno 1548. §. Nach dem auch in der
Küngerings handlung / inter Serenissimam domum
Austriacam & Episcopatum Tridentinum ac Brixien-
sem Monasteriumque Murbacense (cujus hodie + R.
& Illustr. Princeps ac D. Dominus Leopoldus Archi-
dux Austriae, Episcopus Argentinenfis & Patavienfis,
Princeps omni virtutum genere cumulativissimus, admi-
nistrationem maxima subditorum congratulatione ac
læticia sustinet) Id, inquam, Monasterium licet + prin-
cipali dignitate, sessione, suffragio, Juribus & privilegiis
Imperialibus fruatur: quia tamen in fide & clientela Ar-
chiducum Austriae existit, iidem + pro Antistite Mur-
bacense collectas Imperio dependunt, sicut & pro E-
997 pisc. Trident. & Brixienfi, quos pariter protectioni ejus
998 dem domus Austriacæ subesse, alibi diximus, Præfules
999 tamen, ad Camerae sustentationem per se contribuant.

Sed

Sed juvat ipsum Recessum hujus rei illustrandæ tau-
sa integrum subjicere, qui ita habet:

Nach dem auch in der Ringerungshandlung
der Stifft Trient vnnnd Brixen / desgleichen des
Gotteshaus Murbach / Reichs anschlag halben
anregung geschicht / vnd dann auß vnserß freunds-
lichen lieben Bruders / des Römischen Königs
noch zum Worms / vnnnd jeso allhie vbergebenen
berichten verstanden wird / daß sein Lieb berührte
Stifft vnnnd Gotteshaus in Krafft der sonder-
n Verträge vnnnd Verwandnuß / dern sie sich von
bessers Schutz vnd Schirms wegen gegen vnser-
ren vnd seiner Lieb löblichen Voreltern / vnd seiner
Lieb selbst begeben / in gemeinē fürfallenden Reichs
Anschlägen / würcklich zuvertreten / vnd ihre an-
gebührende Anschlag (außerhalb der vnderhal-
tung vnserß Keyserlichen Cammergerichts / so sie
selbst zu leisten schuldig) jederzeit zuerlegen vnnnd
zu bezahlen auff sich genommen / vnnnd sie sonst
ben ihrer Fürstlichen Dignitet und Stimm / Ses-
sion Rechten vnd Freyheiten hinsüro an / wie biß
hero / vnbeschwert bleiben zu lassen / bewilliget:
So haben demnach Churfürsten / Fürsten vnd
Gemeine Ständ solch seiner Lieb bericht / vnnnd
erbiethen vndertheniglich angenommen / vnnnd sei-
ner Lieb darinn gehorsamblich willfahrt / doch
dem Rheinischen Kreiß seine Gerechtigkeit am
Gottshaus Murbach / darinn es gelegen / vorbe-
halten / 2c.

1000 Eundem in modum Domini † Abbas ac Con-
ventionales Nobilis Monasterii Chombergensis An-
no post Christum natum millesimo, quadringentesi-
mo Consulibus & Senatui Imperialis civitatis Roten-
burgensis ad Tubarum Pagum suum Gebfattel prope
Rotenburgum jacentem, cum omnibus illius bonis ac
subditis ibidem consistentibus sub annua sexaginta mal-
tarium Avenæ infra festum S. Michaelis, & S. Mar-
tini exolvendorum pensione protegendum ac defen-
dendum commiserunt, iique † vice mutua se obliga-
runt, quod eosdem Gebfattlenles in protectionem su-
am receptos, adversus quoscunque, non aliter, atque
propriis suis subditos, ab omni violentia tueri ac de-
fendere velint.

Verum hujus generis Conventionalium Advocatia-
rum species per Romanum Imperium, uti & extra illud,
infinitas reperire est.

Cæterum hic obicendum non est, quod inter e-
narratos septendecim acquirendæ clientelæ modos,
primus & secundus ex lege, & occupatione terrarum
Infidelium exorientes, quemadmodum & quintus ex
Jure territorii existens, non producant extraordina-
riam, quæ de principaliter agimus, Advocatiam, sed ex
iisdem ordinariis duntaxat, defendendi Jus, quod
communiter, Land-vel Obrigkeitsschutz nominatur,
emergat nisi peculiare defensionis extraordinariæ Jus
ex pacto, commissione vel aliis modis accedat, vel in-
terveniat, ex reliquis vero ut plurimum, ea ipsa quam
tractamus Advocatia, efformetur, de novo quæra-
tur, & comparetur. Illius ergo acquirendi formis
hucusque explanatis, dicendum modo restat, qua ra-
tione Advocatia jam antea formata in alios transfe-
ratur.

1002 At priusquam modos translationis attingamus, quia
non parum refert scire, † contractus hujus qualitatem,
& num certum vel incertum nomen sortiatur, eo quod
prior ille nominatus pariat actionem, innominatus ve-
ro tunc demum, cum vestitur ab implemento justæ cau-

sa, seu coherentia, contractus, ut communiter docent
Interpp. per text. in l. juris gentium. in princ. ff. de pact. & rursus conventio nominata suas actiones habeat no-
minatas, innominata vero præscriptis verbis peculiari
actione utatur, quæ aliis conventionibus non est neces-
saria, per tradita Costal. in l. 2. de prescription. verbor. onis.
in fin. Curt. in l. cum mota. num. 22. C. de transact. Al-
var. Valasc. fur. emphyteut. quest. 6. num. 4. in fin. ideo
circa hunc ultimum constituendæ tutelæ modum, non
inepte hoc loco quæritur: An Advocatia hæc, mutuo
nimirum protectoris ac clientum libero consensu pacta, sit
contractus nominatus, vel innominatus.

Sed ante hujus quæstionis decisionem, ut ea firmior
sit, observandum est, † Conventionum alias esse no-
minatas, alias innominatas. Nominatæ dicuntur, quæ
in suo nomine non stant, id est, in generali nomine con-
ventionis, sed in proprium & specificum nomen con-
tractus transferunt, ut emptio, venditio, locatio &
cæteri similes. Innominatæ vero sunt, quæ nomen
proprium & peculiare non assumpserunt, sed steterunt
in generali nomine conventionis, per text. in l. juris
gentium. in princ. ubi præter alios Fortun. Garz. nu.
38. & 72. ff. de pact. Ulpian. in l. 1. §. fin. ff. eod. tit. Ga-
liaul. in rubr. de verb. obligat. num. 211. & numer. 36.
communiter Dd. in l. naturalis. ff. de prescript. verb. &
in rubr. C. de rer. permut.

Et hanc differentiam nominatorum & innomina-
torum contractuum constituit Jus civile, subinde & Jus
Canonicum, ut annotavit Menes. in d. l. naturalis. nu-
mer. 30. & l. 3. tit. 6. part. 5. Et differentias inter con-
ventiones nominatas & innominatas tradit etiam Hie-
ron. Veri. in rubr. ff. de verb. obligat. nu. 245. & seq.
Pinell. C. de rescind. vendit. num. 24. Quamvis bene ad-
vertat contra Alexandr. Fortun. Garz. in d. l. juris gen-
tium. num. 3. col. 2. quod Jure gentium, † quoad vim
obligandi: ex æquitate naturali, nulla sit inter hos & il-
los contractus differentia, Galiaul. in d. rubr. ff. de verb.
obligat. nu. 180. & seq.

His ita præmissis, ut ad explicationem propositæ
quæstionis veniam, † videtur sane primo aspectu di-
cendum, quod in modum prædictum inita prote-
ctionis conventio, contractus sit nominatus Locatio-
nis ac conductionis, ex quo protectori pro Advoc-
tia, defensione ac protectione solvitur certa annua
pensio in numerata pecunia, vel alia re, & sic certa
merces, juxta l. si olei C. de loca. per cujus interven-
tum celebratur ille contractus, nec utique necesse est,
† mercedem constitui in pecunia numerata, sed fie-
ri etiam locationis contractum, aliis rebus fungibi-
libus intervenientibus, & in numero, pondere ac men-
sura consistentibus, multis placuit, prout satis copiose
& singulariter ostendit Joan. Coras. lib. 2. Miscell. c. 11.
& diffuse admodum Pinell. in d. rubr. C. de rescind.
vend. part. 2. c. 3. n. 28. usque ad fin. illius c. Wesenb. in
paratit. ff. locat. & conduct. nu. 7.

Quia & † quamcunque rem, aut quodcunque cor-
pus veteres, pecuniæ appellatione, significari volue-
runt, l. fin. §. fin. C. de constit. pecun. eo, quod omnes
res in pecuniam converti possint, Accurs. in l. pecunia
nomine ff. de verb. signific. idque Arist. in Ethic. præno-
tavit. Nec in Jure civili infrequens est, † ut pecuniæ ver-
bo, res pondere, numero mensurave constantes intel-
ligantur, l. 2. §. creditum. ff. de reb. credit. l. talis scrip-
tura. ff. de legat. 1.

Jura enim tantum desiderant mercedem, non et-
iam pecuniam numeratam, ideo Cajus, locatio &
conductio, inquit, proxima est emptioni & venditio-
ni, eisdemque Juris regulis consistit. Nam ut emptio &
venditio contrahitur, si de pretio convenerit: sic &
locatio & conductio contrahi intelligitur, si de mer-
cede

pro Contra-
tus nomi-
nato vel in-
nominato.
Vilitas hu-
jus quæsti-

1003
Differentia
Conventi-
onum.

1004

1005
Ratio du-
bitandi pro
contractu
Nominato

1006

1007

1008

cede convenerit, l. 2. in princip. ff. locat. quæ verba & ab Imp. referuntur in §. 1. Instit. de locat. Alibi etiam Papinianus in l. si vir uxori. §. 2. ff. de donat. inter vir. & uxor. Hoc ideo, inquit, tam varie, quia locatio quidem sine certa mercede contrahi non potest.

1009 Deinde quia apparet, † Advocatiam seu protectionem esse factum quoddam, habens admixtum Jus, & quod expeditur tractu successivo, ita ut vere sit locabile, & solitum locari, perinde atque operæ alicujus Advocati ad litem agendam in Judicio, juxta textum in l. naturalis. §. at cum do. juncta declaratione Bart. ibi ante num. 2. Jalon sub num. 2. Curt. Jun. post num. 2. & ante n. 5. ff. de præscript. verb. inde inferendum esse videtur, Advocatiam esse Locationem.

Ratio du-
bitandi III.
Aut si tertio quis velit considerare protectionem seu defensionem, prout mere factum est, tunc secundum eosdem, multo magis locari potest, per l. qui operas ff. locat. Sed melior textus est ab ipsis non citatus in l. metum. 9. §. sed licet ff. quod metus causa. ubi clare dicitur, si, quo magis te de vi hostium vel latronum vel populi tuerer, vel liberarem, aliquid à te accepero, valere hoc, nec incidere me in edictum: Namque opera me potius mea mercedem accepisse.

1010 Verum hisce non obstantibus, † ego in decisione hujus quæstionis contrarium concludo, & dico, contractum super Advocatia & protectione, quæcunque etiam res annui honorarii loco persolvenda constituitur, celebratum non esse nominatum, sed innominatum, do ut facias.

Probatio
decisionis ex
Textibus.
Et hanc decisionem recte probari existimo, per textum in d. l. naturalis. §. at cum do ff. de præscript. verb. & in l. 1. §. si quis servum ff. depositi & in l. 1. in fin. ff. mandat. in quibus clare significatur, † mercedem, quæ faciat contractum locationis, consistere oportere in pecunia numerata, non in aliis rebus, utcunque numerabilibus, ponderabilibus aut mensuralibus. Quod si vero ex talibus certum quid constituitur tunc esse contractum, do ut facias. Quos textus ita intelligunt ibid. Bart. Bald. Alberic. & communiter omnes Interpretes, quod expresse etiam fatentur Coras. & Pinell. præcitatis locis.

1012 Et quamvis uterque magna opera conetur ad jam allegata Jura respondere, attamen magis subtilia afferunt, quam, quæ communem intellectum subvertant. Neque † propter unum atque alterum, temere in consulendo & judicando à communi Doctorum sententia recedendum est, juxta cap. ne innitatis. Ext. de constitut. & l. 1. ff. de offic. quæst.

Occurritur
objectioni.
Præterea & si contra veritatem concederemus, singularem opinionem Corasii & Pinelli esse in puncto Juris veriore, attamen omnia illorum dicta hoc tantum contra communem concludunt, quod etiam non pecunia, sed alia mercede, puta, certo pondere olei, vel mensura frumenti interveniente, recte celebretur contractus locationis: Sed quod semper & præcise talis sit, si aliquid de prædictis interveniat, nequaquam probant aut probare possunt. Alias sequeretur, † quod contractus innominatus, do ut facias, nunquam posset celebrari, nisi daretur quædam species sive res specifica, tanquam corpus, quod est contra generalitatem d. §. At cum do, & similium, Imo illorum quoque Jurium, quæ allegantur ab ipso Corasio & Pinello.

Ratio deci-
dendi II.
1014 Secundo roboratur præcedens decisio ex eo etiam, quia ad hoc, † ut ineatur contractus locationis, non satis est, constitui certam mercedem, &, quod factum tale sit, quod soleat locari; Sed etiam tertium hoc una requiritur, ut persona, quæ contrahit, sit solita locare factum illud, alias locatio non contrahitur, juxta gloss. notab. in l. si pecuniam. 5. in verb. repetetur, in princip. ff. de conduct. ob caus. cujus sententiam communem esse

testatur ibid. Alexand. num. 3. & Jalon num. 4. Idem tradit Jalon in d. §. At cum do. ante num. 2. Bart. in l. 5. in princip. num. 13. ff. eod. Ad idem text. express. in l. 1. vers. ideo autem ff. si mens. fals. mod. dix. & gloss. ord. in l. cum in plures. §. mandam. in fin. ff. locat.

At in præsentibus † Advocatiæ ac Protectionis 1015 constituendæ negotiis, per se patet, ea locari non sole- re, neque protectores operas suas ad protegendum & defendendum taliter locare consuevisse, sed vel precario, vel ex gratia honorarii loco re quadam oblata, indulgeri, tradente in specie Wessenbec. paratit. Digest. de præscript. verb. numer. 4. ubi tali casu idem Juris esse ait, etiamsi pecunia detur, si tale sit factum, quod locari non possit aut soleat, per text. in d. paragraph. At cum do. Cum † & forma & natura contra- 1016 ctus, ab observatione communi declarari soleant, Castrensi. consil. 347. col. fin. lib. 1. Rom. consil. 271. Socin. Sen. consil. 145. col. 2. lib. 1. & consil. 68. col. 1. lib. 3. Menoch. consil. 122. n. 58.

His accedit tertio, quod † hoc conventionis genus, 1017 ubi quid rei, ut fiat aliud, tribuitur, Interpretes com- Ratio deci-
muniter ad classem innominatorum contractuum refe- dendi III.
rant Wessenbec. parat. Digest. locat. & conduct. num. 7. in fin. per Dd. in l. si pascenda C. de pactis.

Quarto insuper eadem traditio ex eo roboratur, 1018 quod † in dubio semper contractus magis præsuman- Ratio deci-
tur esse innominati, quam nominati, ut statuit glossa dendi IV.
capitalis in l. eleganter. paragraph. 1. verb. ex stipula- tu Digest. de dolo, quam Dd. ibi communiter sequuntur post alios Bartol. & Bald. copiose Tiraquel. in tract. consang. paragraph. 30. gloss. 1. num. 36. Menoch. præsumpt. 39. lib. 3. per tot. Ad idem facit textus in l. 1. Digest. de aestimat. l. 1. & 2. Digest. de præscript. verb. & in eleganti quæstione voluit Jalon l. 2. in princip. numer. 6. Digest. si cert. pet. Idemque in l. juris gentium. num. 5. ff. de pact. & in l. 1. in fin. post Bartol. & Fulgos. Digest. de rer. permut. & in prælud. feudor. colum. 6. num. 25. in fin. Quod idem sentit Andreas ab Exea de pact. numer. 488. Purpurat. dicens communem in d. l. 2. numer. 62. Digest. de præscript. verb. Boer. decis. 144. Romanus, l. Aristo. Digest. de donat. Pinell. latissime C. de rescind. vendit. contra Bald. in prælud. feud. num. 11. Alexander. d. l. 2. nu. 8. Jalon paragraph. actionum. num. 122. Instit. de action. Alexand. ad Bartol. in l. si in emptionem ff. de contrahend. empt. novissime Menes. in d. l. naturalis. §. & si quidem. n. 3. Alvar. Valasc. tract. jur. emphyteut. quæst. 6. n. 4.

Quinto denique † hanc nostram sententiam in 1019 terminis Advocatiæ publice tuitus est Dn. Hepingk Ratio deci-
dendi V.
dissert. de Jure Advocat. 8. 15. lit. G. quam etiam am- plexus est Georg. Everhard. tom. 1. consil. 56. numer. 38. eamque probare videtur Dn. Menoch. Præceptor meus Patavinus consil. 29. numer. 10. & seq. lib. 1. dicens, quod si Bartholomæus annuam pensionem promiserit Marchioni, ut eum protegeret, & à molestia facti defenderet, potius esse contractum, do ut facias, atque ita innominatum, licet pro hoc nihil in specie alleget, forte ideo, quia attentis cæteris qualitatibus, de quibus ibi per eum, contractus ille vere erat donatio quædam invalida.

Quibus ita constitutis, non refragantur ea, quæ 1020 initio allata contrarium arguere videbantur. Nam Ratio deci-
dendi VI.
ea sufficienter per notata in prima & secunda deciden- mata & di ratione refutavimus, quæ hic repetere otiosum esset.

Hac itaque discussa quæstione, ut & modos, † quibus Advocatia ab aliis in alios transferri solet, persequamur, sciendum in primis est, posse Advocatiam variis modis in alium ceu tertium transferri, ut videre est apud Wessenbec. consil. 48. part. 1. numer. 9. ubi probat,

Solutio
contrario-
rum argu-
mentorum
ex deciden-
di rationi-
bus plana.

1020
Advocati-
a jam for-
mata &
acquisita
quibus mo-
dis in alios
transferri
possit? Va-
rii transfe-
renda Ad-
vocatia
modi.

bat, per translationem ditionis cujusdam, in qua situm erat monasterium, ejusdem Advocatiam, quam Marchio quidam ejusdem ante ditionis Dominus, ac possessor habuerat, in Principem, Marchionis illius successorem transivisse.

- 1021 Et quod hoc † Jus Protectitium ab uno in alium per contractum puta venditionis, donationis, permutationis vel alium similem, sicut Jus Patronatus Ecclesiasticum de Laico in Laicum, si clientum consensus accedat, transferri possit, argumento sunt textus in cap. ex insinuatione, de jure patronat. & ibid. Joan. Andr. Abb. numer. 4. Menoch. consil. 90. numer. 95. Jason l. voluntas. num. 9. C. de fideicommiss. Decis. Rot. 18. de jure patron. in antiq. num. 5. & 7. ubi allegatur in hanc sententiam Innocent. cap. illud eod. tit. Item Jure successionis. cap. 1. & 2. de jure patron. & Clement. 1. eod. tit. Frid. de Sen. consil. 225. Roch. de Curte in tract. jure patron. verb. ipse vel is à quo quest. 7. Cæsar. Lambert. de jure patron. lib. 1. part. 2. art. 2.

- 1022 Quia tamen antiquitus etiam, † ut plurimum, Fundatores Monasteriorum, Advocatias eorundem penes semetipsos (cujus consuetudinis ortum, Saxonum Impp. temporibus, D. Lehman. Speir. Chron. l. b. 2. c. 36. adscribit) esse voluerunt Trith. in Chron. Sponheim. p. 240. vel ex posteritate & stirpe sua, ad seniore[m] masculum, eam transire debere ordinarunt, Crus. Annal. Suev. lib. 11. p. 2. cap. 13. pag. 483. Auctor Appendicis de famil. & reb. gest. Palat. Saxon. & Chronic. Goreacensi adject. Annal. Witichind. Monach. Corbei. p. 39. Spangenberg. in Hennenberg. Chron. lib. 1. cap. 39. & lib. 2. ca. 8. & Crus. d. Annal. lib. 9. p. 2. cap. 2. pag. 307. &

Limitatio generalis contra transferenda Advocatiam modis. Quibus casibus concurrere etiam Patroni ac clientum consensu Advocatia in alios transferri nequeat.

sequenti, ideo observanda hic est generalis assertio-nem præmissam limitatio: alienari seu transferri in alium haud posse Advocatiam, etiam stante utriusque partis consensu, quando ex reservatione vel ordinatione Fundatoris vel alias initio constitutæ Protectionis inter Patronum & clientem dispositum, vel mediante etiam investitura indultum fuit, ut Jus protegendum ad solos hæredes sanguinis transiret, arg. text. in cap. filiis. 16. q. 7. ver. propinquis. & ibi gloss. notat etiam si non sint hæredes in bonis, sicut in Jure Patronatus libertorum, in quo succedunt filii, etiam se abstinentes ab hæreditate paterna, l. filii ff. de jure patronat. Habenda est enim consideratio ad principium, & originem dicti Juris tutelarioris, & ordinationem contrahentium. Ab ipso † namque primordio tituli, posterior formatur

- 1023 eventus l. 1. in fin. C. de imponend. lucrativ. description. lib. 10. Neguz. in tr. de pignorib. in 2. memb. 5. p. p. numer. 50. Afflic. decis. 376. numer. 5. Lup. ad rubr. paragraph. 62. numer. 28. extr. de donat. inter vir. & ux. Andr. ab Exea in tr. de pact. numer. 76. Hartm. Pistor. q. 7. num. 9. lib. 1.

Ratio seu Probatio limitatio-nis adducta.

- 1024 Quæ moderatio ex eo probatur, quod Jus Advocatiæ recipiat formam & essentiam ex majorum dispositione, initio contractus appositæ, prout † & quælibet alia conventio, formam sumit ex pactis conventis, uti notat Innocent. in rubr. de jure patron. facit. l. 1. §. si conveniatur. ff. de positi.

- Quare cum eo casu possessor Advocatiæ eam non diutius, quam dum vivit, habere possit, eademque ex pacto majorum, eo defuncto, non ad filios aut proprios hæredes, sed ad seniore[m] de familia, licet non sit hæres, transeat, manifeste consequitur, in præjudicium aliorum de sanguine existentium, per venditionem non posse eam in alium transferri, argum. l. filii. ff. de jure patronat. notant Canonistæ in cap. constitutum, in fin. & ibi gloss. 16. q. 1. eo, quod † Jura certis personis singulariter & in privilegium concessa aliis vendi non possint, quia personam non transgrediuntur, Dyn. cap. privilegium. de reg. jur. in 6. Bart. in

l. etiam ff. de jurejur. per l. si ex pluribus. ff. de administr. tut. & l. non solum §. si puella ff. de ritu nupt. & arg. l. cordonem ff. de oper. libert.

Et † quicquid non est transmissibile ad hæredes, nec id quoque cessibile est. d. l. si ex pluribus. & ibi quoque Dyn. & Bart. ff. de administr. tut. & d. l. non solum. §. si puella ff. de ritu nupt. & l. si stipulatus fuerim. in princip. ff. de verb. obligat.

Præterea roboratur adducta limitatio, ex eo, quod taliter, ut dictum est, constituta Advocatia non possit transire in alium, quam habentem qualitatem ienii, ex protectionis familia, eo, quod † Jus competens alicui ratione qualitatis, in eum transferri non possit, in quo deficit requisita qualitas, utpote consanguinitas, gentilitas, proximitas, &c. non magis quidem, quam qualitas ipsa, quæ haud dubie vendi non potest, cum sit Jus & qualitas sanguinis & agnationis. l. Jus agnationis ff. de pactis & l. Jura sanguinis. Digest. de reg. jur. per quæ dicit Bart. in l. cetera. & ibi Jason Digest. de legat. 1. hujusmodi Jura non esse in commercio nostro. Et quoties † unum de substantialibus deficit, totum corruat, necesse est, l. cum hi. §. si prator ff. de transact. Henrichman. cons. 3. n. 39. tom. 3. At vero constat, eum, in quem venditione alienari intenditur Advocatia, ea qualitate carere, ergo ei vendi nequit.

Cæterum, † quod contrahentes Advocatiam hoc inducere possint, ut ea semper penes seniore[m] de familia maneat, satis colligitur ex iis, quæ notant Zabarell. Cardinal. consil. 48. incip. Quidam Nobiles. Tiraquel. de jure primogen. q. 37. Lambert. de jure patron. artic. 16. quest. princip. 5. part. 2. lib. 1. Rochus Curtius de ut illa sem-jure Patronat. in 10. definit. verb. num. 73. ubi addit hanc rationem, quod Jus illud eo casu competat conditionaliter & qualitative scilicet illis de Parentela, & quod taliter bene disponi possit.

Et quod hujusmodi formæ conventio vel ordinatio valida sit probatur per id, quod in simili Joan. Andr. dixit in cap. cum in illis. §. fin. de præbend. lib. 6. facit clement. 2. & ibi gloss. de jure patronat. quod quidem dictum non satis commendare potest Joa. Bologninus in addit. ad consil. Joan. de Anania consil. 43. incip. circa præsentem.

Quin etiam consultius atque clientibus utilius est, unum † & senem & prudentem habere patronum, quam plures, quia solet negligi, quod communiter possidetur, l. 2. C. quando & quib. quarta. pars libr. 10. & dicit Aristotel. 2. politic. quod † multorum communis est, in eo minima adhibetur diligentia, Henrichman. d. cons. 3. n. 47. tom. 3.

Sed ut hanc ipsam etiam rem, quod nusquam ubi id fieri potuit prætermisimus exemplis confirmemus, præclarum habemus † in Illustri ac Generoso quondam Witigoveo Comite de Albeck: Is cum Anno Domini 1183. in monte S. Michaelis prope Ulmam, quem à Monasterio Augiensi precio interveniente comparaverat, domum hospitalis pro refocillatione pauperum & asylo Peregrinorum fundasset, ei-demque Præpositum cum aliis Canonicis sub S. Augustini Regula devote degentibus præfecisset, diserte statuit, ut ejusdem loci Advocatia ad posteros familie suæ, semperque ad seniore[m] masculum transiret, quem admodum hoc aperte testantur ejusdem Cœnobii fundationis literæ, quæ cum in subsequenti Capite alia de causa insertæ reperiantur, hic solum verba præsentis instituto nostro servientia ex iisdem apponemus, quæ ita habent.

Notum sit etiam omnibus, quod Wito-goveus fundator ipsius loci, pro defensione absque omni exactione, jure domini, ab

Abba-

Abbate Augiensi suscipiat Advocatiam, & eadem Advocatia, ut ad omnem suam posteritatem scilicet ad seniore[m] masculum transeat instituit. &c.

1033 Sic etiam Fridericus Dux Sueviæ ac Franconiæ
Henrici IV. Imperatoris generus cum Anno Domini
1102. arcem suam in colle supra Rhæmsiam antiquam
Sueviæ Ducum sedem (quam tempore Regis Fran-
ciæ Pipini circa Annum Christi 755. vir illustris Dux
Sueviæ Marsilius incoluit) in Monasterium Laureacense,
1034 vel Lorchense commutasset, Advocatiam
in eodem sibi posterisque suis reservans expresse statuit,
ut quisquis suæ cognationis senior existeret,
defensor & Advocatus, loci illius, sicut hoc ipsum
Diploma foundationis subsequens edocet, permaneret,
idiplum autem diploma tale est.

Diploma
Friderici
Duci Sue-
via ac
Franconia
que funda-
tio Mona-
sterii Lor-
chenfis
continetur
utq; ejus-
dem Ad-
vocatia pe-
nes senio-
rem ejus-
dem fami-
liæ perpetuo
maneant
sanctur.

**In nomine Sanctæ & individuæ Tri-
nitatis, FRIDERICUS divina favente
clementia Suevorum Dux &
Francorum,**

Omnibus Christi, nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum fieri volumus, qualiter ego Fridericus & uxor mea Agnes, cum duobus filiis nostris Friderico scilicet & Conrado ob remedium animarum omnium parentum nostrorum vivorum & in Domino quiescentium; tempore Hermannii Augustensis Episcopi, Gebhardi Constantiensis Episcopi, Joannis Spirensis Episcopi, Emmehardi Wirceburgensis Episcopi, per religiosorum ac nobilium Laicorum manus: Dn. Henrici de Velleberg, Dn. Witonis de Groningen, Abbatiam quandam Loricha beato Petro Principi Apostolorum eo tenore ut singulis annis aureus nummus ad supplementum vestitus Apostolici destinatus ab ipso loco persolvatur juste & libere tradidimus: *hac quoque addita conditione, ut quisquis nostræ cognationis senior extiterit, Defensor & Advocatus præfati loci permaneat.* Si vero quod absit invasor vel damnosus fuerit, Advocatia privetur, & vir discretus in locum suum substituat. Hoc etiam firmiter statuimus, ut cum Abbas ejusdem loci de hoc sæculo migraverit, alter ejusdem Cœnobii Monachus libera electione eligatur. Si autem ex ipsis satis condignus nemo invenitur consilio provincialium Abbatum, illius de Hirsavv, de Camberg, & de Zvvifelta idoneum eligant. Præterea decrevimus, & firmiter Dei ex parte interdiximus, ut nullus amplius Abbas bona ejusdem Ecclesiæ conquesta vel conquirenda aliqua temeritate indutus vel violet, vel diminuat. Ac tantum causa excepta, ut si aliquis Principum aut dominorum, virum aut mulierem cum bonis illorum eidem Abbatiæ juste & libere dederit: ipsi dati humiliter reposcentes bona cum illis data in beneficium recipiant. Tempore vero Dn. Henrici IV. Imperatoris ea conditione hæc facta sunt, ut nullus deinceps

Imperator, nullus Episcopus, nullus Dux vel Marchio, nullus Comes vel Advocatus, nulla prorsus persona magna sive parva, bona prænominatæ Ecclesiæ inquietare, molestare, disvestire audeat. Quod ut verius esse credatur, & ab omnibus inviolabiliter conservetur, hanc privilegii chartam nostro sigillo insigniri iussimus. Anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo secundo Indictione xv. Non. Maj. quæ est inventio sanctæ crucis, quæ illo anno occurrit in Sabbatho: hæc facta sunt in Christo feliciter Amen.

Hanc autem fundationem atque Advocatiæ perpetuitatem Conradus Romanorum Rex Anno postea 1139. per insertas literas confirmavit, quarum tenor hic est.

**In nomine Sanctæ & individuæ Tri-
nitatis. CONRADUS Dei favente
clementia Romanorum Rex:**

Scimus & fideliter credimus, si quid Dei Ecclesiis pro amore divino devoto offerimus, vel oblata protectione & auctoritate nostra ad decorem domus Dei diligenter defendimus, & ad æternam beatitudinem, & regni gloriam & honorem nobis maxime profuturum. Ea propter omnibus Christi nostrique fidelibus tam futuris, quam presentibus notum esse cupimus, qualiter Abbas Crafft cæterique fratres Cœnobii Lorche, in honore sanctissimæ Dei Genitricis constituti nos adierunt: in Christo rogantes, quatenus causa Dei, nostra regia auctoritate privilegium ab Innocentio Papa præfato Cœnobio traditum, nobisque præsentatum muniremus, & de nostro aliquid Ecclesiæ illi valde necessarium adderemus. Postulabant itaque ut secundum tenorem sui privilegii: quod præcipit ut nullus alius, nisi qui ab Abbate cum fratribus electus fuerit Advocatus adsciscatur: Fridericum Ducem cognatum nostrum, utpote virum potentem, & illuc valde benevolum, Advocatum eis statueremus: qui posset & vellet ab injusta aliorum potestate, qua eo tempore plurimum laborabatur, servos Dei potenter eripere. Nos igitur, qui signi illius testimonium & veritatem, & ejusdem Cœnobii religionem cognovimus: tam justæ tam necessariæ petitioni deesse nequivimus, & cognatum nostrum Ducem Fridericum, quem vota fratrum elegerunt eidem Cœnobio Advocatum præfecimus: ut eam Advocatiam nulli penitus personæ secundariæ ipse nec aliquis successorum suorum, regendam vel tuendam concedat, vel commendet, sed manu propria teneat: & eo defuncto qui major natu ex eadem parentela Abbatibus fratribusq; electione fuerit, Advocatiam obtineat. Si vero non Patronus sed prædo extiterit, in arbitrio Abbatis & libertate fratrum sit: quicumque sibi idoneus magis & utilis visus fuerit, ab eis liberaliter eligatur. Spiritualia vero

1035
Diploma
Conradi
Romanorum Regis
quo Pontificale privilegium
eidem cœnobio traditum roboratur atque Fridericus Dux Advocatus approbatur.

jura præfati Cœnobii ad Apostolicam sedem pertinentia fideliter collaudamus. Secularia vero sub Regis tutela consistere debentia, ut inconvulsa & immobilia simul inviolata, in posterum permaneant: Regia nostra auctoritate privilegii, sigilli quoque impressione incommutabiliter confirmamus. Data Anno Dominicæ incarnationis 1139. Indictione secunda regnante Conrado Roman. Rege secundo, in hoc loco qui dicitur Laureacus in Christo feliciter Amen,

Exemplum aliud Advocatiæ ad Seniores de familia Baronum de Regensperg pertinentis in Capella Vahre.
 1036 Simile in ipso etiam Protectionis Jure hæreditariæ Advocatiæ ad natu majorem pertinentis exemplum reperitur, in familia Baronum de Regensperg. Nam cum ex eadem oriundus Lutholdus An. 1030. prædium suum & Capellam Vahre nuncupatam inter Badam & Tigurum ad Limagum sitam Heremitis perpetua possessione assignasset, ubi sanctimonialium Monasterium postea conditum fuit, nominatim sibi Advocatiæ super eundem locum reservavit, expresse pactus, ut quicumque post suum filium sui ejusdem nominis obitum, major natu ex sua familia Castellum Regensperg possideret, eandem quoque Advocatiæ haberet, ea tamen conditione, ut pro labore defensionis nihil temporale reciperet. Ejus rei fidem facit diploma confirmatorium sibi Lotharii Imperatoris his verbis conceptum.

Diploma Imperatoris Lotharii III. quo donationem Capellæ cum prædii in Vahre à Ludovico de Regensperg Barone, Monasterio Einsidlenensi factam confirmat, in quo etiam inter alia dispositum fuit, quod Advocatiæ ibidem semper ad seniores de familia illa pertineret debeat.

In nomine Sanctæ & individue Trinitatis. **LOTHARIUS Dei favente clementia tertius Romanorum Augustus.**

Cum omnibus debitores simus, tamen circa Ecclesias & pauperes Christi diligentior curam habere debemus, & ipsorum petitioni & necessitati, pia devotione condescendere. Unde tam futuris quam præsentibus innotescere volumus: Quod *Lutoldus de Regensperg* & ipsius conjux *Iudenta* cum filio suo *Lutoldo* pro remedio animarum suarum & parentum suorum, suæ proprietatis prædium, quod dicitur *Vahre*, cum Capella ibi fundata, & cum omnibus ejusdem loci pertinentiis, scilicet agris, pratis, ædificiis, mancipiis utriusque sexus, molendinis, silvis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, exitibus & redditibus, cultis & incultis vinetis quæsitis & inquirendis, Deo & ejus Matri Mariæ, & S. *Mauritio* & S. *Maginrado* devote & legitime dederunt Cellæ *Einsidelen* nuncupatæ. Ita scilicet ut hujus Abbas *Vvernherus*, & omnes successores sui cum fratribus suis eundem locum libere & potestative perpetualiter possideant, & servitium Dei ibidem instituere, sicuti Deo rationem reddituri sunt, studiose contendant. Ad publicam quippe, & legitimam donationem prædicti amatores Christi, annuente Abbate cum fratribus, petitionem fecerunt sub testimonio fidei, & divinæ recognitionis Cellam ibidem construi & regulare Claustum religiosæ fœminis monasticæ professionis, in modum sanctimonialium Murensum vel Peraugensium, & tales

Monachos præponi, qui sciant illis & præesse & prodesse.

Petierunt etiam ut ipse Lutoldus, & post eum filius ejus super eundem locum, & super omnia ejusdem loci data, vel danda, ejus possessioni apta, Advocatiæ, Abbate concedente, habeat, & post eos ejusdem generis major natu, possessor tamen Castellum Regensperg, ea tamen conditione, ut pro labore defensionis, non temporale commodum, sed æternum præmium, & remissionem speret peccatorum. Nec in rebus vel familia Ecclesiæ injustam exerceat potestatem, sed omnia ad utilitatem fratrum Ecclesiæ devote disponat. Quod si hæc infregerit, semel, bis & ter commonitus, si post inducias sex hebdomadarum non emendaverit, prædicto honore & Advocatiæ privetur, aliisque ejusdem generis major natu huic substituitur, simili conventionem. Si autem aliqua ipsius defensione minus apta fuerint, in Abbatis arbitrio sit, cui ea commendentur. Hoc quoque idem *Lutoldus* familiæ suæ concessit, ut res proprias tam mobiles quam immobiles ejusdem Ecclesiæ offerre liceat & in proprium dare. Hoc itaque præcipiendo confirmamus, interdicimus, ut nullus Episcopus, Dux, Comes, Advocatus, nulla denique magna parvaque persona hæc infringere atque atqueat, sed absque omnium contradictione Abbas eundem locum instituat & in servitio Dei ordinet. Si quis vero contra hoc (quod non credimus) præsumpserit, centum libras auri, medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfate Ecclesiæ *Einsidlen* componat. Quod uti inconvulsum ratumque permaneat, præsentem paginam sigilli nostri impressione notavimus. Data Anno incarnationis Dominicæ millesimo, centesimo tricesimo quinto, VI. Idus Julii, indictione decima quarta, Ann. regni Regis Lotharii decimo, Imperii tertio.

Sed abundamus etiam notioribus ac domesticis exemplis Advocatiæ, penes seniores tantum familiæ existentis. Nam hujusmodi constitutæ protectionis, & notorium & quod in viridi observantia hodie est, exemplum extat penes illustrem ac Generosam familiam Dominorum de *Lympurg*, quorum non nisi Senior ejus Stemmatis Advocatiæ in Nobile Chomburgicum collegium ex subinfeudatione Episcopi Herbipolensis, tanquam principalis Advocati, capax esse potest. Sicut evidenter patet ex literis à *Reverendis*, ac Illustris. Principe ac Dn. Domino *Rudolpho* Episcopo Herbipolensi ac Franconia Duce deluper An. 1485. erectis, quæ inter alia sic habent: Also daß derselbe Schenck Friderich vnd nach seinem Abgang allweg in ewig Zeit darnach/der Elftist Ehelich Schenck Herr zu Limpurg von dem Geblüt vnd Stammen des obgedachten Schenck Georgen seeligen geboren vnd her/rührende / &c.

Cæterum quia in nonnullis translationum modis, an licitæ eæ sint, rationes dubitabiles occurrunt, de singulis in specie videndum est.

Vocatur

1040 Vocatur autem primo loco in dubium, † *An Advocatia Ecclesiastica, absque consensu Episcopi, emptione seu venditione in tertium transferri possit?*

Ratio † dubitandi elicitur ex his, quæ nuperrima sua dissert. de Jure protect. notavit D. Hepingk conclus. 23. lit. C. versic. Dein Jusp Patronatus. ubi aperte asserit Episcopi consensum regulariter requiri atque sine eo

1041 Laicum Jus Advocatiæ in alium transferre non posse, ad not. Panorm. in c. 8. & 13. de Jure patron. corroborans hoc ipsum ex illis quæ ante ipsum pridem scripta reliquit D. Martinus Prenninger, Advocatus & Cancellarius quondam Constantiensis & nuperrime publicavit ejusdem Pronepos Dn. Fridericus Prenninger. causarum patronus Reipubl. Rottenburgo Tuberanæ vir doctiss. multaue mihi officii, studii & familiaritatis communione junctissimus, tom. 3. conf. 4. de decimis.

1042 ubi numer. 21. & 22. aperte tradit, Simoniam † committi non solum circa mere spiritualia, sed etiam circa spiritualibus annexa, qualia esse dicit Jus Patronatus,

1043 Advocatiam & Castaldiam Ecclesiæ, & illa, † tanquam spiritualibus connexa, vendi vel emi non posse, quini-mo Juris Patronatus vel Advocatiæ capacem Laicum, eandem sine consensu Episcopi transferre non posse, per allegata ibid.

Sic etiam Jo. Meichsner in decisionib. Cameral. lib. 1. decis. 1. numer. 159. expresse decidit, Advocatos Tutelares non solum non posse vendere Jus Advocatiæ, sed nec donare, secus, quam in Jure Patronatus, ex trad. Innocentii ad c. praterea, de Jure patronat. Idem asserere visus est posthæc scripta visus David Hepingk dissertat. novissima de Jure protect. conclus. 23. lit. C. ibi: etsi autem Ecclesiarum Advocatia vendi haud possit, allegans ad hoc c. Salvator 1. q. 3. & c. 23. de Jure Patron. Jo. Andr. in c. 6. eod. tit.

1044 Sed hæc opinio, † si quidem de Jure protectionis loquatur, meo judicio, admitti non potest; Nam, ut illud minime impugnem, quod Laicus Juris spiritua-

1045 lis particeps esse non possit, † ita nullo modo concesserim, Jus hoc clientelare, etiam si complectatur personas Ecclesiasticas vel Ecclesias cum hominibus bonisque ad eam pertinentibus esse spirituale, sed id sæculari Juri potius adscribendum esse, ratio manifesta aliareferat evincit.

Si enim illud non sæculare, sed spirituale esset, illius possessio penes Laicum existere non posset, cum † spiritualia per Laicum possideri non possint, juxta text. c. cum Apostolica. extr. de his, quæ sunt à pralat. sine cons. cap. text. in c. Messana. de electionib. Innocent. in c. cum sicut. eod. tit. Canonistæ in c. consultationib. de Jure patronat. Roland. à Vall. conf. 47. numero 13. vol. 1. At consequens esse falsum, usus ipse, optimus rerum magister, evincit, & alibi probatum fuit.

1046 Concludendum igitur absque omni scrupulo est, Advocatiam, accedente utrinque consensu, seu volentibus ipsis partibus, per venditionem in tertium, absque Episcopali concessione, transferri posse.

Quod ut exemplo, uti fere ubique facere consuevimus, comprobemus, † per emptionem à Duce Carinthiæ Henrico in Othocarum Marchionem Styriæ Advocatiam Monasterii S. Lamberti in Charintia translatam fuisse testantur Annales à Lazio reperti, cujus verba idem lib. 10. c. 3. de Republ. Roman. refert ista.

1047 Dargu dinget er ihme die Bogthey zu S. Lamprecht / zu dem Kloster / da sein Bruder leit / vnnnd auch er selber leit / vnd gestift hat / das Kloster dinget er ihm also das / daß nymand Bogt were vwer der Marggrave zu Steyre wer.

Sane vero Advocatiarum ab ipsis Advocatis venditarum, vel alias emptione, donatione, & permutatione acquisitarum, apud Casp. Brusch. Epit. magni Operis

omn. Germ. Episcop. tom. 1. c. 2. in Wernero Archiep. Mogunt. 54. Stumpff. Chron. lib. 4. c. 6. lib. 5. c. 5. in fine lib. 6. c. 34. & lib. 11. c. 14. Crul. Annal. Suev. lib. 8. p. 2. c. 11. p. 280. Suizer. Chron. Helvet. part. 2. prin. pag. 51. & seq. & in Anno Christi 1400. p. 7. 8. Lindebrog. hist. Archiep. Brem. in Leimaropag. 47. & post eum Dillich. in Chron. Brem. p. 65. & seq. non pauca existant exempla.

Nec † obstant conclusioni supra positæ notata per prædictum Dn. Uranium, Joan. Meichsnerum & alios ibi adductos. Nam aut volunt, Advocatiam esse idem cum Patronatu: & tunc procedunt ipsorum dicta, aut vero censuerunt, non esse idem, tunc plane erronea est illorum opinio, uti in terminis respondit Zabarella in eleganti suo conf. 123. n. 4. & 5. relatus ab Heinric. Rosenthal. Synops. feudal. c. 4. conclus. 14. lit. E. ubi etiam testatur, † Advocatiam esse titulum plane temporalem ac propterea vendi posse.

Multo magis autem † Advocatiæ Ecclesiarum tam venditionis quam alio cujusvis alienationis Titulo in alios transferri possunt, quando illæ cum universitate alienantur, arg. d. c. 13. de Jure patron. ubi habetur quod generaliter pleraque cum universitate ambulent, quæ particularia non sequuntur Cravett. conf. 958. nu. 42. lib. 5. Lancell. Gall. conf. 29. num. 16. & seq. arguendo igitur à Jure patron. ad Jus protectionis, dubio omni caret, Advocatiam ecclesiasticam, cum universitate transferri posse; Ad hoc enim ut ab uno † ad aliud argui queat, sufficit eandem subesse decisionis rationem, quamvis aliquo saltem respectu in uno, quam in alio causa illa minor reperiatur, ut post Socin. & Imol. affirmavit consulendo Marcabr. ab Anguill. consilio 37. numero 129.

Deinde secundæ ampliacionis loco ignorandum non est, protectores multo magis, † etiam non consentientibus clientibus, salaria sua, vel quicquid illud sit, quod eis annuatim ratione protectionis tribuitur, retenta Advocatia alteri pro libitu vendere possint, arg. eorum quæ in simili de † usufructuario dicuntur, qui, retento usufructu, commoditatem alii vendere potest, l. necessario. §. fin. ff. de peric. & commod. rei vend. gloss. in §. finitur Institut. de usufruct. Bart. in l. interest. C. de usufruct. & in l. in venditione. ff. de bon. author. jud. c. possid. Bart. & Alexand. in l. cum vendere Titio ff. ad leg. Falcid. Bald. in l. si tibi decem. §. pa. etum. in 2. not. ff. de pact. alios citat Tiraquel. de retract. consang. §. 26. gloss. 1. numer. 42. Afflic. lib. 3. constit. rubr. 5. numer. 9. Jason in l. cum filio. numer. 57. ff. de leg. 1. Didac. Covarr. lib. 1. variar. resolut. c. 8. numer. 6. Gom. de contract. c. 15. num. 15. Et idem videmus de emphyteuta, qui potest commoditatem rei alienare, & in vasallo, ut sunt Jura vulgata. Ergo idem in protectore.

Et confirmatur hæc ampliatio ex eo magis etiam principaliter, quod, † licet patronus Ecclesiasticus non possit Jus alimentorum, retento patronatu, venditionis titulo in alium transferre, eo, quod illud sit Jus personale, inhærens ossibus patroni, Joan. Petr. Surd. tract. de aliment. tit. 9. quest. 22. num. 12. Jura † autem personalia vendi non possint. c. privilegium personale. de reg. jur. in 6. Angel. in l. quod si in diem. §. quoad Iulianus. in fin. ff. de petitio. heredit. Et quod † Jus hoc percipiendi alimenta ab Ecclesia sit honor quidam, patrono debitus, atque ejus personæ annexus, ut inquit Abb. in cap. praterea secundo in fin. de Jure patronat. At † quæ sunt annexa personæ, in privilegium cedi non possint, Bart. in l. etiam ff. de Jurejurand. per l. si ex plurib. ff. de administr. tutor. l. non solum. §. si puella ff. de rit. nuptiar. l. cordonem. ff. de oper. libert. Tiraq. qui sequitur Bartol. d. gloss. 1. n. 58.

- 1056 Potest tamen vendere, emolumenta & redditus sui Patronatus, secundum Innocent. in d. c. *præterea. in fin.*
 1057 de *Jure patron.* Uti tamen etiam rector Ecclesiæ potest redditus omnes suæ Ecclesiæ vendere, retento titulo, l. *fin. ne pralat. vices suas.* facit Oldrad. *conf.* 129. Bal. Imol. Alexand. & alii in l. *divortio. §. quod in anno. ff. solut. matrimon.* Felin. in c. *sedes col. 2. de rescript.*

Cum igitur hæc, ut dictum est, venditionis alienatio in Jure patronatus Ecclesiastico permessa sit, multo magis eam in Jure Advocatiæ sæculari concessam esse intelligitur.

Porro circa transferendæ protectionis modos secundo jam loco quaeritur, *An ea per delegationem, cessionem vel locationem, in alterum similiter transferri possit?*

Verum quoniam diverso personarum respectu in hac quaestione aliter atque aliter responderi posse censeo, ideo Status illius in primis constituendus erit, cum duplici modo id, quod in themate proponitur, accidere posse videatur. Nam aut quaeritur de patrono, cui defendendi

- 1058 necessitas incumbit, tamen an is, eveniente protectionis necessaria casu, tertium aliquem, puta Principem, vel alium potentem dominum, qui suo loco clientibus succurrat, ignorantibus seu invitis illis, delegare vel substituere possit, vel aliter respectu clientum quaeritur, an is debitam sibi à protectoribus defensionis operam alteri collocare, cedere, vel delegare adeo possint, ut protectores eam tertio subministrare cogantur?

- 1059 Ad priorem quod attinet disquisitionem, pro tamen negativa parte dubitandi rationem primo illud ingerit, quod in suscipiendis ac constituendis Protectoribus tamen industria, potentia, aliæque propriæ qualitates Personarum electæ videantur, quarum intuitu illorummet, & non aliorum auxilium in pactis deductum, adeoque præstandum esse videtur.

At vero omnes Juris Interpretes communi tradere consensu, notorium est, tamen industria certarum personarum, ubi electa est, illas personas vices suas alteri non possedere mandare, tex. valde singular. in l. *inter artifices. ff. de solu. tex. in l. unica. §. si vero talis. C. de cadu. tollen. tex. & gl. in c. fin. Felin. amplissime ibid. n. 4 cum seq. & communiter Dd. de offic. deleg. tex. in l. *servus si heredi. in fin. ff. de stat. liber Bart. in l. si continuus §. si ab eo. n. 2. ubi Joa. de Imol. n. 17. Castrenf. Aretin. n. 18. vers. secundo adde,* qui communem perhibet ff. *de verb. oblig. Bal. in l. quisquis n. 1. C. de Episcop. & cler. Hartm. Pist. lib. 2. q. 32. n. 6. & 35. Speculator de Salar. §. final. vers. permitt. de offic. deleg. Bertach. repert. verb. Industria n. 4. ubi dicit, quod ubi industria personæ est electa, non possit ille subdelegare alium loco sui ad faciendum id ad quod electa fuit ejus industria. Canonistæ in c. *in criminali. §. q. 3. & ibi***

- 1060 Dominicus ubi dicit quod tamen si mandatur actum fieri per se, non poterit fieri per substitutum, Facit l. *singulos. ff. de Testam. Bal. in c. 1. §. Injuria de pace Juram. firmand.*
 1061 ubi ait, tamen si caveatur licere offenso sumere vindictam de offensore, quod non poterit mandare illam fieri per alterum quia videtur electa industria personæ ipsius offensi, licet possit se vendicare assumendo complices seu auxiliares non autem mandare aliis, Quando autem & quibus casibus censeatur electa fuisse industria personæ, docet Abb. in c. *final. §. is autem de offic. deleg. Bertachin. plen. in d. verb. Industria vers. Industria persona & §. seq. Item si in commissione.* Confer ea quæ hac ipsa de re diximus Cap. *seq. in quaestione ultima post. nu. 573.* ubi aliquot casus in quibus industria personæ electa fuisse censetur, enumeravimus.

In resolutione tamen hujus quaestionis etiam distinguendum est, An protectores per suos homines defensionem commodè præstare possint, vel non?

Priore namque casu, cum propriis viribus clientes servare incolumes haud possunt, ipsis vetitum non est,

defendendi partes per alios supplere, quia communiter *bræ decisi.* receptum est, tamen posse quem illud, ad quod obligatus est, per alios æque idoneos perficere, tex. in c. *potest. 68. & 1066 ibi Dyn. & Phil. Franc. de reg. jur. in 6. Et tamen qui per alium facit, ipse facere videtur, c. cum ad sedem. de restit. spol. c. muliere. de sent. excomm. c. qui per alium. de reg. jur. in 6. l. is damnus. ubi Dec. ff. de reg. jur. Joan. Petr. Surd. *conf.* 50. n. 13. vol.*

Deinde explorati Juris est, tamen quoties aliquid versatur in obligatione, quod alii, non autem promissori est possibile, promissorem quidem id facere sive præstare tene-ri, non autem per se, quia nec potest, sed per alium, text. in l. *continuus. §. si ab eo. junctis ibid. not. per Bart. n. 1. & 2. Joan. de Imol. n. 17. Aretin. n. 17. & 18. & alios ff. de verbor. obligat.*

Tertio à simili arguendo, id ipsum quoque in terminis servitorum tamen Valallaticorum Jure feudali receptum, & pro regula traditum est, iis, qui facere sive servire tenentur in propria persona, licitum esse, per substitutum servire, quando probabile sive legitimum vel necessarium subest impedimentum; l. *quisquis. ubi præ cæteris Castrenf. l. ad similitudinem C. de Episcop. & cleric. l. 1. §. quod si morbo. C. de prapof. agent. lib. 12. c. extirpanda. §. qui vero ibique Dd. de præbend. Raphael. Cuman. in l. nemo est ubi Aretin. n. 3. Rochegall. nu. 29. ff. de duo. reis. Andr. Khol. de servit. feudal. part. nu. 149. vers. tum secundo quia.*

Quarto pro hac sententia facit, quod, tamen habito effectui debite promissionis, non sit curandum, per quos ea præstita fuerit, dummodo clientes Protectorum cura sufficienter defensi fuerint, argumento eorum, quæ habentur in l. 1. §. *inde queritur. verb. quid enim aliud. ff. de nov. oper. nunciat. & notat Bald. in l. 3. n. 1. C. de Instit. & Joan. de Imol. in l. quoties. §. si quis nomen. ff. de hered. instit. Cum tamen maxime præsupponatur, per protectorem substitutos defensores æque strenuos ac idoneos fore, nec minus tuitionis ex horum, quam ipsorummet Advocatorum auxilio Clientes habituros esse, imo eadem censeatur utrarumque defensio, l. *nemo est, qui nesciat. ubi Dd. ff. de duob. reis l. veteris. C. de contrahend. stipulat.**

Nec præsumendum est, ut ex allata dubitandi ratione asseri videbatur, tamen quod in constituenda protectionis unione, clientes ita præcise Advocatorum industriam elegerint, ut etiam aliorum, ab ipsis substitutorum hominum, protectione haud contenti fore videantur, quod ex eo perspicue colligitur, quia videmus, eandem Advocatiam ipsorum personis vita functis transire ad eorundem successores atque hæredes.

At vero Jura sanciant, quod tamen commissæ alicujus industriæ, ad hæredes minime transeant, l. *cujus bonis ff. de curat. furiosis. & c. Cyn. in l. quisquis. ibid. Bald. n. 2. C. de Episc. & cler. Felin. in c. in presentia. n. 46. & 47. de probation. Schurff. *conf.* 68 n. 16. cent. 1. Schrad. part. 6. c. 6. n. 49. Et insuper tamen protectio clientelaris ejus est natura, ut per alios clientibus acceptabiles, æque possit expediri, atque per ipsius Advocati proprios homines, argum. eorum, quæ in simili de vasallorum servitiis habentur in c. *si quis decesserit. ibi, alius tamen. pro eo faciens, admittetur, si de feud. defunct. & in c. si quis investitus. in fin. in capit. extraord. Nec tamen in tabulis protectitiis ex primi solet, ut per proprios subditos defensio fieri debeat, eoque casu industriam, personarum non esse electam, præsumitur. Menoch, lib. 6. *presumpt.* 92. n. 2. per l. *unic. §. ne autem. vers. si autem in faciendo. C. de caduc. tollend. l. veteris. C. de contrahend. stipul. Est autem regulare, tamen quod in his, in quibus non est electa industria personæ, facere, sive præstare quidpiam liceat per substitutos §. *mandat. Inst. de mand. Bart. in l. continuus §. si ab eo. n. 1. & 2. ibi. Aretin. n. 18. vers. circa primū ff. de verb. oblig.****

Cate-

1076 Cæterum in alio casu, † quando non subest impedi-
 Alterum mentum, sed per proprios homines Protector opem ferre
 questionis potest, an tunc vices suas in defendendo, invitus praefer-
 proposita tim clientibus alteri committere possit, quæstio plus dif-
 membrum ficultatis habet, † cum plus favoris mereantur, majore
 VirumPro- rique venia digni sint, impediti, quam non impediti.
 tiori Cli- l. fidejussor. §. si necessaria. Digest. qui satisd. teneantur.
 entes per & iniquissimum † fuerit, non impeditis permitti, quod
 substitui- impeditis denegatur, leg. non enim. Digest. ex quib.
 tam defen- dantur, caus. major.
 dere liceat, quando id
 absque im-
 pedimento
 esse facere
 potest.

Quamvis igitur trita sit Juris regula, posse quem †
 per alium, quod potest per seipsum, sique faciat per ali-
 um, perinde esse, ac si faceret per seipsum, ca. potest. c.
 qui per alium, & utrobique not. per Dd. de regul.
 1077 jur. in 6.
 1078 In præsentibus † tamen Advocatiæ terminis magis
 1079 censerem, Protectores per seipsos, hoc est, per proprios
 1080 suos subditos, sive conductos milites fideles teneri de-
 fendere, per notata Bart. in l. continuus §. si ab eo num.
 Decisio se- 2. ibid. Joan. de Imol. nu. 17. ff. de verb. obligat. Lud.
 cunda qua- 2. ibid. Joan. de Imol. nu. 17. ff. de verb. obligat. Lud.
 stionis in 2. ibid. Joan. de Imol. nu. 17. ff. de verb. obligat. Lud.
 partem as- Roman. in l. eorum. communem perhibens. ff. de damn.
 firmati- infest. Alexand. in l. si finita. §. si de vectigalibus. num. 15.
 vam. ibid. Zaf. n. 11. Digest. d. tit. Natta cons. 16. n. 14. & se-
 quent, Cravett. cons. 303. n. 1. & seq. Menoch. cons. 54.
 n. 14. 40. & seqq. cons. 722. n. 22. in eadem videtur in-
 clinare Hartm. Pistor. 2. quæst. 32. n. 35.

Si enim Tabulas conventionis fiduciariæ inspiciamus : promissa † in iis defensio semper restringitur
 ad vires protectorum, eorundemque auxilia propria
 in obligationem deducuntur, ac consequenter alieno-
 rum hominum operæ excluduntur, arg. l. si operas. ff.
 de præscript. verb.

Deinde, etiam si verba modo ponderata deessent
 in formula protectionis ; tamen cum Patroni diserte
 promittant, auxilium sive defensionem sese clientibus
 exhibituros ; si vero id per alienos homines faciant,
 attenda rei veritate, non illi, sed eorundem sub-
 stituti alienique homines defensionem præstitisse cen-
 seantur ; consequitur inde, Patronis, extra casum
 impedimenti sive necessitatis, non licere alienis viri-
 bus succurrere. Eo, † quod talis promissio in for-
 ma specifica, & non per æquipollens, adimpleri debe-
 at, arg. text. in ca. debitores. c. ad nostram. ubi Panor-
 mitan. numer. 4. Felin. & cæteri Canonistæ. de jure-
 jur. Natta cons. 368. numer. 5. & cons. 600. numer. 15.
 Modest. Pistor. cons. 21. num. 23. & seqq. vol. Cacheran.
 decis. 92. num. 2. 3. 4.

Præterea si clientes tenerentur alienæ defensionis
 semper acquiescere, in effectu cogerentur alium, quam
 quem elegerunt, protectorem habere, cum Patroni
 † officium, ut alibi latissime deduximus, potissimum
 consistat in defendendo. Sed hoc primæ clientum
 intentioni adversatur. Ergo non admittendum est.

His ita de Protectorum potestate definitis, restat al-
 tera quæstio, quam respectu clientum moveri posse di-
 ximus, resolvenda, An nimirum † clientes debitam si-
 bi a protectoribus defensionis operam, aliis communica-
 re, cedere vel delegare adeo possint, ut Patroni eam ter-
 tio subministrare cogantur ?

Et certe † videtur, ad hoc dubium affirmative re-
 sponderi posse.

Nam primum à Doctoribus traditum reperitur, †
 operas, quibus protectio æquiparatur, à Domino posse
 alteri cedi, Bald. in l. 1. num. 12. & in l. liberti. nu. 20.
 C. de oper. libert. Alexand. in l. si non sortem. §. libertus.
 numer. 10. ff. de condict. indebit. & in l. in stipulationib.
 num. 4. ff. de verb. obligat. Joan. Imol. in l. 1. in princ.
 1084 num. 6. ff. solut. matrim. Joan. Ferrar. lib. 6. de feud.
 1085 cap. 3. §. eatenus. Caspar. Ziegl. in conclus. ad praxin.

Calvoli §. † Nobiles. conclus. 1. num. 102. ubi dicit No-
 biles ista servitia sibi debita posse alteri delegare aut lo-
 care, etiam invito rustico aut subdito. l. opera 9. l. pa-
 tronus 25. in princip. Digest. de oper. libert. l. hominis. 3.
 ff. de usufruct. legat. l. si non sortem 26. §. 10. ff. de con-
 dict. indebit. Zafius libro 1. intellect. singul. cap. 3. num. 50.
 Husan. de liber. homin. cap. 6. nu. 74. Maul. de homag.
 tit. 4. num. 14. Jacob. de S. Georg. Rubr. de Royd. nu-
 mer. 1. Balthaf. Gomer. de potestat. in seipsum, lib. 2.
 cap. 19. Carol. Molin. consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 3.
 num. 24. Coler. de processibus executiv. part. 1. cap. 9.
 nu. 41. per d. §. libertus. & l. opera in rerum. l. si libertus
 artem. Digest. de operis libert.

Siquidem † & qui locat, uti frui re, in qua u-
 sum fructum habet, dicitur, l. arboribus. 12. §. usu-
 fructuarius & l. 3. §. constituitur. ff. de usufruct. cum
 † operarum mercedes dicantur fructus hominis, Bar-
 tol. in l. 1. §. Divus. numer. 6. de var. & extraord. Bal-
 dus in l. 2. numer. 1. ad fin. Cod. locati. per text. l. cum
 duobus 52. §. in coeunda. Digest. pro socio. ubi traditur,
 operarum pretium, artis esse velamentum, hoc est pe-
 cuniam velare, vel supplere, quod deest, arti vel operæ
 unius socii, ac est melior text. in l. 3. & 4. Digest. de o-
 per. servor.

Cum enim † hominis, etiam liberi, operæ, sint ejus
 naturæ ut legari, vendi, locari, & in stipulationem
 deduci possint, leg. hominis quoque. Digest. de usu-
 fruct. legat : sequitur, eas etiam cedi posse, cum ces-
 sio † in incorporalibus sit loco traditionis, l. ven-
 ditor actionis. ff. de heredit. vel actio. vendi. gloss. in l.
 ult. Codic. quando fisc. vel privat. ubi Dd. Joann. de
 Grassis de cessione juris. §. 6. num. 8. Natta consil. 398.
 numero 14.

Accedit, † quod Advocatia & Jus præstandæ de-
 fensionis Tutelaris, etiam ad hæredes & successores
 Protectorum, (ut infra probabitur) transeat. Operas
 autem ad hæredem extraneum transire solitas, alteri ce-
 di posse, patet ex l. fabriles. juncta l. opera in rerum in
 fin. ff. de oper. libert.

Præterea in simili, quod † Dominus feudi servitia
 vasallatica, sibi debita, alteri cedere possit, sentire vide-
 tur Ifernina in cap. 1. §. ex eadem. relatus ab Alvarot.
 ibid. num. 9. de lege Conrad. dum censet, dominum da-
 re posse, cui velit, commoditatem ejus, quod est in ex-
 exercitio & artificio, & commoditate fructuum & servi-
 tiorum. Ejusdem opinionis esse videtur Hartmann. lib.
 2. tit. de feud. part. observ. 30. & Jaf. de feud. part. 7.
 numer. 64. asserens, dominum, qui vasallo servitia in-
 dixit, alteri commoditatem eorum delegare posse, dum-
 modo vasalli non interfit, huic aut alteri operas indi-
 cas persolvere.

Verum, ut hæc se habeant, † ego negativam sen-
 tentiam arbitror esse veriore, propter rationes sub-
 sequentes.

Principio namque inspiciendum ante omnia est
 quæ fuerit in constituenda Advocatia contrahentium
 mens atque voluntas, † ex qua, ista, de qua in præ-
 senti quæstio versatur, delegatio defensionis regulan-
 da atque definienda est, per text. in cap. cum Abbazia.
 in fine. de offic. deleg. & in l. cum te. ubi Bald. Codic. de
 donat. ante nupt. Bursat. cons. 162. numer. 10. vol. 1. De-
 cian. cons. 5. numer. 1. 106. vol. 3. & cons. 40. numer. 21.
 vol. 3. Menoch. cons. 103. numer. 51. vol. 1. Qualis † au-
 tem sit mens & voluntas hominis, ex verbis ipsius in-
 telligitur, utpote, † quæ sint, secundum Aristote-
 lem, notæ passionum animi, ut post Bald. in l. repro-
 bari. Digest. de excus. tutor. responderunt Alexand.
 cons. 1. numer. 29. vol. 3. Oldrad. cons. 53. col. 2. Bursat.
 cons. 258. numer. 1. vol. 3. & verba mentis conceptum
 significant Corn. cons. 272. numer. 5. vol. 4. Alciat. re-
 spons.

1087 ubi dicit No-
 biles ista servitia sibi debita posse alteri delegare aut lo-
 care, etiam invito rustico aut subdito. l. opera 9. l. pa-
 tronus 25. in princip. Digest. de oper. libert. l. hominis. 3.
 ff. de usufruct. legat. l. si non sortem 26. §. 10. ff. de con-
 dict. indebit. Zafius libro 1. intellect. singul. cap. 3. num. 50.
 Husan. de liber. homin. cap. 6. nu. 74. Maul. de homag.
 tit. 4. num. 14. Jacob. de S. Georg. Rubr. de Royd. nu-
 mer. 1. Balthaf. Gomer. de potestat. in seipsum, lib. 2.
 cap. 19. Carol. Molin. consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 3.
 num. 24. Coler. de processibus executiv. part. 1. cap. 9.
 nu. 41. per d. §. libertus. & l. opera in rerum. l. si libertus
 artem. Digest. de operis libert.

1088 Siquidem † & qui locat, uti frui re, in qua u-
 sum fructum habet, dicitur, l. arboribus. 12. §. usu-
 fructuarius & l. 3. §. constituitur. ff. de usufruct. cum
 † operarum mercedes dicantur fructus hominis, Bar-
 tol. in l. 1. §. Divus. numer. 6. de var. & extraord. Bal-
 dus in l. 2. numer. 1. ad fin. Cod. locati. per text. l. cum
 duobus 52. §. in coeunda. Digest. pro socio. ubi traditur,
 operarum pretium, artis esse velamentum, hoc est pe-
 cuniam velare, vel supplere, quod deest, arti vel operæ
 unius socii, ac est melior text. in l. 3. & 4. Digest. de o-
 per. servor.

1089 Cum enim † hominis, etiam liberi, operæ, sint ejus
 naturæ ut legari, vendi, locari, & in stipulationem
 deduci possint, leg. hominis quoque. Digest. de usu-
 fruct. legat : sequitur, eas etiam cedi posse, cum ces-
 sio † in incorporalibus sit loco traditionis, l. ven-
 ditor actionis. ff. de heredit. vel actio. vendi. gloss. in l.
 ult. Codic. quando fisc. vel privat. ubi Dd. Joann. de
 Grassis de cessione juris. §. 6. num. 8. Natta consil. 398.
 numero 14.

1090 Accedit, † quod Advocatia & Jus præstandæ de-
 fensionis Tutelaris, etiam ad hæredes & successores
 Protectorum, (ut infra probabitur) transeat. Operas
 autem ad hæredem extraneum transire solitas, alteri ce-
 di posse, patet ex l. fabriles. juncta l. opera in rerum in
 fin. ff. de oper. libert.

1091 Præterea in simili, quod † Dominus feudi servitia
 vasallatica, sibi debita, alteri cedere possit, sentire vide-
 tur Ifernina in cap. 1. §. ex eadem. relatus ab Alvarot.
 ibid. num. 9. de lege Conrad. dum censet, dominum da-
 re posse, cui velit, commoditatem ejus, quod est in ex-
 exercitio & artificio, & commoditate fructuum & servi-
 tiorum. Ejusdem opinionis esse videtur Hartmann. lib.
 2. tit. de feud. part. observ. 30. & Jaf. de feud. part. 7.
 numer. 64. asserens, dominum, qui vasallo servitia in-
 dixit, alteri commoditatem eorum delegare posse, dum-
 modo vasalli non interfit, huic aut alteri operas indi-
 cas persolvere.

1092 Verum, ut hæc se habeant, † ego negativam sen-
 tentiam arbitror esse veriore, propter rationes sub-
 sequentes.

1093 Principio namque inspiciendum ante omnia est
 quæ fuerit in constituenda Advocatia contrahentium
 mens atque voluntas, † ex qua, ista, de qua in præ-
 senti quæstio versatur, delegatio defensionis regulan-
 da atque definienda est, per text. in cap. cum Abbazia.
 in fine. de offic. deleg. & in l. cum te. ubi Bald. Codic. de
 donat. ante nupt. Bursat. cons. 162. numer. 10. vol. 1. De-
 cian. cons. 5. numer. 1. 106. vol. 3. & cons. 40. numer. 21.
 vol. 3. Menoch. cons. 103. numer. 51. vol. 1. Qualis † au-
 tem sit mens & voluntas hominis, ex verbis ipsius in-
 telligitur, utpote, † quæ sint, secundum Aristote-
 lem, notæ passionum animi, ut post Bald. in l. repro-
 bari. Digest. de excus. tutor. responderunt Alexand.
 cons. 1. numer. 29. vol. 3. Oldrad. cons. 53. col. 2. Bursat.
 cons. 258. numer. 1. vol. 3. & verba mentis conceptum
 significant Corn. cons. 272. numer. 5. vol. 4. Alciat. re-
 spons.

104. Curt. Iun. *conf.* 63. numero 6. & *conf.* 569. in *princ.* Cravett. *conf.* 161. num. 12. nullumque majus esse censetur dispositionis ac mentis nostræ testimoni-um, quam qualitas inspecta verborum, *l. Labeo. §. idem Labeo. in illis verbis*, quorsum sunt nomina, nisi, ut demonstrent voluntatem dicentis; Equidem non arbitror, quenquam dicere, nisi quod sentit, *ff. de supell. leg. Bald. in capit. 1. de testib. & in l. Et in Episto- la Codic. de fideicom. & in l. cum quidam. col. penult. C. de impuber. & al. substitut. & c. super literis. col. 3. de rescript. Coler. *conf.* 47. num. 39. Et alibi scriptum re-
 98 liquit Baldus, † quod lingua loquentis dicitur tuba
 99 cordis. Talis † enim intelligitur esse mens in corde, quale est verbum, quod profertur ex ore, Bald. *conf.*
 100 160. num. 2. vol. 1. Eamque ob causam † disponentes in dubio id voluisse existimantur, quod verba im- portant, text. est in *l. Nepos Paulo. ff. de verb. significat. Jas. in l. eam, quam col. 7. vers. & pondera C. de fideicom- miss. & in l. si quis filiam. col. 1. in fin. Cod. de lib. prat.* Unde præsumptio ista enata est, quod disponentium volun- tas, non sit à verbis aliena, per *d. l. Labeo §. idem Labeo. ff. de supellect. lega. Decian. conf. 2. n. 63. vol. Herm. Vul- tæus inter consil. Marpurg. tom. 3. conf. 31. n. 4.**

At si verba protectionis initæ intueamur, nus- quam reperimus, impositam fuisse Protectoribus necessitatem præstandæ defensionis aliis, quibus cli- entes eam delegare intendunt, sed de ipsis tantum clientibus adjuvandis, dispositum ac cogitatum esse videbimus.

1101 Deinde omni plane caret dubio, quod † Ad-
 Ratio deci- vocatiæ finis non ad aliorum, sed unice ac potissi-
 dendi II. mum directus sit ad defensionem Personarum ac bo- norum ipsorummet clientum, & hic quidem finis est de substantia contractus Protectiti, eoque cessan- te, cessat ipse contractus, *l. cum te Codic. de pact. inter empt. & vend. l. adigere. §. quamvis. Digest. de fure pa- tron. Marant. de ordine iudicior. part. 2. num. 31. ad eum namque contrahentes maxime respexerunt, l. 1. in prin. ff. de autoritat. tutor. leg. 1. §. unde querit. Digest. de exercit. actio. l. si quis nec causam. ubi præ cæteris Jas. numer. 3. 4. ff. si cert. petat. Hartman. Pistor. lib. 1. quest. 15. num. 61.*

Si vero clientibus promissam defensionem aliis de- legare liceret, Advocatia ad longe diversum tenderet finem, nempe ad tuitionem personæ honorumque cessionarii, adeoque non esset illa defensio, quam protectores Clientibus promiserunt, ut quæ personis, rebusque clientum circumscripta ac determinata fuit, sed alia longe diversa, cujus finis in consideratione nun- quam fuit.

1102 Præterea illud indubitatum, & alibi fusc probatum
 Ratio deci- est, † defensionis operam tum demum à Protecto-
 dendi III. ribus esse navandam, quando clientes ea opus ha- bent, at certo certius est, quod clientes dum sibi debitam protectionem alteri cedere vel delegare vo- lunt, ea minime indigeant, ideoque evidenter inde sequitur, à clientibus facultatem exigendæ defensio- nis neque pretio mediante neque gratis alteri con- cedi posse, §. *l. Inst. de usu & habit. l. plenum maxime in §. si usus ministerii ff. d. tit. alioquin non ad usum dun- taxat, verum etiam usque ad compendium percipere- tur, contra manifestam dispositionem d. l. plenam §. Sa- binus. ibi, non usque ad compendium, siquidem ce- dens alteri, quod sibi competit, aut pretium percipit, aut mercedem, aut debitorem beneficii acquirit, quæ omnia sunt in fructu sive concernunt & inducunt e- molumentum, Donell. lib. 10. commentarior. de fure civil. c. 24. §. habet igitur.*

Ut omittam denique, quod si clientibus liceret
 Ratio deci- alteri defensionis operam delegare vel cedere, ver-

geret illud in maximum Protectoris præjudicium, siquidem illi, quando Advocati Protectione non indi- gent, alteri indigenti pro libitu eam cedere possent, casu vero eveniente, quando iidemmet ea opus ha- berent, nihilominus defensionem pro seipsis ex- igerent, atque ita duplici onere gravarentur Patro- ni. At vero ita moderandum esse Protectionis ne- gotium, † ne Advocati plus æquo graventur, scite
 1103 admonet Andr. Barbat. *conf.* 62. tom. 4. per totum. Facit text. in *l. operarum. 50. & l. nec audiendus, 17. ff. de operis libert. Matth. Coler. de process. execut. part. 1. ca. 9. num. 26.*

Et hæc ultima ratio, aliam, qua cumulatur, etiam plenior habet, eo quod Protectores, si delega- tam aliis à clientibus Protectionem præstare coge- rentur, non solum contra legem conventionis ni- mium gravarentur, verum etiam illam ipsam defen- sionis opem, solis clientibus debitam, duobus vel pluribus exhiberent, quod fieri non debet, per ea, quæ tradit Innocent. in *ca. inter quatuor. de majorit. & obedient. vers. alii dicunt. & ibid. Zabarell. questio. 10.* Non † enim debet una res duobus solvi, text. optimus
 1104 in *fin. C. ad Trebell.*

Nec † debet aliquis duplici onere prægravari, *l. sed in lege. ff. locat. l. navis. §. cum autem. ff. ad legem Rhod. de jactu, l. libertus. §. præscriptio. ad municip. Et unus duorum vicem sustinere l. si plures. Digest. de pactis. Jas. conf. 7. numero 70. libro 2.* Unum enim vix pauci ferre possunt, utrumque nemo, ut dicit Cicero in *Orationib.* pro hoc facit, quod not. in *l. si consul. ff. de adopt. l. licet. §. si plures. ff. de procurat.*

Nec vero obstant illa, quæ superius dubitationis ergo à nobis prolata sunt.

Nam ad primum æquiparationis operarum & pro- tectionis argumentum quod attinet, id ipsum ope- rarum distinctione facile diluitur. Sunt enim operæ † aliæ artificiales, aliæ officiales. Hæ consistunt in officio & obsequio, quod superior inferiori debet, *l. officio. C. de negot. gest. l. 1. & tot. tit. ff. de obsequiis à liber. & libert. par. & patron. præst. & facit l. patron. 2. Codic. qui per. tut. & discernuntur ab artificialibus, quod officiales operas quilibet exhibere noverit, etiam absque arte, *l. legatis. 65. §. si ex officio. ubi not. gloss. verb. officio. ff. de leg. 3. & Bartol. in l. si non sor- tem. 26. §. libertus, numero 8. ff. de condict. indeb. Quia respiciunt regulariter personam edentis, & ejus, cui eduntur, Bartol. d. §. libertus numero 19. Coler. de process. execut. d. c. 9. num. 7. Illæ autem dicuntur quæ consistunt in artificio, per doctrinam acquisito, Bart. d. §. libertus, n. 8. per per d. l. legatis. 65. §. si ex officio ad artificium. & ibi gloss. verb. transierit. quæ & fabriles appellantur, Jason d. l. si non sortem. 26 §. libertus num. 24. Husan. de hominib. propr. c. 6. quest. princip. 4. part. membr. 2. tit. de operis.**

Inter has autem † operas, duntaxat artificiales
 1107 alteri locari, cedi vel delegari possunt, ut patet ex *l. opera. §. fabriles. ff. de oper. libert. d. l. si non sortem, §. li- bertus versic. hæc enim jubente patrono & alii edende sunt, ff. de condict. indeb. officiales non item, d. l. opera. cum l. seq. gl. in d. §. libertus. ubi Bartol. n. 29 & 30. Alex. n. 10. Jas. n. 25. Zal. & cæteri ff. de condict. indeb. Bald. in l. liberti, nu. 20. C. de operis libert. Joan. de Imol. in l. 2. in princ. n. 6. ubi Alex. n. 25. ff. solut. matrim. Connan. lib. 2. commentar. fur. civil. a. 8. n. 6. & 5. Molinæ. ad con- suetud. Parisiens. t. 1. §. 1. gloss. 3. n. 24. dicens omnes Dd. hoc tenere Ronchegall. in l. nemo est, numero 11. Digest. de duobus reis. Donell. libro 2. commentar. fur. civil. cap. 18. §. officiales autem.*

At vero si protectitia auxilia rite perpendamus, regulariter † accenseri vix poterunt artificialibus
 1108 operis

Solutio
 contrario-
 rum Argu-
 mentorum.
 Responsio
 ad l. dubi-
 tandi ratio-
 nem.

operis quippe quæ in certo quopiam ac designato genere artificii versantur, *d. §. libertus ibi*: nisi forte in artificio sint, *§. d. l. opera v. sane*, nec tam personam cui debentur, quam id, quod est artis beneficio expediendum, respiciunt, *Zaf. d. §. libertus Ronchegal. d. l. nemo est numer. II. ff. de duob. reis. Connan. d. c. 8. numer. 9. libr. 2.* Unde quasi in pecuniæ præstatione consistere dicuntur, *leg. fabriles, ff. de operis libert.* hoc est, non ex indigentia, sive usu necessario ejus cui debentur, æstimantur atque dijudicantur, sed ad utilitatem pecuniariam inde redigi solitam, nec personæ cohærentem referuntur, *Donel. d. c. 18. vers. artificii, lib. 2.* cedentque protinus ex die interpositæ stipulationis, licet peti non possint, nisi tantum temporis præterierit, quantum earum præstationi est necessarium *l. quoties ff. de oper. lib. & à quocunque cuicunque solvi possunt, d. l. opera in rerum, ff. d. tit.*

Defensio vero Protectoris in artificio, quippe quod in ingenio fundatur, & per doctrinam addiscitur, *l. forte ff. de rei vendic.* ac studio discendi continuato incrementum recipit, *l. legatis servis, §. 1. §. ornatricibus ff. de legat. 3. Bald. in d. §. libertus numer. 4.* minime versatur, sed plerunque indeterminate promittitur, ac si maxime quandoque Patronorum auxilia nominatim exprimantur, qualia esse debeant, certo tamen tempore, locoque minime determinantur, nec ad utilitatem pecuniariam referuntur, sed unice clientum tuitionem respiciunt, quorum ex indigentia usuque necessario æstimantur sive dijudicantur, nec cedunt ex die contractus initi sed tum demum, cum fuerint indicta sive cum clientes ea requisiverint, ut *supra in c. ubi quando, & quoties* edoctum est.

1109 Unde liquido patet, † protectionem non subesse artificialibus operis sed officialibus, quæ non in artificio sunt, sed in mera officii præstatione occupantur, *l. cum patronus in prin. ff. de oper. libert.* nec pecuniariam, sed personalem ejus, cui debentur, utilitatem respiciunt, *d. l. opera in rer. Bartol. d. §. libertus numer. 19. & commodum illius personale concernunt, d. l. quoties ff. de oper. libert.* nec prius cedunt, quam operæ fuerint indictæ, *l. si quis in hac §. judicium d. l. quoties d. l. cum patronus in pr. ff. d. tit.*

Alia prima objectionis solutio. Deinde etiam ad hanc ipsam objectionem responsio patet, ex præmissa finali decidendi ratione, qua dictum fuit, ejusmodi delegationem defensionis cedere in maximum Advocatorum præjudicium. Cum autem recepta interpretum doctrina velit, operas † cedi non posse, quoties debitori præjudicium sive damnum aliquod cessio foret allatura, *Jo. de Imol. in l. 2. in pr. numer. 6. ubi post alios Alex. numer. 27. per text. ibid. ff. sol. matrim. §. in d. l. si non sortem §. libertus, numer. 10. ubi Jaf. numer. 25. ff. de condit. indeb. Bald. in leg. liberti numer. 20. Cod. de operis libert. Zaf. de feud. part. 7. numer. 64. Coler. de process. execut. p. 1. cap. 9. numer. 37. And. Khol. de servit. feud. part. 2. ante numer. 110. Paul. de Castr. in leg. 2. Digest. solut. matrim. ubi concedit, operas locari posse, nisi incommodum esset operas præstare debenti, per *d. l. 2. in pr. & vide notata per Ang. & Imol. in l. stipulat. §. operarum ff. de verb. obl. per Bald. in l. 2. C. de do. Bart. in l. si is, qui. §. si. ff. de pig. Consequens est, nec defensionem solis clientibus debitam aliis cedi posse.**

1111 Textus † autem *l. arborib. §. usufructuarius ff. de usufruct.* procedit in usufructu saltem, & similibus utilitatem pecuniariam potius, quam personalem commoditatem concernentibus in quibus nihil debitoris interest, hic, an alius percipiat. Secus in his, quæ ad personam ipsam referuntur, nec debentur, nisi quatenus ea iis o-

pus habet, prout patet in usu, *l. plenum. ff. de usu §. hab. §. 1. Inst. d. tit. & officialibus operis sub quibus servitia continentur l. opera in rerum cum l. seq. l. quoties, ff. de operis liber.*

Sic etiam † *l. hominis quoque ff. de usufr. leg. loqui-* **1112**
tur sive intelligitur de operis certis, sive artificialibus secundum *gl. ib. qui ad hoc alleg. l. si non sortem §. libertus v. sed si delegatus ff. de cond. indeb.* Quod si maxime concedatur de operis etiam officialibus illic agi; tamen hætenus demum ille textus de iis intelligi potest ut homo liber suas operas officiales alteri promittere locareve possit, nec non dominus libertatem servo, cum reservatione operarum officialium, in ultima voluntate relinquens, eas alicui legare queat, inde vero minime sequitur, eas cedi posse, cum etiam ea, quæ personæ cohærent, in ultima voluntate relinqui inque contractum deduci, nec tamen cedi queant, *d. l. plenum ff. de usu §. hab. nec admittatur, eum, cui debentur operæ officiales, eas alteri locare, promittere, vel in ultima voluntate relinquere posse, l. opera in rerum l. servus l. quia ff. de op. lib. quo negato, corrumpit etiam, quod inde per consequentiam inferitur, de cessione loco traditionis in incorporalibus habenda, juribus præcat, juncta l. cum principalis ff. de reg. jur.*

Quod deinde secundo loco † ab operis ad hæredes **1113**
transitoriis ad jus protectionis arguitur, eadem plane responsione diluitur. Cum enim Dd. tradunt, operas, ad hæredem extraneum transire solitas, cedi posse, intelligunt de operis personæ minime cohærentibus prout etiam plerique nominatim ita sese declarant: Secus in his, quæ personæ cohærent, quales sunt officiales prout tradit Bald. in *d. l. liberti numer. 20. C. de op. liber. Bart. in d. l. si non sortem §. libertus numer. 30. ubi Alex. numer. 10. & reliqui Dd. ff. de condit. indeb. Jo. de Imol. in d. l. 2. in pr. numer. 6. ff. sol. matrim. Alex. in l. stipulat. numer. 4. ff. de verb. obl. Jacob. de S. Georg. de operis numer. 1. ac per sese liquet, ex l. opera in rerum cum l. seq. ff. de op. liber. Proinde cum antea fuerit ostensum, regulariter auxilia Advocatitia concernere personas clientum ad eamque referri, & officiales operas esse; sequitur, ea minime cedi posse.*

Ultimum denique argumentum, † à servitiis vasal- **1114**
laticis ad protectionis operam ductum, æque invalidum est: Nam allegati *ibi* Feudistæ Ifernia atque Alvarotus non asserunt ad concessionem domini, præstanda esse alteri servitia, sed dominum posse alteri dare commoditatem ejus, quod est in exercitio & exhibitione servitiorum. Commoditas autem è servitiis vasallaticorum exercitio sive præstatione redundans, à servitiis ipsis maxime discrepat, & est utilitas illa, quam dominus inde sensurus est, ea fitilis sit, ut in alterum transferri possit, puta, si quid ab hostibus Domini juste oppugnatu adimatur, haud dubie potest alteri locari, vendi, vel gratuito concedi, *l. arborib. §. usufructuarius ff. de usufruct. l. 1. C. de nov. Quod si maxime sensissent, ipsa etiam servitia cedi posse, ut alteri non domino præstari debeant, quod tamen verba non innuunt, nec important: tamen intelligendi forent de servitiis determinatis, in certo ac designato officii genere versantibus propter quæ feudum quandoque concedi solet, c. 1. in fin. ex quib. caus. feud. amit. c. ult. de capit. qui curiam vendid. Khol. de serv. feu. p. 2. n. 110.*

Alia insuper movetur quæstio circa contractum donationis, An † *§. quomodo Advocatia donationis titulo in alium transferri possit.*

Eam autem † donari non posse, suadent notata Domini Jacob. Henrichm. Cathedral. Ecclesiæ Augustinæ Canonici, nec non Rever. ac Illustriss. Principis ac possis. Ratio

dubitandi
in partem
negantem.

Domini D. Othonis Baronis ac Dapiferi de Waldpurg Cardinalis & Episcopi Augustani Præpositi Elvvacensis Vicarii in spiritualibus Generalis *conf. suorum tom. 3. conf. 3. n. 49.* ubi ex Innocentio & Hostiense aperte tradit, quod licet Patronus possit donare jus Patronatus, *c. ex insinuatione, de jur. patr.* secus tamen sit in Advocatia, subjungens rationem discriminis, quod Patronatus sit quasi ex debito, Advocatia vero de gratia tantum. Dicit tamen Innoc. *in cap. præterea, 23. de jur. patron.* quod statutos & legitimos redditus bene possit quis donare & vendere, & *ibidem* Hostiens. quod neutrum possit vendi nec donari Laico, sine consensu Episcopi, allegans, *cap. illud. c. quia clerici d. tit.*

1117 Verum † hisce non attentis, contrarium hic concluditur, ac deciditur, jus Protectionis non minus donationis, quam infeudationis titulo in tertium aliquem transferri posse.

Et ut statim rem exemplo comprobemus, habemus sane donatæ Advocatiæ † (una cum tota provincia Styrensi testimonium in Ottocaro, ultimo Styrorum Duce, qui anno Domini 1186, eo, quod lepræ contagione infectus, nullos liberos haberet, Styriæ provinciam Lupoldo Austriæ Duci, focero suo gener, una cum Advocatiis Monasteriorum à majoribus suis fundatorum donavit, ac vivus tradidit, ipseque teste Lezio, *comment Reipubl. Roman. libr. 12. cap. 3.* reliquum vitæ tempus in Carthusianorum Cœnobio Seicz à se constructo, exegit. Et

† hoc titulo Provincia Styriæ ad Austriacos Principes primum omnium est devoluta. Ut sequenti diplomate ipsemet Ottocarus Styriæ postremus Princeps testatur.

Diploma
Ottocari
Styriae Duci
quo Advocatias
Monasteriorum à
majoribus
suis conditorum,
Leopoldo
Austriæ
Duci donavit.

In nomine Sanctæ Trinitatis & individue unitatis **OÏTOCARUS** dux Styriæ omnibus fidelibus in perpetuum.

Divinis & humanis legibus docemur, ac propriæ naturæ disciplina commonemur, nostrorum salutis consulere, & eorum utilitati tam modo, quam in posterum providere. Vita namque cujuslibet hominis divitis sive pauperis incerta transit & instabilis. Ideoque quemlibet ante mortem deliberare decet, quid, cui, qualiter relinquat, quod post mortem retinere non valet. Et quia Deus sola dignatione suæ misericordiæ, primo parentibus nostris, deinde nobis, magnas contulit in hominibus & rebus gratiam, sollicitudinem hujusmodi non minimam cum non haberemus hæredem, cui omnia nostra cederent in hæreditatem. Communicato igitur meliorum nostrorum prudenti consilio, nobilissimum strenuissimum fidelissimumque Ducem Austriæ, *Lupoldum* consanguineum nostrum si sine hærede decesserimus, successorem nobis designavimus.

Cujus provincia cum nostræ sit contigua, sub unius pacis ac principis facilius moderari justitia: quem quia nobis amicissimum fore credimus, quamdiu vixerit, nihil mali in nos & nostros cum moliri satis confidimus.

Veruntamen ne aliquis de successoribus suis paterni moris simul & mutue familiaritatis in ministeriales & conprovinciales nostros in crudeliterve præsumat agere, jura nostrorum secundum petitionem ipsorum scripto statuimus, comprehendere, ac privilegio munire. Inprimis siquidem statuentes, ut si idem Dux aut filius ejus Fridericus quibus nostra designavimus, nos supervixerint, nostros in sua potestate habeant, adeo quod si & regni gratiam amiserint à nobis sibi collata amittere non valeant. Postea quicunque de suis nepotibus sibi succedentibus Ducatum tenuerit Austriæ, Ducatum quoque regat Styriæ, ceteris fratribus nullo modo super hoc litigantibus. *Idem Dux petitiones Ecclesiarum, Advocatias monasteriorum à parentibus nostris fundatorum sine subadvocatis manu teneat sua.* Domicilia, munitiones, terras, ministeriales integraliter possideat: nisi forte petitione parentum ex multis filiis unum contingat alias transferri causa majoris emolumenti benigna permissione Domini. Quicunque de Styra vel Austria contraxerint mutuo, ejus provinciæ jus habeant in qua habitant. Si Styrensis intestatus obierit, & jure hæredis qui proximus fuerit sanguine, lis exorta fuerit, vel altercatio negotii, inter Styrenses, non campione, sed probabilium & certarum personarum dirimatur credibili testimonio: Quandoque querimonia de prædiis fuerit habitata, ejusmodi quæstio coram judicibus terminetur, probatorum ac credibilium testimonio fidei testimonio. In beneficiis nullam molestiam, quæ vulgo Anevelch dicitur, sustinere cogantur. Beneficia ab aliis dominis acquisita, si à Duce Austriæ in proprietate fuerint empta, & non fuerit qui beneficium possideat, de prædiis quæ Duci Austriæ post obitum nostrum designavimus, interim si ex his fidelibus ministerialibus ac propriis nostris dederimus, ratum esse decernimus. Ministerialis Styrensis, alii Styrensi prædia sua vendat vel tribuat. Similiter quicunque se convertere, ac de redditibus quod conveniens fuerit, Deo offerre disposuerit, in claustris subter nominatis cum licentia nostra facere poterit: scilicet Traunkirchen, Garsten, Gleytnik, Admund, Secovv, Vitringe, Sanct. Pauli, Ofciach, Ruune, Vallis Sanct. Joannis, Sizstese, Vorouv, Hospitali in Ceryvald, Lambach, Vornbach, Sanct. Lamberti. Ex quibus quædam parentes & avi nostri fundarunt, omnia autem in multis nobis ministraverunt. Quicunque de nostris super querimonia sua justa sententia coram nobis non fuerit terminata, eam habeat optionem gratis coram Duce Austriæ suam renovet causam. Dapiferi, pincernæ, camerarii, marescalci, qui de nostris sunt, Sty-

Styriæ partes intranti, Duci Austriæ singuli cum suis subditis per officia sua ministrent, ea disciplina qua nobis & parentibus nostris ministraverunt. Perenti curiam Imperatoris, aut in expeditionem eunti, dicti officarii paribus hebdomatibus, paribus diebus, paribusque sumptibus serviant, sicut & hi qui de Austria serviunt, ab infestationibus & exactiõibus, quas per præcones Austriæ cognovimus, terram nostræ ditionis, sicut active existit, exemptam esse decernimus. Quisquis ergo ille fuerit, qui rerum summam post nos habuerit, circa nostros videlicet claustrales, ministeriales, comprovinciales hanc formam petitione eorum conscriptam modeste conservabit. Quod si spreta æquitate clementer gubernare despexerit, sed quasi tyrannus in nostros se erexerit, appellandi & adeundi Imperatoris curiam & prætendendi per hoc privilegium suam coram principibus justitiam irrefragibilem habeant licentiam. Præterea adjecimus de nostris, ut quæ in fundo suo ecclesiam constituere velit, construat, vel parochiæ suæ conferre voluerit, conferat. Capellanos & clericos nostros sessionem nobis proximam in mensa, sicut à patre nostro habuerunt, habere volumus. Et ne de hospitibus suis per Marsalcum expellantur interdiciamus. Acta sunt hæc Anno Domini incarnationis M. C. LXXXVI. indictione quarta, concurrentium secundum, Sextodecimo Calendar. Septembris die Dominica, Lunæ vigesima octava in monte Sancti Georgii apud Anesum forum.

Verum ne exemplis duntaxat inhæreamus
non minus etiam sequentibus argumentis Ad-
vocatiam donari posse, liquidum evadit.

1120 *Ratio deci-* Primo namque juris est certissimi, † quod quæ
sionis l. libet res, quæ expresse prohibita non reperitur, ti-
tulo donationis in alium transferri possit, ut disertis
verbis idipsum attestatur Moz. in tract. de contr. Rub.
quæ res don. poss. vel non I. At enim nullibi dispositum
esse in jure memini quod Advocatia donari non possit.
Ergo temere idipsum non est adseverandum.

Deinde, † si Patronatus alicui Ecclesiæ donari potest, ut in individuo in scripta immiserunt Roff. in *pract. jur. Pontif. de jure Patr. tit. qualiter & quib. caus. transf. jus Patr. n. 3. v. item transfertur jus patr. per donationem. Joseph Masc. concl. 959. n. 10. ubi attestatur, jus Patronatus, quod in Ecclesia Cathedrali Sarzanensi Cardinalis Caladrinus fundaverat, ab eadem familia patrem suum illiusque hæredes donationis titulo pervenisse.*

1122 *Quanto magis jus tutelare, quod nihil spirituali-
tatis habet, gratuito largitionis titulo in alium trans-
ferre licitum esse debet? Quamvis autem † jus Patro-
natus Ecclesiasticum, siquidem id Laicus laico do-
nat, in casu, quo fit conditio Ecclesiæ deterior, puta,
quia primus Patronus homo fidelis, potens & justus
valens Ecclesiæ jura tueri & dives; ille autem, cui do-
natio facta est, homo infidelis, malitiosus, pauper
nec ad defendenda Ecclesiarum jura sat potens, do-
nari non possit sine consensu Episcopi. Si tamen
conditio Ecclesiæ fiat melior, ponendo exempla præ-*

dicta e contra, tum prædictum jus sine consensu Episcopi donationis titulo transferri potest, & ita intelligi volunt Dd. decretalem illam *in c. ex insinuatione de jur. patr. arg. l. 1. ff. si ex noxa caus. agat. l. 1. 2. & 3. ff. de alien. jud. mutand. caus. fact.*

Præterea, cum jus Protectionis, ut supra decisum ^{III} Decis-
est, vendi possit, multo magis donari potest, cum hic ^{dendi ra-}
contractus sit gratuitus; ille vero non: *l. donari 29. tio.*
ff. de donat. l. donari 82. ff. de reg. jur. Eo autem jure
utimur, † ut gratuiti contractus magis permittantur, ^{II 23}
quam non gratuiti, *l. per diversas l. ab Anastasio C.*
mand.

Nec obstant his, quæ ex Innocentio *ad d. c. prater ea Solutio Ar-*
23. de jure Patr. in consulendo proposuit Henrichm. *d. gumenti*
cons. 3. n. 49. tom. 3. dicens, quod licet Patronus possit *cont. arit.*
 donare jus Patronatus Ecclesiasticum, per tex. *in c. ex supra ad-*
insinuatione eod. secus tamen sit in Advocatia per ratio-
 nem, quod illud ex debito, hæc vero ex gratia pro-
 veniat.

Quia respondetur, non approbari à Doctoribus *Ampliatio*
quod *ibi* Innoc. tradit, & refutatur ab Hostiens. Joan. *decisionis*
And. & Zab. qui adleverant, id falsum esse, quod jus *pramissa.*
Patronatus sit ex debito, cum sit ex gratia, juxta *cap. quo-*
niam de jur. patr. Ergo objectio illa non subsistit.

Multo magis autem procedit anteposita traditio de
permissa Advocatiæ donatione, etiam sine consensu
Episcopi, si illa † Comprotectori, arg. *c. 14. de jur. patr.*
vel alii Ecclesiæ locus Religioso, *c. unic. de jur. patr. in*
6. donetur, cum hisce casibus relaxatio ac refutatio ju-
ris sui potius, quam alienatio esse censeatur Galeat.
conf. 115. n. 14. vol. 1. Wesenb. conf. 48. n. 5. p. 1. Matth.
Steph. 3. de jurisd. p. 1. c. 17. n. 10. & seq. Ubi etiam titulo
permutationis, cum alia re spirituali factæ jus patrona-
tus transferri posse notat *per c. 6. de rer. permut.*

Sed hic non impertinenter quæritur, *An Advocatus* 1124
donationis aliove titulo in alium invitis Clientibus *Advocati-*
transferrî possit. *am an in-*
vis Clientibus

Ad hoc quæsitum omiſſis ambagibus negative reſpondendum eſſe arbitror, per rationem, quod nec ſubditi † inviti in extraneos alienari poſſint id quod aliove Ti- talibi etiam probavimus & amplius confirmant *arg. c. 1. tulo in ali- um trans- ferre liceat.*
Crav. conf. 54. n. 3. Par. conf. 22. n. 70. & ſeq. vol. 1. Schenck. 1125
de Feud. lib. 3. tit. 31. §. prater ea Ducatus n. 11. Mand. conf. 64. n. 4. Rolan. à Val. conf. 1. n. 34. vol. 1. D Men. conf. 32. n. 125
21. Cach. dec. 139 n. 1. Tapia in Rep l. fin. p. 2. c. 9. n. 40. de Ratio De- ciftonis.
conf. pr. ubi plurimos comportavit hoc affirmantes.

Idque etiam Anno 77. in causa Baden contra Dessenreich appellat consideratum, atque subditi Domini Marchionis pro interesse admissi & auditi fuerunt. Ea potissimum de causa, quod Dominus † quilibet subditos suos in eo quo repetit statu relinquere & conservare teneatur, Joan. de Plat. l. 64. C. de Dec. lib. 10. Gail. de Arrest. c. 8. n. 12. nec pacta & foedera in subditorum & vassallorum præjudicium inire possit Schr. de Feud p. 10. sect. 7. n. 30. Cum enim Dominum non mutare. Dec. cons. 564. n. 9. & 10. Abbas cons. 3. in q. 10. vol. 2. Macrab. ab Ang. consil. 55. n. 35. & seq. nec severiori D. Panc. cons. 119. 7. & seq. aut inferiori minusque potenti subditorum interfit Hier. Gab. cons. 149. n. 74. vol. 2. Pet. de jur. quasit. per Prin. non toll. cap. 22. num. 137. Natta consil. 506. numer. 15. tom. 3. Joa. Ant. de Rbu. cons. 96. p. tot. ubi vero dixit Dominum inferiorem (quod passim ab immitioribus nobilibus etiam aliis minus locupletibus Dominis fit) subditos pro primo titulo rusticos suos appellare, & adeo excoriare, ut precarium vix eis dimittat spiritum. Nam breve † Regnum, & curta suppellex, subditis non parcat, in lata autem gente Principis † gloria Coler. in c. ad audientiam n. 13. ext. de prescrip. Vasq. illust. contr. libr. 3. c. 28. n. 3. & seq. Knich. de vestur.

vestur. pact. p. 2. c. 5. n. 181. & seq. Sebast. Med. de amitt. poss. n. 136. Surd. cons. 323. n. 1. Burs. consil. 160. n. 1. & seq. Lancell. Gall. cons. 46. n. 5. Gail. de PP. 2. obs. 15. n. 13. & seq. Sicut igitur subditi, quos in alienam Dominus transferre potestatem cogitat, contradicere, & impedire possunt, ut præcitati omnes scribunt, ita sumpto à majori ad minus argumento (quod negative procedere Everhar. in *Top. loc. à major.* docuit) Clientes + multo magis alienationi clientelæ, cui subsunt, idque tum maxime, si in potentiorum Advocatia sit transferenda arg. *tot. tit. Ne lic. pot. patroc. litig. præst.* Natta *cons. 491. per rot. & Menoch. cons. 104. n. 58.* D. Heppingk *dissert. de jur. protect. concl. 23. lit. C.*

1126 *Quomodo Advocatia mediante matrimonio in alium transferatur.* Quarto etiam potest ac solet, + quandoque jus prote-
regendi, ex jure connubiorum, cum fœmina Advocatiæ hærede, in ejus maritum illiusque deinceps familiam transferri, quemadmodum etiam matrimonio, cum fœmina, Principatus hærede, inito imperia acquiri, docet Hip. à Collib. in *suo principe c. 2.* sicut + Gallia Belgica familiæ Austriacæ obvenit, item Algarbiorum + regnum Alphonso X. Castiliæ Regi.

Advocatiæ autem, mediante matrimonio, acquisitæ seu translatae potius, exemplum in actis mihi communicatis über den Keyserlichen / hernach Gräfflichen Mondfortischen / legens auch Walburgischen oder Erbruchsäffischen Schutz und Schirm / über das Salmanschweylisch Amt Bachhaupten, adverti. Cum enim *Ludovicus IV.* Imp. circiter Annum 1320. & 1330. papali excommunicatione innodatus, à clero & Monasticis Præsulibus vitaretur, is vicissim eosdem acri odio persecutus est, nominatim autem *Salemitano Cœnobio* tanta intulit damna, ut ejusdem Abbas, & conventus, vicinorum Comitum, Nobilium ac civitatum auxilia, implorare, inprimis vero *Montfortios Comites* in Protectores asciscere coacti fuerint.

Exemplum translatae jure connubii Advocatiæ ex familia Comitum Montfortiorum in familiam Dapifero Waldburgensem. Ejusmodi autem protegendum jus licet non nisi annale fuerit, penes familiam tamen Montfortiam, usque ad annum 1443. permansit: Eo enim tempore, cum *Henricus & Fratres, Comites de Montfort*, eorundem sororem *Kunegundin*, domino *Eberhardo Dapifero de Waldburg* in matrimonium collocassent, eidem præter Arcem Scherensem & Comitatum Fridbergensem, Advocatiam etiam in Bachhaupten & Dagbrechts Weiler / in dotem assignarunt quæ & mediante illo matrimonio in familiam illustriam & antiquissimorum, Dominorum Baronum de Waldburg translata, apud eandem hucusque perstitit, cui tamen certas ob causas, II. Julii Anno 1615. per D. Abbatem & conventum Salemitanum legitime renunciatum est.

Aliud Exemplum Nobilium Dominorum von der Lippen in Othonem Comitem de Zöckenburg. Simile exemplum apud Albertum Kranzium, in *Metr. lib. 10. c. 48.* legimus quod Nobilis D. von der Lippen / Genero suo Othoni Comiti de Zöckenburg aliquot Advocatias, Episcopatus Osnabrugensis, in dotem dederit, quas postea Episcopus manu militari recuperare debuit.

Aliud Exemplum translatae Advocatiæ per matrimonium in Rudolphum Comitem Habsburgensem. Aliud translatae per connubium Advocatiæ exemplum extat in *Rudolpho + Comite Habsburgensi*: Cum enim Anno Domini 1289. *Ludovicus Comes Hombergæ*, maritus *Elisabethæ* Comitissæ Rapersvilensis, qui Monasterii Eremitici Advocatus fuerat, in prælio, cum Bernensibus habito, occubisset, illa post ejus mortem sibi & liberis tutorem sumpsit *Ulricum Bapponem à Ruseck*, mox *Hugonem Comitem Werdenbergensem*, qui Advocatiam Heremi eadem opera exercebat. Cum autem postea secundo nupsisset *Rudolpho Comiti Habsburgensi Lauffenbergæ Domino*, eo matrimonio Advocatia eadem ad Habsburgenses translata fuit, ut testantur *Annales Eremitæ per P. Christ. Hartm. conscripti, ad Annum 1290.*

Solet insuper + Advocatia nonnunquam simpliciter, 1128 absque certo aliquo titulo in alium transferri. Sic constat, + *Albertum Marchionem Brandenburgicum Advocatiam Monasterii Casariensis in Ludovicum Comitem Palatinum ac Baviaræ Ducem Anno 1452.* simpliciter transfuisse, prout docent literæ traditionis ejusdem Marchionis, quas auctor *Ferner Pfälzischer deduktion contra Keyßheim ad calcem ejus scripti in designatione der Benlag / sub Nr. 22.* nobis exhibet, sub in-
sequenti verborum tenore.

*Wir Albrecht von Gottes Gnaden Marggrave ue zu Brandenburg / vnd Burggrave zu Nürnberg / Bekennen für Uns vnd alle Unsere Erben / vnd thun fundt aliermenniglich mit dem Brieff / die ihne ansehen / hören oder lesen / als der Hochgeborne Fürst / Unser lieber Herr vnd Vatter Marggrave Friderich seeliger Gedechnuß / vnd Wir das Closter Keyßheim mit seiner ingehörung / bißhero in Unser Versprechung / Schutz vnd Schirm von Befehlung wegen Keyser vnd König gehabt hant: Also von besonderer Liebe vnd Freundschaft wegen / so Wir haben zu dem Hochgebornen Fürsten / Unserm Lieben Oheim / Herrn Ludwigen Pfaltzgrauen bey Rhein / vnd Herzogen in Nidern vnd Ober Bayern / haben Wir jme das bemelt Closter mit seinen zugehörungen / mit aller Vogtey / Obrigkeit vnd Gerechtigkeith / auch den Beuelchbrieff / den Wir darüber gehabt han / ganz vbergeben / vnd geben ihne die auff vnd vber / in Crafft diß Brieffes / vnd wessen dasselb Closter / mit aller Vogtey / Gerechtigkeith vnd Oberkeit / als der obgenant Unser lieber Herr vnd Vatter seeliger vnd Wir das bißhero gehabt han / an dem obgenanten Unserm Lieben Oheim / vnd sein Erben / vnd verzeihen vns auch darauff der gemelten Unser Gerechtigkeith / willen herkommen vnd gewaltsamb / so Wir biß auff den heutigen Tag darüber gehabt han / für Uns vnd Unsere Erben / jeko vnd hinfür zu allen zeiten: Vnd als Uns auch der genant Unser lieber Oheim / so ein mercklich vnd freundlich Anlehen gethan hat / das Wir billich zum grossen danck von ihn auffnehmen / so bekennen vnd wollen Wir für Uns vnd Unsere Erben / seiner Lieb auch zur Freundschaft vnd Wolgefallen / des obgenanten Closters müßig stehen / vnd wider ihne vnd sein Erben hinfür nimmermehr darnach stellen / noch deß annemen gar vnd gentslich / vngewerde / vnd das zu Brund / haben Wir Unser Insiegel an diesen Brieff thun hengen / vnd Wir Johannes von Gottes Gnaden Marggrave zu Brandenburg vnd Burggrave zu Nürnberg / des obgenanten Marggraff Albrechts Bruder / vnd Wir Margarethæ von denselben Gnaden Gottes Marggravin zu Brandenburg / vnd Burggravin zu Nürnberg / des obgenanten Unserm Lieben Herren / Marggraff Albrechts eheliche Gemahl / bekennen für vns / vnd Unser Erben / daß solch vbergebung des gemelten Closters / mit Unserm guten willen und wissen geschehen / vnd zugegangen ist. Sollen vnd wollen auch / darwider nicht seyn / noch thun / in kein weis / ohn alles gefährde. Vnd haben des zu mehrer Sicherheit / vnd Befand-
nuß*

nuß dieser obgeschriebenen Sach/ Unser Inſigel zu deß obgemelten Unſers lieben Bruders vnd Gemahls Inſigel an diesen Brieff thun hengen. Der geben iſt zu Onolzbach/ an der H. drey König tag/ nach Chriſti Geburt / vierzehnhundert vnd in dem zwey vnd funffzigſten Jahr.

Transſitio à modis transferenda Advocatiam inter vivos, ad species post mortem evenientes. Et hucusque de modis transferendæ Advocatiæ per contractus inter vivos, nunc superest, ut videamus quomodo post mortem prioris Advocati eadem transferatur.

Consistit autem iste modus potissimum in successione tam testamentaria, quam ab intestato.

Quæmadmodum enim jus Patronatus Ecclesiæ per successionem, sive ex testamento, sive absque eo ad hæredes devolvitur tradente nominatim Roffr. ubi supra n. 1. Rol. à Val. conf. 47. n. 6. lib. 1. gloss. in c. pia mentis 16. q. 7. per c. illud 8 de jure patron. Jo. de Anan. in c. 1. n. 2. eod. tit. Butr. in c. quoniam 3. n. 3. de jur. patron. Et c. cum seculum 13. n. 4. ibique Anan. n. 5. ubi communiter id teneri dicit, d. tit. Boich. in c. ex insinuatione n. 2. eod. tit. Tiraq. de jure primog. q. 36. n. 1. Tib. Dec. resp. 32. n. 9. vol. 1. communem dicit Panor. in d. c. 1. alium

Roch. de Curt. in verb. ipse vel is, à quo causam n. 17. Et n. 68. d. t. de jure patr. Covarr. lib. 2. resolut. 18. n. 7. sequitur Schurff cent. 2. conf. 87. n. 4. arg. c. ex literis d. c. cum seculum de jur. patr. Schneid. in tit. Inst. de success. liber. n. 13. Wefenb. conf. 48. n. 10.

Ita etiam Advocatia tutelaris tam ex testamento, quam ab intestato ad successores, uti etiam quotidiana docet experientia, transferri solet.

1132 Quamvis autem et jus Patronatus illud ad quoscunque hæredes transeat, etiam extraneos, uti communiter statuunt Dd. in c. plures post gloss. de jure patron. Innocent. in rubr. extr. de jure patr. in fin. Abb. c. 1. eod. tit. Faris. conf. 48. n. 4. vol. 4. cum aliis concord. Advocatia tamen et ut plurimum devolvitur ad eum hæredem,

1133 qui eam partem, cui Advocatia annexa est, adeptus fuit, Meno. conf. 104. n. 45. vol. 6. ubi ex Tiraq. dicit, jus patronatus regulari ab universitate, ut scilicet ad eum perveniat, qui hæres universalis est, idque propter indivisibilitatem Advocatiæ; Sicut enim et jus Patronatus Ecclesiæ indivisibile reputatur, de quo est tex. in c. 1. Et

1134 3. eod. tit. sicut dicitur de via, itinere & actu, l. via itineris ff. de serv. l. 2. pen. ff. de verb. oblig. l. hæredes §. an ea ff. famil. ercisc. filius 16. q. 7.

1135 Ita etiam et defensio individua est, l. 4. §. ult. l. in executione §. in solidum l. cum ex causa ff. de verb. obligat. Bart. Ruin. & Alc. d. l. 4. §. Cato. eod. tit. Hermanoct. Deus in eod. §. Cato n. 355. Et 671. ubi allegat. l. vulgaris in princ. de furtis idem eo loci tradit Ludovic. Bolognin. n. 20. Ruin. in l. lect. n. 17. post Bart. & alios ib. Socin. n. 132. Bolognet. n. 208. & alios illa probantes & communem dicentes recenset Surd. conf. 150. n. 2. vol. 1.

Quando tamen Advocatia per successionem ad plures hæredes transfertur, tunc plerunque fieri solet, ex multis quidem & gravibus de causis, quas causas ante e-

1136 numeravimus ac supra fusius deduximus, ut illa et penes Seniores de familia, quemadmodum in jure Patronatus sæpe etiam fit, resideat, vel in eum transeat, qui universam capit hæreditatem eo quod jus hoc patronatus reguletur ab hæreditate, etiam inter filios, notante Ant. Timo in scholiis ad Institut. Lancellotti lib. 1. tit. 28. de jure Patron. ad §. successione quoque ubi subdit si in loco aliquo sit consuetudo ut primogenitus solum, & non alii filii in hæreditate succedat, ad eundem etiam exclusis aliis devolvi jus Patronatus. Quare tunc ubi seniores vel Primogenitus, in patronatu præferuntur vi consuetudinis, juniores Advocatiæ non sunt capaces arg. l. si vero 64. §. de viro ff. sol. matr. Et l. commodissime ff. de lib. Et

posth. prout superius de Illustribus ac Generosis D. de Limpurg. diximus quorum semper senior ejusdem propagans Patronus Chombergensis existit, eoque decedente rursus ætate superior ei in Patronatu succedit, quod & in aliis familiis usitatissimum est, exemplo, ut dixi juris patronatus Ecclesiastici.

Ratio porro præmissæ adserptionis quod minores na-
tu, seniore superstite juris protectitii capaces non sint
præter adductas antea, elegantes rationes, haud obscure
etiam inde elucet, quod Advocatia et eo, ut dictum est,
modo, seniori de familia competens, assimiletur privile-
gio ac juri personali, quod et etiam translata re in ali-
um non transtertur, l. 1. §. 1. ff. de contrah. empt. l. 1. §. si
hæres ff. ad Treb. cum multis apud Tiraq. de retract. con-
sang. §. 8. gloss. 5. n. 7. Et per hanc rationem Bart. post
Dyn. in l. inter eos ff. de acq. rer. dom. ait, quod et ven-
dito castro non veniat jurisdictio, quæ competit perso-
næ venditoris, licet contineatur jurisdictio, quæ rei co-
hæret, sequitur Alex. l. 3. in pr. n. 26. ff. de acq. poss. &
dicit Dyn. in d. l. licitatio §. mercatores ff. de pub. quod et
privilegium personæ non transeat in emptorem, secus
autem in privilegio rei, & infert ad emptores salinarum
Ecclesiæ, qui tenentur ad solutionem gabellæ, quamvis
Ecclesia esset immunis, & solvere non teneretur, quod
respectu gabellæ ordinariæ, probat etiam Bart. ibi & est
communis opinio, ut attestatur Tiraq. de retract. con-
san. §. 1. gloss. 13. n. 12. Ruin. conf. 143. n. 18. Et seq. vol.
5. Jo. de Amic. conf. 18. n. 3. ubi ampliatur etiam in gabel-
lis impositis & subrogatis loco collectarum ordinaria-
rum, Boss. in tit. vectigal. sol. qui tene n. 5. Et tit. de pr.
n. 170. Natta conf. 139. n. 19. alios plures refert Rol. à
Val. conf. 61. n. 16. Et seq. vol. 4. & privilegium perso-
nale non transit in successorem, l. quia personale ff. sol.
matr. Dd. in c. ex parte de decim. gloss. in clem. 1. eod. tit.
& mutatione et personæ, extinguitur privilegium, c. pri-
vilegium de reg. jur. in 6. Dynus & Bart. in l. Paulus in
fi. ff. de acq. hæred. in Auth. quas actiones C. de sacro-
sanct. Eccl. ubi Jas. n. 41. comprobatur conclusionem,
quod privatus, succedens privilegiato, non utatur privi-
legio, late Dd. præcipue Alex. in l. quia tale ff. de pact.
Dec. & Cag. in l. in omnib. causis ff. de reg. jur. Tira. in
tract. cessant. caus. part. 1. n. 210. Et seq.

Ampliatur autem principalis de transferendo per suc-
cessionem Protectionis jure conclusio, et non solum pro-
cedat, quoad hæredes sanguinis, sed etiam extraneos, per
not. Pan. in c. cum seculum de jure patr. ubi dicit, in quos-
cunque tale jus transferri, gloss. in l. si operam ff. de oper.
lib. Alex. in venia col. 2. ibique Bald. C. de in jus vo Jas.
in l. precib. col. 16. C. de impub. Arch. in c. considerandū
16. q. 7. Innoc. in c. 1. de jure patr. Et licet hi loquan-
tur de jure patronatus Ecclesiastico; tamen ob paritatis
rationem etiam in jure protectionis procedunt.

Secundo ampliatur hæc determinatio, ut non solum
procedat et in hæredibus masculis, sed etiam fæminis arg.
gloss. in q. 6. ubi Zab. & Dd. in clem. si. de jure pa. Eo
maxime casu, quando nullus masculorum superest & fæ-
minæ universalis hæreditatis successio defertur. Nam,
mulier ita est capax et hujus juris, sicut & masculus arg.
eorum quæ sanxit Justinianus Imperator, qui huic sexui minas
cum virili æqualia successionum emolumenta concessit,
l. maximum vitium, Et l. pen. C. de suis Et leg. Nov. 118.
Abbas expresse in c. nobis n. 3. de jure Patronatus.

Quamvis enim fæminæ per se bella non gerant, nec
officia civilia publicave sustinere soleant, l. fæmina ubi
Dd. ff. de reg. jur. prout etiam personæ et Ecclesiasti-
cæ tot. tit. ne cleric. vel monach. tamen utrisque fre-
quenter occurrit necessitas tuendi sua per alios, bellis
gerendis officiisque civilibus subeundis idoneos, quod-
ve per alios faciunt, perinde est, ac si fieret per ipsas c.
qui per alium. de reg. jur. in 6.

Et docent non solum antiquitatis historiæ (quarum
 1146 plures refert † Jacob Orloshausen ICtus clarissimus
in illustri suo respons. An fœm. ab eisve descendit. in
 1147 *success. acie mulieb. cap. 9.* fœminas † non solum Ci-
 vitates maximas & amplissima regna gubernasse, atque
 ab injuria hostium pugnando vindicasse, sed & nostri
 1148 temporis exempla testantur, quod † multis in regnis
 quæ nuncupatim etiam *in Cap. VII. de fœminis Advoca-*
tiæ capacibus commemoravimus, fœminæ etiam jure
 1149 hæreditario succedant.

Et nostro hoc sæculo † Reginam Elisabetham An-
 glia sceptra tenuisse per multos annos pro tribunalis jus
 dixisse, & terra marique contra potentissimos hostes
 prælia gessisse vidimus.

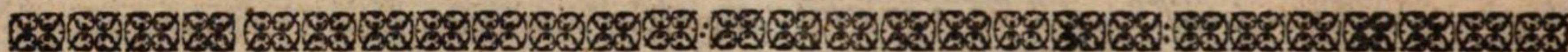
1150 Quod ipsum etiam hodie † in Abbatisa receptum
 esse eamque jurisdictionem & dignitari suæ annexam
 habere administrationem, Summus probat Pontifex
in c. indemnitatibus 42. in 6. Jacob Orloshaus. d. c.
9. numer. 17.

Limitatio Prædicta tamen de transactione Advocatiæ per
decisionis. successionem, singulariter limitantur, ut locum non
 habeant, quando in conventionem Protectionis ex-
 1151 pressum est, quod † solus ille, cum quo conventum
 fuit, Advocatus esse debeat: Tunc enim jus cliente-

lare cum persona extinguitur, & ad ipsius hæredes non
 transit.

Quoties † enim aliquid additum est, ex quo apparet, 1152
 contrahentes ad propriam ipsorum personam respec- *Ratio limi-*
 tum habuisse, & ad semetipsos contractum coarcta- *tationis.*
 re voluisse, toties obligatio, quæ ex sui natura etiam hæ-
 redes comprehendit, propter verba illa restrictiva,
 ad hæredes non transit, l. 7. §. pactorum, l. si unus §.
 pacta ver. ante omnia ff. de pactis l. si necessarias §. de
 vendendo ff. de pign. act. l. non solum §. tale ff. de lib.
 legata. Bart. & Ang. in l. si sic stipulatus ff. de verb. oblig.
 Ruin. cons. 41. nu. 36. vol. 1. Tiraq. de retract. §. 1. gloss.
 6. num. 2. cum seq. Hinc etiam Bodin. lib. 5. c. 6. de Re-
 pub. affirmat Tabulas patrocini cum antecessore pacti
 à novis Principibus ratificari debere, alioquin Patro-
 cinium morte clientis æque ac Protectoris dissolvi, qua
 de re nos *infra in Cap. 16. de modis dissolvendæ Advoca-*
tiæ latius tractavimus.

Et hucusque de forma Advocatiæ & quibus illa
 modis acquiratur, & constituatur, formataque &
 acquisita in alios transferatur, abundanter diximus,
 nunc instituta Methodus nos admonet, ut de fine
 & effectibus Protectionis juris in sequenti capite aga-
 mus.

C A P V T X.

De fine Advocatiæ & ejus effectibus.

S U M M A R I A.

Finis Advocatiæ triplex consideratio, nempe respec-
 tu Advocati, Advocati & clientum, n. 1.
 Finis cujuscunque rei præcipue duplex; Principalis
 & conferens, 2.

Finis Advocatiæ principalis est salus & communis reipu-
 blica utilitas, 3. & 6.

Insidiari alterum alteri, homines ad societatem & com-
 munionem nati, ex naturali ratione nefas, judicant,
 num. 4.

Defensionis non simplicis, quæ etiam brutis convenit, sed
 justa Florentinus in l. 3. ff. de just. & jur. mentionem
 facit, 5

Finis Advocatiæ conferens sit ipsa defensionis præstatio &
 executio, 7

Finis conferens seu medius præparat viam ad finem prin-
 cipalem, 8

Finis in moralibus habet rationem principii, & prima re-
 rum causa decitur, 9

Finis hominis duplex: ultimus & medius, 10

Finis ultimus, ad quem omnes hominum actiones referen-
 dae sunt, est Deus, 11

Hominibus assiduo curandum & invigilandum est, ut vi-
 tiis fugatis virtutibusque apprehensis ad Deum, bono-
 rum omnium fontem perveniant, 12

Finis medii duplex iterum consideratio, conjuncta & se-
 juncta, 13. & 15

Christianus in fine medio ultimum etiam respicit, 14

Finis & officium protectoris quomodo inter se distin-
 guantur, 16

Actus cujusque finis duplex, ex intentione, & præter in-
 tentionem, 17

Finis intentionalis Advocatiæ est, ut clientes infirmiores
 ab aliorum violentiis tuti existant ac defendantur, 18

Finis præter protectoris intentionem contingens, est occisio
 eorum, qui clientibus vim faciunt, 19

Utrum Defensio clientum etiam occidendo oppressio-

res, protectoribus permessa sit, si eos aliter tueri non
 possit, n. 20.

Decisio affirmativa ibid.

Probatur n. 23. 24. 25. 26

Objectiones duæ in contrarium motæ resolvuntur, 27. & 28
 Vim vi omni jure repellere licet, etiam interimendo ag-
 gressores, 21

Defensor non habet stateram in manu, ut ad æquilibrium
 defensione uti possit, 22.

Milites pro Clientibus pugnantes meditandi tempus non
 habent an eorum intentio in occisionem hostium ut fi-
 nem, vel in vitam ac rerum Clientelarium conservatio-
 nem dirigatur, ibid.

Fur nocturnus impune occidi potest, si occisor ei sine suo pe-
 riculo parcere non potuit, 23

Latrocinantem, qui inferenda cadis voluntate præcessit,
 occidere jure permissum est, 24

Moderamen inculcata tutela non excedit occidens in va-
 forem rerum suarum, si aliter eas absque periculo suo
 tueri non potuit, 25

Propter defensionem rei vilis & modica non licet aggresso-
 rem occidere, 27

Finis operis & operantis diversus esse potest, 29

Finem operis & operantis conjungere debet protector, 30

Protectores non terreni lucri causa sed pro æterna merce-
 de Monasteriorum defensionem suscipere debere, ex-
 emplis ostenditur, 31. & 32.

Clientum Tutelarium quisnam sit finis assumpti protecto-
 ris, 33

Opera ad commodum patronorum exiguntur à libertis, 34

Fides, sacra res, per quam tuto habitatur civitates sub, 34

Fidem frangere etiam summa utilitatis causa, nec Prote-
 ctori nec clientibus licet, ibid.

Clientes hodierni Patronis suis ob susceptam eorum de-
 fensionem ad quidnam generatim extra pacta con-
 venta obligati sint, 35

Clie-

Clientibus à patronis debita, vel in omittendo vel committendo consistunt. sub eodem.

Hac recensentur, n. 36. usq. ad n. 135.

Illa vero, quæ in omittendo consistunt, tractantur à n. 135. usq. 337.

Protektoris persona clientibus semper honesta & sancta esse debet, 37.

Clientes protektorem in jus vocaturi, & omittentes veniæ petitionem, an pœnam legis 50. aureorum incurrant? n. 37.

Affirmativa, 39.

Refellitur, 64.

Negativa approbatur, 51 & 59.

Venia aliquem in jus vocandi qualiter à iudice impetrandæ, & quid sit ejusmodi venia petitio? 38.

In jus vocari non possunt sine jussu Prætoris persona, quibus reverentia præstanda est, 40.

Restringe, ut n. 65.

Libertus patronum absque venia petitione in jus vocare non potest, 41.

Jura casibus similibus accommodari, & nova per vetera explicari non est novum, 42.

Vasallus dominum sine venia in jus vocari non potest, 43.

Et probatur præjudicio Camerali, 44.

Contrarium approbatur, n. 93 & 94.

Domini feudorum patronis comparantur quoad collata beneficia, 45.

Vasallus domino præstat juramentum, se nunquam ex persona sua aliquid adversus honorem & commodum domini facturum, 46.

Defensor civitatis in jus vocari non potest, nisi prius petita venia, 47.

Defensor civitatis loco parentis habetur, 48.

Defensores civitatis ex quibus olim electi fuerint, 49.

Defensorum civitatis munus præcipuum, curare, ne tenuiores à potentioribus opprimantur, 50.

Actionem regulariter quilibet contra alium etiam non petita venia instituere potest, 52.

Consensum vel licentiam alterius in actibus suis regulariter nemo requirere tenetur, nisi jure id expresse provisum sit, 53.

Protektor non est de personis enumeratis in Edicto Prætoris, quæ sine venia agere nequeunt, 54.

Protektorem à clientibus in jus vocari non posse, nisi petita venia nullo jure cautum reperitur, 55.

Parentem, patronum & reliquos non petita venia in jus vocans plectitur pœna 50. aureorum si solvendo sit, 56.

Si non sit solvendo, pœna corporali, 57.

Qui non habet in are, luat in corpore, 58.

Pœna nemini irroganda nisi in casibus à jure expressis, 60.

Non expressa omissa censentur, cum quis ea exprimere potuisset, si voluisset, 61.

Edictum prohibitorium de in jus vocando videtur intelligendum de jure antiquo in iudicium tradendi, 62.

Venia petitio est ritus juris vetustissimi per prætores Romanos in honorem parentum & patronorum introductus, 63.

Edictum prohibitorium de in jus vocando quousque extendatur, 65.

Magistratus sine venia à subjectis in jus vocari possunt, 66.

Parocho honorem ac reverentiam debent Parochiani, 67.

Parochus à parochianis sine venia conveniri potest, 68.

Idque observatur quotidie in Consistoriis Ecclesiasticis, n. 70.

Contrarium asserentes improbantur, 69.

Stylus curiarum communis pro lege observatur, 71.

Præceptoris persona semper honesta & sancta discipulo esse debet, 72.

A parentibus habemus, ut vivamus, à præceptoribus autem, ut bene & virtuose vivamus, 73.

Alexandri Magni egregium Apophthegma de præceptore suo Aristotele, 74.

Alexander Severus Vlpianum præceptorem patris loco habuit, ac patris nomine appellavit, 75.

Præceptores non corporum, sed animorum ac mentium parentes sunt, 76.

Discipulus præceptorem sine venia in jus vocare potest, 77.

Limitatur à Dd. ut n. 78.

Noverca & vitricus sine venia in jus vocari possunt, 79.

Contra novercam & vitricum actiones famose institui possunt, 80.

Noverca privignis plerumque malo sunt, 81.

Contra patriam & fiscum venia non petita actio institui potest, 82.

Patria plus obtemperandum quam parentibus, si utriusq. parere non possumus, 83.

Noverca natura invida, crudeles, truces, terribiles, hostes & inimica privignorum, 84.

Edictum prohibitorium de in jus vocando personam patroni expresse continet, 85.

Expressio & inclusio unius est exclusio aliorum, 86.

Reservatio unius est abdicatio aliorum, 87.

Legum privilegia non sunt extendenda ultra casus, de quibus speciatim loquuntur, 88.

Lex quod non dicit, nec nos dicere debemus, 89.

Patronus Ecclesiasticus edicto prohibitorio non continetur, 90.

Contrarium adstruentes improbantur, 92.

Edictum in patronum Ecclesie sine venia petita experiri potest, 91.

Defensorum civitatum munus & potestas, 95.

A defensoribus civitatum ad protektores in singulis non recte arguitur, 96.

Clientes ante extrajudicialiter de officio faciendo commoveri protektores, quam eos in jus vocent convenientius est, 97.

Idem in vasallo jura feudalia statuunt, 99.

Veniam ante institutam actionem præfari reverentia est, habetque rationem naturalem, 98.

Clientis in testem productus adversus protektorem vel contra, an recte à testimonii dictione absteineat? 100.

Affirmativa, 101. Negativa, 107.

Clientis olim contra patronum jus non dicebat, nec actionem instituere poterat, 102.

Libertus contra patronum testificari non potest, 103.

Clientis forensis adversus Advocatum causa testimonium dicere non potest, 104.

Contra, n. 124.

Testimonium qui pro nobis dicere non possunt, si nec contra nos in testes admittuntur, 105.

Declara, ut n. 125.

Clientulus non potest esse testis pro suo avvocato, 106.

Ad testificandum quilibet admittitur, qui à lege vel canone nominatim non est prohibitus, 108.

Idq. procedit tam in civilibus quam criminalibus, 109.

Licita omnia sunt, quæ lege aut decreto non inveniuntur prohibita, 110.

Clientem contra protektorem in testem produci, nullo jure prohibitum reperitur, 111.

Clientis contra protektorem, vel contra, ad testimonii dictionem multo magis admittitur, stante inopia aliarum probationum, 112.

Testificandi munus est publicum, 113.

Testimonii dictio cuilibet etiam invito, qui nominatim non est prohibitus, imponi potest, 114.

Idque ob utilitatem publicam, ne veritas occultata iacturam patiatur, 116.

Testimonium dicere recusans parti tenetur ad interesse, 115.

Veritas res est sacratissima, & reipublica valde necessaria, 117.

- Veritatem occultare est peccatum mortale, n. 118.*
Cientes non tenentur ad occultandam veritatem in commodum protectoris, vel ad juvandum eum, ut aliena cum iactura locupletetur, 119.
Contrariorum dissolutio verioris opinionis est confirmatio, 120.
Ad clientibus priscis ad clientes tutelares hodiernos non in omnibus arguitur, 121.
Clientum veterum & tutelarium diversitas, 122.
Aliberto ad clientem tutelarem argumentum non strin- git, quando disparitas assignatur, 123.
Ratione cessante, cessat quoque juris dispositio, 126.
Clients contra protectorem, vel è contra, rectius abstin- et à testimonio, si veritas causa per alios testes sufficien- ter constare possit, 127.
Quod ipsum quoque de Advocato forensi statuitur, 129.
Testimonio suo sine necessitate ledere eos, quibus defensio, reverentia ac honor debetur, in verecundum videtur, 128.
Cientes an impune contra protectorem, vel è con- tra actionem famosam instituere possint? n. 130.
Vasallus dominum actione famosa convenire non potest, secundum Zasium, 131.
Cientes actione famosa Advocatum convenire nulla le- ge prohibentur, 132.
Prohibitum quod non est, permissum censetur, 133.
Cientes, actione doli furti, vel simili famosa Protecto- res suos pulsaturi, conventionem suam verbis in nu- dum factum directis, temperare debent, 134.
Cientes debent protectoribus reverentiam ac exhibitio- nem honoris. 135. (136.)
Cientes quasi colentes, & patroni quasi patres dicuntur, Amor ubi non apparet, officium personatum est sub 136.
Cientes Patronorum majestatem comiter observare te- nentur, ibi.
Observare comiter, quid sit, ibid.
Protectores qua de causa Clientes suos Liebe Getreue vocent, ibid.
Cientes quatenus subditorum appellatione veniant, ibid.
Cientes an protectoribus suis iuramentum clien- telare, Schirmspflicht/præstare teneantur? n. 137.
Affirmativa, 138.
Negativa approbatur, 143.
Cientes antiquitus protectoribus suis iurejurando obli- gabantur, eod. n. 138.
Hallenses Suevorum Advocatia Monasterii Chomber- gensis privati subditos Chombergenses iuramento Cli- entelari sibi præstato relaxare iussi, 139.
Chombergenses subditi Baronibus de Lympurg Advocatis eorum ratione protectionis olim iurejurando devin- cti, 140.
Quod tamen ultra protegendum jus nullatenus extende- batur, ibid.
Quin hodie plane in desuetudinem abiit, ibid.
Cientes, Patronis ad conventum annuum honorarium solvendum ex iuramento plerumque obligantur, 141.
Iuramentum tale nec Homagium, neque assurationis, neque fidelitatis censetur, ibid.
Iuramento tali nulla superioritas vel jurisdictio in Clie- tes Patrono acquiritur, ibid.
Consiliarius Principis, in realibus & personalibus actio- nibus officium ejus non concernentibus ei quo ad juris- dictionem non est subiectus, ibid.
Iuramentum non omne quod de fidelitate præstatur, ei cui iuratur jurisdictio tribuit, 142.
Cientes an patronis etiam ad mutuum auxilium neces- sitatis casu præstandum obligati sint? n. 144.
Affirmativa, 145. Negativa 153.
Clients & protector sunt correlativa, eod. n. 145.
Correlativorum in uno dispositum, censetur etiam dispo- situm in altero, n. 146. & 174.
Intellige, ut n. 160.
Dominus feudi regulariter vasallo ad omnia tenetur, ad qua vasallus domino obstrictus est, 147.
Declaratur, ut n. 161.
Inter vasallum & dominum est mutua obligatio, 148.
Contra, n. 162.
Dominus feudi & clientes quoad auxilii expectationem aequiparantur, 149.
Paritas rationis eandem inducit juris dispositionem, 150. & 195.
Cientes nonnullis in locis protectoribus ad sequelam, zur Folge/obstricti sunt, 151.
Quod tamen regulariter non procedit, 156.
Chombergenses subditi protectorem suum dominum de Lympurg bello implicatum sequi tenentur, 152.
Intellige, non ex vi tutela, sed ex transactione & jure fa- miliaritatis, ut n. 162.
Cientes non habent à protectore salarium, ut ei defensio- nem exhibeant, uti protector à clientibus, 154.
Contractus claudicare non debent, 155.
In contractibus servanda proportio & equalitas, 156.
Cientes ad protectorem tuendum nisi singulari pacto ad id se obligaverint, non tenentur, 157.
Patronus ad operas liberto non tenetur, 158.
Aliberto ad protectorem argumentum validum ibid.
Obligatio ad mutuum auxilium magis confederationem quam Advocatiam sapit, 159.
Dominus vasallum, secundum quosdam, non ex necessi- tate obligationis, sed ex sola urbanitate defendere tenetur, 161.
Dominus vasallo iuramento fidelitatis non est devinctus, ut e contra, 163.
Vasallus domino ratione feudi subiectus est, 164.
Subditos suos eorumque jura quilibet contra aliorum in- jurias defendere tenetur ibid.
Feudum, quoad dominium directum, pertinet ad domi- num, ibid.
Sequela superioritati cohaeret, & jurisdictionem arguit, 165.
Cientes an ratione protectionis tutoribus teneantur præstare collectas? n. 168.
Affirmativa, 169.
Negativa approbatur, 175. & 181.
Collectae regulariter præstantur ob protectionem & tuitio- nem ei qui exhibet defensionem, 170.
Declaratur, 161.
Schutz & Schutzung sunt correlativa, 171.
Correlativorum uno posito ponitur & alterum, 172.
Abbas ac conventus Monasterii Brumbach Comitib. Wertheimii Protectorib. suis collectas solvunt, 173.
Declaratur, sub n. 191.
Abbas & conventus Schonthalensis per Electorem Mo- guntinum Advocatum suum collectantur, 174.
Declaratur sub n. 191.
Protector penas, aut multas non potest exigere à clien- tibus, 176.
Multa jurisdictionis fructus sunt, eamque sequuntur, ibi.
Collecta non possunt exigi à collectante, nisi de bonis, in qui- bus is jurisdictionem habet, 177.
Civitas non potest imponere collectas præcibus, qua sunt extra territorium ejus, 178.
Collecta imponitur ratione jurisdictionis competentis in personas obligatas principaliter ratione rerum, 179.
Collectarum fundamentum est jurisdictio, 180.
Jurisdictio quamprimum in esse producta est, publicarum functionum fructus generat, ibi.
Collectandi jus est munus extraordinarium, quod imponi- tur principaliter incolis & subditis, 182.
Per collectarum impositionem rei familiaris secreta pan- duntur, ibid.

Collecta pro modo facultatum & viribus patrimonii imponenda, *ibid.*
 Protectorem Clientum secreta perscrutari inconueniens est, *ibid.*
 Rei familiaris utilitatem detegi, vel diuitias inuidia subijcere, grave est, *ibid.*
 Jus gabellas imponendi & exigendi arguit imperium, 183.
 Collectarum impositio pendet a subiectione, 184.
 A collectarum exactione deprehenditur locum collectas solventem esse de territorio seu jurisdictione civitatis, 185.
 Collectarum impositio est fructus jurisdictionis & non possunt imponi, nisi ab eo, qui jurisdictionem habet, 186.
 Non collectantur nisi subacti, 187.
 Collectarum exactio jurisdictionis & earundem solutio subiectionis est tessera sub n. 187.
 Subiectio & ius superioritatis potissimum probantur ex iure collectandi, *ibid.*
 Cessante ejusmodi onerum impositione, cessat quoque subiectio, *ibid.*
 Forenses ab onere collectarum regulariter immunes sunt, 188.
 Nisi consuetudine, statutis vel privilegiis aliter obtentum fuerit, *ibid.*
 Ecclesiastici clientes minus quam saculares collectari possunt, 189.
 Clientes ad solvendas collectas metu adacti in futurum eas prestare non obligantur, *ib.*
 Murmuratio tacita prescriptionem interrumpit, *ib.*
 Timens non affirmat si absque periculo reclamare non possit, *ibid.*
 Collecta provinciales Landsteuer à clientibus protectori debentur, 190.
 Landsteuer sunt munus patrimoniale quod etiam forenses prestunt, *ibid.*
 Forenses pro custodia terrarum, in alieno territorio pradia habentes, collectantur, *ib.*
 Consuetudo ejus rei, in Gallia, Italia & Germania *ibid.*
 In materia collectandi consuetudines locorum potissimum attenduntur, *ib.*
 Magistratus quilibet Regalia & superioritatem habens in suo territorio, iure collectandi utitur, 191.
 Clientes privati, clientelæ renunciantes, alioque domicilium transferentes, an protectoribus suis ratione defensionis exhibitæ jura migrationis, den Abzug / pendere teneantur? n. 192.
 Affirmativa, 193.
 Negativa, 207.
 Clientes privati, die Schirmsverwandten / non minus quam subditi, iurium ac privilegiorum loci participes sunt, 194.
 Patronus in bonis libertorum habet tertiam partem bonorum in remuneratione prestiti patrocini, 196.
 Civis Domicilium mutaturus Magistratui, à quo discedit pensionem aliquam, Nachsteuer / oder Abzug dictam pendere cogitur, 197.
 Dominos territoriorum, ratione protectionis & libertatum concessarum ab emigrantibus honorario aliquo recognosci iure antidotali æquum est, 198.
 Consuetudo der Nachsteuer approbatur recessu Comitiorum Imperii, 199.
 Emigrantium bona ut sint libera, salvum sit domino id, quod pro iure emigrationis solvi solet, æquum est, 200.
 Clientes in territoriis protectorum habentes domicilium, sunt incolæ, & iisdem legibus ac oneribus obstricti sunt, 201.
 Judei die Schirmsverwandten / statutis locorum, instar aliorum, ligantur siue sint favorabilia siue odiosa, 202.
 Judei Christianorum Principum legibus subiecti sunt, n. 203.

Incolæ renunciantes incolatui, Magistratui aliquid pro emigratione pendere coguntur, müssen nachsteuern / 204.
 Dispositum in cive & subdito, habet etiam locum in incolâ, 205.
 Incolæ ligatur statutis loci, ubi est incolæ, 206.
 Clientes propter solutum annuum honorarium, Schußgeldt / pro emigrationis iure protectori nihil ultra numerare tenentur, 208. & 210.
 Judei res suas alio transferentes nulla pendunt jura migrationis, 209.
 Incolæ dupliciter consideratur: proprie & improprie, 211.
 Incolæ proprie dicitur, qui aliunde veniens constituit sibi domicilium in loco aliquo, nec tamen jura civitatis redimit, sed vel gratis, vel certo annuo tributo inibi habitat, 212.
 Incolæ improprie dicitur, qui aliunde oriundus, aliena civitatis civis efficitur, 213.
 Civis assumptus pro originario habetur, 214.
 Privilegia concessa civibus an competant etiam incolis? 215.
 Incolæ proprie sumptus ad pendenda migrationis jura non obligatur, secus in aliis, 216.
 Incolæ jura civium redimere nolens ultra annum non toleratur, 217.
 Civium & incolarum diversitas, 218.
 Civis an duarum civitatum civis esse possit? num. 219. & 221.
 Domicilium duobus in locis iure civili quis habere potest, 220.
 Clientes an protectoribus exigentibus Albergariam atque fodrum gratis exhibere debeant? n. 222.
 Affirmativa, 258. & 269.
 Negativa, 281.
 Albergaria quid sit de iure Canonico? 223.
 Albergaria pro hospitatioe. & albergare hospitari, vel in domum recipere, Germanis significat, 224.
 Albergaria seu hospitatio ejusmodi accensetur oneribus realibus, 225.
 Albergaria olim militi in expeditionem eunti vel hybernanti tribuebatur, 226.
 Albergaria est onus expensarum Comiti ad castra provincie eunti ad audiendum querelas subditorum prestari solitum, 227.
 Albergamentum secundum Ant. Solam idem est quod contractus emphyteuticus seu censiticus, 228.
 Albergare idem aperire significat, unde albergare facultatem aquagii, est concedere vel derivare, 229.
 Albergamenti jus est & reservatio apertura castri der Öffnung à domino facta, secundum Scharhardum, 230.
 Albergariam nos accipimus, cum clientes protectori cum comitibus suis tenentur dare hospitium esculen. a & poculenta, vulgo die Agung / 231.
 Fodrum est nomen Germanicum à vulgari verbo Futter / quod est pabulum equorum denominatum, 232.
 Fodrum, secundum Petrum de Vineis, dicuntur res vitæ necessaria ad Imperatoris exercitum, 233.
 Fodrum Hottomanno, Cujacio & Gothofredo est collatio extraordinaria ad expeditionem Imperatoris, 234.
 Fodrum inter regalia refertur, 235.
 Fodri collatio ad militiam temporibus priscorum Regum Francie in frequenti usu fuit, 236.
 In cuius locum temporibus Caroli Magni indictio pecuniaria suffecta, 237.
 Hospitatura est munus hospitii recipiendi, 238.
 Hospitia & munus hospitum priscis temporibus publice à magistratu assignabantur, 239.
 Hospitatura olim patrimonii, non persona onus censebatur, 240.

Hospitatura est amicitia juxta quoddam, ut amici à patria recedentes ad amicorum hospitium diverterent, & eosdem ad sua quoque reciperent, 241.
Elemporia sive Elemporia quid, 242.
Hospitaturi ad amicos olivam in pacis signum gestare soliti, 243.
Hospitatura juxta vetustissimum fuisse ex Homero traditur, 244.
Hospitii necessitudo olim tam inter publicos populos ac Civitates, quam privatos, amicitia jungenda causa contracta, 245.
Hospitii juxta antiquorum tessera amicitia, 246.
Hospitibus olim data est tessera dimidiata, qua ad hospitium allata hospes & amicus agnoscebatur, 247.
Hospitii juxta etiam ad posteros transibat, 248.
Hospitii juxta violans tesseram hospitalem confregisse dicebatur, 249.
Hospitalis Deus quis? 250.
Jupiter Xenius, Philias Hetericus, Homognius Phratrius, Enchorcius quare & unde dictus? 251.
Hospitii insigne dextera, 252.
Hospitii juri non nisi gravissimas ob causas renunciare licitum, 253.
Hospitii juxta nulla ratione, nisi renunciatum, dissolvebatur, 254.
T. Quintius Crispinus Romanus cum Badio Campano ob intercedentem hospitii necessitudinem manus consere re detrectat, 255.
Außspann est mansio in pradio, fundo aut monasterio aliquo antiquitus constituta, 256.
Mansionatici vel mansiones sunt loca, in qua quis ex consuetudine vel ex proprietate aut contractu aliquo divertendi juxta habebat, 257.
Herrberg, Nachtsfeld/hospitatio id quod Germanico Ludovici Imperatoris diplomate ostenditur, vulgariter dicta ibid.
Advocati olim ad placitandum euntes in loca monasteriorum habebant juxta albergaria, 259.
Exornatur exemplis Monasterii Ottenbeuren, 265.
Reichenau, 266. Chomberg, ubi certa victualia loco der Ähung protectori porrigebantur, 267. & Hirsavug, 268.
Imperatores olim celebrarunt conventus ad justitiam faciendam, 260.
Illustratur exemplis, 261. & 262.
Juxta der Ähung unde introductum? 263.
Juxta der Ähung non male assignatur imperio mixto, 264.
Lamersheimiorum familia in Monasterio Maulbrunnensi juxta hospitandi habet, 270.
Maulbrunnense Monasterium à Walthero de Lamersheim in pago suo Eckenweiler anno 1148. conditum, n. 271.
Guntheri de Leyningen Episcopi Spirensis fundationis diploma super monasterio Maulbrunnensi, 272.
Lamersheimiorum familia ante 500. annos Baronatus dignitate illustris extitit, 273.
Lamersheimii Advocati Monasterii Maulbrunnensis, 274.
Wirttembergenses Comites ejusdem Advocati, 275.
Rupertus Comes Palatinus ejusque successores ejusdem Advocati per annos 130. n. 276.
Herbipolensis Præpositus Præfecto Brandenburgico in Kreglingen ob protectionem aliquot pagorum ad Mœnum sitorum quotannis ter per 24. horas albergariam præstare tenetur, 277.
Wertheimii Comites Monasterii Brumbach asserti Protectores, Fron/ Lager Dtenst/ Ähung Keyß sambe der öffnungs Berechtigkeit / in eodem se habere prætendunt 278.
Clavium recipiendarum juxta vacante Abbacia similiter sibi vendicant, 279.
Clavium traditione, domus, & rerum in ea inclusarum possessio quatenus acquiratur, 280.

Clavium traditio ut operetur translationem possessionis qua requirantur, eod.
Albergaria juxta infert imperium, & coharet superioritati, 282. & 287.
Principi soli regulariter licet hospitium gratis designare, ib.
Princeps solus immunitatem hospitatura & receptionis militum alicui concedere potest, 283.
Authori ejusque heredibus ejusmodi immunitas à Ferdinando II. Imp. concessa ibid.
Protector securitate & immunitatem à militis transeuntis receptione & præsidii impositione in præjudiciu Principis vel ordinarius Magistratus dare non potest, ibid.
Vasalli minores domino ejusque familia advenienti tenentur dare hospitium, Ablager/ Sutter/ vnd Mahl/ 284.
Juxta der Ähung Collegium Chombergense in pagis quibusdam usurpat in suos subditos ratione Voigtheica jurisdictionis, 285.
Vasallus tenetur dominum hospitio excipere, & victualia pro pretio communicare, 286.
Albergandi jure clientes à suis protectoribus non onerandos sub pœna excommunicationis prohibetur in c. præterea, 23. de jur. patr. 288.
Albergandi jure Subadvocatis Chombergensibus interdictur à Rudolpho Episcopo Herbipolensi, 289.
Idem Advocatis Monasterii Hirsavug. ab Henrico Romanorum Rege, 291.
Advocatis omnia vetantur, qua in jure non reperiuntur permessa, 290.
Onera potius restringi quam ampliari debent, 292.
Onere duplici nemo aggravandus, 293.
Jura etiam competentia amittuntur per non usum ejus, qui eorum usurpandorum potestatem habuit, 294.
Albergaria vel fodri jure competenti uni vel non uti est in utentis vel non utentis mero arbitrio & libera facultate positum, 295.
Facultatis mera & liberi arbitrii qua sunt, non præscribuntur, 296.
Declara, ut 297.
Privilegio seu jure sibi concessio longo tempore non utens, id sponte sua amittit, 298.
Albergandi juris abusus in Monasteriis, 299.
Monasteria non ad canes & equos alendos & aulicorum voracitatem, sed ad cultum divinum instituta sunt, 300.
Hospitationis nimie avertende modus argutus & festivus per Herboldum Abbatem Murhartensem usurpatus, 301.
De vitis generalis disputatio nullius persona continet injuriam, 302.
Causa sublata cessat effectus, 303.
Albergaria juxta an Advocatis olim jure familiaritatis vel ex debito fuerit exhibitum, incertum est, 304.
Hospitio suscipiens Episcopum vel nobilem aliquem in domo sua non obligatur per hoc, ut suscipiat etiam in futurum, 305.
Faciens quippiam sponte, quod facere potest jure communi postea denuo non vult facere, ad id compelli non potest, 306.
Hospitatus qui est pluries apud amicum ex familiaritate non potest illum cogere ad denuo hospitandum, n. 307. & declaratur, 308.
Imperatorem hospitio quilibet recipere tenetur, 309.
Albergandi juxta protectori à clientibus non debetur, nisi speciali pacto conventu, aut longo usu præscriptum sit, 310.
Clientes an protectorem ad inopiam lapsum alimentare teneantur? n. 311.
Affirmativa, 314.
Negativa, 328.
Alimentorum nomine non tantum victus, sed & cætera quoque onera & vita necessaria continentur, 312.

Alimentorum nomen omnia complectitur, sine quibus corpus humanum sustineri non potest, & quæ hominum natura demonstrat, 313. (tur, 315)
Libertus patrono indigenti ad præstanda alimenta tenetur, Patroni alendi obligatio à jure civili & naturali descendit, 316.
Beneficienti vicissim rependendum beneficium, 317.
Libertus negans alimenta patrono redigitur in pristinam servitutem, 318.
Vasallus domino egenti ad exhibenda alimenta videtur obnoxius, 319.
Contra, n. 329.
Alimenta denegans necare dicitur, 320.
Dominus vasallum alere debet de fructibus feudi ad se reversi, 321.
Feudum est beneficium, 322.
Antidotalis obligatio producit necessitatem alendi, 323.
Ecclesia alit patronum ad egestatem prolapsam, 324.
Patrono pinguiora alimenta præstat Ecclesia, quam aliis faciat, 325.
Patronus Ecclesia petit alimenta ab Ecclesia officio iudicis, 326. (327)
Similitudo eandem inducit dispositionem ac iudicium, Vasallus alimenta denegans domino feudo non privatur, 330. & 332.
Lege quod cautum non reperitur, nec observatur, consuetudine non est de novo inducendum, 331.
Amicus amicum & tutor pupillum ad egestatem prolapsam alere nequaquam tenetur, 333.
Jure quod non est constitutum, nec more receptum, id haud temere asserendum est, 334.
Onera non sunt multiplicanda, 335.
Res qualibet ab initio libera præsumitur, 336.
Interpretatio rerum sic facienda, ut servitus quanto minor fieri potest, inducatur, 337.
Pro libertate potius standum quam contra libertatem, 338.
Cientes tempore constituta tutela ad alimentandum protectorem ad inopiam reductum sese obligare voluisse, non est verisimile, 339.
Interpretatio capienda est, quæ non repugnat verisimili, 340.
Clientum onus ultra pacta conventa porrigi non debet, 341.
A tenore verborum in contractu appositorum non est recedendum, 342.
Equiparatio generalis non habet locum in iis, quæ competunt jure speciali, 343.
Patrono liberti & Ecclesia alimentandi jus speciali juris privilegio concessum est, 344.
Advocati Tutelares ratione susceptæ vel commissæ ipsis defensionis quidnam juris consequantur, ante n. 345.
Advocatia quid potestatis tribuat, & ad quid sibi invicem Advocatus & clientes teneantur, ex pactis & consuetudine locorum discendum est, 346.
Advocatia effectus potissimus est jus ac potestas defendendi clientes, 347.
Protectores in iusta Clientum defensione hostes eorundem mutilantes vel occidendos de damno non tenentur, 348.
Defensio omni jure permissa est, 349.
Defensio nec lege, nec statuto, nec etiam per Principem tolli potest, 350. (351)
Jure suo qui utitur nemini damnum vel injuriam facit, Executio juris non habet injuriam, 352.
In defensione damnum datum non defensoribus sed occisus est imputandum, 353.
Protectores annum hodie etiam administrationi bonorum clientelarium sese ingerere possint ac debeant? n. 354.
Affirmativa, 355. Negativa, 359. & 263.

Patroni seu fundatores Ecclesiarum habent jus providendi bona Ecclesiastica, 356.
Advocatis Principibus in cœnobis sub eorum districtu sita competit administratio temporalium, secundum Thomam Michael, 357.
Declara ut 2. 385.
Adeo, ut sine illorum consensu bona immobilia Monasteriorum alienari aut oppignerari non possint, 358.
Princeps vel alius laicus rerum Ecclesiarum dispositionem seu dominationem sibi vindicans, ut sacrilegus habetur, 360.
Advocati Ecclesiarum & similes persone bona Ecclesie invadere & super iis aliquid disponere prohibentur, 361.
Ecclesiasticarum rerum dispensatio & animarum cura in Episcopi potestate permanere debent, 362.
Advocatus Laicus ad cognoscendam bonam vel malam Rectoris Ecclesie administrationem rationum redditionem ab eo exigere non potest, sub n. 363.
Prelatis hodie omnimoda administratio rerum Ecclesiasticarum competit, 364.
Prelatus vigilem curam ac sollicitudinem in omnibus, quæ vel ad divini cultus reverentiam, vel ad monasterii utilitatem pertinent, habere debet, 365.
Prelatus non solum deperdita recuperare, sed etiam, si possit, nova acquirere debet, 366.
Prelati plerique hodie in jurisdictione quocunque modo acquisita bonorumque administratione quo ad personas & causas regulariter idem possunt, quod alii Principes seculares, 367.
Protectores competitis inspectio & cura, ne bona ac res Ecclesie dilapidentur, 368.
Quæ inspectio tanto magis ad protectores eorumve heredes extenditur, qui bona sua ad Ecclesias illas contulerunt, 369. (370.)
Illustratur exemplo Berchtoldi Comitissæ de Echsgemündt/ Utrum patroni consensus ad alienationem bonorum Ecclesie necessario etiam requiratur, n. 371.
Negativa ibid.
Patroni consensus in mutatione stat. Ecclesie requiritur, 372.
Destinata ad certum usum largitione fidelium ad illum & non ad alium converti debent, 373.
Patronus non habet administrationem in bonis Ecclesie, sed jus providendi & custodiam Ecclesie vacantis, 374.
Ad patronum & protectorem quatenus pertineat cura & administratio bonorum Ecclesie, 375. 380. & 384.
Patronus, ne redditus Ecclesie in alios usus convertantur, quam tempore foundationis deputati sunt, impedire debet, 376.
Patronus bona Ecclesie male alienata repetere potest, 377.
Episcopus Ecclesiam ab aliquo fundatam sine consensu ipsius alteri Ecclesie non potest subicere, 378.
Ecclesie status ab Episcopo in præjudicium patroni sine consensu ipsius mutari nequit, 379.
Monasterii bona mortuis etiam personis claustralibus protector defendere tueretur, 381.
Nec bona illa occupare, aut administrationi eorundem se ingerere potest, 382.
Patronus laicus differt ab Ecclesiastico, 383.
Protectores an in clientes intuitu Advocati aliqua jurisdictio competat? 386.
Affirmativa, 387. Negativa, 406. 407. & 408.
Protectionis nomine plena jurisdictio continetur, secundum Baldum, 388.
Accipe ut, 453.
Sub protectione accipere nihil est aliud, quam accipere sub jurisdictione & imperio secundum Beroum, 389.
Intellige ut, 454.
Advocatia ius habet admixtam jurisdictionem, secundum Parthen. Litigios. n. 390.

Declaratur ut n. 458.

Comprobatur exemplo Principum de Anhalt in Monasterio Gernroda, n. 391. Comitum de Hohenstein in Cœnobio Walckried, 392. Electorum Saxonia in Cœnobio Quedlenburgensi, n. 393. & Comitum Wertheimiorum in Monasterio Brumbach, n. 394.

Accipe ut, 473.

Advocatus ratione protectionis dicitur dominus susceptorum clientum, 395.

Declaratur ut n. 461.

Dominus & subditus sunt correlativa, 396.

Jurisdictio vi domini & superioritatis competens generaliter facit subditum, 397.

Principum Imperii gravamina adversus sedem Pontificiam ob compluria Monasteria à jurisdictione ordinariorum ac defensorum exempta, 398. & 472.

Privatio necessario presupponit habitum, sub n. 398.

Appellatio Clientum, per verba Ette Getrewe an & quatenus subjectionem vel jurisdictionem in eosdem inferat? n. 399. & 478.

Protectores olim vi ac virtute Advocatiæ jurisdictionem in clientes eorumq; subditos habuerunt, 400.

Olim quod jure obtinuit, hodie etiam servari presumitur. 401.

Olim possidens adhuc possidere, & olim subditus adhuc subditus esse presumitur, 402.

Olim dives adhuc dives esse intelligitur, 403.

Mutatio non presumitur. 404.

In usu adhuc esse presumitur, quod expressim correctum vel abolitum non reperitur, 405.

Protectionis & confederationis jus equiparantur, 409.

Fœderis jus confœderato non tribuit imperium vel jurisdictionem in socios fœderis, 410.

Fœderatus Princeps in confœderati territorio nil censere, nec jus dicere, aut collectas indicere potest, 411.

Idque verum est, tametsi confœderati statu sint impares, & alter alterius Majestatem observare debeat, 412.

Populus liber libertatem non amittit, licet alterius superioris potestatem comiter observet, 413.

Fœderis caput, ne exitiose ducum multitudine boni conatus retardentur, 414.

Dux fœderis constitutus libertati fœderatorum non præjudicat, nec eam minuit, 415. (cet. 416.

Subditis alterius, arma sumere aut fœdus pangere non licet.

Advocatiæ pactis privatorum accedente auctoritate superioris, constitui potest, 417.

Jurisdictio non datur pactis privatorum, 418.

Jurisdictio est potestas à Principe introducta cum necessitate juris dicendi & statuenda æquitatis, 419.

Jurisdictio ei cujus antea nulla fuit consensu privatorum quari non potest, 420.

Jurisdictio de jure communi in contractum non cadit, licet aliud sit de consuetudine, 421. (422

Jurisdictio est juris publici & estimationem non recipit, Jurisdictio hodie fere est patrimonialis, 423.

Jurisdictio penes duos in solidum esse nequit, 424.

Dominos ejusdem rei duos natura non fert, 425.

Advocati & custodes civitatum equiparantur, 426.

Custodes Civitatum non habent jurisdictionem circa delicta, sed delinquentem judici ejus loci denunciare tenentur, 427.

Ex diversis ac separatis id, quod disparem in se rationem habet, non producitur, 428.

Separatorum nulla est communitas, 429.

Advocatiæ jus a jurisdictione plane disjunctum ac separatum est, 430.

Jurisdictio sua Magistratum alienum privare juri inconueniens est, 431. (consequatur, 432.

In omni interpretatione cavendum est, ne ex ea absurdum Religio est sequela jurisdictionis, 433.

Clientibus, non attentata protectoris sui auctoritate, religionem suam retinere, aut aliam transire liberum est, n. 434.

Protectores modum in Religione clientibus præscribere non possunt, sub n. 434.

Religionis exercitium ex immediata territorii jurisdictione & superioritate pendet, ibid.

Regio cujus est, ejusdem etiam Religio est, ibid.

Clientis mei clientes, mei clientes non sunt, 435.

Commendat qui se alicui, committit se protectioni ejusdem, 436.

Commendare nil aliud est, quam deponere ibid.

Deponens neq; dominium neq; possessionem rei deposita in depositarium transfert, sed custodiam duntaxat ei committit, 437.

Clientes à subditis re & nomine distinguuntur, 438.

Nominum ex diversitate rerum arguitur diversitas, ibi.

Fundatio Ecclesiarum, & prætorius Patronatus nullum aliam patronis tribuit jurisdictionem, 439.

Per adherentiam titulus domini non acquiritur, ibid.

Advocatiæ non tribuere jurisdictionem in Camera judicatum, ibid.

Pensionarii quibus Clientes similes sunt, non subjiciuntur pensionem recipientibus, ibi.

Helvetii quotannis à Rege Galliarum mille aureos in singulas civitates pensionis nomine recipiunt, ibid.

Clientela eam vim habet, ut alter alteri nec pareat nec imperet, sub n. 439.

Clientes nullas protectoribus suis operas præstare tenentur, ibid.

Sub protectione & jurisdictione recipere non est idem, 440.

Advocatiæ jus in nudis protectionis terminis singulariter & separatim consistit, 441.

Extra propositum appellandi se alterius protectioni subjiciens non eximitur à jurisdictione sui judicis, 442.

Salvanguardia etiam à supremo domino obtenta subditum non tollit à jurisdictione vasalli, 443.

Deditit & clientes qualiter differant? 444.

Auxiliarii, milites mercenarii non sunt domini reipublicæ, quod stipendio ad auxilium & protectionem alicujus advocentur, 445.

Jus protectionis sive Ecclesiasticum sive seculare sive politicum conventionale vel feudale, nullam tribuit jurisdictionem, 446.

Clientes & vasalli utcumque habent dominos superiores, manent tamen liberi, 447.

Protectionis jus à directo utiliq; dominio & ceteris jurbus particularium dominiorum, separatim est, 448.

Domini censuales, des Zinsheirn/profectio in colonos censuales competens ordinario territorii domino non præjudicat, 449.

Principis protectoris præcedentia Senatui jurisdictionem in urbe non aufert, sed cives nihilo secus Magistratui ibidem subiectos relinquit, 450.

Clientes, Schirmgenossen & Schutzverwandten, non sunt subditi, 451.

Advocatiæ ne micam quidem jurisdictionis Advocato tribuit, 452.

Protectioni judicis superioris se subjiciens transit in ejus jurisdictionem quoad causam appellatam, 455.

Appellare & submittere se protectioni superioris judicis inter terminis appellationis paria sunt, 456. & 518.

In verbis non est vis facienda, quando constat de intentione, 457.

Advocatiæ pacto, consuetudine aut præscriptione jurisdictionis accedere potest, 459. & 532. (460.

Jurisdictio consuetudine vel præscriptione acquiri potest, Domini vocabulum diversimode in jure accipi solet, 462.

Dominus accipitur pro superiori vel Magistratu respectu subditorum, 463.

Domi-

Dominatio & dominatus pro dominandi imperandique actu sumitur, n. 464
Domini ac moderatores rerum omnium Dii sunt, 465
Animus, ut Dominus & Imperator, obedienti corpori à Deo præfectus, 466
Dominus accipitur respectu servi, 467
Libertas jure naturali, dominatio jure gentium introducta, 468
Dominus item tam recentioribus quam antiquis nuda præminetia, dignitatis sive honoris nomen, nullam subjectionem importat, 469
Kyrios apud Græcos frequenter honoris nomen est, numero 470
Ecclesiastici sententiam sanguinis proferre Canonibus prohibentur, 474
Criminaliter propter irregularitatem agere nequeunt, num. 475
In criminalibus per alios justitiam administrare debent, num. 476
Advocati olim prælatorum nomine merum imperium exercebant, 477
Protectores in Monasteriis criminalia exercentes quo pacto ea acquisierint? sub n. 478
Argumentum non militat ab eo quod olim, ad id, quod nunc viget, 479
Protectionis jussu Advocatis in susceptos nullam unquam jurisdictionem competuisse arguit, 480
In protectionem communiter ii tantum, qui sunt extra imperium ac jurisdictionem nostram secundum Regneri Sixtini traditionem recipi solent, 481
Quæ tamen sententia impugnatur, 482
Jussu fœdera ineundi, immediæ necessarii consequentia, 483
Confœderationes cum aliis facta libertatis signa sunt, 484
Fœdera ineuntes subditi, cum propriis Dominis jurisdictioni ipsorum non eximuntur, sed videntur se ad insolita astringere, 485
Jussu protectionis nullam confert jurisdictionem, etiamsi clientes alteri subditi, jurisdictioni protectorum expressim se submisissent, 486
Subditis non licet facere contractum aliquem in præjudicium dominorum suorum, 487
Subditorum obedientia alieno protectori præstita Domino in possessione constituto non præjudicat, 488.
Subditi obedientia Domini se subtrahentes capi, & ad obedientiam ejusdem vindicari possunt, 489
Factum cuique suum nocere debet, nec unius conditio per alium deterior fieri potest, 490
Jurisdictioni alicujus subditi ei, alium magistratum recipiendo, obesse aut præjudicium parere non possunt, 491
Protectio nullam jurisdictionem tribuit tam in Advocatia universali, quam in personali, 492.
In Protectionem licet Imperator ipse aliquem & ejus bona recipiat, dato etiam de super privilegio, tamen mediata jurisdictioni non derogatur, nec præjudicium adferitur, 493
In protectionem etiam singularis persona, sive Clericus sive laicus, recipi potest, nec per id eximitur à jurisdictione sui ordinarii, 494
Protectio multo minus principalem aliquam superioritatem infert, 495
Protectio non tribuit jurisdictionem in Clientes, tametsi illi in protectorum territoriis domicilia habeant, 496
Jurisdictio non datur nisi in subditum, 497
Subditum nec census, nec origo, nec delictum, nec contractus, nec fori competentia, nec domicilium, nec servitus personalis, nec ius mancipii, sed sola jurisdictio facit, 498
Domicilium à simplici domus possessione distinguitur, numero 499

Domus sola possessio, quæ in aliqua Civitate comparatur, domicilium non facit, 500
Domicilium quidnam proprie constituat? n. 501
Vasallus & Emphyteuta domicilium habens in terra proprietarii, ob id non est ejus subditus, 502
Clerici in plerisque civitatibus sua habent domicilia, nec tamen subditi sunt, 503
Coloni liberi, freye lautere & husverwante nullius Jurisdictioni subditi, si gravius delinquant, à quonam puniri debeant? n. 504
Delinquens quilibet etiam non subditus à Principe in cuius territorio deliquit, poenis constringi potest, 505
Forum quis sortitur non moderatione originis & contractus, sed & propter malefictum, 506
Etiam si delinquens domicilium alibi habeat, numero 507
Delictum Jurisdictionem in delinquentem etiam tribuit ei, qui alias non haberet, 508
Reus non potest excipere forum judicis, in cuius territorio delinquit, 509
Respublica, in cuius territorio delictum perpetratum est, à delincente speciali injuria affecta censetur, numero 510
Protectio legalis Jurisdictionem infert, 511
Cæsar, tanquam summus protector in Civitates & Monasteria in tutelam recepta, omnem habet superioritatem & imperium, 512
Imperator est dominus totius orbis Romani, quoad protectionem & jurisdictionem, 513
Imperatoris Jurisdictionem universalem nemo elidere aut declinare potest, 514
Imperatoris potestas in administratione, protectione & iure dicundo potissimum occupatur, 515
Sententia gravatus, superioris protectioni se subjiciens, ejusdem jurisdictioni se submittit, 516
Equipollentia verba quacunque sufficiunt, ubi ad certi actus explicationem non est præfixa certa verborum forma, 517
Protectio superioris petita, ut pro appellatione sit, observandi sunt reliqui actus ad appellationem necessarii, 519.
Appellans ante sententiam causam gravaminis exprimere, & Apostolos petere debet, 520
Appellationis quidnam sit effectus, 521
Post protectionis subjectionem, quæ contra subjicientem fiunt, pro attentatis habentur, 522
Protectio territorii iure radicata, Landesfürstlicher Schutz / semper annexam habet jurisdictionem, numero 523
Superioritatis ius, die Landesfürstlich Obrigkeit / est protectio defensionis ratione jurisdictionis seu gubernationis territorii universalis, 524
Clientes domicilium in Advocati territorio habentes Jurisdictioni ejus subditi sunt, 526
Domicilium Jurisdictioni provinciali habitantes subdit, 527
Domicilium in inhabitantem, passivam Jurisdictionem Domino loci tribuit. ibid.
Domicilii ratione subditur quis legibus ibi dominantis, 528
Clientes in Advocati territorio habitantes loco subditorum habentur, 529
Subditi dicuntur, qui domicilium in alicujus territorio habent, 530
Iuramentum affecurationis ab iis, qui habitant in territorio, potest exigi. ibid.
Protectio Iudeorum in Patroni territorio larem foventium Jurisdictionem concomitantem habet sub 531
Jurisdictio Advocatia per singulare pactum interveniens accedere potest, 532

Proteſtori ſingularis quadam & determinata Jurisdictione,
ratione negotiorum protectionem concernentium, in
clientes competere poteſt, ibid.
Proteſtoris Jurisdictioni certis capitulis ſe ſubmittens,
ſubditus cenſetur ejus Jurisdictioni quoad expreſſa,
non quoad alia, 533.
Castrum vel civitas alicui Principi certis pactis ſubjecta,
extra pacta illa non obligatur, 534
Conventio qualibet ſuis præciſis titulis clauditur, nume-
ro 535
Jurisdictione limitata & certis conditionibus fundata limi-
tatum producit effectum, nec extra pacta expreſſa por-
rigitur, 536
Præſcriptio rerum præciſam actionum descriptionem de-
ſignat, 537
Libertas quoad non expreſſa præſumitur, 538
Expreſſio aliquorum declarat tacite contrarium in aliis
non expreſſis, 539
Subditi qui non ſunt ſimpliciter, ſed comitativi, quo ad
quid duntaxat ſubſeſſe dicuntur, 540
Advocatia Jurisdictionem adjunctam habet quando in
protectionem recipitur proprius ſubditus, 541
Protectionis Jure alteri ſubjectus, an exemptus ob id dici
mereatur, 542
Proteſtores an pro ſuis clientibus appellare poſſint,
numer. 543
Affirmativa, num. 544
Negativa, num. 546
Tutores pro pupillis appellare poſſunt, 545
Pro Judais in tutelam ſuſceptis proteſtor appellationem
interponere poteſt, 547
Judai ultra communem deſenſionem ſubditis debitam,
ſunt in ſpeciali protectione Dominorum, 548
Pro Judais Proteſtores Mandata ſuper conſtitutione pig-
norationis, in Camera impetrare poſſunt, 549
Utrum Proteſtores pro clientibus adverſus Magi-
ſtratum in eos injuſte ſævientem proceſſus vel Man-
data judicialia & qualia extrahere poſſint, numero
550
Affirmativa ibid.
Adverſus Magiſtratum in ſubditos nimium ſævientem,
ab ipsis etiam ſubditis, ejusmodi Mandata impetrari
queunt, 551
Judex ex officio ſine imploratione ſubditorum providere
debet, ne indebite & plus æquo vexentur, 552
Jurisdictionis tuenda & obedientia & exigenda cauſa
Magiſtratu Jura permittunt capturam & incarce-
rationem ſubditorum, 553
pignorationem ſeu capturam pignorum, 554
Sequeſtrationem poſſeſſionis vel fructuum, 555
ablationem alicujus rei, donec pareatur, 556
impoſitionem mulctarum, 557
& præcepto vel manu militari, 558
Pro Magiſtratu in dubio militat præſumptio juris, quod
non facile abutatur ſuo officio, 559
Niſi alia ſit conjectura in contrarium, 560
Mandata adverſus Magiſtratum non temere, ſed facti
circumſtantiis diligenter conſideratis decernenda ſunt,
561
Clientes omnium rerum liberam adminiſtrationem ha-
bent, 562
Pupilli ob ætatis fragilitatem negotia ſua adminiſtrare
prohibentur, 563
Pupilli carent intellectu & conſenſu, nullumque eſt ejus
ætatis judicium, 564
Pupillus non habet velle & nolle, niſi interpoſita autorita-
te tutoris, 565
Pupillus non habet locum ſtandi in Judio, 566
Ratio num. 567
Ratio ubi diverſa, idem jus non eſt conſtituendum, 568

Proteſtores an alios Advocatos invitis clientibus con-
ſtituere poſſint? n. 569
Affirmativa 570
Negativa 572
Exornatur Exemplis, n. 574 & 575
Archiduces Austria Advocatiam Monasterii Zwysalten
Comitibus Wirtembergicis delegarunt, 571
In proteſtore deligendo certa ejusdem qualitates, veluti po-
tentia, fortitudo, prudentia, autoritas, vicinitas de-
ſendendi commoditas & ſimilia conſideranda, 573
Delegatus ab ordinario regulariter ſubdelegare non po-
teſt, 576
Exempla ſingularia non inferunt conſequentiam, nume-
ro 577
Urbanus II. Henricum IV. Imperatorem Monasterii
Hirsangienſis Advocatum conſtituit, cum poteſtate
ſubpatronum faciendi 581
Subadvocati conſtituendi poteſtas ſummo Pontifici per-
miſſa, 578
Summi Pontifices ſubſtituendorum Advocatorum pote-
ſtatem habent, 578
Imperator ſicut in ſecularibus totius orbis Romani, ita
ſummus Pontifex in ſpiritualibus generalis Proteſtor
eſſe cenſetur, 579
Summi Pontificis beneficio Proteſtio extraordinaria ob-
tinetur, 580
Summus Pontifex per ſe etiam ordinaria protectione gau-
det, 582
Ejus cauſa jus divinum iuſque ad ſanguinem tueri obliga-
tur, 583
Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas ubivis terrarum con-
ſtitutas defendere obſtringitur, 584
Subadvocatum conſtituendi poteſtatem habet Impera-
tor, 585
Ejus rei cauſa assignatur, 586
Imperator certis provinciis certos Duces, Marchiones, Co-
mites, tanquam præſides, ad dandam ſecuritatem pu-
blicam, aliaque regalia adminiſtranda præfecit, 587
Urbanus III. Subadvocatum Monasterii conſtituen-
dorum poteſtatem Imperatoribus adimere fruſtra co-
natus, 588
Subadvocatum conſtituunt, poteſtatem ſubſtituendi à
ſummo Principe habentes, 589
Fridericus III. Imper. Rudolphum Episcopum Herbipo-
lenſem ac ſucceſſores ejusdem, Chombergienſis Eccleſie
perpetuum Advocatum conſtituit, cum clauſula ordi-
nandi Subpatronum, 590
Proteſtor clientibus in territorio ſuo ſitis Subadvocatum
conſtituere poteſt, 591
Utrum Proteſtoribus in locis ad Clientes pertinen-
tibus Jus intradæ, das Einreiten competat, nume-
ro 592
Deciſio Negativa ibidem.
Jus intradæ ſuperioritatem ſapit, & clavium oblationem
hodie annexam habet, 595
Jus Aperturæ die Deſſnung in Caſtris & Civitatibus
Clientelariis an Proteſtoribus conſeſſum ſit, nu-
mero 594
Deciſio Negativa ibid.
Subditi tantum & non alii portas Civitatis Domino ape-
rire tenentur, 595
Jus Apertura ſuperioritatem ſapit, 596
Jus Apertura Jurisdictionem non ſemper inferit, ſed quan-
doque ex pacto competit, 597
Austria Archiduces in Episcopatu Tridentino Jus Aper-
tura habent, 598
Jus Apertura ex præſcriptione vel conſuetudine Proteſto-
ribus competere poteſt, 599
Jurisdictione eamque redolentia Jura uſu magis quam cer-
tis Regulis conſtringuntur, 600

Jura à Clientela dependentia ex observantia & antiqua usurpatione æstimanda, n. 601.

Jus Aperturæ in Advocatia jure territorii radicata per protectores exerceri potest, 602

Jus Apertura ex fonte superioritatis oritur, & semper annexam habet in Clientes competentem jurisdictionem, 603

Jus Apertura in Clientela Incolarum Protectoribus concessum, 604

Clientes Incolæ à subditorum conditione parum aut nihil differunt, 605

Utrum Jus muniendi Arces Clientelares Protectoribus permissum sit, 606

Decisio Negativa ibid.

Jus muniendi Arces & fortalitia extruendi ad superioritatem territorialem pertinet, 607

Ecclesias Clientum incastellare Protectoribus non licet, num. 608

Necessitatis in casu homines in Ecclesia convenire & ab hostibus se defendere possunt, 609

Jus conducendi per Civitates Clientelares utrum Advocatis competit, 610

Decisio Negativa ibid.

Armorum inpositio der Wehrbelegung eorundemque indicatio aut prohibitio, cum similibus militaribus Juribus an Protectoribus in Clientes eorumve subditos permittitur, 611

Decisio Negativa ibid.

Armorum inpositio, indicatio, vel interdictio, delectus actio & similia ad superioritatis jura pertinent, & non nisi adversus subditos competunt, 612

Continuatio hujus Capituli ad priora.

Quoniam in superioribus Capitibus, ea quæ ad causam efficientem, materialem & formalem Advocatiæ spectant, satis fuse explicavimus, jam consequens est, ut hoc capite ejus finem & effectus explanemus, ut ita hujus materiæ perfecta cognitio, quæ ex omnium causarum consideratione oriri solet, haberi possit.

Advocatiæ finis quis & quotus plex sit.

Quod autem primo loco ad finem attinet, potest is in præsentiarum, tripliciter † considerari, primo generatim, respectu ipsius Advocatiæ, deinde, contemplatione Protectoris seu Advocati; tertio intuitu Clientum.

Finis ipsius Advocatiæ

Ad primi membri, ipsius nempe Advocatiæ finem quod attinet, sicut † cujuslibet rei præcipue

Advocatiæ finis principalis.

duo sunt fines, Principalis & conferens; Ita etiam

Protectitii Juris itidem duo in considerationem veniunt fines, Principalis est salus & communis Reipubl. tranquillitas, quia constituta per Advocatiam

Protectio, quæ ratione nititur, ad societatis humanæ conservationem & communem utilitatem tendit, † ne scilicet dum potentiores tenuium fortunis

inbiant, Juribus & libertatibus insidiantur, ob idque vim inferunt, turbarum causa & dissipandi status publici, pacisque turbandæ occasio præstetur: Sicut enim homines qui ad societatem & communionem

nati sunt, ex naturali ratione nefas judicant, ut alter alteri insidietur; Ita justum esse statuunt, ut quis vim

atque injuriam propulset. † Et propterea Florent. in l. ut vim. 3. ff. de just. & jur. non de simplici defensione loquitur, quæ etiam brutis convenit, & quæ ex naturali, communis naturæ inclinatione proficiscitur, sed de defensione justa, quam homines naturali ratione probant, & quæ solis hominibus, non quoque brutis animantibus nota est. Georg. Obrecht. de defens. necessar. c. 4. n. 12.

Inde patet † Advocatiam eo principaliter respicere, ut salus populi suprema ejusdem lex sit, quemadmodum est in XII. tabulis & apud Ciceronem de legibus. ad quæ conferunt etiam tradita per Pinell. l. 2. p. 1. c. 1. n.

40. C. de rescind. vend. Thom. decis. 26. numer. 30. Borchol. tract. de usur. c. 1. numer. 16. Faber. l. 1. in fin. ff. de just. & jur. Connan. comment. jur. lib. 1. c. 7. numer. 7. Pruckman. §. Soluta potestas Tract. de Regal. c. 3. num. 53.

Conferens seu medius Advocatiæ finis, † qui ad 7 Principalem tanquam pedissequus accedit, atque ad eum consequendum pertinet, est ipsa hujus Tutelæ executio, seu defensionis præstatio, de qua in sequenti de officio protectorum inscripto capite fusissime agitur. † Ea namque viam sternit, qua ad principalem finem pervenitur; postquam enim protectionis auxilium exhibitum ac præstitum fuit, eo ipso publica & communis hominum protectioni subditorum utilitas promovetur.

Progrediendo ad secundum assignati finis membrum quod respectu Protectoris consideratur, † cum finis in moralibus rationem principii habeat, & prima rerum causa dicatur, ut inquit Arist. 7. Ethic. c. 8. necessarium sane erit, Protectori in munere hoc suo cum utilitate obeundo, id primum sibi in mente proponere, quorsum ad Tutelam fiduciariam assumptus sit & quem finem debeat in defendendis suis clientibus præ oculis habere, ut recte munere suo fungatur.

Ad hoc igitur excutiendum † in primis etiam animadvertendum est, finem dupliciter accipi posse. † Uno modo, pro eo, qui ultimus & nobilissimus est, & ad quem omnes hominum actiones referendæ sunt qui Deus est, ut cum eo jungamur, & æterna felicitate post hanc peregrinationem in cœlesti patria perfruamur & hic communis est universis hominibus, quotquot hac luce perfruuntur, † quibus assiduo curandum & invigilandum est, ut vitiis fugatis, virtutibusque apprehensis, ad Deum bonorum omnium fontem perveniant. Alio modo sumitur finis pro eo, qui medius est, seu secundus, seu finis sub fine uti vocatur à D. Thom. secunda q. 1. art. 7. Gabr. Palæot. tract. de sacr. consistor. consult. conclus. memb. 2. §. præterea.

Et hic iterum bifariam considerari potest, † Uno modo conjunctim, videlicet, prout refertur, & ordinatur ad ultimum finem, quæ relatio, sive ordo omnibus actionibus universali quadam ratione communis esse debet. † Cum enim singuli vitæ Christianæ Status, ita inter homines fuerint à Deo distributi, ut unusquisque suo officio fideliter serviens, & debitum vocationis suæ munus exolvens, Deo placere possit, pertinet sane hic finis ad quoscunque homines, qui functionem & ministerium illis legitime assignatum ex charitate exequentes, debitam à Deo retributionem erunt accepturi: Et quamvis hujusmodi retributio non ad hunc finem medium, sed ad ultimum, qui est gloria, pertinere videatur, attamen solet Christianus homo sic in hoc medio versari, ut interim ultimum etiam respiciat, quærens per hunc medium finem ad ultimum illum pervenire.

Unde Apostolus ad servos loquens Ephes. capit. 6. dicebat. *Servi obedite dominis vestris carnalibus, non ad oculum serviientes, sed ut servi Christi, scientes, quod unusquisque quodcumque fecerit, hoc recipiet à Domino.* Alio deinde modo † perpenditur finis sejunctim sive per se, videlicet ut proprius est, & particularis uniuscujusque functionis.

Et hoc ultimo modo finem sumendo, cum quæritur quis sit finis Advocati Tutelaris, diligenter perpendere oportet, † officium Protectoris & finem Protectoris, (nam propterea & nos ad hæc duo diversis Capitibus tractavimus) maxime inter se distinguere, cum officium, attestante Marco Tullio de Invent. lib. 1. in princ. ad media pertineat quibus nem assequimur, finis vero in operis absolute consistat,

sistat : sicuti igitur agricolæ officium est , terram colere ; finis vero fruges percipere ; & medici officium est congrua ratione morbo mederi , finis vero ægrotum sanare : Ita protectoris officium est , armis defendere, omnique fide ac sinceritate clientibus succurrere, finis autem eosdem incolumes atque indemnes servare.

Hinc colligimus, Patronum, qui protegendum officium fideliter exercere vult, debere simul & finem illum, quacunque possit ratione curare, omnemque suam in hoc industriam adhibere, ac consilia sua eo dirigere, ut clientum incolumitatem conservet, eorumque bona facta rectaque tueatur.

17 *Alia finis partitio.* Quemadmodum vero, † ex Theologorum sententia, unius actus duo possunt esse fines, unus ex intentione duorum agentium, alter præter intentionem eorum ; Ita etiam Advocati ac defensoris duplex finis statui potest.

18 *Finis Advocati ex intentione.* Primus & † principalis finis ex intentione & propter vel cujus gratia Advocatia inventa atque constituta fuit ; hic nimirum, ut diximus *supra*, est, ut clientes infirmiores ab aliorum violentiis tuti existant ac defendantur, arg. l. 3. ff. de just. & jur. idque ne publica violetur tranquillitas, si potentioribus tenuiorum fortunis & libertati, omni remoto vindice, insidiari, & Dominos subditis, hosque vicissim defraudare illis liceret, arg. §. 10. Recess. Imp. de Anno 1529. Spira habiti, Alexand. in l. 63. de re judicat. Dn. Menoch. 1. conf. 32. numer. 22. Jacob. de S. Georg. Tract. Feud. versic. ulterius quero numer. 1. Hoc enim potissimum fine Advocati tutelares adoptantur, ut susceptos in clientelam in rebus & personis ab aliorum injuriis, protegant Mod. Pist. conf. 43. numer. 20. Bud. in l. 63. de Evict. Gilm. decis. 1. num. 157. lib. 1. Zaf. conf. 7. num. 6. lib. 1. Card. in c. præterea de Jure Patron.

19 *Finis Advocati præter intentionem.* Secundus autem † Advocati finis præter intentionem Protectorum interdum contingens esse solet, occisio eorum, qui clientibus vim inferunt.

20 *Advocati si aliter personas ac bona Clientum defendere non possint, nisi oppresores an id facere eis liceat. Decisio affirmativa.* Si enim aliter † Advocati clientum personas ac bona tueri nequeunt, nisi oppresores occidant, id iis facere leges permittunt, pro ut in simili de confœderatione ad defensionem facta per citatas multorum auctoritates astruit Tusch. pract. conclus. jur. Tom. 2. lit. C. conclus. 631. n. 1. & 5.

Primo enim omni Jure naturali, gentium, † civili & Canonico etiam interimendo aggressores vim vi repellere licet, ut præter modo adductos speciatim fuissimè deducit Jacob. Ayer. in proleg. de trip. gen. homicid. num. 42. & p. 1. num. 1. per multas rationes & in id ipsum novissime concurrunt Geor. Obrecht. tract.

21 *Ratio I. decidendi.* de necess. defens. c. 12. n. 2. & 3. Deinde hoc ipsum insuper in individuo tradunt Dec. in l. ut vim. num. 3. ff. de just. & jur. Covar. in clem. si furiosus. par. 3. §. unico. sub num. 6. vers. secundo proponitur. de homicid. Andr. Fachinæ. controvers. jur. lib. 1. capit. 31. §. postrema est. ubi dicit hanc sententiam esse verissimam, & fere omnes Dd. idem sensisse existimat, licet verbis in ea re discrepare videantur.

22 Defensor enim non habet † Stateram in manu ut se ac suæ fidei commissos ad æquilibrium tueri possit, ut eleganter notavit Dn. Georg. Obrecht. d. tract. de necessar. defens. c. 6. n. 66.

Propterea, ut Cicero pro Milone ait, cum hoc & ratio doctis, & necessitas Barbaris & mos gentibus & feris natura ipsa præscripserit, ut omnem semper vim quacunque ope possent à corpore, à capite, à vita sua propularent, & omni Jure vim vi repellere liceat, certe occisionem, conservandæ vitæ medium prohibitum non esse, clare deducitur.

Nec sane fieri potest, ut protectores vel eorundem Milites † pro clientibus pugnantes, qui ob præsens periculum vitæ, quod ipsis à parte adversa imminet mente turbati sunt juxta l. Hac consultissima. 8. in verb. sed cum humana fragilitas Cod. qui testam. facer. possunt, curiose & subtiliter meditari possint, an eorum intentiones in occisionem, ut finem, vel in propriæ vitæ ac rerum Clientelarium conservationem dirigantur, sed illud principaliter respiciunt ut se ac Clientes fidei suæ ac tuitioni commissos defendant.

Quod vero nedum pro † vita tuenda, sed pariter etiam pro rerum defensione, quando aliter defendi non possunt, sine periculo vitæ, licet hominem occidere, probatur in primis evidenti textu l. furem. ff. ad leg. Corn. de sicar. ubi Jurisconsultus ait. Furem nocturnum ita demum impune occidi posse, si occisor, parcere illi, sine suo periculo non potuit.

Secundo corroboratur etiam ex l. si ut allegas. C. eod. 24 tit. ibi. Latrocinantem, qui inferendæ cædis voluntate præcesserat Jure cælum videri.

Tertio ex l. 1. C. unde vi quate. Imper. requirit moderamen inculpatæ Tutelæ: Tunc enim res defendit quis, tali moderamine adhibito, cum aliter eas tueri absque periculo non potest.

Quarto ex c. 2. de homicid. ibi. te tuaque liberando, & c. Postremo his suffragatur c. 3. eod. tit. & c. dilecto. de sent. excom. lib. 6. hanc sententiam pluribus confirmat Ernest. Cothm. respons. 34. num. 44. & sequent. vol. 1.

Neque prædictis obstat l. si ex plagis 52. §. 1. ff. ad 27 leg. Aquil. in illis verbis. Sed si ab eo non prior vapulasset: sed cum & lucernam eripere vellet, rixatus esset, tabernarii culpa factum videri. Ex quo deduci videtur, quod pro rerum suarum defensione non liceat aliquem occidere. Quia ad id breviter respondetur, quod ibi agebatur de defendenda lucerna, quæ res est vilis & modica, de cujusmodi rebus non est accipienda hæc sententia.

Neque etiam refragatur text. in c. suscepimus 10. de 28 homicid. ibi: verum quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere jacturam, quam pro conservandis vilibus rebus & transitoriis tam acriter in alios exardescere, & c. In ea enim specie fuit adhibitum moderamen inculpatæ tutelæ, quia fures ligati fuere, & metu, ne solverentur, occisi, quod propterea summus Pontifex ait, fuisse contra mansuetudinem Ecclesiasticam.

Porro licet finis operis regulariter possit esse diversus à fine operantis, sicuti ædificationis finis est domus, & ædificatoris finis quandoque est lucrum; & picturæ finis est repræsentare imaginem alterius, pictoris vero finis poterit esse quæstus, vel artis suæ ostentatio, aut excellentia, per not. S. Thomæ. secunda secunda q. 141. art. 6. ad 1.

Tamen protector fiduciarus debet † utrumque finem & operis & operantis ita conjungere, ut publicam utilitatem in defendendo respiciat, nihilque attentare ausit, quod bonis legibus adversetur, aut pactis conventis repugnet, spe filius immota, se per hanc piam sollicitudinem cœlestis vitæ gloriam adepturum, † atque ad hunc ipsum finem, ut boni ac pii, præsertim, bonorum ac personarum Ecclesiasticarum Advocati præ oculis haberent, olim protectionem committentes, Pontifices, Cæsares atque Episcopi in primis adhortati sunt; Ita hunc finem (ut rem exemplis declaremus) quondam Archiepiscopus Moguntinus, qui in literis confirmatoriis super fundatione Monasterii Chombergensis Anno 1090. erectis, inter alia de Advocati electione

Ratio decidendi III.

Refutatio objectionis.

Alterius objectionis solutio.

Finis operis & operantis.

atione sequentem in modum disposuit, ut quemcunque Abbas loci illius cum consilio fratrum suorum ad defendendam Monasterii libertatem & iustitiam, utilem invenire possit, qui non pro terreno commodo, sed pro æterna mercede hoc potrocinium suscipere velit, hunc absque alicujus contradictione eligat.

32 Quod ipsum etiam + videre est ex Bulla Urbani II, qui circa eadem tempora Anno nimirum 1095. Cœnobium Hirsaugiense, quod Adalbertus Comes de Calwe à progenitoribus suis, ut alibi diximus, constructum reparaverat, de novo confirmans Abbati & fratribus potestatem dedit, præter Imperatorem Romanorum, eligendi Subadvocatum, si idoneus qui non lucri causa, sed pro remedio animæ suæ, ut Pontifex loquitur, & parentum suorum, dictum Monasterium velit, defendere, reperiri possit. Et hæcenus de fine protegentium.

Finis respectu Clientum. 33 Quod jam tertio loco ad + finem clientum attinet, is fere idem est, cum eo, quem in Protectore se junctum ac proprium assignavimus. Constat enim, clientem eam ob causam Protectores conducere, ut eo-

34 rundem auxilio, se suæque tueri possint. + Uti enim à libertis exiguntur operæ ad commodum Patronorum, l. quoties certa. l. medicus. in fin. Digest. de operis libert. Ita per clientes conducuntur subsidia tutelaria ad tuitionem incolumitatis eorundem, & conservationem rerum suarum.

Transitio ad effectus Advocatiarum. Et hæc, de fine ipsius Advocatiæ, Protectorum & Clientum, breviter adduxisse sufficiat, quo explanato, restat, ut similiter de vi & effectibus Advocatiæ agamus.

Partitio hujus tractationis. Hanc autem tractationem, majoris evidentiae gratia in duo membra dispartiemur, & in primo eorum, ad quid Clientes + patronis suis ob susceptam eorum defen-

35 sionem ac tutelam generatim extra pacta conventa (ea enim ex speciali obligatione definiuntur) obligati sint: In altero vero quid econtra protectores respectu Advocatiæ, quam sustinent, Clientibus debeant, distinctim videbimus.

Obligatio Clientum erga Patronos in omittendo consistens. Quod igitur ad primum membrum attinet, id rursum duplicem habet considerationem, videlicet, quatenus clientes Protectorum gratia quædam omittunt, quædam autem facere adstringuntur. Et de omissione quidem primo auspicabimur.

Priusquam tamen speciales ad effectum pertinentes quæstiones attingamus, illud in genere præmonendum est, si quidem inter Protectorem ac Clientes de Articulis ad hunc passum pertinentibus, veluti collectis præstandis, Migrationum Juribus exsolvendis, Fodro gratis exhibendo, Canibus aut equis certo numero alendis, alimentis Advocato in casu inopiæ subministrandis, administratione bonorum Clientelarium permissa, Jurisdictione in Clientes eorumque subditos usurpanda, vel aliis rebus, initio contractus conventum fuerit, ejusmodi conventiones & pacta circa protectionem inita, ac protectoribus & Clientibus ad unguem servanda esse.

Cum enim fides + sacra res sit, per quam omnes tuto habitantur Civitates, Halicarn. antiquit. Roman. libro 6. in perfidos vero fiducia, die angustiae, ut dens fractus & pes sit luxatus, Proverbior. 25. vers. 19. hinc ad communem, qua Protectorum qua Clientum spectat effectum fidem datam (eorum enim respectu de quibus nihil promiserunt, fidem rumpere non dicuntur, post Nicol. Everhard. in Top. loc. 79. in fine Georg. Everhard. cons. 56. numer. 8. vol. 1.) non fallere arg. eorum, quæ de Clientibus Romanorum, in Cap. V. diximus, & tradit

Dempst. antiq. Roman. libro 1. in Paralip. ad caput decimum sextum.

Et hi ipsi quidem ad fidem servandam adeo obstricti sunt, ut licet utilitatis, quam honestatis potior plerunque sit ratio, Livius libr. 24. cap. 47. & in Republic. Roman. tempore Q. Catuli sævitiae causam avaritia præbuerit, modusque culpæ ex poenæ modo constitutus, & qui locuples, nocens factus, ac sui quisque periculi merces fuerit, nec quicquam turpe, quod quæstuosum esset, visum fuerit. Patercul. histor. Roman. libr. 2. tamen iis etiam casibus quibus fidem frangere Protectori, Clientibus, + utile esset, servare eam inviolabiliter tenentur, per ea quæ in quæstione, An promissa vel fidem datam utilitatis suæ causa Principi fallere liceat? contra Machiavellum satis argute disputat Honor. Thes. polit. p. 527. & illa, quæ in Legato tradit Albert. Gentil. de legat. libr. 3. c. 16.

His generatim de pactis circa effectus Advocatiæ inter Protectorem & Clientes initis servandis, fideque data non violanda, præmissis, ut singulatim etiam cognoscatur, quæ utrisque tam Clientibus quam eorundem Protectoribus ratione atque intuitu Advocatiæ ac Clientelæ facere liceat, vel à quibus eos abstinere oporteat, de nonnullis, qui in controversiam cadunt, Articulis, hoc in Capite agemus.

Et primo quidem cum regula sit antiquissima, + 36 quod Protectoris persona Clientibus semper honesta ac sancta esse debeat, arg. l. liberto. 9. Digest. de obseq. à libert. inde non inelegans promanat quæstio:

+ An clientes Protectorem in Jus vocaturi, omittentes 37 veniam petitionem, poenam legis, quæ est quinquaginta annorum, incurrant?

Antequam ad hujus + quæstionis discussionem accedamus scire operæ precium est, veniam non hic intelligi opinione vulgi, videlicet generalem illam permissionem magistratus, cum postulanti iustitiam, decernit citationem, ut adversarius in jus vocetur, sicut multis in locis optima consuetudine non aliter possunt nuntii aliquem etiam verbotenus citare, nisi jussu Judicis. Certe talis permissio generalis non excusaret vocantem à poena hujus edicti.

Itaque venia est solenniter impetranda adversus personas reverendas: hoc est primum exponenda est Judici qualitas personæ: quænam reverentia illi debeatur. Deinde summa controversiæ est narranda, quare velit talem personam convenire in iudicio. Tum si Judex causa summatim cognita, permittat reum vocari in jus: dicitur impetrata venia id fieri, quod in actis scribendum est. Oldendorp. class. 1. actio. 4. rubric. intentionis actoris num. 3.

His præmissis in proposita + quæstione pro parte affirmativa movetur primo, quod Modestinus in l. generaliter. Digest. de in Jus vocand. in genere tradit, + eas personas, quibus reverentia præstanda est, sine jussu Prætoris in Jus vocari non posse l. 2. Cod. eod. Id enim edictum, tanquam favorabile, latam recipit interpretationem l. 2. ff. eod. l. cum quidam. ff. de liber. & posthum. Alciat. ad leg. 1. ff. de in Jus vocando.

Deinde confert huc, + quod nec libertus patronum suum, absque veniæ petitione, in Jus vocare possit, l. 4. §. 1. l. adopt. 8. §. 1. ff. eodem d. l. 2. C. Libertus an eod. & §. ult. Institut. de poena temere litig. quodque patrono protector, & liberto cliens, in multis Juris nostri partibus æquiparantur, ut supra cap. de cognatis edocuimus.

Inprimis cum non sit novum, + Jura casibus similibus accom-

An Clientes Protectorem absque venia impune in Jus vocare possint. 38 Quid sit impetrare veniam in Jus vocandi.

39 I. Ratio dubitandi pro affirmativa.

40 Edictum prohibitivum de non in Jus vocando sine venia quousque extendatur.

41 II. Ratio dubitandi. Libertus an Patronum suum impune sine venia in Jus vocet.

42

accommodari, & nova per vetera explicari *l. non est novum, 26. cum seq. & similib. ff. de just. & jur.* Henr. à Rosenth. *synops. feud. p. 1. c. 10. conclus. 23. n. 16. in fin.*

III. Ratio dubitandi.
Quid in Vasallo statuendum.
43 Tercio arguitur ab exemplo Vasallorum, † quibus, ut magni nominis Icti volunt, pariter absque venia petita Dominos suos in Jus vocare non licet. Ut in individuo tradit Heinr. Bocer. *class. 4. disp. 16. thes. 10. Specul. tit. de feud. §. quoniam n. 33. v. 17. queritur n. 33. Jas. in d. l. generaliter. n. 4. ff. de in Jus vocand. ibi. Soc. idem Jas. in l. si non forte. §. libertus. n. 24. vers. in ea gloss. ff. de condict. indeb. qui putat hanc, contra communem defendi posse, Zaf. lib. 1. respons. sing. c. 3. n. 93. ubi tutior ei hæc videtur opinio. Rol. à Vall. *conf. 18. n. 11. & seq. vol. 2. Welenb. in paratit ff. de in Jus vocand. n. 6. Marin. Frecc. lib. 2. de subfeud. Baron. auctor. 32. per tot. Matt. de Afflict. decis. 265. num. 36. Oldendorp. 44 class. 1. act. 4. † Et ita in Camera Imperiali observatum, & judicatum esse in causa Comitum de Nassau contra Episcopum Caminensem testatur Hartm. Hartm. lib. 2. pract. observ. obs. 44. in addit. tit. de feud. 54.**

Eandem quoque opinionem defendit Mynsing. §. 45 *pœnales Instit. de actionib. n. 40. per rationem, † quod Domini Feudorum comparentur patronis, quatenus ad collata beneficia attinet. Nam sicut Patronus ex liberalitate sua, libertatem concedit: ita dominus ex liberalitate sua dat feudum, unde alatur, & vivat vasallus cum uxore atque liberis, qua ratione etiam feudum dicitur beneficium. in c. 1. quib. caus. feud. amittat.*
46 † Præterea Jusjurandum domino præstat Vasallus, in quo comprehenditur, se nunquam ex persona sua aliquid facturum adversus honorem & commodum domini *c. 1. de form. fidelit. & c. 1. de nov. form. fidel.* Ergo neque eum in Jus vocare debet arg. *d. l. 2. C. de in Jus vocand.*

IV. Dubitandi ratio.
An Civitatum defensores olim impune absque venia concessa in Jus vocari potuerint.
47 Quarto facit in hanc sententiam † quod similiter de Civitatum defensoribus Juris interpretes tradunt, eos nempe haud posse nisi venia impetrata in Jus vocari. Rol. à Vall. *d. conf. 18. numer. 26. vol. 2. ubi dicit, defensorem Civitatis non posse vocari in Jus, nisi prius petita venia, rationem assignans, † quod parentis loco habeatur. juxta §. fin. in Auth. ut Jud. sine quoq. suffrag. coll. 2. quamvis proprie pater non sit, ut per Angel. Paul. Castr. & alios in l. generaliter ff. de in Jus vocand. & per Dd. in §. pœnales. de action. Eandem opinionem sequitur interminis Joan. Schneidew. d. §. pœnales. num. 44. Inst. de actionib. ubi dicit, quod communiter receptum sit, hanc actionem pœnalem prætoriam, ne quis sine permisso prætoris in Jus vocet, etiam dari defensori Civitatis. per text. in §. eos autem qui sine mercede in verb. paterne Auth. ut Jud. sine quoq. suffrag. fiant. his suffragatur Eberh. Speckhan. *quæst. Jur. cent. 1. q. 54. n. 5.**

49 Hi autem defensores olim † non eligebantur ex corpore Decurionum *l. 2. C. de defens. Civit.* sed ex aliis bonæ opinionis viris, Civitatis tamen habitatoribus, 50 §. interim & §. final. de defensor. Civitat. col. 3. † Eorum præcipuum munus erat, curare, ne tenuiores à potentioribus opprimerentur. *l. 3. 4. 5. & 9. de defensor. Civit. Cujac. in repet. l. unic. ff. si quis Jus dic. non obtemp.* Ideo paterna voce defensores vocati, ut parentis

Decisio Negativa.
Principalis de Prote-ctore qua-estio.
51 vicem plebi exhiberent, *l. utili. l. defensores 2. & l. in defensorib. C. de defensorib. civit. §. 1. de defensor. civit. colum. 3. & alibi defensores plebis nuncupati, l. una de offic. Jud. Alex. Jo. Coras. Miscell. Jur. civil. lib. 3. c. 6. numer. 13.*

Verum, his non obstantibus, † contrarium verius est, 52 quod nimirum Clientes in judicio conventuri suos Protectores non teneantur veniam petere.

Ratio decidendi.
Ratio decisionis manifesta † & inconcussa est, quia secundum dispositionem Juris communis, regulariter

nemo cogitur impetrare vel petere à Judice licentiam agendi, vel alterum in Jus vocandi, nisi sit ex personis in edicto illo enumeratis & comprehensis, sed quilibet potest etiam hac licentia non petita actionem suam contra alium instituere, *l. 2. C. de formul. & impetrat. sublat. l. 4. §. prator ait. l. patris adoptivi. 7. l. generaliter 13. ff. de in Jus vocand. l. 1. & 2. C. cod. tit. † Et nemo 53 regulariter in actibus suis alterius consilium, consensum vel licentiam requirere nisi quis expresse id in Jure facere jubeatur, obligatus est, l. nemo exterius. 9. C. de Jude. l. in rem mandata. 21. C. mandati. l. quidam decedens, l. ita. 5. §. Papinianus ff. de administr. tut. Bar. & DD. l. 1. §. si plures. ff. de exercit. act. † At vero in propatulo est, 54 Protectorem non esse de personis enumeratis in edicto Prætoris, quæ sine venia agere nequeant, de quib. in l. 2. cum sequentibus ff. de in Jus vocand. Jas. in l. si non sortem. §. libertus, n. 24. ff. de condict. indeb. † Et sic nullo Jure 55 cautum est, Advocatum à Clientibus suis, nisi petita venia, in Jus vocari non posse, sed specialiter certæ personæ ex edicto Prætoris recensentur, intra quarum catalogum prohibitio consistit, gl. in d. l. generaliter 13. ff. de in Jus vocand. & in §. pœnales in verb. in Jus vocasset. Inst. de actionib. arg. l. illam. 19. in verb. certas personas, & in verb. quod nulla constitutio super hujusmodi collatione posita esset, & c. C. de testam. milit.*

Quare licet secundum dispositionem † Juris communis is, qui parentem, patronum, vel reliquas personas, quæ non, nisi venia petita, in Jus vocari possunt, non præcedente veniæ petitione in Jus vocat, plectatur vel pœna quinquaginta aureorum, si ipse solvendo sit, *l. pen. & l. fin. & ibi Dd. ff. de in Jus vocand. §. si. & ibid. Ang. & Dd. Inst. de pœn. temp. litig. gloss. Joan. Fab. Ang. Jas. Gomez & Dd. §. pœnales. Inst. de Actionib. Soc. in tract. de citat. art. 20. num. 86. † Vel 57 pœna corporali, si ipse solvendo non sit, d. l. fin. ff. de in Jus vocand. Socin. in tract. de Citat. d. art. 20. num. 90. Schrad. tract. feud. par. 10. sect. 8. n. 74. † per Regulam, qui non habet in ære luat in corpore, d. l. final. & l. 1. §. final. ff. de pœn. Unde Zaf. in d. §. pœnales. inquit, subsidiarium Tergum prabeat, cui non suppetit pecunia. Quod in Jure nostro frequens est *l. si quis id. ff. de Jurisdictione*, ne scilicet inopes, alioqui legum pœnas deludant, *leg. si quis injuriam, ff. de injuriis. Speckhan. q. Jur. cent. 1. quæst. 40. in princ. † Cli- 59 entes tamen etiam non observata Juris illa solennitate & sic venia agendi petita vel impetrata, Protectorem in Jus vocantes, neque pœna 50 aureorum, nec ulla alia plectuntur. † Eo, quod clari Juris sit, nemini pœnam irrogari, nisi in casibus à Jure expressis. *l. & si quis 14. §. Divus. ff. de religios. & sumptibus funer. & §. quia vero Leonis Authentic. de non alienand. aut permut. rebus Ecclesiast. §. igitur. Authent. de non elig. secund. nub. cap. Romana. de supplend. neglig. Prælator. libro 6. capite is qui. in princ. de senten. excomm. libro 6. cap. si habens. 24. quæst. 3. Tiraquell. repet. l. si unquam. 8. verbo, revertatur. numero 249. cum duob. seqq. C. de revoc. donationib.***

At vero cum in † Prætoris potestate situm fuerit, 61 reliquas quoque personas, quibus reverentia ejusmodi debetur, exprimere, censetur eas, quas non expressit, in dispositione contineri noluisse. per cap. inter corporalia post med. extr. de translat. Episcop. cap. ad audientiam. extr. de decim. Frideric. Pruckman. consilio 14. numero 60. vol. 1. Ideoque Jus illud prætorium ad protectorem non exprelsum, in edicto porrigi non debet, sed tanquam casus omissus, relinquitur sub dispositione Juris communis, ut notatur in l. si extraneus Digest. de cond. ob causam. Schneidew. §. pœnales. Institut. de action. numero 34.

Tanto autem minus ista veniæ petitio hodie in protectoribus conveniendis locum habere potest,

62 quod totum edictum prohibitorium *d. tit. †* videatur intelligi, & loqui de Jure antiquo, ubi sine venia ac sine jussu Judicis, obtorto collo, in judicium trahebatur Adversarius, vel alias vocare, sine ejus permisso concessum non erat. Wesenb. *in paratit. d. tit. de in Jus vocand. nu. 2.* & innuit etiam Cujac. *in paratit. C. eod. tit.* quibus non inconvenienter addi potest, quod scribit Modestini. Pistor. *consil. 59. num. 38. & seq. vol. 1.* † daß solche veniæ petitio in der Herren Höse nicht gebreuchlich / sondern ein alter ritus Juris vetustissimi, & per Prætores Romanos in honorem parentum & patronorum introducirt, auch nicht dahin gemeint sey / daß man veniam vom Parth petirn solle / sondern von der Obrigkeit.

64 Et ab hac sententia nos dimovere non poterunt rationes in adversum allatæ.

Solutio contrarium argumentum.

Responsio ad l. dubi- tatis rationem.

Quod enim ad † Modestini *in d. l. generaliter.* adductum axioma attinet, respondetur, quod licet edictum illud favorabile sit, non tamen, nisi ad illos extendatur, qui saltem lata significatione verbis edicti comprehenduntur: alioquin non opus fuisset, tam curiose Jureconsultum interpretari, qui Parentis vel Patroni appellatione venirent, si omnes indiscriminatum, quibus reverentia præstanda est, continerentur. *l. 4. paragraph. Prator. & LL. sequent. ff. de in Jus vocando.*

Si enim illam regulam ad omnes eos, quibus honores præstandus est, extendere vellemus, † sequeretur, nemini hodie permitti, magistratum suum sine tali venia in Jus vocare, quod tamen falsum esse communiter testantur Rosenth. *synops. feud. part. 10. conclus. 23. num. 23.* ubi dicit, se in Camera Imperiali multis in causis observasse, quod Ducum, Principum, Civitatum & similibus Imperatorem recognoscentium subditi, non teneantur de necessitate talem veniam petere, & sic quotidie, non attenta hac exceptione infinitos processus decerni. Alvar. *c. 1. §. si vero. n. 9. de milit. vassall. qui contrumax est.* Jacobin. *in verb. dictiq. vassalli promiss. non com. n. 48.* Roland. *consil. 18. n. 15. vol. 2.*

67 Hinc est quod licet Parochus ab illis, † quibus sacra ministrat, honorandus merito sit, utpote qui mysticus pater, *in cap. sacerdotes 6. quest. 1.* appellatur istamen, † cum à suis Parochianis convenitur absque veniæ petitione, in judicio respondere cogitur; Cum enim toti Parochiæ suæ idem præstet, generalis hæc affectio non adeo est efficax, Alciat. *ad l. sicut. 1. C. de in Jus vocand.*

Quamvis autem ex Alberic. † de Rosar. Jason, Alexand. Angelo & Afflicto contrarium adstruat Roland. à Valle *consil. 18. num. 27. vol. 2.* velitque Presbyterum Parochianum haud posse sine venia in Jus vocari, usus tamen & praxis quotidiana isthanc assertionem sustulit: † Videmus enim quotidie in consistoriis Ecclesiasticis contrarium observari, & Parochos debitores à creditoribus etiam Parochianis, absque officialium concessione ad judicia vocari, † isque stylus Curiarum communis est, qui pro lege non immerito observatur, per text. *in c. ex literis de constitut. & cap. 2. de prebend. lib. 6. text. in l. 2. C. quem adm. testam. aperian. & in l. si quando. la. 2. C. de bon. vacantib. lib. 10.* Bald. *in l. 1. in fin. C. que sit long. consuet. Afflict. decis. 135. num. 3.* Andr. Gail. *lib. 1. obs. 65. n. 8.*

Sed quicquid sit in Parocho, sane objectionis hujus inutilitas multo adhuc evidentius perspicitur in exemplo discipuli, respectu præceptoris.

72 Quamvis enim non aliter, † quam filio & liberto persona patris & Patroni, ita præceptoris quem majoris in discipulis, ut inquit Juvenal,

— sancti voluere parentis
Esse loco. —

pulo præceptoris
conven-
turo.

discipulo semper honesta & sancta esse debeat, quem admodum Paulus *in l. libert. ff. de obsequiis à liber. & libert. præst.* recte respondit. † A parentibus enim, ut refert Zaf. *in d. §. pænales. Inst. de actionib.* Philosoph. apud Laetium inquit, *habemus, ut vivamus, à præceptoribus autem, ut bene & virtuose vivamus.*

Sic Alexander, † qui ob res magnas & præclare gestas Magni nomen sortitus est, aliquando interrogatus, *utrum magis desideraret patrem Philippum, an Aristotelem præceptorem.* prudenter respondit, *magistrum se magis desiderare quam patrem, quod ille, ut præclare institueretur, effecerit, iste vero, ut tantummodo esset.* Auctor est Anton. Melissa. *part. 2. serm. 11.*

Unde etiam summopere Alexand. † Severus commendatur, qui Ulpianum præceptorem patris loco habuit eumque parentis nomine appellavit *in lex Divi. C. locati.* Neque injuria, † Præceptores enim etsi non corporum, animorum tamen ac mentium parentes sunt, ut pie declarat Quintilian. *lib. 2. Inst. Orator. c. 1.*

Communis tamen est opinio, † quod discipulus sine venia præceptorem in Jus vocare possit. Quia non est de personis comprehensis in edicto prætoris nec de enumeratis in tit. de in Jus vocand. de quo Jo. de Plat. *in d. §. pænales. n. 16. ibiq. Jas nu. 758.* Alex. *in l. generaliter ff. de in Jus vocand.* Alciat. *in l. 1. C. eod.*

Hoc tamen limitant præfati Dd. ut † procedat in citatione verbali, secus in reali, quod invitum trahi ad judicium non possit. Jas. *l. 13. n. 8. de in Jus vocando.* Schneid. *d. §. pænales. nu. 47. Inst. de Actionib.* Hier. Treutl. *select. disp. vol. 1. disp. 4. thes. 6. lit. c. in med.* quam limitationem etiam sequitur Eberhard. Speckhan. *qu. 54. n. 12. cent. 1.*

Sic denique licet Noverca loco matris † & vitricus loco patris sit, & utrique reverentia debeatur, eos tamen citra veniam in Jus vocari posse constat, arg. *l. 1. §. fin. ff. de postul. Alex. post Fulgos. in d. l. general. n. 8.* † Unde & adversus eos actiones famosæ institui possunt, *l. de puni judic. his. l. si nondum C. de furt.* Schneid. *d. §. pænales, n. 49. in c. com. fin. cui concordat Emanuel Soarez. tractat. com. opin. V. pellat. noverc. idque post longam altercationem receptius esse, opinatur Alciat. in d. l. 1. C. de in Jus vocando.* quia id matrimonium non absque filii injuria contrahitur, ut merito illis privignus deferre non debeat, arg. *l. sed hi hac §. pen ff. eod.* extantque plura exempla apud authores, quibus apparet novercas, † privignis plerumque malo esse. *l. 4. ff. de inoffic. testam.*

Unde patet, non obtinere posse Zafii contrariam opinionem, qui *in §. pænales. nu. 22. Inst. de act.* decidit, Vitricum & Novercam sine venia in Jus vocari non posse. † Quod si enim (præter prædictas rationes) quis venia non petita agere potest contra propriam patriam vel Fiscum, prout tradit Jacobin. de S. Georg. *de feud. fol. 81. n. 48.* multo magis hoc fieri potest contra vitricum vel Novercam: † cum patria loco parentis habeatur, eique plus vel potius, quam parentibus obtemperandum, si utrisque parere non possimus, quæ etiam unicuique dulcissima esse debet, quam quilibet quoque diligere præsumitur, Speckhan. *cent. 1. quest. 53. n. 2. & seqq.* ubi plura de hoc, † E contra Novercæ sua natura invidiæ nuncupantur à Gravet. *consil. 991. n. 30.* ubi ex *l. 4. ff. de inoffic. testam.* probat, quod hostes privignorum ferè Novercæ nascantur, (& sic in nullo, ut patria possunt considerari favore.) Unde illud: Tunc cornix albescit, ubi sancta Noverca quiescit, &c. per *ibid.* ad hoc citata: quibus addi possunt, quæ scribit Ful. Pacian. *consil. 54. n. 2. 36. 37. 38.* & Sim. de Præt. *cent. 3. consil. 9. n. 8.* contra Novercas, quod sint crudeles, diræ, immanes, truces, funestæ, & terribiles, hostes, & inimicæ privignorum, &c.

Responsio
ad II. du-
bitandi ra-
tionem.

Ad secundam insuper objectionem à comparatione clientis ac liberti ductam ex priori solutione facilis est responsio. † Cum enim edictum Prætoris Patroni personam expresse contineat, dubium non est, eam à liberti absque venia non posse in Jus vocari, econtra vero, cum nulla de protectore illic fiat mentio, neque is lata significatione in eodem edicto comprehendatur, cli-
85 ens ea lege adstringi non debet.

86 Expressio siquidem & conclusio unius, † est exclusio aliorum *l. manus. 21. C. de procurat. Pecc. in tract. de testam. conjug. lib. 1. cap. 29. num. 4. cap. 41. num. 8 & lib. 4. cap. 16. num. 2* Hartman. Pistor. *q. 4. num. 26 & quest. 19. num. 71. lib. 2.* Montic. in tract. de invent. hered. cap. 5.

87 num. 40. Cacher. decis. 58 num. 2. † & reservatio unius, inducit abdicationem aliorum *l. quæstum. 12. §. idem respondit. ibi. nam hæc ff. de instrum. leg. l. cum prator. 12. ff. de judic. Alexand. consil. 216. num. 29. lib. 2. Cravett. consil.*

88 214. num. 13. & seq. Fulvi. Pacian. consil. 52. num. 71. † legum enim privilegia non sunt extendenda, ultra casus, de quibus speciatim loquuntur Gerlac. Buxtorff. in dis-

89 fert. ad 17. priora Aur. Bull. cap. conclus. 54. lit. c. † quodque lex non dicit, id nec nos dicere debemus, *l. si vero §. de viroff. solut. matrim. l. si servum. §. non dixit prator. de acquir. hered. Capiserr. in tract. de num. test. p. 1. cap. 16. num. 3. & 4. Schrader. tract. feud. p. 10. sect. 17. num. 66. Pruckman. cons. 15. num. 27. vol. 1.*

Et quod edictum Prætoris ad protectoris personam non extendatur, vel inde etiam maxime elucescit, quia licet Patronus Ecclesiasticus in pluribus cum Patrono Liberti conveniat, quam cum cliente, ex † receptio tamen sententia Interpretum, ejusmodi Patronus sub edicto prætoris haud continetur, uti testes se præbent Faber. in §. & in eum Inst. de action. Alexan. in *l. generaliter. col. fin. de in jus voc. Roch. de Curt. vers. honorific. n. 85. de jur. patron. cum quibus concurrat Alciat.*

90 add. *l. 1. ff. de in jus vocand. †* diserte affirmans, Jure etiam Pontificio tradi, ædituum experiri in patronum posse, hac solennitate inobservata.

92 Et quamvis Paul. Citad. part. 6. art. 1. nu. 5. & † eundem secutus Cæsar Lambertin. art. 3. quest. 1. princ. nu. 1. lib. 2. & art. 8. quest. 3. princ. num. 6. de Jure patron. contrarium in Patrono Ecclesiæ statuunt, quia tamen ad confirmandum id non alio utuntur argumento, nisi eo, quod in æquiparatione utriusque Patroni consistit, id autem in hoc puncto non procedat: causa nulla est, ut ipsis sine lege & ratione loquentibus assentiamur.

Responsio
ad III. du-
bitandi ra-
tionem.

Cæterum multo minus obstat tertio loco ductum ab exemplo vasalli ad protectorem argumentum.

Nam primo ad hoc respondetur, etiamsi ponatur, beneficiario Feudi, integrum non esse Patronum suum sine venia Judicis impetrata in Jus citare, tamen non sequi ex eo, quod idem in clientibus statuendum sit, quia in hoc nulla est inter vasallum & clientem æquiparatio, licet vasallus & Protector, ut *alibi* diximus in multis comparentur.

93 At vero à pluribus † indifferenter concluditur, sæpe memoratum edictum ad vasallos non pertinere, ideoque liberum esse, dominos sine ulla speciali veniæ petitione in Jus vocare. gloss. in c. 1. §. fin. in verb. *salva reverentia, de milit. vasall. qui cont. est*, quam *ibid.* sequuntur Belvis. *vers. queritur hic. in gloss. in fin. Bald. n. 24. Nic. de Neapol. Alvar. n. 8. Laud. n. 9. Præpos. n. 3. in fin.* idque hodie observari testatur Wesenb. c. 9. vol. 10. nu. 16. Borcholt. communiter receptam asserit. c. 10. n. 38. communem etiam testantur & sequuntur Molinæ. in *consuet. Parisiens. tit. 1. §. 1. gloss. 4. n. 36. Schrader. p. 6. c. 7. n. 19. Nicol. Everhard. dicens ab ea recedendum non esse, in Topic. legal. loco à vasallo ad libertum 25. nu. 15. Cephal. cons. 241. nu. 110. & seq. vol. 2. Natt. cons. 445. num. 8. & 9. Schurff. cons. 57. num. 10. cent. 2. in practica ita se vi-*

diffe observari addens. Ludov. Grem. in *Analys. Dial. Act. de in Jus vocand.* Hartman. Hartm. tit. 54. de *feud. obs. 44. nu. 1. & 3. Gail. obs. 15. nu. 4. de pignorat. Clar. lib. 3. sent. §. feud. q. 23. n. 1. Kirchoy. comm. opin. cent. 5. concl. 97. lit. v. n. 3. Chassan. consuet. Burgund. rubr. 3. §. 4. in princ. n. 5. & seq. Mynsing. obs. 92. nu. 4. cent. 4. † ubi 94 hanc sententiam quamvis olim cum Institutiones in Academia Friburg. Brisgaviæ annos natus 21. profiteretur, contrariam secutus fuerit, expresse amplectitur, idque asserit Germanis moribus comprobari, & eandem nominatim secutos esse dominos Camerales in causa der Großlegen fratrum contra Comitem de Hanau. Et cum objecta esset exceptio veniæ impetrandæ ad impediendam litis contestationem, pronuntiatum fuisse à Dominis, Comitem, ea non obstante, ad litem contestandam teneri, per gloss. in d. tit. de mil. vasall. qui contum. est. & Dd. modo adductos. Eandem sententiam novissime sequitur & pluribus autoritatibus congestis approbat Henr. à Rosenth. c. 10. conclus. 23. nu. 19.*

Nihil denique pro tuitione adversæ assertionis facit, quod de Civitatum defensoribus injectum fuit. Quia † illi loco magistratus erant, & judicabant de causis pecuniariis ulque ad trecentos aureos; de levioribus quoque criminibus cognoscebant, eadem competentis castigatione tradentes, cum tamen hoc ante magistratibus municipalibus non licuisset, *l. magistratus. ff. de jurisd. omni. judic.* Deprehensos in majoribus criminibus in carcerem detrudebant, mittebantque ad provinciam præsidem. *l. utili l. per omnes l. defensores 3. C. de defens. civita. §. & judicare. & §. audient. eod. tit. col. 3.* quod & in magistratibus municipalibus observatum antea fuit *l. Limenarcha ff. de serv. fugit.* Denique apud defensores Civitatum, testamentorum & donationum insinuatione, & quicquid aliud erat monumentorum proprium agebatur. *§. iusjurand. de defens. civ. col. 3. Joan. Coras. Miscell. Jur. civil. lib. 3. c. 6. n. 13 in fin. Thom. Michael. disp. de Jurisd. thes. 129.* Defensores autem nostri temporis respectu clientum magistratus non sunt, nec ullum regulariter imperium, ut ex sequentibus patebit, habent, † ideoque ab his ad illos in singulis inferre non licet, arg. *l. Papinian. 20. ff. de minor. l. ult. ff. de calumn. l. inter stipulante m. 83. §. sacram. ff. de verb. obl.*

Hæc autem sic explanata decisio † declarationis loco limitatur, ut quamvis clientes nulla Juris necessitate obstringantur, ut priusquam contra protectores actionem instituant à Judice veniam petant; convenientius tamen est, eos antea extrajudicialiter negotio summam exposito, ut tradant, reddant, faciant, quod debent Patroni, ab iisdem reverenter ac decenter, antequam in Jus trahantur, interpellari, ac veniam peti arg. *l. quidam Iberus. & ibi Dd. præsertim Angel. n. 3. ff. de servit. urban. præd.*

Est enim reverentiæ, veniam ante præfari, † quam 98 protector in Jus vocetur, habetque hoc rationem naturalem *l. venia. Cod. de in Jus vocand. Zas. in intellect. jur. singular. cap. 3. num. 93. lib. 1.* qui etiam in §. sic itaque discretis. num. 15. Inst. de act. de extrajudiciali interpellatione agens pulchre docet de denunciatione debitori, ante litis ingressum facienda, & ad quid profit: item an & quando sit necessaria vel non. Quibus adde, quod tradit Roman. singul. 396. cum seq. quod scilicet, quis antequam conveniatur, extrajudicialiter prius sit interpellandus, † quod itidem Jura feudalia vasallo faciendum esse suadent, per text. in d. c. 1. §. si vero 99 de milit. vasall. qui contum. est. ubi vasalli Dominum ad ea, quæ debita sunt, salva tamen reverentia, cogere possunt, & tradit idem Alvarot. in princ. *ibid.* Rosenth. de feud. cap. 12. concl. 8. num. 57. ubi tamen addit, etiamsi ejusmodi interpellationem omittat vasallus, id ab eo impune fieri & magis æquitatis, reverentiæ & con-

Responsio
ad IV. du-
bitandi ra-
tionem.

95

96

97
Moderatio
decisionis.

consilii. quam necessitatis esse Schneidew. *defend. p. 5. cap. I. nu. 115.* tutius tamen inquit faciet vasallus, si ad evitandas tales disputationes petat veniam. Cum temperamento igitur servati honoris, clientes contra protectorem actione experiri, tutius ac convenientius est. arg. *l. si superstiti C. de dol. quod latius tractare hujus loci non est.*

100 His itaque de in Jus vocando protectore absque Patronus ac clientes utrum hodie no-
met classem pertinens quaestio, non minus dubia, qua controversatur, † *An cliens adversus protectorem, vel hic contra clientem in testem productus juste vel injuste a testimonii dictione absteineat?*

Et sane initio dicendum videtur, † utrique adversus se mutuo, a ferendo testimonio omnino abstinendum esse.

101 Primum enim, † si ad antiquum illud Jus clientelæ, quod apud Romanos viguit, & a quo nostram Advocatiam incunabula sumpsisse alibi diximus, respiciamus, certum est, quod eo Jure, contra Patronos testimonii dictio clientibus non erat. Sed nec contra eos instituere accusationem poterant, alioquin Diis inferis devovebantur, & prodicionis erant rei, Franc. Bald. *in annotat. ad leg. Romuli c. 18.*

102 Quod ipsum satis indicat Cato *in oratione ea*, quam apud Censores *in Lentulum* dixit his verbis: quod majores sanctius habuere, defendi pupillos, quam clientem non fallere, adversus cognatos pro cliente testatur, testimonium adversus clientem nemo dicit: patrem primum: deinde Patronum proximum nomen habere, refert Aul. Gell. *lib. 5. noct. Attic. cap. 13.*

103 Deinde auctoritatem huic † pronunciato dare videtur, quod etiam in simili libertus contra suum patronum nequaquam testificari possit, adeo, ut nec volens etiam adversus eum recipiatur, ut probat Specul. *in tit. de teste. §. I. nu. 38. ver. item quod est libertus* Aufser. *de rec. probation. test. n. 64.* Alberic. *de Malet. de testib. c. I. nu. I. in fin.* Nepos *de Monte Albano de testib. nu. 74.* Nell. *de testib. num. 12. in fin. vers. libertus contra patronum & est text. in l. pridem C. de quaest.*

104 Præterea idem receptum † videtur in clientulis Advocatorum forensium, qui pariter adversus suos defensores testimonium dicere non posse videntur. Ratio dubitandi II.

105 Quibus enim interdictum † testimonium pro nobis, iis & contra nos dicere prohibetur, ut eleganter nuperrime post alios tradit Domini. Arumæus *lib. I. decis. 10. num. 11.* Inst. Reuber. *method. trad. de testib. part. 2. num. 160.*

106 At vero enucleati Juris est, † clientulum non posse esse testem integrum pro suo Advocato, per textus *in cap. I. in princip. & in paragraph. hoc ita, de content. inter me & dom. de portione fratris in usib. feud. Alb. in l. fin. num. 7. Digest. de testib. Specul. in d. tit. de teste. paragraph. I. num. 13. vers. quid si olim fuit.* Alber. *de Malet. de testib. cap. 2. num. 39.* per text. quem allegat *in l. respiciendum. paragraph. furta ff. de pænis Campeg. de testib. reg. 19. Mascard. de probat. lib. I. conclus. 307. num. I. & seq.* ubi dicit, quod licet text. *in d. paragraph. furta.* per Alb. allegatus non bene videatur comprobare hanc opinionem, eo quod loquatur de clientulo commorante in domo Patroni, quod in clientulis nostri temporis verum esse non potest, quia ut plurimum non commorantur in domibus Advocatorum, non per hoc tamen ab ea sit recedendum, cum satis hunc clientulum fore repellendum suadeat præsumpta affectio, quam erga suum Patronum habet, tempore Patrocinii. Prosper Farinac. *de opposit. contra person. test. lib. 2. tit. 6. quaest. 60. num. 165.* Ergo nec contra illum admittendus esse videtur.

Verum istis clientelæ veteris † libertorum ac clientulorum exemplis non attentis, cum in hoc laborandum omnes esse fateantur, ut veritas in omni quaestione, attestante Cicerone *in Tuscul. quaest. explicetur*, omni remoto scrupulo concluditur, nihil ob stare quin clientes contra Patronos & hi vicissim adversus illos testimonium dicere possint & debeant.

Confirmatur autem hæc decisio † per generalem regulam, quæ habet, ad testificandum quemlibet admitti, qui a lege vel Canone nominatim prohibitus non reperitur, ut bene probant textus *in l. invitatus. paragraph. I. de procurat. & in l. I. in fin. princip. Digest. de testib. & per istum textum juncta gloss. in l. quoniam gloss. fin. in verb. angustetur. in princip. de heret. & Manicha.* idem affirmarunt communiter. *ibi.* Bald. Salyc. Abb. Jacob de S. Georg. ac reliqui Dd. omnes Decian. *consil. 163. num. 6. in fin. lib. I. Marfil. consil. 48. num. 10. Socin. Jun. consil. 32. num. 26. & seq. lib. 2. Alexand. consil. 156. num. 8. in fin. vers. secundo respondeo. lib. 5. Menoch consil. 231. num. 6. lib. 3. Nellus de testib. num. 1. Crott. de testib. part. 3. post num. 101.* ubi dicit hanc decisionem veram tam in civilibus, † quam in criminalibus, Lanf. *de Orian. de testib. num. 55. & 56. Blanc. de indicis ad l. fin. ff. de quaest. num. 319. Igneus in l. 2. §. hoc autem num. 32. part. 1. ff. ad Syllan. Barb. in c. cum R. Canonicus. num. 19. de offic. deleg. Isern. super 3. constit. Neapol. incip. humanitatem num. 21. Mascard. de prob. lib. I. conclus. 310. num. 4. lib. 3. conclus. 1356. num. 1. & post eum Hector Emil. in suo tract. de testib. rubr. testis locus generalis num. 10. † Cuncta enim licita sunt, quæ lege aut decreto non inveniuntur prohibita l. nunquam eis ff. ex quib. caus. majore cap. ad dissolvend. extr. de desponsat. impub. Nell. loco rel. † At vero nullo Juris textu demonstrari potest, clientem ab alio in fidem susceptum, contra suscipientem, in testem produci, prohibitum, reperiri. Ergo, &c.*

Quæ decisio nostra multo magis procedit, † stante scilicet inopia probationum. Hoc enim casu, quando alia probationes deficiunt, protector contra clientem suum vele contra, multo magis ad testimonii dictionem admittendus est.

Ratio ampliacionis est, † quia testificandi munus publicum est, *l. I. Digest. de testib. l. eum, l. si quis in princip. Digest. quemadmodum testament. apert.* Tyndar. *in cap. 9. num. 7. de testib. Hector Emil. versic. testis num. 12. de testib. Cacharan. decis. 46. num. 4.* Hoc est sicuti ex Panorm. declarat Andr. Gail. *lib. I. observat. 100. numer. 2.* testis officium in se est publicum, quanquam testimonium non ferat, tanquam habens officium publicum, † & ideo cuilibet, etiam invito, qui nominatim exceptus aut prohibitus non est, imponi potest. *l. si quando C. de testib. Jason. in l. 2. paragraph. si quis municipalis. num. 4. Digest. si quis cautionib. Hector Emil. d. versic. testis num. 14.* † Ita ut testimonium dicere recusans, parti ad interesse teneatur, *l. quidam in fin. l. tutor. Digest. de administr. tut. l. quoniam. C. de excusat. tut. Tyndar. de tract. de testib. cap. 9. num. 7.* Domin. Arumæus *lib. I. decis. 10. num. 34.* † Idque ob publicam utilitatem, ne veritas occultata jacturam patiatur, receptum est textus *in cap. quanquam. 14. quaest. 2. Bened. Reinhard. differ. Saxon. 56. p. 4. Zobell. differ. Sax. p. 1. diff. 38. in fin. † Veritas enim res est sacratissima, & Reipubl. valde necessaria. l. eum, qui nocentem §. de injur. Surd. decis. 190. nu. 2. † quam occultare, peccatum est mortale committere, text. in c. quisquis. II. quaest. 3. & in c. I. de testib. cogend. gloss. ibid. in verb. occultent. similiter Panorm. n. I. gloss. ling. in c. dilector. in verb. criminib. eod. tit. Panorm. ibid. n. 3. gloss. in c. intimavit, in verb. juram. de test. & in c. constitutis in verb. non teneri eod. tit. Reinb. & Zobell. locis allegat. ideoque eam celare nemo debet.*

- 119 Et quamvis clientibus protectorem † venerari, nec ei in quopiam incommodo esse debeant, ideo tamen ad occultandam veritatem, in emolumentum protectoris, vel adjuvandum eum, ut aliena cum jactura locupletetur, minime tenentur, argum. *cap. mandati, extr. de rescript. cap. duob. in fin. eod. tit. lib. 6. clar. in l. nam hoc natura æquum est, neminem cum alterius detrimento fieri locupletiore l. 14. ff. de cond. indeb. cum similib. Academ. Tubingens. conf. 38. tom. 2. inter conf. Illustr. 1C. & Academ. n. 27.*

Solutio Quibus ita positis omne momentum jam in eo consistit, quo nimirum pacto illa, quæ modo pro adversa parte deducta sunt, rite diluantur: † Cunctis ita existimantibus, contrariorum dissolutionem verioris esse opinionis confirmationem in oppositum: *cap. grave. 35. quest. 9. Everhard. topic. suis loco à contrariis 19. à pr. & per tot. l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alien. jur. Instit. de tutor. in pr. l. sciendum in fin. ff. qui satisd. cog.*

Responsio Ad primum ergo ex veteri Jure clientelæ illatum, quod attinet, illud resolvitur ex eo, quod clientes erant, qui ad potentioris alicujus patrocinium sese applicuere, ut explicat latius d. loco Balduin. † nec ab illo jure, quod

- 120 est arctissimum & perpetuum inter patronum & clientem, ad clientem nostratem & protectorem precio inservientem per omnia recte argumentari licet, ut non inconcinnetutatur Theod. Marcil. *ad l. 71. de legib. 12. tab.* Unde licet olim nec clienti contra patronum, nec patrono contra clientem licuerit testificari, id tamen usus hodierni temporis non agnoscit, † quia multo fortius inter hæc personas fidei vinculum olim fuit, quam inter nostrates modo sit, quia clientes quondam patronis suis communicabant etiam suas opes, si aut Pauperes patroni essent, ab hostibus redimendi, aut ii suas elocare filias nuptive tradere vellent, ut de hoc & aliis antiquorum institutis *initio hujus operis in c. de origine Advocatiæ* abundanter diximus. Ea autem omnia ad hodierni temporis clientulos accommodare usus non patitur.

Responsio Nihil etiam decisione nostræ supra formatæ repugnat, quod de prohibita testificatione liberti adversus patronum suum adductum fuit. † Quia dispar in hoc eorum est consideratio, neque hoc casu argumentum à Liberto ad clientem stringit. Protectores enim à clientibus nihil aliud, præter annum salarium (ut *alioloco* diximus) accipere solent, liberti vero à Patronis libertatem, ceu magnum & inæstimabile beneficium, nacti sunt *l. libertas. 160. ff. de regul. jur. ita, ut memoria tanti beneficii eos contra Patronos testificantes merito repellat, ut recte observavit Just. Reuber. Camera Imperial. Assessor quondam celeberrimus Meth. trad. de testib. part. 2. n. 57*

- 121 Nihil magis periculi ab argumentatione † tertia à clientulo Advocati forensis ad nostrum ducta firmatæ decisione imminet. Quamvis enim, juxta dispositionem Jurium ibi allegatorum, cliens pro Advocato non dicat testimonium, tamen inde non sequitur, eum contra illum testificari non posse. † Nam ratio, ob quam pro illo dicere prohibetur, quæ est affectio, in casu contrario, quando is, contra Advocatum producit, non amplius militat, ideoque ibi & juris dispositio, † quam in id induximus, cessare debet, arg. *l. illud ff. ad l. Aquil. l. adiger. §. quamvis ff. de jur. patron. c. cum cessante. extr. de appellat. Everh. in top. in loc. à cessat. ration. num. 2. Tiraq. in tract. cess. caus. p. 1. n. 130. Cacher. decis. 14. n. 3.*

- 122 Hæc autem decisio sic explanata, † limitationem recipit, ut si causæ veritas abunde aliorum testium dictis constare possit, rectius faciat protector, si à testimonio contra clientes vel hic vicissim contra illum ferendo abstinerint. † Inverecundum enim quodammodo videtur, eos sine necessitate, testimonio suo se laedere, qui respectu ad defensionem, reverentiam

ac honorem sibi mutuo obligati sunt. Nam cum ideo protector testimonium dicere debeat, ne probandi facultas coangustetur, *l. quoniam. 21. in fin. C. de heret. & Manich.* Ejus autem copia per aliorum testium attestationes sufficienter haberi possit, honeste sese hoc casu excusare poterit.

Quod ipsum in simili de Advocato † forensi eleganter notarunt Just. Reuber. *d. p. 2. n. 160. D. Arumæ. lib. 1. decis. 10. n. 30. Hector. Emil. part. 1. vers. Advocatus. n. 14. de Testib.* ubi etiam in idem allegat Specul. *in tit. de Advoc. §. nunc tractemus n. 12. & 13. Franc. in c. Rom. nu. 3. de testib. in 6. Prosper Farinac. lib. 2. tit. 6. quest. 60. n. 171. in tract. de testib.* ubi subjicit, quia etsi Advocatus contra suum clientem in testem admittatur, rectius tamen faciat abstinendo se à tali testimonio, si id honeste recusare possit.

Uterius & tertio loco circa ea, † quæ omittere clientibus protectorum suorum gratia tenentur, in quæstione nem vocatur *an impune hi in illos vel econtra actionem famosas intentare queant?*

Et quamvis Zas. *lib. 1. intellect. jur. singular. c. 3. n. 93. luculenter doceat*, famosas actiones à vasallo contra Dominum constitui non posse, allegando ad id gloss. *in l. 1. §. interdictum 2. ff. de vi & vi armat. & Innoc. in c. prohibiti caterum. de jud. qui etiam in Epitome feud. par. 10. n. 40. cum seqq. latius tractat*, an & quatenus vasallus Dominum criminaliter accusare possit, vel non, cui conjunge Jacob. de S. Georg. *de feud. in §. distig. vasalli. n. 25. cum 2. seqq. ibid. videndos.*

Nos tamen omissis ambagibus † concludimus clientibus nulla quidem lege prohiberi, ejusmodi actiones adversus protectores suos instituere, ideoque † permisum censeri, arg. *l. nec non. §. quod eis. cum gloss. in verb. prohibeant. ff. ex quib. caus. major.* ubi habetur, quod omnia cententur permilla, nisi specialiter prohibita reperiantur. *l. mutus ff. de procur. cap. 1. de procur. in 6. Bertaz. tract. clausul. instrum. claus. 2. gloss. 1. nu. 5. in fin. Christ. Coler. in sentent. jurid. verb. prohibitum. Romul. in l. ut vim. n. 101. ff. de just. & jur. Thoming. decis. 16. nu. 8. Cald. in l. sicuratore. verb. implorandum n. 29. C. de restit. in integr. Borcholt. tract. feud. c. 1. nu. 28. in fin. †*

Et hæc hæc de iis Advocatiæ effectibus, quatenus à clientibus in Patronos proficiuntur atque in omittendo consistunt, nunc de iis, quæ in faciendo seu præstando versantur, videndum est.

Primo igitur repetendum est, † quod supra dictum fuit, protectoribus deberi reverentiam, clientibusque Patronis obligari ad observantiam, id est, exhibitionem honoris, exemplo libertorum, erga Patronos. *l. 1. l. si liberti. 9. Digest. de obsequiis à libert. præstand.*

Et certe observatio illa cultus est, à quo autumnante Halicarnas. *antiq. Rom. lib. 2. §. caterum*, clientes quasi colentes † dicuntur, & Patroni quasi Patres appellantur, ut ex Gellio *noct. Atticar. lib. 5. c. 13. & lib. 20. c. 1. observavit Gail. 2. obs. 54. n. 6. in fin.*

Hic autem cultus erga potentiores cum officio, non simulatus est amor. Ubi enim amor † non est officium personatum est. Scal. *exerc. 317. dist. 3. ubi addit potentiam hic civilem, unde clientes, intelligi. Quam sane potentiam*

130 Actionibus famosis utrum clientibus ac Patronis in vicem convenire prohibiti sint.

131

132 Decisione affirmativa.

133

134

135

136

Obligatio clientum erga Patronos in faciendo consistens.

137

138

139

140

141

tiam luapte natura odiosam, cum semper in auctores redundet metus, nec quisquam metuatur ipse securus. Senec. lib. 2. de Ira. cap. 11. & ibi Lips. in not. ipsis clientibus non formidabilem, sed per moderatam æqualitatis ostentationem, reddet amabilem. Id quod per hircundinem mira æqualitate cibum filiis ministrantem Ægyptii adumbrare voluerunt, Pier. Valer. Hieroglyph. lib. 22. rubr. de Hirund. p. 162. Et in hanc sententiam eleganter Paterc. hist. Rom. lib. 2. Suspiciat, inquit, potentem humilis, non timeat, antecedatur non contemnat humiliorem potens.

Cæterum propter observantiam illam, quam clientes patronis debent, majestatem eorundem ꝛ comiter observare tenentur l. non dubito. ff. de Captiv. unde etiam Bodin. r. de Republ. 7. p. 107. clientelam principum vocat fœderatam consociationem, qua alter alterius Majestatem observare tenetur, ut ab injuria potentiorum tutior esse possit: idemque ca. 9. p. 169. in fin. ubi ꝛ comiter observare, Propatronum, quatenus personæ ac loci postulat dignitas superiorem in fœdere agnoscere accipit, per d. l. 7. & ex Budæo Dn. Menoch. arbit. jud. quæst. lib. 1. quæst. 100. n. 13. & seq. Comiter observare Majestatem, esse dicit obsequium & observantiam liberis non indignam nec indecoram Imperio populoque Romano præbere. Cujus vi quoque sæpius protectores in literarum inscriptione vocant clientes fideles suos jhs re liebe getrewe / Gail. tract. de Arrest. Imp. c. 7. nu. 13. Bocer. de Jurisd. c. 8. n. 97. Remig. Feschiuss dissert. de fœder. d. 23. in notis ad lit. E. Et ita in Curia Saxon. observari scribit Erenb. 1. Fœder. 4. n. 15.

Hinc est, quod in favorabilibus, clientes quandoque etiam subditorum ꝛ appellatione veniant, unde & constitutionem der Pfandung ad eosdem extendi refert Schwanman. obser. Cam. 67. ubi notat ob Judæum captum, processus in Camera fuisse impetratos, licet tantum fuerit sub clientela impetrantis. Clientes, namque et si subditi non sint, tamen comprehenduntur sub nomine eorum die einem zuversprechen stehen / hoc est quos defendere tenemur.

Verum id quod Schwanmannus de extensione pignoratitiæ constitutionis ad clientes dixit, spectare solum videtur ad eos, qui habitant in territorio Patronorum, ut ille Judæus, cujus mentionem fecit non autem ad eos, qui proprium habent territorium & alterius sunt clientes, aut sua interim immediata fruuntur libertate, quales sunt civitates Imperiales.

Secunda insuper non incongrua ad materiæ hujus Tractatum, quæstio excutienda est, An clientes Patronis suis, juramentum, quod vocant Schirmpflicht / ex moribus hodierni temporis præstare soleant, aut debeant.

138 Quod autem antiquitus ꝛ clientes Protectoribus suis aliqua etiam jurisjurandi religione obstricti fuerint, evidenter docent literæ Imperatoris Friderici III. quibus Anno 1485. ꝛ Advocatiam Monasterii Chombergens. à Civitate Hallensi Suevorum advocatam, in Rever. ac Illustr. Dn. Rudolphum Episcopum Herbipolensem, ejusque successores transtulit, quibus inter alia Consuli ac Senatui Hallensi, ut subditos Chombergenses juramento, quo iisdem gestæ clientelæ gratia obligati fuerant, penitus relaxarent, nominatim injunxit ac serio mandavit, hisce verbis: Wir Friderich / 1c. auch desselben Gottshaus arme Leut vnnnd Vnderthane / derer Pflicht / damit sie euch / solcher Vogthen vnd Schirms halben verwant seyn / ohne alles Mittel ledig zehlet / 1c.

140 Non minus etiam constat, ꝛ quod olim subditi Chombergenses Liberis Dominis à Limpurg tanquam subadvocatis ejusdem Nobilis collegii juramentum præstiterint, cujus forma erat: Daß die Schirmsverwandten jhrem Vogt / Schutz vnd Schirm

herren Pflicht thun sollen / jme desßhalben / vnd zu seinem rechten getrew vnnnd gewehr zu seyn / schaden zu warnen / vnd frommen zuwerben / vnd alles das zuthun vnnnd zuhalten / das jhr jedem solche verlesene Schutz vnnnd Schirm Verschreibung aufflegt / die vermögen vnd inhaben / alles ohn gefehrde.

Ne tamen ejusmodi juramentum ad aliud quam merum protegendum jus trahi posset, prædicti Advocati Lypurgici Reversales dabant, quibus recognoscabant ac testabantur, tale per Chombergenses subditos præstitum Juramentum alio non trahi, nec ullam aliam nisi quam protectionis Jus, in se contineret, obligationem inducere posse.

Præterea clientes Patronis ad conventum annum 141 honorarium solvendum, ex ꝛ Juramento, Patronis ple-runque obligari, publice defendit D. Hepingk dissert. sua de Jure protect. concl. 59. ubi tamen in notis lit. c. affirmat, tale à clientibus protectionis causa præstari ꝛ solum Homagium, neque assecurationis neque fidelitatis Juramentum dici posse, sed cum Juramento, quod familiaritatis ratione, à Consiliariis Principum & similibus præstatur aliquam habere cognationem. Menoch. conf. 943. n. 13. Surd. conf. 172. n. 1. Rol. à Vall. conf. 52. n. 5. lib. 3. Natt. conf. 367. n. 19. Thom. Marin. de feud. lib. 1. tit. 11. n. 6. Et hinc per Juramentum hoc protectorem, nullam ꝛ superioritatem vel jurisdictionem in clientes acquirere, veluti, nec Nobilis Imperii immediatus, Principis alicujus existens ꝛ consiliarius, in rebus & personalibus actionibus officium ejus non concernentibus, Principi illi, cui à consiliis est, quo ad Jurisdictionem subjicitur, sed pro casuum contingentia, vel in camera Imperiali vel coram Austregis conveniendus est, uti eleganter in terminis consuluisse T. M. in consilio W. nondum impresso, ibidem asserit per rationem alibi fusius explicatam, quod nempe Juramentum ultra Jurantis intentionem operari non debeat, conf. Marp. 15. n. 360. vol. 1. sed ad jurantis consensum restringendum sit Schrad. de feud. p. 10. sect. 13. n. 47.

Sic etiam novissime Joan. Brunnigk. disput. de Homag. concl. 9. & 10. c. 1. scribit, clientes præstare Homagium familiare ratione protectionis seu defensionis innuens ex eo nullum subjectionis vinculum nasci, eo quod (ut subsequens. d. 13. adseverat) non omne ꝛ 142 quodvis Juramentum, quod de fidelitate præstatur, Jurisdictionem, ei cui juratur, attribuat, si tertius aliquis, Jurisdictionem habeat, ad quod allegat Innoc. in c. dilectus extr. de Capell. Monach. Bald. ad l. 2. n. 50. C. de servit. & aq. Albert. Brun. conf. 20. n. 21. inter feud. Ernest. Cothm. Consult. Academ. Respons. 1. n. 386. Et quod causa protectionis non habeat aliquod Jus dominii, assertore Petr. Gregor. Tholof. de Republ. lib. 11. c. 11. nu. 6. quemadmodum nec auxiliarii Milites mercenarii, ideo Reipubl. Domini sunt, quod stipendio ad auxilium & opem & protectionem ejus advocati fuerint.

Verum, ꝛ quicquid olim particularibus forsan in locis in præstando protectori à clientum subditis sacramento conluetum fuerit, hodierni sane mores non ferunt, nec Jura suadent multo minus obligant clientes, ad jurandum protectoribus suis, quia nullum iis competit Imperium, aut Jurisdictio in fidei commissos, nec ulla regulariter in clientelam suscepti subjectionis lege Patronis tutelaribus, ut infra in hoc ipso Capite latius deducitur, obstricti sunt.

Ad juramentum enim à subditis Chombergensibus Seniori ex familia Lypurgica præstitum, quod attinet, licet id olim in usu fuerit, ob graves tamen causas, per transactionem mediante Rever. ac Illustrissimo Principe Domino Friderico Episcopo Herbipol-

bipolensi, Franconiaque Duce Anno 1562. à Domino Friderico Barone de Symburg S.R.I. Pincerna hæreditario, penitus remissum, in defuetudinem abiit.

Ad tradita D. Heping & Bruninck, quod attinet, non plane negamus, fieri posse, ut nonnullis in locis, quod nos latet ejusmodi jura ad huc in usu sint, sed affirmamus duntaxat, extra consuetudinem, clientes regulariter ad ejusmodi Jura præstanda non obligatos esse.

144 Quæritur igitur tertio loco, † in hoc effectus genere,

An clientes ob summam illam cum Advocatis contra Patronis etiam necessitudinem patronis suis, occurrente necessitate ad præstandum etiam mutuum auxilium obligati sint.

Pro parte affirmativa adstruenda se primo offert, quod Patronus tutelariorum & cliens sint correlativa, ut in specie tradit Georg. Everh. *conf. 56. n. 88. vol. 1. Matt. Coler. conf. 33. n. 57.* † in quibus dispositum de uno, etiam de alio dispositum censeatur, arg. *l. fin. C. de indict.*

145 *vid. coll. l. 1. & ibi Bart. C. de cupress. lib. 10. Nicol. Everhar. in loc. à correlativis. n. 3. Pecc. in tract. de testam. conjug. lib. 4. c. 5. n. 15. Cacher. decis. 75. nu. 1. C. pifer. in tract. de nu. test. part. 1. cap. 16. n. 186. Curt. in l. cum te pro-*

146 *ponas. num. 7. C. de transact. Matth. Stephan. in dialect. jur. loc. 31. à correlat. nu. 2. lib. 2.*

147 Secundo sicut vasallus † tenetur Dominum juvare in omnibus suis necessitatibus, & pro viribus curare & facere, ne quis alius Domini personam lædat, vel illi damnum inferat, per gloss. *in c. de forma 22. q. 2. Alvarot. & Præpos. in cap. 1. de form. fidelitat. Jacob. de S. Georg. verb. qui quidem investiti. n. 17. arg. l. in lege 22. ff. locati. l. facere. 189. ff. de verb. oblig.* Ita vice versa etiam Dominus vasallo auxilia præstare, eumque defendere obligatus est, *d. c. 1. §. dominus quoq. de form. fidelit.* Quo textu moti communiter statuunt Dd. dominum vasallo regulariter ad omnia illa teneri, ad quæ vasallus te-

148 *netur Domino. † Quandoquidem inter utrumque mutua est obligatio d. c. 1. & in cap. 1. qual. Dom. prop. feud. in pr. Et judicatur uterque ad paria Afflict. in d. cap. 1. num. 13. tit. de form. fidel. & quod uterque mutua obligatione sibi invicem teneatur tradit Raven. in d. c. 1. Inst. & scias secundum, de form. fidel. Rosenth. c. 9. n. 1. concl. 16. & consulendo secuti sunt Bald. *conf. 97. vol. 3. Myns. resp. 7. n. 2. decad. 21. Bero. conf. 67 n. 5 vol. 1. Dec. conf. 469. n. 4. & alii plures allegantes etiam gl. in c. imperialem. §. ult. ubi Alvar. nu. 2. & cæteri Dd. de prohib. feud. alien. per Frideric. Belvis. in d. §. Dominus ubi Laudens. num. 17. Alvarot. num. 7. & reliqui Dd. Ferrari. in form. libell. quo agit. ad revoc. feud. verbo contra debitum num. 5. Afflict. decis. 265. num. 1. Zal. de feud. part. 7. num. 56. & 57. reprobans Panormitan. dicentem, quod Dominus ad ea saltem ex urbanitate teneatur, Molinæ. ad consuetud. Parisiens. tom. 1. paragraph. 2. gloss. 4. num. 10. Decius *consil. 469. Clarus paragraph. feudum quest. 27. Schneidew. part. 5. num. 125. Schrader. plures allegans. p. 6. cap. 7. num. 2. Intrigliol. quest. 62. Vultæ. lib. 1. de feud. cap. 10. num. 37.***

149 Cum ergo Dominus feudi, † & clientes quoad auxilium expectandum, ut *infra cap. XV. de affinis protect.* uberrime docetur, æquiparentur, dicendum videtur, quod, sicut ille auxilium ferre tenetur vasallo, ita & clientes etiam Advocatos seu Protectores adjuvare obstricti sint, † à paritate rationis, per quam eadem inducitur Juris dispositio, *l. illud. 23. in princip. ff. ad leg. Aquil. l. regul. 9. paragraph. & licet ff. de jur. & fact. ignor. l. cum mulier. 47. Digest. solut. matrim. l. 2. §. si mater. vers. quid si curatores & vers. quid ergo si non fuerint ff. ad Senatusconsult. Turpill. Nicol. Everhard. in sua Top. in loc. à ratione legis ampla sive larga. Tiraquel. in tract. cessant. caus. part. 1. n. 149. cum seq.*

151 His accedit tertio, † quod multis in locis, propter

Tutelam clientes vel eorundem subditi Protectorem evocantem sequi, & opem ei suppetiasque adversus inimicos ipsius, ad exemplum vasallorum ferre teneantur, quam servitutis speciem vocant sequelam Solge. de qua disputatum in causa Zingelheim contra Wals / Rutger. Ruland. *de interrog. lib. 2. cap. 3. num. 9.*

Cujus quidem sequelæ, † ne alia exempla commorem, vestigia mansere in subditis Chombergensibus, qui Seniores ex Illustri domo Lymburgica Collegii Chombergensis Protectorem, bello, seditionibus aut aliis molitionibus implicatum, sequi, & consequenter, ut clientes juvare ac defendere tenentur.

Quarto hanc sententiam, quod nempe sicuti Protector recommendatum defendere, sic vicissim hic illum tueri obligetur, tenet Gemin. *consil. 81. in fine versic. nec obstat à Cardin. Tusch. præf. conclus. jur. tom. 6. lit. P. conclus. 935.* ad hoc laudatus, atque ita post Bald. *in l. 8. C. de execut. rei judicat.* voluerunt Jurisconsulti Witteberg. *consil. in caus. Joan. Friderici Elect. Saxon. ex una: & Henrici atque Joan. Ernest. Ducum Saxon. ex altera parte vertente Anno 1541. facto, quod apud Hortled. Reichshandlung / tom. 1. lib. 5. cap. 12. extat.*

Verum prædictis non obstantibus † contrarium dicendum est, clientes nempe ad Patronorum suorum defensionem nequaquam obligatos esse, nisi idgati-peculiariter fuisset conventum, ut in protectione reciproca fieri solet, quæ tamen (ut alibi diximus) magis confœderatio, quam protectio est.

Ratio decisionis ex eo patet, † quia Protectores potissimum ob salarium, quod eis constituitur, annuum, obligantur ad tuendos clientes: e diverso autem ex parte horum nulla subest causa, propter quam ii vicissim ad defensionem Patronorum obstringantur, ideoque summa inter illos foret inæqualitas, si clientes, quibus Advocati, ne minimum quidem largiuntur, in tantum ipsis obligati essent, quantum hi illis, qui defensionis exhibendæ causa annuam habent mercedem, † cum tamen contra-ctus claudicare non debeant, *l. litigatores, paragraph. penult. Digest. de rec. arbit. l. Labeo ff. de verb. signific. Modest. Pistor. consil. quod extat post quest. Hartman. Pistor. 20. lib. 2. num. 23. Pyrrh. Engleb. in consuet. Aurel. tit. de retrah. vend. cap. 24. ad fin. Frid. Pruckman. paragraph. soluta potestas. tract. de regalib. cap. 4. membr. 2. offic. 1. num. 32. sed in † iis proportio atque æqualitas servanda sit, l. Julianus. §. si à pupillo. ubi Bart. ff. de action. empt. l. si id quod. §. fin. de rescind. vendit. l. penult. in fin. C. commun. divid. Hippol. Riminald. in §. 1. num. 159. Instit. quib. alien. licet. Menoch. *conf. 92. n. 41.**

Cum igitur Protectionis contractum † celebratum intentio sit, non ut clientes Protectoribus, sed ut Protectores clientibus ad præstandam defensionem obligentur, nec illam intentionem contractus Tutelariorum, nisi pacto quid aliud cautum reperitur, egredi debeat *l. si quis nec causam l. non omnis Digest. si cert. petat.* satis clarum est, nullam clientibus defensionis vicissim exhibendæ necessitatem incumbere,

Ut omittam, † quod Patronus ad operas liberti non teneatur, licet hic illi sit ad eas devinctus *l. Digest. & C. de oper. libertor.* Quare nec clientes Protectori, cum ab illis ad hos arguere liceat. Simon Pistor. *consil. 19. numer. 23. lib. 1.* per vulgatam *l. stipulationes non dividuntur, ibi, operas vel his simile ff. de verbor. obliga. ad defensionem vicissim præstandam obstricti erunt.*

Ratio deci-
dendi III. ab
auctoritate
14
Præterea hanc nostram decisionem in terminis defendit, post hæc scripta visus David Hepingk novissima dissertat. de jure protect. conclus. 56. lit. C. ubi concludit, speciali non existente pacto, Clientes nisi ex urbanitate Protectorem in suis juvare non teneri necessitatibus, per ea quæ in simili tradit Dn. Menochius arbitrar. jud. quest. lib. 2. cas. 494. numer. 3. & seq.

Ratio deci-
dendi ul-
timâ
159 Quæ sententia ex eo denique firmatur, quod obligatio + ad mutuum auxilium, magis confœderationem, quam Advocatiæ conventionem (ut in Cap. III. sub numer. 317. docuimus) & quandoque etiam superioritatem sapiat, per ea quæ de Reciproca Dominorum & subditorum tuitione, alibi diximus, ex quibus satis clarum est, Clientes ad mutuum Patronis suis ferendum auxilium, regulariter non esse obligatos.

Solutio con-
trariorum
argument-
orum.
Resp. ad I.
dubitandi
rationem.
160 Nec repugnant, quæ supra dubitandi rationes allatæ fuerunt. Nam quod primo dicebatur, Patronum & clientem esse correlativa, & dictum de uno etiam dici de alio. + Respondetur, id verum esse, quando eadem est ratio in utroque correlativorum; tum enim solum dispositum in uno ex correlativis, videtur etiam dispositum in alio. Jurib. præalleg. Alias secus est, text. est notabilis in l. curatorem, cum ibi notat, per gloss. Cy. & Dd. C. de interdict. matrim. & in l. fin. & ibi Salycet. not. C. de rescind. vend. & habetur pulchre per Jason. in l. transigere C. de transact. & per eund. in l. fin. C. de indict. viduit. toll.

At vero circa factum defensionis in protectore & protegendo cliente, diversa plane est ratio. Nam protector ratione tutelæ semper intelligitur esse potentior, ut ex definitione supra tradita patet, unde videtur esse contra naturæ ordinem, ut minus potens defendat potentior, &c. Et plures ac solidiores diversitates ex hujus quæstionis decidendi rationibus desumi possunt.

Resp. ad II.
dubitandi
rationem.
161 Ad secundam respondetur, licet ex sententia quorundam Dominus non teneatur juvare vasallum ex necessitate obligationis, sed ex sola urbanitate, + cum inter vasallum & dominum non sit mutua æqualisque per omnia obligatio: + Non enim jurat Dominus adjuvare vasallum, ut è contra. Ita scribit Isern. c. 1. in fin. de form. fidelit. & in c. 1. qualiter dom. proprie. prive. quem in specie secutus est Afflict. decis. 265. numer. 4. confert. l. cum affirmes C. de lib. caus. Menoch. de arbit. jud. quest. cas. 494. n. 6.

Et tamen alibi defendimus æqualitatem obligationis inter vasallum & feudi dominum, circa actum defensionis; ideo tamen non admittimus inductam hoc casu inter vasallum & Advocatum clientelarem similitudinem, cum diversa in utroque ratio inveniatur.

Licet enim, quemadmodum clientes à protectore mercedem: ita feudi dominus à vasallo feudum non habeat, ut è contrahi ab illis, & in hoc æquiparentur: tamen adhuc inter eos respectu defensionis præstandæ magna subest diversitas: Cum + vasallus domino ratione feudi, quod ab ipso habet, subiectus sit, quilibet autem sibi subiectos, eorumque jura protectione sua tueri, contraque injuriam aliorum defendere teneatur, cap. grandi. de supplend. neglig. prælator. in 6. facit l. illicitas, in princ. & §. ne potentiores. ff. de offic. præsid. c. 1. de offic. deleg. in 6. Innoc. in c. pro illorum de præbend. Panorm. in c. recepimus, numer. 5. de privileg. Molinæ. ad consuet. Parisiens. tit. 1. §. 2. gloss. 3. nu. 6. Sylvan. de feud. recognit. quest. 109. numer. 9. Valquius lib. 1. illustr. controvers. cap. 43. numer. 11. Schneidew. part. 5. numer. 125. de feud. Borchold. de feud. c. 1. numer. 22. Gail. de arrest. imper. cap. 6. numer. 23. & cap. 8. numer. 12. Ideo non

immerito ei, ratione feudi, vel si persona vasalli opprimatur indebite, aut in discrimine vitæ versetur, consilio pariter & auxilio debeat succurrere. Schneidew. part. 5. de feud. num. 131. præsertim, cum + feudum, quoad dominium directum, ad ipsum pertineat, & consequenter de ipsius etiam interesse agatur. Andreas Khol. de servit. feud. part. 2. post numer. 125. At vero protectores clientibus nulla ratione subiectos esse, per se manifestum est.

Quod vero amplius tertio loco de sequela quam clientes protectoribus præstare debent, adductum fuit, nihil ad rem facit. Cum enim ex Germaniæ consuetudine, sequela + superioritati cohæreat, & jurisdictionem arguat, per tradita Knich. in comment. ad privil. Saxon. provoc. nesc. cap. 5. n. 310. & de jur. territ. c. 3. nu. 360. ubi subdit, sequelam ad præceptum & mandatum factam & secuta obedientia probare jurisdictionem, quem sequitur Pruckman. conf. 27. nu. 37. & Caspar. Klock de collect. thes. 56. ad fin. Protectoribus autem nulla + in clientes jurisdictio competat, ideo negatur clientes ad sequelam ejusmodi ratione Protectionis generatim ac regulariter obstrictos esse.

Et ad exemplum de + subditis Chombergensibus quod attinet, Sequela illa Advocato Lymphurgico, non Jure Advocatiæ simpliciter, sed ex transactione & Jure familiaritatis, permixta fuit, ut patet ex literis transactionis inter Chomberg & Lymphurg / Anno 1568. initæ. Constat autem quod ex obligatione privata ex transactione partium orta, ad jus commune argumentari non liceat.

Non obstant denique allegatæ Gemin. & Icto- rum Wittebergensium auctoritates, quia ipsorum dicta, in casibus reciproce Protectionis pactæ, vel in terminis confœderationis, aut ubi peculiaris de mutuo auxilio ferendo conventio facta est, exaudienda sunt.

Et huc usque de quæstione Clientes concernente tertia.

Quarto insuper controvertitur: An clientes + ratione protectionis suis tutoribus teneantur præstare collectas.

An Clie-
tes Prote-
ctoribus
suis ad col-
lectas præ-
standas
obligentur.
Id quod + prima fronte affirmandum esse videtur; Quia regulariter + collectæ præstantur ob protectionem & tuitionem, & eis debentur collectæ, qui præstant protectionem, ut in terminis tradunt. Vultæus tom. 3. Marpurg. conf. 35. n. 45. Nevizan. in sylva nupt. §. ut melius, n. 100. idemque velle videtur Joann. Gryphiander inter discurs. Arum. 26. vol. 2. thes. 87. ubi scribit, collectarum & tributorum præstationes subditis incumbere in recompensationem protectionis quam à domino percipiunt, quod etiam sentire videtur D. Paul. Matth. Wehner. observat. præf. verb. Schagung / col. penult. ubi + ex communi praxi attestatur, Schug & Schagung esse correlativa, quorum ea est + conditio, ut posito ac debito uno, ponatur ac debeatur & alterum, arg. gloss. in Clement. unic. verb. aternaliter. de Summa Trinit. & fid. Cathol. Politus in tract. vulg. subst. numer. 53. vers. 21. Tiraquell. de utroque retr. part. 1. §. 9. gloss. 1. numer. 3. & 4. Mozz. de contract. Rubr. de empt. & vend. numer. 2. Cald. in l. sicuratorem, in verb. contractum fecisti, numer. 72. vers. sed an prædicta C. de rest. in integr. Quodque de uno dictum est de altero quoque dictum esse censetur, l. ult. C. de ind. vid. toll. & l. unic. C. de cupr. lib. 11.

Præterea si exempla + atque facta attendamus, constat clientes multis in locis per protectores, ut more nostrorum loquar, collectari, idque inprimis ostendit Auctor Wertheimischen Gegenberichts contra Würzburg / part. 1. capit. 3. fol. 45. vers. Fürnemblisch aber hat sich mehrbesagte Graffschafft der Schagung halber nicht allein in affirmativa, sondern

sondern auch in prohibitiva, vnd tam percipiendi, quam prohibendi possessione gegen Würzburg / dieses Closters halben / allezeit vnverneinlich befunden. Ubi ex multis actibus comprobatur Abbatem & Conventum Monasterii Brumbach / Comitibus Wertheimiiis tanquam Protectoribus collectas solvisse, atque ad eandem solutionem ab immemoriali tempore obligatos fuisse, nominatim per Mandatum Cæsareum Löwenstein / contra Brumbach / ad pœnam dupli Ann. 1586. emanatum edocere intendit, cujus tenor ita habet :

Manda-
tum Ru-
dolphi II.
Imperato-
ris contra
Abbatem
& conven-
tum Mo-
nast.
Brum-
bach / ad
solvendum
collectas
Domino
Ludovico
Comiti de
Leostain.

Wir Rudolph der Ander / 2c. Entbieten vnserm lieben Andächtigen Weiganden / Abtey-Verwaltern / auch Priorn vnnnd Convent des Closters Brumbach / vnser Gnad vnnnd alles gutes / liebe Andächtige / vnserm Keyf. Cammergericht / hat der Edel vnser vnd des Reichs lieber getreuer Ludwig Graff zu Löwenstein / Herr zu Scharpfeneck / als jeko regierender Herr vnnnd Inhaber des Stammhauf Wertheim / suppli- cierend anbracht: Wiewol durch gemeinen des H. Reichs Stände Beschluß auff den Reichstagen zu Regenspurg / Anno 76. auch zu Augspurg / Ann. 82. auß hochwichtiger nothwendiger Brsachen / vns ein stattliche Reichstewr vnd hülf / wider den Erbfeind der Christenheit / den Türcken bewilligt: Vnd dann allen Ständen vnnnd Obrigkeiten zugelassen worden / ihre Vnderthanen ohne Vnderscheid / sie seyen Geistlich / oder Weltlich / Exempt oder nit / niemand außgenommen / auch vnverhindert aller Verträge / Obligation / Statuten / Gebräuch / Gewonheiten / vnd Herkommen / so einig Stiff oder Statt fürwenden möchten / derhalben mit Stewr zubelegen / da auch jemand gegen seiner Obrigkeit in solchem sich der gebührlichen Stewr vnnnd Anlag widersetzen / vnd die nicht bezahlen würde / vff solchen Fall versehen / daß der / oder dieselben / als dann in pœnam dupli gefallen / vnd ihren Obrigkeiten solche Anlag gedoppelt zubezahlen schuldig seyn sollen / alles fernern Innhalt angezogener Reichs Abschiede. Wiewol auch das Kloster Brumbach in der Graffschafft Wertheim dero Bezirck / Grund und Boden / also auch mit Landsherrlicher vnnnd aller Obrigkeit zugleich / sein Clägers vnnnd mitinhabern der Herrschafft Wertheim / von vns vnd dem Reich zu Lehen tragen / dem Schutz vnd Schirm gelegen / von des selbigen Epten auch je vnd allwegen / die gemeine Reichstewr / Anlagen vnd contributiones gen Wertheim alda regierenden Graffen / als dem Landherrn vnnnd Obrigkeit gutwillig erlegt / vnd etwan sie solche neben andern allda selbst haben helffen einnehmen / vnnnd der Herrschafft liefern / daß doch jeko dem zuwider / als sie Inhaber der Graffschafft Wertheim von euch die beyde obgemelte im Reich bewilligte Contribution / so zu ewerm Theyl Jährlich 200. belaufft / gefordert / ihr mit eytelem Mutwillen / fürseßlich vnnnd freventlich ungehorsamm / auch weniger dann mit Recht / ohne einige Brsache / ihme Clägern / als regierenden Herrn / vnd Inhabern des Stammhauf Wertheim / solche gebührende Stewr zuer-

legen / vngedürlich / verwengert / vnnnd abgeschlagen / vnd noch vff solchen sträfflichem Vngehorsamb verharret / dardurch ipso facto in pœnam dupli gefallen seyd.

Demnach vermög heylsamer Bersehung mehrberürter Abschied / vmb diß vnser Keyserl. Mandat / vnnnd Ladung wider euch zuerkennen / vnd mitzutheylen / vnterthäniglich anrufen vnd bitten lassen / als auch ihme solche Proceß an heut dato erkant worden seyn. Darumb so gebieten wir euch von Römischer Keyserlicher Macht / bey Peen sechs Marck lötig Goldts / halb in vnser Keyf. Cammer / den andern halben Theyl ihme Clägern vnnachlässig zu bezahlen / hiemit ernstlich / vnd wollen / daß ihr innerhalb vier Wochen / den nechsten nach Vberantwortung vnd Verkündung diß Brieffs / ermeltem Cläger als ewer Obrigkeit die Schuldigkeit von solchem ewrem gebührenten Antheil der angeregten Anlagen / sampt verwürckter Peen dupli erleget / entrichtet / vnd bezahlt / hierin ferner nicht säumig / hinderstellig oder ungehorsamb seyd / als lieb euch sey obbestimte Peen sechs Marck Goldts zu vermeiden. Wir heischen vnnnd laden euch von berürter vnser Keyserlichen Macht auch hiemit / daß ihr auff den 21. Tag / den nechsten nachendschafft vorbemelter Frist der vier Wochen anzurechnen / deren wir euch 7. für den ersten / 7. für den andern / 7. für den dritten vnnnd letzten / vnnnd endtlichen Rechtstag setzen vnd benennen peremptorie, oder ob derselbig nicht ein Gerichtstag seyn würde / den nechsten Gerichtstag darnach selbst / oder durch einen vollmächtigen Anwalde / an demselben vnserm Keyserlichen Cammergericht erscheinet / glaublich Anzeig vnd Beweisung zuthun / daß diesem vnserm Keyf. Gebott alles Innhalt gehorsamblich gelebt sey / und ob dem kein volg beschehen were / als dann zusehen vnnnd hören / euch in die vorbestimte Peen der sechs Marck lötig Goldts gefallen seyn / mit Brtheil vnd Recht sprechen / erkennen / vnd erklären / oder aber erhebliche Brsachen fürzubringen / warumb solche Erklärung nicht geschehen solle / endlichen Endschieds darüber zugewarten.

Wann ihr kommet vnd erscheinet / als dann also oder nicht / so wird doch nichts desto weniger vff des gehorsamen Theyls / oder seines Anwalds anrufen vnd erfordern / hierin im Rechten mit gemelter Erkantnuß / Erklärung / vnnnd andern gehandelt vnnnd procedirt, wie sich das seiner Ordnung nach gebührt / darnach wisset euch zu richten. Geben in vnser vnnnd des Hey. Reichs Statt Speyer / am 22. Septembris nach Christi vnsern lieben Herrn Geburt im 1586. vnserer Reiche / des Römischen im 11. des Hungarischen im 14. vnd des Böhmischen im 12. Jahr.

Sic etiam notum atque his in partibus apud o 174 mnes vulgatum est, Principem Electorem Moguntinum Monasterii Schönthal Protectorem à Præ-lato ac Conventu ibidem, tanquam à suis clientibus collectas sumere, quod non minus apud alia Cœno-bia passim fieri ignotum haud est. Cum igitur id, quod solitum est fieri, legitime fieri censeatur. l. si quis dona-

donaturus, & ibi gloss. ff. de usufruct. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de adilit. edict. l. certi conditio. §. si numeros. ff. si certum petat. Matth. Stephan. Topic. jur. lib. 2. loco 62. numer. 1. ut protectores à Clientibus suis collectas recipiant, à Jure & æquitate, non alienum esse videtur.

175 Verum nos, † his non attentis, contrariæ decisioni communi Dd. suffragio stabilitæ subscribendo, Clientes à Protectoribus collectis ejusmodi nullatenus gravari posse, definimus. Ita enim inter terminis adstruunt Petr. Frid. Mindan. de mandat. jud. lib. 2. c. 14. numer. 8. Waremund. ab Erenberg. meditam. pro fœder. lib. 1. c. 4. numer. 13. ibi: Protectio namque nec Jurisdictionem nec collectandi potestatem tribuit, per c. ex parte, 18. de privil. Menoch. conf. 32. numer. 29. lib. 1. Dn. Ludov. Myler. dissert. de Advocatia thes. 4. lit. a. in fin. Georg. Everh. 1. consil. 55. num. 64. Christ. Besold. de Jure fœderum Cap. V. numer. 12. ubi subdit Protectores haud etiam posse Clientibus arma indicare, aut eadem prohibere, non agere delectum, non castra metari, nec in cæteris Juribus militaribus, ullum sumere arbitrium, extra casum defensionis, ad hoc allegans Knichen. de Jur. Saxon. non provoc. verbo DUCUM, cap. 5. in fine. Prædictam etiam de non collectandi potestate comprobatur insuper, sententiam novissime Jac. Synz. disput. de jur. protect. th. 22. adseverans Protectorem nec collectas tributum, aliasve præstationes clientibus imperare posse Geor. Schonbor. Politicor. lib. 4. cap. 6. ubi expresse etiam dicit Protectorem non posse Jure clientelæ à clientibus suis pensitationem vel collectam exigere. Prædictis etiam adstipulatur Christ. Winz. in synops. de collect. obs. 21. ibi: nec alteri jus aliquod superioritatis vel collectarum attribuire possunt. Quin & prædictorum sententiam novissime insecuti sunt Maullius de homag. titul. 11. num. 10. & 13. Caspar. Ziegler in conclus. ad praxin. Calvoli §. Landsassii conclusionem 1. num. 159. ubi dicit Patronum, ut maxime annum censum ob Jus protectionis recipiat à clientibus, eosdem tamen collectare non posse, quod & ante ipsum in literas retulit Regnerus Sixtin. Ictus famosissimus in tract. de regal. lib. 2. cap. 14. num. 103. Ubi dicit, non posse eos, qui in alterius protectionem, seu clientelam recepti sunt, à Protectore collectis gravari, licet Jus protectionis tantum sit & tam efficax ut protectores armis etiam & vi contra injuriam aliorum & vim majorem defendere possint, ac debeant eos, quos in tutelam & protectionem receperunt, Vulgat. l. desertorem, §. fin. in fin. de re milit. Bart. in proem. ff. in princip. col. 3. vers. idem dicitur hic. Schurff. conf. 23. num. 1. & 2. cent. 3.

Idem disertè tradit Matth. Wehner. obs. præf. verb. Schirmsverwandten / ibi: ein Schirmsvnd Schutz herr / non collectare potest die Schutzverwandten / allegat ad hoc Joann. Plat. in l. 1. C. de excusat. muner. lib. 10. & ibi Bart. Nec † Protectorem pœnas aut multas à clientibus exigere posse, docet Panormitanus in capit. accepimus, numero 3. Ubi addit. in verb. Receptio, de Privileg. Gylman. decis. 14. numer. 1. lib. 2.

Ut maxime enim multæ & pœnæ aliud sint, quam ipsa jurisdictio, argum. l. 66. in fin. de jur. dot. & l. 8. §. fin. de peric. & comm. rei vend. & hinc denegata jurisdictione hæc statim negandæ non videantur, recte tamen exigendi illas Advocatis adimi potestatem dicendum est. Wehner. præf. observ. voc. Schirmsverwandten. Multæ enim jurisdictionis fructus sunt, eamque sequuntur, l. un. pr. ff. si quis jus dic. non obtemp. Surd. conf. 152. saepe contingit. n. 2. Dec. conf. 40. quaritur ergo. n. 3. vol. 4. Menoch. conf. 604. magni certe. num. 38. Rol. à Vall. conf. 78. n. 8. lib. 2. Natt. conf. 580. n. 15. Moli. in con-

suet. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 1. in verb. Seigneur. n. 68. Chassa. in consuet. Burg. rub. 9. §. 18. verb. justitiables. num. 38. Tiraq. de retract. consang. §. 5. gl. 4. num. 18. Schrad. de fend. p. 1. sect. 3. n. 12.

Cæterum decilio principalis ex eo † manifesta est, 177 quod collectans non possit collectas exigere, nisi de I. Ratio de bonis, in quibus habet jurisdictionem, tradente Bart. cisionis. in l. unica, C. de mulier. numer. 34. ubi dicit, † quod 178 civitas non possit collectas imponere, pro rebus, quæ sunt extra territorium, arg. l. fin. ff. de jurisd. omn. jud. & per alia ibi per eum adducta.

Cum igitur collectæ imponantur † ratione jurisdi- 179 ctionis, in personas, quæ principaliter ratione rerum obligantur, competentis: Protector autem nec in personam, nec in facultates clientis ullam habeat jurisdictionem, per se manifestum est nullam ei competere collectandi facultatem, Caspar Klock. de contribut. thes. 26. Natta consil. 636. numer. 78. Ernest. Cothma. conf. 11. num. 43. ubi ex Deciano lib. 1. consil. 41. nu. 41. Jurisdictionem † vocat fundamentum collectarum, vol. 2. eo 180 quod statim ubi jurisdictio in esse producta est, publicarum functionum fructus, census scilicet & tributa producere soleat, eleganter Thomat. in tract. de collect. princ. num. 6. vers. hujus quasiti Schurff. conf. 59. numer. 26. cent. 1. Losæus de jure univers. p. 3. c. 9. num. 2. Gartz. de expens. c. 12. numer. 64. Tiraq. de jure primog. quest. 69. num. 7. Casp. Klock. de contribut. conclus. 6. per tot. Gail. obs. 54. num. 5. lib. 2. ubi dicit, Advocatum 181 tutelarem sive protectorem aut defensorem non posse jure clientelæ sive protectionis eos, qui in fidem ac clientelam patronorum se contulerunt, pensitare sive collectare: cum jus collectandi regulariter sit extraordinarium & personale, quod non imponitur, occurrente necessitate, nisi incolis & municipibus, pro rebus & prædiis in territorio censitorum sive collectantium sitis, per text. in l. rescripto. §. fin. in fin. ff. de munerib. & honor. l. cum neque Cod. de incolis. lib. 10. & l. libertas. §. sola. ff. ad municip. Hieron. Schurff. consil. 50. n. 26. cent. 1. incip. in presenti. Geor. Schonb. d. lib. 4. cap. 20. Ubi tributum ejusmodi ideo pendi dicit, ut 182 quandam subjectionis tesseram habeat magistratus. Ratio Quæ ratio aliam, qua cumuletur, pleniorē producit ex personis clientum. Constat enim † per collectarum impositionem secreta rei familiaris ad eum, qui collectatur, pertinentis, detegi, siquidem pro modo † facultatum & viribus patrimonii collectæ imponi debeant, l. 1. C. de mun. patrim. l. 2. C. de annon. & tribut. l. omnes. C. de oper. publ. ibi pro viribus. l. 8. C. de exact. trib. Bart. ad l. unic. C. de superind. & Fachin. consil. 11. num. 34. vol. 1. Roland. à Vall. consil. 66. num. 11. vol. 1. Tap. in rubr. cap. 4. numer. 43. Francisc. de Ciaper. cent. fiscal. caus. 4. quest. 1. numer. 4. Zach. Victor. de exempt. conclus. 8. Bald. in l. 1. §. quod si nemo. ff. quod cujusque univers. At vero inhumanum est, † protectori ad quem hoc non pertinet, permittere ut secreta domus perscrutetur, cum admodum † grave sit, vel rei familiaritatem utilitatem detegi, vel divitias Advocati tutelaris invidiæ subicere. l. quosdam. de metall. l. meminimus, C. quand. & quib. quart. pars. lib. 10. §. conceptum. vers. cum enim requisitio. Instit. de oblig. qua ex delict. nasc. & ibid. Mynsinger. in ultim. ad dict. verb. cum enim requisitio. Schneidew. ibid. num. 2. ex quibus infertur durum & iniquum esse, protectoris curiositati bona clientis servire debere.

His insuper accedit quod jus † imponendi & exigendi gabellas arguat Imperium, & subjectionis qualitatem per quam jus territorii fundatur, cap. si tributum, 11. q. 1. cap. illud. 10. quest. 3. cap. tributum, 23. q. 8. l. nulli 27. §. quod si in vico Cod. de Episcop. & cleric. & habetur in l. vectigalia Cod. de vectig. sic docet Bald. in capit. 1. de pace

pace tenend. ita etiam censent Canonistæ, in cap. super quibusdam, §. praterea, de verbor. signific. sequitur Socin, Senior, conf. 187. nu. 3. nec imponi, nisi ab habentibus Jurisdictionem, author est idem Socin, in princip. d. conf. testem ad id laudando Bart. in l. prescriptum, §. ult. ff. de muner. & honorib. Petr. Haig. part. 1. quæst. 18. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 73. n. 5. Pancirol. conf. 119. n. 64. Martin. Monter. decis. 13. Meichsner. tom. 2. lib. 1. decis. 9. Thom. Mich. de jurisdic. conclus. 48. & 53. gründlicher Bericht von des Heiligen Reichs Statt Friedberg/Regalien cap. 1. nu. 14. 15. quibus accedit Joseph. Mascard. de probat. conclus. 946. num. 5. vol. 2.

184 Hinc collectarum impositionem pendere à subjectione, dixit Flam. de Rub. conf. 1. num. 621. atque ab ex-

185 actione † collectarum deprehendi, locum vel villam solventem collectas, esse de territorio seu Jurisdictione Civitatis, cui solvit, respondit Alexand. 35. viso processu. num. 4. vol. 4. Thomat. de collect. in princ. num. 6. Gutierrez. 3. quæst. civil. 15. num. 20. quod ipsum testatur Vultæ, conf. Marpurgen. 35. num. 143. vol. 3. Ubi

186 scribit, † cum collectæ impositio sit fructus Jurisdictionis, imponi non posse, nisi ab eo, qui Jurisdictionem habet, allegans ad id Salycet. in l. neminem, C. de sacrosanct. Eccles. Alberic. in l. imperium, ff. de jurisdic. omn. jud. Alexand. in addit. ad Bart. in l. 1. C. de superexact. lib. 10. Brun. conf. 29. num. 9. vol. 1. idemque sequuntur multi alii congesti à Wessenb. conf. 27. nu. 20. quibus novissime accedit Knich. tract. de jure territor. c. 3. nu. 346. dicens, quod exactio collectarum sine jurisdictione subsistere nequeat, non secus, atque effectus sine causa, ut quam effectus sine causa esse & produci nequit, tam collectarum impositio nō possit fieri & in esse produci, nisi subsit Jurisdictio. Quare necessario ex eo, quod jus imponendi collectas Jurisdictionis est, inferitur, eas

187 imponi non † posse, nisi qui Jurisdictioni imponentis sunt suppositi, id est subditi, per doctrinam Bart. in l. unic. C. de mulier. quam sequitur Alexand. in l. 4. §. actor. ff. de re judic. & conf. 52. vol. 5. & conf. 78. vol. 6. adeo ut sicut collectarum † exactio Jurisdictionis, arg. l. 6. §. final. de muner. & honor. Meichsner. decis. final. num. 3. & 5. lib. 1. & decis. 6. nu. 48. tom. 2. lib. 1. ita earum solutio subjectionis sit tessera Brunning. de var. univer. spec. thes. 27. lit. A. Vultæ. tract. feud. lib. 1. cap. 5. nu. 7. Mynsing. decad. 11. resp. 1. nu. 97. Wessenbec. d. conf. 27. nu. 24. & conf. 45. nu. 8. & passim Schurff. lib. 1. consil. 59. nu. 26. Modest. Pistor. lib. 1. conf. 51. & lib. 2. conf. 9. n. 18. Anguisol. conf. 5. n. 1. vol. 7. Natta consil. 185. num. 4. Cravett. conf. 195. nu. 1. Menoch. conf. 32. num. 30 & 70. & conf. 983. num. 26. Tiraquell. de jure primog. quæst. 69. num. 7. Strigon. singul. 23. in fin. Joann. Garz. de expens. cap. 12. num. 64. Petra de fidei-comm. quæst. 12. num. 164. & 168. & 392. & 405. cum seq. Coppin. 1. de morib. Paris. tit. 3. fol. 108. Borcholt. de feud. cap. regalib. num. 53.

Et quam plurimos congerit ad stipulatores Nicol. Losæus de jure universit. p. 3. c. 9. num. 2. Florez. Diaz. de Mena pract. quæst. 21. num. 11. Thom. Michael. disp. de jurisd. thes. 48.

Quia igitur non collectantur, nisi subditi, subjectionem satis manifesto evincit collectarum exactio, l. rescriptio. 6. §. fin. ff. de muner. & honor. l. 2. ubi Luc. de Penna notat. numer. 1. C. in quib. caus. coloni & c. lib. 11. Joannes Bonifac. de furt. §. 4. num. 24. Beccius conf. 73. numer. 9.

Et subjectionem vel è diverso Jus superioritatis potissimum probari ex Jure collectandi tradit Bald. in l. 3. nu. 4. per ill. text. C. de nat. lib. & in l. data opera, n. 28. vers. item bona ratio est C. de his qui accus. non poss. Felin. in cap. cum Bertholdus, nu. 28. vers. & adde extr. de re jud. Hippol. de Marsil. in rubr. nu. 276. C. de probat.

Nellus tract. de testib. nu. 138. Mascard. de probat. concl. 946. nu. 1. Ruin. conf. 2. nu. 2. vol. 4. Natta conf. 672. nu. 1. & seq. Cravett. conf. 662. n. 10. Brunus inter conf. feud. divers. conf. 34. nu. 16. Mandell. conf. 62. num. 3. Pruckman. conf. 27. nu. 35.

Sicut è contra, † cessante ejusmodi onerum impositione, subiectio quoque cessat, ut idem opereatur propositum in proposito, quod oppositum in opposito, l. fin. §. final. de legat. 3. Alba. conf. 335. nu. 5. lib. 2. Knichen. de jure superior. c. 3. n. 314.

Ad vero † Protectionis seu Advocatiæ Jus, nullam Advocatis in clientes suos tribuere jurisdictionem, nec clientes effici subditos, licet se alterius protectioni submittant, infra sexcentis autoritatibus probatur. Unde necessario concluditur, clientes ad collectarum præstationem Patronis faciendam nequaquam obligari.

Quarto fulcitur hæc sententia communi Dd. traditione tenentium forenses ab onere collectarum præstandarum † regulariter esse immunes, ut testatur Dn. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 8. lit. B. ubi multos consentientes adducit Meichsner. decis. 6. nu. 7. & 28. tom. 2. lib. 1. nisi consuetudo, statutum vel privilegium eorum exposcat subsidia, Klock de contrib. concl. 28. vel catastum, publicave utilitas collectioni eosdem subjuget, idem conf. 29.

At vero clientes esse instar forensium docuit Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 14. numer. 105. ergo ad collectarum onus non tenentur, ut in terminis receptionis in protectionem communitatis montis Franchetti consulente Bart. in conf. 59. refert Farinac. decis. 146. numer. 8. 9. 10. & 17. in novit. noviss. atque ita respondit Roland. à Vall. conf. 1. n. 45. lib. 2. Curt. Jun. conf. 286. n. 22. lib. 3. Menoch. conf. 31. ardua. n. 29. & seq. lib. 1. per tot. & sequuntur Gilman. decis. 14. numer. 1. lib. 2. Meichsn. decis. 41. n. 3 lib. 1.

Neque refragantur his dubitandi rationes initio hujus quæstionis adductæ. † Quod enim primo dicitur, ob protectionem atque tuitionem præstari collectas, id verum est, respectu magistratus ordinarii protegentis, non Advocati defendentis, ut clare docetur per Hermann. Vultæum consil. Marpurgen. vol. 3. conf. 35. numer. 145. ubi dicit, collectas & contributiones ob hanc causam dominis suis præstari à subditis, quod ab illis defendantur & protegantur, itemque ipsis jus & justitia administretur, quod ipsum diserte etiam scribit Nevizan. in sylv. nupt. d. §. ut & melius, numer. 120. dicens, principes esse constitutos ad justitiam conservandam, & liberandum oppressos de manibus calumniantium, ut boni inter malos, qui longe excedunt numerum bonorum, vivere possint, & quod ad hanc causam subditi eis obediant, ac pendant vectigalia, census & gabellas, quæ principibus, quali quædam stipendia, sint constituta, quem allegat & sequitur Univerf. Lipsens. consil. 36. numer. 11. & seq.

Præterea nulla vis ponenda est in exemplis allatis: Quod enim in Monasterio Brumbach Comites Wertheimenses collectas accipiant, aut olim acceperint (hodie enim jus illud collectandi inter Episcopum Herbipolensem, & eosdem Comites controversum esse dicitur) id non factum est intuitu aut respectu Advocatiæ, sed ea de causa, quod idem Cœnobium in territorio & jurisdictione eorundem situm esse contendatur, id quod aperte per extractum literarum 29. Julii Anno 1549. ad Ferdinandum Regem Romanorum à tutoribus Dn. Michaelis Comitibus Wertheimensis datarum, Auctor Wertheimischen Gegenberichts / ostendere nititur, &c. ibi. Weil aber solch Kloster in der Graffschafft hohen vnnnd nidern Gerichts-

188

189

Decidendi

ratio IV.

190

Responsio

ad ratio-

nes dubi-

tandi initio

objectas.

Ad pri-

mam.

Responsio

ad alteram

dubitandi

rationem.

Gerichtszwang / vñnd Obrigkeit gelegen / darzu mit Diensten / Akungen vñnd anderer Berechtigtheit gen Wertheim gehörig / vñnd daselbst hin mit aller Berechtigtheit vñverdenckliche Jahr vñnd Zeit gebraucht worden / 20.

Quod vero Elector Moguntinus à prædicti Monasterii Schönthal / Abbate ac Conventu tanquam clientibus collectas recipiat, id pariter non fit Advocatiæ in illo competentis respectu, sed quod Principem territorialem, ibi locorum, sese esse perhibeat.

Ampliatio decisionis I. Porro hucusque à contrariorum solutione illibata decisio de non solvendis à clientibus collectis, tanto magis locum habet si personæ cujusdam protectioni commissæ sint Ecclesiasticæ.

Hæ enim neque ab iis in quorum sunt protectione, neque etiam ab illis in quorum degunt & sita habent territorio, collectis gravari possunt, l. 5. C. de SS. Eccl. Authent. item nulla C. de Episc. & cler. c. 4. de immun. Eccles. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 14. n. 107.

Ampliatio II. Secundo extenditur eadem definitio, ut quamvis in hominibus parum potentibus interdum jus collectandi tentari & obtineri tradat Farinac. decis. 146. in casu tamen etiam toleratorum & collectionis gravaminum, inde secuta largitio, non ex consensu, sed metu potius & reverentia facta præsumitur, nec præstandæ ideo collectæ in futurum obligationem producit, sed tacita etiam omnem & interruptit præscriptionem murmuratio, ut ex Costa de jur. & fact. ignor. cent. 2. dist. 29. numer. 6. & seq. C. D. Hepingk de jur. protector. thes. 52. in notis sub lit. A. firmat, in cujus sententiam inclinare videtur Natta consil. 106. numero 12.

Cujus traditionis ratio est, quod timens & non affirmet, quando sine periculo reclamare non potest, unde injusta ac violenta, quam collectantes allegare possent possessio vel quasi tueri illos non potest, id quod in primis locum habet, quando Principes collectare clientes debiliores tentant, de illis absque timore & incommodo tam facile conquiri non possunt, per ea quæ tradit Isern. c. 1. vers. & extraordinaria. 2. feud. 56. Pacian. de probat. lib. 1. ca. 30. numer. 80. Padill. in l. 2. num. 34. C. de servit. & aq. Morlo. in empor. p. 1. tit. de servit. num. 24.

Limitatio decisionis. 190 Cæterum tradita à nobis conclusio & temperamentum recipit, ut protectores à suis clientibus ratione bonorum in suis territoriis sitorum, provinciales & collectas die Landsteuer / non injuste exigere possint.

Ratio limitationis I. Ratio limitationis prima assignatur, quod Landsteuer / sit munus & patrimoniale, quod incolæ & forenses etiam solvere tenentur, ut multis probat Thomat. in tract. de collect. §. sane si num. 13. & seq. Ursill. ad Afflict. decis. 400. n. 4.

Ratio II. Deinde æquitati conveniens est, ut & possessores bonorum in alterius etiam territorio sitorum forenses quoque pro defensione, custodia atque securitate patriæ, censum, territorii solvant domino, ad tradita Dd. in l. 12. C. de oper. publ. Natta consil. 157. nu. 12. maxime si securitas illa ipsarum quoque possessionum utilitatem concernat, Gail. 2. obs. 52. nu. 15.

Ratio III. Tertio ejusmodi patrimonialium & contributionum præstatio non tantum Gallix, testibus Molin. in Apostil. ad Alex. consil. 101. n. 4. lib. 1. incip. visis instrumentis, in tit. 6. Valasc. de jur. emphyt. q. 17. nu. 29. vers. tertio restrin. Theslay. decis. Pedemont. 149. & ITALIÆ, Menoch. consil. 14. incip. dub. 4. n. 13. Mandel. consil. 26. incip. Tristissima n. 2. Alex. consil. 68. incip. viso n. 10. lib. 2. sed etiam GERMANIÆ universali consuetudine recepta ac usitata est, quæ in causa S. contra S. S. contra L. & A. contra N. L. Cameræ Imp. firma est præjudiciis.

In materia autem collectandi & consuetudinem & observantiam omnium maxime considerandam esse observavit Dn. Gail. d. observ. 52. numer. 18. libr. 2. Ludov. in comm. conclus. 38. num. 145. Valasc. de jur. emphyt. q. 17. numer. 29. idque procedit etiam si de collectandis forensibus agatur Mynsing. 5. obs. 22. nu. 6. Ant. Gabr. commun. opin. libr. 6. tit. de jur. imm. conclusio. 2. nu. 7.

Confirmatur denique præcedens limitatio ex eo e-
Ratio IV. tiam quod magistratus & quilibet regalia & superiori-
191 tatem habens in territorio suo collectandi jure uti possit, ut communiter testantur Wesenbecius consil. 45. numer. 8. Dn. Menoch. consil. 32. numer. 30. & 70. & consil. 983. numer. 26. Cravett. consil. 195. numer. 1. Mod. Pistor. consil. 9. numer. 18. vol. 2. Schurff. consil. 59. in presenti. numer. 26. cent. 1. Garz. de expens. cap. 12. numer. 64. Strigon. in sing. 23. in fin. Tiraq. de jur. primog. p. 69. num. 7.

Nec infringunt hanc limitationem, ea, quæ supe
Objectio. rius, in decidendi rationibus tradita fuerunt, quod non nisi subditi collectari possint, quia respon-
Solutio ob- detur, quod licet personæ clientum ab omni sub-
jectionis. jectione liberæ ad collectas solvendas astringi nequeant, quia tamen illorum prædia, domino territorii, subdita sunt, argum. l. 239. §. 8. ff. de verb. signific. Thomat. de collect. §. sane si numer. 14. Natta consil. 389. numer. 2. & 6. ideo collectæ forensibus personis regulariter non imponendæ, argum. l. 17. §. 5. ff. ad municip. earundem rebus imponi possunt, Hartman. 2. pract. observ. tit. 52. obser. 5. Natt. d. consil. 389. numer. 6. & 7. ubi dicit licet personæ, de quibus lo-
Solutio a- quimur, ad præstandas collectas astringi non possint, lia.
res tamen fructusque rerum in alieno territorio sitarum pignori posse. Adhæc cum talis collectatio communi omnium locorum consuetudine & observantia obtineat, curandum non est, quid jure constitutum sit, siquidem mos utentium juri communi scripto derogare soleat. l. 32. in fin. ff. de legib. Gail. 2. obser. 124. numero 2.

Quarta ad eundem hunc & locum pertinens quæ-
192 stio est, an clientes privati, clientela renuntiantes, a-
Vtrum eli- lioque domicilium transferentes Protectoribus suis, ra-
nuntiantes entes re- tione exhibitæ ipsis privata protectionis, jura migra-
clientela, a- tionis, vulgo der Abzug / pendere, aut jure tenean-
lioque do- tur.
mucilium

Et prima quidem & facie affirmative responden-
dum esse videtur, eo, & quod clientes privati die
Schirmsverwanten / non minus, quam subditi à suis, ratio-
dominis protecti ac participes fuerint Jurium ac pri-
ne defensio- vilegiorum loci, & idcirco æquum sit, illos abeuntes & nis exhibi-
& ta jura mi- tutelam deferentes pro remuneratione aliquid prote-
grationis, ctoribus relinquere. Ubi & enim eadem ratio, ibi
die Nach- diversum Jus constitui non debet, l. illud ff. ad l. Aquil. Steuer / pen-
steror / pen- l. à Titio ff. de verbor. obligat. Afflict. decis. 371. nu-
dere tene- mero 7. Everhard. in Top. in loc. à similib. numero 1. antur.
193 Sed palam est, incolas protectioni subiectos, non mi-
Ratio du- nus quam cives à magistratibus locorum defendi, i-
bitandi pro bitandi pro affirmati-
ua. deoque, ex paritate rationis, merito inferendum vi-
detur, jus migrandi pariter ab ejusmodi clientibus
exolvendum esse.

Quemadmodum etiam & in bonis libertorum,
195 patroni habent tertiam partem bonorum & hoc in
196 remunerationem præstiti patrocini, text. est, l. 1. C. si quid in fraud. patr. l. si libertus. de jur. patron. §. sed natura. Inst. de success. libert. Joann. Koppen. quest. 11. numero 8.

Notorium autem & est, in plerisque Germaniæ lo-
197 cis, usu ac consuetudine receptum esse, ut cives, alio domicilium suum transferentes, de omnibus bonis suis
juxta

juxta locorum consuetudines certam pecuniæ summam magistratui pensitare cogantur, quod genus census vel tributi itidem vulgariter appellant den Abzug: Item die Nachsteuer / Abschoß / Abfahrt oder Ablösung. And. Gail. lib. 2. obs. 36. numer. 9. ubi addit, ita Augustæ, Norinbergæ, Spiræ & in alijs multis civitatibus laudabiliter constitutum esse, D. Joannes Dauth. in tract. de testament. de mat. test. circa quam lim. 24. numer. 69. Koppen. d. quest. 11. Rauchbar. quest. 15. numer. 2. lib. 1.

198 Nam sicuti æquum est, † emphyteutam aut vasallum jure antidotali dominum aliquo honorario recognoscere: ita non iniquum visum est, cum clientes ejusmodi, non secus, atque alij subditi per totam vitam privilegijs, subsidijs, & protectione dominorum perfruantur, ut abeuntes, & res suas extra territorium transportantes dominis aliquid relinquunt, eosque remuneratione aliqua, sicuti de laudemis dicitur, recognoscant. Hennig. Goden. conf. 25. nu. 10. Welenbec. conf. 16. & in terminis Joan. Koppen. d. q. 11. nu. 7. Joa. Gryph. inter discurs. Academ. 26. vol. 2. th. 31.

199 Est istud quidem statutum ac consuetudo, † de solvendis collectis, quoad emigrantes subditos, non obscure approbatur in decreto vel Receptu Comitiorum Imperii Anno 1594. Ratisponæ celebratorum, s. vnd so viel die vngleich / etc. ubi arresta pro justis & minime illicitis habentur, quibus magistratus res vel hæreditates huic oneri obnoxias detinere solent. Ut siquidem bona emigrantium sint libera

200 † saluum sit domino id, quod pro jure emigrationis solvi solet, æquum est, vide Recept. Imper. de Anno 1555. s. Wo aber vnsere Gail. 2. obs. 36. numer. 7. Koppen. quest. 5 & 11. per tot. Rauchbar. loco allegat. Choppin. de doman. lib. 1. tit. 11. numer. 29. Gerlac. Buxtorff. in dissert. ad 17. priora Aur. Bull. capita, conclus. 99. lit. h. in fin.

201 Secundo † prædicta etiam affirmativa sententia inde etiam magis roborari videtur, quod clientes illi, qui in territorio Protectorum domicilium habuerunt, incolæ fuerint, & consequenter iisdem legibus ac oneribus obstricti sint, ut † in specie constitutum est in Judæis, qui sunt Schirms, Verwandten / & statutis locorum, instar aliorum, ligantur, siue favorabilia sint, siue odiosa, Barb. conf. 29. vol. 3. Corne. conf. 260. in fin. lib. 3. Paris. conf. 2. num. 29. vol. 4. Roland. conf. 25. per tot. vol. 3. Becius consil. 84. per tot. Blanc. tract. de comprom. quest. 2. princ. in princip. numer. 20. ubi vult, in eis locum habere statutum de causis compromittendis & quest. 3. numer. 74. vers. Hebrai. latissime Marquard. in tract. de juda. p. 2. cap. 2. Afm. in praxi s. 4. cap. 7. nu. 5. Mascard. de probat. conclus. 544. nu. 23. & cæteris latius Lamberteng. de contract. cor. gloss. 2. n. 77. & seq. Thom. Michael. de jurisdict. conclus. 48. lit.

203 B. ubi aperte probat, Judæos legibus † Christianorum Principum subjici. ex l. Judæi. 8. C. de Judæis, late Dec. pract. crim. lib. 5. c. 14.

204 Atqui incolæ † renunciantes incolatui atque domicilium relicturi secundum locorum consuetudines aut statuta de bonis suis, prout paulo ante dictum, aliquid magistratui pro emigrationis jure pensitare coguntur.

205 Idem igitur in clientibus clientelæ renuntiantibus & inde discessuris statuendum videtur, † quia dispositum in cive & subdito, habet etiam locum in incola, ratione similitudinis, existentis inter civem & incolam, ut tradit Chassan. rubr. 3. tit. des fiefs. s. 7. cum sequent. Gozad. consil. 49. numer. 13.

206 Alex. conf. 19. numer. 6. vol. 6. ubi dicunt, incolam ligari statutis ejus loci, ubi incola est, per l. incola la. 1. ff. ad municip.

Verum † hisce non attentis, magis censuerim, 207 portionem illam, quam cives domicilium mutaturi magistratui persolvere tenentur, haud juste à clientibus recipi.

Rationem † hujus decisionis in eo potissimum fundatam esse constat, quia cum clientes de quibus hic loci questio est, quot annis magistratui, sub cujus protectione degunt, magnum plerunque tributum, quod Schutsgelt / Verspruchgelt vocant, pendere soleant, æquum non est, eos finita tutela insuper patrimonii sui diminutionem pati, aut partem ejus aliquam Protectori relinquere.

Et hanc † ob causam Judæi, qui in alicujus protectione fuerunt, experientia teste, nulla solvunt jura migrationis, nisi forte immobilia, quæ in loco habuerunt, vendant, & eorundem precia exportent.

Unde etiam satis patet, † nihil ad confirmandam sententiam contrariam roboris ex eo sumi, quod clientes, cum incolatu æque, ut alii subditi, à Patronis protecti, jurium ac commodorum participes fuerint, ac proinde ad petenda migrationis jura teneri videantur, cum enim ob id protectores annum honorarium, & sic multo plus, quam ab alijs subditis receperint, eo merito contenti esse, nec ultra id à discedentibus exigere quidpiam debent.

Sed nec alterum ab incolis † ad clientes ductum argumentum decisioni supra positæ aliquid decerpit. Quod enim † ad incolam attinet, notandum est, eum duplicem habere respectum, proprium, & improprium: Uno modo † & proprie quidem incola accipitur pro habitatore loci, hoc est, qui aliunde veniens, constituit sibi domicilium in loco aliquo, ut colligitur ex textu l. pupillus. s. incola. ff. de verb. signific. & l. incola. ff. ad municip. nec tamen Jura Civitatis redimit, sed vel gratis vel pro certo annuo tributo alicubi habitat: Alio † modo, improprie tamen, dicitur incola, qui alibi oriundus, alienæ civitatis civis efficitur, & talis, quoad onera & commoda, à cive originario non distinguitur, ad notata Bald. in l. 1. numer. 13. Cod. de summa Trinitat. & fide Catholic. ubi dicit, incolam ideo subjectum esse legibus civitatis, quia quasi civis sit, allegat ad hoc l. 1. C. ubi per tut. qui textus ad hoc benefacit & communiter allegatur. Paris. consil. 71. numer. 3. & 4. vol. 1. incip. consultatio. Ubi dicit, quod civis efficitur, qui in civitatem aliquam recipitur, ac assumptus perinde habetur, omnibusque muneribus ac officiis fungi potest, ac si originarius esset. Gail. d. observ. 35. ubi sub numer. 6. dicit, beneficia concessa civibus, competere † etiam illis, qui pro civibus habentur, per text. in l. adoptivum, s. patronum. ubi Jason numer. 2. cum duab. ll. sequentib. ff. de in jus vocand. Bald. in l. cum ex oratione, num. 1. per ill. text. ff. de excus. tutor. plene Bartol. in l. si is, qui pro empt. numer. 34. cum seq. ff. de usucap. & in l. si maritus. la. 2. legis Julia. numer. 1. ff. de adul. nisi aliter statuto receptum sit; puta, ut nemo admittatur ad tale officium, nisi sit civis originarius, quia tunc assumptus civis non admittitur ad hujusmodi officium, nisi fiat assumptio cum clausula expressa quod assumptus pro originario, quoad omnia, habendus sit, per notata Bald. in l. omnes populi, numero 23. in fin. ff. de just. & jur. & in l. ingenui. num. 1. Cod. de inge. manu. argum. illius text. Jason. in dict. s. patronum. facit optime textus in l. quidam cum filium, ff. de verbor. oblig. & in l. cum ex oratione. ff. de excus. tutor.

Jam vero † allatam incolæ distinctionem ad propositum applicando, respondetur, Gailium, qui incolas ad pendendum jus migrationis obstringi asserit

asserit, intelligendum esse de iis incolis, qui cives facti sunt, & non de aliis, qui gratis vel certa annua pensione locum aliquem inhabitant, quod colligitur ex iis, quæ *ibid.* Gailius *post num.* 8. scribit, & ex consuetudine videlicet Germaniæ, non tolerari incolas ultra annum, si Jura civium redimere nolint, idque propter communia onera civium.

218 Unde etiam magna est inter cives & incolas diversitas existit: Hi enim pro libitu transferre domicilium possunt, & multarum successive civitatum inhabitatores fieri, *l. incola, l. si quis ff. ad municip.*

219 Quod secus de civibus sensit & Cicero *in orat. pro Cacin.* ubi Jure Romanorum neminem duarum civitatum civem fieri, amittique civitatem, quando aliquis recipitur in aliam, asserit, & *pro Balbo.* O Jura, inquit, præclara atque divinitus jam à principio Romani nominis à Majoribus nostris comparata, ne quis nostrum plus quam unius civitatis esse possit: dissimilitudo enim civitatum, varietatem Juris habeat, necesse est.

220 De Jure tamen civili potest & quis duobus vel pluribus in locis domicilium habere, *text. in l. Labeo. §. & l. seq. §. viri ff. ad municip.* Alexand. Raud. *decis. Pisan.* 34. *num.* 157. Adr. Gylman. *decis. Cam.* 46. *num.* 164.

221 *lib. 1.* Ita etiam civis vel municeps duarum civitatum esse potest, per *text. in l. ejus 27. ff. ad municip.* Idque expresse docent *in l. cives. 7. C. de incol. lib. 10.* Luc. de Penna *col. 2. & Plat. num. 4.* Marcabrun. de Anguill. *consil. 58. n. 110. & seq. lib. 1.* Menoch. *consil. 1129. n. 55. lib. 2.* Idem latissime de arb. jud. *quest. cas. 584. cent. 6.*

222 Porro, & quinto loco non abs re etiam in quaestione nem vocatur; An suscepti in tutelam Protectoribus præsertim Monasteriorum exigentibus Albergariam, Hospitaturam, Aufspann / atque Fodrum gratis exhibere debeant?

Cum autem prædicta vocabula non quibuslibet obvia sint, atque ab auctoribus diversimode accipiantur, prius significatio illorum paucis aperienda est.

Et primo quidem, & ad Albergariæ nomen quod attinet, glossator *ad cap. praterea. 23. de Jure patron.*

Albergarias vocat census seu pactiones, quæ debentur pro comestionibus, quam interpretationem refert Anton. Sola *in constit. Sabaud. tit. de Jure emphyt. super decreto Rempubl. part. 1. gloss. 4. num. 3.* Simon. Schard, *in lexico suo jurid. verb. Albergaria.*

224 Alii Albergariam, & cum albergare Italici sit idem, quod hospitari vel in domum recipere, sumunt pro hospitalione, Dn. Frideric. Prenninger Advocat. Reipubl. Rottenburg. ad Tubar. Amicus meus colendus, *in doctissimis suis addit. ad consil. proavi sui tom. 3. consil. 1. num. 14.* Andr. Knichen. *de sublimin. & reg. territor. Jur. cap. 4. num. 418.* Anton. Sola *loco modo citat.*

225 & quæ hospitalio, oneribus realibus accensetur, per *text. in l. 3. §. munus hospitii. l. fin. §. pen. ff. de muner. Costa de Rat. Rata quest. 58. num. 8.* à quibus regulariter nemo excusatur, *l. sunt munera ff. de vacat. & excus. muner.*

226 Et antiquitus, ut eleganter notat Caspar. Klock. *in dissertat. de contributionib. conclus. 56. lit. a.* militibus tribui solita est, modeste tamen & temperanter, non (ut nunc fit) tradendo omnes sumptus & cibaria equis, famulis & illarum meretricibus, sed in expeditionem euntibus vel hybernantibus, dabatur sola hospitalio.

Albericus de Rosat, *in rubr. ff. de honor. & oner. nu. 52.* prout refert ex eod. Anto. Sola *d. gloss. 4. num. 3.* tradit,

227 Jus Albergariæ & fuisse onus consuetum præstari Comiti Provinciæ eunti ad castra & loca Provinciæ, ad audiendum querelas subditorum contra suos officiales.

Quod etiam respondit Bertrand. *lib. 1. consil. 179. num. 3.* Et ab hoc onere non excusandos nobiles magis, quam subditos, consuluit Oldra. *consil. 98. in princ.* dicens, onus fuisse expensarum, quas præstabant seu solvebant homines Comiti eunti ad castra dominorum, auditum querelas ipsorum hominum de dominis suis; cum ille accessus omnium respiceret utilitatem.

Alii Albergamentum & dicunt interpretationem recipere à consuetudine, & secundum vulgarem ac communem usum loquendi denotare Emphyteuticum seu censiticum contractum, quando vassallus prædicto titulo in alium transfert bona feudalia vel Emphyteutica, puta fundos vel agros, ut aliquid inde quotannis solvatur, de qua consuetudine Sola *dict. gloss. 4. numero 1. & 5.* Cravett. *consil. 20. in princip.* Guido Pap. *question. 100.* ubi præsupponit, quod idem sint emphyteusis & albergamentum, & titulis ipsis utitur, pro indifferentibus, Baldus *consil. 318. vol. 2.* ubi scribit, secundum loquendi modum, vallis Sempix albergamentum accipi pro titulo emphyteusis, & consuluit, quamvis bona feudalia per vassallum nequeant in emphyteusin concedi; attenta tamen consuetudine loci illius, quam pluribus testibus viderat comprobata in contrarium, quendam nobilem fuisse excusabilem à pœna commissi, qui certis rusticis concesserat magnam fundorum quantitatem in perpetuum nomine albergamenti, id est, emphyteusis, pro certa pensione, sine consensu Illustrissimi Ducis Sabaudix, à quo ea bona tenebantur in feudum, & non solutis ejus regalibus, &c. De eadem consuetudine testatur Purpurat. *consil. 363. num. 14. vers. ex quib. num. 15. lib. 1.* Andr. Knich. *d. cap. 4. num. 424.* Franc. Marcus *decis. 186. nu. 5. part. 1.* adfertat, decursus aquarum pertinere ad dominos locorum & posse albergare pro aperire. Item albergare facultatem aquagii pro concedere vel derivare.

Sichardus autem *consil. 7. num. 62. part. 4.* Jus & Albergamenti interpretatur, quando Dominus sibi reservavit aperturam castri, *dte Deffnung /* ejus tamen expositionem Andr. Knichen *loco modo citato* improbat, dicens, albergamentum aperturam castri denotare, se nondum animadvertisse.

Verum nos hoc loco accipimus Jus & albergariæ, quando clientes Protectori cum famulis & Comitibus suis adventantibus tenentur dare hospitium, esculenta & poculenta, vulgo *Ahung /* de qua paulo post plura.

Quod autem secundo loco attinet ad vocem Fodri, nomen Germanicum est, quod passim hodieque in Cauponis Germaniæ pro pabulo equorum usurpatur, Calvi. *in Lexico Regner. Sixtin. tract. de regal. lib. 2. cap. 14. num. 3.* ubi scribit, Fodrum haud dubie appellari à vulgari verbo *Gutter /* quod est pabulum equorum. Et sic patet Fodrum, nihil esse aliud, quam quod Germani dicunt *Gutter vnnnd Mahl /* oder *Ahung in einem Kloster /* oder *Commenthurey /* ut recte & docte explicat Dn. Frid. Prenning. *in d. addit. ad consil. proavi sui tom. 3. consil. 1. nu. 14.* licet aliter sumat gloss. *in d. c. praterea.*

Petrus & autem de Vineis Cancellar. Imperatoris Friderici II. *epist. suar. lib. 2. ca. 29.* ubi Capitaneo regni de fodro scribit, ita hujus fodri meminit, ut interpretetur, esse frumentum, hordeum & res alias victui necessarias ad Imperatoris exercitum, & haud obscure ex ejus verbis colligitur, quod fodrum voluerit, nihil aliud esse, quam extraordinariam quandam annonæ collationem militarem, sive ad expeditionem Imperatoris pertinentem. & Hotomann. Charondas, Gothofred. & Cujacius, *in c. unic. qua sint regal.*

Fodrum accipiunt, pro extraordinaria ad expeditionem Imperatoris collatione, quam Fridericus I. in d. ca. unic. vocat felicissimam Numinis regalis expeditionem. Et Radevicus in vita Friderici lib. 2. cap. 2355. de eadem agens, fodrum † inter regalia refert, eique adstipulantur Sigonius de regn. Ital. lib. 12. & Guntherus, libro octavo, id sequentibus exprimit heroicis.

*Vestigal, portus, eudenda fura moneta,
Cumque molendinis telonia, flumina, pontes,
Id quoque, quod fodrum vulgari nomine dicunt,
Et capitolium, certo sub tempore censum,
Hæc Ligures sacro tribuerunt omnia fisco.*

- 236 Fuisse autem ejusmodi † militarem collationem etiam apud priscos Franciæ Reges in usu, & fodrum
237 vocatum, † tandemque, ut populus eo onere levaretur, temporibus Caroli Magni in locum ejus collationis; pecuniariam indictionem suffectam esse, refert Choppin, de Doman. Francia lib. 1. tit. 13. nu. 18. & lib. 2. tit. 14. n. 359.

Extat diploma Carolinum apud Regienses, Anno regni Caroli tertio decimo, Pipini septimo, datum. Inde 6. Calend. Octobris, Veronæ cum ageret, rogatu Geminiani Episcopi Ecclesiæ Mutinensi confirmavit prædia à Regibus & Reginis ante concessa, simulque cavit, ne quis Judex ab Episcopo aut fodrum exigeret, aut mansiones, aut paratas, aut fidejussores acciperet, aut homines ejus ulla ratione vexaret, atque ei plebem Gandaceti, aliaque bona donavit.

Et hæc quidem de fodro, quod nos hoc loco pro *Ægung* accipimus.

- 238 Tertio, ad vocem hospitaturæ quod † attinet dicitur illa munus hospitis recipiendi. l. 3. §. 13. ff. de munerib. & honorib. l. 10. §. 2. de vacat. l. 10. C. de Sacros. Eccles. significat. Hospitia † autem priscis temporibus, publice assignari solebant, & certi erant homines, quibus hoc munus hospitum recipiendorum à magistratu imponebatur, † & censebatur patrimonii onus, non personæ, d. l. 3. §. nos milites, l. fin. §. pen. & ult. ff. de muner. l. 16. §. angariarum de vacat. muner. l. 1. C. de Episc. & cleric. Modest. in l. 6. de excusat. hoc munus *ἡμισαβουείαν* vocat, deducto vocabulo *ἀνὸς* & *ἡμισαβουείαν*: id est, diversari, & ut Cicero libr. 13. epist. ult. ad Attic. *Habes hospitium*, sive *ἡμισαβουείαν*. Hotom. Brisson. & Præzi. in suis lexic. verb. *Hospitia*.

- 241 Præterea hospitatura amicitiae † quoddam jus erat, ut amici à patria recedentes, ad amicorum hospitia diverterent, ac eosdem ad sua quoque hospitia reciperent. Conrad. Brunus tract. de legationib. lib. 3. cap. 8. Hospitaturas istiusmodi Arcad. Jureconsult. in l. final. §. patrimoniorum. 18. ff. de muner. & honor. appellat † Elemporia. Cotta autem memorabil. pro Elemporia, legit Eleamphoria, qua voce intelligit hospitia, ad quæ Alexandrini tendebant, cum peregre eos ire oportebat; quæ idcirco patrimonii loco habebant, quoniam ita inter suos majores vetere quodam more erat inductum, ut quoties à patria recedebant, ad amicos hospitaturi tenderent, reddituri vicem, si forte illi quoque amici ad se Alexandriam venirent: Dicta sunt autem Eleamphoria, quasi olivam
243 ferentia. † Solebant enim hospitaturi olivam in pacis signum ferre, ut est apud Virgil. quando Æneas hospitaturus Evandrum adivit: *Olive enim arbor est antiquis multum celebrata.*

- 244 Cæterum hoc jus hospitii † vetustissimum fuisse ex Homero lib. 6. Iliad. facile intelligitur: apud quem Diomedes Glauco narrat, suis majoribus cum illius progenitoribus vetus hospitium atque necessitudinem, intercessisse, muneraque hospitalia inter ipsos ultro citroque data.

Sane necessitudo illa hospitii olim † non inter publicos solum populos ac civitates, sed inter singulos etiam privatos homines contrahebatur, nominatim attestante Petr. Gregor. Tholosan. Syntagm. jur. lib. 15. ca. 28. num. 35. ubi scribit, fuisse etiam jus hospitii inter gentiles, & publicum & privatum gratis exhibitum, amicitiae incundæ & conservandæ causa. Nam & hospitium publicum gratuito à civitate vel Republ. præbebatur interdum extraneis, & aliarum civitatum vel oppidorum incolis, ut de republica bene meritis, † eratque pro sanctioris amicitiae pignore! jus hospitii & tessera hospitalis, ut notat Budæus in annotat. posteriori ad l. postlimin. de captiv. ex Livio, in §. 7. de bello Macedon. & Cicerone action. ultima in Verrem. Meminit & de eo jure Pomponius Ictus in d. l. postlimin. de captiv. Scribit & Herodotus in 6. Milesiorum & Sybaritarum civitates, maxime hospitio fuisse conjunctas; idque amicitiae genus Græci *πρωξενίαν*, Latini hospitium publicum vocarunt; nam quod hospitium inter privatos contrahebatur, Græce *ἰδιοξενία*, Latine privatum hospitium dicebatur, cujus erat nota, pignusque tessera hospitalis.

Fuit autem antiqui moris, † tesseram dari hospitibus dimidiatam, quam quicumque attulisset ad hospitem, continuo agnosci posset, & hospitio accipi, tanquam amicus & verus hospes. Et † hoc quidem jus necessitudinis ad posteros transibat: propterea tesseram hospitalis diligenter observabant. Plaut. in Pœnul. Deum hospitalis & tesseram mecum fero: † qui autem jus hospitii violabat, is tesseram hospitalis confregisse dicebatur, Idem Plaut. in Cistell. *Abi querere, ubi tuo jurejurando satis sit subsidii, hic apud nos jam fidei confregisti tesseram.* Deus vero † hospitalis dicebatur, quem hospites invocabant, si quando hospitium violaretur, qui Jupiter Xenius † dicebatur; quemadmodum amici Philium Jovem invocabant, & sodales Heterium & gentiles, id est, cognati Homonium, & qui ejusdem Phratræ erant Phratrium, & fœdere conjuncti, Enchorcion, quasi jurisjurandi vindicem. Guil. Budæ. in annotat. prior. ad Pandect. ad l. solent. ff. de offic. proconsul.

Fuisse autem vulgare † insigne hospitii dexteram, colligitur ex Cornel. Tacito lib. 17. Annal. quem alii primum constituunt historiæ; Miserat civitas Lingonum vetere instituto, dona legionibus, (scilicet Gallia) dexteram hospitii insigne. Cum enim fidem exigimus, dexteram jungimus, fides autem ab hospite prius requiritur, quam cum eo vivamus, & ideo ante dexteræ jungebantur, & tessera hospitalitatis, dextrarum conjunctio, innuit & illud Virg. lib. 3. *Æn.*

Jungimus hospitio dextras ac tecta subimus.

Cicero etiam pro domo sua ait: *Quintus Marcus signum concordia fecerat, idque in publico collocarat, dextera hospitii insigne.*

Porro prædicto, de † quo agimus, hospitii Juri non nisi ob gravissimas causas renunciare licuit, & qui hospitio renunciabant, Amicitiae renunciare dicebantur, unde qui jus amicitiae violabant, hospitium relinquere censebantur, quod patet ex li. 11. *Æneid.* ubi Æneas Latino Regi improprians, ad legatos regis sepulturam pro occisis petentes in hæc verba prorumpit:

*Quanam vos tanto fortuna indigna Latini
Implicuit bello, qui nos fugiatis amicos,
Pacemne exanimis, & Martis sorte peremptis
Oratis, equidem, & vivis concedere vellem,
Nec veni, ni fata locum sedemque dediissent,
Nec bellum cum gente gero, Rex nostra reliquit
Hospitia, &c.*

Sicut & qui fœdera amicitiamque jungunt, hospitium jungere

*Ipse modo Aeneas, nostri si tanta cupido est,
Si jungi hospitio properat.*

255 Cujus † rei pulchrum admodum exemplum de T. Quintio Crispino Romano, & Badio Campano narrat Livius lib. 5. secundi belli Punici ad hunc modum. Tito Quintio Crispino, Badius Campanus hospes erat, per familiari hospitio junctus: creverat consuetudo, quod eger Roma apud Crispinum Badius ante defectionem Campanam liberaliter, comiterque curatus fuerat, tum Badius progressu ante stationes, quæ pro porta stabant, evocari Crispinum iussit; Quod ubi est Crispino nunciatum, ratus colloquium amicum ac familiare queri, manente memoria, etiam in dissidio publicorum fœderum, privati furis, paululum à ceteris processit. Posteaquam in conspectum venerat, Provoco te, inquit, in pugnam Crispine, Badius. Conscendamus equos, summotisque aliis, uter bello melior sit, decernamus. Adea Crispinus, nec sibi nec illi, ait hostes deesse, in quibus virtutem ostendant, se ab eo etiam si in acie occurrat, declinaturum, ne hospitali cade dextram violet. Conversusque abibat, enimvero ferocius tum Campanus increpare molliciem ignaviamque, & se digna probra in insontem jacere, hospitalem hostem appellans, simulantemque parcere, cui sciat parem se non esse, si parum publicis fœderibus ruptis, dirempta simul & privata fura putet; Badium Campanum T. Quintio Crispino Romano, palam omnibus, duobus exercitibus audientibus, renuntiare hospitium, nihil sibi cum eo consociatum, nihil fœderatum hospiti cum hoste, cujus patriam ac penates publicos privatosque oppugnatum venisset, si vir esset, congrederetur, Crispinus permissu Imperatorum, arma cepit, equumque conscendit. & Badium nomine compellans, ad pugnam evocavit, nulla mora à Campano facta est, infestis equis concurrere. Crispinus supra scutum, sinistrum humerum Badio hasta transfixit, super quem delapsus cum vulnere, ex equo desiliit, ut pedes jacentem conficeret, Badius, priusquam opprimeretur, parma atque equo relicto, ad suos aufugit. Crispinus equum armaque, capta, & cruentam cuspidem, insignis spoliis ostentans, cum magna laude & gratulatione militum ad Consules est deductus, laudatusque ibi magnifice donis donatus. Hæc Livius.

257 tendi & hospitandi, idque vel ex proprietate, vel contractu aliquo, aut antiqua consuetudine, cujus non extitit, apud homines interrupta memoria. D. Melch. Heimsfeld. Goldast. in *ration. const. Imper.* fol. 15. & *rerum Aleman.* tom. 2. charta. 90. Aristot. in *politic.* loca præstituta quieti iter agentibus vocat ἀναγὰς Cujac. *comment. in feudor. consuetud.* lib. 1. tit. 1.

Wir Ludwig von Gottes Gnaden Römischer
Kaiser zu allen Zeiten Mehrer des Reichs / Be-
kennen öffentlich mit diesem Brieff / daß wir ange-
sehen haben / den grossen vnd verderblichen Scha-
den den die Christliche Leuth / der Abt vnd der Con-
uent zu Alben / vnser liebe demütigen etliche Jahr
erlitten / vnd gehabt haben / vnd zu ergezung des
selben Schadens / haben wir sie von besondern

Nam si ad priscam Advocatorum † consuetudinem
respiciamus, quia illi cum defensionis officio, admini-
strationis Ecclesiarum conjunctam inspectionem ha-
buerunt, ideo Fodrum, Albergarias, Regium, & alia mu-
nera, (de quibus ultra allegatos videri possunt Boss. de
plur. violat. num. 52. & de Princip. & privileg. ejusd. num.
263. Honded. conf. 13. num. 57. vol. 1. Tholos. de Republ.
lib. II. cap. II. num. 6. Alexand. conf. 13. num. 17.) à monaste-
riis exigere olim soliti sunt, post Zaf. Tho. Michael.
disp. de jurisdict. conclus. 55. Cum enim illis, uti sæpius hoc
in tractatu passim repetitum, tam civilis, quam crimina-
lis jurisdictio olim competierit, solebant aliquoties in
anno ad placitandum, hoc est, justitiam ministrandam,
& percipiendum querimonias subditorum monaste-
riorum certum ad locum se conferre, quibus temporibus
eos non solum hospitio recipere, sed etiam esculen-
ta & poculenta iisdem administrare Cœnobitæ † tene-
bantur, exemplo Imperatorum, qui olim habuerunt
conventus ad faciendam justitiam. Annal. Franc.
Ann. 814. Lotharius † Rex Francorum secundum jussio-
nem patris in Italia justitias fecit, ex parte, partim incho-
avit. Ammonius de gest. Franc. lib. 4. cap. III. æmissis Ca-
roli Regis ad jus dicendum, causasq; & lites disjunctas
in Burgundiam. Nicol. Viegnierius sub Anno 863. fol. 61.

Consuetudinis & † observantiæ hujus, quod Jure *quis di-*
illo Albergariæ antiquis temporibus Protectores usi *plomatis*
fuerint, inter alia exemplum porrigit, Privilegium à *approbata.*
Carolo Magno & ejus Coniuge Hildegarde insigni *ius hospiti-*
Monasterio Ottenbühhrrano Anno 769. datum, quod *candi in*
alio loco hujus commentarii, integre positum reperi- *io Otter-*
tur, in quo inter alia de Advocato ad placitandum vo- *berwen*
cato statuitur hisce verbis: *olim obser-*
vatum.

Ad unumquemque vero locum, (quem Abbas ad placitandum ordinaverit) cum duodecim equis & totidem viris Advocatus semel tantum in Anno adveniat, nisi pro aliqua necessitate ab Abbate sæpius advocetur, ac tunc pro loci qualitate ab Abbate honeste suscipiatur, & procuretur. Infra locum Monasterii nullum placitum nisi rogatu vel voluntate Abbatis unquam statuatur, nullum de militari familia sine justa sociorum suorum deliberatione damnet, vel aliqua injuria coerceat & offendat: qui militares vel alio nomine ministeriales optimo Jure perfruantur, quo Fuldenses vel Augienses potiuntur, amplius nullum domus servientem sine consensu Abbatis ad judicium vel ad bannum cogat. Quando autem hujus commissi vel in homines, vel in res (quod vulgo Balmundt dicitur) extiterit; statim sine mora & sine præjudicio (nisi cito resipuerit) Advocatia cum omnibus commodissime spe recuperationis, carebit, &c. Caspar. Bruchsius in *Chronolog. Monaster. German. centur. 1. in Monaster. Vitenburra*.

266 Idipsum similiter idem Imperator statuit in Advocato Monasterii Reichenaw/ prout ex diplomate desuper Anno 803. confectio, quod alibi à nobis insertum reperitur, sequentibus verbis patescit: Qui inquit, Advocatus & omnes sui successores, quale servitium in præfata villa Ulma ab Augensi Abbate, ejusdemque ministris deinceps percepturi vel qualem justitiam ipsi Abbatibus sint facturi, breviter hic determinavimus. Statuimus ergo & præcipimus, si præsens Adelbertus Advocatus vel quisquam suorum successorum in prædicta villa placitare voluerit, quando vel qualiter aut quoties hoc fiat, in Abbatis arbitrio pendeat & ab eo disponatur, ut non cum pluribus, quam triginta equis ad placitandum veniat, & tale servitium, quale tunc reperitur, & quod prædictæ militum & equorum multitudini congruat & sufficiat, eidem Advocato prælibato Abbas decenter & honeste exhibeat, &c. Joan. Naucler. *Chronograph. vol. 2. generat. 17. in fin.*

267 Extat porro † similis observantiæ indicium in primævis Monasterii Chombergensis protectoribus, cum eo tamen discrimine, quod loco der Abzug/ certum quid pro victualibus Advocato deputatum fuerit.

Nam in literis confirmatoriis Monasterii Chombergens. Ruothardus Archiepiscopus Moguntinus Anno 1090. erectis de jure placitandi sequentem legem Advocato posuit: Cujus, inquit, Advocati libero concessum est arbitrio, ut semper si velit post sanctam Hebdomadam Penthecostes II. feria placitum habeat in villa, quæ dicitur Thüngenthal / & non in anno sæpius, nisi ab Abbate invitatus. In prædicto autem placito ad servitium ejus debet Abbas ei dare Maltrum frumenti, pro fa-

ciendo pane & frisgingum unum porcinum, & duos ovinos & vinum, cæteraque ad hæc sufficientia, &c.

Denique, † ne plura ejusmodi Albergandi Advocatos consuetudinis exempla confectæ, ejus etiam meminit Trithem. in *descript. Monaster. Hirsaugien. sub Anno 1069.* Ubi ex diplomate Heinrici Regis Rom. refert ab eodem constitutum esse, ut ejusdem Cænobii Advocatus ter in Anno, si necesse sit, aut in ipsam cellam, vel ubicunque aut quandocunque Antistiti placeret, invitatus ab eo, veniret, ibique placitum jussu pro causis & necessitatibus monasterii rite perageret, & in illis tribus placitorum diebus unoquoque unum maltrum de frumento & unum Frisgingum & unum siclum de vino, & cætera ad hæc pertinentia à Præsule vel Monasterio acciperet.

Et præter † adducta veteris observantiæ exempla in hanc eandem affirmativam sententiam inclinare videtur Thom. Michael. in *scholiis ad thesin. 55. de jurisdict. lit. G.* ubi affirmat Advocatos nobiles Fodrum, Albergarias, regium aliaque onera diversa à monasteriis exigere, allegans ad id Zaf. *de feud. cap. 10. n. 55. & conf. 7. n. 4. & seq. lib. 2.*

Hinc est, ut ex multis † vicinum exemplum afferam, quod illustris & nobilissima Lammersheimorum familia in monasterio Maulbrunnensi Ducatus Wirtenbergici, licet hodie Monachis destituto, à tempore olim competentis eidem familiæ, Advocati jus hospitandi, etiamnum hodiernum in diem habere dicatur, adeo, ut quicumque ex ea familia progenitus est, eo divertens, admittendus, eidemque dum illic permanet, fodrum cum omnibus necessariis subministrandum sit, eo, quod † annis ab hinc prope quingentis, accitis ad illud è Cænobio Newenburgenfi duodecim Monachis, cum Theodorico venerabili viro in Abbatem electo, translatisque ad illud omnibus bonis suis Illustris ac Strenuus Eques & Baro Dn. Waltherus de Lammersheim in pago proprio Eckenweiler prope Lammersheim/ Anno Domini 1148. idipsum Monasterium magnifice condiderit ac fundaverit, quod tamen postea propter loci incommoditatem & aquarum defectum, ex consilio & liberalitate Guntheri Comitis de Seyntingen / Episcopi Spirensis ad alium locum, utpote commodiorem, latronibus tamen admodum infestum, translatus fuit, prout diploma, quod ex Mart. Crus. *Annal. Suev. part. 2. lib. 10. c. 8.* suppeditat D. Christ. Lehman. *Chron. Spiren. lib. 5. cap. 53.* manifeste edocet, quod in ejusdem familiæ antiquissimæ ac nobilissimæ commendationem hoc loco integrum inferendum duximus. Tenor vero literarum foundationis sequitur in hæc verba:

Wir Guntherus von Gottes Gnaden Bischoff zu Speyr / thun fund allen Menschen die gegenwertig vnd zukunfftig seynd / daß der Ehrsame Ritter / vnd geborne Freyherr altes Stam mens beydes Vatters vnnnd Mutters / Herr Walther von Lammersheim / züchtig in Sitten / sehr streng in Wassen / bewegt war / von Göttlichen einsprechen / zu zeiten als man zahlt 1147. von Christi Geburt / sich vnd all sein Gut / Gott in seinen Dienst / zuopffern / in ein Geistlich Leben vmb seiner Seelen ewiges Heyls willen / vnnnd aller nachkommenden in ein Zeichen. Darum sein andächtigel Meynung zu volbringen bat er fleißiglich

Diploma Guntheri Episc. Spirensis, qua fundatio Monasterii Maulbrunnens. à D. Walthero de Lammersheim facta continetur, & eandem familiam olim Baronum titulo insignitam fuisse ostenditur.

siglich weynende vnnnd flehende / den Ehrsamten / Geistlichen Vatter vnd Abt / Herrn Ulrich / des Closters Newburg vmb ein Convent / vnnnd erworb mit seinem strengen Gebet von ihm / einen Ehrw. Mönch / Herr Dieterich genent / zu einem Fürweser seines Gottshaus mit zwölff Mönchen / vnnnd etlichen Leib-Brüdern zubawen ein Abthey / auff seiner eigenen Marck Eckenweyler / des Dorffs bey Lamersheim gelegen / das er darzu gab / mit allen seinen zugehörden / vnnnd ergab sich mit Gelübt Ewiger Keuschheit / in die Gemeinschaft der Geistlichen Brüder / vnnnd nahm an sich den Heyligen Orden / vnnnd ward ein Leibbruder bey ihnen ihres Ordens : Vnnnd da fiengen sie an zubawen ein Closter : aber kürzlich darnach / ehe sie ein Jahr da waren / wurden sie mercken daß derselben statt Gelegenheit ihnen fast sehr unbequem / von Gebrästen mancherley Clösterlichen Zugehörden vnnnd Nothdürfften / hierumb so kame der obgenant Freyherr Walther von Lamersheim mit Herrn Dietherich dem vorgeordneten Apt zu vns in Rathweiß vnnnd baten vns / daß wir vmb Gottes Ehr willen / wolten ihren Convent besehen / also gewährten wir sie ihres fleissigen Gebets / vnd besahen ihr geistliche Versammlung / da funden wir die statt ganz vngeschickt / vnnnd vneben Clösterlicher Gelegenheit. Darumb so gaben wir ihnen vmb ihres Gebets wegen gar ein geschickte vnd abgeschiedene statt auff vnserm Grund vnd Boden Maulbrunn genant / da zubawen / vnnnd stiftten ihr Closter / die statt war ganz wild / wüßt / vngewarret / vnnnd sehr sorglich von wegen der Mörder / die da morden stättiglich / denen doch die Brüder getraweten mit Gottes hülff zu widerstehen.

Vnd als man zählt von Christi Geburt 1148. da fiengen sie an Maulbrunn zubawen. Vnnnd zu den Zeiten des Durchleuchtigsten Ehrwürdigen Kaysers / Herr Friedrichs ward das Münster gewenhet von dem Ehrwürdigen Herren Arnoldt Erzbischoffen zu Trier / in die Ehr Christi vnd seiner würdigen Gebährerin Marien vnd S. Niclaus des Heyligen Bischoffs / die Kirchwenhung geschah am 14. Tag des Meyens vnder dem Ehrsamten Herren Dietherichen Ersten Abt dieses Orts Anno 1148.

273 Hoc ipsum autem et diploma eo libentius hoc loco inseruimus, quod constat, prædictam Lamersheimiorum familiam annis ab hinc ferme quingentis Baronatus dignitate illustrem fuisse, uti liquet ex verbis geborne Freyherrn alten Stammens beydes Vatters vnd Mutters/2c.

Tametsi vero dubium non sit, et prædicti Monasterii Maulbronnensis Advocatiam primis temporibus penes eandem illustrem familiam Lamersheimiorum aliquot annorum intercapedine extitisse; Ea et tamen postea ad Comites Wirtenbergicos devenit, ab iisque longo tempore possessa fuit, usque dum illam circa annum 1372. certis de causis, iussu Caroli IV.

276 Imperatoris resignare cogerentur, et eamque Rupertus Comes Palatinus Rheni Bavarique Dux, ac post illum hæredes ejus per annos ferme centum & tri-

ginta obtinerent, quibustamen evolutis An. videlicet Domini 1554. Udalricus Dux Wirtenbergenensis tertius eandem gladio denuo recuperavit. Crus. *Annal. Suev.* p. 3. lib. 5. c. 5. circa fin. & lib. 9. c. 13. Ubi nominatim scribit qualiter hoc Monasterium belli victoria in potestatem ejus venerit.

Sed ad materiam, et unde digressi sumus, Fodri, 277 seu Albergarie redeundo, memorabile extat exemplum der Aßung / quod Præpositus Herbipolensis præter 12. Maltaria Schirmhabers vnd 30. Pfunde Bnspfenning / Marchionatus Brandenburgici Præfecto seu officiali Præfecturæ Kreglingensis ob protectionem sex Pagorum ad Moenum sitorum, ter quot annis per continuas 24. horas præstare solet; Hunc hospitandi morem Dn. Wehner. Advocatus Kittingenl. præc. observ. verb. Schawrn / sequentibus verbis recenset.

In Franconia, inquit, prope Kittingam sunt sex Pagi, vulgo die 6. Meyendörffer præfecturæ Kreglingensis, olim Dominatus Braunecks / hodie Marchionatus Brandenburg. seu Burggraviatus Norinberg. als St.ckerßhausen / Stefft / Obernbreit / Snodestatt / Wertesheim / vnd Ober Jekelsheim: In his Pagis decima debetur dem Thumbprobst zu Würzburg: Et contra gibt der Thumbprobst dem Marggraffen Jährlich zwölff Malter Schirm Habern vnd 30. Pfund Bnspfenning zu Schirmgelt / die Vnderthanen dafür zu beschawren / hoc est, zuschützen vnd zuschirmen. So oft auch die Hochgericht in berührten sechs Flecken vom Amptman zu Kreglingen besucht vnd gehalten werden / quod quolibet Anno ter fieri solet, als im Herbst / Februario vnd Meyen / so mag der Amptman mit so viel Personen / vnd Pferdten / als ihm beliebt / vnd deren Zahl man nicht wissen mag / darzu auch mit schönen Frawen vnd Spiel-leuten / 2c. des Abends ankommen / vnnnd des folgenden Tags / nach gehaltenem Hochgericht / vmb die Zeit vnd Stund er vorigs Tags angelangt / vnd also nach 24. Stunden wieder abziehen / was damaln verzehret / muß der Thumbprobst zu Würzburg aufrichten / quod hodieque servatur, verum, ut dicitur, non absque immodico excessu.

Prædictis exemplis der Aßung / seu hospitalitatis 278 Protectoribus exhiberi solite accedit & illud, quod Comites et Wertheimenses in Monasterio Drumbach / sese à tempore hominum memoriam excedente habuisse, atque usurpasse prætendunt, de Drumbach. quo Author Wertheimischen Gegenberichts / contra Würzburg / cap. 3. fol. 43. hisce verbis, Ebenmessig hat die Graffschafft die Frohn / Läger / Dienst / Aßung / vnd Reiß / bey mehrbesagtem Closter (auch von altershero die Gerechtigkeit der öffnung vnnnd Herberg zu Würzburg in des Closters Hoffe /) hergebracht / 2c.

Illud insuper singulare est, quod iidem et Comites 279 asserunt, se in prædicto Monasterio Drumbach tanquam Protectores vacante Abbacia habere jus Clavium, sicut antedictus Auctor in princip. d. ca. 3. fol. 40. attestatur, mit dieser fernerer / inquit, besiglicher Gerechtigkeit / daß wann ein Abt der Ends mit Tode verfahren / ein Graff von Wertheim selbst / oder durch die seine das Closter vnd die Schlüssel / darzu auch / was dem Abt zustendig gewesen / in seine Verwahrung genommen / vnd so lang biß durch die Conventualn ein ander Abt einmütiglich erwöhlet worden / behalten hat.

Per traditionem autem et Clavium acquiri possessionem nedum domus, sed omnium etiam rerum in domo inclusarum patet ex l. clavibus ff. de contrahend. empt. & l. 1. §. iusserit in fine ff. eod. Juris enim fictione res pia tradita censentur, propter facilem aperiendi &

apprehendendi facultatem, ut innuit Salyc. in l. licet, n. 3. C. de interd. Quæ autem ad hoc, ut traditio clavium operetur translationem possessionis requirantur docet Schneid. in §. possidere. n. 114. Instit. de interd. vide Boer. in tract. de custod. clav. n. 81. ubi disputat, an clavium custodia sit nudum ministerium, vel aliquam jurisdictionem annexam habeat.

Verum ut ut prisci mores, seu etiam hodierni sese habeant, nos hodierni temporis Protectoribus nullum ejusmodi hospitalitatis beneficium à clientibus, jure aliquo deberi censemus.

Nam cum primum jus illud Albergariæ, si cogatur quis adventantes hospitari, infert aliquod imperium, ac cohæret superioritati, ut colligitur ex iis, quæ notat Dn. Menoch: præceptor noster conf. 302. n. 29. Regula-

riter enim soli Principi licet gratis hospitia designare, ea tamen in assignatione non nisi tertiam partem domus hospitibus concedere debet l. 2. C. de metator. lib. 12. Bald. l. observare 4. n. 2. de offic. procons. Greg. Lopez. partita 4. tit. 25. lege 6. verb. Deven. las. servir. post pr. Knichen. de sublim. & reg. territ. jur. c. 4. n. 422.

Sic etiam solus Princeps immunitatem hospitaturæ & receptionis militum alicui concedere potest, uti Gloriosissimus & Invictissimus Imp. Ferdinandus II. mihi, hæredibusque meis Anno 1620. ejusmodi immunitatem clementissime concessit, vigore Bullæ Imperialis. §. Und zu noch mehrer Gezeugniß glauben / vnd Gedächtniß / ic. hisce verbis, dazu auch mit belegung vnd einnehmung des Kriegsvolcks / vnd anderen Beherbergungen vnd Gastungen / dergleichen Wachens / Reysens / Fronen / vnd dergleichen Dienstbarkeiten / für sich selbst / vnnnd die seinen / vnnnd sunst aller anderer Beschwerden / ganz vnd gar frey / Exempt vnd erledigt seyn / auch mit dem allem / wider iren guten Willen nit beladen / beschwert / noch angefochten / dazu die anzunehmen / keines wegs getrungen werden sollen / noch mögen

Cæterum ex prædicta Principi competente potestate, recte infertur Protectorem clientibus securitatem & immunitatem à militis transeuntis receptione & præsidii impositione haud dare posse, in præjudicium principis vel ordinarii magistratus, quibus jus illud specialiter competit, per rationes ex defectu potestatis provenientes.

In multis tamen Germaniæ locis idem obtinet in vasallis minoribus, qui domino & familiæ suæ adveni-
284
enti tenentur dare hospitium, esculenta & poculenta, vulgo Ablager / Futter vnd Mahl. attestante Joan. Koppen. q. 17. n. 4. & 14. ubi & hoc resolvit, an aucta familia augeatur etiam jus illud passivum.

Quin & hoc ipsum jus der Åkung / in subditos Chombergenses, ratione Vogtheicæ Jurisdictionis usurpant Dn. Decanus & Capitulares, An autem, quod ejusmodi comestionis expensas subditi solvant, usus obtinuerit, vel olim ita conventum fuerit, missum facio, alioquin si dominus transeat profundum & feudalem, ipsique ad hoc, ut negotia sua tanto
285
facilius expedire possit, utile & opportunum sit, ibi habere copiam hospitii, tunc vasallus eum hospitio excipere, & victualia pro precio communicare tene-
286
tur. Joann. Andr. in addit. ad Specul. §. quoniam. vers. si quis id de feud. Bald. l. observare. 4. in princ. ff. de offic. proconsul. Idem in l. venditor. §. si constat ff. comm. præd. ubi, inquit, quod qui alicui tenetur dare passum & victuaria, intelligatur, precio soluto. sequitur ibid. Florian. de S. Petr. in finalibus verbis. Inn. in c. 1. col. 2. extr. de consuetud. Angel. conf. 139. col. 2. Bartol. Socin. conf. 120. n. 11. in fin. vers. sed hoc non obstante vol. 3. late Joan. Cephal. conf. 342. in fin. vol. 3. Camill. Borell. conf. 1. n. 111. centur. 1. Andr. de Isern. c. 1. quæ sint regal. Matth. de Afflict. decis.

Neapol. 265. num. 11. Ludolph. Schrader. tract. feud. part. 6. cap. 6. n. 123.

De simili consuetudine scribit Paris de Put. de reinteg. feud. quæst. 151. asserens, consuetudinem regni Neapol. esse in aliquibus feudis, ut in terra Clienti, quod vasalli teneantur anno quolibet domino dare paratam, quam ait esse unam, vel plures corbas pullorum, hordei, ceræ, piperis & aliarum rerum utensilium, ad quæstionem, an si paratæ ejusmodi non solvantur per tres annos, in tertio peti possint omnes præteritæ?

At vero jus hospitandi superioritati ac Regali-
287
bus accenset post Baldum Mutius Surgens in annotat. ad tract. Matth. Ant Surgen. de præfect. prator. quemad hoc allegat Caspar. Klock. de contribut. posit. 56. in scholiis ad eand.

Cum igitur nulla permittatur patrono in clientem superioritas seu Imperium. Ergo nec hospitalitatio ei cohærens.

Deinde vero, ne hoc ipso jure albergandi, clientes à suis Patronis onerentur, expresse prohibitum est in
288
cap. præterea 23. de jure patronat. ubi Lucius III. Pontif. Maxim. in hunc modum rescripsit, Quoniam, inquit, Advocati Ecclesiarum jus advectionis, donationis vel emptionis titulo aliisque pro sua voluntate contrahibus in alios transferre præsumunt, fodrum, albergarias, regium & similia, tanquam à propriis rusticis ab Ecclesiis extorquentes: Præsenti decreto statuimus, eos siue Advocati, siue patrom vel vicedomini, siue custodes, vel guardias habentes, seu quocunque alio nomine censeantur, à gravaminibus Ecclesiarum cessare, nihilque in ipsis, præter antiquos & moderatos redditus à locorum Episcopis institutos, exigere, aut si aliud exegerint, excommunicationi subdantur, contractus quoque hujusmodi, quos fecerint vel facient in futurum, vim aliquam decernimus non habere.

Atque ad hunc quidem textum optime respexisse videtur Rudolphus Episcopus Herbipolensis, qui in diplomate Subadvocatiæ Chombergensis Dn. Pincernis Limburgicis Anno 1485. demandatæ ejusmodi Åkung diserte prohibuit, hisce verbis: Sie sollen auch von solcher Vogthey / Schutz vnd Schirmsweiß vff dem Gottshaus Chomberg seinen Dörffern / Leuthen / Gütern / weder Herberg / Åkung / Läger / Dienst / auch sonst kein einige andere Gerechtigkeit haben / wie man die nennen oder erdencken möcht / dann allein ein zimliche Volge / so sie deß begeren / in der Herrschafft / vnd der ihren selbst Sachen / vnnnd anders nit / ic.

Tertio hæc negata sententia probatur etiam textu
290
cap. in quibusdam. extr. de poen. ubi concilium generale Advocatis omnia ea prohibet usurpare, quæ in jure non reperiuntur permiffa. Cum, inquit, quod ad defensionis subsidium est inventum, ad depressionis dispen-
291
dium non debeat retorqueri; prohibemus expresse, ne patroni vel Advocati seu vicedomini super præmissis de cætero plus usurpent, quam reperiatur in jure permiffum: & si contra præsumperint, per severitatem canonicam districtissime compescantur.

Quarto ejusmodi prohibitiones non tantum in Jure communi, sed etiam in diversis specialibus Advocatarum bullis reperire est. Hinc supra allegatum illud Henrici Regis diploma ejusmodi Åkung / Advocatis Monasterii Hirsaugiensis hisce verbis interdicit.

Præterea item constituit, quod scilicet Advocatus designatus, nisi Abbate volente & advocante, bona & loca monasterii suis frequen-

Alia decidendi ratio.

Tertia decidendi ratio.

Decidendi ratio IV.

frequentis temerariis, & sine causa minime adeat, vel contingat. Nec præsumptuosus in eis placitum quodlibet, vel pernoctandi licentiam habeat, &c. Joan. Trithem. in *Chron. Monast. Hirsang.* sub Anno 1069.

Ratio decedendi V. Accedit his quinto ea consideratio, quia cum protectores, ut plurimum accipiant quotannis certam pensionem loco honorarii pro opera defensionis præstanda, nimis grave foret, clientibus insuper etiam expensas hospitalitatis huiusmodi ferre, quod tanto minus admit-
292 tendum, quod onera + potius restringi, quam ampliari, cap. odia, & ibi Dyn. de reg. jur. in 6. & neminem dupli-
293 cionere aggravari debere, + Jura expressim dicunt, l. navis §. cum autem ff. ad leg. Rhod. de jact. l. si cum do- tem. §. si pater. ff. sol. matrim. Cravett. consil. 803. nu. 3. Pruckm. consil. 6. n. 66. cum simil. general.

Ratio decedendi ult. Ultimo denique, tametsi concederetur Jure ac consuetudine vetusta protectoribus atque Advocatis olim Jus illud hospitandi debitum fuisse, quia tametsi multi ex Patronis ab eo tempore eo usi non sunt, jam illis, quo minus hodie debeat, obstat immemorialis præscriptio, per elegantem doctrinam Dn. Frid. Prenning. in d. addit. ad Martin. Uran. tom. 3. consil. 1. num. 14. ubi di-
294 cit ejusmodi Jura, + alioquin etiam competentia, amitti, si ii, qui eorum usurpandorum potestatem habebant, ea exercere omiserint, per l. 1. ff. de nundinis, Ripa in l. quo minus. ff. de fluminib. Balb. tract. de præscript. n. 4. part. 5. part. princip. quest. 1. non obstante regula

Objeccio contra ultimum de eisdem rationem. illa trita & communi, quod scilicet uti + vel non uti competentem Jure fodri sive Albergariæ, in Monasterio vel commendatura aliqua, sit in utentis vel non utentis merito arbitrio, potestate, libertate, vel facultate positum: +
295 Ea vero, quæ sunt meræ facultatis, non inducant præscriptionem, sicut nec consuetudinem, nec desuetudinem, ut pulchre voluit Panorm. in c. ex parte Astensis, de conc. præbend. & idem Panor. & Dd. in c. Joan. in fin. de cler. con. Bart. & Dd. in l. viam. de via publ. & in l. cum notiss. C. de præscript. 30. annor. Academ. Ingolstadt. consil. 1. tom. 1. inter consil. Illustr. IC. & Academ. nu. 25. Joach. Mynsing. respons. jur. Decad. 13. respons. 2. n. 106. falsissime Gabriel. lib. 5. commun. concl. tit. de præscript. n. 10.

Solutio ejusdem. Ad hoc enim respondere + promptum est, prædictam regulam tum demum obtinere, quando versamur in iis, quæ sunt pure & absolute meræ facultatis atque in proprio Jure domini posita. Secus autem, quando agitur de iis, quæ non sunt proprii cujusdam domini, sed de iis, quæ ab alio mihi debentur, aut quæ alius mihi poscenti præstare tenetur, ex quorum numero sunt Jura ejusmodi albergariæ & fodri, illa certe etiam si quoque sint meræ facultatis, (non tamen absolute, sed relative) tamen per non usum præscribuntur, de quo vide plura in explicationem & verum intellectum prædictæ regulæ, pulchre scripta, licet breviter apud Matth. Welsenbec. in parat. ff. de rescind. vend. in fin. Henning. Goden. consil. 1. vol. 3. Aym. Cravett. consil. 1. ver. 238. aliosque inter varia Dd. consilia comprehensos.

298 Sibi ergo imputent Advocati, + quod eo privilegio seu Jure der Åhung tanta temporis intercapedine non usi, id sponte sua amittere voluerint. Joan. Fichard. consil. 51. n. 2. tom. 2. Lud. Schwartzen. consil. 16. vol. 1. consil. Illustr. IC. & Academ. n. 26. Verum, hujus ævi mores non ferunt, ut protectores Advocati Jus in monasteria habentes, hospitandi consuetudinem adeo intermittant, ut ob non usum, jus illud amittant.

299 Sed contra pessima consuetudo nonnullis in + locis abusum inolevit, ut multi ex Advocatis, Principes, Comites
300 ac alii in monasteriis illorum tutelæ commissis, quæ non ad + canes, aut equos alendos, aut famulitii auli-

ci voracitatem explendam, sed ad cultum divinum instituta fuerunt, ita molesti sunt, tantaque in iis impendia absque ulla necessitate causant, ut nisi divina imprimis benedictione, ac singulari quadam ea regentium industria, hominum inibi Deo dicatorum frugalitate, innoxia conservarentur, eorundem proven- tus jam dudum exhausti essent, cujusmodi Patronorum nimis Ecclesiasticorum bonorum profusio- ni indulgentium atque laudabili Advocatarum insti- tuto male abutentium exempla ac profusiones, si hoc loco, ut fieri merito deberet, sub lucem ex voto pone- re vellemus, ex earundem enarratione nil aliud, nisi maximam nobis invidiam conciliaremus, ut tamen, quod verissimum est, non obticeamus, nobis ignota non sunt plura Cœnobia, quorum limina sæpius attigimus, in quibus non sufficit, protectores sæpius in anno cum magna aulicorum politicorum frequentia non minus, quam ignavissimorum venantium colluvie diver- ti, multo ibidem tempore persistere, nec facile, nisi ol- lis ac doliis evacuatis, inde pedem movere, sed & præ- ter hæc dispendia, certum adhuc equorum ibi nutri- endorum canumque venaticorum numerum continuo habere, eaque omnino tanquam debita imperiose exi- gere, & ni ad nutum omnia suppeditentur, statim extre- ma minari.

In tanto autem + sumptuosissimæ Advocatorum 301 quorundam hospitalitatis abusu Prælati talium Mo-
nasteriorum ad avertendam nimiam protectorum seu
eorundem ministerialium ingluviem atque ingurgita-
tiones forte non inconsultum esset imitari exemplum
Abbatis illius Murhartensis Herboldi Gutegotti, ex eo,
quod proverbium ejus esset, *Wog gutt Gott cognomi- ne, de quo Georg. Widemannus in Chronico suo scri- bit, quod cum sub Udalrico Wirtenbergico ejusdem Cœnobii Advocato, venatorum in illud introitus ad- modum frequens esset, iisdem ibi quadam vice com- messantibus ipse Abbas Herboldus Sturgardiam ali- quot hominibus comitatus, profectus fuerit, & quoti- die aulam ad mensam cum sunt comitatu cibum captu- rus accesserit: Cum autem hoc multis diebus fecisset, jussu Ducis ab aulico quodam interrogatus fuit, num- quid haberet referendum ad consilium: causam ejus cognitum iri. Ibi respondet bonus pater. Wog Gutt gott (proh benignum Deum) putabam ego Murharti esse monasterium, ab Imper. Ludovico pro Religiosis fra- tribus fundatum, Nunc video esse stabulum canum. Nam Domini mei clementis servuli, qui cumellis canes ducunt, ipsi canes, ibi stabulantur. Non opus est amplius cantu & diapalmate meorum Monachorum, satis vero ibi baubantur canes, Quamdiu hi in Monasterio meo de- gent, ego hic in aula manebo. Dominus meus potest me fa- cilius pascere, quam ego canes ejus. Tunc generosi ani- mi Comes suavi risu ad Abbatem: vade vero chare Præ- late, auferetur hoc cacoethes.*

Ex quo colligere est eundem Abbatem bonum & at- tentum rei familiaris administratorem fuisse, de quo eti- am Crus. Annal. Suev. part. 3. lib. 7. c. 4. scribit eun- dem ad impediendam hospitum frequentiam nullas vi- as circa Murhartum munivisse, causam vero ab adveni- entibus rogatus Wog Guttgott/ inquit plures tamen di- vertuntur huc, quam vellem: Si qui manerent in Cœno- bio tertium diem interrogabat eos per cubicularium su- um, num scirent cur Christus non diutius, quam in terti- um diem in sepulchro mansisset. Ignorare se responden- tibus cubicularius ait: Abbas dicit per id tempus Chri- stum fuisse cum Patriarchis & Prophetis amicis suis in propylæo inferorum, & ex eo ipsos eduxisse. Eo nos do- cere voluit, si quis amicum invitat, maneatque cum eo tertium diem, satis posse eo intervallo noscere, quomo- do cum eo agatur: ita ut diutius manere non sit necesse:

Tunc hospites se ingratos Abbati intelligentes conscendebant equos ac discedebant. Non sinebat idem Præsul ministros suos pallia gestare : Metuere enim se dicebat, ne Monasterium sub iis asportarent : id est ne furta sub palliis occultarent, ad occultandum perquam commodis. Hæc Crusius de Abbate Herboldo.

Cæterum ab exemplis Advocatorum ejusmodi nimia hospitacione, Monasteria gravantium nominatim recensendis tanto studiosius abstineo, quanto magis, ea si patefacere, malos Advocatos ad duriora forsitan provocarem, eorum præsertim, quia alienam à clientibus religionem profitentur, quos utinam Deus aliquando ad meliorem mentem revocare dignetur. Etsi vero ab iis, qui se reos hac in parte agnoscunt, malam forte gratiam relaturi videamur, quod abusum hujusmodi Juris hospitandi in iisdem coarguamus, quia tamen

licuit, semperq, licebit

Dicere de vitiis, personis parcere, &c.

302 opponimus illis veram illam D. Hieronymi sententiam, dicentis, † generalem de vitiis disputationem nullius personæ continere injuriam, neque carbone notari quemquam, quasi malus sit, sed omnes admoneri, ne mali sint. Philip. Camerar. *horar. succis. cent. 3. in præfat. ubi plura ejus generis* : cui adde Martial. *lib. 10. Epigr. 33. ubi ait* :

Hunc servare modum nostri novere libelli,

Parcere personis, dicere de vitiis.

Et Salvian. *de Gubernat. Dei lib. 4. n. 98. eleganter sic scribentem* : neque ego nunc de ullo dico, nisi de eo tantum, qui in se id, quod dico, esse cognoscit. Si enim extra conscientiam suam sunt quacunque dico nequaquam ad injuriam ejus spectant cuncta quæ dico. Si autem in se esse novit, quæ loquor, non à mea sibi hoc lingua dici aestimet, sed à conscientia sua. Et eod. *lib. n. 102. his verbis* : sed cum ego hoc non de omnibus (nobilibus de quibus ibid. agit) sed de his, qui tales sunt, predicaverim, nullus irasci omnino debet, qui nequaquam se talem esse cognoscit : ne hoc ipso, quod irascitur, de cætu ipsorum esse videatur.

Similem locum vide apud eundem Salvian. *lib. 6. nu. 168. & ubique Commentatorem doctissimum D. Conradum Rittershu. p. m. qui etiam in Analect. ibid. fol. 561. præter alia valde pulchra ex Cic. pro lege Manilia hæc verba allegat* : Ego neminem nomino : quare irasci mihi nemo potest, nisi qui ante de se ipso voluerit confiteri : postea subjungit dictum D. Ambrosii *Epist. 83. ego neminem nominabo* : conscientia sua unumquemq, conveniat. & sub *d. n. 102. lib. 4. ex D. Hier. probat, quod si quis dicta in genere & ἀποσώπας ad se rapiat, atque in se dicta putat, eum quasi foricem suo indicio se prodere, & sibi male conscium se hoc ipso indicare, imo, ut statim ex eodem Hier. subjicit, quando sine nomine contra vitia scribitur, eum, qui irascitur, Acculatorem sui esse.*

*Solutio
contrario-
rum argu-
mentorum.*

*Responsio
ad l. dubi-
tandi rati-
onem.*

303 Sed nunc ad ea, quæ in contrarium initio quæstionis hujus adducta fuerunt, respondendum est, ne quis eorum persuasionem adductus, plus sibi ex Jure hospitandi, quam par sit, usurpare præsumat. Nihil autem ad infringendam à nobis traditam negativam conclusionem faciunt supra dubitandi loco allata. Etsi enim antiquitus antistites sub tutela existentes, suis Patronis, quando ad placitandum venire, ejusmodi comestionum sumptus ministraverint : tamen cum hodiernis temporibus placitandi illa consuetudo ab aula recesserit, consequenter etiam Jus albergandi in consuetudinem abiit, & contra pro parte clientum libertas non hospitandi præscripta est, † ut sic causa subla-
ta, merito cessare debeat effectus. *l. quod dictum ff. de pactis. l. adigere. §. quamvis. ff. de jure patron. cap. cum cessante, de appella. Marant. in tract. de ordin. judic. p. 2. num. 31. Piag. in tract. de tut. & cur. q. 13. nu. 9. Neguz.*

in tr. de pignor. 3. membr. 8. p. p. nu. 28. Henning. Gorden. conf. 109. n. 127.

Deinde etiam responderi potest, † incertum esse, an 304 hospitatio ista Advocatis exhibita Jure familiaritatis, Alia ad atque ex gratia magis, quam ex debito facta fuerit, quo eandem casu posito, non potest ex ea inferri, clientes eo Jure ob-
stringi. Nam etsi quis multis † annis hospitio suscepisset nobilem vel Episcopum aliquem in domo sua, per-
hoc tamen minime obligaretur in futurum ulla præ-
scriptione, secundum Innocent. *in c. cum Eccles. de cav. poss. & propr. ut refert Hieron. Schurff. conf. 1. cent. 3. Joach. Mynsing. consil. 2. decad. 13. n. 109.*

Quia quando quis facit illud, † quod facere potest de fuerit. Jure communi, & facit sponte, si postea non vult face- 305 re, ad id compelli non potest, nec volens compellere 306 potest dicere, se esse in quasi possessione cogendi istum sic facere, ut post Cynum *in l. 2. quasit long. consuet. quest. 3. & Alber. in rubr. ibid. notavit D. Christoph. de Nicell. inter consil. feud. conf. 51. num. 6. & Menoch. præceptor noster colendiss. de arbitr. judic. question. cas. 160. num. 19. ubi adfert exemplum in eo, qui ami-
citiæ & familiaritatis † Jure quodam, sæpissime apud 307 amicum hospitatus est ; nam ex mille actibus hospita-
tionis non acquiritur illi hospitandi jus, ita Abb. *cap. cum Ecclesia Sutrina, n. 24. & ibi Ripa nu. 40. de caus. poss. & propriet. Dec. conf. 8. n. 4. ver. quarto & ultim. Ruin. conf. 5. n. 13. lib. 4. Cravett. de antiq. temp. ultim. part. princip. n. 42. ex l. & habet. §. hospites. ff. de precario. & in l. si mulieri. ff. quib. mod. ususfruct. amitt. Id quod intelligit Cravett. d. n. 42. nisi causa † aliqua sub- 308 sit, ob quam conjiciatur, non Jure familiaritatis, sed Ju-
re servitutis hospitatum fuisse, quod in rustico, qui Ca-
pones nobili adferre consuevit, docuit Bart. *in l. cum de in rem verso. n. 9. ff. de usuris.***

Quod vero attinet ad authoritatem Petr. Michae-
lis allatam, is non approbat eam exactionem, sed a-
perte dicit, illam fieri, contra prohibitionem d. c. præ-
terea, & c. in quibusdam. Unde potius pro negativa
stat sententia.

*Responsio
ad auctori-
tatem Petr. Michaelis.*

Objectionibus porro dissolutis, silentio præter-
eundem non est, præcedentem decisionem nomi-
natim limitari in Imperatore Advocato. Nam, ut a-
liis in casibus † quilibet Imperatorem hospitio reci- 309 pere tenetur, ita tradente in individuo Petr. Antibol.
*in tract. de munerib. §. 2. numer. 19. ubi allegat ad hoc l. 1. C. de Episcop. & Cler. & facit text. in l. neminem 11. C. de sacrosanct. Eccles. ubi Imperatores Theodos. & Valent. ad Taurum præfectum prætorio rescripserunt, Neminem ab angariis aut alio quovis munere excusa-
ri, cum per loca provincialium Imperator expeditionem arripit, licet ad sacrosanctas Ecclesias possessiones pertineant. Ita quoque in protectionis negotio senti-
endum est.*

*Limitatio
decisionis.*

Ex quibus omnibus satis constare putamus extra hunc casum, † & nisi Jus hospitandi à protectoribus 310 specialiter conventum, aut longo usu præscriptum, vel antiqua consuetudine obtentum fuerit, clientem regulariter ad hospitaturæ onus, atque ad Fodrum præstandum non obligari.

His itaque von der Ägung in specie determinatis alia 311 hinc generalior sexto loco resultat quæstio : An cli-
entes nimirum protectorem † suum ad inopiam lapsi
per totam deinceps vitam, vel dum ad meliorem fortunam perveniat, alere teneantur ?

Ante quæstionis hujus resolutionem notandum est a-
limentorum nomine, † non modo victum, sed cætera
quoq; onera, & vitæ necessaria contineri, ita text. *in l. 5. §. non tantum. 12. de liber. agnoscend. l. legatis. 6. l. si. de alim. legat. l. verbo victus. 43. l. quos nos hostes 134. §. verbum, vi-
vere, fin. de verb. signif. Bart. gloss. & Dd. in l. Mela. de veniat, alim.*

*Clientes an
protecto-
rem suum
ad inopiam
lapsi ali-
mentare te-
neantur.*

*Alimentorum nomine
quid
veniat.*

alim. leg. Marant. in part. 4. distinct. 9. num. 52. Guido Papæ decis. 439. Nicol. Everhard. in Topic. loco ab alimentis ad piam caus. Mynsing. obs. 12. cent. 3. & in §. item si de dote. num. 4. de act.

313 Imo ea omnia, sine quibus † corpus humanum sustineri non potest, & quæ hominum natura demonstrat, ut inquit Bartol. in tract. alim. n. 1. Angel. post gloss. in l. cum hi, paragraph. qui transigit ff. de transact. ubi Zaf. late ponit; hanc etiam opinionem tenuerunt late Abb. Ang. Aret. Roman. & alii quos citat Dec. in l. de alimentis. in princip. C. de transaction. Castrenf. consil. 437. n. 2. vol. 2. Socin. cons. 161. n. 4. vol. 2. præsertim in materia favorabili, & quoties de iis constituendis per l. in testamentis. 12. de reg. jur. & Jura alleg. non autem remittendis & transigendis agitur, d. l. cum hi, paragraph. qui transigit. 12. de transact. quum odiosum sit hoc transactionis genus, ideoque coarctandum, per l. cum quidam. 19. de liber. & posthum. ca. odia, de reg. jur. in 6.

314 His ita positis, † hanc quæstionem primo dubiam facit similitudo, quam libertus & cliens inter se habent. At vero libertum teneri ad † præstanda Domino indigenti alimenta, apertissimi Juris est, l. si quis à liberis. paragraph. solent. ff. de liber. agnoscend. l. non solum, & l. non aliter. ff. de usu & habit. paragraph. item is, qui

315 adium. Instit. eod. tit. gloss. fin. in l. fin. ubi Bald. & Salycet. C. de bon. liber. Dynus Bart. Alber. & alii in d. paragraph. solent. ubi Cordub. num. 4. Specul. in tit. qui fil. sint legit. paragraph. fin. num. 7. Jason in l. si non sortem §. libertus num. 4. ff. de cond. indeb. Tiraquel. in l. si unquam. in verb. libertis. num. 51. C. de revoc. donat. Quæ

316 † obligatio alendi Patronum non tam descendit à Jure civili, ut probatur in l. fin. de lib. agnosc. & l. 1. C. de oper. libert. quam à naturali quadam ratione, per quam

317 benefacienti † vicissim rependendum est beneficium. d. C. si non sortem, paragraph. libertus. Digest. de condit. indeb. Ideo Coras. in l. omnia. num. 6. Digest. de offic. præf. urb. dicit, libertum erga Patronum teneri naturali & civili Jure ad alimenta, sequitur Joan. Petr. Surd. tract. de aliment. tit. 1. quæst. 51. num. 20. Adeo,

318 † ut libertus Patrono alimenta denegans redigatur in pristinam servitutem, l. alimenta, paragraph. 1. ff. de liber. agnosc. cap. octava. 12. quæst. 2. ubi generaliter loquendo in quacunque ingratitudine dicit talem esse immerita libertate privandum. l. 2. C. de liber. & eor. liber. Et dicit Bald. in l. 1. C. de ingrat. lib. quod Philosophus quidam, qui primus servitutem introduxit, assererat, esto servus, qui liber esse nescivisti. Refert eum & sequitur Jason in l. ex hoc Jure. num. 54. in fin. in 2. effect. antidoralis obligationis. ff. de justit. & Jur. quod ipsum etiam sequendo adducit Ripa, in l. final. num. 4. C. de revocand. donat.

319 Secundo vasalli, † etiam cum quibus non minus quam cum libertis magnam habent cognationem cli-
Ratio au-
bitandi II. entes, videntur obnoxii esse Domino indigenti ad exhibenda alimenta. Ita expresse Bartol. in tract. aliment. num. 45. Specul. tit. qui filii sint legitimi numer. 11. fac. text. in tit. de nova form. fidel. & in §. licet. si de feud. defunct. cont. sit. in usib. feudor. ubi dicitur, vasallum Domino adjutorium præbere debere, si sciat ei magnum imminere periculum.

320 At negando † alimenta, non solum non adjuvat, sed necat. l. necare. Digest. de liber. agnosc. idem tenet Bald. in l. unica. paragraph. sed scimus circa fin. C. de Lati. lib. tollend. Eiusdem partis fuit Roman. in l. si quis non quasi. num. 1. Digest. de acquirend. hereditat. ubi allegans Placentin. adducit, quod in dubio melius sit ministrari, quam negari alimenta ei, qui aliquo casu futurus est Dominus, l. 1. paragraph. sed si maritum de ventre in possess. mitt. Idem tenet Aret. in d. l. si quis non. colum. 2.

321 ver. existit text. ubi movetur ratione Bald. quod † sicuti

Dominus tenetur alere vasallum de fructibus feudi, ad se reversi cap. 1. an mut. vel alit. imperfect. ita & multo magis vasallus de iisdem fructibus Domino egenti alimenta præstare obstrictus sit, subjungens, quod vasallus Domino obligatus sit ad antidora, quia recipiat † feudum, quod est beneficium, ut inquit text. in c. 1. §. 322 quib. mod. feud. amitt. Hostiens. in summ. feud. paragraph. 1. sequitur Jacob. de Ardiz. Blanc. Bald. Alvar. Martin. Laud. Cardinal. in pralud. feud. Cardin. & Imol. in cap. 2. de feud.

At vero antidoralis † obligatio producit necessita-
323 tem alendi, Joan. Petr. Surd. tract. de alim. tit. 1. quæst. 55. num. 14. estque de ejus natura, ut benefacienti ultro beneficiamus, & sicuti gratis recipimus, ita ultro redamus cap. 1. de magistr. Clar. in tract. de donationibus. quæst. 21. num. 3. Corne. cons. 15. col. pen. 1. vol. 1. & col. fin. Prædictos secutus est Jason in usib. feud. num. 20. ubi cum Bart. & Bald. expresse tenet, dominum alendum esse à vasallo, Ardiz. tit. 61. in summ. feud. ubi multa in hanc sententiam adducit argumenta. Chassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. des justices. §. 4. n. 8.

Tertio hæc eadem opinio corroborari videtur ex-
324 emplo Advocati † Ecclesiastici, qui ad egestatem pro-
Ratio dus
bitandi III. lapsus merito ab Ecclesia non secus, ac Dominus à vasallo & Patronus à liberto alimenta expectat, per textum expresse c. contra, 29. cap. quicumque 30. ubi gloss. 16. q. 7. cap. nobis. extr. de jur. patron. Cyn. in l. competens C. de nat. lib. Alber. in rubr. C. de alend. lib. Lambertin. tractat. de jur. patron. lib. 3. in 3. quæst. princip. in fin. in princip. Chassand. de jur. patron. decis. 3. n. 2. Joan. de Plat. in rubr. C. de decurionibus in fin. lib. 10. Ripa. in l. cum filio. n. 15. ff. de leg. 1. Cordub. in l. si quis à liberis. §. fin. n. 22. & 28. ff. de lib. agnos. Bero. consil. 3. n. 63. volum. 1. Duar. §. de benefic. cap. 4. in fin. eaque pinguiora, † quam aliis pauperibus præstari assolent, gloss. 325 in d. cap. nobis. de jur. patron. Paul. de Citadin. de jur. patron. artic. 4. part. 6. n. 157. Abb. in d. cap. nobis n. 6. Et quidem † petit officio Judicis sibi de alimentis pro-
326 videri ab Ecclesia, d. c. nobis. d. c. quicumque 16. q. 7. Citadin. d. art. 4. p. 6. in 3. quæst. n. 259. idemque in specie adseverat Specul. in tit. de offic. omn. jud. §. 2. n. 3. refert & sequitur Surd. de alim. tit. 3. quæst. 3. n. 4.

Videtur ergo idem concludendum esse de clientibus propter similitudinem, quæ † eandem inducit dispositi-
327 onem ac Judicium ca. inter ceteras. de rescript. cap. 2. de translat. Episc. §. recte. in versic. & huic simile Inst. mandati. l. non possunt ff. de legib. Everh. loco à simili n. 3. Matth. Stephan. dialect. jur. loc. 94. à simili vel pari. n. 2.

Verum his non attentis contraria sententia † veri-
328 or ac receptior est, quod nimirum nec cliens prote-
Decisio Nea
gati sint, & or ac vasallus Domino alimenta ministrare obli-
gativa.

Ita in terminis de vasallo resolverunt, † Jacob. Ardiz. 329 in summa quibus mod. feud. amitt. sub rubr. an vasall. Ratio deci-
tene. dom. egen. alere. per l. 3. paragraph. penult. ff. de den di quo
administr. rer. ad Civi. pertinen. Joan. Andr. in addit. ad ad vasal-
Specul. in tit. qui fil. sint legit. paragraph. fin. n. 11. in fin. lum.
his subscripserunt Rayn. Ifern. Præpos. Afflic. & Alva-
rot. in ca. licet si de feud. fuer. controvers. inter dom. & agnat. Curt. tract. feud. part. 4. in princ. post quartam dubitat. & rursus in causa 38. colum. 1. versic. ego autem advertendum. ubi ait feudistas ita communiter tenere, quod vasallus † non priveretur feudo, si non alat Domi-
330 num, Zaf. in epit. feud. part. 7. n. 43. & singul. resp. lib. 1. cap. 3. n. 85. ver. Jam de altero. Roland. à Vall. consil. 6. n. 15. vol. 3. Capic. in sua investit. feud. §. feudorum alimenta. in princ. ubi attestatur de communi. Clar. de feud. q. 23. ubi pariter hanc communem adstruit, Jacobin. de feud. verb. & cum pacto quod dicti vasalli n. 7. & de homag. nu. 29. & alii passim ab his adducti.

331 *Ratio deci-* Principalis decisionis nostræ ratio est, † quod nus-
sonis de quam hoc Jure cautum reperiatur, nec observetur de
profectore. consuetudine, ideoque non sit inducendum de novo,
i. illam. 19. C. de collation. Archid. in proem. sexti Sa-
lycet. in l. solo C. de lib. caus. ubi, quod vasallus, ob de-

332 negatam † Domino sustentationem, non privetur
feudo, cum id lege aut consuetudine feudorum scripta
non caveatur, subdens pro hoc facere regulam, quod

333 † amicus amicum, & tutor pupillum ad egestatem pro-
lapsum alere neutiquam teneatur, l. 3. §. pen. ff. ubi pu-
pill. educar.

334 At vero, quod nec receptum † consuetudine, nec Ju-
ribus est constitutum, id haud temere asserendum est.
§. consideremus. Auth. de trient. & sem. l. si vero. §. si de
viro ff. solut. matrim. l. si servum. §. non dixit prator. ff.
de acquir. hered. l. dissentientis. C. de repud.

335 *Ratio deci-* Præterea constabatur præmissa † assertio nostra e-
dendi II. tiam ex eo, quod onera non sint multiplicanda in hu-
meros clientum, qui jam ante protectoribus suis annua-
tim splendida plerunque honoraria pro exhibenda de-
fensione pendere debeant, arg. l. semper, in obscuris.

336 ff. de reg. jur. & l. Titia. §. qui in vita ff. de legat. 2. †
& sicuti à principio quælibet res præsumitur libera ni-
si in contrarium expressim edoceatur, imposita, l. ma-
numissiones, & §. jus naturale. l. i. ff. de justit. & jur. l.
altius C. de servit. & eq. Ambros. de Vignate. inter con-

337 sil. feudal. conf. 52. numer. 8. Ita ex post-facto ea † ca-
pienda sit interpretatio, per quam servitus, quanto mi-
nor fieri potest, inducatur, ut eleganter annotavit Joan.
Petr. Surd. tractat. de aliment. tit. 1. quest. 55. num. 4.

338 Etenim in dubio semper † potius pro libertate, quam
contra standum est, Bald. in l. ult. numer. 15. vers. ex
hoc deciditur. ff. de fer. idem Bald. in Auth. omnes pere-
grin. num. 10. C. commun. de success. Frider. Pruckman.
consil. 14. nu. 140. vol. 1.

339 *Ratio deci-* Neque demum verisimile est, † quod, tempore con-
dendi ult. stitutæ protectionis, clientes, præter annui salarii solu-
tionem, sese quoque ad alimentandum protectorem ad
inopiam redactum obligare voluerint, argum. gloss.
singular. in c. quicumque 19. quest. fin. Roland. à Vall.
conf. 5. post nu. 16. vol. 3.

In obligatione autem non veniunt ea, de quibus ini-
tio contractus initi verisimiliter non fuit cogitatum, sed
340 in dubio † capienda est potius interpretatio, quæ non
repugnat verisimili, Papinianus in l. tale pactum. pa-
ragraph. ultim. ff. de pact. ibique Accurs. in gloss. ultim.
in fin. & Jason numer. 16. Decian. consil. 29. num. 40.
volum. 2. Gratus consil. 94. numer. 50. volum. 2. Me-
noch. conf. 80. num. 38. vol. 1. Fabi. Turret. consil. 2.
num. 14. vol. 2. Riminald. Jun. consil. 487. nu. 64. vol.
5. Archill. Peddroch. in respons. de Interpret. & resol.
contrar. nu. 594. & seq.

341 Ultra pacta igitur conventa, clientum onus porrigi
non debet l. si unus. §. ante omnia ff. de pactis. idque eti-
am propter tenorem verborum in contractu apposito-

342 rum à quibus † in re dubia non est recedendum. l. non
aliter ff. de legat. 3. ubi dicitur, non recedi à significatio-
ne verborum, nisi manifestum sit, testatorem aliud sen-
sisse & l. i. §. si is, qui navem, vers. in re igitur dubia de
exerc. act. Roch. de Curt. inter cons. feud. conf. 57. n. 7.
Dn. Jacob. Henrichman. in appendice cons. 1. nu. 5.

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

Neque assertionem nostram infringunt, quæ supra
de Patronis liberti, & Patrono Beneficiali tanquam co-
343 gnatis allata sunt.

Responsio
ad objecta
de Patrono
Liberti &
Collatore
beneficio-
rum. Quæ Juris vulgati est, † æquiparationem generalem
non habere locum in iis, quæ competunt Jure specia-
li, Crott. in l. i. col. 3. de leg. 1. ubi notat, licet Ca-
pitulum sede vacante Episcopo æquiparetur in Juris-
dictione, non tamen in iis, quæ competant ex singula-
ri privilegio, ut tradit eleganter Abbas. in cap. verum.

num. 9. vers. nota hoc dictum col. 2. extr. de foro compet.
Roman. conf. 506. in fin. refert Pacian. in tract. de pro-
bat. lib. 1. c. 27. nu. 25. sequitur Tob. Paurmeist. de Ju-
rid. Imp. Roman. ca. 5. n. 44. lib. 2.

At vero Jus † alimentandi in Patronis liberti, & Ec- 344
clesiastico speciale est, iisque singulari Juris privilegio
concessum est, Jurib. supra allegat. Ergo ad patronum
tutelarem, de quo nihil ejusmodi in Jure constitutum
reperitur, nullatenus extendendum est.

Et hucusque de iis, quæ clientes protectorum suo- 345
rum gratia vel omittere vel facere tenentur, differuisse
sufficiat, num e contra quidnam † Juris Advocati vi,
& potestate susceptæ vel commissæ protectionis conse-
quantur, explicandum restat.

Priusquam tamen speciatim de effectibus singulis 346
differamus, id generatim notandum est, quoniam in
Jure scripto, quid potestatis per Advocatiam protecto-
ribus tribuatur, vix usquam definitum reperitur, † i-
deo consuetudines locorum ea in re potissimum obser-
vandas, vel ex pactis & conventionibus, ad quid sibi Ad-
vocati & clien. es invicem teneantur, cognoscendum
esse, scite admonet clariss. IC. Henric. à Rosenth. sy-
nop. feud. c. 4. concl. 14. numer. 3. ubi etiam ad finem
sub num. 5. ait, se magnos viros novisse, addubitantes,
quid Juris hi Advocati habeant, & an iidem sint, qui
Kastenvögt appellantur.

Ne tamen & nostram circa effectuum indagatio- 346
nem diligentiam desiderare quis possit, nominatim
etiam, quid de iisdem Juri consentaneum esse pute-
mus pro instituti nostri ratione lectorem admonebi-
mus, idque studiosis non ingratum fore speramus, si
de his paulo uberius, & novo fortassis more, quæ-
dam exposuerimus, quod ut cum aliquo juventutis
fructu & provectionum delectatione fiat, operam da-
bimus.

Primus autem & potissimus hoc in ordine, † intuitu 347
Advocatiæ resultans effectus est, Jus ac potestas defen-
dendi in clientelam susceptos, de eo autem Jure, ubi,
quomodo, quando quoties & contra quos exerceri o-
porteat, cum in subsequentibus capitibus satis copiose
actum sit, hoc loco eo remisisse sufficiat.

Nec tamen obticendum est, † adeo firmum ac vali- 348
dum esse hunc effectum, ut licet Advocati tutelares in
tuendis clientibus suis oppressores in pugna mutilent,
aut omnino interimant, de expensis tamen, sive dam-
no dato occisorum hæredibus non teneantur, Cravett.
conf. 119. num. 11. vol. 1. Plot. in repetit. l. si quando. 9. §.
40. num. 14. C. unde vi. Georg. Obrecht. tract. de de-
fension. necess. c. 12. num. 9. Nam quod tali casu factum
est, Jure factum censetur, cum defensio † omni Jure sit 349
permilla Jacob. Ayren. in prolegom. tract. de necess. ho-
mucid. nu. 42. Petr. Royz. decis. lib. 5. n. 76. Clar. lib. 5.
sententiar. §. homicid. n. 24. Nec ulla lege † vel statuto, 350
imo nec per Principem tolli possit, Clem. pastoralis vers.
caterum. de re judic. Bart. Romul. compend. homicid.
part. 1. nu. 37. Nemini autem † damnum aut injuriam 351
faciunt, qui Jure suo utuntur, l. nullus. 55. & l. factum.
197. ff. de reg. jur. l. Proculus. 29. l. fluminum. 24. §. fin.
ff. de damn. infect. l. Gracchus C. ad leg. Jul. de adult. &
c. cum Ecclesia 31. extr. de election. & electi potestat.

Quin hisce in casibus non bellum, sed potius Juris ex- 352
ecutio fieri dicitur. Innocent. in c. olim causam. n. 8. &
9. de restitut. spoliat. Andr. Gail. lib. 1. de pace publ. c. 8.
n. 25. At Juris executio non habet injuriam, l. injuria-
rum in princ. vers. juris enim, de injur. l. fin. §. & licet
neminem C. ad leg. Jul. repetund. l. nihil consensui §. non
capitur ff. de reg. jur. Matth. Coler. conf. 7. n. 85.

Ex quo damnum datum occisis † potius, quam de- 353
fensoribus imputandum est. l. si merces. 25. §. culpa.
ff. locati. Defensores enim in hoc nullum delictum,
scelus;

scelus, crimen vel maleficium commiserunt, secundum Bald. in l. data opera. 11. num. 8. C. de his qui accus. poss. & Marfil. in l. 1. num. 36. versic. & ratio prædictorum C. ad l. Cornel. de Sicar. & facit l. 3. C. ad leg. Cornel. de sicar. cap. offic. cap. non est antiquitatis cap. cum homo. ca. si homicidium. 23. q. 5. & aggressores potius à seipsis occisi videntur, per doctrinam Panormitan. in cap. clerici. de vita & honest. cleric. nu. 2. & not. Mascard. de probat. vol. 3. concl. 116. n. 6. & 7.

Effectus II. Secundus effectus, qui respectu Protectorum consideratur, est Jus exigendi annui honorarii à clientibus, ratione pactæ protectionis debiti, de quo cum in c. 14. de Adiacentibus Advocatia latissime pertractatum sit, eo loci lectorem remitto.

Effectus III. Tertius hujus ordinis effectus respectu Protectorum Ecclesiasticorum, ut in cap. subsequenti fufius probatur, olim valde frequens fuit, Jus videlicet accura administrationis bonorum monasticorum, Joan. Stumpff. Chron. Helvet. lib. 5. cap. 3. Christoph. Lehman. Chron. Spirens. c. 3. lib. 2.

354 An autem hodiernis temporibus idem effectus militet, & protectores administrationi bonorum Ecclesiasticorum volentibus nolentibus Prælati, sese ingerere possint, difficiendum est.

Et in partem quidem affirmativam descendendum esse, suadent ea, quæ summus Pontifex Gregorius X. in c. generali de election. in 6. constituit, in eodem enim universos & singulos Custodiam, Guardiam Advocationis seu defensionis titulum habentes, hortatur, ut ab illorum abusu abstineant & bona, quorum custodiam habent, in bono statu conservent, sed ejusmodi conservatio fieri non posse videtur, si protector non habeat administrationem eorundem bonorum: illam ergo Advocatis regulariter permissam esse dicendum est.

355 Rationes dubitandi in partem affirmativam, Ratio dubitandi II. Deinde eadem affirmativa stabiliri posse videtur per textum manifestum in c. quicumque 30. caus. 16. qua. 7. ubi asseritur, Fundatores & Ecclesiarum seu patronos habere Jus providendi bona Ecclesiastica, licet non habeant Jus vendendi, vel utendi, tanquam propriis. Cum ergo Patroni atque Advocati Ecclesiastici hoc in genere æquiparentur, quod in illis statuitur, etiam in his obtinere debet, gloss. fin. l. si quis servo. C. de furt. l. illud. in princ. de donat. caus. mort. Matth. Coler. conf. 60. n. 60.

356 Tertio eandem affirmativam in terminis Advocatiæ tueri videtur Thom. Michael. disputat. de Jurisdic. thes. 55. lit. G. ubi asserit, Advocatis Principibus in cœnobis sub eorum districtu sita competere administrationem temporalium, adeo ut sine illorum consensu, immobilia monasteriorum bona oppignerari aut alienari non possint, per notat Redoan. in tract. de reb. Eccles. non alienand. sub rubr. de caus. cognit. numer. 3.

357 Verum prædictis aliisque in speciem adducendis nihil refragantibus, concludo, prædictum effectum administrationis bonorum in protectoribus nostri temporis vires amisisse, nec posse aut debere Advocatos sese administrationi ejusmodi ingerere, idque probatur textu evidenti in cap. si quis 16. quaest. 7. ubi Calixtus Papa id hisce verbis inhibuit: Si quis, inquit, Principum vel aliorum Laicorum dispositionem seu dominationem rerum sive possessionum Ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus judicetur, & habetur id ipsum in rubr. d. cap. 16. ne scilicet res Ecclesiæ Laici attingere atque administrare audeant.

358 Deinde etiam ejusmodi administratio disertis verbis vetita est ab Innocentio III. Pontif. Maxim. in cap. in quibusdam. extr. de pœnis, ubi expresse prohibentur Ecclesiarum Advocati & similes personæ, ne bona Ecclesiæ invadant, vel super iis aliquid disponere attentent, & si contra facere, aut plus usurpare,

quam reperiatur in Jure expressum, præsumperint, perseveritatem Canonicam districtissime compellantur.

Similes textus omnem Laicis administrationem bonorum Ecclesiasticorum inhibentes habemus in cap. Laicorum 16. quaest. 17. ubi expresse cautum est, quod nullus Laicorum Ecclesias vel Ecclesiarum bona occupare debeat, vel disponere, & quod is, qui secus egerit, debeat, ab Ecclesiæ limitibus arceri. Idemque sane statuitur in cap. nullus omnino. ead. caus. & quaest. ubi dicitur, quod & cura animarum & pecuniarum Ecclesiasticarum dispensatio in Episcopi judicio & potestate permanere debeant; & si quis contra fecerit, & potestatem ad Episcopum pertinentem sibi vendicaverit, debere eum à limitibus Ecclesiæ arceri, &c.

Præterea negativam hanc assertionem nostram post alios amplectitur Francisc. Pfeil consil. 183. num. 5. & seq. ubi communem Canonistarum sententiam secutus statuit: Advocatum Laicum ad cognoscendum, an bene maleve per Rectorem Ecclesiæ res administratæ sint, rationum redditionem ab eo exigere haud posse, cum sine hujusmodi rationum exactione facile de eo constare possit. Quod si ergo hoc ei facere non liceat, multo minus ipse se administrationi rerum Ecclesiasticarum ingerere potest.

Sic & eandem decisionem nostram amplectitur magui nominis IC. Dn. Andr. Knichen. de Jure territor. cap. 4. post num. 329. ubi innuit licet olim Oeconomia atque obventionum rationes Advocatis incubuerint, postmodum tamen non sic usurpatum fuisse, eumque insecutus Tob. Paurmeister. de Jurisdic. lib. 2. cap. 9. numero 24. & 27. testatur, priscis quidem temporibus Advocatorum munus œconomiae quoque administrationem comprehendisse. Hodie tamen cum Prælati fere omnes de Jurisdictione universa, instar Principum Politicorum, investiantur, officium Protectorum administratorium, ut alibi etiam insinuavimus, in desuetudinem abiisse.

Tertio constat hodiernis moribus & Jure approbante, omnibus Prælati omnimodam administrationem Ecclesiarum, collegiorum ac Monasteriorum suorum competere, capit. 2. de donationibus in princip. ibi: Fraternitatem tuam credimus non latere, quod cum Episcopus & quilibet prælatus, Ecclesiasticarum rerum sit Procurator, &c. & cap. præcipimus. 12. q. 1. in princip. ibi Præcipimus, ut in potestate suas res Ecclesiæ Episcopus habeat, si enim animæ hominum pretiosiores illi creditæ sunt, multo magis oportet eum curam de pecuniis agere. & cap. ult. ibique gloss. verb. procuratorem & c. sine exceptione. ubi etiam gloss. q. 2. c. decretum. 10. q. 1. ubi administratio Ecclesiæ & omnium Jurium ejus attribuitur Episcopo, hisce expressis verbis, Decretum est, ut omnes Ecclesia cum dotibus suis & decimis, & omnibus suis juribus in Episcopi potestate consistant, atque ad ordinationem suam semper pertineant. & in c. quacunque d. q. 2. ubi evidenter etiam sancitur, omnes res Ecclesiasticas judicio & potestate Episcopi esse gubernandas. Henrichman. conf. 24. nu. 18. v. 3. & in appendice consilior. conf. 2. num. 14. Martin. Uran. conf. 75. n. 42. vol. 2. ubi dicit, prælatum regularem de omnibus vigilem curam & diligentem sollicitudinem habere debere per c. cum ad monasterium, ante fin. de statu Monach. & omnia, quæ vel ad divini cultus reverentiam, vel ad utilitates monasterii pertinent, prælati sollicitudinem adimplere debere. c. nullam. 18. qua. 2. & non modo deperdita temperare, sed etiam si possit, nova acquirere, secundum Joan. de Imol. in clem. quia contingit & Gemmian. quem ibi refert & sequitur Card. de relig. dom. allegantes cap. quicumque 12. quaest. 4. & l. quicquid C. arb. tutel.

Siqui-

367 Siquidem hodie prælati & plerique in Jurisdictione, titulo vel privilegio expresso vel tacito quæsitæ, bonorumque administratione, in districtu suo, quoad personas & causas, eandem potestatem ac Jus habent, quod alii Status sæculares ac politici. Ita à Canonistis, prælatos nimirum temporalia habere, atque administrare posse, annotatum est in c. Romana §. debet de appellat. in 6. Paul. de Castr. in l. si quando & ibi Bartol. num. 13. C. de appellat. gloss. in cap. solita, de major. & obed. Bart. in l. 1. §. si quis. de appell. Et in specie de Jurisdictione temporali adseveravit Card. in Clem. statutum. de elect. Paurmeist. de Jurisdic. d. c. 9. n. 16.

Rationes
decidendi
plures re-
missiva.

Porro ad confirmationem præsentis decisionis conferunt etiam ea quæ in Cap. III. de verbor. signific. ad quæst. An Castenvogthia plus juris in se contineat, quam simplex Advocatia, late atque ex instituto deduximus, eo lectorem remittentes.

Solutio
contrario-
rum.

Non obstant autem huic decisioni ea quæ in præmissis tribus dubitandi rationibus adducta fuerunt, quia licet & Advocati tutelares Ecclesiastici, non habeant administrationem bonorum suæ defensionis commissorum, ipsis tamen competere inspectionem quandam ac curam, ne bona Ecclesiarum ac Monasteriorum dissipentur, & hoc est, quod voluit præallegatus Thom. Michael, ubi adducit, ita sentientem Panorm. in rubr. de Jure patron. num. 4. asserentem, Jus Patronatus esse onerosum, quod Patronus teneatur curam habere, ne bona Ecclesiæ dilapidentur.

Extensio
precedentis
moderatio-
nis.

369 Et istiusmodi inspectio tanto & magis competit illis protectoribus, eorumve hæredibus ac successoribus qui bona sua ad monasteria vel Ecclesias contulerunt, argumento patroni Ecclesiastici, ad quem curam ac sollicitudinem Ecclesiæ & possessionem ipsius spectare docent, text. in c. filiis. 31. 16. q. 7. c. constitut. 16. q. 1. c. ex lit. 7. in fin. de jur. patron. ubi Borch. num. 11. & Joan. de Anan. num. 5. c. in Lateranens. 31. de præbend. & dignit. Citadin. tract. de jur. patron. part. 6. art. 5. n. 9.

370 Specialius idiplum edocetur & per privilegium, quoddam monasterio Cæsariensi à Berchtoldo quondam Comite de Echsgemünde Anno 1244. concessum, cujus tale est procemium. Quia progenitores nostri primi & præcipui Cæsariensis Ecclesiæ Fundatores extiterunt, eamque prædiorum suorum aliarumque rerum largitione dilatare ac promovere ad honorem gloriosæ semperque Virginis Mariæ curaverunt: Decet utique & rationi prorsus censetur cohærere, ut & nos piam & laudabilem ipsorum devotionem imitantes, prænominatam Ecclesiam diligamus, eamque manu teneamus: nec non & ipsius utilitatibus tanquam propriis intendamus, &c.

Patroni
consensus
an hodie ad
alienatio-
nem bono-
rum Eccle-
sia necessa-
rius sit.

371 Sed hic quæri solet, an illa, & qua protectoribus competit inspectio eorumque vires extendat, ut in alienatione rei ad Ecclesiam pertinentis, consensum Advocati Laici pro substantia requirat.

Decisio Ne-
gativa sex-
tibus pro-
bata.

Ad hoc quæsitum, remotis ambagibus negative respondendo arg. c. noverint. & c. regenda. 10. q. 1. Anchor. cons. 121. incip. ex narratis Fel. in ca. cum accessissent. col. 7. v. idem si Episcopus vellet, de const. Citadin. part. 6. art. 4. q. 13. Roch. de Curt. de jur. patr. ver. onerosum. num. 3. & ver. honorificum num. 10. & ab hac sententia non recedendum esse, si in concessione ad Emphyteusim si in alia alienatione dicit Lambert. de jur. patr. art. 7. qua. 2. princ. n. 5. Et hoc ipsum consulendo tenuit Modest. Pisto. tom. 1. cons. 28. num. 21. ubi hisce verbis necessitatem consensus improbat: Und wann nun gleich Kläger das Jus patronatus seinem angeben nach hette / so folgt doch darauff nit / daß in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, quas antecessores sui dederunt Ecclesia, sein Consens und Bewilligung vonnöthen. Dann ob woln in Rechten etliche Solenniteten erfordert / die da in alienationibus rerum

Ecclesiasticarum sollen gehalten werden / wie wir dann darvon haben in Auth. hoc Jus C. de sacrosanct. Eccles. quæ refertur in c. hoc Jus 10. qua. 2. & c. sine. 12. qua. 2. & c. tua, de his quæ fiunt à prelati; So steht doch in solchen Rechts Ordnungen noch sonst an keinem Ort nicht / daß Kirchen Güter oder Einkommen von der Kirchen / ohne bewilligung des / der solche Güter zu der Kirchen gegeben / und sich von wegen solcher Stiftung des Jure patronatus anmasset / nit können verfaufft oder alienirt werden.

Quamvis in mutatione Status & Ecclesiæ, veluti si Episcopus ex Capella, collegiatam vel conventualem erigere velit, contrarium asserendum existimem, suffragante Henr. Boich. in c. præterea. n. 14. de jur. patron. Nicol. Delphin. tract. de jur. patron. n. 196. gloss. p. c. monasterium. cum seq. 16. q. 7. c. cum dilect. c. decernimus. ibid. Butr. in c. nobis. 25. n. 26. late de jur. patron. arg. c. quicunque. 16. q. 7. c. dilecta 14. de excess. prælat. Hostien. in c. suggestum, ubi Imol. & Boich. de jur. patron. Bald. in l. si quis presbyt. C. de Episc. & cler. Dec. in c. cum venerabilis. n. 134. de except. Quæ enim ad & certum usum largitione fidelium destinata sunt, ad illum debent, & nō ad alium converti c. quia contingit 2. Clem. de relig. dom.

Et hæc breviter de consensu protectoris in alienatione rerum Ecclesiæ non necessaria, dicta sufficiant.

Cæterum ad Principalem, de administratione earundem Advocatis competente propositionem redeundo à Negantium sententia neminem alienum facient, ea quæ initio dubitandi causa adducta fuere.

Quod enim primo loco ad & patronos beneficiarios attinet, licet illi habeant Jus providendi & custodiam Ecclesiæ vacantis, nullum tamen in eam administrationis Jus vindicare possunt, uti ex Card. Zabarel. in Clem. 2. qua. 5. de jur. patron. & in Clem. 1. post prin. de censib. deducit Matth. Coler. cons. 33. num. 68. Unde allegatus in d. c. quicunque. 16. q. 7. textus non concedit Patronis administrationem rerum Ecclesiæ, sed Jus tantum inspectionis ac sollicitudinem quandam, ut res Ecclesiarum à se fundatarum factas testasque conservari curent, ceu aperte colligitur ex textu c. filiis 16. q. 7. ubi dicitur, licitam esse hanc bonæ intentionis solertiam, ut si filii, Nepotes aut propinqui ejus, qui construxit vel dotavit Ecclesiam, Sacerdotem vel ministrum aliquid ex collatis rebus defraudare præviderint, commonitionis honestæ conventionem compescant. Ubi tamen subjungitur, prædictis & patronis non licere in rebus illis quasi

Juris proprii potestatem exercere, sed ibidem ulterius disponitur, ut si presbyter bona Ecclesiæ dilapidet, Advocatus Episcopo, aut eo similiter prodigo existente Metropolitano, aut si hic decoctor sit, Imperatori omnino id denunciare debeat, text. in c. constitutum. 16. q. 1. text. in d. c. filiis. 16. q. 7. Panorm. in c. novit. de judic. Lambert. de jur. patron. art. 12. qua. 1. princ. 2. lib. 2. num. 1. Rossed. in præf. Jur. Pontif. part. 5. de jur. patron. tit. de onere, quod habet prælati pro Eccles. num. 1. Duar. lib. 5. de benefic. cap. 4. in fin. Nec tantum, ne redditus & Ecclesiæ in alios usus convertantur, quam in quostempore foundationis deputati sunt, impedire, cap. ex literis. 7. in fin. de jur. patron. ubi Boich. num. 11. & Joan. de Anan. num. 5. Specul. in tit. de Simonia. n. 5. c. cum & plantare. 3. §. 1. de privil. Panorm. in c. suggestum de jur. patron. Citadin. eod. tract. part. 6. artic. 4. qua. 13. n. 25. sed etiam male & alienata repe-

tere possit gloss. in d. cap. constitutum in pr. per ill. text. & cap. filiis 16. q. 7. Lambert. art. 2. qua. 1. princ. 2. n. 1. text. clar. in d. c. quia contingit. Clem. de relig. dom. Et in hunc etiam sensum adstruit c. rationis. 16. q. 7. quod rationis ordo non patitur, ut monasterium, contra voluntatem fundatoris ab eorum dispositione ad arbitrium suum, quis debeat vindicare. Unde & dicit Panorm. in d. cap. suggestum, quod patronus possit impedire, ne reddi-

Limitatio
præmissæ
decisionis.

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

Resp. ad E.
dubitandi
rationem.

375

376

377

reddi-

redditus Patronatus Ecclesiarum in alios usus conver-
tantur, quam ad quos tempore foundationis fue-
378 rint destinati. Item quod non possit † Episco-
pus Ecclesiam ab aliquo fundatam, sine consen-
su ipsius alteri Ecclesiarum subicere. Sic etiam dispu-
379 tat gloss. in cap. nobis de jure patronat. non † pos-
se mutari statum Ecclesiarum ab Episcopo, in præjudi-
cium patroni, sine consensu ipsius. Quos textus
ad hoc allegans Modestinus. Pistor. consil. 43. sub numer.
20. libr. 1. hunc intellectum hisce vulgaribus verbis
380 approbat: † Aber wann man diese text. alle recht
besihet / so gibt dennoch dem Patrono keiner die
Macht / die gestiftete Güter vnderhanden zunemen /
oder zu administriren / sondern seynde allein dahin ge-
richtet / daß der Patronus mag vnd soll helfen ein-
rathen / vnd mit zusehen / wie die gestifteten Güter
gebraucht / vnd da er was vngewöhnliches / oder
etwas / das der Kirchen zu Nachtheil möchte ge-
reichen / vermercke / dasselbige dem Bischoff / oder
der gebürlichen Obrigkeit anzeigen / auch darob
seyn / daß solche mißbraucher vnd dilapidatores von
ihrem Ampt abgesetzt / oder auch daß ein Weltliche
Obrigkeit die jenigen / die der Kirchen Güter miß-
brauchen straffe / wo ihnen die Geistlichen zu schwach
werden.

Idem clarius exprimit eodem consil. numero 30. hisce
verbis: vnd wann man gleich sagen wolt / daß der
Statt nicht allein der Schutz der Klosterpersonen / son-
dern auch der Güter befohlen / ut apparet ex illis ver-
bis, bonaque & res.

381 Darumb / wann gleich die Kloster personen alle ver-
storben / so seyn doch † noch die Güter vorhanden / wel-
che die Statt gleich so wol als die Personen vor Ge-
walt zu vertheidigen schuldig / vnd ob sie schon nie-
mands darumb anlange / so seyn doch der mangel an
dem / daß sie abgestorben / vnd nicht anregen können /
382 † so volgt doch nicht / daß die Statt / vermöge sol-
ches befehls / die Güter an sich ziehen / oder in an-
dere wege anzulegen / oder auch sich der Administration
zu vnderziehen / vnd die Güter in ihre verwaltung zu-
nehmen / macht habe.

383 Et ideo dicit † Panormitan. in cap. de Monachis
numero sexto de prabend. quod Patroni Ecclesiastici
hac gaudeant prærogativa, præ Laicis, quod pos-
sint exigere rationem de possessionibus ac bonis Ec-
clesiarum temporalibus, juxta cap. cum & plantare §.
in Ecclesiis de privileg. nec non habeant custodiam &
administrationem Ecclesiarum vacantis, per text. in cap.
bona, de appellat. secundum unum intellectum,
quem tractavit ibi Panormitan. in primo not. Atque
ita secus esse sensit in Patrono Laico, quod ipsum ex-
pressius ante eum docuit Innocent. in cap. unic. ut
Ecclesiastic. benefic. sine diminut. confer. col. ante-
penultim. super verbo proventus, dicens, quod
ubi Patronus est Laicus, custodia & gubernatio
Ecclesiarum vacantis pertineat ad Episcopum, cui
subest Ecclesia Modestinus. Pistor. dict. consil. 43. nu-
mer. 27.

384 Præterea † quæ de inspectione ac causa Advo-
catorum diximus, expresse approbantur per Gregor.
X. Pontific. Maxim. in cap. generali de electioni-
bus libr. sexto. ubi de habentibus Guardiam Ad-
vocationis seu defensionis, statuitur, ut qui e-
jusmodi jura sibi vendicant vigore foundationis ac
consuetudinis antiquæ ab illorum abusu sic pruden-
ter una cum ministris suis abstineant, ut ea quæ non
pertinent ad fructus, sive redditus provenientes, va-
cationis tempore, non usurpent, nec bona, quo-
rum se afferunt habere custodiam, dilabi permit-
tant, sed in bono statu conservent: de novo autem

talia usurpantes & bona Ecclesiarum aut monaste-
riorum vacantium occupantes, una cum clericis
& Monachis hoc fieri procurantibus eo ipso excom-
municationis sententiæ subjaceant. Frid. Schenck in
tract. feud. lib. 3. tit. 5. §. si Advocatia.

Nihil denique conclusioni † nostræ officium ad- 385
ducta ex Thom. Michael. quia ut supra dictum, Responso
tum is ipse, tum per eum citati non loquuntur de ad- ad II. du-
ministratione hodiernis protectoribus competen- bitan i ra-
te, sed de inspectione tantum, ac solitudine tionem.

Porro his ita de effectu administratorii juris expo-
sitis, de reliquis etiam dicendum est.

Quod igitur ad quartum hujus classis effectum, 386
quem nonnulli ex Neotericis Advocatiæ inesse 387
& Protectoribus attribuere non verentur, atti- Ratio du-
net, ad refellendum ipsorum errorem ea hic quæ bitandi I.
stio accuratius examinanda est: An nimirum pro Affir-
aliqua † Advocatis clientelaribus intuitu Advoca- mativa.
tia inclientes eorumve subditos criminalis aut civilis 388
jurisdictio competat. II. Ratio
dubitandi.

Probari † autem videtur affirmativa sententia
primum autoritate Baldi, qui in leg. prima col. se-
cunda. Cod. si quacunque præd. potest. expressim di-
cit quod nomine Protectionis plena jurisdictio con-
tineatur.

Secundo adauget † Baldi autoritatem Augu-
stinus Berous qui tom. primo consil. 65. numero 118.
& 119. dilerte tradit, sub protectione accipere ali-
quem nihil esse aliud, quam accipere sub jurisdi-
ctione & Imperio.

Tertio † pro eadem affirmativa stat novissime 389
author ille quisquis sit, qui tractatum illum de li- Tertia ra-
tigios. nostr. sæc. malit. & remed. abbrev. lit. Par tio dubi-
thenium litigiosum indigitavit libr. primo cap. 16. tandi.

390 sub numero 13. † ubi notat jus Advocatiæ jurisdi-
ctionem admixtam habere, usu longævo acqui-
sitam, cujus autoritatem corroborare videntur in-
finita passim in Imperio Romano obvia patrono-
rum exempla, qui Advocati existentes, merum ple-
runque in clientum subditos Imperium exercent. † 391
Ita Principes Anhaltinos ratione Protectionis su-
per monasterio Gernroda, quam ab Imperio in
feudum tenent, merum & mixtum, & Comites † 392
Hohensteinios intuitu Advocatiæ, quæ ipsis simili-
ter Feudi titulo in Monasterium Walckritt com-
petit non solum in Monasterio, sed ejusdem etiam
prædiis & sylvis merum itidem imperium usurpa-
re; Similiter Electores † Saxoniarum respectu Advo- 393
catiæ super Monasterio Quedlenburgensi ipsis in-
feudatæ merum Imperium in civitate, in territorio
autem eosdem omnimodam Jurisdictionem atten-
tare tradit Paul. Matth. Wehner. obs. præct. lit. V. verbo
Wogthen/xc.

Sic etiam ut propinquioribus ac notioribus exem-
plis hoc ipsum demonstramus Comites † Werthei- 394
menses Monasterii Brumbach Protectores Jurisdi-
ctionem tam civilem quam criminalem in hodiernum
diem habere commemorat Autor def. Wertheim-
schen Gegenberichtes cap. 3. fol. 39. versicul. Wann
nun dasselb in der Graffschafft territorio ibi, alle Bot-
mäßigkeit / hohe vnd niedere Obrigkeit xc. & de criminali
jurisdictione ibid. versiculo, Weniger nit hat sich die
Graffschafft/xc.

Quarto † ratione Protectionis Advocatum dici do- 395
minum susceptorum clientum accumulatis alio Ratio dubi-
rum auctoritatibus nuncupatim tradit Chassan. in tandi IV.
consuet. Burg. verbo Seign. Rubric. 13. versicul. quinto.

ubi domini vocabulum protectioni attribui asserit id quod etiam docuit Bart. in l. interdum, §. qui tutelam Digest. de furt. & leg. qui fundum §. si tutor Digest. pro empt. Idem Bartol. in leg. prima. §. per hanc de rei vendic. & inextravag. ad reprimendum in verb. totius orbis. Item Cardinal. Zabarell. in clemen. pastoralis §. ut illud de re judic. numer. 2. Andr. de Itern. super feud. titul. de cap. qui cur. vend. §. similiter potest colum. quarta, in fin. Luc. de Penn. leg. pradia domus colum. ultim. Cod. de loc. pred. civil. libro II. ubi ponit intellectum leg. bene à Zenone Cod. de quadr. præscript. Ergo Protectionis jus infert jurisdictionem.

Consequentia veritas inde elucescit, quia esse dominum ex vi correlativorum, præsupponit subjectionem, † siquidem subditus & Dominus sint correlativa, quorum uno posito vel concessio alterum etiam demus & concedamus oportet, gloss. in clem. 1. in verb. aternaliter, de summ. Trin. & fid. Cathol. Tiraquel. de utroque retract. p. 1. §. 9. gloss. 1. num. 3. & 4. Mozz. in tract. de contract. rubr. de empt. & vend. nu. 2. Cald. in leg. si curatorem in verb. contractum fecisti, numer. 72. versicul. sed an prædicta C. de rest. in integr. Si ergo Protector ratione Protectionis est Dominus clientum, necesse est eosdem illius esse subditos, & consequenter ratione subjectionis istiusmodi, inde jurisdictionem oriri. Sola enim jurisdictio generaliter subditum facit vi domini superioritatis competens, † ut eleganter docet Petr. Frider. Mindan. lib. 2. de Processib. Camer. cap. 46. n. 5.

398 Quinto competere jurisdictionem † protectoribus, colligi videtur ex Gravaminibus Principum ac Procerum S. Roman. Imperii adversus sedem Romanam, quæ Oratori summi Pontificis in Comitibus Norinbergæ Anno 1522. oblata fuerunt. In iis enim Principes Imperii cap. 8. graviter conquesti sunt, quod summi Pontifices, Monasteria plura eximendo, ab Episcoporum eorum scilicet ordinariorum ac defensorum protectorumque aliorum jurisdictione, ita exempti reddantur immunes, immediateque subiaceant sedi Apostolicæ, quæ res non tantum prædictis ipsorum ordinariis ac defensoribus, sed & toti Romano Imperio cedat in iacturam, tum, quando collatio pecuniaria pro Imperii necessitate viri-
tim Imperii Statibus indicitur. Ita enim fiat, ut ipsi per se ab oneribus publicis exempti, immunitate sua gaudeant. Dehinc etiam auxiliares manus Episcopis ac defensoribus suis (quod ante hac facere necessum habebant) non porrigant per quam technam, Imperii Romani attenuentur nervi, ac decrescant plus justo vires. Quampropter Imperii status ac Proceres rogarunt, præfata onera exemptionum abroganda, tollenda, emendandaque ac monasteria Episcoporum & defensorum ordinariæ jurisdictioni relinquenda. Ut vel inde Imperium Romanum per sedem Apostolicam ita enervatum vires pristinas eo celerius recuperare queat, &c.

Cum igitur in hoc gravamine jurisdictionis defensorum ordinariæ expressa fiat mentio, eaque per Exemptionem privari Protectores adstruatur, necesse est eosdem jurisdictionem habuisse prius. Cum privatio † necessario præsupponat habitum, & absque eo esse nequeat, l. decem Dig. de verb. obligat. Pract. Pap. inform. resp. rei convention. in verbor. salvis aliis exceptionibus numero nono Lupus in cap. per vestras §. 12. num. 1. extr. de donat. inter vir. & uxor. Ronchog. in rubr. num. 43. ff. de duobus reis Sylvan. de feud. quest. 29. numer. 19. Aldobrandin. in §. igitur numer. 7. Procm. Instituit Ign. in leg. necessarios §. non alias pag. 1. numer. 75. Digest. ad SC. Syllan.

Sexto non minus & illud in aperto est, quod appellatio illa, Siebe Getreue arguat † subjectionem & jurisdictionis usurpetur intuitu, attestante Gailio de Arrest. cap. 7. n. 10. & 13. & quibus ita scribitur, nisi protestando contradicant in nominationem hanc, & consequenter in subjectionem ac jurisdictionem nominantis passivam consensisse censentur, arg. l. 16. ff. ad SC. Maced. Bart. in l. 24. n. 2. de constit. pec. Anto. Gab. commun. opin. de probat. concl. 2. & fusius Dn Menoch. lib. 3. præsumpt. 65 per tot.

At vero Clientibus, hunc tribui Titulum, alibi docuimus, & civitatibus Mühlhausen Northausen & Erffurdt Clientelaribus Electorum & Ducum Saxoniæ, ex Aula Saxonica, ita scribi observavit & refertur? statum, Warem. ab Ehrenberg. 1. de Fœder. 4. n. 15 Ergo protectionis jus infert protectionem & jurisdictionem tribuit.

Septimo ex alibi præsertim Cap. IX. traditis, constat, priscis temporibus, tam criminalem, quam civilem jurisdictionem, vias virtute solius Advocatiæ demandatæ, Protectores habuisse, & exercuisse, ac consequenter ubique annexam fuisse juri protectionis, jurisdictionem, uti testantur Joan. Stumpf. Chron. Helv. lib. 5. c. 3. Andr. Knich. de jur. terr. c. 4. n. 329. Tob. Paurm. elegantiss. Tract. de jurisdict. Cap. 9. n. 24. novissimo Christ. Lehman. Chr. Spirens. lib. 2. c. 36.

Quod olim igitur in hoc jure obtinuit, † id merito etiam hodie servari oportet, per regul. vulg. quod non mutatur, cur stare prohibeatur, l. sancimus 27. C. de testam. l. præcipimus C. de appell. Quod enim olim fuit, generaliter & regulariter adhuc hodie esse præsumitur per tradita Alciat. de præsumpt. Reg. 2. præsum. 2. Sic olim † possidens, adhuc possidere, & olim subditus, adhuc subditus esse, præsumitur, idem d. reg. 2. præsumpt. 16. num. 2. & præsumpt. 21. n. 7. Itemque qui olim † dives fuit, adhuc talis esse intelligitur, idem Alc. 403 reg. 2. præsumpt. 27. n. 1. Mutatio † enim non præsumitur, Id. d. 2. reg. n. 1. Schrader. tract. feud. p. 5. c. 2. n. 44. Videatur Menoch. libro primo præsumpt. question. 24. per tot.

Sed taliter res durare censetur, qualis fuit à principio text. in leg. prima. Cod. de imponend. lucr. description. leg. secunda §. licet, versic. initium constituit. Digest. de juris & facti ignorant. Jacob Henrichman. consil. 1. num. 690. libr. 1. Bernard. Walther. miscell. jur. lib. 2. cap. 18. ante fin. Ubi dicit, quod † expressim correctum vel abolitum non reperitur, præsumi debere adhuc in usu esse, per l. præcipimus in fin. C. de appell.

Sed prædictis non obstantibus ut maxime affirmans opinio, † à quibusdam Neotericis temere adstrui videtur: contraria tamen negativa non modo de jure verior, sed creberrimo etiam tam veterum quam recentiorum Interpretum calculo, approbata ac recepta est.

Et primo quidem conclusio nostra † Advocatiam scilicet atque protectionem nullum tribuere Patronis ac Protectoribus imperium aut jurisdictionem in clientes, evincitur textu luculento, c. re- cepimus 8. de priv. leg. & excess. Ubi Alexand. III. Apostolicæ sedis legato rescribens statuit tametsi Ecclesia (quæ secundum priorum Canonum regulam, ejus Episcopi, in cujus territorio posita est, potestati subjacet, cap. omnes basilica 16. q. 7.) ad indicium perceptæ protectionis, annum sedi Apostolicæ censum persolvat inde tamen nihil Episcopi Diocæsani juri seu jurisdictioni esse subtractum. Et ibidem glossator. in verb. protectionis conformiter dicit, Licet Papa recipiat aliquos sub sua protectione, non esse propterea subtractos à jurisdictione Episcoporum.

Concordat text. in cap. ex part. de privil. ubi habetur, quod singularis etiam persona sive sit clericus, sive laicus, recipi possit sub protectione, cum receptus non eximatur à jurisdictione sui superioris.

Deinde etiam non desunt argumenta quibus probari potest, ex Advocatiæ natura, nullam competere Protectoribus jurisdictionem. † Idem primo communi juris interpretum calculo receptum, & alibi maxime vero in cap. 15. de Cognatis Advocatiæ ad nauseam edoctum est, jus protectionis & confœderationis æquiparari, ac paribus inter se passibus ambulare: † Sed & illud inter eosdem unanimi consensu conclusum reperitur fœdus nulli confœderatorum in fœderis locios aliquod tribuere imperium, neminemque fœderum nexu ab ordinaria jurisdictione eximi. Ruland. de commiss. par. quarta. libr. secundo cap. tertio numer. secundo nec ullam jurisdictionem transferri Jacob de S. Georg. in investitur. feud. de adbare. versiculo subsequenter Moditius §. principum placita sub 239. numer. 3. & §. plebiscitum dub. 35. Bald. consil. 506. vol. 5. Brunus consil. 86. numer. 3. Purpurat. consil. 18. numer. 63. sed gentem liberam manere, leg. septima. Digest. de captiv. Bodin. libr. quinto de Republic. cap. sexto numer. 579. & 581. Valer. Maxim. libr. quinto cap. secundo Antimachiav. libr. tertio cap. 18. Hugo Grot. de antiq. Bat. cap. quinto Petr. Faber libr. primo semestr. cap. septimo Castald. de optimo imper. q. 109. Roman. consil. 444. colum. secunda Paris. consil. 16. numer. 25. libr. quarto. privilegia regimenque pristinum retinere, Bodin. in meth. histor. cap. sexto Ehrenberg libro primo de fœder. cap. 3. numer. nono ex Bald. Authen. & omnino Cod. ne uxori. † Ita ut confœderatus princeps in alterius orbe nil censere Bodin. libr. 5. de republ. cap. 6. numer. 610. Moditius §. principum dub. 239. numer. 3. & quinto Menoch. arbitr. question. lib. primo q. 100. non jus dicere, nec collectas indicare possit Budæus ad leg. non dubito ff. de captiv. Mantica libr. 27. de tacit. convent. titul. septimo numer. 15. Marsil. pract. crimin. §. opportune numer. 36. Panormitan. consil. 51. libro 2. Winzler. de collect. observ. 21. Idque verum est, etsi fœderum futura imperio jure extructa sit, ut nempe pars altera alterius majestatem comiter observet, leg. 7. Digest. de captiv. & postlimin. Arnisæ. libr. primo de jur. majest. cap. 6. reverentia scilicet non obsequio Grotius de antiq. Batavia. cap. 3. † Populus enim non desinit esse liber licet alterius superioris potestatem comiter observet, quam sententiam scitu dignam liberis imperii urbibus ait Gothofred. ad d. leg. 7. lit. X. cui accedit Bodin. libr. primo de republ. cap. 6. numer. 108. † Et quamvis caput fœderis esse præstet ne exitiosa ducum multitudine optimi conatus retardentur Ehrenberg de fœder. libr. 2. cap. 1. numer. 47. Petr. Greg. libr. 6. Reipubl. cap. 1. † libertati tamen hoc moderatore non derogatur Machiavell. libr. 1. discurs. in Liv. cap. 50. Alber. Gentil. libr. 3. de jur. belli cap. 16. 17. & 19. Cujac. libr. 27. observ. 33. sed potius libertatis signum est † eo quod subditi alterius nec arma tangere nec fœdus pangere ausint, per notata supra n. 484. Si igitur ut dictum est, confœderatio nullam tribuit jurisdictionem, consequens est idem dicere de Advocatiæ fœderibus cognatissima.

Secundo nemo inficias ierit, † Advocatiæ, uti in precedentibus 6. & 9. Cap. uberrime probatum fuit constitui posse pactis privatorum, accedente scilicet superiorum autoritate. Sed juris manifesti est, † jurisdictionem non dari pactis privatorum, l. privatorum C. de jurisd. om. jud. Martin. Uran. consil. 13. n. 26. tom. 1. quia † jurisdictio est potestas à principio introducta, cum necessitate juris dicendi, & æquitatis statuendæ (secundum Azon. in sum. C. de jurisd. om.

judic. post princ. gloss. Bart. & Dd. in leg. 1. ff. eod. titul. & gloss. in Auth. de defens. civit. §. iurjurandum citr. mod. gloss. magn. col. 3.

Atque huic opinioni accedit jus civile commune, quo privatorum † consensu, ei quæri jurisdictio cujus ante nulla fuit, non potest, l. 1. & 2. ff. de jud. l. 74. §. 1. ff. eod. l. 18. ff. d. jurisd. l. 28. ff. ad municip. Treutle. lib. 1. disputat. 3. thes. 7. lit. e. Rosbach. prax. civil. tit. 2. num. 36. Tilem. 1. disputat. 4. thes. 35. Duar. ad tit. de judic. cap. de foro comp. Coral. libr. quarto Miscell. cap. 5. Gæddæ. ad l. 3. n. 45. de verb. signif. Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 30. Cujac. lib. 1. obs. 32.

Quin amplius de jure † communi jurisdictio in contractum non cadit Matth. Steph. de jurisd. lib. 1. c. 38. n. 39. quia est juris † publici, ideoque æstimationem non recipit. licet consuetudine, quæ legem vincit c. 1. de feud. cognit. aliter servetur, Abbas consil. 3. vol. 2. q. 2. Hartman. ab Epping. lib. 2. obser. de Feud. obser. 2. Boer. decis. 415. quia jurisdictio † hodie fere est patrimonialis Præpol. in c. 1. §. Item si quib. mod. Feud. amitt. Alex. in l. 3. in pr. ff. de acq. possess. consequitur ergo, per Advocatiæ non dari jurisdictionem.

Tertio, si per susceptam Advocatiæ protectioni in alienos subditos in clientelam susceptos aliqua daretur jurisdictio, sequeretur unam eandemque jurisdictionem penes duos, nempe Advocatiæ & proprium subditorum magistratum, esse ut per se patet, sed consequens repugnat expressæ juris ordinationi, qua disponitur, † jurisdictionem penes duos in solidum esse non posse, per notata Joan Meichsneri decis. Cam. tom. 2. lib. 1. decis. 6. d. 2. ubi habetur, jurisdictionem tanquam rem indivisibilem, à duobus uno eodemque tempore, pro indiviso, possideri non posse, cum duos † ejusdem rei dominos esse, ipsa etiam rerum natura non ferat, l. si ut certo §. si duobus vehiculum ff. de commod. Curt. in tract. feud. p. 2. p. q. 12. nu. 1. Sonbec. de feud. p. 12. n. 91. Coral. miscell. lib. 5. lib. 5. cap. 14. num. 1. Hartm. Pistor. q. 45. n. 2. lib. 2. Gail. obs. 61. n. 8 lib. 1. Borchold. de feud. c. 1. n. 15. Consequitur ergo nullam jurisdictionem Protectoris per Advocatiæ competere posse.

Quarto negari non potest, † Advocatos Tutelares comparari custodibus civitatum, quod manifestum evadit, ex fine utriusque, & arguit text. cap. generali. de election. in 6. ubi summus Pontifex Advocatiæ jus † appellat custodiam. Sed custodes civitatum & castrorum nullam habent jurisdictionem circa delicta, sed delinquentes denunciare tenentur judici loci, ut notat Bald. in l. 1. ff. de jurisdict. om. jud. Boer. de custod. clau. n. 28. Ergo nec similes his protectores aliqua potiuntur jurisdictione.

Quinto ambiguitate quoque id omni caret, quod ex iis, quæ inter † se diversa ac separata sunt, id quod disparatim in se rationem habet non producat per notat. V. Deciden. Jalon. in rep. l. admonen. n. 10. ff. de jurejur. Pract. Pa. di ratio. piens. in form. libell. quo agit. ad fict. præstat. ver. recusavit & recusat. nu. 3. Lupus in c. per vestras notab. 3. §. 3. num. 16. ext. de donat. inter vir. & uxor. Ascan. clem. in tract. de patr. potest. c. 5. n. 55. Mandel. consil. 2. n. 13. Separatim enim nulla est communitas, ut dicit Bald. ad l. ampliore in pr. n. 3. v. sed quid si diversa sunt capitula C. de appell. Jacob. Schult. in addit. ad Mod. Pist. q. 22. n. 18.

At vero jurisdictionem atque Advocatiæ esse inter se plane disjuncta atque dissimilia, † per se patet ac nominatim testantur Auctor Gründlichen bericht des H. Reichsstat. Friedberg Stand. Regal. Privil. c. 1. n. 39. ubi astringit Defensionem & jurisdictionem plane esse diversa, ideoque unum inferre alterum l. quibus 27. §. argento ff. de aur. & arg. legat. Everh. in Top. loco à separat. per tot. & in loco à contrar. n. 12. in fin. cum num.

seq. Regner. Sixtin. inter consil. Marpurg. tom. 3. consil. 8. nu. 109. ubi dicit, quod jurisdictio & jus protectionis, sint res omnino diversæ, & Dn. Lud. Myler. disputat. de Advocat. thes. 4. in scholiis lit. A. notat, jus defensionis esse naturalis facultatis à jurisdictione plane separatum, & clientelam, confederationem potius esse quam subjectionem, ideoque nulla ex jure Advocatio juris dicendi facultas promanare potest.

431 *VI. Decidendi ratio* Sexto, si quis mediante Advocatia consequeretur jurisdictionem, in potestate quorumlibet esset alienum magistratum sua privare jurisdictione, siquidem liberum sit cuivis civitati, liberam habenti administrationem rerum suarum, sese ac Cives suos alterius protectioni committere, ut latissime alibi probavimus, & nominatim edocuit Schurff. consil. 23. cent. 3. per totum, sed consequens non solum absurdum est, sed & justitiæ regulis manifeste repugnat, Ergo & antecedens nulla ratione admitti potest, cum semper + & ubique in omni omnino interpretatione id sedulo cavendum sit, ne quid ex interpretatione data absurdi consequatur, leg. ult. C. de antor. prest. l. ult. C. per quas person. nob. acq. Paris. consil. 48. n. 40. Wesenb. consil. 4. n. 44. & consil. 6. n. 145. vol. 1. Pruckm. consil. 27. n. 26. vol. 1.

433 *VII. Decidendi ratio* Septimo amplius, si Advocatia Protectori tribueretur jurisdictionem, non liberum esset Clientibus, Catholicam retinere ac manutenere religionem, vel ad Augustanam confessionem transire, sed ad nutum ac voluntatem protectorum suorum, hanc vel illam religionem amplecti cogerentur, siquidem ex 434 Statuum placito, religio sit + jurisdictionis sequela, adnotante collectore Symphor. tom. 1. part. 1. consultat. in materia relig. num. 29. ex §. vñd dñit. ita ut illi in præjudicium proprium, vel sui magistratus ab alio Statu à Religione abstrahi nec possint, nec debeant.

At vero, aliis non obstantibus impedimentis vel concurrentibus cogendi causis, ii, qui sub + aliqua protectione sunt, religionem conservare antiquam vel assumere novam, in Imperio tamen approbatam, quocunque tempore libere possunt, ut nominatim voluit idem Collector sub Gylmanni nomine, d. consult. n. 35. Herman. Esa. Rotacorb. pract. forens. c. 39. in fin. Quirin. Cubach. jurispr. Germ. lib. 1. cap. 7. numer. 51. Remig. Fesch. dissert. doctiss. de fœderibus thes. 23. lit. E. ubi scribit, Advocatum, seu Protectorem clientibus modum in + Religione præscribere non posse. Author. Parthen. litig. libr. 1. c. 16. numer. 12. eo quod, Religionis exercitium, ex jurisdictione + superioris, seu territorii, (cujus scilicet vigore territoria Fürstenthumb / Landschaften / &c. indignantur,) dependeat, Christoph. Besold. de jur. fœder. c. 12. sub fin. Andr. Knich. Encyclop. cap. 13. Bydenb. questio. nob. 4. Syring. de pac. Relig. concl. 44. lit. D. ubi communiter testantur solum immediatam superioritatem, ad Religionis reformandæ licentiam requiri, unde vulgo dicitur, Cujus Regio, ejus Religio. Matth. Stephan. de jurisdict. libr. 2. quest. 1. cap. 7. n. 474. Gilm. Symph. tom. 1. par. 1. titul. 3. voto 12. & 13. numer. 29. Accedit prædictis Jacob Synz. disput. de jur. protect. thes. 22. asserens patronum in terris clientum, circa Religionem nihil statuere posse, cum sit jus mere temporale.

435 *VIII. Decidendi ratio* Octavo, si protectio tribueretur jurisdictionem, tunc sequeretur, quod cum aliquis civitatem & illius subditos, ut communiter sit, in Tutelam suscipit eos etiam qui ejusdem civitatis clientes sunt, recepisse intelligeretur, per prius enim illi etiam à Civitate in protectionem recepti, juxta argumenti noti suppositionem; Civitatis illius subditi effecti essent sed qua

hic, quæ illic, consequens est falsum, quia clientis + 435 mei clientes mei clientes non sunt, quemadmodum nec Dominus Domini, subditus subditi, vassallus vassalli, Libertus liberti, debitor debitoris homo hominis mei, meus est Dominus, subditus, vassallus, Libertus, debitor, homo. arg. c. un. in fin. 2. Feud. 55. arg. c. nullus primas 9. q. 2. & 3. c. 1. de offic. ordin. jud. c. 13. de judic. l. 105. ibique Gædd. de verb. signif. l. 5. §. 22. de agnosc. & alend. lib. 1. 47. §. 1. ff. de Reg. jur. Rauchb. p. 1. q. 13. n. 25. Coler. de process. execut. p. 2. c. 3. n. 320. Hartm. Pistor. quest. jur. libr. 2. part. post. quest. 45. n. 8. Schrad. de Feud. part. 9. sect. 2. n. 42. Sonsbec. de Feud. p. 13. num. 93. Mayn. consil. 233. n. 44. vol. 2. Cephal. consil. 628. numer. 31. lib. 5. Natta consil. 487. nu. 7. & 8. Tom. 3. Cravet. consil. 492. n. 3. & 4. Bald. in c. 5. col. pen. vers. Quæro si Feudatarius ff. de jud. Sic etiam socii Sociorum in fœderibus contractis, non comprehenduntur, teste Bod. lib. 1. c. 7. de Repub. quem refert & sequitur Warem. ab Ehrenberg in Medit. pro fœder. lib. 2. c. 2. de formulis fœd. in formula prima §. Was gestalt die Schutz vñd Schirms verwandten in dieser Einigung begriffen Ita nec clientes clientum, ab alio in protectionem receptorum, in Advocatiæ unione cum alio facta includuntur. Ad quod etiam facere videtur Articulus d. Formul. subnexus, qui sic habet.

Als vñder andern fürgefallen / ob die Schutz vñd Schirms verwandten / dergleichen die Lehenleute in dieser Eynigung mit einzuziehen / wiewol die billich solten beschützet werden / so ist doch in ansehung / daß ein Standt derselben mehr / vñd etwan den Eynigungs ständen weit entessen / der Ander Standt etwa weniger oder gar keine hat / bedacht vñd beschlossen / daß zuerhaltung gleichheit / zwischen den Ständen / gemelte Schutz vñd Schirms verwanden / auch die Lehenleut vor sich selbst / in dieser Eynigung nicht begriffen / auch die Stände denselben hülffe zu lensten / in Krafft dieser Eynigung nicht schuldig seyn / da doch der Eynigungs verwandten einer oder mehr darumb daß er seinen Schutz oder Schirms verwanden / dergleichen seinem Lehenherrn oder Lehenman bey rechtem gemeinen Landtfrieden oder Billigkeit / schultiger Pflicht nach / Handt zuhaben hülff geleystet / wider Recht vñd des Heyligen Reichs Landtfrieden / wolte vberzogen / vergewaltiget oder beschwert werden wo das beygebracht oder sonst offenbar / dem oder derselben / soll vermöge dieser Bereynigung die gebührliche hülff zuerkant vñd geleystet werden.

Nono fulcitur decisio hæc argumento l. commenda- 436 re 186. ff. de verbor. significat. Qui enim se + alicui commendat ejus se protectioni committit, commendare autem, ut dicit Ulpianus in dict. l. idem est quod deponere, ceu testatur Alexander III in c. 1. extra de deposit. ibi, ut tibi eandem reddant pecuniam personæ non Ecclesiæ commendatam, & Augustinus in c. ne quis arbitretur 22. q. 2. Quod & Imp. Diocl. & Maxim. palam faciunt, in textu l. cum hereditas 9. C. de deposit. & in l. 6. C. eod. Is penes quem, inquit, utramque partem transactionis vel alia instrumenta commendasse dicis, legem qua hæc suscepit, servare necesse habet, Item Papinianus, in L. Lucius 24. ff. eodem Quid est enim aliud, inquit, commendare quam deponere.

Constat autem quod deponens, + neque domini- 437 nium neque possessionem rei depositæ in Deposi-
ta-

tarium transferat, sed quod ei tantum custodiam committat, *leg. licet* 17. §. *rei deposita Digest. deposit.* Per quam legem interminis quasi hanc quaestionem decidit Ang. *conf.* 35. n. 2. & 3. Et And. Barb. *conf.* 62. nu. 10. cum seq.

438 *Ratio decidendi X.* Decimo evidenter hæc sententia inde confirmatur quod Clientes † à subditis, re & nomine distinguantur, neque vel *Underthanen* vel *Schirms vnterthanen* / sed *Schirms* : seu *Schug* : vnd *Schirms verwandten* / nominentur uti aperte docent textus in §. 38. 39. 41. & seq. *Recess. Imp. Anno 1576. zu Regensburg auffgericht.* Hinc etiam cum circa Ord. Camer. p. 2. tit. 4. §. *fin.* quaesitum esset, An *Leibeygne* / *Wildfang* / *Lehenleut* / *Schirms verwandten* vnd dergleichen / appellatione der *Underthanen* comprehendantur : Domini Camerales hoc, arbitrio Statuum expressam hac de re, in *ihrem bedencken.* Anno 57. requirentium provisionem commiserunt. Atqui ex nominum † diversitate, rerum quoque diversitatem argui, *ex leg. 7. Cod. de codicill.* comprobatur Georg. Everhard. *consil.* 56. numer. 81. volum. 1. Recte igitur infertur Adhærentes qui alterius se submiserunt protectioni, non esse subditos.

439 *Ratio decidendi XI.* Undecimo sicut exstructio & fundatio † Ecclesiarum, nullum Patronis & Collatoribus proprietatis dominium tribuit, *cap. omnes* 16. qu. 7. & *cap. 8. de excess. pralat. Abb. in cap. 6. de jur. Patr. Mod. Pistor. consil.* 43. numer. 17. volum. 1. Wesenb. *consil.* 48. numer. 1. p. 1. Dua. *de SS. Eccles. minist. libr. 5. cap. 4.* sed servitii duntaxat imponit sollicitudinem *cap. pia mentis in fin. 16. quaest. 7.* neque ex solo patronatus jure Patrono aliqua competit jurisdictio, Dn. Cothman. *respon.* 34. n. 20. Ita multo minus Advocatia ex fundatione Ecclesiarum competens dominii seu jurisditionis potestatem Advocato confert. Is enim Ecclesiae à se fundatae defensor tantum non dominus fit arg. c. 23. *de jur. Patr. Bald. in l. final. C. de edict. D. Hadr. toll. Duar. d. loco,* post Host. Butr. & Panormit. Auct. *des gründlichen berichts des H. Reichs. Statt Friedberg Stand. Regalre. p. 1. punct. 1. n. 410.* Unde Protectores non magis jus habent dominii vel Jurisdictionem, quam auxiliarii milites Reipubl. cui inserviunt, ali-quod nanciscuntur in eandem dominium notante Thol. *de Republ. lib. 11. c. 11. n. 6.*

Ratio decidendi XII. Duodecimo sicuti per adhærentiam Titulus † dominii non acquiritur, cum adhærentes non dominium transferre, sed sub protectione saltem se ponere voluerint arg. c. 8. *de Privil. Barb. consil. n. 31. & seq. vol. 2.* notans *cap. primo. de postul. Prel.* (ubi appposito in terris Regi adhærentibus, interdicto, videtur quoque in terris Regi adhærentibus, esse appositum, quasi suarum appellatione terrarum adhærentes etiam veniant terræ, sic esse accipiendum ut mentem ejus non dominii, sed adhærentiæ ratione specialiter fundatam fuisse existimemus, ita simili ratione per Protectionis conjunctionem nulla vel jurisdictio vel dominium in protegentem transfertur.

Ratio decidendi XIII. Decimo tertio confirmatur decisio nostra à re judicata, siquidem in terminis Advocatiæ juris Monasterii ratione competentis Anno 1562. 3. Julii in Camera Imperiali judicatum est, daß durch die Rasten-vogten / die Jurisdiction vnd Landherrlichkeit nicht gemeint sey / post plures à se relatos Gil. Symph. Tom. 1. par. 1. Tit. sexto vot. 2. nu. 2. p. 2. tit. 6. vot. 6. numer. 158. & Tom. 2. p. 1. vot. 26. n. 10. & Decis. 1. n. 31. & 16. Dec. 51. n. 14. lib. 1. decis. 14. n. 1. lib. 2. Meichsner. decis. 6. n. 134. lib. 1. Tom. 2.

Ratio decidendi XIV. Decimo quarto, Clientes non abs re Pensionariis comparantur, at vero, pensionarii † nulla ratione subjiuntur illis, quibus pensionem solvunt,

pensio siquidem libera est, eoque solvitur sine, ne eam accipiens cum hostibus dantis se jungat, vel ut necessitate urgente copias militares submittat *Besold. differt. de jure foed. c. V. n. 39.* Sicque pensio ein *Bestallung* ex contractu locationis conductionis descendit, talemque à Regibus Galliarum quotannis accipiunt Helvetii, † mille scilicet aureos in singulas Civitates : quia nempe ad illius Regni tutelam, frequentes exercitus ab Helvetiis acciri necesse erat, (maxime cum olim Gallia militiæ pedestris exors erat) & ne quis hostis à Gallorum societate Helvetios facile à Gallis, divellere posset Bodin. *de Repub. c. 6. lib. 5.* Primus autem Ludovicus XI. annua stipendia Helvetiis solvit, quem postea successores alii secuti sunt, inde tamen nulla subjectionis specie Gallorum Regibus subditi sunt.

Decimo quinto denique probatur hæc sententia, ex infinitis tam veterum, quam recentium auctoritatis, huic sententiæ calculum adjicientium testimoniis, quæ in hanc rem confirmandam, quotquot legendo consignaverimus, ordine enumerare, non abs re esse duximus.

Inprimis autem Advocatum per assumptam Advocatiam non consequi jurisdictionem in clientes, nuncupatim scribit Bartol. *in leg. 1. Cod. de excus. mun. libr. 10.* ubi dicit, quod etiam si Civitas libera se committat protectioni & regimini alterius, non tamen ideo transferatur merum & mixtum imperium, Socin. *conf. septimo p. 1. colum. 2. asserens,* quod si una Civitas alterius protectioni aut gubernationi se submittat, propterea libertatem aut jurisdictionem non amittat, Abbas *in cap. quanto in princ. de censibus & in cap. recepimus n. 3. & 5. ibique Dec. n. 13. de privileg. Felin. in cap. regulariter n. 11. de treug. & pace Decius in c. ad audientiam, 34. n. 5. de appellat. Innoc. in c. prater ea. 2. n. 1. de jure Patronat. Joan. And. in cap. generali n. primo de Elect. in sexto.* In horum sententiam pedibus descendunt Ang. *in leg. secunda C. de excusat. mun. libr. 10.* per gloss. *in rubric. Cod. de domesticis & protector. libr. 12.* Hostiens. *in summa titul. de caus. proprietat. §. fin. sub §. illud extra summam.* Petr. de Anch. *consil.* 83. *incip. in Christi nomine Amen omisso primo dubio.* Carol. Ruin *consil.* 1. vol. 4. Andr. Barbat. *consil.* 11. numer. 32. volum. 2. & *consil.* 1. colum. 21. versicul. restat. §. *utrum videatur. volum. quarto* diserte statuens, quod per verba illa suscipientes sub protectione, non detrahatur in quopiam juri aliorum, per *dict. tex. in cap. recepimus de privileg.* ubi etiam scribit, juris Interpp. magnificere illum textum ut quotidianum, subjungens *ibid.* quod ubi Domini temporales recipiunt minus potentes sub protectione eorum, per hoc non præjudicetur juri aliorum, & sic habentes jura anteriora temporalia, possint illa, receptione ad protectionem non obstante, libere exercere. Concurrit in idem Abb. Panormitan. *in dict. cap. 8. circa finem.* Ubi dicit, jura habentes parata Protectione non obstante, libere ea exercere posse, & *consil.* 51. *princip. volum. secundo.* Ubi hoc procedere dicit, etiam si fidei alterius commissus Pallium vel simile quid solvat. Baldus *consil.* 59. *libro primo* quem sequitur Seraph. *decis.* 1025. numer. 1. 2. & 5. Ubi limitat in casu, quo quidam ex allodiis suis fundaverant Monasterium auctoritate Papæ, qui sub tuitione sedis Apostolicæ illud suscepit, & ob id ab initio foundationis Ecclesiæ Romanæ per oblationem statim acquisitum fuerit, argum. *cap. videntes 12. quaest. 1.* atque ideo ad aliam spectare non potuerit Ecclesiam, cum oblata ejus cui offeruntur, efficiantur Ecclesiæ *cap. primo de statu Monach. & cap. 26. de verb. signific.* Verum Exceptio hæc non videtur esse de Regula, tum quod ad oblationem

præviā Receptio in protectionem sit facta; tum quod nullum adhuc jus superioritatis, cujus contemplatione fieri diceretur præjudicium, Episcopo competierit, *Fel. inc. cum inter num. 41. de reb. judicat.* ab ipso Seraph. *d. loco* ad hoc relatus. Comprobat insuper eandem sententiam principalem. Alex. de Imol. *conf. 13. n. 15. libr. 6.* ubi in calu jurisdictionis controversæ inter Ducem Mutinæ & Comites Albineæ, Dominos de monte Richo, ac eorundem subditos, ex facto consultus, expresse respondit, quod licet Comites sint sub protectione Ducis, in eum tamen ex hoc nulla jurisdictio redundet, sed virtute hujus protectionis solum pertineat ad Ducem defensio Comitum de facto cum armis & militibus à violentiis & injuriis dictis Comitibus illatis. Accedit eidem sententiæ Martin. Laudens. *in tractat. de Principibus sub rubric. de confederatione pace & conventionibus Principum versicul. 56.* Ubi dilerte statuit, quod si aliqua Civitas à Rege vel Duce fuerit in protectionem recepta Rex vel Dux nullam habeat Jurisdictionem in tali Civitate *d. cap. ex parte 1. de privil.* sed solum habeat potestatem defendendi. Joan. de Platea, *ad rubric. Cod. de domestic. & protect. libr. 12.* Jacobin. de S. Georg. *de feud. verb. adherentibus & confederationis numer. septimo.* & ex recentioribus eruditiss. Conradus Brunus *libr. 3. cap. 10. de legationibus* Cagnol. *in procem. Pandectar. in pr. n. 56. num. 1.* Bertaz. *consil. 51. num. 36. in crimin. libr. 2.* Albertus Brun. *inter consil. feudal. 86. num. 4.* Hieron. Schurff. *cent. 3. consil. 23. numer. 1. & 2. per text. in d. c. recepimus in fin. de priv. & consil. 7. nu. 1. & seq.* asserens receptionem in protectionem non minus ordinarii præjudicare juri, atque beneficiorum à sedis Apostolicæ Legato factæ collationis confirmatio Papalis Diocæsanorum minuat lædatve jura *cap. final. de confirm. util. vel inutil. Natta conf. 636. vol. 3. & 95. num. 1.* Ubi per modum dubitandi arguit, Casalenses, quos Fridericus primus Imperator in protectionem susceperat, non esse subiectos Ducibus Mantuæ, eo, quod committens se protectioni alterius, non transferat suam libertatem in eum, nec jurisdictionem aliquam tribuat, neque jus aliquod, sed defensionem tantum acquirat, ut ab eo & de jure & de facto defendatur contra molestantes ipsum & turbantes, *d. c. ex parte & d. c. recepimus de privil.*

Quibus in specie subscribit Joan. Boterus *de illust. stat. & Polit. libr. primo cap. 2. versic. Adde huc,* ubi scribit clientelam illam sive protectionem, quæ inter Principes ac populos societate & amicitia conjunctissimos sancitur, eam vim habere, ut nec alter alteri pareat, nec imperet, sed ut alter alterius majestatem observare, sine ulla majestatis imminutione teneatur. Idem regulare esse propalat Wilhelmus Kyriander Syndicus Trevirensis, *annal. ejusdem urbis part. 17. fol. 225.* ubi suggerit, Tutelas, quæ inter Civitatem Trevirensis & ejusdem loci Archiepiscopos intercesserunt potestatis aut dominationis Pontificum in ipsam civitatem, indicia non esse, sed ejusmodi Principatum manifesto destruere. In quam sententiam tendunt ea quæ in terminis scribit Joannes Brunningk *de Homag. subjectivis cap. 1. conclus. 13.* Ubi dicit Clientes subjectionem & jurisdictionis exercitium admittere non teneri, nec Protectoribus suis operas debere, ex Althus. *1. Dic. cap. 31. num. 22.* His suffragantur novissimi scriptores, Mart. Rumel. *ad aur. Bull. Carol. 4. dissertat. 5. concl. 9.* Arumæus *ad eandem discurs. 6. Thesi 2.* Theod. Reinking *in tract. Regim. sacul. & Eccles. libr. 1. classe 5. c. 3. n. 28.* Jacob. Wernher. Killin. *de Gan. Castror. discurs. 14. n. 15. & 16. ibi.* Nec enim dominium importat Advocatia. Jacob

Sinzius *disput. de jure Protect. Argentina Anno 1621. habita conclus. 21.* Ubi scribit, cum hoc jus protectionis extra ambitum domini consistat & à cæteris juribus Dominorum seu clientum separatum sit, consequens esse ex eo quod quis se in patrocinium & defensionem alterius receperit non perdi libertatem Arnisæus *de jure Majest. libr. 1. cap. 4. numer. 8.* Nec inde jurisdictionem in Protectorem transfundi, nec clientes à fidelitate & subjectione eximi, nec ullo modo Domino ordinario præjudicari, dann der bloße Schirm vnd Erbschutz führe kein Jurisdiction ein / Dalner. *de jure Patron. n. 110.* Sed potestatem liberam in subditos cæteraque jura Majestatis sive de Civili sive de criminali causa notio occurrat, Magistratui salvam & integram conservari. Reinhart. Röntg *apud Arumæum discurs. Academic. 19. conclus. 28.* Henr. Meibomius *in Chronico Riddagshusensi sub Abbate 13. Hermann.* ubi cum narrasset qualiter Anno 1260. Rudolphus Comes Habsburgius electus Romanorum Rex Abbatem & conventum Riddagshusenum, cum Monasterio & omnibus eorum possessionibus, sub speciali Imperii protectione susceperat, monendo subdit, istam in Imperii & Cæsaris tutelam & Patrocinium receptionem nihil juri quod antiquitus Ducibus Brunsvicensibus, in quorum territorio situm est Riddagshusenum, competeat præjudicasse, vel præjudicare potuisse, allato institutæ inter Fiscalem Cæsareum & Henricum juniorem Ducem Brunsvicensem, actionis & desuper in Camera Imperiali subsecutæ absolutionis præjudicio. Scribit & firmat nuncupatim etiam Georg. Everhardus *consil. 54. n. 90. vol. 1. & cons. 56. nu. 63.* ubi dicit quod Advocatiæ seu protectioni alicujus se commendans & obligans ad annum quid præstandum, non fiat Advocati subditus, nec eximatur à jurisdictione ordinarii & n. 65. subdit, etiam Dominum qui se cum subditis alterius protectioni submittit propriam jurisdictionem in loco & subditos suos illibatam retinere.

His suffragatur Ludovic. Fachsius *conf. 55. tom. 2. inter conf. Illust. 1. Ctor. & Academ. n. 17. ibi.* vnd darumb ob gleich das Stifft in des Churfürsten Landt gelegen / vnd seine Churfürstliche Gn. des Closters Schutz herr seind / so hat doch sein Churfürstliche Gn. wie oben gemeldet von wegen solches Schutz in den Dörffern nichts zuschaffen was Fürstliche Obrigkeit / Gericht vnd Botmäßigkeit / oder andere verwaltung anlangt sondern das bleibt bey dem Landsfürsten. Idem in scripta retulit Auctor Gründlichen berichts des H. Reichs Statt Friedberg Stand: Regal Priv. c. 1. n. 42. & seq. ubi alios consentientes adducit, & c. 4. n. 50. ubi scribit Es were ein widerrechtlich / ungereimbt beginnen / auß einem Schutz ein Superioritet zu spinnen / cui manus etiam porrigit novissimus Refutator Wertheimensis, dessen durch die H. Bischoffliche Würzburgische Råth wider die Herren Graffen zu Löwenstein vnd Wertheim außgesprungen berichts / part. 1. c. 4. §. cum vero secundum Menochium, p. mihi 87. ibi cum jus protectionis. Eandemmet sententiam firmat novissime Casp. Ziegl. *in conc. ad prax. Calvoli §. Landsassii concl. 1. n. 81. & seq.* eleganter probans, submissione in protectionem nullum aliud jus quam defendendi in Patronum transferri, allegans Auctorem der Donawertischen Information quæ (prodente Relatore in præs. Notwendiger Erinnerung) in der Es vnd Mühl zusammen getragen worden quibus verbis consarcinatores illius innominatos conjicere quis facile potest, part. 1. fol. 48. Unde clientes non dicuntur Schutzvnderthanen / sed Schutzverwandten. Prædictorum numerum auget Petrus Syringus *differt. de pace Relig. concl. 44. in notis lit. D.* ubi scribit, hanc sententiam Assessorum Cameralium suffra-

fragio receptam fuisse in causa der Eruchseß contra Episcopum Herbiopolensem & in causa Erichstätt contra Brandenburg. Quod ipsum consulendo respondit textibus & autoritatibus fretus Alex. Raud. *cons. 27. numero 39. vol. 1.* recipitque Matth. Wesenbec. *cons. 48. numero 30. & cons. 172. numer. 7. vol. 4.* ubi notat defensionis Jus non arguere Jurisdictionem. Simon. Pistor. *cons. 19. incip. In der Durchleuchtigen numer. 16. ver.* Zum andern vñnd wiewol auß Crafft des Schuß / *2c. lib. 1.* Joan. Vincent. Honded. *cons. 13. numer. 57. vol. 1.* ubi, quod recipere † sub protectione & Jurisdictione non sit idem, eo, quod recipiens sub protectione, Jurisdictionem non acquirat, nec talis Jurisdictio transeat in suscipientem protectionem, minusque talis receptio superioritatem aliquam ostendat, per not. Bartol. *in d. l. 1. numer. 2. Codic. de excus. muner. & Decian. in d. cap. recepimus. numer. 16. & sequent. de privileg.* Et propriis his in terminis eandem sententiam respondendo stabilivit Hermann. Vultz. *inter consilia Marpurg. tom. 3. cons. 19. numer. 146.* dicens, per subjectionem, qua se libera Civitates principis alicujus protectioni subjiciunt, nullam transferri in eum Principem Jurisdictionem, aut ullum aliud Jus, præterquam jus defendendi, per allegata ibidem.

Idem etiam veluti indubitatum docuit Modicius §. *Principum placita dubit. 239. num. 4.* Mantic. *lib. 27. de tacitis Convent. tit. 7. num. 13.* & consulendo definiunt Roland. à Valle. *consilio 1. num. 47. lib. 2.* Frider. Pruckmann. *cons. 17. num. 86. lib. 1.* Idem etiam eleganter innuit Joach. Cluten. *in Sylloge rer. quotid. conclus. 27. in allegat. sub lit. F.* ajens Civitat. alterius protectioni se committenti in libertate sua, ne gry quidem, detrahi. Astipulantur Herman. Goechulius *discour. de Fœderib. conclus. 66.* ubi dicit periculosum quidem esse se in Protectionem alterius dare, propterea quod Patronus hoc modo quasi in possessionem Civitatis Clientelaris ponatur, quam postea ab eo extorquere difficile sit, attamen constare ordinariæ Jurisdictioni per id nihil detrahi; Andr. Gerhardus *selectar. quæst. conclus. 8.* ubi dicit per protectionis submissionem, salvam existere Jurisdictionem ordinariam.

Eleganter etiam id ipsum in scripta retulit Confutator Pfälzischen Schuß in Keysershemischer Confutation contra Pfälzische Deduction *post Documentum numer. 24. §. darzu vñnd vber das / 2c. circa med.* hisce verbis: Nun weiß man aber / daß der Schuß vñnd Schirm / weder dem Schuß oder Schirmhern eyntge Obrigkeit oder Superioritet vber die Schußverwante gibt / noch die Clientes oder Schirmsverwante / zu des Schußhern Unterthanen Macht / oder von ihrer ordentlichen Obrigkeit eximirt / sondern allein in nudis † terminis protectionis singulariter oder separatim bestehet vñnd verbleibt. Christoph. Besold. *dissertat. de Jure fœder. Cap. V. numer. 12.* ubi Clientem non fieri subditum exinde apparere dicit, quod is, qui alterius subjacet protectioni non ideo ob id exemptus sit, post Ferrar. Cravett. & Hartmann. Zach. Vietor. *d. dissert. de Exempt. Conclus. 20. & 37. vers. Collectas dixi*; Comprobat id ipsum Regner. Sixtin. *eodem tom. consilio 8. numer. 48.* aperte decidens, jus hoc protectionis sive Advocatiæ ei, qui hoc jus habet, nullam tribuere Jurisdictionem, sive jus Magistratus, sed solam facultatem protegendæ & defendendi eos, quos in Clientelam & protectionem recepit, & *cons. eodem numer. 63.* amplius testatur, Juri scripto & generali consuetudini consentaneum esse, quod jus protectionis non habeat annexam Jurisdictionem. Idemque communi Doctorum suffragio approbatum confirmant Menoch.

consilio 32. numer. 29. vol. 1. & consilio 377. numer. 2. vol. 4. & consilio 725. numer. 30. vol. 8. Idem in *tracta. de arbitr. Jud. quæst. cent. 1. quæstio. 100. numer. 19. & sequent.* Nicol. Everhard. *in Top. legat. loco de tanquam seu respectivo numer. 30.* Bossi *pract. crimin. tit. de crimin. las. majest. numer. 89. & 101.* Mascard. *de probat. conclus. 713. numer. 3.* Andr. Gail. *libro 2. obs. 54. numer. 1. & 3. incip. Jus Patronatus Protectionis vel Advocatiæ, nullam Patrono, Protectori vel Advocato in Clientes suos tribuit Jurisdictionem.* Schuß vñnd Schirm gibt kein Obrigkeit & ideo Clientes Schirmsverwante / non efficiuntur subditi, licet se alterius protectioni submittant. Joan. Wammel. *in cap. ad audientiam, sub numer. 3. de appellationibus* ubi dicit, quod si quis extra propositum † appellandi, se subiciat protectioni alicujus, aut superior alterius inferioris subditum in suam protectionem suscipiat, talis subiectio seu susceptio subicientem seu susceptum non eximat à superioritate & Jurisdictione proprii sui Judicis, *d. capit. ex parte 2. de privileg.* Thesaur. Junior. *in additionibus ad decis. patris sui 132. in fine.* ubi dicit, Salvamguardiam † etiam à supremo Domino obtentam subditum non tollere à Jurisdictione vasalli. Consentient Paul. de Castro *consilio 313. incip. postremo. numer. 3. versic. verba autem alia vol. 1.* Mayn. *consilio 57. numer. 3. vol. 3.* Gemin. *cons. 81. per tot. Petra de Jure quæst. per princ. non toll. cap. 22. numer. 9.* Et quod Advocatiæ non tribuat Jurisdictionem, praticari etiam in Camerali Judicio testatum habemus *in syntagm. 1. decis. Cameral. per Thilman. de Bennig. decis. 2. vol. 8. numer. 10. & iterum decis. 4. vol. 10. num. 3. & 4.* Et ita se obtinuisse etiam in Camera Apostolica refert Quintilian Mandos. *in addit. ad Boss. supra d. loco de crim. las. majest. num. 101*

Addæ in comprobationem, † quæ non inconcinne hisce congestis adducit Petr. Gregor. Tholosan. *libro 11. de Republic. capit. 11. numer. 6.* ubi, inquit, multum inter dedititios, & se committentes protectioni alicujus differre, eo quod dedititii nullam reservent potestatem aut auctoritatem, & pleno Jure se subiciant iis, quibus se dedunt. At qui se committunt in protectionem, non ideo amittere libertatem & potestatem propriam, nec mutare Dominum, sed auxilio protectoris ultro se munire & defendi cupere, nec protectionem Advocatam eximere protectos à proprii Domini potestate, quanquam protectionis nomine beneficium, aut pensio sive census protectori præbeatur. Nam causam protectionis non habere jus Domini quemadmodum nec auxiliarii † milites mercenarii ideo Domini Reipublic. sint, quod stipendio ad auxilium & opem & protectionem advocentur, & cæt.

Eandem quoque decisionem late & pulchre defendit Cardin. Tusch. *pract. concl. Jur. Tom. 2. conclus. 628. numer. 5. & sequent. & Tom. 6. conclus. 56. numero 2.* ubi post Corneum tradit, Recommendatos non esse subditos, licet talem, qualem pulli sub alis gallinæ, (qua de Christus in Evangelio) vel etiam quæ filiali similis sit protectioni, habeant subjectionem *d. conclus. 928. num. 18.*

Præterea hoc ipsum nuperrime magnæ autoritatis Jurisconsulti secuti sunt, nempe Andreas Knichen. *in comment. de Saxonico non provoc. Jur. capite quinto, numer. 500. ibi*: Caterum Jus † protectionis seu Clientelæ, sive Ecclesiasticum, sive politicum, conventionale, vel feudale, nullam tribuit Jurisdictionem sed recepti in Tutelam ordinaria non eximuntur, multo minus libertatem suam vel lus aliquod transferunt.

ferunt. Henric. à Rosenthal. *tract. feud. ca. 4. conclus. 14. num. 4. lit. D.*

Addens ulterius in comprobationem notata Alexandri in *cons. 13. num. 15. lib. 6.* Petr. Frider. Mindan. *de Mandat. Jud. capit. 14. num. 8. libr. 2.* Warem. ab E-447 renberg. *meditam. pro foeder. cap. 4. num. 13. lib. 1.* † Clientes enim, inquit, & vasalli, utcunque Dominos habent superiores, manent tamen liberi Gothofredus in *l. 7. de captiv. & postlimin. revers.* Cupiunt enim libertatem defendere, eamque ob causam conducunt auxilium potentioris, non ut amittant, sed retineant libertatem illibatam. Protectio namque alterius, non eximit protectos à proprii Domini potestate; quamvis eo nomine census præbeatur, *d. c. ex parte. & d. c. recepimus. de privil.* neque subditi sunt istius principis Gail. *tract. de Arrest. Imperii. capit. 7. Grevæ. pract. conclus. 54. num. 1. lib. 2.*

Quorum omnium numerum haud parum adaugent docti. Dn. Lud. Myler. *dissert. de Advocatia thes. 4.* Dn. Sebast. Dieterich. *de Jur. Advoc. conclus. 14.* ubi quod generaliter, quemadmodum protectionis 448 † Jus à directo utilique dominio & cæteris quoque Juribus particularium Dominorum separatum est, ita inde ordinariæ Jurisdictioni nihil detrahatur, aut de hac protectori aliquid accedat, his assonant in terminis, Adam. Kellerus *Juris utriusque Licent. Consiliarius Austriacus dum vixit Amicus ac Fautor meus singularis lib. 2. c. 11. vers. Sub hac igitur defensione, de offic. Juridicopolit.* Idemque Jo. Meichsner. in causa Zingelheim contra Pfalz 1 *decis. Cameral. Tom. 2. lib. 2. decis. 4. numer. 6. & numer. 176.* ubi testatur, Jus Protectionis nec in civilibus nec in criminalibus tribuere Jurisdictionem, eamque non acquiri, nec aliorum Dominorum, vel superiorum Juri præjudicari posse, per Jus Protectionis. Ant. Faber. *lib. 3. Cod. tit. 12. definit. 5.* Ferrariens. *de Feud. Tit. 15. gloss. 18. numer. 4.* Bodin. *de Republ. lib. 1. cap. 9. numer. 108.* Zasius *consil. 7. numer. 6. & 4. vol. 2. incip. Casus talis est, quos omnes novissime insecutus idem adseverat clariss. & consultiss. Dn. Nicol. Pfoch Consiliarius & Professor Herbipolensis, in Procyopadia de Regal. numer. 58.* ubi dicit, Jus protectionis & Advocatiæ super Abbatias, Ecclesias & Monasteria inter Principatus sita, Imperatorem Catholicis Principibus contulisse & adhuc conferre, quod tamen Jurisdictionem nullam tribuat, neque protectos ab ordinaria Jurisdictione eximat. Unde vulgo dici solet Advocatum vel defensorem Ecclesiæ non esse ejus Dominum Bald. in *l. final. Cod. de edict. D. Arian. toll.* Anton. Butrius in *ca. examinata numer. 11. de Judiciis.* Præcitatis insuper magno numero accedunt Arnold. de Reyger. in *thesaur. Jur. verb. Advocatus post numer. 93.* ibi recipiens aliquem pro Clientulo in suam Advocationem seu patrocinium, nihil derogat ordinariæ Jurisdictioni. Christoph. Besold. *de Appellat. cap. 4. numer. 5.* Herman. Meyrer. *Consul Embdan. de preferentiis creditor. lib. 2. tit. 4. numer. 27.* idemque communibus suffragiis receptum scribit Matth. Stephan. *centur. 1. q. ex Instit. Imper. 35.* ubi in *glos. lit. B. sub finem.* dicit, Jus protectionis nulli patrono in clientes suos Jurisdictionem tribuere, nec fieri inde subditos, qui se alterius protectioni submitunt, sed manere sub Jurisdictione ordinaria & sui magistratus, per *ibid.* allegat. quibus licet innumeris assentiuntur ulterius Geor. Schonborn. *Politico. lib. 4. c. 6.* Joan. Georg. Becht. *disp. de securit. & salvoconduct. ad fin. c. 10. ibi. Qualis autem cumque sit Salvaguardia, impetranti non plus quam ante habebat, juris tribuit, sed jus possessionemque, quam habebat, conservat; ordinaria Jurisdictioni non derogat, neque eximit.*

Ubi hoc ipsum etiam extendit ad Colonos † censuales, in alterius Domini territorio habitantes, qui vulgo Hinderfassen dicuntur, quorum protectio Domino censuali dem Zinsherren competens, itidem ordinario territorii Domino non præjudicat, Gylman. *symphorem. suppl. part. 1. tit. 2. vot. 1. numer. 51. & Tit. 6. vot. 2. numer. 3.* his verbis: *Certum est, inquit, quod Jus Protectionis nullam Protectori & Advocato tribuat Jurisdictionem.* Et Tom. 2. *part. 3. Tit. 3. Supplicat. 23.* tanquam orbi manifestum perfunctorie indicat, multas Urbes nobilesque Imperio immediate subiectos, se in alterius Principis protectionem, mit Leib und Gut dare posse, inde tamen Imperio ne hiū quidem decedere. Idipsum quoque non ita pridem pro certissimo receperunt, Georg. Gumpelsheim. *disp. de Jure client. 8. 2. lit. 1.* Remig. Feschius *dissert. de foederib. 8. 23. in notis lit. E.* ubi plures recenset. Alex. l. 1. *numero 24. de Jurisd. omn. Jud. Socin. sen. ibid. num. 28. & in l. si ex tota. numer. 28. cum sequen. de legat. 1. ubi omnes de communi testantur.* Rutger. Ruland. *lib. 2. de Interrog. cap. 3. numer. 12.* Matth. Coler. *cons. 33. numer. 67.* Ubi dicit, per præcedentiam † principis protectoris Senatui Jurisdictionem in urbe non auferri, sed cives nihilominus quam antea Magistratui ibidem subiectos remanere. Wintzler. in *synops. de collect. observ. 21.* novissime Thom. Michael. *disp. de Jurisdic. thes. 55. lit. H.* aperte asserens, per Advocatiam Jurisdictionem non probari Gædd. *consil. Marp. 28. numer. 179. vol. 1. Alin. de execut. 9. 9. cap. 5. numer. 1.* Castald. *de Imper. quest. 109. numer. 19.* Cacheran. *decis. Ped. 139. numer. 23.* Borchol. *cons. 11. versic. So ligt nichts im Weg* Contard. in *l. un. C. si à moment. poss. appell. lim. 3. numer. 23.* Gerlac. Buxtorff. in *elegantiss. dissertat. ad 17. priora Aur. Bull. cap. conclus. 99. lit. f. in med.* Paul. Matth. Wehner. *pract. observat. verbo. Schirmsgerechtigkeit /* hisce verbis, *Schirm vñnd Schuß Jus patronatus, protectionis, vel Advocatiæ non tribuit Jurisdictionem patrono, protectori vel Advocato, dann Schuß vñnd Schirm gibt keine Berechtigung / & ideo clientes Schirmsgenossen vñnd Schußverwanten non efficiuntur subditi licet se alterius protectioni submittant.* Idem evidentissime attestatur. Thomas Lansius *de lege Regia. th. 50.* Thom. Maulius *tracta. de homag. tit. 11. numer. 10.* Jus, inquit, *patronatus, protectionis, Clientela vel Advocatiæ patrono seu protectori, vel Advocato nullam Jurisdictionem, imo ne micam † quidem Jurisdictionis in Clientes suos tribuit, & ideo Clientes Schirmsverwanten non efficiuntur subditi, sed in protectionem & tutelam recepti manent sub Jurisdictione ordinaria & sui magistratus, & suo Magistratui in omnibus ut antea parere debent, Schuß vñnd Schirmsgerechtigkeit gibt kein Obrecht / entzeucht auch dem rechtem Erbh. Herren an seinem Rechten nicht das allergeringste / &c.*

Concurrit in eandem sententiam cum prædictis Regner. Sixtin. *tracta. de Regalibus libro secundo, capite decimoquarto, numer. 205.* Ubi scribit, Jus protectionis non tribuere Jurisdictionem, adeo, ut etiam si Cæsar ipse in Clientelam suam aliquem peculiariter recipiat, & hac de re privilegium largiatur, tamen mediæ Jurisdictioni ordinariæ, inferioris Magistratus, cui alioqui hujusmodi personæ & bona subiecta sunt, non derogetur, nec præjudicium ullum adferatur.

Id quod etiam suo approbavit calculo eminentissimus Jurisconsultus Petr. Wesenbec. *cons. 5. post. numero 39.* hisce verbis *zum dritten ist es nicht unbedenklich / daß solch Jus protectionis vel Advocatiæ dem patrono live protectori einige Vortmässigkeit / o. der*

der andere beständige Gerechtigkeit nicht gibe / sondern / die jenigen / die er in seinen Schutz vnd Verspruch genommen / bleiben sub Jurisdictione ordinaria & sui Magistratus , cui in omnibus ut antea parere debent. Es bleibet auch allen den jenigen / die vorhin am selben Ort / oder Leuten eine Gerechtigkeit gehabt dieselbe frey vnd unverletzt / prout hæc probantur in cap. recepimus. §. ex parte. 2. de privilegi. l. desertorem. §. fin. in fin. ff. de re milit. quibus locis confirmatur, inferiores quidem posse se defensionis causa potentioribus submittere, ut tempore belli & diffidationis, Advocatione vel etiam armata manu protegantur, sed per illam submissionem nihilominus salvam existere & manere Jurisdictionem ordinariam.

Et paulo post: Dieses nemlich / wann die Fürsten pflegen anderer Herrschafft Unterthanen vnd Verwandten in ihren Verspruch vnd Schutz zunehmen / daß denselben Herrschafften dardurch kein Nachtheil soll eingeführt / noch einige Obrigkeit vnd Gerichte angemacht werden / 2c.

Idem non ineleganter firmat Christoph. Herpter. in precept. Polit. Tit. de subd. numer. 2. adlerens nec Jus Patronatus, aut Protectionis, subditos facere, sed Clientes in Protectionem ac Tutelam receptos, sub ordinaria Magistratus sui Jurisdictione manere, castrumque vel Civitatem certis pactis & conditionibus alicui principi subjectam, quo ad expressas conditiones tantum subditam censi, in reliquis liberam manere arg. l. 2. de iure immunitatis, eo quod unius inclusio sit alterius exclusio leg. cum Prator. 12. in princip. Digest. de iudic. & exceptio confirmet regulam in casibus non exceptis. l. quæsitum est 12. §. idem respondit 47. Digest. de instruct. vel Instrument. legat.

Exprimendo enim aliqua certa Capitula, ad quæ teneri voluit, quod in aliis obligari nolit, eo ipso declaravit arg. l. 12. §. 43. versio. Nam qui hac. ff. de instru. & Instru. leg. Natta consil. 301. numer. 2. Tom. 2. Cravetr. consilio 241. numer. 12. Quo ad quædam autem alteri aliquem se subicere posse, & quo ad alia in pristina manere libertate, per leg. 2. de iur. Immun. tradidit Natta consilio 636. numer. 35. & 184. Tom. 2. Idque maxime in Clientibus obtinebit, utpote qui non ut amittant, sed ut retineant libertatem, potentioris quærent auxilium.

Et hanc denique plus quam centum scriptorum fide & auctoritate confirmatam sententiam novissime etiam defendit D. Hepingk de iure Advocat. Thes. 49. astruens Advocatiam, Clientum libertatem non auferre, nec minuere, neque etiam subjectionem inducere protectionem, & conclus. 50. in not. sub lit. C. ubi dicit Jurisdictionem territorii (cujus appellatione Jurisdictionalia ac honorificentias Contard, in l. un. C. de moment. poss. limit. 2. §. 8. numer. 31. & Jus superioritatis venire tradit Cassan. in consuet. Burgund. rubric. 1. §. 4. numer. 3. & 4.) & superioritatem Advocatia concludenter non probari.

Hucusque innumerabiles fere Doctores ex vi ipsius Advocatiæ nullam jurisdictionis speciem produci asserentium auctoritates tanto numero, quotquot usque videre licuit, connotatas referre collibuit; non ea quidem de causa, quod de hoc ipso magnum sit dubium (cum ferme præter hoc ipsum axioma, Advocatiam nempe haud tribuere Jurisdictionem, apud Juris interpretes) excepto Mindano, Maulio, Zieglero, Hepingko & paucis aliis, (in hac protectionis materia, nihil aut parum extare omnes docti sciant, & fateri cogantur) sed eo id à me con-

silio factum est, ut doctrinæ amans lector intelligeret, ad excolendum & pro viribus exornandum hoc argumenti genus, per me omnes fere auctores, quoscunque de hac materia vel minimum quiddam conscripsisse arbitrabar, summo studio evolutos atque excusos fuisse.

Missis igitur pluribus auctoritatibus, ut amplius constet, hanc eandem indubitatam assertionem, per ea, quæ in principio propositæ quæstionis in contrariam partem, dubitationis ergo adducta sunt, non labefactari, idcirco eadem quoque nominatim reassumendo, ordine diluam.

Quod igitur primo ad Baldi adductam auctoritatem attinet, ea nihil præjudicat, loquitur enim ibi Bald. de tali Advocatia, ubi recipiuntur subditi in specialem protectionem ordinarii sui Magistratus, & ejusmodi protectioni utique annexa est Jurisdictio. Et istud est quod voluit Bald. in l. 1. col. 2. Codic. si quacunque prædit. potest. quod nomine protectionis plena Jurisdictio contineatur: loquitur enim ibi Bald. de subdito, qui alterius protectioni subicitur, prout docet ille text. per quem movetur. prout ejusdem Baldi sensum nominatim explicat Marc. Anton. Natt. consilio 636. numero 95. vol. 3.

Si enim aliter Bald. sentiret, sibi ipsi omnino esset contrarius. Idem enim in l. 1. Codic. de excusa. numer. libro 10. aperte dicit, quod submitssio in protectionem non tribuat Jurisdictionem. & in prima constitutione. ff. itidem asserit, ex tali submissione submittentem potius acquirere defensionem, quam transferre Jurisdictionem.

Sicut & idem consilio 59. numer. 1. aperte scribit, graviterque defendit Civitatem prorsus liberam, Principis alicujus se submittentem protectioni, libertatem & Jurisdictionem, quam ante habuit, salvam conservare, nisi quatenus in contrarium aliquid pepigit, quod tamen absque tertii superioritatem aut Jurisdictionem in pangentem habentis præjudicio fieri non debere nec posse, recte observavit Græveus in pract. conclus. ad Gail. obs. lib. 2. conclus. 54. numer. 2.

Deinde etiam nihil obstat Augustini Beroi assertio tradentis, sub protectione accipere aliquem, nil aliud esse, quam sub jurisdictione & Imperio suo accipere.

Ille enim similiter loquitur de protectione, quæ subditis à Magistratu intra proprios territorii fines exhibetur, quæ protectio semper præsupponit Jurisdictionem, cum superioritas sit protectio, ratione Jurisdictionis in universum competens, Mandel. conf. 62. num. 20. & 40. vers. Nam superioritas, Petra de iur. quæsit. per princ. non toll. cap. 21. nu. 84. Thom. Mich. de iurisdic. conclus. 44. lit. D. Gædd. in respons. iur. de restit. Baron. in Vallend. nu. 297.

Deinde etiam extra mentem utriusque oppositi Doctoris absolute responderi posset quod dicta illorum, in iis etiam verificentur, qui forte sententia gravati se protectioni superioris subiciunt. Nam talis subjectio, præteriori Judici Jurisdictionem in eundem tribuit & taliter se protectioni submittentis in provocati Judicis Jurisdictionem, quoad causam appellatam, transit, juxta gl. in c. ad audientiam. extr. de Appellationib. ibi: se & sua nostræ protectioni subjecerat Cornel. Bederod. de appellat. part. 1. tit. 21. §. Item submittentis se &c. Et hoc casu verum est, quod alicujus protectioni se subicere, nihil sit aliud quam alicujus se Jurisdictioni & imperio submittere.

In terminis enim appellationis paria sunt appellare & submittere se sub protectione superioris Judicis,

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

453
Responsio
ad Baldum
in prima
dubitandi
ratione ad-
ductum.

454
Responsio
ad Beroi
auctorita-
tem.

455

456

Judicis, eandemque vim habent Joan. Wammesl. *d. c. ad audientiam*. 34. numer. 4. *de appellat.* modo in submissione servantur & exprimantur alia quæ in ap-
 457 pellatione requiruntur, quia tunc non est † facienda vis in verbis, ex quo constat de intentione, *c. petitio. de procurat. c. secundo requisitis*. 41. *de appellat.* sed res ab effectu & mente potius quam ex verbis judicatur, *l. si nno. Digest. locati*. Alias autem sub nuda protectione & commendatione esse, non est sub Jurisdictione esse, sed sub defensione facti ab injuriis & violentiis Theod. Reinking in *Tract. de Regim. Secul. & Eccles. lib. 1. class. 5. c. 3. num. 28.* Martin. Rumelin. *ad Aur. Bull. Carol. 4. dissert. 5. conclus. 9.*

458 Tercio nihiletiā pro † firmanda contraria sententia faciunt, quæ ex Parthenio litigioso adducta sunt. *Responsio ad III. dubi- tandi rationem.* Et si enim concedamus (id quod nos ipsi etiam *infra in IV. & VI. limitationibus*) expresse astruimus, pacto, ulu longævo seu etiam consuetudine aut præscriptione,

459 Jurisdictionem Advocatiæ accedere posse; tamen inde nulla ratione inferri potest, Juri Protectionis per se & ex vi propria, virtute scilicet Advocatiæ, annexam esse Jurisdictionem.

460 Per se enim Juris haud controversi est, † Jurisdictionem vel consuetudine vel præscriptione acquiri posse, *l. unic. ubi gloss. & Dd. C. de divers. offic. libr. 12. c. cum contingat. & ibi Dd. ext. de offic. deleg. c. irrefragabili. §. Excessus. Extr. de offic. cred. l. 1. & ibi Bartol. l. fin. ibique gloss. C. de emancipat. liber. Bart. & Dd. l. mora. ubi Jas. numer. 43. & seq. ff. de Jurisdic. omn. Jud. Bartol. Jas. & Dd. in l. Imperium. ff. eod. Bartol. in l. 1. denique ubi Imol. & Lud. Roman. ff. de aq. quotid. & astiv. Andr. Barbat. tract. de præscript. 2. part. 5. part. princ. quest. 3. per tot. Didac. Covarru. c. possessor. 2. part. §. 3. num. 3. 4. & 5. de reg. Jur. in 6. Coler. cons. 1. nu. 287.*

461 Nihil etiam momenti adversarij habet † quartum argumentum, quo dictum erat, Protectorem ratione protectionis esse Dominum suorum Clientum. Solet enim Domini † vocabulum diversimode accipi: Uno

462 pro superiori † vel magistratu, respectu subditorum,

463 unde & dominandi † imperandique actus, dominatio

464 & dominatus dicitur, Pomponius in l. 2. §. & cum placuisset. ff. de orig. Jur. ubi asperæ dominationis memorabile habetur exemplum.

465 Unde & Cicero his dictionibus utitur, cum Dominos rerum omnium & moderatores ait esse Deos. *lib. 2. de legib.*

466 Et animum, † ut dominum atque Imperatorem obedienti corpori à Deo præfectum in *lib. de univers. & cat.*

467 Deinde accipitur Dominus respectu servi, † quemadmodum dominationis vocem in hoc significato usurpat Triphon. in *l. si qui, ff. de condic. indeb.* Ut enim li-

468 bertas, ait, naturali † Jure continetur: ita & dominatio ex Jure gentium introducta est.

469 Præterea non solum recentiores quidam, † quos libenter sequimur, haud vulgari eruditione præstantes, fatentur, Domini quidem vocabulum, tam Protectioni, quam directo dominio, utilique immo nudæ præminentia seu dignitati tribui solere, Chassan. in *consuet. Burg. verbo Seigneur Rubr. 13. vers. 5. Cæpoll. de servit. urb. capit. 4. Covarr. c. peccatum part. 2. §. 9. numer. 8. Calcan. consil. 32. numer. 15. Capyc. decis. 25. numer. 1.* non tamen ullam inde colligi subjectionem, & docet experientia in dies præsertim in Epistolis, Dominos vocari eos, qui tamen nullam in nos potestatem habent, sicut clarissimus Hassiæ Jurisconsultus respondit Herm. Vultæus *consil. 30. numer. 15. vol. 3. Marpurg.* Sed & veteres, honoris causa Dominum aliquem dicere solebant, ut cum Nesen-

nus ad Paulum scribens. *l. Nescimus. ad leg. Falcid.* Et factum, inquit, Domine talis species incidit, quemadmodum & apud Græcos *κύριος* † frequenter est 470 honoris vocabulum. Sic & vasallus patronum suum honoris causa dominum appellat, ut in formula Jurisjurandi *lib. feud. 2. tit. 5.* Joan. Calvin. in *suo lex. verb. Dominus*. Et tali significato Protectores quoque à Clientibus Dominos dici volumus, ex quo nulla inde subjeccio vel Jurisdictio promanare potest. Quando enim aliquid secundum quid dicitur, simpliciter vel secundum aliud haud accipi, nec actus agentium ultra eorum operari debent intentionem, arg. *l. 19. pr. & ibi Jas. de reb. cred.* Ergo omnis de Jurisdictione illatio corrui.

Insuper si Bartoli verba objectionis loco adducta inspiciamus, clarum est, eum loqui de Imperatoria protectione: Imperator † enim ratione protectionis & Jurisdictionis dicitur, & vere est Dominus totius orbis Romani, *l. deprecatio ff. ad leg. Rhod. de jactu. l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscript.* quod secus est in aliis protectoribus, quibus Advocatiæ intuitu, nullum competit dominium, sed ut dictum est, honoris duntaxat gratia Domini dicuntur.

Quintum insuper argumentum plus coloris, † quam 472 difficultatis habet: Nam quod in *allegato gravamine* de Jurisdictione dicitur, id non ad defensores, sed E-
Responsio ad V. dubi- tandi rationem. po-
 473 p-
 474

Item Bâpstliche Heyligkeit unterstehet etliche Clöster zu erimirn vnd von ihrer Bischoffen/ als ordentlichen Richtern Jurisdiction / auch anderer ihrer Weltlichen Schutzherrn Hülff / auß- zuziehen / dardurch nicht allein denselben Bischoffen vnd Schutzherrn sondern auch dem Heyl. Römischen Reich in ihren Anschlägen vnnnd Hülff / so gemelte Bischoff vnnnd Schutzherrn bishero je zu Zeiten auff ihre Epte auch gelegt / auch fürters zugeben gebrsacht / vnd damit dem Römischen Reich desto stattlicher geholffen haben / schmählerung vnd Abbruch geschicht. Derohalben bitten auch die Reichsständt solche Beschwerden abzustellen / vnnnd alle solche Clöster bey ihren Bischoffen / vnnnd Schutzherrn bleiben zulassen / damit dieselben dem Heyl. Reich auch desto stattlicher helffen vnd dienen mögen / 2c.

Neque etiam remorantur † nos adducta in horum 473 corroborationem exempla Protectorum, qui passim in Clientes fidei suæ creditos eorumque subditos Jurisdictionis exercitium habent; Potuit enim fieri, quod Advocati illi merum Imperium seu Jurisdictionem, pacto vel usucapione acquisiverint, vel etiam nomine Prælatorum (quod sæpius fieri *alibi* diximus) eam exerceant.

Cum enim Ecclesiastici, Jure canonum, sententiam, sanguinis pœnam infligentem proferre, aut cruentam exercere vindictam, & ubi exercetur, interesse prohibeantur, per text. in *cap. Clericis. Ne cler. vel Mon. sacul. neg. se immisc.* Lancell. in *templ. omn. Jud. libro 1. capit. 1. §. ad verb. delinq. & ipsem. interf. numer. 8. Bald. consilio 439. numer. 2. vol. 1. Chassan. in consuet. Burgund. Rubric. 1. §. 6. verb. Messieurs & Sergeans*

Sergeans numer. 33. adeo ut in crimine sanguinis, pœ-
475 nam † præstitutam habente, ob irregularitatem nec
quidem ad accusandum admittantur, *cap. sacerdotem.*
2. quæst. 7. Farinac. libro 1. pract. crim. quæst. 12. numer.
12. vers. Limita. Gail. libro 1. de pœce public. capit. 8.
numer. 1. & 2.

476 Ideo per suos sæculares † Judices in criminali-
bus justitiam administrare etiamnum hodie solent,
text. in capit. fin. Ne Cler. vel Monach. in 6. Specul.
in Rubric. de Jurisdic. omn. Jud. numer. 27. Gail.
d. l. 1. de pac. public. capite 8. numer. 12. Idque o-
477 lim potissimum per † Advocatos faciendum esse ad-
severat Zas. *ad l. 3. numer. 29. Digest. de offic. ejus cui*
mand. quem refert & sequitur Thom. Michael. de Ju-
risdict. thes. 82. in fine. asserens, non esse novum,
ut Advocati Prælatorum nomine merum Imperium
exerceant: Idemque recipiens Henric. à Rosenthal.
synops. feudal. capite 4. conclus. 14. numer. 4. Quam-
vis, inquit, non negarim, in quibusdam Advocatis
ita obtentum, ut Advocati Jus dicant inter subdi-
tos ipsius Ecclesiæ, pro Episcopis & Abbatibus, si-
cut etiam forma investituræ Advocatiæ Episcopa-
tus Tarvisini à Zabarell. Cardinal. *cons. suo 123. in-*
cip. super præmisso &c. proposita de Anno 1271. in-
dicat. Ubi postquam dictum, quod Episcopus vasal-
lum investierit de Advocatia, cum omni Comitatu
& Signoria tam in terra quam in aquis ad ipsam spe-
ctantibus, & subjecisset proventus aliquos ipsius
Advocati, addit, pro quibus omnibus & singulis de-
fendere & manutenere teneatur ipsam Tarvisinam
Ecclesiam & ejus possessiones & bona fideliter &
legaliter, & ipsum Episcopum, etiam cum gladio,
si oportuerit, & pro Episcopo in prædictis terris, id
est, oppidis judicia facere consueta, &c. Et horum
assertioni accedit Tob. Paurmeist. *de Jurisdic. libro*
2. capit. 9. numer. 28. cujus verba alibi relata hic re-
petere odiosum est.

478 Quod si vero Protectores † in Monasteriis cri-
minalem vel civilem Jurisdictionem Jure proprio u-
surpent, id inde fit, quod Monasteria immediate
in territoriis jurisdictionalibus Protectorum cum om-
nimoda subjectione sita sint, ideoque non intuitu
aut virtute Advocatiæ, sed potius Jure territorii po-
testatem illam jurisdictionalem exercent, quemad-
modum id ipsum per supra dictum Auctorem Wert-
heimischen Gegenberichts / durch des Closters Brum-
bach situation aperte ostenditur, hisce verbis: Wann
nun dasselbige (Closter Brumbach) in der Graff-
schaft territorio, Obzig. vnnnd Herrlichkeit vnsehl-
bar erbauret / gelegen vnnnd damit ringsweiss umbs-
fangen / auch zu nechst / vnd nicht vber ein Stund
von dem Stammhaus Wertheim situiret ist: Al-
so hat auch ein jeder regierender Grave zu Werth-
heim / außer denen ex fundatione vnnnd dotatione
erlangten Rechten indistincte, alle Wortmässigkeit
daselbst / wie an allen andern Orten der Graffschaft
ohne menniglichen Eintrag / von vnverdencklichen
Jahren absolute geübet / exercirt vnnnd hergebracht:
Aut vero si Jurisdictionis exercitium ex fonte Ter-
ritorii, non promanare cognoscatur, tunc ea de
causa talis potestas à Protectoribus usurpatur, quod
olim à Principe, vel ipsis Clientibus ad Jurisdic-
tionem exercendam, electi, vel consuetudine aut Pri-
vilegio admissi fuerint, per notata ejusdem Za-
si *d. l. 3. numero vigesimo septimo, & sequent. uti*
eundem sequendo annotavit Georg. Obrecht. tra-
ctat. de Jurisdic. & Imper. capit. 6. numero 80. ad
fin. Idemque observavit Paurmeist. *d. capite 9. nu-*
mero vigesimo nono, asserens rationes ac modos,

quibus Prælatorum Jurisdictioni, in criminalibus
ac Civilibus per Advocatiam derogetur, ex tenore
constitutionis tutelaræ aut investituræ vel ex ob-
servantia ac consuetudine (quam in circumagen-
da Jurisdictione potissimum attendi constat) cog-
noscitur.

Nil confert etiam sexto loco motum Argumen-
tum, quod nempe ex inscriptione, Siebe Ge-
treuwe subiectio arguatur. Id enim perpetuum non
est.

Responsio
ad VI. du-
bitandira-
tionem.

Quemadmodum enim Vasalli Fideles *capite pri-*
mo, §. 1. Feud. 1. & capit. un. 1. F. 10. vocantur,
qui tamen, ut alibi fuse probavimus, extra Feudi
casum pro subditis non reputantur, Gail. *de pignor.*
capite decimo quinto, numer. 3. & de Arrest. capite
7. numero 13. ubi Vasallos Siebe Getreuwe appella-
ri, stylo receptum esse testatur, illamque proprie eos
concernere appellationem, ait Cothman. *respon. 96*
numer. 33. & Respon. 57. numero quadragesimo quinto,
vol. 1.

Et tam subditorum quam Vasallorum literas hoc
modo, (vnsern Sieben Getrewen) in Grammatophyla-
ciis Principum inscribi notat etiam Brunning. *de var.*
univers. speciebus conclus. 35.

Sic etiam, quando Clientibus, (eo quod Pro-
tectoris sui fideles sint & permanere debeant Cli-
entes) ea inscriptio tribuitur, illa ad Jurisdic-
tionem non extenditur, & æque minus præjudicat,
atque Protectori vnserem Gnedigen Herren / scribe-
re libertati officit. Ziegler. *communium conclus. 1. §.*
Landsassii numero ducentesimo primo, relatus per D.
Hepingk *disputat. de Jure Advocat. conclus. 49. lit.*
B. ad fin.

Denique nihil roboris confert, pro sustinenda af-
firmante sententia, quod olim Advocati Monasterio-
rum omnimodam habuerint, atque exercuerint Juris-
dictionem in subditos Monasteriorum, quia, ut in hoc
allegati auctores affirmant, intercapedine temporum
magna eo in genere mutatio intercessit: quare non pro-
cedit argumentum † ab eo, quod olim fuit, ad id
quod nunc viget, *l. qui res. 98. §. arcem. Digest. de so-*
lut. Hieronym. de Laurent. decis. 145. numer. 16. ad
fin. ubi ex Marone subjicit

Responsio
ad ulti-
mam dubi-
tandira-
tionem.

— fuit illium & ingens
— Gloria Tencrorum, &c.

Dn. Andr. Knichen. *de vestitur. pactio. capit. 2. nu-*
mer. 50. lib. 2.

Porro his ita † objectionum repagulis sufficien-
ter remotis, prædicta negativa pars ampliatur
deo vera esse, ut protectio nedum aliquam Jurisdi-
ctionem tribuat, sed eandem etiam, ante suscep-
tam Advocatiam nunquam competiisse Protectori-
bus in Clientes arguat, Christophor. Besold. *dis-*
sert. de Jure foederum capite quinto, numero 12.
Theodo. Reinkingk. de Regim. sac. & Eccles. libro
1. clas. 5. capit. 3. numer. 30. & nominatim ampliatio-
nem hanc suggerens Zach. Victor. disputat. de causis
exemption. conclus. 20. ubi in scholiis ibidem annexis,
ait Protectionem, quæ peculiaribus pactis impetrata
fuit evidens potius signum esse non Jurisdictionis, pro-
ut idem consulendo subtiliter innuit Natta *consilio 636*
numer. 1.

Ampliatio
nes decisa
quæstionis.
Ampliatio

Hunc in modum Wilhelm. Kyriander Syndi-
cus Trevirensis in commentario de Origine & sta-
tu ejusdem antiquissimæ Civitatis *par. 17. fol. 230.*
probare intendit Treverim esse Imperialem atque li-
beram

beram urbem, nec fuisse Pontificum suorum Imperio potestative subditam, ex eo quod Archiepiscopi annis amplius ducentis eandem in Protectione habuerint, annuamque pecuniam nomine Tutelæ, protectionis & patrocini, quod Civitati impenderunt, ab ipsa acceperint. Faciunt ad idem notata Regner. Sixtin. *conf. Marpurg. Tom. 3. conf. 8. numer. 45.* ubi testatur ubi-
 481 que consuetudine receptum esse, † ut ii tantum, in quos Jurisdictio non competit, non etiam ii, qui potestati ac Imperio subiecti sunt, in protectionem recipiantur.

482 Qua in re tamen nos ab † eo plane dissentimus & contrarium servari, exemplis atque auctoritatibus *supra Cap. VIII.* luculenter demonstravimus.

Quemadmodum igitur fœderum pactiones, quas Civitates cum aliis ineunt, argumento sunt easdem esse liberas, ac nemini, excepto Imperatore, subiectas, ut eleganter probat Jacob. Wernh. Kyllinger. *de Ganerb. Castro. discurs. 15. numer. 41.* ubi tradit Jus fœdera
 483 † ineundi pro necessaria consequentia immedietatis habitum fuisse, cujus rei exemplum præbet insigne Caroli IV. Imper. tum Regis adhuc Romanorum, datum Civitati Fridbergensi Anno 1349. Diploma, quod ibi subjicit integrum, & docuit Cujacius *lib. 27. observ.*
 484 33. ubi arguit factas † cum aliis confœderationes libertatis signa esse, eo quod subditi alterius, nec arma tangere, nec fœdus pangere audent. *Laudens. de confœderat. numer. 20.* Ruland. *de Commissar. part. 4. libro 2. capit. 3. numer. 1.* ubi asserit nullas Civitates, quæ superiorem agnoscunt facere posse fœdera juxta Bartol. *in l. final. numer. 10. de colleg. illicit.* Franc. Marc. *decis. 364. part. 1.* Bald. & Dd. *in capit. 1. §. conventicula de pace jurament. firm.*

485 Et si subditi, † cum Domino fœdera ineunt, ipsius jurisdictioni non eximuntur sed videntur se ad insolita adstringere, ad quæ alias non tenentur, ut notatum in causa Meyns contra Erfurt / Gilman. *tom. 1. symphor. part. 1. tit. 2. vot. 1.* Sic etiam ex inito cum alieno principe Advocatiæ contractu, conjicitur, in Clientelam receptos nullo prius jurisdictionis nexu, Protectoribus obstrictos fuisse.

486 Secundo extenditur hæc assertio, † ut Jus Protectionis nullam conferat Jurisdictionem, etiamsi constaret ex Protectionis instrumento, quod Clientes se Patronorum Jurisdictioni subjecerint, si illa alteri forsitan competisset, id quod in primis consideratum fuit in causa secundæ conventionis Meyns contra Erfurt / ut patet ex Gylmann. *1. symphorem. part. 1. tit. 2. numer. 141.* ubi ponderat, † non licere subditis contractum ullum facere, in præjudicium Domini sui, per Bald. *in l. debitorum Codic. de pact. in l. si unus. §. ante omnia. Digest. eod. Socin. Jun. conf. 1. numer. 66. volum. 4.* Natta *conf. 160. numer. 28. & conf. 309. numer. 3.* Roland. *conf. 29. numer. 16. vol. 1.* ex coque concludit, Erfordienfes Reos pactis suis cum Ducibus Saxoniz initis, Archiepiscopo Moguntino Actori præjudicare non potuisse, cum protectio Reorum, ad Archiepiscopi tanquam veri atque unici Domini, officium spectet, *l. illicitas. §. ne potentiores, de offici. presid.* Boer. *decis. 304. numer. 6.* Roland. *conf. 18. numer. 28. vol. 3.* Quæ protectio dictis pactis, non sine contemptu Archiepiscopi, absque ejus consensu, in alios translata fuerat, ideoque pronunciatum est, daß Reis nicht gebühret / noch gestemmet habe / so viel die Stadt E. dero Burger vñnd Einwohner belangt / die Chur. vñnd Fürsten zu Sachsen zu Erbschirmherren aufzunehmen / vñnd sich ermelter Stadt / auch Burger vñnd Inwohner halber / mit einigen Diensten / Folge / Schirm Gelt-

vñnd andern in actis angezogener massen zuverpflichten vñnd zuverschreiben / etc.

Ex quo inferitur, quod tali casu præstita † à subdi-
 488 tis alieno Protectori obedientia, Domino in possessione constituto præjudicare non possit. post Specul. Mascard. *conclus. 1397. numero 23. & conclus. 1117. numero 2. per l. si coloni Cod. de agr. & cens.* Natta *conf. 636. numero 60. & sequent.* Menoch. *conf. 437. numero 31.* † ideoque subditos capi, & ad obedientiam
 489 Domini, à cujus obedientia se de facto subtrahere, vindicari posse, arg. *l. genera. i. C. de decur. respondit.* Bald. *conf. 135. numer. 2. vol. 5.* quem referendo sequitur Thom. Michael. *disput. de Jurisdic. thes. 66.* id etiam patet per rationem, † quod factum cuique suum
 490 nocere debeat, nec alicujus conditio per alium deterior fieri possit, *l. factum. ff. de reg. jur. l. si cui. §. iisdem ff. de accusat. c. cum super. de re judic. c. cum dilectos. de fide instrument.* & cum hoc in quibuslibet aliis locum habeat, certe multo minus licet, † iis, qui alicujus Jurisdictioni ac Imperio subiecti sunt, ei per suum factum
 491 & alium magistratum recipiendo obesse, & præjudicium parere, arg. *l. nec ex vera C. de acquir. poss. & arg. cap. licet universis, & ibi gloss. de testib.* Bernhard. Greva. *pract. conclus. lib. 2. conclus. 54. num. 2.* Ibi: quod utique intelligendum sine præjudicio tertii, Jura superioritatis habentis, nec consentientis.

Tertio ampliatur hæc doctrina, † quo ad negatio-
 492 nem Jurisdictionis, ut procedat tam in universali protectione, quam in personali. † Tametsi enim Cæsar
 493 ipse in clientelam suam peculiariter aliquem & ejus bona recipiat, & de hac re privilegium largiatur, daß er seine Kinder / Erben vñnd Erbens Erben in der Keyser. Mayest. etc. vñnd des Heyligen Reichs Schutz vñnd Schirm seyn sollen / tamen mediata Jurisdictioni ordinariæ inferioris Magistratus, cui alioquin hujusmodi personæ & bona subiecta sunt, non derogatur, nec ullum adfertur præjudicium, ut ostendit Andr. Gail. *lib. 2. ob 54. numer. 7.* Sixtin. *de Regal. lib. 2. capit. 14. numer. 105. & 106.* Martin. Rumelin. *ad Aur. Bull. dissert. 5. conclus. 9. part. 2. per text. in c. recepimus. de privileg.* Vital. de Campan. *in tract. clausular. clausula quatenus rite & recte, numer. 2.* Regner. Sixtin. ubi *supra, & d. conf. 8. numer. 107.* Concordat etiam text. *in c. ex parte. de privileg.* ubi habetur, quod singularis † etiam persona, siue sit Clericus, siue Laicus, recipi pos-
 494 sit sub protectione, nec receptus eximatur à Jurisdictione sui superioris.

Quarto ampliatur decisio nostra, † ut Advocati-
 495 tia multo minus principalem aliquam superioritatem inferat, asseverante inter modernissimos doctissi-
 496 mo Dn. Besoldo *dissert. de Jure Imp. Civitatum numero 12. & de Jure fœderum c. 5. numer. 12.* ubi scribit Advocatia seu Jure Clientelari, Territorii Jurisdictionem non probari, sicut & ante illum in terminis hanc extensionem firmavit Rutger. Ruland. *lib. 2. de Interrogat. capit. 3. numer. 12.* ubi uterque scribit, ex Jure Protectionis seu Advocatiæ Schutz vñnd Schirmgerechtigkeit / die Landesfürstliche Obrigkeit non induci, etiamsi Protectores dicantur die Obriste vel etiam Erbschirmherren / ideoque Dominos pro talibus susceptis in Camera supplicare non posse, ut in causa Ingelheim contra Pfalz & in causa Königstein contra Jsenberg observatum esse, *ibidem* testatum facit.

Quin & ante hos Germanos Auctores, eandem ampliationem homo Italus in notam sumpsit Joann. Vincent. Honded. *consilio 13. numero 57. ibi:* minusque talis receptio superioritatem aliquam ostendit;

dit. vol. 1. quam & alii maximi nominis Jurisconsulti sequuntur, quorum in numero, inprimis reperiuntur Andr. Knich, *comment. de Sax. non provoc. Jur. verb. Ducum Saxon. cap. 5. num. 501.* ubi conqueritur, Jus Protectionis, non adactus Jurisdictionales tantum, verum etiam ad ea, quæ superioritatem concernunt, plus æquo extendi, Christ. Wintzl. *in synops. de collect. observ. 21.* ubi dicit, Advocatum Jus aliquod superioritatis vel collectarum non posse attribui, quamvis ad superioritatem lubrica sit via, & plus æquo tum quæstu extendatur. Eandem ampliationem confirmat Maullius *tract. de Homag. Tit. 11. numero 13.* ubi eleganter tradit, cum Jus Advocatiæ, ut dictum est, neque Jurisdictionem neque dominium tribuat, ex eo nullam enim superioritatem inferri posse, sive Advocatia simplex sit, sive adjunctam habeat administrationis inspectionem, ex traditione Decian. *consil. 58. numer. 122. vol. 1.* Castrensi. *consil. 363. numer. 3. vers. verba autem alia Socin. consil. 74. nu. 7. vol. 1.* Nattæ *consil. 636. num. 1.* Eandem extensionem corroborat Petr. Frider. Mindan. *de Process. Cameral. libr. 2. capit. 36. numer. 16.* ubi dicit Jus Protectionis nec dominium, nec superioritatem, nec Jurisdictionem, nec merum vel mixtum Imperium importare.

Ampliatio v. Quinto præmissam extendendo traditionem affirmamus, Advocatiam † non tribuere Jurisdictionem in clientes, tametsi illi in protectorum territorio domicilium habeant, quales sunt coloni illi, qui mere sub aliorum protectione existunt, nullo tamen homagii sacramento loci Domino obstricti, summa sub libertate, exigui duntaxat annui honorarii pensionem, prædia sua possident, de quibus alio loco complura diximus.

Prædicta tamen extensio in illis terminis exaudienda est, ubi de pactitia externorum protectione agitur, secus autem quando de Dominorum territorialium defensione loquimur, id quod *infra sub n. 523.* manifestius edocuiamus.

Ratio ampliationis. 497 Ratio autem propositæ ampliationis hæc est, † quod Jurisdictio non detur, nisi in subditum, ut probatur *ex leg. fin. Codic. de Jurisdic. Angel. consilio 217. Gylman. symphor. tom. 1. p. 2. tit. 6. vol. 1. numero 24.*

498 Subditum autem nec census, † nec origo, nec delictum, nec contractus, nec fori competentia, nec (quod tanquam generale & tralatitium apud omnes fere obtinuit) domicilium, multo minus servitus personalis ad præstandas angarias, & similes operas serviles, ut Grondienste / imo ne quidem jus mancipii siue proprietatis hominum die Leibeysgenschafft: sed sola Jurisdictio, vi Magistratus & superioritatis competens faciat, ut eleganter demonstrat Petr. Frider. Mindan. *de Mandat. libro 2. cap. 46. num. 5. & sequent. & eund. secutus magni nominis Jurisconsultus Frid. Pruckman, tom. 1. conf. 27. n. 56. & 64.*

499 Et si enim domicilium à simplici domus † possessione distinguamus. (Nam sola † domus possessio, quæ in aliena Civitate comparatur, domicilium non facit, *l. libertus. 17. §. sola 13. ad municip. l. domicilium 20. eodem*) & ad locum referamus, † ubi quis larem, rerumque ac fortunarum suarum summam constituit: unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet, unde cum profectus est, peregrinari videtur, quod si rediit, peregrinari destitit, *l. cives. 7. C. de incol. libr. 10. tit. 39.* Tamen in aliqua Civitate, provincia, aut loco domicilium quis rerumque summam habere potest, sine subjectione, qua dominum loci recognoscat; ita † vasallus,

vel Emphyteuta, aut fructuarius, domicilium habere potest in terra proprietarii, & nihil tamen minus quam ei subditus esse: Eleganter Thom. Mich. *de Jurisdic. conclus. 58. in notis lit. E.* ubi tradit, si quis ex Imperii Statibus domicilium in alterius Judicis territorium transtulerit, non continuo se ejus Jurisdictioni subjecisse, ne alioqui nobilissima personæ qualitas immediate Imperio subiecta, à domicilio, re mediata viliori obfuscetur. Ita personæ † Ecclesiasticæ hinc inde in Civitatibus rerum suarum summam & domicilium habent, neque tamen subditi sunt Civitatis, sicut alii cives: unde inconsiderate ex solo domicilio subjectionem æstimant Dd. notante Frider. Mindan. *d. capit. 46. numero 5.*

Hiscæ ampliationibus expeditis, quia rursus in liberos istos homines, sub suavissimo patrocinii jugo, sua placide libertate gaudentes incidimus, non immerito quis dubitare posset, † si ejusmodi nullius Domini jurisdictionem agnoscentes clientuli gravius delinquant, quis eos punire debeat?

Nullam equidem plectendi eos facultatem Protectoribus eorundem competere, inde inferendum videtur, quod tales homines duntaxat sub protectione Domini territorialis existant, quæ nullam ipsi in eos Jurisdictionem tribuit, & consequenter non sint subditi, & in non subditum, ut ex Gylman. supra deduximus, nulla quoque exerceri debeat Jurisdictio aut coercitio, quorum consideratione Domino territorii, in quo liberi isti Agricola habitant, omnis etiam ob delictum commissum, in homines illos animadversio adempta videtur.

Verum hac ratione non obstante, Jure & consuetudine receptum est, Clientes illos quantumvis Freye Schussverwanten à Principe seu magistratu illo, in cujus ditione prædia eorum sita sunt, suppliciis ac pœnis omnino constringi ac mulctari posse, quia tralatitium est, † quemlibet & sic etiam non subditum à territorii Domino, ob commissum delictum, si in loco reperiatur, puniri posse.

Authentic. qua in provincia Codic. ubi de crimin. ag. oport. & ibi Bald. numer. 2. Salicet. nu. 4. ubi scribit habentem privilegium, ne sub certo Judice conveniri possit, illud perdere in loco delicti. Martin. Rümelin. *ad Aur. Bull. Car. 4. dissert. 8. conclus. 2.* ubi tradit delinquentem in alterius Principis vel status territorio etiam non obstante exemptionis privilegio puniri posse, eleganter id ipsum explicat Marq. Freher. *in Comment. de Testament. Tutel. curaque Elector. capite 12.* Adrian. Gylman. *libro 2. decisio. 54. nume. 87. & 89.* ubi ex Jalone *in l. ult. numer. 52. versicul. secundo principaliter. Digest. de Constitut. Princip.* refert, quod habentes privilegium fori, nihilominus in loco delicti conveniri possint, ne scilicet sub prætextu exemptionis flagitiorum crescat, auctoritas vel publica vacillet utilitas *l. 2. cap. de privileg. scholar. libr. 12.*

Nam & Reipublicæ interest, ne delicta maneant impunita, & forum † quis non modo ratione originis ac contractus, sed & propter maleficium sortitur, ideo † delictum Jurisdictionem in delinquentem etiam tribuit ei, qui eam alias non haberet, *cap. licet ratione. de foro compet. cap. Romana. §. contrahentes. eodem tit. in 6. gloss. notab. in capite 1. de rapt. Gail. de pignorat. capit. 3. numer. 11. & capit. 14. numero 3. & 4. & capite 15. numero 2. & 3. & tracta. de arrest. ca. 7 numer. 12. Gylman. tom. 2. symphorem. part. 2. vol. 4. numer. 36.*

Quin imo † ratione criminis quis adeo in loco

Liberi Clientuli nullius Jurisdictionem agnoscentes, si gravius delinquant, an à protectoribus suis puniri possint.

Ratio dubia tandi pro Negativa.

Decisio Affirmativa.

Ratio decisiva.

506

507

508

co criminis perpetrati forum sortitur, ut ibidem puniri possit delinquens, licet domicilium alibi habeat, l. 1. *Authent. qua in provincia Codic. ubi de crimin. agi oport.* *Novell. constitut. 69. tit. 24. cap. 1. collat. 5. l. si cui. §. fin. ff. de accusat. l. 3. Digest. de offic. pref. l. non est dubium. 11. ubi Gothofred. in not. ff. de custod. reor. l. à Divo Pio. 15. §. 1. Digest. de rejudicat. atque ita omnes Doctores sentire in l. solent. 7. ff. de custod. eor. ex Covarru. pract. quest. capit. 11. numer. 3. refert Vultæi. libro 2. jurisprudent. Roman. c. 1. vers. actor autem in not.*

509 Nec potest reus excipere forum judicis, in cujus territorio deliquit, Gothofred. ad d. *Novell. const. 96. tit. 23. c. 1.*

510 Cujus rei ratio assignari potest, quod Respublica illa, in cujus territorio delictum perpetratum est, speciali injuria sit affecta, & Magistratus loci delicti vehementer læsus & offensus, utpote, cui provinciam malis hominibus purgare ex officio incumbit. l. 3. in fin. l. congruit. 13. in princip. *Digest. de offic. prefid. Novell. constitut. 17. capit. 2. tit. 4. de mand. princip. collat. 3. cap. facta sunt leges, distin. 4. & ideo par est, ut ab his judicibus publica fiat vindicta, & satisfactio Reipublic. læsæ, leg. 7. in fin. Digest. de captiv. Novell. constitut. 8. tit. 2. ut jud. sine quoquo suffrag. capit. 12. collat. 2.*

511 Cæterum et extensa hætenus decisio de Jurisdictione nonnullas etiam recipit moderationes, seu Limitatio- nes ad decifionem.

512 Primum enim præmissa decisio fallit, et in Advocatia legali, quam lex Imperatori, aliisque Magistratibus defert, Cæsar enim, tanquam summus Protector et in Civitates & Monasteria in tutelam suscepta omnem habet superioritatem atque Imperium, quia Imperator est Dominus totius orbis Romani quoad protectionem & Jurisdictionem, ut loquuntur Doctores per text. in vulgatissim. & læpius allegata l. deprecatio. *Digest. ad leg. Rhod. de jact. & Doctores similiterque gloss. 1. in procem. Digestorum in verb. sanctionem & ibi late per Bartol. col. 1. & 2. text. in cap. Adrian distin. 63. ca. quo jure. distin. 80. cap. funerum 12. questio. 1. Abb. in ca. significasti. not. 2. de præscript. Matth. Wessenbec. consilio 123. numer. 12. vol. 3.*

513 ubi dicit, cum Imperator, et quoad Jurisdictionem & protectionem Imperii, sit supremus Dominus omnium, non solum de Jure communi, sed etiam unanimi Statuum Imperii consensu, ideo neminem et Jurisdictionem universalem Cæsaris ulla exceptione elidere aut declinare posse, Borcholt. de feud. capit. 4. numer. 23. & cap. 5. numer. 23. Carol. Tapia. in Rubric. *Digest. de constit. princip. capit. 1. num. 8. Hieronym. à Monte. tracta. fin. regund. capite 96. n. 9. ibi, omnia in regno existentia sub Regis Jurisdictione & protectione.*

Ratio autem prædictorum inde patet quod Imperatoris potestas et cui omnes subjacemus, potissimum in administratione, protectione & Juredicundo occupatur, arg. l. qui fundum. 7. §. si tutor. *Digest. pro empt. l. unic. ibi Regimentis Reipublic. ubi Bartol. ff. de offic. pref. prat. Thom. Michael. disp. de jurisdictione. thes. 14. lit. b. & alii quos alibi ad hanc rem copiose allegavimus.*

Limitatio II. Deinde ex iis, quæ paulo ante ad Augustini Be-roi verba, respondimus, prædicta nostra decisio se-

516 cundo loco potest limitari, in iis, qui forte et sententia gravati sese protectioni superioris subjiciunt, quia talis illorum subjectio Protectoribus Jurisdictionem in eosdem tribuit, juxta gloss. in cap. ad audientiam. Extr. de Appellationibus, quia submittens se & sua sub protectione Papæ, intelligitur appellare, licet verbum, Appello, non expresserit, d. cap.

ad audiendam. de appell. et Unde primo notandum, 517 quod ubi ad certum actum explicandum, non est præfixa certa forma verborum, sufficiunt quæcunque verba æquipollentia ad effectum illius rei, licet non exprimantur verba conformia, quia non refert, quid ex æquipollentibus proferatur, ut in d. o. ad audientiam. & in c. pen. de sent. excomm. ubi excommunicatio potest proferri per verbum, excommunico, vel per alia verba æquipollentia, nam verba deserviunt intentioni, non econtra, ut in cap. in his. de verb. signif. secus autem foret, ubi certa forma verborum esset de forma. l. 1. *Digest. de verbor. oblig. & ibi not.*

et Sic submittens se & sua sub protectione superioris & appellare æquiparantur, & paria sunt appellare & submittere se sub protectione superioris Judicis, et intellige si in submissione ejusmodi sub protectione superioris observentur & exprimantur alia, quæ requiruntur in appellatione: & ex quibus mens & intentio appellantis percipi possit. et Ideo si quis in judicio ante sententiam vellet appellare, & dicere, submitto me sub protectione superioris Judicis, deberet exprimere causam gravaminis, cap. ut debitus, de appell. & Apostolos petere. ut capite 1. de appellat. in 6. Servatis igitur necessariis in appellatione, non referret dicere, appello, vel, si dicat, submitto me protectioni superioris, sive appelletur in judicio, sive extra judicium, dummodo serventur illa, quæ sunt necessaria ad illam appellationem, & ita concludunt Doctores in d. cap. ad audientiam. Cornel. Brederod. tract. de Appellationibus. part. 1. tit. 21. §. item submittens se.

Ratio competentis hoc casu et Protectorum Jurisdictionis manifesta liquescit ex eo, quod cum appellationis inter cæteros hic unus sit effectus, ut appellans eximatur à Jurisdictione Judicis, à quo provocavit, & transeat in jurisdictionem & protectionem ejus, ad quem appellavit, argumen. cap. directa. & cap. dilectis. de Appellat. Ideo etiam taliter sese protectioni submittens in provocati Judicis Jurisdictionem, quoad causam appellatam, transit.

Unde cum hæc subjectio habeat vim & effectum appellationis: consequens est, ut sicuti, formali appellatione interposita, Judicis, à quo provocatum est, Jurisdictio suspenditur, ideoque in causa Judex à quo, suspendere debeat, cap. si à judice, de Appellat. in 6. ult. §. fin. autem C. de appell.

Itaque quoque in proposito et facta hac subjectio quicquid Judex post seu contra illam adversus subjicientem facit, non teneat, sed pro attentatis habeatur Joan Wammes. tract. de appell. ad c. ad audientiam. 34. n. 4.

Verum hæc de protectione quæ per appellationis viam consuevit fieri, tanquam extra instituti nostri metas, breviter hoc loco attigisse sufficiat.

Tertiam moderationem recipit asserta decisio ut non procedat et in superiori Principum Advocatia, territorii Jure radicata, in Landtsfürstlichem Schuß / tradente nuncupatim Andr. Knichen. in Epos. Dauthin. section. 5. numer. 181. quia illa semper annexam habet Jurisdictionem, ex superioritatis Jure regio, quod Principi ratione territorii competit, profluentem leg. 1. §. cum urbem. *Digest. de offic. pref. urb. l. fin. versic. tamen hos. C. ubi & apud quem. Bartol. consilio quinquagesimo nono, numero primo, §. praterea. Meichsner. tit. 2. libro secundo, decisio. 3. numer. 4. & sequent. quod non ineleganter firmat Theod. Reinkingk de Regim. sacul. & Eccles.*

elef. libr. 3. class. 5. capit. 3. numer. 32. & 33. adseverans: Si quis tanquam Dominus & superior, intra proprios territorii sui fines, alicui protectionem & Clientelam promittat, & præstet adversus quemcunque, tunc usu & moribus Advocatiam illam ad superioritatis Jus referri, ut post Andr. Knichen. & alios scribit Joan. Gædd. *in respons. Jur. de restit. Baron. Vallend. n. 297.*

524 Jus enim † superioritatis die *Landes. Fürstliche Obrigkeit* nihil est aliud, quam protectio defensionis Jurisdictionis, seu gubernationis territorii universalis competens secundum glos. *in proem. Digestorum ad verb. Sanctionem & ibi per Bartol. col. 1. & 2. Mandell. consilio 62. numer. 40. vers. nam superioritas. & cons. 64. num. 99. Thom. Mich. de Jurisdic. thes. 44. lit. d.*

Quarto fallit supradictum de Jurisdictione dogma à nobis traditum † in Jure præscripto, ut, si ex usu longævo, seu præscriptione, Jurisdictio Advocatiæ adhæreat, vel eidem annexa reperiatur: Nam, licet ex vi sua, Protectionis Jus (ut ad nauicam ferme antea probavimus,) nullam tribuat Jurisdictionem: tamen id non procedit, si Advocatus Jurisdictionem in Clientes aliquam, sive criminalem sive civilem, præscripsit, nominatim hanc explicationem firmantibus Domin. Henri. à Rosenthal. *tract. feud. capit. 4. conclus. 14. numer. 4. lit. d. Bernard. Grevæ. ad observ. Gailii. libro 2. conclus. 54. numer. 2.* Ubi tamen addit, hoc intelligendum esse sine præjudicio tertii, Jura superioritatis habentis, nec consentientis quibus noviter stipulatur Jacob. Synz. *disputat. de Jure protect. conclus. 21.* ubi defendit pacto vel usu longævo Jurisdictionem simul cum Clientela in Patrono concurrere posse, per ea quæ dixerit Bartol. *consilio 59. libr. 1.* idque in Clientelis Collegiorum & Domuum Religiosarum potissimum magisque receptum esse putat, ea de causa quod ibi Advocatis olim protectionis nomine Jus inter subditos pro Abbatibus dicere permissum fuerit, quo de nos *in subsequenti XV. Cap.* diximus.

Hanc insuper fallentiam approbat Becht. *ad finem venustissim. sua disputat. de Securitate cap. 10. ibi: Qualis vero cunque sit Advocatia ex vi sua, nisi speciale accedat pactum, aut, qua hujus loco est, præscriptio, Jurisdictionem nullam tribuit.* Tob. Paurmeister, *ubi supra.*

526 Quinto limitatur regula prædicta † in Clientibus incolis, proprie tamen, juxta modum *supra num. 212.* designatum, sumptis, qui domicilium in Protectoris territorio perpetuum quasi ac fixum habent. Nam talis protectio cum incolatu utique tribuit Jurisdictionem Protectori in tales Clientes.

Qualiscunque enim sive ordinaria sive extraordinaria protectio, intra proprios defendentis territorii fines subditis præstetur, ea usu & moribus ad superioritatis Jura refertur, Gædd. *in respons. Jur. de restit. Baron. in Vallend. n. 297.*

527 Ratio autem hujus limitationis inde patet, quod domicilium Jurisdictioni provinciali habitantes sub- jiciat glos. *in clem. unic. §. eisdem. verb. subditos in fin. de foro competen.* ubi eam sequitur & commendat Imol. Anchar. *in cap. Roman. §. contrahentes. eodem tit. in 6. Bald. l. 1. numer. 13. Codic. de summ. Trin. atque in inhabitantem Domino loci passivam tribuit Jurisdictionem, Cacher. consilio nono, numer. 18. Menoch. consilio 1000. numer. 23. libro 11. Honded. consil. vol. 1. Gail. de Pignorat. observ. 15. numer. 7. & sequent. Meichsner. decision. 9. numer. 11. libro 1. Tom. 2. Rosenthal. de feud. capit. 6. conclus. 85. numer. 9. lit. M.*

ad hoc plurimos allegans. Hinc est quod ratione domicilii subjiciatur quis legibus ibi Dominatis, quia sit quasi civis, Grammat. *cons. crimin. 27. numer. 31. Menoch. consilio 692. numer. 3.* multos citat Tiracuell. *de retract. consanguin. §. 9. gloss. 2. num. 22. Surd. consilio 313. numero 66. Gail. de pignorat. capite 15. num. 7. & obs. 35. num. 2. Coler. de process. execut. part. 2. capit. 1. numer. 22.*

Deinde etiam limitatio hæc ex eo roboratur, † quod tales Clientes habeantur loco subditorum: † Subditi enim sunt & dicuntur, qui domicilium in territorio alicujus habent, & quorum possessio ac domicilium alicujus ditione circumscribitur, *d. gloss. in clemens. unic. verb. subditus. & cap. proposuisti. 19.* ubi Panormitan. *in 1. notab. Extr. eodem tit. de foro compet. text. in l. 3. & sequent. Digest. ad municip. Georg. Schonborn. Politic. libro 3. capit. 34. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de Institut. §. 1. verb. & sur les hommes. Welenbec. consilio 170. numer. 10. vol. 4. † eoque à talibus tanquam subditis juramentum asscurationis exigi potest. Jacob. in tract. de feud. verb. qui quidem investiti. numer. 9. & tit. de homag. numer. 32. per c. unic. §. vassalli. ubi Alvar. & Matth. de Afflic. ad verb. ut cives. de pace Constant. Welenbec. d. consilio 170. numer. 11.*

Cæterum eadem limitatio exemplificatur optime in Judæis Clientibus, qui sub Dominorum suorum Protectorum Jurisdictione larem foveant: Si- ve enim in ordinaria sive extraordinaria recipien- tium in protectione seu Salvaguardia eos esse dica- mus, semper tamen Jurisdictionem (quod specia- le est) protectio habebit concomitantem, per ea quæ *inferius* etiam de Judæis captis per mandata ex constituit. Pignorationis relaxandis, *sub numer. 547.* diximus.

Sexto limitatur conclusio nostra, † quod licet per Jus protectionis nulla in protectorem transeat Jurisdictio, per singulare tamen inter Clientes li- beros & Patronum, interveniens pactum Jurisdic- tionem Advocatiæ accedere posse, negandum non est, uti post Rosenthal. *de Feud. capite 4. conclus. 14. numer. 4. lit. D.* ex Raudens. notat Grevæus *pract. conclus. ad Gail. 2. conclus. 54. numer. 2. Knich. de Saxon. non prov. Jur. capit. 5. numer. 563. & post Zabarell. tradit Wehner. pract. observ. voce Bogthey. D. Hepingk. de Jur. protect. conclus. 50. in notis ad lit. C.* Nihil † siquidem impedit, quo minus Advocato in Clientes ratione negotiorum ipsam protectionem concernentium, vel sub certo modo, singularis quædam & determinata tribuatur & permittatur Ju- risdictio, ad quod sunt text. notab. *in l. 2. Digest. de Jure immunit. text. in l. non dubito §. liber autem popu- lus. Digest. de capt. & postlimin. revers. & l. quasitum. §. idem respondit. vers. Denique Neratius. ff. de fund. instru- cto leg. ibique gloss. verb. non potest. Menoch. consilio 32. numer. 58. & sequent. Decian. resp. 18 numer. 120. & seq. vol. 1. Dn. Sebastian. Dietherich. dissert. de Advocat. thes. 17. Joan. Georg. Bechr. disput. de securit. in fin. capit. 10. §. qualiscunque vero Advocatia, ibi, nisi speciale ac- cedat pactum, &c.*

Quando enim † civitas libera, vel Clientes nul- li alias subjecti, (per Clientes enim alicui subje- ctos in præjudicium Domini sui superioritatis Ju- ra in eosdem habentis, ejusmodi pactum fieri non posset) in constituenda protectionis conventio- ne expresseverunt aliqua, in quibus sese certis pa- ctis ac Capitulis Jurisdictioni patronorum subjece- runt; tunc, licet in cæteris nullum protectoribus in eos Imperium vel Jurisdictio competat, in ex- pressis tamen eorum Jurisdictioni subesse intelli- guntur,

guntur, ut in terminis tradit Socin. *consilio* 7. *Incip. nunc quasitorum.col.3.part.1.* per notat. in *d.l. quasitum. §. idem respondit. Digest. de fund. instruct. leg. §. l. cum de Lanionis. §. cui fundus.eodem tit. §. l. cum ita. circa fin. Digest. de condition. §. demonstrationibus Paris. consilio 16. numer. 25. vol. 4. pulchre Roland. à Vall. consilio. 1. numer. 45. vol. 2. Cravett. consilio 241. col. 7. vol. 2.*

534 Andr. Gail. libro 2. observ. numero 10. † ubi dicit, in hac materia protectionis & Clientelæ singulariter observandum, castrum vel Civitatem certis pactis & conditionibus alicui Principi vel alteri Civitatis subjectam, solum subditam censi, quoad illa pacta & expressas condiciones: in reliquis autem liberam permanere, subdens ibidem. In Germania nonnullas tales esse Civitates, quæ certa lege & conventiono superiorem agnoscant, & extra pacta conventa, sua placide fruuntur libertate.

535 Declarationis hujus ætiologia est, † quod quælibet conventio suis præcis titulis claudatur, *leg. quicquid adstringenda. Digest. de verb. obligat. l. si unus. §. an omnia. Digest. de pact. & Jurisdictio limitata ac*

super certis tantum pactis & conditionibus fundata, limitatum producat effectum, nec ultra pacta in conventionibus & contractibus expressa extendantur, *Dec. consilio 360. numer. 7. cum sequen. Socin. in l. si ex toto. ff. de legat. 1. Bald. in l. etiamsi numer. 7. C. de fur. dot. §. in l. executorem. num. 28. Cod. de execut. rei jud.*

537 Unde dicimus, † quod rerum præscriptio actionum præcisam descriptionem designet, *leg. 1. §. hoc interdictum. ff. de sententiis.* In † hujusmodi enim

538 libertas, quoad non expressa, præsumitur. Bartol. *consilio 59. vers. concludendo ergo. Socin. d. l. si ex toto. vers. septima & ultima conclusio,* ubi proprie dicit, quod si castrum subjecit se superiori cum certis capitulis, censeatur subditum, quoad expressa, non autem quoad alia. Roland. à Vall. *d. consilio 1. numer. 48.*

Semper enim recurrendum est ad capitula protectionis initæ, & pacta inibi contenta, ubi si non reperitur expressum illud quod ad protectorum Jurisdictionem trahi possit, in eo Clientes non intelliguntur subjecti, ut est casus singularis in *d. l. non dubito. Digest. de captiv. quod ipsum expresse tenet. Bartol. in d. consilio quinquagesimo nono, numero secundum,* ubi concludit, † quod expressio aliquorum, in quibus castrum dicit, se nolle subijci Domino, declarat tacite, quod in aliis non expressis voluerit subijci per prædictam *l. quasitum. §. idem respondit. ff. de fund. instruct. leg. §. l. cum prator. ff. de judi. §. c. nonne. de præsumpt.*

Quo facit & illud, quod Paul. de Castr. sentit *consilio octuagesimo quinto, numer. 3. & sequent. part. prim. & consilio 292. numero secundo, eadem part. 1.*

540 Qui non sunt † simpliciter subditi sed comitativi, quoad quid, eos non vere dici subditos, & præterea circa ea quæ non continentur in pactis, haberi pro hominibus liberis. Socin. *consilio septuagesimo quarto, numer. 6. cum sequent. libro 1. & consilio 27. numer. 1. libro 3. Corne. consilio. 321. paulo ante fin. libro 4. ac probat Aymon. Cravett. cons. 905. numer. 1. & 2. tom. 5. Curt. Jun. cons. 124. num. 1. circa fin. Coler. cons. 33. num. 20.*

541 Septimus insuper casus quo Jurisdictio cum Jure † protectionis conjuncta reperitur, assignari potest ex Anton. Natt. *consilio 636. num. 95.* ubi scribit licet submittens se protectioni alicujus non transferat in suscipientem suam libertatem, nec Jurisdictionem aliquam, sed Protector defendendi Jus solum acquirat, ut submittens ab eo de Ju-

re & de facto, protegatur contra ipsum molestantes & turbantes, id tamen verum duntaxat esse, quando aliquis non est subditus, secus autem ubi recipitur, propriæ Jurisdictioni subjectus in protectionem specialem, quia tunc non eximitur à Jurisdictione suscipientis, cui subest, per text. sæpe allegatos *cap. ex parte & cap. recepimus Zach. Viotor. de causis exempt. conclus. 20.* Ubi in celebri causa disputatum esse innuit: An qui † Protectionis Jure alteri subiacet, exemptus ob id dici mereatur, an quod negative respondendum esse, ex iis quæ supra diximus, satis constat.

Et hæc hæcenus de Jurisdictione ac Imperio Protectorum in clientes,

Circa quantum porro effectum protectoris personam concernentem, qui Advocatiæ intuitu in eum redundare videtur, quæri potest: † An protectores pro suis Clientibus sententia gravatis appellare possint? *Prote- res an pro suis Clientibus ap- pellare possint.*

Et videtur, † quod sic. Quemadmodum enim se habent Tutores ad pupillos, ita se habent Protectores ad Clientes, cum maxima inter eos, ceu alibi probavimus, cognatio existat.

At vero † Tutores pro pupillis appellare posse constat ex textu *l. si bonam 11. ubi Dd. C. de administrat. tutor. vel curat. leg. 17. §. l. 24. in princ. l. 27. 28. Digest. de appell. ex l. 1. §. 14. ff. quando appellan. sit. l. 2. ff. si tutor vel curat. vel mag. creat. appell. Pet. Corn. Breder. tract. appellat. part. 1. capit. 14. verb. Tutor.* ubi dicit. Tutorem appellare nomine pupilli sui, prout omnes actus judiciales pro eo exercere debet & potest. Idem ergo videtur asserendum de Advocato seu Tutore Protectionis, &c.

Verum adducta † dubitandi ratione non attenda contrarium dicendum est, Advocatos nempe Tutelares pro suis Clientibus appellare non posse, Ita interminis decidit Rutger. Ruland. *de Commiss. p. 4. lib. 2. de Interrog. cap. 3. numer. 15.* asserens, ita observatum esse in causa Königstein contra Zsenburg / 21. Octob. Anno. 1560. *Decisio Negativa.*

Hæc tamen assertio limitatur in Clientibus incolis, uti sunt Judæi & similes, qui in Protectorum territoriis habitant, pro illis enim Advocatos fiduciarios appellare posse, nuperrime concludendo firmavit Bernh. Grevæus in suis ad Gail. *doctiss. Conclusionib. lib. 1. conclus. 125. consil. 1. nu. 2.* ubi conclusionem, quod Dominus pro suo Interesse adversus sententiam in subditum latam appellare possit, ita extendit, ut etiam eo casu, quando Judæus sub protectione illiusmet Domini degens condemnatus esset, procedat, dominum nempe pro Judæo appellandi Jus habere, sic dilucide etiam docet Jo. Wammes. *tract. appell. seu in repet. c. consuluit. 29. num. 4. Extr. de appell. ibi.* Cum igitur, inquit, & Judæi inter subditos sint, pro eis, si gravantur, Regi appellare permittendum est, † & quidem plerumque magis ob id, quod, ultra communem quam principes suis subditis debent defensionem, Judæi in speciali plerumque sint protectione seu, ut ajunt, Salvaguardia, ob tributum, quod ab eis passim accipiunt.

Et hæc quidem declaratio ampliatur, ut † protectores Judæorum pro iis non solum appellare sed etiam Mandata super constitutione pignorationis in Camera impetrare queant, ut nominatim in facti contingentia observavit Christ. Schwanman. *obser. pract. 67.* ubi ad quæstionem, An constitutio pignorationis ad Judæos extendenda sit, & num Judæi, als Schirmsverwanten/ sub nomine subditorum comprehendantur, affirmative respondet, & per majora Mandatum tali casu petatum decretum fuisse, attestatue, *ib. n. 3.*

Secundo præcedens etiam principalis decisio declaranda.

II. Limitatio decisio- nis.

claratur, ut licet regulariter Protectores pro Clienti-
 550 bus appellare non possint, † ii tamen adversus Ma-
 gistratum injuste in subditos Clientes lævitem Man-
 data sine clausula in Camera Imperiali extrahere que-
 ant, prout consulendo respondit Regner. Sixtin. *consil.*
Marpurg. tom. 3. consilio 8. numero 116. ubi dicit,
 posse Protectores juvare suos Clientes mandatis sine
 clausula contra suum Magistratum in Camera Imperi-
 ali ob nimiam ejus sævitiam impetrandis, cum ipsi
 † subditi etiam soli hujusmodi mandata contra Ma-
 gistratum suum obtinere queant, argum. text. in l.
fin. Codic. quemadmodum Civilia muner. indic. libro
 551 10. *Specul. tit. de exactor. numero 3.* dicens, subdi-
 tum Judicis † officium implorare posse, si à Do-
 mino insolitis servitiis gravetur. Idque non semel in
 Camera factum & praxi receptum esse constat, ex
 multis præjudiciis ejusdem Judicii, & id fieri pos-
 se, & talia mandata in Camera quandoque decer-
 ni, ostendit etiam Andr. Gail. *præf. obser. libro 1.*
capite 17. numero 1. ubi nonnullos casus addit, qui-
 bus talis sævitia & atrocitas exercetur, ob quam man-
 data sine clausula locum habent, & *ibidem numero 7.*
 ait, quod mandata sine clausula adversus Dominum
 & Magistratum, ob nimiam sævitiam ejus decernan-
 tur, procedere non solum, quando subditi de læ-
 vitia Domini conqueruntur, sed etiam si non conque-
 rantur, quia adeo favorabile est, ut subditi contra
 sævitiam Magistratus protegantur & defendantur,
 552 ut Juxta † ex officio etiam & sine imploratione ab
 iis facta providere debeat, ne indebite & plus æquo
 vexentur, l. *illicitas. §. ne potentiores. Digest. de offic.*
pres. Specul. §. 1. vers. judicialis privata. de denunci.
Guido Papa in decis. Parlam. Grat. decis. 62. Joan.
Faber in §. si. Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur.
Gramm. decis. 104. nu. 15. Valq. illustr. controvers. li-
bro 1. cap. 8. nu. 18.

His luculenter suffragatur Dn. Joan. Grimmius *con-*
silio 15. tom. 1. inter cons. Illustr. jurisconsultorum & A-
cadem. num. 3. ubi inquit, si quis Magistratus subditos
 velit spoliare, suisque privilegiis sine justa causa privare,
 Imperatorem, tanquam omnium supremum & directum
 Dominum vel Judicium Camera Imperialis, (quod to-
 tius Imperii vicem sustinet & repræsentat) mandatis
 pœnalibus ejusmodi sævitiam & crudelitatem etiam ex
 officio coercere posse, mandando Dominis sub pœna pecu-
 niaria vel indignationis Cæsarea Majestatis, vel banni
 aut amissionis Jurisdictionis, & feudi Imperialis, ne ini-
 que subditos tractent, sed benevole cum iis agant.

Quia tamen non facile omne id, quod à Magistra-
 tu adversus subditos exercetur, pro violentia reputa-
 553 tur, & Jura † Magistratui tuendæ Jurisdictionis &
 exigendæ obedientiæ causa, permittunt capturam &
 incarcerationem subditorum per textum in l. *consenta-*
neum. ubi gloss. *ad Verb. cogendum. Cod. quom. &*
quand. Judex. Bartol. in l. un. numer. 7. Digest. si quis
Jus dic. Bald. consilio 135. numer. 2. vol. 5. Thom. Mi-
chael. de Jurisdic. Thes. 66. in scholiis lit. e. ibi adeo-
que subditos capi, & ad obedientiam Domini, à cu-
jus obedientia se de pacto subtrahere, vindicari posse
&c. Matth. Wesenbec. consilio 33. numer. 17. & consil.
 554 49. *numer. 96. vol. 1.* item † pignorationem sive cap-
 turam pignorum. §. *fin. Institut. de satisd. tut. Chas-*
sanæ. ad consuet. Burgund. tit. de Justit. §. 7. vers. sim-
 555 *plex. numer. 8. Lud. Fachs. differ. Saxon. 39. seque-*
strationem possessionis vel fructuum. l. 1. §. jubet. ff. de
collat. bonor. cap. 1. & cap. fin. de prohibet. sequestr. Clem.
un. de sequestr. Wesenbec. in paratit. Si quis Jus di-
 556 *centi non obtemp. numer. 6. in fin. Ablationem alicu-*
cujus rei, donec pareatur. Jas. in l. quominus num. 100.
de flumin. Bald. in Authent. omnino C. ne uxor pro ma-

rit. Canonistæ in c. dilectus. de appell. nec non impositi-
onem mulctarum. l. 2. ff. si quis in Jus voc. l. ult. C. de
mod. mult. Jas. in l. unic. §. fin. num. 39. ff. si quis Jus di-
cent. non obtemp. Boss. præf. crim. tit. de mult. num. 8.
 & 17. ubi ait, mulctam esse unum ex remediis, ut inobe-
 dientes pareant. Wesenbec. *consilio 43. num. 98. vol. 1.*
 & † præcepto vel manu militari uti, Jason *in d. l. quo*
 558 *minus num. 100. ff. de fluminib. Chassan. ad consuet.*
Burgund. tit. de Instit. §. 5. num. 85. ut interim id ge-
 nus alia, quibus Magistratus Jurisdictionem suam exer-
 cet, taceantur. de quibus vide Wesenbec. *in paratit.*
Si quis Jus dicenti non obtemp. num. 6. in fin. Menoch.
consilio 230. num. 84. & sequent. & Thom. Michael. de
Jurisdic. thes. 149.

Proinde cum † Magistratus per pignorationem vel
 arrestum vel incarcerationem, vel mulctando vel alio
 simili modo aliquid facit adversus subditos, non præ-
 sumitur id facere per meram sævitiam, sed potius ob
 contumaciam vel similem causam, suam Jurisdic-
 tionem exercere. Regulariter enim pro Magistratu †
 560 (nisi alia conjectura sit in contrarium, ut si solitus
 sit aliquid injuste facere, Innocent. *in c. diversis*
numer. 3. de cleric. conjug. Alciat. in 3. reg. princip.
presumpt. 16. numero 6.) militat Juris præsumptio,
 quod non facile abutatur suo officio, nec offendere
 censeatur, qui Jure dominicæ potestatis utitur text.
in c. in presentia de renunciat. & in c. sicut nobis, de
sentent. & re Judic. text. not. in l. 2. ibi, quod non
arb. tramur Codic. de offic. civilium Judic. Alciat. d. præ-
sumpt. 10. † Eamque ob causam recte Andr. Gail.
 561 *d. observ. 17. numer. 6.* monet, ut mandata sine clau-
 sula adversus Magistratum & dominum decerni pos-
 sint, oportere singulas factorum circumstantias dili-
 genter examinari, ne subditi adversus Magistratum &
 Dominos armentur, & ad majorem inobedientiam fi-
 ducia mandatorum incitentur referente Regner. Sixt.
d. cons. 8. nu. 124.

Neque quicquam refragatur argumentum initio in
 contrarium à Tutore pupillari deductum.

Quia utrinque hic magna subest diversitatis ra-
 tio: † Nam cum alterius Protectioni subjecti abs-
 que protectorum suorum contradictione, omnimo-
 dam rerum suarum administrationem habeant. cap. si
 562 *quis 16. questio. 7. cap. quibusdam Extr. de pœnis, cum*
aliis supra adduct. ideo & forenses causas ac negotia
 ipsimet gerere & consequenter etiam appellare que-
 unt.

Quod secus est in pupillis; † qui ob ætatis imbe-
 563 cillitatem, ut alia negotia sua, per se ipsos gerere non
 possunt, l. 1. ff. de pact. l. generaliter. 2. *Digest. de ad-*
ministr. tutor. l. 1. ff. de muner. §. Impuberes. in princip.
Institut. de Attilian. Tutor. † Carent enim intelle-
 564 *ctu & consensu impuberes, nullumque est ejus ætatis*
Judicium l. more. §. fin. Dig. de acquir. hered. l. 1. §.
impuberes C. de fals. monet. l. pupill. ff. de reg. Jur. †
 565 *ubi pupillus, nec velle, nec nolle in ea ætate, nisi ap-*
posita tutoris autoritate creditur Matth. Coler. cons.
33. numer. 79. † Ita quoque locum standi in judici-
 566 *o & appellandi potestatem non habent. l. 1. Codic.*
qui legit. person. stand. in Jud. habent. l. tutoris prin-
cipium. ff. de administr. tutor. gloss. in §. Neque ta-
 567 *men. Institut. de autoritat. tutor. † per rationem*
textus ibidem, ne scilicet patiatu aliquod damnum, ut
dicatur in l. clarum Cod. de acquir. hered. aut ne ex
sua imperitia aut juvenili calore, aliquid vel dicant, vel
taceant, quod si fuisset prolutum vel non expressum, pro-
desse iis poterat, Schneidew. in d. §. Neque tamen nu-
mer. 4. Frider. Schenck. in progymnas. for. tit. 9. in
princip. libr. 2.

In iis igitur, † quæ diversam rationem habent, 568

idem Jus non est constituendum, l. inter stipulantes. §. sacram. ff. de verbor. obligat. l. illud 32. Digest. ad l. Aquil. Schrader. tract. feudal. part. 1. quest. 6. numer. 16. Pruckman. conf. 4. num. 195. Andr. Cludius de Jure sequestrat. c. 4. n. 10. §. 52.

569 Porro sexto loco circa † effectum respectu Tutorum Clientelarium in dubium vocatur: *An protectores, alios Advocatos, invititis etiam clientibus substituere possint?*

In hujus controversiæ resolutione, † si ab exemplis res decidenda sit, ad hanc quæstionem affirmative respondendum esse, apparet.

Ita enim attestante Bruschio † in *descript. Monaster. Zuvisaltach.* cum superioribus sæculis Archiduces

570 Austriae ejusdem cœnobii Advocati existerent, eandem tunc temporis Comitibus Wirtenbergicis administrandam commendarunt: Nam, ut alibi etiam narravimus, Sigismundus Archidux Austriae Wir-

571 tembergenſi cuidam Comiti, affini suo; & Rudolphus Dux Austriae, per triennii spatium: Item Albertus & Leopoldus Austriae Duces, itidem per triennium, Eberhardo Comiti Wirtembergenſi Advocatiam præfati Monasterii contradiderunt. Plura substitutionis hujusmodi Advocatiæ exempla suppeditant historiæ.

572 Verum in hac quæstione † præmissis non attentis, in contrariam sententiam magis inclinando concludimus Regulariter protectoribus non licere, invititis aut ignorantibus ipsorum Clientibus, alios Advocatos suo loco substituere: Tales enim Subadvocatos jam olim etiam invititis Ecclesiis, Advocati constituere non poterant, ut patet ex traditis à Naucler. vol. 2. gen. 27. Crul. *Annal. Suev. libro 8. p. 2. c. 2. p. 245. §. lib. 10. part. 2. cap. 3. p. 38. Trith. in Chron. Hirsang. p. 89. & Chron. Sponheim. p. 308. Spangenberg. Chron. Hennenberg. lib. 1. c. 39.*

573 Ratio decisionis inde manifesta est, † quia cum in protectore constituendo ejusdem qualitates, veluti potentia, fortitudo, rei militaris peritia, prudentia, autoritas, item vicinitas, defendendi commoditas, juvandi promptitudo ac voluntas considerata, & sic quasi personæ industria electa fuerit, alterius in ejus locum substitutio fieri non potest, arg. text. singular. in l. inter artifices, Digest. de solut. text. in l. unica, §. fin. vero talis, Codic. de caduc. tollend. text. & gloss. in cap. fin. de offic. deleg. Felin. amplissime ibidem num. 4. & communiter DD. in l. servus si heredi. in fin. ff. de statulib. Bartol. in l. si continuus. §. si ab eo. numer. 2. ubi Joan. de Imol. num. 17. Castrenſ. Aretin. num. 18. vers. secundo adde, qui communem perhibet ff. de verbor. obligat. Bald. in l. quisquis. numer. 1. Cod. de Episcop. & cleric. Andr. Khol. de servit. feud. part. 1. nu. 160. in fin.

Quamvis enim Advocati ordinarii protectionis exercitium ut præcedenti Cap. conclusum est, per substitutum expedire possint (quem tamen pro Subpatrono vel Subadvocato, einen Aſſervvogt oder Aſſterschirmherrn non accipimus) idque suo periculo per l. 21. C. de Episc. & Cler. §. l. 1. vers. Quod si morbo, fin. C. de præpos. agent. in reb. lib. 12. eo quod, ei cui per substitutum deservire placuit, quod non magis idoneum elegerit, imputandum sit l. 3. §. fin. §. l. 23. in fine. de Minor. l. 7. §. fin. de institor. act. Roman. conf. 297. num. 2. Oldr. conf. 92. per tot. at tamen electa personæ industria fieri non potest, cum officium personæ requirens industriam, per substitutum administrari, alique demandari nequeat, ad notata Cap. præced. Num. 1061. & 1075. & insuper tradunt DD. in l. 1. de offic. ejus cui mand. est jurisd. Fachin. conf. 70. numer. 35. lib. 1. Card.

Tusch. præf. conclus. Jur. Tom. 4. lit. 1. conclus. 105. Schenck. de Feud. lib. 1. Tit. 5. §. Item si quis feud. numer. 3. Industria autem personæ electa censetur, quando sui natura grave & arduum l. 1. §. 1. in fin. de offic. præf. prator. Epistol. inter claras in fin. Cod. de summa Trinit. & fid. Cathol. c. 12. vers. sed si nos expressa de offic. & pot. Jud. deleg. in 6. Fachin. d. conf. 70. numer. 36. ab homine non à lege commissum est negotium, Tusch. conclus. 107. 2. 5. 6. 12. & 20. Ubi notat, tum etiam industriam personæ electam dici; si exlectura de eo clare constet, veluti si dictum sit, per te, per te ipsum, per teipsum solum; Vel si ejus cui quid committitur, experientia non quidem naturalis, sed continuis quæsitæ exercitiis commissionis causa sit, vel denique ubi mera facti executio committitur. David Hepingk. *dissert. de Jure Advocat. conclus. 31. lit. B.*

Deinde vero non leviter † corroboratur hæc decisio quod licet maxime Monasteriorum fundatores, ut alibi ostensum est, Advocatiam illorum sæpius vel penes semetipsos, vel posteros suos esse voluerint, vel potentes alios cum consensu Abbatum Advocatos elegerint, nunquam tamen vel rarissime his alium post se ordinandi Advocatum, concessum fuit, imo potius substitutiones Advocatorum in literis Fundatorum confirmatoriis passim expresse inhibitas fuisse compertum est. Ita enim Advocato Monasterii Hirsaugiensis non Rex solum Henricus IV. sed Urbanus etiam II. Pontifex Romanus, in bullis privilegiorum, quarum exemplum suppeditat. Trithem. in *descriptione ejusdem Cœnobii*, alterius Advocati substitutionem graviter interdixerunt, ibi: Advocato autem sic constituto, non liceat, contra voluntatem Abbatis, Subadvocatum, vel Causidicum, per prædia Monasterii disponente, & cæt.

Hac etiam addita restrictione, ne scilicet Subadvocatum ordinaret, Comes de Luzemburg Schonaugiensis Monasterii fundator de manu Adalberti Archiepiscopi Moguntini, Anno Christi 1130. foundationem confirmantis d. Monasterii Advocatus constitutus & admissus fuit, testante Trith. Chron. Sponheim. p. 243.

Simili quoque modo † Ruothardus Archiepiscopus Moguntinus in Confirmatione Monasterii Chombergenſis Anno 1090. ejusmodi Advocati substitutionem hisce verbis inhibuit: Si autem hic Advocatus temerario Jure, contra Statuta aliquem faciat Subadvocatum, aliasque calumnias, vel Injurias Monasterio, Abbati, vel familiæ faciat, omnino potestatem habeat Abbas, cum adjutorio Episcopi & consilio fratrum hunc reprobare & alium sibi utiliore undecunque eligere, & c.

Et sic quoque aliis in † rebus delegatus ac ordinario, regulariter subdelegare non potest, cum non habeat Jurisdictionem propriam sed mandatam; & sic alieno beneficio utatur, text. in l. more majorum. cum l. sequenti. Digest. de Jurisdictione omn. Jud. text. in l. à Judice ubi late Jason numero tertio, cum sequentibus. hanc regulam cum suis ampliationibus & limitationibus egregie declarat, & sequitur Andreas Gailius libro primo observatione 9. numero septimo.

n. 9. *Petra de Fideicom. q. 12. n. 401. Guid. Pap. fin. 260. & ibi addit. Decia. conf. 35. n. 34. lib. 2. Ruin. conf. 2. n. 4. vol. 4.*

597 Hoc tamen Aperturæ jus interdum ex speciali ^{Limitatio} pacto protectoribus debetur, quia jurisdictionem ^{decisionis I.} non semper infert sed ex confederatione quandoque

598 competit, quemadmodum Austriæ † Archiduces in Episcopatu Tridentino aperturam habere refert *Ceph. conf. 628.* cujus generis alia etiam exempla apud Historicos obvia esse solent. Deinde etiam jus Aper-

599 turæ, ex jure † præscripto vel consuetudine inductum ^{Limitatio} competere potest Advocatis. Sicut enim jurisdictio † ^{II.}

600 & alia jurisdictionem redolentia jura usu magis & consuetudine, quam certis regulis constringuntur, ita etiam

601 ea quæ à clientela † dependent eamq; insequuntur munia, ex observantia & antiqua usurpatione hodie æstimantur, ut post alios novissime tradit Dn Christ. Belold. *dissert. de jure Fœderum cap. 5. n. 14.*

602 Tertio illud Aperturæ jus in † Advocatia, Territo- ^{Limitatio} rii jure radicata denegandum non est Protectoribus si- ^{III.} quidem illa ex fonte † superioritatis oriatur, & semper

603 annexum habeat competentem in clientes jurisdictionem per ea quæ ad hunc locum congrua scripsit Gæd. *in resp. jur. de rest. Bar. in Wallen. n. 297.* ubi innuit talem Advocatiam ad superioritatis jura non minus referri quam omnis ordinaria protectio jurisdictionem præsupponat.

Quarto insuper jus Aperturæ à clientibus etiam in- ^{Limitatio} colis de quibus *supra n. 526.* mentionem fecimus) Ad- ^{IV.} vocato debetur, tales enim à subditorum † conditione

604 nihil aut parum differunt, ceu post War. ab Ehrenberg *de fad. lib. 1. cap. ult. n. 15.* notat Dn. Belold. *d. loco.*

605 Secundo ex præmissis infertur Protectoribus non ^{Ius muni-} concedi jus muniendi Arces clientelares vel in iisdem ^{endi Arces} fortalitia extruendi eam ob rem, quod istiusmodi Actus ^{clientela.} † ad superioritatem territorialem pertineant, per ^{res an Pro-} trad. Andr. Knich. *de jur. territ. c. 3. n. 238.* Sixt. *de Reg. ^{tectoribus} *permissum.* ^{Decisio} *Negativa.* ^{Ratio deci-} *lib. 2. c. 1. n. 15.**

606 Sic etiam minime permittitur Advocato Tute- ^{dendi} lari, clientum Ecclesias † incastellare, cum hoc ipsum ⁶⁰⁷ *in c. sanctorum 10. q. 1.* nominatim omnibus Laicis inter- ⁶⁰⁸ dictum sit solo necessitatis excepto casu, tradente Ab- ⁶⁰⁹ bate *in c. 5. n. 3. extra de immun. Eccl. Afflic. ad const. Regn. lib. 3. rub. 26 n. 4. Tulch. pract. concl. jur. tom. 2. lit. D.*

concl. 136. quo in ipsa † Ecclesia convenire & ab hostibus se defendere licitum est Azor. *instit. moral. tom. 2. lib. 6. q. 6.*

Tertio, quamvis † Matth. Coler. *conf. 33. numer. 55.* 610 asserere non dubitaverit, Protectorem perpetuum ^{Ius condu-} alicujus Civitatis verisimiliter etiam per eandem jus ^{cendi per} conducendi habere id tamen exceptis casibus in pri- ^{civitates} ma illatione ampliando inductis regulariter verum ^{clientela-} non est, per ea quæ in terminis tradit Georg. Everh. ^{res an Pro-} *conf. 3. n. 24. & seq. vol. 2.* quem refert & sequitur D. He- ^{tectoribus} pingk *in sua dissert. novissima de jure Advoc. concl. 53.* ^{competat} *in not. sub lit. B. v. Prater ea.* Ubi defendit jus condu- ^{Decisio} cendi aliquem secure per civitatem clientelarem non ^{Negativa.} tribui Advocato Tutelari.

Quarto denique infertur Patronos non posse clien- 611 tibus suis, eorumve subditis, arma imponere mit ^{Armorum} wehren belegen (de quo *in Cap. VI. n. 626* aliquid etiam ^{impositio,} dictum eaque non nisi subditis imponi posse præjudi- ^{indicatio,} ciis cameralibus probatum est) vel eadem indicare, ad ea ^{prohibitio} convocare auffmahnen vel iisdem interdicare, aut silen- ^{& similia} tium imponere, *kein auffruhr anzufangen* vel eosdem ^{jura mili-} ad faciendum militares monstros (de quibus Frecc. ^{taria u-} *de feud. f. 119.* videndus) clientes cogere possint, nec etiam ^{trum Ad-} delectum agere, Musteren cum actus † ejusmodi ad su- ^{vocati in} perioritatis jura pertineant, Knich. *de Sax. non prov. jur.* ^{clientes} *c. 5. n. 574.* & ratione subditorum Dominis permissi sunt, ^{permissa.} Dn. Pancir. *conf. 119. n. 1.* *Petra de jur. quasi. per. Prin. non* ^{Decisio} *toll. c. 131. n. 30.* Guid. Pap. *dec. 631. n. 6.* & omnia hæc ^{Negativa.} territorii jure fiant, Knich. *d. c. 5. n. 575. & de jure territ. t. 3. n. 239. & seq.* 612

Atque ita ex his quæ hoc capite satis copiose de Advocatiæ effectibus collecta per me sunt, circumspexit lector quid juris per Advocatiam tribuatur Advocatis, & qualem potestatem protectores intuitu ac virtute Advocatiæ extra pacta conventa, vel consuetudines locorum antiquas usurpare possint, facile intelliget, ut tamen omnes defensionis circumstantiæ melius innotescant non gravabor *subsequenti Capite* omnes etiam, quotquot occurrere possunt (quibus non solum Advocati tutelares omnimodam protectionem exhibere clientibus obstricti sed etiam quibus ab omisso præstiti auxilii officio excusandi veniunt) casus enumerare.

C A P V T X I.

De Protectorum, tam prioris, quam posterioris ævi, moribus, officiis, muniis, itemque Protectionis hodiernæ usu, extensione, restrictione, aliisque tutelaribus officii qualitatibus.

S U M M A R I A.

Protectionis vis omnis in defendendis personis ac rebus clientum consistit, n. 1.

Clientelarum tria tempora considerata, numer. 2.

Protectorum ecclesiasticorum officium olim amplissimum & latissimum fuit, 3.

Advocati Ecclesiastici in Monasteriis & Ecclesiis qualiter olim obventuum & reddituum administrationem habuerint, n. 4.

Episcopis, Abbatibus & Monachis olim absque Advocati sui assensu ac consilio nihil agere ac decernere in temporalibus licitum, 5.

Advocati de censibus & obruentibus monasteriorum Imperatori, Regi vel Principi rationem reddere debebant, 6.

Monasteria temporibus Caroli Magni ex arariis suis pro expeditionibus Christianorum susceptis tributa dare tenebantur, 7.

Consuetudine Francorum hodierna etiam nunc monasteria Regibus contribuunt, 8.

Advocatis non solum reddituum administratio, sed aliarum etiam rerum temporalium cura incumberebat, numero 9.

Advocati qualiter olim in hominibus propriis manumittendis auctoritatem suam interposuerint, n. 10.

Ejusdem manumissionis exempla, n. 12. & 13.

Hauptrecht / Hauptfall ab hominibus propriis originem trahunt, 11.

Manumittendi homines proprios quanam apud majores ratio fuerit, 14
Liberti Regis qui? & quanam Ecclesiastici? & quorum æquabilior conditio? 15
Advocatorum consensus qualiter olim in electionibus & depositionibus Prælatorum quoque adhibitus fuerit? n. 16
Wengense cœnobium intra mœnia civitatis Ulmenfis anno 1183. à Witigoveo Comite de Albeck fundatum, 17
Diploma ejusdem foundationis, quo Advocati consensus in ejusdem Monasterii præpositis eligendis requisitus fuisse ostenditur, 18
Rudolphus Comes Rapersvilenfis Advocatus olim Monasterii Einsidlensis, propter factam in illud irruptionem & depredationem à Conrado Imperatore ingenti pecunia mulctatus, 19
Advocatis prisce ævi potestas adjungendi se prælatorum electionibus unde concessa, 20
Electio Episcoporum & aliorum Prælatorum olim penes Imperatores fuit, 21
In Hispania & Gallia etiamnum hodie penes Reges est, 22
Hispania Reges privilegium Episcopos & Prælatos constituendi ex indulto Adriani Papa Carolo Magno dato sed à Concilio Toletano Anno 685. celebrato obtinuerunt, 23
Regum interest nosse qui Ecclesias in Regnis suis administrarent, 24
Caminensi in Episcopatu nullus Prælatus absque Ducum Pomerania præsentatione constituitur, 25
Primitiva in Ecclesia Episcoporum ac Presbyterorum electio penes Apostolos fuit, 26
Eadem postea ad consensum populi & cleri translata, 27
Tandem ad collegia & Capitula Canonorum transit, accedente tamen consensu Imperatorum, 28
Otho II. Imp. Capitulo Magdeburgensi liberam eligendi Archipræsulem potestatem concedit, 29
Episcopus & Presbyter olim idem, 30
Capitulorum Canonicalium in Ecclesiis cathedralibus origo quanam, 31
Imperatores olim in electionibus Prælatorum modum potissimum præscripserunt, 32
Imperatores olim non solum Prælatorum sed summi etiam Pontificis constituendi ac confirmandi potestate præditi, 33
Ejus rei Exempla, 34
Per Imperatores Constantinopolitanos, vicariis suis in Italia constitutis Pontificis approbandi potestas concessa, 35
Carolo M. ejusque successoribus, Pontificis eligendi ac confirmandi potestas ab Adriano Papa concessa, 36
Pecunie certa quantitas Imperatoribus olim pro confirmatione Papali dari solita, ab Agathone Papa sublata, 37
Electio summi Pontificis postea ad Cardinales translata, num. 38
Laicis protectoribus potestas eligendi Prælatos, aut electioni eorum sese immiscendi, jure canonico præcisa, 39
Qualiter Abbates, Monachi, Clerici juramenta, ad quæ obligabantur olim ex præscripto Imperatorum, non per semet, sed per Advocatos suos præstiterint, 40
Henrici Imperatoris constitutio, qua pro clericis Advocatus eorundem jurare debere sanxit, 41
Prælati Monasteriorum ex privilegiis Imperatorum Advocatos specialiter obligant, 42
Advocati Monastici actiones suas cum præcitu Prælatorum ac conventus dirigebant, 43
Negotium politicum quodcunque, ab Abbate sine Advocati consensu gestum omnino invalidum erat, 44
Advocati consensus in antiquis Monasteriorum instrumentis ac literis plerumque insertus reperitur, 45
Ejusdem rei exempla, 46 & 48

Carolomanni Regis Diploma, quo rerum nonnullarum inter Tutonem Episcopum Ratisbonensem, & hominem quendam ejusdem Regis proprium permutatio confirmatur, 47
Advocatorum consensus etiam in feudalibus investituris adhibitus sunt, 49
Imperium merum Ecclesiasticis olim magis onerosum quam utile aestimatum, 50
Qualiter olim Advocati civilem & criminalem jurisdictionem usurpantes, nomine clientum suorum justitiam administrabant & judicia exercebant, 51
Ecclesiasticis personis litem intentare volens, non personalem, sed realem, eandem olim coram Advocato earum instituere cogebatur, 52
Ecclesiastica persona in controversiis personalibus non ad saculare judicium trahenda, sed coram Episcopo conveniende, 53
Advocatis Episcoporum vel Abbatum, controversia inter Ecclesias illorum & aliquem secularem exorta, coram Comite loci, clientum suorum nomine comparere, & actione experiri incumbere, 54
Advocati ad placitandum in monasteria adventantes, ab Abbatibus monasteriorum sumptibus alebantur: vel certa eis pro viatico & itineris sumptu portio assignabatur, 55. 57
Advocatis ut plurimum ad placitandum, determinatum tempus & locus, nec non certus conductus definiebatur, 56
Advocati olim non raro suam in placitando potestatem latius, quam par erat, extenderunt, 58
Advocatis monasteriorum ab Imperatoribus peculiari, quibus obstringebantur, leges præscriptæ, 59
Lotharii Imperatoris diploma, quo monasterii Einsidlensis antiqua privilegia confirmat, ejusque Advocato leges præscribit, 60
Advocatorum priscorum munus quandoque etiam in Ecclesiasticorum correctione consistit, 61
Minoritarum ordo privilegiatus ab Advocatorum correctione, exceptis certis casibus, 62
Reclor Ecclesie male administrans ejusdem res, coram quibus accusandus olim, 63
Advocatis veteribus quid officii antiquitus generatim incubuerit? n. 36
Monasteria omnia olim suos Advocatos habuerunt, & in secularibus absolute sui juris non fuerunt, 65
Imperatores in confirmatione Abbatum Monachis juxta Benedictinam Regulam, rerum secularium curam interdicerent, 66
Campidonense monasterium ab Adriano Papa circa annum Christi 780. ante meridiem sacri facienda, post meridiem gladii exercendi potestatem obtinuit, 67
Andegarius Campidonensis Abbas ad Principis dignitatem à Carolo Magno evehctus, moneta cudenda potestatem obtinuit, 68
Monasteriis progressu temporum jurisdictio civilis, sola criminali penes Advocatum remanente, quæ sita, 69
Abbates monasteriorum de multis seu proventibus fiscalibus semissem, relicta protectoribus parte tertia, receperunt, 70
Ulma villa regia Monasterio divitis Augie à Carolo Magno anno 813. concessa, 71
Religiosi & Monachi nonnulli hodie magis sunt officiales Fisci, quam Christi, 72
Episcopis quoque Advocati & administratores rerum suarum olim constituebantur, 73
Episcopi & prælati Imperii hodie ab Imperatore jurisdictione aliisque regalibus investuntur, 74
Protectorum officium administratorium in desuetudinem abiit, 75

- Protectorum hodierni temporis partes qua in re ver-
 sentur? n. 76
*Advocatis huius aui excluso omni jurisdictionis exercitio
 atque administrationis onere, prater meram defensionem
 regulariter nihil competit, 77*
*Submissione in protectionem, nullum aliud quam defen-
 dendi jus in Advocatos transfertur, 78*
*Advocatis plus juris quam clientibus contra ipsorum mo-
 lestatore non competit, 79*
*Protector ubi Clientes iudicio experiri tenentur contra
 suos molestatore arma sumere non debet, 80*
*Advocati peritiam tuendi Clientes ex gestis & cogitatis
 inimici sumere debent, 81*
Defensio à Protectoribus bona fide fieri debet, 82
Bona fides stratagemata non excludit, 83
*Stratagemata proprie fraudes non vocantur nec iustitia
 bellica repugnant, 84*
*Advocatus forensis in causa justa deceptionibus uti non
 prohibetur, 85*
Patronis in armatis idem obtinet, 86
*Iusta in causa fraudem excludendo quicquid facimus,
 dolo malo non fecisse censetur, 87*
Prudentia singulari hostis eludendus, 88
*Sub specie stratagematum fides etiam hosti data non vio-
 landa, 89*
*Cum defensione omnia sive quibus illa expediri nequit,
 concessa intelliguntur, 90*
*Utrum protector in territorio suo clientibus saluum
 conductum prestare teneatur, 91*
Affirmativa Decisio, ib.
*Protectio sua natura saluum conductum in se continet i-
 bidem.*
*Protector leges in conventionem prescriptas protegendo cli-
 entes observare debet, 92*
*Protectores an tam ad bona, quam personas clientum
 defendendas obligati sint? n. 93*
*Officio protectorum inest potestas defendendi tam res quam
 personas, 94*
Affirmativa decisio, ibid.
*Bona & patrimonium nostrum, alter hominis sanguis &
 vita est, 95*
*Per bona & facultates nostras vita & status dignitas con-
 servatur, que per bonorum & facultatum inopiam pe-
 rit, 96*
*Persona non recipit divisionem, sicut nec defensio persona
 debita, 97*
Accessorium estimari debet ex natura sui principalis, 98
*Tutor tam ad personam quam bona pupilli tuenda consti-
 tuitur, 99*
Protectio importat omnis generis defensionem, 100
*Protectoris officio num adeo annexa sit defensio, ut ad
 eam nihilominus teneatur etiam si in suscipienda de-
 fensione nihil dictum fuerit? 101*
Affirmativa decisio sub n. eod.
*Protector ad defendendum, sicut ad tutelam tutor, tacite
 obligatur, 102.*
*Defensionis exhibitio est de natura contractus protectitii,
 103*
*Naturalia contractus semper inesse presumuntur, licet de
 iis sit facta specialis mentio, 104*
*Pro expresso habetur quod venit in necessariam conse-
 quentiam, 105*
Naturaliter quod inest, pro expresso habetur, 106
Omissum expresso consequens, pro expresso habetur, 107
Natura actus, ut fert, ita quoque factum intelligitur, 108
*Voluntas disponentium talis presumitur, qualis est natu-
 ra rei, 109*
*Evisio ex natura contractus emptionis prestanda est, li-
 cet de ea mentio facta non sit, 110*
*Contraxisse quis censetur, prout est natura rei super qua
 contrahitur, numero III*
*Defensio magis est de natura Advocatie, quam servitii
 de natura feudi, 112*
Fendum francum est liberum à servitiis ibid.
*Vasallus ad servitorum prestationem tenetur etiam si
 nulla de iis in investitura mentio facta sit, 114*
*Utrum Protector non minus ad arcendam violentiam
 inferendam, quam illatam reprimendam obstrictus
 sit, n. 115*
*Defensionem promittens non tam lationem illatam aver-
 tere, quam inferendam praeavere debet, 116*
*Vasallus Dominum non solum ab illata injuria vindicare,
 sed etiam à damno inferendo tutum facere debet, 117*
*Qualiter Protectores ab offensione Clientum abstine-
 re debeant, n. 118*
*Protector obligatus ad defendendos clientes multo minus
 eos offendere debet, sub n. 118*
*Vasallus non solum Dominum ab aliorum offensione de-
 fendere, sed & eum ipse ledere non debet, 119*
*Protectionem promittens necessario & multo magis se non
 gravaturum promittit, 120*
*Promissio de defendendo, & cautio de non offendendo di-
 versa sunt, 121*
Diversa non sunt adversa, 122
*Promissio qualibet secundum naturam actus, super qua
 interponitur, intelligenda, 123*
Et juxta formam juris regulanda, 124
*Promittens aliquid facere, quod contrarium illius non sit
 facturum, promittere censetur, 125*
Vindicare qui debet oppressum ipse non opprimit, 126
Defendere qui tenetur, offendere non debet, 127
*Advocatia nihil aliud est quam defensio, & Advocatus
 defensor, ibid.*
*Indemnem alium qui contra extraneum servare tene-
 tur, contra seipsum etiam indemnem conservare obli-
 gatus est, 129*
*Turpissimum est gravare illum quem defendere promisi-
 mus, 130*
*Injuriarum occasio inde oriri non debet, unde jura nas-
 cuntur, 131*
*Defensionis ad subsidium quod inventum est ad depressio-
 nis dispendium retorqueri non debet, 132*
*Protector Advocatia privari potest quoties clientes inique
 turbat, 133*
*Promissio de non contraveniendo defensioni etsi non appo-
 natur expresse, tamen tacite semper subintelligitur,
 quia est de natura contractus protectitii, 134*
*Protectori defensionem bona fide promittenti turpe est po-
 stea fidem fallere, 135*
*Fraudis usus, ut omnibus in actionibus detestabilis, ita
 maxime in Protectoribus summe exosus, 136*
*A Pactis omnis calumnia & malitiosa interpretatio ab-
 esse debet, 137*
*Romani merito culpanti, quod Chartaginesium civitatem
 salvam fore pacti, urbem eorum everterint, 138*
Urbs adificia, civitas, incolae respicit, 139
*Fides fundamentum est iustitiae, eaque non servata, iusti-
 tia deficit, 140*
Principi nil magis convenit, quam recta fides, 141
Principis verbum debet esse firmissimum, 142
*Princeps unum calamus & unam linguam habere de-
 bet, 143*
*Salvanguardia à Principe concessa debet esse immobilis, si-
 cut lapis angularis, & polus in celo, 144*
Protector clientes etiam bannitos offendere non debet, 145
Vasallus ab offensione domini banniti abstinere debet, 146
*Vasallus etiam sacramento fidelitatis liberatus nihilomi-
 nus dominum offendere non debet, 147*
*Dispositio de non offendendo domino à vasallo ad omnes casus
 extenditur, quibus dominus impune offendi potest, 148*
 Dis-

Dispositio statutaria debet esse de dubitabili, alioquin frustra est, 149
Dispositio statutaria sic intelligenda est, ut aliquid operetur ultra ius commune, 150
Cientes nullam Patronis suis offensionis causam præbere debent, 151
Defensionis promissio omnis intelligitur, quatenus is, qui defendi debet, causam offensioni non præbuerit, 152
Promittens non molestare, non obligatur, si adversarius ei causam præbuerit, 153
Promissio de non offendendo intelligitur, rebus sic stantibus, & nova offensione non superveniente, 154
Offensio in dubio præsumitur facta esse ex nova causa, 155
Promissio omnis facta intelligitur cum clausula rebus sic stantibus, 156
Transactioni vel sententia ex nova causa contravenire possumus, 157
Salvus conductus non prodest ei, qui concedentem offendit, eive offensionis causam præbet, 158
Indemnitas promissa non præstatur, si proveniat ex lite mota, culpa stipulatoris, 159
Promittens mihi defendere castrum, non tenetur, si bellum mea culpa moveatur, 160
Indemnitate promittens officiali in officii functione, non tenetur pro his, quæ injuste gerit, 161
Fidejussor non repetit usuras, quas solvit indebite, 162
Administrator tenetur de damno, quod evenit sua culpa, 163
Casum fortuitum suscipiens non tenetur de eo, qui provenit culpa adversarii, 164
Casum præstat, etiamsi convenerit, ne teneatur de casu, quando is sua culpa evenit, 165
Protektor utrum personas & res clientum tam præsentibus quam futuras, defendere teneatur? n. 166
Affirmativa Decisio sub eod.
In generali obligatione tam præsentia quam futura continentur, 167
Res aucta, ad prius existentes se habent, tanquam accessorium ad principale, 168
Accessorium regulariter secundum principale, 169
Augmentum redolet naturam ejus cui adjicitur, 170
Immunitas concessa ad bona etiam postmodum quasita porrigitur, 171
Concessionem Principum, etiam adjacentia & pertinentia complectuntur, 172
Bonis clientum auctis protectio etiam ad augmenta extenditur, 173
Tutores tam rebus pupilli præsentibus, quam futuris dantur, 174
In protectionum literis plerunque bona, tam præsentia quam futura, expresse inseruntur, 175
Cæsariense Monasterium à Carolo Quarto in Imperatoris protectionem cum omnibus bonis, tam præsentibus quam futuris, receptum, 176
Protectio civitatis in clientelam susceptæ an se etiam ad cives futuros extendat, n. 177
Decisio affirmativa, 178
Civium nomen collectivum est plures personas & corpora & ob id etiam futuras continens, 179
Concessio per verba universalis & collectiva facta, futuras etiam accessiones complectitur, 180
Universale sua natura incrementum & diminutionem recipit, 181
Pax pro se & subditis facta, futuros etiam comprehendit, 182
Protectio collectivæ & indefinite Civitati alicui promissa ad solos Cives tunc existentes restringi non debet, 183
In Pace Principum socii etiam futuri continentur, 184
Fœdere inter duas civitates de non receptandis rebellibus inito, futuri etiam rebellantes continentur, 185

Civitate in protectionem recepta si eadem postea alios pagos & subditos imperio suo adjungat, utrum etiam illi sub pacta clientela contineantur? n. 186
Negativa, 187 Affirmativa, 190
Protektor novis Clientibus ultra semel receptos onerari frustra non debet, 188
Declara, ut n. 193
Actus successivus quando enormem continet lesionem ejus concessio revocari potest, 189. Declara, ut n. 193
Protectionis indefinite facta conventio, ex nova subditorum accessione non coarctanda, 191
Legem contractus qui apertius dicere potuit & non fecit, passivam contra se interpretationem pati debet, 192
Ex diminutione civium seu subditorum civitatis in alicujus clientela existentis, Advocatia contractus non tollitur, nec honorarium minuitur, 194
Quando tam lucrum quam damnum contingere potest, nulla subesse censetur lesio, 195
Ditio integra, si civitati impatronata accedat quæ illi non unitur, tunc Advocatia ad illam non extenditur, 197
Territoria plura ad idem nomen, Regimen & superioritatem conflata, in leges territorii principalis commigrant, 198
Advocatus alicujus civitatis ex receptione novorum civium non onerari censetur, 199
Reipub. interest civitates impleri hominibus, 200
Collegiorum ampliatio favorabilis, 201
Civitates populi frequentia augeri, præcipuum ejus ornamentum, 202
Civitas sub alicujus clientela existens, plures recipiens cives Protektori suo non facit injuriam, 203
Jure permittente quod quis facit, etiamsi inde utilitas, in facientem proficiscatur, illud ad emulationem alterius factum non præsumitur, 204
Cives recipiendi jus cuilibet civitati maxime Imperiali concessum est, 205
Non est de Reservatis Principis, sed ex privilegio competit, 206
Civibus in Clientelam receptis, ad Pfallburgeros non extenditur protectio, sub 206
Civium recipiendorum potestas an se etiam ad Judæos extendat? n. 207
Negativa, 208
Affirmativa, 210
Dispositio favorabilis non trahitur ad Judæos. 209. Contra, n. 211
Statuta loci Judæum ibi commorantem ligant, 212
Immunitas incolis alicujus loci concessa, Judæos etiam comprehendit, 213
Salvus conductus alicui pro se & sociis concessus socios etiam Judæos includit, 214
Protektor an ad bona clientum etiam extra suum territorium sita defendenda obligatus sit, n. 215
Affirmativa decisio sub n. eod.
Tutor à iudice domicilii datus generaliter datus videtur, non tantum in rebus illius, sed etiam alieni territorii, 216
Dispositio principaliter personam respiciens effectum suum ad bona extra territorium sita porrigit, 217
Tutoris administratio ad bona extra Territorium ejus qui tutorem dedit, extenditur, 218
Tutor datus domicilii loco ubique administrare potest, si velit, 219
Sententia principaliter in personam directæ in consequentiam ad bona extra territorium sita robur extendit, 220
Tutor principaliter datur personæ, non rei, 221
Judicis decretum principaliter præstantis auctoritatem pupillo distrabendi, trahitur etiam ad bona alterius territorii, 222
Patronus an & quatenus præter personas ac res, etiam statuta

- statuta ac leges locorum, ubi degunt clientes, defendere ac conservare teneatur? n. 223
- Affirmativa, ibidem cum moderamine.*
- Advocati in ferendis aut abrogandis legibus ad clientes spectantibus ingerere se non debent, 224*
- Clientes in antiquis libertatibus juribus & privilegiis ab Advocatis suis manu teneri oportet, 225*
- Advocati in eo quo reppererunt clientes statu conservare tenentur, 226*
- Protector an clientes suos non solum per viam juris sed etiam de facto manu militari defendere obstrictus sit, 227*
- Affirmativa decisio, ibid.*
- Protector eo modo, quo seipsum ac suos tuetur, clientes quoque defendere debet, 228*
- Dominus quilibet se ac subditos suos armata manu tueri debet, 229*
- Violenter adempta armis recuperare licet, 230*
- Recuperantes sive Laici sive clerici sint, 231*
- Clerici contra pacem publicam offensi, vi armata resistere queunt, 232*
- Ecclesia sibi commendatos, etiam armis defendere tenetur, sub n. 233*
- Defensionem omnia iura permittunt, 234*
- Protector antequam ad arma deveniat, cuncta prius benevolentia tentare debet, 235*
- Arma non nisi ex magna necessitate & iusta causa arripienda sunt, 236*
- Pax non queritur, ut bellum exerceatur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur, 237*
- Bellum non cupiditate aut crudelitate, sed pacis studio geritur, ut mali coerceantur, & boni sublevantur, numero 238*
- Arma sumere Principem non decet, dum in pace degere licet, 239*
- Clientes ubi via judiciali & modis legitimis rem suam consequi possunt, vi & armis agere non debent, numero 240*
- Via juris & aequitatis ratio pro consequendis rebus suis ubi locum non habet, arma capere licet, 241*
- Ius cum in pace haberi non potest, id bello & armis querendum est, 242*
- Bellum pro sui vel eorum defensione, quos quis protegere tenetur, susceptum, iustum censetur, 243*
- Utrum Protectoribus ad defensionem clientum absque superioris præscentu ac consensu arma sumere liceat, n. 244*
- Negativa, num. 245*
- Affirmativa, num. 252*
- Belli gerendi ius nemini, praterquam ei qui Majestate praditus est, competit, 246*
- In bello suscipiendo auctoritas supremi Principis requiritur, 247*
- Bellum gerens, aut comparans exercitum injussu & absque potestate summi Principis, Majestatis reus est, numero 248*
- Mandata avocatoria sine clausula decernuntur contra eos, qui propria auctoritate & sine jussu Imperatoris ad offensionem alterius delectum militum agunt, num. 249*
- Eaque mandata tam ex aula Casarea, quam Camera Imperiali decerni solent, 250*
- Ejusdem prajudicia diversa, 251*
- Bellum defensivum privatis absque auctoritate superioris suscipere licet, 253*
- A socio adibus communibus exclusus, ostium effringere, & vi se tueri potest, 254*
- Bellum pro defensione rerum ac personarum susceptum, non tam est bellum, quam defensio, 255*
- Rem ablatam convocatis auxiliaribus copiis in continen-*
- ti armata manu recuperare licet, numero 256*
- Intellectus Recess. de Anno 1555. §. wo sie aber. & Rens. Landfried: Anno 1548. Rubr. von Herrnlosen Knechten verb. auß Unserm angeben vnd erlaubnuß. numero 257*
- Defensionis iusta ex causa bellum etiam absque Imperatoris permisso licitum est, 258*
- Causa defensionis iusta non sui tantum sed & Amicorum, cognatorum, Affinium ditionis & patriæ defensionem continet, 259*
- Bellum iustum est quando necessarium, 260*
- Arma pia eorum quibus non nisi in armis spes relinquitur, num. 261*
- Bellum defensivum si per protectores necessario instituendum sit, an prævia denunciatione seu diffidatione fieri debeat? n. 262*
- Affirmativa, n. 263*
- Negativa, n. 267*
- Feciales apud Romanos olim bella denunciebant, numero 264*
- Clarigatio quo ritu apud Romanos olim facta, 265*
- Bellum non est legitimum, nisi prius rite sit indictum, numero 266*
- Bellum defensorium sine ulla indictione vel clarigatione geri potest, 268*
- Clientes ex parte tantum & non integre per Advocatum suum defensos fuisse, an sufficiat, numero 269*
- Negativa decisio, ibid.*
- Defendisse non videtur, qui totum non usque ad extremum defendit, 270*
- Defensio in partem tantum facta tanquam imperfecta non admittitur, 271*
- Territorii totius ad defensionem obligatus, id in partem tueri volens, suo officio non satisfacit, 272*
- Nihil actum censetur, cum aliquid superest ad agendum, num. 273*
- Defensio est individua, nec potest pro parte prestari, 274*
- Securus non dicitur, qui habet securitatem imperfectam, sive directo, sive per indirectum expugnabilem, numero 275*
- An protector clientes, etiam jure clientelæ controverso, & lite super eo pendente defendere teneatur? numero 276*
- Negativa, num. 277*
- Affirmativa, num. 281*
- Actus lite pendente factus regulariter dicitur attentatus, & remedio attentatorum revocari debet, 278*
- Declara ut, num. 304*
- Tutor suspectus allegatus, post litem contestatam non amplius administrat, 279*
- Protector & tutor equiparantur, 280*
- Possessionis sua commodo, lite pendente nemo privari debet, 282*
- Vasallus, lite pendente, possessione privandus non est, etiam si agatur contra eum super commisso feudo, numero 283*
- Litis motio contra protectorem si impediret defensionem, quam inde damna emergerent? 284*
- Vasallus, lite pendente, domino servitia prestare tenetur, num. 285*
- Vasallus tandiu pro vasallo habetur, donec ei feudum fuerit evictum, 286*
- Patronus beneficiaris, lite pendente, super possessione presentandi, licite presentare potest, 287*
- Litis sola motio non invalidat presentationem, numero 288*
- Presentatio licet fieri possit, institutio tamen fieri non debet, sed ad causæ exitum differenda est secundum quorundam opinionem, 289*

Patronus, qui ante litem motam in quasi possessione presentandi fuit, lite pendente presentare potest, eaque presentatio admittenda est, 290
Quasi possessione ante litem presupposita, non debet quis lite pendente, illa regulariter privari, 291
Continuans possessionem non dicitur attentare, 292
Appellatione quoque pendente, possessionis commodo quis privari non debet, 293
Possessor lite pendente non est possessione privandus, etiamsi juris resistantiam habeat, 294
Possessione etiam destituta titulo, & quam quis sola consuetudine absque privilegio approbavit, lite pendente exui quis non debet, 295
Possessione quam quis sola consuetudine etiam absq. privilegio comparavit, lite pendente nemo exuendus, 296
Protektor possessionem magis continuare debet, quando lis non principaliter sed accessorie super protectionis jure mota est, 297
Principali facto in litem deducto, accessorium quoque deductum censetur, 298
Accessorium sequitur naturam sui principalis, 299
Rami sequuntur naturam arboris, 300
Dispositum de principali, porrigitur etiam ad accessorium, 301
Principale & accessorium propter mutuam dependentiam individua sunt, 302
Protectionis jus per litem pendentem non impeditur, 303
Litis mota prae-textu non debet quis à sua possessione desistere, 305
Imo si faceret, desiperet, 306
Eligendi quasi possessionem continuans regulariter non attentat, secundum communem opinionem, 307
Protektor & tutoris quoad administrationem officii lite pendente dispar ratio, 308
Argumenti à simili vel pari non procedit, quando datur diversitas inter ea, quae comparantur, 309
Advocatia ob controversiam sequestrata, an pendente sequestro protektor vel sequester defendere debeat? n. 310.
Negativa excludens sequestrum, 311
Affirmativa includens eundem, 318
Possessionem tenens nomine alieno, actus vero Domino competentes exercere non potest, 312
Jus patronatus Ecclesiasticum alieno nomine possidens, vel fructus colligens, non habet jus conferendi, & presentandi, 313
Creditor cui jus patron. cum universitate impignoratam est, non presentat, 314 (bet, 315)
Advocatia sequester nullam suo nomine possessionem habet, custodia nullum habet possessionis actum, 316
Sequestri officium est, rem ejusque possessionem deponentibus conservare & custodire, ut nihil damni ei inferatur, 317
Sequester vacante sacerdotio presentare & conferre debet, 319
Intellectus c. Bertholdus, de sentent. & re judic. 320
Sequestrum inductum est, ut neuter litigantium jus in re sequestrata exercere possit, 321
An protektor bannitus vel excommunicatus, ea censura non obstante, clientes suos defendere possit ac debeat? n. 322
Negativa, n. 323
Affirmativa, n. 332
Conversationem cum Bannitis nullam habere licet, 324
Declara ut n. 347
Excommunicati de jure sunt vitandi, nec cum iis habenda conversatio, 325
Banniti non habent nolle & velle, pro mortuis habentur, & publici hostes denunciati sunt, 326
Declara, ut n. 349.

Bannitorum omnes conventiones, obligationes & pacta, per constitutionem pacis publica extinguuntur, 327
Declaratur, n. 350. & 353
Tutor excommunicatus durante excommunicatione non potest administrare tutelam, 328
Contra, n. 339. & 357
Banniti & excommunicati in clientelam recipi non possunt, nec etiam recepti defendi queunt, 329
Dispositum vel prohibitum in uno ex correlativis, etiam locum habet in altero, 330. Declara, ut n. 358
Protektor & cliens sunt correlativa, 331
Banniti perdunt tantum jura pro suis commodis facientia, non etiam ipsorum onera & incommoda concernentia, 333
Pœna non debet esse causa commodi ac premii, 334
Jus patronatus est servitus Ecclesiae, 335
Jus patronatus servitutibus comparatur, & ex earum jure aestimatur, 336
Advocatia sua quatenus concernit laborem defensionis magis est onerosum, quam utile, 337
Banniti, quoad favores & commoda, cives esse desinunt, non quoad onera & incommoda, 338. & 341
Tutor bannitus non desinit esse tutor, 339
Vasallus bannitus vel excommunicatus non obstante ea censura ad serviendum obstrictus est, 340
Commodum ex malitia sua nemo reportare debet, 342
Banniti & excommunicati à solutione censuum & collectionum non sunt immunes, 343
Infames non eximuntur à muneribus & oneribus, 344
Mali non debent esse melioris conditionis, quam boni, 345
Immunitas est privilegium, non nota, 346
Malitia sua nemini patrocinari & lucro esset debet, 348
Banniti tempore banni non sunt capaces obligationum, ante tamen & post bannum per eos contracta, valida sunt, 349
Banniti amittunt omnia jura & obligationes civiles activae, non passivae, 350
Banniti etiam durante banno conveniri à quolibet, non autem convenire alios possunt, 351
Banniti capaces sunt obligationis passivae, 352
Processus in favorem ejus, cui ex statuto audientia denegatur, factus nullus est, 354
Obligationes & contractus certis modis resolvuntur, 355
Bannum vel excommunicatio non est modus tollenda obligationis, 356
Correlativa ubi diversimode se habent, argumentum ab uno ad aliud non procedit, 357
Clientes gravi infamia notatos an protektor nihilominus defendere teneatur? n. 359
Negativa, 360
Affirmativa, 363. Conciliantur, n. 372
Vasallus excusatur à servitiis si Dominus Feudi infamis sit factus, 361
Contra, n. 368
Ob infamiam Domini vasallus ob omissam investitura petitionem Feudo nequit privari, 362
Contra, n. 368
Concilia, ut n. 371
Infamia non impedit, quo minus Advocatia persistat & protektor annuum honorarium recipiat, 364
Infamia cum Advocatia contractu nihil commune habet, 365
Protektor infamis ob sui ipsius sinistram existimationem à defensionis obligatione non liberatur, 366
Vasallus ob propriam infamiam ab omnia Domini sui tuitione non excusatur, 367
Vasallus probrosum sibi existimans servire Domino infami, feudum refutare potest, 369
Succurrendum ei non est, qui necessitatem quam evitare potuit, sibi ipsi procuravit, 370

- Protector an etiam invitis clientibus pro conservanda eorum libertate succurrere debeat? n. 373
Negativa, n. 374
Affirmativa, n. 386
 Defensio non est, qua praestatur invito, 375
 Operam suam ingerens invito, suspectus est, 376
 Non est beneficium, quod praestatur invitis, nec cuiquam videtur utile, quod adversa voluntate conceditur, 377
 Favore alicuius quod introductum est, id eo uti nolente nil valet, 378
 Defensio est beneficium jure natura introductum, 379
 Beneficium nolenti dari non potest, 380
 Declaratur, n. 410
 Defensionem promittens, sub tacita ea conditione promississe intelligitur, si ille, in cuius gratiam facienda est, ultro eam fieri postulet, 381
 Beneficium si invito obtrudatur, beneficium esse desinit, & injuria est, 482
 Beneficium & injuria inter se sunt contraria, 383
 Volenti non fit injuria, 384
 Contrariorum eadem est disciplina, 385
 Protector sua interesse existimans jus defensionis tueri, invitis etiam clientibus eorum libertatem defendere potest, 387
 Contra clientes si jus proiectionis excutere velint, protector paratam habet actionem ex jure obligationis, 388
 Salus & libertas publica ubi concernitur, clientum velle aut nolle protector attendere non debet, 389
 Publica libertati consuli humanum est, 390
 Homines, ubi contra propria commoda laborare inveniuntur, conservari interest reipublica, 391
 Beneficium etiam invito conferri potest, ubi concurrat causa publica, 392
 Invitos nolentesque servare, opus est pulcherrimum, 393
 Inviti & ignorantes liberari possunt, 394
 Magistratus ob publicam utilitatem subditos etiam invitos & renuentes defendere tenetur, 395
 Dominus Feudi tempore necessitatis invito etiam vasallo custodire potest castrum, 396
 Pupillis invitis & ignorantibus tutores à magistratu dantur, 397
 Impuberes in tutela esse, juri naturali conveniens est, 398
 Pupillis subveniri ad causam publicam pertinet, 399
 Invito ob publicam utilitatem, honores & officia publica conferuntur, 400
 Judicandi ad munus assumuntur etiam invititi, 401
 In Magistratibus consistit utilitas publica, 402
 In iudiciis munere consistit finis litium, ne fiant immortales, 403
 Invitus quis de domo corrueunte impune extrahi potest, 404
 Homines conservari Reipublica interest, 405
 In possessione servitutis constituto etiam invito, nec de sua conditione litigare passo succurritur, 406
 Filius familias minor laesus, etiam nolens in integrum restituitur, 407
 Liberis invititi plurima conferuntur beneficia, 408
 Beneficiorum maxima sunt, qua à parentibus accepimus, aut nescientes aut colentes, 409
 Protectores an & ipsi invititi ad clientum defensionem obligati censeantur? n. 411
Affirmativa decisio, ibid.
 Defendere alium aut rem alienam ex aliena causa nemo cogitur, 412
 Alienarum rerum cura difficillima, 413
 Alienarum rerum cura magnum saepe adfert periculum, 414
 Necessitatem eis imponere velle, qua mera sunt voluntatis & benevolentiae, legibus contrarium est, 415
 Mandatum aut onus qui in se suscepit, etiam invitum gerere cogitur, 416
 Procurator suscepto semel mandato poenitere non potest, 417
 Contractus ab initio sunt voluntatis, obligatione autem facta necessitatis, 418
 Defensionem suscipere initio voluntatis uti est, sic eam consummare necessitatis, 419
 Defendens in antecedente tenetur etiam defendere in consequente, 420
 Tutores post susceptam tutelam etiam invititi pupillos protegere tenentur, 421
 Tutores quilibet jurato promittere debent, quod pupillum defendere, ei utilia facere, & inutilia pratermittere velint, 422
 Tutela est officium necessarium & coactum, 423
 Defendere promittens & non defendens tenetur ad interesse, 424
 Protector in fidem susceptos an defendere teneatur, etiam si fundatores monasteriorum Advocatiae institutionem prohibuerint? 425
Affirmativa decisio, ibid.
 Henricus Comes de Lechsgemünd fundator Monasterii Casariensis, Cœnobitis prohibuit, ut nullum Advocatum prater Filium Virginis haberent, 426
 Casariense Monasterium ob subsecutas varias violentias ab Imperatoribus diversis in Imperii protectionem receptum fuit, 428
 Ejusdem monasterii Advocatia inferior diversis subinde Principibus & civitatibus commissa, 428
 Advocatia praefati monasterii à Philippo Ludovico Palatino Rheni & Bavaria Duce per Imperatorem Rudolphum II. revocata, & certis Commissariis ad tempus delegata, 429
 Protector an ad defendendum nihilominus obligatus sit, etiam si per longissimum tempus nullam defensionem clientibus exhibuerit? 430
Affirmativa decisio, ibid.
 Ad defendendum obligatus tenetur etiam post mille annos, 431 & 436
 Vasalli servitiorum libertatem contra Dominos non praescribunt, etiam si mille annis non servierint, 432 & 435
 Princeps subsidium militare, quod ei civitas tempore belli prestare tenetur, praescriptione non amittit, si necessitas belli non evenerit, 433
 Vel si sua gentes ei succederint, 446
 Emphyteuta directum dominium mille annis non praescribit, nisi possessionem intervertisset, 434
 Protector ad defendendum semper paratus esse, & clientes vicissim in contraria quasi possessione auxilia exigendi, donec eis denegetur, permanere praesumuntur, 437
 Protector non semper tenetur stare in armis, sed sufficit eum esse paratum ad defendendos clientes, cum defensionis necessitas ei fuerit notificata, 438
 Vasallo ob Feudum unum, continuum servitium prestare Domino, nimis durum, 439
 Protectores, si parati sint, ad defendendum tempore requisitionis, muneri suo satisfaciunt, 440
 Defensio tantum praestari debet ad petitionem clientum, 441
 Exceptionibus non praescribitur, ne mille quidem annis, 442
 Exceptiones sunt defensiones, 443
 Exceptiones pendunt ex facto alieno, nec opponi possunt, antequam alius agat vel offendant, 444
 Servitutes, jurisdictiones & jura similia, mille annis non praescribuntur, quando casus utendi non incidit, 445
 An protectores non tantum in conservandis & recuperandis, sed & acquirendis rebus clientum defensionem praestare debeant? n. 447
Affirmativa decisio, ibid.

Affirmativa, n. 448
Negativa, n. 458
Protektor clientibus succurrere debet, quoties auxilio ejus opus habent, 449
Dispositio generalis generaliter & indistincte, prout prolata est, intelligi debet, 450
Declara ut 474 & seq.
Dispositio generalis omnes casus complectitur, etiamsi maior sit ratio in uno, quam in altero, 451
Dispositio generalis tantum operatur quoad quamlibet speciem sub ea contentam, quantum operatur dispositio specialis, quoad speciem, 452
Vasallus Dominum juvare debet tam in conservando, & recuperando, quam etiam acquirendo, 453
Contra, 478
Habere aliquid quatenus quis dicatur? 454
Habere quilibet dicitur, quod jure petere potest, si de quo actionem habet, 455
Vasallus jurat Dominum suum juvare tam in retinendo, quam in recuperando, 456
Vasallus Domino servitium prestare tenetur, cum eo indiget & necesse habet, 457
Protectionis jus continet tantum defensionem contra vim ac invasionem, qua infertur de facto, 459
Protectio non porrigitur ad auxilium in acquirendis novis rebus ferendum, 460
Retentio & recuperatio rerum propriarum facilius conceduntur, quam acquisitio alienarum, 461
Retentio favorabilior est acquisitione, 462
Protectores etiam in acquirendo juvare debent clientes, si ipsis per successionem aut alium titulum in rebus novis jus acquisitum fuerit, 463
Jus suum indefensum relinquere nemo debet, 464
Protectores ob loci distantiam jura clientum de novo acquisita negligere non debent, 465
Jure suo sine culpa nemo privari debet, 466
Clientibus magis est noxium, rebus ad se legitime pertinentibus carere, quam protectoribus expeditionem longinquiore pro iis facere, 467
Protectores non debent sese injustitia Patronos exhibere, 468
Occasio delinquendi omnibus modis amputanda, 469
Pactum, per quod quis ad delinquendum invitatur, invalidum est, 470
Protectores rerum suarum maximum paterentur dispendium, si etiam in acquirendo clientes juvare deberent, 471
Locupletari & res suas cum alterius jactura augere, adversatur juri naturali, 472
Hominem hominis incommodo, rem suam augere prorsus contra naturam, 473
Protectorem ad res de novo etiam acquirendas operam suam clientibus promississe, aut ad id se obligare voluisse, non est verisimile, 474
In generali obligatione non veniunt ea, qua quis de iis interrogatus verisimiliter fuisset excepturus, 475. 544 & 620
Obligatio generalis ad incogitata trahi non debet, 476
Vasallus arctius obligatus est Domino, quam protector clientibus, 477
Protectores utrum in casu injuste duntaxat defensionis clientibus succurrere teneantur? numero 479
Affirmativa decisio, ibid.
Promittens defendere, intelligitur ab injusta & illicita defensione, 480
Principem bellum injustum moventem subditi juvare non tenentur, 481
Verba vor vnbillichem Gewalt/ protectionum Reversalibus inserta passim reperiuntur, 482

Advocatus forensis causa injusta illa conscientia patrocinari non potest, 483
Advocatus laicam ex improbitate Litis conscientiam habens, susceptum Patrocinium deponere debet, 484
Patrocinium in scelere prestare Legibus contrarium, 485
Confederati in bello injusto se mutuo juvare non tenentur, 486
Vasallus Dominum, illicitum bellum gerentem, sequi non debet, 487
Fides ad facinora non est extendenda, 488
In re turpi nulla contrahitur obligatio, 489
Promissa mala & vota turpia rescindenda, 490
Ad turpem causam, qua se referunt, non oportet ad effectum produci, 491
Peccanti operam ferens magis peccat, quam qui principaliter peccat, 492
In omni obligatione doli & iniquitatis clausula per se intelligitur, ibid.
In promissione generali sepe causa injusta excipitur, 493
Promissio futurum crimen continens non valet, 494
Protektor clientes in causa injusta defendens, tenetur adversario ad emendationem damni, 495
Facinus defendens facinoroso haud dissimilis, 496
Amicum licet concernat, 497
Publii Rutilii ad Amicum iniqua petentem aqua responsio, 498
Flagitiis praesidia querere, & causas injustas defendere, nimis indignum & impium est, 499
Offensio ubi licita, ibi defensio illicita & prohibita, 500
Protektor causam manifeste justam ad subterfugendum laborem injustam asseverans & defendere nolens, conveniri potest ad interesse actione de dolo, 501
Gloss. c. brevi. de jurejur. declaratur, 502
Clientes causam manifeste injustam foventes absq. omni consideratione protectorum auxilio destituuntur, 503
Advocati tutelares, uti & forenses ex officio suo ad justas tantum causas defendendas ligantur, 504
Magistratui non est parendum, nec ferendum auxilium, ubi de injustitia constat, 505
Protektor defensionem prestare tenetur, quando de justitia vel injustitia causa dubitat, 506
Determinatio, an causa justa sit vel injusta, non pertinet ad patronum, 507
Bellum justum si contra clientes moveatur protector ad illorum defensionem non tenetur, 508
Bellum omne per se regulariter injustum & illicitum censetur, 509
Belli justique sint requisita, n. 511
Clientes propria culpa offensos an per protectorem nihilominus defendi oporteat, n. 512
Castrum, qui defendere promissit, si culpa ejus, cui facta est promissio, illud armis impetatur, a protegendae obligatione solutus est, 513
Promissio omnis defendendi, quatenus defendendus offensionis causam non praebeat, intelligenda, 514
Offensio causata ex justitia, defensionem tollit, 515
Protektor clientum defensionem omittens, quando apparet, operam & auxilium ejus nihil profuturum, an excusatione dignus sit, n. 516
Decisio Affirmativa, 517
Vasallus non adjuvans Dominum omnino periturum, a feloniam excusatur, 518
Supervacaneum, quod factum nihil relevat, nemo facere cogitur, 519
Defensionem nihil profuturam certo constare debet protectori, ut legitima sit excusatio, alias si dubium sit, is ad defensionem omnino tenetur, 520
Protectores non conditionaliter, sed simpliciter ad defensionem obligati sunt, 521 (sumitur, 522)
Proficiam, potius fore defensionem, quam nocituram, pra-

- De futuris semper meliora speranda sunt, 523
 Rerum futurarum certitudo raro evidens est, 524
 Exitus sive eventus futuri semper dubii sunt, 525
 Eventus futuri aequiparantur fortuna, 526
 De futuris statuere ex presenti imprudentis est, 527
 Multa cadunt inter calicem supremæque labra, 528
 Casus adventitii, qui ex post facto contingere possunt, non sunt considerandi, 529
 Status & habitus præsens semper inspiciendus, & de eo iudicium faciendum est, 530
 Supervacaneum in dubio admittere securius est, quam omittere conducibilia, 531
 An protector etiam cum vitæ suæ periculo clientes defendere obligatus sit? n. 532
 Affirmativa, 533
 Negativa, 539
 Necessitas succurrendi dominis quibus incumbit, non debent salutem dominorum suam antepone, 534
 Protectores ratione defensionis magis clientibus obligati sunt, quam servi Dominis, 535
 Declaratur, 573
 Protector tenetur clientes etiam defendere manu armata, quæ semper periculum vitæ conjunctum habet, 536
 Declara, ut 577
 Auxilium armatum plerunque cum vitæ periculo conjunctum esse solet, 538
 Henricus Leo Dux Sax. & Bavaria ob derelictum in acie Fridericum Imp. laesa majestatis Reus damnatus omnes ditiones suas amisit, 538
 Ejus rei causa, 578
 Vitam ac salutem alterius sua nemo præferre tenetur, numer. 540
 Protectores pro honorario annuo vitam suam astringere voluisse, non est verisimile, 541.
 Vita universa felicitas, unius horæ discrimini temere non est subjicienda, 542
 Vita sua nihil cuiquam charius est, cum qua pretium etiam amplissimum comparari minime potest, 543
 Libertatis infinita æstimatio est, 545
 Jura etiam nova quantumcunque generalia non intelliguntur loqui in casibus, specialem favorem vel rationem habentibus, 546
 Aequalitas in contractibus servanda est: & contractus ita interpretandus, ut æqualis sit contrahentium conditio, 547
 Vasalli Domino suo Feudali, magis obligati sunt, quam protectores clientibus, 548
 Vasalli vitam suam dominorum vitæ & salutem postponere non tenentur, 549
 Libertus ratione beneficii accepti magis obligatur patrono quam protector clientibus, 550
 Honorarium annuum libertati comparari non potest, 551
 Libertas res inæstimabilis, & cunctis rebus præferenda, 552.
 Libertus vitam & salutem patroni suæ anteferre non tenetur, 553
 Libertus patrono egenti alimenta suppeditare non tenetur, cum non habet, nisi quod propria sustentationi est necessarium, 554
 Subvenire quilibet sibi primo tenetur, 555
 Victum sibi arctare, ut provideat alii, nemo tenetur, 556
 Charitas prima & ordinata incipit à seipso, num. 557.
 & 561
 Declaratur, 559. & 569
 Interula magis stringit, quam Tunica, 558
 Tutoris & Pupilli bonis, una in maris naufragio periclitantibus, ita ut alterius amittenda & in mare projicienda sint, an tutor potius propria amittere vel Pupilli salvare teneatur, n. 560. & 570.
 Negativa, 561
 Affirmativa pro pupillo, 564
 Commodare aliis ad solatium, haud nobis ad angustiam debemus, 562
 Tutor contra suam utilitatem, providere Pupillo non tenetur, 563
 Justitia proprium est, vires suas erga alios extendere, numer. 565
 Bonum, quoad alteri communicatur, non debet esse proprium illius, à quo proficiscitur, sed alterius cui communicatur, 566
 In dilectione proximi, continetur etiam dilectio sui ipsius, 567
 Vir justus non sibi, sed aliis quibus justitia sua prodesse cupit malus videtur, 568
 Res tutoris si preciosa sit & Pupilli vilis, tutor neglecta pupillari, suam salvare potest, 571
 Utrunque si par sit, locus est gratificationi, 572
 Servus alterius dominio subest, non secus quam alia res mobiles & immobiles, habetque Dominus in eum potestatem summam, & sui vitæ necisque, 574
 Servus Domino oppugnato, opem non ferentibus capitale supplicium irrogatur, 575
 In exorbitantibus & juri communi derogantibus, extensio non est licita de persona ad personam, nisi eadem sit ratio, 576
 Feudis conditio apponi potest, ut vasalli etiam cum vitæ periculo Dominis suis assistere teneantur, 579
 Feudalia jura interdum à personarum & Feudi qualitate atque observantia Regionum interpretationem recipiunt, 580
 Metu ex solo vitæ amittenda, Advocati clientes suos deferere non debent, 581
 Ruthenus de Plawen Advocatos quosdam ob metum vitæ amittenda, Castra quadam Carolo IV. Imperatori cedentes in horreum quoddam convocatos exussit, 582
 An protector etiam famam & existimationem clientum defendere teneatur? n. 583
 Affirmativa, 584
 Negativa, 595
 Fama fortunis omnibus longe præferenda, 585
 Fama & vitæ periculum aequiparantur, 586
 Detractores fama, homicidis comparantur, 587
 Fama vitæ præfertur, 588
 Infamiam sive turpitudinem honesti viri magis metunt & fugiunt, quam ipsam mortem, 589
 Defensio fama & honoris non minus, quam corporis permessa, 590
 Declaratur, 609
 Amicorum fama summo studio tuenda, 591
 Declaratur, 614
 Amici famam quisque negligit, fide lubricus est, ibid.
 Servus Domini, ut vitam, ita famam tueri debet, 593
 Vasallus Domini, ut salutem, ita honorem defendere tenetur, 594
 Protectio contra injuriam realem, non verbalem inducitur, 596
 Protectoribus defendendi necessitas cum armis incumbit, cum nulla alia ordinaria propulsanda violentia supersunt remedia, 597
 Extraordinarias vias, ubi competunt ordinaria, jura abhorrent, 598
 Jure ipso munitus ad extraordinarium remedium currere non debet, 599
 Injuria verbali affectus ad ejus propulsionem habet remedia ordinaria à jure concessa, 600
 Protectoribus defensio forensis non incumbit, 601
 Protectores sunt Advocati armati, 602
 Injuria verbales non armis, sed judicio vindicanda, numer. 603
 Etiam Prælato aut Principi illata, 606

Res dare pro rebus, pro verbis verba solemus, 604.
Defensio ad offensionem debet esse proportionata, & eo modo vis repelli, quo infertur, 605
Privatam ob injuriam aut damnum Principi vel alii illatum, non est univ[er]sa cuidam genti aut provinciæ bellum inferendum, 607
Injuria verbalis armis propulsata, non defensionis, sed vindictæ causa facta præsumitur, 608
Argumentum ab æquiparatu non procedit, ubi dispar æquiparatorum ratio assignatur, 610
Vita & fama accurata ratio habenda, & utriusque æqualis gravis, 611
Vita discrimen gravius, quam fama, 612
Honor laesus sive amissus judicis autoritate vindicari & recuperari potest. Vita amissa restitui non potest, 613
Servus Domini sui dominio non secus quam aliæ res mobiles & immobiles, subiectus est, 615.
Dominus habet in servum potestatem, & jus vita & necis, 616
Advocatus Dominio clientum nullatenus subest, 617
Vasallus Domino fidelitatem juravit & spondit, tam quoad personam, quam ratione dignitatis & fama ei auxilium ferre, 618
Protektor ex pacto conventionis non nisi adversus injurias reales avertendas se obligasse censetur, 619
Protektor an clientes suos in propria persona defendere teneatur? n. 621.
Negativa decisio, ibid.
Per alium quod quis facit, perinde est, ac si faceret per se ipsum, 622. & 623
Per alium quis facere non potest, ubi lex respicit actum, quatenus à persona certa fit, vel ubi persona industria electa est, 624
In protectione ipse tantum defensionis actus, non quatenus à persona procedit, consideratur, 625
Advocatus jus quandoque hereditarium est, 626
Personæ alicujus certa industria concessa ad hæredes non transeunt, 627
Industria personæ ubi electa non est, facere quodpiam licet per substitutum, 628
Protectionis finis est, ut clientes à violentiis aliorum defendantur, 629
Substituti auxilium, æque strenuum & proficuum fore præsumitur, quam ipsius patroni, & utriusque idem censetur auxilium, 630.
Quod tibi non obest & alteri prodest, facile concedi debes, 631
Obligare se ad id, quod per alios expediri solet & potest, nemini prohibitum, ibid.
Vasallus Domino etiam per substitutum servire potest, 633
In investitura non exprimi solet, Dominum in propria persona auxilium ferre debere, 634
Vasallitica servitia à natura ita constituta sunt, ut per æq[ua]l[em] per alium Domino acceptabilem expediri possint, 636
Protektor tempore invocati auxilii clientelæ ipse oppressus, an ab omi[ss]a clientum defensione excusetur? n. 636
Negativa decisio, ibid.
Obligatus defendere alium, excusatur, si necesse habet defendere seipsum, 637
Rebus propriis neglectis aliena curare nemo compellitur, ibidem.
In propriis rebus quilibet potest & debet esse diligentior, quam alienis, 639
Nemo præsumitur, quod aliis operam suam promittendo sibi obesse velit, 640
Diligentia in dubio præsumitur, 641
Maxime in his, quæ respiciunt factum & commodum proprium, 642

Quilibet istius animi præsumitur, ut præ aliis se suæque jura integra conservare velit, 643
Promittens aliquem defendere contra omnem personam, non promittit contra seipsum, 644
Ducissa Mediolanensis quæ Florentinos in protectione habuit, propter bellum per Lud. Sfortiam & Consortes An. 1479. in Longobardia motum, ab omi[ss]a Florentinorum defensione ipsis necessaria, excusata, 645
Protektor tempore invocati auxilii ipse oppugnatus, nihilominus clientibus suis, si potest, opem per alium subministrare tenetur, 646
An pluribus protektoribus existentibus, defendente uno, alii ab intermi[ss]a protectione excusentur? n. 647.
Responsio distinctiva, 655. & 689
Reipublicæ interest, aliquem impotentiorum plures ad defensionem constitutos habere patronos, 648
Ecclesia Monasterium, vel universitas una, plures protectores habere potest, 649
Confederatio cum uno principe facta, non prohibet aliam fieri cum alio salvo jure primi, 650
Jus Patronatus unius Ecclesiæ penes duos esse potest, 651
Onus facilius portatur in plures divisum, 652
Monasterium unum idemque interdum in Imperatoris, Imperii & summi Pontificis protectione existens alium adhuc tertium Advocatum habet, 653
Hirsaugiense Monasterium olim in Papa Urbani II. Henrici Imper. & Comitibus Calvvensis clientela simul exstitit, 654
Protektor unus ubi sufficienter defendere potest, alii excusati censentur, 655. 657
Protectores plures, omnes & singuli in solidum ad defendendum ex æquo obligati sunt, 656
Rei debendi ubi plures sunt, singuli obligantur & in solidum conveniuntur, unius tamen solutio reliquos liberat, 658
In individuis licet omnes teneantur sufficit tamen unum solvere, 659
Fendiejusdem plures possessores servitia non conjunctim, sed per unum eorum præstare possunt, 660
Per plura fit frustra, quod per pauciora expediri potest, 661
Dominio plures vasallos in diversis ditionibus habente, si auxilium vasallorum unius ditionis sufficiat, alii ad juvandum non tenentur, 662
Vasalli onerandi non sunt, quorum auxilium non est necessarium, 663
Protectorum plurium respectu multiplicatur defensionis præstanda obligatio, non autem ipsa exactio, 664
Negocia pluribus commissa segnius plerunque expediuntur, 665
Imperium plurium in bello inutile est, 666
Comprotectores ubi plures sunt consultum est, ut unum defensionis Ducem eligant, 667
Jurisdictionum sua natura indivisibilem exercitium dividi potest, 668
Capita duo in eodem castro veluti uno corpore existere monstruosum, 669
Patronos inter plures conventio de præsentando alternis vicibus licita est, 670
Comprotectores defensionis administrationem inter se dividere possunt, 671.
Præventio tamen aliis Patronis præventis nil præjudicat, n. 672.
Protectoribus pluribus existentibus, si unius auxilium sufficiat, nec tamen inter eos conveniri possit, quis defensionem præstare debeat, an electio sit penes compatronos, vel penes clientes? numer. 673
Electio[n]em penes clientes esse approbatur, 674

Electio, ubi plures ad idem tenentur in solidum, penes creditorem est, 675
Electio creditoris est in alternativa exigendi, seu pluralitate exactionem concernente, 676
Requisitio servitorum in jure feudorum ad Dominum refertur, 677
Ad creditoris personam quoties verba dispositionis executiva referuntur, electio pertinet ad illum, 678
Comprotectores ante defensionis requisitionem unum satis idoneum ac sufficientem clientibus deputare possunt, 679
Creditor, uno correorum omnium nomine ad solvendum parato, ceteros correos amplius convenire non potest, 680
Obligatio solutionis ab uno correorum sic facta, & a creditore sine legitima causa non acceptata solutionis vice fungitur, 681
Comprotectores unum ex se ad defendendos clientes constituere nolentes, ad id a clientibus compelli possunt, 682
Creditor acturus contra plures fidejussores, eosdem ad constituendum unum procuratorem cogere potest, ibid.
Ex compatronis pluribus si unus defenderit, an eundem rursus immediate ad defensionem vel alios advocari, æquius existimetur, 684.
Deciditur pro posteriori, 685
Inter plures ad idem obligatos, quis non est compellendus ad transactionis reiterationem, si alii adsunt idonei & sufficientes, 686
Onera per ordinem pro modo fortunarum & bonorum sustinenda sunt, 687
Æqualitas in onerum peraque pluribus incumbentium functione servanda est, ne unus plus ceteris gravetur, 688
Comprotectores, uno vel altero ad defensionem non sufficiente, omnes succurrere tenentur, 689. & 692
Defensio rerum est individua, 690
Declara ut n. 697
Protectionem alicujus Civitatis si plures susceperint, quilibet eorum in solidum obligatur, 691.
Protector particularis utrum ad universa clientum bona protegenda obligatus sit? 693
Negativa approbata, ibid.
Promissio defensionis, uti qualibet alia conventio, non extenditur ultra conventa, 694
Obligatus ad certam & definitam protectionem, ad alia non tenetur, 695
Vasallus ratione certi territorii obligatus, non tenetur Principi respectu alterius regni bella gerenti servire, 696
Rotenburgo-Tuberani Protectores Pagi Gebfattel ad nobile Collegium Chombergense spectantis particulares, non tenentur ad defensionem aliorum pagorum & hominum extra distractum Gebfattensem existentium, ib.
Protector particularis ad omnia tenetur, respectu partis sibi commissæ, ad qua universalis, respectu universi, 698
Quod juris est in toto quoad totum, idem juris est de parte, quoad partem, 699
Protector universitatis an ipsam universitatem tantum, vel singulos homines in ea existentes defendere debeat? 700
Affirmativa, n. 701
Negativa, 711.
Defendere promittens totam aliquam universitatem, facit promissionem generalem defendendi omnes, n. 702.
Universalis promissio si in aliquo deficit, in totum redditur nulla, 703
Omne seu universum qui dicit, nihil excludit, 704
Dictiones universales omnis restrictionis sunt expertes, 705

Defendere non videtur, qui totum non defendit, 706
Singulos qui non defendit, totum non defendit, 707
Singuli sunt partes totius, 708
Homo quilibet pars communitatis, 709
Universitas, & singuli homines in ea existentes, idem sunt, 710
Declara, ut n. 726
Promittens defensionem pro suis adherentibus occasione guerra non pro inimicis singularium personarum, hominis ad hominem promittere censetur, 712
Protectio magis personas universas, quam singulas & privatas respicit, 713
Privata persona non in protectione, sed in Salva Guardia proprie esse dicuntur, 714
Rerum particularium tuendarum causa protectores non assumi solent, 715
Universitati, quod debetur singulis non debetur, 716
Universitas quod debet non debent singuli, 717
Actor universitatis non tenetur singulos defendere, sed ipsam universitatem, 718
A Republ. manumissus non est singulorum libertus, sed Reipubl. honorem habere debet, 719
Promittens non agere adversus communitatem aut rempublicam aliquam, non intelligitur sese obligasse, quod contra singulas ejus personas non agere velit, 720
Vasallus universitatis non singulis in ea existentibus, sed ipsi tantum universitati servitia exhibere tenetur, 721
Promittens defendere universitatem, collective, non autem distributive promississe intelligitur, 722
Plures quando collective, quando distributive considerari censeantur, 723. & 724
Protector hunc vel illum singularem in universitate existentem non defendens, per id universitatis defensionem non negligit, 725
Universitas, & singuli homines in ea existentes, idem sunt, secundum rem ipsam & materialiter, 726
Non autem formaliter, & secundum fictionem ac dispositionem juris, 727
Universitatem ad unum, ceteris absentibus vel extinctis, redactam protector defendere tenetur, 728
Universitatis vel collegii jus etiam penes unum manet, si ceteri vel inhabiles, vel absentes, vel mortui fuerint, 729
Jurisdictio ordinaria pluribus competens non expirat, si ex iis major pars, vel etiam omnes, prater unum, absentes vel mortui fuerint, 730
An protector non soluto a clientibus annuo salario ab omnia defensione excusetur? n. 731
Affirmativa decisio, ibid.
In obligatione clientelari subintelligitur hæc conditio, dummodo clientes protectoribus id servant, ad quod ipsi propter defensionem præstandam obstricti sunt, 732
Stante duorum obligatione reciproca, unus non potest ab altero petere, ut sibi præstetur debitum, nisi & ipse promissum impleverit, 733
Qui differt facere, quod debet, non potest petere, quod ei debetur, 734
Qui non dat, quod debet, non recipit, quod ei debetur, 735
Si quis habet dare & recipere, semper prius debet offerre & implere, 736
Præstans quippiam ratione rei vel propter rem, id ultiorius præstare non cogitur, nisi quandiu rem illam percipit & consequitur, 737
Protector propter conventum salarium, sicut vasallus propter feudum, defendere tenetur, 738
Onus quando annexitur commodum, hoc cessante, etiamsi illud deficiat, conquerendi locus non est, 739.
Causa defensionis deficiente, non immerito deficit defensio, 740

Protektor non precise, sed causative, propter salarium promissum, ad tuitionem obligatus est, 741
Promissa assecranti non implens, ad prestandam securitatem non tenetur, 742
Non observati promissum, idem impune non servatur, 743
Fidem frustra quis ab eo servari postulat, qui eandem neglexit, 744
Conditione, quam aliquis pro sua parte non implevit, juvare se nemo potest, 745
Protektore non ipso, sed ejusdem creditore ex immissione facta pacti honorarii redditus percipiente, an creditori vel Advocato defensionis onus incumbat, 746
Affirmativa, 748. Negativa, 752
Salarii constituti fructus creditoribus in subsidium adjudicari possunt, 747
Creditor subsidiarie in bona feudalia immissus, servitia debita loco vasalli prestare tenetur, 749. Contra, 763 & 764
Usufructuarius, durante usufructu, servitiis prestandis obnoxius est, 750. Declara ut 765
Commoda quem consequuntur, eundem & onera insequi necesse est, 751. Declara ut 769
Protektor ob factam creditoris immissionem honorarium non percipiens, ad defensionem nihilominus obstrictus manet, 753
Contractus inter clientes & Patronum ob factum in reditus Advocatie immissionem non rescinditur, 754
Feudum, ob executionem in fructus feudi ad instantiam creditorum factam, non resolvitur, 755
Feudi jus utile persona vasalli inest, & cum obligatione personali, qua ad servitia tenetur, unitum est, 756
Defensionis obligatio a persona protektoris, stante Advocatie contractu, inseparabilis est, 757
Immissione facta in reditus Advocatie facta creditori solutio in emolumentum Advocati cedit, 758
Immissio per se cessat, cum immisso satisfactum est, 759
Protektoris creditore Advocatie redditus percipiente, in effectu perinde est, ac si ipsemet protektori solverentur, ab eoque creditori in solutum darentur, 760
Diversitas inter protektorem & creditores ipsius, quoad perceptionem reddituum Advocatie, 761
Vasallus facta in feudum executione, quoad fructus & commoditates, nihilominus servire tenetur, 762
Argumentum ab usufructuario ad protektorem, in puncto immissionis in reditus creditori addictos invalidum est, 765
Usufructuarius jus in re habet, & possessionem naturalem, 766
Immissus ex primo decreto non possidet, sed duntaxat rei servande causa in possessione esse dicitur, 767
Fructus percepti ab immisso imputantur in debita ante immissionem contracta, 768
Protektor defensionem ex inopia vel impotentia intermittens, an impunibilis sit, 770
Affirmativa decisio, 771
Vasallus ob paupertatem & impotentiam a servitiorum prestatione excusatur, 772
Protektor sua culpa, dolo vel prodigalitate ad inopiam & impotentiam ejusmodi delapsus, non excusatur, 773
Privilegia concessa propter paupertatem non competunt illi, qui sua culpa ad inopiam pervenit, 774
Marito ad paupertatem ex propria culpa redacto non competit beneficium, ut conveniatur, in quantum facere potest, 775
Ad necessitatem non pertinet, quod libidine & voluntarie causatum fuit, 776
Culpa obesse debet ei, qui fuit in culpa, non alteri, 777
Impedimento excusari non potest, qui fuit impedimenti causa, 778
Protektor etiam pauper & impotens ad defensionem tenetur, si clientes in procinctum expensas & omnia ne-

cessaria subministrare parati sint, numero 779
Difficultas atque impossibilitas defendendi num a poena pratermissae protectionis protektorem excuset, 780
Affirmativa decisio, ibidem.
Juramento se obligans ad Ecclesiae defensionem si ob magnam difficultatem ei subvenire non possit, perjurium non incurrit, 781
Vasallus impossibilitate serviendi impeditus, feudum non amittit, 782
Domino occidendo familia objectu corporis auxilium ferre debet, 783
Henricus IV. Imp. Albertum Bremensem Episcopum corpore suo protexit, 784
Udalricus Comes Blanckenburgicus, pro Sigefrido Episcopo Augustano, contra Guelphonem Bavaria Ducem, ut Clitus pro Alex. M. se objiciens trucidatus, 785
Peregrinus Weissenburgius, Henricum Barbatum Ura-tislaviensem Ducem sui corporis objectu protegens confossus, 786
Auxilii satis attulisse intelligitur, qui fecit, quod potuit, 787
Ferdinandus I. ob omissam, propter impossibilitatem schismaticorum extirpationem merito excusatus, 788
Promissio qualibet exaudienda cum conditione Si POTERO, 789
Promittens defendere, intelligitur de modo licito & juxta posse, non de vi majori, 790
Servi de morte dominorum non tenentur, si adversus vim ei auxilium ferre non potuerunt, 791
Villa vel castrum ad capiendos malefactores obligatum, intelligitur, si possit, 792
Confederati ad mutuum auxilium tenentur pro illorum possibilitate, 793
Impossibile nemini injungi debet, 794
Ad impossibile nemo se obligasse videtur, 795
Delictum non puniens civitas propter summam adhaerentium multitudinem, ex causa impossibilitatis excusatur, 796
Papa vel Imperator, etiamsi regulariter cum infideli confederari non possit, tamen propter impotentiam & insufficientiam suam ad tempus cum eo foedus inire licite potest, 797
Protektores num clientes quoad violentias praesentes & futuras, vel etiam praeteritas defendere debeant, 798
Negativa Decisio, ibidem.
Ad facta praeterita trahi non debent nova jura & conventiones, praesertim in prajudicium tertii, 799
Protektor an non nisi interpellatus & requisitus auxilium ferre teneatur, 800
Decisio Negativa, ibidem.
In stipulationibus affirmativis & in faciendo consistentibus poena non committitur, nisi mora interveniat, 801
Mora fieri non intelligitur, nisi precedat interpellatio, 802
In stipulatione ut poena committatur, requiritur interpellatio, 803
Protektor num clientibus in bannum, vel alia enormia crimina lapsis, defensionem etiam praestare debeat? num. 804
Negativa decisio, ibidem.
Patrocinia favorem reis & auxilium scelerosis conferentia prohibita, 805
Respublica suscepto malorum patrocinio coturbatur, 806
Malo benefacere tantum est, quantum bono malefacere, 807
Bannitorum protectio facienda non est, 808
Vasalli a servitiis prestandis domino per Regem vel Imperatorem bannito aut excommunicato, etiam bellum interim iustum gerenti, liberi sunt, 809

Protector eo tempore, quo clientes in banno vel excommunicatione hærent, ab obligatione cum iisdem contracta solutus est, 810

Banniti de jure vitandi, & nulla cum iis habenda est conversatio, 811

Hæretici facti clientes à Protectoribus nihilominus defendendi sunt, n. 812

Decisio Negativa, ibidem.

Protectores hæreticorum errores defendentes damnabiliores errantibus, 813

Vasalli domino in hæresin lapso servire non tenentur, numer. 814

Receptatores bannitorum & Hæreticorum in alicujus clientela existentes, sese ob receptionem patrocinio indignos faciunt, 815

Receptatorum eadem qua delinquentium poena, 816

Subditos alienos ob Anabaptismum extorres scienter receptans, proscriptione punitur, 817

Judeus Christianum Apostatam factum atque ad Judaismum transeuntem receptans, ut hæretici receptator punitur, 818

Receptatio tamen ex privilegio fiat, 819

Excommunicati clientes, durante excommunicatione Protectoris patrocinio an gaudeant, numero 820

Decisio Negativa, ibidem.

Vasallus dominum excommunicatum adjuvare non tenetur, 821

Causa clientem in clientelam suscipi prohibens, susceptum etiam impedit defendi, 822

Effectus restringitur à sua causa, 823

Protector an ab omni defensione excusetur, quando res in tutelam data est amissa aut intercepta, 824

Affirmativa decisio. ibid.

Pactum ad aliquid præstandum initum eam recipit interpretationem, dummodo res in pactum deducta in eodem statu permaneat, 825

Vasallus amisso directo dominio non amplius obligatur domino ad servitia, 826

Protector clientibus jure civitatis privatis, vel de eas sic periclitantibus, ut spes & facultas omnis eam recuperandi absit, succurrere non tenetur, 827

Protector clientes bonis suis destitutos, eaque recuperare tentantes, non debet deserere, 828

Advocati suos clientes rem injuste vel casu amissam recuperare volentes, omnino juvare tenentur, 829

Protector an ab onere defensionis immunis sit, si res in tutelam commissa prorsus interierit? numero 830

Affirmativa decisio ibidem.

Clientibus contra protectoris subditos arma sumentibus, an protector impune defensionem renuere possit? n. 831

Affirmativa decisio, ibidem.

Asscuratus cautione securitatis non est tutus, si ipse eam oppugnavit aut violavit, 832

Fidem frangenti, fides non servanda, 833

Protector, non defendendi libertate præscripta, clientes suos in periculo versantes deserens, an excusationem mereatur? n. 834

Affirmativa decisio, ibidem.

Connexio
hujus Ca-
pituli ad
preceden-
tia.

Cum Juris Advocatitii vim omnem in defendendis ac protegendis personis, ac rebus clientum, tanquam proprio fine consistere, in superiori Capite satis edoctum sit, & tractatio nostra eo maxime spectet, ut protectores intelligant, qualiter rectam & efficacem clientibus defensionem præstare debeant: ideo præsentis Capite, de omnibus præstandæ defensionis circumstan-

tiis, quæ maxime ad protectorum officium pertinent, paulo fufius, & singulatum differere operæ precium esse duximus.

Ut vero res tota dilucide explicetur, priusquam hodiernæ Advocatiæ partes nostrorumque Protectorum munia aperiamus, de veterum prius Advocatorum munere, & quibus in rebus nominatim illud olim constitit, primitus agemus.

Ad cujus rei illustrationem tria hac ipsa in re clientelæ tempora considerare oportet; Unum, quod à primæva clientelæ veteris origine, usque ad Constantinianæ Magni annos, quibus Advocatia inter Christianos ad imitationem gentilis illius tutelæ introducta fuit, de qua, sicut & de ejusdem ortu, & cum patronorum priscorum officiis, tum clientum obsequiis & utrorumque mutuis institutis quinto Capite abundanter diximus.

Alterum temporis interstitium metimur, à Constantino Magno, usque ad ævum illud, quo Advocatiarum intermedii temporis consuetudines cum jurisdictione, tum administratione, quam Advocati exercebant, extincta, paulatim immutata atque ad normam hodiernæ protectionis reductæ sunt.

Tertium tempus à facta illa immutatione ad præsens & futuri temporis spatium definimus. Cum igitur primarum clientelæ rationes jam antea sufficienter exposuerimus, reliquarum duarum instituta eo modo in præsentis Capite exponemus, ut primo loco Advocatorum intermedii nempe sæculi ritus ac mores intelligamus; Deinceps autem nostratum patronorum officium, quod unice ac potissimum, in defensionis exercitio consistit, omnibus cum circumstantiis declarabimus.

Quod igitur in præsentis primo loco ad munera Advocatorum intermedii temporis attinet, illud in primis sciendum est, priscis & temporibus officia eorum amplissima ac latissima fuisse.

Nam Advocati Ecclesiastici in Monasteriis ac Prælatibus primum œconomiam, hoc est, obventionum & reddituum omnium administrationem, ut præcedenti etiam am Capite dictum est, habebant. Ita nominatim testatur Rudolph. Hospinian, de orig. Monach. lib. 4. cap. 21. Andr. Knichen, de jur. territor. cap. 4. n. 349. Thomas Michael, disputat. de jurisd. thes. 55. lit. g. Paurmaist. de jurisd. Roman. Imp. cap. 10. numer. 24. Paul. Matth. Wehner. præf. obs. verb. Vogthey; & pluribus idipsum explicat Joan. Stumph, Chron. Helvet. lib. 5. cap. 3. ubi scribit, quod Abbates ac Monasteriorum prælati, quamvis olim in monasteriis suis magnas immunitates amplasque regiones & subditos habuerint; ea tamen personaliter non administraverint, neque obventum atque reddituum suorum curam ipsimet gesserint, sed in omnibus plerumque monasteriis & Ecclesiis certi Advocati, tutores, præfati ac protectores, ab aliis Vicedomini, nostro idiomate Voigte / Casten / Voigt / Wigdomen / & vulgo Schaffner / Pfleger / dicti, quos non inconvenienter Imperator Theodosius in suo Codice Procuratores vocitat, constituti fuerint, qui redditum tam perceptionem, quam erogationem aller Einnahm vund Außgaab / curabant & ne bona ecclesiastica dilapidarentur, aut sine justa causa alienarentur, rationem habebant, uti testantur Paurmaist. d. c. 10. numer. 26. Warem. ab Erenberg. meditam. pro fœder. lib. 1. cap. 4. num. 13. in fin. Christoph. Lehman. Chronic. Spirens. nuperrime edita cap. 36. lib. 2. ubi ex Nicol. Camurat. fol. 120. Advocati, inquit, antiquitus Ecclesiis & cœnobiis à Regibus præficiantur, erantque tanquam procuratores, œconomi, & administratores Ecclesiasticorum proventuum, &c. in tantis, ut Episcopis, & Abbatibus, Sacerdotibus vel Monachis, sine Patre-

Patronorum suorum assensu ac consilio, in bonis, rebusve temporalibus aliquid decernere vel agere non liceret, attestante Hospin. de templor. orig. lib. 5. c. 6.

5 Quin hæc ipsa etiam, quam priscos † Advocatos sustinuisse administrationis curam Historici testantur, satis colligitur ex vulgari eorundem Appellatione, qua Rastenvögt dicti fuere, quam vocem Rosenthal. *Synop. feud. c. 4. concl. 14. n. 5. sub lit. B.* ait, se in antiquis libris legisse pro præfecto granarii, in quo nempe frumenta reservantur, ut constet, eosdem antiquos Advocatos rationem habuisse, ut redditus Monasteriorum recte colligerentur, neque inutiliter consumerentur ac profunderentur.

Tenebantur vero iidem Advocati Imperatori, Regi, aut Principi, quocunque id tempore exigere-
6 tur, de ejusmodi obventionibus rationem † red-
dere, & in quem usum erogatae essent, referre. Uti testantur Redoan, *tract. de reb. Eccles. non alien. rubr. de causa cognit. in alien. fact. num. 3.* Rosentha. *de feud. cap. 4. concl. 14. num. 2. lit. B.* Wurfstischen *Basler. Chron. lib. 1. cap. 5. in fin.* Stumpff. *Chr. Helv. li. 5. c. 3.* Lehman. *Spenr. Chron. lib. 2. 36.* Idque eum in finem, ut si bella contra Ethnicos aliosve regni hostes suscipienda exorirentur, iis pro cujuscunque facultate tributa, ad expeditiones pro communi reip. Christianæ incolumitate, instituendas impetrentur.

7 Et sic etiam Caroli M. temporibus † Monasteria ex propriis ærariis, præter id, quod subditi eorum contributebant, pro expeditionum sumptibus tributa dare cogeantur. Quæ † consuetudo adhuc hodie etiam apud Reges Franciæ strictissime observatur.

Cura aliarum rerum temporalium in Advocatos olim concessa. Nec vero Advocati illi reddituum duntaxat, atque proventuum administrationi, ut dictum est, præerant, sed aliarum insuper etiam rerum temporalium curam gerebant, utpote familiam † monasticam regabant, per officiales suos agros colebant, homines proprios ad opera & servitia cogeant, res æconomicas administrabant, ut non inconcinne observat idem Lehman. *d. c. 36. ibi.* Zum andern / daß sie durch ihre Diener / vñnd Beampte / der Kirchen / vñnd Bischöffe Güter vñnd Feld bestellet / und die Leibeigene zu Frondienst / vñnd Arbeit angehalten / gebührende sorg für die Haushaltung getragen / alle Früchte vñnd Gefäll / Einnam / vñnd Aufgab / zu der Kirchen Nutz vñnd besten zu rechter Zeit vñnd Ort versüßt / dann solche dñg zuverrichten / den Geistlichen damals durch auß allenthalben auff den Conciliis vñnd Synodis ernstlich / vñnd bey vermeidung zeitlicher vñnd ewiger Straffe verbotten / darzu dieser Spruch des Apostels Pauli angezogen: Nemo militans Deo, implicet se negotiis sæcularibus.

10 Præterea antiqui illius ævi † Protectores in hominibus propriis, quorum magna olim sub Monasteriis frequentia fuit, & à quibus etiam pensitationes istæ † his in locis quotidianæ adhuc, quas Germani adhuc vocant *Hauptfäll / Leibstewr / Hauptrecht* originem duxere, Mart. *Crus. Annal. Suev. part. 1. lib. 8. c. 9.* manumittendis auctoritatem interponebant suam, in ejusrei confirmationem afferri possunt variæ manumissionum tabulæ, in quibus ubique Advocatorum fit mentio. Nos ex illis, quas in rei argumentum, è priscis Alemanniæ scriptoribus afferre possemus, duas tantum, quas à clarissimo viro Dñ Barthol. Schobingero Icto ac Patricio S. Gallensi, condiscipulo quondam, dum Paavii ageremus, nostro, D. Melch. Goldast. sibi communicatas, *In suas ad Tyrolis Scotorum Regis parantes* exhibet, ascribemus.

Prioris, qua Abbatisa Engeltrudis, † & Richolf 12
Advocatus ejusdem, Sigimarum quendam sacris ordinibus initiandum manumiserunt, forma hæc est.

Authoritas Ecclesiastica patenter admo-
net, insuper & potestas regia Canonica reli-
gioni adsensum præbet, ut quemcunque ad
sacros ordines ex familia propria promovere
Ecclesia quæque elegerit, in præsentia sacer-
dotum Canonorum simul, & nobilium Lai-
corum, & ejus, cui subjectus est, manumissio-
ne, sub libertatis testamento solemniter ro-
boretur, Idcirco ego in Dei nomine ENGIL-
TRVDA quondam meum famulum, nomine
SIGIMARVM, sacris ordinibus dignum, in præ-
sentia nobilium virorum, liberum ab omni
vinculo servitutis dimitto, cui Romanæ per
hoc auctoritatis testamentum statuo, ita ut ab
hodierno die & tempore bene ingenuus atque
securus permaneat, tanquam si ab origine fuisset parentibus liberis procreatus, vel natus, eandem pergat partem, quamcunque volens canonice elegerit, habensque portas apertas, ita, ut deinceps nec mihi, nec successoribus meis ullum debeat noxiæ conditionis servitium, neque aliquod libertatis obsequium, sed omnibus diebus vitæ suæ sub certa ingenuitate, sicuti alii cives Romani, per hunc manumissionis aut ingenuitatis titulum, bene semper ingenuus atque securus existat, suumque peculiare, quod habet, aut quod adhuc acquiri poterit, faciat inde secundum canonicam libertatem, quicquid voluerit. Et ut hoc testamenti ac ingenuitatis auctoritas inviolatam inconvulsamque obtineat firmitatem, ego
Engiltruda & Richolf Advocatus meus, ambo-
rum manibus subter firmavimus, sacerdotes quoque ita nominati manus suas in præsentem ingenuitatis chartulam miserunt. Pero, Adalman, Hiltiger, Rodpot, Baldolt, Rantolf, Actum in villa Hoftrahun nuncupata, in præsentia Salomonis, & Reginolfi missis Domini Hludovvici Regis. Sig. Hiltibaldi missi Honorati Comitibus. † Otkit. † Liutpreht. Hadpert, &c.

Ego itaque Uvato diaconus rogatus scripsi & subscripsi notavi diem Jovis in VIII. Id. Octob. regnante Domino Hludovvico Rege Alamannorum & & Peioariorum.

Sub Chunrato Duce nobilissimo feliciter.
Amen.

Alterum similiter cum interventu Advocati fa-
13
ciæ manumissionis exemplum, quo Vvolalinda cum manu Advocati sui Engilboldi duo mancipia sua Thiotonem & Uvadindam libertate donavit, ita habet.

Notum sit omnibus, tam præsentibus, quam superventuris, quod ego Uvolalinda cum manu Advocati mei Engilboldi, duo mancipia mea, id est, Thiotonem & Uvadindam, in Dei amore, libertate donavi, ea tamen ratione, ut annis singulis ad cellam Ratpoti, quæ ad Monasterium S. Galli perti-

Diploma manumissionis intervenientis Advocati facta.

Diploma aliud manumissionis per manum Advocati concessa.

pertinet, in censu IV. denar. solvant. Actum in loco qui dicitur Rota publice, presentibus his, quorum hic signa continentur. Sig. Uvolaliub. & Advocati ejus Engilboldi, qui hanc notitiam fieri voluerunt, & aliorum testium, Sig. Engilhelm. † Cundhart. † Rudaker. † Uvano, &c. Ego itaque Nanderim indignus monachus ad vicem Richperti rogatus scripsi & subscripsi. Notavi diem Jovis VIII. Kale. Majas, Anno vigesimo secundo Regni Hludovvici sub Cozperto Comite.

14 *Duplex olim manumittendi modus.* Erat autem, † ut & hoc addam, apud majores nostros duplex manumittendi ratio; una ex lege Ripuaria, quæ Domini, aut ejus Vicarii consensu coram rege peragebatur excussione nummi: Altera ex Romana, quæ in Ecclesia presente Episcopo, vel presbyteris & diaconis, in populi conspectu. Coram Re-

15 ge manumissi, liberti Regii † vocabantur: qui in Ecclesia, Ecclesiastici, quibus Archidiaconus jubebat scribi chartas tabulasve manumissionis de statu eorum, quoties requirerentur cauturas. Unde charularii & tabellarii nominati. Manumittere solebant ipsi Episcopi, Abbates, Abbatissæ, Nobiles, Ingenui, ut, quem servum, quamve ancillam vellent, solemniter more ad libertatem perducerent. Equabilior tamen illorum conditio, qui coram Rege manumissi forent, tamen regis quoque libertis plerunque civiles operæ imponerentur, sicut Ecclesiasticis; meliori tamen conditione. Raræ namque Episcoporum & Abbatum tam liberales manumissiones, ut omni prorsus onere eximerent; Sed hæc extra materiam de priorum remporum manumissionibus, quarum facultas postea, velut hodie adhuc fit, ad privatos translata est.

16 *Advocatorum olim adhibita.* Quarto Advocatorum † peculiare munus etiam in eligendis, constituendis, deponendisque Abbatibus ac Prælatibus, præsentia atque consensus adhibita in Electionibus Prælatorum olim adhibita. *Crus. Annal. Suevic. lib. 11. p. 2. cap. 13. p. 483. Spangenb. Chron. Henneberg. lib. 1. ca. 39. & Trithem. in Chronic. Hirsaug. p. 88.* & hoc ipsum, inter alia docet elegans diploma foundationis Cœnobii Wengensis Ordinis & instituti Regularium Canoniorum S. Augustini, quod Anno primum Christi 1183. imperante

17 Friderico Barbarossa à Witogovveo Comite † de Albeck fundatum, etiamnum hodie intra mœnia Civitatis Ulmenis constitutum floret, atque à piis ac religiosis viris incolitur: Tenor autem fundatorii diplomatis, ex quo præter cætera in eligendis Præpositis Advocati consensum requisitum fuisse, clare patet, talis est.

Diploma Witogovvici Comitis de Albeck quo fundatio cœnobii Wengensis continetur, & nonnulla de Advocatorum munere continentur. **In nomine Sanctæ & individuae Trinitatis.**

Cum ex verbis ipsius Domini discamus (date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis) notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod nobilis quidam *Witogovvus de Albeck* pro salute & remedio animæ suæ, & omnium parentum suorum, à quodam Monasteriali Augiensis Ecclesiæ, (pretio interveniente) obtinuit montem & domum S. Michaelis apud Ulmam situm cum omnibus appendiciis suis, quem usque ad hæc tempora jure proprietatis possedit,

ut in usus Augiensis Ecclesiæ conferret, & omne jus ac proprietatem & possessionem in Ecclesiam transferret. Ex consilio autem religiosorum illius temporis virorum instituit, ut prædictus locus Domus Hospitalis pauperum refocillatio & Asylum peregrinorum in æternum permaneat, eidem domui Præpositum cum aliis Canonicis sub S. Augustini regula devote degentibus præficiendum ordinavit. Ut autem peregrinantes in eodem loco, quia propter ipsos præcipue est fundatus, honestam consolationem de communi alimonia fratrum assidue inveniant: Præpositus ejusdem loci personas ad serviendum Deo congruas recipiat, & in recipiendo modum non excedat, ne pauperum consolatio decreseat. Fratres in præfato loco sibi Præpositum libere eligant, & electum suum Domino Abbati Augiensi pro investitura ab ipso suscipienda quantocius ne locus desoletur, repræsentent; Si vero, quod Deus avertat, in dicta electione partes fuerint; Abbas Augiensis consilio Advocati domus illius, charitatis sanioris electum investiat, sin autem fratres sine rationabili causa electionem distulerint: Abbas Augiensis consensu Advocati, ne domus pauperum destituatur, citatis fratribus, ubi Advocatus fuerit præsens causam dilationis diligenter inquireat, & ad eligendum Præpositum in Deo persuadeat. Sin autem injuste renunciaverit, Abbas cum Advocato, de regula Augustini honestam personam ipsis præficiat. Notum sit etiam omnibus, quod Witogovvus fundator ipsius loci pro defensione absque omni exactione, jure domini ab Abbate Augiensi suscipiat Advocatiam, & eadem Advocatia ut ad omnem suam posteritatem scilicet senioreni masculum transeat instituit. Item dictus loci fundator omnibus suis hominibus pro remedio animæ suæ res suas tam mobiles quam immobiles ad montem Michaelis conferendi libertatem ordinavit. Similiter dictæ domus author pro honestate & utilitate loci ab ipso loco, & ab omnibus pertinentibus ad ipsam congregationem mulierum commodam remove firmiter ordinavit & instituit, videlicet, ne secundum consuetudinem aliorum Cœnobiiorum sorores in consortium fratrum assumantur. Ego Diethelmus Abbas Augiensis consensu fratrum meorum, & ministerialium communicato consilio, ut hujus ordinationis Witogovvæ constitutio, quam honestam & rationabilem & intuitu Dei inceptam vidimus, firmum apud nos & successores nostros suæ perfectionis tenorem obtineat: & domus beati Michaelis de immutabili donatione gaudeat. Placuit nobis præfatas traditiones sigillo Ecclesiæ nostræ communire. Concedimus etiam, ut liceat omni familiæ Augiensis domus servorum, & Ministerialium facere commercium vobiscum rerum suarum mobilium & immobilium

bilium per donationem, commutationem & venditionem. Hujus rei testes sunt Leopoldus Dux Austriæ, Rudolphus Palatinus de Tubingen. Mangoldus Comes de Veringen. & filius suus Eberhardus. Burcardus Comes de Hohenberg. Conradus de Schussenried / Diemo de Gundelfingen / Ernestus de Stusslingen / & alii quam plurimi. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis 1183. Indictione secunda, Regnante Friderico Imperatore Romanorum invictissimo, & semper Augusto in ipsius conspectu apud Ulmam. Characterum autem sigilli superscripti hoc sonant: S. Maria Dei genitrix; ipsum sigillum rotundum, & in medio sigilli effigies, sive imago S. Mariæ, est desculpta, & filium de sericis gilvis, & rubeis, est ipsi instrumento appensum. Datum & actum Constantiæ Anno Dom. 1357. quarto Calend. Octobr. Indictione decima.

Ejusdem rei, olim nempe in Prælatorum electionibus Advocatorum consensus in primis habitam fuisse rationem, argumentum præbet id, quod † de Rudolpho Comite Raperswilensi Advocato monasterii Eremitici narrat Dñ. F. Christoph. Hartm. in *Annalib. d. Monast. sub Rudolpho XII. Abbat. ad annum 1142.* Cum enim inquit, à morte Wernheri Rudolphus &c. Comitibus de Supffen / Stulingæ Landgraviis, absente forte Advocato Comite Raperswilano, Abbas electus fuisset, is ejus electionem asperime tulit, quasi eo non præsentem, & approbante prætextu Advocatiæ, legitima esse non posset electio. Eam ob causam incitatus armata manu monasterium invasit, Rudolphum, & qui cum eo faciebant, expulit, alios fœdis vulneribus à templi adytis & altaribus raptos, sæviter multavit, sanctiss. Deiparæ sacellum, & aram, vestesque sacras cæde & sanguine profanavit, nihil pensi, aut sancti habuit, ira, odio, vecordia turpiter grassatus est. Imperator tamen Conradus, cum vim illam & tyrannidem percepisset, graviter increpitum Advocatum, eum & defensores, non dominum, aut invasorem Eremiti additum, qui jura eorum & privilegia tueri & conservare, non infringere debeat, ingenti pecunia multavit.

10 Non dubitandum vero est, prisci ævi † Advocatis potestatem illam adjungendi se Prælatorum Electionibus, ab Imperatoribus eos constituentibus tacite vel expresse indultam vel usum quæsitam fuisse; Olim enim antequam prælatorum dignitas in tantum excreverat, electio non modo Episcoporum sed aliorum etiam Præ-
 21 sulum penes Imperatores † Romanos fuisse testantur Aventinus. lib. 4. *Annal.* Walthamus in *opusculo de invest. Episc.* Krantz. lib. 5. *Saxon. c. 30.* Sabellicus lib. 8. *Ennead. 8.* Viterbiens. in *Chron. part. 17. in Henric. V. Machiavell. lib. 1. hist. Flor.* quem mortem adhuc dum
 22 Iberiæ Franciæque † Reges observant teste Ægid. Magist. *tr. de regal. c. 3. 4. 5.* Carol. de Grassal. lib. 2. *de regal. Franc. c. 3.* Duaren. lib. 5. *de sacr. minist. c. 11.* Chafsan. *de glor. mund. p. 5. confid. 24. n. 194.* Choppin. lib. 2. *de doman. tit. 9. & 10.* præcipue Cosmas Guisnier. *super pragmat. Ludovic. sanctiori Vasq. lib. 2. Illustr. qq. c. 51.* Valasc. *de emphyt. q. 8.* Cabedo *decis. 9. p. 3. & decis. 11. n. 3. p. 2.* Testatum insuper id cum primis facit præstantiss. Hispan. IC. Didac. Covarru. *tom. 1. var. resol. p. 2. in relect. c. male fidei possess. extr. de jur. patron. §. 10.* qui
 23 asserit Reges Hispaniarum non quidem ex † privilegio Papæ Hadriani, Carolo Magno dato, (quam opinionem tenuerunt aliqui Dd. Galli, ut Johan. Igneus in *repet. l.*

necessarios. §. non alias. numer. 336. ff. ad SC. Syllanian. & Joan. Ferald. *tract. de insign. reg. Franc. jur. 9.* refutati à Covarr. computatione temporis & aliis argumentis) sed jam inde à Concilio Toletano 12. celebrato Anno primo Herduigii Gothorum Regis qui tum Hispanias obtinebat, Anno Christi 685. quo decretum, ut Rex ad Episcopalem dignitatem promovendos eligeret, ipse vero Toletanus Antistes prævia morum examinatione institueret, absque ulla controversia jus & quasi possessionem habere nominandi, & eligendi Episcopos, adeo, ut nisi à Rege nominatus, nemo posset his dignitatibus insigniri, cujus rei testimonium extat quoque jure Canonico, *c. cum longe. dist. 63.* Nec rationabili fundamento jus istud destituitur, quia scilicet Regis maxime † interest nosse ac deligere, qui Ec-
 24 clesiis intra suam provinciam sint administraturi. Covarr. *d. loco.* Atque hoc illud est, quod tantopere exaggeratur ab auctore relationis de Hispania, in *Thesouro politic.* Italica lingua edito, dum ait: *Della grande Zza del Rè di Spagna bastera à dire questo solo, che non una sola parola (placet) puo in un punto conferire senza alcun danno suo ò di altrui cinquanta, sessanta, cento & sino cento cinquanta mille scudi d'entrata, nominando Alcuno Arcivescovo di Toledo ò Siviglia, ò Vicario di Burgos, ò di altra Chiesa importante, cosa che non puo fare altro Principe, &c.* In Germania singulare exemplum refert de Episcopatu Caminensi Matth. Stephan. *de jurisdict. lib. 3. p. 1. c. 9. nu. 9. & seq.* quod scilicet, neque † Episcopus, neque alius Prælatus vel
 25 Canonicus à capitulo eligi possit absque consensu & nominatione, sive præsentatione Ducum Pomeraniæ, tanquam Patronorum & fundatorum.

Verum ut juris illius Imperialis in Electionibus præ-
 latorum intervenientis primordia melius cognita ha-
 beamus, originem ejus altius hic, & ab ovo quod dici-
 tur repetere operæ precium duco, id tamen paucis ac
 strictim.

Sciendum igitur est in primitiva † olim Ecclesia, 26
 viventibus Apostolis, Episcoporum sive presbyterorum electionem penes ipsos Apostolos extitisse. ut patet ex *Act. c. 1. vers. 21. & seqq. & c. 13. vers. 2. junct. c. porro dist. 66.* Euleb. lib. 3. *hist. Eccles. c. 11.* deinde ad consensum † populi & cleri translata fuit. *c. 1. in pr. c. 27 plebs. c. cleri. c. Episcopos. c. nulla c. vota dist. 63.* sed ita ut licet ille ab hoc non cogi, doceri tamen, & persuaderi posset atque ille hunc potius sequeretur, quam præcederet & duceret *c. docendus. c. nosse. c. non est. d. dist. 63. c. si vero. 8. q. 1.* Postea Monarchia Romana ad Christianos Principes devoluta Imperatoris etiam consensus adhibitus. *c. breviter dist. 62.* Memorabiliter Niceph. lib. 2. *hist. Eccles. c. 2. de electione Joannis Chrysostomi in Episc. Constantinop.* Quod si Metropolitanus forte eligendus erat, omnes Episcopos comprovincia-
 27 les electioni interesse oportebat. *c. metropolitano dist. 63.* quemadmodum Valentinian. Imp. ad Electionem Archiepiscopi Mediolanensis Divi Ambrosii Episcopos convocasse legitur in *Historia tripart. &c. Valentinian. d. dist. 63.* Tandem ad collegia † presbyterorum
 28 sive Capitula Canonorum, ut hodie vocamus in Ecclesiis Cathedralibus jus istud eligendi Episcopos, cujuscunque gradus in solidum transiit. *c. Ecclesia el. 2. c. Cumana. c. congregato. cap. in genesi. cum similib. extr. de elect. cap. cum Ecclesia extr. de caus. proprietat. & possess. gloss. in d. c. Valentinianus verb. Episcopos in fin. d. dist. 63.* quod haud dubie ab initio in Germania Imperatorum auctoritate contigit, cum illi primitus Episcopatus & Episcopos proprio arbitrio constituissent, ac postmodum liberam electionem Capitulis Ecclesiarum Cathedralium concederent, quæ sententia confirmatur ex eo quod tradit Matth. Stephan. *de jurisdict. libr. 3.*

lib. 3. p. 1. c. 7. numer. 38. Othonem II. filium & succes-
 29 forem Othonis Magni primi fundatoris Capitulo †
 Magdeburgenſi liberam poteſtatem eligendi Archi-
 preſulem una cum aliquot oppidis dediffe, ac notat Cy-
 thr. in Chronol. p. 308. quod Anno 1122. in Comitibus
 Wormatiensibus pace facta inter Henric. V. Imp. &
 Calliſt. II. Pontif. Capitulares collegii juſ eligendi E-
 piſcopum ab Imperatore impetraverint. Laur. Ohm.
 de jure epiſcop. concl. 14. lit. B.

Etſi vero, ut & hoc addam, olim idem eſſet preſby-
 30 ter † & Epicoſopus, cap. olim. diſtinct. 95. ne tamen u-
 nuſque ad ſe trahens Eccleſiam Chriſti rumperet,
 conſultius judicatum fuit, ut in ſingulis civitatibus u-
 nuſ ex Preſbyterorum ordine cæteris præficeretur, ita
 ut cum eorum conſilio omnia gereret, & adminiſtra-
 ret. Quem cæterum preſbyterorum ideo Senatū Eccle-
 ſiæ vocat Hieron. c. Eccleſia. 16. q. 1. Atque inde ge-
 31 nuinam trahunt originem † hodierna in Eccleſiis Ca-
 thedralibus collegia ſive capitula canonicorum, qui in
 locum preſbyterorum ſucceſſiſſe videntur. Duar. de
 ſacr. Eccleſ. miniſtr. ac benef. lib. 1. c. 7. & 18. Quorum
 Collegio-
 rum ſeu
 Capitulo-
 rum Cano-
 nicalium in
 Eccleſiis
 Cathedralibus origo.
 collegiorum ſucceſſu temporis plura ab Imp. Regi-
 bus & Principibus Chriſtianis de novo fundata fue-
 runt, eo fine primario, ut in Collegiis canonicorum
 conſervaretur religio vera à Clericis ibi conſtitutis,
 ac ut religionis Chriſtianæ ſtudia in his monumentis
 tanquam ſacrariis depoſita perpetuo extarent, ad quæ
 Imperatores, Reges, Principes, tanquam ad Pytho-
 nis oraculum confugerent, indeque veritatis eruendæ
 gratia dubiæ controverſiæ tam in quæſtione religio-
 nis, quam Status Politici à Clericis reſponſa referrent,
 uti commemorat lib. 4. de juriſd. c. 6. Joach. Stephan.
 de juriſd. 4. c. 6. quem citat & ſequitur Lauren. Ohm.
 de juriſd. epiſc. conclus. 9.

Verum ut ad Prælatorum electiones, unde digreſſi
 32 ſumus, redeamus, conſtat Imperatores † olim etiam mo-
 dum in electionibus dediffe ac præſcripſiſſe, ceu patet
 ex Auth. preſbyterum in fine. Item l. ſiquenquam, & l.
 ſacris noſtris cum ſimilib. C. de Epiſc. & cler. Item No-
 vell. 6. § 7. 123. & 137.

Verum enim vero Imperatores olim non ſolum ut
 dictum eſt, Prælatorum eligendorum poteſtate potitos
 33 eſſe, ſed ipſius etiam Romani † Epicoſpi ſive Pontificis
 tum eligendi, tum confirmandi juſ habuiſſe teſtatum
 faciunt, Franciſc. Zabarell. de ſchiſmat. Pont. Polyd.
 Verg. lib. 4. de rer. invent. c. 10. Lud. Pabenberg. de
 zel. vet. princip. c. 8. & de juriſd. Imper. c. 8. Onuphr. in
 vit. Greg. 7. Ferrar. tit. 50. glo. 9. num. 4. Zach. Vietor.
 de cauſis exempt. concl. 32. Ferd. Vaſquius, illuſt. con-
 troverſ. lib. 1. c. 22. num. 7. Ubi ſcribit, tamenſi Impe-
 rator Dominus totius mundi non ſit, nec unquam fue-
 rit, ei tamen electiones Romanorum Pontificum tra-
 ditas & conceſſas fuiſſe. Quo loco idem in comproba-
 tionem ejus rei allegat. Alber. de Roſat. in diſtionar. verb.
 electio 3. quem refert Nicol. Boer. deciſ. 31. Innoc. in c.
 2. de major. & obed. Guerrer. in ſpec. Princip. c. 55. in ſin.
 Idem diſerte teſtatur Matth. Steph. 3. de juriſd. 1. c. 2.
 nn. 13. Simon. Schard. in Anamniſm. juriſd. quod in ap-
 prob. Pontif. Imperatores habuerunt quæ juncta eſt tra-
 ctatui ejusd. de Elector. Platina in vita Severini. Ubi Ju-
 34 ſtinus † Imper. Hormiſdæ I. Mauritius Tiberii gener.
 Pelag. II. & Gregor. I. electos, Pontifices confirmaſſe
 35 leguntur, imo etiam Imperatores † Conſtantinopolita-
 ni ſuis in Italia conſtitutis Vicariis, quos Exarchos voca-
 runt, inter cætera dignitatis privilegia, Pontificis appro-
 bandi auctoritatem contulerunt ac concediderunt. Jo-
 ach. Cluten. Syllog. rer. quotid. concl. p. 1. ſub lit. H. Po-
 36 ſtea vero cum finito Exarchatu regnantibus in Italia
 Longobardis Carolus † Magnus, à Romanis in auxili-
 um, ut in Cap. V. fuſius explicatum eſt, aſcitus Regem

Longobardorum Deſiderium viſiſſet, eamq; ob cauſam
 Adrian. Pontif. Roman. Concilium trecentorum quin-
 quaginta trium Epicoſporum convocafſet, perpetuum,
 ut inquit Aventin. lib. 4. Annal. Bojor. factum eſt Patrum
 conſultum, & in verba Caroli juratum; Nullum poſthac
 neq; Romanum neque aliorum templorum Antiftitem
 fore, niſi quem Carolus ejusque Succeſſores, ſciverint,
 juſſerintque, reſragâtes hujusmodi decreto, devoti ſunt
 diris, & niſi reſiſciſſerēt præſcriptio adjecta Reiner. Rei-
 nec. in not. ad annal. Caroli Magni Anonymi Auct. fol.
 47. b. & multis ſeqq. Petr. Greg. Tholoſ. Syntag. juriſd. lib.
 15. c. 12. n. 10. Sabell. Ennead. lib. 3. c. 8. Chriſtoph. Beſold.
 2. diſſert. polit. 2. n. 22. Exiſtimant etiam nonnulli pro con-
 firmatione Papali aliquam pecuniæ † quantitatem Im- 37
 peratoribus à Papa dari ſolitam fuiſſe, quod poſtea Aga-
 thoni, ab Imperatore Conſtantino III. à prolixitate bar-
 bæ Pogonato dicto (ſiquidem hic imperavit Conſtanti-
 nopoli ab Ann. Chriſti 670. uſq; ad Annum 687. atque
 interim Agatho Romæ ab Anno 679. uſque ad Annum
 682. pontificatui præfuit) remiſſam fuiſſe ſcribit Lauren.
 Ohm. de juriſd. epiſc. conclus. 14. per text. in c. Agatho diſt. 63.
 Chriſt. Helv. Theat. hiſtor. fol. 29. Poſtea autem remitten-
 tibus Imperatorib. juſ ſuum conſuetudo invaluit, ut ele-
 ctio ſummi Pontificis ad ſolos † Cardinales, excluſo Im- 38
 peratore & ejus nuntiis devenerit, apud quos etiam nunc
 hodie perſiſtit Vaſq. d. c. 22. n. 10. Sed hæc nimis fuſe.

Cæterum quod ad hodiernos Advocatos attinet, eo
 quo nunc jure utimur, Protectoribus laicis omnis po-
 teſtas † eligendi, aut electioni ſeſe immiſcendi jure 39
 Canonico præciſa eſt, c. 1. 2. 3. 5. c. omnis electio. diſt.
 63. adeo ut ne conſuetudine immemoriali induci ve-
 lint ſummi Pontifices ut Principis vel Patroni conſen-
 ſus in electione requiratur, niſi poſt factam demum ele-
 ctionem, c. cum in terra, c. ſacroſancta, c. Meſſana. ex-
 tr. de elect. c. nobis de jure patron. aut niſi ſpeciale privi-
 legium Pontificis interceſſerit, quale datum eſt à Gre-
 gorio VII. Regi Franciæ in electione cujuſdam Abba-
 tis c. hinc eſt etiam. 16. q. 1.

Quinto etiam Advocati, id antiquitus præcipue mu-
 neris ex præſcripto Imperatorum habebant, ut ſi quan-
 do rationabilibus de cauſis Clericos, Monachos, aut
 Moniales jurejurando † quippiam firmare oportebat, 40
 id non per ſeipſos, ſed per earundem Eccleſiarum Ad-
 vocatos fiebat, uti luculenter oſtendit conſtitutio Hen-
 rici Imperatoris, quæ in legibus Longobardorum ſeu
 Capitulari Caroli Magni lib. 2. tit. de Advocatis & Vi-
 cedominis continetur, & ſic habet.

HENRICVS divina pietate † ſecundus Ro- 41
 manorum Imper. Auguſtus. Quoniam in le-
 gibus cautum eſt, ut nemo clericorum jura-
 re præſumat, alibi vero repetitur ſcriptum,
 ut omnes principales perſonæ in primo le-
 gis exordio ſubeant juſjurandum calumniæ:
 nonnullis legis peritis res venit in dubium,
 utrum clerici juſjurandum præſtare debeant,
 aut alii perſonæ hoc officium liceat delegare;
 Quia enim illud conſtitutionis edictum ubi
 clerici jurare prohibentur, à Marco Au-
 guſto conſtitutum eſt; propterea quia de
 Conſtantinopolitanis clericis promulgatum
 fuiſſe videtur, idcirco ad alios clericos per-
 tinere non creditur; ut ergo hæc dubietas
 omnibus penitus auferatur, illam Divi Marci
 conſtitutionem ita interpretari decernimus,
 ut ad omnium Eccleſiarum clericos generaliter
 pertinere judicetur. Nam cum divinus Juſti-
 nianus jure decreverit, ut canones patrum,
 vim

vim legum habere oporteat, & in nonnullis patrum Canonibus reperitur, ut clerici jurare non audeant, dignum est, ut totus catholicus ordo à præstando Jurejurando immunis esse proculdubio censeatur. Qua propter nos utriusque videlicet divinæ & humanæ legis intentione servata decernimus & imperiali auctoritate, & irretractabiliter diffinimus, ut nec Episcopus, nec presbyteri, nec cujuscunque ordinis clericus. non Abbas, non aliquis Monachus, vel sanctimonialis in quacunque controversa sive criminali, sive civili jusjurandum qualibet ratione compellatur subire, sed Advocatis suis propriis & idoneis hoc officium debeat delegare.

42 Obligabant t̄ autem Monasteriorum Antistites ex specialibus privilegiis Imperatorum, ut eo fidelius muneris suo præstent, ipsos Advocatos, cujus juramenti Capitula *infra. tit. 4. de Adjacentibus Advocatia* posuimus.

43 Quemadmodum autem cum consensu t̄ Abbatis & conventus, Advocatos omnia agere oportebat, ita vicissim ab Episcopis, Abbatibus, Sacerdotibus vel Monachis sine Advocati voluntate in bonis, rebusve sæcularibus nihil fiebat, quia Protectorum tanta erat auctoritas, ut absque eorum præscitu atque arbitrio, nihil facere, nec quicquam ex bonis immobilibus Monasteriorum vendere, oppignerare, vel quovis modo alienare liceret *Hospin. de templor. orig. lib. 5. c. 6. & de orig. ac progress. Monach. lib. 4. c. 21.* Immo in politicis

44 t̄ negotiis, quicquid ab Abbatibus sine consensu eorum gerebatur, omnino invalidum erat. per notata Panorm *in rubr. de jur. patron. n. 4. in fin. c. filiis 16. q. 7.* Redoan. *in tract. de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de causa cognit. in alien. fact. n. 3.* Paul. Matth. Wehn. *pract. obs. lit. V. verbo Bogthen.*

Hinc est, quod antiquis Monasteriorum literis, ac instrumentis Advocati t̄ consensus plerunque insertus reperitur, hac simili formula: Mihi N. Abbati complacuit, una cum fratrum, nec non & Advocati nostri N. consensu &c. Joan Stumph. *d. lib. 5. c. 3.*

46 In cujus rei evidentiam juvat hoc loco inferere elegans diploma Carolomanni piissimi Regis, quo non nullarum rerum inter Tutonem Episcopum Ratisponensem, & hominem quendam ejusdem Regis proprium, permutatio comprobatur. Id Reverendus & doctiss. D. Jacob. Gretserus Soc. Jes. Theologus ex Codice manuscripto eidem à clarissimo viro Dn. Sebastiano Tengenagel Imperialis Bibliothecæ Viennens. Præfecto, amico nostro ex literis inter nos communicatis mihi perfamiliari accommodato exhibet, in *Divis Bambergensib.* subsequenter tenoris.

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis C. Dei gratia Rex.

Si Dei Ecclesiis nostro videlicet regimine procurandis dignos adhibere curamus honores, non solum terreni, sed & cælestis regni non dubitamus honore, & fastigio nos sublimari. Inde volumus in nostrorum præsentium, futurorumque pervenire notitiam; qualiter convenit inter venerabilem virum Radesponensis Ecclesiæ Episcopum Tutonem, & quendam hominem nostrum, ut aliquas res eorum inter se, pro ambarum opportunitate partium concambire deberent, quod & fecerunt. Tradidit igitur

N. proprietatem suam sancto Emmeramo Martyri, qualem visus est habere cum omnibus ad prædictum locum rite pertinentibus, in manum Episcopi & Advocati sui N. in perpetuam proprietatem. E contrario vero retradente eodem Advocato una cum manu Episcopi accepit prædictus N. de rebus S. Emmerami locum N. cum omnibus appendiciis in perpetuam proprietatem: Et ut hujus concambii præceptum firmum stabileque permaneat, manu propria subtus illud firmavimus, annuliq; nostri impressione signari jussimus.

Aliud in hanc rem faciens diploma exhibet idem P. 48 Gretserus in notis ad cap. 17. de vita & rebus gestis S. Henrici Imperatoris, quod ita habet.

Notum sit omnibus Christi fidelibus tam posteris, quam modernis, qualiter FRIDERICVS rogatu Dn. sui Guntheri V. Sanctæ Bambergensis Ecclesiæ Episcopi; alodium quoddam Haga, quod idem prænominatus Episcopus antea per manum Advocati sui in ejusdem Friderici legaverat, cum omnibus ad ea loca pertinentibus, h. e. quicquid supradictus Episcopus prædii inter duos fluvios, videlicet Ufiam, quam nos vulgariter Ensam dicimus & Ibi sam habuerat, ad altare S. Petri majoris Monasterii in Babenberg legavit, pro remedio animæ ejusdem prænominati Episcopi Guntheri, nec non patris & matris. Legavit etiam ministeriales ad idem prædium pertinentes ad supradictum altare S. Petri in Babenberg eo deinceps sibi, suisque posteris retento jure, quod veri Ministeriales habent ejusdem Ecclesiæ, quod & infra scriptum est.

Hæc est justitia Babenbergensium Ministerialium, si quem ex his D. suus accusaverit, de quacunque re, licet illi juramento se cum suis coequalibus absolvere, exceptis tribus: h. e. si in vitam D. sui, aut in Cameram ejus consilium habuisse arguitur, aut in munitiones ejus. Cæteris vero hominibus, de quacunque objectione absque Advocato, cum suis coequalibus juramento se poterit absolvere. Et cæteris hominibus non plus debent, quam septem personas, suis vero sociis duodecim. Si occisus fuerit, recompensatio ejus decem libræ sunt, quæ ad alios non pertinent, nisi ad cognatos occisi. Si beneficium ab Episcopo non habuerit, & repræsentaverit se in ejus ministerio, & beneficium non potuerit obtinere, cui vult, militet, non beneficiarius, sed libere. Si absque liberis obierit, & uxorem prænantem habuerit, expectetur dum pariat. Et si masculus fuerit, ille habeat beneficium patris. Si non; proximus agnatus defuncti loriam suam, vel equum quem meliorem habuerit, Domino suo offerat, & beneficium cognati sui accipiat. In expeditionem iturus ex suo sumptu ad Dominum veniat, deinceps ex ejus impensa alatur. Si expeditio in Italia est, Dominus

minus per singulas loricas unum equum det & tres libras. Si vero alio. duo ex illis, tertio dent impensas, beneficium habentes à Dn. suo non constringantur nisi ad quinque ministeria, hoc est, ut aut Dapiferi sint aut pincernæ, aut cubicularii aut marschalci, aut venatores.

Legavit & prænominatus Fridericus aliud prædium inter Trimam & Vliam situm, quod idem prænominatus Episcopus Guntherus illi per manum Advocati sui, legaverat, cum utriusque sexus mancipiis ad supradictum altare S. Petri majoris Monasterii in Babenberg pro remedio animæ ejusdem Guntheri Episcopi, nec non patris, & matris ejus. Harum ergo traditionum testes per aurem tracti sunt: Palatinus, Comes Chouno, & filius ejus N. & cæteri.

49 Sic quoque in feudalibus investituris † Advocatorum consensum adhibitum fuisse, testatur Rimigindus Presbyter chant. 77 sub Ludovico Pio scripta, de Abbatate S. Galli, ibi, cum manu Advocati mei Tagoberti, post vestituram & concessum easdem res illis in beneficiis, & in censum concessimus, &c.

Advocatis olim omni-modis jurisdictio com-petens. Sexto insuper priscis illis temporibus, eo, quod Ecclesiasticis olim Imperium † merum magis onerosum, quam utile reputarent, Advocatis monasteriorum præter œconomiam, obventionum rationes, rerumq; secularium procuraciones, administratio † justitiæ & omnimoda jurisdictio civilis ac criminalis compete-bat,

51 ut nominatim in literas retulit Dn. Andr. Knich. de jure territor. c. 4. n. 329. & præter supra allegatos, id ipsum testatur Christoph. Lehman Histor. Spiren. lib. 5. c. 36. ubi dicit, daß solcher Advocaten Ampt vnd verrichtung auch in dem bestünde; Erstlich / daß dieselbe in jedem Gâw/die Gemeinden/im Namen der Bischöff regieret/vnd das Weltliche Oberkeitliche Ampt/so dergleichen den Bischöffen zugestellt worden / verwaltet / vnd die Partheyen mit Recht entscheiden.

Consentiunt Const. Carol. C. lib. 5. c. 234. ibi. Hoc statuimus, ubicunque Episcopi substantiam habuerint, Advocatum habeant in ipso Comitatu, qui absque tarditate justitiam faciat, & suscipiat.

52 Et si quispiam personæ, † Ecclesiasticæ non sui causæ vel propter rem ad ipsius personam, aut ad ipsum hominem proxime spectantem, sed propter bona aut possessiones reales litem intentare volebat, is coram Advocato seu Vicedomino desuper actionem instituere debebat. Vitus Amerbach, in annot. ad præcip. Carol. Magn. constitut. fol. 87. Lehman. d. c. 36. ibi. Vnd so jemand einen Geistlichen nicht dessen Person / sondern wegen Erbschaft oder Güter wollen beklagen / der hat denselben vor dem Advocaten oder Vogt müssen fürnehmen.

Quod ipsum etiam luculenter constitutum reperitur lib. 3. ll. Longobard. tit. de Episc. & cler. ibi volumus primo, ut neq; † Abbates & presbyteri, neq; Diaconi & subdiaconi neq; quilibet de clero, de personis suis ad publica vel secularia judicia trahantur, vel distringantur; sed à suis Episcopis adjudicati justitias faciant. Si autem de possessionibus suis seu Ecclesiasticis seu propriis clamor ad judicem venerit, mittat Judex clamantem cum misso suo ad Episcopum, ut faciat, eum per Advocatum justitiam recipere. Angel. lib. 5. tit. 37. c. 2. 3.

Et notat idem Lehman. d. c. 36. in fin. quod contentione † inter Episcopum aut statum Ecclesiasticum, & Nobilem aliamve personam sæcularem exorta, quam ij, per se pacificare, aut non voluerint, aut non potuerint

tunc Advocatus Episcopi, ejus nomine, ante Comitem vel Judicem comparere, & ad eundem querelam, ut ibi secundum legem discuteretur & determinaretur, deferre debuerit, ibi, Wenn sich Sachen zugetragen/ daß der Bischoff oder Geistliche wider Weltliche vom Adel oder andern Klagen gehabt / ist der Vogt oder dessen hierzu bestelter / in derselben Namen vor den Graffen vnd Gericht kommen / vnd hat die Klage fürgetragen vnd erörtert. Const. Carol. Cap. lib. 4. c. 3. Synod. Cabillon. Anno 813. cap. 11.

Cæterum Advocatos illos veteres, quoties ii ad placitandum h. e. ad jus † reddendum, sive justitiam administrandam, subditorumve cœnobialium querimonias audiendas, seu ad ipsa monasteria, seu alia certa loca adventitabant, (uti supra in c. 10. de effectibus Advocatie, in questione, an Clientes teneantur dare suis protectoribus Albergariam fusissime tractatum est,) Abbates monasteriorum sumptibus alere tenebantur.

Habebant autem Advocati ut plurimum determinata † tempora & loca, ubi & quando judicia sua frequentare debebant, uti colligitur præ aliis, ex privilegio Caroli M. Monasterio Uttenbuhrano An. 769. dato, ubi inter cætera de tempore & loco sequentem in modum statuit: Ad unumquemque vero locum quem Abbas ad placitandum (zu Gericht sitzen/ vnd Gericht zu halten) ordinaverit, cum duodecim equis, & totidem viris Advocatus semel tantum in Anno adveniat, nisi pro aliqua necessitate ab Abbate sæpius advocetur, ac tunc pro loci qualitate ab Abbate honeste suscipiatur, & procuretur. Infra locum monasterii nullum placitum, nisi rogatu vel voluntate Abbatis unquam statuat. Adhæc nullum domus servientem sine consensu Abbatis ad judicium vel ad damnum cogat. Quando autem hujus commissi vel in res (quod vulgo Balmund dicitur) extiterit, statim sine mora & sine præjudicio, nisi cito resipuerit, Advocatia cum omnibus commodis sine spe recuperationis carebit. Dat. Anno incarnationis Dn. 769. Actum Moguntia in Pentecoste.

Ex quibus verbis patet, non solum judicii tempus & locum, à Carolo præfixum, sed insuper certum etiam conductum adsignatum fuisse, ut nempe cum duodecim equis & totidem viris comitatus ad placitandum, hoc est judicium habendum veniret.

Alibi tamen idem Carolus permittit Advocato Augiæ Divitis, forte, quod is potentior fuerit, Adelberto nempe, Comiti Brigantino, triginta equos ceu docet diploma donationis Villæ Ulmenis monasterio Reichenaw factæ, in quo inter alia habetur: Si Advocatus in prædicta Villa placitare velit, ut non pluribus quam triginta equis ad placitandum veniat, & quale servitium tunc requiritur, eidem Advocato Abbas decenter & honeste exhibeat.

Interdum etiam Advocatis quoties judicia habebant, certa duntaxat † portio pro viatico ac sumptibus itineris definiebatur, cujus exempla habemus in Advocato Hirsaugiensis Monasterii, cui Imperator Henricus in instrumento restaurationis ejusdem, liberum quidem locum pro judicio ter annuatim instituendo relinquit, certam tamen carnis, frumenti, & vini mensuram præscribit, his verbis:

Hic denique de Advocato loquens, Abbatem petente à Rege accipiat bannum legitimum,

num, & ter in anno, si necesse fuerit, aut in ipsam cellam, aut ubicunque vel quando Abbati placuerit, invitatus ab illo veniat, & ibi placitum iustum pro causis & necessitatibus Monasterii rite peragat. Nullum autem servitium aliud, jus aut beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi, tertium bannum, & consuetudinariam justitiam & legem, quam ceteri Advocati in aliis liberis monasteriis habent, super fures, proterviam, & censuales & cætera talia. Et in illis trium placitorum diebus in unoquoque unum maltrum de frumento, & unum friscingum, & unum siclum de vino, & cætera ad hæc pertinentia. Præterea ea item constituit, quod nisi Abbate volente & advocante, bona & loca monasterii suis frequentis temerariis, & sine causa minime adeat, vel contingat. Nec præsumptuosus in eis placitum quodlibet, vel pernoctandi licentiam habeat.

Simile exemplum extat in Advocato olim Chombergensi, cui in Confirmatione foundationis Anno 1090. erectæ certa alimentorum in placito habendo quantitas assignata fuerat: verba id exprimentia ita habent:

Cujus Advocati libero concessum est arbitrio, ut semper, si velit, post sanctam hebdomadam Pentecostes, 2. feria placitum habeat, in villa quæ dicitur Thungenthal/ & non in anno sæpius, nisi ab Abbate invitatus; in prædicto autem placito ad servitium ejus debet Abbas ei dare Malterum frumenti pro faciendo pane, & Friscingum unum porcinum & duos ovinos, & vinum cæteraque ad hæc sufficientia, &c.

Quia tamen in mundo tam bonum nihil est, quo non homines quandoque abutantur, inde sæpius olim etiam contigit, ut Advocati † suam in judicando potestatem, latius, quam par erat, extenderent, ideoque necesse fuit, Advocatis monasteriorum peculiare, quibus tenerentur, leges ab † Imperatoribus præscribi, cujus rei, ut alia numerosa omittamus, præclarum documentum habemus, ex *Annalib. Eremit. Deipara Matris* sæpius antea etiam citatis, ad annum 1136. Ubi extat hanc in rem Lotharii Imperatoris elegans diploma, per quod protectoris Eremitici potestas multis in rebus limitata est, atque restricta fuit; id cum de Advocatorum officio singularia quædam contineat, hoc loco integrum inferere lubet, quod in hunc modum conceptum & publicatum fuit.

60 In nomine Sanctæ & individuae Trinitatis. **LOTHARIUS** divina favente clementia tertius Romanorum Imper. Augustus. Sicut pro instituendo divino servitio nova plantare, inchoare magnæ devotionis indicium est, ita inchoata conservare & confirmare, non minus salutiferum est, & omnino hoc attendere, & circa id intentam esse Imperialem decet magnificentiam. Proinde tam futurorum quam præsentium noverit industria, qualiter magnæ religionis & sanctitatis vir **WERINHERVS** Abbas, interventu dilectæ consortis nostræ **RICHINZÆ**, hoc apud nos obti-

nuit, ut ea quæ ab antecessoribus nostris divæ memoriæ **OTTO**NE, majore, annuente consorte sua **ADELHEIDE**, & à filio suo ejusdem nominis collata sunt, Ecclesiæ **Cinsfelden** nuncupatæ, nos approbaremus, & approbata Imperiali auctoritate confirmaremus. Cujus libertatem debita devotione & adfectu amplectentes, hoc statuimus & jubemus, ut ejusdem loci *Advocatus super officialem, & familiam, quæ infra immunitatem cottidie servire debet, ad usus fratrum nullam habeat potestatem, nisi prout Abbas voluerit & petierit. Exterius vero ab omni exactione non minus coerceamus eum; præcipientes ut cum clero nihil: cum ministerialibus vero & familia ejusdem, quæ foris est, non nisi ex judicio agat, & quod judicio acquisierit, abbati quod suum est inde tribuat. Cum censualibus etiam tam liberis, quam capitalibus idem observet, ut nihil cum ipsis contra justitiam agat. Et in his omnibus Abbati suum debitum recognoscat. Secundarios etiam Advocatos immo exactores omnino interdiciamus.* Hæc itaque Imperiali auctoritate nostra amplectentes & confirmantes, præcipiendo jubemus, ut nullus Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, nulla denique magna parvaque persona in his concessis præfatam Ecclesiam infestare vel concutere audeat. Si quis vero, quod non credimus, contra hoc præsumpserit, centum libras auri, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem sæpius dictæ componat Ecclesiæ. Quod ut verius credatur, & ab omnibus diligentius custodiatur, præsentis decreti chartam sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum Domini Lotharii tertii Imperatoris invictissimi.

Ego Berchtoldus, vice Alberti Archicancellarii recognovi.

Data Anno Incarnationis Dominicæ, MCXXXV. Idus Julii Indictione VIII. Anno vero Regni Regis Lotharii XI. Imperii III. Actum apud Lutteram, In Christi nomine feliciter, Amen.

Sexto, insuper priicorum Advocatorum peculiare munus in Ecclesiasticorum sibi commissorum † correctione constituisse testatur, post hæc scripta visus D. Hepingk. in *disp. de jur. protect. concl. 57. tit. C.* ex eo id firmans, quod Gregorius IX. Papa † Minoritarum ordinis singulare dederit privilegium, quo cautum fuit, ut nullus protector gubernare, aut corrigere eum tentet, nisi vel à Papæ, & Ecclesiæ Romanæ obedientia deficiat, vel in fide vacillet, aut Regulam non servet. Anton. tit. 24. c. 9. §. 22. & post eum Hospin. de orig. & progress. Monach. lib. 6. c. 12. p. 244.

Quod si vero per ipsum Ecclesiæ rectorem, ex rebus ejus aliquid illicite usurpari, vel defraudari cognosceret, eum honesta † conventionem compescere, vel Episcopo † Diocesano Metropolitano, Judici, Regive corrigendum denuntiare, vel etiam necessitate exigente, remotionem ejusdem ab officio postulare poterat, per ea quæ post gl. ac Canonist. à se allegat, tradit Pfeil. conf. 183. num 3.

64 *Generalia Advocatorum veterum munia.* Ut denique summam veterum Protectorum officia complectamur, monasteriorum, sicut & Episcopatum Advocatis, id antiquitus præcipue muneri incumberebat ut suæ fidei commissos Episcopos, Abbates atque eorundem ministeriales non modo ab omni injuria defenderent, sed ab eorum etiam hominibus, possessionibus privilegiis, jureque & jurisdictione vim prohiberent, familiam Ecclesiæ (ita vocabant Monasteriis annexos & subditos) regerent, jus dicerent, de controversiis cognoscerent, alia politica exercerent, ne Monachi, qui rerum cælestium desiderio, & vitæ solitariae cupidine terrena, & secularia reliquerant, rursus per eorum tractationem, abstraherent animos, & veluti contagio contaminarent. Sed Advocatorum haud pauci sæpius, hoc defensionis munus in tyrannidem vertebant, quosque tueri debebant, per summum facinus opprimebant, lacerabantque, adversus eos igitur æquissimi, & fortissimi Imperatoris Lotharii edictum quod paulo ante descripsimus, similesque aliorum Imperatorum leges conditæ fuerunt.

Ex his igitur, quæ de superioris temporis Advocatis ac protectoribus congeessimus, omnia Monasteria olim 65 Advocatos suos habuisse, & propterea non absolute, ut Principes, sui Juris in secularibus fuisse, constat. Stumph, *Chron. Helvet. d. lib. 5. c. 3.* Id quod ab eodem etiam probatur c. 5. hoc argumento, quod Imperatores in confirmatione Abbatum plerumque eos adhortati sunt, dent operam, ut Benedicti regula in suis monasteriis diligenter servetur, quæ quidem regula Monachis rerum secularium curam, quæ proprie est principum, minime commendat, sed severe prohibet.

Vnico monasterio tamen Campidonensi, in Rhætia seu Rhætiae particula Illergovia, quæ Sueviæ annumeratur, ejusque Abbati Andegario ac successoribus concessa fuit circa annum Christi 780. ab Adriano Romano Pontifice plena potestas ante et meridiem sacra faciendi, 67 post meridiem vero gladii, ad exercenda Jura forensia. Unde versus natus, quem Abbas & Princeps Campidonensis cum Episcopatu Herbipolensi communem habet.

Campidona sola judicat ense & stola.

Casp. Brusch. in *chronolog. Monaster. German. in descript. Monasterii Campidonens.* Hospinian. de orig. *Monach. lib. 4. c. 21. tit. de Advocat. Monasterior.*

Carolus M. quoque Andegario Abbati Campidonensi ad principis dignitatem evecto potestatem dedit monetæ et cudendæ, referendæ eod. Bruschio in *descript. d. Monaster. Campidon.* ideoque primus hic inter Abbates fuisse creditur, quibus hæc potestas concessa est.

Porro etsi, ut dictum est, Advocati olim Ecclesiasticarum personarum omnem Jurisdictionem exercuerint, progressu tamen temporis Monasteria civilem et Jurisdictionem ipsa usurpare cæperunt, sola criminali Advocatis relicta, Tob. Paurmeister. de *Jurisdic. Rom. Imper. c. 10. n. 25.* Ita tamen, ut de proventus et fiscalibus seu mulctis von Grevel vund Bussen Abbates semissem, protectores vero trientem reciperent, ut ex Trithem. *Chronic. Spanheim, sub anno 1325.* observavit Knich. de *jure territ. c. 4. n. 334.* Wehner. *pract. obs. lit. V. verb. Bogthen.*

Et patet id ipsum ex instrumento donationis Caroli Magni, quo monasterio Divitis Augiæ Anno Domini 813. Vlmam et regiam villam concessit, in quo inter alia statuit, ut constitutus ab eo Advocatus Adalbertus cognatus suus quicquid ibidem placitando acquireret, tertia parte sibi retenta duas Abbati redderet.

Quod ipsum etiam legitur in privilegio ab eodem Carolo Magno, ejus conjugis, Hildegarde Monasterio Vitenbuhrrano Anno 769. dato, in quo inter tria juramenti Capita quæ Advocatus præstare cogeatur, hoc secundum fuit, ut quicquid placitando acquirere esset, tertia sibi parte retenta, duas Abbati redderet.

Postquam autem Jurisdictio illa civilis in monasteria transfusa fuit, ea rerum commutatio ansam dedit, ut Abbates & Monachi secularibus quibusque negotiis se immiscerent, omniaque tam prophana quam sacra tractarent. Qua de re graviter conquestus est olim Petrus de Alciaco. Cardinal. Cameracens. in *lib. de reformatione Eccles.* & inter alia inquit: *Diligenti emendatione opus esset, quod religiosi & Monachi plus sunt 72* *Officiales et fiscales, quam Christi, in Curias Principum & Cathedris judiciorum in Cameris computorum, & aliis rebus secularibus.* Sed hac de re satis, nunc ad institutum.

Quamvis igitur olim non Abbates duntaxat, sed etiam et Episcopi, ejusmodi, ut dictum est, rerum suarum Administratores Advocatos habuerint, ut de Wormatiensi, Herbipolensi, Argentineni, Spirensi, Laulannensi & Genuensi Episcopatibus exempla refert And. Knichen. *d. cap. 4. n. 331.* Hodie tamen cum Episcopi et Prælati Imperii fere omnes ab Imperatore 74 instar politicorum principum, Jurisdictione aliisque regalibus investiti sint, officium et Protectorum administrationem in Episcopatibus in desuetudinem abiit, prout notavit Paurmeister. *d. cap. 10. n. 27.* sed ipsum tamen Jus Advocatitium, nedum apud Ecclesiasticos, sed seculares etiam remansit, & per totum Romanum Imperium, (ut quotidiana docet experientia,) manavit, id tamen non amplius in rerum administratione, vel jurisdictionis usurpatione consistit. Et hæcenus de Præcorum Advocatorum muniis.

Quod igitur ad hodierni temporis Advocatias secundo jam loco attinet, quotidiana testatur experientia 76 nostratibus Advocatis, excluso omni Jurisdictionis exercitio, atque administrationis onere, præter meram et defensionem, nihil amplius competere ac relictum esse, id quod in *cap. 11. n. 232.* singulari desuper instituta quaestione satis luculenter ostendimus, & nominatim quoque testatur Mode. Pistor. *conf. 43. lib. 1. n. 30.* ubi 77 de protectione ab Imperatore cuidam Civitati concessa loquens ait: *Ja es gibt diese Commission des Schutzes oder receptio in protectionem dem Rhat nit mehr Berechtigung / dann daß er Macht hat vnd schuldig ist / das Kloster vnd die Kloster Personen / wenn sie mit Gewalt bedrängt oder beschweret / gegen jedermanniglich de facto vnd mit gewapneter Hand zu schützen.* Et apertius hoc ipsum tradit *consil. 24. incip. Ich habe den vberschickten fall. num. 24. vers. aber diß alles / ibi, dann es ist je einer / der sich verpflichtet einen zu schützen / zu nichts anders verbunden / oder obligirt dann ad factum scilicet defendendi, ut ii nimirum in fidem susceptos, contra omnem vim invasionis ac quamcunque violentiam tueantur atque defendant, ut communiter tradiderunt omnes juris protectitii mentionem facientes scriptores, Canonistæ in *cap. recepimus, & in c. ex parte, de privileg. Innocent. in c. præterea de jure patron. Feudistæ in cap. imperialem, de prohib. feud. alien. per Feder. Dd, in l. non dubito. §. liber autem populus. ff. de capt. & postlim. rever. Waremb. de Ereimb. Medit. pro foeder. lib. 1. c. 4. num. 13. 14.* Auctor des gründlichen Berichts von des H. Reichs Statt Friedberg Regalien c. 4. n. 50. & seqq. Modest. Pistor. *conf. 43. n. 79. vol. 1. Meichsn. Tom. 2. lib. 2. decis. 4. n. 176.* Francisc. Mantica de *tacit. convent. Tit. 7. n. 13.* Herm. Vultei. *conf. Marp. 19. n. 146. vol. 3. Ziegler ad praxim. Calvol. §. Landsassii conclus. 1. n. 82.* ubi dicit,*

dicat submissione† in protectionem nullum aliud quam defendendi jus in Patronum transferri, quibus adfentiuntur Nat. conf. 636. n. 95. Schurff. conf. 23. in prin. cip. n. 1. & seq. cent. 3. Wefenbec. conf. 48. num. 50. lib. 1. & respons. 170. lib. 4. Matth. Coler. conf. 33. nu. 46 & 56.

79 *Observatio prima, circa defen-* Circa prædictam autem de defendendo traditam regulam primo notandum est, quod cum Advocato plus juris, † quam ipsis clientibus, contra molestatores eorundem, non competat, idcirco eodem eos modo quo illis sese defendere jura permittunt, protegere debeat. Ex quo inferitur, quod ubi clientes contra gra-
80 vantes judicio † experiri tenentur, Protectores arma sumere non oporteat: consulente Dn. Men. conf. 99. incip. de re gravissima, n. 35. & 39. Mart. de homag. tit. 11. n. 12. relatus à D. Hepingk. disp. de jure protect. concl. 40. lit. F. ubi modos, quibus se armis defendere tutissimum, ex rei militaris præceptis desumendos, ipsorum protectorum peritæ discretioni & discretæ relinquit peritæ, subdens Advocatum peritiam † tuendi clientes
81 ex gestis & cogitatis inimici fumentem optime officio suo defensionis fungi.

82 Deinde observandum est defensionem à protecto-
Observatio II. ribus bona † fide fieri debere, prout arg. l. 7. §. 1. vers. a quo fœdere ff. de caps. & postli. nominatim defendit D. Hepingk. disp. de jure protect. concl. 40. lit. B. ubi tamen bonam ejusmodi † fidem, per Stratagemata & in-
83 sidias (utpote quæ fraudes † proprie non vocantur, nec justitiæ & ordinatæ voluntati repugnant) non excludi asserit, per text. l. 8. ca. dominus vers. cum autem iustum 23. q. 2. arg. l. 26. ff. de caps. & postlim. Abb in c. unic. n. 1. de Sagit. Dec. in l. 65. n. 3. de Reg. jur. Alber. Gent. 2. de bell. jure 3. Bocer. de bell. & duell. c. 13. n. 13. Gædd. in l. 177. n. 8. de verb. signific. Boss. præct. crim. tit. de Respons. à Reo fac. n. 21. Myns. 3. obs. Vmm. disput. process. 2. n. 41. & seq. ubi ad convincendum adversa-
85 rium, fallaciis & deceptionibus in bona causa † Advocatis forensibus, uti licitum esse testatur, idque ob
86 paritatem rationis in armatis † patronis etiam locum
87 habere, nemo facile negabit, siquidem justa in † causa sive judiciali sive extrajudiciali fraudem excludendo, quicquid facimus dolo fecisse malo non videmur l. 77. §. 31. in fin. ff. de legat. 2. sed bono qui pro solertia ut a libi etiam dictum est, veteribus habitus fuit l. 1. §. 3. de dol. mal.

De hujusmodi quoque dolo vulgatum illud Virgilianum *Aeneid. li. 2. accipiendum,*

Mutemus Clypeos, Danaumque insignia nobis

88 *Aptemus. Dolus an virtus, quis in hoste requirat.*

89 Prudentia enim † singulari hostis eludendus arg. cap. 2. vers. prudenter & ibi gloss. dist. 43. Alber. Gent. 2. de jure bell. 8. Unde Silius

Bellandum est astu, levior laus in duce dextra.

Sub specie Stratagematum hosti fides data qua- tentus servania. Quod tamen sub specie Stratagematum fides † etiam hosti data violanda non sit d. loc. D. Hepingk. pluribus prosequitur, nobis iis quæ proprie ad militiæ artes pertinent omiſſis, ad institutum regrediendum est.

Observatio III. Tertio igitur circa defensionis generalem regulam, illud quoque sciendum est, cum defensione omnia sine †
90 quibus illa expediri nequit protectori concessa ac in-
91 juncta simul esse, arg. l. 2. de jurisd. & l. 4. de itin. actusq; privat. Bald. in l. 17. n. 11. C. de procur. Carot. in c. 39. de reg. jur. Georg. Everh. conf. 56. n. 74. vol. 1.

Vtrum Pro- Vnde Protector in territorio suo salvum † conductum
teor in territorio suo cli- clientibus prestare tenetur, eo quod protectio sui na-
entibus sal- tura velut ex necessaria consequentia, securitatem &
vum con- salvum conductum secum importet, Neque enim aliter
ductum clientum protectio subsisteret, si non hinc inde in pro-
prestare te- tectoris territorio liberam commeandi & remeandi
neatur. potestatem haberent, Everh. in top. legal. à concess. an-

teced. quod argumenti genus in materia odiosa & stricta quoque locum obtinet, testante id post Bart. & Dec. Grav. conf. 402. Magnificus, n. 6.

Quarto circa idem defensionis dogma, quo ad modum defendendi sciendum est, si quidem certa defensionis species & operæ, in tuendo præstandæ qualitas in tabulis clientelariis definita est, tunc secundum † con-
92 ventionem illam protectorem se regulare debere arg. l. 6. §. 1. & l. 1. §. 6. ff. de positi, idque si Advocatus rite faciat, partibus suis probe fungitur, arg. l. 73. de verb. oblig. l. 3. §. 1. l. 15. §. 1. ff. de oper. libert. Si vero super defensione exhibenda nihil specialiter conventum, sed in genere tantum tutela promissa sit, tunc Patronus tutelar res & personas clientum, tanquam proprias ab omni adversitate, vi, atque injuria tutas, securas præstabit, arg. ca. tibi domino 31. distinct. 63. ubi Card. Alex. & Lancellot. Conferunt not. à Sim. Pist. conf. 19. n. 1. vol. 1.

His ad generalem defensionis per Advocatos præstandæ Regulam, prænotatis, cum ex variis protegen- di circumstantiis, tam respectu rerum, loci, temporis, quam ratione personarum, earumque qualitatum & accidentium provenientibus multæ ac diversæ tum extensiones seu ampliaciones quas vocant, tum limitationes seu exceptiones oriantur, quibus protectorum in defendendo consistentes partes variis modis illustrantur ac declarantur, qui ad hanc maxime spectant materiam, ideo non pigebit ejusmodi ampliaciones ac limitationes, ordine complecti, & in unum quasi fasciculum per præsens caput diffusum colligere, & quid de singulis æquum ac justum esse putamus, indicare.

Quo in ordine cum ampliaciones præcedere debeant limitationes, ab illis auspicabimur.

Primo autem ampliatur pronunciati† nostri generale
93 de protegendo dogma, ut protectores non solum perso-
Amplio nas clientum tueri, sed eorundem quoque bona defende-
l. re obligentur, ut enucleate tradit Modest. Pistor. conf. 43. lib. 1. n. 30. ubi nominatim tradit officio † protecto-
Vtrum Pro- rum inesse potestatem defendendi de facto, cum armis
teores non & militibus, sive recepto in protectionem violentia
bona tan- fiat in persona, sive in rebus.
tum clien-

Ratio ampliacionis est, quia bona, res sive patrimonium nostrum, alter hominis † sanguis & vita est l. ad-
tum sed & vocati 14. ubi gl. verb. vitam C. de advoc. divers. judic. Decisio as-
personas Ripa in c. 1. n. 18. de judic. Menoch. de arbitrar. judic. firmativa.
eorundem cas. 110. n. 6. & seq. lib. 2. cent. 2. Jo. Borch. de feud. c. 94
defendere 8. n. 14. & c. 7. p. 1. n. 43. quibus locis plures allegant.
teneantur. Mascard. de probat. concl. 898 n. 8. Ayres. de homicid. ne
Decisio af- cess. p. 1. n. 157. Rosen. tract. feud. c. 6. concl. 53. n. 3. Per
firmativa. res enim leu facultates nostras, honos, vita & status di-
Ratio deci- gnitas conservatur, quæ per bonorum & facultatum ino-
sionis am- piam perit, per Novell. 90. c. 1. l. pietas C. de suspect. tut.
pliaa. Petr. Ger. sing. 82. Alex. conf. 52. n. 4. vol. 4. Bald. in l. 25
95 si tuis nummis. C. de oper. libert. & l. pen. C. de const. pec.

Quemadmodum enim persona non recipit † divisio-
97 nem, ita nec defensio quæ personæ debetur, & sicut
II. Ratio partitionem respuit in principali, ita in tuitione bono-
decisionis. rum accessoria, † quæ ex natura principalis debet æsti-
98 mari, l. cum principalis 139. ff. de reg. jur.

Et sicut tutor, qui est defensor pupilli, non solum ad
tuendam † ejus personam, l. dum plures. §. cum tutor ff. de administ. tutel. & quidem principaliter, §. ad certum
99 tempus, Inst. de iis qui test. tut. dar. non poss. ac ibid. ele-
gantur gl. verb. persona, Marian. Soc. conf. 97. n. 6. idem
conf. 148. n. 2. lib. 1. & conf. 85. n. 25. lib. 2. Alex. conf. 44.
n. 17. lib. 5. Paul. Montan. de tutel. c. 4. n. 18. Rom. conf. 188 n. 1. sed etiam, ne res pupillares neglectæ pessum e-
ant, ad conservandum pupilli patrimonium constitui-
tur, l. propter litem §. licet datus de excusat. tutor. Ita
protector non solum personas susceptorum, sed & bona
earundem defendere debet. Siquidem protegere &

protectio + omnis generis defensiones importat, hoc est tam rerum quam personarum, ut notat ex Bart. in *proem. ff. in princ. n. 7. Frid. Pruckm. conf. 17. nu. 144. Ladert. conf. 101. n. 9. vol. 1.*

101 Secundo, propositæ regulæ inducitur ampliatio, quod protectorum officio adeo annexa sit + defensio tam personarum, quam rerum ad clientes pertinentium, ut *eam Advocati præstare teneantur, etiamsi in suscipiendo jure tutelari de ea, in specie nihil dictum fuisset.* Quia protector clientelam suscipiendo ad defendendum, sicut tutor + ad tutelam accipiendo, tacite obligatur text. in l. *tametsi in pro officio C. de administ. tutor. Ruin. conf. 97. circa primo suscipiendo de quem refert & sequitur Borg. Cavalc. de tut. & curat. nil dictum sect. 6. n. 66.*

fit, Advocati defen- Exhibitio autem defensionis est de natura + contractus protectitii. Sed naturalia contractus semper + inesse præsumuntur, licet de iis non sit facta specialis mentio, ut prob. per tex. in l. *exempto, in pr. ibi, quod si nihil*

Decisio affirmativa. *ff. de act. empt & Dd. in l. cum quid. ff. si cert. pet. Herm. Vult. conf. Marpurg. 35. n. 9. vol. 3. ubi dicit pro expresso + haberi, quod expressum est, Ang. conf. 17. col. pen. & conf. 331. col. fin. Bald. conf. 330. lib. 3. n. 2. ubi pro expresso*

Ratio decisionis II. *habendum esse + inquit, quod naturaliter inest, quasi natura ipsa id loquatur, quod verbis omissum est, per l. triticum ff. de verb. oblig. Et idem Bald. in l. 1. col. fin. C. de his*

104 *qui ante apert. tab. dixit, quod + omissum, expresso tamen*

105 *consequens, pro expresso habeatur, quod idem novissi-*

106 *me in decisiones suas retulit Magon. decis. Luc. 6. n. 36.*

107 *Vt enim natura + actus fert, ita quoque actum intelligitur.*

108 *l. prior. ff. solut. matr. l. si stipulatus 4. in verb. non est verisimile ff. de usur. Crav. conf. 811. n. 5. & conf. 965. n. 17.*

109 *& 18. & in resp. pro genero n. 308. quibus in locis in feudo ita consuluit, facit, quod notat Oldr. conf. 243. quod talis*

110 *præsumatur + voluntas esse disponentium, qualis est natura rei, quem referendo sequitur Crav. conf. 186. n. 6.*

111 *Schn. p. 5. de feud. n. 92. Rolin. tr. feud. c. 8. concl. 4. n. 6.*

112 *Sicut videmus in contractu emptionis, ubi evictio + ex natura contractus præstanda venit, licet de ea nihil sit actum, l. non dubitatur. C. de evictionib.*

113 *Et contraxisse + quisque censetur, prout est natura rei, super qua contrahitur l. post mortem §. 1. ibi Bart. ff. quando ex fact. tut. Pancirol. conf. 130. n. 22.*

114 *Quinimo defensio magis est de + natura Advocatiæ quam exhibitio servitorum sit de natura feudi, eo quod*

115 *feudum Francum liberum + sit à servitio. ca. unic. de form. fidel. Schn. de feud. p. 1. n. 53. At tametsi nulla fuerit + in concessione feudi sive investitura, servitorum*

116 *facta mentio, nihilominus vassallus & ipsius in feudo successores, ea præstare tenentur. Præpos. in c. 1. §. ult. ubi Mart Laud, n. 13. ex quib. caus. feud. amit. Alex. conf. 39. n. 19. li. 1. Paris. conf. 13. n. 19. li. 1. Pet. Heig. p. 1. q. 18. n. 15. Schrad. p. 6. c. 6. n. 3. dicens verissimam, Rolin. de feud. c. 8. concl. 4. n. 3. plures allegans, per tex. in c. licet si de feudo defunct. content. c. 1. c. ad hoc hic fin. lex.*

117 *c. 1. in fin. an ille qui interfec. frat. domin. c. Imper. §. firmiter c. 1 §. ut autem, de allod.*

Ampliatio III. *Vtrum Pro-* Tercio ampliatur dogma nostrum, ut + Protectores

118 *non minus ad arcendam violentiam inferendam quam*

119 *illatam vindicandam ac reprimendam obstricti esse in-*

120 *telligantur, per notat, Anton. Corlet. in singularib. ver-*

121 *bo Securus, ubi dicit, eum qui securitatem + ac defensio-*

122 *tas reprimendas ob-*

123 *ferendam læsionem quam illatam avertat, allegat gl. in l.*

124 *si mandato §. final. ff. mandat. Angel. in l. 1. qui satisd.*

125 *cog. Ant. de Butr. & Imol. in ca quoties de pact. & facit l.*

126 *firmativa. 1. §. quoties de vent. in poss. mitt. cum similib.*

127 *Sic etiam pariter Jure Feudali de vassallis cautum est,*

128 *quod Dominis + suis ita utiliter obligati esse censeantur,*

ur non tam ne quis eis damnum inferat, præcavere, quam eos ab illata injuria vindicare debeant, uti non inornate suggerit Andr. Khol, de servit. vassall. d. p. 5. n. 11. in fine ex c. 1. de form. fidel. & c. 1. & si contigerit de nova form. fidelit. & c. domino guerram hic finit Lex.

Quarto extenditur regula + de tuendis clientibus as-

signata, ut Patroni ad defendendum obligati, multo mi-

nus clientes in fidem receptos offendere debeant, exemplo

vassalli, qui personam + bona domini non solum ab

offensione aliorum defendere tenetur, sed eundem

etiam nec ipse lædere debet, ut diserte tradit Henric.

à Rosenth. synops. feud. c. 10 concl. 17. n. 42. ubi multos

ad hoc citat. Qui enim protectionem promittit, + ne-

cessario, & multo magis nec se gravaturum promittit,

Andr. Gerh. Consil. Saxon. inter discurs. Arum de

jur. publ. disc. 31. concl. 7.

Quamvis enim aliud sit promissio de + defendendo,

aliud vero de non offendendo cautio, Georg. Everh.

conf. 56. n. 78. vol. 1. cum tamen diversa + non sint ad-

versa, c. 7. ibi auctoritates enim præmissæ, extra de his

qua sunt à Præl. sine conf. capit. & promissio + quælibet

secundum naturam actus, super quo interponitur, intel-

ligenda sit, juxtaque formam + juris reguletur, post Cyn.

Bald. & Salic. in l. fin. C. ad l. Falcid. Bardellon. conf. 76.

n. 9. vol. 1. atque promittens + aliquid facere, quod

contrarium ejus non sit facturus promittere censeatur,

arg. l. 38. prin. de verb. obligat. Bellamer. conf. 24. n. 13.

hinc qui vindicare + debet oppressum ipse haud oppri-

met. Novell. 86 c. 4. in fin. & qui tenetur + defendere,

multo minus debet offendere, ut in simili dicitur in l.

altius. 15. ff. si servit. vendic. & in l. vendicantem ff. de

eviction & l. ante penult. ff. de administ. tut. Et ita con-

cludunt Ruin. conf. 43. col. pen. vers. item dicitur. lib.

1. Cephal. conf. 427. n. 4. Franc. Viv. lib. 2. Regn. Ne sp.

decis. 233. n. 2. Jo. Bap. Cac. in repet. l. frater à fratre. §.

quæsitum. n. 10. de condict. indeb. Frid. Pruck. resp. 17. q.

4. n. 143. vol. 1.

Advocata enim nihil aliud est, quam + defensio &

Advocatus defensor, qui in utilitatem Ecclesiæ adsumi-

tur, ut consulendo testatur Zaf. conf. 67. & 45. vol. 2. In-

nocent, in ca præterea 2. de jure patron. Jo. Andr. in ca.

generali n. 1. de elect. quos omnes refert & sequitur Gylm.

tom. 1. part. 1. tit. 6. voto 2. n. 5. Proinde Advocatus defen-

dere & non offendere seu spoliare Ecclesiam, debet.

Vnde obligatus alium + indemnem servare contra

extraneum, multo magis contra seipsum indemnem

conservare cogitur, l. cum in eo 44. ff. de pact. l. frater à

fratre 38. & ibi Jaf. lectur. 1. n. 23. & lectur. 2. n. 15. ff. de

condict. indeb. l. si negotia 31. & l. si fundum. 35. ff. man-

dati. l. ante penult. ff. de administ. tut. Turpissimum e-

nim est, gravare + illum, quem defendere promissimus

Pistor. conf. 19. n. 19 cum injuriarum + inde oriri non

debeat occasio, unde jura nascuntur, l. 6. C. unde vi. Et

quod + ad defensionis inventum est subsidium, ad de-

pressionis stipendium haud retorqueri debeat, c. penult.

de pœnis. Beroi. conf. 49. n. 1. vol. 1. Hinc est quod Pro-

ectores Advocata + privari possint, quoties clientes

iniqui; turbant, vel molestiis indebite afficiunt, id quod

plena bucca in Cap. XVI. n. 599. latissime deduximus &

probavimus.

Et licet promissio seu cautio de non contraveniendo

defensionis, non sit + appositæ in protectitiis literis ta-

men tacite semper intelligitur, cum sit contra naturam

contractus, astruente Bart. in l. qui Roma §. duo fratres

in 2. quæst. ff. de verb. obligat. quia etiam ea circumscri-

pta, id est, non expressa, tamen ex natura contractus,

sicut & cujuslibet alterius subintelligebatur, ut respon-

dit Ruin. post concordantes per eum citatos conf. 138.

n. 9. vol. 2. loquens in casu quo fuerat permissum de

non contraveniendo aliqua ratione vel causa, de jure vel

defacto

de facto in perpetuum, &c. & ad hoc citat Bal. & Alex. Socin. *conf.* 43. n. 8. vol. 4. & est communis opinio secundum Petr. Ant. de Petr. in tract. *fideicommiss.* q. 14. n. 17. qui ad id refert Abba. *conf.* 29. n. 15. & Rim. Jun. *conf.* 204. n. 61. & plur. *seq.* vol. 2. Rol. *conf.* 51. n. 16. vol. 4. & Bursi. *conf.* 64. n. 33. & *seq.*

Fundatur autem prædicta ampliatio, optima quadam & naturali æquitate ac ratione, quod cum protector initio defensionem bona fide promiserit, turpe sit, eum postea fidem fallere. l. 1. ff. de *constit. pecun. c.* 1. extr. de dolo. l. *conventionum* & ibi communiter Dd. ff. de pact. cum aliis adductis per Plot. de in litem jurand. §. 39. n. 1. & *seqq.* & multo peius etiam sub data publica fide, quem deceptum remanere. l. 1. C. de his qui ven. at. impetr. Dec & Cagnol. in l. ea est natura ff. de reg. jur. Vt enim in omnibus aliis actionibus detestabilis est usus fraudis, ea tamen fraus, quæ in contracta Advocatia fit, summe ignominiosa, atque apud veteres, Romanas clientelas (ut in cap. V. deductum) plane exosa fuit, ad trad. Machiau. *disp. de Republ. lib.* 3. c. 40. A pactis enim omnis calumnia & malitiosa interpretatio, etiam si aliqua Juris civilis nitatur subtilitate habesse debet: unde merito culpantur Romani quod Carthaginensium salvam fore pacti civitatem, Urbem tamen eorum evertere non veriti fuerint. Credibile enim est, de illa inter urbem & civitatem differentia (dum apud Romanos Vrbs & ædificia; civitas incolas respiciebat) Cic. in fragm. de Republ. & ex Non. Marcell. M. Stephan. de *Jurisd. lib.* 2. p. 2. c. 1. n. 10. Carthaginenses non cogitasse. Est enim fides fundamentum justitiæ, ideoque ubi fides non servatur, ibi justitia deficit, ut per Nicol. Moron. qui plura similia in idem congerit, in tract. de fid. treug. & pace q. 16. 17. & 102. & qui protectioni Principis alicujus confidit, decipi non debet. Decius *conf.* 51. n. 2. quia nihil magis Principi convenit, quam recta fides, epist. inter claras C. de summa Trinit. & fide Cath. Marl. *conf.* 166. Boss. in tit. de princip. n. 9. & Principis verbum debet esse firmissimum, Innocent. in cap. ad apostolica de sentent. & re jud. in 6. Chass. *conf.* 64. n. 24. debetque Princeps unum calamum & unam linguam habere, cum scriptum sit, *qua processerunt de labiis meis, non faciam irrita.* Ideo Salva Guardia & ab eo concessa, debet esse immobilis sicut lapis angularis & polus in cælo, ut bene hæc omnia & alia similia considerat Bertaz. *conf.* 359. n. 14. & 15. vol. 2. ex Boss. in tit. de princ. n. 9. 19. & *seq.* Bursi. *conf.* 177. n. 39. lib. 2. Dec. *conf.* 18. n. 108 110. & *seq.* lib. 1. & latius Lud. Peguer *decis. crimin.* 39. n. 2. sicut & Petr. Premus tractatulo suo de securitatis promissionibus, eleganter multa de hoc per cumulum congestit. Ampliatur autem hæc ipsa extensio, ut licet banniti Imperii alias impune offendere possint, per text. *Constit. Imperial. de pace publ. sub rubr. die Veen der Friede brecher* / protectores tamen, clientes etiam bannitos offendere non debeant, ut in simili tradunt Feudistæ de Domino & Bannito non offendendo per vasallum per text. in c. 1. in fin. de vasall. qui contra constit. Lothar. ubi per refutationem vasallus liberatur sacramento fidelitatis & obligatione servitorum, nihilominus tenetur abstinere offensione Domini, quod cum sit inhibitum & alias Jure communi textus ille potissimum procedit, quoties, ut in proposito, dominus impune offendere potest, alioqui dispositio illa Juris feudorum ferme nihil ultra Juris communis dispositionem operaretur, sed quod ante Jure communi extra operaretur, sed quod antea Jure communi extra omnem dubitationem erat, frustratorie decideret, cum tamen dispositio & statutoria debeat esse de dubitabili, l. ancilla C. de furt. l. quod Labeo ff. de Carbon. edict. & sic intelligenda, ut aliquid operetur & ultra Jus commune.

Bsrt. in l. 4. §. prator ait n. 15. ff. de damn. infect. & in l. 2. n. 3. ff. de usurp. & usucap. Cravett. *conf.* 201. nu. 13. Muscorn. de *Jurisd.* n. 92.

Supra dicta tamen principalis extensio declaratur procedere, dummodo clientes nullam Patronis offensionis causam dederint. Nam promissio omnis defendendo ita intelligenda est, quatenus offensionis causam non præbuerit is, qui defendi debet, tradente in individuo Bart. in l. quæro. §. inter locatorem n. 1. ff. locat. ubi qui promisit non molestare, non obligatur, si adversarius causam præbuit. Idem dicit in l. quidam cum filium. ff. de verb. obligat. Menoch. qui plures allegat. tract. *presumpt. lib.* 3. *presumpt.* 38. n. 4. Jas. ad l. qui servum n. 2. ff. de verb. obligat. Roman. *conf.* 258. n. 5. incip. in casu proposito, ubi dicit promissionem de non offendendo, habere tacitum intellectum, non va offensione non superveniente, per allegata ibid. Bart. in l. aut facta §. causa. n. 1. ff. de pæn. Alexan. in l. qui insulam n. 5. ff. eod. tit. ubi dicunt, illud perpetuo menti tenendum, & quod in dubio præsumatur offensio facta ex nova causa, idque tanquam aureum nunquam oblivioni tradendum Alexand. *conf.* 115. n. 7. vol. 4. incip. viso processu causa. Idem in l. semel mora, n. 13. ff. solut. matrim. Roman. *conf.* 183. n. 1. incipit. in casu proposito dicendum. ad quem recurre. Hippol. *singul.* 503. incip. ex pace. Bald. in c. 1. n. 2. de pace tenend.

Ratio, quia promissio intelligitur facta cum clausula rebus sic stantibus & non alias l. cum quis ff. de solut. & non servanti fidem non est servanda fides gloss. & Dd. in l. cum proponas la. 2. C. de pact. l. si, convenierit. §. fin. ff. pro socio. text. in cap. pervenit. de in rejur. gloss. ibid. in verb. paruisse Gail. de pac. publ. cap. 9. n. 3. lib. 1. quemadmodum ex nova causa contraveniens transactioni vel sententiæ non dicitur contravenire transactioni vel sententiæ, textus. in l. si de certa. C. de transaction. & in l. cum queritur. ff. de except. rei judic. Bart. in d. §. causa.

Sic neque securitas, & salvus conductus prodest ei, qui concedentem offendit, vel offensionis causam præbet, habet enim in se tacitam illam conditionem, nisi assecuratus concedentem offenderit, aut offensionis ansam dederit. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. l. quid ergo. §. si heres. ff. de leg. 1. tradidit & Magolot. in pract. salv. conduct. p. 2. col. 4. vers. sed hoc limitatur. Menoch. *conf.* 244. n. 31. & 38. vol. 3. Farinat. *prax. crimin. lib.* 1. tit. 4. q. 29. n. 60.

Sic & promissio indemnitis pro quacunque lite movenda non extenditur ad eam, quam moveri contingit culpa partis, ut per plures rationes concludit Soc. *conf.* 70. per tot. vol. 3. ubi inter alia adducit id, quod voluit Bart. in l. quidam cum filium ff. de verb. obligat. ubi dicit, quod si aliquis mihi promisit defendere castrum, non tenebitur, si bellum inferatur, vel exercitus paretur mea culpa. Et dicit Bald. in l. si mandaveris tibi §. qui eod. ff. mand. quod si communitas promisit officiali indemnitem, pro his, quæ faceret in officio, non tenetur eam præstare pro his, quæ injuste fecit, si in Syndicatu molesteretur. Dicit quoque Alb. in l. quod quis ex culpa ff. de reg. jur. quod fidejussor non repetit a suo principali usuras, quas sua culpa persolvit, ut quia essent indebitæ, sequitur Cagnol. ibid. num. 3. ulterius, quamvis damnum contingens compensetur cum lucro, nec imputetur gestori vel administratori, tamen si ipsius administrationis culpa eveniat, non fit compensatio, l. de illo §. fin. & l. & ideo ff. pro socio gloss. in l. si negotio vers. lucru. ff. de neg. gest. ubi Bart. Bald. Ang. & Castr. Bart. in l. si quis negotia in fin. ff. eod. tit. & suscipiens in se casum & fortuitum, non censetur suscipere eum, qui provenit ex facto contrahentis,

secundum Anchar. *conf.* 414. n. 2. Bald. in l. falsus. nu. 13. C. de furt. allegat. l. fistulas §. frumento. ff. de contrah. empt. Alex. in *conf.* 84. n. 3 vol. 6. Aret. *conf.* 110. col. fin. Jal. in l. 1. n. 6. vers. confirmatur. C. de instit. & substit. Corn. *conf.* 128. vol. 2. vers. quia quando. Dec. *conf.* 70. n. 3. vers. secundaratio Bellon. *conf.* 21. n. 12. Cravett. *conf.* 95. n. 8. *conf.* 119. n. 11. Menoch. *conf.* 27. n. 52. & *conf.* 55. n. 13. sicut econverso, qui convenit, ne teneatur de casu foruito, tenetur tamen nihilominus, quando culpa sua præcessit casum l. si ut certo. §. sed interdum. & l. in rebus. §. primo ff. commod. Rom. in l. sed et si quis §. quæsitum. in fin. ubi Jal. n. 40. ff. si quis caution. Cravett. in *conf.* 64. n. 5. Addo Rip. de privileg. contr. caus. pact. n. 41. Salycet. in l. quod te n. 58 ff. si si cert. pet. & est text. in l. qui in solam. §. fin. ubi Castiens. in summam ff. locat. & possunt infinita exempla adduci, quæ brevitate causa omitto.

166 Quinto extenditur dogma nostrum, ut protectores Ampliatio res in fidem susceptas tam presentes, quam futuras, quatenus aucta fuerint, tueri debeant, quia in t. generali obligatione tam præsentia, quam futura continentur. l. fin. C. quæ res pign. oblig.

Ratio extensionis inde manifesta est, quod res futura aucta & post initam Advocatiam quæsitæ tamen habeant, ad prius existentes tanquam accessorium ad principale; Juris autem vulgatissimi est Accessorium t. regulari debere secundum principale cap. 42. de reg. jur. in 6. Menoch. 3. Præsumpt. 99. Everh. Senior. *conf.* 98. n.

167 6. Decisio Af. 4. Oldr. *conf.* 21. incip. ad primam. n. 15. & seq. Knich. firmativa. de vest. pact. 3. n. 92. Et augmentum t. naturam ejus cui adjicitur assumit ac redolet argum. l. 36. §. 2. de pact. dotal. l. 8. pr. l. 24. §. 1. de legat. 1. 8. c. de jure dot. l. 16. pr. l. 29. §. 1. ff. de pign. & hyp. Brun. tract. de augment.

168 169 concl. princip. 5. & 9. Nellus de Bannit. p. 1. temp. 2. qu. 56. Idque tum maxime, si accessorium ejusdem cum principali sit naturæ, cum quæ sic connexa sunt, ut separari non possint, eadem gaudeant fortuna l. 13. §. 2. de statu lib.

Præterea ampliacionis assignatæ veritas inde etiam Ratio II. astruitur, quod sicut concessa immunitas t. ad bona etiam postmodum quæsitæ porrigitur arg. l. 65. ff. de legat. 2. Fab. de Ann. *conf.* 61. n. 18. & 23. Franc. Marc decis. 425. n. 8. lib. 2. Natt. *conf.* 66. nu. 13. & *conf.* 160. n. 23. Rol. à Vall. *conf.* 1. n. 170. vol. 2. Alexand. *conf.* 178. n. 17. vol. 3. Brun. *conf.* 94. n. 103. Et in t. concessione Principum etiam adjacentia & pertinentia comprehenduntur arg. l. 2. C. de bon. vacant. Tap. in l. fin. p. 1. cap. 2. de constit. princ. Ita etiam non sine ratione auctis t. clientum bonis, protectionem ad augmenta extendendam esse dicendum est, Schurff. *conf.* 34. n. 11. cent. 2.

Ratio III. Ampliacionis denique assertio exemplo tutorum roboratur. Nam & illi non solum rebus t. præsentibus, sed etiam futuris dantur, si quod augmentum Pupilli patrimonio accesserit l. quoties §. per contrarium ff. de administrat. tufel. Paul Montan. tr. de tutel. c. 7. n. 8.

175 Vt plurimum tamen in literis t. Advocatitiis, bona tam præsentia, quam futura defendenda expresse inseruntur, quod præter alia innumera, dilucide patet ex diplomate Caroli IV. in literis confirmatoriis privilegiorum celeberrimi Monasterii Cæsariensis inserto, ubi id ipsum Monasterium cum omnibus bonis ac possessionibus tam t. præsentibus, quam futuris in sacri Romani Imperii & Imperatoriam protectionem susceptum fuisse legitur, hisce verbis:

Wir Carl von Gottes Gnaden Römischer Keyser / 2c. Und wann die Geistlichen der Abt und das Convent des Klosters zu Rayßheim Unser Liebe andächtige Uns gebetten haben / 2c. quæ sequuntur, ibi, und nemen sie mit ihrem Kloster / und allen ihren Gütern / Leuten / Rechten / Frey-

heiten und Gnaden in Unsern / und des Heiligen Reichs Schirm / nicht allein mit den Gütern / die sie jetzt redlichen haben / und besitzen / Sondern auch mit allem dem / das sie mit rechten Sachen fürbaß mehr gewinnen und behalten / in solcher bescheidenheit / daß Wir sie / ihr Kloster / Leute und Güter / die sie haben / und fürbaß gewinnen / niemand zu Bogthen oder zu Bogtrechten empfangen / noch versetzen wollen / und daß kein weltlich Person sie an ihren Leiben oder Leuten / oder Gütern betrüben soll / in keinerley Trangsall / Schatzung oder Stewr anfordern / noch von ihnen nehmen in kein weiß.

177 Circa Sextam extensionem Regulæ prælibatæ, quæ-
ritur: An t. protectores assumpti non solum ad clientum
ipsorum principalium, hoc est. magistratus, sed etiam in cliente-
eorundem Civium, ac subditorum collective sumpto-
rum, tam initio electæ Advocatiæ existentium, quam
futurorum, defensionem astringantur. Hoc est, An
protectio Civitatis in clientelam assumptæ se etiam ad
Cives futuros extendat.

Hanc ad quætionem, remotis t. ambagibus affirmative respondendum esse, facile quivis intelliget, si perpenderit, nomen subditorum ac civium t. collectivum esse, plures personas & corpora, Brun. in l. fin. §. 1. in fin. de leg. 2. & in l. 7. n. 4. de aur. & arg. leg. & ob id etiam futuros cives continens: ubi enim per verba universalialia t. & collectivæ concessio facta est, futura quoque accessiones & augmenta veniunt, l. 61. pr. de leg. 2. l. 21. de leg. 1. l. 13. pr. de pign. Universale enim t. sui natura incrementum, & diminutionem recipit, nec tamen semper idem esse definit, atque ita in casu nostro eadem semper civitas, idemque intelligitur populus, l. 76. de jud. l. 7. §. 2. ff. quod cuiusq. univ. nom. prout in terminis respondet Natt. *conf.* 160. n. 26. quem refert & sequitur Laderch. *conf.* 121. n. 4. Idem Natt. *conf.* 340. ad subvertendum. n. 12. & per tot. ubi in casu immunitatis civibus concessæ loquitur, & Menoch. *conf.* 97. Habet hæc consultatio n. 142. consulendo tenuit, quod pax t. pro se & subditis facta futuros etiam comprehendat: Vnde si protectio collectivæ & indefinite civitati t. ali- cui & civibus promissa sit, universalis illa promissio, reclamante præsertim initi cum universalitate (quæ & in decrementum recipit) contractus natura, restringenda non est, Decian. *conf.* 39. n. 47. vol. 2.

Deinde roboratur eadem hæc limitatio quod in pace t. principum etiam socii futuri contineantur, & in mutuo t. de non receptandis rebellibus inter duas civitates inito cedere, illi etiam, qui in posterum rebellant, contineantur, Laderch. *conf.* 20. n. 10.

Veruntamen dubitari hic potest, t. An etiam eo casu, quando quis communitatem vel civitatem aliquam in alios pagos protectionem accepit, & eadem postea alios pagos & subditos Imperio suo adjungit, protectio sese etiam ad eosdem extendat?

Hac in quætionem primo t. intuitu à parte negantium, standum esse apparet. Nam primo, si protector de t. no vo acquisitos civitatis in clientelam receptæ, pagos ac subditos ulterius etiam præter civitatem defendere teneretur, propter magnam illam clientum auctiorem, in prote-
gendo haud parum oneraretur, quod absque re-
compensatione fieri non debere videtur, arg. cap. odia. de reg. jur. in 6. & quæ ibid. Canonistæ tradunt.

Deinde pro negativa parte urgere videtur, quod ubi Actus successivus t. enormem incipit continere læsionem concessio revocanda sit arg. c. 8. & 9. & decim c. 16. de censib. Jal. in l. 2. q. 22. de flum. Dec. *conf.* 335. n. 2. Cravet. *conf.* 439. n. 7.

Verum

190 Verum his non obstantibus, contraria affirmati-
 va sententia magis nobis arridet, sequentes ob ratio-
 nes.

191 Primum enim constat, & nos idipsum quæsito in
 casu præsupponimus, quod constitutus Advocatus,
 tam præsentis quam futuros clientum subditos, in pro-
 tectionem susceperit, unde expeditissimum est inde-
 finite factam + protectionis promissionem, ex nova
 subditorum accessione, coarctari non posse, exemplo
 antiquarum, apud Romanos quondam vigentium
 clientelarum, ubi Patronis, quo plures habebant clien-
 tes, eo id majori honori fuit, uti *supra in cap. V. n. 35.*
 ostendimus.

192 Deinde si protector civitatis alicujus in tutelam su-
 am receptæ, noviter acquisitos subditos, sub eadem
 contineri voluisset, literis protectionis id clare expri-
 mi curasset; quod ubi non fecit, sibi imputet, quod le-
 gem + apertius contractui haud dixerit, & hinc contra
 se fiat interpretatio, *l. 39. de pact. Cravett. conf. 826.*
verba. nu. 11.

193 Præterea conferunt etiam, ad hanc affirmativam
 decisionem, rationes pro supra dicta sexta ampliatio-
 ne adductæ, quibus eadem, ut per se patet, adeo fulcita
 esse videtur, ut plures afferre superfluum sit.

194 Nec eandem præmissæ dubitandi rationes infrin-
 gunt.

195 Non enim obstat primo loco, protectoris + ex
 augmento clientum prætenso oneratio; Hæc enim præ-
 tensio, ea de causa in considerationem trahenda non
 est, quia in casu converso quando subditorum + nume-
 rus minuitur, non cessat Advocatiæ contractus, nec
 annum Advocato debitum honorarium inde decre-
 scit, aut minuitur, sed honor potius ob auctos clien-
 tes accrescit, ideoque nec illo casu, Jus tuitionis tollitur.

196 Quando enim tam lucrum quam damnum contingere
 potest, nulla subesse credatur læsio, adeo ut ne qui-
 dem minori in integrum restitutione tali subveniatur
 casu, argumen. *l. 11. C. de transact. Odd. de restit. in*
integr. part. 1. quest. 4. art. 6.

197 Nec obstat etiam altera dubitandi ratio, quod in actu
 successivo enormem læsionem continente, pactiones
 revocentur. Quia negatur Advocato ex multiplicatio-
 ne subditorum emergere enormem læsionem.

Ad hæc dicta obiectio tunc solum ubi in terminis me-
 ri versamur privilegii, pro incidentium circumstantia-
 rum ratione hæc concedi possunt, attamen ad casum
 protectionis, utpote ex contractu, & quidem oneroso
 ut plurimum profluentem, accommodari nequeunt
 Abb. in *d. cap. 9. de decim. & in c. 11. de descript. Jas. d.*
loc. Natt. conf. 397. num. 13. Roland. à Valle conf. 13.
num. 69. lib. 3. & eleganter Menoch. conf. 156. multis
certe n. 34.

198 Limitari tamen prædicta potest decisio, ut locum
 non habeat, si civitas in protectione alicujus existens
 integram + forte ditionem, ein ganze Herrschaft suo
 adjungat Imperio, quæ non ut appendix Civitatis, sed
 quasi per se principalis existens dominatus habetur,
 nec civitati adunatur, argumento eorum, quæ tradunt
 DD. in terminis bonorum, an ut appendices vel res æ-
 que principales Franc. de Claper. *cent causar. Fiscal. 1.*
quest. 1. Cantuunc. conf. 4. n. 34. vel an per se vel per ac-
cidens sub unius principis territorium venerint. Peck.
in cap. 80. de R. l. in 6. Cravet. de antiq. temp. p. 4. cap. 1.
num. 11. Sic enim territoria ad idem nomen + regimen
& superioritatem consentur atque ita plane confun-
dantur, tunc extinctum non attenditur, sed in princi-
palis sui commigrat leges, arg. l. 20. §. 7. de instr. & instr.
leg. cap. 2. Novel. 8. Chopp. 1. de doman. tit. 6. n. 12.
Cravet. conf. 454. per tot. Meichsn. decis. 9. n. 14. lib. 1.
tom. 2. fin. autem ex natura rerum vel pacto non aliter,

quam prioribus Juribus salvis fiat coadunatio, unius
 provinciæ Jurisdictio ad locum noviter adjectum non
 prorogatur Brun. *tract. de augment. conclus. 5. num. 8.*
& concl. 17. elegantissime Dn. Cothm. conf. 84. num.
51. vol. 1.

Cæterum ex prædictis inferitur Advocatum alicujus
 civitatis multo minus ex eo oneratum + censeri, si pro-
 ceres civitatis illius novos cives vel incolas aliunde
 venientes in civitatem recipiant.

Cum enim hæc cives pro libitu recipiendi potestas
 favorabilis sit, cum reipublicæ + intersit hominibus im-
 pleri civitatem *l. 1. sol. matr. Collegium + ampliari pu-*
tetur favorable l. 3. paragr. 2. de decur. Menoch. conf.
95. respondendum n. 28. + & populi frequentia civita-
tem augeri præcipuum ejus sit ornamentum, in quo
decuriones laborare debere, bene docuit Lancel. tract.
suo qui inscribitur, Decurio. n. 59. Hoc igitur suo Jure
utens civitas + urgente maxime necessitate, & diminuto
per naturæ cursum civium numero si civitas aliqua uta-
tur, protectori non facit injuriam, l. 55. d. R. l. etiamsi
in ipsius vergat detrimentum modo nocendi absit ani-
mus, arg. l. 1. §. 12. l. 2. §. 9. & l. 21. de aq. & aq. plu. v. arc. in
dubio autem quod quis Jure + permittente facit eo u-
tilitatem suam principaliter quærere, nec ad æmulatio-
nem alterius facere censetur Boer. decis. 320. n. 8. Men.
arb. judic. quest. lib. 2. cas. 156. n. 8. Mascard. de probat.
concl. 620. n. 1. & 2. Gail. 2. obs. 69. n. 30. Unde & æmu-
lationem alleganti probatio incumbit.

Quod autem civitates + maxime Imperiales (utpo
 te quæ in ihrem Bann und Zwang den Landsfürsten
 gleich geachtet werden. M. Steph. *de Jurisd. lib. 2. p. 20.*
c. n. 55. & seqq. ut alii locorum domini Joan. Philip.
resp. 40. n. 4. & 36. novos cives recipere possint, infi-
cias nemo ierit, cum id non sit de reservatis Principis,
sed ex privilegio etiam civitati competat Lancel. in
templ. omn. jud. lib. 1. c. 1. §. 4. rubr. civilitatem conce-
dit. n. 3. p. 411. licet in Causa Grumbach contra Slerß-
heim 4. mandati sine clausula, quod an. 1601. 21. Mart.
impetratum, hoc disputatum sit.

Secundo ex prædictis inferitur, quod civibus + in pro-
 tectionem receptis, Pfalburgeri (quos ex Marq. Fre-
 hero Gold. *Constit. Imp. tom. 1. in rational. fol. 82.*
falsos cives nominat, quibus de plura in cap. XVI. sub
n. 127.) in clientum numero non comprehendantur.
 Nam, ut *allegato loco* memoravimus, protectio ad e-
 jusmodi Pfalburgeros (dummodo nostris temporibus
 alicubi illorum vestigia adhuc exstent) non se exten-
 dit, eo quod diversis Imp. constitutionibus eorun-
 dem receptatio prohibita fuerit, quamvis non me fu-
 giat in Civitate Rotenburgo - Tuberana Pfalburgeros
 sub protectione Consulum & Senatus, instar civium
 haberi.

An autem *recipiendorum + civium potestas se etiam*
ad Judæos extendat dubitare quis posset, per multas
 rationes in cap. VIII, latissime deductas, potissimum
 vero ea de causa, quod Judæi sint personæ odiosæ *cap.*
16. de Judæis, ad quas favorabilis non trahitur disposi-
tio Lancel. de attent. c. 12. limit. 11. p. 2.

Secundo etiam quod in immunitatibus + non con-
 tineantur statutis secundum Cravet. *conf. 459. Duo Vi-*
denda n. 14.

Verum his non obstantibus, Affirmativam hac in re
 sequendam esse concludimus, eo quod primo major
 præstantissimorum IC. pars, sub generali + sermone e-
 tiam in favorabilibus Judæos comprehendendi asserat, Bl. in
l. 15. §. 6. de excus. Natt. conf. 920. circa id n. 8. 21. & seq.
 Deinde etiam quod statuta + loci Judæum ibi cõmo-
 rantem comprehendant, ut per multas pro more suo
 corroborat auctoritates Tiraq. *de jur. primog. q. 66. n. 9. 213*
Gig. de crim. las. maj. li. 1. q. 33. n. 16. ubi post Bl. & Barb.
 immu-

199
 Illatio I. ex
 præmissa
 decisione.

Illatio II.

207
 Illatio III.
 Civium
 recipiendo-
 rum pote-
 stas an se
 etiam ad
 Judæos ex-
 tendat.
 Negativa.

Decisio Af-
 firmativa.
 211
 212
 Ratio deci-
 dendi I.
 Ratio deci-
 dendi II.

- 213 immunitatem † incolis alicujus loci concessam Judæos etiam comprehendere dicit, quod & Alexand. *conf.* 74. n. 6. vol. 5. ibique Molin. in *Apostol. lit. C. & conf.* 99. n. 7. vol. 6. probat. Et hinc securitatem ac † saluum conductum alicui pro se & sociis concessum, quoad socios Judæos quoque servandum esse adserit Tiraq. *d. loc. n. 14.* Gig. *cit. loc. n. 14.* & etiam lib. 1. *pract. crim. q. 27. n. 47.* quos omne- refert & sequitur D. Hepingk. *disput. de jure protect. concl. 37. lib. C.*
- 215 Septimo ampliatur regula, ut *Advocatorum protectio se extendat non solum ad bona sub jurisdictione clientum, sed etiam in alieno territorio sita.* Ita in terminis consultus respondit Lud. Fachius *inter consil. illustr. & celeb. jurisconsultorum. & Academ. in 4. impress. lib. 2. conf. 55. incip.* Durchleuchtiger. n. 6. ubi ad quaestionem Ob sich ein Schutz auff die Güter so ein Bischoff / Prälat / Stifft oder Kloster in einem andern Fürstenthumb ligen hat erstrecke / affirmative decidit Nach dem der Churfürst von Brandenburg des Bischoffs vñnd Stiffts zu Eibus Land vñd Schutzherr sey / so erstrecke sich seiner Churfürstl. Gnaden Schutz auff alle die Güter / die dem Stifft zustendig / ob sie schon ausserhalb seiner Churfürstl. Gn. Fürstenthumben gelegen / doch solcher gestalt / daß sein Churfürstl. Gn. des Bischoffs von Eibus Rath Hülff vñd Beystand leisten möchte / so jemand ihnen dieselben Güter entziehen / oder ein neue Beschwerde / die vormahls nicht gewesen / darauff setzen oder dringen wolte / ubi n. 8. eleganter id probat, arguendo à tutela pupillorum & cura minorum, ad clientelam, sub-
- 216 jungens, datum tutorem à Judice † domiciliu videri generaliter datum esse, non tantum in rebus illius territorii, sed etiam ad res in alieno territorio constitutas, ideoque tutorem, si velit, posse administrare etiam res in alio territorio sitas l. *propter litem. §. licet ff. de excusat. tutor. l. unic. C. ubi petant tutor. vel curat.* ubi tutor simpliciter datus (qui ab eo Judice in cujus territorio pupillus domicilium habet, principaliter quidem personæ §. *instit. de tutel. §. 4. Qui testam. tut. dar. poss. l. 14. de testam. tutor.* in consequentiam vero etiam rebus constituitur §. *17. instit. de excus. tut. vel curat. l. 9. §. 8. l. 12. §. 8. de admin. & peric. tut. l. 15. de testam. tut. l. 21. §. 2. de excusat.*) non tantum in rebus illius territorii, ubi constitutus est, sed etiam ad res in alio territorio sitas datus intelligitur arg. d. l. 21. §. 2. & l. 10. §. 4. l. 30. §. 1. ff. eod. Bart. in l. 5. q. 3. *de legit. tut. Dec. conf. 207. n. 5. incip. Pulchrum est dubium,* ubi decidit dispositionem
- 217 principaliter personam † respicientem, effectum suum in consequentiam, ad bona sita extra territorium porrigere, per text. in l. *fi. fidei commissum §. tr. ff. de jud.* Ad hoc ipsum etiam est bonus textus in l. *jurisperit. §. cum oriundos ff. eod. tit. & videatur pro hoc Bart. in l. legitimos. in 3. q. ff. de leg. tutor.* ubi concludit, quod per decretum administrationis tutelæ à Judice domiciliu interpositum possit tutor ubiq; administrare etiam extra territorium Judicis, qui tutorem dedit, & decrevit, quem refert & sequitur And. Gail. 2. *observ. 123. n. 6.* ubi affirmat, administrationem † tutoris porrigi etiam ad bona sita extra territorium ejus, qui tutorem dedit. Et sequitur id ipsum Alexand. de Imola in l. *extra territorium. ad fin. ff. de jurisd. omn. judic.* Et quod tutor † datus in domiciliu loco, possit ubique administrare si velit, probat, Salicet. in l. *unic. C. ubi petant tutor. in secunda appositione Alex. conf. 128. n. 3. 4. lib. 1. per d. l. propter litem paragraph. licet & l. magis puto §. illud. Digest. de rebus eor. qui sub tutel. licet contrarium velit gl. in l. non solum §. qui testamento ff. de excus. tutor. quam ibi reprobant Dynus Muxellan. Præceptor Cyni. Jac. Aret. Cancel. olim Franciæ & Cynus in l. non locum C. qui petant tutor. Sequitur Tiraq. *de jure primogen. q. 46. n. 20. 26.* ubi plures allegat idem tenentes, & ita respon-*

dit Castrenf. *conf. 413. n. 1. ver. 1. in fin.* optime Jo. Fab. subtilissimus & consummatissimus Juris Doctor *de Attilian. tut. n. 3.*

Ratio prædictorum est, quia sententia dirigitur principaliter † in personam, in cujus consequentiam etiam veniunt bona alterius territorii. l. *fidei commissum. §. tractatum. Digest. de judic. cum † tutor principaliter de- tur personæ, non rei, l. quia persona. ff. de testam. tutel. §. certe inst. eod. tit. & quod habetur in l. in copulandis C. de nupt. Rom. conf. 39. col. 2. allegans ad hoc text. in l. magis puto. §. illud. quæro. ff. de reb. eor. ubi decretum † Judicis principaliter præstantis auctoritatem pupillo distrahendi, trahitur etiam ad bona alterius territorii, quæ in consequentiam veniunt ad ipsius personam. Alex. Masc. *de general. statut. interp. concl. 6. n. 126. & 127.**

Octava Advocatis incumbens defensionis assignata regula, ut *præter personas ac res Patroni etiam teneantur leges † ac statuta locorum, ubi degunt clientes, sarta teclaque conservare,* ita tamen, † ne in ferendis, aut abrogandis illis ullo modo se ingerant, aut quicquam Juris usurpent, sed ea mere ac pure, si opus sit, tueantur, innovationes per vim aliorum non admittant, sed clientes in antiquis † libertatibus, & privilegiis manuteneant ac defendant, die Schirmsverwandten bey ihrem alten herkommen / Freyheit / Recht vñd Gerechtigkeiten schützen und schirmen / vñd handhaben / & in eo, quo repererunt, eos statu conservent, & hanc quidem extensionem nominatim admittit Frid. Pruckm. *conf. 17. num. 142.* ubi tradit, oportere, ut unusquisque protector loci illius, cujus protectionem suscipit, non solum reliqua, verum etiam statuta, ordinationesque protegat, atq; defendat, per tradita Albert. Brun. *conf. 86. num. 4.*

Nono ampliatur de præstanda † per Advocatos defensione assignata regula, ut *protectores non modo per viam Juris seu sine armis, puta Legationibus Interventionibus & intercessionibus, sed etiam de facto armis manu militari adversus vim inferendam clientes protegere ac defendere debeant* ut satis probat tex. in l. 3. in fin. ff. *de re militar. gloss. in rubr. C. de domest. & protector. lib. 12. & ex l. §. tulisse 35. & l. cum Dominus 19. ad SC. Silan. docet Jac. Zinzii in disput. de jure protect. §. 17. Coler. conf. 53. n. 56. Grav. lib. 2. post conclus. 54. confid. nu. 4. & ante hos tradit Bart. in proœmio ff. §. omnem in princip. argum. l. desertorem 3. §. fin. de remilit. l. 3. ver. qui ex protectoribus C. de excus. mun. gloss. in rubr. C. de domest. & protector. l. cum te Medicum verb. adjutricis. C. de profess. & M. Dec. in c. recepimus 8. de privileg. in fin. & in c. ad audientiam 34. de appell. n. 25. & in l. non videtur defendere n. 7. de reg. jur. Brun. conf. 86. n. 5. Alex. conf. 13. col. 4. post. nu. 15. vol. 6. And. Barbat. conf. 1. col. pen. post. n. 15. vol. 4. Tib. Decian. respons. 112. n. 17. vol. 3. Welenb. conf. 48. n. 50. part. 1. Sim. Pistor. conf. 19. n. 19. Schurff. conf. 23. ante & post n. 2. cent. 3. Everhard. in top. legal loc. à subjectatur materia n. 7. Frid. Mindan. c. 14. lib. 2. nu. 29. Georg. Schonborn. Politic. lib. 4. c. 6. ibi, protector eos, quos in tutelam suam recepit, accepto annuo honorario contra aliorum injuriam etiam armata manu protegere & defendere tenetur.*

Nam protectores eo, quo se † ipsos vel suos tueri solent modo, clientes quoq; defendere tenentur, ut inquit D. Menoch. *conf. 99. n. 35. & 39.* Unde fit, ut plerumque Tabulis clientelariis hæc verba inserta legantur, Darumb sollen wir sie / ihre Leut vñd Gut schützen vñd schirmen / als vnser selbst Leut vñd Gut.

Sed seipsum ac subditos suos, cum opus est quilibet Dominus, † vi armata tueri potest ac debet, l. 1. ubi DD. C. unde vi. c. olim. 12. ubi Panor. n. 5. de restit. spoliat. c. dilecto. de sent. excommun. in 6. Mynl. *conf. 19. n. 1. & violen-*

Ratio prædicta defensionis,

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

- 230 violenter + adempta, licet armis recuperare in conti-
nenti, l. 3. §. cum igitur l. qui possess. ff. de vi & vi armat.
- 231 Idque etiam extenditur + ad protectores Ecclesiasti-
cos. Si enim clerici, contra pacem + publicam vi arma-
ta offendantur, dubium non est, quin vi armata resistere,
suosq; clientes armis tueri possint, ad tradita per Guid.
Pap. decis. 583. Barbat. conf. 11. n. 32. & seq. vol. 2. Petra
de jur. quasit. per Princip. non toll. qui rotunde scribunt,
Ecclesiam, nisi contractus natura repugnet, sibi recom-
mendatos + etiam armis teneri protegere: Communis
234 enim Regula, quod defensio sit non solum + Juris na-
turalis, sed etiam divini, omniaque Jura vim vi repelle-
re permittant, juxta text. in l. ut vim. ff. de justit. & jur.
& in c. 1. si vero 2. de sentent. excomm. tex. in c. signifi-
casti 2. §. fin. de homicid. ubi elegans gloss. in verb. tute-
latex. in l. 1. C. unde vi. text. in l. 1. §. vim vi ff. de vi &
vi arm. & in l. scientiam §. qui cum aliter ff. ad leg. A-
quil. text. in l. sed & parvus §. 1. ff. de eo quod met. caus.
etiam in clericis locum habet.
- 235 Declaratur tamen prædicta nona ampliatio, ut pro-
ductio teñores priusquam ad + arma proficiant, cuncta prius
IX. am. prudentis benevolentia tentare, & tanquam extremum arma
pliationis. existimare remedium debeant, ex Consil. Machiau, di-
Quid pro- spuit. de republ. lib. 2. cap. 21 in fin. quemadmodum etiam
teñoribus Plutarch. in Annal. viros sapientes & bonos Rerum-
faciendum pub. gubernatores, gravissime monet, ut rebus in hu-
sit ante- manis magis finem quam initium spectent, & priusquam
quam pro ad arma deveniant, consilio prius omnia experiantur.
sientibus
arma su-
mant.
- Hinc etiam non nisi ex magna + necessitate & iusta de
causa corripienda esse arma Dn. Augustinus ad Bonifa-
236 cium scribens admonet, aiens bellum esse necessitatis, ut
237 liberet Deus à necessitate & conservet in pace; Non enim
pacem + queri, ut bellum exerceatur. sed bellum geri, ut
pax aquiratur. Et paulo post. Hostem, ait, pignantem ne-
cessitas deprimit, non voluntas, c. noli existimare 23.
quest. 1. Idem Augustin. de diversis Ecclesia observatio-
238 nibus. Apud vos, inquit, Dei cultores etiam ipsa + bella
pacata sunt, qua non cupiditate aut crudelitate sed pacis
studio geruntur, ut mali coerceantur, & boni subleven-
tur, c. apud. 23. quest. 2.
- Et memorabilis est Martiani Cæsaris sententia, affir-
239 mantis, donec in pace + vivere liceat, non decere Princi-
pem arma sumere, ac Principi esse induenda arma, ut
patriam defendat, non ut aliena oppugnatum eat.
- Quare si clientum res ac bona ab aliis injuste impetan-
tur, iiq; via judiciali illa consequi possint, suadendum est
clientibus, ut legitimis modis cum oppressoribus con-
fligant, & competentibus actionibus experiantur, + non
240 vi agant, non ipsi in propria causa sint iudices, neque
propriam vindictam in adversarium armis exerceant,
ut præcipit constitutio Caroli V. de pace publica edita
An. 1548. tit. 4. die Peen des Friedbrechers & Ord.
Cam. Imper. part. 2. tit. 9. l. extat. ff. quod metus causa.
- Sitamen tentatis omnibus aliis remediis, nec via Ju-
241 ris + nec ulla æquitatis ratione clientes quæ sua sunt,
vel sibi debentur, consequi possunt, quia forte adver-
sarius res injuste occupans atq; dimittere nolens, supe-
riorem non recognoscit, vel Judex sive Magistratus
ipsius, quantumvis officiose imploratus, justitiam non
vult administrare, nec est superior, ad quem pro justitia
obtinenda recurrere liceat, vel Judex sive Magistratus
nequit eum cogere, ut officium faciat, & sententiæ pa-
reat, tunc omnino protectores pro clientibus suis arma
sumere eosq; manu militari defendere debent, per supra
allegata.
- 242 Nam cum in pace haberi Jus + non potest, id bello at-
que armis quærendum est, ut recte in terminis Advocat-
iæ tutelaris statuit Pet. Frid. Mind. de process. Cameral.
lib. 2. c. 14. n. 21. ad cujus intentionem facit etiam l. si
alius, §. bellissime, ibi, quod non aliter, ubi præ cæteris

Bart. ff. quod vi aut clam. gloss. notab. in l. nullus ver.
ultionem ubi Dd. C. de Judeis gloss. in cap. Jus gentium.
distinct. 1. Dec. & per eum allegati in l. non est singulis. n.
2. ff. de regul. jur.

Ratio est, quia bellum + pro defensione propria, vel 243
pro iis, quos aliquis defendere tenetur, susceptum, ju-
stum censetur, cap. si vero. 1. §. nec ille. extr. de sent. ex-
commun. l. 1. & 2. C. quand. liceat sine judic. se vind.
text. in cap. Dominus noster. ver. sic gens & civitas. ibi.
vel reddere, quod per injurias ablatum est, 23. q. 2. Didac.
Covar. in ca. peccatum. tit. de reg. jur. in 6. part. 2. Re-
lect. §. 9. n. 3. vers. inter alias. Bart. in l. Christianis. 6. n.
2. & 3. C. de pagan. Innoc. in cap. quod super. n. 15. extr.
de vot. Nicol. Boer. decis. 178. n. 7.

Sed hic scrupulus moveri potest, An + protectoribus 244
ad defensionem clientum suorum, inscio etiam Principe,
arma sumere liceat. Quamvis autem alias jus belli ge-
rendi, + nemini, præterquam ei, qui + majestate prædi-
tus est, competat, l. lex duodecim tabular. paragraph. antum abro-
eod. ad l. lul. majest. tot. tit. ut armor. usus insc. Princip. que con-
Nov. 85. & 105. per cap. quid culpatur, 23. q. 1. cessione su-
perioris ar-
ma sume-
re liceat.

Et supremi Principis + auctoritatem, in bello susci-
piendo, in superiorem recognoscentibus requiri diser-
te comprobatur Keyserl. Landfried Anno 1548. zu Aug. 245
spurg auffgerichtet/rubrica von den Herrnlosen Knechten
princip. vers. wo sie aber/ibid. auß vnserm Zugeben vnd
Erlaubnuß/itemque Ordinat. Camer. part. 2. tit. 9. & 246
tit. 15. in verbis: Auß der Keyserl. Majest. oder vnserm
Zugeben vnd Erlaubnuß/ & Recessus Imperii de Anno 247
1555. §. Wo sich aber/ & c. cum paragraph. seq. Quod
ipsum etiam docent ex Jurisconsultis post alios M. Ant.
Peregrin. de Jure fisci, lib. 1. tit. 1. n. 15. Castald. de
Imperator. quest. 110. num. 112. Ferald. de privileg. Reg.
Gall. privil. 19. Matth. de Affl. ad cap. unic. qua sint re-
galia verb. regalia. n. 101. Obrecht. disputat. feud. 11. de
belli princip. thes. 82. & seqq. Vult. de feud. lib. 1. cap. 5.
n. 7. Knichen. de jur. territor. cap. 3. n. 352. Sixtin. de
regalib. lib. 1. c. 2. n. 10. & c. 4. n. 29. Bocer. de Jure belli
lib. 1. c. 4. & 5. & 17. & de regal. cap. 2. n. 141. & de crim.
majest. c. 2. n. 48. & seqq. Rennem. disp. 6. jurispru-
stinian. thes. 25. Niell. disp. feud. ult. thes. 4. Et ex po-
liticis, Petr. Gregor. lib. 6. de republ. c. 1. & lib. 11. c. 5.
Boter. lib. 2. de guber. stat. c. 11. Albert. Gentil. lib. 1. de
jur. bellic. 3. Clapmar. lib. 1. de arcan. rerum publ. cap.
20. & lib. 2. c. 6 Erenb. lib. 1. de fæder. cap. 1. n. 201. &
cap. 2. n. 30. & 56. Jun. quest. polit. 69. Arnisæ, lib. 1. Po-
lit. cap. 13. Kirchner. in Rep. disputat. 2. thes. 5. lit. c. &
disput. 21. thes. 1. lit. g. Hænon. disp. polit. 7. thes. 4.
Keckerman. lib. 1. system. Polit. cap. 29. Casman. in Po-
lit. cap. 35. Imo majestatis + reus sit, qui injussu summi 248
Principis, & habentis ab eo potestatem bellum gerit,
vel exercitum comparat. Peregrin. d. tit. 1. num. 15. So-
cin. Jun. conf. 68. n. 61. lib. 3. post Ifern. Afflic. & Lau-
denf. ab ipso ibid. allegatos.

Atque hinc est, quod constitutione Pacis Publicæ
tit. von Mandaten des Cammergerichtes wider Fried-
brecher / & Ordinat. Camera part. 2. tit. 9. §. vnd ob-
sich/ & c. contra eos, qui propria auctoritate, & sine
jussu ac licentia Imperatoris, ad offensionem alterius,
delectum militum agunt, mandata + avocatoria sine 249
clausula decernantur, quibus sub pœna banni, aut amif-
sionis omnium beneficiorum & privilegiorum non so-
lum Ducibus belli, ut militem statim dimittant, sed &
gregariis ac tumultuariis militibus, ne prece vel precio
militent, serio mandatur, idq; in ipsa + Aula Imperato- 250
ria plerunque ita fieri solet, ut mittatur Fæcialis, Heraldus
& per eum mandata ducibus ac militibus insinuentur.
And. Gail. de pace publ. lib. 1. c. 4. n. 2. Regner. Sixt.
de regalib. lib. 2. c. 4. n. 21.

Et cum Camera Imperialis ipsam Cæsaream maje-
statem

statem & totum Imperium repræsentet, ab ea etiam ex prædicta constitutione & ordinatione ejusmodi mandata decerni solent, atq; ita decreta sunt in † causa Ducis Juliacenſ. contra Ducem Joannem Caſimir. Palatinum, & in causa Marchionis Badenſis, contra eundem Ducem Caſimirum 19. Maij Anno 1588. in causa Comitiffæ von Gleichen/ contra Episcopum Padebornenſem, 29. Auguſt. Anno 1583. in causa der Münſterriſchen Regierung/ contra Ducem Saxonæ Lawenbergem 18. Septemb. Anno 1591. in causa Civitatis Brunſwicensis, contra Ducem Brunſwicensem diverſis temporibus quorum mandatorum ex parte mentionem facit Author. *decif. & præjudicior. Camer. Imperial. in verb. mandata avocatoria.*

252 Verum prædictis non obſtantibus, † ad prædictum dubium affirmative reſpondendum eſſe arbitror.

Deciſio affirmativa. Bellum enim deſenſivum ſuſcipere etiam privatis † licet, abſque authoritate ſuperioris vel principis l. 1. & Ratio deci-

253 2. C. quand. liceat unicuique ſine iudice. cap. ſi vero. §. 1. nec ille. de ſent. excomm. Damhoud. *prax. crimin. cap. 82. n. 24.* Didac. Covar. in *repetit. cap. peccatum §. 9. n. 3. verſ. quarta causa de reg. jur. lib. 6. Bart. in l. hoſtes n. 9. ff. de captiv. & poſtlim. reverſ. Jalon. in l. ex hoc jure. ff. de juſt. & jur.*

254 Deinde eadem deciſio roboratur per illud, quod in ſimili deciditur in † ſocio, qui à conſocio ædibus arce-

Ratio deci- tur, quod oſtium domus effringere, & armata manu in poſſeſſione ſe tueri poſſit, ut conſuluit Caſtrenſ. *conf. 29. col. 2. lib. 2. quem refert & ſequitur Cravett. conf. 4. n. 10. Menoc. recup. poſſ. remed. 9. n. 238. & 239. & ſic pro deſenſione perſonarum & rerum, bellum*

255 movere licitum eſt, quia non tam † bellum, quam deſenſio eſt, Bart. in d. l. hoſtes de captiv. & poſtlim. re-

256 verſ. & rem † ablata convocatis amicis & auxiliatri-

cibus copiis in continenti armata manu recipere licet, *gloſſ. in cap. ſignificasti in verb. tutela. de homicid. & ibi Abbas num. 6. quod vulgo intelligunt oblata primum opportunitate, Bart. in l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi armat. Pariſ. conſil. 24. vol. 1. late Tiber. Decian. reſponſ. 23. num. 102 & ſeq. lib. 1. Zaſ. conſ. 2. num. 14. vol. 1. prout & conſtitutione Imperii ſancitum ordinat. part. 2. tit. 9. §. 2. in fin. ibi. ſu frischer that / oder wann er ſeine Freund und Helffer haben mag / & in illo ſuperioris juſſus non eſt exſpectandus Henr. Roſenth. *ſynopſ. feud. cap. 8. conſuſ. 20. num. 12. lit. c. Socin. Jun. conſil. 68. num. 61. lib. 3. Regner. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 1. num. 19. Eo quod ad deſenſionem ipſa Juris naturalis lex auctoritatem præſtet, d. l. ut vim. ff. de juſt. & jur.**

257 Non obſtant autem huic deciſioni ſupra adducti apud dubitandi rationem Imperii † Recessus ac ordinationes, cum enim ubilibet verba illa: oder wiſſenden und betrangten redlichen urſachen: ſubjecta reperiantur.

258 ſatis manifeſte colligitur, etiam ſine permiſſu † Imperatoris, ex juſtæ deſenſionis causa bellum ſuſcipi poſſe, ubi & illud obſervatione dignum eſt, juſtam, de qua

259 loquimur, cauſam † non ſolum ſui, Amicorum, cognatorum, Affinium, ditionis & patriæ deſenſionem, cap. ſi nulla 23. q. 8. gloſſ. in cap. un paragraph. vaſalli noſtri verb. non amittant. de pace Conſtant. ſed etiam iniqua nobis ablata reſtituere detrectantis inſaſionem, & generaliter pacis ac tranquillitatis publicæ conſervationem, in le complecti argum. l. 1. §. 12. de offic. Praef. urb. Georg Everh. *conſ. 17. num. 4. vol. 2. Quæ omnia*

260 nerveſe complexus eſt Liv. lib. 9. cap. 1. dum juſtum †

261 eſſe bellum ait ubi neceſſarium & pia † arma quibus non niſi in armis ſpes relinquitur.

262 Sed hoc loco quæret † quiſpiam, cum res eo tandem devenit, ut nec verbis, nec herbis, ut in conſimili dicebat Bald, hoc eſt, pacificis conditionibus hoſtis per-

moveri nequeat, ſed lapidibus, hoc eſt, duriffimo bello gaudeat, an opus ſit, ut prævia denunciatione ſive in-

ſivum per dictione, quam clarigationem & diffidationem die Ab-

proteſto- ſagung vocant, bellum iſtud ſuſcipiatur?

rem omni-

no inſtituen-

dum ſit an

Qua in re, ſi vetuſtatem reſpiciamus, olim apud Romanos per Feciales † bella indiſta fuiſſe, oſtendit Alex. ab Alex. *Genial. dier. lib. 1. cap. 26. in fin. & lib. 5. c. 3. ſigno ex † arce monſtrato, rebus raptis per clarigationem repetitis haſtaque in fines hoſtium emiſſa Gell. lib. 16. cap. 4. Arnob. adverſus gentes. lib. 2. Petr. Faber. libr. 2. ſemeſtr. cap. 2. Farnelſius de ſimulachro va. Reipublic. lib. 3. c. 6. quæ indiſtio, tanquam juſtiſſima, olim ſancte ſervata Polyb. lib. 13. Laſant. lib. 6. cap. 9. Flor. lib. 2. Hiſtor. Herodot. in Polymnia Oth. Caſman. Vit. polit. cap. 46. ubi ex Cicerone lib. 1. de offic. edicit, quod ſecundum veteres, nullum juſtum bellum eſſe potuerit, niſi quod repetitis rebus geſtum, aut denunciatum prius, atque indiſtum fuerit. Confirmatur id ipſum generatim auctoritate Henr. Bocer. lib. 1. de bello cap. 3. n. 10. ubi indicat, bellum non eſſe juſtum, niſi ille, qui id alicui inferit, prius ei indixerit & denunciaverit illud: ſi omiſſa illa denunciatione, quis bellum intenderit, non bellum, ſed latrocinium & prædationem fore, l. hoſtes hi ſunt 118. ff. de verb. ſignif. & l. hoſtes. 24. ff. de capt. & poſtlim. reverſ. c. 1. & 2. in fin. 23. quaſt. 2.*

Sed econtra, † hanc denunciationem non ſemper, ſed tantum ubi cauſa belli vindicatoria, non etiam, ubi deſenſoria eſt. neceſſariam dicit Obrecht. *diſput. feudal. 12. theſ. 906. & poſt eum Waremb. ab Erenberg. lib. 1. de fæder. cap. 3. nu. 19. Bart. Keckerman. ſystem. polit. lib. 1. cap. 29. circa fin. ubi dicit clarigationem haud eſſe † neceſſariam in bello deſenſorio, in quo hoſtis primo nos laceſſivit; tale enim bellum per juſ naturæ, ſine ulla indiſtione vel clarigatione geri poſſe Joann. Camman. de regalib. diſput 5. theſ. 61. Et ſecundum hanc diſtinctionem intelligendus eſt D. Bocer. & alii ab eod. allegati.*

Decimo inſuper extenditur Principaliſ regula, ut protector ad tuendum obligatus, non ex † parte tantum, ſed perfecte & integre, quantum in ſe eſt, clientes defendat, quia defendiſſe non † videtur, qui non defendit in totum ut cautum eſt in l. ſi deſenſor. ff. de interrog. actioni-

Ampliatio bus quem textum expreſſe in hoc adducit Speculat. in tit. de locato §. nunc aliqua. quaſt. 29. ſub n. 40. Idem in tit. de inſtrum. edit. §. 17. verſ. ſed ſi omnia.

X.

Clientes ex

parte tan-

tum per

Advoca-

tum ſuum

deſenſos eſſe

an ſufficiat

Negativa

deciſio.

Et in partem duntaxat facta † deſenſio tanquam imperfecta non admittitur argum. l. 139. de V. O. & l. 4. ex noxal. cauſ. agat. unde ad totius obligatus territorii deſenſionem, in partem tueri volens ſuo non ſatis facit muneri, juxta gloſſ. in l. 8. ſi pars hered. pet. Bart. in l. 4. §. fin. & l. 85. de V. O. Zaſius in l. 44. in fin. de re judic. Sic & debito modo defendiſſe non cenſetur, qui non uſque ad extremum in defendendo perſtitit l. 2. & ibi Dd. ff. ſi quis in juſ vocat. non ierit. Imol. conſil. 187. numer. 6. Nihil enim actum † eſſe cenſetur, cum aliquid ſuper eſt ad agendum, uti vulgo ex Lucano decantatur, quod & Imperator tranſumpſit in l. pen. ad fin. & in gloſſ. cum concordat. C. de his quibus ut indign.

Deſenſio enim individua † eſt, & non poteſt pro parte præſtari. Surd. *conſ. 441 n. 31. Peddroch. in conſ. ſingulari pro Franciſc. Martinengo Comite Malpha gæ & c. reddito in fundam. 42. Jacob. Henrichman. in appendice conſ. 1. n. 25. Cravett. conſ. 919. n. 12. Sim. Piſtor. conſ. 19. n. 8.*

Sic etiam ſecuritas quaſita non dicitur, † quæ non eſt perfecte quaſita: nec ſecurus prædicari poteſt, qui habet ſecuritatem imperfectam, ſive directo ſive indirectum expugnabilem argum. l. quotiens 6. ff. qui ſatiſd.

ſivum per

proteſto-

rem omni-

no inſtituen-

dum ſit an

illud diffi-

datio ſeu

Abſagung

præcedere

debeat.

263

Affirmati-

va.

Ratio du-

bitandi pro

affirmati-

va.

264

265

Ritus clar-

igationis a-

pud Roma-

nos facta.

266

267

Deciſio Neg-

ativa.

268

269

Ampliatio

X.

Clientes ex

parte tan-

tum per

Advoca-

tum ſuum

deſenſos eſſe

an ſufficiat

Negativa

deciſio.

270

Ratio deci-

ſionis I.

271

272

273

Ratio deci-

ſionis II.

274

Ratio deci-

ſionis L.

275

Ratio deci-

ſionis L.

satisd. cog. l. succurritur. 9. & l. in eadem 10. ubi gloss. ff. ex quib. caus. mai. l. 2. ff. de lib. hom. exhib. l. 1. §. 4. Dig. de prator. stipul. cum similib. Bald. l. 1. in fin. Cod. si Adv. solut. Angel. in l. Papinianus 8. §. si quis mortis 6. Digest. de inoff. test. Sfort. Oddus de restit. integ. p. 1. q. 48. n. 76. Ægid. Bellamer. conf. 34. §. ad septimum. Henrichm. in d. append. conf. 2. n. 6. & 7. late & eleganter Zafius. inter var. conf. Germ. tom. 1. conf. 9. n. 26. & conf. 10. n. 11. & 12.

Ampliatio Undecimæ ampliationis loco dubitatur, *An protector constitutus Clientes defendere teneatur, etiamsi Jus Clientela controversum, aut de eo lis pendens sit, puta, si Civitas, collegium vel monasterium, annuæ pensionis seu honorarii exsolvendi pertaxum forte vel sibi ipsi, jam satis potens visum, ab onere subjectionis vel Clientelæ se liberare volens super revocatione, vel dissolutione patronatus, Advocatum in Jus vocaverit, vel è contra protector Jure Advocatiæ se abdicare volens, contra Clientes id concedere recusantes, Jure experiatur, an tum judicio pendente nihilominus eos defendere cogatur?*

277 Et sane initio dicendum videtur, *† non teneri, nec posse defendere, eo quod actus † quilibet, lite pendente factus, dicatur attentatus & remedio attentatorum revocandus, ut patet ex rubr. & toto Tit. & C. in Decretalib. & Sexto. in Clement. ut lite pendente nihil innovetur.* **278** nov. considerando maxime, quod illæ Rubricæ sint conceptæ negative, ex quo secundum gloss. in Rubr. *Extra ut lite pend. vers. & adverte* colligitur, quod regulariter nihil debeat innovari lite pendente.

279 Deinde cautum quoque in Jure est, quod Tutor *† suspectus allegatus, post litem contestatam non amplius administrare, aut tueri bona personamve pupilli permittatur, ut est decisio Afflic. 357. in causam. 5. ubi ita Perusianæ obtentum, adleverat, per dictum singulare Azonis in summa. de suspect. tut. idipsum quoque eleganter firmavit Ang. in l. quod si forte. §. sunt quidam. ff. de solv. Aret. in §. si quis autem. instit. de suspect. tut. Joan. de Imol. in d. §. sunt quidam. Innoc. in c. olim. de accus. ad quæ etiam facit, quod ponit. Franc. Marc. decis. 654. in princip.*

280 Sed protector *† & tutor æquiparantur. Ergo quod in uno dispositum reperitur, valet etiam in alio.*

281 Verum prædictis non *† obstantibus contrarium concludo, & dico, protectorem, qui antea in protectionis possessione, vel quasi fuit, litis pendente non obstante, ad defensionem obstrictum esse, donec per sententiam Jus Clientelæ infirmatum fuerit, idque per rationes subsequentes.*

282 Primo quia lite *† pendente non debet quis commodum possessionis suæ privari. cap. 1. Extra. ut lite pendente. cum concordant, adductis ibid. per gloss. in verbo Crucem. cap. 1. & ibi Francus in 2. notab. nu. 2. & in 8. cum teneamur. in 1. notab. de appellat. Rot. decis. 24. alias 615 de dol. & contum. in antiq. Cassad. decis. 9. incip. Rota de caus. Possess. & propriet. num. 14. Guido papæ decis. 366. possidens. ubi dicit, eam esse & de Jure & de Stylo omnium curiarum veram, & late Capic. decis. 189. per tot præsertim numer. 3. Ruin. conf. 75. num. 2. libro 5. & novissime Mandosius in tract. commissio. formæ. 14. Commissionis attentatorum verb. in possessionem, Bursat. conf. 49. n. 12. lib. 1. ubi voluit, quod lite pendente vasallus *† non sit possessione privandus etiam si agatur super commissio feudi.**

284 Deinde, si sola motio *† litis super Jure patronatus impediret patroni seu protectoris defensionem, aperiretur via fraudibus, quia quilibet super dicta possessione quæstionem contingeret, & facile esset cuilibet extraneo, & nullum plane Jus habenti, dicere, se pro-*

tectorem & esse in possessione Juris protectitii, & possessionem proprietatemque deducere in judicium, & à sententia contra se lata appellando per plures annos negotium differre, quod est inconveniens, & contra omnem æquitatis rationem, attestante Lap. Alleg. 136. n. 8. & seq.

Sic etiam vasallus *† pro feudo, super quo lis move-* **285** *tur, servire tenetur lite pendente, quam diu possidet* *Ratio deci-* *dendi III. ab Exemplo Vasalli.* Bald. in cap. 1. in princ. num. 3. ibid. Alvarott. nu. 5. de Invest. de re alien. fac. Freccia de potest. & autorit. Baron. lib. 2. aut. 5. n. 17. Schneidew. de feud. p. 5 nu. 95. Rosenthal. cap. 8. concl. 7. n. 14. Ratio est, quia habetur *† pro vasallo donec ei feudum fuerit evictum, &* **286** *fruitur interim commodis ejus. Andr. Khol. de servit. feudal. part. 1. n. 110.*

Præterea corroboratur nostra decisio ab exemplo *Ratio deci-* *dendi IV. ab Exemplo Patroni Beneficialis* patroni *† beneficialis, quia possessor Juris patronatus, etiam lite pendente super possessione præsentandi potest licite præsentare, Lap. d. alleg. 136. nu. 8. asserens, ita etiam sensisse Hostiens. & Joan. Andr. in c. cum veniss. de restit. in integr. Et hanc tanquam veram opinionem, se audiente, profitendo tenuisse Joan. de Calderi. in d. c. cum venissent. Eandem tenet Ægid. decisio. 701. ad med. ubi tuetur, quod sola *† litis motio non invalidet talem præsentationem, nisi ex alio capite resultet præsumptio malæ fidei in præsentante.**

Quamvis eo casu velint aliqui, quod licet Patronus *Dubium de hoc casu præsentare valeat, superior tamen non debeat* *institutio- ne Præsentati existens se Jure Patronatus* *† instituere, sed illius institutionem differre, in eventum causæ. Hanc opinionem ponit gloss. in d. cap. ex literis. de Jure patron. eandem refert gloss. in d. cap. cum venissent, & posuit referendo Abbas in d. c. literis. sub numer. 6. & post Innocent. idem tenuit Alexand. conf. 75. numer. 46. libro 4. & his inter alias opin. ad stipulatur Roch. de Curte in tract. de jure patronat. verb. Competens. quæst. 23. in 2. & 3. opin. ibi relatis.*

Verum hoc etiam non attento, *† absolute illud, quod de præsentatione dictum est, non procedit in Patrono, qui ante litem motam fuit in quasi possessione bii. præsentandi, quia poterit etiam lite pendente præsentare, per tradita Doctorum in c. consultationibus & d. cap. ex literis. de Jure patron. ibique gloss. Magna, quæ hoc multis placuisse asserit, inter quos fuere Tancred. Vinc. Goffred. & alii per Lap. d. alleg. 136. numer. 7. allati. & hanc communem Doctorum opinionem esse attestatus est Abbas in d. cap. ex literis sub. numer. 6. *†* **291** Nec sine ratione, quia præsupposita quasi *† possessione præsentandi ante litem, non debet quis illa lite pendente regulariter privari, cap. 1. ut lite pendente. cum alijs latius adductis per Lancellot. in tract. de attendat. part. 2. cap. 4. declarat. 4. princip. in princip. & per tot. sed potius permitti, quod sibi liceat suam possessionem continuare. Vnde continuando, non diceretur regulariter attentare gloss. in cap. non solum. de appell. in 6. & in Clem. 2. ut lite pendente. Lancellot. d. cap. 4. limitat. 1. n. 2.**

Ampliatum autem hæc ipsa decisio, ut procedat, non solum lite pendente in prima, verum etiam in *† secunda instantia, & sic appellatione pendente, ut per* **293** *Cardin. in Clement. 2. in 2. opposit. ut lite pend. Roman. conf. 37. in fin. & post eos Decius conf. 97. & conf. 103. lib. 1.*

Secundo ampliatum hæc definitio, *† ut protector possessionem defendendi vel quasi exercere possit, etiamsi illa Juris resistentiam haberet, per dicta Abbatis, qui hoc dicit notandum in d. cap. 1. ut lite pendente, num. 4. & sequitur Dec. conf. 97. numer. 1. & post Dec. in conf. 103. & alios per eum allegat. tradit Ant.*

Gabriel. *commun. conclus. lib. 5. de acquirend. possess. conclus. 6. n. 2.* & seq. ubi hoc ampliat, & nonnullis modis declarat. Ad idem etiam facit notabile dictum Innoc. in c. cum venissent col. 3. sub n. 6. v. r. f. item nota in fin. de rest. in integr. quod lite pendente, ille qui erat in possessione, in ea manutenendus sit, nec queratur ibi de bona fide, Ruin. *consilio 57. sub numero 3. libro 4.*

295 *Ampliatio* Tercio ampliat, ut procedat principalis in hac
III. decisio-
nis. extensione facta decisio, etiam si protectoris possessio, vel quasi defendendi esset destituta titulo, puta privilegio. Nam & possessione, quam quis sola consuetudine, absque privilegio, comparavit, lite pendente exui non debet secundum Abb. post Innocent. in d. c. i. num. 8, qui hanc testatur esse communem opinionem, de quo late Covarr. *pract. quest. cap. 17. num. 6. vers. verum huic opinioni.* & *vers. Secundo oportet.* An autem requiratur consuetudo præscripta, nec ne, vide per Abb. ibi post Hostiens. qui videtur affirmativam tenere, licet Innocent. contrariam opinionem asseruerit.

297 *Ampliatio* Quarto extenditur hæc determinatio, ut tanto magis
IV. decisio-
nis. Protector suam defensionem continuare cogatur, quando lis non principaliter super Jure protectionis mota, sed accessorie tantum & in tacitam quandam consequentiam introducta est, scilicet, super re aut persona, cui competit, aut quodammodo annexum est Jus Advocatiæ, puta, quando aliqua Civitas aut communitas haberet Jus Advocatiæ super aliquo Monasterio aut collegio Ecclesiastico. Nam si tum super Civitate aut communitate illa lis moveatur, non per hoc Jus protectionis impeditum dicitur.

Quamvis enim protectio hoc casu accessoria videatur ad Civitatem seu communitatem illam, & facta principali in litem, deducto, accessorium quoque in litem deductum censeatur.

299 Eo, quod accessorium sequatur naturam principalis sui, c. accessorium & ibi Dyn. de reg. jur. lib. 6. l. damni infecti in princ. l. 3. ff. de damn. infect. l. si servi legati nomine 56. ff. de legat. 1. l. 3. §. sed si quid accessit & ibi Bald. ff. de negot. gest. l. cum principalis 139. & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. jur. Hippol. de Marl. sing. 17. Dec. *cons. 44. n. 6.*

300 Quemadmodum rami sequuntur naturam arboris, arg. l. Julian. 9. §. glans ff. ad exhib. l. 1. & ibi Bar. ff. de glande legend. Schrader. *tract. feud. part. 10. sect. 5. nu. 225.* quodque dispositum de principali etiam ad accessorium porrigatur. c. translato. & ibi Abb. & Felin.

301 *Ext. de constit. Jas. l. si emancipati 9. C. de collat.* cum propter mutuam connexionem & dependentiam sint individua l. tum inutile ff. de pecul. leg. l. 1. & 2. eod. l. cum principalis ff. de reg. jur. Achil. Pedrocch. in responsio suo de interpret. & *resol. contr. n. 122.*

303 Tamen nihilominus per litem motam, Jus protectionis non impeditur, sed potest Dominus, etiam lite hac pendente, Jus suum exercere, ut notat Agid. *decis. 701.* subdens, quod quis non debeat prætextu litis motæ, à sua possessione desistere, imo si illæ impediretur, fieret contra eum in hoc innovatio & attentatio, quem retulit & in proposito suo subsecutus est Felin. in c. cum Bertholdus col. fin. sub. n. 29. ad fin. vers. quarto per id quod. de re judic.

Solutio Nec sententiam nostram his rationum ac legum ad-
contrario-
rum Ar-
gumento-
rum. miniculis suffultam impetu suo deprimunt rationes in speciem contrariæ opinionis adductæ.

304 *Responsio* Quod enim primo dictum est, actum quemlibet li-
ad l. du-
bitandi ra-
tionem. te pendente gestum facere attentata, id non procedit quando talis actus sit ex causa & per modum continuandæ possessionis, quia possessionem continuans, non attentat, ut probatur per gl. in c. non solum. de appell. in

6. nec enim quis prætextu litis motæ à sua possessione desistere debet, imo si faceret, desiperet, Agid. d. *decis. 701.* Lanfranc. *decis. 447.* Bellon. *cons. 18. n. 24.* & seq. Goz. *cons. 75.* Paris. *cons. 41. n. 38. lib. 1.* Capic. *decis. 72. n. 2.* Franc. in c. cum teneamur. in primo not. de ap. pell. Men. de recup. poss. *remed. 17. n. 49. q. 17.* Aug. Bero. *cons. 87. n. 5. lib. 1.* & novissime Natt. *cons. 606. n. 13. lib. 2.* apud quos omnes, ne lectorem allegationum mole gravare velle videar, & alios sexcentos in hoc dicto concordantes videre cuilibet in promptu erit, in tantum, ut nulli sit dubitandum, hanc esse communem opinionem, de qua testatur Paul. de Castr. *cons. 346. col. 1. circa med. lib. 1.* loquens de eo, qui erat in quasi possessione eligendi, & quod ab hac opinione nemo discrepet, astruit etiam Ant. Gabr. multos in id acervatim allegans, *comm. concl. lib. 5. concl. 6. in princ.*

Deinde vero quod de Tutore dictum est, quod scilicet is post litis contestationem ab administratione arceatur, illud ad protectoris impediendam defensionem male inducitur, quia administrationis prohibitio in tutore suspecto aliam considerationem habet, quam defensionis suspensio in protectore; cum enim ille suspectus sit malæ administratæ tutelæ, verendum est, ne si ipsi administratio ulterius credatur, magnam inde res pupillares jacturam subeant, secus autem est in protectore, quia licet ulterius defensionem frequenter, nullum inde clientibus damnum timetur, sed ex suscepta defensione potius incolumitas eorum speratur. Quare licet tutor & protector æquiparentur, tamen notum est, quod argumentum à simili vel pari non procedat, quotiescunque monstrari potest aliqua diversitas inter ea, quæ comparantur. per tradita DD. in c. translato. de Constit. Butri in c. final. col. 50. in rep. de consuetud. Matth. Stephani in dialect. *Jur. loco 94. à simili vel pari n. 6. lib. 2.*

Sed opportune hoc loco scrupulus suboriri potest, Si forte ob litigiosam inter duos Patronos Advocatiam, illa sequestretur, An & nunquid pendente sequestro si forte occurrat necessitas defendendi clientes, tunc sequester constitutus, eosdem defendere possit, ac debeat.

Pro Negativa parte id facere videtur, quod is, qui alieno nomine in possessione est, actus illos vero Dominus competentes exercere non possit, sic in Jure patronatus Ecclesiastico, qui alieno nomine possidet, vel fructus colligit, jus conferendi & præsentandi non habet, c. ex literis. d. jur. patron. c. Berthold. extr. de sent. & re judic. ubi creditor, cui jus patronatus cum universitate pignori erat obligatum, quia fructus alieno nomine, puta debitoris colligebat, præsentare non potuit.

At sic est, quod sequester Advocatiæ nullam suo nomine possessionem habeat, verum alieno tantum nomine eam quasi possideat, vel potius custodiæ solum causa detineat. Custodia autem actum possessionis nullum habet, cum separata sint possessio & custodia l. 3. in fin. verb. non possessionem, sed custodiam ff. de acquir. poss. Est enim sequestri officium, rem ejusque possessionem deponentibus conservare ac custodire, ut nihil damni in ea accipiant, per ea, quæ scribit Jac. de Arena in tract. de sequestrat. n. 1. & 2. Gæd. de sequestrat. c. 1. n. 118. At si possessio fieret sequestris sine damno & injuria deponentium officium suum non exequeretur, tum, quod possessio interromperetur, & usurparetur. l. naturaliter 9. l. possessio. 20. ff. de usucap. tum quod non custodiret tantum, sed possessionis jus pro suo etiam haberet, cum id, quod possidemus in nostris quoque bonis habere dicamur, l. bonorum 49. ff. de verb. signif. Vnde in terminis Advocatiæ Sequester fructum ejusdem puta annum honorarium eo fine colliget, ut victori demum restituat.

Verum hac dubitandi ratione non obstante, affirmative

**Decisio affirmati-
va, pro Se-
questro.**
**Ratio deci-
dendi I.**
319 **ma**tive potius respondendum esse existimo, per ratio-
nem manifestam, quod in simili is qui Ecclesiæ vel
Juris † Patronatus sequestrem habet, vacante sacer-
dotio, Jus præsentandi exercere possit, ne deficiente
justo pastore, rapacialicui lupo ovile Christi pateat,
arg. *ca. ne pro defectu. Extr. de Electionib. Clem. un. de
sequestrat. poss. & fruct.* ubi glossa tradit expressa Jura
beneficii & beneficiati sequestrem, cum possideat, ex-
ercere posse, *Duar. libr. 3. de benefic. c. 10. Coras. lib. 3.
Miscellan. cap. 2. num. 16. cum seq. Lambert. de Jure
patronat. q. 9. art. 3. lib. 1. Clud. tract. de Jure seque-
strat. c. 11. n. 27.*

**Ratio deci-
dendi II.**
**ab autori-
tate.**
Quibus dilucide etiam adstipulantur Bapt. à Villa-
lob. *thesaur. commun. opin. verb. sequestrem n. 52. O-
stavian. Vestrius in pract. sua lib. 7. cap. 2. n. 3 Jo. Ni-
gerdin. disputat. ad Institut. libr. 3. disp. 2. thes. 1. q. 13.*

**Occurritur
objectioni
seu rationi
dubitandi.
opposita.**
320 Hinc autem decisioni † non obstat *d. c. cum Berthol-
dus*, in quo ideo creditor non præsentat, quia suberat
persona legitima, & habilis ad præsentandum, vide-
licet debitor Dominus à quo iniquum esset, Jus illud
præsentandi auferri.

**Ratio deci-
dendi III.**
à simili.
Quemadmodum igitur in casu vacantis sacerdotii
pendente sequestro nullus est, qui præsentare potest,
præter sequestrem; Ita in nostris Advocatiæ terminis
neuter litigantium ad defensionem admitti potest, pro-
pter alterius præjudicium. Ad hoc enim inductum

321 † fuit sequestrem, ut neuter posset in re sequestrata Jus
exercere, ideoque sequestrem interim, dum res liqui-
da fiat, litigantium partes supplere æquum est, per
predicta.

**Ampliatio
XII.**
Progredientibus igitur ad duodecimam ampliatio-
nem, offert se dubitatio alia de protectoribus † Banni-

322 *tis* atque excommunicatis, an nimirum ea censura
non obstante Clientes defendere ac protegere possint ac
debeant.

**Pro parte
negante
declaratis,
an adhuc
non obsta-
t eo impe-
dimento,
officium
defensionis
exequite-
neatur.**
Pro parte negante militare videtur, † commune il-
lud de bannitis receptum dogma, quod nullam cum
ipsis liceat conversationem † habere, nullum eis hospi-
talitatis ac benevolentiae officium exhibere, affir-
mante Gail. *cap. 1. sub. numer. 26 lib. 2. de pace public.*
& Capyc. *in invest. feud. c. feuda amittuntur, ver.*
sexagesimo primo, &c. quia excommunicati † de Jure
sunt vitandi nec habenda cum iis conversatio *ca. cum*

Negativa.
**Ratio I. au-
bitandi pro**
Negativa.
*excommunicant. 11. qu. 3. c. nulli & c. inter alia 31. ibi
Abb. & Fel. vers. utrum debitor de sent. excom. text. ex-
pressus in c. nos sanct. 15. q. 7. ubi gloss. ord. facit quod*

323 *notat Lud. Rom. l. fin. numer. 5 ff. qui satisd. cog. Ja-
cobin. in verb. & promiserunt eidem Domino. num. 30.*

324 *causa. 1. Mozz. de feud. tit. final. ex quib. caus. feud.*

325 *amitt. n. 11. in princ.*

Ratio II
dubitandi.
Deinde communiter dicitur quod Banniti habeant
nolle † neque velle, cum sint denunciati hostes Impe-
rii, adeoque pro mortuis reputentur, per text. in *l.*
actione §. publicatione. ff. pro socio & in l. 1. §. quidam.
*ff. de bonor. poss. cont. tabul. Afflict. c. 1. §. si quis homi-
nem de pace tenend. Bald. in auth. si quis habita. n. 7. C.*
ne filius pro patre.

**Ratio dubi-
tandi III.**
Ad hæc cum constitutio fractæ pacis, ex qua in-

327 *curritur bannum, tollat & extinguat omnes † obliga-
tiones conventiones & Pacta cum bannitis facta, per
text. ordinat. Cam. part. 2. tit. 9. §. 2. ubi disertis ver-
bis constitutum est, omnes obligationes, juramenta,
pacta & actiones ex parte bannitorum irrita & nulla
penitus esse. Dasi alle Verschreibungen / Pflicht /
vnd Bündnuß jnen zustehend / vnd darauff sie Spruch
vnd Forderung haben möchten / gegen den jenigen / die
ihnen verhasst weren / ab vnd Todt seyn sollen. Andr.
Gail. de pace publ. c. 12. num. 4. lib. 2. iique omnia hu-
manitatis Jura & officiorum vicissitudines amittant,
Bart. in *l. cum mulier. n. 5. ff. solut. matrim. Bald. in l. 1. n.**

4. *C. de hered. instit. Nellus. in tract. de bannitis in part.*
1. *secundi temporis q. 4. & 5. Zal. in apolog. contra Es-
cium circa princip. Videtur omnis cum protectoribus
bannitis ad defendendum inita conventio esse sublata
& inefficax reddita.*

Quarto, quemadmodum Tutor † excommunicatus 328
durante excommunicatione non potest administrare
tutelam, & curam, secundum opinionem Hieron. Gi-
gantis in tract. de pensionib. q. 32. n. 7. quem refert Cavalc.
tract. de Tutor. section 5. n. 63. Ita nec protector vide-
tur posse partes defendendi assumere, excommunicatio-
nis censura innodatus.

Quinto constat ex iis, † quæ *supra c. 7. circa Banni-* 329
tos deducta sunt, & *infra* etiam hoc ipso capite ad 17. li-
mitationem repetuntur, quod banniti atq; excommu-
nicati in clientelam recipi haud possint, ac recepti cum
in bannum vel excommunicationem etiam constituta
jam tutela inciderint, defendi amplius non possint nec
debeant.

At vero Juris recepti est, quod prohibitum sive 330
constitutum de uno † ex correlativis sibi etiam locum
vendicet in alio. *l. fin. & ibi Jas. C. de indict. viduit. toll.*
l. fin. ff. de acceptilat. l. 1. & ibi Bart. C. de cupress. lib. 10.
Et cumulate idem comprobant D. Menoch. *conf. 136. n.*
9. & seq. vol. 2. Everh. in loco à correlativis sub. nu. 9.
Surd. conf. 101. sub. n. 6. vol. 1. Ronchegall. in l. eandem
in princ. n. 43. de duob. reis. Schrad. tract. feud. part. 5.
c. 4. n. 18. & part. 10. sect. 5. nu. 173. & seq.

Cum ergo protector & cliens sint † correlativa, quod 331
de Cliente bannito statutum est, obtinere etiam de-
bet in protectore bannito.

His tamen non obstantibus † Jure optimo defendi
posse censeo, etiam bannitos seu excommunicatos pro- 332
tectores ob bannum non esse immunes factos à defen-
sione clientum, sed eo non attento, ad protegendum
adhuc obligatos esse.

Ratio decisionis est, quia banniti tantum † perdunt 333
Jura pro suis commodis facientia, non autem ea, quæ
ipsorum onera atque incommoda concernunt, ut no-
minatim tradit Bart. in *l. tutelae. §. item. per illum tex.*
ff. de cap. dimin. quod bannitus perdit Jura Civitatis in
iis solum, quæ tendunt ad ipsius commodum, non item
ad suum onus, quod idem Bart. tradit in l. inter quos. §.
damni. ff. d. damn. infect. Bald. & Dd. in l. 1. C. de hered.
instit. Socin. conf. 58. col. 4. lib. 1. Cæpoll. conf. crim. 76.
col. 2. in prin. Nellus in tract. de bannit. part. 1. temp. 2.
q. 5. Cujus rei ratio est, quod dicitur pœnam † non de- 334
bere esse causam commodi sive præmii, l. 1. l. Neratius
ff. de dolo. l. veram. §. tempus ff. pro socio. l. omnes in fin.
C. de Episc. & cler. l. siue hereditaria ff. de negoc. gest. l.
si quis solidum ff. de hered. instit. l. milites 13. §. illud
constat ff. de re militar. l. relegatorum ff. de interdict.
& releg. c. intelleximus Extr. de judic.

Jus autem patronatus † cum sit servitus Ecclesiæ, 335
Panorm. in *c. 2. n. 9. de Jure patron.* Unde servitutibus
† comparatur, & ex eorum Jure æstimatur. Hostiens. 336
cod. tit. n. 5. Panorm. post gl. in c. 1. n. 7. c. 2. n. 9. eod.
Bald. in l. 2. n. 8. cum seq. C. de servit. & aqua Matth.
Wesemb. conf. 48. n. 2. part. 1. ideo quatenus † Jus Ad- 337
vocatiæ laborem defensionis concernit, respectu Pa-
troni banniti magis est onerosum, quam utile, ideoque
propter bannum protectoribus indictum, onus illud de-
fensionis non censetur ipsis remissum, per notata Lud.
Rom. conf. 73. ubi inter alia dicit, bannitos, quoad fa-
vores † & commoda, cives esse desinere, secundum sen- 338
tentiam Bart. in l. fin. ff. de alleg. non autem quoad in-
commoda seu præjudicia, ubi ad hoc allegat text. notab.
in l. 2. §. nemo juncti agl. in verb. exuitur, ad fin. ff. de ca.
dimin. l. relegatorum, ad fin. ff. de interdict. & releg.

339 Quemadmodum in simili statuunt Jura de † Tutoris. Ratio deci- re quilibet durante tutela, banni vinculo constrin- dendi II. gatur, non tamen definit esse Tutor, ut diserte sta- ab exemplo tuit Nell. in tract. de bannit. part. 1. temp. 2. q. 40. n. Tutoris.

340 Sicut ergo bannum non solvit tutelam, ita nec cli- entelam.

Ratio deci- Sic etiam vasallus bannitus † vel excommunicatus dendi III. feudum retinet, & nihilominus ad serviendum Domi- ab exemplo no obstrictus est, Præpos. in c. 1. in fine princ. de alien. Vasalli.

341 feud. Jas. de feud. part. 7. n. 41. Sonsbec. par. 11. n. 28.

Quamvis enim banniti † perdant intra ditionem ban- nientis, quæ sunt Juris municipalis, quatenus ipsorum commodum concernunt, tamen eos jus municipale mul- toque magis jus commune ligat, quatenus eorum in- commodum sive præjudicium respicit, Bar. in disp. in- cip. Lucana Civitatis n. 20. & complures in hanc sen- tentiam allegati à Peregrino de Jure fisci, Jo. Petr. Surd. de aliment. tit. 6. q. 18. n. 21. qui post Socin. conf. 58. n. 10. vol. 1. communem perhibet: Et cum servitia debeantur ratione feudi ideo quando per bannum vel excommu- nicationem feudum non aufertur, remanet vasallus, nec liberatur ab onere servitiorum debitorum, quæ per alium potest ac debet præstare, dum propter ban- num vel excommunicationem in propria persona ser- vire impeditur, c. intelleximus de Judio. Alioqui enim

342 commodum ex † malitia sua reportaret, quod est absur- dum. d. c. intelleximus c. inter in fi. de exception. And. Khol. de servit. feud. p. 1. n. 11.

343 Ex quo fundamento etiam † Juris interpretes statu- unt non attento excommunicationis vel banni nexu, Ratio deci- innodatos ad solutionem census & collectarum teneri, dendi IV. ut post Bar. in l. inter quos. §. damni ff. de damn. infect. Ang. in q. Bonon. 3. & sequitur Bald. in l. fin. C. si propter publ. pens. & in l. sed & milites §. qui vero ignominiose ff. de excusat. Tutor. Roman plene in conf. 73.

344 Sic deniq; infamia etiam non obstante † à muneribus sive oneribus tam personalibus, quam patrimonialibus solennibus & ordinariis fama deminuti, qui cives manent, minime relevantur, l. unica C. de infamib. & ibi Bart. Luc. de Penna post Jo. de Platea. Ne melioris sint

345 conditionis † mali, quam boni. Immunitas † enim pri-

346 vilegii est, non notæ, ut eleganter dicitur in l. 11. C. de decur. l. 1. C. de iis, qui non implet. stip. Ideoq; & mune- nera patrimonialia, omnesque eas pensitationes, quæ tutelæ utilitatisque publicæ causa inducuntur, sustinere & dependere coguntur d. l. unica. Unde etiam (uti mox in subsequenti ampliacione deciditur) Protecto- res infames, non obstante infamia ad defensionem ob- stringuntur.

Solutio His ita constitutis, non est, quod aliquis ea, quæ contrarios supra in speciem dubitationis allata sunt, reformidet, rum Argu- † Nam, quod primo dictum est, nullam cum eis ha- mentorum bendam conversationem, nullumq; eis benevolentia

347 officium exhibendum esse, id, ut patet ex supradictis, Resp. ad l. dubitandi solummodo verum est, quatenus hæc in ipsorum com- rationem. modum, cedere videntur, id est, neminem eos domo

hospitiove recipere, aut aliud officii genuse exhibere de- bere, per quod delicta eorum occultentur & remaneant impunita, secus vero, quoad onera & incommoda co- rum, ab his enim per bannum illatum non eximuntur,

348 alioqui malitia eorum ipsis † patrocinaretur, & lucro esset, contra text. in c. ad nostram §. 1. de empt. & ven- dit. & in c. sedes §. fin. de rescript. tex. in c. ex literis §. fin. de dolo & contumac. text. notab. in l. à sententia ff. de appell. tex. in l. ita demum. ff. de recep. arbitr. & l. si duo ff. si quis cant. text. not. in l. final. §. 1. ff. de eo per quem

349 factum erit. & in l. transactione C. de transact.

Ratio deci- Deinde etiam non obstat, † quod assereretur, banni- a. II. du- tos non habere † velle ac nolle. [Nam id intelligendum b. candura- est de tempore, quo innodati sunt banno, quia tunc ban- tionem.

niti durante banno non sunt capaces obligationis civi- lis, ut eleganter tradit Jas. in §. superest n. 36. Instit. de actionib. Non autem de tempore præterito, aut futuro exaudiri debet, Bart. in l. inter quos. §. damni ff. de damn. infect. Bald. in auth. habita C. ne filius pro patre. Cynus. in l. 1. de natur. lib.

Quod porro dictum est, † bannum extinguere o- 350 mnes obligationes, id active, non passive accipiendum est. Dum enim sancitur, bannitos amittere omnia sua Responsio ad III. dubitandi rationem. Jura, omnesq; obligationes, pacta & actiones ipsorum irritas penitusq; extinctas esse, id intelligendum est ac- tive, quatenus sc. alios convenire volunt, quia eos actu- ros constitutiones Imperii à judicio excludunt, ut ve- nuste notat Gail. c. 12. n. 13. lib. 2. de pace publ. adeo ut nulla eis competat † actio adversus quemcunque antea 351 sibi obligatum, velut expresse innuunt verba constitu- tionis, ibi. Darauff sie Spruch vnd Forderung haben möchten/gegen den jenigen/die jnen verhafft waren/& do- cet similiter tex. in d. c. felicitis ibi: nullus ei debita redde- re, nullus in judicio respondere teneatur, Gail. in d. c. 12. n. 4. secus autem, quando ipsi uti Rei conveniuntur. Quia tunc non minus quam ante bannum, passive obligati ex- istunt, & possunt à quolibet conveniri, attestante Bart. d. l. inter quos. §. damni. n. 3. ubi dicit bannitum † capacem 352 esse obligationis passivæ. obligatio enim in persona ban- niti non mutatur, alioquin poena banni esset loco præ- mii. l. ff. de dolo. l. si quis solidum ff. de her. inst. & urdi- ctum est, quis ex malitia sua reportaret commodum, contra text. in l. c. cum inter. in fin. de exceptionib.

Quare leges ex parte † bannitorum non tollunt 353 actiones & obligationes quibus ipsi obstricti sunt, sed ipsos tantum, respectu aliorum, ut dictum est, inhabi- les faciunt ad litem intentandam, per text. in l. is, qui reus ff. d. publ. judic. tex. in l. 1. §. quod autem. ff. de a- leatorib. l. scire oportet. §. consequens ff. de excus. tutor. l. quos prohibet. ff. de postul. pulchre Dec. conf. 276. n. 3. incip. in causa qua Luca. Alex. conf. 37. n. 1. vol. 2. in- cip. viso & oportune discusso. Ubi dicit, processum in favorem † ejus, cui ex statuto audientia denegatur, fa- 354 ctum, nullum esse, per multa allegata Imol. & Alex. in d. l. 1. §. sublata ff. ad S. C. Trebell. Jas. præclare ib. n. cum seq.

Sicut igitur protectores, de quibus loquimur, ad de- fendendum clientes ante bannum obligati sunt, ita & post bannum, quia certi sunt † modi, quibus obligatio 355 nes & contractus resolvuntur, de quibus toto tit. inst. Quib. mod. toll. oblig. nec non in l. ab emptione & per discursum ff. de pact. atq; in aliis pluribus integris titulis. Verum nullibi in Jure reperitur, quod illatio † ban- 356 ni vel excommunicationis, sit modus tollendi con- ventiones pacta & contractus.

Nec est, † quod nos sollicitet quarto loco de Tutore 357 excommunicato argumentum adductum, nam illa Gi- Responsio ad IV. dubi- tantia rationem. gantis sententia non recepta est, nec approbatur, ibi à Cavalcano, cum ipse ibi asserat, ei ob stare adducta per Jas. in rubr. ff. de just. & jur. n. 18. ubi, etiam infamem tutorem esse posse, adseverat, cum tale officium magis 358 sit onerosum, quam honorificum. Et quod excommu- nicatus à defensionis munere non excludatur, supra ultimum dubitandi rationem. etiam in Cap. VIII. n. 154. conclusum est,

Nec † obstat denique argumentum à correlativis in- 359 ductum. Quia respondetur, quod defensio in protectore consideretur active, in cliente vero passive, & sic pro- teccio, quoad bannum seu excommunicationem, in per- sona protectoris ac clientis diversimode se habeat, obstrictos an Prote- ctor nihilominus de- fendere te- neatur. ideoque argumentum ab uno correlativorum ad aliud hoc casu non procedit.

Porro circa decimam † tertiam regulæ nostræ am- pliacionem in dubium vocatur, An protector clientes tempore durantis Advocatie in infamiam gravem la- psos nihilominus defendere obligatus sit?

Et

Ratio dubitandi pro Negativa. Et certe videri potest, eos ob infamiam contra-
tam omni perfectione esse orbatos atque indignos argu-
mento eorum, quod plerique volunt, vasallum et etiam
excusari a servitiis, si Dominus infamis factus sit. Nicol.
Mozz. tract. feud. tit. final. n. 112. vers. tertio excusatur
arg. l. 2. C. de dignitat. nec infames C. de decurionib. l.
1. et 2. C. de senator. et Clariss. Ardizon. in summa c.
65. et Blanc. c. 1. lib. 2. n. 58. et idem c. 4. n. 3. ib. 2. Rain.
in c. Imperialem §. firmiter n. 51. de prohib. feud. alienat.
per Frid. Jacobin. in verb. et promiserunt n. 30. vers.
tertio. Sic infami Domino fidelitatem servandam esse,
negat Alvarot. in c. 1. in princ. n. 5.

362 Hinc etiam feudorum Interpretes tradunt, ob in-
famiam Domini excusari vasallum, si legitimo tempo-
re non petierit investituram, per text. in c. 1. ibi. vel
infamiam, quod temp. mil. invest. pet. deb. et ibi post
gloss. Feudist. communiter omnes.

Decisio Affirmativa. 363 Verum, si recte res consideretur in casu à nobis pro-
posito, contrarium omnino respondendum & dicen-
dum est, Protectores, non obstante Clientum infamia
sive ea Juris sive facti sit, ad eorum lem defensionem
nihilominus obligatos esse, & casu necessitatis evenien-
te illos defendere debere, per ea, quæ late de infamibus
dicta sunt cap. 8. Qui in protectionem suscipi possint vel
non, ad quæ lectorem, ne eadem sæpius repetantur,
remitto.

Decidendi rationes remissive. Alia deci-
dendi ratio. Sed & præter illa, hæc ipsa decisio hac evidenti ra-
tione stabilitur, quod non impediatur et infamia quo-
minus contractus protectitius in suo robore firmus
persistat & protector quotannis pactum sibi defensio-
nis gratia honorarium recipiat; quare cum is non ob-
stante clientum infamia verus nihilominus defensor &
Advocatus sit, & maneat, suo utique muneri, quod in
defendendo consistit, ob prætenfam infamiam deesse
non debet; sed eidem non attenta infamia satisfacere
omnino tenetur. Infamia et enim cum obligatione
tutionis sive nexu defensivo cujus vigore Protector ad
opitulandum clientibus obstrictus est, nihil commu-
ne habet, arg. l. si maritus C. de donat. inter vir. et uxor.
Andr. Khol. de servit. Feudal. part. 2. n. 40.

Quemadmodum igitur bona fides non admittit, ut
contractu feudali durante dominus servitiis pro feudo
debitis, ob incurfam propriam infamiam carere cogatur,
vasallusque feudo fruatur, nec tamen Domino
servire teneatur l. emptorem §. itidem ait, vers. Neque
n. ff. de action. empt. Sic æquitas non patitur, ut firmo
manente contractu Advocatio, & percipiente annua-
tim protectore pingue suum salarium, clientes infamiae
prætextu indefensi relinquuntur.

Ampliatio decisionis. Quod similiter & multo quidem magis dicendum
est, si ipsemet etiam Advocatus et infamiae qualiscun-
que macula aspergatur, quia is, eadem non obstante
nihilominus ad defensionem susceptorum in cliente-
lam hominum devinctus est, quemadmodum in simi-
li deciditur quod vasallus et ad tuendum Dominum su-
um obligatus ob suam ipsius infamiam, omni defen-
sionis veniam non mereatur, ceu docuere, Vultæ. lib.
1. de feud. c. 7. n. 73. vers. Dico de infamia Domini, et c.
Moz. de substant. feud. num. 45. vers. 4. per auth. de
privileg. dotis Schrad. part. 6. c. 2. num. 53. per l. si ve
hereditaria ff. de negot. gest. et relegatorum §. final. ff.
de interdict. et relegat. Sylvan. de feud. q. 71. arg. c. in-
telleximus de judic. Corbul. in tract. de jure Emph. c. 5.
n. 25. Capic. in invest. feudal. c. feudorum investitura col.
8. §. et non affert vasallo Rosenth. de feud. cap. 6. con-
clus. 51. n. 5.

Solutio contrariarum Respons. 368 Cæterum prædictæ et decisioni nostræ non obstat
præadducta dubitandi ratio, quod nempe vasallus ob
infamiam Patroni sui a servitiis ac defensione liberetur
ad atque a petenda investituræ renovatione excusetur,

quia hoc durum & non admittendum esse recte existi-
mat doctissimus Dn. Rosenth. de feud. c. 8. q. 9. num. 5. *dubitandi rationem*
And Khol. ubi supra addens rationem, quod si forsan *dubitandi*
hoc in casu, vasallus et probro sibi esse existimet, infa- *propositam:*
mem pro Domino recognoscere eique servire, eum ab
obligatione Feudali sese liberare posse, refutando feu-
dum c. 1. vasall. qui contra const. Lothar. Quod si no-
lit facere, ipsum esse in causa ut tali Domino servire
teneatur, proinde ipsum a serviendi aut defendendi
Patroni sui obligatione, ob infamiam ipsius non esse
relevandum vel excusandum ex vulgata Juris Regula,
quod ei et succurrendum non sit, qui necessitatem *370*
quam evitare potuit, sibi ipsi imposuit & ascrivit l. si fi-
dejussor. §. si necessaria ff. qui satisd. cog. nec intelliga-
tur aliquis incommodum sentire, quod ex sua volun-
tate aut propria culpa sentit l. quod quis ff. de Regul.
Jur.

Quare omnino dicendum ea quæ in proposita dubi-
tandi assertione dicta sunt, tunc et solum procedere ac
locum habere quando feudalis Patronus ob excommu-
nicationem majorem, hæresin vel alia enormia cri-
mina infamiae nota contaminatus, vel ab Imperatore
aut Rege bannitus aut diffidatus fuit; Tum enim so-
lum, stante tali banno, excommunicatione vel simili
turpitudinis macula, nequaquam vero ob læsam ali-
unde existimationem, vasallus Juramento fidelitatis
solutus esse intelligitur, ut in hunc sensum communi-
ter distinguunt Feudistæ Petr. de Corvo Jacob. de Bel-
vis. Isernia. n. 5. Cald. vers. Nisi iusta n. 3. Alvarot. n. 1.
et 10. Laudens. n. 20. Afflict. n. 27. Præpos. n. 6. in princ.
Pet. Raven. & Schenck. n. 5. Jacobin. verb. qui quidem
investiti n. 5. Schneid. de feud. part. 5. n. 47. Chafs. in
consuet. Burg. rub. 3. §. 1. in verb. Ou a la Personne n. 6.
vers. secunda est, et c. Thom. Marin. de gener. et qua-
lit. feud. tit. 2. part. 2. n. 52. vers. Quinta caus bannum.

Hanc ipsam autem distinctionem ad materiam no-
stram applicando, non inconvenienter decisio prædi-
cta in Advocato similiter declarari potest ut locum non
et habeat; si per infamiam qua clientes forte infamati
sunt, aliquis intelligat excommunicationis majoris, vel
banni censuram, quia tunc verum est, protectorem ex-
cusari ab omni defensione clientum infamium, prout
in simili tradunt Feudistæ infamiam excommunicationis
majoris vel banni, liberare vasallum a servitiis Do-
mino præstandis præter præallegatos Belvis. in c. 1. quo
temp. miles in princ. ibid. Laud. n. 20. gl. in verb. infa-
mia. Alvar. n. 1. 9. et 10. Bal. n. 3. Henr. Rosenth. synops.
feud. c. 8. conclus. 9. n. 5. per rationem, quod infamia
salva status substantia nihil commune habeat cum con-
tractu l. Papinianus 20. ff. de minorib. idem tenuit Ilern.
n. 6. Afflict. n. 27. vers. quarta causa per c. 1. hic finitur
lex sequuntur Pet. Raven. Nico. de Neap. & Præpos.
Jacobin. in verb. qui quidem invest. n. 50. Sylvan. de
feud. recogn. q. 69. et 60.

Circa decimam quartam et, regulæ nostræ ampliatio-
nem non ineleganter etiam quaeritur, An protectorum
officium eousque se extendat, ut invitis etiam clientibus
pro defendenda eorum libertate succurrere Advocatus
possit et debeat? Hanc quaestionem paucis attingit Petr.
Frid. Mandan. c. 14. lib. 2. de Process. Cameral. n. 11. et
magis inclinatur in partem affirmativam.

Verum negativam suadere videtur id, et quod olim
edifferebat Rex Theodoricus apud Cassiodorum. lib. 5.
var. epist. 39. Non est, inquit, defensio, qua præstatur et in
vitis suspectum est, quod patiuntur nolentes: Nam hoc bitandi pro
est revera beneficium si sine murmure referatur acce-
ptum, Cui plane congruit sententia Ulpiani in l. qua
omnia 25. ff. de procurat. ibi, nam hoc ipso et suspectus
est, quod operam suam ingerit invito.

Unde illud Euripidis in Hyppolit.

Ὅτις ἀκοντάς φίλους πρόθυμος

ἔστι μὴ καλῶς ἐνεργετὲς.

Scite & illud huc quadrat; quod Phædræ Hippolytum dixisse apud *Suidam* legimus.

Ἀκαίρος εὐνοία ἔδεν ἐχθρῶς διαφέρει.

Et quod Lesbonicus apud *Plautum* in *Trinummo*. act. 3. scen. 3. ait.

— nullum beneficium

Esse duco id, quod cui facias non placet.

Et pulchre *Cassiodorus*, referente *Fabro* ad l. invito beneficium 69. de divers. reg. jur. n. 10. lib. 1. variar. Epist. ubi idem *Theodoricus Rex* ad *Coionem* scribens.

377 Non est beneficium ait, quod praestatur invitis, nec cuiquam videtur utile, quod adversa voluntate conceditur.

Neque vero hæc opinio prægnantibus rationibus destituitur.

Argumentum I. pro alicujus introductum est, non nisi volente eo locum habere, ut eleganter tradit *Natt. conf.* 194. n. 14. Tom. 1.

378 *Negative*. quia beneficiorum hæc est summa, si illis & non ut liceat, ex *Plin. Paneg. Lips. in not. ad. Senecam lib. 2. de benef. c. 18.* Et hinc quod reluctanti ingeritur, non esse beneficium *Lactant. & Paulus Jurisconsultus in l. 69. de Reg. jur. docent.* Deinde neminem dubium est omnem

379 defensionem esse beneficium, & quidem Jure naturæ introductum. *Cajus in l. 4. in prin. ff. ad leg. Aquil. Clem. pastoralis. §. ceterum de re judi. & c. Jus naturale 7. dist. 1. Obrecht. de necess. defens. c. 4. n. 8. & seq.*

380 Atqui cum tanta sit voluntatis nostræ vis & ac potestas, ut beneficium nolentibus nobis dari non possit text. in d. l. invito 69. ibique *Fab. & Sturcius n. 1. ff. de divers. reg. jur. l. hoc jure §. non potest ff. de donat. l. nec emere C. de jur. delib. consequens est, neq; defensionem nobis invitis atque nolentibus exhiberi posse.*

381 *Argumentum III. pro* Tertio in hanc quoque rem servire videtur, & quod cum leges decernunt, aliquid in alterius defensionem faciendum esse, id sub tacita ea conditione intelligendum sit, si ille, in cujus gratiam id faciendum est, ultro id fieri postulet, l. 4. §. hoc autem ff. de damn. infect. ubi dicit text. hoc autem judicium certam conditionem habet, si postulatum est, ceterum qui non postulavit, experiri non potest. Et textus ad hoc sunt manifesti in c. 1. ibi, si fuerit requisitus, de sentent. excomm. in 6. & in c. 1. ad finem ibi; sepulchrorum corpora si petantur de sepult. in 6. & gl. in c. cupientes §. 1. in verbo, contingentib. de elect. in 6. & text. in c. cum persona §. 1. ibi, à locorum ordinariis requisit. de privil. in 6. secus autem, si non postulet, tum

382 enim beneficium esse definit, & injuria censetur, si beneficium multo obtrudatur. *Sene. lib. 5. de benefic. c. 19.*

383 *Argumentum IV. pro* His denique accedit & illud, cum beneficium & injuria inter se sint contraria, attestante eod. *Senec. lib. 3. de benefic. c. 22. & lib. 5. c. 7.* ideo quemadmodum volenti & injuria fieri non potest. text. in c. scienti. de

384 *Negative*. reg. jur. in 6. & text. in l. cum donationis C. de transact. & l. 1. §. fin. ff. de act. empt. *Gail. pract. obs. lib. 2. obs. 30. n. 16. & 98. n. 21.* ita nec invito defensionis beneficium

385 præstari posse statuendum est. Contrariorum & enim, ut definit *Aristot. lib. 5. Et hic.* eadem est disciplina l. etsi contra §. ult. ibiq; gloss. ff. de vulgar. & pupill. l. ult. §. ult. ff. de legat. 3. *Jas. in rub. ff. de acquir. possess. Everb. in top. in loc. a contra. n. 1. Schrad. tract. feud. part. 10. sect. 14. n. 47. Pruckm. lib. 1. conf. 4. n. 137.*

386 *Decisio* Verum, Et si hæc & alia quæ in speciem proferri possent alicui fucum facere videantur: tamen nube discussa, iis non obstantibus, haud ineleganter defendi potest, non solum clientes auxilium implorantes & volentes, sed eos etiam invitos à Protectoribus defendendos esse.

Ratio decidendi Primum enim hanc decisionem in terminis adstruit *Petr. Frid. Mindan. de mandat. jud. lib. 2. c. 14. n. 33.*

ubi dicit, quod protector, si sua interesse putet, Jus & prima ab defensionis tueri, sane & invitorum clientum libertatem defendere possit, ex Jure, quod cum iis habet, obligationis. Cum & Patronus, si absq; causa clientelæ & patrocini Jus excutere velint, contra clientes & suos, paratissimam habeat actionem, ex Jure obligationis quæsito, quod sine consensu suo ei auferri nequit, l. final. ff. de pact. l. id quod. nostrum ff. de Reg. jur. *Mindan. d. c. 14. n. 28.* quem in hoc sequitur *Jo. Bruningk. de Homag. c. 1. §. 13.*

Deinde eadem decisio confirmatur per rationem elegantem, quia hic communis clientum salus, & libertas publica consideratur, ideoq; eorum velle aut nolle attendendum non est, arg. auth. res qua C. com. delegat. Publicæ & enim libertati, quæ res est inæstimabilis, libertas ff. de reg. jur. consuli humanum est, l. 2. 3. & 4. ff. de liber. caus. Et homines, ubi contra propria com- moda laborare inveniuntur, conservari, maxime interest Reipub. arg. l. si. pater C. de sponsal. l. cum ratio §. penult. ff. de bonis damnat. l. ut vim ff. de just. & jure.

Estq; communis & recepta Juris Interpretum traditio, quodlibet & beneficium etiam in invitum conferri posse, si publica causa concurret, veluti si alicujus renuentis saluti succurratur, *Dec. & Cagnol. in l. invito beneficium 65. n. 3. ibidemq; Christoph. Sturc. n. 15. & alii ff. de regul. jur. Hippol. Riminal. in §. item vobis Inst. per. quas person. Jus nob. acquir. n. 24. & seq.*

Opus & enim, ut non inornate dixit *Senec. lib. 2. de benef. c. 14.* est pulcherrimum, etiam invitos nolentesq; servare. *Petr. Faber. ad. d. l. invito beneficium n. 9. in fin. ff. de reg. juris.* Hinc etiam invitos & ac ignorantes (quæ duo æquiparantur, secundum doctrinam *Rom. conf. 212. n. 2.*) liberari posse docet text. in l. 23. de solut.

Sic & magistratum & quandoq; causa cognita & publica utilitatis intuitu, subditos suos etiam invitos & renuentes defendere, attestatur idem *Fab. n. 10.*

Ita etiam necessitatis tempore Dominum, invito & vasallo castrum posse custodire, arg. l. 16. §. 1. de usu & habit. (quidem simul cum vasallo, sine ulla tamen fraude & malo ingenio, quæ ab illis aliena esse debent,) eleganter docent *Rolenth. de feud. c. 7. concl. 2. n. 8. lit. G. Surd. conf. 210. n. 31. Brun. conf. 87. n. 18. not. 1. & conf. 132. vers. Item ipsum præceptum vol. 2. Gail. de Arrest. c. 10. n. 6. vers. Si tamen Dominus Chass. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. n. 10. Paris. de Put. de redintegr. feud. c. 174. Capic. decis. 37. n. 6. Bald. in c. 1. §. quid ergo 2. feud. 8. idque si negligentia vel mora possessoris præcedat. Joan. Jac. de Leonard. conf. 117. n. 285. vol. 1.*

Eadem ratione magistratus pupillis & etiam invitis & ignorantibus tutores dat. l. 5. & 6. & ibi *Bart. ff. de tut. & curat. Bald. in l. 1. in princ. vers. sed quaro. ff. de admin. tutor.* Estque ratio, quod Juri & naturali conveniens sit, impuberes esse in tutela, per text. in §. ult. Instit. de Attil. Tutor. & subveniendum pupillis & esse, idque ad curam publicam pertinere, Imperator ait in l. 2. in princ. §. Divus. ff. si pet. tut.

Sic quoque propter utilitatem publicam in & invitum conferuntur honores & officia publica, per tit. ff. de muner. & honor. & ad & judicandi munus etiam invitos assumi videmus in l. munerum §. judicandi ff. eod. & tamen judicare est honor. l. observare ff. de offic. præsid. l. omnem honorem C. quando provot. non est necess. quod non aliunde descendit, nisi, quia in & hujusmodi magistratibus publica utilitas consistit, l. 1. §. 1. ff. de just. & jur. & in tali & munere judicandi finis litium consistit, in quo publica utilitas versatur, ne fiant immortales, l. properandum, in prin. C. de jud. & ponit *Cagnol. in d. l. invito n. 4.*

Simile est & illud, quod habetur in gl. c. ipsa pietas. 23. q. 4. ubi etiam invitum quempiam de domo & corruen

Ratio decidendi II.

Ratio decidendi II. à similibus

corruente impune extrahi posse, statuitur. Eo, quod non solum de interesse illius extracti agatur, sed etiam Reipublicæ cujus interest, homines conservari l. cum ratio §. pen. ff. de bonis damn. Quod ipsum sequitur Fel. in c. contingit 2. col. ext. de sent. excom. Alex. in l. quamvis ff. solut. matrim. Hippol. Marfil. in sing. 189. Dec. & Cap. in l. pleriq. ff. de in ius voc. Fabi. & Arc. dec. cas. 45.

406 Sic etiam ei, qui in possessione et servitutis constitutus est invito, nec de conditione sua litigare passio succurritur l. 1. usque 7. ff. de lib. caus. Pari ratione filiusfam, et minor læsus in integrum restituitur, etiam si nolit, l. patri pro filio 47. ff. de min. maxime si patris inter sit arg. l. 1. ff. de lib. caus.

408 His denique accedit, quod parentes et liberis invitis plurima conferant beneficia; & beneficiorum maxima et sunt, quæ a parentibus accepimus, dum aut nescimus aut nolumus, ut pulchre docet Seneca lib. 6. de benef. c. 23. & 24.

410 Nec vero decisionem hanc, et quæ supra dubitandi rationes allatæ sunt, infringunt. Respondetur enim breviter, illas non consistere, si in iis concurrat causa publica, sed procedere solummodo si commodum alicujus privatum contingant, quod pacto remitti potest, l. pacisci 31. ff. de pact. aut si duntaxat de interesse ejus agatur, cui defensionis beneficium confertur, secus si de interesse publico alicujus communitatis, vel etiam privato tertii alicujus præjudicio. Ita haud impolite explicat Dominus Hippol. Riminald. in d. §. Item vobis Inst. per quas pers. nob. ius acqu. n. 24.

Ampliatio XV. Decimo quinto extenditur decisionis dogma, ut protectores nedum invitis clientibus, sed ipsi etiam si nolentes et volentes, adeoque invitati susceptos in fidem defendere teneantur.

411 Tametsi enim defendere et rem alienam, aut alium ex aliena causa nemo cogatur, ut eleganter tradit Christoph. Sturcius ad l. invitatus 198. ff. de reg. jur. & nos ipsi alibi fusissime docuimus, tum quod aliarum et rerum cura difficillima esse putetur l. in re mandata C. mandati & magnum sæpe adferat periculum c. 1. Auth. ut qui se obligat. Nov. 72. tum, quod in iis, quæ et meræ sunt voluntatis & benevolentiae necessitatem imponere vel le, legibus adversetur arg. l. viam & ibi not. ff. via pub.

412 Aliud tamen dicendum est in iis, qui et mandatum aut onus tale in sese susceperunt, ut sunt procuratores, 413 Actores, Tutores, Advocati tutelares & alii similes, 414 qui a dict. leg. invitatus Digest. de reg. jur. excepti sunt. 415 Procuratores et enim postquam semel acceperunt 416 mandatum, non possunt panitere, eo quod suscipere mandatum, sit voluntatis, sed susceptum repudiare sui non sit arbitrii, text. in §. mandatum Institut. mand. 417 regulariter enim ut contractus, et initio sunt voluntatis, post factam vero obligationem, fiunt necessitatis, text. in leg. sicut Cod. de action. & obligat. l. ab initio Cod. de nupt. leg. quamvis ff. de pignor. action. l. mandaverit §. fin. ff. mandati leg. in commodato §. sicut ff. commod. Decian. cons. 39. incip. Qua facti specie nu. 419 47. vol. 2. Ita etiam defensionem suscipere et voluntatis, consummare vero eam necessitatis est, arg. l. 21. §. 2. ff. de neg. gest. Schenck. de Fend. lib. 1. tit. 5. n. 13. & defendens et in antecedente, tenetur etiam defendere in 420 consequente, arg. l. 46. §. 3. de Proc.

421 Sic etiam et Tutores post susceptam tutelam invitati etiam ad protegendum Pupillos tenentur, imo ante 422 jurato et promittere debeat, defensum a se iri pupillos seque utilia facturos & curaturos, inutilia vero sedulo evitare velle, uti hanc sententiam esse receptissimam ex Schraderopart. 10. sect. 20. n. 233. asserit Frideric. Pruckm. lib. 1. consil. 27. num. 178. per text. in §. fin. &

ibi gloss. authen. ut hi qui se obligation. hab. perhib. leg. de creationibus 27. Cod. de Episcop. audient. leg. fin. §. & siquidem §. §. fin. autem non talis Cod. de Curat. furios. Authen. quod nunc generale est Cod. eod. titul. gloss. leg. legitimos in princip. verb. facit tutores & ibi Bartol. Digest. de legitim. tutor. Mandel. consil. 21. num. 11. Guido Papa decis. 330. Corne. cons. 164. n. 4. Ant. Piag. in tract. de tut. & curat. q. 7. n. 23. & alii infiniti ab his relati.

Et hoc expresse etiam decisum est in der Reformation guter Pollicey facta Augusta Anno 1548. Rubr. von der Pupillen vnd Minder jährigen Kinder Tutorn vnd Vormündern §. Item daß er nach befohlener Verwaltung verficul. auch mit gelübten vnd Eyden beladen werde. Item in der reformierten Pollicey Ordnung Anno 1577. Francofurti ad mœnum sub rubric. von der Pupillen vnd minder jährigen Kinder Vormündern.

Nemo enim est, qui nesciat tutelæ et officium esse 423 necessarium & coactum, Bart. in l. quod Nerva num. 33. in fin. Digest. deposit. Joan. de Plat. Ang. Arer. Vig. Zuichem. §. si tutor. Inst. de inoffic. testamen. Menoch. cons. 58. n. 52. arg. l. post legatum §. advocatum ff. de his quib. ut indig.

Pari igitur ratione protectores ex promissione semel facta, etiam invitati, Clientes suos tueri debent. Quia defendere et qui promittit, & non defendit, tenetur ad interesse, actione de dolo, l. si te Titio & ibi Bar. ff. de dolo. 424

Decimo sexto ampliatur regula nostra ut Protectores Ampliatio XVI. res defendere teneantur in fidem susceptos, etiam si Fundatores et monasteriorum Advocatia institutionem prohibuissent, 425 Si Fundator Monasterii Advocatos suscipere prohibuerit an suscepti ad ejusdem defensionem officium suum nihilominus exerceant. 426 Quia tantum in sequentibus temporibus præmemorati Comitibus successores et 427 ac possessores Comitatus Greyspacensis, in quo situm est, idem monasterium, secus quam fundator putarat, variis modis gravare ac premere inceperunt, atque in ejusdem villis, prædiis, possessionibus, bonis ac personis jus Advocatiæ usurpare sibi attentaverunt, necessitate ita exigente Imperatores Romani illud ipsum Cænobium, non solum in sacri Romani Imperii immediatam protectionem susceperunt, sed idem insuper diversis et subinde Principibus civitatibus ac Dominis potentioribus protegendum ac defendendum commiserunt, sicut speciatim in primo operis hujus capite ubertim ostensum est.

Nec minus experientia docet, quod non obstante Fundatoris prohibitione de nullo præter Christum Advocato habendo laudatissimi Imperatores ceu summi Protectores, prædictum Monasterium Reysersheim/summis in hanc usque diem viribus defenderint.

Quinimo pientissimæ memoriæ Rudolphus et II. 429 Cæsar Augustissimus, post revocatam ab Illustriss. Philippo Ludovico, Comite Palatino ac Duce Bavariz per transactionem quandam Anno 1553. adeptam temporalem ac limitatam protectionem mediatam superioribus annis ad tuendum suo nomine sæpe nomina-

mitatum Monasterium quosdam magnæ authoritatis Consiliarios ac Commissarios, donec Advocatiam ejusdem alteri committeret, delegavit, qua delegatione præsum præfato Illustrissimo Palatino Advocatiæ jus, cum omni superioritate ac jurisdictione ei adhærente quoad possessorem, denuo sententialiter deneatum ei quæserio junctum fuit, ne Abbatem & Conventum, ejusque successores, bona ac homines amplius sub prætextu hæreditariæ protectionis ullo modo gravaret, aut turbaret, sed eosdem, usque ad causam in Imperiali Camera pendentis, determinationem quietos relinqueret, uti hæc omnia latius explicat Auctor. *Confutationis Cas. contra Psälgsche deduction fol. 71.* cujus verba cum allatam hanc nostram ampliationem plenius illustrare possint, & Acta illa non in omnium manibus sint, hoc loco annexere non abs re duximus, quæ sic habent.

Vnd erscheint auß dem Stifftbrieff selbst vñ verneinlich heiter vñ klar / daß der Stiffter gemüht vñ meinung keines wegs dahin gangen / daß sie den Röm. Keysern vñ dem Reich mit ihrer Stifftung ichtwas nachtheils haben verhandlen oder fürnehmen wollen: Dann ob sie wol in der Fundation lauter disponirt, daß ihr Stifftung außser der Junfrawen Mariæ Sohn keinen Patronen haben / auch weder sie / ihre Erben vñ nachkommen / noch einiger König Fürst oder Bischoff das wenigst darüber zugebieten oder zu verbieten haben / oder sich einer superioriter oder Juris patronatus anmaßen soll / so wird doch in solcher prohibition / weder des Röm. Keyser noch des Röm. Königs gedacht: darzu ist bemelte clausula prohibitiva, secundum materiam subjectam dahin zuverstehen / daß die Stiffter gewölt / daß sich durchaus niemandts vñderm Schein vñ prætext ihrer Stifftung vñ von ihrer wegen einiger Erbschutzgerechtigkeit oder anderer Superioritet ober offtbefagtes Kloster anmassen / sonder / daß dasselb von aller deren Jurisdiction vñ superioritet durchaus vñ allerding exempt, vñ befreyt seyn soll / daher der Stiffter vñ derselben Erbensvolger zuvor ober die verstiffte Grund / gehabte Superioritet / vñ Obrigkeit / so wol hierdurch als per ipsam dedicationem, vñ durch die Stifftung selbst (des Gegentheils eigener bekändnuß nach) vñ zweiffellich gleich alsbald gänzlich evanescirt / vñ erloschen. Vnd ist dem Reich hierinnen nichts vergriffliches / oder præjudicirliches verhandlet / noch auch das Kloster von den Stifftern wider einige Pflicht / von des Reichs Superioritet eigens gewalts eximirt worden / sondern besagtes Kloster Keyserheim ist noch ein weg als den andern vñder des Reichs universal Schutz vñ protection verblieben / biß daß es ligende Güter / Vñterthanen vñ Zinsleut bekommen hat / vñ mit denselben auch der Röm. Keyser vngemittelten Subjection vñderworffen / sonsten aber mennigliches gemittelter superioritet halben / vñ gleich von anfang / vñ seiner Stifftung / ganz frey vñ exempt gestellt worden.

Hactenus *Confutat. contra Psalg.*

430 *Ampliatio* Decimo septimo extenditur + nostra de necessitate defensionis promissæ regula, ut procedat, atq; Advocato-

ros ad protegendum obstringat, etiamsi per longissimum XVII. tempus nullam defensionem exhibuissent. Quia obligati Si Protectores longissimo ac immemoriali tempore + ad juvandum & præstandum auxilium, tenentur etiam post mille annos secundum Bart. in l. cum scimus C. de agric. & censu. lib. 11. & in l. filii, C. de dec. lib. 10. Flor. in l. arborib. §. de illo ff. de usufruct. quos refert & sequitur Bertach. in Reper. verb. oblig. n. 59.

Quemadmodum enim vasalli + contra Dominum in possessione juris vasallatici existentem libertatem contra servitia non præscribunt, etiamsi centum aut mille annis non servierint cum ad id forte requisiti non fuerint, ut communiter tenent Bald. Alvarott. Præpos. & Matth. de Afflict. c. 1. §. licet si de feud. defunct. content. Præpos. c. 1. in prin. de nov. form. fidelit. Jacob. de S. Georg. tract. de Rhoyais n. 44. Abb. c. ad audientiam firmativa. n. 17. & ibi Felin. n. 22 extr. de præscript. Jo. Andr. in 432 addit. ad Specul. rub. de feud. Bald. l. hæc autem §. argumen. illius textus ff. de servit. urb. præd. Jas. l. fin. n. 55. ff. de const. in pr. arg. d. l. in filiis 35. & ibi Bart. n. 2. C. de decurion. ubi per illum textum concludit, Principem militare + subsidium, quod civitas ei tempore belli præstare tenetur, nulla temporis præscriptione amittere, si necessitas colligendi exercitum se non obtulerit. Idem tenet Felin. latissime in c. cum accessissent, n. 26. cum seq. Extra de constit. Borch. de feud. c. 1. n. 24. Schneidew. part. 5. n. 97. in fi. Schrad. p. 6. c. 6. n. 62 ponit & sequitur And. Gail, obs. 60. n. 4. lib. 2. sicut & Franc. Balb. de præscript. 4. part. 4. part. princ. q. 11. n. 4. ubi addit ex Jafone, quod + emphyteuta directum dominium ne mille annis quidem præscribat, nisi possessionem intervertisset: quod non possit sola animi destinatione nisi factum intervenerit, uti Jas. hoc tradit in l. 2. n. 157. C. de fur. emph. Cast. in l. neque C. de usufruct. & ante eos voluit Spec. tit. de emph. ver. 44. n. 36. dum post Roffredum inquit, quod et si mille annis non solvit canonem emphyteuta tamen non præscribat, nisi possessionem intervertat sequitur Chassan. conf. 4. n. 4. Rol. à Vall. conf. 53. n. 29. vol. 2. & conf. 41. n. 32. vol. 4. citat Nattam. conf. 600. n. 42. quod vasalli non sint liberati + a servitiis, si requisiti non fuerint, etiamsi allegent, quod mille annis non servierint, aut in militiam iverint.

Ita etiam + protectores si forte requisiti interea non sint, mille aut pluribus annis libertatem debitæ ac semel susceptæ defensionis non præscribunt, quia semper ad protegendum + parati esse, & vicissim clientes in continua quasi possessione exigendi illorum auxilium donec denegetur, permanere præsumuntur argumento eorum quæ tradit Bal. d. §. licet d. n. 1. & ibidem Alvar. n. 1. Balb. d. 4. partis princ. q. 4. 12. n. 15. & 16. per l. arbor. §. idem tract. ff. de usufr. Chass. d. conf. 4. num. 4. Schneid. Schrad. & alii locis relat.

Id tamen quod dictum est, Patronos semper ad protegendum paratos esse debere, cum mica salis accipiendum, neq; eo trahendum est ut illi cogantur semper in armis stare, arg. eorum, quæ in simili de vasallo tradit Rosenth. synopsis feud. c. 7. concl. 30. n. 16. Ubi dicit, durum fore, vasallum + ob feudum unum ex quo se aut suos, ut plurimum nequit alere, minus filiabus dotes liberisque necessaria alia suppeditare potest, adeo servituti debere additum esse, ut nunquam lucri commodiq; sui causa, magis + o Repub. Christiana alio militatum, aliquandiu Domino bellum non habente abire, aut à domicilio abesse illi foret integrum.

Ideo similiter Protectores munus + suum adimplevisse & obligationi satisfecisse dicuntur, si eos, quos defendendos susceperunt defenderint, quando inique offenduntur vel injuste opprimuntur, & sufficit, quod sint parati ad suscipiendam vel faciendam defensionem, quando fuerint interpellati ad defen-

Si Protectores longissimo ac immemoriali tempore nullam exhibitionem an nihilo minus in posterum Clientes defendere teneantur. 431 Decisio Affirmativa. Confirmatur exemplo vasalli

433

434

435

436

437

438

439

440

Temperatio prædictorum.

defendendum, aut necessitas defensionis illis fuerit notificata, prout ex Fel. Anch. Dec. Gozadin. Jas. & Corn. pulchre probat Fulv. Pac. *cons. 134. n. 32. & 353.*

- 441 Cum enim defensio tantum præstari debet ad petitionem clientum, & si contingat, eos inique offendi ut *alibi* probavimus, patet inde omisam tot annis protectionem ex facto alieno pependisse atque ita nihil protectorum negligentia, quod tanto temporis intervallo nunquam defenderint, imputari potuisse, ideoque non potuit libertas illa non defendendi ab ipsis præscribi,
- 442 sicut in simili non præscribitur exceptionibus quæ
- 443 etiam sunt defensiones *l. defensiones C. de excep. ne mil-*
- 444 le quidem annis, quia pendent ex facto alieno, nec opponi possunt, antequam alius agat, & velut offendat Bart. in *l. sunt n. 2. C. de præscr. triginta anno. per l. 1. §. ult. C. de annali exte. gloss. in d. l. sicut 3. verb. persecu-*
- 445 *tione & per ill. text. C. de præscript. trigint. annor. Panorm. & Fel. in c. si autem 9. de rescript. Balb. d. 4. part. 4. partis prin. q. 34.* Nec servitutibus præstari jurisdictionibus aut similibus etiam præscribitur, centum vel pluribus annis, quando casus utendi non incidit, *l. hac autem jura*
- 446 *ubi Bald. n. 1. de serv. urb. præd. Bart. l. cum scimus n. 5. C. de agric. & censit. qui vult, quod si civitas non exigit à confederatis exercitum, quia suæ gentes ei sufficiebant pro expeditione militari, non currat contra eam præscriptio. Nec mirum, quia nulla culpa ei potest imputari, si non vocavit eos, quorum auxilio non egebat. Natt. *cons. 406. n. 21. tom. 2. Cyn. l. 1. numer. 5. Cod. de serv. Jason. beneficia. n. 56. de constitut. princ. Alex. *cons. 136. n. 18. vol. 2. Chass. in cons. Burg. rub. 1. de inst. §. 4. verb. nova militia n. 11.***

Limitatio- nes princi- palis de tu- endis clien- tibus seu- præposita Regula. Post adductas huc usque extensiones seu ampliationes, quibus protectores ad defendendi necessitatem obligatos esse, ostensum fuit, offerunt se nunc multiplices etiam dubitationes, seu limitationes ex variis circumstantiis exortæ, propter quas non immerito in dubium vocatur, an interdum hujusmodi obligatio protegendis cesseret, eas igitur deinceps loco Limitationum hoc ipso capite prosequemur. Exiis enim Protectores super amissa Advocatia à clientibus conventi multivarias defensiones accipere possunt.

- 447 Circa illud igitur, quod loco primæ Limitationis collocabitur, initio in quæstionem vocatur, *An protectores non solum in conservandis vel recuperandis sed etiam in acquirendis rebus clientelaribus in fidem susce-*
- Limitatio Prima. Protectoris an obligati sunt juvareptos adjuvare, ac eos, contra adversarios, si forte non clientes satis potentes sint ad eos vincendos defendere teneantur, tam in acquirendis, quam conservandis bonis?*

Et quidem initio asserendum videtur, tam in acquirendo quam recuperando & retinendo defendere debere.

- 448 Tenetur enim protector clientibus quoties auxilio ejus opus habebunt, succurrere, & quamvis in conventionem se non obligaverit in specie se clientibus etiam in acquirendis rebus opem laturum, in genere tamen id expressum fuisse (per verba sc. quoties necesse fuerit clientibus vel simil.) abunde sufficit. Cum generalis dispositio generaliter & indistincte, prout prolata est,

intelligi debeat. *l. 1. §. generaliter ff. de leg. præst. l. regula §. generaliter ff. de jur. & fact. ignor. Dec. *cons. 339. n. 3. Gravett. *consil. 333. n. 4. casuq; complectatur totos, etiam si ratio major sit in uno, quam in altero leg. 1. §. quod autem ff. de aleator. Socin. in *cons. 2. §. ex his ff. de verb. obligat. Gozad. *cons. 31. n. 6. & generalis dispositio tantum operetur, quod quamlibet speciem sub ea contentam, quantum operatur dispositio specialis, quoad speciem, l. si duo, ibi Bar. ff. de admin. tut. l. Gal. *lus §. instituens ff. de lib. & posth. cum sim. adductis per Tiraq. in rep. l. si unquam in præf. n. 113. C. de revoc. don. Schrad. de feud. part. 10. sectio 6. n. 14.******

Deinde videtur hoc itidem affirmandum argumento à vasallis sumpto, qui suppetias Domino ferre tenentur non solum in conservandis & tuendis ditionibus suis iisdemque etiam si casu fortuito amissæ fuerint, vel ad adversario injuste occupatæ, recuperandis per text. in *c. 1. v. & si contigerit, de nov. form. fidel. & in c. domino guerram hic fin. lex.*

Nec refert jure dominii habeat, sive habuerit, an possessionis demum sive detentionis Sylv. de feud. recognit. q. 109. n. 39. cum etiam dicatur habere, qui possidet modo vel detinet *l. habere ff. de verb. signif. l. 1. §. quod autem ff. de vi & vi arm.* Dominique plurimum interfit, ob eximium defensionis & possessionis commodum eam retinere vel amissam primo quoque tempore recuperare *l. is qui destinavit ff. de rei vend. §. retinenda v. & quia Inst. de interdict.* Sed etiam in acquirendis de novo. Ita Ilern. in *c. 1. §. sed non est alia, nu. 41. qua fuit prim. caus. Jacobin. verb. & promiserunt n. 4. Curt. de feud. part. 4. n. 7. Schneid. part. 5. nu. 94. Sonysbec. part. 11. n. 44. Alvarot. in c. 1. in pr. n. 11. ibique Afflic. num. 11. quib. mod. feud. amitt. Wurms. lib. 1. tit. de feud. obser. 30. Schrad. part. 6. c. 6. n. 14. Khol. part. 4. n. 68. ubi id pluribus textibus eleganter comprobatur.*

Tertio hoc ipsum haud obscure confirmari videtur, per text. in *c. 1. vers. & si contigerit.* ut rem quam habes vel habebis & c. de nov. form. fidelit. Cum enim præsupponatur, domino legitima de causa debitam esse rem acquirendam, ideoque quilibet dicatur etiam habere, quod jure petere potest, sive de quo habet actionem, text. in *leg. id apud Digest. de verbor. signific. & jurejurando sese vasallus adstringat ad opem ferendam tam in retinendo quam in recuperando eo, quod habet Dominus vel habebit, certe sequi videtur, etiam si res nondum fuerit ipsius, ea tamen jure ei debeatur, vasallum suppetias ipsi ferre omnino teneri.*

Quarto etiam suffragantur textus ii quibus denotatur, vasallum servire oportere, cum necesse est domino, sive cum indiget auxilio seu servitio vasalli c. *sancimus de feud. sine culp. non amitt. c. 1. §. similiter de lege Conradi facit c. 1. in fi. ex quib. caus.* At vero cum in acquirendo vel maxime indigeat auxilio sive servitio vasallatico, id ei procul dubio præstari oportet.

Verum his non obstantibus concluditur & limitatur principalis initio posita defensionis regula primo, ut protectores, non nisi ad tuendas fortunas clientum præstent, minime veto ad novas acquirendas opem ferre teneantur.

Ratio decisionis in promptu est. Quia jus protectionis continet tantum defensionem contra vim ac invasionem, quæ de facto infertur, & sic principaliter ad retentionem prius acquisite & legitime possessionum, refertur, ut patet evidenter ex descriptionibus juris clientelaris, *supra Cap. IV. allatis.*

Non ergo porrigitur ad auxilium, in acquirendis novis ditionibus ferendum, puta, cum clientes propagandi imperii, vel nominis sui famæque rebus præclare gestis illustrandæ gratia, novis rebus inhiant.

Deinde vero hæc ipsa decisio ex eo confirmatur quod ratio succurrendi longe major subfit in casu retentionis & recuperationis, quam in casu acquisitionis. Retentio namque facilius conceditur, quam acquisitio *l. patre furioso ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. si in area, l. ex quib. ff. de condict. indeb.* eoque longe favorabilior est illa, quam hæc. Decian. *cons. 29. n. 92. vol. 2. Men. de retin. poss. rem. 3. q. 39. n. 679.* prout etiam recuperatio facilius admittitur, eoque longe favorabilior censetur acquisitione Host. & Jo. And. in *c. significavit de censibus Crav. *cons. 379. n. 13.* Quid mirum igitur in retinendo & recuperando protectorem ad ferendas*

sup-

Tempera-
zio decisio-
nis pra-
missa,
suppetias magis devinctum esse quam in acquirendo?
Ista tamen decisio cum temperamento exaudienda est.
Nam aut iuste ac legitimo ex titulo ad novas res acqui-
rendas intenti sunt clientes, aut iniuste res alienas inva-
dere cogitant.

463 Si prior casus occurrat & clientes † qui Patroniaux-
ilio indigent, ad ditionem sive terram eam quam ac-
quirere volunt, jus habeant, quia forte ipsis per suc-
cessionem aut electionem delata fuit, aut alia de causa
ipsis jure debetur, atque ab aliis, cum ipsorum injuria,
detinetur. Tunc enim Protectores ad ferendum auxi-
lium clientibus in adipiscendis talibus bonis, non mi-
nus quam antea possessis conservandis indistincte ob-

464 ligatos esse censeo. Alias sequeretur, quod clientes †
Ratio tem-
perationis
prædicta.
cogerentur, propter defectum auxilii Tutelaris, jus
suum indefensum relinquere contra *l. illud. v. nec enim*
ff. de pet. hered.

Nec est insolitum sed admodum usitatum, ut re-
rum optimo jure ad se pertinentium, sed ab altero in-
iuste detentorum adipiscendarum gratia quis in loca
quantumvis remota expeditionem suscipiat, ideoque
465 protectores, † ob loci distantiam, jura clientum ipsis
etiam de novo acquisita & competentia remittere aut
negligere non debent, maxime, quæ ex pacto aut pro-
videntia majorum, ut alias optimo jure ad ipsos perti-
nere dignoscuntur, sed potius ea modis omnibus, qua-
tenus & in quantum possunt, donec iis potiantur,
aut aliter satisfactionem consequantur prosequi de-
466 bent. Nam jure † suo nemo sine culpa sua priva-
ri debet. *Spec. de rest. in integ. §. 6. num. 2. v. sed nun-*
quid.

467 Ne habet Protector hoc † casu justam conquere-
rendi causam, quod auxilium hujusmodi in rerum
etiam novarum acquisitione clientibus suppeditan-
dum, sibi sit nimis onerosum, quia clientes non cu-
piditate inhiant terris alienis, sed pro tuitione juris
sui ad id moventur, cujus retinendi & conservandi
gratia Protectoris fidei se commiserunt: & multo ma-
gis onerosum vel damnosum clientibus futurum es-
set, si rebus ad se legitime pertinentibus & iniuste ab
altero possessis abstinere ideo cogerentur, ne pro-
tector expeditione longinquiori pro iis facienda oneraretur.

Si vero clientes nihil juris habeant ad ea, quæ de no-
vo sibi subicere intendunt, per se patet, protectores
468 † uti infra pluribus ostendetur, non debere sese inju-
stitiæ Patronos exhibere.

Ratio po-
terioris
membr-
distincti.
Quinimo si pro acquirendis novis possessionibus in
quas per se nihil juris habere clientes dignoscuntur,
protectores eos adjuvare tenerentur, cupiditas inhian-
di terris alienis, nec non propagandi cum aliena jactu-
ra imperiilongè magis augeretur, adeoque præberetur
469 occasio † delinquendi, cum tamen, hæc jura quantum
fieri potest, modis omnibus amputanda *l. illud con-*
470 *venire & ibi Bald. ubi dicit, pactum † non valere per*
quod quis invitatur ad delinquendum *ff. de pact. dota-*
lib. tex. in c. nolo 12. q. 1. ac vitiosæ cupiditati obvian-
dum sit l. in fundo 38. ibi neque malitiis indulgendum est
ff. de rei vindicat. l. illud ff. de manumiss. vindict. §. ita
tamen competit, vers. sed ne dum vulia Instit. de vi bonor.
raptor.

471 Ut omittam, quod protectores supra † modum onerarentur, si propter clientum cupiditatem terras alie-
Ratio alte-
ra secundi
membr-
distincti,
nas occupare conantium, locis in remotis, haud abs-
que vitæ discrimine, militare cogerentur, maximo
cum dispendio rei suæ familiaris, quam tanto diutius
negligere necesse est, quanto longius absunt à patria.
472 Est autem contra † naturam, ut quis cum jactura &
damno alieno res suas augeat, ac locupletetur *l. nam*
hoc natura 14. ff. de condict. indeb. Dn. Harprecht,

§. furtorum 3. & §. conceptum 4. num. 20. Instit. de ob-
lig. qua ex delict. nasc. text. in c. locupletari 48. ibique
Dyn. de reg. jur. in 6. Quod ipsum etiam non incon-
cinne Seneca lib. 2. de officio suggerens Hominem, ait,
hominis † incommodo suam rem augere, contra na-
turam magis est, quam mors, paupertas, dolor, quam-
que cetera quæ possunt aut corpori accidere, aut rebus
externis. 473

Neque vero quicquam ponderis habent, quæ in con-
trarium modo allata sunt. Primo enim non est verifi-
candum, quod protector † etiam ad res de novo acquiren-
das operam suam clientibus promittere, aut ad id se
obligare voluerit, quin potius existimandum est, eum
hujusmodi † casum, quippe nimis onerosum, si de illo
tum temporis interrogatus fuisset, nominatim fuisse
474 excepturum *obligatione generali ff. de pignor. l. 1. Cod. 475*
quæ res pign. obl. poss. l. filius familias ff. de donat. c. in
generali de reg. jur. in 6.

Quod præsumitur ex eo, quia, ut in rationibus de-
cidendi modo dictum est, tantummodo adversus vim
& invasionem aliorum, defensionem spondit, non
autem operam suam ad res de novo acquirendas ubi
nulla clientibus infertur injuria, obtulisse censetur, alio-
quin enim iis ad continua bella fenestram aperiret, ex
quo & ipse continuis belli laboribus delassaretur, &
centuplo plus oneris, quam commodi perciperet. Un-
de merito tanquam ad incogitatum quid usq; eo ob-
ligatio non extendetur.

Cum ad incogitata † obligationem generalem tra-
hi non debere, exploratissimi juris sic *l. emptor §. Lu-*
cius ff. de pactis l. cum Aquiliana & l. qui cum tutorib. ff.
de transact. Ant. de Petr. ad l. 1. n. 76. de jurejur. Ant.
Rub. ad l. Gallus §. quidam recte n. 30 ff. de lib. & posth.
Pruckm. conf. 14. n. 154. lib. 1. ubi plures alleg. 476

Deinde non obstat argumentum à vasallo ad Pro-
tectorem inductum. Quia respondetur vasallum †
multo magis obligatum esse Domino, quam protecto-
rem clienti ut *alibi* probavimus, qua ratione allegatos
etiam textus in 3. & 4. dubitandi ratione decisioni no-
stræ non obstare per se manifestum evadit. 477

Quin etiam præter hoc Feudistæ negant, † vasallum
obstringi ad juvandum Dominum aliam ditionem aut
possessiones novas acquirere volentem, *l. item c. 1. §. sed*
non est alia n. 41. ibid. post alios Balzaran. n. 17. qua fuit
prim. caus. Jacobin. de feud. verb. & promiserunt. n. 4. tiones.
Alvarot. in c. 1. in prin. n. 11. ibid. Affl. n. 11. Schenck. n. 478
§. quib. mod. feud. amitt. Cannerius in extravag. si ali-
quem §. querit etiam sectio. 19. n. 7. Schrader. part. 6. c.
6. n. 14. Schneidew. part. 5. n. 94. Curtius part. 4. n. 7.
Sonsbec. part. 11. n. 44. Khol. de servit. feud. part. 5. n.
18. Wurml. lib. 1. tit. de feud. obs. 30. Rosenth. c. 8. concl.
25. num. 1.

Secundo limitatur præscripta principalis † de prote-
gendo principalis regula *ut in casibus, in quibus alias*
Advocatus obligatus est ad protegendum, si duntaxat
intelligentur, quibus clientes protegendum iniuste oppri-
muntur: Secus autem, si bellum, quod contra eos
moveatur justum sit, tunc enim ad succurrendum Pro-
tectores non sunt obligati, arg. *l. 14. §. 1. ibi quod verum*
justum existimaverit *C. de judic. Item arg. c. un. 2. F. 6.*
& c. un. 2. F. 7. vers. Si sciverote velle aliquem juste of-
fendere, Et hoc ipsum tradunt Jason & Zas. in l. qui ser-
vum 96. de V. O. Anchor. conf. 87 expresse etiam docent
Panorm. & Dec. in c. recepimus 8. de privileg. n. 14. & Affirmati-
ibidem gloss. in fine verbor. & protectio & idem Decius
in leg. non videtur defendere n. 7. in fin. de reg. jur. à qui-
bus non est alienus Petr. Anchoran. conf. 87. incip. omis-
sa. Et hoc idem ubertim prosequuntur Ab. Butr. Hoff.
& alii in c. brevis de jurejurand. in fin. Menoch. de arbitr.
jud. cent 5. cas. 496. n. 15. lib. 2. Schrad. conf. 40. n. 93.
vol. 1.

vol. 1. inter conf Kirch. Card. Tusch. concl. pract. tom. 6. lit. P. conclus. 935. Geor. Everh. consil. 56. n. 52. vol. 1. & idem nuncupatim inter terminis tradit Jo. Petr. Surd. dec. 3. n. 20. lib. 1. Ubi dicit, quod promittens † aliquem
480 defendere intelligatur ab injusta & illicita offensione per gloss. in c. 1. de treug. & pace Idem diserte firmat Hieron. Cagnol. in leg. frater à fratre num. 115. Digest. de condict. indebit. Alciat. in leg. stipulatio ista habere num. 35 & 36. Digest. de verbor. obligat. Alvarot.
481 cap. primo num. 18. de feud. ubi dicit etiam subditos † non teneri Principem suum injustum bellum moventem juvare.
482 Hinc † est, quod plerumque in reversalibus Protectorum hæc verba inseruntur, vor vnbillichem Gewalt getrewlichen handthaben/schutzen vnd schirmen.
Fulcitur autem præmissa limitatio primum exemplo
483 plo Advocati forensis qui injustæ † causæ illæsa conscientia patrocinari non potest l. 14. §. 1. C. de jud. arg. c. 5. v. 20. Esa relati in c. va qui dicitis 11. q. 3. sed ubicun-
Ratio deci-
dendi I.
484 que ex litis † improbitate læsam habet conscientiam, patrocinium susceptum deferere debet Spec. tit. de sal. Advoc. n. 1. Bald. in d. l. 14. §. 1. alias moraliter peccat. M. Ant. Corat. com. opin. lib. 1. tit. 6. n. 39. eo quod in
485 scelere patrocinium præstare legib. & ipsi naturæ contrarium sit l. 6. C. de defens. civitatum arg. c. 1. lib. 2. Feud tit. 6. Bald. in c. 1. hic finitur lex Etiam si defensio Ecclesiæ jurato promissa fuisset Abb. in c. 17. n. 7. de jurejur. Dn. Men. arb. jud. q. lib. 2. cas. 494. n. 13. & seq.
Ratio deci-
dendi II.
486 Deinde roboratur eadem assertio consimili jure quod in confederationibus obtinere scribunt Juris-
486 consulti, socios nempe cederis in bello † injusto alios confederatos defendere ac juvare minime esse adstrictos, ut post Ang. Aret. cons. 96. incip. in Themat. supradicto col. fin. v. circa quintum tradit. Christ. Befold. in novissima disser. de jure fœderum. Cap. V. n. 2. v. Sed nec hoc. ita intelligendum est. ubi dicit confederatos ad bellum illicitum non intelligi, idque etiam multorum auctoritate firmat Card. Tusch. pract. concl. juris tom. 2. lit. C. concl. 630.
487 Sic etiam tertio † vasalli Dominum bellum illicitum moventem, sequi non tenentur, neque debent, per text. in c. hic fin. lex pulchre ibid. Bald. n. 5. Schenck de Feud. lib. 1. tit. 5. n. 10. & seq. Gail. libr. 1. de pace publ. cap. 4. num. 10. Schrader. part. sexto cap. 6. num. 87. Rosenth. cap. 8. conclus. 20. Schneidew. part. 5. de feud. num. 100. Kittershus. cap. 5. quæst. 53. & communiter, Feudistæ.
Ratio deci-
sionis IV.
488 Quarto ad roberandam hanc † limitationem facit quod fides ad facinora non extendatur text. in l. juris-
488 gentium. §. si ob malefictum Digest. de pactis. Item in re † turpi nulla contrahatur obligatio text. in §. illud. Institut Mandat. & in leg. si remunerandi §. rei turpis & in leg. si mandaverit §. qui ad eam Digest. eod. titul. Bartol. ibid. num. 1. Jacob. de S. Georg. de feud. in verb. & promiserunt num. 6. Innocent. in cap. olim num. 1. de restit. spol. text. in cap. in malis de Regul. jur. in 6. & in cap. malis 22. quæst. 4. ubi textus, inquit in malis promissis † rescinde fidem, in turpi voto muta decretum,
490 quod incaute vovisti, nec facias. Impia est promissio, qua scelere adimpletur, Item Quæ ad turpem † causam se referunt, non oportet ad effectum produci text. in leg. Quintus Mutius in fin. ff. decemnu. legat. Bald. in d. c. 1. hic finitur lex, ubi omnino vide.
492 Et magis peccat † ille qui opem fert peccanti, quam qui principaliter peccat, cap. si res aliena 14. quæst. 6.
Ratio V.
493 Quinta Ratio prædictorum inde elucet, quod in omni † obligatione, doli & iniquitatis exclusiva clausula per se veniat l. 24. & ibi gloss. in princ. & Alex. num.

5. ff. de acquir. possess. Hier. Cagnol. in l. frater à fratre 38. Digest. de condict. indebit. Alciat. in l. stipulatio ista 35. numer. 35. & 36. Digest. de verb. oblig. & semper in generali † promissione excipiat causa injusta arg. leg. quod servus, ubi gloss. Alexand. in princip. num. 5. iterumque in fin. & alii ff. de acq. vel. amitt. possess. Imo talis promissio † esset illicita & non valeret, quia
494 futurum crimen in se contineret contra l. si unus 28. §. illud. ff. de pactis. Quemadmodum igitur forensis Patronus in causa injusta præstare patrocinium clienti non debet, nec colligatus in bello injusto colligato succurrere, nec vasallus Domino injuste aliquem oppugnantem assistere tenetur, ita nec Protector nisi injuste gravatos clientes defendere obligatur.
Cæterum hæc limitatio adeo procedit, ut si Protectores † juvent ac defendant Clientes contra eorum
495 Adversarios justam causam foventes vel propria culpa offensos iis etiam, quos sic offenderunt, ad damni emendationem teneantur, ut in simili deciditur, per Innocentium in cap. ult. quod metus causa Bald. in cap. 1. in princip. numer. 4. quib. mod. feud. amitt. Alvarott. in d. cap. domino guerram numer. 15. Schenck. ibid. numero 24. hic fin. lex. Hartman. Hartman. libr. secundo tit. de feud. obser. 32. Vultæius lib. 1. cap. 10. numero 25. Rosenthal. cap. 8. conclus. 20. numero 6. tum quod facinoroso haud sit † dissimilis qui facinus
496 defendit, secundum dictum Cretensis de Bell. Troja. 497 lib. 4. etiam † Amici utpote pro quo ne in dubio
Ratio am-
pliationis I.
quidem judicare permittunt jura, Menoch. arb. jud. quæst. 2. cas. 339. numer. 32. quicquid à Gell. noct. Attic. relati, priscei quidam Philosophi, pro amico quandoque delinquendum esse putaverint, à quibus Pub. † Rutilius plane fuit alienus: Cum enim hic
498 aliquando Amici cujusdam injustæ rogationi non annuisset, atque is indignando dixisset; quid ergo tua mihi opus amicitia, si quod rogo non facis? non inconcinne respondit: Imo quid mihi tua si propter te inhoneste aliquid sum factururus. Val. Max. lib. 6. c. 4. tum, quod nimis indignum † nimisque impium sit,
Ratio am-
pliationis II.
flagitiis præsidia quærere, causas injustas defendere leg. legem 7. Cod. de natur. liber. tum etiam, quod
499 ubicunque † offensio licita est, ibi defensio illicita & prohibita censeatur, gloss. in l. ut vim & ibi Bartol. num. 4. Dec. num. 1. & 21. Fortun. Garc. num. 5. & 10. & Doctores Digest. de justit. & jur. Paul. de Ca. III. stro cons. 194. incip. viso supradicto. Oldrat. consil. 71. Hippol. de Marsil. pract. crim. §. aggrediar. numer. 75. & seq. Alciat. tract. de presumpt. reg. prima. presumpt. 3. Petr. Duen. in tractat. reg. 192. Carer. tract. de homicid. §. 6. num. 70, & seq. Schrader. tractat. feud. 1. part. 9. cap. 4. nu. 82. Pruckman. cons. 17. q. 4. nu. 137. vol. 1. Hincque maledicti deprædicantur in sacris literis illi, quorum conventiones violentiæ instrumenta sunt. Gen. c. 49. v. 5.
Verum ut limitationis hujus materia, rectius
501 intelligatur, tres casus in ea distinguendi sunt. Casus alii
Primus est cum manifeste apparet † clientes habere causam justam, sed protectores ut forte periculum & laborem subterfugiant, vel ne Adversarium forte offendant, contendant, causam clientum
502 injustam esse. Et hoc casu, sine controversia auxilium præstare tenentur, alioquin conveniri possunt ad interesse, actione de dolo, per text. in leg. si mus. Titio & ibi Bartol. Digest. de dolo. Et ita intelli-
503 gi & declarari potest † gloss. in cap. brevi, ut ibi declarant Butr. Abb. & Imol. in fin. de jurejurand.
Secundus casus est è converso, quando notorie constat, clientes fovere causam injustam, & tunc absque
504 omni

omni respectu, protectorum auxilio exclusi intelliguntur, Protectoresque plane securi sunt, tametsi recusent eos defendere, per not. Hostiens. Butr. Abb. & cæterorum in d. c. *brevi in fi.* Et his accedunt quæ tradit Jason. in *conf. 94. col. ult. lib. 3. Doctores in c. ult. de postul. Roman. conf. 47. n. 2.*

504 Ratio est, tum quia Advocatus ꝑ tam forensis, quam tutelar, ex officio suo ligatur ad defendendos clientes tantum si injuste conveniantur vel opprimantur, arg. l. *rem non novam* §. *patroni* C. de *judiciis*, tum, quia

505 nec ipsi magistratui auxilium ferendum, seu parendum est, ubi constat de injustitia l. *omnes judices*, C. de *decurion. lib. 10. l. evidenter* C. de *excusat. muner. l. devotum* C. de *metat. & epideme. juncta l. contumacia* ff. de *re jud. l. prohibitum* l. *defensionis facultas* Cod. de *jure fisci cum similibus* allegatis in hanc sententiam per Dyn. in c. *quod quis mandato n. 5. de regul. jur. in 6. Bartol. in d. leg. prohibitum* Cod. de *jure fisci* Hostiens. in c. *significamus* ibid. Andr. de *Constit. Dec. in l. non videntur* §. *qui jussu n. 4. ibid. Cagn. n. 5. ff. de reg. jur.*

506 Tertius casus est, quando dubitatur, an ꝑ clientes fo-
Casus III. veant causam justam vel injustam, & tunc Protectores tenentur præstare auxilium defendendo ipsos, & offendendo hostes; Quia determinatio ꝑ non pertinet ad Protectores, text. in c. *quid culpatur in fin. 23. q. 1. & ita in simili decidit Schneidew. tract. feud. p. 5. n. 100. Kohl. part. 2. n. 50. Rosenth. c. 8. concl. 20. & communiter Feudistæ in d. c. domino guerram. hic fin. lex.*

Ex his omnibus clare patet, si contra clientes justum concitetur bellum ꝑ, quod Protector ad defensionem illorum armis se accingere non cogatur, per doctrinam Gloss. & Abb. c. 8. de *privil. Dec. in l. 52. n. 7. in fi. de Reg. jur. Barb. conf. 11. n. 32. & seq. vol. 2.*

509 Ut autem bellum (quod regulariter injustum ꝑ & illicitum præsumitur juxta tradita per Abb. in c. 29. n. 13. de *jurejur. maxime in recognoscendo* superiorem Alber. Gent. lib. 1. de *Bell. c. 3. Men. 6. Presump. 96. n. 4. Gail. 1. de PP. 4. n. 4.* (à superiorem recognoscendo gestum

510 pro justo habeatur, tria requiri ꝑ voluit post alios Dd. à se citatos Jo. Lupus de *just. & jur. obtent. & retent. Regn. Navarr. per 453. auctoritatem nempe supremi Principis, causam iustam & rectam intentionem, ubi tantum priora duo sufficere putat, quem etiam ad hoc citat & sequitur Geor. Everh. conf. 17. n. 2. vol. 2. ubi hanc magis communem testatur: & n. 1. ex quorundam DD. sententia, quinque belli Justitiam requisita, ad auctoritatem Principis & causam justam sine negotio reducibilia recenset. Quæ de materia, quia huc principaliter non pertinet conferri possunt post Bocerum de *Bello & duello* Gard. Tusch. *conclus. pract. Tom. 1. libr. 8. conclus. 34. & Annib. Cranc. pro Duce Venet. super quest. An illatas à Paulo P. Pontifice Veneta Reipubl. injurias bello**

511 & armis propulsare liceat.

Limitatio III. Tertia porro limitatio inducitur, quæ protectores ab omiſſa ꝑ defensionis opera excusantur, quando clientes propria sua culpa offendi contingit. Jac. Synz. disp. de *jur. protect. lib. 19. ubi recte defendit, necessitatem protegendum non arctare patronum, si cliens sua culpa se in discrimen, & adversitates conjecerit.*

Ratio limitationis ex dispositione juris scripti promanet, quæ nimirum sanciant, eis qui in necessitate ꝑ

512 se ipsos posuerunt, subveniendum non esse, l. 1. §. 1. & I. Ratio li. ibi gloss. & Dd. ff. *qui satisd. cog. & arg. l. 31. prin. de pos. mitationis Rol. à Vall. conf. 87. n. 56. vol. 1. Dn. Menoch. conf. 55. à dispositio- n. 12. lib. 1. Surd. de Alim. tit. 7. n. 12. & Horat. lib. 1. ne juris. epist. ad Loll.*

Limitatio II. Quem sua culpa premit, deceptus omittit tueri. Deinde hanc eandem limitationem post Alber. Gent. lib. 3. c. 18. de *Bell. approbat* Christ. Besold. *differt.*

noviss. de *jur. fæd. cap. 5. sub. n. 2. ubi ex aliis adleverat*, eum qui ꝑ promissit defendere oppidum vel civitatem, si culpa ejus, cui facta est talis promissio, bellum moveatur, defendere non esse obligatum.

Tertio confirmatur hæc limitatio, quod omnis defendendi promissio ꝑ intelligenda sit, quatenus defendendus offensionis causam non præbeat, arg. l. 54. §. 1. ff. locat. Pruckm. conf. 17. n. 148. Gram. decis. 291. Paris. conf. 104. n. 12. lib. 3. Cum enim causata offensio ꝑ justa sit, defensio erit injusta, arg. l. 4. §. primo ad l. Aquil. leg. unic. Cod. *quand. licet univ. sine judic. se vindic.*

Penes quartam limitationem difficultas illa occurrit, ꝑ quando vel propter multitudinem hostium, vel exiguas Protectoris vires, apparet ejus in suscipienda defensione operam Clientibus nihil profuturam, utrum eo casu Advocatus defensionem omittens excusationem mereatur, vel nonnihilominus ad protegendum obligatus sit?

Et remotis ambagibus respondendum ꝑ est, hoc casu protectorem defensionem intermittentem excusandum esse, autoritate Bartoli in leg. *si quis in gravi in princip. Digest. ad Syllan. numer. 2. ubi in simili dicit, quod vasallus non adjuvans Dominum, omnino perituum excusetur, & feudo privari non possit, quod ipsum similiter deciderunt Matth. de Afflict. in cap. 1. in princ. numer. 8. quibus. mod. feud. amitt. Jacobin. de S. Georg. in verb. & promiserunt &c. numer. 18. Laurent. Sylvan. de feud. recognit. question 85. numero quinto Rosenth. cap. 8. concl. 9. n. 8. Andr. Khol. de servitut. feudal. part. 1. n. 145.*

Eo quod nemo cogatur facere, quod est ꝑ supervacaneum, quodque factum nihil relevat, l. non cogen. dum 45. §. final. Digest. de *procurator. leg. hac autem satisfactio quarto in princip. & ibi gloss. ff. si cui plus quam l. ad probationem 21. Cod. de probat. cap. per tuas ext. de Simonia cap. cum contingat & ibi gloss. verb. nihilominus extr. de offic. delegat. Khol. dilect. num. 145. DD. Schrader. p. 6. cap. 6. n. 35.*

Declaratur tamen hæc determinatio, ut tunc excusatio omiſſæ protectionis locum habeat, si ex manifesta Adversarii potentia vel aliis indubitatis indiciis ac circumstantiis, certo constet, defensionem à protectore suscipiendam nihil profuturam. Ita DD. Jocis modo relatis, & imprimis Bartol. in d. l. *si quis gravi sensisse videntur. Et sic d. l. cogendum*, aliaque jura allegata etiam accipienda sunt, quemadmodum in simili tradit Bald. c. 1. in pr. n. 8. ibi si hoc est certum quibus. mod. feud. amitt.

Secus autem quando incertum est, & adhuc ab eventu futuro ac dubio dependet, num protectorum auxilium clientibus profuturum sit, necne, tunc enim defensio sub eo nudo prætextu, quod facile contingere possit, ut frustra suscepta sit, omittenda non est, ex rationibus subsequenti-

bus. Primo enim manifestum est protectores ad ferendum subsidium non conditionaliter, si videlicet illud profuturum fore certo constet, sed simpliciter & indistincte, quodocunque clientes injuste opprimuntur, obligatos esse. Et quamvis facile evenire possit ut auxilium frustra sit præstitutum, ideo tamen onus protectionis detrectare nequeunt. Quia semper ꝑ potius proficuum fore quam nociturum præsumitur, & sanciant quoque jura, de futuris ꝑ semper meliora speranda esse, l. inter stipulantem §. sacram ff. de verb. oblig. Alciat. in tract. *presumpt. reg. 2. presumpt. 27. numer. 3. Surd. tract. de aliment. tit. 7. q. 9. num. 14.*

Deinde si tum demum Protectores officio suo fungi deberent, quando certo constat auxilium in-

III. Ratio.

514

515

516

Limitatio

Si ob ho-

stium mul-

ac insuffi-

Protektoris

vires, con-

stet ejus in

suscipienda

defensione

operam nil

profutu-

ram utrum

tuitionem

omittens

Advocatue

excusatio-

ne dignus

fit.

517

Decisio Af-

firmativa.

Probatur

autoritate.

DD.

518

Ratio decia-

tionis.

519

Declaratio

prædictæ

decisionis.

520

521

Ratio I. al-

lata decla-

rationis.

522

523

Ratio II.

adducta

declara-

tionis.

pso-

psorum clientibus profuturum, certe raro vel nunquam ad ferendas suppetias obstringerentur. Quia rerum futurarum certitudo, raro evidens est, imo exitus sive eventus futuri semper incerti & dubii sunt
 524 *l. quod debetur ff. de pecul. Jason. in leg. Stichum numer.*
 525 *2. Digest. de legat. primo. usque adeo ut Dea Fortunæ, quam cæcam dubiam & incertam Poetæ finxerunt, æquiparentur, leg. servus 13. ff. de stat. homin. leg. eos 6. §. super his Cod. de apellation. Alber. de Rosat. d. l. quod debet. ff. de pec.*

527 Hinc de futurorum certitudine statuere ex præfenti, imprudentis dicitur, argum. c. gravi 11. quest. 3. Anchar. conf. 64. Alex. conf. 39. colum. 2. volum. 5. Dec. conf. 524. num. 9. Surd. de alimen. tit. 8. privil. 1. num. 7. Pruckm. conf. 30. n. 106. lib. 1. Multa enim possunt cadere inter calicem supremaque labra §. questum Inst. de rer. divis. Capifer. in tract. de num. test. p. 2. c. 5. n. 13. Peck. in tract. de testam. conjug. lib. 1. cap. 31. num. 8. Atque ideo adventitii casus qui ex post facto contingere possunt, non sunt considerandi, *l. Julianus ff. qui & a quibus leg. insulam. Digest. de verbor. obligation. gloss. & Dd. in leg. nisi stipulatus §. cum stipulemur Digest. eod. leg. non quemadmodum. Digest. de judic. Tiraquel. in repet. leg. si unquam. verbo omnia. numer. 36. Cod. de revoc. don. præsertim si tristes vel mali sint & inopinati dict. leg. inter §. sacram & ibi Dd. Digest. de verbor. obligation. Menoch. consil. 373. numer. 12. Sed semper conditio sive status præsens inspicere debet, ac secundum illum de quolibet judicium faciendum est, leg. moveor. Cod. si servit. export. ven. leg. item apud Labeonem §. si quis virgines Digest. de injur. cap. si vero aliquis de sentent. excommun. cap. si iudex Laicus eodem tit. in sexto Petr. Anchoran. consil. 69. numero 7. Tiraquel. de retract. consang. §. 1. gloss. 8. numero 25. Schrader. part. 10. sect. 7. numer. 91.*

Cum igitur tum temporis, quando defensionis subsidium à protectore exigitur, subsit spes id profuturum, & in hunc finem etiam requirantur, omnino respiciendum erit ad hujusmodi statum sive conditionem præsentem, nec curandum, quod evenire possit infortunium, ut auxilium nihil sit profuturum d. §. sacram ibique not. per Dd.

Neque etiam allegata de superfluis & non relevantibus jura hic sibi locum vendicant, quia securius est, in dubio admittere potius superflua quam omittere, quæ possunt esse conducibilia ac necessaria c. per tuas de Simon. c. non astinemus 13. quest. 2. leg. testamentum 17. ibi, cum superflua non noceant. C. de testam. l. non solet 86. & l. quæ dubitationis 81. ff. de regul. jur. Spec. tit. depos. §. 7. num. 8. Col. de process. execut. part. 1. cap. 2. num. 201.

Limitatio
V.
Vtrum cli-
tes suos,
Advocati
etiam cum
vita peri-
culo defen-
dere obli-
gati sint.

Quarta limitatio querendi ansam præbet, An protector eo usque ad clientum tuitionem obligatus esse censetur, ut eos etiam cum certo & inevitabili sua vita periculo defendere cogatur.

Et videtur, quod sic per text. in leg. 1 §. juxta hoc ff. ad Syllanian. ubi dicitur, quibus incumbit necessitas succurrendi Dominis, non debere saluti Domino- rum suam antepone.

Affirmati-
va.
Ratio du-
bitandi pro
affirmati-
va.

Sed protectores, quoad defensionem exhibendam, magis sunt obligati clientibus quam servi Dominis quia in hoc unice conducti sunt, & majus plerumq; honorarium recipiunt, ego etiam majori cum periculo clien- tes defendere tenentur.

534
535
Ratio dubi-
tandi II.

Deinde ex prædictis in ampliacione septima constat, Protectores teneri cum armis clientes defendere, iisque auxilium ferre, sed ejusmodi auxilium cum vitæ periculo omnino esse conjunctum patet, prout contingit, cum in oppugnatione clientum Protectores

adversus hostes pugnaturi eos defendere coguntur; tunc enim siquidem officio suo rite præesse velint, sub prætextu periculi vitæ non possunt clientibus deesse, vel auxilium renuere, alioquin nunquam ipsis, in prælio tenerentur opem ferre, sed hoc ipsum adversatur promissæ defensionis, ergo potius cum periculo etiam vitæ adversus hostes clientum dimicare debent, etiam si forte ab hostibus interficiantur, per notata in simili de Vassallis in cap. 1. in princ. quibus mod. feud. amitt. cap. si quis miles de feud. sine culpa non amitt. cap. primo §. item qui dominum quæ fuit prim. caus. cap. domino guerram & cap. ad hoc hic finit lex cap. 1. de nov. form. fidelit. recteque præ cæteris tradunt Zas. de feud. part. 7. num. 37. Schenck. d. c. 1. in pr. num. 17. quibus mod. feud. amitt. Vasq. libr. 1. controvers. cap. 11. num. 5.

Tertio Affirmativam partem facit exemplum notabile & præjudicium ab Imp. Friderico I. usitatum. Sic enim Henricus quondam Leo Sax. & Bavar. Dux, quod Fridericum Barbarossam Imp. Mediolani in acie non sine periculo dimisisset, criminis læsæ Majestatis reus postulat & damnatus est, atque ditiones ipsius maxima ex parte in alios Imp. Status translata, Aventin. Annal. Boior. libr. sexto fol. 515. Alber. Kranz. libr. 6. Saxon. c. 38. qui tametsi pro gratiosa in integrum restitutione apud Imp. submisisset insticisset, tamen aliud non tulit responsum, quam Imperatorem sine Principum consensu reponere non posse quem omnium consensu destitisset. Kranz. dict. loc. cap. 43. in fine.

Sed ex adverso quod Advocati cum tali periculo ad protegendum minime obligati sunt, potius statuendum est per rationes subsequentes.

Primum enim si tali cum periculo Protectores defensionem præstare obstricti essent, sequeretur, eos salutem & ac fortunas clientum, suæ propriæ præferre teneri, sed consequens est falsum, arg. c. si non licet 23. q. 5. l. preces ubi Bald. & Dd. C. de serv. cum simil. D. Hepingk. disputat. de jure protect. conclus. 40. lit. C. ubi diserte defendit, Advocatum cum certo vitæ periculo ad clientum defensionem non obligari, ergo & antecedens

Deinde nihil minus est verisimile, quam Protectores res in conventionem Tutelæ ineunda pro honorario annuo quantumvis magno, quod à clientibus accipiunt, se iis eousque obstringere voluisse, ut & vitam tam pro ipsis, si aliter eos defendere non possent amittere deberent, cum universæ vitæ felicitatem, usque horæ discrimini temere ita subicere, eos voluisse, præsumendum non sit, Liv. lib. 30. c. 30. nihil enim cuiquam vita sua charius esse solet, cum qua pretium defensionis etiam amplissimum ne minima quidem ex parte comparari potest.

Constat autem generali obligatione sive promissione non venire, quæ verisimile est in specie quem non fuisse promissurum, si de iis specialiter fuisset interrogatus d. l. obligatione ff. de pignorib. c. in generali de reg. juris in 6. nec debet vassalli obligatio, intentionem ejus egredi, l. si quis nec causam l. non omnis ff. si cert. pet. Cumque sit infinita & æstimatio libertatis multoque magis vitæ, l. non est, §. infinita ff. de regul. jur. peculiariter in conventionem fuisset exprimendum, si protectores in casu necessitatis clientum salutem propriæ antepone debere, quod cum non fuerit factum, obligatione non continebitur. Quandoquidem jura etiam nova quantumcunque generaliter loquentia, non intelliguntur loqui in casibus habentibus specialem favorem, sive rationem, cap. quamvis versic. quanquam de præbend. in c. 6. l. ex testamento C. de testam. milit. Jason. in l. 1. n. 9. plura cumulat ff. solut. matrim.

Tertio confirmatur hæc decisio ex eo, quod in con-
 547 tractibus servanda sit æqualitas eaque fieri debeat in-
 Ratio deci- terpretatio, qua sit æqualis contrahentium conditio l. si
 dendi III. id quod. §. ult. ff. de rescind. vendit. l. penultim. in fi. C.
 commun. divid. Rimin. in. §. 1. n. 159. Inst. quib. alien.
 lic. Crav. conf. 70. n. 1. conf. 245. n. 7. Menoch. conf. 35.
 n. 11. At vero summa foret inæqualitas si protector pro-
 pter annum salarium, quod à clientibus accipit, vitam
 suam, quæ infinitis modis salarium excedit, pro iis per-
 dere teneretur.

548 Quarto constat, vasallos magis obstrictos esse Do-
 Ratio deci- minis, quam protectores clientibus, eo quod fidelita-
 dendi IV. tem ipsis jurent. Sed vasalli non tenentur vitam & sa-
 549 lutem suam, saluti & vitæ Domini postponere gloss.
 in cap. 1. quibus mod. feud. amitt. quam communiter se-
 quuntur ibidem Feudistæ Belvis. vers. quæro nunquid
 salutem domini. Ifern. num. 4. Bald. num. 8. Laudenf.
 num. 7. Alvarott. num. 6. Præpos. numer. 5. eleganter
 Schenck. nu. 16. cum. seq. gloss. in cap. 1. §. fin. verb.
 potuerit de alien. feud. pater, & ibi etiam Feudistæ Surd.
 tract. de alien. tit. 7. quæst. 31. n. 1. Roland. à Valle
 conf. 5. num. 36. tom. 3. Zas. in epitom. feud. part. 7. num.
 37. & part. 10. n. 18. Guil. Hannek. libr. 3. de jure feud.
 c. 9. Duar. in comment. c. 14. n. 9. Rosenth. c. 10. concl.
 16. n. 20. lit. O.

550 Quinto licet libertus ratione accepti beneficii ma-
 Ratio deci- gis obligetur patrono, quam protector clientibus, cum
 dendi V. hic saltem annum honorarium à clientib. accipiat, quod
 551 comparari nequitiam potest libertati, quæ res est in-
 552 æstimabilis, §. cum ergo versic. sed cum Inst. quibus ex
 caus. manumitt. cunctisque rebus præferenda l. Pau-
 553 lus ff. de fideicom. libert. Attamen libertus salutem,
 seu vitam domini, suæ antepone minime tenetur, ut
 est text. in l. hæc demum ff. de oper. libert. Padill. in l. præ-
 ses numer. 7. C. de serv. & aqu. Quod ipsum evidenter
 554 deprehenditur ex eo, quod etiam alimenta patrono
 vitam suam aliter sustentare non valenti suppeditare
 non teneatur, cum non habet, nisi quod propriæ su-
 stentationi necessarium est, l. si quis à libertis, §. pe-
 nult. ff. de liber. agnoscen. Natta conf. 380. numero 6.
 Surd. de aliment. tit. 7. quæstion. 28. numer. 4. Salicet.
 in leg. dolo numer. secundo Cod. de libr. caus. ubi dicit,
 quod si redditus non sufficiunt sibi & patrono, juste de-
 negant alimenta, & non dicitur ingratus, allegat. leg.
 555 alimenta in princip. Digest. de liber. agnosc. tenetur
 enim quilibet sibi primum subvenire argum. l. præses C.
 556 de serv. aqu. & nemo obligatur sibi arctare victum,
 ut alii provideat text. in d. l. si quis alib. in fin. ff. de lib.
 agnoscend. Bald. in l. 1. §. officio ff. de tut. & rat. Natta
 conf. 387. n. 8.

Multo ergo minus protector vitam clientum suæ
 præferre tenebitur.

Ratio deci- Sexto, quod pro ratione exemplorum additur, hanc
 dendi VI. sententiam corroborat quod nulli teneatur quis magis
 557 esse fidelis, quam sibi metipsi, cum prima & or-
 dinata charitas incipiat à se ipso cap. si non licet 23. q. 5.
 l. præses ubi Bald. & Dd. Cod. de serv. Clarus §. feudum.
 q. 21. in fin. plusque se quis amat in ungue pedis quam
 alterum in vertice capitis, ut Baldus ait. conf. 312. libr.
 558 4. Vnde pertritum, interulam magis stringere quam
 tunicam. Imol. in l. hæredes mei 57. §. fin. Digest. ad
 Trebell.

559 Quod tamen non ita nude vel crude sed cum tem-
 Tempera- peramento legis divinæ & sacrosanctæ justitiæ, & sic
 zi præce- non sine mica salis, accipiendum, sed & exemplo &
 dentis dogmatis, latius declarandum est. Finge enim, Tutoris ac
 pupilli bona naufragio periclitari, & alterius amitten-
 da & in mare projicienda esse, utrum tutor possit pu-

pilli bona projicere & sua conservare, an vero teneatur 560
 propria amittere, & pupilli salvare non inutiliter quæri-
 tur?

Ad quod sine dubio respondebit quis id quod mo-
 do dictum est, ordinatam charitatem incipere à se ipso,
 ac deinde demum in proximum quandoque conferri,
 juxta commune proverbium, proximus egomet mi-
 hi: quod verbis Divi Apostoli, stabiliri posse vide-
 tur, qui non ita nos aliis commodare jubet,
 ut aliis sit relaxatio nobis vero angustia (secundo
 Cor. 6.

Deinde ad hoc ipsum in specie & terminis quasi
 propositi exempli, facit lex quicquid. Cod. arbitr. inte.
 ubi gloss. habet, quod Tutor contra suam utilita-
 tem non teneatur providere pupillo, & citat ad hoc
 tex. cui adde gloss. marg. in leg. à Tutoribus, 33. Di-
 gest. de administr. tutor. quæ similiter quærit, An tu-
 tor propriam utilitatem possit præferre utilitati pupilli?
 Et respondet ibid. quod sic in periculo rerum locus in
 periculo animæ.

At si res ad Lydium lapidem revocabitur, pressius
 examinando & ad gnomonem indeviabilem sacre Scri-
 pturæ deducendo, accuratius ponderetur, invenire
 aliud, & contrarium statuere licebit. Quid enim?
 an non, eodem Apostolo teste, charitas non quærit quæ
 sua sunt, 1. Cor. 13.

An non etiam summo Philosopho, Aristotele, te-
 ste, ipsa justitia propterea dicitur ἀγαθὸν ἀδιότριον καὶ
 πρὸς ἑαυτὸν, quia scilicet vires suas erga alium exerit,
 566 producit, porrigit ac exercet. Aristot. libro quinto Eth.
 cap. primo & 6. ut scilicet sit bonum quod alteri com-
 municatur & non sit proprium ejus à quo proficiscitur,
 sed alterius, & cui communicatur (per quod tamen mi-
 nime negantur, præcepta justitiæ, de altero non læ-
 dendo etiam respectum sui ipsius in se continere, pe-
 rinde ut præceptum divinum; non occides, intelligi
 debet scilicet nece nec alium, can. si non licet 23.
 quæst. 5. Et in dilectione proximi continetur etiam
 dilectio sui ipsius) Sic Cic. 1. lib. 2. de Rep. ait ju-
 stitia foras spectat, ut & totum se ad alienas utilitates
 porrigit & explicat, Magyrus libro quinto Ethic. cap.
 primo.

Ideo Euripides ait, virum & justum non sibi, sed
 aliis videri natum, nempe illis, quibus, sua justitia
 cupit prodesse. Unde acutissimus recte Juriscon-
 sultus Carol. Molin. in tract. de usur. numero 72. re-
 gulam charitatis ordinatæ pulchre sane & divinis
 scripturis congruenter admodum sic explicat, ne re-
 pugnet verbis Divi Apostoli ad Galat. cap. ultim. &
 primo Timoth. 5. ut scilicet primam rationem habea-
 mus eorum, quos Deus nobis cognatione carnis con-
 junxit, & maxime domesticorum fidei, nec etiam ci-
 tato supra loco primo Cor. 13. contrarietur, nec vero
 etiam patrociniū præbeat, sinistra opinioni Scho-
 lasticorum Theologorum, Canonistarum & Legi-
 starum, præsertim Joan. Ignei suprad. regulæ stri-
 ctæ in hærentium, addens, sic illam & candide & bono
 sensu posse accipi, quod charitas incipiat à se ipsa,
 videlicet, tanquam ab exemplo & comparatione no-
 stri, ut quemadmodum egentes volumus nobis ab aliis
 subveniri, ita aliis egentibus ultro subveniamus, ut
 hoc vel ex animo nostro in simili metiamur, ut scili-
 cet non sit alius sensus, quam qui habetur in illo di-
 vini & naturalis Juris mandato Matth. septimo Luc.
 sexto, prout vultis ut faciant vobis homines, & vos
 facite illis similiter, quam explicationem suam idem
 Molin. in addit. ad c. consuluat, ex de usur. dicit mul-
 tos insignes viros è Schola Theologica sibi gra-
 tula-

Verum Tu-
 tor in pe-
 riculo cu-
 stodiam,
 proprio-
 rum bono-
 rum Pupil-
 libonis præ-
 ferre possit
 aut debeat.
 Negativa.
 Ratio du-
 bitandi pro
 Tutore.

561
 562
 Ratio dubi-
 tandi.
 563
 564
 Decisio
 contraria
 pro pupillo.
 Ratio deci-
 dendi.

565

567

568

tulatos esse claram & nitidam hujus dicti Luc. 6. explicationem vocantes, quo provocasse sat est.

570 Ad casum tamen supra positum in terminis vide ulterius Roman. singular. 698. ubi decidit, quod si tutor est in tali periculo, quod non possit simul & semel custodire bona sua & bona pupilli, debeat tutor præferre custodiam patrimonii pupilli custodiæ bonorum suorum.

Quod tamen limitat duobus modis, primo nisi res tutoris sit preciosior, & res pupilli vilis. Tunc enim tutori paritur, si suam præfert. Secundo. Vbi preciositas & rerum pupilli & tutoris sit par. Tunc

572 enim locus est gratificationi: vide ibidem plura cum allegationibus: cui adde Joannem Burckhard. in patrocínio pupillorum cap. septimo numero quarto. Et casum similem, si quis patrem & filium suum periclitantes videat, & alterum tantum liberare possit, apud Domin. Sichard. in lit. Cod. de patribus qui filios distinx. in fin.

Quam disquisitionem in terminis propositam & à nobis decisam reperire est in cap. sequent. XII. Ex quibus jam satis patet, justitiæ munus proprium quidem esse extra se agere, quod præcipue ad Magistratus pertinet, de quo Aristoteles primo Et hic. intelligi potissimum debet, sicut & in cap. sexto. Sed dum addit. pessimus igitur est (in dict. cap. primo circa finem) qui erga se & erga Amicos utitur pravitate: optimus autem non qui erga se, sed qui erga alios virtutem exercet, an non hoc (quærat aliquis) repugnat Platoni, qui justum definit τὰ ὀρθὰ πράττοντα & justitiam δικαιοπραγείαν? De qua re ne longior sim remitto legentem ad Domini Jac. Scheckii Topicam Aristotelis 10. lib. 2. ubi conciliat.

Solutio Porro his ita firmatis non est difficilis responsio contrarium Argu-
mentorum. ad argumenta seu dubitandi rationes circa præmissam IV. Limitationem in adversam partem adductas.

573 Quod enim primo ad allegatum textum in l. 1. §. Respons. ad juxta hoc Digest. ad Syllan. attinet, loquitur is de servis à quibus ad protectores arguere non licet. Est enim ratio diversitatis maxima inter & servum & protectorem, ille namque subest alterius dominio non secus ut aliæ res mobiles & immobiles habetque dominus in eum potestatem summam & in jus vitæ necisque, §. in potestate Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur. Proinde jure merito dispositum fuit, ut domini sui salutem suæ teneatur antepone, prout etiam sup-

574 plicio & capitis afficitur, ubi domino, cum occideretur, opem non tulit. Secus autem est in protectore, qui dominio clientum nullo modo subest, sed tantum eos defendere tenetur. Proinde quod in servo non absque ratione dispositum fuit ab Antonino Imperatore, ad protectorem trahi nulla ratione elicer.

Deinde etiam ad eundem textum responderi potest quod dispositio d. §. juxta hoc. sit exorbitans quippe inducta contra rationem juris communis, quo nemo tenetur salutem alterius antepone suæ. Limitatio 576
cita vero non est in & exorbitantibus sive juri communi derogantibus extensio de persona ad personam, etiam si eadem subesset ratio leg. quod contra Digest. de reg. jur. cap. quæ à jure eod. titul. in sexto, Joan. de Imol. in leg. si vero §. de viro Digest. solutione matrim.

577 Quod autem secundo loco objectum est, armatam Clientum defensionem, & quam patroni obligati sunt, non fieri posse absque vitæ periculo; ad hoc replicatur, quamvis bella gerentes à tali periculo non prorsus tuti sint, illud tamen sæpe evadunt quia discriminis

incertus est exitus, igitur dici non potest defendendi officium cum certo & inevitabili mortis discrimine conjunctum esse, alias sequeretur omnes in omnibus bellis occumbere.

Ad hæc dato etiam, quod Protector cum vitæ periculo defendere teneatur, tamen illud à se avertere potest substituendo alios milites qui pugnent pro clientibus. Nam ut infra pluribus dicetur, Advocati tutelares non tenentur in propria persona protegendum munus obire, sed sufficit clientes etiam ab aliis quibuscunque defensos fuisse.

Nec obstat etiam tertio loco adductum præjudicium in Hen. Leone & Duce Sax. & Bav. quia respondetur id factum fuisse ob aliam Feudi illius quod habuit conditionem: Possunt enim in hoc Feuda & tribui, ut valli tanto etiam vitæ periculo assistere Dominis suis teneantur ne in acie nisi mortuos vel mortifere vulneratos eos relinquant, id quod Dn. Schenck de Feud. lib. 1. tit. 5. n. 16. nominatim adseverans, ait præcitata jura & Feudalia à Personarum ac Feudi qualitate & ob- servata Regionum consuetudine interpretationem talem recipere posse.

Cæterum quod in deducta hætenus limitatione assertum est, & protectores non esse obligatos, ob defensionem præstandam, certo vitæ discrimini sese exponere, cum mica salis, & eo modo intelligendum est, quod extremam etiam curam in defensionem illorum adhibeant, multo minus vero ex solo & metu amittenda, maxime in constantem non cadente virum, clientes indefensos deserant, uti accepimus Ruthenum & quendam de Plawen Advocatos, qui castra quædam ea de causa, quod metuerent, sine vitæ periculo ea se defendere non posse, Carolo IV. Imperat. Pilnensem intranti terram dediderunt, accersitos postea, in unum compulisse horreum, & se vidicando, aliisque terrorem incutiendo igne injecto concremasse. Auctor Anonimus Hist. Landgrav. Thuring. cap. 107.

Sexta moderatio ad regulam de defendendo pertinet, in ea dubitatione consistit, qua quæri potest, An defensio & per Advocatum suscipienda etiam necessaria sit, quando fama duntaxat, & existimationi clientum detrahatur, nullum autem personis fortunisve illorum periculum imminet.

Nam ut affirmative respondeatur suadet ea ratio, quod fama sit omnibus fortunis longe præferenda per tex. in l. Julian. ff. si quis omiff. caus. test. & in l. servorum §. fin. in ff. de pæn.

Vnde rectissime apud nostros auctores salutis & existimationis & ratio conjungitur, vitæ, capitis, & salutis periculum cum famæ ac honoris periculo æquiparatur leg. isti quidem § penultim. Digest. quod met. caus. leg. juxta 9. Digest. de manumiss. vindict. in princ. leg. neque infantes 36. in princip. ibi, capitis famæve periculum Digest. de fideicom. libert. leg. Julianus 26. Digest. si quis omiff. caus. testam. Quo facit, quod distinct. prima cap. homicidium, detractores, homicidæ dicantur. Et hoc passim nostri Dd. inculcant, vitam & honorem seu famam æquiparari. Alciat. in l. interpositas, n. 13. & leg. transigere, num. 42. & seq. Cod. de transact. Jason. in repet. leg. admonendi, n. 278. Dig. de jurejurand. Bald. in cap. 3. n. 16. de pace tenend. Socin, Jun. cons. 38. n. 40. libr. 1. Mantua singul. 383. Dec. cons. 687. n. 8. late Cravet. cons. 168. n. 3. Marq. Freher. de existimat. acquir. libr. 2. cap. 7. n. 1. in fin.

Quinimo vitæ & etiam præferendam esse bonam famam, monemur textu in l. isti quidem ff. de eo, quod met. caus. dict. leg. secunda §. placuisses ibi & Castitatem.

Digest. de orig. jur. Sebast. Med. in tract. *Mors omnia solvit. part. 1. n. 17.* Menoch, *conf. 96. n. 15.* Quandoquidem honesti viri magis infamiam sive turpitudinem metuunt ac fugiunt, quam mortem ipsam DD. in d. l. isti quidem. Luc. de Penna in l. 1. de cap. cui conf. ex lib. 11. Neviza. in sylv. Nupt. lib. 1. n. 34.

Deinde tamæ & honoris defensionem cuilibet concessam, non minus quam corporis & salutis apparet non tantum ex eo, quod modo diximus, famam & vitam æquiparari, arg. d. l. iusta de manum. vind. & ibi gloss. cum simil. verum maxime ex textu Florentini in l. ut vim. ff. de just. & iur. dum dicit ut vim & injuriam propulsemus, quod ita intelligi potest ut non tantum vim corpori illatam, sed & quamque injuriam seu corpori seu honori intentatam, quantum fieri potest, profligemus & repulsemus.

Præterea, si à simili personarum, arguere velimus etiam amicos (quales maxime esse oportet Protectores) conjunctarum sibi personarum existimationem sartam testamque conservare decet. Nam ut Symmachus inquit, lib. 5. Epist. 52. ad Felicem. Quisquis amici famam negligit, fide lubricus est. Verique amici est, quosvis labores & pericula, ita & infamiam amici sibi communem existimare, ut Themistius scribit in Orat. de Amicitia, ὡς σε οἱ πανταχόθεν ἀποῤῥιπτέον τὸν ὄκνον καὶ κοινὸν ἡτέον πόνον τε καὶ ἀγρυπνίῳ κινδύνῳ τε ἀντὶ δαπάνης καὶ ἀτιμίας.

Et in specie de protectoribus Aufonius de Attico Tirene Delphidio loquens.

Tuendis addictis clientibus

Fama & salutis saucius.

Sic etiam quarto servi officium est, non vitam tantum & salutem Domini tueri, insidias prohibere, necemque vindicare, sed & famam, & infamiam non minus quam mortis periculo dominum liberare, utroque enim casu ei libertatis præmium propositum est, leg. iusta 9. ff. de manumiss. vind. l. ult. §. 1. C. de his quibus ut indig. leg. 1. C. ex quib. caus. ser. pro præm. liber. accip.

Quod etiam in vasallo obtinet, qui quidem in solenni fidelitatis juramento se ad id obstringit, quod vitam & honorem famamque Domini non solum non violare, sed & contra aliorum conatus, pro viribus defendere ac propugnare velit. Hæc enim sunt verba fidelitatis tit. de juram. fidel. & tit. de form. fidelit. cum Jac. de S. Geor. in tract. feud. in verb. Qui quidem investiti Khol. de servit. feud. part. 4. n. 54. ubi etiam n. 59. dicit, quod multo magis in tuitione bonæ famæ vel existimationis Dominum vasallus, quantum licite fieri poterit, adjuvare teneatur, ne immerens jacturam famæ subire cogatur, Dd. in d. c. 1. post text. ibid. de nov. form. fidel. Alciat. in l. licet capitalis ff. de verb. sign. Rosenth. post alios c. 10. concl. 17. n. Guntherus lib. 7. de gestis Frid. Imp.

*Tunc proceres, clariq; viri, turbaq; minoris
Ambitiosa manus, studio devota fideli
Sacramenta dabant, cunctas servanda per urbes,
Principis Aufonii jus famam, corpus, honorem,
Nec se laesos, & si quis ledere tentet,
Usq; vel ad mortem tota virtute reniti.*

Cum igitur non minoris inter sit, clientum honorem atque existimationem defendi, quam eorum personas ac bona protegi, sane dicendum videtur, patronum tutelarem, sub periculo amissionis juris clientelaris non minus ad hæc, quam ad illa tuenda esse astrictum.

Histamen non obstantibus ad propositam questionem contrarium respondendum esse censeo: nempe Protectores, ni ultro velint, nequaquam esse obligatos ad defendendum honorem clientum suorum, sed duntaxat ad bona personasque eorum.

Ratio decisionis inde patet, quia protectio Tutelarum potissimum ad vim & injuriam realem, cujus propulsandæ remedia alias jura non luggerunt, non autem verbalem depellendam, ordinata est, ut innuit doctiss. Dn. Knich. in comment. de Saxon. non provoc. jur. cap. 5. n. 495. ubi dicit, protectionem esse defensionem contra vim invasionis & violentiam de jure & de facto, sequitur Schurff. conf. 23. in princ. n. 1. & seq. & faciunt allegata per Knichen. loco relato.

Huic accedit secundo quod Protectoribus defensionis necessitas cum armis in iis potissimum casibus incumbat quibus nulla ipsis superlunt ordinaria illicitæ offensionis propulsandæ remedia. Jura namque abhorrent vias extraordinarias, ubi competunt ordinariæ per text. in l. in causa 16. ibi, cum ipso jure & munus sit, non debet tribui extraordinarium & ibid. Bart. Bald. Alber. & alii, Digest. de minoribus l. quadam 9. in pr. ff. de edendo l. cum sino 11. in princip. ff. de Carbonian. Edict. l. 1. in fine ibidemque gloss. verbo supervacuum Digest. ad municip. leg. unica Cod. de Thesaur. lib. 10. & notatur in leg. 3. Cod. de tutor. & curat. qui satis non ded. leg. in provinciali §. primo & ibi omnes post Bart. Digest. de novi oper. nunc. Jason. ibid. n. 9. leg. qui bona 13. §. de illo Digest. de damn. infect. Vincent. de Franchis decis. 248. numer. 2. Bender. de revif. concl. 25. num. 11. Gail. de arrest. c. 5. n. 15. Vivius dec. 17. num. 19. lib. 4.

Sed clientes verbalibus tantum affecti & injuriis ad propulsandam contumeliam ordinaria habent juris remedia actionem nempe injuriarum, vel alia, de quibus nos copiose agimus in tractatu nostro de Retorsionibus injuriarum, c. 1. per totum.

Præterea, si Advocati fiduciarii, clientes etiam verbalibus injuriis affectos vindicare necesse haberent, sequeretur, quod ipsis etiam judicialis eorum defensio incumberet, sed consequens falsum est. Anchor. conf. 87. incip. omisso primo n. 3. Alex. conf. 13. post n. 15. vol. 6. & hoc evidenter liquet ex iis, quæ prolixè in puncto dubitatæ judicialis defensionis adduximus, ergo & antecedens.

Protectores enim, de quibus nos agimus, sunt Advocati armati, qui armis potissimum, non autem verbis in judicio profusis clientes suos defendere debent, per jura & auctoritates superius in ampliatis. 6. allatas.

Sed enim leges non patiuntur, ut injuriæ & verbales armis vindicentur, l. 3. cum igitur, & ibi gloss. 1. ff. de vi & vi armat. l. nullus 14. C. de Judæis leg. si cuius rei 13. §. aequissimum Dig. de usufr. & quemadmod. quis ut fruatur. l. prima & ibi gloss. in verb. moder. C. de vi & vi arm. & ibi Bald. ver. sed nunquid ex solis. dicens, quod verbis contra verba debeat resisti, non autem ad manum & ferrum, Socin. Jun. conf. 125. n. 2. & seq. volum. secundo Dec. conf. 686. n. tertio & seq. Angel. Aret. in tract. suo malefic. verb. contumeliosa vers. quod si aliquo dicto vel facto, Quibus novissime non inviti suffragantur Bocer. libr. 2. de duello c. 8. nu. 17. & 18. Harprecht. §. item lex. Cornel. de sic. 5. n. 168. Instit. de Public. judic. ubi dicit, illatam injuriam judicio, nequaquam vero verbis & factis vindicandam esse, per l. nihil tam naturale 35. ff. de reg. jur. l. an inutilis 8. §. acceptum ff. de acceptilatione. Et pro his statutus versiculus.

Res dare pro rebus, pro verbis verba solemus.

Nam alias non servaretur moderamen & inculpatæ tutelæ, sed excessus fieret in modo, cum defensio ad offensionem debeat esse proportionata id est, ut eo modo vis reprimatur quo inferatur, si armis inferatur, armis repellatur, si sine armis, sine armis quoque retundatur, si verbis, verbis etiam retorqueatur. Ita gloss. in leg. ut vim ff. de just. & iur. ubi Salom. numer. 6. Claud. de Seyfel. nu. 123. gloss. in l. primo ver-

bo moderatione C. de vi Mascard. de probat. volum. 3. conclus. 1126. n. 22. Clarus §. homicidium vers. scias tamen, Damhoud. prax. crim. c. 76. n. 14. Jo de Amic. const. 77. n. 14. Jacob. Ayren. tract. de homic. necess. part. 1. n. 66.

606 Et ista quidem limitationis hujus decisio in casu illata injuriæ procedit etiam si caput ipsum seu persona principalis ex clientibus in tuitionem susceptis, puta Prælatus, vel quivis superior inter illos ab alio quodam Principe vel communitate injuriis duntaxat verbalibus affectus fuisset, quia propter privatam injuriam aut 607 damnum etiam principis aut alterius, non est universæ cuidam genti aut provinciæ bellum inferendum, ut ex Recessu Deputationis Wormatiensis de Anno 1564. dann erstlich so begeben sich/arguit Henr. Bocer. tract. de bello libr. primo c. 6. n. 11.

608 Ex quibus colligere facile est, quod Protectores si injuriam verbalem reali seu armis repellerent, non defensionis sed vindictæ causa fecisse præsumerentur per ea quæ tradunt Dd. in d. l. ut vim ff. de just. & jur.

Solutio Neque vero his adversantur, quæ supra in contrariis allata sunt.

Nam quod primum dicebatur, quod famam & honorem omnibus fortunis præferri, nec non periculum vitæ & salutis, cum famæ & existimationis periculo æquiparari, id facile dissolvitur, respondendo argumentum quod ab æquiparatis non procedere, quandoque dispar æquiparatorum ratio assignari potest, leg. Julianus, 60. §. primo Digest. de condit. indebit. Jalon, in leg. creditor nono digest. de oper. novi nunciat. & in auth. quas actiones num. 19. Cod. de sacrosanct. Eccles.

610 At vero disparitas inter eum, qui de honore sive fama & eum, qui de corpore seu vita periclitatur facile demonstratur. Et si enim accurata & diligens utriusque ratio habenda sit, eo quod utriusque jactura gravis proindeque utrique periculum imminens averti debeat, vitæ tamen & discrimen longe gravius esse quam 611 famæ aut honoris quod honor læsus & sive amissus judicis autoritate vindicari ac recuperari possit, tot. tit. D. & C. de injur. Harprecht. §. hac actio 12. num. 188. Institut. eod. tit. Vita autem semel adempta, amplius restitui non possit.

614 De amico autem quod tertio loco adductum est, licet commendatione dignum sit ut is amici famam si eam qualibet ratione lædi contingat, pro viribus tueatur, ab ejustamen honesta magis quam civili obligatione ad Protectores officia minus recte arguitur ex ratione quam inferius de vasalli & Advocati diversis obligationibus attulimus.

Neque etiam est, quod absterreant quempiam exempla de servo & vasallo quarto & quinto loco adducta. Vtrobique enim maxima diversitatis ratio 4. & 5. subest.

Nam quod ad servum attinet, ille alterius dominio non secus quam aliæ res mobiles & immobiles subiectus est, habetque dominus in eum summam potestatem, & jus vitæ necisque §. in potestate Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur. gl. in l. 1. §. eodem recto ver. salutis ff. ad Syllan. Bonacosi. in tract. de serv. & fam. q. 55. Secus autem est in Advocato, qui dominio alterius nullatenus subest, nec clientibus in eum ulla potestas aut jurisdictio competit.

618 Sic nihil etiam officit, quod de vasallo adductum est. Is enim Juravit Domino quod fidelitatem in eoque jramento expresse spondit, auxilium sese, prout poterit præstiturum, non tam quoad personam, quam ratione dignitatis & existimationis cap. primo ibi &

contra eum &c. de nov. form. fidelit. & alii supra citati.

At vero protector ex pacto conventionis non nisi adversus vim invasionis & injuriam realem clientibus defensionem promississe censetur, minime vero adversus verbalem.

In obligatione enim aut dispositione generali ea non veniunt, ad quæ quispiam specialiter si de iis interrogatus fuisset, sese obligaturus non fuisset, d. l. obligatione generali 6. & seq. Dig. de pignor. l. 1. C. quæ res pignor. oblig. poss. ubi gloss. in verb. rationis est. & Dd. notant. l. alumnos C. quæ res pignori obligentur l. creditor. 60. §. Lucius ff. mandati l. qui peculii. 47. ff. de peculio l. penult. ff. de privil. cred. cap. in generali 77. de regul. jur. in sexto Curt. Jun. conf. 26. n. 8. Rom. in l. si constante 25. n. 32. ff. sol. matr.

Cæterum septimo loco nostra de protectione regulari limitando declaratur ut protectores etsi occurrente necessitate armis clientes suos defendere obligentur, id tamen in propria persona præstare non teneantur, sed bene per alios facere possint. per regulam communem qua dicitur, quod quis per alium facit perinde est, ac si faceret per seipsum, leg. prima. §. de jecisse Digest. de vi & vi armat. c. qui per alium, ibique Dyn. de reg. jur. in sexto quæ regula maxime procedit, cum lex vel intentio paciscentium actum ipsum per se citra respectum ad personam agentis, considerat, tunc enim non refert, per se quis faciat, an per alium. Secus, ubi lex non tam actum, quam personam agentis considerat, sive respicit actum, quatenus a certa persona sit Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 48. n. 11. Cagnol. in l. is damnum n. 3. de regul. jur. nec oblcure sentit ante illos Dyn. in d. c. qui per alium dum limitat regulam, ne procedat, ubi personæ industria electa intelligitur, leg. inter artifices Digest. de solut. l. unic. §. ne autem Cod. de caduc. tollend.

At vero in protectionis contractu ipse tantum actus, nempe auxilii ac defensionis præstatio consideratur, & non industria personæ protegentis, ut per se defendat, sed tantum an & quatenus potens sit ad defendendum.

Quod ipsum scilicet industriam personæ protegentis non considerari, evidentius patet ex eo, quod jus Advocatæ quandoque sit hæreditarium, & transeat ad successores & hæredes Protectoris, per adducta superius cap. 3. de divisione. Commissa vero industria certæ alicujus personæ, ad hæredes minime transeunt l. cuius bonis ff. de curat. furios. Cynus in l. quisquis ibi Bald. num. 2. C. de Episcop. & cler. Felin. in cap. in presentia numer. 46. & seq. de probation. Schurff. consil. 68. numero 16. Schrader, p. 6. cap. 6. numer. 49. Ergo in propria persona clientes defendere non tenetur. Regulare namque est, quod in his, in quibus non est electa industria personæ, facere liceat per substitutum. §. mandatum. Inst. de Mand. Bartol. in l. continuus. §. si ab eo. n. 1. 2. ibid. Aretin. num. 18. vers. circa primum ff. de verb. obligat.

Deinde cum protectionis finis sit Tutela & tuitio clientum, contra vim & violentiam quamlibet inferendam, ut ex cap. de fine & effectib. patet, ea vero per alios fieri possit, imo cum Protector eam præstare solus nequeat necessario fieri debeat, ideo manifesta per se est adducta limitatio.

Cum porro præsupponatur, quod eos quos Advocati suo loco ad militandum pro clientibus submitunt ac destinant, æque strenuos & idoneos fore, ad auxilium exhibendum, ex eoque clientes non minus commodi habituros quam si Protector ipse præsens afforet, imo idem utriusque censeatur subsidium arg. 1. nemo est qui nesciat ubi Dd. Digest. de duobus reis. Proinde

inde clientes etiam si protector non in propria persona, sed per alios auxilium ferat, justam conquerendi causam non habebunt. Quod enim iis nihil est obfuturum, protectori autem, qui domi remanens rerum suarum administrationi rite præesse potest, apprimè profuturum est, facile concedere debent, l. 2. §. item Varus ff. de aq. plu. arcend. Menoch. conf. 14. num. 8.

632 Et quidem obligare se ad id, quod per alios deum expediri solet & potest, usitatissimum est. Francisc. Aretin. in leg. continuus §. si ab eo n. 17. Digest. de verbor oblig. And. Khol. de servit. feud. part. 1. num. 64. in fine.

633 Corroboratur hæc limitatio ab exemplo & vasallorum, qui licet multo arctius Domino obstricti sint, quam protectores clientibus, tamen ex communi Germaniæ consuetudine, in bello contra dominum sopiendo non personaliter, sed etiam per substitutos auxilium ferendo (exceptis tantum certis casibus, qui ad propositum non spectant) officio satisfaciunt, ut habetur per glossam in c. si quis decesserit si de feud. defunct. verbo cogitur & ibid Belvis. Lauden. n. 2. Alvarott. n. 2. Schneidew. de feud. part. 5. n. 112. Schrad. part. 6. c. 6. num. 45. per tex. in c. 1. §. firmiter ibique gloss. & Dd. de prohib. feud. alien per Frider. Schurff. cent. 1. conf. 68. n. 9. & alii complures relati per Rosenthal c. 8. concl. 23. num. 2.

634 Siquidem in investitura non solet exprimi, ut in propria persona serviat vasallus, ideoque industriam personæ non electam esse præsumitur, Menoch. lib. 6. præsumpt. 92. n. 2. per l. unic. §. ne autem vers. fin autem in faciendo C. de caduc. tollend. l. veteris Cod. de contrahend. stip. Insuper etiam servitia & vasallatica à natura ita constituta sunt, ut per alium Domino acceptabilem peræque expediri possint, d. c. si quis decesserit, ibi aliustamen pro eo faciens admitteatur si de feud. defunct. c. si quis investitus in fine in c. extraor.

635 Limitatio VIII. An Protector tempore invocati auxilii Clientelaris ipse oppressus fuerit, ita, ut omnes vires suas ad se ipsum suæque tuenda adhibere cogatur: hoc enim casu hujusmodi inclusus angustiis ab omni clientum suorum defensione, merito excusandus est. Quia obligatus & defendere alium excusatur, si necesse habet defendere seipsum, per notata Jo. de Prato in l. mutus, §. qui non cogitur, col. 3. de proc. Nec enim æquum est, Protectorem ad id compelli, ut suis & neglectis aliena providere atque defendere cogatur arg. l. filius familias 8. §. fin. cum tribus seq. Legib. ff. de Procur.

636 Estque ratio limitationis non minus etiam hæc evidens, quia quilibet potest ac debet esse diligentior in rebus propriis, ac magis eas curare, quam alienas l. qua serv. ff. de præsc. verb. Nam à natura insitum est homini, quod quælibet charitas incipiat à semetipsa l. præses C. de serv. & aqu. duct. de cujus quidem regulæ vero sensu nitidoque intellectu supra eod. c. n. 554. & 569. satis superque actum.

637 Quo pertinet tertio quod nemo & præsumatur, aliis operam suam promittendo, per hoc sibi metipso obesse velle l. viros C. d. div. offic. 12. lib. 6. in l. fin. C. ubi causæ fiscales Dec. conf. 3. faciunt allata per Thom. Gram. conf. 2. aut res suas negligere, cum indubio diligentia

641 & potius præsumptio capienda sit c. nisi de præbend. c. deputati de appell. Alex. conf. 45. vol. 1. Pan. conf. 41. n. 2.

642 vol. 1. maximeque & in his quæ respiciunt factum & commodum proprium Albe. in l. item Mela, §. Celsus ad l. Aqu. Salyc. in l. 1. C. de communi servo. & Rom. conf.

643 51. n. 9. Soc. conf. 187. vol. 1. & semper potius quis, &

præsumatur istius esse animi, ut præ aliis, se suæque jura salva & integra conservare velit. vulg. l. cum indebito ff. de probat. Borch. conf. 13. vol. 1.

Ex quibus inferit Salycet. in d. l. præses C. de servit. & aqu. duct. si quis aliquem & defendere promittat, contra omnem & quamcunque personam, quod talis promissio non sit retorquenda contra promittentem sed is exceptus præsumatur, Concor. Affli. decis. 319. n. 9. & Jac. Men. conf. 744. n. 22. vol. 8.

Denique hanc limitationem in terminis ponit. Jo. Bertachin. in repert. part. 3. col. 3. verbo obligatus n. 68. ma, ubi hoc notandum asserit pro Ducissa & Mediolani, quæ Anno 1479. in bello Tusco, Florentinos, ad quorum defensionem devincta erat, deseruit, propter bellum sibi motum in Longobardia ab illustribus Dominis Ludovico Sfortia & Roberto de Sancto Severino in agro Coronensi.

Et pro uberiori limitationis hujus confirmatione faciunt etiam rationes quas c. 13. hanc in rem prolixè adduximus.

Verum hæc ipsa limitatio cum ista declaratione intelligenda est, ut procedat nempe eo & casu, quando Protector oppugnatus nec propriis viribus nec aliena manu clientes tueri potest, secus autem, quando alium militem pro defendendis clientibus conducere ac submittere potest; tum enim si opem subministrare intermittat, à defensionis necessitate nullo modo excusandus est, sed tuitionem quam per seipsum exhibere non potest per alium præstare tenebitur, arg. eorum quæ in simili de vasallo scribunt Dd. in c. imperialem §. firmiter de prohib. feud. alien. per Frid. Bald. in l. quisquis nu. 3. C. de Episc. & cler. Francisc. Aretin. in l. 7. continuus §. si ab eo n. 17. ff. de verb. oblig. Alex. conf. 10. vol. 5. Affli. in c. 1. n. 1. de invest. quam Titius accep. Hart. Pist. lib. 1. qu. 33. n. 27. Schrad. par. 8. c. 6. n. 10.

Verum circa hæc dictam octavam Limitationem non importune in quæstionem venit, quid juris sit, si una civitas vel monasterium habeat plures protectores generales vel speciales, summos vel subalternos quod fieri & posse dubitandum non est, cum alias etiam Reipubl. & intersit plurimos ad defendendam causam suam admittere l. 4. de oper. nov. nunc. gloss. in l. 33. §. pariter ad publice de Procurator. & confederatio & cum uno Principe facta, non prohibeat, quin etiam cum alio, salvo jure primi fieri possit, post Rom. conf. 47. per tot. Card. Tusch. tract. conclus. jur. Tom. 2. lit. C. conclus. 631. n. 7. Quemadmodum igitur jus Patronatus unius Ecclesiæ penes duos vel plures in solidum esse non est inconueniens & sæpius ita esse contingit Most. Pistor. conf. 43. n. 33. volum. 1. & Paul de Cittad. de jure Patron 1. q. 4. Sic & jus Advocatiæ unius Ecclesiæ Monasterii vel universitatis penes plures esse nihil obstat, cum facilius & portetur onus, quod in plures dividitur Rol. à Vall. conf. 66. n. 33. vol. 1. & conf. 1. n. 176. vol. 2. Sic Monasterium & unum idemque in protectionem Imperatoris & Imperii atque sedis Apostolicæ receptum alium adhuc sæpius majoris securitatis causa habet Advocatum, ut ex illis quæ Trithem. in Chron. Hirsang. p. 89. de ejusdem Monasterii Advocatia scribit, colligitur, illud siquidem uno & eodemque tempore in Urbani II. Papæ & Henrici Imp. clientela existens Comitem insuper Calwensem ut alibi dictum, habuit. Si inquam, contingat plures unius Ecclesiæ eodem tempore Advocatos existere, An eo casu defendente uno, alii ob intermissam Protectionem excusati videantur, vel omnes simul ratione officii sui, ad protegendum obligati censeantur.

Vt quæstionis hujus clarior resolutio haberi possit ad eandem cum distinctione respondendum esse existimo.

Aut

655 Aut igitur status Personarum rerumve clientelari-
um, ita se habet, ut personæ fortunæque in fidem à di-
versis patronis receptæ, per unum protectorem, forte
viciniorem, sufficienter defendi queant, isque prote-
gendi partes actu susceperit, tunc alii à defensione im-
pune abstinere possunt.

656 Quamvis enim regulariter omnes † & singuli ad de-
fendendum ex æquo obligati sint, & quidem in soli-
dum, arg. cap. 1. si quis Novell. 99, & ibi Gothofred. lit.
h. Bart. in l. 2. quest. 3. & in l. nemo est. ff. de duob. reis
De simul obligatis ad unum factum, quod est in fieri,
& quando promittentes sunt ejusdem peritiæ, consti-
tuuntur duo Rei. Idem in authent. Hoc ita quest. 8.
Cod. eodem. Simon Pistor. conf. 19. num. 8. Dann die
Verpflichtung/ inquit, zu schützen ist facti vnnnd läßt sich
nicht theilen / darumb seynd die beyde Fürsten ein jeder
insonderheit in solidum obligiert ut duo Rei debendi,
per plura allegata ibidem. Faciunt notata Ifern. in cap.
omnes filii num. 3. si de feud. defunct. sufficit tamen, pro-

657 tectionem † fieri per unum, qui tantundem defenden-

658 do præstat, quantum omnes, ad instar plurium † reo-
rum debendi, ubi singuli quidem obligantur, & in so-
lidum conveniuntur sed unius solutio, reliquos libe-
rat, l. 2. l. 3. Digest. de duobus reis. Nam ejus, quod

659 omni † respectu individuum est, ea est natura, ut etsi
omnes in solidum teneantur, sufficiat tamen unum so-
lidum solvere, l. 2. §. ex his vers. sed quo casu. Digest.
de verbo. obligat. l. Hæredes §. an ea in fin. ff. famil. her-
ciscund. & faciunt notata per Andr. Khol. de servit.

660 feudal. part. 1. n. 94, ubi in simili dicit plures † ejusdem
feudi possessores, non teneri conjunctim præstare,
quod per unum eorum æque vel magis commode po-

661 test exhiberi, siquidem frustra † fiat per plura, quod
fieri potest per pauciora.

662 Sic etiam in casibus, quando Dominus † aliquis feu-
di plures valallos in diversis forte ditionibus habet, si
valallorum unius ditionis auxilium ei sufficiat, non te-
nentur valalli aliarum ditionum, suppetias ferre. Al-
ciat. respons. 161, numer. 11. Schrad. part. 6. cap. 6.
numero 68. Khol. de servit. feud. part. 2. numer. 100.

663 cum non sint onerandi, † quorum auxilium domino
est necessarium. c. sancimus. de feud. sine culpa non
amitt.

664 Et sic respectu † plurimum protectorum multipli-
catur quidem defensionis præstandæ obligatio, non
autem ipsa exactio, per notat. Molin. in consuetud.
Parisiens. §. 2. gloss. 4. facit l. si pluribus hæredibus 44.
Digest. de legat. 2, & d. l. 3. §. ubi duo. Digest. de duo-
bus reis.

Et in prædicto quidem casu plurium existentium
Patronorum (cum

665 Segnius † expediant commissæ negocia plures,
aiante gloss. ad §. 1. Institut. de satisdat. Tutor. & cu-

666 rator. & plurium † imperium in bello inutile sit, dum
cuilibet ad sua consilia tendenti aliud videtur, & sic ho-
sti occasio opprimendi aperitur Liv. libro 4. capit.
46. Eremb. de fœder. 2. numer. 103. & 266. Ma-
chiau. disputat. de Republic. libro 2. capit. 4.) omni-

667 no consultum † est, ut comprotectores, ubi clientes
armata manu tuendi sunt, unum inter se defensionis
caput ac ducem eligant, id quod etiam apud Thas-
sum in suo Goffredo cant. 1. stanz. 30. suadet Petrus Ere-
mita.

Se ben racoglio le distordie è l' honte
Quasa à prona da voi fatte è patite,
Iritose pareri, è le non pronte,
E in mezo à l' esse guire opre impeditate:

Reco ad un alta originaria fonte

La Cagion d' ogni indug'io è d' ogni lite,
A quella autorità, che in molti, e vari
D' opinion, quasi librata è pari.

Ove un sol non impera unde giudici

Pendano poi de premi, e de le pene,

Onde si an compartite opre, & uffici:

Ivi errante il governo esser conniene.

Delifate un capo sol de membri amici:

Fate un capo, che gli altri indirizzi è frene

Date ad un sol lo sceltro, e la possanza,

E sostenga di Reverte, e sembianza.

Quo pertinent etiam ea, quæ Machiau, libro tertio,
capit. 15. ad hoc propositum disserit ad quod etiam fa-
ciunt notata in leg. inter tutores. ubi Bartol. in fin. Di-
gest. de admin. tut. l. 2. Codic. de divid. tut. & l. 2. Si
ex plur. Tutel. & leg. 3. §. final. ibique Bartol. de ad-
min. tut. Alexand. consil. 25. numer. 5. & sequent. li-
bro. 5. Parisius consilio 10. numer. 14. vol. 1. ubi divisio-
nem administrationis usus, & exercitii Jurisdictionis,
in feudis dignitatem habentibus permissam esse scri-
bunt, quibus assipulatur Bartol. in d. l. inter. 37. nu-
mero sexto, de administration. tutor. ubi dicit Feudo-
rum vel Jurisdictionum † sui naturam indivisibilia
exercitium seu administrationem dividi posse. Et ita
quoque de Baronis & Præfecturis, commodioris ad-
ministrationis gratia fieri posse. Schrader. de Feud. p. 10.
section. 7. numer. 23. & ante illum Cravett. consilio 377.
numero quart. in terminis fere similibus testatus est:
Hucque facit, quod eleganter Pacian. consilio 2. nu-
mer. 76. & sequent. scribit hisce verbis. Cum erectio,
inquit, duorum tribunalium in eodem castro non bene
conveniat, tum quod ipsorum officialium amulationes
subditis magnam incommoditatem afferant, tum etiam
quod duo in eodem † castro, veluti in eodem corpore
existere capita monstruosum sit, ideo plures Dominos
ejusdem castri pro bono regimine sapissime invicem
convenire solent, ut vel Rectorem de communi consen-
su eligant, vel ut quilibet alternis annis Jurisdictionem
solus exerceat: quomodo etiam inter Patronos † plures
conventio de præsentando, alternis vicibus facta valet.
Clement. Plures & ibi Canonista de Jure Patron. In
quem modum similiter etiam comprotectores † defen-
sionis administrationem inter se dividere posse ex ad-
ductis patet.

Quod si tamen horum unus ab aliis non electus,
sed sponte sua ad defensionem profiliens, in actu
protectionis, alios præveniat, & solus officium de-
fensionis exhibeat, Jus tuendi in futuris † actibus
aliis Patronis præventis nihil præjudicat, sed inte-
grum permanet, per ea, quæ de Jure Patronatus in
hoc casu deduxit Pfeil. consilio centesimo octuage-
simo secundo, numero decimo septimo, & decimo
octavo.

Sed occasione † prædictorum hoc loco ulterius
quæritur, si pluribus eorundem Clientum Advocatis
existentibus, unius protectoris auxilium ubi casus de-
fensionis præstandæ evenerit, omnium nomine ferendum
sufficiat, inter eos vero, quis defensionem præstare de-
beat conveniri non possit, an tum Electio sit penes compa-
tronos vel penes clientes?

Ego respondendum esse existimo, † si Clientes
non omnium patronorum indigeant auxilio, tunc in
iporum, non autem protectorum voluntate ac ele-
ctione, esse, quos ad suppetiarum exhibitionem requi-
rere velint.

Nam Juris indubitat est, quod regulariter, ubi

Ratio deci- plures ¶ ad idem tenentur in solidum, sit electio penes
sionis. creditorem, per text. in l. si dubitet. in princ. ff. de fide-

675 jussor. d. l. 2. l. 3. C. de duob. reis similib.

Ratio II. de- Deinde non minus iure cautum est, quod in alter-

676 nativa ¶ exigendi, siue pluralitate exactiorem concer-

Castrenf. in l. cum proponas n. 4. C. de transact. Affl.

decis. 393. num. 5. Coler. de processib. execut. part. 2. cap.

1. num. 52.

Tertia deci- Tertio inde etiam corroboratur hæc decisio, quia

uendira- sicut requisitio ¶ servitorum refertur in Jure feudo-

677 rum ad personam Domini c. licet si de feud. defun. con-

ten. c. ad hoc. hic finit. lex. c. 1. §. ut autem. de allod. c.

Imperialem §. firmiter de prohib. feud. alien. per Frid. Ita

etiam requisitio protectionis refertur ad personam

clientis.

678 Quoties autem verba ¶ dispositionis executiva re-

feruntur ad personam creditoris, electio pertinet ad

ipsum, l. si sic stipulatus ff. de verbor. oblig. gl. in l. Lucio.

ubi Bart. Joan. de imol. Castrenf. & cæteri Dd. ff. de le-

gatis 2. Dd. in §. huic autem, ubi post alios Schneid. n.

18. Instit de actionib.

Limitatio Limitatur tamen ista decisio, ut locum non habeat,

decisionis. si ipsi ¶ compatroni, antequam clientes unum eorum

679 requisivissent, aliquem ad defensionem præstandam fa-

tis potentem, ac idoneum deputaverint, quoniam tunc

in ipsorum tanquam debitorum arbitrio & electione

680 erit, præsertim, cum creditor vno ¶ correorum omni-

nium nomine ad solvendum parato & sese offerente,

cæteros correos amplius gravare aut convenire non

debeat, secundum Bart. in auth. hoc ita n. 60. vers. sed

681 juxta prædicta quero, quia oblatio ¶ hæc, quæ a credi-

tore sine legitima causa non acceptatur, solutionis vi-

ce fungitur, licet ab extraneo solutio oblata sit, l. qui

decem, 72. in princ. & in §. sed quid si verb. quemadmo-

dum ff. de solutionibus l. & cum postliminii. C. de

postlim. revers. Ronchegall. tract. de duob. reis in l.

ex duobus reis. 18. numero 9. de duobus reis stipu-

puland.

Quod si vero nullus à compatronis constitutus es-

682 set, ¶ nec clientes speciatim unum ex iis nominare vel-

lent, dubium non est, quin ii comprotectores ad or-

dinandum unum ex iis compellere possint. Sic in si-

683 mili fieri videmus, si creditor agat contra plures ¶ fide-

jussores, qui promiserunt solutionem, quod illi com-

pelli possint ad constituendum unum procuratorem,

ne creditor in una instantia, & quidem lite, cum de-

684 functo incepta, cogatur litigare contra plures, l. jam

tamen §. penult. ff. judic. sol. Alciat. in l. 2. §. Cato. ff.

de verb. oblig.

Exhibita tamen id etiam hoc loco controverti potest, Si

per unum exhibita per unum ex patronis defensione, alio rursus

ex Patro- tempore contingat, clientes opus habere auxilio Patro-

nis defen- nali, an tunc clientes eundem, cujus opera prius usi sunt,

sione si cli- vel alium ex comprotectores ad defendendum advoca-

entes rur- re debeant.

sus Patro- Ad hoc dubium breviter respondendum est, æquita-

nali auxi- tis esse alios interpellare atq; ad defendendum require-

lio indi- re, tum, quia notissimi Juris est, inter plures ¶ ad idem

geant, an obligatos, quem non esse compellendum ad reitera-

prior opitu- tionem exantlati oneris, cum adsunt alii sufficientes &

lans vel idonei, l. quis tam C. de decurion. libro 10. d. 1. l. ult. C.

alii ado- demunerib. & hon. lib. 10. sed per ¶ ordinem onera pro

pem feren- modo fortunarum & bonorum, sustinenda esse l. 1. C. de

dam advo- munerib. patrimon. lib. 10.

candi sint. Tum etiam, quia in ¶ impositione seu functione o-

686 nerum peræque pluribus incumbentium, æqualitatem

Ratio deci- servare oportet, ne quidam ultra modum graventur

sionis. 687 seufatigentur, levatis interim cæteris, l. 3. §. præsides ff.

688 de munerib. & honorib. l. penult. & ult. C. quemadmod.

civ. mun. judican. lib. 10. c. accedentes ubi Dd. de præ-

scription. Cravett. cons. 422. n. 1. neve sine discrimine

frequentem iisdem oppressis, simul viris & viribus tan-

dem clientes ipsi destituantur d. l. 3. §. præsides.

Sed ut ad alterum distinctionis membrum descen-

dam similiter concludo, quod diverso casu, quando ¶ alterum

clientibus tanta infertur violentia ut unus vel alter pro- quæstioni

tektor solus non possit esse defendendo sufficiens, tunc proposita

etiam alii succurrere teneantur, quia cum ista defensio membrum,

consistat in nudo facto, & ex parte unius patroni (ut

supponitur) expediri nequeat, arbitror, eam ¶ indistin-

cte esse individuum ut eleganter tradit Hart. Desselius Ratio deci-

tract. de divid. & individ. n. 229. ubi dicit, si plures sionis.

691 domini susceperint ¶ defensionem seu protectionem

alicujus civitatis, quod quilibet eorum obligatus sit in

solidum, cum eorum officium in eo consistat ut Civi-

tatem armis defendant, ut declaratur in l. 1. C. de exclu-

692 sat. muner. lib. 10.

Proinde, si clientes plures habeant protectores, quo

rum omnium subsidio indigent, erit omnium auxilium

requirendum, ne, dum pauci requiruntur nimis ii one-

rentur, cæteris interim immunitate fruuentibus, per no-

tata Cravett. cons. 422. n. 1. facit tex. in c. 1. §. ut autem

de allod. l. navis onusta, in princ. ff. ad leg. Rhod. de jactu

l. actores C. de exact. tribut. lib. 10. l. omnes l. in fraudem

C. de annon. & tribut. l. unic. l. indic. l. vacuatis. C. de

decurionibus lib. 10.

Nono insuper regula nostra principalis conveniens 693

recipit temperamentum in Advocato particulari, quod Limitatio

is non teneatur clientes ipsos principales seu universos, sed IX.

partem tantum sibi commissam, puta unum pagum vil- protectores

lam vel arcem atq; ad eandem pertinentes homines tueri, utrum

Primo enim promissio ¶ defensionis ut quælibet alia ad univer-

obligatio, non porrigitur ultra conventa. sa clientum

Deinde probatur eadem limitatio quia obligatus ad bona de-

certam ¶ definitamque protectionem, non tenetur ad fendenda

aliam, per notata Schrad. tract. feud. part. 6. c. 6. n. 68 ubi sit.

in simili dicit, vasallum alicujus ¶ principis, ratione certi Decisio Ne-

domini, non teneri eum juvare in bello contracto, re gativa.

694 spectu aliorum regnorum nisi dominus paratus sit illi Ratio deci-

expensas solvere, Alciat. resp. 161. n. 11. arg. l. in agris 16. dendi l.

ff. de acquir. rer. domin. Ex hac limitatione infertur Ci- 695

vitatem Rotenburgo Tuberanam, quæ in particulari Ratio deci-

protectionem Pagi Gebfattel ad nobile Collegium sionis II.

Chombergense pertinentis suscepit, non teneri ad de 696

fendendos alios pagos ac homines ejusdem Collegii 697

extra districtum Gebfattel existentes. Occurritur

Nec obstat, quod alibi diximus defensionem esse in- Objectioni.

dividuum, quia hoc ita accipiendum est, ut si quidem 698

res, quæ defendenda est divisionem non recipiat, tunc 699

defensio individua esse intelligatur. Secus autem, quan- Limitatio

do res in defensionem recepta, particularis est, atq; à to- X.

to divisa, prout hoc ex Socino & Alciato eleganter de- Protector

clarat Harde Dassel. in tr. de divid. & individ. n. 219. per universitat

tex. in l. loci corpus §. si fundus ad fin. ff. si. servit. vindicet. tis, an

Tenetur tamen talis protector ¶ particularis ad o- ipsam dun-

mnia respectu partis sibi in fidem traditæ, ad quæ obli- taxat uni-

gatur universalis, respectu universi. Quod enim Juris est versitatem

¶ de toto, quoad totum, idem Juris est, & esse debet de par- vel singulos

te quoad partem, l. quæ de tota 75. in princ. de rei vendic. l. minus in

1. in princ. de evict. l. si servus 81. de acquir. hered. l. si duos existen-

50. in fin. de administ. tur. l. jurisgentium 7. §. adeo ff. te, defende-

de pact. Matth. Stephani in dialect. jur. libro 2. loco à to- re, obstri-

to ad partem 13. n. 8. ctus sit.

Sed hic ulterius decimæ limitationis loco quæritur,

quid Juris sit in Protectore universitatis, collegii seu cor-

poris An is ipsam tantum universitatem vel singulos

etiam homines seu individuos universitatis defendere te- 701

neatur? Affirma-

Et non modo ad ipsius universitatis, ¶ sed & ad sin-

gulorum

Rationes dubitandi pro singulis. gulum in ea existentium defensionem in individuo obligatum esse, convinci videtur exsequentibus.

Ratio I. dubitandi. 702 Primum, quod qui totam + aliquam universitatem promittit defendere, faciat promissionem universalem defendendi omnes: Unversalis + autem promissio, si in aliquo deficit, in totum redditur nulla, *l. si is qui du-*
703 *centa. §. utrum vers. id accidit ff. de reb. dubiis Fancisc. Becius post alios conf. 45. sub n. 33. Pedroch, respons. de interpret. & resolut. contrar. n. 312.*

704 Omne enim, seu + universum qui dicit, nihil excludit *c. solita de majorit. & obed. l. Julianus 68. ff. de leg. 3. Dec. in l. omnia 7. in prin. & l. certi condit. 9. ff. si cert. pet. & conf. 11. n. 3. Cephal, conf. 172. n. 9. vol. 2. Natt. conf. 397. n. 2. vol. 2. Henning. Goden. conf. 88. n. 30.*

705 Quia ejusmodi dictiones + universales omnis restrictionis expertes sunt *l. a procuratore C. mandat. c. si Romanorum dist. 19. Paul. de Orian. in l. 1. n. 77. ff. de offic. ejus cui mand. est jurisdict. Frid. Schenck. in c. 1. si quis de manso num. 6. si de invest. feud. contr. fuer. Seraph. in tract. de juram. privil. 31. num. 68. Garz. tract. de ultim. fin. jur. n. 236. Cacher. decis. 23. num. 39. Borchol. tract. feud. c. 3. num. 13. Vasquius illustr. controvers. cap. 45. n. 2. Oldendorp. inter conf. varior. conf. 4. num. 1. vol. 3.*

Ratio II. dubitandi. 706 Deinde explorati quoque Juris est, quod non videtur defendere, qui totum non defendit, ut cautum est *in l. si. defensor. de interrogat. action. & expresse per illum textum ita tradit Specul. in tit. de locato §. nunc aliqua q. 29. sub n. 40. Pedroch, de respons. n. 467. Sed qui singu-*
707 *los + non defendit, totum non defendit, quia singuli +*
708 *sunt partes totius, Gabr. Palæott. de sacri consistorii consule. part. 1. q. 4. §. quod charitatis officium ibi, cum quilibet + sit pars totius communitatis.*

709 Tertio in + eandem sententiam obijci solet quod
710 universitas & singuli homines idem sunt, quia universitas ipsa nihil est aliud, nisi singuli homines, qui sunt in universitate, gloss. express. *in l. sicut municipium 7. verb. non debentur ff. quod cujusq; universitatis nom. idemque ibi not. Bald. circa fin. & sequitur Mant. conf. 2. n. 75. Ruin. conf. 66. n. 5. vol. 3.*

Decisio Negativa. 711 Verum hæc leviora sunt, + quam ut in iis fundamentum aliquod solidum jacere queamus; his igitur non obstantibus, concludimus, Protectorem non ad singulos in individuo, sed ad ipsam universitatem tutandam obligatum esse.

Confirmatio auctoritate. Hanc conclusionem expresse approbat Bald. *in l. præsid C. de edilit. acti* ubi dicit, quod qui promissit pro suis + adhærentibus intelligitur promittere occasione guerræ, non autem, pro inimicis singularium personarum hominis ad hominem, sequitur Mart. de Cazariis *in tract. de pace & confederat. princ. n. 63. Dionys. Gothofr. pax. civil. lib. 2. tit. 15. de transact. §. Contra pacem fact. quid dicat, Eteandem decisionem nominatim confirmat Dn. T. M. in conf. W. nondum edito q. 4. §. Am funff.*
712 *ten/ubi probat protectionem personas magis + univer-*
713 *fas quam singulas & privatas respicere, quem refert & sequitur D. Hepingk. dissert. de jure Advocat. concl. 32 lit. A. privatæ enim personæ non in + protectione sed Salvaguardia (qua de alibi plurima contulimus) proprie*
714 *esse dicuntur. Quemadmodum nec ob res + particu-*
715 *lares tuendas protectorem assumere usu receptum esse notat Auct. deduct. in causa des Ritterlichen S. Johans Ordens contra Rottenburg an der Tauber.*

716 Ratio decisionis est, quia quod + universitati debetur, non debetur singulis in ea existentibus *l. sicut municipium 7. §. 1. ff. quod cujusq; universit. nom. Cagnol. in l. aliud §. refertur n. 14. ff. de reg. iur. Roland. à Vall. conf. 53. n. 6. cum seq. vol. 4. Cephal. conf. 515. n. 33. & seq. vol. 4. Jo. Vincent. Hondet. conf. 86. n. 11. vol. 1. Collet. tract. de process. execut. p. 2. c. 3. n. 356. Jac. Schult.*

in addit. ad Modest. Pistor q. 134. num. 20. p. 4. Petr. Gilken. ad §. universitatis num. 14. Instit. de rer. divis. Prout etiam, quod debet + universitas, non debent 717 *singuli Goden. conf. 34. n. 26. Meichner. fufius decis. 27. n. 37. & seq. And. Knich. Epos. hypotyp. Dauth. sect. 7. n. 269.*

Et dilucide roboratur eadem decisio arg. *l. si muni* 718 *cipes 2. ibique gloss. ff. quod cujusque univers. nom. aliqua* **Ratio decisionis altera.** inquit, universitas constituit te actorem in causa aliqua, si ille, quem convenis, vel convenire volebas, nomine totius universitatis, vult te reconvenire, an omnes defendere tenearis? Quaritur, & dicitur, quod non: sed ipsam Civitatem potes defendere, quia singulorum actor constitutus non es, sed universitatis.

Præterea etiam + argumento sunt text. *in l. in tantum* 719 *6. 2. universitatis ff. de devis. rer. & qualis. l. sed si hac* 720 *§. qui manumittitur. ff. de in lus vocand. ubi à Republica* **Ratio decisionis III.** + manumissus non est singulorum libertus, sed Reipubl. honorem habere debet, *c. in quibusdam extr. de pœn. §. universitatis 6. Instit. de rer. divis. & acquirend. domin. l. in criminibus, l. servum 7. ff. de questionib. ubi servus municipum, non illorum, nec plurium, sed unius corporis & Reipubl. servus dicitur.*

Ex quibus aperte deducitur, quod Protector defensionem promissam universitati, non singulis in ea, sed ipsi tantum universitati præstare teneatur.

Quemadmodum econtra qui promissit, + non velle 720 se agere causam aliquam, aut patrocinium cuiquam præstare, adversus communitatem atque Rempublic. quampiam, non intelligitur obligasse se, ut contra singulas personas, ex ea communitate consilium præstare suum non debeat, Joan. Coral. *in l. 1. n. 144. ibi; quæ omnia alias inducebam, &c. & num. seq. ff. de servitut. ubi ait, se hæc ad defensionem quorundam civium Valentinorum usurpasse, cum forte contra Rempubl. Valentinam non acturum se recepisset, adversus tamen Cives quosdam ejus Reipubl. consulisset.*

Confirmatur denique hæc ipsa decisio nostra etiam 721 **Ultima decisionis ratio.** exemplo vasalli. Communiter enim statuunt feudistæ, quod vasallus + universitatis per Juramentum fidelitatis, non singulis de illa universitate, sed ipsi tantum universitati ad debitorum servitiorum exhibitionem obstringatur, Matth. de Afflic. & Dd. *in cap. 1. §. omnes filii. ibique Ifern. num. 6. Præposit. n. 4. in fin. Laudens num. 11. si de feud defunct. content. Ardizon. in rubr. utrum vasallus alicujus universitatis, & cat. cap. 63. Alvarot. in cap. 1. §. præterea ducatus n. 6. de prohib. feud. alien. per Frider. Blanc. lib. 2. capit. 1. n. 19. Zaf. part. 7. n. 53. Chassan. in consuet. Burgund. tit. de feud. rubr. 3. §. septimo in princip. n. 5. Schrader. p. 6. cap. 5. num. 11. Rosenthal. cap. 8. conclus. 13. n. 1. Andr. Khol. de servit. feud. p. 2. n. 85.*

Atque his in contrarium adducta revera multum 722 **Solutio Contrarium Argumentorum.** negotii non exhibent.

Nam quod primo dictum est, + Protectorem, qui totam aliquam universitatem promittit defendere, facere generalem promissionem defendendi omnes, &c. Ad id respondetur hoc verum esse collectivè, non autem distributive: Ita conciliant Felin. *in c. significasti col. 1. de for. comper. & Corn. conf. 211. num. nem. 4. volum. 4.*

Quando enim plures, + constituunt aliquam universitatem, vel aliud corpus unum repræsentatum, ad eosque commodum spectat, ut ad universos, tunc semper collectivè in Jure accipi solent. *leg. quod major. Digestis ad municipal. l. aliud. §. refertur. Digestis de Regulis Iuris cap. cum omnes de constitutionibus.*

Quando

724 Quando autem plures, † non faciunt unum corpus repræsentatum, & ad eos res aliqua, commodum vel incommodum non spectat, ut ad unum corpus, sed ut ad singulos, tum distributive, & quilibet singulariter per se considerantur; *l. per fundum & ibi Bartol. ff. de servit. rust. prædior. Molinæ. ad consuet. Paris. l. 1. §. 2. gloss. 4. num. 33. Hartm. Pistor. quæst. 47. part. 2. num. 5.*

At vero hic universitas consideratur, ut unum corpus & protectio ad eam pertinet, ut ad universos, ut patet ex *supradict.* Ergo hæc obiectio neutiquam consistere potest.

Respons. ad II. dubi- tationem. Altera deinde obiectio diluitur negatione assumpti. Nam etsi Protector † hunc vel illum de universitate in individuo non defendat, per id tamen universi defensio non negligitur, ut apparet ex distinctione modo adducta.

725 Quod denique allatum fuit, universitatem nihil esse aliud, quam singulos homines in ea existentes; id secundum rem ipsam & materialiter quidem verum est, formaliter autem & secundum † fictionem ac dispositionem Juris non subsistit, per tradit. *Felin. in c. eam te de rescript. quem referendo sequitur Anto. Gabriellibro 6. comm. opin. tit. quod. cujusque univers. nomin. conclus. 1. n. 5.*

726 Atque ita aliud hic est universitas, aliud singuli homines de universitate *d. l. sicut §. si quid. ubi Bart. & Castren. ff. quod. cujusque univers. nom. Bar. in l. aut facta §. fin. ff. de pæn. vers. ulterius quæro Abb. cons. 6. vers. non. obstat. vol. 1. Aret. l. 1. col. 1. ff. de acquir. poss. Dd. in c. cum omnes de const. Crott. cons. 145. n. 9. Paris. cons. 91. n. 1. vol. 4. Bero. cons. 92. n. 16. vol. 1. & cons. 8. n. 22. vol. 3. Dec. cons. 61. n. 3. Bertr. cons. 42. n. 7. vol. 2. Corn. cons. 148. n. 25. vol. 1. Afflict. in const. regn. in tit. de animal. in pasc. assid. n. 12. Ripa. in d. c. eam te. n. 43. de rescri. ubi plura congerit.*

Declaratio præceden- tis X. limitationis. Declaratur tamen hæc nostra limitatio, ut non procedat si universitas † vel Collegium ad unum cæteris absentibus vel extinctis redigatur: tunc enim Protector ad unum illum singularem defendendum obligatus est.

728 Quia jus alicujus universitatis † aut collegii, etiam penes unum manet, si reliqui vel inhabiles vel mortui vel absentes sint, *l. 7. §. decurionib. ibique gloss. Bart. Jas. & Dd. ff. quod. cujusque univers. Alvarez. in specul. c. 51. n. 43. Martin. Frecia. de feud. libro 2. tit. de ant. Baron. 2. auth. n. 30. Henr. Rosenthal. synopsis. feud. c. 12. conclus. 6. n. 32. & seq. Gerlac. Buxtorff. in doctiss. dissert. ad 17. prior. Aur. Bull. cap. conclus. 24. lit. f.*

730 Sic etiam Jurisdictio † ordinaria pluribus competens, non expirat neque extinguitur, etiamsi ex iis major pars vel omnes, præter unum, absentes aut mortui fuerint, quia unus ille cæteris extinctis adhuc manet ordinarius, quæ est materia elegans *l. is proponebatur ff. de iudic. quam etiam tractant Bal. in ca. uno delegatorum n. 4. & ibid. Anto. de Butr. numer. 16. Aegid. Bellam. in princ. de offic. deleg. Joan. Bapt. in tract. de arbitr. libro 13. c. 1. Et hanc sententiam omnes Dd. amplecti testatur Barbat. d. c. uno delegatorum n. 30. extr. de offic. deleg. quos ex recentioribus secuti sunt Schrader. de feud. p. 10. sect. 11. n. 35. Henr. à Rosenth. de feud. c. 12. conclus. 6. n. 32.*

Limitatio XI. Circa undecimam insuper limitationem quæri potest, idque potissimum † in protectione mercenaria, si conventum annuum honorarium Protectori à Clientibus non solvatur, utrum tunc ab omni defensione protector excusetur.

Decisio affirmativa. Ratio decisionis I. Ad quod etiam prætermisiss dubitandi rationibus absolute responderetur, eo casu Advocatum excusatione dignum esse, eo, quod in clientelari † obligatione sub-

intelligatur hæc conditio, dummodo clientes prote-
ctoribus id servant, ad quod ipsi ratione defensionis
præstandæ vicissim obligati sunt. *Felin. c. ego N. nu. 7. extr. de jurejur. Schurff. cons. 10. n. 2. libro 3. arg. c. per- venit. & ibi Abb. & Felin. extr. de jurejur. l. quæro 56. §. inter locat. ff. locat. gloss. c. brevi. & gloss. c. quemad- mod. in princ. extr. de jurejur. Bald. l. fin. C. de non num. pec. Alex. Jas. & Dec. l. cum proponas 21. C. de pact. Quando enim duo † invicem obligati sunt ad fa-
ciendum, & vicissim præstandum aliquid, vel nexus est
ultro citroque obligatorius, tunc unus ex illis non po-
test petere ab altero, ut sibi præstetur, vel fiat aliquid,
nisi ipse prius ex sua parte reddiderit, impleverit, vel
præstiterit illud, quod promisit, siquidem qui differt
facere, quod † debet, non potest petere, quod ei debe-
tur, *Bald. in Authent. dos data. per text. illum Cod. de donat. ant. nupt. Et qui † non dat, quod debet, non re-
cipit, quod eum recipere oportet. Idem Bald. in cap. 1. prop. fin. qual. domin. propr. feud. priv. Et si † quis ha-
bet dare, & recipere, semper prius debet offerre, &
implere. l. Iulianus §. offerri. ff. de action. empt. l. quæro
§. inter locatorem ff. locat. Jas. in l. juris gentium. princ. n. 2. ff. de pact. Angel. in §. actionum num. 8. Instit. de action. Corn. cons. 279. num. 3. lib. 1. Alexand. cons. 66. n. 243. libr. 6. Paris. cons. 333. num. 57. lib. 1. Thes. Ho- mag. Brunf. part. 1. fol. 43. Joan. Bruning. de homag. subject. conclus. 330.**

Deinde decisio ista probatur alio argumento, quod
enim ratione rei, sive propter rem præstare quis
tenetur, non ulterius, nisi quamdiu rem percepit &
consequitur, id præstare cogitur, *l. alienatio. ff. de con-
trahend. empt. l. apud Iulianum §. hares ff. de legat. 1. l. ultim. in princ. Codic. de censibus libro 11. & leg. 2. Cod. de funis rei privata facit etiam l. cum fundo ff. de ser-
vitut. rustic. præd. l. cum fundus Digest. commun. præ-
dior. Cum igitur Protector † propter conventum sa-
larium, sicut vasallus propter feudum, defendere te-
neatur, consequitur, si id amplius ei non solvatur, eum
opere defendendi liberatum esse.*

Quando enim onus annectitur † commodo, hoc
cessante etiam si illud deficiat, querendi locus non est.
*arg. l. Alumna §. Seia ff. de adimend. legat. à contrario
sensu in l. si quis servum ff. de condit. & demonstrat. Nec
novum est ut † causa defensionis desinente, non imme-
rito desinat defensio. l. semper §. negotiatores ff. de jur.
immunitat. l. sicut §. 1. Digest. ex quibus caus. major. l. Titia §. usuras ff. de legat. 2. l. qui nominibus ff. de admi-
nistrat. Tutor. Zas. lib. 2. cons. 7. n. 12.*

Protector enim non † præcise, sed causative, ob
promissum scilicet salarium, sicut & vasallus, ratione ac
contemplatione feudi concessi, ad defensionem obli-
gatus est, ut post *Bald. in cap. 1. n. 6. de vasall. qui contra
constit. Lothar. tradiderunt Carol. Molinæ. in con-
suetud. Paris. tit. 1 §. 1. gloss. 5. numero 4. & Hen-
ricus Rosenthal. synopsis. feud. capite 9. conclus. 50. nu-
mero 12.*

Præterea confirmatur ex eo quod in simili tradunt
Doctores, quod non † adimplenti promissa assecuran-
tiae concessione securitatis pariter & concessam securita-
tem minime observandam esse, per vulgatam regulam
quod non † observanti non est observandum *l. cum pro-
ponas. la 2. Cod. de pactis. l. Iulianus §. offerri ff. de act.
empt. l. qui fidem ff. de transact. frustra enim † fidem
ab eo sibi servari postulat is, qui fidem illi præstitam
non servavit c. frustra qui fidem de reg. jur. in 6. nec
potest se quis † juvare ea conventionem, quam pro parte
sua non adimplevit, l. quæro §. inter locatorem ubi
Bart. & omnes ff. locati.*

Sed hic non inatemptive quæri potest, quid eo casu
dicendum sit, quando † Protector non quidem ipse, sed ejus-
dem

737
Ratio deci-
dendi II.

738

739

740

741

742

743

744

745

746

Immissio-
ne facta
in redditus
Advoca-
dem

utrum *dem* Creditor ex immiffione facta p^{re}sti honorarii redditus Advocatus percipit. utrum tunc Creditori vel Advocato constituto defensionis onus incumbat?

Et posse quidem salarii constituti fructus † in sublidium Creditoribus adjudicari satis manifestum est ex traditis Coleri tract. de process. execut. p. 2. c. 3. nu. 332. post Jason. in l. à Divo Pio. 15. §. sic. quoque num. 1. ubi de debitore pensionis loquitur, quod in eum executio fieri possit Bart. in l. si is qui n. 2. ff. de pignor. & in l. commodis 40. n. 1. ff. de re judic. Neguzant. tract. de pignor. membr. 2. part. 2. n. 48. Ripa. in l. in obligatione generali n. 37. & seq. ff. de pignor. Robert. Marant. de ordin. judic. p. 6. tit. de execut. sent. q. 3. n. 49. & seq. Gail. lib. 1. obs. 117. n. 2. & 7. Alex. conf. 124. n. 7. lib. 4. Dec. conf. 445. n. 19. Cravet. conf. 197. n. 2. & 3. vol. 3. Wefenb. conf. 50. n. 7. & 8. vol. 1.

748 Ad quæstionem † modo propositam quod attinet prima fronte videtur dicendum, Protectorem ad tuendos Clientes non amplius sed creditorem commoditates honorarii recipientem obligatum esse.

749 Nam in simili creditor, qui in feudi † commoda, & fructus ex causa iudicati immiffus est, servitia loco vasalli exhibere tenetur, uti tradunt Martin. Laudens. in c. 1. §. quid ergo n. 14. & ibid. Præpos. n. 2. de invest. de re alien. fact. post. Bart. l. si finita. §. si de vectigalib. n. 4. & 5. ubi Alex. n. 13. & 14. ff. de damno infect. Ang. in l. eorum n. 1. ff. d. tit. Salycet. in Auth. & qui jurat. num. 72. C. de bon. auth. jud. possid. per l. secundum naturam ff. de reg. jur. & l. prator §. hoc edictum ff. de damno infect. Ergo pariter etiam in casu æquali Creditor immiffus in Advocatiæ redditus defensionem præstare tenebitur, cum eadem in hoc casu Advocati & vasalli sit ratio.

750 Deinde non minus & illud apud Juris interpretes receptum est, usufructuarium † durante usufructu servitiis præstandis obnoxium esse, ut post plures testantur Panorm. in c. pastoralis n. 5. de decim. Cavalcan. de usufruct. mulieris relict. n. 162. Grass. libr. receptar. sent. §. legatum q. 37. n. 1. & 2. late Chassan. consuet. Burg. rubr. 4. §. 5. in verb. & supporter lamoitié, & c. per tot. ubi usufructuarium n. 2. colonum n. 8. creditorem n. 9. ad hujusmodi onerati tenebitur tradit.

751 Præterea secundum naturam est, † ut quem consequuntur commoda, eundem etiam onera insequi debeant, per notissimam Juris regulam cui innitentes hoc ipsum in Creditore in feudalia emolumenta immiffio statuunt Angel. in l. eorum ff. de damno infect. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 26. n. 5.

752 Verum his dubitandi rationibus † non attentis in hac quæstione contrarium statuimus, & in prædicta facti specie censemus Protectorem ab onere defendendi ac tuendi clientes non immunem esse.

753 Quamvis enim conductus † Advocatus eo casu patrum sibi honorarium non percipiat, tamen adhuc est protector, & consequenter ad promissam defensionem obstrictus manet, quia obligatio defensionis præstandæ dependet ex contractu inter † clientes & Protectorem inito, qui propter factam Creditoris immiffionem non rescinditur. quemadmodum nec † feudum ex eo, quod ad instantiam Creditorum in fructus feudi executio facta est, resolvitur, per notat. Bart. in d. l. si finita §. si de vectigalib. n. 4. Imol. Alex. ibid. n. 12. & seqq. Castr. n. 6. Zas. n. 12. de damno infect. Laudin c. 1. §. quid ergo n. 14. & Præpos. n. 2. de invest. de re alien. fact. Sylvan. conf. 3. n. 82. vol. 1. Bald. in l. cum oportet. num. 18. C. de bon. qualibet. Hartm. Pistor. libr. 1. q. 15. n. 6.

756 Hinc est, quod sicut jus utile † feudi inest personæ vasalli, & cum obligatione personali qua ad servitia tenetur, unitum esse censetur, ita etiam stante † con-

tractu Advocatiæ obligatio defensionis à persona protectoris inseparabilis esse judicatur, ad notat. Henr. Rosenth. capite 8. concl. 5. lit. f.

Nec obstat quod Creditor immiffus etiam, non ipse Protector, ratione defensionis debitum percipiat honorarium, quia facta Creditori † solutio nihilominus cedit in emolumentum Defensoris, siquidem eo modo ejusdem debitum minuitur & paulatim totum dissolvitur, adeo ut ære illo alieno liberatus postea salarii illius, sicut ante immiffionem fuit, denuo particeps fiat; Immiffio † enim, quam primum immiffio satisfactum est & per se cessat, text. in auth. & qui C. de bonis auctorit. jud. possid. & hoc ipsum in terminis feudalibus aperte tradunt Matt. de Afflict. in d. c. 1. §. quid ergo n. 4. vers. fateor tamen. de invest. de re alien. fact. Balzaran. ibid. in princip. n. 22. Capyc. c. feudorum alienationes col. penult. limit. 29. Bart. in d. §. si de vectigalib. n. 5. quem sequuntur. ibid. Castrenf. n. 6. Zas. n. 12. & Alex. n. 15. ff. de damno infect.

Deinde non creditorem immiffum, sed Advocatum debitorem defensionis præstandæ obnoxium esse, ex eo manifeste colligitur, quia licet creditor † ad tempus Advocatiæ redditus consequatur, tamen in effectu perinde est, ac si ipsemet protectori solverentur, ab eoque creditori in solutum darentur. l. singularia ibique Dd. ff. si cert. petat. Bart. Casirens. & Alex. locis modo alleg. Specul. tit. de 1. & 2. decreto §. restat. n. 8. Affl. decis. Neapol. 26. n. 5. Ludolph. Scrad. de feud. p. 6. c. 70. Hartm. Pistor. d. q. 15. n. 5. Quamvis enim † propter salarium, ut supradictum fuit, defensio præstanda veniat, tamen hic considerandum est, illud non ex causa lucrativa, nec beneficio clientum, sed propter æs alienum à Protectore contractum in creditorem transferri, ideoque non ille qui percipit creditor, sed cujus gratia solvitur Advocatus ad tuendos clientes obstringitur.

Præterea confirmatur præmissa decisio à paritate rationis quia similiter etiam facta † in feudum executione, quoad fructus & commoditates, vasallus nihilominus servire tenetur, sicut docent Knich. de vestiturar. pact. numer. 1. cap. 2. num. 386. Heigius part. 1. quæst. 18. num. 13. Gail. libro 1. observ. 117. num. 6. Coler. de process. execut. p. 2. cap. 3. num. 282. Laudens. in cap. 1. §. quid ergo num. 14. de invest. de re alien. Rosenthal. de feud. cap. 8. concl. 5. n. 6. Andr. Khol. de servit. feudal. par. 1. n. 70.

Nec obstant huic decisioni adducta in contrariam partem adminicula.

Quamvis enim nonnulli ex allegatis initio Doctoribus existiment, creditorem in fructus feudales immiffum servitia præstare debere, contraria tamen sententia cum auctorum numero, tum rationum pondere prævalet, sicut testatur Moller. semestr. 3. cap. 33. num. 2. ubi hanc sententiam veriore dicit. Khol. d. part. 1. n. 70. & alii plures superius alleg. præsertim Rosenthal. d. c. 8. conclus. 5. lit. d. ubi disertè probat vasallum † omni casu quo alius immiffus est, summo Jure ob fidelitatem præstitam ad servitia obligatum manere, excepto eo, quo ponimus eundem feudum pro derelicto habere, per alleg. ibid.

Quod autem secundo loco de usufructuario ad servitia obligato adductum est, id distinctionem admittit ut verum sit, quando in ipsum possessio etiam feudum translata fuit, secus autem quando vasallus possessio nem retinuit: Tunc enim ipsum adhuc vasallum ad servitia obligatum manere sentiunt Matth. Coler. d. p. 2. cap. 3. num. 280. & seq. Joan. Petr. Surd. tract. de aliment. tit. 8. privil. 43. numer. 5. Felin. in c. quæ in Ecclesiarum num. 87. de constit. Alex. conf. 165. n. 6. lib. 2. Curt. Sen. conf. 69. col. 10. vers. quinto accedat. Rol. à Vall.

Objectionis solutio, 758

759

Ratio II. decidendi. 760

761

Ratio decidendi III. 762

Solutio contrarium Argumentorum. Respons. ad 1. dubitationem. 763

764 Respons. ad II. dubitationem.

à Vall. *conf. 80. n. 35. vol. 1. Ruin. conf. 176. n. 13. vol. 1. Gozadin. conf. 22. n. 2. & 3. vol. 1. Cravett. conf. 577. n. 3. Cephal. conf. 3. n. 69. vol. 1. Natt. conf. 573. n. 5. vol. 3. Menoch. conf. 105. n. 89.*

Ad hæc non attendenda etiam prædicta distinctione argumentum + ab usufructuario ad protectores invalidum est, quia usufructuarius + jus in re cum naturali possessione consequitur ceu tradit Rosenth. *cap. 9. conclus. 110. n. 2.* Immissus + autem in redditus feudales ex primo decreto non possidet, sed duntaxat rei servandæ causa in possessione esse dicitur, ut est text. in *l. 3. §. final. ff. de acquirend. poss.* Unde fructus percepti + imputantur illi in debita ante immissionem contracta Khol. *d. p. 1. n. 74.*

769 Non + obstat denique decisione, quod ob commodum creditori applicatum, eidem defensionis onus incumbere debeat, quia ut supra dictum est, debitor non percipit redditus Advocatiæ ex causa lucrativa, vel occasione defensionis præstandæ, sed ad solutionem debiti à Protectore contracti quod nullum inducere potest tuitionis vinculum.

770 Duodecimam + moderationem eadem regula recipit ut defensio ex inopia, vel impotentia à protectore intermissa, impunibilis sit.

Nam ad inopiam & + impotentiam quod attinet, licet vasallus, ut alibi dictum fuit, magis Domino quam Protectori clienti ratione auxilii ferendi sit obstrictus: istamen ob + paupertatem vel impotentiam, à non præstitis servitiis excusatur, text. in *c. ad hoc ibi* cum potuerit. *hic fin. lex. & in c. 1. §. sed nec est alia vers. aliud*

771 est, ubi Ifern. *n. 35. Alvarot. nu. 3. Afflict. n. 40. & cæteri quæ fuit prim. caus. & in c. Imperialem §. firmiter, ibi temere, ubi Ifern. Afflict. Alvarott. Camerar. & re-*

772 liqui Dd. *de prohib. feud. alien. per Frider. Schneidew. part. 5. n. 105. Schrader, part. 6. cap. 6. num. 28. & 36. Curt. Jun. part. 4. numer. 61.* ubi communem dicit Khol. *de servit. feud. part. 1. num. 117. Rosenthal. plures cumulatim cap. 8. conclus. 8. num. 8. & seq. & conclus. 9. num. 1.*

773 Quod tamen ad eos casus, quibus protectores sua + culpa, dolo vel prodigalitate delapsi sunt, extendendum non est. Quia privilegia + concessa propter paupertatem, non competunt illi, qui sua culpa ad inopiam pervenit, casus est notabilis in *l. pen. ff. de iure dot.* per quem tex. ita dicit Bald. in *c. sedes Apostolica de re-script. facit text. in l. bona fides ff. de depositi. gloss. in c. quæ in Ecclesiis de constit. ibi*, si sua culpa egent, indignum est eis subvenire. Joan. Crott. *ad l. 4. §. Cato. nu. 54. ff. de verbor. obligat.*

Et ita in simili quoque de vasallo deciderunt Ifern. in *§. sed nec est alia n. 37. quæ sit prim. caus. benefic. amitt. Laudens. n. 3. & 9. Alvarott. n. 7. Schenck. n. 7. & alii locis relatis.*

775 Atque id ipsum confirmatur etiam ex eo, quod Jure concluditur, marito + ad paupertatem redactio ex propria culpa, non competere beneficium, ut conveniatur, in quantum facere potest, text. in *l. etiam §. licet & ibi Dd. communiter ff. solut. matrim. & facit text. in l. un. ff. de iur. dot. Bart. in l. si cum dotem §. fin. ff. solut. matrim. Jo. Köppen, decis. 9. n. 16. circa fin.*

776 Non enim pertinet ad + necessitatem, quod initio libidine vel voluntarie causatum fuit, ut per multa notabiliter notat Cravet. *respons. 1. pro genero n. 32. & seq. & 79. 85. & 88. Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. cent. 3. cas. 182. n. 51.* ubi illi imputandum, inquit, qui suo se facto in necessitate posuit Lud. Rom. in *l. fin. n. 5. ff. qui*

777 *satisd. cog.* Et culpa + ei debet obesse, qui fuit in culpa, non alteri *cap. damnum, ibiq; not. per Dd. de reg. iur. in*

778 *nec excusari + potest impedimento, qui fuit impedimenti causa, Sebast. Medic. de casib. fortuit. part. 1. q. 4.*

n. 15. eleganter Felin. d. c. quæ in Ecclesiis n. 67. ubi ad plura infert. extra de constit.

Deinde etiam notandum est hanc + ex inopia omissam defensionem non præbere excusationem Patronis, si statim in procinctu ad protectionem, expensas & omnia ad defensionem necessaria clientes ipsis offerant atque subministrare parati sint, per ea, quæ in simili tradit Blanc. *lib. 2. de feud. c. 1. n. 30. Zas. part. 7. n. 45. Schneid. part. 5. n. 105. Brunus conf. 117. n. 290. & seq. Nicol. Mozz. in tract. feud. tit. final. n. 111. & 112. vers. sexta causa, & c.*

Decimam tertiam limitationem + recipit Regula nostra in casu impossibilitatis, quia Protectores, propter impossibilitatem vel difficultatem excusantur à pœna omissæ defensionis.

Probatum autem primum ampliatio hæc per ea quæ habentur, in *c. 17. & ibid.* traduntur per Abb. *n. 4. extra de iurejur.* quod nempe sub juramento + se obligans ad ecclesiæ defensionem, si ob magnam ei subvenire nequeat difficultatem, perjurii reatum non incurrat, eo quod talis omissæ defensionis difficultas ad hoc ut conventa non adimplens excusetur, impossibilitati æquiparetur arg. *l. 137. §. 6. ibique Bart. & DD. de verb. obligat. B. ro. conf. 88. vol. 1.*

Deinde eadem assertio corroboratur exemplo + vasalli qui eo quod non potuit, servitia Domino non præstitit feudum non amittit *c. unic. §. 2. vers. aliud est 2. Ratio decidendi. F. 24. & ibi Feudistæ.* Vnde ut maxime cum D. + occiditur, familia objectu corporis auxilium ei ferre debeat *l. 19. ff. ad SC. Silan. & plurimi cum propriæ vitæ discrimine alios defenderint, sicuti Henr. + IV. Imp. Albert. Bremens. Episcopum corpore suo protexit, ut ex Avent. Compil. histor. eccles. Magdeb. cent. 11. c. 6. f. 336. testantur, quomodo etiam Vdalric. Comes de Blanckenburg. pro Sigefrido episcopo Augustano Guelphoni Baviaræ Duci, ut Clitus pro Alexandro Magno se objiciens trucidatus est, Crus. Annal. Suev. par. 2. lib. 8. c. 7. p. 266. & Peregrinus Veislemburg. Henric. Barbatum Vratislaviens. Ducem, sui corporis objectu protegens, confossus & concisus, vitæque deficiente super jacentis se projecit Domini corpus, ut memoriæ prodidit Cromer. *de rebus Polon. lib. 7. p. 133.* non tamen certo vitæ discrimini ut infra in V. Limitatione nominatim habetur, clientes protegendo Patronus sese exponere cogitur, vel tenetur.*

Tertio fulcitur prælibata Limitatio expresse per tex. in *c. un. 2. F. 28.* per verba ibi posita PRO POSSE MEO. PROVT POTERO; SICVT POTERO, & *l. 14. §. patroni 1. ibi*, quod sibi possibile Menoch. *arb. lud. q. casu 494. concord. Constit. Imp. Anno 1564. Formæ, promulg. §. Auf den Gall/* ubi præses provincie excusatur, si vim majorem sustinere & declinare non valeat siquidem omnis defensio intelligatur de modo licito & pro virili juxta posse Bald. *l. 39. §. 5. ff. de procur. Iac. Synz. disput. de iure protect. b. 17.* Ex quibus colligunt DD. satis auxilii præstitisse protectorem qui ut afflictis adjumento esset, quicquid potuit, fecit, Men. *s. presumpt. 28. n. 10.*

Hinc cum superiori sæculo + Ferdinand. I. Imp. ecclesiam & fidem Catholicam conservare, & Schismaticos omnes extirpare, summo Pontifici jurato promississet, id autem ex sensu & opinione Papæ non præstitisset, Asseclæ quidam Pontificis, quod dignitate Cæsarea juxta *l. quoties C. de dignitat. lib. 12.* seipsum spoliaverit, temere concludere præsumpissent, D. Cancellarius Sigismund. Seldius in *seinem Rathschlag von der Key. und Wäpste Gewalt pag. 83* apposite illis regessit, Imperatorem per verba in Juramento adjecta PRO POSSE merito esse excusandum, cum regulariter etiam in omnibus + promissionibus conditio SI POTERO subesse intelligatur, DD. in *c. 6. de Reg. iur. in. 6.*

Ratio deci-
dendi III.
Decisio af-
firmativa
790 Quarto faciunt in comprobationem Limitationis adductæ ea, quæ post Cynum notat Bald. in l. non so- lum §. si Status circa fin. ff. de procur. dicens, si ꝑ promit- to te defendere de Jure & de facto, quod hoc intelli- gatur, de modo licito & juxta posse, non de vi mayo- re. Ex quo casus fortuiti non debentur, nisi quando specificantur. In quam rem multa alia congerit Ro- land. à Valle consil. 45. nu. 20. cum seqq. vol. 3. Quam- vis non negem, quod isti Dd. vere loquantur in casu, in quo alias de natura contractus, non veniat defensio cum armis.

Ratio deci-
dendi V.
791 Quinto non minus solide ꝑ Limitatio prædicta sta- bilitur ex text. l. i. §. occisorum vers. hoc ideo ff. ad SC. Syllan. ubi servi tenentur præcise ad defensionem Do- minorum, & tamen illi non tenentur de morte Do- mini, quoties auxilium ei adversus vim ferre non potuerunt. Unde Bart. ibid. num. 2. infert, quando ex

792 statuto ꝑ villæ vel castra tenentur capere malefacto- res, quod hoc intelligendum sit, si possint, subdens ibidem si aliquis in villam veniat cum tanta gente, ut ei tota villa non possit resistere, non teneri, argum. l. addictos C. de appellat. Idem expresse ponit Bald. in l. si ideo. in fin. C. de his quib. ut indig. ibidemque Angel. Corne. & alii. Ex quorum notatis clare ad propositum nostrum concludit Albert. Brun. cons. 86. num. 6. lib. 1.

793 quod confœnerati, ꝑ qui tenentur ad mutuam defen- sionem obligentur solum pro illorum possibilitate, hoc est, quod partibus suis satisfaciant, si faciant, quod possunt pro adjuvando offenso. Idem expresse dixit prius Martin. Laud. in tract. confœd. & convent. princ.

794 quæ 4. Nulli enim debet ꝑ impossibile injungi, pro quo

795 plura alleg. Bald. in d. l. si ideo in fin. Et nemo ꝑ videtur se ad impossibile obligasse, quia nec ita se obligare pos- set, ut plene habetur in l. impossibile ff. de reg. jur. & in c. potest eod. in 6. Accedit prædictis text. in c. felicis, prope fin. ibi, si potestas ei affuerit, ext. de pœnis in 6. per quem ibi Archid. Joan. And. Petr. de Anchar. col. pen. in 20. not. & Phil. Franc. in §. final. not. 5. nu. 4. asserunt. Licet civitas possit incidere in delictum committendo vel omitten- do, puta non puniendo ꝑ delinquentes, ut in casu illius cap. tamen si offendentes sint tam potentes, vel tanta adhærentium multitudo, ut civitas illos comprehende- re ac punire non valeat, quod excusetur, propter im- potentiam, sive summam difficultatem.

Ratio deci-
dendi ult.
His denique adstipulatur Joan. Lupus in tract. de confœderat. princip. §. ista quæst. col. 2. num. 3. ubi probat,

797 licet ꝑ Papa vel alius Princeps Christianus regulariter non possit, aut debeat fœdus inire cum infideli, ta- men, si videat potentiam Turcæ Soldani, aut alterius infidelis insuperabilem, sive quod ipse contra tales non possit se sufficienter defendere, quod licite ad tempus cum iis ineat condiciones pacis, ut ibi latius per eum.

Limitatio
XIV.
Virum pro-
teutores in
tuendis
clientibus
798 Decima quarta regulæ nostræ limitatio est, ꝑ quod defensio protectorum tantum procedat & locum habeat, quoad futuras, non quoad præteritas violentias, atque damna ante constitutam protectionis tutelam illata, quia ad præterita ꝑ negotia vel facta non debent nova Jura, Jurisdictiones & conventiones, præsertim in tertii præ- judicium, trahi & extendi l. leges 7. C. de legib. c. 2. c. fin. ext. de constit. l. unic. C. de cad. tollend. Jas. in l. jubemus num. 8. C. de testam. cum simil. & per consequens hæc nova pro- tectio non potest extendi ad facta jam præterita, quo- rum tempore in esse non fuit.

Et per hanc rationem in ipsis terminis corrobo- rat hanc limitationem Matth. Welenb. cons. 170. nu. 16. part. 4. ubi & post nu. 21. decisive resolvit protecto-

799 rem, non quoad præterita, sed quoad futura, posse aliquem, in defensionem recipere, per Jura & ratio- nes modo allegat.

Decima quinta limitatio est, ꝑ ut protectores aliter 800 non teneantur defendere clientes, nisi ab iis interpellati Limitatio atq. requisiti prius fuerint, arg. c. unic. 2. F. 7. vers. Et inde XV. generaliter vel specialiter fuerit requisitus & 2. F. 26. §. Virum Ad- licet 2. ibi dummodo Domino petenti servire paratus sit vocati etiam non l. 73. in fin. de V. O. Innocent. in cap. si quando 8. de offic. de interpellati leg. Aret. in l. stipulatio 38. in fin. & post hos in terminis ad feren- Advocatiæ armatæ nominatim docuit Petr. Frider. Min- dum clien- dan. de process. extrahend. cap. 14. num. 32. lib. 2. Pacian. tibus auxi- consil. 164. nu. Modest. Pistor. cons. 24. q. 3. n. 24. lib. 1. Ad- lium de- vocatus enim, ut defendat, citari debet Bald. in l. si absen- vincti sint. Decisio Ne- tib. C. de execut. tut. l. quoties ff. de oper. libert. l. cum pa- gativa. tron. ff. eod. l. si quis filium §. ult. ff. de collat. honor.

Nam in ejusmodi stipulationibus ꝑ affirmativis sive 801 consistentibus in faciendo, pœna adjecta non commit- Ratio deci- titur, nisi mora interveniat, ut sensit gloss. in l. nuda sionis. in verb. post litem in fine C. de contrahend. & commit. stipul. & in l. etsi post tres in gloss. magn. Digest. si quis cau- tionem. Bart. in l. ita stipulatus 6. & 7. oppos. de verbor. obli- gat. Castrensi. in l. in executione in princ. ff. eod. tit. Mora autem fieri ꝑ non intelligitur, nisi præcedat interpella- tio l. mora, de usuris. Et ita de stipulatione, ꝑ quod scili- cet requiratur interpellatio, ad hoc, ut pœna committa- tur, tenet Bart. in d. l. ita stipulatus in 6. quæst. princ. quem refert & sequitur in terminis Advocatiæ Modest. Pistor. d. cons. 24. nu. 25.

Sed de materia hujus limitationis cum ejusdem de- clarationibus, fusius proximo capite tractatur, quæ huc referri possunt.

Decimo sexto limitatur nostra de ꝑ protectorum de- 804 fensione præmissa regula, ut non procedat, quoties du- Limitatio rante Advocatia clientes in bannum, excommunicatio- XVI. nem, hæresin vel alia enormia crimina, ob quæ in fidem An Advo- suscipi vetantur, de quibus supra cap. VIII. prolixè actum cati clien- tes suos in est, inciderunt, cum enim, quamdiu ejusmodi censuris & Bannum facinoribus implicati hærent, ab omni protectione ex- hæresin vel excom- clusi censentur. munita- tionem iap-

Et primo quidem, quoad Bannitos, wann nemblich 805 die Schirmsverwandten in die Kaysers Acht gethan seyn/ prælibatam Limitationem veram esse hinc elicitur, lominus ut enim patrocinia, quæ favorem ꝑ Reis, & auxilium tueri ob- scelerosis impartiendo, aliis fenestram sceleribus stringan- aperiunt removenda sunt l. 6. C. de defensor. civit. tur. Decisio Na- cum Respubl. ꝑ suscepto malorum Patrocinio con- gativa. turbetur, quod quidam de Crasso apud Salust. in Catil. 805 aiebant. Et tantum ꝑ malo benefacere sit, bono quan- Ratio deci- tum malefacere periculum, Plaut. in Pen. ita & juste sionis quo- Bannitorum ꝑ suscipienda non est protectio, per ea quæ ad banni- latissime hanc in rem allegavimus in cap. VIII. de banni- tos, & ex- tis in protectionem non recipiendis. communi- catos.

Deinde præcedens limitatio ex eo probatur, quod 806 similiter ꝑ de vasallis, respectu Dominorum suorum in Ratio li- Banno, vel excommunicatione existentium, à serviendo mitationis liberis tradunt IC. quod scilicet excusentur, etiam si l. quoad non ferant auxilium Dominis suis, per Imperatorem, bannitos, vel Regem in bannum, vel excommunicationem conje- 807 ctis, si bellum interim justum haberent, per text. in c. 1. 808 hic finit. lex. & c. uni. ibi excepto Imperatore, de nov. 809 form. fidel. ibi gloss. in verb. juste, & ibi Afflic. num. 20. & Ratio limi- alii. Ard. zon. cap. 65. & 70. Ifern. in d. cap. 1. n. 3. & ibid. tationis II. Bald. nu. 6. & seqq. Alvarot. n. 4. 5. & 8. Præpos. num. 2. Afflic. ver. quarto notat. n. 1. Zas. de feud. p. 7. ad quid va- feud. cap. feuda amittuntur vers. Jexagesimo primo. fall. Domino teneatur, n. 40. Curt. Jun. de feud. p. 4. n. 6. in fin. Schrad. p. 6 nu. 16. v. 18. Schneidew. part. 3. n. 102. & p. 8. c. 1. n. 19. Sonsbec. part. 11. num. 27. Capyc. in invest. feud. cap. feuda amittuntur vers. Jexagesimo primo.

Tertia limitationis ratio est, quod protectores ꝑ in- 810 terea temporis, dum clientes in banno vel excommuni- Ratio limi- catione hærent, ab obligatione cum iisdem contracta tationis III. soluti sint d. c. 1. hic finitur lex. & ibi feudistæ & c. 1.

quo temp. mil. invest. pet. deb. Ferrariens. in form. libell. quo agit. ad revoc. feud. sect. contra debitum nu. 11. Petr. Jacob. in pract. aur. lib. rubr. 60. de causis ex quib. dom. & c. n. 9.

Ratio deci-
dendi IV.
811 Quarto Advocati nec volentes quidem juvare ban-
nitos ea de causa possunt, quia ex præscripto Juris +
cane pejus & angue iidem vitari debent, nec cum eis ha-
benda est conversatio, c. cum excommunicatio 11. q. 3. c.
nulli & c. inter alia. 31. ibi Abb. & Felin. vers. utrum debi-
tor, de sent. excomm. text. express. in c. nos sanctorum
15. q. 7. ubi gloss. Ord. Lud. Roman. l. fin. nu. 15. ff. qui
satisd. cog.

Ratio limi-
tationis
quo ad Ha-
reticos I.
Lapsi in
Hæresin
812 Quod vero ad hæreticos in eadem limitatione con-
tentos attinet, clientes in hæresin + lapsos ab Advocatis
eorum amplius defendendos non esse firmatur primum
ex cap. 11. de hæreticis, ubi prohibetur ipsis Patrocinium
præstari, Gigas de crim. les. Majest. lib. 3. rub. ult. q. 9. n. 6.
Quemadmodum etiam olim lib. 1. cap. 348. Schwabens
spieg. statutum fuit, d; welcher Fürst nicht richtet vber
die Keger/vnnd sie beschirmet/vnnd ihnen bevor ist / den-
selben das Geistlich Gericht in den Bann thun soll.
Protecores autem hæreticorum, + si etiam defen-
dant illorum errorem damnabiliores sunt, quam qui er-
rantes duntaxat tuentur, c. qui aliorum 24. q. 3. licet hi
quoque à pœnis non sint immunes c. 3. vers. Hæretici au-
tem credentes de Hæret. in 6.

Ratio limi-
tationis II.
814 Deinde quod protecores in hæresin lapsos clientes
amplius haud tueri cogantur roboratur exemplo vasal-
lorum, quia sicut vasalli + Domino in hæresin lapso ser-
vire non tenentur, ita nec protecores, clientes hæreti-
cos factos tueri amplius obstringuntur per l. 1. C. de hæ-
ret. & auth. credentes eod. tit. l. nemo ff. de Episc. audient.
Raynaud. in ca. Imperialem. §. firmiter. de prohib. feud.
alien. per. Frid. Alvarot. in c. 1. hic finitur lex. in princip.
ibid. Belvis. vers. nota quod vasall. & Laudens. n. 2. Vult.
lib. 1. de feud. cap. 7. n. 73. per auth. de privileg. dot. coll. 8. §.
1 Schneidew. de feud. p. 5. nu. 102 & pluribus allegat. con-
gestis Henr. Rosenth. synops. feud. c. 8. concl. 9. n. 7.

815 Caterum prædicta XVI. Limitatio extenditur etiam
ad Receptatores + Bannitorum & Hæreticorum, si
quos in protectione Advocatus habuisset, per trad.
Fachin. consil. 99. num. 45. vol. 1. ubi eandem + Re-
ceptatoris, quæ delinquentis pœnam esse tradit, nisi
pro personæ & facti qualitate prudens Judex aliter ex-
istimaverit.

817 Faciunt huc etiam, quod Ord. Cam. Imp. p. 2. tit. 20.
§. 5. disposita, ubi alienos + subditos ob Anabaptismum
errores contra Imperii decreta scienter receptantis, nec
protinus constitutiones in eos exercentis proscriptio-
nem Fiscalis maturare jubetur.

Sic etiam olim lex 34. C. Theodos. de Hæret. Joan.
Episcopi Constantinopolitani suasu lata Eunomiano-
rum & Montanistarum Receptatoribus capitale irro-
gat supplicium.

818 Et contra + Judæum quoque, qui Christianos, fi-
dem abnegantes, atque ad Judæorum sectas transeun-
tes receptans, ut Hæretici Receptatorem, procedi pos-
se habetur in c. 13. de Hæreticis in 6. & tradit Oldr. consil.
36. n. 1. ubi non minus alias etiam graves pœnas con-
tra Receptatores constitutas esse hinc inde Farina,
oper. crim. part. 5. tit. 15. q. 133. cap. 1. & duob. seq. fusissi-
me tractat.

819 Hanc porro extensionem, adeo veram esse statuimus
ut procedat etiam contra receptatores Bannitorum ex +
privilegio, eo quod in Ordin. Cam. antiqua Anno 1495.
publicata cap. 25. in fin. constitutum sit. Ob jemand
begnadet were / des Reichs Echter zuhalten / daß diesel-
ben Freyheiten wider Vollnstreckung der Brtheil des
Kensers. oder Königl. Cammergerichts nicht gebraucht /
vnnd die Echter darwider nicht geschickt oder erhalten

werden sollen. Quod cum mutatum non sit, stare haud
prohibetur, per Jura vulg. Licet idipsum Statib. Imp. in
suo Bedencken de An. 1557. iniquum visum fuerit. Id
vero Dn. Camerales S. Cæs. Majest. & Statuum arbitrio
commiserunt.

Quod denique attinet ad excommunicatos, quod 820
nec illi in alicujus clientela, durante + excommunica-
tione, existentes defendendi amplius sint, aut ullius gau-
dere debeant patrocinio, statuit Calix. 1. Papa Episc. Excommu-
nicati cli-
entes du-
vante ex-
communi-
catione
patrocinio
an gau-
deant.
Decisio
Negativa.
821
822
Ratio deci-
sionis gene-
ralis.
823
824
825
826
827
828
829
830
Limitatio
XVIII.
Si res in tu-
telam com-
missa pror-
sus interse-
rit, An pro-
tektor ab
onere de-
fensionis
immunus
sit.
Affirmati-
va decisio.

Ratio denique traditæ limitationis generalis est, quod causæ + quæ aliquem in clientelam prohibent
fufcipi, eæ etiam susceptum impediunt defendi, quia effe-
ctus + restringitur à sua causa l. cancellan. ff. de his qui in
testam. delent. l. cum tale, §. falsam ff. de condit. & demon-
str. Hier. Cagnol. in l. diem functo n. 1. ff. de offic. assessor. Jal.
in l. quominus nu. 21. per ill. text. ff. de fluminib. Crott.
in l. 1. in princ. n. 29 ff. de verbor. oblig. Paul. de Monte Pico
in l. post contract. n. 37. ff. de donat. Paris. cons. 81. nu. 72. &
§. 23. vol. 3. Cephal. cons. 187. n. 3. Cravet. cons. 606. nu. 4.
Pruckm. cons. 2. n. 30. lib. 1. Zas in cons. diversor. cons. 9. n.
38. vol. 1.

Cæterum quæ ad hanc XVI. Limitationem referri
possunt, declarationes seu Fallentia aut exceptiones e-
narratae sunt in cap. VIII. ubi de Bannitis, excommunica-
tis ac Hæreticis in protectionem non recipiendis plena
bucca actum est, quo Lectorem has desiderantem re-
mittimus.

Decima septima limitatio adfurgit, + qua protektor ab
omissa defensione excusatur, quando res in tutelam data
puta, Pagus aut Civitas amissa, ac ab alio in vasajam est,
quia obligatio + protegendi, & omnia pacta ad aliquid
præstandum inita, eam interpretationem recipiunt, omi-
dummodo res in pactum deducta, in eodem statu per-
maneant, l. cum quis. 38. in princip. Digest. de solut. argum. l. excusetur
quod Servius, & ibi gloss. ac Jason. ff. de condit. ob caus.
Ludolph. Schrader. de feud. part. 6. c. 5. n. 22.

Ita in simili Feudistæ + excusant vasallum à serviitiis
omissis, quando Dominus directum Dominium amisit,
ex ratione, quod juramentum præstitum Domino ra-
tione dignitatis, ea amissa, id est fundo, sive Jure domi-
nante, ducatu, & c. collabascit, ne teneatur ulterius ad fi-
delitatem, quasi mortuus sit, per not. Bald. in l. fin. C. de
non num. pecun. Abb. in c. venerabilem in ult. notab. de
elect. nu. 2. & in c. veritatis nu. 3. de jurejur. gloss. in c. ne ratio deci-
quis, in verb. furens. 22. q. 2. Afflict. c. 1. in princ. n. 9. de nov. sionis à si-
mili.

Hæc tamen limitatio intelligenda est, + eo casu lo-
cum habere, si clientes Jure ea civitate privati, vel ejus
ita jacturam fecerint, ut omnis eam recuperandi spes
absit & facultas. Neque enim protecores, destitutos +
bonis suis, ea recuperare tentantes clientes deserere de-
bent, dummodo non sit notorium. frustraneos & peri-
culosos esse conatus, quia Advocati + omnino obligan-
tur clientes rem injuste vel casu amissam recuperare vo-
lentes juvare, per ea quæ ubertim alibi notavimus, quæ
huc transferre otiosum duximus.

Ad hunc modum decimo octavo limitatur + iri-
dem regula nostra, ut nulla ob prætermittam tui-
tionem Advocato culpa imputari possit, si res ejus
fidei commissa, alio quocunque modo interierit,
per ea quæ in terminis servitiorum à vasallo intermis-
sorum tradunt Afflict. in cap. omnes. num. 31. si de feud. fensionis
defunct. Jason in l. 1. num. 80. & seq. C. de jure emphyt. immunis
Alexand. consil. 112. per tot. lib. 1. Rosenthal. cap. 8. conclus. sit.
9. num. 17.

Unde

831 *Limitatio XIX.* Undevigesima limitatio inducitur, ut protector absque periculo defensionem renuere possit, † si cli-
Si clientes contra pro- entes aliquid violenter agant, contra subditos pro-
tektoris tektoris, aut eosdem debellare conentur, quia tunc
subditos nullum adversus proprios suos subditos auxilium fer-
arma su- re tenetur, argumento eorum, quæ in terminis †
mant, quid in tract. de malef. verb. fama publica. num. 60. & no- salvi conductus violati afferuntur ab Angel. Aretin.
illi facien- tat gloss. in cap. noli existimare vers. si ipse non servat
dum. fidem. cum aliis concordant. ibid. adduct. 23. quest. 1.
832 Unde instrumentis securitatum hodie communiter
apponi solet hæc clausula: *Damus tibi pacem & securi-*
tatem contra vim injustam, ita tamen, ut vicissim tu
quoque pacificum te & modestum exhibeas. Wir geben
dir gleite zu Rechte/ vnnnd vor vnrechtter Gewalt / also /
dass du dich hinwider auch geleitlichen verhalteest. argum.
l. si quis major C. de transact.
833 Ratio decisionis est, quod frangenti † fidem, nec
Ratio pre- fides sit servanda juxta vulgatum illud, Frangenti fi-
dicta limi- dem fides frangatur eidem. *l. cum proponas. ibique gloss.*
tationis. & Jason num. 5. & 6. *C. de pact. gloss. in cap. cum inter*
Reverend. Seniore ibique Butriens. extr. de elect. & in
cap. pervenit, de jurejur. l. quæro. paragraph. inter loca-
torem, in fin. Digest. locati. Et assecuratus nequit se ju-
vare, ex cautione securitatis, quam ipse oppugnavit vel
violavit, *cap. ex eo extr. de reg. jur. in 6. cum simili-*
bus allegat per Matth. Coler, de processib. execut. part. 4.
cap. 1. num. 213. circa fin.

Vicesimam denique excusationis † causam præbet 834
protectori, præscriptio, si nimirum aliquis Patro- *Limitatio XX.*
nus, cui tamen quotannis ab initio conventum ho- *Præscripta defensionis libertate an omit-*
norum nihilominus semper solutum fuit, cujus re- *tens eam Patronus excusatio-*
spectu adhuc licet anomalus Advocatus censeatur, à *nem me-*
longissimo tempore etiam requisitus non protexerit, *reatur.*
ac ita libertatem à defensionis onere præscripserit,
per ea quæ hac de re latissime deduximus in cap. 16.
de contrariis Advocatia, sub modo, qualiter jus pro-
tectionis per præscriptionem tollatur, quæ huc referri
possunt, quibus adde ea, quæ de præscriptione servi-
tiorum traduntur per Jacobin. de Roydis num. 44.
Schrader. tract. feud. part. 6. cap. 6. n. 61. ver. decimo septi-
mo. Corne. conf. 268. n. 19. vol. 4.
Et hæc de officio protectorum satis copiose, si
non abundanter hæcenus, ex quibus equidem
facile cognoscere licet, quomodo & quatenus
Advocatus tutelaris ad tuendos in clientelam suam
susceptos obstrictus, in quibus itidem casibus &
quas ob causas ab omiſſa auxilii patronalis præsta-
tione excusandus sit: Quia tamen ad protectoris
partes etiam spectat, scire adversus quosnam defen-
sio facienda sit, idcirco in sequenti Capite offendenti-
um personas lustraturi, quatenus contra illos cli-
entes protegendi sint, non minori, quam in
cæteris studio & interpretatione ex-
plicabimus.

* *
*

C A P V T XII.

Ubi, quando, quoties, & quomodo Advocati Tutelares
Clientes suos defendere teneantur.

S U M M A R I A.

Quo in loco defensio per Advocatum clien-
tibus debita præstari debeat, num. 1.
Protegendi obligatio quando ad locum cer-
tum restricta est, ultra illum extendi non
debet, 2
Loco certo defendere promittens extra illum defendere
non cogitur, nisi valde esset propinquus, 3
Salvus conductus ad certa tantum loca astrictus, ad alia
non extenditur, 4
Loco certo, qui dare aut facere aliquid promisit, si ali-
bi conveniatur, agit ad interesse, 5.
Promissum in uno loco non tenetur quis solvere in alio,
n. 6
Subditi inviti à Domino cogi an possint, ut alibi &
extra territorium operas ac servitia præstent, n. 7
Decisio negativa, ibid.
Ejus rei præjudicium Camerale in causa der 4. Dörffer
in Hattgaw contra Hanaw allegatur, 8
Protectores loco ipsis non definito tam in ipso clientum
territorio, quam extra illud eos defendere tenentur,
n. 9
Salvum conductum concedens Princeps, tam in proprio,
quam alieno territorio servare tenetur, 10
Vasallus Dominum etiam procul à patria in prælum
euntem sequi tenetur, 11
Protector eo modo clientes, quo proprios subditos defende-
re tenetur, 12
Loco defensionis præstanda non expresso, ea exhibenda ibi
est, ubi clientes juserint, 13
Operarum promissio loco in quo præstentur non expresso,
intelligitur de eo quem is cui debentur elegit, 14
Ab operis ad protectionem recte arguitur, 15

Opera referuntur ad commoditatem indigentium & ne-
cessitatem patroni seu Domini prout & subsidia Advo-
catorum ad necessitatem & defensionem clientum, 16
Vasallus servitia prestare debet in loco quem Dominus
præfuerit, 17
Protectio alibi, quam in loco à clientibus designato præsti-
ta, parum aut nihil eis profutura censetur, 18
Defensionem alio loco deberi, quam quo is cui præstanda
est, volet, absurdum videtur, 19
Locus præfinitus si sitquivocus, intelligendus est de eo, in
quo clientes habitant, 20
Loco in denunciatione non expresso venire protectores
oportebit ad domicilium clientum, 21
Protectores an hostibus adhuc à loco in defensionem
recepto absentibus, extra illum occurrere cosque
repellere teneantur, n. 22
Negativa, 23
Affirmativa, 27
Testudo in suum collecta tegimen ad omnes tuta est ictus,
24
Athenienses hostem domi expectantes semper vicerunt,
exercitu foras translato omnia amiserunt, 25
Ex præteritis futurorum exempla considerare sapientis
est, 26
Hostes vim illaturos satius est extra locum reprimere,
quam eis post insultum & devastationem factam resi-
stere, 28
Melius est occurrere in tempore, quam post vulneratam
causam remedium querere, 29
Principem sortem ac magnanimum, qui extra fines pa-
tria hostem antevertere potest, prælum in Imperii sui
visceribus committere non decet, 30

Philippi Hassia Landgravii consilium potius extra, quam intra Imperii fines bellum geri deberi, 31
 Vestras excindere egressas periculosum, inclusas adurere tutius, 32
 Hostem domi praevenientes plerunque triumphum reportant, 33
 Affiliens alium plus animi inest, quam vim propulsanti, n. 34
 Hostis propinquus incolis metum incutit, remotus vero reprimatur audacia, 35
 Exercitium in peregrina regione fuscum recolligere facilius est, quam in propria, 36
 Regem hostes extra Regnum adoriri volentem Barones sequi debent, 37
 Scipio invadendo Africam patriam ab hostili impressione & devastatione Hannibalis, liberavit, 38
 Agathoclis Syracusanorum Regis stratagemata, quo Patriam ab hostium oppugnatione redemit, 39
 Cresi, pro Thamyrae Massagetarum Regina consilium, n. 40
 Turcam an nostris in terris expectare, vel in Turcia oppugnare consultius? 41
 Cautela tres hostem in alieno territorio aggressuro observanda, 42
 Negotium omne, qui prius bene meditatur, bene perficit, n. 43
 Milites in alienos agros ita inducendi sunt, ut etiam reduci possint, 44
 Mori cuiusdam ad milites Austriacos, qua via Helvetiam ingredi vellent, deliberantes prudens monitio, 45
 Christianum & civem bonum vel unicum servari, quam hostes mille occidere satius, 46
 Aliena appetenti, ne de suis periclitetur praevidendum, 47
 Defendere prius nostra, quam aliena appetere debemus, n. 48
 Fridericus Comes Palatinus coronam Boemia appetens, ut Camelus cornua desiderans, aures perdidit, 49
 Humilia tuto potius, quam summa cum periculo appetenda, 50
 Fortuna se offerens in primis amplectenda, 51
 Viribus atq; impetu, quod fieri nequit, tempore atq; assiduitate perficiendum, 52
 Malis aureis Hippomenes Athalantam cursu superavit, n. 53
 Apollinis oraculum, quo pacto potiri posset victoria Philippo Macedonum Regi datum, 54
 Hostis quo casu per protectorem domi expectandus sit, 55
 Helvetii qua de causa, olim milites Austriacos ipsorum terram non inviti ingredi permiserint, 56
 Provincia, in qua clientes gravantur si nimis remota sit, protectores extra territorium, non sed intra illud facient defensionem, 57
 Protectori an clientes suos in ipso ordinarii magistratus territorio defendere liceat, n. 58
 Affirmativa decisio, 59
 Protector regulariter in quovis territorio si potest ad defendendos clientes obligatus est, nisi aliud contrahendo conventum fuerit, 60
 Jus protectionis requirit, ut nullo personae habito respectu clientes defendantur, 61
 Protector non potest jurisdictionem dominicam clientum impedire, 62
 Jurisdictionem alterius in terrarum dominiis impedire, nemo debet, 63
 Subditos alienos contra proprium ipsorum Magistratum defendere non decet, 64
 Magistratus ordinarius si suos subditos ipsemet defendere paratus sit, nec contra ipsummet auxilium à clientibus imploratum fuerit, protectoris irruptionem in suo territorio tolerare non tenentur, 65

Ædes alienas irrumperere nemini non modo privato, sed ne magistratui licet, 66
 Domus sua cuiq; tutissimum receptaculum, 67
 Protectori in ordinarii territorium arma inferre non licet, nisi quando ipse ordinarius subditos iniquius tractat iisque auxilium denegat, 68
 Clientibus in magistratus sui territorio oppressis maxime conducit protectorem & magistratum conjunctis viribus eorum hosti occurrere, 69
 Protector an clientes etiam in Judicio defendere teneatur, n. 70
 Affirmativa, 71
 Negativa, 92
 Advocatis superiorum temporum querelas Ecclesiarum coram Comitibus judicialiter proponere incubuit, 72
 Episcopi ubicunq; habebant substantiam, Advocati absq; tarditate justitiam facere iussi, 73
 Defensionem promittens lite tam de jure, quam de facto mota tenetur prestare judicialem defensionem, 74
 Declara, ut n. 113
 In materia etiam contractuum, 75
 Promittens sive in Magistratu constitutus sit, sive non, 76
 Verba defendere, tueri, conservare, manutenere, & c. magis sonant in jus, quam in factum, 77
 Declara, ut n. 114
 Defendere verbum generale tam defensionem juris, quam facti respicit, 78
 Declara, ut n. 99
 Defendere verbum diversimode in jure acceptum, 79
 Defensio & defensor proprie accipiuntur de defensione judiciali, 80
 Tueri verbum an idem sit cum verbo defendere, 81
 Defendere promittens de jure & facto, an intelligatur promississe de defensione judiciali, vel extrajudiciali, n. 82, 116, 117, & 119
 Verba protectio, tutio in fine posita inferunt & denotant jurisdictionem & judicandi potestatem, 83
 Declara, ut n. 127 (84)
 Ecclesiastica res non manibus, sed jure defendenda sunt, Declara, ut n. 128
 Vassallus Dominum verbo & facto defendere tenetur, 85
 Protector ad tuendos clientes tam de jure, quam de facto & VIA JURIS etiam mit Rechtlichen Ausübungen/ defendere obligatus est, 86, 87, 88, 89, 90, & 91
 Declara, ut n. 134, 135, 136, 137, 139, & 140
 Conservatores ab aliis, quam manifestis injuriis fidei sue commissos defendentes, & potestatem suam ad ea, qua judicii indaginem requirunt extendentes, per annum ab officio ipso facto suspenduntur, 93
 Defendendi alterum potestas non includit necessario concessionem potestatis defendendi cum indagine judiciali, 94
 Protegendi juris natura requirit, ut protectores clientes suos adversus vim cum armis & militibus defendant, 95, 99, & 110
 Protegere verbum necessitatem defendendi cum armis importat, 96, 102
 Verba intelligenda sunt secundum respectum ad qualitatem rei & personae, ad quam referuntur, 97
 Episcopo cui permittitur, ut celebret tempore interdicti, intelligitur permissum in Pontificalibus secundum qualitatem personae, qua actum perficit, 98
 Vassallus Dominum fendi non cogitur defendere in judicio, 100
 Protectio solummodo importat necessitatem defendendi, cum armis, 101
 Protegere verbum propriissime accipitur, pro defendere cum armis, 102
 Per saluum conductum asscuratus, à violentia qua de facto & non ea, qua jure inferitur, defendenda venit, 103
 Pro-

Protektorum officium proprium est, clientes manu militari & armis tueri, 104
 Domini subditos suos in iudicio defendere tenentur, 105
 Maxime si tali afficiantur molestia, quae in damnum Domini redundat, 106
 Protectores non sunt obstricti clientes suos in iudicio defendere, 107
 Protectores non possunt pro clientibus in Camera processus extrahere, 108
 Ejus rei praedictum in causa Königstein contra Isenburg, 109
 Protectionis jus ad hoc est constitutum, ut clientes armis defendantur, 110
 Protectio clientelaris in effectu nil aliud est, quam auxilium armatum, 111
 Argumentum à priscis clientelis, extra defensionis terminos, ad hodiernam Advocatiam non valet, 112
 Defensionis & mantentionis promissio à Principe facta protectionem armatam & non judicalem importat, 113
 Obligans se defendere emptorem, cum in iudicio tantum, non etiam armis defendere tenetur, 115
 Factum per clientes proprio furore & audacia nullo jure justificandum, à protectore non defendendum, 118
 Verborum defendere de facto, duplex intellectus, 120
 Protector etiam literis, Legationibus, intercessionibus & aliis extrajudicialibus modis clientes juvare tenetur, 121
 In armis & armorum Ministris publica utilitatis defensio potissimum consistit, 122
 Arma armis jure gentium propulsare licet, 123
 Oratione quae dirimi nequeunt, armis componenda, 124
 Fletibus & suppliciis muliebribus Deorum auxilia non parantur, 125
 De FACTO & de JURE verborum duplex sensus, 126
 Intellectus c. ad audientiam de appellat, 127
 Protectioni superioris per viam appellationis sese subjiciens, ejusdem jurisdictioni se subicit, 128
 Intellectus c. consuetudo, 16 q. 6. n. 129
 Papa suos homines opprimi non sinit, 130
 Papa gregis suae praecipuus adjutor, 131
 Papa Ecclesiasticis personis defensionem armatam permittit, 132
 Ecclesiarum protectores spirituali & materiali gladio malignos oppressores reprimere possunt, 133
 Verborum Reichlicher Ausübung interpretatio & duplex sensus, 135
 Verborum, VIA JURIS intellectus, 136
 Potestati alicujus quod tribuitur, necessitati ejus non subicitur, 137
 Protectores pro clientibus captis ex constitutione pignorationis pro relaxatione eorundem supplicantes an in Camera audiantur, n. 141
 Negativa decisio, ibid.
 Constitutio pignorationis subjectionem pignorati requirit, 142
 Clientes ubi de eorum commodo agitur, quando subditorum nomine contineantur, 143
 Protectoribus pro Judais sub eorum jurisdictione habitantibus, mandata ex consuet. pignorat. decernuntur, 144
 Ejus rei praedictum, 145
 Judai als Schirmsverwanten/subditorum nomine comprehenduntur, 146
 Juramentum suppletorium Judais in Camera deferatur, 147
 Magistratus locorum ubi Judai degunt, ad eorundem defensionem admittuntur, 148
 Quando protectores defensionem clientibus suis exhibere teneantur, 149
 Protectio clientibus, ab Advocato, eo tempore exhibenda est, quando clientes ea indigent, 150
 Protectio est species opera, 151

Operarum electio pertinet ad patronum, ut edantur, quando ipsi placet, 152
 Obligatus ad operas non potest tempus pro tempore eligere, sed servitia tempore ad ea deputato, prestare debet, 153
 Protectores omni tempore & quodocunque ad defensionem clientum obligantur, 154
 Defensionis effectum non dicitur consummate implere, qui non omni tempore defendit, 155
 Dicitur, QVANDOCUNQUE, omnes defensionis casus & tempora complectitur, 156
 Necessitate instante protectores etiam tempore feriato ad defensionem obstricti sunt, 157
 Feriatis diebus judicia conquiescere debent, 158
 Judex litigantes in feriis audiens mortaliter peccat, 159
 Feriarum solennitas ubi pietas vel necessitas subest, non servatur, 160
 Causa in qua de utilitate publica agitur diebus etiam feriatis tractari potest, 161
 Periculum quando in mora est, à juris communis regulis receditur, 162
 An & quatenus tempore imminentis periculi protectores ad defensionem faciendam à clientibus invocandi ac requirendi sint, n. 163
 Advocatus dicitur quasi acceptus, 164
 Advocatus non aliter nisi requisitus defendere tenetur, 165
 Obligatus ad factum, in mora non constituitur, eo quod facere potest sed si interpellatus non fecerit, 166
 Promittens aliquid facere sub poena, ad illud faciendum non interpellatus, eam non incurrit etiam non faciens, 167
 Mora non intelligitur facta, ubi petitio non est facta, 168
 Promissor quilibet, etiam qui pure promisit, ut promissa faciat, interpellandus est, 169
 Confoederati se invicem juvare non tenentur, nisi fuerint interpellati, 170
 Vasallus servitia, etsi Dominus iis opus habeat, sponte offerre non tenetur, sed interpellatus demum ea prestare cogitur, 171
 Vasallus per mille annos non serviens si requisitus non fuit, feudum retinet, 172
 Vasallus ante requisitionem semper paratus fuisse intelligitur ad exhibendum servitium, 173
 Judex non nisi invocatus officium suum impertiri tenetur, 174
 Interpellatio à quocunque facta sufficit, dummodo constet de clientum mandato, 175
 Advocatus succurrere non tenetur nisi clientes velint, 176
 Judex etiam non imploratus certis casibus officium suum interponere debet, uti in causis prius & publicis, 177
 Quibus in casibus protectores etiam non interpellati proprio motu, clientibus succurrere teneantur, 178
 Protector sciens clientes obsideri & ex ea obsidione magnū periculum eis imminere, debet ultro ferre auxilium, 179
 Ratio, n. 83. & 184
 Reges Christiani Ecclesia calamitatem scientes etiam non interpellati eam defendere tenentur, 180
 Vasallus sciens magnū Domino suo imminere periculum ultro etiam absque requisitione, adjuvare eum tenetur, 181
 Poena adversus scientes parata, 182
 Certe semel ulterius certiore reddere opus non est, 185
 Protector etiam non invocatus succurrere tenetur, quando novit clientes indigere suo auxilio, nec denunciare posse, 186
 Protectores etiam non requisitus succurrere tenetur, si ita speciatim in capitulis in ita protectionis conventum fuerit, 187
 Intellige ut n. seq. 188
 Protector si in defensionis promissione juramentum appositum fuerit, etiam non requisitus clientibus succurrere tenetur, 189

- Venditor quando teneatur de evictione*, 190
Dies, aut tempus certum, defensionis exhibenda præfixum, requisitionem excludit, 191
Dies certa defensionis assignata, pro defensione facienda Protectorem per se interpellat, 192
Nisi conventum fuerit, ut auxilium tum demum feratur, quando clientes eo indigent, 193
Protector administrans Urbem, sua protectioni, ante susceptum officium, commissam, etiam non interpellatus ad ad ejusdem defensionem obligatus est, 194
Debitor qui Creditoris negotia gerit, ad satisfaciendum non est interpellandus, 195
Officii necessitate aliquem ad faciendum quid admonente interpellatio superflua est, 196
Consuetudo interpellationem protectoris remittit, 197
Dummodo protector stante tali consuetudine pericula clientum & indigentiam non ignoret, 198
Advocatum requirendi Juri an unquam præscribi possit, n. 199
Decisio negativa, ibid.
Jurifacultatis proprium est, ut nisi prohibitio intervenire, prohibitusque in ea acquieverit, ea nullo tempore præscribi possit, 200
Facultatis quæ sunt, ea si mille annis non usurpentur, haud amittuntur, 201 (202)
Facultati ratione juris quæsti competentis, præscribitur, Protector quam primum potest, occurrere debet atque adjuvare clientes, 203
Auxilium exiguum tempestive latum plus prodest majore sero adducto, 204
Tempus præparationi & itineri necessarium eidem indulgendum, 205. & 109
Idem in vasallo & civitatibus fœderatis jure statutum reperitur, 206
Civitates confœderata ad mutuum auxilium sibi invicem astrictæ, tempore ad præparandum se necessario non intercludenda, 207 (208)
Occasio defendendi elapsa semel repeti mox non potest, Cunctatio hostem facit animosiores, 209
Malum obortum aliquamdiu ferre, & avertendi illud occasionem expectare quam cum periculo statim propulsare interdum melius, 210
Contra mala continua & fœcunda, non ut desinant, sed ne vincant lento opus est adjutorio, 211
Potentia nulla tanta est, quam properantes tempestive, & fidele auxilium ferentes, non exsuperare possint, 212
Viri fortes, quo lentius incipiunt, eo perseverantius, cum caperunt pergunt, 213
Protectores quoties ad faciendam defensionem requirendi ac interpellandi sint, 214
Interpellatio trina requiritur, in casu quando inferior interpellat superiorem, secundum nonnullos, sed distingue, nu. 215. & seq. 216
In obligationibus ex contractu descendantibus idem jus statuitur de inferioribus quod de superioribus, 217
Jure eodem utuntur superior & inferior, in iis, quæ explicantur cum superiore, non ut iudice sed ut parte, 218
Protector non ut superior, sed ut pars ex pacto obligationis ad defensionem præstandam tenetur, 219
Protector semel interpellatus clientibus succurrere debet, 220
Vasallus ad unicam requisitionem Domino servitia debita exhibere tenetur, 221
Terminus omnis extrajudicialis est peremptorius, 222
Interpellatio unica debitorem in mora constituit, 223
Novum opus adificanti semel nunciatum esse sufficit, 224
Protector si plures in defensionem suscepit, & ab omnibus eodem tempore requisitus fuerit, nec tamen nisi unicum plene defendere potuit, cui potissimum ex clientibus, hoc casu, succurrere debeat, n. 225
Protector plures clientes habens omnibus pro facultate quantum potest, succurrere tenetur, 226
Contra, n. 235. & 265. Ratio, n. 269
Promittens duobus vel pluribus, videtur promittere separatim, & cuilibet pro virili, 227
Protector plures clientes habens propter solutum à singulis honorarium ad singulorum defensionem obligatus est, nec juvando unum, ab aliorum protectione liberatur, 228
Vasallus à diversis Dominis eod. tempore requisitus antiquiori serviet, in persona propria, ceteris per substitutum, 229
Labor & pecunia licet in corpora vel partes divisionem non recipiant, tamen in numerum dividi possunt, 230
Honorarium plurium accipere & non nisi unum juvare iniquum videtur, 231
Commodum qui sentit debet etiam sentire onus & incommodum, 232
Commodum ab onere regulatur, 233
Equalitas pactorum, circa lucrum & onus inter contrahentes, inducenda est, 234
Protector plures clientes habens antiquiores præ aliis defendere debet, 235 (236)
Jure prævalet, qui secum contendentem tempore prævenit, Clientelari ex jure ad defendendum personalis obligatio oritur, 237
In obligatione personali ad faciendum, ille potior jure, qui prior fuit tempore, 238
Inter duos aut plures æquale jus habentes, potior est conditio prævenientis, 239
Obligatio prima præfertur secunda, 240
Prioritas temporis, jura prioris confœderati potiora facit, 241
Obligatus duobus in solidum, est obligatus secundo, salvo jure primi, 242
Confœderatio ac Liga secunda, sine præjudicio primæ facta esse censetur, 243
Duobus jus circa idem prætendentibus, is præferendus est, qui potentius jus habet, 244
Jus antiquiorum clientum est potentius, ratione prioritatis, & actualis præventionis, 245 (246)
Fraternitatis in contractu, prioritati temporis defertur, In jure pari potior conditio quæ tempus occupat, 247
Advocatus à duobus monasteriis pro patrociniis præstatione certa feuda vel annua salaria recipiens, lite inter Monasteria illa exorta cui patrocinari debeat, 248
Decisio pro eo cui primo promisit, ibid.
Limitatur in casu illo quando Monasterium, cui primo promissum fuit patrociniū, injustam fovet causam, 249
Vel quando hujusmodi Monasteria litigant contra fratrem vel consanguineum protectoris, 250
Promissio secunda intelligitur facta esse sine præjudicio primæ, 251
Opera diversis personis eodem tempore præstari non possunt, 252
Vasallus habens diversa feuda à duobus diversis Dominis sibi invicem bellum moventibus cui teneatur opem ferre, 253
Decisio pro Domino antiquiori, ibid.
Vasallus eum juvare tenetur cui primo fecit fidelitatem, 254 & 257
Vasallus posteriorem Dominum licite in servitio antiquioris sui Domini offendere potest, 255
Lege permittente, quod sit, pœnam non meretur, 256
Vasallus juvans Dominum secundum, contra antiquiorem, feudum, quod ab hoc tenebat, amittit, 257
Vasallus offendens Dominum Domini sui feudo privatur, 258
Antiquior Dominus in omni juramento excipi debet, 259
Vasallus contra Dominum debet agere bona fide, nec debet esse tergiversator, 260

Vasallus primo domino servire, ipsumque adjuvare debet,
contra omnes etiam posteriorem dominum, 260
In iuramento censentur excepta ea, qua quis prius iurato
promisit, 261
Antiquior dominus in iuramento fidelitatis semper exce-
ptus intelligitur, etiamsi non fuerit expressus, 262
Captivus duorum ab utroque simul vocatus cui potius pa-
rere teneatur, 263
Subditus plurium Civitatum, eodē tempore ab illis ad mu-
nera realia vel personalia vocat⁹, cui parere debeat, 264
Defensio est individua & non potest pro parte praestari, 266
Defendere non videtur, qui in totum non defendit, 267
Tutoris officium individuum est, 268
Protektor, quando diviso auxilio, singulis clientelis, opem
ferendo assistere potest, tunc ad singulorum clientum
defensionem praestandam obligatur, 270
Clientes in ditione Protektoris habitantes, vel sanctiore fœ-
dere Patrono conjuncti in juvando antiquioribus pra-
ferendi. 271
Helvetii etiam contra antiquiores confederatos sibi invi-
cem assistunt, ibid.
Protektor in concursu plurium clientelarum eos juvare
debet, qui justiore causam fovent, 272
Socius auxiliarius, suos oppugnare socios non tenetur, ibid.
Insignia una & eadem, in duobus exercitiis diversis con-
spici indignum, 273
Electioni locus non datur, cum causa non est, cur uni ma-
gis quam alteri succurratur, 274
Clientib. diversis, parētes aut consanguineos protektoris op-
pugnantib. nullū ab eo auxilium exhibendum est, 276
Protektōres plurium clientelarum interdum respectu loci,
propinquioribus potius quam aliis auxilium ferre de-
bent, 278
Baculus retro ostium quandoque plus valet, quam ensis
in platea, 279
Clientes, protektori plures tutelas habenti inscienter se
committentes, ab eodem antiquioribus clie. tibus non
attentis, defendendi sunt, alioquin tenebitur eis ad id
quod interest, 280. & 281
Protektorem plures clientes habentem, priores nominatim
excipere, consultius est, 282
Si ignoretur quorum clientela sit antiquior, quibusnam
tunc clientibus succurrendum sit, n. 283
Decisio pro iis qui prius auxilium patroni imploraverūt, 284
Interpellatione priori, fuis defensionis exhibenda aliis ex-
clusis, clientes praoccupant, 285
Vasallus à dominis diversis, fenda possidens, & ignorans,
quis sit eorum antiquior prius interpellati serviet, 286
Quoties Advocati clientes suos defendere teneantur, 287
In necessitate constitutio, auxilio subveniendum, 288
Defendere est verbum necessitatis, 289
Conditione necessitatis defendendi purificata imminere
tuendi necessitas censetur, 290
Vasallus servitia ad necessitatem & indigentiam Domini
prestare debet, 291
Obligatus in genere ad faciendum aliquid in certum e-
ventum reiterabilem, id facere tenetur, quoties casus
evenit, 292
Toties, quoties verba quid importent, 293
Toties, quoties verba eandem habent significationem quam
habet dictio quandocunque vel quotiescunque, & infini-
tatem important, 294
Nisi suadeat aliud materia subjecta, 295
Vel nisi frequentior iteratio parti obligata importaret
magnum gravamen, 296
Pluralis locutio quādo duorum numero contineatur, 297

Ordo &
ratio Conti-
nuationis
hujus Ca-
pituli ad

EX iis, quæ superiori capite de officio protektor-
um satis copiose dicta fuerunt, etsi constare
satis videbatur, quibus casibus Advocati ad
protectionem obligati sint, vel non, ut tamen

etiam liqueat, ubi, quando, quoties & quomodo defen-
dendi partes suscipere debeant, idcirco, loci, temporis,
modi atque iterationis circumstantias, hoc capite singu-
latim etiam deducere placuit.

Ad locum ergo primum quod attinet, illud † consi-
derandum imprimis est, *An initio constituta protectionis* *Locus de-*
de certo defensionis praestanda loco pactum fuerit, id est, *fensionis*
an Protectionis literæ certum tantum locum, puta, Civi-
tatem, pagum, Castrum aut villam protegendam desig-
natum, contineant, vel generatim de universali prote-
ctione conceptæ fuerint?

Primo enim casu, quando obligatio † protegendum re-
stricta est ad locum, certum est, quod Advocatorum de-
fensio ultra locum praefixum extendi non possit per no-
tata in l. 3. ff. de eo quod cert. loc. Text. in l. si, ut certo, 5.
ff. commodati, Ubi dicit Ulpianus: *Sunt certo loco vel*
tempore reddatur commodatum, convenit, officio iudicis
inest, ut rationem loci vel temporis habeat. Unde qui
promittit † certo loco defendere, is extra illum defen-
dere non cogitur, nisi valde esset propinquus, per notat.
Speculat. tit. de Citat. §. 1. versic. *sed nunquid arbiter.*
Ripa. de Peste part. 1. nu. 104.

Hinc dicitur, quod salvis conductus † si ad certa
tantum loca restrictus fuerit, ad alia non extendatur. *Ratio deci-*
Zal. cons. 15. n. 13. lib. 1. arg. l. cum prat. ff. de iudic. *sionis I.*

Et certo loco qui dare aut facere aliquid promissit si
alibi conveniatur, ad interesse agit tradente Speculat. de
offic. omnium iudicum. §. 6. vers. item nihil est. *Ratio deci-*
sionis II.

Promissum enim in uno loco, non tenetur quis sol-
vere in alio. l. 1. de eo quod cert. loco l. usuras, ubi gloss.
C. de solut. Thilman. de Benign. decis. Camer. Imper.
syntagm. 2. decis. 3. vot. 9. n. 21. *Ratio deci-*
sionis III.

Hinc est quod dominus proprios subditos cogere
non possit ut alibi, vel extra fines praescriptos, operas &
ministeria praestent, text. eleg. l. si cui servit. & arg. l. an cogere
quedam naturaliter. fam. ercisc. text. in l. opera enim
21. & ibi notat. ff. de oper. libert. Jacob. de S. Georgio
de roycis nu. 7. ubi dicit, se ita saepius consuluisse Montan.
Ferrar. lib. feudor. 6. c. de operis & praestat. subditorum.
3. ibi, ordinaria servitia. *Ratio deci-*
sionis IV.

Et sic in Camera Imperiali in causa der vier Dörffer
in Hatgaw/ contra Hanaw 8. Martii Anno 1553. pro-
nunciatum est, quod subditi ad arcem in Hatgaw & ad
aulam Domini Comitum, ulterius non debeant evocari,
& cum postea ad aliquot miliaria, contra quam soliti,
vinum advehere coacti, & desuper conquesti fuissent,
21. Aprilis Anno 1587. id quoque per sententiam im-
probatum est. Henr. Rolenth. tract. feud. part. 1. c. 5.
conclus. 71. n. 5. gloss. lit. F. *Ratio deci-*
sionis V.

Quando vero protectionis Tabulae generaliter de
clientum defensione loquuntur, nec certus tuitioni lo-
cus destinatus fuit, tunc Advocati, nisi aliud contrahen-
do actum sit, tam in ipso Clientum territorio, quam ex-
tra illud, eosdem defendere atque adjuvare tenentur, ut
in terminis censet Petr. Frid. Mindan. lib. 2. cap. 14. post
n. 15. de process. Cameral. ubi Camerali hanc sententi-
am munit praedictio. *Ratio deci-*
sionis VI.

Quæ etiam probatur argumento eorum, quod in si-
mili de caularum patrono Menoch. arbit. iud. q. lib. 2.
cas. 56. tradidit. *Ratio deci-*
sionis VII.

Praeterea ad hanc corroborandam facit, quod Prin-
ceps saluum † alicui concedens conductum non solum
in proprio, sed & alieno in territorio eundem servare
teneatur, Bart. in l. 6. §. 2. ff. de offic. praesid. Mod. Pist.
conf. 49. n. 7. vol. 1. *Ratio deci-*
sionis VIII.

Quarto confirmatur ex eo quæ in simili Vasallus do-
mini num etiam procul à patria in praedium eundem, modo
licite & ex iusta illud gerat causa, c. dominus. 23. q. 2.
pro vita, honore & rebus ejus defendendis comitari de-
beat, arg. c. unie. princ. 1. Feud. 5. & c. un. §. Item qui
domi-

dominum 2. Feud. 24. Schenck. de feud. lib. 1. Tit. 5. numer. 1. & seq.

Ratio decisionis V. Denique facit, quod eodem, quo subditos & proprios vel semetipsum tueri magis expedit modo, Advocatus etiam Clientes protegere obligatus sit.

Sed sese & suos tam extra, quam intra proprium territorium defendere tenetur, ergo etiam suæ clientelæ commissos.

Decisio casus loci incogniti. Sin autem locus, ubi defensio facienda est, Protectoribus incognitus sit, tunc dubio procul, in & loco, quem

13 clientes ipsi definierint & ubi instante necessitate, illorum auxilio opus habent, illud præstare tenentur per notata Bertach. in Repert. verb. opera. num. 17. ubi si-

14 militer dicit, operarum & promissionem non expresso loco in quo præstentur intelligendam esse de eo, quem elegit is, cui debentur, allegans Bald. in l. liberti 10. n.

14. C. de oper. libert. Bart. in l. stipulatio §. si quis in sulam.

ff. de verb. obligat. & Alex. in addit. in l. si non sortem §.

libertus. ff. de cond. indeb. Faciunt text. in l. quod nisi. §.

ex provincia. & l. seq. ff. de operis libert. qui textus etsi de

15 operis libertorum loquantur, recte tamen ab iis & ad

protectionis subsidium arguitur, cum protectio æqui-

paretur operis, arg. vulgatæ l. stipulationes non dividun-

tur. 72. verb. operas. ff. de verbor. oblig. Sim. Pistor. con-

fil. 19. vol. 1. Andr. Knich. de Sax. non provoc. jur. c. 5.

n. 503. præsertim, cum subsit eadem ratio, idem utrobi-

que Juris exigens. Cum enim ad commoditatem & in-

digentiam seu necessitatem patroni seu domini, referan-

tur operæ l. quoties & l. seq. ff. de oper. libert. prout eti-

am subsidia Advocatorum ad necessitatem & defensionem

clientum, idcirco ad illorum rationem, etiam Patroni Tutelares in loco, ad quem advocantur, succurre-

re tenentur.

17 Sic etiam vasallus non pro suo arbitrio, sed in loco à

Domino sibi præfixo, manus auxiliares adferre ob-

stringitur, ut censuerunt Bald. in c. 1. in princip. n. 4. ubi

Ifern. n. 3. Alvarott. n. 10. Laudens. nu. 5. & cæteri Dd.

quib. mod. feud. amitt. Bald. in l. liberti n. 17. C. de oper.

libert. Molinæ. ad consuetud. Parisiens. t. 2. §. 62. n. 3. Co-

ler. de processib. executiv. part. 9. n. 89. ac probat aper-

to text. c. imperialem. §. firmiter. de prohib. feud. alien.

per Frider. ubi verba venire, mittere, ad vasallum relata,

fatis clare denotant, servitutum personaliter aut per sub-

stitutum, adire oportere locum ad quem à Domino vo-

catus est. Similis text. in c. 1. §. ut autem, ibi: eundo cum

ipso. de allod. cap. 1. §. similiter. ibi: qui cum eis non va-

dunt, de capitul. Conrad. c. 1. in fin. ibi: cum illis in exer-

citu perrexerint. de his qui feud. dare, facit etiam tex. in

c. ad hoc. vers. tu tamen. vers. hic finit. lex. Pariter elicitur

ex c. sancimus. de feudo sine culp. non amitten. quo

dum statuitur, serviendum esse, ubi domino necesse fue-

rit, tribuitur Domino facultas exprimendi sive deter-

minandi locum, quo servitiis indiget.

Cum enim auxilium protectoris alibi, quam in loco

18 à Clientibus designato, ipsis parum & aut nihil profutu-

rum sit, merito tenentur Advocatus libertus & vasallus

locum sibi præfinitum adire, l. quod nisi. §. ex provincia

cum l. seq. ff. de oper. libert. Bartol. in l. item illa in prin-

cip. num. 9. ff. de constit. pecun. Panorm. in c. significan-

te num. 10. de pignorib. absurdum enim videtur crede-

19 re, alio & loco deberi defensionem, quam quo is volet,

cui præstanda est, l. cum patronus. vers. cum enim ff. de

oper. libert.

20 Cæterum si locus nominatus forte & sit æquivocus,

tunc intelligendus est de eo, in quo clientes habitant,

arg. l. quæ conditio, & ibi Bart. in dispositione testatoris

loquens. ff. de condit. & demonstrat.

21 Si autem Clientes in denunciando & periculo & re-

quirendo subsidio, locum non expressissent, tunc simili-

ter patroni ad domicilium eorum accurrere, vel mittere

debent, arg. l. hæ opera vers. quod si ff. de oper. libert. arguit ex Afflictio ad cap. 1. §. sed nec est alia num. 4. quæ fuit prim. caus. Andr. Khol. de servit. feudal. part. 5. numer. 7.

Sed hic illud non inconcinne quæritur, An ita sua dente necessitate, dum hostes adhuc absunt à loco protegen-

do Patroni Tutelares etiam extra illum iis occurrere, eosque repellere ac propulsare teneantur.

Et non desunt equidem, existimantes, melius & con-

sultius esse, domi hostem expectare, quam translato fo-

ras exercitu in alieno illum territorio aggredi, eo potis-

simum nixi fundamento: quod non secus atque in suum

collecta tegmen testudo & ad omnestuta sit ictus, nu-

datas vero tantummodo, læsioni obnoxias & infirmas

habeat partes, Liv. 36. cap. 32. Ita vires exercitus, haud

commodius labefactari possint, quam si procul à patria

armis indatur, ad hoc perpendentes exemplum Athe-

nienium, qui hostem & domi expectantes semper vi-

cerunt, translato vero in Siciliam exercitu, omnia, cum

libertate amiserunt.

Unde cum ex præteritis, & futurorum sumentes exem-

pla, de futuris optime consultant, Halicar. antiq. Rom lib.

10. hodie etiam similia, in Patronum hostes extra terri-

torium aggredientem, recidere posse pericula, nemo i-

gnorat, ideoque prælium à finibus arcere, quam extra il-

los, cum hoste periclitari commodius esse videtur.

Verum his non attentis, contrarium affirmare vel in-

de cogimur, quia consultius est, magisque non tantum

clientibus, sed etiam eorundem subditis expedit, ad ho-

stem oppugnandum exire, quam domi impetum ejus

expectare, adeoque multo tutius ut extra locum hostes

violentiam illaturi, per defensores reprimantur, quam

ut eos irruptionem & devastationem in ipso horum ter-

ritorio facere sinant, juxta vulgatum illud:

Turpius ejicitur, quam non admittitur hospes.

Advocatus ibique Tutelaris, bellum à Clientibus in

hostium regionem transferens eos optime proteget.

Unde si certo constet, hostes insultum facturos, melius

est in tempore & resistere, clientibusque prospicere,

quam post insultum, eos profigare, per textus elegan-

tes in l. sed etsi. 5. in princ. ibi, ferro se petentem, ff.

ad leg. Aquil. l. 3. ibi ad se venientem l. 4. ibi, inferen-

dæ cædis C. ad leg. Cornel. de sic. l. 1. C. quando lic. uni-

cuique sin. jud. se vindic. ubi eleganter rescriptum extat,

melius & esse occurrere in tempore quam post exitum

& vulneratam causam vindicare sive remedium quære-

re. Cui consentit l. ult. in fin. C. in quib. caus. in integr.

restit. necess. non est.

Neque enim fortem ac magnanimum Principem,

prælium & in Imperii sui visceribus committere decet,

qui antevertere hostes extra fines ejus potest, nisi forte

hostilis exercitus, uno amisso, plures, vel munitissimas,

in quas se recipere potest, arces habeat; prout exemplis

hoc illustrat Bodin. 5. de Republ. 5. num. 571. quorum

nonnulla subjunximus.

Hinc & Philippus Hassiæ Landgravius rerum ge-

renderarum Princeps prudentissimus, crebro ulurpa-

vit sermone EXTRA quam intra & Imperii fines bel-

lum geri consultius esse, Kirchn. de Republ. disp. 21. The-

si 4. lit. B.

Sicut enim, qui vespas & excindere volunt, cum e-

gressas infestant, multarum petuntur aculeis; ignem ve-

ro inclusis adhuc admoventes, fortius ac tacite eas adu-

runt: ita domi hostem & qui præveniunt, speratum ut

plurimum reportant triumphum, Hænon. disput. polit.

7. Thes. 1. ubi per multas alias rationes consilium hoc

approbat.

E contra qui in portu Attici, intra sacrum &

Saxum constituti, ubi ad triarios, & eo res re-

diit, ut talum à sacra movere cogantur linea, do-

mi

22

Hostibus

nondum

ad locum

protegen-

dum pro-

gressis An-

per Prote-

ctores ex-

tra illum

iidem ra-

primi deo

beant.

23

Negativum

24

Ratio du-

bitandi pro

Negativum

à similitu-

dine Testu-

dis 1.

26

Ratio du-

bitandi II.

ab exemplo

Athenien-

sium.

27

Decisio Af-

firmativa.

28

29

30

31

Ratio I. de-

cidendi ab

exemplo

vesparum.

32

33

mi hostem expectant, Nubes ut Cæcias attrahunt, Carpathii, Lepores adducuntur, atque adversus se pulverem movent, & tum demum ubi per harma fulgurat, instantem avertere conantur violentiam, non ponderantes alias assilienti, † quam vim propulsi, plus animi majoremque esse spem, Liv. lib. 21. cap. 44. eo quod ille dum hic media, quibus se defendat, circumspicit, quid facere velit, jam à principio deliberatum habeat. Honor. in *Thesaur. polit. dissert. utrum melius in bello ad hostem oppugnandum exire*, &c. Unde ferox in alieno solo est hostis, qui tempore & loco in dies redditur deterior Liv. lib. 7. cap. 24. Nam & in ipsa, quam invadit regione ad res suas opportuna, incolis vero ejus suo malum hoc accersentibus, jumento, exsiccato, unde belli manant præsidia, fonte, importuna invenit multa, & sic ex ipso bove lora sumere, ac gloriosam reportare potest victoriam; ut in Carolo IX. Franciæ Rege ad Neapolitanum hoc modo viam sibi aperiente Regnum, in Ludovico XII. Insubriam, in Selymo Mamalucorum suæ sic adjiciente ditioni Imperium,

— præmissa futuris

Dant exempla fidem —

Ut inquit Claudian. de 4. Honor. consul. Quam & hoc fulcit, quod stante ante portas † hoste, cuncta adeo periculi metusque sint plena, ut omne fere animis civium excutiat consilium, in invadentibus vero ex alieno crescat audacia metu Liv. lib. 3. Unde etiam fufum in peregrina, quam propria Regione, exercitum † recolligere facilius est: cum si sinistre domi cadat prælium, cristas statim malevoli erigant, benevoli vero, ita ut parum ab eis sperandum sit auxilii, metu attoniti obstupefiant. E contra accepta procul à Regionibus nostris in aliena terra clades, tanto nequaquam subditos percellit metu, sed ut periculum quam possunt longissime à se depellant, ad ferendam eo promptius opem excitat. Honor. d. loc.

Hinc etiam recte asserit Isernias in cap. 1. quib. mod. feud. amitt. §. sed nec est alia, numer. 41. si Rex † hostem in domo sua expectare nolit, sed consultius esse concludatur, extra regnum eum adoriri, sequi debere Barones; sequitur Afflict. num. 6. quæ fuit prima caus. Rosenthal. & plures per eum relati in tract. feud. cap. 8. conclus. 25. nu. 1. lit. a.

Sed & præter adductas hætenus rationes, exemplis etiam (quorum, ad confirmandum aliquid, haud exigua vis est) plurimis edoceri potest, in alienis quam propriis, finibus, felicius bellum geri, qua in re duobus in arte bellandi expertis credi oportere, Isernias; d. loco asserit.

Ita enim Scipio † in Africam trajiciens, hoc stratagemate patriam ab hostili impressione & vastatione Hannibalis liberavit, dum eductis in Africam copiis, ipsum à Romanorum oppugnatione ad domestici belli revocavit sollicitudinem, ex Livio Schenck. de Feud. lib. 1. tit. 5. num. 4.

Sic & Agathocles † Syracusanorum rex, cum Syracusarum mænia jam majori ex parte Carthaginenses occupassent, exercitum suum in Africam trajecit, quo repentino ejus adventu perculsi Pœni libenter incolumitatem suam salute hostium redemerunt, pactique sunt, ut eodem tempore & Africa Siculis, & Sicilia Punicis armis liberaretur. Quod si sua mænia rex tueri perseverasset, nec hostium terram ingredi ausus fuisset, illa continuis belli malis pressa securæ Carthagini bona pacis fovenda reliquisset. Nunc inferendo quæ patiebatur, dum alienas potius lacescit opes, quam suas tuetur, quo æquiore animo regnum deservit, eo tutius recepit,

post Liv. Machiavell. disputat. de Republ. lib. 2. cap. 12. Valer. Max. exemplor. memorabil. lib. 7. capit. 4. Jacobin. in verb. & promiserunt, numer. 3. Curt. de feud. part. 4. numer. 7. Schrad. tract. feud. p. 6. cap. 6. num. 14. in fin.

Sic etiam Thamyrae † Massagetarum Regina Cyro adventanti, suumne ingredi Regnum, an foris se expectare mallet? optionem dante; contra aliorum illud Cræsus suasit lententiam, eo motus, quod si extra suum Regnum vinceretur, Regnum, novo comparato exercitu, citra pulverem hoc conservare posset; sin intra, nulla amplius novarum spes superesset copiarum. Herodot. lib. 1.

Antiocho etiam Annibal fuisse fertur charus Romanum ubi subigere satageret populum, in Italiam (utpote in qua, quamdiu extra eam oppugnaretur, novorum præsidiorum penum haberet perpetuam) bellum transferret, ex Draudio Fürstl. Tischred. p. 1. c. 89. David. Hepingk. dissert. de jure protect. conclus. 43. in Scholiis sub lit. B.

Ex his igitur relatis, aliisque similibus, quæ ex Historicis colligi possunt, exemplis, evidens est, consultius esse, extra, quam intra territorii fines hostem propulsando. Clientes defendere.

Licet vero nonnulli, contra sentiant, & nominatim in portis mœnibusque nostris Turcicorum armorum † strepitus exaudire, quam in ipsam. Militum nostrorum Copias, Turciam abducere, satius opinentur, illos tamen, cum Boter. de polit. illustr. lib. 6. cap. 7. & Sieur de la Nove discurs. 22. & hos referente D. Hepingk. a. Cautela, loc. magis deplorandos, quam insequendos arbitror: Quin potius Cræsi, Annibalis Agathoclis & Scipionis consilia, subsequenter adhibitis † cautelis, amplectenda esse, existimo.

Primo, cum omne prius qui meditatur † negotium, is solus artifex rei, gerendæ sit efficax, Auson. de Ludo. Sapient. oppugnare alium volens, caute, pro vide & diligenter exploratis omnibus, sic in alienos agros suos ducat Milites, ut reducere possit incolumes. Cujus rei Serenissimum quondam Leopoldum Austriacum ejusque auxiliarios, confœderatam invadere Helvetiam tentantes, Morio † quidam (cui Ritschne von Stocken nomen) præter, & contra sui ordinis hominum morem, hisce prudenter verbis monuit: Ihr rahtet alle / wie wir in das Land Schweiz wollen kommen / aber ewer keiner hat gerahen / wo wir wider herauß kommen wollen / uti refert Munster. Cosmogr. p. 701. & seq.

Quod hominis fatui monitum prudens non displicebit illis, qui juxta Luculli, Scipionis & Caroli V. Imper. sententiam, malunt, Christianum † & Civem unum servatum, quam mille hostes ac barbaros occisos, Plutarch. in vit. Lucull. & Chytr. in Orat. Funeb. Caroli V.

Secunda deinde Cautela, hostem in alieno Imperio aggredi volenti, observanda est, ita alium ut invadat, sicque aliena ut appetat, de suis interim ne dimicet ac periclitetur, Liv. lib. 36. cap. 30. quod tunc fieri facile poterit, si contra naturam (qua nostra defendere, † aliena antequam eamus oppugnatum, prius est, Idem lib. 28. capit. 41.) plane non tuto alienum antequam suum stabiliverit, affecerit Imperium, Thucyd. de Bell. Pelop. lib. 6. & ob aliena possidendi ambitionem, quæ multos, (id quod hoc tempore, dum Pissimum ac Invidissimum Imperatorem nostrum, Ferdinandum II. electum & confirmatum Regem, Boemiæ Regno exuere ac spoliare putavit, Fridericus † Comes Palatinus Rheni, maximo suo infortunio & condigno exilio expertus est) in præcepit dedit. Diodor.

Ratio decidendi II.

Ratio decidendi III ab exemplis victoriarum.

Ratio decidendi IV.

Ratio decidendi V.

Decisionis ratio VI. ab exemplis.

Refutatio contrariæ sequentium opinionem. ab eo, qui hostem in alieno territorio aggredi vult, observandum.

Cautela I.

Cautela II.

Diodor. Sicul. lib. 4. Neoptolemicam experiatur vindictam, aut ut Camelus cornua desiderans, aures perdat, & denique cum periculo potius summa, quam tuto † humilia cum C. Octavio sequi, proponat, Patroc. hist. Rom. lib. 2.

Verum enim vero hoc si accadat indubitato statuentum, qui fortunam mutaturus est, corrumpere consilia Deum, & quod miserrimum est, efficere ut quod accidit, merito id accidisse videatur, & in culpam casus transeat, Idem d. loc. & ibi Lips. in Notis.

Cautela III. Tertio denique, hostem in sua ditione invasurus omne cum Deo facile evitabit periculum, si præben-
51 ti sese non desit fortunæ, † & oblata casu flectat ad consilium, monente Liv. lib. 28. capit. 44. cumque Sertorio Duce, caudæ pilos equinæ paulatim, carptim-
52 que vellat, & quod viribus † atque impetu fieri nequit tempore atque assiduitate conficiat, Plutarch. in vita Sertor., & non præcipiti rapiat simul omnia casu, Claud. de Bell. Getic. nec ipse aratro jaculetur, nec malis aureis se peti (quo astu, uti fabulantur poetæ Atalantam † Hippomenes cursu superavit) neque argen-
53 teis se vinci haltis patiat. Hoc enim Philippum † Regem oraculum quoddam Apollinis Pythii, quo pacto potiri posset victoria, consulentem tulisse ajunt responsum:

Αργυρέαις λόγχοισι μάχεσθαι, καὶ πάντα νικῆσεις
Nec denique, cum ursus adest, vestigia quarat:
Sed tunc maturo, vel lata vel aspera rerum
Consilio, momenta regens, nec tristibus impar
Nec pro successu, tumidus spatiumque morandi
Vincendique modum, mutatis noscat habenis.

Claud. d. loc. Ad quæ conferri ulterius possunt quæ scribunt Renat. de Lusing. de Increm. Imp. 2. p. 14. Melch. Jun. quæst. polit. p. 2. q. 73.

Limitatio 11. Cæterum prædeducta nostra decisio limitanda est, ut non procedat, si hostis † in nostros illeceus fines, angustiis locorum includi, commeatu excludi, vel alia quacunque necessitate, in Regione nostra atteri possit, tunc enim in ea expectandus potius quam in aliena aggrediendus est, Keckerm. curs. Philos. disp. 35. problem. 13. idque exemplo bellicosæ Helvetiorum gentis.

Cum enim præmemoratus Illustrissimus Austriæ Dux Leopoldus Anno 1315. Helvetiam oppugnaturus atque ingressurus esset, Confœderati, † profundis & anfractuatis suis fidentes vallibus, intra quas hostiles coarctare copias, easque ex præruptis montibus deturbatis saxis, nullis pene aliis usi armis opprimere poterant, exercitus Austriacos, ipsorum terram, inter Lacum Egri, & montem Sattel / vel Morgarten / ingredi libenter permiserunt, quo de bello Munster. loco supraddicto, Simler. de Republ. Helvet. & alii videri possunt.

Limitatio 11. Deinde etiam id, quod dictum est, extra Territorium clientum, in aliena provincia, susceptos in Clientellam, ab Advocatis defendi oportere intelligendum est, nisi provincia † in qua Clientes gravantur, atque injuste tractantur, nimis remota sit, ceu nominatim observavit D. Hepingk. dissertat. de Jure Advocat. concl. 43. lit. B. Ejus autem rei definitio (qui nempe locus remotus vel propinquus censeatur) Judicis arbitrio relinquitur, per doctrinam Alberici de Rosat. in l. 1. nu. 583. C. de suffrag.

An prote- Præmissæ quæstioni, hanc etiam disquisitionem, *Horu Client-* non inutiliter subijcimus: *tes, in do-* An protector † clientes suos *mini sui* in ipso ordinarii magistratus territorio defendere aude- *territorio* at, præsertim, si cum armis & copiis veniat, & forte *defendere* alios actus Jurisdictionales exerceat? hoc est, Ob ein *liceat,* Schutzherr auch in der Schutzverwandten Obrigkeit /

Gebieth vnd Land / sein untergebene Schutz-Leut zuverthädigen / befugt sey?

Et remotis ambagibus, ad hoc dubium respondendum esse censeo. Regulariter quidem protectorem, si aliud contrahendo conventum fuerit, in quovis territorio, si possit, ad defendendos clientes obligatum esse, eo, quod, uti ex prædictis constat, ubique defendere † & succurrere teneatur, ut in individuo tradit Pet. Frid. Mindan. lib. 2. cap. 1. numero 15. ubi etiam num. 60 sequenti dicit Jus protectionis † secum afferre, ut injuriam passis Clientibus auxilium præstetur, nullius personæ habito respectu.

Et hanc affirmativam expressim & in terminis etiam tenet Paul. Matth. Wehner. in sua metamorph. rerum publ. cap. 18. numero 3. & sequentibus verbis, ad propositam quæstionem affirmative respondens ait, Ja es sey dann anders gehandelt / vñnd vñter jhnen gesdinget / denn er sie in gemein zu defendiren versprochen.

Id tamen quod de defensione in quovis territorio licita, dictum est, isto cum moderamine intelligi volo, quando scilicet, protectio contra externum suscipitur, secus † autem quando adversus proprium Dominum Clientes defendere vellet Protector, quia non licet alterius subditos contra ipsorum superiorem defendere, sicut nominatim consulendo tradit Welsenbec. part. 1. conf. 48. numero 8. per l. 2. ubi Cujac. C. ut nemo ad suum patroc. lib. 11. & in l. quidam 132. de verbor. obligat. & Cod. Theodos. lib. 11. Tit. 24. de Patroc. vicin. Quod & in publica Religion. Pace, decreto Imperii sancita, diserte cautum est, ne quis scilicet utriusque libet Religionis in protectionem suscipiat subditos alterius domini Aur. Bulla Caroli IV. Tit. 16. R. A. zu Speyr Ann. 1529. §. Wir auch Churfürsten / Fürsten / Prälaten / ibi, Desgleichen keiner des andern Untertanen vñnd Verwandten / des Glaubens vñnd anderer Ursachen halber / in sondern Schutz vñd Schirm / wider ihre Obrigkeit nehmen sollen noch wolten / 20. R. A. zu Augspurg Ann. 1555. §. Es soll auch kein Stand / ibi, wider ihre Obrigkeit in Schutz vñnd Schirm nehmen. Eisdem ergo multo minus contra Dominos suos defendere licet, in proprio ipsius territorio cum speciatim etiam vetitum sit in † terrarum dominiis, alterum alterius impedire Jurisdictionem Bald. in l. Testamenta numero 2. & 3. Cod. de Testam. Bartol. in l. qui Jurisdictioni 7. de Jurisdic. & alii per Welsenbec. d. loco allegati. Id quod etiam nominatim defendit D. Andr. Gerhardus Consiliarius Saxonicus in discurs. Arum. 31. selectar. quæst. conclus. 8. ad finem gloss. aperte scribens, Neminem debere subditos † alienos contra ipsorum Magistratum defendere, non attento præjudicio in causa Christophori à Steina fassels contra Electorem Palatinum cujus meminit Mindan. c. 16. num. 4. lib. 2. quia aliud fuit, quod Camerae Assessores movit.

Quod si igitur ordinarius clientum † magistratus vel ipse est, contra quem auxilium à protectore præstatur, vel implemet proprios suos subditos, quantumvis alienæ protectioni subjectos, defendere paratus est, atque protegere potest, is sane irruptionem hujusmodi in suum territorium sub protectionis specie suscipiendam, tolerare nullo Jure tenetur, sed potius vel via Juris, invocata scilicet supremi magistratus, Imperatoris aut Camerae Jurisdictione, vel etiam armis, urgente necessitate, Protectorem ab ingressu sui territorii arcere, atque propulsare potest, ut totidem verbis asserit Mindan. loco alleg.

Juris etenim est manifesti, nemini † non modo privato, sed nec ipsi magistratui licere in ædes alienas irrumpere, ibique aliquem capere, cum do-

67 mus propria † cuique tutissimum sit receptaculum. l. plerique, 18. l. sed et si. 21. ff. de in fur vocand. l. nemo de donao. 103. ff. de reg. jur. Joan. Harprecht. §. Injuria autem. 1. nu. 6. Instit. de Injur. præsertim civilibus in causis etiam maximis. Alberic. de Rosat. d. l. plerique. ubi ait, Dd. ita communiter tenere. Jalon l. ut vim, n. 15. ff. de justit. & fur. Mynsing. respons. 27. nu. 10.

Concluditur igitur cum eodem, tunc demum pro-
68 tectorem in ordinarii † territorio, licentiam domi-
nandi seu arma ferendi, defensionis tamen limitibus cir-
cumscriptam habere, quando ipse ordinarius subditos
iniquius tractat atque gravat, iisve auxilium denegat,
aut ad defendendum ipse inhabilis aut insufficiens est.
Ut diserte quoque statuit Paul. Matth. Wehner. in me-
tamorph. rerum publ. dict. cap. 18. dum hæc verba sub-
jicit: So nun der Schutzherr mit Gewalt und Kriegs-
Macht in der Unterthanen Land zeucht/vnnd andere Ge-
richts;wengliche Mittel gebraucht / ist solches der Obrig-
keit sehr nachtheilig vnnd beschwerlich / vnnd keines
wegs zu gestatten / es sey dann / daß sie die Obrig-
keit selbst die Unterthanen Tyrannisch beschweret
vnnd beträngt / oder sie nicht verthädigen wil / oder
fan.

E re vero clientum maxime erit hoc in casu, ubi iis
69 in magistratus sui † territorio ab hostibus oppressis,
à magistratu ipso, ad tuitionem eorum sat virium non
suppetit, ut eorundem hostibus & protector & ma-
gistratus ordinarius copiis ac viribus conjunctis una
occurrant, quo facilius eosdem à clientum cervici-
bus depellant, qua tamen in re cavebit uterque, ne al-
ter Juri alterius plus æquo inhiet, sed intra juris ac of-
ficii sui metas quisque consistat, quo de principio an-
te contractam Advocatiz unionem in pactionibus pro-
tectitiis expressim providendum monet. Idem Wehn.
d. loco.

70 Porro ad circumstantiam loci illa etiam admodum
pertinens quæstio examinanda hic est. An videlicet
An Clientes etiam in
iudicio per
Protektores
defendi de-
beant. Tutelares Advocati Clientes suos non tantum extra ju-
dicium à violentia de facto illata, manu armata seu
militari protegere, sed in aliis etiam occurrentibus ca-
sibus, in quibus injuste, qua in personis, qua in rebus
laduntur, in iudicio quoque ac coram Iudice defendere
teneantur.

71 Circa hujus quæstionis resolutionem, primo intuitu
omnino sane affirmative respondendum esse videtur,
protectionem scilicet, tam ad Jus sive Judicium, quam
ad factum extendendam esse.

Ratio du-
bitandi pro
affirmati-
va I. Primum enim ex historicis notum est, quod Ad-
vocati superiorum temporum, Ecclesias & Mona-
stera in rebus ac personis suis non solum à vi injusta
extrajudiciali clientes suos defendere obligati fuerint,
72 sed etiam querelas † Ecclesiarum, adversus Nobiles
aliosve sæculares coram Comitibus judicialiter pro-
ponere, iisdem incubuerit, ceu nominatim ex Ju-
re vetusto confirmat Lehman Spir. Chron. libr. 2. ca-
pit. 36. Quemadmodum etiam LL. Longobardicis lib.
2. Tit. 44. numer. 2. Comites jussi sunt ubicunque E-
73 piscopi substantiam † habebant, absque tarditate Justi-
tiam facere Hospin. de orig. Monach. lib. 4. cap. 21. §.
obligabant. Trithem. in Chron. Hirsang. p. 65. & in
Chron. Spanheim. p. 240.

Ratio du-
bitandi II. Deinde etiam non attento præcorum Advocato-
rum more, Doctores nominatim scribunt, quod de-
74 fensionem † alicui promittens lite tam de Jure, quam
de facto mota, Judicalem teneatur præstare defen-
sionem per not. in capit. 34. de appell. gloss. final. in l.
11. C. de pos. Bart. in l. 38. princ. de verb. oblig. Mayn.
75 consil. 57. numer. 3. vol. 3. idque etiam in materia † con-
tractuum, dummodo eorum non repugnet natura, ar-
gum. leg. final. cum ibi not. Cod. de act. empt. & vend.

Bartol. in constit. 1. ff. col. 3. versic. Quero quid im-
portent, quem sequitur Abbas consil. 49. §. Sed his non
obstantibus vol. 2. & Barbat. consil. 62. numer. 1. vol.
4. sive promittens in Magistratu † constitutus sit, sive 76
non Schrad. consil. 40. numer. 92. & seq. inter consil.
Kirchov. vol. 1.

Tertio id comprobari videtur, ex promissoriis
etiam hodiernarum † Advocatarum literis, in qui- 77
bus ut plurimum verba ista defendere, tueri, con-
servare, manutenere, posita reperimus. At illa ipsa
verba magis sonant in Jus, quam in factum, ut nomi-
natim tradit Bartol. in leg. damni ult. ff. de damn. in-
fect. numer. 2. idemque in l. stipulatio ista. in princ. nu-
mer. 4. ff. de verb. obligat. notat Cynus in l. fin. C. de
actionib. empt.

Imo verbum istud, defendere, generale † est & de- 78
fensionem tam Judicalem, quam contra factum inju-
stum extrajudicalem importat. l. defensionis facul-
tas, & ibi gloss. & Bart. Cod. de jure fisci, libr. 10. tra-
dunt Dec. & Cagnol. in leg. non videtur defendere nu-
mer. 4. ff. de reg. jur. ubi habentur plura ad propo-
situm, & sequitur novissime Bartholomæ. Bertazol. in
tract. de clausul. claus. 29. gloss. 9 numer. 3. De defensi-
one etiam Juris & facti ponit Bald. col. 12. num. 57. Cod.
qui accus. non poss.

Et licet verba ista defendere, & † defensio in jure di- 79
versimode accipiantur, ut late per Alber. in dictionario
suo, in verbo, defendere & verbo defensionis. Bart. in l.
Liberto in fin. ff. de neg. gest. Alex. in l. de pupillo, §. fin.
ad finem ff. de novi oper. nun. Doctores in l. 1. C. de jur.
& facti ignor. & in l. 1. C. de testib. Tamen proprie † & 80
secundum ejus propriam significationem, accipitur pro
defensione, Judiciali, sicut & defensor vocatur proprie
qui alium in Judicio defendit, l. 9. §. iusjurandum, l. 34.
§. defensor. ff. de jurejur. Calvin. in Lexico hoc verbo.
Alber. in Dictionar. d. verb. defensio.

Similiter de verbo tueri quod † idem etiam impor- 81
tet, quod verbum defendere habetur in leg. 1. in princ.
ff. de tutelis, & in §. 1. & 2. Institut. eod. tit. ubi tuto-
res quasi tutores, id est defensores dicuntur, & in l. 3.
in princip. ff. de offic. præf. vigil. Ergo videntur con-
ventiones protectionum etiam ad defensionem in jure
& judiciis porrigi.

Tum ista assertio ex eo etiam maxime confirmari
videtur, quod plerunque in defensionum tabulis in-
feri soleant verba ista, defendere de Jure & facto:
Ea autem intelliguntur magis de † judiciali, quam 82
extrajudiciali defensione, ut docet nominatim Myn-
sing. 2. observ. 19. ubi quæstionem movet, quando
venditor promittit defendere emptorem de Jure &
facto, & is vi armata per aliquem expellatur, an eo
casu venditor teneatur defendere? & concludit, quod
non intelligatur promississe, se defensurum eundem
à violentia extrajudiciali sed Judiciali potius inter-
pellatione, allegans ad id Panorm. in capit. ult. de
empt. & vendit. & Zas. in l. stipulatio ista. in princip.
numero 28. & 29. ff. de verb. obligat. Et hanc ean-
dem sententiam tenent communiter Dd. Cyn. & Sa-
lyc. in l. fin. de Act. empt. Bartol. in l. non solum. §. si
status vers. juxta hoc queritur. de procur. & in leg. 1.
in lect. antiq. de evict. Joan. de Imol. in c. fin. & ibi
Petr. de Anchar. de empt. & vend. Bald. consil. 176. Petr.
de Anchar. consil. 817.

Quarto pro hac assertione militare videntur tex- 83
tus in cap. audientiam de appellat. & in leg. unic. Cod. Ratio du-
bitandi IV. si quacunque prædit. potest. ubi verba, Protectio, Tui-
tio, in fine posita, inferunt † & denotant, Jurisdi-
ctionem & Judicandi potestatem, quam protectores
& Tutores, propter factum ad se recursum in Ju-
dicio adipiscuntur. Unde apparet, Clientum etiam
in

in Judicio defendendorum necessitatem incumbere. Hinc & Bald. in d. l. unic. verb. tuitio aperte dicit, quod sub nomine protectionis, plena jurisdictio contineatur, & quod ibi tuitio nihil aliud sit, quam protectio.

84 Quinto non manibus, id est, armis, sed + solum Jure & in judicio defendendas esse res Ecclesiasticas, expresse statuit textus in cap. consuetudo 16. quast. 6. cui adstipulatur Bartol. in l. damni ult. ff. de damn. infect. ubi nominatim asserit, quod promittens defendere, intelligatur scilicet de Jure, & non de facto. Idem in l. ista stipulatio, in princip. col. pen. in fin. vers. quero aliquis ff. de verb. obligat. Florian. in l. tam angusti, de servi. Bald. in l. fin. ver. querunt Dd. Cod. de acti. empt. & per Bartol. in l. in illa stipulatione per te, de verb. oblig. ubi dicit, quod debeat defendere, si moveatur lis de jure vel de facto, & producere testes & jura, & solvere sumptus, sed non armata manu resistere, Franc. Aretin. in l. quidam cum col. 4. de verb. oblig. circa princ.

85 Sexto constat quod Vasallus, + cui protector equiparatur, Dominum teneatur verbo & facto defendere, ut ait Afflic. in cap. 1. §. praterea, num. 11. & nu. 26. quæ fuit prim. caus. benefic. amitt. Rosenthal. tract. suo feud. lib. 2. c. 10. conclus. 17. n. 73. lit. Oo.

86 Septimo assertionem illam + affirmativam de Judiciali nempe defensione videntur sequi tam recentiores quam vetustiores Jurium interpretes, e quorum numero, inter modernos primus occurrit Modestin. Pistor. consil. 19. incip. In der Durchleuchtigen libr. 1. Is enim in eod. consilio ante numero 16. versu. Zum Andern hiesce verbis ita expresse scribit, Vnd ob wol auß Krafft des Schutzes / darin die Fürsten pflegen anderer Herrschafft Vnterthanen / vnd Verwandten zunehmen / denselbigen Herrschafften kein Nachtheil sol eingeführt / noch einige Obrigkeit und Gerichte angemaß werden / So verpflichtet sich doch der Schutz Fürste vor seine Schutzverwanten / wenn sie irgend bewältiget vnd verunrechtet würden / Krieg zu führen / vnd also sie nicht allein mit rechtlicher Aufßbung / Raht vnd Hülff / sondern auch thätlich zu schützen vnd zu handhaben.

Et hæc opinio etiam comprobari videtur auctoritate Bartoli quast. 2. numero 6. ubi expresse dicit, + eum qui suscipit alterius defensionem, vicem ejus suscipere etiam, quantum ad tribunal, quia eum etiam pro tribunali defendere debeat. per l. sed & hæc 35. §. non solum. & §. defendere. ff. de procurator. Et hanc Bartoli sententiam in terminis approbare videtur novissime Petr. Wesenbec. conf. 5. sub numero 40. ubi inter alia dicit: Die receptio in protectionem gibt dem Schutzherrn nicht mehr Berechtigkeit / dann daß er macht hat vnd schuldig ist / die Clientes, wann sie mit Gewalt bedrängt vnd beschweret / nicht allein via Juris, zu vertreten / sondern auch mit gewapneter Hand zu schützen.

88 Concordant annotata elegantiss. + Gailii illustratoris Bernhard. Grevæi lib. 2. conclus. pract. obser. ad conclus. 54. consider. unic. nu. 2. in fine, ubi expresse dicit, si casus necessitatis exigat, ut Clientes defendendi sint, id in judicio etiam faciendum esse, referendo se ad Tiber. Decian. respons. 117. nu. 17. vol. 3.

89 Et hoc idem in effectu + sentire videtur Albert. Brun. consil. 86. numero 5. lib. 1. ubi formaliter dicit, quod Regia majestas, tam via Judicialia, quam de facto teneatur Dominos de Incisia (qui erant sub protectione ejus) expulsos defendere, ita quod urbaniter agatur, procedendo via Juris contra Dominum Odonem expulsorem.

90 Superioribus + accedit clariss. Jurisconsultus And. Knich, comment. de Sax. non prov. fur. verbo Ducum

cap. 5. num. 495. Ubi in descriptione Juris protectivi in fine subjecit verba illa de jure & facto, ex quibus sane inferendum videtur, Clientes per Patronos etiam in judiciis defendendos esse.

Demum prænominatis adstipulari videtur Jacob. Novell. in tract. ad defensam reor. in princip. num. 3. ubi dicit, quod promittens aliquem defendere, + intelligatur illum de jure & de facto tueri, id est, ea facere, quæ facta sunt, puta assistere in judicio, testes producere, expensas solvere & alia similia in facto consistentia expedire, adducens ad hoc Decium in l. non videtur defendere numer. 6. ff. de reg. jur. Angel. & Jason. in l. stipulatio ista. numer. 14. ff. de verb. obligat. & ibi Dd. modernior. Felin. in cap. causam quæ. de offic. deleg. Alexand. consil. 127. incip. viso col. 2. vol. 5. Anchar. consil. 87. incip. omisso primo dubio Bald. consil. 369. num. 2. vol. 1. Doctor. in l. 1. C. de jur. & fact. ignor. Paul. de Castro consil. 197.

Verum etsi ego prædictorum + consulentium & aliorum insuper allegatorum auctoritati, quæ maxima est & esse debet, nihil detractum esse velim: ab eorum tamen opinione, dato, quod ita sentiant, plane alienus, concludo, Clientes à patronis Tutelaribus solum in facto, quando inquietantur, & non in judicio, ex necessitate, nisi aliud conventum fuerit, defendendos esse.

Primum ita pronunciandi fiduciam + præbet text. manifestus in cap. 1. de offic. & potest. delegat. in 6. ubi Bonifacius IV. statuit conservatores (qui idem sunt quod Protectores) à manifestis injuriis & violentiis eorum fidei commissos, defendere debere, nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam potestatem extendere posse. Idque adeo severe inhibendum est, ut si conservatores aliis quam manifestis injuriis se immiscerent vel ad ea quæ Judicii indaginem requirunt, manum extendunt, eo ipso per annum ab officio suspendantur, pars vero quæ hoc fieri procuravit, sententiam excommunicationis incurrat, à qua absolvi nequit, nisi ei quem in Judicio defatigavit, prius de expensis integre satisfecerit text. in cap. final. de offic. deleg. in 6. & dict. cap. 1. ibidem, ubi itidem Dominic. de S. Geminian. eundem textum illustrando aperte dicit, potestatem + datam alterum defendendi, necessario non includere concessionem potestatis defendendi cum indagine judiciali, sive in judicio, Idem docet Ant. Cucchus Instit. Jur. Canon. lib. 1. Tit. 15.

Deinde traditam à nobis conclusionem veram esse non tam usus quotidianus, communisque observantia, testatur, quam ipsa tutelariorum Advocatiorum proprietates edocet.

Nam, si recte perpendamus defensionis + negotium, negari nequit, naturam juris protegendum requirere, ut tales protectores clientes suos adversus vim, cum armis & militibus, tanquam proprios subditos & incolas defendant, atque tueantur, ita Jus protectionis definit Bartol. in l. 1. numero 2. Cod. de excusat. mun. lib. 10. & in prima Constitut. ff. §. omnem numer. 7. ubi dicit verbum, protegere, importare + necessitatem defendendi cum armis, idemque adseverat And. Barbat. conf. 1. vol. 4. vers. restat nunc videre, ubi expresse dicit, quod protectores habeant potestatem defendendi de facto cum armis. & idem consil. 62. eod. volum. col. 2. ubi innuit quod verba recipere sub protectione & Tutela importent defensionem cum armis; Nam verba + esse intelligenda, habito respectu ad qualitatem rei & personæ, ad quam referuntur, leg. ex militari. ff. de Testamen. milit. & ibi dixit Bald. quod si permittitur + Episcopo, ut celebret tempore interdicti, intelligatur in pontificalibus

secun-

secundum qualitatem personæ, quæ actum perficit, cui accedit Guid. Papa *de off. Gratianop.* 551. num. 9. ubi dicit, Salvam Guardiam de sui natura requirere potentiam armorum. Concurrit cum his Mart. Laudens. *de confederat. Princip. quest.* 43. ubi dicit, Principem qui accepit civitatem sub protectione, debere eam defendere cum armis, allegat casum *in leg. 1. & Rubric. C. de domest. & protector. Rayner. in l. non omnes. §. qui ff. de re militar.*

100 Tertio assertionis hujus veritas edocetur etiam ex paritate vasallorum. Quamvis enim illi ratione præstitæ fidei & feudi respectu fortius ad defensionem Dominorum suorum obligati sint, quam Advocati, non tamen coguntur Dominos suos in iudicio defendere Schrad. *tract. feud. part. 6. cap. 6. nu. 97.* Matth. de Afflict. *in c. 1. in princ. num. 48. quib. mod. feud. amitt.*

101 Quarto hanc sententiam defendit Jacob. Micylus Illustrum quondam ac Generosorum Dominorum Hohenloensium Cancellarius in quodam consilio pro parte nobilis Collegii Chombergensis in causa protectionis Illustrum ac Generosorum. DD. Baronum de Limpurg. S. R. Imper. Pincernarum scripto, ubi dicit, quod verbum, Protectio, solummodo importet id, ut præfati Domini de Limpurg collegium à violentiis atque injuriis cum armis conservare atque protegere debeant, hisce verbis vñnd bringt diß Wort Protectio allein soviel mit/ daß die von Limpurg den Stiffte vor Gewalt cum armis erhalten/ vñnd verthåtdigen sollen. per Bartol. *in proem. ff. in princip. col. 3.* prout & hoc latius tractat Hieron. Schurff. *consil. 23. cent. 3.*

102 Quin & ipsum verbum, protegere, ut alibi dictum est propriissime accipitur pro defensione cum armis. *leg. 1. & fin. Cod. de profess. & Med. & clarius in leg. desertorem. §. fin. ff. de re militar.* quos ad hoc allegat Petr. de Petra. *de potest. princip. cap. 6. numer. 2.* ubi dicit, rectius rem considerando, verbum, protegere, proprie accipi cum armis.

Sic & vulgares nostri idiomatis voces, quæ in omnibus fere clientelaribus tabulis apud nos inseri solent, non aliam quam extrajudicalem protectionem inferunt, quæ in hunc modum fere concepta leguntur, vor vnbilllichem Gewalt getrewlich handhaben/ schützen vñnd schirmen.

103 Sic etiam communiter de assecurato per saluum conductum, traditur à Dd. eum duntaxat de violentia, quæ de facto, non etiam quæ de jure inferitur, defendendum intelligi, ut late per Andr. Barbat. *in cap. presentia num. 3. de probat Bartol. l. ult. num. 1. Cod. de dign. & in leg. 3. num. 3. ad leg. Jul. majest. l. 1. ubi Rebuff. de navicul. lib. 11. Mynsing. pract. obs. 82. in princip. Centur. 1. Welenbec. in paratit. ad tit. Cod. de satisd. nu. 4. & in Supplementis ad Schneidev. Instit. de satisd. num. 5. vers. & contra violentiam facti, non juris cavet. Eberhard. Speckhan. quest. jur. centur. 1. quest. 1 num. 18. his ad stipulatur Peinlich Halsgerichts Ordnung Caroli V. art. 156. in fin. & art. 76. ubi dicitur, Es soll kein Parthey noch Zeuge vor den Richtern oder Commissarien / vor peinlicher Rechtsfertigung vergleicht werden / aber für Gewalt mögen die Partheyen vñnd Zeugen für Gericht vergleicht werden / etc. Hinc formula illa vulgata, Wir geleyten dich zu Recht vñnd vor unrechtem Gewalt / vñnd nicht weiter / etc.*

Quare si Doctores de qualitate defensionis penitus introspeciamus, colligemus, eos omnes loqui de defensione armata, nequaquam vero Judiciali. Nam Advocatus sive ad protegendum obligatus, ex natura contractus, ut dictum est, defensionem

præstare debet manu militari, sive cum armis. Hoc enim proprium est officium Advocatorum Tutelarium, ut satis probat text. *in leg. 3. in fin. ff. de re milit. gloss. rubr. Cod. de domest. & protect. lib. 12. tradit Bartol. in 1. constitut. ff. §. omnem num. 7. & in l. 1. num. 3. Cod. de excus. muner. lib. 10. ibidemque Joan. de Plat. num. 2. Phil. Dec. in cap. ad audientiam num. 3. de appellat. Alexand. cons. 13. col. 4. post num. 15. vol. 6. Andr. Barbat. cons. 1. col. penult. post num. 15. vol. 4. Schurff. consil. 23. ante & post num. 2. cent. 3.*

Quod ipsum inter modernos non obscure testatur novissime post hæc scripta visus D. Hepingk *disput. de jure protect. conclus. 54. lit. A.* ubi scribit quod licet Domini, quandoque subditos suos in iudicio defendere teneantur, ita jubente gloss. & DD. *in c. 4. in fine de privil. in 6. Felin. in c. auditis n. 27. de prescript. Papiens. in pract. in form. libell. act. negat. super verbo dictamq. domum, maxime si tali afficiantur molestia, ex qua aliquo modo impediatur utilitas Domini idem Hepingk. conclus. 12. lit. E. vers. idq. non solum. At vero clientes non sint Protectoris subditi, ut alibi sæpius & plenissima Bucca in Cap. X. diximus ac probavimus, ideo protectores non esse obstrictos, in iudicio Clientes defendere, adeoque etiam in Camera pro illis supplicare haud posse; Rutg. Ruland. *de Commiss. part. 4. lib. 2. c. 3. n. 12.* ubi in causa Königstein contra Jsenberg/ Anno 1560. 21. Octobr. hoc observatum esse notat. A qua etiam sententia alienus non est sed eandem expresse defendit Jacob. Synzius *disput. de jure protect. §. 19. in fin.* ubi dicit Jus protectionis ad necessitatem Judicialiæ defensionis non produci arg. *l. 4. ff. de judic.* idque etiam tenet Regner. Sixtin. *inter consil. Marpurgens. tom. 3. consil. 8. num. 105.* ubi expresse tradit, Jus hoc protectionis ad hoc tantum esse constitutum, ut protectores armis contra injuriam aliorum defendant eos, quos in tutelam & protectionem receperunt. *l. desertorem. §. fin. in fin. ff. de re milit. Bar. in proem. ff. in princ. col. 3. in fin. vers. idem dicitur hic,* ubi dicit, quod verbum, protegere, importet armis defendere & non citat ad hoc tantum text. *d. §. fin. sed & addit, id probari in l. 1. & l. fin. C. de profess. & med. lib. 10.* Accedit huic sententiæ Budæus in *l. Herennius ff. de evict. Gail. obs. 54 n. 2. lib. 2.* quibus nominatim post alios suffragatur Waremund. ab Erenb. *medit. pro foeder. lib. 1. c. ult. n. 12.**

Quippe protectio talis in effectu nihil aliud videtur quam auxiliium; quod præstari dicitur, armis, manu, clamore, & objectu corporis. *l. 1. §. tulisse & l. cum dominus. ff. ad Syllan.* Et his modis etiam deducendo vel comitando aliquem secure. *§. fin. cum ibi not. per Bald. in tit. de pace furam. firmand.*

Denique ne pluribus decisionem hanc fulcire argumentis opus sit, eam ipsam sententiam secutus est Dn. Georg. Everhardus *inter Responsa sua nuper in lucem edita lib. 1. cons. 56.* quod nomine Facultatis Juridicæ Ingolstadiensis pridem in causa controversæ Advocatiæ super pago Gebfattel inter Nobile collegium Chombergense, & Imper. Civitatem Rotenburgo Tuberanam conscripsit: ubi expresse concludit, quod Advocatus seu Protector non teneatur ad defensionem in iudicio, eo quod alius sit Advocatus in Jure; & alius Advocatus seu Protector, Schus vñd Schirmherr / de quo nos loquimur.

Quibus ita constitutis, conveniens esse videtur, ut solutio quæ supra pro affirmantium partibus commemorata sunt, refellamus.

Non obstat autem primo loco exemplo priscorum Advocatorum, qui Ecclesiarum querelas coram Comitibus Judicialiter proponere tenebantur, quia, ut alibi dictum, argumentum à priscis clientelis, extrahitur.

defensionis materiam ad hodiernas Advocatias invalidum est, prout auctoritate T. M. in *cons. quodam* nondum edito W. *resol. q. 1. & 2.* fretus astruit D. Hepingk. *disp. de Jure protect. concl. 50. sub lit. A.*

Resp. ad II. dubitandi rationem. Nec destruit decisionem nostram traditio DD. secundo loco adductorum, quia in nostrae Advocatiae terminis facta est à Principe defensionis & manutentionis

113 promissio, de facto præstandam & non Judicialem protectionem importat, ut post Anchoranum nominatim testatur Card. Tusch. *pract. concl. jur. lit. P. concl. 908.* & necessitate postulante, manu militari fieri debet, Dec. in *l. 52. n. 7. de Reg. Jur.*

Responsio ad III. dubitandi rationem. 114 Tertio non labefactat sententiam nostram quæ tertio loco objecta fuerunt, quia ad illa verba, defendere, conservare, manutenerere, quasi ea magis sonent in Jus, quam in factum attinet, respondetur, id quidem verum esse, quando homo privatus ejusmodi promissionem facit, per doctrinam Cyni in *l. expulsos final. Cod. de actionib. empt.* & Bart. in *l. stipulatio ista 38. ff. de verbor. obligat.* ubi loquitur de venditore, qui promissit emptorem defendere de Jure & de facto, contra omnem personam, & concludit ibi Additionator Alex. Loff. *lit. B.* quod ille, qui se obligat defendere et emptorem, non teneatur defendere armis, sed tantum in iudicio. Quam sententiam communiter tenent Dd. Moderniores. Cyn. & Salyc. in *d. l. fin. de act. empt.* Bald. in *l. non solum §. si status vers. juxta hoc quaeritur de procur. §. l. 1. in lect. antiqua supra de Evict.* Joan. de Imol. in *c. fin. ibid.* Petr. de Anchar. *de empt. & vend.* Jacob. Buttr. *cons. incip. in Christi nomine Amen. questio proponitur, &c.*

116 Secus autem est, quando Princeps, et Comes, vel potens aliqua Civitas, aliquem vel ipsius bona in protectionem & defensionem suscipit, tunc enim promissio intelligitur quod velit defendere & protegere contra illos, qui de facto turbant, vel molestiam inferunt, non contra illos, qui iudicio contra illos experiuntur. Eandem interpretationem habet Restaur. Castald. de Imperat. q. 110. casu 292. ubi expresse scribit defensionem intelligi cum armata manu quando ea à Principe vel potestate aliqua fieri debet, secus autem si à privato, uti notabiliter observavit, præter allegatos Dd. Joach. Mynsing. 2. obs. 19. ubi dicit, verba defensionis, de Jure et facto secus in

117 Principe, qui aliquem in protectionem suscepit, quam in privata persona intelligi, & quod ille intelligatur promississe, quod eum sit defensor & protector adversus illos, qui ipsum de facto turbant vel inquietaverint, quod ipsum etiam decidit Anchar. *cons. 87.* & post eum Joan. de Anan. in *c. pen. in fin. de accus. faciunt etiam not. per Bart. in l. 1. C. de excus. mun. lib. 10.* Idemque repetit Everhard. in *Top. leg. loco à subject. mat.* quibus dilucide astipulatur Relator apud Gylman. *Symphor. 2. p. 3. vot. 2. n. 6.* ubi similiter objectam dubitandi rationem ait, restringendam fore, ut procedat si promissio isthæc (sub verbis nempe, defendere, conservare, manutenerere) à privato fiat non autem si Princeps vel quod idem est similis illi, quales plerumque sunt Protectores, vel eorundem locum tenentes promittant subdito defensionem, aut si alicui à superiori demandatum sit ut subditum & ejus bona in protectionem recipiat, tunc enim præstari debet defensio ab oppressionibus & violentiis contra illos qui de facto agunt, non contra eos qui de Jure turbant, vel in iudicio agunt, Felin. in *c. olim num. 7. de accusat.* Confer ad idem Joan. Bruningk. de *Homag cap. 1. conclus. 13.* eleganter distinguentem Facti terminum. Si,

118 inquit, factum sumatur pro eo, quod per Clientes et proprio furore & audacia, nullo jure justificandum l. si quis in tantam C. unde vi, Protector ad id non est astri-

ctus, ut maxime Clientes sollicitent, quia nec utile nec bonum nec salutare nec æquum, nec boni exempli est, sed omnibus legibus contrarium. Quod si sumatur pro eo quod sit quidem armis sed tamen Jure; Protector pro auctoritate sua Jus Patrocinii pro clientibus fideliter interponat.

Nihil etiam quantum argumentum ex verbis promissæ de facto & de Jure, defensionis desumptum, conclusioni nostræ obstat; præterquam enim, quod hac ipsa quam modo attulimus, distinctione promissæ inter privatum nempe & potentem protectionis recte elidatur, dici insuper haud absurde potest, Protectorem etiam et extrajudicialiter Clientes de Jure & de facto defendere: De Jure quidem, id est, cum justam ac Jure suffultam contra invalores suos causam habent, de quo superiori Capite circa 2. limitationem principalis regule satis diximus; De facto autem contra violentiam, quæ facto contra Jus infertur per notata Mynsing. 1. obs. 82. Barbat. in *cap. in presentia num. 3. de probat.* Græv. ad *conclus. Gail. 52. in corollario confid. 1. num. 13.*

Hinc elicitur, vocem defendendi et de facto, quatenus ea per Patronum tutelarem fieri debet, dupliciter sumi; Uno modo, pro tali facto, quod sit injuste, per furorem, audaciam, aut quamlibet tyrannidem, & quod nullo Jure justificari potest, juxta leg. si quis in tantam. C. unde vi. Et sic factum Juri opponitur. ut in *l. 35. §. hi qui sunt. ff. de verbor. obligat.* Et hoc significatu dicuntur de facto agere, qui contra præscriptum Juris agunt, vel quod idem est, qui vi rem gerunt, & quibus, ut Ennius ait, *ferro geritur res*, hoc est, quibus Jus est in armis, pro ratione voluntas & quibus leges inter arma silent, qui itidem dicuntur Jus habere in manibus, quod genus facti hodie valde frequens est in potentioribus erga infirmiores, ut sic nimirum hodie idem Ennii dictum verificetur (*pellitur à medio sapientia vi geritur res*), quam sententiam allegat Phil. Camerar. *horar. succis. c. 39. cent. 1.*

Alio modo accipitur pro eo, quod sit extra viam quidem Juris, ipso facto per potentiam vel armata manu, sed tamen Jure, puta quia is, qui de facto defenditur, justam habet causam, cur defendatur; Prior defensionis modus, ut innuit Petr. Frid. Mindan. *lib. 2. c. 14. de process. extrahend. n. 30.* omni Jure reprobatus est, unde nec adeum protector adstrictus etiam si clientes sollicitent: Si tamen e contra, Clientes ab aliis taliter, ut modo explicuimus, de facto turbentur, Patronus omnino illis auxilium ferre tenetur.

Quod vero, ad defensionis de Facto explanatum modum, attinet, Protector illo equidem, in tuendis clientibus recte utitur: Ut scilicet pro auctoritate sua, Jus patrocinii pro clientibus fideliter interponat, omnia juxta illud Comici sapientis, prius tentando, quam ad arma perveniatur. Ut puta scriptis et amice literis informantibus de facto injusto, Legationibus, Intercessionibus, Interventionibus, prout natura negotii requirit, & optime componi posse videtur leg. 19. ff. ad SC. Syllan. Alciat. 3. *consil. 2.* Waremb. ab Erenb. de *fœder. in prin. libr. 1.*

Ubi vero non consilium, non ratio, non æquitas, non divinarum legum imperatoria potestas, audientiam habent, vel habere possunt, ibi consilio, ratione & æquitate & legibus muniti, impetus, arma, bella, horrida bella, silentium, more itidem imperatorio imponant.

In armis enim et armorum ministris publicæ utilitatis defensio potissimum consistit, Signor. de *Homod. cons. 82.* Et Jure gentium ita comparatum est ut si aliter pax haberi non possit, arma armis et pro-

Responsio ad IV. dubitandi rationem.

119

120

121

122

123

non

non inveniunt, & Clientum infestari timetur quies, ad arma recurrendum esse, Curt. sen. *conf.* 20. *nn.* 41. suadet, & de iis quæ oratione † dirimi non possunt, decertandum esse armis Dionys. Halicarn. *antiq. Rom.* lib. 3. voluit.

Nec hic quicquam miseri fletus, lamentaque prosunt: & sedendo aut votis debellare posse, stultitia est credere Liv. lib. 22. cap. 14. tum alias etiam votis † aut suppliciis muliebribus, Deum non parentur auxilia; & ubi fœcordiæ ac ignaviæ nos tradimus, iratos & infestos Deos ne quicquam imploramus; sed vigilando, agendo & bene consulendo prospere omnia cedunt. Salust.

Cæterum ad aliam insuper verborum, † in tertia dubitandi ratione objectorum, explicationem progrediendo, ignorandum non est verba illa, de facto & de Jure conjunctim prolata, duplicem adhuc sensum habere, unum, ut intelligamus de Jure & de facto, hoc est in judicio & extrajudicialiter, per notata Francisc. Personal. *quæst.* 13. *n.* 12. ubi dicit, plerosque censuisse, quod quando quis promittit de Jure & de facto conductorem defendere, in re conducta, quod teneatur etiam extrajudicialiter eum defendere, alias ad conductoris interesse tenetur, allegans hujus opinionis affectas Alex. *conf.* 195. *num.* 7. lib. 6. Socin. Jun. *conf.* 115. *n.* 44. lib. 1. Durand. *tract. de arte testand. tit.* 8. *can.* 3. *n.* 3. Hippol. Rimin. *in prin. Instit. de don. nu.* 545. *§* 9. *n.* 104. *Instit. cod. tit.*

Alter sensus esse potest, verborum de Jure & de facto, ut paulo ante in princip. refutationis argumenti hujus secundi explicavimus, accipiuntur autem in protectionis nostræ materia, posteriori, non priori sensu, ut ex prædictis satis patet.

Quod vero quinto loco ad firmamenta ex c. ad audientiam de appellat. & ex l. unic. C. si quacunque prædit. potest. attinet, ex iis minime probatur, clientes in judicio esse defendendos. Nec patitur text. in d. c. ad audientiam, ad talem necessitatem se produci; Imo textus ille, nec de protectione tali, neque de judiciali defensione loquitur, sed in casu, quando aliquis se † subijcit protectioni superioris, per viam appellationis, prout ibi communiter notant Dd. Atque isto casu protectio respicit ipsam superioris Jurisdictionem, sicut illa etiam continetur active & passive in casu l. unica, in fin. ibique Bald. not. *col. fin. vers. ibi Tutio. C. si quacunque prædit. potest.* Alias vero submittens se alicujus protectioni, non subijcitur ejus Jurisdictioni, uti alibi prolixius asseruimus.

Ad objectum sexto loco textum ex c. consuetudo 16. q. 6. quod attinet, ex eo plane nullum pro sententia contraria fulcimentum delumi potest.

Nam in illo Canone † Gregorius Papa reprehendit consuetudinem cujusdam Ecclesiæ, ubi rectores statim, cum putabant urbana vel rustica prædia ad Ecclesiam suam pertinere, more fisci signa imprimebant, & violenter, sine judicio possidentibus auferiebant, ibique præcipit, ut quicunque talia de cætero fecerit, anathematizetur. *ibid. gloss. in verb. consuetudo.*

Non autem prohibet ibi, arma sumere, contra manifestos oppressores. Neque enim summi Pontifices homines † suos opprimi sinunt, sed necessitate occurrente, præsentialiter vindicant, cum gregis † sui ultores & præcipui sint adjutores juxta c. scire vos 23. q. 8. Unde & Ecclesiasticis † personis defensionem armatam permittit text. in cap. 6. de sentent. excomm. in 6. Philip. Dec. *in ferm. pro justis. Concil. Pisan. n.* 10. qui extat apud Gold. *Monarch. S. R. Tom.* 2. p. 1777. Quintimo eandem Nicolaus Papa in cap. *authoritatem* 15. q. 6. expresse, & in terminis Protectoribus Ecclesiæ mandatum, ut spirituali † simul ac materiali gladio

tamdiu malignos illos ac violentos oppressores, eorumque fautores insequantur, quo usque cum integritate possessiones atque res Ecclesiasticæ distractæ seu direptæ revocentur.

Ea porro quæ septimo loco ab exemplo Vasalli objecta fuere, suam habent resolutionem ex præmissa tertia decidendi ratione, ubi ex Feudistis edoctum est, quod licet Vasalli magis obligati sint ad Dominum suum defendendum, quam Protectores respectu clientum, eostamen in Judicio pro iis stare non cogi.

Ultimo decisioni nostræ minus etiam † refragantur 134 *authoritates, Petri Welsnbecii, Bartholi Bruni, And. Knich, Grævei & Modest. Pistor. supra relatæ.*

Primum enim ad verba illa *Rechtlicher außbung* quæ M. Pistor. habet, quod attinet, si per illa intelligit, clientes, per viam Juris esse defendendos, inde adhuc non inferitur Judicialis defensio, sed ea tantum quæ fit sine armis, puta Legationibus, Intercessionibus, & interventionibus vel aliter extra vim armatam pro clientibus susceptis, quemadmodum hæc verba † VIA JURIS accipit & interpretatur D. Heppink. *dissert. de jure protect. conclus.* 41. ubi scribit, ex eo quod dixerit Advocatos via Juris defensionem præstare debere, non esse trahendum, quod in Jure & Judicio eos defendere debeat, sed VIA JURIS id est sine armis, esse accipienda. 135

Quod si vero ponamus Pistorem voluisse per verba prædicta, mit *Rechtlicher außbung* id est per Processum Judicalem Clientes esse defendendos, tunc responderi potest interdum quidem fieri, ut principes in suam protectionem receptos, tam in Jure, mit *rechtlicher außbung* ut Modestinus loquitur, quam in facto, mit *thätlicher Schützung oder Handhabung* defendant. Verum ex hoc non sequitur, quod ad defendendos clientes in judicio ex debito teneantur, arg. d. l. non quicquid. ff. de judic. Ita nominatim scribit Martin. Laudens. *de confed. Princip. q.* 56. Si, inquit, in capitulis pacis contineatur, quod talis Civitas sit sub protectione Regis vel Ducis, tunc Rex vel Dux non habet jurisdictionem in tali Civitate c. ex parte tua. 1. de privilegiis, sed habet potestatem defendendi vel de facto cum armis, vel etiam de jure in judicio. no. in d. c. ad audientiam, de præscript.

Quod autem potestati † alicujus tribuitur, necessitati ejus non subijcitur. Matth. Coler. *conf.* 34. *n.* 110. per l. non quicquid ff. de judic. l. potestatis verbo. de verbor. signis. l. 1. §. in potestate & ibi Bart. Bald. & alii. de exercit. act. §. l. 1. §. potesta. de pecul. cum aliis vulgaris. 137

Quare hi alique præcitati DD. id tantum velle videntur posse Protectores, si velint, Clientibus etiam in Judiciis & coram Judice assistere, ad illud tamen minime esse obligatos.

Speciatim vero quod ex Bruno inductum fuit, videntur quidem verba ejus inconsiderate legenti sonare tale quippiam. At non dicit Brunus, quod ipse Rex protector pro expulsis debeat agere, & sic processu Judiciali eos defendere; nec si diceret, ei standum esset, cum sine lege loqueretur, l. illam C. de collat. Sed vere loquitur in terminis d. cap. ad audientiam, quod manifeste patet ex principio consilii, quod ita incipit. *Dubitatur, an regia majestas possit cognoscere de spolio magnificis Dominis Marchionibus Incisa per Dominum Odonem facto, &c. aut saltem de facto teneatur manu sua regia eos restituere?* Et finaliter hisce verbis concludit, *Vnde regia majestas omnino tenetur in judicio consequenter cognoscere, facere de spolio, scilicet propter factum ad ipsum recursam, quo se protectioni Regis ipso jure subjecerant, subjungens, & extrajudicialiter adjuvare istos Dominos Marchiones expulsos, cum, quia sunt confederati vel adherentes, cum,*

quia sunt sub protectione, scilicet speciali Ducum Mediolanensium, eo, quod Imperator, propter maximam locorum distantiam, non poterat eis præsidium contra hostes afferre, ut ibid. dixerat sub n. 2.

Et quamvis etiam Græveus cum Deciano Principem in casu necessitatis, ni certum & finitum Lex conventionis modum præscribat, ad Judicalem etiam Clientum defensionem esse obstrictum existimet, ejus tamen opinionem non admittendam esse nobiscum etiam sentit post hæc scripta visus D. Hepingk. *de jure protect. disputat. novissima, Thesi 41.* ubi dicit se Regulæ à nobis traditæ adhærere, quam controversam & dubiam admittere exceptionem, malle, arg. l. 69. ff. de legat. 3. §. 1. & §. 16. Quib. mod. pig. vel hyp. sola.

140 Non obstant denique ea, quæ ex Jacobo & Novello & per eum allegatis Doctoribus allata sunt. Nam satis constat, ibi defensionis verbum, accipi pro assistentia Judiciali, & non protectione clientelari.

Ex quibus omnibus satis manifestum esse arbitror, quod, non attentis iis, quæ in contrarium scripta videntur, Advocatus Tutelaris, nisi ultro velit, regulariter non sit obligatus Clientes suos in judicio & Jure experiundo defendere, sed eundem muneri suo satisfacere, si eos à violentia extrajudiciali contraturbantes & inquietantes tueatur, & servet incolumes.

Porro ex dictis in præmissa questione facile colligendum & inferendum est Protectores pro clientibus captis ex pignorationis & constitutione, pro relaxatione eorundem agere non posse, siquidem constitutio illa non nisi in subditis locum habeat, per tex. in ord. Cam. p. 2. Tit. 22. verb. Unterthanen Gail. de pignorat. obser. 15. n. 1.

Hos autem cum proprie faciat habitationis domicilium ut alio loco fulissime ostensum est, consequitur inde quod sicut, pro hominibus propriis, in alterius territorio degentibus, Dominus illorum non ex constitutione pignorationis sed coram ordinationis Judicibus, super turbata Libertatis possessione agere potest, ceu nominatim in cap. VI. in fine dictum est, ita clientes captos, propter domicilii & subjectionis defectum, multo minus protector; (quamvis ubi de

143 illorum & commodo agitur, subditorum eos nomine contineri, post Schvvanman. tradat Besoldi. de appellat. c. 4. §. 5.) per Mandatum super d. Constit. Pignorat. juvare aut liberare potest D. Hepingk. *disput. de jure protect. conclus. 54. lit. B.*

Supradicta tamen illatio Juri conveniens temperamentum recipit, quod Protectores pro Judæis, & sub Tutela eorum territoriove degentibus clientibus, ex constitutione Pignorationis, pro eorundem relaxatione agentes, aliis requisitis non deficientibus audiantur, si-

145 cuti Judæo & incarcerato, Statui, qui eundem receperat, super hac constit. pro Mandato sine clausula supplicanti, adversus detinentem in Camera illud decretum fuisse, ex Schvvanman. alibi docuimus, id quod refert etiam Wehn. *pract. observ. voce Schirms Verwandten* / atque

146 hinc Judæos, & als Schirmsverwandte / subditorum comprehendendi nomine, in Camera conclusum fuisse, di-

147 cit Ruding. 3. obser. 13. n. 1. in testem advocans Myns. §. obs. 6. ubi Juramentum suppletorium in Cam. Imp. etiam Judæis deferri testatur, ea de causa, quod de Germaniæ consuetudine & Cameræ stylo, pro civibus Romanis habeantur, indeque prædictus Rudinger concludit,

148 quoslibet locorum & Magistratus Immediatos, ad defensionem Judæorum, uti & causarum eorundem admittere, sicut An. 1510. 18. Decembr. in Camera judicatum, atque ad eos Pignorationis constitutionem, non qua Schirmsverwanten / sed qua communi Romano vivunt Jure, per tex. l. 8. c. de jud. & Calis. & recipien-

tium cives sunt atque subditi, pertinere tenendum est, ad quod conferri possunt, ea quæ in c. 10. sub n. 549. eandem in rem limitando scripsimus.

His ita de loci circumstantia declaratis, videndum porro est de tempore, quo Protectores officio suo fungi debent, ac quando ad defensionem Clientum obligati sint.

Ac primum quidem, cum auxilium per Protectores susceptis in clientelam præstandum certo tempore non sit definitum, sed ex usu & indigentia clientum pendeat, ideo illud in primis hic statuendum est, defensionem & ab Advocatis eo tempore esse exhibendam, quando Clientes tuitione ipsorum necessario indigent. l. quoties certa. ff. de oper. libert. Estque manifesta dispositio hujus ratio, quia defensionis beneficium est & species operæ, cujus editio nihil est aliud, quam præstatio cujusdam officii, quod alio deberi, quam quo is velit, cui præstandum est, tempore, absurdum fuerit credere, ut Cajus ait in l. cum patronus. vers. cum enim. ff. de operis libert.

Quare, sicut operarum electio & pertinet ad Patronum ut videlicet edantur, quando ipsi placet, ita & de Protectione idem sentiendum est, ut videlicet eo tempore præstetur quo clientes illam exigunt, Matth. Coler. de process. executiv. part. 1. c. 19. n. 101.

Obligatus siquidem ad operas, non potest tempus pro tempore eligere, aut aliis temporibus servitia præstare, quam quæ ei ad hoc deputantur per patronum. Dynus in l. usum fructum cum moriar §. 1. de usufruct. legat. Florian. l. quasitum 37. de usufruct. Bald. in lex conducto 15. §. item cum quidam in fin. ubi & Alex. not. ff. locati.

Absolute autem tempus defensionis exhibendæ considerando, generatim concludendum est, omni tempore & quodocunque & Protectores ad Clientes tuendos obligatos esse; Effectum enim defensionis & non dicitur, consummate implere, qui non omni tempore, auxilio suo ac defensione præsto est, cum non dicatur factum, quod non durat factum, arg. leg. 10. §. 6. ff. de in rem verso. §. leg. 93. versio. Tunc enim & ibi gloss. ff. ad l. Falcid. post Angel. & Dec. Georg. Everh. cons. 55. n. 114. vol. 1.

Cæterum dictio, & QUANDOCUNQUE, cum universalis sit, & omnes casus ac tempora comprehendat, tradente Marta de Jurisdic. p. 3. n. 14 & 16. Tusch. conclus. Jur. com. Tom. 2. lit. D. conclus. 349. ideo tempore & quoque feriato, urgente necessitate, Advocati Tutelares defensionem præstare tenentur per cap. final. de feriis: Ut maxime enim feriatis diebus & Judicia con-

157 quiescere debeant, dict. cap. final. & Judex & litigantes eo 158 audiens tempore, mortaliter peccet, Marta Dig. noviss. 159 Tom. 1. lit. F. verb. Ferie cap. 1. si tamen inevitabilis urgeat importunitas, bellorum præparatio pro facienda Clientum defensione, etiam tunc licita est, argum. cap. si

160 nulla 23. quæst. 8. Feriarum enim & solennitas non servatur, ubi pietas vel necessitas subest, imo causa, & in qua de utilitate publica agitur, diebus quoque feriatis tractari potest Hieronym. de Cavall. Spec. comm. opin. contra commun. quæst. 760. num. 8. Et sane cum alias,

161 quando in mora & periculum est, à Juris communis Regulis receditur argum. leg. 4. princip. de pignor. hinc eo etiam casu, cum hoste pugnare licebit Boer. de bell. & duell. c. 13. num. 16.

162 Id tamen, quod initio dictum est & de tempore quando Clientes indigent auxilio, ipsis succurrendum esse regulariter non aliter exaudiendum est, quam si ad ferendas suppetias & tuendos clientes eorumque bona defendenda Patroni specialiter requirantur, & implorentur, per tex. in l. dum à cum Patronus ibi, cum poposcerit & l. quoties in fin. ff. Clientibus de oper. libert. itemque l. interdum ff. de verb. obligat. l. si

An Equum tenus tempore imminentis periculi Protectores ad defendendum à Clientibus requirantur.

164 *l. si quis filium §. ult. ff. de collat. bonor.* Advocatus siquidem (utpote qui quasi Advocatus id est ꝑ accersitus seu rogatus dicitur post Cujac. in paratit. l. Cod. de Advocat. divers. judic. Agricola in Advocato Cap. 8. & nos 165 *supra cap. 2. sub num. 224.*) regulariter non nisi ꝑ requisitus tenetur defendere, Modest. Pistor. *consil. 24. num. 25. vol. 1.* Brunus *consil. 86. num. 6.* idque in terminis Advocatiæ tutelaræ approbat Doctiss. Dn. Sebast. Dietherich. Ictus Hallensis *disputat. de Advocat. thesi 25.* ubi strenue defendit, in omnibus necessitatis casibus occurrentibus Advocati requisitione & interpellatione opus esse, in corroborationem conclusionis adducens Bald. in *l. si absentib. Cod. de excusat. Tutor.*

Imo, quod is qui ex obligatione tenetur ad defendendum alium, ad hoc non teneatur, nisi fuerit requisitus in specie docent Innocent. in *c. si quando ext. de offic. deleg. pulchre Aretin. in l. stipulatio ista habere. prope fin. ante vers. ult. adde ff. de verbor. obligat. Bart. in l. 17. ff. ad l. 1. ful. de Adult. relatus à D. Hepingk. dissert. de jure protect. conclus. 44. lit. E.* ubi dilerte tradit, quod qui alteri obligatur, ad explicandum defensionis actum se offerre, absque denunciatione non teneri, Abbas *cons. 49. §. sed his non obstantibus vol. 2.*

Ratio de-
cisiõis. 166 Ratio est, quod is, qui tenetur ad factum, ꝑ non eo ipso, quod facere potest, in mora constituatur, sed ita demum, si interpelletur, vel moneatur saltem, ut ita faciat; sicuti declarant Dd. in *l. ita stipulatus ff. de verbor. oblig.* ubi Bart. q. 6. idem Bart. in *l. si duo §. ait prator. ff. de const. pecun.* qui clare docuit, quod si quis ꝑ promisit, se aliquid facturum, & si non fecerit, pœnam soluturum, ut incidat in pœnam, requiratur interpellatio. Idem scripserunt gloss. Barr. & Angel. in *l. & si post tres ff. si quis cautio.* Idem respondit Aret. *cons. 72. col. ult.* quem secutus est Dec. in *l. quod te in 3. lect. n. 45. ff. si cert. pet. & ibid.* Curt. Jun. n. 28. idem Dec. *cons. 2. n. 3. vers. sed tamen his non obstantibus.*

168 Nulla enim intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla facta est petitio *l. nulla 88. ff. de Reg. jur. c. non est in mora 60. eod. in Sexto. l. si pactus 54. ff. de pact. l. lectu 40. in fine ff. de reb. credit.*

169 Hinc etiam dicitur, promissorem ꝑ quemlibet, etiam qui pure promisit, esse tamen interpellandum, ut faciat promissa, ita censuit gloss. in *d. l. ita stipulatus & ibi Alex. n. 22. & 27. ff. de verbor. oblig.* & respondit Paril. *cons. 5. n. 49. lib. 4. Paul. de Castro cons. 100.*

Confirmatio ab exemplo confederatorum. Et quod Advocati Tutelares requiri debeant, ut defendant, patet ab exemplo confederatorum. Quemadmodum enim illi, qui fœdus ꝑ inierunt, non tenentur se invicem juvare, nisi requirantur, ceu docet Bald. in *c. 1. in prin. in verb. requisitus, de nov. form. fidelit.* quem refert & sequitur Jacobin. de S. Georg. *tract. feud. verb. adhaerentes, novissime Waremb. ab Erenb. medit. pro fœder. lib. 1. c. 3. ante n. 44.*

Ita nec patronus tenetur defendere clientes, nisi ab eo periculi imminentis certior fiat, & ad protegendum impleretur.

Ita quoque tametsi dominus feudi opus habeat serviitiis vasallaticis, non tamen ea ꝑ Vasalli tenentur sponte offerre, *c. licet. si de feud. defun. content. c. 1. §. ult. an ille qui interfec. frat. domin. Vultæ. de feud. lib. 1. c. 10. n. 33.* Schneidew. p. 5. n. 97. & alii, sed ad exhibitionem eorundem interpellandi sunt, *d. c. licet. d. c. 1. §. ult. text. etiam in c. 1. in princ. verb. & si scivero & ibi Andr. de Ifern. n. 5. Bald. Alvar. Præpos. n. 2. Matth. de Afflic. n. 26. de nov. form. fidelit. c. ad hoc hic finit. lex. c. 1. §. ut autem de allod. c. Imperialem. §. firmiter & ibi And. de Ifern. Alvar. & Matth. de Afflic. n. 10. de prohib. feud. alien. per Frideric. & ubique per Dd. Laud. in *c. 1. in princ. n. 19. de his qui feud. dar. poss.* Jacobin. de S. Georg. *de feud. verb. & cum**

pacto quod dicti vasalli n. 24. & verb. & promiserunt n. 33. Intrigliol. q. 97. num. 119. Sonsbec. part. 11. n. 25. Schrad. part. 6. c. 6. n. 38. Borchol. c. 1. n. 24. Curt. part. 4. n. 61. Ferrar. inform. lib. quo agi. ad revoc. feud. verb. coram vobis n. 6. Sylvan. de feud. recognit. q. 109. n. 55. Zas. part. 7. n. 27. Rosenth. c. 8. conclus. 26. n. 1. Vultæ. & Schneidew. locis citat. nisi Feudum suo pte vasallum interpellat præscripto, Schenck. de Feud. l. 3. Tit. 6. n. 1.

Unde, si per mille ꝑ annos Vasallus non serviret, feudo non privaretur. Ante requisitionem enim intelligitur paratus ꝑ fuisse ad exhibendum servitium *d. c. licet. & ibi Feud. & in §. ad hoc. post text. ibi hic finit. lex. & in §. fin. an ille qui interf. frat. dom. Jas. in pralud. feud. n. 65. & per ipsum non stetit, quo minus fuerit requisitus.*

Sic etiam Judex non nisi invocatus, ꝑ officium suum impertiri tenetur, *l. ad peremptorium, 68. ibi,* ut primo quis petat. *ff. de judic. l. properandum §. 1. C. eod. l. 4. §. in hoc autem judicium & ibi Dd. ff. de damn. infect. l. 1. ibi,* si tempus ad deliberandum petat. *ff. de jur. deliber. Petr. Frider. 2. de Mandat. 14. n. 10.*

Quare nec Advocatus Tutelaris ad præstandum auxilium obligatur, nisi advocetur, ut defendat.

Sufficit tamen, istam requisitionem fieri per quemcunque dummodo constet de clientum mandato. *l. ita Requisitionem autem, §. gessisse ff. de admin. tut. c. qui per alium,* ibique qualiter notat. per Dd. *de reg. jur. in 6.* Et gloss. in *§. fin. de pac. jur. firmand. super verbo legitima,* & habetur ibi *sub tit. de allodiis* quod per ipsos, vel procuratorem, vel etiam literas, ad juvandum vocare debeant, neutiquam vero, si alius, citra voluntatem clientum sive eorundem mandatum, protectoris auxilium requirat, secundum notata in *d. c. qui per alium.* tum enim Advocatus succurrere minime tenetur, eo quod ad defensionem ꝑ obligatus non sit, nisi clientes velint, *arg. l. cum patronus. vers. cum enim. ff. de operis libert.* At vero de eorum voluntate protectori constare non potest, cum per alium absque illorum mandato sit interpellatio, ideoque per consequens interpellanti morem gerere minime tenebitur.

Verum, uti casus certi sunt, quibus Judex ꝑ etiam non imploratus officium suum interponere tenetur, quos refert Socin. *reg. 197. l. 1. & 19. fallent.* Sic frequenter videmus judicem in causis miserabilium personarum, quæ piæ dicuntur aliisque & iis potissimum, quæ ad publicum Jus & crimina pertinent, officium suum non peti-
tum aut postulatū impertiri.

Ita & sunt determinati etiam ꝑ casus, quibus Protectores etiam non rogati succurrere clientibus debeant, quos hic enumerare operæ precium duco.

Primus igitur casus est, si patronus ꝑ sciat, obsideri clientes & ex illa obsidione magnum eis imminere periculum: requisitio autem seu advocatio illius sit impossibilis, vel admodum difficilis, tunc etiam non requisitus debet succurrere, ultroque adjutorium clientibus præbere, *arg. text. in c. licet. vers. si tamen. si de feud. defunc. content. c. ad hoc vers. tu tamen. hic finitur lex. Jason in l. si ex legati 23. ff. de verbor. oblig. Jo. Lupus de l. 1. ob- tent. ac retent. Regni Navar. p. 5. §. 1. ubi Reges ꝑ Christianos Ecclesiæ calamitatem scientes, etiam non requisitos defendere teneri ostendit. Sigismund. Loffred. cons. 45. n. 14. cum sciens certiorandus non sit. l. 1. in fine. ff. de act. empti. Schneid. part. 5. n. 98. & n. 11. Schrad. part. 6. c. 6. n. 38. vers. vel nisi post. Maul. de Homag. Tit. 11. n. 15.* Hinc & Vasallus, ꝑ si magnum Domino periculum imminere sciat, ultro suum præbere adjutorium tenetur, *c. licet 2. F. 26. & si Dominum obsideri, aliterve mortem ei imminere sciat, cumque possit, non nuntiat, vel sine nuntio eum non adjuvat, feudo privatur, c. unic. §. adhuc. in fin. 2. F. 28. cum adversus scientes pœnæ paratæ sint l. fin. de decret. ab ord. fac. Zas. de Feud. p. 10. nu. 19.*

n. 19. Schenck. de Feud. lib. 3. Tit. 6. §. ad hoc n. fin. & plures concessit Rosenth. c. 8. conclus. 26. n. 7. lit. K.

Quamvis autem hæc Jura loquantur de Vasallis, tamen propter paritatem rationis, in cliente militantis recte etiam huc quadrant.

183 *Prima al-
lata casus
ratio.* Nec desunt hujus primi casus rationes. Primo, quia in tali + casu periculum est in mora & gravitas discriminis imminentis occurrit, eoque nil mirum, si recedatur à regula Juris, interpellationem alioquin exigentis l. de pupillo. §. si quis rivos. ibi Alexand. n. 1. ff. de nov. oper. nunciat. leg. 1. ff. de damn. infect. l. 1. ff. de exercit. actio.

184 *Alter de-
clarati ca-
sus ratio.* Deinde, quia propter ingens + periculum, in quo clientes constituti sunt, per sese patrono tantum periculum non ignoranti constat, eos nihil velle magis, quam ut sibi per patronum propulsandi periculi causa succurratur. Quia semel + certum non opus est ulterius certiore reddere interpellando, sive denunciando, per reg. c. eum qui certus ibiq. Dyn. de reg. jur. in 6. l. in fine. ff. de actionib. empti.

Et dicto quidem primo casu tanto minus requisitio necessaria esse videtur quando cognitum est Patronis

186 + Clientes hostibus interclusos non posse denunciare, & in mora periculum esse, tunc enim etiam non requisiti, tenentur succurrere, per notata Marc. Anton. Bauer. de mora part. 2. n. 23. Bolognet, in l. quod te n. 61. circa fin. ff. si cert. petat. Sunt enim protectores hic æque certi de necessitate clientum auxilio indigentium, ac si eis id denunciatum fuisset, ideoque cessant rationes prius assignatæ propter quas necessaria censetur requisitio. Estque locus regulæ traditæ sub finem leg. 1. ff. de action. empti. & d. cap. eum qui certus, &c.

Casus II. Secundus casus, quo protectores etiam absque requisitione clientibus succurrere tenentur, est si in **187** capitulis + initæ protectionis id in specie cautum sit, ut Advocatus etiam non requisitus, auxilium ferre teneatur, quod tamen intelligendum videtur, dum- **188** modo + Patronus sciat, vel scire facile potuerit, ac debuerit, eum indigere protectione, alioqui, si probabiliter id ignoraret, excusationem non injustam habiturus esset. l. si quis in gravi. §. si quis ignorans. ff. de Syllanian. l. ult. ff. de decret. ab ordin. faciend. cum similib. ibid. per gloss. allegatis Alvarot. in c. ad hoc. n. 2. hic finitur lex, &c.

Casus III. **189** Tercio casus, quo Advocatus Tutelaris, etiam non invocatus, juvare Clientes obligatus est, assignari potest, si in promissione de defendendo appositum fuisset juramentum, tunc enim, si sciat opprimi clientem & commode potest venire, ad defensionem accedet etiam non requisitus. Ita signanter tradit Specul. in tit. de Advocat. §. 1. n. 25. quem sequitur Jason in l. quod te, ante n. 23. ff. si cert. petat. & Roland. à Valle consil. 6. n. 47. vol. 1. Georg. Everh. cons. 56. n. 122. & seq. vol. 1. & novissime Jacobus Synzsius in disput. de Jure protection. Anno 1621. Argentina habita th. 18. ubi diserte tradit, Si in promissione defensionis, Jurisjurandi clausula sit appositæ, Protectorem, quamprimum vim fieri constiterit, vim fieri vetitum, etiam non requisitum laborantibus Clientibus succurrere teneri. Quem casum etiam excipit D. Hepingk. dissert. de Jure Advocat. th. 44. sub lit. E. ibi. Nisi juramentum in promissione de defendendo fuisset appositum: Tunc enim protector Clientes opprimi sciens, & commode eos defendere valens, ad protegendum non requisitus etiam accedet.

190 Ad quod etiam facit, quod voluit Barbat. in c. fin. de emptio, & vendit. ubi tradit, quod licet + venditor non teneatur de evictione, nisi quando emptor ei denunciavit litem, ut ibi per Abb. tamen, si juravit, non requiritur interpellatio per l. cum pater. §. filius de leg. 2. Ita

etiam dixit Alexand. in l. 2. §. voluntatem. ff. solut. matrim. sequitur Gozad. consil. 31. col. 1. in fin. & consil. 57. col. 3. idq. simpliciter, non etiam si requisitus defendere juraverit, Abb. in c. 18. n. 5. de Jure Patronat.

Quartus casus est ubi nulla requiritur interpellatio, *Casus IV.* quando certus + dies aut tempus præstandæ defensionis definitum seu præfixum fuit, ut si Clientes sciant se certo tempore oppugnatum iri & defensionem ad idem præfinitum tempus conducant, tunc Protector etiam absque alia denunciatione præsto esse debet. Cum enim eo calu dies + sive tempus præfixum pro clientibus interpellet, arg. c. ult. in fine d. locat. & l. magnam ac ibi DD. de contrah. & commit. stipul. l. si mora. ff. soluto matrim. facile colligitur invocationem non esse necessariam, per ea quæ tradit Afflict. Alvarot. & Bald. in cap. licet num. 1. & cæteri DD. Si de feud. defunct. content. Schrad. part. 6. cap. 6. n. 38. versic. vel nisi conventum fuerit. Laurent. Sylvan. de feud. recognit. quest. 110. num. 17. Capic. in Invest. Feud. cap. Feuda amittuntur col. 29. §. Limita secundo. Schneidew. de Feud. part. 5. n. 98 & 121. Moz. de Feud. tit. fin. n. 111. caus. 9. in amittendo vers. Sublimita secundo. Curt. Jun. part. 4. n. 61. caus. 28. vers. Secundo sublimita.

Declaratur tamen quintus hic casus, ut nihilominus *Declaratio* requisitione opus sit, si ultra certi temporis definitio- *IV. casus.* nem, conventum sit, + ut auxilium tum demum feratur, **193** si Clientes eo indigeant, tunc quia ultra diem sive tempus assignatum, condicio etiam indigentia adjecta fuit, nec Patrono aliunde de indigentia seu necessitate opis ferendæ, quæ facit existere conditionem constet, necessarium est, denunciationem fieri à Clientibus, qua de ipsorum indigentia & necessitate Protector certior redatur arg. l. quod te, ibique not. DD. ff. si certum petat. l. mora in princ. ff. de usur. l. fidejussor. obligat. §. stipulatione in diem. ff. de fidejuss. l. si quis ita stipulatus fuerit. ff. de verb. obligat. Andr. Khol. in simili. de servit. Vasall. loquens part. 7. n. 24. Tract. Servit. Feudal.

Quinto cessat requisitionis necessitas, quando de- *Casus V.* signatus + Protector, administrat urbem aut ditionem **194** suæ protectioni specialiter prius commissam, eo enim calu etiam citra peculiarem interpellationem ratione officii defendere tenetur, argum. textus in l. pupilli. §. videamus versic. quanquam, l. qui sine ubi præ cæteris Bald. ff. negot. gest. leg. quoties Tutor. §. Item si temporali versic. Si vero non ff. de administ. Tutor. Steph. Forcatul. in Tract. de mora part. 1. numer. 12. Alciatus in leg. quod te num. 41. & ibi Petr. Lorient. n. 13. ff. si cert. petat. Ubi dicit debitorem, + qui creditoris negotia gerit, ad satisfaciendum non esse interpellandum. Is enim nisi à seipso, quod debet exigat, etiam sine interpellatione in mora constituitur l. qui sine in princ. ff. negot. gest. quia scire debuit seolvere debere l. Peculium 2. §. Praterea. ff. de pecul. Sic etiam, quem officii + suscepti necessitas per sese satis ad defendendum **196** res sibi commissas admonet citra ullam interpellationem officii sui partes exequi tenetur l. unica C. de priv. carcerib. Facit etiam l. 2. §. si mater & §. confestim ff. ad Tertyllian. l. 1. ubi Castren. n. 6. C. de his quib. ut indig. Bolognet. in d. l. quod te n. 62. vers. ideo ego & n. 70. Baverius de mora part. 2. n. 24. & seq. Khol. d. Tract. p. 7. n. 29.

Prædictis insuper addi potest sextus casus, in quo *Casus VI.* haud necessaria est requisitio Protectoris, quando scilicet in Regione + illa, ubi vigent Advocatiæ, moribus ac consuetudine receptum est, ut absque ulla prævia interpellatione Advocati Tutelares sua sponte Clientibus oppugnatis succurrant, argumento eorum quæ in simili de Vasallo in iisdem terminis tradunt Feudistæ, inprimis vero Alvarot. & Præpos. cap. 1. in §. Ad hoc finitur lex n. 2. Schrad. part. 6. c. 6. num. 38. versic. Nisi Lex vel statutum contrarium statuat,

statuat. Rosenth. c. 8. concl. 26. n. 7. in addit. K. ad fin. Khol. d. p. 7. n. 25.

198 Hictamen casus similiter declarandus est, † dummodo stante ejusmodi consuetudine protector sciverit *Limitatio VI. casus.* clientes suos esse in periculo ac sua indigere ope, alioquin si ignoaret periculum vel defensionis necessitatem, requirendus ac indigentiae praesentis commonefaciendus esset, *l. si quis in gravi §. si quis ignorans ff. ad Syllan. l. ult. ff. de decret. ab ordin. faciend. cum similibus ibid. per gloss. allegatis.*

199 Ceterum enumeratis casibus non necessariae denuntiationis illud circa eandem ignorandum non est Juri illi Advocatum † requirendi cum meræ sit facultatis, nullo tempore praescribi, ut post Brun. *consil. 86. n. 10.* observavit Dn. Hepingk *dissert. de jure protect. concl. 44. in notis ad lit. E.* quod notandum dicit Jacob. de S. Georg. *de feud. verb. de Adharentib. nu. 15.* Hoc enim Juris meræ † facultatis proprium est, ut nisi prohibitio seu contradictio intervenerit, prohibitus in ea acquiescit, & Juri suo tacite renuntiarit Bart. *in l. filius C. de Decur. lib. 10. & Bursat. consil. 87. constat utique n. 12. 13. & 15.* atque sic positive in Juris facultatis praedictum tacite quid actum sit, Meichsn. *decis. 1. n. 9. lib. 1. tom. 2.* nullo tempore praescribi potest argum. *l. 2. & ibi gloss. ac Bart. de viapublic. & itin. public. resc. Valq. 1. Illustr. contro. 4. n. 9. Anton. Gabriel. comm. opin. lib. 5. rubr. de praescript. conclus. 10. n. 1.* ubi quamplurimas in hanc sententiam recenser auctoritates DD. *& nu. 4.* hoc ita

201 ampliatur, ut etiam mille † annis non utendo, ea quæ facultatis sunt, non amittantur, idque in facultate non deducere Jus in iudicium deducibile (ut in casu *d. l. 2.*) procedat, alias secus sit, idem *ibidem nu. 8.* Cravett. *consil. 775. Dominus Joannes nu. 8. in fin. & eleganter Wesenbec. consil. 2. num. 94.* quemadmodum etiam Regula illa non obtinet, quando facultas † ratione Juris quæ sit competit. Tunc enim potius Jus, quam facultas dicitur, Gabr. *d. loco n. 10. qui & nu. 11.* hanc subijcit limitationem, quod facultati ex contractu competenti praescribatur, Wesenb. *cit. loco.*

203 Porro protector interpellatus aut † etiam citra requisitionem ad opem ferendam obligatus, sine mora quamprimum fieri potest occurrere, atque in continenti adjuvare clientes debet arg. *c. 1. in princ. ibique Bald. & Afflict. nu. 23. de nov. form. fidelit. c. ad hoc hic finit. lex. Schrader. de feud. part. 6. c. n. 43. Vult. lib. 1. c. 10. nu. 33. vers. quod si Rosenth. c. 6. concl. 26. nu. 8.*

204 Hinc recte Hispani dicunt exiguum † auxilium tempestive adductum plus prodesse multo majore, quod advenit demum clade accepta, Mas vale, inquit, el mediano socorro, que se embia contiempo, que el muy cumplido, si allega tarde Guevarra in Marco Aurel. capit. 22.

205 Verum cum sit necessaria † præparatio, quoddam tempus ei præambulum videtur permissum, non minimum, nec maximum, sed quantum sufficere dignoscitur, nec non impendentis periculi gravitas requirit, ut intra illud protector res suas ad expeditionem componere, ad iter se accingere, & auxilium clientibus exhibere possit. *l. Marcia in fin. ff. de annuis legat. arg. l. 1. ff. de jur. delib. l. ab hostib. ff. ex quib. caus. major l. 1. §. item si ita vers. quod dixi ff. ad leg. Falcid. l. si quis. §. stipulatio ff. de collat. bonor. l. ratum l. quod dicimus ff. de solut. l. quo enim §. Julian. ff. rem ratam haber. gloss. l. Emilius. 39. ff. de minoribus. Jas. l. si ex legati 33. col. 2. ff. de verbor. oblig.*

206 Quemadmodum enim vasallo † (qui quam cito poterit, Dominum adjuvabit *cap. nu. 2. feud. 7.*) justum temporis intervallum, quo se componere possit, indulgendum est, arg. *l. 21. §. 1. de constit. pec. & l. 105. de so-*

207 *lnt.* Et ad mutuum auxilium sibi invicem obstrictæ † ci-

vitates confederationis intuitu interpellatæ, necessario temporis spacio, quo se præparare possint, non defraudari, sed partes suas, nec præcipiti festinatione nec moratoria cunctatione, adimplere debent, uti de tutore ait Ulpian. *in l. 7. paragraph. 1. de administ. & per. tut.* post Bald. Sckenck. *de feud. lib. 3. tit. 6. num. 4.* Ita etiam protectori tempus ad se præparandum, concedi debet, moderatum tamen ne nimis serum rebus deperditis offeratur auxilium, Liv. *lib. 2. c. 49. & protegendis excidat occasio, quæ nec sæpe nec diu est eadem, Idem lib. 32. c. 21. & elapsa † è manibus, mox repeti non potest, 208 lib. 44. c. 38.*

Danda igitur opera est, ut omni posthabita mora, in continenti defendat Advocatus, tum quod cunctatio, ut plurimum, animosiores † reddat hostem, Liv. *lib. 34. 209 4. c. 45.* tum quod bellum sæpius moras & dilationes non admittat, sed interdum pugnandum sit, non quia volumus, sed quia hostis cogit, Idem Liv. *lib. 31. cap. 48.* neque tam secundis, quam adversis rebus spacium ad cessandum in bello datur *lib. 30. cap. 12.* Quod si tamen res ita ferat, malum † obortum quod timorem incussit, aliquamdiu ferre, & avertendi illud occasionem expectare, quam ut statim magna cum violentia sese protector opponat, erit satius, ne dum extirpare id subito nititur majus provocet incendium, secundum tradita Machiavel. *disp. de Republ. lib. 1. c. 33.* Quo etiam Seneca *lib. 2. de ira. c. 10.* inclinatur, quando contra mala † continua & fecunda non ut desinant, sed ne vincant lento opus esse adjutorio recte astruit: Nulla enim tanta est potentia, † quam intempestive properantibus inimicissimum tempus & fidele auxilium eorum, qui aptitudinem eligunt, non exsuperet, Plutarch. *in Sertor.* Unde fortium Virorum † hoc proprium, ut quo lentius agunt & segnius incipiunt, eo, cum coeperunt perseverantius sæviant, Liv. *lib. 21. c. 10.*

Ut vero ad juvandum promptus sit statim Advocatus, cavendum maxime clientibus est, ne se timidos esse sentiat. Quare cognita adversarii iniqua petitione ad defensionem illico se præparare conabuntur. Sic enim nec adversarius, potentior etiam tam audacter eos invadet, & promptiores quoque Amicos ac defensores habebunt, post Machiavel. *disp. de Republ. lib. 2. cap. 14.* D. Hepingk *dissert. de jure Advocat. concl. 44. ad fin.*

Sed ut reliqua, quæ ad requisitionem protectoris pertinent absolvamus illud etiam circa illam indagandum est, quoties protectores † ad faciendam defensionem requirendi ac interpellandi sint, ut in mora constituantur. *Quoties Advocati tutelares requirendi atque ad defendendum evocandi sint.*

Et quidem non desunt, qui trinam requiri † censeant interpellationem, in casu, quando inferior interpellat superiorem, juxta text. & gloss. *in cap. cum causam & ibi Ant. de Butr. Imol. & Abbas ext. de officio delegat. Felin. 215 in cap. ex literis nu. 8. vers. Fallit. nu. primo de constitut.* Et plures refert Mascard. *de probat. concl. 1070. nu. 12. vol. 2. Schrad. de feud. part. 10. sect. nu. 76.*

Verum cum text. † *in cap. 1. de supplend. neglig. prælat. l. un. ff. de libell. dimiss. cap. 1. de milit. vassall. qui contum. est,* ac si quæ sunt Jura similia, quibus interpellationes plures requiri videntur, ultra casus, de quibus peculiariter loquuntur, extendi non debeant, contra regulam Juris communis, quæ est in contrarium: neque etiam sola personæ præeminencia sive dignitas, videatur esse sufficiens causa, ut propterea pluribus opus sit interpellationibus, ideo unicam etiam interpellationem regulariter sufficere, quando inferior requirit superiorem, rectius statuunt Cardinal. *in cap. cum causam. de offic. deleg. Ludov. Roman. singul. 424. & consil. 427. numer. 2.* ubi Mandos, *in addit. Late Alexand. pro hac sententia Bart. & alios adducens in l. de pupil. §. si quis ipsi nu. 2. inque ad n. 7. ff. de novi oper. nuno. & consil. 81.*

vol. 4. & ibid. Natta in add. dicens hanc esse veritatem, Fel. plura cumulans in c. ex literis n. 8. ver. sed hanc de const. Dec. in c. cum causa nu. 5. de offic. delegat. M. Ant. Bauer. de mora p. 1 nu. 3. & seq. Mascard. d. concl. nu. 13. Schrad. d. sect. 9. nu. 76. & seq. qui non incommode discrepantes interpretum sententias conciliat, ut trina requiratur interpellatio quando superior interpellatur, ut Judex, sive superior, alias unicum sufficere, quando non interpellatur, quatenus est Judex sive superior, sed ut pars sive respectu obligationis ex contractu descendens.

Certum enim est, quod in obligationibus descendens 217 dentibus ex t. contractu, idem Jus statuatur de inferioribus, quod de superioribus, nempe de magistratu & subdito, item de vasallo & Domino. & c. l. de contract. 3. & l. ratas. 7. C. de rescind. vend. l. Casar. 15 ff. de publ. cap. 1. de natur. feud. eodemque Jure in his, quæ explicantur cum superiore, non ut iudice, sed ut parte 218 utantur t. superiores, quo utuntur inferiores sive privati l. item veniunt. 20. §. in privatorum ff. de petit. heredit. l. 1. C. eod. tit.

219 At vero protectorem non ut t. superiorem, sed ut partem ex pacto scilicet, quod cum clientibus habet, obligationis ad defensionem iis præstandam teneri, 220 per se est evidens. Ergo unicum hic etiam t. interpellationem sufficere, statuendum est, vel eo etiam magis, quod denunciatione semel facta certus abunde reddatur de voluntate clientum auxilium ejus exigentium. d. c. cum qui certus, de regul. jur. in 6.

Confirmatur decisio ex similibus. Et hæc decisio nostra luculentius etiam inducitur ex similibus.

Sic enim vasallus etiam ad unicum requisitionem 221 feudi Domino servitium t. debitum exhibere tenetur; Rosenth. c. 8. concl. 26. nu. 3. in addit. Khol. de servit. feud. part. 7. n. 18. Sylvan. de feud. recognit. quest. 109. nu. 56. ubi 222 subjungit rationem, quod omnis t. terminus extrajudicialis sit peremptorius, allegans ad hoc Innoc. in c. cum a nobis de elect. & Bart. in l. si tempora C. de fide instrum. & alios per plures.

Sic & secundum veriore crebrioremque Dd. sententiam ad moram t. debitoris inducendam, jure communi unica interpellatio sufficit gloss. in l. mora ubi Bald. num. 1. & reliqui Dd. ff. de usur. Stephan. Forcat. de mora nu. 10. & seq. Petr. Gregor. Tholos. syntagm. lib. 21. c. 14. nu. 4. Menoch. de arbit. jud. quest. lib. 2. cas. 220. n. 26. & pluribus comprobat Andr. Khol. lib. 1. exercit. 13. ampliat. 8. num. 17.

224 Sic denique etiam t. ædificanti semel esse nunciatum novum opus, satis est, cum tamen ea nunciatio sit maximi præjudicii, ut ædificans, etiam si culpa nondum ulla ei possit imputari, protinus ab ædificando desistere, vel satisfacere teneatur l. de pupillo §. si quis forte, & §. si is cui, l. cum procurator. §. 1. Digest. de nov. oper. nunciat. Khol. d. exercit. 13. n. 17. in med.

225 In quæstionem etiam, t. convenienter hoc in loco vocari potest. Si quis duas vel plures civitates in protectionem suscepisset, & contingeret singulas ab alienis, & non a se invicem oppugnari, protector vero ab omnibus simul eodem tempore ad ferendum auxilium requireretur, nec nisi singulis in unicum plene defendere posset, cui potissimum ex civitatibus in clientelam susceptis hoc casu succurrere teneatur? 226 In hujus quæstionis decisione plane concludendum videtur, protectorem t. cuilibet pro facultate, quantum potest, suppetias ferre debere.

Ratio du- 226 Nam certi Juris est, quod aliquid t. promittens duobus vel pluribus, videatur promittere separatim & cuilibet pro virili, l. reos. §. cum in tabulis ubi Joan Roncheg. n. 16. & seq. quamplurimis similibus cumulativissime confirmat. de duob. reis l. si mihi & Titio in princip. ff. de verbor. oblig. l. si proprietatis & l. si quis Titio de usufruct. accresc. l. si

fructus, §. si duo & l. aliena res, §. si pluribus. ff. de pignor. l. 1. C. si plures una sent. Angel. Bart. Bald. Castrensi. Corne. Alexan. Cephal. Jas. Ruin. Socin. & Tiraq. quos suis locis refert sequitur & de communi omnium opinione fidem facit Burlat. conf. 357. n. 3. & 16. & conf. 378. n. 7. & 8. vol. 4. Quibus accedunt Dyn. Petr. Rayner. de Faroliv. Rom. Cuma, ex communi Imol. Aret. Bero. Bertrand. Paris. Afflict. Alban. & alii memorati a Surdo eorum sententiam comprobante conf. 150. n. 34. & seq. vol. 1. Et præter hos idem scribunt Caspar. Gaball. in tract. divid. & individ. part. 3. sub nu. 115. Cachera. decis. Pedemont. 140. n. 6. Riminald. Junior. conf. 167. n. 31. vol. 2. & conf. 306. sub n. 14. vol. 3. Octav. Vulpell. de treuga & pace quest. 57. n. 3. Ant. Peregrin. de jur. & privileg. fisci lib. 6. tit. 5. n. 36. Cavalcant. decis. 38. n. 3. part. 1. Hieron. Magon. decis. Rota Lucens. 9. n. 32.

Deinde, cum ex qualibet t. clientela peculiare acci- 228 piat quotannis honorarium, & mediante contractu tutelari cum quibuslibet peculiariter inito, singulis ad defensionem obligatus existit, arg. c. 1. §. ult. ex quib. caus. feud. amitt. dumque juvat unum satisfacit quidem obligationi, qua unius clientelæ ordini obstrictus est, non tamen per hoc ab aliis, quibus ex alio pacto pro eadē vice auxilium similiter præstare devinctus est, liberatus esse censetur, ut in simili de vasallo argumētatur Andr. Khol. de servit. feud. part. 2. n. 8. per text. in l. 1. C. de solut. l. 3. & l. cum ex pluribus. ff. eod. c. ea te. de jurejur. ubi etiam infert, quod si diversi t. Domini ab eodem vasallo 229 requirant servitia eodem tempore præstanda, quia utrique sive cuique, præsertim diversis in locis nequeat in propria persona servire, cæteris per substitutos, antiquiori autem Domino in propria persona servitia præstare debeat. allegans ad hoc Specular. tit. de feud. §. quoniam super q. 12. Lud. Roman. in l. si quis in gravi. §. si cum omnes ff. ad SC. Syllanian. Bald. in l. operis ff. locati & in l. 1. §. ne autem, n. 19. C. de caduc. tollend. Laudens. in c. omnes, n. 14. si de feud. defunc. Afflict. in c. ult. n. 11. hic finit. lex. & in c. Imper. §. ult. n. 45. de prohib. feud. alien. per Frider. Pilo Soaz. in pralud. feud. c. 13. n. 11. And. Knichen. de investiturar. pactio. p. 2. c. 5. n. 43. estque textus evidens in c. si quis investitus in fin. in cap. extraord.

Tertio insuper huic opinioni adstipulari videtur quoque Ardizon. in rubr. utrum si Dominus habuerit c. 62. in fine, ubi tam laborem t. quam pecuniam divisio- 230 nem recipere ait, non in corpora vel in partes, sed in numerum, arg. l. Sejo amico in primo respons. ff. de annuis legat. cum simil. & text. est singularis in l. si quis in gravi, §. si cum omnes ff. ad Syllan. Henr. Rosenth. de feud. ca. 8. concl. 12. nu. 8. lit. L.

Quare si contingat, ut omnes ipsius clientes eodem tempore auxilio tutelari indigeant, certe singulis succurrere t. tenebitur, iniquum enim t. & absurdum foret, plurium accipere honorarium, nec tamen defensionis beneficium præstare omnibus, juxta regulam Juris, qua dicitur,

Lucrum qui t. captat, hic onus non ferre recuset. 232 text. in l. secundum naturam. 10. ff. de reg. jur. c. qui sentit onus ibique Dyn. 55. eod. tit. in 6. Harprecht. §. sane in hac actione n. 5. Instit. de vi bonor. raptor.

Commodum enim ab t. one regulatur, l. quoties ad 233 Trebell. l. Nesennius. §. ult. de excus. tut. l. plane §. si duob. ubi gloss. Bald. Angel. & Dd. ff. de leg. 1. Cuman. consil. 162. n. 4. Cravett. conf. 957. n. 20. idem scribit Dec. in d. l. secundum naturam, in princ. verb. & ideo ubi etiam Bart. Alexan. & alios refert de reg. jur. & latius comprobant Cagnol. ibid. n. 6. & 7. Menoch. conf. 34. n. 2. vol. 1. Achil. Pedroch. in respons. suo de interpret. & resol. contrar. n. 450. & seq. ideoque æqualitas t. pactorum circa lucrum 234 & onus inter protectorem & clientes, veluti contrahentes, inducenda est, per tradita Decii consil. 308. num. 6. Cravett.

Cravett. *cons.* 145. *nn.* 13. & *cons.* 414. *nn.* 13. quos pluribus accumulatis refert & sequitur Pedroch. *in dicto respons.* *num.* 156.

235 Sed utut hæc se habeant, † in hac tamen quaestione omnino dicendum esse censeo, eorum clientum causam esse potiorē, meritoque prævalere debere, qui in protectione ineunda reliquos tempore prævenierunt.

Ratio decidendi I. Et primo hanc decisionem nostram luculenter evincunt text. *in l. 2. § 1. si fundum 4. C. qui potior. in pignor. hab. l. potior 11. ff. eod. l. quotiens 98. ff. de reg. jur. l. 9. § 3. ff. de Publiciana cap. cum qui extr. de præbend. in 6. ca. qui prior est tempore 54. de reg. jur. in 6. aliaque similia*

236 Jura, quæ expressim statuunt, quod ille Jure † prævaleat, qui secum contendente tempore prævenit.

Et præallegatis his Juribus nominatim etiam subseribunt, Romanus *cons.* 47. *incip. visis, in princ.* Alexan. *cons.* 3. & 24. *vol.* Dynus *in d. c. qui prior. 54. de reg. jur. in 6. aliisque ab his adducti.*

237 Secundo per se constat, quod ex Jure † clientelari oriatur personalis obligatio ad faciendum, hoc est, ad defendendum, ut *in precedenti capite* fuisse probatum est.

Ratio decidendi II. Sed Juris clari & aperti est, † quod in obligatione personali ad faciendum, ille sit potior in Jure, qui prior fuit in tempore per text. notabilem, qui hanc quaestionem quasi in terminis decidit. *in l. in operis ff. Locat.*

239 Et inter † duos aut plures æquale Jus habentes, potior validiorque conditio est prævenientis, *l. si pluribus ff. de legatis 1. c. si duo extr. eod. in 6. l. 2. § 1. quicumq. ff. de in Jus vocand.*

240 Tertio receptam habemus interpretum doctrinam, quod prima † obligatio præferatur secundæ, aut posteriori. Ita tradente in individuo Hieron. Gigante tract. *de crim. las. majest. lib. 3. de plurib. & variis quaest. quæst. 18. numer. 2.* allegans ad hoc in simili Mart. Laudens. *in tract. de confæd. princ. quæst. 60.* ubi voluit, quod cum Dux Mediolani confæderationem inisset cum Januensib. primo, & secundo loco cum Rege Francorum, prima confæderatio secundæ præferenda sit, per *d. Regulam. qui prior. ff. de reg. jur.* Ex prima enim confæderatione hic non secus, quam in casu nostro caulatur obligatio personalis, ad præstandum auxilium in bello, confæderato, † ergo prioritas temporis prioris confæderati Jura facit potiora, text. *in d. l. in operis. ff. locat.*

241 His consensum præbet Besold. *de Jure fæder. ca. 5. sub numer. 2.* ubi diserte ait, si cum pluribus contracta sit amicitia, quæ defensionem importet, & illi invicem sibi moveant bellum, regulariter antiquiorem esse juvandum, eo quod semper in confæderatione facta cum secundo, Jus primi exceptum intelligatur Schrader. *de feud. part. 6. c. 5. numer. 10.* Joan. Andr. *in c. recolentes de statu Monach. in Novella.* ubi notat, quod quando † quis colligatus est duobus in solidum, obligatus sit secundo, salvo Jure primi, Confæderatio enim seu liga † secunda semper intelligitur facta sine præjudicio Juris primi, cum quo prius facta est confæderatio seu liga juxta notat. per Hostiens. & Canonist. *in d. c. recolentes de statu Monach. Everh. in top. in loco de tanquam seu respectivo num. 30.*

242 Quarto insuper fulcitur decisio, quod ex duobus Jus † circa idem prætendentibus, is præferendus sit, qui potentius Jus habet *l. contra pupillum §. qui & majus ff. de re judic. c. si duobus extr. de app. facit l. quaritur ff. de Stat. hom. l. servis legatis §. si uni optime ff. de leg. 3. l. liberta. §. cum si ff. ad munici.* Sed primo suscepto † in protectionem Jus est potentius ratione prioritatis temporis, & actualis præventionis, ergo, &c.

244 Quinto veritas decisionis manifeste ostenditur auctoritate Doctorum, qui aliis quaestionibus in simili

Ratio decidendi IV. hunc casum deciderunt. Inprimis Bart. Muscul. *in diff. de confratern. seu pact. successor. illust. personar. concl. 56.* ubi in simili quaerens, si quis cum pluribus fraternitatem contraxerit, & illi invicem bellum gerant, cui adesse oporteat, concludit, regulariter deferendum esse † 246

tempori, arg. *l. in operis. 26. ff. locat.* semper enim liga secunda sine præjudicio primæ censetur facta, *c. unic. §. fin. de prohib. feud. alien. per Frideric. & ibi Feudistæ. Canonistæ in c. recolentes de stat. Monach. Waremb. ab Erenb. de fæder. c. 2. n. 38.* Et in Jure † pari potior conditio quæ tempus occupat. Alex. *cons.* 118. Cephal. *consil.* 115. Pro qua decisione etiam est text. *in ca. brevi. §. o. veniens de jurejur.* faciuntque notata per Speculat. *in tit. de Advoc. §. 1. vers. quid si Advocatus,* quod ipsum etiam late disputat Joan. Andr. *in regula contractus. de reg. jur. in 6. & Bart. Brixienf. quem refert Alberic. in l. 6. princ. nu. 6. ff. de postuland. ubi dubium movent* † 248

de Advocato, qui pro certo feudo vel annuo salario convenit uni monasterio præstare Patrocinium, idemque postea contraxit etiam cum alio, & si contingat, ut illa duo monasteria litigent invicem cui patrocinari debeat, & decidunt illi monasterio patrocinandum esse cui primo promissa fuit defensio, Castren. *in d. l. in operis nu. 2. ff. locat.* Alex. *in l. si filiofamilias §. si viri in quinquenium n. 16. ff. solut. matrim.* Ripa *in l. privil. n. § 6. ff. de privileg. creditor.* quos refert & sequitur Calvol. *in com. cl. §. Advocatus concl. 5. nu. 2.* qui in prædictis locis indistincte concludunt istum Advocatum teneri solum patrocinari cui primo promisit, absque eo quod inveniat alium Advocatum illi cui secundario Advocationem pollicitus fuit, eo quod secunda † promissio facta intel- 249 ligatur sine præjudicio primæ, cum operæ † non possint 250 præstari simul eodem tempore diversis personis, ut notatur per supra allegatos Doct.

Sexto ad idem inducitur quaestio de vasallo duorum aut plurium † dominorum, ut si vasallus habeat plura & diversa feuda à duobus vel pluribus & diversis dominis, qui duo Domini sibi mutua moveant bella, & uterque Dominus vasallum requirat, ut sibi servitium opemque vasallaticam exhibeat, cui teneatur succurrere?

Et communiter tenent Feudistæ, quod de † rigore Juriseum juvare debeat, cui primo fecit fidelitatem per text. express. *in ca. Imperialem. §. illud quoque & ibi Belluis. Ifern. nu. 61. Raven. Afflic. n. 8. Joan. Raynaud. nu. 1. & 7. Frid. Schenk. nu. 3. & omnes de prohib. feud. alien. per Frideric. Laudens. in c. omnes filii nu. 14. si de feud. defunct. controvers. fuer. Lud. Roman. in l. si quis in gravi §. si cum omnes n. 1. ff. ad SC. Syllan. Zaf. de feud. part. 7. nu. 28. Schneidw. part. 5. num. 96. Pistor. quæst. 47. nu. 36. part. 2. lib. 2. Schrad. part. 6. c. 6. num. 20. vers. secundo vero casu,* ubi hanc sententiam communiter approbatam & verissimam esse ait.

Adeo, ut posteriorem † Dominum licite, in servitio antiquioris sui Domini offendere queat, neque ab eo propterea feudo privari possit, per text. manifestum *in c. contra omnes hic finit. lex.*

Cum lege † permittente & jubente id fiat, ideoque poenam non mereatur, Ardiz. *c. 82. circa fin. arg. l. sed si unicui 17. §. 1. ff. de injur. l. Gracch C. ad leg. Jul. de adult. idem Ardiz. c. 69. vers. excusatur etiam,* imo potest antiquiorem Dominum juvare contra posteriorem, &c. iisdem verbis Afflic. *in d. §. illud quoque n. 8.* Pistor. *d. quæst. 47. n. 36. Schrad. d. part. 6. c. 6. Rom. d. consil. 47. n. 3. & 21.* Econtra autem, si relicto † primo domino assistat secundo, feudum quod ab illo tenebat, amittit. Ita omnes Feudistæ scriptum reliquerunt *in d. ca. Imperialem §. fin. & §. illud quoque & Afflic. in c. satis bene n. 3. de prohib. feud. alien. per Frider. & est text. in d. §. illud quoque eod. tit. ubi casus est, quod vasallus † offendens* 256

Domi-

Dominum sui Domini, privetur feudo, & revertatur ad suum Dominum, à quo feudum recognoscebat, nisi ipsa offensa fuisset facta per vasallum, serviendo licite alteri Domino suo antiquiori, à quo aliud feudum tenebat. Et ibi etiam Alvaro. & Præpos. post alios expres-

se notant, quod vasallus ꝑ plurium Dominorum, pro diversis feudis obligatus sit juramento fidelitatis, priori seu antiquiori Domino ad præstanda servitia etiam contra posteriores dominos, & in eorum offensam.

Eosque referendo sequitur Schneid. d. p. 5. numero 96.

In omni enim juramento, ꝑ prior seu antiquior Dominus excipi debet per text. in d. capit. contra omnes & ita etiam tenet Jacobin. de S. Georg. in verb. & promiserunt, num. 1. ibi; de consilio autem tenetur servitia præstare antiquiori, non autem utrique, quia non potest esse tergiversator, & vasallus debet ꝑ agere, contra Dominum bona fide Raynaud. d. §. illud quoque num. 10. de prohib. feud. alien. per Frider. Rosenthal. tract. feud. cap. 8. cont. 16. num. 6.

Deinde primo Domino ꝑ vasallus juravit fidelitatem, quæ fidelitas extenditur contra omnes homines, etiam posteriores Dominos per notat. in c. ult. hic finit. lex. in cap. 1. maxime, ibi, contra omnem hominem de nov. form. fidelit. utrobique Dd. ordinarie, Schneid. loco allegat. Khol. de feud. part. 3. nu. 1.

Septimo & illud controversiæ expers est, quod in juramento ꝑ censeantur excepta ea, quæ prius quis jurato promisit, cap. intellecto. de iurejurand. c. licet mulieres eod. tit. in 6. quodque propterea etiam vasallus,

qui secundo ꝑ Domino fidelitatem fecit, priorem Dominum, etiam si non exprimat, excipere intelligatur, cap. fin. hic finit. lex. Ergo antiquior Dominus semper posteriori præferendus est.

Octavo etiam decisio nostra confirmatur ex quaestione, quam disputando decidit Bal. & plene refert in l. in adoptionem C. de adopt. scilicet de captivo ꝑ duorum secundum consuetudinem gentis armigeræ, qui simul ab utroque vocatur, cui potius parere teneatur? Et decidit, quod si literæ capientium simul captivo præsententur, illius literis obediendum sit, primo, quæ prius aperta sunt, quasi per aperturam inducta fuerit præventio; aut Juris præoccupatio. Si autem Jus unius ex captivantibus prævenierit Jus alterius tempore, Jus primi est potentius, & illi parendum erit per text. nobilem in d. l. in operis. cum aliis præallegatis.

Nono, hoc manifeste deducitur ex gloss. singulari ad præsentem dubitationem in l. cives C. de incolis lib. 10. ubi late disputans de subdito plurium Civitatum, si eodem tempore vocetur ab illis ad munera realia vel personalia, cui parendum sit? Et decidit, quod habenti Jus potentius tempore præventionis aut origine, vel nobilitate, ut superioribus rationibus deductum est. Et pluribus similibus eleganter illustrat Jacob. de Franch. in prælud. feudor. nu. 217. & seq.

Hanc denique sententiam in terminis Advocatiæ armata defendit post hæc scripta visus Jacob. Synz. in disp. Argentina Anno 1621. habita 8. 12. aperte defendens, in concursu plurium clientelarium defendendorum, extra casum quo ipsi clientes inter se pugnant, si cum aliis negotium sit, favorabiliores ejus partes se ducere, qui prior clientelam contraxit arg. l. 9. §. 4. de public. l. 2. de except. rei vend. l. 8. §. 32. de dolo malo & meris except.

ubi tamen subdit si vires suppetant, utrique assistendum arg. l. 49. ff. de oper. libert.

Quæ cum ita se habeant, non est, ꝑ quod putemus protectorem, quod supra per allatas dubitandi rationes concludendum esse videbatur, in casu designato cuilibet clienti pro posse succurrere debere, tamen si singulis defensionem indefinite promiserit atque ab omnibus honorarium receperit, eo, ꝑ quod defensio sit individua,

& non possit pro parte præstari, l. 4. §. ult. l. in executione. §. in solidum l. cum ex causa, de verbor. obligat. Bart. Ruin. & Alciat. in d. l. 4. §. Cato eod. tit. Surd. consil. 150. nu. 2. vol. 1. Cravet. conf. 919. n. 12.

Sic etiam ex Jure constat illum defendere ꝑ non videri, qui in totum non defendit, ut cautum est in l. si defensor. de inter. act. & expresse, per illum textum ita tradit Specul. in tit. de locato §. nunc aliqua q. 29. sub numero 40.

Qua ratione etiam tutoris ꝑ officium censetur individuū, ut asserunt Dec. conf. 479. num. 2. vers. & non videtur, & nu. 3. ver. quia officium. Aldobrand. in §. ad certum nu. 12. Instit. qui test. tut. dar. poss. arg. l. prima. de acquir. hered. & l. neminem de leg. 2.

Si ergo protector non nisi uni clientelæ ꝑ satisfacere possit, melius est, priorem perfecte & solide tueri, quam cum periculo reliquos clientes velle defendere, cum alias etiam ob omissam defensionem Advocatus excusetur, quando clientibus propter nimiam forte adversariorum potentiam opera in defendendo adhibenda inutilis, & nil profutura fuisset, ut alibi pluribus dictum est.

Cæterum supradicta decisio nostra, sic moderanda est, ut duntaxat procedat, quando protectori impossibile est, uniuscujusque clientelæ hominibus opem ferre, secus autem ꝑ quando divisio auxilio omnibus satis fieri potest, arg. l. 20. & 23. ff. de oper. libert. Alberic. Gentil. lib. 2. de jure bell. c. 18. tunc enim prioritas temporis non est admittenda, sed omnibus succurrere protectorem oportet. Musculus in disput. de confraternit. seu pact. successor. illustr. person. concl. 271.

Secundæ limitationis vicem obtinet, si clientes posterius in protectionem recepti in ditione ꝑ Protectoris, vel archiori ac sanctiori Advocatiæ fœdere protectori conjuncti sint, ut testatur Besold. de jure fœd. c. 5. sub numer. 2. in fin. Et sic Helvetii ꝑ sibi invicem assistunt, contra alios fœderatos, etiam antiquiores, quod fœdere sanctiori sibi invicem obstricti sint Feschius de fœder. concl. 4. lib. C.

Tertiæ limitationis loco notandum est, habendum esse respectum ꝑ causæ propter quam clientes invicem belligerantur, ideoque reliquis indifferentibus protectorem illis clientibus subsidio venire debere, qui justitiam belli causam fovent. Muscul. d. conclus. 50. Alber. Gentil. d. cap. 18. addens, haud sine ratione denegari posse auxilium, si nobis confœderati bellum invicem gerant, cum auxiliaris suos oppugnare ꝑ socios non teneatur, nec pila mittere minantia pilis. Hac ratione Helvetii contra Helvetios olim pugnare noluerunt, judicantes indignum, ut in duobus ꝑ exercitibus publica ipsorum essent insignia & milites. Guicciard. Illud etiam contra Bald. & Roman. recte observavit Alber. Gentil. ꝑ Electioni non esse locum, cum causa non est, cur uni magis, quam alteri succurramus, nimirum quod gratificari liceat, non nisi in casibus Jure expressis. Carol. Molin. consuetud. Paris. tit. 1. de feud. §. 13. gloss. 1. verb. le fils aîné nu. 4. Corroborat eand. limitationem, quod sup. citati Doct. de patrocinio duorum Monasteriorum loquentes eandem ꝑ decisionem de tempore limitent in casu, quando Monasterium, cui primo promissum, fovet injustam causam, quia tunc non tenetur præstare patrocinium, cui primo promissum. Alber. in l. à princ. nu. 6. ff. de postul. sed pro eo qui meliorem causam fovet Dec. in c. cum parati n. 31. extr. de appellat.

Tertio eadem definitio limitanda est eo ꝑ casu, quando diversarum clientelarum homines bellum gererent contra parentes protectoris, quia tunc nullius clientelæ susceptis adjumento esse tenetur, per plura argumenta quæ subsequenti cap. peculiari hac de re instituta disputatione attulimus, & faciunt in simili

Responsio
ad rationes
dubitandi
pro singulis
allatas.

266

- mili decisa per Dd. in *pradicto* casu Monasteriorum, ubi
 277 pariter concludunt, quando † hujusmodi Monasteria
 litigarent contra fratrem, vel consanguineum Advo-
 cati, tunc Advocatum neutri contra fratrem vel con-
 sanguineum patrocinari debere. Alberic. in l. *quisquis*
 in fin. C. de postul. Nicol. Calvol. in §. *Advocatus* 6. con-
 cl. 5. num. 4.
- 278 *Limitatio* Quartæ insuper moderationis loco observandum
 17. est, quandoque etiam parendum † esse loco, ejusque
 consideratione clientibus magis propinquis dexteram
 porrigendam esse, tum propter periculum, quod est à
 vicino loco metuendum, tum propter facilitatem sub-
 279 veniendi, quia plus † valet quandoque baculus retro
 ostium, quam ensis in platea, ut inquit Næviz. *syl. nupt.*
 lib. 1. num. 113.
- 280 *Limitatio* Quinto decisionem principalem ita † declarandam
 17. existimo, ut tum demum locum habeat, quando secun-
 di vel posteriores clientes, scientur se in protectionem
 Advocati plures clientelas habentis contulerunt, secus
 vero, si ignoraverint, protectorem alias habere clien-
 telas antiquiores.
- Nam hoc casu æquum esse videtur, protectorem ta-
 lem posterioribus clientibus non defensio, id quod eo-
 281 rum † interest, præstare deberet, ut in simili de vasallo
 concludit Bald. in §. *fin. de prohib. feud. alienat.* quem
 sequitur *ibid.* Alvarot. *col. fin. & Afflict. num. 10.* quos
 referendo approbare videtur Hartm. *Pistor. d. quast.*
 47. nu. 37. lib. 2. parte poster.
- 282 *Cautela* Quare consultum est, ut si quis † plures successive
 17. in clientelam recipiat, priores Advocatæ clientes in
 hunc casum semper excipiat. Nam etsi hoc etiam præ-
 termissum, ex Juris interpretatione subintelligatur,
 ut tamen clientes in hunc eventum aliter sibi prospici-
 cere possint, longe securius erit illud significare ini-
 tio, quia hoc pacto protectores non solum dictum
 evitabunt periculum, sed & conscientia suæ rectius con-
 sulent.
- 283 *Si ignore-* Sed quid si ignoretur, cujus † clientela sit antiquior?
 17. Tunc enim censo esse succurrendum, † qui prius Pa-
 troni auxilium imploravit, atque interpellavit *cap. quo*
prior, de regul. jur. in c. 1. pluribus ff. de procurat. l. qui
prior. ff. de judic. l. si quis à multis 14. de noxal. act. Bart.
quibuscumque in l. quominus. numer. 10. ff. de fluminibus & ibi Jason
clientibus num. 54. faciunt notata in §. ex hujusmodi Instit. & in
succurren- *Auth. hoc ita C. de duob. correis.*
dum sit.
- 284 *Decisio pro* Clientes epim per hanc interpellationem priorem,
 17. qui prius fecerunt, præoccupasse † sibi Jus defensionis
 exigendæ, exclusis aliis clientibus, intelliguntur, argu-
 mento *l. si pluribus. 33. & ibi Bart. Alexan. & Jason ff.*
de legat. 1. d. l. si quis à multis. ff. de noxal. action. l. 2. §.
adversis & ibid. gloss. ff. ne quid in loco public. Bart. in l.
 285 *naturalem §. §. 1. ff. de acquir. rer. domin.*
- 286 Sic etiam in hoc † casu communiter statuunt Feudi-
 stæ, quod si inter duos Dominos ab eodem vasallo uno
 tempore servitium requirentes ignoretur uter sit anti-
 quior, ei, qui primo requisivit servitium à vasallo, præ-
 standum esse, And. de Ifern. in c. 1. §. *omnes filii num. 5.*
ibid. Balzar. num. 11. si de feud. defunct. content. Afflict.
in c. 1. nu. 25. quib. mod. feud. amitt. Jacob. de Franch.
in pralud. feud. nu. 217. Schrad. part. 6. ca. 6. nu. 19. si
vero non constet, & plures sequendo congerunt Henr.
Rosenthal. cap. 8. conclus. 16. nu. 10. lit. k. Andr. Khol.
de servit. feud. part. 2. nu. 10.
- His ita de loco & tempore defensionis præstandæ ex-
 planatis, quoad tertiam, reiterationis nimirum qualita-
 287 tem, generalis regula ponitur. Quod nempe Advocati
Quoties à toties defendere † in fidem suam susceptos teneantur,

quoties ii ipsorum auxilio indigent, vel defensionem *protectori-*
 possit necessitas. Rei etenim necessitate † constricti, *bus clientes*
 subveniendum esse monemur text. *l. 16. ff. ex quib. caus. defendi de-*
 major. Et defendere † est necessitatis verbum docente *beant.*
 Donell. 25. *comment. ad l. 1. de testib.* Conditione ergo
 necessitatis defendendi † purificata, ipsa defensionis
 imminere necessitas censetur, arg. *l. 3. §. 4. de act. rer.*
amot. Signor. de Homod. consil. 99. relatus à Goedd. in
respons. jur. de restit. Baron. à Vallend. nu. 297.

Quemadmodum igitur servitia † vasallatica ad indi- 291
 gentiam & necessitatem Domini, hoc est, toties, quoties
 Dominus iis opus habet, præstanda sunt, *ca. Dominogun-*
erram. & ibi Feudistæ. Ita etiam auxilium patronale,
 quoties clientes eodem indigent. exhibendum est, eo,
 quod obligatus † in genere ad faciendum aliquid, in 292
 certum eventum reiterabilem, id facere teneatur, quo-
 ties casus evenit, propter verba, toties quoties, † quo- 293
 rum natura est, pluralitatem importare & per conse-
 quens infinitatem, *l. filia mea quotiescunque vidua erit.*
ff. de annuis legat. ut illa verba de aliquo operentur l.
quando ff. de leg. 1. §. l. 1. in fin. ff. ad municip. §. c. si Pa-
pa. de privileg. in 6. & ita consuluit Alexand. consil. 145.
quoniam abunde & recte vol. 2. pro quo facit text. sing.
in l. in annos singulos ff. de annu. leg. ubi ususfructus re-
lictus, quoties quis capite fuerit minutus, & casu sæpe
adveniente, repetitur, Boer. decis. 131. num. 10. ubi post
num. 21. affirmat, verba illa toties † quoties eandem 294
 habere significationem, quam habet dictio quodocun-
 que vel quotiescunque & infinitatem denotare nisi ali-
 ud suadeat materia † subjecta, Alexan. in d. *consil. 145. 295*
col. 2. vers. ponderandum, vol. 2. & idem tenet Angel.
Aret. in tract. malefic. vers. pro quibus Anton. fidejussit.
col. 2. vers. idem si esset fidejussor. & Hippol. de Marfil. in
repetit. rubr. ff. de fidejuss. n. 100. Jal. in l. 2. §. col. 2. vers.
limita quando fidejussor. ff. de custod. reor. & idem in l.
duobus. §. si ei qui col. 3. vers. secundo intelligi. de jurejur.
 quia talia verba sunt aperta ad infinitatem, secundum i-
 ipsos vel nisi frequentior † iteratio, parti obligatæ impor- 296
 taret magnum gravamen, ut consuluit. Cuman. *consil. 89.*
col. fin. vers. Quinimo propter clausulam, quod toties
committatur, quoties contra factum fuerit Fulgos. consil.
112. post princ. & Bald. consil. 299. col. 3. in princ. ver. redeo
ad primum, & consil. seq. 300. col. 4. in princ. vers. Et dico
quod pluralis locutio vol. 1. Dicens, quod si ex † multis 297
 pluralibus resultare possit inconveniens & magnum
 gravamen partis, tum pluralis locutio duorum numero
 contenta sit, *l. fideicommissa §. si quis decem ff. de leg. 3.*
 Sin gravamen aliquod inde non exoritur, sed in id con-
 ventum sit, ut quoties necessitas postulat, factum præ-
 stetur, tunc intelligatur, quoties opus est, id est, quoties
 justum est, Boer. d. *consil. 131. nu. 23.*

Sed in materia protectionis non magnum gravamen
 affertur in defendendo, quia, ut alibi probatur, Ad-
 vocatus non suis, sed clientum sumptibus protectio-
 nem exequitur.

Et hæc de Circumstantiis loci, temporis modi ac
 reiterationis quibus protectionis exhibendæ Jus u-
 berius illustrari posse videbatur, dicta sufficiant. Cæ-
 terum quia non minus etiam Advocatum tutelarem
 scire oportet, contra quos defendere clientes suos
 teneatur, idcirco in sequenti proximo capite, offendenti-
 um personas perscrutando, videbimus, an prote-
 ctor adversus quoslibet indiscriminatim tuitionis suæ
 munus exercere, vel à certarum personarum bel-
 ligatione respectu clientelæ suscepta absti-
 nere possit ac debeat.

* *

C A P V T XIII.

Protectores contra quosnam defensionem Clientibus
præstare teneantur.

S U M M A R I A.

Defendere se contra illos, qui vim atque injuriam non faciunt nemo potest, n. 1.
Ubi offensio est licita, ibi defensio est illicita, num. 2.
Protectores an teneantur clientes defendere contra seiplos? n. 3
Affirmativa, ibid.
Negativa, num. 11
Obligatus indemnem servare aliquem ab extraneo, id multo magis contra seipsum facere tenetur, 4
Declaratur, ut 31
Quod quis alium facientem ex officio prohibere debet, id ipse committere non debet, eod.
Lex & statutum debet esse aequale, ut liget etiam condentem, ibid.
Advocatus & protector comparatur tutori, 5
Tutor tenetur contra seipsum facere, quod facit contra extraneos, 6
Protectores & vassalli, quoad defensionem, ad paria tenentur, 7
Declaratur, 33
Equiparatorum in uno, quod disponitur, etiam in alio dispositum censetur, 8
Vassalli juris feudalis dispositione obligantur Dominos suos defendere contra omnes, excepto Imperatore, 9
Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, 10
Promittens adjuvare, vel alteri arma commodare, non intelligitur contra seipsum, 12
In generali sermone semper intelligitur excepta persona loquentis 13
Et in obligatione generali non continentur ea, quæ quis verisimiliter non esset concessurus, ibid.
Nemo existimatur tam imprudens, ut contra seipsum aliquid moliri aut facere velit, 14
Alioquin in eadem persona, eodemque respectu diversa & plane contraria extaret obligatio, 21
Promissio & transactio non porriguntur ad ea, de quibus verisimiliter non fuit cogitatum vel actum, 15
Interpretatio in dubio contra stipulatorem potius, quam promissorem fieri debet, 16
Promissori solent favere jura, ne nimium obligetur, 17
Charitas ordinata à seipsa incipit, 18
Elemosynam primo sibi quilibet faciat, deinde proximo, 19
Regulam diligendi proximum à semetipso dilector accipit, 20
Contrariis officiis una vice eodemque respectu defungi nemo potest, 22
Salutem alterius propria antepone nemo tenetur, 23
Advocatus fisci non tenetur pro fisco advocare contra seipsum, 24
Vassallus non tenetur Dominum defendere contra seipsum, 25. & 35
Ratio, num. 36
Subditus tenetur ad defensionem Domini, 26
Subditus non tenetur Dominum defendere contra seipsum, 27
Nemo carnem suam odio habet, 28
Libertus à patrono habet ipsam libertatem, quæ res est inestimabilis, 29

Promittens turrem suam alicui ad defensionem præstare, non tenetur id facere contra seipsum, ibid.
Offensor & defensor sui ipsius eodem respectu nemo esse potest, ibidem.
Libertus patroni salutem propria præferre non tenetur, num. 30.
Nullum simile vel equiparatum est idem, 32
Ratio diversitatis ubi subest, ibi idem jus esse non potest, num. 34.
Dispositio quantumvis generalis non trahitur ad ea, quæ disponentis mens non admittit, 37
Enuntiatio universalis coercenda est secundum qualitatem, naturam & aptitudinem personarum, ibid.
Clausula quantumvis generalis non extenditur nisi ad specificata, ibid.
Actus voluntarii ultra quam arbitrium fert, in proprium præjudicium non extenduntur ibid.
Protector non tenetur clientes defendere contra seipsum, etiam si indistincte ad defendendum contra omnes juramento sese obstrinxisset, 38
Juramentum interpositum super actu vel contractu, sortitur naturam actus sive contractus principalis, & recipit omnes conditiones, exceptiones & limitationes, quas ipse actus vel contractus principaliter recipit, 39
Juramenti vis in contractibus non est major & fortior, quam ipse contractus, 40
In promissione generali etiam jurata persona jurantis intelligitur excepta, 41
Protector an clientes contra patrem eos injuste offendentem defendere debeat? n. 42
Affirmativa, 43. Negativa, 55
Clientes injuste offendens, etiam si pater sit, agit contra jus naturale, 44
Contra jus naturale qui agit, indignus censetur, qui juris naturalis beneficium expectet, 45
Declaratur, ut n. 125
Æquitas propter consanguinitatis affectionem non est negligenda, 46
Æquitas & justitia ratio major habenda, quam sanguinis & conjunctionis, 47
Declaratur, ut n. 129
Patriam contra patrem filius defendere tenetur, 48
Declaratur, 133
Offensio ubi est illicita, defensio licita censetur, 49
Intellige, ut n. 135
Alterum non ledere, præceptum juris est, 50
Vassallus contra patrem Domino suppetias ferre obstrictus est, 51
Declaratur non esse verum in iis, quæ juri divino vel naturali contraria sunt, 140
Juramenti religio majus est vinculum, quam ratio affectionis & conjunctionis, 52
Vinculum juramenti, quo vassallus tenetur Domino fortius est vinculo naturali, quo filius patris obstrictus est, 53
Vassallus in mortis periculo constitutus videns hinc patrem, illinc Dominum, cui succurrere debet, 54. 115 & 116
Filii non tenentur clientibus opem ferre contra ascendentes, 56
Patrem, qui lucem aspicere dedit, offendere, summa impietatis, ipsique natura & legibus contrarium est, 57
Filio

- Filio non est licitum patri pro rerum defensione de facto resistere, 58*
Filio an ob vitæ defensionem parentibus resistere liceat, 59
Negativa, 60
Affirmativa, 74
Parentibus vim intentandi generaliter nulla iusta causa est, 61
Defensio etiam judicialis, qua famam parentum ladi interdita est, 62
Declara ut, n. 97
Liberi naturaliter obligantur ad obsequium & reverentiam parentum, 63
Intellige ut, n. 98
Vis illata liberis à parentibus pro vi non habetur, 64
Dic ut, 99
Jure singulari introductum, filiis non alia ex causa parentes occidere licere, quam si patriam evertere tentent, 65
Declara ut, n. 100
In necessitatibus preferenda est patria parentibus, 66
Intellige ut n. 101
Dispositio qualibet dignoscitur favorabilis vel odiosa, habito respectu ad id, pro quo est principaliter introducta, ibid.
Mater filium sibi insidiantem accusans, contra naturalem rationem facere existimatur, 67
Dic ut, n. 102
Liberti & familiares patronos & Dominos accusare presumunt ultore gladio feriendi, 68
Declara ut, n. 103
Servi salutem Domini sua propria preponere debent, 69
Distingue, ut n. 104
Inter filium & patrem longe arctior necessitudo & cognatio, quam inter Dominum & Servum 70
Exempla filiorum, se carceribus ac mortis periculis pro Parentibus obicientium, 71
Torquatus, Pomponium Tribunum Plebis patrem accusantem, sica faucibus supposita ac jurejurando exacto ab accusatione desistere coegit, 72. & 73
Ciceronis invectiva in Parricidas, 74
Declara ut, 105
In casu occisi ob necessariam defensionem à filio patris, ut is excusatus habeatur cautela quam requirantur, 106
Parentibus castigationem moderatam & limitibus suis circumscriptam leges concedunt, 75
Liberi parentibus moderate castigantibus salva conscientia non possunt resistere, 76
Nec ullam ipsis taliter castigando eos, vim aut injuriam inferunt, 77
Liberi parentibus omnem humanitatem exeuntibus, & metam legibus præscriptam ita transilientibus, ut immineat periculum mortis, resistere etiam cum parentum internecione possunt, 78
Parentis nomine indignus est, qui proprii sanguinis prodigus omnem humanitatem erga liberos deponit, & in necem eorum nequiter conspirat, 79
Humanitatis virtus adeo hominis est propria, ut ab ipso nomen acceperit, 80
Filius à patre mortem patiente animo sub spe reverentia paternæ excipiens, negligit charitatem propriam, contemnit naturam, & offendit rempublicam, 81
Contra vim illatam non se defendens, non minus peccare dicitur ac si quis sibi ipsi manus inferret, 82
Natura omnibus eam vim indidit, ut sui conservationem appetant, & corruptioni resistent, 83
Enti cuilibet naturalis inest instinctus, tendens ad conservationem sui, 84
Leges defensionem necessariam & tutelam inculpatam concedentes, eam indistincte omnibus & contra omnes permittunt, 85
Legis dispositione cessante, cessare debet etiam dispositio hominis, 86
Homicidio simplici prohibito, necessarium non censetur prohibitum, 87
Defendens se, inculpate præcepto, non occides, satisfacit, 88
Præceptum, Non occides, non minus ladi, qui se occidendi potestatem tribuit, quam qui alium interficit, 89
Delinquendi voluntas & propositum ubi non est, ibi maleficio esse nequit, 90
Filius occidens patrem in casu necessaria defensionis non exheredatus intelligitur, 91
Filius, patre paternæ castigationis cancellos excedente, tutius si potest sibi fuga consulit, 92
Alexander Magnus à patre stricto gladio petitus non restitit, sed aufugit, 93
Fuga hominibus extraneis inter se concertantibus pudori ac dedecori est, 94
Fugere aggressorem nemo tenetur, 95
Fuga liberis parentum crudelitatem fugientibus tanquam certa observantia parentibus debita testificatio, laudi potius ducitur, quam ignominia, 96
Filius patri resistere præceptis divinis prohibetur, 107
Præcepta divina pluris facienda sunt, quam pacta inter privatos conventa, 108
Filius adversus patrem bannitum & publicum Imperii hostem declaratum, arma sumere non potest, 109
Natura abhorret homicidia inter conjunctos sanguine, 110
Pater filii clientes etiam injuste offendens, tamen pater est, nec per id filius patria potestate liberatur, 111
Consanguinitatis naturalis affectio nullo jure aut pacto aboleri & dirimi potest, 112
Pactum contra naturam & pietatem initum, etiam juramento roboratum, nullo jure consistit, 113
Promissio etiam jurata non extenditur eo, ut intelligatur contra naturam & pietatem naturalem facta, 114
Qua contra pietatem & honestatem sunt, impossibili reputantur, 115
Filius patrem alere tenetur, 116
Liberos parentum necessitatibus succurrere justum est, 117
Liberos parentibus egentibus opem non ferentes Solon infames pronuntiavit, 118
Filius patri subtrahens necessaria homicidialis est, 119
Filius patrem in omnibus honorare, venerari & audire debet, 120
Filius protector an & contra matrem clientes suos recte defendat? n. 121
Negativa decisio, ibid.
Filius inspecto jure naturæ æque matri ac patri obligatus est, 122
Liberi parem præstare debent reverentiam patri & matri, 123
Filius matri egenæ sicut patri indigenti, alimenta præstare tenetur, 124
Patri æquitatis limites excedenti filius sceleratas manus inferre non debet, 125
Filius quodvis potius obire debet periculum quam patrem ulla ratione ledere, 126
Filius semper & in omni casu parentum persona sancta & honesta videri debet, 127
Filius etiam atrocissima à patre adfectus injuria animum ab omni vindicta cupiditate alienum gerere debet, 128
Æquitas ad facta pietati contraria & legibus prohibita non extenditur, 131
Pater ob delictum non desinit esse pater, 132
Jura sanguinis sunt immutabilia, 133
Ab uno particulari male arguitur ad universale, 134
Dispositio generalis, qua facultas manus inferendi cuiuspiam conceditur, ad personas sanguine vel reverentia inter se conjunctas non pertinet, 136

Dispositiones generales ita intelligenda, ne contineant iniquitatem aut impietatem, 137
Dispositiones generales interpretanda, ut delictum evitetur, 138
In dispositione etiam simplici non veniunt, qua verisimile non est, quempiam in specie fuisse comprehensurum, 139
Juramentum ad illicita facta non trahendum est, num 141
Fides in malis promissis rescindenda, 142
Lex ubi pietati parentibus debita derogare nequit, ibi nec consuetudo potest, si sit irrationabilis, 143
Clientibus & parente Protectoris eodem tempore in periculo mortis constitutis, si protector utrisque opem ferre non possit, an patri relictis clientibus succurrere teneatur? n. 144
Negativa, 145
Affirmativa, 152
Protector magis devinctus est clientibus quam patri, 146
Contra, n. 160
Promissi bey Fürstlichen/ Gräfflichen/ Adeltichen/ Ehren Treu und Glauben/ loco jurisjurandi interposita, equiparatur juramento, 147
Bona fides in Principibus, Comitibus, Nobilibus, Doctoribus, aliisque honestioris loci personis pra aliis exuberare debet, 148
Promissio jurata adjecta contractui, eundem firmiorem reddit, 149
Promissio jurata habet vim expressi & specialis consensu, 150
Arguit animum deliberatum, vim exprimit veritatis & praesam inducit necessitatem, 151
Protector posthabitis aliis, illum juvare tenetur, cui magis devinctus est, 153
Filius protector ratione patriae potestatis & reverentiae magis devinctus est parenti, quam clientibus, 154
Rationi conveniens est ut quis eum potius conservet incolumem, a quo plura & majora accepit beneficia, 155
Charitas ordinata magis tendit in illum, a quo plura accepimus beneficia, quam in alios, 156
Parentis erga filium beneficia, 157
Vasallus domino a quo feudum habet, non tenetur ferre auxilium, nisi cum potest, 158
Non posse quis dicitur, quod non nisi magno cum incommodo & difficultate potest, 159
Pater & filius natura eadem persona esse intelliguntur, 161
Promissio etiam jurata ad casum, quem promissor, si de eo foret interrogatus, verisimiliter excepturus fuisset, trahi non debet, 162
Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis, 163
Protector clientibus & filio eodem tempore periclitantibus, utri opem ferre teneatur? n. 164
Decisio pro filio ibid.
Pater filium propter societatem naturaliter insitam non minus quam seipsum diligere praesumitur, 165
Salarium quod Protector habet a clientibus vita proprii filii non est equiparandum, 166
An protectori defensio clientum contra spiritualem etiam patrem jure prohibita sit? n. 167
Affirmativa, 168
Negativa, 178.
Affinitas spiritualis non minor est quam carnalis, 169
Declaratur, n. 182
Patrem occidens spiritualem non minus puniendus est, quam qui occidit naturalem, 170
Compater bannitum receptanti non minus parcendum est, quam qui receptavit cognatum bannitum, n. 171

Causa declaratur, 183
Filius spiritualis pro patre nec ferre testimonium, nec judicare potest, 172. & 184
Declaratur, 185
Pater spiritualis a filio sine venia in jus vocari non potest, 173
Declaratur, ut n. 186
Filius spiritualis patri, qui eum a sacro baptismate levavit instar patris naturalis, alimenta praestare tenetur, 174
Contrarium sub n. 186
Compater unde sic dictus, 175. & 190
Defendere aliquem promittens contra omnes, non intelligitur promississe adversus compatrem, 176
Declaratur, ut, n. 191
Filius spiritualis patrem spiritualem ita debet diligere, sicut verum patrem & econtra, 177
Inter patrem & filium spiritualem nulla existit civilis obligatio 179
Cognatio spiritualis matrimonium in certis gradibus impedit, 180
Cognatio spiritualis cum rebus externis profanis & temporalibus nihil commune habet, 181
Cognatio spiritualis vinculum obligationis civilis non solvit, ibidem.
Amicus singularis amicum bannitum recipiens ab ordinaria receptatorum poena immunis est, 184
Filius naturalis patrem bannitum ob naturalem actionem & jura sanguinis impune receptat, 187
Jura sanguinis nullo infortunii casu immutari possunt, 188
Filius parentes egentes absque omni effugio alere tenetur, 189
Vincula duo fortiora sunt, quam unum, 192
Protector an clientes contra filium suum bellum iis moventem, defendere debeat? n. 193
Negativa, 194
Affirmativa, 214
Par est impietas filio & patri necem asferre, 195
Declaratur, ut, n. 225
Pater & filius una eademque caro censentur, 196
Declaratur, 226
Filius pars substantialis est patris, 197
Pars qualibet cum suo toto una eademque res est, 198
Pater & filius natura una eademque persona esse intelliguntur, 199
Vox filii vox patris, & est diverso, 200
Declaratur, ut, n. 232
Nemo seipsum vult ledere, sed omnibus viribus naturali jure defendit, 201
Paterna potestas non in atrocitate, sed pietate consistit, 202
Parentes pro affectu suo magis in liberis terrentur, quam in semetipsis, 203
Paterna pietas pro liberis etiam in his, in quibus iis mors juste inferitur, consilium capit, 204
Parentibus vita liberorum aequa chara est, atque propria, 205
Parentes plus diligunt liberos, quam seipsos, 206
Pietas ipsa patrem adversus filium armari prohibet, 207
Animalia omnia catulorum suorum salutem animali quadam justitia insita tumentur, 208
Vrsa catulos suos defendit, 209
Lupus suos catulos custodit & tuetur, 210
Animalibus catuli sui sunt anima, 211
Filiorum tutelam subire renuens, contra stimulos natura facit, 212
Declaratur, ibid. (213)
Natura ipsa, ut eos quos genuimus, amemus impellimur, Filio bellum patri inferenti nulla debetur charitas, 215
Pater filium injusta molientem vigore patriae potestatis coercere & compescere potest, 216

Pater filium propria autoritate accusare & Magistratui puniendum offerre potest, 217. & 233
Cui licet quod plus est, licebit utique quod minus est, num. 218
Vasallus filium, qui offendit dominum deducere siue compellere tenetur, ad satisfaciendum domino, 219
Equiparatorum in uno statutum, locum etiam habet in alio, 220
Vasallus an pro domino etiam contra filium arma sumere debeat, 221. & 222
Vasallus iuramento fidelitatis se obstringit domino etiam contra filium, 223
Pater Domino Feudi injuste filium oppugnantem suppetias ferre non tenetur, 224
Pater & filius una persona sunt, non vere, sed juris fictione, 226
Fictio omnis restringenda est, nec ultra casus expressos extendenda, 227
Verbum, intelliguntur, & particula, pene, nota fictionis sunt, 228
Fictionis notis duabus simul junctis ostenditur improprietas summa, 229
Res dua unum revera esse non possunt in omnibus iis, quae sub sole sunt, 230
Deus solus revera trinus & unus est, 231
Parentes amorem suum moderari debent, ne liberis ad scelera fenestram aperiant, 234
Parentum amor insanus est, qui liberos delinquentes non cohibent, 235
Cato Senior scite matrem quandam pro filio scelerato Deos precantem carpit, 236
Aristippi elegans dictum de filio inutili, 237
Filii ejiciendi sunt qui nihil habent, quo se parentum affectui commendent, praterquam quod iis nati sint, 238
Pater clientes adversus filium in oppugnandis iis vim religioni aut patriae inferentem multo magis defendere obstrictus est, 239
Patrem interficere pro patriae defensione licitum, 240
Patrem, qui filium ad delendam patriam venientem occidisset, majores premio afficiendum constituerunt, 241
Aulus Fulvius filium Catilina castra sequentem ex itinere retractum occidit, 242
Patria charior liberis, parentibus & familiaribus, num. 243. & 359
Patria cuique sua debet esse dulcissima, 244
Patriam derelinquens tristium numero habendus, 245
Patriam impugnans crudelis est, 246
Brutus filios perniciem patriae molientes sustulit, 247
Manlius Torquatus filium contra interdictum ejus cum hoste congressum securi percussit, 248
Vasallus patriam pro domino etiam contra filium defendere obstrictus est, 249
Utrum Filius contra patrem casu religionis aut patriae in discrimen vocatus, licite armetur? num. 250 & 360
Affirmativa ibid.
Defensio pro religione & patria contra quemcunque suscepta justam praebeat excusationem, 251
Patriae salus rebus omnibus post Deum anteferenda, 252
In patriae defensione nec clerici nec ades sacra ulla immunitate gaudent, 253
Filius patriam defendens si parentem percutiat, vel occidat eam oppugnantem ob id non exheredatur, num. 254
Patria in necessitate praefenda est parentibus, 255
Patria magis obediendum, quam patri, 256

Patria antiquior parens, 257
Vasallus ad accusandum dominum non admittitur, nisi quando patriam prodere aut oppugnare voluerit, 258
Vasallus domino contra parentem, non nisi quando is contra patriam aut religionem quippiam molitur, auxilium ferre debet, 259
Protektor an contra fratrem in clientes armatum iisdem suppetias ferre teneatur? n. 260
Negativa, 261
Affirmativa, 267
Fratres ex eodem sanguine sunt orti, ib.
Fraterna charitas juris est naturalis, quod nullo jure dirimi potest, 262
Adversus fratrem vel fratris filios tutelam suscipere nemo tenetur, 263
In consanguineorum detrimentum sermone generali nemo praesumitur quippiam constituere, 264
Fratris vita struere insidias non minor est impietas, quam necare patrem aut filium, 265
Intellige ut, n. 271
Omnis amicitia felix fraternitatem imitari debet, num. 266
Vasallus domino contra fratrem succurrere tenetur, 268
Jus naturale in multis juris articulis jure civili reformari ac restringi potest, 270
Protektor magis clientibus devinctus est, quam fratri, 272
Inter fratres non est tam arcta conjunctio, quam inter patrem & filium, 273
Protektor an clientes etiam contra Imperatorem in eos armatum defendere teneatur? numero 274
Negativa, n. 275
Imperator in omni promissione, seu obligatione de protegendo, etiam jurata, censetur exceptus, numero 276
Contra Imperatorem arma sumens crimen laesae Majestatis incurrit, 277
Imperator est dominus universalis terrarum omnium sub eo consistentium, 278
Vasallus dominum contra Imperatorem juvare non tenetur, 279
Vasallus non solum excusandus, sed & premio afficiendus est, qui domino contra Imperatorem militaria servitia prestare recusat, 280
Vasallus domino contra Imperatorem auxilium ferens, feudum amittit, 281
Vasalli & subditi Imperatori magis obligati & subiecti sunt, quam proprio suo & immediato domino, 282
Obligatio etiam jurata contra Imperatorem invalida, & juris feudorum dispositioni contraria est, numer. 283
Protektor clientes contra eorum dominum superiorem quemcunque, non debet defendere, 284
Barone & Rege eodem tempore contra diversos hostes bellum gerentibus, & Barone hominibus suis mandante, ut sibi in bello assistant, e contra Rege itidem sibi auxiliari jubente, utri potius parere debeant? n. 285
Affirmativa pro Barone, ibid.
Contraria decisio pro Rege post n. 286
Specialia derogant generalibus, 286
Clientibus & Imperatore in subsidio petendo concurrentibus, si protektor utrisque inservire non possit, an illi vel his succurrendum sit? numero 287
Decisio pro Imperatore, ibid.

- Vasallus tempore belli relicto domino immediato ex generali mandato Regis ire potest ad ipsum exercitum Regis, tanquam vocatus ad majus tribunal,* 288
- Principi praestatur obsequium & auxilium publica utilitatis gratia,* 289
- Principis potior quam clientum in concursu conditio esse debet,* 290
- Utilitas publica privato commodo longe est anteferenda,* ibid.
- Imperatore inique turbante clientes alicujus protector eorundem eos licite etiam contra illummet defendit,* 291
- Protector an clientes contra proprium Magistratum defendere teneatur? n. 292*
- Decisio distinguens, ibid.*
- Protector clientibus contra Magistratum eos jure oppugnantem succurrere non debet, secus si Magistratus inique gravet,* 293. & 296. 298
- Adducitur praedictum Camerale,* 326
- Protector clientes à magistratu jure castigatos defendens, eos ad majorem inobedientiam incitat, num.* 294
- Subditi rebelles à Magistratu in officio poenis retinendi sunt,* 295
- Magistratus non infert vim & injuriam si munere suo fungitur, ibid.*
- Protectionis jus ordinarium Magistratum in exercendis actibus jurisdictionalibus impedire, eique nocere aut praedictum aliquod parere non debet,* 297
- Magistratui officium erga subditos non facienti à protectore eos defendente non infertur praedictum,* 299
- Causa cessante, cessat effectus. Idque in specie etiam in terminis jurisdictionis & officii locum habet, num.* 300. & 301
- Causa, ob quam nudi protectores & similes persona aliquid adversus magistratum facere prohibentur, cessante, cessat ipsa prohibitio,* 302
- Magistratus indebitis & novis oneribus gravans subditos, peccat contra justitiam, & tenetur resarcire lesionem & damna secuta,* 303 & 304
- Qui causam damni dat, damnum dedisse dicitur, num.* 305
- Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris,* 306
- Servitia nova & indebita per vim & impressionem exorta praesumuntur,* 307
- Defensio est juris naturalis,* 308
- Defensio etiam adversus Magistratum permissa est, num.* 309
- Magistratus à jure civili introductus est,* 310
- Magistratui injuste subditos tractanti resistere, & ad hoc parentes & amicos in auxilium convocare licet,* 311
- Principi tyrannidem exercenti resistere licet,* 312
- Jurisdictio ob nimiam severitatem Magistratui auferri potest,* 313
- Magistratui extra ordinem per vim procedenti à quolibet etiam privato resisti potest,* 314
- Magistratus extra ordinem & contra jus in subditos se viens, nomen magistratus non meretur,* 315
- Magistratus in his, quae gerit extra officium, est instar privati,* 316
- Magistratus injuriam inferens, ut privatus, actione injuriarum conveniri potest,* 317
- Magistratus officii fines excedens competentibus actionibus subjacet,* 318
- Judex extrajudicialiter procedens actione ad interesse convenitur,* 319
- Judex extrajudicialiter procedendo possessionem alterius occupans, incidit in poenam l. si quis in tantam C. unde vi, 320*
- Judex extrajudicialiter procedendo spoliatus, ut privatus spoliare dicitur,* 321
- Judici spoliati impune resisti potest,* 322
- Judici & officiali de facto vel injuste procedenti resistere licet,* 323
- Judicis actum vel processum notorie injustum, etiam si jam sit perfectus, propria auctoritate retractare licet, num.* 324
- Captus injuste vel inique ex manibus judicis vel familiae ipsius eximi potest,* 325
- Pro Magistratu re dubia existente, militat praesumptio juris, quod non facile abutatur suo officio,* 327
- Protectores adversus proprios clientum Magistratus defensionis via & armis caute uti debent,* 328
- Advocatus vasallus an clientes suos contra dominum à quo feudum habet, defendere possit ac debeat? n. 329*
- Distinctio questionis ibid.*
- Dominus feudi intentans bellum clientibus, vasalli sui, an ab eodem contra illos, juvandus sit? n. 330*
- Negativa, desertio ibid.*
- Protector dominum suum feudalem clientes suos offendentem initio adjuvans, ac postea eum deferendo clientibus succurrens, poenam amissionis feudi non incurrit,* 331
- Nisi defensio talis à vasallo dolo facta sit,* 332
- Protector vasallus an domino suo lese duntaxat ab invasione clientum defendere volenti contra suos clientes succurrere debeat? 333*
- Affirmativa Decisio, ibid.*
- Vasallus dominum ligium precise juvare tenetur, etiam cum alio non ligio priore bellum gerentem,* 334
- Defensio etiam aliquantum culpabilis, favore digna nec proprie maleficio est,* 335
- Vasallus contra dominum posteriorem antiquiori auxiliari tenetur,* 336
- In obligationibus facti, qui prior est tempore potior est jure,* 337
- Protector dominum feudi contra clientes suos, quorum Advocatiam post feudum consecutus est, adjuvans, Advocatie jus non amittit,* 338
- Idque obtinet, tametsi clientes tempore concessa Advocatia ignoraverint, vasallum habere feudum antiquius clientela,* 340
- In contractu omni ea censentur excepta, quae quis antea jurato promissit,* 339
- Protector contra clientes dominum, à quo ante Advocatiam feudum habuit, non defendens, feudum amittit,* 341
- Etiam si clientibus defensionem juramento promiserit,* 345
- Feudum amittendi non est alia justior causa, quam si vasallus servitia, ob quae feudum datum est, prestare recuset,* 342
- Vasallus ob non prestitum domino servitium amittit feudum, etiam si id in investitura non fuerit expressum,* 343
- Vasallus ob susceptam aliorum clientelam domino non ferens auxilium, aperte contravenit juramento fidelitatis, & obligationi vasallaticae,* 344
- Vasallus secundo domino fidelitatem jurans, priorem dominum excepisse intelligitur, tametsi illud in juramento non exprefferit,* 346
- Protector vasallus an & quatenus clientes suos contra feudi dominum eis bellum inferentem tueri teneatur, si non constet de belli justitia vel injustitia? n. 347*

- Decisio remissiva, ibid.*
Protector vasallus contra clientes feudi domino, à quo prius feudum habuit, per substitutum potius, quam in propria persona subsidio venire debet, 348
Ladens per alium, ipsemet ledere videtur, 349
Declaratur, n. 351
Quod quis facit per alium, perinde est, ac si faceret per semetipsum, 350
Declaratur, ut prius.
Facere per alium nemo potest id, ad quod pro ejus industria ipse electus fuit, 352
Animus & intentio nocendi ubi deest, crimen non contrahitur, 353
Protector an clientes suos nullo unquam casu contra dominum feudi salva jurisjurandi religione tueri possit? n. 354
Vasallus personam domini omni, qua potest prudentia ac providentia illam conservare obstrictus est, 355
Vasallus juramento fidelitatis tenetur non solum domino damnum per se aut alios in rebus non dare, sed etiam consilium & auxilium prestare, ne damnum ab aliis incurrat, 356
Vasallus in consilio, auxilio aut facto adhibitus, ut dominus amittat vitam, membrum, vel recipiat lisionem aut injuriam, contra fidelitatis contenta peccat, & se feudo indignum reddit, 357
Vasallus protector in clientum patria dominatum obtinens, contra dominum feudi eosdem una cum patria vel religione oppugnare conantem, eis auxilium ferre omnino tenetur, 358
Vasallus plus debet patrie, quam feudi domino, 361
Superioris ius in omni juramento exceptum intelligitur, 362
Vasallus, concurrente domino mediato & immediato, hunc praeferre debet, 363
Excepto, quando mediatum est universali jurisdictione munitus, 364
Protectionem si duo consanguinei vel confederati clientibus iisdem promiserint, an contra semet invicem eosdem defendere teneantur? num. 365
Negativa, 366
Affirmativa, 370
Socius in re communi non potest novum opus nunciare socio, 367
Alterum alterius in suos subditos factum impedire, aut in eo se immiscere, rationi haud est conveniens, 368
Declaratur, 405
Vasallus duobus ejusdem feudi sibi concessi dominis inter se belligerantibus, neutri adversus alterum servitia prestare debet, 369
Protectore uno data fidei contraveniente alter promissa defensionis nexu non solvitur, 371
Protectionis ius ad hoc inductum est, ut injuriam patientibus clientulis nullius persona habito respectu auxilium praestetur, 372
Promissio de defendendo facta intelligitur adversus omnes qui protegendos molestant, 373
Protector alterius offensionem jurejurando etiam promittens, adversus eundem clientes defendere tenetur, ib.
Protectionem promittens, necessario nec se gravaturum pollicetur, 374
Pacta sequentia, quibus duo alium in protectionem suscipiunt, non tollunt foedus, quod hi ante invicem habuerunt, 375
Declaratur, n. 376. & sub n. 409
Pactis qui id, quod alioqui contineretur vult excipere, exprimere hoc debet, 377
Foedus non extenditur ultra licita, & quatenus per id nemini sit injuria, 378
Fœdera ad malum tendentia finem invalida, sub n. 378
Juramento tametsi vallata sint, ibid.
In confederatione omnis injuria excepta intelligitur, 379
Veritas & justitia magis amica, quam unio fœderis, n. 380
Protectio est facti individui, & plures eam promittentes in solidum tenentur, ut duorei, 381
Protegendum officium est publicum auctoritate, & privatum utilitate, 382
Custodia duobus commissa, in quantum est facti, non dividitur, 383
In stipulationibus facti individui unus tenetur pro altero, 384
Constitutio duorum reorum debendi eam in se continet obligationem, ut uno in solutione non satisfaciente, alter nihilominus in solidum obstrictus maneat, 385
Tutores eidem pupillo plures dari possunt, 386
Tutore unorem pupilli non administrante, alter nihilominus ad tutelam obligatus manet, 387
Tutor adversus contutorem, durante tutela, agere non potest, 388
Imputandum est illi, qui cum legem plenius potuerit dicere, id pratermiserit, 389
Secus est in aliis officiis diuturnioribus, aut perpetuo durantibus, 390
Tutor adversus curatorem agere potest durante officio tutela, quando de personali defensione pupilli agitur, 391
Contutor non communicans administrationem collegae, aut non ex fide curam gerens, postulari potest suspectus, 392
Tutor ob damnum, injuriam, aut similem causam, etiam durante tutela, contra collegam suum agere potest, 393
Procuratores duo quando invicem agere possint? num. 394
Verba generalia quando comprehendant personam loquentis? 395
Protectores duo ejusdem civitatis in solidum obligati sunt, ut duo rei debendi, & tenetur quilibet non minus solus, quam simul cum alio conjunctus, eandem defendere, 396
Ex protectoribus duobus, illius potior ducenda est ratio, qui prohibet, ne ille, quem protegendum susceperunt, offendatur, 397
In re communi potior est conditio prohibentis, numero 398
In re ad utriusque commodum & damnum pertinente, unus sine alio nihil suscipere debet, 399
Jurisdictionem, quam duo in solidum habent, non potest alter in alterum exercere, 400
Declaratur, 404
Par in parem non habet imperium, 401
Protectio & jurisdictio res sunt omnino diversa, num. 402
Princeps in alterius territorio censetur ut privatus, n. 403
Protectio non facit subditos, 406
Ex disparitate casuum ab uno ad alterum invalida est illatio, 407
Inter Comprotectores transactione vel pacto hereditario de non offendendo, vel mutuis armis non sumendis intercedente: An nihilominus unus contra alterum clientes defendere teneatur, n. 408
Decisio affirmativa ibid.
Comprotectores per novissimam unionem clientelarum à pacto priori de non offendendo, se invicem, recessisse intelliguntur, 409 & 417

Pacta novissima derogant prioribus, 410
Comprotectores adversus se invicem clientes defendere tenentur, etiamsi inter eos intercessisset pactum iuramento validatum, 411. § 418.
Confirmatur ex cap. petitio, 31. *de iurejurando*, numer. 414
Iururandum ad ea, de quibus verisimiliter cogitatum non fuit non est extendendum, 412
Iuramentum non obligat ultra consensum, numero 413
Iuramentum non tendens in dispendium aeternae salutis omnino servandum est, 415
In obligationibus faciendi, licet interesse succedit loco facti, ut ad factum quis precise compelli non possit, id tamen non obtinet, ubi iuramentum intervenit, num. 416
Promissum non infringit, qui melius id commutat, 419
Comprotector clientes communes contra collegam defendere non debet, si is ex causa justa & legitima eosdem oppugnet, 420
Poenam de non offendendo committit, qui prior contra pactum ejusmodi alterum offendit, 421
Protectio contra iniquos tantum oppressores permessa est, non contra eos, qui legitimam causam legitime persequuntur, 422
Servo summa parendi necessitas jure imposita est, num. 423
Servus domino in facinoribus obtemperans ejusve jussu delinquens, ne manumissus quidem, excusatur, 424
Turpitudine ab omni societate ac foedere excludi debet, 425
Comprotectores duo ejusdem civitatis, à se non simul & eodem, sed diverso tempore in clientelam recepti, eandem contra se invicem defendere non tenentur, num. 426
Confederatio prior semper in posteriori excepta intelligitur, 427
In sermone generali non continetur id, quod qui loquitur, nunquam expressisset aut pollicitus fuisset, 428
A confederatione priori invito altero nemo se liberare potest, 429
Investitura facta domino posteriori; semper intelligitur excepta persona domini antiquioris, 430
Advocatus duas habens, si clientes utrinque adversus se invicem ad arma descendant, utrinam contra alterum protector succurrere debeat? numer. 431
Primitus in clientelam susceptus videtur esse defendendus, 432
Contra, n. 433
Protector binas clientelas habens, stante jure aequali utriusque partis clientelaris, neutrum juvare tenetur, 434
Civis duarum civitatum nemo esse debet, secundum politicos, 435
Et quare ibid.
Vasallus ejusdem feudi plures dominos habens, quibus omnibus aequaliter obstrictus est, iis inter se dimicantibus, nulli servire cogitur, 436
In dubio justa vel injusta oppugnationis per concientes diversos facta, neutrum juvare quam alterum gravare melius est, 437
Injusta oppressionis in casu, Protector etiam contra alios sibi recommendatos defensionem suscipere debet, 438
Vasallus ratione feudi à duobus Dominis obtenti illis inter se bellantibus, bellum justum gerenti defendendo assistere debet, 439

Cum ex praemissis duobus capitibus quomodo ubi, quando quoties & quo usque Advocati Tutelares clientes suos defendere teneantur, affatim cognoverimus, ^{Connexio capitum hujus ad superiora duo.}

adhuc tamen circa tuitionis rationem, contra quosnam defensio praestari debeat; non leviter controvertatur, idcirco nunc dispiciendum est, adversus quasnam personas Advocati pro clientibus dimicare obligati sint.

In hoc autem disceptationis campo generale dogma est, non debere + nec posse Protectores clientum suorum causa, ullam defensionem suscipere, nisi contra eos, qui ipsis vim atque injuriam inferunt, quia ut defensio, adversus aliquem locum habeat, vim atque injuriam praecessisse oportet, per text. in l. 3. ff. de just. & jur. Proinde ubi non adest violenta vel injuriosa offensio, non etiam locum habere potest defensio, vel ut nunc interpretes loquuntur, ubi offensio + est licita, & ibi defensio est illicita. Ab offensione enim usque adeo, ut Salomonius ad d. l. 3. ff. de just. & jur. scribit, defensio dependet, ut ubi cessat offensio, nulla queat esse defensio, Felchius de defensione concl. 1. lit. C. Ut tamen hac in parte etiam sciri possit, adversus quosnam Offensores defensio Patronalis executionem habere possit, nominatim de certis quibusdam personis, in quibus dubium versatur dispiciendum est. an & quatenus iis, Advocati tutelares in protegendis clientibus sese opponere possint, ac debeant. Quo in ordine illa primum occurrit ³ *Quaestio: An Protectores + eos, quos in tutelam receperunt, etiam contra seipsos defendere teneantur.*

Et videtur sane primo aspectu, dicendum, quod sic. Nam juris primum haud controversi est quod qui alium + tenetur indemnem servare ab extraneo is, quem + tenetur indemnem servare ab extraneo is, contra se ipsos, de multo magis id contra seipsum facere obligatus sit, ipsos, de juxta l. frater à fratre ver. porro ff. de condict. indebit. l. fendere ob- cum eo 45. ff. de pact. & l. negotia ff. mandati cū concord. ligati sint. utrobique per gloss. Quod enim quis + alium facien- Affirmati- tem prohibere ex officio necesse habet, id ipse com- va Ratio l. mittere non debet. l. altius ff. si serv. vend. c. i. de nat. expro- dubitanti- lib. vent. Joa. Coras. in d. l. frater à fratre nu. 51. ff. de con- Affir- mativa. dict. indebit. Nam lex + & statutum debet esse æquale, 4 ut liget etiam condentem, juxta illud patere legem, quam tu ipse tuleris, ut in l. cum aliis in fin. C. de nat. lib. & in auth. ut non fiant pignorationes, § illud. Ad idem faci- l. cum in meo ff. de pace & l. si pupilli §. videmus ff. de neg. gest. ubi durius obligatur in eo, quod respicit se ipsum, quam quod respicit aliud, &c

Deinde & illud jure nostro receptum esse constat quod Advocatus seu protector + comparetur tutori. Ergo sicut Tutor + tenetur contra seipsum quoque fa- cere quod faceret contra extraneos, puta exigere debi- tum pupillare, & similia, l. quoties 10. §. sicut ff. de admi- nistr. tut. Ita etiam videtur, quod Advocatus in prote- ctionem susceptos debeat æque contra se suosque de- fendere, sicut contra alios. ^{II. Dubi- tandi ratio}

Praeterea in exhibenda defensione vasalli & prote- ctiores ad paria + tenentur, tanquam æquiparati, ut in- fra in cap. de cognatis Advocatiz speciatim docetur, 8 & quod in uno + disponitur, etiam in alio dispositum ^{III. Dubi- centletur, gloss. in leg. si quis servo verb. corrumpi C. de iur. d. ratio} furt. Panormitan. in cap. de multa numer. 18. de prabend. Angel. in §. ex maleficio ibid. Jas. num. 39. Schneidew. sub rub. de actione ex test. n. 4. & 6. Inst. de action. Everhard. in loco ab æquipar.

Sed vasalli ex juris feudalis dispositione obligantur + defendere dominos suos contra omnes per tex. in c. ult. hic fin. lex. ubi Iser. Affli. Land. Præpos. & omnes tam veteres, quam recentiores Jacob. verb. & pro- mise-

miserunt, num. 13. & communem dicit Zas. part. 7. cap. 4. num. 10. Curt. part. 4. num. 10. Blanc. cap. 1. num. 30. libr. 2. Sonsbec. part. 11. num. 34. Schneid. part. 5. num. 94. vers. quinto ampliat. ubi ejus rationem explicat. Schrader. part. 6. cap. 5. num. 1. Vult. cap. 10. num. 26. libr. 1. Wefenbec. cap. 9. num. 11. Capyc. in investitura sua cap. feudorum dominia column. 11. §. decimo quod veluti. Intrigliol. in cent. feud. questio. 58. num. 7. Joan. Petr. Ferrarient. in form. libell. quo agitur ad revocat. feud. in verb. contra debitum nu. 3. text. est in cap. unic. de nov. form. fidel. in verb. contra omnem hominem, excepto Imperatore. Cum exceptio † in casibus non exceptis firmet regulam, Bartol. in l. quasitum §. deniq. ff. de feud. instruct. Decius in l. regula nu. 21. de regul. jur. Ergo etiam contra seipsum defendere debet.

Decisio Negativa. Ratio decisionis I. ab auctoritate DD.
 Sed his non obstantibus contrarium † concluditur, nempe Patronos Tutelares, nulla ratione obligatos esse, Clientibus defensionem præstare contra seipsum, utcunque in conventionum tabulis contra omnem hominem wider menniglich / defensio promissa fuerit. Negativam enim conclusionem hanc, fax legum ardentissima tuetur Bartol. in l. Paulus. §. si sciente, ff. de pignor. ubi dicit, quod promittens auxiliari Titio contra omnem personam, non teneatur auxiliari contra seipsum, idem in l. petitionem, per ill. text. Cod. de advoc. divers. jud. gloss. in c. petitio, & ibi Abb. numero 4. extr. de jurejur. Barbat. ad l. cum acutissimi numero 101. Codic. de fideicommiss. Tiraquell. in tract. de pæn. caus. §. 1. numero 79. alios complures adducens.
 Riminald. consilio 152. numer. 22. vol. 1. † ubi dicit quod promittens adjuvare, vel alteri arma commodare, non intelligatur contra seipsum Alciat. 1. reg. præsumpt. 52. numer. 2. Hippolyt. de Marfil. leg. 1. §. si servus numer. 1. ff. de question. Anton. de Padill. in l. præses provincie numer. 9. Cod. de servit. & aq. Joan. Coras. in l. frater à fratre numer. 52. ff. de condict. indeb. eleganter in terminis Simon. Pistor. consilio 19. numero 22. ibi. *Wiewol man sonst sagt / daß gemeine Wort den nicht begreifen / der sie redet / derhalben dann auch einer / der sich wider jederman zum Schus verpflichtet / wider sich selbst zu schüssen nicht schuldig /* 20. cujus sententia subscribunt Georg. Everhard. 1. conf. 55. num. 58. Joan. Petr. Surd. decis. 3. num. 21. libr. 1. & tract. de aliment. tit. 1. quest. 91. num. 2. Jacob. Synzjus disputat. de jure protect. 6. 12. D. Hepingk. dissert. noviss. de jure Advocat. conclus. 42. lit. D.

Ratio decidendi II.
 Secundo fulcitur conclusio hæc, præter adductas auctoritates, argumentis etiam & rationibus, nempe per regulam, quod in † omni, quantumvis generali sermone semper intelligatur excepta persona loquentis, l. si peculium 6. §. sicut. ff. de pecul. leg. l. si mercedem §. ult. & ibi gloss. Bart. ff. de act. empt. l. Livius 40. §. fin. Digest. de fideicommiss. libert. l. inquisitio. 18. Cod. de solut. Bartol. in l. Paulus §. si sciente ff. de pignor. & hypoth. Bald. in d. l. inquisitio Codic. de solut. Rich. Dieterus de summa sum. Imper. majest. conclus. 155. Raudens. de equiv. cap. 28. num. 63. Acevedo libro 9. ad Constit. Hispan. tit. 18. l. 3. num. 4. Cravett. consilio 373. num. 48. Casalis manent conf. 84. num. 1. & sequent. Ardizon. in summa cap. 17. Blanc. cap. 1. num. 30. libro 2. Præpos. in cap. Imperialem §. illud num. 1. de prohib. feud. alienat. Raynaud. num. 3. & alii.

Quemadmodum igitur in obligatione † generali, non continentur ea, quæ quis verisimiliter non esset concessurus ea, in generali de R. l. in 6. c. si in generali de offic. vicar. c. si Episc. de pœnitent. & remiss. Cravet conf. 3. num. 14. Raudens. de equiv. c. 28. num. 129. Zas. de feud. part. 7. num. 61. Gothof. ad l. 6. ff. de pignor. lit. G. Knich. in Epopsi nu. 374. Peregrin. de Fideicom. art. 40. nu. 90. Alex. conf. 76. nu. 4. libr. 4. ut in pignore l.

6. 7. 8. & 9. ff. de pignor. l. 1. Cod. qua res pign. Novell. 39. c. 1. in legatis l. 41. §. 3. ff. de legat. 3. in administratione rerum l. 7. ff. de donat. in Juramento cap. 1. cum ibi notat. de jurejur. in 6. in Feudo Mantic. libro 4. de tacit. convent. tit. 9. numero 21. & libro II. tit. 4. numero 20. Sic quoque in hac Patronali conventionem semper intelligitur excepta persona defensionem promittentis.

Quare Protector dum promisit se Clientes contra omnes defensorum, de aliis tantum cogitasse & tenuisse videtur, non autem de seipso. Imo si specialiter fuisset interrogatus, an contra se ipsum clientes tueri velit, ejusmodi obligationem prorsus respuisset, quoniam nemo tam impudens † existimatur, ut contra se aliquid moliri, aut promittere velit Joan. Coral. in d. l. frater à fratre numero 52. ff. de condict. indeb. Cui germanum est illud Ciceronis in Orat. in Vat. Nemo est tam demens, tamque parum de se cogitans, qui alienam vitam magis quam suam diligit.

At vero promissio quælibet, sicut & transactio non porrigitur † ad ea, de quibus verisimiliter non fuit cogitatum vel actum, argumen. l. 30. ff. de oper. libertor. & l. ult. Digest. ad municipalem l. 5. & 9. §. ult. ff. de transaction. Eleganter Cujac. ad cap. 16. veniens, ext. de jurejurando. Nam in obscuris interpretatio † fieri debet, contra stipulatorem potius quam promissorem, argumen. l. Arrianus. de action. & obligat. l. si unus, §. pactus ne peteret. ff. de pactis, l. absente ff. de pæn. l. Labeo scribit Digest. de contrahend. empt. l. in contrahenda, de reg. Promissori † enim solent Jura favore, ne nimium obligetur, Rittershus. part. feud. capit. 17. q. 25. in fin. lib. 1.

Tertio conclusioni nostræ robur addit, quod ordinata † & bene instituta charitas incipiat à seipso, l. præses, in verb. durum & inhumanum Cod. de servit. & aqua. l. inquisitio 18. Cod. de solut. Accurs. Bald. in d. l. præses C. de servit. & Salycet. in c. si non licet 23. quest. 5. Francisc. Marcus decis. 155. n. 1. part. 1. juxta illud Tullii libro 9. Epist. fam. ad Dolabell. Tibi potius quam cuivis sis amicus. Nostra enim utilitates nobis omittenda non sunt, alique tradenda, & idem notat Cicero lib. 3. officior.

Hinc jubetur primo sibi † quilibet facere eleemosynam, deinde proximo, de pæn. distinct. 3. c. qui vult. gloss. in verb. specialibus Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 44. ubi per plures casus regulam hanc illustrat Alciat. in tract. de præsumpt. 52. Roland. à Vall. conf. 5. num. 69. vol. 3. Bald. consilio 312. column. 1. vol. 4. Cui consonum est illud Terentii in Andria act. 2. scen. 5.

Verum illud verbum est, vulgo quod dici solet,

Omnes sibi melius esse malle, quam alteri.

& ideo dicit Cyn. in C. cum acutissimi C. de fideicommiss. quod lupus mordeat carnes alienas, sed suas lambat.

Quod vere etiam & eleganter scripsit D. Augustinus lib. 1. de Civitat. Dei c. 17. Regulam diligendi † proximum à semetipso dilector accepit. Quandoquidem scriptum est, diliges proximum tuum sicut teipsum, qui locus citatur in c. 9. si non licet 23. q. 5. Deum quidem plus quam nosmetipsos & supra omnia diligere jubemur, sed proximum non item, ut prolixè docet discipulus August. Prosper. Aquitanic. lib. 3. de vita contemplativa, citatus etiam in c. charitas est, de pœnitentia distinct. 2. quibus conferri possunt ea quæ superiori undecimo capite copiosius in hanc rem allata tuere.

Quarto si diversum ab hac sententia statueremus, sequeretur, in eadem † persona eodemque respectu extare diversam & plane contrariam obligationem, argum. l. qui filiabus 17. §. fin. cum l. sequent. & l. ab omnibus 107. §. 1. versicul. si Attio ubi gloss. & Dd. Digest. de legat. 1. Et quod aliquis deberet agere contra seipsum, idemque offensore & defensor sui ipsius

22 esse. Nemo autem contrariis + officiis cogentis, scilicet & coacti una vice & respectu eodem defungi potest, facit *lex. 7. §. 8. de donat. inter vir. & ux. Alexand. in l. 3. §. 4. de recept. arbitr. Arnis. libr. 1. polit. cap. 11. Cammann. disputat. juridico polit. de iurib. majestat. disput. 1. thes. 29.* Nam qui multorum custodem se proficitur, eum sapientes sui primum capitis ajunt custodem esse oportere. Cicero *in orat. Philipp. 12.*

Ratio deci-
dendi V. 23 Quinto confirmatur conclusio, ex eo, quod + nemo teneatur alienam salutem propriam anteponere, ut late per Jul. Clar. *libr. 4. sentent. §. feud. questio. 21. in med. & in terminis tradunt Bald. in l. frater à fratre. in ult. not. ff. de condit. indeb. ibidemque Alberic. numer. 15. & 16. Alexand. num. 8. Socin. col. 6. post princ. Jason. in 14. not. numer. 23. & 24. Cagnol. numer. 98. & alii relati per eum, sibi enim, ut quisque malit, quod ad vitæ usum pertinet, quam alteri acquirere, concessum est, non repugnante natura, Cicero *libr. 3. offic. Et nemo fere est, qui sui periculi Judex, non sibi se æquiores, quam reo præbeat. Idem in orat. pro Deiot. Ergo Advocatus contra seipsum Clientes defendere non tenetur.**

Ratio VI. 24 Sexto facit in simili, quod Advocatus + fisci non teneatur advocare contra seipsum, pro fisco, etiam si sit salariatus ex publico. *l. petitionem. & ibi Bartol. in 3. notab. Codic. de Advocat. divers. jud. l. penult. in fin. de postul.*

Ratio VII. 25 Septimo à simili arguendo, indubitati Juris feudalis est, quod nec Vasallus + contra seipsum teneatur Dominum suum defendere, ita statuit gloss. *in d. cap. contra omnes in princip. hic finitur lex. quam gloss. ibi sequuntur omnes Beluif. Itern. numer. 22. Bald. numer. 3. Laudens. numer. 2. Alvarot. numer. 4. eam communiter approbari asserens. Præposit. numer. secund. Afflict. late numer. 6. Petr. Ravenn. Balzaran. numer. 9. & alii gloss. in cap. imperialem §. illud fin. in verb. excipiatur, de prohib. feud. alien. per Frider. quam sequuntur, ibi Beluif. & Bald. numer. 25. Alvarot. numer. 3. Præpos. numer. 3. Afflict. numer. 3. Joann. Raynaud. numer. 3. & Petr. Ravenn. Præpos. in capit. 1. in princip. num. 2. de nov. form. fidelit. & eodem loc. Alvarot. num. 6. Ardizon. in summa cap. 71. Blanc. cap. num. 30. libro secund. Capyc. in investitura feud. cap. feudorum juramenta column. 3. in fin. §. limita Laudens. in cap. primo, num. 8. de form. fidelit. Sonsbec. de feud. part. II. num. 41. Zaf. part. 7. num. 34. Welenbec. cap. 9. num. 11. Schneidew. part. 5. num. 95. Borcholt. c. 7. part. 1. Schrader. part. 6. c. 5. num. 12. & sequent. Alciat. in tracta. de presumpt. reg. 1. presumpt. §. 2. Menoch. lib. 3. presumpt. 44. num. septim. Grammat. consil. 13. num. 31. & sequent. in criminalibus Carol. Ruin. consilio 42. num. 15. & consilio 43. num. 17. vol. 4. Gabriel. Roman. tit. de verbor. signific. conclus. 9. num. quart. Rosenthal. de feud. cap. 8. conclus. 15. num.*

Ratio VIII. 26 Octavo parietiam ratione, quamvis subditus teneatur ad defensionem + Domini, per text. *in cap. omni timore. & in capit. si nulla. 23. quest. 8. Abb. in capit.*

27 sicut in fin. de iurejurand. tamen non tenetur juvare + contra seipsum, ut notat. *in capit. petitio de jur. Nemo*

28 enim carnem + suam odio habet, *capit. neminem alias est c. non estimemus. 13. quest. 2. Specul. in tit. de feud. §. quoniam super homagio quest. 17. num. 33. sed quisque sibi magis tenetur providere, quam alii, ut inquit Bald. in leg. 1. numero quart. Codic. de inoff. dotibus per l. Julianus. Digest. si quis omissa caus. testament. Joan. Petr. Surd. tract. de Aliment. tit. 7. quest. 30. numer. 3. & sequent.*

Ratio deci-
dendi IX. 29 Quod nono etiam in liberto locum habet, qui quamvis à patrono + habeat ipsam libertatem, quæ re est inæstimabilis, §. cum ergo, vers. sed cum Institut. qui-

bus ex caus. manumitt. cunctisque rebus præferenda, *l. Paulus. Digest. de fideicom. libert. minime tamen tenetur salutem + Patroni præferre propriam, text. in l. 30 ha demum. ff. de oper. libert. Padill. in l. præses numer. 7. C. de serv. & aq.*

Hanc denique sententiam suffulcit, quod in simili ad partes disputavit Pileus *questio 24. incip. Oderi. decidendi. cus, sub Rubr. An Titio promittens omnem defensionem, contra omnem hominem præstare, & in specie turrem suam ad defensionem locare, ad hoc teneatur etiam contra seipsum, ubi licet ipse distinguat, communis tamen DD. sententia obtinuit, quod is + qui taliter promisit, non teneatur præstare turrem aut defensionem contra seipsum, quia hoc modo deberet aliquis + esse offensior itemque defensor sui ipsius, quod absurdum esse colligitur ex Georg. Everhard. 1. consilio quinquagesimo quinto, numer. 60.*

Neque vero obstant rationes + in contrarium supra allatae. + Quia ad primam respondetur, quod Jura illa tantum procedant, quando quis, vel ex natura rei, vel ex dispositione legati obligatus est ad defensionem, secus, si aliter ex conventionem, ut hoc in casu. Ita Bald. *in d. l. frater à fratre, Alexand. statim post numer. 8. Socin. Sen. column. 6. post princ. Cagnol. numer. 109. & Philip. Dec. in cons. 104. col. 2. ante med. vers. sex. & ult. part. 1.*

Ad secundum quoque facile respondetur, quod nullum simile + vel æquiparatum sit idem. *l. quod nerv. ubi plene Bartol. & alii. ff. de pos. + Nec potest esse idem jus, ubi subest diversitatis ratio, + siquidem tutor tenetur exigere à seipso, sicut ab aliis, propter necessitatem officii, quod illi impositum est à lege vel à magistratu. Secus est in officio voluntarie recepto. Illud enim non pari lege æstimatur, sed ex finibus consensus & promissionis, quam in dubio nemo censetur fecisse contra seipsum. Istam responsionem aperte not. Alberic. in d. l. frater à fratre numer. 15. in med.*

Ad tertium respondetur, negando assumptum, quod scilicet contra + seipsum Domino Vasallus neutiquam præstare teneatur auxilium gloss. & Dd. communiter *in capit. ult. hic finit. lex. Jacobin. in verb. & promiserunt numer. 13. inferens inde quod si Vasallus jurasset Domino, tempore guerræ unum vel duos equos armatos subsidio mittere, non teneatur mittere contra seipsum. Curt. de feud. part. 9. numer. 8. Clarus §. feudum. quest. 21. in fin. Khol. de servit. feud. part. 3. num. 30. & alii complures in hanc sententiam supra in rationibus decidendi congesti.*

Nihil enim intentioni + feudum acquirentis refragatur magis, quam ut obligare se voluisse intelligatur, ad incommodum sibi ipsi inferendum, id quod necessario sequeretur, si contra semetipsum Domino auxilium spondisse censeretur, Khol. *d. numero 30. Dispositio vero quantumvis + generalis non trahitur ad ea, quæ disponentis mens non admittit. Angel. consilio 283. numer. 5. Jason consilio 24. libro prim. Cravett. respons. 1. pro genero. numero 102. cum universalis + enuntiatio sit coercenda & temperanda secundum qualitatem, naturam & aptitudinem personarum, uti subtiliter scribit Zasius libr. 1. sing. respons. capit. 6. Paris. consilio octuagesimo octavo, numer. 31. vol. 1. Carocius decision. 59. numer. 19. 21. 23. Sic & clausula + quantumvis generalis non extenditur nisi ad specificata l. 31. C. de transact. Zasius ad l. qui Roma §. duo fratres numer. 22. Digest. de verb. obligat.*

Unde nec obligatio defendendi generalis contra arbitrium obligantis, aliorum rapienda, ne actus

*Ampliatio
decisionis
negativa.*

3
Ratiolan
plationis

Ratio am-
pliationis
III.

Quaestio
Virum fili
us Prote
stor clien
tes suos au
versus pr
prium pa
rentem t
eri debeat

Affirmat
VA.

Idque ob Jurisjurâdi religionem. Majus enim vincu-
lum † est religio Juramenti, quam ratio affectionis & 52
conjunctionis, & magis custodiri debet religio Juramēti
erga

erga dominum, quam conjunctio sanguinis erga parentem, ut dicit Andr. referendo beatum Augustinum in libr. de doctrina Christiana, & quamvis Cujac. in d. §. contra omnes. verba ista contra patrem ab antiquo Codice abesse & delenda putet, ab omnibus tamen improbat, & Hotomannus ibidem dicit, correctionem illam carere ratione, Ifern. d. §. contra omnes numer. 2. ubi rationem conclusionis hujus dat, quod patri filius + teneatur naturali vinculo, sed Vasallus Domino, vinculo juramenti, quod Deo præstitum, est fortius, & strictius constringit. Eandem opinionem defendendo secutus est Dominic. Arumæ. disputat. feudal. 5. thes. 29. ubi in gloss. sub finem. Quapropter inquit, hoc in casu filius noster Domino adejusdem & propria persona defensionem adierit, majoremque rationem præstiti juramenti quam imperii patris habebit. Idemque voluit Ravennas in d. §. contra omnes. & ibi Alvarot. numer. 2. Præpos. numer. 1. per gloss. in capit. de forma. 22. quæst. 5. in princ. Gabriel. Roman. tit. de verb. signific. conclus. 9. numer. 3. libr. 6. Clarus in §. feudum quæst. 21. num. 3.

Et non desunt Feudistæ opinantes, si Vasallus in 54 mortis + periculo constitutum videret, hinc patrem, illinc Dominum, & alterutri tantum opem ferre posset, præferri debere Dominum. d. §. fin. hic finit. lex. quorum tamen sententiam à veritate alienam esse, paulo inferius docetur. Ad prædictorum declarationem videri possunt ea quæ capit. precedenti undecimo, ex Sichard. & Oldendorp. allata sunt, qui non concedunt observare mores hominum, & contemnere Dei præceptum, quod est de honorandis parentibus.

55 Unde his non adversantibus nos contrarium, + scilicet filio contra patrem pro clientibus non esse pugandum, intrepide statuimus.

Decisio Negativa. Ratio I. decidendi ab Auctoritate. Et primo quidem per text. in l. petitionem. 13. Codic. de Advoc. divers. jud. qui hoc clare probat in Advocatis Judiciorum, ut ibi Bald. in 3. notab. Alberic. de Rosat. in l. ut vim, & ibi Seyssel. num. 24. ff. de justit. & jur. Zas. de feud. part. 7. num. 30. & sequitur Sonsbec. part. II. numer. 35. 36. & sequent. in ipsis autem Advocatiæ armatæ terminis hoc astruit Jacob. Synzius disputat. de jure protect. 8. 12. allegans ad hoc Cagnol. in l. frater à fratre. 38. numer. 98. ff. de cond. indeb. Hippol. de Marfil. in leg. 1. §. 8. & 13. ff. de quæst. Grammat. consilio 126. num. 9.

56 Deinde quod filius + clientibus non teneatur præsidium & defensionem præstare, contra ascendentes, cumulate probant Cagnol. in l. frater à fratre. num. 106. Hippol. de Marfil. in l. 1. §. si servus. & 2. num. 4. ff. de quæstio. Ruin. cons. 42. num. 15. vol. 4. Grammat. cons. 126. num. 9.

57 Tertio patrem, + qui lucem aspicere dedit, offendere ac lædere cum summa impietate conjunctum est, ipsique naturæ ac legibus adversatur, tot. tit. ff. de obseq. & cap. infames. quæst. 1. ubi infames dicuntur qui adversus parentes armantur. Eleganter Cicero in Orat. pro Rosc. Amerin. Magna est, inquit, vis humanitatis: multum valet communio sanguinis: Portentum atque monstrum certissimum est, esse aliquem humana specie & figura, qui tantum immanitate bestias vicerit, ut propter quos hanc suavissimam lucem aspexerit, eos indignissime luce privarit: cum etiam feras inter sese partus, atque educatio & natura ipsa conciliet.

58 Quarto roboratur hæc decisio per communem DD. traditionem, quæ vult filio + non esse licitum neque permissum, patri pro defensione rerum de facto resistere. Alber. de Rosat. l. ut vim & ibi. Clav. de Seyssel. num. 24. ff. de justit. & jur. Schrader. tract. feud. part. 9. c. 4. nu. 61. Schonborn. Politic. lib. 1. c. 7.

Cujus enunciati occasione non parum ardua hic 59 quæstio exoritur, An nimirum liberis + ob vitæ propriæ defensionem, parentibus resistere liceat?

In partem + Negativam non parum inclinare visus est, Valent. Volzius comment. ad l. Cornel. de Sicar. capit. 7. numer. 23. ubi in terminis defensionis loquens, inter alia dicit, si res ad eum casum deveniat, ut aut filio moriendum, aut pater interficiendus esse videatur, valde dubium esse, an ei patrem necare liceat, & an non naturali atque civili rationi magis consentaneum sit, ut cum mortifera patris verbera declinare minime possit, mortem etiam diram & acerbam à patre imminentem patienter excipere atque perferre, quam ei vitam eripere, qui post Deum vitam dedit, atque concessit.

Cujus etiam opinionis est Georg. Obrecht. capit. 6. numer. 17. & sequent. de defens. necessaria ubi numer. 19. diserte concludit, si eo res inter percutientem patrem, & defendentem filium pervenerit, ut vel filio percutiendum, vel pater interficiendus sit, adhuc tamen justius & æquius sibi videri, ut filius potius mortem patienter ferat, quam Patri vitam adimat, eo quod Religio, pietas & ratio naturalis filium moneant, ut potius mortem obeat, quam scelestissimum parricidii crimen committat.

Et hanc etiam sententiam amplexus est Bodin. libr. 2. de Republic. capit. quart. qui itidem statuit, nunquam patri vim inferenti obistere, aut illatam injuriam propulsare Jure licere, adeoque generaliter nullam justam esse causam, + propter quam parentibus liceat vim intentare. Imo hoc affirmare nemini licere, & ne quidem scribi sine impietate posse statuit: Quia, inquit, Parricidis non solum isti proponunt, sed etiam licentiam reliquis id audendi tribuunt, nosque uliro ad necem paternam specie publica utilitatis invitant. Et extendit hoc, quod ne quidem ad patriæ defensionem, filius, patrem hostem possit occidere. argum. 38. §. 9. ff. ad leg. Jul. de adult. siquidem tantum scelus admitti nequeat, quod parricidio vindicandum, & ob id parricidium hoc non sine conscientia morsu perpetrari posse adeo, ut mors sit potius solatium filio, & vita supplicium. Hæc Bodinus, qui in hoc secutus est Platonem, libro 9. de legib. ubi filio, ait, ne pro defensione quidem sua, si à parentibus se videt interfectum iri, lege nulla conceditur, ut parentes, à quibus in lucem est editus, interimat, sed omnia potius sustinere præcipitur, quam quicquam hujusmodi facere.

Et possunt in hanc opinionem argumenta adduci valde speciosa.

Primum enim corroborari illa ex eo posse videtur, quod defensio etiam judicialis + interdicta sit liberis, quæ lædit famam parentum. leg. honori parentum secund. ubi Ulpianus liberis sub poena infamiæ injuriarum actione interdicat. id quod cavet etiam in l. parens. 5. Digest. de obseq. parent. & patr. præst. ac inhibetur quoque in l. 7. §. 3. Digest. de injur. multo magis ergo iisdem defensio extrajudicialis prohibita esse censetur.

Deinde liberi + naturaliter obligantur ad obsequium & reverentiam parentum. leg. 1. §. 1. Digest. de obsequ. parent. & patr. præst. quorum persona eis semper debet esse sancta. l. liberto. 9. Digest. eodem. Sicut igitur liberto patroni famæ ac vitæ parcere tenetur. l. si adulterium. 38. §. liberto. Digest. ad Jul. de adult. Ita multo sane justius & æquius est, ne liberi, qui arctissimo sanguinis vinculo parentibus obstricti sunt, quicquam faciant, quod parentum famam ac vitam lædere possit, arg. l. ult. Cod. de obsequ. patron. præst.

64 Præterea vis liberis † illata à parentibus pro vi non habetur. *l. licet famosa. 7. §. 2. ff. eod. l. 4. §. 16. Digest. de dol. mal. except.* ubi dicit Ulpianus rescriptis, adversus parentes neque doli exceptionem, neque aliam, quæ parentis opinionem apud bonos sugillet, competere.

Quarto in propugnationem hujus sententiæ adduci potest, quod Jure † quodam singulari introductum sit, filiis non aliter parentum suorum occidendorum facultatem permissam esse, quam si ipsi ad patriam delendam venerint. per text. in *l. minime. Digest. de relig. & sumpt. fun.* Bartol. in *l. si adulterium §. liberto. Digest. de adulter.* Angel. Aretin. & Imola in *l. triticum de verbor. obligat.* Salycet. in *l. 1. Cod. de iis qui par. occid.* Panormitan. consilio 104. lib. 1. Zas. in parat. de relig. & sumpt. fune. numer. 12. Quod

66 quidem earatione admittunt, quia in † necessitatibus præferenda est patria parentibus, ut est elegans textus in *l. postliminium. 19. §. filius. ff. de capt. & postlimin. revers.* ubi disciplina militaris pluris est, quam amor parentum & liberorum.

Ex quo colligitur, filiis extra hunc casum non licere impune occidere parentes, cum speciale in uno casu, denotet jus commune in contrarium. *leg. 1. in fin. Digest. de constitut. Princ. §. sed & quod Principi. vers. plane. Institutio. de jur. natur. gent. & civil. l. 16. jus singulare. Digest. de Ll. leg. 1. in fin. Digest. ad municip. text. & gloss. in cap. præfenti. 34. §. loca verb. specialiter. de præbend. in sexto. cum similibus.* Et exceptio confirmet regulam in casibus non exceptis. Decius in *le. 1. n. 21. & sequent. cum ibi alleg. Digest. de Regulis juris.* Bartol. in *leg. quasitum. §. denique. Digest. de fund. instruct. leg.*

67 Quinto, si mater, quæ filium sibi insidiantem † acculare voluit, contra pietatem & naturalem rationem facere dicitur in *l. propter insidias 14. Codic. de his qui accusa. non possunt.* multo sane magis liberi contra pietatem & naturalem rationem facere dicendi sunt, qui malunt patrem percutientem trucidare, quam illius verbera atque plagas avertere.

68 Sexto, hæc negativa opinio ex eo defendi posse videtur, quod † liberti & familiares, si patrem nos & Dominos accusare præsumperint, ultore gladio feriendi dicuntur. *l. penultim. & ult. Codic. de his qui accusa. non possunt.* Quoniam igitur supplicii genere filius afficiendus erit, qui non patrem accusaverit, sed impie & crudeliter interfecerit? Item, quod miles, qui Centurionis, sive Jure sive injuria se verberantis vitam (quæ erat Centurionum, aliorumque Ducum & Principum insignie, eaque cædi milites solebant) confregerit, vel alias ei manum intulerit, Capitale supplicium meruisse dicitur. *leg. milites. 13. §. irreverens. Digest. de re milit.*

Qua ergo poena dignus censebitur filius, qui patri castiganti resistens manus impias attulerit?

69 Septimo, si servi † salutem Domini suæ præponere debent. *leg. 1. §. juxta hoc tamen. Digest. ad SC. Sillan.* multo magis id filius erga patrem facere debet: cum inter filium † & patrem longe arctior sit necessitudo & cognatio, quam inter servum & Dominum: adeo ut, monente Divo Hieronymo, mortem à patre illatam lubenter accipere debeat. *capit. non est nostrum. 23. questio. quint.* Imo id multo magis in filiis verum est, propter summa, quibus à parentibus cumulantur, beneficio. Exem-

70 plo sit Cimon † Atheniensis, qui ut Milciadem patrem damnatum vinculis eximeret, ultro sese carceribus obtulit, mortem lubens appetiturus, modo pa-

trem à periculo servaret. Et Torquatus † Romanus, qui Pomponium Tribunum plebis patrem accusantem, quod nimis duriter filium tractaret; ab accusatione patris desistere sica faucibus supposita, ac Jurejurando exacto coegit: de quo Liv. *libr. 3. Valer. Max. libr. 5. cap. 4.*

Pro asserenda denique hac sententia egregie facit, quod Cicero homo Ethnicus pie & præclare in oratione pro Sex. Roscio Amerino scribit: *Occidisse patrem Sext. Roscius arguitur, scelestum, Dii immortales, ac nefarium facinus, atque ejusmodi, quo uno maleficio cetera omnia complexa esse videantur. Etenim si id, quod præclare à sapientibus dicitur, vultu saepe leditur pietas, quod supplicium satis acere perietur in eum, qui mortem obtulerit parenti? pro quo mori ipsum, si res postularet, Jura divina atque humana cogebant, &c.*

Hæc & his similia, quæ in speciem asserere facile esset, alicujus forte animum movere possent, ut negativæ sententiæ calculum adjiceret, † verum re diligentius considerata, ego illis non attentis, in casu proposito filii extremæ defensionis causa, patrem occidentis, affirmativam haud ineleganter defendi posse, censeo, rationibus & argumentis in contrariam partem allatis, nihil impediens.

Et si enim leges † parentibus castigationem moderatam, ac limitibus suis, veluti delineatam ac circumscriptam concedant, *l. unic. Codic. de emend. propinq. l. in suis. 18. ff. de liber. & posth. l. 3. & l. ult. C. de patria potest. Ascan. Clement. Amerin. de potest. patr. effect. 1. numer. 12. in fin.* Et ideo liberi † parentibus ita castigantibus, salva conscientia resistere nequeant, Bart. *ad l. 3. ff. de justit. & jur.* Cum parentes † liberos suos moderate castigando iis nullam vim, nullamque faciant injuriam, sed Jure suo utantur. *l. 3. C. de patr. potest.* Longe tamen aliud est, si parentes omnem † exuentes humanitatem, metam sibi à legibus præscriptam transiliant, & liberos ita tractent, ut nihil nisi mors eis sit expectanda, tum enim filius mortis periculum sibi imminens, etiam cum parentis internecione Jure optimo declinare & avertere potest. Quia tali casu offensio, quæ à parte parentum ab initio fuit licita, postea, ob paternæ castigationis excessum fit illicita; & consequenter defensio quæ à parte liberorum à principio fuit illicita, ex subsequenti excessu fit licita, adeo ut pater sibi imputare debeat, quod proprium sanguinem negligendo, seipsum vita spoliaverit, argumen. *l. 203. Digest. de reg. jur.* Imo nec parentis † nomine dignus est, qui omnem humanitatem (quæ virtus adeo hominis † propria ut ab ipso nomen acceperit Joan. ab Affelen. in viro politico fol 67.) exuit, pietatem erga liberos deponit; proprii sanguinis prodigus erga seipsum crudelis existit, & in necem filiorum, contra officium pietatis nequiter conspirat.

His accedit secundo, † quod si filius mortem patiente animo, sub spe pietatis ac reverentiæ paternæ exciperet, negligeret in primis propriam charitatem, & eo ipso Deum, (qui solus vitæ Dominus. *Sapien. 16. versicul. 13. Tu es, Domine, qui vita & mortis habes potestatem; & deducis ad portas mortis, & reducis. Homo autem occidit quidem per malitiam animam suam, cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est, sed tuam manum effugere impossibile est*) offenderet.

Quinimo qui se contra vim † illatam non defendit, non minus peccare dicitur ac si sibi ipsi manus inferret, Marius Solomon, *ad l. 3. ff. de justit. & jure. numer.*

Ratio dubitandi III.

Ratio dubitandi IV.

Ratio dubitandi ultima.

Affirmativa sententia.

Ratio decidendi I.

Decidendi ratio.

numer. 15. Joann. Lignanus in eo libr. quem de bello inscripsit. Ratio est, quod vitam, quam omni Jure, omniumque gentium more & consuetudine permitte-
 83 nte, tueri potuit, sua quasi culpa amittit, cum ta-
 men non sit suorum membrorum Dominus l. liber homo, in princ. ff. ad l. Aquil. ad tradita Paul. Castrensi. in l. 1. §. *ius gentium* ff. de *justit. & jur.* ubi scribit sine peccato mortali nemini licere mortem obire, si seipsum, occidendo aggressorem, defendere possit, imo quod plus est, ait talem, si, cum posset se defendere, nulla justa causa subsistente, permetteret se occidi, esse damnatum æque ac si seipsum occideret vel præcipitaret, cujus tamen assertio in casu persecutionis, vera non est, cum ex D. Hieronymi sententia, possit quis absque crimine pati mortem & percutienti colla submittere, nec tenetur seipsum defendere aggressorem occidendo: imo perfectionis opus est, non se defendere, ut ex D. Thom. Sylvestro & Soto probat Covarruias de *sponsal. & matr. part. 2. capit. 8. §. ult. num. 17.*

Deinde etiam contemneret naturam, quæ omnibus rebus eam vim & indidit, ut sui conservationem appetant, & corruptioni resistent, docente eodem Castrensi. loco *supradict.* ubi scribit cuilibet
 84 enti & creato inesse instinctum naturaliter insitum, ut tendat ad conservationem sui, & ad repulsionem oppositi. Præterea etiam negligeret Rempublicam, eamque gravissime in eo offenderet, dum operas suas, quas deberet patriæ, subtraheret, cum non minimum vitæ, patriæ cui omnes nascimur debeamus.

III. Decidendi ratio.

Tertio firmum etiam huic nostræ contrariæ decisioni probandæ argumentum illud præbet, quod
 85 leges defensionem & necessariam, & tutelam inculpatam concedentes nullo modo inter personas extraneas, & parentes distinguant, sed indistincte omnibus & contra omnes eam permittant, leg. 3. Digest. de *justit. & jur.* Cessante & igitur legis dispositione, cessare debet etiam hominis dispositio.

IV. Decidendi ratio.

Quarto sicut prohibito & simplici homicidio, necessarium minime prohibitum censetur, sic etiam prohibito parricidio, necessarium vetitum minime intelligitur. Nam qui se inculpate & defendit, præcepto
 88 Non occides, satisfacit, quod alias non minus & læderet, qui se occidendi potestatem tribuit, ac si alium interficiat, imo magis delinquit, qui seipsum, quam qui alium interficit, siquidem magis sibi, quam alteri obligatus est.

Dicendum igitur est, quod licet filius in casu necessitatis inevitabilis patrem interficiat, id pro parricidio non sit habendum; Nam hoc principaliter non agit, ut parricidium committat, sed ut se, suamque vitam defendat; ubi vero voluntas & ac propositum delinquendi non est, ibi maleficio esse nequit. l. 35. ff. de *furt.*

Vltima decidendi ratio ab auctoritate.

Hanc denique, ut plura legitima hujus decisionis argumenta omittam, opinionem communem secuti sunt Felin. in c. *dilectus* numero 7. de *Exceptionibus* glossator in l. *minime verb. occiderit. Digest. de religios. & sumpt. fun. Cæpoll. conf. 5. numer. 6. Kubach. quæst. illust. decur. 2. quæst. 10. per totam. Joan. Gæddeus discurs. Academ. de extrajudicial. Defens. disputat. 1. conclus. 3. sub lit. G. versic. an si parentes. Id quod etiam in casu revocandæ donationis notavit Ripa in l. *final. Cod. de revocand. donat. quæst. 19.* quorum sententiæ accedit, hujus sæculi quasi primus Canonistarum Auriga, Covarr. in c. *Rainutius* numer. 9. de *testament.* ubi enumerans causas ingratitude, ob quas filius & exheredari potest, in casu illo, quando filius manus violentas*

parentibus intulit, sequentem limitationem ponit, si filius patrem percutiat seipsum defendens subdens rationem, quod percussor non sit, qui se defendendo alium percussit, l. *qui percussorem* ff. de *Sicar.* quibus & manum astipulando porrigit Decian. tract. *crimin. libro 9. capit. 15. numer. 12.* Christoph. Sturz. ad l. 8. numero 19. ff. de *reg. jur.* Joach. Cluten. in *Historicopolit. paradox. 4.* ubi in fine addit si filius tuto fugere & possit, multo rectius facere, ut habita ratione pietatis parenti debita, fuga potius sibi consulat, & uti exemplo Alexandri Magni docemur, qui petitus a patre stricto gladio, non restitit, sed aufugit, Plutarch. in *Alexand.* Et si enim extraneis & hominibus inter se concertantibus fuga pudori ac dedecori sit, atque ob id nemo alterum & fugere teneatur, Bart. & alii in l. *ut vim*, ubi Jalon. sub fin. hanc communem esse sententiam testatur ff. de *just. & jur.* Idem Bartol. Salycet. Bald. Angel. & cæteri tradunt in l. 1. C. *unde vi* Clar. §. *homicidium* numer. 32. Didac. Covarr. in clem. si furiosus §. 1. numer. 4. de *homicid.* Zoanett. in d. l. *ut vim* part. 2. num. 14. & multis seqq. Wesenbec. part. 1. conf. 19. numer. 17. & 64. Gail. libro 1. observ. 110. numer. 8. attamen hoc casu diversum omnino dicendum erit, cum fuga ipsis & liberis honori atque laudi sit, quasi quædam non dubia & obscura pietatis, reverentiæ atque observantiæ debita erga parentes significatio ac testificatio. Claud. de Seysell. in repet. l. *ut vim* numer. 99. ff. de *just. & jur.* Valent. Volz. in comment. in tit. *Digest. ad L. Cornel. de sicar. capit. 7. num. 25.*

Idem generaliter tradit, de iis personis, quæ reverentiam & obedientiam debent superioribus veluti discipulis respectu Præceptorum, subditis respectu Magistratus & similibus, Romul. de *Homicid. p. 1. numer. 71. vers. Tertio.*

Nec vero quæ supra in contrarium allatæ sunt auctoritates, & argumenta, hanc sententiam ever-
 92 tunt.

Quamvis enim præcatis interpretibus in casu propositæ quæstionis negativa magis arridere videatur, plures tamen sunt, qui affirmativam sententiam amplectuntur, quos utpote rectius sentientes per adductas decidendi rationes & ipse tanto libentius sequor, quod argumenta pro eorundem opinione in medium allata exigui sint ponderis, faciliq; negotio dissolvi queant.

Quod enim primo à judiciali & liberis adversus parentes interdicta defensione ad extrajudicalem arguitur, conlequens eam ob causam infirmum est, quia magna intercedit diversitas in casu judicialiter vendicandæ, & defensionis extrajudicialis: illam enim arripere nulla cogit necessitas, hæc autem, in qua versatur vitæ periculum, inevitabilis est: vita enim semel perempta, nullo pretio recuperari potest. Cui solutioni accedit, quod persecutio judicialis liberis denegata, hanc ob causam ipsis perlegumlatores inhibeatur, quod leges parentum castigationes, aut alias offensiones, injuriarum nomine haud censeant. Quod enim faciunt, non ex odio & malevolentia, sed ex paterno affectu & summa charitate faciunt, ut liberorum suorum minus probatam vitam emendent, atque ad virtutum & pietatis studia incitent. Obrecht. cap. 6. num. 13. de *necessar. defens.*

At vero in casu, quo parentes liberos armis lethalibus invadunt, animo occidendi, aut vulnerandi, præsumpta illa ratio cessat, quia tunc parentes jus sibi concessum egrediuntur, & consequenter in liberis ipsa etiam defensionis prohibitio quiescit.

Quod deinde ad secundam objectionem, in qua libero-

92
Declaratio
decisionis

93

94

95

96

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

97
Responsio
ad l. dubi-
tandi rati-
onem.

Responsio
ad II. dubi-
tandi rati-
onem.

liberorum defensionem obsequium & reverentiam parentibus debitam ob stare dictum fuit, attinet, respondendum est, eo usque durare hanc reverentiam, quo usque illi parentes se ostendunt: quando autem parentum personam exuerunt, induta persona latronis, *leg. 5. Digest. de parricid.* nihil obstat, quo minus se liberi erga eos tanquam salutis suae defensores gerant, & communi Jure utantur. Nec urget adeo particula, *semper*: cum illud eo usque intelligi debeat, quo usque animus aliquis paternus in eo elucet: sic in periculo patriæ, non obtinet illa reverentia erga parentes. *l. 35. ff. de relig. & sumpt. fun.*

Quod autem *ibidem* dictum est, quod sicut liber- tus vitam patroni, ita etiam filius vitam parentis illam conservare teneatur, id pariter exaudiendum est, quamdiu parentes sese intra præscriptos licitæ castigationis cancellos continent, secus autem, quando eosdem egrediuntur.

99 Tertio præterea argumento, † vim nempe liberis illatam pro vi non haberi, fallacia à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, inest, proindeque argumentum totum corruere efficit. Destruunt enim argumenta omnia ob fallaciam à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, in iis latitantem, certum est. tradentibus Everhard. in *praamb. top. numer. 24. vers. quando autem sit mutatio à tali secundum quid* Molin. ad *leg. 1. §. si quis simpliciter. numer. 67. ff. de verb. oblig.* Toming. *decis. 26. num. 33.* Martin. Coler. in *tr. de alim. libr. 1. cap. 2. num. 4.* Hartm. Pistor. *quest. 38. nu. 38 libr. 2.*

Nam quod dicitur, vim paternam pro vi non haberi, simpliciter verum non est, sed secundum quid tantum, intelligendo nempe Jure patriæ potestatis illatam; Si vero intelligamus vim vitæ liberorum imminentem à parentibus, pro vi utique maxima habebitur, & contra eandem etiam defensio concessa est, per *supra dicta* in decidendi rationibus.

100 Ad quartam porro dubitandi rationem, ubi objectum fuit jus speciale in uno casu denotare jus commune in contrarium, & exceptionem confirmare regulam in casibus non exceptis, respondetur, id argumenti genus locum non habere in casibus similibus, quibus jura favent propter publicam utilitatem vel pietatem, vel aliam causam favorabilem, ita vult gloss. nota. in *l. illud. super verbo, alia causa.* & in *l. fin. super verbo, captivorum Codic. de sacr. Eccles.* & gloss. in *reg. qua propter. Digest. de Regul. Jur. & bona gloss. in l. si constante. in pr. & ibi pulchre per Bartol. in 9. *quest. 1 par. princ. ff. solut. matrimon.* & bona gloss. in *l. si à primo. super verbo, ut natus, & ibi Ang. & Joan. de Imo. ff. de liber. & posth.**

101 Quemadmodum autem † in casu proposito ob conservationem & favorem patriæ permissum est, filio occidere patrem, ita etiam favore propriæ vitæ tuendæ liberi parentibus in castigando modum excedentibus usque ad internecionem eorundem resistere possunt, cum dispositio † quælibet dignoscatur favorabilis vel odiosa, habito respectu ad id, pro quo est principaliter introducta. *l. qui exceptionem. Digest. de cond. indeb. l. rogasti. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. Roman. consilio 4. num. 7. conf. 32. numer. 5. consilio 39. numero secund. consilio 328. numer. 2. Curt. consilio 9. numer. 19. in fin. Paris. consilio octuagesimo tertio, pro resolutione. numer. 4. vol. 3. Tiraquell. de utroque retract. tit. 1. §. 30. gloss. 1. numero quinto. ubi copiose de hoc scribit observat Mandos. jun. ad *d. conf. Rom. 328. super verbo, introducta.**

102 Sic nihilo plus obstat, † quod quinto loco à ma-

tre filii insidias passa, ad liberos illatum est, quia & ipse in ea opinione sum, filio, si ullo modo plagas paternas, ne pereat ipse, absque nece parentis avertere possit, eundem occidere nulla ratione licere.

Cæterum quod sexto loco ducta à libertis patronos accusantibus, & militibus vitam Centurionis verberantibus, ad filios parentes suos interficientes ratio inferre visa est, non licere liberis vitam suam defendendo tueri, consequens iis casibus admittitur, quibus filii extra propriæ vitæ periculum constituti parentes occidunt, secus autem, quando aliter vitam suam conservare nequeunt; quia, ut supra dictum est, defensio unicuique contra quemcunque sine respectu personæ vim atque injuriam inferentem cum moderamine inculpatæ tutelæ competit. *leg. 3. Digest. de justit. & Jur. l. scientiam 45. §. qui cum aliter. Digest. ad L. Aquil. & l. 1. Cod. unde vi.* adeo, ut defensor propriæ salutis in nullo peccasse videatur. *leg. 3. Digest. ad l. Corn. de sicar.*

Nulla insuper vis in septimo † argumento ponenda est, quod scilicet ut servi dominorum, ita multo magis filii parentum salutem suam antepo- nere debeant, quia inter filium & patrem multo major subest diversitatis ratio, quam inter Dominum & servum, uti notabiliter advertit Gerddeus *disputation. 1. de extrajudicial. defension. conclusionem tertia, lit. G. versicul. neque enim obstat, quod servi, & cæter.* ideoque argumentum à similibus claudicat.

Nihil denique obstat, † quod ultimo loco ex Cicerone contra filium parricidam inductum fuit, quia is in parricidium ejusmodi invehitur, quod extra casum nostræ quæstionis Sextus Roscius com- miserat.

Adductis igitur dubitandi rationibus non attentis, firmum manet, filios in vitæ periculo à parentibus constitutos etiam offendendo usque ad necem aggressoris parentis posse se defendere: ista tamen cautione, ut omnium maxime moderamen adhibeant. Moderamen vero multo strictius † requiritur in hoc casu, quam alio communi, propter personam tum Jure naturali, tum civili maxime venerabilem. Moderamen vero tale est, ut primo periculum vitæ sit manifestum.

Nam cum alias castigatio parentis sit licita, pro ratione delicti, non facile præsumitur animus occidendi in parente, propter affectum naturalem. secundo ut nulla prorsus alia ratione possit mortem evitare.

Quemadmodum enim hic gravissimum est homicidium, ita etiam maxima mortis evitandæ necessitas requiritur, filius itaque, si possit, fugiat: Sin minus, omni conatu ictus avertat sine repercussione, auxiliumque vicinorum imploret. argument. *leg. 9. Digest. de obseq. par. & patr. præst. l. 38. §. liberti. Digest. ad l. Jul. de adult. l. ult. Codic. de obseq. à lib. præst.* Si neutrum possit salvare ejus vitam: ad ultimum remedium recurrere Jura non prohibent.

Cæterum hac interjecta, taliter definita disceptatione, ad propositam *supra sub numer. 42.* principalem quæstionem (*An scilicet Protector filius Clientes etiam contra Patrem eos injuste offendentem defendere debeat,*) ex intervallo redeuntes, illud non minus divini Juris esse dicimus, ne scilicet Liberi † parentibus resistere præsumant, ut ex Decalogo infor- mamur; At vero præcepta divina sine dubio pluris † sunt facienda, quam Protectionis ejusmodi pa- cta privata, quæ non solum apud Christianos, sed & Ethni-

Ethnicos contra pietatem parentibus ex natura debita, vehementissime pugnant.

Sexto confirmatur præcedens decisio, quod nec
 109 filius adversus patrem et bannitum & publicum Imperii hostem declaratum arma sumere, eique vim inferre potest, ita Jul. Clar. *libr. 5. sentent. §. homicidium. num. 59.* Cæpoll. *conf. crimin. §. numer. 26.* Roland. à Vall. *conf. 45. numer. 62. libr. 1. Placæ libr. 1. Epit. delictor. cap. 36. numer. 3.* Tiraquell. *in tract. de pæn. temperand. aut remittend. caus. 20. numer. 7.* Menoch. *de arbitra. jud. libro primo, questio 90. numer. 43.* & alii per eum citati.

110 Ipsa enim natura abhorret et averfatur homicidia inter eos, quos sanguine conjunxit, & indissolubili mutui amoris vinculo copulavit,

111 Septimo facit quod licet pater et eos, quibus filius auxilium præstare tenetur, offendat, pater tamen est filii, neque hoc casu filius à patria potestate ullo Jure liberatur, ut tradunt Bald. Angel. & Alexand. *in l. si cum dotem 22. §. si patri. ff. solut. matrim. & Ripain l. ex facto. 17. §. ex facto. ff. ad Senatusconsult. Trebell. naturaliter enim cognatus manet, & consanguineus, cum naturalis consanguinitatis et affectio*

112 nullo pacto aboleri, nulloque Jure dirimi possit, *l. ius agnationis. 34. Digest. de pact. l. iura sanguinis, 8. Digest. de regul. jur.* Ideoque vel ipsa natura movente vel urgente potius, filius salutis patris magis, quam clientum, quibus pacto ejusmodi obligatus est, consulere necesse habet.

113 Nam ejusmodi et pactum contra naturam & pietatem initum, etiamsi sit juramento confirmatum, nullo Jure potest consistere, per text. *in c. non est obligatorium, ibi gloss. & Dyn. de regul. jur. in 6.*

114 Nec enim promissio et quantumvis Jurejurando validata extenditur eo, ut intelligatur contra naturam vel pietatem naturalem, Bald. *in c. 1. de nov. form. fidelit. numer. 3.* Afflict. *numer. 7.* Alvarot. *numer. 6.* Et in hanc sententiam magis inclinatur Præpos. *ibid. rejecta* Laudensis opinione Bald. approbando *numer. 2.* Schenck. *numer. 3.* Jacobin. *in de verb. & promiserunt eidem. numer. 14.* Sylvan. *de feud. recognit. quest. 109.*

115 *nu. 11.* Quia, quæ contra et pietatem & honestatem sunt, impossibilia reputantur. *l. filius l. conditiones l. quidam. Digest. de cond. institut. sed impossibilium nulla est obligatio l. si stipuler. ff. de verbor. obligat, Dyn. in c. nemo potest. de regul. jur. in 6.* Ergo nec eorum, quæ sunt contra pietatem, &c.

116 Octavo, si filius et patri, propter alios, quibus obligatus est, alimenta subtrahere non potest, *leg. 1. & 2. C. de alend. lib. §. 1. in fin. C. de oper. libert. l. si quis à liberis. in princ. ff. de liber. agnosce. c. ceterum. 86. distinct. ubi hanc esse Dei traditionem dicitur, gloss. in l. ius naturale distinct. 1. Bartol. in tract. de aliment. num. 8. Bart. & Alba. in l. 1. in princip. Salycet. & Curt. in l. 2. Codic. de alend. liber. Vital. tract. clausul. in alim. renunc. poss. colu. 3. Decis. Pedem. 124. numer. 18. Benincas. de pauper. quest. 7. in 2. spec. vid. numer. 26. Alcan. de patr. potest. effect. 17. numer. 1. Cordub. d. leg. 1 in princip. numer. 4. & in cap. si qui distinct. 30.*

117 Parentum enim necessitatibus et liberos succurrere justum est *d. l. 1. Cod. de alend. libr. Schonborn. d. libro 1.*

118 *cap. 7.* eaque ratione et infames pronuntiavit liberos Solon, qui Parentibus egentibus opem non tulissent. Plutarch. *in Solone.*

Et apud Salomonem *in Proverb. capite 28.* dicitur, 119 quod et homicidialis sit, qui patri subtrahit necessaria, & Cicero *ad Atticum libro 9. epist. 11.* inquit, nefarium esse, parentes non alere.

Quo ergo Jure recipias, quod contra eum arma sumere, eique vitam eripere liceat?

Denique ipsum præceptum divinum jubet et hono- 120 rare, venerari, & audire in omnibus parentes, *Exod. 20. Marci 3. Matth. 12.* Et maledictus qui non honorat parentes suos. *Deuter. 3.*

Sibylla Erythrea *libro 2.* Oraculi, damnationem futuram, & judicium ingratorum filiorum sic consignat, damnandos igne, ut alios, de quibus ante meminerat.

— ὅσοι ἢ γονεῖς ἐνὶ γῆρᾳ.

Καὶ ἔτιον ἔτε τίσαντες ὅλως ἐθελήματα γονεῶν

Ἄντι παρὰσχόντες αὐτὰς δ' ὅσοι ἠπέσθησαν

Ἡδὴ καὶ ἀντίπαν λόγον ἄγριον εἰς γενετῖρας.

Et damnabuntur scilicet omnes, qui in senectute patres relinquunt, & qui non reddunt vicem, nec retribuunt præmia nutrientibus se rursus, quicumque sunt iis rebelles, vel aspera dixerint in parentes, &c. multo igitur minus eosdem filii oppugnare poterunt.

Et hæc quidem omnia, quæ de Patre speciatim dicta sunt, etiam in matre et locum habent, cum ratio diversitatis reddi non possit, eademque militent utrinque fundamenta, & dispositum in uno correlativorum; regulariter etiam in altero locum habere soleat. *l. ult. ibique not, per Dd. l. de in de dict. viduit. tollend.*

His accedit secundo, quod inspecto et Jure naturæ filius æque obligatus sit matri ac patri, secundum Innocent. *in cap. 2. de reg. jur. & probatur in l. si quis à liberis, in princip. ff. de liber. agnosce. Bald. in l. furiosa ff. de curator. furios. ubi dicit, quod parem et præstare debeat reverentiam patri & matri, & iis egentibus æqualiter subvenire, Bald. Novell. in l. 1. numer. 139. & 143. ff. solut. matrim. & ibi Grott. num. 89. Jas. in l. 1. num. 25. ff. solut. matrim. & in Auth. res que num. 9. C. commun. de legat. Benincas. in tract. paup. 1. quest. 7. in 2. special. judic. num. 26. Cephal. conf. §. numer. 64.* Et est text. *in Auth. licet in fin. Cod. de natu. liber. ubi dicitur, quod filii debent parentibus parem præstare pietatem.*

Tertio sicut filius patri egeno et alimenta dene- 124 gare non potest per supradicta, ita neque matri, cui parem debet reverentiam, Alcan. *tract. de petr. potest. cap. 4. numer. 20. & sequent. Campeg. de dot. par. 1. quest. 21.* Tiraquell. *de iure primogen. quest. 62. num. 13.* & compluribus accumulatis Jo. Petr. Surd. *tract. de aliment. 1. quest. 21. per tot.*

Porro ea, quæ superius dubitationis loco in contrarium adducta sunt, refellere, parvi negotii est.

Ad primum et enim respondetur, quod & si pater naturale filii clientes injuste offendendo negligat, non tamen ideo & filius æquitatis limites excedere, patrique manus sceleratas inferre debeat: Siquidem et religio pietas & ratio naturalis, filium ad quodvis et potius periculum obeundum, quam ad patrem ulla ratione lædendum hortentur, attestante Volz. *ad l. Cornel. de sicar. ca. 7. n. 23.* ubi dicit, quod filius debeat potius mortem ipsam à patre imminentem subire, quam vitam ei, qui post Deum vitam dedit & concessit, eripere.

Filiis enim semper & in et omni casu parentum persona sancta & honesta videri debet. *l. 9. ff. de obseq. parent. adeo, ut etiamsi ipsimet, non dico parentes eorum, ab ipsis et atrocissima injuria, non verbis tantum, sed re quoque atque facto affecti fuerint, animum tamen ab omni vindictæ cupiditate plane alienum gerere, nihilque suscipere debeant, quod ne ad minimam quidem & levissimam parentum offensionem læsionemque spectare videatur, arg. l. 1. aliarum L. omnium, ff. de obseq. à liber. & libert. parent. & patron præstan.*

Et ex

129 Et ex his scrupulum † secundo loco injectum, scilicet propter consanguinitatis affectionem, æquitatem non esse negligendam, etiam facile submovebimus. Respondemus enim quod, etiamsi patri Clientes nostros offendenti non resistamus, per id tamen æquitas nulla ratione negligatur. Quis enim est, qui scribere aut asserere non reformidet, quod æquitas † ad facta pietati contraria omnique Jure tam divino, quam naturali prohibita, cujusmodi est, parenti manus violentas asserere, non obliget. Nam licet pater † legum contemptor & impius sit, tamen pater est, per text. express. in *Novell. 12. capite 2.* Ideoque ut pater observandus. Nec enim pater ob delictum desinit esse pater, cum Jura † sanguinis sint immutabilia. *l. Jura sanguinis, § ibi not. ff. de reg. jur.*

Quod recte etiam summus ille philosophus Epictetus Arrius in *Enchirid. cap. 3.* animadvertens: Pater, inquit, appellatur, curandus est, cedendum ei in omnibus, ferendus, cum aut objurgat, aut verberat, sed malus pater est, ac te natura non bono patri, sed patri conciliavit.

Ex quibus clare patet, quod licet pater, nos nostrosque lædat, aut injuria afficiat, æquitas tamen ei resistere nullatenus permittat.

133 Nec obstat, quod filius † patriam contra patrem defendere teneatur, & ab eo, secundum Speculat. pro patria interfici possit; Quia hoc non est verum, nisi in patre, qui patriam vult prodere. Nec *d. l. minime*, aliter, quam in proditionis casu loquitur. Non ergo hinc consequitur, quod id liceat generaliter;

134 Cum male ab uno † particulari, ad universale arguatur, facit gloss. in *l. à Divo in princ. in verbo. à se versicul. sed licet, de re jud. cum simil.* Frider. Pruckmann. tract. de regal. § soluta potestas membr. 2. capite 4. effect. 6. numero 124.

135 Neque etiam quod tertio loco adductum est, robur decisionis nostræ labefactat. Quia Juris illud theorema minime extendendum est ad patrem, ut is à filio impune offendi possit. Generalis namque alicujus axiomatis aut legis dispositio, qua facultas manus inferendi aut occidendi cuiquam conceditur, ad personas sanguine inter se proxime conjunctas, vel mutua reverentia ab ipsa natura indita astrictas, non pertinet, argument. *l. adulterium, 38. §. liberto. Digest. ad leg. Jul. de adult.* Harprecht. in §. item lex Cornel. de sic. numero 202. Institut. de public. judic.

137 Sed ejusmodi dispositiones † ita sunt intelligendæ, ne contineant iniquitatem, nedum impietatem. Oldrad. consilio 66. Cravett. consilio 186. numero

138 14. & interpretandæ, † ut delictum evitetur *l. merito Digest. pro soc.* Hieronym. Gabriel. consilio 178. numero 13. Decian. consilio 4. numero 33. & sequent. vol. 3.

139 ac ne quidem in † generali, nedum simplici dispositione veniant ea, quæ verisimile non est, quenquam in specie fuisse comprehensurum, cap. in generali, de regul. jur. in sext. l. obligatione. Digestis de pignoribus.

140 Porro obicem quarto loco objectum facili negotio removebimus. Regulariter enim Vallus † non tenetur Domino ad auxilium in iis, quæ sunt Juri divino sive naturali contraria, cujusmodi est subsidium præstare contra patrem, à quo vitam accepit, ita nominatim Vult. capit. 10. numero 27. libro 1. Rosenthal. capite 8. conclus. 14. numero 4. Fornerius cap. 16. §. nunc videamus. Cujac. libro 4. feud. tit. 31. Rittershus. capit. 1. questio 26. libro 2. & ante hos Jacobin. de Sancto Georg. in verb. & quidem promiserunt, numero 14. de feud.

141 Nec juramentum eousque vim † suam exten-

dit, ut intelligatur contra naturam vel pietatem naturalem, Jacobin. in d. verb. & quidem promiserunt. numer. 14. Bald. in capit. 1. de nov. form. fidelit. numer. 3. Alvarot. numer. 6. & alii. Nullum enim Jusjurandum ad illicita facta trahendum est, quippe, quod iniquitatis aut criminis vinculum esse non debeat, cap. inter cetera 22. quest. 3. sed illam tacite annexam censetur habere conditionem, ut ea tantum quæ honesta & licita sunt, contineat. cap. quinta vallis. ubi Dd. de Jurejurand. cap. unic. de form. fidelit. At vero quis honestum aut licitum dixerit, cum vita privare, per quem eam nactus est filius? Quin imo nec valere potest juramentum, quatenus ejus observantia peccatum sive delictum inducit. d. cap. inter cetera, gloss. in cap. si aliquid. 22. questio. quart. Decius in c. Ecclesia Sanct. Maria. de constitut. Cravett. cons. 425. numero 3.

Id autem esset in proposito, siquidem filius armaretur in patrem, & ideo rectius hic, quod alibi dicitur adsumi potest: In malis † promissis rescindenda est fides, quandoquidem impia sit promissio, qua scelere adimpletur c. in multis 22. q. 4.

Quæ rationes Zafium in tantum moverunt, ut consuetudinem hanc plane nullam esse, & filio contra patrem pugnare nequaquam permittendum esse, audacter asseruerit. de feud. part. 7. numero 30. & sequent. Ubi enim lex † Civilis pietati parenti debita derogare nequit, ibi nec consuetudo potest, ne sit irrationabilis. Rosenthal. d. conclus. 14. numero 4. lit. d. in fin.

Ex quibus consequenter illud verum esse non puto, quod Feudistæ asserunt, si Vassallus in vitæ discrimine constitutos videret, & patrem & Dominum, & alterutri opem ferre posset, utrique non posset, deserto patre, Domino succurrendum esse, cum & id quoque naturæ humanitatis conciliatricæ contradicat, Zaf. d. part. 7. n. 32. Khol. de servit. feud. part. 2. n. 99. lib. 1.

Licet enim Vassallus à Domino feudum habeat, propter quod eum defendere tenetur, tamen à patre vitam habet, quæ feudo longe est pretiosior, proindeque ejus in succurrendo, utpote à quo majus bravium accepit, potior esse causa debet.

Et hæc hætenus de filio, quatenus contra patrem proprium, Clientes indefensos relinquere debeat:

Cæterum exurgit hic alia, † definitæ quæstioni si nitima disputatio: An nimirum clientibus & parente tempore in protectoris, eodem tempore in pari mortis discrimine versantibus, si filius utrisque succurrere non possit, patrem potius, quam clientes juvare teneatur.

Ponamus enim patrem constituti protectoris, ejusdemque receptos Clientes, uno eodemque tempore in periculo mortis constitutos, invocasse qua protectoris, qua filii auxilium, nec utrisque succurri posse, quæritur, an patri potius, vel Clientibus suis Protector opem ferre teneatur.

Contra patrem dubitandi † causa inde exurgit, quod licet † filius patri naturali & civili obligatione obstrictus sit, Clientibus tamen insuper, ex initio invicem Advocatiæ contractu solidius devinctus esse videatur, ut nominatim in terminis feudalibus asserit Ifern. §. contra omnes. numero secundo, tit. hic finit. lex. Præpos. ibidem numero 1. per gloss. in cap. de form. 22. questio. præsertim si juramentum de defendendo accesserit, vel saltem, ut plerunque sit, promissio protegendæ, sub fidei interpositione facta fuerit, siquidem promissiones † bey Fürstlichen / Gräfflichen / Adeltichen Ehren / Treuen vnnnd Glauben / loco jurisjurandi interpositæ,

litæ, an Eydessatt/ ipsi juramento æquiparentur, & pro juramento vere, & realiter præstito habeantur, ita communiter tradunt Doctor. ad cap. aures de his, qua vi metusve caus. ca. pervenit. Et ibi gloss. in verb. juramen. de fidejuss. cap. etsi Christus. de jurejurand. Felin. in cap. præterea. numer. 15. de sponsalib. Curt. Jun. consilio 286. cent. 1. Et consilio 53. numer. 19. cent. 3. Coler. de process. execut. p. 1. capit. 10. numer. 246. cum seqq. Cothman. respons. 18. numer. 123. Gail. libro 2. observ. 59. per tot. Mynsing cent. 1. capit. 17.

148 Et hoc ideo, quia in viris † Principibus, Comitibus, Nobilibus, promotis item Doctoribus, & aliis honestioris loci personis, bona fides præ aliis exuberare debet, Coler. d. capit. 10. n. 251. Arumæ. de jur. publ. discurs. Acad. 22. thes. 4.

149 Cum igitur talis promissio jurata † Advocatiæ contractui adjuncta, eidem non leve robur adjiciat firmioremque reddat, per text. l. cum pater 77. Et filius matrem 23. & ibi Bart. de legat. 2. cap. quanto de jur.

150 rejur. Habet enim vim † expressi & specialis consensus, cap. ex rescripto de jurejur. Item specificæ declarationis. Welenb. cons. 3. numer. 38. Et cons. 23. numer.

151 52. atque animum † deliberatum, imo deliberatissimum arguit, & ostendit. Alexand. consilio 102. num. 4. libro 5. Socin. Jun. consilio 66. numer. 33. & vim exprimit veritatis Petr. Faber in l. res judicata numer. 10. de reg. jur. ac præcisam inducit necessitatem Anton. Faber. de jurejur. conclus. 8. numer. 1. consequi videtur, Protectorem fortius esse obligatum Clientibus, quam suo Patri.

152 Verum hac dubitandi † ratione non attendenda, con-
Decisio Af- trarium, nempe filium parenti potius, quam Clientibus
firmativa, succurrere debere, verius esse, rationique ac pietati filiali magis congruere putamus.

153 Primum enim negari haud potest, Protectorem
Ratio de- posthabitis † aliis, illi ad opem præstandam poti-
sionis 1. us adstrictum esse, cui jure tam civili, quam naturali magis subest, & cui ratione potestatis magis devinctus est, sic arguente Andr. Khol. de servit. feu-

154 dal. part. 4. numer. 31. At constat filium † ratione patriæ potestatis ac filialis reverentiæ magis parenti, quam Protectorem Clientibus obnoxium esse, cum hic potestatem ac jurisdictionem in eosdem (sicut alibi multis tum auctoritatibus tum rationibus comprobavimus,) nullam habeat: Consequitur ergo potior in succurrendo parenti, quam Clientibus causam esse oportere.

155 Deinde juri ac rationi conveniens est, ut quis
Ratio deci- eum potius conserve † incolumem ac saluum à
dendi II. quo plura & majora accepit beneficia, extimulante ad id grati animi recordatione, Joannes Andr. in cap. nobis 10. questio tertia. ubi dicit, ordinatam

156 † charitatem magis tendere in illum à quo plura recipimus beneficia, quam in alios, cum ibi sit naturalis obligatio capit. cum in officiis de Testamentis leg. sed si leges, §. consuluit. Digestis de petition. hereditatis.

157 Sed filius † à parente non modo educatus, & necessariis alimentis sustentatus, ejus etiam post obitum bona habiturus, sed ab eodem etiam vitam ipsam post Deum optimum maximum consecutus est: à Clientibus autem nihil aliud quam promissum honorarium, quod cum beneficiis paternis nulla ex parte conferendum est, accipit: Ergo in concursu horum illum potius quam hunc defendere obligatus est.

158 Præterea sicut Vassallus † non tenetur ferre auxilium Domino suo, à quo feudum habet, nisi cum
Ratio deci- potest, capite primo, ibidem. quoad potero de nov.

form. fidelit. capit. 1. §. sed nec est alia versicul. aliud est, qua fuit prima causa. Khol. de servit. feudal. part. quart. sub numer. 31. Sic etiam Protector aliter ad tuendos Clientes obstrictus non est, nisi quantum ei possibile est, sicut hoc ipsum Cap. II. Et 16. hujus libri fufius edocuiamus.

Sed quando pater protectoris in summo mortis periculo constitutus est, non potest is Clientes defendere, nisi parentem in tanto discrimine indefensum relinquat: hoc vero procul dubio contra pietatem foret parenti debitam contraque bonos mores, eoque perinde censetur, ac si omnino Clientibus suppetias ferre non posset, l. filius qui Digest. de condition. institut. Unde liquido patet, potior in succurrendo parentis, quam Clientum causam esse oportere.

Sic etiam non dicitur quis posse, † quod non 159 nisi magno cum incommodo vel difficultate potest, leg. si servus. versicul. quid est. Digest. de action. noxal. cum similibus supra allegat. Filio vero vix majus accidere potest incommodum, quam si parenti mortem subito subvenire non debeat, quem succurrendo poterat periculo mortis eripere: Proinde casu nostro censetur non posse succurrere Clientibus; & consequenter patri præ iis licebit opem ferre.

Nec obstat huic decisioni, † quod initio in spe- 160 ctem objectum fuit, quasi Protector filius magis
Clientibus quam patri ratione defensionis obstri-
ctus sit, quia contrarium ex adductis decidendi ra-
tionibus elucet: Præterquam enim, quod natura-
pater & filius eadem esse persona pene intelligantur, 161
leg. ultim. Codic. de impuber. Et alius substit. Vitam etiam hic ab illo habet, qua cum nihil ei possit esse charius, nemini dubium esse potest etiam illum, cui vitam fert acceptam ipsi longe chariorem esse quam Clientes.

Nec aliud hoc in casu dicendum est, tametsi Pro-
tector filius super defensione Clientum jurasset, aut
promissio tuitionis sub fidei interpositione facta
fuisset.

Quia responderetur juramentum † vel promissio- 162 nem ejusmodi, ad casum hunc, quippe speciali-
expressione dignum, quemve promissor, si in specie de eo foret interrogatus, verisimiliter fuisset excepturus, trahi nec posse nec debere, & sit quod imputetur Clientibus, cur non tale quid, si volebant comprehendi obligatione, nominatim exprimi curaverint.

Imo si promissio illa jurata maxime posset ad eum accommodari, tamen haud liceret, cum jurans obligari nec debeat, nec possit ad faciendum contra pietatem parenti præstandam, bonosque mores, quandoquidem juramentum † non debet 163 esse vinculum iniquitatis, cap. inter cetera 22. questio. quart. nec valet quatenus contra bonos mores est. capit. non est obligatorium. de Regulis juris in sexto.

Quod vero in hac † ipsa questione de Protec- 164 toris parente à nobis decisum fuit, id non minus
in filio, cujus parens Advocatiam sustinet, in præ-
dicto casu locum habere censemus, ut nempe Pro-
tector parens, cum potius, quam Clientes pericu-
lo mortis eripere debeat, quando nequit utrisque
opitulari.

Quamvis enim rationes aliquæ pro paren-
te plurimum stringentes cessent in filio; ta-
men casu nostro filii causam potior esse debere
probatur dendi.

165 probatur inde, quia propter *soyas* † naturaliter infinitas non est major affectio quam parentis erga liberos, ut filium non minus, imo ferme plus diligat, quam semetipsum, vitamque filii sua chariorem habeat. Aristot. *libr. 8. Ethicor. capit. 12.* Livius *decad. 1. libr. 3. gloss. fin. in l. isti quidem. Digest. de eo quod met. caus.* Menoch. *libr. 6. presump. 56. numero quarto.* Proinde cum vitam Clientum suæ non teneatur antepone, certe nec vitæ filii tenebitur eam præferre.

166 Cumque annuum † salarium, quod à Clientibus habet Protector, neutiquam sit æquiparandum vitæ filii, quam is dicto salario longissime præferre, & immenso pene modo pluris æstimare debet; obligatio ratione protectionis & promissi honorarii contracta non erit eo usque extendenda, ut pater Clientum vitam præponere filii vitæ debeat. Quod si filium Protector interire sineret, prout eventurum esset, si Clientibus præ filio succurrere necesse foret, negari vix potest eum facturum contra pietatis officium filio debitum. *leg. hoc colore. Digest. de inoffic. testament.* Hoc vero cum sit absurdum & contra *l. filius Digest. de condition. institut.* erit absurdum id etiam unde sequitur. Ut omittam, quod patris & filii eadem pene intelligatur esse persona, rationesque evincentes Clientum salutem propriæ Protectorem non antepone, teneri, ferme pleræque sibi locum hic etiam vindicare videantur.

Objectionis
alio.

Nec obstat huic assertioni (quod in subsequenti proxima questione de Patre Advocato, contra filium Clientes oppugnantem decisum est) patrem nempe Clientibus adversus filium, eosdem injuste opprimentem, & inique gravantem suppetias ferre debere; In illa enim decisione aliæ circumstantiæ jus ipsum quoque mutant reperiuntur. Dum enim illo in casu filius contra Clientes paternos injuste arma sumpsit, eo ipso sese paternæ defensionis beneficio (ut ibidem speciatim demonstratum fuit) prorsus indignum reddidit, in hoc vero casu filius nihil contra patrem, aut fidei illius commissos Clientes deliquit, sed paterna jura inviolata retinuit, ideo hic illum defendi, illic oppugnari posse, non abs ratione conclusimus.

Deinde dum in subsequenti questione diffinimus posse & debere patrem Clientibus, adversus filium paternos Clientes inique turbantem opitulari, præsupponimus id etiam absque filii interemptione fieri posse; unde consideratis diversis in utroque casu occurrentibus circumstantiis una decisio alteri nequaquam adyerlatur.

Utrum filio
Protectori
defensio
Clientum
contra spi-
ritualium
etiam pa-
trem iure
prohibita
sit.

Et prædicta quidem in parentibus naturalibus procedunt, quæ in principali de Advocati Patre instituta questione explanata fuere. At non immerito dubitare quis posset, *An eadem † decisio etiam in patre spiritali, qui aliquem ex sacro fonte levavit, quem vulgo Susceptorem seu Compaterem, nostro idiomate Pathen oder Gevattern vocamus, locum sibi vindicet?*

Et videtur sane idem, † quod de patre naturali dictum est, respondendum esse.

167
Affirmati-
va.

Primo, quod spiritalis † affinitas non sit minor, quam carnalis *cap. qui dormierit. 27. questio. 2. ca. ita diligere. & cap. sequent. 30. questio. 3.* ubi di-

168
Ratio deci-
dendi l.
pro Affir-
mativa.

citur susceptum de sacro fonte, ita diligere debere eum, qui suscepit, sicut patrem. Imo dicit gloss. *in cap. pictacium, eadem can. & quest.* quod plus sit diligendus, & præferendus carnali, in exhibitione reverentiæ, quam gloss. ad hoc ponderat Tiraquell. *in*

tract. de pæn. temper. aut remitt. caus. 21. numer. 1. & illam gloss. singularem dicit Andr. Barbat in leg. 2. col. 7. Digest. de verb. obligat. & in repet. l. acutissimi Codic. de fideicom. Schneidew. §. pænales quoque actiones 12. numer. 42. Institut. de action. & confirmatur etiam per gloss. in cap. aut facta in verb. parentum de pænitent. distin. 1. quæ dicit per text. in d. cap. Pictacium non minus puniendum esse, † qui spirituales, quam qui naturalem patrem occidit, & adseverat etiam gloss. in d. cap. qui dormierit. majorem esse affinitatem spirituales, quam carnales. Et ideo secundum Abb. in cap. fin. column. 3. de purg. canon. Ecclesia, quæ quotidie dispensat adversus carnalem cognationem, nunquam dispensat adversus spirituales, sequitur Cotta in memorabil. incip. commater. in fin. post Felin quem citat & Tiraquell. in l. si unquam, ver. suscepit liberos n. 25. C. de revo. donat.

170

Si igitur tam arctum necessitudinis vinculum in cognatione illa spiritali existit, cur non parcendum esset æque spiritali, quam naturali parenti?

Secundo videtur hæc assertio defendi posse per ea, quæ tradit Tiraquell. *de caus. 21. numer. prim. & ult. & caus. 20. numer. 2.* ubi ex Castrensi adstruit, quem admodum ei parcendum est, qui receptavit bannitum † cognatum, ita & ei sit parcendum, qui receptavit compatrem, neque enim deesse affectionem, quæ illos moveat.

171

Tertio non mediocriter pro hac sententia pugnat, quod ob singularem amoris necessitudinem, quo filius spiritalis erga patrem suum, ardere intelligitur, pro ipso nec testimonium † ferre, nec judicare possit, ut in individuo adstruere videntur, Crot. *de testibus numer. 163. in princip. Jasi. in l. generaliter col. 1. Digest. de in jus vocan. Menoch. de arbitr. questio. libr. 2. cas. 100 post numer. prim. Placa epit. delict. ca. 40. numer. 11. vers. secundo impedit in princip. Mascard. de probat. libr. 1. conclus. 332. n. 8. & sequent. & conclus. 1357. num. 50. libr. 3.*

Quarto, sicut naturalis, ita nec pater spiritalis † venia in jus vocari potest, ut nominatim docet Ascan. Clement. *tract. de patr. potest. effect. 3. num. 78. 9.* Angel. & Fulgol. *in l. adoptivum 8. per ill. text. tit. de in jus vocand. Phil. Franc. in cap. postremo 36. de appell. Guil. Benedict. in cap. Raynutius 16. verb. & uxorem. numer. 765. extr. de testament. Doctores in l. generaliter 13. ubi Guil. de Cun. Bald. Angel. Castren. numer. 2. Alber. de Rosat. Alexand. num. 5. Socin. numer. 10. Jasi. numer. 1. de in jus voc. Felin. in cap. cum nuncius 12. num. secund. extr. de testibus, Ang. Arer. Jason. Gomez Zasi. Schneidew. Myning. in §. pænales. Institut. de actionib. Alcia. in l. 1. C. de in jus voc. Vivius commun. opin. verb. filius vocare in jus patrem. num. 2.*

Quinto in hanc sententiam facere videtur, quod filii † patribus suis spiritalibus, qui eos ex sacro baptismo levarunt, alimenta præstare teneantur, instar patrum naturalium, prout ex Bellamera & Præpos. concludit Surdus *de aliment. tit. 1. questio. 21.* & Budæus libro prim. de Philologia, ubi scribit, parentibus spiritalibus proditam esse actionem honorariam adversus filios suos, qua in casu egestatis, nutrimentum ipsis suppeditare jubeantur, ut ex eodem retulit Tiraquellus *d. causa vigesima prima numero 9.*

174

Sexto confirmari videtur æqualis decisio, ex æqualitate † nominis, ex quo compatris appellatio, jus quoddam affinitatis & cognationis non absimilis paternæ, innuit, dum compater quasi cum patre pater appellatur, *in cap. tua non septim. de cognat. spi-*

175

rit. Quam rationem inter alia ponderat ad hoc Schneidevv. d. §. pœnales 12. numer. 42. Institutionib. de Actionibus.

VI. Dubi- Septimo denique in terminis approbari videtur
andiratio. hæc opinio ex mente Tiraquell. per subsequens argu-
mentum. Nam quemadmodum is, qui promisit
176 aliquem † defendere adversus omnes, non intelli-
gitur adversus se suosque promississe, ita nec adversus
compatrem, Paul. de Castro *cons. mihi 296. edit Fran-*
cofurtens. incip. viso superscripto puncto & contentis in
eo volu. 1. per notat. cap. petitio de jure jur. cum simil.
quem ad hoc allegat Tiraquell. d. *caus. 21. num. 1.*
ubi pro pleniori hujus passus discussione remittit se ad
repetitionem d. l. si unquam, verbo suscepit liberos,
Codic. de revoc. donat. quibus adde textum in cap. ita
diligere 30. questio 5. ubi habetur de sacro fonte susce-
ptum, filium ejus esse à quo suscipitur, proinde
177 convenit, susceptorem, ita ab eo diligendum † &
habendum esse, sicut verum ac naturalem genitorem
Alex. consilio centesimo vigesimo quinto, part. 4. quem
refert & sequitur Bertachin. *Repert. Verb. Compater*
numero nono.

Hæc & similia, quæ in hanc sententiam adduci pos-
sunt, aliquem forsan in præsentī quæstione perplexum
tenere possent.

178 Verum re æquius trutinata, † apparebit ilico, ea
Negativa magis speciem veri, quam solidum fundamentum ha-
decisio. bere, ideoque contrarium decidendum esse, nempe
Protectorem, non obstante cognatione illa spirituali,
in omnibus licitis casibus, etiam contra compatrem
suum, ad defensionem Clientum suorum Jure obliga-
tum esse.

179 Hujus decisionis fundamentum in eo consistit,
Ratio deci- quod inter patrem † & filium spirituales nulla ex-
isionis ap- istat civilis obligatio, quæ initum inter Advoca-
probata. tum ac Clientes tuitionis promissæ ac debitæ vin-
culum dirimit, sed ex cognatione † illa spiritua-
180 lis duntaxat necessitudo oritur, quæ potissimum
impeditionem matrimonii in certis gradibus re-
spicit, & reverentiam quandam inducit, ut com-
munibus suffragiis receptum statuit Præceptor noster
D. Jacob. Menoch. *arbitr. quest. cent. 1. cas. 100. nu-*
mer. secundo.

181 Nihil autem affinitas † illa, cum rebus exter-
nis, profanis ac temporibus commune habet, ut
post Nicol. de Ubald. in tract. de success. ab intestat. pag.
3. versicul. septima & ultima species & Lud. Bolonin.
ad Mathesit. in tract. de success. chart. 4. verb. in ad-
dition. incip. ultimus gradus vers. quid autem in filiis:
refert Tiraquell. in d. l. si unquam verb. suscepit li-
beros. numero 26. Codic. de revoc. donation. quos se-
cutus Anton. Corduba in l. si quis à liberis. Digest. de
liber. agnosc. in princ. numero 19. ubi asserit confide-
ratione horum, sententiam illorum de alendis filiis ex
fonte sacro susceptis nunquam sibi placuisse, eo,
quod hæc spirituales cognationes, amore Dei & amicit-
iæ causa, contrahantur.

Solutio Nec resolutioni huic obsistunt ea, quæ ceu contra-
contrario- ria superius adducta sunt.

rum Argu- Nam ad primum respondetur, quod dilectio
mentorum. illa ex cognatione spirituali orta, licet respectu
Responsio spiritualis regenerationis, in qua compater, ad-
ad l. du- hibitus fuit minister ex præscripto Canonum arden-
bitandira- tior esse debeat, quam carnalis, nulla tamen ra-
tionem. tione dici potest, per eam solvi vinculum † civi-
182 lis obligationis, quo se Protector ad defensionem
Clientum obstrinxit, quia certi sunt modi, quibus
obligatio protectoria dissolvitur, inter quos cogna-
tio illa non reperitur.

Eadem quoque solutione, alia, quæ sub secun-
da objectione continentur, Theoremata tollun-
tur.

Quod enim de receptatione compatris † ban-
niti excusanda dictum est, id fit propter benevo-
lam animi inclinationem, qua susceptus à sacro
fonte, in suscipientem propendere præsumitur.
Negare enim non possumus, quin ex ista cognatio-
ne spirituali, promanet singularis quædam affectio
inter patrem & filium spirituales, cujus intuitu,
Judex receptatorem ejusdem quamvis banniti à
pœna excusat, id quod similiter receptum est, in
singulari † amico, qui licet nullo civilis aut spiri-
tualis cognationis nexu receptatori conjunctus sit,
tamen, si eum etiam banno innodatum Amicus re-
cipiat, ab ordinaria receptatorum pœna immunis
est, per multa ad hoc adducta à Gaillo de pace pu-
blic. libr. 2. capit. 10. numer. 27. Et eandem affe-
ctionem in iisdem personis Legumlatore consideran-
tes, eos pro se mutuo testes productos à testimonio
adeo arcent, ut omni exceptione majores non judi-
cent, prout ostendit Decian. tractat. criminal. part. 1.
libr. 3. capit. 7. numer. 11. & 12. Soarez. recept. sentent.
lit. T. numer. 115. Jacob. Æmilian. consilio 119 numer. 4.
Menoch. de arbitr. jud. questio. libro secunda. cas. 100.
post numer. 2. versicul. tertia facit opinio. Alciat. in leg.
1. in princip. numero secund. Codic. de in jus vocand.
Ripa in l. admonendi numer. 181. Digest. de jure jur. Curt.
Senior. de testibus conclus. 30. Crotus de testibus part.
4. numer. 163.

Nec tamen ejusmodi affectus tanti faciendus est, ut
Protector, si forsan Pater spiritualis Clientes oppugnet,
ei parcere possit ac debeat.

Ex quo etiam ceu leviter † extructum concidit
tertio loco injectum dubium, quod dictum est, ob
magnam illam filii in spirituales parentem benevo-
lentiam, eundem in ipsius causa à testimonio cohiberi,
qua de re hic disputationem non instituimus, sed id
totum Judicis arbitrio commissum scimus, sane in illo
affectu, qualis qualis etiam sit, nemo, quod is obli-
gationem protectoris in defendendis Clientibus fun-
datam dissecare possit, stabile fundamentum positu-
rus est.

Pari ratione † destruitur quarta & quinta ob-
jectio de prohibita patris spiritualis absque venia
in jus vocatione, & nonnullorum Doctorum au-
thoritate introducta alimentatione: Quamvis e-
nim non desint, utriusque assertionis impugnato-
res, ut hoc in præmissa decisione ostensum est, quo
ad illam autem nonnulli velint, veniæ petitionem,
magis ex morali honestate, quam ulla Juris necessi-
tate, fieri, quos refert & sequitur Jacob. Ayrrer.
in processu Belial, Germanico, quem nos Latinitate
donatum, ac pluribus observationibus exornatum, bre-
vi forsan in publicum dabimus, part. prim. capite 7. ob-
serv. 3. post nu. 11.

Utut tamen se res habeat, frustra sane, quis ab
observantiæ illius, quæ ibi spectatur potissimum,
argumento, firmam ad Protectores à defenden-
di necessitate liberandos decisionem colliget, id
quod inde satis manifestum fieri putamus, quod licet
hoc ipsum, ut & ea, quæ in præmissis objectioni-
bus adducta sunt, in filio naturali indubitanter pro-
cedant, ut qui multo magis patrem † suum banni-
tum ob naturalem affectionem, & Jura sanguinis,
quæ nullo † infortunii casu immutari possunt, leg.
jura sanguinis. Digest. de reg. jur. impune receptat, te-
ste Bald. in cap. 1. §. conventicula n. 3. de pace juram. firm.
Gigas de crimin. les. majest. lib. 3. §. rub. de plurib. &
var. qua-

Responsio
ad II. du-
bitandi ra-
tionem.

183

184

185

Responsio
ad III. du-
bitandi ra-
tionem.

186

Responsio
ad IV & V.
dubitandi
rationes.

187

188

var. questionibus question. 10. num. 4. Tiraq. tract. de pan. caus. 20. nu. 4. nec ullo modo, pro patre, ceu sexcentis probat auctoritatibus Farinac. de testibus quest. 54. num. 154. testis idoneus censetur, & nequaquam parentem sine venia in jus vocare potest, per tex. in l. 4. ff. de in jus vocan. Eundem vero absque † omni effugio alere tenetur l. fin. C. de bonis qua liber. ubi dicitur, quod leges, alendos parentes à liberis imperaverint, c. ceterum 86. dist. ubi dicitur hanc esse divinam traditionem, Surd. de alimen. tit. 1. q. 18. per tot. nihilominus tamen, ut ex sequentis disputationis resolutione patet his omnibus non attentis, contra filium, adversus patris sui clientes bellum exercentem defendendi partes omnino pater exequi tenetur.

Responsio ad VI. dubitandirationem.
Nihil etiam firmitatis ex sexta à nominis ratione desumpta arguitione ad probandam affirmativam sententiam elicitur. Quod enim compater † quasi pater cum patre nominatur, ex eo fit, quia sicut pater naturalis efficiens causa & administrator est naturalis generationis: ita pater spiritualis administer est spiritualis regenerationis: indeque profluxit nominationis similitudo, ea tamen nequaquam arctissimum debitæ clientibus protectionis vinculum, quo Advocatus in fidem susceptis devinctus est, rumpere ac dissolvere potest.

Responsio ad ultimum dubitandirationem.
Frustra denique in comprohationem hujus rei accersitur auctoritas † Tiraquelli ex Castrensi. d. conf. 296. nu. 16. mutuata. Nam allegatus Paulus de Castro in dict. loco loquitur, in casu, ubi præter cognationem spiritualem compater singularibus quibusdam pacis invicem servandæ capitulis cum altero colligatus, imo fide data insuper ei adstrictus fuit. Cum igitur in casu illo singularis etiam obligatio compaternitati accesserit, per eam cognatio illa spiritualis ad impediendam defensionem multo firmior evasit, unde non tenebatur ejus compater, contra ipsum præstare auxilium, sicuti discrete ibi Cast. exprimit ante nu. 7.

192 Nam regulariter † duo vincula uno sunt fortiora Auth. itaque C. commun. de success. Tib. Decia. conf. 4. numer. 25. vol. 1. & conf. 16. numer. 6. vol. 2. Bertaz. in tract. claus. 12. gloss. 1. sub num. 1. secus igitur se res habet, in nudo compatre, cujus filius spiritualis, nullo alio nexu devinctus est.

193 Et hucusque de filio contra parentes tam naturales, quam spirituales pugnante, nunc vicissim videndum est, An pater † protectionem sustinens contra filium clientes paternos oppugnantem, eosdem defendere possit, ac debeat.

An pater protectio-
Et primo † quidem patrem contra filium pro clientibus nequaquam stare debere, stabiliri videtur, ex eo, quod par sit † impietas filio & patri necem affere, argum. leg. prima Digest. ad leg. Pompejam de parricid.

Negativa
Deinde facit quod pater & filius, una eademque † carentur, c. contradicimus §. hac auctoritate 35. Ratio dubitandi l. pro quest. 3. & est textus elegans in l. cum scimus ad fin. C. de agri. & cens. libr. 11. Oldrad. conf. 224. in cap. ista sunt

Negativa.
195 allegationes ad fin. Et filius substantialis pars † patris est, attestante Philosopho §. Ethic. cap. 6. Mayn. Mora. cap. 34. Petr. Gregor. Tholos. syntag. jur. lib. 11. cap.

196 8. nu. 6. Unaquæque autem pars † cum suo toto censetur, una eademque res Ayrrer. tract. homicid. necess. part. 1. nu. 23. Igitur etiam filius, ut pars patris, ipsa natura

Altera dubitandiratio.
197 una eademque persona cum patre judicatur, id quod sapienter statuit Imperator l. fin. C. de impub. & aliis sub-

198 stit. dum inquit: Et natura † pater & filius eadem persona esse intelliguntur. Quod ipsum ibidem communi Dd. consensu approbatur, per Bald. nu. 58. Jas. nu. 2. C. eod. tit. Schenck. c. 1. nu. 14. de feud. Crot. in l. frater à fratre nu. 8. ibi Cora. in pralud. nu. 61. & in §. questum

num. 1. Digest. de condict. indeb. Tiraq. in tract. de præscript. gloss. 4. versical. & quanquam sunt plerique Toming. dec. 13. n. 52. Cabal. in question. de donat. ante contract. matrimon. fact. nu. 21. Bard. in tract. de temp. util. & contin. cap. 12. nu. 2. Mynsing. obs. 23. cent. 3. Hartm. Pistor. qu. 2. nu. 46. libr. 2. Riminald. in l. qui se patris nu. 261. C. und. libr. Hippol. de Marfil. in leg. 2. nu. 2. & seq. ff. ad leg. Corn. de sizar. & rubr. de sivejuss. nu. 308. & sing. 160. & c. Decius conf. 443. nu. 3. Cacher. decif. 31. nu. 13. Reub. in tr. de testibus part. 2. nu. 20. Seraph. in tract. de juram. priv. 4. nu. 83. priv. 33. nu. 151. & privil. 154. nu. 1. Cald. in l. si curatorem ver. cum non absimilis nu. 48. ad fin. Cod. de restit. in integr. Capifer. in tr. de nu. test. p. 1. cap. 16. nu. 195. Borchold. in tr. de pactis cap. 4. nu. 5. Royz. decif. Lituan. 3. nu. 356. Tiraq. in l. si unquam in præfat. nu. 15. C. de revoc. dona. Vacun. à Vacun. declarat. 50 n. 1. Wefenb. conf. 50. n. 22. & conf. 63. n. 12. Schurff. conf. 17. n. 1. & 2. conf. 96. n. 1. cent. 3. Christ. Zob. in diff. jur. civ. & Sax. diff. 40. n. 1. part. 2.

Unde & vox filii, vox † parentis, & ediverfo patris 200 vox, filii esse censetur, §. ei qui Institut. de inutil. stipulat. Schenck. cap. 1. numer. 14. defend. March. Luc. de Penna in leg. scimus Cod. de agricol. & censit. libr. 11. Tiraquel. in dict. leg. si unquam in præfat. numer. 15. Royz. d. decif. 3. num. 357. Reub. in d. tract. de testibus p. 2. num. 50. Mynsing. d. obs. 23. cent. 3. num. 8. Borch. d. tract. de pactis cap. 4. n. 4. Benvenut. Strach. in tract. de adject. p. penultim. ampl. 16.

Se autem unquam nemo † lædere vult, sed omni- 201 bus viribus naturali jure defendit, illatamque injuriam propellere nititur, leg. ut vim ff. de just. & jur. C. primo offic. Petr. Gregor. Tholos. in syntagm. jur. lib. 11. c. 8. numer. 6. & paterna † potestas, non in atrocitate sed pietate consistit: l. Divus Adrianus ad l. Pompejam de parricid. l. si filius 3. l. congruentius 4. Cod. de patr. potest. Valentin. Volz. comment. ad leg. Cornel. de sizar. cap. septimo numer. 16. Imo parentes † magis in li- 203 beris terrentur, quam in semetipsis, pro affectu suo, leg. 8. ff. quod metus causa. Et pater pene magis per corpus filii, quam filius ipse periclitatur, §. ult. Instit. de noxal. action. Hinc fit, ut plerunque pietas † paterni nominis 204 etiam in his, in quibus juste mors liberis infertur, consilium pro iis capiat, ut ait Papinianus l. nec in ea lege 22. ad leg. Jul. de adult. lib. 48.

Ex quo colligitur, verissimum esse illud Aristotelis 8. Ethic. cap. 12. dum ait, æque parentibus † vitam li- 205 berorum charam esse atque suam propriam. Imo pater plus † diligere filium, quam sui ipsius rationem habere commonstrat text. express. in l. ista quidem 8. §. 3. ff. quod met. caus. Dec. conf. 611. num. 8. Jo. de Amic. conf. 144. num. 5. & 6. Riminald. conf. 261. num. 39. & 40. Cravet. conf. 1. num. 2. Jac. Philip. Port. conf. 6. nu. 14. & conf. 38. num. 31. & conf. 119. num. 8. Qua de re plurima congestit Guilielm. Benedic. in cap. Raynntius in continuat. ad verb. duas habens filias de testament. & infinita accumulat Tiraquel. in leg. si unquam in præfation. num. 3. Cod. de revoc. donat. Ludovic. Zunt. in respons. pro uxor. num. 439.

Unde Latinus Pacatus in Panegyrico, quem Theodosio dicit, Instituyente inquit, natura plus fere filios, quam nosmet ipsos diligimus.

Cum ergo tantus sit patris erga filium affectus & amor, certe ipsa pietas † patrem adversus filium armari, prohibere videtur, prout hac de causa patrem ad auxilia contra filium præstanda obligatum esse negant Bald. in c. 1. de nov. form. invest. & in l. 1. quest. 23. ff. de re. divis. & in l. 1. §. ne autem C. de caduc. tollend. Felin. in cap. offerte 1. numer. 2. de præsumption. & c. Schenck. c. ult. hic finit. lex num. 5. Sonsbec. de feud. p. 11. num. 38. & 39.

208 Et hoc ipsum etiam naturæ sagacitas † omnibus animantibus mirifice inſeuit, ut catulorum suorum salutem animali quadam justitia inſita tueantur, & pro iis quodvis etiam maximum & cum vitæ jactura conjunctum discrimen subire non reformident, Cicero 5. *quaſtion. Tuſc. Beſtia*, inquit, *pro ſuo partu ita propugnant, ut vulnera excipiant, nullos impetus, nullos caſus reformident.*

209 Et ſic de urſis † extat ſcriptum, quod licet feritate belluas cæteras longe exuperent, catulorum tamen suorum curam ita exactam habeant, ut pro iis ſe in quodlibet vitæ periculum intrepide conſiciant, id quod ſacra teſtatur pagina 2. *Reg. cap. 17.* ubi dicitur, *Amaro animo veluti ſi urſa raptis catulis in ſaltu ſaviat, & Proverb. 17. Expediſt magis urſa occurrere raptis foetibus quam fatuo conſidenti in ſtultitia ſua.* Et *Oſea 13. Occurram eis quaſi urſa raptis catulis.* Quo loco Hieronymus exclamat in urſæ ſævitiam, dum inquit, *Ajunt qui de animalium ſcripſerunt naturis, inter omnes ſeras nihil eſſe urſa ſævius, cum perdiderit catulos.*

210 Sic de lupis † rapinis intentis ſcribitur, quod fæmina partus cuſtodiat, maſculus vero pro ſalute catulorum cibos ad ipſam deferat. Et ſic de cæteris, quorum meminit Tiraq. in *præfat. ad d. l. ſi unquam*, 8. nu. 14. de

211 *revoc. don.* ubi ſcribit, cunctis animalibus catulos † eſſe animam, ibi etiam quamplurima exempla de amore bel-luarum erga catulos referens.

Quod ſi hoc brutis animantibus natura indidit, ut ſuos catulos ſic defendant ac tueantur, quanto magis hominibus liberos ſuos conſervandi, & ab omni injuria defendendi naturalis incumbit neceſſitas. I-

212 mo contra † ſtimulos naturæ iſ facere dicitur, qui filiorum suorum tutelam ſubire renuit, ita Ictus Paulus in *leg. amiciffimos §. Lucius, in ſin. ff. de excuſat. tut.*

213 Anatura † enim ipſa, ut eos, quos genuerimus, amemus, impellimur. Cicero *libr. 1. de Finibus. Et pater iſ amens eſt*, inquit Idem in *orat. pro Cluent. qui odit eum, quem procreavit.* Ergo multo minus contra eum arma ſumere debet.

214 Verum hiſce aliisq; † quæ ſpecioſe adduci poſſent, nihil refragantibus, nos contrariam ſenten-
Deciſio Affirmativa. tiam, quod ſcilicet pater clientibus adverſus filium eos injuſte oppugnantem & inique gravantem ſuppetias ferre omnino & poſſit & debeat, ceu verior-rem recipimus, idque ob eas, quæ ſequuntur, rati-ones.

215 Primo, quia filio † bellum patri inferenti nulla de-
Ratio I. de- cidendi. betur charitas, l. *poſſilimum* 19. §. *ſilius* 7. ff. de *cap- tiv. & poſſlim. revers.* Dominic. Arumæ. *diſput. feud. 5. theſ. 29. in ſcholiis.* Sed filius injuſte oppugnans clientes paternos, quos à patre ſuo vi obligationis patronalis neceſſario defendendos eſſe non ignorat contra ipſum quaſi Patrem ſuum arma movere cenſetur. Eam igitur ob cauſam omni ſeſe paterno beneficio indignum red- didiſſe putandus eſt.

216 Deinde certum eſt & extra controverſiæ aleam po-
Ratio deci- dendi II. ſitum, quod pater † vigore patriæ poteſtatis filium in- juſta molientem ſeu facientem, coercere ſive compeſ- cere poſſit, l. *unic. C. de emendat. propinquor. l. ſilius C. de patria poteſt. & ſimil.* Aſcanius Clement. *de pat. po-*

217 *teſt. c. 6. effectus* 1. nu. 4. Nec pietas † paterna refraga- tur quo minus etiam authoritate propria eum accuſare, atque magiſtratui, ut in eum animadvertatur, offerre queat, d. l. *ſi ſilius* 3. §. l. 4. *Cod. de patr. poteſt. l. 2. ff. de ſicar.* Aſcan. Clement. d. c. 6. effectus 1. nu. 18. l. *qui cum* anno 4. §. *qui filium ff. de remilitar.* Ita Salycet. in l. *prop- ter inſidias* 14. nu. 31. C. *qui accuſar. non poſſ.* Felin. in c. *quarenti* col. 3. nu. 6. de *offic. delegat.* Tiraquel. in *tract. de pæn. caſ.* Alciat. *de præſump.* Decia. *tract. crim. lib. 9. c. 6. nu. 4.* Geor. Schönborn *Polit. I. c. 7.*

Conſentit quoque lex divina Deuter. c. 21. ubi patri præcipitur, ut filium impium ad Seniores civitatis ad- ductum caſtigandum & lapidibus obruendum permit- tat, & tradat.

Ergo etiam clientes contra filium pater defendere poteſt, ſiquidem gravius eſt, coercere filium, vel ma- giſtratui puniendum offerre, quam contra eundem cli- entibus inique moleſtatis auxilium præſtare. Cui nam- que licet, † quod eſt plus, licebit utique etiam, quod 218 minus eſt, c. *cui licet de reg. jur. in 6. l. non debet, cui plus ff. eod. tit.* Cotta in *memorab. in v. ſtatuta* 6. Muſ- corn. in *tract. de jurisdict. numer. 55. verſ. ſed quoniam.* Coler. *tract. de proceſſ. executiv. p. 1. c. 6. num. 7.* Schra- der. *tract. feud. p. 2. cap. 3. nu. 76.* Pruckman. *conſ. 48. num. 26. lib. 1.*

Porro ſi pater filium, qui Dominum † offendit, de-
ducere, ſive compellere tenetur ad ſatisfaciendum Do-
mino, aut à ſe ſeparare, uti jure feudali conſtitutum eſt, per textum expreſſum c. *imperialem §. in ſuper de pro- hib. feud. alien. per Frideric. & ibi Dd. Beluiſ. Iſern. nu- mer. 55. Bald. num. 1. Laudens. in pr. Alvarot. numer. 1. Præpoſ. num. 1. Cujac. lib. 5. in conſt. Frider. de feud. non alien. Zaſ. Epit. feud. part. 10. num. 57. Frec. lib. 2. de ſubfeudat. & auſt. 21. num. 1. & 2. Oldendorp. in claſſ. 5. poſt. act. Joan. Jacob. de Leonard. inter Brun. conſ. 114. num. 70. Ludolph. Schrad. part. 9. c. 7. num. 175. Vult. de feud. lib. 1. c. 11. num. 24. Schöner. diſputat. feudal. theſ. 115. lib. 1. adeo, ut ſi filius pro offeſſione ſatisfacere detrectet eoque dominus ipſum oppugnet, pater etiam propter inobedientiam filii, licite Domino opitulari poſſit, per tradita Andr. Kohl. *de ſervit. feud. part. 3. nu. 5. in ſin. §. proinde.* Haud diſpari certe ratione, idem de filio, clientes in fidem patris ſuſceptos offendente ſta- tuere poſſumus, quod ſcilicet contra eum pater pro cli- entum deſenſione licite arma capere poſſit, argumento æquiparatorum, in quibus ſtatutum de uno † locum 220 etiam habet in altero, gloſſ. *ſin. in l. ſi quis ſervo C. de furt. l. quod contra ff. de leg. quas ad hoc allegat Jaſon in l. centurio num. 33. ver. ſecunda de vulg. & pupill. & tra- datur in l. 1. ff. de leg. 1.**

Confirmatur denique deciſio noſtra ex eo etiam quod in ſimili Feudiſtæ † concludunt de vaſallo, com-
muniter tenentes, eum pro Domino etiam contra fili-
um pugnare debere per text. in §. *ult. titul. 28. & ibid.* Feudiſtæ, præ cæteris Cujacius huic ſententiæ *ibid.* lub-
Ratio. ſcribens,

Quamvis enim amor † patris erga filium ſit maxi-
mus, nec ullus affectus vincat paternum adeoque pietas
ipſa prohibere videatur, patrem adverſus filium ar-
mari, prout hac de cauſa patrem ad auxilia contra fi-
lium præſtanda obligatum eſſe negant. Sonsbec. *de*
feud. part. 11. numer. 38. & 39. Schenck. c. ult. numer. 5. in ſinit. lex. allegans pro eadem ſententia Fel. in c. 2. *de præſumptionibus.* Contrarium tamen non modo communiter eſt receptum, ſed & verius. Tum, quia juramento † fidelitatis ad hoc ipſum ſeſe obſtringit, 222 c. 1. *ibi.* contra omnem hominem excepto Impera- tore de *nov. form. fidelit.* cui, ſi mavult tempore gu- erræ inter filium ſuum & dominum exortæ, præferre amorem erga filium, licebit hoc facere, refutando feu- dum, c. 1. *de vaſall. qui contra conſtitut.* Lothar. Tum, quia pater † Domino injuſte filium oppugnantem ſup-
petias ferre minime tenetur c. *domino guerram, hic*
ſinit. lex. & arg. c. 1. *verſ. & ſi ſcivero te velle. de nov. form. fidelit.* Ergo juſte oppugnantem licite poteſt opem
ferre, adverſus filium. Andr. Kohl. *de ſervit. feud. part. 3. numer. 5.*

Nec obſtant huic deciſioni argumenta in vim con- trariæ reſolutionis adducta.

Nam ad primum reſpondetur, *diſt. l. 1. Dig. ad leg. rum.*

Pom-

*Solutio
contrario-
rum Ar-
gumento-*

Pompejam de parricid. non intelligi de patre sed de matre, quæ jus potestatis in filium non habet. Ita post alios respondet doct. D. Conrad. Rittersh. *part. feud. c. 1. q. 27. lib. 2.* Et certe longe atrocius esse, eripere vitam vitæ auctori, id est, parenti, cognovit etiam Cicero inorat. *pro S. Roscio.*

226 Deinde quod dictum est, patrem & filium unam & eandem personam censerī, id non vere, sed fictione quadam juris, intelligendum est, arg. *l. si. C. de impub. E-* enim si pater & filius eadem essent persona sequeretur, quod ex contractu filii pater semper etiam obligaretur, & contra; quia uno contrahente, alter quoque contrahere censeretur, contra *l. 1. §. tot. tit. C. ne filius pro patre.*

Evincitur itaque id non nisi fictione quadam juris **227** (quæ semper est restrictioris & naturæ & nunquam ad casus non expressos porrigendæ, Ceph. *consil. 393. numer. 143.* Gerard. Mazol. *consil. 38. numer. 38. volum. 1.*) verum esse. Quod ipsum etiam particula **228** NE, & verbum INTELLIGUNTUR in textu addita, satis innunt, quæ dictiones ambæ fictionis & improprietatis notæ sunt, *leg. si tibi homo §. cum servus ff. de legat. 1. l. 1. §. largus ff. de success. edict. Jal. in leg. si is, qui pro emptore, numer. 42. ibique in specie Bart. numer. 14. de usucap. Joan. Coras. in leg. frater à fratre numer. 35. Digest. de condit. indeb. Pruckman. consil. 2. numer. 238. & seq. libr. primo & alii per eum alleg.* Ut sic textus in allegata leg. fin. non dicat, natura filium eandem censerī personam, cum patre, sed quasi videri, propter naturalem illam & conjunctissimam, quæ est inter patrem & filium obligationem, sicque non nisi valde improprie patrem & filium pro eadem persona reputari.

229 Nam communi juris traditione constat, duabus & fictionum notis simul junctis, summam ostendi improprietatem, uti in specie decidit Bald. in leg. si abducta, numer. 6. vers. legatarius autem Cod. de furt. Jal. in d. l. si is qui pro emptore num. 92. in si. ff. de usuc. per l. id tempus §. 1. ff. eod. tit.

Nec enim ullis in rebus, quæ sub sole sunt, effici potest, ut duo revera unum sint, & sed solus Deus hac **230** prerogativa & fruitur, quod Trinus & Unus revera sit, c. 1. extr. de sum. Trinitat. Speculat. in tit. de sum. Trinit. in prin. Hieron. Cagnol. in l. numer. 15. Dig. de orig. jur. Caccialup. in l. 1. numer. 15. C. de sum. Trin. & fid. Cathol.

Ex quibus consequitur, illa quoque scilicet patrem **232** & filium eandem & carnem censerī, & filii vocem patris esse, & è diverso, huc trahenda non esse, quia hæc, ut dictum est, non nisi propter artificissimam illam inter patrem & filium à natura constitutam necessitudinem ac conjunctionem, verificantur; & ultra casus expressos divagari non debent, argum. eorum quæ tradunt Coras. & Pruckman. loc. alleg.

Responsio ad illi. dubitandū rationem de affectu paterno in filios. Quæ vero ulterius de affectu paterno in filios natura ipsa innato, diversis ex locis allata fuerunt, decisionem nostram haud debilitant.

Si enim genitori & à se procreatos filios delinquentes, non obstante paterna illa pietate, ad puniendum magistratui, ut ex præallegatis legibus **233** stat offerre permittitur, ii certe multo magis illos ab iniqua clientum, quos ipsi Parentes defendere sancte promiserunt oppressione arcere poterunt, per rationes paulo ante in confirmationem conclusionis nostræ allatas, quas hic repetere otiosum esset.

234 Parentes itaque *sepius* suam moderari & oportet ne nimius amor liberis ad quodvis scelus impune **235** strandum fenestram aperiat. Insanus enim est amor &

parentum qui liberos delinquentes non cohibet, & cæca eis affectione blandiuntur.

Hinc scite Cato senior matrem & quandam pro filio improbo Deos precantem carpebat, *hujus*, inquit, mater, quum Deos orat, ut sibi filius sit superstes, non precatur, sed imprecatur, sentiens, illam & sibi & Reipublic, imprecari grande malum, precando pro filio improbo, quem potius ob flagitia coercere debebat.

Quare multo laudabilius Aristippus incusante quodam, cur filium & suum sic abjiceret, negligeretque, quasi ex ipso natus non esset; *An non*, inquit, *Epituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abjicimus?* Paul. Man. *Apophthegm. libr. 3. Aristipp. apoph. 55.*

Nam sensit, eos non habendos pro filiis, & sed ut alios extraneos ejiciendos, qui nihil haberent alioqui, quo se parentum affectui commendarent, nisi, quod ab iis progeniti sint. Ita perveniste etiam Senex. in *Comadia: Tantisper*, inquit, *te volo meum, dum id, quia te dignum est, facis.*

Cæterum hæc ipsa resolutio principalis & multo **239** magis locum habet, si in oppugnandis clientibus filius vim Religioni aut patriæ inferat. In publicis enim patriæ ac religionis negotiis multo magis valere, atque strictius observari debet, quod ait Ictus Paulus in leg. 19. §. filius quoque Digest. de captiv. & postlimin. revers. Disciplina castrorum antiquior fuit parentibus Romanis quam charitas liberorum. Nam & licitum & est, pro defensione **240** Patriæ Patrem interficere, Speculat. de Fendis §. Quoniam 2. numer. 32. per leg. minime Digest. de Relig. & sumpt. funer. Hinc recte Marcellus scribit, Si filius & patrem aut pater filium qui ad patriam **241** lendam venerit, occidisset, eum majores etiam præmio afficiendum constituisse, d. l. minime 35 ff. de relig. & sumpt. fun.

Unde insigne illud Auli Fulvii, & quamvis severi **242** tatis facinus, haud vulgariter commendatur à scriptoribus, qui filium ingenio literis, & forma florentem, quod pravo consilio amicitiam Catilinæ secutus in castra ejus temerario impetu properaret, ex itinere retractum occidit; dicens: *Ego te non Catilina adversus patriam, sed patriæ adversus Catilinam genui*, Valer. Max. lib. 5. c. 8.

Ampliationi nostræ adstipulatur & perelegans illud dictum Tullii in offic. Unicuique inquit, chari **243** sunt parentes, chari etiam liberi & familiares, sed omnes hominum charitates una patria complexa est & refert Bald. in leg. matris col. tertia Cod. ad SC. Tertullian. Decian. respons. 82. numer. 19. in fin. volum. quinto.

Dulcissima enim debet & esse cuique sua patria **244** qui habitat Dig. de legat. 3. pro qua pugnandum est usque ad sanguinem, ut per gloss. in leg. veluti Digest. de justit. & jur leg. fallaciter Cod. de abolit. & leg. penultim. Digest. ad leg. Jul. majestat. & qui eam derelinquit & tristium numero habendus est, leg. postliminium, §. 245 transfuga ff. de capt. & postlimin. revers. qui vero eam impugnat, & crudelis est gloss. l. 1. Cod. si curial. relict. **246** civit. lib. 10.

Nec minus animose L. Brutus & filios suos, qui **247** Tarquinii dominationem à patre expulsam reducere volentes in patriæ perniciem conjurarant summum imperium obtinens, comprehensos, proque tribunali virgis cæsos & ad palum religatos, è medio sustulit. Tit. Liv. libr. 2. decad. 1. Valer. Max. libr. 5. c. 8. Pruckman. tract. de regalib. §. soluta potestas cap. 1. num. 106.

Hinc quoque eximiis decoratur laudibus & Titus **248** Man-

248 Manlius † Torquatus, qui cum esset consul, filium ab eo speculatum hostes missum ea lege, ne pugnaret, is autem contra interdictum patris cum hoste Gallo provocante congressus fuisset, disciplinamque militarem suo exemplo solvisset, securi feriri iussit. Livius d. decad. 1. libr. 8. Jo. Cor. miscell. libr. 1. capit. 24. num. 7.

Et ex his rationibus hanc ampliationem quoque receperunt communiter Feudistæ, quod scilicet vasallus † tali casu pro domino contra filium pugnare obstrictus sit. Ita post alios non inconcinne Dn. Conrad. Rittershus, partit. feud. c. 1. qu. 27.

250 Porro quæ hic ampliando induximus adeo vera † sunt, ut econtra etiam, quantumvis filius Protector, clientes suos adversus patrem, eos oppugnantem juvare non teneatur, in casu tamen Religionis aut patriæ in discrimen vocatæ adversus eum licite armetur. Quæ enim pro Religione & patria † suscipitur defensio contra quemcunque sit, iustissimam præbet excusationem. In hoc enim à natura geniti sumus ut primum Deo, deinde patriæ serviamus, ac Reipubl. l. veluti ff. de iure stit. & iure leg. 1. §. & generaliter Digest. de ventre Decisio Af. in possess. mitt. leg. 3. §. si filius Digest. de muner. & confirmativa. nor. Et adeo post Deum rebus † quibuscunque antefenda

251 renda salus patriæ est, ut nullius plane neque personæ

252 nec contrariæ obligationis respectus habendus sit, argum. text. express. in l. minime 35. ff. de relig. & sumpt. funer. adeo, ut si pro patria filius Patrem, aut Pater filium occidisset etiam præmio afficiendum Legum latores constituerint, ut ex d. l. minime infert Eberhard. Speckhan. qu. 53. num. 6. cent. 1. dummodo id fiat defendendæ patriæ ac Reipubl. gratia Bart. in leg. utrum per text. ibidem ff. ad l. Pomp. de parricid. Franc. Pfeil. cons. 195. nu. 7. part. 2.

Et æquatunc omnium est conditio adeo, ut nec clerici † nec sacra ædes, ulla immunitate gaudeant, leg. placet, leg. ad instructionem & ibi Bartol. & Dd. in primis Alciat. Cod. de sacrosanct. Eccles. Idem Bartol. in leg. si adulterium §. si liberto Digest. de adulter. Angel. Aretin. & Imol. in leg. triticum de verb. obligation. Salic. in leg. prima. Cod. de iis qui patr. occid. Panormitan. consil. 104. lib. primo Zaf. in parat. de relig. & sumpt. fun. num. 12. Covar. in cap. Rainutius num. 9. de testament.

254 ubi scribit filium defendentem † patriam, si patrem percutiat, ex hæred. r. ob id non posse, allegans Abbatem in cap. pervenerit de immunitat. Ecclesiarum. Ripam in leg. final. Cod. de revocat. donat. question. 23. Dec. in cap. que in Ecclesiarum numer. 14. de constitut. Fortun. Garr. in l. veluti ff. de iust. & iur. in cujus rei probationem facit quod Plato in Critone scripsit, An sic, inquit, es sapiens ut te latuerit & patri & matri & progenitoribus omnibus patriam esse anteponendam. Quinimo in

255 necessitatibus † præferendam esse patriam parentibus docet elegans text. in l. postliminium 10. §. filius ff. de capt. & postlimin. revers. ubi disciplina militaris pluris

256 est, quam amor parentum & liberorum. † Et ideo jubente unum patria, & aliud jubente patre obediendum magis est patriæ, quam patri, ut consuluit Anch. cons. 75. col. 2. Bart. in leg. 1. §. ius autem ff. de iust. & iur. & Alexan. in addit. ad Bart. in leg. veluti, ubi etiam late Bald. & Jaf. in l. 1. §. huius studii ff. eod. tit. numer. 13. & 14. Decian. respons. 82. numer. 18. volum. 5. Quibus congruit text. in l. honor. 14. §. plebei 4. Digest. de muner. & honor. ubi pater jure patriæ potestatis, non potest prohibere, ne filius patriæ obsequatur. Est enim patria (cujus sanctissimum nomen Herennianus Magister perhibet, & cui omnes nascimur, Bald. in Authen. sed omnino colum. penult. Cod. ne uxor. pro mar.) antiquior

257 parens, † quam si quis curaverit, major ei profecto quam parenti debetur gratia, inquit Cicero libr. pri-

mo de Republic. & primo de Orator. & in quinta Philip. nullam esse cognationem propiorem, quam patriæ in qua etiam parentes contineantur, & in Philippica 3. Atrocius, inquit, est Patria parentem quam suum occidere. & in libr. 3. de offic. idem hæc verba scribit. Ad extremum si ad perniciem Patriæ respectavit, patriæ salutem anteponet filius saluti Patriæ. Meminit & Plutarchus in Parellelis cap. 23. & seq. Darii Bruti & aliorum qui ob tutelam patriæ proprios filios occiderunt. Quo respiciens Quintilianus declamat. 349. illi inquit, vere fortes etiam viri fuerunt, qui cum hoc meminissent, liberos à se Reipubl. gratia procreatos, bene impendi crediderunt exemplo.

Hinc est, quod vasallus, † qui Domino fidelitatis 258 juramentum præstitit licet dominum suum accusare non possit, si tamen is patriam prodere aut oppugnare voluerit, ad eundem accusandum admittatur, Laudens. in c. unic. numer. 7. de forma fidelitatis Jacobin. in tractat. de feud. super verb. qui quidem investiti numero 18.

Et commune Feudistarum Placitum est, quod vasallus, Domino suo † contra parentem, non nisi quando aliquid in religionem Christianam, aut patriam molitur, auxilium accommodare debeat, cap. primo §. fin. hic finitur lex. Alvarott. cap. unic. numer. 6. de nov. form. fidelit. Sylvan. de feud. recogn. question. 109. numer. 17. Afflic. in cap. Imperialem §. fin. numero primo Schenck. numer. secundo & 3. & 4. §. contra omnes hic finit. lex. Zaf. part. 7. numer. 33. Sonsbec. numer. 38. Gabr. Roman. libr. 6. de verb. signific. conclus. 9. numer. 2. Welenbec. de feud. cap. 9. numer. 11. Schrader. cap. 5. p. 6. num. 6. Vult. c. 10. num. 27. lib. 1. Rosenth. c. 8. concl. 14. num. 5.

Et hucusque de protectione Parentum contra † filios & vicissim horum contra illos quatenus susceptos 259 in fidem clientes defendere teneantur dicta sufficiant. Nunc ulterius vocatur in dubium, utrum frater contra fratrem in clientes armatum iisdem suppetias ferre obligatus censeatur?

Pro negativa † sententia pugnare videtur, quod 261 fratres ex eodem parentum sanguine sint orti, quod que charitas † fraterna juris sit naturalis, quod nullo jure civili dirimi potest, l. jura sanguinis ff. de reg. jur. & §. ult. Inst. de leg. agn. tut.

Hinc etiam jura statuunt, adversus † fratres vel 262 fratris filios tutelam suscipere neminem teneri per text. express. in l. humanitatis 23. C. de excus. tut. Ex qua lege etiam colligunt Dd. sermone † generali neminem 263 præsumi quicquam constituere in eorum detrimentum, quos habet consanguineos. Alciat. libr. 1. præsumpt. 27.

Atque ita hoc casu quoque necessarij propter naturalem amoris charitatem, & ne odium adversus eos accendatur, quorum defensionem innatus animis affectus dictat excipi videntur, gloss. in c. desleat peccator, extr. de reg. jur. cap. non aestimemus, 13. question. secunda dict. leg. humanitatis, 23. Cod. de excusation. Joan. Frideric. Hufan. tract. de hominib. prop. c. 6. qu. princip. 4. part. primo memb. 2.

Deinde confirmari videtur ex eo, quod † insidias 265 struere vitæ fratris, non minor sit impietas quam necare patrem, aut filium, l. primo Digest. de leg. Pompeja de parricid. Et humanitatis ac religionis ratio prohibeat, ut frater fratris vitæ insidias ponat arg. l. humanitatis 23. C. de excus. tut.

Tertio eandem negativam juvat, quod nulla extranea † amicitia possit esse tam felix, quin frater- 266 nitatem imitetur. Quintilian. declamat. 321. Quo pertinet illud Salustii: Quis amicitior, quam frater fratri.

267 Sed utut hæc se habeant, mihi contraria magis arri-
det sententia, Fratrem nempe oportere clientibus opem
ferre, contra fratrem eos oppugnantem.

268 Sic autem pronunciandi inde fiduciam sumo, quod
in his ipsis terminis major pars Feudistarum con-
cludat, in simili vasallum † Domino contra fratrem
succurrere debere, uti hoc expresse tradit Zasius *part.*
7. sub numer. 36. ubi etiam testatur de duobus fratri-
bus nobilibus, quorum unus alterum in conflictu mi-
litari captivum ceperat, cum diversorum dominorum
inter se pugnantiam vasalli essent. Atque ita omnes
sentiant interpp. etiam Baro à Tautenberg. *ad tit. 28.*
§. ult. lib. 2. de feud. Sonsbec. *de usibus feud. part. 11.*
numer. 40. freti textu d. §. ult. tit. 28. Khol. servit. feud.
part. 3. num. 4.

269 Quamvis autem ab horum sententia discedant † For-
nerius *c. 6. §. nunc videamus de feud. & novissime D.*
Hen. Boc. class. 4. disp. 16. thes. 24. per rationes supra
adductas, quia tamen ea, quæ in fulcimentum suæ opi-
nionis afferunt, tantam firmitatem non habent, ut no-
stram decisionem infringant, ideo eos relicta commu-
ni sententia sequi non possumus.

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.
Responsio
ad I. dubi-
tandi ra-
tionem.
Allatis enim per Boc. *d. loco* pro negante sententia
rationibus ex notatis doct. Domini Rittersh. *part. feud.*
lib. 2. c. 1. qu. 28. facile est respondere.

Nam ad primam quod attinet, qua dictum fuit, jus
naturale & sanguinis, ac proinde illam charitatem,
quam natura inter fratres esse voluit, nullo jure civi-
li tolli posse, argumen. *§. ultim. Institution. de legiti-*
ma agnator. tutel. Respondemus in multis juris † ar-
ticulis jus naturale reformari ac restringi jure civili,
gloss. & DD. leg. fin. Cod. si cont. jus vel util. public.
& in leg. prima Digest. de constitut. princip. Bartol.
leg. omnes populi Digest. de just. & jur. Dd. capit. qua
in Ecclesiarum de constitut. Schrader. tract. feud. p. 6. ca.
5. num. 2. & hoc latius explicatur ad §. ult. Inst. de jur.
natur. gent. & civil.

270 Quod vero secundo objectum est, de † insidiis, quas
fratrem vitæ fratris struere nefas sit, *d. l. 1. ff. ad l.*
Pomp. de parricid. Respondeo, longe diversa esse hæc
duo, insidias struere alicui sine justa causa, & justo bello
aliquem oppugnare, quorum illud nefarium est, *l. ut*
vim 3. ff. de just. & jur. hoc vero licitum Boc. *tract. de*
bell. & duell. c. 3. num. 15. lib. 1.

271 Quod vero ibidem de humanitate † fratri debita,
religioneque & affectu fraterno ex *leg. 23. Cod. de ex-*
cusation. tutor. adductum est, conceditur quidem hæc
fratri à fratre deberi, nisi major sit obligatio, qua
quis alteri obstrictus est. At vero negari haud potest,
Protectorem fide data, atque in id annua recepta mer-
cede, clientibus magis esse devinctum, ac sancte
promississe, quod velit eosdem contra omnes defendere.
Ergo etiam contra fratrem, cum is non reperia-
tur exceptus.

Quod denique ex Sallustio & Quintiliani decla-
mationibus afferebatur, neminem amiciorem esse
posse, quam fratrem, nullam extraneam amicitiam
tam posse esse felicem quin fraternitatem imite-
tur, id facile concedi posset, nisi arctior intercede-
ret necessitudo inter Protectorem & clientes, his e-
nim, ut dictum est, Protector ex pacto conven-
to contra quemvis inique gravantem devinctus
est. Nec dici potest, hoc pactum esse vinculum
iniquitatis & contra bonos mores, proindeque
non obligatorium, quemadmodum supra in quæst.

272 de patre respondimus; non enim tam arcta † est
conjunctio inter fratres, ut inter patrem & filium,
quod vel ex querela inofficiosi testamenti satis patet,
quæ longe difficilius fratri datur, quam vel filio, vel
patri.

His ita de personis parentum † filiorum ac fratrum
pro instituti ratione explanatis, videndum est, *An Protector*
contra Imperatorem debellantem forte alicujus clientes,
eorundem Protector in tuendis iis, auxilium præstare
obligatus sit?

In hujus autem quæstionis decisione, cum nullæ du-
bitandi rationes occurrant eam ipsam definiturus con-
cludo, nulli Advocato fiduciario fas esse, suos clientes
adversus Imperatorem defendere.

Ratio hujus decisionis ex eo manifesta evadit, quod
in omni † promissione seu obligatione de protegen-
do etiam jurata, Imperator tanquam superior censea-
tur esse exceptus, *c. venientes ubi Panorm. c. petitio, de*
jurejur. c. venerabilem in fin. de Electionibus l. Impera-
tores ff. ad municipal. Felin. in cap. constitutus numer. 9.
de rescript. Hartman. Pistor. quæstion. 47. numer. 31.
lib. 2. part. 2. Wessenbec. c. 8. num. 28. Vult. c. 10. nu.
29. de feud.

Deinde qui contra Imperatorem arma † sumit cri-
men læ læ majestatis incurrit, quod omnium bonorum
privationem secum affert, *l. quisquis in princip. Cod. ad*
leg. jul. majest. & l. 1. C. de petit. bon. sublata. Est enim
Imperator dominus † universalis terrarum omnium
sub eo consistentium, *l. bene à Zenone §. 1. C. de qua-*
drien. præscription. & leg. de precatio Digest. ad l. Rhod.
de jactu. ac utrobique Dd. & tanquam stella matutina
in medio nebulæ meridionalis eminet inter omnes Re-
ges, ut inquit Bald. in cap. Imperialem §. fin. numer. 24.
& post eum Laudens. num. 7. Præpol. num. 2. Afflic.
num. 1. in fin. de prohib. feud. alien. per Frideric. Han-
neton. lib. primo cap. 9. de quo latius vide Bartol. in leg.
hostes Digest. de captiv. & postlimin. revers. & in dict. l.
deprecatio & Dd. in l. Lucius Titius II. Digest. de evicti-
on. Covarru. in cap. peccatum p. 28. 6. numer. 8. &
seqq. Costal. in leg. quinto Digest. de just. & jur. & in l.
item si verberatum num. 15. ff. de rei vendic. Gail. libr.
2. obs. 56. Menoch. præsumpt. 14. numer. 3. lib. 2. Gabr.
Roman. tit. de præsumpt. libr. 1. concl. 9.

Præterea satis probatur ac stabilitur hæc conclusio,
arguendo à vasallo ad Protectorem. Quamvis enim
Vasallus magis obligatus sit Domino suo, quam Pro-
tectore clientibus ut *alibi* probavimus, quia tamen nec
vasallus † contra Imperatorem, Dominum juvare te-
netur, ut uno ore omnes interpretes tradere testatur
Pistor. *d. qu. 47. numer. 32.* ubi citat Igneum *in leg. si*
quis in gravi §. si cum omnes numer. III. Digest. ad
Syllan. cui subscribunt Zas. de feud. part. 7. num. 22.
Borchol. c. 4. numer. 24. Ardizon. c. 69. sub finem, ubi
vasallum non solum excusandum, † sed & præmio affi-
ciendum, ait, qui domino contra Imperatorem servitia
militaria non vult exhibere. Schneidew. p. 5. num. 95.
sub fin. Schrader. p. 6. c. 5. num. 6. Rosenthal. capit. 8.
conclus. 15. num. 4.

Quinimo, si quis domino suo † adversus Imperato-
rem auxilium præstiterit, hoc ipso feudum amitter. Al-
varot. *dict. cap. Imperialem §. ultim. num. 4. de prohib.*
feud. alien. per. Frideric. Pistor. dict. quæstion. 47. nu. 33.
Khol. de servitut. feud. p. 3. num. 33. Vasalli namque &
subditi † magis obligati subjectique censentur Impera-
tori, quam proprio & immediato domino, ut post alios
concludunt Afflic. decis. 265. numer. 107. Carol. Mo-
lin. consu. Par. tit. 1. §. 1. gl. 6. nu. 12.

Nec valeret obligatio, etiamsi vasallus † jurasset se
se contra Imperatorem quoque domino suppetias latu-
rum, cum ejusmodi juramentum sit bonis moribus ac
disputationi juris feudorum contrarium *cap. 1. de nov.*
form. fidelit. cap. ultim. hic finitur lex. dict. §. ultim. de
prohibita feud. alien. per. Frider. juncto cap. non est ob-
ligatorium, de reg. jur. in sexto. leg. non est dubium Cod.
de legibus. Bald. dict. §. ultim. numer. 23. ibique Al-
var.

varot. num. 4. Laudens. num. 6. & ceteri Dd. Schneidew. d. p. 5. numer. 95. Ferrariens. in form. libell. quo agit. ad revoc. feud. verb. contra debitum num. 2. Hanner. libr. 1. feud. cap. 9.

Ideo consequitur, multo minus obligatum esse Advocatum adversus Imperatorem clientum defensionem suscipere.

Ampliatio Decisionis. Quod autem hucusque, de Imperatore clientum cau-

284 etiam in alio + quocunque superiori Domino, cum per rationes allatas tum alias, quæ afferuntur per Speculatorem in materia de Feudis §. Quoniam, secundo numer. 29. ubi in simili quærit, Quod si Baro & Rex

285 + bellum gerant, contra diversos hostes eodem tempore Barone & re, & Baro præcipiat hominibus suis, ut sibi in bello Rege eodem assistant, opemque ferant, econtra vero Rex, ejusdem tempore Baronis hominibus, mandet, ut sibi auxiliientur, utri-
versos ho- magis debeant parere: Et primo videtur quod Baro-
stes bellum ni, cui sunt astricti dupliciter, ratione Homagii & ju-
gerentibus risdictionis specialis, quam habet in hominibus suis §.

& Barone si vero forsan. Authen. de questionibus, Regi vero sunt hominibus obligati tantum ratione generalis jurisdictionis. Unde
suis man- dante ut sibi duæ rationes vincere debent unam leg. cum in adopti-
bi assistant vis in princip. & ibi Bld. Cod. de adopt. cap. suggestum
econtra Re- extr. de jure Patrona. Lud. Roman. consil. 477. numer.

ge itenti- 14. Craver. consil. 963. num. 17. Hier. Gabr. consil. 127. dem sibi numer. 16. volum. 2. Pruckman. consil. 1. numer. 174.

se, jubente, Tom. primo Et specialia derogare censentur generali-
utri potius bus, leg. in toto jure & ibi Decius & Cagnol, Digest. de
parere de- regul. jur. cap. generi & ibi Dinus & Dd. eod. tit. in 6,
beant. Af- Schrad. de Feudis part. 10. sect. 3. numer. 16. Frideric.

firmativa Pruckman. consil. 15. numer. 69. volum. primo. Sed pro
pro Barone Ratio dubio contraria sententia facit, quod potius debeant obedire
tand con- Regi, ex quo vocati sunt ad majus Tribunal. leg. contra
tra Regem Pupillum §. fin. Digest. de re judicat. cap. si Episcopus
pro Barone. 18. distinct.

286 Sic etiam prædictus Speculator tandem conclu-
dit, quod subditi in casu præmissio magis obligati
Contraria Decisio pro Rege. Ratio decidendi. sint opem ferre Regi, quam Baroni, ex quo Rex
qui habet administrationem Regni, vocat eos
pro communi bono scilicet, pro defensione Patriæ,
quam in hoc refert & sequitur Anton. Natta consil.
487. vol. 3.

287 Quid si igitur in simili Imperator + (uti hoc ipso
Clientibus Anno 1618. quo hujus commentationis labor ad fi-
& Impera- nem, tendit. Augustissimo Imperatori nostro Ferdi-
tore subsi- nando II. in bello contra Rebelles Bohemos suscep-
dium à to, contigit,) cum non mediocri militum numero o-
protectore pus haberet, ejusque Majestas Magnatum aliquem ju-
petentibus, vandi sui causa, atque ad augendum exercitum advo-
utrum hic caret, idem vero Provinciæ ac ditionis alicujus Prote-
illis præfe- ctor esset, atque eodem tempore à clientibus suis
randus sit vim patientibus ad ferendas suppetias imploraretur,
non abs re dubitatur, An talis Protector Imperii Sta-
tus Clientibus suis potius quam Imperatori, subsidio esse
debeat.

Decisio pro Imperatore. Ad hanc quæstionem, remotis ambagibus pro
honore summæ Majestatis, respondendum esse cen-
seo, ejusmodi in casibus invocatum Protectorem
Imperii subditum laboranti, ejusque auxilio indi-
genti potius Cæsari, quam clientibus opem ferre de-
bere, per notata ab Olrado consil. 234. incip. factum

288 tale est numer. 4. ubi expresse tenet, quod + vasallus
Ratio deci- tempore belli, relicto Domino suo immediato ex gene-
dendi ab rali Mandato Regis debeat ire ad ipsum exercitum Re-
auctorita- gium tanquam vocatus ad majus Tribunal, parendo
tibus, majori judici vocanti, & eo ipso etiam ab altero excu-
setur leg. contra pupillum §. ult. ff. de re judicat. l. liber-
tus §. prescriptio Digest. ad Municip. c. cum parati esse-

mus ext. de Appellat. Cujus opinionem sequitur Affli-
ctus decis. 265. numer. 107. Ubi inquit vasallum Ba-
ronis subiectum esse principaliter Domino Regi, adeo
ut principaliter Regem etiam adversus Baronem Do-
minum suum adjuvare teneatur, Eidem consentit Fe-
lin. in c. que in Ecclesiarum col. 24. v. Sexta declara-
tio de const. numer. 83. ubi scribit, per jussu summi
Pontificis excusari vasallum ferentem arma contra Do-
minum Rolandus à Valle conf. 1. numer. 80. & 81.
Speculator Tit. de Feud. versicul. 16. Schrader. part.
6. cap. 6. numer. 60. versicul. Hoc tamen ita demum.
ubi dicit si Dominus mediatum Feudi, sit Dominus
Generalis sive universalis territorii illius quod vasallus
incolit, tunc eidem neglecto mediato Domino auxilia
& servitia esse exhibenda, quibus junge Rom. in l. si
quis in gravi, §. si cum omnes Dig. de Syllanian. Ja-
cobin. de S. Georg. verb. & promiserunt qu. 9. Zaf.
p. 7. numer. 41 Schrad. p. 6. cap. 6. numer. 60. vers.
hoc tamen Molinæ. ad consuetud. Parisiens. t. primo §.
1. gloss. 6. numer. 12. Natta consil. 487. numer. 18. & 20.
libr. 3. c. per textum notabilem in capit. si Episcopus ibi
aut præceptione regia distinct. 18. & d. leg. contra pu-
pillum §. is qui ibique not. per Joan. de Imol. Alexan.
& alios Dd. ff. de re jud.

Ratio decisionis est, quia principi + præstari solet 289
obsequium & auxilium, utilitatis publicæ gratia, hæc Ratio Du-
enim est justa causa, quæ præsumitur in principe quid-
piam præcipiente ex certa scientia motuque proprio
l. Barbarius ibique not. per Dd. Digest. de offic. præ-
tor. Gail. & per eum allegati libr. secundo observat.
56. numer. 2. & observ. 58. numer. 2. Clientibus au-
tem sui privati commodi, vel suas solummodo ditio-
nes ac bona concernentes emolumenti causa præ-
stantur à Protectoribus auxilia. Proinde potior in
concurso esse debet conditio + Principis, quam 290
clientum, cum sit commune bonum + sive publi-
ca utilitas privato emolumento anteferenda, l. utilitas
ubi Dd. C. de primip. libr. 12. d. l. si quis in gravi §. u-
trum ff. ad SC Syllanian. Jason. in l. cetera §. sed & si
quis num. 2. ff. de leg. 1.

Limitatur tamen hæc decisio, ut vires amittat si
constaret, injuste + ab Imperatore irato vel inique 291
turbante clientes innocuos ac immerentes oppug-
nari, cum enim eo casu etiam vasallus impune Do-
mino suo adversus Imperatorem subvenire possit, ut
in individuo tradunt Feudistæ in c. Domino guerram
hic finit. lex. speciatim Molinæ. tit. 1. §. primo gloss. 6. 292
numer. 12. Andr. Khol. part. 3. num. 35. de servit. feud. An & qua-
Nihil video ob stare, quin idem etiam in Protectore ad-
mitti possit, arg. §. dominorum Inst. de his qui sunt sui
vel alien. jur. tenus Ad-
vocati fiduciarii clientes suos contra proprium rum Magi-
stratum defendere teneantur. stratum
sueri pos-
sint & de-
beant.

Et omissis ambagibus ad hanc ipsam quæstionem
cum distinctione + respondendum autumo. Aut enim
magistratus ordinarius juste oppugnat subditos alte-
293 rius protectioni subiectos; vel injuste eosdem gra-
vat, ac divexat; Et priori quidem casu negative, po-
steriori vero affirmative ad propositam quæstionem
respondetur. cum distina-
tione justa
vel injusta
oppressio-
nis. Pri-
mum dis-
tinctionis
membrum.

Ratio prioris definitionis inde elucet, quia si +
subditis à Domino suo juste castigatis opem ferre
liceret, ii adversus Dominos & Magistratum fidu-
cia auxilii Tutelariorum audaciores evaderent, atque ad
majorem inobedientiam incitarentur, id quod paci-
publicæ & communi utilitati repugnaret, ut recte
considerat Præceptor meus Dn. Menoch. consil. 28. casu justa
numer. 7. & faciunt adducta Andr. Gailii libr. 1. obs. 294
17. numer. 7. castigatio-
nis.

295 Quia ergo Domino permissum est, † subditos suos, si forte sint rebelles, aut nolint facere officia subditorum, debitaque servitia, more majorum, præstare recusent, punire, eorumque bona capere & tenere tantisper, donec ad debitam obedientiam reducantur, per text. in l. si quis forte. §. si quis Comitum ff. de pœnis facit text. in l. unica. C. ne sine jussu princip. certis iudicib. liceat confisca. & l. congruit ff. de offic. præsid. Alexand. consil. 13. nu. 10. vol. 6. Bald. in l. unic. num. 2. C. ne quis in sua causa judic. Dd. ibid. Bald. l. 2. n. 70. in fin. C. de Servit. & aq. Non enim † magistratus vim atque injuriam infert quando officii sui partes exequitur, l. 3. §. 1. ff. quod metus causa. l. quemadmodum. 29. §. magistratus ff. ad l. Aquil. l. injuriarum 13. §. 1. & l. quod Reipubl. 33. ff. de injur. Obrecht. de defens. necess. cap. 6. num. 32. Ideo nec eo casu, protectoribus tales subditos etiam in tutelam receptos contra proprium Dominum defendere, licet.

296 E diverso autem, si Domini † in subditos nimium sæviant, eosque injuste gravent ac premant, tunc patroni eisdem etiam adversus proprium magistratum tueri debent.

297 Quamvis enim Ius † protectionis, quod extranei habent, ordinarium magistratum in exercendis actibus Jurisdictionalibus impedire, eique nocere vel præjudicium aliquod parere non debeat: Regner. Sixtin. inter conf. Marpurg. conf. 8. n. 106. v. 3. sed salvam omni ex parte manere jurisdictionem ordinariam, eique ab illis, qui in clientelam recepti sunt, in omnibus, ut antea, obtemperari oporteat, c. recepimus de privileg. cap. ex parte. el. 2. eod. & l. desertorem. §. fin. ff. de re milit. Schurff. conf. 23. n. 1. 2. & 3. cent. 3. cum similib.

298 Si tamen suscepti in alienam † clientelam à proprio magistratu iniquis, & Iure prohibitis gravaminibus onerentur, permissum est protectoribus, clientes suos

299 adversus eam vim tueri. Nam eo casu magistratui † non fit præjudicium, cum non faciat officium suum, sed contrarium, dum videl. subditos non defendit, sed per vim punit & offendit, ideoq; causa, ob qua protectores Iure suo adversus ordinarium magistratum uti non possunt,

300 omnino cessat, cessante vero † causa cessat & effectus, l. in omni, ubi Bart. ff. de adopt. l. licet. §. ea oblig. ff. de procurat. l. ult. & ibi glos. & Bart. ff. de testam. tut. l. ex facto ubi Alex. & alii Dd. ff. de vulg. & pub. subst. & sic

301 in specie Jurisdictionis † ac officii alicujus causa cessante, cessat ejusdem effectus l. Lucius ff. de fideicommiss. libert. l. tutelae ff. de capit. dimin. Bald. in l. generaliter col. 4. vers. & adde circa primam C. de Episcop. & cler. Idem Bald. & las. in l. 1. ff. de offic. ejus cui mand. est jurisd. Sic etiam in nudis † protectoribus & similibus personis causa prohibitionis, qua iis prohibetur aliquid adversus magistratum aliquem facere, cessante, cessat ipsa prohibitio & perinde est, ac si iis non esset interdictum, l. 1. ff. de cur. furios. Petr. à Bella pertic. & Franc. Rip. in l. is cui bonis. de verbor. obligat.

303 Prædictis accedit, quod magistratus † & Domini subditos gravantes novis indebitis & non consuetis servitiis aut oneribus, peccant contra justitiam, & tenentur resarcire læsionem & damna secuta. Lucas de Penna. Jacob. Rebuff. & Ioan. de Platea in l. 1. C. in quib. caus. colon. domin. accus. poss. lib. 11. & l. cum satis. §. caveant. C. de agricol. & censit. S. Antonin. par. 3. tit. 4. cap. 3. Angel. in verb. Tallia Sylvest. in verb. Dominium & Dominus quest. 4. Aurea Armilla in eod. verb. Gabriel. in 4. d. 15. q. 5. art. 2. concl. 4. Binsfeld. de injur. & damn. dato cap. 9. concl. 2. idque probatur in primis textu d. l. 1. ubi prohibetur Dominis ultra, quam consueverunt, exigere à colonis & in posterum ne amplius fiat, mandatur, prius reddito, quod super exactione perpetrata dignoscuntur extorsisse, & ex d. §. caveant, qui

sic habet. Caveant possessionum Domini, in quibus tales coloni constituti sunt, aliquam innovationem, vel violentiam eis inferre. Si enim hoc approbatum fuerit & per judicem pronunciatum, ipse provincia moderator, in qua aliquid tale fuerit perpetratum, omnino provideat, & læsionem si qua subsecuta est, eis resarcire, & sic veterem consuetudinem, &c. observare.

Tertio pro hac conclusione ratio † manifesta est, 304 quicunque aliquem gravamine & damno afficit contra justitiam, peccat contra eandem virtutem, & tenetur ad restitutionem damni illati & reparationem gravaminis. Qui enim causam † damni dat, damnum dedisse dicitur, l. qui occidit. paragraph. in hoc. Digest. ad l. Aquil. Sebastian. Hornmold. in repertor. sent. part. 1. lit. C. verb. Causa. At Dominus insolitis novisque servitiis & gravaminibus subditos molestans & emungens, injuste gravat & inique damno afficit, juxta Iura & legem illam: Quod tibi non vis fieri, † alteri ne feceris, & sicut tibi tuas cupis conservari libertates, Iura, & bona: Ita etiam tuis, quibus fruuntur & semper cum pace freti sunt, relinquant libertates, & Iura, &c. Etenim nova & indebita † ejusmodi servitia & gravamina præsumuntur per vim & impressionem extorta, ut post Bald. quem allegant, in cap. 1. qualiter vas. jur. debeat fidel. consentiunt Bertrand. consil. 17. vol. 1. Iacobin. de S. Georg. in qq. feudal. quest. ultim. qua habentur post tit. Digest. de Iure dotium & Boer. decis. 132. n. 4. Ergo contra magistratum sic contra fas gravantem defensio permessa est.

Quarto hoc ipsum luculentius etiam corroboratur ex eo, quod defensio † sit Iuris naturalis, & instinctu naturæ omnibus animantibus ingenerata, l. ut vim Digest. de justit. & jur. l. 1. paragraph. vim vi Digest. de vi & vi armat. l. itaq; Digest. ad leg. Aquil. l. 1. paragraph. cum arietes Digest. si quadrup. paup. fecisse dicat. cum similibus. Et omnia Iura defensionem permittant, l. scientiam paragraph. qui cum aliter Digest. ad l. Aquil. cap. si vero, de sentent. excommun. Ex quo sequitur, † quod etiam adversus Magistratum quantumvis superiorem aut supremum, vim inferentem, defensio permessa sit, Cuno de pact. lib. 1. cap. 24. num. 198.

Et hæc quidem decidendi ratio ex eo etiam firmatur, quod Magistratus † supremus saltem à Iure civili introductus videatur, l. 2. paragraph. post originem Digest. de origin. Iur. l. un. in pr. ff. ad leg. Jul. de ambit. Defensio autem est Iuris naturalis, ut modo dictum est. Igitur hoc Ius naturale per civile, quo subiectio superiori facta est, non extinguitur, paragraph. sed naturalia Institut. de Iur. nat. gent. & civil. Ita considerat Zoanett. in l. ut vim. p. 3. num. 9. Digest. de justit. & jur. Ubi subdit, etiam si Iure naturæ Magistratum introductum concedamus, non tamen propterea usque adeo Ius naturæ sublatum esse, ut quælibet per vim magistratui gerere liceat, & adversus vim atque injuriam omnis plane defensio subditis adempta sit, quod latius rationibus confirmat Zoanett. loco præalleg.

Quinto confirmatur hæc decisio ex eo, † quod communiter a Iuris Interpretibus traditur, quod nimirum in casibus, quando magistratus injuste subditos tractat, ad hoc, ut ei resistatur, parentes & amicos in auxilium convocare liceat, ut diserte statuit Bart. in l. prohibitum. & ibi Io. de Plat. C. de Iure fisci, quod pluribus exornat Francisc. Marc. decis. 748. num. 3. p. 1. Ergo contra eos hoc casu defensio permessa est.

Sexto insuper huic determinationi † suffragatur communis, & recepta Dd. sententia, qua traditur, quod principit tyrannidem exercenti resistere liceat. S. Thom. de Aquin. 2. 2. quest. 69. artic. 4. in concl. Bart. & Luc. de Penn. d. l. prohibitum, C. de Iure fisci. Ioan. Fab. l. quoniam iudices. C. de appellat. Boer. decis. 304. n. 6. per text. l. per hanc C. de advocat. divers. jud. l. un. in fin. C. de magistr. sacror. scrin. lib. 12. l. omnes C. de de-

curionibus lib. 10. Afflict. super constit. Neapol. rubr. 8. num. 57. cum trib. seq. lib. 1.

313 Imo Magistratui † alicui ob nimiam crudelitatem posse auferri jurisdictionem evidenter constat *ex l. 1. C. de emend. serv. l. fin. C. quem. ad civil. mun. Iudic. lib. 10. Ioan. Fab. in l. unic. per illust. text. C. de offic. Comit. sacr. palat. Grammat. decis. 104. n. 13. & Gail. obser. 17. num. 2. lib. 1.*

314 Et Magistratui extra † ordinem per meram vim contra Ius procedenti, à quolibet etiam privato resisti posse, siue gravamen sit recuperabile, siue non ostendit Mynsing. *observat. 18. cent. 5. allegans pro ea sententia textum in l. prohibitum. C. de Iur. fisc. & addens ita sentire Alexandrum & communiter alios Dd. in l. sed eximendi paragraph. item si quis Digest. ne quis eum, qui in Ius, &c. & Abbatem in cap. conquerentem. de restit. spoliat. & in hoc consentire omnes interpretes nemine discrepante secundum Marant. in disputat. 1. numer. 14. Atque hanc sententiam frequentius in Camera Imperiali secutos esse Dominos Assessores asserit eod. loco Mynsing. pro qua sententia facit, quod*

315 Magistratus † ita saviens non mereatur nomen magistratus vel Domini Bald. *in cons. 439. vol. 3. & post eum Grammat. decis. 104. n. 14.*

316 In his enim quæ Magistratus gerit extra † officium, est instar privati, & si quid per † injuriam adversus aliquem agit, non ut Magistratus, sed ut privatus id agit, atque ideo injuriarum actione conveniri potest. *l. injuriarum. paragraph. qua jure. juncta l. nec Magistratibus Digest. de injur. Bero. cap. conquerente n. 6. de restitut. spoliat. Placa. in epit. delict. cap. 28. num. 9. Menoch. consil. 107. num. 21. Obrecht. de defens. necess. cap. 6. n. 33. Modest. Pistor. consil. 15. nu. 16. lib. 2.*

318 Et aliis competentibus † actionibus subjacet. *l. 3. paragraph. 1. & seq. Digest. de eo, quod metus caus. l. quemadmodum paragraph. magistratus Digest. ad leg. Aquil.*

319 Hinc & † contra Iudicem extrajudicialiter procedentem spoliato datur actio ad interesse. *Afflict. super constit. Neap. lib. 1. rubr. 25. num. 36. Menoch. in tr. de recuper. possess. remed. 8. num. 11. Et eandem ob causam*

320 contra Magistratum qui † extrajudicialiter procedendo possessionem alterius occupavit, ex constitutione *l. si quis in tantam C. unde vi, agi posse voluit Menoch. de recup. poss. remed. 9. num. 141.*

321 Huc etiam septimo facit, quod iudex, † qui extrajudicialiter procedit & spoliat, ut privatus, spoliare dicitur Cyni. Bald. Albert. & Dd. *C. si per vim & alio modo. Panormitan. cap. dilectus filius ultim. notab. & ibi Felin. n. 1. vers. fallit primo de rescript. Ripa. l. naturaliter paragraph. nihil commune n. 59. & ibi Anton. de Matth. ampl. 16. Digest. de acquir. poss. Bero. cap. conquerente n. 5. & 6. per ill. text. de restitut. spoliat. Franc. Marc. decis. 219. n. 2. lib. 1. Atque ideo impune † ei resisti potest gloss. in l. non videtur paragraph. qui jussu Digest. de reg. jur. Bart. in extravag. qui sint rebelles verb. rebellando in pr. Decian. l. ut vim n. 24. Digest. de iustit. & Iur. Socin. in fallent. regul. 442. fallent. 2. Grammat. consil. 5. n. 1. & 2. & consil. 56. n. 26. Placa in epit. delict. cap. 28. n. 9. Menoch. d. remed. 8. num. 9. Pro qua sententia ultra textus paulo ante allegatos facit etiam *l. prohibitum C. de Iure fisci lib. 10. l. is contra precepta C. de execut. & exactor. lib. 12. l. factum à iudice ff. de reg. jur. c. priusquam 28. distinct. c. judic. 3. q. 7.**

323 Hinc & vulgo dici solet, quod Iudici † & officiali de facto vel injuste procedenti resistere liceat, *Dyn. cap. quod quis mandato. n. 6. de reg. jur. lib. 6. Bald. l. 1. vers. quero an sit licitum C. unde vi. 7. Ant. de Butr. c. si quando de offic. deleg. Alex. cons. 287. lib. 1. Panorm. & Fel. c. si quando de offic. deleg. Card. Alba. ad Bart. l. in iust. n. 5. ff. de in Ius vocand. Hippol. Marfil. l. edictum. n. 3. ff. de*

quest. Ias. cons. 86. lib. 3. Marius Anguis. cons. 38. n. 19. & cons. 141. n. 24. Riminald. cons. 270. n. 44. & cons. 558. n. 8. Mazol. cons. 102. n. 65. Myns. obs. 18. cent. 5. Et ubi Iudex exercet † actum notorie injustum, nedum est licitum ipsi resistere, cum actum facere tentat, sed & ipsum actum jam perfectum propria autoritate retractare licet. Bald. Fulgos. & Dd. l. 1. §. Offilius per ill. text. ff. ne quis eum qui in Ius voc. Similiter, quando † Iudex aliquem capit ex causa notorie & evidenter injusta non solum licitum est, de facto resistere ne talem capturam faciat, sed etiam post capturam licet captum eximere è manibus Iudicis vel familiæ ipsius Alex. & Modern. in l. sed exhibendi §. 1. ff. ne quis eum qui. Hippol. Marfil. l. 1. in pr. ff. de quest. & l. 1. limitat. 14. ff. de fizar. Car. rer. in pract. crimin. tit. de homicid. vers. circa secundum num. 9. Marc. Ang. cons. 38. num. 26.

Ex quibus omnibus indubitate consequitur, protectoribus, & Advocatis licere resistere magistratui sævitiam exercenti in subditos & eos contra Ius prementem, cum hi ideo Ius protectionis habeant, ut adversus injuriam & majorem vim in clientelam suam receptos tueantur, idque armata etiam manu facere possint, ut supra ostensum est.

Cujus rei † præjudicium referunt Christ. Schwan-
man. *obs. pract. Cam. 111. Petr. Frid. Mind. libr. 2. de Prajudiciis Mand. extrah. cap. 14. sub num. 15. Inter Electorem Palatinum & Nobilem Christophorum à Steincollenfels. Cum enim Nobilis rusticos quosdam subditos, qui sub Palatini protectione erant, in carcerem conjecisset, eosque ad requisitionem Electoris relaxare nolisset, is armata manu in arcem Nobilis irrupit, eumque vi abduxit, etsi vero abductus ob id factum pro mandato pœnali de relaxando in Camera supplicasset, ei tamen denegatum fuit, quod à supplicante subditi injuste incarcerati fuissent, & Palatinus recte fecerit, quod hanc vim à clientibus suis averterit, siquidem Ius protectionis requirat, ut Advocatus auxilium præstet injuriam passis clientibus, nullius personæ habito respectu. Lat. refert Casp. Gulielm. Scipio decis. Rot. Spir. 4. decis. 160.*

Verum, quia non facile aliquid, † quod à magistratu contra subditos fit, pro mero violento illicito-
que actu haberi debet, pro magistratu enim, re dubia
existente, militat præsumptio Iuris, quod non facile
abutatur suo officio, *l. 2. ibi. quod non arbitramur, C. stione. de offic. civil. judic. cap. in præstantia. de renunc. & cap. quoniam contra de probat. Philip. Port. consil. 72. n. 9. Burlat. consil. 34. num. 12. Alciat. in 3. reg. præsumpt. 16. Et cum Magistratus per pignorationem vel arrestum, vel incarcerationem vel multando vel alio simili modo aliquid facit adversus subditos, non præsumitur id facere per meram sævitiam, sed potius ob contumaciam, vel similem causam, suam jurisdictionem exercere.*

Ideo consultum est, † ut protectores hisce in casibus, adversus proprios clientum suorum magistratus defensionis via caute utantur, nec facile contra eos arma sumant, etiamsi domini per capturam, vel multæ impositionem quidpiam contra subditos moliantur, iique apud eos tanquam protectores conquerantur, sed ponderandum prius est diligenter, quale sit factum & quale damnum illatum, ut prudenter etiam innuit Reg. Sixt. d. cons. 8. ad fin. tert. quest. vol. 3.

Sed his ita definitis, † non intermittenda de eo et-
iam, quod sæpius usuvenire solet, questio est, An pro-
tectores vasallus susceptos in curam suam clientes, contra
Dominum suum, à quo feudum habet, eos forte debellantes
Iure tueri possit ac debeat, Ob nemlich ein Schutz-
herr seine Schirmsverwandten wider sein eigen Leben
herrn zu vertheidigen vnd zu schützen schuldig sey.

Ut

Differtitio Ut autem præsens indagatio rectius definiatur di-
quæstio stinguendum ac considerandum est utrum versemur
proposita. in calu offensivo, vel defensivo, hoc est, an Dominus

Feudi Do- 330 **feudalis intendat** † **ladere seu offendere clientes**, & tunc
minus in- protector vasallus Domino suo contra clientes non
**tendens la- tenetur auxilium ferre, per ea, quæ scripsit Ifern. in
dere clien- cap. 1. hic finitur lex. n. 3. & ibi Balzar. n. 4. Alvarot. n.
tes vasalli 5. Laudens. num. Petr. Ferrariens. in form. libell. quo
sui, an ab agit. ad revocat. feud. ver. contra debitorem. n. 6. Intrigol.
eodem con- in cent. feud. q. 76. n. 22. Wurmser. præf. obs. tit.
tra illos ju- de feud. 50. obs. 30. Schrader. de feud. part. 6. c. 6. n. 26.
vandus sit Curt. Iun. de feud. p. 4. n. 6. Schneidew. part. 5. n. 100.
Decisio Ne- Weseb. c. 9. n. 10. Sonsbec. part. 11. n. 26. Zaf. part. 7.
gativa. n. 31. Borcholt. cap. 7. membr. 1. n. 44. Belvis. & Bald.
Extensio n. 4. & Propol. num. 3. cap. 1. tit. quib. mod. feud. amitt.
decisionis. Idque ex communi Feudistarum sententia adeo rece-**

331 ptum est, ut quamvis talis † protector, Dominum su-
um feudalem initio juvare cœpisset, & postea deserat,
pœnam tamen amissionis feudi minime incurrat, sicut
post gloss. & Ifern. in d. cap. 1. n. 3. in princip. quib. mod.
feud. amitt. docuit. Belvis. ibid. vers. quæro ergo primo,
cum non videatur opem ferre, qui ad peccandum ad-
juvat, cap. si res, 24. quæst. 6. Balzaran. ibid. n. 16. Afflic.
n. 11. in fin. Præposit. n. 4. Laudens. n. 6. Bald. n. 5. Al-
varot. n. 4. eleganter Schenck. n. 9. & sequent. Curt.
d. part. 4. n. 10. Sonsbec. part. 12. n. 12. vers. fallit. pri-
mo. ideoque laudandus potius, quam plectendus sit,
qui à cœpto peccato abstinet, in quo perseverando gra-
vius peccaret, juxta text. in c. in malis. 22. quæst. 4. ubi
jubemur in malis promissis rescindere fidem, in turpi
voto mutare decretum, & quod incaute vovimus, non
facere Ifern. d. num. 3. per cap. final. de consuet. Ravenn.
ibid. & Afflic. num. 8. Schenck. num. 11. quib. mod. feu-
dum amitt. Curt. & Schrad. locis citat.

332 Id tamen, quod de vasallo deferente Dominum su-
Declaratio um diximus, eatenus † procedit, quatenus talis deser-
extensio- tio dolo caret, ita Bald. in d. cap. 1. num. 5. quib. mod.
nis. feud. amitt. eleganter ibid. Schenk. n. 12. & 13. Balza-
ran. num. 16. Præposit. num. 4. Schrader. de feud. p. 6.
cap. 6. n. 87. Mozz. de feud. tit. final. num. 98. Capic.
in investit. feudal. cap. feuda admittuntur col. 4. para-
graph. sexto limita Sonsbec. de feud. p. 12. num. 12. vers.
fallit primo Vult. de feud. c. 11. n. 19. in fin.

333 Cæterum, si Dominus feudi non intendat † vasalli
Protector sui clientes offendere, sed sese ac provinciam suam, ab
vasallus an invasione duntaxat clientum tueri ac defendere, tunc
Dominum belli injustitia non obstante, vasallus etiam contra cli-
suum de- entes proprios, Domino suo servire, atque opem ferre
fendere se obstrictus est, juxta tradita Belvis. in d. cap. 1. hic fini-
duntaxat tur lex. in princip. Capyc. decis. 162. num. 21. Petr. Ia-
volentem, cob. Aurel. in præf. sua libell. rubr. 59. de caus. ex qui-
contra su- bus feud. amitt. n. 30. Hartman. Hartman. tit. de feud.
scriptos in 54. observ. 32. Intrigol. cent. feud. quæst. 76. num. 22.
intulam & seq. Wurmser. d. tit. 50. obs. 30. Weseb. de feud.
clientes, cap. 9. num. 10. & pluribus accumulatis Henr. Rosenth.
juvare re- synopsis. feud. c. 8. concl. 20. n. 4.
neatur. **Decisio Af-** firmativa.

Et hæc decisio ex eo etiam liquere potest, quod si-
cut Dominum † ligium vasallus præcise juvare debet,
334 etiamsi cum alio non ligio priore bellum gerat: Ca-
Ratio deci- pyc. in investit. feud. cap. feudorum genera col. 53. §.
dendi. sexta conclusio. Ita etiam protector vasallus, postha-
bitis clientibus, seniore suum, adversus eosdem ju-
vare obstrictus est.

Cujus doctrinæ rationem adfert doctiss. Henr. Ro-
senthal. tract. feud. c. 8. concl. 20. n. 5. quod scilicet de-
fensio † etiam aliquo modo culpabilis, tamen favore
335 digna sit. Alvarot. in cap. 1. hic finitur lex. numer. 16.
defensio, inquit, quanquam sit injusta, non tamen pro-
prie maleficium est l. 1. Digest. de bonis eor. qui mort. sibi
consciver. Iacobin. de S. Georg. verb. & promiserunt

num. facit, l. servus. 20. ibi, aut aliqua vis juris retinen-
di causa ff. de act. & obligat. elegans additio ad Bald. in
d. cap. 1. in princip. num. 6. in verb. hoc vult. hic finitur
lex. Præposit. in d. cap. 1. num. 3. vers. quæro, revocato
in dubium. Ravenn. & alii. hic finitur lex. Schneidew.
de feud. p. 5. n. 101. Præsertim, si ex postfacto, quam
culpa Domini intervenit, ipse offendatur, idque in o-
dium eorum, qui propria auctoritate, sine permissu
legitimi magistratus, vindicta magis, quam defensionis
cupidine impugnant. Præposit. d. num. 3. Alvarot. n. 16.
Afflic. n. 12. Petr. Ravenn. hic finitur lex. Nicol. de
Neapol. in addit. ad Bald. num. 6. verb. hoc vult. Iaco-
bin. d. n. 8. arg. l. unic. C. ut armor. usus.

Prædictæ rationi fortiolem adjicere hanc possumus, 336
ab exemplo † Junioris Domini. Si enim vasallus contra
posteriolem Dominum tenetur antiquiolem juvare, **Alia deci-**
prout post Iacob. Ardiz. tenent Alvarot. in cap. ult. nu- **dendi ra-**
tio. 10. ibid. Præposit. Afflic. num. 11. & post alios Schenck.
num. 7. hic finit. lex. Ferrariens. in form. libell. quo agit.
ad revocat. feud. verb. contra debitum num. 3. Zaf. de
feud. p. 7. num. 28. Molinæ. consuet. Parisiens. t. 1. pa-
ragraph. 1. gloss. 4. n. 7. Hartman. Pistor. lib. 2. quæst. 47.
num. 36. dicens hoc omnes scriptum reliquisse, in d.
cap. ultim. Schneidew. de feud. p. 5. n. 59. Andr. Khol.
de servit. feud. part. 3. n. 18. Schrader. part. 6. c. 6. n. 4.
Lud. Roman. in l. si quis in gravi paragraph. si cum
omnes. num. 1. Digest. ad SC. Syllanian. Alexan. consil.
118. n. 15. lib. 5. Iacobat. de Franch. in præf. feud. n.
217. & seq. ubi hoc similibus eleganter de Advocato
vel captivo duorum, de subjecto duarum civitatum &c.
sumptis illustrat, per rationem, quod in obligationibus
facti, † qui prior est tempore, potior sit jure, l. in ope- 337
ris, 26. ff. locati, l. 2. C. qui potior. in pignor. l. potior. ff.
qui potior. in pignor. Quanto magis contra clientes suos,
quibus nullo fidelitatis nexu, sicut Domino suo, feudali
posteriori obstrictus est, ei suppetias ferre tenebitur?

Nec est, quod vereatur † protector, ne ob omisum 338
defensionis beneficium, Advocatiam amittat, cum
non juvet Dominum suum animo offendendi clientes
suos, sed ne feudo, quod à Domino suo habet, ob non
præstitum servitium privetur; unde nec contravenire
censetur nexui clientelari, quo clientibus suis obstri-
ctus est, in eo enim ineundo Dominum suum feuda-
lem & priorem obligationem excepisse intelligitur,
quamvis hoc non expresse, quia semper & in omni
contractu † ea excepta censentur, quæ quis antea jurato 339
promisit, ne prius juramentum per pactum posterius
labefactetur, aut infirmetur c. intellecto, de jurejurand.
c. licet mulieres. eod. tit. in 6. cum similib. Hartman.
Pistor. lib. 2. part. 2. quæst. 47. num. 35. And. Khol. de
servit. feudal. d. part. 3. n. 19. Rosenth. cap. 8. concl. 15.
num. 7. Gabriel. Roman. conclus. 9. n. 3. de verb. signi-
fic. lib. 6. commun. opin.

Idque obtinet, † tametsi clientes tempore initæ 340
clientelæ ignoraverint, protectorem, quem suscep- **Ampliatio**
runt, habere talem Dominum feudi, qui in defensione **decisionis.**
exhibenda iis præferendus esset, quia talis ignorantia
non potest efficere, ut jus Domino feudali prius ac-
quisitum per constitutam posterius Advocatiam dete-
rius fiat, aut labefactetur, l. ult. ff. de pact. & cap. 1. §.
econtrario. de invest. de re alien. fact. & est, quod impu-
tent sibi, quod non diligentius investigaverint, cum
non debuerint esse ignari conditionis ejus, cum quo
contraxerunt, l. qui cum alio ff. de reg. jur. And. Khol.
de servit. feud. part. 3. num. 20.

Sicut autem protector Advocatia privari nequit,
ob præstitum Domino suo contra clientes suos auxi-
lium cum id fecerit necessitate Iuris adactus, citraque
nocendi animum & quidem vigore juramenti prius
præstiti, sic è diverso, si eidem † Domino suo 341

342 contra clientes nolit opitulari, feudum perdet, eo, quod non est alia [†] justior causa beneficii amittendi, quam si vassallus servitium, ob quod feudum datum est, præstare recusaverit, aut non exhibuerit, *c. 1. §. sed non est alia, qua fuit prin. caus. benef. amitt.* ubi omnes Blanc. in summ. feud. lib. 2. c. 1. n. 28. late Curt. Iun. part. 4. de feud. n. 61. caus. 28. Hanneb. de jur. feud. lib. 3. cap. 9. Ioan. Iacob. Leonhard. inter cons. feud. Brun. cons. 117. n. 33. & seq. Hattyl. in analys. c. 11. §. omittendo culpa & ibi in annotat. n. 2. Ardiz. in summ. feud. rubr. 55. & 95. tit. ex quib. caus. feud. amitt. Duaren. de feud. c. 14. n. 12. Vult. c. 11. n. 22. lib. 1. Wefenb. c. 15. n. 7. Borcholt. c. 8. n. 111. caus. 10. & eleganter & prolixè Nicol. Mozz. de feud. tit. fin. ex quib. caus. feud. amitt. n. III. caus. 9. privationis feudi in omittendo. Idque procedit, quamvis expresse non fuerit dictum in investitura [†] quod amittere debeat si servitium non præstiterit, uti notat glos. in d. §. sed non est alia. in verb. recusaverit. & post eam Alvarot. num. 3. vers. quero cum gloss. Raven. & Balzar. n. 11. eod. loco. Capyc. in invest. feud. c. feud. amittuntur col. 29. §. 34.

344 Si igitur vassallus [†] ob susceptam aliorum clientelam Domino suo non ferret auxilium, aperte contraveniret juramento fidelitatis & obligationi vassallaticæ, qua tenetur ad auxilium priori Domino præstandum, contra omnem hominem, & consequenter etiam adversus clientes, cap. 1. & c. ult. de nov. form. fidelit. And. Khol. d. part. 3. num. 22.

345 Quinimo vassallus protector [†] Dominum suum juvare tenetur, etiam si juramento quoque clientibus defensionis n. promississet: quia in tali jurata promissione censentur excepta ea, quæ prius sub fidelitatis religione promissit, per text. in c. veniens 16. & ibi gloss. in verb. repugnat. Abbas & Canonistæ de jure jur. Lud. Roman. cons. 47. visis actis n. 7. Quemadmodum & vassallus [†] qui secundo Domino fidelitatem juravit, priorem Dominum, etiam si non exprimat, excepisse intelligitur per not. in c. 1. §. contra omnes ubi Afflic. n. 5. & c. fin. ibiq. Alvarot. n. 6. & communiter Feudistæ hic finitur lex. & in c. imperialem §. fin. de prohib. feud. alien. per Frider. Schrad. c. 5. part. 6. n. 10. Hartm. Pist. d. quest. 47. n. 35.

346 Porro ut & alterum propositæ quæstionis [†] membrum excutiamus, si non constet ita manifeste, sitne bellum, quod Dominus feudi adversus clientes vassalli sui suscepturus est, injustum, aut iniquum, sed de eo protector dubitet, tunc considerandi sunt casus illi, quos superior cap. XI. in 2. limitatione num. 501. & seq. retulimus, & secundum eosdem respondendum est.

Quia tamen protectores [†] ex nexu civilis obligationis non debent offendere clientes suos, ideo, quotiescunque etiam contra eos Domino suo succurrere atque subsidio venire obligantur, eidem per substitutum, & non in propria persona servire debent, quod vinculum patronale, justam ipsis causam tribuat serviendi per substitutum, qua ratione satisfacere censetur tam affectioni clientelari, abstinendo ab offensione clientum, quam Domino, dum quod ei debet servitium, per aliū præstat.

Ac licet alias, qui per aliū [†] lædit, ipsemet lædere videatur, per text. in l. 1. §. de jectis 12. ff. de vi & vi armat. l. non solum 11. paragr. si mandaverit 3. Digest. de injur. l. et si percussor 6. Digest. ad Syllan. l. non ideo 5. C. de accusat. ubi gloss. in verb. ignotum. l. hoc iure 152. §. qui de jectis. & l. is damnum dat. 196. ubi Dec. Cagnol. & alii de reg. jur. c. qui per aliū ubi Dyn. de iur. lib. 6. Bald. & Præposit. in cap. si quis decesserit, si de feud. defunct. fuer. controuv. inter dom. & agnat. text. in cap. cum ad sedem. de restit. spoliat. & in cap. cum muliere. de sentent. excommun. Atque ita, cum quis [†] per aliū facit, perinde sit, ac si faceret per seipsum, tamen id hætenus demum [†] procedit, cum lex actum ipsum per sese, citra

respectum ad personam agentis considerat, tunc enim non refert, per se quis faciat, an per aliū. Secus vero, ubi lex non tam actum, quam personam agentis considerat, sive respicit actum, quatenus à certa persona fit, Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 48. num. 11. Cagnol. in l. is damnum, num. 3. de regul. iur. nec obscure sensit ante alios Dynus in d. cap. qui per aliū: dum limitat regulam, ne procedat ubi personæ [†] industria electa intelligitur. l. inter artifices Digest. de solutionibus. Hic autem constat, actum ipsum, nempe auxilii præstationem non considerari, nisi cum respectu adjuvantis, nempe, protectoris, sive quatenus à protectore fit alias enim extra omnem dubitationem, quod liceat imo necesse sit, adjuvare Dominum, proinde protector neutiquam censetur oppugnare clientes, licet aliū pro se mittat, ratione feudi, qui Domino præstet auxilium contra clientes: præsertim, cum protector non habeat animum aut intentionem faciendi quicquam, quod clientibus sit nocivum, potius hac ipsa de causa Domino personaliter auxilium non exhibeat, mittat autem aliū, ut obligationi vassallaticæ, quantum promissæ ac susceptæ clientelaris, defensionis ratio admittit, satisfaciat.

Ubi vero [†] animus, & intentio nocendi deest, crimen haud contrahitur, l. 1. C. 1. ad l. Cornel. de sicar. l. quo reipub. ff. de injur. Lancel. Conrad. in tr. de offic. prator. tit. de injur. n. 5. Modest. Pist. part. 1. quest. 35. n. 6. Frid. Pruckman. vol. 1. cons. 22. n. 86.

Et hæc de prioris quæstionis statu: Nunc, quod ad alteram disquisitionem attinet: An nimirum [†] protector clientes suos ulla ex causa, contra Dominum suum feudalem, salva jurisjurandi religione juvare possit, respondemus: Advocato vassallo nunquam licere adversus Dominum suum defendendorum clientum suorum causa, arma sumere.

Quæ decisio primum, ex eo confirmatur, [†] quod vassallus obstrictus sit, personam Domini omni quæ potest prudentia ac providentia illæsam conservare, juxta text. & Feudistas in cap. 1. de form. fidelit. & cap. 1. de nov. form. fidelit. Afflic. in cap. 1. §. præterea n. 22. qua fuit prima caus. benef. amitt. facit cap. licet dendi 1. vassallus Domino. & ibid. Dd. si de feud. defunct. contr. fuerit. Afflic. decis. 265. num. 45.

Deinde vassallus juramento [†] fidelitatis adeo obstringitur, ut non solum Domino in damno non esse, id est damnum per se, aut alios in rebus non dare, sed etiam consilium & auxilium præstare, ne damnum incurrat, teneatur per text. in c. 1. de form. fidelit. ibi utile ne sit & c. juncto vers. sed quia non sufficit abstinere à malo, nisi etiam fiat, quod bonum est, restat, ut in sex prædictis consilium & auxilium Domino præstet, si vult feudo dignus videri, & de fidelitate esse salvus, &c. Et sic vassallus damnum in rebus pro viribus suis avertere & præcavere debet, ne Dominus res aliquas amittat, & si quas amisit opem & consilium præstare, ut recuperet, per text. in c. 1. ibi & si contrigerit, &c. & ibi & si consilium, &c. de nov. form. fidelit. Quinimo vassallus qui jurat, quod domino damnum nullum inferet, intelligitur etiā jurare, quod alios quoscunque id facere volentes prohibebit. Ias. in l. in illa stipul. n. 3. ff. de verb. obl. Henr. Rosenth. de feud. c. 10. concl. 35. n. 1.

Quare, si vassallus, quoties duntaxat in [†] consilio, auxilio aut facto sciens fuit, ut Dominus amittat vitam vel membrum, vel in persona recipiat læsionem aliquam, vel injuriam vel contumeliam, vel quod amittat honorem, quem habet vel habebit, contra fidelitatis contenta peccat, & se feudo merito reddit indignum. cap. 1. de nov. form. fidelit. & ibid. omnes feudistæ. Isern. num. 4. Alvar. n. 6. Præpos. n. 2. in fin. Laud. n. 11. Afflic. n. 11. Iacobin. de S. Georg. in verb. dictique vassalli

vasalli promiss. non commit. felon. num. 41. vers. decima sexta caus. &c. Capyc. in investit. feud. c. feud. amittuntur col. 17. §. decimo octavo si vasallus, &c. Anchar. consil. 439. & consil. 277. num. 5. Cravet. consil. 224. n. 7. quanto magis feudum amittere eum dicemus, si in ipso praelio adversus Dominum suum suscepto, eum debellare aggrediatur.

358 Cæterum præmissa principalis decisio, † quod nempe, Vasallus protector non possit, contra Dominum suum, clientes, sibi commissos debellantem arma capere, singulariter limitatur, ut locum non habeat quando scilicet protector, vasallus alterius, dominatum in patria clientum legitime obtineret, & eandem, vel religionem ejusdem, Dominus feudi una cum clientibus oppugnare conaretur.

359 Cujus decisionis rationem inde sumimus quod patriæ salute † nihil cuiquam charius aut antiquius esse debeat longeque charitati parentum præferenda sit l. minime ff. de religio. l. postliminium §. filius ff. de captiv. & postlimini. revers. Cicer. lib. 1. de offic. Chari sunt, inquit, liberi, propinqui, familiares, sed omnes omnium charitates patria una complexa est, pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus? & pluribus illustrat Borcholt. de feud. c. 7. n. 42.

360 Deinde si, ut supra probavimus, filius † contra patrem, in casu religionis aut patriæ in discrimen vocatæ, licite armatur, quanto magis id dicendum est in vasallo adversus Dominum suum? cum vasallus domino saltem ratione feudi, patriæ vero simpliciter subesse intelligatur, & patriæ ab initio protinus obligatus esse cæperit, Domino postea demum, quando feudum fuit adeptus, adeoque patriæ † plus debeat, quam domino feudi. Schrad. part. 6. de feud. c. 6. n. 60. in fin. Khol. part. 3. n. 36. Zas. part. 7. n. 32. Vult. lib. 1. c. 10. nu. 31. Certe vel hac de causa clientibus in defendenda patria vel religione, etiam contra Dominum suum auxilium

361 ferre tenebitur, † cum in juramento eidem ob acceptum feudum præstito, jus superioris intelligatur exceptum, c. veniens. de jurejur. eleganter ad propositum D. Andr. Knichen. de vestit. pactio. cap. 5. part. 2. n. 57. & seq.

363 ubi docet, quod licet in † concursu mediati & immediati Domini, vasallus huic subvenire teneatur, per rationes ibid. adductas, quando tamen † Dominus mediatus est universalis patriæ princeps, & servitium publicam ejusdem utilitatem concernit, potius huic, contra immediatum, suppetias ferre debeat, secundum restrictionem Iacobin. de S. Georg. de invest. feud. verb.

365 & promiserunt eidem Domino, n. 12. in fin. sequitur Rol. Principibus à Vall. cons. 2. n. 81. vol. 2. Grat. respons. 1. n. 59. libr. 1. duobus, ci- Menoch. consil. 604. nu. 16. & seq. lib. 7. vitem aliquam in suam protectionem recipienti- bus eamq; contra omnes defendere promittentes, si alter eam contra sanguineum & confederatum protegere promittentibus, si unus illam oppugnet, utrum alter eam contra oppugnatorem tueri possit ac debeat.

Præmissis porro illam † etiam disquisitionem congruenti loco addimus, An videlicet, si duo Principes vel Status consanguinei & confederati Castrum, Pagum, Civitatem vel regionem aliquam in protectionem suscipi- entes eamq; contra omnes defendere promittentes, si alter eam contra sanguineum & confederatum protegere obligatus sit?

Hanc quæstionem in facto habuit Simon Pistor. consil. 19. lib. 1. eamque reassumpsit Petr. Frider. Mindan. lib. 2. Mandat. c. 14. num. 18. & licet uterque ad eam affirmative responderit, non desunt tamen in partem contrariam, verisimiles dubitandi rationes.

Primum enim sicut propter novum opus factum, in re † communi, socius non potest nunciare socio per jactum lapilli, l. in provinciali, paragraph. 1. ff. de nov. oper. nunt. propterea, quod par in parem non habeat

366 Imperium cap. cum inferior. ubi Panormitan. & Felin. extr. de majorit. & obed. Simon. Pistor. consil. 19. nu. 3. Andr. Gerhard. Consiliarius Saxon. inter discurs. A-

rum. de lure subl. 31. conclus. 7. Ita comprotector non videtur posse impedire factum alterius protectoris contra communes clientes qualitercunque attentatum.

Deinde & illud in considerationem venit, quod in Ratio du- casu, quo duo Principes Civitatem in suam protectionem receperunt, ut communiter in protectionibus in- bitandi II. eundis fieri potest, clausula illa, quod nempe uterque Civitatis in tutelam receptæ Cives ac homines ita tractare ac defendere velit, tanquam suos proprios subditos. At ratio dicat non esse conveniens, ut alter † 368 alterutrum, in eo, quod in subditos suos facit, atque exercet, impediatur, aut eo in negotio se immisceat. Ergo nec impedire debet id, quod comprotector in susceptos communes clientes eosdem etiam offendendo attentat.

Præterea Iuris expediti est, si à duobus † Dominis 369 novum feudum uni sit concessum & hi inter se bellum gerant, vasallus neutri auxilio esse debet, ut conclu- Ratio du- bitandi III. dunt Feudistæ Henric. Rosenthal. synops. feud. cap. 8. conclus. 12. num. 9. ubi dicit observandum, si plures Domini hæredes, qui vasallum pro indiviso possident inter se, alii contra alios bellum gerant, & vasallum singuli, ut iis succurrat, requirant, vel etiam non requirant, debere vasallum nulli horum servitia præstare. Quoniam uni serviendo alterum offendar vel etiam ipsi invicem sibi obstant, & sic concursu sese, quo minus vasallus servitia exhibeat, hoc casu merito impediunt. Bald. l. 1. de rer. divis. q. 23. num. 19. Præpos. in paragraph. omnes. num. 4. Petr. Ravenn. ibid. circa finem. Alvarot. num. 11. Afflict. n. 4. si de feud. defunct. controver. Iacob. in pralud. feud. num. 217. Ferrar. in form. libell. de revocat. feud. vers. contra debitum fidelitatis n. 3. Schneidew. de feud. p. 5. n. 17. Zas. p. 7. n. 12. Specul. de feud. §. quoniam vers. 12. Schrad. p. 6. c. 6. n. 22. ampl. 12. vers. fin autem unus. Ubi hanc sententiam communem & receptam esse dicit, per l. invicem 43. de hæred. instit. & verissimam esse pronunciat Hartmann. Pistor. quæst. 47. num. 30. lib. 2. part. 2.

Si itaque unus Dominus contra alium non potest vasalli servitia & auxilia requirere, cunctisque servitia promissit, utique nec Civitas unius Principis contra alium defensionem requirere poterit, cum uterque defensionem promiserit.

Verum his dubitandi rationibus non † attentis in- 370 trepide concludimus in casu proposito unum prin- Decisio Af- cipem contra alterum inique Civitatem gravantem firmativa. defendere eandem omnino posse & debere.

Nam primo in confesso est, † utrumque Principem 371 ex semel inita Protectionis conventionione ad defenden- Negativa. dum esse obstrictum, quia ex eo, quod alter compro- Ratio I. de- tector contra fidem datam clientes oppugnat, alter cidendi pro- promissæ defensionis nexu non solvitur, sed tanto ma- affirmati- gis eo casu utpote eveniente protectionis necessitate, va. suppetias ferre & fidem datam servare obligatus esse censetur, cum ad hoc inductum sit Ius † protectionis, 372 ut injuriam patientibus clientulis nullius personæ habito respectu auxilium præstetur, ceu recte tradit Petr. Frider. Mindan. d. cap. 14. ante num. 16. And. Gerhard. Consil. Saxon. inter Arum. de l. P. discurs. 31. concl. 7.

Promissio siquidem de defendendo † adversus o- 373 mnes, qui protegendos de facto turbant vel molestant, facta intelligitur argum. cap. 1. in fin. & ibi P. Ravenn. 2. feud. 28. Mynsing. 2. observ. 19. in tantum, ut licet jurato † non offendere promississet protector, pro Iuribus tamen clientum defendendis stare possit ac debeat, arg. cap. 31. de jurejur. Georg. Everhard. consil. 96. num. 89. vol. 1.

Nec obstat inter gravantem † seu molestantem, Objectio. & alterum protectorem vel de non offendendo, de mutuis armis non sumendis, vel similis de colenda

fraterna amicitia & amore in perpetuum, eaque for-
 solutio ob-
 jectionis, san hæreditaria erecta & approbata transactio. Quia
 respondetur, quod per novissimam protectionis susce-
 ptionem, respectu clientum à priori de non offendendo,
 vel de armis ab altero contra alterum non sumen-
 dis transactioe iidem recessisse intelligantur; Qui
 374 enim protectionem promittit † necessario idem &
 multo magis nec se gravaturum pollicetur. arg. l. al-
 tius. 15. ff. si serv. vendic. l. cum in eo. 44. ff. de pact.
 l. antepen. ff. de admin. tut. Ideoque nihil dubii relin-
 quitur, quin non obstante ulla de non offendendo vel
 simili transactioe alter protector clientes suos con-
 tra alterum protectionis socium inique eos gravantem
 defendere teneatur.

375 Nec vero etiam resolutioni huic negotium † face-
 fit, quod pacta sequentia, quibus duo alium in pro-
 tectionem suscipiunt, non tollant fœdus, quod hi prius
 invicem habuerunt, l. in operis. 26. ff. locati. §. contra
 omnes. Hic finitur lex. ubi Feudista. l. sicut 5. C. de ob-
 lig. & action. de quo videatur apud Guidon. Pap. in
 decis. Parliament. Delphin. quest. 551. in 6. quest. n. 10.
 non absimilis decisio pro hac parte. Ad hoc enim faci-
 lis est † responsio, si comprotectores, ejusmodi inter
 se fœdere de invicem non offendendo colligati fuissent,
 quod de eo clientes ante initum protectionis contra-
 ctum edocere & hunc casum nominatim excipere de-
 buissent, eo quod qui pactis † id, quod alioqui contine-
 retur, vult excipere, hoc speciatim exprimere debeat,
 ut est elegans decisio Bald. in c. cum contingat 28. de ju-
 rejur. per l. 4. ff. de contrah. empt. Quâ & ita appli-
 cat Georg. Natt. in repet. c. quamvis col. 3. de pactis in 6.

376 Refutatio
 objectionis. Præterea fœdus illud † prius inter ipsos pactum ul-
 terius non extenditur, quam quoad licita, & quatenus
 377 per id nemini fit injuria, quia per se etiam ad malum
 tendentia † finem nulla valent fœdera arg. l. 17. §. fin.
 in fin. de fidejuss. l. 35. §. 2. de contract. empt. l. 1. §. 14. de
 tut. & rat. distrab. etiam si Iuramento † sint vallata, quia
 illud non ut iniquitatis esset vinculum, institutum sit
 cap. 18. de jurejur. Bald. in rubr. C. pro soc. & in l. 4. C.
 de reb. cred. Iacobin. de S. Georg. de feud. vers. de Ad-
 herentibus num. 10. Nam per se etiam in omni confœ-
 deratione injuria † excepta intelligitur Simon. Pistor.
 d. consil. 19. n. 33. Warem. ab Erenberg. meditam. pro
 fœder. c. 2. de formulis fœder. sub. formul. Verbiindnuß
 Brieff Fürsten gegen Fürsten dern lebenslang in fin. lib. 2.
 Et magis debet esse amica veritas & justitia, † quam u-
 380 nio fœderis, ut refert Panorm. in c. 1. de postul. pral. cap.
 in omnes. de major. & obed. & in cap. qualiter & quando.
 2. de Accusat. At vero clientibus propriis à protectore
 turbatis ac molestatis, à comprotectore defensionis sub-
 sidium denegari, quis æquum aut licitum dixerit.

Secundo † confirmatur hæc affirmativa decisio, ex
 381 eo, quod protectio stipulationem faciendi in se con-
 tineat, & sit facti individui pluresq; eam promittentes
 in solidum, ut duo Rei debendi teneantur, per text. sin-
 gular. in l. stipulationes, 72. l. in executione, 85. §. secun-
 da. 2. ibi. quia operis effectus in parte scindi non po-
 test, Digest. de verb. oblig. l. fideicommissa §. antepen. Di-
 gest. de leg. 3. & proinde protectorum quilibet in soli-
 dū obligatur arg. l. 5. de duob. reis, ut & in tutorib⁹ re-
 ceptum l. 3. pr. de administ. & peric. tut. l. 1. C. si ex plur.
 tut. vel curat. omn. vel unus. Quemadmodum & in ser-
 vitutum stipulatione, neq; hæ neq; illæ dividi possunt
 d. l. stipulation. l. 2. §. 1. l. 4. §. 1. l. 54. in fin. l. 82. §. 2.
 ff. de verb. oblig. quamvis æstimatio facti, item id, quod
 interest & pœna, dividi potest d. l. stipulationes in fin.
 princip. l. si calendis 11. l. si quis 13. in fin. ubi text. singul.
 si quis promiserit prohibere se, ut aliquod damnum sti-
 pulator patiat & faciat: si non facit, quod promisit,
 in pecuniam numeratam condemnatur ff. de re judicat.

Quod ipsum nuncupatim etiam asseruit Bart. in
 Auth. hoc ius num. 10. quest. 8. §. secundo casu C. de du-
 ob. reis stipula. cumque secutus Crottus ad l. 4. para-
 graph. lato. num. 44. ff. de verb. oblig. ubi ad rationes
 Raph. Cumanj contrarium concludentis respondet, &
 nominatim in terminis consulendo decidit Simon. Pi-
 stor. d. cons. 19. num. 9. ubi innuit, officium † prote-
 382 gendi non minus esse publicum autoritate, atque pri-
 vatum utilitate, quam sit tutorum.

Siq; etiam custodia duobus † commissa, cui assimi-
 383 latur protectio, in quantum est facti, non dividitur,
 ut late explicat Butigel. in d. l. 4. §. Cato n. 96.

Cum ergo indubitati Iuris sit, quod in stipulatio-
 nibus † facti individui unus pro altero teneatur l. cum
 384 ex causa Digest. de verb. obligat. Socin. ad d. l. 4. §. Ca-
 to. num. 224. & constitutio duorum † reorum debendi
 385 eam obligationem in se contineat, ut uno in solutione
 vel promissi præstatione non satisfaciente, alter nihil-
 ominus in solidum obstrictus maneat & promissum
 adimplere teneatur. l. 3. §. fin. l. reos. 11. Digest. de du-
 ob. reis constit. Wesenbec. eod. tit. nu. 7. consequitur,
 altero comprotectorum in officio cessante, seu clien-
 tes offendente, alium nihilominus ad defensionem
 præstandam obligatum esse.

Tertio fulcitur hæc decisio ab exemplo tutorum. 386
 Quando enim plures † alicui tutores dati sunt, quod Ratio deci-
 fieri posse docet text. in l. simul plures. 23. Digest. de
 387 tutor. dat. tunc in tutela indivisa † rata est causæ pu-
 pillaris defensio, quam cessantibus aliis, unus exequi-
 tur l. si plures 3. & l. decreto 24. Digest. de administ.
 & peric. tut.

Quare, sicut ab uno ex tutoribus vel curatoribus
 causa minorum defenditur, cum alii tutores vel cura-
 tores defendere noluerint. l. 1. C. si ex plurib. tutor.
 vel curat. etiam contra contutores l. si plures l. si inter
 tutores ff. de administ. tutor. Ita etiam ab uno ex pro-
 tectionibus defendendi sunt clientes, si alter vel cæteri
 adesse nolint, multo magis, si ipsi clientes suos gra-
 vent & molestant.

Neque vero hanc rationem evertit, quod, quem-
 388 admodum tutor † adversus contutorem, regulariter
 durante tutela agere non possit. l. cum plures 12. l. contra III.
 actus. 19. Digest. de administ. tut. l. adversus 2. C. eod. decidendi
 tit. Cujac. lib. 17. observ. 7. in fin. Ita nec protectori
 adversus comprotectorem clientes suos defendere per-
 missum sit. Quod ipsum in proposito urgeri potest
 ex his, quæ tradunt Bart. & Castrenf. in l. qui proprio.
 paragraph. fin. ff. de procur. in eo, quod tradunt ra-
 tionem diversitatis inter plures tutores, & plures pro-
 curatores secundum quam † & in proposito dicen-
 389 dum videtur, clientibus id imputandum esse, quod
 assumendo duos protectores in hoc sibi non provide-
 rint, ut unus etiam adversus alterum sese ad protectio-
 nem obligasset, ut in l. veteribus ff. de pact. l. quic-
 quid astringen. ff. de verb. oblig. & plenius per Bart.
 cons. 186. incip. primo queritur.

Verum ad hoc respondetur † disparitatem hic esse 390
 circa tempus obligationis, nam quod ad contutores
 attinet, lex ideo vetat inter eos actionem, quod offi-
 391 cii mox speretur finis & tutela diuturna non sit, &
 ea durante, actio non videatur nata esse, ajente gloss.
 in l. nisi finita 4. verb. tutela agat. Digest. de tutel. &
 rat. distrabend. Secus autem est in protectione, à duo-
 bus suscepta, quæ si perpetua non sit, saltem multo
 diuturnior, quam pupillaris tutelæ officium esse con-
 suevit. Ita nominatim hanc objectionem refutat Si-
 mon Pistor. d. cons. 19. num. 12.

Deinde illud ipsum dogma † de contutoribus quod 391
 contra se invicem, nisi finito officio, agere nequeant,
 locum non habet, quando de personali pupilli defen-
 sione agitur. Quia

Quia hoc respectu contrarium Iuris Interpretes expressim statuunt, traduntque, tutorem teneri defendere pupillum, contra contutorem, ut nominatim in terminis scripsit Ioan. Bertachin. in *Repertor. verb. Tutor. §. Tutor suspectus num. 39. per l. 1. Cod. de in lit. dand. Tutor.*

Solutio alicuius tertia. Præter hæc tamen, eo quo continuatur tempore tutela adversus contutores pupilli nomine regulariter non concedatur actio, ut supra dictum est, tamen ad-

392 versus † eosdem administrationem non communicantes, nec curam ex fide gerentes suspecti competit postulatio. *allegata l. actus.* ubi aperte textus dicit, si contutor non communicet administrationem, aut non ex fide curam gerat, posse eum postulari suspectum. Ita pariter gloss. d. l. 2. C. de administr. tutor. & in l. 393 cum curatore 26. ff. eod. dicit, quod ob damnum † & injuriam, unus collega agere possit contra alterum. Et ideo ea, quæ ex Bart. & Castrenf. in d. l. qui proprio. §. fin. adducta sunt, nihil nos remorantur; Nam ipsi- 394 met fatentur, † quando procuratores duo sunt constituti in solidum, tunc unus possit ab alio exigere; Nec dicunt ex eo imputandum, quod quis ab initio sibi non providerit, sed quando, occurrente casu deest persona, quæ sibi potest providere, tunc unus ab alio exigat. Sicuti & ad plures executores testamenti applicant, per cap. fin. de testam. in 6. & sequitur Philip. Dec. consil. 91. confirmant ergo illa magis rationem nostram. Nam inter istos duos comprotectores si unus offendat seu oppugnet, deest persona quæ provideat ac defendat clientes unde ad alterum Protectorem pertinet, eos defendere ac protegere. Et si Bart. & Castrenf. sentirent de imputatione ab initio, & tempore constitutionis facienda, seu considerata, idem esset in pluribus tutoribus, à testatore, vel iudice datis, quod in procuratoribus; Et tamen illi indistincte videntur dati in solidum. Et Bart. in Repert. l. 1. §. si plures. ff. de exercit. reddit rationem diversitatis.

Ratio decidendi IV.

Quarto confirmatur ista decisio ex verbis generalibus pacti, inter comprotectores tempore susceptæ communis Advocatiæ inter se initi, quod nimirum contra omnes Civitatem defendere velint, unde etiam unus contra alterum eam tueri obligatus est. Simon Pistor. dict. consil. 19. numer. 22. propter verba gegen jederman / quibus etiam comprotectior comprehenditur.

395 Quamvis enim verba † generalia, ut supra in prima Capituli hujus questione dictum fuit, non comprehendant personam loquentis, tamen complectuntur personam colloquentis, der da neben einem solchen redet / vñnd verspricht / præsertim si super facto individuo inducta fuerunt, & utrumlibet in solidum obligant, leg. stipulationes 72. l. in executione 85. §. 2. ff. de verb. oblig.

396 Quare cum duo illi principes, ut duo † Rei debendi ad tuendam Civitatem in solidum obligati sint, ut plene stet promissis, tenetur quilibet non minus solus, quam simul, cum alio conjunctus civitatem defendere. Sim. Pistor. d. n. 22. eleganter in hæc verba. Dann wie kan ohne das gesagt werden / daß sie von M. gegen einem jedermann geschützt / so ihnen von desselbigen (id est, der Schutz Fürsten) einem solcher Schutz sol können gebrochen / vñnd sie von dem andern solten verlassen werden. And. Gerhard. dict. conclus. 7. in rationibus decidendi, numer. 2.

Ratio decidendi V.

Quinto decisionem corroborat, quod defensio Civitatis in protectionem susceptæ, ut ex præcedentibus liquidum est, communis sit, & ambobus principibus pro indiviso competat. At vero duo-

bus ejusdem rei existentibus † protectoribus illius potior ducenda est ratio, qui prohibet ne ille, quem defendendum susceperunt offendatur, quia in re pari † potior conditio est prohibentis leg. in re communi. ff. de serv. urb. præd. l. Sabinus. ff. commun. dividund. Ergo oppugnante uno alter comprotectior violentiam cohibere ac Clientes defendere tenetur Simon. Pistor. d. consil. 19. n. 26. And. Gerhard. d. quæst. 7. num. 4.

Sexto hanc opinionem suffulcit, quod in casu oppugnata, ab uno comprotectorum, Civitatis, haud leve alterius in omittenda defensione præjudicium versetur; eo quod non solum seipsum, propter omis- 397 sam defensionem Advocatiæ jure privet, per allegata infra in capite 16. in causa privat. ob intermissam protectionem, verum etiam aliam jacturam faciat, ne scilicet Civitas oppressionis pertæsa totam se oppugnanti soli subiciat, alterumque principem non tantum prote- 398 gendi jure exuat, sed etiam in discrimen amissionis propriarum ditionum perducatur. per doctrinam Barth. in l. si uni. q. 6. de judic. & in l. heredes mei. §. fin. ff. ad Trebell. traditam per text. ibid. & in l. si fundum sub conditione. §. his verbis. ff. de legat. 1. Quod nihil debeat unus sine alio attentare † posse, quia de 399 utriusque commodo & præjudicio agitur Pistor. d. consil. 19. num. 27.

Corroboratur denique præmissa affirmativa conclusio præter supradictas auctoritates, Simonis Pistoris dict. consil. 19. per tot. & Petri Frider. Mindan. dict. ma. capite 14. quæst. 5. per tot. aperte etiam per D. Hepingk. in novissima sua dissert. de lure protect. conclus. 42. in notis sub lit. B. ubi dicit, cum in casu, ubi comprotectorum unus Clientes oppugnat, persona, quæ defendit, desit, ad compatronum, ne indefensi relinquantur Clientes, tuitionem eorundem pertinere argumen. cap. final. de Testam. in 6. Quod etiam ante hunc nominatim in scripta retulerunt Andr. Knichen. de Sax. non prov. lur. capite 5. numer. 566. Arum. lur. publ. discurs. 31. Thes. 7. Tom. 1. Jacob. Synzcius disputat. de lure protect. 8. 12. ubi concludit, protectorem regulariter Clientes adversus omnem injustum, violentum Invasorem defendere & cuivis offensioni, undecunque immineat, occurrere oportere, cap. tibi domin. 33. distinct. 63. per ibi notat. Card. Alexand. & Lancell. Et quamvis ibidem sub numer. 3. protectionis socium excipiat, præsertim si inter illos prius pactum de non offendendo intercesserit, tamen ibidem subdit, si Collega contra fidem datam, inique & violenter cum Clientibus agere incipit eum pro Clientibus stare, eosque defendere debere. Et hanc in sententiam concludentes etiam habemus ex vetustioribus, Decium in cap. 1. col. 4. de offic. delegat. & in leg. culpa caret. ff. de reg. jur. Ioan. Ignem in leg. 1. §. servi. col. 51. ff. ad SC. Syllan. Ex quorum adductis rationibus quas nimis longum esset transcribere dilucide concluditur, principem, qui se una cum alio ad protegendum obligavit, ad defendendos communes clientes contra illum suum collegam omnino teneri.

Et si vero per adductas hæctenus decidendi rationes, decisionis nostræ veritas sufficienter demonstrata sit, tamen ne quis propter objecta initio dubitandi argumenta, à recto juris tramite discedendi causam habeat, non gravabimur ad singula nominatim respondere.

Primo igitur non adversatur præmissæ decisioni quod Iurisdictionem, quam in eadem re duo in solidum habent, non possit alter in alterum delinquentem exercere ita tradente Bartol. in leg. fin. ff. de rer. divis. & in leg. inter tutores. in fin. ff. de admin. tutor. Per quod

Solutio contrariorum Argumentorum.

Responsio ad l. dubitandi rationem.

Alexandr. in l. cetera. §. Item quæri potest ff. de leg. i. tradit. Quod si unus contra prohibitionem extrahat frumentum, non possit ab alio puniri. Et quanquam hoc diu fuit controversum inter veteres, Felin. tamen in cap. prudentiam, de offici. deleg. asserit communem,

401 eo, quod par † in parem non habeat imperium. leg. ille à quo, 13. §. tempestivum 4. ff. ad SC. Trebell. cap. innotuit de Electio. Alexand. l. 3. §. l. 4. ff. de recept. Ex quo deduci videtur, quod nec dico eandem protectionem in solidum habentes, eam clientibus adversus se mutuo exhibere queant. Verum infirma hæc
402 est illatio, siquidem † Iurisdictio & protectio sunt res omnino diversæ. Quapropter ab una ad aliam inferri non potest. l. final. cum ibi notat. ff. de calumniat. l. Quintus Mutius. 2. §. argento. ff. de aur. & argent. legat. l. neque natales C. de probat. l. naturaliter. §. nihil commune ff. de acquir. possess. idque in terminis tradit Regner. Sixti. consil. Marpurg. vol. 3. cons. 8. n. 109.

403 Deinde etiam responderi potest, † quod licet par in parem non habeat imperium, & sic ex duobus habentibus in uno territorio Iurisditionem, in solidum, alter in alterum non possit animadvertere: tamen illud ad propositum valide applicari non potest, quia instituta hoc loco de comprotectoribus alienum populum in tutelam suscipientibus quæstio, præsupponit, alienum territorium in quo neuter Advocatorum aliquam habet Iurisditionem, ac proinde, licet quivis illorum in eo habet jus protegendum in solidum, cum primum tamen aliquid contra obligationem defendi attentat, in eoque delinquit, vel susceptos in protectionem offendit, tunc respectu alterius habetur
404 ac censetur ut privatus, quod secus est, quando † aliquid ejusmodi fit, in communi duorum territorio, in quo quis delinquendo non admittit jurisdictionem, nec censetur, respectu alterius, privatus, sicuti in nostro casu contingit, ita nuncupatim tradente Simon. Pistor. dict. consil. 19. numer. 29. Felin. in cap. cum inferior. de major. & obed. ubi dicit Archiepiscopum in alterius diocesi censi privatum. Et sic, quo ad comprotectores subditorum alterius territorii cessat regula, par in in parem, per tradit. Bald. tract. feud. §. præterea. de prohib. feud. alienat. per Feder.

405 Deinde multo minus obstat † secunda dubitandi ratio, qua dictum fuit comprotectorem non se debere immiscere negociis, quæ Comprotector in communes Clientes tanquam proprios subditos exercet; Nec enim ex eo, quod illos tanquam proprios subditos defendere promissit, infertur Clientes ei subesse, sed specialis illa promissio magis obligat comprotectorem ad tuitionem eorundem; siquidem extra omnem quoque defensionis specialem pacti-
nem interpositam, quilibet magistratus ac Dominus quemadmodum alibi fuisse ostendimus, jure naturali, positivo ac divino ad protegendos suos subditos obligatus sit. Quare facta illa comparative protegendum pollicitatio non passive sed active, & sic intelligenda est, quod nempe Protector tanta cura ac fidelitate receptos in tutelam Clientes velut proprios suos subditos defendendi obligationem in se receperit, ideoque eos tanta majori cura ac sollicitudine tueri debet.

Dum autem Protector communes Clientes defendit, non dici potest, alterius consocii Principis subditos defendere, quia Protectio † non facit subditos, sed hic defendens eos ex obligatione præsupposita tanquam suos proprios homines defendere tenetur. Simon. Pistor. dict. consil. 19. numer. 27. in fine. ibi. Sondern sie seyn disßals wie seine eigene Unterthanen

nen/ vnnd müssen von ihme wider die andern geschliche werden. per allegata ibid.

Quod denique tertio loco, de duobus Domi-
nis, uni eidemque feudum concedentibus, & va-
sallo neutri ad serviendum obligato injectum est, decisionem nostram minime labefactat; Nam argumenti illius ad nostræ conclusionis materiam comparatio claudicat, quia in iisdem diversi termini ac circumstantiæ reperiuntur: In objecto enim casu Domini feudales inter se prælia miscent absque vasalli offensione: hic autem alter ex protectoribus bellum gerit adversus Clientes, eosdem ut præsupponitur iniquè lædendo, quos protegere promissit, non autem gerit bellum adversus comprotectorem. Igitur † ex disparitate casuum isto-
407 rum ab uno ad alterum invalida est illatio, argum. l. 1. §. cum prædium. ff. de pignoribus. Si autem ex eo in quo conveniunt arguere velimus, id duntaxat sequetur, Clientes nempe comprotectorum contentioni non se immiscere, vel posthabito uno alteri ex comprotectoribus opem ferre debere, id quod libenter concedimus, nequaquam vero sequitur alterum protectorem non debere alterius in communes Clientes tentatam oppressionem avertere.

Porro hucusque per decidendi rationes & con-
trariorum refutationem abunde firmata conclusio †
ampliatur primum ut procedat, etiam si inter mo-
lestantem Principem aut Statum, & alterum Pro-
tectorem de se invicem non offendendo seu mutuis
armis non sumendis pactio expressa seu confederata
intercessisset, vel unio etiam hæreditaria (quam
Erbeinigung vocant) erecta atque confirmata fuis-
set, Pistor. dict. consil. 19. argum. cap. 31. extra de
Iurejur. Quia, non obstante ulla de non offeren-
do vel simili pactio, alter protector Clientes su-
os contra alterum protectionis socium, iniquè eos
gravantem defendere tenetur. Petr. Frid. Mindan.
dict. cap. 14. numer. 19. per rationem, quod per
novissimam † Protectoris conventionem, respectu
clientum, à priori, de non offendendo se invicem,
conventionem, comprotectores recessisse intelligan-
tur.

Posteriora enim, quatenus circa idem versantur,
derogant prioribus, ut novissima tantum pacta in
consideratione habeantur, l. pacta novissima. & ibi per
omnes C. de pact. l. si quis ante, ff. de acquir. possess. 410
Modest. Pistor. cons. 45. n. 21. vol. 1.

Et hanc eandem ampliationem in terminis approbat Andr. Gerhard. Conf. Saxon. inter. Discurs. Arum. de jur. protect. 31. concl. 7.

Deinde extenditur hæc traditio, ut comprotector
Clientes adversus alterum Protectioni adhærentem
defendere obstringatur, etiam si uterq; prius jurasset
adversus se invicem neutrum arma sumpturum, quia
juramentum illud ad futurum oppressionis casum
vires suas extendere idcirco non potest, cum de
eo casu tempore Iuramenti præstiti cogitatum non
fuerit.

At vero Iuris explicatissimi est, Iusjurandum ad
ea, † de quibus verisimiliter cogitatum non fuit, mi-
nime extendi, c. quinta vallis. de Iurejur. notat. in l.
sed & si quis. §. quasitum. si quis caution. Panorm. in
c. adhuc. 2. n. 5. de appellat. Ial. in l. naturaliter. §. nihil
commu. n. 34. de acquirend. possess. Guido Papæ decis.
199. n. 3. & decis. 427. Hartm. Pistor. libr. 2. quæst.
47. n. 49. Neq; ultra consensum † obligare. l. fin. C.
de non num. pecun. Panorm. in c. 1. n. 19. Commod.
Angel. cons. 315. Oldrad. cons. 238. Dec. cons. 240.
Ruin. cons. 134. numer. 9. vol. 1. & cons. 6. numer. 9.

Conf. 137. num. 16. vol. 2. Paris. conf. 20. num. 113. vol. 1. Gozadin. conf. 75. num. 19. Gratus. conf. 15. n. 11. lib. 1. ubi generaliter tradit, juramentum nunquam supplere ubi non præsumitur consensus. Hartm. Pistor. d. 9. 47. num.

414 In terminis insuper hæc $\dagger$ ampliatio corroboratur per textum expressum, in *c. petitio 31. de Iurejurand.* ubi Honorius III. Canonicis Antiochenis expresse rescripsit, quod non obstante Iuramento iisdem Canonicis, Antiocheno Principi, de non conspirando contra ipsum præstito, ii pro Iuribus & honoribus ipsius Ecclesiæ ipsis commissæ legitime defendendis, contra eundem Principem libere stare possint.

Ex quo textu manifeste inferitur, in casu præsentis comprotectorem, qui iuravit contra alterum arma non sumere, posse in causa propria, vel Ecclesiæ Civitatis aut provinciæ in protectionem susceptæ, non attento Iuramento, Socium protectionis, qui Ecclesiam Civitatem aut provinciam oppugnat, reprimere, atque adversus eundem tueri; quia Iuramentum non porrigitur ad hunc protectionis actum, ut innuit gloss. ad *d. c. petitio. versic. Nota quod licet juret. &c.*

415 Nec obstant huic ampliationi textus in *cap. si vero. & cap. cum contingat. Extr. eod. & cap. quamvis. eod.*

416 in 6. in quibus habetur omne Iuramentum, $\dagger$ quod non tendit in dispendium æternæ salutis, esse servandum, adeo, ut licet alias in obligationibus $\dagger$ faciendi, succedat interesse loco facti ut ad factum præcise quis compelli non possit *l. si quis ab alio. 18. ff. de re lud. l. stipulationes non dividuntur. versic. Celsus, ff. de verb. obligat.* tamen, ubi iuramentum intercessit, reus præstando interesse non liberetur. Bart. *d. l. stipulationes non dividuntur, quest. 8. & ibid. Alexand. num. 27. & est communis juxta Ludovic. Gomez. §. item si quis postulante, n. 7. Instit. de action.*

417 Quia respondetur ex prædictis, per subsequutam protectionis $\dagger$ pactiõnem à priori jurata unione comprotectores discessisse, & consequenter Iuramentum expirasse, nec effectum ejus, ad hunc tuitionis faciendæ actum extendi, per *Iura prius allegata.*

418 Quare adhuc inconcussa manet extensio, adeo, ut nullum $\dagger$ pactum aut statutum familiare oder sonsten einige Erbeinigung quantumvis jurata, obstare queant, quin Comprotektor clientes suos impune contra confœderatum suum defendere possit ac debeat. *c. per- venit. 3. ibi, promissum non $\dagger$ infringit, qui in melius id commutat Extr. de jurejur. Petr. Frider. Mindan. d. c. 14. post n. 24.*

420 Cæterum præmissa principalis decisio singulariter limitatur, ut comprotektor suo protectionis consorti communes Clientes oppugnantes resistere non debeat, si confœderatus Princeps vel status iustas habeat contra Ecclesiam, Civitatem vel Provinciam in comprotectionem susceptam agendi causis, & iuste ac legitime procedat; adeo ut si clientes contra eum *421* defendat, incidat in pœnam $\dagger$ pactiõnis illa hæreditaria de invicem non offendendo definitam *l. cum pater. §. libertis. & ibi Bart. num. 7. ff. de legat. 2. Iul. Clar. prax. crimin. §. fin. quest. 47. Gail. de pace publ. lib. 1. cap. 3. num. 16.* Nam, ut alibi fufius traditum

422 est, tuitio contra $\dagger$ iniquos tantum oppressores permittitur, non contra eos, qui legitimam causam legitime prosequuntur. Hier. Cagnol. in *l. frater à fratre. n. 115. ff. de condict. indeb.* Ioan. Petr. Surd. *decis. 3. num. 20. lib. 1.* idemq; in terminis tradit Petr. Frider. Mindan. *d. c. 14. post n. 24.*

E contra autem si in bello notorie injusto unus ex his principibus oppugnet Civitatem, indistincte dicendum videtur, quod alter Civitatem contra alterum

etiam confœderatam, defendere possit; Si enim servus, $\dagger$ cui summa parendi necessitas jure imposita est, *423 leg. 15. Cod. ad leg. Falcid. l. 10. de his qua indign. auf.* Domino in facinoribus $\dagger$ obtemperans, ejusve jussu *424 delinquens, ne manumissus quidem excusatur. leg. 21. §. 1. de act. rer. amotar. leg. 20. de obligat. & act. leg. 11. §. 7. quod vi aut clam.* Quomodo excusationem merebitur Princeps, si in ejusmodi bello defensionem Civitati denegando, ipsemet illam offendit, cum eo in casu nulla juramenti vel confœderationis vi alteri Principi reneatur, turpitudine enim $\dagger$ ab omni societa- *425 te & fœdere expulsa est. leg. rei communi. leg. si fratres. §. fin. cum l. seq. ff. pro socio. facit cap. pervenit. cap. petitio. cap. veniens. extr. de jurejur. Dominic. Arumæ. discurs. 31. de jure publico quest. 7. circa fin.*

Secundo limitatur nostra decisio, si duo Compro- *Limitatio* tectores $\dagger$ non simul & eodem, sed diverso tempore *II.* Civitatem in suam protectionem receperunt, tunc *426* enim unus contra alterum Civitatem defendere nec tenetur, nec potest. Arumæus, *dict. discurs. 31. quest. 7.* In posteriori enim $\dagger$ confœderatione facta inter Principem & Civitatem semper intelligitur excepta *Ratio limitatio- 427*

prior confœderatio, quæ jam ante fuit inter ipsos Principes, etiamsi hujus mentio facta non sit in posteriori confœderatione. Sermone enim generali $\dagger$ *428* non continetur id, quod qui loquitur nunquam expressisset, aut pollicitus fuisset, *leg. 1. de pignor. Cephal. consil. 642.* Et prior confœderatio hoc complectitur quod neminem contra illam in societatem ac defensionem suscipere velint; certique Iuris est, quod nemo $\dagger$ à priori confœderatione invito altero se libera- *429* re possit. *leg. in operis. 26. ff. locati. l. sicut. Cod. de obligat. & act.* Unde investitura $\dagger$ facta domino po- *430* steriori semper intelligitur excepta persona domini antiquioris, *cap. imperialem, vers. illud quoque de prohib. feud. alien. per Frid. cap. contra omnes. & ibi Feudistæ. hic finit. lex.* Ita ut antiquiorem dominum etiam contra posteriorem defendere teneatur vasallus, prout post Jacob. Ardiz. tenent Alvarot. in *cap. ult. numer. 10. ibid. Præpos. Afflict. num. 11. & post alios Schenck. num. 7. hic finit. lex. Ferrariens. in form. libell. quo agit. ad revocat. feud. ver. contra debitum num. 3. Zas. de feud. p. 7. num. 28. Molinæ. consuetud. Paris. tit. 1. §. 2. gloss. 4. n. 7. Hartm. Pist. lib. 2. q. 47. n. 36. dicens hoc omnes scriptum reliquisse. in *d. c. 431 ult. Rosenth. c. 8. conclus. 16. num. 1. Schrad. part. 6. Advocati- c. 5. n. 4. Andr. Khol de servit. feud. p. 3. n. 18.**

Ultimum denique capitis hujus locum obtinet alia *Clientes u-* simultanea explicatione dignissima quæstio. $\dagger$ *Quid* in eo casu converso statuendum sit, quando scilicet *u-* *Advocatus duas habet Clientelas, & con-* *tingat, diversos illos Clientes invicem ad arma descen-* *dere, quibusnam succurrere, vel auxilium ferre te-* *neatur.*

Videtur autem dicendum esse, teneri hoc casu illos juvare Clientes, quibus primum sese super præstanda defensione obligavit, per multas rationes in *cap. 12. dubitandi quest. penultima* in confirmationem decisionis ibi positæ adductas, quæ omnes huc referri possunt.

Deinde etiam primo in protectionem receptos Clientes hoc in casu, posthabitis aliis defendendos esse consulendo decidunt Rom. *conf. 47. per tot. Mayn. conf. 94. vol. 3. Georg. Everh. consil. 56. n. 72. lib. 2. & alii ab iis relati.*

Verum illis non attentis tutissimum esse statuo, ut *433* protektor in casu proposito, imprimis omne studium adhibeat, quo eos ad pacem & concordiam inducat; si autem id non possit, consultius put, ut neutram *Decisio co-* partem adjuvando, penitus quiescat. *eraria non* *eros esse j-* *vandos.*

Et

Et hanc decisionem sequitur nominatim post hæc scripta visus Iacob. Synzium *disput. de iure protect.* l. 12. ubi concludit, Si duo pluresve ab eodem in protectionem recepti concurrant inter se ipsos conflantes, neutrum iuvandum esse ex *cap. denique 14. quest. 5. gloss. in cap. final. de postuland.* D. Hepingk. *conclus. 42. lit. c.*

Ratio decidendi I.

Rationem decidendi inde sumimus, quod nempe tali in casu Protector unam partem iuvando aliam offendisse, & sic, quoad hanc à debito protectionis munere recessisse videretur. argumento *leg. invicem ff. de heredib. instituend. & leg. si quis in gravi. §. si cum omnes. ff. ad Syllan.* quam rationem ad hoc etiam considerat D. Hepingk. *d. loco.* scribens, si dubium sit uter justam foveat causam, cum alteri subveniri facile haud possit, quin alter lædatur, neutrum iuvare, quam alterum gravari melius esse, per allegata ibidem. Et hanc sententiam pridem tenuit nominatim Specul. in *Tit. de Feud. §. quoniam versic. 22.* dicens: 434 quod stante + æquali Iure utriusque, neutrum iuvabit, cum invicem concurrentes se impediunt. per *l. quoniam. ff. de usufruct. l. eo tempore. §. si patronus. ff. de oper. libert.*

Ratio decidendi II.

435 Et ob hanc rationem Politici statuunt, neminem debere duarum civitatum civem esse. Si enim discordia incidat inter duas diversas Civitates, qui utriusque civis est, quantum opis vel auxilii per se vel per milites suos uni affert, tantum impugnat alteram, & quia à consiliis publicis, civis abesse non debet, si ve detexerit ea, si ve occultaverit, simul fit perjurus & proditor alterius Civitatis, Arniseus *polit. cap. 6. de Civib. & Civitat. §. Domicilium. versic. Non hic utar.*

Ratio decidendi III. à simili.

436 Ita in simili casu hæredum invicem dimicantium quo ad vassallum, qui omnibus æqualiter obstrictus est, per rationem, quod taliter pugnantes sibi invicem obstant, decidit, ac faciendum suadet Bald. in *l. 1. §. summa rerum. quest. 23. ff. de rer. divis.* eumque secuti Alvarot. Afflict. Petr. Raven. & Præposit. in *§. omnes. si de feud. defunct. fuerit controvers.* dilucide his adstipulatur Hartman. Pistor. *lib. 2. quest. 47. num. 30.* Schrader. *part. 6. cap. 6. num. 22. ampliatur. 12. versic. sin autem unus,* ubi hanc sententiam communem & receptam esse dicit. per *l. invicem 43. de heredib. instituend.* Ferrar. in *forma libell. de revocat. Feud. versic. contra debitum fidelitatis num. 3.* Zasius de *Feud. part. 7. num. 12.* Speculat. *eod. §. quoniam versic. 12.* Rosenth. *cap. 8. concl. 12. num. 9.* in quam sententiam inclinare etiam videtur Schneidew. *tract. feud. part. 5. num. 96. vers. & hac procedunt.* ubi in casu quando non constat, quis sit antiquior Dominus de rigore Iuris neutrum iuvandum esse existimat, ne scilicet uni præstando auxilium, alterum offendant; nec sit causa, quare uni magis serviat quam alteri, nisi esset manifestum quod alter iuste faceret guerram, & alter iniuste, argumen. *c. 1. hic finitur lex.*

Quamvis Speculat. in *d. §. quoniam. vers. 13. queritur.* concludat, quod utrique debeat opem ferre, & quod de æquitate possit gratificari serviendo personaliter cui maluerit, & alteri debeat per substitutum opem ferre, quod ipsum etiam tenet Ferrar. in *form. libell. ad revocat. feudi num. 3.* quos remissive sequi videtur Alvarot. in *cap. omnes numer. 11. si de feud. def. fuer. controvers. inter. dom.* De Iure vero Saxon. vide

capite 46. ubi dicitur. Wann ein Mann hat zween Herren / oder mehr / die ihm des Reichs Dienst gebieten / der ihm dann zum ersten gebeuth / mit dem soll er selber stehen / vnd den andern allen soll er Heerfrew geben. & tradit Schneidew. *ibid.* de facto ita se observari vidisse, daß der Lehenmann einem jeden Herrn Pferd vnnnd Knecht / wie er ihm zu dienen schuldig gewesen / zugeschiekt hat / vnd er ist für sein Person still geessen / *re.*

Conferunt huc insuper quæ *supra* in eandem sententiam ad n. 369. dicta sunt.

Non autem adversantur huic decisioni rationes ad similem fere quæstionem in *prædicto cap. 12.* adductæ, quemadmodum nec auctoritates DD. in partem contrariam citatorum, ex quibus prima fronte contrarium elici videtur, Quia eadem rationes & adductorum Consulentiū auctoritates, procedunt in diversis terminis, quando scilicet Clientes contra oppugnatores defendendi sunt, non autem, cum inter se invicem pugnant.

Cæterum præmissa decisio tanto magis procedit, si dubium sit, utri Clientum justam + foveant causam, cum alteris subveniri facile haud possit, nisi alter lædatur, quo in casu, neutrum iuvare, quam alterum gravare satius est, *cap. denique 14. q. 5. gloss. magna in c. final. de postulat.*

Limitari tamen eadem definitio potest, eo in casu quando manifeste constat alteros Clientes ab aliis ejusdem Patroni Clientibus iniuste + opprimi, Tunc enim idem Protector adversus alios sibi quoque recommendatos iniquos aliorum oppressores, etiam antea in protectionem receptos, defensionem suscipere debet, per ea quæ in Iudiciali duorum Monasteriorum Advocato responderunt Roland. à Valle *consil. 44. num. 24. libr. 2.* Cephal. *consil. 468. num. 18. & seq. lib. 4. & consil. 615. num. 37. libr. 5.* Georg. Everhard. *consil. 56. num. 71. & seq.* Et hanc limitationem in terminis recipit Iacob. Synzium *disput. de iure protect. thes. 12.* ubi concludit, si altera concilientum pars injustam causam foveat, tum utique parti æquiori succurrendum esse, cujus sententiæ accedit D. Hepingk. *dissertat. noviss. conclus. 42. lit. C.* quibus adstipulatur, in terminis duorum Feudalium dominorum loquens Wesenbec. *tract. Feud. part. 5. numer. 96.* ubi decisionem, quod Vassallus ejusdem Feudi plures + dominos habens, iis inter se dimicantibus, nulli servire cogatur, limitat, in casu quando alter iustum, adversus alterum suum dominum, bellum suscepit, alterque iniuste molestatur.

Ex quibus omnibus hætenus deductis, fidum ac solertem Protectorem, quousque & contra quasnam personas, officium in defendendis Clientibus suis interponere debeat, satis instructum esse arbitror, quia tamen susceptæ materiæ integritas omnino requirit, ut ea etiam, quæ Iuri protectionis accidunt, & quæ eidem affinia sunt, aut repugnant, accuratæ etiam explicentur, ea propter in subsequentibus tribus Capitulis proximo nempe, de Adjacentibus, altero de Affinibus, tum in sequenti de Contrariis Advocatiæ, non minori quam hucusque, ni fallor, factum est, studio ac diligentia, tractabimus.

C A P V T XIV.

De Adjacentibus Advocatiæ, & iis, quæ conventioni protecti-
tiæ communiter accidere solent.

S V M M A R I A.

A Diacentia protectionis quæ & quotuplicia
sint? num. 1.
*Instrumenta protectitia Schuß, Brieff & li-
tera reversales Revers vber den empfan-
genen Schuß inter adiacentia numerantur, n. 2.*
Ad perficiendam Advocatiæ pactionem an literæ vel
instrumenta prædicta requirantur? n. 3.
Negativa decisio, ibid.
*Scriptura vel instrumentum regulariter non requiritur
pro substantia actus vel ejus probatione, nisi in casi-
bus à lure specialiter expressis, 4*
*Contractus aque fieri potest sine scriptura, quam cum
scriptura, 5*
*Scriptura est memoria, per quam omni tempore proba-
tur contractus, 6*
*Fœdera actaque publica olim apud Romanos in linteis
mappis exarata, 7*
*Instrumenta habent pro se presumptionem veritatis &
solennitatis, 8* (tur, 9
*Instrumenti contenta, ex voluntate partium presumun-
Instrumento standum est in dubio, nisi certis demonstra-
tionibus contrarium probetur, 10*
*Presumptio iuris efficit, ut adversarius teneatur proba-
re fortioribus probationibus, 11*
Instrumentum differt à contractu, qui in eo continetur, 12
Instrumenti itemq; contractus nomina quid denotent? 13
*Instrumento annullato, contractus in eo scriptus non tol-
litur, 14* (tantum probatio, 15
*Substantia contractus non consistit in instrumento, sed
Instrumento renuntians, renuntiare non censetur debito
in eo contento, 16*
Instrumenta cum contractibus non debent confundi, 17
*Obligatio non ex literis vel instrumentis, sed ex contra-
ctu oritur, 18* (continent, 19
*Instrumenta & litera tantum probationem rei gesta
Literis Advocatiis quænam clausulæ utiliter adjici-
antur? n. 20*
*Clausula, mit wolbedachtem vereinigtem Raht / totam
erroris & ignorantia memoriam excludit, 21*
*Verba, vns vereinigt haben / vnd vber ein kommen sind /
protectionis conventionalis formam exprimunt, 22*
*Protectionis conventionalis forma stricto lure in stipula-
tione consistit, 23*
Protectionis vis universa in quibus verbis consistat? 24
*Protectoris quodnam proprium sit officium, & quale ius
tribuat ei protectio? 25*
*Protector receptos in Clientelam tam in personis quam
rebus defendere tenetur, 26*
*Clausula, vns / vnser Leut vnd Gûter also dabey ver-
bleiben lassen / vnd darüber nicht betrengen / ic. an
sit superflua? 27. & 28*
Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, 29
*Expressa magis à molestando absterrent ac movent, quam
tacita, 30*
Clausula specialis validius operatur, quam generalis, 31
Cautela abundans non nocet, 32 (um, 33
*Superfluum id confestim non est, quod non est necessari-
Clausula absque dolo, ohne Arglist vnd Gesezde / facit
contractum bonæ fidei, n. 34*
Bona fides & promissio de præstatione doli exequantur, 35
Etiâ contractui stricti iuris inserta, 36
*Omnes contractus mundi, etiam stricti iuris de lure Ca-
nonico sunt contractus bonæ fidei, juxta quorundam
opinionem, 37*

Sed contrarium ab aliis assertum verius, n. 38
Clausula, absque dolo, olim à Gracis etiam usurpata, 39
*Clausula, actum, &c. denotat perfectionem, quando est
in fine instrumenti apposita, 40*
*In Instrumento dies mensis & annus, quibus confectum
est, adjici debet, 41 & 43*
Instrumentum carens anno, mense & die, nihil probat, 42
*Scriptura privata an probeat contra scribentem, etiam
sine certa temporis designatione? 44*
*Subscriptio & Sigillatio literarum protectitiarum, non
minus necessaria, 45* (ca, 46
*Subscriptio ad eum sit effectum ut literæ fiant authenti-
Subscribendo & Sigillando munitur contractus, 47*
*Subscribere & Sigillare paria sunt, eandemque vim ob-
tinent, 48*
*Subscriptio literarum Protectionis & Reversalium an
præcise necessaria sit? n. 49*
Negativa decisio ibidem.
Scribere & subscribere contractum paria sunt, 50
*Sigillum contra eum, cujus est, probat, etiam si subscri-
ptio desit, 51*
*Actus pro perfecto habetur, quando de super confecta scri-
ptura sigillum apponitur, 52*
Sigillum est signum ratificationis & confirmationis, 53
Sigillum plus operatur quam subscriptio, 54
Probato sigillo probatur consensus sigillantis, 55
*Sigillum in dubio probat consensum illius, cujus nomine
sigillatur donec contra probetur, 56*
*Presumptio iuris plene probat, donec probetur contrari-
um, 57*
Presumptio liquidissima probatio esse perhibetur, 58
Sigillatio & subscriptio bene stant simul, 59
*Ex subscriptione certior sumitur voluntas eorum qui si-
mul sigillarunt & subscripserunt, 60*
Sigillum absq; subscriptione non sufficienter probat, 61
*Sigillum est testis mutus & incertus, & per se nihil ope-
ratur, 62*
Commissio specialis ex solo sigillo non probatur, 63
Sigillum est res inanimata, 64
Sigillum ut fidem faciat, quænam requirantur? 65
*Sigillum non probat contra eum, cujus est, si is negat illud
voluntate sua esse appositum, 66*
Sigillo probato, veritas ejus probata censetur, 67
*Voluntate sigillantis fuisse appositum sigillum probari
debet, 68*
*Subscribens præsumitur fateri & approbare omnia in
scriptura contenta, perinde ac si ipsemet totam con-
scripisset, 69*
*Limitatur, ut verum sit, quando subscribens habet sci-
entiam contentorum in scriptura subscripta, alias
secus, 70*
*Subscribens perinde dicitur scripturam approbare, ac si
totam propria manu scripisset, 71*
Subscriptio partium testium depositioni equiparatur, 72
Subscriptio idem operatur, quod scriptura propria, 72
& 73
*Statutum disponens circa scribentem manu propria,
habet etiam locum in subscribente, 74*
*Scriptura privata propria manu scripta si recognita sit,
uti plene probat contra scribentem, ita etiam sub-
scripta, 75*
*Scriptura privata subscriptio si recognita fuerit à sub-
scribente, habet adversus eum vim publici instru-
menti, num. 76*

- Scriptura privata à parte agnita eandem vim habet ac si à Tabellione confecta esset, n. 77*
Subscriptio ejus qui contenta subscriptorum ignorat, nihil operatur, n. 79
Sigilla protectionum Tabulis appensa quem habeant effectum, n. 80
Sigilla pariter consensum & confirmationem ejus, quod inter partes actum fuit, inducunt, n. 81
Sigillando, ut scribendo vel subscribendo, approbatur contractus, n. 82
Sigillum probat, licet nulla partium subscriptio accesserit, num. 83. & 87
Ex solo sigillo fit plena probatio, n. 84
Sigillatio plus operatur, quam subscriptio, n. 85
Quod maxime procedit in sigillis publicis Principum, Civitatum ac Universitatum, 86
In instrumentis & literis plerumque hodie tantum apponuntur Sigilla Magistratum nulla addita subscriptione, 88
Sigillo indistincte creditur, ubi ita se habet consuetudo, 89
Sigillum Principis vel universitatis facit instrumentum esse publicum, 90
Sigillum privatum in casu inficiationis non probat contra eum, cujus est, 91
Sigilla publica semper presumuntur voluntate eorum apposta, quorum sunt, 92
Sigilla publica triplicia, & quam, 93
Sigillum authenticum sive etiam privatum an & quando fidem faciat? 94
Confirmari literas protectionis à successore an consultum ac necessarium sit? n. 95
Decisio affirmativa ibid.
Homines ad malum quam bonum sua natura magis proclives, 96
Confirmatio patrociniarum, fœderum & Societatum cum aliis initarum à successore semper exigenda, 97. & 98
In casu etiam quo tantum ius clientelare ad heredes pertinere debere, 99
Advocatia civitatum Mülhausen/Northausen & Erfurd per Elect. Saxon. Duces interdum renovatur, 100
Mos confirmandi Privilegia initio Principatus quando cæperit, n. 101
Confirmatio privilegiorum in Gallia olim non nisi quando Regnum & alium, quam filium delatum fuit, usitata, 102
Litera protectitia confirmata ad predecessoris Tabulas conformanda, 103
Referens cum omnibus suis qualitatibus Relato inesse debet, 104
Referens juxta Relati terminos accipiendum, 105
Referenti aliter, quam relatum habet, loquenti non statuitur, n. 106
Error eo casu subesse presumitur, 107
Confirmatio nil novi affert confirmato, 108
Actum confirmatum ad illud quod non est in confirmato, haud extendit, 109
Confirmatio rem in suo statu permanentem corroborat, 110
Protectores an nostris etiam temporibus de rite facienda defensione jurare teneantur? n. 111
Negativa deciso, 112
Advocati olim jurabant, 113
Iuramenta in quem finem olim à protectoribus præstita fuerint? 114
Iuramento promissa firmitus observantur, 115
Fidem iuramento datam non liberans, infamis reputatur, n. 116
Ottenbeurenensis Monasterii Advocatus Abbati ac conveniunt ex privilegio à Carolo M. concessio, tria jurare tenebatur, 117
Hirsangienensis monasterii Advocatus ex privilegio Vrba-
ni II. Pontificis jurare debeat Abbati ac fratribus, quod privilegiis Ecclesia contravenire nolit, n. 118
Iurisjurandi ab Antiquis Advocatiæ præstiti ulus an fuerit introductus, n. 119
Tutores ante inceptam administrationem tenentur iuramentum præstare, quod pupillos defendere, iis utilia facere, & inutilia prætermittere velint, n. 120
Extenditur, etiamsi fuerit Rex, Dux vel Princeps, 121
Tutela est quasi contractus, 122
Reges, Duces, Principes, in contractibus vel quasi utuntur iure communi, ut homines reliqui, 123
Pactorum & contractuum observantiam præcipit æquitas & ratio naturalis, 124
Princeps dictamine recta rationis & legibus natura non est solutus, 125
Princeps ex contractibus perinde ac privatus obligatur, num. 126
Dispositio generalis qualibet regulariter etiam Duces, Comites & Barones comprehendit, 127
Barones Lymburgici Subadvocati Chombergenses, ab obitu Senioris ejusdem familie, Subadvocati illam ab Episcopo Herbipolensi in feudum recipientes, eidem de præstanda defensione etiamnum hodie solenne iuramentum præstare solent, 128
Francofurtenses habentes ius protegendum Septemviros ad eligendum Regem Romanorum convenientes, de tenendis iis iuramento obstringuntur, 129
Advocatis plerumque pro defensione exhibenda aurum penditur honorarium, 130
Schulze Belt quibus nominibus indigitetur, 131
Protectores an licite pro defensione clientum aliquod recipiant salarium? n. 132
Negativa, 133. Affirmativa, 190
Merces turpiter accipitur pro eo, quod gratis & absque mercede faciendum est, 134
Defendere quis alium gratis & sine pretii compensatione tenetur, n. 135. 179. & 184
Contra, n. 194. 195. 196. 197. 198. 201. 220. 221. 222. & 226
Distingue ut num. 243. & 263
Patrocinium ex officio atque Amicitia originem trahit, num. 136
Ex amicitia factum dici non potest, quod mercede interposita agitur, 137
Merces officio contraria dicitur, 138
Proximum unusquisque non minus diligere debet, quam semetipsum, n. 139
Declara ut n. 246.
Proximum non diligit sicut seipsum, qui vitam & bona ejus non defendit, sicut semetipsum & sua, 140
Declaratur eod. n. 246. & 248
Proximi omnes sumus invicem, ejusdemque nature particeps, 141
Beneficiis alios obstringere ad opem ferendam nostram interest, 142
Injuria particeps est, qui, cum potest, egenti proximo non prebet auxilium, 143. & 157
Resistere qui potest, ne alicui fiat injuria nec tamen resistit, tenetur, ac si ipse injuriam intulisset, 144. 147. & 149
Vim sibi illatam ac sicut quisvis propulsare potest, ita proximo de vita periclitanti succurrere debet, 145
Declara ut n. 253. & 257
Qui alium, cum potest, non juvat, crimini obnoxius est iure canonum, 146. & 157
Declara, si sit persona publica, cui ex officio aliorum defensio incumbit, 249
Facinori manifesto qui obviare desinit, societatis occulte scrupulo non caret, 148. Declara ut n. 250
Natura cognationem quandam inter homines constituit, propter quam alter alteri subvenire tenetur, 150
Decla-

Declaratur n. 255

In culpa est, qui damnum, quod potest, non avertit, 151

Crimen contrahit, qui, cum potest, non prohibet delictum, 152

*Peccantem peccare qui patitur, vires subministrat auda-
Propositum suum qui, cum posset, non protexit, in pari
culpa factori habendus est, 154*

*Servus quando domino sciente & prohibere volente alium
occidit, ipse dominus occidisse intelligitur, 155*

*Scientia hominis malum non avertentis, sed fieri patien-
tis, culpa est, 156* *Declaratur n. 262*

*Defendere qui potest alium ne occidatur & non facit,
haud tenetur de homicidio, 264*

*Non defendens nec obsistens injuria, cum potest, tam est in
vitio, quam si parentes aut amicos aut patriam dese-
rat, 158* *Declaratur n. 265*

*Innocentiam suam integer animus putat minui, si pericu-
lis desit suorum, 159*

*Scelus quasi probat debere fieri, qui sciens, cum inhibere
potest, patitur perpetrari, 160*

*Injuriam patienti non subveniens, apud Aegyptios reus
mortis fiebat, 161*

*Elegantēs sententia in eandem opinionem ex Lactantio
& aliis adducta, 162. 163. & 165*

*Princeps subditos alterius oppressos juvare, & contra le-
gitimum etiam, sed tyrannice imperantem Principem
defendere potest, 166*

*Moses Hebraum ab Aegypto injuriam accipientem de-
fendit, 167* *Declaratur, n. 266*

*Abraham armata manu fratrem suum Loth & alios
ab invasoribus & latronibus quibusdam liberavit, 168*

Declaratur n. eod. 266

*Herculis encomium, qui vim & injuriam patientibus
auxilium nunquam denegavit, 169*

Declaratur quod sponte non ex obligatione fecerit, 269

*Viri magnanimi opibus & potentia valentes ad servan-
dum genus humanum natura incitantur, 170*

Salus reipublicae defensionem proximi postulat, 171

Declaratur n. 271

Non tantum parentibus, sed & reipublicae nascimur, 172

Argumentum ab equiparatis in iure validum, 173

Tutor bona pupilli gratis administrare cogitur, 174

Declaratur n. 275. & 276

Pro officio gratuito turpe recipitur Salarium, 175

*Tutor mercedem pro officio tutela accipiens punitur ex-
traordinarie, 176*

Tutela non est honos, sed onus, 177

Tutela lucrosa potius esse debet pupillo, quam tutori, 178

*Protectores nihil prater dignitatis ac verae laudis iucun-
disimos fructus à clientibus sperare, eosque sine merce-
de tueri debent, teste Bodino, 180*

Conciliatur, num. 282

*Gratis quod quis se alteri facturum promisit, id ipsum
sine mercede prestare tenetur, 181*

Officio nihil magis contrarium, quam merces, 182

*Liberalem & beneficium virum non decet beneficium
mutare, aut gratiam reposcere, 183*

*Advocatis locorum sacrorum specialibus Imperatorum
& Pontificum decretis exactio mercedis temporalis
prohibita, 185*

*Urbanus II. Papa Gotfrido Comiti Calvvensi Advocati-
am Monasterii Hirsangiensis sine lucri secularis ex-
actione exhibendam committit, 186 & 187*

*Lotharius Imp. Lutoldo Baroni de Regenspurgo monasterii
Eremitarum tutelam non pro terreno commodo, sed
pro aeterna mercede suscipiendam, commendat, 188*

*Chombergensis Monasterii Fundatores Ruggerus, Henri-
cus & Burcardus Comites de Rotenburg/ Advocatos
gratuitos esse voluerunt, 189*

*Defendendi onus casu evenienti periculum cum armis
subeundum annexum habet, 191*

*Officium liberale est serere beneficium, ut metere possis
fructum, 192* *(mentum speratur, 193)*

*Labor & periculum eo impenditur unde honos & emolu-
Benefacere alteri per leges nemo cogitur, licet quis male
agere prohibeatur, 199. & 256*

*Receptum à protectoribus salarium per clientes repeti
non potest, 200. 223. & 224*

*Annua pensio defensionis causa data, nec danti iniqua,
nec accipienti indigna, 202* *(203)*

*Advocatus forensis salarium à clientulo suo licite recipit,
Lex Cincia olim pro oranda causa aliquid accipi vetans,
antiquata, 204* *(constituit, 205)*

*Litigatores ut pro patrocinio mercedem darent Nero Imp.
Advocato forensi debetur salarium, licet non conventum,
officio iudicis, 206*

*Advocatus forensis & tutelaribus quoad honorarii prestatio-
nem equiparantur, 207*

Vasallus defendendi domini causa iuste feudum accipit, 208

Milites stipendia licite accipiunt, 209

In militiam euntes periculo mortis sese obiciunt, 210

Protectio equiparatur operis, 211

Opera pretium recipiunt, 212

*Onerari non potest, qui non honoratur in pecunia vel alia
re, quae estimationem recipit, 213*

*Commoda & emolumenta cuiusque rei sequuntur eum,
qui sentit onus & incommoda, 214*

Alienarum rerum cura difficillima, 215

*Defensionem alterius suscipiens facit officium amicitiae
proprium, & humanitatis plenissimum, 216*

*Necessitas nemini imponi potest in his, quae mera sunt vo-
luntatis & benevolentiae, 217* *(& 368)*

Facturam sentire pro alienis commodis nemo debet, 218.

*Officium suum alieni emolumentis causa, alicui damno
esse iniquum est, 219. & 279*

*Periclitanti gratis aut pacta mercede succurrens, iuste fa-
cit & mercedem recte accipit, 222*

Donum gratis auxilianti datum irrevocabile est, 223

Intellectus §. 1. l. metum. ff. quod metus causa. 224

*Prestare quis id alteri solum tenetur, quod sibi non nocet
& alteri prodest, 225*

*Zizymus pace facta cum Rhodiis Equitibus eorundem
protectionem annuis 450000. aureis pactus, 227*

*Civitas quadam à Sim. Pistore relata à duobus Principi-
bus confederatis in protectionem recepta initio consti-
tuta Advocatie centum millia pro arrha, & deinde
quotannis 1500. florenos honorarii loco, solvere stipu-
lata, 228*

*Patronis olim apud Romanos pecuniam elargiri propter
Clientelam, clientes solebant, 229*

*Advocatis tutelaribus tempore Caroli M. certa reddituum
portio assignata, 230. & 236*

*Advocati antiquitus certam quotam de Proventibus ad
Fiscum pertinentibus, von Gerichtsbusen/ Stewren
vnnnd Todfällen habebant, 231*

*Spirenses Cives à Jure Mortuarii solvendi, von Todfällen
ab Henrico V. Imp. singulariter privilegiati, 232*

*Comprobatur exemplis monasteriorum Reichenaw &
Ottenbewren, 233*

*Chombergensis monasterii protectores Domini de Eym-
purg antiquitas pro defensionis salario in omnibus pa-
gis ejusdem monasterii multas judiciarias percipie-
bant, 234*

*Hodie iis ejusmodi multarum loco 40. modii avena
Schirmhaber penduntur, 235*

*Bambergensis Episcopatus ab Henrico Imperatore in
summi Pontificis protectionem eo pacto committitur,
ut annuatim pensionis nomine ei equus albus et in Zelter
cum suis ornamentis & 100. marchis argenti mitte-
retur, 236*

*Beneventum Henricus Junior loco talis annua pensionis
sedi Pontificiae postea assignat, 237*

- Monasteria Germania plurima, ad indicium protectionis pontificia quotannis aureum nummum Bizantinum pendere solita, 238*
- Blaubeurense monasterium ab Urbano Papa ea conditione in tuitionem susceptum, ut quotannis in ejus rei indicium Palatio Lateranensi unum Bizantium numeraret, 239*
- Ejusdem receptionis diploma, 240*
- Philippus Caesar monachorum fundis annuum quiddam Advocatia nomine pensitandum indixit, 241.*
- Hirsangienſe Cœnobium ſacroſancta ſedi Apoſtolica quotannis nummum aureum perſolvit, ut ejus præſidio protegeretur, 242*
- Vitam & operas ſuas ſublevandis aliorum periculis gratuito impendere, jure nemo obligatur, 243*
- Charitas ordinata incipit à ſeipſa, & ſimilia, 247*
- Præſenti periculo ſi ſe exponere nemo cogitur, ut ſibi met ipſi noceat, 248. & 258*
- Intellectus cap. non inferenda, 23. q. 3. n. 249*
- Intellectus cap. quanta, 47. de ſentent. excomm. 250*
- Casus ſpecialis & privilegiatus non eſt trahendus ad regulam generalem, 251*
- Regula generalis intelligitur ſecundum diſtinctionem ſpecialem, 252*
- Intellectus cap. dilecto. 5. de ſent. excomm. n. 253*
- Verbum, videtur, veritatem non importat, ſed fictione, 254*
- Intellectus l. ut vim. ff. de juſt. & jur. n. 255*
- Periculum non ex metu muliebri, ſed ex animo virili eſtimandum, 259*
- Argumentum à contrario ſenſu quatenus procedat? 260*
- Intellectus l. i. ff. qui ſine manu miſſ. ad libert. 261*
- Magiſtratus ex officio abſque ulla remunerationis ſpe ſubditorum ſuorum deſenſionem ſuſcipere debet, 267*
- Magiſtratus ea lege & conventionione datus, ut ſubditorum curam gerat, eiſque deſenſionem præſtet, 268*
- Non exemplis, ſed legibus judicandum, 270*
- Extraneum de vita periclitantem nemo cum vita jactura defendere cogitur, niſi ad id ſpeciali pacto ſeſe obligaverit, 272*
- Deſenſio inter conjunctos non libera voluntati permiſſa, ſed juris neceſſitati ſubjecta eſt. 273*
- Inimicitia & damnum neceſſariis noſtris illatum, ad nos quoque pertinet. 274*
- Tutori ex juſta cauſa à judice ſalarium pro tutela adminiſtratione conſtitui poteſt, 276*
- Tutori quoque ſalarium ab ipſis contutoribus ex juſta cauſa conſtitui poteſt, 277*
- Tutores munere tutorio, cuius cauſa propria quodammodo negotia prætermittere debent, gratis non ſunt onerandi, 278*
- Sequeſtrum, depositum, mutuum, commodatum, precarium, regulariter ſunt contractus gratuiti, nihilominus tamen honorarium ac remunerationem recipiunt, 280*
- Sequeſter ſalarium vel honorarium pro cuſtodia rei ſequeſtrata recipiens ad leviffimam culpam tenetur, 281*
- Intellectus l. 2. C. ut nemo ad ſuum patroc. ſuſcip. ruſtic. 283*
- ſalarium protectoribus penditur tam in pecunia, quam fructibus & aliis muneribus, 284*
- Mercedis nomine tam pecunia, quam alia quævis res pro labore ſeu ſtipendio data intelligitur, 285*
- Reutlinga & Eſſlinga Duci Wirtembergensi pro Advocatia annuatim certam pecunia ſummam numerant, 286*
- Civitates multa Italia, referente Bodino, Hiſpaniarum Regis patrociniū magna mercede pacti ſunt, 287*
- Hospitalarii milites eidem Regi deſenſionis cauſa quotannis Falconem offerre ſoliti, 288*
- Ottoni Imp. protectori, annuatim Equus vacca & Lancea à Monachis data, 289*
- Chombergense Collegium Civitati Rotenburgenſi pro Advocatia pagi Gebſattel annuatim 60. maltaria avena porrigit, 290*
- Pagi aliquot Wirtembergenses ſub tutela Electoris Palatini exiſtentes, eidem pro Advocatia ſingulis annis certas operas & ſervitia exhibent, ſub n. 290*
- Honorarium protectionis cauſa ſtipulatum an protectori victo debeatur, n. 291*
- Deciſio affirmativa, ibid.*
- Advocato forenſi etiam cauſa cadenti honorarium ſolvi debet, ibid.*
- Medico merces debetur, etiam ſi ager in curam ſuſceptus moriatur, ibid.*
- Utrum honorarii ſolutio protectoribus præſtanda ſit, etiam ſi invito Advocato clientes Advocatiam renunciaſſent? n. 292*
- Affirmativa, ibid.*
- Prajudicium Camerale in cauſa Chomberg contra Roſtenburg an der Tauber, 300*
- Lite pendente ſuper cenſus ſolutione is nihilominus ad finem litis uſque pendendus, 293*
- Exemptionis quaſtione pendente, poſſeſſor tamdiu ſolvere tenetur contributiones, donec aliud in petitorio decernatur, 294*
- Ejus rei præjudicium Camerale, 295*
- In quaſi poſſeſſione quilibet tuendus, donec res jure decidatur, 296*
- Spoliare juriſus incorporalibus dicitur, qui negat præſtare ſolitam penſionem, 297*
- Debitor non ſolvens debitum annuum, eo animo quod in poſterum nolit pendere, ſpoliare dicitur, 298*
- Contradiſtione, qua ſit litem conteſtando, inducitur ſpoliatio in incorporalibus, 299*
- Eraſmi Neuſtetteri, Præpoſiti ac Decani Chombergensis laus, 301*
- Idem Collegii Chombergensis alter quaſi fundator ac reſtaurator, 302*
- ſalarium Advocato an debeatur, ſi centum aut pluribus annis nullum deſenſionis actum exhibuit? n. 303*
- Operas locans, totius temporis mercedem accipit, ſi per eum non ſtetit, quo minus operas ſuas exhiberet, 304*
- Privilegium per non uſum non amittitur, ſi non evenit occaſio utendi, 305*
- Servitute uti impeditus eam per omiſſum uſum non amittit, 306*
- Negligentia non cadit in eum, qui faciendi facultate deſtitutus fuit, 307*
- Lex non amittitur non uſu, non data facultate uſus, 308*
- jurisdictio non præſcribitur, ſi caſus eadem utendi non ſe obtulit, 309*
- Advocatum eſſe paratum ad deſenſionem ſufficit, 310.*
- Magiſtratu ordinario proprios ſubditos in ſpecialem protectionem aſſument, an eo nomine certum honorarium annuum ab iis ſtipulari atque recipere liceat, n. 311*
- Negativa Deciſio, ibid.*
- Conradus Bojorum Dux ob munera à ſubditis, deſenſionis cauſa olim accipiens, à Gebhardo Episcopo Ratisbon. reprehensus, 312*
- Imperator gratis Eccleſias defendit, nec ab aliis quos in ſpecialem protectionem recepit, annuum Honorarium accipit, 313*
- Magiſtratus ordinaria deſenſionis gratia aliquid accipiens à ſubditis, ad reſtitutionem tenetur, 314*
- Accipiens aliquid pro eo ad quod jure tenetur, condiſtione ob turpem cauſam conveniri poteſt, 315*
- A Judæis ſpecialiter ſub tutelam receptis, magiſtratus, in quorum territoriis habitant, eo nomine ſingulare tributum accipere ſolent, 316*
- Honorarii ſolutionem clientes juſte abnuunt, ſi protectores ſuſcepto protectionis muneri deſuerint, 317*
- Fidem conventionis non ſervans, ejus emolumento privandus, 318*
- Debitum fruſtra petit, qui, quod debet, non impendit, 319*

Qui non facit, quod debet, non recipit quod oportet, 320
 Agere volens, debet ex parte sua probare debitum implementum, 321
 Poena à secundo non committitur, data contraventione primi, 322
 Conventio qualibet intelligitur, rebus sic stantibus, 323
 Facere tantummodo qui differt, quod promisit, non potest petere, quod sibi debetur, 324
 Vassallus non exhibens debitum servitium domino, feudum amittit, 325
 Protector suisne an clientum sumptibus defensionem præstare teneatur, 326
 Affirmativa, 338 Decisio Negativa, 360. & 407
 In expensarum præstatione pacta utriusque conventa, servanda sunt, 327 & 329
 Executio criminalium iudiciorum an magistratus vel subditorum expensis fieri debeat, 328. & 345
 Hugo Burgundia quondam Comes Protector Bisantinorum, propriis suis expensis eos defendere promisit, pro dono tamen accipitrem stellarem pactus, 330
 Extra pacta, in sumptibus sustinendis consuetudo loci attendenda, 331 (332)
 Eadem in servitiis feudalia erogandis impensis servatur, Investitura & consuetudine cessante, Dominus feudi sumptus suppeditare tenetur, 333
 Vassallus an & quibus in casibus propriis sumptibus militare pro Domino suo obligatus sit, 334. 335. 336. 337. 429. 430. 431. & 432
 Quod quis spondit suis sumptibus præstare debet, 339
 Declaratur, 409
 Sumptibus propriis quisq; id facere obstringitur ad quod se generaliter obligavit, 340. 341. & 354
 Declara, ut n. 409
 Protector taliter clientes defendere debet, qualiter magistratus proprios suos subditos, 342 Intellige, ut n. 411.
 Magistratus subditos propriis expensis defendere tenentur, 343
 Magistratus gratis ac suis sumptibus, subditis iustitiam administrare debent, 344
 Subditi i. stam de injuria conquerendi causam habent, si sumptus ejusmodi ab iis per Magistratus extorqueantur, 346
 Officialis visitans provinciam suis expensis visitare debet, 347
 Serviens alteri ex necessitate non recipit expensas, secus si ex voluntate, 348 Declaratur n. 413
 Ex necessitate quod quis impertit, gratis exhibere tenetur, 349
 Protector non ex liberalitate, sed ex necessitate & vinculo obligationis clientes defendit, 350 Declara ut n. 419
 Venditor, qui tenetur de evictione suis, non emptoris sumptibus, eundem defendere debet, 351 Et quare? n. 421
 Faciens aliquid, ob compensationem facta sibi concessionis, id ipsum proprio sumptu facere tenetur, 352
 Intellige ut, 423
 Opera in remunerationem præstita, victu præstantis fiunt, modo libertus se alere possit, 353. & 355
 Vassallus domino propriis sumptibus servire tenetur, 356
 Contra, 403. & 428
 Liberti ac homines proprii operas ac servitia suis sumptibus præstare tenentur, 357. & 410
 Subditi etiam liberi, non Magistratus, sed proprio sumptu præstare servitia tenentur, 358
 Subditi instrumenta sine quibus opera præstari nequeunt suis impensis comparant & fructu rescipiunt, 359
 Casus omissus habetur pro omissio, 361
 Protectores Militaris opera ministeria subire & expensarum quoque onus ferre & sic dupliciter gravari, iniquum, sub n. 362
 Premium unde quis meruit, damnum pati non debet, 363

Expressione dignum si obtineatur, solutione exemptu, 364
 Militare suis sumptibus nemo tenetur iure communi, 365
 Principem in pralium euntem, civis sine stipendio, seu propriis sumptibus sequi non tenentur, 366
 Sumptus regulariter iis subministrandi, quorum aliquis opera & ministerio utitur, 367
 Negotiorum gestorum sumptus erogandi sunt, 369
 Expensa etiam præter voluntatem domini facta, negotiorum gestorum actione repetuntur, 370
 Fides sua nemini damnoosa esse debet, 371
 Laborem homines commodis eventuris metiuntur, 372
 Premii spes, laboris est solatium sub n. 372
 Protectores in defensione clientum non sua sed aliena negotia gerunt, 373
 Impensas actus ille fert, qui postularit, ut actus ille fieret, 374
 Actus cujus gratia celebratur, is ad refundendas expensas tenetur, 375. & 380
 Custodiam militarem pro se petens, sumptus præstare debet, 376
 Creditor faciens capi ac custodiri debitorem suum, eo nomine obligatur ad solvendo sumptus, 377
 Defensionis actus nunquam præstatur, nisi clientibus eum à protectore requirentibus, 378
 Actus fieri debet expensis illius, cui prodest, 369. vel cujus gratia celebratur, 379
 Beneficium de suo nemo facere cogitur, 381
 Honorariis & mercedis materia favorabilis, 382
 Operarius omnis, jure etiam divino mercede sua dignus judicatur, 383
 Protector comparatur custodi, 384
 Custos impendia ad ipsius rei custodiam utiliter facta repetit, 385. & 386
 Fraternitatis in pacto non propriis sumptibus defensio præstatur, 387
 Subditi ubi cogi possunt ad custodiam, cujus impensis id facere debeant? 388
 Custos datus ei, qui timet offendi, sumptibus petentis, non custodis datur, 389
 Tutor officium suum non suis, sed pupilli expensis administrat, 390
 Tutor sumptus litis & viatica, si ex officio alio excurrere necesse habet, juste repetit, 391
 Quod tamen de necessariis, non damnois & inutilibus accipiendum est, 392
 Tutor non debet ob officium tutela, quod gerit, damni quicquam sentire, aut de suo aliquid erogare, 393
 Tutor iudicio tutela repetit, quicquid impendit in rem ac personam pupilli, 394
 Tutor litem alicui movens nomine tutorio, si fuerit in expensas damnatus, contra pupillum fiet expensarum executio, 395
 Advocato causarum in alium locum proficiscenti sumptus itineris præstandi sunt, ultra conventum salarii, 396
 Delegato, si exeat domicilio, debentur sumptus, 397
 Etiam si habeat beneficium, quia beneficium ei non est collatum cum tali onere, ibid.
 Sive sit delegatus à Principe sive ab inferiore, etiam ordinario, 398
 Patronus Ecclesie defendit eam, non suis, sed Ecclesie sumptibus, 399
 Impensa Pralato de beneficio litiganti ex Pralatura redditibus præstantur, licet litem sui potissimum causa suscepisset, 400
 Etiam si lis esset inter Pralatam & Ecclesiam ipsam, n. 401
 Expensas litis erogat monasterium, quando Monachus cum Abbate litigat, dummodo lis cedat in monasterii utilitatem, 402

Procurator defendit principalem expensis principalis, n.

404

Depositarius sumptus repetit per retentionem depositi,

405

Mandatario in alium locum proficiscenti sumptus itineris præstandi sunt ultra conventum salarium, 406

Interpretatio in dubio secundum promissorem facienda est, 408

Intellectus l. suo victu, ff. de oper. libert. 410

Dispar ubi est ratio, ibi dispar quoque sequitur juris dispositio, 412

Protektor ad defendendum obstringitur necessitate causativa non absoluta, 414

Matri necessitate causativa filii tutelam quærenti, onus expensarum non injunctum est, 415

Inventarium heredi facienti sumptus ex hereditate debentur, 416

Mater faciens expensas in removendo Tutore suspecto filio dato, repetit, 417

Fallacia à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, nocet argumentis, quibus inest, 418

Sumptuum erogatio in operis ex liberalitate præstitis pertinet ad eum, cui exhibentur, 420

Adversis nihil infertur, 422

Præsuppositum ubi non ostenditur verum, ibi quoque id, quod inde elicitur, locum non invenit, 424

Artifex, qui pro opere faciendo compensationem accepit, id propriis & non alterius impensis facere tenetur, 425

Opus faciens ex curialitate (ut loquuntur) recuperat impensas; non autem is, qui opus facit ex necessitate, 426

Opus si quis facere promisit, & deinde controversatur, cuius sumptibus id faciendum sit, recurrendum ad consuetudinem potissimum erit, 427

Subditis gratuitas operas præstantibus, sumptus à dominis, quibus inserviunt præstandi sunt, 433

Operæ ubi præstantur indebitæ, laborem mercede frustrari iniquissimum est, 434

Expensæ in defensione præstita factæ Advocato refundi an debeant, si admodum pingue habeat salarium? 435

Negativa, 436.

Decisio affirmativa, n. 437

Salarii assignatio non impedit expensarum deductionem, 438

Idque in omni eo qui rem curat alienam locum habet, 439

Si protektor in bello pro clientibus gesto succumbat, an eidem nihilominus expensæ debeantur? n. 440

Decisio Affirmativa ibidem.

Actio negotiorum gestorum competit, etiamsi negotium gestum effectum non habeat, 441

Advocatus forensis expensas & salarium recuperat, etiamsi cliens causa cadat, 442

Pactum Advocaticum Cliente super salario initum valet, siue vincat siue non, 443

Protektor in bello clientum causa suscepto non plus debet expendere, quam in causa propria expendisset, 444

Liberalis in rebus alienis expendendis, nemo esse debet, sub numer. 445

Protektores quando impensas belli pro clientibus gesti, ab hostibus victis recuperare possunt, eas ab his potius quam ab illis exigere debent, 446

Damni causam dans id ipsum recompensare tenetur, 447

Damnificatus ex facto vel delicto alterius damnum illud ab ejus auctore repetit, 448

Wolfgangus Teuthonici ordinis Magister, propter invasum oppidum Eluvacense ejusdem Protektori Christophoro Duci Wirtembergico, repulso 30. millia florenorum, sumptuum nomine dare coactus, 449

Clientes an præter expensas etiam damna protektoribus forte in exhibita defensione illata recompensare teneantur? n. 450

Negativa, 451

Vasallus repetitionem damni in bello perpeffi à Domino non consequitur, 452

Operarius si laborando frangat aut perdat instrumentum suum, id non alteri, cui laborat, sed sibi perit, 453

Equus ad bellum commodatus, in eoque amissus vel occisus, perditur commodatario, 454

Protektores à clientibus suis ultra expensas & Salarium iis assignatum nihil amplius exigere debent, 455

Alias violant datam fidem, & agunt contra legem contractus, 456

Advocati prætextu bona Ecclesiastica à protektoribus eorumve ministris non sunt usurpanda vel invadenda, 457

Advocati quibus Monasteria defendenda committuntur, ea gravare non debent, 458

Advocatus clientes suos non potest collectare, nec Advocatiæ jus ad quæstum & privatam utilitatem transferre, 459

CVM superioribus capitibus de protectionis qualitate, protektorum officio atque munere, quod potissimum in defendendo consistit, aliisque occurrentibus in defensionis materia circumstantiis abunde dixerimus, præcedentibus ea quoque, quæ protectioni ut plurimum accidere consueverunt, addere placuit, eaque *Adjacentium* nomine insignire non dubitavimus.

Possunt autem ejusmodi Adjacentia, † quæ in hoc protectionis negotio in considerationem veniunt, commode in tria genera distribui, ita, ut primum ea, quæ initio Advocatiæ accidunt: alterum ea, quæ durante tutela fiunt, tertium denique ea, quæ in executione protectionis veniunt, complectantur.

In numero autem adjacentium, † quæ circa initium protectionis considerantur, primo loco occurrunt instrumenta, quæ inter patronum ac clientem plerumque conficiuntur, unum nempe, quod hic protektori ob honorarium constitutum exhibet vulgo appellant *Reversales*, *Reversbriefe* vber den empfangnen *Schuß*/ alterum vero, quod ille suscepto in defensionem, ratione promissæ defensionis tradit, quod *Bodin, de Republ. lib. 5. cap. 6.* protectionis literas *Patrocinii* instrumenta & clientelares vocat *Tabulas*, Nos vernacula *Schuß und Schirmbriefe* / appellamus, quarum formulas *Barbat. consil. 62. vol. 4. Nacler. Brusch. Trithem. Stumpf. Crus. passim & Christoph. Lehman Chron. Spirens. lib. 7. cap. 99. 100. 119. & alii exhibent.* † Qualiter autem harum Capitula componenda, & quid in iisdem inferendum sit supra *Cap. IX.* indicavimus. Hoc autem loco de earundem necessitate quæret aliquis: *An nimirum & quatenus talia instrumenta ad constituendam Advocatiæ necessaria sint.*

Quamvis † autem clientela absque *Tabulis* clientelariis constitui possit, ut argum. *l. 7. paragraph. vtrum ad 12. l. 47. princip. 52. Digest. de pact. l. 17. l. 21. C. cod. & l. 34. princip. Digest. mandat.* nominatim defendit *Jacob. Synz. de jure protekt. 9. 13. & pactum clientelare, etiam sine scriptura valeat, nec ad substantiam conventionalis etiam Advocatiæ scriptura vel instrumentum requiratur, per notata Schrad. tractat. feud. part. 10. sect. 12. num. 25. ubi dicit, regulariter scripturam, vel instrumentum non requiri, pro substantia actus, vel ejus probatione, nisi in casualibus, à Jure specialiter expressis, & regulariter quemlibet actum, etiam absque scriptura valere, nec*

Continua-
tio hujus
Capituli
cum præ-
cedentib.

Tria Adjacentium
Advocatiæ
genera.

Primi generis Adjacentia.

4
constituen-
dam Ad-
vocatiæ
pactionem
littera vel
instru-
mentum
requira-
tur.

Decisio Ne-
gativa.

nec tantum per scripturam five instrumentum, sed etiam per testes probari posse, per textum in *leg. contrahitur*. 6. ff. de pignor. leg. penult. ff. de fide instrum. l. pactum quod bona fide 17. & ibi Bald. Alexand. Iason. Dec. & Alciat. Cod. de pactis. gloss. cap. 1. §. postquam circa fin. & ibi Dd. de censib. lib. 6. Roman. consil. 106. n. 1. Ioan. Bapt. in tract. de arbit. lib. 6. cap. 4. Tiraquell. in tract. de utroque retract. part. 1. §. 2. gloss. 1. n. 11. Eo quod contractus & que fieri possit sine scriptura, quam cum scriptura, secundum textum in l. in exercendis Cod. de fid. instrum. l. cum res Cod. de probat. & l. cum te in fin. Cod. de transact. cap. cum Ioannes eod. tit. & luculenter in *leg. pactum quod bona fide*, ubi Bartol. & alii Cod. de pact.

**Affirmati-
va.** 6 Quia tamen scriptura † continet memoriam, per quam omni tempore probatur contractus, assertore Baldo in l. 1. num. 18. Cod. de iur. hast. fisc. lib. 10. cui nominatim etiam subscribere Decius in d. l. pactum. num. 1. in fin. Socin. cons. 102. n. 4. vol. 3. Roman. cons. 106. in princ. Grat. cons. 177. col. 1. vol. 1. quibus accedit Ioan. Petr. Surd. cons. 144. num. 15. vol. 1. ubi plures assonantes congerit, & super vetito Ruslicanorum patrocínio olim etiam Instrumenta quamvis, ut in l. cap. diximus non impune Notarios confecisse ex l. 1. Cod. ut nem. ad suum patroc. suscip. rust. vel vic. eor. aperte constet, quemadmodum & apud Romanos fœdera † actaque publica in linteis mappis exarata fuisse, ex Livio lib. 1. Dec. 4. Dempst. antiquit. Rom. lib. 3. in paratit. ad cap. Rosini 24. refert, idcirco usu ac observantia prisca & moderna suffragante ob fraudem & perfidiam humanam tutius est, suatore etiam Bodino capitula protectionis literis consignari.

**Ratio I. as-
firmati-
va.** 8 Ejusmodi enim literæ, veritatis † & solennitatis præsumptionem initæ protectionis inferunt, per notata Bald. in c. 1. §. Instrumentum. de not. feud. Socin. consil. 213. n. 7. vol. 2. Decius cons. 36. col. 4. vers. secundo præsupponitur & cons. 587. n. 1. Alciat. in tract. præsumpt. reg. præsumpt. 13. n. 9. Gram. decis. 45. n. 10. Francisc. Marc. decis. 511. n. 1. Anch. mod. fam. quæst. lib. 2. q. 3. n. 16. & secundum Bald. cons. 437. n. 5. vol. 5.

Ratio II. Deinde instrumentum habet & hanc præsumptionem, quod quæcunque in eo leguntur, sint scripta de † voluntate partium. Socin. Iun. consil. 189. num. 14. vol. 2. Nevizan. cons. 79. num. 10. Roland. cons. 96. n. 18. vol. 3. & facit rem certam Bartol. in l. in prin. n. 8. ff. de oper. novi nunciat. Bald. l. 2. col. 2. Cod. quando fisc. vel priv. Dec. consil. 302. col. fin. Ruin. consil. 128. n. 1. vol. 4. Paris. consil. 104. n. 64. vol. 1. Nevizan. d. consil. 79. n. 10. latissime Tiraquel. de retract. consanguin. §. 2. gloss. 1. n. 20. Crot. consil. 47. n. 31. Natt. cons. 543. num. 28. Alciat. d. præsumpt. 13. num. 8. Roland. consil. 57. n. 2. & 3. vol. 3. Cephal. cons. 335. num. 10. multos citat D. Beccius cons. 52. n. 4. & cons. 74. n. 19.

10 Et in dubio standum est † instrumento, nisi plenis & concludentibus demonstrationibus contrarium appareat. l. cum precibus. ubi gl. Cod. de probat. Bero. cons. 151. in fin. vol. 1. Gram. cons. 65. n. 14. Cephal. consil. 196. n. 8. Roland. cons. 100. n. 42. vol. 4. Pro instru-

11 mento enim militat præsumptio † Iuris, quæ efficit ut opponens falsitatem, fortioribus gravetur probationibus. gloss. & Dd. in l. transactione C. de transact. text. in l. si extraneus. ubi Alber. Fulg. & Iason. in 6. not. ff. de cond. ob. cau. Abb. in c. quia verisimile in 2. not. de præsumpt. Paris. cons. 135. n. 12. vol. 4. Marf. de Hippol. sing. 451. col. 2. Cravet. cons. 71. n. 12. & cons. 134. n. 10 Dec. consil. 175. Surd. cons. 173. n. 33. lib. 2.

Non frustra autem instrumenta seu literas clientis obligatorias, & Protectoris Reversales inter Adjacentia contractus Advocatitii retulimus, quia Instru-

12 mentum & † contractus, plurimum inter se differunt,

ut per Bart. in l. si quis legatum col. fin. vers. adverte Discrimen ff. de fals. Instrumentum enim, non contractus substan-
inter con-
tractum &
Instrumenta
tum.
tiam, sed scripturam respicit l. contrahitur ff. de pignor. & nomen contractus, significat † veritatem, nomen vero instrumenti, continentiam & tenorem denotat, 13 ut inquit Bald. in l. fin. n. 2. ver. item nota. C. de fals. cau. adi. leg. Alex. cons. 122. n. 3. vol. 2. & ideo annullato † Instrumento, non annullatur contractus in eo 14 scriptus, secundum Imol. Cuman. Alex. & Castrenf. in l. servum filii §. si ita, & §. cum qui chirographum ff. de leg. 1. Imol. cons. 17. Castrenf. cons. 75. n. 1. vol. 2. ubi dicit, quod in † instrumento non consistat substantia 15 contractus, sed probatio Alex. cons. 170. n. 2. ver. pro hoc facit. in 7. vol. Dec. cons. 17. n. 3. ubi post Bald. in l. Labeo §. 1. ff. de pact. dicit, quod qui renunciant † in- 16 strumento non videatur renunciare debito contento in instrumento, sed probationi: Ioan. Petr. Surd. cons. 80. n. 29. lib. 1.

Et ideo confundi non debent † instrumenta cum 17 obligationibus & contractibus. Neque enim ex literis † aut instrumento obligatio oritur, sed ex contractu, 18 Instrumenta vero & literæ tantum † probationem rei 19 gestæ continent. Cagnol. in l. si librarius. n. 83. de reg. iur. Tiraq. de retr. prox. §. 2. gloss. 1. n. 1. 2. text. in l. Publia. 26. §. 2. de pos. l. non figura 38. ff. de action. & obl.

Porro ad hunc locum etiam pertinent clausulæ Ta- 20 bulis Advocatiæ conventionalibus ac Reversalibus ad-
Clausula
literis Ad-
vocatitii
adjici solita.
ta.

Solent autem ab initio plerunque poni hæc verba, Mit † wolbedachtem vereintgtem Raht/ vel, auß reiffem Raht/ quod verbum wolbedacht/ omnem erroris & 21 ignorantia allegationem plane discutit atque excludit. Literis Pro-
tectionum
quam
clausula u-
tiliter ad-
jiciantur?
Causula
cum præ-
meditato
& unani-
mi Consilio.
22

ut ex Bertaz. in tractat. clausul. 11. gloss. 3. n. 2. & Cardinal. Paris. consil. 93. n. 18. vol. 3. annotavit D. Frider. Pruckman. consil. Elect. Brand. 1. cons. 49. n. 64.

Deinde subjungi solent verba, vns vereintgt haben/ vnnnd vberlein kommen seynd/ quæ protectionis con- 23 ventionalis formam exprimunt, stricto Iure in † sti-
Causula
cum præ-
meditato
& unani-
mi Consilio.
22

pulatione consistentem argum. l. 5. §. satis acceptio. & ibi Iason. ff. de verbor. oblig. l. si hereditatem 32. ibi præ-
sens quis interrogatus respondeat. ff. mandati l. 2. §. 22
pen. ibi verbis obligationis expressum erat. ff. de ad-
min. rer. ad civit. pertinent.
Causula
unionis
facta.

Præterea ille maxime in omnibus Protectionibus literis 24 inseruntur particulæ, vns/ vnser Leut vnnnd Güter schüt-
23
ken vnd schirmen getrewlich / als ihr selbst eigene Leut
vnd Güter / wider allen Gewalt vnd Beschwerung. In
quibus tota vis defensionis consistit. Clausula
defenden-
do, Tan-
quam suos.

Hoc enim est † officium & Ius protectorum ut ha- 25 beant potestatem defendendi de facto, cum armis & 26 militibus, ut docet Bartol. in l. 1. Cod. de excus. muner. lib. 10. in prox. ff. num. 7. siue violentia fiat recepto in protectionem, in persona, † siue in rebus indebi- 26 te molestetur, ut tradit Hostiens. in c. recepimus, de privileg. qui censet hoc procedere etiam in Ecclesia recipiente aliquem in protectionem, cum quo transit ibi Panorm. col. fin.

Aliquando etiam contraria de non offendendo clau- 27 sula adjicitur. Vnd vns/ vnser Leut vnnnd Güter/ also
Causula
de non of-
fendendo.
dabey verbleiben lassen/ vnnnd darüber nit beträngen/
bendöthen noch beschweren.

Hæc ipsa autem clausula, † quamvis ex ipsa initæ 28 pactionis aut commissæ protectionis natura veniat, ideoque superflua videatur, eo, quod ipso Iure, ut alibi latius dictum est, obligatus ad defendendum, mul- 29 to minus offendere debeat, & expressio † eorum, quæ tacite insunt, nihil operetur. l. 3. ibi Bart. & Ias. num. 8. ff. de legat. l. conditiones. ff. de condit. & demonstrat. Gomez. variar. resolut. lib. 1. c. 12. n. 24. in fin. Mantic. in tract. de coniect. ultim. volunt. lib. 5. tit. 6. numero 5.

Chassan, consuet. Burgund. rubr. 4. §. 15. gl. ult. num. 3. Fortun. Garc. ad l. Gallus. §. quidam recte, num. 11. ff. de lib. & posthum. Alex. cons. 21. num. 16. vol. 2. Simon de Præt. cons. 27. n. 8. & cons. 76. num. 15. Tiber. Decian. cons. 84. n. 50. vol. 2.

30 Quia tamen expressa + quandoque magis à molestando absterrent, ac movent, quam tacita, per notata Petri Lorienti ad l. cum quid mutuum. 3. ff. si certum petat. Idcirco non inutiliter ea ipsa etiam clausula Tabularis istis inferitur.

31 Nam & clausula + specialis, ut validius operatur, quam generalis, eandemque restringit, Dec. Cagnol. in l. in toto. ff. de reg. jur. l. doli clausula 119. ff. de verb. obligat. leg. 2. ubi Bald. C. de serv. pign. dat. man. c. si adversus. de heret. cap. quanquam 23. dist. Matth. Welenb. cons. 3. n. 57. lib. 1.

32 Hinc & ab interpretibus traditur, abundantem + cautelam non nocere, l. testam. C. de testam. l. penult. C. de evict. l. non solent. ff. de reg. jur. Specul. in tit. de posit. §. 7. num. 8. Tiraq. de utr. retr. part. 1. §. 36. gloss. 2. n. 48. Boer. in consuet. Bitur. tit. de stat. person. §. 4. gloss. 5. Alciat. paradox. lib. 1. cap. 7. num. 2. Montic. in tract. de invent. ber. c. 5. num. 47. And. Gail. obs. 144. num. 3. libr. 1. & obs. 1. num. 2. lib. 2.

33 Item superfluum id non + esse confestim, quod non est necessarium, per tradita Marii Solom. ad leg. Gallus. §. quidam recte, num. 9. & 11. ff. de liber. & posthum. Pruckman. cons. 21. n. 126 lib. 1.

34 In fine porro literarum protectitiarum & reversaliu usitatum est, addere illam clausulam, Absque fraude & dolo, Alles ohne Arglist vnd Geseerde. Quæ clausula facit contractum bonæ fidei, Bald. cons. 343. num. 2. lib. 1. pro quo textus in l. hoc iure. §. ult. ff. de reg. jur. ubi bona + fides & clausula seu promissio de præstatione doli exæquantur. Virgil. Pingiz. quest. Saxon. quest. 38. num. 18. Welenbec. consil. 14. num. 17. libr. 1.

36 Quod alii adeo extendunt, ut si talis clausula inseratur contractui + stricti Juris, ea operetur, ut contractus alioquin stricti Juris, naturam & similitudinem contractus bonæ fidei sortiatur. Bald. cons. 343. n. 3. & 4. Joan. Bapt. Caccialup. in repet. l. omnes populi. n. 107 ff. de iust. & iur. Ludolph. Schrader. de feud. p. 10. sect. 3. n. 28.

37 Idque minus dubitationis habere videtur propterea, quod de Jure canonico omnes + contractus mundi etiam stricti Juris, perhibeantur bonæ fidei, ut post Bald. Bertachin. & alios Dd. id aperte statuerunt Joan. Bapt. Plotus tract. de in lit. jur. §. 22. num. 4. Jas. in l. cum postea, C. de pactis. Alciat. in l. cum fundus. 31. n. 16. ff. si cert. petat. Nevizan. cons. 22. num. 35. Reprehensi + tamen in eo à Fulgoso Alexandro, Abbate Welenbeio ac Gôddæo. in comment. de contrahend. stipul. cap. 8. conclus. 1. art. 24. & Anton. Hering. tract. de fideiuss. cap. 17. n. 23. qui rectius contrariæ opinioni subscribunt.

39 Et hæc ipsa clausula olim quoque + Græcis sub hac verborum forma ἀπὸν δόλῳ καὶ ἀπάτης, teste Herodoto lib. 1. & 8. usitata fuit.

40 Adjicitur etiam clausula + localis in tali loco, quæ clausula importat perfectionem, quando est in fine instrumenti apposita, ut voluit Paul. de Castr. in l. hac consultiissima. in fin. C. de testament. Paris. cons. 27. n. 18. vol. 2. ubi allegat Alexand. & Bologn. Rol. à Vall. cons. 32. n. 33. vol. 2. ubi citat Angel. Castr. Alexan. Barbat. Socin. Curt. Jun. & alios, Grammat. decis. 62. n. 6. Simon de Præt. tract. de conject. ult. volunt. lib. 2. interp. 1. dubitat. 2. solut. 2. n. 34. & ita in terminis respondet Corne. consil. 226. circa fin. vol. 3.

41 Et mox etiam additur dies + annus, c. abbate sane & clausula ibi gloss. de re judicat. in 6. c. quoniam contra. ibi, Loca

ubi gloss. de probat. Paris. consil. 28. num. 10. vol. 2. Buxdorff. dissert. ad Aur. Bull. conclus. 2. lit. C. quia Instrumentum sine certo tempore, nihil valet, Bald. l. contra. Etus num. 6. C. de fide instrum. Castrensi. cons. 306. ad primum in princip. lib. 1. Ruin. cons. 144. n. 1. lib. 1. Alexan. cons. 153. n. 8. lib. 2. Didac. Covarru. lib. pract. q. c. 20. nu. 2. Boer. decis. 37. n. 10. Menoch. cons. 48. n. 1. vers. quod locum & tempus celebrati contractus contineat.

Unde, quod caret anno, + mense, die, non probat l. 42 generalis C. de tabul. lib. 10. c. inter dilectos. de fide instrum. gloss. in autb. ut prap. nomen. Imper. verb. authore. Dec. c. 1. num. 7. de fid. instrum. Didac. Couvar. lib. pract. quest. d. c. 20. num. 2. ubi scribit, hoc consuetudine receptum esse, & optima ratione fieri, ne temporis incertitudine actus vitietur, aut falsum committatur: & requirit nedum + expressionem anni, sed etiam mensis, ac diei, 43 & sic, dicit, usu servari, & communem hanc esse opinionem per Bart. & Dd. l. 1. §. editionis. l. si quis §. si initium. n. 23. de eden. Felin. Dec. c. 1. de fide instrum. & Barb. ibi, in rub. n. 68. sequitur Menoch. cons. 1. n. 77.

Non desunt tamen tradentes, quod etiam privata 44 scriptura non minus, quam publica, fidem faciat, adversus eum, qui scripsit, etiam sine certa temporis designatione Bartol. in l. cum tabernam. §. idem quasit. & ibid. Angel. de pign. gl. §. sancimus. 25. quest. 2. Joan. And. cap. inter dilectos. num. 3. de fid. instrumen. Angel. in autb. quod sine Coa de testam. & l. sciendum in princip. ubi Barb. de verb. obligat. & in §. si quis igitur, in autb. de instrumen. caut. & fide. Lanfranc. cap. quoniam. verb. instrumentorum. quest. ult. de probat. Alexand. cons. 70. num. 5. vers. ecce ego lib. 1. ubi dicit hanc esse communem, sicut & Barbat. cons. 27. n. 6. lib. 3. & cons. 58. col. 13. vers. etiam faciat. lib. 4. ubi dicit, de hoc textum esse singularem in d. l. cum tabernam §. idem quasit. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gloss. 7. n. 49.

Cæterum ad literas prædictas tam Tutelares, Subscrip- quam Reversales referuntur etiam partium sub- piones & scriptiones + ac sigillationes. Unde semper in cal- sigillationes Tabu- ce literarum additur ejusmodi, vel similis conclusio. larum Pre- Des zu einer wahren Bekandnuß vnd mehrer Sit- stationis tlichkeit / ist dieser Brieff durch vns unterschrieben / in ita. vnd mit vnserm / oder vnser Statt anhangendem 45 Insigel bekræfftiget. Vel Vnd des zu Urkundt der Warheit / ist dieser Brieff unterschrieben vnd vera sigelt.

Et subscriptio quidem ad eum effectum + fit, ut 46 literæ fiant authenticæ & fidem mereantur, utque subscribens, si earum contenta negare velit, iisdem convinci possit.

Nam & subscribendo munitur contractus ac pro- 47 batur, l. sicut. §. non videtur vers. sed et si subscriptis. ff. quibus mod. pign. dissolu. §. 1. verb. subscripta Instit. de empt. & vendit. l. si ita stipulatus §. Chrysogonus, ubi Jason. in l. notab. de verb. obligat. l. contractus. 16. verb. subscript. partium confirmata Cod. de fid. instr. & sigillando etiam à sigillante probari ac confirmari intelligitur gloss. leg. de verb. conquisito Cod. de reb. Eccles. non alien. Bald. c. 1. n. 1. de pac. Constant. Hæcque in jure + exæquantur sub- 48 scribere ac sigillare Roman. cons. 303. n. 2. Hier. Schurff. cons. 17. num. 12. cent. 1. eandemque vim obtinent Menoch. cons. 1. n. 332. Guido Pap. decis. 175. Franc. de March. 9. 991. n. 7. Alciat. respons. 97. n. 13. & 14.

Quamvis autem simpliciter loquendo in Prote- 49 ctionum literis subscriptio partium præcise non sit literarum Protectio- nis & Re- versalium ptio desit. Philipp. Port. consil. 95. num. 15. per cap. an præcise inter dilectos de fid. instrum. cap. post cessionem. ubi necessaria Dd. de probat. Purpurat. leg. 1. num. 91. de off. ejus cui sit? Decisio mand. jurisdict. Bald. in c. 2. de fid. instrum. Eo quod Negativa. paria

50 paria + sint, scribere contractum, aut subscribere vel sigillare Bald. in rubr. C. de fid. instrum. nu. 14. Roman. 51 conf. 303. n. 1. & 2. Quapropter etiam + sigillum, maxime ex consuetudine, contra eum, cujus est sigillum plene probat etiam si desit subscriptio. Zas. conf. 1. n. 2. vol. 1. Et ex eo solo fit plena probatio, Bart. in l. qua dotis in fin. ubi Alex. & communiter Dd. ff. solut. matrim. Fab. in rubr. Inst. nu. 10. & l. 1. C. de procur. Dec. & CC. in cap. tertio loco in princip. de probat. late Felin. n. 9. Lanfranc. cap. quoniam. verb. instrumentorum n. 2. de prob. 52 Menoch. conf. 1. n. 333. Sicut & actus + pro perfecto habetur quando sigillum est impressum Joan. Riminald. in l. pacta novissima in fin. C. de pact. Chassan. consuetud. Burgund. in fin. verb. nous avons. num. 6. Est enim sig- 53 num + ratificationis & confirmationis. Hippol. rubr. de 54 probat. num. 202. Ac plus + operatur quam subscriptio contra ipsum sigillantem. Purpurat. post Castrensi. in rep. l. admonendi nu. 177. de jurejur. Cravet. de antiq. temp. 55 part. 1. §. quaritur n. 44. Et probato + sigillo probatur consensus sigillantis Calcan. conf. 29. n. 13. Menoch. de arbitr. jud. quest. lib. 2. cent. 2. cas. 113. n. 9. Felin. in d. c. tertio loco in pr. ante n. 1. de probat. ubi notat, quod in 56 dubio sigillum + inducat presumptionem actus veri, & consensum illius, cujus nomine sigillatur donec contra 57 probetur, per illum text. Presumptio autem + Juris plene probat donec probetur contrarium l. si ve possidetis ubi Bald. & Dd. l. 2. ibique Bald. num. 3. & 4. C. d. pro- 58 bat. l. 1. C. de apoch. publ. lib. 10. Imo liquidissima + probatio perhibetur l. licet Imperator. 77. de legat. 1. gloss. in l. si tutor. C. de peric. tutor. præsertim pro instrumen- to l. cum precib. C. de prob. l. quoniam C. de contrah. & commit. stipul. l. si post divisionem C. de jur. & fact. ignor. l. 2. & l. 4. ff. de fide instrum. Bald. in pr. l. 1. C. de test. Socin. conf. 213. nu. 7. vol. 2. cui statatur donec probetur contrarium d. l. cum precibus 18. C. de probat cap. si cautio 14. extr. eod. Bart. in l. 1. quest. C. de testam. & in l. si ex cautione C. de non num. pec. Mynsing. consil. 43. n. 26. Jason. in l. qui Roma paragrapho duo fratres num. 50. de verb. obligat Alexand. consil. 89. nu. 3. & 4. vol. 3.

Securius tamen & consultius est, ut sigillationi acce- 59 dat + etiam subscriptio, quoniam ex subscriptione volun- 60 tas + certior sumitur eorum, qui simul & sigillarunt & subscripserunt. l. fin. §. subscriptionem C. de jur. delib. l. empt. §. Lucius ff. de pact. l. Cajus ff. de pign. act. Panor. & Canonista in c. post cessionem de probat. Bald. & Salyc. in l. si qua 21. C. de Episc. & cler. Imo quod non sufficiat si- 61 gillum + absque subscriptione voluit Franc. Marc. decis. 992. incip. quaritur an sufficiat sigillum alicujus absque subscriptione, ut sibi præjudicet, &c. cum multis allegat. ad idem Menoch. de arbitr. jud. quest. lib. 2. cent. 2. cas. 142. tit. quanta sit adhibenda fides sigillo, &c. ubi ponit hanc regulam, quod sigillum per se nihil probet, nihilq; 62 operetur, cum sit testis + mutus & incertus per Bald. de pace Constant. vers. imperialis nu. 8. qui ideo dicit com- 63 missionem + maxime specialem ex solo sigillo non pro- 64 bari, cum sit sigillum + res inanimata idem sensit Bald. in l. falsus in fin. C. de fur. & Felin. & Dec. cap. tertio loco, num. 1. de probat. Cravett. consil. 46. num. 5. post 65 Abbat. cap. 2. in fin. de fid. instrum. ubi scribit tria + requiri ad hoc, ut sigillum fidem faciat, primo quod literis exprimatur cujus sit, secunda à quo; tertio propter quid appositum fuerit.

66 Horum tamen dicta cum mica salis + exaudienda, & eo casu vera esse arbitror, quando is cujus est sigillum negat id voluntate sua appositum, uti consuluit Mynsing. conf. 21. num. 28. late Jacob. Menoch. de jud. arb. lib. 2. cent. 2. cas. 113. nu. 9. 10. 11. addens rationē quod 97 sigillo + probato sit probata ejus veritas ca. 2. de fid. instrum per l. Publica in fin. ff. de pos. l. cum de indebito in fin. de probat. §. si quis igitur. cum §. seq. in Auth. de In-

stru. caut. & fid. §. hoc autem diximus in Auth. de trien. & semiss. cap. si, quorundam de solut. Et quod tale sigillum non probet nisi probetur voluntate ejus cujus est, appositum, quando is factum negat, tenent etiam Alex. de Imol. in l. qui dotis in fin. Digest. solut. matrim. & clarius ad Bart. l. ad testum de testibus Didacus Covarru. pract. quest. cap. 22. num. 9. ubi diserte decidit, quod oporteat + probari sigillum voluntate sigillantis 68 fuisse appositum.

Verum ad subscriptionem redeundo, id manifesti Juris est, quod qui scripturæ + alterius manu propria sub- 69 scribit, omnia in ea contenta fateri atque approbare si- bique præjudicare censeatur l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verbor. oblig. l. sicut. paragraph. non videtur Digest. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. l. si quis argentariis, paragraph. 1. vers. sub- scribere ff. de edend. l. 1. vers. & subscriptionem, de con- stit. princ. l. si per Epistolam, vers. subscriptam ff. de acq. hered. anten. quod sine C. de testam. juncta anten. si modo, C. famil. ercisc. Et quod subscribens, + perinde di- 70 catur scripturam approbare & confirmare, ac si totam propriam manu scripsisset, ultra supra allegata late probat ex d. l. emptor. §. Lucius. Bart. Bald. Angel. Fulgo. Castrensi. Alex. Jason. in d. §. Chrysogon. & in l. qua dotis ff. solut. matrim. & in pluribus supra citatis locis Alexan. post alios in l. cum antiquitas §. cum autem C. de testam. & conf. 147. col. 2. & 3. vol. 2. Paris. conf. 47. nu. 6. Rimi- 71 min. conf. 162. n. 5. vol. 1. Benvenut. Stracch. tr. de ad- ject. part. 4. q. 10. n. 4. Cephal. consil. 272. nu. 85. vol. 2. Afflic. decis. 104. n. 3. ubi dicit quod paria + sunt, con- 71 stare aliquid per testium depositionem, & partium sub- scriptionem, Joan. Bapt. Caccialup. tract. de transact. quest. 12. n. 15. Guid. Pancirol. conf. 118. n. 4.

Cujus pronunciati ea est ratio, quia subscriptio par- tium nihil est + aliud, quam earundem in scriptis facta 72 depositio, quæ perinde habetur, ac si viva voce testimo- nium protulisset arg. eorum quæ tradunt DD. in l. sicut. §. non videtur. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvit. & ita concludit Dec. conf. 115. nu. 4. col. 4. & Jas. in locis supracitat. præcipue in d. §. Chrysogonus nu. 3.

Et quod subscribens + censeatur proprie & virtuali- 73 ter scribere, omnia contenta in superiori scriptura, & de- mum subscriptionem idem operari, quod scripturam propriam, tradunt Natta conf. 287. n. 4. Cephal. 272. n. 85. Hermanoct. Det. in rep. l. 1. §. adipiscimur. n. 3. ff. de acquir. possess. Cacheran. qui communem dicit in de- cis. Pedemont. 36. n. 3. Rebuff. in tract. de chirog. & li- ter. recogn. tom. 1. constit. in presat. nu. 50. Ruin. consil. 22. nu. 4. vol. 4. Illustriss. Card. Alban. in lucubrat. ad Bart. in l. Cajus ff. de pignorat. act. & in l. qua dotis ff. solut. matrim. & d. l. emptor. §. huius ff. de pact.

Idque adeo verum est, + ut licet statuta alias dicantur 74 proprie, & stricte intelligi debere, tamen statutum dis- ponens circa scribentem, manu propria, habeat etiam locum in subscribente scripturæ alterius, quasi hic quo- que propria manu totam scripturam exarasse videatur, prout notat Philip. Dec. Auth. si quis in aliquo, nu. 17. C. de edend. ubi dicit, ita communiter à Doctoribus re- ceptum esse, allegando ad hoc Angel. in d. l. si ita sti- pulat. §. Chrysogonus. ff. de verb. obligat.

Ex quo sequitur, quod, quemadmodum scriptura pri- vata, + propria manu alicujus scripta, si recognita vel 75 confessata sit, plene probat, contra scribentem illam, per text. cum ibi not. per Bart. in l. Publica Digest. deposit. & in l. cum de indebito Digest. de probat. & Bald. in l. fin. C. si cert. pet. Felin. in cap. 2. in 3. colum. num. 11. & 12. de fide instrum. Paris. conf. 45. in princip. vol. 1. & consil. 83. num. 2. eod. vol. Ita etiam scriptura manu alterius scrip- ta, ab aliquo vero subscripta quasi tota ejus manu scrip- ta videatur, si à subscribente recognita, & propria con-

fessione liquidata fuerit, plenam adversus ipsum inducit probationem, sicut in specie consuluit Cardin. Paris. *cons. 82. num. 9. & 10. vol. 1. & consil. 79. col. 3. n. 1. & 2. vol. 3.* ubi allegat ad hoc Bart. Imol. & Roman. in *l. nuda Digest. de donat. & ea quæ adducit Felin. in cap. scripta col. 3. præsertim circa quintam limitationem de fid. instrum. Covarr. lib. præf. quest. cap. 22. num. 2. Nicol. Everh. cons. 13. post. n. 50. lib. 1.*

Porro ex eodem fonte, quia scilicet subscriptio subscribentem in tantum ligat, ac si totam scripturam manu sua exarasset, per modo allegata, ulterius quoque
76 & hoc sequitur, quod si privatae † scripturæ subscriptio recognita sit, in eamque subscribens confessus fuerit, tunc illa scriptura habeat vim publici instrumenti, quantum ad subscribentem, ut in specie post alios confirmatur per Didac. Covarru. lib. 2. *variar. resolut. cap. 11. n. 4.* ubi dicit, privatam scripturam agnitam à
77 parte, eandem vim habere ac si esset à tabellione confecta per rationem *l. Publica. ff. deposit. & l. cum de indebito ff. de probat. & l. scripturas C. qui pot. in pign. habet. cum similibus*, de quibus per ipsum Covar. loco relato. & idem tenet Uldaric. Zas. *consil. 6. incip. cum nobilis, numero 8. & 10. vol. 1.* ubi ait, scripturam propriam, quæ recognita est, æquiparari publicæ scripturæ, allegans ad hoc bonum text. in *l. ne in arbitris, post princip. C. de recept. arbit.*

78 Prædicta tamen hanc declarationem recipiunt, ut Declaratio procedant, quando subscribens habuit † scientiam prædictorum contentorum in scriptura subscripta, alias secus, per ea quæ tradit Carol. Ruin. *consil. 22. col. 2. num. 5. vol. 7.* ubi notanter dicit, quod conclusio illa, quæ jam in contrarium allegata fuit, solum habeat locum, quando subscribens habuit scientiam contentorum in scriptura subscripta.

79 Cæterum si ignoraret, † quid in ea contineretur, tunc inquit Ruin. subscriptionem nihil operari, allegat ad hoc *l. fin. C. plus vale. quod agi. & l. 2. C. de reb. alien. non alien.* & Angel. in *d. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus ff. de verb. obligat. cum similib.* de quibus per Ruin. in *d. cons. 22. vol. 4.*

80 Præterea ante vel post subscriptiones † tam protectores, quam clientes suis quique literis appendi cunctarum sigilla, quæ pariter inducunt consensum † & confirmationem ejus, quod inter eosdem actum fuit, uti testatur gloss. in *l. si procuratorem, in verb. intelligendum ff. de procurat. l. 3. C. quod cum eo, & l. distrabente C. de reb. alien. non alien.* cujus sententiam sæpe secutus

81 est Bald. in *c. cum Ecclesia num. 4. de elect. & in l. tribunus §. 1. vers. nota ex isto §. Digest. de testament. milit. & cap. 1. col. 2. vers. sigillo communi de pace Constant.* idem tradit Paul. de Castro. in *l. si procuratorem absentem, colum. 1. vers. in text. ibi Digest. de procurat. Alexand. in cap. significavit, de appellat.* ubi notabiliter hac de re loquitur Bart. in *l. qua dotis Digest. soluto matrim. in fin. vers. quero quid de sigillante.* Idem approbavere Roman. *consil. 303. n. 2. Gabriel, in suis conclus. tit. de præsumpt. conclus. 4. in princip. Calcan. consil. 19. n. 13. vers. cum solum sigillum. Bursat. consil. 39. n. 26. vol. 1. Paris. consil. 19. n. 108. lib. 2.* Et ultra hos idem tenuere Philip. Franc. in *cap. quamvis, n. 4. de procurat. Iacob. Petr. de Tholom. in repet. l. admonend. n. 193. ff. de iurejur. Rebuff. in consil. reg. lib. 1. de recogn. schedu. & chirograph. in præfat. n. 61. Franc. Marc. decis. Delphin. 991. n. 7. Boer. decis. 282. nu. 6. Wefenb. cons. 42. num. 7. vol. 1.*

82 Sicut enim scribendo † intelligitur quis contractum approbare, & ex eo obligatur *d. l. Publica paragraph. fin. ff. de pos. l. generaliter C. de non num. pec. vel subscribendo l. sicut. §. non videtur, vers. sed si subscripserit, quib. mod. pign. vel hyp.* sic etiam sigillando seu apponendo sigillum gloss. *l. 2. verb. congu. C. de reb. alien. non*

alien. Bald. d. cap. 1. n. 6. & 7. de pace constant. Hippol. late in rubrica C. de probat. n. 301. per Bald. in l. fraudem. de testam. milit. Roman. post alios in l. qua dotis. in fin. ff. solut. matrim. Schurff. cons. 17. in prima n. 12. cent. 1.

Probat autem sigillatio contenta literarum, tametsi nulla † sigillantis subscriptio accesserit, ut placuit Innocent. in *fin. de fide Instrument. & post longam disputationem ad partes hoc idem firmat Deci. in cap. post sessionem. num. 31. vers. prima conclusio de prob. & cap. tertio loco in princip. ibique Felin. eod. tit. Zas. consil. 1. n. 2. vol. 1. & ex solo † sigillo fit plena probatio Bart. 84 *l. qua dotis, in fin. ubi Alexand. col. fin. vers. & in quantum ff. sol. matrim. Dec. c. 2. in fin. de fid. instrum. Idem sentiunt Menoch. de arbit. lud. cap. 113. n. 6. Gabriel. conclus. 4. de præsumpt. num. 3. Didac. Covarru. præf. quest. c. 22. in fin. n. 9. vers. ubi nec obstat.**

Imo Sigillatio plus operatur, quam † subscriptio 85 Purpurat. *l. admonendi n. 177. & Castrens. ibid. de iurejur. contra sigillantem scilicet, & ejus hæredem. Cravet. de antiq. tempor. part. 1. §. quaritur. num. 94. Matth. Wefenbec. cons. 38. n. 67. vol. 7.*

Quod tanto magis procedit, † quando sigilla sunt 86 publica, Principis, Civitatis vel universitatis, quorum sigilla diligentius custodiri, nec facile cuipiam nisi fidelissimo tradit solent Molin. in *consuetud. Paris. tit. 1. §. 5. num. 15. Panorm. & Canonistæ in d. cap. post sessionem de probat. Iason. in l. civitas num. 6. & 7. ff. si cert. pet. Constat autem, publicis † sigillis credi, 87 etiam si partes se non subscripserint vel una sigillaverint Salyc. & Dd. in *l. contractus C. de fide Instr. Zas. cons. 1. n. 2. vol. 1. Schurff. cons. 7. n. 6. & cons. 39. n. 1. & 2. cent. 1. per c. cum dilectus de fid. instr.**

Hinc est, quod moribus † nostris, ut plurimum in 88 literis ac Instrumentis magistratuum, Prælatorum, & universitatum tantum apponantur sigilla & rarissime subscriptiones addantur, qua quidem stante † con- 89 suetudine, etiam absque subscriptione † indistincte fidem faciunt, literæ etiam solum sigillo munitæ, ut post multa Iura concludit Dec. in *d. cap. post sessionem n. 41. vers. prædicta conclusio* ubi etiam Felin. *n. 8. vers. fallit primo.* ubi omnes in hac re convenire scribes affirmat, quod & asseruit Dominic. in *cap. quamvis colum. 3. vers. hac credo ver. de procur. in 6. iniquens, quod ubi alias non plene crederetur sigillo, tamen plene creditur, si hoc habet consuetudo & ita pluries se respondisse Senis adseverat, ut refert Felin. in d. cap. post sessionem n. 12. & notat Bald. in rubr. C. de fid. instrum. col. penult. vers. septimum supplementum, quod consuetudo possit operari, ut credatur talibus literis sigillatis, in quocunque facto, ita sensit etiam Dec. in *d. c. tertio loco, n. 7. in fin. de probat. Bellam. decis. 321. in causa D. Gulielm.**

Quin etiam sigilla † Principum vel communitatum, 90 instrumenta faciunt esse publica, Bald. Salycet. & communiter Dd. *l. si qua C. de Episcop. aud. & d. cap. post sessionem de probat. Innocent. cap. 1. de fide instrum. Lanfranc. cap. quoniam verb. instrumentor. num. 2. de probat. Schurff. consil. 7. num. 6. & consil. 17. num. 12. & 13. centur. 1.*

Quamvis autem sigilla † privata, in casu inficiationis 91 non probent contra eum, cujus est sigillum, nisi probetur ejus voluntate appressum, quia facile alius quis surripere & apprimere potest *l. 1. §. sed ne furandi C. de Lat. liber. tollend. Alberic. in l. 1. ad fin. ff. quemadmodum testam. aperiant. & in l. si procuratorem col. 2. ubi seq. Ioan. de Pra. ff. de procur. Panorm. in cap. 2. ubi post Dec. Felin. n. 14. & 15. de fid. instrum.*

Tamen aliud est in istis † sigillis publicis Episcoporum, 92 Principum, & civitatum vel universitatum (Tria namque esse sigilla † publica, Episcoporum, 93 scilicet, Principum, universitatum & Civitatum, tradit

dit Mart. Uran. tom. 2. conf. 29.) quoniam magna solitudine custodiuntur, & idcirco semper præsumuntur, eorum voluntate imprimi, donec contrarium demonstretur, d. capit. 2. de fid. instrum. & Dd. præallegat. loc. Cravett. de antiq. temp. §. quaritur. numer. 44. Carol. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 5. num. 14. & 15. Matth. Wefenb. conf. 27. nu. 12. lib. 1.

Sed hæc de subscriptione & sigillatione hætenus & uberius forte, quam institutum nostrum requireret, dicta sufficiant, qui de hac materia plura cupit, is videat Hippol. Marfil. in tit. de probat. numer. 300. Prosper. Passet. conf. 72. numer. 71. cum seq. Hippol. Riminald. conf. 236. numer. 34. cum seq. & conf. 278. numer. 86. vol. 3. Boer. decis. 20. Didac. Covarr. præf. quæst. ca. 22. circa fin. Jacob. Menoch. de arbitr. jud. cas. 113. libr. 2. numer. 11. & alios. Quibus in locis fusc traditur, an & quando sigillum authenticum sive etiam privatum probet. Ac Castrenf. & Dd. in l. admonendi ubi etiam Purpur. numer. 177. de jurejur. Molin. d. tit. 1. §. 5. nu. 12. cum seq. Guido Papa quæst. 175. Francisc. Marcus decis. 990. cum duab. seq. part. 1. Alciat. conf. 97. numer. 13. & 14. Purpurat. conf. 29. in pr. vol. 2. consil. feudal. Claud. Cantuunc. conf. 166. numer. 128. Anton. Gabr. de præsumpt. concl. 4. Francisc. Bursat. conf. 223. nu. 22. Ubi etiam tradit de signis, quibus singuli mercatores utuntur, in subsignandis suis mercibus, sarcinulis, & literis. De quo traditur, in c. si Judex. §. idem de sentent. excom. in 6. ubi Canon. Bald. in Auth. dos data C. de donat. ante nupt. Dec. in c. causam matrimonii nu. 3. de probat. extr. Strachain tr. de mercatur. part. 2. nu. 71. cum seqq. His adde Mart. Uran. conf. 27. 44. & 73. tom. 2. & in nondum excus. 4. tomo Germ. consil. 40. quod est de materia sigillorum lectione dignum.

95 Porro aliud etiam, quod post confectas, subscriptas & sigillatas protectionis literas factu utile ac consultum videtur, hoc loco subjiendum est, ut nempe & clientes, qui in facta Advocatiæ unione in futurum persistere cupiunt, easdem à successore defuncti Advocati confirmari curent.

Cum enim homines ad & malum, quam bonum sua natura magis sint proclives,

Nec velut in ramos ex imo stipite succus

Influit, in natos sic orta parentibus ipsis

Descendat virtus:—

96 facile contingere potest, ut potentiam, quam clientes securitatis causa in superstitute Patrono quæsiwerunt, successores ad malum usum transferant, monente Machiav. disput. de Republ. lib. 1. capit. 9. & 11. ideo illis summo opere incumbit efficere, ut in Advocatia 97 & successor patrocini prioris Tabulas ratas habeat ac confirmet, ceu in primis suadet Bodin. 1. de Republ. 98 tit. 6. numer. 584. ubi non tantum & patrocini, sed etiam foederum & Societatum cum populis ac civitatibus contractarum ratihabitionem à successoribus exigere debere exemplis declarat, & 1. de Republ. 7. 99 numer. 68. tradit, etiam si & caveatur, Jus clientelare Ampliatio ad hæredes transire debere; successorem nihilominus actis legitimis clientelam profiteri & renovare 100 teneri, quemadmodum civitatum & Mühlhausen / Northausen & Erford Advocatiam ab Electoribus & Ducibus Saxoniae, vetustissimis illarum Advocatis, certo temporis spacio revocari testatur Erenb. 1. fæd. 4. 101 numer. 15.

Mos confir- Morem autem illum, ut à novo Regni successore mandipri- initio Principatus sui privilegia confirmentur sub & Vespasiano Imper. capisse Sueton. in ejus vita testatur, eumque vetustissimum esse indidem constat ac refert Cujac. in capit. 4. de confirm. util. vel inutil. licet olim in Gallia & non fuerit usitatus, nisi quando 102 Corona ad alium, quam à Patre ad filium delata fuit, uti

scribit Hotom. in tract. de Jure Magistrat. in subditos fol. 2.

Cæterum confirmatio Tabularum clientelarium, ut ad prædecessoris & literas protectionis, se referat necesse est, sic enim & referens, cum omnibus suis qualitatibus relato inesse censebitur argum. l. 77. de heredib. instituend. Cacher. decis. 178. num. 5. Bursat. consil. 174. num. 25. Mandel. consil. 4. num. 39. Gail. 1. observ. 82. numer. 25. juxtaque ejusdem terminos & accipiendum 105 est, Wefenbec. consil. 15. num. 52. adeo ut si referens & 106 aliter loquatur, quam relatum, huic, non illi standum sit, Grammat. decis. 59. num. 8. Surd. consil. 313. antiqua est num. 50. utpote in quo error & tunc præsumitur Paris. consil. 94. num. 20. & seq. vol. 1. Cravett. consil. 956. incip. Dn. Dominicus num. 3. Alex. consil. 46. numer. 7. vers. ex responsionibus vol. 1.

Eo magis autem confirmatio, quo dictum est, modo fiet, quod illa nihil de & novo addere soleat confirmato 108 cap. 4. vers. Nolentes quod ex innovatione de confirmat. util. vel inutil. & cap. 29. de Privileg. Franc. Marc. decis. 50. num. 6. p. 2. Schurff. consil. 59. nu. 13. Brun. consil. 116. vers. Quinimo investitura Paris. consil. 19. nu. 44. & seq. vol. 1. Borell. consil. 14. nu. 38. Boer. decis. 172. num. 25. Molin. in consuet. Paris. §. 8. gloss. 1. verb. Denombrement num. 87. Gail. 2. obser. 1. nu. 5. Nec actum & confirmatum, ut ad id trahatur, quod in confirmato 109 non est, ampliet ac extendat arg. l. 28. §. 1. de liber. leg. Cravett. conf. 668. nu. 2. sed rem in suo & statu manentem 110 corroboret Nicol. Everh. Jun. consil. 13. nu. 13. vol. 2. Bero. consil. 7. nu. 37. lib. 3. Ruin. consil. 20. nu. 3. vol. 1. Wefenb. consil. 4. num. 13. vers. Deinde quod dicitur vol. 1. Surd. consil. 361. nu. 37. Jason. consil. 12. nu. 23. & seq. vol. 3. quos omnes affert & sequitur D. Hepingk. dissert. de Jure protect. conclus. 35. lit. L.

Sed hæc hætenus de confirmanda per successorem Advocatia, ejus literis ratificandis.

Cæterum quia & Juramenta etiam per Advocatos initio suscepti officii præstanda, ad classem Adjacentium, quæ circa principia protectionis considerantur, referri possunt, ideo nunc de iis, & num hodiernis etiam temporibus Advocati tutelares ad ea clientibus præstanda præcise obligentur, videndum est.

Qua in re, si quidem hodiernam & consuetudinem attendere velimus, negative concludere necesse est.

Quamvis enim olim & temporibus Carolinis, ut eo diligentius officio fungerentur patroni semper juramentum, Ecclesiarum prælatis præstare solebant, ut testatur 112 Warem. ab Erenb. de fæderib. lib. 1. c. ult. sub nu. 12. & ab eodem relatus Hospinianus. de origine Monach. pag. 150. Nostris tamen temporibus, quantum mihi quidem constat, regulariter usu non frequentatur.

Olim autem juramentum ab Advocatis Monasteriorum eum in finem præstabatur, ut religione Jurisjurandi & devincti arctius obligarentur, & vehementius ad observantiam eorum, ad quæ clientibus ratione Advocatiæ tenebantur, adstringerentur. Certum enim est, firmius, & diligentius & sanctius observari juramentum promissa, quam quæ citra juramentum recipiuntur, 115 c. debitores. c. cum contingat. de jurejur. C. quamvis. de pactis. in 6. l. 1. cum Auth. sacramenta puberum. C. si adversus vend. ubique Dd. Coler. de process. execut. p. 1. c. 10. numer. 239. Andr. Khol. de servit. feud. part. 3. numer. 52. Hinc qui fidem & verbis datam non liberat, 116 nisi legitima causa excusatus, vanus homo existimari solet à bonis viris, multo magis gravatur fama ejus, qui promissioni suæ addidit juramentum, vel aliam solennem commemorationem fidei vel honoris: Bey Ehren vnd Treuen/oder bey Christlichem Glauben/ quia hæc vicem juramenti sustinent. Innoc. & Abb. in c. ad aures. quod metus caus. Oldendorp. de actionib. class. 4. act. 28 n. 7.

Jurasse

117 Jurasse autem veteres Advocatos † exemplo est evidentiſſimo, privilegium à Carolo Magno salutis humanæ An. 769. Monasterio Ottenbeurenſi datum, in quo inter cætera ſancivit, ut ejusdem loci Advocatus (quem Abbas & Conventus, ſapientum uſi conſiliis ex his, quos inter potentes ſæculi noviffent, eſſe æquitatis & fidelitatis amatores, pro eorundem libitu aſſumere poterant) tria puncta Abbati juraret.

Primum, quod ſecundum poſſe & noſſe juſtus & utilis Advocatus in homines & res prædicti monaſterii exiſtere velit. Secundum, quicquid placitando acquiſierit, id eſt, injuria Banorum, vel ſatisfactione temeritatum, tertia parte ſibi retenta duas Abbati reddere; & nullo Advocatum vel exactorem, præter ſe, niſi Abbatis permiſſione conſtituere velit. Tertium, quod nihil privati muneris vel ſervitii à quolibet loco ſive curte, ſeu à villicis vel à Cellariis quaſi à debito, & ſtatuto, Jure, exigere, nec manſiones & pernoctationes uſpiam frequentare debeat. Bruſch. in deſcript. monaſter. German. cænob. Ottenburr. ubi prætaçtum Caroli Magni privilegium à nobis alibi relatum inſertum habet.

118 Sic etiam Urbanus ſecundus, † Pontifex Maximus in diplomate privilegiorum, quæ Anno Domini 1099. Monachis Hirſaugienſibus conceſſit, inter alia in eodem ſtatuit, ut *Electus Monaſterii Advocatus in præſentia Abbatis & fratrum, una cum familiaribus ſuis, quod privilegio Eccleſia contravenire nolit, jurare debeat*, ceu habetur in dicto Diplomate Trithemii Chroniçæ inſerto ſub capite de Gebhardo ejus Cænobii Abbate XIII. ad annum ſupradictum.

119 Exiſtimo autem, hunc Jurandi morem, † antiquitus inductum fuiſſe exemplo tutorum & Curatorum, qui etiamnum † hodie, cujuſcunque ſint ſtatus & dignitatis, antequam adminiſtrationem tutelæ vel curatelæ aggrediantur, jurato promittere debent, deſenſum à ſe iri pupillos ſequæ utilia facturos & curaturos, inutilia vero evitatuſſos eſſe. Ita expreſſe ſancitum eſt in l. tutor, qui reſertorium, in princ. verb. cum oportet ff. de adminiſtra. tutor. l. legitimos, in princ. verb. facit tutores, & ibi Bart. ff. de legitim. tutor. l. fin. §. eſi quidem. & paragraph. ſin autem non talis, verſ. ipſo autem curatore C. de curat. furioſ. Auth. quod nunc generale eſt C. eod. tit. Salycet. l. pro officio, 20. col. fin. C. de adminiſtra. tutor. Socin. conſil. 148. num. 8. lib. 1. Corne. conſil. 164. num. 4. lib. 4. Præſt. Papienſ. in form. libell. quo agit. ad redd. rat. tutel. num. 8. Anton. Piag. tract. de tutor. & curat. quaſt. 7. nu. 23. & pluribus coacervatis Schrader. tract. feud. part. 10. ſect. 20. nu. 233.

120 Sed nec ab hac promiſſione & quidem † jurata Rex, Dux vel Princeps immunis eſt. Ruin. conſ. 29. num. 10. lib. 5. Curt. Sen. conſ. 66. numer. 16. Petr. Rebuff. in tract. nominat. quaſt. 8. num. 34 Schrader. d. ſect. 20. nu. 236. Pruckm. conſ. 27. nu. 176. lib. 1.

122 Tum quia tutela eſt quaſi † contractus, §. tutores, Inſtit. de oblig. qua ex quaſ. contract. Schrader. d. ſect. 20. nu.

123 238. In contractibus † autem vel quaſi Reges Duces & Principes Jure communi, eodem nempe quo homines reliquos, uti, certum eſt. Bald. & Jaſon. in l. ex imperſecto, 3. C. de teſtament. Dec. cap. 1. num. 1. & ibi Felin. nu. 1. arg. ill. text. extr. de probat. Socin. Jun. conſil. 76. num. 3. lib. 1. Roland. à Vall. conſil. 66. nu. 37. lib. 2. facit text. l. Caſar. 15. ff. de public. l. de contracta C. de reſcind. vendit. Foller. in prax. cenſual. verb. & ſubmiſſio-

124 nes nu. 6. & 26. Cum naturalis † ratio atque æquitas, pactorum & contractuum obſervantiam præcipiat, l. 1.

in pr. ff. de pact. Et Princeps † dictamine rectæ rationis ſive lege naturæ non ſit ſolutus, ita Bald. l. 2. n. 40. C. de ſervit. & aq. Jac. de S. Georg. in tr. feud. verb. princeps n. 4. Jaſon conſil. 1. nu. 1. lib. 1. Menoch. conſil. 27. nu. 23. ſed perinde † obligetur & conſideretur, ut privatus, Bart. l. in fraudem 45. §. neque ff. de Jure ſiſci. Roman. in l. ſi vero §. de viro. n. 105. ff. ſolut. matrim. Caſtrenſ. l. digna vox C. de legib. Roman. conſ. 436. nu. 17. & ſeq. Bodin. lib. 1. de republ. c. 8. num. 48. & ſeq. Gail. præſt. obſ. 55. nu. 7. lib. 2. Cuno. de pact. c. 24. nu. 2 lib. 1.

Nam regulariter in qualibet † diſpoſitione generali comprehenduntur etiam Duces, Principes, Comites & Barones Paul. de Caſtr. & Corn. in l. fin. C. de verb. ſignif. Archid. Joan. Andr. & Domini. c. nemo. de election. lib. 6. Fel. c. cum in Jure n. 7. verſ. quod imo in materia. extr. de offic. delegat. Dec. l. 1. nu. 24. C. de mand. princ. Oldrad. conſ. 211. & conſ. 293. col. penult. Ruin. conſ. 1. n. 19. lib. 5. Ludolph. Schrader. d. ſect. 20. n. 237.

Quamvis autem, ut ſup. in hac juramentorum materia diximus, eorum à proteçtoribus præſtandorum uſus hodiernis temporibus rariffimus ſit, eum tamen proriſus exoleviſſe, putandum non eſt.

Eſi enim alia exempla, locaque ubi proteçtores de legitima deſenſione exhibenda jurant, nobis adhuc incognita ſint, illud tamen non ignoramus, etiamnum hodie Dominos Barones à Lymburg, † Subadvocatos Nobilis ſecularis Collegii Chombergienſis, quories ab Epifcopo Herbiſpolenſi ab obitu ſenioris ejusdem familiæ Subadvocatiam recipiunt, eidem tanquam principali ac perpetuo prædicti Collegii Advocato ac proteçtori corporale ſacramentum dicere oportere, ſicut de hoc ipſo juramento in literis Rever. ac Illuſtr. Epifcopi Rudolphi, quibus dictam Subadvocatiam in Barones Lymburgicos tranſtulit expreſſe, hiſce verbis proviſum fuit. Daben dann auch nemblich abgered worden iſt / daß ſich auff inhalt dieſer vnſer Verſchreibung fürter mehre zu ewigen tagen der Herrn von Limpurg keiner / der obgedachten Bogthen / Schutz vnd Schirm / annemmen / gebrauchen / noch zugebrauchen macht haben ſolle / Er hab dann vns zuſorderſt dieſe vnſer Verſchreibung zuhalten vnnnd zu vollführen / auch die obgemelte Verwandtnuß vns vnd vnſern Nachkommen mit trewen an die hand gelobt / einen End zu Gott vnd ſeinen Heiligen geſchworen / vnd deß vnder ſeinem Inſigel notturtſſige Brieff vnnnd Brfund geben / Abt vnnnd Convent / auch die ihren ſollen auch hierüber keinen zu Bogt / Schutzer vnnnd Schirmer benennen / halten / noch mit der obgemelten zugewarten ſchuldig vnnnd pflichtig ſeyn / dann allein dem der vns ſolch Gelübt / vnnnd End gethan / deß auch ſein Brieff vnd Brfundt geben hat / vnd den wir ihne auch auff ſolchs für Bogt / Schutzer vnd Schirmer durch vnſer offen verſigelte Brieff angeben / præſentiren / vnnnd vberantworten werden / der ſelb dann auch binnen vier Wochen / den nechſten nach deß abgang / der die Bogthen hette gehabt / ſolches zuthun ſchuldig ſeyn ſolle. Dann alle dieſe weil auch vns / oder vnſer Nachkommen ſollich Gelübt / End vnnnd Verſchreibung / nicht geſchehen ſeyn / haben wir vns hierinnen weiter die Gerrechtigkeit vorbehalten / daß dieſelben Zeit ganz auß die Bogthen Schutz und Schirm mit aller obgenanter Gerrechtigkeit Vbung vnd Gebrauch / in vnſer vnd vnſer Nachkommen handen / vnd ge-
walt

Declaratio
negativa
de præſtan-
dis per pro-
teçtores ju-
ramentis,
ſententia.

walt stehen / so lang biß vns sollich Gelübt / Eyde
vnnnd Verschreibung widerfahren / die wir auch
alsdann auff vngesährlich angesinnen / deß dem es
gebührt / vnd von demselben ohne weigerung an-
nehmen / darauff auch denselben zur Bogthen/
Schutz vnd Schirm ohne eintrag kommen lassen/
vnnnd die obgemelten præsentation, an Abt vnd
Convent vnd die ihren vbergeben sollen vnnnd wöl-
len / alle Gefährte vnnnd arge List hierinnen ganz
außgeschlossen.

Sic etiam ex Aurea Bulla Caroli IV. notorium est
129 Francofurtenses † ex Imperiali sanctione habentes jus
protegenti Principes Septemuiros, ad eligendum Ro-
manorum Regem Francofurtum convenientes, solen-
ne iuramentum præstare, juxta text. d. Aur. Bull. c. 1. §.
ult. vers. *injungimus*. in quo Civibus Francofurtensibus
duo injunguntur, primum ut omnes PP. Electores fide-
li studio protegant, d. §. *injungimus*, in Paral. ad Ab-
bat. Urßberg. in Carol. 4. Castald. de Imper. quest. 8. nu.
21. vers. 14. Secundo, ut per omne tempus, quo super
electione tractari contigerit ultra prætaxatum PP. Ele-
ctorum Comitatum neminem in Urbem intromittant,
intromissosque exire faciant, sub pœna perjurii, amissi-
onis omnium privilegiorum, & banni Imperialis. Per-
fecta vero & publicata Electione statim portæ cuiusvis
patent. Et hoc iuramentum in novissima electione sa-
cratissim. Imperat. nostri FERDINANDI II. primo per
ipsum Senatum, deinde per omnes Cives ante Curiam
Romanam præstitum, sicuti & antea in aliis Electioni-
bus, ac nominatim etiam in electione sanctissim. me-
moræ MATTHIÆ 16. Maji. Anno 1612. habita, fa-
ctum esse testatur Gerlac, Buxtorff. in dissert. ad prior.
Aur. Bull. cap. concl. 26.

Secunda
generis Ad-
vocatæ
tutelaræ
in considerationem
veniunt, nunc ad
ea, quæ durante protectione in disputationem trahi
possunt, pergamus.

130 In hoc autem ordine occurrit primo loco, † questio
de annuis erogationibus, quæ plerunque Advocatis, du-
rante Advocatia, pro exhibenda defensione annuatim
dari solent, communiter Annuum Honorarium, eo
131 quod ubi beneficii loco præbetur † opera, & id quod
datur ad remunerandum Honorarium nominetur 1.1. si
mens. fals. mod. dix. Canonistis census, c. 8. de privileg.
præmium annuum Alb. Krantz. Wandal. libr. 8. cap. 20.
Pensio Avent. Annal. Bojor. lib. 7. p. 595. Jus Advocati-
tium seu Advocaticum Azor Instit. Moral. tom. 2. lib.
8. c. 5. q. 5. Bogtrecht Knich. de territ. jur. c. 4. nu. 399.
vulgo Schutz vnnnd Berspruch gelt appellatæ. Paul. Matt.
Wehner. pract. obs. lit. S. verb. Schirmsverwandten.

132 Quamvis autem notorium sit, † quod ejusmodi ho-
noraria protectoribus, ut plurimum annuatim pendan-
tur, non desunt tamen plurima argumenta, quibus in
speciem edoceri posse videtur, quod salva & † illa ho-
neste re- nestatis ratione Patroni tutelares pro defensione nihil ac-
cipiant sa- cipere possint, nec debeant, sed potius ex quadam juris na-
turalis necessitudine absque ulla mercede clientibus sup-
petias ferre, eosque à quovis corporis ac bonorum disci-
mine gratis eximere teneantur.

133 Et primo quidem per textum, infra mox allegandum,
textu legis, expresse statuitur, quod accipiens pecuniam pro eo, †

134 quod quis gratis & absque solutione mercedis alicujus
facere tenetur, turpiter accipiat. l. juris gentium. §. si ob
maleficium. ff. de pact. Vincent. Carot. in tract. locat. &
conduct. part. 1. tit. de testib. cogend. quest. 6. nu. 21. ubi
dicit illud, quod fieri debet gratis, si fiat ob pecuniam
turpiter fieri Anton. Capyc. decis. 95. nu. 2. idque pro-
batur per textus manifest. in l. idem 4. & ibi gloss. sin-
gularem §. penult. vers. Repeti. textus in l. penult. ff. de

conduct. ob turp. caus. ubi si de facto accipiat, turpiter
accepisse dicitur, & ideo tenetur ad restitutionem, at-
testante gloss. in l. in eos. ubi Barr. ff. de tutel. Vital. in
tract. claus. in clav. nil nova. penden. confectio. inven-
tar. col. 7. quest. 16. Joan. Petr. Surd. tract. de aliment.
tit. 1. qua. 47. num. 7.

At vero, quod ii, qui alium defendere & à vitæ peri-
culo liberare possunt, gratis † omnino, & absque ullius
precii compensatione id facere teneantur, ex eo palam
fit, quod patrocinium † originem ex officio atque a-
micitia trahat, ideoque ejus nomine mercedem nec pa-
tronus postulare possit, nec cliens dare debeat, siqui-
dem ex † amicitia factum dici haud queat, quod mer-
cede interposita agitur cum merces † dicatur esse offi-
cio contraria, quemadmodum IC. in l. 1. §. 4. ff. Man-
dati argumentatur. Et quod ex præscripto Juris quili-
bet alium defendere teneatur multis argumentis & au-
thoritatibus, tum Jure positivo, civili, ac Canonico, tum
etiam divino ac naturali depromptis, apparenter osten-
di atque probari potest.

Ut enim à Jure divino initium sumamus, illud in-
primis notissimum est, eodem nos maxime adstringi,
ut unusquisque non minus proximum, † quam seip-
sum diligat, Deuter. 6. Levit. 19. Joannis 3. Marc. 12.
Matth. 22. & Luca 10. Non autem diligit proximum,
sicut † seipsum, qui eum, ejusque vitam ac bona non de-
fendit, sicut semetipsum ac sua, cap. non inferenda. 23.
quest. 2.

Si ergo nobis defensionem debemus, consequens fit,
quod & proximo debeamus, quem non secus, quam
nosmetipsos diligere cogimur: Omnes enim invicem
proximi † sumus, & ejusdem naturæ participes. ca. cha-
ritas 5. §. proximos. de pœnitent. distinct. 2. Imo omnes
vi sacri baptismatis fratres sumus & unum patrem, De-
um, creatorem cœli & terræ habemus, cap. ad mensam
11. quest. 3. Et suadet id ipsum ratio cognationis huma-
næ, quam violare nefas esse, hic monemur, nostraque †
interest, beneficiis alios obstringere ad opem feren-
dam, l. servus ea lege 7. in fin. ff. de serv. export.

Unde referente Salomoni in repetit. l. ut vim num.
18. Digest. de justit. & Jur. Innocent. Quartus in Con-
cilio Lugdunens. injuriæ participem † eum esse dicit,
qui, cum potest, egenti proximo non præbet auxili-
um. Et scribit Chassanæ. ad consuet. Burgund. rubr. 1.
§. 5. num. 74. quod & is, qui facto † resistere potest, ne
alicui injuria fiat, nec tamen resistit, teneatur, ac si ipse
injuriæ intulisset.

Quemadmodum ergo vim † sibi illatam unusquis-
que propulsare licite potest: ita & proximo de vita peri-
clitanti succurrere debet, ut diserte expressum est Pro-
verb. 24. ubi hæc verba leguntur. Erue eos, qui ducun-
tur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare
non cesses. Si dixeris, vires non suppet: int, qui inspector est
cordis, ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fal-
lit, reddetque homini juxta opera sua.

Tertio loco adstruitur etiam hæc opinio ex Jure †
Canonico, quod perelegantibus in hanc rem afferendis
textibus abundat. Quid enim aliud docet text. in d. ca-
none. non inferenda. cum sequentibus 23. qua. 3. qui sic
habet? Non inferenda, sed depellenda injuria lex virtu-
tis est. Qui enim non repellit † injuriæ à socio si potest,
tam est in vitio, quam ille qui facit. Et in cap. seq. Qui
potest obviare & perturbare perversos & non facit, nihil
est aliud, quam favere impietati eorum, & in cap. sicut
dignum 3. §. illi etiam. de homicid. ubi scriptum est, qui
potuit hominem liberare à morte & non liberavit, eum
occidit, nec caret † scrupulo societatis occultæ, qui mani-
festo facinori desinit obviare, Facit ad idem text. in cap.
quanta. 47. de sent. excomm. ubi dicitur, Eos delin-
quentibus favere interpretamur, qui cum possint, mani-
fesse

festis facinoribus desinunt obviare. Ad idipsum confert text. cap. dilecto. 5. de sentent. excomm. in 6. ubi etiam
 149 expresse notatur, quod liceat cuique + suo vicino vel proximo pro repellenda ipsius injuria suum impartiri auxilium, imo si possit & negligat, videatur injuriantem fovere & particeps esse ejus culpæ.

Ratio du-
bitandi IV.
ex lre Ci-
vili. Quarto ex Jure Civili, quod maxime ex aliorum asser-
tione principaliter huic sententiæ repugnare existima-
tur, haud obscuri textus ad propositi argumenti assump-
tionem elucidandam afferri possunt.

Primum enim id probat Florentinus in l. ut vim 3.
 150 Digest. de justit. & Jur. ubi perspicue docet + naturam cognationem quandam inter homines constituisse, propter quam unusquisque alteri in necessitatibus subvenire teneatur & pati, ut quispiam alterius vitæ insidietur, nefas sit. Eodemque pertinet l. servus. 7. ff. de serv. export. cum similib. quibus dicitur hominis cujusvis interesse, hominem beneficio affici. Item l. item quaeritur. 13. §. exercitu 7. ff. §. l. si fundus. 33. ff. locat. ubi colonum, si resistere potuit militibus, & non restitit, teneri, Labeo ait, licet Dominus ipse non sit.

Huc etiam facit text. in l. culpa caret. 50. Digest. de
 151 regul. Jur. ubi dicitur, culpa + carere eum, qui scit, sed prohibere non potest. Ergo ex contrario sensu, qui prohibere potest & damnum avertere, neque avertit, culpæ reus est. Deinde l. nullum crimen. 109. ff. eod. tit. Nullum crimen, inquit IC. paritur, qui non prohibet,
 152 cum prohibere non potest. Ergo qui prohibere + potest delictum, neque tamen prohibet, criminis obnoxius fit. Inde etiam respondit IC. in l. 7. ff. qui sine manu. ad lib. nihil interesse ipse adducas & prostitutam esse patiaris precio accepto, cum possis eximere. Secundum quam sententiam, eleganter dixit Arnob. lib. 4. adversus Gent.

153 cap. 28. Quisquis patitur peccare + peccantem, is vires subministrat audacia.

Adhæc præterea conferunt notata in l. omne deli-
 154 ctum, 6. in fin. ff. de re milit. ubi, qui præpositum suum + non protexit, cum posset, in pari causa factori habendus dicitur, §. l. scientiam, 45. in pr. ff. ad leg. Aquil. ubi rursus, qui prohibere potuit, si non fecit, tenetur. Quibus similis est text. in l. 2. §. 3. ff. de noxal. act. §. l. 4. C. eod.
 155 ubi quando + servus Domino sciente & prohibere nolente, occidit, ipse Dominus occidisse intelligitur, Eodemque pertinet l. 2. C. de commerc. & mercatorib. ubi qui repertum scelus non vindicat, ipse punitur.

156 Denique præter supradicta etiam quod + scientia hominis, malum non avertentis, sed fieri patientis, culpa sit, manifeste elicitur ex l. si communis, ibi, qui scit, omnium nomine tenebitur ff. de noxal. l. quid ergo. in pr. ff. de his qui not. infam.

Ratio du-
bitandi V.
ab auctori-
tate juris-
consulto-
rum Quinto insuper corroboratur hæc opinio authorita-
te Dd. in c. 1. ubi Dec. numer. 7. & 8. ff. de offic. deleg. Fortun. Garz. in d. l. ut vim, ad fin. ff. de just. & Jur. Alberic. de Rosate in l. metum, §. sed licet ff. quod metus causa Joan. Ign. in l. 1. §. servi appellatione. num. 125. ff. ad SC. Syllan. Grat. conf. 1. numer. 47. vol. 1. Adrian. quodlibet. 1. art. 2. col. 4. Covar. in clem. 1. p. 2. §. 2. nu-
mer. 7. homicid. & in c. peccatum p. 2. §. num. 4. de reg. jur. in 6. Francisc. Vivius lib. 1. commun. opin. 69. Gomez. tom. 3. resol. cap. 2. num. 9. Vasq. lib. 1. Illustr. con-
trovers. c. 17. num. 5. & 6. Zoanner. ad d. l. ut vim. p. 1. num. 95. & multis seq. qui præ cæteris, ut late ita ele-
ganter hanc sententiam defendit. Ex quibus intelligitur,

157 eum, qui cum posset + juvare pereuntem, nec juvat, hoc Jure, etiam criminis & proinde pænæ quoque obnoxium fieri,

Ratio du-
bitandi VI.
ab Aucto-
ritate Eth-
nicorum. Sexto, præterea præter allegatas Dd. authoritates hanc sententiam maxime firmat egregius ille locus Ci-
ceronis lib. 1. offic. Cujus hæc sunt verba. Sed injustitia

158 genera duo sunt, + unum eorum, qui inferunt, alterum

eorum, qui ab iis, quibus inferuntur, si possint, non propul-
sant injuriam. Nam qui injuste impetum in quempiam facit, aut ira & aliqua perturbatione incitatus, is quasi manus violenter videtur adferre socio, qui autem non defendit nec obsistit, si potest, injuria, tam est in vitio, quam si parentes aut amicos aut patriam deserat. Et di-
vinus ille Homerus ait,

Ἐτήτυμον ἔ κακόν ἐστ

Γειρομάχοις ἐτάροισιν ἀμύνεσθαι αἰπὴν ὀλεθρον.

Quod Plautus his verbis explicat in Cap.

Neg, me unquam deseruisse te, neg, facto neg, fide
 Rebus in dubiis egenis.

Hinc sapienter & recte Symmachus dixit lib. 2. Epi-
 stol. 7. Integer animus + putat innocentiam suam minui, 159
 si periculis desit suorum. In cujus enim manu est, ut prohi-
beat, jubet agi, si non prohibet admitti, ut Salvian. Massili-
ensis Episcopus tradit lib. 7. de vero judic. & provid.

Quamobrem, + ut est apud eundem Episcopum, 160
 potestas magna & potentissima, quæ inhibere scelus ma-
ximum potest, quasi probat debere fieri, si sciens patitur
 perpetrari. Meritoque apud Thucydidem Lacedæmo-
niis lib. 1. quod cum possent, Atheniensium insolentia
 non repressissent, vitio vertere Corinthii in hæc
 verba. ἔ γὰρ ὁ ἀπλωσάμενος αἰὲν ὁ δυνάμενος μὲ παύ-
 σαι πολεμῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δεῖν εἶπερ ἢ τὴν ἀξίωσιν
 τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλδοφερῶν τὴν ἐκείνα φέρεται.

Quin etiam eos, qui auxilium + salutem morituris 161
 denegarent, quod contra bonos mores idipsum face-
rent, solere puniri, Apuleius auctor est, aspiciens lib. 8.
 de asin. aureo, ut arbitror, ad Ægyptiorum leges, qui-
 bus id cautum fuisse, ut rei mortis fierent, si injuriam
 patienti opem non ferebant, docet Diodor. Siculus lib.
 6. Biblioth. hist.

Sic pulchre + Lactantius lib. 6. Instit. divin. cap. 12. 162
 Qui bonum, inquit, consanguineo, vel proximo vel ami-
 co facit, aut nullam aut certe non magnam laudem me-
 retur, quia facere debet, sitque impius ac detestabilis,
 nisi fecerit id, quod ab eo & natura ipsa & necessitudo ex-
 igit, & si facit non tam gloria adsequenda, quam repre-
 hensionis vitanda causa facit. Et idem Lactantius lib.
 6. Instit. divin. cap. 11. ait qui succurrere perituro po-
 test, & non succurrit, occidit. Unde & Seneca asserit, Si
 163
 justus + es non solum non nocebis, sed etiam nocentes pro-
 hibebis. Nam nihil nocere, non est justitia, sed abstinen-
 tia alieni. Sic etiam Plato libr. 5. de legibus, Qui non
 + infert, inquit, injuriam, honorari debet, qui vero 164
 nec alium id facere permittit, duplici honore dignus est.
 Idem apud Xenophontem Cyrum dixisse legimus. Nihil
 est justius, quam propulsare injuriam, pulchrius tamen
 est amicis succurrere. Et Musonius dicebat, Unusquis-
 que + etiam proximi sui res agat, & curet quo Respubl. 165
 bene se habeat.

Quo pertinet illud Solonis, qui beatam illam Rem-
 public. fore, in qua quisque alterius injuriam suam ex-
 istimaret, dictitabat.

Huc quoque transferri potest Politicorum doctrina,
 quod Princeps + alterius subditos vi & injuria oppres- 166
 sos juvare, ac contra legitimum quidem, sed tyrannice
 imperantem principem defendere possit, & debeat Bod.
 & alii quos laudat Christoph. Besold. in comment. ad
 lib. 1. Pand. tit. 7. leg. 3. nu. 7.

Septimo luculentius hæc opinio inducitur, exem- 167
 plo Moysis Exod. 2. ubi Moyses + Hebræum ab Ægy- Ratio du-
 ptio injuriam accipientem defendit, cujus etiam memi- bitandi
 nit text. in d. l. 1. non inferenda 23. q. 3. Et hoc Moysis VII. ab
 laude dignum facinus tantum abest, ut in eo unquam exemplis.
 improbatum fuerit, ut ex eo tempore etiam ipsius mini-
 sterio Deus, in Hebræis ex captivitate Ægyptiaca edu-
 cendis ac moderandis mirifice usus sit. Cumque Spi-
 ritus S. hanc Moysis defensionem justam ac legitimam
 fuisse

fuisse agnoscat, & comprobet *Actuum Apost. 7. vers. 24. & seq.* non convenit, nos de Spiritus sancti iudicio curiosius disceptare, multo minus illam improbare.

168 Hinc quoque recte fecit Abraham, † quod armata manu invasores & latrones quosdam interemit, adeoque suum fratrem Loth, & alios liberavit *Genes. 14. vers. 13. & seq.*

Ratio dubitandi VIII. à la natura. Octavo prædictis accedit, quod Iure etiam naturæ, par sit, hominem homini periclitanti subvenire. Unde summis laudum encomiis effertur Hercules, quod † auxilium opemque suam vim & injuriam patientibus nunquam denegaverit.

169 Ex his similibusque exemplis clarissime patet, quod Iuris naturalis æquitate viri inclyti ducantur feranturque ad opem miseris periclitantibus ferendam, hique æthereas ad sedes præmii loco evolaturi intelligantur. Unde Cicero de eodem Hercule scribens, postquam enarraverat, ut cunctis periclitantibus opem tulisset: *Abiit, inquit, ad Deos Hercules, nunquam abiisset, nisi dum inter homines esset, hanc sibi viam munisset.* Idque votum & studium magnanimis † viris Iure naturæ inesse, idem Cicero eleganter scripsit his verbis: *Ut tauris natura datum est, ut pro vitulis contra Leones summa vi impetug, contendant, sic ii, qui valent opibus atque id facere possunt, ad servandum genus humanum, natura incitantur.* Ita Cicero lib. 3. de finib.

Ratio dubitandi IX. à publica salute. Nono etiam præter adducta legum & authoritatum momenta, hanc opinionem suadet salus † & ipsa incolumitas totius corporis Reipublicæ, quæ singulorum hominum ceu membrorum læsione & mutilatione, debilitatur, atque labefactatur. Cum enim non tam † parentibus quam patriæ & Reipublicæ nati simus, ita ut omnem operam ac studium ad conservandam ejus salutem conferre debeamus, l. 1. §. 15. & generaliter in fin. ff. de vent. in possess. mittend. l. 1. in fin. ff. ad leg. Jul. majest. l. postliminium. 19. §. filiusfam. ff. de captiv. & postlim. revers. l. honor. 14. §. plebei. 4. ff. de muner. & honor. Consequensest, nos quoque omnibus etiam extraneis, defensionem debere, eosque vitæ periculis expositos negligere neutiquam posse, sicut hæc omnia probantur ex iis, quæ Bald. notabiliter tradit in l. 1. q. 8. C. unde vi.

Ratio dubitandi X. à similitudine Tutorum. Decimo fulcitur præterea non minus etiam prædicta sententia exemplo tutorum, quibus protectores comparantur.

173 Ducto nimirum † argumento ab æquiparatis, quod in Iure validum & frequens est. c. cum dilectus. c. ad audientiam, & ibi Canonistæ communiter extra. de cleric. non resident. gloss. ult. in l. si quis servo. & ibi Dd. C. de furt. Ias. in l. si arrogatur. col. antepen. ff. de adopt. Schrader. tract. feud. p. 10. sect. 19. num. 150. Hartmann. Pistor. quest. 42. n. 19. vol. 2. Pruckman. consil. 4. n. 106.

174 Quemadmodum enim Tutoribus † salarium nullatenus debetur, pro tutelæ administratione, sed ii ex Iuris præscripto gratis pupillos suos tueri debent, ut diserte tradit Ias. in l. illud Cod. de collat. n. 8. gloss. in l. in eos, in verb. datio ff. de tutel. Addita gloss. in l. 1. §. mandatum, in verb. nisi gratuito ff. mandati, Barbat. conf. 62. sub numer. 6. vol. 2. Menoch. consilio 228 n. 8. vol. 3. Guido Papæ. decis. 68. Ioan. Botta consilio 43. num. 5. Bertrand. conf. 68. Vincent. de Franch. decis. 122. num. 2. Franc. Vivius decis. 40. num. 4. libr. 1. Eo quod tutoris officium sit gratuitum, juxta gloss. in l. 1. & in d. l. in eos ff. de tutor. ubi quod nemini dari debet pecunia, ut sit tutor. Surd. tract. de aliment. tit. 6. q. 14. numer. 16.

175 Turpe autem recipitur salarium pro † officio, quod debet esse gratuitum, ut mandatum, l. qui sine usuris circa med. ff. de neg. gest. l. Iuris gentium. §. si ob malef.

cium ff. de pact. Et si quid datum est, repetitur per conditionem ob turpem causam. l. 4. & l. penult. ff. de condit. ob turp. caus. gloss. in l. eos. ubi Bart. ff. de tutel.

Imo tutor † extra ordinem puniri potest, si propter mercedem, tutelæ officium suscipiat, ut Instit. de suspect. tutor. §. sed si quis præsens. Et ibi Ioan. Faber. Portius, Platea, Angelus. Et notat Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de iudic. §. generaliter. col. 5. in verb. per totum Petr. de Ancharan. conf. 173. & Alex. in l. dedi §. tali, ubi moderniores ff. condit. causa dat. & Dd. in l. 1. in fin. de Procurator. & l. in litem C. eod. Bald. in l. 1. in penult. quest. C. mandat. Nam, ut reliqua munera civilia, quæ sua natura gratuita sunt, ita quoque tutela non est † honos, sed onus, juxta text. in l. tria onera ff. de excusat. tut. Eoque tutela † lucrosa esse potius pupillo quam tutori debet. l. qui negotiationem § 8. ff. de administrat. tut. Christoph. Zobel. differentiar. Iur. civil. & Sax. differ. 11. part. 2. n. 6. in fin.

Sic etiam protectoris † officium omnino gratuitum esse, eique pro exhibenda defensione salarium non deberi, statuendum est.

Undecimo insuper † hanc de gratuita Patronorum clientibus debita defensione hucusque corroboratam sententiam Bodin. de Republic. libr. 1. capit. 7. in terminis Advocatæ acriter defendens: *Ius, inquit, clientelare seu protectionis, omnium maximum ac pulcherrimum inter Principes censetur. Heri quidem à servis, Patroni à libertis, Domini à Vasallis magnas utilitates adipiscuntur: At principes populivæ, qui alios in clientelam accipiunt, nihil, præter dignitatis ac vera laudis jucundissimos fructus sperare, sed clientes opibus & auxiliis adversus hostium copias, sine mercede tueri debent: cum ex omnibus humanitatis officiis nullum majus sit, quam ut quisque maxime opis indigeat, ita ei potissimum opitulari, nec officii mercedem ullam, præter gratiam, sperare; quod si quid amplius quisquam paciscatur, Patroni seu protectoris nomen amittit, perinde, ut ex mutuo vel commodato lucri si quid fiat, & mutui & commodati nomen perit, ut mercenaria & quaestuarie locati dicatur. l. rogasti, §. si tibi ff. de rebus creditis. leg. 1. §. si convenit ff. depositi. l. Lucius ff. eodem leg. 1. §. mandatum, secundum text. in §. ult. Instit. mandati. Nam quicquid † alteri se facturum gratuito quis promissit, id ipsum sine mercede præstare legibus tenetur: quia promissit: sin ex officio id fiat, etiamsi non promiserit, officio tamen merces non debetur. l. 1. ff. mandati. At nullius obligatio tam efficax est, quam eorum, qui tennium contra sceleratos caput, famam, ac fortunas tueri promiserunt. Hactenus Bodi, quem ad verbum etiam refert & sequitur Boterus de illustr. stat. & polit. libro primo, capite 2.*

Cum itaque protectoris officium, ut ex prædictis patet, gratuitum esse oporteat, utpote, quod ex naturali Iure, quo hominem ab homine beneficio adfici decet, nascitur: non utique protectorem pro isthoc officio mercedem pacisci, stipulari aut exigere, licitum videtur: Officio enim ut supra etiam notatum est, nihil, † magis contrarium est, quam merces d. leg. 1. §. ult. ff. mandat. §. in summa Institut. eod. tit. Unde etiam Seneca libr. 4. de benefic. capit. 40. Rejiciendi genus est, protinus aliud beneficium mittere & munus mittere expungere. Et idem Seneca de benefic. libro secund. capit. 6. *Quam dulce, quam pretiosum est, si gratias sibi agi non est passus, qui dedit, si dedisse, dum dat oblitus est.* Nec minus scite Ioan. Iovianus Pontanus in lib. de liberalitate in princ. dicit: *Quod liberalem ac beneficium cum † virum minime deceat, beneficium ipsum mutare aut gratiam reposcere.*

Denique ut præter † adductas rationes autho-

ritatesque hanc negativam sententiam solidius fulciamus, non videntur emendicata aliorum suffragia ad eam comprobendam esse necessaria, cum in hanc ipsam sententiam manifestum Iuris habeamus textum in l. 2. Cod. ut nemo rusticus. ad suum patrocini. suscip. Ubi aperte inhibetur: Ne quis vicinis patrociniu polliceatur, vel agricolas in Clientelam suscipiat, reditu-um alteriusve lucri promissione recepta, quæ sunt ipsa ejus legis verba, ut apparet in hanc rem clarissima.

Confirmatur specia-
libus Impera-
torum
ac Pontifi-
cum decre-
tis.

Et quidem ad locorum † sacrorum Advocatos quod attinet, nedum Iure communi, sed specialibus etiam Imperatorum & Pontificum decretis, reperimus Advocatis prohibitam fuisse mercedis temporali-
lis exactionem,

186 Quod Urbanus II. in bulla privilegii, Monasterio Hirsaugiensi Anno 1095. concessi, luculenter innuit, dum talem, qui sine lucri sæcularis † exactione, divi-
næ servitutis obsequium (per quod Monasterii defen-
sionem intelligit) strenue & reverenter exhibeat, & non lucri causa, vel pro necessitate sua, sed pro animæ suæ & parentum remedio, Monasterium defendere velit, idoneum Protectorem esse dicit. Qua de cau-
sa in eodem diplomate Advocatum Gotfridum Comitem Calwensem instituit ea conditione: Si inquit, hujusmodi Deo præstante fuerit, ut Ecclesiæ & servis Dei, honorem debitum exhibeat, & prædicti Monasterii utilis & studiosus defen-
sor fuerit. Sin autem, in vestra sit potestate, eligere vestræ Ecclesiæ idoneum protecto-
rem, qui sine lucri sæcularis exactione, id divi-
næ servitutis obsequium strenue ac reverenter exhibeat,

Idemque in alia subsequenti Bulla, quarum utram-
que exhibet Ioan. Trithem. in Chron. Monaster. eius-
dem. ad Annum 1091. cum secundum supremum Ad-
vocatum Imperatorem Romanum, Abbati & fratri-
bus eligendi Advocati licentiam dedisset, hæc verba
subjungit; Si idoneus inventus fuerit, qui non
187 lucri † causa, vel pro necessitate sua, sed pro
remedio animæ suæ & parentum suorum locum sa-
pæ dictum velit defendere.

188 Ita pariter Lotharius † Imperator in confirmatio-
ne donationis Varæ, à Lutoldo Barone de Regensburg
Monasterio Eremitarum factæ, quam alibi inte-
gram posuimus, cum ex voluntate fundatoris ejus-
dem Advocatiam ejusdem familiæ natu majori assi-
gnasset, diserte statuit, ut unusquisque eandem non
nisi ea conditione susciperet, ut pro labore defen-
sionis non temporale commodum, sed æter-
num DEI præmium & remissionem peccato-
rum speraret.

189 Eundem in modum Fundatores Monasterii †
Chombergens. Ruggerus, Henricus, & Burckhardus
Comites de Rotenburg/ sicut & Archiepiscopus
Moguntinus Ruothardus, cujus confirmationi sub-
jectum erat, in confirmationis & corroboracionis
diplomate talem voluit Advocatum eligi qui
non pro terreno commodo, sed pro æterna
mercede hoc patrociniu suscipere velit.

Ex quibus omnibus diffuse magis forte, quam in-
stituti operis necessitas exigit, in medium allatis, vi-
detur, Iure tam naturali & divino quam scripto colli-
gi, eum, qui alterum defendere, cum potest, negle-
xerit, culpa seu crimine non vacare, ejusque etiam
pœnam, pro arbitrio Iudicis, sufferre debere.

Verum, re aliquando accuratius perspecta, con- 190
trariam affirmativam Legibus amicam, usuque re-
ceptam approbantes sententiam omni dubio remoto
concludimus, protectores honeste & licite annuam
pensionem vel salarium pro officio defensionis ac-
cipere.

Cum enim tuendi † officium, casu eveniente onus 191
& periculum cum armis subeundum annexum habeat,
non abs re sit, ut annuum defensoribus honorarium
recipiatur ac promittatur, ut recte concludit Dn. Se-
bast. Dieterich, thes. 9.

Quia liberale † officium est, juxta Ciceronem se- 192
rere beneficium ut metere possis fructum. Et eo
impenditur † labor & periculum, unde emolumen- 193
tum & honos speratur, ac nihil non aggrediuntur
homines, si magnis conatibus magna proponantur
præmia, teste Livio lib. 4. c. 46, Machiav. disput. de
Republ. lib. 1. cap. 60.

Probatum autem hæc nostra decisio, † primum, 194
text. manifesto in l. metum. §. sed licet. ff. quod metus Ratio deci-
cassa ubi Pomponius ait, si quo magis te de vi hosti- dendi 1.
um vel latronum, vel populi tuerer, vel liberarem,
aliquid à te accepero, vel te obligavero, non debere me
hoc edicto teneri, nisi ipse hanc tibi vim submisi: cæ-
terum si alienus sum à vi, teneri me non debere, ego
enim opera potius mea mercedem accepisse videor,
quem textum in hoc inducunt Simon Pistor. consil. 19.
numer. 16. vol. 1. Menoch. conf. 29. numer. 34. &
post illos D. Hepingk dissert. de Iure proteçt. 8. 16.
in Not. lit. D. Ubi ait, annuum † honorarium ab 195
eo qui protectionem desiderat stipulari non minus li-
citur, quam justum esse, idemque conclus. 59. lit. B.
Ubi defendit Patronos † annuum honorarium juste 196
ac honeste accipere Curt. Iun. consil. 124. numero 1.
Zoannet. in Rep. l. ult. p. 1. numero 99. ff. de just. &
Iur.

Deinde fulcitur † eadem sententia ex leg. si pater. 197
34. §. si quis aliquem. Digest. de donat. ubi dicit Iu- Ratio deci-
risconsultus, si quis aliquem ab hostibus eripuit, & dandi 11.
aliquid pro eo ab ipso accipiat, esse irrevocabile,
quem text. ad hoc inducit Vincent. Carot. tracta. de
locat. & conduct. Tit. de merced. questio. 10. numer.
secund. concludens, licitum esse, mercedem recipere
pro defendendo aliquem ab injuria vel offensa, licet
ad hoc teneatur justitiæ vel charitatis præcepto, d.
leg. si pater. §. Digest. de donat. ubi Iurisconsultus ap-
pellat mercedem vel salarium justum, pro mercedis
labore.

Ex quibus legibus manifeste apparet, † cuilibet 198
licere ab alio pecuniam accipere, ut ipsum adversus
vim hostium tueatur, & neminem gratuito, aut, ex
officio, ad alterius defensionem obligatum esse. Et
sic etiam communi Doctorum calculo determinatur
in leg. ut vim. Digest. de Iustit. & Iur. ubi Bartol. nu-
mero 8, Bald. numer. 9, Angel. numer. 8. Iason. num.
31. Dec. numer. 33. his consensum dilucide præbent
Felin. in capite primo, numer. 4. Dec. num. 7. Franc.
Conscius Decan. numer. 78. Barbat. & alii de off. de-
leg. Bartol. in l. 1. §. sed in eo. Digest. ad SC. Syllan.
Angel. in d. leg. metum ante numerum secundum,
Innocent. & Anton. de Butrio in cap. quanta 47. de
sentent. excomm. Anchor. in cap. dilectio column. 2.
eodem tit. Aret. in §. Iuris in fin. Institutio de Iustit.
& Iur. Cagnol. numero decimo. Digestis de regulis
Iuris Roman. consilio vigesimo decimo septimo, inci-
piente ex præmissa, Damhouderius in praxi criminali,
6. 80.

- c. 80. num. 6. Placa. libr. 1. delict. cap. 22. nu. 17. Clar. lib. 5. sent. §. fin. quast. 87. num. 3. late de hac re Boer. in addit. ad Dyn. in c. non est sine culpa num. 4. de reg. Iur. in 6. qui cumulum allegationum in hanc rem congerit. Ioan. de Villemat. in repet. leg. divus num. 20. ff. ad leg. Cornel. de sicar. ubi subjungit rationem,
- 199 quod per leges nemo + alteri benefacere cogatur, licet male agere prohibeatur. c. de iudais. distin. 45. cap. ad fidem 23. quast. 5. Ias. in l. idem & si ob stuprum, §. si tibi iudicium. ff. de cond. ob turp. caus. & Panormitan. in c. si vero. Extr. de sentent. excommunn. Ita etiam diserte post alios concludit Hieron. Panschman. in responso suo Senatui Lipsensi dato quast. 1. n. 11. quem referendo sequitur Harprecht. in §. Item lex Cornel. de sic. num. 141. Instit. de public. Iud. & alias auctoritates in comprobationem huc allegat Iac. Ayrrer. part. 1. n. 273. de homicid. necess.
- 200 Nec revocari potest talis receptio + etiam prætenu ingratitudinis. Ita Boer. decis. 27. Roman. conf. 26. num. 8. Fortun. Garz. in l. 1. §. Ius naturale num. 62. ff. de iust. & Iur. Gozad. conf. 50. num. 10. Curt. Sen. conf. 66. num. 2. Grammat. decis. 65. num. 24. & alii allegati à Carot. d. q. 10. num. 2.
- 201 Præterea non tantum + Iure civili, sed etiam Canonico approbatur honorarii pro ministranda defensione receptio, ceu probat text. in cap. recepimus, in fin. de privileg. ubi permittitur, ut Clerici subiecti Episcopo Diocæsano se possint dare in clientelam & protectionem aliorum, & in fine subijcitur: Iure diocæsani Episcopi nihil videri detractum, etiamsi perceptæ protectionis census persolvatur, quem text. ad hoc allegat & ponderat, Remig. Fetschius dissert. de Fæderib. 9. 23. in notis ad lit. C. ubi dicit annuam + pensionem, nec danti iniquam nec accipienti indignam esse. notatur idem in gloff. cap. non inferenda, 23. q. 3. verb. non potest. Facit ulterius l. 13. §. 9. C. de Iudic.
- 202 Quarto notissimi Iuris est, quod pactum Iudicialis + Advocati cum clientulo initum, valeat, si non nomine quotæ litis, sed certæ quantitatis salarii loco solvendæ, fiat arg. l. 1. in princ. C. de suffrag. l. 1. §. si cui. cum §. seq. ibique Bart. & Alex. in addit. ad Bart. ff. de var. & extraord. cogn. Costal. in l. si remunerandi 6. §. final. ff. Mandati. And. Tiraq. de nobilit. c. 29. nu. 27. & sequent. Gail. 2. observ. 54. num. 2. Ioan. de Amic. conf. 148. n. 8. & 9. Bart. & Dd. in l. sumptus ff. de pact. Plot. in tract. de in lit. iurand. §. 16. num. 10.
- 203 Quamvis enim Lex + Cincia olim pro oranda causa quicquam accipi vetuerit, secundum Tacitum postea tamen id mutatum est, & primus Nero + Imperator constituit, ut litigatores pro Patrociniiis mercedem darent, Suet. in vita Neron. c. 17.
- 204 Quinimo Advocato debetur + salarium, licet non conventum, officio Iudicis, Bald. in l. properandum. §. illo procul dubio, ubi alii scribes hoc not. C. de Iudic. Alexan. conf. 109. num. 2. libr. 6. Alciat. ad l. creditori in verbo patrocinio C. de pact. Bart. in l. 1. §. in honorariis. ff. de var. & extraord. cognit. Bald. post Cyn. in l. 1. C. de pact. Natt. conf. 376. n. 2. & 4. lib. 2.
- 205 Cum autem, quoad honorarii + præstationem, Advocati togati atque armati æquiparentur, sequitur, etiam, conventionem Advocatorum Tutelarium & Clientum de certo annuatim iisdem solvendo honorario, omni Iure permissam censer.
- 206 Qua ratione etiam Vasallus, + qui tuendi defendendique adversus quoscunque, quovis tempore & loco, Domini sui causa vitam suam quodammodo devincire atque obstringere solet. c. 1. in princip. quibus mod. feud. amit. ca. si quis miles. de feud. sine culp. non amit. c. 1. §. item qui dominum, qua fuit prim. caus. c. domino guerram. & c. ad hoc, hic finit. lex. c. 1. de nov. form.

fideli. recteque præ cæteris tradunt Zaf. de feud. part. 7. num. 37. Schenck. d. c. 1. in pr. n. 17. quib. mod. feud. amit. Vasq. lib. 1. controvers. c. 11. num. 5. recte & honeste, feudum, ceu beneficium non omnino gratuitum, sed quasi officio & obsequio suo redemptum, accipere intelligitur.

Non dispari modo, milites + quoque, qui armis, non privatis negotiis, sed publicis occupantur, ut numeris, & signis jugiter inhærentes, Rempubl. ab omni bellorum necessitate defendant rectissime à belli Duce, & Capitaneo, pro militiæ onere stipendia accipere judicantur argumen. l. 1. & 2. Codic. de re milit. l. 6. ff. de re Iudic. cap. quid culpatur, vers. unde neque Ioannes 23. q. 1. Nam, qui in militiam + proficiscuntur, propinque mortis periculo sese exponere videntur l. ff. de mort. causa donat.

Quinto confirmatur nostra decisio ex eo etiam, quod protectio + æquiparetur operis, argument. vulgat. l. stipulationes non dividuntur. 72. verb. operas. ff. de verb. obligat. Knichen. comment. de Sax. non provoc. Iur. cap. 5. num. 503. Simon Pistor. conf. 19. n. 23. ad fin. Consil. Modest. Pist. lib. 1.

Sed Iuris est haud dubii, operas + precium recipere, per text. in l. cum duobus §. si in coeunda. ibi: opera pretium recipit ff. pro socio. & l. si non sortem 26. §. libertus. ibi, sed hæ, inquit, operæ recipiunt æstimationem ff. de condit. indeb. Ergo & idem circa protectionem statuendum est.

Sexto clarissime quoque prospexerunt Iura, ut qui non honoratur + in pecunia vel alia re, quæ recipit æstimationem, non possit gravari. l. ab eo. 9. Cod. de fideicom. & ibi notant. Bald. & Salyc. in princ. & idem Bald. in l. Titius. 9. num. 1. per ill. text. Cod. de oper. libert. Iuxta regulam vulgatam, qua traditur, secundum naturam esse, ut commoda + & emolumenta cuscunque rei consequantur eum, qui sentit onus & incommoda. l. secundum 10. ff. de reg. Iur. & c. qui sentit onus, extr. eodem in 6. leg. 3. §. e contrario ff. de acquir. poss. Petr. Wesenbec. conf. 22. num. 7. Matth. Coler. conf. 11. num. 82.

At nemo est, qui inficias ire possit, defensionis ac protectioni annexum esse onus ac gravamen, & quidem non exiguum: Cum enim difficillima + sit alienarum rerum cura, l. in re mandata, Cod. mandat. ut quæ & fidei integritatem requirit, & magnum sæpe periculum apportat. cap. 1. Authent. ut qui se obligat. Nov. 72. officium sane est amicitiae + proprium & humanitatis plenissimum, si quis alicujus defensionem suscipiat. Unde & cogi ad hoc nemo recte poterit. Nam, quæ meræ + voluntatis & benevolentiae sunt, in his necessitas quædam nobis imponi posse non videtur. arg. l. viam. & ibi not. ff. via. de public. nec debet quis + iacturam sentire pro alienis commodis, l. si quando C. de testib. & iniquum est, alicui suum + officium alieni emolumenti causa susceptum, esse damnosum l. si servus. §. idque evidentiis ff. de furtis. l. videlicet. 29. ff. ex quib. caus. mayo.

Corroboratur denique + præter rationes adductas communis nostra de licita protectorum honorarii receptione, non solum communi ferme Germaniæ & totius orbis consuetudine, quia ubique ut plurimum Patronis Tutelaribus annuatim aliquid honorarii loco penditur. Nec enim, ut, inquit Poeta ille, præsertim nostro hoc ævo,

— facile invenies multis è millibus unum
Virtutem pretium qui putet esse suum.

sed etiam multis interpretum auctoritatibus, quas & hoc loco afferre non piguit. Approbat hoc + in primis doctiss. Dn. Georg. Adelb. Burckhard. pro

nunc Reip. Noricæ Consiliarius præcellens in *appendice Comment. Valent. Volz. ad leg. Corn. de Sicar. n. 44.* Ubi de hac re fusius differens, Sane, inquit, illo etiam casu pretii exactio iusta & honesta videri poterit, quo quis ad casuum subinde emergentium varietatem atque difficultatem, alii operam suam pactione pro certo precio interposita ita locaverit, ut eum etiam, cum propria vite discrimine atque periculo, vel à vi atque incursum hostium atque latronum, vel alio quovis periculo liberaret.

Et hanc etiam decisionem solide firmat clarissimus Ictus Georg. Obrech. in tract. de defension. necess. c. 7.

222 n. 44. ubi dicit: Si quis sponte vel gratis † aut etiam pactione certa mercede periclitanti succurrit, & ab hostibus eum liberat, iuste facit & mercedem recte exigit, per text. in d. l. Si pater, & in l. metum. ff. quod met. caus.

223 Et tamen si quis primo alicui gratis † suppetias tulerit, & postea ab eo, cui opitulatus est, quamvis maximum donum acceperit, valet ea donatio, nec unquam revocari potest, quia donationem accipiens, eam impensæ in alterum salutis mercedem accepisse videtur, quæ certo modo taxari non debet per alleg. ibid.

224 Notandum tamen hic est, Pomponii † doctrinam in d. l. metum. §. 1. ff. quod metus causa, cum mica salis, & de tali facto intelligendam esse, ubi quis ad casuum subinde emergentium varietatem atque difficultatem, alteri suam operam pactione pro certo pretio interposita sic locavit, ut ei ubivis locorum, omniq; tempore, etiam cum vitæ suæ periculo adesse, eumque protegere velit, quemadmodum proprie in Advocatia conventionali fit: non autem cum casus fortuitus evenit, ut proximus ipsius indigeat auxilio.

Quod enim privatus si absque vitæ suæ discrimine & iactura proximum in periculo constitutum, defendere tuerive non potest, ad suppetias ei ferendum haut teneatur, id sane non probe deduci posse videtur ex eo, quod ajunt, Charitatem ordinatam debere incipere à semetipso. Vix enim pietati, legi, & Evangelio consentaneum istud dogma videtur. Et loquitur Bald. ex vulgi sensu, cum dicit, plus se amat homo in ungue pedis, quam alterum in vertice capitis; proximum siquidem debemus diligere ut nosmet ipsos, Dent. 6. Matth. 22.

Sed humanæ hoc indulgendum est fragilitati, quod plus fere semper propriam, quam alienam diligit vitam: Hincque dicitur id † tantum teneri quam alteri præstare, quod sibi non nocet, & alteri prodest. leg. 2. §. item. ff. de aq. & aq. plu. l. 2. in princ. ff. solut. matrim.

Quod insuper protectori salarium pro defensione præstanda recipere liceat etiam in terminis † Advocatiæ testatur And. Gail. pract. obs. lib. 2. obs. 54. num. 2. Knichen. comment. de Sax. non provoc. Iur. cap. 5. n. 504. Bodin. de Republ. 7. lib. 1. ubi attestatur, Parmenses, Genuates, Florentinos, protectionem Regis Hispaniarum, ingenti mercede conduxisse. Sic etiam ex Cuspiniano Remig. Fetschius dissert. de Fœderib. 0. 23. in notis sub lit. G. notat, Bajazetem pace facta cum

227 Rhodiis Equitibus pro fratre suo † Zizymo protectionem illorum, pactum, pro annuo sumptu 450000. nummum auri, Calendis Augusti quotannis Rhodi exolvenda, promississe Warem. ab Erenberg. medietam. de fœder. lib. 1. cap. ult. sub n. 12. per text. in l. 5. §. qui 2. C. de re militar. Ant. de Butrio relatus ibid. in c. accepimus extr. de privil. Hier. Schurff. cent. 3. conf. 23. n. 3. & seq. Simon. Pistor. conf. 19. vol. 1. ubi ex enarratione casus manifestum facit, certam quandam † Civitatem, à duobus principibus consanguineis ac confœderatis in protectionem receptam mox initio constitutæ Advocatiæ centum millia florenorum Subarrha-

tionis loco numerasse, & deinceps quotannis mille quingentos florenos honorarii loco pro opera defensionis Principibus illis Protectoribus solvere consuevisse. Matth. Coler. conf. 33. n. 55. Ubi videre est, Civitatem quandam Imperialem cuidam principi quotannis mille & quingentos florenos in remunerationem protectionis pendere. Et novissime post hos Paul. Matth. Wehner. pract. obs. lit. S. verb. Schirmverwanten ibi Advocato autem à clientulis annuatim certi quid per solvitur zu Schuß oder Verspruch Gelt/te. Schonborn. 4. Polit. c. 6. Kirchner. de Republ. disput. 17. b. 1. lit. E.

Neque novum hoc est, sed & olim apud † Roma-229 nos etiam Clientes, pluribus in casibus, quos in Cap. V. enumeravimus, Patronis suis pecuniam præstare solebant, idque & priscis temporibus, usitatissimum fuisse constat: Ut certa reddituum † portio quotannis 230 Advocatis monasteriorum penderetur, cujus rei testem locupletissimum se præbet idem Knich. tract. de Iure territor. cap. 4. n. 334. ubi refert, Advocatis antiquitus loco honorarii cessisse trientem Episcopis vero & Abbatibus plerumque semissem arg. c. 16. ibid. Synodatici seu Cathedratici nomine duos solidos, extra de offic. Iud. ord. de proventibus ad fiscum pertinentibus. Testatur idipsum Wursten Basler Chron. lib. 1. cap. 5. in fine, cujus verba ascribo: die Schirmvögt/ inquit, hatten † ein Theil der Früchten vnd Einkommens/ es were von den Steuern Todsfällen (ab hac † exactione Henricus V. Imper. Cives Spirenses 231 singulari privilegio, quod in frontispicio summi templi porticus, aureis exaratum literis his exemit verbis: Ne Advocatus illis morientibus de suppellectile quicquam auferre præsumat, interdiximus) Bussen/ Gerichtsällen/ Grundtensten/ vnd in andere wege/ nach dem je dieselbige bestellt gewesen/ idque ex alibi sæpius allegatis diplomatis Caroli Magni in favorem 232 Monasteriorum † Reichenaw & Ottenbeuren erectis, in quibus tertia omnium illorum reddituum, quæ pœnarum nomine placitando collecta fuerat, Advocatis cedebat, & quandoque etiam integræ 233 mulctæ, quas Grevel vel Gerichtsbusen/ vocant, leges Salicæ nuncupant, ad eos spectabant.

Hujus observantiæ memoria extat penes Advocatos † Lympurgicos; ii enim antiquitus omnes ex 234 pagis & hominibus ad Monasterium Chombergense pertinentibus mulctas cessas, loco honorarii percipiebant, uti patet ex diplomate Rudolphi Episcopi Herbipolens. Anno 1485. Über den Lympurgischen Afterschirm confectio. ibi: auch von den Dörffern vnd Leuthen Gerichtsbus vnd Fülle/ so sie Gericht halten/ wie die von Alter herkommen/ vnd bißher eingenommen worden seynd.

At vero subsequentiis † annis incertarum ejus-235 modi mulctarum loco Advocato Lympurgico ex transactione Anno 1541. pacta 40. Schöffel Habern exoluta fuere, quibus tandem Anno 1568. alia viginti, nova pactione, consentiente Friderico Episcopo Herbipolensi, addita fuere, quæ etiamnum hodie quotannis eidem pro defensione tutelari penduntur.

Et quod Protectores † olim loco honorarii va-236 rios proventus habuerint, expresse probatur non solum textu Iuris Canonici in cap. praterea. de Iure patron. in fine. ubi antiquos & moderatos redditus à locorum Episcopis institutos, Patronis ac protectoribus exigere ac percipere licere dicitur, sed id ipsum quoque vetera foundationum diplomata abunde testantur.

Sic enim Imperator Henricus Anno 1075. in instrumento

strumento restaurati monasterii Hirsaugensis, Advocato assignat tertium bannum & consuetudinariam justitiam & legem, quam ceteri Advocati, in aliis liberis Monasteriis habent.

236 Annua etiam pensionis † protectori tributæ exemplum memorabile habemus in Advocato Civitatis & Episcopatus Bambergensis, quem Henricus piissimus Imperator (uti hoc ipsum fufius ex privilegio ejusdem Imper. super regalibus Ecclesiæ Romanæ confirmatis, aliisque diplomatis ac testimonio Leonis Ostiens. in cap. 5. de origine Protectionis ostendimus) sub tuitionem summi Pontificis ea pactione obtulit, ut pensionis nomine annuatim equus albus etn Zelter cum ornamentis omnibus & phaleris, centumque Marchis argenti ab Episcopo ejus loci summo Pontifici, tanquam Advocato penderetur, Cuspin. de Cesar. in Henrico 11. p. 261. Eysengrien Chron. Spir. lib. 2. in Anno Christi 1001. p. 175. Illa vero pensione annua Ecclesi-

237 am † Bambergensem, ut liberaret, Henricus Junior vice talis annui Honorarii tradidit Ecclesiæ Romanæ, Beneventum tempore Leonis Noni Papæ. Cesar Baron. tem. 11. Anna. Eccles. Anno 1019. num. 2.

238 Sic etiam infinita † Germaniæ Monasteria à summis Pontificibus olim in Protectionem suscepta fuisse, quæ, ad promissæ protectionis indicium, quotannis unum Bizantium, id est, aureum nummum Lateranensi Palatio persolvunt, cujus rei ut alia innumera prætereamus exempla, evidens documentum habemus ex diplomate primæ foundationis Monasterii † Blawbeuren / quod hodie Monachis destitutum in Ducum Wirtenbergensium potestate est, cujus tenor ita habet:

240 Diploma Urbani Papæ quo Monasterium Blawbeurense in protectionem suscipit, & quotannis in ejus rei indicium unum Bizantium, Lateranensi Palatio dari statuit. VRBANVS Episcopus servus servorum Dei; dilecto AZELINO Monasterii BVHRENSIS Abbati ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Sicut irrationabilia poscentibus negari debet assensus, sic iusta petentium votis benigna debemus assensione concurrere. Ea propter charissimæ filiæ nostræ *Adelhaydis Comitissæ* desiderio ac petitioni duximus annuendum. Hæc nimirum ad limina sancti Apostolorum veniens, & suam & viri, & leviri sui devotionem strenue adimplere curavit. Buhrrenensem namque Ecclesiam, cui nunc, authore Deo, tua fraternitas præsidet, foci sui studio ac fundamentis ædificatam, secundum ipsorum vota super sacrosanctum Beati Petri altare obtulit, & per manum nostram in proprium sedis Apostolicæ allodium delegavit: quam videlicet oblationem scriptorum nostrorum petiit auctoritate confirmari. Nos igitur præsentis decreti auctoritate sancimus, ut tam præfatus locus, quam universa, quæ ibidem suprascriptorum *Comitum Henrici & Hugonis seu prænominatæ Adelheidis Comitissæ* largitione collata sunt, vel in futurum, ipsorum aut aliorum fidelium oblationibus conferentur: sub Apostolica sedis tutela, integra semper & illabata permaneant, servorum Dei, illic degentium usibus omnimodis profutura. Salva Constantiensis Episcopi Canonica reverentia, ut tamen ex eodem loco *unius Bizantii* census annuus Lateranensi

palatio persolvatur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, idem canonicum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere, vel quasi piis de causis suis usibus applicare. Obeunte te nunc loci Abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptione vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, & *beati benedicti* regulam elegerint. Si quis igitur sacerdotum, Clericorum, Regum, Ducum, Comitum & Iudicum vel sæcularium personarum hanc nostræ constitutionis paginam agnoscens contra eam temere venire tentaverit: secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit: potestatis honorisque dignitate careat, reumque se divini judicii existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri *Iesu Christi* alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri JESU Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Ioan. S. Rom. Ecclesiæ diaconi Cardinalis s. Calend. Febr. Indictione septima. Anno Dominicæ Incarnationis 1099. Pontificatus autem Domini Urbani secundi P. P. undecimo anno.

Nec dispari argumento narrat Urspergensis, Philippum † Cæs. Monachorum fundis annum quiddam 241 ipsorum permisso indixisse, defensionis Advocatiæque nomine sibi pensitandum. Qua etiam beneficiaria formula Pontifices Max. sese prædicarunt, sacrarum Ecclesiarum Advocatos & Maniburgos. Testatur id ipsum vetus Hirsaugiensis † Cænobii pactio cum 242 sacrosancta Petri Sede, apud Trithemium, ut Romæ quotannis persolveretur nummus aureus, quo Pontificiæ majestatis auspiciis præsidioque firmum illud stabileque semper tegeretur, quemadmodum ejus rei mentionem facit privilegium Urbani II. summi Pontificis eidem Monasterio Anno redemptionis humanæ 1099. octavo Idus Martii concessum. Aliis insuper exemplis fidem faciunt Naucler. 2. generat. 27. Stumpff. Chron. Helvet. lib. 6. c. 6. p. 411. Spangenb. Henneberg. Chron. lib. 1. c. 39. Hospin. de orig. & progres. Monach. lib. 4. c. 21. §. obligabant.

Quibus ita firmatis superest duntaxat, ut ad argumenta primæ opinionis negativæ respondeamus & 243 quamvis illa per rationes ad affirmativam stabilendam adductas facile tolli queant, ad ea tamen ut decisionis nostræ veritas evidentius appareat, singulatim respondebimus.

Quod enim primo ex text. † l. iurisdictionum. §. si 243 ob maleficium ff. de pact. assertur, accipientem pecuniam pro defensione, quam quis gratis & absque solutione mercedis alicujus facere tenetur, turpiter accipere, atque proinde ad restitutionem obligari; Ad id pulchre distinctione adhibita respondetur, id quidem verum esse, quando quis fortuito casu in hominem, cujus vitæ salus periclitatur, incidit, & tunc qui

juvat, pro mercede defensionis nihil petere debet, sed gratis auxilium præstare teneatur, & si non facit, eum potest, tam est in culpa quam is, qui homini isti vim infert. *Iuribus supra allegatis.* Secus vero est, quando quis alteri operam defensionis ad dies vitæ vel ad tempus certum locat. Nam tum pecuniam aut aliud quidpiam, remunerationis loco, licite recipere

244 potest, nec si accepit, † restituere cogitur, pro tex. in l. metum. §. 1. v. sed licet vim. ff. quod met. caus. gest. erit & l. penult. si pater. §. si quis aliquem ff. de donat. Nulla enim Iuris necessitate quis astringitur, ut vitam
245 † suam sublevandis aliorum periculis gratuito impendat. arg. l. si quando C. de testib. Burckhard. in appendice ad Vol. comment. leg. Cornel. de Sicar. n. 44. supra alleg.

246 Neque etiam adversatur, quod in horum comprobationem ex lege † divina de æquali sui ipsius proximi dilectione allatum fuit. Illo enim ipso præcepto caveatur, ut imo nosmet magis, quam proximum nostrum diligamus. Cum prima † charitas à seipso, ut Bal. loquitur, incipiat l. præter. cum not. per gl. & Dd. C. de
247 servitut. & aq. ubi versus citatur:

Alpibus ille perit, qui se plus diligit ullum.

Tunica enim pallio, & genu sura propius est, ut vulgo dici solet, & plus se amat homo in ungue pedis, quam alterum in vertice capitis, ut dixit Bald. in cons. 312. col. 1. post. med. lib. 4. Quo pertinet etiam, quod dixit Seneca, dabo egenti, sed ut ipse non egeam, succurram perituro, sed ut ipse non peream, &c.

Huc etiam non inconcinne referri potest illud Cætonis distichon.

Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus.

Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur.

248 Nemo enim præsentī † periculo sic se exponere cogitur, ut sibi met ipsi noceat, arg. c. ex parte, 47. de appell. & l. si pater. 34. §. 1. ff. de donat. Quia nimis durum esset, quempiam ad sui ipsius periculum compelli, ita dilucide scribit Romul. in tract. de homicid. part. 1. numer. 146.

Responsio ad III. dubitandi rationem ex Iure Canonico sumptam. Præterea ad antedictos ex Iure Canonico apud tertiam dubitandi rationem textus quod attinet, nec illi sententiam nostræ affirmativæ destruere possunt. Nam ad c. † non inferenda & seq. respondetur, quod locum habeant in defensione personæ publicæ, cui ex officio aliorum defensio incumbit, id quod testatur gloss. ibid.

249 ubi verba, si potest, exponit si in potestate positus est. Et ita respondet Claud. de Seyfel. in d. l. ut vim. n. 170. ff. de iust. & iur.

250 Nihil etiam repugnat c. † quanta, quia respondetur illud non loqui de defensione indifferenter, pro quacunque in genere, sed tantum de defensione, quæ pro tuendo clerico suscipitur, prout etiam quæstio eo loci non indifferenter de quocunque, sed de rectorib. Ecclesiæ proposita fuit. Ergo casus † specialis & privilegiatus non est trahendus ad regulam generalem. Ias. l. 1. n. 10. ff. solut. matrim. & in l. postquam liti 4. col. fin. de pact. Dec. rub. C. de testam. milit. facit l. 3. C. de silent. lib. 11. Schrad. tract. feud. p. 5. c. 6. n. 12. Salyc. l. fin. in princ. arg. ill. text. C. de lute dotium Tiraq. in tract. de utroq.

252 retract. part. 1. gl. 14. n. 93. Et regula generalis † intelligitur secundum distinctionem specialem præcedentem, neque in regula sequenti veniunt, quæ primo specialem habent decisionem. Ita gl. in l. sciendum 15. ibi Bart. Bal. n. 1. Ias. n. 5. Socin. n. 25. ff. quæ satiad. cog. Bart. in l. quæsitum §. si qui fundum n. 11. ff. de fund. instr. leg. Dec. in l. in toto 8. n. 7. Cogn. n. 8. ff. de reg. iur. Ias. in l. postquam liti in fin. n. 15. ibid. Dec. n. 32. C. de pact. Ias. in l. hac consultissima n. 6. C. qui test. fac. poss. Et quod d. c. quanta, in clericis tantum obtineat locum, testatur Claud. de Seyfell. in d. l. ut vim n. 171. ff. de iust. & iur. Iacob. Ayres. tract. homicid. necess. part. 1. n. 275.

Multo minus refragatur cap. † dilecto 5. de senten. 253 excomm. in 6. Quia licet eo loci dicatur, quod pro repellenda injuriâ, atque vi iniqua, vicino aut proximo auxilium impartiri & juvare liceat, quod & nos non inficiamur, non tamen præcipitur, ut quis ad hoc præcise teneatur. Et quamvis negligens alium juvare, aut ab injuria defendere, culpæ particeps esse videatur: non tamen revera particeps esse dicitur, prout doctæ consuluit Rom. cons. 117. Neque textus dicit simpliciter esse, sed videtur † esse. Ergo veritatem non im-
254 portat, sed saltem fictionem. Etenim si veritatem denotaret, sequeretur, quod ejusmodi negligens vel non defendens puniretur, vel ad damni dati restitutionem teneretur, sed non teneri, docet Bald. in d. l. ut vim. numero 9. ubi in his terminis dicit: Nihil feci, non puniar. Idem tenet Covar. in c. peccatum p. 2. §. 3. numero 5. de reg. iur. in 6. Ubi negligentem graviter peccare dicit. Ergo vere particeps non est, & consequenter verbum, videtur, hoc loco fictionem saltem, non item veritatem denotat, prout etiam in similibus Iuris textibus improprietatem importat, per ea quæ notat Ias. in l. si quis filium. §. in omni n. 11. & seq. ff. de acquir. heredit.

De hinc facile quoque repelluntur textus ex Iure civili quarto loco, in contrarium allegati. Lex † enim
ad IV. dubitandi rationem ex Iure Civile objectam. ut vim. Digest. de iustit. & iur. non de alterius necessaria defensione, sed de insidiis ab alio alteri parandis & struendis loquitur, hominem scilicet homini insidiari nefas esse, eo quod ipsa inter illos natura
255 cognitionem constituerit, ideoque se invicem diligere debere. Hominis enim interest, hominem beneficiis affici, l. servus ea lege, in fin. de serv. export. Accedit text. singularis in l. non tantum Digest. de appella. ubi dicitur, quemlibet admitti ad provocandum pro eo, qui ad supplicium ducitur, idque contingit ratione humanitatis, quæ inter homines esse debet.

Sic itidem ad l. servus. Digest. de serv. export. dicitur, neminem per leges, † obstringi alteri benefacere, sed male agere prohiberi. Sturcius in l. culpa caret. numer. 19. Digest. de regul. iur. per gloss. cap. ad reprimendum. extra. de officio ordinarii. in verb. malitia. ad c. fidem 23. quæst. §. Iason in leg. idem & si ob stuprum §. si tibi iudicium. Digest. de condict. ob turp. caus. Ioan. de Villemat. in repetitio. l. divus. numer. 21. Digest. ad leg. Corn. de Sicar. Ayres. de homicid. necess. part. prim. numer. 271.

Ad l. 13. & 33. ff. locati. cum aliis ibidem adductis, in quibus de non resistente, cum possit, mentio fit, respondetur, id procedere, cum scilicet, quis id facere potest sine incommodo & absque vitæ suæ periculo. Nemo enim præsentī † periculo se exponere
258 tenetur, cap. ex parte. 1. de appellat. l. si pater. 34. §. 1. Digest. de donat. & id tantum alteri præstare eoque prodesse quis cogitur, quod sibi non nocet, leg. 2. §. 5. item vers. quanquam ff. de aq. pluvi. arcend. leg. 2. in princip. Digest. solut. matrim. cum similibus Ioan. Harprecht. §. item lex Cornel. 5. numero 140. Instit. de public. iudic. Dominic. Arumæ. in disput. Pandect. 1. thes. 6. in gloss. lit. b.

Quod tamen de periculo dictum est, id secundum moderatæ rationis temperamentum est accipiendum, nempe ut periculum non ex † muliebri effæ-
259 minatoque ingenio, vanove timore, sed ex fortium virorum animi iudicio atque ratione metiamur, l. metum. §. & seq. ff. quod metus caus. l. vani timoris ff. de reg. iur. c. fin. ubi Panorm. & alii de appellat. c. dilecto. quod metus causa. Alioquin enim obvi⁹ quisque tam iusto debitæ atque necessariæ defensionis onere se facile liberare, sicque leges ludibrio habere posset, quo admittendū non est.

Nihil

Nihil etiam movent argumenta l. 50. cum seq. Dig. de reg. jur. à contrario sensu legis ducta, licet enim
 260 † argumentum ejusmodi validum sit, atque frequens & utile, non tamen procedit, quando exinde pravus vel absurdus resultat intellectus, contra naturalem rationem ut in proposito Nicol. Everh. in top. loc. à contr. sens. n. 7.

Sic etiam perparum ad probationem negativæ
 261 sententiæ † facit, l. 7. qui sine manumiss. ad liber. Quia illa non loquitur de defensione, sed participatione prostitutionis, propter acceptum pretium, ut ibi communiter juris interpret. & Dd. explicant.

262 Quod denique ex l. † si communis ff. de noxal. de scientia dictum fuit, replicatur, scientiam ita semper accipiendam esse si & facultatem prohibendi habeat, qui scit text. in l. in delictis, in prin. ff. de noxalib. text. in l. 1. §. hac autem ff. si fam. furt. feciss. dicat. text. in l. 1. §. occisorum, ibi quoties potuerunt ei adversus vim, opem ferre, & non tulerunt, & §. si sibi manus, ibi, eum in se scivientem prohibere potuerunt, pœna afficiantur, si vero non potuerunt, liberentur ff. ad SC. Syllania. text. in l. si fundus in si. ff. locati.

Responsio ad V. dubi-
 tandi rati-
 onem ab
 auctorita-
 tibus deduc-
 tam.
 Neque vero Dd. auctoritates quinto loco allatæ
 decisioni nostræ refragantur. Etenim illi loquun-
 tur tantum de eo † casu, quando quis fortuito inci-
 dit in hominem; cujus vitæ salus inter sceleratorum
 manus periclitatur, nam tunc eum qui sine incom-
 modo suo graviore potest, propter humanæ cogna-
 tionis nexum, quam ipsa natura inter nos constitu-
 it, omnino succurrere debere, autumo, per text.

263 in leg. 2. & 3. Digest. de noxal. action. leg. omne de-
 lictum, 6. §. pen. Digest. de re milit. leg. scientiam, 4.
 in pr. ff. ad leg. Aquil.

Nequaquam vero respiciunt ad casum nostrum
 quando scilicet Protector ob defensionem in even-
 tum contra improborum vim præstandam à clienti-
 bus, annum accipit honorarium, Bart. in l. metum,
 §. sed licet Digest. quod met. causa gest. Pistor. consil. 19.
 num. 16. vol. 1. Gail. Pract. obs. libr. 2. obs. 54. num. 2.
 Harprecht. §. item lex Cornel. de sic. numer. 141. Instit.
 de public. judic. & alii supra hoc in Cap. relati. Quod
 etiam homini privato absque turpitudine permissum
 esse ex dict. §. sed licet concludit Hieron. Pansemann.
 in respons. suo Senatui Lipsensi dato quæstion. 1. nu-
 mero 11.

Aut certe si de casu nostro loquuntur, nihil volunt
 aliud, quam quod defensionem quidem alteri quispi-
 am gratis exhibere possit, non autem quod ad id ex
 præscripto juris obligatus sit juxta gloss. in l. culpa
 caret, ff. de reg. jur.

264 Hinc & nostri dicunt eum, † qui potest defende-
 re alium ne occidatur & non defendit, haud teneri
 de homicidio, nisi alias sit particeps vel conscius cri-
 minis Bartol. in leg. 1. §. sed in eo Digest. ad Syllan.
 Felinus in cap. Quod te, de sent. excommun. ubi
 plene ad fin. 1. colum. in verb. Extremum gloss. Ber-
 tachin. in Repert. verb. defendere n. 11. Idem Bartol.
 in leg. utrum Digest. ad leg. Pomp. de parricid. idem
 in d. §. sed licet per ill. text. ff. quod metus causa Vil-
 lemat. in repet. l. Divus numero 20. ff. ad leg. Cornel.
 de sicar. Fortun. Garc. in comment. d. l. ut vim. num.
 34. & seq. ff. de just. & jur. Salycet. in l. quisquis §. id
 quod C. ad leg. Jul. majest. Damhoud. in prax. crim.
 265 cap. 80. numer. 3. & 4. & seq. Nicol. Boer. in suis de-
 cisionibus aureis, q. 93. n. 6.

Responsio
 ad VI. du-
 bitandi ra-
 tionem ex
 Ethnicorū
 testimoniis
 allatam.
 Porro ad Ciceronis sententiam atque aliorum
 auctoritates supra sexto loco allatas responderetur i-
 dem, quod modo diximus debere scilicet, quem
 alterum juvare, dummodo id sine periculo & incom-
 modo vitæ & fortunarum alterius fieri possit, alias

neminem ad id præcise obligatum esse, ut præter mo-
 do adductos in terminis etiam respondit Romuleus,
 ad l. ut vim. part. 1. sub n. 146. ad finem.

Non est etiam, quod nos † sollicitent exempla
 266 Moysis & Abraham septimo loco pro contrariæ opi-
 nionis assertionem inducta. Constat enim hos eo loci
 defensionem illam suscepisse pro sua religione & of-
 ficio, tanquam magistratum erga subditos. Ex officio
 † namque (ut in subjecta inferius limitatione prima
 uberius deduximus) magistratui incumbit se pro
 267 subditorum defensione cuius periculo absque ulla
 remunerationis spe exponere tex. in c. sit rector, dist.
 14. & gloss. in l. culpa caret ff. de reg. jur. Bald. in
 l. 1. §. quies ff. de off. pref. urb. & in l. nullus n. 2. C.
 de sum. Trin. Fel. in c. 1. n. 4. vers. fallit primo Dec.
 n. 8. de off. deleg. Claud. de Scysel. in repet. l. ut vim.
 n. 170. ff. de just. & jur. ubi textum c. non inferenda
 n. 23. q. 3. ita intelligendum dicit, & exponit, ibid. gloss.
 per sup. add. Ratio est, quia sub hac lege & conven-
 tione magistratus † datus & acceptus esse intelligitur,
 268 ut talem curam gerat, taleque subditis ministerium
 gratis præstet, l. nullum crimen, ubi plane per Philip.
 Decium, & d. l. culpa caret, ubi idem Dec. Hieron.
 Cagn. plene tradunt ff. de reg. jur. Ferd. Vasq. illustr.
 controuv. c. 41. n. 20. lib. 1.

Octavo insuper exemplum † Herculis ex naturali
 269 jure introductum, nihil nos remoratur. Nam simili-
 ter quoque expeditur facile per supradicta, quod se non
 fuerit Hercules, quamvis facinus laude dignum ges-
 serit, eo loci obligatus defensionem aliorum suscipe-
 re, sed quod fecit, id sponte sua fecerit, nullo jure
 coactus, quod & nos admittimus, posse quem pro de-
 fensione alterius injuriantem repellere, at negamus,
 ad hoc quem gratis & præcise teneri.

Præterea ejusmodi exempla nos minime obligant,
 270 cum non exemplis, sed legibus judicandum sit leg. ne-
 mo 3. Cod. de sent. & interloc. omn. jud. Aldobrand. in
 §. ex non scripto numer. 23. Instit. de jur. nat. genti. &
 civil. Anton. Maria Corat. lib. 2. de comm. opin. tit. 9.
 numer. 83. Corn. commen. jur. libr. 1. cap. 15. num. 17.
 Decius cons. 420. num. 9. Deci. consil. 100. num. 37.
 vol. 3. Neviz. lib. 5. sylv. nupt. n. 62. Atqui nulla lege
 cautum reperitur, quem gratis ad defensionem alteri-
 us præcise teneri. Ergo neque exemplis quempiam
 obligari posse statuendum est.

Ad nonam in super rationem de † salute parentum
 271 Dominorum, patriæ ac Reipubl. defendenda ac pro
 pugnanda respondetur, concessione antecedentis ne-
 gari consecutionem. Etsi enim quis parentis Domini
 atque magistratus sui salutem, vitam & fortunam etiam
 capitis sui periculo redimere teneatur, negamus ta-
 men huic consequi, ut alios extraneos † de vita atque
 272 fortuna periclitantes nulla proprii commodi, aut sa-
 lutis habita ratione juvare atque defendere debeat,
 nisi fortasse aliud speciale inter eos vinculum interce-
 dat, cujus intuitu, illius caput & fortunas etiam vitæ
 suæ discrimine & periculo defendere necesse habeat:
 quod ipsum expresse traditum extat, in leg. 1. §. juxta
 hoc 28. & §. sequen. & tot. titul. Digest. ad SC. Sylla-
 nian. Carol. Molina. in addit. ad Deci. in dict. leg.
 culpa caret, Digest. de reg. jur. quem refert, & sequi-
 tur Burckard. in d. appendice comment. Volz. ad leg.
 Cornel. de sicar. numero 35. Constat autem mani-
 festo per Bartol. Iason. & alios in dict. leg. ut vim
 Digest. de just. & jur. quod inter † parentes & li-
 273 beros, uxorem & maritum, clientes & patronos,
 fratres, propinquos & cognatos, cives item atque
 patriam, ejusmodi nexus intercedat, ut mutua defen-
 sio corporum ac honorum non solum voluntati atque
 arbitrio eorum permittatur, sed juris necessitate quo-
 dam-

dammodo subjiatur, quod diserte item præ cæteris asserit Bald. in leg. prima. C. unde vi. & late post alios Zoannet. dict. leg. ut vim numer. 57. & seqq. ubi in specie de singulis pervenuste agit: Ab iis enim perinde atque à proprio nostro capite fortunisque vim in-

274 justam illatam propulsare debemus, cum inimicitia & damnum, quod ab ejusmodi hominibus illatum est, ad nostrum etiam dolorem pertinere nostrumque pudorem sugillare, atque perstringere intelligatur, ut patet per text. l. 1. 2. & 3. ff. de liber. caus. l. isti quidem 8. ff. quod metus caus. l. 1. §. 3. item aut ff. de injur. & similibus per Bald. Volz. & Zoannet. d. locis conge-

275 Quod ad decimam dubitandi rationem attinet, tantum abest, ut nobis quicquam negotii facessat, ut confirmare etiam nostram sententiam videatur. Et si namque Tutoris officium natura sua sit gratuitum, l. 1. in eos ff. de tutor. & l. 1. §. mandati Digest. mandati cum similibus supra allegat. Tamen non raro tutelam & administranti, ex justa causa, & in recompensationem laboris sui certum salarium à judice consti-

276 tuitur, argum. leg. 33. in fin. ibique Gothofr. de administr. & peric. Tutor. ut puta, si hæreditas pupilli sit ampla, & in diversis locis administratione egeat; multumque laboris requirat, secundum gloss. in l. à tutoribus §. fin. ff. de admin. tut. quam omnes Dd. sequuntur, ut tradit Bald. in d. leg. eos Digest. de tutel. idem probat. Bartol. & Dd. in leg. prima. Cod. commodat. & leg. à tutorib. §. principal. 3. in fin. per ill. text. Digest. de administr. & peric. tutor. Hering. de fideiuss. cap. 26. numer. 128. & seq. Petr. Ioan. Anchor. question. 61. n. 7. libr. 2. Cordub. in leg. si quis à liberis §. si mater. n. 73. ff. de liber. agnosc. Bolognin. in secund. interpret. l. 1. §. si pupillus Digest. de tutel. & ration. distrabend. Alexan. Ias. Corn. & alii citati à Cavalcan. in tract. tutor. & curator. n. 320. Guido Pap. question. 68. Menoch. consil. 228. n. 24. & cons. 570. n. 4. libr. 6. Christoph. Zobel. different. jur. civil. & Saxon. part. secunda differen. 11. n. 5. & alii ab his relati. Quin etiam prædictis in casibus contutores & ipsi possunt certum assignare salarium d. l. §. si pupillus Digest. de tutel. & ration. distrabend. Bartol. d. leg. in eos in fin. Aretin. in §. sed & propter in fin. Inst. de excus. tutor. Ubi dicit esse notanda hæc, quia quotidiana Io. Pet. Surd. tract. de alim. tit. 1. q. 47. n. 9.

Prædictorum ratio est, quia æquitati consentaneum non est, ut Tutores & graventur munere Tutorio, cujus causa, negotia propria quodammodo prætermittere, vel minus diligenter curare cogantur, nisi ex parte aliqua eorum detrimentum rependatur, Iacob. Menoch. de arbitr. jud. question. cas. 512. libr. 2. cent. 6. post. numer. 13. Etenim officium & proprium non debet sibi ipsi officere, nec esse damnosum, l. sed & si quis ex signatoribus ff. quemad. test. aper. & l. si servus communis §. quod vero ff. de furtis. Corn. cons. 266. n. 12. vol. 4. Pet. Io. Anch. in d. q. 61. n. 6.

280 Ita in simili, licet Sequester regulariter gratuitum esse debeat, cum ex officio & atque amicitia originem sumpserit, sicuti & depositum, mutuum commodatum, precarium, & ob id hi contractus mercedem sive salarium regulariter haud recipiant, nihilominus tamen honorarium ac remunerationem admittunt, l. si remunerandi §. in pr. ff. mandati. Cujacius in Paratit. C. depositi. Unde si Sequester & ex hoc contractu emolumentum sive pretium quoddam quasi honorarium seu donationem perceperit, de levi etiam culpa tenetur, sed si quasi mercedem sive salarium, pro custodia rei sequestratæ receperit, ob culpam etiam levissimam obstringitur, ut luculenter tradit And. Cludius de jure sequest. c. 11. n. 24.

Nihil insuper ea quæ Undecimo loco ex Bodin. cap. 7. libr. 1. de Republ. adducta sunt, & decisioni nostræ 282 officiant. Illa namque facile reconciliantur per ea, idem Bodin. d. tract. cap. 6. lib. 5. notat, ubi eleganter in hanc sententiam scribens, Tamen, inquit, superius diximus, patrociniū verissime appellari, cum tenues liberam & gratuitam potentiorē clientelam subeunt: quia merces officio non debetur: potentiores autem tenuium patrociniū adversus hostium injurias suscipere debent; nihilominus tamen multa fere patrocinia gratis suscipiuntur, atque interdum tenues invitis recusantibus patronis pensionem promittunt, ut obligatione necessaria, quasi mercede soluta ad opem ferendam teneantur. Id quidem veteribus contra decus, contraque dignitatem Imperii factum judicaretur; Sed posteaquam utilium & honestorum confusa ratio est, patrocinia potentiorum mercede conducī oportuit, ne imbecilles injuria tyrannorum opprimerentur, hæc Bodinus.

Nihil denique est quod illecebris ultimo loco adducti textus & l. 2. Cod. ut nemo rustic. ad suum patrocini. suscip. quicquam de assertione suscepta remittamus. Si enim ita nude ac simpliciter legis istiusmodi verbis inniti velimus, ex iis non solum pensionem Patronis præstandam, sed & ipsam Advocatiam è medio tollendam esse evincemus. At si sensum & mentem adductæ l. 2. quemadmodum & l. 1. consideremus, facile intelligemus, nec per rubrum aut nigrum ibi clientelas, aut ex ea promanantes utilitates aut pensiones, sed illorum tantum patrocinia vetita fuisse, qui se fraudandorum publicorum tributorum gratia in potentiorum protectionem illis temporibus dederant, quo medio Patroni Vicariorum & rusticorum bona sibi vendicabant, quid ut alibi diximus Leonis & Antonii Augustorum constitutionibus prohibitum fuit.

Manet igitur inconcussa decisio nostra videlicet, protectori licitum esse, pro tuitione clientum suorum annuum ab iis in laborum remunerationem accipere honorarium.

Quibus ita positis ista hucusque de licita honorarii receptione fulcita decisio ampliando declaratur, & 284 nihil referre, an pactum salarium in certo annuo sensu sive summa pecuniæ, aut fructuum, aut etiam munerum quorūdam præstatione, consistat, recepimus, in fin. de privileg. ibi. census persolvitur.

Mercedis enim sive salarii verbo, non tantum & intelligitur pecunia numerata, sed generaliter quæcunque res honorarium aut præmium, quod pro labore seu stipendio datur, ut post Varronem libro quarto de lingua Latina scriptum reliquit Ioan. Coras. miscell. jur. civil. libro secundo cap. 11. numero 7. in fine. Hinc varios annuos redditus tam in pecunia numerata, quam aliis rebus fungibilibus consistentes, non solum loca sæcularia sed etiam monasteria cum olim solvisse, tum hodiernis etiam temporibus Advocatis suis quotannis pendere solere, exempla prædicta & sequentia satis manifestum faciunt, idque insuper patet ex traditis ab Heuter. rer. Burgund. libr. 4. in Philip. Bono p. 148. Far. decis. 146. n. 16. in Novit. noviss.

Ut tamen pluribus exemplis Lectori satisfaciamus, quo ad pensiones pecuniarias, ajunt etiamnum hodie Imperiales Civitates & Reutlinga & Eslinga Illu- 286 strissimo Duci Wirtenbergensi, pro Advocatiæ remuneratione, annuatim certam pecuniæ summam pendere. & Sic etiam refert Bod. de Republ. d. c. 6. lib. 5. 287 post calamitatem Papiensem Francis illatam, multas Italiæ civitates patrociniū Catholicissimi Regis Hispaniarum ingenti mercede pactos; & quidem Lucenses decem aureorum millia: Senenses quindecim millia, Ducem Ferrariensem quinquaginta millia solvisse.

Ad exempla insuper, ubi aliis in rebus quam pecunia protectionis honoraria penduntur, quod attinet, 288 præter enumerata superius, Milites & Hospitalarios Regi Hispaniarum Protectori suo, gratitudinis ergo singulis annis offerre Falconem memorat Wolffius *lect. memorab. cent. 11. rub. Ord. mil. Hospit.* Et in simili notat Bunting. *Br. & Luneb. Chron. p. 1. Rub. von Keyser Otten p. 58.* in memoriam & recognitionem 289 nem & Fundationis Equum, Vaccam, & Lanceam fundatori à Monachis alibi eidem missam, quotannis fuisse.

290 Sic nobile collegium & Chombergense Imperiali Civitati Rottenburgensi ad Tubarum propter Advocatiam in Pagum Gebfattensem sexaginta maltaria avenæ, totidemque modios Scheffel Generosis Dominis Pincernis Lymburgensibus quotannis porrigit.

Sic denique aliqui pagi & Wittenbergenses ad Monasterium Maulbronnense spectantes pro tuitione præstanda Electori Palatino in singulos annos certas operas atque servitia exhibere tenentur.

291 Secundo extenditur principalis nostra decisio, ut *Ampliatio II.* pactum protectionis causa, Honorarium annuum Advocato tutelari solvendum sit, etiamsi & in bello Honorarii Protectionis causa terminis Advocatiæ armatæ concludit Iacob. Synzium *stipulatum in disp. de jure protect. 8. 14. arg. l. 10. §. 1. & l. 12. in ff. de N. G. l. 1. §. 10. ff. de extraord. cog. Simon. Pist. deori visio debeat. conf. 19. n. 16. vol. 1.*

Ratio extensionis à simili colligitur, quod etiam *Decisio Affirmativa.* Advocatis & forensibus merces pacta, vel ordinario debeatur ac solvenda sit, tametsi causa cadant, ut probat Spec. tit. de Salar. Advoc. n. 12.

Sic & Medico & merces solvenda est, etiam si æger in curam susceptus, moriatur, glossa in c. providendum l. dist. 83.

292 Tertio ampliatur principalis nostra decisio, & ut *Ampliatio III. Decisio sententia.* pacta inter patronos & clientes de præstando honorario, solutio facienda sit, etiamsi clientes protectionibus Advocatiam renunciasent ut concludit Iacob. *Vtrum Patrono Honorarium præstandum sit si invito Protectione Clientis vel annua præstatio non possit deponi vel quod si militer obtinet, sequestrari vel arrestari, sed usque ad vocatiam renuntiare.* Venent. in tract. de annua præstat. part. 2. quest. 27. cui in specie subscribit Lancellot. *de attentatis part. 2. cap. 4. num. 4.* Ubi dicit quod licite super aliqua & annua præstatione vel census solutione pendente, centesime Clientis vel annua præstatio non possit deponi vel quod si militer obtinet, sequestrari vel arrestari, sed usque ad vocatiam renuntiare.

Sic exemptionis quæstione pendenteolvere tenentur & qui est in possessione solvendi donec in petitorio aliud decernatur, ut ex Bossio tit. de Principe n. 148.

293 & Bald. *consil. 138. vol. 1.* eleganter concludit Zachar.

294 Vietor. in *bellissima disp. de causis exemp. Imper. concl. 39. in scholiis circa finem.* Quia in re observabile superi

295 riori Anno 1614. in Camera Imperiali præjudicium auditum est, ubi cum possessionis bonorum tuendæ causa duo Imperio solverent, alterque possessione excideret, pendere hic in posterum iustus est quia pependerat, non obstante exceptione possessionis amissæ.

Cujus ampliationis ratio apertissima est, cum notissimi juris sit, in quasi possessione & quemlibet esse *Ampliatio Ratio.* tuendum, donec res jure decidatur cum venisset de *Instit. Innoc. in c. olim 3. col. 2. de rest. spol. Modest. Pistor. conf. 6. n. 38. vol. 2.* Et in ejusmodi juribus in-

297 corporalibus dicitur quis spoliare & statim simul atque pensionem præstari solitamolvere reculat eo animo, quod in posterum nolitolvere, ut docet Innoc. & Host. in c. querelam verb. subtractam de electione. Hinc dicit Bald. in c. 1. num. 1. de contr. inter vassall.

& Episcop. quod debitor & non solvens debitum annuum, eo animo quod in posterum nolit pendere, dicatur spoliare dominum. Sic respondit Ioa. de Lignano in *consilio suo* quod est impressum inter consil. Bald. & est ordine 425. *inci. visis actis duo puncta vol. 3.* Quod & in incorporalibus per solam contradictionem, 299 quæ sit litem contestando inducatur spoliatio.

Et extat hujus rei præjudicium Camera & Spirensis 300 in terminis Advocatiæ, quam ut paulo ante diximus *Præjudicium Camera.* Civitas Imperialis Rotenburgo-Tuberana in Pagum Gebfattel, ad collegiatam Ecclesiam Nobilium Canonicorum Imperiali beneficio spectantem, habere prætendunt. Cum enim pridem Anno 1578. sub administratione admodum Reverendi ac Nobilissimi Domini Erasmi & Neustetteri dicti Sturmer Præpositi 301 ac Decani Chombergensis Canonici insuper Cathedralium Ecclesiarum Bambergensis & Herbipolensis *mus Neustetter dictus Sturmer Præpositus ac Decanus Chombergensis.* ibidemq; ad SS. Gangolphum & Ioannem in Haugis Præpositi viri ut doctissimi, ita literatorum amantissimi, qui ita rebus Chomburgensibus ab Anno 1556. usque ad Annum 1594. præfuit ac profuit, ut alter ejusdem Ecclesiæ & conditor merito dici possit, ut enim ædificia mittam, quæ partim ruinam minitantiare- 302 stauravit, partim à solo extruxit, ut murum perpetuum præteream, turribus munitum ornatumque, quomontem totum Chombergensem cinxit, jam inde ab Abbatum temporibus oppignorata alienataq; bona feuda dominia ad Ecclesiam Chombergensem retraxit ac Restau- cum inquam prædicto tempore DD. Decanus præno- minatus & Capitulares Chombergenses, ob multas easq; satis prægnantes causas, propter quas Rottenburgenses jure suo clientelari excidisse creditum est eidem renunciasent, simulque pactum olim annuum honorarium sexaginta Maltarium avenæ amplius eis persolvere detrectarent, Consules & Senatus, qui ejusmodi clientela cedere recusabant, ob denegatam pensionis solutionem magnam eis in Civitate sua frumentorum positorum copiam detinuerunt atque arrestaverunt. Et si vero Chombergenses eam ob causam in Camera Spirensi octavo Julii Anno 1579. mandatum de relaxando impetraverint auditis tamen arrestantium Exceptionibus & ea maxime de causa, quod Tabulis Chombergensium Reversalibus ista verba inserta erant.

Vnd welches Jahrs wir ihnen die sechzig Malt ter nicht geben / in der frist / vnd als vorgeschrieben stehet / so haben die von Rotenburg jedes vberfahren Jahrs vnd Ziels / wann sie wollen / Gewalt vns anzugreifen vnd zu pfänden an vnsern Renten vnd Gütern / die wir liegend haben / vmb ihr Statt Rottenburg / als oft vnd als viel / biß sie derselben 60. Maltter Haberns jedes vberfahren Ziels außgericht worden / vngesährlich 2c. idipsum Mandatum 31. Augusti subsequentis Anni rursus cassatum fuit per sequentem sententiam.

In Sachen Dechant vnd Capitels des Stifts Chomberg Kläger / wider Burgermeister vnd Rait der Statt Rottenburg auff der Tauber beflagte Mandati de Relaxando arresto. Ist erfant / daß die Ausgangene verkündte vnd an die sem Keyf. Cammergericht reproducirte Proceß zu cassieren vnd aufzuheben seyn / als wir die hiemit auch Cassiren vnd aufheben / gedachte Kläger in die Gerichts Kosten an diesem Keyf. Cammergericht vffgeloffen / ihnen den Beflagten nach Rechtlicher ermessigung zu entrichten vnd zu bezahlen völlig ertheilendt.

303 Quarto ampliatur decisio nostra ut conventum †
Ampliatio Advocato salarium debeatur, etiamsi centum, aut plu-
 ribus annis nullum defensionis actum exhibuisset, si
 defensionis necessitas, aut casus nunquam contigit, vel
 per eum non stetit, quo minus defenderet, quia sc.
 requisitus non fuit. Qui enim † operas suas locavit,
 totius temporis mercedem accipere debet, si per eum
 non stetit, quo minus operas suas præstaret, *leg. qui*
operas l. sed addes §. cum quidam ff. locati per ratio-
nem ibi positam, quia sc. fidem contractus impleri
æquum est, concordat tex. in l. 1. §. Divus Severus ff.
de extraord. cognit. Roman. consil. 85. per tot. Decius
cit.

304 *cons. 70. num. 2. vol. 1. Quemadmodum in simili pri-*

305 vilegium † per non usum non amittitur, si nunquam
 evenit occasio utendi, licet quis per mille annos usus
 non fuisset. glossator & alii in *cap. Abbate de verb.*
signific. Bartol. in leg. cum sumus C. de agric. & censit.
libr. II. Bartol. leg. in filiis. num. 3. Cod. de decur. lib. 10.
Ioan. Andr. in addit. ad Specul. titul. de feud. in rubric.
Francisc. Balb. de præscript. 4. part. 4. part. princip. qu.
14. num. 17. Bellon. qui communem dicit, cons. 1. n. 11.
Rip. resp. 3. num. 8. de Elect. & alii plures citati per
Anton. de Padigl. in l. falso num. 4. Cod. de divers. re-
script. qui in id affert leg. & Atticilinus de servitut. rust.

306 *prad. qua probatur non amittere † servitutem eum*
 qui ea uti non potuit, *Ias. in l. fin. numer. 53. de con-*
stitut. princip. Dec. in cap. cum accessissent de constitut.
numer. 74. Ubi pulchra ratione confirmat: Nam
 cum huiusmodi privilegium tollatur decennio ex ne-

307 gligentia, quæ non cadit † in eum, qui non habet
 facultatem faciendi, non potest amittere, sicut in si-

308 mili lex † tunc tollitur per non usum quando data
 est facultas utendi ut voluit Bartol. in §. & antea in
proem. Digest. 20. Cyn. in leg. 2. Cod. qua sit longa
consuetud.

309 Sic & jurisdictio † non præscribitur, si jurisdictio-
 nis exercitium, & casus utendi non evenierit, text. no-
 tab. in *leg. & Atticilinus Digest. de servitut. rustic. prad.*
Ias. in leg. fin. num. 35. de constitut. pecun. Bellon. cons.
1. num. 15. & seq. Secus si stetisset per ipsum Advoca-
atum, quo minus operas suas præstaret, l. fi. C. de
condict. ob caus. dat. caus. non sec.

Et licet jura modo adducta loquantur de Advoca-
 to juris, qui aliquem in iudicio defendendum susce-
 pit, Ea tamen etiam ad Protectorem & Advocatum
 clientelarem recte extenduntur atque intelligi debent,
 idque propter identitatem rationis. Hic enim locum
 habet regula, votum vel propositum seu voluntatem
 pro opere reputari *c. magna pietas de pœnis dist. 1. &*
ibi gloss. in preced. can. & gloss. verb. reputatur d. c.
magna pietas.

Hinc etiam concluditur, Protectorem satis dici
 310 munus † suum adimplevisse, & obligationi suæ satis-
 fecisse, si eum, quem defendendum suscepit, defende-
 rit, quando inique offenditur vel injuste opprimitur,
 & sufficit, quod sit paratus ad suscipiendam vel fa-
 ciendam defensionem, quando fuerit interpellatus ad
 defendendum, aut necessitas defensionis illi fuerit no-
 tificata, prout ex Ancharan. Felin. Dec. Gozadin. Ia-
 son. & Corn. pulchre probat Fulv. Pacian. *consil. 134.*
numero 22. & evidentius Alb. Brun. consil. feudal. 86.
ubi numer. quarto dicit, quod protectores & confœ-
derati tantum teneantur protegere pro eorum possi-
bilitate & numero 6. & 10. ubi agit de requisitione,
 & quod non tollatur protectio vel confœderatio si non
 præstiterit protector auxilium etiam per mille annos,
 quia non fuit requisitus.

311 Recipit tamen supradicta de honorario † Prote-

tori pendendo decisio conveniens temperamentum, *Limitatio*
 ut locum duntaxat habeat, quando clientes alieni *decisa qua-*
 magistratus vel Domini, qui nullum in eos imperium *stionis pri-*
 habet clientelam subierunt, secus autem quando pro- *ma.*
 prii subditi, iis qui jam antea jurisdictionem in eos *Magistra-*
 dem habuerunt: (quod fieri posse alibi Interpretum *tui ordina-*
 auctoritatibus & exemplis probavimus) in specialem *rio proprios*
 tutelam deduntur, tunc enim annum honorarium no- *subditos in*
 mine defensionis exhibendæ justo magistratui acci- *specialem*
 pere non licere, colligi videtur ex scriptis Guilielm. *protection-*
 Kyriandr. *Annal. Treverens. part. 17. fol. 230. versicul.* *ment, an*
 & in superioribus. Ubi ex eo quod Treverenses, an- *eo nomine*
 nis amplius ducentis, Archiepiscopis nomine Tutelæ *annuum hoc*
 protectionis & patrocinii annuam pensionem solve- *ab iisdem*
 runt, eorundem imperio potestative haud subditam *recipere li-*
 fuisse concludit, eo quod defensionis causa eodem *ceat.*
 tradente specialem mercedem ordinario magistratui *Negativa*
 pendere injustum sit, tum quod is ut multis in locis *Decisio.*
 commentarii hujus diximus ex Ferdinand. Vasq. *libro*
 primo *illustr. controvers. cap. 7. numero 1. & aliis Scri-*
 ptoribus doctiss. vir Dn. Matth. Klockius Amicus me-
 us summe venerandus, in *Anticategoriis sectione V. lit.*
A. gloss. primo Salmanstwenlischer Probationum, ad-
 severat (ubi subjicit, minuendæ invidiæ gratia, olim
 potius vocabula, Advocatiæ, Abbatiæ, Protectionis,
 Tutelæ, tuitionis, Mundiburdii & Balliæ, quam illa su-
 perba, domini, Imperii jurisdictionis districtus &
 Præfectæ usurpata fuisse) naturæ lege jubente atque
 ex officio homines sibi subiectos gratis protegere,
 tueri & defendere teneatur, tum quod alia etiam
 emolumenta, annuaque tributa pro defensione præ-
 standæ à subditis recipiat D. Hepingk *dissert. de jur.*
protect. thes. 12. sub lit. C. in scholiis. ubi scribit Pro-
 tectionem hanc gratis præstare debere Principes, non
 munera ab eis captantes, uti apud Aventin. *Annal.*
Bojor. libr. quinto Conradum † Bojorum Ducem, 312
 avaritiæ & injustitiæ deditum, omniaque venalia ha-
 bentem, Gebhardus Ratisbonensis Episcopus de ipso
 conquestus est. Quemadmodum etiam Imperator
 ab † Ecclesiis, quarum Advocatus est, vel à priva- 313
 tis quos in specialem Majestatis suæ, ob bene meri-
 ta, suscepit protectionem nullum eo nomine annuum
 Honorarium recipit.

Et prædicta quidem de gratuita Magistratus defen- *Ampliatio*
 sione subditis præstanda, ita firma esse debent ut si *preceden-*
 quid defensionis gratia † acceperit, id restituere te- *tis decisio-*
 neatur. Nam ubi quis accepit aliquid, † pro eo, ad *nis.*
 quod Iure tenebatur, datur condictio ob turpem *314*
 causam *l. ult. ff. de condict. ob turp. caus.* Ioannes Die- *315*
 derich von Eschsch in *discurs. Academ. de defens. ex-*
trajud. disputat. 11. Thes. 6. sub lit. B. question. 3. ubi
 tamen hoc limitat, ac distinguit. An scilicet, aliquis *Declaratio*
 acceperit ante præstitam defensionem, alias non de- *Ampliat-*
 fensurus, vel post defensionem, loco remunerationis *onis prece-*
 à subditis sponte offerentibus factæ, in priori casu *dentis.*
 decidit restitutionem esse faciendam, quod ibi adfue-
 rit turpitudine accipientis, tanquam non facturi offi-
 cium protectionis sine mercede, in posteriori vero
 concludit accipientes ad restitutionem non teneri
 cum illud acceperit tanquam laboris habiti remu-
 nationem, ex *l. si pater §. 1. Digest. de donat.* quam
 etiam tunc fieri posse, cum nullo jure remunerator
 ad dandum cogitur, colligere est ex *leg. 29. in princ.*
ff. eodem.

Declarationem tamen præcedens decisio admittit 316
 in Iudæis † alioquin etiam subditorum nomine ve- *Declaratio*
 nientibus & in specialem protectionem receptis, *Decisio*
 quia ab his defensionis causa præter onera realia *preceden-*
 plerunque etiam singulare Tributum annuatim *tis.*
 sol-

solvitur attestante Warnes. in c. consuluit de Apell. n. 4. cujus verba alibi retulimus.

Limitatio
11. decisio-
nis princi-
palis.
317 Secundo limitatur principalis de Honorario sol-
vendo decisio, ut clientes honorarii † pensionem ju-
re abnuant, si protectores promisso tuitionis muneri
defuissent, cum enim annuum honorarium à clientibus
ideo promissum fuerit, ut id accipientes Patroni,
defensionem eis exhiberent, ea vero non sequatur,
propterea recte promissa merces recusatur. Tum

318 quod non observans fidem † conventionis sit ejus
emolumento privandus, leg. quaro §. inter Digest. loca-
ti. leg. cum proponas ibique notat per Dd. Cod. de pactis
leg. 1. leg. 3. Cod. de donati. que sub. mod. Bald. in cap.
primo §. sed non est alia numer. quinto ibi Alvarott. n. 2.
& Afflic. n. 36. que fuit prim. caus. Tum quia frustra

319 petit † debitum, qui quod debet, non impendit c. fru-
stra de reg. jur. in 6. Paul. Cast. cons. 70. n. 7. in fi. lib. 1.
Vital. Camba. in tract. claus. tit. an alim. renun. poss. n.

320 93. per tex. c. 1. de mut. petit. Et qui non facit, † quod
debet, non recipit quod oportet, ut notat gloss. in leg.
si non fuerit, & ibi Dd. de jurejur. Bald. in leg. post leg.
de his quibus ut indign. & in cap. verb. vel non qualiter
domin. feud. prop. priv. Idem Bald. dict. cap. primo §.
porro, qua fuit prim. caus. Ias. consil. quarto in princip.
lib. 3. Natta consil. 676. n. 15. Roland. à Vall. consil. 69.

321 num. 4. volum. 4. Tum quia agere † volens debet ex
parte sua probare debitum implementum, Alexand.
consil. 119. colum. 2. libro primo Moron. in tract. de fid.
& pac. part. secunda quæstion. 12. num. 17. Nam & alias
qui agere vult, ex sua parte, quod sibi incumbit, im-
plere debet, alioqui male agit, leg. Julian. §. offerri
Digest. de action. empt. leg. adiles §. fin. Digest. de adul.
edict.

322 Tum quia † data contraventione primi, secundus
non incidit in poenam leg. sive apud acta C. de transact.
leg. si instituta Digest. de inoff. testamen. Et poena à
secundo contraveniente non incurritur, leg. si duo §.
secundo ff. de arb. Bart. leg. qui fidem Dig. de transact.
Bartol. leg. cum pater §. libertus delegat. 2. Moron. d.

323 quæstion. 12. num. 20. Tum etiam, quia quælibet † con-
ventio intelligitur, rebus sic stantibus Bald. cap. cum
inter de renunciat. Ias. leg. ex facto Digest. de vulg. &
pupill. Dec. consil. 335. Tiraq. in Repet. l. si unquam, in
pr. n. 161. C. de revoc. donat.

324 Et hæc etiam locum habent, licet quis † tantum
modo implere distulerit, quod promisit Bald. in Au-
then. dos data Cod. de donat. ante nupt. quam referendo
Nevizan. consil. 87. num. 87. Roland. à Vall. consil. 69.
num. 3. vol. 4. & Surd. consil. 52. numer. 33. ubi pluribus
hoc firmat: vel quod idem est, si Protector debitam
defensionem non plene & cum effectu, quantum in se
fuit præstitit, per ea quæ tradit Bald. in leg. pacta con-
venta Digest. de contrahen. empt. Idem in leg. final.
Cod. commodati DD. in leg. acceptam C. de usur. Iason.
in Auth. qui rem Cod. de SS. Eccles. Idem in l. sancimus
vers. octavo extende Cod. de judic. Bald. in leg. si causam
Cod. de execut. rei jud. Salicet, & Alexan. in leg. si duo
patroni §. si quis juraverit Digest. de jurejur. Ant. de
Butr. & Imola in cap. cum Ioannes de fide Instrumentor.
Alexan. cons. 119. n. 2. lib. 1. Thesaur. Hom. Braunschweig
part. 1. fol. 43.

325 Quod ipsum quoque in vasallo † servitium recusante
receptum est, cum non sit alia justior causa benefi-
cii amittendi, quam si vasallus servitium ob quod feu-
dum datum est, præstare recusaverit, aut non exhibu-
erit cap. 1. §. non est alia. Que fuit prim. caus. bene-
fic. amitt. ubi omnes & cap. 1. §. ad hac hic finit. lex.
& ibi omnes text. item in cap. primo sancimus de feud.
sine culpa non amittend. cap. imperialem §. firmite &
ibid. interpretes de prohib. feud. alien. per Frider. Afflic.

cap. primo §. fin. numer. 18. caus. 20. quibus mod. feud.
amitt. & numero 20. caus. 36. eod. loco Iacob. Ardiz. in
summa feud. rubric. 55. & 93. titul. ex quibus caus. feud.
amitt. Blanc. in summa feud. lib. 2. cap. 1. numero 28.
Capic. in invest. feud. cap. feuda amittuntur colum. 29.
§. 35. Late Curt. Iun. part. 4. numero 61. caus. 28. Zaf. in
Epit. part. 7. numero 27. & part. 10. numero 18. Sonsbec.
part. 12. numero 3. ver. Quarta conclus. Hannet. de
jur. feud. lib. 3. cap. 9. Wesenbec. cap. 15. numero 7.
Duaren. cap. 14. num. 12. Borcholt. c. 8. n. 111. caus. 10.
elegantè & prolixè Nicol. Mozz. de feud. titul. final. Ex
quibus caus. feud. amitt. numero 111. caus. 9. privat.
feud. in omittendo Schneidewin. part. 8. cap. primo
numero 16. & p. quinta. numero 90. Intrigli. in cent.
feud. qu. 98. caus. 23. numero 118. & seq. ubi etiam li-
mitationes istius regulæ recenset Pet. Iac. in pract. aur.
libellor. rubric. 59. de caus. ex quibus feud. amitt. n. 22.
Ioan. Petr. Ferrar. in form. libell. quo agit. ad revocat.
feud. §. nec superstitibus numero 24. caus. 9. Ioan. Iacob.
Leonard. consil. 117. inter consil. Bruni num. 33. & seq.
Hattys. in analys. cap. 11. §. omittendo culpa & ibi in an-
not. num. 2. Schrad. p. 9. c. 1. num. 4. caus. 3. & p. 10.
sect. 6. num. 165. & sect. 9. n. 39. ib. Vult. c. 11. n. 22.
lib. 1. Hart. pract. obs. tit. 50. de feud. obs. 30.

Sed hæc de protectionis honorario hucusque. Nunc
de illis Advocatiæ accidentibus, quæ in executionem
ejusdem incidunt, videndum est.

In horum autem numero inprimis se offerunt sum-
ptus & impensæ in protectione † facienda collocan-
dæ & infumendæ, de quibus controvertitur, an vi-
delicet Protectores suis, an vero clientum sumptibus pro-
tectionem seu defensionem præstare teneantur? Protectores
suis an
clientum
sumptibus
defendere
teneatur,

Ante hujus disquisitionis resolutionem, inprimis ad-
vertendum, in his pacta † conventa observantiam de-
clarativam subsecutam, sive consuetudinem (quæ ta-
citæ conventionis vim habent, l. excepto 18. C. locati)
spectandam & quid quoquo loco per usum longævum
invaluerit, diligenter investigandum & attendendum
esse l. primo. §. si convenit. Digest. de positi l. 1. de pact.
l. 1. de constit. pec. arg. l. semper in stipulationibus ff. de
reg. jur. & ita in simili, de operis colonorum, circa
sumptuum præstationem, conventionem, aut locorum
consuetudinem observandam esse tradit Husanus. de
Hom. prop. c. 6. qu. pr. 4. part. 1. memb. 2. q. 7. allegans
l. opera 21. in fin. ff. de oper. libert. gloss. in leg. quoniam,
10. in verb. sumptus Cod. de testi. Bartol. in leg. si non
sortem 26. §. libertus, num. 31. de condict. indeb. Ias.
ibid. numer. 28. & Pet. Heig. in executionibus † crimi-
nialium judiciorum an Magistratus vel subditorum ex-
pensis fieri debeant, 2. qu. 23. n. 5. eandemque in ser-
vitiis vasallaticis spectare debere, communiter volunt
Feudistæ Alvar. in c. 1. in princ. numer. 7. de nova form.
fidelit. ibid. Præpos. numer. 3. Raven. in princ. circa fin.
Iacob. de S. Georg. in verb. & promiserunt num. 1.
Ardizon. cap. 5. cuius expensis servire debeat vasallus.
traduntque hanc in specie Sonsbec. de feud. part. 11. nu.
43. Schrader. p. 6. cap. 6. num. 15. in fin. Rosenthal. c. 8.
conclus. 24. numer. 1. Zaf. p. 7. num. 45. Capyc. in in-
vestitur. feud. cap. feudor. alim. §. vasallus præstans & c.
Schneid. p. 5. n. 111. Borch. c. 1. n. 25. Vultæ. c. 10. n. 34.
& c. 7. n. 55. v. solent autem pacta lib. 1.

Si igitur ex † conventionem quod ad removendam
omnem hac de re disceptationem tutissimum esse vi-
detur cujus protectio facienda sit sumptibus, certam
determinatio (quæ contractui legem dat leg. 23. Di-
gest. de Regul. jur. cap. 85. eod. in sexto) haberi pos-
sit pacta conventa circa sumptuum præstationem, ob-
servanda sunt, leg. 34. de Reg. jur. juncta leg. prima.
princip. de pact. leg. 1. princ. Dig. de constitut. pec. &
in terminis juris Advocatiæ argumen. cap. 2. in fin.

de rebus Eccles. non alienand. in 6. Ant. de Butr. in c. 8. de privil. Bart. cons. 56. commune Spoleti n. 3. & seq. Paul. de Cast. cons. 292. n. 2. lib. 1. Socin. sen. cons. 74. n. 6. vol. 1. Ruin. cons. 109. n. vol. 5. Georg. Everh. cons. 36. n. 11. & 47. Ubi hodie in nostro casu certam hoc recepisse observantiam testatur.

Huiusmodi autem conventionis exemplum satis antiquum videre est in Hugone † quondam Burgundiæ Comite qui Anno 1264. Cives Bisontinos in suam protectionem accepit, & pollicitus est, se pro rebus ipsorum quasvis arces & castra propriis expensis obfessurum, ita tamen ut econtra, illi quotannis ei accipitrem stellarem pro dono deferre tenerentur uti testatur Chifletius Vesontionis in Hist. parte prima c. 55. à Belold. in dissert. de jure fœder. Cap. V. n. 8. relatus.

331 Si vero super sumptibus † faciendis, in protectitiis literis, nil pactum reperiatur, consequens est, ut illud observetur, quod in Regione, ubi Patronus ac clientes vivunt, frequentatur, d. l. 34. de reg. jur. consuetudo, enim hac in re, loci ac Regionis semper attendenda est arg. l. 6. de evict. & l. 8. C. de loc. & cond. Atque ita servari in qu. de sumptibus † in servitia feudalibus erogandis arg. l. 50. ver. consuetudini de oper. lib. docet Schenck. de Feud. lib. 3. Tit. 6. n. 18. Investitura † autem & consuetudine cessante sumptus, hoc est Sutter mahl vnd Hueffschlag / Alciat. in c. 1. lib. 1. Feud. tit. 23. n. 1. maxime cum † extra Regionis tentoria servitiis exhibendis vasalli insudant, Dominum suppeditare debere docet textus expressus in c. un. 4. F. 107. & facit l. 9. C. de suscept. prepos. & arcar. lib. 10. uti etiam voluit Bald. in c. 16. de praser. Zasius de Feud. p. 7. n. 46. Rosenth. de Feud. c. 8. concl. 29. n. 31. Niell. disp. Feud.

334 7. Thesi 3. & Schenck. d. loco: Ubi idem obtinere scribit, si ob † belli finitimi diuturnitatem, vasalli opes admodum exhaustæ sint & n. 10. addit, ex ipsa Feudi † qualitate & modo longis brevibusque excursionibus hoc esse æstimandum arg. l. 3. §. 1. de ann. legat. & fidei commiss. & quidem ita, ut si Feudum militare sit & amplum idque pro se & hæredibus vasallus sit consecutus ut c. un. in fin. 2. F. 23. propriis servire debeat impensis arg. d. l. 18. de oper. liber. & c. 9. Nov. 17. Item si hac † conditione Feudum obtigerit ut itinerum & expeditionum sumptus pro Feudo accepto vasallus faceret arg. l. 10. §. 9. ff. Mand. Aliter Boer. decis. 303. num. 9. existimans, vasallum suis expensis Dominum in prælium euntem triginta dierum spacio sequi teneri argum. l. fin. §. 6. C. de re milit. lib. 12. Alii aliter ut infra sub n. 291. & 312. explicatius habetur.

His præmissis ad scopum propositæ quæstionis veniendo, si de expensis in defensione exhibita factis, nihil conventum fuerit nec ex patriæ moribus cognosci possit, haud abs re dubitatur, an illas Protectores ac Patroni sustinere teneantur.

338 Pro clientibus & contra patronos, quod si sc. in casu quo de impensis nihil initio inter partes actum fuit nec de consuetudine aliter constat, propriis suis sumptibus in clientelam susceptos defendere jure obligati sint, probari primum videtur, textu manifesto in l. quod nisi 20. ff. de oper. liber. ubi expresse habetur, quod unusquisque † quod spondit suo impendio

339 dare debeat, ex quo textu generalis regula extruitur, quemlibet suis † sumptibus id facere obstringi ad quod se generaliter obligavit. Archid. in c. cavendam 10. q. 3. Boer. decis. 303. n. 9. At vero in confesso est Patronum ita generaliter ad ferendum auxilium sese obligasse, ergo id propriis sumptibus exequi tenetur.

Secundo roboratur hoc ipsum claro textu in leg. suo bisandi II. vñ ff. de operis liber. & ibi Bart. extruit similem

regulam, quod qui † promittit facere aliquid alicui id facere debeat suo victu, facit etiam l. cum servus cum l. seq. in prin. ff. de legat. 1. Ac licet d. l. suo victu, loquatur de liberto tamen est intelligenda in genere de quovis edente operas, per l. penult. ff. de oper. liber. nec non propter eandem rationem generale jus exigentem. l. illud ff. ad l. Aqu. Bart. in l. si non forem §. libertus, n. 32. ff. de condit. indeb.

Tertio elicitur hæc decisio ex eo, quod Protectores teneantur clientes taliter † defendere qualiter Dominus proprios subditos: ea enim plerumque vel similis clausula, non aliter atque proprios suos subditos defendere tabulis protectitiis seu Reversalibus inserta reperiuntur.

At vero Magistratum quemlibet, ut † subditos suos expensis propriis defendat, obligatum esse novissime post alios probat Ernest. Cothman. consil. 100. tom. 2. n. 32. Ubi expresse dicit, Dominos terrarum, publicam custodiam ac tutelam publico, & non subditorum suorum sumptu facere debere. Quemadmodum etiam quilibet Magistratus † tenetur, suo sumptu judicium exercere, & gratis ea omnia, quæ justitiæ conveniunt subditis exhibere præsertim cum ad eam congruos redditus accepit, de quo late agunt CC. in c. cum ab omni de vit. & honest. cleric. Valq. illustr. controvers. quæstion. lib. 1. cap. 7. num. 1. Petr. Anton. de Petra, tractat. de potestat. Princip. cap. sexto numer. 42. Petr. Heigius quæstion. 23. numer. 2. lib. 2. Ioan. Garfia Galleci de expens. cap. 21. numer. 20. ubi ait quod cum fiscales † pœnas domini capiant, necesse habeant & sumptum facere pro exercenda jurisdictione.

Idque adeo receptum est, ut, si magistratus hos sumptus à subditis extorquere conetur, de injuria † illos recte conqueri scribat Paris. de Put. tract. Syndicat. in princip. tit. de Regum Princ. excess. cap. 1. numer. 67. Et verb. expensa cap. 1. numer. 5. censet, officialem † visitantem provinciam, suis expensis, & non subditorum visitare debere idem Paris. de Put. in verb. potestas cap. 2. numer. sexto & in verb. salarium cap. 4. numer. 1. & seq. de quo etiam scribit Boer. decis. 303. numer. 10. Menoch. de arb. jud. libr. 2. c. 228. Garf. Galleci de expens. c. 21. nu. 5. 20. & seq. & nu. 31. Consequitur ergo idem esse statuendum in protecto-ribus.

Quarto communis est Dd. traditio, quod ubi quis alteri † servit impellente juris necessitate, id facere debeat, propriis impensis, secus autem, quando ex mera servit liberalitate, ita tradente Bald. in l. liberti libertæque numer. 11. Cod. de oper. liber. Capit. in sua investit. feudal. §. feudorum alim. col. 2. v. vasallus præstans operas Surd. de alim. tit. 1. qu. 6. n. 12.

Quod, enim quis ex † necessitate impertit, gratis exhibere tenetur, leg. 3. §. utrum Digest. ad SC. Syllanian. Coler. de process. executiv. part. prima. cap. 9. numero 84.

Sed protectores inserviunt, atque auxilia clientibus præstant, † non ex liberalitate, sed ex juris necessitate orta nimirum ex vinculo obligationis initæ, quia compensationem quotannis aliquam recipiunt, ergo id facere tenentur sumptibus propriis.

Quinto in propugnationem sententiæ hujus adduci potest, quod sicut venditor, † qui tenetur de evictione emptorem suis propriis non emptoris sumptibus defendere, debet ut innuit gloss. in leg. 1. verb. sumptum l. si statim verb. non posse Cod. de evictionibus, & sequitur Bartol. & Doctores in l. venditores ff. de verbor. obligat. per l. si plus §. mora ff. de evict. l. qui absentem ff. de procurat. Panorm. in c. ult. in fin. de empr. & vend. Matth. Welenb. consil. 13. n. 109. vol. 1. Ita etiam protector

Ratio dubitandi III.

Ratio dubitandi IV.

Ratio dubitandi V.

Eor, cum in hoc, quod ad defensionem, videatur par militare ratio.

Ratio dubiandi VII. His omnibus sexto adstipulatur regula generalis ab Interpp. tradita, nempe: Quodocunque quis munere suo fungitur, vel aliquid facere tenetur, ob compensationem factæ sibi concessionis tunc idipsum proprio sumptu & expensis illum facere teneri, nec habere impensarum repetitionem, argum. leg. suo victu Digest. de oper. libert. leg. 1. Cod. de aquad. libr. 11. Menoch. de reu. tinend. possess. remed. septimo numer. 32. & 34. Iacob. de Sanct. Georg. de feud. in verb. de castro numero 15. Sichard. in leg. prima numer. 3. & seqq. Cod. de negot. gest. & in leg. quoniam liberi numer. 7. & seq. ibique Castrenf. numero 3. Cod. de testibus. Bald. in leg. liberti n. 37. Cod. de operis libert. Surd. de aliment. tit. 1. quaestio 66. n. 8. Ias. in l. si non sortem 26. §. libertus, n. 28. ff. de condict. indebit. & ibid. Bartol. numero 30. & Alexander. num. 12. qui inquit sicut operæ † in remunerationem præstitæ victu præstantis fiunt, modo libertus se alere possit dict. leg. suo victu 18. Digest. de oper. libert. ita etiam si pro mercede præstentur, quibus in specie subscribere Roman. conf. 346. num. 15. vers. quoad primum Alciat. conf. 60. numer. 5. lib. 5. Petr. Heig. quaestio. 23. numer. 6. lib. 2. Pruckman. conf. 30. numero 9. lib. 1. volentes, quod ubi quis ad aliquid † faciendum tenetur, id expensis propriis facere obligatus sit, si quidem pro tali obligatione compensationem aliquam habuerit.

355 Cum igitur officium sit Protectoris † defendere clientes, sequitur id suis sumptibus fieri debere. Sic etiam, qui propter mercedem vel in recompensationem beneficii accepti, tenetur ad operarum præstationem, debet eas exhibere, adminiculo propriorum instrumentorum, sique instrumenta necessaria non habeat in promptu, tenetur ea de suo comparare, & rupta fractaque reficere arg. l. quod nisi Digest. de oper. libert. leg. secunda. §. si conseruatis ff. ad leg. Rhod. de jactu. gloss. in l. quoniam 10. ad verb. sumptus Cod. de testibus gloss. in leg. stipulationes commodiss. verb. specialiter ibi Angel. Ioan. de Imol. numero 2. 3. Alexander. numero 34. Ias. numero 2. Digest. de verb. obligation. Bald. in leg. 1. numero 2. Cod. de verbor. signific. Iacobi. de Royd. seu operis numero 8. Iason. in dict. leg. si non sortem §. libertus numero 30. & 31. Digest. de condict. indebit. Surd. de aliment. tit. 1. quaestio. 66. numero 10. Rosenthal, cap. 8. conclus. 22. num. 1. Petr. Peckius de re nautica ad d. l. 2. §. 1. ff. ad leg. Rhod. de jactu.

Sed Protectores ratione protectionis recipiunt annuam mercedem, ergo merito in recompensationem tot annis accepti salarii sumptus defensionis sustinere debent.

Ratio dubiandi VIII. **356** Septimo idipsum confirmari posse videtur exemplo † clientulorum feudatariorum. Nam ex multorum sententia ii Dominos suos propriis sumptibus adiuuare atque defendere tenentur, argum. d. leg. suo victu Digest. de oper. libert. & notant Spec. in tit. de feud. §. quoniam versicul. 21. Andr. de Ifern. Bald. in cap. primo mod. feud. amittatur & in cap. primo. §. sed nec est alia iustior qua sit prim. caus. benefic. amitt. Bald. & alii in cap. primo. ad finem principii versic. alia quaestio firmatur de Capitaneo qui curiam vendidit. Idem Bald. in leg. liberti libertaque colum. 4. in princip. versic. circa prædicta & vers. dubitatur si est bannum Cod. de oper. libert. Lud. Roman. in leg. recusare §. si quis alio colum. 1. & 2. ff. ad Trebellian. & Matth. de Afflict. in decis. Neapol. 265. incip. illustrissime colum. 7. in fin. Eandem sententiam insequendo aliosque referendo adseverant Bald. l. qui manumittitur 12. Cod. de oper. libert. Alvarot, & Præpos. cap. 1. in princip. de nov. fidelit. Alexan-

der d. l. recusare 6. §. si quis ab alio, n. 4. Digest. ad SC. Trebellian. Iacob de Sancto Georg. in tract. feud. verb. & promiserunt num. 1. Zaf. in tract. feud. part. septima. n. 44. Præpos. in cap. primo. §. similiter. de capitane. qui cur. vendid. Ardizon. cap. 5. rubric. cuius expens. serv. vassall. Alvarot. in cap. 1. de nov. form. fidelit. num. 7. Balzaran. in cap. 1. in princip. ad text. n. 6. tit. hic finitur lex. post Chassan. in consuetud. Burgund. rubric. 3. in princip. num. 15. Idem Balzaran. in c. 1. in princip. num. 15. quibus mod. feud. amitt. Wefenb. de feud. c. 9. n. 13. Schneid. p. 5. n. 111. Schrad. p. 6. c. 6. n. 15. Vult. c. 10. n. 34.

Idem denique statuitur in libertis † ac hominibus propriis, qui regulariter operas ac servitia, suis sumptibus præstare tenentur, dict. leg. suo victu 18. cum sequent. Digest. de oper. libert. leg. ejus artificii §. primo. Digest. de titul. & leg. prima Cod. eod. Husan. de propr. hominibus cap. sexto quaestio. princip. 4. membr. 2. de operis quaestio. 7.

Idemque de subditis † etiam liberis ad præstanda servitia obligatis statuendum est, qui ea non magistratus, sed suo proprio sumptu præstare tenentur, leg. suo victu 18. ff. de oper. libert. Zasius libr. primo intellect. singul. cap. 3. numero 51. Iacob. de S. Georg. Rubric. de Roydis & operis num. sexto Maull. de homag. tit. 4. n. 21. Andr. Gail. de Arrest. cap. 10. numero sexto Coler. de process. execut. p. prima cap. 6. numero 96. Cardinal. Mantica. de tacit. & ambig. convention. lib. 3. titul. 9. n. 45. Quare & instrumenta † sine quibus operæ præstari nequeunt ipsi subditi suo sumptu comparant & fracta reficiunt, leg. 2. §. si conseruatu. Digest. ad leg. Rhod. de jactu. ubi glossa. Rosenthal. de feud. cap. 8. conclus. 22. in not. lit. B. D. Berlich. libr. secundo. conclus. 65. n. 16. & 17. Maull. de Homag. dict. loco n. 22. Iacobin. d. loco n. 8. Husan. de homin. propr. c. 6. quaestio. 7. n. 95.

Verum adductis in † speciem argumentis & Dd. 360 authoritatibus nihil refragantibus, contrariam opinionem amplectendo concludimus, Advocatos nempe Tutelares, non aliter nisi clientum sumptibus ad tuendos eos obligari.

Cum enim loquamur in casu, quo de Expensis ac sumptibus nihil conventum nec dictum fuit, habet locum regula, quod in contractu casus † omissus habeatur pro non dicto, & in dispositione juris communis remaneat, leg. 10. ff. de lib. & posth. leg. si cum dotem in princip. Digest. solut. matrimon. leg. si extraneus ff. de condict. ob caus. leg. commodissima ff. de lib. & posthum. l. si servus §. non dixit prætor. ff. de acquir. hered. cap. susceptum, de rescriptis in 6. & ibi dicit Io. Andr. quod casus omissus in Canone, habeatur pro omissio, ut cap. dilectus de temp. ord.

Iure communi autem Protectores non suis defendere expensis, sed armorum gentes duntaxat accommodare teneri, sequentes suadent rationes.

Primo juri consonum non est ubi maxima futura est expensa, duplici Protectores † onere gravari, arg. l. 30. prin. de iurejuran. & l. 34. §. 5. vers. Non est vero simile Digest. de legat. 2. Vincent. de Franch. decis. 22. num. 3. Valasc. de jure Emphyt. qu. 17. num. 28 circa med. Menoch. consil. 21. Est mea, num. 13. Tiraquell. de Nobil. c. 20. n. 170.

At vero his sumptuum dispendia sustinentibus id fieri nemo non videt, si nempe militaris operæ ministeria subire, & expensarum insuper onus ferre cogentur.

Secundo jus ipsum naturale dicitur, quod Nemo unde præmium † meruit, dispendium, c. 1. de fidejuss. & ex officio damnum pati debeat, Dn. Menoch. cons. 58. Scio me nu. 6. Wefenb. cons. 36. num. 17. per l. 7. Quemad. test. aper.

Ideo Protectores, dum pro clientibus præliando præmio digni sunt, sumptuum damna sustinere non debent.

364 *Ratio deci-* Tercio cum expensæ, guerra † exoriente, circa loci
dendi III. alicujus defensionem faciendæ, haud exiguæ & ob id
expressione dignæ sint; partes contrahentes, si eas Ad-
vocatus defendens sustinere deberet, verosimiliter il-
lud initio contractus, expressissent, at nos id non fa-
ctum supponimus, illæ igitur à Protectore non debentur,
sic in terminis consuluit Andr. Barb. *cons. 62. per tot. vol. 4.* quem refert & sequitur D. Hepingk. *dissert. novissima de jure Protect. concl. 45. in notis sub lit. A. in fin.*

Quarto jus commune expresse disponit, quod nemo
365 teneatur † militare suis sumptibus, per text. express.
Ratio deci- in cap. cum ex officio 16. de præscript. cap. cum sit Roma-
dendi IV. na. decima de Simonia cap. cum jam in fin. 28. *question. prima.* Cynus in leg. quoniam liberi in princip. Cod. de
testibus Ioan. Petr. Surd. de aliment. tit. 1. *question. 62. numero 3.* Iacob. Ayer. *process. jur. histor. cap. 4. obs. 1. numero. quarto.* Hinc cives † Principem in prælium
euntem sine stipendio propriis sequi non teneri sum-
ptibus docet Br. in leg. 13. §. primo de ann. legat. nisi
Reipublicæ id exigat necessitas, vel sufficientes Prin-
ceps non habeat redditus Bald. in leg. septima de offic.
procons.

367 Quinto juris est indubitati, † quod regulariter te-
Ratio deci- neatur quis sumptus suppeditare iis, quorum aliquis
dendi V. opera & ministerio utitur, leg. in rebus §. possunt. Di-
gest. commodat. leg. penultim. Digest. de oper. libert. leg.
unica, §. sed scimus Cod. de Latina libert. tollend. leg.
prima. Cod. de emend. serv. leg. secunda Digest. de his qui
sunt sui vel alien. jur. leg. item servi in fin. Digest. de
adilit. edict. leg. divorcio §. fin. Digest. solut. matrimon.
Gomez. in §. item si quis in fraudem num. 23. Institut.
de action. & hoc dicit regulare Socin. Iun. *consil. 1143. numer. 44. volum. 3.* Ad idem est text. in leg. sed & si
quis, §. sufficienter, Dig. de usufruct.

368 Eo quod nemo † jacturam pro alieno commodo
sentire debeat, leg. si quando 19. Cod. de testibus gloss. in
cap. 2. verb. producentis de jud. in 6. Bald. in c. 1. num.
2. extr. de testib.

Sed clientes in protegendo utuntur opera & sub-
sidio protectorum. Ergo iisdem sumptus subministra-
re tenentur.

369 Sexto explorati juris illud est, † quod gerentibus
Ratio deci- aliena negotia, sumptus erogari debeant, leg. secunda
dendi VI. & ibi Bartol. Bald. & Dd. communiter Digest. de negoc.
gest. leg. si quis 23. & ibi Bald. leg. atqui 19. §. penult.
cum ll. seq. leg. qua utiliter 45. eod. titul. Wesenbec.
paratit. ff. de negoc. gest. num. 11. Menoch. de arbitr.
jud. *quest. cas. 228.* Andr. Gail. libr. primo. *observ. 99.*
Anton. Hering. de fidejuss. cap. 25. num. 53. Pruckman.
cons. 30. n. 68. lib. 1.

370 Imo negotiorum gestorum † actione, etiam has
expensas, quæ præter voluntatem ejus, à quo jam re-
petuntur, erogari sunt, quispiam nanciscitur, leg. qui
pupillo Cod. de negoc. gest. Bartol. ad leg. in fundo Di-
gest. de rei vindic. Angel. Aret. ad §. cert. numer. 2.
versicul. secundo casu. Institut. de rer. divis. Tiber.
Decian. *consil. 9. num. 37. vol. 1.*

Iniquum enim esset, suum ipsi officium damnosum
existere d. leg. qua utiliter §. fin. leg. sed & si quis 7. ff.
quemadmod. testamen. aper. leg. si servus 61. §. quod
vero ff. de furt. Angel. *consil. 245. numero quinto.*
Surd. de aliment. dist. titul. 1. *question. 62. numero 2.*
cap. sane dilecto juncta ibi gloss. verb. sustinere Extr.
371 de renunciat. Sicut nec † fides sua cuiquam damno-
sa esse debet, leg. 1. §. 2. Digest. ad Trebellian. Quem-
admodum enim vita hominum est, ut ad maleficium

nemo conetur sine spe & emolumento accedere, ut
scribit Cicero in Orat. pro Roscio: Ita etiam homines
laborem † suum commodis eventuris metiuntur, & 372
nihil boni agunt, nisi vel spe præmiorum vel metu
pœnarum ad hoc incitentur, ut per aliquot similia
deducit Camill. Borell. in tractat. de compromiss. §. 5.
gloss. 2. numero 1. & 2. Anton. Hering. d. cap. 25.
numero 3. Et solet omne onus fieri tolerabile, cum
præmium ejus cogitatur & spes præmii solatium est
laboris. Lud. Granatens. in Meditat. orat. Dom. 1. §.
vetus est proverbium.

Sed in propatulo est, Protectores † defensione 373
clientum exhibenda, non sua, sed aliena negotia ge-
rere, ergo consequitur, non propriis, sed clientum
sumptibus id fieri debere.

Septimo pervulgati non minus juris est, quod is
ad solvendas † actus impensas adstrictus sit, qui, ut 374
ille actus fieret, petiit atque postulavit, per text. in
leg. sed & si §. 1. Digest. ad exhibendum. Ubi ait Ul-
pianus de exhibitione agens respondet illum teneri ad
impensas cujus gratia † celebratur actus. Expressius 375
vero hoc ipsum secutus Accursium ad infra allegatam
l. cum sape tradidit antiquus interpret Iacob. Rebuff.
Si quis inquit, petit custodiam † militarem in sui favo- 376
rem aut defensionem sumptus præstare debet, quod
etiam expresse docet Ioannes de Platea in leg. final.
Cod. de erogat. militar. annon. ubi scribit quod cre-
ditor † faciens capi & suum custodiri debitorem per 377
Nuntios publicos Communitatis debeat eis solvere
sumptus per l. Prator. 4. §. is etiam & ibi Bald. ff. de
edend. leg. quoniam, 11. & ibi DD. Cod. de testibus leg.
eos, 6. §. si quis autem & ibi DD. Cod. de appellation.
leg. cum sape 17. & ibi gloss. & Dd. Cod. de erogat. mi-
litar. annon. libr. 12. cap. mulieres & ibi gl. & Dd. de
judi. libr. sexto cap. fin. §. liber. versicul. venturis quarto
question. 3. gloss. clemen. causam verb. porrecto & ibi
Ioan. Andr. Zenzelin. Guilielm. Laud. Paul. de Eleaz.
Ioan. de Lignan. Cardin. Florentin. *question. 21. &*
22. Imol. colum. 9. Panormitan. & Barbat. extr. de
elect. gloss. clementin. secunda. §. similiter verb. oblatas
& ibi Cardinal. Zabarell. & Imol. de Appell. gloss. Cle-
mentin. sape versicul. non sui tamen verb. pronuncia-
tio & ibi Cardin. Florentin. Imol. Georg. Natt. & Dd.
de verbor. signific. text. leg. sed etsi hereditas 11. §. 1.
& ibi Bald. Digest. ad exhibend. leg. quarta Cod. de
statu & imag. Bertachin. in suo repert. verb. remissio
numero 21. Tiraquel. tractat. de utroque retractu
part. 1. §. gloss. 1. 10. numero 104. & gloss. 17. numer. 7.
Francisc. Marc. decis. 221. libro primo Ioan. Bapt. Afio.
in sua prax. §. 32. & cap. 2. ampliation. 37. Bald. & Sa-
lycet. leg. generaliter 12. §. his de presentibus Cod. de
rebus credit. Bald. leg. illicitas 6. §. ne potentiores n. 8.
Digest. de offic. presid. Capell. Tholos. decis. 100. &
utrobique addit. Felin. cap. 1. numero 8. extr. de libell.
oblation. Pract. Papiens. in form. libell. in actio. real. §.
ad evidentiam numero 14. & ibi addit. verb. expensis
Boer. decision. 303. Specul. in titul. de assess. §. salari-
um, versicul. quid si alter litigatorum Menoch. de ar-
bitr. jud. *question. libr. secundo centur. 3. cons. 22. 8.*
Io. Petr. Surd. tractat. de aliment. titul. 1. *quest. 63. n. 3.*
ubi alias quamplurimas auctoritates in id affert. And.
Gail. libr. 1. obs. 99. n. 1.

Sed eo jure utimur, ut actus † defensionis per 378
Protectores nunquam fieri soleat, nisi clientes po-
stulent atque requirant, ad defensionem facien-
dam, Protectores, per tradita in cap. 12. ubi quando
& quoties.

Octavo adstipulatur decisioni nostræ, quod sem- 379
per actus † sumptibus ejus, cui prosunt fieri debeant, ac
Ratio deci-
dendi VIII. soleant,

soleant, ut testes se præbent Archid. in cap. filiis 15. *question. 7. Zabarell. in clemen. causam question. 20. de Elect. Felin. cap. primo. colum. penult. & fin. de libell. oblat. Ayres. process. jur. histor. part. 1. cap. 4. obs. 1. num. 6. Surd. de Aliment. tit. 1. question. 63. numer. secundo.* Et sum-
 380 ptus + subministrare tenetur is cuius gratia actus cele-
 bratur, leg. sed et si. 11. §. 1. Digest. ad exhiben. leg. si, ut cer-
 to, quinto. §. sumptus ff. commodat. l. si in Asia 12 in pr. §. 1.
 ff. deposit. l. idem §. 10. §. idem Labeo 9 ff. mand. Cuius pro-
 381 nunciati ea est ratio, quod nemo de + suo beneficium
 facere cogatur, c. precaria 10. q. 2. Ayres. d. obs. 1. n. 8.

Atqui in confesso est, defensionem à Protectori-
 bus exhibendam nemini magis prodesse, quam ipsis
 Clientibus ergo protectio eorundem impensis fieri
 debet.

Nono non intempestive in confirmationem deci-
 382 sionis nostræ se offert, quod + honorarii & mercedis
 materia sit favorabilis, Spec. in tit. de Except. §. 3. v. item
 Ratio deci-
 dendi IX.
 383 nota. Cum jure divino sit inducta, ut operarius + sit di-
 gnus mercede sua, & alibi dicatur. Non maneat mer-
 ces operarii tuiusque mane, ergo extendenda reg. odia
 lib. 6. de reg. iur.

Decimo commendat hanc eandem traditionem,
 384 quod Protectores + comparentur custodibus. At
 vero communis est Dd. traditio, custodem omnia,
 385 + impendia utiliter facta, ad ipsius rei custodiam &
 conservationem, repetere, per tex. in l. atqui naturam
 §. fin. ff. de negot. gest. leg. si vero non remunerandi ff. man-
 dat. l. fin. ante fin. ff. de bon. author. jud. possid. testatur id-
 ipsum expresse Andr. Barbat. conf. 62. vol. 4. ubi dicit,
 quod si pro custodia esset necesse exercere merum im-
 perium possit, si ille, cuius castrum est, poterat, leg. 1.
 §. cum urbem ff. de offic. prefec. urb. & possit etiam sti-
 pendarios, ad ipsius custodiam conducere, & eis sti-
 pendium promittere, & solvere de patrimonio ejus
 cuius est castrum, quilibet alius, ad quem pertinet
 rei custodia l. prator. §. quod ait ff. de bon. author. ju-
 dic. possid.

386 Et quod custos arcis possit + repetere expensas fa-
 ctas pro arce custodienda, vel castro ad custodiam
 assignato affirmat Dn. Menochius 2. arbitr. jud. quest.
 casu 228. n. 17. & ante ipsum docuit Bart. in l. cum qua-
 reretur, §. pradiis de leg. 3. & Bald. in l. 1. vers. quero nun-
 quid Cod. de fruct. & lit. expens. Alex. in d. §. pradiis in ad-
 dit. de quo per Archid. & Cardin. Alexander. in cap. jus
 naturale 1. dist. Alex. post Angel. & Imol. in leg. divorcio §.
 impendia ff. sol. matr. & ibi etiam ponunt de marito qui
 facit expensas in custodiendo castrum dotale.

387 Facit etiam huc quod in terminis confraternitatis +
 contractæ tradit Barthol. Musculus in eleganti disputat.
 de confraternitat. sive pact. successor. illustr. person. rhe-
 saur. 44. ubi dicit legitimam defensionem etiam armis
 à viris Principibus expediri posse. Dec. in leg. 59. de reg.
 jur. Alb. Gentil. libr. 3 de jure belli cap. 18. Ayala. de offic.
 & jur. belli cap. secundo. numer. 9. Ant. Quetta consil.
 sexto Zoannet. de Imper. Roman. numer. 109. & sequ.
 Gail. libr. primo. de pac. public. c. quarto Mynsing. cent.
 sexta observ. prima. Boce. libr. 1. de jure belli cap. quinto
 numer. septimo. Nontamen sumptibus propriis regula-
 riter, nisi alia sit confraternitatis lex ut cum Alciat. &
 Barb. concludit Alb. Gent. d. c. 18

Et hoc ipsum tradit Petr. Anton. de Petra c. 6. de
 potest. Princip. nu. 38. ubi dicit, quod in casu quo sub-
 388 diti + cogi possunt ad custodiam, id fieri debeat sum-
 ptibus ipsius Domini. Ita dicit singulariter Angel.
 in leg. turres Cod. de oper. publ. quem post multos alios
 concordant, refert & sequitur Loazes in cons. super
 oppido Mule indubitat. 1. numer. 57. & sequ. & idem re-
 spondit Natta cons. 185. in princ. & numer. 7. ubi respon-
 dit, quod aliter esset angariare subditos, quod non

licet, idem docuit Surd. cons. 83. n. 8. ubi etiam alios
 concordantes adducit. Et de hoc dubitandum non
 esse, ex Bartolo testatum facit Bertachin. in suo repert.
 verb. custodia num 1. ubi dicit custodem + dari ei, qui
 389 timet offendi sumptibus petentis, & non custodis.
 In eadem opinione resident Boer. decis. 303. numer. 1.
 Jacob. Rebuff. Joa. de Platea. in l. fin. Cod. de erogat. mi-
 lit. annon.

Undecimo roboratur decisio isthæc ab exemplo Ratio deci-
 Tutorum, quos alibi diximus Protectoribus com- dendi XI.
 parari.

Tutores + enim, quamvis regulariter grati
 390 Tutelæ officium gerant Pupilli, tamen non suis
 sumptibus ubi expensis opus est, officium illud ad-
 ministrant, l. sumptus C. de administr. tut. l. fin. C. ubi pup.
 educ. Et Tutorem litis sumptus + & viatica, si ex offi-
 cio alio excurrere vel proficisci, necesse habeat, re-
 391 putare posse aperte docet textus in l. 1. §. nono de Tu-
 tor. & ration. distraben. Imo alias etiam sumptuum
 bona fide in Tutelam factorum haberi rationem,
 constat ex leg. 33. §. final. de administrat. & Tut. cum
 officium illis suum damnosum esse non debeat, leg.
 sed si quis ex signatoribus in pr. quemadmod. testamen.
 aperiant. sed non etiam quæ negligenter + & dam-
 392 nose tutores de rebus pupillorum citra necessitatem
 expendunt, leg. non est ignotum 6. Cod. de administrat. tu-
 tor. Bart. in l. 1. §. si pupillus de tut. & rat. distrab. Welen.
 cons. 47. n. 58. lib. 1.

Nec enim Tutores + ob officium quod gerunt
 393 damni quicquam sentire debent, nec item de suo
 quicquam erogare coguntur Paul. Montan. in tract.
 de jur. tutel. & curat. cap. 36. regul. 2. numer. 3. & cap. 40.
 numer. 3. & quarta. Surd. consil. 365. numer. 25. volum. 3.
 sed potius judicio + tutelæ repetunt, quicquid im-
 394 penderunt, circa personam ac res juxta text. l. prima.
 §. praterea & §. penultim. Digest. de controver. & utili
 action. tutel. l. sumptus Cod. de administr. tutor. Surd. de
 aliment. tit. 3. question. 7. numer. primo. & sequ. & tit. 6.
 question. 14. num. 4. Cuman. consil. 88. n. 3. & 4. Et est tex.
 in l. 1. §. si pupillus ff. de tutel. & ration. distrabendi. quem
 post Jac. Butr. ita declarat Bart. in l. à tutoribus §. si ff. de
 aliment. tutor. Aret. in §. sed & propter nu. 4. in fin. Insti-
 tut. de excus. tutor.

Idque adeo verum est, ut tutor + movens litem con-
 395 tra aliquem nomine Tutorio, etiam si fuerit in expensas
 condemnatus, executio expensarum contra pupillum
 fieri debeat, per l. qui solidum §. 2. Digest. de leg. 2. l. si do-
 lo tutoris per Spec. tit. de executio. sent. §. sequitur. versio.
 quid si pupillus per Cyn. in l. jubemus nullam C. de sacro-
 sanct. Eccles. & in l. Polla ff. de his qui ut indign. & in leg.
 properandum §. fin. C. de judi. Corfer. decis. Capell. Tholos.
 quest. 40. n. 1.

Duodecimo idem juris ac consuetudinis vide- Ratio deci-
 mus esse in Advocato + causarum judicialium; ei- dendi XII.
 dem enim, quando exit provinciam, ultra conven-
 396 tum salarium, sumptus necessarios esse præstandos
 Dd. statuunt Bald. in leg. unic. numer. 21. Cod. de suffrag.
 Angel. cons. 245. n. 4. Jalon. in leg. si non sortem. §. libertus
 num. 29. ff. de condic. indebit. Felin. in cap. 1. in fin. de li-
 bel. oblat. Surd. tit. 1. q. 68. n. 1. 2. Andr. Khol. de servit.
 feud. p. 6. n. 8.

Decimo tertio fulcitur hæc eadem definitio ab Ratio deci-
 exemplo + delegati, cui sine dubio si exeat domi- dendi XIII.
 cilium, debentur sumptus, ut probat text. in cap. cum
 397 ab omni, ubi gloss. de vit. & honestat. cleric. in cap. statu-
 tum §. in super. ubi omnes Dd. de rescriptis. in sexto. ubi
 gloss. Speculat. in tit. de salar. §. primo numero septimo.
 Et ita de consuetudine servari traditur per Abb. d.
 cap. cum ab omni numero 13. dicit idem sive habeat be-
 nefi.

neficiū, siue nō, quia ei non collatum est beneficiū cum tali onere, Dec. in cap. prudentiam num. 22. de offic. deleg. idemque præsupponunt Angel. in l. sed etsi lege §. quod autem l. 2. ff. de petit. hered. Ias. in l. properandum §. autem alterutra n. 14. C. de iudic. Et

398 hæc t̄ opinio bene obtinet, siue sit delegatus à principe, siue ab inferiore, etiam ordinario secundum Specul. loco prædicto n. 11. Abb. dict. cap. cum ab omni n. 6.

399 Decimo quarto idem iure sancitum esse t̄ constat in Patrono Ecclesiastico, qui Ecclesiam contra quosvis oppressores pro virili defendere debet, nec tamen ad id, nisi sumptibus ipsius Ecclesiæ, astringitur, cap. charitatem in fin. 12. question. 2. cap. cum ex officii 16. in fin. de præscript. leg. à tutoribus 33. in fin. de admin. tutor. leg. opera 21. de oper. libert. & argum. leg. qui proprio 46. §. pen. de procur. cap. cum pro causa sexto extr. eod. Abb. in cap. cum quibusdam, numer. primo. versicul. in gloss. prima. extr. de pen. Roffred. in præct. jur. Pontif. part. quinta. titul. de onere. Lambert. in tract. de jur. patron. libr. 3. question. princip. secunda. artic. 11. n. 1. Citadin. in tr. jur. Patr. p. 6. q. pr. 2. art. 5. n. 5. Pruckm. consil. 30. n. 49. lib. 1.

400 Sic etiam decimoquinto Prælatō, t̄ quando de beneficio litigat licet principaliter sui causa litem instituerit, litem tamen sumptus exhibentur, ex beneficii siue prælaturæ redditibus, c. ut præterita & ibi, Dd. communiter, extr. de elect. Ias. ad l. ult. §. in computatione n. 3. C. de jur. delib.

401 Quod verum est, etiam si lis t̄ esset inter prælatum & ipsam Ecclesiam, Socin. consil. 29. num. secundo vol. 1. Guid. Pancirol. consil. 114. n. 26. vers. prælatō quoque.

402 Sic quoque monacho t̄ etiam cum ipso Abbate litigante, dummodo id in utilitatem Monasterii cedat, monasterium sumptus suffert, gloss. in leg. ult. verb. litem sumptus Cod. de ordin. cogn. gloss. in cap. cum pastore, secunda question. 7. Specul. in tit. de stat. monach. §. primo versic. 26. Stephan. Aufrer. in addit. ad Capell. Tholos. decis. 88. Ioan. Bapt. Asin. in sua praxi §. 32. cap. secundo ampl. 27. numer. primo. Milanens. in decis. regni Sicil. decis. 16. num. 46. libr. 1. Guid. Pancirol. d. consil. 114. n. 26. v. sic etiam Abbas text. in c. ex parte & ibi Abb. & Fel. extr. de accusat.

403 Decimosexto idipsum receptum t̄ communiter esse constat, in vasallo, præsertim, si extra ditionem Domini (uti semper protectores coguntur defendere) auxilium ei præstare debeat. Is enim, nisi aliter conventum, aut in loco illo consuetum sit, non nisi Domini sumptibus eum adjuvare tenetur, ita vult Alvarot, in cap. 1. in princip. numer. 7. de nov. form. fidelit. argumento leg. cum sape C. de erog. milit. annon. & l. modios 1. C. de suscept. & sequitur Præpos. ibid. n. 3. Raven. Raynaud. n. 13. Zaf. numer. 26. Wurmbser. præct. observ. tit. de feud. observ. 38. Welsenbec. de feud. cap. 9. Balzaran. cap. 1. in princip. numer. sexto hic finit. lex. post Chassan. consuetud. Burgund. rubric. 3. in princip. numer. 15. & alios Blanc. libr. 2. cap. 2. numer. 31. Præpos. in cap. prim. §. similiter numer. 1. de capit. Alexand. in leg. recusare, §. si quis ab alio n. 4. Digest. ad Trebellian. addens limitandum in vasallo Franco post Oldrad. consil. 234. numer. 3. & Ioan. Rayn. num. 13. qui videtur hoc velle de vasallo ad certa servitia solum obligato, quod si alia præstet, id sumptu domini faciat Sonsbec. de feud. part. 11. n. 44. Borch. cap. 1. n. 27. Speculat. tit. de feud. §. quoniam v. 23. n. 43. Moz. de feud. tit. fin. n. 109. in totum vel pro parte, inquit, arbitrio boni viri. Schneid. p. 5. n. 111. Schrad. p. 6. cap. 6. numero 15. Vult. c. 10. n. 34. arg. leg. Mavia §. si. ff. de annuis leg. & l. quod nisi cum l. seq. ff. de op. liber.

404 Decimoseptimo receptum est idipsum in t̄ procuratore qui non nisi expensis Principalis Principalem

suum defendit, l. qui proprio §. litem impendia, ff. de Ratio deci- procurat. cap. cum pro causa extr. eod. tit. leg. prima. & dendi XVI. ibi Bald. Cod. mand. leg. procuratorem eod. titul. & in l. idemque §. Labeo, & ibi Bartol. Digest. eod. Ioan. Bertachin. tract. de Episcop. part. prima princip. num. 75. §. idem in procuratore lib. 3. Cæsar Lambert. in tract. de jur. patron. libr. 3. question. princip. secunda artic. 11. n. 1. Pruckm. consil. 30. n. 50. vol. 1. Idem t̄ in deposita- 405 rio, qui sumptus repetit per retentionem depositi, secundum Bald. post gloss. in leg. si quis vel pecunias Cod. depositi & l. si in Asiam & ibi Bart. in princip. ff. eod. tit. Bertach. loco modo citat. Io. Pet. Molin. tr. de revent. qn. 52.

Decimo octava idipsum quoque in t̄ Mandatario 406 procedit, cui, licet constitutum fuerit salarium, nihilo- Ratio deci- minus alium in locum negotiorum expediendorum dendi XVII. gratia tendenti sumptus itineris præstandi sunt, nisi conventū sit, ut sumptus de suo faceret, text. in l. idemque §. idem Labeo ff. mand. Khol. de servit. feud. part. 6. n. 8.

Nostram denique de sumptibus circa defensionem faciendam à clientibus t̄ & non protectoribus præstan- 407 dis in terminis receptam decisionem approbant Ho- Ratio deci- stiens, in summa num. 1. & 2. de iure patronat. Goffre- dendi XVIII. dus & post eum Ioan. Andreas Abbas & alii in c. penult. de pœnis, ubi dicunt, quod Patronus defendat Ecclesiam ejusdem sumptibus & solum præstet ministerium, sicut & tutor, ut supra tactum est, expensis Pupilli ipsum defendit, ubi haud obscure sentiunt idem esse in Advocato, Protectore & similibus, quod expresse etiam ex recentioribus confirmant Georg. Gumpelsheimer disc. de iure clientelari Thes. 2. sub Lit. L. Ubi dicit non ob stare, quod clientes plerunque annuam pensionem s̄ lvanr, cum tantummodo illa honorarii loco offerant & sumptus bellici multorum annorum pensiones superent, Georg. Everh. 1. cons. 55. n. 46. quorum sententiæ suffragatur Io. Bruningk de Homag. subjectivis concl. 13. ubi scribit se existimare protectorem sumptibus clientum opem ferre & assistere, cum non videatur defensionem in suos sumptus promississe, maxime cum secundum t̄ promissorem in 408 dubio fieri soleat interpretatio l. 99. pr. de verb. oblig. Maul. de Homag. Tit. 11. n. 14. Idem Georg. Everh. consil. 56. n. 45. & seq. vol. 1. Ubi post Io. Andr. Abbat. & alios in c. penult. de pœn. scribit, Patronum, ut Tutorem Ecclesiæ sumptibus defensionis præstare ministerium. Quibus adde Petr. Frider. Mindan. lib. 2. de Mand. c. 14. n. 27. per rationem, quod Advocati Tutelares in suos sumptus defensionem nec promiserint, neque alio nisi ad indicium protectionis, honorarii & arrhabonis loco annua ipsis pensio à clientibus præstetur, l. quicquid astringenda ff. de verb. obl. Eandem decisionem nostram multis in id allegatis argumentis roborat in ipsis terminis And. Barb. cons. 62. Tom. 4. per tot. Idemq; Matth. Welsenb. cons. 46. n. 3. & 14. & novissime eandem strenue propugnat D. Hepingk. dissert. de iure Advoc. concl. 45. adserens defensionem sumptibus & impensis clientelaribus esse faciendam, id quod diserte etiam defendit Iacob. Synzius, in diss. de iure protect. Argentina A. 1621. habita 8. 20. ubi scribit Protectorem non nisi clientum impendiis patrocinium & defensionem suscipere, per multa allegata passim in hoc puncto à nobis adducta Besol. de jur. fœd. c. 5. n. 10.

Porro iis quæ pro confirmatione decisionis nostræ adduximus, adversa non sunt quæ initio ceu contraria- 409 rum Argu- allata fuit. mentorum.

Quod enim circa primam & secundam t̄ dubitandi 409 rationem adductum fuit, unumquemq; quod spon- Responsio- dit, suo impendio vel sumptu facere debere, illud fallit, ad l. & II. si ejusmodi quid promissum sit, quod ex communi dubitand- consuetudine non promittentis, sed illius cujus gra- rationem- tia

ria promissum est, sumptibus fieri soleat, ¹ Ita hanc ipsam regulam limitat Bartol. in dict. leg. suo victu. expresse ibi tradens, nisi consuetudo patriæ aliter se habeat, per leg. excepto & quod ibi notavit Cod. locati. Eandem etiam limitationem ibidem sequitur Bald. asserens, quod conducti ad aliquod opus faciendum debeant illud facere suis expensis nisi contrarium reperiatur expressum, Boerius decis. 303. numero 9. vel nisi se aliter habeat consuetudo illius patriæ, quæ consuetudo semper est attendenda, allegat. leg. licet Cod. locati.

410 Quod autem attinet ad textum † d. leg. suo victu, ille potissimum militat in liberto, qui ideo suis expensis servire tenetur Patrono, quia ut debitor, illud facit, & sic ille casus est specialis, & idcirco in contrarium est jus commune, leg. jus singulare ff. de legib. quare per casum illum specialem non est facienda extensio ad eum, qui non est debitor.

411 Ad objectum tertio loco quod attinet, † debere nimirum Protectorem defendere clientes, sicut Magistratus proprios subditos, tueri solet, Respondetur, illud procedere, quo ad defensionis qualitatem, hoc est, ut susceptos in Tutelam ea fide, cura ac diligentia protegat, sicut proprios suos subditos protegere solet, non autem quoad pensionem sumptuum, quia in hoc magna est inter Magistratum & Protectorem differentia, eo quod magistratus vi jurisdictionis, cuius intuitu multa accipit commoda ac fructus, ad defendendum obligatus existat. Nam sub hac lege & conventionem magistratus datus & acceptus intelligitur, ut talem curam gerat, & tale subditis præstet ministerium, leg. nullum crimen, ubi plene Philip. Dec. & l. culpa caret. ubi idem Dec. & Cagnol. Digest. de reg. jur. Vasq. illustr. controvers. 41. numero 20. libr. primo. Quod secus est in Patronis, uti per

412 se patet; Dispar † utique ubi est ratio, ibi quoque dispar sequatur juris dispositio oportet, vulg. leg. à Titio Digest. de verb. oblig.

413 Scrupulus quarto locus motus, † ubi dictum fuit, servientem alii ex necessitate non recipere impensas, removeretur, per distinctionem necessitatis absolutæ & causativæ, sive necessitatis secundum quid, ut dicamus, regulam in primo membro procedere posse, in

414 altero non. Sed Protectores † obstringuntur tantum defensionem facere necessitate causativa non absoluta, quemadmodum in simili loquitur Bar. circa

415 curam matri † incumbentem in leg. secunda de negot. gest. ubi dicit, licet mater in quærenda Tutela filii eam quærere necesse habeat, necessitate causativa, non tamen ipsi onus expensarum, sed solius curæ intelligi esse injunctum, afferens similitudinem de hæ-

416 rede, qui † licet necessario habeat facere inventarium: ei tamen expensæ refunduntur ex hæreditate per text. in leg. scimus §. in computatione ff. de jure deliber. Id quod etiam suo approbavit calculo, Iacob. Butrigar. in dict. leg. secunda quem refert & se-

417 quitur ibi Bald. dicens si mater † fecerit expensas in removendo Tutore suspecto, quod eas repetat. Consistere itaque nescit objectio hæc. Fallacia enim à

418 dicto † secundum quid, ad dictum simpliciter, argumenta, quibus inest, evertit. Everhard. in præamb. topic. numer. 24. versicul. quando autem fit mutatio à tali secundum quid Coras. miscell. libr. 3. cap. 19. nu. 8. Pecc. in tr. de testamen. conjug. lib. 5. cap. 25. num. 4. vers. porro §. c. 30. n. 3. ad si. Carol. Mol. ad l. 1. §. si quis simpliciter n. 67. ff. de verb. obl. Angel. Matt. in tr. de fideicom. liber. 3. c. 3. n. 12.

419 Cum igitur nequaquam concedatur, in casu protectionis susceptæ, absolutam † aliquam defendendi necessitatem Protectoribus inesse, sed ea ipsorum potius

liberalitati, atque amicitia adscribenda sit, merito sumptus ipsis in defendendo impensi refundendi sunt. Quoties enim ex liberalitate † alicujus præstantur alteri operæ, sumptuum erogatio pertinet ad eum cui præstantur, leg. in rebus §. possunt, ff. commodat. Bartol. in leg. si non sortem §. libertus numero 32. ff. de conduct. indeb. Bald. in leg. liberti numero 17. Cod. de oper. libertor. Iacobin. de S. Georg. in tract. de Roydis seu operis num. 6. Surd. de aliment. tit. 1. question. 56. numero 12. Sufficit enim si cui vel in paucis, amici liberalitate vel labore consulatur, leg. tutori versicul. ac satis Cod. de negot. gest. Nec æquum est, alicui suum officium alieni emolumentum causa susceptum, esse damnosum, l. si servus §. idque evidentius ff. de furtis.

Quinta præterea objectio ex æquiparatione venditoris emptorem laudantis, atque Advocati Tutelaris sumpta, facile diluitur negatione consequentis propter disparitatem rationis. Nam in puncto evictionis ideo venditor suis expensis emptorem defendere tenetur, quia recipit pretium & intelligitur vendere liberam per text. in leg. ex prædictis C. de evictionibus & Bald. in rubr. C. de contrahend. empt. ideo non est mirum, si postea constet, rem esse oneratam, venditorem suis impensis ab emptore indemnem fieri. Sed in protectionis unione, nulla intercessit venditio, nec aliquod Protectores venditionis pretium accipiunt, ideoque ab uno ad aliud inferri non potest. Quin itaque à † diversis argumentationem vitiosam esse, extra controversiam positum est, l. ult. & ibi Bart. ff. de calum. Pract. Papiens. in form. appellat. à definitiv. in v. §. in quantum sit aliqua num. 2. Neguzan. in tract. de pignor. membr. 4. p. p. 2. n. 97. Asca. Clem. in tract. de pat. pot. c. 5. n. 55. Mand. conf. 2. n. 13.

Sexta insuper objectio, quæ vult, eum qui accipit mercedem vel recompensationem, facti seu actus alicujus nomine, teneri actum illum facere, propriis sumptibus, nullum etiam pondus habet, ob defectum præsuppositi. Nam ea ut dictum est, regula præsupponit, quod Protector tuitionem suis sumptibus promiserit, & ratione sumptuum in defensione exhibenda compensationem aliquam jam antea acceperit quod tamen falsum est, quia in suos sumptus defensionem nec promisit, neque alio, nisi ad indicium protectionis, honorarii & arrhabonis loco annuam pensionem clientes præstant, l. quicquid adstringende ff. de verb. obl. Pet. Frid. Mind. de mand. Ind. lib. 2. c. 14. n. 27. in fin.

Cum itaque juris sit notissimi, quod ubi præsuppositum † verum esse non ostenditur, ibi quoque dispositio locum non inveniatur, Felin. ad cap. nonnulli n. 34. vers. ubi verba extr. de rescr. Lud. Gomez. ad reg. cancell. tit. de jur. quasit. non toll. reg. 4. vers. circa primum in fine Pruckm. conf. 30. num. 101. lib. 1. Ergo & hæc objectio constare neutiquam poterit.

Nec obstant adductæ illic Dd. † autoritates quia illi locis allegatis de tali tantum themate agunt, ubi quis artifex se opus facturum sponderat, idque si compensationem pro opere faciendo recepisset, eum propriis impendiis facere debere, decidunt Roman. d. conf. 346. n. 15. v. quo ad septimum Alciat. consil. 60. n. 5. Itaque horum decisio ad nostram questionem hoc loco accommodari non potest. Ut omittam, ipsum Romanum hic notabilem distinctionem ponere, inter promissionem de opere faciendo, quæ fit ex curialitate (ut ibid. loquitur Romanus) & illam, quæ fit ex necessitate, illumque, qui opus facit ex curialitate, impensas ab eo, qui opus fieri stipulatus est, recepturum decidit ibidem d. vers. quo ad septimum per leg. in reb. §. possunt Digest. commodati, faciunt

tradita per Martin. Coler. in tract. de aliment. lib. 1. c. 13. n. 90. lim. 1.

Cum insuper etiam attestetur ipse Alciatus quod in 427 eo, † an is, qui pro opere faciendo compensationem accepit, opus suis sumptibus facere teneatur, nec ne, ut plurimum ad consuetudinem recurrendum sit Alciat. d. conf. 60. numer. 7. libr. 5. per l. 2. §. apud Labeonem ff. de aq. plu. arcen. tanto magis objectio hæc conticeſcat, necesse est.

428 Restat nunc objectio septimæ ductæ à vasallo ad Proteçtorem argumentationis, quæ nihil plus ponderis habet, quam aliæ. Nam ad hanc ipsam respondetur, quamvis aliqui in eam sententiam scilicet subsidium à vasallo propriis sumptibus præstandum esse Domino, inclinare videantur: Contrarium tamen verius & feudisticis legibus esse receptius constat. Ete-

429 nim illud eo tantum † casu procedit, si scil. in investitura expressum est, vasallum propriis sumptibus servire debere, tunc namq; investituræ verbis omnino standum erit, per notat. Bald. conf. 251. lib. 2. Tiraquel. in l. si unquam super verb. libertis, n. 9. C. de revocand. donat. Roland. à Valle conf. 79. num. 38. vol. 2. & consil. 53. n. 1. & seq. vol. 3. & consil. 3. n. 5, vol. 4. Schurff. consil. 98. num. 1. 2. & 3. cent. 1. & consil. 31. num. 1. centur. 2. & consil. 21. num. 15. & 16. cent. 3. Zas. consil. 12. num. 59. libr. 1. & Tract. Feud. p. 17. n. 45. Schenck. lib. 3. tit. 6. n. 18. ubi tradunt, quod sicut in aliis Feudalibus controversiis, ita & si quærat, An vasallus propriis Domino servire teneatur sumptibus, investituræ ante omnia inspiciendus sit tenor. Hennig. Goden. consil. 27. num. 2. & consil. 104. num. 14. Francisc. Curt. p. 1. tract. feud. question. 6. num. 29. Paris. de Put. de redin. feud. c. 30. num. 12. & c. 94. num. 14. & cap. 229. nu-

430 mer. 2. & c. 237. n. 8. Aut si vasallus † habeat feudum pingue, amplum magnum & sufficiens ad exhibendum suis sumptibus tale servitium Domino, nam & tunc propriis expensis servitia domino præstabit, l. suo victu cum duabus ll. seqq. ff. de oper. libert. Iacobin. de S. Georg. verb. & promiserunt, n. 1. §. 2. quero. Borchol. de feud. c. 1. n. 26.

431 Secus vero si in † investitura de eo nihil conventum fuerit, feudumque sit tenue, & ad huiusmodi expensas supportandas insufficiens, tum enim præstandi erunt vasallo sumptus à domino, argumento ducto à liberto & patrono ad vasallum & dominum dict. leg. suo victu, & duab. §. seq. & leg. 1. præterea si matrem ff. de tutel. & ratio distrabend. & leg. à tutoribus §. pen. ff. de admin. tut. Et hanc distinctionem etiam tenent Dyn. & Bart. in leg. Marcia §. 1. ff. de ann. legat. & ita etiam vult Bald. in leg. qui manumitt. Cod. de oper. libert. Angel. in l. si non sortem §. libertus Digest. de cond. indeb. Eandem sequitur Alvarot. in cap. 1. circa quintam col. in tit. de nov. form. fid. Ardiz. epit. feud. cap. 5. cuius expensis servire debeat vasallus, Petr. Iacob. in pract. de causis ex quibus vasall. debeat amittere feud. num. 12. ibi, si esset pingue feudum Iacobin. de verb. & promiserunt num. 1. ubi addit, id, quod dictum est

432 vasallum † suis sumptibus servitia præstare debere, tunc procedere, cum dominus servitia à vasallo exigit, intra patriam sive territorium suum, si extra territorium Dominus voluerit vasallum sibi inservire, serviet vasallus quidem, sed impensis Domini, quod & Wurmser. tradidit pract. obs. tit. de feud. obs. 38.

433 Quod denique de priorum ac subditorum liberiorumque hominum servitiis proprio sumptu exhibendis in octava & nona dubitandi ratione dictum fuit id decisioni non obstat: Constat enim quod Proteçtores precario quasi clientibus conducere soleant, jam vero illos cum his conferendo, juris interpretes 434 statuerunt, subditis † gratuitas operas præstantibus

lumptus esse præstandos à Dominis quibus inserviant. Surd. de Alim. tit. 1. quest. 56. n. 12. Hufan. de lib. homin. cap. 6. n. 93. Maul. de homag. tit. 4. n. 21. Ubi enim indebita † præstantur opera laborem mercede frustrari iniquissimum est. Nam sive agrum tuum quis excolat, sive gregem paleat, sive domum ædificet, sive pabulum ac ligna comportet, sive onustus eat sive literas cursor deferat, sive domi tuæ desidens ostia observet, deniq; quicquid operis agat, cuicumq; usui sit dignus est operarius mercede sua, quam qui negat sanguinis Reus arguitur: ita Ioseph. à Costa de procur. Indor. salut. libr. 3. c. 17.

Denique etiam eo casu, si adsit consuetudo loci, alimenta servantibus & operantibus sunt præstanda, Iacobin. de Royd. & oper. n. 6. Cardinal. Mantic. de tacit. & ambig. convent. libr. 3. tit. 6. n. 45. qui plures ad hoc allegat. Sonsbec. de feud. part. II. numero 43. Schrad. p. 6. c. 6. n. 15. Rosenth. c. 8. concl. 24. n. 1.

Sed communis consuetudo servat, quod Proteçtores non propriis, sed clientum sumptibus operas defensionis, nisi aliter conventum sit, præstare soleant.

Atque hæc cum ita sint, inconcussa manet decisio nostra scil. defensionem propriis sumptibus Advocatos non cogi exhibere.

Porro hucusque à † contrariorum moribus de- 435 fensa decisio nostra, ampliatur primo, ut proteçtori expensæ in defensione præstanda erogatæ refundi debeant, quantumvis pingue habeat annum honorarium: † Tametsi enim non desint, qui existimant, salarium præsumi datum, pro his expensis personalibus, quas facit Proteçtor, Tutor, vel curator quod ex Guid. Pap. decis. 625. & Innoc. in c. fin. de dolo & contumac. & Abb. in c. finem litis, eod. tit. & Rupel. lib. 2. foren. Instit. deducit Casp. Baetius de decima præst. tut. c. 1. n. 11.

Sed tamen contrarium decisum est, † ex Labeonis sententia in leg. idemque §. idem Labeo, Digest. man- 436 dati ibi, & si ad vecturas suas, dum excurrit in prædia, sumptum fecit, nisi salarium fuerit datum, & hoc convenit, ut sumptus de suo faceret, ad hæc itinera, non est de salario, quod Ulpiani responsum ex 437 Labeonis sententia proculdubio præter salarium expensas has concedit tutori, nisi salarium, ut ille inquit, pro his expensis expresse constitutum sit, ex quo destruitur contraria Dd. præsumptio.

Præterea cum † in l. 1. §. si pupillis Dig. de tutela & 438 rat. distrab. pro alimentis expresse salarium constitutum sit ex d. §. idem Labeo procul dubio tenendum est, nisi aliter constitutum & conventum sit salarium, non † impedire expensarum deductionem, sc. earum quæ fiunt à tutore in seipsum.

Tertio, facit etiam lex Gothorum † pro hac conclusionem, ut Tutor præter salarium expensas consequatur, ibi E si algunas, expensas fiziere per los negocios de los hermanos cobrelo. Io. Garfias, de expens. c. 20. n. 15. & seq. ubi testatur id non solum in Tutore, sed & in curatore, administratore, Syndico, & in omni eo, qui curat rem alienam, locum habere. text. elegans, in l. 1. ff. de contrar. & util. act. tutel. ibi: Hæc actio non solum tutori, verum etiam ei, qui pro tutore negotia gessit competere debet, sed etsi curator sit vel pupilli, vel adolescentis, vel furiosi vel prodigi, dicendum est etiam his contrarium iudicium dandum: idem in curatore quoq; ventris probandum est, quæ sententia Sabini fuit, existimantis ceteris quoque curatoribus ex iisdem causis dandum contrarium iudicium. Hæc Ulpianus, ex cuius decisione in omni genere administrationis & administratoris istud recipiendum est.

440 *Ampliatio* Secundo ampliatur ista determinatio, † ut Protector expensas recuperet, etiam si in bello clientum causa suscepto succumbat. arg. l. 1. §. *sed an ultro*. 10. §. 1. ff. de *neg. gest.* ubi dicitur, quod is, qui negotiorum gestorum † agit non solum si effectum habuit negotium quod gessit, actione ista utatur, sed sufficere si utiliter gesserit, et si effectum non habuerit negotium. Proindeque si insulam fulserit, vel servum ægrum curaverit, etiam si insula exusta sit, vel servus abierit, nihilominus eum, ex Labeonis sententia negotiorum gestorum agere.

Decisio affirmativa. Ita etiam Advocatus † expensas & salarium nihilominus recuperat, tametsi cliens suus, cui patrociniatus est, causa ceciderit, ut expense docuit Eberhard. Speckhan.

441 *cent. 1. quest. 21. in princ. summa Angel. verb. Advocatus num. 15.* Benius de privileg. jurisconsultorum privileg. 76. num. 8. Franc. Aretin. in l. si remunerandi. §.

442 *Maurus ff. mandat, Alexand. in l. litem Cod. de procur. Plot. tract. de in litem lur. §. 16. num. 10. allegati per Matth. Cunon. de pact. libr. 1. capit. 25. numer. 9. ubi*

443 *itidem tradit pactum † in casum victoriæ ita de num valere, si promittatur certa quantitas nomine salarii pro patrociniis indifferenter, sive vincat, sive non, & in casu victoriæ ultra salarium constitutum aliquid nomine palmarii promittatur. Specul. tit. de salar. §. sequitur. vers. quid ergo. Salic. in l. si qui Advocatorum Cod. de postul. Alexand. in l. litem & ibi Ias Codic. de procur. Afflict. constitut. Neapol. libr. 1. rubr. 81. num. 14. Ioan. de Deo in doctrina Advoc. libr. 5. c. 7. n. 8. per text. leg. 1. §. si cui ff. de var. & extr. cognit.*

444 *Declaratio præcedenti II. ampliationis.* Pro declaratione tamen † præcedentis nostræ ampliationis advertendum est, quod casu eveniente necessariæ defensionis Protectores in bello instituendo, sumptibusque & expensis faciendis, ita se moderari debeant, quasi res eorumdem propria non aliena gereretur. Neque enim pro clientibus plus expendendum est, quam pro se expenderent, ne sub prætextu defensionis ac patrociniis universum clientum patrimonium consumatur, neve de re † aliena liberales existant, arg. l. cum plures. §. nimum. ff. de administr. tutor. Nimum est, inquit Paulus, tutori licere respectu existimationis pupilli erogare, ex bonis eius, quod ex suis non honestissime esset erogaturus, &c. qua in re non desideramus allegationem Iuris, cum aperte id ratio naturalis poscat proficuos oportere esse Protectores suis clientibus, non damnosos.

Limitatio decisionis. Cæterum hucusque ampliata decisio nostra, de sumptibus protectori refundendis, subsequentem declarationem admittere videtur, ut eo casu quando

446 *Advocati tutelares impensas † belli ab hostibus clientes injuste invadentibus, post repulsam illorum ac victoriam super iisdem obtentam consequi possunt, tum eas potius à victis oppressoribus, quam à clientibus*

447 *exigant, cum alias etiam jure † cautum sit, quod ii qui causam damni dederunt, idipsum recompensare teneantur, arg. l. qui occidit. 30. §. in hac ff. ad l. Aquil. c. fin. extr. de injur. & damn. dato. gloss. in cap. sicut*

448 *extr. de testib. & regulariter damnificatus † ex facto vel delicto alterius illud damnum repetere potest ab eo, ex cuius facto vel delicto ipse damnum accepit. l. 2. §. si. & ibi Dd. ff. de verb. oblig. l. nam. & Servius in prin. & ibi Dd. ff. de negot. gest. l. 3. §. fin. & ibi Alex. & Ias. ff. de conducl. ob caus. l. Lucius §. Sempronius ff. de legat. 2. gloss. c. si canonici §. si autem verb. occasione & ibi Dd. de offic. ord. lib. 6.*

449 *Ita memoriæ proditum, quod cum 1552. Anno Wolfgangus † Equitum ordinis Teuthonici Magister Elwacum oppidum, ea de causa, quod alius ibidem quam ipse volebat, ac sperabat Præpositus electus fuisset, ex improvise cæpisset, Christophorus*

autem Dux Wirtenbergicus Præposituræ ejusdem Advocatus, atque protector implorata ejus defensione, per admissos milites id recuperasset, idem quoque Dux prædicto Ordini unum & alterum pagum occupaverit, & tamdiu, dum ei sumptus in militem facti ab eodem invasore refarcirentur, detinuerit, donec tandem Anno sequenti interventu quorundam Principum ea contentio ita composita fuit, ut Wolfgangus pro pagis illis restituendis triginta florenorum millia Protectori Wirtenbergico dependeret. Henric. Panthaleon. de vir. illustr. German. part. 3. in prædicto Duce Christophoro.

Colophonis loco non ineleganter etiam hic quaeritur, † *An præter impensas refundendas Clientes suis protectoribus etiam damna, si quæ forsan in defendendis 450*

ipsis passi sunt, recompensare teneantur? *Verum clientes præter expensas, damna etiam Protectoribus in exhibitione illarum refarcire teneantur.* Et quidem omitti † dubitandi rationibus à vasallo ad clientem, in quo videtur par militare ratio, argumentum ducendo ad quaestionem propositam respondeo, clientes ad emendationem damnorum in protegendo perpefforum non obligari.

Nam evidentissimi Iuris † & concors interpretum consensus est, vasallum damni in bello perpeffi repetitionem à Domino non consequi, uti vult gloss. in l. 451

quoniam liberi. verb. sumptus, cum qua Barth. & D. ibi. transeunt. Cod. de testib. Innocent. in c. sicut 29. ibid. 452

Bald. n. 8. Panorm. n. 16. & ceteri Dd. de iurejur. Bald. in l. 1. n. 2. Cod. de verbor. signific. Alex. in add. ad Bartol. l. 2. in princ. ff. ad leg. Rhod. de jact. Ias. in l. si non sortem. §. libertus n. 31. ff. de conducl. indeb. & magis in terminis Ferrar. in form. libell. quo agit. ad revoc. feud. verb. contra debitum n. 9. Camerar. in repetit. c. imperialem de prohib. feud. alien. per Frider. Surd. tit. 1. de alimen. q. 66. n. 10. Schneidew. de feud. p. 5. n. 109. Schrader. p. 6. c. 6. n. 16. Borcholt. c. 1. n. 27. Vult. lib. 1. c. 10. n. 34. Rosenthal. c. 8 conclus. 22. n. 1. probaturque claro text. l. 2. §. si conservatis ff. ad leg. Rhod. de jact. quod deciditur, si operarius † laborando fregerit 453

aut perdiderit instrumentum suum, puta faber incudem aut malleum, perit ipsi, non alteri, cui pro mercede conductus præstabat operas.

Deinde eidem pronunciato adstipulatur l. si ut certo §. plane ff. commodat. ubi equus † ad bellum commodatus & amissus in eo, vel occisus, perit commodanti, nempe, quia commodatarius non est eo aliter usus, nisi prout fuit ei commodatus, & dominus casum istum, quando commodabat, prævidere potuit ac debuit, nec tamen deterreri se passus est, quo minus commodaret, unde cum non sit, quod imputetur commodatario, merito perit equus ipsi domino d. §. plane.

Consequitur igitur, idem esse in Advocato tutelari, qui cum obligaverit se defendendos clientes in bello, & consequenter ea, quæ secum assumit, periculo amissionis exposuit, nec clientes aliter ejus opera, nisi secundum legem conventionis, usi sunt, merito pereunt ea protectori, cujus erant, nec magis clientes quam commodatarius ad refarcitionem adstricti esse possunt. Ad quod facit etiam text. l. inter causas §. non omnia ibi Bart. & Dd. ff. mandat. & in primis tex. in l. contractus vers. animalium ibiq. Dd. ff. de reg. Iur.

Et huc usque de sumptibus & damnis per clientes protectori refundendis. Cæterum quia in contractu Advocatiæ, sub prætextu Patrociniis nimis exactio- *Admonitio Auctoris ne Protectores ultra Salaria & expensas aliquid exigant.*

nibus non raro peccari videmus, viris Principibus Comitibus & aliis Patronis, qui jus hoc plus æquo extendunt, & in quaestum ac lucrum privatum transferunt, idcirco probe notandum est (atque utinam hoc ipsum surdis auribus Protectores quidam illustriores non præterirent) † quod scilicet, ut etiam alibi diximus, Advocati ac Protectores, ultra mercedem ac sumptuum refundendum

tionem ex pacto convento pro defensionis molestiis constitutam, à Clientibus in suam tutelam & patrocinium receptis amplius nihil possunt exigere aut postulare. Est enim huiusmodi contractus super defensione & Advocatia celebratus, vel nominatus scilicet locationis, vel innominatus scilicet do ut facias, uti alibi deductum est. Unde fit, quod ad incogitata & omissa non debeat extendi, nec ex vi illius possit debeatve Advocatus lure Advocatiæ ultra mercedem conventam aliquid, sive in bonis Monasterii, sive in Iuribus sibi vindicare. Quod si aliquid ꝑ petat aut accipiat ab ipsis Clientibus invitis, violat datam fidem, agitque contra legem contractus, & contra officium Advocati, quod est defendere, nō offendere, servare non invadere bona Clientum, textus est ad literam in c. hoc consultiſſimo. de reb. Eccles. non alienand. ubi Pontifex de hoc Advocatiæ contractu agens decernit in fine in hæc verba: *Ex contractibus præterea super præmissis, scilicet lure Advocatia hæcenus initis, vel quos in futurum iniuri contigerit seu occasione illorum Laici ultra id, quod ex natura contractuum ipsorum, vel adhibita in illis lege promittitur, aliquid non usurpent, qui vero secus egerint, nisi legitime moniti ab huiusmodi usurpatione destiterint, restituendo etiam ea, qua taliter usurpaverint, ex eo excommunicationis sententiam incurrant.*

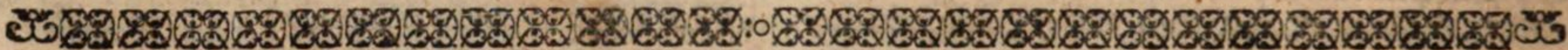
Secundo idem gravissime ꝑ constitutum est, ab

ipso Gregorio X. in c. generali, de elect. in 6. ubi severe prohibet, bona ꝑ Ecclesiastica prætextu Iuris Advocatiæ invadi, usurpari, non solum ab ipsis Advocatis, sed etiam ab ipsorum ministris.

Tertio id clare & aperte scribit, Zas. in Epitom. feud. part. 10. numero 55. ubi ex §. quicumque de pace tenend. infert, Advocatos ꝑ Nobiles qui Monasteriis ad protectionem in defensionis subsidium dantur non posse aut debere Monasteria, aut subditos suppressere, pro patrocinio oppugnare, subterere, spoliare, gravare, premere, bonis ac rebus Monasteriorum ad privatam commoditatem abuti.

Quarto idem tradit Andr. Gail. lib. 2. obs. 54. n. 6. ubi negat, Advocatum ꝑ posse collectare suos tutelares, quod is pro viribus defendere ac protegere Clientes debeat, quodque in ea re perniciose peccetur, si jus Advocatiæ plus æquo extendatur, & ad quæstum ac privatam utilitatem transferatur. Ex quibus liquido constat assertionis veritas, quod scilicet Advocatus ultra mercedem conventam nihil Iuris habeat in bonis personarum, quarum Advocatus existit.

Atque hæc de præcipuis Advocatiæ accidentiis, seu adjunctis, dicta sint: Nunc ordo postulat, ut de ejusdem etiam affinibus, seu cognatis dispi- ciamus.

C A P V T X V.

De affinibus, seu Cognatis Advocatiæ, & quibus personis tam Advocati, quam Clientes comparentur.

S V M M A R I A.

ARGUMENTA à similibus & comparatis, sumpta non tam ad explanandum, quam persuadendum apta censentur, num. 1.
 Advocatiæ affinia in protectionis objecto quoduplicia sint, n. 2
 Advocatiæ quam cognationem cum tutelis minoren- nium habeant, 3
 Sicut tutela inventa est ad tuendum eum, qui propter ætatem se defendere nequit ibid.
 Ita protectio reperta est, ad tutandos à fortiorum insolentia & oppressione, 4
 Tutoris ac Protectoris officia ad idem ordinata, ibid.
 Protectores tutoribus honorariis equiparantur, ibid.
 A tutela pupillari recte ducitur argumentum ad tutelam clientelarem, 5
 Securitas & Salvus conductus, cum Advocatia quam affinitatem sortiatur, 6
 Salvaguardia est illa defensio, & protectio quam potentior minus potenti prestare promittit, 7
 Salvus conductus est legitimus presidium, quod iustis timentibus periculum vel damnum, officio presidentis prestatur, 8
 Protector perpetuus alicujus Civitatis verisimiliter etiam per illam jus conducendi habet, 9
 Securitatem prestans, quid promittat, 10
 Salvus conductus nullam tribuit jurisdictionem conducendi ibidem.
 Salvus conductus quatenus differat ab Advocatia, 11
 Jus protectionis quoad effectum cum Salvo conductu convenit, 12
 Sub tutela clientelari seu Salvaguardia positus, ita tutus esse debet, sicut is qui securitatem vel Salvum conductum habet, 13

Salvus conductus non semper securitatis, sed interdum honoris gratia prestatur sub n. 13
 Confœderatio Advocatiæ affinis quemadmodum sit, num. 14
 Confœderatus socium fœderis adversus vim adversarii tueri, eique auxilium asserre obligatus est 5
 Per confœderationem, confœderati incipiunt esse sub confœderatorum protectione ibidem.
 Protectionis jus improprium & inæquale fœdus est, ibidem.
 Clientis si injuste & de facto opprimatur, à Patrono defendendus est, 16
 Protector sicut pollicetur tutelari se presidio clientes tecturum, ita confœderatus se confœderato affuturum spondet, 17
 Confœderatio, uti & protectio nullam inducit subjectionem, 18. & 19
 Miles qui ducem in bello non protexit, capite punitur, numero 20
 Fœderibus non transfertur jurisdictio ab ordinario, 21
 Fœderatus in confœderati territorio nil censere, nec jus dicere, aut collectas indicare potest, 22
 Marchia Ceva quomodo confœderata sit cum Astensi comitatu, 23
 Castrum vel oppidum se committens protectioni alicujus principis, aut fœdus cum eo iniens, quomodo illi subiectum efficiatur, 24
 Princeps in loco sibi confœderato & adherenti non potest jus dicere, nec ibi collectas imponere, 25
 Confœderatio non tribuit jurisdictionem nisi in rebus ad fœdus pertinentibus, 26
 Clientela & fœdera, stricte considerata in quonam differant, numero 27

Ius patronatus Ecclesiasticum cum Advocatia qualem
affinitatem habeat, n. 28
Iuri patronatus uti & Advocatia ius tutela & defensionis
annexum, n. 29
Patronatus & protectionis ius qualiter differant, nu-
mero 30
Patronus prater ius defensionis habet potestatem nominandi
& presentandi ad beneficium Ecclesia, 31
Protektor autem Ius duntaxat defendendi habet, ibidem.
Protektor ius patronatus ecclesiasticum ratione Advocatia
sibi competentis arrogare non potest, sub n. 31
Patronus Ecclesiasticus potest exigere rationem de tempora-
libus Ecclesia, 32
Protektor non habet exactionem rationis à Clientibus, nisi
consuetudine aut usu longevo acquisitam, 33.
Patronus inops ab Ecclesia alimentari debet, 34
Protektori nulla debentur alimenta nisi in fundatione sibi
cum consensu Episcopi reservasset, ibidem.
Advocatiæ ius quam paritatem habeat cum Ganerbi-
natu, 35
Ganerbinatus & Ganerbiorum origo, 36
Ganerbii societate ac confederatione communis tutela gra-
tia, contracta, quam Burgfrieden appellant, uniti sunt,
numero 37
In Ganerbinatum cooptatus non desinit esse subditus Vasallus
illius Domini, cuius ante fuit, 38
Quæ sit comparatio servitiorum Vasallaticorum & tu-
telæ clientelaris, 39
Servitia Vasallatica præstantur in compensationem libera-
litas & beneficii à Domino accepti, 40
Servitia Vasallatica ex natura feudi & pacto ejus intrin-
seco Domino debentur, 41
Ius feudale utrum ex antiqua Romanorum clientela
originem traxerit, 42
Affirmativa n. eod.
Negativa n. 47
Reges olim Romani, vicinos devinctos sub clientelam invita-
runt, inque agros & fundos clientela titulo in beneficium
concesserunt, quos clientibus alienare non licebat, nu-
mero 43
Feudorum & clientelarum similitudo, 44
Cliens & patronus Vasallus & dominus mutua obligatione
devincti sunt, 45
Vasalli clientuli dicuntur, 46
In clienteliæ & feudi plures sunt differentie quam convenien-
tia, 48
Patronatus antiquus & clientela sola stabant benevolentia,
numero 49
Feudum rei immobilis investitura constituitur, n. 50
Clientes patronorum fidei committentes bona sua pleno iure
detinebant, 51
Clientes patronum non Dominum, sed solummodo protekto-
rem suis ac rerum suorum agnoscebant, 52
Vasallus Dominum ut verum & directum Dominum quoad
feudum recognoscit, 53
Vasallus bona feudalibus non nisi iure ususfructus possidet, pro-
prietate penes Dominum remanente, 54
Ad feudi substantiam requiritur Dominum retinere proprie-
tatem, & tantum transferre Dominum utile, numero
55
In clientela patrociniæ & obsequii fides tam ad res quam per-
sonas & universa negotia extendebatur, 56
Vasallus Dominum recognoscit solummodo, quoad feudum
quod ab ipso habet, quoad alia bona nec Dominum nec
protektorem, 57
Dominus iurisdictionem non habet in vasallum, nisi quo ad
feudum, 58
Feudum sublimem iurisdictionem minime tribuit, numero
59

Vasallus in non feudalibus Domino cuius in ditione domici-
lium non habet, subjectus non est, 60
Clientelis onus militia non erat annexum, 61
Vasalli militiam pro Domino exercere, & ei in periculo ver-
santi quovis modo succurrere debent, 62
Clientes à patronis sportulas vel cœnas ferebant, secus in Va-
sallo, 63
Clientes item in dotem filia patroni conferebant & as alie-
num ejus nomine solvebant, 64
Feuda ex consuetudine Germanorum originem traxerunt,
65
Asyla quatenus ad protectionis ius respectum habe-
ant, n. 66
Asylum quid? 67
Vnde dictum? 70
Asyla alia locorum sacrorum, 68
Alia profanorum, 80
Ecclesia in primis inter Asyla sanctiora referuntur 69
Confugientes ad Ecclesiam, venia & miseratione digni, nu-
mero 71
Confugientes ad Ecclesias iure communi inde propter loci re-
ligionem inviti evelli non possunt, 72
Ab asylo vi abstrahentes confugientem quibus pœnis de iure
obnoxii, 73
Dongardus Scotorum Rex omnia Scotia loca Christo sacra
asylla fecit, & reos ad illa confugientes, à iudiciis publi-
cis, quamdiu illic se continerent, immunes reddidit,
num. 74
Edoardi II. Anglorum Regis lex de reus confugientibus ad
Ecclesiam 75
Crucis delatio apud Anglos supplicibus signum servata vita,
num. 76
Gothi neminem securitatem templorum invocantem viola-
runt, 77
Athalia à Ioiada sacerdote in templo occidi prohibita,
num. 78
Zacharia homicidium in templo commissum Iudæis à Christo
exprobratum & vindicta illius eis prædicta, 79
Cadmus, post conditas Thebas, primus Ethnicorum apud
Grecos asylum aperuit, 81
Asyla prisco um varia Diis sacra, 82
Asyli ius in statuis Cesarum, Principibus ipsis, & signis
castrorum, 83. 84. & 86
Cardinales reos obviis ad supplicium ducendos ex privilegio
consuetudine inducto, à morte liberare possunt, 85
Regum domus pro asyliis, 87
Chilpericus IV. Rex Francorum regno pulsus à subditis, ad
Ludovicum Regem Lotharingia confugit, 88
Alphonsus regno pulsus à fratre, à Tillida Rege Granata
suscepit, & fratre mortuo in regnum restitutus, 89
Zizimus Turca à Bajazete fratre imperio pulsus à regibus
Gallorum Ludovico II. & Carolo VIII. exceptus, 90
Themistocles ad Regem Persarum confugiens ab omni injuria
servatus, 91
Tiberio per contactum cadaveris Octaviani Imp. impunitas
data, 92
Asyla hodie in aulis principum, castris, fortalitiis, Curii
Civitatum, adibus nonnullis privatis, ab Impp. pr. vile-
giatis, Scholarum Academiis & Gymnasiis, numero
93
Asylum Adelbergense apud Eslingenses, 94
Neopurgensis oppidi in Wirtembergia, 95
Oberberckemensis in Alsatia, 96
Creutzlingensis Monasterii extra mœnia Constantiensia,
numero 97
Augustanum ad Monasterium S. Vldatrici, 98
Brisaci Brisgoia oppido pro Pauperibus misericordia Asylum
ab Henrico VI. Imperatore olim constitutum, ibidem.
Salmenschweiller Monasterio Ius Bannitos recipiendi & de-
tinendi, à Carolo V. Imper. singulariter indultum, ibid.
Asyla

- Afyla quem in finem constituta, num. 99*
Judex subordinatus non cognoscit de his, qua sunt juris-
ditionis superioris, 100
Proteccio an & qualiter comparetur operis, numero
101
Opera quid sint, 102
Opera à liberto prastantur ad commodum & necessita-
tem Patroni, 103
Defensio à protectore prastanda est, ad necessitatem & in-
digentiam clientum, 104
Opera rusticorum die Frohndienst unde originem tra-
bant, 105
Frohndi vocabuli Etymologia, 106
Encaniorum proteccio Kirchwenhe Schutß qualem
cum Advocatia participationem habeat, nume-
ro 107
Encaniorum proteccio regulariter ad Voigthia Dominum
pertinet, 108
Ex consuetudine tamen interdum ii etiam qui in certis
tantum pradiis jurisdictionem habent, initialibus de-
dicationis diebus, vini depromendi & divendendi jus
usurpant, 109
Rustici vino obruti, ad litigia & digladiationes inclina-
ti, 110
Encanica protectionis effectus, 111
Protectionem encaniorum habenti, etiam puniendi delin-
quentes jus competit, 112
Kirchwenheschutß & Kirchen Schutß quatenus differant,
113
Ecclesias quomodo Latini & Graci nominarint, 114
Wesoder Marckschutß parilis conditionis, 115
Mercatores tempore Nundinarum sub loci illius Magi-
stratus protectione existunt, 116
Nundina Francofurtenses Imperiali inprimis protectione
asscurata, 117
Fridericus Imperator, universos & singulos ad Nundinas
Francofortenses venientes, sub Imperii protectionem,
peculiari diplomate, recipit, 118
Ludovicus IV. easdem Nundinas frequentantes, in tute-
lam recipit, 119
Ad pradiam etiam protectionis classem, tuitio Fabro-
rum arariorum, vulgo Reßlerschutß dicta refer-
tur, 120
Electo Palatinus in tractu Rhenano ac certis Francia
orientalis partibus, tuitionem illam ab Imperio in
Feudum tenet, 121
Confraternitas Erbverbrüderung cum Jure protectiti-
o qualem affinitatem habeat, n. 122
Confraternitas Saxonia & Hassia Principum, 123
Saxonia Ducum, cum Principibus Hennenbergensibus
unio, de mutua successione, in Comitatu Hennenber-
gensi, 124
Bavaria & Palatinorum Principum confœderatio de bo-
norum & Electoria dignitatis successione deficiente
prole mascula, 125
Austria & Bohemia familia eodem pacto successorio, ac-
creta, 126
Bohemia, Polonia & Ungaria Reges eadem confraterni-
tate juncti, 127
Confraternitatum illarum effectus in successionibus, nu-
mero 128
Confraternitatis lege juncti, ad mutua invicem auxilia,
& copias militares, tenentur, 129
Confœderatus, hostes sui Confœderati, punire potest, nu-
mero 130
Confraternitatis unio, confratrum uni in alterum non
tribuit jurisdictionem, 131
Advocatia affinis & cognata est etiam custodia, 132
Applicationis jus cum Advocatia quidnam communi-
onis habeat, 133
Jus applicationis quid sit, numero 133
Apud Athenienses quoque in usu fuit, 134
Albinagii vel Albenajus in Gallia usitatum, 135
Albinagii Jure, Gallia Rex succedit alienigenis in regno
morientibus, non factis regnicolis, 136
Albini qui dicantur, 137
Albinorum bona tanquam vacantia iis defunctis fiscus
occupat, 138
Albinagii Jus constitutione Friderici secundi sublatum,
nihilominus in Gallia observatur, 139
Albenajus ad similitudinem, antiqua Latinitatis, intro-
ductum, 140
Latinorum antiqua conditio quomodo à Romanis inven-
ta fuerit, 141
Albinorum conditio qualis hodie sit in Gallia, 142
Albini unde taliter dicti, 143
Albini regio diplomate efficiuntur regnicola, 144
Albini regnicola facti omnibus favoribus & commodis,
quibus Cives in Gallia orti fruuntur, 145
Qualiter Advocati forenses protectoribus comparen-
tur, num. 146
Advocati forenses pro patrocínio uti & protectores pro
defensione à clientibus honorarium licite recipiunt,
147
Advocati Judiciales parti, juste conventa, patrocinari non
debent, 148
Patrocinium in scelere prastare Legibus & ipsi natura
contrarium est, 149
Culpam deprehensam pertinaciter tueri altera est cul-
pa, 150
Inficiari rem manifestam arguentis est crimen non dilu-
entis, 151
Protector clientibus licite & propria culpa offensis succur-
rere non tenetur, 152
Advocatorum officium non minus est humano generi pro-
ficuum, quam si patriam armis defendant, 153
Advocati togati & armati in multis conveniunt, 154
Fortitudo eandem laudem meretur in foro, atque Castris
edita, 155
Protectores qualiter patronis Ecclesiasticis æquipa-
rentur, 156
Patrono Ecclesie onus defendenda Ecclesie de jure incum-
bit, 157
Patronus Ecclesie, non defendens Ecclesiam, omni com-
modo quod ab ea habet, privari debet, 158
Patronus Ecclesie ab administratore Ecclesie, uti prote-
ctori à Clientibus, honore & observantia debetur, 159
Patroni Ecclesiastici partes sunt, Ecclesiam ejusque re-
ctorem non premere, sed pro virili contra oppressores,
defendere, 160
Patronatus Juri inest jus defensionis & tutela, 161
Quomodo protectores comparentur cum patronis li-
bertorum, 162
Libertus obligatur ad prastationem operarum inter ma-
numittendum ipsi impositarum, 163
Opera debentur cum à patrono exacta fuerint, & non an-
te, 164
Patrono honor & obsequia debentur à liberto, 165
Patrono libertum, se non sufficienter colentem, propria
authoritate, capere licebat, 166
Libertus quomodo patronum colere debeat, 167
In patronum sine pratoris licentia lis nulla movetur, nu-
mero 168
In patronum libertus actionem famosam non proponit,
169
Clienti & filio semper honesta & sancta persona patris &
patroni esse debet, 170
Patroni libertorum, manumissos defendere debent, 171
Patronatus unde dicatur, 172
Protector in quonam à liberto differat, 173

Qualis sit Protectorum cum Vassallis comparatio, numero, 174
Vassallus ab aliorum injuria dominum incolumem servare debet, ne in persona, aut rebus damnum sentiat. 175
Vassallus personam Domini non solum ledere, sed ab offensione aliorum etiam defendere tenetur, 176
Vassallus domino expeditionem in hostem suscipienti armis & equis praestesse, cumque defendere etiam cum lesione aliorum quorumcunque, tenetur, 177
Protector clientes in persona & rebus pro virili contra aliorum vim, etiam armata manu defendere debet, 178
 Quomodo protectores comparentur cum tutoribus pupillaribus, n. 179
Tutores vi tutela suscepta, pro pupillis utilia facere & inutilia pratermittere debent, 180
Tutores generaliter intelliguntur se ad defensionem pupillorum obligare ibidem.
Tutor expresse pupilli defensionem promittere debet, ibidem.
Tutor unde sic dictus? ibid.
Protector ex natura protectionis in tutelam susceptos adversus omnem vim tueri & defendere tenetur, 181
 Advocati tutelares qualiter Protectoribus Principum qui olim *σωματοφύλακες* Græcis dicebantur comparentur, 182
Custodia Corporalis Principum hodie sicut & olim usatissima ibidem.
Romulus corporis custodes trecentos ex principibus familiis habuit, ibidem.
Herodes Rex Judææ in satellitio suo custodes Germanos fovit, ibidem.
Indiarum Reges mulierum excubiis usi ibid.
 Qualem Protectores nostrates, cum antiquis Civitatum defensoribus affinitatem habeant, numero 183
 Advocati quomodo æquiparentur Custodibus arcium & Palatiorum, n. 184
Custodes Conclavis Pontificii vacante Papatu constitui soliti iisdem æquiparati ibidem.
Romanorum custodia ad uxorum pudicitiam tuendam instituta, frustranea ibid.
 Protectores qualiter conservatoribus ratione tuitionis præstandæ æquiparentur, n. 185
Conservatores esse non possunt, nisi qui dignitatem aut personatum habent in Ecclesia Cathedrali vel collegiata, n. 186
Lovanensis Academia unum ex Antistitibus urbis illius perpetuum habet conservatorem, sub n. 186
Rotuvilenses Privilegiorum Civitatis Argentinensis conservatores ac Judices delegati ibid.
Comes Schvartzenburgius conservator Privilegii, ne Principes Germania extra Imperium citari possint, ibid.
Conservator alii, defensionis vicem non potest committere, nisi id ei specialiter concessum sit, 187
 Protectores quemadmodum cum militibus conferantur, 188
Milites vitam & patrimonia hominum foris in expeditionibus defendunt, 189
 Quomodo Clientes & liberti inter se comparentur, n. 190
Liberti adversus patronum ingrati in servitutem vindicari possunt, 191
Clientes à Protectoribus suis in nullam servitutem redigi possunt aut debent, 192
Liberti Patronis ad operas præstandas obligantur, nullas autem exhibent clientes, 193

Patroni libertorum hereditates delibant, ejus autem nihil participant Advocati, 194
 Clientes & pupilli qualem affinitatem inter se habeant, n. 195
Pupilli tam in persona quam rebus auxilio tutelari adjuvandi sunt, 196
 Clientes quomodo æquiparentur fœderatis, numero 197
Confœderatus alteri tempore necessitatis armata manu succurrere debet, 198
 Clientes tutelares quomodo cum clientibus forensibus conveniant, n. 199
Clientes fori cum Advocatis ob patrocini præstationem de certa qualitate pacisci possunt, 200
Tutor cum pupillo palam & bona fide potest contrahere, n. 201
Contractus vel pactum quando palam fieri dicatur, num. 202
 Qualem cum clientibus cognationem Soldurii Gallorum, habeant, n. 203
Soldurii Gallorum quinam? n. 204
Soldurii unde sic dicti, 205
Clientes à Cesare Soldurii appellantur, 206
Soldurii ob devotionem in Patronos, cum iisdem mortuis sepulti, 207
Soldurii non iidem cum Soldatis, 208

CUM de Jure protectionis, ut initio *com-mentationis* hujus dictum est, ex instituto *Ratio continuationis.* nemo hæcenus ex nostris, attestante etiam Bodino *libr. I. cap. 7. de Republic.* scripserit, ideoque in eo illustrando, ejusque materia apte digerenda, & per omnia causarum genera dilatanda, ab aliis, cum eo aliquam affinitatem habentibus, tanquam † à similibus & comparatis argumenta interdum sumenda sunt, quæ teste Everhard. in *Topicis*, non tam ad explanandum, quam persuadendum apta esse censentur, per notata text. & gl. in l. final. & Paul. de Castr. *ibidem Cod. de inoff. testament.* ideo à proposito non erit alienum, Affinia protectionis, sive vicina copulatione conjuncta, quæ se offerunt, hoc loco adducere, & quibus in Jure personis tam ipsi protectores quam Clientes æquiparentur, dispicere, ne incitiam sapiat, similia sive cognata non discernere, & alia pro aliis accipere.

Quia vero ea in re occupato tres termini, quorum singuli singularem ad sua cognata respectum habent, persequendi sunt; primus scilicet ipsius Advocatiæ, alter Advocatorum, tertius vero Clientum, idcirco ad confusionem eorundem terminorum evitandam, & rem magis dilucide oculis subjiciendam, de singulis separatim videndum est.

Quod igitur primo loco ad affinia ipsius Advocatiæ attinet, primum, constat, protectionis Juri affinem esse tutelam pupillarem.

Ut enim defendere † Clientes Protectoris; ita & Tutoris præcipuum est officium, ne indefensum re linquat pupillum l. 30. *Digest. de adm. & peric. tut. & l. 28. pr. Codic. eodem Roman. consil. 425.* Sicut igitur tutela inventa est ad tuendum eum, qui propter ætatem se defendere nequit, ut eleganter inquit Justinianus in §. *Institut. de tutel. & Paul. in leg. 1. Digest. eodem.*

Ita protectio atque Advocatia tutelarum inventa est ad tutandos tenuiores, à fortiorum insolentia & oppressione per

per notata Schurff. *cent. 3. conf. 23. in princip. § num. 1. cum sequent.* Knich. *de sublim. § reg. territ. lur. cap. 4. num. 329.* ubi affirmat, vocem mundiburdæ tutelæ pupillorum propriam, ad omnes tutelas, & proinde quoque ad jus Advocatitium extensam fuisse.

Et quod Tutoris ac Protectoris partes ad eundem † finem institutæ sint, post Bald. *in cap. 1. §. Indices, tract. feud. tit. de pace tenend.* tradit Hostiens. *in cap. licet causam in fin. de probat.* Oldrad. *conf. 266.* Vasq. *illustr. controuv. lib. 1. capit. 8. n. 14.* ubi deducunt horum officia ad idem esse ordinata.

Facit præterea quod Advocati tutoribus honorariis æquiparentur per gloss. *in cap. venerabilem, verb. carebit, extra de Elect.* per l. 14. §. 1. pr. juncta ibi gloss. 1. *de solut.* Pfeil. *conf. 183. n. 7. § seq.* Georg. Everhar. *conf. 56. n. 44. vol. 1.*

5 Et quod à tutela pupillorum, † recte ducatur argumentum ad tutelam clientelarem, docet Petr. Frider. Mindan. 2. *Mandator. 14. numer. 6. in fin. § & Lud. Fachsius tom. 2. var. consilior. in quarto conf. 55. numero 8.*

II. Secundo † Advocatiā maximam habet cognationem cum securitate & salvo conductu, quem Itali *Advocatiā cum salvo conductu cognatio.* Fi-

7 8 dentiam vocant, attestante Dn. Meno. præceptore meo Patavino, *de arbitrar. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 338. in princip.* ubi dicit, † Salvamguardiam esse illam defensionem & protectionem, quam potentior minus potenti præstare promittit. † Salvus autem conductus & legitimus præsidium, quod iuste timentibus periculum vel damnum, officio præsentis præstatur, Guilhelm. de Cuneo, *in tract. de securitat. numero 2.*

9 Et hæc quidem Advocatiæ & salvi conductus cognatio tam est arcta, ut Matth. Colerus *conf. 33. n. 55.* asserere non dubitaverit: † Perpetuum Protectorem alicujus Civitatis, verisimiliter etiam jus conducendi per eam Urbem habere: Unde etiam DD. de alterutro horum loquentes, ad terminos alterius à nostris passim allegantur, nuncupatim observante Bechtio *disputatio. de Salvo conductu. Thesi 11.*

Quod vero ad similitudines Advocatiæ & Salvi conductus attinet, eorum prima comparatio ex hoc elucet.

Comparatio inter Advocatiā & Salvamguardiam seu Salvum conductum prima. Sicut enim Salvamguardiam habentes ab aliorum molestiis tuti esse debent, ut alibi ostendimus, sic etiam illi qui securitatis & Salvi conductus literas habent, à nemine lædendi sunt, docente Dn. Menochio *arbit. iud. questio. libr. 2. cas. 338. numero 1. § 4.*

10 Comparatio inter Advocatiā & Salvum conductum II. Secundo quemadmodum † dans securitatem seu Salvum conductum, promittit, receptum in securitatem non solum ex sua persona haud offensum iri, verum etiam se, per alios id fieri, prohibiturum, argu. l. stipulatio ista. §. 2. § 3. ff. de verb. obligat. l. in lege. Digest. locat. l. emptores si quis habere. ff. de action. empt. Idem Cuneus d. tract. numero 24.

Ita etiam tutelaræ Advocatiæ partes in se suscipiens spondet, non modo semet clientes non offensurum, sed & ab aliorum violentiis atque injuriis sedulo defensurum, per ea quæ hanc ad rem ubertim diximus *in Cap. XI. d. de officio Advocat. ampliatur. 4.*

Tertio etiam in hoc conveniunt Advocatiā & Salvus conductus: Sicut enim illa nullam habenti Iurisdictionem tribuit, ita nec Salvus † conductus per se ullum Imperium infert attestante Ruland. *de Commissar. part. 4. libr. 2. cap. 3. numero 7.* ubi ait conari Principes Salvum conductum in Civitatibus & villis alienis usurpare, nec tamen ex illo sibi acquirere Iurisdictionem.

Advocatiā tamen & Salvus conductus, † quatenus 11 Affecramento & Fidantiæ seu fidei publicæ, æquivaleret, in hoc nominatim differunt, quod Protectio minus potentibus contra potentiores à superiori potestate, Coras. *in l. illicitas, 6. §. ne potentiores 2. ff. de offic. Præsid.* vel etiam absolute ad suam ac bonorum suorum tutelam, petentibus amicis aut alioquin charis præstatur: Salvus autem conductus peregrinantibus, imo hostibus vel delinquentibus ac bannitis, aliisve, qui communi Legum securitate carent, aut non satis tuti sunt, conceditur, Georg. Everhard. *consil. 3. numero 40. § seq. vol. 2.* ubi inter Salvos conductus peregrinantibus & malefactoribus concessos, sex differentias & alia huc pertinentia notat, prout etiam accurate hoc discrimen assignat Dn. Bechtius *disput. de Salvo conductu Thesi 11.* Ubi tamen addit, quo ad Securitatis effectum Salvamguardiam & Salvum conductum parum differre, monente etiam Dn. Præcep. Menochio d. cas. 338. numero 1. § 2.

Et sic patet, † quamvis protectionis jus in multis 12 qualitatibus à Salvo conductu differat, quoad effectum tamen convenire. † Quoniam, ut supradictum est 13 in hoc principaliter conveniunt, quod sub Salvamguardia se tutela clientelari positus ita tutus esse debet, ut illi sunt, qui securitates & Salvos conductus habent. Unde & Ioan. Fab. *in l. denunciamus. Codic. de iis qui ad Ecclesias confug.* æquiparavit securitatem & Salvamguardiam, nec ab eo dissentit Aufrer. *in decision. Capell. Tholos. questio. 489.*

Conductus tamen, quod notandum, non semper securitatis, sed interdum honoris potissimum causa (sicut in magnatibus conducendis usu venit) præstari solet, qui ducatus nostris, das Gelette & Guidage seu convoy Gallis dicitur, ceu notat Marq. Freher. *in notis ad constitut. Adolph. Rom. Regis in Curia Norimb. de Insulis Rheni. Anno 1293. promulgata in verb. conductum.* ubi versiculum Wenceslai Bract de Terminis Iuristarum sequentem allegat.

Gelette / conduit, Ducatus siquæ Gelette.

14 Tertio Advocatiæ admodum † affinis est confœderatio, ut nominatim defendit Dn. Sebast. Diethe- *Advocatiā cum fœderis affinitati.* rich. *posit. vit. disputat. de Advocatiā Tubinga habita,* & docet Warem. ab Erenberg. *de fœder. lib. 1. cap. 4. sub num. 8.* quibus assensum præbet Ayala *lib. 1. de lur. § offic. belli cap. 7.* ubi fœderibus annumerat protectionem ac tutelam, per notata Iacob. de S. Georg. *in tract. fenda. verb. Adherentibus.* Bald. *in l. 8. col. 8. vers. sed quæro quia de Civitatibus Codic. de execut. rei judicat.* Brun. *consilio 86. numero 3. libr. 1.* ubi tradunt, quod per confœderationem † unus confœderatorum incipiat sub alterius esse protectione. Et protectionis † improprium & inæquale fœdus esse, per l. 7. §. 1. de cap. § postl. docent Bart. *in l. 1. Codic. de excusat. muner.* Decius *in cap. recepimus. numero 18. de privileg.* Petr. Greg. Tholos. *lib. 11. cap. 11. de Republ. Warhaff. Abruck in Sachen Herzogen von Brannsch. contra die Stadt Braunsch. consil. 5. numero 139. versic. Fœdus inæquale Bodin. 5. de Republic. 6. num. 579.*

Paritatis ratio inter hæc ipsa manifesta est. Sic- *Paritatis ratio.* ut enim confœderatus socium fœderis adversus violentias adversarii tueri, atque auxilium vel militibus vel equitibus, si ab hostibus oppugnentur, afferre obligatur, per tradita Bodin. *lib. 5. de Republic. capit. 6.* Ioan. Lup. *in tractat. de confœderat. Princip. §. antequam. veniam. numero 8. & Restaur. Castald. in tract. de Imperat. quest. 109. numero 3.* Ita pariter, vi initæ

- 16 vi initæ pactionis, si cliens † injuste vel de facto oppri-
matur à patrono, juvandus ac defendendus est Natta
consil. 636. num. 1. & quemadmodum hic spondet pa-
17 tronus † se tutelari præsidio clientes tecturum, ita ibi
nil aliud fœderis arbiter, quam justis se lociorum rebus
consilio & opera adfuturum promittit. Zach. Viotor.
dissert. de causis exempt. imper. concl. 21.
- 18 Deinde, quemadmodum † confœderatio nullam in-
ducit subjectionem, per text. in c. ex parte Abbatis.
extr. de privileg. l. non dubito. 7. in princip. ff. de captiv.
¶ postlim. revers. ubi traditur, quod populus fœderatus
liber populus maneat, nec sit subiectus fœderato po-
pulo, quod eleganter insinuat Bodin. libr. 1. c. 7. de re-
19 pub. † ubi dicit, quamvis lege militari caveatur, mili-
tem, qui Ducem in bello non protexerit, capite punien-
20 dum esse, l. omne delictum. ff. de re militar. nihilominus
in fœderibus & pacis actionibus, quæ inter principes ac
populos societate & amicitia conjunctissimos sanciu-
tur, eam vim habere, ut nec alter alteri pareat, nec im-
peret, sed ut alter alterius majestatem observare, sine ul-
la majestatis imminutione soleat.
- 21 Hinc receptæ maximæ, † fœderibus neminem à Ju-
risdictione ordinaria eximi, Ruland. d. lib. 2. cap. 3. n. 2.
nec ullam jurisdictionem transferri. Jacob. de S. Geor.
in invest. feud. de adhar. vers. subsequenter. Moditius §.
principum placita, dub. 239. nu. 3. & §. plebiscitum dub.
35. Bald. cons. 506. vol. 5. Brunus cons. 86. n. 3. Purpur.
cons. 18. n. 63. sed gentem liberam manere, l. 7. ff. de ca-
pti. Bodin. lib. 5. de republ. c. 6. nu. 579. Valer. Maxim.
lib. 5. c. 2. Antimachiav. lib. 3. c. 18. Hugo Grot. de an-
tiq. Bat. ca. 5. Petr. Faber. lib. 1. semestr. ca. 7. Castald.
de optimo imper. q. 109. Roman. cons. 444. col. 2. Paris.
cons. 16. n. 25. lib. 4. privilegia regimenque pristinum
retinere, Bod. in meth. histor. ca. 6. Erenb. de fœd. lib. 1.
ca. 3. n. 9. ex Bald. auth. & omnino C. ne uxori. † Ita ut
confœderatus Princeps in alterius orbe, nil censere, Bo-
din. d. lib. 5. ca. 6. nu. 610. Moditius §. principum dub.
239. n. 2. & §. Menoch. arbitr. qua. lib. 1. q. 100. non jus
dicere, nec collectas indicere possit, Budæus ad l. non du-
bito ff. de captiv. Mantica. lib. 27. de tacit. convent. tit. 7.
n. 15. Marfil. in pract. crim. §. oportune nu. 36. Panorm.
cons. 51. lib. 2. Winzler. de collectis observat. 21.
- Id quod scribunt etiam Doctores nostri Bald. quem
refert Jacobin. de S. Georg. in investitura feudali de
adherentibus & confœderatis, col. 2. vers. subsequenter
23 quero. † Et Marchiones Cevæ ex facto fœdere cum Du-
ce Aurelianensi, tunc Astensi Comite, non transiisse
in ipsum Comitem Jurisdictionem aliquam ex d. l. non
dubito ff. de captiv. & postlim. revers. & in simili casu
respondit Rom. cons. 444. col. 2. idem sensit Socin. Sen.
in l. si ex toto, in fin. de legat. 1. ubi differit. cons. 74. col.
3. vers. præterea dictum lib. 1. qui aliis Bart. & Bald. re-
24 latis autoritatibus respondit, † Castrum committens
se protectioni ac defensionem, sicque fœdus cum civitate
percutiens, non transferre aliquam Jurisdictionem in
eam contra se, sed liberum permanere: idem censuit De-
cius consil. 564. nu. 11. & pulchre Socin. Jun. consil. 11.
nu. 6. lib. 1. sic respondit Paris. consil. 16. nu. 25. lib. 4.
ex his fœderibus, quæ recommendationes is appellat,
rem feudalem non effici, sed liberam remanere: idem
notaverunt Barb. consil. 11. col. 13. lib. 2. Felin. in ca. po-
stulasti. nu. 10. de foro comp. Restaur. Castald. tract. de
Imperatore. q. 109. in fin. idem quoque censuit Brun.
cons. 86. nu. 3. dum respondit, confœderationem non
inducere subjectionem, sed mutuam receptionem sub
protectione. Nec ab his dissentit Cagnol. in proœm. ff.
in princ. nu. 56. Imo ex d. c. ex parte. & d. l. non dubito,
atque autoritate Mart. Laud. & relatorum respondit
25 Natt. cons. 301. lib. 2. Principem, † cum quo fœdus seu
adhærentia facta est, non posse Jus dicere, & per conse-

quens collectas loco fœderato indicere. Inter recentio-
res autem id ipsum docuerunt Bocer. de crim. las. maj.
c. 1. num. 46. & novissime Warem. ab Erenberg. lib. 1.
meditat. profœder. c. 3. num. 44. † ubi expresse inquit, 26
adhærentiam nullam conferre Jurisdictionem in eum,
cui quis adhæret, nisi in rebus ad fœdus pertinentibus,
in quibus ratione confœderationis alias non habenti Ju-
risdictio tribui soleat, dilaudans ad id Laudenf. quest. 7.
de confœderat.

Ita etiam Advocatia tutelaris nullam præbet Juris-
dictionem, sed in fidem suscepti sicut confœderati ordi-
narium retinent magistratum, uti supr. c. 10. de effectib.
protectionis multis ad hoc allegatis autoritatibus fulis-
sime probatum est.

Differunt tamen inter se accuratius & stricte consi- 27
derata Fœdera † & clientelæ; Hæ enim potissimum
spectant tuitionem clientum, illa vero sua natura mutu-
am defensionem continent Georg. Everh. cons. 56. nu. 67. unde à confœderatione ad protectionem non sem-
per recte inferitur, quia confœderatio præter defensionem,
æquale etiam ac mutuum fœdus in se continet,
simplex Advocatia non item.

Quarto insuper magnam habet, † cum Advocatia 28
nostra affinitatem Jus Patronatus Ecclesiasticum. Sicut
enim † tutelæ clientelæ onus defensionis clientum
eorumque bonorum, uti ex c. de officio protectorum, affa-
tim cognovimus, inhæret: ita & huic Juri Patronatus
inest Jus defensionis & tutelæ Hostiens. in summa de 29
jure patron. nu. 1. & 3. Wesenb. cons. 48. num. 3. & 14.
ubi dicit, quod id non habeat dubium. Quod extenditur
etiam ad eum casum, quando Jus patronatus amissum est,
idque summe notandum dicit Lambertin. lib. 2. quest.
2. prin. nu. 3. & art. 4. quest. 2. princ.

Insuper Advocatiæ vicinum esse Jus patronatus tra-
dit Joach. Steph. Instit. jur. Canon lib. 2. c. 11. num. 40.
quod inde quandoque Advocatia, & Patronus Ecclesiæ
appellatur Advocatus.

Quomodo autem † differant Advocatia & Jus pa- 30
tronatus seu conferendi beneficium Ecclesiasticum ex
parte docet Jacob. Henrichman. tom. 3. cons. 3. numer. 49. 50. 51. & 52.

Præter differentias autem ab eodem ibi satis quidem
obscure tactas, in hoc discrepare videntur, quod Jus Pa-
tronatus plus in se contineat, quam Advocatia. † Patro- 31
nus enim Ecclesiasticus præter Jus defensionis habet e-
tiam potestatem nominandi & præsentandi ad Ecclesia-
sticum beneficium cujus Patronatu gaudet, protector
vero ea caret, & Jus duntaxat defendendi habet: unde
Jus patronatus Ecclesiasticum respectu Advocatiæ pro-
tector sibi arrogare non potest Seiler. in sentent. Came-
ral. folio 544. facit. ca. 12. de pœnis.

Deinde Patronus Ecclesiasticus † potest exigere ra- 32
tionem de temporalibus Ecclesiæ c. cum & plantare §.
in Ecclesiast. extra de privileg. Abbas in c. de Monachis
de præbend. Roch. de Curt. verb. Honorific. nu. 100. de
jure patronat. † Protector vero nullam habet exactio- 33
nem rationis de temporalibus, nisi consuetudine vel usu
longævo eam acquisiverit.

Tertio Patronatus inops ab Ecclesia † alimentari de- 34
bet, c. quicumq. 16. q. 7. Cæsar Lambert. de jur. patron. 3.
q. princ. art. 1. & seq. usq. ad 16. Paul Citad. p. 6. art. 4. per
totum; Protectori autem nulla debentur alimenta quem-
admodum nominatim in c. X deduximus, nisi in funda- 35
tione cum consensu Episcopi sibi reservasset.

Quinto multum † paritati inter se habent Advo-
catia & jus eorum, qui à nostris hominibus vocantur
San Erben.

Quemadmodum enim olim, † ante promulgatam 36
pacem publicam, da das Faustrecht vnd Schnarchen
rey noch im schwang gieng / cum passim itinera la-
troci-

trocinis intuta ac infesta essent & latrones atque prædones asyla sua, in arcibus apud ejusdem farinæ homines, qui similiter ex rapto vivebant, haberent, alii honestiores & generosioris animi ac spiritus Nobiles, quibus invisa essent ejusmodi latrocinia, etiam ipsi arcēs munitiores sibi extruxerunt, in quas sese cum familia ac rebus preciosioribus, tanquam in receptus tutos, & securas mansiones, ingruentibus latrociniorum, & depopulationum tempestatibus, conferrent. Quoque major esset ipsorum inter se conjunctio, peculiares quasdam confraternitates certis pactis inter se instituerunt, in eum finem, ut se suasque facultates contra vim & incursiones hostiles conjunctis viribus defenderent. Cum autem se solos sibi ipsis ad defensionem sui & suorum contra vim potentiorum nondum sufficere animadverterent: in tutelam sese ac protectionem vicinorum quorundam principum tanquam vasallos contulerunt: Matth. Steph. de jurisd. lib. 2. part. 1. c. 2. membr. 3. n. 4. Conrad. Rittersh. part. feud. c. 17. Paul. Matth. Wehner, obser. pract. verb. Ganerben/ cap. 2.

Sic etiam clientes imbecilliores, ut tuti essent ab improbis hominibus, in potentiorum tuitionem sese commendaverunt.

37 *II. Paritatis ratio.* Sicut igitur inter illos societas quædam † ac confederatio communis tutelæ gratia coita, certisque astricta legibus quæ appellatur Bureffrieden/ Matth. Stephan. d. membr. 3. n. 5. Ita in his certa quædam cum patronis suis, quo eosdem ab injuriis facinorosorum defendant, pacta intercedunt.

38 *III. Paritatis ratio.* Ad hæc sicut in Ganerbinatu, † cum aliqui in ipsorum societatem recipiuntur, & condomini fiunt, haud desinunt esse subditi, aut vasalli, illius Domini, cujus ante, quam in Ganerbinatum cooptarentur, fuerunt Rittershus. d. c. 17. §. de jure Ganerbior. quo censeantur, &c. Ita similiter in Advocatia, receptæ in tutelam personæ sub potestate sui magistratus persistunt, nec superioris Jurisdictioni eximuntur, Frider. lib. 2. process. c. 14. n. 4. Thom. Michael. disp. de Jurisd. concl. 55. lit. c. Ferrarien. tit. 15. gloss. 18. n. 4. Honded. cons. 13. n. 57. vol. 1. nec prisca eorum libertas imminuitur, Bodin. lib. 1. de republ. c. 9. n. 108. Erenb. lib. 1. de fœder. c. 1. n. 13. Arnisi. lib. 1. de jur. majest. c. 3. Natta cons. 301. nu. 1. cum aliis sexcentis sup. Cap. X. copiose conglomeratis.

39 *VI. Advocatiæ cum servitiis vasallaticis comparatio.* Sexto non impertinenter comparatur † protectio cum Feudis, seu servitiis vasallaticis arg. l. 3. de novation. Waremb. ab Erenb. lib. 1. de fœder. c. 4. n. 13. ubi dicit, clientelam magnam habere cognitionem cum Feudis, Vult. 1. feud. 12. n. 12. Borch. feud. c. n. 40. cum servitiis exhibitio, perinde, ut operarum editio, nihil sit aliud, quam officii præstatio, c. 1. in fin. de vasall. milit. qui arm. bellic. depof. Andr. Kohl. de servit. feud. part. 5. nu. 3. uti etiam defensio nil aliud est, quam debiti clientibus à Patrono officii exhibitio.

40 *I. Compensationis ratio.* Sicut enim servitia illa præstantur in † recompensationem liberalitatis, sive beneficii à Domino accepti, cap. 1. in fin. ex quib. caus. feud. amit. Curt. de feud. part. 3. membr. 1. n. 8. vers. prædicta tamen: Ita etiam auxilia defensionis porriguntur à protectoribus in recompensationem honorarii, quotannis à clientibus soluti, ut alibi latius definitum fuit.

41 *II. Compensationis ratio.* Deinde etiam, † sicut servitia pacto feudi intrinseco & natura ejus debentur, prout apertissime testantur text. in c. 1. ibi restat, ut in lex prædictis, &c. de form. fidel. c. 1. ibi: eam recuperare, &c. ibi: & si scivero, te vellem aliquem juste offendere, &c. de nov. form. fidel. cap. 1. in princ. & §. fin. hic finitur lex. c. 1. §. firmiter de prohib. feud. alien. per Frider. & istis in locis communiter Feudistæ Bald. c. 1. n. 17 de capit. qui curiam vendit. Præpos. in princ. vers. sed quid si dominus. & Afflict. n. 49. in c. unic.

quib. mod. feud. amit. ibid. Laudens. n. 13. Dec. cons. 193. n. 4. & §. Borcholt. de feud. c. 1. n. 29. Zas. part. 1. n. fin. Schneid. part. 5. n. 91. in fin. Mozz. tit. de naturalib. num. 22. & 60. & de subst. feud. n. 21. vers. sed contra. Schrad. p. 2. c. 2. nu. 42. & p. 6. c. 6. n. 3. in fin. Vult. c. 6. nu. fin. lib. 1. Corn. cons. 239. n. 9. vol. 1. Ita etiam Jus defensionis tanquam Jurisdictionis sequela tam Magistratibus virtute Imperii, quam constitutis protectoribus ratione officii, necessario (ut latius in cap. 111. ostensum est) competit atque incumbit.

Quinimo Jus hoc † clientelare non solum, ut diximus, æquiparatur servitiis vasallaticis, sed nonnulli etiam ipsum Jus feudale ex antiquissimis Romano-⁴²rum clientelis incunabula duxisse, strenue defendunt, <sup>Feudorum Origo an ex antiquis Romanorum clientelis re-
cens de du-
catur, Affirmatio
va. Affirman-
tium au-
toritates.</sup> imprimis jubat illud Gallix Budæus opinionis hujus Antesignanus in l. Herennius ff. de evict. lumenque Germaniæ Zasius doctissimus Juris antiqui indagator, tam in tract. feud. part. 1. quam in l. 2. de orig. jur. verbo. Curia, & hos insecutus Claud. Cantuicula in Top. legal. in loco à feud. ad emphyt. Joan. Oldendorp. in action. foren. progymnas. class. 5. tit. de act. benef. Jo. Pyrr. ad consuet. Burdeg. lib. 2. tit. 8. de feud. in princ. Hanne-ton. de feud. lib. 1. c. 2. Spigel. ad Ligurin. lib. 2. Jacob. Durant. varior. lib. 1. ca. 1. in fin. & eleganter Sonsbec. de feud. part. 1. n. 30. & aliquot. seq. Arnold. Ferron. in consuet. Burdeg. tit. 8. de feud. & c. in princ. lib. 2. facit text. cap. 1. §. et si clientulus de alienat. feud. Quorum omnium in sententiam ire visus est Benedic. Bonius tract. de Censib. art. 26. ubi in scripta retulit, † Romanæ olim urbis Reges devictos vicinos maxima versutia sub clientelam suam invitasse, illisque agros & fundos clientelæ titulo in beneficium concessisse eosque agros ac territoria per clientes alienari non licuisse, quod & hodie in Feudis prohibitum esse, nemo nescit.

Idque ex similitudine † clientelarum & feudorum. Sicut enim antiqua illa clientelaris necessitudo ferebat, ut clientes perpetua patronorum protectione defenderentur, ac ipsi vicissim eos omni benevolentia colerent, ita pariter vasalli Dominis suis, à quibus feuda habent, in quovis periculo succurrere, eosque omni honoris obsequio prosequi tenentur, c. sancimus. de feud. sine culp. non amit. c. 1. §. sed non est alia, quæ fuit prim. caus. l. 1. l. libert. & tot. tit. ff. de obseq. à liber. & libert. præst.

Deinde etiam, † sicut olim patroni clientibus, & vicissim clientes patronis mutua inter se obligatione necebebantur, sic in feudis idem obtinet, siquidem & vasallus Domino, & Dominus vasallo vicissim obstringantur, per text. in c. 1. §. dominus quoq. de form. fidel. quo textu moti Dd. communiter statuunt, Dominum vasallo regulariter ad omnia illa teneri, ad quæ vasallus tenetur Domino, gloss. in c. Imperialem. §. ult. ubi Alvarot. n. 2. & cæteri Dd. de prohib. feud. alien. per Frid. Belvis. in d. §. dominus. ubi Laudens. n. 17. Alvar. nu. 7. & reliqui Ferrar. in form. libell. quo agit. ad revoc. feud. verb. contra debitum nu. 5. Jacob. de S. Georg. verb. qui quidem investit. n. 16. & verb. & promiserunt. n. 15. Afflict. decis. 265. n. 1. Zas. de feud. part. 7. n. 56. & §. 57. reprobans Panor. quod Dominus ad ea saltem ex urbanitate teneatur, statuentem in c. brevi. n. 6. de jurejur. Molin. ad consuet. Paris. l. 1. §. 2. gloss. 4. n. 10. Dec. cons. 469. num. 4. Clarus §. feud. q. 27. Schneid. part. 5. n. 125. Schrad. plures allegans p. 6. c. 7. n. 2. Intrigl. ol. quest. 62. Herm. Vult. lib. 1. de feud. c. 10. n. 37. Unde † etiam vasalli, clientuli quandoque dicuntur, c. 1. de alien. feud. & c. unic. ibi. nisi clientulus, de content. inter dom. & vasall. & ibid. in duobus aliis locis de alienat. feud. notavit Matth. de Afflict. in prælud. feud. n. 29. ibi accipitur clientulus pro vasallo, Seylel. in spec. feud. tit. de definition. feud.

Verum opinionis hujus adumbratæ † rationes e-⁴⁷ruditionibus non satisfaciunt, & recte à Modernis ^{Decisio Negativa} repro-

Ratio deci- reprobantur, ea ratione, quod simile dicatur, quod in
dendi. aliquo habet differentiam, sed ut plurimum conveni-
48 nientiam: † At vero inter clientelas & feuda plu-
res sunt dissimilitudines ac differentiar, quam conveni-
entiar, ut accurate notat. Carol. Molin. *ad consuet. Paris. tit. 1. in princ. n. 10. 11. & 12.* ubi Zasii & ejusdem
assecularum opinionem late refutat, cui etiam assentiuntur
Lælius Taurel, *lib. sing. de militis ex casu.* Franc. Duaren. *de feud. c. 3. n. 1.* Sonsbec. *part. 1. n. 13.* Borcholt. *c. 2. n. 4.* Cujac. *lib. 1. in princ. de feud. & lib. 8. obs. 14.*
Hotom. *cod. tract. disput. 2.* Wesenb. *c. 3. n. 1.* Petr. Heig. *lib. 1. quest. 1. n. 9. & alii.*

49 Nam primo antiquus patronatus & clientela, † sola
1. Dissimili- stabant benevolentia, Molin. *d. tit. 1. n. 12.* † Feudum au-
tudo inter tem rei immobilis, investitura constituitur, per text.
clientelam express. in *c. 1. §. sciendum de feud. cognit. cap. unic. quib.*
& feudum mod. *feud. constit. Duaren. c. 5. de feud. Curt. quest. 6. part.*
50 1. *Zal. part. 4. Epit. in usus feud. Hanne-ton, lib. 1. cap. 4.*
Guer. Pison. Soac. *in pralud. feud. c. 4. n. 4.*

51 Deinde clientes, † & fide & omnia sua bona in fi-
11. Dissimili- dem, tutelam, & patrociniū patronorum dabant, præ-
ludo inter dia tamen sua, pleno Jure retinebant, Borcholt. *d. c. 2.*
clientelam sub *n. 4.* nec patronum † rerum suarum dominum in
& feudum quoquam, sed sui suorumque ac fortunarum suarum
52 tantummodo protectorem agnoscebant, † vasalli autem
53 dominum ut verum & directum dominum rei benefi-
54 ciariae recognoscunt, Carol. Molin. *d. n. 12.* & † prædia
feudalia, ususfructus tantum Jure possident, directo Do-
minio seu proprietate, penes dominum feudi residente,
text. & Feudist. in *c. 1. §. in primis in quib. caus. feud. amit.*
Coler. *conf. 5. n. 5.*

55 Quia, ut feudum sit, † necesse est dominum retinere
proprietatem, & tantum transferre dominium utile in
accipientem, Alvarot. *c. unic. n. 6. si de feud. vas. ab aliquo*
interp. c. 1. §. fin. de invest. de re alien. fact. Matth. Wesenb.
lib. 1. conf. 38. n. 12. Everh. loc. de tanquam. 2. 4. not.

56 Terrio in clientela & patrociniū † & obsequii fides,
11. Dissimili- ad omnia extendebantur & ad personas & ad res, & ad
ludo inter negotia universa, Carol. Molin. *d. tit. 1. n. 12.* In feudo au-
clientelam tem non extenditur, nisi ad limites rei beneficiariae,
& feudum † quia vasallus recognoscit, dominum feudi directum,
57 sed aliorum bonorum, nec dominum nec protectorem.

58 † Quia dominus jurisdictionem non habet in vasallum,
nisi respectu feudi.

59 Quod sublimem † Jurisdictionem minime tri-
buit, referente Anton. Sola. *ad constit. antiq. Sabaud.*
proem. gloss. 2. n. 14. Guid. Pap. *decis. 518. n. 2. vers. non*

60 *obstat.* Hartm. Pistor. *quest. 15 n. 33. lib. 1.* ideoque † in per-
sonalibus aliisve causis non feudalibus, vasallus domino
feudi, cujus in ditione larem aut domicilium non fo-
vet, subiectus non est *cap. 1. §. præterea. si inter, de prohib.*
feud. alien. per Frider. c. ex transmissa & c. verum. extr.
de foro compet. c. ceterum. ibique Innoc. & c. novis. extr.
de judic. Feudistæ in cap. 1. de controvers. inter vasall. &
alium. Schrad. part. 10 sect. 2. n. 29. Rolenth. c. 12. concl. 2.
n. 13. ubi uterque plures ad hoc allegant, nec vasalli man-
datis dominorum, ut quib. Jurisdictio duntaxat, ratione
beneficii feudalis competit, parere tenentur, l. ult. §. de
jurisd. l. duumvirum C. de decurionib. lib. 10. Heig. d. part.
1. quest. 18 n. 18. Knich. de investitur. part. 2. c. 5. n. 138.

61 Quarto clientelis onus † militiae non erat anne-
11. Dissimili- xum, nec clientes belli, sed pacis & otii alumni erant,
ludo inter ut eleganter docent Borcholt. *d. cap. 2. num. 4. de feud.*
clientelam Petr. Heig. *d. q. 1. num. 9.* † Vasalli autem militiam ex-
& feudum exercere pro domino, ei in periculo versanti ferre au-
xilium & armis & manu, & objectu corporis de-
bent, per text. ad hoc notabilem in *l. cum Dominus ff.*
de Syllanian. Joan. Thom. Minadous *consil. 11. num. 20.*

62 aggressores item terrere, strenue pro domino pugna-
re, vel suo loco Vicarium mittere, ut salvus & illæsus

remaneat dominus, *l. 1. §. tulisse. Digest. de Syllanian.*

Hoc amplius clientes ferebant à patronis sportulas 63
vel cœnas, Juvenal. *Satyr. 1.*

Vestibulis abeunt veteres læsiq. clientes.

Votaq. deponunt, quanquam longissima cœna.

At vero vasalli sportulas vel cœnas à dominis nullas fe-
runt, nisi forte habeant feuda de Camera vel Cavena,
Molin. *d. tit. 1.* ubi Zas. rationes prolixè refellit.

Clientes denique conferebant in dotem † filiarum Do- 64
mini, & æs alienum ejus nomine solvebant, vasallus non
etiam, *tit. si de feud. defunct. §. non est consuetudo, de alie.* 11. Dissimili-
nat. feud. Guil. Forner. *de feud. tit. de orig. Warem. ab* ludo.
Erenb. *meditam. pro fœder. lib. 1. c. 4. n. 13.*

Ex quibus omnibus satis colligitur, in contrarium
adductas binas dubitandi rationes per collationem
harum dissimilitudinum, uti invalidas per se corrue-
re, nec iis refutandis ulteriorem operam esse necessa-
riam. Jura enim feudalitatis, quamvis in aliquibus cum
antiquis clientelis similitudinem atque affinitatem
habeant, non tamen ex illis, † sed consuetudinibus 65
Germanorum orta à Longobardis originem traxisse,
& antiquis Romanorum Imperatoribus penitus in-
cognita & inusitata fuisse, ut hoc ipsum pluribus illu-
strant Jacob. Alvarot. in *ca. 1. rubr. de content. inter dom.*
& *vasall. de invest. feud. col. 4.* Affli. & in *pralud. feud. n.*
27. Ifern. in *pralud. num. 41.* à posterioribus adinventi,
inquiens Belvis. in *§. fin. de his qui feud. dar. poss. & Laud.*
ibid. in princ. n. 24. Petr. de Gregor. in *tract. concess. feud.*
part. 1. q. 1. in princ. quem refert Cuman. in pralud. c. si ali-
quem. n. 5. in fin. Jul. Clar. in §. feud. quest. 1. ubi testatur.
hanc opinionem esse communem, crebriorem, unicam,
& concordem omnium Doctorum, Petr. Nicol. Mozz.
in *tract. de feud. in princ. sub n. 31.* Marin. Frecc. in *princ.*
lib. 1. de orig. feud. n. 4. & seq. præsertim n. 82. & hanc opi-
nionem sequuntur Ferrar. Montan. *lib. 1. feud. c. 1.* Dua-
ren. *c. 3. n. 4.* Hotom. in *disput. feud. c. 1. & 2.* eleganter
Wesenb. in *princ. sui tract. de orig. feud. & Molin. testatur*
hoc ipsum, probatque communiter receptum in *consuet.*
Paris. in princ. n. 1. & 2. Iqtrigl. in *cent. feud. q. 3. n. 20.* Ro-
senth. *synops. feud. concl. 8. n. 2. lib. 1.* Warem. ab Erenb. *d.*
nu. 13. adseverans licet clientelæ magnam habeant cognat-
ionem cum feudis, illa tamen ab iis originem non du-
cere, ut recte Rittershu. *de feud. lib. 1. c. 2. n. 15.* Bodin. *1.*
de Republ. n. 108. Recte contra Zasium defendunt Molin.
& Borcholt. *locis ibid. alleg.*

Sed redeundo ad reliquas Advocatiæ cognatas 66
species, septimo loco haud abs re dici posse † videtur VII.
jus protectionis aliquem etiam habere respectum, ad Advocatia
securitatem Asylorum, in quibus † vel divino numi- & Asylorum
ne, vel principum majestate homines ab externa vi co-
defenduntur, Hippolit. de Collib. *de increment. urb. ca. 67*
18. Asylorum autem alia sunt locorum † sacrorum, 68
nempe Ecclesiasticorum Gottesfried vnd Kirchens
freyheit Joan. Georg. Becht. *de securit. & salvoconduct.*
c. 6. in princip.

Ecclesia † enim in primis refertur inter asyla sanctio- 69
ra, dicitur namque ἀσυλον † locus à prædatione immu- 70
nis, cui periculum non est. ne prædæ fiat, quem spoliare
nefas est, à violentia tutus & sacrosanctus: Quamobrem
& asyla templa dicta, ut apud Livium. *lib. 35.* Ea religio-
ne & eo Jure sancto, quo sunt templa, quæ asyla Græci
vocant. Asylum sacros terminos quibus servis esset se-
curitas dixit Julius Pollux *lib. 2. Onomast. c. 10.* Demetrius
concedens genti Judæorum complura privilegia inter
cætera adjecit. *1. Machab. cap. 10. ver. 43. Et quicumque*
confugerint in templo, quod est Hierosolymis, & in omni-
bus finibus ejus, obnoxii Regi in omni negotio dimittan-
tur, & universa quæ sunt eis in regno meo libera habeant.
Et in templa † confugientes venia & miseratione di- 71
gnos docet Virg. *Æneid. lib. 1.* dum ait:

Cunctis nam lati navibus ibant

Orantes veniam & templum clamore petentes.

Ita & supplices orantes aras tenebant, ut innuit idem Virgil. 6. *Aneid.* dicens

Talibus orabat dictis, arasq; tenebat.

- 72 Sic etiamnum hodie confugientes † ad Ecclesias evelli inde jure communi propter loci religionem inviti non possunt, ut ait Leo Cæsar in l. *presenti* 5. C. de *his qui ad Eccles. confug.* Theodos. quoque & Valent. in l. *pateant* 4. de *his qui ad Eccles. confug.* lib. 9. Cod. Theodos. tit. 45. legem hanc immunitatis Ecclesiæ constitutione firmarunt, atque pro asylo omnia, quæ Ecclesia continentur, usque ad extremas fores Ecclesiæ constituerunt, confugientibus eo sine armis, statuta † & pœna, ut qui propria auctoritate, confugientem avulserit, extraxeritve, verberibus affectus, ralusque relegetur. Cujus meminit Constantin. Harmenop. lib. 2. *Promptuar. jur.* tit. 9. D. Augustin. ad Bonifacium. cap. *miror*. 17. *quæst.* 4. Eum qui hominem ad Ecclesiam fugitivum rapuerat, punit primum, ne ejus oblationes à clericis suscipiantur, dehinc communionem interdixit, donec pœnitentiam egisset. Gelasius in ca. *frater ead.* *quæst.* Reo ejusdem criminis Ecclesiarum omnium inhibet ingressum; Ex Concilio Hilerdensi cap. *nullus clericorum.* cap. 17. *quæst.* 4. segregatur quoque ab Ecclesia. Concilium Triburiense cap. *si quis contumax ead.* *quæst.* pœnam arbitrio committit Episcopi, & multam statuit nongentorum solidorum. In jure civili l. 2. C. de *his qui confug. ad Eccles.* extat constitutio Honorii & Theodosii CC. qua asylo violatio ad crimen læsæ majestatis pertinet. *Fideli, devotaque devotione*, inquiunt, *sancimus, nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere, sub hac videlicet definitione, ut si quisquam contra hanc legem venire tentaverit, sciat se majestatis crimine esse retinendum.* Concilium Toletanum 12. cap. 10 & cap. *diffiniunt* 35. *quæst.* 4. Asylum Ecclesiæ extra Ecclesiam etiam constituit intra 30. passus, utque non inde extrahantur servi, confugientes à Dominis, nisi præstita cautione, quod eis injuriam non inferant ob eam causam. Quod & aliorum aliis constitutionibus cavetur c. *metuentes.* c. *id constituimus.* 17. *quæst.* 4. l. *fin.* §. *fin.* C. de *his qui ad Eccles. confug.*

- 74 De Dongardo † etiam quodam Scotorum Rege legimus, eum loca omnia Christo sacra per universas Scotiæ regiones, asyla effecisse, & ad ea confugientes servos fugitivos, liberos, & cujusvis criminis reos, ne judicium subire publica cogerentur auctoritate, dum illic se continerent Regio cavisse edicto. Boeth. lib. 18.

- 75 Apud Anglos † Edoardus II. eorum Rex legem sancivit, quæ hodie servatur, ut quoties quis delicti Reus ad templum confugeret, in perpetuum exilium eat intra 40. dies & duodecim horas (eo enim temporis spacio se æstus Oceani ex alto incitat) nec aliam pœnam patiatur, excepto quod usque ad litus † crucem manu gestat veluti signum servatæ per religionem vitæ auctore Polydor. Vergilio *Histor. Anglic. in Henrico* lib. 1. Gothi † ea pietate fuerunt, ut nullos omnino violarent, qui securitatem à templis Deo dicatis invocarent. Olaus Magnus. lib. 23. *Histor. Gothor.* c. 21. & 22.

- 78 Quin olim etiam numen seu Dei reverentia faciebat confugientes ad aram templi tutos regulariter, ut ibi necari non possent, ut prohibuit † sacerdos Jojada Athaliam occidi in templo Domini. 4. Reg. cap. 11. v. 15. & Salomon in dedicatione templi inter cetera quæ rogavit Dominum, addit. *si fugerit populus tuus Israel inimicos suos (quia peccaturus est tibi) & agentes pœnitentiam & confitentes nomini tuo venerint, & oraverint, & deprecati te fuerint in domo hac, exaudi in cælo & dimitte*

peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terram, quam dedisti patribus eorum. 3. Reg. c. 8. vers. 33. Exprobravit Christus † Judæis homicidium Zachariæ filii Barachiz 79 quem occiderant inter templum & altare, cujus vindictam in illis futuram prædixit. D. Matth. c. 23. v. 35. ultra vindictam quæ sumpta erat, de Rege Joa & populo à quibus ita necatus est. 2. Paralip. c. 24. v. 22.

Alia deinde Asyla † sunt locorum prophanorum, 80 qualia erant olim apud Judæos: Jussit enim Deus separari urbes refugium filiis Israel, quam advenis atque peregrinis, ut confugeret ad eas, qui nolens sanguinem fudisset: in quibus cum fuisset profugus cognati occisi non possent eum occidere, donec staret in conspectu multitudinis & causa ejus judicaretur. Num. 35. v. 10. & seq. Dent. 19. v. 2. Josue c. 20. v. 2. Ex Ethnicis † primus 81 Cadmus cum Thebas conderet inter Græcos Asylum aperuisse fertur, ad quod fugientes sine discrimine servi, ab omni pœna tuti erant, post quod in Rhe-tæo littore Ajacis fuit asylum. Dionys. Halicar. lib. 2. in Sigæo Achillis quorum exemplo Romulus suum aperuit ad lucum opacum & vallem inter Capitolium & arcem, ut hac ratione urbem redderet populosam Ovid. *Fastor.* lib. 3.

Romulus ut Saxo lucum circumdedit alto,

Quilibet huc, inquit, confuge, tutus eris.

Virgilius quoque 8. *Aneid.*

Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer asylum Rettulit.

Fuit & aliud asylum † authore Strab. in 8. *Geograph.* 82 non procul Troezenæ in insula nomine Calauria Neptuno dicatum; Tum aliud quoque in Ægypto ad Canopicum Nili ostium Herculi consecratum, de quo Herod. lib. 2. meminit. *Erat, inquit, & in eo littore, quod nunc quoque est, Herculis templum, ad quod si quis cujuscunque hominis servus confugiens capiat sacras notas, sese Deo tradens eum nefas est tangere.* Fuit etiam in ipsa Ægypto, sicut commemorat idem Strab. lib. 17. & ult. *Geograph.* Osiris asylum, & in Syria Apollinis.

Quondam etiam in statuis † Cæsarum jus quandoque 83 Asyli erat, Ulpian. ex Lab. in l. *quid sit fugitivus* 17. §. apud Labeon. ff. de *edil. edict.* l. 1. C. de *his qui ad stat. confug.* l. 2. ff. de *his qui sunt sui vel alien. jur.* & illa statua dicta *ἀσυλος ἀνδρείας* qualem fuisse Tiberii statuam scribit † Philo- 84 strat. Multo vero magis apud ipsum principem jus asyli & immunitatis erat, sic Æsopus Cræsum Regem Lydiorum eum absque causa occidere volentem alloquitur Max. Planud. in *Æsopi vita.* κ' ἐγὼ ὁ βασιλεὺς τῶν ποδῶν ἀπλομαί, μή με εἰς τὴν φονὴν σὺν, id est, *Et ego itaq; Rex tuos pedes attingo, ne me sine causa occidas.* Et si in statuis id locum habebat in arido, multo magis in viridi gloss. id videtur sentire in l. *capital.* §. *ad statuas* ff. de *pœn.* Et saltem operabitur effectum de quo in l. *presenti* C. de *his qui ad Eccles. confug.* ut secure possit accedere. Chassan. *consuet. Burgund.* §. 5. in ver. *si n' a grace cas.* 18. *evitand. mort.* Et responsum est à Baldo, Cardin. † habere privi- 85 legium consuetudine inductum, quod si obvient ei, qui ad mortem ob flagitia ducitur, possint hujusmodi à morte liberare. Veruntamen is dicit privilegium esse adversus l. *addictos* C. de *Episc. audien.* ubi id scribit, quia lex illa statuit, ne temere vel vi flagitiosi supplicio eripiantur. In castris † apud signa tanquam apud asyla quis tueri 86 olim se poterat & à captivitate vindicare, unde scribit Tacit. lib. 1. *Planco maxime*, inquit, *quem dignitas fuga impediverat, neq; aliud periclitandi subsidium, quam castra primæ religionis: illic signa & aquilam amplexus, religione se tutabatur.*

Fuerunt etiam pro asylis † antiquis Regum domus & 87 refugia ad illos, nulla adhibita distinctione religionis, vel præteritæ illatæ injuriæ. Sic † Chilpericus IV. Rex 88 Franciæ pulsus regno à subditis confugit, ut ad asylum ad

- 89 ad Ludovicum Regem Lotharingæ. Alphonsus † Rex Lusitanæ pullus à fratre Sancho Rege Castiliæ, amice exceptus est à Tilleda Rege Granatæ, quamvis esset Mahometicus, & ei prædictum fuisset, futurum ut posteros suos tolleretur, atque his fidem refugii non avertit, & liberum fratre Sancho mortuo in regnum proprium remisit. Rex Ludovicus II. & Carolus VIII. Francorum exceperunt Zizimum seu Gemem Turcam, Imperio per Bajazetem fratrem pulsum. Themistocles † confugit ad Regem Persarum ibique tutus ab omni injuria servatus ob fidem regiam, quamvis soror Regis vindictam ab eo reposceret, quod Salamine filios ejus occidisset. Narrat Dio Cassius lib. 56. *Histor.* Tiberio † impunitatem datam, quod cadaver tetigisset Octaviani & comitatus esset, cum id esset prohibitum. Petr. Gregor. Tholof. *syntagm. juris univer. lib. 33. cap. 21. n. 16.*
- 93 Sunt † autem hodie in toto orbe Christiano præsertim in Germania multa passim asyla, quæ non modo insidias timentibus, sed quibusvis fontibus excepto certo Reorum genere, quorum multos in cap. 8. complexi sumus, patent, qualia sunt hodie multæ arces principales in quibus Aula fovetur, der *Burckfried in Fürstlichen Hoffstätten* / & omnino etiam securitas Castrorum der *Bestungen vnd Kriegslager* / Civitatumque muris & aggeribus fortalitiis instar civitatum, nec non Curiarum in Civitatibus der *Kathshäuser* / & nonnullarum etiam ædium privatarum ab Imperatoribus privilegiatarum *gestreuter Höff* / oder *Eentfreyer Häuser* / ut & scholarum in Academiis & Gymnasiis, quibus de singulis utinam uti proposuerat plenius scripsisset Bechtius de *securit. & salvoconduct.* cap. 6.
- 94 Inter alia autem Germaniæ asyla memoratur libera Curia † monasterii Adelbergensis apud Eslingenses, quam Cæsar Fridericus Anno 1484. Maximilianus Anno 1513. Carolus V. Anno 1552. & Ferdinandus An. 1559. confirmarunt. Item in Wirtenbergen † oppido Neopyrgo, ubi tuto versari licet ei, qui cædem animi impetu, quasi *ἀνέστωρ* fecit per sex hebdomadas & tres dies: sic & in oppido † Alsatæ Austriaco Ober Berethem / ei qui homicidium tali impulsu motu commisit ad dies vitæ per centum annos & unum diem tuta est mansio, nec non in Monasterio † Creutzlingensi extra mœnia Constantiensia: Item apud † S. Udalicum Augustæ, ubi tamen ad triduum duntaxat libertas durat ac proinde tertio quoquo die ulterior manendi facultas ab Abbate petenda est. Crul. *Annal. Suev. part. 3. lib. 2. c. 17. & lib. 8. c. 19. in princ.* Imperatorem quoque Henricum VI. Barbarossæ filium BRISACVM Brisgoiæ elegans oppidum, veluti misericordiæ Asylum pauperibus ædificasse testatur Frising. lib. 7. c. ult. Singulare etiam Privilegium Asyli concessum est, celeberrimo † monasterio Salmanschweller ab Imper. Carolo V. An. 1541. ut in eodem uti etiam omnibus ejusdem Pagis, villis & judiciis, Bannistuto esse liceat, verba Privilegii, quod Dn. Matth. Klock, in *Antecateg. Salwanschwell. contra Heiligenberg fol. 165.* integrum ponit, ita habent. Wir haben ihm auch die andern Gnad vnnnd Freyheit gethan / daß sie mögen in ihrem Gotteshaus vnnnd in allen desselben Gerichten / Dörffern / Weiler / vnd Höfen / offen verschrieben Echter / gleichwol wider verbott / Hoff-Land vnnnd andern Gerichten / ohn alle straff ihr vnnnd der ihren enthalten / doch dem Kläger zu seinem Rechten / c.
- 99 Cæterum intentio † ac finis Asylorum fuit, prima ut quibus facile Numen verisimiliter parceret, iisdem ad eum vel ejus templa confugientibus parcat ab hominibus, & illi relinquantur Deo puniendi tan-

quam de majori foro facti: sicut enim minor † Judex seu alii subordinatus non cognoscit de his quæ sunt Jurisdictionis superioris, aut extra forum. *l. fin. de jurisdictione. omn. jud. c. at si cleric. de jud. c. cum inferior. de major. & obed. sic & homo non cognoscit de his, quæ reservata sunt Dei judicio, quæ ei relinquere & ejus debent denominationi. c. si omnia 7. 6 q. 1. Petr. Gregor. de Republ. lib. 13. c. 22. n. 4.*

Sed de Asyis plura quam statueram. Nunc ad institutum progrediendo non inepte octavo † loco comparatur protectio operis, quæ à libertis debentur patronis, & prout in Jure usurpantur, nihil sunt aliud, quam † præstatio ministerii ad alterius emolumentum facta *l. 1. juncta l. fabriles, & l. seq. vers. nam hujus l. cum patronus. vers. aliud enim l. medic. ff. de oper. libert.*

Quemadmodum enim operæ † à liberto præstantur ad commodum & necessitatem Patroni, *l. quoties. & l. Similitud. seq. ff. de operis.* Andr. Khol. de *servit. feud. part. 5 n. 2.* Ita etiam † defensio à protectoribus debetur clientibus ad eorum necessitatem & indigentiam, prout etiam servitia vasallatica Dominis feudorum, *c. sancimus, c. 1. de nov. form. fidelis.* Et hanc protectionis & operarum cognationem in terminis ponunt Sim. Pist. *consil. 19. vol. 1. n. 23.* Andr. Knich. de *Saxon. non provoc. jur. c. n. 503.* arg. vulgat. leg. *stipulat. non dividuntur, 72. verb. operas, vel his simile. ff. de verbor. oblig.*

Ex fonte autem operarum, de quibus diximus, defluerunt operæ † rusticorum in Germania, quas domini suis præstant & quæ vulgo vocantur, die *Fröne* / *Fröndienste* / *Handfröne* / *Plugfröne* / dictæ ab antiquo vocabulo † *Frön* / quod sacrum significat, quia sacræ libertatis, quæ per manumissionem contigit, remuneratio sint. Joan. Frider. Hufan. *tract. de serv. & hominib. propr. c. 6. quæst. princ. 4. part. 1. membr. 2. de operis.* Sicut & *Frönbott* quasi sacer nuncius dicitur glo. in *Spec. Saxon. art. 53. lib. 1. & art. 56 lib. 3. & Andr.*

Nono cum Jure nostro defensionis † participat etiam encæniorum protectio, quam in hisce partibus *Kirchweyschus* appellitant. Quando enim in pagis & vicis festi dies initiales nimirum dedicationis templi, de quorum origine Polydor. Virgil. *de invent. rer. lib. 5. c. 7. & c. 13.* disserit, celebrantur, solent in Franconiæ, Saxoniarque partibus, & aliis vicinis locis Domini territoriorum, inferiorem † jurisdictionem habentes, per suos Deputatos vina non solum mensuratim vendere, sed & per certos officiales, illas quasi nundinationes tueri, der *Kirchweyschus* vertretten. Multis tamen in locis ex † antiqua consuetudine inolevit, ut non tantum Domini territorii, sed die *Bogthey auff der Gassen haben* / sed alii etiam in certis tantum prædiis jurisdictionem habentes initialibus dedicationis diebus depromendi ac dividendi vini jus habeant, den *Bannwein fürzulegen vnnnd außzuschrecken / macht haben.*

Quia igitur sacris peractis † rustici, ut & Baccho justa persolvant; potantes non solum dolia evacuant, sed interdum etiam gladiis invicem congregiuntur, inde duplex dominis † commodum, unum, quod per evacuationem vini, vel cerevisiæ suspensa hædera, alterum, quod per fructus multarum provenit, conliatur, rusticanis enim, vino obrutis furor litigia administrat, exinde digladiationes oriuntur, & nundinationum nundinariis quæstus resultant. Is enim, † cui jus protectionis in nundinis, vel encæniiis competit, vicini etiam alterius subditum puniendi jus habere putatur, ut innuit Rutg. Ruland. *lib. 2. de interrog. c. 16. n. 34.* & præter ceteros scite adnotavit Dn. Knichen. de *jur. territor. c. 4. n. 409.* idque communis in locis illis recepta consuetudo testatur.

Circa hanc tamen encæniorum † protectionem

notandum est aliud esse Kirchweyheschug/aliud Kirchenschug: Illa enim annalis semel duntaxat in anno exercetur: hæc autem continua est, & competere potest etiam nullam habenti Jurisdictionem in Ecclesiam, ea-

- 114 que derivatur à vocabulo † Kirch & Schug quam Latini olim appellarunt Dominicam, à qua & hodie Ecclesias majores vocamus, Thum vel Domm / Græci *κυριακὸν* vel *κυριακὴν*, id est Dominicam. Unde vocabulum Kirch/ de quo apud Nicephorum lib. 7. *Histor. cap. 38.* nostro idiomate in usum venit. Matth. Stephan. *Interpret. Cod. Justinian. lib. 1. tit. 2. part. 1. nu. 17.*

- 115 Huc præterea † etiam pertinet Nundinarum protectio Mess oder Marckschug. Nam & Mercatores tempore † Emporii ac Nundinarum sub fide singulari & protectione, illius Reipublicæ, quæ Nundinas indulget, existunt, Hippol. de Collib. de increment. *urbium cap. 14.*

- 117 Inter cætera vero Germaniæ urbium Emporia Nundinæ † Francofurtenses potissimum imperiali protectione ac securitate munitæ fuerunt, uti in primis ex Latino Imperatoris Friderici privilegio innotescit, quod hic integrum subjicere libuit: Cujus hic est tenor.

- 118 FRIDERICVS Dei gratia † Romanorum Imperator semper Augustus, Jerusalem & Sicilia Rex, per præsens scriptum notum fieri volumus universis, quod nos universos & singulos ad nundinas apud Francoford venientes sub nostra & Imperii protectione recipimus speciali, mandantes, quatenus nullus sit, qui eos in eundo vel redeundo ab iisdem nundinis molestare in aliquo, vel impedire præsumat. Quod qui præsumperit, indignationem nostri culminis se noverit incursum. Ad cuius rei memoriam præsens scriptum inde fieri fecimus, & sigillo nostræ Majestatis jussimus communiri. Datum in castris, in obsidione Esculi XI. Julii XIII, Indictione.

Verum & ante Fridericum easdem Nundinas frequentantes singularibus etiam protectionis literis Ludovicus IV. insequenti diplomate, quod sic habet assecuravit,

- 119 Wir Ludwig von Gottes † Gnaden Röm. Keyser/zu allen Zeiten Mehrer des Reichs/Thun öffentlich kundt allen den/die diesen Brieff ansehend oder hörend lesen/ daß Wir von besondern Gnaden/Unsern vnd des Reichs Getrewen/den Bürgern zu Franckfurt erlaubt haben/ vnnnd erlauben/daß sie von Unserm Keyserlichen Gewalt in der Statt Franckfurt einen Marck legen/vnd machen mögen/ den sie alle Jahr einsten haben sollen in der Fasten/ oder in einer andern Zeit in dem Jahr/als es in aller best füget/der wehren soll vierzehnen Tag/ vnnnd sollen den haben/ zu dem Marck/den sie von alter gewonheit gehabt haben/mit allen Rechten vnnnd Freyheit/ als sie derselbe zuvor der Marck hat: Also daß alle die/die dieselben zween Marck suchen/ acht Tag vor/vnnnd acht Tag hinnach/ in Unserm vnnnd des Reichs Friede vnd Sicherheit seyn sollen. Vnnnd wer der wer/der den Frieden vnnnd Sicherheit breche/vnd vberführe/oder dieselben Bürger von Franckfurt an Recht angreiffe/oder sie vmb werentlich Sa-

che/für Geistlich Recht laden wolt/denselben mögen dieselben Bürger laden für Unsern Schultheissen/vnd ihr Gericht zu Franckfurt/ vnd wer der Ladung nicht gehorsam seyn wolte/ den oder die/vnd ihr Helffer/mögen die obgenannten Bürger von Franckfurt von Unserm Gewalt angreifen/ an ihr Leibe vnnnd an ihr Gut. Vnd davon gebiethen Wir allen Unsern/ vnnnd des Reichs Getrewen/ wie die genannt sind/ festiglich/ daß sie an diesen Unsern Gnaden die obgenannte Bürger von Franckfurt/von Unsern wegen schirmen vnd ihnen befohlen seyn/ wo sie des bedörffen/daß sie keine jrrung daran gewinnen/ als lieb ihn Unser vnnnd des Reichs Hulde seyn.

Vnd darüber zu Brkund geben Wir ihn diesen Brieff mit Unserm Keyserl. Insigel versiegelt/der geben ist zu München/da man zahlt von Christi Geburt/ dreyzehnen hundert Jahr/ darnach in dem dreyssigsten Jahr/an dem Mittwochen nach S. Georgij Tag/ in dem sechszechenden Jahr Unsers Reichs/ vnnnd in dem dritten des Keyserthumbes.

Quod itidem in sequentibus temporibus alios Imperatores & in specie quidem Carolum IV. Wenceslaum, Rupertum, & Sigismundum facitasse diversæ privilegiorum Francofurtensium species manifeste demonstrant. Vide Privilegia der Keyserl. Reichs Statt Franckfurt am Mayn Anno 1614. *publicat. part. 1. fol. 170. 193. 252. & 269*

Decimo ad hanc † etiam protectionum classem eorundemque affinitatem non immerito referendæ sunt singulares illæ tuitiones, quæ universo interdum certorum opificum cæui per Principes ex antiqua consuetudine, vel singulari Imperatorum concessione debentur ac præstantur, quemadmodum Comites Palatini Electores, ab immemoriali tempore omnes Fabros ararios nobis Keyser dictos, in tractu Rhenano, ac ne certis Franciæ Orientalis partibus degentes, in peculiari protectione habent, eorumque Advocatiæ ab Imperio in feudum, & ab iisdem nobilissima Zobeliorum familia in subfeudum, cum insigni hoc privilegio tenent, ut supellestem cupream ad totius rei domesticæ usum sufficientem iis gratis subministrare teneantur. Planum id facit formula literarum protectioniarum, quam in Speculo Notariatus sui exhibet Philipp. Meister Archigrammateus Neostadianus *part. 2. lib. 5. fol. mibi 602.* quæ ita habet,

Wir Ludwig Pfalzgraff bekennen † Nach dem Wir die Keyser des Rheinstroms und Lands zu Francken in etlichen Gegenden von langen Jahren/von dem H. Römischen Reich zu Lehen tragen/vnd damit Hochgefrenhet/vnnnd Uns schützen vnnnd schirmen befohlen seyn/ wie dann Unsern Eltern biß auff Uns herbracht/ vnd die Keyserliche Brieff deshalb ferner aufweisen: Wann aber die Keyser/so in der Statt Worms sesshaft seynd/ ohne Mittel in solchen Kreis vnd Unser Freyheit gehören: So verkünden Wir menniglich mit diesem offnen Brieff/daß gegenwertiger N. Bürger vnnnd Keyser daselbst/ Uns in Krafft bemelter Freyheit/ mit Schug vnnnd Schirm zugethan vnnnd verwant ist/vnnnd Uns zuversprechen stehet. Ist darumb an alle vnd jede/ so vmb unsertwillen thun vnnnd lassen wollen/ Unser freundliches ersuchen vnnnd gnädiges begeren/

Diploma
Friderici
Imperatoris
quo ad
Nundinas
Francofur-
tenses com-
meantes in
tutelam
suam &
Imperii
recipit.

Privilegi-
um Ludo-
vici IV. Im-
peratoris
quo Nun-
dinas Fran-
cofurtenses
confirmat
easq; fre-
quentanti-
bus securi-
tatem con-
cedit.

120
X.

Advocatiæ
affinitas
cum opifi-
cium non-
nullorum
protectio-
ne.

121

Litera pro-
tectitia Lu-
dovici Ele-
ctoris Pa-
latini qui-
bus adre-
tur prote-
ctionem
Fabrorum
arariorum,
iisdem Ele-
ctoribus ab
Imperio
commissam
in feudum
teneri.

geren / ihr wollet ihn sampt den seinen / als vnser Schirmsverwandten / vnbeleidigt / vnd vmb vnser willen befohlen seyn lassen / daran erzeigt vns ein jeder sonder angenehmes wolgefallen / freundlich zubeschulden / vnd mit gnaden zu bedencken / so thun die vnsern daran vnser ernstlich Meinung. Vrfund / etc.

XI. Præterea, ad alia Advocatiæ cognata redeundo undecimo ex parte etiam affinis iuri protectio est, con-
Advocatio cum con-
federatio-
nibus col-
latio.

122 tur, vocant, quorum exempla illustria extant inter Sa-
123 xoniæ & Hassiæ Principes, inter quos huiusmodi conventio Anno 1373. inita & deinceps renovata Ann. 1433. & 1457. confirmataque à Carolo IV. Sigismundo, Friderico III. Carolo V. Ferdinando, & Maximiliano Imp. Zaf. *consil. 1. in princip. lib. 2. Bodin. de Rep. publ. lib. 1. c. 2. num. 13. Reusner. consil. 3. num. 45. lib. 1. Andr. Knich. de Jur. Saxon. provoc. nesc. verb. Electorum. c. 2. num. 61.* ubi explicatur, quid huic unioni hæreditariæ ansam dederit. Accesserunt ad eam postea etiam Marchiones Brandenburgici Anno. 1587. salva conventionem cum Ducibus Pomeraniæ An. 1323. inita. Reusn. *d. cons. 3. num. 46. Knich. d. c. 2. num. 72. Warem. ab Erenb. de fœder. c. 2. nu. 38. & c. 4. nu. 10.*

124 Parilem unionem pro mutua & successione inierunt Joan. Frid. II. Joan. Wilhelm. & Joan. Frid. III. cum Principibus Hennenbergenfibus Wilhelmo Georgio, Ernesto & Poppone patre & filiis An. 1554. ut illis deficientibus Comitatus Hennebergicus ad Saxoniæ Duces perveniret, & contrahi in districtu Coburgensi succederent. Spangenberg. *lib. 5. histor. Henneberg. c. 53.* Quod pactum imperiali auctoritate confirmatum fuit consentientibus confœderatis Principibus Augusto Electore Saxon. & Philippo Landgravio Hassiæ, renovatum ac redintegratum à Maximiliano II. in persona Jo. Wilhelmi Ducis Saxoniæ An. 1572. & 1573. sicuti literæ expectantiarum sive gratiarum imperialium declarant, relata à Reusnero *d. cons. 3. num. 48.*

125 Eodem familiari Jure Baviaræ & Palatini Principes, tum in legitima bonorum suæ gentis, deficiente mascula prole successione, tum etiam in electoria dignitate utuntur Joan. Bodin. *lib. 1. de Rep. c. 2.* Vi etiam

126 huius successorii pacti Austriæ & Bohemiæ familiæ accretæ Chop. *de doman. Franc. lib. 3. tit. 1. nu. 8. Mutius lib. 8. Chron. German. Joan. Crat. in epist. dedicat. ad Rodolph. Imp. præfixa Histor. Bohem. Joan. Dubravii.*

127 Unde quidem constat, inter Poloniæ & Bohemiæ & Ungariæ Reges confraternitatem eandem intercedere. David Chytr. *Chron. Saxon. lib. 12. Knich. de Jur. Saxon. verb. Electorum c. 2. nu. 73. & 76. Warem. ab Erenb. de fœder. c. 2. nu. 35.* Illustrium fratrum Domino- rum de Avernia exemplum defendit Jaf. *cons. 5. nu. 3.* idemque in simili casu consuluit *lib. 4. cons. 137. & in alio Castrenf. quem refert Reusn. lib. 1. cons. 3.*

128 Effectum autem ratione & successionis exempla superiorum temporum declarant, constat enim, non modo, ut dictum est, vi talis pacti Austriæ & Bohemiæ familias conjunctas esse, sed & An. 1583. successoria hac lege Duces Saxoniæ in districtu Coburgensi extincta Hennebergica familia Comitatum Henneberg acquisivisse, de quo casu consuluit Nicol. Reusn. *sape allegat. cons. 3.*

129 Sed ab exemplis & ad parificationem, quæ ex eo colligitur redeundo constat, quod sicut loci huius confraternitatis, confœderationis lege, ad mutua invicem auxilia & copias militares tenentur, Angel. *in l. 2. §. ex- ensantur, ff. ad SC. Syllan. Laudens. tract. de confœd.*

princip. Bodin. lib. 5. de rep. c. 6. Hippol. à Collib. tract. de princip. c. 3. Erenberg. de fœderib. cap. 4. numer. 8. Bartholom. Musculus disput. de confraternitat. sive pact. success. illustr. personar. thes. 47. Fit enim inimicus unius, inimicus quoque alterius, nisi speciali Jure vel conventionem sit exceptus, Bald. in l. liberi C. de inoff. testam. Boss. tract. de unionib. num. 3. In tantum ut confœderatus & hostes sui confœderati possit punire, arg. l. 7. ff. de captiv. & postlim. revers. Menoch. cons. 99. nu. 39. Ita etiam in Advocatia Protectores adferendum auxilium Clientibus lege conventionali, prout passim in hoc opere præsertim vero in capit. 11. fulissime edoctum est, obstricti sunt.

Præterea sicut confratrum & fœdus jurisdictionem in alterum non confert. argum. cap. recepimus. de privi-
leg. Bald. cons. 506. vol. 5. Laudens. de confœderat. prin-
cip. q. 7. nisi in rebus ad confraternitatem pertinenti-
bus, Erenberg. de fœder. cap. 3. nu. 44. & c. 4. num. 4.
Nec efficit, ut vasalli unius Principis efficiantur vasalli alterius, vel Pares Curia respectu vasallorum Principis confœderati Ludolph. Schrad. *de feud. part. 10. sect. 7. num. 27. & seq. Barth. Musculus d. disput. thes. 52.* sic nec Advocatia, ut alibi ad nauseam probavimus, imperium ullum patronis impertit.

Duodecimo inter Advocatiæ & cognata non im-
merito numeratur Custodia, qualis nulla datur cui non
insit etiam tuitio, quæ tamen ratione rerum ac perso-
narum variat D. Hepingk. *dissert. de Jure Protect. con-*
clus. ult. lit. C.

Quin etiam summus Pontifex Gregorius X. in o. ge-
nerali de electionibus in 6. Custodiam, Guardiam &
Advocationis Titulos veluti synonyma conjungit ibi-
dem adhortationem subjungens, ut, qui ex Ecclesiarum
fundatione, vel antiqua consuetudine, sibi Jura huius-
modi vendicarunt, ab illorum abusu abstineant, & bona
quorum custodiam habent in bono statu conservent.
Sed de custodia corporali tam veterum, quam moder-
norum Principum Regum & Imperatorum plura ha-
bentur infra in comparatione Protectorum nostro-
rum & antiquorum *συνελευσίων* & corporalium
custodum.

Ultimo denique & magnam etiam cum Jure cliente-
lari cognationem habuisse videtur Jus illud antiquissi-
mum, quod apud veteres Romanos Jus applicationis
vocabatur, quo alicui tanquam patrono deferrebat in-
testati successio, nempe cum quis peregrinus sese alicui
veluti in clientelam dedidisset. Idque receptum videtur
exemplo Juris patronatus; Cicero. *lib. 1. de Oratore:*
Quid, inquit, quod in centumviri judicio certatum es-
se accepimus, qui Romam in exilium venisset, cui Roma
exulare Jure esset, si se ad aliquem quasi Patronum appli-
cuisse, intestatoque esset mortuus, nonne in ea causa Jure
applicationis, obscurum sane & ignotum, patefactum in
judicio atque illustratum est à patrono?

Apud & Athenienses etiam non dissimilis mos fu-
it applicationis & clientelæ. Juebantur enim, qui
cives non erant, aliquem *προστάτην* deligere, in cu-
jus veluti clientela essent, & sine cujus autoritate, ne
judicium quidem subire possent. Quod & Aristote-
les *lib. 3. politic.* attingit. Juris ejusmodi applicati-
onis meminisse videtur & Terentius in sua Andria,
cum ait: *Tum ille egens forte applicat ad Chrysidis pa-*
trēm se.

Cum isto autem applicationis Jure & quandam con-
venientiam habere videtur, Jus illud apud Gallos cri-
amnum hodie viridis observantia, quod Albinagii, seu
Albinatus Galli vero sua lingua *Le Droit d'Aubaine*
vocant, quo & nimirum Rex extraneis, hoc enim alibi
extra Galliam natis, ex generali illius regni consuetudi-
ne, succedit, si nimirum nullos post se liberos relinquant

nec fuerint à Rege Regnicolæ facti, Gregor. Tholos. lib. 3. c. 12. nu. 9. Syntag. jur. univers.

137 Sunt autem Albinæ extra fines regni † Franciæ nati, qui tanquam extranei & peregrini, non possunt Regnicolæ fieri, etiam si longo tempore Regnum incoluerint, nec beneficia in illo obtinere, nec pariter de his dispo-

138 nere acquisitis in propinquos, sed omnia † eorum bona, tanquam vacantia, his mortuis, fiscus occupat, Jure Albenæ, ut dicit gloss. in prag. sanct. in tit. de collat. §. veruntamen. in verb. liberius. col. fin. ver. item si scholaris decedat. Chassan. in lib. consuet. Burgund. in tit. des confiscations. §. 1. num. 37. 38. & 39. Nicol. Boer. in decis. Burdegal. decis. 13. nu. 17. usque ad nu. 22. & cumulatissime per Benedict. in c. Rainutius. verb. & uxorem nomine &c. nu. 142. vers. & tale Jus Albinagii.

139 Quamvis constitutione Friderici secundi † consuetudines hæc ac statuta sint sublata, per auth. omnes peregrini Cod. com. de success. nihilominus tamen servatur in Gallia Albinatus hæc consuetudo contra illius authent. dispositionem, teste Petr. Rebuff. in procem. constit. regiar. tom. 1. gloss. §. nu. 28. & usum forensem id docere, attestatur Francisc. de Claper. decis. 1. q. 1. nu. 10. in fine.

Neque vero absurde idem Claper. d. q. 1. nu. 7. Jus

140 illud † Albenæ ad similitudinem antiquæ Romanorum Latinitatis introductum esse autumat. Subactis enim provinciis pop. Rom. si quarundam defectionem timebat, homines illius, in aliam provinciam, per colonias

141 transferebat, qui vocabantur Latini. Horum † ea erat conditio, ut viventes haberent Jus proprium & libertatem, & omnia agerent, quæ erant Civium Romanorum; sed de bonis suis non poterant nec testari, nec causa mortis disponere, hæredesve relinquere, sed ut iervi moriebantur. Quibus defunctis, eorum bona vacantia fisco deferebantur. Cujus Latinitatis meminit Imperat. Justinian. l. 1. C. de Lap. lib. tol. ubi & gloss. in verb. ad similitudinem, quæ explicat Latinorum conditionem Azo. in principio summa ad ill. tit. ibique Bald. & Joan. Faber. Joan. de Platea post gloss. in l. certa forma. C. de Jur. fisc. lib. 10.

142 Pari omnino ratione etiam hodie † Albinæ in Gallia, quamdiu vivunt, plena libertate fruuntur, & bona proprio Jure habere ac possidere possunt, nec non omnes cōtractus celebrare, quos in Gallia nati. Nihil enim illis, dum vivunt, adimitur, aut minuitur, quasi Latina libertate donatis; sed in morte ōnis disponendi facultas interdictur, quorum bona fiscus, sicut olim Latinorū, occupat.

Et certe hinc patet, nihil, aut parum admodum Albinorum conditionem à Latina illa antiquitate distare, cum omnis dispositio, quæ post mortem sortitur effectum, illis, sicut Latinis, penitus sit interdicta.

143 Dicuntur autem Albinæ, † quasi alibi nati, Guilhelm. Benedict. in d. cap. Rainut. in verb. & uxorem nomine, &c. n. 143 Nicol. Boer. in comment. consuet. Biturig. in tit. des costumes concernans testaments. ou dernieres volontez. in §. fin. col. pen. vers. praterea. Petr. Greg. Thol. lib. 17. ca. 6. n. 41. Syntagm. Jur. univers. Efficiuntur autē

144 † Regnicolæ, regio diplomate, quod Franci vocant li-

145 teras naturalitatis, quo casu, omnibus † commodis, gratiis & favoribus potiuntur, quibus cives in Gallia orti l. sed si accepto. ff. de Jure fisc. Bart. in l. si is, qui pro emptore. in quest. principal. 3. in fin. ff. de usucap. & l. si maritus. §. Julia. ff. ad leg. Jul. de adult. Jas. in d. l. si quis pro empt. col. 6. in fin. ver. 3. princip. Lud. Rom. conf. 62. col. 2. Raph. Cuman. conf. 177. col. 3. vers. quinto probatur.

Prote-
ctoris
Affi-
nia.

Prote-
ctoris
cum Ad-
vocato fo-
rensi com-
paratio.

146 Et de his hæcenus, quæ ad ipsum Advocatiæ Jus cognitionem habent, nunc de Protectorum æquiparatis videndum est.

Comparantur autem primo Patroni Tutelares Advocatis illis, qui in Judiciis ac foro versantur.

147 Quemadmodum enim patroni † illi Judiciales Ad-

vocationum suarum operas clientibus, vel convento certo annuo honorario, vel constituta particulatim in singulos labores mercede præstare solent, arg. tex. in l. 1. §. in honorariis ff. de extraord. cognition. l. ult. in fin. ff. de oblig. & l. unic. C. de suffrag. Ita similiter Advocati tutelares, dato ex pacto annuo salario, vel certis pro re nata oblatis muneribus, aut exhibendis servitiis, clientes quos in Tutelam & protectionem receperunt, contra injurias ac molestaciones aliorum defendere atque adversus vim majorem armata etiam manu protegere solent ac debent. Andr. Gail. 2. obs. 54. num. 2. Georg. Everh. consil. 56. nu. 44. & seq. vol. 1.

Deinde etiam Patroni Tutelares † perbelle cum patronis causarum forensium in eo conveniunt, quod si-
cut Judiciales Advocati, clientes suos, nisi injuste conve-

niantur, defendere non debeant, l. rem non novam, 14. §. patroni autem. 1. ubi Bald. notat, quod quodocumque dicit Advocatus, se læsam habere conscientiam ex litis improbitate, possit à patrocinio desistere C. de Judic. Speculat. in tit. de salar. Advoc. nu. 1. Nam in scelere †

149 præstare patrocinium legibus est & ipsi naturæ contrarium, l. per omnes 6. Cod. de defens. civitat. facit cap. 1. de form. fidelit. & culpam † deprehensam pertinaciter

150 tueri altera est culpa, ut Fabius inquit, atque rem † manifestam inficiari, argenti erat crimen, non diluentis, Plinius Epist. Tiraq. in tract. de pæn. cap. 30. per tot. Ita

151 pariter protectores † clientibus, si juste seu ex propria culpa molestia afficiantur, succurrere non tenentur, gloss. in cap. recepimus verb. protectionis in fin. de privi-

152 leg. Petr. Anchor. consil. 87. incip. omisso primo dubio. Parnorm. & Decius in dict. cap. recepimus. n. 14. idem Decius in l. non videtur defendere nu. 7. in fin. ff. de reg. Jur.

Et similitudo hujusmodi Advocatorum † Tutelari-

153 um cum illis, qui versantur in judiciis, colligitur ex textu l. Advocati C. de Advoc. divers. Jud. ibi: Advocatorum officium, non minus est humano generi proficuum, quam si patriam armis defendant. Hinc est, quod alii Advocati dicantur togati, alii armati, Breul. de milit. armat. & togat. per discurs.

Et ista Protectorum & Advocatorum † forensium

154 collatio ex eo etiam evidentius elucet, quod alias etiam defensores armati & defensores justitiæ, hoc est Advocati in multis conveniant, ut dicit gloss. valde notabilis in l. miles. in prin. & ibi Bart. Ang. & Doct. ff. de re Jud. Et probantur hæc in l. sacrosancta. & in

Auth. presbyteros. C. de Episc. & cler. & in l. fori. & in l. Advocati C. de Advoc. divers. Jud. Hinc non minus

vere, quam eleganter, dicit Valer. Max. lib. 3. cap. de fortitudine. eandem † laudem mereri fortitudinem fo-

155 ro, atque castris editam: & idem Valerius lib. 1. de censoria nota in princ. eadem æquiparans, dicit, nihil prodesse foris esse strenuum si domi male vivitur, & subdit:

Expugnentur licet urbes, corripiantur gentes, regnis manus injiciantur, nisi foro & curia officium ac verecundia sua constiterit, partarum rerum calo cumulus equatus sedem stabilem non habebit.

Sed Imperatores ipsos hac de comparatione loquentes audiamus. In hunc enim modum Leo & Anthemius Impp. in l. Advocati C. de Advoc. divers. Judic. qui

hæc in verba, Callicrati Præfecto prætorio rescribunt, Advocati qui dirimunt ambigua facta causarum, suæque defensionis viribus, in rebus sape publicis ac privatis,

lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus provident humano generi quam si in præliis atque vulneribus patriam parentesque salvarent; nec enim solos imperio nostro

156 militare credimus illos, qui gladio & clypeis & thoracibus nituntur, sed etiam Advocatos; militant namque causarum patroni, qui gloriosa vocis confisi munimine, laborantium spem, vitam & posteros defendunt. Henric.

Breulæ. de militia politica, duplici. c. 1. nu. 13.

Secundo

156 Secundo æquiparantur Protectores patronis illis, quibus ex fundatione, constructione vel dotatione Ecclesiæ, vel beneficii Ecclesiastici competit Jus præsentationis & alia de quibus Canonistæ in tit. de jure patronat. agunt.

Ratio comparationis I. Nam ut Advocati tutelares tenentur clientes suæ fidei commissos ab omni vi & injuria tueri: ita & illi Ecclesiæ & patroni ad onus tuendæ & defendendæ Ecclesiæ Jure obligantur, per c. filiis 16. quæst. 7. Unde dicuntur patroni, Advocati & defensores ipsius Ecclesiæ: quia eam ab omnibus oppressiõibus defendere debent; c. præterea. 2. de jure patron. Paul. de Citadin. professor quondam Friburgens. in tr. juris patron. part. 6. art. 5.

157 num. 1. ubi addit, si talis patronus non defendat Ecclesiā, quod omni commodo, quod habet ab Ecclesiā, privari debeat, per gloss. in c. tributum. 23. q. ult. in verb. defendere.

159 Præterea sicut ejusmodi Patronis debetur honor ab ipso administratore Ecclesiæ, cap. filiis cap. quicunque 16. q. 7. ita & in clientelam suscepti suos protectores præ cæteris majori observantia atque obsequio prosequi tenentur.

160 Denique etiam sicut patronorum ejusmodi Ecclesiasticorum partes sunt, ut non solum ipsi Ecclesiā ejusque Rectorem non premant, d. c. filiis. 16. q. 7. capit. præterea. 23. de jure patronat. c. in singulis, de stat. monachor. arg. c. 1. verb. a qua tueri debent. de nat. ex lib. vent. cap. licet. 4. de censib. Hostiens. in summa tit. de jure patronat. §. quid competat. Sed eam contra quosvis oppressores pro virili tueantur ac defendant: ut communiter scribunt Dd. in c. nobis. d. tit. d. c. filiis. Roffred. in pract. jure. Pontif. pag. 5. t. de onere. d. tit.

161 Nam Juri patronatus inest Jus defensionis & tutelæ, Hostiens. in summa. d. tit. num. 1. & 3. Wessenb. conf. 48. num. 3. & 14. Ita pariter ex officio patronis ac defensoribus clientelariis incumbit, ut clientes suos contra oppressiones ac violentias aliorum protegant ac defendant, ut alias sæpe diximus.

162 Tertio non abs re comparari possunt protectores nostri patronis libertorum.

Ratio comparationis II. Sicut enim libertus & obligatur ad præstationem operarum, quæ inter manumittendum ipsi impositæ & Jurejurando promissæ sunt, de quibus agitur toto tit. C. de operis libert. & eaque operarum stipulatio inter li-

163 bertum & patronum tum demum committitur, id est, tum incipiunt deberi & peti possunt, cum patronus eas poposcerit, l. 13. §. Judicium. ff. de oper. libert. Rittershus. partit. feudat. lib. 2. c. 1. q. 17. Ita etiam hoc Jure protector clientibus auxilium eo ipso tempore, quo requisitum fuerit, præstare debet.

165 Deinde etiam quemadmodum liberti tenentur honorem exhibere patronis suis, per tex. in l. qui manumittitur C. de operis libert. l. 1. ff. de obseq. à libert. patron. præst. l. fin. ff. de bon. libert.

166 Unde Platonis lex lib. 11. de legibus, qua sancitum erat, Jus esse patrono, propria autoritate capere libertum, si ab eo sufficienter non coleretur.

167 Cultum autem dicit, ut singulis mensibus teneatur venire ad domum patroni, seque offerre, ut ostendat paratum facere ejus jussa, quicquid honestum possibileque ei sit: deinde quicquid de matrimonio suo, domino videbitur, faciat. Hinc fit, ut & lis à liberto moveri adversus patronum saltem quin venia à prætore petatur, non possit. l. 4. & ult. cum simil. & leg. generaliter. ff. de in Jus voc. Bocer. class. 4. disp. 16. thes. 10. Schneidew. §. poenales. n.

168 30. & seq. & nec eundem actione famosa in Jus vocare d. l. 4. §. præst. ait. ff. de in Jus vocand. in P. l. veniam. C. eod. tit. Petr. Greg. Tholos. Syntagm. jure. univers. lib. 14. c.

170 8. n. 4. Sic etiam & clientelæ subiecti Advocatos suos honorare debent, juxta commune dictum, clienti & filio

semper honestam & sanctam personam patris & patroni esse debere, quod ad institutum refert Matth. Coler. conf. 33. num. 61.

Porro etiam quemadmodum Patroni & libertorum in eos, quos manumiserunt, sustinent partes Tutorum ac defensorum & quodammodo patrum.

Unde & patronatus dicitur per not. Petr. Gregor. Tholos. Syntag. jure. univ. lib. 14. c. 8. num. 2.

Sic etiam patronis tutelaribus tuendorum & defendendorum clientum munus incumbit.

Magna tamen inter Protectorem & ac Libertum in aliis rebus differētia est quia persona liberti obligata est ratione libertatis acceptæ quæ personæ cohæret, Advocatus autem tutelariorum liber est nec ex sese sed ratione rei tantum sibi in protectionē commissæ obligatus existit.

Quarto Patroni & clientelares in multis etiam conveniunt cum vassallis, Bodin. 1. de Republ. 7. n. 67. ubi illis tot esse communia, ait, ut eodem pene jure censeantur.

Sicut enim vassallus & ab aliorum injuria dominum incolumem servare tenetur, ne ipse in persona aut rebus damnum sentiat, c. 1. de form. fidel. Piso. Præjud. feud. c. 38. n. 2. & 7. Andr. Khol. de servit. feud. part. 4. num. 17. & 18. Vultæ. c. 6. n. 11. lib. 1. Et non tantum ipse & ab omni facto, consilio, atque auxilio abstinere debet, per quod domini persona lædi possit, cap. 1. & ibi omnes de form. fidelit. & c. 1. de nova form. fidel. Afflict. c. 1. §. præterea n. 22. Quæ fuit prim. caus. benef. amitt. facit ca. licet vassallus domino, & ibid. Dd. si de feud. def. controuv. fuer. Schrader. part. 6. c. 6. num. 2. Rosenth. cap. 10. conclus. 17. num. 42. Sed & alios id facere volentes pro posse arcere atque repellere obligatus est, uti dilucide patet, ex tit. qualiter jurar. deb. vassall. & c. fin. & ibi not. hic finitur lex. Wessenb. de feud. c. 9. & 10. num. 10. Borcholt. num. 23. Vult. c. 10. num. 21. lib. 1. Schrad. & Rosenthal. locis alleg. Petr. de Bellapert. in tr. feud. c. 1. Ferrarient. in form. libel. quo agitur ad revoc. feud. verb. coram vobis. Hart. Hartman. in pract. obs. tit. de feud. §. 4. obs. 30. lib. 2. Curt. Jun. part. 4. num. 5. arg. l. in lege. 22. ff. locati. l. facere. 189. ff. de verbor. signif.

Eique si expeditionem & legitimam in hostem suscipiat, præsto esse debet cum armis & equis, eumque comitari in prælium & defendere contra omnes, etiam cum offensione & læsione, aliorum quoruncunque, ut tit. 7. lib. 2. verb. contra omnem hominem. & §. ult. tit. 28. lib. 2. Conrad. Rittershus. part. feud. lib. 2. c. 1. q. 19.

Ita pariter Advocatus clientem tam in persona, quam in rebus adjuvare, eumque pro virili contra aliorum vim & manus sceleratas vi armata defendere tenetur, ut late in Cap. XI. de officio protectorum probavimus.

Quinto, non abs re comparari possunt Protectores cum Tutoribus & Curatoribus pupillorum, ut in terminis consuluit Geor. Everh. Professor Ingolst. 1. conf. 55. num. 44. quod & nominatim testatur gloss. in cap. venerabilem. 34. §. quod autem verb. carebit. de election. & electi potest. ubi dicit, Advocatum comparari tutori, qui datur pupillo, ut eum defendat à vexationibus aliorum, & appellari honorarium, vel notitiæ gratia datum, ut alios contutores instruat, leg. quod si forte. §. sunt quidam. ff. de sol. nec computari talem tutelam in numero trium tutelarum, sed esse tantum causa honoris leg. si quis tutor. §. quid ergo. ff. de rit. nupt.

Hac etiam comparatione in terminis Protectionis utitur Ludovic. Fachl. conf. 55. tom. 2. inter consil. Illustr. 1. Ctor. & Academ. num. 8.

Uti enim hi expresse promittunt & tenentur vi tutelæ susceptæ pro pupillis utilia facere & inutilia prætermittere, assertore Bald. in l. legitimos. in fine princip. ff. de leg. Tut. & Bart. in l. final. §. omnium C. de administ. tut. & sic

Ratio comparationis III.

Ratio comparationis IV.

Ratio comparationis V.

& sic intelliguntur † generaliter se ad defensionem pupillorum obligare, Idem Bartol. in l. prator ait. §. 1. ff. de oper. novi nunciat. & in l. Tutoris. ff. de administ. Tutor. ubi dicit, quod hodie debeat expresse promittere indefensum pupillum non relinquere, per leg. final. §. defensionem Cod. eod. tit. Zobell. differ. Jur. Civ. & Sax. lib. 2. different. 13. nu. 10.

Est enim tuitio effectus & proprium tutelæ officium, Schneidewin. §. Est autem numer. 4. Instit. de Tutelis. Unde etiam tutores dicti quasi tuitores vel defensores eo, quod pupillum defendere debeant, l. 1. in princ. ff. eod. tit. l. 1. ff. de minorib. Pract. Papiens. in for. lib. quo agitur ad redd. rat. tut. versic. suos tutores in prin. Anton. Piaggius tract. de tutel. & curat. q. 1. num. 3. Vincent. Manzin. eod. tract. quest. prin. 1. nu. 20.

- 181 Ita similiter protectores virtute suscepti † officii promittunt, atque ex natura contractus obligantur susceptos in curam adversus omnem vim tueri atque defendere, juxta tradita Matth. Coleri. consil. 33. num. 56. & 57.

VI. Sexto Advocati tutelares non immerito æquiparantur Protectoribus Principum, quos Græci *μαλοφύλακες* quod corpus Imperatoris protegerent Germani *Zeibgwardy* vocant, quorum † custodia ut plurimum Germanorum, imprimis tamen Helvetiorum, quibus ob innatum candorem maxima fides

- 182 adhibetur, non solum hodiernis temporibus, summi Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, alique Principes ob tutelam corporis sui utuntur, Willich. in Tacit. German. Rubrica 20. cum qua amor subditorum, ceu inexpugnabile Regum munimentum Senec. libr. 1. de Clement. capit. 19. & Principum innocentia, veluti fidissima ejus custodia, ex Plin. Lips. ad Sen. d. loc. conjuncta esse debent, sed & olim apud Imperatores aliosque Reges custodiarum hujusmodi continuus & perpetuus fere usus fuit: Tales enim custodes primitus Reges habuere Romani, Romulus † siquidem Lacedæmoniorum exemplo ob tutelam corporis sui trecentos robustissimos ex præcipuis familiis viros legit, Forst. histor. Jur. Civil. libr. 1. capit. 6. Et expulsis Regibus Impp. Romani, corporis sui custodes habuere Germanos, ut ex Tacit. Annal. libr. 1. & in notis ad lib. 13. observavit Lips. & testatur Sueton. in August. c. 49. & Spangenberg. Mangfeld. Chron. p. 1. cap. 37. in fin. Sic etiam Herodem † Judææ Regem, in Satellitio suo custodes habuisse Germanos, testatur Joseph. de bell. Judaic. libr. 17. Indiarum † Reges pervigiles excubantes habuisse mulieres Alexand. ab Alexand. genial. dier. lib. 6. cap. 22. refert.

- 183 VII. Septimo Protectores nostri † nonnullam habent cognationem cum Defensoribus Civitatum, antiquis, quorum tractatio habetur, Tot. Tit. Codic. de defens. Civit. Quemadmodum enim illi clientes adversus aliorum injurias tuentur, sic hi plebem & innocentem atque quietam rusticitatem adversus officialium insolentiam & Judicum procacitatem olim defenderunt, l. 3. 4. 9. & ibi late Cothm. dict. Tit. Cod. de defens. Civit. Rittershus. in Novell. 15. Obrech. 3. de Jurisdic. 6. numer. 35. Coral. 3. Miscell. 6. numer. 9. Thom. Mich. de Jurisdic. conclus. 129. & Scip. Gentil. 2. de Jurisdic. 7. Confer ea quæ de his & Protectoribus domesticis in capit. II. latius dicta sunt.

- 184 VIII. Ex proximis hisce comparisonibus palam etiam est quod octavo, Advocatis nostris affines sint Custodes Arcium Burg. Vogt / seu etiam Palatiorum Pfalz. Vogt dicti, quemadmodum enim illi arces ac Palatia sibi commissa ab hostium incurfu, ita protectores nostri urbes ac oppida ab injuria alienorum invasorum

tueri ac defendere tenentur, quibus non abs re annumerari possunt, qui hodiernis temporibus, vacante † Papatu, conclavi, cui in novi Pontificis electione Cardinales includuntur, tum ad eosdem tuendos, tum ad Palatium atque dictum conclave servandum, quadruplices apponuntur custodes, qui unde legantur, & ad quæ juranda nominatim astringantur, Majol. dier. Canic. Tom. 2. colloq. 6. exponit. Romani olim, sicut & hodie Turcæ, non solum custodes adhibebant corporis sui, sed ad tuendam † pudicitiam uxorum maxime Eunuchos constituebant, quarum tamen custodiam frustraneam esse, jam olim Ovidius putavit, dum 3. Amor. ait

Dure vir imposito tenera custode puella
Nil agis, ingenio quæq; tuenda suo est.
Si qua metu dempto casta est, ea deniq; casta est,
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.

Cui etiam consentiens Propertius lib. 2. Eleg. ad Cynthiam idipsum testatur, dum quærit,

Quos igitur tibi Custodes, quæ limina ponam
Quæ nunquam supra pes inimicus eat?
Nam nihil invita tristis custodia prodest;
Quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.

Cum quibus concordat Germanorum vulgare dictum *Es hilffst nichts/ oder darffst dich nichts.*

Ad quod etiam alludit doctissimus Lips. in comment. ad lib. 11. Annal. Tac. ubi inquit, *illum misellum esse custodem, cui id commissum monstrum sit, quod non Argus cum Mercurio custodiat.*

- IX. Nono æquiparantur Protectores † Conservatori- 185 bus quibus à summo Pontifice mandatur, ut aliquos peculiariter sibi commissos à manifestis injuriis defendant, quorum fit mentio in capit. 1. de officio delegat. in 6. & de his nos alibi plura tetigimus. De iisdem insuper late agunt Azor. Institut. Moral. pag. 2. libr. comparat. 5. capit. 34. quest. 5. & seq. Oldr. consil. 239. & 276. per tot. Beroi. consil. 49. numer. 20. & 22. vol. 3. Valasc. decis. 152. per tot. Francisc. de Plat. de Excomm. §. 57. numer. 2. & 7. Cavall. Spec. comm. opin. contra commu Tom. 4. quest. 897. numer. 708. 709. 722. & seq. Beat. Anton. de Excomm. cap. 37. num. 3. & Card. Tusch. pract. conclus. Jur. Tom. 2. lit. C. conclus. 760.

Ratio porro similitudinis inter protectores & conservatores in eo primum apparet, quod sicut Protectores tam rebus quam personis dantur, uti nos ubertim docuimus in capite undecimo de offic. Protector. ita etiam Conservatores tam locis quam personis tam Ecclesiasticis quam Laicis dantur. Philipp. Franc. in comment. ad d. cap. 1. numer. 1. & Joannes Andr. ibid.

Deinde conveniunt in ipsa potestate defendendi, quia utriusque officium requirit defensionem tam rei quam personæ, ut per se patet.

Plurimæ tamen inter Conservatores & Protectores de quibus nos tractamus, reperiuntur differentia.

- 186 Primum enim conservatores † dari non possunt, nisi qui dignitatem aut personatum habent in Ecclesia Cathedrali vel collegiata, puta Episcopus Abbas Archipresbyter & similes, M. Anton. Cucchus Institution. Jur. Canon. libr. 1. capite decimo quinto. Sic Lovaniensis Academia † unum ex Antistitibus urbis illius perpetuum habet conservatorem qui Jura Academica defendere tenetur, prout testatur Lips. in Lovan. libr. 3. capit. 3. in fine. quod tamen in Germania non servari, experientia testatur, cum & Laici conservatores deputentur.

Sic enim Rotwilenles † Privilegiorum Imperialis Civitatis Argentinensis conservatores, & ex conservatorio hoc delegatos esse Judices, refert Gilm. *Symph. Tom. 2. p. 1. vot. 9. numer. 2. & 14.* ubi addit conservatores ob summam S. Cæsar. Majest. potestatem æque ab Imper. atque à Pontifice constitui posse, quod exemplo comprobatur Ant. Coler. *de Jur. Imper. Germ. sect. 36.* Ita quoque Privilegii, quo Principes † Germaniæ extra Imperii limites vocati comparere non tenentur Comes de Schwarzenburg conservator esse perhibetur, Alb. Krantz. *libr. 16. Sax. c. 38.*

187 Altera differentia, qua protector & Conservator discrepant, in eo consistit, quod hic vices † suas alii committere prohibeatur nisi hoc ei specialiter sit concessum, Cuccus *ibid.* Protector vero etiam per substitutos milites sibi commissos clientes defendere potest, uti late probavimus *in d. c. 11. de offic. Protector.*

188 Ultimo etiam non immerito † Protectores nostri conferuntur cum militibus.

189 Quemadmodum enim per milites † armatos vita & patrimonia hominum foris in expeditionibus defenduntur; sic eadem ratione per Protectores domesticos in fidem suam suscepti clientes, eorumque bona adversus hostiles manus facta rectaque conservantur armis, per ea, quæ in scriptis reliquit Bartol. *in §. omnem. num. 7. in prim. constitut. ff. Idem in leg. 1. Cod. de excus. muner. lib. 10.* ubi aperit, quid facere debeat ille, qui obligatus est, Abb. *in cap. recipiens. cum ibi addit. in apostol. de privileg. Barbar. conf. 11. col. 17. vol. 2. & conf. 9. col. 41. & 78. Aret. conf. 165. col. 1. Socin. conf. 74. col. 3. vol. 1. Anchor. conf. 57.*

Cognata clientum. Sed nunc tertio & ultimo loco ad cognata clientum progredi ordo monet.

190 Comparantur † autem primo clientes libertis, ut voluit Zasius *intellect. Jur. sing. ad leg. si non libert.* ubi dicit hoc ipsum vetustos mores ex historiis docere, allegans ad hoc leg. 2. & 3. ff. *de his, qui ejec. vel effud. & leg. 2. in fin. cum l. sequent. ff. de usu & habit.*

Quod etiam videtur Ulpiano placuisse *in l. si vero §. 1. ff. de his qui dejec. vel effuder.*

Sicut enim Liberti ex beneficio libertatis, à Patronis suis consecutæ, eosdem defendere & observare, ita etiam Protectores ex officio sibi demandato, vel conventionione cum clientibus inita, eosdem colere ac tueri obligantur, *Jurib. alibi passim in hoc tractatu allegatis.*

Disimilitudo Clientum & libertorum. Tametsi vero multa clientibus cum libertis sint communia: tamen in multis etiam differunt ab iisdem.

Nam primum si liberti adversus † patronos ingrato animo fuisse coarguerentur, à libertate in servitutem vindicare poterant, §. *illud vero, in Authent. ut liberti de catero aureo non indigeant annulo*, gloss. & Dd. *Institut. de assignat. libert.* Bald. *in leg. fin. Codic. de bonis libert.* ubi numer. 4. dicit, quod patronus non possit, etiam expresso pacto renunciare, ne revocet libertatem propter ingratitudinem, idem Bald. *in l. 1. Codic. de ingrat. lib. & multis comprobatur auctoritatibus Ripa in leg. fin. numer. 180. Cod. de revoc. donat. Tiraquel. in prefat. l. si unquam. numer. 149. Codic. eod. tit. ubi ponit, quid Juris sit accedente Juramento: alios citat Vasq.*

192 de success. creatio. §. 21. numer. 165. Clientes † autem à protectoribus suis, in nullam servitutem redigi possunt aut debent.

193 Deinde liberti domino † tenebantur præstare operas. tot. tit. ff. *de oper. libert.*

Disimilitudo II. Clientes vero Advocatos quidem observare, eisdemque mutua officia, non autem serviles operas præstare

tenentur, nec si quid in fraudem Advocatorum fecerint, libertatem amittunt.

Præterea Patroni libertorum † hæreditates delibare 194 poterant, *l. liberti, & ibi gloss. ff. de bon. libert.* Dionys. *Disimilitudo III. Halicarn. lib. 2. hist. Roman.*

Advocati autem de clientum suorum hæreditate nihil decerpere possunt. Bodin. *de Republ. libr. 1. capit. 7.*

Secundo magnam inter se affinitatem habent clientes & pupilli, quo ad favorem utrisque debitæ defensionis. † Sicut enim hi tam in persona, quam in rebus, non destituendi sunt Tutelari auxilio; *leg. fin. §. defensionem. Cod. de administr. tutor. leg. consilio. in princ. ff. de curat. furios.* Joan. Schneidewin. §. *impubes. num. 2.* 196 *ibi.* Corpus & salutem pupilli tueri, *Instit. de Attilian. Tutor.* ita nec illi frustrari debent protectorum suorum defensione, ut, hoc ipsum *supra in cap. de offic. protector.* fusissime demonstratum est.

Tertio æquiparantur clientes † adhærentibus seu 197 fœderatis, per notat. Bellin. *part. 10. tit. 2. num. 6. de re militar. Grammat. decis. 65. nu. 38. Angel. in Auth. de Hæred. & Falcid. per text. in c. ad apostolicam. de re Judicat. num. 6.*

Quemadmodum enim adhærens † tempore necessitatis alteri fœdere sibi conjuncto succurrere ei, que pro virili & manu armata auxiliari tenetur. Angel. *in l. 2. §. excusantur. ff. ad Syllanian. Waremb. ab Erenberg. meditam. pro fœder. capit. 3. numer. 43. libr. 1.* Ita & protector casu exhibendæ defensionis eveniente contra improborum vim clientes suos etiam armis adjuvare debet, ut colligitur ex iis, quæ in scripta retulit Laudent. *in tract. de confederat. conclus. sen quæst. 7. 27. & 52.*

Quarto in multis conveniunt etiam clientes protectorum cum clientibus Advocatorum forensium, quorum pro tribunali defensio suscipitur. 199

Nam sicut hi cum patronis suis ob lites in judicium deductas vel deducendas, de certa quantitate propter patrocinium eis quotannis præstandum, dummodo non fiat super quotannis, pacisci possunt ac solent, ut tradunt Dd. *in l. 1. §. si cui. cum §. seq. in bi Bart. & Alex. in addit. ad Bart. ff. de var. & ex traord. cogn. Joan. de Amic. conf. 148. numer. 8. & 9. Bart. & Dd. l. sumptus ff. de pact. Plot. in tr. de in lit Jurand. §. 16. num. 10.*

Ita pariter illi, clientes nimirum, in protectionem suscepti de annuo defensoribus honorario persolvendo pactum inire possunt, per notata *in capite precedente de Advocatie Adjacentib.* ubi hoc fusissime disputatum ac definitum est.

Et quod de utrisque dictum est, tanto magis procedit, quando palam & bona fide inter ipsos conventum fuit, exemplo † Tutoris, qui nulla obstante lege palam & bona fide cum pupillo contrahere potest, *l. non existimo. ff. de admin. tut. l. pupillus. §. sane. ff. de ant. tut. l. cum ipse. C. de contrahend. empt.* Palam † autem Advocatus tunc pacisci vel contrahere intelligitur, si vel publicum instrumentum super pacto vel contractu fuerit confectum. Bart. *in l. fraudem. ff. de his quibus ut indig. Paris. conf. 10. num. 70. lib. 1.* vel privatum trium aut plurium testium subscriptione munitum: Nam ejusmodi instrumentum, publico, quoad fidem faciendam, æquiparatur. *l. scripturas. & ibi Dd. Codic. qui potior. in pign. hab. vel si pactum vel contractus cum auctoritate aut in præsentia Judicis, Bartol. in l. frater à fratre q. 3. & ibi Jas. in repet. nu. 42. Crott. in repet. nu. 67. ff. de cond. indeb. Imol. in l. 1. §. fuit quasi sum ff. ad Trebell. Decius l. singularia. nu. 12. & ibid. Curt. Jun. num. 10. Zaf. nu. 28. & Cagnol. n. 81. ff. si cert. per. Curt. Jun. conf. 118. num. 2. arg. not. in l. omnium C. de testam. vel in præsen-*

præsentia amicorum aut consanguineorum, Bartol. Jalon in *dict. l. frater à fratre, loco allegat.* Imol. *dict. l. 1. §. fuit questum Alexand. l. transactionem. num. 2.* argum. ill. text. *Cod. de transact.* Dec. Cagnol. Curt. Jun. & Zaf. *loc. citat.* vel saltem in præsentia duorum aut trium testium celebretur. Felin. *cap. exceptionem. col. pen. Extr. de Except.* Chassan. in *consuetud. Burgund. §. 4. verb. publicque. n. 2.* Joseph. Ludovic. *decis. 42. n. 3.* per textum *l. palam. ff. de verbor. signif.* Matth. Cuno *de pact. cap. 25. n. 7, lib. 1.*

203 Nonnullam denique cum † clientibus cognationem videntur habuisse Soldurii Gallorum, quos & devotos Cæsar vocat, quorum ea † erat conditio, ut omnibus in vita commodis una cum iis fruerentur, quorum se amicitia addixissent, & si quid eis per vim accidisset, aut eundem casum subirent, aut mortem sibi consciscerent, neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui eo interfecto, cuius se amicitia devovisset, mori recusaret. Jul. Cæsar. *lib. 3. comment. bell. Gall.*

205 Hos autem sic dictos putat † Petr. Gregor. Tholos. in *Syntagm. Jur. univers. libr. 14. cap. 10. num. 14.* à firmitate fidei, eo, quo Gallis sol dure, aut solendure, idem sit, quod est solus durat, vel solus patitur, scilicet cum delecto amico solus tolerat, ut apud Virgil. illud 1. *Aeneid.*

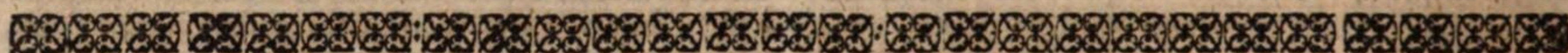
Durate, & rebus vosmet servate secundis.

206 Clientes etiam appellat † Cæsar. *lib. 7. comment.*

bell. quos antea soldurios dixerat, dum ait: *Clientibus Gallorum nefas esse, etiam in extrema fortuna deferere patronos.* Idipsum etiam tribuit Valer. Maxim. *lib. 2. cap. 1. Celtiberis,* utpote è Gallia translatum, Et Corn. Tacit. *de morib. German.* Confirmat hos soldurios clientes fuisse, quod Cæsar scribit *lib. 6. comment. bell.* dum de funere patronorum agit: *Funera, inquit, Gallorum sunt, pro cultu magnifica, & sumptuosa, omniaque qua vivis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia.* Et paulo ante ait. *Servos & clientes, † quos ab illis esse electos constabat, justis funeribus confectis, una cum illis crematos fuisse.* Ex quo manifestum est, quanta solduriorum in dominos suos devotio fuerit, qui etiam vitam Patronorum arbitrio fideique subjecerunt, Greg. Tholos. *d. loc. n. 16.* ubi soldurios † & soldados diversos esse ostendit. 207 208

Et hæc præcipua sunt, quæ cum Advocatia procuratoribus & clientibus cognationem, similitudinem, seu communionem habere videntur, si quæ alia occurrerint, hisce addi possunt.

Quoniam igitur propositam protectionis materiam per omnia caularum genera hucusque deduximus, ejusque accidentia & affinia condecienti ordine explicavimus, superest, ut rectam methodi legem sequentes, contraria etiam Advocatiæ, & modos, quibus illa finitur, atque extinguitur, singulatim quoque perensemus.

C A P V T XVI.

De Contrariis Advocatiæ, & quibus modis Jus protectionis amittatur, dissolvatur, ac finiat.

S U M M A R I A.

IN mortalium vita nihil ita firmum ac stabile, quin tandem vel sui natura, vel temporis diuturnitate tollatur, 1

In contractibus aliisque actibus quicquid certo ordine constituitur, certo quoque modo rursus dissolvitur, 2

Exordium quod habet, necessario habere debet & occasum, 3

Res omnis per quas causas nascitur per easdem rursus dissolvitur, 4

Natura sua quaque facile redduntur, 5

Advocatia jus multis ac variis ex causis dissolvitur, n. 6

Quadam ex delicto vel quasi, in committendo vel omitendo, consistentes quadam absque culpa evenientes promanant, sub n. 6

Unumquodque eo modo dissolvi, quo colligatum fuit rationi conveniens est, 7

Resolutio seu distractus regulari debet, secundum qualitatem contractus precedentis, ibid.

Advocatia quomodo ex amissione terrarum è manibus infidelium ereptarum, perdatur, n. 8

Jus protectionis qualiter destructione vel desolatione monasterii vel alterius loci in defensionem suscepti dissolvatur? n. 9

Patronus Ecclesiam dirutam seu collapsam non readificans jus patronatus amittit, 10

Protectionis jus interitu rei in tutelam suscepta finitur, n. 11

Principali destructo, destruitur & accessorium, 12

Feudum interitu rei feudalis extinguitur, 13

Interire res quibus modis possint? 14

Diruto castro in protectionem suscepto, an & promissio annua pensionis resoluta oenseatur? 15

Legato finito tractum successivum habente, finitur etiam onus successivum illi injunctum, 16

Ecclesia destructa de qua, à parochianis decima, alicui & de illis certa portio Episcopo debebatur, ii eam à possessoribus bonorum decimalium petere nequeunt, 17

Civitate destructa cessat promissio de ea defendenda, n. 18

Canonici Ecclesia destructa desinunt habere nomen Canonorum, & amittunt prabendas, 19

Civitate destructa desinunt esse Cives illius Civitatis, n. 20

Castrum destructum privilegia sua amittit, 21

Privilegium tollitur sublata re vel persona cui concessum fuit, 22

Edibus incendio vel ruina absumptis tam ususfructus, quam habitationis jus extinguitur, 23

Protectionis jus an reedificato castro vel monasterio diruto reviviscat? n. 24

Decisio questionis cum distinctione, ibid

Castrum vel Ecclesia auctoritate superioris ob delictum aliquod diruta, sua jura ac privilegia amittit, 25

Civitas vel universitas ob delictum à superiore sine spe reedificandi destructa feudum amittit, & revertitur ad dominum, 26

Monasterium vel Ecclesia belli tempore ab hostibus destructa, ac postea reparata ius protectionis quod ante habuit retinet, 27

Jura realia, readificata re durare censentur, ibid.

Beneficium etiam ad aliam Ecclesiam translatum durat, ibidem.

Urbs sine culpa populi, ab hoste diruta vel alia calamitate eversa, vitam postea recipiens, in priorem privilegiorum possessionem redit, ibid.

De facto & vi maiore, nullo commisso delicto, quæ alicui inferuntur, nocumento esse non debent, 28

Civitas vel Ecclesia quando sine corpore extare intelligatur? 29

Ecclesia à tyranno occupata sua privilegia retinet, & Canonici pro utilitate illius absentes contrahere possunt, 30

Castrum destructum tempore belli, si postea reparatur, homines qui tenebantur ad custodiam illius adhuc tenentur, 31

Monasterium vel Castrum destructum & alio loco readificatum privilegia ac Jura sua retinet, 32

Urbis eversa sedem alibi figentes privilegia ejusdem recuperant ibid.

Surrogatum sapit naturam surrogati, 33

Jus protectionis qualiter amittatur causa perempta, ex qua quis clientelam consecutus est, 34

Advocatus ex dote in Ecclesiam collata Advocatiam consecutus, dote perempta ius quoque Advocatie perdit, illudque acquirit redotans, 35

Advocatus an dote perempta itidem Advocatiam amittat, si dos expensa sit in reparationem Ecclesie, 36

Protectionis ius quomodo finiatur remissione & cessione fundatoris, n. 37

Advocatus à principio Ecclesiam potest relinquere liberam, nullo sibi jure in eam retento, 38

Beneficio sibi competenti renunciare quilibet potest, 39

Adelbertus Comes de Calvu Advocatia ac omnibus juribus Monasterii Hirsangiens. à se readificati renunciat, 40

Aliud renunciata Advocatia exemplum in Rudolpho Comite de Eibingen super bonis Monasterii Bebenhusen, ibid.

Casariense Monasterium ab Henrico Comite de Echsgemünd & uxore ejus Luicarde in proprio fundo suo Haidwang An. 1135. constructum, 41

Idem Henricus cum uxore sua Advocatia hereditaria omnique jurisdictioni ac superioritati ejusdem Monasterii pro se & heredibus renunciat, 42

Abbas & Conventus Monasterii Casariens. à subjectione & oneribus Comitatus Granspach exempti, 43

Loca & territoria donata Ecclesie non possunt amplius gravari oneribus à principe, qui donavit, 44

Bona conferens ad Ecclesiam, nullum inde ius in illis consequitur, sed quod ante habuit amittit, 45

Bona ad Ecclesiam, vel pios usus collata sunt juris divini, & extra commercium hominum, 46

Superioritas in protegendo consistens quotuplex sit, 47

Jus superioritatis Imperatoria est protectio defensioque ratione jurisdictionis seu gubernationis territorii universalis, ibidem.

Imperator quoad superioritatem contra omnes, & cujuscunque status personas fundatam habet intentionem, 48

Superioritas Casarea potissimum in supremo Imperii jure totius orbis Romani dominatu, universalique jurisdictione consistit, 49

Imperator in toto orbe Romano habet omnimodam superioritatem jurisdictionem & dominium, 50

In Imperatore fons est jurisdictionum à quo cetera omnes tanquam Oceano fluunt ac reflunt, 51

Principes, aliique status Imperii sibi vendicant superioritatem & jurisdictionem in suis territoriis erga subditos, 52

Domini proprie dicuntur habentes praeminentiam & jurisdictionem super inhabitantes terram eorum, 53

Inter superioritatem Imperialem & aliorum Principum & statuum Imperii circa bona Ecclesiis dicata quodnam sit discrimen? n. 54

Superioritas Imperialis in omnibus bonis tam propriis, quam alienis, tam allodialibus, quam feudalibus etiam Ecclesie concessis semper reservata intelligitur, 55

Superioritas est majestas seu dignitas, non tam territorio quam persona quæ eam habet, coherens, 56

Superioritas Imperialis non praescribitur, 57

Nemo ut Imperatori non subsit praescribit, 58

Henricus Comes de Echsgemünd renunciando omni superioritati ac jurisdictioni Monasterii Casariens. superioritati Imperiali renunciare minime potuit, 59

Inferiori falcem in superioris ius mittere non licet, 60

Inferior etiam omnimoda jurisdictione & Imperio investitus non potest jurisdictionem superioris restringere aut tollere, 61

Dispositio prohibitiva Fundatorum Juribus Imperii derogare non potest, 62

Superioritas Imperii seu supremum Jus non concernit, dominium aliquod directum vel utile, sed duntaxat jurisdictionem & Protectionem, 63

Superioritas principis alicujus aut alius status Imperii in conferendis ad Ecclesiam bonis per dedicationem aut renuntiationem extinguitur, ac cum ipsis bonis ad Ecclesiam transit, 64

Castro aut territorio in aliquem translato omnis quoque qualitas ac ius ipsi coherens cum ipso castro transit in accipientem, 65

Intellectus c. Monasterium 16. q. 7. & quatenus Patronus dicatur dominus Ecclesie? 66

Patronatus an aliquid juris tribuat patrono? 67

Imperator per donationem alicui Ecclesie vel Monasterio factam, an omnem superioritatem à se abdicasse censetur, ut nullum penes ipsum alti domini ius in rem donatam remaneant? n. 68

Affirmativa, n. 69

Negativa, 76

Distinctionis fadere conciliantur ambæ sententia, n. 77

Imperator aliquid donare potest tam Ecclesie Romana quam inferiori, nullam penitus sibi reservando superioritatem, 70. & 75

Donatio quæ fit Ecclesie, censetur fieri Deo, 71

Ecclesia Romana omnes alias Ecclesias tanquam membra sibi subditas habet, 72

Ecclesia inter Christianos unica in effectu dicitur, 73

Ecclesiarum singularium omnium bona, censentur esse bona Ecclesie universalis, 74

Imperator donans Ecclesie bona, extra fines Imperii in terris ipsius Ecclesie sita nullam superioritatem in iis reservare censetur, 77

Secus si bona donata sint in terris imperii, 78

Jurisdictio licet concedatur à Casare, semper tamen inhaeret offibus ejus, 79

In jurisdictionis concessione semper autoritas superioris censetur exempta & illasa, 80

Superioritas involvens regalia cedi nequit, 81

Superioritas semper salva remanet quæcunque potestas concedatur, 82

Etiam cum translatione omnis Imperii, 83

Principem fontes derivasse foras, ut nihil penes se remanserit non creditur, 84

Principibus, Comitibus, Baronibus, an licitum sit bona

- bona Principatus Comitatus &c. in præjudicium hæredum & successorum Ecclesiis donare, cum renunciatione superioritatis, aliorumque jurium, n.85
- Negativa, n.86
- Affirmativa, n.97. & probatur text, c. significavit. de test. & attest. 99
- Imperator non potest in præjudicium successorum notabilem bonorum partem in alium transferre, 87
- Imperii enormis diminutio improbata, 88
- Principatus quæ dicatur læso magna? 89
- Imperator non ad destruendum sed augendum Imperium electus, 90
- Unde Mehrer des Reichs & Augustus appellatur, 91
- Imperator Imperium diminuendo fit homicida sua dignitatis, 92
- Imperatoria professionis fides alienationibus bonorum frangitur, 93
- Imperium habet se ut corpus quod uno membro amputato monstruosum efficitur, 94
- Donatio Ecclesiæ facta si per eam Imperium enormiter lædatur à successore revocari potest, 95
- Principum inferiorum donatio quingentis aureis major insinuatione eget, 96. Contrarium, n.108
- Rei sua quilibet moderator & arbiter, 98
- Reges & Principes, &c. libere donare possunt Ecclesiis, modo per illas donationes regnum, principatus, &c. notabiliter non lædatur, 100
- Donationem à principe factam Ecclesiæ per quam principatus non est graviter læsus, filii & successores servare debent, nec contravenire possunt, 101 (102)
- Principis proprium est donare & exercere liberalitatem, Imperatoria majestate nihil dignius, quam bene merentibus bene fieri, 103
- Titus Cesaris laudabile dictum de liberalitate, 104
- Imperatoris liberalitas freno non subjicitur, 105
- Argumentum à summo Principe ad inferiores in donationibus & alienationibus bonorum non procedit, 106
- Imperii bona sunt in marsupio principis, 107
- Advocatia quomodo ex Territoriū in qua radicata fuit, amissione deperdatur, 109
- Territorio, in quo Monasterium in tutelam receptum situm fuit, amisso, jus iidem protectionis amittitur, & transit ad eum ad quem territorium devenit, 110
- Territorio vendito, in venditione jurisdictio, Imperium & jura similia territorio annexa, transeunt in emptorem, ibid.
- Utrum Advocatia, ex mutatione domini clientelaris, clientelares in alterius Imperium veniant, extinguatur, 111
- Affirmativa, ibid. Negativa decisio, 112.
- Advocatia conventionales sunt jura & pacta personalia, quæ mutatis paciscentium personis expirant, ibid.
- Declaratur sub n.113
- Clientelarum jura accensentur servitutibus realibus, quæ, cum re inherente, ad alios possessores transeunt, 113
- Jus protectionis quasitum alicui, absq. facto & consensu ipsius, non auferendum, ibid.
- Antverpia propter transitum in Hispani dominium ære alieno non liberata, ibid.
- Protectionis jus ex spontanea liberi populi subjectione ortum quemadmodum contraria illius explicatione rursum dissolvatur, 114
- Clientes protectioni alicujus hoc pacto se subdentes ut pro libitu suo ea rursum excedere liceat, Advocatia quandoque volunt renunciare possunt, ibid.
- Bernates ob metum Burgundorum in clientelam Comitissæ Allobrogum dediti metu sublato absq. Comitissæ contradictione lege clientelari se solverunt, 115
- Ad utilitatem unius recepta tamdiu durat, quamdiu illi placuerit, & non ultra, ibid.
- Gratia & beneficium acceptum repudiari possunt, ibid.
- Protectoris electio in clientum dispendium & implicationem converti non debet, 116
- Vasallus invito domino feudum resignare potest, 117
- Judæi in protectionem recepti an tutelam postea invito Protectore mutare possint, n.118
- Affirmativa decisio, ibid.
- Ejus rei præjudicium Camerale in causa Simon vnd Schumal der Juden/Contra Herrn Johan von Reckberg/nc. Ritters/ 119
- Cives invito magistratu, cui se submiserunt ad placitum se subtrahere non possunt, 120. Contra, n.126
- Domini subditos invitos alienare nequeunt, 121
- Subditi alteri quam vero Domino se submittere non debent, 122
- Subditi ad dominum se habent, ut liberi ad parentem, 123
- Subditi qui se in aliarum Civitatum Cives recipi procurant, earum libertatibus in nullo potiuntur, & recipientes in pœnam 100. marcarum auri incurrunt, 124
- Intellige ut n.127
- Principes vel Civitates statuto prohiberi possunt, ne subditi emigrent, 125
- Subditi juribus Civitatis renuntiare & aliorum migrare pro libitu possunt, 126
- Pfalburgeri quinam dicti sub n.127
- De iisdem non recipiendis diversorum Imperatorum constitutiones, ibid.
- Clientes post refutatam protectionem Protectorem propter pristina clientela reverentiam offendere nullo modo debent, 128
- Advocatia qualiter acquisito rei in protectionem commissæ dominio, existere desinat, 129
- Servitus perit rei confusione, 130
- Ususfructus consolidatur cū proprietate, re qua ususfructus debuit in usufructuarii dominiū transeunte, 131
- Res sua nemini servire potest, 132
- Advocatia quomodo omnibus de protectoris familia extinctis finiatur? n.133
- Advocatia ad certam generationem constitui potest, ibid.
- Patronatus jus Ecclesiasticum familia patroni extincta extinguatur, 134
- Feudum certa alicui familiæ concessum ea deficiente, ipso jure quoque deficit, 135
- Advocatia Monasterii qualiter absorbeatur, si illud aliū Monasterio cum Advocati consensu uniatur, n.136
- Unitum alteri extinguatur, nec per se amplius stare dicitur, 137
- Ecclesia alteri unita jus suum amittit, & utitur eo cui unita est, 138 (nec sunt, 139)
- Ecclesiæ annexæ eodem jure censentur, cum iis quibus unionis in Ecclesiis faciendæ rationes, 140
- In unione recte faciendæ vocandi sunt ii quorum interest, 141
- Thurthol Monasterium S. Joannis unitum Monasterio S. Galli, 142
- Stein Cœnobium unitum Monasterio Petershausen/extra muros Constantienses sito, 143
- Patronatus jus amittitur patrono, si Ecclesia cum consensu alteri uniatur, 144
- Ecclesiæ Clientelaris unio an invito Protectore fieri possit? n.145
- Negativa asseritur, 146
- Beneficii unio non potest fieri sine consensu patroni, 147
- Protectionis jus quomodo per usum defendendi omisum extinguatur? n.148
- Recusatio patroni post factam interpellationem & acquietio clientum, prescriptionem non defendendi validam efficit, 149
- Vasallus feudum non amittit etiam si longissimo tempore non vocatus servitia omiserit, 150
- Exceptionibus non præscribitur, 151

Exceptiones pendent ex facto alieno, nec opponi possunt antequam alius agat, 152
 Servitutibus & jurisdictionibus etiam centum & pluribus annis non praescribitur, quando casus utendi non incidit, 153
 Requisitionis à clientibus facta & recusationis subsequuta probatio clientibus incumbit, 154
 Facta non praesumuntur, sed probanda sunt, 155
 Non defendendi libertas quanto tempore praescribitur, 156
 Ad libertatis praescriptionem contra servitia tempus immemorabile requiritur secundum Jacob. de S. Georg. 157
 Refutatur, 160
 Libertas non aliter praescribi posse videtur, ac servitia, 158
 Non defendendi libertas instar servitiorum 30. annis praescribitur, 159
 Ad servitutum praedialium praescriptionem 30. anni non sufficiunt, 161 (bit, 162)
 Vasallus servitia contra dominum triginta annis praescribitur, 162
 Advocatis pluribus ejusdem clientelae existentibus & tempore necessitatis hoc vel illo praetermisso aliis duntaxat vocatis, an non vocatus ex illo tempore quasi libertatis possessionem acquirat? n. 163
 Affirmativa, n. 64. Negativa, 169.
 Collectarum immunitatem praescribit, qui cum ceteris exactus non fuit, etiam si eas expresse non recusarit, 165
 Improbatur, n. 175
 Civitas obligata mittere exercitum & tempore necessitatis non mittens libertatem non mittendi praescribit, 166
 Contra, n. 173
 Vasallus tempore necessitatis aliis ad serviendum requisitis praeteritis libertatem non serviendi praescribit, 167
 Contra, n. 170. & 176
 Nec alia possessionis interversione opus est, 168
 Advocatus libertatem non defendendi non praescribit, nisi requisitus defensionem expresse denegarit, 169
 Vasallus per mille annos non serviens non praescribit, nisi interpellatus servitia recusarit, 171
 Negligentia vel desidia jure suo utendi ubi non est, ibi poenae esse non debet, 172
 Possessionis causa mutari non potest, nisi extrinsecus causa mutandi aut titulus superveniat, 174
 Advocatia non utendo amittitur, quando alius eam legitime praescribit, 177
 Protectio ex mandato vel commissione Imperatoris Regis, &c. enata qualiter revocatione committentis in commissariorum personis rursus extinguatur, n. 178
 Mandatum tollitur revocatione quando mandans re integra revocat mandatum, 179
 Consensu duorum contracta regulariter unius voluntate non infirmantur, 180. & 220
 Mandatum re integra unius voluntate revocatur, 181
 Invito beneficium non datur, 182
 Mandati executio in beneficio & officio consistit, 183
 Mandati natura est, ut libere per mandantem ab eo cui commissum est, revocari possit, 184
 Imperator jus contractu quasitum nemini tollere potest, 185
 Nisi revocatio fieret ex legitima causa, 186
 Princeps contractum retractare potest, si privatus non praestiterit, quae promiserat, 187
 Advocatia per investituram concessa revocari non potest, 188
 Pontifex vel Imperator vasallum sine feloniam commissa feudo privare non potest, 189
 Imperator feudum sine causa auferens vasallo ad restitutionem similis feudi & interesse tenetur, 190
 Imperator vasallo etiam ex plenitudine potestatis feudum absque culpa tollere nequit, 191
 Nisi hoc fiat ex evidenti publica necessitate, 192
 Imperator ex causa adimens alicui Advocatiam ad compensationem eidem obligatur, 193. & 195

Papa collatum beneficium alicui auferens, & dans alteri, illi tenetur providere de alio simili, 194
 Auferre alicui sine pretio rem suam est potestas diabolica, 196
 Plenitudo potestatis non extenditur ad injuriam, aliorum, alioquin non potestatis sed tempestatis plenitudo est, 197
 Dispensatio Imperatoris vel Papa sine causa, est dissipatio, 198
 Deus non dedit principi jurisdictionem peccandi vel auferendi alienum indebite, 199
 Protectionis jus an etiam ex parte mandatarii qui commissam protectionem suscepit, revocatione tollatur? n. 200
 Mandatum pariter finitur renunciatione mandatarii sicut revocatione mandantis, 201
 Mandatum susceptum omnino exequendum est, 202
 Intellige ut n. 204
 Contractus initio est voluntatis, ex post facto necessitatis, 203 (integra, 204)
 Mandatarius poenitere & mandato renunciare potest re Mandatarius non debet esse deterioris conditionis quam mandans, 205
 In quo quis adversus alium utitur fruitur, eodem utitur fruitur & ipse, 206
 Cuique in sua etiam persona placere debet, quod placuit in aliena, 207 (pectatur, 208)
 Beneficium ut invito non datur, sic & ab invito non ex Advocatia Feudalis, quibus modis amittatur, n. 209
 Advocatia per Investituram concessa per cassationem ejusdem tollitur, ibidem.
 Advocatia per investituram feudalem concessa à principe in praedictum successorum revocari non potest, 210
 Jus per investituram acquisitum temere alicui auferri non potest, 211
 Advocatia in feudum concessa ex omnibus causis amittitur, ob quas feudum ipsum amittitur, 212
 Vasallus ex quibus causis feudum amittit, ex iisdem jurisdictionem feudo inhaerentem amittit, 213
 Advocatia qualiter per sententiam judicis privativam finem accipiat? n. 214
 Jus Patronatus Ecclesiasticum, itemque Feudum mediante sententia definitiva amittuntur, ibid.
 Adelgottus nobilis de Wehrr Monasterii Sanblasiani Advocatus, jure protectionis per sententiam privatus, ib.
 Conradus Dux Zeringensis ejus loco Advocatus constitutus, ibid.
 Advocatia ejusdem Caenobii Episcopo olim Basileensi competebat, ibid.
 Episcopus Basileensis eadem postea destitutus & Monachis liberum Advocati constituendi, arbitrium restitutum, ibid.
 Ortliebii Episcopus acceptis à Monasterio quatuor Curtiis Advocatie Sanblasianae renuntiat, ibid.
 Advocatie ejusdem Jus inter Ortliebium Episcopum, & Berchtoldum Abbatem de novo controversum per Conradum Imperatorem An. 1141. Argentina transigendo Episcopatu auferatur, ibid.
 Advocatie jus quomodo interveniente contrario Protectoris ac clientum dissensu distrahatur? n. 215
 Obligationes sicut utriusque consensu contrahuntur, sic & eod. modo dissolvuntur, 216
 Negotia quo genere esse coeperunt, eodem rursus dissolvuntur, 217
 Resolutio cujusque actus ejus est natura, cujus est productio, 218
 Constitutionis & destructionis eadem sunt principia, 219
 Advocatia conventionalis an & quatenus alterius tantum partis voluntate dissolvatur, 220
 Consensu duorum pacta alterius tantum dissensu haud dissolvuntur, ibid.

Actus ex duorum voluntate ortus unus duntaxat voluntate non tollitur sub n. 220
Jus semel alicui quasitum eo invito auferri non potest, 221
Neque Protectores neque clientes absque causa altero invito clientela renunciare possunt nisi renuntiationem sibi specialiter reservaverint. 222
Genueses sub Francia Regum Tutela existentes ab ea recedere tentantes 200000 aureis à Ludovico XII. multati, sub n. 222
Goslaria civitas protectioni Landgraviorum Hassia Darmstad. subiecta secessionem ab ea tentans, vi & armis repressa ibid.
Vereduni Metenses & Tulli in provincia formam redacti, quod Hispanos in urbem intromittere cogitarunt, ibid.
Fidem non servanti ex altera quoque parte fides licite non servatur, 223
Contractus beneficio renunciare videtur qui non implet, quod implere tenebatur, adeo ut nec adversarius ad ejus observantiam compelli possit, 224
In contractu nominato regulariter qui vult agere virtute contractus, prius implere debet contractum ex parte sua. 225
Venditor agere volens ad precium prius rem venditam emptori tradere debet, alioquin à contractu emptor licite recedere potest, 226
Emptor ad rei traditionem agere non potest, nisi prius oblato precio, 227
In contractibus nominatis facta executione alteri parti non licet amplius à contractu discedere, 228
In contractibus nominatis fit interpretatio, ut non sit locus resolutioni sub pretextu contraventionis, sed agendum est, vel ad implementum, vel ad interesse, 229
In contractu innominato re adhuc integra, etsi uterque contrahentium ex parte sua implementum offerat, pœnitentia nihilominus locus est, 230
In transactionis contractu non datur locus pœnitentia, 231
In contractu innominato re non integra & ex una parte secuto implemento, alteri qui nondum implevit, à contractu non licet recedere, 232
Ei tamen, qui implevit concessum est pœnitere, & à contractu resilire antequam sequatur ex altera parte implementum, 235 (setur, ibidem.
Et pars non implens beneficio contractus renuntiasse censetur.
Negotii gesti pœnitentia contractum recte habitum non facit irritum, 233
Voluntatis mutatio seu revocatio consensus, quot modis impediatur? 234
In contractu innominato implenti ex parte sua quæ competant actiones, adversus alium, qui non implevit, 236
Contractus, quibus ultro utroque aliquid promittitur, non tenetur pars implens observare, si pars adversa non servavit, 237
Etiam si juramentum intercesserit, ibid.
Juramentum contractui appositum tacitè habet conditionem, ut sit observandum, si juranti fides quoque, servetur ibid.
Implementum tamen adeo perfectum esse oportet, ut si vel in minimo promissum deficiat, inanis sit acturi intentio, 238 (morestante, ibid.
Emptor in L. commissis non excusatur unico etiam num. Probatio pactionem fuisse impletam affirmanti, non neganti implementum incumbit, 239
Protectionis conventio si ab utraque parte fuerit impleta tunc neutri absque consensu alterius ab eadem recedere licet, 240
In protectionis conventionem permissum est ei, qui ex sua parte satisfecit, aut contra alterum non implentem agere præscriptis verbis ut & ipse ad implendum compellatur: aut omnino à contractu resilire, 241
Protectionis jus personale qualiter per mortem alterutrius contrahentium expiret, n. 242

Protectionis jus personale est instar privilegii, quod cum persona extinguitur, 243
Privilegia concessa viventi, eo mortuo amplius concessa non videntur, 244 (245
Concessio personalis finitur cum persona ejus, cui facta est, Ususfructus concessio expirat morte usufructuarii, 246
Protectio concessa pro se & liberis extenditur ad omnes descendentes, 247
Liberorum appellatione omnes descendentes in infinitum continentur, 248
Salva Guardia Imperial. quomodo morte Imperator. vel Principis, qui eam largitus est, finiri soleat, 249
Morti naturali, civilis non nisi ubi in jure expressum est, equipollet, sub n. 249 (250
Imperatoris vel Principis mortui nulla potest esse protectio, Non entis nulla sunt qualitates, 251
Extincto subiecto extinguitur qualitas & facultas ei inherens, 252
Protectio ab Imperatore nomine Casarea majestatis ac Rom. Imperii suscepta, ejus morte non extinguitur, 253
Concessionem nomine Imperii, & dignitatis Casarea facta morte concedentis Imperatoris non finiuntur, 254
Imperium & dignitas semper durant, & non finiuntur, 255
Precaria concessio morte concedentis non finitur, sed transit ad successores, 256
Precarium facta concessione eum habet sensum, ut duret tamdiu donec revocetur ac pœniteat concedentem, 257
Revocatio contrariam voluntatem exigit, 258
Protectio alicujus per Imperatorem ex gratia suscepta an per successorem revocari possit? n. 259
Antecessor in successorem parem in Imperio non habet jurisdictionem aut statuerendi potestatem, 260
Nemo potest statuere in tempus quo quis nullam potestatem habiturus est, 261
Imperator aut summus Pontifex non potest ponere aliquam legem suo successori, 262
Imperator & Pontifex non ab antecessoribus suis imperium capiunt, sed per electionem, 263
Imperator vel Pontifex factum antecessoris non consummatum adimplere aut ratum habere non cogitur, 264
Protectio non finitur morte Imperatoris si is eam cum consensu Electorum suscepit, 265
Imperator quæ facit cum consilio & consensu Electorum, totius Imperii nomine fecisse censetur, 266
Electores Imperatorem non nisi ea conditione elegisse censentur, ut rata ac firma habeat ea, quæ per antecessores Imperii nomine gesta sunt, 267
Protectio ab Imperatore nomine Casarea majestatis ac Imperii per modum contractus inita, morte ejus non finitur, 268
Privilegium per viam contractus alicui concessum per Imperatorem ab eo revocari non potest, 269
Privilegium per viam contractus concessum nec ab ipso concedente, nec ejus successore adimi potest, 270
Successor ligatur factis per prædecessorem suum sub nomine dignitatis, vel per viam contractus perpetratis, 271
Successor Imperatoris aut Principis antecessoris concessionem rite factas inviolatas custodire debet, 272
Salva Guardia imperialis an decedente Imperatore per successorem necessario confirmanda sit? 273
Affirmativa, 274. Negativa, 277.
Privilegii confirmationem non petenti à successore illud adimitur eod. n. 274 Contra n. 283
Concessionem pro tutiori cautela per successores confirmanda sunt, 275 Contra n. 284
Tiberius Imperator prædecessorum concessionem, nisi à successoribus confirmarentur, ratas non habuit, 276
Confirmatio successoris consilii magis est, quam necessitas, 277

Privilegiomm confirmatio nihil relevat, cum fiat tantum causa dubitationis tollenda, 278
Dubitationis tollenda causa, qua fiunt, ob abundantem cautelam fiunt, 279
Abundans cautela non est necessaria, 280
Protectionis, qua transit in contractum confirmatio minime est necessaria, 281
Contractu perfecto secundum contrahentium consensus ex intervallo non est necessarius nihilque operatur, 282
Privilegii concessi confirmatio utilitatis, non autem est necessitatis, 283
Successoris assensus necessarius non est, quando à predecessore principe semel habitus & impartitus est, 285
Protectio ab alio alicui commissa, an morte committentis extinguatur? n. 286
Affirmativa, 287. Negativa, 295
Mandatum morte mandantis expirat re adhuc integra, 288. Declaratur, n. 305
Vicariatus alicui concessus ad heredes non transit sed utriusque tam concedentis quam eius cui concessus est, morte expirat, 289
Vicarii potestas suspenditur per excommunicationem Episcopi, 290
Principali mortuo mandatum quoque & potestas eius, qui ejusdem vices gerebat, extinguitur, 291
Vices eius, qui non est, nemo gerere potest, 292
Resoluto jure dantis, resolvitur & jus accipientis, 293
Declaratur, 307
Mandatum substituti expirat morte substituentis, 294
Protectionem committendo Imperator habet respectum ad causam, defensionem nempe, non autem ad personam cui protectio commissa est, 296
Privilegium, in quo habetur respectus ad causam, & non ad personam est perpetuum & ad quoscunque transit, 297
Mandatum etiam post mortem mandantis perficiendum, morte committentis non extinguitur, 298
Defensio Ecclesiarum ac Monasteriorum est opus pium & favorabile, 299
Mandatum ob favorem pie cause morte mandantis non expirat, 300
Legatio Cardinali injuncta in favorem fidei mortuo Papa non extinguitur, 301
Protectio morte committentis non finitur si protectori defensionem in casibus post obitum mandantis demum evenientibus prestare injunctum sit, 302
Protectio morte item committentis non finitur si ea usque ad revocationem mandantis protectori commissa sit, 303
Protectio nomine tam imperatorio, quam imperii commissa morte mandantis non extinguitur, 304
Mandatum factum in commodum tertii morte mandantis non expirat, 305
Vicarius de omnibus causis cognoscere potest, de quibus principalis, exceptis casibus in jure prohibitis, 306
Resoluto jure dantis, non resolvitur jus accipientis, si resolutio pendet à mera voluntate auctoris, 307
Protectionis jus an morte ejus, cui commissum est, evanescat? n. 308
Affirmatur, 309
Mandatum regulariter finitur morte mandatarii, 310
Mandati obligatio ex natura mandati ad heredem mandatarii non transit, 311
Advocatia sub nomine significante dignitatem seu officium alicui commissa morte mandatarii non extinguitur, 312
Advocatia super Ecclesia collegiata Chombergensi Episcopo Herbipolensi competens, per obitum ipsius non finitur, sed in successorem transit sub n. 312
Delegatio facta sub nomine dignitatis transit in successorem, 313
Privilegium concessum sub nomine dignitatis transit in successorem, 314

Protectio universitati demandata morte mandatarii non evanescit, sed ad quoscunque posteros transmittitur, 315
Jurisdictio collegio seu universitati competens deficientibus aliquibus, ceteris accrescit, 316
Protectio concessa certo generi personarum includit successores, 317
An & quatenus Advocatia ad beneplacitum concessa vel inita dissolvatur, n. 318
Beneplaciti materia, quibus in locis à Dd. tradatur? 319
Protectio simpliciter ad utriusque partis beneplacitum inita utrum cujuslibet partis renunciatione tollatur, n. 320. Decisio affirmativa, ibid.
Beneplaciti natura est, ut possit quodocunque revocari, 321
Beneplacitum nulli legi subiectum est, 322
Contractus ad beneplacitum durabilis tamdiu firmus manet, donec alteruter contrahentium eum revocet, vel moriatur, 323
Voluntas tam revocatione, quam morte solvitur atque extinguitur, 324
Protectio ad beneplacitum inita, an quodocunque & indistincte revocari possit? n. 325
Protectio ad beneplacitum instituta sine causa legitima revocari non potest, 326
Consul ad beneplacitum creatus non potest sine causa deponi, 327
Concessio ad beneplacitum intelligitur arbitrio boni viri, 328
Nisi verba importarent beneplacitum liberum, 329
Utrum protectio ad beneplacitum ante mortem non revocata extinguatur morte vel clientis vel patroni, n. 330
Condemnatus in exilium ad beneplacitum mortuo iudice vel finito officio liberatur, 331
Mandatum extinguitur morte mandantis 332
Declarandi facultas morte finitur, 333
Præceptum superioris morte illius evanescit, 334
Banni suspensio ad beneplacitum morte finitur, 335
Advocatia ad beneplacitum sedis Apostolicæ, vel Cæsareæ Majestatis instituta an morte summi Pontificis vel Imperatoris extinguatur? n. 336
Decisio Negativa ibidem.
Secus si protectionis contractus ad beneplacitum Rom. Pontificis vel Imperatoris directus sit, 341
Concessio dignitatem non personam concedentis respiciens morte illius non extinguitur, 337
Concessio quando dignitatem concedentis, vel personam ejus duntaxat respicere censeatur? 338 (339)
Officialis ad beneplacitum principis reputatur perpetuus, Dignitas, non persona est causa finalis intentionis, 340
Advocatia concessa ad revocationem Papæ, vel Cæsaris expirat eorum morte, si verba impersonaliter fuerint concepta, 342
Voluntas à certa persona dependens extinguitur cum persona, 343
Advocatia ad beneplacitum concessa morte civili non extinguitur, 344
Voluntas vel beneplacitum morte civili non evanescit, 345
Mors civilis naturali non equiparatur, nisi in casibus in jure expressis, 346
Advocatia constituta ad beneplacitum alicujus in dignitate vel certo officio positi, utrum dignitate vel officio illo expirante aut cessante, finiatur? 347
Decisio affirmativa, ibid.
Dignitate illa non extincta sed persona ad cujus beneplacitum protectio durare debet ab officio deposita, an Clientela finiatur? 348
Decisio Negativa, ibid.
Placitum & voluntas est actus animæ non dignitatis vel rei inanimata, 349

- Protectio ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum facta intelligitur ad tantundem & non ultra, 350*
- Protectio ad revocationem contrahentium concepta, quando finiat? n. 351*
- Protectio ad revocationem contrahentium inita, morte illorum non expirat, sed ad eorum heredes transit, 352*
- Voluntas morte non revocatur, 353*
- Protectionis jus quomodo lapsu temporis in constituta Advocatia definiti evanescat, n. 354*
- Contractus & pacta ad certum durationis tempus conventa, eo elapso solvuntur & cessant, 355*
- Ad certum tempus quod debetur finito tempore exigere non potest, 356*
- Facultas pro certo tempore concessa ultra tempus illud non competit, 357*
- Permissum ad certum tempus, post illud censetur prohibitum, 358*
- Mandatum finitur & solvitur finita die, ad quam illud constitutum est, 359*
- Lapsus temporis Advocatia prestituti habet vim renuntiationis, 360*
- Tempus definitum qui praterlabi permittit furi suo renuntiasse censetur, 361*
- Tempus alicui rei prefixum est de forma ipsius rei, 362*
- Feudum vasallo ad tempus concessum praterlapso tempore revertitur ad dominum, 363*
- Vasallus elapso tempore ad quod feudum concessum fuit, ulterius vasallus manere non cogitur, 364*
- Tempus non est modus tollende obligationis, 365*
- Declara, ut n. 366*
- Temporis longinquitas sola etiam 60. annos excedens iura alterius non mutilat, 367*
- Protectio an ex taciturnitate revocata censeatur, si finito temporis cursu protector etiam postea clientibus tutelam præstet? n. 368*
- Negatur, n. 369*
- Clientela temporis lapsu finita sine utriusque partis consensu redintegrari non potest, 370 (371)*
- Contractus fieri non potest nisi partibus consentientibus, in actu penitus dissolutoreparando, eadem solennitas requiritur, qua in ipso actu principio celebrando fuit necessaria, 372*
- Scriptura ubi contrahitur tacita Advocatia reconductio locum non habet, 373*
- Idem in iure Emphyteutico receptum, 374*
- Liga post lapsum temporis præfinita expresse revocari debet, nec operatur in ea tacitus consensus, 375*
- Confederatio per decem vel plures annos non videtur refirmata ex eo, quod post tempus elapsum invicem auxilium præstetur, 376*
- Protectio ad certum durationis eventum ac conditionem inita qualiter conditione eveniente dissolvatur, n. 377*
- Conditio protectionis contractui appositæ prius existere debet, quam dissolvatur protectio, 378*
- Conditio importat formam, 379*
- Sub conditione certa, expressa resolubilia, ea non existente firma, valida, perpetuaque censentur, 380*
- Protectio pagi Gefsattel ab Abbate Chombergensi Anno 1400. Imperiali civitati Rotenburgo Tuberana certa conditione commissa, ibid.*
- Advocatiæ nexus qualiter ex causa ipsius clientelæ cessante laxetur, 381*
- Salvus conductus debitori ob paupertatem concessus, ea cessante, expirat, ibid.*
- Advocatiæ an protector ob subsecutam impotentiam defendendi amittat? n. 382*
- Affirmativa, 383. Negativa, 408*
- Potentia & qualitate protegendi remota removetur & tollitur ipsum jus protectionis, 384 Declara ut n. 440.*
- Dispositio in heredem collata, vitatur ex supervenientia liberorum testatoris, 385*
- Advocatiæ præsidium in utilitatem maxime Ecclesiarum, & vim atq. injurias profligandas constitutum, 386*
- Tutor datur pupillo, ut eum a vexationibus aliorum defendat, & appellatur honorarius, 387*
- Contractus à causa finali influentiam recipiunt, & secundum eam regulantur, 388*
- Conventionis causa cessante tollitur ipsa conventio, 389*
- Causa finalis cuiusque rei magis consideranda, quam principium, 390*
- Dispositio qualibet tam generalis, quam specialis, ex causa finali ampliationes restrictionesque recipit, eaque deficiente in totum concidit, 391*
- Contractus quilibet ob defectum causa finalis vitatur, & redditur nullus, 392 Declara ut n. 446*
- Obligatio rei extinguitur si eum in casum incidat, à quo incipere non potest, 393. Contra, n. 449*
- Impotens ad defendendum Protector non est constitutus sub n. 393*
- Episcopus ordinans aliquem ad sacerdotium, eumq. admittens ad secundam Ecclesiam parochialem, eundem ad tertiam præsentatum propter insufficientiam reprobare potest n. 394. & quare 456*
- Feudum datum Advocato, ut is pro Domino in iudicio loquatur, ex supervenienti illius inhabilitate amittitur, 395*
- Advocatus qui nescivit defendere causam, feudum pro Advocacionis officio acceptum restituere debet, 396*
- Approbatus semel ob causam supervenientem reprobari potest, 397*
- Vasallus post adeptum feudum ex natura sive ex accidenti mutus, surdus, aut alias imperfectus evadens feudum illud amittit, 398 Declara ut n. 462*
- Causa cessante cessat effectus, 399*
- Persona conditio, ubi locum facit beneficio, ea deficiente beneficium quoque deficit, 400*
- Causa ob quam quippiam datum est, reducta ad non causam, illud quod datum est, repetere licet, 401*
- Persona industria ubi est electa, regulariter alter alterius vices supplere non potest, 402*
- Castro cuius defendendi causa annua pensio protectori promissa fuit, ex post facto diruto, an & promissio annua pensionis resolvatur? 403*
- Promissionis causa cessante, cessat & ipsa promissio, n. 404*
- Oneris causa cessante cessat onus, 405*
- Defendere, seu defensionis effectum consummate implere non dicitur, qui non omni tempore ad defendendum præsto est seu defendere potest, 406*
- Factum non dicitur, quod factum non durat, 407*
- Advocatiæ contractus semel legitime celebratus propter supervenientem defensionis impotentiam rescinditur, 409*
- Casus fortuiti non debentur, nisi quando specificantur, n. 410*
- Servus non tenetur de morte Domini, si ei auxilium adversus vim sufferre non potuit, 411*
- Confederati ad mutuam defensionem obstricti ultra illorum possibilitatem non tenentur, 412*
- Ad impossibile nemo se obligasse censetur, 413*
- Civitas non puniens delinquentes propter impotentiam, vel summam difficultatem excusatur, quando scilicet illi tam potentes sunt, ut Civitas eos prehendere aut punire non valeat, 414*
- Papa aut princeps Christianus etsi regulariter non debeat fœdus inire cum infidelibus, tamen ob eorum potentiam insuperabilem, sive quod contra ipsos se sufficienter non possit defendere, licite cum illis ad tempus pacem init, 415*

- Contractum semel perfectum impossibilitas superveniens non impedit, n. 416*
- Promissio sub impossibili an & quando vitiet contractum, 417*
- Factum semel legitime ex causa supervenienti retractari aut in irritum vocari non potest, 418*
- Jure ubi destitumur, ibi aequitas maxime spectanda est, 419*
- Dictum rationi congruum Judicem non minus movere debet, quam lex ipsa, 420*
- Promittens aliquid facere sub pœna excusatur ab illa, si fecit, quod potuit, 421*
- Intellectus c. brevi. de jurejurand. 422*
- Impossibilitas, paupertas, ac difficultas, quæ nulla diligentia evitari potuit, obligatum ad factum à privationis pœna eximit, 423*
- Et excusat à perjurio, 426*
- Stipulatio pœnalis propter difficultatem impeditur, 424*
- In mora qui non fuit, pœnam & interesse non committit, 425.*
- Non observans, quod observare non potest perjurium non incurrit, 427*
- Non solvens tempore convento incidit in perjurium siolvere non potuit, 428*
- Perjurium non committitur sine dolo, 429*
- Juramentum præcise non adstringit superveniente impossibilitate, 430*
- Juramentum limitate præstitum, limitatum producit consensum & effectum, 431*
- Pœna conventionalis evaditur ob difficultatem & impossibilitatem supervenientem, 432*
- Mala electio propria culpa imputatur. 433*
- Contrahentes præcogitare debent, quæ successu temporis evenire possint, 434*
- Vasallus propter supervenientem impotentiam defendendi feudo non privatur, 435*
- Nisi impotentia illa simulata sit, aut vasallus propria culpa talem impotentiam causarit, 436*
- Impossibilitas excusat appellantem à prosecutione appellationis, adeo ut non dicatur deserta, 437*
- Emphyteuta qui propter inopiam non potestolvere canonem, excusatur, ut non cadat à jure suo. 438*
- Advocatus ex spontanea liberi populi electione aut mandato superioris existens, patroni viribus imminutis à clientibus repudiari potest, 439*
- Feudum concessum Advocato ratione peritiae non transit in successorem, 441*
- Ad feudum Advocatia admitti volens probare debet se esse talem, qui defendere possit, 442*
- Faciendum facilius impeditur, quam tollatur factum, 442*
- Factum difficilius destruitur, quam quod est in fieri, 443*
- Ad feudum Advocatia admitti volens, quæ probare debeat, 444*
- Mens concedentis talis præsumitur, qualis de jure esse debet, 445*
- In contractus validitate vel invaliditate consideranda, semper id tempus spectamus, quo contrahitur, 447*
- In contractibus illa qualitas consideratur, quæ adest tempore contractuum, non quæ ex post facto evenire potest, 448*
- Furor superveniens negotium ante furorem sana mente contractum non perimit. 450*
- Judex vel Magistratus furore correptus, veterem dignitatem retinet, ibid.*
- Reges durante Imperio, mente aut alio vitio capti, Reges esse non desinunt, ibid.*
- Exempla, Saulis, Ozia, Juda, Clodovai secundi & Caroli VI. Gallia Regum, ibid.*
- Legitimatio perfecta per supervenientiam liberorum legitimorum non revocatur, 451*
- Juris certa ratione perfectum & consummatum ex supervenienti casu non dissolvitur, 452*
- Furor superveniens homini uxorem sana mente ducenti, vel testamentum facienti non præjudicat, 453*
- Contractus perfectus non vitatur etiam si perveniat ad casum, à quo incipere non potest, 454*
- Tutela non vitatur etiam si perveniat ad casum, à quo incipere non potuit, 455*
- Argumentum à feudo Advocatia ad protectionis contractum non procedit, 457*
- Feudum Advocatia annuo spatium finitur, nec ad hæredes transfertur, 458*
- Feuda quæ in mercedem alicujus reidantur transacto anno iterum auferri possunt, 459*
- Protectionis contractus non est annuus, sed regulariter perpetuus, 460*
- Argumentum ab imperiti Advocati defensione ad impotentis protectoris tutelam invalidum est, 461*
- Erubescimus sine legis auctoritate quippiam asserere, 463*
- Privationis pœna locum non habet, nisi manifesta lege statuta reperiatur, 464*
- Vasallus ob valetudinem adversam vel morbum aliquem supervenientem feudo jure privari non potest, 465*
- Pœna non est locus, ubi nulla præcessit culpa, 466*
- Delictorum quadam in faciendo, quadam in omittendo consistunt, ibid.*
- Protectionis jus an dissolvatur propter exortam inter protectorem & clientes capitalem inimicitiam, 467*
- Affirmativa, 468. Negativa, 475*
- Confraternitates & confederationes ob capitalem inimicitiam inter socios ortam dissolvuntur, sub 268*
- Declaratur, ut 481*
- Nexus feudalis ob eandem rumpitur, 469*
- Declaratur ut post, 481*
- Filius inimicus patris licite exheredatur, 470*
- Declaratur, ut 482*
- Inimicum suum capitalem nemo cõsetur idonee defensorius, 471*
- Declaratur, 483*
- Inimicus male de inimico cogitare semper præsumitur, eique insidias struere & nocere, sub 471*
- Damnum, quod ignoratur à quo provenerit ab inimico illatum esse præsumitur, sub 471*
- Inimicum habens implorare potest officium Judicis, ut ipsum compellat ad præstandam sibi cautionem de non offendendo, ibi.*
- Tutor inimicus pupillo dari non potest, 472*
- Advocatus per Judicem is dari non potest, cum quo intercedit gravis inimicitia, 473*
- Propter inimicitias capitales intervenientes multa quæ ab initio constiterunt, ex post facto intercidunt, & finiuntur, 474*
- Declaratur, ut verum sit in casibus jure expressis, 487*
- Inimicitia causam moliri contra alium in cujusque stat arbitrio, 476*
- Obligatio naturalis & civilis ex pacto protectio inter Patronum & clientes contracto oritur, ex eaque actio utrinque præstandi, quod promissum est, 477*
- Obligatio est juris vinculum quo vel invito creditoribus nostris aliquid dare vel facere compellimur, pro lege inter contrahentes dicta, ibid.*
- Actio ex efficaci obligatione nata per exortam inimicitiam perimi non potest, 478*
- Bellum inimicitia filia, non efficit, quo minus debitor creditori etiam hosti facto, debitum solvat, ibid.*
- Friedericus Dux Austria Marchionibus Brandenburgensibus hostib. factis, pecuniam, quam debebat solvit, ibi.*
- Exceptio capitalium inimicitiarum debitorem à debiti solutione non liberat, ibi.*
- Obligatio fidejussoria propter enatas inter principalem & fidejussorem inimicitias non extinguitur, 479*

- Advocatia ob inimicitiam dissolvitur, quando illa mutua est vel capitalis in protectore ardet, secus autem quando ea in clientibus tantum fervet, 480*
- Inimicitia superveniens inter Dominum & procuratorem facit finire mandatum, ibid.*
- Obligationis vinculum ob exortam inter contrahentes inimicitiam non dissolvitur, sub 483*
- Inimicitia tutela suscipienda excusationem prabet, susceptam autem non dissolvit, 484*
- Inimicus patris presumitur inimicus filiorum, ibi.*
- Injuria facta uni ex cognatis toti cognationi facta videtur, ibi.*
- Inimicus à patre filiis testamento tutor assignatus quando à tutela excusetur, 485*
- Contractum fieri multa impediunt, quæ factum tamen non tollunt, 486*
- Advocatiæ propter inimicitiam clientum in protectore dissolvi nusquam in jure scriptum, 488*
- Quomodo amittatur protectionis Jus propter occisionem vel mutilationem Episcopi, Prælati, vel clerici Ecclesiæ in protectionem susceptæ, 489. & 493*
- Innocentius Papa prorumpentes in necem vel mutilationem pralatorum jure protectionis privat, 490*
- Ad defensionis subsidium, quod inventum est, ad depressionis dispendium non debet retorqueri, 491*
- Patroni, Advocati, vel Vicedomini, vendicantes sibi in Ecclesiis plus quam jura permittant per censuram Ecclesiasticam compescuntur, 492*
- Patroni, Advocati, vel Vicedomini, &c. occidentes Prælatum vel Clericum Ecclesiæ, perdunt, quod habent in Ecclesiæ, & posterorum, usque ad quartam generationem non admittuntur ad Ecclesiam illam, 494*
- Vasallus Prælatus Ecclesiæ à quo feudum habet occidens, feudum illud amittit, 495*
- Patronus occisor Prælati vel Rectoris Ecclesiæ jure patronatus ipso facto exuitur, 496*
- Protector non occidens, sed Prælatum vel Rectorem Ecclesiæ duntaxat vulnerans, aliave enormi latione offendens, Advocatiæ amittit, 497*
- Verborum disjunctivorum vel alternativorum natura est, ut obligent ad utrumque, 498*
- Mutilare verbi significatio, 499*
- Vasallus non occidens, sed tantum reali injuria afficiens feudi Dominum, feudo exuendus est, 500*
- Vasallus Dominum etiam absque corporali latione graviter offendens privationis pœnam incurrit, 501*
- Protector conjurans duntaxat in necem Prælati vel Rectoris Ecclesiæ, cujus Advocatus est, Advocatiæ jus amittit, 502*
- Protector non ob Prælatum vel Rectorem duntaxat, sed quemlibet etiam Ecclesiæ clericum à se occisum, vel mutilatum, Advocatiæ amittit, 503*
- Conatus occidendi vel mutilandi Prælatum Ecclesiæ an privationem Advocatiæ inducat? n. 504*
- Affirmativa, 505. Negativa, 511*
- Presumere verbi significatio, 506*
- In homicidio solus occidendi animus ad actum aliquem perductus etiam homicidio non secuto mortis pœnam meretur, 507*
- Contra, num. 515*
- In delictis non exitus, sed voluntas inspicitur, 508*
- Conatus etiam remotus in homicidii crimine pœna mortis ordinaria punitur, 509*
- Contra, num. 516*
- Pro delicto attentato eadem pœna, quæ pro consummato imponitur, 510*
- Contra, num. 517*
- Conatus delinquendi effectu non secuto non punitur pœna ordinaria, nisi in lege eadem pœna tam pro conatu, quam ipso facto expresse sit imposita, 512*
- Conatus effectu non secuto non punitur, quando pœna imponitur ipso jure, 513*
- Conatus sine effectu de consuetudine generali non punitur pœna pro ipso facto imposita, 514*
- Protector non occidens, sed mandans duntaxat occidi, vel mutilari Rectorem Ecclesiæ jus protectionis amittit, 518*
- Quod quis facit per alium, ipse facere videtur, 519*
- Mandans homicidium & faciens pari pœna obnoxii sunt, 520*
- Protector mandans vulnerari tantum Clericum vel Rectorem Ecclesiæ in tutelam susceptæ, si homicidium ex eo sequatur, pari pœna tenetur, 521*
- Mandans id, ex quo ut plurimum sequitur mors, homicidium mandare censetur, 522*
- Percutiens non habet stateram in manu, ut vulnera ad mensuram dare possit, 523*
- Mandans vulnerationem, homicidium ex eo secutum, mandasse censetur, 524*
- Mandans clericum percuti, ita excommunicatus est, ac si ipse percussisset, 525*
- Vasallus mandans percuti Dominum privatur feudo ac si ipse verberasset, 526*
- Protector consilium duntaxat præbens occidendi vel mutilandi Rectoris, pari pœna, ac si occidisset tenetur, 527*
- Consentiens & faciens eadem pœna constringuntur, 528*
- Auxiliator eadē pœna puniendus est, quæ ipse faciens, 529*
- Protector adhibito inculpatæ tutela moderamine defendendi sui causa Rectorem Ecclesiæ mutilans vel occidens jus protectionis non amittit, 530*
- Vim vi omni jure repellere licet, 531*
- Defensio vite ac corporis sui cuiq; à natura tributa est, 532*
- Omne animal seipsum diligit, 533*
- Defensio jure naturali, divino, Canonico & civili permissa, 534. 535. 536. & 537*
- Occisio alterius, defensionis causa facta impunita, 538*
- Protector defensionem necessariam prætendens, quomodo eam, ut pœnam amissionis Advocatiæ evitet, probare debeat, 539*
- Moderamen inculpatæ tutela in quibus consistat? remissive, eod. num.*
- Utrum protector crimen læsæ majestatis vel rebellionis perpetrans Advocatiæ jus amittat, 540*
- Decisio affirmativa, ibid.*
- Rebellio & læsio majestatis sæpe pro eodem sumuntur, 541*
- Rebellionis Rei vita privatur, 542*
- Omnia quæ juris Civilis sunt, amittunt, 543*
- Læsæ majestatis Reus pœna mortis afficitur, 544*
- Publicatione bonorum plectitur, præsertim si non habeat liberos & parentes, 545*
- Patronus Ecclesiasticus crimen læsæ majestatis committens jus patronatus amittit, tam pro sua persona, quam pro filiis & successoribus, 546*
- Vasallus rebellis, & reus læsæ majestatis feudum ipso jure amittit, 547*
- Protector factus hæreticus qualiter Advocatiæ amittat, 548*
- Per hæresis crimen omnia bona ipso jure confiscantur, 549*
- Hæreticus non potest à principio edificare, vel dotare Ecclesiam, ut acquirat jus patronatus, 550*
- Hæreticus omne privilegium amittit & nullum in rebus suis Dominium habet, 551*
- Vasallus hæreticus factus feudum ipso jure amittit, 552*
- Hæresis gravior crimine læsæ majestatis, 553*
- Hæreticus reverlus ad veram fidem an recuperet Advocatiæ prius habitam? n. 554*
- Affirmativa, 555. Negativa, 558*
- Post delictum se emendans perinde est, ac si nunquam deliquisset, 556*
- Uxor mediante judicio à marito ob hæresin separata non cogitur ad eum ad veram fidem reversum redire, 557*

Bona publicata ab homine vel jure, non recuperantur per penitentiam, 559
Protectionis jus an amittatur propter mutationem Catholicæ vel Augustanæ religionis? n. 560
Affirmativa, 561. Negativa, 570. & 577
Conventio qualibet eam interpretatione recipit, ut intelligatur rebus sic stantibus eod. n. 561. Declaratur, 581
Contractus quilibet rerum statu mutato vel nova causa accedente cessare debet, 562
Clausula rebus sic stantibus semper intelligitur, 563
Declara, ut num. 585
Pro expresso & disposito habetur, quod verisimiliter dispositum fuisset à contrahentibus, si de eo fuissent admoniti, 564
Fides amicitia coagulum, 565
Inter eos, qui diversa sunt fidei, fida societas non potest consistere, 566
Contentiones de religione plerunque funestissimorum bellorum & motuum civilium occasio, 567
Fœderibus & confraternitatibus potissimum adversatur religionis, morum, legumque disparitas, 568
Declaratur, 594
Religio concordia mater, pacis interna alitrix, & externa presidium, 569
Separatorum separata ratio, 571
Contractum quod initio non impedit eundem jam initum rescindere non solet, 572
Contractus plerique sunt juris gentium, 573
Contractus & obligationes variis modis resolvuntur, 574
Religiosa pacificationis per Status Imperii An. 1555. erecta, quæ fuerit causa finalis? 575
Correlativorum in uno dispositum, censetur quoque dispositum in altero, 576
Wirttembergici Duces protectores Monasterii Zuvifalten. 578
Palatini Comites Rheni protectores Monasterii Waldsassen. 579
Hassia Landgravius protectores Monasterii Hirschfeldens. eod. num.
Badenses Marchiones protectores Monasterii Swartzach in Alsatia, eod. nu.
Ottingenses Comites protectores Monasterii Kircken. eod.
Leuvenstein Comites protectores Monasterii Brumbach. eod. num.
Gerolzeggenses Barones protectores Monasterii Schuttern. eod. nu.
Ulmensis Respubl. protectrix Cœnobiorum Wengensis & Sefflingensis. eod. nu.
Observantia rerum mutationem insecuta juris, consuetudinis & dispositionis optima interpret, 580
Contractus, substantialibus durantibus, consistit, etiamsi naturalia mutata fuerint, 582
Naturalia contractus sine rei corruptione mutari possunt, 583
Fendum novum non facit quævis alteratio, nisi substantialia alterentur, 584
Clausula rebus sic stantibus non intelligitur in actu descendente ex voluntate duorum, 585
In contractibus non licet uni mutare voluntatem in detrimentum alterius, 586
Contractus ob mores & ordinationes hominum vicissitudine temporum mutatos non rescinduntur, 587
Humanarum rerum vicissitudo ob inconstantiam rotæ agitata à Phocylide equiparata, 588
Judicium idem manet, etiam iudicibus ejus subinde mutatis, 589
In claris non opus est conjecturis, 590
Verba clara non sunt interpretanda pro arbitrio, 591
An negotio aut re consensu duorum aut plurium gesta voluntas omnium spectatur, 592

Religionis consensus in fœderibus ciendis, ob introductam religiosam pacificationis constitutionem non exacte exigitur, 593
Confraternitas quoad bonorum & principatum, nec non Electoratus successionem inter Comites Palatinos, & Bavaria Duces inita, ob subsequutam religionis mutationem non est dissoluta, 595
Religio jurisdictionis sequela, 596
Protectionis Jus, Advocatis vel clientibus in Bannum lapsis, an solvatur vel saltem suspendatur, 597
Decisio Affirmativa, ibid.
Banniti à fide & tuitione Imperii excluduntur, ibi.
Cientes si læsæ majestatis crimen committant, Advocati solvitur, sub n. 597
Utrum Advocati propter Advocati excommunicationem perimatur, 598
Excommunicatus ab Actibus indicialibus (qualis est protectio) non repellitur, ibi.
Advocati qualiter ex abusu Advocati dirimatur, 599
Protector jure protectionis abutens, illud amittit, ibi.
Protectores Advocati abutuntur, quoties clientes inique turbant vel molestant in personis vel bonis eorum, tam verbis quam factis, 600
Balmund antiquitus dicebatur turbatio clientibus ab Advocatis facta, 601
Balmund item à priscis Alemannis falsus tutor nuncipatus, ibi.
Turbationes quot modis fiant? remissive, 602
Advocati abusus multis Canonibus, itemque constitutione Friderici Imp. sub gravi pœna reprehenditur, & inhibetur sub nu. 602. 603. 604. 605. 606. 608. & 609. & 613
Patronus jurisdictiones, bona, census, jura, fœda, fructus, & emolumenta Ecclesia ad ministrorum Ecclesiasticorum necessitatem deputata in proprios usus convertere, vel impedire præsumens, anathemati subijcitur & patronatus jure privatur, 607
Pontifices plerumque, in pœnis imponendis leniores fuerunt, 610
Odia & pœnæ extendenda non sunt, sed potius restringenda, 611
Papa privationis, juris aut beneficii alicujus locum non habet, nisi in casibus jure expressis, 612
Feudi beneficio exiit vasallus, si id ob malam administrationem mereatur, 614
Re privari meretur, qui male versatus est in ea, 615
Vindices ac custodes rerum & personarum constituti ab officio discedentes, aliis severius plectendi sunt, 616
Quod quis aliam facientem prohibere ex officio necesse habet, id ipsum committere non debet, n. 617. & 662
Facinus quicumque potest, prohibere debet, 618
Constitutio Friderici Imp. 2. feud. 2. §. 7. Quicumque Advocatiam, &c. de pace tuenda. utrum de feudaliibus duntaxat Ecclesiarum Advocatiis intelligenda sit, vel ad alias etiam protectionum formas sine feudo constitutas extendatur, 619
Posterior affirmatur, n. 619. 620. 621. & 625
Objectio contra mota dissolvitur, 626
An & de feudo Advocationis forensis intelligi queat? Negatur, 623
Cientes ad privationem Advocati agere possunt, si Advocati in eos serviant, 620
Patronus Ecclesia & Advocatus an sint idem? 622
Fendum Advocationis forensis absque omni culpa & monitione pravia elapso anno finitur, 624
Verba legis ubi deficiunt, deficit etiam dispositio, 627
Advocati privatio propter abusum passim ab Imp. & summis Pontificibus in protectionum bullis constituitur, n. 628. 631. 633. 634. & seq. usque 637
Ulma regia villa à Carolo Magn. Abbati & Conventui Divitis Angiæ Anno 813. donata, 629

- Adelbertus à Carolo Magno Protector Divitis Augia constituit in eo pacto, ut si in quopiam ea abutatur, sine mora iterum removeri possit, 630*
- Vara Monasterio Deipara Virg. in Einsidlen à Lutholdo Barone Regenspergensis donata, 632*
- Barones Regenspergenses à Lothario III. Imp. Advocati Monasterii Einsidlen constituti, 633*
- Anhusen cœnobium Anno 1125. à Managoldo Comite Palatino Tubingensi, ejusque filiis fundatum, 635*
- Fridericus Barbarossa sua stirpis Advocatos Lorchenfes dilapidantes aut distrabentes bona Monasterii removeri jubet, singulari diplomate in id dato, 636*
- Ruothardi Archiepiscopi Moguntini de Advocato Chombergensi injurioso & calumnioso statutum, ibi.*
- Deus Opt. Max. homines beneficiis cumulosos, propter abusum eorum, privat iisdem, ibi.*
- Ejus rei exempla ex sacra Scriptura, ibi.*
- Abusus rerum ex præscripto juris communis plerunque privatione earundem punitur, 637*
- Sevitia & abusus potestatis in omnibus humana societatis gradibus vetita, 638*
- Servus à domino sevitia, fame vel obscenitate pressus olim venire jussus, 639*
- Pater etsi olim filio vitam impune eripere poterat, postmodum tamen ob ferociam eum emancipare cogebatur, 640*
- Imperator indignum sese Imperio gerens eod. privatur, 641*
- Wenceslaus Imperator propter abusum Imperii eodem deturbatus est, 642*
- Princeps aut magistratus sua jurisdictione per nimiam sevitiam abutens ea privari potest, 643*
- Subditi fide & obsequio erga dominos liberantur, si ii dominatu in eos præposere abutantur, 644*
- Privilegio sibi concessio abutens illud amittit, 645*
- Privilegiorum prætextu auctoritas flagitiorum crescere & publica utilitas vacillare non debet, 646*
- Judex jurisdictionem suam propter abusum amittit, 647*
- Pater in bonis liberorum adventitiis habet usumfructum & administrationem eorundem, 648*
- Pater bona liberorum adventitia dissipans administratione eorum jure privatur, 649*
- Patris officium erga filium in pietate non in atrocitate consistere debet, 650*
- Pater officium erga filium male usurpans implorato judicis officio ad emancipationem compelli potest, 651*
- Vasallo in subditos infendatos nimium savienti feudum auferitur, & applicatur domino, 652*
- Dominus feudi contra vim & crudelitatem vasalli subditos merito defendere debet, 653*
- Matrimonium ob mariti sevitiam quoad thorum, & mensam separari potest, 654*
- Usufructuarius proprietatem notabiliter reddens deteriore, uti frui à domino prohiberi potest, 655*
- Colonus male utens fundo, eumque corrumpens jure suo cadit, & expelli potest, 656*
- Prodigo qui bona sua dissipando profundit, administratione bonorum suorum interdicitur, & curator constituitur, 657*
- Prodigum esse quempiam qualiter probetur, 658*
- Emphyteuta res emphyteutica propter ejus abusum, & deteriorationem auferitur, 659*
- Protector clientes contra fidem datam necessitatis tempore invocatus derelinquens, jus protectionis amittit, 660*
- Delictum in committendo consistens gravius est eo, quod consistit in omittendo, 661*
- Negocia alterius administranda, qui suscipit, idem in sua persona præstare debet, quod in aliorum, 663*
- Defendere qui tenetur, non debet offendere, 664*
- Promittere alicui protectionem & defensionem à vi, & submittere vel inferre vim simul stare non possunt, 665*
- Jus & injuria se compati non possunt, 666*
- Obligatus aliquem indemnem servare contra extraneum, multo magis tenetur contra seipsum, 667*
- Protector ex justa causa clientes suos offendere potest, 668*
- Molestare non dicitur, qui id facit ex causa sibi per alterum data, 669*
- Protector ob juris sui conservationem clientes judicialiter conveniens, abusus Advocatiae insimulari non potest, 670*
- Turbare non dicitur, qui de jure agit, 671*
- Molestiam si mandat testator uxori non inferri, intelligitur de molestia malo animo illata, 672*
- Injuriam nemini infert, qui jure suo utitur, 673*
- Jus suum indefensum relinquere nemo tenetur, 674*
- Nemo præsumitur suum velle prodigere, 675*
- Defendere se suaque, natura docet, 676*
- Indefensam rem suam relinquens, eam occupanti ultro dimisisse intelligitur, 677*
- Protector, ut ex abusu privari possit Advocatia, an & quoties ad desistendum præmoneri debeat, n. 678*
- Unam monitionem sufficere deceditur, 691*
- Nec verba privationis comminatoria adjecta esse necesse est, sed sufficit monitum fuisse simpliciter, ut desistat, 694*
- In vasallo hoc casu monitionem præviam consilii, non necessitatis esse nonnulli existimant, 679*
- Alii binam vel trinam ad privationem præcessisse requirunt, 684*
- Alii trinam præcise exigunt, 685*
- Quidam monitionem non simplicem, sed præceptum sub poena amissionis requirunt, 686*
- Alii in delicto duntaxat omissonis, non etiam quod sit committendo, commonefactionem præviam postulant, 687*
- Quidam vero in facto saltem negativo monitionem requirunt, in affirmativo non item, 689*
- Subditi vasalli largo modo etiam domini subditi sunt, 680*
- Vasallus male tractando subditos, dominio abutitur, eoque se indignum facit, 681*
- Ex textu varios intellectus habente solidum fundamentum præsertim contra generales juris dispositiones sumi nequit, 682*
- Intellectus in dubio prævalet, qui aliis legibus, & rationibus melioribus nititur, 683*
- Facta patent, non facta latent, 688*
- Monitio superioris prævia non tantum in abusu jurisdictionis, sevitia, & subditorum mala tractatione, sed & in quavis alia deterioratione requiritur, 690*
- Numerus pluralis duobus singularis uno contentus est, 692*
- Judicem justitiam denegantem ter admoneri regulariter non requiritur, aut sane una ter repetita pro tribus sufficit admonitionibus, 693*
- Quomodo Advocatia corruat, si clientes in periculo existentes indefensi reliquantur, 695*
- Clientibus necessitatis tempore à protectore invocato derelictis competit actio ad repetendum solutum honorarium, & rescindendum contractum, 696*
- Administratores negligentes defendere, officio moventur, ibi.*
- Vasallo munus suum negligente contractus feudalis vel ipso jure, vel per actionem ex capite non secuta causa dissolvitur, 697*
- Protectoris nomen non meretur, qui protegendo suum non facit officium, ibid.*
- Conditio qua societas inita fuit si non præstetur, renuntiari eidem potest, sub n. 697*
- Subditi ad obsequia dominorum suorum obstricti non sunt, si iidem illis defensionis officium non præstent, 698*
- Contractus fidem non adimplens, facit ut pars adversa liberetur, ibid.*
- Fraternitati renuntiari potest, si conditio sub qua inita fuit, non præstetur, 699*
- Non præstans id cuius causa conventio facta est, non dicitur servare formam contractus, ibi.*

Donatio liberti facta, revocari potest sola ratione non praestiti obsequii, 700
 Omittens ad quod se teneri sciebat, vel scire debebat, in dolo esse praesumitur, 701
 Fidem sibi ab illis servari frustra desiderat, quibus fidem ipse a se praestitam servare renuit, ibi. § 727
 Contractui qui ex parte sua non satisfacit, alterum ad implendum cogere absurdum est, 702
 Fidem frangenti fides non est servanda, ibi.
 Solita ac consueti, vel offensus ac latebitus faciens aliquid, fidem non frangit, ibi.
 Contractum non servare alteri, ab eoque discedere fas, si unus ex contrahentibus pro parte sua etiam in re minima promissa non adimpleat, 703
 Contractus etiam juratus resolvitur, si alter ex contrahentibus pro parte sua illud non adimplet, 704. § 732
 Juramentum sibi ipsi propria auctoritate remittere quando liceat, 705
 Contractus jam consummatus non rescinditur ex eo, quod alter non adimpleat, sed ille non adimplens ad implendum cogi debet, 706. Declara, ut n. 710
 Contractus resolutioni, sub pretextu contraventionis non est locus, etiam in substantialibus, sed agendum est vel ad implementum, vel ad interesse, 707
 Declara, ut n. seq.
 Contractus tam nominatus, quam innominatus etiam confirmatus propter implementum ab altera parte non secutum rescinditur, si illud quod erat implendum, fuerit causa potissima seu finalis ipsius contractus, 708
 Protectionis contractus potissimum initur, ut clientes defendantur, 709
 Contractui quod causa dat, pro causa finali habetur, 710
 Comprotektorum uno clientes defendente, alterius negligentia suppletur, 711
 Paria sunt per se, vel cum alio conjunctum tale esse, 712
 Protektor clientibus ad auxiliandum se offerens, a clientibus autem recusatus, ab omnia defensione excusatur, 713
 Oblatio ad implendum contractum altero suscipere recusante sufficit, 714
 Debitum aut concessum alicui legis vel contractus beneficio, hanc habet tacitam conditionem si is cuius favore concessum est, eo uti velit, 715
 Actus causans, non causandus spectandus est, 716
 Protektor ad exhibendam defensionem a clientibus non requisitus ab omnia defensione excusatur, 717
 Modo hostibus contra clientes annonam, arma, iter, transitum, &c. per loca sua non concesserit, 718
 Protektor hostibus adversus clientes ulla ratione auxilio esse non debet, 719
 Protektor hostibus clientum per sua loca transire volentibus, resistere non valens, Advocatiam non amittit, 720
 Vasallus metu captivitatis, depopulationis agrorum, similibusve compulsus hostibus domini sui transitum per suum territorium concedens, poenam privationis non meretur, 721
 Protektor ob culpam omittae defensionis ad privationem conventus, quibus ex causis actionem adversus se institutam elidere possit, n. 722
 Qualiter Advocatiae nexus ob defraudationem seu retentionem honorarii protektoribus promissi, dissolvatur, 723
 Pactum non servans cliens, non potest in eo facere fundamentum, 724
 Contractum non observare alteri fas est, quoties alter contrahentium pro parte sua promissa non implet, 726
 Debitum frustra petit, qui quod vicissim debet, non impendit, 728
 Dolus est non prestare id, ad quod quis se teneri novit, 729
 Qui non facit, quod debet, non recipit quod oportet, 730
 Et si quid recepit ad eius tenetur restitutionem, 731
 Poena a secundo non committitur data contraventione primi, 732

Vasallus domino fidem non servanti non tenetur servare iuramentum fidelitatis, vel servitia iuramento promissa prestare, 733
 Qualiter Advocatiae ex inobservantia pactorum protectionis contractui adjectorum dissolvatur? n. 734
 Credi sibi quisque vult, & habita fides obligat fidem, sub 734
 Nemo facile credit, nisi ei quem fidelem putat, ibi.
 Germanorum pectora ad promissa servanda, constantissima, ibi.
 Advocatiae num ob quaslibet pactiones non servatas dissolvatur, 735
 Decisio quaestionis cum distinctione, ibi.
 Advocatiae ob pacta duntaxat protectionis contractui sub amissionis poena expressim apposita dissolvitur, 736
 Pacta servare tam congruit humanae fidei, ut nihil supra, 737
 Pactorum & contractuum observantia naturali ratione & equitate praecipitur, 738
 Consensus mutuus contrahentium de jure natura observari debet, 739
 Vasallus ex conventionione paribus vel levioribus de causis, quam feudorum jure expressis feudum perdit, 740
 Advocatiae ob inobservantiam pacti appositi tanto magis evanescit quando pactum illud in se causam continet, ob quam clientela ipso jure amittitur, 741
 Idque procedit si pactum illud in omittendo, siue committendo consistat, 742
 Extensio seu ampliatio etiam in poenalibus est licita, quando eadem vel similis militat ratio, 743
 Advocatiae propter inobservantiam pacti sub privationis poena explicate non adjecti non rescinditur, 744
 Nisi illud sit tale, ob quod non servatur jure communi contractus ex poenitentia, revocatione, seu conditione causa dati, causa non secuta dissolvi possit, 749
 Aut pactum contineat causam, ob quam per se ad resolutionem contractus agi possit, tunc enim protectionis jus dissolvitur, tamen de eo rescindendo nihil expressum fuerit, 750
 Vasallus ob non solutionem canonis, domino praeter servitia annuatim ex conventionione praestandi feudo non privatur, 745
 Donatio ex l. fin. C. de revoc. donat. non ob quodlibet pactum non servatum, sed tale quod donationi principaliter causam dedit, revocatur, 746
 In contractibus tam nominatis, quam innominatis ad revocationem ob pactum non servatum agitur, si pactum adjectum respiciat causam finalem contractus, 747
 Secus si non respiciat causam finalem, tunc enim non ad revocationem contractus, sed ad observantiam pacti agi potest, 748
 In omnibus contractibus, pactis & promissionibus clausula Rebus sic stantibus, tacite subintelligitur, 751
 Promissiones ejusmodi etiam si jurata fuerint, 752
 Universitas, ut protectionis Jus amittat, an vere & proprie delinquere possit? n. 753
 Negativa, 754. Affirmativa, 760. 765. & 769.
 Universitas est nomen juris & non personarum, 755
 Declaratur, 770
 Universitas est corpus quoddam intellectuale, & non habet animum, nec consensum, 756. Declara, ut 770
 In delictis requiritur dolus, voluntas & consensus delinquentis, 757
 Contra universitatem non datur actio de dolo, 758
 Universitas non potest incurrere infamiam, 759
 Ratio, num. 776
 Universitas metum inferre potest, 761
 Metus illatio secum trahit de necessitate delictum, 762
 Civitas puniri & aratro subjici potest, 763
 Delictum ubi non est, poena etiam esse non potest, 764
 Universitas contrahere potest, & ex contractu se obligare, 766

- A contractibus ad delictum & contra validum in jure argumentum, 767* (potest, 768)
- Universitas excommunicationis & banni poena mulctari*
- Universitas non est persona vera, sed ficta, 771*
- Universitas improprie delinquere dicitur, 772*
- Universitas nihil est aliud, quam singuli homines universitatis, 773*
- Universitas dolum committere potest, 774*
- Universitas metum & dolum committere potest, sed non cum eadem facilitate, qua persona singulares, 775*
- Condemnatus alieno nomine de delicto, ex quo infamia irrogatur, non efficitur infamis, nec is cuius nomine condemnatur, 776*
- Universitas per se litigare aut stare in iudicio non potest, sed per procuratorem aut Syndicum, 777*
- Infamiae poena personam desiderat, 778*
- Universitas ut ex delicto teneatur, quid requiratur, 779 & 790*
- Universitas, ut delinquendo Advocatiam amittat, quae requirantur? 780*
- In paciscenda Advocatia Universitatis, consensus omnium vel majoris partis intercedere debet, ibi.*
- Universitas delinquens, non tamen solenniter convocatis omnibus civibus, vel illis qui sunt de universitate neque communicato consilio feudum non amittit, 781*
- Civitas seu universitas an & quatenus Advocatiam ex delicto Consulum, vel Triumvirorum illius Civitatis perdat, n. 782. Negativa, ibi, asstruitur.*
- Contraria aliorum improbat, 783*
- Consules, priores, principales, seu praesidentes universitati, totam universitatem representant, 784*
- Declara, ut num. 785*
- Consules ac priores Civitatum habent potestatem limitatam, quam iis transgredi non licet, 786*
- Consules ac magistratus nullam habent auctoritatem nisi quatenus ipsis attribuitur per statuta, 787*
- Universitatis Senatu, sive ordine Decurionum delinquente, delictum illud non toti universitati, sed decurionibus duntaxat, qui deliquerunt, attribuitur, 788*
- In potestate generali per populum data Consiliariis non includitur potestas delinquendi, vel mandantem ad poenam obligandi, 789*
- Universitas tunc delinquere dicitur, quando homines ipsius delinquunt precedente consilio & deliberatione, 790*
- Limita in Civitatibus Germania, in quibus magnus solet Senatus, totius populi nomine congregari, & de quavis re sine aliorum civium convocatione statuendi liberam habet facultatem, 791*
- Ius Civitatis omne, ex generali Germania consuetudine à populo in Consules & Senatum translatum esse intelligitur, sub n. 791. (Senatum, ibi.*
- In Civitatibus Imperialibus omnis fere potestas est penes Proceres Civitatis, quod faciunt pro eo habetur, ac si tota Civitas fecisset, ibi,*
- Universitas ex delicto in omittendo consistente obligatur, licet fuerit commissum non convocatis omnibus civibus, neque communicato consilio, 792*
- Universitas ex delicto aliquorum civium, habente tractum temporis successivum obligatur, tametsi omnes cives ad id non fuerint solenniter convocati, 793*
- Civitas ex delicto habente tractum temporis successivum indistincte obligatur ad poenam, 794*
- Universitas ex ratihabitione delicti ab aliquibus tantum ex universitate non communicato consilio commisi, ad poenam obligatur, 795. & 799*
- Ratihabitione & patientia in delictis comparantur mandato, 796*
- Ratihabitione tam verbo, quam facto fieri potest, 797*
- Voluntas hominis magis factis, quam verbis ostenditur, 798*
- Ratihabitione delicti est quodammodo ejusdem participatio, num. 800*
- Delictum ab aliquibus universitatis Civibus commissum ipsius universitatis voluntate ex conjecturis & actibus sequentibus perpetratum colligitur, 801.*
- Universitatis protector, quarum ex ea personarum offensione jus protectionis amittat, 802*
- Collegii Ecclesiastici protector ejusdem Pralatum ac totum conventum aut Capitulum offendens, Advocatiam amittit, 803*
- Protector in Pralatum Ecclesia committens offensam privationis poena dignam jus protectionis amittit, tametsi in totum Capitulum vel Ecclesiam non deliquerit, 804*
- Protector Pralatum Ecclesia ex privato odio, non respectu dignitatis aut Ecclesia, cui praest offendens, per id jus protectionis non eximitur, 805*
- Injuria uni de universitate facta regulariter ipsi universitati non illata censetur, si non ipsam universitatem, sed particularem tantum ex ea personam concernat, 806. & 809*
- Ob injuriam uni ex collegio factam, an totum collegium agere possit, 807*
- Protector unum ex Capitulo aut conventu Ecclesia offendens, per id Advocatiam jus non amittit, 808*
- Vasallus universitatis ob feloniam in unum civem aut aliquam universitatis partem commissam feudo non privatur, 810*
- Vasallus consules aut praefectos universitatis, quibus juravit offendens, ut Consules & administratores generales civitatis, privationis poenam incurrit, 811*
- Protector unum ex Capitulo vel conventu Ecclesia in tutelam suscepta occidens aut mutilans jure privationis cadit, 812*
- Ad Advocatiam privationem unius à clientibus vel protectore perpetrati delicti culpa sufficit, 813*
- Advocatia expectativam habens ein Anwartschaft fünfzig Jahren / vel cui in diem sub aliqua conditione Advocatia promissio facta est, delinquendo eam perinde amittit, ac si in quasi possessione ejusdem jam actu extitisset, 814*
- Idque procedit sive promissio illa sit pura, sive conditionalis, 818. (tum, 815*
- Jus constituendum eodem modo amittitur, quo constitutum Edificium constructum, qui destruere potest, multo magis prohibere potest, ne extruatur, 816*
- Promissionis causa cessante, tollitur ipsa promissio, 817*
- Advocatia expectativam habenti ab antecessore, an successor eam concedere teneatur? n. 819*
- Affirmativa, 820. Negativa, 824*
- Succesor in Imperio tenetur observare gesta per antecessorem suum, in pertinentibus ad dignitatem & officium suum, eod. n. 820. (ritur, 821*
- Dignitas antecessoris eadem manet in successore, nec mox Ex pacto vel contractu principis cum subdito, vel alius inito, etiam successor principis obligatur, 822*
- Declara, ut num. 836*
- Gratia sub nomine dignitatis Imperatoria pro se & successoribus in Imperio concessa, per successorem servanda est, 823. Declara, ut 837*
- Imperator & generaliter omnes qui non jure hereditario, sed per viam electionis succedunt aliis non coguntur habere ratas expectativarum concessiones, ab eorum antecessoribus aliis factas, 825*
- Par in parem non habet imperium, 826*
- Succesor in dignitate non habet causam ab antecessore, ideoque ex his, quae ex natura dignitatis non veniunt non obligatur, 827*
- Imperator praesentium tantum, non etiam post mortem suam, rerum gerendarum administrationem habet, 828*
- Antecessoris jus ex electione, in administratione tantum consistit, ideoque in futurum praedictum successoris disponere nequit, 829*

Actus ad certum tempus vel conditionem destinatus si precipitetur, non valet in prajudicium tertii. 830
Feudum, de quo adhuc penes alium vasallum existente & nondum vacante, alii à Domino expectativa collata est, si vivo Domino non aperiatur successor non est obstrictus illud apertum conferre illi cui antecessor promisit. 831
Successor in imperio non obligatur ex concessione per antecessorem suum alicui facta si concessio illa nondum sit consummata. 832
Antecessor non potest disponere in tempus, quo ipse nullam amplius potestatem habiturus est. 833
Imperator legem non potest ponere suo successoris, num. 834
Expectativa super Advocatia, vel feudo nondum vacante concessio, non spectat ad dignitatem & officium concedentis. 835
Expectativa Advocatie ab Imperatore alicui cum consensu PP. Electorum concessa, non particulari Imperatoris, sed totius Imperii nomine facta censetur. 838
Feudi per alium adhuc petenti expectativa alicui à domino cum consensu PP. Electorum data, à successore adimplenda est etiam si feudum illud post mortem demum antecessoris apertum fuerit. 839
Pralatus antecessoris sui contractibus de rebus Ecclesie cum consensu Capituli initis omnino stare debet. 840
Capitulum & Ecclesia non moriuntur 841
Expectantia Advocatie per successorem promissoris rata haberi debet, quando prior Advocatia possessor superflite adhuc, & in administratione existente promissore mortuus est. 842
Idem procedit, quando ille cui expectativa promissa fuit priore ejusdem possessore consentiente in possessionem missus fuit. 843
Vel si antecessor expectantiam per modum legitimi contractus concessit. 844
Vel si successor sua sponte antecessoris promissionem ratam habeat. 845
Minor curatore carens ex delicto instar majoris obligatur. 846
Restituitur tamen in integrum in non atrocibus, si vero dolo caret. 847
Advocatia jure ob delictum commissum non tantum ipsi patrono, sed in certis quibusdam casibus etiam heredibus ejus auferitur. 848
Pœna auctores suos tenere, nec quisquam alterius odio prajgravari, aut filius iniquitatem patris portare debet. 849
Actiones ad vindictam competentes raro contra heredes locum habent. 850
Advocatus Ecclesie Pralatam occidens vel mutilans una cum successoribus suis usque in quartam generationem jure Advocatie ipso facto privatur. 851
Protektor quando Advocatia privatur, ob inobservantiam pactorum conventorum tunc illa privationis pœna refertur etiam ad illius heredes. 852
Quod tamen de pactis specialiter expressis extrinsecis, non intrinsecis intelligendum est. 853
Cientes adversus protectorem ad privationem ob delictum agere non possunt, postquam culpam privationis ei semel remiserunt. 854
Filius jure exheredatus, si patri reconcilietur, tollitur exhereditatio, nec poterit parens pœnitens ad eam semel remissam redire. 855
Remissio culpa inducitur per renunciationem, aut pactum expressum vel tacitum 856
De delictis privatis quo ad pœnam applicandam indistincte pacisci aut transigere licet. 857
Reconciliatio inimicorum, ut & alia facta, non presumuntur. 858

Clientibus non competit actio ad privationem ob culpam privationis à protectore commissam, adversus illius heredes ipso mortuo. 859
Actio donatori competens ad revocandam rem donatam propter ingratitudinem donatarii post mortem ejusdem non competit adversus heredes donatarii. 860
Mariti heres non potest conqueri de adulterio uxoris ad privationem dotis si maritus sciens de hac ante obitum suum conquestus non fuit. 861
Advocatia auferri non potest protectori ob delictum, alioquin etiam privatione dignum, ab eo ante susceptam protectionem commissum. 862
Vasallus feudo privari non potest ob commissam ante acquisitionem feudi. 863
Donatarius non privatur re donata propter ingratitudinem ante factam donationem commissam. 864
Repressalia non possunt concedi civi novo propter injuriam ipsi factam antequam civis fieret. 865
An protectoribus ob delicta hactenus expressis majora jus protectionis adimi possit? n. 866
Negativa. 867.
Affirmativa, n. 871.
Privationis pœna nunquam est imponenda, nisi hoc à lege expresse caveatur. 867
Declara ut. 875
Pœna non sunt imponenda ex magistrorum opinionibus nisi in casibus duntaxat expressis. 868
Declara ut. 875
In pœnalibus non debet fieri extensio. 869
Declara ut. 875
Advocatie privatio duobus tantum in casibus jure expressis adversus protectorem constituta est. 870
Per causas tamen expressas alia ex jure civili & feudali deducta non excluduntur. 882
Vasallus privatur feudo etiam ex causis, quae sunt similes vel majores iis, quae in consuetudinibus feudalibus expresse sunt. 872
Donatio ob causas similes vel majores in jure expressis revocari potest. 873
Filius exheredare licet non tantum ex causis in jure expressis sed etiam similibus & majoribus. 874
Lex pœnalis in omnibus casibus locum habet, in quibus eadem ratio militat. 876
Ratio ubi similis vel major est, lex non extendi, sed declarari dicitur. 877
Ratio lex communis dicitur ad omnes casus quos comprehendit. 878
In pœnalibus etiam fit extensio de similibus ad similia. 879
Similia quae dicantur? 880
Similia qui allegat similitudinem parte adversa eam negante probare debet. 881
Judicis arbitrium quoad causas privationis Advocatie similes, solers & discretum requiritur. 882
Advocatia ex delicto commissam an à Protectore sine judicis cognitione adimi possit? 884
Negativa decisio, ibid.
Sententia declaratoria requiritur in delictis ut inducatur privatio. 885
Sententia judicis etiam in notoriis requiritur. 886
Privationis pœna ante sententiam declaratoriam non habet executionem seu effectum. 887
Vasallus feloniam committens feudi possessionem non amittit ante condemnationem. 888
Protektor in clientes committens delictum privationis pœna dignum jure protectionis ante judicis sententiam non exiuit. 889
In notoriis etiam causa cognitione, ac judicis sententia opus est. 890
Sententia non debet fieri de facto. 891

*Pœna nunquam ipso jure intelligitur imposita, nisi hoc lex
expresse dicat, aut rationes aperte convincant.* 892

Advocatiæ privatio quibus in casibus ipso facto nulla præcedente iudicis cognitione inducatur? n. 893

Advocatus ob admissum in clientes delictum ipso jure amittitur, si inter eos, & protectorem ita conventum est,

894

*Fendum ut ex certis causis ipso jure perdatur inter do-
minum & vasallum conveniri potest, 895*

*Advocatus ius per se expirat ob generationem vel succes-
sionem finitam, 896*

*Advocatiā protectōr, uti & vassallus feudum ipso jure
amittit, si lata in eum sententia criminali bona ipsius
publicata fuerint, 897*

Communis rerum humanarum magistra experientia demonstrat eam esse in variis contractuum figuris, vicissitudinis rationem, ut quemadmodum in tota hac mortalium vita nihil ita firmum, stabile & perpetuum reperitur, quin tandem vel sui natura *l. foramen ff. de serv. urb. prad.* vel temporis diuturnitate deficiat ac tollatur, *c. ut autem lex Auth. de non alien. aut permut. Nov. 7.*

2 Ita etiam non solum in † obligationibus sive contra-
ctibus, *leg. fere 153. leg. nihil 35. leg. omnia 100. Digest.*
de reg. jur. Rubric. Institut. quibus mod. toll. obligat. ve-
rum in aliis quoque actibus cap. 1. ubi gloss. extr. de reg.
jur. rubr. Instit. quibus mod. tut. finit. rubr. quib. mod. pat.
potest. tollit. rubr. quib. mod. test. infir. l. iudicium solvi-
tur ff. de judic. Nov. 22. §. nuptias Jacob. Cujac. in l. 1.
ff. de pact. quicquid certo ordine constituitur, certo quo-
que modo rursus dissolvitur ac finitur. Unde non incō-

3 cinne Arnobius *lib. 2. adversus Gentes.* † Quod habet
interitum, inquit, & vitæ incipientis exordium, necessa-
rio sequitur, ut habere debeat & occasum. & ubicunque
vinculum habes ibi & de dissolutione non immerito co-
gites, juxta *l. Stichus 95. §. naturalis ff. de solut.*

Quibus apprimè consonant D. Pauli Apostoli, in *Epist. ad Rom. cap. octavo versicul. 20.* verba, dicentis τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη: (quæ neque cum Augustino de Homine in genere, neque juxta glossam Lyræ duntaxat de hominibus piis, sed ex D. Ambrosii sententia, cum Benedic. Aret. *Problem. Theolog. part. 2. rub. quomodo vanit. omn. creat. sit subjecta*, de tota mundi machina accipienda esse arbitror) Hæc autem ματαιότης ipso Apostolo *d. c. 8. v. 21.* finitore, nil aliud, quam δουλεία τῆς φθορᾶς, seu servitus corruptionis est, cui sublunaria omnia (ipseque adeo homo vivens) ob fluxam & dissolubilem, quam habet naturam, qua ut oriuntur, ita aboriri necesse est, sunt subjecta, & hinc vanitas *Psal. 39. s. 6.* Imo *vanissima vanitas* ab Ecclesiaste *c. 1. v. 2.* dicuntur.

4 Omnis enim res per quascunque causas nascitur †
per eandem dissolvitur, Jo. Chryl. *hom. 32. in Matth. &*
5 transumptive *in c. omnis res de reg. jur. in 6. † &* quæque
res de facili revertitur ad suam naturam seu originem *l. si*
unus. § pactus ne peteret. ff. de pact. Unde illud Boetii :

*Repetunt proprios quaque recursus
Redituque suo singula gaudent,
Nec manet ulli traditus ordo
Nisi si fini junxerit ortum
Stabilemque sui fecerit orbem.*

Postquam igitur hucusque per omnia causarum genera, perlustrata protectionis materia cognitisque ejusdem accidentibus & affinibus inter alia enucleatim perspeximus, quibus modis Advocatia constituatur, nunc quod superest è contra, quibus illa rationibus rursus solvatur, tollatur, ac finiatur, naturæ methodo ita requirente, dispiciemus.

6 Cum autem multi ac varii modi † causæque ob quas Advocatiæ jura solvuntur , in considerationem ve-

nire soleant, quarum paucissimæ ab Auctoribus tactæ
reperiuntur, nos (ut & hoc Caput sua constaret per-
fectione) plurimas adhuc alias excogitatas addidi-
mus, quas omnes hoc capite, admixtis passim ad earun-
dem argumentum pertinentibus quæstionibus, or-
dinatim explicabimus, ita ut lector quadraginta tres
partim assertos, partim dubitabiles dissolvendæ Cli-
entelæ modos à nobis tactos & discussos repertu-
rus sit

Sunt autem causæ hujusmodi, duplicis † generis, 7
Quædam enim ex delicto seu culpa, vel quasi proveni- *Modi cess.*
unt, idque bifariam nempe quædam in omittendo qua- *sanctis Adv.*
les sunt, 1. Inimicitia capitalis, 2. Occisio vel mutilatio *vocatio,*
Prælati vel clerici ad Ecclesiam Patronatam pertinen-
tis, 3. crimen læsæ majestatis, 4. Hæresis, 5. Mutatio
Religionis, 6. Bannum, 7. Excommunicatio & 8. Ab-
usus Advocatiæ, quarum non omnes quidem jus Pro-
tectionis perimunt, sed tamen probabiles dissolutionis
causas habent. Aliæ in omittendo consistunt, quales
sunt 9. Non præstita defensio, 10. Omissa Honorarii
annui solutio & 11. inobservantia pactorum vel his 12.
majora crimina: Aliæ autem ab omni noxa & culpa re-
motæ sunt, 13. Amissio scilicet terrarum ex infidelium
manibus ereptarum 14. Monasterii seu Ecclesiæ impa-
tronatæ desolatio, 15. Interitus rei protegendæ, 16. Per-
emptio causæ efficientis 17. Remissio vel cessio, 18.
Amissio territorii 19. mutatio magistratus Exemptio
seu 20. renunciatio liberi populi 21. Acquisitio do-
minii rei protegendæ 22. Extinctio familiæ Protecto-
rum 23. Unio Ecclesiæ impatronatæ, 24. Præscriptio
ex non usu, 25. Revocatio committentis protectio-
nem 26. Resignatio Advocati mandato constituti 27.
Feloniam commissa in Advocatia feudali 28. Sententia
privatoria 29. consensus partium 30. Mors Clientum,
31. Mors salvamguardiam concedentis, 32. Mors com-
mittentis protectionem, 33. eamque suscipientis 34.
Revocatio Advocatiæ ad beneplacitum concessæ, 35.
Mors alterius partis beneplacitum constituentis, 36.
Mors Papæ, vel Imperatoris, quando ad beneplacitum
sedis Pontificiæ vel Imperatoriæ Majestatis Advoca-
tia constituta fuit: Mors 37. certæ personæ ad cu-
jus beneplacitum Advocatia inita fuit 38. Expiratio
officii, in quo is, ad cujus beneplacitum facta est, posi-
tus fuit, 39. Mors contrahentium Advocatiam ad revo-
cationem. 40. Lapsus temporis ad durandam Advoca-
tiam constituti, 41. Eventus conditionis in pangen-
da Advocatia appositæ, 42. Cessatio causæ finalis con-
ducti Protectoris, & 43. impotentia denique defen-
dendi in persona Advocati residens, de quibus omni-
bus sigillatim insequenter tractatur.

Quoniam ergo rationi conveniens est, unumquod-
que eo modo dissolvi, quo colligatum fuit, *l. nihil 35. de
reg. iur.* eademque sunt † destructionis, quæ constructio-
nis principia, & resolutio seu distractus regulari debet
secundum qualitatem contractus præcedentis, ut ex De-
cio & Cag. observ. Rim. Jun. *cons. 430. n. 7. vol. 4.* Ideo
modos illos, quibus Advocatiam constitui diximus, re-
texere, dissolutionem illius cum eorundem colligatione
conferre, ac deinceps alias formas quibus Protegendi jus
destruitur passim addere atque subnectere studebimus.

Cum ergo post legitimam Advocatiam quæ nisi sub-⁸
lata lege, non tollitur, sed velut lex ipsa perpetua atque
irrevocabilis est, primo loco *ad n. 422 d. Non c. demon-*
stratum à nobis fuerit, Advocatiæ † titulum ex occu-
patione terrarum è manibus infidelium ereptarum, e-
nasci, eundem e contra ex amissione earundem, quo ad
taliter acquirentem, amitti, vel saltem transferri, necesse
est, per not. ad n. 110. & seq. infra in hoc ipso Cap. & per
axiomata modo adducta n. 7. & 8. quarum concordan-
tia jurâ brevitatâ causa omitto.

De-

II. Deinde cum secundo loco jus protectionis ex fundatione constructione & dotatione Monasterii vel cujuscunque collegii Ecclesiastici acquiratur, arg. cap. quicunque 16. qn. 7. ca. nemo de consec. distinct. 1. id quod in c. 1X, de Forma Protectionis satis probavimus, id ipsum ex contra ex destructione, vel desolatione ejusdem dissolvi atque amitti indubitatum est per notat. Thom. Trivis. lib. 2. decis. 55. n. 16. ubi aperte tradit; Patronum non reedificantem Ecclesiam dirutam seu collapsam, amittere jus patronatus propalante etiam Beroo, in cap. quoniam 96. § 97. de jure Patron. Pet. Peccius de reparand. Eccl. c. 34. n. 1. § 2. ubi dicit destructa Ecclesia Patronum, qui eam non reparat, amittere jus suum c. quavis de consecrat. dist. 4.

III. Tercio Advocatia interitu rei in protectionem susceptæ finitur, ut si locus protegendus, urbs, castrum vel villa, quam quis defendendam suscipit, concidat aut destruat in totum nec reficiatur tunc & ipsum jus protegendum evanescit, atque expirat, annuique honorarii defensionis gratia constituti solutio cessat, arg. § 3. ff. de usufr. l. 5. § 2. § final. Quibus mod. usufr. amitt. l. 16. § 1. § 2. C. de usufr. § simil.

Cujus ratio in promptu est, quia destructo principali, destruitur etiam accessorium, per text. notat. in d. leg. si usufructus ff. quibus mod. usufruct. amittatur. Alberic. ibid. num. 4. text. in leg. pater § Tusculanus ff. de legat. 3. text. singul. in l. cognitionem § consumitur, ff. de var. § extraord. cognit. Bart. in l. fin. nu. 24. ff. de colleg. illicit. glossa notat. in cap. privilegium de reg. jur. in 6. in verb. privilegium Philip. Franc. ibid. num. 3. Innocent. in cap. cum ex injuncto n. 2. de nov. oper. nunciat. & sublata substantia necesse est accidens interire, leg. si servum § 1. ff. de act. empt. § fin. Institut. de usufruct. Lancellot. Institut. jur. Canon. lib. 1. tit. 28. de jure Patronat. § tollitur jus Patronatus § ibid. glossa lit. I verb. necesse est. Bald. singulariter in margar. in verbo. Civitas. Idem conf. 321 per tot. volum. 4. § consil. 322. n. 1. eod. vol. quem in hac materia omnino vide, quod videlicet destructo castro, territorium quoque castri sit destructum & extinctum, Alex. conf. 43. n. 2. vol. 1. Curt. senior. conf. 26. n. 4. Bellon. conf. 1. n. 8.

13 Hunc in modum quandoque etiam † Feudum interire testantur juris Feudalis interpretes, instar usufructus, argumento § final. Institut. de usufruct. leg. penultim. C. eod. itemque Emphyteuseos, l. 1. C. de jur. emphyteut. Wessenbec. de feud. c. 15. n. 2. Sublata enim te, in qua, utpote in suo subjecto, jus aliquod est, ipsum etiam justanquam ejus rei adjunctum tolli, ipsa suadet ratio Logica.

Hinc si Feudum in † totum pereat servitia etiam cessant, Alex. conf. 112. per tot. lib. 1. Affl. in c. omnes n. 31. si de feud. defuncti Gail. pract. obs. 2. obs. 23. n. 12. in fine Jason. in l. 1. n. 80. § seq. C. de jur. emphy. Rosenth. synopsis. feud. c. 8. concl. 19. n. 17.

Multis autem modis loca protegendas, uti & res **14** alia, † interire possunt, puta incendio, chasmate, terræ motu, ut, est in d. § si § in l. ex conducto 15. § 2. ff. locat. item, inundatione, l. qui universas 31. § itemq. a mari, ff. de acq. vel amitt. poss. item calamitate belli, cum ea occupantur vel desolantur ab hostibus, ut est in l. cum una § fin. ff. de bon. auth. jud. possid.

Hunc autem evanescentis ex rei interitu juris protectionis modum præter alios, passim videndos, in terminis Advocatiæ nominatim consulendo expressit gravissimus Ictus Lud. Rom. conf. 417. ubi in facto proponebatur, quod quidam Nobiles per contractum promiserint cuidam civitati potenti annuam pensionem, ut illa Castrum nobilium ab oppressionebus protegeret ac defenderet, diruto autem post aliquot annos castro illo, ita ut civitatem amplius non potest defendere, imo defensio ejus non fuerit neces-

saria, † quærebatur, an promissio annua pensionis fuerit resoluta? Et Rom. per aliquot argumenta concludit, ibi per eam, præcipue vero cum promissio facta sit annua pensionis, & ob causam protectionis utique habeat tractum successivum & reiterabilem: Unde, cum propter demolitionem castri facultas defendendi defecerit, etiam Advocatia & obligatio ad annuam pensionem defecisse recte censetur, † sicut videmus, quod, 16 finito legato tractum successivum habente finiatur etiam onus successivum illi injectum, l. Titia ff. de annu. leg. l. Stichus nutricis, § Titia ff. de alim. leg.

Non est etiam à proposito casu alienum, † quod **17** Castrensis, consil. 38. incip. dico dictum emptorem libr. primo scribit, quod diruta & in universum destructa atque collapsa Ecclesia, cui parochiani loci, ob sacramenta quæ ibidem percipiebant certas decimas solvebant & de illis certam portionem dabant Episcopo, non potest Episcopus eam portionem à possessoribus bonorum earundem decimarum petere, & maxime quidem, si & Ecclesia illa perit, & locus ipse in quo est Ecclesia, devastatus sit, à quo illæ percipi solent. Neque enim habet Episcopus immediate jus contra Laicos eorundem bonorum possessores, sed duntaxat contra Ecclesiam super decimis, quas ipsa ejusque Rector à dictis possessoribus percipiebat. Ita quod jus percipiendi easdem decimas principaliter competeat Ecclesiæ, & Rectori ipsius cap. de decimis 16. quest. 1. quæ jam esse desit, & cum non sit in ea Rector qui sacramenta, & divina officia exhibere, facere, aut administrare possit, sequitur quod decimæ illæ à prædictis possessoribus solvi non debeant, nec ipsi quidem Ecclesiæ, quæ non est, & quia non exhibentur illa propter quæ datæ sunt decimæ. Nec Episcopo, qui ante destructionem nullum jus habebat contra Laicos, & eorum bona, sed contra Ecclesiam & Rectorem in his, quæ ab illis Laicis percipiebant. Jura enim ipsius Ecclesiæ (nisi denuo reedificetur & sacramenta administrentur, omniaque de novo restaurentur) una cum ipsa Ecclesia perempta sunt inquit Castrensis, cum defecerit utrumque extremum, scilicet illud, cui debebatur, & causa ob quam debebatur, & jus Episcopi quod super juribus Ecclesiæ erat fundatum argum. leg. repeti § rei ff. quibus mod. usufruct. amitt. leg. servitutes § si sublatum ff. de servitut. urb. præd. leg. Stichum Dig. de solut.

Cæterum in eandem, de extincta defensionis obligatione seu Advocatia, ob rei interitum expirata, sententiam nominatim ivit Cardinal. Tuschus. conclus. pract. jur. Tom. primo lit. C. conclus. 202. num. 20. 24. 34. § seq. 40 § 58. & concl. 628. n. 31. itemq. tom. 2. lit. D. cont. 228. & ante ipsum consulendo hoc ipsum deciderunt Georg. Everh. conf. 56. n. 111. Tom. 1. & novissime Jacobus Synzius disputat. de jure protect. 0. 32. ubi præter allegata in comprobationem affert l. 1. C. de jure Emph. Nicol. Bellon. conf. 8. ubi n. 6. similiter dicit † **18** Civitate destructa, cessare promissionem factam de ea defendenda.

Præterea etiam † roboratur iste modus faciendæ **19** Advocatiæ, per notat. ab Innocent. Panormitan. & aliis in cap. ex injuncto extr. de novi oper. nunciat. ubi dicunt, quod Ecclesia destructa, Canonici desinant esse & habere nomen Canonicorum & amittant præbendas. † Similiter civitate destructa, desinant **20** esse Cives illius civitatis Nicol. Bellon. consil. 1. numer. 7. In quem sensum faciunt notata Azorii Tom. secundo Institut. Moral. libr. 9. cap. 13. qn. 13. ubi notat Ecclesia ob clericorum delictum auctoritate superioris (non etiam ab hostibus) diruta, omnia ejus privilegia evanescere, & ita castro destructo †, quod amit- **21** tat sua privilegia consuluit Alexander conf. 43. incip.

de celeberrima, vol. 1. quem sequitur Curt. Senior. *conf.* 26. incip. *quidam* vol. 2. Idem consuluit Steph. Bertrand. *conf.* 192. incip. *multa* quod universitate destructa & abolita, amittantur ejus privilegia, nec recuperentur, etiam si restituatur.

22 Et facit ratio, quia sublata re vel persona, † cui tribu-
tum est beneficium, ipsum quoque jus seu privilegium
Confirma-
tio pradi-
III. modi
per ratio-
nem.

tollitur, arg. *leg. postquam ut legat. vel fideicom. nomine caveatur, in princip. & leg. intercidit. de condit. & demonst. & leg. quidam de jure codicill.* quæ jura ad hoc propositum allegat Bald. in *gloss. Extravag. de pac. Constant. super verb. Nos Romanus text. in c. 2. de oper. nov. nunc.* ubi dicitur, quod clerici Ecclesiæ destructæ, non debeant amplius dici clerici illius Ecclesiæ. Sicut vero per interitum rei, tollitur beneficium, illi rei concessum. Ita & jus alterius, quod in illa re habet, per rei interitum perire videtur, facit text. in *l. sicut in princ.*

23 quibus mod. pign. vel hypoth. solu. & l. 2. de usufr. † Hinc fit, ut ædibus incendio vel ruina absumptis, Jurisconsulti, tam usumfructum, quam habitationem extinguere dicant; adeo, ut ne in area quidem & cæmentis usufructus remaneat, *l. repeti, §. rei mutatione ff. quib. mod. usufruct. amit. l. servitutes §. sublatum ff. de serv. urb. prad.* Et hoc ipsum testatur Marcus Tullius in *Topicis* Si ades ea inquit corruerint, quarum usufructus legatus sit haeres restituere non debet, non magis quam servum, si is, cujus usufructus legatus esset, perisset, Annæ Robert. *rer. judic. lib. 4. c. 8*

24 Sed hic oportune quaritur Si castrum vel Monasterium, † cujus quispiam Advocatus fuit readificatum fuit Ecclesia, erit, an eo etiam casu jus Protectionis penitus extinctum esse censeatur, nec ne?

Distinctione res extricanda est, † Aut enim castrum, civitas vel Ecclesia, autoritate & facto superioris ob delictum vel ex causa scandali, sine spe reedificandi destructa, solum æquata fuit: & tunc jus protectionis in totum dissolutum censetur, per ea quæ in simili tradit Bald. singulariter in *Margarit. verb. civitas, & conf. 321. per totum incip. viso instr. & consil. 322. n. 1. eod. vol.* Et conferunt in primis ad hanc decisionem notata Petri Peccii in *tract. de Eccles. reparand. c. 35. n. 4.* ubi scribit, Si Ecclesia non casu aliquo fortuito, sed Imperio & auctoritate superioris penitus & sine spe refectionis seu restorationis destructa sit (Ut quia ita consultum esse summus Pontifex aut Episcopus arbitratur) tunc cum ipsa Ecclesia omnia quæ intuitu illius concessa fuerunt, cadere & extinguere, deficient, veluti fundamento, Ecclesia in qua constiterunt, sublatiisque eorum qualitatibus, ob quas privilegia (puto juris patronatus Advocatæ vel alia) illi tributa fuerunt, arg. eorum quæ decidunt Bart. Jason. Alexand. Zasius & alii ad *leg. inter stipulantem §. sacram ff. de verb. obligat. Gloss. & Jo. Andr. ad cap. privilegium de Reg. jur. in 6. Innocent. ad cap. Abbate extra de sentent. excommun. & in c. cum ex injuncto, n. 2. de nov. oper. nunc.* ubi dicit quod quando Ecclesia vel civitas vel alia loca sacra vel prophana superioris autoritate ob eorum delictum demoluntur, de cætero nullus vocari debeat clericus illius Ecclesiæ vel municeps illius loci, hoc est, Canonici desinant esse & habere nomen Canonicum, amittantque præbendas suas, & cives desinant esse cives, idem notat gloss. in *c. privilegium de reg. jur. in 6. text. in 6. text. in c. placuit de consecr. dist. 1. Mod. Pift. tom. 1. conf. 43. n. 4.* ubi dicit, dann die Recht/ die da sagen/ quod monasterium vel Ecclesia destructa amittant jura & privilegia sua, haben allein statt wann ein Kloster/ von wegen einer Mißthat oder Mißbrauch/ & sic propter delictum, auß befehl der gebührlichen Obrigkeit/ wird zerstört/ der meynung/ daß es nicht solle wider auffgericht werden. Idem post Bartol. Bald. Abb. Alexander. & Jas. adstruit Carol.

Decisionis
questionis
cum distinctione.
Primum
distincta
decisionis
membrum.
Confirma-
tio decisio-
nis ab au-
thoritate.

Tapia *leg. fin. Digest. de constitut. princip. c. 4. n. 28. part. 2.*

Sic etiam, si ex delicto destruat Civitas vel universitas, ut nulla spes sit reparationis, refectionis, vel constructionis futuræ, feudum amitti, & domino applicari communi Feudistarum suffragio approbatum est, Andr. de Isern. Præpos. & Matth. de Afflict. *cap. 1. §. fin. de capit. Corrad. Matth. de Affl. & decis. Neap. 282. n. 13. Anto. Capyc. in invest. feud. c. feuda amittantur col. 56. §. 64. Lud. Schrad. part. 2. part. 9. prin. sect. 9. qu. 39. nu. 74. Henr. Rosenth. synopsis feud. c. 10. concl. 4. n. 15. lit. p.*

Aut Ecclesia, † monasterium vel collegium ab hostibus belli tempore destruitur, vel incendio, inundatione aliove casu ruinam patitur, ac postea restauratur & tunc Advocatus jus suum protectionis si non actu, saltem habitu retinet.

Jura etenim † realia si non stricto jure, saltem ex æquitate quadam, reedificata re, durare censentur, *l. Ratio decif. servitutes §. si sublatum ff. de servit. urb. Prad.* unde cum Pontifices, qui ex fundatione ac constructione Ecclesiarum jura Patronatus indulerunt, non ipsam Ecclesiam materiale, sed potius congregationem ac collegium, quæ etiam sua appellatione comprehendit Ecclesiam, annotante glossa in *c. si Ne pralat. vices suas* respexerint, æquitas & ratio postulat, ut, manente illa, veluti causa ipsius concessionis Advocatæ ipsum quoque jus protectionis manere & durare debeat, sicut & beneficium † durat tamen ad aliam Ecclesiam translatum fuerit *cl. fin. & ibi DD. de rescript. confert l. Paulus §. domus ff. de Pig.* Idem de urbe † sine culpa populi depopulata vel à Tyranno, hoste, aliave calamitate eversa decidunt DD. si ea vitam & spiritum recepit, una in priscam privilegiorum possessionem redit Gail. *1. obs. 61. Modicius §. Plebiscitum dub. 77. n. 6. Pruckman. §. Soluta potestas c. 6. n. 20. Hotom. illust. question. 5. Joannes Maurin. de Restitut. in integr. c. 404. Stort. Otto 2. quest. 1. art. 2. Sixtin. 1. Regal. c. 5. nu. 45. doctiss. Rosenth. de feud. c. 10. concl. 14. n. 14. lit. P. Alex. conf. 193. n. 7. vol. 3. Laurent. decis. Aum. 128. n. 22.*

Quorum omnium ratio generalis assignari potest quod nimirum ea, quæ de facto & vi majore, nullo commisso delicto, fiunt, alteri novero documento esse non debent, pulchre Bald. in *marg. in verb. Civitas.* dicens, Civitatem, à Tyranno vel prædonibus destructam, intellectu quodam, sine ullo corpore materiali, vivere, & ejus animam sine corpore extare proinde sua privilegia retinere, & si restauretur, jura, quæ durabant habitu, ad actum ipsum reduci, facit text. in *l. hereditas ff. de petit. her.* ubi dicitur, quod hereditas etiam sine ullo corpore juris intellectum habeat, sicut Civitas extincta à tyranno vel hostibus juris intellectu adhuc extare censetur. ad idem facit text. in *l. mortuo ff. de fideiuss. Innoc. in d. c. cum extincto de oper. nov. nunc. n. 2.* † ubi dicit, Ecclesiam, à tyranno occupatam, retinere sua privilegia & Canonicos electos pro utilitate Ecclesiæ absentes contrahere posse, idem notat gl. in *d. c. privilegium de reg. jur. in 6.* per text. in *c. pastoralis, 7. q. 1. & c. quæ semel 19. qu. 3.* quem sequitur ibi Pan. & Archidiac. Bart. in *l. sicut §. in decurion. ff. quod cuiusq. univers. Alex. conf. 193. col. 2. Comprob. idem Mod. Pift. d. n. 4.* hisce verbis:

Wann aber ein Kloster nicht propter delictum, wird eingebrochen / auch nicht der meynung / daß es nicht soll wider auffgericht werden / sondern vielleicht von Feinden / oder in Kriegsläufften / so verleurt es sein Recht / Gewonheit vnd Privilegia nicht / sondern behelt die alle in aller massen / wie es zuvorn gehabt / in quibus in terminis subscribit Nic. Bell. *conf. 1. n. 9.* ubi ex Alb. ait, † quod si aliqui homines tenebantur ad custodiam unius castri, & propter guerram illud castrum

Confirma-
tio à simili.

Decisio
Alterius
membri
distincti.

Ratio deci-
sionis II.

Ratio ge-
neralis.

Ratio po-
terioris
decisionis
III.

30

31

strum fuerit etiam penitus dirutum, & ejus loco aliud constructum, quod iidem homines teneantur ad custodiam dicti castri reedificati, sequitur Jacob, de S. Geor. in tract. de Royd. col. penult. ver. ultimo quæro. Gail. 2. obs. 61. n. 8.

Ampliatio posterioris Decisionis. 32 Ampliatur autem hæc decisio, procedere nedum si in eodem loco Monasterium vel collegium reedificetur, verum etiam si alio transferatur. Sic junctim eversæ ur-

33 bis † sedem alibi figentibus privilegia recuperantur, & quasi reviviscunt, l. sicut municipalem §. 2. ff. quod cuiusq. univ. nom. gl. in l. usus. ff. quib. mod. usus. amitt. Ruland. de commiss. lib. 2. p. 4. c. 2. n. 24. Tapia l. si. p. 3. c. 4. n. 25. Zach. Victor, de exempt. concl. 16, per vulgatam regulam, quod subrogatum sapiat naturam ejus in cuius locum subrogatur, §. fuerat Inst. de action. Ita ut in subrogatum transeant omnes ejus qualitates, ut ibi notant Dd. maxime Jas. & Bart. l. si enim §. qui injuriarum ff. si quis caution. Andr. Gail. 2. obs. 61. n. 8. ubi dicit, castro destructo & alio loco reedificato subditos eo loci solitas operas præstare cogi, quem nominatim sequitur Jo. Frid. Hus. c. de effect. qu. 9. de propriis homin. Et idipsum in terminis confirmat Mod. Pist. d. n. 4. ibi vnd eben dis hat auch statt/ wann ein Kloster oder Statt mit Bewilligung der Obrigkeit/ an ein andern Ort transferirt, vnd verlegt wirdt. Et hucusque de quarta expirandæ Advocatiæ interitu nempe rei protegendæ profluente causa.

34 Progrediendo igitur ad alias † amittitur jus Advocatiæ quarto modo causa perempta, ex qua aliquis clientelam adeptus est, † unde, si quis ratione dotis quam Ecclesiæ aut Monasterio contulit, factus est Patronus & contingat, talem dotem penitus extinguere Advocatus tanquam ex causa cessante, arg. l. adigere ff. de jur. patr. amittet jus protectionis, illudque acquireret redotans, nominatim id tradente Paul. de Citad. part. 14. tract. sui de jur. patr. quomodo jus patr. finiat. n. 9. & Cæs. Lamb. qu. 7. pr. n. 2. in jure patronatus Ecclesiastico, à quo propter paritatem rationis recte arguitur.

Limitatio præcedentis amissionis. 36 Limitatur tamen quartus iste modus, † ut dote etiam perempta Protector non amittat Advocatiam, si dos expensa sit in reparationem Ecclesiæ, eo enim casu primum patronum adhuc remanere patronum, diserte statuit Cæsar Lamber. de jur. patr. art. 4. qu. prin. 7. n. 2.

Cessatio Advocatiæ ex remissione seu renuntiatione. 37 Quinto loco jus † protectionis finitur etiam ex prædicta foundationis nimirum causa acquisitum, in persona Patroni & hæredum remissione & cessione, per fundatorem facta, ut in simili notat Paul. de Citad. de jure patr. part. 9. qu. 9. n. 17.

Quemadmodum enim à principio Advocatus potuit Ecclesiam liberam relinquere, † non retinendo sibi aliquod jus: ita etiam, postquam illud habuit, potest remittere, per tritam juris regulam, quod beneficio sibi competenti quilibet possit † renunciare & jus suum remittere, l. si quis in conscribendo C. de pact. & ibi Jas. l. tres fratres & in l. si. ff. de pactis l. mater l. eum qui ff. de inoff. test. l. qui Roma ff. de verb. obl. l. qui autem ff. qua in fraud. cred. l. non fraudantur ff. de reg. jur. l. sub prætextu C. de transact. c. si diligenti extr. de foro comp. Herm. Vultæ. inter cons. Marp. cons. 35. n. 128. vol. 3.

Exemplum renuntiationis Advocatiæ Hirsaugiensis. 40 Ejusmodi autem renuntiationis notabile † exemplum Annales Monasterii Hirsaugiensis nobis suppeditant. In iis enim Dn. Jo. Trith. sub Abbate Guilhelmo duodecimo scribit, post restaurationem Monasterii Hirsaugiensis Adelbertum Comitem de Calvv Advocatiæ ac omnibus juribus super monasterio ab ipso reedificato renuntiasse. Admonitus, inquit, Comes Adalbertus, tandem uxoris devotissimæ consilio, virorum spiritualium suffragia requirit, qui non aliter evasurum illum calamitates, quas pateretur, vivo ore confirmabant, nisi Monasterium Hirsaugiense, quod injuste occupaverat, restitueret omnimodæ libertati. At ille nihil moratus, omnia se facturum promisit, vo-

catoque ad se Reverendissimo Abbate Guilhelmo omnimodam libertatem Monasterii omniumque ad jus monasterii pertinentium abrogatis, ac penitus cancellatis prioribus literis in manus ejus obtulit, omnique juri aut proprietati ratione Advocatiæ vel alterius cuiuscunque jurisdictionis, seu majoritatis pro se filiisque & hæredibus suis in perpetuum firma contestatione coram uxore, filiis & multis aliis renunciavit. Deinde præcepit Abbati, quatenus literas vel per se vel per quoscunque alios super hac ipsa perpetua liberalitate Monasterii conficeret, quacunque forma & tenore sibi melius videretur expedire, se quando vellet cum eo ad regiam præsentiam sine mora iturum, & omnia que ad hujusce rei pertinerent confirmationem sine dolo fideliter esse facturum.

Aliud exemplum resignatæ Advocatiæ habemus in Remissa Rudolpho Comite Palatino Tubingensi, qui Monasterium Bebenhusanum à se Anno 1189. fundatum insequenti inde triennio ab omni Advocati dominatione, subsequenti diplomate de super concessio liberavit: diploma autem sic habet.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis. Ego RVDOLPHVS Dei gratia Palatinus Comes de Tübingen/ venerabili Abbati Diepoldo cunctisque Canonice sibi succedentibus in perpetuum. Noverit generatio præsens & omnis, quæ nascetur & exurget, quod cum universitatis Auctor suæ sanctissimæ Genitrici domum illam in Bebenhusen per nostram administrationis impendia fundari disposuisset, adhibito consensu dilectæ jugalis nostræ Mathildis & liberorum nostrorum, prædium ipsum, quod erat Spirensis Ecclesiæ, favente & confirmante gloriosissimo Imperatore Friderico, ejusque filio Henrico aliisque regni proceribus, ordine judicario per concambium acquisivimus, & eorundem auctoritate locum ob jugem nostri parentumque nostrorum memoriam, in cultum divina religionis Præmonstratensi ordini deputavimus. Postmodum vero ejusdem ordinis conventu certa de causa sublato & ordine Cisterciensi per auctoritatem Domini Henrici Imperatoris, qui tunc patre defuncto in Imperium successerat, feliciter subrogato, locum illum, cum possessionibus suis jam habitis, vel habituris in posterum, nec non & omnes homines censuales ad ipsum pertinentes, cum possessionibus suis ab Advocatoria simul, & ab exactoria conditione qua nobis tenebatur, sicut ejusdem ordinis exigit institutio, penitus emancipavimus. Et quoniam eorundem religiosorum sancta & beneplacens conversatio nos ad ampliora beneficia conferenda promovit: illud quoque specialis doni privilegium jure perpetuo contulimus; Adhuc ut quicumque ministerialium vel Mercatorum, vel rusticorum, seu cuiuscunque conditionis aut professionis homo, infirmus aut incolumis ad ipsorum conversationem transire, vel quicquam de reb. suis mobilibus, vel immobilibus, transferre vo uerit liberam de omnibus teneat facultatem hic scilicet qui nostra ditioni est subjectus. Hos igitur apud tremendum Iudicem supplices Advocatos, de meritis nostris nihil præsumentes magis eligimus hanc ab ipsis recipientes gratiam, firmiter ac fideliter promissam: ut post obitum nostrum singulis diebus, quibus licuerit, Missa defunctorum in nostri memoriam parentumque nostrorum semper ibidem celebretur; Nec illud sane prætereundum, quod possessiones, & prædia, quæ sunt à nobis ipsis collata, vel conferenda, ab omni Advocati dominatione constituimus semper esse libera. Divine quoque retributionis intuitu eidem Canobio indulgimus auctoritate Imperiali in sylva Schainbuch hosterminos. Quorum primus est, ubi confluunt duo rivuli, Steinach & Wolsterbach: & descensus per eundem rivum qui Steinache vocatur, abhinc per ascensum montium usque ad Gebhartes Aich. Inde usque dum venias Tabernenbrunnen. Abhinc usque Dieffenclingen: & per ascensum ejusdem vallis, usque dum venias ad pratium quod dicitur Canonis. Inde ad verticem proximi montis & per ejus confinia usque ad sedes: Hinc ad Lapidem pontem. Abhinc usque ad clivum qui dicitur Hannenslaige. Inde ad cornu quod dicitur Algersrutin, usque dum venias ad rivum, qui dicitur Querenbach, usque in Steinache. Vt in his terminis ligna, igni, vel aliis usibus suis necessaria incidant. Quod si in præscriptis terminis non

reperiuntur ligna ad adificia eorum sufficientia, in tota sylva que Echainbuch dicitur, liberam incidendi habeant facultatem, & pascuis totius sylva utantur: exceptis ovibus eorum, quibus ibi depascendi non concedimus libertatem. Ne quis igitur hujus traditionis tam firmam rationem temere presumat infringere, presentem chartam sigilli nostri impressione, testimonio quoque designatione fecimus insigniri.

Testium itaque qui interfuerunt hac sunt nomina.

De clero.

Diethelmus Episcopus Constantiensis, Gotfridus Abbas Scoungiensis: Diepoldus Abbas in Bebenhusen, Albertus Plebanus in Eübingen. Rudolphus Decanus de Asperc. Waltherus & Henricus Capellani.

De Liberis.

Burcardus Comes de Hohenberg. Albertus de Oberenstein. Waltherus de Ottenbrücke. Adelbertus de Mezzeningen. Albertus & frater ejus Conradus de Steffelen. Waltherus de Grezingen. Burcardus & filius ejus Sigeboto de Eberberg. Bertholdus & filius ejus Cuno de Grisenstein. Hildebertus de Isenburg. Eberhardus de Entringen, Albertus de Ravenstein.

De Ministerialibus.

Fridericus Dapifer & frater ejus Diemo: Conradus Advocatus de Ruke, & filii sororis ejusdem Conradus & Henricus: Henricus de Boltringen. Waltherus de Lustroffe: & filii ejus Henricus, & Hugo: Henricus, & filius ejus Renhardus de Oendingen: Dietericus & Hugo de Hielingen: Fridericus & Etecho de Wittingen. Henricus & Vehrnerus de Bondorff: Crafft de Halvingen. Conradus de Pfeffingen. Fridericus & Hugo de Gomerigen. Hugo de Terdingen Wolpoto, & alter Wolpoto de Rore. Hugo & Henricus de Niuverin. Et alii quam plures. Acta sunt hac Anno 1191, ab incarnatione Domini, imperante Henrico Romanorum Imperatore Datum in Asperc. 6. Kal. Augusti.

41 Existit insuper istiusmodi Renunciationis juris Advocatitii, & nunquam tamen usurpati, non minus illustre exemplum in fundatoribus celeberrimi Monasterii Casariensis. Postquam enim Comes Henricus de Echsgemündt / & uxor ejus Comitissa Luicardis filiusque eorundem Anno 1135. illud in proprio fundo

42 suo Heidwang dicto, construxissent, & sufficienter dotassent, & omni juri ac proprietati, tam ratione hæreditariæ Advocatiæ, quam alterius cujuscunque Jurisdictionis ac superioritatis in bonis Monasterio dicatis pro se & hæredibus suis libere & penitus ac in perpetuum renunciarunt, & per quam remissionem Abbatem & Conventum prædicti Cænobii omnimodam exemptionem ac libertatem à Fundatorum ac eorundem hæredum, successorum ac possessorum Comitatus Graispach subjectione ac oneribus, plenissime consecutos fuisse, pluribus in Consutatione Casariensi adversus Palatini Neoburgici Deductionem novissime edita, post enarrationem fundamentorum adversæ partis, §. damit nuhn diesen Pfälzischen Vers. auß welcher furgen deduction, eleganter ac solidissime, ostensum reperitur.

44 Id quod etiam per se juri consonum & esse consulendo, asseruit Jacob. Mandell, consil. 62. numer. 29. Ubi dicit, loca & territoria, quæ donantur Ecclesiæ, non posse amplius gravari oneribus à Principe sæculari, qui ea donavit, per doctrinam Hostiens. in j. summa de Immunitat. Eccles. §. sed ne illa immunitas Jacobin. de S. Geor. in Investitur. feud. verb. in feudum, idque maxime omnium in Monasteriis ordinis Cisterciensis locum habere alibi pluribus ostensum fuit.

45 Quod ipsum etiam clare ostendit Modestinus Pistor. consil. 43. numer. 11. volum. 1. ubi scribit, & wann gleich einer ein Kirch selbst bauet / fundirt vnd dotirt / so vberkommt er doch dardurch kein Gerechtigkeitt zu dem Kirchengütern / sondern was er vorhin für Gerechtigkeitt gehabt an den Gütern / so er der Kirchen

46 geben / die verleurt er / & vnd so bald die Güter ein

mal ad pios usus vnd zu einer Kirchen vnd Stifft gewandt / so werden sie nach Ordnung der Recht divini juris, vnd gehören nicht mehr den Lehen zu / sondern seind gar extra commercium hominum, l. 1. de rer. divis. §. nullius Institut. eod. tit. ubi dicuntur ejusmodi res in nullius bonis esse, facit lex inter stipulantem, §. sacram. de verbor. oblig. & Institut. de inutil. stipul. facit lex servitutes, §. fin. Digest. de servitut. leg. caveri Digest. commun. pradior. Ita etiam jure Canonum asseritur, quod omne, quod offertur Ecclesiæ sanctum sanctorum efficiatur Domino, & ad jus pertineat sacerdotum cap. nulli 12. question. 2. cap. qui abstulerit, ead. caus. & quast. quod & tradit gloss. in c. causa Carpenfis, de verb. signif.

Venit autem hoc loco in considerationem & duplex superioritas: una, respectu Imperatoris, quæ est protectio defensioque ratione Jurisdictionis seu gubernationis territorii universalis, secundum gloss. in procm. Digest. ad verb. sanctionem Mandell. consil. 62. num. 40. & consil. 64. num. 99. Thom. Michael. de jurisdict. thes. 44. lit. d. Schönbern politicor. libr. quinto 48 c. 10. & eaque Imperatori omnimoda in toto Romano orbe competit, adeo ut in eo contra omnes & cujuscunque status personas fundatam habeat intentionem, in constitut. de novo Cod. consiciend. cap. in opibus 7. quast. 1. Andr. Gail. de pace publ. cap. 6. numer. 14. Castald. de Imper. quast. 52. numer. 4. in fin. Cephal. consil. 369. num. 69. Cacheran. consil. 13. numer. 1. Gerlac. Buxtorff. in disert. ad 17. prior. Aur. Bull. cap. conclus. 88. lit. c. & Et hæc superioritas potissimum in supremo Imperii jure, seu in iis, de quibus inferioribus nulla est statuendi potestas consistit Felin. in c. nobis 6. Extr. de prescript. Bartol. in l. omnes populi ff. de just. & jur. quast. 3. princip. versicul. prædicta vero Lancellot. in temp. omn. jud. libr. 1. cap. 1. §. 4. ad verb. Imperator habet dominium universale n. 8.

Alia superioritas est respectu principum, Comitum aliorumque Statuum Imperii, quæ ipsis in suis terris competit. & Quemadmodum enim Imperator in toto orbe habet omnimodam superioritatem, jurisdictionem & dominium, ut plenissime in Cap. VI. ostendimus & hoc ipsum venustius expressit Bald. in c. 1. n. 11. v. ex præmissis ergo col. 3. in fi. de allod. ubi tradit, & quod jurisdictio apud Cæsarem sit, tanquam fons, à quo, uti ex Oceano flumina fluere, & ad eundem refluere dicuntur; Ita ab Imperatore in jus dicentes, per concessionem, investituras, confirmationes & commissiones fluat, & ad eundem per appellationes, nullitates & querelas, refluat jurisdictio, ut ex eod. attestatur Fulv. Pacia. de prob. libr. 2. cap. 43. nu. 7. & seq. Molinæ. Parisiens. tit. 1. §. 1. gloss. 5. n. 49. Thom. Grammat. decis. 46. numer. 1. & 4. Hieron. Magon. decis. Lucens. 30. n. 2. Alvar. Valasc. de jur. Emphyt. q. 8. nu. 21. Didac. Cov. Pract. q. c. 1. n. 2. 3. & 9. Vantius de nullit. process. ex defect. jurisdict. n. 10. Carol. Tapia in Rub. ff. de const. princ. cap. 4. n. 10. Foller. consil. crim. 96. num. 5. Heig. part. 1. qu. 9. num. 18. Clapmar. 4. de arc. Rerump. c. 8. Gilhaus. part. 1. arb. judic. civ. cap. 1. §. 1. numer. 1. Ita etiam Principes, & Comites alique status Imperii sibi vendicant superioritatem & jurisdictionem in suis territoriiis erga subditos, Decian. respon. 5. n. 17. vol. 4. Marzarius cons. 26. numer. 32. Cacheran. cons. 9. n. 2. Welenb. cons. 27. n. 29. cum infinitis ad hoc conglomeratis, per Schrad. de feud. part. 10. sect. 8. n. 33. lit. 2. & ob id domini proprie dicuntur, quod habeant potestatem & jurisdictionem super inhabitantes terram suam, & pro eo accipiantur, qui superioritate & præeminentia fulgent, l. cum si exhibuissent, 3 §. 1. ubi Bart. de publican. & vectigal. Gregor. Lopez. part. 4. titul. 25. libr. 1. Andr. Knichen. de sublim. & reg. territ. jur. c. 5. n. 152

54 *Quod sit inter prædictas superioritates discrimin.* Maximum porro inter prædictam † Imperialem & aliorum Principum, Comitum, Baronum, aliorumque Statuum Imperii, superioritatem, circa bona Ecclesiis dedicata, discrimen existat.

Illa enim Imperialis † superioritas, in possessionibus, ac bonis immobilibus quibuscunque, tam propriis, quam alienis, tam allodialibus, quam feudalibus etiam Ecclesiæ concessis, semper & ubique salva & excepta manet, imperioque Romano reservatur, ut nominatim ex modernis eleganter tradit Thom. Michael. *de jurisdict. thes.* 25. ubi *lit. b.* inquit, verius esse, superioritatem à concedente reservatam intelligi, quamvis castrum Ecclesiæ dederit, idem ex Bald. testatum facit Roland. à Vall. *consil.* 1. num. 141. vol. 2. Bertrand. *conf.* 56. num. 1. vol. 6. Cacheran. *conf.* 3. num. 6. & 10. cum ibi citatis, Ant. Peregrin. *d. tract. de jure fisci*, lib. 1. §. fin. num. 75. & hanc opinionem Germaniæ, Italiæ, Hispaniæ & Galliæ consuetudine firmatam ait Jo. Petr. Surd. *conf.* 275. num. 11.

56 *Ratio discriminis.* Ratio prædictorum est, † quod superioritas sit majestas quædam non tam territorio, quam principi, ejusque personæ cohærens, quæ avelli ab ea non potest, ut constat ex iis, quæ late deduxerunt Joan. Bodin. *lib. 1. de Republ. capit. 8.* & ult. Petr. Gregor. Thololan. *lib. 9. de Republ. cap. 1.* Herm. Vultæ. *consilior. Marpurg. tom. 3. conf.* 35. num. 31.

57 Unde etiam † communiter receptum est, ejusmodi superioritatem, non posse præscribi, secundum doctrinam Panorm. *in cap. cum non liceat*, nu. 6. per ill. text. *ver. & per hunc text.* & ibi late Felin. pro & contra disputans. Extr. *de præscript.* Joann. Franc. Balb. *tract. de præscript.* 2. part. 5. part. princip. *quæst.* 2. num. 1. † Nemo enim, ut Imperatori non sublit, præscribit, arg. *l. competit*, 6. in fin. C. *de præscript.* 30. vel 40. annor. c. *inter corporalia*, de *translat. Episc.* text. & gloss. in c. *cum ex officio*, 16. in verb. *usitat. ext. de præscript.* gloss. in ca. 1. *vers. non obstante*, de *cler. agr.* in 6. gloss. in ca. *volumus*, verb. *Ecclesia* 16. *quæst.* 7. Mascard. *de prob. conclus.* 225. nu. 7. & 8. Carol. Tap. *in rubr. cap. 4. nu. 14.* & seq. & *l. fin. p. 2. ff. de constit. princip.* Valasc. *de jur. emph. quæst.* 8. nu. 29. & sequent. Longovall *in l. Imperium*, p. 4. ca. *lex autem*, nu. 45. ff. *de jurisd. omn. jud.* eleganter Franc. Zoanett. *de Rom. Imper.* nu. 121. & sequent. Natt. *conf.* 640. nu. 16. & seq.

59 *Exemplum in fundatore Monasterii Casariensis.* Unde nec prædictus † Comes fundator Monasterii Reysersheim / per assertam renunciationem Imperio quoad superioritatem ac supremam Advocatiam Imperatori ipso Jure competentem derogare quicquam voluit, nec, si voluisset, potuisset, cum generali Juris axioma proditum sit, † *inferiorem non posse falcem imponere juri vel interesse superioris*, *l. si constituerit* 4. C. *de fin. regund.* vel derogare seu tollere, *l. 3. in princ. de alienat. judicii mutand. l. non magistratum*, §. *de arbitr. l. ille à quo*. 4. §. *tempestivum*, 13. ad Trebell. *l. non autem magistratus*, de *minorib. l. formam*, 2. Cod. *de off. præf. prætor. Orient.* Becc. *conf.* 56. num. 18. ad fin.

60 & seq. † & quamvis inferior omnimoda Jurisdictione & Imperio investitus sit: non tamen ulla ratione, Jurisdictionem superioris restringere, aut tollere potest, ne quidem in consequentiam, Lancell. Gallia. *conf.* 85. num. 7. Knichen. *de non provoc. Saxon. jur. verbo jus.* cap. 2. num. 61. & sequent.

62 Quamvis ergo in † foundationis diplomate præfatus Comes expresse prohibuerit, ne fratres ejusdem Cœnobii ullum Advocatum, præter Virginis filium haberent, nec cuiquam Regum, Episcoporum, Principum vel ejusdem loci fundatorum, seu posterorum suorum quicquam in præfato loco ordinare, immutare,

constituere, destituere, vel substituere, nisi rogatu fratrum, liceret, & consequenter nemo illorum superioritatis aut patronatus jus usurparet: nulla tamen in ea prohibitione, vel Cæsaris vel Romanorum Regis, mentio facta est, ideoque per istam dispositionem Juribus Imperii nihil derogatum, nec ipsum Monasterium Cæsariense, ab ejus superioritate ac protectione exemptum fuit, sed inviolatum, sub illius universali & sublimiori clientela permansit.

Hæc tamen, de qua diximus, † Imperialis superioritas seu supremum Jus Imperii, non concernit dominium aliquod directum vel utile, sed duntaxat concernit Jurisdictionem & protectionem in universum, ut per glo. *in procem. Digestorum in verb. sanctionem*, & ibi latius dat. per Bartol. *col. 1. & 2.* & exempla sunt quotidiana in omnibus Principibus Imperio subjectis, quorum subditos Imperator aliqua subire onera, non compellit, sed si necesse sit, pro defensione Imperii aliquid afferre, conveniuntur ipsi Principes, non autem eorum subditi, ut per Jacob. de S. Georg. *in tract. de homag. col. 10. vers. sed hic cadit alia dubitatio*, & Jacob. Mandell. *conf.* 64. num. 99. in fine.

Cæterum peculiaris † illa inferiorum Statuum superioritas, in conferendis ad Ecclesiam bonis ac possessionibus, statim ipso Jure, tam per ipsam dedicationem, quam prædictam renunciationem, expirat atque extinguitur, ut recte adseverat Author *d. confutat. Keysershaimens. loco præalleg. versicul. daher der Stifter* / quod ipsum textibus munit, & ubertim prosequitur Modest. Pistor. *conf.* 43. nu. 11. lib. 1. cujus verba supra retulimus. Idemque determinans scribit Everh. Junior. *conf.* 23. n. 32. vol. 1. ubi dicit locum illum ubi Ecclesia ædificatur statim à Jurisdictione prioris Domini eximi, argumento *l. inter stipulantem*, §. *sacram. ff. de verbor. oblig.* & *Inst. de inutil. stipu.* facit. *l. servitutes*, §. *fin. ff. de servit. l. caveri ff. commun. prædior.*

Prædictæ declarationi † perbelle conveniunt con- gesta per Pacian. *de probat. libr. 1. capit. 43. numer. 26.* ubi dicit, quando inferior à principe, transfert castrum vel territorium: tunc translato castro, omnem Jurisdictionem cohærentem castro, transire in accipientem, nulla Jurisdictione vel superioritate respectu illius Castri reservata ipsi transferenti, hac ratione, quod ipsius personæ nulla competat Jurisdictio, nisi ratione castri, unde translato castro omnis qualitas & omne Jus reale cohærens ipsi castro, transit in accipientem, Roman. *conf.* 444. num. 7. *vers. quarto quia col. 3.*

Nec obstat prædictis, † textus *in capit. monasterii* num. 16. *quæst.* 7. ubi dicitur, quod monasterium vel oratorium Canonice constitutum, à dominio constructoris, eo invito non debeat auferri; quæ verba præsupponunt, eum, qui construxit Monasterium, dominium ipsius habere. Quia responderetur, textum illum valde improprie loqui, & verbum, dominium, ibi non accipi pro proprietate, sed per id duntaxat, jus patronatus intelligi, de quo etiam ante meminit textus. Et ita hunc text. *ibid.* declarat Archid. addens, quod ejusmodi jus patronatus non sit proprie dominium, sed potius sollicitudo servitii, quemadmodum & ipse paulo ante dixerat, *in capit. frigentius eadem caus. & quæst.* idque latius tractat Paul. de Citad. *in tract. de jur. patron. quæst.* 12. artic. 4. part. 6. dicens, † quod jus patronatus nullum jus proprietatis adferat patronis, sed solummodo salutarem sollicitudinem & actum.

Et hæc quidem de superioritate, quæ in donationibus Ecclesiarum ab inferioribus factis consideratur, pro re nata in medium attulisse, sufficiat: quia vero de superioritate in diverso casu, quando nimirum ipse Imperator donat Ecclesiæ, quatenus ea cum donatione expiret, vel non, inter Dd. haud convenit, ideo & illud simultanea explicatione non indignum cenleo, quid in casu converso, de superioritatis extinctione respondendum sit?

68 Dubitationis autem totius cardo in hoc proprie versatur: *Utrum, quando Imperator donat alicui Ecclesiæ, Monasterio vel collegio Ecclesiastico terram, Civitatem aut Pagum, eo casu censeatur à se abdicasse omnem superioritatem, adeo, ut nullum penitus alti dominii jus illi amplius in re donata competat?*

Imperator donans Ecclesiæ an omnem superioritatem rei donatæ à se abdicasse censeatur.

69 Affirmativa. Affirmativam sententiam defendunt Innocent. & gloss. verb. suscipiunt, in c. solita, Extr. de majori. & obed. asserentes superioritatem ab Imperatore videri abdicatam, atque in sedem Apostolicam translatam, quando Ecclesiæ aliquid donavit, & clarius ibidem Abb. in 6. notab. qui declarat Innocentium loquentem de Rege, quod debeat intelligi etiam de Imperatore, pro ut de Imperatore loquitur gloss. & tradit idem Abb. in c. veniens, col. 1. notab. 2. de accusat. maxime per text. in c. noverint, 10. q. 1. & idem Abb. in c. 2. in fin. de delict. pueror. & Felin. in d. c. solita, col. 3. numer. 4. ubi post supradictos concludit, quod etiam eo casu censeatur in dubio facta libera translatio, nisi contrarium constet per concessionem in feudum & ut veriore eandem opinionem approbant Anchar. in c. Romana, col. 3. in 14. notab. & ibi etiam clare Perusin. & Gemini-an. in §. debet de appellat. in 6. Eandem Jacob. Mandell. conf. 62. numer. 14. & conf. 64. numer. 82. multis in eam relatis autoritatibus perhibet, esse communem. In quam etiam inclinare videtur Fulv. Pacian. de probat. libr. 2. cap. 43. numer. 26. & in specie eandem amplexi sunt Specul. de appellat. §. Nunc tractemus. num. 4. Franc. in d. c. Romana, §. debet. de appellat. in 6. Præpos. in rubr. num. 53.

70 Extensio affirmativa. Et nonnulli quidem & hujus sententiæ Patroni eandem extendunt, & veram esse propalant, sive donatio Imperatoria facta sit Ecclesiæ Romanæ, sive inferiori, cum par esse videatur in utraque donatione ratio,

71 quia scilicet censeatur donatio fieri Deo, ut per Bart. in proem. Digestorum col. 1. & 2. & passim Dd. dum tractant de donatione Constantini, quinimo, in effectu quicquid donatur Ecclesiis inferioribus censeatur

72 donatum Ecclesiæ Romanæ; & illa enim habet omnes Ecclesias sibi subditas & tanquam propria mem-

73 bra, c. cuncta per mundum 9. q. 3. & & unica inter Christianos in effectu dicitur Ecclesia, ut late habetur in Extravag. incip. Unam sanctam Ecclesiam, sub tit.

74 de major. & obed. inter extravag. communes. & & quod bona omnium singularium Ecclesiarum, censeantur esse bona universalis Ecclesiæ, cumulat infinita Campe. inter consil. Bruniconf. 2. col. 5. in fin. & col.

75 6. vers. prædictis tamen.

76 Neque subsistere & existimant distinctionem illam, quod Imperator possit libero modo à se abdicare & donare Ecclesiæ Romanæ, non autem Ecclesiæ inferiori, ut videtur voluisse Joan. Andr. ad Specul. de Jurisd. omn. Jud. col. 5. in addit. incip. vidisti duas opiniones. & Paul. de Castr. conf. 230. col. 1. & conf. 74. col. 4. Eo, quod in contrarium videatur magis communis opinio, quod etiam in Ecclesiam inferiorem possit Imperator loca aliqua transferre, abdicando à se penitus superioritatem, per d. gloss. in c. solita, & Dd. modo citatos Mandell. d. conf. 62. nu. 14.

77 Dissentiunt autem & & contrariam opinionem tu-

78 entur Jo. Andr. ad Specul. in tit. de Jurisd. omn. Jud. in

79

80

81

82

83

84

85

gloss. vidisti. Paul. de Castr. conf. 125. col. 2. lib. 1. Jas. conf. 123. lib. 1. Ripa lib. 2. respons. cap. 7. n. 9. & sic observari apud Hispanos & Gallos, retulit Didac. Covarru. in præf. cap. 4. & apud Germanos Andr. Gail. obs. 30. lib. 1. M. Anton. Peregrin. de Jur. fisci tit. 3. num. 75. lib. 1. ubi dicit, horum opinionem sibi apertissime probari in Pace Constantia ver. in causis, & aliis partibus illius constitutionis. Thom. Michael. disp. de Jurisdiction. thes. 25.

In hac autem opinionum diversitate non arbitror mihi magnopere laborandum esse, in una vel altera sententia refellenda. & Existimo enim, eas distinctionis foedere facile conciliari posse, ut scilicet prior opinio locum habeat, quando bona, per Imperatorem in Ecclesiam conferenda, sita sunt extra Imperii fines in ipsis Ecclesiæ Romanæ terris: tunc enim bona donata in dubio libere transeunt in Ecclesiam vel sedem Apostolicam, quia Ecclesiæ Romanæ indecens esset, aliquem recognoscere ut superiorem: propterea semper judicandum est, quod donatio bonorum in terris Pontificiis, libere & sine reservatione superioritatis facta fuerit, ut innuit Joan. Andr. in addit. ad Specul. ad tit. de Jurisd. omn. Jud. Et ratio per se patet, quia, cum sit donatio bonorum in terris Ecclesiæ positorum, cessat ratio, quæ in casu diverso subsequenti impedire solet Imperatorem, ne à se abdicare possit superioritatem, tradente Bal. conf. 327. incip. pridie in princip. & nu. 8. vol. 1.

Posterior autem sententia procedit, & quando bona donata in terris Imperii sita sunt, quia tunc major est ratio, ut Imperialis superioritas illibata maneat; Cum omnia bona in Imperio existentia tam sæcularium statuum, quam Ecclesiasticorum, sint & debeant esse sub Imperio & generali Jurisdictione & superioritate Cæsaris.

Et hæc Jurisdictio eatenus est apud & Cæsarem, ut licet alteri ab eo concedatur, tamen semper inhæreat ossibus concedentis, Jure superioritatis, & in eo tanquam origine servetur, ut inquit Anch. conf. 310. & Sen. Ped. decis. 30. nu. 6. Bald. in l. si qui se patris. C. unde liberi. quos secuti sunt Gramm. decis. 30. num. 3. & Roland. à Vall. conf. 48. num. 21. lib. 2. & hoc est quod dicit Carol. Tapia in rubr. ff. de constit. princip. cap. 4. nu. 14. & in concessione Jurisdictionum semper authoritatem concedentis præservari illatam, cum, citra ejus authoritatem, nequeat exerceri, ut in eo semper resideat suprema potestas inseparabilis, quæ nulla præscriptione tolli possit, post Didac. Covar. in Reg. possessor. 2. part. §. 3. num. 4. Bellug. in spec. princ. in rubr. 22. nu. 55. & seqq.

Superioritas enim, & quæ involvit regalia, illata & concessionis nescia perhibetur. Luchin. de Curte alleg. pro commun. terr. san. salvator. nu. 5. Joan. Vinc. de Ann. allegat. 130. num. 23. cum seq. lib. 2. Ant. Sola. ad constit. Sabaud. sup. decret. subditos nostros gloss. 1. num. 7. Surd. conf. 267. nu. 7. cum seq. lib. 2. & & nunquam concedi potest tanta potestas, quin superioritas semper facta tecta remaneat, & sic majorem sibi reservet Princeps Rol. à Vall. conf. 1. num. 135. & seq. libr. 2. Cacheran. conf. 3. nu. 7. & 8. Alex. Raudens. respons. 1. nu. 263. & 435. lib. 2. Natta conf. 487. num. 24. & seq. Peregrin. conf. 1. per discurs. Gregor. Lopez. part. 2. tit. 13. l. 22. & Imo licet adjectum sit, cum translatione omnis Imperii & potestatis, & cum omni Jure, Petra de Jur. quasit. non tollend. cap. 21. num. 36. & c. 22. numer. 85. & Nec etiam credendum, Principem fontes suos derivasse foras, ut nihil penes se remanserit, Cephal. consil. 539. num. 50. libr. 4. Knichen. de sublim. & reg. servit. Jur. cap. 1. num. 317.

Sed his incidenter de superioritatis discrimine expositis, ut ad materiam renunciationis pedem referamus

Decisio
questionis
cum di-
stinctione.

77

Ratio deci-
sionis 1.

78

79

80

81

82

83

84

feramus circa eandem non immerito in disceptationem

85 vocatur: † *Anlicitum sit Principibus, Comitibus, Baronibus bona Principatus, Comitatus vel Baronatus in præjudicium hæredum ac successorum Ecclesiis donare, atque renuntiationem, de qua supra dictum est, facere?*

Quod sane haud abs re † negandum esse videtur. Si enim † ea in re summo Principi Jura frenum imponunt, ne possit in præjudicium successorum suorum, notabilem bonorum partem in aliquem transferre, uti re-
86 *Et olim Bulgarus Imperatori respondit, cujus sententia gloss. in verb. sanctionem, Bartol. nu. 3. & Dd. communiter in proam. Digestorum, subscribere Zoanett. de Roman. Imp. num. 150. & seq. Thom. Michael. de ju-*

ridict. thes. 14. † quod omnis Imperii enormis diminutio improbat sit, arg. l. quoties 2. ibi: sine gravi par-
87 *tis alterius, l. rescripta 7. Cod. de precib. Imperat. offer. l. cum plures 12. § 2. & seq. & l. seq. §. fin. ff. de adm. &*

peric. tutor. l. si optio. ff. qui & a quib. manum. cap. in-
88 *tellecto. de jurejur. c. pastoralis. extr. de donat. c. abbate*
sane. de re jud. in 6. Nov. de non alienand. 7. in princ.
vers. Si vero minus Jas. in pralud. feud. num. 77. & seqq.
Zoanett. de prim. prior. genit. cap. 4. in pr. Valq. contro-
vers. illustr. cap. 4. & de success. creat. §. 26. num. 83. &
seqq. Mandell. consil. 62. num. 12. Natta consil. 640 num.
8. Carol. Tapia in l. fin. Digest. de constitut. princip. cap.

89 *9. p. 2. num. 99. † Quæ vero magna principatus læsio*
fit, explicat Afflict. in cap. 1. §. in generalis si de feud. fuer.
controvers. num. 20. Cravett. cons. 894. nu. 2. Menoch.

90 *de arbitr. jud. lib. 2. cent. 6. cas. 559. † Hinc Bald. in l.*
unic. ff. de off. pref. prat. Imperatorem non esse ad

91 *destruendum sed augendum, electum ait. † Unde &*
Mehrer des Reichs appellatur, text. eleg. in princ. con-
stit. de Justin. Cod. confirm. Thom. Michael. d. thes. 14.
lit. c. Schneidew. in proamio Institut. quest. Quare di-

92 *citur Augustus: ab augendo scilicet non minuendo Im-*
perio. Unde dicatur Imperator semper Augustus, Al-
zeit Mehre des Reichs per gloss. ibid. & alia ad hoc ci-

93 *tata, diminuendo enim Imperium fit † homicida suæ*
dignitatis, ex Bald. in cap. licet causam, extr. de pro-
bat. Molin. in consuet. Parisiens. tit. 1. §. 1. gloss. 5. nu-
mer. 50. in fin. Alvar. Valasc. de jur. emphyt. quest. 8.

94 *numer. 31. † Et ejusmodi alienationibus fides profes-*
sionis Imperatoris frangitur, cap. sicut ex literis, ibid.
maxime cum fidem Extr. de consuetud. & Imperio,
ut tertio, præjudicet, c. cum contingat, extr. de jure-

95 *jur. Rolan. à Vall. cons. 2. numer. 97. & sequent. vol.*
1. & cons. 1. numer. 106. & seq. vol. 2. Joan. And. in
addit. ad Specul. tit. de jurisd. omn. jud. sub numer. 17.
ad verb. pastoralis. Bald. in proam. Cod. Zoanett. de Rom.
Imper. numer. 175. Jalon. in pralud. feud. numer. 78.
& sequent. Lancell. in templ. omni. jud. libr. 1. cap. 1.

96 *§. 4. verb. dignitatis Jura non alienat. † habet enim*
se Imperium ut corpus, cui, si vel auricula amputetur,
monstruosum efficitur, ex Bald. Roland. à Valle. d. cons.
1. numer. 126. vol. 2. Sichard. cons. feud. 6. numer. 29.
Thom. Michael. d. disput. thes. 16. lit. a. multo minus
tanta patrimonii diminutio, donatione etiam Eccle-
sia facta (ex notat. per Spec. in tit. de instrumen. edit.
§. nunc autem, in fin. & ibi per Bald. in add. ad eum

97 *vers. quid si rex. † ubi volunt, quod si per donatio-*
nem Regis factam Ecclesie, fortiter Imperium vel Re-
gimen lædatur, quod successor possit illam revocare;
refert & sequitur Roland. à Vall. cons. 1. numer. 97.
vol. 1.) in præjudicium hæredum ac successorum, in-
ferioribus Dominis, cum renuntiatione prædicta fieri
posse videtur.

98 *Unde etiam non † desunt ex nostris affirmantes, do-*
nationes ejusmodi à principibus, Comitibus ac aliis fa-
ctas quingentis aureis majores, insinuatione egere, ita
sensit Bald. l. sancimus, in pr. num. 5. Codic. donat. Felin.

99 *cap. cum non liceat, num. 10. Extr. de præscrip. Jas. l. ex*
imperfecto, numer. 2. C. de testam. Ant. Gabr. Roman.
tract. regul. lib. 3. tit. de donat. conclus. 1. nu. 23. Oldrad.
cons. 231. nu. 1. Cujac. consult. 3. in fine.

100 *Verum his non attentis, † respondendum est, pos-*
se Principes, Duces, Comites, & alios, bona ac possessio-
nes ad fundaciones Monasteriorum, absque ullius im-
pedimento, conferre, & in iis plenissimam remissionem
facere, † cum quilibet rei suæ moderator sit & arbi-
ter. l. in rem mandata, Codic. mandat. Schenck. cap. 1. in
pr. numer. 12. de feud. guard. Sonsbec. tract. feud. p. 7.
numer. 3. Turz. comm. opin. 161. Pecc. tract. de testam.
conjug. lib. 1. c. 6. numer. 1. lib. 5. c. 20. num. 2. Toming.
decis. 13. numer. 25. Chassan. in catal. glor. mund. p. 1.
confid. 38. conclus. 44. versic. secundo de eo jure. Mar-
zar. tract. de fideicom. p. 2. numer. 5. Cacharan, decis.
100. ante num. 1.

101 *Imo vero specialem † propositæ quæstionis decisio-*
nem nobis suppeditat text. in cap. significavit. 41. de re-
stib. & attestationibus. Ubi, cum quidam Nobiles fun-
dassent Ecclesiam Sancti Nicolai Sabinen. diocesis, &
liberam eam esse volentes, tempore fundacionis dixis-
sent, se nihil Juris retinere in ea, sacerdos illius Ecclesie,
cum super tali libertate, nulla instrumenta facta fuis-
sent, timens, ne progressu temporis probationis copia
deperiret, petiit à Domino patrono super hoc sibi pro-
videri, unde mandat Judici Sabinen. quatenus testes
idoneos, quos idem presbyter super hoc duxerit præ-
sentandos, examinet diligenter, & eorum dicta in publi-
ca monimenta redigi faciat, denunciatione præmissa
fundatoribus antedictis vel eorum hæredibus, ut recep-
tionem testium intersint, si velint & super tali denunciati-
one fiat publicum instrumentum. Ex quo textu clare
patet, fundatores posse Juri ipsis ex fundatione compe-
tentem renunciare.

102 *In cujus rei decisione non est, quod præsidii aliquid*
in superioribus contrariis dubitandi argumentis allatis
constituamus.

103 *Quod enim primo loco ad † Imperatoris vel Re-*
gum alienationes attinet, illæ generaliter ac præci-
se prohibita non sunt, sed allegata in eam tantum
partem procedunt, quando alienatio tenderet in
magnum & notabile Imperii, Regni vel provincie
præjudicium vel læsionem, veluti, quod ex illa alie-
natione sequeretur everio & ruina status publici,
alioquin enim Rex & Imperator possunt de rebus
Regni vel Imperii nedum alienationes ex titulo one-
roso, sed etiam donationes facere, quando efficit
moderate & ex iis non læderetur dignitas regalis, seu
directo & principaliter non diminueretur regalis &
suprema Jurisdictio, ut tenent Innocent. in cap. intel-
lecto, vers. illibato text. de jurejur. Authent. quomo-
do oportet Episc. in princip. Bald. in Magar. in verb.
Rex potest donare Oldrad. cons. 94. vers. sed quid in ca-
su present. Ubi dicit, † in Jure expressum esse, quod
Reges possint donationes vel alienationes, dignita-
tem regiam graviter non lædentes, facere, & dona-
tionem ipsas filius primogenitus servare debeat, nec
contra ipsas venire possit, Paul. Castren. consilio 72.
incip. Quia frustra disputaretur col. 8. vers. circa se-
cundum. late Anton. Corset. in tract. de potest. reg.
part. 1. numer. 14. & sequent. ubi refert Bald. in proam.
Codic. determinare, quod quando regnum non enor-
miter læditur & alienationes principum non tendunt
in magnam diminutionem Jurium principatus, va-
lent, licet Imp. vel Rex donaret terras Regni, totali-
ter à se expropriando, neque potest successor eas re-
vocare, ut etiam est de mente Specul. tit. de instrumen.
edit. Bart. & alior. in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi
aut clam. quia alioquin nimis servilis, indigna, & ad-
stricta

cap. cum non liceat, num. 10. Extr. de præscrip. Jas. l. ex imperfecto, numer. 2. C. de testam. Ant. Gabr. Roman. tract. regul. lib. 3. tit. de donat. conclus. 1. nu. 23. Oldrad. cons. 231. nu. 1. Cujac. consult. 3. in fine.

Verum his non attentis, † respondendum est, posse Principes, Duces, Comites, & alios, bona ac possessiones ad fundaciones Monasteriorum, absque ullius impedimento, conferre, & in iis plenissimam remissionem facere, † cum quilibet rei suæ moderator sit & arbit-
1. in rem mandata, Codic. mandat. Schenck. cap. 1. in pr. numer. 12. de feud. guard. Sonsbec. tract. feud. p. 7. numer. 3. Turz. comm. opin. 161. Pecc. tract. de testam. conjug. lib. 1. c. 6. numer. 1. lib. 5. c. 20. num. 2. Toming. decis. 13. numer. 25. Chassan. in catal. glor. mund. p. 1. confid. 38. conclus. 44. versic. secundo de eo jure. Marzar. tract. de fideicom. p. 2. numer. 5. Cacharan, decis. 100. ante num. 1.

Imo vero specialem † propositæ quæstionis decisio-
nem nobis suppeditat text. in cap. significavit. 41. de restib. & attestationibus. Ubi, cum quidam Nobiles fundassent Ecclesiam Sancti Nicolai Sabinen. diocesis, & liberam eam esse volentes, tempore fundacionis dixissent, se nihil Juris retinere in ea, sacerdos illius Ecclesie, cum super tali libertate, nulla instrumenta facta fuissent, timens, ne progressu temporis probationis copia deperiret, petiit à Domino patrono super hoc sibi provideri, unde mandat Judici Sabinen. quatenus testes idoneos, quos idem presbyter super hoc duxerit præsentandos, examinet diligenter, & eorum dicta in publica monimenta redigi faciat, denunciatione præmissa fundatoribus antedictis vel eorum hæredibus, ut receptionem testium intersint, si velint & super tali denunciatione fiat publicum instrumentum. Ex quo textu clare patet, fundatores posse Juri ipsis ex fundatione competentem renunciare.

In cujus rei decisione non est, quod præsidii aliquid in superioribus contrariis dubitandi argumentis allatis constituamus.

Quod enim primo loco ad † Imperatoris vel Regum alienationes attinet, illæ generaliter ac præci-
se prohibita non sunt, sed allegata in eam tantum partem procedunt, quando alienatio tenderet in magnum & notabile Imperii, Regni vel provincie præjudicium vel læsionem, veluti, quod ex illa alienatione sequeretur everio & ruina status publici, alioquin enim Rex & Imperator possunt de rebus Regni vel Imperii nedum alienationes ex titulo oneroso, sed etiam donationes facere, quando efficit moderate & ex iis non læderetur dignitas regalis, seu directo & principaliter non diminueretur regalis & suprema Jurisdictio, ut tenent Innocent. in cap. intellecto, vers. illibato text. de jurejur. Authent. quomodo oportet Episc. in princip. Bald. in Magar. in verb. Rex potest donare Oldrad. cons. 94. vers. sed quid in casu present. Ubi dicit, † in Jure expressum esse, quod
101 Reges possint donationes vel alienationes, dignitatem regiam graviter non lædentes, facere, & donationes ipsas filius primogenitus servare debeat, nec contra ipsas venire possit, Paul. Castren. consilio 72. incip. Quia frustra disputaretur col. 8. vers. circa secundum. late Anton. Corset. in tract. de potest. reg. part. 1. numer. 14. & sequent. ubi refert Bald. in proam. Codic. determinare, quod quando regnum non enormiter læditur & alienationes principum non tendunt in magnam diminutionem Jurium principatus, valent, licet Imp. vel Rex donaret terras Regni, totaliter à se expropriando, neque potest successor eas revocare, ut etiam est de mente Specul. tit. de instrument. edit. Bart. & alior. in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi aut clam. quia alioquin nimis servilis, indigna, & ad-

stricta

Affirmati-
va decisio.
Ratio deci-
dendi gene-
ralis.

Ratio deci-
dendi spe-
cialis.

Responsio
ad Contra-
ria.

Responsio
ad l. rati-
onem du-
bitandi.

Ratio du-
bitandi II.

stricta foret Regum & Principum conditio, si nec inter vivos donare, nec morte quid legare possent. Cum illorum proprium sit, † donare & exercere liberalitatem, *l. pen. C. de donat. inter vir. & uxor. cap. 1. de donat.* Joan. Andr. *cap. grandi. de supplen. neglig. pralat. in 6. Molin. de primogen. Hispan. libr. 1. capit. 3. numer.*

103 20. *cum sequen.* nihil, siquidem Imperatoria † atque regia maiestate dignius, quam bene merentibus bene fieri, & ob id ejus liberalitas limitibus non adstringenda, *d. l. pen. Codic. de donat. inter vir. & uxor. Castr. consil. 63. numer. 3. vers. tertium patet vol. 1. Pancirol. cons. 2. numer. 17. Berous consil. 65. numer. 11. vol. 1. Camill. Borell. cons. 1. numer. 131. & sequent.*

104 Andr. Knich. *de sublim. & reg. territ. Jur. cap. 1. numer. 256.* † Ut merito Titus Cæsar & Imperator in cæna recordatus nihil a se eo die liberalitatis profectum iniquam, conquestus sit amicis, se eum diem perdidisse, Sueton. *in ejus vita cap. 8. consil. ejusdam Advocat. Camera Spirens. cons. 73. col. 9. vers. nam quod dicitur. tom. 1.* Neque † donationes ejusmodi freno subjiciuntur, præsertim proprio motu & ex mera liberalitate profectæ, Alberic. *de Rosat. l. fin. numer. 11. Codic. de Jurisd. omn. Jud. Oldrad. de Ponte cons. 252. num. 6. vers. mihi autem.*

106 Deinde vero, † etsi Imperatoris longe major sit potestas, quam inferiorum Principum, Comitum ac Baronum: tamen ductum ab illo ad hos argumentum, in his terminis non procedit: propter disparitatem bonorum, de quibus in præsentī sermo est. Præsupponitur enim, inferiores à Cæsare, de bonis propriis, allodialibus, monasteriorum fundationes fecisse; Jura autem superius de Imperatore allegata, loquuntur de bonis Imperii, & non de patrimonialibus ipsius Imperatoris, quorum equidem liberum æque ut alii arbitrium habet, secus autem in iis, quæ ad Imperium vel Regnum ipsum spectant † Illa enim non sunt in marsupio Cæsaris, Regis, aut Principis, ut eleganter docuit Bald. *in capit. intellecto. de Jurejur. Roland. à Vall. consil. 1. numer. 115. vol. 2. Anton. Peregrin. de Jure fisci. sub rubr. habentes Jura fisci an poss. numer. 71. Thom. Michael. de Jurisdic. thes. 14. lit. b.*

108 Quod præterea secundo † loco objectum est, in sinuationem esse necessariam, ut valeat Principis superiorem recognoscentis donatio, id undiquaque receptum non est, sed sanior interpretum pars in contrariam it sententiam, cui latius applaudentes non desunt rationes & fundamenta. Quæ in præsentiarum, cum sint extra instituti metam, recensere non vacat. Ita autem in specie decidit Bart. *in l. si consul. numer. 3. per ill. text. ff. de adopt. Joan. de Imol. in l. Aquilius. vers. sic. extr. gloss. ff. de donat. Capyc. decisio. 203. numer. 13. Alexand. cons. 157. numer. 7. vol. 2. argumen. §. fin. Authent. ut non fiant pign. quibus in terminis subscribit Frid. Pruckman. tract. de regalib. §. soluta potestas, ca. 4. membr. 3. effect. 1. num. 24.*

Nec ab hac opinione alieni sunt admodum Bald. & Jas. *in locis antea adductis*, cum nimirum Bart. & Francisc. Tigri consilium pro testamento Ursini concludens allegant.

Transitio ad alios amittenda Advocatia modis. Sed huc usque in quartæ tollendæ Advocatiæ ex renunciatione provenienti, & inde ad manus data donationis ecclesiasticæ materia nimis diu immorati esse videmur; nunc igitur, ut ordine cæpto progrediamur, alias etiam tollendæ Clientelæ formas, recensendo prosequamur, instituti nostri necessitas efflagitat.

109 Cum ergo inter reliquas † existentis Advocatiæ causas ex dominio territorii, in quo Monasterium aliquod situm est, Advocatiæ præsumptionem exurgere

ex dictis in Cap. de forma appareat, inde non obscure colligitur, Sexto modo ex amissione territorii jus quoque defensionis amitti, Wesenbec. *consilio 48. numer. 10. libr. 1.* ubi dicit tale jus transire non modo in hæredes suos, sed etiam in extraneos & quoslibet successores, qua de successione nos *infra* speciatim tractabimus, ideoque ad quem devenit † territorium, cui annexum fuit jus Advocatiæ ad eundem etiam Jure universitatis transit id ipsum, ut in simili de Jure patronatus testatur Abbas *in capit. illud numer. 4. & melius in capit. seculum numer. 1. de Jure patronat. Hostiens. eodem tit. numer. 7. Paul. de Castr. consil. 134. column. 1.* ubi allegat alia Jura & auctoritates ad hoc, quod vendito territorio † vel castro in venditione jurisdictio Imperium & similia Jura territorio annexa transeant in emptorem Oldrad. *de Ponte cons. 312. incip. Thema questionis*, ubi tradit, jus patronale transire in vasallum, si castrum, villa vel Civitas in feudum dentur.

Ethæc breviter de sexta Advocatiæ ex territorii amissione sublata causa, nunc septimo loco de alia videndum est.

Si igitur, quod frequenter fieri † solet, contingat provinciam, ditionem, Civitatem vel communitatem aliquam, qua certum habuit Protectorem annuo honorario irrevocabiler constitutum, Domino suo mutato in alterius transire Imperium, quaritur an talis ditionis, Civitatis vel universitatis Advocatia, tercio alicui competens propter Magistratus mutationem emoriatur.

Pro parte Affirmativa facere videtur, quod conventionales Advocatiæ, quibus de hoc loco controvertitur, sint Jura & pacta personalia, quæ mutatis personis paciscentium extinguuntur & ad tertium non transeunt, *l. unus §. ante omnia ff. de pactis leg. quo tutela. §. final. Digest. de Regulis juris. cum similibus.*

Verum non attenta † ista objectione, omissis ambagibus, ad præsentem quæstionem breviter respondendo Protectionis contractum ex ista domini in alterum translatione nequaquam tolli aut dissolvi.

Primum autem decidendi argumentum inde summo, quod constat, Jura † clientelarum accenseri servitutibus, realibus, quæ ad hæredes & quosvis alios, cum re ipsa tanquam eidem inhærentes, possessoribus transeunt, uti post Thom. Maulium *tract. de Homag. capit. 11. numer. 3. & Wesenbec. consil. 48. numer. 2. Tom. 1.* ubi ex Hostiens. Panorm. & Bald. probat jus Patronatus tutelare comparari servitutibus & ex Jure earundem æstimari, nominatim testatur Christoph. Besold. *dissertat. noviss. de Jure fæder. capit. 5. sub numer. 9.*

Deinde etiam illud in confesso est, quod, in casu proposito, Protectori constituto, per pactiōem, inter ipsum & populum in alienum Imperium transeuntem, factam, jus Protegendī † quæsitum fuerit, quod sine factō ejus & consensu, ab eo auferri non potest, nec debet *l. final. de pact. l. id quod nostrum de Reg. Jur. Frid. 2. de mandat. 14. nu. 8. in fin.*

Præterea hanc decisionem nominatim amplectitur Jacobus Sinzius *in disput. de Jure protect. Argent. Anno 1621. habita. 9. 31.* ubi concludit libera Civitate, forma seu statu mutato, sub alterius Imperium transeunte, pactum Protectionis cum alio initum non extingui, maxime si tacitus vel expressus consensus populi, in cujus salutem pactio inita est, (id quod in universitatis Advocatia constituenda necessarium esse *alibi* diximus) intercesserit, & contractus Advocatiæ celebratus è re & utilitate publica ab

ea ab initio visus fuerit, in exemplum adducens Civitatem † Antverpiensem, quæ cum ex libertate in potestatem Regis Hispaniarum recidisset, ea de causa ex ære Reipubl. nomine contracto, non liberari censebatur, ut de eo disserit Arniseus *lib. 1. capit. 5. section. 4. num. 7.*

Solutio
contrario-
rum.

Nihil vero obstat huic definitioni, adducta initio dubitandi ratio, quod nempe Advocatiæ pactiones uti Jura personalia, mutatione personarum extinguantur. Quia responderetur hoc esse verum in iis clientelis quæ ad vitam duntaxat Patroni vel clientis iuræ fuerunt, secus autem in Advocatiis perpetuis, quamvis nec personæ in hac domini mutatione tollantur, sed ad aliud Imperium duntaxat transfundantur.

VIII.
Amisio
Advocatiæ
ex libera
populi libe-
ri sub pro-
tectione
existentis
resignatio-
ne, Ratio I.
hujus dis-
solutionis.

114 Octavo insuper † cum in IX. Capite traditum fuerit jus protectionis interdum ex spontanea liberi populi in protectionem alicujus deditioe ortum quoque sumere, consequenter dicendum est, illud contraria illorum explicatione dirimi ac tolli.

Cum enim submissio illa in clientelam, ad ipsorum duntaxat clientum propriam utilitatem initio factam esse ponamus, ea quidem intentione ut quando-
cunque ipsis liberet, rursus exire tutela liceret, non quidem ut amitterent, sed illibatam potius retine-
rent libertatem suam, clientes absque pacta mercede aliqua protectori se subdiderint, ut ejus nempe armis potentiaque & consilio, adversus aliorum violentiam defenderentur; nihil sane obstat, quo minus illi, qui taliter, ut dictum est, suæ solius causa Protectorem elegerunt, pro libitu rursus illi tutelæ renunciare atque in pristinam suam laxitatem sese recipere possint, argumen. *leg. 2. §. exactis deinde regibus Digest. de origine jur. §. Item ea, quæ ab hostibus Institut. de rerum division. l. nihil. in princip. ff. de captiv. & postlimin. l. 3. & l. naturalem. in princip. ff. de acquirend. rer. domin.*

Exemplum
de Bernen-
sibus.

115 Hunc in modum testatur Bodinus *lib. 5. numer. 6. de Republic.* Bernates, † olim, cum se ob metum Burgundorum in Comitibus Allobrogum clientelam contulissent, metu postea sublato eosdem ita volentes, absque omni Comitibus contradictione lege clientelari solutos fuisse, & Comitem eos tanquam fidos socios, quam infidos clientes maluisse habere. Plura exempla diligentius indaganti non essent defutura, quemadmodum nec alia rationum momenta deficiunt.

II. Ratio so-
luta Advo-
catia ex
prædicta
causa.

Quod autem liber populus, qui sponte & gratuito sese in alicujus clientelam contulit, eadem se rursus pro libitu exonerare atque eximere possit, ex eo insuper liquet, quod quælibet pactio, ob unius duntaxat utilitatem factam eo usque tantum, quo usque illi placeat, & non ultra durare censeatur, ideoque ea pars, in cuius commodum pactum fuit, ab eo semper recedere possit, uti ad hoc extant text. manifesti in *l. penult. Codic. de pactis l. si quis in conscribendo Cod. de Episcop. & cleric. l. egregius leg. stipulatio ista. §. inter certam. Digest. de verbor. obligat. l. filius familias. §. Divi ff. de leg. 1. l. cum pater. §. rogo. & §. mando. ff. de leg. 2. l. 1. Digest. mandat. in princ. Institut. eodem tit. l. sub hac Digest. de action. & obligat. l. sed & si lege. §. consuluit. ibi, dum re sua sese abuti putant Digest. de petit. hered. l. non usque. ff. si à parente quis fuerit manum. leg. 1. §. & magis verb. prodegit. Digest. si quis in fraud. patron. l. invito. ff. de regul. jur. §. præterea, cum ibi not. Institut. de action.*

Ratio III.

Præterea supponimus, quod in hoc casu protector clientes ex gratia quadam ad eorundem petitionem in defensionem suscepit: At gratiam, † beneficia & similia, præsertim hic, ubi ea magis clientum, & sic unius quam utriusque gratia concessa vi-

dentur, accepta repudiare posse, inquit text. in *l. si quis in conscribendo. 29. ac ibi Doctor. Cod. de pactis & capit. ad apostolicam, ubi Canonistæ de regular. & Interpret.*

Quarto si clientibus † non liceret à libera Prote-
ctoris suscepti electione, quoties iis libitum est, re-
silire, sequeretur, eam, quæ ob solam eligentium com-
moditatem, ulum atque opportunitatem instituta fu-
it, Advocati electionem, in ipsorum dispendium at-
que implicationem, ac consequenter libertatis amissio-
nem, contra Juris dictamen, converti, argumen. *l. le-
gata inutiliter. Digest. de legat. 1. l. non ideo minus. Cod. de procur. Valq. illustr. controvers. libr. 2. capit. 89. numer. 60.*

Quinto ita in simili Juribus † feudalibus receptum
est, vasallum invito domino feudum refutare posse, per
text. in *c. 1. in fine, ibi Bald. nu. 6. de vasall. qui contr. simili. constit. Lothar. Sonsbec. tract. feud. part. 12. num. 114. Abb. c. quæ in Ecclesiis, num. 19. ibi Felin. num. 76. Extr. de constit. Wesenb. de feud. c. 9. nu. 3. & c. 11. nu. 11. Borcholt. de feud. c. 8. nu. 53. Curt. part. 4. nu. 135. Zaf. part. 10. num. 85. Thom. de Marin. tract. feud. tit. 2. num. 120. Mynsing. obs. 65. cent. 5. obs. 23. nu. 1. cen-
tur. 6. Stephan. Aufrer. in addi. ad Capell. Thesaur. de-
cis. 404. vers. posset igitur poni Molinæ. in consuetud. Parisiens. in tit. 1. §. 1. gloss. 5. nu. 3.*

Quinimo eo modo † susceptos in protectionem pro
libitu eam deferere posse, in terminis probat magni no-
minis Jurisconsultus Ruland. *de commiss. part. 3. libr. 7. capit. 3. numer. 5.* ubi nominatim in facti
contingentia testatur, Judæos in protectionem susce-
ptos tutela exire volentes, à magistratu protectore im-
pediri haud posse, † adducens præjudicium in causa
Simon vnd Schmal die Juden contra Herrn Han-
sen von Reckberg zu hohen Reckberg Rittern / contra
quem cum ad certum tempus Judæos in protectionem
recepisset, & iis discedere volentibus, eorundem uxores ac liberos captivos detinisset, mandatum de di-
mittendo cum clausula decretum fuit, 28. Septemb.
Anno 1551.

Sed obstare antecedenti pronunciato videtur, † quod
in simili de Civibus Jura disponunt, eos invito magi-
stratu, cui se submiserunt, non posse sese ad placitum
subtrahere, ut visus est nominatim defendisse Thom.
Michael. *disp. de jurisdict. thes. 138.* per rationem, †
quod sicut Dominus subditos invitos alienare nequit,
c. 1. de prohib. feud. alien. per Frider. c. 1. §. 1. quo temp. mil. invest. c. 1. §. 1. de leg. Corrad. Natta consil. 397. & cons. 506. num. 15. Cravett. cons. 54. num. 3. Roland. à Vall. cons. 1. num. 34. vol. 1. Ca. her. decis. 139. num. 1. Menoch. cons. 32. num. 21. Gabriel. 3. Commun. de jur. quæst. non toll. conclus. 8. num. 1. infinitos adducit Tapia in repet. l. fin. part. 2. cap. 9. num. 40. de constit. princ. Hotoman. illustr. quæst. q. 1. & 5. obs. 9. in fin. Wlenb. l. debitorum nu. 4. de pactis.

Sic & econtra subditi alteri, † quam vero Domino se
submittere non debeant, per notat. Bald. *cons. 135. vol. 5. Surd. cons. 47. nu. 25. & 34. facit arg. l. patre furios 16. quib. casib. ff. de his qui sui vel alien. jur. † habent e-
nim se subditi ad dominum, ut liberi ad parentem, Natta
cons. 445. nu. 6. Bald. cons. 410. nu. 5. vol. 5.*

Hinc & Imperator Carolus IV. † in Constitutione
quam ab appenso Imperatoris aureo sigillo, per excel-
lentiam Auream Bullam vocant, *ca. 16.* Subditos, qui se
in aliarum Civitatum Cives recipi procurant, earum li-
bertatibus in nullo potiri, recipientes vero alienos sub-
ditos centum marcis auri mulctari debere, statuit, Ger-
lac. Buxd. in dissert. ad 17. prior. Aur. Bull. c. concl. 99.

Quin & principes vel Civitates statuto prohibere
posse, ne subditi emigrent, voluerunt Joan. Bodin. *de
Republ.*

116

Ratio IV.

117

Ratio V. à

simili.

118

Ratio ulti-

ma ab au-

toritate.

Judei in

protectione

recep-

ti, an in vi-

to Prote-

ctore ac lo-

ci Domino

inde disce-

dere pos-

sint. Affir-

mativa

Decisio.

119

Præjudici-

um Came-

rale.

120

Obiectio 1.

121

122

123

124

Obiectio II.

ex aurea

Bulla.

125

Obiectio III.

ex alia

Aur.

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

Republ. libr. 1. cap. 6. numer. 58. Bernhard. Grevæ. libr. 2. obs. 36. conf. 2. numer. 6. ab eo recte laudatur Petr. Ant. de Petra de potest. Princip. ca. 13. num. 13. qui etiam dicit, ita signanter respondisse Socin. Jun. conf. 76. num. 15. & seqq. lib. 4.

126 Verum nihil est, † quod nos moveat adducta ob-
*Solutio ob-*jectionum
*præceden-*tium. Re-
sponsio ad primam.
 jeatio. Si enim Dd. auctoritates plenius introspecta-
 mus, contrarium hujus de Jure statuere multo plu-
 res reperiemus, aperte tradentes, subditos Juri Ci-
 vitatis renunciare, & aliorum migrare, pro libitu
 posse, ita nominatim adversus prædictam senten-
 tiam stantes adseverarunt Dn. Frider. Pruckman,
 Consil. & Vice Cancell. Elect. Brandenb. tract. de
 Regal. §. soluta potestas. membr. 2. capit. 4. effect. 6.
 numer. 131. Bodin. d. lib. 1. capit. 6. numer. 58. Petra.
 de potest. princ. de capit. 13. numer. 13. Bernhard. Gre-
 væ. d. libr. 2. observ. 36. confid. 2. numer. 3. Henric.
 Bruning. in disputat. de Jure univers. conclus. 39. &
 post Bartol. Corn. & Rebuff. Nicol. Boer. decisio.
 260. numer. 14. ubi dicit, hominem alicujus Baro-
 nis, se posse eximere potestati ejus, seque civem face-
 re urbis propinquæ. Marcabrun. consil. 70. numer. 51.
 libr. 1. Andr. Gail. libr. 2. observ. 36. numer. 7. Id quod
 etiam ulterius probari potest, ex elegantiloco Cicero-
 nis in orat. pro Lucio Cornel. Balb. O Jura, exclamat,
 præclara, atque divinitus jam inde à principio Roma-
 ni nominis, à majoribus nostris comparata, ne, quis invi-
 tus Civitate mutetur: neve in Civitate maneat invi-
 tus; Hac enim sunt fundamenta firmissima nostræ liber-
 tatis, sui quemque juris & retinendi, & dimittendi do-
 minum esse, &c.

127 Nec quicquam refragatur etiam † huic sententiæ
Responsio allegata Aurea Bulla Carolina. Et si enim prima fron-
*ad obiecti-*onem II. ex
aurea Bulla de-
sumptam.
 te alicui videri posset, prædictam Aureæ Bullæ con-
 stitutionem innuere, quod subditis non liceat, absque
 licentia Domini alio commigrare, alibive Civitatem
 acquirere, per supra notata: Si tamen penitus ejus
 verba inspiciantur & perpendantur, apparebit ea
 non de liberis civibus, sed de Pfalburgeris accipienda
 esse.

*Pfalburge-*ri qui
nam?
 Erant autem Pfalburgeri, † Principum aliorumve
 subditi, qui invito Domino, in aliarum Civitatum Ci-
 ves se recipi curabant, & nihilominus in priorum Do-
 minorum terris residentes, Juribus ac libertatibus reci-
 pientium Civitatum gaudere atque ab iis defensari vo-
 lebant. Cum vero dolosa Civitatis hæc esse acquisitio;
 Carolus IV. Imper. eos nisi corporaliter in Civitates
 transeuntes, laremque ibi foventes, onera sustinerent,
 libertatibus earum in nullo potiri; recipientes vero cen-
 tum auri Marcis mulctari debere, dicta aurea Bulla
 constituit.

Alias etiam ante Caroli IV. ætatem Pfalburge-
 ros (quos Dn. Goldastus Constit. Imper. Tom. 1. in
 Rational. ex Frehero falsos cives indigitat) haud
 esse recipiendos, ex Caroli M. Friderici II. Imp. &
 Henrici Reg. Roman. constitutionibus quas Dn.
 Gold. citato Tomo fol. 10. n. 82. & 79. exhibet,
 satis liquet; ex quibus postea Carolus IV. caput
 XVI. A. B. concinnavit quidem, pravam tamen il-
 lam consuetudinem qua de supra, abolere prorsus non
 potuit.

Et licet Sigismundus Imper. Anno 1431. præde-
 cessorum in Imperio Constitutiones, de iisdem Pfal-
 burgeris, renovaverit, & Maximiliani I. Imper. tem-
 pore (ut ex Recess. Imper. Anno 1512. Treveris & Co-
 lonia habitis. §. 17. clare patet) graves de hac rece-
 ptione querelæ moverentur, malum tamen hoc ne-
 que tunc, neque sequentibus annis penitus sublatum
 fuit.

Responsio Quod vero ulterius sub numero 125. allegati Au-

ctores asserunt alicubi Statuta exstare ne subditi e-
 migrant, ea Juri communi hac in re nihil deroga-
 re posse, contrariumque usu observari, & cives li-
 bere aliorum lares suos transferre posse, in aprico
 est, modo id malitiose non fiat, Marcabrun. d. con-
 silio 70. numer. 50. libro primo, etiam invito Do-
 mino, Jus Civitatis resignare, & alio, quo lubuerit,
 migrare, per text. in l. 5. §. fin. ibi. si malit. & leg. in
 bello 12. in pr. ff. de capt. Consentit Recess. Imper. de
 Anno 1555. §. Wo aber vnsere. Et sic in effectu tunc
 solum Cives, vel subditos alienos, in Cives aliarum Ci-
 vitatum recipere per hanc legem vetitum est, cum &
 quamdiu Cives & subditi alterius sunt, alteriusque in
 terris degant.

Quod si vero antiquo Domino renunciaverunt,
 corporaliterque aliorum se transtulerunt: tunc il-
 los recipere nullo modo prohibitum est. Ita se-
 ipsum declarat Gerlac. Buxdorff. in d. conclus. 99.
 lit. f.

Porro ad liberos homines, qui † Protectores suos
 defendendi munere, per resignationem liberarunt,
 illud ignorandum non est, quod ejusmodi Clientes
 post refutatam protectionem, ob pristina clientelæ
 reverentiam, nullo modo offendere debeant veterem
 protectorem, ut in simili de Vasallo statuunt Jura feu-
 dalia, in cap. 1. de Vasallo qui contr. constit. Lothar. Reg.
 & eleganter notat Rosenth. synops. feud. cap. 9. conclus.
 50. num. 5. ubi sub lit. d. sexcentos hujus assertionis te-
 stes coacervat.

IX. Nono Advocatia, de qua agimus, finitur, acqui-
 sito rei in protectionem † commissæ dominio, Cessatio
 quando scilicet Protector Civitatis, aut pagi, cujus Advocatia
 Advocatiam gessit, in solidum Dominus esse cœpit, ex acqui-
 sitio rei in
 argum. l. 1. ff. quemadm. servit. amitt. l. uti sibi ff. si protectio-
 nis usufr. petat. † Quemadmodum enim servitus pe-
 nit, confusione, ut si quis fiat Dominus prædii illi-
 us, cui meus fundus servitutem debuit, servitus
 prædialis dicitur confundi, ac eo ipso desinere: Ita
 etiam, si quis rem fidei ac tuitioni suæ commissam
 quocunque titulo acquirat, protectio desuper con-
 ducta evanescit; † sicut pariter, si quis fiat Domi-
 nus rei, quæ sibi usumfructum debuit, usumfructus di-
 citur consolidari cum proprietate, l. si tibi fundus.
 Digest. quib. mod. usufruct. amitt. leg. 1. ff. de usufr. accrescend.
 Ratio 11.

Secunda ejus rei ratio inde capitur, † quod, sicut
 res sua nemini potest servire, quippe, qua utitur Jure
 domini, non Jure servitutis, l. in re communi. 26. ff.
 de servit. urban. præd. ita rem suam nemo habet in tali
 protectione ac tuitione, de quali nos in præsentī tracta-
 mus, cum jus illud Protectionis, personas ac res alie-
 nas, ut supra capit. 4. & alibi etiam latius deductum
 est, proprie respiciat.

Porro cum ad certam † quoque generationem con-
 stitui posse clientelam, argumento eorum, quæ Bor-
 chol. tract. de feud. cap. 3. numer. 16. de Jure Emphyt.
 Obrecht. disputat. eadem Thes. 108. & Jacob. Synzsius
 de Jure protect. Thes. 15. asserunt, evincatur, idcirco
 decimo evanescit Jus Advocatiæ, si omnes de familia,
 quæ protegendæ jus ac potestatem habuit, morte sub-
 lati fuerint, quæ causa probatur argumento eorum,
 quæ in simili de Jure patronatus Ecclesiastico tradita
 sunt, à Cardinal. Zabarel. in c. querelam. de election.
 Geminian. conf. 32. numer. 1. & in specie per Thom.
 Trevisan. in decis. Palatinatus Apostolici libr. 2. decis.
 55. numer. 44. † ubi nominatim etiam tradit, quod
 familia extincta, jus quoque patronatus extinctum præ-
 sumatur.

Sic etiam feudum † concessum certæ alicui fami-
 liæ, familia illa deficiente & ipsum ipso Jure deficit.

Picus

Picus in cap. 1. in princip. n. 9. quib. mod. feud. amitt. Curt. Jun. de feud. p. 4. num. 155. versicul. ego addo. Herm. Vult. de feud. c. 11. n. 60. §. octavus feudum. lib. 1.

136 Undecimo Advocatia finitur, si Monasterium ali-
Xl. quod in quo jus protegendum quis habuit, alteri Mo-
Cessatio nasterio, cum consensu Advocati, uniatur; tum quia
Advocatia istud quod alteri unitur, extinguitur, neque per se am-
ix facta plius stare dicitur, c. sicut unire de excessib. pralator. Dd.
commissi in c. cum accessissent. de constitut. Gomez in Reg. Can-
in Prote- cellar. de trien. poss. q. 8. Joan. Andr. in Clem. 1. de sup-
tionem plend. neglig. pralat.
monasterii
cum alio
Unione.

Tum, † quia una Ecclesia alteri unita amittit jus
137 suum, & eo utitur, cui facta est unio, cap. recolentes,

Ratio I. §. fin. de stat. monachor. † Tum etiam quia annexa

138 Ecclesie cum illis, quibus annectuntur, eadem cen-
Ratio II. sentur, ut tradit interpret antiquus regularum, c. 8

139 temporis 16. q. 1. c. 2. de religios. dom. c. final. §. hostilitatis
25. quest. 2.

140 Unionis autem ejusmodi causa, † rationem ha-
Causa bet, vel propter nimiam vicinitatem Ecclesiarum,
Unionis. cum utraque facile per unum regi potest; vel cum
altera caret populo, ob incursiones hostium, vel
morborum luem, vel aliam ob causam, sicuti certis de
causis Imperatores ex duabus dignitatibus unam facere
possunt, vel unam alteri unire, §. illud ut jud. sine
quoquo suffrag. in Anth. collat. 2. Item & propter alterius
Monasterii inopiam Petr. Gregor. Tholos. syntagm.
jur. univers. lib. 17. c. 5. n. 7.

141 Quare & in unionibus † veri redditus utriusque Mo-
nasterii exprimi, & omnes, quorum interest, convoca-
ri debent, alias non valet, ut deciditur regula Cancellar-
ie Pauli Papae III. de unionibus.

142 Ex his causis olim † Cœnobium S. Joannis in
143 Thurthal unitum fuit Monasterio S. Galli, † & cœno-
bium Stein/ Monasterio Petershusano extra muros
Constantienses sito.

Ratio ulte- Quod autem, ut dictum est, per ejusmodi unionem
rior cessan- factam, Advocatus amittat jus protectionis, præter
tu ex unio- prædictas rationes, probari etiam potest, exemplo Juris-
ne luris patronatus Ecclesiastici: † Quemadmodum enim si
proteclitii patronus Ecclesiasticus patitur aut consentiat, Eccle-
à simili. siam, cujus Jus patronatus habuit, alteri Ecclesie, vel
loco religioso uniri, illud amittit, ita tradente Joan.
Andr. in c. 2. de religios. domib. & nominatim scribente
Nicol. Delphin. de jur. patronat. lib. 2. num. 224. ver-
sicul. Quinto extinguitur. Cæsar Lambert. art. 10. quest.
7. princip. lib. 1. num. 1. Paul. de Citadin. part. 14. vers. se-
cundo finitur, num. 3. Speculat. de jur. Patron. in fin. Sic
etiam, si Advocatus tutelararis patitur Monasterium,
cujus Patronus fuit, alteri uniri, jus Advocatie in eo-
dem perdere videtur.

144 Sed quare hic solet, an etiam, invito Patrono unio
ejusmodi fieri possit?
Vtrum Et concludunt † Canonistæ communiter negative,
unio Eccle- quia in unione faciendâ requiritur consensus omnium,
sia Client- quorum interest, secundum Zabarell. & Paul. de Leaza.
laris invito in clemen. si una de reb. Eccles. non alien. facit text. in
Proteclore cap. filius & sequent. 16. quest. 7. Nam officium patro-
havi possit. ni est defendere Ecclesiam & ejus bona; sed Ecclesia
per unionem, quandam diminutionem pati vide-
146 tur, per tradita Nicol. Delph. d. libr. 2. n. 225. Ergo,
Decisio per unionem, quandam diminutionem pati vide-
Negativa. tur, per tradita Nicol. Delph. d. libr. 2. n. 225. Ergo,
Ratio deci- per unionem, quandam diminutionem pati vide-
sonis. tur, per tradita Nicol. Delph. d. libr. 2. n. 225. Ergo,

147 &c. † Et quod unio beneficii non possit fieri, sine
consensu patroni, tenet etiam Felin. in cap. cum ac-
cessissent. de constitut. Thomas Fastoli in opusculo
suo decisionum Rota caus. 2. dubio 6. ubi refert, ita
dixisse majorem partem auditorum Rotæ. Rochus
de Curte tract. jur. patron. verb. honorificum ante
numer. 9.

148 Præterea ad duodecimum † dissolvendæ Advo-
XII. catiæ modum progrediendo, cum ex alibi traditis
Dissolutio

constet, Protectionis jus per usucapionem acquiri, Advocatia
consequens est, id ipsum quoque vicissim contrario ex non usu.
præscriptionis adminiculo, vel, quod idem est,
non utendo instar servitutum extingui, quod tunc
nimirum contingit, quando Patronus ad defenden-
dum clientes citatus ac requisitus defensionem non
præstitit, argument. l. 16. prin. Cod. de usufr. l. 16.
Codic. de servitut. Et hanc amittendæ Advocatiæ for-
mam scribendo comprobatur Maul. de Homag. tit. 11.
num. 18. & eundem secutus David Hepingk. post hæc
scripta vilus, in dissert. de jure Advocat. conclus. 61.
lit. E. quam etiam ante hos in terminis consulendo
expressit Hier. Schurff. conf. 7. nu. 9. inter Kirchow.
conf. vol. 4. de qua etiam scripsit Wesenbec, consil. 48.
numer. 16. p. 1.

Quemadmodum etiam si Protector per tempus
legitimum in quasi possessione libertatis non defen-
dendi extitit, libertatem defendendi præscripsisse
censetur, & per consequens ad præstandam de-
fensionem amplius non tenetur, argumento eo-
rum, quæ in simili de præscriptione servitorum tra-
dunt Feudistæ Bald. Alvar. Præposit. & Matth. de
Afflict. §. licet, si de feud. defunct. content. Alex. conf.
136. num. 19. lib. 2.

Hoc tamen casu, † ut præscriptio valida sit, omni-
no requiritur intervenisse ex parte quidem clientum
requisitionem ad defensionem præstandam, ex parte
protectorum vero recusationem Patronorum, & clien-
tes in eadem acquiescisse, per ea, quæ traduntur, in l. Advocatia
quo minus ubi Jas. nu. 31 ff. de fluminib. Balb. de præscript. modum.
part. 4. q. 5. n. 3. per l. qui fluminibus ff. de serv. rust. prad.
c. significante, de appell. & c. Abbas, de verb. significat.
Schurff. conf. 1. n. 16. centur. 3.

Sicut enim vasallus non requisitus † feudum non
amittit, etiam si longissimo tempore steterit, quod
non servivit, c. 1. §. ad hoc & ibi Feudistæ. hic finit. lex c. mili.
licet. si de feud. defunct. Rosenth. tract. feud. cap. 8. conclus.
26. n. 2. Ita quoque non amittitur jus protectionis, si
patronus vel protector longissimo tempore non fuit
requisitus, da ein Schutzherr in Bedenckung der
Vnnothturfft/oder daß man sich sonst behelffen/vnnd ents-
schuldigen mögen / ein gar lange Zeit nicht requirirt
würde / præscribere vnnd verjähret sich darumb die
Schutzherrschafft nicht / exemplo vasallorum, qui
longissimo tempore non servierunt dominis, vel
quia non fuit opus, vel quia dominis aliorum auxi-
lium sufficiebat. Thom. Maullius tract. de Homag.
tit. 11. num. 18. † Sicut in simili non præscribitur
exceptionibus, quæ etiam sunt defensiones, l. de-
fensiones, C. de except. ne mille quidem annis, † quia
pendent ex facto alieno, nec opponi possunt ante-
quam alius agat, & velut offendat, Bart. in l. sicut
n. 2. C. de præscript. 30. annor. per l. 1. §. ult. C. de annal.
except. gloss. in d. l. sicut 3. verb. persecutione, & per ill.
text. C. de præscript. 30. annor. Abb. & Felin. in c. si an-
sem 9. de rescript. Franc. Balb. tract. præscriptionum, 4.
part. 4. partis princip. q. 34. † nec servitutibus, jurisdi-
ctionibus, aut similibus etiam præscribitur centum vel
pluribus annis, quando casus utendi non incidit, l. hac
autem jura, ubi Bald. num. 1. de serv. urb. prad. Bart.
in l. cum scimus, n. 2. C. de agr. & censu lib. 11 Cynus in l. 1.
n. 5. C. de serv. Jas. l. beneficia, num. 56. de const. princip.
Alex. conf. 136. n. 18. vol. 2. Chassanx. consuetud. Burgund.
rub. 1. de justit. §. 4. verb. nova milita, n. 11.

Requisitionis tamen à clientibus factæ & insub-
cutæ denegationis vel omisæ defensionis † proba-
tio, utpote quæ facti est clientibus incumbit, leg. 2.
de probat. Facta enim non præsumuntur, † sed pro-
bari debent l. si ve possidesis, C. de probat. l. asseveratio C.
de non numer. pecun.

151 exceptionibus, quæ etiam sunt defensiones, l. de-
fensiones, C. de except. ne mille quidem annis, † quia
152 pendent ex facto alieno, nec opponi possunt ante-
quam alius agat, & velut offendat, Bart. in l. sicut
n. 2. C. de præscript. 30. annor. per l. 1. §. ult. C. de annal.
except. gloss. in d. l. sicut 3. verb. persecutione, & per ill.
text. C. de præscript. 30. annor. Abb. & Felin. in c. si an-
sem 9. de rescript. Franc. Balb. tract. præscriptionum, 4.
part. 4. partis princip. q. 34. † nec servitutibus, jurisdi-
ctionibus, aut similibus etiam præscribitur centum vel
pluribus annis, quando casus utendi non incidit, l. hac
autem jura, ubi Bald. num. 1. de serv. urb. prad. Bart.
in l. cum scimus, n. 2. C. de agr. & censu lib. 11 Cynus in l. 1.
n. 5. C. de serv. Jas. l. beneficia, num. 56. de const. princip.
Alex. conf. 136. n. 18. vol. 2. Chassanx. consuetud. Burgund.
rub. 1. de justit. §. 4. verb. nova milita, n. 11.

Requisitionis tamen à clientibus factæ & insub-
cutæ denegationis vel omisæ defensionis † proba-
tio, utpote quæ facti est clientibus incumbit, leg. 2.
de probat. Facta enim non præsumuntur, † sed pro-
bari debent l. si ve possidesis, C. de probat. l. asseveratio C.
de non numer. pecun.

153 tionibus, aut similibus etiam præscribitur centum vel
pluribus annis, quando casus utendi non incidit, l. hac
autem jura, ubi Bald. num. 1. de serv. urb. prad. Bart.
in l. cum scimus, n. 2. C. de agr. & censu lib. 11 Cynus in l. 1.
n. 5. C. de serv. Jas. l. beneficia, num. 56. de const. princip.
Alex. conf. 136. n. 18. vol. 2. Chassanx. consuetud. Burgund.
rub. 1. de justit. §. 4. verb. nova milita, n. 11.

Requisitionis tamen à clientibus factæ & insub-
cutæ denegationis vel omisæ defensionis † proba-
tio, utpote quæ facti est clientibus incumbit, leg. 2.
de probat. Facta enim non præsumuntur, † sed pro-
bari debent l. si ve possidesis, C. de probat. l. asseveratio C.
de non numer. pecun.

154 tio, utpote quæ facti est clientibus incumbit, leg. 2.
de probat. Facta enim non præsumuntur, † sed pro-
155 bari debent l. si ve possidesis, C. de probat. l. asseveratio C.
de non numer. pecun.

155 bari debent l. si ve possidesis, C. de probat. l. asseveratio C.
de non numer. pecun.

156 Sed hic insurgit dubium, *quantum temporis ad ejusmodi prescriptionem requiratur?*

Et quidem Jacob. de S. Georg. in tract. de Rhoyd. existimat, requiri ad prescriptionem libertatis, contra servitia domino debita spatium tanti temporis, cujus in contrarium memoria non existit.

157 Et hæc sententia confirmari videtur ea ratione, quod libertas contra servitia non aliter præscribi possit videatur, quam ipsa servitia, arg. l. nihil tam naturale ff. de reg. jur. sed servitia, quia causam continuam non habent, non, nisi spatio illius temporis, cujus in contrarium memoria non extat, præscribi queunt, l. servitutes, 14. & ibi gloss. & Dd. ff. de servit. gl. & Dd. l. 2. C. de servit. & aqua. Cæpoll. in tract. servit. urban. præd. cap. 19. Unde videtur dicendum simili modo nec libertatem contra defensionem omisam ullo tempore, quam illius cujus in contrarium memoria non extat, præscribi posse.

158 Verum his non attentis, concludo, quod instar servitorum, libertas non defendendi triginta annorum spatio præscribatur, per ea quæ tradit Joan. Andr. in addit. ad Specul. rubr. de præscript. Abb. cap. ad audientiam, num. 17. Paris. cons. 25. num. 31. lib. 1. Tum, quia defensio personæ à persona debetur, vel à re personæ, licet causam continuam non habeat, tempore minori, quam illo, cujus in contrarium memoria non existit, legitimo videlicet, præscribitur, Bartol. l. iusto 44. §. non mutat. ff. de usucap. Corn. consil. 268. n. 23. vers. secundo non obstat lib. 4. Cæpoll. in tract. de servit. urban. præd. cap. 19. num. 2. Tum quia etiam in illis casibus, in quibus ad præscribendum Jura discontinua requiruntur tempus immemorabile, libertas, contra hæc Jura, minori tempore, legitimo videlicet, præscribi potest. Corn. d. cons. 268. num. 23. vers. secundo non obstat. Cæpoll. d. tract. de servit. urban. præd. cap. 24. num. 5.

160 Et in terminis servitorum, quod libertas non serviendi, & ita pariter non defendendi, triginta annis præscribatur, esse magis communem opinionem, testis est Ludolph, Schrader. tract. feud. part. 6. cap. 6. num. 62. ubi repudiat Jacobin. de Rhoydis sententiam, quod contra servitia libertas non nisi tempore immemoriali præscribatur. Nec enim hic verisimur in servitute prædiali, in qua triginta anni non sufficiunt, Cæpoll. d. tract. de servit. urb. præd. cap. 19. num. 2. & seq. Mynsing. obs. 53. cent. 4. Dd. in l. servitutes, 14. ff. de servit. & in l. 2. C. cod. tit. Gail. observ. 66. num. 7. & seqq. lib. 2.

161 Et denique de servitiis feudalibus, quod ea vasallus contra dominum triginta annis præscribat, communiter statuunt Feudistæ, Wesenb. de feud. cap. 15. num. 3. Henric. à Rosenthal. synopsis. feud. cap. 6. nu. 15. lit. t. Wurmsler. in obser. tit. de feud. obs. 15. & 25. Bellon. cons. 1. n. 16.

162 Sed & illud hic in dubium vocatur, quid dicendum sit eo casu, quando unius clientela Advocati plures existunt, & casu defensionis præstandæ eveniente, clientes hoc vel illo patrono præterito, alios ad protegendum duntaxat requisierunt, an tunc non vocati, ex isto tempore in non rogati quasi possessione libertatis esse, ac prescriptionem incepisse censentur?

Et videtur ad hoc affirmative respondendum esse, cum in simili, ex sententia quorundam, is immunitatem à collectis præscribere incipiat, qui cum cæteris ex actus non fuit, etiam si eas expresse non recusaverit, ut voluerunt Cravett. late cons. 111. Joan. Jac. de Leonard. inter consilia feudalibus Brun. cons. 117. n. 139. & videtur hoc etiam velle Gail. obs. 60. n. 5. lib. 1. sequitur Natta cons. 406. num. 21. & seq. & cons. 431. num. 27. Didac. Covar. in cap. possessor. p. 2. §. 2. num. 8. plures allegans, mul-

tos congerit, & communem testatur Bursat. cons. 185. numer. 13. Sylvan. consil. 59. num. 11.

Sic etiam habetur per Dec. in c. cum accessissent, col. 166 4. de const. quod si civitas obligata sit mittere exercitum, si casus necessitatis evenierit, & non mittat, libertas non mittendi præscribatur, refert Joan. Jac. de Leonard. d. cons. 117. n. 139.

Deinde idem quoad vasallum statuere videntur, Feudistæ, putantes, si casus serviendi evenierit, & dominus hunc aut illum vasallum ad serviendum advocaverit, jus Domini tacite interpellatum esse & sic prescriptionem incipere, in qua opinione videtur residere Jacob. de Ardiz. in summa sua tit. de acquisit. feud. per prescriptionem, dum inquit, quod non præscribat, nisi jus domini negando interpellaret, vel casus evenierit, quo dominus servitio egens, illud spatio triginta annorum non exegerit, cum interim à vasallis aliis exegisset aut certe ad servitia eum verisimiliter vocasset, si fuisset vasallus, sequitur Ab. in c. ad audientiam, n. 17. & ibi Felin. n. 22. de præscript. Joan. Andr. in Addit. ad Specul. rubr. de feud. Corn. cons. 268. num. 19. lib. 4. Paris. cons. 25. num. 31. lib. 1. Schrader. part. 6. cap. 6. num. 62.

Et sic, quod alia possessionis interversione opus non sit, tradit Joan. Andr. loco relato, & post eum Abb. in d. c. ad audientiam num. 17. & ibi Felin. n. 19. quos & ibi sequitur Imola de præscript.

Verum, his non attentis, contrarium deciditur, quia in Jure isto negativo, scilicet non teneri protectorem ad defendendum, quasi possessio libertatis non acquiritur, nisi Advocatus requisitus expresse defensionem denegaverit, per ea, quæ in simili de vasallo concludunt Feudistæ B. Id. in §. licet vasallus, num. 1. si de fendo defunct. ubi inquit, quia vasallus semper paratus præsumitur, nunquam præscribit, nisi interpellatus negaverit, ibique Jacob. Alvarot. num. 1. & Afflic. num. 1. & 2. ajens, quod si per mille annos non servierit, non præscribat, nisi à Domino interpellatus denegarit, Frideric. Schenck. num. 2. & facit text. in c. 1. de feud. sine culp. non amitt. & c. ad hoc hic finit. lex. Joan. Blanc. in summa sua cap. 1. num. 45. libr. 2. ubi asserit, vasallum non præscribere, per l. competit. Cod. de præscript. 30. annor. nisi possessionem intervertat, & tum Dominum definire possidere, per leg. si quis rem 20. ff. de acquir. possess. Borcholt. capit. 1. num. 24. Schneid. p. 5. num. 97. in fin. Angel. in l. male agitur, n. 6. Bart. post gloss. ibi. num. 1. & 3. C. de præscript. 30. annor. Cravett. de antiquitat. tempor. p. 4. sect. absolutis differentiis num. 27. & sect. materia ista, num. 28. & 29. & sect. ultima. num. 38.

Nam intermissæ ad defendendum requisitionis causa esse potuit, quod eo casu, in quo clientes Protectorum opera uti poterant, ea vel non indiguerint, vel, quod aliorum auxilium eis suffecerit, unde nulla Protectoribus negligentia aut desidia utendi Jure suo imputari potuit, argument. eorum quæ in simili scribunt, Panorm. Felin. & alii in d. c. ad audientiam, de præscript. Bartol. in l. cum scimus, circa med. C. de agric. & censit. ubi dicit, quod si terræ recommendatæ tenentur dare subsidium in cavalcatis & exercitiis extra civitatem euntibus & per centum annos steterunt, quod non præstiterunt ex eo, quia civitas non requisivit, licet casus evenierit, cum esset copiosa nimis gentibus suis, non propter hoc dictæ terræ recommendatæ vel subjectæ præscriperunt libertatem dicti servitii, quia nulla culpa potest civitati imputari, ex quo necessitatem dicti subsidii non habuit, And. Gail. obs. 60. num. 4. lib. 2. Balb. de præscript. 4. part. 4. part. princip. q. 12. n. 16. Angel. de Besut. inter consil. Zal. cons. 15. n. 6. vol. 2.

Deinde

174 Deinde communiter receptum est, † quod causam possessionis sibi quisquam mutare non possit, nisi extrinsecus causa mutandi, aut titulus superveniat, quo casu adhuc plerique expressam animi ac voluntatis declarationem requirunt, Bartholom. Socin. *conf.* 131. *num.* 7. *vol.* 1. *Jal. in l. 2. num.* 157. & 195. *Cod. de jure emphyt.* Roland. à Vall. *conf.* 77. *numer.* 27. & *seqq. vol.* 2. refert Cravett. *de antiquit. temp. d. part.* 4. *sect. materia ista numer.* III. Rosenthal. *in synops. feud. cap.* 6. *num.* 23.

175 Nec obstat, † quod per modum dubitandi de immunitate collectarum præscribenda adductum fuit. Nam verior videtur sententia contraria, quam etiam multi magnæ autoritatis & præcipui nominis Jurisconsulti amplexantur, ita Balb. *de præscrip.* 2. *part.* 5. *part. princip. quæst.* 7. *num.* 4. & 5. Vivius *in commun. opin. verb. immunitas*, Alberic. *de Rosat. in rub. ff. de muner. & honorib.* Jacob. de S. Georg. *de homagis num.* 41. Alexand. *conf.* 136. *num.* 19. *lib.* 2. sequitur Paris. *conf.* 25. *num.* 109 *lib.* 1. Ripa. *respons.* 14 *vol.* 1. Petr. Antibol. *de munerib. p. princip. num.* 15. Hanc partem ego arbitrarer in Jure veriorē, cum non videatur in hoc Jure negativo, ex eo solo, quod aliis collectæ sint impositæ, ipso præterito, quasi possessio acquiri, nisi animum suum post requisitionem factam declararit, dicendo, se non teneri.

Deinde æque minus adversatur, quod de vasallo taliter immunitatem non serviendi præscribente allatum fuit. † Nam respondetur similiter contrariam & negativam sententiam veriorē magisque receptam esse, ut patet ex Juribus & autoritatibus supra adductis, & post alios infinitis autoritatibus congestis expresse hoc adstruit Henric. à Rosenth. *in synops. feud. cap.* 6. *n.* 22.

176 Et hucusque satis explicatum habemus, qualiter Protector defendendi libertatem præscribere possit, ut invito illo clientes eundem ad protegendum cogere non possint. † Ulterius autem hoc loco notandum est, non utendo etiam Advocatiam amitti, & priorem Advocatum eadem prorsus exui, quando scilicet alius legitime eam præscripsit, iis scilicet de quibus *in cap. de forma* diximus requisitis concurrentibus.

177 Sed ulterius progrediendo, † cum Advocatiam ex rescripto, mandato seu commissione Imperatoris, Regis, Principis, aut aliorum Magistratuum, nasci docuerimus, decimotertio jam loco concludimus, eandem e contra, revocatione committentis, in commissariorum personis, extingui.

178 Indubitati enim Juris est, † mandatum per revocationem tolli, quando mandans re integra revocat

179 mandatum, *l.* 21. *Digest. de procurat. l.* 12. §. 16. *ff. mandati cap. quamvis 2. in princip. de reg. jur. in 6.* † Et si

180 enim regulariter duorum consensu contracta, unius voluntate non infirmantur, *l. nihil tam naturale*, 35 *l.*

181 *fere 153. Digest. de reg. jur.* † specialiter tamen in mandato receptum est, ut re integra, unius voluntate revocetur, Schneidew. §. *recte quoque num.* 1. *Institut. de*

182 *mandato.* † Ratio est, quia cum invito beneficium non detur, *l. invito 69. & l. invitus 156. in fin. ff. de R. l. nec emere 16. C. de jur. delib. l. 2. C. de jur. Emphyt. §.*

183 *Quoniam vero Auth. Quib. mod. nat. eff. legit.* † mandati autem executio in beneficio & officio consistat: sequitur, à mandante respui posse, *leg. invito 69. Digest. de regul. jur.* Neque hic prætendi potest aliquod interesse, quia ex obligationibus, quæ factum continent, non nascitur actio, nisi coeperit facere, *leg. si procuratorem, §. mandati actio. Digest. mandati.*

184 Quinimo mandati † propria natura & conditio est,

ut libere per mandantem ab eo, cui commissum aliquid fuit, ne expediat, revocari possit, Bartol. *in l. si vero, §. si mandaverit. ff. mand. faciunt dicta per Covarru. lib. 1. variar. resolut. cap. 14. sub num.* 16. dum ibi inquit, quod quamvis morte mandantis, mandatum ad pias causas non expiret, nec possit ab hærede revocari, non sequatur per hoc, ipsum mandantem, dum vixerit, mandatum id revocare non posse, cum ea sit mandati propria natura & conditio, ut libere revocari à mandatore possit, subdens, quod mandatum, quod durat, semper revocari poterit, nisi à lege revocatio fuerit prohibita, quod an verum sit, vide *ibid.* Covarr. & Sebast. Medic. *tract. mors omnia solvit. part. 2. conclus.* 64. Petr. Nicol. Mozz. *de contractib. tit. de mandato, col.* 5. & *col. ult.*

Porro revocatæ ejusmodi Advocatiæ inter alia innumera exempla, notabile habemus in Civitate Hallensi Imperiali. Cum enim penes ejusdem Urbis Consules & Senatores Imperatoria auctoritate jus protectionis super Monasterio Chombergensi, multis annis extitisset, Frideric. III. Imp. Anno 1485. id ipsum certis de causis ab iisdem revocavit, atque in Episcopos Herbipolenses irrevocabiler in perpetuum transtulit, subsequenti revocationis mandato.

Wir Friderich von Gottes Gnaden / Röm. *Particula*
Key. zu allen zeiten mehrer des Reichs / zu Hun- *Literarum*
garn / Dalmatien / Croatien vnd Slavonien *Friderici*
König / Herzog zu Osterreich vnd Steyr / *Imperato-*
Entbieten vnsern vnnnd des Reichs Lieben Ge- *ris, quibus*
treuwen / Burgermeister vnd Rathe der Statt *à Consule*
Schwäbischen Hall vnser Gnad vnd alles guts. *& Senatus*
Lieben Getrewen / Wir haben vmb mercklicher *Hallensi*
redlicher Ursach willen vns fürbracht vnnnd *Advocati-*
darzu bewegende die Vogthey vnnnd Schirm so *am, quam*
jhr vber das Gottshaus Chomburg bey euch ge- *super Nobili*
legen / von vnsern Vorfahren am Heyligen *Collegio*
Reich vnnnd vns lange Zeit hero gehabt haben / *Chomberg-*
dem Ehrwürdigen Rudolphen Bischoffen zu *genfi ha-*
Würzburg vnserm Fürsten / Rathe / vnd Lieben *buerunt,*
Getreuwen / vnd Andächtigen vnd seinen Nach- *revocat.*
kommen Bischoffen zu Würzburg eingeben *revocat.*
vnd fürter von vnsern vnd des Heyligen Reichs *revocat.*
wegen in zu haben / vnd zu handeln bevohlen / nach *revocat.*
laut vnseres Keyserlichen Brieffs / deshalben auß-
gangen. Vnd entpfahlen auch darauff bey den
Pflichten / darmit ihr vns verbunden seyt / von
Römischer Keyserlicher Macht / ernstlich ge-
biettende / 2c. Vnd wollen daß ihr dasselb Gotts-
haus mit allen Leuten gütern vnd zugehörungen
dem genannten Bischoff Rudolphen / oder wem
er das / an seiner statt befehlet / als vnserm / vnnnd
des Reichs Vogt vnd Schirmern eingibt / vnnnd
euch ganz eussert vnd entschlaget / auch desselben
Gottshaus arme Leuth vnd Unterthanen derer
Pflicht / damit sie euch solcher Vogten vnnnd
Schirmshalber / verwandt seyn / ohne alles Mit-
tel ledig zehlet.

Limitatur tamen hæc decisio, quod talis revo- *Limitatio*
catio fieri non possit à Principe, si post acceptum *prædicta re-*
mandatum, & præstitam protectionem per mo- *vocationis.*
dum contractus, aliquis Advocatiam nactus fuisset, † eo, quod Imperator vel alius Princeps jus *185*
contractu quæsitum, nulli possit tollere, per notat. *Ratio Li-*
Panormitan. *in cap. qua in Ecclesiarum, numer.* 11. & *ibi limitationis.*

Felin. num. 27. & sequent. & Dec. num. 19. & sequent. de constitut. Valent. Forst. tract. de success. ab intestat. lib. 6. cap. 36. num. 4. 5. & 6. Pruckman. de regalib. §. soluta potestas, cap. 4. membr. 1. effect. 5. num. 5. juncto num. 3. Ubi contrariam opinionem jamdudum communi omnium tam legum quam canonum interpretum calculo exploratam rejectamque testatur. Didac. Covarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 6. num. 6. & 7. Bartol. in l. item si verberatum 15. in princip. ubi latissime Alban. in addit. in verb. ultimo not. ff. de rei vendicat. & ibidem Costal. & Cagnol. in l. id quod nostrum, 11. num. 16. Dec. num. 3. ac alii, Digest. de regul. jur. Castrenf. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 15. cum sequent. ibidem. Jal. nu. 63. & 91. cum sequent. ff. de liber. & posthum. eodem loc. Fortunat. Garzia, numer. 121. 285. 290. 301. & sequent. ut eum citat & approbat Pinell. in rubric. leg. 2. p. 1. cap. 2. num. 24. & sequent. Cod. de rescind. vendit. Zal. eleganter in l. princeps, num. 31. cum sequent. ff. de legibus, Pec. de testament. conjug. lib. 3. cap. 25. num. 1. & 2. communem testatur Paris. conf. 101. num. 69. & 71. vol. 1. & consil. 1. num. 32. cum sequent. vol. 4. ac passim late Andr. Gail. lib. 2. observ. 56. per tot. Mynsing. observ. 97. num. 3. & 7. cent. 5. fufe Bellon. conf. 2. numer. 5. & 6. Cravett. conf. 5. num. 4. conf. 7. num. 10. (etiam quæsitum per actum Juris civilis) conf. 103. numer. 3. & eleganter, conf. 241. num. 12. & sequent. receptionem testatur Menoch. de arbitr. jud. lib. 1. quæst. 48. num. 6. & conf. 1. numer. 422. Bursat. conf. 54. numer. 17. & conf. 78. num. 12. cum sequent. lib. 1. citat Celsum Hugonem conf. 120. num. 88. communem quoque testatur Villalob. in comm. opin. verb. princeps, numer. 292. Turzan. opin. 42. Soarez. in thesaur. recept. senten. in lit. p. num. 258. & omnium copiosissime Anton. Gabriel. Roman. tit. de jure quasito non tollend. conclus. 1. & 2.

186 Quod tamen hanc recipit moderationem, † nisi *Declaratio* ex causa revocatio fieret, ut si quis non defenderit, *limitatio* utipromisit, vel in mandatis accepit, & per Jura & rationes *infra* sub num. 696. ad modum amittendæ Advocatiæ propter non præstitam defensionem adductas: Alioquin & notorii Juris est posse Principem vel alium, † retractare contractum, si privatus non præstitit, quæ promiserat, Bald. l. penult. num. 2. C. de donat. inter vir. & uxor. Tiber. Decian. conf. 25. n. 12. vol. 1. Pruckman. d. §. soluta potestas, ca. 4. membr. 2. effect. 1. num. 53.

188 Secunda moderatio circa † hanc doctrinam tractandi potest, revocari scilicet non posse Advocatiam illam, quæ primitus quidem per modum mandati, postea tamen subsecuta & sic mediante investitura concessa fuit, eo, † quod nec Imperator, nec Pontifex vasallum sine feloniam commissa disvestire & feudo exuere queat, per text. notab. & ibi gloss. Belvis. Ifern. Bald. in cap. 1. num. 1. & 2. de natu. feud. ibid. Laudens. num. 9. Alvarot. num. 3. Præpos. num. 1. circa med. versic. extra glossam quæro an Imperator, &c. Afflict. num. 2. 3. 4. & sequent. Petr. Raven. in fin. & alii Curt. Jun. in tract. feudal. p. 2. membr. 1. de feud. cleric. quæst. 12. num. 4. Borcholt. in comment. feud. cap. 8. n. 2. communem testatur, Nicol. Mozz. de feud. tit. fin. quib. mod. feud. amitt. num. 1. Vult. lib. 1. de feud. cap. 11. num. 55. in fin. Ruin. conf. 7. num. 18. 19. 20. & per tot.

190 vol. 1. Cephal. conf. 24. num. 39. & seq. † ubi dicit, Imperatorem sine causa feudum auferentem ad restitutionem similis feudi & interesse teneri, Roland. à Vall. conf. 1. num. 43. vol. 2. Anton. Gabriel. Roman. lib. 3. comm. opin. tit. de jure quasito non tollend. conclus. 5. num. 33. Grammat. decis. Neapol. 18. nu. fin. V. vius comm. opin. lit. f. vers. feudo non potest vasallum privare princeps.

Idque adeo verum est, † ut ne quidem ex plenitudine potestatis id fieri possit, expresse hoc docet Bald. in d. cap. 1. ante num. 1. de nat. feud. & vult Frider. Schenck. in cap. 1. §. notandum fin. num. 6. & 8. Nicol. Mozz. in tract. feud. tit. ex quibus caus. feud. amitt. num. 1. communem pronuntiat Cravett. de antiq. temp. p. 1. sect. 1. num. 17. Intrigliol. quæst. 73. num. 2. in cent. feud. 1. Vult. d. libro 1. cap. 11. num. 55. Joann. Jacob de Leonard. inter consil. Brun. feud. conf. 114. num. 154 & seq. & 214. & seq. Alciat. conf. 165. num. 4. vol. 5. Clsr. lib. 4. sentent. §. feudum q. 59. n. 1. Anton. Gabr. d. conclus. 5. num. 35. lib. 3.

Nisi id fiat, † ex evidente publica necessitate, sic in terminis Matth. de Afflict. in cap. 2. numer. 11. vers. hoc dictum fallit, de nat. feud. & in cap. 1. §. notandum fin. num. 7. & 11. de Capit. qui cur. vend. & videtur hoc velle Frideric. Schenck. in cap. 1. §. notandum, fin. num. 7. de his qui feud. dar. poss. ad idem conferunt notata per Schneidew. de feud. p. 5. num. 104. Castrenf. conf. 229. num. 3. column. 3. in fin. & conf. 278. numer. 3 in fin. Idem Castrenf. consil. 46. num. 4. ad fin. p. 2. Costal. conf. 241. num. 41. & sequent. Alciat. conf. 8. inter conf. Bruni num. 50. & facit huc l. Lucius ff. de evict. & l. item si verberatum, Digest. de rei vendic. Jal. in l. Gallus §. & quid si tantum num. 26. & sequent. Digest. de liber. & posthum. Roland. à Vall. consil. 69. ex communi num. 7. & passim vol. 2.

Eo tamen casu † Imperator vel Princeps ad re- compensationem adeptæ Advocatiæ, obligatur argument. gloss. in cap. 1. in verb. ad hoc de allod. quam ibi sequitur Bald. num. 12. † inquires, Papam si beneficium alicui collatum auferat, & det alteri, illi teneri providere de alio simili, quem refert & sequitur Jason. in l. omnes, num. 2. & 3. Cod. si contra jus aut utilitat. public. Nevizan. conf. 12. num. 167. & seq. inter consil. Brun. Cravet. conf. 303. n. 1. Menoch. conf. 103. n. 74.

Et sic, † quod Princeps ex causa etiam justa, alteri rem auferens ad hoc teneatur, est gloss. in leg. si locus in verb. prestare. Digest. quemadmod. servit. amitt. Ifern. in cap. 1. §. similiter, numer. 27. in fine de Capit. qui cur. vendit. & ibi post eum Afflict. ibidem, num. 7. & 8. in cap. 1. verb. moneta, num. 10. quæ sint regalia Bart. in l. fin. §. fin. num. 1. ff. de pignorat. act. Jal. in l. Barbarius, num. 36. ff. de offic. prator. & in l. fin. Cod. si contra jus vel utilit. public. faciunt adducta per Vasq. lib. 1. illustr. controvers. cap. 5. num. 9. & Didac. Covarr. variar. resolut. lib. 1. cap. 3. num. 5. & lib. 3. cap. 14. num. 3. Valent. Forster. de success. lib. 6. cap. 36. num. 5. & hoc rectius affirmat Pruckman. de regalib. §. soluta potestas, cap. 4. membr. 1. effect. 5. num. 57. † asserens, alicui sine precio auferre rem suam, esse potestatem diabolicam, numer. 58. post Bald. in l. sicut num. 1. Codic. de servit. Roman. conf. 310. num. 4. Gail. observ. 56. num. 8. Anton. Gabriel. lib. 4. comm. opin. tit. de jure quasito non tollend. conclus. 2. num. 25. Borcholt. de feud. capit. 7. num. 55. ubi inquit, plenitudinem potestatis † non extendi ad injuriam aliorum, alioquin jam non potestatis, sed tempestatis plenitudinem esse, allegat Vasq. lib. 1. controvers. illustr. capit. 5. n. 17. Pinell. pulchre in eadem sententiam in l. 2. ad rubric. p. 1. n. 25. Codic. de rescind. vendit. quod ante eos Luc. de Penna in l. jubemus col. 2. circa med. Codic. de proxim. sac. scrip. Cardin. Mediolan. in clemen. pastoris de re jud. Barth. Soc. consil. 164. n. 17. vol. 2. Cravet. conf. 241. n. 29. † & dispensationem Imperatoris vel Papæ sine causa, esse dissipationem post alios dicit Jal. conf. 8. circa primum inter consil. feudal. Brun. n. 50. & seq. & Bart. in l. fin. n. 2. in fin. C. si. contra jus vel utilitat. publ. ait, principem habere potestatem à Deo, † Deum autem non dedisse ei Jurisdictionem peccandi vel au-

191

Extensio
secunda li.
mitationis.

192

Limitatio
Ex ensio
preceden.
tis.

193

194

195

196

197

198

199

Es vend.

219 *¶ vend.* Eademque $\dagger$ sunt principia constitutionis & destructionis, ut scienter explicat Dn. Sylvest. Aldobrandin. in *§. sed agnationis sub numer. 16. Instit. de legit. agnat. tutel.* Achil. Peddroch. *respons. de Interp. & resol. contr. n. 632. & seqq.* Ut ergo Protectio mutuo consensu constituitur, ita & eod. consensu revocatur, arg. *l. mutari 24 ff. de procurat.*

220 Verum unius voluntate non semper, nec eodem modo solvi hæc obligatio potest: regulariter enim, quæ duorum $\dagger$ consensu fiunt, alterius tantum dissensu dissolvi nequeunt, sed demum contraria utriusque voluntate interveniente rumpuntur, *leg. sicut initio Codic. de action. & obligat.* Ferdinand. Vasquius *illustr. controvers. libro 2. cap. 82. sub num. 6.* Petr. Fab. *ad l. nihil tam naturale, 35. ff. de reg. jur. num. 8.* ubi dicit, quod consensu contractum est, id re integra contrariæ voluntatis adminiculo non dissolvi, sed utriusque demum partis consensu à contractu celebrato receditur, quia Actus $\dagger$ ex duorum voluntate originem habentes, unius dissensu non tolluntur, ut eleganter docet Henning. Gæden *conf. 98. num. 16.* Et jus

221 $\dagger$ alicui ex contractu quæsitum, sine facto ejus & consensu auferri non potest *l. final. de pact. l. id quod nostrum de reg. jur.*

223 Ex quibus satis colligitur, $\dagger$ nec clientes qui se semel alicujus Advocatiæ submiserunt, postea ex annua forsan pensionis multiplicatione vel alia causa exosam sibi factam clientelam absque Advocati consensu excutere nec Protectores invitis ac contradicentibus susceptis in tutelam debito ex conventionis defensionis officio renunciare posse, uti consulendo decedit Frid. Pruckm. *conf. 17. num. 142. libro 1.* & eundem secutus David Hepingh *novissima dissert. de Jure Protect. conclus. 61. lit. B.* nisi pacto expresso vel tacito uterque vel alter eorum renunciationem ab initio sibi reservaverint, Thom. Maull. *tract. de homag. tit. II. num. 19.* per Regulam prædictam *l. id quod nostrum, ff. de reg. jur.* ubi Cagnol. & alii, *l. non debet, 74. eodem tit. l. cum maritus, 29. de pact. dotal. l. in re C. mandati.* Et hac de causa, cum olim Genuenses $\dagger$ sub Franciæ Regis clientela positi, ab ea recedere præsumpserint, Ludovic. VII. Franco Gallorum Rex, Urbe capta & præsidio Arci imposito eosdem 200000. aureis multavit, referente Bodin. *5. de Republ. ca. 6. pag. 908.* Sic & Wetzlariam Civitatem Imperialem Landgravorum Hassiæ Darmstad. subjectam protectioni, cum ante paucos annos, secessionem ab ea tentasset, vi & armis repressam fuisse, memorat Besold. *de Jure fœder. Cap. V. sub n. 15.* Quin & Bodin. *d. loco* autumat, tali quoque in casu, libertate clientes privari posse: Nam & Augustum Imper. Vectigales fecisse, quos libertate abuti videbat, & Veredunos, $\dagger$ Metenses, Tullosque in provinciæ formam à Gallis redactos fuisse, cum allatum esset clandestinis conjurationibus id agi, ut in urbem Hispanos intromitterent.

Quia tamen evenire interdum potest, ut interveniente alterius partis negligentia, altera etiam invita, contractus rescindi possit, ideo res ista paulo fusiores explanationem desiderat.

Cum igitur regula sit, quod non servanti aut frangenti fidem, ex altera parte quoque fides licite non servetur, *gl. inc. inter, extr. de elect. l. cum pater ff. de leg. 2. c. frustra, ubi etiam DD. de reg. jur. in 6. $\dagger$ sive, qui non implet quod implere tenebatur, videatur renunciare beneficio contractus, adeo ut non possit postea adversarius ad ejus observantiam compelli, c. 3. ubi late post alios Felin. *col. 3. cum col. seq. extr. de Jurejur. l. cum proponas, 2. C. de pact.* ubi omnes, sed cæteris magis ordinate ampliando & limitando Philip. Dec. *l. si diversa. 14. C. de transact. l. quæro, 56. §. inter locatorem ff. locat. l. 4. ff. de condict. ob caus. po-**

nit etiam Soc. *regul. 149.* Præcedens punctus subsequenti distinctionis moderamine declarandus est.

Aut enim versamur in contractu nominato, $\dagger$ & tunc, si nondum facta est executio, semper ille debet prius implere ex parte sua, qui virtute contractus vult agere: Ut si, verbi gratia, $\dagger$ venditor vult agere ad precium, prius debet rem venditam tradere, aut si hoc non facit, licitum est emptori fidem frangere, & à contractu recedere. Sicut $\dagger$ etiam viceversa emptor ad rem tradendam agere non potest, nisi prius offerat precium *leg. Julianus, §. offerri. & §. ex vendito, Digest. de action. empt.* ubi not. latius Doctor. & in *d. l. cum proponas, Cod. de pactis l. cum par. §. ulli. ff. de reg. jur. & in l. si soluturus, Digest. de solut.* Postquam vero facta est contractus nominati executio, $\dagger$ puta, res tradita, & fides habita de pretio, tunc alteri parti amplius non licet discedere à contractu, nec frangenti fidem frangere, *l. incivile Codic. de rei vendit. ibique Bald. not. post princip. & cæteri omnes Alexan. in d. l. cum proponas, 2. num. 4. Codic. de pact.* Quem sequitur Jason ante num. 7. Riminald. *column. 4. prope finem, Dec. ante num. 8. Paul. Picus num. 10. & 11. Felin. in d. cap. 3. colum. 3. in fin. vers. tertius casus de Jurejur. Socin. d. regul. 149. fall. 2.* & hæc communis est declaratio. Quicquid diversum senserit Curt. Jun. in *d. leg. cum proponas, ad num. 12.* Contra quem & in communi opinione stans prædicta in pulchro & quotidiano casu copiosius, atque ornatè declarat Petr. Joann. Anchar. in *quest. 59. per tot. libr. 3. cum ibi allegat.*

Et sic in contractibus $\dagger$ nominatis fit interpretatio, ut non sit locus resolutioni, sub prætextu contraventionis, etiam in substantialibus, quando nimirum contractus semel perfectus fuit. Sed agendum est, vel ad implementum, vel ad interesse, *l. sicut C. de act. & oblig. leg. incivile,* ubi Bald. & Salycet. *C. de rei vendit. l. 1.* ubi notant Dd. præcipue Castrenl. *C. de act. empt. l. incommodato, §. sicut commodari, Bart. l. ult. numer. 13.* ubi etiam Jaf. & alii, *de condict. ob caus.* Crot. *conf. 75. num. 19. vol. 1. Ludovic. decis. Perns. 53. numer. 4. Franc. Beccius, conf. 45. n. 1. & 2.* Idemque ultra hoc tenuerunt Alex. *conf. 212. n. 2. vol. 2. Ruin. conf. 128. in fin. vol. 5. Alciat. conf. 108. n. 5. Natta conf. 219. n. 5. vol. 1. Gabriel. plures allegans, conf. 51. n. 11. vol. 1. Rota Genuenl. decis. 56. n. 6. Ant. Eugen. conf. 29. n. 29. vol. 1.*

Ergo licet unus contrahentium re non amplius integra officio suo contraveniat, non tamen continuo protectionis contractus resolvitur, sed vel ad implementum vel ad interesse agendum est, argument. *l. 5. §. 1. de condict. caus. dat. caus. non secut.*

Sin autem $\dagger$ versamur in contractu innominato (qualem esse Advocatiæ Conventionalem alibi docuimus) tunc, si res adhuc est integra, non solum mutuo consensu recedi à contractu pactæ Advocatiæ potest, argument. *leg. 2. pr. & l. 5. §. 1. de rescind. vend. leg. 35. de regulis jur. Gothofred. ad Authen. è contra Codic. de Repud. 53. Cod. de rer. permut. & similibus,* sed ex parte etiam alterutra duntaxat poenitentia locus est, *leg. 3. §. 3. de cond. caus. dat. caus. non sec.* Georg. Everhard. *consilio quinquagesimo sexto, numer. 43. vol. 1.* si vel Patronus vel cliens, poenitudine ductus, à contractu divortium facere velit, eo quod poenitentia in omnibus conventionibus, quæ mutuum synallagma habent (ut est hic contractus ultro citroque obligatorius *cap. militare 5. v. de protect. & v. amplia. 3. quest. 3. Dn. Menoch. 1. conf. 32. nu. 64.*) locum habeat adeo, ut quamvis alter ex contrahentibus implementum ex parte sua offerat, alteri tamen non possit præcidere facultatem discedendi à contractu, juxta *gl. 3. communiter approbatam in l. Juri gentium, in princ. ff. de pact.*

- Quod tamen ita accipiendum est, si nulla scriptura intervenit, alias si pactionem Tabulis comprehendere inter contrahentes convenit, donec aliquid in his deest, quod ad formam complendam pertinet, impune quidem à conventionem recedi potest. Si vero jam omnia perfectionem ex scriptura acceperint, sine pænâ pœnitere non licet, per ea quæ Mynsing. *respon.* 46. *dec.* 5. *num.* 13. *ex leg. contractus* 17. *C. de fide instrumen.* con-
- 231 suluit quemadmodum etiam in transactioe non licet amplius pœnitere, *l. quamvis* 39. *ibique* Bart. ponit rationem *Cod. de transact.* † Si vero res non est amplius integra, sed ex altera parte lecutum est implementum, & alterius partis jam interesse capit, unius dissensu protectio non solvitur *l. 12. C. de R. V.* Mynsing. *respon.* 45. *decad.* 5. *num.* 11. nec alteri, qui nondum implevit ullo modo licebit recedere à contractu, sed altero volente, tenetur omnino implere aut solvere interesse, argumen. *leg. 5. Cod. de obligat. & Act. leg. prima & secunda Cod. quand. lic. ab empt. disc. leg. 3. C. de rescind. vend.* quas ad hoc allegat D. Hepingk. *d. loco* quibus adde *l. si pecuniam, §. 1. ff. de cond. ob caus.*
- 233 Negotii enim gesti pœnitentia, † ut nec alibi ita neque in hoc genere contractum recte habitum, constituit irritum, *l. apud Aufidium ff. de optione legata l. in commodato §. sicut ff. commodati l. eo quod Cod. si cert. petat. leg. sicut Cod. de obligat. & action. leg. quamvis* 39. *Cod. de transactioe*, gloss. *in c. cum non ignores extr. de prabend.* Oldrad. *conf.* 243. Salycet. *in l. nec fratris Cod. de donation.* Petr. Heig. *quest.* 4. *numer.* 22. Cui germanum est quod tradunt Interpp. Bald. Angel. Castrenf. Imol. Alexand. & alii ad *l. si cum dotem §. eo autem tempore ff. soluto matr.*
- 234 Voluntatis mutationem seu † consensus revocationem quadrariam impediri scilicet, si vel is, qui consensit, alteri obligatus est, vel si alteri jus est quæsitum vel si res non est integra, vel si voluntas traxit secum executionem ut ex iis refert & sequitur Ant. Hering. *tract. de fidejuss.* c. 20. §. 33. *num.* 17.
- Econtra autem illi qui implevit, antequam sequatur implementum ex parte altera, concessum est pœnitere, & resilire à contractu, & quod implendi causa solvit, rursus repetere arg. *leg. 14. Cod. de Transact.* & Georg. Everhard. *dict. consil.* 56. *sub num.* 43. *vol.* 1. ex Bart. *in l. ex placito col. 1. ibidemque ceteri C. de rer. permut.* Eleganter Jacob. Synz. *disput. de jure protect.* 0. 27. ubi notat: Si ex una parte lex conventionis impleta sit, altera vero placita conventionis servare recuset, sine non præstando tutelam, sine non solvendo stipulatam pensionem; tum ei quæ implevit, altera invita antequam partem suam impleat, pœnitere, & à contractu resilire impune licet, tam ex sanctione Canonum, quam Legum *leg. si pecunia §. pr. & §. 1. & ibi Gothofr. ff. de condict. caus. dat.* Ubi tamen nonnullas exceptiones affert. Hoc enim in casu altera † pars videtur beneficio contractus renuntiassè ut non possit is, qui promissa implevit, ad contractus quem altera pars non servavit observantiam compelli *cap. pervenit.* 3. ubi late Felin. *de jurejur.* *cap. frustra* 75. *ibique* CC. *de Reg. jur.* *in 6. leg. 21. Cod. de pact. leg. si diversa* 13. *Cod. de transact. leg. quaro* 54. §. *primo Digest. locat.* Cravet. *consil.* 127. *num.* 14. Rol. à Vall. *conf.* 99. *num.* 60. & *seq. vol.* 4. Joseph. Lud. Perus. 50. *num.* 20. Mod. Pist. *conf.* 48. *num.* 3. *vol.* 1. Masc. *concl.* 1387. *num.* 12. *vol.* 3. Et hoc ipsum clare probatur *in d. l. naturalis §. at cum do. ff. de præscr. verb.* dum post princip. dicit. quod in illo † contractu innominato implenti ex parte sua competat actio præscriptis verbis, ut etiam alter compellatur implere ex parte sua, aut solvere id quod interest implentis, Aut conditione ob causam, si malit, quod implendi causa dedit repetere Bart. *in l. ex placito Cod. de rer.*

permutat. leg. cum proponas 7. *C. de transact.* concordat. *l. 14. eod.* atque ita frangenti fidem pariter quoque fidem frangere per *jura modo citat.* Et hæc quidem taliter fieri possunt utcumque etiam conventionibus jurandum intercesserit, *d. c. pervenit* 3. *de jurejur.* gloss. *in c. un. ibiq.* Affl. *nu.* 6. 2. *F. 7. de nova form. fid.*

Hinc tradit notabiliter Bart. *in l. quaro §. † inter locatorem ff. locat.* quod dispositio illius §. sit annotanda ad omnes contractus, in quibus ultro citroque aliquid promittitur, ut scilicet quis non teneatur observare, si pars adversa non servavit, & similiter asserit Bald. *in leg. pacta conventa Digest. de contrah. empt. in princ.* quam legit cum *leg. jurisgentium Digest. de pact.* quod quando unus contraiverit etiam in minimo capitulo promissionis, licitum est quoque alteri non observare contractum & promissionem, quod refert & sequitur Jas. *conf.* 216. *vol.* 1. *num.* 1. & data inobservantia etiam in uno solo capitulo tota conventio redditur inobservanda, ita dicente Cag. *in l. si quis major. C. de transact. numer.* 196. ex traditis per Soc. *conf.* 162. *col. fi.* & Brun. *conf.* 48. & Cast. *conf.* 188. *col. fi.* & alios de quib. ibi per eum, quoniam non adimplenti conventionem ex parte sua, non est etiam adimplenda & observanda ex parte adversa *l. Julianus, §. offerri ff. de act. empt.* Equum est namque rationabile ac juri consonum, quod quis non teneatur servare † contractum ejus adversario; qui illum non observavit, etiam stante juramento, ut per Jas. *consil.* 116. *Ruin. conf.* 136. *vol.* 5. & *conf.* 58. *vol.* 1. Gozad. *conf.* 31. *num.* 5. Habet enim juramentum etiam tacitas † conditiones si juranti servabitur fides, gl. *in c. quemadmodum in verb. conditionem de jurejur.* quod & tradit Corn. *conf.* 249. *col. 2. ibi item si vol.* 4. & *conf.* 96. & 121. *vol.* 1. Hinc tradit Parp. *in d. l. si quis major.* 12. quod quando una pars contraiverit, & non observaverit, licet etiam alteri parti contravenire, & ulterius etiam agere ad pœnas *d. l. si quis major.* contra illum, qui primo loco contravenerat ex traditis per Bald. *in l. 1. §. cum arietes ff. si quad. paup. feciss. dicat.* & Alex. *in l. semel mora ff. sol. matrimon.*

Circa prædicta autem notandum est, † quod eum qui ex dicta causa agere, vel resilire vult, oporteat contractus legem ex sua parte ad unguem servasse *leg. Jul. 13. §. 8. offerri ubi DD. & §. ex venditor. 19. de act. empt. Bart. & Bald. in l. filia licet 12. C. de collat. Abb. in d. c. pervenit de jurejur.* Dn. Menoch. *conf.* 35. *num.* 1. *lib.* 1. Et talis † integritas observationis adeo requiritur, ut si vel in minimo promissum deficiat, agentis intentio in vanum sit Zas. *consil.* 26. *lib.* 1. Jason. *in Auth. Qui rem C. de SS. Eccles.* Bald. *in l. si. C. commodati & in l. pacta conventa ff. de contrah. empt.* Quemadmodum nec Emptor † exculatur *in l. commiss.* si vel minima pars adeoque etiam unicus nummus pretii post diem perlolvendus restaret *l. 29. pr. ff. de edil. edict.* Dn. Men. *conf.* 35. *nu.* 3. Colleg. Arg. Mejer. *in tit. de l. commiss.* 0. 4.

In his autem probatio † pactionem fuisse impletam illi incumbit, qui se implevisse affirmat non qui implementum negat Hart. Pistor. *lib.* 1. q. 22. Synz. *de jure protect.* 0. 28.

Nunc autem traditam hucusque satis prolixè resolutionis contractuum distinctionem generalem ad propositum applicando, concludo, † si quidem innominatus protectionis contractus ab utraque parte fuerit impletus, ut si clientes annum honorarium Protectori inde exolverint, ac vicissim patronus defensionem præstiterit; aut præstare paratus sit: tunc uni absque consensu alterius à clientelæ contractu discedere neutiquam licet, per jura allegata. † Sin vero Protector eveniente defensionis necessitate, partibus suis defuerit, & clientes suos absque rationabili causa indefensos reliquerit, vel econtra clientes annum honorarium solvere detre-

Et tunc alteri parti, quæ officio suo functa fuit, licitum est contra alteram non implentem agere præscriptis verbis, ut & ipsa compellatur implere, vel in posterum id quod debet, denegare, atque ita fidem ipsi quoque non servare & à contractu resilire, argumen. *leg. ista stipulatio §. inter certam*, ubi Dd. ff. de verbor. oblig. *leg. penultim. C. de pact.* Ex quibus duæ aliæ causæ dissolvendi juris protectionis resultant, de quibus infra suo loco agitur.

242 Porro Decimo octavo † solvitur jus Protectionis (quod tamen de personali duntaxat exaudiendum est) morte suscepti in Clientelam seu personalem Salvaguardiam, ut post Bodin. testatur Arum. *jur. pub. disc.* 28. *Thesi 36. Hepingk concl. 61. lit. G.*

XVIII. *Advocatia personalis ex morte clientis solutio.* Cujus ratio est quod illa sit instar privilegii personalis, quod mutatione & interitu personæ mutatur atque extinguatur, l. 1. ff. de const. princip. l. 1. §. permittitur ff. de aq. quotid. §. astiv. l. cum patronus ff. de leg. 2. leg. privilegia quadam ff. de reg. jur. §. c. privilegium, eod. tit. in 6. l. 1. C. de imponend. lucr. descript. leg. Paulus alias per procuratorem, ubi Dyn. & Bart. not. inf. de acquir. hered. l. in omnibus la. 2. ubi Dec. & Cagn. ff. de reg. jur. idem Archid. & Jo. And. in c. 1. de immun. Eccles. lib. 6. Bald. in rub. C. de usur. qu. 4. §. in l. 2. qu. 7. C. de serv. §. aqua. Joan. Ana. in c. salubriter de usur. Alex. conf. 35. nu. 16. lib. 4. & Rol. à Val. conf. 61. nu. 5. lib. 4. Car. Tapia in l. si. de const. princ. par. 2. c. 3. n. 19. §. 71.

244 Ad quod etiam secundo facit, † quod traditur, privilegia viventi concessa, eo mortuo, amplius concessa non videri, l. Neratius ff. de reg. jur. ubi enim personæ conditio, locum facit beneficio, deficiente ea, beneficium quoque deficit, d. l. in omnibus ff. de reg. jur. l. privileg. eod. Jacob. Concenat. *quest. jur. singular. lib. 2. quest. 12.*

245 nu. 13. Everhard. Jun. conf. 59. nu. 4. vol. 1. † ubi dicit, cōcessionem personalem finiri cum persona ejus cui fa-

246 ta est, uti videmus in concessionem, † ususfructus, qui personalis est, & ideo morte usufructuarii expirat, §. finitur *Inst. de usufr.* idque etiam in cæteris omnibus jurbus personalibus servari ibidem attestantur Everhard. d. nu. 4. Ergo & in jure protectionis personalis.

247 Limitatur tamen ex parte Clientum, † si non tantum persona patris sed & ejus hæredes per verba seine *Ehliche Leibs Erben vnd Erbeng Erben* in protectionem suscepti fuissent, quia tunc protectio in omnes descendentes extenditur, per text. in *leg. si liberos ff. de senat. l. sed §. si liberos ff. de in jus voc.* §. in l. 1. §. generaliter ff. de leg. prast.

Hæredum enim appellatione, nepotes & pronepotes cæterique qui ex his descendunt, † in infinitum continentur ut probatur expresse in l. liberorum ff. de verb. sign. idemque nuncupatim annotarunt Odofr. Aret. & Alc. in l. liberorum ff. de verb. signif. Napod. in consuet. si moriatur, §. idem juris numer. 98. §. 100. §. in consuet. si quis vel si qua verb. liberis Claud. Cantiancul. *Institut. de nupt. col. 3. §. de gradib. col. 2.* idem responderunt Purpu. conf. 402. nu. 89. Felin. conf. 28. nu. 3. Rip. resp. 3. nu. 2. §. resp. 12. nu. 1. tit. de substit. Rub. conf. 144. nu. 5. Menoch. conf. 1. num. 198. §. seq. Alf. Mont. in l. for. 6. tit. 5. lib. 3. verb. onietos.

Decimo nono idem etiam juris est in persona suscipientis aliquem in specialem Protectionem cujus morte naturali (cui † civilis non nisi ubi in jure expressum est, æquipollet) teste Oldrad. conf. 284. numer. 4. in si. quem refert D. Hepingk *dissert. de jure protect.* concl. 61. lit. G. Advocatia terminatur vel Salva Guardia extinguatur, maxime si ad ejus vitam duntaxat concessa sit. Ut si Imperator vel alius Princeps, aliquem sub Protectione suæ personæ recipiens, moriatur, tunc enim similiter per ipsius mortem Protectio finem acci-

250 pit, † quando enim Imperator aut Princeps ille non est

amplius in vivis, nulla potest ejus esse protectio † Quia 251 non entis, nullæ sunt qualitates, l. 2. ff. de usufr. l. 4. ff. locati l. adeo, §. quod si toto ff. de acq. rer. dom. l. ejus qui in provincia, v. quod si is stipulatus & ibi Dd. maxime Paul. de Cast. ff. si certum petatur Jacob. de Rimin. conf. 649. nu. 2. vol. 4. Pruckm. conf. 12. nu. 154. lib. 1. Pinel. ad rubr. p. 2. c. 1. nu. 5. C. de rescind. vend. Gomez. var. resol. lib. 1. c. 1. nu. 9. Zoannet. ad l. 2. nu. 57. C. de pact. inter empt. & vendit. † & qualitas ac facultas extinguitur, extincto subjecto, cui inhæret, arg. l. qui libertinus, §. posthumus ff. de oper. lib. l. tutela, §. si duo Digest. de legit. tutor. leg. defuncto Cod. si in fraudem patron. Joan. Borchol. part. 1. consil. 17. quest. 5. in fin.

Secus tamen † est, si protectionis privilegium sub 253 nomine Cæsareæ majestatis atque Imperii conceptum fuisset in hæc vel similia verba: *daß er / seine Kinder vnd Güter / in der Keyserl. May. vnnnd des Heyiligen Röm. Reichs Schuß vnd Schirm seyn sollen* tunc enim protectio etiam post mortem Cæsaris durare intelligitur, quia † concessionem nomine Imperii & dignitatis Cæsareæ factæ morte concedentis Imperatoris non extinguuntur, sed successor tamdiu, donec revocet, eas observare debet c. si gratiose de rescr. in 6. Socin. Jun. conf. 34. nu. 4. vol. 3. Abbas & Dec. in c. 1. in 2. notab. ext. de prob. §. in c. quoniam Abbas de offic. deleg. Ruin. conf. 46. nu. 13. vol. 1. Fachin. conf. 67. per tot. Nic. Everhard. Jun. conf. 1. nu. 31. vol. 1. † Imperium enim & 255 dignitas semper durat, & non moritur, Nov. 8 §. licentia infr. Bald. conf. 159. nu. 3. vol. 3. Lopus & Domin. in d. c. si gratiose Fel. c. ex literis, num. 9. de const. Alc. conf. 4. nu. 61. volum 4. Becc. conf. 120. nu. 18. Buxtorff. in dissert. ad 17. prior. Aur. Bull. cap. concl. 37. lit. c.

Et confirmatur etiam hæc † Limitatio ex eo quod 256 promissa ab Imperatore Protectio, sub nomine Cæsareæ majestatis ac Imperii Romani sit quædam quasi precaria concessio, quæ morte concedentis non finitur, sed ad ejus successores transit, per textum in l. quæsitum, §. quod à Titio l. cum precario §. precarii ff. de precariis Paul. per ill. textum l. Lucius ff. de don. idem Paul. ubi gloss. l. Attilius ff. eod. tit. Bartol. in l. centesimis 46. §. si. col. 3. ubi Alex. & Jas. uterque col. 5. ff. de verb. obligat. Tiraq. de const. ampl. 12. part. 2. & esse frequentissimam omnium sententiam scribit D. Covar. *variæ. resolut. lib. 3. c. 15. numer. 1.* contra glo. in d. §. quod à Titio, & hoc sane, † quia precarium, 257 postquam concessum est, eum sensum habet, ut valeat & duret, donec revocetur ac pœniteat concedentem l. 2. ff. de prec. & sic non pendet à voluntate, cum sufficiat illa, quæ adhibita fuit ab initio, sed pendet à voluntate, id est, à revocatione voluntatis, & ideo si concedens simpliciter precarium, vel adjecta clausula (donec revocetur) vita functus sit, non finietur morte concedentis, † quia revocatio exigit contrariam voluntatem, quæ in 258 mortuo seu moriente non datur, licet mors voluntatem extinguat, mortuus enim velle amplius non potest, l. 1. C. de sacrosanct. Eccl. At voluntatem extinguere non potest, quæ nunquam fuit, per tradita Alvar. Valasc. de jur. emphyt. qu. 34. nu. 3.

Sed hic quæri potest an ejusmodi Salva Guardia per 259 Imperatorem prædicto modo concessa si ejus majestas infata concedat, à successore revocari possit.

Et ad hanc disquisitionem remotis ambagibus † affirmative respondemus, ea in primis de causa, quod antecessor in successorem suum, qui est ei par in Imperio non habeat jurisdictionem aut statuendi potestatem, c. sit. innotuit, cum gloss. ibid. ext. de Elect. §. c. proposuit, extr. de concess. præbend. Et habetur per Dd. communiter in rubr. §. c. 1. extr. de const. Et Præp. Alex. in c. si Papa 40. dist. ubi hoc declarat & gloss. in versicul. nescitur. in d. d. i. c. dudum de præbend. in 6.

261 Deinde juris manifesti est quod alicujus † Antecessor non possit disponere in tempus, quo ipse nullam potestatem in eo habiturus est, *l. cum hic status §. si sponsus ff. de don. inter vir. & uxor. l. si. in princ. ff. de pan. Et l. in tempus ff. de hered. institut. & c. presenti de off. legat. in 6. per quæ jura sic scribit Tiber. Decia. conf. 14. num. 104. & seq. vol. 3.*

262 Tertio non potest solus Imperator † vel summus Pontifex legem aliquam ponere successori suo, juxta ea quæ notantur in *l. digna vox C. de legib. & tradit Marth. de Affl. in cap. 1. num. 95. in tit. qui success. tenean. lo. 1. in usib. feud. cum similib. de quibus per Decia. conf. 25. nu. 1. & 2. in 1. not.*

Quarto denique cum Imperator vel Pontifex, non ab Antecessoribus † suis capiant imperium & potestatem suam, sed per Electionem & sic aliunde in locum defun-

263 *Ratio deci-* dendi IV. **264** *Ratio deci-* dendi III. **265** *Limitatio* II. **266** *Ratio limi-* tationis I. **267** *sanct. Eccl.* † factum antecessoris non cōsummatum adimplere, aut ratum habere non coguntur, quemadmodum in simili nec is qui feudum capit ex pacto & providentia primi concedentis, obligatur, ex facto vasalli antecessoris, juxta ea, quæ habentur in *cap. 1. in tit. an agnat. vel fil. Et faciunt ea, quæ not. in c. 1. §. hoc quoque in tit. de success. feud. concordat gloss. in c. 1. tit. qui success. tenean. lo. 2. ubi Matt. de Affl. nu. 52. dicit illam gloss. ad hoc esse notabilem.*

265 Secundus casus, † quo Protectio Cæsarea morte suscipientis non finitur, est, quando Imperator cum consensu Principum Electorum, aliquem in Protectionem suscipit. † Cujus ratio est quod ea quæ Cæsar facit cum consilio & consensu Electorum Imperii, tanquam procerum suorum & præcipuorum membrorum ac columnarum Imperii, non suo particulari, sed totius Imperii nomine fecisse censetur, per ea quæ not. in *l. quisquis C. ad l. ful. majest. & in l. si. C. de consue. lib. 12. & per gl. in l. si. per ill. tex. ibi C. de div. reser. & l. 1. §. si. C. de nov. Cod. faciend. & in l. jubemus C. de sacrosanct. Eccl. † Unde, cum nec imperium nec collegium Electorum moriatur, conveniens est, id, quod ita factum est, perpetuo servari, & etiam per successorem Imperatoris ratum haberi, quia Electores quoque ipsum non aliter elegisse censentur, nisi cum conditione, ut rata scilicet ac firma maneant, ea, quæ cum consensu ipsorum per antecessorem nomine Imperii gesta fuerunt, argumento eorum quæ habentur in *c. 1. Ext. de const. & c. si. ext. de offic. leg. pulchre Everh. Jun. conf. 1. nu. 27. vol. 1. Vide Exam. edicti de pac. relig. anonymi, qu. 2.**

267 *sanct. Eccl.* † Unde, cum nec imperium nec collegium Electorum moriatur, conveniens est, id, quod ita factum est, perpetuo servari, & etiam per successorem Imperatoris ratum haberi, quia Electores quoque ipsum non aliter elegisse censentur, nisi cum conditione, ut rata scilicet ac firma maneant, ea, quæ cum consensu ipsorum per antecessorem nomine Imperii gesta fuerunt, argumento eorum quæ habentur in *c. 1. Ext. de const. & c. si. ext. de offic. leg. pulchre Everh. Jun. conf. 1. nu. 27. vol. 1. Vide Exam. edicti de pac. relig. anonymi, qu. 2.*

268 Et præcedentium duarum limitationum declaratio † de non soluto jure protectionis per mortem Imperatoris, tanto magis procedit, quando Imperator per modum contractus aliquem sub dicta verborum formula in Cæsareæ Majestatis ac Imperii tutelam suscepit, per ea, quæ supra in simili limitatione dicta sunt & tradunt Dd. in *d. cap. 1. ubi Panormit. & Dec. in 2. notab. extr. de prob. & in l. digna vox C. de legib. & habetur per Alb. Brun. consil. 1. col. 4. vol. 1. Jaf. conf. 10. col. 2. vol. 3. Dec. conf. 48. col. 3. Marin. Soc. Jun. conf. 60. nu. 29. vol. 3. Anton. Capit. decis. 121. nu. 5. in fin. cum seq.*

269 Eo enim casu, tantum abest, † ut protectio morte Imperatoris contrahentis definat, (cum privilegium per viam contractus concessum, ne ab Imperatore quidem subdito adimi possit, ut unus omnium loco hic sufficiens, Ant. Gabr. Roman. tit. de jur. quasi. non. toll. consensionis l. cl. 6. & seq. Felin. in c. novit. nu. 9. & seq. de judic. Port. concl. 19. lib. 5. Crav. conf. 411. nu. 36. Gail. obs. 60. nu. ult. lib. 2. Ut illam nec successor tollere permissum sit,

270 Eo, quod privilegium ab Imperatore vel Principe, in vim contractus concessum, nedum ab ipso concedente sed nec ab ejus in dignitate successore, revocari queat, uti docuerunt Cyn. Bald. & Castr. in *l. digna vox C. de leg. Abb. cæterique scribes in c. 1. de prob. Crav. conf. 135. col. 3. & 241. nu. 17. Brun. conf. 12. nu. 30. Campeg.*

*conf. 2. n. 14. Paris. conf. 2. n. 132. lib. 4. Berous conf. 65. n. 4. lib. 1. Natt. conf. 122. n. 3. lib. 1. & Loffred. conf. 38. n. 27. in fin. idque in successore pontificis respondit Jaf. conf. 86. col. 3. lib. 3. in successore Imperatoris, Crav. conf. 241. n. 17. in successore Regis Par. d. conf. 2. n. 132. lib. 4. Rod. Suar. alleg. 8. nu. 8. & 9. in successore Ducis, Soc. Jun. conf. 60. n. 18. lib. 3. in successore Marchionis Natt. conf. 636. n. 13. lib. 3. Et denique in successore Comitibus, Boer. dec. 204. n. 42. quod latius prosequuntur Men. conf. 1. n. 228. Tib. Dec. conf. 2. n. 123. vol. 1. † ubi ait. quod successor ligetur factis, per prædecessorem suum, sub nomine dignitatis, si per viam contractus privilegium concessum sit, Rol. à Val. conf. 1. n. 40. & seq. lib. 2. conf. 13. n. 36. lib. 3. & conf. 100. n. 138. lib. 4. & Sen. Pedem. decis. 139. n. 11. Nic. Ever. Jun. conf. 1. n. 24. vol. 1. Carol. Tapia in *l. si. ff. de const. Prin. cap. 9. part. 2. n. 11.**

Deinde confert ad prædictæ declarationis † extensionem, quod successor Imperatoris, aut alterius Principis, alias antecessorum concessionibus rite factas, inviolatas custodire teneatur, Fran. Burs. conf. 16. nu. 55. Affl. in *c. 1. num. 29. qui successores dare teneantur tit. 3. lib. 1. Claud. Seyl. de feud. tit. de his qui feud. dar. poss. Jacob. Mandel. conf. 69. nu. 1. Grass. com opin. cent. 2. obs. 73. Decia. eleganter conf. 25. vol. 1. Henr. à Rosenth. synop. feud. cap. 6. concl. 17. nu. 3.*

Cæterum, † cum in more omnium fere gentium positum esse videamus, ut mortuo principe à successore ejusdem initio principatus concessionibus immunitates, beneficia, & privilegia Antecessorum Principum, confirmantur, non immature hic scrupulus suboritur an ejusmodi Imperialis Protectio, decedente Imperatore per successionem, ut subsistat, necessario confirmari debeat?

Necessitatem innuere videtur insignis Ictus Dn. Ant. Herin. † tract. perfect. de fidei. c. 2. 7. part. 5. n. 10. asserens, non petentibus confirmationem à successore, privilegia adimi, ubi ejus assertionis affectus laudat Cujacium ad *l. 6. ff. de excus. tut. Gail. lib. 2. obs. 1. Mod. Pist. 1. conf. 37. per tot. Idem velle videtur Cam. Bor. consil. 1. nu. 31. † ubi dicit, concessionem per successores Reges ac Dominos pro tutiori cautela confirmari debere, juxta tradita per Bald. in conf. 112. vol. 1. † Hinc Tiberius Imperator beneficia à superioribus Principibus concessa, nisi sequentes ea confirmassent, ac veluti novo quodam beneficio concessissent, rata minime illa esse censuit. Unde à Tito primum & Domitiano postmodum jus natorum obtinuit Marcialis, ut est auctor Sueton. Tranq. in Tito, quod comprobat idem Mart. lib. 9. Epigram. ad Julium dum ait*

*Rumpitur invidia, tribuit quod Cæsar uterque
Jus mihi natorum, rumpitur invidia.*

Sed magis est ut † concludamus, confirmationem ejusmodi protectionis Cæsareæ potius consilii, quam necessitatis, ut in individuo respondendo firmarunt, A lex. conf. 33. num. 16. lib. 5. Bert. conf. 193. num. 9. lib. 3. Bertaz. conf. 27. n. 28. in tit. Surd. conf. 419. n. 16. Fich. conf. 78. nu. 4. Anto. Sol. in const. antiq. Sab tit. de fen. te. decr. Car. gl. un. nu. 5. Acat. Enenck. Bar. Hohenh. de priv. lit. 3. c. 20. nu. 2. Vult. inter conf. Marp. 35. n. 100. vol. 3. Reuf. conf. 12. nu. 48. lib. 2. Bern. Grevæus præf. quon. 1. n. 3. lib. 2. Gerl. Buxd. in diss. ad prior. aur. Bull. c. concl. 37. lit. d. Idemque autoritatibus & rationibus stabilivit Vivius Neap. dec. 206. ubi sub n. 1. dicit quamvis videamus, quod confirmant Imperatores in multis legibus privilegia prædecessorū, tamen, re ipsa confirmationem isthanc, non esse necessariam, per Cyn. in *l. privil. C. de sacr. Eccl. & concedit etiam Alb. de Ros. ib. confirmare Imperatores privilegia per prædecessores suos Ecclesiis concessa sed non fore hoc necessarium, & allegat, rationem, quod sint perpetua ut in *l. falso C. de divers. rescript. & hoc idem determinat Bartol. in d. l. privilegia col. 1. vers. quandoque confirmatur. † dum ait, quod**

quando

quando privilegia valida confirmantur, ista confirmatio nihil relevet, quia fiat causa dubitationis tollendæ, ut in *l. qui mutuum ff. mand. & in l. qua dubitationis ff. de 279 reg. jur.* ubi Paul. Cast. & cæteri omnes, † & ea est ratio: quoniam ea, quæ fiunt causa dubitationis tollendæ, fiunt quippe ad abundantem cautelam, † & cautela, quæ abundat, non est necessaria, ut juris est manifesti. Ergo jura nolunt, quod confirmatio fieri debeat necessario, *l. non cogendum, §. Sabin. ff. de proc. l. hac quoque stipulatio §. divus ff. ut leg. nom. cavea.*

281 Idque multo magis verum est, † in protectione, quæ *Decisionis* transit in contractum; quia contractus dependet à voluntate, & consensu duorum, ut in *l. 1. §. pactum ff. de*

282 *pact. & in l. pactum in pr. ff. de poll.* † Etenim contractu inito perfectoque secundus contrahentium consensus ex intervallo non est necessarius, nihilque operatur, ut patet in *l. quib. idem & ibi Dd. ff. de verb. obl.* ubi secunda stipulatio facta ex intervallo, non valet, si continet idem quod prima.

283 Nec obstant præcatorum autoritates † quia intelligendi sunt, ut loquantur, confirmationes utiles quidem, & majoris cautelæ gratia, non autem ex necessitate petendas esse, sicut in specie Bor. *d. consul. 1. nu. 196. & seq.* expresse respondit, quod successoris Imperatoris aut

284 Regis † confirmatio non exigatur, ut ex Ovidio, Fabro ac aliis voluit Marc. Vetranius Maurus *de jure lib. c. 47.* Et confirmatio ac renovatio à successore non sit necessitatis, sed tantum beneplaciti, ac ad bene esse, Bald. *conf. 112. vol. 1. Alex. conf. 33. nu. 16. vol. 5.* Et quod talis confirmatio non necessitatis sed consilii appelletur. præter supra adductos, plurimis allegationibus congestis voluit Mat. de Affl. *in const. Dignum num. 9.* ac pluries ibi. † Hinc successoris assensus necessarius non est, quando à prædecessore Principe semel habitus & impartitus fuit Fran. Burs. *conf. 29. & conf. 30. vol. 1.* Conferri ulterius ad hanc quæstionem possunt, ea quæ de literis protectionis à successore confirmandis in *Cap. XIV. sub nu. 95.* scripta reperiuntur, ubi quod partem affirmativam secuti fuimus diversitas terminorum harum disquisitionum, nos movit, hic enim simpliciter de Salvaguardia Cæsarea, illic autem de particulari protectionis jure, inter personas inferioris ordinis egimus.

Et hæc de finienda per mortem Protectione, quam Imperator ipse suscepit. Quoniam vero alibi dictum, & notorium est quod Cæsar vel alii Principes interdum jus protectionis aliis committant, atque demandent, ideo videndum nunc est, an & quatenus commissæ illa, atque demandata Protectio per mortem finem accipiat. Cum autem ea consideratio bimembris sit. Nam aut quæritur de morte committentis, aut de morte commissarii, operæ pretium est, unamquamque disquisitionem separatim enucleare.

286 Quare ut à priori initium sumamus, † vicesimo loco *Advocatia* vocatur in dubium. An protectio super Monasterio, urbe aut villa alicui commissæ, morte committentis extinguatur, ut, si Imperator Principi, Comiti; Baroni vel Civitati Monasterium aliquod protegendum committat, an per mortem Imperatoris Advocatia extinguatur, vel post obitum ejus nihilominus perduret?

287 Et certe † videri potest, non durare, sed cum morte mandantis evanescere commissam protectionem, † eo, *Affirmati-* quod regulariter morte mandantis expiret mandatum, *va. Ratio* quando res est integra, tex. est in *§. idem si adhuc Inst. mand. & l. mandatum C. eod.* Imol. in *l. qui aliena §. si is qui v. item nota quod sicut ff. de acq. her. Fel. in c. eam te col. 6. v. 1. de rescr. Socin. conf. 31. col. 7. in fi. v. 6. vol. 1. & conf. 127. col. 8. v. prima est, & v. quinimo fortius Abb. in c. mandato col. 2. v. & dico quod per mortem, de proc. Fel. in c. relatum col. 1. v. nota, quod sicut de offic. deleg. Soc. in rep. 254. Rot. in nov. decis. 349. Rebuff. in*

concord. fol. 1. & seq. col. 1. super verbo, sui Pontificatus Guido Pap. q. 119. & q. 491.

Sic etiam secundo Vicariatus alicui concessus, † ut **289** quædam mandati species, ad hæredes non transit, *l. 26. in Ratio du-* *princ. ff. & §. 10. Inst. mand.* sed morte & ejus, qui illum *bitandi II.* concessit, *c. de offic. vic. in 6. Abb. in c. 1. nu. 5. Ne sed. vac. Covarr. pract. q. 4. n. 4. Pacian. lib. 2. de prob. c. 27. n. 130.* Cum enim per excommunicationem, † Episcopo **290** pi suspendatur potestas Vicarii ut habetur in *d. c. 1. de offic. vicar. in 6.* multo magis extinguitur per mortem naturalem ipsius Episcopi, ut notat Gem. in *d. c. 1. n. 6. vers. ultimo inducit & Imol. in clem. 2. nu. 10. de rescrip.* Idem tradunt Lud. Mol. *tract. 5. de jurisd. disp. 10. nu. 2.* ubi com. perhibet Cald. *conf. 2. de offic. vic. Joa. Franc. Rip. resp. 214. n. 4. in noviter additis Dec. conf. 404. n. pen. Men. conf. 414. nu. 5. Surd. conf. 50. nu. 30. & illius cui concessio facta est Men. d. conf. 414. num. 3. & Hier. Gab. conf. 32. nu. 5. lib. 2. expirare solet.*

Etenim, † principali mortuo, mandatum & potestas **291** tem quoque ejus, qui vices ejusdem gerebat, extingui necesse est, *d. c. 1. de offic. vic. in 6. clem. fin. de proc. Barb. in l. quia tale, n. 14. ff. sol. matr. Franc. Stroz. de Vic. Episc. q. 75. n. 3. lib. 3. Lud. Molinæ. tract. 5. de jurisd. disp. 10. n. 2. Surd. d. conf. 50. n. 30. & seq. vol. 1. ubi n. 32. addit, neminem posse gerere vices ejus, † qui non est, Gerl. Bux **292** torff. in disse. ad 17. prior. aur. Bull. ca. concl. 61. lit. a. n. 3.*

Tertio huc facit regula, † quod resoluta jure dantis, **293** resolvatur & jus accipientis, *l. lex vecligalis 31. ff. de pign. Ratio du-* *Bart. l. 3. in fin. ff. quibus mod. pign. vel hyp. sol. Curt. tra. bitandi III.* *feud. 4. part. pr. n. 85. & nu. 106. Schenck. c. 1. §. fin. n. 6. si de feud. invest. contr. fuer. Sonsbec. de feud. p. 12. n. 122. & p. 13. n. 99. Borch. de feud. c. 3. n. 42. Pist. q. 4. n. 19. lib. 2. Gail. obs. 117. n. 3. lib. 1. & lib. 2. de pac. pub. c. 14. n. 12. & c. 17. n. 17. Matth. Wesenb. conf. 128. nu. 39. & 50. vol. 3. Vincen. de Franch. dec. Pisan 165. nu. 5. Moz. de contract. rub. quom. annull. don. num. 61. Aur. Corbulustract. de jur. emphyt. c. 21. n. 79. Fach. in consilio suo post q. Pist. 20. lib. 2. n. 9.* Ejusmodi autem protectio ut ponimus, Advocato ab Imperatore data ac commissæ est, Ergo & c. per mortem resoluta potestate dantis Imperatoris, resoluta etiam censetur protectio accipientis.

Quarto hanc sententiam suffulcit, quod mandatum substituti, expiret morte substituentis, † ut tradit Oldrad. **294** *conf. 130. col. 2. v. alia ratione Cardin. in clem. fin. col. ult. q. 15. de proc. Rom. in l. 2. §. sed si quis col. 2. v. quid bitandi IV.* *autem si procurator ff. de don. Dec. in c. relatum col. 1. in pr. v. & adde de off. deleg. Fel. ibid. col. 2. in fi. Bel-* *lamer. decis. 6. Ruin. conf. 74. col. 3. v. non enim morte* *patriis vol. 3. Franc. in c. 1. §. licet col. 2. in fin. v. 4. ad-* *verte de proc. in 6.*

Verum istis oppositionibus non attentis † contrari- **295** um concludendo asserimus, propter obitum Imperato- *Decisio* *Negativa.* ris commissam alicui Protectionem non expirare.

Ratio est, † quia Imperator committendo Protecti- **296** onem, magis habuit respectum ad causam nempe defen- *Ratio de-* *cidendi I.* sionem Monasterii in tuitionem commissi quam ad personam cui commisit. Atqui leges volunt privilegium si- **297** ve mandatum, in quo fuit habitus respectus ad causam & non personam, esse perpetuum & ad quoscunque transire, Ad notata Bald. Alex. & post eos Zasii in *l. maritum nu. 25. ff. sol. matr. Alc. resp. 7. nu. 10. lib. 4. Caro, Tapia de const. pr. part. 2. c. 3. nu. 22.*

Secunda ratio est, quia committentis Imperatoris *Ratio deci-* *dendi II.* mens fuit ut is, cui defensionem commisit ac demandavit, eam, tam vivente quam non vivente se, præstaret atque exhiberet, † At vero jura sanciunt, quod cum actus commissus etiam post mortem mandantis perficiendus est non extinguatur morte committentis, ita notat glos. in *l. mand. in verb. finitur in fi. ver. item quod dicit C. mand. & ibi Bald. col. 2. in 4. op. & col. 3. v. Denuo sta-* *tum*

tim & gl. in l. mortis causa §. Titia verb. doliff. de don. caus. mor. gl. l. ff. de sol. Bald. in l. si defunctus ff. de proc. & consil. 57. col. 2. v. sed si usurarius vol. 5. Cyn. in l. mandat. col. 1. C. mand. Aret. conf. 66. col. 2. Soc. conf. 60. vol. 1. Rom. conf. 202. vol. 1. Corn. conf. 86. col. fi. vol. 4. Ruin. conf. 7. col. 2. vol. 2. Card. in c. quoniam Abb. col. 7. in 7. q. de offic. deleg. Jo. de Plat. in §. recte Inst. mand. Sal. in l. inter causas in pr. col. 1. in 1. oppos. ff. eod.

299 Præterea constat, † defensionem Ecclesiarum ac Mo-
300 nasteriorum esse opus pium ac favorabile, † Jam vero
Ratio deci- firma non minus juris est regula, ob favorem piæ causæ
dendi II. mandatum non expirare morte mandantis, c. exiit §. in
eo de verb. sign. in 6. Bal. in anth. si qua mulier col. fi. v. 4.
noto C. de sacros. Eccl. Rom. conf. 119 & anth. similit. n. 42.
C. ad l. Falc. Dec. in l. ejus §. placebat n. 3. ff. si cert. pet. ib.
Jas. col. 1. Marf. sing. 44. Trig. sing. 81. Olden. in libell. suo
varia. lect. lib. 2. v. 13. Cov. var. res. c. 14. n. 15. lib. 1.

301 Inde traditur, † non expirare legationem, mortuo
Papa quam ipse injunxerat Cardinali, in favorem fidei
Host. in c. tam literis col. 2. v. jurisdictio vero de in integ.
rest. Jas. in l. more col. 3. v. 7. fall. ff. de juris. om. jud. Sal.
in l. manda. col. 5. v. unde oppono C. mand. Jo. Fab. §. i-
tem si adhuc col. 2. v. quid ergo dices. Institut. eod. & An-
gel. Aretin. ibid. col. 2. v. exemplum vero Ant. Gab. com.
concl. lib. 2. concl. 2. tit. de proc. nu. 4.

302 Ampliatur autem † hæc determinatio, tanto minus
Ampliatio finiri protectionem morte committentis si commissario
decisionis I. injunctum sit, defensionem præstare primum in casibus
post obitum mandantis evenientibus & defensionem
requirentibus quia tunc tantum abest, ut finiatur morte
mandantis, ut potius ab obitu primum incipiat habere
robur, per l. si vero non remuner. §. si & l. seq. C. mandat.
Soc. Jun. conf. 97. n. 4. vol. 1. Corn. con. 86. n. 11. vol. 4. Bru-
nor. à Sole. in addit. ad Fel. in c. relatum sub n. 7. de offic.
jud. deleg. ubi testificatur, istam esse communem. Anch.
Jun. q. 23. part. 1. Beccius conf. 66. nu. 27. & seq. vol. 1.
Franc. Vivius dec. 494. nu. 6. vol. 3.

303 Secundo ampliatur, † quando Advocatia commissa
Ampliatio fuit cum clausula, donec mandans eam revocaverit,
II. quia tunc nullo modo extinguitur morte, sed necesse est,
ut expresse revocetur Bart. in l. centesimus §. si. col. pen.
de verb. obl. & in l. mare col. fi. v. quero morte mandan-
tis ff. de jurisd. om. jud. Jas. in l. ejus qui §. placebat col.
2. v. 6. nota ff. si cert. pet. Joa. Andr. in c. si gratiose in
pr. v. dubitari vidi. de rescr. in 6. Gozad. conf. 22. col. 1.
in fi. v. 3. adduco & v. 6. adduco Ant. Gabr. Rom. tit.
de proc. lib. 2. concl. 2. nu. 2.

304 Tertio extenditur præmissa conclusio, tanto minus
Ampliatio scilicet morte mandantis protectionem extinguere quando
III. ea non solum sub nomine Imperatorio, sed etiam Impe-
rii alicui demandata fuit, per rationem, quod imperium
nunquam moriatur jurib. supra hoc ipso cap. citat.

305 Porro non obstant principali nostræ decisioni † quæ
Solutio superius in contrarium adducta sunt. Quod enim primo
contrario- dictum est, morte mandantis quodlibet mandatum ex-
rum Ar- pirare, id singulariter limitatur, non procedere, quando
gumento- mandatum factum est ad commodum tertii, quia tunc
rum, Resa mandatum factum est ad commodum tertii, quia tunc
pensis ad I. morte mandantis non expirat, per tradita Bald. in l. id
dubitan- quod pauperibus q. 24. C. de Episc. & cler. Aretin. conf.
rationem. 125. Ruin. conf. 7. num. 8. vol. 2. Ant. Gab. Roman. d.
concl. 2. num. 40.

306 Deinde de Vicariatu velut specie quadam mandati,
Ratio deci- quod dictum est, eundem post mortem ejus, qui com-
ad II. dubi- misit, evanescere, non negatur id quidem, sed inter huc,
tandi rati- & commissam alicui protectionem, magna est discre-
onem. pantia; quia vicariatus extendit se ad universitatem cau-
sularum & negotiorum: † Vicarius enim de omnibus
causis cognoscere potest, de quibus Principalis exceptis
casibus in jure prohibitis, c. 2. ubi gl. Franc. & Cano-
nista de offic. vic. in 6. Lancel. in temp. om. jud. lib. 2. c.

6. §. 1. n. 15. Corn. conf. 181. n. 37. vol. 2. Gerl. Buxtorff.
in dissert. ad 17. prior A. B. capita concl. 62. lit. f. Advo-
catia autem in se duntaxat continet actum defensionis,
ideoque à vicariatu ad clientelam, tanquam separatis,
non est inferendum, jurib. vulg.

Nihil etiam decisioni supra formatæ repugnat regula **307**
illa, quod nempe resolutio jure dantis, † resolutum quo-
que sit jus accipientis. Quia in commissa Advocatia per
Imperatorem, vel alium Principem, ejusdem resolutionis
seu revocatio pendet à mera voluntate committentis,
ut per se patet, & paulo inferius allatis testimoniis pro-
batum extat. At vero juris definiti est, quod resolutio
jure dantis, non resolvitur jus accipientis, si ea resolutio
pendet à mera voluntate authoris Bart. in l. 3. ff. quib.
mod. pig. vel hypoth. solv. ubi, si res emptatuit alii per
emptorem obligata, mox vero venditor allegando pre-
cii læsionem, illam recuperet, minime resolvitur hypo-
theca; quia reddita videtur ex voluntate emptoris, qui
supplendo precium, poterat eam rem retinere: sequi-
tur Ang. ibid. Idem inquit Bart. in l. si ex duobus §. sed
& Marcellus ff. de in diem adject. idemque voluit Joan.
Andr. ad Specul. in rubr. de oblig. & solut. col. 2. versic.
proposito congruit Alber. in l. 2. col. 4. vers. item quaro
vendidi Cod. de rescind. vend. Alex. conf. 47. col. 2. ver-
sic. ad quod pluribus volum. 5. Bart. Cuman. & Fulgos.
in l. in diem ff. de aq. plu. arcend. Boer. decis. 181. num.
10. Tiraq. de retract. convent. §. 3 gloss. unica num. 10.
Surd. decis. 26. nu. 2.

Quod ultimo denique objectum est, mandatum sub-
stituti expirare, per obitum substituentis, ejusdem est
farinæ cum primo dubitandi argumento, & ex ejus re-
solutione ad id quoque patet responsio.

Et hætenus quo ad mortem committentis Prote-
ctionem, † Quid autem dicendum, si is, cui Advocatia **308**
commissa est, vitam cum morte commutaverit?

Et jus Protectionis hoc casu evanescere planum est.
† Regulariter enim ut supra etiam aliquoties dictum
fuit, mandatum finitur morte mandatarii, §. recte quo-
que Instit. de mandat. l. si quis alicui §. morte Digest. Eod. Advocati.
l. inter causas ff. mandati Bart. in l. fundi §. etiam ff. Affirmati-
de acquir. poss. Socin. regul. 258. ubi limitat istam regu-
lam decem modis Martil. sing. 44. Sebast. Medic. tract. **309**
mors omnia solvit, ubi quoque ampliat & limit. hujus **310**
regulæ ponit, part. 4. concl. 64. Mozz. de contr. tit. de **Ratio deci-**
mand. col. 4. nu. 37. **dendi.**

Ubi dicit, ex natura mandati esse, † ut obligatio **311**
mandati ad hæredem mandatarii non transeat, quia in-
dustria personæ videtur electa, l. mandatum ff. mand. l.
inter causas ff. eod. Bart. in l. fundi §. etiam ff. de acq.
poss. Fel. in c. eam te nu. 20. de rescr. Sebast. Medices tr.
mors omnia solv. part. 2. concl. 186.

Hoc tamen recipit moderationem, † ut lecus sit, si **312**
Advocatia alicui sub nomine, significante dignitatem
seu officium commissa fuisset; tunc enim etiam extincta
personæ mandatarii seu commissarii, Protectionis jus
non extinguitur, sed ad eos, qui in eadem dignitate vel
officio succedunt, devolvitur.

Sic enim exempli gratia cum Episcopus Herbipo-
lensis Hæreditarius nobilissimi Collegii Chombergici
Advocatus, ac Protector per augustissimos Imperato-
res constitutus fuerit, eaque ordinatio seu constitutio
sub nomine significante dignitatem Episcopalem, &
non singularis personæ facta fuerit idcirco morte fun-
cto Præsule Herbipolensi jus † protectionis ejusdem
Ecclesiæ non extinguitur, sed in successorem transfer-
tur: ut etiam fieri videmus in delegatione † facta ali-
cui sub nomine dignitatis, quæ transit ad successorem:
licet secus sit quando fit sub commemoratione perso-
næ, §. si vero jubem. in Auth. ut nulli jud. gl. in l. ta-
le pactum in gl. si. circa si. ff. de pactis Jas. qui late prose-
qui-

Responsio
ad II. dubi-
tandi rati-
onem.

Responsio
ad IV. du-
bitandi rati-
onem.

Extinctio
Advocatiæ
commissa
per mortem
Advocati.
Affirmati-
va decisio.
309
310
Ratio deci-
dendi.

Limitatio
prædicti
modi.

quitur in l. majorum nu. 65. Digest. de jurid. omn. jud. 314 Menoch. de arbit. jud. qu. 68. num. 21. & seq. † & in privilegio concessa alicui sub nomine dignitatis, quod extendatur ad successores, ponit Bald. in l. sordidorum C. de excu. mun. Petr. de Pod. conf. 68. inter conf. Feder. Senens. ubi dicit, privilegium Episcopo concessum, ne cui, siue illius licentia provideri possit de beneficio, trahi ad futuros Episcopos, refert & sequitur Joan. Petr. Surd. conf. 262. nu. 40. lib. 2.

315 Il Limitatio. Secundo idem etiam dicendum, si protectio † per Imperatorem alicui universitati demandata fuerit, quia tunc dicitur facta personis perpetuis, quæ nunquam moriuntur, ut Civitas, collegium & alia: quo casu mandatum censetur reale, & ad quoscunque posteros transmittitur, ut est text. apertus in l. forma, §. quanquam ff. de censibus & gloss. in d. l. sordidorum, & gloss. 24. quest. 2. in summa sentit. & in l. 1. ff. de const. Prin. per text. in l. proponebatur in fin. ff. de jud. Sicut enim Jurisdictio, 316 ita etiam Advocatia pluribus † ut collegio seu universitati competens, deficientibus aliquibus, cæteris accrescit, cum in locum decedentium semper alii subornentur & universitas nihilominus maneat, per l. nulli 3. & plane 4. ff. Quod cuius universitat. nom. l. ubi ad sunt 19. ff. de int. & cur. dat. ab his & l. Quod major 19. & ibi Bart. ff. ad Municip. l. aliud 160. alias 120. §. refertur & ibi Decius n. 1. Cag. & alii ff. de Reg. jur. v. quia propter & 6. auditis, de elect. c. 1. de his, quæ fiunt à major. part. cap. DD. in c. cum omnis de const. idem concludit Paul. de Cast. in l. maritum ff. sol. matrim. Bald. l. fin in l. lect. n. 8. de const. Prin. sequitur Soc. conf. 94. n. 5. vol. 3. idem tenent Bellon. conf. 20. in fi. Natta conf. 649. n. 17.

Limitatio III. Sic & tertio par est ratio si Advocatia concessa sit certo generi personarum id est certo alicui opificum collegio sicut alicubi, Salis coctoribus certæ plateæ, incendio forte periclitatæ defendendæ committi solent, quia tunc ita commissæ protectio pariter transit ad successores, uti declarat Dyn. in c. privilegium in fin. de reg. jur. in 6. ubi Anch. col. 3. circa med. Bald. d. l. sordidorum. Ex quo infert Bald. conf. 112. n. 6. vol. 1. quod immunitas concessa habitatoribus seu laboratoribus,

317 non sit personalis, sed extendatur ad novos, qui antiquis successerunt, quia est concessa generi personarum, sequitur Surd. d. conf. 262. n. 42.

An & quætenus Advocatia ad Beneplacitum concessa finiatur Resolutio quaestio per certos casus. Porro si inter aliquos unio Protectionis ad beneplacitum unius vel utriusque partis, siue magistratus, aut superioris concepta fuerit, † non abs re quaeritur quousque durare vel quando expirasse atque ad metam pervenisse censeatur?

Quoniam vero hæc ipsa quaestio propter varietatem casuum multiplicesque circumstantias prolixam nimis requireret disputationem, eam pro evitanda molestia, ad certos casus redigam, qui ad totius materiæ resolutionem sufficere poterunt.

318 Sedes materia NEPLACIT. Tametsi enim eandem materiam à † Doctoribus hinc inde tactam non ignorem nempe c. si gratiose de rescr. lib. 6. in c. si delegatus de offic. deleg. lib. 6. in l. centesimis §. si. de verb. obl. in l. more majorum de jurid. omn. jud. l. jurisperitos de excus. tutor. leg. sufficit de condict. indeb. Bald. in leg. prima Cod. de popul. in leg. post dotem numer. octavo soluto matrimon. idem Bald. & Saly. in leg. in vendentis Cod. de contrahen. empt. Angel. in leg. certe numer. secundo, de precar. & consil. 217. Corn. consil. 62. & 235. libr. secundo. Gozadin. consil. 22. numer. 10. Socin. Jun. consil. 63. num. 10. libr. secundo. Capit. decis. 136. Covarruv. libr. 3. var. resolut. cap. 15. numer. primo & 3. Anton. Gabr. commun. conclus. titul. de prebend. conclus. 1. num. 20. & Jacob Menoch. de arbit. jud. questio. 69. numer. 5. & seq. Quia tamen multa adhuc perdifficilia ac controversa ab iisdem relicta sunt, & non satis explicata fuerunt; non alienum ab instituti mei ratione fu-

turum existimavi, si ea, quæ in hoc argumenti genere ad protectionis materiam juste referri recteque accommodari posse videntur, in medium afferrem, non, ut plus cæteris me vidisse aut invenisse autumem, sed ut, quæ permiste tradita ac coacervata ab aliis legi, in clariorem saltem ordinem redacta, iis, quibus vacaverit melius excutienda ac sapientiorum iudicio diffinienda relinquam.

Primus igitur casus est, † quando verba in Tabulis protectionis simpliciter habent, eam ad beneplacitum patroni vel clientum, siue utriusque partis directam esse, tunc ei quodocunque lubet, tam hic, quam ille renunciare potest, † eo quod natura beneplaciti sit, ut possit quodocunque revocari, ut recte tradit Carol. Tapia in leg. final. Digest. de constitut. Princip. cap. 3. numer. 17. part. secunda, idque nulli legi, † subiaceat text. in l. fideicommissa, §. quanquam ff. de leg. 3. gloss. ibid. in verb. voluerit. Natta conf. 608. n. 5. vol. 3. incip. pro decisione.

Quamdiu autem renunciatio facta non est, † tamdiu Advocatia durare censetur: Quia contractus ad beneplacitum durabilis tantisper firmus manet, donec alteruter contrahentium illum revocet vel moriatur.

Quia voluntas non tam revocatione, † quam morte solvitur & extinguitur, text. in d. c. si gratiose Gozadin. dict. consil. 22. numer. 4. leg. 4. quæ incipit locatio Digest. locati text. in leg. mandatum Cod. mandat. & leg. uxorem §. penultim. de leg. 3. Gail. pract. obs. libr. 2. obs. 60. n. 16.

Sed quaestio est, an protectio taliter inita possit quodocunque & indistincte revocari?

Et quamvis sine causa legitima revocari non posset responderit Capit. decis. Neapolitan. 116. numer. 1. & seq. eumque refert & sequitur Caroc. tract. de locat. & conduct. d. quest. 12. n. 13. ubi etiam dicit, † consulem ad beneplacitum positum, non debere sine causa revocari, & quod semper talis concessio intelligitur, arbitrio boni viri, & hæc reputetur notabilis limitatio Bald. in l. meminisse, de offic. proconsulis & legati Franc. in c. si delegatus col. 3. de offic. deleg. lib. 6. idem Bald. in l. fin. §. 1. n. 4. Commun. delega. cum multis per Jasonem in l. si sic legatum num. 6. in fin. delegat. 1. Ruin. consil. 181. n. 6. lib. 1. Felin. in c. 1. col. antepen. ubi etiam And. ab Exea. n. 391. de constitutionib. attento tamen communi usu loquendi beneplaciti verba importante beneplacitum liberum & non ad arbitrium boni viri referuntur, prout ita apud Gallos intelligi, decidit Guido Papæ decis. 475. & Corn. conf. 156 col. pen. lib. 3. sequitur Men. de arb. jud. qu. 8. n. 10. lib. 1.

Si autem nec Patronus, nec cliens, dum viverent, † Protectioni renunciarunt, unius vel alterius morte cli- entela expirat, d. l. 4. ff. locati l. centesimis, §. si ita stipulatus fuero, & ibi Bart. n. 9. Jas. n. 12. ff. de verb. oblig. text. in d. c. si gratiose de rescr. in 6. Ang. conf. 27. col. 9. Goz. conf. 22. n. 7. Mars. in l. si. n. 41. ff. de qu. Corn. conf. 235. & 92. vol. 2. Bart. in l. & quia ff. de jurid. omn. jud. Gemin. in c. si delegatus de offic. deleg. lib. 6. Sebast. Med. in tract. mors omnia solvit concl. 16. Soc. Jun. conf. 63. vol. 2. Dd. Cov. var. resolut. lib. 3. c. 15. n. 2. & hæc est verior & magis communis opinio ut per Dec. in l. 3. prope si. ff. de reg. jur. Jas. in l. non solum §. morte n. 2. ff. de nov. op. nunc. Curt. conf. 235. Guid. Pap. decis. 119. Alex. conf. 128. lib. 6.

Hinc est, quod condemnatio in exilium facta, † ad beneplacitum Judicis, ejus morte extinguitur, ut communiter concludunt Bart. Ang. Imol. Cast. Jas. & alii in per d. l. centesimis §. si. de verb. obl. Cyn. Bald. Salic. & alii in l. si. C. de contrah. empt.

Sic dicimus, mandatum morte finiri, † quia mandantis voluntas deficit, l. mandatum C. Mand. quam in hanc sententiam citavit Bart. in d. l. centesimis §. si ita stipula-

Casus pri-
mum Bene-
placiti.

Protectio
ad bene-
placitum

in ita
utrum cu-
jusbet

partis re-
nuntiatio-
ne tollatur.

Decisio af-
firmativa.

322
323
324

325

Quomodo
Advocatio
ad bene-
placitum
utriusque
partis inita
revocari
possit.

326
327
328
329

Decisio in-
ter vivos.

330

XXIII.
Protectio
ad benepla-
citum re-
d. c. si gratiose
de rescr. in 6.
Ang. conf. 27.
col. 9. Goz. conf.
vocalis

An unus
vel alteri-
us morte
extingua-
tur.

Affirmati-
va Decisio.

331

Declaratio
in per Exem-
pla.

333 *pulatus fuero. n. 9.* † Sic declarandi & eligendi arbitrium, morte finitur, *Jas. cons. 148. col. pen. vers. 2. prin. lib. 2.* Sic superioris præceptum, illius morte finitur, 334 *Dec. in rubr. C. de mand. princ. n. 11. & 12.* Sic suspensio banni ad beneplacitum, morte finitur, Angel. *cons. 217. col. 9.* quem sequitur. *Dec. cons. 108. n. 2.* Cujus etiam meminit Gozad. *d. cons. 22. n. 10.* qui & alia plura congeffit similia, quib. ostendit beneplacitum morte finiri.

336 Secundus casus est, † cum Advocatia ad beneplacitum sedis Apostolicæ vel Cæsareæ Majestatis instituta fuit, tunc morte summi Pontificis vel Imperatoris finita non censetur, quia eo casu dignitas Papalis ac Imperialis, quæ semper durant, non autem persona consideratur, per text. in *d. c. si gratiose*, & tradit Bart. in *d. l. centesimis §. si ita stipulatus, n. 3.* ubi *Jas. n. 13.* idem Bart. in *l. more. n. 7. de jurisd. omn. judic.* *Dec. in cap. ex literis. in fin. de constit. Ruin. cons. 104. n. 2. & 11. vers. secundo non obstat.* *Capic. d. decis. 136.* *Jul. Clar. in pract. crim. §. ult. quest. 71. in fin.* *Covarr. d. cap. 15. n. 2. & Jo. Bolognet. cons. 2. n. 9.* † Quando autem concessio dicatur respicere dignitatem concedentis, vel ipsam personam privatam, explicant *Ruin. Capic. & Covarr. locis præcitatis.*

Hinc est, † quod officialis ad beneplacitum Principis, reputetur perpetuus, *Alexand. in l. principalib. in 337 fin. ff. si cert. petat. & ibi late Jas. Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori quest. 3. ff. de nov. oper. nunciat. Cyn. & Bald. in l. quisquis C. si cert. petat. Bald. in l. solent. in fin. quest. 4. de offic. proconsul. Jas. in l. sufficit. notab. 2. Dig. de conduct. indeb. & in l. Sti. hum. aut Pamphilum §. stipulatio. col. 2. ff. de verbor. obligat. Paris. de Put. in tr. Syndicat. in verbo contrahere. nu. 6. Chassane. in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 6. nu. 82. Pedemont. decis. 144. n. 13. Tiraq. de retract. convent. §. 2. gl. 1. n. 74.*

340 Et ratio prædictorum est, † quia ipsa dignitas, non persona, est causa finalis intentionis, secundum Præpos. in *§. illud. fin. n. 1. in fin.* *Afflict. n. 1. per cap. quoniam, & ibi Abb. de offic. delegat. Præpos. in §. fin. n. 1. vers. in contrarium, & Raven. hic finit. lex. faciunt notat. Panor. in c. quoniam. de offic. deleg.*

341 Secus autem est, † si in literis protectionis scriptum fuerit, ad beneplacitum Romani Pontificis vel Imperatoris: eo enim casu per mortem hujus vel illius Advocatia expirat, quia tunc magis spectatur persona, quam dignitas, ut tradit Philipp. Franc. in *c. si gratiose, n. 8.* ubi multos allegat. Tunc namque per mortem alterius Advocatia extinguitur, autoritate peritissimi Canonistæ Archidiaconi Philip. Franc. & aliorum, quos adducit & sequitur D. Covarr. *lib. 3. var. resolut. c. 15. n. 2.* adversus Bald. Lap. & Gem.

Quod fortius procedit, si scriptum sit, ad beneplacitum Papæ, Cæsaris, vel Regis nostri, ut voluit Bald. & Philip. Franc. *n. 7. in d. c. si gratiose* Jo. Andr. Cardin. & Imol. in *c. literis de rescript.*

342 Quod tamen limitatur, † non procedere, quando esset appositum beneplacitum impersonaliter, ut, donec Papæ vel regi placuerit: ita Bal. & Philip. Franc. dicto loco *vers. quod tamen limitatur*, in quo, ut arbitrator, fundatur, quod decisum refert *Capic. decis. 136. n. 4.* concessionem ad beneplacitum regium, non extinguere morte Regis.

343 Et ratio est, † secundum Archid. quia cum voluntas à certa persona dependet, tunc moritur cum persona, tradente Bart. in *l. locatio ff. locat. & in l. centesimis. §. fin. col. 2. vers. ultimo formo hic unam. ff. de verbor. obligat. Cyn. in l. fin. & ibi Bald. in 6. q. C. de contrahend. empt. Alex. in d. l. centesimis. §. fin. alias l. seq. de verb. oblig. & in l. post dotem ff. solut. matrim.*

Notandum tamen est, quod hic de morte dicitur, non extendi ad mortem civilem, per eam enim non

cessat voluntas vel beneplacitum, sicut dicitur in de-
portato. in *l. cum pater. §. hereditatis. Digest. de leg. 2.*
neque † etiam mors civilis æquiparatur naturali, nisi in
casibus expressis in Jure, ut per gloss. in *c. 1. de offic. vi-*
car. & gl. in c. placuit. 16. quest. 1. Bart. in *l. ex caus. ea*
part. 121. §. in insulam ff. de verb. oblig.

Tertius casus est, † si contractus protectionis ita
initus sit, ut duret ad beneplacitum alicujus in dignitate
vel certo officio constituti, tunc finitur etiam, ante mor-
tem illius, quando illa dignitas vel officium expirat, vel
cessat, uti observavit Bald. notabiliter in *d. cap. si gratio-*
se, de rescript. per text. in l. Lucius de fideicommiss. li-
bertat. Frideric. de Sen. cons. 251. Caroc. d. quest. 12.
n. 8. ubi dicit, hunc casum notandum esse, nedum in
materiali locati & conducti, sed ad favorem juvenum,
qui præstant istas fideiussiones de se repræsentando ad
beneplacitum D. Gubernatoris: nam, finito officio
expiravit.

Si tamen non extinguatur dignitas, sed ab ea, in di-
gnitate positus, ad cuius beneplacitum protectio dura-
re debet, deponatur: tunc clientela non finitur, duran-
te persona: † Quia placitum & voluntas, est actus ani-
mæ, non dignitatis, vel rei inanimatæ, *d. cap. si gratio-*
se de rescript. lib. 6. nisi Jus protectionis, mero digni-
tatis respectu alicui concessum sit, tunc enim in succes-
sorem transit per prædicta.

Quartus casus est, † si protectio ad certum tempus &
deinde ad beneplacitum facta sit: tunc intelligitur ad
tantundem, & non ultra, porrigi, ut in terminis factæ
locationis ex Afflict. & Bald. concludit Caroc. *tract. de*
locat. & conduct. in 6. grad. accident. quest. 12. n. 1.

Porro ad ea, † quæ hucusque de protectionis finitio-
ne, ad beneplacitum directæ, in medium adducta fue-
runt, aliud nunc dubitationis caput accedit, quidnam
dicendum sit, cum ea ad revocationem concepta reperi-
tur, quando tunc finita censeatur?

Et dicendum est, † quod Advocatiæ Ius sub hisce
vel similibus verbis contractum, ut duret, donec fue-
rit revocatum, vel aliter ordinatum, aut sub conditione,
voluntatem contrariam requirente, initum non expi-
ret morte contrahentium, sed ad eorum etiam hæredes
vel successores transeat, sicut autoritate *c. si delegatus.*
de offi. deleg. lib. 6. docuerunt Jo. Andr. *n. 2.* Gem. *n. 9.* &
Philip. Franc. *n. 10.* & cæteri scribebant: in *d. c. si gratiose.*
Bart. sibi contrarius in *l. more major. n. 13. in fin. de jurisd. omn. jud.*
Bald. in præmio *ff. §. hac autem tria.* sequutus
est subtilis Ang. in *l. certe. n. 2. in fin. de precar. Alex. &*
alii in l. centesimis. §. fin. de verb. oblig. Socin. cons. 77.
lib. 3. Dec. cons. 108. n. 3. & Gozad. cons. 22.

Cujus conclusionis ratio est, † nam, licet morte
cesset voluntas, *l. 4. ff. locat. Gail. lib. 2. obs. n. 60. 16.* non ta-
men revocatur, cum tum demum inducatur revocatio,
cum contraria voluntas ponitur, quæ per mortem non
inducitur, ut doctè explicat *Dec. cons. 108. n. 4.* idem in
l. ejus est nolle in fin. & in l. contractus. n. 11. ff. de reg. jur.
& in c. ex literis. in fin. de constit. Sed his ita de morte
incidentibus quæstionibus definitis ad reliquas finiendæ
Advocatiæ causas pergendum est.

Vicesimo octavo igitur † cessat Ius protectionis ex la-
psu temporis in constituenda Advocatia specialiter defi-
niti, arg. *l. 52. §. fin. & ibi DD. ff. de pact. Et hanc ces-*
santis Advocatiæ formam complexus etiam est post Ti-
raq. *de retract. convent. §. 1. gl. 2. n. 44. & seq. David.*
Heping. dissert. de jure Advoc. concl. 61. lit. A. ubi scri-
bit: Si ad certum tempus concessa sit Advocatia, ean-
dem lapsu illius terminari. Cujus ratio assignatur, quod
contractus & pacta quælibet, ad certum tempus du-
rationis conventa, eo lapsa, † solvuntur, & cessant *l. si*
unus. §. 1. & l. epistola. §. fin. ff. de pact. l. cum qui. §. qui
ita stipulatur. & ibi Jas. n. 7. ff. de verb. oblig.

N a n

Secun-

Ratio II. 356 Secundo quod † ad certum usque tempus debetur ; finito tempore exigi non potest, Gothofred. *ad l. obligationum. §. placet. ff. de obligat. & action. in quib. locis not. Dd. & copiosissime ad hoc allegat Tiraq. de retract. convent. §. 7. gloss. 2. n. 44. & 45.*

Ratio III. 357 Tertio quia facultas, pro certo tempore concessa, ultra tempus illud non competit, *l. statu liberum. §. Stichum. & l. Titia cum testam. 34. §. ult. ff. de legat. 2. Ceph. conf. 235. n. 11. lib. 2.*

Ratio IV. 358 Quarto huc facit, † quod permissum usque ad certum tempus, post vel extra illud tempus cenleatur esse prohibitum, *l. si unus. §. 1. & ibi Bald. l. exempla. §. fin. & ibi Castr. de pact. d. l. statu lib. 11. Stichum. de legat. 2. l. sicuti. §. ult. & ibi Bald. quib. mod. pign. solvat.*

Declaratio per exempla. 359 Sic finitur & solvitur † mandatum finita die, ad quam constitutum fuerat mandatum. Nam, etiamsi per Judicem prorogetur, non potest procurator amplius agere, Jo. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de procur. §. ratione. col. 3. c. cum olim de offic. delegat. c. significavit, de appellat. cap. si quem de procurat. in 6. l. qui mutuum. §. non ideo ff. mand. Aegid. Bellamer. concl. 135.*

360 Imo lapsus temporis Advocatiæ † præstituti vim habet renunciationis, *l. si ea C. qui a ius. poss. & ibi not. Bald. l. 1. §. sed videndum, de success. ed. Bald. l. 2. n. 11. C. de rescind. vendis. Jo. Koppen illustr. quest. 1. n. 53. ubi dicit, † qui tempus certum & definitum præterlabi permittit, juri suo renunciassse censerit, & dicit idem Bald. ad Specul. tit. de appellat. part. 2. paragraph. 1. vers. porro, quod tempus appositum idem, imo plus operetur, quam renunciatio, per l. facta paragraph. si quis bonorum ff. ad Trebel. & tradunt Bald. & Salycet. in auth. qua*

361 *supplicatio. in fin. C. de precib. Imper. offic. † tempus scilicet alicui rei præfixum, esse de forma ipsius rei, id quod affirmat etiam Castrensis. in l. si à lege. in prim. Digest. locati & in l. qui Roma. §. Callimachus ff. de verb. obligat. per text. in l. scire oportet. §. consequens ff. de excusat. tut. Roland. conf. 72. n. 8. vol. 3. Becius conf. 32. n. 1. Et quod lapsus temporis tacitam inducat renunciationem, voluit gloss. in l. si ego ff. de neg. gest. ubi Angel. circa fin. dicit, menti tenendum esse, allegat etiam Dyn. & Joan. Andr. in ca. ratihabitione, de reg. jur. in 6. gl. in l. 1. ubi etiam Salyc. C. de in integr. restit. min. Bart. & Ang. in l. bonorum ff. rem ratam hab. Bald. conf. 466. n. 2. vol. 1.*

363 Sic etiam feudum † ad tempus concessum, præterlapso tempore revertitur ad Dominum, arg. *l. fin. & ibi gloss. & Bald. C. de legat. Schrad. tract. feud. 2. part. 9. part. princ. sect. 9. n. 6.*

364 Quare sicut tempore, † ad quod feudum concessum fuit, elapso, vasallus ulterius invitus vasallus manere non cogitur, ita nec protector, termino finiendæ Advocatiæ instante ac præsentis defensionis onus subire astringitur arg. *l. licitatio. 9. §. ad conducendum ff. de public. l. tertia. §. quinquennium ff. de jur. fisci. l. si cum Hermes. 7. & l. ne cui. 32. C. de locat. & conduct.*

Objectionis Refutatio. 365 Nec obstant huic † dissolvendæ protectionis rationi text. in *l. obligationum fere, §. placet. §. de act. & obligat. l. si certis 28. & ibi Donell. C. de pact. & l. cum, 56. paragraph. qui ita §. ff. de verb. obligat. ubi Doctores tradunt, tempus non esse modum tollendæ obligationis. Quia † respondetur id de causa solius temporis accipiendum esse. Sola enim temporis † longinquitas etiam si 60. annorum curricula excesserit, Jura alterius minime mutilat, *l. fin. C. de long. temp. præscript. qua pro libert. & non adversus libertat. oppon. Hinc Dominus Sichard. in l. si filius famil. 10. n. 6. C. de heredit. petit. notat, indoctos Advocatos, qui ubi de præscriptionibus cæperint agere, contenti sunt, se fundasse in solo tempore, in quo ipsos plurimum, ait, errare, cujus ta-**

men casum singularem videre licet apud eundem C. de fideicom. l. 1. n. 6.

Secus vero est quando cum tempore consensus partium, aut legis dispositio, aut alia efficax concurrat causa, tum enim obligationem uti tempore constitui: ita & tolli dubium non est, *d. l. obligationum. 44. paragr. placet. ff. de oblig. & act. ibid. Wlenb. in paratit. Sich. dict. locis Salycet. in l. sicut. C. de præscript. 30. annor. Jo. Frid. Husan. tr. de servis & homin. propr. cap. 5. quest. 3. principal.*

Et sic adjectio certi & definiti temporis, impedimento est, quo minus protector in futurum & ulterius ad protegendum obligatus existat: quia tempus intelligitur promissoris seu Advocati causa adjectum, *l. cum tempus. 17. ff. de Reg. jur. Hinc est, ut, si protector constitutus post tempus ad ferendum auxilium requiratur, ratione futuri temporis, pacti conventi exceptione se exculare possit, arg. text. in l. oblig. §. placet ff. de oblig. & act. l. 8. ff. de servitut. l. si filius fam. ff. de tut. & rat. distrab.*

Sed hoc loci illud in quæstionem venit, † An finito tempore cursu, ad quem protectio directæ fuit, si patronus etiam postea clientibus auxilium præstet, ex taciturnitate redintegrata atq; renovata censeatur clientela?

Arbitror autem in hoc puncto negative † esse respondendum.

Primo enim manifesti Juris est, quod semel omnino dissolutus clientelæ, temporis lapsu defunctæ, ne xus sine utriusq; partis consensu, redintegrari non possit, arg. *l. si ut proponis. 6. C. de Nuptiis.*

Sicut enim certum est, † contractum protectionis conventionalis, uti & alios quoslibet contractus, ab initio non posse fieri, nisi Advocato & clientibus consentientibus, arg. *l. sicut. 5. C. de actionib. & obligat. l. invitum. eidem l. 11. C. de contrahenda empt. leg. nec emere C. de jure delib. rand. † ita pariter, cum in actu, penitus dissoluto, instaurando sive reparando, eadem solemnitas requiratur, quæ in ipso actu, ab initio celebrando, necessaria fuit, d. l. si ut proponis, consequitur absq; novo utriusq; partis consensu, Advocatiam non redintegrari, ut in simili tradit Schrad. de feud. part. 9. sect. 14. n. 37. in fin.*

Deinde experientia docet, quod in constituendo Jure protectionis, plerumque intervenire soleat scriptura, ut alibi etiam dictum. † Ubi autem scriptura contrahitur: tacita Advocatiæ reconductio locum non habet, arg. *l. item quæritur. §. qui impleto ff. locati.*

Præterea hanc sententiam † in terminis Juris Emphyteutici tenere Alex. conf. 76. lib. 1. Ruin. conf. 61. n. 6. lib. 1. Crav. conf. 87. n. 3 Jac. Menoch. de præsumpt. lib. 3. c. 85. n. 36.

Quarto pro eadem parte negativa faciunt notata Dd. *d. l. si cum Hermes. C. locati,* quam in terminis renovati fœderis ad propositum allegat Jacobin de S. Georg. verb. adherentes. circa fin. & post eum Vincent. Carot. in tract. locat. & conduct. quest. 19. ad §. qui impleto.

Quinto in confirmationem hujus † pronunciati text. in tit. de Pace Constantia, in verb. item si societatem in usib. feud. ubi expresse debet renovari. Et hanc opinionem dixit veriore ibi Bald. & Alex. ad Bart. in d. §. qui impleto. lit. F. circa med. Liga igitur expresse renovari debet, nec operatur in ea tacitus consensus.

Prædicti demum adstipulatur † Bertachin. in Re pert. verb. confederatio. n. 7. ubi dicit, confederatio nem per decem annos, vel alio tempore, non videri refirmatam, ex eo, quod post tempus invicem præstetur auxilium.

Vigesimo nono cum † protectionis periodus etiam in incertam conditionem temporis vel casus contingentiam, si hoc vel illud fiet conjici possit arg. *l. 1. C. de cond. & demonst. solvitur clientela per appositæ conditionis eventum, ut si in constituenda Advocatia, vel*

Virum Ad-
vocatiam
tempore fi-
nito ex sub-
secuta de-
fensione
tacite re-
integrari
tur.

369
Decisio ne-
gativa.

370
Ratio de-
cidendi l.

371
372

Ratio deci-
dendi II.

373
374

Ratio deci-
dendi III.

Ratio deci-
dendi IV.

Ratio deci-
dendi V.

Ratio deci-
dendi VI.

Ratio deci-
dendi VII.

Ratio deci-
dendi VIII.

Ratio deci-
dendi IX.

Ratio deci-
dendi X.

Ratio deci-
dendi XI.

Ratio deci-
dendi XII.

Ratio deci-
dendi XIII.

Ratio deci-
dendi XIV.

Ratio deci-
dendi XV.

Ratio deci-
dendi XVI.

Ratio deci-
dendi XVII.

Ratio deci-
dendi XVIII.

vel demandata protectione, certus durationis eventus appositus fuerit, tunc eo eveniente, obligatio protectionis extinguitur, argum. *l. si adrogati*, 14. in fin. ff. de tutel. l. 4. pr. ff. de serv. l. 13. in fin. de S. P. R. l. 7. princip. de distract. pignor. l. 56. paragraph. 4. de verb. obligat. l. 54. paragraph. 1. ff. locat. l. simus 28. paragr. 1. l. 53. §. final. ff. de pact. & ibi DD. Tiraquel. de Retr. convent. §. 1. gloss. 2. n. 44. 25. l. tutor datus. 8. §. 1. ff. de testam. tutel. facit l. 36. de reb. credit. §. l. 8. princ. de pericul. & comm. rei vend. Paris. conf. 8. n. 23. & seq. vol. 1. Surd. conf. 298. n. 36.

378 Ut autem defensio seu protectio predicta in casu cesset, omnino necesse est conditionem prius existere Jacob. Synzius in disputat. de Jure protect. Anno 1621. Argentina habitat. 151. ubi notat conditione non existente vel casu non emergente Jus protectionis non dissolvi, *l. si quis sub conditione* 8. ff. si quis omiff. caus. testam. quia ejus existentia, est de substantia probationis ad obtinendum id, quod sub ea dispositum est, aut convenit, ut tradit Bald. conf. 122. col. 1. vers. allegatur tertio vol. 3. Eodemque tendunt, quæ not. in l. cedere diem ff. de verb. signific. Et quod alias traditur, conditionem continere solennitatem non levem, quam omnino adesse oportet, arg. l. 3. in princip. Digest. de collat. bon. Bald. in Auth. matri & Avia, col. 1. vers. quidam tamen C. quando mul. tut. offic. fung. poss. Alex. in l. 2. §. fin. sub n. 7. vers. passus non potest. Digest. de vulg. & pupill. substit. ibidemque Arer. col. penult. vers. secundo principaliter & Jas. col. 2. post. n. 11. Felin. in cap. cum dilecta, col. 6. vers. secundum signum. Extr. de re-
379 scripte. † Volentes, quod conditio importet formam, prout etiam Matth. de Afflict. decis. 355. n. 4. & 5. Gozadin. in conf. 73. n. 13. Rol. à Vall. conf. 82. n. 5. vol. 1.

380 Quamdiu autem conditio non evenit, tamdiu Advocatia perdurat, firmaque ac stabilis persistit. Quæ enim sub conditione aliqua certa expressa, resolutibilia sunt, eadem quoque, dicta conditione non existente, firma, valida perpetuaque permanent, per ea, quæ tradit Molin. consuetud. Parisiens. §. 5. n. 78. Idem §. 6. gloss. 3. n. 15. Ut hinc etiam conditionum differentia hæc nata sit, qua alia suspensiva, alia resolutiva perhibetur, de qua re Molin. d. loco. & Menoch. conf. 388. n. 15. & seqq. ubi copiosissime declarantur. In quibus quoad usque conditio in suspenso fuerit, effectus contractus impediri non debet: Cum alioquin absurdum foret, quem citius fraudari jure suo, quam defecerit conditio, *l. si locus* ff. de religiof. l. hac venditio. in pr. ff. de contrah. empt. l. 3. cum gloss. ff. de serv. export. l. 3. generaliter ff. qui à quib. l. in executione §. fin. ff. de verb. oblig. Cravet. conf. 90. n. 22. cum ibi allegat.

Conventio olim sub ejusmodi conditionis existentia durabilis Advocatiæ contracta fuit, inter Abbatem Conventumque Monasterii Chombergens. & Senat. ac Consulem Imperialis Civitatis Rotemburgo Tuberanæ, qui, cum Anno 1400. Pagum Gebfattel certa annua pensione protegendum suscepissent, eum durationis eventum in constitutæ protectionis unione, partes invicem pactæ sunt, ut quamdiu officium Judicaturæ, quod à sacro Rom. Imperio Consul & Senatus ibidem tum Jure pignoris obtinebant, apud Civitatem esset, tamdiu protectio illa irrefoluta maneret, quam primum autem Judicandi munus eorum manus exiret, tunc quoque clientela illa finem haberet, qua de conditione agit Georg. Everh. conf. 56. tom. 1.

381 Trigesimo terminandæ Advocatiæ † modus præcedenti valde affinis esse solet, qui nempe ex cessatione causæ, ob quam principaliter clientela quæ sita ac instituta fuit, oritur, ut si forte Civitas aliqua ob impotentiam propriæ tuitionis suscepit patronum tamdiu retinendum donec potentior atque ad defendendam se-

ipsam sufficiens fiat, tum enim cessante impotentia & superveniente sufficientia propriæ defensionis cessabit etiam obligatio protectionis conductæ per ea, quæ in scripta retulere Menoch. conf. 244. n. 36 & 38. vol. 3. Hippol. Rimin. conf. 490. n. 8 & seq. vol. 5. Bursat. conf. 345. n. 1. & n. 40. & seq. vol. 4.

Sic etiam salvum conductum † debitori ob pauper- tatem concessum, excrelcentibus facultatibus & paupertate cessante quoque expirare & cessare, dixit Magolo. tract. de salvo conduct. part. 4. col. 5. vers. praterendum. & rursus col. 4. vers. & hoc verum est, ubi generaliter dixit securitatem datam propter certam causam, simul cum ipsa causa expirare, ex doctrina Bart. in l. 1. num. 5. in fin. Digest. ad leg. Jul. majest. quam dicit communem & receptam. Et quod cessante causa salvi conductus cesset etiam salvus conductus propter dictam causam concessus ex facto consuluit Imol. conf. 33. post princip. ubi tamen declarat, hoc procedere, quando causa cessat finalis ipsius salvi conductus, secus si cesset causa impulsiva nempe ad commodum recipientis solum, quia tunc minime salvus conductus expirat, ut ibi per eund.

Circa hanc tamen terminandæ Advocatiæ formam, ut propter cessationem causæ finalis, contractus clientelæ dissolvatur, necesse est hoc ab initio initæ Advocatiæ expressum fuisse, haud scilicet diutius eam durare debere, quam adsit propria infirmitas ad seipsum defendendum, argum. eorum quæ supra de reservata renuntiatione Advocatiæ circa decimum septimum finiende clientelæ modum, dicta sunt, quo lectorem remittimus.

Porro circa † tricesimum primum cessantis Advocatiæ modum, maxime controvertitur. Num propter impotentiam protegendæ, in ipsius Advocatiæ persona existentem, clientela dissolvatur ac corruat?

Hujus quæstionis partem † affirmativam expresse tueri videtur Zas. conf. 7. lib. 2. n. 6. & seq. ubi in terminis Advocatiæ concludit, cum manifestum ac notorium sit, quod Hartman. Nobilis quidam (de quo loquitur) ob inopiam, ne fundum quidem, nedum monasterium defendere possit, quod ad feudum Advocatiæ Accessorib. suis constitutum, admitti non possit, aut debeat, per rationem, quod Advocati eo potissimum fine constituentur, ut Jura Ecclesiæ defendant, quod facere non possunt, nisi ad defendendum satis potentes sint. Cardin. in c. praterea. de elect. in 6. † Remota igitur potentia & qualitate protegendæ, removetur & tollitur ipsum Jus protectionis, Zas. d. conf. 7. n. 8. per l. in telas ibi: quia desinunt esse familia mutata ff. de cap. diminut. l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. † ubi dispositio in hæredem collata, quia ex supervenientia liberorum hæres esse non potuit, vitatur. Accedit secundum Zasium, quod dicitur removeri debere obstaculum, quod impediatur, ut consequaris, quod contendas, ut not. in l. si duo. §. si juraverit. ff. de jurejur. l. si rem. §. omnis. ff. de pignor. act. cum simil. Quoniam subiectum debet esse habile ad suscipiendam qualitatem, *l. quod si filius* ff. de raptiv. l. quod adipiscende ff. de donat. inter vir. & ux. Et propterea tandem Zas. d. conf. 7. n. 66. dicit, quod volens admitti ad feudum Advocatiæ, prius probare debeat, hanc qualitatem adhærentem, hoc est, se talem esse, qui possit defendere, arg. l. 4. §. docere ff. de vi bon. capt. l. 1. §. ait prator. ubi Bart. ff. ne quid, in flumine publ. Eandem Zasii opinionem insecutus D. Sebast. Dietherich. publice etiam propugnavit disput. Anno 1592. Tübingæ habitat. thes. 29. eamque etiam in terminis firmavit D. Jo. Georg. Becht. de salvo conduct. c. 10. in fin. ubi dicit Advocatum ad clientum protectionem, necessitate exigente etiam armis faciendam astringi, & propterea eidem defensionis nervis destituto Jus

tionem
causa finalis
lis condu-
ti prote-
toris.

Confirmatio
a simili.

Declaratio
precedentis
modi.

XXXI.
Dissolutio
Advocatiæ
propter im-
potentiam
defendendi
in contro-
versiam
tracta.
Verum Ad-
vocatiæ
propter im-
potentiam
defendendi
in Advoca-
tato resi-
dentem
corruat?

383
Affirmati-
va Ratio
dubitandi
ab au-
thoritate.

384

385

Advocatiæ perire. Idque etiam nominatim recepit, post hæc scripta visus D. Hepingk. *novissima dissert. de jure protect. thes. 61. lit. C.* ubi scribit, quod ut maxime impossibilitas mereatur excusationem omisæ defensionis, ut præcedenti capite deductum fuit & per textum in c. unico §. 2. vers. aliud est si forte 2. feud. 24. Alvarot. tradit arg. l. 17. §. 1. ibique gloss. & DD. de usur. Paul. de Cast. conf. 923. n. 9. lib. 1. atque illud quod commode possimus dicamur posse l. 12. de verb. sign. Cævall. Spec. comm. opin. contra comm. tom. 3. quest. 828. n. 255. & seq. tamen si protegendi impotentia in ipsa Advocati persona resideat, Advocatia corruat, post Dn. Mylerum disput. de Advocatia thes. 6. lit. C. Ad quorum opinionem inclinatur & Jacobus Sinzius in disput. de jure protect. thes. 29. affirmans, Jus protectionis ex sententia quorundam perire si Patronus ita elumbis sit, ut ei nullæ amplius defendendi vires suppetant, ubi tamen hunc Juris articulum controversum esse subjicit.

386 *Ratio dubi-
sandi II.* Secundo præter adductas auctoritates † hanc affirmativam sententiam roborare videtur, quod scilicet communi usu notum sit, Advocatiæ vel defensionis hujusmodi præsidia, in utilitatem, ut aliorum, sic maxime Ecclesiarum, ad vim iniquam & injurias profligandas constitui consuevisse, ut in individuo tradit Zal. d. conf. 7. n. 7. & Cardinal. in cap. præterea, extr. de jur. patron. quo fit, ut protectores qualitatem intrinsecam habere dicantur, defendendi videlicet eos quos in protectionem susceperunt, Cardin. c. Dominicus. c. generalis. de election. in 6. Nam Advocatus seu protector, atten-

387 ta proprietate comparatur tutori †, qui datur pupillo, ut eum defendat à vexationibus aliorum, appellaturque honorarius, ut formaliter dicit gloss. in cap. venerabilem. 34. in verb. carebit, extr. de elect. per text. in l. quod si forte. 14. §. 1. in princip. juncta gloss. 1. Digest. de solut. Ex quo intentio & causa finalis Advocatiæ satis perspicue colligitur, secundum quam omnia accommodanda & temperanda sunt, † ut quemadmodum contractus

388 quilibet, à sua causa finali influentiam recipiunt, ita quoque secundum eam omnia regulentur. l. cancellaverat ff. de his, quæ in test. del. gl. in l. legata inutiliter ff. de adim. leg. Ang. conf. 248. col. fin. Menoch. conf. 23. n. 18. per alleg. Et hoc est, quod fere in omnium ore versatur, non factum ipsum, sed causam facti inspiciendam, & semper intuendam causam ipsam, per quam dispositio ordinetur, gloss. in d. l. legata inutiliter. Cravet. conf. 304. n. 3. Idem conf. 319. n. 6. & conf. 202. n. 7. ibique alleg.

389 Et sic absque contradictione infertur, † à causa cessante conventionis, tolli quoque illam ipsam, per text. express. in l. si pater, C. de hered. instit. l. generaliter C. de Episc. l. actione. §. si alicujus ff. pro soc. l. 1. §. sexum. ff. de postul. prolixè Everh. in Top. loc. 50. Idque tum præsertim si causa illa finalis sit, quod nimirum à Baldo dicatur fons causarum omnium in l. eam 14. C. de fideicom. in 10. notab.

390 Hinc & eam inspiciendam, † considerandamque magis judicent, quam ipsum principium, per text. in Auth. de nupt. §. quia vero gloss. ibid. verb. eventus. c. fraternitatis, in fin. ex. de frigid. & males. l. etsi quis. §. fin. de usufr. Paris. conf. 28. num. 13. lib. 1. Andr. Gail. lib. 2. de pac. publ. c. 16. n. 18. ubi docet, causam finalem hanc esse, quæ rem ipsam cujusmodi sit, designare soleat, ex eo fieri, ut exinde argumentum ducatur omnium efficacissimum, Alex. Jas. Dec. in l. 1. ff. de offic. ejus cui mand. est iurisdict. Bald. conf. 190. & conf. 145. lib. 2. Cravet. conf. 104. in princ. lib. 2. Tiraquel. tract. cessante causa. limit. 1. Wesenb. conf. 51. n. 39. & seq. ubi

391 n. 39. tradit, quamcunque † dispositionum omnium, sive generales illæ sive speciales sint, ex causa finali amplia-

tiones restrictionesque admittere, adeoque etiam ex defectu illius, in totum concidere, Socin. conf. 165. n. 7. lib. 2. Paris. conf. 67. n. 5. lib. 1. Cravet. conf. 16. n. 5. conf. 3. n. 15. & conf. 221. n. 12. per l. 31. & l. non omnis. ubi Dd. ff. si cert. petat.

Quemadmodum igitur alius quilibet † contractus 392 ob defectum causæ finalis vitiatur, & redditur nullus l. tale pactum, paragraf. ult. de pact. l. prima C. de condit. ob caus. & in specie docet Bald. in l. nec apud C. de hered. institut. quem sequitur Dec. conf. 350. n. 4. & conf. 351. alias 352. n. 5. conf. 475. n. 32. & conf. 600. n. 7. qui refert eund. Baldum alibi idem firmantem ac etiam Bartolum. Castrenf. Cuman. & Fulgosium idem respondit Bero. conf. 140. n. 42. vol. 1. & conf. 180. n. 41. & 43. vol. 2. Paris. conf. 12. n. 97. vol. 2. Cravet. conf. 192. n. 22. & conf. 246. n. 2. Cephal. conf. 674. n. 67. vol. 5. & ultra eos Surd. decis. Senat. Mantu. 300. n. 2. Ita etiam conventio protectionis ob defectum ipsius causæ finalis irritatur atque resolvitur.

Tertio hanc opinionem suffulcit: † receptum à non 393 nullis axioma, quod scilicet, cum res in eum incidit ca- *Ratio dubi-
bitandi III.* sum, à quo incipere non potest, obligatio ejus tunc videatur extincta, per text. in l. existimo 98. ff. de verborum oblig. & ibi DD. Petr. Fabr. in l. in ambignis ff. de Reg. jur. §. non est nov. ubi dicit hoc etsi novum non sit, attamen Regulæ Juris civilis contrarium esse, quæ dicat, placere extinguere obligationem, si in eum casum inciderit, à quo incipere non potest. Atqui vero certum est Advocatiam iniri non posse initio, cum illo, qui † ad protegendum impotens est. Hoc fine enim principaliter Advocatus constituitur, ut clientes in personis & rebus contra aliorum violentiam defendat arg. c. 7. in fine verb. offendere in personis aut reb. extr. de statu Monach. Gilman. decis. 1. n. 157. lib. 1. Budæus in l. 63. de evict. Mod. Pist. conf. 43. n. 20. Ergo qui ad taliter defendendum satis virium non habet, initio protector constitui non potest.

Quarto ad idem probe facit, † quod tradit Jo. Andr. 394 in addit. ad Specul. tit. de Iure patronat. super rubrica *Ratio dubi-
bitandi IV.* quod Episcopus, qui ordinavit aliquem ad sacerdotium, eumque admisit ad secundam Ecclesiam parochialem, eundem jam ad tertiam præsentatum reprobare potest, propter insufficientiam, non solum ad finem, ne adipiscatur hanc tertiam, verum etiam, ut removeatur ab illis, quas prius obtinuit, gloss. 1. & Dd. in cap. fin. extr. de renunciatis. Felin. cap. 1. ad finem de Magist.

Quinto in hanc rem faciunt notata † per Parid. de 395 Puteo tract. de redinteg. feud. cap. 48. n. 12. ubi ex di- *Ratio dubi-
bitandi V.* ctis Joan. Andr. asserit, in fortioribus terminis Advocatiæ in feudum datæ, quod scilicet feudum Advocato datum, ut pro Domino in judicio loquatur, si is postea efficiatur mutus, vel aliter inhabilis, quod ex illa superveniente inhabilitate, amittat feudum, ex quo causa finalis est reducta ad non causam. † Hinc etiam 396 tradunt Doctores in l. cum quid, in fine Digest. si certum petat. & ibi Alexand. n. 17. Aretin. in fine Jalon. in prima lectione n. 3. Curt. Junior. n. 29. Socin. Senior. in fin. Philip. Decius in fine Cagnol. n. 101. Joan. Bologn. col. penult. nempe Advocatum, qui nescivit defendere causam, restituere debere fundum, quem accepit, detecta nempe progressu temporis ejusdem imperitia, per rationem, † quod propter causam supervenientem, sive de novo apparentem, is, qui semel approbatus 397 fuit, iterum reprobari possit, l. sed & reprobari Digest. de execut. tutor. l. ut gradatim paragraf. reprobari Digest. de muner. & honor. Decius in cap. cum venero, n. 38. & sequent. de except. & cap. quemadmodum, de jurejur. Cum ergo constitutus protector similiter ponatur ad defendendum esse inhabilis, idem de eo, sicut de Advocato, judicandum est.

398 Sexta dubitandi ratio admodum fortis † adduci po-
Ratio du-
bitandi VI. test ab exemplo vasalli, qui post adeptum feudum, si ex
 intervallo mutus, aut alias imperfectus evasit, eo casu,
 in feudo novo, uno ore omnes concludunt, quod mu-
 tus, surdus, vel alioqui imperfectus, sive ex natura, sive
 ex accidenti hoc ipsi contigerit, feudum novum sine
 peculiari gratia domini non solum non acquirere pos-
 sit, sed et si illi sano adhuc feudum novum jam conces-
 sum sit, isque deinde mutus, vel surdus, vel alioqui
 imperfectus fiat, istud denuo amittat, per text. in c. 1.
 §. mutus, Episc. vel Abb. ubi Jacob. de Belu. Andr. de
 Ifern. Alvarot. Bald. Afflict. & denique omnes Interpp.
 ibi, & in cap. 1. tit. an mut. vel alias imperfect. Zaf. de
 feud. success. num. 68. Hieron. Schurff. conf. 24. cent. 4.
 ejusdemque hanc dicunt esse rationem, quoniam feuda
 ideo conceduntur vasallo, ut serviat, §. beneficium, in
 quib. caus. feud. amitt. sed in muto vel alio imperfe-
 cto, quia ad servitia inutilis redditur, causæ, propter
 399 quas feuda obtinentur, penitus cessant. † Non mi-
 rum igitur, si causa cessante, ipse quoque cesset effectus
 cap. cum cessante de appellat. atque propterea vasallus à
 400 feudo, ad quod idoneus non est, arceatur. † Quippe
 cum in omnibus causis id observetur, ut ubi personæ
 conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, be-
 neficium quoque deficiat, l. in omnibus causis. de reg.
 jur. facit text. in §. sed nec alia, qua fuer. prim. caus.
 benefic. amitt. ubi dicitur, non esse aliam justiore cau-
 sam beneficii auferendi, quam si id, propter quod be-
 401 neficium datum fuerit, non præstetur à vasallo. † Per-
 tinet etiam huc vulgata illa Juris regula, quæ dicit,
 quoties causa, ob quam aliquid datum est, reducitur
 ad non causam (ut nostri loquuntur) quod tum id, quod
 datum est, repetere liceat, l. ex his omnibus ff. de con-
 dict. indeb. l. 1. & l. nihil refert. de condict. sine causa.
 Neque enim audiendus videtur vasallus, qui ejusmodi
 vitio laborans, per substitutum præstare vult servitia,
 cum Dominus feudum concedendo censeatur elegisse
 402 personæ industriam, † quo casu alter alterius vices sup-
 plere regulariter non potest, ut docet Andr. de Ifern.
 d. tit. an mut. vel al. imperfect.
 403 Septimo ad corroborandam hanc † opinionem fa-
Ratio dubi-
tandi VII. cere videtur Auctoritas Lud. Romani alias etiam supr.
 ad alium casum allegati, qui in facto destructi per ho-
 stes Castri cujusdam à Civitate quadam in tutelam su-
 cepti, consultus, super eo, an ob defectum defensio-
 nis Advocatiæ, contractus ille diremptus fuerit, respon-
 dit affirmative, motus pluribus rationibus, potissimum
 vero, quia à contrahentibus hæc causa considerata vel
 404 potius expressa fuit, ut castrum protegeretur, † unde
 cessante causa finali, propter quam promissio fuit facta,
 cessat quoque ipsa promissio, d. c. cum cessante. Tiraq.
 tract. cessante causa n. 189. ubi dicit, quod obligationis
 405 causa cessante cesset obligatio, & n. 198. oneris causa †
 cessante, cesset onus, & n. 224. promissionis causa ces-
 sante, utpote quia castrum est dirutum, cesset & pro-
 missio.
 Quare cum Romanus, per hæc & alia plura ibi per
 se videnda, intrepide concludat, in isto casu destructi
 castri, quod tamen citra factum Advocatiæ & prote-
 ctoris civitatis accidit, neq; per eam stabat, quod vel
 solum aut territorium postea defenderet, Advocatiæ
 & obligationem annuæ pensionis esse extinctam: Mul-
 to magis id pronunciaturus fuisset eo casu, quo prote-
 ctor ad defendendum inhabilis evasisset, ita ut amplius
 rem suæ fidei commissam perfecte defendere non pos-
 406 sit. † Nec enim defendere, aut effectum promissionis
 consummate implere dicitur, qui aliquando defendit,
 si non omni tempore ad defendendum præsto est, aut
 407 protegere potest. † Cum non dicatur factum, quod
 non durat factum, l. si pro patre, 10. §. in rem vers. ff. de

in rem vers. l. acceptis. 92. ff. ad leg. Falcid. & utrobique;
 glos. ponit concord. Cui adde dictum Dn. Bernardi:
 tolle perseverantiam, & non mercedem habebit obsequi-
 um. Atque hoc in simili casu promissi ob causam &
 facti habentis tractum successivum declarando tradit
 Angel. conf. 34. n. 8. & seq. Philip. Dec. conf. 177. prope
 finem.

Verum his, similibusque argumentis, quæ fulciendæ
 hujus sententiæ gratia adduci possent, nihil obstanti-
 bus, æquiores esse censeo, sententiam negativam, ob
 impotentiam scilicet defendendi supervenientem, ita sim-
 pliciter Jus Advocatiæ inter aliquos rite pactum, non
 dissolvi, aut corruiere.

Ad hanc autem sententiam negativam tuendam in-
 primis mover me autoritas clarissimorum & doctissi-
 morum Dom. Decani & Doctorum Collegii Juris-
 consultorum almæ Vniversitatis Ingolstadiensis, qui in
 conf. in causa controversa Advocatiæ C. contra R.
 Anno 1581. per D. Georg. Everh. confecto, primoque;
 Consiliorum ab ipso evulgatorum volumini sub. n. 56. in-
 sertio, expresse concludunt † contractum Advocatiæ
 legitime semel celebratum, propter supervenientem de-
 fensionis impotentiam, non rescindi, quæst. fin. per
 409 multas decidendi rationes infra subjectas.

Et in horum sententiam etiam inclinat Jacob. Synz.
 in disput. de jur. protect. post hæc scripta visa, 8. 29. ubi
 is in casu, de quo nos hic loquimur, quando scilicet à prin-
 cipio protectori vires justæ, & defensioni pares fue-
 runt, sed ille casu postea ad protegendum firmus, &
 sufficiens esse desit, ut ob id, Jus protectionis pereat,
 civilem & humanitatis rationem vix pati existimat.

Deinde etiam ad sic pronuntiandum adducor autho-
 ritate aliorum plurimorum Juris Interpp. Ad hanc e-
 nim conclusionem multum facit, quod post Cyn. no-
 tat. Bald. in l. non solum. §. si status. circa fin. ff. de pro-
 curat. dicens, si promitto te defendere, de Jure & de
 facto, quod hoc intelligatur de modo licito, & juxta
 posse, non de vi majore. † Ex quo casus fortuiti non de-
 bentur, nisi quando specificantur, in quam rem multa
 alia congerit Rol. à Val. conf. 45. n. 20. cum seq. vol. 3.
 quamvis haud nescius sim, istos Dd. fere loqui in casu,
 in quo alias de natura contractus non veniat defensio
 cum armis.

Melius igitur tertio facit text. in l. 1. §. occisorum.
 vers. hoc ideo. ff. ad SC. Syllan. ubi servi tenentur præci-
 se ad defensionem dominorum, & tamen illi non tenen-
 tur de morte Domini, quoties auxilium ei adversus vim
 ferre non potuerunt. Unde Bart. ibid. n. 2. infert, quan-
 do ex statuto villæ, vel castra tenentur capere malefa-
 ctiores, quod hoc intelligendum sit, si possint. Quid
 enim, inquit, si quis in villam veniat cum tanta gente,
 ut ei tota villa non possit resistere? certe non tenentur.
 arg. l. addictos. C. de appellat. Idem expresse ponit Bald.
 in l. si ideo. in fin. C. de his, quib. ut indign. ibidemq; An-
 gel. Corn. & alii. Ex quorum notatis clare ad proposi-
 tum nostrum concludit Alb. Brun. conf. 86. n. 6. lib. 1.
 † quod confederati, qui tenentur ad mutuam defensio-
 nem, obligentur solum pro illorum possibilitate, hoc
 est, sufficiat, si faciant, quod possunt, pro adjuvando
 offensum. Idemq; expresse dixit Laud. tract. de confæ-
 der. & convent. prin. quæst. 4. Nulli enim debet impossi-
 bile injungi, pro quo plura allegat Bald. in d. l. si ideo.
 in fin. † Et nemo videtur se ad impossibile obligasse,
 412 quia nec ita se obligare posset, ut plene habetur in l.
 impossibile ff. de reg. jur. & in cap. nemo potest. eod.
 in 6. Accedit prædictis text. in cap. Felicis, prope fin. ibi.
 si potestas ei affuerit, Extr. de pæn. in sexto. per quem
 ibi Archid. Joan. Andr. & Petr. de Anchar. col. penult.
 in 20. notab. & Philip. Franc. in paragraph. fin. 2. not.
 num. 4. dicunt. † Licet civitas possit incidere in de
 414

lictum committendo & omittendo, puta non puniendo delinquentes, ut in casu illius cap. tamen si offendentes sunt tam potentes, vel tanta adhaerentium multitudo, ut Civitas illos prehendere vel punire non valeat, quod excusetur propter impotentiam, sive summam difficultatem. Quibus addimus Jo. Lupum tract. de confederat. 415 at. princ. §. ista quasi col. 2. n. 3. ubi probat, † licet Papa vel alius Princeps Christianus regulariter non debeat fœdus inire cum infideli, tamen, si videat potentiam Turcæ, Soldani, aut alterius infidelis insuperabilem, sive quod ipse contra tales non possit se sufficienter defendere, quod licite cum illis, ad tempus faciat pacem, ut latius per eundem.

416 Quarto ad hoc adducimus Aretin. in l. impossibilis. Ratio deci- col. 2 post med. vers. prater ea ipsa ratio. & col. 3. ante dendi IV. med. vers. & est ratio & rursus post med. vers. in contractib. tamen ff. de verb. oblig. ubi subtiliter ponderando text. in l. per servum 14. §. fin. cum l. seq. ff. de usu & habit. & ter repetendo illam rationem, quod difficilius destruat, quod semel in esse productum est, quam impediatur in esse produci, expresse vult; quod contractu semel perfecto, ut hic quæstionis est, impossibilitas superveniens eum non resolvat.

417 Idem sensit Jas. in d. l. impossibilis, n. 5. dum ait, † quod promissio sub impossibili conditione, vitiet contractum, ut ibi, hoc verum esse, quando ab initio taliter fit promissio. Secus autem, quando à principio promittitur aliquid possibile, puta, promitto aliquem sistere in iudicio, & renuncio exceptionibus, quæ mihi competere possent, ex futura impossibilitate & sic volo teneri, etiam si impossibile fiat eum me sistere, talem promissionem valere. Quia ista specialis renunciatio non inducit obligationem super impossibili, sed remanet solum obstaculum exceptionis supervenientis ex impossibilitate. Ita prius limitaverunt Bar. Angel. & Alberic. in l. sed & si quis. §. quæstum. per ill. text. ff. si quis cautio, ubi præfati Dd. clare præsupponunt, si non subiecta fuisset specialis illa renunciatio, quod promissor ex superveniente impossibilitate, potuisset juvari.

418 Quinto huc insuper pertinet, † vulgata Juris regula, quæ docet, id quod semel legitime factum est, ex supervenienti causa retractari, & in irritum vocari non debere, per clarum text. in cap. factum legitime, de Reg. jur. in 6. & in l. ambiguus §. non est novum ff. eod. tit. text. & DD. in l. 2. de itin. act. privat. l. donationes in concubin. de donat. Surd. 1. conf. 145. n. 18.

Ratio deci- dendi VI. Sexto confirmatur decisio nostra ex ratione illa generali, quæ docet, inter elientes & protectorem, maxime æquitatem esse considerandam, arg. text. in c. fin. de prohib. feud. alien per Lothar. ubi hoc in simili not. Interpp. & in c. 1. §. prædictis. ibi æquitati obsecundari sollicitus: quæ fuer. prim. caus. benef. amitt. & in c. 1. §. ut autem æquitas. de pace juram firm. Modo, si æquitatem spectemus, nemo inficias ibit, non solum valde rigidum, & admodum etiam inhumanum esse, si clientes, qui semel alicujus protectionem elegerunt, adversæ fortunæ casum, quem præstare nemo tenetur, protectori imputare atque ideo Advocatia eundem privare velent, quin potius æquitatis ratio exigit, ut ii commiseratione ducti ejusdem patroni, qualicunque auxilio, quod præstare potest, donec potentior fiat, contenti sint. † Vbi namq; Jure destituimur, ibi maxime æquitas spectanda est. l. 2. §. idem Varus. ff. de aq. plu. arc. usq; eo, ut sufficiat ad decisionem causarum, allegare rationem naturalem, c. secundo requiris. de appellat. l. scire oportet §. sufficit. de excusat. tut l. si me & Titium ff. si cert. pet. l. ubi autem non apparet. §. illud. ibi. ipsa natura manifestum est, de verb. oblig. Nam ratio naturalis ad cuncta recte respondet, & vix aliquid reperitur, cum

ratione naturali pugnans, quod non remordeat conscientiam, ut ait Bald. conf. 39. lib. 1. quem refert Crav. conf. 31. n. 5. Ideoque † dictum rationi congruum, Judicem non minus movere debet, quam lex ipsa, ut dicit Andr. de Ifern. in princ. feud. cujus dictum referens commendat Jason. in l. quoties. C. de rei vendicat.

Septimo haud ambigui juris est, eum, qui promisit, † se quid facturum, sub pœna, excusari ab illa, si fecit, quod potuit. l. si deo C. de his, quib. ut indign. Bart. in conf. 236. Martinus promisit. Hoc enim intelligitur, quod curabit cum omni diligentia, vere & non fictè, si tamen fecit, quicquid potuit, excusatur, prout ex Aretin. aliisque probat Dec. in l. impossibile, de Regul. Jur. n. 4.

Octavo † firmatur conclusio per text. in cap. brevi extr. de jurejur. ubi innocent. III. Papa Romanus Apollinari magistro interminis rescribit, quod ille, qui Jura Ecclesiæ alicujus servare ac pro posse defendere juramento tenetur, si necessitate imminente, super hoc sub Juramenti debito requisitus duxerit appellandum, perjurii reatum incurrat, nisi difficultas existat, propter quam requisitus non possit Ecclesiæ subvenire.

Ex quo textu recte concludunt † Dd. quod impossibilitas, paupertas ac difficultas, quæ nulla diligentia evitari potuit, juxta ea, quæ tradit And. Khol. in exercit. 12. n. 66. obligatum ad factum, non solum ab omni privationis pœna eximat, adserente Bart. in l. quarta §. Cato. n. 14. ff. de verb. obligat. ubi dicit, stipulationem pœnalem propter difficultatem impediri, Dd. in l. quod te ff. si cert. pet. & ibi Bart. col. 2. & 3. & reliqui, volentes, quando factum est in obligatione, difficultatem impedire moram, per l. si vehenda. §. pen. ff. ad leg. Rhod. de jactu. & in l. 1. §. jubes vers. si frater ff. de colat. bonor. † In mora autem, qui non fuerunt, pœnam & interesse non committunt, P. Paul. Paris. conf. 110. n. 26. vol. 1. Socin. Sen. conf. 287. n. 2. & 3. lib. 2. Decius in l. fin. in princip. n. 19. ff. si cert. pet. Thom. Ferrat. cautel. 43. ubi refert. Aret. in l. si ita stipulatus ff. de verb. oblig. Sebastian. Med. de casib. fort. part. 1. quæst. 4. n. 48. ubi allegat Bero. conf. 151. n. 34. vol. 1. † Sed etiam à perjurio excuset, l. cum quidam. §. si pupillo ff. de usuris. Bald. in cap. querelam, per illum text. de jurejur. Cacheran. decis. 92. n. 20. Zasius in §. item si quis postulante n. 22. Instit. de actionib. Joachim. à Beust. in l. 1. n. 20. ff. de jurejurando. Anton. Hering. de fidejuss. cap. 19. n. 113. Late Paris. d. conf. 110. n. 32. † Qui enim facit, quantum potest, perjurium non incurrit, si non observat, quod observare non potest. Abbas in c. gemma, n. 9. circa med. de sponsal. & communem testantur Grammat. quæst. 2. n. 7. in quæst. impress. post ejus decisiones. Felin. in ca. ex rescripto. col. penult de jurejur. Gozadin. conf. 27. n. 2. & 3. Natta conf. 451. col. penult. lib. 2. Ferrat. caut. 43. & post alios multos Rimin. conf. 268. n. 48. lib. 3.

Et in specie, † quod qui non solvit convento tempore, non incidat in perjurium, siolvere non potuit, post Innoc. in c. P. & G in princ. de offic. deleg. firmat. Bald. in cap. 1. §. porro, n. 5. quæ fuit prim. caus. benef. amitt. sequitur Jason. in l. qui jurasse n. 9. ff. de jurejur. Felin. in cap. 1. n. 28. in fin. vers. tertius casus. de jurejur. Quæ conclusio optima ratione fundatur, † quoniam perjurium non committitur. sine dolo, Dd. in l. si quis major. C. de transact. Bald. l. observare §. proficisci, n. 7. ff. de offic. procons. Castrenf. & Alexand. in d. l. qui jurasse. sed impossibilitas superveniens excludit non solum dolum, sed etiam culpam, cum quælibet causa à dolo excuset. l. igitur. vers. potest. ff. de liber. caus. Bald. in l. 1. n. 2. C. ubi de crimin. agi oport. Gramm. decis. 5. n. 26. Cravet. conf. 6. n. 89. lib. 1. Burlat. conf. 112. n. 18. lib. 1. Grat. conf. 50. n. 75. & seq. lib. 1. Menoch. de recup. possess. remedi.

430 *remed. §. q. 14. n. 44. & seq.* Nam ꝑ juramentum præcise non alstringit, superveniente & stante difficultate.
 431 ꝑ Quia tale juramentum censetur præstitum limitate & secundum qualitates comprehensas in primæva promissione, secundum quam limitate consensus & successive juramentum dicitur præstitum, & ulterius se non extendit, ut traditur in *l. fin. C. de non num. pec. Bart. in l. Titia. §. Imperator. col. fin. de leg. 2.* Jas. in *l. si quis ita §. ea lege. col. 7. ff. de verb. oblig.* P. Paul. Paris. *conf. 110. n. 33. col. 1.*

Et licet, quando difficultas, vel impossibilitas aderat tempore initæ protectionis, res sit dubitabilis, tamen in casu, de quo agitur, quando scilicet illa post semel constitutam Advocatiam, absq; culpa protectoris supervenit, sine dubio hæc sententia in casu isto admitti debet.

432 Marfil. in rubr. de fidejuss. n. 155. cum seq. Ceph. *conf. 187. n. 7. lib. 2.* Mazol. *conf. 116. n. 35.* Et idem ꝑ quod ob difficultatem & impossibilitatem supervenientem non debeat pena conventionalis, firmat etiam Natt. *conf. 451. n. 41. lib. 2.* Hier. Gabr. *conf. 181. n. 13. & seq. lib. 1.* Joan. Vincent. Honded. p. 6. *conf. 89. num. 33. vol. 2.*

433 Denique si clientes ob inopiam Patroni se clientelæ subducere statim vellent, iis obstatet mala electio, quæ propriæ culpæ imputatur, *l. fin. §. servorum. ff. nav. caup. stab. l. 1. §. is quoq; ff. de act. & oblig.*

434 Et præcogitare debuerant contrahentes, quæ successu temporis evenire possent, *leg. si quis domum. 9. §. 1. ff. locat. Specul. in tit. de Advocat. §. nunc. de exordiis. sub. num. 41.* Angel. in *§. illud quasitum Instit. de rer. divis.*

435 Hinc videmus etiam, ꝑ quod vasallus, qui propter feudi beneficium quoq; obligatus est ad defendendum Dominum excusetur, si illi superveniat impotentia defendendi neq; propterea feudum amittat, si obstante virium imbecillitate, defensionem omiserit, per clarum textum in *§. Sed non est alia, Qua fuit prima caus. benefic. amitt. in cap. 1. §. ad hoc. Hic finit lex in cap. 1. §. final. An ille qui interfec. frat. domin. & ibi feudistæ communiter Curt. Jun. part. 4. n. 61. caus. 28. de feud. Intrigliol. in comment. Feud. q. 98. n. 122. vers. secundo principaliter declara. Moz. §. final. Ex quib. caus. Feudum amitt. n. III. Leonard. *conf. 117. inter consil. Bruni. nu. 199.* Blanc. *lib. 2. cap. 1. n. 107.* Hanner. *lib. 3. Feud. c. 9.* Vultæus *cap. 11. num. per text. in l. desertorem §. si ad diem, & l. qui commeatus ff. de re milit. l. si vehenda §.**

436 *idem juris ff. ad l. Rhod. de jact.* ꝑ ubi omnes docent vasallum qui ex impotentia servire non potest, excusari à feloniam, nisi impotentia illa simulata seu affectata fuerit, Iferniam in d. *cap. 1. §. Sed non est alia nu. 25.* Alvarot. *ibid. nu. 7.* Præpos. n. 1. in fine *§. Item qui domino, Schenck. in cap. 1. §. ad hoc num. 3. & seq. arg. l. quasitum. 60. ff. de re judicat l. si ideo Cod. de iis quib. ut indig. Facit. cap. Imperialem §. firmiter, ibi, temere venire superfederit, de prohibet. Feud. alien. per Frideric. l. 2. §. si quis municipalis & §. si quis tamen ff. si quis caut. jud. sist. l. si vehenda 10. ff. ad l. Rhod. de jact. l. quod quis sua culpa 203. & ibi not. ff. de Reg. jur. aut vasallus propria culpa talem impotentiam omisorum servitorum causasset, per textum in *cap. 2. in fin. de feud. sine culp. non amitt.* ubi pulchre per rationes Alvarot. n. 3. Matth. de Afflict. n. 6. cum seq. & alii, & latissime post alios idem Afflict. in c. 1. §. sed nec est alia num. 38. tit. qua fuit prim. caus. benef. amit. quo nos remittimus.*

437 Sic & impossibilitas excusat appellantem à prosecutione appellationis, adeo, ut elapso tempore concessio ad persequendam appellationem non dicatur deserta appellatio, secundum Innoc. & alios in c. ex ratione de app. Bald. in *l. fin. C. de cond. indeb.* Bart. in *l. si procur. §. ignorantes ff. mand.* Guil. de Cun. in *l. eos. C. de app.*

Bald. in *l. si quis testium de testib. & l. 2. §. si quis cau.* Angel. post Bartol. in *l. illud Cod. de annon. & trib. lib. 10.* Et facit quod tradidit Bald. in querelam de furejur. ubi dixit, ꝑ quod impossibilitas excuset emphyteutam, qui non potest solvere canonem propter inopiam, ut non cadat à jure suo, accedit Ant. in c. significante col. 1. de pig. quos allegat & sequitur Hippol. de Marfil. *tract. de fidejuss. n. 158.*

Quamvis autem in hujus quæstionis resolutione nonnulli distinguant, an tempore contractus quo Advocatum clientes suscepérunt, eadem potentia ac facultas defensionis exhibendæ in Protectore electo fuerit, quæ nunc est, vel initio majore vi ac potestate opibusque copiosioribus Advocatus polluerit, quæ successu temporis imminutæ fuerint, & in priori tantum casu nostram decisionem admittant, in posteriori vero diversum statuunt, nos tantum præmissam sententiam nostram in utroq; casu procedere existimamus idque propter contractus firmitatem, qui ex subsecuta virium imbecillitate, uti ex deductis satis manifeste colligitur, nequaquam resolvitur.

Si tamen Advocatia non ex mutua conventionem seu contractu, sed ex aliis causis, puta ex spontanea liberi populi electione, vel superioris mandato, aliisve similibus modis extitisset, viresque patroni adeo imminutæ essent, ut nullam fere præstare queat defensionem, vix retineri eum invitis clientibus crediderim. Et secundum hanc declarationem accipio quæ Jac. Synzium in d. *l. 29. in fine* subjicit, cum eo nempe, qui extrema necessitate & tanta rerum inopia laborare incipit, ut nec ulla spes defensionis & melioris fortis, sive regressus ad habitum super sit, Jus clientelæ emori, & præstandæ pensionis necessitatem cessare, quo in sensu alios etiam præter Zasium allegatos auctores, in contrariam euntes sententiam exaudiendos esse statuo.

Cæterum ab illa, à nobis extra prædictam declarationem recepta approbataque sententia negativa neminem abducent, quæ initio ad firmandam contrariam opinionem adducta fuerunt.

Quod enim ad Zasii & eundem sequentium auctoritates attinet, eorum sententia procedit in casu Advocatiæ, ubi post habilem initio personam, Advocatiæ feudo investitam vita functam, alia ad defendendum minus idonea in eodem Feudo succedere vult, & sic in casu mutati Protectoris uti allegatus Zasius in eo duntaxat loquitur, indeque cum ille non sit idoneus ac potens ad defendendum, & consequenter ad Feudum Advocatiæ defensionis causa de novo suscipiendum inhabilis, mirum non est eundem ob notorium defectum, ad illud non admitti: Quemadmodum in simili usu venire videmus, quando feudum ꝑ concessum fuit Advocato ratione peritiæ, quod illud non transeat in successorem cum fuerit electa industria personæ, argument. *l. inter artifices ff. de solut. Bartol. in l. continuus §. An eo. n. 2. ff. de verb. oblig. Menoch. de arbitr. jud. libr. quæst. 68. n. 9.*

Et propterea Zasius circa finem ejusdem consilii n. 66. subjungit, quod volens ꝑ admitti ad feudum Advocatiæ, prius probare debeat hanc qualitatem adhærentem, h. e. se talem esse, qui possit defendere, arg. *l. 4. §. docere ff. de vi bonor. rapt. l. 1. §. ait prator.* ubi Bart. *ff. ne quid in flum. public.*

Deinde Zasius loquitur in casu, quando feudum Advocatiæ & protectionis aliorum fuit alicui concessum ab Episcopo, & sic à tertia persona in tertias, quo casu facilius dissolvitur, si vergat in tantum præjudicium illorum tertiorum, in protectionem susceptorum. Quoniam, si absq; tali intrinseco intellectu Episcopi simplici-

Distinctio
quorum-
dam Aucto-
rum in de-
cidenda
hac qua-
stione.

439
Declara-
tio decisio-
nis præ-
missæ.

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

440
Respons. ad
auctoris a-
tem Zasii
& aliorum.

441

442

eiter concederentur feuda Advocatiæ, siue defenderentur Ecclesiæ, siue non, talis Episcopus certe non Pater sed tyrannus & Prædo rectius appellaretur cui merito administratio interdiceretur, juxt. not. in l. fin. C. de sent. pass. ita formaliter ait ipse Zas. d. conf. 7. nu. 7.

- 445 Ultra quem bene facit, † quia mens concedentis talis præsumitur fuisse, qualis de Jure esse debuit, l. quoniam C. de nat. lib. nimirum justa & talis, ne ex illis nascatur injuriarum occasio, ut per Bald. in l. 1. col. fin. ff. de constit. prin. & conf. 336. vol. 1. Hinc etiam, si privilegium ex post facto efficiatur iniquum & appareat, quod cesset causa concessionis (quæ hic fuit protectio) privilegium expirat ipso jure; quamvis si non cessaret causa, sed tantum efficeretur iniquum, Princeps pro illo retractando adeundus esset, ut per gloss. Dyn. & alios in c. decet. de reg. jur. in 6. Alex. in l. ex facto n. 9. ff. de vulg. & pupill. subst. Secus est in protectionis conventionione in qua non tractatur de aliqua concessione, facta à tertio, sed de contractu inito per eos ipsos, qui protectioni se submittebant ac defensionem pacti sunt.

Quod si vero neutra harum solutionum arrideat ac satisfaciatur, demum in effectu dici potest, quod ea, quæ Zasius in dicto suo consilio deducit, procedant duntaxat, quoad principium, nempe si tali concederetur Advocatia, qui non potest defendere: Secus vero, si concessa fuerit ei, qui ab initio potuit, ac defendit; tunc enim licet postea desinat posse, non propterea constitutum Advocatiæ Jus evanescit, cum facilius impediatur faciendum, quam tollatur jam factum; Jurib. paulo post allegatis; quibus addi potest gloss. & DD. in l. servus C. de pactis & difficilius destruitur, quod jam factum est, quam quod est in fieri, l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. jur. &

Turpius ejicitur quam non admittitur hospes. c. quemadmodum §. alioquin. de Jurejur. Anan. conf. 63. n. 1. in fin. Tiraq. de constit. poss. part. 3. lim. 7. nu. 43. Curt. Jun. conf. 108. n. 23. Surd. 2. conf. 175. n. 40.

Quibus omnibus recte ponderatis, cum manifestum sit, Zasium ejusque Assedlas diversis in casibus loqui, auctoritas ipsius uti & eum insequentium, præmissam decisionem negativam non infringit.

- 446 Secundum argumentum plus coloris habet, quam difficultatis. † Quod enim de causæ finalis defectu arguitur, id intelligendum est, si in principio contractus, causa finalis deficiat, locus, si post perfectum & imple-

- 447 tum contractum eveniat; † quia in consideranda validitate, vel invaliditate contractus, in omnibus negotiis, id tempus spectamus, quo contrahimus, gloss. c. dudum. 1. de elect. l. qua legata. & ibi Cagnol. n. 3. & 4. de Reg. jur. l. fin. de stipul. serv. & l. si filiusfam. in fine. ubi est materiæ hujus sedes ordinaria & in leg. continuus. §. cum quis ff. de verbor. oblig. Matt. Coler. conf. 30. n. 317. † Et in contractibus vel quasi consideratur qualitas, 448 quæ adest tempore conventionis initæ non autem conditionis, aut alterius futuri eventus, qui ex post facto contingere potest, l. si filiusfam. ff. ad Maced. l. 1. §. item si servus. ff. de pos. l. si filiusfam. & ibi Bart. & Doctores oblig. l. qua legata & l. seq. ff. de reg. jur. l. 2. §. id quoque ff. de collat. bon. Bart. in l. si rem meam 31. ff. de verbor. obligat. Alex. conf. 232. col. 1. lib. 6. Schrad. tract. feud. p. 10. sect. 2. num. 11. Tiraquel. in tract. de utro retract. part. 1. §. 1. gloss. 9. n. 98. Cum non spectetur futura capacitas personæ, sed ea tantum, quæ adest tempore actus, l. ususfructus. & ibi Bart. ff. de stipulat. servor. l. si cognatis, & ibi not. ff. de reb. dub. l. cum ita. §. in fidei commissio. ff. de leg. 2. & cap. si eo tempore. & ibi late Dd. Extr. de rescript. Quare, si initio aliquis Advocatiam suscipere vellet, qui exhibendæ defensionis foret insufficiens, protectionis conventio subsistere non posset:

Secus autem, si Advocatia concessa fuit ei, qui ab initio potuit defendere, ac aliquoties defendit. Tunc enim, licet postea desinat esse sufficiens, non propterea constitutum Jus Advocatiæ evanescit, cum facilius impediatur faciendum, quam tollatur jam factum, cap. quemadmodum de Jurejur. Chassan. conf. 28. n. 7. Sebast. Hornmol. in repert. sententiar. part. 1. lit. F. n. 130.

Præterea frustra etiam in patrocinium tertio loco 449 accersitur illud Dd. placitum de extincta obligatione, quando ad eum casum pervenit, à quo incipere non potest. Quia Marcellus in d. l. existimo ait esse illam quorundam opinionem: quasi dicat, ita quidem nonnullos sentire indistincte, ut si res in eum casum incidat, à quo incipere nequit, negotium, quod gestum est, perimatur, sed id esse falsum, & multo expressius Paulus IC. in l. penult. §. etsi. ff. eod. docet regulam illam non esse per omnia veram l. patre furioso 8. ubi copiose. Jas. n. 7. & seq. ff. de B. D.

Vnde concludunt Dd. si stipulatus quis † sit ante fu- 450 rorem, cum mentis adhuc esset sanæ, furorem postea supervenientem negotium contractum non perimere. §. furiosi autem. quib. non est permis. fac. testam.

Ita Judex aut † Magistratus qui furere cœpit, licet nove Judex creari non possit, leg. cum prator. 12. §. 2. de iudic. leg. 1. §. 5. de postuland. veterem tamen retinet auctoritatem, l. Judex 46. de Judiciis. Sic Jure fere gentium communi, Reges † non esse desinunt, qui durante imperio, mente, similive vitio capiuntur, argumen leg. 20. ff. de stat. hom. Christoph. Besold, insignis ac doct. Jurisconsultus ac Politicus Tubingensis Academ. Professor, 3. dissert. Polit. 4. n. 26. Sic cum Saul † Rex Israelis in furorem incidisset, Regno tamen minime fuit privatus; Sic quoque Ozia Rege Judæ Elephantiali laborante non Regnum sed regni administrationem cœpit filius Jonathanus 2. Chronic. 26. Ita & in Galliis factum, cum Clodovæus † II. in morbum animi incidisset. Et postea cum Carolus † VI. magno incendii metu percussus, furiosus evasisset, ut Guaguin. testatur & rerum Gallicarum alii scriptores.

Similiter legitimatio perfecta, † per supervenientiam 451 filiorum legitimorum non revocatur, quamvis ad eam causam deveniat, à qua incipere non posset, secundum veriore & magis comm. opin. ut per Jason. in leg. ex facto n. 15. cum seq. ff. de vulg. & pupill. Ita etiam sententia sub conditione proferri non potest; tamen ab ea sub conditione lata datur appellatio, l. 1. §. biduum. & ibi Bartol. ff. quando appell. sit.

Quemadmodum enim ipsum Jus certum & finitum est, l. 2. ff. de Jur. & facti ignor. † Ita, quod Juris cer- 452 ta ratione perfectum consummatumve est, durare debet, nec ex superveniente casu dissolvi. Christoph. Sturcius ad l. in ambiguis. 85. §. non est novum. n. 1. ff. de reg. jur. † Atque si homo sanæ mentis duxerit uxorem l. 453 patre furioso. 8. ff. de his qui sunt sui vel. alien. vel testamentum tegerit, l. is cui 18. ff. qui test. fac. poss. casus furoris superveniens nihil præjudicat l. oratio. 16. ff. de sponsal. late Dynus in c. legitime factum de reg. jur. in 6. Nec etiam propter impedimentum superveniens, ordo Senatorius, & judicandi munus aut magistratus vitiatur, l. 1. §. 5. vers. casum, ff. de postul.

Sic igitur pari modo indubitanter tenendum est quod quando contractus † jam est perfectus, licet deve- 454 niat ad casum, à quo incipere non potest non tamen vitiatur l. plurib. §. & si placeat. ff. de verbor. oblig. l. patre furioso. ubi plene Jas. n. 8. 10. & seq. ff. de his qui sunt sui vel alien. Jur. Ant. Piagg. de Tutor. & Curator. q. 3. n. 52. & seq. ubi speciatim tradit, Tutelam non vitiari, etiam si perveniat ad casum, à quo incipere non potuit, ex Bart. in Auth. ut hi qui oblig. in princ. n. 2.

Sed nec

Respons. ad IV. dubitandi rationem. Sed nec quarto loco de presentato ad tertiam Parochiam presbytero propter sufficientiam reprobato, adductum argumentum, robur nostræ decisionis labefaciat.

Cum enim in Protectore & Parocho longe sit dispar ratio, ab uno ad aliud, tanquam disparatis, solidum argumentum depromi non potest. Quod enim admissus ad unam vel alteram parochiam Pastor, ad tertiam presentatus propter inscitiam reprobari possit, ratio in promptu est, quia vel propter multitudinem plebis, vel auctoritatem & peritiam parochianorum, una Parochia requirit magis idoneum Rectorem, quam alia; unde fit, ut ad hanc aptus & sufficiens ad aliam possit esse insufficiens, verum, quoad Jus protegendum semper manet eadem Advocatia. Unde his duobus diversitatem subjecti inesse, satis patet, ideoque includenter ab una ad alteram argui, ut taceam, quod ibi versetur animæ periculum, hic vero corporis duntaxat & bonorum.

Respons. ad V. dubitandi rationem. Quod ulterius quinto loco de feudo Advocatiæ, patrono muto, vel aliter inhabili facto, adimendo obiectum est, nihil ad rem facit, nec enim hoc casu procedit argumentum à feudo Advocatiæ, ad contractum Protectionis seu ab Advocato forensi togato, ad Advocatum Tutelarem armatum, ob diversitatem rationis hic pugnantem quia illud feudum Advocatiæ per se est annuum duntaxat, attestante Schrad. part. 5. c. 6. n. 22. tr. feud. lib. priori. per tex. in c. 1. de feud. Guard. Sonlb. de Feud. part. 5. n. 4. Dn. Rosenth. de Feud. 2. concl. 68. n. 2. & in scholiis lit. A. & conclus. 70. & seq. ubi limitat. Bart. & Zah. in l. continuus. 137. §. ab eo. ff. de verb. oblig. Ideoque anno elapso, revocari per Dominum libere potest, neque ad hæredes transmittitur, per not. Bald. in d. c. 1. §. si vero n. 4. de feudo Guardia. Præposit. ibid. n. 5. in princ. Afflict. ibid. n. 3. & Martin Laudens. n. 9. quoniam inquit, text. ille cap. 1. habet, quod feuda illa pro mercede alicujus rei concessa transacto anno auferri possunt: Imo, si Advocatus corruptus fuerit, aut alias non legitime serviat, tempore, etiam nondum finito, avocari ejusmodi feudum potest, ut in individuo tradunt Feudistæ omnes, in §. quicumque Advocatiam de pace tenenda c. Paril. de Plateo de feud. redintegrat. c. 87. n. 14. Schrad. part. 2. c. 4. n. 23. 25. & 35. Contractus autem protectionis, rarissime est annuus, sed multoties, ut constat ex alibi traditis, valde diuturnus ac perpetuus esse solet.

Nec ad tollendam hanc solutionem recte argui potest de hominis imperitia, qui ut peritus concessionem recepit, ad impotentiam in protegendo: Siquidem illud ingenium respicit; hoc arma, in illo detecta imperitia apparet, eum hominem antea nunquam peritum fuisse, & sic nihil novi, nulla causa supervenit, sed tantum id, quod à principio latebat, in cognitionem venit, in hoc vero impotentia defendendi comperta non infertur, quod prius quoque erat impotens protector, imo præsupponitur, quod antea ad hoc sufficienter fuerit potens, sed ex causa supervenienti extrinsecus considerata, nempe gravioris belli, aut pervasionis, & ita non simpliciter & omni respectu protectorem esse effectum impotentem ad defendendum clientes ab injuriis infautorum, &c. quod longe est aliud.

Resp. ad VI. dubitandi rationem. Quod porro ad sextum ab exemplo vasalli post acquisitionem feudum surdi, cæci aut alias imperfecti facti, dictum attinet, per id nullo modo conclusio nostra infringitur, quia ex saniori, & magis communi Feudistarum sententia distinguitur inter feudum jam acquisitum, anteaque possessum, & feudum de novo acquirendum; In hoc enim concludunt, si quis prius, quam de feudo investitur, mutus, surdus, vel alioqui inha-

bilis etiam ex accidenti casu factus, atque idcirco jam eo tempore, quo primo feudum ad eum devolvitur, imperfectus repertus fuerit, quod tum, ob vitium ejusmodi, quamvis adventitium sit, ad feudi successionem non admittatur: At, quando quis de feudo jam est investitus, & dominus eum semel vasallum agnovit; tum etsi ex casu quodam superveniente inhabilis reddatur, æquitatis tamen ratio suggerit, ne dominus id, quod præter culpam vasalli evenierit, ipsi imputet, neve afflictio afflictionem addat; l. Divus de offic. presid. l. tam. de mentis Cod. de Episc. aut l. antepen. C. de pœn. l. navis onusta. §. quid ergo ff. ad l. Rhod. de jact. l. fin. §. fin. de administr. tut. sed potius hunc diversæ fortunæ casum patienter ferat, atque concedat, ut vasallus interim per substitutum militaria præstet servitia. Hartm. Pistor. lib. 2. p. 2. quæst. 32. n. 21.

Et hanc quidem sententiam, tam in feudo paterno quam novo procedere, primo concluditur argumento desumpto à lege cessante; Nusquam enim Jure feudali cautum reperitur, vasallum, qui post feudum acquisitum mutus, vel alioqui inhabilis est factus, propterea feudum amittere.

Quamobrem sine lege temere non est adleverandum cum erubescere merito debet, qui sine legis auctoritate quippiam asserit, §. consideremus. Auth. de trient. & semiss. l. dissent. C. de repud. l. illam C. de collat. l. fin. C. unde vi Everhard. in topic. in loco à leg. cess. n. 1 Ant. Quett. conf. 47. n. 4. vol. 1.

Idque secundo in proposito vel ideo magis locum habet, quia agimus de privatione Juris. Nunquam enim privationis pœna locum habet, nisi illa manifesta lege, statuta reperiat, §. cum igitur vers. sicut enim pact. Auth. de non elig. secund. nub. l. at si quis. §. Divus. ff. de relig. & sumpt. funer. not. gl. in cap. fin. & ibi Abb. de Jur. patr. Bald. in Auth. ex testam. C. de secund. nupt. Alex. conf. 103. col. pen. vol. 1. Decius conf. 571. n. 30.

Pertinet huc tertio generalis illa regula, quæ docet, vasallum feudo, semel acquisito, sine culpa, ab ipso commissa, privandum non esse, tot. tit. de feud. sine culp. non amitt. certum est enim, adversam valetudinem, inter culpam minime referendam, neque eo nomine quicquam vasallo imputari posse. Consecrarium est igitur, neque etiam vasallum ob morbum supervenientem, quamvis perpetuus is fuerit, feudo jure privari posse. Cum nullus pœnæ locus esse possit ubi nulla præcessit culpa l. aliud. 131. ff. de verb. signif. l. crimen. 26. ff. de pœn. l. sancimus. 22. C. eod. l. ult. ubi castr. n. 5. C. posthum. har. instit. l. contra voluntatem C. de manum. test. Jo. Harprecht. §. injuria autem. 1. n. 226. Instit. de Injur.

Nihil denique faciendum est quæsitum ex Romano. in Respons. ad d. conf. 417. septimo loco subsidium, Casus enim, in quo ille loquitur, & is, qui propositæ quæstioni inest, diversi sunt: In illo namque de quo Roman. respondit, constabat, quod non amplius erat facultas defendendi, ex eo quod castrum defendendum fuerat sublatum; Et sic non supervenerat ibi impotentia vel impossibilitas extrinsecus, sed propter defectum rei peremptæ defecerat etiam qualitas ejus, scilicet, defensionis.

Secus est in casu nostræ quæst. in qua supervenit impotentia defendendi, & impossibilitas, propter quam non indifferenter tollitur promissio ob causam protectionis, Jurib. & rationib. modo assertis.

Ethactenus quidem de causis dissolvendæ Advocatiæ, quæ nullam culpam in se continent; Nunc autem ad reliquas, quæ cum aliquo delicto conjunctæ sunt, & cum noxa fiunt, prosequendas accingamur oportet, cum autem ex his ipsis quædam in transigendo quædam in omittendo consistant, argument. gloss. in leg. si mora. & ibi DD. ff. soluto matrimonio, priores initio

initio enumerabimus. Hujus generis prima, alias in ordine trigesima secunda se offert, circa quam, in quaestione
 467 nem vocatur: *Virum* † ex inimicitia inter Patronum & clientem orta Jus protegendum finem accipiat.

468 Partem affirmativam nuncupatim defendit doctiss. Dn. Sebast. Dietherich IC. Hallensis in sua de Advocat. disput. conclus. 29.

*Affirmati-
va Ratio
dubitan-
di I. ab au-
thoritate.
Ratio dubi-
tandi II.* In cujus sententiae confirmationem facere videntur, quae in fortiori obligationis genere de dissolutione nempe confraternitatis, in literas retulit Bart. Musculus in disput. de pacto successor. illustr. Person. conclusionem ultim. ubi concludit audacter confraternitatem, uti & confederationem, labefactari ac dissolvi, quando unus ex confederatis factus est æmulus alterius aut capitalis hostis Mancin. lib. 6. de Jur. Princip. cap. 22. Machiavell, libr. 1. disput. in Tit. Livium cap. 11. quos refert & sequitur Waremb. ab Erenb. de fœd. c. 2. n. 134. & 243. Alber Gentil. 3. de Jur. Bell. c. 24.

469 Tertio solidius eadem sententia, ex eo corroborari videtur, quod etiam contractus † feudalis, qui fortior est protectio conventionem propter exortam inter vasallum & patronum capitalem inimicitiam rescindatur per text. in c. ibi atque in aliis ita versatus est, ut potius inimicus quam fidelis &c. quot testes sint necessarii ad proband. vasall. ingrat. gloss. in c. 1. §. item si fidelis in verb. concubuerit quib. mod. feud. amitt. ac ibi omnes interpretes. Matth de Afflict. in c. 1. in prin. n. 20. in fin. Quo temp. mil. Schneidev. de feud. p. 8. c. 1. caus. 37. num. 171. Joan. de Monte lib. 4. c. 1. causa. 10. Blanc, lib. 2. cap. 1. num. 50. Schrader. part. 9. c. 5. num. 7. Paris. conf. 1. n. 14. vol. 1. Hieron. Grat. conf. 9. n. 59. lib. 1.

470 Quarto confirmatur ex eo quod filius inimicus patris ob hanc causam licite exheredari potest, Schrader. d. loco. post Bald. conf. 112. n. 12. vol. 5. & legatarius ob inimicitias cum testatore intercedentes legato tanquam indignus repellitur, l. 3. §. fin. l. ex parte 22. l. pen. §. scire ff. de adimend. leg. l. si inimicitia in princ. ff. de his quib. ut indig. cum similib. Schneidew. d. loco. Menoch. de arbitr. jud. quæst. lib. 1. q. 28. n. 7. Alexand. conf. 127. in fin. libr. 4. Fichard. conf. 18. n. 6. & seqq. tom. 1.

*Ratio dubi-
tandi V.* Quinto promunienda ista assertione maxime facit, quod nemo censeatur idonee defensor suum capitalem inimicum, ut eleganter tradit Anton. Hering. tr. de fidejuss. cap. 20. §. 22. n. 11. Cum autem actus defensionis proprius sit finis Advocatiæ, ut alibi probatum est, inimicus † autem potius ad offendendum quam tuendum, magisque ad nocendum, quam commodandum affectus esse censeatur, semperq; male de inimico præsumatur cogitare, ad tradita per gloss. in l. 1. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Bald. in l. final. in 20. opposit. C. de hered. instituend. Cravet. conf. 8. n. 13. Farin. conf. 30. n. 32. & 42. Surd. conf. 32. n. 6. per l. inimicitia ff. de his quib. ut indig. l. 1. §. praterea ff. de quæst. c. repellantur & c. cum oporteat de accusat. Sic & inimicus præsumitur, inimico struere insidias, & semper inire consilium, quo pacto illi obesse possit, ut not. consuluit Marc. Mant. conf. 325. n. 6. vol. 1. per ibi adducta. Blanc, in l. fin. n. 89. ff. de quæst. Mascard. de probat. vol. 1. conclus. 98. n. 2.

472 Hinc & damnum † præsumitur ab inimicis tanquam adversantibus illatum, ubi ignoratur, à quo provenierit Roman. conf. 7. col. 1. Calc. conf. 63. n. 2. & 3. Adeo, ut habens † inimicum, possit petere & implorare Judicis officium, ut ipsum compellat, ad præstandam sibi cautionem de non offendendo: ita probatur in l. 1. §. ne potentiores, de offic. prasid. & voluit Abb. in rubr. Extr. de treug. & pace, Bart. in l. 2. in fin. prin. ff. solut. mazim. Bart. & Angel. in l. sed si suscepit §. fin. de judi. & in l. sanctum ff. de rer. divis. & in l. denunciamus §.

de his qui ad Eccles. confug. Innoc. in c. 1. in fin. gloss. de offic. deleg. Bar. in auth. habita. col. 5 v. ex quo diligenter C. ne filius pro patre. & in l. fin. d. offic. pras. urb. Flor. in l. aquissimum, in princip. ff. de usufruct. pro quibus faciunt notata per Lud. Roman. conf. 244. in prin. Hippol. de Marfil. in l. in criminalibus. §. praterea n. 44. ff. de quæstionib.

Vnde nexus protectionis tam gravi exorta inimicitia consistere amplius non posse videtur.

Sexto pro hac ipsa assertione dimicare videtur, quod etiam Tutela, nedum ex hac causa dissolvatur, sed propter eandem, nec incipere possit, l. athleta §. dat remissionem ff. de excusat. tutor. §. item propter inimicitias Instit. eod. l. tutor. §. si tutor inimicus ff. de suspect. tutor. & habet apertam in se æquitatem; cum enim inimicitia præsumantur durare cum filiis, æquum visum fuit, quem non cogi ad tuendos eos, quos odit, neque fidei inimici tutelam committere eorum, qui per ætatem se defendere nequeunt, ut inquit Aldobrand. in dict. §. item propter inimicitias, quem ibid. sequitur Schneidew. n. 6. inst. de excusat. tutor.

Septimo non abhorret ab hac sententia, quod in simili etiam Jura prohibeant per Judicem eum Advocatum dari, cum quo intercessit gravis inimicitia, tradente gl. & ibi Angel. in l. 1. §. ait prator. ff. de postuland.

His accedit octavo, quod propter intervenientes capitales inimicitias, multa, quæ ab initio constituunt, ex post facto intercidant & finiantur, ut annotavit Jo. Andr. in addit. ad Specul. tit. de judiciis. §. specialia. n. 3. in fin. ad versic. si pro ea. aliquot textib. Juris ibi in medium allatis, quibus & addi possunt l. 4. ff. de testam. tut. l. octava. ff. de confirmat. tutor. & tradita per Ant. Hering. tract. de fidejuss. cap. 20. §. 32. n. 2.

Verum hisce non obstantibus, si exactius res expendatur, magis est, ut concludamus, propter exortas inimicitias non statim dissolvi Advocatiam.

Primum enim in potestate protectoris esset, in magnum præjudicium clientum, se quandocunque pro libitu ab obligatione defensionis debitæ liberare, aut vicissim in arbitrio clientum, sese ab onere conventi annui honorarii persolvendi extricare.

Siquidem in cujuslibet stat arbitrio, † ejusmodi quippiam moliri, ex quo capitalis inimicitia oriri potest, ut egregie adducto in id memorabili exemplo, quod Neapoli, ipso ibidem Vicarii munere fungente, contigit, docet Joseph. Mascard. concl. 857. n. 54. vol. 2. de probat.

Deinde valde infirmus ac debilis esset, initæ Advocatiæ effectus, si propter emergentem inimicitiam statim Protector vel clientes ab obligatione contractalaxarentur.

Hoc enim mihi detur, necesse † est, ex pacto & stipulatione, qua Advocatus ad tuitionem, & clientes ad annum persolvendum honorarium se obstrinxerunt, ortam fuisse obligationem naturalem, & civilem & ex hac obligatione rursus actionem, & vim exigendæ ex hac parte conventæ annuæ pensionis, ut nominatim subsequenti de actionibus Capite ubertim explicavimus, ex illa vero Tutelaris auxilii promanare subsidium, juxta definitionem obligationis §. primo Institut. de obligationibus. ubi Stephan. Bodeus eleganter dicit, quod obligatio † sit Juris vinculum, quo vel inviti creditoribus nostris aliquid dare, vel facere compellimur, pro lege, quæ inter contrahentes dicta est. Quæ † igitur actio ex efficaci obligatione semel nata est, ea, per exortam inimicitiam rursus perimi non potest. Quemadmodum nec † bellum inimicitia filia nec alia quantumvis atrox inimicitia efficere potest, quo minus debitor creditori etiam hosti facto satisfaciatur, prout respondit Cravet. consil. 6.

lib. 8. n. 97. lib. 1. Cujus rei vivum exemplum præbuit *Friedericus* † *Dux Austria Alberti Caesaris filius*. Hic enim commissurus prælium adversus *Ludovicum Bavarium*, quo cum de Imperio contendebat quamvis accipisset Marchiones Brandenburgerenses; cum hostibus sentire, histamen promissam ante pecuniam numeravit, alienam fidem accusare; quam suam malens, teste *Aenea Sylvio. lib. 3. comment. in Panormitan.* Sicut igitur exceptio † capitalium inimicitarum debitorem à debiti solutione nequaquam liberat, ita nec Protector propter conceptum in se clientelare odium à nexu defensionis promissæ solvitur, alias enim sequeretur, quod Protector clientibus & vicissim, obligatus & non obligatus esset, quod est absurdum.

479 *Ratio decidendi III.* Præterea roboratur, præcedens decisio nostra ex eo, quod nec obligatio fidejussoria propter enatas inter principalem & fidejussorem inimicitias extinguatur, ut recte pronuntiavit *Antonius Hering. c. 20. §. 32. n. 3. de fidejussorib.* Sic enim in potestate debitoris & fidejussoris esset, in magnum præjudicium creditoris se prohibitu ab obligatione liberare: siquidem alias quoque mutuum dando inimicos nobis emimus, amicos vendidum, ut ait *Plautus in Trinummio.* facit text. in *l. ne in potestate §. l. si quis rem ff. de arbitris.* *Muscatell. in pract. fidejuss. part. 2. q. 4. n. 6.*

480 *Declaratio decisionis negativa.* *Ratio declarationis I.* Caterum receptam † à nobis & hætenus corroboratam decisionem negativam, eo solum casu procedere declaramus, quando scilicet ex parte clientum duntaxat inimicitia in protectorem fervet, secus autem quando protector factus est capitalis clientum hostis; ac inimicus, vel manifesta inter utrumque enata est simulas, invidia & capitale odium: Major siquidem hoc casu dissolvendæ Advocatiæ ratio militat, quam si clientes tantum inimici essent Protectoris: vel protector summe odisset clientes, ea maxime de causa, quod nemo censeatur idonee defensus inimicos suos capitales, quæ ratio cessat ubi inimicitia tantum in clientibus consideratur, cum ab ea alienum esse Protectorem censeamus: Neque enim consequens est, quod stante unius partis inimicitia, eandem quoque alteri parti necessario assignamus, siquidem id quod adesse vel abesse potest, pro certo aut probato non habeatur, Juribus vulgatis.

Quinimo animus Protectoris pius ac timore Dei imbutus non obstante eo, quod clientes erga illum odiosissimeque affecti sint, causa forte per tertium interjecta, abhorre pro sua persona ab inimicitia potest, uti sagaciter perpendit *Henric. Rosenthal. de feud. c. 10. quest. 17.*

Ratio II. Adhæc allata à nobis declaratio inde etiam colligitur, quod ex mutua, eaque gravi ac acerbiori animorum disjunctione, multo etiam fortiora obligationum vincula dirumpantur, quemadmodum de nexu feudali fortissimo ac juramento etiam vallato *supra* diximus, & patet id ipsum ex aliis etiam obligationum nodis.

Ratio III. à simili. Sic & tertio inimicitia † superveniens inter dominum & Procuratorem facit finiri mandatum ceu docent glossæ & *Dd. in l. filius §. Procuratorem. ff. mandati,* quemadmodum aliud etiam quodlibet mandatum finitur & solvitur mutatione status in peius, respectu utriusque; *l. si cum §. l. cum quis ff. de solut ibi Bart. l. conficiuntur. ff. de confirm. tuto. facit c. si quem de procurat. in 6. §. leg. pater. §. fin. C. de testam. tutel. l. eum qui. §. qui filio ubi Alex. ff. de verb. oblig. §. l. rogasti §. si fugitivus ubi Jas. allegat alia jura col. 1. ff. si cert. petat. sic etiam inimicitia gravis inter fidejussorem & principalem superveniens sine culpa fidejussoris est justa causa petendi se liberari. *Jo. Andr. in addit. ad Specul. de judi. §. specialia ver. si vero in princ.**

Et licet alias, ut *supra dictum est*, propter supervenientes inimicitias capitales, inter fidejussorem, creditorem ac debitorem fidejussor ab obligatione fidejussoria non liberetur, secus tamen est, quando ipsa rei qualitas fidejussoris liberationem causat, ut si defensionem promississet, postea tamen inter absentem & defensore ejus inimicitia intercessissent, per rationem, quod ubi defensio cessat, cesset & stipulatio judicatum solvi, quæ clausula in se continet, pro qua fidejussor fidem suam interposuerat, *judicatum solvi. ff. judicatum solvi. Ant. Hering. de fidejuss. c. 20. §. 32. n. 11.* ubi hunc in modum *l. non cogendum 45. juxta l. motus 43. in fine* ob intervenientes inimicitias de fidejussoris liberatione loquentes, declarat.

Qua posita declaratione negativæ decisioni non obstant illa, quæ *superius* dubitationis ergo prolata sunt.

Quod enim initio ad allegatorum Doctorum & imprimis *Dn. Sebast. Dietherici* auctoritatem attinet, etsi illam permaghi faciam, eam tamen decisioni nostræ nil decerpere censeo, Aut enim illam intelligit, prout modo declaravimus, de mutua inter clientes ac Patronum inimicitia, vel de solius Protectoris Vatiniano in susceptos odio, & tunc consentimus; si vero eam de sola clientum inimicitia exaudita velit, cum nullum opinionis suæ solidum fulcimentum afferat, nec ulla eam lege aut ratione firma comprobet, idcirco causæ nihil est, quin ab illius opinione absque lege loquentis discedamus.

Sic etiam movere neminem debet, quod secundo loco allegati auctores asserant; fraternitatem & confederationem ob capitalem inter fratres ac socios ortam inimicitiam dissolvi; quia similiter illorum decisio intelligenda est, de mutua inter illos inimicitia, quamvis *Ware*, ab *Erenb.* de æmulis propter æqualem virtutem vel potentiam, non de inimicis loquatur.

Nec obstat etiam quod tertio loco objectum erat nexum feudalem ob ingruentes inimicitias solvi, Quia id solum procedit quando vassallus (qui ut *alibi* probasse me recorder, Protectori comparatur) Domini factus est inimicus capitalis, Et eo quidem duntaxat casu, quando is inimicitia causam commisit *Rosenth. de feud. c. 8. q. 17. n. 8. §. 31.* secus autem quando Dominus in vassallum duntaxat quantumvis capitale odium concepit, vel illud culpa ejusd. Domini emerit *Afflict. in c. 1. in prin. n. 20. §. seq. Quo tempor. mil. Joan. Blanc. in summa feud. lib. 2 c. 1. n. 20. §. 50. Schneidew. p. 8. c. 11. n. 174. in fin. Schrad. p. 9. c. 5. nu. 15. ubi compluribus numeris seqq. id late confirmat arg. l. non debet alteri 74. l. non fraudentur 134. nemo ex suo. & istis locis Dec. Cagnol. & alii. ff. de reg. jur. l. si mulier. 21. in pr. ibi. quia hunc sibi metum ipsa infert ff. quod metus caus. Quia alioquin in arbitrio Domini foret, vassallo, quoties se ejus inimicum fingeret, feudum auferre, ut eleganter ratiocinatur *Rosenth. d. q. 17. n. 31.**

Non obstat etiam quarta objectio, quod scilicet inimicitia tantæ sit virtutis ut etiam exheredationem liberorum progeneret. Sicut enim sola clientum in Protectores, & quæ culpa Advocatorum exorta est, inimicitia non tollit contractum Advocatiæ, ut *supra* diximus, ita nec exhereditatio locum habet quando Pater duntaxat filium odit, vel causa filialis rancoris ex culpa paterna profluxit; §. causas in fin. *Authent. ne cum de appellat. cognos. Schrader. de Feud. part. 9. cap. 5. num. 15. Bald. consil. 112. num. 6. lib. 5.* quemadmodum nec legatum, propter inimicitias quibus testator causam dedit, legatario aufertur secundum *Bart. in l. cum Tabulas 16. §. quoniam. ff. de his quib. uti indign. Cotta. memorial. verb. inimicitia capitales Angel. Aret.*

Objectionis præventio.

Solutio contrarium Argumentorum. Respons. ad I. dubitantem.

Respons. ad II. dubitantem.

Resp. ad III. dubitantiem.

Respons. ad IV. dubitantiem.

Aretin. §. Item si propter inimicitiam vers. qua
liter autem Institut. de excusat. Tutor. Paul Cast.
in l. Fideicom. 28. C. de Fideicommiss. Hippol de Mar-
fil. l. 1. §. pratercan. 26. §. sequent. n. 6. ff. de quast.
Lud Rom. Singular. 189. Barbat. in tract. de præsantia
Cardinalium part. 2. q. 3. col. final.

483 Non infringit etiam decisionem † nostram quinto
Resp. ad III. loco oblatum obstaculum, quod nemo censeatur
dubitandi idonee defensorum suum inimicum; Quia respondetur,
rationem. id quidem ita posse præsumi, si merum inimicitie ran-
corem præsumamus, econtra tamen, si nexum obliga-
tionis, inter clientes & Patronum ad præstandam de-
fensionem obstringentem, perpendamus, is adeo de-
vincit Protectorem, ut non attenda diffensione nihilo-
minus, debito protectionis muneri satisfactorius esse
putetur, aut si id prætermittat, ex eo tamen vinculum
obligationis, respectu inimicitie non dissolvatur, sed
firmum perduret, quemadmodum nec hostilitas efficit,
quo minus debitor creditori etiam hosti facto debitum
exolvere debeat, ut respondit Cravetta cons. 6. nu. 97.
lib. 1.

Deinde, sicut ex præmemorata declaratione notum
est, nos hic non loquimur de eo casu quando Prote-
ctor factus est Inimicus clientum, sed quando hi fo-
vent similitatem, in illum, ideoque respectu suæ per-
sonæ non protegit, quos odit, sed eos, quibus ipse sum-
mo habetur odio.

Si tamen protector ob exortas forte inter se mutuo
capitales inimicitias debitam ex promissione tuitionem
clientibus deneget: tunc quidem non respectu simul-
tatis, sed ob culpam intermissæ defensionis, ut paulo
post dicetur, Advocatia exui potest. Aliud autem est,
propter inimicitias subortas Tutelarem obligationem
tolli, aliud propter neglectam protectionem, ut patet
per se eam desinere ac finiri.

Responf. ad
VI. §. VI. Nihil etiam momenti adversativi habent sexta &
dubi- septima dubitandi rationes, à similitudine Advocati fo-
randi ra- rensis & Tutoris sumptæ. † Quia textus Juris, in id al-
tionem. legati, non probant, Tutelam ob enatas discrepantias
dissolvi, vel Advocatum necessario removeri, sed Le-
484 gum latores affirmant duntaxat, propter eas, siquidem
graves ac capitales inter Patrem Pupilli & ipsum Tuto-
rem extiterint, talem inimicitiam suscipiendæ Tutelæ
excusationem præbere, & ut Advocatus initio non de-
tur, efficere, eo, quod inimicus alicujus præsumatur et-
iam inimicus filiorum suorum, sicut in simili dicitur,
quod injuria facta uni ex cognatis toti cognationi fa-
cta videatur. l. lex Cornelia. juncta gloss. in verb. eorum.
ff. de Injur. Excusatur igitur, qui propter inimicitias à
485 patre testamento † tutor est datus, veluti si testator,
cum sciret, se magnum æs alienum & inexplicata nego-
tia relicturum, vindictæ sumendæ causa inimicum su-
um tutorem scripsit, ut eum in tutelam periculosam
immisceret, supponeretque debito & negotiis, d. §. item
propter inimicitias. Inst. de excusat. tutor. l. athleta. §.
dat remissionem. ff. eod.

Quare licet ponamus, obstantibus enormibus e-
jusmodi inimiciis haud recte initio constitui Advoca-
tiam: tamen semel legitime constitutam ob easdem
486 distrahi, nulla consecutionis ratione inferri potest, † si-
quidem multa reperiantur, quæ initio contractum fie-
ri impedire solent, quæ tamen factum non tollunt,
multaq; facta firma perdurant, quæ initio fieri prohi-
bita sunt. c. biduum. 2. quast. 6. c. quemadmodum. de
jurejur. c. ad Apostolicam de regularib. l. non dubium
Cod. de legib. leg. si fundum ff. de fundo dotali l. patre fu-
rioso, & ibi Jal. multis id exemplis confirmans à nu. 8.
usque 17. ff. de his qui sunt sui, vel alien. fur.

Nihil deniq; pro tuitione affirmantis opinionis con-
ducit, quod, propter intervenientes capitales inimici-

tias, multa, quæ initio constiterunt, ex post facto inter-
cidant, & finiantur.

Quia respondetur, eam † regulam procedere, iis 487
in casibus, quibus id Jure definitum reperitur, nempe
in revocatione legatorum, donationis & similium, de
quibus Dd. in l. si quis 3. §. final. ff. de adimend. vel
transf. leg. §. in l. final. C. de revocand. donat.

At nusquam in Jure † scripto reperire est, quod pro- 488
pterenatas quantumlibet graves inimicitias Advocati
Tutelares, à nexu defensionis seu vicissim clientes ab
obligatione pensionis annuæ præstandæ liberentur;
proinde dici non potest, clientelam ex causa capita-
lium simultatum esse dissolvendam.

Tricesima tertia porro, & quidem urgentissima amit- 489
tendæ Advocatiæ causa est, dolosa nimirum occisio, vel
mutilatio Episcopi, Rectoris, prælati, conventualis, vel
alterius in protectionem suscepti seu Ecclesiæ impa-
tronatæ inservientis clerici per Protectorem perpetra-
ta, id est, si Protector Prælatum, vel alium clericum
Ecclesiæ, à qua Advocatiam habet, è vivis sustulerit.
Wann nemlich ein Schuß vnd Schirmherr/ eine oder
mehr aus den Geistlichen Personen/ so in seinem Schuß
vnd Schirm sind/ selbst/ oder durch andere dolo malo
gar umb das Leben bringt/ oder sie sonst mutilieret,
vnd am Leib mercklich beschädigt.

Hanc enim amittendæ † Advocatiæ poenam in trans- 490
gressores Patronos, Advocatos, Feudatarios, Vicedo-
minos, & alios beneficiatos Ecclesiasticos, expresse sta-
tuit Innocentius III. in cap. in quibusdam, de poenis.
sequentibus verbis: In quibusdam, inquit, provinciis
Ecclesiarum Patroni & Advocati seu Vicedomini se in
tantam insolentiam erexerunt, quod non solum cum va-
cantibus debet Ecclesiis de pastoribus idoneis provideri,
difficultates ingerunt & malitias, verum etiam de posses-
sionibus aliisque bonis Ecclesiasticis pro sua voluntate or-
dinare præsumunt, & (quod horrendum est dicere) in
necem prælatorum prorumpere non formidant. † Cum 491
igitur, quod ad defensionis subsidium est inventum, ad de-
pressionis dispendium non debeat retorqueri, † prohibe- 492
mus expresse, ne Patroni vel Advocati seu Vicedomini
super præmissis de cetero plus usurpent, quam reperiatur
in Jure permissum, & si contra præsumperint per severi-
tatem canonicam districtissime compescantur. † Sacri ni- 493
hilominus concilii approbatione statuimus, quatenus si
Patroni vel Advocati aut feudatarii seu Vicedomini aut
alii beneficiati alicujus Ecclesiæ rectorem vel Clericum
alium ipsius Ecclesiæ, per se vel per alios occidere vel mu-
tilare ausu nefando præsumperint, patroni Jus patro-
natus, Advocati Advocatiam feudatarii feudum, Vice-
domini Vicedominatum & beneficiati beneficia prorsus a-
mittant. † Et ne minus vindicta, quam excessus memo 494
ria prorogetur, non solum de præmissis nihil proveniat ad
hæredes, sed etiam usque ad quartam generationem poste-
ritates talium in clericorum collegium nullatenus admit-
tantur, neque in domibus regularibus alicujus prælationis
assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer
dispensatum. Hactenus Innocentius.

Quod autem text. hic allegatus de Protectoribus atq;
Advocatis clientelaribus proprie intelligendus sit, non
solum litera ipsius textus clare ostendit, ibi, Advocati
Advocatiam amittant: sed & autoritate plurium Dd.
qui eundem text. ad Protectores referunt, planum est.

Sic etiam † Feudistæ (quia ibidem disponitur, 495
quod etiam feudatarii, id est vassalli ob factam cleri-
ci occisionem, vel mutilationem, feudo privari de-
beant,) omnino decidunt, quod vassallus qui Præla-
tum; puta, Episcopum, si est Cathedralis Ecclesia, falli, fen-
dum; puta, Episcopum, si est Cathedralis Ecclesia, Abb-
Præpositum & Decanum, si est collegiata, Abba-
tem, si est Monasterium; vel Rectorem, id est, paro-
chum Ecclesiæ, à quo feudum habet, interfecit, absq;
omni

omni dubio, eo privandus sit, per notata Ardiz. in summ. tit. quib. mod. feud. amitt. rubr. 55. vers. amittit autem quis feudum, &c. Joan. Blanc. de feud. libr. 2. capit. 1. num. 2. & 3. Panorm. in cap. quibusdam num. 6. de pœn. ibid. Henric. Bohic. numer. 24. Aegid. Boss. tract. crim. tit. de crim. les. majest. in fin. num. 144. Alexand. conf. 92. nu. 19. lib. 6. Anchar. conf. 277. nu. 1. de vasallo Comite agens, qui Cardinalem, Dominum suum, in vincula conjecerat, Bart. conf. 161. num. 4. vol. 1. Rosenth. synops. feud. cap. 10. conclus. 34. nu. 71.

496 Sic & Canonistæ per eundem textum expresse tradunt, Patronum occisorem Prælati, vel rectoris, Jure patronatus ipso facto exui, Panorm. in d. c. in quibusdam. Paul. de Citadin. part. 14. nu. 6.

Porro desumpta ex prædicto c. in quibusdam per amittentis, tendæ Advocatiæ causa primo ampliatur, locum habere,

497 re, etiam si Protector prælatum vel Rectorem Ecclesiæ non penitus occiderit, sed manus duntaxat, ei impias intulerit, gravia vulnera infligendo, aliave enormi læsione offendendo.

Ampliatio l. præcedens casus. Ratio ampliationis l. Probatur hæc ampliatio primum ex ipsis textus verbis disjunctivis seu alternativis, ibi: occidere vel mutilare præsumperit, per quorum natura est, ut obligent ad utrumque, l. si illud ff. de constitut. l. si duo, l. ubi autem, §. qui illud aut illud, ff. de verb. obligat.

499 Est autem mutilare, per nil aliud, quam membro aliquem necessario truncare seu minuire, & mutilatus, cui ferro vel alio instrumento, membrum exectum est.

Ratio ampliationis l. Si igitur Patronus mutilet tantum Prælatum, non minus Jure Advocatiæ privatur, ac si plane occidat, quod confirmatur argumento textus cap. 1. §. porro, & ibid. Ifern. num. 18. & sequent. Bal. num. 1. Alvarot. num. 1. Schenck. nu. 1. Balzaran. num. 5. & alii, quæ sunt prim. caus. benef. amitt. Idem Ifern. in cap. 1. §. item si fidelis 11. 13. circa med. Afflict. in eodem cap. 1. §. fin. nu. 23. caus. 54. quib. mod. feud. amitt. Capyc. in investit. feud. c. fenda amittuntur, col. 12. §. duodecimo si vasallus, &c. Zaf. de feud. p. 10. nu. 39. & 63. Sonsbee. par. 12. nu. 35. Borcholt. c. 8. nu. 110. Weseub. cap. 15. nu. 5. Jo. Schneid. p. 8. c. 1. nu. 92. Schrader. p. 9. cap. 4. nu. 1. & seq. caus. 15. Intrigl. in cent. feud. 1. quæst. 88. nu. 62. & 65. caus. 9. & 10. Vult. lib. 1. cap. 11. nu. 25. & 26. Pract. Jacob. in pract. aur. libell. rubr. 59. nu. 19. Oldendorp. class. 5. post. act. 17. ubi de act. benef. in pract. spec. 3. intent. actor. art. 13. Schoner. disp. feud. 10. thes. 26. Afflict. decis. Neapol. 265. num. 59. Molin. consuet. Paris. tit. 1. §. 30. quæst. 40. num. 4. Ubi omnes unanimiter concludunt

500 per vasallum, etsi non occidat dominum, verum tantum reali injuria afficiat, puta, manus impias, vulnera, vel verbera inferat, feudo denudandum esse. Ergo & argumentum exinde ad privationem Advocatiæ deductum, eodem modo extendendum videtur, arg. l. fin. & ibid. not. C. de revoc. donat. & Auth. ut cum de appellat. cognosc. c. 3. Novell. constit. Henric. 2. Imp. quam Cujac. lib. 5. tit. 2. collocavi.

Ratio ampliationis l. Quinimo tertio communis est feudistarum per traditionem, quod etiam absque læsione corporali, si graviter tantum offendatur Prælatum, privationis pœnam vasallus incurrat, per notata Alvarot. in c. 1. §. fin. num. 7. & ibid. Petr. Raven. quæ sunt prim. caus. benef. amitt. Ardiz. tit. quib. mod. feud. amitt. c. 63. Jac. de S. Geor. verb. dictique vasalli promiserunt non committere feloniam, nu. 54. Molin. consuet. Paris. tit. 1. §. 30. nu. 115. & 120. Schrad. tract. feud. p. 9. c. 4. nu. 17. Anton. Capic. in investit. feud. c. feudorum dominia column. 13. §. decimo octavo, ut sicut, &c. ubi citat Iferniam, Jacob. de Beluif. Nicol. de Neapol. & Alvarot. in cap. 1. §. & iterum de cap. Conrad. argum. c. ad aures & c. in quibusdam, ubi omnes plerunque interpretes, de pœn.

502 Secundo ampliatur præsens doctrina, per quod etiam

absque alia læsione conjurans tantum in necem Prælati aut rectoris, Advocatiæ exui debeat, per verbatextus l. præcitati cap. in quibusdam, ibi per se vel per alios occidere vel mutilare ausu nefario præsumperint. Qui enim in necem alicujus conjurat, utique eum occidere præsumit.

Deinde etiam, secunda hæc ampliatio firmatur per ea quæ in terminis feudi scribunt Natta, consil. 174. nu. 18. lib. 1. Ifern. in cap. 1. §. si convenerit, nu. 6. de cap. qui cur. vend. & eod. loco Alvarot. num. 3. Ravenn. in fin. Balzaran. nu. 8. Schenck. nu. 2. Mozz. de feud. tit. fin. ex quib. caus. feud. amitt. nu. 27. Curt. Jun. p. 4. nu. 36. Zaf. part. 10. nu. 39. Schrader. part. 8. ca. 4. nu. 33. Vult. cap. 11. nu. 20. in fin. libr. 1. argum. c. 1. §. conventicula, de pace juram. firm. l. conventicula, 15. C. de Episc. & cler. l. 3. ff. ad l. Jul. de vi publica.

Tertio extenditur per Canonica isthæc determinatio, 503 ut procedat non tantum, ob Prælatum vel Rectorem, sed ob quemlibet etiam clericum, ab Advocato ejusdem Ecclesiæ, in qua jus protegendum habuit, occisum vel mutilatum: per clarum textum d. c. in quibusdam, his verbis VEL CLERICVM ALIVM IPSIVS ECCLESIE. Et hanc etiam ampliationem amplectitur Hier. Gratus conf. 147. num. 19. vol. 2. Alexand. in l. si finita §. si de vectigalib. num. 25. ff. de damn. infect. Ancheran. conf. 277. num. 1. in fin. Bald. conf. 141. num. 2. vers. sed super partes num. 2. vol. 2. Abb. in capit. in quibusdam, num. 6. de pœn.

Sed quæret aliquis hic non importune, per An in ca- 504 su d. c. in quibusdam, ad incurrendam amissionem Advocatiæ pœnam, conatus etiam solus occidendi, vel mutilandi sufficiat.

Et videtur sane hoc ipsum affirmandum esse, per ex verbis textus d. c. in quibusdam. Nam dicit ibi Pontifex, si occidere vel mutilare præsumperit, & non loquitur de facto occisionis seu mutilationis, ideoque videtur conatus sufficere. per Verbum enim præsumere, communiter usurpatur, pro audere, vel tentare aliquid, contra jus, & sic pro conatu, ut nominatim scribit Joan. Calvin. in suo lex. juridico. verb. præsumere.

Deinde idem magis per etiam corroborari videtur ex communi Dd. traditione, asserentium in homicidio solum occidendi animum, ad aliquem actum perductum, mortis pœnam mereri, etiam homicidio non secuto, secundum Paulum de Castr. in leg. 1. §. hac autem verba, post nu. 2. vers. aliquando tamen, ff. quod quisque jur. ubi etiam Bolognet. nu. 1. vers. & dubitationem faciebat & num. 17. in fin. vers. & in l. Cornelia, Hostiens. in summa de pœn. §. illud autem ante med. nu. 9. vers. & quod si quis gladium strinxerit, Bald. in l. data opera, C. de iis qui accus. non poss. num. 55. Imol. in c. 1. col. fin. vers. in gloss. 1. extr. de præsump. & ibi etiam Felin. num. 1. Angel. conf. 14. post num. 3. column. 2. in princip. Cornel. conf. 202. ante num. 1. vers. & in homicidio, libr. 1. per text. express. in l. is qui cum telo C. ad l. Corn. de Sicar. cujus textus verba hæc sunt, is qui cum telo ambulaverit homines necandi causa, sicut is, qui hominem occiderit, vel cujus dolo malo factum erit commissum, l. Corn. de Sicariis pœna coercentur, & ibi gloss. in verb. ambulaverit, reddit rationem, quia scilicet per in delictis non exitus, sed voluntas inspicitur Bartol. in summario & Odofred. in princip. bene ponit calum illius legis, Ang. in summario & in 1. not. & Marsil. pariter in summario Weseub. in paratit. ff. ad l. Corn. de Sicar. Althuf. libr. 1. fur. Rom. c. 55. Concordat text. in §. item lex Cornel. de Sicar. Institut. de public. jud. & in l. 1. §. Divus ff. de Sicar. Bart. ibidem num. 1. in fin. ver. & videbitis gloss. in c. 1. in verb. voluntatem in fin. gl. ver. sed si voluntatem habet malefaciendi, extr. de eo qui mitt. in possess. per Imo in crimine homicidii ad effectum imponendi eandem pœnam

poenam videtur sufficere etiam actus remotus, postquam in d. l. is qui cum telo. sufficit sola deambulatio hominis necandi causa, prout credidit, & defendit, Joan. Harprecht, in §. item lex Cornelia, de Sicar. n. 230. Instit. de publ. judic.

*Ratio dubi-
tandi III.* Præterea hoc tanto magis asserendum videtur si

§ 10 Protector occisionem vel mutilationem Prælati aut Rectoris affectans, ad actum ipsum delicto proximum pervenerit: † tunc enim pro delicto attentato imponitur eadem poena, quæ imposeretur pro delicto consummato, Angel. Salyc. & Marfil. in d. l. is qui cum telo. in sumario C. ad l. Corn. de Sicar. Abb. in c. 1. num. 13. vers. secundum dictum, extr. de eo qui mitt. in poss. Franc. in c. pro human. num. 8. vers. sed si supervenit ad actum facti proximum de homicid. in 6. Bellapert. in l. si quis non dicam, col. 3. vers. aut ipse processit ad actum incidentem, C. de Episcop. & cler. Bald. ibidem num. 1. in fin. col. 2. vers. sed tu dic. ubi quod hæc conclusio procedit de rigore Juris. Brunor. à Sol. q. 34. n. 34. in fin. Menoch. de arbitr. quest. lib. 2. cas. 360. num. 20. Bertaz. conf. 123. n. 7. lib. 1. Hier. à Monte q. 16. num. 12. Petr. à Plac. in epit. delict. lib. 1. ca. 21. num. 4. vers. quare in hoc gravissimo crimine Covarr. in clem. si furiosus, par. 2. §. initium n. 6. vers. contraria tamen de homicid. Sylvan. conf. 43. post n. 22. Afflict. decis. 276. n. 3. ante mod. Novell. reg. 114. in 1. fallen. in fin. Grammat. decis. 74. n. 2. Capyc. decis. 126. post n. 2. Bart. Tag. tract. crimin. part. 7. n. 3. & 5 vers. Et licet de Jure communi. Tiraq. de poen. temper. caus. 37. n. 1.

§ 11 Verum his non obstantibus, † nos contrariæ suffragamur sententiæ.

*Decisio Ne-
gativa.* Primum enim affectus seu conatus, † non est ipsum delictum, & effectu non secuto, nunquam punitur ordinaria poena, nisi in lege puniente expresse eadem poena tam pro conatu, quam ipso facto imponatur, Bald. in l. 1. §. hac autem verba col. 1. in fin. vers. respondeo si in eadem ff. quod quisque fur. in 1. lectur. & 2. lectura. vers. si autem non sit mentio in fin. & ibi Angel. num. 3. vers. ultimo scias, Alexand. post numer. 5. column. 2. post med. vers. si vero non specificat, Jacob. de S. Georg. num. 10. ubi ita concludendum statuit ex mente Dd. Zabarell. in cap. 1. column. 2. ante fin. vers. alii dicunt, quod etiam in atrocioribus, extr. de eo qui mittit in possess. Rayner. de Forliv. in l. qui ea mente in fin. vers. aut criminaliter ff. de furt. & ibidem Alber. num. 2. vers. unde & primo casu, Jacob. Butrig. in l. quisquis column. 2. ante fin. vers. aut propter impedimentum, Cod. ad leg. Jul. majest. Covarru. in clem. si furiosus §. initium p. 2. num. 6. versicul. verum circa illationem de homicid. Bartol. Tag. tract. crim. p. 7. num. 9. & sequent. Boff. in tit. de extraordin. crim. num. 2. vers. sed tamen, Bertazol. conf. 125. num. 5. in fin. & sequent. lib. 1. Ludovic Peguer. decis. crim. 7. num. 9. Catald. de Boncompagn. conf. crim. divers. 55. & inter eadem Pet. de Sonceno. conf. 98. num. 5. & seqq. ubi late hanc sententiam defendit, Andr. Gail. de pace public. lib. 1. capit. 14. num. 16. Boer. decisio. 316. num. 2. Afflict. decis. 276. post num. 8. Joan. de Lignan conf. crim. divers. 20. num. 2. lib. 1.

At vero manifestum est, quod in prædicto c. in quibusdam, nulla fiat mentio conatus occidendi. Ergo in illo is non punitur poena facti.

§ 13 Secundo affectus seu conatus non punitur, † effectu non secuto, quando poena imponitur ipso Jure, secundum Felin. in c. 1. n. 8. in 4. fallen. extr. de presumpt. & tract. de conat. col. 2. vers. fallit tertio, Marfil. in l. is, qui cum telo, num. 26. Codic. ad leg. Corn. de Sicar. ubi multos refert concordantes, Alexand. in cap. fin. num. 7. col. fin. verb. ubicunque autem lex irrogat poenam ipso Jure, extr. de sponsal. Alber. in l. si quis non dicam rapere, num. 15. C. de Episc. & cler. ubi bene refert scripta per Jo. Andr. in c. in poenis, de reg. lur. in 6. & cum eo dicit hanc

conclusionem esse intelligendam, non habita distinctione, an delicta sint levia, atrocia vel atrocissima, quoad poenam ordinariam Grammat. decis. 2. post num. 13. & decis. 74. num. 10. Capra conclus. 66. n. 26. Socin. reg. 31. fallen. 2. Menoch. arbitr. quest. lib. 2. cas. 360. nu. 87. Brunor. à Sole. in suo compend. fur. vers. delicti attentatio. Alban. conf. 14. num. 17. vers. secundo se offert. Tiraq. de revocand. donat. verb. revertantur, Hieron. à Monte. q. 16. num. 8.

Sed poena illa d. cap. in quibusdam, contra Patronos occidentes aut mutilantes intelligitur esse ipso Jure imposita, ut testatur Abb. Panormitan. ibidem n. 7. propter dictionem, prorsus, ibi in textu positam, ubi notandum esse admonet, quod verbum, prorsus, junctum cum verbo futuri temporis semper inducat dispositionem poenæ ipso Jure ac facto imponendam.

Tertio & ultimo † confirmatur hæc negativa sententia, quod de generali consuetudine totius mundi, exceptis certis criminibus, è quorum numero non est homicidium, conatus, delicto non secuto, haud puniatur poena pro ipso facto commissio ordinata per tradita Speculat. qui ad id originaliter allegatur in tit. de accusatore §. 1. num. 7. fin. vers. de consuetudine tamen, Bald. in l. data opera, num. 55. Cod. de his qui accus. non poss. Alexand. in addit. ad Bart. in l. qui ea mente lit. B. verb. ad quod ff. de furt. Angel. in l. 1. §. hac autem verba, numer. 1. in fin. ff. quod quisque lur. Marfil. in l. qui falsam, num. 14. in fin. & num. 24. ff. ad L. Cornel. de fals. Bald. in l. fugitivi num. 3. in fin. Cod. de serv. fugit. ubi quod hæc consuetudo, ex quo est generalis, non indiget probatione, & ibi Capoll. num. 12. vers. & hac est generalis consuetudo, Tiraq. de poen. temperand. caus. 37. n. 3. Sylvan. conf. 83. num. 21. & 22. Anton. Gomez. de delict. cap. 3. rubr. de homicid. num. 30. ad med. ver. adde tamen, Bertachin. in repert. verb. venenatio num. 6. vers. hodie vero, Marfil. conf. 105. n. 20. 29. & seq. ubi quod ista consuetudo nititur æquitate, quæ ubique terrarum servanda est. Hier. Cuccalon. in addit. ad Dec. in l. non vult heres n. 7. lit. A. verb. necessitas. vers. tertio facit, ff. de reg. lur. Hippol. Riminald. conf. 328. n. 11 lib. 3. Covarr. in clem. si furiosus part. 2. §. initium, num. 6. de homicid. Soarez. comm. opin. lit. V. n. 70. Joseph Fontanel. conf. crim. divers. 97. num. 9. lib. 2. ubi pluribus probat ab hac consuetudine non esse ullo pacto recedendum, Cache- ran. decis. 19. num. 4. vers. in contrarium vero, Joseph. Ludovic. decis. 15. num. 25. & seq. Clarus in pract. §. homicidium, n. 65. vers. ultimo quero, Hieron. Cavall. in commun. opin. quest. 540. n. 19. & n. 12. Menoch. de arbitr. q. lib. 2. cas. 360. n. 92. Peguer. decis. crim. 7. n. 13.

Cæterum his non officiant ea, quæ prius ad colorandam affirmativam sententiam adducta sunt.

Quamvis enim primo Pontifex Innocentius in d. c. in quibusdam, usus sit verbo, præsumperint occidere vel mutilare, hoc est, tentaverint, vel ausi fuerint, id facere; poenæ tamen ibi statutæ interpretatio sumi non potest, nisi ipsa occisio aut mutilatio subsecuta fuerit, alias enim, si de solo conatu ea verba intelligerentur, talis interpretatio foret contra mentem omnium Juris interpretum in præmissis tribus decidendi rationibus allegatorum.

Quod autem secundo loco adductum est, † in homicidio nempe, solum occidendi animum sufficere, id communiter improbat, sicut nominatim docuit Afflict. in constitutione asperitatem, n. 1. rubr. 11. de poena ejus, qui contra aliquem arma extraxit. lib. 1. ubi dicit, quod licet hoc procedat de Jure communi, contineat tamen in se non modicam asperitatem, cui unanimiter subscribunt Dd. in tertia decidendi ratione modo adducti.

Nec

*Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.
Responso
ad I dubi-
tandi ra-
tionem.*

*§ 15
Responso
ad II, du-
bitandi ra-
tionem.*

§ 16 Nec admittitur, † pœnam pro conatu imponi in actu remoto, ut objectum fuit ex *l. is, qui cum telo*, &c. Si enim volumus intelligere textum illum generaliter, prout verba sonant de eo, qui cum telo ambulat, ut si casu, inimicus suus ei fiat obviu, habeat parata arma ad illum occidendu, sed de eo qui cum telo deliberate & ex proposito ambulat animo tunc suu inimicu occidendi, ita quod homicidium erat de proximo patrandu: vel potius idem textus recipiendo interpretationem à Jure communi intelligendus est, si ultra ambulationem, cum telo ambulans devenerit ad insultu & sic ad actum proximu, alias secus, per tradita Corn. *conf. 202. num. 3. libro 1.* Joseph. Fontanel. *consil. crim. divers. 97. numer. 18. libro 2.* Menoch. *de arbitr. quest. cas. 360. numer. 36. versicul. dubitari etiam potest, & num. 27. libro secundo.*

§ 17 Nihil denique in hoc casu refragatur, † tametsi ponamus, tentantem occidere vel mutilare Prælaturu ad actum proximu pervenisse, quia, ut dictu est in primo decidendi argumento, ordinaria delicti pœna, nunquam imponitur pro conatu, si in lege vel canone puniente, nulla ejus expressa mentio fiat, argument. *leg. 1. in princip. ff. de extraordinar. crimin.* ubi habetur, quod sollicitatores alienarum nuptiarum, etsi in effectu sceleris potiri non possint, propter voluntatem tamen perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur. Et in §. *qui puero*, pariter habetur, quod qui puero stuprum persuaserit, & quæ sequuntur. perfecto flagitio, capite punitur, imperfecto, in insulam deportatur. Et sic etiam quod ibi tractetur de delictis enormibus, prout annotavit, *ibid. gloss. in verbo propter voluntatem.* attamen conatus, effectu non secuto, non eadem pœna, sed mitiori & extra ordinem punitur, & *ibidem* Angel. notat. Non ergo eadem pœna puniri affectu, effectu non secuto, & hanc extraordinariam pœnam, de qua in *d. leg. 1.* aut exilii ad certu tempus, aut pecuniariam, arbitrio judicis, esse debere scripsit Melch. de Facin. *consil. crim. divers. 78. num. 56. libro 1.*

Sed nunc reliquas materiæ propositæ ampliaciones prosequemur.

§ 18 Quarto igitur ampliatur præcedentis Canonis dispositio, † ut pœna in eo constituta, non solum in patrono personaliter occidente, sed etiam in mandante fieri mutilationem aut homicidium, locum habeat. *l. nihil. 15. §. 1. Digest. ad leg. Corn. de Sicar. l. non solum, 11. §. si mandatum ff. de Injur. leg. 1. §. dejecisse, 12. ff. de vi & vi arm. leg. 1. §. 1. ff. de eo per quem fact. erit quo minus & c. leg. si quis id. 7. §. fin. Digest. de jurisdict. l. non ideo 5. C. de accusat. cap. mulieres 6 in fin. de sentent. excomm. cap. periculose 23. de pœnitentia, dist. 1. Paul. libr. 5 sentent. t. 23. Clar. §. homicidium, numer. 12. Welsenbec. in paratit. ff. ad leg. Corn. de sic. num. 13. Valent. Guilhel. Forst. tract. *justin. lib. 3. disp. 18. thes. ult.**

§ 19 Et hujus ampliacionis expedita ratio est, † quoniam, quod quis per aliu facit, per seipsum facere censetur *c. qui facit, 72. de reg. jur. in 6. l. is damnum 169. & ibi Dec. ff. de tit.*

§ 20 Quin etiam secundo Juris receptissimi est, † facientem & mandantem pari pœnæ obnoxios esse, uti sunt ad hoc contextus manifestissimi in *c. final. de homicid. in 6. & in d. l. non solum 11. §. si mandato, ibi Bart. num. 19. ff. de Injur. Jas. in l. si quis mihi bona, §. sed quid si mandavit, num. 16. ff. de acq. hered. & in l. 1. numer. 22. Coac. de serv. fug. Curt. Jun. consil. 237. numer. 5. Carer. in pract. crim. §. homicidium, numer. 123. versicul. sequitur etiam.*

§ 21 Et hæc ipsa ampliatio extenditur locum habere, †

etiamsi protector mandasset vulnerari tantu & non occidi Clericu Ecclesiæ in tutelam susceptæ, Eo enim casu, si mandatarius fines mandati excedendo ipsum interficiat, mandans Advocatus non minus pœnam privationis Advocatiæ incurrit: ita probat tex. in *d. c. final. de homicid. in 6.* ubi habetur, si quis vulnerari jusserit clericu, & occisus fuerit, tenetur mandator de homicidio non secus atque si mandasset ipsum occidi. Idem tenet Bald. in *l. cum mandati, in fin. Cod. mandati, & in l. non eo minus, num. 29. C. de accusat. Jas. in leg. 1. num. 31. Codic. de serv. fug. Clar. libr. 5. sentent. §. fin. quest. 89. num. 5. Boss. in tract. crim. tit. de mandat. ad homicid. num. 10. Cæpoll. *conf. 34. Grammar. conf. 20. num. 1. Menoch, libr. 2. de arbit. jud. cent. 4. cas. 352. num. 2.**

Tum, † quia mandans id, ex quo ut plurimu 522 sequitur mors, homicidium mandare censetur: Jacob. Ayres. in comment. ad *l. ut vim, ff. de justit. & jur. tentionis l. part. 2. num. 44.* Sed mandans vulnerationem, mandat id, ex quo ut plurimu mors sequitur, † non 523 enim stateram percutiens in manu habere potest, ut vulnera ad mensuram dare possit, *cap. olim causam, de restitut. spol. ubi gloss. verb. excessistis, text. in l. si adulterium, §. Imperatores Digest. ad leg. Jul. de adulter. Menoch. loco relat. num. 2. Clar. d. §. fin. quest. 89. num. 5. Gail. libr. 2. observ. 110. num. 17. † Ergo mandans vul-* 524 *nerationem, mandat homicidium, & consequenter non minus pœnam privationis Advocatiæ incurrit.*

Tum, quia in simili, † qui mandat clericu per- 525 cuti, ita excommunicatus est, ac si ipse percuteret, *c. mulier de sentent. excommunicat. Petr. Nicol. Mozz. tit. de donationibus column. 7. num. 34.* Etsi † vasallus fecerit percuti dominu per aliu, privatur feudo 526 ac si ipse verberasset, secundum Jacob. Alvarot. in *c. 1. §. porro, qua fuer. prim. caus. benef. amitt. facit text. l. hæc verba ff. de adult. & c. 2. de cler. pug. in duell. & d. c. qui per aliu, de reg. jur. in 6.*

Tum etiam, quia dispositio prædicti canonis in quibusdam, non solum loquitur de homicidio, sed etiam de mutilatione disjunctim, adeo, ut ob vul- 527 *nerationem etiam Jure Protectionis exuatur delinquens.*

Quinto extenditur prædicti † canonis dispositio, 527 ut non minus procedat in præbente consilium occidendi vel mutilandi, quam in ipso homicida per text. in *l. 3. §. item is, vers. item qui, & l. 15. ff. ad leg. Corn. de sic. leg. 1. §. incidit, 13. Digest. ad SC. Turpill. c. sicut dignum, 6. §. qui vero, & §. clericos, juncta gloss. in verb. consilium. c. de cetero, 11. ibique gloss. de homicid. cap. periculose & c. noli, de pœnit. dist. 1. c. si quis viduam, dist. 50. c. nuper. 19. & c. quanta, 47. de sentent. excomm. † Ubi facientem & consentientem eadem constringit pœna, 528 quod in terminis etiam tenent Bald. & Alb. de Rosat. in *l. ob hæc verba ff. de his qui not. infam. Dec. in l. consilium, 47. n. 4. ibique Cagnol. n. 6. ff. de reg. jur. Damhoud in prax. crim. cap. 70. num. 5. Covarr. Clement. 1. de homicid. p. 2. §. 2. num. 1. Mathesi. sing. 97. incip. nota quod is, cujus, Menoch. d. lib. 2. cas. 351. num. 17. Ubi Baldum Angelum, Jasonem, Corneum, aliosque sententiæ hujus authores refert. Quibus noviter accedit Burchard. in appendice ad Voltz. num. 76. & seq. & Petreius in thesaur. controvers. concl. crim. conclus. 127.**

Sexto ampliatur præcedens dispositio, † ut procedat nedum in faciente aut consulente, sed auxiliante tantu, ad faciendam occisionem vel mutilationem 529 clericu, eo, quod faciens & auxilium ferens eadem afficiendi sint pœna, per *leg. nihil interest, 15. ibi Hippolyt. de Marfil. num. 7. ff. ad leg. Corn. de Sicar. Bart. in l. is, qui opem, ff. de furt. Salyc. in l. unica, numer. 27. C. de* 529 *rapt.*

rapt. virg. Bald. in l. non ideo minus num. 32. Cod. de accusat. Hippolyt. de Marfil. in leg. si in rixa, numer. 13. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. Cyn. Bald. & Angel. in l. 1. Coas. de Nili agge. non rump. Dec. in cap. 1. num. 12. ubi communem perhibet de off. deleg. Angel. Aret. de malefic. verb. dicto maleficio num. 10. Cœpoll. conf. 34. Natt. conf. 458. num. 9. vol. 2. Mascard. de prob. vol. 1. conclus. 158. num. 15. late Gomez. tom. 3. variar. resol. c. 3. num. 48. Ubi hoc multis probat Menoch. d. lib. 2. cas. 349. Clar. d. § fin. q. 90. & Covarr. d. clem. si furiosus, p. 2. §. 2. num. 2. de homicid. De ampliacionibus Canonis prædicti hucusque, nunc etiam de limitationibus ejus, videndum.

Limitatio præmissi casus 1.
§ 30 Existimo igitur † in primis hujus Canonis poenam locum non habere, si protector, adhibito inculpatæ tutelæ moderamine defendendi sui causa aliquem ex prædictis personis mutilet vel occidat, † quia vim vi repellere & ob id alterum occidere Jure licet, Florentin. l. 3. ff. de just. & jur. Ulpian. in l. sed & si 5. in princ. ff. ad leg. Aquil. l. 1. §. vim vi, ff. de vi & vi arm. Item Imper. Gordian in l. 3. C. ad leg. Corn. de Sicar. Paulus, in l. scientiam, 45. §. qui cum aliter ff. ad leg. Aquil. & Pontifex Innocent. III. in c. significasti de homicid. ubi vim vi repellere, ait, omnes leges & omnia Jura permittunt, cap. 1. de pace tenend. & ejus violat. in usibus fendor. Cujac. lib. 5. observ. c. 18. Bocer. lib. 2. de duell. c. 10. n. 15 & seq. Gail. de pace public. c. 16. num. 7. & sequent. lib. 1. Obrecht. de defens. neces. ca. 1. num. 13. & seqq. Quibus consentit Plato dialogo 9. de legib. Ubi: si orta seditione, ait, vel quovis modo frater fratrem in se impetum facientem pro defensione sua interimat, quasi hoste perempto, purus sit. Quin etiam Civis Civem, aut peregrinus peregrinum, aut peregrinum Civis, vel è converso defendendo se interfecerit, similiter mundus sit: quo circa qui alterum lædit se ipsum defendendo plectendus non est.

Ratio limitationis 1.
§ 32 Ratio est, † quia hoc à natura cuique tributum est, ut se, vitam & corpus suum tueatur, Cic. lib. 1. offic. quia, inquam, naturalis ratio dicat, & quemlibet admonet, seipsum statumque suum conservare. Hoc & ratio doctis, & necessitas barbaris & mos gentibus, & feris natura ipsa præscripsit, ut omnem semper vim quacumque ope possent à corpore, à capite, à vita sua propulsarent. Idem Cic. pro Milon. Nam animal simul, † ut ortum est, seipsum & omnes suas partes diligit: & omnis natura vult esse conservatrix sui, ut salva sit & in genere conservetur suo, ut Cic. lib. 1. de fin. sentit, adeo, ut non tantum homines sed etiam bruta animantia totis viribus in id incumbant, ut quam longissimo tempore statum suum salvum & incolumem conservent. Unde belle Propert. lib. 2. Eleg. ad Cynthia Eleg. 5.

*Non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
 Verum etiam instanti læsa repugnat ovæ.*

Et Ovid. lib. 3. de arte amandi.

*Judice me fraus est concessa repellere fraudem,
 Armaque in armatos sumere Jura sinunt.*

§ 34 Quid multis? Jura judicia, leges, † reliqua omnia Jura, naturalia, divina, Canonica & Civilia permittunt pro conservanda sua salute defensionem adversus oppressio-

§ 35 rem, ita, ut invasus aggredientem, sine delicto interimere possit.

Ratio limitationis II.
 De Jure naturali † patet ex cap. Jus naturale, dist. 1. clem. pastoralis, de sentent. & rejud.

§ 36 De Jure divino Exod. 22. versicul. 2. † ubi dicitur: Si effringens fur domum, sive suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus vino. sanguinis.

Ratio IV. ex Jure Canonico & Civili.
§ 37 De Jure Canonico & † Civili præter text. modo allegatos, cap. dilecto, de sent. excomm. in 6. Clem. unic. de homicid. l. sed & partus, 12. §. 1. ff. ad leg. Aquil. l. si ex plagis, 52. §. 1. eod. l. 1. §. cum arietes, ff. si quadr. paup. sec. dic. & c.

Præterea hanc limitationem in individuo infinitum profutendo tum consulendo comprobarunt Doctor. communiter in l. ut vim 3. ubi Bartol. num. 5. Bald. num. 1. Fulg. num. 2. Angel. num. 1. Jas. num. 1. Dec. num. 6. Zaf. num. 10. Mar. Salom. num. 8. ff. de just. & jur. Hipp. de Marf. in l. 1. in prin. num. 36. ff. ad leg. Corn. de Sicar. Petr. à Plac. lib. 1. delict. cap. 28. Petr. Royz. decis. Lit. 5. n. 76. Clar. lib. 5. sentent. §. homicidium, n. 24. Geor. Schonborn. Politicor. lib. 6. cap. 1.

Eandem denique limitationem firmat constitutio Pœnalis Carolina articul. 139. & sequent. ubi habetur. *Welcher eine rechte Nothwehr zu rettung seines Leibs vnd Lebens thut/ vnnnd denjenigen/ der ihne also benöttiget/ in solcher Nothwehr entleibt/ der ist/ darumb niemands nichts schuldig/ id est, qui ob vita corporisque propriæ defensionem suscepit legitimam, eumque, qui vim intulit, defendendo se interfecerit, omni culpa caret.*

Cæterum hoc in casu, † quid Protectori defensionem necessariam prætendenti ad evitandam a missionis Advocatiæ poenam, probandum sit, & in quibus inculpatæ tutelæ moderatio consistat, jam ante infiniti perspicuæ gratuitatis Jurisconsulti in comment. ad Leg. Cornel. de Sicar. itemque consiliis & aliis tractatibus, præsertim mox allegandi Doctor. tanto studio enuclearunt, ut nostri laboris, si quid impendere eam in rem hic vellemus, opella plane supervacanea foret. Quare in accumulandis etiam pluribus ampliacionibus & limitationibus insudare nolumus; alia enim integer hic inserendus esset tractatus, eos qui scire avert, præ cæteris, adire potest ex modernis Jacob. Ayrrer. Advocat. Norinberg. doctiss. in comment. ad l. ut vim ff. de justit. & fur. Dn. Joan. Harprecht. in tract. criminal. ad Insti. tut. §. item lex Cornelia de Sicar. Georg. Obrecht. tract. elegant. de necess. defens. & ante ipsos per Valent. Voltz. add. l. Cornel. ubi de variis excusationum causis, ut furore, amore, ebrietate, ætate, ira, cæterisque consimilibus, & quatenus hæc justam excusationem ab ordinaria poena tribuant, diffuse agit, ad quem, aliosque innumeros homicidii materiam tractantes, ne transcriptorem videar egisse, benevolum Lectorem remississe sufficiat. Ad alios igitur cessantis Advocatiæ modos ex delicto, vel quasi promanantes, progrediendum est.

Trigesimoquarto igitur, † amittitur Advocatia, Protectori crimen læsæ majestatis vel rebellionis perpetrante: Hæc enim duo, rebellio & læsa majestas, sæpe pro eodem usurpantur, attestante Gig. tract. de crimin. læs. majest. sub rub. qual. & à quib. q. 6. n. 3. sub rub. de rebell. q. 1. per tot. Decian. tract. crimin. lib. 7. c. 32. de Rebell. majestatis n. 2. Natt. conf. 580. n. 18 cum seq. vol. 2. & conf. 596. n. 6. vol. 3. Rolent. de feud. c. 10. concl. 35 n. 37.

Ratio autem præcedentis decisionis generalis inde sumi ur, quod rei rebellionis, non solum vita privatur, ut per Bart. in extravag. qui sint rebell. verb. rebellando, n. 13. Gig. d. rub. de rebell. q. 25. per l. si quis aliquid, §. transfuga ff. de poen. Curt. Jun. conf. 137. n. 13. t. sed & omnia, quæ juris civilis sunt, amittunt, l. 5. §. 1. ff. de c. minut. Henr. Bocer. de crimin. læs. majest. c. 4. n. 5. & à quovis impune trucidari possunt, l. minime, 35. ff. de relig. & sumpt. fun. l. 5. C. ad Leg. Corn. de Sic. l. 3. §. ult. ff. eod. tit. l. 1. & 2. C. quando lic. unicuique sine jud. vind. Sic etiam reum criminis læsæ † majestatis non solum poena mortis affici, testatur Bal. in l. data opera II. n. 14. C. de his, qui accus. non poss. Bonif. tract. de malef. rub. quib. caus. quis possit ad mort. vel in membro condemn. Salyc. ad l. quisquis, §. in pr. col. 2. C. ad leg. Jul. majest. Ant. Capy. decis. 130. n. 20. Verum etiam publicatione bonorum plecti eundem, præsertim, si non habeat liberos & parentes, constat, ex l. 3. ff. de interd. & relegat. l. quando quis, 10. C. de bon. proscrip. l. eorum,

leorum, 9. ff. ad leg. Jul. majest. tit. 56. quæ sint regalia, libr. 2. feud. § Novell. 134. cap. ult. Capyc. dicta decis. 130. num. 20. vers. sit ergo conclusio, quod in secundo capite legis Julia majestatis est pœna mortis & publicationis bonorum, Menoch. conf. 99. numer. 41. & seqq. & plures ab eo adducti.

546 Confirmatur insuper præcedens traditio, † quod etiam patronus Ecclesiasticus committens crimen læsæ majestatis, amittat jus patronatus, ut colligitur ex traditis per Abbat. in c. cum Laici, de iure patron. & per regulam ejusdem, quam posuit in cap. quia diligentia, in fin. de elect. quod scilicet ubicunque ex delicto præcedit bonorum publicatio à Jure, vel ab homine; tunc sequatur etiam privatio Juris patronatus. Sic etiam tradit gloss. in verb. subjectæ, in clem. pastoralis, de re judic. ubi infert, quod pater committens crimen læsæ majestatis per confiscationem omnium bonorum non tantum pro sua persona, sed etiam pro filiis & successoribus Jure patronatus privetur, idemque expresse tenuit Joan. de Anan. in cap. vergentis, col. 2. vers. ex cuius dicti, de heret.

547 Sic etiam rebellem † ac reum læsæ majestatis ipso Jure feudum amittere, testantur Bald. in cap. Imperialis, lem §. callidis, num. 6. de prohib. feud. alien. per Frider. post Jacob. Belvis. in Authent. de nupt. in pr. column. 2. Matth. de Afflic. in cap. 1. §. 1. num. 26. & 27. & in §. fin. numer. 20. in fin. sub causa 39. quibus mod. feud. amitt. Decian. d. tract. crim. libr. 7. cap. 40. num. 15. & conf. 18. num. 324 vol. 1. Grammat. decis. 6. num. 9. Menoch. conf. 99. num. 95. & 99. cum sequent. Joan. Ferr. Mont. libr. 4. feudor. cap. 1. vers. 78. Thom. Marin. de gener. & qualitat. feud. tit. 2. p. 2. numer. 56. & sequent. Carol. Molin. consuet. Paris. tit. 1. §. 30. numer. 25. Schneidew. de feud. p. 8. capit. 1. numer. 134. caus. 24. Schöner. disputat. feud. 10. thes. 76. quos compluribus accumulatis sequitur Rosenth. de feud. cap. 10. conclus. 35. numer. 70.

548 Trigesimo quinto, † insuper Protector Advocatiam amittit, si factus fuerit hæreticus, † quia per crimen hæresis, omnia bona ipso Jure confiscantur, a cum secutum, vers. bona hæreticorum, de heret. lib. 6. Archid. in cap. unico, de iur. patr. col. 1. Paul. de Citad. tract. iur. patron. part. 14. n. 7.

549 Deinde veritas decisionis inde elucet, † quod, si cut hæreticus non potest à principio ædificare vel 550 dotare Ecclesiam, ut acquirat jus patronatus, Ant. de Butrio in cap. nobis, 25. num. 11. de iur. patron. Cæsar Lambertin. tract. de iur. patron. q. princ. 8. art. 2. n. 5. 551 Ubi patet, † hæreticum omne legitimum privilegium perdidisse, & nullum in rebus suis dominium habere, sed illa esse ipso Jure confiscata, l. Manichæos, C. de heret. d. c. cum saculum, de heret. lib. 6. Eodem modo dicendum est, ipsum privari Jure patronatus, per supervenientiam hæresis, cum eadem rationes utrobique militent, quo idem nominatim ita decidunt Henr. Boich. in d. c. nobis, n. 2. de iur. patron. Gaufred. in c. consuluit, num. 8. eod. tit. Et quod hæreticus sit privatus Jure patronatus, tanquam committens crimen læsæ majestatis æternæ, voluit Gag. in repet. c. fin. de Elect. lib. 6. vol. 4. & expressius col. 44. allegatus per Lambertin. d. art. 2. n. 4.

552 Et in simili, † quod vassallus factus hæreticus, feudum amittat, & quidem, ut volunt, ipso Jure, sicut & reliqua bona, tradidit Præpos. in c. 1. in princ. num. 2. & ibi Paul. Pic. num. 6. & 9. vers. tertio fallit, quib. mod. feud. amitt. Curt. Jun. de feud. p. 4. n. 155. Intrigliol. in cent. feudal. quæst. 98. num. 189. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 44. num. 1. & 2. Nam † gravius est crimine læsæ majestatis c. urgenter & c. excommunicati, de heret. facit Authent. Gazaros Cod. de heret. & Manich. Sic tamen

ut requiratur sententia declaratoria per text. in cap. cum secundum, 19. de heretic. & ibi Anchar. in 2. notab. Carer. tract. de heret. sect. expedito processu hæreticorum, numer. 20. & 21. Oldrad. conf. 271. Bellamer. decision. 678. numer. 5.

Prædicta tamen intelligenda sunt, dummodo Protector vere & proprie hæreticus effectus fuerit per not. Iser. in c. 1. §. diffidamus, vers. sed an omnis hæreticus perdat bona, de stat. cont. libert. Eccles. quem ita allegando sequitur Carer. d. sect. expedito processu, n. 18. Ne hic temere agendum, & nisi vere talis esset iuste & recte judicatus, ingentium turbarum invehendarum via aperiretur, Henr. Rosenth. tract. feud. ca. 10. conclus. 13. num. 11.

Sed quæret quis hic non importune, † An hæreticus, si reversus sit ad veram fidem, recuperet jus protectionis.

Hanc quæstionem, † si à paritate rationis, quæ militat in Jure patronatus Ecclesiastico, definire velimus, cum Paul. de Citadin. part. 14. num. 7. de iur. patron. per gloss. in c. maximum, in verb. dignitate, 1. quæst. 7. asserendum erit, quod recuperet jus patronatus, tam per l. sed. si, ubi contra legem prostituta patronum 555 habet venditorem, l. 3. §. si deploratus, ff. de bon. libert. ac illis potest succedere cap. quia diligentia de elect. cui pro secunda ratione addi potest, quod ex pulcherrimo textu l. Imperialis C. de nupt. Bart. notat, dicens: Eum, † qui se post delictum emendat, perinde haberi, ac si nunquam deliquisset, prout etiam allegat Sichardus in l. in arenam 11. C. de inoff. test. quod quidem, an sit semper verum, de eo remittit Author. ad c. testimonium 54. ejusque gloss. Extr. de testib. Unde non immerito prædictam sententiam motæ hujus quæstionis, & decisionis ejusdem limitant Doctores, nisi sit lata sententia contra talem hæreticum, super perditione talis Juris, ut Gemin. in c. unico, column. 2. vers. quid si patron. fuer. & gloss. in d. c. maximum, per c. de illa, de divort. Ubi separata à marito, † mediante judicio, non cogitur ad eum reverti, etiam si ad veram fidem fuerit reversus, alias sic, cap. fin. de conversion. conjugat. Prædictis etiam ad stipulatur Archidiacon. in cap. quicunque fidelium, 16. quæst. 7. ubi dicit, quod si patronus labatur in hæresin, amittat jus patronatus, subiciens tamen, quod si ad fidem redeat, illud recuperet.

Alii tamen, † quibus & ipse calculum adjicio, tenent contrarium: Ita Abb. Panorm. in d. c. quia diligentia, in fin. de elect. indistincte tenet, quod hæreticus, reversus ad fidem, non recuperet jus patronatus uti nec alia bona, & assignat rationem, quod † ubi præcessit bonorum publicatio ab homine vel à Jure, non recuperet quis bona per poenitentiam; quia semel commissum, non retractatur; sed bona hæretici ipso Jure & facto à lege sunt publicata, cap. secundum leges, de heret. in 6. Abb. in cap. vergentes, de heret. Adeo ut text. in capite secund. in fin. de prescript. lib. 6. dicat, tamen si hæreticus reputetur Catholicus in vita sua, quodocunque detegatur hæresis post mortem ejus, posse illius bona per fiscum ab hæredibus avocari nisi ipsi hæredes illa per quadraginta annos, bona fide possederint, per quam rationem hanc quoque veriore adseverat Roch. de Curte tract. de iure patron. tit. ius patronat. quib. competat. q. 10. n. 27. Plura de hæreticis huc pertinentia peti possunt, ex c. 8. n. 195. Ubi de iis in Protectionem non recipiendis egimus, itemque ex Cap. XI. ubi de clientibus in hæresim lapsis, an ea censura non obstante defendi debeant, nec ne, tractavimus.

Porro non incongrue ad hujus † Capitis materiam trigesimo sexto quæri etiam potest, An protector

Declaratio
præceden-
tis Modi.

554
Hæreticus
reversus

ad fidem
an recupe-
ret Advoca-
tiam

555
Affirmati-
va.

Ratio du-
bitandi pro

Affirmati-
va.

Ratio du-
bitandi 11.

556

557

558

Decisio Ne-
gativa

559

Ratio d. ei-
us.

560

XXXVI.

Jus Prote-
ctionis u-
trum a-
mittatur
propter
mutatio-
nem Reli-
gionis per
Advoca-
tum sa-
ram.

orthodoxa Romana religioni addictus transiens ad dogmata Confessionis Augustana, vele contra hic se ad Catholicorum castra conferens propter mutationem religionis, jus protectionis amittat?

Quod quidem ex eo dicendum videtur, † quod quaelibet conventio & promissio, eam recipiat interpretationem, ut intelligatur, rebus sic stantibus & in eodem statu permanentibus, per tex. ab omnibus ad hoc allegari solitum in l. quod servus junctagl. ult. ff.

561 de condict. ob caus. leg. continuus, §. cum quis, de verbor. oblig. l. quaro, §. inter locationem, ff. locati, l. ex pacto, in prin. ff. de vulg. & pupill. cap. ne quis, 22. quest. 2. & c. quemadmodum, de jurejur. Alex. conf. 71. num. 8. vol. 5. Paris. conf. 24. num. 22. & 23. vol. 2. Alciat. conf. 72. num. 3. Camill. Borell. conf. 49. num. 46. cent. 1. Bertazol. conf. civil. 80. n. 8. vol. 1. Burlar. conf. 243. numer. 7. vol. 3. Surd. decis. Senat. Mant. 289. num. 11. & seq. Neviz. conf. 51. num. 15. & 16. Pancirol. conf. 16. num. 1. & 2. vol. 1. qui eo-

dem in loco affirmat istud illa ratione receptum esse: Nam quæ de novo emergunt novo egent auxilio, leg. 1. in princ. de ventr. inspici. l. de atate, §. ex causa, de interrog. act. l. si ab arbitrio, cum gloss. ult. ff. qui satisd. cog. † rerumque mutato statu, & nova causa accedente contractus, seu dispositio cessare debet, ut copiose probat Natt. conf. 525. num. 16. & seq. vol. 3. Anton. Rubeus latissime conf. 147. num. 3. lib. 1. Tiraquell. in l. si unquam, in praefatione, num. 163. Codic. de revoc. donat. Carol. Molin. tract. usur. quest. 92. num. 710. & consuet. Paris. tit. 1. §. 2. gloss. 4. n. 6. Mynsing. conf. 37. n. 17. & seq. Cachéran. decis. Pedemont. 91. nu. 2. Rick. tract. de union. prol. cap. fin.

562 num. 28. ubi dicit † nihil tam firmum, tamque perpetuum esse & immobile excogitari posse, quin d. clausula, rebus sic stantibus, vel eodem statu manente subintelligatur, utpote cujus intuitu, etiam juramentum ipsum, omnium vinculorum juridicorum firmissimum, & interpretationem recipiat, & mutatis rebus, interversionem patitur, Innocent. & alii in c. quemadmodum, Extr. de jurejur. Frid. de Senis conf. 181. Castrensis, conf. 348. in fin. lib. 1. Roman. consil. 22. col. 1. Albert. Brun. conf. 99. in fin. Georg. Natta in repet. c. quamvis, col. 2. de pact. lib. 1. Roland. à Vall. conf. 7. num. 57. vol. 3.

563 Cum igitur religionis concordia per alterius assumptionem, in eodem statu non permanferit, sed mutata jam fuerit, videtur concludendum esse, protegendi obligationem ex novitate religionis superveniente evanescere.

Ratio du-
bitandi 1.
564 Deinde † affirmanti sententiæ auctoritatem dare videtur, quod omne id pro expreso & disposito habendum sit, quod disposuissent verisimiliter ii, qui contractum aliquem inierunt, si ejus rei præsei vel admoniti fuissent diligentius, text. in l. tale pactum, 40. §. pater, ff. de pact. ibi gloss. & Dd. omnes similis text. in l. Titius §. Lucius 1. ff. de lib. & posthum. Decius conf. 394. num. 4. part. 3. Schurff. conf. 61. num. 2. & 3. Wesenb. conf. 51. num. 42. & seq. cum formaliter. inquit, in contractibus illa interpretatio fieri debet, quam fecissent contrahentes, si de occasione ejusmodi interrogati fuissent, per Dec. conf. 555. numer. 6. & 7. prolixè Anton. Gabriel. conclus. 10. libro 6. ibique per varia explicata.

At verisimile est, quod si clientes, tempore initii contractus, de supervenientia alterius religionis, & status mutatione cogitassent, conventionem super Protectione initam, ea mutatione eveniente, non valere amplius, disposuissent, per ea quæ copiose in hanc rem, generatim tamen, afferunt, Anchar. consilio 84. in primo dub. vers. quibus non obstantibus. Decius conf. 334. alias 335. numer. 3. & sequens.

Tertio denique non mediocriter pro hac sententia pugnat, quod secundum Senecam, † Amicitia Ratio dubi-
coagulum unicum sit fides, & Hieron. authore, † tandi III.
nulla fida societas inter eos, qui sunt diversæ fidei, 566
quomodo enim potest congruere charitas, si discrepat fides? Ambros. lib. 1. de Abrab. quomodo potest amicus aut frater meus esse, qui Dominum meum blasphemat? ut dixit Ignat. † Atque hinc contentiones illæ 567
de religione omni ætate, & nostra, pro dolor, verissime funestissimorum bellorum & motuum civilium, præsertim, occasiones tuere, dumque de religione certatum, regio, dum de cælo, terra amissa. Hinc fit, ut quibus defendendis, illorum sanguine diffundendo enlis exerceatur, & qui præsidium afferre, periculum denunciare malint; cum quibus pax esse debebat, pactio magis sit imminens servitutis, ut loquitur Christoph. Varsevic. in parad. p. 9.

Hinc & quarto in simili Bartholom. Musculus in dis Ratio dubi-
sert. de confraternit. siue pacto successor. illustr. personar. tandi IV.
conclus. 56. † constituendis, inquit, fœderibus, atque adeo 568
confraternitatibus adversari potissimum videtur religionis morum, legumque disparitas; cum enim confœderatorum unum velut corpus efficiatur, quis speret dissidentes religione, institutis, & legibus, in unum coalescere posse; graviter Varsevic. in parad. d. loco. † paritatem animo- 569
rum, concordie matrem, internæ pacis altricem, externæ præsidium dixit.

Sed etsi hæc & similia in † affirmativam sententiam 570
facere videantur, re tamen æquius perpensa, illis non Decisio Ne-
obstantibus, contrarium, quod scilicet mutatio religio- gativa-
nis non adferat finem constituto protectionis Juri, definimus.

Primum enim per se constat, quod contractus Ad- Ratio deci-
vocatus & qualitas religionis, nullam inter se co- dendi I.
gnationem habeant, cum jus protectionis in prophanis occupetur, nec quicquam cum Religionis causa, aut spiritualitate habeat commune. Jacob. Synzig. disputat. de jure proteēt. habita Argentina An. 1621. Thesi 33. quam ad hoc allegat Dn. Besold. dissertat. de jure Fœder. cap. 5. num. 15. ideoque una alteram non tollat, cum separatissima sint, † & proinde ea- 571
rundem separata ratio, l. si maritus, Cod. de donat. inter vir. & uxor. l. de bonis. ff. de Carbon. Lud. Schwartzmeyer. inter cons. celebr. jurecons. consil. 8. num. 11. vol. 1. Academ. Altorffian. inter d. cons. celebr. jurec. consil. 30. n. 16. vol. 1.

Deinde & hoc controversiæ expers est, † id quod 572
initio contractum non impedit, eundem jam initum Ratio deci-
rescindere non solere: Sed religionis diversitas in- dendi II.
eundem protectionis contractum non impedit, quia nullo jure prohibitum est, cum diversæ religionis sectatoribus contrahere, & defensionis præstandæ pactum inire, dummodo Protector constitutus ad defendendum aptus sit & potens, præstetque ac servet fidem promissam, † cum omnes fere 573
contractus sint Jurisgentium, Bart. in l. ex hoc jure, num. 8. ff. de just. & jur. Ruin. & Soc. Jun. ad rubr. de verb. oblig. num. 15. Bolognet. ead. rubr. sub num. 57. Imola post Anton. de Butr. in c. qua in Ecclesiarum de constitut. Ipsum autem contrahere, sit facti, ut inquit Bart. in d. l. ex hoc jure ff. de just. & jur. quod probatur per l. consilio, in fin. ff. de curat. furios. Recte ergo concluditur, per mutationem religionis, Advocatiam non dirimi.

Tertio, † licet multi sint modi, quibus obligationes 574
& contractus resolvuntur, de quibus. tot. tit. Inst. quib. Ratio deci-
mod. toll. oblig. nec non in l. ab emptione & per discurs. dendi III.
ff. de pact. & in aliis pluribus integris titulis: Tamen nullibi in Jure reperitur, quod mutatio religionis sit modus tollendi conventiones & contractus.

Quarto

575 *Ratio deci-* Quarto roboratur hæc eadem † sententia ex cau-
dendi IV. sa finali pacificationis religiosæ Anno 1555. per Sta-
 tus Imperii erectæ, quæ fuit primo, ut per eam tol-
 lerentur omnia, quæ pacem & securitatem publi-
 cam turbare possent; Deinde, ut animi Statuum &
 subditorum reconciliarentur, & in mutuam con-
 fidentiam & quietem reponerentur, ipsaque Na-
 tio Germanica, Patria nostra ab interitu vindica-
 retur, prout colligitur ex *Formula dictæ Pacifica-*
tionis in §. in solcher fürgezogener Berathschlagung
10. At vero causæ illi finali contraveniretur, si per
 religionis in Imperio approbatæ mutationem Pro-
 tectionis jus dissolveretur, quia magna inter pa-
 tronum & clientes ob rescissionem Advocatiæ
 diffidentia & exacerbatio animorum subsequutura es-
 set.

Ratio deci- Quinto facit pro affirmativa decisione, textus mani-
dendi V. festus in *d. constitutione pacificata religionis in §. Es soll*
auch kein Standt 10. ubi id expresse disponitur, hisce
 verbis: Vnd soll hiemit den jenigen / so hievor
 von alters Schutz vnd Schirmherrn anzunemen
 gehabt / hierdurch nichts benommen / vnd dieselbi-
 ge nicht gemeint seyn.

Quibus ex verbis satis evidenter colligitur sub præ-
 missa dispositione, non comprehendendi Advocatos
 seu Protectores Schutz / vnd Schirmherrn / qui
 576 antiquitus fuerunt † constituti. Cum dispositum
 in uno ex correlativis, dispositum quoque censea-
 tur in altero *leg. fin. Cod. de indi. vid. toll. leg. unic.*
Cod. de cupr. libr. 11. & plene per Bapt. à S. Blasio
in tract. de correlativ. Everhard. *loc. à correlat. nu-*
mer. 3. sed hoc in casu verum est, quod illi relinquantur
 in suo statu, & ea res in dispositione juris commu-
 nis, argum. *leg. commodissime Digest. de liber. & post-*
hum. At jure communi cautum est, quod facilius ali-
 quid conservetur, quam de novo concedatur, *leg. 1. §.*
si quis adificium ff. de oper. nov. nunc. Firma igitur stat
 conclusio, propter alterutrius religionis electionem,
 juri protectionis nihil præjudicari, multo minus pro-
 tegendi jus per eam tolli, siquidem ea pax Protestan-
 tibus æque ut Catholicis, omnia jura integra conser-
 vat, atque in eodem statu, in quo ante mutationem re-
 ligionis erant confirmat, prout ex ejusdem lectione cla-
 rius patescit.

Objectionis Nec obstat, quod in *Recessu Comitiorum Ann. 1541.*
refutatio. *Ratisbona habitorum fol. 6. §.* vnd damit im Heyligen
 Reich Teutscher Nation 10. in quo confirmatur denuo
 der hievor auffgericht Nürnbergische Fridstandt in fine
 his verbis cautum fuit. daß die Protestierenden / nie-
 mandts der andern seiten zu sich tringen / bewegen oder
 ziehen / auch daß andern Theils Underthanen in Schutz
 vnd Schirm nit annemen / noch wider ihre Obrigkeit
 vershedigen sollen / quia dicta verba intelligenda
 sunt de illis Protestantibus, qui alterius partis sub-
 ditos practicando ad se pertrahunt, siue in protecli-
 onem recipiunt, post illam pacem religionis pro-
 mulgatam & sic de novo. Sed de iis, qui multo
 tempore ante jus protectionis seu Advocatiæ legi-
 timo titulo consecuti sunt, nullum verbum *ibi* dispo-
 nitur.

577 *Ratio deci-* Sexto hanc nostram affirmativam † sententiam for-
dendi VI. tissime corroborat observantia in Imperio Romano,
 post mutationem religionis subsequuta. Nam à tem-
 pore erectæ Pacificationis religiosæ, & sic à lapsu se-
 xaginta annorum in Germania nostra nec visum nec
 auditum uspiam fuit, quod aliquis Princeps vel
 alius Status, cui jus Advocatiæ competeat, ob
 mutatam religionem illud amiserit, sed è diverso in-

finita docent exempla, quod veteres Protectores,
 eandem clientelam etiam post factam à Catholica re-
 ligione discessionem, & vicissim, priorem Advocatiam
 retinuerint.

Ita enim, † (ut alia innumera omittam,) Illu- 578
 strissimi Duces Wirtembergici Monasterii Zvvifal-
 tensis, aliorumque quamplurium, † uti & Comites 579
 Palatini ad Rhenum, Cænobii Waldsaffens. Land-
 gravii Hassiæ Monasterii Hersfeldens. Marchiones
 Badenses Monasterii Schvvarzach. in Alsatia. Item-
 que Illustres Comites Oetingenses, Monasterii Rir-
 chen / Comites Leosteinii, Cænobii Brumbach. Ba-
 rones Limburgici Nobilis Collegii Chombergen-
 sis, Barones Gerolzeggenses, Monasterii Schute-
 tern / Civitas Imperialis Ulmenis, Cænobii Wen-
 gensis & Sesslingensis Rotenburgo Tuberana præ-
 dicti Collegii Chombergensis super Pago Gebfattel
 Advocatiam quam antea habuerunt, etiamnum hodie
 retinent.

Cum igitur qualibet in re, † observantia rerum, 580
 mutationem insecuta, optima sit interpretis usitati
 juris, consuetudinis, vel dispositionis præcedentis,
leg. minime, & leg. si de interpretatione Digest. de legi-
bus. & faciunt, quæ scribit Bald. *in cap. 1. in princ. tit.*
de feudo sine culp. non amitt. ubi ait, quod vera sit in-
 terpretatio, quæ sumitur à practica & observantia
 quod & probat Cravett. *consil. 211. circa fin.* dicens,
 quod observantia, post secuta declarat, quale fuerit jus
 præcedens reservatum, pro quo inter alia citat Paul. de
 Castr. *consil. 314. incip. super eo quod queritur ad fin.*
volum. 1. Socin. consil. 25. colum. 9. ad fin. volum. 1. &
consil. 145. colum. secunda. eod. volum. & consil. 66.
col. 4. & consil. 68. col. penultim. ad fin. volum. 3. Ro-
man. consil. 271. col. 2. versicul. tertio non est dubium.
 Consequitur, attenta ea observantia, secundum ean-
 dem in quæstionis propositæ decisione necessario con-
 cludendum esse.

Hanc denique decisionem nostram in terminis ap- *Ratio deci-*
 probavit pridem Georg. Everhard. *consil. 56. numer.*
 23. & sequen. vol. 1. eumque insecutus D. Hepingk. *Ratio deci-*
dendi ulti-
ma ab au-
thoritase.
dissert. de jure protect. conclus. 61. lit. ult. qua de re
 etiam videndus est Syring. *de pace Religion. conclus. 37.*
 eamque novissime firman Jacob. Synzsius. *dissertat. de*
jure protect. conclus. 33. & post illum Dn. Besold. no-
 vissima dissertat. *de jure fæd. capit. 5. numer. 15. §. ve-*
rum. ubi dicit, non videri probabilem solvendi juris
 protectionis modum, si Advocatus mutata Religione,
 in sectam diversam, modo ne ipsis clientibus hoc frau-
 di sit, concedat.

Ex præmissis igitur argumentis & Auctoritatibus
 indubitate concluditur, quod etsi Protectores, vel et-
 iam clientes, eam, cui alterutra pars adhæret, religio-
 nem mutaverint, ac partibus Protestantium, vel Ca-
 tholicorum accesserint, propterea tamen initum in-
 ter eosdem Advocatiæ jus non perimi, dummodo il-
 li personas ac bona clientum rite ac debito modo pro-
 tegant, & defendant, hi autem conventum honora-
 rium persolvant; sin Advocati non recte protegant nec
 clientes, quod promiserunt præstent, tunc non ex
 eo, quod altera pars religionem mutaverit, causa dis-
 solvendæ clientelæ oritur, sed quia non faciunt quod
 in contractum devenit, de quibus speciatim *infra* tra-
 ctabimus.

Nec vero, quæ supra pro dubitandi rationibus al- *Solutio*
 lata sunt argumenta, affirmativam hanc sententiam tol- *contrario*
 lunt. *rum Argu-*
mentorum.

Quod enim primo ad † clausulam illam attinet, 581
 qua dicebatur, Rebus sic stantibus, & in eodem ad 1.
 statu

statu permanentibus, contractus stabiles ac firmos esse, secus autem, si rerum status permutetur. Ad illud respondendum est, jura illa non intelligi de mutatione in rebus externis facta, sed de ipso negotio, cujus causa actum & contractum est, quando scilicet ea ipsa res, quæ in tractatum pervenit, intrinsecus, quoad substantiam, non autem quoad accidentia duntaxat, mutata reperitur, per ea, quæ
 582 tradit Bald. in leg. proponebatur, de judic. † Contractus enim substantialibus durantibus subsistit, etiam si naturalia mutata fuerint, Rosenthal. de feud.
 583 capit. 12. question. 14. numer. 16. † Et naturalia sine rei corruptione, mutari posse juris est manifesti gloss. Bald. & Dd. communiter in leg. pacta conventa Digest. de contrahend. emptio. leg. Lucius leg. dies Digest. depositi.

584 Sic quoque non quæcunque alteratio facit † feudum novum, nisi substantialia alterentur, prout Zasius probat, consil. 13. numer. 7. libr. prim. ubi in preced. & seqq. etiam tradit, quod res in suo priori esse potius remanere præsumatur, quam novum assumere. Imo si etiam aliqua formæ antiquæ investituræ (de qua ibi agit) mutatio intervenisset, adhuc, non diceretur, inquit, novum, & facilius quoque res continuat esse suum, quam de novo fiat, ut tradidit Bald. consil. 137. part. 2. in addition.

Alia responsio.
 585 Deinde etiam respondetur, † axioma illud locum non habere in actu descendente ex voluntate duorum; quia tunc non attenditur ista clausula, nec licet alteri mutare voluntatem, leg. sicut Cod. de actionibus & obligationibus leg. sicut Cod. de action. emptio. sic formaliter tradit Alciat. regul. secunda. præsumption. 16. numer. sexto. quem ad hoc etiam concordanter allegat Menoch. de præsumption. libr. sexto. præsumptione 37. numer. 32. ubi præter jam citata ex Alciato
 586 ulterius tradit, & iisdem legibus probat, † quod non liceat uni mutare voluntatem, in detrimentum alterius, quod & Bald. in leg. pecuniam de condict. caus. dat. &c. agens de contractibus innominatis, mox post principium dupliciter ponit, quod scilicet in contractibus innominatis pænitentia unius alteri damnosa esse non debeat.

587 Quinimo, † si ob mutationes personarum rerum & negotiorum itemque mores & ordinationes hominum sive Ecclesiasticorum, sive sæcularium vicissitudine temporum mutatos, contractus inter eosdem rescinderentur: nullus in mundo contractus, olim celebratus, firmus ac constans persisteret. † Nota enim est rerum omnium fragilitas, inconstancia, instabilitas, vitæque humanæ, quæ ideo rota subinde agitata vocatur à Phocylide, fugacitas, vicissitudo & mutatio, ob quam nihil in eodem statu permanet, sed ut tempora mutantur, ita & nos mutamur in illis. Quin & secundum Physicos, nec idem homo est, qui fuit ante annum, mutatis subinde particulis materiæ, quibus consistit homo, ut refert Ictus in leg.
 588 proponebatur, de jud. † nihilominus tamen semper idem est, & esse dicitur judicium, quamvis omnes ejus judices mutantur, & populum eundem hoc tempore putari, qui ab hinc centum annis fuisset, cum ex illis nemo viveret, eleganter tradit idem IC. in dict. leg. proponebatur. Hinc Bald. in consil. 159. part. tertia. incip. super eo queritur. Mundus, inquit, non moritur, sed dispositiones mundi moriuntur & mutantur, & alterantur, & non perseverant in eadem qualitate.

Responsio ad II.
 Ad secundam deinde objectionem, quia dictum fuit, omne id pro disposito habendum, quod dis-

posuissent verisimiliter ii, qui actum quempiam perfecterant, si præscii vel præmoniti fuissent ejus, quod postea præter eorum expectationem evenit, facilis est responsio. Cum enim præsupponatur, in ejusmodi contracta Advocatiæ stipulatione clarissimis verbis expressum fuisse, quousque ea durare, aut quando finiri debeat, nulla certa alia, quam ipsa verba demonstrant, interpretatio locum habere debet: † In claris enim, 590 non opus est conjecturis, leg. continuus de verbor. obligation. † Et verba clara, non sunt interpretanda pro 591 arbitrio, nec ferendus est, quia talia pro suo arbitrio interpretari velit, leg. quicquid tertia. respons. de verb. obligationib. Zas. in gloss. leg. prim. Digest. si quis dicent. non obtemp. in libr. secundo. intellect. singul. Bald. consil. 160. part. 1. ubi dicit, verba clara non requirere adminicula interpretationum.

Deinde etiam ad hoc ipsum responderi potest. Alia responsio.
 quod in casibus objectis contractuum, non tantum unius, sed utriusque partis interpretatio audienda ac secundum eam judicandum sit, † quia in omni re 592 quæ ex duorum pluriumve consensu agitur, omnium voluntas spectatur, & contractus concluditur & absolvitur, ex consensu contrahentium, Petr. Peck. in capit. impossibilem, de regul. jur. in sexto. At non est verisimile, quod ea pars, quæ postea ad aliam se contulit religionem, etiam initio de dissolutione contractus interrogata responsura fuisset, contractum Advocatiæ ob religionis mutationem rescindi debere; quare dato etiam, quod alter contrahentium, id forte voluisset, ipsius tamen solius diversa interpretatio obligationem tollere non potest, per jura præallegata.

Non infringunt insuper decisionem præmissam, Responsio ad II. dubitandi rationem.
 quæ tertio loco ex D. Hieronymo & Ambrosio adducta sunt, quia in Romano Imperio huic rei jampridem frænum pacis religionis injectum fuit, atque adhuc est: quæ pax Protestantibus æque, ut Catholicis, omnia jura integra servat, atque in statu, in quo tunc temporis reperiebantur, prout ex ejus lectione clarescit, relinquit.

Hinc etiam insignis ille Politicus Waremar. † ab 593 Ehrenberg / vel quisquis auctor sit meditam. pro fœder. capit. 2. numer. 86. docet, consensum religionis in fœderibus ciendis propter constitutionem de pace religionis non exacte exigendum, nec omnino fugienda fœdera ob dissensiones in rebus adiaphoris, ac non decisas, in sacris literis, quam sententiam communiter sequi solent illi, qui in bene constituta Republica religionis diversitatem tolerandam censent, de qua quæstione videatur Danæus libr. 2. Ethic. Christ. cap. septimo Bodin. libr. 3. de republic. cap. 7. Justus Lipsius libr. 4. polit. c. 3. & 4. Jo. Gerard. Polit. q. cent. 1. in fin.

Quod denique ad allegat. conclusion. 56. Bart. Musculi attinet, licet is scribat, constituendis confraternitatibus videri disparitatem religionis adversari, id tamen aperte non tradit; quin ipse in ead. disertat. conclusion. nona, exemplum ejusmodi † confraternitatis inter Principes diversæ religionis, Duces scilicet Bavarix & Comites Palatinos Rheni, tam quoad bonorum & Principatum, quam Electoralis dignitatis successionem, initæ, nec tamen ob insecutam ab altera parte religionis mutationem resolutæ adducit, multo vero minus, dicit, eas obmutatam religionem dissolvi, sed in effectu duntaxat existimat, valde odiosas ac periculi plenas esse pactiones omnes, cum infidelibus, peregrinis, ac hæreticis: à quo nec ego, uti hoc ipsum in isto tracta-

in alibi edocui, alienus sum, ut taceam modo diversam, & magis considerabilem in puncto religionis, confraternitatibus ejusmodi, inesse rationem quam juri protectionis; quia stante diversitate fidei delata post mortem alterius contrahentium Principatus successione, ad Principem infidelem aut peregrinum, subditi cum salutis dispendio, aliam suscipere religionem cogerentur, quod in hoc Advocatiae negotio minime timendum est, † siquidem religio nullo modo Advocatiae, sed jurisdictionis sequela esse dicatur §. vñd damit constitut. de pace religion. Adrian. Gylman, p. prima. symphor. tit. de religion. vot. 12. in consult. numer. 29. Idem Musculus in meditat. ad constitut. de pace religion. in quaest. An pax religionis subditos, & meditate Imperio subditos concernat, ubi pluribus tractat An & quatenus subditis religio imperari possit.

Alia ad hunc passum pertinentia, de hominibus alienae Religionis in protectionem recipi non prohibitis tractantur in Cap. VIII. sub num. 329. usque ad nu. 352. quo Lectorem benevolum remittimus.

Quinta ob delictum, alias in ordine XXXVII. causa, ob quam jus † protegendum solvitur, vel ad minimum suspenditur, Banno Imperiali ascribitur, ex cuius incurfione Advocatiam extinguere nominatim testantur Georg. Everhard. conf. 17. numer. 12. vol. 2. Gædd. consil. Marp 28. num. 23. & 113. vol. 2. Mayn. consil. 166. num. 8 & seq. volum. 2. quos refert & sequitur D. Hepingk. diff. nov. de jure Protectionis conclus. 61. lit. H. ubi notat Banno Advocatiam extinguere arg. cap. 3. Keyserl. Landfriedens An. 1548. zu Augspurg auffgericht. & Ordin. Cam. part. 2. tit. 9. §. 1.

Et hanc etiam causam extinctae clientelae amplectitur Jacob. Syncius disput. de jure protect. 8. 13. adleverans, magna capitis diminutione, ut dicitur, in l. 1. §. quarto de suis & legit. hered. leg. 1. §. 8. id SC. Tert. hoc est proscriptio durch des Reichs Acht / Tutelam extinguere eo quod ut alibi dictum, proscripti omnium clientela, fide protectione, omnibus humanitatis juribus, officiorum & commerciorum vicissitudine excludantur, civitatem, libertatem & omnia privilegia amittant leg. Imper. de pace publ. Anno 1548. Ordin. Cam. p. 2. Tit. 9. §. 2. Petr. Frider. de process. extrab. c. 26. num. 5.

Et hæc quidem causa extinguit vel suspendit Advocatiam, sive Protector Banni censura innodetur, siquidem clientes à Banniti Protectoris clientela liberi esse cupiant alias enim si hi nolint, esse jus protegendum solum, Advocatus (quemadmodum in Cap. XI. num. 332. & sequentibus ubertim docuimus) eos non obstante Banno defendere tenetur. Sive suscepti in protectionem clientes Imperii Bannum incurrant, eo quod † illi à fide & tuitione Imperii excluduntur, & omni protectione indigni sint, quemadmodum fulissime in cap. 8. num. 83. & seq. deduximus.

Quod similiter etiam locum habet, si clientes crimen læsæ † majestatis committant, vel Hæresi, aliisve enormibus criminibus obnoxii fiant, per ea quæ in d. cap. 8. de his & similibus copiose dicta sunt, ad quæ benevolum Lectorem remitto.

Sed de excommunicato † Protectore, quid dicendum sit, non alienum ab hoc loco est indagare. Verum cum de eodem, an & quatenus in protectionem recipi possit, dict. Cap. VIII. numer. 147. & seq. ubertim tractatum fuerit, simpliciter hic absque repetitione priorum decidimus. Excommunicatione etiam majori non tolli Advocatiam, non quod Bannum mortale; excommunicatio vero medicinalis sit, uti loquitur, Nellus tract. de Bannitis tempore 2. p. 3. quaest. 26. sed quod Excommunicatus, quamvis assequendorum beneficiorum ecclesiasticorum sit incapax c. 7. de cler. Excom-

munic. Bertrand. conf. 174. numer. 7. & ab agendo, patrocinando ac testificando arceatur, 2. 8. de sent. excommun. in 6. & c. 8. extr. de dolo & contu. ab actibus tamen judicialibus (qualis est protectio) non repellitur Innoc. in cap. 13. de major. & obed. Joan. Andr. in cap. 6. de jure Patron. Abbas in cap. 25. in not. marginal. lit. A. eodem Tit. quos omnes refert & sequitur David Hepingk novissima dissert. de jure Protect. Thesi 61. lit. D. ubi concludit Advocatiam non extinguere per excommunicationem, si † per Bannum.

Porro septima ob noxam, alias in ordine tricesima nona amittendæ † Advocatiae causa sumitur ex abusu juris protectitii, quem quidem abulum Zas. in Epit. feud. part. 10. concl. 8. scite depingit hisce verbis Verum isti, de Advocatis monasteriorum loquens, inquit, pro defensione, ad quam tenentur, monasteria & subditos saepe supprimunt, pro patrocinio oppugnant, subterunt, & spoliunt, gravant, premunt, flagellant, personisque & rebus privilegiis, bonis juribus monasteriorum abutuntur.

Et nos quidem hoc loco † Protectores abuti Advocatiam dicimus, quoties clientes inique turbant ac molestant in personis vel eorundem bonis, tam verbis quam factis leg. Lucius §. tres heredes Digest. ad Trebellian. ibi: controversiam movere, ubi not. gloss. re-petit. in versic. de omni. idem notant ibi Bart. & Raph. post Cyn. in leg. quoties in fine Cod. de donat. qua sub modo Alexand. conf. 52. num. 2. vol. 2. Socin. Jun. consil. 113. numer. 38. & conf. ult. numer. 15. vol. 1. Ripa in l. 1. num. 2. ff. de re jud. Riminald. conf. 375. nu. 6. Men. de recuper. poss. rem. 1. num. 256.

Cæterum turbatio illa in Clientes † per Advocatos usurpata, olim Caroli Magni sæculo vocabatur Balmund seu Balmond, ut videre est in ejusdem Caroli diplomate super Advocatia Monasterii Ottenbeuren / alibi inserto, aliisque passim hujusmodi privilegiis: A veteribus enim Alemannis per idem vocabulum falsum Tutorem indigitatum fuisse testantur Nauclerus, Cujacius & Crusius nominatim ex Melchior. Goldast. ejusque rationali constit. Imper. tom. 1. constit. Frider. II. refert Wehnerus obs. pract. verb. Balmond.

Ejusmodi autem abusus quot modis † fiat, enumerari vix potest, cum plura sint negotia, quam vocabula, leg. si quis in fundi vocabulo, de leg. 1. & interrogatus respondit Bartol. consil. 112. numer. 1. libr. 1. turbationem esse quandam speciem delicti habentem plures differentias. Includit enim in se molestiam & impedimentum in re, §. retinenda Instit. de Interdict. Quocirca Petr. Rebuffus in comment. ad Regias constit. Gallia tom. 3. tit. de materiis possessor. art. 1. gloss. 2. duos & viginti turbationis modos recenset. Et Dn. Menoch. remedia de retin. possess. remedia. 3. num. 468. & seq. 28. modos turbandi seu inquietandi retinet, aliosque Petr. Surd. tract. de aliment. tit. 9. quaest. 26. accumulatur, ad quos clientes gravatos, si adversus Patronos suos ex hac causa agere volunt, remitto.

Quoniam vero in prædictis turbandi modis, certa Regula dari non potest, idcirco Judex æquus circumstantiis personarum, temporis, causæ rerum, loci & similibus arbitrio suo legibus communibus regulis & doctrinis juris informato qua pæna, & quando male tractans clientes Protector afficiendus sit arbitrabitur, per ea quæ speciatim notat Dn. Menoch. de arbit. jud. lib. 2. cent. 2. cas. 138. numer. 5. post Angelum in leg. 1. numer. 7. versic. Qualiter autem Cod. unde vi & Tiraq. in Rep. l. si unquam in verb. omnia vel partem num. 31. C. de revoc. don.

In genere autem de abusu hoc loquendo, † constat illum in multis juris Canonici locis sub gravibus pænis re-

XXXIX.
Amisio
Advocatia
ex abusu.

Protectores
quando di-
cantur ab-
uti Advoca-
tia.

602

Prohibitio
abusus Ad-
vocatia
per Cano-
nes.

repre-

reprehendi atque inhiberi utpote in c. generali 13. de elect. in 6. ibi. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis solcite faciant abstinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus sive redditus provenientis vacationis tempore non usurpent.

Deinde in d. c. in quibusdam ext. de pœnis. ubi concilium generale Advocatos seu vicedominos Ecclesiarum in tantam efferri insolentiam conqueritur, ut non solum cum Ecclesiis vacantibus de personis idoneis est providendum, difficultates & malitias ingerant, sed etiam in bona & possessiones Ecclesiasticas grassari non formident, sub juncta ibidem expressa inhibitione, ne Advocati, vicedomini seu patroni præfati, de cætero plus usurpent, quam reperiatur in jure permissum: & si contra præsumperint Canonici pœnis subjiciantur, ut latius ibid. Et notat ibi gl. quod sicut vasallus feudum amittit, ob non servatam fidelitatem: ita quoque Advocatus jus Advocatiæ, ob non præstitam defensionem.

604 Similiter abusus istiusmodi meminit text. † in c. 2. de reb. Eccles. non alienand. lib. 6. ubi prohibetur Ecclesiarum prælatis, ne Laicos Patronos, seu Advocatos Ecclesiarum seu bonorum ipsorum perpetuo aut ad tempus non modicum constituent, † Item in cap. quia clerici extr. de jure Patronatus dicitur, quasdam Advocatias Ecclesiarum, quocunque modo possint, acquirere, ut postmodum eorum filii, seu nepotes ad easdem Ecclesias præsententur, sed advocaciones tales appellatione postposita explodi jubentur. † Item in cap. præterea eod. tit. præcipitur Advocatis, Patronis, Vicedominis, sive custodibus Ecclesiarum, quocunque nomine censeantur ut à gravaminibus Ecclesiarum cessent, nihilque præter antiquos & moderatos redditus à locorum Episcopis institutos exigere præsumant, & si quid aliud exegerint, excommunicationi subdantur.

605 pus non modicum constituent, † Item in cap. quia clerici extr. de jure Patronatus dicitur, quasdam Advocatias Ecclesiarum, quocunque modo possint, acquirere, ut postmodum eorum filii, seu nepotes ad easdem Ecclesias præsententur, sed advocaciones tales appellatione postposita explodi jubentur. † Item in cap. præterea eod. tit. præcipitur Advocatis, Patronis, Vicedominis, sive custodibus Ecclesiarum, quocunque nomine censeantur ut à gravaminibus Ecclesiarum cessent, nihilque præter antiquos & moderatos redditus à locorum Episcopis institutos exigere præsumant, & si quid aliud exegerint, excommunicationi subdantur.

Præterea hoc ipsum roboratur ex Concilio Tridentino, † ubi Synodus sess. 22. reformat. cap. 11. Patronos Ecclesiæ jurisdictiones, bona, census, jura, feuda, emphyteuses, fructus, emolumenta & quascunque obventiones, quæ in Ministrorum Ecclesiæ necessitates conferri debent, per se vel alios, vi vel timore incusso seu quacunque arte aut quocunque colore quæsito, in proprios usus convertentes illosque usurpare præsumentes, seu impediētes, ne ab his, ad quos de jure pertinent, percipiantur, anathemati subjicit, & jure patronatus eo ipso privat, Et sess. 27. c. 9. ubi patronos in perceptione fructuum, proventuum, obventionum, sese ingerentes, excommunicationis & interdicti pœnis subjicit, & jure patronatus ipso jure privatos esse declarat.

608 Improbatur denique iste abusus juris protectitii † in c. in singulis, in fin. Extr. de statu monachor. ubi districte præcipitur Episcopis & aliis, qui præerunt capitulis celebrandis, ut per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compescant Advocatos, patronos, vicedominos, & quoslibet alios, ne Monasteria præsumant offendere in personis aut in rebus & si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberius & quietius Deo valeant famulari. Ex his textibus adductis satis liquere potest Ecclesiarum Advocatos olim etiam officio suo frequenter abusus fuisse.

609 Quin etiam generatim, † maxime quoad illicitas exactiones ab Ecclesiis, abusus inhibuit Frideric. Roman. Imperator, in titul. de pace tenend. inter subditos in fine hisce verbis: Illicitas, inquit, exactiones maxime ab Ecclesiis (quarum abusus jam per longa tempora inolevit) per civitates & castella omnino condem-

namus & prohibemus, & si facta fuerint, in duplum reddantur.

Quamvis autem in prædictis locis propter abusum clientelæ pœna amissionis Advocatiæ, excepto casu occisionis vel mutilationis personarum Ecclesiasticarum, de qua superiore membro egimus per summos Pontifices, † ut qui plerumque in pœnis imponendis leniores fuere nullibi expressa reperiatur & regulariter odia ac pœnæ per se non sint extendendæ † sed potius restringendæ c. odia de reg. jur. in 6. l. cum quidam ff. de lib. & posth. † & pœna privationis rerum alicujus juris, beneficii, privilegii & similium nunquam habeat locum nisi in casibus, in quibus lex hoc expresse dicit, & pœnam privationis imponit, per tex. in §. cum igitur, col. 3. vers. sicut enim patres in Auth. de non elig. secundo nub. leg. at si quis §. Divus ff. de religio. & sumpt. funer. gl. magna ad fin. in c. fin. Extr. de jure patr. ubi Abb. prope fin. Alex. conf. 103. col. pen. numer. 22. vol. 1. Jason. in l. illam colum. pen. numer. 13. C. de collat. Philip. Dec. in capit. 1. numer. 5. extr. de offic. deleg. qui plura allegant & longe omnium copiosissime Dn. Menoch. de arbitr. jud. quest. libr. 2. cent. 3. cas. 276. † Imperator tamen laudatissimus Fridericus Barbarossa in constitut. de pace tenenda & ejus violator §. publici latrones versicul. quicunque Advocatiam, Protectorum Ecclesiasticorum insolentiam & abusum in susceptis vel commissis Advocatiis coarctatus, recte ac prudenter statuit, Advocatos ejusmodi susceptæ protectionis jure abutentes & male in Advocatiâ versantes, præter antiquas Canonum pœnas, eadem privandos esse, † similiter & alios quoscunque feudi beneficio exuendos, si ob malam administrationem id mereantur, juris tamen ordine observato. Et quidem merito: † Nam vulgata juris Regula est: Concessa ab utentem potestate, eadem privandum esse argumen. leg. Rationis pri. Judæos Cod. de Judæ. Sic & re privari meretur, qui male versatus est in eadem l. ade quam te C. de loca. Auth. qui rem hujusmodi C. de sacros. Eccl.

Quamobrem uti judex, qui injuriam intulit, Sacerdos, qui sacra expilavit, Actuarius ac Scriba, qui falsum admisit, Tutor qui pupillæ stuprum intulit, gravior aliis, qui iisdem se criminibus obtrinxerunt, puniendi sunt; ita Protectores, qui eos, quos defendendos susceperunt, offendunt ac violant, præter alias juris pœnas, merito officio suo privandi sunt. Quarum enim † rerum ac Personarum custodes ac vindices esse debemus, si in iis tuendis ab officio nos deferi patiamur, severius plectendi sumus leg. Presbyteri C. de Episc. l. si quis decurio ff. de fals. leg. quadam ff. de pœnis D. Tho. Aquin. 1. 2. q. 6. art. 3. Salicetus in l. Nemo de summa Trin. quib. non inconvenienter addi potest text. in l. altius 15. A. si serv. vend. ubi dicitur, quod quis alium facientem prohibere ex officio necesse habuit id ipse committere non debuit. † Prohibere autem facinus debet quicunque potest, juxta versus Guntheri Ligurini libr. 7. num. 276. ibi.

Qui spoliare sacras aliquem conspexerit ades:
Si prohibere potest, facinus, prohibere labore;
Si prohibere nequit, maneat securus: at ille
Judicis arbitrio pœnam pro crimine pendet.

Quod autem dicta † Friderici constitutio de Advocatis Tutelaribus intelligenda sit, præter alios expresse testatur Zasius dict. loco Ego, inquit, ultra alios Doctores (id est textum illum supra allegatum) probabiliter de Advocatis Nobilibus, Baronibus, aut cæteris potentioribus, qui monasteriis ad protectionem in defensionis subsidium dantur, intelligo: Nam & hi Advocati seu Patroni aut Vicedomini nominantur. ut est text. in c. præterea 2. de jure patr. c. in singulis in si. de statu monach. c. in quibusdam, de pœn. cum simil.

Et

*Posterioris Affirmati-
va diver-
sis auctori-
tatibus
probata.* Et hunc Zasii intellectum etiam sequuntur præstan-
tissimi Icti, honorandi quondam Præceptores mei
DD. Jacobus Streith. Christianus Angerer & Fride-
ricus Martini Professores Universitatis Friburgensis
in consilio pro Monasterio B. contra Nobiles de E con-
scripto versic. His fundamenti loco: eundemque re-
cipit, Auctor des Fridbergischen Berichts c. 4. n. 53.
ubi ait ex dicto §. publici Latrones v. Quicumque Advo-
catiam, agi posse ad privationem Advocatiæ si Advo-
cati in clientes sæviant.

Quem & pariter in hunc sensum acceptat D. He-
pingk. dissertat. de jure Advocat. b. 61. Lit. F. Ubi
in terminis concludit; Patrono molestiis clientes af-
ficiente, & in eos sæviente (monitione, ut ab offen-
sione & sævitia desistat, præmissa) ad Advocatiæ agi
posse privationem, per tex. capit. un. §. 7. 2. F. 27. &
capit. pen. extr. de pæn. Itemque novissime Jacob. Syn-
zius disputat. de jure protection. b. 3. nominatim ad-
severans hoc sensu Advocatiæ accipiendam esse, cu-
jus mentio fit libr. secundo. Feud. 27. nimirum pro
beneficio tali cui Advocati seu Patroni tutelaris offi-
cium adjunctum est, quamdiu is ornatè & solerter
patrocinio functus fuerit, id est clientes benigne,
& moderate tractaverit. Quamvis autem idem Syn-
zius conclusio, 30. hunc privationis modum de Feu-
dali tantum Advocatiæ intelligendum esse existimet
quæ beneficii nomine in hoc conceditur, ut investi-
tus rei beneficiariæ, puta Ecclesiæ Monasterii per-
ceptis inde quibusdam redditibus, curam & sollici-
tudinem habeat, res eorum & personas salvas & in-
columnes fore; omnemque fraudem, injuriam, vim
abfuturam promittat, provideatque ut rite bona
ecclesiastica & causæ religiosæ administrantur (quem
sensum ex ipso textu colligi & similiter per Rosen-
thal. conclusio, 14. numer. 2. capit. 4. lit. B. & a-
liis Feudistis accipi ait) Et tales Advocatos, si cli-
entes molestent, flagellent, spolient, sub specie pa-
trocinii, opes & facultates eorum exhauriant suæque
libidini prostituunt, privilegiis, & juribus abutan-
tur, & uno verbo patrocinium in injuriam vertant,
querela cognita, munere seu beneficio ut indignos de-
stituendos asserat, tamen alii Feudistæ ut infra numer.
625. habetur, ad officium Protectionis etiam sine feu-
do extendunt.

Porro taliter etiam prædictum textum intelligit at-
que ad Monasteriorum Advocatos applicat. Dn. Fride-
ric. Schenck. loco paulo ante citato, inquiens, Tametsi
Alvarotus varios intellectus hujus §. conglomerat; Ego
tamen cum Advocatiæ illorum rectè accommodandum
puto, quorum expertam temeritatem audaciamque jura
non semel in ordinem redigere statuerunt.

Ita similiter dictum constitutionis textum nuperrime
620 acceptant, † & ad Monasteriorum Protectores re-
stringunt doctissimi. Dn. Thom. Mich. Cam. Imp. Asses.
in sua de jurisd. disput. thes. 55. lit. E. ubi is similiter
de Advocatiæ abusu loquens, ait, ad privationem Ad-
vocatiæ agi posse, si Advocati in clientes sæviant, per
dictum text. quicumque de pace ten. & ejus viol. & Thom.
Maullius Tract. de Homag. tit. 11. numer. 20. ubi si-
militer decidit, si Patronus jure protectionis abutatur,
hoc est, in clientes sæviant, pro defensione opprimat,
grævet, vel premat, rebus bonis, & privilegiis abutan-
tur, quod eodem exuendus & privandus sit, per eundem
textum c. unici, §. publici latrones, v. quicumque de pace
tenenda & ejus violat.

621 Quarto hunc eundem textum † haud obscure ad Tu-
telarem Advocatiæ extendere videtur magni nominis
Ictus Dn. Dionys. Gothofred. in gloss. feudal. ad d.
§. quicumque post lit. d. ubi se refert ad Betunæ Advo-
catiæ in Chron. Flandr. & Tigurinensem in Austria

Lazii; nec non Advocatum & Advocatiæ in donat.
Caroli Magni Monasterio divitis Augiæ, de qua a-
pud Mutium Chronic. libr. 9. Certum autem & à no-
bis prius alio loco ostensum est, eundem Carolum Ma-
gnum de Advocatiæ Tutelariæ Protectione Ecclesia-
stica loqui.

Eandem interpretationem sequitur Jo. Gemmelius
in tract. suo feud. part. 10. de feudi privatione verbo de-
terioratio, ubi dicit, si patroni monasteriorum, als
Schulherrn/ vnd Castenvögt non legitime exequantur
id, cujus causa ipsis feudum datum est, eo privandos es-
se tantoque magis si subterant & spolient Monasteria
Advocatiæ amittere, allegans Bald. in d. c. 1. §. publi-
ci latrones de pace tenend.

Quinto insuper prædictum Zasii intellectum De-
canus & Dd. Ictorum almæ universitatis Ingolsta-
diensis in consilio, quod ab iisdem in causa protec-
tionis C. contra R. ante triginta annos redditum fuit
dicunt, esse tolerabilem, excepto eo, quod verba Zasii
significare videantur, Patronos Ecclesiæ & Advoca-
tos unum & idem esse, pro quo † alias videtur textus 622
rotundus in cap. quia clerici 6. ibique gloss. 1. extr. de
jure patr.

Sed revera tantum improprie & per abusum il-
la vocabula permiscetur, ut satis colligitur, ex no-
tat. ibi per Abb. in primo not. dum post gloss. ait
hoc quandoque solum fieri: Et denominationem il-
lam inde fluxisse, quod Patronus debet Ecclesiam de-
fendere, sicut Advocatus, ut notat idem in rubr. extr.
de jur. patron. Cæterum proprie loquendo Patroni
Advocati, Vicedomini, Custodes & Rectores Eccle-
siarum diversa sunt ut clare probatur ex capit. præterea
23. ubi etiam expresse observat gloss. 2. & Dd. extr.
de jur. patron. & capit. generali 13. de elect. in 6. Si-
cut diversa ponuntur etiam in capit. in singulis 7. ad fin.
extr. de stat. monach. & clarius in capit. pen. extr. de
pæn. Idque evidenter corroboratur ex eo, quia jus Ad-
vocatiæ mere est temporale, licet sit protectio persona-
rum & rerum Ecclesiasticarum, uti id ipsum alibi com-
pluribus demonstravimus, sed jus patronatus ex quo-
rundam sententia spirituali annexum sit c. quanto ubi
plene not. extr. de jud.

Porro nil refert quod dicto textui † Quicumque 623
Advocationis. alii Intellectus per Doctores nonnul-
los, maxime per Alvarot. ibid. affigantur, qui ordine
recitat quatuor, & circa tertium dicit, quod domi-
nus concefferat feudum Advocato, ut præstaret sibi
patrocinium vel Advocationem circa quartum autem
quod fuerit quoddam officium Advocationis, puta
fisci vel Camerae alicujus Domini, pro quo erat affig-
natum certum feudum, forte feudum Advocatiæ di-
ctum.

Sed quod textus ille non possit de feudo Advocatiæ,
hoc est Advocationis forensis intelligi, ex eo manifeste
patet, † quia feudum ejusmodi per se absque omni cul-
pa, etiam si id habens suo officio rite fungatur absque
prævia monitione revocari potest, uti se testem præbet
doctissimi. Henr. à Rosenth. synops. feud. c. 2. concl. 72.
num. 1. ubi testes laudat Bald. in c. 1. num. 4. de feu-
do guardie Præpos. ibid. in pr. num. 15. ubi allegat Bart.
in l. continuus §. si ab eo ff. de verb. obl. & Affl. in d. pr.
num. 3. Mart. Laud. num. 9. quoniam, inquiunt, textus
ille d. c. 1. habet, quod feuda illa pro mercede alicujus rei
concessa transacto anno auferri possunt, & Petr. Rav. ibi.
pro mercede quod est alicui concessum in mercedem
propter laborem suum &c.

Quare rectè Andr. de Ifern. † docuit Advocatiæ 625
hic capi pro officio Advocati, hoc est, Protectoris
sine aliquo feudo; Et lequentia verba (vel aliquod
aliud officium) intelligi similiter de aliquo alio
offi-

officio Advocationis forensis procuratoris, judicaturæ vel similis, quæ quidem officia, si inordinate quis tractet, ut si protector clientes molestia afficiat aut in juribus suis illicite turbet, vel eorundem personas offendat vel Advocatus forensis contra regulas *l. quisque C. de postulando*, peccet, aut judex contra normam *in tit. de sent. ex privil. & in seq. judicet*, vel alias officium suum inordinate tractent; tunc si præmoniti se non emendent, officiis privari possint.

626 Deinde non refragatur, † quod textus *d. §. quicunque* expressis verbis requirat, ut Advocatus, de quo ibi, à Domino suo admoneatur, nemo vero probabiliter dicere possit, clientem esse Dominum sui protectoris seu Advocati, ideoque Advocatiam, de qua loquimur, non convenire terminis, quorum *in d. §.* fit mentio, & consequenter textum illum non posse accommodari ad protectionem, † per vulgatam Reg. ubi deficiunt verba legis, quod deficiat etiam dispositio *l. 4. §. toties ff. de damn. infect.*

Quia cum allegatus textus distinctim de Advocatia & simul etiam de habente aliud beneficium seu officium loquatur, sufficit, verba illa (*à Domino suo admonitus*) ad alterum textus illius membrum, nempe ad habentem aliquod officium, ut is nempe à Domino suo admoneatur, accommodari ac referri posse. Quomodo etiam eadem immediate verbis illis (*vel aliquod aliud beneficium inordinate tractaverit*) subjiciuntur, ideoque de iis duntaxat intelligi debent, unde recte etiam *ibid.* scribit And. de Isernia, beneficium ibi non accipi pro feudo sed pro officio, idemque scire admonet Afflictus *in comment. feudal. ad hunc eand. §. n. 7.* subdens, quod licet in toto feudorum opere beneficium sumatur pro feudo, hic tamen sumi pro officio.

628 Quin insuper Abusus ille Advocatiæ non solum per dicti Friderici Imperator. allegatam constitutionem perstringitur sed & ex eodem proveniens poena privationis passim etiam ab aliis Imperatoribus & summis Pontificibus in Protectionum literis expresse statuitur, † ut videre est ex Bulla donationis Caroli Magni, qua Ulmam regiam villam suam Abbati & conventui divitis Augiæ Anno 813. concessit in qua inter cætera de Advocato, munere suo abutente, sequentibus verbis cavit.

Quapropter omnium, inquit, præsentium ac futurorum comperiet industria, qualiter Ulmam nostram regalem villam pro animæ nostræ ac parentum nostrorum remedio ad monasterium quod constructum est in insula, quæ in Alemanniæ partibus sita Sintleohesuna nuncupatur, ubi venerabilis Præsul Hetto spirituali turmæ præest cum omnibus appendiciis suis & locis adjacentibus tradimus atque transfundimus, ut fratres ibidem regulariter subsistentes & divino operi die nocteque jugiter insudantes dum à nostris sumptibus alacriter procurantur, assiduis eorum precibus Deum nobis propitium facere dignentur, utque prædictus Hetto cum fratribus suis, Monachis videlicet atque clericis in præfata insula exterioribus curis remotis, Deo servire liberius atque securius insistere valeat, cum ipsius Abbatis desiderio, suorumque

630 monachorum rogatu † Adelbertum cognatum nostrum in supradicta villa Advoca-

catum ac defensorem constituimus: & eundem, quia quales futuri homines sint, ignoramus, ne statuta nostra, vel quisquam successorum suorum transgrediatur in præsentem cum juramento tenaciter obligamus. Hac de causa nostræ placuit providentiæ eodem Adelberto defuncto in præsentia Abbatis suorumque successorum ac fratrum, videlicet monachorum hoc perpetua ponere potestate, ut sapientum usi consiliis, ex his, quos inter potentes sæculi noverint & invenerint meliores & æquitatis amatores; eligant huic loco sicut & in cæteris locis suis competenter Advocatos, & defensores, eo tamen tenore, ut quandocunque sui committi prævaricator aut in rebus vel hominibus, quod vulgo Balmundt dicitur, existat, statim sine mora, sine iudicio Advocatiam perdat.

Et *in fine subdit*; Addimus, quod nihil privati muneris vel servitii in eadem villa vel à quolibet locorum illuc pertinentium sive à cellariis, quasi ex debito & statuto sibi jure exigat, ac mansiones vel pernoctationes uspiam frequentare audeat. Quod si præsens Advocatus vel quisquam suorum successorum hæc nostra statuta transgrediatur, sine iudicio & absque spe recuperationis jubemus, ut Advocatia statim privetur & alter fidelior ac justitiæ amantior sano consilio in ejus locum subrogetur.

Eundem in modum idemmet Carolus Magnus constituti Uttenburrhenfis Advocati insolentiam atque ab-
631
Carolus Magnus de Advocato Uttenburrhenfis
usum Advocatiæ compescendo in privilegio eidem Monasterio Anno 769. concessio, inter cætera sancit hisce verbis:

Quando autem hujus committi vel in homines vel in res (quod vulgo Balmund dicitur) extiterit, statim sine mora & sine præiudicio, nisi cito resipuerit Advocatia cum omnibus commodis sine spe recuperationis carebit.

Simili modo Imperator Lotharius III. † cum An-
632
Lotharius III. de Advocato Einsidlen fr.
num post natum Christum 1135 donationem Varæ Monasterio Deiparæ Virginis in Einsidlen à Lutholdo Barone Regenspergeni factam suo diplomate confirmasset in † eodem diserte statuit, ut si Advocatus ibidem, potestatem injustam in Ecclesiam suæ protectioni commissam exercent, ea privari debeat, quantumvis Advocatia illa ut ex eodem patet diplomate, esset hæreditaria, Verba dicti illius ad propositum facientia hæc sunt:

Petierunt etiam ut ipse Lutholdus & post eum filius ejus super eundem locum, & super omnia ejusdem loci data vel danda ejus possessioni apta Advocatiam, Abbate concedente habeat, & post eos ejusdem generis major natus, possessor tamen Castellum Regensperg: Ea tamen conditione, ut pro labore defensionis, non temporale commodum, sed æternum præmium & remissionem speret peccatorum. Nec in rebus vel

vel familia Ecclesiæ injustam exerceat potestatem, sed omnia ad utilitatem fratrum & Ecclesiæ devote disponat. Quod si hæc infregerit, semel bis & ter commonitus si post inducias sex hebdomadarum non emendaverit, prædicto honore & Advocatia privetur, aliusque ejusdem generis major natu huic substituatur, simili conventionem. Si autem aliqua ipsius defensione minus apta fuerint in Abbatis arbitrio sit cui ea commendentur.

634 *Urbanus Papa de Advocato Hirsaugiensi.* Sic etiam Urbanus summus Pontifex † in Bulla confirmationis restaurati Monasterii Hirsaugiensis de Advocato injusto sequentem in modum statuit.

Si autem, *inquit*, non ut defensor, sed potius ut calumniator pervasor & rerum sibi commissarum extiterit, nostro banno excommunicatum omnino habeat Abbas potestatem hunc reprobare, & alium sibi utiliore undecunque placuerit, auxilio etiam Imperatoris (si necesse fuerit) eidem monasterio providere.

Henricus Romanorum Imperator de Advocato Hirsaugiensi. Quod ipsum Henricus Romanorum Rex in sua confirmatione eidem Hirsaugiensi Cænobio 7. Idum Octobr. Anno Domini 1075. donata statuisset reperitur, ubi iisdem verbis inquit; Si autem non ut Advocatus, sed potius ut calumniator & pervasor Monasterii fuerit: omnino potestatem habeat Abbas, cum consilio fratrum hunc reprobare, & alium sibi utiliore undecunque eligere.

635 *Cælestinus II. Papa de Advocato Anhusia.* Pari modo Cælestinus II. † Pontifex Romanus in diplomate super confirmatione Cænobii Anhusii Ordinis sancti Benedicti à Managoldo Comite Palatino Tubingensi ejusque filiis Walthero Episcopo Augustano, Mangoldo, Adalberto & Udalrico circa Annum 1125. fundati ad Brenzium amnem in Augustana diocesi sit, de inutili Advocato deponendo rescripsit: Liceat autem vobis communi consilio Advocatum (quem ad defensionem ejusdem monasterii utilem esse cognoveritis) libere eligere, ipsumque (si inutilis apparuerit) remove & alium quem utiliore provideritis substituere.

Diploma, Friderici Regis Romanorum quo privilegia Monasterii Lorchensis confirmat Abbati licentiam eligendi prosectoris ex senioribus familia fundatorum conce- dit, eumque Advoca- tia ab- utentem removendi potestatem tribuit. Eundem denique in modum Fridericus I. Rex Romanorum † Anno 1154. de removendo protectore Advocatia abutente Lorchensibus Monachis subsequens privilegium concessit.

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis. FRIDERICVS Dei favente clementia Romanorum Rex.

Scimus quo modo diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: Qua dilectione sacra legum præcepta omnibus sunt intelligenda atque observanda: præcipue vero summo Romanorum Principi. Cujus dignitatis pietate omnia sunt augenda & emendanda: & sacris institutionibus in meliorem statum reducenda. Quod Deo an-

nunte in omnibus locis venerabilibus regni nostri seu personis: Deo jure ibidem sine angaria & sordidis muneribus servientibus: nec non in eorum privilegiis & cæteris immunitatibus à prædecessoribus nostris legaliter eis præstitis sanciendo confirmare satagimus. Quapropter auctoritate nostra privilegium cænobii Lorch, in honore gloriosæ Dei Genetricis à Parentibus nostris fundati à Cunrado traditum, cum aliis ibidem ascriptis confirmamus. Scilicet Abbatem præfati Cænobii Crastronem honori nostro fideliter obsequendo indissolubili dilectione, cum reliquis fratribus suis nobis adhærentem, libertatem habere eligendi quenquam majorem natu inter descendentes de genere Regis Cunradi, & Friderici Ducis clarissimi, nulla ei indulta licentia per se constituendi Subadvocatum, Qui se forte à stirpe parentali, dilapidando, distrahendo, sibi emancipando dotēs Ecclesiæ aberraverit: communi fratrum prædictorum assensu alius idoneus eligatur. Præterea regia nostra auctoritate sancimus feudos; prædia seu mancipia, à nostra familia illic data vel danda, seu si qua etiam aliunde concordii fratrum aspiratione commutata sint vel fuerint; ne quis successorum ausu temerario, seu ratiocinio aliquo in transiendo legitimam satisfactionem rescindat. Jura vero spiritualia Cænobii prætaxati ad Apostolicam sedem pertinentia, devote collaudamus. Secularia quoque sub Regia tutela consistere debentia. ut inconvulsa & immobilia in posterum permaneant, & Regia nostra auctoritate privilegiis, sigilli quoque nostri impressione incommutabiliter confirmamus. Hujus rei testes sunt Fridericus filius Cunradi Regis. Cunradus frater Regis. Episcopus unus de Saxonia Hanselmus nomine. Albertus Comes. Ludovicus Comes & frater ejus Emicho de Wirtiniberch, Marquardus de Grumbach. Et alii plures de familia Regis.

Signum Domini Friderici Regis primi.

Ego Zalzzolfus Cancellarius vice Archicancellarii recognovi. Data Anno Dominicæ incarnationis 1154. Indictione secunda, regnante ipso Friderico Rege primo. Anno vero regni ejus III. apud Geppingen in Christo feliciter Amen.

Eundem denique in modum ex mente Fundatoris Monasterii Chombergensis, Ruothardus Archiepiscopus Moguntinus de reprobando Advocato incurioso vel alias sua potestate abutente his verbis statuit: Si autem hic Advocatus calumnias vel injurias Monasterio, Abbati vel familiæ faciat, omnino potestatem habeat Abbas, cum adjutorio Episcopi & consilio fratrum eundem reprobare & alium sibi utiliore undecunque eligere &c.

Deinde si & juris † divini exempla indagare velimus, non deerunt, quibus & Deus Opt. Maxim. homines prius beneficiis cumulat, propter abulum & ingratitude ea rursus ab ipsis tanquam indignis aufert: Ita regia † dignitate Saulem decoravit ea tamen illum utpote ingratum paulo post privavit. Constituit etiam Jeroboam Principem decem tribuum, aliosque aliis beneficiis affecit, quæ ab eisdem postea, propter eorundem abulum abstulit. Collocavit etiam Sodomitas in optimo terræ situ, *Erat enim terra † illa*, ait Scriptura, *sicut paradisus Dei*. Sed quia illi hujus beneficii immemores libidini inserviebant, à vehementissimo igne consumpti sunt. Neque solum provincias & Regna, sed totum etiam terrarum orbem Deus evertit & aquarum obruit eluvione, quod homines acceptis ab eo beneficiis abuterentur. Caspar Sanch. *concion. 3. fer. 6. post Dom. 2. Quad. discurs. 2. pr.*

637 Præterea generatim etiam jure † communi statuitur propter abulum rerum iisdem male utentem privari, easque amittere, per jura superius allegata.

638 Hinc per omnis humanæ societatis gradus, † vetita est sævitia, vetita est abusus potestatis. Hinc speciatim Patronus fiduciarius olim etiam si clientis fraudem fecerat, censoria nota sacer erat adnotat. *supra in cap. quinto. de origin. Advocat. †*

639 Sic in herili potestate invisa fuit Jovi sævitia Domini, Livio teste, proptereaque servus sævitia, fame obsecanitate pressus, vānire jussus est, l. 1. §. 2. Digest. *de his qui sui vel alien. leg. 1. §. 8. ff. de offic. Præf. urb. l. 2. 4. ff. soluto matrim. leg. 1. Cod. de emendat. servor.* Ita

640 pater † et si vitam quam filio dederat eripere quondam impune poterat, *leg. 11. Dig. de liber. & posthum. leg. final. Cod. de patr. potest.* postmodum tamen ob ferociam filium emancipare cogebatur, *leg. final. Digest. si quis à patr. manum. leg. 1. §. final. ff. de liber. exhibend. leg. quinta Digest. ad leg. Pomp. de Parricid. leg. unic. Cod. de emendat. propinq. leg. 3. §. 4. Cod. de patria potest. leg. si Lenones Cod. de Episcop. Audient.* Sic etiam Præceptoris animorum parentis *leg. Aquilinus Digest. de donat. sævitia culpæ annumeratur leg. 5. §. si Magister leg. 6. Digest. ad leg. Aquil. leg. item queritur §. Julianus Digest. locati. Mascard. conclus. 999. leg. Præceptoris Digest. ad leg. Aquil.* Sic à societate ante tempus recedere licet ob immodicam socii sævitiam *l. si convenerit ff. pro socio.*

641 Sic Imperator † indignum sese Imperio gerens, *Exemplum Imperii fastigio dejicitur, cap. ad Apostolica, de sentent. & re judicat. in 6. Canonist. in cap. venerabilem, de elect. & elect. potest. Paris. de Put. in tract. synd. cap. de excess. Imperat. Lancelot. in tempo judic. 1. cap. 1. §. secundo questio. 6. Bodin. de Republic. lib. 2. cap. 5. Daniel Otto de jur. publ. cap. 10. Joan. Parlador. lib. 1. rer. quotid. cap. 3. num. 8. Frideric. Schot. tom. 1. lib. 1. consil. 1. numer. 236. Gerlac. Buxtorff. in dissert. ad 17. prior. Aurea Bull. cap. conclusion. 11. in princip.*

642 Ita post antiquiores † Henricum IV. Ottonem IV. nec non Adolphum de Nassau Imperatori Wenceslao contigit, qui cum Imperio abutens tyrannide, socordia, & luxu omnia fædaret; neque ab ipsis Imperii Electoribus crebro admonitus ab hisce vitiis desisteret, bis in custodiam conjectus tandem per Electores & Status imperio Bopardiæ deturbatus est, omniaque ejus rescripta & privilegia ab ipso emissa cassata sunt, adficiente & hoc confirmante postea Rodolpho Comite Palatino Rheni in ejusdem locum pro Rege Romano suffecto, de quo *in Chronic. Landgrav. Thuring. cap. 142. Pistor.*

tom. 1. antiquit. German. Trithem. Chron. Spanheim: Anno 1400. Sebastian. Munster. Cosmograph. lib. 3. sub Imperator. Wenceslao Huld. Mut. lib. 26. Chronic. German. Aventin. lib. septim. Annal. Bojor. Raph. Volaterran. lib. 23. Froissard. coævus scriptor. lib. 4. Histor. cap. ult. Marquard. Freher. in notis ad Patrum de Andlo. de Imp. Roman. lib. 2. cap. 2. Joach. Mynsing. decad. 2. respons. 16. n. 6.

Et principem, † uti & quemvis alium magistratum, per nimiam sævitiam (quæ tamen in iis non præsumitur testimonio Mascard. *de probat. conclus. 193. numer. sexto. volum. 1. Gail. 1. observat. 17. numer. 7. §. 1. de PP. 2. nu. 19. Menoch. 2. præsumption. 60. numer. 7.*) Jurisdictione sua abutentem ea privari posse notatur expresse per text. *cap. in quibusdam, §. sacri Extr. de pæn. argumen. §. sed hoc tempore 2. Institut. de his qui sunt sui vel alien. jur. leg. 2. Digest. eod. Cravett. consil. 597. nu. 3. Menoch. in respons. caus. Finar. artic. 3. num. 12. & sequen. Nicol. Boer. decis. 304. p. 1. Lud. Peguer. questio. crimin. 36. per tot. Fachin. consil. 19. num. 16. lit. c. Boer. decis. 304. num. 5. & 6. Roman. consil. 37. numer. 1. juncto cons. 523. num. 14. Cels. Hug. cons. 60. numer. 35. Gram. decis. 184. Foller. præf. cens. fol. 489. numer. 39. Mynsing. centur. 5. observat. 8. Gail. 1. observat. 17. num. 2. & seq. & de pac. public. cap. 2. numer. 22. Molin. in consuet. Parisiens. tit. 1. §. 3. gloss. 3. n. 6. Hart. Hartman. præf. for. tit. 54. obs. 43. Joan. Frid. Huf. tract. de homin. prop. cap. 8. questio. 5. numer. 25. Quintil. Mandos. de inhibition. questio. 104. numer. 5. Bodin. de Republ. lib. 2. cap. 5. Thom. Mich. de jurisdicti. conclus. 135. in fin. Arnold. de Reyger. in thesaur. jur. lit. j. de jurisdicti. n. 405.*

Hinc & subditi obsequio, † fide, sacramentique vinculo liberantur si princeps concessio dominatu ad sævitiam aut proterviam præpostere abutatur, per *cap. scelus 2. q. 1. Luc. de Penna leg. si coloni n. 12. C. de agric. Bart. & Bald. ad leg. 2. ff. de his qui sui Frider. Mindan. de process. lib. 2. cap. 13. Mynsing. centur. 5. observat. 8. Gail. lib. 1. obser. 17. Mandos. de inhibition. cap. 103. & 104. Hartm. Hartman. tit. 54. observat. 43. Jacob. de Ayello de jur. ad hoc, numer. 23. Anton. Faber. 3. Cod. tit. 18. def. 2. Alph. Moditius §. magistratum dub. 5 Paris. de Put. tit. de excess. Imper. numer. 12. & de excess. regul. cap. 1. & 2. Azevedo lib. 4. ad constit. Hispan. tit. 15. leg. 6. numer. 5. & lib. 6. tit. 4. leg. 22. numer. 8. Petr. de jur. quasit. cap. 8. numer. 76. Hufan. de propr. hominibus cap. 8. num. 27. & 28. Lud. Roman. consil. 523. Curt. Jun. cons. 137. numer. 2. part. 2. Cravett. consil. 297. numer. 3. Boer. decis. 55. Papa decis. 62. Afflic. decis. 265. num. 72. Cabedo decis. 8. numer. 1. p. 2. Unde laudabile Parisiensis curiæ edictum. Le Seigneur, qui abuse, de la justice en doit estre prive. Abutens Imperio privator Padon. lib. 13. arrest. tit. 2. arr. 5 & lib. 23. tit. 5. arr. 1. 2. Joh. Gallus. q. 340. Coppin. de dom. lib. 2. tit. 8. artic. 10. Charond. lib. 2. resp. 17.*

Ita & quilibet alius abutens † privilegio sibi concessio meretur id amittere, *gloss. in cap. suggestum 9. de decim. cap. 60. privilegium 11. questio. 3. cap. 7. ubi ista distinct. 74. cap. ut privilegia, & cap. tinarum de privileg. leg. qui sine de negoc. gest. leg. judaicos. 11. Cod. de judaics cap. licet quibusdam 18. de regular. Gail. de Arrest. Imper. cap. 10. numer. 13. Carol. Tapia in leg. fin. ff. de const. princip. cap. 7. part. 2. n. 1.*

Siquidem prætextu privilegiorum † flagitiorum auctoritatem crescere, & publicam utilitatem vacillare non oportet, *l. 2. C. de privil. Scholar. & est tex. in Auth. de Mand. Prin. §. quod si delinquentes ibi non permittas privilegiis aliquibus uti nocentes, & in c. Abbate de verb. signif.*

Sic quoque judex privatur jurisdictione, † qua ab-

643
Exemplum
in Principe
& aliis Ma-
gistratibus.

644

645
Exemplum
in abu en a
Privilegio.

646

647
uti-

Exemplum in Iudice. utitur, Paris. de Put. in tractat. de Syndicat. versicul. Barataria, ubi allegat leg. iudicis, & ibi tenet idem. Joan. de Platea Cod. de dignitat. libr. 12. Cyn. & Bald. in leg. 2. §. dominorum, de his qui sunt sui vel alien. jur. Jacobin. in tract. de feud. §. Marchio in Italia v. quaritur etiam numer. 1. & tract. de Royd. n. 46. & seq.

648 Simili modo pater, & si habet usumfructum & legitimam administrationem in bonis liberorum adventitiis, l. i. C. de bon. mater. tamen, si ea dissipet, vel noceat liberis in sua administratione, jure ea & privatur *Exemplum in Patre.* Alex. in l. Imperator n. 6, ad Treb. Ar. Pinel. in d. l. i. nu. 33. C. de bon. matr.

650 Quin & idem, & officium erga filium, quod in pietate non in atrocitate consistere debet, leg. divus Hadrianus §. ad leg. Pompei. de Parricid. Volzius in

651 commen. ad l. Corn. de Sicar. c. 7. n. 16. & male usurpans officio iudicis implorato ad emancipationem compelli potest, leg. fin. Digest. si quis a parent. manum. fuer. gloss. in §. fin. verb. pene Quib. mod. jus patr. pot. solvat. Andr. Gail. libr. 1. obs. 17. n. 5.

652 Hinc & de vasallo statuunt & feudistæ, quod in *Exemplum in Vasallo.* subditos infeudatos saviendi, & homines in jurisdictione infeudata habitantes male tractanti feudum auferatur, & applicetur Domino Angel: in Authen. qui rem Cod. de sacrosanct. Eccles. Bernhardus Græveus conclus. 16 confid. 1. num. 14. libr. 2. Ant. Faber. libr. 3. Cod. Tit. 18. diffin. 2. Husan. de prop. homin. cap. 8. numer. 27. 28. Cabedo decis. 8. num. 1. part. 2. Tho. Mich. de iurisdic. conclus. 135. lit. D. Mandos. de inhibito. question. 103. num. 5. Papon libr. 13. Tit. 1. art. 13. 21. & libr. 23. Tit. 5. art. 4. Bossius Tit. de Princ. numer. 57. Zoannet. de duplici venat. numer. 75. Beust. ad leg. Admonendi numer. 114. Choppin. 2. Doman. Tit. 8. num. 10. Ludo. Fachs. consil. 1. num. 20. Mastrillus decis. 13. num. 18. Ursil. addit. Afflict. decis. 265. numer. 17. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 2. gloss. 4. num. 14. & §. 30. numer. 166. & ante eum Ferrar. in form. libell. quo agit. ad revoc. feud. super gloss. verb. nec superstitibus numer. 25. causa 29. (quod nota, inquit, contra istos feudatarios Imperii & regum, qui subditos pessime tractant) Petrus Anton. de Petra de potestat. Princip. cap. 5. numer. 120. ex Beroo consil. 81. numer. 19. & sequen. volumin. 1. ubi dicit, Innocentium IV. privasse Federicum Regno Siciliae propter illicitas & inconsuetas exactiones: quas faciebat, ubi & ipse Berous consulit contra Hippolytum Paganum, quem ea de causa, quod esset exquisitus inventor impositionis novorum onerum, à Duce Ferrariæ Comitem creatum & castro quodam investitum, ob illicitas tamen exactiones, & onera subditis imposita, ad eorundem querelam non multo post rursus Feudo privatum fuisse. Generatim insuper de Feudo ob abusum Domino auferendum loquuntur Vasq. illustr. controvers. libr. 1. cap. 8. numer. 17. Schoner. disputation. feud. 10. thes. 55. libr. 1. Vult de feud. libr. 1. cap. 11. num. 36. in fin. Schrader. part. 9. cap. 6. num. 61. ampliatur. 1. Zaf. part. 10. numer. 55. Wessenbec. cap. 15. num. 6. vers. Item si nimium seuiat. Borchol. cap. 8. num. 129. & seq. & sexcentis alleg. congestis Henr. à Rolén. in sua synop. feud. c. 1. concl. 33. n. 45. 48. & 59

653 Hoc enim pacto superior & Feudi dominus contra vim, iniquitatem & crudelitatem vasalli sui subditos merito tuetur ac defendit, id quod fieri publice maximopere interest, argumen. §. sed & major asperitas. Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur. l. 1. §. fin. cum l. seq. ff. eod. tit.

654 Sicuti & maritus ob nimiam & abusionem juris *Exemplum in Marito.* in uxorem suam saviitiamque intolerabilem privatur uxore, & meretur mensæ thorique separationem

Bald. in leg. 1. num. 9. Cod. de legatis. Hieronym. Schurff. consil. 42. per tot. cent. 2. Schneidewin. Instit. de nupt. rubr. de divortio qua sint causa divortii num. 17. cum seq. Idem in §. hi in parentum Inst. de oblig. qua ex delict. nasc. n. 5. in fin. Gail. obs. libr. 1. obser. 17. num. 5. per text. in c. literas, §. fin. de restit. spoliat. & gloss. in cap. benedicto 33. quest. 1. verb. sub cautela & c. quibus adde Uran. tom. 2. consil. 66. per tot. & Ful. Pacian. consil. 86. Borchold. consil. 16. Fachinæus consil. 42. volum. 1. Natta consil. 616. Decian. 26. vol. 4. Græveus concl. 17. confid. 3. libr. 1. Laurent. dec. Aum. 131

Pariter fructuarius quoque & uti frui à Domino ju- 655 ste prohibetur, si notabiliter reddat deteriorem *Exemplum in usufructuario.* proprietatem cadendo arbores frugiferas vel simile damnum dando leg. & eleganter 7. §. 1. de dol. leg. 2. Digest. si usufruct. pet. leg. hoc amplius 9. §. fin. ff. de damn. infect. Wessenbec. in paratit. ff. quib. mod. usufruct. amitt. nu. fin. 8.

Sic & colonus male utendo fundo, & corrumpendo- 656 que eum jure suo cadit & expelli potest, l. 3. C. locati l. *Exemplum in colono.* cognov. C. de emancip. & col.

Similiter quoque prodigus, & qui bona sua dila- 657 pidando & dissipando profundit, meretur inter *Exemplum in Prodigio.* dictionem administrationis bonorum luorum & constitutionem curatoris, sicut furiosus, per tot. tit. ff. de curat. fur. & §. furiosi, ibique Schneidew. num. 6. Inst. de curatorib. Hinc probari aliquem & esse prodi- 658 gum si ei curator bonorum sit datus, testatur Bart. in l. is, cui bonis ff. de verb. obl.

Sic denique Emphyteutæ etiam, res Emphyteuti- 659 ca, propter ejusdem abusum, & si eam notabiliter *Exemplum in Emphyteuta.* deteriorem fecerit, licite aufertur, l. jubemus 14. Auth. in Emphyrem C. de sacrosanct. Eccl. ubi etiam Paul. de Cast. & Jaso. n. 6. Barthol. Cæpoll. cons. 25. n. 11. v. item ex alio capite. Aurel. Corb. tract. de jur. emphyt. c. 4. n. 1. Modest. Pist. cons. 48. n. 17. lib. 1.

At vero præter modo adducta, & quod Prote- 660 ctiores propter molestationes, oppressiones, ve- catus eos indefensos relinquit (ut hoc ipso Capite paulo post docebitur) jus protectionis perdit, is utique qui in fidem susceptos injuste offendit ac turbat, mul- to magis eo privandus est, & Siquidem delictum 661 consistens in committendo, gravius est delicto consistente in omittendo, gloss. Bald. Innocent. Alexand. Castren. Franc. Aretin. in l. si mora 9. ff. solut. matrimon. gloss. leg. 2. Digest. ad SC. Syllæian. Bald. leg. legis virtus 7. Digest. de legibus & leg. Imperator lectur. 1. colum. penultim. Digest. de stat. homin. & leg. 1. in princ. ff. de oper. quem fact. fuer. cum multis similibus allegatis per Tiraquell. in tract. de pœn. caus. 44. numer. 24. cum seq. argumen. leg. ita vulneratus 51. ff. ad leg. Aquil. leg. ei, apud 5. in princ. ff. de pos. l. si sterilis, 21. §. cum per venditorem ff. de act. empt. l. 4. ff. de impens. in reb. dotat.

Quod ipsum confirmatur per & Ulpiani respon- 662 sum in leg. altius 15. ff. si servit. vindicet. ubi accommo- *Ratio 1.* date ad propositum scribit, quod is, qui alium facientem ex officio prohibere necesse habet, id ipse committere non debeat, & non obscure per Julianum 663 in leg. si negotia 31. Digest. mandati. ubi textus dicit, eum qui alterius negotia administranda suscipit, idem præstare debere in sua persona, quod in aliorum. In idem recidit quod Frideric. Pruckman. tom. 1. cons. 7.

664 numer. 143. in terminis juris protectitii tradit, † cum scilicet, qui tenetur defendere, non debere offendere, allegans Ruinum *consil. 43. colum. penultim. versic. item dicitur libr. 1. Cephal. consil. 427. num. 4.* quibus adde Francisc. Vivium *libr. 2. decis. 233. numer. 2.* Joan. Bapt. Caccialup. *in rep. leg. frater à fratre Digest. de condict. indeb. numer. 19. versicul. in verb. porro notat text.* Ad quod insuper faciunt eleganter notata per 665 Simon. Pistor. *consil. 19. numer. 28. in fine volum. 1.* † ubi dicit promittere alicui tuitionem & protectionem aut defensionem à vi, & submittre ei vel inferre 666 vim non posse simul stare, † nec jus & injuriam se compati posse arg. *l. memineris, C. unde vi l. 2. in fin. D. de indict. viduit. toll.*

667 Prædictis accedit simile juris † axioma, quod is, *Ratio III.* qui obligatus est alium indemnem conservare contra extraneum, multo magis eum contra seipsum indemnem conservare cogatur, *leg. cum in eo 44. Digest. de pact. l. frater à fratre 38. & ibi Jas. lect. 1. numer. 23. & lect. 2. nu. 15. ff. de condict. indebit. leg. ff. negotia 31. & leg. si fundum. 35. ff. de mand. l. antep. ff. de admin. tut. Lud. Schrad tract. feud. p. 9. c. 4. n. 22.*

Concordant cum hætenus adductis, quæ in terminis præsentis protectionis super Monasterio S. Crucis in Donawarth contra eandem Civitatem solide deducit Relator, amicus ac fautor summus Contubernalis olim noster in Academia Patavina ac Bononiensi *parte. prima Notwendiger Erinnerung in refutat. primi fundamenti §. dahero informator solchen Schutze.* ubi ex eo privationem Advocatiæ refert daß die Statt / als ein getrewer Vogt / das Kloster bey seinen Rechten / Ehren / vnd Würden / wie es fundirt / schirmen / vñnd nit gleich von anfang der vnseiligen Religions deformation (als dasselb geplündert / eingenommen vñnd die Mönch verjagt worden.) zusehen / mit einstimmen / auch damals vñnd vorhero selbst von Jahren zu Jahren / auff vñnderschiedliche weis / vñnd mit verdecktem schein nach dem Kloster greiffen vñnd stellen sollen / mit welchem die Statt solch ihr Jus, wann sie eins gehabt / vermög Rechens hette verlohren.

Ex quibus omnibus infertur, cum Protectores alios, qui clientes offendere, turbare aut modo quovis illicito molestare præsumunt, ex officio incumbentis clientelæ, arreptis etiam armis, si opus sit, prohibere atque impedire teneantur, multo minus illi ipsimet eisdem offendere, gravare, vel, ut inquit text. *§. sed licet in leg. metum Digest. quod metus causa,* vim ei submittre debeant, Pistor. *dict. consil. 19. n. 19.* aut, si hoc faciant, clientelari Advocatia merito exuantur.

668 Istatamen, † quæ de privatione juris protectitii, *Declaratio prædictorum.* ex abusu causata, hætenus in medium prolata sunt, cum mica salis eaque moderatione accipienda sunt, ut procedant iis tantum in casibus, quando clientes à protectoribus suis injuste & inique turbantur aut molestantur, secus autem si ab ipsis clientibus ad hoc provocati, vel alias ipsi patroni juris rerumque suarum tuendarum causa aliquid contra eos faciant.

669 Molestare namque non dicitur, † qui id facit ex causa, sibi per alterum data, prout decidit Bartol. *in leg. item quæro, §. inter locatorem Digest. locati. Dn. Menoch. qui alios citat in tract. præsumpt. libr. 3. præsumpt. 38. nu. 4.*

670 Sic etiam non statim aut ob id † Advocatiæ abusus insimulari possunt Protectores, quando ob Jurium rerumque suarum conservationem, iusto

modo Clientes judicialiter conveniunt, Menoch. *consil. 230. numer. 16. & sequen. ubi probat, † quod 671* non dicitur quispiam turbare, quando de jure agit, quia non inducitur privatio, nisi molestia inferatur de facto & injusta, Joan. Petr. Surd. *tract. de aliment. tit. 9. qu. 26. n. 9. in pr.*

Nec vero intelligitur protector initio pactæ protectionis locutus de molestia judiciali & juridica prout alibi fusius probavimus, & notant in simili Curt. Jun. *consil. 173. numer. 13. Corset. in singul. incipiens molestia Bero. consil. 2. numer. 9. volum. 3.* Bald. *in leg. unica numer. 27. Cod. de his qua pœn. nom.* † ubi quod testator mandans uxorem non molestare, intelligi debeat, de molestia malo modo & malo animo illata, idem Bald. *in l. 1. v. sed pone C. de usufruct. Cuman. consil. 51. in princip. ubi dicit, hanc esse justiore & veriore sententiam.* Et hoc idem voluit Aretin. *in leg. si servum §. ait prator. in fin. ad hoc allegans text. in leg. etsi quis impediatur, Digest. de religiof. ubi glossa in verb. impediatur. dicit, injuste, & hoc modo intelligit quoque Decius consil. 58. num. 11.* ubi pro comprobatione allegat multa jura & auctoritates, dicens amplius, quod, & si aliquando veniat etiam molestia juris, tamen intelligitur de ea, quæ infertur extra judicium de facto, non de judiciali, vel etiam quando in judicio quidem infertur, sed per calumniam & malo animo.

Estque ratio prædictorum, quia molestiam non injuriam infert, qui utitur jure suo, † *leg. injuriarum, in 673 princip. Digest. de minor. leg. nullus videtur Digest. de regul. jur. leg. 3. §. si is tamen Digest. de liber. homin. exhiben.* † Sicut enim nemo alius, ita nec Advocati Tutelares ob nexum clientelæ res ac jura sua indefensa relinquere tenentur, per text. *in leg. prima. ubi Bald. numer. 44. Angel. numer. 5. Cod. unde vi text. in cap. olim de restitution. spol. text. in cap. si perfodiens de homicid. Angel. in leg. quoniam, num. 3. Cod. ad leg. Jul. de vi public.* † Hoc enim esset suum prodigere, quod non 675 est credendum *leg. cum de indebito Digest. de probationibus. Surd. de aliment. tit. nono. quæstion. 12. num. 23.* † Cum natura doceat, ut quisque se & sua defendat, *leg. ut vim ubi text. & ibi Dd. Digest. de justie. & jur. & cap. per ambitiones 64. distinct. ubi glossa ponit carmina:*

Cuilibet est homini licitum sua jura tueri:

Quodque resisto tibi, non potes inde queri:

Hinc Lud. Roman. *consil. 113. † ait, quod is, qui rem 677* suam indefensam relinquit, eam occupanti ultro dimisisse intelligatur, Henrichman. *in append. consil. 2. num. 13.*

Et hæc hætenus de abusu Advocatiæ, indeque *Protector, ut ex abusu privari possit.* emergente privationis causa dicta sufficere possunt, quia tamen *in leg. quicunque Advocatiam* verba illa, & sit Advoca- à domino suo admonitus non resipuerit, continentur, *catia, an & quoties, ad desisten- dum præ-* idcirco priusquam ad reliquas amittendæ clientelæ causas progrediamur, illud etiam sub finem hic exami- *nabimus dubium, † An nimirum ad privandum ex mone- abusu Advocatiæ Protectorem, necessarium sit, Clientum, debeat. 678* vel eorundem magistratus commonefactionem adcessan- *dum, ac desistendum à turbationibus præcessisse, & quoties diversa Dd. senten-* eam factam esse oporteat. *tia.*

Circa hanc quæstionem in terminis quidem feudali- *Opinio 1. Nullius prævia monitionis mentionem faciendi.* bus quos ad nostram materiam ob paritatis rationem recte accommodari posse existimo, diversæ sunt Dd. *um.* opiniones.

Prima eorum est, qui nullius † monitionis præcedentis mentionem facientes simpliciter asserunt, ob malam tractationem vassallum feudo privari, atque id 679 quod

quod de admonitione Advocati & vasalli in predicto §. quicumque Advocatiam, dicitur potius cautelæ ac consilii quam necessitatis esse, quorum in numero sunt Vult. de feud. cap. 11. sub num. 36. Afflict. decis. Neapol. 265. numer. 72. Gramm. decis. 104. col. penult. num. 18. & 19. ubi dicit, si advertatur Baldum in §. publici latrones. de pace tenend. non dicere, quod debeat præcedere monitio, sed quod fieri possit, quemadmodum etiam verba ejus sonant, sic enim inquit num. 2. dominus potest eum monere, quod tractet subditos modo debito, alias curia domini potest sibi auferre &c. eumque sequuntur ejusdem fere verbis Alvarott. eod. loco numero 1. Præpos. numer. secundo, Laudens. in §. si quis rusticis arma numer. 3. eod. titul. Curt. Jun. de feud. p. sexta. numer. secundo. in fin. Socin. Jun. consil. 134. numer. 38. volum. tertio. Menochius consil. 2. num. 197. volum. 1. Hartman. Hartman. sub tit. de feud. 54. observ. 36. Zaf. de feud. part. 10. numer. 55. Wesenbec. cap. 15. numer. 5. Borcholt. cap. 8. numer. 129. Mynsing. centur. 3. observ. 8. numer. 6. Gail. libr. 1. observ. 17. num. 4. & libr. de pace public. cap. 2. numer. 22. Molin. consuet. Parisiens. titul. primo. §. secundo gloss. 4. n. 14. Rosenthal. de feud. c. 10. concl. 33. n. 59.

Hanc tenentes sententiam niti videntur suble-
680 quenti + fundamento. Quia enim vasallus male
Fundamentum I. tractando subditos, qui largo modo etiam superio-
opinionis. ris sunt vasalli ac clientes, ceu tradunt Bartol.
in leg. Claudius numer. 2. Afflict. ibidem numer. 2.
& 16. Balzaran. numer. 13. Raynaud. numer. 23. in §. fir-
miter de probib. feud. alien. per Frider. Digest. qui ponit.
in pignor. Ilern. in §. illud numer. 2. Alciat. in leg. Mode-
stinus num. sexto. Digest. de verbor. signific. Molin. con-
suetud. Paris. titul. prim. §. 1. gloss. 6. numer. 1. & 2.
Roland. à Vall. consil. 1. numer. 79. & sequen. volum.
681 2. + substantia rei ad dominum pertinentis abuti di-
citur, & hujusmodi subditorum offensiones per se
illicite sunt, ideo vasallus etiam non monitus facile
intelligit, quod ab iis abstinere debeat per doctri-
nam Bald. in cap. primo. §. publici latrones numer. se-
cundo. de pace tenend. quem sequitur ibidem Alvarott.
numer. 1. opposit. & communiter alii teste Roland. à
Vall. consil. 18. numer. 14. & 29. volum. 3. Hartmann.
Hartm. dict. observ. 36. in princip. Gail. dict. observ. 17.
numer. 5. libr. 1. Grammat. dict. decis. 104. Affl. & dict.
decis. 265. num. 11. Boer. decis. 304. num. 1. Curt. Junior.
consil. 137. num. 1. Natta consil. 174. numer. 11. Capyc. in
invest. feud. cap. feuda amittuntur colum. 46. casu 47.
Marin. Freccia libr. 2. de subfeudat. Baron. author. 8.
num. 1. Mozz. de feud. titul. fin. numer. 79. versicul. in-
fer. i etiam potest &c. argumen. leg. si cum dotem §. fin
vero Digest. soluto matrimon. & cap. fin. de accusat. leg.
impera ff. ad SC. Trebell.

Et sic ex prædicta ratione concludunt allegati
Dd. cum regulariter vasallus ob culpam punia-
tur, etiam si, ut desisteret monitus non fuerit, non
posse solidum fundamentum ex dict. text. §. quicum-
que Advocatiam, de necessitate præviæ alicujus mo-
nitionis sumi. Nam textus, ut supra diximus, diver-
682 simodas interpretationes habet. + Constat autem
ex textu varios intellectus habente, argumentum
præsertim contra generalis juris dispositiones non
duci teste Bartol. in leg. Labeo Digest. de reb. dub. Cra-
vett. in question. de indemnitate mulier. in fine num.
16. Socin. Jun. consil. 110. numer. 18 volum. 2. Vivius
683 commun. opin. versicul. judex in judicando. + Atque
tum is prævalet, qui per alias leges, aut rationes me-
liores probari potest Bartol. dict. loco & Cravet. num.
17. leg. 1. sed neque Cod. de veter. jur. enucleand. cap. ca-
pellanus & ibi Dd. de feriis Jason. in Authen. novissima

num. 22. Cod. de inoffic. testament. & in leg. illam num. 9.
Cod. de collat. plures citat Hartman. Pistor. question. 36.
num. 30. lib. 2. p. 2.

Secunda sententia aliorum est, + qui requi- 684
runt præviæ commonefactionem, & quidem non
unam duntaxat sed binam, vel ternam dict. §. quicum-
que Advocatiam & ibi Bald. Alvarot. Præpos. Lud. ^{Opinio II.}
Roman. & Alexand. leg. divorcio §. si fundum Digest. ^{binam vpl}
soluto matrimon. Jacob. de S. Georg. in verb. queritur requiren- ^{ternam}
etiam num. 2. & verb. dictique vasalli num. 59. Socin. ^{commonefactionem}
consil. 272. num. 9. libr. 2. Jason. in Authen. qui rem num. 5. ^{tium.}
Zafius de feud. p. 10. num. 55. Socin. Jun. consil. 134. num. ^{Opinio III.}
51. libr. 3. Curt. Jun. consil. 137. numer. 20. Cravett. consil. 6. ^{trinam ad-}
num. 108. libr. 1. Matth. de Afflict. cap. 1. §. licet. num. 13. ^{monitio-}
si de feud. defunct. conten. argumen. §. si quis in sua Au- ^{nam desi-}
then. ut liceat matr. & avia & si autem qui hoc Authen. ^{derantium}
de Ecclesiastic. tit. & priv. §. presbyteris autem & diaco-
nis Authen. de sanctiss. Episc. gloss. §. si quis autem non im-
plens, & ibi Angel. Auth. de hered. & Falc.

Tertio non desunt qui præcise + trinam admonitio- 685
nem desiderant, cap. 1. ubi glossa & Dd. de mil. vas. ^{Opinio III.}
cap. 1. §. fin. de pac. jur. firm. clement. 1. de vita & honest. ^{trinam ad-}
cleric. Jason. in Authen. qui rem num. 5. versic. limita- ^{monitio-}
tamen Cod. de sacrosanct. Eccles. Afflict. in cap. 1. licet ^{nam desi-}
num. 4. si de feud. defun. cont. fuer. Curt. Jun. consil. 137. nu. ^{derantium}
2. Cravett. consil. 6. num. 198. Roland. à Vall. consil. 18. nu. ^{Opinio IV.}
29. & 30. vol. 3. Wesenbec. consil. 43. n. 129. & consil. 58. n. 10. ^{præter mo-}
Borch. de feud. c. 8. n. 130. ^{nitionem}

Quarto nonnulli non tantum admonitiones + sim- 686
plices sed sub pœna amissionis feudi requirunt, ^{Opinio IV.}
Wesenbec. dict. consil. 57. num. 10. part. 2. ubi expresse ^{præter mo-}
decidit, quod ex mala subditorum tractatione vasallus, ^{nitionem}
nisi præcedat monitio domini, ut subditos benetra- ^{etiam spe-}
ctet, cum comminatione, quod alias feudo privabitur, ^{cificam pœ-}
eo exui non possit. In eadem stat sententia Curt. Jun. ^{na privati-}
dict. consil. 137. num. 17. Alexan. consil. 103. num. 15. libr. 1. ^{va mentio-}
Menoch. de arbitr. jud. libr. 2. centur. 3. cas. 276. num. 16. ^{nem fieri}
Intrigliol. centu. feud. quest. 98. num. 210. Marian. Socin. ^{requiren-}
consil. 134. num. 51. vol. 3. Grammat. decis. 104. num. 8. Rol. ^{tium.}
à Vall. d. consil. 18. n. 29. ubi hanc receptissimam Dd. con-
clusionem esse dicit.

Quinto plerique in ea sunt opinione, + quod 687
monitio requiratur in delicto amissionis, non au- ^{Opinio V.}
tem in eo quod fit committendo. Innocent. in cap. dehorta- ^{tionem in}
extirpanda §. quia vero de præbend. quem sequuntur ibi ^{delicto o-}
alii omnes Archid. in cap. propter distinct. 18. + Ra- ^{mmissionis}
tio est quia non facta latent, facta vero patent, ut in- ^{duntaxat}
quit Innocent. loco prædicto, quem sequitur Joan. And. ^{desideran-}
Hostiens. & Butr. Ancharan. Imol. Abb. Bartol. Bald. ^{tium.}
Cuman. Roman. & alii adducti per Alexandr. in leg. 688
ita stipulatus num. 13. Digest. de verbor. obligat. ubi dicit
hanc esse elegantem decisionem Castrensi. consil. 371.
num. 3. in fin. volum. 2. Bald. in authen. hoc amplius num.
16. versicul. queritur utrum Cod. de fideicom. quod non
requiratur monitio ubi quis privatur propter factum
sequitur Roman. in leg. cognitione Digest. ad Syllaniam.
Alexand. in leg. 1. n. 7. Cod. de his quib. ut indig. & d. l. ita
stipulatus n. 13.

Cum autem Innocent. dict. loco in + genere lo- 689
quatur, volens, quod si quis non fecerit hoc aut il- ^{Innocentii}
lud, puniatur hac aut illa pœna: quod talis puni- ^{intellectus.}
ri non possit nisi præcedat monitio, modo ipso fa-
cto tempus adjectum non fuerit; si vero profecto
affirmativo, veluti quod furans, vel ingrediens ta-
lem locum, aut accedens ad moniales, vel clericum
percutiens pœna aliqua afficiatur, eam non præce-
dente etiam admonitione irrogari posse; Recte
hanc distinctionis doctrinam ad Protectorem Ad-
vocatia abutentem accommodari posse existimo,

secundum doctrinam Dn. Rosenthal. *de feud. cap. 10. conclusio. 33. numer. 67.* ubi ex *infra* allegatorum sententia scribit, ejusmodi † admonitionem non modo in abusu jurisdictionis sive saviatæ, aut alterius tractationis malæ subditorum, sed etiam in alia qualibet deterioratione requiri, ut videlicet propterea etiam si notabilis sit, privari nequeat, nisi prius per dominum ut desistat, monitus non resipuerit, sicut etiam ipse textus *in dict. §. quicumque* generaliter de inordinata sive mala tractatione beneficii loquitur, & præterea sentiunt, Paris. de Put. *de redintegr. feud. cap. 46. numer. 10.* Schoner. *disputat. feud. 10. thes. 55. libr. 1.* Schneidewin. *de feud. cap. 1. part. 8. num. 32.* Schrader. *part. 9. cap. 6. num. 67.* Boff. *titul. de princ. & ejus privil. num. 56.* Nicol. Mozz. *de feud. titul. fin. num. 76. versicul. vel secundo dicas* sic generaliter distinguit Borcholt. communem pronuncians *de feud. cap. 8. num. 130.* Lud. Roman. *in leg. divorzio §. si fundum numer. 6.* Digest. *solut. matrimon. de emphyt. & feudo* loquens sequitur & declarat Alexand. *ibidem numer. 3.* ubi ejus sententiam tum procedere asserit cum negligentia deterioratio accidisset, quemadmodum eandem distinctionem locum habere in feudis asserunt Jacobin. de S. Georg. *de Rhoyd. num. 46.* Natta *consil. 174. numer. 12.* Carol. Ruin. *consil. 70. numer. 13. volumin. 5.* Afflict. *in cap. 1. §. fin. numer. 16. in fin. caus. 23.* Quibus mod. feud. amitt. Molin. *consuetu. Paris. tit. 3. §. 2. gloss. 4. numer. 14.* Hartman. *titul. de feud. 54. observat. 36.*

Et ita volunt Feudistæ, si vasalli factum sit negativum, utpote denegando subditis aut subvasallis justitiam seu eam non administrando, & sic omitendo peccet, aliter privari non possit, quam si à domino aut superiore præmonitus, ut officium faciat, justitiam administret &c. sese non corrigat, neque emendet. quibus casibus admonitionem ternam plerunque requirere videntur; si vero vasallus delinquat in deterioratione scilicet committendo sicuti saviendo, male aut tyrannico modo subditos tractando &c. nulla admonitione etiam antecedente eum privari posse statuunt.

691 Ex enumeratis hætenus diversis † Interpretum opinionibus ultimæ inhærentes, in terminis Advocatiæ concludimus, ad hoc ut Protector propter abusum Advocatiæ eadem privetur, quoad facta in omitendo consistentia unicam admonitionem ut officium suum recte faciat sufficere: Nullibi enim cautum existimo, quod contra Protectorem clientes male tractantem admonitione trina opus sit. Textus quidem *de pace tenend. ait in leg. §. Quicumque Advocatiam suam vel aliquod aliud beneficium inornate tractaverit, & à domino suo admonitus non resipuerit* &c. sed nihil de admonitione trina, vel etiam bina textus habet, unde recte referri posse videtur, † quod (uti pluralis numerus duobus sic singularis uno contentus est, dictus vero textus, si illo in hanc sententiam uti velis in singulari, vel indefinite, admonitus &c. loquatur) admonitio una sufficiat.

693 Nec quicquam ad rem facit, † quod dicitur judicem justitiam denegantem, ter debere requiri: Re-
Objectionis repulsio. spondetur enim vel hoc regulariter in judicio verum non esse apud Gail. *observ. 28. libr. 1. vel unam requisitionem ter iteratam pro tribus sufficere, vel etiam unam in personam vel publice emissam uti tradit Rol. à Val. consil. 40. n. 29. vol. 4.*

694 Et hæc sententia, ut diximus, procedit tametsi † clientes in commonendo protectore non adjece-
Objectionis repulsio. rint verba illa privationis comminatoria nec enim textus *in d. §. quicumque* advocatiam, hanc adjectio-

nem requiri, minus id pro forma præscribit, sufficit igitur ut desistat, monitum fuisse Rosenth. *de feud. c. 10. concl. 33. n. 58.*

Et hæc præcedentes cum culpa conjunctæ causæ amittendæ Advocatiæ, & in committendo consistunt, sequuntur nunc aliæ in omitendo consistentes.

Corruit ergo quadragesimo, Protectionis contractus ex culpa † etiam Protectorum, si clientes in periculo existentes, tempore necessitatis absque rationali causa indefensos relinquant, debitoque auxilio destituant.

Cum enim protectionis unio eam ob † causam initio inita, & facta fuerit, ut protector annuo fru-
XL. Amissio Advocatiæ ex omisso defensione. ens stipendio fidelem ac indubitatum clientibus defensionem exhibeat, ea vero postea non sequatur, patrono scilicet auxilium non ferente, merito clientibus conditio competit ad repetendum honorarium, quod datum est, rescindendumque contractum *tot. tit. ff. de condit. caus. dat. caus. non secut. & C. de cond. ob caus.*

Sic enim primum Administratores nolentes, vel negligentes defendere officio moventur, *gloss. in leg. 3. verb. cogatur. & verb. jurisdictionis C. de proc. uti* etiam ob inferioris judicis negligentiam jurisdictio in superiorem transfertur. Jacob. de Bellov. *tract. crim. cap. 11. numer. 16. & sequen. Menoch. 3. retinend. possess. remed. n. 414. & seq.*

Ita quoque secundo munus † suum negligente vasallo contractum Feudalem vel ipso jure, vel per actionem ex capite non secutæ causæ dissolvi, testatur Schenck. de Tautenberg *de Feud. libr. 3. titul. §. Ad hunc tantocunque numer. 1.* ubi scribit vasallum requisitum, Dominum suum non adjuvantem regulariter Feudo cadere, idemque docuerunt Rosenthal. *Synops. Feudal. cap. 10. question. 40. numer. 27.* Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. convention. leg. 3. tit. 17. num. 20.*

Et nominatim hanc amittendæ Advocatiæ ex defraudata defensione, promanentem causam observavit D. Hepingk post hæc scripta visus *in disertat. de jure protect. conclusio. 71. lit. D.* ubi existimat nec nomen protectoris † mereri qui protegendo suum non facit officium, argumen. *leg. unic. Cod. de nud. jur. Quirit. toll.* quod & adstruit glossator. *cap. in quibusdam extra de poenis*, ubi notat quod sicut vasallus amittit Feudum, ob non servatam fidelitatem, ita quoque Advocatus jure Advocatiæ ob non præstitam defensionem.

Ita quoque tertiosi conditio † quædam qua fœdus & societas inita erat non præstatur, renunciatio Societatis valet *leg. 15. ff. pro Socio.*

Sic etiam quarto subditos † non esse obstrictos ad obsequia dominorum suorum, si iisdem illis debitum & promissum defensionis officium non præstiterint post Baldum tradit Jacobin. de S. Georg. *Rubric. de Roydis numer. 48.* Non enim Dominus à subditis præstari sibi petere potest, nisi ipse prius ex sua parte præstiterit illud ad quod se obligavit, *leg. Julianus 23. §. offerri 8. Digest. de action. & emptio. leg. quaro 54. §. inter locatorem 1. Digest. locati.* Paris. *consil. 33. numer. 57. libr. prim.* Et qui fidem † contractus non adimplet, facit ut adversa pars liberetur *cap. frustra de regul. jur. in sexto. leg. 12. leg. 21. Cod. de pact. leg. 27. de inoffic. testamen.* Hartman. *Pistor. part. 2. question. 24. numer. 4. §. 6.* Joan. Vincent. *Honded. volumin. 2. consult. 34. numer. 19.* Mynsinger. *3. observat. 96. & 4. obser. 7. & 8.* Schrader. *de feud. p. 9. c. 4. n. 88.* Col. *de process. exec. p. 4. c. 1. n. 97. & 105.*

Ratio V. Quinto in hujus rei confirmationem inprimis etiam faciunt tradita per Bart. Musculum in *disput. de confraternitat. conclus. penult.* Ubi scribit, fraternitati et renunciari posse si conditio sub qua inita, non præstetur, vel si ea re cujus gratia principaliter contractum fuit, fratri non liceat frui, ut si denegetur defensio sine justa causa argument. *leg. 15. Digest. pro Socio.* Hinc est quod non et præstans id cujus causa conventio facta est, dicatur non servare formam contractus; quæ ex integritate consistit, *l. si is, qui ducenta. §. quadam, ff. l. ad leg. Fal. rei appellatio, vers. opere, et l. adificia, vers. perfecisse ff. de verb. significat.* Hermanoct. Detus *l. 4. §. Cato num. 54. de verb. oblig.* Bar. in *l. Graci, §. illud nu. 4. de fideiuss.* Achil. Pedrocch. *respons. de interpret. et resol. contr. num. 118.*

Ratio VI. 700 Sexto Jura pariter in simili statuunt, et donationem, liberto factam, revocari sola ratione obsequii, non præstiti, ut tradit gloss. in *capit. final. de donat.* et text. in *l. final. C. de donat.* Mozzius de *donat. tit. quemad. annulletur et revocetur donat.*

Alioquin enim clientes et re sua, quam patrono dedere, atque auxilio, cujus causa dedere, carere cogerentur, contra *l. emptorem, §. ibid. ait, vers. neque enim ff. de actionibus empti*, et protector ex parte sua satisfacere, siue contractum adimplere nolens ex malitia sua commodum reportaret, contra *l. non fraudantur, §. nemo ex suo ff. de regul. jur.* cumque non faciat, quod tenebatur, contravenit contractui protectio, per *l. qui non facit ff. de reg. jur.*

701 Siquidem omittens, et ad quod se teneri sciebat, vel scire debebat, in dolo esse præsumatur, argum. *l. 1. §. est autem ff. de deposit. l. si Procuratorem, 8. §. dolo autem facere, leg. dolus, 44. cum gloss fin. ff. mandat.* Felin. in *c. si autem, nu. 1. de rescript.* Bartol. in *l. dolum, nu. 3. et 4. ibid.* Paul. Castr. *nu. 3. C. de dol.* Alexand. *consilio 41. n. 7. libr. 3. Corn. cons. 116. nu. 4. ad fin. et cons. 128. nu. 5. vol. 3. Riminald. cons. 391. nu. 23. quem refert et sequitur Mascard. de probat. conclus. 31 nu. 149. libr. 1. Decian. cons. 60. nu. 46. vol. 2. Afflic. in c. 1. §. præterea si vassallus, nu. 12. quæ sunt prim. caus. benef. amitt. citat gloss. in l. 1. ibi. ex qualitate ff. de dolo malo.* Ideoque contractui facto inhærere amplius, invitis clientibus, nequit, cum frustra sibi ab ipsis servari desideret, quibus fidem à se præstitam servare renuit, *c. frustra. et ibi Dd. de reg. jur. in 6.*

702 Quare absurdum esset, eum, qui ex parte et sua contractui non satisfacit, ex contractu sese juvare, contrahentemque secum ad pacti contractus adimplentionem cogere, Bald. *l. petens, nu. 46. Codic. de pact.* Jas. *l. cum proponas, la. 2. nu. 4. et 5. C. eod. tit.* Mascard. de *probat. conclus. 387. num. 9. et per tot. Petr. Alvarot. l. rescriptum, §. si pacto, nu. 18. ff. de pact.* Petrut. *l. 1. nu. 62. ff. de jurejur.* Crav. *cons. 246. nu. 3. Alc. cons. 7. nu. 5. libr. 8.* Roland. à Vall. *cons. 53. nu. 27. vol. 1. Tiber. Decian. cons. 60. nu. 44. lib. 2. Bursat. cons. 101. nu. 16. vol. 1. et cons. 194. nu. 2. vol. 2. Modest. Pistor. cons. 2. num. 30. cons. 45. num. 3. et cons. 48. num. 2. vol. 1. text. l. quaro. §. inter locatorem ff. locat.*

Quorsum et omnia Jura, frangenti et fidem servandam non esse volentia, referenda sunt, *c. frustra, de reg. jur. libr. 6. gloss. cum inter R. Extr. de elect.* Anton. de Petrut. *d. leg. 1. nu. 63. ff. de jurejur.* Neviz. *sylv. nupt. lib. 4. nu. 48. et nu. 135. Tiraq. de utroq. retract. p. 2. §. 3. gloss. unic. nu. 21. Exea. tract. de pact. nu. 382. Casfan. in Catal. glor. mund. p. 1. consid. 21. Seraph. tract. de juram. priv. 60. nu. 12.*

Circa quæ tamen illud observandum est, quod tractans solita et ac consueta à dolo, secundum Wesenbec. *cons. 53. nu. 56. excusantia*, vel qui offensus ac laceffitus quid facit fidem frangere non dicatur, arg. *l. 132. de verb.*

oblig. Georg. Everh. cons. 56. nu. 87. vol. 1. ubi nu. 88. ex Jas. Alex. Hippol. de Marfil, Soc. Jun. et Hercul. causam etiam levem, ad excusandum aliquem, ne fidem fregisse dicatur, sufficientem esse ait.

Denique generatim etiam Juris per se manifesti est, quod si unus et ex contrahentibus etiam in re minima, 703 pro parte sua promissa non adimpleat, alteri fas sit, contractum itidem non observare, et ab eo discedere, ut docuit Bart. in *l. 56. ff. locat.* Alexand. in *l. fin. C. de his, quib. ut indign.* Decius in *l. cum proponas, C. de pact.* Menoch. *cons. 35. num. 3. libr. 1. Bald. in l. pacta conventa, num. 1. lect. 2. de contrah. empt.* cum aliis, quos congerunt, et sequuntur, Jas. *cons. 216. num. 1. vol. 2. Rol. à Vall. cons. 53. num. 29. vol. 1. cumulatiss. Francilc. Bec. cons. 45. num. 6. et seq. Bursat. cons. 259. nu. 4. vol. 3. et plures, quos refert et sequitur Fab. Turret. cons. 74. num. 7.*

Et prædicta adeo vera et esse Dd. volunt, ut proce- 704 dant etiam in contractibus et pactionibus, jurejurando Ampliatio. roboratis, in quibus non censetur fidem frangere, aut promissioni juratæ contravenire, si adversarius non præster, quod pollicitus fuit, *c. pervenit, et c. sicut 3. §. fin. de jurejur.* Corn. *cons. 102. num. 4. et 13 et cons. 349. num. 12. col. 1. Roland. à Vall. cons. 53. num. 30. vol. 1. Anchar. Jun. q. 51. num. 7. et 8. libr. 3. Becius cons. 45. sub num. 12. Decian. cons. 1. num. 64. vol. 3. Pancirol. cons. 119. num. 47. vol. 1. Menoch. cons. 84. nu. 72. col. 1. Joan. de Selv. de jurejur. part. 3. num. 46. Cun. de pact. cap. 22. num. 95. 96.*

Hinc et Apostillator et ad Abbat. in *d. c. 3. sub lit. G.* 705 de *jurejur.* ait, hunc unum esse casum, quo licitum est, sibi ipsi propria autoritate remittere juramentum, referente Pedrocch. de *respons. de interpr. et resol. contr. numer. 126.*

Nec vero obstat huic decisioni, si dicatur, quod con- 706 tractus et jam consummatus et perfectus non rescinda- tur ex eo, quod alter non adimpleat, sed cogi possit ac debeat ad implendum, *l. incivile Cod. de rei vendicat. l. non idcirco, C. de rescind. vendit.* et nec sit locus resolu- 707 tioni sub prætextu contraventionis, etiam in substantia- libus: sed agendum sit vel ad implementum vel ad in- teresse, *l. sicut, C. de act. et obligat. l. 1. ubi Dd. præcipue Castrenf. C. de act. empt. l. in commodato, §. sicut, ff. commodat.* Bart. in *l. ult. num. 13. ubi etiam Jas. et alii, de condict. ob caus. Crot. cons. 75. num. 19. vol. 1. Ludov. decis. Perus. 53. num. 4. Francisc. Beci. plures accumu- lans cons. 45. num. 1. et 2. Idem ultra eos responderunt Alex. cons. 212. num. 2. vol. 2. Natta cons. 219. nu. 5. vol. 1. Ruin. cons. 128. in fin. vol. 5. Alciat. cons. 108. num. 5. Gabr. alios allegans. cons. 51. num. 11. vol. 1. Anton. Eugenius cons. 29. num. 29. vol. 1.*

Quia ad hoc responderetur, nedum et innominatos sed 708 etiam contractus nominatos perfectos atque consum- Solutio præcedentis objectionis. matos rescindi propter implementum, ab altera parte non secutum, quoties illud, quod erat implendum, fuit causa potissima seu finalis ipsius contractus, tex. notab. in *l. cum te. ubi gl. verb. conveniat.* Bal. Sal. Castrenf. *num. 1. 2. et ceteri C. de pact. interempt. et vendit.* Bart. in *l. ult. num. 11. dicens glossam præcitatam esse veram, secundum omnes, et numer. 14. ff. de condict. caus. dat.* Bald. Novell. de dote p. 6. privil. 50. vers. nam debes scire Cravett. *cons. 246. num. 2. Cephal. cons. 674. nu- mer. 67. vol. 5. et Emanuel Soarez. in thesaur. recept. sent. lit. C. numer. 302. ubi hoc commune interpretum placitum attestatur post Alexandrum, Socinum, Jasonem Corneum, Curtium, Afflicum et Pinellum, quos ibid. commemorat.*

Constat autem, et protectionis contractum ideo po- 709 tissimum ac unice fieri ac celebrari, ut clientes per Tu- torem defendantur, et sic illud, quod erat implendum,

710 fuisse causam finalem contractus; pro causa + enim finali habetur, quod causam contractui dedit, & sine quo contractus non fuisset initus, Tiraquell. *in tit. causa cessante, num. secund.*

Limitatio Circa hanc tamen amittendæ Advocatiæ causam limitationis loco advertendum est: Si quis duos + *hujus mo- di prima.* habeat comprotectores, uno quidem partes suas in

711 defendendo non implente altero tamen Clientes perfectæ ac sufficienter defendente, quod eo casu, præstita ab uno protectio alterius negligentiam excuset argument, *l. 29. versicul. Quod si socii sint Digest. de libr. leg.*

712 Ratio est quod paria + sint, per se, vel cum alio conjunctum aliquid tale esse *l. 11. §. 2. & ibi Bl. de aq. & aq. pluvi. arc.* post Br. in duobus Fratribus vassallis loquentem Boer. *decis. 300. num. 3.* quibus addendus Peregr. *consil. 29. num. 22. lib. 1.* Ubi quærit an in Jurisdictionalibus duorum sociorum Feudis delictum unius Feudo utrumque privet?

713 *Limitatio* Secundo limitando notandum est Protectorem, propter omissam + defensionem, Jure Protectionis non exui posse, si ad auxilium ferendum sese obrulerit, clientes autem opem ipsi oblatam respuerint.

714 Si enim quis ad impletionem + se offerat, alter autem suscipere recuset, sufficit talis oblatio, *l. 2. §. quod ait Digest. quod legator.* Hering. *de fidejussor. capit. 10. numer. 496.* + Et facit quod ex beneficio legis vel contractus concessum aut debitum aliquid, accipiat hanc

715 tacitam conditionem si is, in cujus favorem introductum est, eo uti velit, *l. ult. Codic. de excusat. rei judicat. l. debitoribus, & ibi Alexand. & alii ff. de re judicat. l. universa Cod. de precibus Imperat. offerend.* Carotius *decis. 116. num. 3.*

Quare cum clientes ipsimet protectionis intermissæ causam dederint, nullam in Protectorem culpam conferre possunt.

716 *Ratio limitatio- nis secunda.* Causans enim + non causatus actus, est spectandus, Cravetta *respons. 1. pro genero, num. 33. & 60.* nec obijcere quis id alteri potest cujus faciendi causam ipse obijciens præbuit Bart. *l. 1. §. 1. ff. quod legator.* facit text. in *l. altius ff. si servit. vind.* Cravetta. *cons. 83. num. 2. & cons. 919. num. 10. & cons. 969. num. 7.* ubi id multis Juribus adductis communit.

717 *Ill. Limitatio- nis.* Tertio fallit prædicta + ob omissam protectionem de privatione Advocatiæ tradita regula, ut locum non habeat, si Advocatus ad defensionem præstandam à clientibus non sit requisitus, tunc enim omittens defensionem propterea privari Advocatia non potest, per rationes & Jura supra Cap. XI. de offic. protectorum fusius allegata.

718 *Sublimitatio.* Hoc ipsum tamen limitatur, + & locum non habet, si hostes clientum, eosdem invasuros, quocunque modo juerit, ut, si iisdem annonam, arma, iter, transitum per loca sua præbuerit. Tum enim omittens defensionem, perdit Advocatiam: tamen si requisitus ad defendendum non fuisset, per ea, quæ in simili de amittendo feudo tradunt Feudistæ *in ca. Imperialem §. illud quoque, de prohibet. feud. alien. per Frideric. c. 1. de form. fidel. & c. 1. de nov. form. fidelit.* Balzaran. *in c. si capitanei, num. 12. vers. & vassallus si fecit confederationem quib. mod. feud. amitt. titul. 17. lib. 1. Zaf. de feud. part. 1. num. 43.* Schneid. *in epit. feud. p. 8. cap. 1. num. 175. caus. 38.* post Matt. de Afflic. *decis. Neapol. 265. n. 109.* allegans Raphael. Cuman. *cons. 61. per tot.* ubi hoc plene tractat. Schrader. *d. feud. p. 9. cap. 5. num. 32.* post Barbat. *in c. caterum, nu. 107. de judic.* Schoner. *disput. feudal. 10. thes. 34.* Alexand. *cons. 92. num. 19. & seq. libr. 6.* Thom. Grammat. *decis. 6. in princip. si arma inquit, vel equos in favorem hostium transmittit, &c. eleganter Natta cons. 174. num. 17. tom. 1. Dec. cons. 604.*

num. 1. in fine & 2. Joan. de Anan. cons. 7. num. 10. & 11. argumento. l. si quis barbaris, 9. & ibi gloss. Cod. de remilit. + Cum enim clientes contra hostes, quantum 719 potest, juvare promiserit, certe ipsis hostibus auxilio esse ratione ulla non debet, Matth. Wesenbec. de feud. c. 15. num. 5. Vult. de feud. lib. 1. c. 11. num. 38. Grat. cons. 1. num. 75. vers. circa secundum. Henr. à Rosenthal. synops. feud. cap. 10. conclus. 19. nu. 1.

Intelligenda tamen sunt prædicta, + dummodo Ad- 720 vocatus seu protector hostibus clientum transire vo- *Declaratio prædictorum.* lentibus, resistere & eos transitu prohibere potuerit, ut in simili tradunt Doctores, præsertim Hieron. Gigas *tract. de crim. les. majest. tit. de prodit. qu. 1. num. 13. libr. 3.* sequitur Schrader. *d. p. 9. cap. 5. numer. 32. vers. hac conclusio Schneidew. d. p. 8. c. 1. num. 176.* argum. *c. 1. §. præterea ibi, quam citius potest, &c. qua fuit prim. caus. benef. amitt. facit lex item quæritur 13. §. exercitu. 7. ff. locat. & condict.*

Justo enim metu captivitatis, + depopulationis a- 721 grorum similiumve compulsus, hæc hostibus concedens, pœnam privationis non meretur, Schneid. *d. cap. 1. vers. aut si ad vitandam, Joan. Imol. cons. 34.* Hieron. Gratus *d. cons. 1. num. 84. cum seqq. & consil. 5. num. 36. vol. 1. Schoner. d. thes. 34.* Panormitan. *consilio 3 num. 5. in quest. 6. vol. 2.* Joan. de Imol. *consil. 34. Dec. consil. 604. num. 8. & ibi additio Carol. Molin. in verb. metum.*

Præterea hoc loco generatim notandum est, + Pro- 722 tectorem, si ex causa omissæ defensionis ad privatio- *Protectio ob culpam omissæ defensionis ad privationem conven-* nem conveniatur, elidere posse adversus se institutam actionem, omnibus ex causis illis, quas sub Capitee 11. *de offic. protectoris*, pro limitationibus assignavimus, quare eundem, si casus in facto occurrat, eo remittimus.

Quadragesima prima + porro causa dissolvendæ Ad- 723 vocatiæ est defraudatio, seu retentio honorarii Prote- *XLII. Cessatio Advocatiæ de pact. in fine, Panormitan. in c. quemadmodum, de ex defra- jurejur. Matth. Cuno de pactis libr. 1. capit. 22. nu-* toribus promissi. Si enim clientes fidei datæ immemo- *mer. 88. + Et fidem frangenti fides etiam non est ser-* res, das Schirmgelt / Advocatis suis pendere detre- *vanda, d. leg. cum proponas, & ibi Doctores Cod. de* sent, vel ampliusolvere nolint, Protectoribus quidem *pactis, l. Julianus, 13. §. offerri, 8. & l. qui pendentem* liberum est, ad solutionem agere, vel à contractu clien- *25. ff. de action. empt. d. l. quaro §. inter locatorem Di-* telæ discedere eumque distrahere. *gest. locati textus insign. in l. si diversa 14. ubi prolixè*

Pactum enim non servans cliens, + non potest in 724 *Ratio I.* eo facere fundamentum, ut notat Baldus *in rubric. C. Advocatiæ de pact. in fine, Panormitan. in c. quemadmodum, de ex defra- jurejur. Matth. Cuno de pactis libr. 1. capit. 22. nu-* mer. 88. + Et fidem frangenti fides etiam non est ser- *vanda, d. leg. cum proponas, & ibi Doctores Cod. de* vanda, *d. leg. cum proponas, & ibi Doctores Cod. de* pactis, *l. Julianus, 13. §. offerri, 8. & l. qui pendentem* 25. ff. de action. empt. d. l. quaro §. inter locatorem Di- *gest. locati textus insign. in l. si diversa 14. ubi prolixè* Doctores & *l. sive apud 28. & ibidem Bartol. & Dd. Codic. de transact. capit. frustra gloss. & Dynus ibi-* dem de regul. jur. in *l. 6. pollicitat. & ibi Bartol. Cod. de donat. ante nupt. gl. & Dd. in l. qui fidem ff. de tran-* fact. c. dilectus, Extr. de Simonia.

Hincque recepta interpretum Doctrina est, + con- 726 tractum non observare alteri fas esse, quoties alter con- *Ratio II.* trahentium pro parte sua promissa non implet, ut docuit Bald. *in l. pacta conventa, numer. 1. lectura 2. de contrahend. empt. cum aliis quos congerunt & sequuntur Jas. cons. 216. numer. 1. vol. 2. Rol. à Valle cons. 53. numer. 29. vol. 1. & cumulatissime Francisc. Becius cons. 45. num. 6. cum sequent. Pedrocch. cons. 1. numer. 246. vol. 1. & cons. 22. numer. 12. & 13. vol. 2. & ita etiam respondit Fabius Turretus consilio septuagesimo quarto, numer. 7. vol. 1. Ex quorum numero & autoritate constat, hanc opinionem esse communiter approbatam, quam etiam sequitur Bursat. *cons. 259. num. 4. vol. 3.**

Tum, + quia frustra fidem quis sibi postulat ab 727 *Ratio III.* eo

- eo servari, cui fidem à se præstitam non servavit, c. frustra, & ibi Dyn. Alber. Anchar. Philip. Franc. & Dd.
- 728 de reg. jur. lib. 6. Tum, † quia etiam frustra petit debitum, à promittente, qui quod vicissim debet & promissit, non impendit, Paul. Castr. conf. 70. nu. 7. in fin. lib. 1. Vital. Camban. in tract. claus. tit. an aliment. renunc. poss. nu. 93. per text. cap. 1. de mut. petit.
- 729 Imo dolus † est id non præstare ad quod se teneri quis novit l. 44. ff. Mand. Roman. conf. 191. numer. 3.
- Ratio IV. 730 Unde etiam qui non facit † quod debet, non recipit quod oportet. Cavalc. decis. 43. numer. 66. p. 1. Rosbach. prot. Civil. tit. 1. num. 62. Et si quid recipit, † ad ejus tenetur restitutionem l. 9. §. 1. vers. sed licet. Quod metus causa. Pistor. conf. 19. numer. 16. Bald. cap. 1. column. ult. qualiter, dom. propriet. privet. Bald. cap. 1. §. porro qua fuit prima causa Jas. consilio 4. in princ. libr. 3. Cuno de pact. d. cap. 22. num. 91.
- 731 Tum † denique quia data contraventione primi secundus non incidit in pœnam d. l. sive apud acta Cod. de transact. l. si instituta ff. de inoffic. testament. Hinc est
- Ratio V. 732 quod si Dominus fidem † vasallo non servet, vasallus non teneatur servare juramentum fidelitatis, & consequenter nec servitia juramento promissa præstare gloss. in cap. 1. §. ult. verb. utilitatem ibid. Beluis. Alvarot. num. 7. Laudens. num. 4. & ceteri de nov. form. fidelit. Panormitan. in cap. pervenit num. 3. de jurejur. Jas. in l. cum proponas 21. num. 6. Cod. de pact. Schrader. p. 6. cap. 5. num. 15. Kohl. de servit. feudalib. part. 2. numer. 97. Decius conf. 265. numer. 4. Ubi decidit Domino promissa non servante, vasallum ab observatione Juramenti liberari.
- XLII. Porro ex prædictis duabus specialibus perdendæ Advocatiz causis derelictionis nimirum in periculo, & defraudationis salarii, quarum hæc clientes illa vero protectores respicit, † quadragesima secunda Protectionis dissolvendæ generalis ratio resultat ex inobservantia scilicet
- 733 licet, aliorum & qualiumcunque pactorum, argument. cap. militare vers. de Protectoribus & vers. Si amplius querit. 23. quest. 1. Decius conf. 117. nu. 16. & sequent. versic. Tertio considero libr. 3. Decian. conf. 18. nu. 122. vol. 1. Menoch. conf. 32. num. 64. lib. 1. Bec. conf. 9. nu. 144. Vult enim sibi quisque credi † (ait Livius lib. 22. c. 22.) ac habita fides obligat fidem. Et nemo † fere credit nisi ei, quem fidelem putat: Unde perditissimorum hominum est. & Amicitiam dissolvere, & eum, qui læsus non esset nisi credidisset, fallere. Cicer. pro Rosc. Amer. Quo nomine ne & Germanici nostri (quorum pectora † ad promissa constantissima, & certa voluntatis composita perpetuatione, non vulgares colere amicitias, Scalig. exerc. 167. dist. 1. testatur) apud externos male audire, cogantur, ipsa avertat fides. Quoniam ergo fallacia † pactorum, dolum semper habet adjunctum, ut per text. in l. 41. Codic. de trans. ostendit Dec. consil. 452. num. 7. Cravett. consil. 6. numer. 46. Bertazol. crim. 70. numer. 15. Sürd. conf. 10. numer. 70. Rot. Rom. decis. 280. propterea non abs re est propter inobservantiam pactorum inter Advocatum ac clientem iudiciorum, protectionis jus dissolvi atque irritari, ut per præallegata Juris axiomata generatim etiam edoctum est.
- 735 Verum pro clariori hujus rei enodatione, † non impertinenter hic quæritur: An ob quaslibet pactiones adjectas & non impletas, Advocatia ob eorundem inobservantiam dissolvatur?
- Ad hanc quæstionem adhibita distinctione respondendum esse cenlemus; Aut enim in tali, vel tali pacto apponendo inter clientes ac Patronum expresse conventum est, ut si pactum non servetur, contractus Advocatiz dissolvi debeat, aut nihil omnino explicite distinctum est,

Priori casu absque dubio † ex pacto ejusmodi adjecto, qualecunque illud sit, non impleto, jus protectionis resolvitur, per generalem Juris traditionem, qua statuitur, † nihil tam humanæ fidei congruere, quam ut rata sint ea, quæ semel placuerunt, l. 1. in pr. ff. de pact. Afflict. decis. 265. num. 101. Stracch. tract. de mercatur. p. 2. num. 10. Mozz. de contract. tit. 1. art. 3. nu. 8. Ronucl. in l. ut vim. num. 206. ff. de justit. & Jur. Boer. in consuet. Biturig. tit. de consuet. matrim. §. 2. Frider. Pruckman. tom. 1. conf. 46. num. 156.

Tum, † quod naturalis ratio atque æquitas pactorum & contractuum observantiam præcipiat, d. l. 1. in pr. ff. de pact. tum, quod pacta & conventiones sint Jurisgentium l. ex hoc Jure, ff. de just. & Jur. † tum etiam, quod in talibus pactis apponendis, interveniat consensus mutuus Patroni & clientum, qui de Jure naturæ observari debet, d. leg. 1. ff. de pact. Curt. Jun. in l. 1. num. 11. ff. quod quisque Jur.

Infertur igitur ex hac decisione, quod ex aliis etiam causis & quidem levioribus, quam quas hactenus enumeravimus, jus Protegendi resolvatur, si ita inter partes conventum sit, † quemadmodum etiam in feudis fieri solet, quod nimirum conveniri possit per concedentem, & accipientem in feudum, ut ex certis etiam non expressis in Jure feudorum, neque ibi expressis paribus, aut majoribus causis amittatur feudum, Alvarot. in capit. 1. §. sed nec est alia, numer. 2. per illum text. qua fuer. prim. caus. benef. amitt. ibidem Afflict. numer. 36. versicul. secundo not. Frideric. Schenck. ibidem numer. 2. Ifern. numer. 35. in princip. & versicul. si autem convenit, Bald. in §. porro si dominum, num. 5. eodem tit. Alvarot. Præpos. & Afflict. in ca. 1. de feud. sine culp. non amitt. Ripa in leg. fin. numer. 101. Cod. de revoc. donat. quem referendo sequitur Schrader. tract. feud. p. 9. capit. 9. numer. 5. versicul. quadragesima prima causa. ubi hoc multis modis ampliat, & limitat. Albert. Brun. consilio 41. numer. 19. & seq. & compluribus allegat. Rosenthal. synops. feud. cap. 10. conclus. 14. numer. 8.

Ampliat autem prædicta conclusio, † ut tanto magis procedat, Advocatiam nempe ex pacti appositioni inobservantia evanescere, quando pactum causam ejusmodi in se continet, ob quam ipso etiam Jure clientela amittitur: quia tunc pœna amissionis non minus ex conventionem, quam Juris dispositione incurritur, siquidem duo vincula fortiora sunt uno, argument. leg. re conjuncti. 89. ff. de leg. 3. Authent. cessante Codic. de suis & legit. hered. Authent. itaque Codic. commun. de success. §. sed hodie Instit. de adopt. Petr. Ravenn. & alii in d. capit. 1. §. sed non est alia. qua fuit prim. caus. benef. amitt. per ill. text. facit. quod favore, Codic. de legib.

Ampliat secundo eadem conclusio, † ut locum habeat, sive pactum illud Advocatiz contractui adjectum in committendo sive omittendo consistat, siquidem, quoad pœnæ conventionem in hoc par sit ratio; † pœnalis autem dispositio semper extenditur, ubi similis militat ratio, prout docuit Jason auctoritate gloss. in capit. 1. in verbo. Italia de tempor. ordin. in 6. quæ vult, quod quando est eadem ratio, etiam in pœnalibus licita sit extensio, vel ampliatio, idque sequuntur quam plures allegati per d. Jas. in l. fin. de in jus voc.

Et hæc hactenus de † primo distinctionis membro, nunc ad alterum accedendo concludimus, quod si in pacti adjectione, ob ejus inobservantiam de infirmanda Advocatia nihil dictum fuerit, tunc non ob quodlibet non servatum, clientelam rescindi; ut si forte Protector pactus sit, per Clientes

ei semper ad Calendas Januarii aliquid strenæ loco mit-
ti; tunc, etiam si illi hoc non faciant, ob id tamen non
solvitur.

745 Advocatia; † quemadmodum in simili, si conven-
tum sit annis singulis, præter servitia, Canonem ali-
quem præstari ex feudo, tamen si vasallus tempore
convento nihil præstet, feudum non revocaretur, ut
multorum auctoritate definit Schrader, *capit. 6. nu-
mer. 75, causa 29. p. 9.* Paris. de Put. de redint. feud.
capit. 10. per tot. Caccialup. de feud. recogn. p. 7. mem-
br. 3. differ. 5. num. 5. & seq. Borcholt. de feud. cap.
3. numer. 26. in fin. & numer. 44. & compluribus ag-
glomeratis, Henric. Rosenthal. *synops. feud. capite 10.*
conclus. 34. numer. 10. & 33. ubi etiam contraria argu-
menta solide refellit.

746 Sic etiam † non ob quodlibet pactum non serva-
tum, donatio ex l. fin. C. de revocand. donat. sed pro-
pter tale duntaxat, quod donationi principaliter cau-
sam dedit, revocatur, sicut eleganter docet Fachinæ.
part. 3. controvers. Jur. lib. 7. cap. 87. Ripad. l. fin. nu-
mer. 132. Codic. de revoc. donat. Eman. Soarez. thesaur.
sent. C. num. 302. Modest. Pistor. conf. 2. num. 31. Bart.
Bald. & Salyc. in l. incivile 12. C. de rei vendicat. Socin.
fallent. 2. regul. 149.

747 Quin & ratio † generalis hujus decisionis hæc assi-
gnari potest, quod, si contractus sit nominatus, si ve
innominatus, ob inobservantiam pacti tunc demum a-
gatur ad revocationem contractus, si pactum adjectum
concernat causam finalem per l. cum te fundum C. de
pact. inter empt. & vend. l. 1. C. de donat. qua sub mo-
do, † si vero non sit causa finalis, tunc non ad rescissio-
nem, sed ad observantiam pacti agitur, l. ea venditione
C. de rescind. vendit.

748 Limitatur tamen ista traditio, † ut locum sibi
non vendicet, si tale pactum adjectum sit, propter
quod non servatum, Jure communi contractus ex
pœnitentia, revocatione, seu conditione causa da-
ti, causa non secuta, dissolvi potest, sicut fit in do-
nationibus, de quo late tractat Bartol. in leg. fin.
numer. 13. & post eum alii, Digest. de condict. cau-
sa dat.

750 Secundo limitatur † posterioris membri decisio, ut
non procedat, si pactum adjectum talem causam conti-
neat, ob quam per se etiam ad resolutionem Juris pro-
te&cti agi potest: quia tunc tamen si de contractu res-
cindendo nihil expressum fuerit: tamen ob ejusmodi
pactum, non servatum, jus prote&cti dissolvi potest,
per Jura & rationes supra adductas. Si enim pactum
ejusmodi aliquid continet, propter quod Jure com-
muni Advocatia committitur, illud non minuit,
sed aggravat potius pœnam, ut ea non minus ex pa-
cto, quam Jure communi infligatur, ut in materia
feudorum arguit doctissim. Dn. Rosenthal. cap. 10. con-
clus. 14. numer. 9.

Sublimita-
tio præce-
dentium
limitatio-
num.
751 Hæc tamen adductæ limitationes aliter non proce-
dunt nisi rebus omnibus utrinque in eo, quo ab ini-
tio fuerunt manentibus statu. In omnibus enim dis-
positionibus, † contractibus, pactis & promissioni-
bus, Clausula rebus & terminis sic stantibus, tacite
subintelligitur, ut fuse docet Tiraquell. in leg. 8. Codic.
de revoc. donat. in præfat. numer. 166. Cravett. conf.
668. numer. 15. Decian. consil. 19. numer. 25. vol. 4.
Menoch. consil. 27. numer. 47. etiam si promissiones

752 juratæ † sint, ut testatur Honded. consil. 18. numer.
46. & consilio 111. numer. 49. & sequent. vol. 1. ubi hoc
locum habere ait in promissione habente verbum ali-
quod extensivum ad futurum arg. l. 51. de legat. 2. Et
hanc in rem pro more suo acute disputat Seneca de be-
nef. lib. 4. cap. 34. 35. & 38.

Amissio Sed hæc, quæ hæcenus de Advocatiæ ex diversis de-

lictorum generibus causata amissione dicta sunt, non
solum ad personas Patronorum singulares, sed ipsas etia-
am universitates referenda sunt.

Quod, † ut clarius innotescat, non abs re hoc loco
illa examinatur quæstio: *Utrum scilicet universitas ve-*
re & proprie possit delinquere?

Deinde vero videndum est, quæ requirantur ad hoc,
ut universitas dicatur deliquisse, & delicto per ipsam pa-
trato Advocatiam amisisse.

Ad priorem disquisitionem quod attinet, † haud præ-
ter rationem prima fronte in eam opinionem quis ve-
nire posset, ut existimet, universitatem vere & proprie
delinquere non posse.

Primum enim pro † assertionem illa stabilienda fa-
cit, quod universitas sit nomen Juris, & non persona-
rum, & quoddam corpus intellectuale, carens animo
& intellectu, cap. Romana. §. in universitate Extra de Ratio du-
senten. excomm. in 6. Hinc Jason. in leg. 1. §. muni-
pes, numer. 1. & 2. Digest. de acquir. possess. scribit † u-

niversitatem non habere animum, & sic nec consen-
sum, & universitatem esse nomen Juris & non persona-
rum, non habens animum nec intellectum, nec etiam
corpus, Bald. in l. 22. numer. 1. ff. de legat. 1. Innocent.
in cap. gravem, num. 1. Extr. de senten. Excomm. Ca-
strenl. in l. 2. num. 2. Digest. quod cujusque univers. Id-
eo non potest delinquere, l. 1. ff. si quadrup. pauper. fe-
ciss. dicat. l. infans, ff. ad l. Cornel. de Sicariis. Quia † in

delictis requiritur verus dolus, voluntas & consensus de-
linquentis, text. in l. 1. ff. de furt. Andr. Gail. lib. 1. de
pace publ. cap. 7.

Deinde negantis † opinionis fundamentum po-
nitur, in leg. sed ex dolo, §. 1. ff. de dolo malo, ubi
contra universitatem non datur actio de dolo, quia
dolum committere non potest, ergo nec delin-
quere.

Tertio communis & recepta interpp. † traditio
est, universitatem non posse incurrere infamiam, in
individuo id propalante Nicol. Losæo de universitat.
part. 4. cap. 1. num. 49. Consequitur ergo, universita-
tem non posse delictum perpetrare, saltem illud, ex quo
irrogatur infamia.

Verum his dubitandi rationibus non attentis, † si re-
sæ res perpendatur, communis conclusio stat in con-
trarium, quæ probat, non minus universitatem quam
singulares personas delinquere, atque ob delictum Ad-
vocatiam amittere posse.

Probat id primum † textu manifesto in l. metum
§. animadvertendum, cum sua gloss. Digest. quod me-
tus caus. ubi universitas potest metum inferre, & per-
consequens delinquere: † Metus enim illatio, secum
trahit de necessitate delictum, tot. tit. ff. & Cod. quod
metus causa.

Suffragatur secundo † text. in l. si usufructus ff. quib.
mod. usufruct. amitt. ubi Civitas potest puniri & ara-
tro subijci, ut fuit in Carthagine, ergo potest delinque-
re; † quia ubi non est delictum, ibi etiam pœna esse
non potest, l. sancimus, & tot. tit. C. de pœnis.

Tertio confirmatur † id ipsum per gloss. in l. sicut
in verb. non debetur ff. quod cujusq. univers. nom. & gl.
in l. aliud, §. refertur ff. de reg. Jur. ubi dicitur univer-
sitate posse delinquere.

Quarto quemadmodum † universitas contrahere
potest & se obligare ex contractu, l. civitas, ff. si cert.
petat: ita etiam potest delinquere & ex delicto obliga-
ri. † Nam bonum est argumentum de contractibus ad
delicta, & econtra l. omnem, cum gl. ff. de judiciis Au-
thent. qua in provincia C. ubi de crimin. agi op. cap. fin.
de foro compet. Everhard. in top. loco à contractibus ad
delict. numer. prim. & secund. Matth. Steph. in dialect.
Jur. libr. 2. loco 102. num. 1.

Quinto

Advoca-
tia, per u-
niversita-
tem.

753

Univer-
tas an &
quatenus
delinquere
possit.

754

Negativa,

755

Ratio du-
bitandi I.

756

757

758

Ratio du-
bitandi II.

759

Ratio du-
bitandi III.

760

Decisio Af-
firmativa.

761

Ratio deci-
dendi I.

762

763

Ratio deci-
dendi II.

764

765

Ratio deci-
dendi III.

766

Ratio deci-
dendi IV.

767

768 Quinto ad hanc † decisionem servit *Authent. item quacunq̃ue communitas* Cod. de Episc. & cler. & text. in *cap. 1. §. si quis vero ausu temerario, de pace tenend. & jurament. firm. In usib. feudor. capit. Romana, §. in universitate, Extr. de sentent. Excomm. in 6. ubi universitas potest & excommunicationis & banni pœna mul-ctari. Ergo & delinquere potest.*

769 Sexto hanc sententiam † diserte approbat Bart. in l. *Civitas, in princ. ff. si cert. pet. & d. l. metum §. animadvertendum, num. 2. ff. quod met. caus. & in constit. ad reprimendum, nu. 3. & Didac. Covarr. var. resoluit. libr. 2. cap. 8. num. 9. Bald. in l. 6. §. 2. num. 3. & 4. ff. de his qui not. infam. Jul. Clar. in pract. crim. quest. 16. nu. 7. Alber. de Rosat. in l. si quis in tantam column. 3. vers. quidam dicunt Cod. unde vi. Paris. conf. 16. num. 13. lib. 4. Jas. in d. l. Civitas num. 2. Bald. in Authent. item nulla communitas C. de Episc. & cler.*

Solutio contrarium Argu-mentorū. Porro non obstant initio in contrarium addu-ctum.

770 Nam ad primum respondetur, † universitatem pos- se considerari duobus modis: uno modo, in abstra-cto, & hoc casu non est persona, nec animatum cor- pus, sed est quoddam corpus intellectuale & quoddam nomen Juris, habens quandam repræsentationem, & eo modo sumpta universitas, non potest delinquere. Alio modo sumitur universitas in concreto, & tunc est nomen personarum, & sumitur pro singularibus per-sonis, in ipsa universitate contentis. Ita post Bald. in l. 7. §. 1. & in princ. numer. 1. ff. quod cujusque uni- vers. nomine, & in l. 6. §. ult. numer. 2. & 3. ff. de his qui not. infam. distinguit Nicol. Losæus, tract. de universit. part. 1. numer. 10. & hoc modo accepta le- gitime convocata & congregata tanquam vicem per-sonæ sustinens, potest delinquere, atque ex delicto Ad- vocati privari, tradente generatim Innocent. in capit. gravem extr. de sentent. excommun.

Quare licet universitas sit nomen Juris, animo & intellectu carens: tamen legitime congregata unum corpus ac vicem personæ repræsentat, & hoc fictio- ne quadam & repræsentatione per rectores & admi- nistratores ipsius universitatis, l. mortuo, ff. de fide- juss. Anton. Gomez. variar. resoluit. libr. 3. capit. 1. numer. 52. Mynsing. observ. 78. numer. 7. centur. 4. ubi scribit, † universitatem, non esse personam ve- ram, sed fictam, repræsentantem aliam personam di- versam à particularibus & singularibus personis, & hoc improprie & secundum fictionem Juris Oldrad. conf. 65. numer. 7.

772 Improperie igitur † universitas delinquit, proprie vero singuli de universitate deliquisse censentur, juxta l. 1. in fine cum l. sequent. ff. de acquir. poss. Abb. in capit. dilectus, de Simon. & Doctor. communiter. U- niversitas enim nihil est aliud, quam homines universi- tatis; quicquid igitur homines Civitatis deliberato consilio faciunt, universitas fecisse censetur, cum fa- ctum ab ipso Senatu & rectoribus Civitatis vel majo- re parte legitime convocatis, à tota Civitate factum in- telligatur, l. quod major, Digest. ad municip. l. nulli, ff. quod cujusque univers. nom. Bartol. in l. aut facta, §. ult. ff. de pœnis, Abb. in d. capit. dilectus, 2. de Si- mon. & ibid. Jo. de Anan. Andr. Gail. de pace publ. cap. 9. num. 14. lib. 2.

774 Secundum argumentum solvitur † per negationem subsequenti. Universitas enim, secundum communem opinionem, dolum committere & proinde delinquere potest, per text. in d. l. metum, §. animadvertendum, ff. quod vi aut met. caus. text. in d. c. 1. §. si quis ve- ro casu temerario, de pace tenend. & jurament. firm. Andr. Gail. d. c. 9. num. 2.

775 Quinimo & metum & dolum committere, † & alio

modo delinquere potest, licet non cum eadem facilitate, qua singulares & particulares personæ, gloss. in d. l. sed & ex dolo, §. 1. in verb. facere possunt, ff. de dolo. gloss. in d. §. animadvertendum, verb. collegium, in fine ff. quod met. causa. gloss. in l. unica verb. non possunt, ff. de li- bertis universitat. gloss. in d. l. aliud §. refertur, in fine ff. de reg. jur. gloss. in l. 1. §. ult. verb. non possunt ff. de acquirend. possess.

Nihil denique facessit, quod tertio loco objectum e- rat, non posse scilicet universitatem notari infamia. Et si enim hoc detur: consequentia tamen non valet, ideo scilicet universitatem non posse infamiae pœna quid di- gnum admittere. *Responsio ad ill. du- bitandi rationem.*

Quod enim universitas infamis non fiat, † ideo est, tum, quia alieno nomine condemnatus de delicto, ex quo infamia irrogatur, non efficitur infamis, nec is, cujus nomine condemnatur, leg. 6. §. 2. Digest. de his qui not. infam. Ergo universitas condemnata etiam ex delicto, ex quo infamia contrahitur, non efficitur infa- mis, † cum per se non possit litigare, nec stare in judi- cio, sed per Procuratorem duntaxat seu Syndicum. Quia impossibile est totam universitatem per se litigare & in judicio stare posse, & sic necessitas licitum facit il- lud, quod alias esset illicitum, ad notat. Bald. in leg. 6. §. 2. Digest. de his qui not. infam. & l. 10. §. ultim. ff. de in jus vocand. & in l. 2. numer. 6. Cod. de his quibus ut indignis, & in leg. 3. numer. 27. Cod. de accusat. Castrensi. in leg. 1. §. 1. numer. 2. ff. quod cujusque univers. nom. Gail. libr. 2. de pace public. capit. 9. numer. 3. Mynsing. observ. 76. per tot. cent. 4. Franc. Marcus decision. 70. per tot. vol. 2. Bartol. in leg. 18. numer. 1. Cod. de re milit. libr. 12. de hoc est text. elegantissim. in l. 18. §. ut autem omnifariam, Cod. de re milit. Bartol. in Extra- vag. ad reprimendum, quomodo in laesa majestat. crimi- ne procedatur in verb. legitime circa finem. Tum eti- am, † quia pœna infamiae personam desiderat, sed uni- versitas, proprie loquendo, non est persona, nec ani- matum corpus, sed est quoddam corpus intellectuale per text. ante adduct. Ergo infamia non potest cadere in universitatem.

Idque adeo verum est, † ut tametsi tota Civium multitudo, explicato etiam vexillo, & pulsata campana, iverit ad delinquendum; non tamen ab universitate de- lictum perpetratum esse, dici queat, neque etiam pu- niri possit, si collegialis deliberatio non præcesserit, sed potius illæ singulares personæ delictum commisisse di- cendæ sint gloss. in leg. aliud §. refertur, ff. de regul. jur. & in l. sed ex dolo §. 1. ff. de dolo malo & in l. sicut, §. 1. in verb. non debetur, ff. quod cujusque univers. nom. Bar- tol. qui ad hoc solet communiter allegari in l. aut facta §. ult. num. 9. ff. de pœnis, Boer. in tract. de seductis, nu. 8. capit. ult. Oldrad. conf. 315. numer. 3. Curt. Jun. conf. 174. num. 36. & conf. final. num. 9. Corn. conf. 224. nu. 3. Gail. d. libr. 2. cap. 9. num. 4. Octav. Cachetan. de- cis. 39. num. 3. & decis. 138. per tot. præsertim num. 28. cum seq. ut eum refert & sequitur Burlat. conf. 160. nu. 91. vol. 2. & conf. 312. num. 5. Roland. à Vall. conf. 66. numer. 32. vol. 2. Et ex communi affirmant Villalob. comm. opin. in verb. universitas num. 46. Clar. libr. 5. sent. §. fin. q. 16. num. 7. & 8. Soarez. in thesaur. recept. sent. sub lit. V. num. 68.

Expositum est hæcenus, an universitas possit delin- quere & delinquendo Advocatiam perdere, videndum nunc est, † quæ requirantur ad hoc, ut illa dicatur de- linquendo Advocatiam amisisse.

Et breviter dicendum est, quod sicut in paciscenda Collegii vel universitatis † Advocatia consensum om- nium, argum. c. 29. de R. l. in 6. l. ult. C. de auct. prest. l. 7. in fin. C. de omn. agr. desert. lib. 11. T. 58. Toming. decis. 43. num. 11. Vel certe majoris partis intercedere rantur. *Universi- tas ut Ad- vocatiam amittat, quæ requi- ritur.*

necesse

necesse est argument. l. 16. §. 1. ff. de R. l. l. 19. ad Municip. l. 17. §. 2. l. 7. ff. de pact. l. 1. Cod. qui bon. ced. l. 18. ff. de recept. l. 2. §. 5. in fin. C. de Jurejur. propter cal. l. 45. C. de decur. Arnif. 1. Republic. §. 3. num. 6. tit. qua fiunt à majore part. ita etiam in amittendo per delictum Jure protectionis, ad hoc, ut universitas vel Civitas Advocatiz jus amisisse dicatur, requiritur totam universitatem, vel majorem saltem partem, delictum commisisse concilio generali, per capita domorum congregato, convocato & communicato, & deliberatione præcedente ad delinquendum; alias non ipsa universitas tenetur, sed singulares personæ, quæ deliquerunt, ut nominatim tradit Jas. in l. Civitas, numer. 2. & 3. ff. si cert. pet. Afflict. decis. 376. numer. 1. Franc. Marcus decis. 126. numer. ult. vol. 2. & decis. 776. numer. 2. & 3. vol. 1. Roland. à Vall. conf. 66. numer. 33. cum plurib. sequent. & numer. 63. 64. cum sequent. vol. 2. Alexand. conf. 13. numer. 9. vol. 6. Curt. Jun. in l. si familia, numer. 20. & 21. Digest. de Jurisd. omn. Jud. Clar. in pract. crim. quest. 16. numer. 8. quibus in locis evidenter scribunt prædicti Dd. quod ad hoc ut universitas dicatur delinquere & obligetur puniaturque pro delicto per ipsam commissio, requiratur de necessitate, quod sollemniter, moreque solito fuerit ipsa universitas tota congregata, fiatque propositio ad delinquendum & subsequatur deliberatio communis, simultanea totius universitatis, nam etsi omnes de universitate iverint ad delinquendum, non propterea dicitur universitas deliquisse, nisi probentur ivisse ad delinquendum ex proposito & deliberato consilio.

781 Quare quemadmodum † Civitas vel universitas aliquid ex prædictis delictis Advocatiz privationem inferentibus committens, non convocatis sollemniter omnibus Civibus, vel illis, qui sunt de universitate, neque communicato consilio, ipsa feudum non amittit, Joan. Andr. c. felicis, §. fin. & ibi Geminian. de pænis in 6. Paris. conf. 27. numer. 102. libro 1. Ruin. consil. 107. numer. 4. libro 5. Cravett. conf. 21. num. 8. Plot. repet. l. si quando §. 50. numer. 9. Codic. unde vi Gasp. Cabellin. milleloq. 1000. numer. 1. part. 2. Ludolph. Schrader. tract. feud. 2. part. 9. part. princip. section. 9. numer. 51.

782 Sic etiam, † tametsi consul vel triumviri Civitatis (quos alibi die Eyniger / alibi Die dreyer nuncupant. Halæ Suevorum etiam vocantur Eyniger / qui ex ordine Senatorio deputantur, zum Bericht / daran lauter Schuld / Schmach vnd Rauffhändel disceptiert werden prædidente Reichs Sculteto, sed nobis hic sermo est de aliis qui die Geheimen Quinqueviri Ueberlingæ Stublschherm Ulmæ die Eltern alibi aliter appellantur) non convocatis sollemniter omnibus Civibus neque communicato consilio vel accepto ad hoc speciali mandato deliquerint: ex eo tamen delicto Civitas vel universitas Jure protectionis non destituitur, per notat. Bartol. in d. l. aut facta, §. fin. numer. 11. ff. de pæn. Socin. Jun. consil. 115. numer. 25. libro 2. Castrenf. consil. 423. numer. 7. libro 1. Oldrad. conf. 66. & conf. 315. Alexand. conf. 105. numer. 33. libr. 3. Corn. conf. 224. libr. 4. Felin. in capit. novit. numer. 9. lib. 6. extra de Judic. † & licet in hoc contrarium teneant Angel. in d. l. metum, §. animadvertendum, Digest. quod metus causa Joan. de Anan. in cap. dilectus, el. 2. extra de Simon. Albert. Brun. conf. 28. numer. 8. 9. & 10. Menoch. de remed. recuperand. poss. remed. 9. numer. 123. & seqq. volentes, ex delicto Consulum, priorum sive illorum, qui Civitati præsunt, Civitatem ad pœnam obligari: attamen horum sententia communiter improbat, attestante Ludolph. Schrader. d. sect. 9. num. 31. §. Qua conclusio.

7849. num. 31. §. Qua conclusio. Objection. Nec obstat, † quod Consules, Priores, principa-

les, sive prædentes Civitati vel universitati totam Civitatem vel universitatem repræsentent, gloss. rubric. Codic. qua sit long. consuetud. Decius in d. leg. Civitas, num. 1. & ibi Bartol. Digest. si certum petat. Angel. & Castrenf. l. nulli, 3. Digest. quod cujusque univers. nom. Imol. capit. cum omnes column. 18. Extr. de constitut. Corn. consil. 293. in princip. libro 1. Roland. à Vall. conf. 90. num. 1. Cravett. conf. 195. nu. 8. Laurent. Sylvan. conf. 71. num. 9. libr. 1.

Nam hoc tantum procedit in iis, † quæ Senatui, 785 prioribus ac Consulibus à Civitate generaliter vel specialiter permissa mandata vel concessa sunt: Secus autem est in illis, quæ Senatui ac Consulibus à Civitate generaliter vel specialiter permissa, mandata vel concessa non sunt; in illis enim Senatus, Priores ac Consules totam universitatem non repræsentant, prout hoc expresse & in specie tradit Corne. consilio 224. numer. 10. libro 4. & conf. 241. column. penult. libro 4. Armon. Cravett. consil. 195. numer. 8. libr. prim. Laurent. Sylvan. consil. 71. numer. 9. libr. 2. Cagnol. repetit. leg. 2. in princip. numer. 103. Digest. de origin. Jur. & idem expresse tenet Ludovic. Roman. consil. 501. numer. 9. ubi ipse inquit, † quod Priores, 786 quibus nostro tempore utuntur Civitates, habeant potestatem limitatam, quam iis non licet transgredi, quem referendo sequitur Dec. rubr. numer. 13. versic. sed prædictam relationem, Extr. de appellat. & consil. 5. in princ. & consil. 72. column. 1. versicul. sed his non obstantibus, & idem est de mente Bald. in Authent. Cassa. Cod. de sacrosanct. Eccles. dum ibi Bald. † dicit, quod po- 787 testates, & alii magistratus nostri temporis, nullam habeant auctoritatem, nisi quatenus ipsis per statuta attribuitur, quod dictum Baldi sequendo allegat Dec. lect. 1. numer. 7. & lect. 2. numer. 29. Codic. qui admitti Aymon Cravett. consil. 196. numer. 4. libr. 1. Eandem sententiam amplectitur Bartol. in l. ambitiosa, 4. num. 26. Digest. de decret. ab ordin. faciend. argum. l. diligenter 5. Digest. mandati, leg. 1. & 2. Codic. si non à compet. Jud. l. non distinguemus 32. §. de officio, ff. de arbitr. facit text. l. prohibere, 3. §. plane Digest. quod vi aut clam. leg. fin. Codic. de vend. rebus civit. leg. prim. ff. de constitut. princip. §. sed & quod principi Institut. de Jur. nat. gent. & civil. l. age cum Geminiano 3. & ibi Jas. Codic. de transaction.

Si enim universitatis consilium ordinarium, † seu 788 ordo decurionum aliquod delictum faciat, non debet attribui toti universitati sed duntaxat decurionibus qui deliquerunt, Nicol. Losæ. de univers. part. 4. numer. 14. Henric. Rosenth. de feud. capit. 10. conclus. 4. numer. 6.

Nam in generali potestate † consiliariis per univer- 789 sitatem & populum data, non includitur potestas delinquendi, vel mandantem ad pœnam obligandi nisi hoc expresse in ipsa concessione potestatis dicatur, vel postea ratificetur, Bald. consil. 271. num. 5. & 6. Cagnol. in d. l. aliud §. refertur, num. 20. & ult. ff. de reg. Jur. Ludolph. Schrader. d. section. 9. num. 52. per l. 3. §. si Procuratori & ibi Dd. ff. quod cujusque univers. nom. l. si Procurator & ibi Jas. ff. de conduct. indeb. l. meminerint, 6. & ibi Bald. C. unde vi. l. neque interdicto, 198. & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. Jur. Et pro hoc videtur text. apertus in d. l. sed & ex dolo §. 1. & §. 2. ff. de dolo malo. ubi si decuriones dolum & lic delictum committunt, non datur actio de dolo contra universitatem, sed contra ipsos decuriones, qui deliquerunt.

Tunc ergo † demum dicitur universitas delin- 790 quere quando homines ipsius universitatis delinquant, ut universi & tanquam corpus, præcedente consilio, & deliberatione, secus, si ut singuli delinquant nullo habito tractatu prævio, nec communicato consilio

Consilio, nam hoc casu universitas ex delicto non tenetur, neque punitur, sed puniuntur duntaxat illæ personæ singulares & particulares, quæ delinquerunt, tanquam incitatores personarum & seditiosi, tot. tit. C. de seditiosis.

791 *Limitatio præcedentis traditionis.* Præcedens tamen traditio, ut scilicet requiratur communis & simultanea deliberatio & convocatio totius populi ad hoc, ut Civitas dicatur deliquisse, ac delinquendo Advocatiam amisisse, limitatur in urbibus potissimum Germaniæ, in quibus magnus solet esse Senatus, totius populi nomine in arduis congregari solitus, si is solenniter convocatus deliberate & communicato consilio delinquat, ut si consules ac Senatores, quibus plerumque in Germania gubernandæ Reipubl. cura demandari solet, qui & totam civitatem repræsentant, & de quavis re statuendi, sine aliorum Civium convocatione facultatem habent, animis deliberatis & communicatis consiliis aliquod delictum Advocatiæ privatione dignum commiserint, illam certe amittunt, per notata Bart. in d. l. aut facta, 16. §. fin. n. 9. ff. de pœn. gloss. in l. sicut. 7. §. si quid in verb. debetur. ff. quod cuiusq. univers. nom. Felin. in cap. cum omnes nu. 25. de const. Jas. in l. civitas n. 2. 3. ff. si cert. petat. & in casu homicidii respondit Angel. cons. 165. sic & in delicto turbatæ possessionis concludit Affl. decis. 376. nu. 1. & in damno dato Dec. cons. 221. n. 2. Ruin. cons. 107. n. 4. lib. 5. late Men. recup. remed. 9. n. 123. & seq. Andr. Gail. de pace publ. lib. 2. cap. 9. nu. 4. Hotoman. quest. Illustr. q. 42. in fin. vers. Sin autem public. cons. Hier. Gigas tract. de crim. las. Majest. rubr. de rebellib. qu. 12. Nell. de Bannit. p. 1. primi temp. quest. 5. Boer. in tract. de seditiosis, in septimo præsupposito, n. 8. cum seq. Rosenth. de fend. cap. 10. concl. 4. n. 5. in gl. lit. g. in fin.

Ratio ejusdem limitationis. Ratio est, quia ex consuetudine generali omne jus Civitatis in Consules & Senatum à populo intelligitur translatum, ita ut tales Civitatum magistratus totam Civitatem repræsentent Zafius in l. civiles n. 11. ff. si cert. petat. Castrens. in l. si præses n. 2. C. de transact. Meichl. tom. 2. decis. Cameral. lib. 2. decis. 4. nu. 183. & tom. 4. decis. 22. n. 116 Hotoman. cons. 6. n. 5. Sunt enim Universitas & collegium nomina Juris & dicuntur personæ repræsentatæ per suos Rectores & Moderatores l. 1. §. quibus l. 1. 2. l. sicut. 7. §. quod cuiusque univers. l. mortuo ff. de fidejuss. l. si quis in suo §. ultim. C. de in offic. test. cap. innotuit. de his, quasiunt à major. part. Menoch. lib. 2. arbitr. quest. cap. 598. n. 11. Auctor. des. gründt. chen Berichts / von des. H. Reichs Statt Friedberg Standt cap. 2. n. 106. Modest. Pistor. p. 4. quest. 134. n. 5. Henric. Bruning. de jur. univers. concl. 44. In Civitatibus Imperialibus hoc omni quoque caret dubio, in quibus omnis fere potestas est apud Senatum, qui unam partem status repræsentat, & qui in locum Principis est quasi electus. Adrian. Gylman. tom. 1. p. 1. tit. 2. ad suplic. vot. 1. n. 3. Casp. Ziegler. in conclusionib. ad aur. praxin. Caluol. §. Civitas. concl. 1. num. 72. & 73. Quod ergo Procures Civitatis, quibus gubernatio & omnis administratio rerum publicarum concessa est, faciunt, id pro eo habetur, ac si tota Civitas fecisset l. 3. ibi. si ordo dedit. ff. quod cuiusq. univers. nom. l. item magistris 14. ff. de pact. l. Municipis 14. ff. ad Municipalem. Matth. Coler. de process. execut. p. 2. c. 3. num. 361.

792 *Limitatio II.* Secundo limitatur præcedens conclusio, si culpa per universitatem seu Civitatem in clientes commissæ consistat in omittendo: tunc enim licet illa culpa fuerit commissæ, non convocata solenniter universitate, neque habito consilio, Civitas vel universitas nihilominus Advocatiam amittit. Cum ex delicto in omittendo consistente Civitas ad pœnam obligetur, licet non præcesserit communis & simultanea deliberatio,

Salycet. in l. 1. C. de seditiosis Felin. d. cap. cum omnes 32. extr. de const. Jas. d. l. civitas. n. 4. ff. si cert. pet. Petr. de Anchar. cap. Romana n. 9. de sent. excomm. lib. 6. facit text. in l. jubemus & ibi Bart. C. de sacrosanct. Eccl. Gail. d. cap. 9. n. 6. Mascard. de probat. conclus. 1420. n. 20 & seq. Boer. d. tract. de seditiosis. cap. ult. n. 8. & 9. Schrad. d. p. 2. p. princ. 9. sect. 9. n. 53. §. hac conclusio. Losæ, d. part. 4. n. 26.

Tertio fallit supradicta traditio, si delictum in 793 clientes commissum, habeat tractum temporis successivum, ut continua turbatio, invasio bonorum & similia. Tunc enim etiam non convocato consilio, neque convocatis solenniter omnibus civibus, universitas Advocatia privatur, si dignum privatione delictum per aliquos cives commissum fuerit. adstruente Salyc. in l. 1. n. 3. C. de seditiosis. Jas. in d. l. Civitas. 27. n. 4. ff. de reb. credit. Cardin. & Anchar. in clem. 1. de pœn. Boer. in tract. de seditiosis. in septimo præsupposito n. 9. Affl. decis. Neapol. 376 n. 2. quem refert & sequitur Menoch. Remed. recup. 9. n. 127. Hier. Gigas tract. de crim. las. Majest. sub rubr. de Rebell. q. 12. n. 4. Caspar. Caballin. Milleloq. 1000. p. 2. n. 2. Dec. cons. 486. in fin. n. 13. & ibi addit. Molin. in verb. tractum, Rol. à Vall. cons. 66. n. 32. & cons. 68. vol. 2. Mynsing. obs. 89. cent. 4. Gail. de pace publ. lib. 2. c. 9. n. 31.

Quia manifesti Juris est, si & à Dd. communiter traditum, Civitatem ex delicto Civium habente tractum temporis, indistincte obligari ad pœnam, Joan. de Anan. cap. dilectus. el. 2. & ibi Felin. num. 8. extr. de Simon. Paris. cons. 111. num. 72. lib. 1. cons. 21. lib. 4. Albert. Brun. cons. 28. num. 11. Et comprobatur ex eo, quod Dd. tradunt, licet ex facto familiaris Dominus non obligetur, hoc tamen non procedere, quando delictum, à familiari commissum, non est momentaneum, sed habet tractum temporis successivum, Abb. in cap. constitutis. & cap. cum causam. Extr. de testib. Jas. cons. 139. lib. 4. Schrad. d. sect. 9. n. 58. vers. tertio Civitas, & c.

Quarto limitatur assertum dogma, si universitas vel Civitas non communicato consilio contra clientes delictum etiam à particularib. personis commissum, ratum habuerit, asseverante Rol. à Vall. cons. 66. n. 32. cum seq. vol. 2. Innoc. in c. gravem. n. 1. extr. de sentent. excomm. ubi dicitur expresse, universitatem posse puniri ex delicto facto per homines de universitate tanquam per singulos, ex delicti ratihabitione secuta, veluti si aliqui particulares de universitate per vim expulerint aliquem de castro, & universitas illud sibi retineat, Nam ex hujusmodi actibus successivis & continuatis præsumitur ratihabitio, si quæ mandato etiam in delictis comparatur, l. fin. C. ad SC. Macedonian. Nam ista patientia universitatis, habetur loco mandati, l. qui patitur ff. mandat. eleganter Cacher. decis. 138. n. 4. & 5. Unde per ratihabitionem efficitur, & dicitur actus universitatis. Nam factum à singulis, censetur factum ab universitate, quando universitas scivit & passa est, nec contradixit, & factum non erat momentaneum, Benintend. decis. Avenionens. 70. num. penult. & ult. Mascard. concl. 1420 n. 10. Jas. in d. l. Civitas. n. 3. in fin. ff. si cert. pet. Affl. decis. 376. num. 2. 3. & 4. Cacheran. d. decis. 138. per tot. Mynsing. obs. 79. n. 4. 5. & 6. cent. 4. ubi ex ratificatione delicti tacita, vel expressa tenetur universitas, etiam si delictum, nullo communicato consilio & præcedente deliberatione sit perpetratum, Gail. lib. 2. de pace publ. c. 9. n. 5. & 31. Dec. cons. 486. n. pen. & ult. Nam ratificatio non solum verbo, sed etiam facto fieri potest, l. Paulus respondet ff. rem ratam haberi. Quinimo plus est aliquid facto facere, quam verbo, c. dilecti. col. 1. ext. de appellat. l. de quib. in fin. ff. de legib.

798 Voluntas enim hominis magis factis, quam verbis declaratur ac proditur, text. in l. reprehendenda C. de inst. & substitut. Boer. in tr. de seditios. in 7. præsupos. nu. 9. cum seq. Andr. Gail. d. c. 9. n. 32.

799 Vnde indubitanter infertur, quod ex delicto commissio à civibus, etiam non convocatis solemniter omnibus civibus, neque communicato consilio, civitas ex rati habitatione postea subsequente ad poenam obligetur, Bart. d. l. ant facta, §. fin n. 10. ff. de poen. Bald. cap. cum dilectus. col. fin. extr. de ordin. cognit. Matt. de Affl. decis. Neapol. 376. Paris. conf. 21. lib. 4. Felin. cap. cum omnes, n. 32. extr. de constir. Hieron. Gigas tract. de crim. las. majest. rubr. de rebell. q. 12. n. 4. Albert. Brun. cons. 28. n. 11. Menoch. recup. poss. remed. 9. n. 126. Et comprobatur ex eo, quod traditur capitulum ratum habens delictum à prælato commissum, indistincte illo delicto obligari, gl. c. dilectus. & ibi Bald. col. fin. extr. de ordin. cognit. Jason. cons. 139. col. 2. lib. 4. Jas. d. l. Civitas n. 3. ff. si cert. petat.

800 Ratio est, quod talis rati habitio videatur aliquo modo delicti participatio vel conjectura atq; actus sequens, ex quo voluntas populi colligitur: in terminis sic Ludolph. Schrad. d. sect. 9. nu. 58. vers. quarto hac conclusio. Zabarell. in clem. 1. verb. Civitas num. 3. de poen. Felin. in d. c. dilectus, n. 9. de Simon. Castren. cons. 423. incip. quia scio. n. 9. vol. 1. Anchar. cons. 158. Men. de remed. recup. poss. 9. n. 129.

801 Quinto fallit adducta decisio, quod post delictum à civibus non communicato consilio perpetratum, per conjecturas & actus sequentes colligatur voluntas universitatis, ut puta, quia non punit delinquentes, neque illos ex civitate expellit, sed eos recipit, Petr. Anchor. d. cons. 158. Felin. d. c. dilectus, n. 9. extr. de simonia Zabarell. d. clem. 1. verb. Civitas. n. 3. de poen. Men. d. remed. 9. numer. 129. Paul de Castr. consil. 423. num. 9. lib. 1.

Porro, quæ hætenus de universitate delinquente adducta fuere, active, hoc est, quatenus ipsa tanquam

802 Patrona, Jus protectoris sustinens, illud amittat, exaudienda sunt, quod Verum ex adverso illud quoque explanandum est, si quis universitatem vel collegium Ecclesiasticum in protectione habeat, quas personas ex illa universitate vel collegio offendendo protector pure Advocatia ob culpam exui possit?

Eares ut clarius explicetur, per certas conclusiones expedienda videtur.

Sit igitur prima conclusio. Si protector Monasterii vel Collegii Ecclesiastici offendat, vel delinquat, in Prælaturam ac totum conventum vel Capitulum: dubium non est, quin Advocatiam amittat, si quidem delictum privatione dignum sit, per notat. Henr. Rosenth.

803 in terminis feudalibus hisce convenientibus, cap. 10. concl. 9. n. 8. ubi remissive multis hoc ipsum adductis authoritatibus comprobat, quo lectorem remitto.

804 Secunda Conclusio: Advocatus Monasterii, vel Collegii Ecclesiastici, si offensam privationis poena dignam, in Prælaturam committat, Jus protectionis amittit, tamen non in totum conventum vel collegium deliquerit, ut in similibus terminis de privatione feudi communiter concludunt ex Feudistis Alvar. in c. 1. §. fin. n. 7. & ibid. Petr. Rav. quæ fuit prim. caus. benef. amitt. Ardiz. quib. mod. feud. amitt. c. 63. utrum vassall. alicujus univers. &c. Jacobin. de S. Georg. in verb. dictiq; vassalli promiserunt non committere feloniam n. 54. Mol. in consuet. Paris. tit. 1. §. 30. n. 115. & 120. Schr. tr. feud. p. 9. c. 4. n. 17. Ant. Capyc. in invest. feud. c. feudor. dominia col. 13. §. 18. ubi citat Ifern. Jac. de Belvis. Nic. de Neap. & Alvar. in c. 1. §. iterum de cap. Conrad. qui omnes hoc ibi adstruunt, ut præsupponunt text. in c. ad aures. in cap. in quibusdam & ibi plerunque Interpp. de poen.

Hæc tamen conclusio limitationem recipere videtur, ut non procedat, si offensa protectoris Prælati Limitatio duntaxat personam respiciat, hoc est, Prælato speciatim, ex privato odio, non respectu dignitatis nec intuitu Conventionis. Conventus seu Collegii, cui præest, illata fuerit, per ea quæ tradit fusissime Prosper Farin. prax. crimin. part. 3. quæst. 105. n. 302. ubi docet, offensam vel injuriam uni de collegio seu universitate non inferri, si injuria particularem tantum universitatis personam concernat, nec ipsam universitatem respiciat, secundum tradita Marian. Socin. in c. olim n. 20. extr. de jurejur.

Videndus tamen Oldrad. cons. 66. An ob injuriam uni ex Collegio factam, totum Collegium agere possit? ubi decidit, quod sic: per rationem, quia qui membrum tangit, totum corpus tangit, de quo pluribus agentem videre licet Mart. Uran. tom. 1. cons. 8. & tom. 2. cons. 38. & ibi in Additionibus lit. A. & B.

Tertia conclusio est. Protector Monasterii vel Collegii aut Civitatis non amittit Advocatiam, etiam si unum, ex conventu, Capitulo vel Civitate offendat, si id non contemplatione capituli, vel Civitatis factum fuerit. Conclusio III.

Quia capitulum est universitas, quod stat singularem aliquem, puta civem offendens, non delinquit contra universitatem aut Civitatem, sed solū, si contra ipsos omnes, tanquam unum corpus, bona universitatis invadendo, prodendo, &c. delictum aliquod perpetret, Blanc. de feud. lib. 2. cap. 1. n. 19. Zaf. part. 7. n. 53. Chass. in consuet. Burgund. tit. de feud. rubr. 3. §. septimo, in princ. n. 5. Schrad. p. 6. c. 6. num. 11. facit text. in l. 3. §. 7. ff. quod cujusque univers. & not. in §. universitatis. Institut. de rer. divis. text. elegans in l. sed et si hac lege 10. §. qui manumittitur. ff. de in Jus vocand. ibi: non est enim singulorum libertus, sed Reipubl. honorem habere debet, cap. in quibusdam. de poenitent.

Altera non minus evidens prædictæ conclusionis ratio est, quod sicut protectio ipsa, sic ejusdem contra- Ratio conclusio II. ria offensio principaliter, magisque universas, quam singulas & privatas personas respiciat, id quod eleganter deducit Dn. T. M. in consil. nondum impresso W. quæst. 4. paragraph. am. siinffen & nominatim etiam Auct. Recht. Deduction. in causa des Ritterlichen S. Johans Ordens contra Rotenburg auff der Tauber/ quemadmodum nec ob res particulares tuendas protectorem assumere usu receptum esse idem Auct. scribit.

Hinc etiam est, quod vassallus Civitatis aut universitatis feudo non privetur, ob feloniam aut offensionem in unum Civem, aut aliquam partem Civium perpetratam, sicut innuunt Dd. expresse Zaf. d. p. 7. numer. 57. Ardizon. rubr. five cap. 63. utrum vassallus alicujus univers. ibi: vel dic, quod ibi loquitur in Prælato Collegii Ecclesiastici, vel clericus ejusdem, &c. Henric. à Rosenthal. synops. feud. cap. 10. conclus. 9. n. 12. Sed si contra universitatem ipsam, vel consules aut præfectos, quibus juravit, modo illos, ut tales ut consules & præfectos sive administratores generales universitatis, offendat, recte privationis poenam incurrat, ad notata Ardiz. d. loco & Alvarot. in cap. Imperialem §. præterea Ducatus. n. 6. de prohib. feud. alien. per Frideric.

Fallit tamen hæc tertia conclusio in casu homicidii vel mutilationis. Si enim protector aliquem ex Collegio, Conventu vel Ecclesiastico ordine Ecclesiæ illius, cujus Advocatiam tenuit, occidat, vel mutilet, eadem exiit, per text. in cap. in quibusdam. extr. de poen. Faciunt in probationem hujus fallentiae Blanc. de feud. lib. 2. cap. 1. num. 2. & 3. Alexand. in l. si finita. §. si de veltigalibus, n. 25. ff. de damn. infect. Addit. ad Bart.

ad Bart. in l. si ita stipulatus, 126. §. Chrysogonus, n. 10. verb. fratrem meum, circa fin. ff. de verb. obligat. Panorm. in c. in quibusdam n. 6. de pœnis. ibique Henric. Bohic. n. 24. Aegid. Boff. in tract. criminal. tit. de crim. l. as. majest. in fin. n. 144. Bald. conf. 141. n. 2. vers. sed super partes, vol. 2. ubi ait, ob hoc facinus ipso Jure privari, si sit notorium, alias per sententiam. Alex. conf. 92. n. 19. lib. 2. ubi de Cardinale loquitur, per vasallum Ecclesiæ occiso, Imol. in c. ex parte, de feud. col. 17. per c. felicia §. si qua vero de pœn. lib. 6. Men. conf. 534. n. 10. vol. 6. Vult. de feud. lit. 1. c. 11. n. 25.

Ampliationes circa amissionem Advocatiae ex delictis provenientem generales. Et hæcenus de universitate. Porro lubet nunc ad materiam hujus uberiorem explicationem, circa amissionem Juris clientelæ, ex delictis tam ab universitate, quam ab aliis privatim consideratis personis, commissis, generales ampliationes ac limitationes subijcere.

813 Ampliatio I. Primum ergo ampliatur prædicta, quod scilicet ad amittendam ex delictis hæcenus enumeratis Advocatiam, unius duntaxat criminis à protectore vel clientibus perpetrati culpa sufficiat, arg. l. si re, §. oportet, ff. de excusat. tutor. quod similiter in materia feudali tradunt Bald. in c. si cantio. n. 11. §. 12. de fid. instrum. Blanc. in summa feudal. lib. 2. c. 2. n. 8. Alvarot. in c. 1. n. 4. de feud. sine culp. non amitt.

814 Ampliatio II. Secundo extenduntur prædicta, ut pœnæ illæ saltem applicabiles locum habeant non solum in iis, qui actu possident, vel quasi Advocatiam, sed in illis etiam qui expectativam, ein Anwartschaft fünfzigigen Schuss und Schirms / habent, vel quibus in diem, aut sub aliqua conditione committendæ Advocatiæ promissio facta est. Tunc enim, si protector futurus, aut destinatus, aliquod ex prædictis criminibus, conditione vel expectantia pendente, committat, æque privari potest, ac si in quasi possessione Juris illius jam antea fuisset, per ea, quæ eleganter in hanc rem scribit Schöner. disputat. feudal. 10. thes. 12. lib. 1. argum. l. Sempronius Attalus ff. de usufruct. legat. ubi ius constituendum eodem modo amittitur, quo constitutum.

815 Ratio I. Deinde sicut ille, qui ædificium jam constructum destruere potest, multo magis prohibere potest ne extruatur arg. l. nec non 28. §. exemplo. ff. ex quib. caus. major. quia facilius quid fieri impeditur, quam jam factum destruat. l. patre furioso. 8. & ibi Jas. ff. de his, qui sunt sui vel alien. jur. ita ille qui expectativam dedit Advocatiæ nondum constitutæ, ob delictum facilius, **816 Ratio II.** eam, ne in esse deducatur prohibere potest, quemadmodum & alias causa promissionis cessante vel sublata, tollitur & ipsa promissio, arg. l. 1. ff. de condit. sine causa. l. cum text. 16. C. de pact. inter empt. & c.

817 Ratio III. Præterea faciunt ad eandem ampliationem corroborandam tradita per Belvis. in ca. imperialem. §. in super vers. quaritur si vasallus feloniam, & c. de prohib. feud. alien. per Frider. ibid. Hern. n. 58. & seq. Laudens. num. 1. eleganter Alvarot. num. 3. & 4. Præpos. nu. 1. vers. quod si promissit. præclare in utramque partem disputando Matth. de Afflict. n. 13. & 14. ubi simpliciter in hanc sententiam concludit. vers. pro solutione presentis, Schrad. tract. feud. part. 9. princ. part. 2. sect. 6. n. 9. & 10. Anton. Capyc. in invest. feud. c. feudor. investitura. col. 5. si is quem Dominus, & c. Zas. epit. feud. part. 10. num. 78. & alii ab his adducti, ubi communi ore tradunt, ad hoc, ut vasallus feudo privetur, unam solam ex causis amissionis à vasallo perpetratam esse sufficere.

818 Extensio ampliatio- nis. Et hæc ampliatio, ut dictum est, procedit, siue facta, de Advocatia assignanda promissio sit pura & simplex, siue conditionalis, nempe sub illa conditione, si prior protector decesserit absque successore, vel liberis, aut sub alia conditione.

819 Sed circa hanc ampliationem non inelegans ori-

tur quæstio: Si Imperator expectativam certa Advocatia concedens alicui, ante protectorem, prius existentem, super cuius Advocatia, expectativa fuit concessa, & sic super lure protectionis nondum aperto moriatur, utrum tunc successor in Imperio, eandem Advocatiam, casu quo ad se revertitur, illi, cui Antecessor eam promissit, omnino concedere teneatur?

Affirmativam suadet primum ea ratio, quod successor in Imperio, teneatur observare gesta per antecessorem suum, in pertinentibus ad dignitatem & officium suum, hoc est, quæ sunt de natura & consuetudine dignitatis Imperatoriæ, ut est, dare Subadvocatos, juxta tradita Socin. Jun. conf. 60. n. 29. vol. 3. Curt. Jun. tract. feud. part. 2. n. 8. Cuno. de pactis. quæst. 24. nu. 48. Anton. Capyc. decis. 121. Cravet. conf. 241. num. 17. Albert. Brun. conf. 1. col. 4. vol. 1. Rolent. synops. feud. cap. 10. concl. 38. n. 27. ubi dicit, non esse dubium, quin successor in dignitate regali stare teneatur facto antecessoris, si id ad naturam & administrationem dignitatis pertineat, Cum enim eadem dignitas in successore maneat, nec moriatur, §. illud in fin. Authent. constit. quæ de dignit. c. si gratiose de rescript. in 6. Ideo & pactum vel contractus ejusmodi in successore durare debet. Bald. conf. 159. n. 4. lib. 3. Tiraq. tract. de jur. primogen. q. 35. n. 20. Natt. conf. 122. n. 3. Et in specie de Imperatore, quod Antecessorum concessionem rite factas, inviolatas custodire teneatur, testantur Bald. post Cyn. in l. digna vox. n. 3. C. de legib. Jas. late conf. 1. n. 2. vol. 1. Rol. à Vall. conf. 13. n. 37. & seq. vol. 3. Anton. Gabr. Rom. commun. opin. tit. de jur. quasit. non tollend. concl. 5. n. 2. & seq. Grass. comm. opin. cent. 2. obs. 63. eleganter Decian. conf. 25. per tot. vol. 1. Franc. Bursat. latissime examinat conf. 16. n. 55. Claud. Seysell. qui hac de re omnium uberrime scribit de feud. tit. de his qui feud. dare poss. Mandell. conf. 67. n. 1. Alciat. lib. 2. præsumpt. ult. & conf. 18. vol. 6. Henning. Goden. conf. 3. de jure Civit. Ac militat sententia Gregor. à Montan. relata in cap. iustitia 25. quæst. 1. ubi ait, iustitia ac rationis ordo suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui mandata & voluntatem custodiat.

Quodque sit unum Imperium prædecessorum, & successorum, tradidere Bald. conf. 326. vol. 1. Alciat. conf. 4. vol. 4. & pluribus novissime Albert. Gentil. lib. 3. de jur. belli, cap. 22. per tot.

Et sic generatim etiam, quod ex pacto vel contractu principis cum subdito vel aliis inito etiam principis successor obligetur, Anton. de Butrio Imol. Panor. Felin. & Dec in cap. 1. per ill. text. de probat. Paul de Castr. in fin. C. de transact. vers. & nota. Bart. l. prohibere. §. plane ff. quod vi aut clam. Bald. cap. fin. vers. octava extr. de sent. & re judic. Ruin. conf. 17. n. 2. lib. 5. Boer. decis. 204. n. 41. Paris. conf. 2. n. 13. lib. 4. Boff. tract. crimin. tit. de Principe. n. 29. Eman. Soarez comm. opin. vers. princeps n. 267. per text. c. abbas sane, vers. sed ad hæc de re jud. in 6. Schurff. conf. 72. n. 8. cent. 2. Lofred. conf. 38. col. 6. & seq. Igneus in l. donationes quas Divus col. 2. & 3. C. de donat. tradunt.

Præterea Advocatiæ concessio gratiosa est, præsertim, quam Imperator alicui largitur; At gratia concessa, sub nomine dignitatis Imperatoriæ, pro se & successoribus in Imperio, omnino per successorem servanda est, per ea, quæ scribunt Socin. Jun. conf. 34. n. 4. vol. 3. & Abbas & Dec. in d. c. 1. in 2. not. extr. de probat. & in cap. quoniam Abbas. extr. de offic. delegat.

Verum, non obstantibus his argumentis contra riam sententiam rectius defendi posse judico, quia communis Interpretum conclusio est, quod Imperator, ac generaliter omnes, qui non Jure hæreditario, sed per viam electionis succedunt aliis, non co-

gantur habere ratas expectatarum concessionem per
826 eorum antecessores aliis factas. † Tum, quia par in pa-
rem non habet Imperium, l. nam & magistratus ff. de
arbitr. l. ille à quo. §. tempestivum ff. ad SC. Trebell. ca.

827 innotuit. extr. de elect. Tum, † quia successor in digni-
tate, non habet causam ab antecessore, ideo ex his, quæ
ex natura dignitatis non veniunt, non obligatur, arg. l.
lex vectigali Digest. de pignor. & l. si quis domum Dig.

828 locat. tum etiam, † quia Imperator existens presentium
tantum, non etiam post mortem suam rerum geren-
darum administrationem habet, argumento c. fin. 12.
q. 1. & c. 2. de donat. Hartm. Pist. quest. jur. lib. 2. part.
2. quest. 27. n. 2. & 3.

829 Deinde fulcitur hæc decisio; quod Jus Antecessoris
Ratio deci- ex electione, in administratione tantum consistat,
dendi II. ideoq; in futurum successoris præjudicium disponere
de futura non possit, gloss. in c. 1. verb. compelluntur.
ubi Azonem adducit, qui success. dar. teneant. Rolent.
de feud. c. 6. concl. 16. n. 13.

1830 Tertio pro hac sententia pugnat, † quod Actus ad
Ratio deci- certum tempus vel conditionem destinatus, si præci-
dendi III. pitetur, non valeat, in præjudicium tertii, scilicet suc-
cessoris, ut pulchre ratiocinatur Paul. Picus in ca. 1. nu.
13. tit. 9. lib. 1. de feud. ubi scribit, quod rogatus agere
actum post tempus, aut conditionem aliquam evenien-
tem, si is agat ante eventum, aut tempus, actus ille non
sustineatur, si vergat in præjudicium tertii, ut in l. ux-
ori. §. Seium ff. de legat. 3. filiusfamil. §. Divus Digest. de
legat. 1.

831 Quarto idem speciatim † confirmatur exemplo feu-
Ratio deci- dorum, si enim Dominus de feudis adhuc penes alium
dendi IV. vassallum existentibus, & nondum vacantibus alicui ex-
pectativam contulit, si vivo Domino non aperiantur,
successor non est obstrictus, ea aperta, illi cui anteces-
sor promisit, conferre, per text. in d. ca. 1. qui successor.
& c. tit. est 9. lib. 1. de usib. feud. ibi: si præmoriatur an-
tequam conditio vel tempus existat, &c. per quem tex.
ita ibid. docent Bald. n. 2. Alvar. n. 3. & Matt. de Afflict.
num. 28.

Et in specie de Imperatore, si is feuda nondum a-
perta alii promittat, eaque illo mortuo demum ad Im-
perium pleno Jure per mortem vassalli, aut alio modo
revertantur, quod successor in Imperio nullo Jure cogi
possit, talem promissionem ratam & gratam habere,
text. est expressus in c. 1. an apud Judicem vel pares Cu-
ria, & c. gloss. & Feudistæ ibi. Jac. de Belvis. Nicol. de
Neapol. Alvar. & Præpos. in princ. Affl. n. 1. Schenck.
n. 1. & 7. And. de Ifern. in c. 1. ad fin. tit. qui success. te-
neant. & ibid. Laudens. n. 15. vers. nota hanc gloss. Matt.
de Afflict. n. 94. & 95. & alii communiter omnes, qui
hoc deducunt ex glossa final. ibid. quoniam nec Impera-
tor accipit Imperium ab antecessore titulo hæreditario,
sed ad fastigium illius dignitatis evehitur per electio-
nem legitimam juxta text. in ca. venerabilem, extra de
elect. & faciunt not. per Imol. in cap. grandi extr. de sup-
plend. neglig. pralat. & fuse tradita per Hennig. Goden.
in cons. 1. per tot.

832 Quare ex concessione facta alicui † per antecessorem in
Imperio, ipse successor (si concessio non sit jam con-
summata) non obligatur, nec efficaciter obligari po-
test. Siquidem antecessor in successorem suum, qui
est ei par in Imperio non habet Jurisdictionem aut sta-
tuendi potestatem, cap. innotuit. cum gloss. ibid. extr. de
elect. & cap. proposuit. extr. de concess. prabend. Et ha-
betur per Dd. communiter in rubr. & cap. 1. extr. de
constitut. & Præpos. Alexandr. in cap. si Papa 40. distinct.
ac gl. in c. dudum verb. nos igitur de prabend. in 6. Nec

833 † potest antecessor disponere in tempus, quo ipse nul-
lam in eo potestatem habiturus est, l. cum hic status. §.
si sponsus ff. de donat. inter vir. & uxor. l. fin. in princip.

ff. de pæn. l. in tempus. ff. de hered. institut. c. presenti de
offic. legat. in 6. per quæ Jura sic scribit Tiber. Dec.
cons. 14. n. 104. & seq. vol. 3.

Nec denique potest † Imperator legem aliquam po-
nere successoris suo aut manus ejus ligare, ac præire illi,
quo minus immutare concessionem possit, juxta ea, quæ
notantur in l. digna vox. & C. de legib. Matth. de Affl.
in d. cap. 1. num. 95. in tit. qui successor. teneant. cum
multis similibus citatis per Tiber. Decian. cons. 25. nu.
1. & 2. in 1. notab. Cumque, ut antea dictum est, Im-
perator non ab antecessore suo capiat Imperium, & po-
testatem suam, sed per electionem, & sic aliunde, non
cogitur, factum Antecessoris non consummatum ad-
implere, aut ratum habere, sicut nec is, qui feudum
capit ex pacto, & providentia primi concedentis, obli-
gatur ex facto vassalli Antecessoris, juxta tradita in cap. 1.
in tit. an agnat. vel fil. Et faciunt ea, quæ not. in cap. 1.
§. hoc quoque. tit. de success. feud. & ita sentit gloss.
1. in cap. 1. tit. qui successor. teneant. 2. ubi Matth.
de Afflict. num. 52. dicit illam gloss. esse ad hoc no-
tabilem.

Porro non obstant huic sententiæ, ea, quæ dubita-
tionis movendæ gratia supra deducta fuere.

Nam quod primo objectum est, successorem obliga-
tum esse ad observantiam gestorum, per Antecessorem
suum, respondetur, quod concessio hujusmodi expe-
ctatarum super Advocatis nondum vacantibus, fal-
tem, quatenus ea post mortem concedentis vacaturæ
sunt, non spectet ad dignitatem aut officium Impera-
toris, siquidem hac ratione ille officium suum ex-
tenderet in id tempus, quo ipse administrationem am-
plius habiturus non est, quod ei facere non licet, arg. l.
cujus bonis ff. de curat. furios. & l. in tempus ff. de he-
red. instit. l. quod sponso ff. de donat. ante nupt. & facit
text. in c. 1. cum ibi not. per Bald. Alvar. Affl. & alios tit.
qui success. teneant. cum similib. supra adductis.

Ex quo & altera objectio diluitur, † quod nempe ex
pacto vel contractu Principis cum subdito vel aliis ini-
to, ejusdem successor obligetur, quia id ipsum locum
tantum habet, si Princeps contrahat super pertinenti-
bus ad officium juxta morem principatus, sicut decla-
rant Dd. ad l. 1. ff. de constit. & alii supra allegati.

Nec obstat denique, † quod gratia concessa sub no-
mine dignitatis imperatoris per successorem exequen-
da sit, quia respondetur, quod adducta in contrarium
procedant, quando hujusmodi concessio per anteces-
sorem facta, jam est consummata, Tunc enim, si sub
nomine dignitatis facta & consummata sit, successor,
etiam per electionem veniens ad dignitatem, non potest
illam concessionem revocare, secus vero est, si conces-
sio vel gratia facta per Antecessorem, nondum fuerit
consummata, Nam tunc successor, per electionem vo-
catus ad Imperium vel dignitatem, factum Antecesso-
ris sui adimplere, aut servare non cogitur, juxta tra-
dita per Joan. Andr. in c. ex tua. extr. de filiis presbyt. c.
super gratia. de offic. deleg. in 6. Cyn. in l. fin. C. in quib.
caus. in integr. restit. non est necess. Bald. in c. 1. ubi & re-
liqui Feudistæ præsertim Affl. n. 92. sape dicto tit. qui
success. teneant. cum similib.

Cæterum præcedens decisio aliquot recipit exceptio-
nes seu declarationes.

Primo enim limitatur, † si Imperator cum consen-
su Principum Electorum, expectantiam Advocatiæ ali-
cui promississet. Quæ enim Imperator facit cum consen-
silio & consensu Electorum Imperii, tanquam procerum
suorum ac præcipuorum membrorum & columnarum
Imperii, non suo particulari, sed totius Imperii nomine
fecisse censetur, per ea, quæ supr. eod. hoc. c. in 2. casu,
quo protectio Cæsareæ morte suscipientis non finitur
aut dissolvitur, in simili adducta sunt.

839 *Ratio limitationis* Quin & eadem limitatio satis probatur † per ea, quæ in simili tradunt Feudistæ, quod scilicet in casu Expectativæ alicui super feudo per alium adhuc detento datæ (Wann einem ein Anwartschaft auff ein Lehen ver-schrieben oder zugesagt worden) successor in Imperio teneatur factum antecessoris adimplere, etiamsi feudum promissum Antecessore mortuo demum aperiatur, si investituræ aut promissioni istius expectativæ ab antecessore factæ consensus Principum Electorum accesserit, iisque assentientibus hæc concessio celebrata sit, ut expressim probat Nicol. Everh. Jun. *conf. 1. nu. 27. vol. 1.* per ea, quæ in simili scribunt Jo. Borcholt. *de feud. p. 7. in pr. n. 21.* Herman. Vult. *cap. 10. nu. 16. vers. quod si vero investitura. lib. 1.* Matt. de Afflict. *in d. cap. 1. n. 14. tit. qui success. teneant.* ubi ait, quod quando Prælatus cum consensu Capituli sui, investivit aliquem de feudo viventis, ipso non consentiente, in diem, vel sub conditione, si feudum aperiatur, tunc mortuo Prælato ante diem vel conditionem, nihilominus successorem ejus teneri, eveniente casu ad implendum & exequendum dictam concessionem propter consensum Capituli, citans ad hoc ea, quæ scribunt Cardinal. *conf. 15. vers. sed etiam alio capite &* Joan. de Anan. *in cap. fin. ne pralat. vices suas, &c.* † Ubi tradunt, quod si prælatus de rebus Ecclesiæ consensu Capituli contraxit, successor huic contractui stare debeat. Et ita respondit Facultas Juridica Lipsensis *consil. apud Hartman. Pistor. quest. fur. lib. 2. p. 2. post quest. 27. nu. 15. extante.* ubi *num. 24.* ait, idem esse, si capitulum & Prælatus, præfecturam cui feudum aperiari debebat, ante eventum conditionis alienavit, quod & amplectitur in eodem casu Academia Francofurtensis *in cons. d. loco impresso num. 11. & seq.* & idem Pistor. *examinat. d. quest. 27. num. 19. & seq.* ubi & *num. 25.* ad contraria respondet, † Capitulum enim & Ecclesia non moriuntur, & Prælatus successor ab illo causam accipit, argum. l. *proponebatur, Digest. de judic. cum ibi not. per Ang. & alios l. si usufructus, cum ibi traditis per Dd. Digest. de usufruct. legat. & faciunt quæ habentur per Bald. in l. fin. C. sine censu vel reliquis. & in cap. si gratiose, junctis ibi not. de rescript. in 6. cap. libera. 12. q. 2. & §. licentia. Auth. de Sanct. Episcopo.*

842 *Limitatio II.* Secundo limitatur præmissa decisio, † quando is, qui possidebat Advocatiam, vita functus est, supersite adhuc & in administratione existente (nam ab officio remotum, & mortuum esse, hoc casu paria sunt, per ea, quæ tradit Alvarot. *in cap. 1. n. 3. qui success. teneant. gl. & alii in cap. presenti de offic. ordin. lib. 6.* Bald. *in d. cap. 1. n. 2.*) eo qui hoc jus protectionis taliter concessit, tunc enim licet concessio expectativæ per ipsum concedentem nondum fuerit impleta, ob id forte, quod concedens impeditus, vel morte præventus, non potuerit tam cito eum, cui Advocatiam sub tali conditione concesserat, in possessionem ejus ducere, successor ipsius, quamvis per electionem ad dignitatem vocatus, tenetur ejusmodi concessionem exequi ac ratam habere, quoniam concessio facta per Antecessorem, in vita ejus cœpit habere effectum, & quoad Juris acquisitionem omnino fuit consummata, licet executio Juris quæsitæ nondum fuerit subsecuta arg. text. *in d. ca. 1. qui success. teneant. ibi:* si possessio rei penes eum fuerit, ipse & ejus successor teneatur, &c. per quem text. hoc etiam notant Matth. de Afflict. *ibid. num. 52.* Isern. *num. 2.* Bald. *num. 4.* Alvar. *numer. 1. & 3.* Laudens. *num. 1.*

843 *Limitatio III.* Tercio declaratur antecedens conclusio, † ut non procedat, quando ille, cui per antecessorem expectantia Advocatiæ promissa fuit, priori ejusdem possessore consentiente, in possessionem Juris Advocatitii missus fuit, tunc enim, quia concessio vel gratia, facta per

Antecessorem, jam fuit consummata, successor etiam per electionem vocatus ad dignitatem, gratiam illam vel concessionem revocare non potest, sed eam servare cogitur, etiamsi Advocatia in feudum forte habita Antecessore mortuo aperiatur, sicut aperte probatur per text. *in d. cap. 1. qui success. ten. tit. 3. lib. 1. & ibi Jacob. de Belvis. & Andr. de Isern. nu. 1. & §. Schenck. n. 1. & 8. Paul. Picus n. 13.* Hofoman. Cujac, & alii. Et quod textus hoc velit, apparet ex dictione, nisi, quæ est exceptiva, Dd. citati & interpp. *in l. actione C. de sacrosanct. Eccles. Borcholt. de feud. p. 7. in princ. n. 20. & seq. quod & multis defendit Hartm. Pist. lib. 2. p. 2. quest. 27. num. 40. & seq. & regulariter verum testatur Collegium Lipsense in cons. ibid. subjecto. n. 24. Vult. c. 10. n. 16. in fin. lib. 1.*

Quarto limitatur nostra decisio, † si antecessor ex-844
pectativam super Advocatia vacatura per modum legi-*Limitatio IV.*
timi contractus concessit. Tunc enim ejus quoque successor, qui pro una eademque persona cum prædecessore habetur, Alvar. *cons. feud. 121. n. 12.* eundem contractum servare tenetur, maxime quando alii jus est quæsitum, Bald. & Dd. *in l. digna vox. & in l. fin. C. de legib. late Jacob. in tract. feud. in pr. ad verb. sed an princeps n. 1. cum ibi allegat. Matt. Welenb. cons. 41. n. 123. vol. 3.* Quoniam tali casu non tam de Jure prædecessoris agitur, quem res amplius non tangit, quam de Jure tertii, cui ne princeps quidem jus suum auferre vel potest, vel debet, Jas. post gloss. & Dd. *in l. ult. n. 2. & 3. C. si contr. jus vel util. publ. Bart. in l. 2. C. de feud. pat. lib. 10.* Castrensis, *cons. 156. viso & cons. 281. primum vol. 1.* Egid. Boss. *tr. de principe n. 21.* Brun. *cons. feud. 16. nu. 4. 5. & 6.* Nevizan. *cons. feud. 12. n. 30.*

Quinto locum non habet nostra assertio, † si succes-845
sor factum antecessoris, Advocatiam vacaturam pro-*Limitatio V.*
mittentis sua sponte ratam habere velit, id enim posse eum, dubio omni caret. Rosenth. *in simili synops. feud. cap. 6. concl. 16. n. 6.*

Atque hæc de quæstione proposita sufficiant, nunc ad reliquas extensiones, quasi è diverticulo in viam revertimur.

Tercio igitur prædicta de amittenda † scilicet per de-846
lictum Advocatia extenduntur, locum habere, etiamsi *Ampliatio I. l. principalis de amittenda per delictum.*
delinquens minor sit, quia minor curatore carens, æque ut major, ex delicto obligatur. l. *auxilium. 37. §. in delictis ff. de minorib. l. unic. C. si advers. delict. & utrobi-*
que Dd. *Grammat. decis. 23. n. 12.* Jul. Clar. *lib. 5. §. ult. quest. 60. n. 3.* † Sed in integrum restituitur in non atrocibus, si careat dolo vero, etiamsi forte esset in præsum-847
pto vel culpa, Dd. *d. locis communem calculum hunc esse referentes, de quo plene & distincte Sforzia Odd. in tract. de restit. in integr. p. 2. quest. 80.*

Quarto ampliantur prædicta, † quod jus protegen-848
di ob delictum commissum, non solum ipsi Patrono de-*Ampliatio IV.*
linquenti, sed etiam ejusdem hæredibus auferatur, quod tamen in certis duntaxat casibus procedit, quia regulariter † poenæ auctores tantum suos tenere de-849
bent, l. *crimen 26. ff. de poenis. l. sancimus C. eod. l. si sint tabula ff. de tab. exhib. cum concordant. in gl. ibid. citatis. l. neq. 159. & ibi Interpp. ff. de reg. jur. neque quisquam odio alterius prægravari. c. non debet aliquis 22. ubi Dyn. de reg. jur. in 6. l. si quis in suo. §. legis antem. C. de inoffi. testam. l. 3. §. emancipatus ff. de bon. possess. contra tab. neque filius iniquitatem patris portare, ut est apud Prophet. Ezech. c. 40. & d. l. crimen. ff. de poenis. l. 2. §. in filiis ff. de Decur. cum simil. Dyn. *in d. c. non debet. 22. n. 6.* ubi pulchra addit. *in lit. f. l. defuncti & l. fin. C. si reus vel accusator mort. fuer. l. milites ff. de re milit. gl. fin. in l. filium ff. de Senatorib. † & a* 850
ctiones ad vindictam competentes raro contra hæredes transeunt. l. *si cum §. qui injur. ff. si quis cant. l. pen. ff.**

de in jus vocand. l. 1. ff. de privat delict. l. ejus qui delatorem ff. de jur. fisci § l. 1. C. ex delict. defunct. in qual. ubi Cuiac. in paratit. prolixè Benedic. Capra. in regulis suis regul. 67. nu. 12. & seq.

851 *Quarta ampliatio- nis excep- ptus Ca- sus l.* Inter alios autem prædictæ ampliationis casus qui nobis occurrunt, primus est, quando Advocatus ausu temerario Prælatus Ecclesiæ occidit, vel mutilavit. Eo enim casu omnes successores usque in quartam generationem, Jure Advocatiæ facti ipso privantur, per text. in cap. in quibusdam. §. & ne minus ibi. de præmissis nihil veniat ad hæredes, notat idem Panor. in d. c. in quibusdam. nu. 1. Paul. de Citadin. de Jure patronat. part. 14. nu. 6.

852 *Casus II.* Secundus casus est, quando protector Jure Advocatiæ ob inobservantiam pactorum privandus est, Tunc enim eadem poena redundat in ejusdem hæredes, quia jus commissæ Advocatiæ ob pacta non servata, ad hæredes transitorium est, ut in terminis feudalibus testatur Bald. in c. Imperial. §. in upet n. 7. de prohib. feud. alien. per Frid. quod notatu dignum dicit Præpos. eod. loco n. 1. in fin. sequitur Sylvan. de feud. recognit. quest. 29. n. 25. Carol. Molin. consuet. Paris. tit. 1. §. 30. n. 126. q. 33. idemque in terminis donationis adseverat Salyc. in l. fin. n. 4. Cyn. ibid. n. 5. & Bald. n. 1. C. de revoc. donat. Curt. Jun. de feud. p. 4. n. 156. & communis est in donatione, tam ibi quam in ca. fin. de donat. teste Ripa. in d. l. fin. n. 236.

853 *Limitatio II, casus.* Id tamen, quod dictum est, ob pacta conventa non servata, poenam locum habere, etiam in hæredibus intelligi debet, de pactis specialiter expressis extrinsecis, non autem internis sive intrinsecis, sed si quid specialiter pactis expressum sit, id quod etiam sentit Schrad. de feud. part. 2. part. 6. prin. sect. 10. n. 24. dum ait, quod ob pacta conventa non servata, transeat actio contra hæredes, id intelligere oportere propter pacta conventa extranea sive extrinseca, hoc est, extra substantiam rei, non vero; si contravenit pactis internis, sive intrinsecis, hoc est, iis, quæ insunt naturæ aut substantiæ rei, etiam si expresse non fuerint per contrahentes dicta, conventa ac tabulis contractus inserta, &c. juxta tradita per Bart. & Dd. in l. fin. ff. de cond. ob. causam.

Limitatio- nes circa amissionem Advocatiæ ex delictis enascentem gene- rales. Huc usque ampliaciones, nunc generales etiam limitationes prosequemur, casus afferendo, in quibus commissæ privationis poenæ locum non habent.

Primum igitur prædicta de privationis poena ob delictum infligenda declarantur, locum non habere postquam clientes protectori in crimen privatione dignum lapso, culpam remiserunt, quia non possunt poenitentia ducti postea ad privationem agere, per ea, quæ tradunt Thom. Grammar. decis. Neapol. 105. n. 5.

854 *Limitatio I.* **855** *Ratio limit- rationis à simili.* Jas. cons. 86. n. 8. & 9. vol. 3.

Sic etsi pater filium ex justa causa exheredavit postea vero cum eo ita reconcilietur, ut culpæ de veniam, exheredatio illa sublata intelligitur, & consequenter privatio hereditatis ipso Jure, non obstante exheredatione facta, nec poterit pater semel remittens ad eam redire, per tradita Bart. in l. 3. §. fin. ff. de adimend. & transf. legat. Jas. in l. in arenam. 11. n. 8. C. de in offic. testam. sequitur & receptissimum testatur Vasq. de success. creat. &c. §. 30. nu. 193. & seq. Mich. Grassi. §. testam. quest. 42. n. 11.

856 Inducitur autem remissio culpæ per renunciationem, aut pactum expressum vel tacitum inter clientes & protectorem initum, per ea quæ tradunt Dd. in l. si unus 27. §. illud. ff. de pact. Ripa in l. fin. n. 200. C. de revocand. donat. Rimin. §. 1. n. 459. Instit. de donat. Bart. Jas. & Dd. in l. fin. & ibi Cagnol. n. 81. & 82. C. de pact. Idque procedit, sive hoc pactum sit gratuitum, sive onerosum, quod videl. fit, aliquo dato vel recepto. Nam

ea, ob quæ Advocatiæ amittitur, privata, ut plurimum delicta sunt eorumque poenæ persecutio, non fisco, sed parti applicatur. Clari vero Juris est, quod de delictis privatis, quoad poenam applicandam parti, indistincte, non tantum gratis pacisci, verum etiam transigere liceat, Dd. communiter in l. transigere, 12. C. de transact.

857 Illa tamen remissio per se non præsumitur, sed protectori probanda venit, facit id, quod tradit Men. tr. recuper. poss. rem. 9. n. 143. tum quia facta non præsumuntur. Cagnol. in l. quatenus 24. n. 7. ff. de reg. jur. Alc. de præsumpt. part. 3. tum etiam, quia multo minus reconciliatio inimicorum, & se mutuo offendentium præsumitur, Bald. auth. si dicatur C. de testib. Fel. c. quoties. n. 4. extr. de testib. Quodque usque adeo verum est, ut nec ex scientia, & patientia sive taciturnitate clientum remissio talis præsumatur vel indicatur, Alex. cons. 30. n. 5. lib. 6. etiam si intervenerit lapsus longi temporis nisi conjectura aliqua concurrat, Ruin. cons. 44. n. 4. lib. 1.

859 Secundo declarantur prædicta, quod licet protector dignam privatione poenam incurrerit si tamen, eo vivente clientes tacuerint, eo ante querimoniam mortuo, contra hæredes ejus ad poenam privationis agere non possunt l. si enim 10. §. qui injuriarum ff. si quis caut. l. pen. Digest. de in jus vocand. l. 1. ff. de privat. delict. l. ejus qui & ibi Bart. Digest. de Jure fisci. l. 1. & ibi Bald. C. ex delict. defunct. §. non autem Instit. de perpet. & temp. act. gloss. in l. omnimodo 30. in verb. non licebit. C. de inoffic. test. ibid. Salycet. n. 6. Jas. n. 10. Cyn. in l. 1. n. 6. ibid. Ripa ex communi n. 237. C. de revoc. donat. Corbul. de jur. emphyt. caus. & cap. amiss. 15. ob. non solut. canon. ampliat. 45. n. 2. Tiraquel. in repet. l. si unquam in verb. suscepit liberos. n. 215. C. de revoc. donat. Mascard. de probat. concl. 1262. n. 9. & 23. lib. 3. Catel. Cott. memorabil. incip. donatio perfecta. Cacher. decis. Pedemont. 77. n. 11. Laur. Kirch. ex communi cent. 5. concl. 60. sub lit. i. n. 9. Villalob. in lit. C. n. 1. Ant. Gabr. Rom. comm. opin. lib. 7. de malef. concl. 35. n. 2. citant. l. omnimodo C. de inoffic. testam. & l. 1. & l. fin. C. de revoc. donat. ubi idem in donationis revocatione statuitur, quod nempe actio competens donatori ad revocandum rem donatam post mortem ejus propter ingratitudinem donatarii, regulariter contra hæredes donatarii, non detur, gl. fin. c. fin. & ibi Dd. extr. de donat. Covar. in ca. Raynutius in princ. n. 9. de testam. Gomez. var. resolut. tom. 2. cap. 4. n. 14. Roland. cons. 81. n. 18. vol. 3. Surd. tract. de aliment. tit. 1. quest. 48. num. 42. Sicuti & hæres mariti de adulterio uxoris defuncti ad privationem dotis conqueri nequit, si maritus sciens de hac in vita sua conquestus non sit. Bald. in l. rei judicata §. 1. eod. loco Castr. n. 3. Alex. n. 3. & ibi addit Curt. n. 4. ad verb. privare, Digest. solut. matrim. Angel. Aret. tract. de Malefic. ad verb. Che hai adulterato, &c. vers. quid si maritus. & ibi addit. Alex. de Imol. & August. Arimensi. post. n. 29. Salicet. & Tiraquel. ad loc.

862 Tertio locum non habent prædicta in delictis illis, alioquin privatione dignis, quæ protectores ante susceptam Advocatiæ commiserunt, arg. l. si uxor. 13. §. fin. Digest. ad l. lul. de adulter. l. fin. ff. de bon. libert. l. si quis. testib. 17. C. d. testib. tum, quia vasallus feudo privari non potest ex illis delictis, quæ ipse commisit, antequam vasallus fieret, vel ei feudum concederetur, Jac. de Belvis. Ifern. Bald. Alvar. Præpos. & Matth. de Afflic. in c. 1. §. fin. de Cap. Corad. Ifern. in c. 1. §. in super ibique Afflic. n. 40. de prohib. feud. alien. per Frieder. Alvarot. & Præpos. in cap. 1. in princ. de feud. sine culp. non amitt. tum quia donatarius non privatur re donata propter ingratitudinem commissam ante donationem factam Franc Ripa. in repet. d. l. fin. n. 200. C. de revocat. donat. Tum, quia etiam civi novo non possunt

possunt concedi represalia propter injustitiam ipsi factam antequam civis fieret. Bart. tr. de represal. q. 5. princ. n. 11. Cald. Auth. omnino n. 8. C. ne uxor promarito. Bertachin. in suo repertor. verb. represalia. quib. concedantur, n. 12.

Plures limitationes seu exceptiones quibus pœnæ delictorum vel temperantur, vel penitus abolentur, si quis requirat, eas apud præstantiss. Ictum Prosp. Farinac. part. 3. tract. crimin. q. 86. & seq. usq; 99. copiosissime pertractatas inveniet.

Et hætenus quidem iis, quæ speciatim de causis amittendæ Advocatiæ ex delictis tam à singularibus personis, quam ab universitate commissis descendentes ampliative & limitative à nobis allata sunt, benevole lectori satisfactum speramus; ut tamen non ignoretur, amissionem Advocatiæ, non tantum ex enumeratis culpis præcise fieri, sed ex aliis etiam similem vel majorem enormitatis rationem habentibus procedere posse, idcirco illa hic necessario examinanda est quæstio, † An protectoribus propter delicta commissæ hætenus expressis majora jus protegendæ adimi possit?

866 In negativam partem primo adducitur, quod privatio nunquam † sit imponenda, nisi expresse à lege caveatur, gl. in c. fin. in verb. ex vi. ubi Abbat. de jur. patron. Alex. conf. 103. n. 15. lib. 1. Felin. in c. 2. n. 13. de sponsal. Dec. in c. extenore sub. n. 8. de rescript. Crav. de antiq. tempor. part. 4. §. transeo nunc. ad quartam n. 148. Curt. Jun. conf. 119. n. 9. Bertazol. in repet. l. si quis major. n. 174. de transact. cum multis similibus allegat. per Tiraquel. in repet. l. si unquam 8. verb. revertatur n. 149. cum seq. C. de revoc. donat.

867 Item secundo, quod † pœnæ non sint imponendæ, ex magistrorum opinionibus, sed in casibus tantum expressis Tiraquel. d. verb. revertatur n. 251. argum. c. si habes. 24. quæst. 3. c. Romana de suppl. negl. prelat. lib. 6. gloss. c. porro. verb. separari extr. de divorce. quodque pœna regulariter non imponatur, nisi lex hoc expresse dicat. l. et si quis. 14. §. divus ff. de religiof. & sumpt. funer. c. is qui in prin. de sent. excomm. lib. 6. §. quia vero Leonis Auth. de non alien. & permut. reb. Eccles. Barb. conf. 11. conf. 16. & conf. 24. lib. 1. Curt. Sen. conf. 13. n. 24. & conf. 63. n. 14. cum similibus alleg. per Cravet. de antiq. temp. dict. p. 4. §. transeo nunc. n. 148.

869 Tertio urget, quod in pœnalibus non fiat extensio neq; de similibus ad similia. l. si vero. §. de viro ff. solut. matrim. Jas. l. cum quidam. ff. de lib. posthum. & in l. fin. ff. de in jus vocand. neque ex majoritate rationis. gl. & Jas. Auth. quas actiones Cod. de sacros. Eccl. & in l. fratres 27. col. 3. C. de inoff. testam. Aret. conf. 27. col. 2. Corne. conf. 271. col. 4. lib. 4. Dec. l. non debet cui quod plus 21. n. 3. ff. de reg. jur. Curt. Jun. conf. 6. col. 6. Nicol. Everh. in Top. loco à ratione leg. larga.

870 Denique iniurias ire nemo potest in † jure Canonico, duos tantum casus, quibus pœna privationis Advocatiæ constituta est reperiri; occisionis nempe & mutilationis Rectoris Ecclesiæ in protectionem commissæ, d. c. in quibusdam de pœnis. Ab aliis igitur novis, tanquam odiosis excogitandis ingenium cohibere debemus arg. c. odia de reg. jur. in 6. Alciat. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 6.

871 Verum his non obstantibus † affirmativam partem rectius defendi posse, existimo, quod scilicet ex delictis similibus vel gravioribus, quam Jure expressum sit, Advocatiæ privatio induci possit, dummodo in iis par, vel major perdendæ clientelæ ratio militet.

872 Ad hanc decisionem moveor primo, † quod etiam vasallus privetur feudo, non tantum ex causis in consuetudinibus feudalibus expressim positis, sed etiam ex causis similibus aut majoribus. c. 1. §. sed quia ubi Bald. Alvarot. & Præpos. quæ fuit prim. caus. c. si capitanei

ibi Bald. Præpos. & Affl. quib. mod. feud. amitt. Curt. tr. feud. part. 4. n. 80. Soc. conf. 87. n. 16. lib. 3. Benincas. §. actionum n. 164. Inst. de actionib. Schr. de feud. part. 9. c. 9. n. 18. Rosenth. c. 10. concl. 14. n. 6. Jo. Jac. de Leonard. inter conf. feudal. Brun. conf. 117. n. 34.

Deinde quod etiam donatio † legitime perfecta, se- 873 cundum communem & receptam Dd. sententiam non tantum de causis in Jure expressis, sed & similibus ac majoribus quam propter ingratitudinem donatarii revocari possit. Abb. Anchar. Imol. & Barb. in c. fin. extra de donat. Dec. c. cum speciali. col. 2. extr. de appellat. gl. Cyn. Joan. Fab. & Dd. in l. fin. Codic. de revoc. donat. Bald. §. 1. & ibi Riminald. Inst. de donat. Jas. auth. non licet. col. 2. C. de liber. præterit. Præpos. c. 1. in princip. n. 1. quib. mod. feud. amitt. Cagnol. l. in condemnatione, 173. ff. de regul. jur.

Tertio, quod etiam filium † exheredare liceat pa- 874 tri non tantum ex causis in Jure expressis, verum etiam similibus sive majoribus. Guil. Benedict. c. Raynutius dendi III. verb. in eodem testam. relinquens, n. 29. Extr. de testam. Govar. d. c. Raynutius in princ. n. 16. Eman. Costa. in l. gallus 29. §. & quid sit tantum. part. 3. n. 173. ff. de lib. & posthum. Guil. de Cun. Auth. non licet & ibi Curt. n. 23. C. de liber. præterit. Everh. in Topic. loco ab executione ad regulam. Riminald. §. 1. n. 538. Instit. de donat. Petr. Gerh. singul. 1. Hippol. singul. 78. Chass. consuet. Burgund. rubr. 7. §. 2. vers. sed. quero. Jo. Lup. in rubr. extra de donat. §. 16. n. 10. & in c. per vestras notab. 3. §. 20. n. 15. extr. de donat. inter vir. & uxor.

Nec obstant in contrarium † adductæ Juristheoricæ 875 quæ omnes una eademq; responsione recte eliduntur declarando, eas nempe locum non habere, quando ratio in lege pœnali est expressa; † tunc enim illa lex pœnalis, locum habet in omnibus illis casibus, in quibus eadem ratio militat. l. cum mulier. 47. ubi Alex. ff. solut. matrim. Gemin. c. si civit. §. l. de sent. excomm. lib. 6. Jas. l. 1. col. 2. ff. in jus vocati ut eant. Dec. l. factum cuiq; 115. §. in pœnalib. n. 15. ff. de reg. jur. Crav. de antiq. tempor. part. 4. §. videamus modo n. 18. Riminald. §. 1. n. 546. Inst. de donation.

Certum autem est, † quod ubi similis vel major 877 subest ratio, lex non extendi sed declarari dicatur, Oldrat. conf. 185. in fin. Calderi. conf. 1. in tit. ut lite pendet, ubi ait, quod ubi est eadem ratio non dicitur quis extendendo novum casum addere, sed quod in primo casu in ratione concludebatur, secundum æquitatem de- tegere seu declarare, lex enim dicitur esse, quod in ratione consistit, c. consuetudo distinct. 1. Ergo ubi locum habet legis ratio circa eadem etiam lex ipsa obtinere debet, idem Calder. conf. 1. in tit. de regular. ubi dicit, †

878 quod ratio dicatur lex communis ad omnes casus quos comprehendit, & ob id non inspiciatur dispositio, an in ea sit idem casus vel non, sed ratio duntaxat consideretur, cui suffragatur Jo. de Anania inter conf. Paul. de Castro conf. 261. col. 2. lib. 2. ubi dicit, quod ubi est eadem ratio & omnimoda similitudo, non dicatur lex extendi, sed casus ille sub ejusdem legis dispositione includi ac contineri, cum hic nulla proprie dici possit extensio, per gl. in c. 1. de temp. ordin. lib. 6. sequitur Bald. in l. omnes populi 9. col. fin. ff. de just. & jur. Petr. de Anch. conf. 304. in fin. Tiraq. in tr. cessante causa part. 1. n. 152. † Idque 879 obtinere etiam in pœnalibus, ut in iisdem fiat extensio de similibus ad similia, ex rationis identitate notant Jas. in §. sequens col. 7. & in §. tripli Instit. de acti. & in l. 1. col. penult. C. de transact. Dec. in c. translata in prin. de constit. & in c. secundo requiris col. fin. de appell. & in cap. 1. col. 13. de probat. Rom. conf. 429. ubi exempla complura adducit.

Porro illa dicuntur similia, † quorum est una qualitas, Bald. c. 1. de fena. cognit. Matt. de Affl. cap. 1. §. sed

quia num. 25. quafuit prim. caus. illaque tantum similitudo recipitur, quam vellex, vel princeps, vel ratio naturalis dicat, Alvarot. c. si capitanei n. 3. & ibi Præpos. n. 2. quib. mod. feud. amitt. & is, qui dicit, vel allegat aliquid simile esse, parte adversa hoc negante, illud probare cogitur. Archidiacon. cap. cum dilectus 22. quæst. 2. Matr. de Affl. c. 1. §. si duo fratres n. 9. de feud. Marchia. atque illius rei, utrum aliquid sit simile vel non, cognitio ad iudicem causæ spectat, Bald. d. cap. si capitanei. n. 1. & ibi Alvarot. n. 3. Præpos. n. 2. & Affl. nu. 27. quib. mod. feud. amitt. Socin. cons. 87 num. 16. lib. 3. argum. l. ideo quia 26. ff. de legib. l. 1. ff. de iur. deliberand. l. voluntas 5. C. de fideicommiss. c. de causis. §. fin. extr. de offic. delegat.

882 Nihil denique obstat decisioni † nostræ quarta & ultima objectio: Quamvis enim duæ solum causæ amittendæ Advocatiæ in d. cap. in quibusdam, à Pontifice exprimentur; tamen hæc ipsa enumeratio non excludit casus alibi designatos propter quos Clientela amittitur, quemadmodum nec lex finalis C. de revoc. donat. certas causas enarrans, ex quibus donatio rescindi potest, respuit illas quæ comprehensæ sunt in l. si unquam C. eod. de qua re copiose Tiraquell. in expositione d. l. si unquam; Ita etiam commemoratio duarum illarum causarum homicidii ac mutilationis non submovet, neque excludit illas privationis causas, quas hoc ipso Capite partim ex iure civili, ac feudali deduximus.

883 Circa easdem tamen similesque causas † dijudicandas, Iudex debet esse solers, discretus, & æquitatis studiosus. Nam non quælibet causæ hic vago Iudicis arbitrio committuntur, sed bene, an proposita, & in iudicio deducta sit similis vel major antiquis, & causis non controversis, ut consideret, perpendat, solenter, & discrete examinet ac arbitretur, per ea quæ tradit Men. de arbit. jud. quæst. casu. 267 n. 1. & 7. cent. 3. Jo. Jacob. Leonard. cons. 117. inter cons. Bruni nu. 37. Wesenb. cons. 43. n. 118. cum seq. vol. 1. Socin. cons. 99. n. 3. vol. 3. Jo. Petr. Ferrar. in form. lib. quo agit. ad revoc. feud. §. nec superstitionibus. n. 25. caus. 28. Rolenth. Synops. feud. c. 10. concl. 14. n. 6.

884 His expeditis porro circa causas amittendæ ex delicto Advocatiæ generatim etiam notandum est, siquidem pars † rea nollet cedere, quod semper in dijudicandis iis, cognitio iudicis an legitimæ illæ, ac sufficientes sint, necessaria sit.

Generatim enim leges & statuta, quæ inducunt privationem Juris alicujus, declaratoriam super commissio crimine sententiam exigunt: per text. notab. in cap. cum

885 secundum. de heretic. lib. 6. text. in l. ejus qui delatorem, ff. de iur. fisci. gloss. in clement. 1. de vit. & honest. cler. Zabarell. in clem. 1. n. 7. de pœn. Phil. Franc. in c. fin. de prescript. in 6. So. in. in c. Judæi. n. 1. de Jud. Hippol. latissime ad rubr. ff. ad leg. Corn. de fals. ubi hoc à nu. 24. usque ad n. 50. multis exemplis declarat. Idque † procedit etiam in notoriis, quia in notoriis etiam sententia declaratoria requiritur. ad notat. Bart. in l. Mavius. §. si duobus. n. 24. & seq. ff. de leg. 1. & in l. Imperator n. 1. ff. de iur. fisci. Hippol. in pract. crimin. §. aggredior. n. 133. Felin. in c. praterea. n. 2. de sponsal. Andr. Gail. ob-

886 serv. 51. n. 6. libr. 2. pulchre Grammat. decis. 15. n. 8. † ubi dicit, omnia Jura mundi disponentia, pro aliquo crimine ipso Jure pœnam imponi, intelligenda esse, dummodo secuta fuerit sententia declaratoria, per quam declaretur, illud crimen fuisse commissum,

887 alias pœna non poterit habere executionem seu effectum suum.

888 Hinc est, quod, etsi vassallus † commissæ feloniam feudum ipso Jure, quoad utile dominium, amittat; tamen, ad auferendam possessionem, sententia privationis re-

quiratur, per text. in c. 1. de feud. sine culp. non amitt. Sylvan. de feud. recognit. q. 22. n. 4. & seq. Sonsbec. p. 13. n. 74. Zaf. p. 10. n. 72. Hanner. lib. 3. cap. 13. vers. si quidem generaliter, Borcholt. de feud. cap. 8. n. 156. Carol. Mol. n. consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 1. nu. 44. late Ludolph. Schrad. tr. feud. pr. p. 2. part. 9. princ. sect. 8. q. 25. n. 14. cum seq. Vult. lib. 1. cap. 1. n. 59. latissime Henr. Rosenth. synops. feud. cap. 10. conclus. 41. n. 1. ubi infinitis autoritatibus conglomerationis adseverat, Hart. Hartm. pract. quæst. lib. 2. tit. 54. de feud. observ. 23. Schurff. cons. 10. n. 22. cent. 3. Philip. Port. lib. 1. comm. opin. conclus. 2. in fin. Fichard. cons. 18. num. 34. tom. 1. Schoner. disput. feud. 10. thes. 137. lib. 1. Ant. Gabr. Rom. in tr. regul. lib. 7. rubr. de crimin. concl. 9. n. 10. In quibus locis præallegati Doctores concludunt hoc & regulariter & generaliter verum esse.

Quare licet Protectores † ejusmodi delicta, ob quæ eos Jure Advocatiæ exui posse docuimus, commiserint, ad auferendam tamen possessionem vel quasi Juris protectionis sententia privationis omnino requiritur, idque verum est, etiam si de patroni pressura notorie constaret, quia etiam in notoriis ut prædictum est, sententia declaratoria requiritur, text. in l. fin. C. de malefic. & mathematic. Bald. ibid. n. 1. in fin. gl. in c. evidentia verb. non indiget. de accus. Ang. in l. libertas §. final. n. 3. ff. de statu homin. Hippol. in pract. crimin. §. aggredior. n. 133. Idem ad d. Rubric. ad leg. Corn. de fals. n. 38. gl. in c. ad nostram el. 3. in verb. observandus ibique Bald. n. 4. de jurejur. ubi dicit, in notoriis requiriri citationem & sententiam † unde infert, causæ cognitione opus esse, ita ut Iudici ex actis appareat de notorio, † quia sententia non debet ferri de facto, text. in l. ea quidem C. de accusat. & in c. cum sit Romana in fin. de appell. gl. ibid. in verb. irrequisit. Jul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 19. n. 3. 4. & ubi communem dicit, quod de notorio constare debeat Iudici, & judicet ex actis & quod non sufficiat, factum esse notorium, nisi etiam qualitates facti sint notoria, ita quod delinquenti nulla possit defensio vel exceptio competere, quo fac. not. gl. in c. ex parte in verb. manifesta de sponsal. & matrim. Fel. in c. inquisit. n. 6. de accusat. Jas. in l. stipul. 21. §. habet n. 11. ff. de oper. nov. nuntiat. Andr. Gail. de pace publ. c. 3. n. 13. lib. 2.

Ratio prædictorum inde elucescit, quod pœnæ nunquam ipso † Jure intelligantur impositæ nisi hoc lex expresse dicat, aut rationes aperte convincant, per gl. in c. fin. verb. ex vi. de iur. patron. Panor. in cap. fin. n. 6. de Cleric. non residentib. Fel. in cap. quarel. n. 1. de iurejur. & ibi Panor. n. 3. Fel. in cap. ex part. 2. n. 3. de rescr. Rom. cons. 325. n. 3. vers. 2. quia pœnam &c. fac. tex. in Auth. de non elig. secund. nuben. §. cum igitur reliquum ibi: nec quælibet lex est tale quid dicens, collat. 1. tit. 2.

Prædicta tamen doctrina, quod nempe ad revocandam Advocatiæ sententia declaratoria requiratur, & consequenter Jus protegendum Advocato, non nisi culpa per sententiam convicta adimi possit, vel alias ipso jure finiatur, aliquot limitationes recipit.

Primo enim locum non † habet ea conclusio, nisi in causis pœnalibus, in aliis vero plerisque hætenus enarratis nulla opus est Judiciali privatione, cum Advocatiæ per se corruat, nec aliquem contradicentem habeat, ut videre est quando Advocatiæ destructo vel desolato Monasterio, cujus quis Protector fuit, itemque rei in protectionem commissa interitu, causa, ex qua aliquis protector extitit perempta, remissione seu cessione per Patronum facta, contraria liberi populi se in protectionem committentis voluntate, morte alterius contrahentium in personali Advocatiæ, pœnitentia partium contrahentium, revocatione committentis, lapsu temporis, eventu conditionis: In istis enim aliisque similibus

Ratio ulterior decisionis.

Limitationes præmissæ decisionis.

Advocatiæ privatio,

quibus in causis ipso facto, nulla præcedente Iudicis cognitione inducatur.

893

milibus casibus, ubi nullus contradictor aut vindicator Advocati apparet, nulla requiritur sententia, ubi namq; nulla lis existit, ibi nulla opus est definitione, uti per se notorium est.

894 *Limitatio II.* Deinde etiam non procedit ea regula, quando initio inter Patronum ac clientes conventum est, ut eveniente privationis casu, Advocatia ipso Jure absq; suffragmine litis terminari debeat, arg. text. in l. 3. & ibi not. C. de pignorib. contractus ff. de reg. jur. Atque idipsum quoque præcedente hujusmodi conventionem, in feudi amissione locum habere communiter docent Feudistæ, Afflict. in c. 1. §. firmiter. nu. 13. in 7. notab. de prohib. feud. alien. per Frider. Zasius de feud. p. 10. num. 72. Hanner. lib. 3. cap. 13. in princip. Carol. Molin. consuet. Parisiens. tit. 1. §. 30. nu. 105. Schrader. part. 2. princip. part. 9. sect. 8. n. 31. & seq. Vultæ. lib. 1. de feud. cap. 11. n. 60. Schoner disp. feud. 10. thes. 138. lib. 1. Capyc. decif. 130. num. 16. text. in c. 1. de feud. sine culp. non amitt. ubi text. † & omnes Dd. posse conveniri, ut ex certis causis feudum ipso Jure perdatur. Simile de emphyteusi scribit Castrenf. conf. 68. n. 1. lib. 2. & post eum Schrad. loco allegat.

896 *Limitatio III.* Tertio claudicat ea decisio, quando ad tempus incertum, puta tertiam vel quartam generationem, vel pro omnibus descendantibus Advocatia concessa est; quia tunc finita generatione expressa, vel defunctis descendantibus, ob cessantem eorum successionem jus protectionis per se expirat, & tempus incertum antea, tunc certum factum est, ac protectio eo ipso finitur,

ut eleganter discurrit Rosenth. de feud. c. 10. conclus. 41. n. 35.

Limitatur denique præinserta doctrina in casibus † **897** in quibus lata sententia criminali contra Protectorem bona illius publicantur, quia tunc, sicut vasalli feuda, ita Advocati tutelares Advocatiam absque alia sententia privante perdunt, ut æquipollenter tradunt ex Feudistis Schrader. de feud. part. 2. p. 9. princip. sect. 8. numer. 41. in fin. fallent. 18. post Bald. consil. 141. numer. 2. vers. sed super partes. & consil. 268. num. 1. in fin. vol. 2.

Atque ita, enumeratis omnibus, quotquot in mentem venire, amittendæ atque dissolvendæ Advocatiæ quadraginta modis, huic quoque capiti finem imponimus, deinceps Juris studiosum, ex amœnissimo Theoriæ campo, in quo hæctenus, omnia causarum genera, idemq; Adjuncta, cognata & contraria Advocatiæ, perlustrantes, latissime expatiati sumus, ad minime tritam praxis viam, ut doctrinæ istius à nobis copiosius atque prolixius traditæ major percipiatur utilitas, verusque usus demonstretur, insequenti de Actionibus Capite, manu ducturi, quas tanto majori etiam cura & studio explanare oportet, quod hujus elegantissimæ materiæ cognitio, parum profutura esset, nisi & usum ejusdem probe cognitum haberemus, siquidem intelligentia rerum, absque eorundem ulu & praxi, veluti campana sine tintinabulo, esse perhibeatur.

C A P U T XVII.

De Actionibus, quæ Patrono adversus Clientes, & his vicissim contra Protectorem, utrisq; in alios competunt.

S V M M A R I A.

IN actione proponenda docti etiam Advocati nonnunquam hallucinantur, n. 1

Actiones quænam Protectori tam in clientes, quam alios communiter competant, n. 2

Actionum remedia generatim competentia, alia sunt petitoria, alia possessoria, ibid.

Possessorium præcedere debet petitorium, 3

Petitoria vel sunt personalia vel realia, ibid.

Ad acquirendam de novo Advocatiam, quæ actionum remedia concedantur, n. 4

Personalia proveniunt ex contractibus; pro quorum diversitate diversa etiam actiones oriuntur, 5.

Patronus jus protectionis remedio reali acquirere volens, intentare debet illas actiones, quæ ex singulis nuncupativæ existentis Advocatiæ modis competunt, 6

Ex diversis acquirendi juris alicujus titulis, diversa ad consequendum illud actiones promanant, 7

Patronus ad vindicandum Advocatiæ jus præter certa realia petitoria remedia institueri potest actionem confessoriam, utilem, 8

Patronatus jus est quadam servitus Ecclesiæ, servitutibus comparatur, & ex earum jure aestimatur, 9

Confessoria & negatoria dantur pro quibusvis juribus incorporalibus, 10

Jure venandi, 11

Decimandi, 12

Vectigalium, 13

Jurisdictione, 14

Pascendi, & similibus, 15

Confessoria & negatoria ususfructus & servitutum propriæ actiones, secundum Joan. Vanadium num. 16

Reprobatur ex communi consuetudine & praxi Camerali, 19

Actiones utiles non ad omnia jura persequenda, sed ad servitudes duntaxat fructuariis, superficiariis & creditoribus dari solent, 17

Actiones certa causa ad alias species non sunt trahenda, 18

Confessoria actio qualiter protectori adversus turbantes competat? 20

Patronus turbatus in jure presentandi actionem confessoria contra turbantem agere potest, 21

Confessoria actionis quæ sint requisita? 22

Advocatus quasi possessionem Advocatiæ sibi competentem acquirere etiam potest rei vindicatione, num. 23

Patronatus jus petitur conditione ex jure Canonum, vel ex lege, 24

Rei vindicatio regulariter tantum competit in rebus corporalibus, 25

Rei

Rei vindicatio quando in incorporalibus etiam locum habeat? 26
Protector Ecclesiasticus habet quandam quasi possessionem respectu juris & bonorum Ecclesie conservanda, num. 27
Protector agens rei vindicatione quasi dominium Advocatiæ probare tenetur, 28.
In rei vindicatione à parte agentis requiritur dominium, à parte rei possessio, 29
Advocatiæ jus vigore privilegii competens amissum, quam actione, à protectore recuperari possit, n. 30
Protector pro retinenda possessione Advocatiæ quo remedio uti possit, 31
Remedium uti possidetis datur pro tuenda quasi possessione rerum & jurium incorporalium, 32
Patrono Ecclesie in quasi possessione presentandi turbato adversus turbantem conceditur mandatum de manutenendo, 33
Interdictum uti possidetis in materia Advocatiæ contra quos competat? n. 34
Interdictum uti possidetis tam contra ipsos clientes quam alios quo suis turbantes competit, ibid.
Protectionis jus alicujus Civitatis duobus ad se pertinere contententibus, atque uno eorundem ad præstandam defensionem milites mittente, per quos verus Advocatiæ possessor turbatur, an per turbatum hoc casu milites interdicto uti possidetis conveniri possint? 35
Distinguitur, 36
Operarii excusantur operantes in re alterius ex mandato concedentis, 37
An protectori de iniqua Advocatiæ possessione vel quasi diffamato detur utile interdictum uti possidetis? n. 38
Respondetur distinguendo, 39
An hæres protectoris turbati possit intentare hoc interdictum pro tuenda possessione Advocatiæ quam habuit defunctus Advocatus? numer, 40
Negativa, contra Oldendorpium asseritur, 41
Interdictum uti possidetis ut locum habeat, quæ requirantur? 42. 50. & 53
In interdicto uti possidetis quæ & qualis possessio à parte agentis sufficiat? 43. 48. & 49
Libellus, quo civiliter possidens petit possessionem sibi restitui, & in ea non turbari, sustinetur, 44
Donatarius quando possideat civiliter? 45
Possessor civilis fructus suos facit, 46
Vasallo in possessione feudi sui turbato naturaliter tantum possidenti datur interdictum uti possidetis, num. 47
Turbare vel in vim facere quis dicatur? 51
In interdicto uti possidetis possessio & turbatio per auctorem probanda sunt, 52
In libello interdicti uti possidetis in recuperanda Advocatiæ, quæ ab actore petenda, numero 54
Protector contra invasorem Advocatiæ judicio experiri nolens, ei propria auctoritate de facto resistere potest, 55
Advocatus spoliatus pro amissa Advocatiæ possessione recuperanda quænam Remedia habeat? 56. 57
Protectori quænam actiones speciatim adversus solos clientes competant? 58
Advocatus ad exigendum Protectionis salarium insolutum, quibus actionum formulis utatur, num. 59

Protector annuum à clientibus sibi promissum honorarium exigit actione in factum, certi conditione, actione ex stipulatu, interdicto unde vi, & officio judicis, 60
Officium suum nemini debet esse damnosum, 61
Fides sua nemini nociva esse debet, 62
In solutum datum ex debito detrahendum, 63
Honorarium incertum promissum non actione mandati, sed ex stipulatu, vel alia ex contractu competente actione exigendum, 64
Sumptus & expensæ per Protectorem in tuendis clientibus factæ quibus actionibus repetantur, n. 65
Sumptus belli per Protectorem expensæ actione mandati repetuntur, ibid.
Item contraria negotiorum gestorum actione, 68
Expensa bona fide facta repetuntur etsi negotium non potuerit confici, aut minus feliciter, sine culpa tamen gerentis, confectum fuerit? 66
Actio sequestraria, contraria depositi datur sequestro, ut ratione officii suscepti omnino sit indemnis, 67
Negotiorum gestori datur regressus ad suum principalem de eo, quod utiliter pro ipso impendit, 69
Actione quam protector clientes protectionis juri sine causa renunciare, aut protectorem mutare conantes convenire possit? 70
Actio præscriptis verbis vel actio in factum quando regulariter competat? 71
Cientes si semel alicujus protectioni se subjecerunt, illius pertasi non possunt protectore invito jus protectionis excutere, nisi pacto ab initio renunciationem sibi reservaverint, ibid.
Protector Advocatiæ, nolentibus clientibus, renunciare volens, quibus actionibus uti possit? num 72
Pro diversitate causarum quibus Advocatiæ expirat, diverse etiam excutienda clientela actiones competunt, ibid.
Quænam Actiones clientibus contra Protectores suos competant, sub n. 72.
Clientibus putativum non agnoscentibus Patronum actio Negatoria infernit, 73
Vtrum clientibus, contra eum qui se jactat esse Advocatum, etiam si non sit Immediatus, ex L. diffamari Processus in Camera decernantur, 74
Affirmativa, ibid.
Imperator in privilegiis Salvæguardiæ omnibus & singulis tam mediatis quàm immediatis violationem prohibet, ibid.
Actiones quænam clientibus adversus protectorem, qui requisitus defensionem iisdem detrectat, competant, 75
I. Actio in id, quanti clientum interest, eod. n.
Defendere promittens, nec tamen defendens, tenetur ad interesse actione de dolo, 76
Advocatus negligens & aolus obligatur ad damnum, num. 77
II. Condictio causa dati causa non secuta, 78
III. Actio præscriptis verbis, 79
IV. Actio ex stipulatu, 80
V. Actio bonæ fidei ex pacto apposto, 81
VI. Clientes adversus protectorem casu non præstita defensionis, etiam ad rescindendum Advocatiæ contractum agere possunt, 82
Actio quænam detur in contractu Advocatiæ innominato, uno non adimplente? 83
In contractibus innominatis idem est non adimplere, vel non perfecte, 84

Condictio ob causam regulariter conceditur in contractibus in nominatis, n. 85
Cientes si conventioni protectitii in casum omiffæ defensionis certa pœna adjecta fuerit, adversus protectorem etiam ad pœna appositæ solutionem agere possunt, 86
Protectore pro se & heredibus defensionem clientum suscipiente, utrum in casum omiffæ ab alterutro vel ab uno duntaxat exhibitæ defensionis pœna committatur in solidum ab heredibus ejus? 87.
Affirmativa, 88
Negativa, 90.
Reis duobus in obligatione individua constitutis, & uno contraveniente, committitur stipulatio contra utrumque 89
Declaratur n. 100.
Delicta suos habent auctores, & personam egredi non debent, 91
Feudatarius negans partem rei feudalis esse feudalem, non privatur toto fundo, 92
Pœna commissi non committitur in solidum contra omnes heredes, sed solum contra heredem non solventem, num. 93
Actiones passivæ dividuntur inter heredes proportionibus hereditariis, 94
Obligatio defuncti in solidum in ejus heredibus dividitur, etiam creditore invito, 95
Dolus ei duntaxat nocere debet, qui illum admisit, num. 96
Sine culpa nemo pupiendus, 97
Pœna commissæ ex stipulatione Prætoria, facti unius heredis, ipse solus & non alii tenentur, 98
Stipulatio ab uno heredum interposita ad alios non porrigitur, 99
Protectionis conventio est contractus bonæ fidei, 101
Contractus Principum & Magnatum, omnes sunt bonæ fidei, 102
Clientibus adversus patronum ob non præstitam defensionem ad privationem Advocatiæ actionem intentantibus incumbit onus probandi, patronum ad defensionem faciendam ab iis legitime fuisse requisitum, n. 103
Actor fundamentum sue intentionis, præsertim affirmativum, probare tenetur, 104
Protectior ante eventum præstandæ defensionis se declarans, quod defendere nolit, ad privationem Advocatiæ etiam sine prævia interpellatione à clientibus tempore necessitatis ab eo non defensis conveniri potest, 105
Requisitione frustranea clientes non sunt onerandi, 106
Clientibus ex contumaci protectoris non defendendi recusatione facultas eos Advocatiæ exuendi acquisita censetur, 107
Feudi dominus vasallum post commissam feloniam ad præstanda servitia denuo requirens, ei feloniam remissæ censetur, ibid.
Protectior, si in clientes sæviendo eos injuste turbet & offendat, quænam actiones adversus eundem ad privationem Advocatiæ clientibus dentur, num. 108.
Protectores si Advocatiæ subtrahere sese invitis clientibus intendunt, quibus mediis ad eandem iustitiam cogi possint, 109
Cientes, quibus actionibus uti possint adversus extraneos Salvæguardiæ turbatores ac violatores? 110
Imperatores aliorum tutelam alicui commendantes, plerumque sub certa pœna prohibere solent, ne quis Ad-

vocatum in protectionis jure turbet, seu in clientum defensione impediat, 111
Confirmatur exemplo Friderici III. Imperatoris, Episcopum Herbipolensem anno 1485. monasterii Chombergensis Advocatum constituentis, 112
Privilegiis protectitiis ab Imperatoribus concessis, passim certa pœna contra privilegii violatores adjici solet, 113
Henricus IV. Imp. Monasterium Sponheim in protectionem recipiens, adversus molestantes pœnam criminis læsæ majestatis constituit sub n. 113
Gregorius VII. Papa Monasterium Hirschaw in tutelam sedis Apostolicæ assumens, illud infestantibus, privationem honoris & potestatis cum pœna excommunicationis comminatus. ibid.
Salvæguardia concessio impetrantem cum rebus suis inviolabilem reddit, & violantes pœna reddit obnoxios, 114
Protectionis violatæ actio apud quem judicem instituenda & agitanda sit? n. 115
Camera Imperialis judicium Imperatoris ac PP. Electorum & reliquorum Statuum personas, quoad contentiosam jurisdictionem repræsentat, 116
Camera Imperialis concurrentem cum Cesare jurisdictionem obtinet, 117
Privilegiarum à Cesare datorum causa ad Imperatorem vel Cameram, neglecto etiam prima instanti privilegio, pertinent, n. 118. & 1163
Injudiciis ordinariis, qui pares sunt in jurisdictione, preventionis locus est, 119
Preventio jurisdictionis fit per Citationem. 120
Interpretari ejus est cujus est concedere, sub n. 120
Salvi conductus super concessione orta dubitatio per concedentem eundem declaranda ibid.
Imperator vel Princeps super violatione privilegii à se concessi merito cognoscit & judicat, 121
Princeps, controversia de sensu privilegii à se concessi exorta iudex, & privilegiorum suorum, sicut & antecessorum suorum, interpretis est. 122
Pœna delicti cedit lucro ejus, qui principaliter ladicur, 123
Imperator in causis violatæ Salvæguardiæ à se concessæ ex pœna privilegio inserta, cujus medietas ad fiscum Casareum pertinet, habet interesse proprium, 124
Pœna commissæ violationis privilegii ab Imperatore concessi, jure totaliter Imperatori debetur, num. 125
Pœna in vindictam propria injuria debita alteri non confertur, n. 126. & 142
Feudum, quod vasallus delinquendo in dominum amittit, non ad proximum, sed ad dominum revertitur, 127. & 143
Socius socio communicat de iis, quæ ob delictum consequutus est, 128
Protectionis violatæ cognitio in casu, quo subditus alicujus vasalli Imperialis ab Imperatore salvæguardiam habens, ab alio ejusdem vasalli subdito in ipsius vasalli territorio violatus fuit: an ad Imperatorem vel vasallum spectet? num. 129
Affirmativa pro vasallo, ibid.
Negativa decisio, 130
Vasallus investitus de feudo cum mero & mixto Imperio & omnimoda jurisdictione, habet jurisdictionem privative, quoad investientem, 130
Declaratur, 152
Vasallus cognoscit in omnibus causis privative quoad concedentem, 152

Pœna & multa sunt fructus jurisdictionis, & pertinent ad eum, qui est investitus de jurisdictione, etiam privative quoad concedentem, 132
Declaratur, 154
Fiscus vasalli succedit loco fisci Imperialis, eique surrogatur, 133
Declaratur, 156
Dominium utile præfertur directo, quando utrumque concurrat, 134.
Declaratur, 158.
Decreta & privilegia Imperatoris, applicantia fisco suo pœnam, intelliguntur quoad eos, qui Imperatori subsunt immediate, 135
Contra, 159
Salvanguardia rupta cognitio spectat ad vasallum, 136
Contra, 138. 151. & 160
Ad Imperatorem ex contraventione privilegii sui offensum pertinet pœnam indicare contravenienti, 137
Pœna est delicti satisfactio, & imponitur, ut delinquens discat in futurum rectius vivere, atq; exemplum aliis abstineant à maleficio, 138
Offendere dicitur superiorem vel judicem, qui mandato seu sententiæ ejus contravenit, & non parit, 140
Pœna delicti regulariter pertinet ad eum, qui leditur ex delicto, 141
Sententia non parens, judicem offendere dicitur, sub num. 141
Pœna confiscationis imposita ob crimen læsæ majestatis commissum in dominum, vel ob contumaciam subditi in dominum, & ejus cognitio spectat ad dominum, non ad vasallum, licet delinquens sit subditus vasalli, 144
Præceptum Principis spernens & inobediens, dicitur largo modo rebellis, 145
Subditus vasalli delinquens coram officiali Principis ab eo mulctatur & pœna applicatur Fisco Ducali sub. 145
Delictum commissum in legem majus est, quam commissum contra simplex præceptum, 146
Offendens eum, qui salvamguardiam habet, incurrit crimen læsæ majestatis, 147
Declaratur, 149
Maxime, si offensio facta sit in contemptum Imperatoris salvamguardiam concedentis, 148
Pœna ex crimine læsæ majestatis imposita spectat ad Principem, 250
Concessio jurisdictionis meri & mixti Imperii, includit ea sola, quæ sunt ex ipsa re, non quæ proveniunt extra rem, 153
Confiscatis bonis ex dispositione juris communis, unusquisq; fiscus occupat bona sibi subiecta, 155
Subrogationis regula procedit tantum in his, in quibus subrogatio facta est, non etiam in aliis, 157
Prælationi non est locus, ubi non datur concursus, 158
Generalis salvanguardia violata cognitio ad ordinariam, speciali Imperatoris beneficio obtenta, ad Imperatorem pertinet, 160
Utrum in causis Salvaguardiæ violatæ tam mediati quam immediati in foro Cæsareo conveniri possint, 161
Decisio Affirmativa, ibid.
Præjudicia Cameralia hujus decisionis in causa Lübeck contra Borchwald & in causa D. Blocken contra D. Eggelsbach sub n. 162
Imperator in propria causa iudex esse potest, num. 162
Salvamguardiam violans, si sit persona Ecclesiastica, an nihilominus in foro Cæsareo super pœna conveniri possit? 164

Negativa, 165
Affirmativa, 171
Approbatur post 177
Declaratur sub 182
Judex laicus in clerici personam nullam habere potest jurisdictionem, 165
Declaratur, 194
Imperator in personas Ecclesiasticas ob delictum nullam habet jurisdictionem, 166
Nisiratione regaliū & beneficiorum secularium, 183
Clericorum causa tam civiles quam criminales ad forum Ecclesiasticum pertinent, 167. & 184
Statuta & præcepta laicorum non ligant personas Ecclesiasticas, 168
Etiamsi favorem eorum concernerent, 169
Judices laici procedentes contra clericos in excommunicationis pœnam incidunt, 170
Declaratur 196
Cæsar habet universalem jurisdictionem in Imperio, 171.
Salvanguardia potissimum ab Imperatore conceditur ad conservationem & manutentionem possessionis. 172
Clerici in possessoris sortiuntur forum coram judice seculari. 173
Per Salvanguardia violationem offenditur majestas Principis, 174
In crimine læsæ majestatis etiam contra personas Ecclesiasticas proceditur, 175
Clerici pro infractione Salvaguardiæ condemnantur per judices seculares ad emendam, & non habentes immobilia detinentur in carceribus usq; ad satisfactionem emendæ. 176
Rex Francia est in possessione judicandi per suos officiales contra clericos de delictis privilegiatis, 177
Ecclesiastici Principes, ratione honorum feudalium & regaliū, pro secularibus habentur, 178
Ecclesiastici Principes quomodo investiantur? 179
Ecclesiastici, ratione regaliū, forum Cæsareum sortiuntur. 180
Rex licet clericum in persona punire non possit, potest tamen in patrimonio sibi subiecto, 181
Clerici inferioris ordinis & mediate Imperio subiecti, in causa violatæ Salvaguardiæ coram judice ordinario conveniendi sunt, 182
Laici Salvamguardiam sive conductum à Principe concessum violantes, crimen læsæ majestatis committunt, 185
Quod secus est in clericis, qui crimen majestatis non incurrunt, 186
Clerici ob enormissimum quodq; crimen admissum ante degradationem non sunt puniendi per laicos judices, 187
Clericum rumpentem Salvamguardiam Principis, posse puniri per laicos, tenent Dd. Galli, 188
Rex & ejus ministri non possunt animadvertere in clericum rumpentem Salvamguardiam Regis, 189
Privilegium concessum clericis à Pontificibus, & Imperatoribus, non est dispositivum, sed declarativum, 190
Clerici ex auctoritate Dei sunt exempti à jurisdictione laicorum, 191
Clerici etiam mediate Imperio subiecti ad persequendam pœnam violatæ Salvaguardiæ contra laicos in Camera agere possunt 192
Clerici quando possint accusare criminaliter citra irregularitatem? 193
Prælatione temporalium dominiorum perinde ac alii Principes seculares Imperatori subsunt, 195
Ecclesiastici status, tanquam persone jurisdictioni Camerali immediate subiecta, frequenter in Camera ad multas pecuniarias conveniuntur, 197
Privilegio

Privilegiorum causa & earum cognitio quatenus ad Imperatorem spectent? 198
De privilegii interpretatione si inter Principem & subditum controversia sit, coram quo iudice illa terminari debeat? 199
Salvanguardia non ab Imperatore, sed ab alio Principe concessa causa non ad Cameram vel Casareum, sed ipsius Principis concedentis forum spectat, 200
Contra Salvaguardiæ violatorem quodnam genus actionis instituendum sit? 201
Privilegium habet vim legis, 202
Conaitionis ex privilegio Rñsf. Schuz vnd Schirm quæ sint requisita? 203. & 220
Privilegium qualecunque allegans, illud probare debet, 204
Ad privilegiorum esse scriptura requiritur, 205
Privilegia testibus probantur, 206
Et tantum parva, secundum quosdam, 207
Privilegia qualiter probentur, 208
Privilegiorum insinuatio fieri debet coram Notario & duobus testibus, 209
Privilegia an in membranis scribenda? 210
Privilegia Camera & parti insinuanda sunt, 211
Privilegia sunt facti alieni, ibid.
Privilegiorum ignorantia præsumitur, ibid.
Privilegia non legitime insinuata iudici & parti, nihil prosunt, 212
Ad citationem impetrandam propter violationem privilegii, continua eius possessio alleganda, 213
Privilegia ex possessione æstimanda ac declaranda veniunt, ibid.
Ex observantia secuta vires fortiuntur, 214
Sequela facti qualitatem præcedentis conventionis demonstrat, ibid.
Dolus regulariter requiritur in delictis, 215
Reus non condemnatur, nisi actor de vero & manifesto dolo, non etiam de præsumpto, doceat, 216
Dolus an præsumatur ex actu illicito? 217
Qualitas ubi est causa effectus, in specie probari debet, nec sufficit probare ipsum factum, 218
Dolus in hoc actionis genere difficillima est probationis, sub n. 218
Ad dolum excludendum frivola, temeraria & bestiales etiam cause sufficiunt, ibid. sub n. 218
Interpretatio delicti exclusiva in dubio facienda est, ibidem.
Dolosa violatione non edocta cessatur citatio vel absolutio in Camera decernitur, ibid.
Absolutione facta, ad ordinarium causa remittitur, ibidem.
Remedium agendi super violatione privilegiorum periculosum ac lubricum, ibid.
Juris civilis error à dolo errantem excusat, 219
Plura conjunctim ubi lex vel statutum requirit, non sufficit unum fieri, sed omnia impleri debent, 221
Actio Salvaguardiæ violatæ ex qua causa prodeat? 222
Protectionis violatæ actio est in personam ex maleficio admissa contra privilegium concessum violentiæ, ibid.
Salvanguardia multis modis violatur, ibid.
Protectionis violatæ actio quibus competat? 223
Casarea majestas per violationem Salvaguardiæ principaliter offenditur, ibid.
Dimidium pœna, ob salvamguardiam fractam dependenda Fisco Casareo, inferendum, ibid.
Rationes ejus rei ibidem assignata.
Ad pœnam Salvaguardiæ privilegio insertam an pars offensa, vel procurator fisci agere debeat? n. 224

Affirmativa pro Fiscali. Contraria decisio, 225
Pœnam inter Fiscum & partem læsam dividendam ex manu illius, hæc recipere debet, ibid.
Italia statutis id consentaneum esse ait Bartholus, ibid.
Quænam personæ Salvanguardia Imperiali communi fruuntur, 226
Camera Imperialis persona omnes in speciali Imperatoris & Imperii Salvanguardia & protectione sunt, ibid.
Commissarii Casarei & Iudices privilegiati, die Richter der Austrag/ Salvo conductu Imperii publico fruuntur, 227
Salvus conductus generaliter cuivis debetur, 228
Commissarium ladentes variis pœnis se reddunt obnoxios, 229
Fiscalis Casareus in omnibus pœnalibus, in Pönsfällen/ ubi pars fisco applicanda venit, pro interesse Casarea Majestatis intervenire solet, 230
Notarius in exercitio sui officii à quopiam offensus vel injuria affectus, contra ladentem habet actionem ex privilegio, 231
Notariorum creatio quibus competat, ibid.
Notarii sunt persone publicæ, 232
Notariatus officium ab Imperiali culmine suum principium habet, 233
Notarius est persona privilegiata ad negotia hominum authenticè conficienda, 234
Notarii in Camera immatriculati speciali securitate & protectione muniti sunt, 235
Formula supplicationis pro Citatione ad videndum se incidisse in pœnam deß Geleybruchs contra violatores securitatis Notariorum, 236
Nuncii Camerales publico securitatis ac protectionis privilegio fruuntur, 237
Personæ sue alienæve litis, vel praxis addiscenda causa, Spire commorantes eodem salvo conductu muniti sunt, 238
Cameram tamen deferentes Cameralium immunitatem amittunt, 239
Salvanguardia privilegium plerumque etiam pro impetrantis uxore, heredibus, familia, vassallis, officialibus, & omnibus quocunque modo ad impetrantem spectantibus concedi solet, 240
Injuriam quis patitur mediate vel immediate, 241
Injuriam mediate passus duplici actione, nomine scilicet proprio & alieno, eam persequi potest, 242
Pater pro injuria facta filio nomine proprio agere potest, 243
Vxori facta injuria viro facta dicitur, 244
Maritus pro injuria uxori, nomine proprio, tanquam sibi facta, contra injuriantem agere potest, 245
Etiamsi uxor injuriam illam remisit, 246
Vxoris remissio marito non præjudicat, 247
Domino de injuria famulo illata actio injuriarum competit, 248
Salvamguardiam impetrantis uxori, liberi aliive ei adherentes quando offenduntur, an proprio etiam nomine actionem habeant, 249
Negativa, 250
Affirmativa, 252
Pœna ex læsione privilegii competens stricte interpretanda, nec ad personas non expressas porrigenda est, 251
Pœna applicatur ei, cui partes in instrumento expresse applicari voluerunt, 252
Injuriam personis potestati vel affectui alicujus subjectis illatam non solum dominus eorum, sed & ipse persona subjecta proprio motu persequi possunt, num. 253
Ex injuria illata filie nupta quadruplex injuriarum actio oritur, 254

- Actio, ubi pluribus competit, intentata per unum, alterius actionem non perimit, 255*
- Persona una contra privilegii violationem agente ac succumbente, alia non agit, 256*
- Salvæguardiæ violatæ actio contra quosnam competat? n, 257*
- Salvamguardiam habens à pluribus violatus, an actionem contra omnes simul, vel singulos violatores instituere debeat? 258*
- In accusatione criminis tot sunt delicta, quot sunt persona, 259*
- Officiales vel ministri salvaguardiatum jussu domini violentes an teneantur? 260*
- Negativa, 261*
- Affirmativa, 263*
- Officiales pignorationem jussu domini facientes, neq; principaliter neq; incidenter conveniri possunt, 261*
- In actione injuriarum si in Camera supplicetur contra dominum & officiales, an continentia causa facienda sit, si injuria jussu domini facta sit? 262*
- Officialis & famulus jussu domini in criminalibus se non possunt excusare, 263*
- Officialis mandatum domini delictum mandantis exequi non debet, 264*
- Mandatum in delictis non excusat, 265*
- Actione Salvæguardiæ violatæ non solum ipse violator, sed & fieri procurans aut mandans tenetur, 266*
- Quod quis per alium facit, ipse facere videtur, num, 267*
- In delictis mandans & mandatarius pari pœna tenentur, 268*
- Mandantis & mandatarii delictum unum & idem est, 269*
- Mandans actione tenetur, etsi circa violationem mandatarius minus fecerit, quam sibi mandatum fuerit, 270*
- Mandans id quod plus est, censetur etiam mandare quod minus est, 271*
- Mandantes Salvæguardiæ transgressionem si sint plures, contra omnes ad privilegii pœnam agi potest, 272*
- Mandans non tenetur, si mandatarius post revocationem mandati deliquit, 273*
- Mandati revocatio non excusat mandantem, nisi illa fuerit intimata mandatario, 274*
- Mandans non tenetur, quando mandatarius fines mandati excessit, 275*
- Mandatarius coactus exequi mandatum, non ipse, sed mandans solummodo tenetur, 276*
- Delinquens coacte, contra animum suum deliquisse censetur, 277*
- Crimen non adscribitur illi, qui contra voluntatem suam illud committit, 278*
- Lucretia Romana ob perpetratum coactum adulterium cum Tarquinio, pœnam non meruit, ibid.*
- Mandator an teneatur, si mandatarius sua sponte & nullo subsecuto mandato violationem Salvæguardiæ commissurus fuisset? 279*
- Affirmativa, 280*
- Negativa, 283*
- Ratio ejusdem, 284*
- Servi corrupti actione ad pœnam dupli tenentur, qui servo etiam sua sponte furtum facturo furtum facere suassit, 281*
- Injuriarum tenetur mandator, quando mandatarius injuriam sua sponte fuisset executurus, 282*
- Declarant 290*
- Consulens delictum alias non facturo, punitus eadem pœna, qua principalis delinquens secus si consulat alias facturo, 285*
- Mandatarius sua sponte injuriam factururus, non mandatoris, sed sui causa & proprio nomine injuriam fecisse censetur, 286*
- Mandator mandatario alias delicturo, non ut mandatarius, sed levius & arbitrio judicis punitur, num, 287. & 291*
- Explicatio l. i. ff. de servo corrupt. 288*
- Mandatum non est proprie, si mandatarius illud alias esset executurus, sed consilium, 289. & 292*
- Salvæguardiæ violatæ actio an post violati obitum ab heredibus ejusdem contra violatorem intentari queat? 293*
- Affirmativa decisio ibidem*
- Actiones ex maleficiis descendentes, siue pœnales, siue rei persecutoria sint, heredibus competunt, 294*
- Salvæguardiæ violatæ actionem an violatus in heredes defuncti violatoris instituere possit? num, 295*
- Negativa, 296*
- Affirmativa, 305*
- Heres est successor in universum jus defuncti, 296*
- Facta persona coherens, & illam non egrediuntur, 297*
- Actiones pœnales ex maleficiis in heredem rei non competunt, 298*
- Pœna constituta sunt in emendationem hominum, quæ eo mortuo, in quem exerceri debent, amplius nullæ sunt, 299*
- Pœna suos auctores sequi debent, 300*
- Delicta cum mortalitate delinquentis extinguuntur, ut pœna ab heredibus ejusdem exigi non possint 301*
- Transgressio ubi nulla est, ibi nulla pœna esse potest, ibidem.*
- Heres jure Canonico indistincte ex delicto defuncti tenetur pro viribus hereditariis, 302*
- In protectionis violatæ delicto utrum Jus Canonicum quod indistincte heredem ex defuncti delicto teneri statuit, vel civile contrarium sanciens sequendum sit, 303*
- Jus civile in ditione Casarea, jus autem Canonicum in foro Ecclesiastico servandum, ibid.*
- Canonum decisioni quando in foro utroque standum? 304*
- Pœna ipso facto vel jure imposita transit ad heredes, 306*
- Etiam si vivente delinquente nulla præcesserit declaratoria super isto delicto, 307*
- Pœna imposita ipso jure quatenus requirat judicis declarationem? 308*
- Pœna quando ipso jure irrogata censeatur? 309*
- Banni pœna pecuniaria morte rei non extinguitur, 310*
- Pacis fractæ crimen est publicum, & ejus accusatio cuiusvis ex populo datur, 311*
- Pœna quando fisco applicanda venit, utrum delictum dicatur publicum vel privatum? 312*
- Actio quando dicatur criminalis? 313*
- Pœna inter fiscum & partem communicatio facit actionem mixtam, 314*
- Instantia etiam lite non contestata ad heredes transit, quando pœna ipso jure debetur, 315*
- Actio semel ad heredes progressa, etiam ad heredes heredum porrigitur, 316*
- Heredes lassi in Salvæguardia, post mortem illius novam actionem contra reum instituere, aut ceptam prosecui possunt, 317*
- Pluribus accusatis, uno mortuo non perit instantia quoad reliquos, 318*
- Salvæguardiæ violatæ actio multo magis contra heredes violatoris locum habet, quando jam lis cum eo contestata fuit, 319*
- Imo amplius, quando adversus defunctum jam judicatum fuit 321*

Actiones pœnales lite contestata regulariter etiam in casibus exceptis ad heredes transeunt, 320
Actio violati privilegii per solam citationem & ejusdem reproductionem, etiam lite non contestata, in Camera Imperiali contra heredes perpetuatur, 322
Ex delicto defuncti heredes ejus, etiam lite non contestata, conveniuntur, si ex facta violatione commodum aliquod ad illos pervenerit, 323
Lucra injusta ab heredibus extorquentur, 324. & 329
Actio de dolo quando datur in heredem? 325
Actio rerum amotarum quatenus contra heredem concedatur? 326
Condictio furtiva adversus heredes furis in solidum competit, tametsi nihil ad eos pervenerit, 327
In actionem Salvæguardiæ violatæ quidnam veniat, 328
An causa principalis cum pœna privilegio inserta simul tractari possit? 330
Affirmativa, 331
Negativa, 332
Accessorie & per consequentiam multa conceduntur, quæ principaliter & directo fieri non possunt. eod. 331
Jurisdiclio Camera fundatur propter continentiam causarum, 333
Comites Barones & Nobiles Imperio immediate subiecti in prima instantia in Camera conveniri possunt, 334
Princeps Imperii obtemperata citatione ob violatum privilegium, contra civitatem si immediate subiectam, simul causam principalem incidenter deducere & super ea pronunciari petere potest, 335
Princeps Imperii civitatem sibi subiectam in prima instantia in Camera convenire potest, 336
Actio ex privilegio Salvæguardiæ violatæ enata, quando & quamdiu violato competat? 337
Actio post lapsum termini ad agendum præstituti frustra instituitur, 338
Actio violatæ Salvæguardiæ num sit annalis tantum, vel perpetua? 339
Ex verbali offensione enata unius anni lapsu terminatur, 340
Ex lesione reali orta ad unius 20. vel 30. annos durat, 342
Actio ex natura sua temporalis, per litis contestationem fieri potest perpetua, 341
Actio civilis ex delicto proveniens intentata civiliter durat annis triginta, 343
Condictio ex privilegio, quamvis ex delicto descendat, non est Prætoria, sed civilis 344
Actionis ex violata Salvæguardia competentis quænam sint remedia affinia? 345
In Salvæguardia violatus contra violatorem intentare potest actionem ex edicto, si quis jus dicenti. &c. 346
Pro privilegii confirmatione nobile judicis officium implorari potest, 347
Pœna executio ex jussu summi Magistratus fieri potest, 348
Ex privilegio Principis Iudicium tam possessorium quam petitorium competit, 349
Contra Salvæguardiæ violatorem præter conditionem pœna à privilegiante expressa actio etiam injuriarum intentari potest, 350
Actiones plures ex eodem facto competentes simul intentari possunt, nec una per aliam impeditur, si diversas habeant obligationis causas, 351
Actione ad privationem feudi intentata ratione ejusdem felonie, alia quoque actione, puta injuriarum, damni dati, &c. à domino contra vassallum agi potest, 352
Salvæguardiam violandorebus eam habentis de-

trimentum afferens directæ Aquiliæ conveniri potest, 353
In Salvæguardia privilegio molestatus contra molestantem uti potest remedio l. diffamari, 354
Remedium l. diffamari est everriculum omnium injuriarum, 355
Remedium l. diffamari in quibus causis locum habeat? 356
Ex l. diffamari agendi modus expeditior, 357
Ex l. diffamari ad restitutionem detracti honoris, & pœnam Salvæguardiæ privilegio insertam agi potest, 358
Pœnam violati privilegii si Princeps concedens remittat, an pars offensa eam nihilominus exigere possit? 359
Affirmativa, ibid.
Delinquens ubi cum Magistratu paciscitur, per pactum illa pœna parti debita non tollitur, 360
Pœnam violati privilegii si pars offensa remittat, Procurator fisci nihilominus ad vindictam publicam contra eum agere potest, 361
Reverentia publica inter homines omni modo retinenda est, 362
Salvæguardiæ ruptæ Iudicio condemnatus si pœnam pecuniariam indictam solvere nequeat, an ea in corporalem à iudice converti possit? 363
Negativa, 364
Affirmativa, 370
Multa indicta quæ ex presentibus condemnati facultatibus redigi nequit, à præside remittitur, 365
Pœna corporali propter inopiam nemo afficiendus, vel carceri mancipandus est, 366
Declaratur, 379
Paupertas generi malorum non est annumeranda, 367
Delata ut n. 361
Actio, cui ob inopiam adversarii inanis & inutilis est, nullam habere censetur, 368
Declaratur, 382
Afflicto non est addenda afflictio, 369
Declaratur, 383
Pœnam edicto Prætoris constitutam qui propter inopiam solvere non possunt, corpore torquendi sunt, 371
Pœnam pecuniariam qui in legibus publicorum iudiciorum vel privatorum criminum egentes eludunt, iis coercitio extraordinaria inducenda, 372
Injuriam atrocem faciens, qui ob infamiam vel egestatem suam injuriarum iudicium potest contemnere, à prætore acriter coerceri debet, 373
Injuriam mortuo debitori inferens, 50. libras auri pendere, vel si minus solvendo sit, corpore suo sub competentis iudice pœnas luere debet, 374
Edes alterius casu vel negligentia comburens, damnum sarcire, vel levio rem corporis castigationem sustinere cogitur, 375
Libertus patronum sine venia in ius vocans pœnam 50. aureorum solvere, vel si inopia laboret, quasi in officio, sus à præfecto urbis castigari debet, 376
Qui non habet in ære, luat in corpore, 377
Multa & pœna qualiter differant? 378
Intellectus l. nemo carcerem, c. C. de exactor. tribut. nu. 379
Debitorum cessione bonorum carcerem effugere possunt, donec ad meliorem fortunam pervenerint, 380
Intellectus l. nam is. 6. ff. de dolo malo, 382
Delinquens ex dolo & improbitate sua commodum reportare non debet, 384
Nobiles & egregia persona si non sint solvendo, corporali Pœna non sunt plectendi, 385
Pœna ex legum permissu in aliam commutanda, non in gravio rem, sed aequalem vel mitiorem converti debet, 386

- Pœna corporalis qualibet est gravior quam pœna pecuniaria, 387*
- Impunitas & delinquendi occasio non est inducenda, 388*
- Nobiles an & quatenus carcere sint castigandi? num. 389*
- Pœna pecuniaria, tametsi reus non sit solvendo, in corporalem non commutatur, nisi hoc ab actore nominatim petatur, 390*
- Salvæguardiæ violatæ actio instituta quibus exceptionibus elidi ac perimi possit? 391*
- Salvæguardia violatio si absque dolo facta sit, actioni contra violatorem non est locus, 392*
- Libellans factum qualificatum utrumque probare debet, & factum & qualitatem facti, 393*
- Lex vel statutum requirens certam qualitatem, non obinet sine illa qualitate, 394*
- In qualitate succumbens succumbit in toto, 395*
- Qualitates constitutionis omnes verificari debent ad hoc, ut pœna constitutionis locum habeat, 396*
- Ignorantia facti regulariter excusat à pœna, 397*
- Forensis per ignorantiam non solvens gabellam excusatur, 398*
- Ignorans non contemnit auctoritatem Principis, num. 399*
- Ab ignorante dolus non committitur, 400*
- Provocatus ab aliquo verbis aut facto, si provocantem offendat, dicitur culpa delinquere, non autem dolo, 401*
- Provocato se ulcisci volenti ignoscendum est, 402*
- Offendi impune potest, qui causam offensionis præbuit, 403*
- Delictum in ebrietate commissum nec dolum nec culpam admixtam habet, 404*
- Ebrius ob delictum in ebrietate commissum non punitur sed ob levitatem, qua ad ebrietatem inductus est, 405*
- Ebrius tunc demum delinquendo non punitur, quando taliter est inebriatus, ut, quicquid agat, ignoret, & omnino à mente alienatus est: secus si sit leviter ebrius, & pro uno duntaxat exhilaratus, 406*
- Ebrius post ebrietatem gloriano de delicto commissio & illud ratificando, non mitius, sed pœna ordinaria punitur, 407*
- Ebrietas procurata & affectata ad effectum, ut delinquendo excusationem habeat, delinquens, ebrium non juvat, 408*
- Ebrius sciens se solitum in ebrietate delinquere & alios offendere, à delicto non excusatur, 409*
- Salvæguardiæ violatæ actio eliditur, si illa à privilegiato per sub & obreptionem sine dolo impetrata fuerit, 410*
- In Salvæguardia conditionali violatus, conditione illa lationis tempore non purificata, ex ea agere potest, 411*
- Salvamguardiam non esse concessam, vel concessam sub conditione, quæ non fuit adimpleta, paria sunt, 412*
- Salvæguardia ad beneplacitum concessa, morte concedentis, velejus jurisdictione finita expirat, nec postea ex hoc capite contra violatorem agi potest, 413*
- Salvamguardiam violans si post factam violationem in furorem incidat, in pœnam violationis nihilominus incurrit: secus, si in furore existens illam violaverit, 414. & 415*
- Salvæguardiæ violatæ actio perimitur exceptione minoræ rennitatis, 416*
- Salvæguardiæ violatæ actio violato non competit, si is violationis pœnam offensori pacto, transactione, aliove modo expresse remiserit, 417*
- Salvamguardiam violans minis ac mandato Principis aut alterius superioris, mortem minantis nisi violaverit, à pœna rupta salvæguardiæ immunis est, 418*
- Occidens scienter aliquem etiam non culpabilem pro conservatione vite sue, non dicitur delinquere, 419*
- Metu vel coactione delinquens à pœna excusatur, 420*
- Voluntas coacta quoad pœnam non est voluntas, 421*
- Coactus magis pati, quem agere dicitur, 422*
- Rusticitas & imperitia violentem privilegium Salvæguardiæ à pœna excusat, 423*
- Rusticitas immunem reddit à pœna non soluta gabella, 424*
- Causa injusta & bestialis rusticum simplicem excusat à dolo & pœna, 425*
- Rusticus excusatur à pœna albi corrupti, 426*
- Rusticus simplicitatis exceptione actionem elidere volens, eam probare debet, 427*
- Salvæguardiæ violatæ actio perimitur præscriptione culpe, 428*
- Salvæguardiæ violatæ actione post lapsum temporis ad agendum præfiniti impeditus, nec præscriptionis exceptionem opponens, an conjunctus à iudice, condemnari possit, 429*
- Labentem erigere & in rectam veritatis viam deducere jurisconsulti proprium officium est, sub n. 429*
- Præscriptio temporis non allegata, an ipso jure, violatorem Salvæguardiæ à condemnatione securum faciat, vel præsidio duntaxat oppositæ exceptionis Actio instituta eludatur, 430*
- Affirmativa, præscriptionem etiam à parte non oppositam à iudice nihilominus in pronunciando attendendam, 431*
- Ejus rei præjudicium Camerale, 433*
- Contraria, 446*
- Exceptio peremptoria ipso jure elidit obligationem, 432*
- Declaratur, 457*
- Actio omnis 40. annorum curriculo sopitur, 434*
- Extinctum semel resuscitari nequit, neque effectum ullum habere potest, 435*
- Actiones 40 annorum lapsu non motæ, non habent ulterius vivendi facultatem, 436*
- Præscripto 30. vel 40. annorum omnem actionem excludit, 437*
- Declaratur 461. & 468*
- Obligationi naturali fidejussor accedere potest, 438*
- Actioni præscriptæ fidejussor accedere nequit, 439*
- Præscriptio excludit actionem indebiti, 440*
- Nihil tam naturale est, quam illo genere quodque dissolvi quo colligatum est, 441*
- Præscribens est similis solventi, 442*
- Declaratur 471*
- Solutionis effectus, 443*
- Iudex ex officio procuratorem inhabilem repellit, ineptum libellum rejicit, de conditione testis inquiri, 444*
- Debitum præscriptum solvens illud repetere potest num. 445*
- Intellige ut 478*
- Accusatus de crimine super quo præscriptum est, exceptionem opponere debet, 447*
- Præscriptio etiam longissima non removet actionem ipso jure, sed tantum ope exceptionis, 448*
- Tempus solum non potest esse causa privationis, sed ad illud necessaria est hominis operatio, 449*
- Exceptionem eliditur actio, si illa huic opponatur, alias non, 450*
- Iudex ex officio regulariter parte non petente non repellit actorem, nisi prorsus actione carentem, vel agentem de facto, 451*
- Fidejussor non potest conveniri non discussa principali, nisi*

- nisi expresse renunciaverit juri de prius conveniendo principalem, quam fidejussorem, 452
- Fidejussore exceptionem non discussi principalis non opponente, contra eum judicatur, 453
- Actiones personales non possunt separari, 454
- Tempus non est modus tollenda obligationis, 455
- Prescriptio 30. annorum principaliter proficit ad exceptionem, 456
- Obligatio naturalis nullam producit actionem, 458
- Pactum non est legitimus modus tollenda obligationis, 459
- Intellectus §. perpetua. 9. instit. de except. 460
- Judex in criminalibus nunquam supplet exceptionem prescriptionis, 462
- Tempus crimen non tollit, nec prescriptio temporis delictum extinguit, 463
- Prescriptionis exceptionem parte non opponente, index oppositionis defectum, si ex actis evidens sit, supplere quidem potest, non tamen ad illud tenetur, si non velit, 464
- Leges veteres exceptionem solam deferentes cur Imperatores non videantur in totum tollere? 465
- Determinatio inaequalis uni eidemque titulo non attribuitur, nisi id alibi nominatim comprehensum sit, 466
- Verborum proprietas cur aliquando negligatur, & ejus rei exempla 467
- Exceptionis proprium est officium, actionem excludere, 469
- Conditioni in multis casibus, in quibus exceptio opponenda est, locus non est, 470
- Solutione ejus, quod debetur, tollitur omnis obligatio, 472
- Sententia super libello inepto lata, ipso jure, etiam parte non opponente nulla est, 473
- Sententia debet esse conformis libello, 474
- Judicium tribus personis consistit, quarum una deficiente nullum est, 475
- De testis conditione quare judex inquirere debeat? num. 476
- Judex ubi videt judicium fore frustratorium ob defectum solennitatis, debet super hoc providere, 477
- Salvens scienter indebitum, illud non potest repetere, 479
- Supplicationis formula pro citatione ad videndum se incidisse in poenam violatae Salvaguardia, 480. & 481
- Supplicatio ad videndum se incidisse in poenas privilegiorum propter receptos in protectionem alienos subditos, ac eosdem e clientela dimittendum, 482
- Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam Kaiserlichen Schutzes und Schirmbrieffs / cum annexo mandato de non turbando contra rem judicatam, & servando salvo conductu, 483
- Magistratus contra subditos suos citra consensum alienae protectioni se subjicientes quo actionum genere experiri possit, 484.
- Domino contra subditum alienae protectioni se inscio submittentem injuriarum actio competit, ibid.
- Actionis hujus competentis ratio ibid.
- Subditos alienos invito magistratu in tutelam recipere, legibus scriptis & novissimis Imperii Recessibus inhibendum, 485
- Subditos alienos invito Domino, in clientelam recipientes, quibus actionum remediis conveniri possint, 486
- Magistratus contra eos, qui subditos suos se invito in protectionem suscipiunt, conditionem ex lege vel constitutione instituire possunt, ibid.
- Item actionem injuriarum, 487
- Injuriarum tenetur non solum is, qui facit injuriam, sed & qui injuria inferenda consentit, 488
- Agentes & consentientes pari poena puniuntur, 489
- Agens illicitum magis obstringitur delicto, quam consentiens tantum, 490
- Participes delicti puniuntur eadem poena, qua principales delinquentes, 491
- Particeps criminis quisnam dicatur? 492
- Actio servi corrupti adversus illum datur, qui homines cujuscunque conditionis, sexus vel aetatis ad quippiam illicitum faciendum sollicitat, 493
- Utrum actio servi corrupti adversus recipientes alienos subditos in suam tutelam ordinario illorum Magistratui competat, 494
- Lex nova in uno casu loquens, ad alium, in quo eadem militat ratio, extenditur, 495
- Ex persuasionem an quis etiam teneatur actione servi corrupti? 496
- Conatus puniendus in his, qua faciliter trahuntur ad perniciose exempla, 497
- In delictis regulariter quis non obligatur ex consilio, nisi sequatur factum seu delictum, 498
- Contra, 499
- Actio servi corrupti ut competat, requiritur dolus. num. 500
- Clientes, malis alicujus persuasionibus ad dandum se in alienam tutelam seductis, an contra seductores, & ipsi actionem servi corrupti habeant, 501
- Affirmativa, 502
- Negativa, 504
- Adolescenti seducto & corrupto competit hac actio utiliter contra corruptentem, 503
- Contra, 508
- Injuria non fit volenti ac consentienti, 505
- In delictis quis regulariter ex consilio non obligatur consulenti, sed ei in cujus caput damnum redundat, 506
- Mandatum rei turpis est nullum, 507
- Magistratus contra recipientem subditos suos se invito in protectionem, mandata sine clausula in Camera impetrare potest, si pars utraque sit immediata, num. 509
- Mandatum sine clausula cum citatione contra receptatorem alienorum subditorum in tutelam, ad dimittendum eos e protectione, 510
- Magistratus privilegiatus, ne quis subditos, vassallos aut familiam suam se invito in protectionem assumat, contra recipientes intentare potest conditionem ex privilegio, 511
- Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam privilegii, & supplicantis subditos temere susceptos e clientela dimittendum, 512
- Subditi a Magistratu suo indefensi relictique actionum remedia habeant, 513
- Subditi indefensi relictique negligentiam Magistratus sui ad superiorem deferre & auxilium ejus implorare possunt, 514
- Dominus superior, inferiore defensionem subditorum negligente, injuriam patientibus opem ferre tenetur, 515
- Mandata sine clausula adversus Magistratum subditos indigne tractantem, in Camera petenda, 516
- Mandata illa etiam ex officio, si pra metu supplicare non audent, vel vi prohibentur subditi, decernenda, 517
- Tutio eorum, qui a potentioribus maxime etiam a propriis Dominis opprimuntur, Cesari ac Camera incumbit, 518
- Subditi superiore negligente eos defendere, in protectionem alterius se dare inscio etiam proprio domino possunt, 519 & 522
- Magistratum fura in defectum debite subditis defensionis, violantur, 520

Violatio furium subditis debitorum per Dominos facta ab eorum obedientia discedendi excusationem ipsis prabet, §21

Livoni & Borussi à Moscho pressi & ab Imperio deserti, in regis Poloni clientelam licite sese contulerunt, §23

Subditi contra opprimentes à Dominis suis non defensi, eos, immediati si sint, ad Cameram citare possunt, §24

Subditi an hoc casu Magistratum super denegata Iustitia accusare in Camera possint, §25

Decisio Negativa, §26

Iurisdictione Camera, ex capite denegata iustitia fundata, processus ex L. diffamari decernuntur, §27

Continuatio ordinis Capitulum.

Post enumeratas Advocatiæ dissolvendæ causas restant modo explicandæ actiones, quæ Patrono adversus clientes, & his vicissim contra Protectorem, aliosque respectu Advocatiæ acquirendæ, conservandæ ac tuendæ, vel ratione violatæ protectionis competunt, ex quibus quidem, qualiter hæc protectionis materia in foro ad usum accommodanda sit, utiliter ediscetur.

Ejus autem capitis explanatio paulo accuratius tractanda est, ut natura & proprietates actionum, quæ ex Jure protectio descendunt, rectius percipi, actionesque idonee intentari possint. † Cum enim non raro haud inductos etiam Advocos in proponenda actione (quod quidem diuturnitati litium non exiguam præbet causam) hallucinari contingat, & de istis actionibus, quantum nobis quidem constat, nihil usquam ab ullo quod ante complementum hujus tractatus viderimus aut legerimus, proditum sit, dabimus operam, quam possumus, diligentissimam, ut quantum quidem ingenii vires suppetunt, nihil, quod ad cognitionem harum actionum pertinet, à nobis prætermisum videri possit.

Actionum hujus Capitis, in quinque classes divisio.

Ut igitur dilucite res tota explicetur has ipsas actiones in quinque classes distribuemus, distincteque & ordine primum de actionibus quæ generatim Patronis tam contra clientes, quam alios permittuntur tractabimus: Deinde de iis quæ solum per Patronos in clientes intentari possunt, agemus: Tercio autem loco illa agendi remedia, quæ clientibus contra Protectores jura indulgent, proponemus: Quarto insuper illas conventionis formulas, quæ clientibus ratione Salvæguardiæ Cæsareæ contra alios concessæ sunt, per omnes causarum circumstantias, accuratissime explicabimus: Quinto denique actionum formulas quæ neque Patronis neque clientibus, sed aliis vel ratione susceptæ in alienos subditos clientelæ, vel contra proprios subditos quod ii se insalutato domino aliorum protectioni submiserint, aliosve quod illos injuste in tutelam susceperint, dantur, subnectemus.

2 Quod igitur ad primæ classis remedia, † quæ Patronistam in clientes, quam alios competere possunt, attinet, ea vel sunt possessoria, vel petitoria.

3 Quamvis autem ex † ipsa ordinis ratione actiones ad possessorium spectantes in tractando remediis petitoriis præmitti soleant. arg. l. is qui destinavit ff. de rei vendicat Men. de remed. poss. recup. 15. n. 136. Quia tamen generatim duntaxat, & non speciatim ex singulis acquirendæ Advocatiæ modis congruentes petitorias actiones, & sic remissive potius, quam active persequimur, ideo has illis præmittimus.

4 Generatim igitur ad fontes † actionum quæ ad vindicandam seu acquirendam Advocatiam pertinent futurum patronum manuducendo, in primis adverti debet, remedia petitoria ad propositum spectantia esse

vel personalia, vel realia; Personalia autem proveniunt ex contractibus quando scilicet Advocatiæ pactio-
nibus, stipulationibus, aut aliis contractibus inita atq; constituta fuit, & tunc competere illas actiones, quæ ex pactis & stipulationibus dari solent, quas cum doctis, Ictus Rutgers. Rulandus in tract. de commissar. & commission. part. 3. lib. 7. cap. 1. & 3. diligentissime enucleaverit, ad eundem lectorem remitto.

Cæterum ad realia remedia quod † attinet, cum illa ex aliis acquirendæ Advocatiæ, de quib. cap. 9. latissime egimus, modis promanare soleant, admonendus hic est patronus, quod jus protectionis acquirere volens, illas intentare debeat actiones, quæ ex singulis nuncupatim existentis Advocatiæ modis competunt, arg. eorum, quæ traduntur per Feudistas Wesenb. cap. 17. Duaren. cap. 18. num. 2. Borcholt. cap. 9. numer. 10. Schneidew. part. 1. numer. 27. de feud. Dd. in leg. certi conditio. leg. si quis certum. Digest. de rebus credit.

Singulas igitur speciatim in hoc genere actiones scire cupientem, ad modos quibus antea Advocatiam constitui diximus, recurrere oportet. Nam ex diversitate titulorum acquirendi Juris ejusmodi, diversæ etiam ad adipiscendum illud actiones promanant, quas in specie prosequi nimis longum & superfluum esset.

Speciatim tamen in hoc passu notandum est, † ad asserendum seu vindicandum jus Advocatiæ præter cætera realia petitoria remedia competentia, actionem confessoriam utilem institui posse exemplo Manns contra Erdfort attestante Rutgers. Ruland. d. tract. de commiss. p. 3. lib. 3. c. 18. in fin. Et in simili quod ad vindicandum jus patronatus hæc ipsa actio parata sit, nominatim consuluit Wesenb. conf. 48. ubi n. 2. tradit, quod † jus patronatus sit quædam servitus Ecclesiæ, servitutibus comparetur, & ex earum Jure aestimetur. Hostiens. in summa. de jure patron. n. 5. Jo. de Anan. in c. illud n. 3. eod. tit. Mascar. de prob. concl. 585. n. 2. improprie tamen Bald. in rubr. C. de usufruct. Roch. de Curt. vers. & dotavit. n. 4. tr. de jure Patronat Butr. in cap. examinata de judic.

Præterea antedictam actionem competere nominatim in terminis novissime ex professo prodidit Thom. Maullius tract. de homagio tit. 11. n. 17. ubi dicit, quod sicut pro servitutibus competunt duæ actiones, confessoria & negatoria; confessoria ei, qui negat servitutem esse debitam; ita etiam istæ duæ actiones locum habeant pro jure incorporali protegendis: Hæc † enim duas actiones pro quibusvis juribus incorporalibus, puta † jure venandi Ruland. de commiss. p. 3. lib. 3. cap. 10. n. 8. Jas. in §. aque num. 124. Instit. de actionib. observatum in causa Stimmeren contra Wormbs. Item der drey Gemeynden S. Johan. Dassenheim & Steinburg Actorum contra Herrn Philippi Comitem de Hanau Lichtenberg Anno 1578. Jure † decimandi. Moneta tract. de decimis cap. 8. n. 39. ubi dicit confessoria agi inter duas Ecclesias de proprietate Juris decimandi concertantes, eo quod de re incorporali agatur; Jure † vectigalium in specie contra exigentem vectigal, dari confessoriam utilem docet Bart. in l. si publicanus §. in omnibus ff. de publician. Bald. in rubr. de usufruct. n. 1. in fine. Jas. in l. si prius ff. nov. de oper. nunc. n. 3. Specul. de caus. possess. & prop. n. 16. & de restit. spol. nu. 7. & in materia † jurisdictionum Castr. ad l. primum ff. de servit. Soarez recept. sent. verb. actio confessoria n. 25. Wesenb. ff. de jurisdiction. n. 13. Oldendorp. class. 4. action. 4. Joan. Coras. in l. ei qui ff. de servitut. num. 9. ubi dicit omnes propemodum scriptores tam legistas, quam Canonistas docuisse, actiones hujusmodi non tantum

tantum pro servitutibus verum etiam pro quocunque jure incorporali dari Innoc. in c. inter quatuor. de major. & obed. veluti pro t jure pascuorum, jure pedagii; jure eligendi prælatus, jure præsentandi clericum, pro jurisdictione & similibus Bald. in d. rubr. C. de usufruct. Myns. in d. §. aque n. 25. Zaf. ibid. & Jo. Fab. Instit. de act. ubi citat ad hoc cap. veniens de præscript. & per hoc dicit omnes Dd tenere in cap. tua & in cap. prohibemus de decim. Bald. in l. 1. Digest. si cert. pet. Schyrff. conf. 69. n. 12. & conf. 78. cent. 1. Guido Papa decis. 148. Jaf. conf. 6. vol. 2.

16 Quamvis autem Joan. Vaudus t lib. 2. quæst. 27. asserat hanc sententiam juri Civili refragari, & confessoriam ac negatoriam ususfructus & servitutum proprias actiones esse l. 1. l. 4. §. 1. & §. si quis mihi in fin. & §. seq. ff. si serv. vend. l. 1. ff. si usufr. pet. d. §. aque Inst. de act. atque adeo non nisi ad tuendas aut vendicandas eas dominis prædiorum solis, non etiam aliis, aut ad alias instituendas competere. l. 2. in princ. & l. si forte §. hac autem actio ff. si serv. vend. t Vides autem non quibus nostri defendunt, ad jura persequenda omnia, sed ad servitutes duntaxat fructuariis, superficiariis, creditoribus dari solere l. & qui pignor. ff. de servit. l. 1. §. pen. de superf. l. 1. §. idem Julian. de remiss. t Proinde actiones certæ causæ certas constitutas, ad alia velle provehere prætoris illud non interpretum jurisdictionis esse. l. quia actionum ff. de præscript. verb. l. si mensor. §. ult. ff. si men. fal. mo. dix. Consuetudinetamen t ac

17 Solutio. praxi Camerali has actiones communiter introductas esse testatur experientia & commonefacit ex Rutger. Ruland. Matth. Stephan. de jurid. lib. 1. cap. 40. n. 10. ubi dicit esse quosdam, qui ita demum pro jurisdictione, similibusq; juribus incorporalibus actionem negatoriam dari volunt, si aliquis in istis jure servitutis alicujus impedimentum inferat, & verbi gratia jurisdictionem nos habere neget, nisi ipsi quotannis certum præcium solvamus, secus autem se rem habere, si adversarius jurisdictionem suam esse, vel ad se pertinere contendat. Accurs. in l. si cum verb. ita habere ff. si serv. vind. & alii relati ab Ernest Cothman, resp. 32. nu. 75. Et negatoriam utilem in Camera receptam tribus præjudiciis confirmat Ruland. lib. 3. part. 3. cap. 18. num. 9.

20 Ex quibus omnibus indubitato constat, t jus protectionis vindicanti competere utilem actionem confessoriam, quæ eidem contra impediens ipsum in Advocatia, sive clientes ipsimet hoc faciant, sive alii, ad declarationem Juris sui, & ut cessent ab impediendo ac caveant, sese & successores suos non turbaturos amplius in quasi possessione juris sui Protectionis, datur ac conceditur, arg. l. si quis diuturno. §. fin. & l. harum l. egi ff. si servit. vendicet.

21 Quemadmodum igitur cum quis t turbatur in jure præsentandi, quod competit patrono Ecclesiæ, vel in aliis juribus Ecclesiasticis, aut in jurisdictione potest agere confessoria secundum Bald. super rubr. C. de usufruct. Jo. Faber d. §. aque n. 3. Inst. de action. Plat. ibid. num. 23. & Jason. num. 24. Schneidew. num. 10. Ita similiter, si quis impediatur, aut molestetur in jure defendendi, eadem actio competit ad notata Bald. & Faber. dict. locis id quod nominatim etiam post Dn. Hepingk. concl. 60. lit. F. attestatur Christoph. Besold. Profess. Tubingensis celeberrimus nupera sua dissert. de fœderum jure cap. 5. n. 17. ubi scribit Advocato tutelari, qui in quasi possessione protectionis turbatur, quasi confessoria, ut in Patronatus Ecclesiæ jure, experiri licere.

22 Actionis Confessoria Requisita. Huius autem actionis requisita eadem sunt, t quæ infra in rei vindicatione assignantur. Sic enim Joan. Faber in d. §. aque num. 14. subjicit, quod sicut in rei

vindicatione à parte agentis requiritur Dominium, & à parte Rei conventi possessio seu facultas restituenda rei, juxta l. unice, cum ibi not. C. de alien. judic. mut. caus. fa. Sic in confessoria exigitur à parte actoris principaliter, servitutem esse debitam, à parte vero Rei, impedimentum vel turbatio. Schneid. d. §. aque num. 17. Instit. de actionib.

23 Cæterum præter actionem confessoriam t potest in super aliquis Advocatiam sibi competentem acquirere rei vindicatione, arg. eorum quæ de jure patronatus, quod similiter incorporale est, tradit Andr. Barbat. in c. quanto fin. col. 10 vers. querit etiam Bald. ubi concludit, competere rei vindicationem ad Ecclesiam pro jure patronatus, quod quis habet in ea, allegans ad id l. qui tabernam ff. de contrah. empt. & l. si domus. §. 1. ff. de leg. 1. & facere singularem textum in cap. cum venerabilis de except. cui subscribit Innoc. in cap. cum inter de major. & obed. & in c. examinata de judic. idemque habetur in c. venerabilis de relig. dom. & c. examinata. de confirmat. util. vel inutil. prout refert & sequitur Cæsar Lambert. de jure patr. quæst. 1. art. 7. n. 8. & hoc ipsum confirmat gl. in l. in rem §. loca sacra. ff. de rei vendic. quæ dicit in simili, quod jus t patronatus petatur conditione ex Jure Canonum, vel ex lege, quam gloss. sequuntur Bald. Ang. Cardin. & And. Barb. in d. c. quanto de jud. & communiter Canonistæ in c. examinata. extr. cod.

25 Quamvis enim rei t vindicatio regulariter tantum competat ad rem corporalem per text. in §. omnium Inst. de actionib. & non ad incorporalem, Wesenb. in paratit. ff. de rei vendic. n. 5. vers. nam jura. Idem præced. tit. de hered. pet. n. 12. vers. quanquam autem.

26 Solutio. Quando tamen incorporalia t veniunt accessorie ad rem corporalem, sicut jus protectionis semper coheret Ecclesiæ, Monasterio Civitati vel communitati, seu personis earundem & sic rebus corporalibus, tunc etiam locum habet rei vindicatio per l. 1. §. hoc interdictum juncto vers. plane §. si fundus. ff. de vi & vi arm. Jo. Faber in d. §. omnium quem referendo sequitur Jaf. ibid. n. 110.

27 Protector autem Ecclesiasticus habet t quandam quasi possessionem, respectu juris & bonorum Ecclesiæ conservandæ, quo respectu potest vindicare jus protectionis ad not. Ant. de Butr. in c. examinata de judic.

28 Verum patronus agens rei vindicatione t quasi dominium Advocatiæ probare tenetur. Nam Oldendorp. tradente, in ista principe vindicandarum rerum actione, quæ ex summo jure Civili constat, oportet probare dominium utile vel directum. class. 3. act. 2. practic. n. 3. Schneid. d. §. omnium Instit. de action. n. 61. ubi tradit, t substantia hujus actionis, quæ ad hoc requiruntur, ut competat, duo esse, quorum unum à parte agentis, veluti dominium, alterum à parte Rei conventi, possessio scilicet, requiritur, secundum gloss. in verb. possideat. text. & gl. in l. unica. C. de alien. jud. mutan. caus. fac. lex diverso §. 1. ff. de rei vend. Quem textum ibi Bart. notat ad hoc, ut agens rei vindicatione, in conclusione libelli semper petat, se declarari dominum, de quo vide eund. Bart. in l. Pomponius §. sed & is ff. de procurat.

30 Quibus autem modis dominium Advocatiæ probetur, in subsequenti capite late deduximus.

Porro & illud in hac prima t actionum classe silentio prætereundum non est, si vigore privilegii jus Advocatiæ alicui competiit, is vero quoquo modo ea destitutus sit, ad illam recuperandam ei competere condictione ab Advocato recuperari possit Concl. 76. in scholiis. Rutg. Ruland. part. 3. lib. 3. c. 6. n. 4. ubi hoc in vers. 2. extendendo, dicit condictiones ex lege competere etiam si jure communi conce-

datur aliquid alicui speciali privilegio, puta scholaribus, ex *Auth. habita C. ne filius pro patre*, quod egregie disputatum in causa Abbatis & Conventus Wadgassen contra Herkog Wolff Pfalzgraffen.

Remedia possessoria. Et hucusque de remediis ad petitorium spectantibus, quæ ad asserendam Advocatiam faciunt, videndum nunc in eadem hac prima classe de possessoriiis.

31 Inturbatione quasi possessionis Advocatiæ, quæ actio competat. Primum igitur si de quasi possessione Juris Advocatiæ controversetur, protector qui in quasi possessione protectionis turbatur, uti potest *utili interdicto uti possidetis*. Hoc enim pro incorporalibus etiam Juribus competere tradunt Canonistæ in *cap. licet causam de probation. Bart. in l. 1. §. huius Digest. uti possidetis & Dd. ibid. Et in l. 1. super verb. fundum C. eod. & est optimus text. in l. sicuti §. Aristot. in fin. ff. si servitus vindicet. gloss. & ibi Bald in l. unica C. uti possidetis. Alex. conf. 135. n. 7. lib. 2. Fachin. conf. 4. n. 26. lib. 1. Specul. tit. de restitut. spoliat. §. Nunc diuimus col. 3. nominatim Abb. Panor. in c. licet causam. n. 13. Rebuff. in jure patronatus speciatim tradit ad Regias constitut. Gallia, tom. 3, tit. de causa benefic. poss. in prefation. n. 7. quem refert & sequitur, Dn. Men. præceptor meus honorandus de retinend. possess. remed. 3. q. 17. n. 131. Vergin. de Bocat. tract. de manutent. in poss. c. 1. n. 29. ubi dicit, patrono Ecclesiæ in quasi possessione præsentandi turbato adversus turbantem concedi mandatum de manutendo. Concurrit in hanc sententiam Andr. Gail. de pignor. c. ult. in fin. diserte statuens experiri quemlibet posse utili interdicto uti possidetis, si quis indebite & de facto in possessione sua, vel quasi juris venandi, vel alia servitute turbetur per text. in d. l. sicuti autem §. Aristot. vers. dicit igitur in fin. ff. si serv. vendic. text. in l. pen. ff. de servit. gl. in l. servitutes la. 4. in verb. certam. ff. eod. tit. gl. not. in l. apud Trebatium in verb. impediti ff. de aq. plu. arc. Schurff. conf. 78. n. 5. cent. 1. Myns. conf. 16. n. 2. ubi dicit ei qui turbatur in possessione suæ jurisdictionis, vel alterius Juris incorporalis succurri utili interdicto uti possidetis per text. & Jura modo adducta. Casp. Klock. de collect. concl. 77. ubi pariter affirmat hoc interdictum pro omnibus juribus incorporalibus, & sic etiam pro Jure collectandi competere. Pancirol. Profess. Patavienl quondam præceptor meus honorandus conf. 119. n. 14. Gomez. in comment. ad ll. Tauri in l. 45. n. 172. ubi pro quasi possessione annuæ præstationis Jus aliquod reale continentis uti possidetis competere interdictum docet, per c. querelam vers. fin. ext. de Elect. idq. nuncupatim etiam in literas retulit Rutger. Ruland. de commiss. p. 2. lib. 3. c. 5. n. 4. & 5. ubi in genere actionis investigando id ait consideratum fuisse in causa Burgermeister/Rath/vnd Gemein beyder Flecken Ober vnd Nieder Ingelheim contra Herren Fridrichen tunc Herrn Ludwigen Pfalzgraffen Churfürsten An. 1581. ubi de plurimis regaliorum speciebus disputatum: in qua tamen causa potius in petitorio pronunciandum existimavit Dominus referens, ac hisce similia in causa Meins contra Erdfurt primæ conventionis, in qua conclusum, utroque & petitorio & possessorio actum.*

34 Interdictum uti possidetis in materia Advocatiæ contra quos competat. Et hoc quidem interdictum pro competit tam contra ipsos clientes Advocatum suum in Jure protectionis quovis modo turbantes, quam alios quoscunque licet non affectent ejusdem Juris quasi possessionem, ut in individuo communiter concludunt Dd. commentantes ad l. 1. §. huius interdicti post gl. in verb. affirmat. per text. in l. si duo §. vicinus ff. uti possid. Et est gloss. & ibi Canonistæ in d. cap. li. et causam super verb. uti possidetis in princip. extr. de probat. Faber in §. retinenda, n. 11. Plat. ibid. n. 49. Ang. n. 3. Inst. de Interdict. Ferrar. in form. libelli pro turbata possessione super verb. ac præsentialiter turbat. n. 3.

Sed hic in discussionem venit, quando duo contentiones ad se pertinere jus protectionis alicujus Civitatis vel Monasterii, & unus occurrente necessitate defensionibus exhibenda ad Civitatem vel Monasterium mittit milites ad defensionem illius, per quos alter verus patronus in quasi possessione sua Advocatiæ turbatur, an isti milites hoc interdicto conveniri possint?

In hac quaestione distinguendum esse censeo, Aut enim milites ignorabant, quasi possessionem Advocatiæ illius ad alium pertinere & credebant eam possideri à mittente ipsos, & tunc excusantur, quia ab alio conducti sunt, arg. gl. in l. in rem §. tignum super verb. descendit. vers. an Faber ff. de rei vendi. quam singularem ibi ad hoc ponunt Dd, quod operarii excusentur operando in re alterius, ex mandato conducentis, ut non teneantur ad aliquid: Aut sciebant, jus illud protectionis ab alio possideri, & tunc eos tanquam participes & opera præstantes teneri concludunt communiter IC, arg. l. 36 servos C. ad l. Juliam de vi publ. & ita limitatur gl. in d. 37 l. in rem §. tignum de quo videatur Alex. & Jas. in l. de pupillo §. nunciationem ff. de nov. oper. nunciat. & Ferrar. in form. libelli pro turbat. possess. super verb. animo Plat. in d. §. retinenda n. 55. Inst. de Interdict.

Potest etiam hoc loco quaeri, an utile hoc interdictum detur ei, qui de iniqua Advocatiæ possessione vel quasi diffamatur, quasi illi jus protegendum non competat?

Breviter hoc in casu respondendo distinguimus cum Bart. in l. 1. §. huius autem interdicti ff. eod. Aut enim per talem diffamationem impeditur Advocatus in libera Juris protectionis possessione, quia forte ob talem diffamationem clientes denegant illi annum honorarium, tunc quia protector turbatur in quasi possessione Advocatiæ, ideo ei hoc interdictum adversus diffamantem competit, ut declarat idem Barr. in d. §. huius autem interdicti: per text. in l. vim facit ff. de vi & vi armat. ubi dicit IC. vim facit, qui non sinit possidentem eo, quod possidet, uti suo arbitrio sive inserendo sive in redigendo sive arando, aut edificando, aut quid omnino faciendo per quod liberam possessionem adversarii non reliquit. Plat. in d. §. retinenda n. 49. & Ang. ibid. n. 3. Aut per ejusmodi diffamationem non impeditur protector in sua possessione & tunc quia non turbatur, non datur illi hoc interdictum, quod violentiam turbativam requirit Schneid. in d. §. retinenda n. 21. inst. de interdict. Poterit tamen ex practica l. diffamari C. de ingen. & manumiss. petere à Judice, ut faciat citari diffamantem & ut statuatur ei terminum certum, infra quem agat vel accuset diffamatum sub illa comminatione, ut si in illo termino non compareat, de cætero non audiat, & ei perpetuum silentium imponatur.

An autem hoc interdictum pro hæredibus etiam protectoris turbati detur videndum est? Et Oldendorp. quidem actionum class. 2. act. 4. n. 6. simpliciter affirmat id hæredibus possessoris molestati dari, alii autem quorum sententiam magis approbo tradunt, hæredem non posse intentare hoc interdictum pro tuenda & retinenda possessione vel quasi, quam habuit defunctus, nisi & ipse hæres realem possessionem consecutus fuerit, licet enim cum hæredes instituti sumus, adita hæreditate (quod solo etiam animo fieri potest. §. fin. de rer. qua. possit. lit. & differ.) omnia Jura active & passive ad nos transeant, possessio tamen nisi naturaliter comprehensa sit, ad nos non pertinet, ut inquit IC. in l. cum hæredes in princ. ff. de acquir. poss.

Cæterum ut Protector hoc interdictum utiliter intentare queat, requiritur à parte sua quasi possessio Advocatiæ de præsent, argum. paragr. hodie Inst. de hujus re interdict. Virgin. de Bocat. de manutent. in poss. cap. 3. num. 4. Ubi dicit, hoc interdictum non dari, quando possessio clare non probatur. Eodem pertinet quod

Vlpianus

Ulpianus in l. exitus Digest. de acquir. possess. Exitus, inquit, controversia possessionis hic est tantum, ut prius pronunciet iudex, uter possideat. Ita enim fiet, ut is, qui victus est possessione, petitoris partibus fungatur, & tunc de domino queratur. Acedunt l. nulli C. de iudic. l. ordinarii C. de rei vindicat. Nam inde interdictum hoc retinendæ possessionis dicitur, ut quis retineat possessionem vel quasi quietam, & non vis fiat ei qui possidet, aiente IC. in d. l. 1. §. est igitur ff. eod. Hinc nominatim tradit Jo. Faber add. §. retinenda in libello hujus interdicti sapienter narrandum & cavendum esse, ne ita narretur factum per quod actor videatur compulsus & expulsus desuisse possidere.

43 Sufficit tamen hoc in iudicio + protectorem habere possessionem naturalem tantum, ut probat text. in l. fin. ff. eod. gl. in l. 1. §. ult. verb. possidet. ff. uti possidet. & ibi requiratur.

Bart. n. 2. idem in d. l. 1. §. hoc interdictum n. 8. Bald. in l. 1. n. 8. & ibi Salyc. col. 6. vers. circa exemplum C. eod. idem Bald. in l. si de proprietate n. 15. in fin. C. si a non peten. jud. Jo. Fab. in §. retinenda n. 1. Inst. de interdict. Alex. conf. 80. n. 7. lib. 2. Ang. Aret. in §. quadrupli nu. 49. vers. quid plura. Instit. de action. Socin. Sen. conf. 15. n. 3. lib. 4. Bero. c. in literis n. 46. de restit. spoliat. Rebuff. in comment. ad constit. Reg. Gallia tom 3. tit. de mater. possess. artic. 2 gloss. 3. n. 12. & Natt. conf. 419. n.

44 lib. 2. + Quo circa respondit Calcan. conf. 76. n. 3. libellum sustineri, quo civiliter possidens petit possessionem sibi restitui, & in ea non turbari, siquidem, ait ille, petit in possessione Civili non turbari & ad naturalem restitui. Hinc consuluit Corn. conf. 113. n. 1. lib. 1.

45 donatarium + civiliter possidere cum donans in ea donatione usum sibi reservavit, & ob id non tantum illum, sed & eum qui ab eo causam habuit hoc interdicto experiri posse. Habet enim hunc effectum civilis possessio, ut ob eam possessor + fructus suos faciat, l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. poss. si ergo in ea civili, turbatio fit, hoc interdicto uti possidetis, experiri licet.

47 Sic dari hoc interdictum vasallo + in possessione feudi sui turbato, licet naturaliter tantum possideat, docuit præceptor meus Dn. Menoch. de retinend. possess. remed. 3. n. 81. Jo. Faber & Joan. à Platea in d. §. retinenda. Instit. de interdict.

48 Deinde id quoque interdictum + datur habenti etiam civilem duntaxat possessionem. ut est casus in l. final. juncta gl. super verb. alter possessionem Digest de eod. & alia gl. in l. unica super verb. uti possidetis in princip. C. eod.

49 Tertio etiam datur habenti + possessionem naturalem & civilem simul per tex. in d. l. 1. §. hoc interdictum ff. eod. ubi simpliciter de solo possessore sermo est, cum verba in potiori significati sint accipienda, l. 1. juncta gl. in verb. domini C. si ager. vectig. vel. emphyt. non solum quando turbatur ab eo, qui non contendit se possidere, sed etiam ab eo, qui possessorem se esse affirm. d. l. 1. §. sed si inter ipsos ff. eod.

50 Secundo à parte Rei conventi + requiritur turbatio, & sic vis aliqua circa jus Advocatiæ illata, ut probat tex. in d. l. 1. in princ. ubi prætor vim fieri vetat, & in ead. l. §. est igitur. habetur, ideo retinendæ possessionis interdictum dici, ne vis fiat ei, qui possidet.

51 Dicitur autem vim facere vel turbare, + qui impedit Advocatum in defensione vel in receptione honorarii vel quovis alio modo, intuitu Advocatiæ, per quem liberam possessionem ejus non relinquit, l. vim facit. ff. de vi & vi armat. Unde recte docet Lanfranc. ad tit. de caus. possess. & propriet. in evidentialib. n. 10. quod quocumque impeditur aliquis actus, per quem impro-

52 batur possessio vel quasi, tunc quis turbare in possessione dicatur.

Et ista, duo principalia & substantialia requisita pos-

sessionis nimirum, à parte actoris, &urbationis, à parte Rei, per actorem probanda sunt, vulgat. l. qui accusare C. de edendo. Id autem quomodo fiat non est præsentis instituti explicare, docet id ipsum præter Mascard. eleganter Schneid. in §. retinenda. à n. 46. usque 57. Inst. de Interdict. ubi numeris sequentibus explicat etiam, cujus temporis possessio in hoc interdicto probanda sit, ad quem lectorem remississe sufficiat.

Prædictis tamen + duobus requisitis justificatio etiam tituli pro tertio addenda esse videtur, per notata Casp. Klok. de contribut. concl. 77. ubi dicit justificatio ne tituli non probata in ejusmodi possessorio iudicio, respectu jurisdictionis vel Regalium, possidentem obtinere non posse, arg. l. 3. §. hoc autem interdictum vers. itaq; ff. de itin. actus, prim. l. 1. §. ff. de aqua cottid. & astiv. c. de præscript in 6. Men. 3. retinend. n. 590. & recuper. 15. n. 469 Contard de moment. possess. limit. 2. ratione mixtura §. 7. n. 5. & seq. & §. 8. n. 25. & 27. Burfat. conf. 190. n. 2. & 3. Bertaz. conf. 31. n. 8. & 37. & seq. in civilib. Peregrin. conf. 2. n. 2. & seq. & n. 12. & conf. 3. n. 17. & seq. vol. 1. & conf. 102. n. 8. vol. 2. Achil. de Grassis in decis. Rota Roman. 246. n. 2. Jo. Lup. de Palat. Rubeos in repetit. c. per vestras. §. sed est pulchra n. 43. vers. imo ultra. de donat. inter vir. & uxor.

Circa libellum + insuper hujus interdicti notandum est tria in eo petenda esse.

Primo ut Reus desistat àurbatione præsentis, & sic cesset à vi turbativa: Et hoc est, quod dicit IC. in l. 1. ff. de interdict. Quo minus ita possideatis, vim fieri veto. Item hoc interdictum dari, ne vis fiat ei, qui possidet, & si reus nolit desistere ab impedimento compellitur manu militari per judicem arg. l. si quis missus. ff. ne vis fiat ei, qui in possess. missus est.

Secundo petendum est, ut desistat àurbatione futura, simulque de eo caveat, de non turbando in futurum, arg. l. harum. & l. ei ff. si servit. vend. & l. penult. ff. de aq. quotid. & astiv. quæ cautio succedit loco perfectæ cessationis & patientiæ, sicut cautio Mutiana in legatis relictis sub conditione negativa, de qua est text. in l. Mutiana ff. de condit. & demonstr. Et debet ista cautio fieri vel cum fidejussoribus vel pignoribus, vel etiam multa indicta. secundum Bart. in l. si prius. n. 3. ff. de nov. oper. nunc.

Tertio petendum est interesse præteritæurbationis, quod Reus solvere & præstare tenetur, non ut possessio rei, vel res ipsa æstimetur, sicut in interdicto unde vi fieri solet, juxta l. si quis in tantam C. unde vi. Unde omnia ablata, & damna illata, item fructus si aliquos percepit, Reus restituere cogitur. Aliquando etiam ipsa possessio, quam Reus habuit præstanda venit, veluti si uterque possidebat, unus Civiliter, alius naturaliter. Si Reus habet illam naturalem possessionem ab actore vi, clam, vel precario condemnatur, ut àurbatione Civilis possessionis desistat, & per consequens prohibetur, ne utatur illa naturali possessione, quæ actori restituenda venit, ut notatur post text. in princip. t. si duo. & l. clam possidere. paragraph. qui ad nundinas Digest. de acquir. possess. Item quando quilibet contendit se in solidum possidere, adjudicatur solida possessio illi, qui potiora habet Jura, de quo latius vide Fabr. in §. retinenda num. 14. & Plat. ibid. num. 50. Instit. de interdicto.

Porro si protector nolit iudicio experiri, & sat virum habeat, resistere etiam de facto, ei qui possessio- ni Advocatiæ impedimentum aliquod creat, ipsum turbatorem in continenti propria auctoritate repellere potest, argum. tit. C. quando lic. unic. se sine jud. vind. l. ut vim. ff. de justit. & jur. l. scientiam §. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. l. 1. §. vim vi. Digest. de vi & vi armat. l. 1. C. unde vi c. olim causam ext. de restit. spoliat. Welenb.

53
Requisi-
tum ter-

In libello

interdicti

propositi,

qua & quos

petenda.

Petitionis

punctum l.

Punctum

II.

III.

fenb. conf. 33. n. 1. & seq. Men. conf. 230. n. 84. & seq. Henning. Gædden. conf. in ord. 62. n. 8. Modest. Pistor. conf. 4. n. 2. vol. 2.

Et hæc de remedio retinendæ possessionis.

56 Cæterum pro t Advocatiæ possessione amissa recuperanda protector adhibere potest *utile interdictum recuperanda*, arg. e. *querelam vers. finali extra de Elect.* Bero. conf. 56. n. & conf. 139. n. 34. vol. 3. D. Hepingk de Jure Advocatiæ concl. 60. lit. l. in fin.

Deinde etiam Advocatus t spoliatus agere potest, *interdicto unde vi*, per notata specul. *de restit. spoliat.* §. 1. n. 7. & §. nunc dicamus n. 2. & seq. de caus. propr. & pos. §. 1. n. 17. Menoch. *remed. recup.* 1. n. 81. Ferrar. *in form libelli in causa spol.* glos. 1. n. 13. Welenb. in pa-
ratit ff. de vi & vi arm. n. 9 vel t aliis locupletiori-
bus remediis juris Canonici cap. redintegrandæ 3 *quest.*

1. cap. sepe de restit. spoliat. Menoch. *remed. recup.* 15. & seqq. Quod remedium omnium recuperandæ ple-
nissimum & tutissimum est Gail. lib. 2. *observ.* 75. n. 10.

57 Menoch. d. *remed.* 15. nu. 5. & in resp. caus. *Finariens.* artic. 2. nu. 1. Casp. Klock. *dissert. de contribut. concl.* 79. lit. b.

Et hæc de actionibus t primæ classis, quod jam se-
cundo loco ad actiones, quæ protectoribus adversus

58 clientes duntaxat competere solent, attinet, earum
consideratio quatuor membra complectitur: Nam aut
primò Advocati tutelares volunt perdurante ac salvo
Advocatiæ Jure clientes duntaxat super honorario
convento, *wegen des versprochenen aufstehenden*
Schutzgels convenire: vel secundo propter restitutio-
nem sumptuum in exhibita defensione factorum aliave
de causa occasione Juris patronatus controversa iudicio
pulsare: aut tertio contra clientes jugum protectionis
excutere volentes ad continuandum contractum vel
persistendum in Advocatiæ iudicio experiri desi-
derant: aut quarto denique protectores intendunt o-
nere protectionis invitit scilicet & jus implorantibus
clientibus per actionem institutam liberatos sese pro-
nuntiare.

59 Et primo quidem casu, si clientes salvo atque inté-
gro protectionis Jure patrono, in quasi possessione
Advocatiæ existenti debitum ac conventum annuum
honorarium solvere ac restituere recusent, ac negli-
gant, tunc protector pro consequendo salario promil-
so habet actionem t in factum tradente Alexandr. in
l. 1. in princip. *Digest de extraord. cognit.* Quin & eo
nomine vel certi conditio, vel ex stipulatu actio, com-
petit. Potest insuper protector hoc in casu experiri

60 *interdicto unde vi*, argum eorum quæ in simili tradit de
vasallo Rutger. Ruland. de commissar. part. 3. lib. 3.
cap. 19. nu. 3. Ubi scribit, si vasallus præstationem an-
nuam etiam personalem præstare recuset, Domino
competere *utile interdictum unde vi*, quod similiter
ob paritatis rationem in protectore locum habere vi-
detur.

Denique Advocato etiam officium iudicis competit
gloss. not. in l. unic. C. de suffrag. in verb. *constrinxerint.*
Speculat. in tit. de salar. *Advocator.* §. 1. num. 4. Cum

61 enim t officium suum nemini damnosum esse debere
multis in locis juris nostri inculcatum sit l. 7. ff. *quem-*
admod. testam. aper. l. si servus 61. §. *quod vero ff. de*
furt. ne quidem in publicis muneribus l. *videlicet.* ff.

62 *ex quibus causis major.* sicut nec fides sua cuiquam t
nociva esse debet, l. 1. §. 2. ff. *ad Trebellian.* Ea de cau-
la merito tales protectoribus actiones indultæ ac per-
missæ sunt.

63 In exigendo tamen salario, quod in solutum datum
est, computari cum eo debet, quod debetur, ne u-
trumque compositum licitam quantitatem excedat text.

in d. l. 1. §. *litis causa ff. de extraord. cognit.* ubi defini-
tur, quæ dicatur licita quantitas.

Si tamen in protectionis t conventionione promissum
quidem fuerit honorarium, sine certa tamen quanti-
tate tunc ex illo, tanquam super facto, quod locari non
solet, non actione mandati petetur (est enim hoc man-
dato contrarium) sed aut ex stipulatu, si stipulatio inter-
venit aut ex alio contractu, aliaque actione, puta præ-
scriptis verbis, vel extra ordinem exigetur, C. 1. l. de præ-
script. verb. l. *salarium* 7. ff. *mandati* Matt. Welenb. in
paratit. super d. tit. ff. *mandati.*

Secundo autem casu t quando clientes expensas in de-
fensione exhibita insumptas Advocato refundere de-
treant, tunc is instar mandatarii, instituere potest
actionem mandati, arg. l. si quis §. *impensia Digest. eod.*
Gilken. tract. de impensis part. 3. cap. 1. num. Frider.
Pru. kman. consil. 30. numer. 144. lib. 1. Oldendorp.
class. 4. action. 24. vers. *Quid prosequamur §. contraria*
num. 1. t Vbi sumptus bona fide ac necessario factos exi-
gi posse, tradit, tametsi negotium conficere non potue-
rit, & minus feciliter gesserit sine culpa sua l. qui mi-
tuam. 56. in fin. ff. *mandat.* l. *etiam si contrarium* C.
eod. tit.

Sic etiam contraria depositi t lequestraria actio da-
tur sequestri, apud quem res litigiosa est deposita, ad
consequendum sumptus, expensas, omneque id, quod
in rem sequestratam necessario, vel utiliter impendit,
l. ei, apud quem. §. in princip. *Digest. de pos.* Salyc. in l.
unic. in fin. C. de prohib. sequestr. pecun. Curt. de sequest.
quest. 3. n. 24. & 27. per l. fin. C. de bon. author. judic.
possid. l. is, cui §. qui legatorum, ut in poss. legat.
servand. caus. &c. Sicuti etiam de damno illato agere
potest Corat. de sequestr. part. 3. quest. 48. Salycet. in d.
l. unic. C. de prohib. sequestr. pecun. ne obsequendo se-
quester damnum patiat, l. nam hoc natura 14. de
condict. indeb. Andr. Clud. de iure sequestrat. cap. 12.
num. 18.

Quin etiam hoc ipso in casu t protectoribus com-
petere videtur actio negotiorum gestorum contraria ad
repetendum id, quod necessario impenderunt, vel u-
tiliter, sed non voluptatis causa, l. ex duobus in princ. *gestorum.*
Dig. negot. gestor. l. qua utiliter in princ. Dig. d. tit. Pau-
lus ibid. si quis, inquit, aliena negocia gerens, plus quam
oportet, impenderit, recuperaturum eum id, quod præ-
stare debuit.

Si enim is, t qui obtulisset se negociis gerendis, vel
nullam habiturus esset actionem de eo, quod de suo u-
tiliter impendisset, ut ait text. in l. §. in princ. §. *ideo au-*
tem Digest. de obligat. & act. l. 2. in princip. C. de negot.
gest. Vel etiam iis non esset subveniendum, qui pro aliis
in molestia fuerunt, ut loquitur text. in *Novell. 4. de*
fidejuss. cap. 1. in fin. vers. *sitque solatio intercessori.*
Tum non solum multorum negocia disperirent, §. 1
vers. *idque utilitatis causa Instit. de obligat. qua ex*
quasi contractu nascuntur. Verum etiam quodammodo
commerciis promiscuis interdiceretur arg. l. qua si
nunc. §. 1. ff. de major.

Ne igitur protectores dispendium patiantur inde,
undè præmium meruerunt, ideo prædictæ actiones ad
consequendum id, quod clientum causa erogarunt,
concessæ fuerunt.

Tertio autem casu, t si clientes absque causa Juri
protectionis & clientelæ renunciare, protectorem
que mutare velint, adversus eosdem protector para-
tam habet actionem præscriptis verbis, vel in factum,
quæ competit ex contractibus innominatis, t ubicun-
que enim negotium gestum est inter partes, quod non
cadit in certam speciem contractus, & æquum est,
dari actionem, nec tamen specialiter de ea in Jure cau-
tum reperitur, tunc si verba intervenerunt, ex quibus
resul-

resultat contractus innominatus, actio præscriptis verbis competit, ubi actor concludit, Reum condemnari secundum verba præscripta, narratis scilicet verbis conventionis. Si autem verba non intervenerunt, & est tale aliquod factum, propter quod æquum est dari actionem, isto casu actio in factum competit, ubi actor simpliciter narrat factum, & petit, Reum condemnari secundum qualitatem facti in libello deducti, de quo latius videantur glossæ & Dd. in l. quoties ff. de præscr. verb. & in l. in factum ff. de action. & obligat. Doctores præsertim Zaf. in §. actionum. Inst. de actionib. Ita etiam post alios in terminis Thom. Maullius tract. de homag. tit. 11. numer. 19. ubi dicit, clientes, si semel, & alicujus protectioni se subjecerint, istius protectionis pertasos, non posse, invito protectore jus protectionis excutere, nisi pacto ab initio renunciationem sibi reservaverint, quia semel & Jus alicui quæsitum sine facto & consensu suo, ei auferri non potest, l. fin. ff. de pact. l. id quod nostrum ff. de reg. jur. vel talis extiterit causa, quæ de Jure sufficiat, ut una pars alteri resignare queat, de quibus causis præcedente Capite ex instituto actum est.

Protektor Quarto demum casu & quatenus patronus suo dissensu Advocatiæ renunciare, aliisque ex causis ea se abdicare invitis clientibus possit, id superiori ex capite ubi de diversis dissolvendi juris protectionis modis egimus, repetendum est.

Nam pro diversitate causarum, quibus cassari ac firmari Advocatiam diximus, diversæ similiter excutiendi oneris ejusmodi actiones ac remedia patronis eam declinantibus competere possunt.

Enumeratis huc usque primæ & secundæ classis actionibus, quæ protectoribus contra solos clientes competunt, videndum nunc tertio loco est, quæ clientibus adversus eorundem patronos actionum remedia concedantur.

Primum autem clientibus putativum & non agnoscantibus patronum Negatoria (cujus requisita sunt, rerum quarum vindicatur libertas dominium, & libertatis ex adverso probatio, Gilm. decis. 42. n. 1. lib. 1.)

competit Actio. Hæc enim, sicut Confessoria, non tantum pro servitutibus, sed etiam aliis datur Iurib. per l. 9. §. 2. de damn. infect. Joan. Faber. & Jaf. in §. Aequa

ratio ex L. Inst. de Actionib. post Alex. Bero. cons. 19. n. 14. & seq. vol. 1. Guid. Pap. decis. 148. & in terminis Advocatiæ Hier Schurff. cons. 7. n. 9. vol. 4. inter consil. Kirchov. Gilm. decis. 8. n. 3. lib. 2. & Fachin. cons. 4. n. 23. & 25. lib. 1.

An autem clientibus contra eum, & qui protectorem se esse jactat, etiam si Imperio non sit immediate subiectus, ex l. diffamari processus in camera decernantur, non inconvenienter hoc loco queritur.

Affirmat Gilm. Symphor. tom. 3. in verb. lex diffamari per rationem, quod Imperator in Privilegiis Salva Guardia omnibus & singulis, tam mediatis, quam immediatis violationem prohibeat, ideoque violantes etiam mediati, ex L. diffamari ad Tribunal Cæsareum evocari possunt, nisi ex justa & probabili causa fiat diffamatio & super aliquo fundetur Iure, per ea quæ tradidit Bl. in l. 21. C. ad l. ful. de adult. & Cæf. Contard. in repet. l. diffamari c. 4. n. 77. & seq. C. de ingen. manumiss.

Deinde quoniam (ut alibi diximus) hodierni temporis Advocatiæ, id unice secum affert, ut clientes contra vim & violentiam aliorum defendantur l. non dubito. §. 1. ff. de capt. & postlim. revers. Bud. in l. Herennius ff. de evict. Modest. Pist. cons. 43. n. 20. & propterea si patronus requisitus, defensionem iniquè detrectaverit, clientibus adversus eum variæ competunt actiones.

Primo etenim præscriptis verbis possunt agere in id, quanti ipsorum interest, non defensos fuisse, D. Hepingk

dissert. novissima de Jure Advocat. concl. 60. lit. D. ubi notat ex civili obligatione, quæ inter patronum, & clientem virtute innominati contractus celebrati orta fuit, ipsis dari actionem præscriptis verbis, in id, ut promissi patrocini, cujus gratia quid datum est præstetur fides, arg. l. 4. C. de rerum permut. vel quanti clientum interest, non impletam fuisse fidem contractus, seu defensionem non fuisse exhibitam l. 5. §. 2. & l. 7. de præscr. verb.

Quia etiam is, qui tueri aliquem promittit, & non defendit, tenetur ad interesse, actione de dolo l. si te Titio. & ibi Bart. ff. de dolo. & Advocatus enim obligatur ad damnum, si sit negligens vel dololus l. si vacantia ver. fisci & ibi. Ang. C. de bon. vacand. lib. 10. Bart. in l. 1. Digest. mand.

Secundo si nihil clientum interfit, & ad annum repetendum honorarium, ubi per protectorem stetit, promissi quo minus sit secuta fides, clientibus condictio, causa dati causa non secuta, competit exemplo text. in c. sancimus, tit. 21. de fend. sine culp. non amitt. lib. 1. l. 5. §. 2. & l. 7. de præscr. verb. l. 3. §. 2. ff. de condict. caus. dat. caus. non secut. Generaliter enim si causa, ob quam honorarium datum est, nempe defensio, non sequatur, Jure clientibus adversus patronum competit ista species. tot. tit. ff. de condict. caus. dat. caus. non secuta. & tit. Cod. de condict. ob caus. datorum. Cujus fundamentum æq; positum est in ipsa naturali æquitate, ut condictionis indebiti itemq; sine causa. Quare si, ut dictum est à clientibus protectori quippiam datum sit, ob causam, ut ipsis ab eo defensio exhibeatur, & per patronum steterit, quo minus illa causa, defensio scilicet, sequatur, jam id, quod datum est à clientibus, apud protectorem esse incipit sine causa, & indebitum esse. Repeti ergo potest, ne videlicet contra naturalem æquitatem, contra æquum & bonum cum clientum damno locupletetur patronus. l. nam hoc natura ff. de condict. indebiti. Matt. Wesenb. in paratit. Digest. de condict. caus. dat. caus. non secut. n. 2. si tamen non protectoris culpa, sed defensio fortuito casu impedita fuerit, dati non est locus repetitioni l. 19. C. de cond. ob caus. dat. D. Hepingk. dissert. de Jure protect. conclus. 60. lit. C.

Tertio competit etiam clientibus, actio præscriptis verbis, si relicta penes protectorem Advocatiæ, promissæ defensionis subsidium urgere & exigere malint, quam ad rescindendum protectionis pactum agere, Christ. Besold. dissert. novissima de Jure fed. cap. V. n. 17. ubi scribit. Cum ex advocatiæ contractu obligatio civilis nascatur, actionem quoq; præscriptis verbis utilem inde competere, in id ut fides patrocini promissi, cujus gratia data est præstetur; vel si fidem susceptam protector implere nolit, remuneratio defensionis causa data restituatur, vel etiam præstetur quanti interest clienti, fidem contractus haud impleri, seu defensionem præstitam non fuisse l. 1. §. 2. l. 8. l. ult. C. de condict. ob caus. dat. l. 5. §. 2. ff. de præscript. verb. Quibus cum conveniunt notata per Hepingk d. concl. lit. G. dummodo tamen nulla ipsius protectoris mora aut culpa interverit: quo minus legi conventionis pareretur, seu debita clientibus præberetur tuitio arg. l. 5. §. fin. de cond. caus. dat. caus. non secut. Cum enim Advocatiæ conventionalis, prout alibi fuisse docuimus, sit contractus, innominatus, do ut facias, ex eo actionem præscriptis verbis nasci constat. l. 8. & passim ff. de præscript. verb. l. 6. C. de rer. permutat.

Quarto si stipulatio, & protectio contractui adjecta fuerit, clientibus datur actio ex stipulatu ad exhibendam defensionem à protectore, si eam stipulati sint, vel in id, quod interfit fidem placitis præstitam non esse l. 4. C. de rerum permut. l. 33. C. de trans. idque nullam habet dubitationem; Et hanc eandem feudi Domino ad exhibenda à vasallo servitia competere commun-

munitur Feudistæ tenent. Duaren. c. 19. in comment. de feud. n. 1. gloss. in §. tit. 51. lib. 2. Rittershus. partit. feud. cap. 8. q. 14.

81 Quinto etiam clientes actionem + habent proficiscen-
Actio bona- tem ex illo ipso contractu bonæ fidei, ex quo prote-
fidei ex pa- ctionis unio primo est constituta, si pacta aliqua in
cto apposto- continentia adjecta sint, hæc enim inesse dicuntur ipsi
contractui, & formare solent actionem inde descen-
dentem l. 7. §. quinimo ff. de pact. l. 75. qui fundum § l.
79. fundi ff. de contr. empt. l. si sterilis, 21. Dig. de action.
empti l. 4. ff. de lege commiss.

82 Sexto insuper si lubet clientibus, possunt etiam tali
Actio pra- calu non præstitæ defensionis, agere ad rescindendum
scriptis ver- contractum Advocatitium per actionem præscriptis ver-
bis ad rescinden- bis, qua dissolutio vel liberatio nexus Advocatitii peti
dam Ad- potest. + Ea enim est natura contractuum innomina-
vocatiam. torum, quod implemento secuto ex utra parte, non

83 tantum detur actio ei, qui adimplevit, contra non ad-
implentem, ut adimpleat, vel condemnetur ad totale
interesse l. naturalis. §. 1. ff. de præscript. verb. l. 1. ff. de
rer. permut. l. juris gentium. §. 1. ff. de pact. l. quoniam
asseveras. C. de rerum permut. verum etiam, si nolit a-
gere ad observantiam contractus, vel ad interesse, datur
actio ad dissolvendum contractum, ex capite causæ non
secutæ, Fabius de Anna. conf. 87. n. 4. Et hæc erit condi-
dictio ob causam, ad petendum rem, quam dedit. d. l. 1.
in fin. ff. de rer. perm. & ibi gl. d. l. naturalis. §. 1. l. si ti-
bi decem. eod. tit. d. l. quoniam asseveras § l. cum preci-
bus. in fin. C. de rer. permut. Et ita diligenter explicat
Ant. Gomez. var. resol. tom. 2. c. 8. col. 2. vers. quaro
tamen pro perfecta declaratione n. 2. Salic. in d. l. 1. ff. de
rer. permut. n. 2. & ibi Cast. n. 7. Ad idem est text. in l.
fin. ubi Bart. Alex. Jas & cæteri ff. de cond. ob caus. Ang.
in l. prima C. de rer. permut. Imol. in l. Aristo. ff. de do-
nat. Alciat. in l. si pro fundo vers. instaurari C. de trans.

84 act. qui n. 4. tradit + quod idem sit in contractibus in-
nominatis omnino non implere, vel non perfecte:
Quinimo etiam re data & evicta videtur illum, qui de-
dit, non adimplevisse, Alciat. in d. l. si pro fundo, vers.

85 præscriptis verbis n. 5. + Et regulariter conditio ob
causam, conceditur in contractibus innominatis, l. si quis
accepto. ff. de condit. ob caus. Fab. de Anna. conf. 87. n. 6.

86 Septimo denique, + si conventioni protectionis cer-
ta insuper pœna, in casum omisæ defensionis, adjecta
fuerit (quod posse fieri, supr. in c. de forma demonstra-
vimus) tunc, siquidem Advocatus ad ferendum auxili-
um, tempore instantis periculi legitime requisitus fue-
rit, & nihilominus defensionem detrectet, aut oppres-
sis non succurrat, clientes, per conditionem certi ex sti-
pulatione, ad consequendam pœnam appositam, agere
possunt, Nam certa & utilis pœna, per hanc conditio-
nem recte petitur, l. si pœnam ff. de verbor. oblig. Ol-
dendorp. class. 4. Act. 28. n. 5. §. Quid veniat in hanc
action. vers. Idem est in fine.

Et quidem cum difficilis sit probatio ejus, quod in-
terest, & sæpe ad exiguam summam redigatur. l. ult. ff. de
prator. stipulationib. Ideo tutius est in contrahenda Ad-
vocatia pœnam adjicere arg. §. fin. Inst. de verb. obligat.

87 Proteçto-
re pro se & ha-
redibus suis
defensio-
nem pro-
mittente,
si ea à nul-
lo, vel ali-
quo tan-
tum ex ha-
redib. ex-
hibeatur
an pœna à
singulis
exigi possit. conveniri possit, non immerito dubitatur.

Quod si autem proteçtor, + pro se & heredibus suis cer-
ta etiam in casum omisæ defensionis pœna adjecta, clien-
tes in tutelam susceptos defendere promiserit, & defun-
ctus duos heredes reliquerit, quibus ambobus, re exigen-
tum ex ha-
te, ad defensionem à clientibus interpellatis, & uno dun-
taxat eorum succurrente alter suam defendendi operam
deneget, utrum, pœna committatur in solidum vel alter
tantum, qui in mora fuit, ad pœna præstationem solus
exigi possit. conveniri possit, non immerito dubitatur.

Et competere actionem in solidum, + tenet Bart. in 88
d. l. 4. §. Cato. n. 30. de verb. oblig. Cujus opinio com-
munis est, secundum Rip. ibid. n. 99. quæ nisi videtur eo
fundamento, + quod ubicunque duo Rei constituun-
tur in obligatione individua, uno contraveniente com-
mittatur stipulatio contra utrumque cap. cum ex cau-
sa 139. ff. de verb. obligat. Socin. d. l. 4. §. Cato. num. 10. 89
Eand. opinionem secutus est clariss. IC. Dn. Sebast.
Dietherich. Advocatus Reipubl. Hallens. disp. de Ad-
vocatia thes. 4.

Sed contrarium + hic decidendum esse, censeo.

Primum, + per regulam quod delicta suos habeant
auctores, & personam egredi non debeant, l. sancimus
C. de pœnis l. rescriptum ff. de his quib. ut indign. gloss.
in c. quasivit in fin. de his, quæ sunt à majori part. capit. dendi l.
& si hæres promissoris, qui pro sua parte officio de-
fendendi satisfecit, non debet puniri, ex delicto & negli-
gentia socii: + Et sic quoque Feudistis receptum est, 92
quod si feudatarius negat, partem rei feudalis esse feu-
dalem, non priveretur toto fundo, sed tantum parte nega-
ta, cum in pœnalibus transit, non sit faciendus de re ad
rem, neq; de persona ad personam, gl. verb. scientiam,
in c. 1. §. vassallus si de feud. fuerit controvers. quam com-
munem dixit Jul. Clar. lib. 4. sentent. §. feud. n. 59.

Et pro hac decisione facit doctrina Alberic. in l.
commun. dividundo ff. commun. dividundo. Ubi dicit
communem & æquiore opinionem, + quod pœna 93
commisæ non committatur in solidum, contra omnes
hæredes emphyteutæ, sed solum pro parte contra hære-
dem non solventem quem referendo sequitur Hieron.
de Cavall. opin. commun. contra commun. q. 6. Bald. &
Salic. in l. 2. C. de hered. act. ubi deducunt, quod + o- 94
mnes actiones passive dividuntur inter hæredes, pro
portionibus hæreditariis, & est etiam text. in d. l. 2. C.
de hered. action. § l. in executione. vers. infr. species. ff.
de verb. oblig. & sic + licet defunctus sit obligatus in so- 95
lidum, tamen in ejus hæredibus obligatio dividitur,
etiam invito creditore, & solvendo partem, pro virili
remanebit liberatus, ita resolvit Ant. Gomez. 2. tom.
variar. resolut. c. 10. n. 4.

Deinde pro hac sententia multæ aliæ juris communis
regulæ vulgares afferri possent, quod scilicet alius pro-
pter alium plecti non debeat, multo minus indebite
damnum pati, & si quæ sunt ejusdem farinae similes
theoricæ, veluti + dolum ei duntaxat nocere debere, 96
qui illum admisit, l. is, qui a debitore. 9. ff. quæ in fraud.
cred. neminem alterius odio prægravari, nec alteri per
alterum iniquam conditionem inferri debere, l. si quis
in suo §. legis C. de inoffic. testam. ubi Jason ponit, quan-
do locum habeat prædicta regula, de alterius odio ne-
mine prægravando, in civilibus, & quando in crimi-
nalibus, l. non debet. 74. de reg. jur. ubi Dec. concord.
text. allegans addit, neminem + sine culpa esse punien- 97
dum, quæ regula similiter huc allegari convenienter
potest. Adde, quod ibi debeat esse pœna, ubi noxa est,
ubi autem nulla transgressio, ibi nulla pœna, d. l. sanc-
imus. 22. C. de pœn.

Præterea cohæredem ab omni pœna immunem esse,
colligi videtur ex l. pœnales. §. Julian. ff. ad l. Falcid.
ubi habetur, + si pœna committatur ex stipulatione præ- 98
toria, quod factum unius hæredis, ipse solus, non alii te-
neantur, ubi etiam Bart. dicit, + stipulationem interpo-
sitam ab uno ex hæredibus, ad alios non porrigi, qui-
bus congruit doctrina Romani in l. 4. §. Cato. n. 55. ff.
de verbor. obligat. dicentis, si unus ex hæredibus stipu-
lationi contraveniat, quod is solus incidat in pœnam
pro sua parte, alii vero, propter prætoriam actionem
non teneantur, nec conveniri possint.

Nec obstat decisione + huic præallegata Bartoli &
Ripæ opinio, quia contra Bartolum alii concludunt repul-
commu-

Affirmati-
va
Ratio du-
bitandi ab
auctorita-
te.

90
Desisio
Negativa.
91
Ratio deci-

92

93

94

95

Ratio deci-
dendi II.

96

97

98

99

100

Objectionis
repulsi-

communiter, limitando ejus sententiam procedere, quando sumus in judiciis stricti juris, secus autem in judiciis bonæ fidei. Quia tunc agitur ad pœnam contra illum qui contravenit, & cum hac distinctione transeunt communiter Dd. Socin. in d. l.

101 4. §. Cato n. 18. ff. de verb. obligat. † At conventio super præstanda defensione est contractus bonæ fidei, †
102 Cum enim omnes Principum & magnatum contractus, sint bonæ fidei, ut docet Hotoman. consil. 15. Alciat. cons. 45. lib. 8. Jason. in l. civitas num. 8. ff. si cert. petat. Bald. in tit. de pace Constant. §. si quis vero num. 1. Cotta in memorab. v. contractus el. 2. Joan. Bapt. Blot. tr. de in lit. jur. §. 22. n. 3. Exea tract. de pact. numer. 456. versicul. tertio sublimita Mozz. tract. de contract. tit. 1. artic. 4. num. 26. Sylvan. de feud. recog. questio. 4. nu. 14. Wefenb. de feud. cap. 1. num. 8. Seraph. de Seraph. tract. de juram. privi. 3. num. 97. Contractus sane Advocatiæ, qui non nisi cum magnatibus & potentibus initur talis etiam esset debet.

103 Verum circa præmissas hujus ordinis † actiones
Requisitum præcedens actiones adversus Protectores intentand. est, clientibus ob non præstitam defensionem ad privationem Advocatiæ aut pœnæ conventionalis exactionem, vel alium quemcunque finem agentibus, incumbere onus probandi, quod per eosdem Patronus ad tuitionem faciendam legitime requisitus fuerit, nisi factam denunciationem sponte fateatur, argumento eorum, quæ in simili sancita sunt de vasallo requisitionem non fatente, quam inprimis etiam Dominus feudi probare tenetur, ut nuncupatim docuit Bald. in cap. 1. §. ut autem numer. 19. ubi Alvarott. numer. 1. Præpos. numer. 2. Afflict. numer. 11. Schenck. numer. 2. de alod. Schrader. de feud. p. 6. cap. 6. numer. 39. & part. 10. sect. 9. numer. 70. Rosenthal. cap. 8. concl. 26. nu. 4. in addit. per text. d. cap. 1. §. ut autem ibi Domino suo convinci de alod. & cap. 1. vers. si quis enim dixerit, quæ causæ, quemadmodum alicui domino ad ingratitudinem alicujus vasalli probandam
104 possint sufficere, in quibus caus. feud. amitt. † Quia actor fundamentum suæ intentionis, præsertim affirmativam (prout est interpellatio) probare tenetur l. 2. leg. ab ea Digest. de probation. leg. 1. leg. actor. Cod. de probat. Et quidem si clientes in propria persona protectorem interpellarunt, hoc ipsum probasse sufficiet, ut protector de legitima vocatione convictus censeatur.

105 Sitamen patronus ante eventum † faciendæ requisitionis palam & rotundè se declarasset, quod clientibus suis etiam si ad auxiliandum ac opitulandum, iis invocaretur, opem ferre nollet, tunc in eundem actiones prædictæ, ob intermissam defensionem competentes nihilominus locum habent, etiam si postea præsentis tuitionis necessitate nominatim interpellatus seu vocatus non fuisset, per ea quæ de vasallo traduntur in c. sancimus de feud. sine culp. non amitt. c. 1. §. sed non est alia quæ fuit prim. caus. benef. amittend. c. ad hoc ubi Ifern. & Afflict. numer. 9. his finit. lex, facit etiam c. ult. de dolo & contum. in 6.

106 & clem. univ. d. tit. † Cum enim ex contumaci requisitione certum sit interpellationem nihil ponderis apud protectorem habituram, non debent onerari clientes necessitate faciendi requisitionem inanem & frustratoriam, sive supervacuum leg. hac stipulatio in fin. ff. ut legator, seu fideicom. nomine Paris. consil. 24.

107 numer. 24. volumin. 1. † præsertim cum ex recusatione defensionis tam contumaci videatur clientibus qui tuitione ac subsidiis indigere, acquisita facultas privandi Protectorem Advocatiæ jure ipsi competente. Cui quidem facultati maxime præjudicaretur interpellando, seu requirendo auxilium à protecto-

re siquidem eo ipso clientes denotarent, etiamnum sese velle ab eo defensionem suscipere, & consequenter ob privationem Advocatiæ non agere.

Quemadmodum enim † in casu privandi ob servitia denegata vasalli, si Dominus post commissam privationis culpam eandem ad præstanda servitia advocet, eaque recipiat, feloniam remississe censetur, tradentibus in individuo Hieron. Schurff. consil. 74. numer. 2. cent. 2. Joan. Jacob. Leonhard. inter consil. feudal. cons. 114. num. 328. Menoch. cons. 204. num. 56. & seq. volum. 4. Dec. cons. 185. nu. 10. & 12. Ruin. cons. 35. nu. 25. lib. 1. Schneidew. de feud. p. 5. n. 99. Intrigliol. in cent. feud. 98. n. 121. Thom. Marin. de gener. & qual. feud. tit. 2. sect. 2. n. 80. Capyc. investit. feud. cap. fenda amittuntur casu 33. §. limita 40. col. 30. Mozz. de substant. feud. num. 48. Vultæi de feud. lib. 1. cap. 11. num. 63. Rosenthal. synops. feud. cap. 10. conclus. 38. num. 4. in schol. lit. e. Sic etiam si clientes post commissam Advocatiam denuo patronum suum ad præstandum auxilium implorarent, actionis adversus illum instituendæ facultati renunciasse judicarentur.

Porro si protector in clientes læviendo eos † injuste offendant, turbet ac molestiis afficiat, datur Clientibus ad exuendum eum Advocatiæ, conditio ex lege seu constitutione Friderici de pace tenend. & ejus violat. §. Advocatiæ, quam ad Monasteriorum Advocatos aliosque protectores extendendam atque accom-

modandam esse, auctoritatibus plurimorum Interpretum supra in c. 16. latissime probavimus, quo lectorem ex hoc capite acturum remittimus.

Cæterum si Protectores forsan † invititis clientibus Advocatiæ deferere velint, quibus remediis ad eam sustinendam compellantur quærentem pariter remittamus ad quæstionem in prædicto capite fuisse tractatam; quando nimirum, interveniente unius vel utriusque consensu vel dissensu; Advocatiæ jus dissolvatur, ubi abunde docuimus, in contractu innominato, qualis est conventionalis Advocatiæ re-

non integra & ex una parte secuto implemento, al-

109 teri non licere recedere, quapropter casu supradicto Protectori potius, quam clienti incumbit aliquo se-

medio à Protectionis nexu liberare. E contra vero si clientes super amissione seu privatione Advocatiæ adversus suos Protectores judicium intentare velint, recurrere eos oportet ad causas superiori capite (ex quibus nempe Advocatiæ cessat, atque deperditur) copiosissime enucleatas.

Porro expositis hucusque variis actionum remediis tam in clientes quam in alios, Patronis competentibus, deinde iis quas in illos separatim tantum habent præterea quibus clientibus adversus protectores suos consulitur, restat, ut quarto loco dicamus de actionibus, quas iidem clientes adversus extraneos, nimirum salvæ guardiæ turbatores ac violatores habent. Ad horum meliorem intelligentiam præambuli loco in memoriam revocare oportet solere Imperatores aliorum protectionem alicui committentes, plerumque sub certa pœna pecuniaria prohibere, ne quisquam Advocatos in jure clientelæ ipsis impartito turbet, seu in clientum defensione impediatur, vel susceptos à sua majestate in peculiarem tutelam injuste offendant, lædat, aut quovis modo molestat. Ita † laudatissimus Imperator Fridericus III. cum Anno 1485. Advocatiæ, quam Hallenses in Monasterium Chombergense habuerant, ab iisdem revocasset, atque in Rudolphum Episcopum Wirtzburgensem, ejusque successores in perpetuum transfuisset, in diplomate commissionis statuit pœnam 50. marcarum auri hisce verbis:

Confirmatio declarationis præmissæ ab exemplo vasalli.

Protectores si in clientes læviendo eos injuste turbet, ac offendant, quanam actiones adversus eum pro Advocatiæ privatione dantur

Conditio ex constitutione Friderici de pace tenenda.

Protectores si juri defensionis subtrahere se invititis clientibus cupiant, quibus mediis ad eandem remedium

Quarta classis Actiones Clientes quibus actionibus uti possint, adversus extraneos

Salvæ Guardie turbatores

111

112

Vnd gebieten darauff allen Fürsten / Geistlichen vnd Weltlichen / Prälats / Grauen / Freyen / Herrn / Ritters / Knechten / Hauptleuten / Bisthommen / Bögten / Pflegern / Verwesern / Amptleuten / Schultheissen / Burgermeistern / Richtern / Råthen Bürgern vnd gemeinden / vnd sonst allen andern Unsern vnd des H. Reichs Underthanen vnd Getreuen / in was Würden / Stands oder Wesens die seyn / vnd insonderheit Burgermeistern vnd Rath der obgemelten Statt Schwäbischen Hall / von obbestimbter Röm. Keyserlicher Macht Vollkommenheit ernstlich vnd vestiglich mit diesem Brieff / vnd wollen / daß sie den genannten Unsern Lieben Fürsten Bischoffen Rudolphen vnd ein jeden Bischoffen zu Würzburg sein Nachkommen in ewigkeit vnd ihr vndergesagt Bög vnd Schirmer / an diesem Unserm Keyserlichen Befelch / Schutz vnd Schirm des gemelten Gottshaus Chomberg vnd den Leuten vnd Gütern darzu gehörende / nit verhindern noch irren / sondern sie deren gerühiglichen gebrauchen / vnd gentslich dabey bleiben lassen / vnd dawider nit thun / noch jemandt zuthun gestatten / in kein weiß / als lieb einem jeglichen sey / Unser / vnd des H. Reichs schwere Ungnade vnd Verlöschung einer Poen / Nemlich 50. Marc Lötiges golts zu vermeiden / die ein jeglicher so offt er freuentlich hiewider thet / vns halb in Unfere vnd des Reichs Cammer / vnd den andern halben theil dem gemelten Unserm Fürsten von Würzburg vnd seinen nachkommen vnablässlich zubezahlen verfallen seyn soll. Sic etiam passim literis Salvaguardiæ, quas summi Pontifices vel Imperatores pro personæ ac rerum defensione tribuunt, certæ pœnæ & interdum quidem gravissimæ (quo modo Henricus IV. Imp. Anno 1125. Monasterium Spanheim, in suam & Imperii tutelam suscepisset, sub

113 pœna criminis † læsæ majestatis, ne quis molestiam vel damnum ei inferret inhibuit, uti refert Trith. in Chron. Spanheim, p. 240. & Gregorius VII. Papa Monasterium Hirsau. in protectionem sedis Apostolicæ receptum, instantibus privationis † honoris & potestatis, ut & excommunicationis pœnam minatus est, Testante eodem Trith. in Chr. Hirsau. p. 89.) contra violatores privilegii adjecit, in hunc vel similem modum semper inferi, ac adjici solet.

Vnd befehlen darauff E. L. Andacht / vnd euch als len samment / vnd einem jeden insonderheit / von Röm. Key. vollkommenheit hiemit ernstlich gepietende / vnd wollen daß ihr gedachten N. N. sambt seiner Ehlichen Hausfrawen / Kindern / auch derselben Erbens Erben / Dienst / Amptleut / zugehörigen vnd verwanten mit aller ihrer Leib Haab vnd Gütern / Lehen vnd eygen / so sie jekunde haben oder künfftig wie obstehet vberkommen / vnd allem denjenigen so ihnen zu versprechen stehen / bey denen ihnen ertheilten G. Freyheiten Immuniteten / Possessionen vnd Gütern gerühiglich verbleiben / vnd wider diesen Unsern Keyf. Schutz / Schirm vnd Salvamguardiam keines wegs betrüben / Arrestiren / hemmen / beleydigen / einfallen gefenglich bestrecken / straffen / plündern / oder auch in andere wege wie solches jimmer zugehen vnd geschehen möcht beschweren / sondern sie vnd alle die ihrigen vnd was denselbigen zustendig wie auch das nahmen haben mag / dabey allerdings vubeleydiget bleiben / auch auffer ordentlichen Rechtlichen Proceß vnd darin

ergangenen / vnd in der andern Instanz publicirten Endurtheil nicht anfechten / noch bestimern lassen / als lieb euch vnd ewer jedem sey Unser Keyf. Ungnade vnd die Poen des Blaidbruchs vnd darzu noch eine sondere Poen / nemlich 50. Marc Lötiges golts / so ein jeder so offt er freuentlich hiewider handelt / halb in Unser Keyserliche Cammer / vnd den andern halben Theil Vielgedachtem N. vnd deselben Erben vnd Erbens Erben / so hiewieder angefochten / oder beleydiget wurden / vnablässlich zubezahlen verfallen seyn soll zuvermenden / vnd das meynen wir ernstlich.

Quoniam igitur hujusmodi † Protectionis seu sal- 114
varguardiæ concessio frequentissima est impetran-
temque cum suis rebus inviolabilem reddit, vio-
lantesque pœnæ facit obnoxios, ut nominatim con-
sulendo concludit Bertaz. 511. n. 36. lib. 2. At vero in
hac mundi perversitate, non attenta ejusmodi securi-
tate, multoties contingat salvas hujusmodi Guardias
ab hominibus odiosis & malignis violari, idcirco hac
tota de re cum ad praxim maxime spectet, paulo di-
ligentius agendum est, adeoque ad totius negotii hu-
jus explicationem subsequenda puncta hic speciatim
enucleanda sunt.

Primo, videndum erit apud quem judicem causa ^{Ordo ac}
violatæ protectionis instituenda atque agitanda sit. ^{summa ca-}
Deinde, quo genere actionis utendum, & quæ sint ^{pita, qua}
ejusdem requisita? Tertio, ex qua causa hæc actio ve- ^{circa Actio-}
niat: Quarto, quibus competat prædicta actio: Quinto, ^{nes ob Sal-}
adversus quos hæc actio intentari queat: Sexto, quid de ^{va Guar-}
hæc edibus offensi & contra offendentis seu frangen- ^{dia viola-}
tis salvamguardiam dicendum sit: Septimo, Quid in ^{tionem}
hanc actionem veniat, & num causa principalis eorum ^{competen-}
eodem judice ventilari possit ac debeat. Octavo, ^{ter tra-}
quando & quamdiu huic actioni locus sit: Nono, quæ ^{amur.}
sint actionis prædicta affinia remedia. Decimo, quibus
exceptionibus actio instituta eique affinia remedia eli-
dantur & repelli soleant. Denique ut ea, quæ hactenus
de foro & actionibus super fracta salvaguardia tradi-
ta sunt, ad praxim melius reduci, atque aptari queant, ali-
quot formulas supplicationum pro Citationibus ad vi-
dendum se incidisse in pœnam Keyserlichen Schutz vnd
Schirms una cum libello & defensionalibus ad finem
hujus capituli subjiciemus.

Ad forum igitur primo quod attinet, † sciendum est, 115
siquidem salvaguardiæ privilegium per Cæsarem con- ^{Primum}
cessum fuerit, causam ex violatione ejusdem enatam, vel ^{Mem-}
ad judicium ejus aulicum, an den Keyserlichen Hoff / ^{brum de}
vel ad Cameram Imperialem pertinere ideoque pro- ^{Salva}
pter violatum privilegium ad pœnam ejusdem apud ^{Guardia}
aulam Imperialem, vel in Camera Spirensi, pro- ^{instituta}
ut offenso libuerit agi posse. ^{tracta-}

Cum enim judicium Imperialis Camere, † utpote ^{Proteccio-}
quod Imperatoris & reliquorum Electorum principum ^{nis violata}
ac statuum personas, quoad contentiosam Jurisdictionem ^{actio apud}
repræsentat vicesque agit Rodin. in Pand. Cam. lib. ^{quem judi-}
1. c. 16. n. 2. Schwarzmayer Miscell. c. 13. † concurrentem ^{cam insti-}
cum Imperatore jurisdictionem obtineat, Gail. lib. 1. obs. ^{tuenda sit.}
29. n. 3. Knich. de non proc. Sax. jur. verb. jus c. 2. v. 4. Zang. ¹¹⁶
de exceptionib. p. 2. c. 1. n. 138. † Ideo causæ privilegiorum ¹¹⁷
à Cæsare datorum, quoties de substantia, sensu vel in- ¹¹⁸
tellectu eorundem disceptatur, velle ipsius Imperato-
ris jus tangunt, in eadem Imperiali Camera rectæ in-
tentantur, & sic ob protectionem Cæsaream viola-
tam, potest quis statim immediate neglecto primæ in-
stantiæ privilegio, Imperatorem vel Cameram adire
ibique adversus Violatorem Imperialis privilegii pro
Citatione ad videndum se incidisse in pœnas Cæsarei
privilegii supplicem libellum offerre: nominatim Otho
Meland, in commen. Cameral. Noe Meurer, numer. 54.

Laurent. Reichwein in formular. supplicat ex Gylmanno accept. cap. 17. part. 1. Ubi ejusmodi processum ad videndum se incidisse in pœnam Kenschl. Schuss vnd Schirmsbrieff ad instantiam des Fürstlichen Stiffts Emdam/ contra Consulem & Senatum Imperialis Civitatis Überlingen in Augustali Cameræ judicio 12. Decembr. Anno 1598. decretum fuisse attestatur.

Si ergo Actor conquesturus, se contra privilegium Cæsaris violatum esse, prius Cameram, quam Cæsarem adeat, & citationem petat, jure præventionis illa decerni & causa ibidem agitari poterit, per text. in cap. cum plures, de offic. delegati in 6. Anch. ibid. 2. Philip. Fran. n. 2. Dd. in l. si quis postea ff. de judi. late Socin. in c. proposuisti, de foro comp. n. 7. cum seq. Panor. in c. ut debet. 119 tus n. 22. de appell. ubi dicit, † quod in ordinariis judiciis, qui pares sunt in jurisdictione, præventio locum 120 habeat, per text. in l. pen. ff. de petit. hered. † quæ quidem præoccupatio sive præventio jurisdictionis fit per solam citationem, per text. in d. l. si quis post. ff. de jud. & d. o. proposuisti de for. comp. Marant. disp. 6. n. 20.

Fundandæ autem in utroque foro jurisdictionis in 121 hoc causarum genere, duplex ratio assignatur, † Prior, quod Imperator, qui aliquem in protectionem recepit desuperque privilegium impertivit, ac violationem ejusdem sub certa pœna inhibuit, merito de ejus violatione cognoscat, ac judicat cum violatio privilegii Cæsarei, jus Imperatoris tangat, arg. l. non de novo C. de legib. tex. in c. cum venissent, de judiciis, & gl. ib. in verb. judicari.

Nam & generale juris dogma habemus ejus esse † cognoscere & interpretari privilegia, cujus est ea largiri, arg. l. 6. C. de SS. Eccles. c. 12. & ibi gl. Abbas & Canonistæ de judic. Bal. in l. si. C. de ll. & in pralud. Feud. n. 18. Afflict. in c. unic. 2. F. 56. num. 76. Rot. Rom. decis. 83. n. 3. & seq. p. 2. in noviss. Cavalc. in Repert. decis. p. 1. tit. 1. verb. judex nullus inferior. Lancell. in temp. om. jud. p. 289. n. 3. Jo. Vin. de Anna, sing. 644. Burs. conf. 156. n. 2. Valq. 1. illust. contr. 46. n. 7. & 8. Sola in const. Sab. de claus. Mand. Princ. gl. 1. n. 3. 8. & seq.

Atque ita etiam in simili si super Salvi conductus † concessione dubitatio aliqua oriatur, declarationi concedentis standum esse, respondit Mod. Pist. conf. 49. n. 25. vol. 2. Nominatim autem in terminis Privilegiorum Cæsareorum loquentes assertionem rationis adductæ comprobant Dn. And. Gail, lib. 1. obs. 1 n. 7. id ipsum eleganter firmat Lud. Schwarzenmayer consiliarius Cæsar. Miscellan. cap. 13. nominatim tradens. solum Imperatorem, qui privilegium aliquod concessit, de eo cognoscere & judicare. Franciscus de Claper. decis. 23. numer. 11. ubi dicit, ad Principem pertinere, de privilegiis ab eo concessis decernere & pronuntiare, per allegata ibid. And. Rauchbar, lib. 2. q. 11. n. 145.

122 Et quod Princeps, † si de mente vel sensu privilegii inter subditos contentio oriatur, ejusdem controversiæ judex & privilegiorum suorum sicut & antecessorum suorum interpretes sit, probatur per text. l. ex facto 43. in pr. ibi beneficia quidem principalia ipsi principes solent interpretari, & ibi Ripa n. 6. & DD. de vulg. & pupill. subst. & ex l. Neratius 181. ibi quem tamen modum beneficii sui esse vellet, de Reg. jur. l. final. & ibi Bald. C. de legib. Item ex c. ordinarii de offic. ord. in 6. c. fin. de concess. prabend. c. sicut n. 11. q. 1. c. inter alia §. ut igitur unde jus prodit, interpretatio quoque procedat, ext. de sent. excommunic. Ruin. conf. 208. vol. 1. Menoch. consil. 202. n. 173. vol. 3. Schrad. in rep. l. admon. n. 35. de jure jur.

Altera ratio est, quod in judicio violatæ Protectionis consideretur inprimis injuria illi facta, qui concessit Salvamguardiam, eamque in contravenientes, pœnam apposuit, ideoque ad eundem etiam potissimum spectat cognitio, nominatim tradente Thesaur.

decis. 132 n. 1. Natta conf. 580. n. 7. ubi ponit regulam, † quod pœna delicti cedat lucro ejus, qui principaliter læditur ut is injuriæ suæ ultionem habeat per l. cum emancipati §. emancipatus filius ff. de coll. bon. Bart. in §. hanc. in primis verbis in Auth. quomo. oport. Episc. Jo de Anan. in c. ad liberandum 4. not. de Judeis & in c. de hoc in fine de Simon.

Cum enim Imperator † in causis violatæ Protectionis, ex pœna privilegio inserta proprium interesse in hoc judicio instituto habeat, cujus medietas fisco Cæsareo, ceu verba ipsa privilegiis inseri solita clare ostendunt, & communibus suffragiis receptum scribit Simon Gunth. in thes. pract. in explic. tab. n. 69. saltem pro parte applicanda debeat, idcirco recte de imponenda ejusmodi pœna in foro Cæsareo agitur adstruente Jul. Magenhorst. in comment. Cam. Imp. tit. 26. §. sic itaque regulariter. ver. Quartus.

Quamvis autem ejusmodi pœna violationis commissæ, alias ex præscripto juris † totaliter Imperatori 125 debeat, cum illud, quod alicui † in vindictam propria injuriæ debetur, alteri non conferatur, l. 2. §. emancipatus ff. de collat. bonor. l. at ubi ff. de petit. hered. l. bovem §. si quis servo ff. de edil. edict. text. in cap. 1. §. denique quæ fuer. pr. caus. benef. amittend. † ubi si vasallus 127 amittit feudum, eo quia in dominium deliquerit, feudum non ad proximos, sed ad dominium revertitur, ut hanc saltem Dominus habeat injuriæ suæ ultionem. Quia tamen ipse etiam qui ex beneficio Imperiali fruitur Salvaguardia non minus, quam Imperator concedens, læditur, clementia ipsius Principis de medietate ejus participare eum voluit, † cum alias etiam socius 128 socio communicet de iis, quæ ob delictum consecutus est, l. si quis societatem ff. pro socio.

Sed hic occurrit dubium, † quid dicendum sit, 129 quando per Imperatorem subditus alicujus vasalli Imperialis qui merum & mixtum Imperium, cum omni jurisdictione ab Imperatore in feudum tenet, salvamguardiam obtinuit, & tunc idem per alium ejusdem vasalli subditum & in territorio vasalli violatur, an eo casu nihilominus fracta protectionis cognitio ad Imperatorem pertineat?

Dubitandi rationem præbet, quod Imperator † investiens vasallum de aliquo castro, civitate vel villa, cum mero & mixto Imperio, & omnimoda jurisdictione, transferat in eum omnia jura utilia, & omnem causarum tam civilium quam criminalium notionem privative, quoad ipsum principem, sic investientem, prout est vulgatissimum dictum Baldi, quem omnes sequuntur in l. 1. q. 43. ff. de rer. divis. Brun. conf. 31. de 130 num. 7. & conf. 47. n. 7. Jas. conf. 57. col. 2. in fine lib. 3. Boff. in tit. pœn. n. 25. Luc. de Pen. in l. 1. col. 8. vers. secundo queritur C. de priv. schol. lib. 12. Gram. decis. 30. num. 2. Nat. conf. 418. in pr. n. 7 & conf. 580. n. 4. ubi attestatur omnes Dd. ita tenere & alii, quos citat Rol. à Vall. conf. 21. n. 10. lib. 4. Franc. Marc. quest. 91. n. 4. part. 2. late Cravet. conf. 411. n. 28. & seqq. lib. 3. Bero. conf. 74. n. 7. & seq. lib. 1. Socin. Jun. conf. 126. n. 1. & 3. libr. 3. Cach. r. decis. 29. n. 8. † Et propterea vasallus cognoscit in omnibus 131 causis in prima, vel in secunda instantia juxta qualitatem investiturarum privative, quoad dominum concedentem. Jacobin. in sua investit. verbo Vicarius nu. 41. & verbo cum mero & mixto imperio Abba. in c. ceterum col. 3. in fi. de jud. Nevizan. in conf. 61. n. 9. Sola ad decret. antiq. Sab. car. 3. col. 1. n. 3. Thom. de collect. §. ne scienter n. 3. Thesaur. decis. 132. n. 2. & decis. 226. n. 4. Cach. conf. 26. n. 16. cum feudum habeat fidei suæ commissum, exemplo Præfecti urbis in l. 1. §. initio ff. de offic. præfect. urb. qui ob talem commissionem, cognitionem omnium eorum, quæ intra urbem admittebantur habere dicebatur.

132 His accedit secundo, † quod cum mulctæ & pœnæ sicut fructus jurisdictionis, pleno jure pertineant ad eum, qui de jurisdictione est investitus, etiam private, quoad dominum investientem, Bart. Castrenf. & Alex. in leg. si. ff. sol. matr. Præpos. in prælud. feud. num. 17. Ilern. in tit. de pac. tenen. vers. si vero aliquis in fin. n. 5. & ibi Affli. in §. si quis aliquem n. 16. Guido Pap. q. 76. Carer. tract. de har. post suam præd. crim. n. 135. Pet. à Placa. in epist. delict. c. 23. n. 12. circa fi. Crav. conf. 128. n. 3. Chassanæ. in catal. gl. mund. p. 5. confid. 24. & in titulo Des confiscationes §. 1. per totum.

Ratio du-
bitandi III. Tertio in hanc sententiam facere videtur, quod licet in literis salvæguardiæ, læsio prohibeatur sub
133 pœna fisco applicanda, † quia tamen fisco vasalli succedit loco fisci Imperialis, eique subrogatur, per doctrinam Nattæ in conf. 346. n. 2. ubi infert, decretum applicans pœnam fisco Ducali, & loquens de casibus quibus Ducali fisco pœna applicatur vindicare sibi locum etiam in terris infeudatis, in quibus pœnæ ad vasallos spectant & dicit And. de Ponte q. Laud. 24. col. 5. in fine, quod vasallus gerat vices principis & ejus autoritate statuatur, & col. seq. dicit, quod jure principis jus dicant, allegat Brun. in conf. 103. numer. 4. Ideo cum vasallus exigit pœnam, positam in proclamante, Princeps exegisse videtur, cujus nomine & auctoritate fit exactio.

Ratio du-
bitandi IV. Quarto adducitur, † quia, ubi dominium utile concurrat cum directo, tunc utile præfertur, arg. leg. procuratorem in rem suam dato Digest. de procuratorib. Bald. qui ponit de dominio utili & de directo, disceptantibus de feudo alienato, & vult vasallum, habentem jura utilia, præferri in cap. prim. §. similiter numer. 3. de lege Corra. quem refert & sequitur Jason confil. 57. col. 3. vers. sexto facit volumin. 3. Amad. d. quæst. 24. col. 4. & 7. ubi post Curt. Jun. & alios dicit, quod causa immediata attenditur quando concurrat cum mediata.

Ratio du-
bitandi V. Quinto facit quod decreta & † privilegia Imperatoris, quæ pœnam deferunt ad fiscum seu Cameram Imperialem intelligi & restringi debeant ad subditos Imperatoris immediatos, non autem extendi ad subditos vasallorum, quia quoad eos, pœnæ delictorum spectant ad vasallos, per supradicta, & ita intelligit & declarat Jason in dict. conf. 57. col. fin. versic. intentio ergo. & sequitur Amad. dict. quæstion. 24. col. 6. in prin. ubi dicit Taurinensem Senat. ita judicasse.

Ratio du-
bitandi VI. Denique in terminis salvæguardiæ † quod spectet cognitio & pœna ad vasallum, tenuit Jas. confil. 57. libr. 3. per tot. ubi expresse docet, pœnam ejus, qui fregit salvamguardiam, à Principe concessam, applicari vasallo, si delinquens sit subditus vasalli Rebuff. de mater. possess. & art. 2. gloss. secund. versicul. quemadmodum Nevizan. confil. 83. num. 9. Senatus Tholosanus post multas disputationes referente Theflaur. decis. 132. n. 3. censuit, Principem non posse retinere causam ratione ruptæ salvæguardiæ generalis: secus in speciali obtenta in executionem sententiæ Senatoriæ Anno 1571. penul. Januarii, cujus etiam decisionis meminit Amad. à Ponte d. q. Laud. 24. col. 4. v. limitant etiam aliqui, quod intelligitur procedere, nisi vasallus retardaret justitiam facere, ut per Gram. vot. 28. & D. Ponte d. q. 24. col. 5. in fi. 10. vol. tract. part. 3.

Objeccio
repulsio. **137** Nec obstat, quod Imperator ex contraventione sui privilegii, † dicatur offensus, & hac ratione ad eum pertinere debeat pœna indicta contravenienti ut habeat suæ injuriæ ultionem. Quia respondetur, satis esse Imperatori, quod injuria non remaneat inulta, & dummodo delinquens pœna plectatur, nec refert, per quem, nec ad cujus commodum,

ut in simili dicit Natta, confil. 119. colum. 2. ubi inquit, satis esse, quod dominus videat delinquentem puniri, sequitur Amad. à Ponte. dict. quæstion. 24. colum. 5. in princip. ultio enim consistit in pœna, non in eo quod unum potius, quam alium, applicetur, † quia pœna est delicti satisfactio Azo in summa C. de pœnis. & imponitur, ut in futurum discat delinquens rectius vivere, clem. 1. §. 2. de pœn. & ut unius exemplo, abstineant alii à maleficio, clem. 1. ubi Card. de offic. ord. l. capitalium §. famosos ff. de pœn. l. 1. C. ad l. Jul. rep. & vindicta consistit in punitione facta à Judice; leg. si quondam C. de adulter.

Verum his non obstantibus, † nihilominus dicendum est, prædicto in casu Imperatori competere cognitionem, ac pœnam dimidiam violatæ salvæguardiæ.

Constat enim ex prædictis, quod in † literis salvæguardiæ Imperator præcipiat omnibus singulatum cujuscunque status, conditionis aut dignitatis sint, ne lædant vel offendant receptum ab eo in specialem protectionem. Quotiescunque autem aliquis contravenit mandato seu præcepto Imperatoris ac Principis, eique est inobediens, Imperatorem offendit, & contemnit, ut patet ad sensum & probatur per notata in can. Metropolitanum 2. q. 7. ubi contemnere dicitur aspernari, mandatum non curare & sine causa non servare, dictum quod est, Archid. in cap. prim. numer. 7. de appellation. in 6. Sic qui sententiæ non parer, offendere manifeste judicem dicitur, de quo vide Contard. ad l. diffamaric. l. n. 22. & seq. & notat. in l. 1. de op. no. nunc. Pœna vero delicti regulariter ad eum pertinet qui principaliter læditur, ut habeat suæ injuriæ ultionem l. emancipati, §. emancipatus filius ff. de collation. bonor. Bart. in §. & hanc. in princip. Auth. quomod. oport. Epis. Bald. in c. prim. col. penultim. de capit. qui curiam vendid. † quia alteri non confertur, quod alicui in vindictam propriæ injuriæ debetur, l. at ubi Digest. de petit. hered. & hanc conclusionem approbavit etiam Brun. conf. 31. n. 18. v. insuper facit ubi alios textus citat. Eandem decisionem pluribus confirmat Natta conf. 580. n. 6. & seq. ubi inter alia adducit text. in c. 1. §. denique quæ fuer. prima caus. benef. amitt. † ubi si vasallus privatur feudo, eo, quod deliquerit in dominum, non applicatur agnatis, sed domino, ut habeat vindictam injuriæ sibi illatæ, & infert Natta prædicto loco quod, ubi † confiscatio facta est, vel pœna imposita ob crimen læsæ majestatis commissum in dominum, vel ob contumaciam subditi, qui non obtemperavit præceptis principis, semper cognitio & pœna spectat ad dominum, non autem ad vasallum, licet delinquens sit subditus vasallo & dicit n. 18. † quod spernens præcepta Principis & inobediens dicatur largo modo rebellis, quia secundum Ang. in leg. 2. §. fin. ff. de judi. rebellis dicitur quicumque persistit in proterva & notoria inobedientia, & Nattam sequitur Amad. d. q. 24. col. 5. ubi infert, quod subditus vasalli † delinquens coram officiali Principis, non parendo vel aliter, possit ab eo mulctari, & pœna applicanda sit fisco Ducali, argumen. leg. nullum Cod. de testibus. & vult hoc procedere etiam quando officialis principis cognoscit in territorio vasalli, & subditus ibi est inobediens, quia citatus efficitur de ipsius citantis territorio & delictum habetur perinde, ac si esset commissum in territorio judicis causæ, & subdit, ita servatum fuisse in quadam causa, dum insultus fuisset factus in territorio vasalli, coram Senatore deputato ad controversiam finium dirimendam. Si igitur subdito vasalli spernente, simplex præceptum Principis, vel sui officialis, pœna delicti applicatur fisco Principis; quanto magis ei applicabitur pœna subditi

diri: qui contravenit legi generali, quam princeps promulgavit, cum longe majus sit delictum, quod in legem committitur, quam quod incurrit quis non parendo simplici præcepto, cum primo casu sit poena, secundo vero multa, l. i. ff. si quis iud. non obtemp. certe nulla adduci potest ratio diversitatis.

147 Deinde, cum offendens eum, qui salvamguardiam †
Ratio decim
dendi II. habet, crimen læsæ majestatis incurrat, per tex. in l. i. in pr. & ibi gl. verb. securitatem & Bart. n. 6. ff. ad l. ful. majest. Bart. in l. 3. §. transfugas in ff. ad l. Corn. de sicar. Mart. Laud. tract. de crim. læs. majest. q. 6. Luc. de Penna in l. i. v. & nota. quod is C. de navicula. Gigas de crim. læs. majest. lib. i. tit. qualiter & à quib. crim. læs. maj. committ. q. 148. n. 1. & seqq. Boer. decis. 179. n. 2. † Quod maxime procedit, si offensio facta sit in contemptum Imperatoris concedentis salvamguardiam, per notat. Boss. tit. de crim. læs. majest. n. 10. Decius inter cons. crim. diu. tom. I. **149** cons. 102. n. 17. † Secus autem, si offensio facta sit, non ex odio Principis ac in contemptum illius auctoritatis, sed ex aliquo particulari odio vel inimicitia, & tunc poena erit arbitraria, quia isto casu offendens, non dicitur incurrare crimen læsæ majestatis, cum in tutelam assumptum offendat, non ut principi injuriam inferat aut illius honorem lædat, sed ut de suo inimico, ex particulari odio vindictam sumat, per ea, quæ in fortioribus terminis & in simili de occidente officialem ceu consiliarium Principis traduntur à Petr. de Placa, in epit. delict. c. 22. n. 22. Rol. à Val. cons. 1. n. 32. vol. 3. & cons. 15. num. 11. vol. 4. Gig. de crim. læs. majest. lib. 11. d. tit. qualiter & à quib. crim. læs. maj. committ. q. 26. num. 3. & quest. 14. n. 4. & seqq.

150 At vero communis est interpp. sententia quod poena, quæ ex † crimine læsæ majestatis imponitur, spectet ad principem, non ad vasallum c. i. §. denique qua fuer. prim. caus. benef. amitt. & quamvis inter Dd. sit contentio: tamen communis est opinio, quod applicetur Principi quando crimen committitur in ipsum Principem, ea ratione ut habeat ultionem propriæ injuriæ. Ita Guido Papæ q. 341. ubi dicit, procedere sive bona mediate, sive immediate sint sub Principe læso, sed ante eum Oldr. cons. 148. ubi movetur plurimis rationibus sed præcipue poena ad dominum spectat, in ultionem suæ injuriæ, item, quia concessio intelligitur de his, quæ spectabant ad dominum, uti judicem, non ad vindictam irrogatæ injuriæ, & respondet ad fundamentum universalis concessionis, quod universalitas intelligi debeat civiliter, prout ratio dicitur, non injuriose; Idem tenet Bald. in c. 1. n. 15. de capit. qui cur. vend. Jacob. in sua invest. in ver. de castro rubei n. 13. Boss. in tit. de poen. n. 28. ubi allegat Bellam. cons. 15. Crav. consil. 127. num. 6. ubi ita conciliat contrarias Dd. sententias, Gramm. cons. 6. numer. 6. ubi idem dicit de poena eudentis falsam monetam, Natta consil. 580. numer. 7. ubi idem dicit in poena imposita ei qui non obtemperat præcepto Principis, vel est contumax, late Rol. à Vall. cons. 78. num. 36. & seq. vol. 2. quibus in locis respondent ad ea, quæ in contrarium allegantur, quare, si ratio propriæ injuriæ efficit, ut poena delicti damnati ex jure communi spectet ad dominum superiorem, quare non erit potens, ut principi applicetur poena delicti, quæ non descendit à jure communi, sed à lege ipsiusmet principis? cum tamen plus juris habeat vasallus in poena delicti communis, quam in alia.

151 Præterea hanc opinionem, † quod in casu infra-
Ratio decim
dendi III. ctionis salvæguardiæ solus Princeps & illius supremus magistratus cognoscant, etiam odio vasallorum, tenuerunt Rebuff. in leg. ab his colum. 1. in fine C. de navicular. Chassan. in consuetud. Burgun. rubr. 1. §. 4. num. 65. Joan. Ferrant. de privileg. Reg. Franc. privileg.

16. Jacob. Bonaud. in suo panegyrico post tractat. Joan. de Ferra rubea colum. 14. Natta consil. 237. numer. 2. Masuer. in praxi titul. de iudicibus numer. 14. & titul. de remiss. numer. 9. Renat. Copin. de jurisdictione Andegaven. lib. 1. cap. 42. n. 1. dicens, ita judicatum, & de deman. Fran. lib. 2. tit. 8. in fin. citans etiam pro eadem sententia Aufrerium.

Nec vero, quæ supra pro dubitandi rationibus adducta sunt, hanc sententiam turbant.

Nam quod primo dictum fuit, Imperatorem † investientem vasallum regalibus cum mero & mixto Imperio; privare se jurisdictione & emolumentis ejus, proindeque omnes poenas, in territorio commissas, ei applicandas esse, nihil obstat, Quia respondetur, id procedere, quando delictum non est commissum contra Principem, tunc enim poena inde proveniens, fisco vasalli applicatur: secus vero, quando Princeps offenditur, ut quando quis contravenit ejus legi vel statuto, tunc enim in ultionem suæ injuriæ ad eum pertinet poena, ita post Oldrad. Guid. Pap. & alios respondit Natta consil. 580. numer. 14. Rol. à Vall. consil. 78. numer. 29. volumin. 2. Surdus consil. 152. n. 28.

Deinde responderi potest, quod † in concessione jurisdictionis meri & mixti Imperii, quæ fit vasallis includantur ea sola quæ proveniunt ex ipsa re, non autem, quæ extra rem sunt uti post Innocent. cap. cum sedem numer. 2. de restitutione, spoliati. concludit Alvarot. in cap. prim. §. si quis aliquem circa fin. de pace tenend. Brunus consil. 31. n. 12. in fin. Natt. d. consil. 580. n. 14.

Hujusmodi autem poenæ in fractores salvæguardiæ per Imperatorem statutæ, non proveniunt, ex castro vel rebus infeudatis, sed ex peculiari Cæsaris inhibitione descendunt, uti per se patet.

Secundo non obstat, † quod vasallus, investitus de feudo, habeat multas & poenas privative quoad investientem, & quod fructus jurisdictionis spectent ad vasallum. Quia respondetur, hoc procedere, quando poenæ descendunt ex delictis, commissis contra jus commune, aliud autem est in iis, quæ proveniunt ex speciali Imperatoris prohibitione ceu nominatim post Bart. Bald. Butr. Imol. Angel. Aret. & alios docet Natt. d. consil. 580. numer. 4. ubi pro confirmatione adducit, † quod dici solet unumquemque fiscum occupare bona, sibi subiecta, quando ex communi jure bona confiscantur, licet aliud sit, quando confiscatio inducitur à speciali aliqua dispositione, quibus accedit Brun. consil. 31. ver. ad prædicta numer. 15. Marfil. in l. si. n. 188. ff. de jurisd. omn. jud. & communem dicit Bossius tit. de publ. bonor. n. 62. Clarus in pract. crim. q. 78. n. 27. & Rol. à Vall. d. consil. 78. n. 14. vol. 2.

Nihil insuper momenti habet ad firmandam contrariam, quod fiscus vasalli sit subrogatus † co Principis, quia verum est, quoad ea, quæ Princeps concessit vasallo, & quoad vasallus sustinet vi- ces principis, non autem, quoad poenam specialiter sibi reservatam, & ex inobedientia proveniente, & ideo † subrogationis regula procedit quoad ea, in quibus tacta est subrogatio, non quoad alia, ut post Decium consil. 38. in fin. notat Menoch. consil. 88. nu. 23. & Alex. consil. 106. n. 15. & 16. vol. 3. quos sequitur Beccius consil. 101. n. 58.

Nec refragatur etiam quartum, † quod vasallus qui habet utilia jura, præferatur domino habenti directa, quia hoc duntaxat locum habet, si dominus directe concurrat cum habente utile dominium, ut quando unus habet jura utilia alter vero habet directa, Ita declarat Bald. in cap. prim. §. similiter

num. 3. de l. Corrad. sed ubi cessat concursus, non est tradandum de prælatione, ut per Bald. ibid.

159 *Responsio ad v. dubi- tandi rationem.* Quod attinet ad quintam dubitandi rationem, quæ dictum fuit, pœnas contravenientium decretis & privilegiis fisco Imperiali applicandas esse, ad immediatos duntaxat, non autem mediatos, hoc est, vassalorum Imperialium subditos spectare: ea pariter obiectio nihil virium habet, ad labefactandam prædictam decisionem nostram. Contrarium enim ipsa verba privilegiis ejusmodi inferi consueta innuunt. Nam Imperator in literis salvæguardiæ omnibus & singulis tam mediatis, quam immediatis offensionem ejus, qui in tutelam receptus est, prohibet his vel similibus verbis. Vnd befehlen darauff E. L. Andacht vnd euch allen sament: vnd einem jeden insonderheit / von Röm. Keyf. Macht / vollkommenheit hiemit ernstlich gebietende vnd wollen / daß ihr mehrgedachten N. r. Quia igitur verba etiam immediatos continent, ideo pœnalis dispositio eos quoque complecti debet, l. 4. §. toties ff. de damno infecti Becc. conf. 1. num. 25.

160 *Responsio ad ultimam dubitandam rationem.* Nihil denique officiant auctoritates, & pro contraria sententia adductæ, quia procedunt in generali salvaguardia, secus in specialiter obventa beneficio Imperatorio: ratio differentia est, quia in hac ultima magis offenditur majestas & auctoritas Principis, cujus principaliter interest, ut servetur justitia. Quam distinctionem approbat Thesaur. Jun. in additionib. ad decis. patris sui 132. ad finem, ubi ex Gailio scribit, quod si frangatur salvaguardia in contemptum pacis publicæ, cognoscatur causa per Cameram Imperialem, si vero contraveniat quis simplici mandato, ne quid de facto fiat, tunc remittantur partes coram ordinariis, aliud enim est, quod spernatur judicatum aliud quod contraveniatur simplici inhibitioni, sicut & aliud est, contemnere & aliud non parere, gl. in can. quis autem dist. 10. Za. co. 10. n. 58. p. 2. de quo vide Spec. de contemptu plura tractantem in tit. de Accus. §. 1. n. 1. in Addis. lit. C.

Et hæc decisio ad prædictam regulam de foro Cæsareo, loco primæ ampliacionis esse potest, ex qua etiam

161 manifestum evadit, & quod in causis privilegiorum violatorum, non solum immediate Imperio subiecti, sed etiam mediati in foro Cæsareo conveniri possint, ut nominatim testatur collector præjudiciorum Cameralium verb. citatio ad videndum §. 2. hisce verbis: Si pro citatione vel mandato ad videndum se incidisse in pœnas privilegii Cæsarei supplicatur: tunc indistincte existimandum est, iudicio Camera competere jurisdictionem, siue princeps sit, siue privatus, contra quem supplicatur; & Imperator enim potest esse iudex in causa propria l. proxime ff. de his, quæ in test. delent. In istis enim casibus dimidia pars pœna venit applicanda fisco Cæsaris.

162 *Prajudicia Cameralia decisiois præmissa.* Talis citatio & decreta in causa Lübeck contra Worchswaldi ubi Worchswaldi condemnatur in quatuor marcas auri puri 9. Octobr. Anno 88. Quod ipsum clarioribus etiam verbis indicat idem verb. Privilegium tit. de personis privilegiatis, §. 3. Si quisquam, inquit, privilegium seu beneficium ab Imperatore habeat, & hoc à Cæsare confirmatum sit, jam si contra hoc molestetur, tum ratione pœna, quæ forte in privilegio expressa est adversarium, etiam non sit immediate sub Camera ratione pœna per citationem huc ducere potest, & quia nemo de concessione &

163 privilegio Cæsaris judicare potest quam Cæsar & Camera. Ita observatum in causa D. Glocken Contra D. Eggelspach & in aliis multis causis similiter idem collector in verb. jurisdictio Camera, §. pen. ubi scribit, super privilegiis Imperialibus iudicium Camera quidem immediate & omisso medio, iudex est, quando agitur principaliter super viribus eorum vel ad pœnas darin verleiht / secus si incidenter. Tunc enim apud competentes iudices agitur vnd an gebührlich orit / quo sape partes supplicantes remittuntur.

Sed hic non immerito dubitatur & quid eo casu statuendum sit, quando salvaguardiam violans, est persona Ecclesiastica an nihilominus in foro Cæsareo super pœna conveniri queat?

Nam pro negativa sententia primo militare videtur, & quod in clerici personam nullam Laicus iudex possit habere jurisdictionem c. nullus cum ibi not. de foro comp. Auth. statumimus C. de Episc. & cler. unde nec Imperator ob delictum in personas & Ecclesiasticas ullam habet jurisdictionem, Gail. de pace pub. c. 1. num. 14. Et omnes causæ clericorum, tam civiles quam criminales ad forum Ecclesiasticum pertineant, adeo, ut huic privilegio neque expresse neque tacite renunciare possint, ex in c. si diligenti de foro comp. & c. at si clerici de jud. tex. in §. nos Frider. v. item statumimus de stat. & consue. in usib. feud & §. si clericus de pace ten. & ejus viol. Mart. Uran. conf. 22. n. 1. & seq. per pulchras rationes ut ibi vol. 2.

Deinde, sicut statuta & præcepta Laicorum non ligant clericos, & personas Ecclesiasticas c. Ecclesia de constitut. Bart. in leg. cunctos populos C. de summa Trinit. Barb. consil. 12. in fin. num. 33. ita nec salvaguardia vel edictum Principis, ligabunt ipsum clericum, vel res Ecclesiæ, per tex. in Auth. Cassa. C. de sacrosanct. Eccl. & ibi. Bart. numer. 2. Cyn. & communiter Dd. ibid. text. notab. in d. c. Ecclesia S. Maria constit. ubi exactissime & latissime hanc materiam persequitur Panor. in repet. sua n. 26. & 37. cum seq. dicens, prædictam regulam usque adeo veram esse & ut non valeat statutum etiam favorabile & clericis utile, si videlicet in specie disponeret aliquid de Ecclesiasticis personis, vel earum rebus nec sit ab Ecclesia vel Pontifice approbatum, secundum distinctionem Pan. in d. rep. n. 5. & 14. Fel. ibid. n. 76. & communiter Canonistæ.

Præterea in facti specie iudices procedentes & contra clericos, hoc in casu excommunicationis censura innodari aperte testatur præstant. Gallia Ictus Gui. Papæ quæst. 77. num. 3. v. Sed an iudex temporalis, dicens iudices temporales Franciæ cognitionem violatæ Guardie suscipientes esse excommunicatos per tex. in c. penult. de Immunitat. Ecclesiæ. & ibi novissimus Apostillator scribit, tales iudices incidere in pœnam c. si quis suadente, 17. qu. 4. Joan. And. in cap. 2. gloss. penultim. de foro comp. lib. 6. de quo vide Uran. conf. 26. per tot. to. 2.

Sed pro contraria opinione statuenda occurrunt argumenta haud minoris ponderis.

Cum enim Imperator habeat universalem in Imperio jurisdictionem, & ratione istius universalis jurisdictionis & protectionis Imperii, Dominus omnium sit, adeoque totius mundi, ut Dd. loquuntur per text. in leg. de precatio Digest. ad l. Rhod. de jact. & l. bene à Zenone Cod. de quadrien. præscript. gloss. ibid. verb. omnia & text. in cap. Adrianus distinct. 63. & cap. quo jure dist. 80. gloss. in leg. Barbarius verb. multo magis Dig. de offic. prat. Bart. in leg. si duas §. 1. numer. 2. Digest. de excusat. tut. Idem in Extravag. ad reprimendum verb. totius orbis, & l. 1. §. per hanc actionem, n. 2. ff. de rei vindic. Jal. in l. cunctos populos n. 2. & 8. num. seq. Cod. de summa Trin. & fide Cath. Ad eundem quoque pertinere debent omnia dependentia ab ipsa jurisdictione, & consequenter pœnæ ob violatam protectionem commissæ exactio.

Deinde, cum salvaguardia potissimum ab Imperatore concedatur, pro conservatione & manutenção possessionis, ceu nuncupatim notat Additionator filius ad dec. patris Thess. dec. 132. n. 1. v. 4. Massuer. pract. for. tit. 11. n. 4. & At vero in possessoriis clerici forum sortiantur coram iudice sæculari, ut not. Guid. Pap. dec. 1. n. 1. & dec. 83. Gail. 1. obs. 30. n. 20. Cov. pract. q. 35. consequitur, personas etiam Ecclesiasticas in foro Cæsareo, ad fractæ protectionis pœnas exolvendas conveniri posse.

Argumentum III. Tercio, in confirmationem hujus $\dagger$ sententiæ facit text. in l. final. Codic. ut nemo privat. ubi etiam contra clericum proceditur in casu falsæ impositionis, ibi Miles vel clericus & in vericul. Executoresque hujus legis omnes Judices. Stephan. Aufrer. in tract. de potest. secular. in Eccles. 1. fallent. 12.

Argumentum IV. Quarto, $\dagger$ supra probatum fuit, quod per violationem Salvæguardiæ offendatur Principis Majestas, cum Regiæ Majestatis sit, Salvamguardiam constituere leg. 1. Codic. ut nemo privat. Joann. Fab. in l. denunciamus, Codic. de his qui ad Eccles. confug. Aufrer. in addit. ad Capell. Tholos. quæst. 490. numer. 1756. $\dagger$ At in crimine læsæ Majestatis etiam contra clericos & Ecclesiasticos proceditur, Massuer. in praxi Tit. de remissionibus numer. 9. Et hoc præsertim, quia potest puniri clericus, in bonis temporalibus, juxta Oldrad. conf. 17.

Argumentum V. Quinto, ex clausula præcepti Imperialis, quæ Salvæguardiæ diplomatis subnequitur, aperte apparet, pœnam privilegio protectio insertam in transgressores tam Ecclesiasticos quam sæculares statutam esse.

Quemadmodum hoc ipsum aperte colligitur ex Diplomate Salvæguardiæ, ab Inviçissimo Imperatore Ferdinando II. tam mihi quam hæredibus meis, Anno superiori 1620. ex singulari gratia, concessæ, cui in fine subsequens clausula annexa est: Vnnd gebietten darauff allen vnnnd jeden Churfürsten/ Fürsten/ Geistlichen vnnnd Weltlichen/ Prälaten/ Erben/ Freyen/ Herrn/ Rittersn/ Knechten/ Landtschauptleuten/ Landtmarschalcken/ Landtvögten/ Hauptleuten/ Vizdomben/ Vögten/ Pflegern/ Verwesern/ Amptleuthen/ Landtrichtern/ Schultheissen/ Burgermeistern/ Richtern/ Râthen/ Kundigern der Wappen/ Ehrnholden/ Persewanten/ Burgern/ Gemeinden/ vnnnd sonst allen andern vnsern vnd deß Heiligen Reichs/ auch vnserer/ Erb Rönigreich/ Fürstenthumb/ vnnnd Lande Vnterthanen/ vnnnd Getreuen/ was Würden/ Standts/ oder Wesens die seyn/ vnd sonderlich allen vnnnd jeden Keyserlich. Cammerrichtern/ Hoffrichtern/ Landtrichtern/ Westphalischen vnd andern Richtern/ vnd derselben Assessorn/ Benßigern/ Brtheilsprechern/ Stulhern/ Freygraben/ Schöpffen/ gegenwertigen vnnnd fünffzigigen/ ernstlich vnnnd fleißiglich mit diesem Brieff/ vnd wollen daß sie den offibenanten D. Martin Mager von Schönberg/ seine Eheliche Leibs Erben vnnnd derselben Erbens Erben/ Haußfrauen/ Diener/ Haußgesind/ Lehensmanne vnnnd darzu ihre engen Leuth/ Hintersassen/ Vnterthanen vnnnd Verwandten Mann vnd Weibs Persohnen/ so ihnen zugehören oder zuversprechen stehen/ für vnd für in ewige Zeit/ bey allen obgeschriebnen vnsern vnterschiedlichen Keyserl. Gnaden/ Privilegien/ Immuniteten/ Freyheiten/ Schutz vnnnd Schirm/ Rechten vnd Gerechtigkeiten gentslich vnnnd in allweg handhaben/ schutzen/ schirmen/ vnd in solchem allem nicht hindern/ noch irren/ sondern sie deren aller vnd jeder obberührter massen/ ohne Eintrag rühig vnd würcklich erfreuen/ gebrauchen/ genießen vnnnd gentslich dabey bleiben lassen/ auch hierwider nicht anfechten/ betrüben/ beleydigen oder beschwehren/ noch das jemand anders andern zuthun ge-

statten/ in keine Weiß/ noch weg/ als Lieb einem jeden sey vnser vnd deß Reichs schwere Ungnad vnd Straff/ vnd dazu ein Peen nemlich fünffzig Marck löttigs Golds zuvermeiden/ die ein jeder/ so offter freventlich hierwider thete/ vns halb in vnser/ vnd deß Reichs Cammer/ vnd den andern halben Theil vielgedachtem D. Martin Mager von Schönberg/ seinen Erben/ nachkommen/ vnnnd denjenigen so hierwider beleydigt wurden vnnachlässlichen zubezahlen verfallen seyn soll. Mit Brfunde diß Brieffs/ besiglet mit vnserm Keyserlichen anhangenden Insigel: Geben in vnser Statt Wien/ den 13. Monatstag Septemb. nach Christi vnser lieben Herrn vnd Seeligmachers Geburt sechszechenhundert vnd im zwanzigsten vnserer Reich deß Römischen im Ersten/ deß Hungerischen im andern/ vnd deß Bohemischen im dritten Jahren.

Denique hanc ipsam sententiam in terminis decisionis nostræ multi Jurisconsultorum secuti sunt, nempe Jacob. Rebuff. in l. abis, num. 8. C. de navicul. lib. 11. Nevizan. conf. 83. num. 11. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. des Justices §. 5. num. 81. qui habet eadem verba cum Aufr. d. q. 490. ubi in additione probat $\dagger$ clericos pro infractione Salvæguardiæ quotidie condemnari per judices sæculares ad emendam, & si non habeant immobilia detineri in carceribus, atque ad satisfactionem emendæ; Quod ipsum etiam testatur Boer. decis. 2. num. 143. & 147. ubi affirmat puniri clericum in hujusmodi delicto pœna pecuniaria per Judices regios, sed pro corporali remitti ad suum Episcopum, $\dagger$ & Regem Franciæ esse in possessione judicandi per suos officiales contra clericos de hujusmodi delicto, ubi & pluries ita judicatum fuisse testatur, quos etiam sequitur Benedic. in c. Raynuz. in verb. & uxorem decis. 2. num. 143. ubi dicit Regem & ejus officarios de omni crimine privilegiato contra clericos cognoscere Massuer. in d. tit. de remissionib. num. 7. vers. item in Salvaguardia & tit. 6. de judicib. num. 9.

Cæterum in hoc diversitatis conflictu, nos posteriori hanc opinionem sequentes, non obstantibus prioribus argumentis, putamus, personas etiam ecclesiasticas super tracta Salvaguardia in foro Cæsareo conveniri posse, eas maxime, quæ ratione dignitatis, Regalium, & feudorum Imperialium immediate Cæsari & Imperio subjectæ sunt, quales sunt Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, Abbates, &c. $\dagger$ Illos enim hic consideramus, ut Principes politicos & Status Imperii cum ratione bonorum feudalium Imperii, Privilegiorum & Regalium ejusdem conditionis sint, & eadem superioritatis Jura habeant, quæ Duces, Comites, & alii in suis territoriis Andr. Gail. 1. obs. 30. nu. 2. & obs. 37. nu. 10. Carol. Molin. ad consuet. Paris. tit. 1. in pr. nu. 70. & 71. Petr. Heig. p. 1. q. 4. nu. 53. Andr. Knich. de jur. territor. c. 4. nu. 58. Coler. de jur. Imper. conclus. 49. Item Vulte. de feud. c. 5. nu. 7. $\dagger$ Unde & investiri solent mit aller Weltlichen Obrigkeit Andr. Gail. de pignorat. c. 7. nu. 1. Joach. Cluten. in syllog. rer. quotid. concl. 8. lit. b. Andr. Knich. verb. Ducum. c. 2. nu. 6. 7. 8. 9. & 10.

Inde Jurisdictio Cæsaris, $\dagger$ licet Laicus sit, adversus ecclesiasticos fundatur, ratione bonorum feudalium, privilegiorum & regalium quæ à Romanorum Imperatore & sacro Rom. Imperio habent, eorumque nomine forum Cæsaris sortiuntur, veni wegen deß Heiligen Reichs Regalien vnnnd Weltlichkeit/ oder Weltlicher Obrigkeit/ & ideo præceptis Cæsaris & Imperii parere debent, per tex. in c. si Episcopus ibi: præceptione regia. 18. distinct. gloss. ibid. in verb. regia. & in c.

cum parati, de appell. gloss. ibid. in verb. legatione, & Panormitan. ibid. numer. 8. cum sequent. text. in c. nimis, de iurejur. gloss. in c. reprehensibile, verb. orationibus, 23. quast. 8. Buxdorff. ad capit. 5. Aur. Bull. conclus. 69. lit. A. Calp. Ziegler. tract. de Roman. Imper. subject. Instantis conclus. 1. numer. 13. Andr. Gail. lib. 1. de pac. public. c. 8. numer. 8. Franc. Marc. quast. 456. numer. 9. Hieron. Schurff. conf. 72. numer. 2. cum seq. cent. 1. ubi dicunt expresse, ratione regaliū & feudorum temporalium Ecclesiasticos secularibus, à quibus talia regalia & feuda recognoscunt, obedientiam præstare debere, forumque sæculare sortiri, facit gloss. in c. solite, verbo, suscipiunt, de major. & obed. Canonistæ in c. Romana, §. debet. de appell. in 6. Philip. Franc. ibid. num. 2. pulchre Guid. Pap. conf. 52. nu. 5. ubi dicit. † quod licet Rex non possit clericum in persona punire; tamen in patrimonio, quod Regi subest, eum mulctare possit, per tex. in l. de his C. de Episc. & cleric. Gail. lib. 1. de pace publ. cap. 1. num. 15.

Hinc etiam Ecclesiastici ut Principes imperii, onera Imperii portant & collectas solvunt Sixtin. 2. de regal. cap. 14. num. 127. Chassanæ. catal. glor. mund. p. 5. conf. 24. nu. 162. & consuet. Burgund. tit. de justic. n. 8. Cavallos commun. opin. q. 415. 576. Molin. conf. 11. & 12. homagium, ut alii Imperatoris vasalli præstant, c. si Episcop. dist. 18. Gail. lib. 1. de pac. publ. c. 8. num. 8. Alv. Valasc. consult. 100. numer. 6. Schurff. conf. 72. vol. 1. Choppin. 2. de doman. tit. 10. numer. 9. conveniunt & conveniuntur in Camera Gail. lib. 1. obs. 30. num. 2. & obs. 37. num. 10. Mynsing. cent. 5. observ. 58.

182 Existimo tamen, † alios Ecclesiasticos inferioris ordinis, qui non sunt Status Imperii, sed mediate Imperio subjecti, si contra privilegia Salvæguardiæ delinquant, non in iudicio Cæsareo, sed coram ordinario Iudice Ecclesiastico conveniendos esse, quia etiam in causis fractæ pacis, à foro Cæsaris & Camera eximuntur, ac iudicio ordinarii subijciuntur, text. in capit. at si clerici, de iudi. & ibid. Dd. late Jul. Clarus in pract. crim. §. si, q. 36. per tot. Andr. Gail. lib. 1. de pace publ. cap. 11. num. 7.

183 Ratio est, † quia Imperator ob delictum non habet Jurisdictionem in personas Ecclesiasticas, nisi ratione Regaliū & beneficiorum sæcularium, per text. in c. nimis, de iurejurand. quod & Juri Civili consentaneum est: quia ut supra quoque probatum est, omnes causæ clericorum tam civiles quam criminales ad forum Ecclesiasticum pertinent, adeo, ut huic privilegio neque tacite renuntiare possint, per text. in cap. si diligens, de foro competent. §. si clericus, de pace publ. & ejus Violat. text. in §. Nos Fridericus, vers. Item statnimus, de statut. & consuet. in usib. Feudor. Remittendus igitur clericus contra Salvæguardiam delinquens, ad Iudicem Ecclesiasticum, cujus forum ob delictum sortitur, per nota. Gail. in simili c. 1. de pace publ. num. 16.

184 Deinde pugnat pro † hac sententia text. in c. clericum in secundo, 11. q. 1. ubi habetur negocia clericorum sive criminalia sive civilia non nisi apud Iudicem Ecclesiasticum ventilanda esse, & late probat Alex. conf. 8. vol. 1. ubi quod laicus quacunque dignitate fulgeat, nullo modo possit cognoscere in causa civili ipsius clerici, & multo minus in criminali; jurisdictiones enim sunt distinctæ & summo Pontifici competit in spiritualibus, Imperatori vero in temporalibus c. cum ad verum dist. 96.

185 Tertio, † facit quod etsi alias laici Salvæguardiam sive conductum alicui à Principe concessum violantes, si id quidem in contemptum ejus fiat læsæ majestatis crimen committant, l. 1. & ibi gloss. in verb. adversus securitatem ejus, ff. ad L. Jul. majest. Bart. in l. 3. §. trans fuga ff. ad L. Cornel. de Sicar. Martin. Laudens. in tract.

de crim. las. maj. q. 6. Decius conf. 102. inter conf. crim. vol. 1. † Clericos tamen hoc crimen non incurrere auctoritate plurimorum Dd. probat Marta de jurisdict. part. 4. cent. 2. cas. 133. per totum, indeque casu subsequenti numer. 5. concludit eosdem si in contemptum principis verba injuriosa proferant per Episcopum esse puniendos.

Quinimo clericos † in enormissimo quoque crimine ante degradationem non esse puniendos per Iudices Laicos, etsi esset læsa majestas humana diserte tradunt Gigas tract. de crim. las. majest. in rubr. quis de crim. las. majest. cognos. poss. num. 12. Rol. à Vall. conf. 4. nu. 6. vol. 1. Bost. tit. de for. compet. num. 127.

Quamvis autem Dd. † Galli asserant quo luis etiam clericos lacerantes vel aliud faventes contra Salvæguardiam Principis, in ejusdem contemptum puniri per Iudices Laicos prout ex supra allegatis Dd. constat, † tamen assentiente etiam Marta d. cas. 134. num. 4. verior opinio est in contrarium, videlicet, neque Regem ipsum Christianissimum neque ejus ministros posse animadvertere in clericos hujus facinoris reos, quam opinionem defendunt etiam aliqui Gallorum Jurisperiti Petr. Jacob. in tit. de conduct. ex lege, Inst. de action. §. quadrupli. col. 2. vers. hodie in multis, Guido Pap. supra allegat. cum aliis.

Unde non obstat asserta illa Galliæ consuetudo contra quam multa scripsit idem Marta cas. 63. & 64. quia ut supra dictum est, clerici sunt exempti à jurisdictione Imperatoris Innoc. in c. significantibus de offic. deleg. quia sunt res spirituales, ideo solum debent conveniri coram Iudice Ecclesiastico, non sæculari ut probant omnes in c. at si clerici de iudic. † & hoc privilegium concessum clericis à Pontificibus & Imperatoribus non habuerunt dispositive sed declarative ut dixit gl. si. in c. si Imperator dist. 96. & antequam emanasset clerici erant liberi à jurisdictione seculari, ideo constitutio Ecclesiastica est declaratio, non dispositio † text. in d. c. si Imperator in v. Deus omnipotens voluit clericos discuti à Pontificibus, & non à potestatibus secularibus.

Possunt tamen clerici † etiam mediate Imperio subjecti ad persequendam poenam Salvæguardiæ privilegio insertam contra Laicos in Camera agere, quemadmodum etiam in causis fractæ pacis id facere possunt, si duxerint ad restitutionem bonorum ablatorum & damna accepta acturi sint, Gail. de pac. publ. lib. 1. capit. 8. numer. 13. Faciunt notata Abb. in c. cum P. Manconcella numer. 8. de Accusat. & Dd. in c. cum sit generale de foro competent. & in c. 2. & in c. postulasti de homicid. lib. 6. Marta casu 136. num. 6. Ubi dicit † clericum persequendo suam vel Ecclesiæ suæ ultionem, ubi accusando Ream capitis incurreret irregularitatem, & alias poenas posse id facere, si protestetur de poena sanguinis se minime laborare, sed tantum agere velle de relarciendo damno aut de cautione in posterum de non offendendo, neque similia faciendo, Abb. in c. cum Manconcella, n. 10. vers. si vero venit imponenda poena sanguinis, de accusat. Summa Sylvestrina, in ver. homicidium in 3. vers. secundo queritur Navarr. in manuali confessor. c. 27. n. 226. Joan. Bern. Diaz. in pract. crim. canon. c. 98. Feder. Scot. conf. 16. num. 1. lib. 6. tom. 1.

Non obstant autem argumenta in contrarium adducta, quo minus Ecclesiastici immediate saltem Imperio subjecti, ad Cæsareum Tribunal super poena violatorum privilegiorum commissa evocari possint.

Nam, † quod primo ac secundo loco de Statutis Laicorum clericos non ligantibus, & quod Laicis nulla in clericos competat Jurisdictio, inductum fuit, ad infirmendam hanc de personis Ecclesiasticis immediatis decisionem invalidum est; Quia, ut dictum est, status Ecclesiastici ratione regaliū & sic magis respe-

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

Responsio
ad l. & 11.
dubit. Rati

re spectu beneficiorum secularium, quam suarum personarum intuitu, sortiuntur forum Casareum, Gail. de pace publ. lib. 1. c. 1. num. 14.

195 Quod autem † Prælati ratione temporalium dominiorum, quæ à Cæsare habent, suæ majest. perinde atque alii seculares status, subiecti sint, notant etiam Canonistæ in c. Romana §. debet. de appellat. in 6. Philip. Franc. ibid. nu. 2. & in c. caterum, de judi. gloss. in c. solita, verb. suscipiunt, de major. & obed. Castrenl. in l. si quando C. de appell. num. 2. Bart. ibid. nu. 3. idem præclare in l. 1. §. si quis num. 14. ff. eod. tit.

196 Nec obstant † etiam auctoritates Petr. Jacob. Guid. Papæ & Jo. Andr. & aliorum superius allegatorum DD. statuentium, Judices seculares contra clericos in calu Salvæguardiæ violatæ procedentes excommunicatos esse: quia id ad statum Romano Germanici Imperii, quo ad Principes aliasque personas Ecclesiasticas immediate Imperio subiectas, trahi non potest. † Ita enim tota die conveniuntur proceres Ecclesiastici, tanquam

197 Principes Imperii & ejusdem Status ad multas pecuniarias, tanquam personæ Jurisdictioni Cameræ immediate subiectæ per tradita Andr. Gail. lib. 1. obs. 1. n. 39.

198 Prædicta tamen, † de causis scilicet violatæ Protectionis in sola Camera vel Aula Imperiali introducendis, primæ limitationis loco, intelligenda sunt iis in casibus procedere, quando de substantia privilegii disputatur, aut de Privilegii violatione, ejusque pœna agitur, vel quoties privilegium jus principis tangit: Si vero jus alterius concernat: tunc etiam Judicis ordinarii cognitionem locum habere secundum Bald. in pralud. fendor. numer. 18. & c. 1. de Lege Corrad. Guilhelm. Roding. Pandectar. Cameral. lib. 1. tit. 16 num. 3.

199 Hinc infertur, † quod, si de Privilegii ambiguitate Princeps ipse cum Civitatibus vel subditis suis controversiam habeat, illa ex legum Imperii præscripto, vel coram Privilegiatis primæ instantiæ Judicibus, si scilicet subditi Principem suum ibi convenerint, aut in Curiali Judicio, si ibidem experiri maluerint, vel in Camera Imperiali, si Princeps contra subditos agendum esse putaverit, causa terminari debeat secundum ordin. Cam. Imp. part. 2. tit. 4. §. final. Gail. lib. 1. obs. 1. num. 18. & 19. Mynsing. cent. 5. obser. 1. Petr. Frider. lib. 1. de process. in Cam. extrahend. c. 16. numer. 9. & 10. Schwanman. in process. Camer. tit. 1. de jud. obs. 1. num. 7. in addit. Rauchbar. lib. 2. q. 11. num. 146.

200 Deinde limitatur † etiam hætenus firmata decisio, ut non procedat, si Salvæguardiam non Imperator, sed alius Princeps concesserit. Tunc enim causa violationis, non ad Cameram, vel aulam Imperialem, sed ad tribunal ipsius Principis concedentis spectat, uti notatur in c. suggestum, de decimis, Imola in l. ab omnibus ff. de legat. 1. Butrius Panorm. & alii, in c. 2. de Immunitat. Eccles. & in c. accedentes, de prescriptionibus nominatim Francisc. de Claper. decis. 23. num. 11.

201 Quodnam actionis genus ad versus Salvæguardiam positæ. Et hæc hætenus de primo membro tractationis propositæ.

Quod nunc secundo † loco ad genus actionis hoc in negotio instituendum attinet, adversus violatorem Salvæguardiæ conditio ex lege competit, † eo, quod privilegium vim legis habeat, arg. §. sed & quod principi.

202 Inst. de jur. nat. gent. & civil. Bart. in l. unic. de condict. ex leg. Alber. in l. qui autem ff. si quis cant. Adr. Gylm. Prajudicia Symphor. tom. 1. part. 2. tit. 11. Vol. 7. numer. 2. Et sic, cum ad pœnam privilegiorum actum esset, data est actio in factum, vel conditio ex lege, quæ ad pœnam privilegiorum instituta, in causa Burgermeister vnd Rath der Statt Alt Stettin / contra Burgermeister vnd Rath der Statt Franckfurt an der Oder. & consideratum in causa Hall contra Schwäbischen Gemünd / & in causa Speyr / contra Germerstheim per multa funda-

menta adducta, & in causa Ingelshelm / contra Thurnfürstliche Pfalz / notat Rutger. Rulan. tract. de Commissar. part. 3. libr. 3. c. 6. num. 4.

Ut tamen hæc actio, † qua in Camera, vel aula Imperiali agendum est, ex lege vel privilegio Reysers lichen Schuß vnd Schirms locum habeat, duo requiruntur.

Primum enim, constare debet, actori, Salvæguardiam revera esse concessam: † quia privilegium quaecunque allegans, idipsum probare debet, per c. cum persona, de privileg. in 6. Bart. in l. si solemnib. C. de fide instrum. ubi existentem in possessione privilegii illud probare debere tradit, quod etiam docuit Cyn. in l. si solemnib. C. de fide instrum. ubi in fine dicit, non sufficere aliquem esse in possessione privilegii, nisi de eo probatum fuerit.

Requiritur autem ad esse privilegiorum † scriptura l. 1. C. de mandat. princip. Meland. in notis ad process. Noe Meurer. part. 1. num. 44. in fin. tex. in c. porro. de privilegiis. Philip. Porcius conf. 25. num. 15. † Et si vero quibusdam placuit; posse etiam per testes privilegia probari, prout generaliter in casu, quando instrumenta deperdita sunt receptum esse testantur Frid. Pruckman. conf. 18. nu. 28. & seq. Petr. Wefenb. conf. 33. nu. 17. & seq. ubi docent, quales testes esse, & quomodo deponere debeant; Facit ad hoc c. institutionis 7. caus. 25. q. 2. ubi gl. in verb. siue, quæ in nostra præsentia videntur esse disposita, dicit, quod princeps etiam sine scripto det privilegium: Hoc † tamen non aliter accipiendum arbitrantur, quam si de parvis, non vero de magnis privilegiis agatur, arg. Novell. 113. c. 2. vers. cum autem iussionem, Marius Anguisol. conf. 62. nu. 23. Rutger. Rulan. de interrogat. lib. 2. c. 4. nu. 9. & 24. ubi etiam nu. 10. recte affirmat, quod privilegiorum in scriptis redactorum, igne, aqua, aut vi hostium deperditorum tenor testibus probari possit.

Duobus autem modis protectionis † privilegium li- quidum sit, nempe per factam prius insinuationem Cameræ, atque ipsi parti Reæ, vel ipsius originalis diplomatis exhibitionem, quod fidem facit plenissimam Cypc. dec. 77. nu. 5. post Ant. de Butrio. & consideratum est in causa Oppenheim contra Franckfurt.

Hinc secundum resultat ad propositum spectans Re- quisitum, ut Privilegiorum & Cameræ in Originali, & parti contra quam Citatio petitur, legitime facta sit insinuatio arg. l. si quis §. C. de Aquaduct. libr. 11. Gail. 1. obs. 1. num. 9. & Joan. Zanger. tract. de except. part. 2. num. 134. & seq.

Privilegiorum autem Cameræ Imperiali insinuatorum modum ac praxin, edocet Auctor præjudicior. verb. privilegium, §. Tenor der Schrift / r.

Parti vero insinuatio fieri potest, per Notarium, † in præsentia duorum testium, quia Notarius habet Jurisdictionem, siue notionem in voluntariis actibus, & Judex Chartularius appellatur, gl. in l. 1. in verb. judicis ff. de judic. Marant. part. 4. dist. 18. num. 2. Matthes. singul. 20. in apostilla. num. 3. incip. nota bonam.

Quamvis autem nonnulli velint, † Privilegia ejusmodi, quoad scripturam, oportere esse in membrana scripta; ex hujus enim defectu, processus ad videntum se incidisse in pœnam violati Privilegii denegati sunt, in causa Stiffes Herri zu St. Blasii in B. contra Jobs Griesen Hauptmann / Florian Diegen / Amptmann zu Dieffhorn / vnd Caspar Heyloß von Pessendick. 24. Maji. Ann. 1591. Id tamen multis non placet: Cum constitutio Maximiliani primi loquatur tantum de instrumentis Notariorum; quis autem Imperatori modum præscribet, conficiendi & conscribendi privilegia in membrana vel charta? Rutg. Rulan. de commiss. part. 4. lib. 2. c. 4. num. 25.

Sed,

211 Sed, † ad prædictum secundum requisitum pedem referendo, certum est, in Camera vel Aula Imperiali non decerni processus seu Citationem ad videndum se incidisse in pœnas privilegii, nisi prius privilegium Camerae & parti rite insinuatum sit, Camerae, inquam, ut ostendatur de fundata Jurisdictione; Parti vero, ut privilegii pœnaeque ei insertæ scientiam habeat, neque ignorantiam ostendere possit: quia, cum privilegia sint facti alieni, text. in c. 1. de constit. lib. 6. Paris. conf. 95. numer. 8. vol. 4. ideo eorum ignorantia, omiſſa prævia insinuatione, præsumitur, text. in l. plurimum, ff. de jur. & facti ignorant. & in l. fin. ff. pro socio cum similib. Herman. Vultæ. inter consil. Marpurg. conf. 35. numer. 210. vol. 3. Hinc cum aliquando in Camera in causa Bemelberg pro interesse vñnd Flach Principal Appellanten / contra Philips von Freyberg als Bors mündern Frau Ursula von Baumgarten citatio & inhibitiō petita esset, vigore privilegii, super quo appellantes se fundabant, illud autem non esset Camerae insinuatum, nec allegatum, quod iudici à quo insinuatum fuerat, tantum citatio, periculo partis, decreta fuit 2. Januarii Anno 88. referente Ruland. de commissariis part. 3. libr. 3. capit. 6. numer. 4. Hanc ergo ob causam necessarium est, ut in supplicatione pro impetranda citatione, ad videndum Reum incidisse in pœnam privilegii, narretur, privilegium & Camerae, & parti legitime insinuatum esse.

Quod si autem diploma Salvæguardiæ prius non fuerit præsentatum Camerae, necesse est, ut una cum supplicatione exhibeatur ipsum autographum, & narretur, quod privilegium pervenerit ad notitiam ejus, contra quem supplicatur, alias processus denegantur, Andr. Gail. d. obser. 1. num. 9. Ludovic. Schwarzenmayer lib. 2. Miscellan. Jur. & observat. præf. capit. 1. Otho Melander. in commentar. Cameralib. part. 1. numer. 7. fol. 52. vers. Item zu erscheinen vñd zusehen/sich in die Straff habender Freyhelt gefallen seyn/ 2c.

Exemplis enim, siue transumptis privilegiorum non creditur, sine insinuatione, & privilegium non legitime

212 præsentatum † Iudici neque parti, nihil prodest, Auth. in med. lit. non fieri sac. formas text. in l. si quis divinam C. de aquaduct. & in l. fin. C. eod. tit. Roman. conf. 330. num. 19. Gail. & Meland. locis relatis.

213 Tercium ad impetrandam Citationem ad videndum se incidisse in pœnas privilegio Keyserlichen Schutts vñd Schirms insertas, requisitum est, ut in narratis supplicationis, continua privilegiorum † possessio allegetur, & in causæ deductione probetur, ad notat. Jasonis in l. Barbarius num. 47. de offic. prator. Mynsing. conf. 19. Jo. Petr. Surdus decis. 309. num. 3. libr. 3. Cujus ratio perhibetur, quod Privilegia ex † possessione æstima-
Requisi-
tum III.

214 tia † subsequuta vires sortiantur, l. semper in stipulationib. 34. ff. de reg. Jur. Menoch. conf. 748. incip. disput. n. 19. Decia. conf. 44. num. 28. vol. 4. Joseph. Ludov. in commun. opin. conclus. 38. num. 40. quemadmodum alias & sequela facti demonstrat, qualis fuerit præcedens conventio Bald. in l. si certis annis Cod. de pact. Burſar. consil. 16. incip. multum magnificus num. 39. præsertim si per spacium temporis tolerata sit, Marc. Ant. Peregr. de Jure Fisc. lib. 1. sub rubr. de iis qui Jura Fiscal. hab. num. 99. Nam absque temporis etiam longi interven-
tum III.

conclus. 14. in notis sub lit. A.

Quartum prædictæ actionis requisitum est, ut contra tenorem privilegiorum à Reo, vel jussu & ratificatione ejus dolose ex proposito certaſque scientia adversus salvam Actoris guardiam aliquid attentatum vel factum sit, aſtruentem Baldo in leg. fin. ff. Quod quisque Jur.

Regulariter enim in delictis † dolum requiri, & ubi 215 dolum non adest, delicti pœnam locum non habere, probat text. in l. 1. C. de Sicar. l. qui injuria ff. de furt. l. quod Reipubl. ff. de injur. & in l. cum autem, §. excipiuntur ff. de edil. edict. per quæ Jura hanc regulam firmarunt Marant. in spec. part. 4. in princ. num. 58. ad med. vers. quarum prima est. & n. 59. Marſil. in l. lege Corn. la. 2. §. cum quidam, nu. 3. ff. ad l. Corn. de Sicar. Decia. tract. crim. part. 1. lib. 1. c. 4. n. 9. Idq; tanto magis procedit, quando lex pœnalis, ut in hujusmodi privilegiis videre est, expresse requirit dolum, seu de dolo aliquo mentionem facit, Tunc enim dolum omnino requiritur, nec lata culpa dolo æquiparatur, etiam, quod agatur de pœna pecuniaria, Bart. in l. quod Nerva, n. 20. ad fi. vers. ant quo ad pœnam pecuniariam ff. de pos. Angel. in l. plagii nu. 1. ante med. vers. tamen lata culpa, C. ad l. Flav. de Plagi- ar. Jas. in l. in actionib. n. 25. Bald. ibid. col. 2. ante med. vers. item fallit si Statutum, & Alex. post n. 8. ff. de in lit. jurand. August. ad Angel. de malef. in verb. scienter & dolose, post n. 5. vers. concedit tamen Ang. & Men. de arb. quest. lib. 1. q. 65. n. 8. Covarr. in epit. part. 2. ca. 6. §. 8. rubr. de contrah. incest. nupt. n. 21. ut aliis relatis, ac reprobatis Zaf. & Dec. contrarium tenentibus, testatur de communi eumque refert & sequitur Villalob. comm. opin. lit. d. n. 90. Capra concl. 78. n. 90. Plot. tract. de in lit. jurand. §. 6. n. 28. & 32. Farinac. tract. crim. q. 87. nu. 30. ubi hoc extendit procedere non solum, quando lex vel statutum expresse requirit dolum, sed etiam, quando tacite illum requirit, secundum Butr. cap. 2. nu. 9. de const. Jacob. ibid. col. 6. in prin. post n. 12. Abb. n. 6. vers. & hoc casu dic. Mant. n. 38. per tot. ubi hanc extensionem & Bart. opinionem in d. l. quod Nerva latissime defendit, ab impugnationibus Decii, Bosl. tit. quom. proced. per act. in delict. nu. 36.

Similiter etiam requiritur contemptus, ideoque etiam probandum est, violatorem privilegii post factam a Immonitionem, nach beschehener Verwarnung verächtlicher Weiſſe / ejusmodi privilegium violasse, atque infregisse Auctoris præjudicior. Cameral. d. verb. privilegium Tit. de personis privilegiat. vers. Quomodo procedatur in causis commissæ pœna privilegiorum, hominibus privatis concessorum. † Reus enim non aliter 216 condemnatur ad pœnam privilegio insertam, quam si de vero & manifesto dolo, non etiam de præsumpto doceatur, quoniam ejusmodi privilegia semper & ubique doli veri mentionem faciant, dum eis inseruntur verba fürſestlich oder gefährlich / quæ denotant dolum verum, Mynsing. cent. 3. obs. singul. 98. & respons. 19. num. 2. † Quamquam enim ex actu illicito dolum præsumi- 217 tur, l. si non convicii, C. de injur. Cornel. conf. 93. & conf. 360. vol. 3. Mascar. de probat. conclus. 531. numer. 10. vol. 1. tamen, quando lex pœnalis verum dolum requirit, etiam si factum illicitum fuerit, præsumptio doli plane non sufficit, sed docendus est verus dolum, quem lex ipsa præsumendo statuit, l. dolum, 6. C. de dolo l. interpositas, 13. C. de transact. l. 3. §. 1. in fin. ff. de injur. l. si prator, 75. §. Marcellus, ff. de judic. l. quoties 18. §. 1. & ibi gloss. ff. de probat. l. & eleganter, 7. in fin. ff. de dolo, late Menoch. lib. 5. præsumpt. præf. 3. num. 7. & num. 45. & seqq.

Ratio est, † quia quando qualitas est causa alicujus 218 effectus, puta, pœnæ inferendæ, non sufficit probare factum, nisi in specie seu (ut Dd. loquuntur,) punctualiter deducatur, & probetur qualitas l. non solum, §. sed ut probari, & ibi Bart. ff. de oper. nov. nunciat. gloss. & Angel.

Angel. in l. cum actum ff. de negot. gest. Et hinc est, quod factum sit ad pœnas violatæ sive ruptæ pacis publicæ nisi probetur qualitas veri & expressi doli, quæ in ruptione læsæ pacis publicæ omnino requiritur, Mynsing. cent. 3. obs. 98. reus non sit condemnandus, sed absolvendus, etiam si de alia violentia vel saltem de ejusdem excessu, ultra moderamen inculpatæ tutelæ, probatum fuisset; Et sic notandum, quando deducitur vel requiritur actus seu factum qualificatum, non sufficere, probatum esse factum sine illa qualitate, l. prator ait, 2. §. docere, ibi: cæterum si alibi, ff. de vi bonor. rapt. l. Fulcinius, §. cum autem, juncta gloss. verbi debet fraudationis ff. ex quib. caus. in possess. eat.

Cæterum dolus ille in hoc actionis § genere requisitus difficillimæ est probationis, ceu attestatur Joan. Fichar. consil. 134. num. 2. vol. 2. ubi ob hanc probationis difficultatem, ne super privilegiis ageret, clienti suo dissuasit, eo quod dolus ab Actore prætenusus, à Reo facile purgari possit, frivolæ § siquidem, temerariæ & bestiales etiam causæ (ut loquuntur DD.) ad excludendum dolum & fraudem sufficiunt, arg. l. 12. §. 3. ff. de liber. causa. gloss. in l. plagii C. ad L. Fab. de plagiar. § in l. 1. in fin. ff. de Abig. Plotus de in lit. jur. §. 6. nu. 30. Dn. Menoch. 5. recap. poss. remed. num. 49. Cacher. decif. 71. num. 17. Natta cons. 338. numer. 11. Ant. Gabr. comm. opin. libr. 7. sub rubr. de Malef. concl. 8. Corbul. de Jure Emphyt. c. 15. limit. 17. num. 2. Gail. 2. de PP. 10. num. 4. Et semper § in dubio eam interpretationem, quæ delictum excludit capiendam esse arguit l. 51. ff. pro Soc. Hinc est quod dolosa violatione (utpote qualitate Jurisdictionem fundante) remota vel non probata, aut Cassatio citationis, vel absolutio in Camera decernitur & causa principalis ad Judicem competentem remittitur. Nam recepta inter Camerales Judices opinio est, si in puncto Citationis ad videndum se incidisse in pœnam privilegiorum à pœna quis absolvatur, quod nec tum causa principalis ibi determinanda vel ventilanda sit, sicuti de causis fractæ pacis in Recess. Imper. de An. 1594. §. dieweil dann 70. versic. so setzen/ ordnen/ etc. expresse sancitum est. Et hoc etiam in causis privilegiorum (utpote quæ in hoc quarto requisito comparantur) in Camera observari, & ibidem nulla fere in pœnas privilegiorum condemnationis, complura vero absolutio- nis, ab iisdem notata hæcenus fuisse præjudicia, insignis Cam. Imp. Assessor Dn. T. M. in consil. W. nondum impresso per D. Hepingk. dissert. de Jure protect. conclus. 14. relata. testatur, ubi idem super violatione privilegiorum agendi periculosum & lubricum vocat remedium.

Nisi igitur violatio dolo committatur, & dolus verus probetur, frustra ad privilegii pœnam agitur, ut diserte not. Roding. de Jurisdic. Cam. tit. 15. numer. 1. Quin etiam Reus absolvitur, & actor in expensas condemnatur, maxime, si reus pro se aliquam causam, etiam injustam, fatuam, & temerariam alleget, quæ alias à dolo præsumpto excusat, l. igitur, 12. §. § generaliter, 23. ff. de liber. caus. Jas. Bart. & Dd. in l. iuste possidet ff. de acquir. possess. Sic ex interdicto, ne vis fiat ei, qui in poss. miss. est, prætor in factum judicium in eum dat, qui dolo malo fecit, quo minus quis permissu suo, ejusve, cujus ea de re Jurisdictio fuerit, in possessione bonorum sit, l. 1. ff. ne vis fiat ei qui in possess. Si quis tamen putabat, rem sibi obnoxiam, vel certe non esse debitoris, hoc edicto non tenetur, d. l. 1. §. si quis ideo 4. Simile exemplum est in l. inter omnes, 46. §. recte, 7. §. l. qui te, 77. ff. de furt. § l. in lege, 7. ff. ad L. Corn. de Sicar. l. 3. ff. ad L. Flavianam de plagiar. l. 1. §. ult. ff. de abig. l. 3. ff. de liber. homin. exhib. l. si de eo, 40. §. fin. ff. de acquir. possess. l. igitur, 12. §. 1. vers. § generaliter ff. de liberali causa. § Hinc Juris nostri interpp. post Ac-

curf. dicunt, Juris errorem vel ignorantiam, à dolo excusare, puta Juris civilis, d. l. igitur, §. 1. vers. § generaliter ff. de liberali causa, l. 3. §. etsi sciens, 22. ff. ad SC. Syllan. Nam ignorantia Juris naturalis vel gentium, nullam adfert excusationem à pœna Jure civili constituta, l. si adulterium cum incest. 38. §. stuprum, 1. ff. ad Leg. Jul. de adulter. l. 2. C. de in jus voc. Zanger, de exceptionib. part. 2. cap. 1. num. 140.

Concurrentibus igitur superioribus requisitis conditio ex privilegio Reys. Schus vnd Schirms utiliter instituitur: Quapropter ad obtinendam Citationem quatuor hæc requisita § quæ hæcenus copiose satis explicavimus, nominatim in supplici libello simul commemorari & cœpto judicio luculenter probari debent, nempe 1. privilegium esse concessum 2. parti esse legitime insinuatam 3. contra tenorem privilegii à Reo, vel quod idem est, jussu & ratificatione Rei, attentatum 4. idque ex proposito, vel dolo malo factum esse: Non enim incurrunt pœnas constitutionum, qui non sunt dolo versati in illis, Bald. in l. fin. ff. quod quisque jur.

Et hæc quidem omnia & singula conjunctim requiruntur, & unum horum non sufficit, § Nam quoties lex vel statutum plura conjunctim requirit, non sufficit alterum fieri, sed omnia impleri necesse est. text. in l. si quis ita stipulatus ff. de verb. oblig. Dec. cons. 177. nu. 1. Sic in conditionibus quando plures conditiones hæredi conjunctim datæ sunt, omnibus parendum est, quia unus loco habentur: Si disjunctim, cuilibet, text. in l. si hæredi plures ff. de condit. l. instit. § in l. cedere diem, §. ubi sub conditione ff. de verb. signif. qui hæredi ff. de condit. § demonstr. l. cum quarebatur, ff. judicatum solvi. tex. in l. si ita quis, § l. si quis ita ff. de verb. obligat. Bart. ibid. num. 1. text. in l. cum pupillus, §. 1. ff. de condit. § demonstr. Capra. cons. 72. num. 12.

Hinc fit, ut quando agitur de pœna alicujus specialis constitutionis, nisi omnes ejus qualitates doceantur, & verificentur in casu, de quo agitur, pœna non committatur, ut est elegans doctrina Joan. Andr. ab omnibus approbata in c. 1. de homicid. lib. 6.

Et hæc de genere actionis, ejusque requisitis dicta sufficiant.

Quod nunc tertio loco ad causas, § ex quib. hæc prosecutio proficiscitur, attinet, sciendum est, hæc actionem esse in personam, ex maleficio admittæ contra privilegium concessum violentiæ, ideoque in eo fit mentio doli mali, arg. l. 1. §. hæc actio, ff. si quid. in fraud. patr. Paul. in l. is qui à debitore, ff. quæ in fraud. credit. quia dolus inquit, ei duntaxat nocere debet, qui eum admisit.

Multis autem modis violatur Salvaguardia, puta, si quis quoquo modo turbetur, in Juribus per privilegium singulariter indultis, ut si quis de facto arrestetur, capiatur, spoliatur, aut alia quacunque ratione, molestetur, contra Salvaguardiæ contenta, quæ plerunque ita habent: Bey denen ihnen ertheilten Gnaden/ Freyheiten/ Immuniteten/ Possessionen/ vnnad Güttern gerühliglich verbleiben / vnd wider diesen vnsern Keyserl. Schus / Schirm / vnd Salvaguardiam keins wegs betrüben / arrestieren / hemmen / beleidigen / einfallen / gefäncklich verstricken / straffen / plündern / oder auch in ander weg / wie solches immer zugehen / vnd geschehen möchte / bes schweren/sonder sie vnd alle die ihrigen / vnd was denselbigen zuständig / wie auch das Drahmen haben mag / da bey allerdingß belendigt bleiben / auch außser ordentlichen Rechtlichen Proceß / vnnad darinn ergangnen / vnd in der andern Instanz publicierten Endvrtheil / nicht bekümmern noch ansechten lassen. Et videri ad hoc punctum possunt ea, quæ speciatim de turbatione in superiori Capite. circa abusum Advocatiæ dicta sunt.

223 Progreſſendo nunc ad quartum punctum, † qui-
Tractatio- nis de Sal- va Guardia
Judicio
membrum
IV. Actio
Salvagu- ardia rup- ta quibus competat,
 bus nimirum actio prædicta competat, dicendum est, hanc ex privilegii contraventione instituendam querelam, inprimis dari personæ privilegiatæ, quæ contra tenorem privilegii aliquo modo, sive verbis, sive factis læsa aut turbata fuit; quia privilegium Salvæ Guardiae alicui concessum, operari debet, ne impetrans cum rebus suis ullo modo violetur, eleganter doctissimus Georg. Bechtius in disputat. de Salvoconduct. in delineatione, capit. 10. numer. 3. (quod utinam juxta ordinem in capite quint. thes. 139. propositum plene deduxisset) si autem contra fiat: bonum & æquum est, eo nomine actionem dari, argument. leg. non solum §. 1. Digest. de Jurejur.

Deinde quia principaliter etiam per violationem † Salvæguardiæ offenditur majestas principis privilegium largientis, ideo eadem actio etiam competit Imperatori, qui sub certa violationis pœna aliquem in protectionem suscepit, tum, quod ejusdem dimidia pars ad eundem, ut per se clarum est, pertineat, tum, quod per violationem privilegii à se dati, non mediocri afficiatur injuria, cujus ultionem equidem habet, per Jura & auctoritat. supra in primo puncto adduct.

224 Unde etiam non immerito dubitare quis posset, *Verum ad*
poenam
Salvagu- ardia pri- vilegio in- sertam,
pars offen- sa vel Pro- curator
Fisci Cas- reus agere
debeat.
I. Ratio du- bitandi
pro Procu- ratore Fis- ci.
 Utrum † Procurator Casareus, vel pars læsa Salvæguardiæ gaudens, in processu instituendo primas habere debeat? Cum enim dimidium pœnæ, ut dictum est, ex Salvæguardia tracta Fisco Imperatoris debeatur, & ejusdem Procurator ob Cæsaream eminentiam, multo efficacius ac commodius ad pœnæ exactionem agere possit, consultius esse videtur, ut qui habet Salvæguardiam, circa eandem offensus, rem totam ad Fiscalem Camerae deferat, quo ille contra offendentem ac violatorem Cæsarei privilegii actionem instituat, quam, ut pars læsa duntaxat judicium reo intendat, idque tam Ordinationi Camerali, quam judiciorum ordini conveniens esse videtur, ut scilicet Procurator Fisci ad pœnam illam principaliter agat, per notat. Magenhorst. in comment. ad Ord. Cam. part. 2. tit. 20. ubi dicit eum, qui contra Bullam aliquid facit, à Fisco Imperatoris super adjecta pœna conveniendum esse.

Ratio du- bitandi II.
 Atque ad hoc etiam facit communis DD. traditio, quod, quando pœna venit applicanda qua Fisco, qua parti offensæ, tunc tota pœna debeat venire ad manus Fisci, & ex illius manu, pars offensa debeat recipere partem suam, secundum Bartol. in leg. Senatus censuit, §. Senatus numer. secund. & sequent. Digest. de Jure Fisci, ponens exemplum in statutis Italiæ, volentibus partem offensam habere medietatem pœnæ, dicitque, totam pœnam Camerario communi solvi debere, & postea Camerarius parti offensæ dare suam dimidiam, & quod propterea Judex debeat condemnare delinquentem ad solvendum totam pœnam ipsi Camerario, cujus medietas sit communis, & alia medietas partis offensæ, refert & sequitur Matthæil. sing. 70. incip. nota, quod si statutum & Murant. de ord. judic. part. 4. in princ. dist. 1. numer. 74. Gabriel. Sarayn. in addit. ad Matthæil. d. sing. 70. col. 4. vers. & in quantum. Concludendum ergo videtur, Procuratorem Fisci principaliter ad pœnam illam agere debere.

225 Verum, † cum hoc ipsum sit contra stylum Camerae, dicendum est, Fiscalem ad hoc non adstringi, sed ipsam partem judicium intentare debere, uti aperte colligitur ex præjudiciis Cameralibus verb. privilegium, sub Tit. de personis privilegiat. §. Quomodo, hisce verbis: Quidam cum haberet ab Impera-

tore Carolo V. privilegium armorum seu insignium ein Wappenbrieff / cui inserta erat pœna viginti marcarum auri, ita infligenda, qui contra tale privilegium quippiam attentassent: contigit ut aliquando ejus insignia in fenestra quadam auff der Zunftstuben depicta, cum injuria deicerentur: admonerat Fiscales Imperatoris, ut contra talem ad pœnam commissam privilegio insertam procederet, cui Fiscalis respondit: hoc ita fieri non posse, sed si ad vindictam agere vellet, posse eum extrahere in Camera citationem ad videndum se incidisse, &c. & postea ordine procedere: Et tum demum solere ipsum ex officio pro Jure & interesse Fisci, omnes recessus, acta & actitata repetere, & Judicis cognitioni commissum facinus committere, referente Rutger. Ruland. tractat. de commissar. part. 3. de articulis, lib. 8. c. 4. num. 23.

Redeundo igitur ad personas, quibus proposita actio competit:

Id inprimis etiam sciendum est, † quod cum om-
 nnes Imperialis Camerae personæ in sacræ Cæsareæ *Quanam*
 majestatis, omniumque Imperii Statuum & quorum- *persona,*
 libet aliorum Magistratuum inferiorum fidem, pa- *Salvagu- ardia Im- periali*
 trocinium atque protectionem ab Imperatoria Ma- *communi*
 jestate & Sacri Imperii Proceribus commendatæ sint, *munita*
 sicuti commemorata omnium Cameralium securi- *sint. Perso- na Came- ralis.*
 tas speciali Salvæguardia ac Protectione Imperato-
 ris & Imperii una cum adstrictione omnium Ele-
 ctorum, Principum, Statuum, & Civitatum præ-
 sertim viciniorum, ad eandem sartam testam tuen-
 dam, sancte severeque muniunt. Ordinatio. part. 1. tit. 49. §. ult. hisce verbis: So wollen die Keyserlich. Mayest. alle vnnnd jede des Keyserlich. Cammergerichts Personen / in ihrer Liebdt / vnnnd Keyserlichen Mayestat / vnnnd des Heyiligen Reichs Verspruch / Schutz vnnnd Schirm hiemit aufgenommen / auch allen Churfürsten / Fürsten / Ständen vnnnd Städtten / vnd sonderlich den nechstgeessenen des Orths / da das Cammergericht jederzeit gehalten wirdt / obgemelte Personen / bey solchem vnserm vnd des Reichs Schutz vnnnd Schirm / zuhandhaben / vnnnd zu erhalten / hiemit ernstlich aufgelegt vnnnd befohlen haben. Denais. tit. 57. §. 5.

Ideo omnibus etiam ac singulis Cameralibus personis tanquam in specialem Imperii Clientelam receptis adversus hanc publicæ Guardiae tesseram quoquo modo læsis, injuriæ aliqua affectis, non solum ista ex privilegio promanans conditio competit, sed insuper etiam ad omnia damna & interesse, ratione violatæ protectionis illata agere, vel judicio aliquo pœnali injuriarum experiri licet. Otho Meland. comment. Cameral. part. 1. numer. 161. Quod quidem utrum in Camera, an coram judicio lædantis ordinario facere velint, arbitrio læsorum permittitur. Rutger. Ruland. de Commissar. part. 1. lib. 3. capit. 8. num. 9. & seq.

Deinde, † quia etiam Commissarii Cæsarei (qua- *227*
 les etiam sunt Judices Ordinationis, seu privilegiati *Commis- sarii Cas- rei & lu- dices ordi- nationis.*
 primæ Instantiæ, vulgo, die Richter der Aufträge. Ord. Camer. p. 2. t. 2. & seqq. Oldend. in Enchirid. except. tit. exceptiones declinatoria num. 26. Schrader. p. 10. sect. 5. numer. 46. & sequent. Gail. libr. 1. ob- serv. 1. Denais. tit. 156. §. 3. & passim tit. sequent. Ruland. p. 1. libr. 1. capit. 5. numer. 1. Treutl. p. 1. di- sputat. 12. thes. 7. lib. 4. lit. a.) & Imperialis Came-
 ræ, Salvoconductu Imperii utuntur, ideoque si contra talem Salvæguardiam lædantur, iisdem non minus, quam personis Cameralibus hæc actio contra offenso-
 res competit.

Ratio autem, quod Commissarii quoque Imperialis Camerae ejusmodi privilegiata securitate gau-

gaudeant, fundatur partim in lege non tam genera-
liter, † quatenus generaliter cuius illa debetur,
leg. 28. §. 7. *Digest. de pœn. Premus tract. de securit.*
in pr. vers. & quidem, & quest. 3. & post. pr. Denais.
tit. 211. §. 3. Joan. Becht. disput. de securit. & Salvo-
conduct. ca. 3. conclus. 34. sed etiam specialiter & pri-
vilegio-tenus, quatenus, qui ad actum Commissa-
riatus deputantur, de Jurisdictione Cameræ, sicque
privilegiatæ Cameralium securitatis & Salvæguardiæ,
de qua Ord. Cam. p. 1. tit. 49. §. fin. participes fiunt,
Ruland. *de Commissar. part. 1. libro 7. cap. 8. numer. 1.*
§. 5. & partim in tacita concessione, eo, quod per
ipsam Commissionem, Imperator, ejusve loco Ca-
mera, omnia Jura, quæ talibus personis speciali-
ter competunt, concessisse videtur, Ruland. *d. num.*
§. Quapropter & Commissarius Mandatum seu
Commissionem suam ostendere iis monetur, apud
quos Commissio expedienda est, Ruland. *d. p. 1.*
libr. 6. capite secund. sicque allegare & docere de
qualitate Commissarii, & Jure securitatis exinde
proveniente, ne violatores ignorantiam prætende-
re possint, Ruland. *d. p. 1. libro 8. capite 8. numer.*
8. ubi *num. 9.* subjicit: Quamvis Salvuscondu-
ctus, secundum jam dicta, Jure ipso Commissa-
riis competat, quandoque tamen ex justa causa,
veluti, si per insidiosa loca proficiscendum eis sit,
aut alias ex certis indiciis insidias sibi structas depre-
hendant, uberioris cautelæ gratia, speciales ex-
pressi Salvusconductus literas in Camera petere,
sicuti obtentæ fuerunt in causa Bentheim / contra
Münster.

229 Et si vero lædentes † Commissarium sicque ex-
plicatam ejus Salvæguardiam violantes, ob gra-
vitatem delicti variis sese pœnis obnoxios faciant,
veluti, quod primo tenentur ad omnia damna &
interesse, ratione violatæ securitatis illata. Se-
cundo, actione injuriarum, aliove pœnati etiam
criminali judicio, pro qualitate delicti, ad pœnam
Judicis, apud quem agitur, arbitrio statuendam,
conveniri possint. Et tertio etiam ordinarie læ-
sæ Maj. Rei agi queunt, eo, quod violatio istius
Salvæguardiæ principaliter in committentem, seu
delegantem, quem, teste Villalob. *comm. opinion.*
lit. B. numer. 26. cum 2. sequent. & Schrader. *par. 10.*
sect. 12. numer. 85. Commissarius repræsentat,
redundet, Ruland. *d. capite octavo, numero nono.*
Quæ remedia Commissarii, prout ipsis quippe
electionem habentibus, lubuerit, coram ordina-
rio violentis Judice, argument. *d. t. 49. §. fin.* Ord.
p. 1. vel directo, apud committentem, seu omni-
um superiorem Cæsar. Majest. seu, quæ ejus vi-
ce est Cameram proponere possunt, Ruland. *d.*
capite 8. numer. 11. & 12. Stylo tamen Cameræ,
præsertim in casu factæ excessivæ violationis ipso-
rum, omnium maxime convenire videtur, liqui-
dem illic Commissarii agere velint, ut citationem
ad videndum se incidisse in pœnam violati Salvi-
conductus des. *Seleidtsbruchs* / seu Salvæguardiæ
Schus vnd Schirms / extrahant, ac deinceps
Fiscalem interpellent, ut pro interesse Fisci se ipsis
agentibus conjungat, quod facturus erit haud
dubie, † sicut in omnibus pœnalibus, in allen
Pönsfällen / ubi pars pœnæ Fisco applicanda ve-
nit, pro interesse Cæsar. Majest. intervenire solet,
Ord. *p. 1. tit. 16. & p. 2. t. 20.* Ruland. *d. capite 8. nu-*
mer. 13. ubi plura *numeris seqq.* huc spectantia Lector
reperiet.

231 Tertio insuper, † uti de Commissariis dictum
est, ita etiam Notariis à summo Principe, qui so-
periales, lus, absolute loquendo, primo & per se virtute su-

premi Imperii, ut vult Innocent. Petr. de Uzol. &
Canis, vel Jure majorum regaliū, ut placet Do-
ctor. quos allegat & sequitur Sixtin. *de regal. capit. 2.*
numer. 25. Obrecht. *disputation. de regal. thes. 136.*
Bocer. *de regal. capite secund. numer. 161.* Notarios
cum pleno effectu creare potest, per leg. 7. *ibi:* ma-
nus sanxerit principalis, *Codic. de numer. & act. libr.*
12. N. 44. capite prim. in fin. & argument. leg. 1. Di-
gest. de offic. ejus. & capite secund. de translat. Pralat.
Bartol. *in leg. nec ei 17. Digest. de adopt. Innocent. cap.*
cum P. tabellio. & ibi Joann. Andr. in glo. 2. de fid. instru-
men. Specul. tit. de instrument. edit. §. restat. versicul. sed
quis potest facere, & tit. de Procuratoribus, §. ratione au-
tem forma, versicul. item quod non sunt facti per manum
public. Menoch. *libro secund. præsumpt. 78. numer. 8.*
vel Comitibus Palatinis Cæsarea auctoritate Notarios
faciendi facultate pollentibus, creatis, si eos in ex-
ercitio officii sui ab aliquo impediri, molestari, of-
fendi, ullave injuria aut damno affici, detinerive
contingat, adversus ea committentes, actio ista
competit, tum, † quod sint personæ publicæ leg. 18. 232
Digest. de adopt. leg. 1. §. 15. Digest. de Magistra. con-
ven. leg. 2. in fin. ubi Gothofr. Digest. rempublic. salu.
fore. leg. 32. Codic. de Episcop. & cleric. leg. 3. Codic. de
tabular. libr. 10. Nov. 44. capite prim. in fin. cap. quan-
quam, ubi gloss. *in verb. servo publico, de usur. in 6.*
Joan. Jacob. Canis *in tractatu de offic. tabell. capit.*
ultim. versicul. Quartum privilegium, Specul. *tit. de*
fid. instrument. §. Tertio. Mandol. de monitor. questio.
55. numer. 7. Rosbach. prax. civil. t. 8. de actuario, ta-
bell. vel. Notar. numer. 1. & Judices chartularii, l. pen.
Sacrosanct. Eccles. leg. 1. §. 6. in fin. Codic. de off. Pras. Afr.
l. 10. Codic. ubi caus. Fisci, leg. 2. & 3. Codic. de Prapof. ag.
in rebus, leg. 10. & ultim. Cod. de actuar. & chartul. libr.
12. facit lex. 1. & ibi gloss. Digest. de judic. quam ad
hoc allegat. Schar. in l. fin. numer. 15. Codic. de edict. D.
Adr. toll. plures citat Tiraquell. tractat. de jure consti-
tuti limit. 30. numer. 28. laudatus à Menoch. libr. 2. pra-
sumpt. 78. numer. prim. tum, † quod Notariatus 233
officium ab Imperiali culmine suum extraxit princi-
pium, cujus beneficio † Notarius persona est privi- 234
legiata, ad negotia hominum authentice conficien-
da, juxta Rolandin. *tractat. notular. capite prim. &*
faciunt quæ in Notariorum encomium contu-
lit Chassan. *catal. glor. mund. par. 1. consider. 19. folio*
222.

Et hoc quidem maxime in † Notariis in Came- 235
ra immatriculatis, processus Camerales exequen-
tibus procedit, ii enim specialiter quoque privi-
legiati Salvusconductu & Salvæguardia muniti sunt,
ut patet ex Ordin. *d. p. 1. tit. 49. §. penult.* qui sic
habet,

Item die geschwornen Botten / auch die No-
tarien / so Execution thun / wollen allenthalben
im Reich / auch in der Keyserl. Mayest. vnserß
Lieben Bruders vnd Herrn / vnsern / 2c. vnd
allen andern Churfürstenthumben / Fürsten-
thumben / Graffschafften / Herrschafften / vnd
Oberkeiten jegliches Churfürsten / Fürsten / Prä-
laten / Graven / Herrn / vnd anderer Seleit / Si-
cherheit vnd Schirm haben.

Cum autem nihil frequentius aut magis vulga-
re sit inter homines nostri sæculi, præsertim No-
biles quosdam Cyclopicos, (qui Jovi fulmina fa-
bricare se posse autumant, aut qui, Centaurorum
more, parum sanæ mentis habentes, ex innata
væcordia quod efficere nequeunt, moliri tamen &
machinari conantur) quam Notarios male re aut
verbis

verbis tractare, & ad nescio quæ sordida, spurca, naturæ contraria, ausu nefario adigere, stultam inde laudem sibi venari cupientes, (de bonis & probis, prudentibus & innocentibus nullus hic sermo est) ideo ignorandum non est, posse Notarios in Camera Imperiali adversus hoc publicæ securitatis symbolum ipsa lege iis concessum lasso, processus extrahere.

236 Ut igitur modus † coercendi eorundem audaciam, temeritatem, & proterviam palam constet, operæ precium duco, formulam supplicationis pro Citationem ad videndum se incidisse in poenam des Gleitsbruchs contra securitatis Notariorum in Camera immatriculorum violatores, hoc loco subicere.

Formula
supplicatio-
nis pro
Citatione
contra of-
fensores
Notario-
rum impe-
rialium.

Hochwürdiger. 2c. E. J. G. bringt Keyf. Fiscal Amptshalben Supplicando vnterthenig Elagend für. Wiewol in des Heyligen Reichs Ordnungen vnd Abschieden heylsamlich verseyhen/ daß des Keyserlichen Cammergerichts angehörige Persohnen/ geschworne Boten/ vnd Immatriculierte Notarii bey Exquirung vnnnd Verrichtung der ihnen anbefohlenen Proceßsen / vnd auffgetragenen Sachen allenthalben im ganzen Reich Teutscher Nation ein freysicher Gleidt / Schutz vnd Schirm haben/ vnd darwider von niemands was Stands der sey / in einigen weg beschwert/ vergewaltiget/ noch daran verhindert/ oder verkleinerlich angetastet werden sollen.

So seyn doch dessen alles vngeacht / vnd solchem allem/ auch gemeinen Rechten zuwider/ H. J. vnd H. E. Wormbser in newlichkeit zugefahren/ vnd vber E. B. Keyserl. Immatriculierten Notarium als er auff vorgehende gebührende / der Schottischen Freundschaft / in deroselben Nahmen/ dem Wormbsischen Malefiz Richter zu B. den 10. Septembr. erschienen 96. Jahrs wegen ihrer verhaßten Baasen J. S. ein Protestation vmb einstellung des Peinlichen vorgehabten Proceß vnd in eventum super nullitate illius mit aller gebührender Bescheidenheit / vnd auß tragender Ampts schuldigkeit dermassen insinuiert/ daß darauff das Criminal Gericht damals durch die Nidergesetzte Richter eingestellt/ vnd von obgedachtem H. J. W. damals von solcher suspension hieher ans Keyf. Cammergericht appellirt worden / auch vber die Nidergesetzte Richter sich hefftig ergrimmet vnd erzürnet / solchen gefasten Groll Nend vnd Vnwillen/ auch nochmahlen gegen jme vollends außgossen/ vnd sein Muthlein wol an ihm vnschuldigen Notario erkühlet hat / damals ehrnerner exquirender Notarius abermals von ehrengedachter Schottischer Freundschaft von wegen ihrer verhaßten Baasen J. S. von B. 2c. dieses Keyf. Cammergerichts außbrachte Ladung vnd Proceß super nullitate, vnd anderer anbefohlenen hiebevot gethane Protestation / vnd gebührende defensiones widerholet / auff abermahls der Schottischen Befreundten vorgehendts ordentlich requirirn vnd bittlich ersuchen / den Armen gefangnen Weibern zu gutem den 13. Septemb. Anno 96. sein Wormbsers damals bey-

ständigen Rechtsgelehrten auch einem Notario vnd andern auß dem Ring zu jhme B. abgefertigte Personen zu obbesagtem B. gebührender weiß Copiam arctioris mandati vorgelesen / vnd wegen der Schottischen Freundschaft ebenmäßig den Peinlichen Nidergesetzten Richtern zu avisirn vnd zu erinnern begeret/ hat d. H. J. Wormbser d. Notarium B. ehe er sambt seinen Zeugen in Ring kommen / mit bewehrten Bawrn vnd auffgezogenen Rohren vberfallen vnd umgeben/ vnd ihn vber alles sein flehen vnd hochfleißig Bitten vnd Rechts erbietten/ sich an jhme nicht zuvergreiffen / vnterm gesuchten Schein vnd vnerfindlichen angeben/ als solte gedachter B. jhme Wormbser bezüchtiget haben / er hätte in solchem gegen den verhaßten Weibern geobtem Proceß / als ein Schelm gehandelt/ wegen nothwendiger Retorsion/ gewalthätiger Weiß / mit grosser Vngestüm angegriffen / jhme zufforderst seiner Wehr / Gelts Weidmesser/ vnd Hosenbendel freventlich spolirt vnd beraubt / gefänglich hinweg schleppen / in Herenthurn zu Bindenheim führen vnd werffen/ auch dermassen tractiren vnd halten lassen/ als wann er der gröste Vbelthäter were/ ihn einen Lecker vnd Hudler gescholten / auch der abscheulichen Gefängnuß ehe nicht erlassen wollen / biß er jhme seines gefallens ein abgetrungene scharffe Ehrenrührige / widerrechtliche Prophecie de non vindicando carcere, & cat. zu rettung Leibs vnd Lebens/ vber vnd von sich geben müssen / die er Wormbser ohngeacht / des jhme insinuirten Keyf. Mandats de relaxando captivo, mit betrawung des Henckers / vnd der Tortur/ auch anderer vnmenslicher Pein/ vnd Ehrenrühriger Lasterworten / vnd insonderheit letztlich mit dem abgetrungenen / daß er Wormbser jhme Behren in solcher abscheulichen Finstern stinckenden Gefängnuß / vnnnd squalorn / zwey schwere vntträgliche Eyserne Bandt an beyde Fuß legen lassen / damit er also neun Tag eingespant mit Wasser vnd Brott enthalten / daß jhme einen Fuß vber zween zwerch Finger zu rutschen oder zu wenden nicht wol möglich gewesen. An dem allem Wormbser noch nicht ersettiget / sondern vber das alles zu Justificierung seines geobten hochsträfflichen Gewalts vnd Thätlichkeit / jhme Notario ein vnerfindliche Schmachschrifften in solchen Banden vnd Pein selbstn fürgelesen / vnd noch darzu ein tausent Guldten zu einer angemastten Frevel vngescheucht zugemutet. Wann dann erst oberzehlte an Ehrenermelten exquirenden Keyf. Immatriculirten Notario geobte vnnnd begangne hochsträffliche Vergewaltigung / vnd thätliche gefängliche einziehung vnd Mißhandlung an sich selbst atrocissima injuria, den gemeinen beschriebnen Keyserlichen Rechten / des Heyligen Reichs Constitution vnd Ordnung / auch Crafft derselben habenden Key. freyen Gleidstracks zuwider / auch zu nicht geringer Veracht vnd Verkleinerung der Röm. Keyf. May. vnnnd dieser

dieser höchsten Justitien Reputation gereichen thut / dardurch auch ins künfftig die exequierende Notarii zu verrichtung ihnen anbefohler Execution gar Scherw vnnnd abwendig gemacht werden / umb so viel weniger die Gewalt vnnnd Vnthat dñsmals vngeandert / oder vngestraftt hingehen zulassen / sondern andern zum Abschewen ein ernstliches Exempel zu statuiren.

So ist deß Keyserlichen Fiscals an E. F. G. Vnterthenige Bitt vnnnd Rechtlich begehren / ihme deswegen wider obgemelte N. vnnnd N. Wurmbfern Citationem vnd Ladung ad videndum se incidisse in poenas, &c. in comuni forma gnädiglich zuerkennen vnd mitzutheilen. Hiervber. 2c.

237 Quarto, in eadem hac classe, † privilegiata securitate fruentium connumerantur Nuncii Camerales jurati, quia & illi in exequendis Processibus Cameralibus Cæsarea ac Imperiali securitate & inviolabilitate per universum Imperium, & specialiter quoque in ipsis S. C. Majest. terris speciali suæ Majest. ut & in Electoratibus, Principatibus, Comitatus, Baronatibus, & aliis quibuscunque jurisdictionibus ac territoriis cujuslibet Electoris, Principis, Comitis, Baronis, &c. Salvoconductu & Salvaguardia muniti sunt, Ord. p. 1. tit. 49. §. pen. & antiq. Ord. de Anno 1495. sub rubric. der Votten vnnnd Notarien Geleide betreffent. p. 21. Denais. tit. 57. §. 4. Quare iisdem etiam contra violatores eandem conditionem ex privilegio competere dubitandum non est.

238 Quinto, idem etiam, † quod de personis Cameralibus aliisque enumeratis dictum est, ad eos etiam, qui suæ alienæve litis, vel praxis etiam duntaxat addiscendæ causa Spiræ, vel alio loco, ubi iudicium Camerale exercetur, extenditur, & consequenter ibidem læsis prædictæ quoque actiones competunt, per text. d. tit. Ordin. 49. in fin. §. 1. ibi: auch die Partheyen ihre Anwald vnnnd geschickten / die am Cammergericht zu handeln sicherheit vnd Geleide haben.

239 Inter has tamen & † superiores personas hoc subest discrimen, quod Camerales semper & ubique, quamdiu Cameræ adhærent, prædicta securitate una cum familia sua gaudeant: hæ vero, quamprimum iudicium Camerale deserunt, vel quamprimum conductis emptive domibus, propriam egerint familiam, & æconomiam instituerint, Jurisdictioni Senatus Spirensis subjugentur, Cameraliumque immunitatem perdant. visit. Abscheid. de Anno 1570. §. Weitters. & §. sequent. adnot. ad Cysner. sub d. tit. 49. Ordin. p. 1.

240 Sexto, † cum beneficium Salvaguardiæ impetranti, ut plurimum non pro sua persona, sed ejusdem etiam uxore, liberis, hæredibus, & tota familia eorumque corporibus, ac bonis, tam allodialibus, quam feudalibus, præsentibus & futuris, itemque vasallis, officialibus, ac propriis hominibus, & omnibus denique, quorum cura, ac tutio ad impetrantem spectat, concedatur, his aut similibus verbis. Daß ihr gedachten N. sampt seiner Ehelichen Hausfrauen / Kindern / Erben / auch derselben Erbens Erben / Dienst / Amptleut / Zugehörigen / vnnnd Verwandten / mit allen ihrer Leib / Haab vnnnd Gütern / Lehen / vnnnd Eingen / so sie jeqund haben / oder künfftig / wie obste-

het / vbertommen / vnnnd allen den jenigen / so ihnen zu versprechen stehen / schützen / schirmen / &c. Idcirco sive impetrans ipsemet, sive ejus uxor, liberi seu alii ex supradictis personis lædantur, actio ista privilegiato competit.

Quemadmodum enim † aliquis injuriam patitur **241** vel immediate, hoc est, in propria persona, cum ipsemet directo injuria afficitur, vel mediate, cum uxori, liberis vel administris suis contumelia inferitur: Sic etiam qui privilegium protectionis impetravit, immediate, vel mediate, in consequentiam per alias personas in Salvaguardia comprehensas violationem patitur, ratione potestatis ei subjectas, ut per filios & servos, vel ratione affectus, ut per uxorem & nulum. §. patitur autem, ubi Schneidewin. numero secund. Institution. de Injur. leg. 1. §. item aut per semetipsum. Digest. eodem. Ludov. Gilhauf. tractat. de Injur. & famos. libell. §. 7. numero primo. † Quo **242** casu duplex ei injuriarum actio nascitur: alieno scilicet ac proprio nomine, d. §. patitur. Institution. de Injur. l. pater. 41. Digest. eodem. cujus rationem assignat. Ulpian. in d. §. item aut per semetipsum, dum ait, spectat enim ad nos injuria, quæ fit his, qui vel potestati nostræ, vel affectui, subjecti sunt, Cyn. in l. si non convitii. numero septim. in 4. questio. in princ. Codic. de Injur. Cyrill. in summa crimin. rubric. 24. §. fin. sub numero secundo, Farinac. libro 3. prax. criminal. questio 105. numer. 253. Harprecht. in d. §. patitur. num. 1. Institution. de Injur.

Hinc est, † quod pro injuria facta filio, possit **243** pater agere nomine proprio. text. ad literam in l. injuriarum actio & ibi gloss. in verb. duplici. Butrigar. in summario. Bellapert. numer. 1. & Salycet. in princip. Codic. de injur. text. in d. §. patitur. & ibi communiter omnes. Institut. eodem l. cum, qui nocentem. 18. §. ultim. Digest. eod. Azo. in summa. cap. de Injur. numer. 10. Hostiens. in summa eodem tit. §. cui detur. num. 5. versicul. ubi vero. Marian. Socin. in cap. olim. numer. 16. in fin. vers. in super etiam, Extr. de Injur. Belvis. in pract. libro prim. capit. 3. rubric. de Injur. numer. 47. Schneidewin. d. §. patitur. numer. 3. Petr. à Placa in epit. delict. lib. 6. cap. 6. numer. 29.

Sic etiam, † cum Injuria facta uxori, viro facta **244** dicatur, d. §. patitur. Institut. de Injur. Bald. in leg. 1. Codic. de injus vocand. ubi per text. ibi not. dicit, quod is, qui facit honorem uxori, exhibeat eum etiam marito, quique injuriam uxori facit, etiam marito eam inferat, Petr. de Soncen. inter consil. criminal. Ziletti. vol. 1. consilio nonagesimo quinto, numer. 32. † Ideo **245** que maritus, ut uxoris defensor pro injuria uxori, nomine proprio, tanquam pro injuria sibi facta, contra injuriantem agere potest, per text. in d. §. patitur, & ibi communiter Doctor. Item text. in d. l. injuriarum actio. & ibi Doctor. Codic. de Injuriis. Alberic. in leg. 2. numer. 2. Digest. eodem Petr. à Monte tract. de Monarchia concilior. questio. 5. numer. 3. Bertachin. de Episcop. part. 3. libro 4. numer. 20. questio 11. Hieron. Schurff. consilio quinquagesimo septimo, numer. 1. cent. 2. Pract. Belvis. libro 1. capit. 3. de Injur. numer. 41. ubi ampliat, † etiam si uxor injuriam sibi factam **246** remiserit, † ejus enim remissio, non præjudicat **247** marito agenti, Jurib. ibi per eum citatis. Bonifac. Vital. tit. de Injur. numer. 37. Damhoud. pract. crim. capit. 137. numer. 10.

Nec minus pro injuria † famulo facta dominum **248** agere posse, probat gloss. & Bald. in l. si quis homicidii. Codic. de accusat. Alexand. in addit. ad Bart. in l. item apud Labeonem. §. si quis servo Digest. de Injuriis.

Alberic. in d. litem apud Labeonem. § si usumfructum. num. 15. Damhoud. d. c. 137. num. 10. Prosp. Farinac. tract. crim. quest. 105. num. 277. Mart. Laudens. de princip. q. 388. Menoch. conf. 107. num. 16. libr. 2. Paul. Fuscus, in suis singularib. juris Cesar. & Pontif. lit. D. Schurff. d. conf. 57. num. 4.

249 An autem hoc casu † quando Salvaguardia Privilegio contravenitur, hoc est, cum impetrantis uxor, liberi, vasalli, alique in Privilegio inclusi offenduntur, iisdem etiam proprio nomine contra violatores Salvaguardiae adhaerentes Quod quispiam inficari † possit ea de causa, quia, si offendatur, an iisdem etiam proprio nomine A-ctio detur.

250 Poena enim ex læsione † privilegii competens, cum sit stricte intelligenda, non recipit interpretationem extensivam, nec ad personas non expressas porrigenda est, l. interpretatione, 42. l. penult. ff. de pæn. l. factum, 155. § ult. ff. de reg. jur. Bald. in l. cum proponas, col. fin. de hered. instit. Dec. in d. l. factum, §. in pænaltib. n. 3. de reg. jur. Aretin. in §. ius civile, sub n. 20. vers. tertio casu. Instit. de iure nat. gent. & civil. Bertazol. in repet. l. si quis major. n. 19. C. de transact. Fachine. lib. 9. contro. vers. cap. 30. in fin.

251 Hinc etiam concludunt Dd. quod quando expressum est, quibus poena debeatur, tunc illam applicandam esse iis, qui in instrumento nominati sunt. Prosp. Farinac. tract. crim. q. 107. n. 90.

252 Quia tamen, † ut infra latius edocebitur, in privilegii violatores non tantum ad poenam, eidem insertam, agere licet, sed aliis quoque actionibus, puta injuriarum, vel damni dati, contra eosdem experiri concessum est: nihil ob stare videtur, quin etiam immediate læsi, in Salvaguardiæ privilegio comprehensi, ejusmodi actiones contra violatores privilegii intentare possint.

253 Sicut enim in casibus injuriarum, † cum infertur contumelia personis potestati vel affectui nostro subditis, non solum Domini eorum, sed & ipsæ personæ subjectæ per se etiam, ac proprio motu contra injuriantes agere possunt. Sic etiam in casu violatæ in personis subjectis Salvaguardiæ præter poenam in privilegio expressam tam principali impetranti, quam personis eidem subjectis injuriarum actionem competere, argumento est text. in sape alleg. §. patitur autem, Instit. de Injur.

254 Unde etiam injuria illata filiæ nuptæ, † Injuriarum actio quatuor personis competit, videlicet ipsi nuptæ, ejus marito, patri, & socero, quando maritum habet in potestate, neque una per aliam tollitur aut consumitur Belvis. in pract. lib. 1. c. 3. rubr. de Injur. num. 47. Schneid. d. §. patitur. n. 11. Mynsing. ibid. num. 5. Tadæus Pifo, num. 2. 3. & 4. Borcholt. & Hotoman. circa fin. Ubi enim † actio pluribus competit: tunc intentata per unum, alterius actionem non perimit, l. 1. §. fin. ff. de injur. & ibi gl. verb. consumi. Cyril. in summa crim. rubr. 24. §. fin. n. 6. Joan. Harprecht. d. §. patitur, n. 34. Instit. de Injur.

255 Quod tamen locum non habet, † si una persona ex his, contra violatorem privilegii egisset, ac succubisset; quia tunc aliæ contra illum amplius agere non possent, per text. in l. delictis, 4. §. si detracta ff. de noxalib. action. ne sæpius de uno ejusdem hominis commissio quærat, l. licet gratis. 6. §. possumus. 4. ff. naut. caup. stabul. Gilhaus. de Injur. & famos. lib. d. §. 7. n. 12.

257 Sequitur nunc quintus in † ordine propositus articulus, contra quos prædicta actio competat?

Quo in articulo dicendum est, eam dari adversus V. proposita illum, qui contempta Cæsar. Majest. auctoritate, aliquid de Salvaguardia dolose contra Salvaguardiæ contenta molitur, eidem quovis modo contraveniendo, aut susceptum in protectionem Imperatoriam arrestando, impediendo, aut aliter turbando ac molestando.

Quod si autem Salvaguardiam habens, † à pluribus violata ledatur, instituetne actionem contra omnes simul an singulos?

Et statuendi videntur duo casus: Aut enim duo principales, aut vero duo non principaliter, sed incidenter violarunt eum, qui Salvaguardia potiebatur. Priori casu singulos in solidum teneri, non est dubium, l. si quis id, quod. §. fin. & l. seq. ff. de jurisd. omn. jud. l. item Mela. §. fin. ff. ad Leg. Aquil. l. 1. in princ. C. de cond. furt. † In accusatione enim criminis, tot sunt delicta quot sunt personæ, Gomez. tract. de delict. c. 1. n. 88. Hinc pacem publicam violantes omnes super fracta pace conveniuntur.

Secundus casus majorem habet dubitationem, † videtur enim dicendum, Officiales vel ministros læsentes Salvaguardia donatum, non teneri, quia omnia faciunt ex mandato suorum Dominorum.

Hinc in pignorationibus neque principaliter, neque incidenter pignorationem jussu Domini facientes conveniuntur, Gail. de pignorat. obs. 5. † Similiter in actionibus injuriarum, si in Camera supplicetur contra Dominum & Officiales, continentiam causæ non esse statuendam, quidam volunt, si jussu Domini † sit injuria.

Contrarium tamen Juris rationibus inspectis, videtur esse verius; † Famulus enim & officialis jussu Domini in criminalibus se excusare nequeunt; † Mandatum namque Domini delictum mandantis, Officialis exequi non debet, unde vulgo traditur: † Mandatum in delictis non excusare, l. 1. §. de jecisse ff. de vi & vi arm. mat. c. mulieres. Extr. de sent. excomm. Decian. conf. 115. n. 7. vol. 3. Licet poenam famulis hoc casu mitigandam, tradant Bald. & Saly. in servus. C. ad L. jul. de vi public. Bald. in c. 1. §. injuria de pace juram. firm.

Non solum † autem contra ipsos violatores actioni locus est, sed contra illum etiam, qui violationem ipse quidem non fecit, fieri autem istam dolose procuravit live mandavit, arg. tex. in §. non solum Instit. de Injur. Ulpian. in l. non solum. 11. §. si mandato. ubi etiam Ang. & Bart. n. 1. Item text. in l. item apud. 15. §. fecisse. & in l. sed si injuria, §. si jussu Domini ff. cod. Hostiens. in summa cod. tit. n. 6. §. contra quos in princ. Bonif. de Vital. tit. de Injur. sub n. 11. & n. 41. † Cujus ratio in promptu est, quia, quod quis per alium facit, ipse facere videtur, l. hoc jure. 152. §. 1. & l. is damnum. 169. ff. de reg. jur. c. qui facit. 72 de reg. jur. in 6. † Et alias generaliter in delictis, mandans & mandaturus, qui exequitur delictum, pari poena tenentur, l. 1. §. de jecisse 12. l. quod est 3. §. cum procurator. 10. ff. de vi & vi arm. l. si quis id 7. in fin. ff. de jurisd. om. jud. l. non ideo. 5 C. de accus. & ibi gl. in verb. ignotum non est. ubi alia concordantia Jura allegat Cyn. n. 3. in 2. notab. Gandin. in rub. de trans. n. 26. q. ult. vers. Item pari poena puniuntur mandans & faciens, Jo. Villemat. in repet. Divus. n. 18. ff. ad L. Corn. de Sic. Jac. Boulenc. in repet. l. capitalium. §. fam. n. 11. ff. de pæn. Dec. tr. crim. lib. 9. c. 39. n. 1. Giph. lib. 4. disp. 35. b. 10. & ibi Olem. n. 15. † Mandantis enim & mandarii delictum est unum & idem, in l. sed si unus. §. servus meus. n. 5. ff. de Injur. Bal. in d. l. non ideo. n. 4. & seq. C. de accus. Saly. ib. n. 26. & 27. Dec. in l. si quis id quod n. 37. ff. de jurisd. om. jud. ubi simpliciter dixit, quod unicum sit delictum mandantis & mandarii. Nell. de bannit in 2. p. 2. temp. q. 7. vers. 2. quia ubi quod delictum mandantis & mandarii est unum & idē specie & num. Ang. de malef. in verb. & Sempronium mandatorem n. 25. & ibi Aug. in add. Dec. d. lib. 9. c. 32. n. 5.

Extens-

270 *Extensio ejusdem ampliationis.* Extenditur autem hoc dogma, quod mandans teneatur, & contra eundem agi possit, etiam si circa violationem mandaturus minus fecerit, quam sibi mandatum fuerat.

271 *Ratio Extensio.* Qui enim mandat id, † quod plus est, censetur, & mandare id, quod minus est, & qui mandat sequentia, cenletur etiam mandare præcedentia, quæ sunt præambula ad illa sequentia, Bald. in d. l. non ideo minus. numer. 28. Codic. de accusa. ubi ponit questionem; An mandans teneatur, sola attentatione mandati, Bald. in l. si quis mihi bona. §. aliter, Digest. de acquir. hered. ubi facit conclusionem, quod ille, qui mandat id, quod est magis periculosum, videatur etiam mandare, quod est minus periculosum & ponit exemplum in eo, qui mandat alteri, ut occideret aliquem & mandatarius noluit occidere, sed tantum egregie verberare & ibi Roman. in §. quid si mandavit, numer. 3. Aretin. in §. si coram, numer. 14. in princip. Placa epit. delict. libro prim. capite 15. numer. 4. Carrer. in pract. in 3. tractat. de homicid. & assassin.

272 *Ampliatio II.* Secundo ampliatur hæc traditio, † ut si plures mandent, Salvæguardiæ transgressionem, contra omnes ad privilegii pœnam agi possit, argumento text. in l. si quis id, quod in fin. Digest. de jurisdictione omnium jud. ibi. & si plures fecerint vel corruerint vel mandaverint, omnes tenebuntur, & ibi Bartol. numer. 12. Odofred. column. 2. in verb. licere. Paul. de Castr. numer. 14. & Jason numer. 39. Bald. in leg. prim. §. ne autem, numer. 18. versicul. & item si mandavi. Codic. de caduc. toll. Marfil. sing. 81. Monticell. reg. crimin. 7. numer. 110. Joann. Willemat. in repet. l. divum, numer. 18. in fin. Digest. ad L. Cornel. de Sicar. Decian. prax. crimin. libr. 9. capite 36. num. 37. Bajard. ad Clar. questio. 89. numero sexto. qui omnes præmissam extensionem procedere affirmant in atrocioribus, secus in levioribus.

273 *I. Limitatio ejusdem doctrina.* Limitatur vero eadem doctrina, 1. quod revocans mandatum, non † teneatur, si mandatarius post revocationem delictum sibi mandatum commiserit, gloss. in cap. mulieres, 8. illi vero. verb. auctoritate vel mandato. versicul. respondeo nihilominus, de sentent. excommun. Grammat. decisio. 38. numer. 7. Anton. Gomez. de delict. capit. 3. rubric. de homicid. numer. 40. Menoch. de arbitr. questio. libro secund. cas. 352. numer. septim. Jacob. Ayrrer. tracta. de homicid. part. 2. numer.

274 48. Dummodo † tamen revocatio mandati intimetur, & notificetur mandatario; nisi enim mandatarius sciverit pœnitentiam mandantis, non excusatur mandans, si is mandatum sibi delictum executus fuerit, secundum Cyn. in leg. non ideo minus, numer. 7. Codic. de accusatio. & ibi Alberic. numer. 3. versicul. item queritur si mandanti, & Salycet. numer. 13. versicul. sed debet revocatio ad ejus notitiam pervenisse. & est gloss. in d. cap. mulieres. §. illi vero in verb. auctoritate vel mandato. versicul. respondeo nihilominus, de sentent. excommunicationis Bolognet. in l. si is, qui pro emptore, num. 354. Digest. de usucap. Capra conclusio 80. numero septim. & sequent. Cœpoll. cautel. ultim. numero secund. Aug. ad Angel. de malef. in verb. & Sempronium mandatorem, numer. 15. versicul. dummodo illa revocatio mandati pervenerit ad notitiam mandatarii Placa d. capit. 15. numer. 7. ad med. Conrad. in pract. in rubric. de mandantibus homicidium, numer. 6. versicul. item quando. Decian. d. capit. 36. numer. 34. Ayrrer. d. part. secund. numer. 48.

275 *Limitatio II.* Secundo limitatur, † ut mandans non teneatur, quando mandatarius excessit fines mandati. argumento text. in leg. cum mandati, Codic. mandat. §.

cap. significavit. de pœnitent. & remission. & ibi Innocent. & Joann. Andr. Carrer. in d. 3. tractat. de homicid. & assassin. & circa tertium. numer. 1. Bero. quest. 10. num. 6. & consilio centesimo septuagesimo quinto, num. 40. libr. 3.

Tertio, locum non habent prædicta, † si mandatarius ad inferendam violentiam coactus fuit, quia tunc mandans solummodo hac actione convenitur, per doctrinam Bartol. in l. sed si unius, §. servus, Digest. de injur. Decius in l. is damnum dat. numero quart. de Regulis juris. Abba. in d. cap. mulieres numer. 12. de sentent. excommunication. & Angel. Aret. in tract. de malef. verb. & Sempronium, numer. 32. Decian. tracta. crim. libr. 9. cap. 32. numer. 7. in fin. Menoch. d. cas. 352. numer. 17.

Cujus ratio est, † quia qui coacte deliquit; contra mentem & animum suum deliquisse censetur, atque ita dolo caret. l. imo de lib. causa. sed qui citra dolum deliquit, ordinaria pœna non punitur, Tiraquell. tractat. de pœnis legum. causa decima tertia.

Accedit, quod illi, † qui contra suam voluntatem quippiam agit, crimen non adscribatur, sed cogenti, cap. proposito 32. questio quint. ubi D. Augustin. asseruit, Lucretiam † Romanam ob perpetratum coactum adulterium cum Tarquinio, pœnam non meruisse. Menoch. libro secund. cas. 354. numer. 9. 10. & 11.

Et hæc quidem de mandante, quæ dicta sunt, procedunt absque omni scrupulo, si constet, quod mandatarius per se & absque mandantis jussu Salvæguardiam non fuisset violaturus.

Illud tamen non caret dubio, † An mandator similiter teneatur, si mandatarius ejusmodi violationem sua sponte, nullo etiam precedente mandato, omnino facturus fuisset?

Et sane dicendum videtur, † eo etiam casu mandantem ad pœnam privilegio insertam conveniri posse.

Idem primo † ex leg. prim. §. sed utrum, Digest. de serv. corrupt. concludi posse videtur, ibi enim actione servi corrupti ad pœnam dupli, etiam ille conveniri potest, qui servo sua sponte & omnimodo furtum facturo suavit, ut furtum faceret.

Deinde in terminis quidem † injuriæ illatæ mandantorem hoc casu æque ac mandatarium teneri affirmant Bartol. in leg. non solum. 1. §. si mandato. numer. 19. Digest. de Injur. Bald. in l. ob hac verba. numer. 3. Digest. de infamibus. ubi evidenter tradit, quod in mandato mandantis indistincte teneatur, etiam si mandatarius esset alias facturus, & reddit rationem, quoniam ipse fecisse videtur, & plus delinquit quam mandatarius, juribus ibi per eum allegat. Idemque concludit Angel. in leg. 1. post numer. secund. Digest. de eo, per quem factum est. ubi relatis aliorum opinionibus, hanc sequitur sententiam, & ita praticari testatur: cui suffragantur ibidem Paul. de Castr. numer. 3. Jason in leg. 1. numer. 22. Codic. de serv. fugit. Gabriel. Sarain. in addition. ad Mathes. singul. 96. Gomez. in §. pœnales, numer. 10. Institution. de actionibus Covarru. ad clemen. si furiosus, part. 2. relect. §. 2. numero prim. versicul. hac vero distinctio. Hackelman. illustr. questio. disputatio 9. thes. 18. Treutler. disputat. 27. thes. 3. lit. g. vol. 1. Clar. libr. 5. sentent. §. fin. questio. 89. numer. prim. ubi post alios à se relatos asserit, hanc opinionem affirmantem, tanquam veriore & magis communem, tenendam esse.

283 Verum, his non attentis, † contrariam sententiam
Negativa magis sequendam esse, arbitror.
decisio.

284 Quod enim mandator delicti, † pari poena cum
Ratio deci- delinquente teneatur, id ea ratione constitutum
dendi I. est, quoniam, qui mandat delictum perpetrari,
ipse committere intelligitur, l. 1. §. de jecisse. 12. Di-
gest. de vi & vi arm. leg. si pater. 12. ibique, Gotho-
fred. Digest. qua in fraud. creditor. leg. is damnum,
169. Digest. de Regulis juris cum similibus supra alle-
gat. Hæc autem ratio locum non habet, sed cessat
eo in casu, quo mandatarius ultro, & absque man-
dato delictum erat commissurus. Ergo & legum di-
spositio cessare debet, qua sancitur, mandatorem de-
licti, & mandatarium, qui illud executus est, ea-
dem poena mulctandos esse, cap. cum cessante, 60. de
appellat. leg. adigere, 6. §. quamvis, ff. de jur. patron. cum
concordantib.

285 Secundo confirmatur hæc determinatio à parita-
Ratio deci- te consulentis. † Licet enim consulens alias non
dendi II. facturo puniatur eadem poena, qua ipse principalis
puniendus est: secus tamen est, si consuluit alias
facturo, Bald. in leg. ob hac verba. numer. 3. versicul.
adde quod differentia est, Digest. de infam. & in leg.
data opera. numer. 52. in fin. Codic. de iis qui accu-
sar. non poss. Jason in leg. 1. numer. 22. in fin. Codic. de
servo fugitivo Bartol. consilio 165. incip. in quaest. qua
queritur, numero secundo, ubi expresse tenet, quod
dans consilium alias facturo, nullo pacto punitur, Hip-
polyt. Riminald. consil. criminal. divers. 105. numer. 44.
tom. prim. Villalob. commun. opinion. lit. C. numer.
190. Bertazol. consilio sexagesimo secundo, numer. 3.
& num. 6. libro prim. Cacheran. decisio. 67. numer.
10. Bartol. Tag. pract. crimin. part. 11. numero septim.
Paul. G. rland. de poen. omnifar. coit. quaestio 10 numer.
12. Pract. Papient. in form. inquisit. verb. opem & auxi-
lium, numer. 8. Bero. consilio 175. numer. 23. & sequent.
lib. 3. Clar. in pract. §. fin. quaestio. 88. in princip. Schra-
der. de feud. p. 9 capite 2. numer. 50. & 51. Et quam-
vis nonnulli in contrarium scribant, quos refert Fa-
rinac. tract. crimin. part. 5. quaest. 129. n. 110. tamen
idem testatur secundam hanc opinionem communiori
calculo receptam esse.

Ratio deci- Tertio, hæc decisio evidenter probatur per d.
dendi III. leg. non solum. 11. §. si mandatis. Digest. de Injur. ubi
Jurisconsultus primum in hæc verba respondet: Si
mandato meo facta sit alicui injuria, plerique ajunt, tam
me, qui mandavi, quam eum, qui suscepit, injuriarum
teneri. Deinde in §. Atilicinus, sic loquitur: Atilici-
nus autem ait, etsi persuaferim alicui alias nolenti, ut
mihi ad injuriam faciendam obediret, posse injuriarum
mecum agi. Ex quibus §. §. apparet, actionem inju-
riarum tum demum adversus mandatorem institui posse,
si mandato ejus alicui injuria facta sit, & alias injuriam
mandatarius inferre noluerit. Atqui si mandatarius
ultro, nullo etiam mandato, aut persuasione interce-
dente, injuriam illaturus fuisset, dici non potest,
hoc casu injuriam mandato vel persuasionem alterius esse
factam.

286 Cum enim mandatarius, † sua sponte injuriam
irrogatam facere paratus sit, colligitur eum non
mandatoris, sed sui causa & proprio nomine in-
juriam fecisse, argumento l. Papinianus, 28. ff. man-
dati.

287 Quarto denique † hoc in casu mandatorem non
Ratio deci- perinde, ut mandatarium, sed leviori poena arbi-
dendi IV. trio judicis afficiendum scribunt, Joann. Andr. in capit.
I. numer. 16. in verb. minus puniatur, de offic. aelig. Ang.
consilio 22. numer. 3. versicul. contrarium est veritas

Bero. consilio centesimo septuagesimo quinto, numer. 23.
& sequent. libro 4. Bertazol. consil. 341. numer. 14. & la-
tius, numer. 33. libro secund. Carer. pract. tract. de homi-
cid. & assass. §. circa tertium, de causis, numer. 10. Decius
leg. consilii 47. in prin. numer. 4. & ibidem Cagnol.
numer. 6. Digest. de regulis juris Sichard. ad leg. 1.
num. 15. & sequent. Codic. de serv. fugit. Socin. Jun. con-
sil. 38. numer. 18. libro secund. Alciat. ad l. sepe, 53. verb.
non potest numer. 35. Digest. de verb. signif. Cæpoll. con-
silio quadragesimo primo, & cautel. 39. Marc. Anton.
Blancus cautel. 7. num. 3. Menoch. lib. 2. arbitr. jud. q.
cent. 4. cas. 352. num. 13.

Non obstant autem huic determinationi supra in Solutio
affirmantem sententiam adducta lex, & Dd. contradi- contrari-
centium auctoritates. rum Argu-
mentorum,

Ad objectam enim † leg. 1. §. sed utrum, Digest. 288
de serv. corrupt. respondetur, ex ea nihil pro con- Responsio
trario inferri: quia ex principio ejusdem legis ma- ad l. dubi-
nifestum est, per actionem servi corrupti, non i- tandi ra-
plum furtum, quod servus consilio vel suasu alterius tionem.
perpetravit, puniri; sed duntaxat corruptionem ser-
vi eo modo coerceri, quod suadens vel mandans
servum committere furtum, hoc nomine in du-
plum, quanti ea res est, damnari debeat: cum ejus-
modi suasionem vel mandato servum deteriore
faciat.

Jam vero servus etiam tunc deterior factus intelli-
gitur, quando quis ei omnino furtum facturum sua-
sit, aut mandavit, ut furtum admitteret. Et si enim
hac specie dici nequeat furtum propter suasionem
mandatumve alterius secutum esse: attamen mali-
tia servi, ultro ad furandum parati, suadendo &
collaudando augetur, & obfirmatur, ut in poste-
rum ad similia patranda scelera promptior sit & con-
fidentior.

Cum itaque servus, eo etiam casu, quo omnimo-
do furtum facturum erat, alterius suasu vel hortatio-
ne & consilio accedente, deterior reddatur, palam
est, actionem servi corrupti, isto quoque in casu
adversus suadentem, hortantem sive mandantem in-
stitui posse. In proposito autem themate cum ipsum
factum, quo alius injuria afficitur, puniatur; quæ
tamen injuria propter consilium vel suasionem ipsius
mandatoris secuta non fuit, non poterit injuriarum
actio contra mandatorem, illius injuriæ non partici-
pem, intentari. Joannes Harprechtus in dicto §. non
solum, undecim. numero sexto, Institution. de in-
jur. iis.

Quod vero ad Doct. in contrariam partem alle- Responsio
gatorum auctoritates attinet, eæ, si recte ponde- ad aucto-
rentur, non infringunt posteriorem nostram deci- ritates Do-
sionem. ctorum in
secunda
dubitandi
ratione
adducto-
rum.

Primum enim licet aliorum velut auriga Bartho-
lus in dicta leg. non solum, §. si mandato, dixerit, ratione
quod in mandato non habeat locum distinctio, adducto-
an quis esset facturum nec ne, propterea tamen non Responsio
credidit, nec sensit, quod indistincte debe- ad Bartho-
at imponi poena ordinaria, quando mandata- lum.
rius erat alias facturum, sed ejus mens fuit dice-
re, prout dixit, quod in mandato non cadat di-
stinctio prædicta, † quia tunc proprie est man- 289
datum, quando mandatarius alias non erat fa-
cturus, ut apparet ex verbis ipsius Bartoli ibi:
qui pro certo præsupponitur, quod non erat fa-
cturus. Quod si detur casus, prout dari potest,
in quo quis mandat homicidium alteri, qui si-
ne mandato occisurus erat, ut puta etiam su-
um

um inimicum, & tunc, qua pœna iste sit puniendus, Bartol. non aperit, & in hoc non progreditur, & propterea etiam credo hallucinatos esse Jas. & alios qui allegant doctrinam Bart. ad probandum, quod mandans indistincte teneatur, non adjecta qualitate pœnæ, etiamsi mandatarius esset alias facturus. Apparet ergo, quod Bart. nihil hoc casu, sed id solum dicere voluerit, quod ubi mandatarius erat alias facturus, non sit tunc proprie mandatum, nec tunc cadat nomen mandati, in quo semper præsupponitur, quod mandatarius alias non esset facturus, prout dictam Bartol. doctrinam accurate sic ponderat Decia. *tract. crim. tom. 2. libr. 9. capit. 36. numer. 14.*

290 Quod deinde attinet ad Bald. † *in leg. ob hac verba Digest. de infamibus.* & eum insequentes, præsertim Jalon. Cortam Conrad. & Covarruv. *locis præcitatis*, dum simpliciter dicunt, mandantem puniri, & teneri, etiamsi mandatarius alias facturus esset: tamen in specie non declarant, qua pœna isto casu mandans puniendus sit, nec verum est, quod ordinaria pœna eum multandum asserant, prout ad id allegantur à Clar. & Menoch. *locis supra notatis*. Quare opinio eorum † **291** decisioni nostræ non adversatur, dum dicunt, isto casu intrare pœnam extraordinariam, prout in consulente alias facturo: Verum enim est, mandantem indistincte teneri ac puniri; tamen si mandans alias esset facturus, non tamen pœna ordinaria, sed extraordinaria. Sicut econtra intelligenda est doctrina Bald. & eorum, qui ipsum sequuntur, *in leg. metum in fin. Digest. quod metus caus.* dum dicit, quod mandans alias facturo, non teneatur de subsequenti delicto pœna scilicet ordinaria, secus autem pœna extraordinaria.

292 Verius ergo ac frequentiori † suffragio receptum est, quod quando quis mandat alias facturo, tunc proprie non sit mandatum, sed consilium, & isto casu non ordinaria delicti pœna, sed extraordinaria imponi debeat, prout senserunt Joan. Andr. Ang. Bero. Bertaz. & alii præallegati Dd. & late respondendo singulis Dd. autoritatibus contrarium asserentibus explicat & defendit Decia. *tract. crim. tom. 2. libr. 9. c. 36. numer. 14.* & Far. *prax. crim. q. 129. numer. 134.* & seq. ubi *numer. 138.* dicit istam esse veritatem, à quo in consulendo & judicando non sit recedendum.

Instituta de Salva Guardia tractationis membrum VI. His circa quintum membrum expositis obvius fit sextus in ordine propositus articulus, Quid nimirum sit de hæredibus, qui cum sit bimembris, videndum primo est, † *An actio ista, si forte post acceptam offensam, habens salvamguardiam, ante institutam querelam*

293 *vitam cum morte commutaverit, per ejusdem hæredes intentari queat?*

Salva Guardia violata actio, an post violationem ab hæredibus ejusdem contra violatorem intentari queat. Quod affirmamus, per text. *in §. non omnes autem Institution. de perpet. & temporar. actionib.* ubi fanciavit Justinianus, † actiones ex maleficiis descendentes, sive mere pœnales, sive rei persecutorie sint, excepta injuriarum actione, aut huic similibus hæredibus competere. Quæ enim ex delictis proficiuntur actiones, institutæ sunt, puniendi delinquentes & exempli statuendi causa, Herman. Vultæ. §. *ex maleficiis vero*,

294 *Institut. de Actionib. numer. prim.* Actionem autem, de qua hic loquimur, regulariter mere pœnalem, & pœnæ in privilegio decretæ persecutoriam esse ideoque hæredibus etiam offensionem passi competere, manifestum est.

295 Et hæc de prima articuli hujus quæstione, † altera est: *Utrum eadem actio in hæredes violentis salvamguardiam desur*, puta cum acturus essem adversus ipsum delinquentem Titium, conditione ex lege seu privilegio, is interim moriatur, relicto hærede Sempronio,

quæritur, an contra Sempronium hæredem Titii prædicta conditio ex violatione salvæguardiæ à Titio commissæ competat.

Sane quis is, qui ipse deliquit, teneatur, non est dubium, de successore autem ejus vel hærede dubitari poterat, cum videretur omnimodo teneri, † eo, quod hæres successor est in universum jus defuncti: & rursus non videretur teneri, cum facta, cujusmodi sunt delicta personam non egrediantur, sed ei cohæreant, *leg. cri-* **296** *men 26. ff. de pœnis l. sancimus 22. Cod. eod. tit. l. 2. §. 2. in fin. & §. nullum ff. de decurionib. tot. tit. C. si reus vel accus. mort. fuer.*

Præterea istam conditionem non dari contra hæredes probare videtur textus expressus *in §. non omnes Institution. de perpet. & temp. action.* ubi statuit Justinianus certissimam esse juris regulam: † Ex maleficiis pœnales actiones in hæredem Rei non competere, eaque tradita est à Cajo *in l. pupillum 111. §. ult. ff. de reg. jur. leg. Julianus de judic. leg. 5. §. hac actio ff. de his, qui dejecer. leg. ultim. §. hoc judicium. Naut. Caup stab.* & in specie prædicta regula multis locis à Jureconsultis repetita est, ut *in leg. Neratius 22. §. hanc actionem ff. ad leg. Aqu. l. hac actio 13. ff. de servo corrupt. l. 2. ff. vi bonor. rapt. l. furti 7. §. ult. ff. arb. furt. casar. leg. defuncto Digest. de pub. jud. l. 1. Cod. ne ex delict. defunct. Bart. & Alex. in l. si quis iniquum, §. quo autem ff. quod quisque jur. Ang. in §. publica autem numer. 3. & ibi Dd. Institut. de pub. jud. Gomez. in §. superst. numer. 41. Institut. de act. Ign. in l. 1. n. 36. ad Syll. Mayn. in l. sicuti pœna numer. 1. & seq. ff. de reg. jur. Rom. cons. 20. numer. 1. Burl. cons. 77. numer. 20. vol. 1. Marc. Anton. Eugen. consil. 21. numer. 2. & seq. vol. 1. Peregrin. de jure fisci libr. 4. tit. 5. numer. 1. ubi ampliat hanc regulam, sive delicta sint privata sive etiam publica Cagn. in d. leg. pupillum §. in hæredem numer. 4. in fin. ff. de reg. jur. Gigas de crimin. las. majest. libr. prim. tit. qualiter in crimin. las. majest. proced. quæstion. 20. numer. 1. Bonacof. commun. opin. libr. 2. versic. morte extinguuntur pœna numer. 3. Vulpell. respons. crimin. 1. numer. 2. & numer. 7. vol. 1. Cacher. decis. 152. numer. 3. Placa. in epit. delict. lib. 1. c. 38. numer. 2. Eaque vera est, sive actiones vere sint pœnales sive rei persecutorie: Cum enim delictis vel personæ lædantur, vel earum patrimonium minuatur, inde est, ut actiones inde ortæ dentur, vel pœnæ tantum persequendæ causa, vel pœnæ & rei simul, quæ ob id dicuntur mixtæ, quia uno eodemque judicio & rem & pœnam simul exigunt. Vultæ. in d. §. ex maleficiis vero numer. 2.*

Rationes autem prædictæ regulæ perspicuæ sunt † **299** tum, quod pœnæ constituantur in emendationem hominum, quæ mortuo eo, in quem exerceri debent, amplius nullæ sint, *leg. si pœna ff. de pœnis*, Joan. Christ. Herpfer. *in præcep. jur. polit. de pœnis conclusion. 12.* tum quod sicut justum est, ex defuncti maleficio hæredem non teneri, † cum suos pœnæ auctores sequi debeant *l. 300 sancimus 22. C. de pœnis Bertazol. in repet. l. si quis major. numer. 111. C. de transact.* Ita æquitati consentaneum sit, ut ex delicto defuncti hæres quoque nullum incommodum percipiat. Harprech. *in princip. tit. Institut. de oblig. quæ ex delict. nasc. numer. 15.* † quia delicta cum mortalitate delinquentis extinguuntur, ut pœnæ ab hæredibus exigere non possint, *leg. ultim. ff. ad leg. Jul. majest. tot. tit. Cod. si reus vel accusat.* Schneidewin. *in §. non autem numer. 3. Institut. de perpet. & temp. act. & unusquisque ex suo tantum admisso sorti subijcitur*, nec alieni criminis successor constituitur, text. *in leg. defuncto ff. de public. judic.* ubi dicitur, quod reo criminis defuncto pœna extincta est, quod gloss. ibi de pœna corporali, non autem pecuniaria, in quam Reus jam condemnatus est, intelligendum tradit, sic, quod pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debeat, clare di-

re dicitur, *in leg. sicuti* 38. ff. de Reg. jur. ubi Dec. multos concordantes textus allegat, quos per ocium perquirere licet. Ubi enim nulla transgressio, ibi nulla pœna: nullusque ulterius progredi metus debet, quam reperitur delictum, *leg. sancimus* 22. Cod. de pœn. De hac autem materia quatenus delicta defunctorum vindicentur, in hæredibus & quatenus non, & de interpretatione *tit. C. ex delict. defunctor.* in quantum hæredes conven. scripsit quoque Marr. Uran. *consil.* 55. num. 4. *in tom. 4. German. nondum excuso.*

302 Hoc tamen de jure duntaxat civili † procedit. Nam jure Pontificio, aliter constitutum est, videlicet, hæredem teneri pro viribus hæreditariis, ad exonerandam defuncti conscientiam, etiam si nihil ad ipsum ex delicto pervenerit, *c. ult. ibique gloss. & Dd. communiter de sepult. c. in literis* 5. de raptorib. *c. tua nos* 9. de usur. Anton. Gomez. *tom. 3. var. resolut. de delict. cap. prim. nu. 85.* Decian. *tract. crimin. lib. 2. c. 19. nu. 5.* Vasq. *lib. 3. controuv. illustr. cap. 96. num. 27.* Cov. *lib. 3. var. resolut. cap. 3. num. 7.* Petr. Duennas *reg. 13. nu. 12.* Jul. Clar. *lib. 5. sent. §. fin. quest. 51. num. 16.* qui compluribus ab his allegatis, hanc communem omnium tam Legistarum, quam Canonistarum opinionem esse affirmant.

303 *In protecti-
onis viola-
ta delicto
utrum jus
Canonici-
cum, quod
indistincte
hæredem
ex defuncti
delicto te-
neri statuit
vel jus Ci-
vile, con-
suetudinem
definiens
sequendum
sit.* Sed utrum jus civile in proposita specie, an Canonicum servari debeat, quæri potest? Et jus civile in ditione Cæsarea, jus autem Canonicum in foro Ecclesiastico, vel etiam in foro Cæsareo, coram tamen iudice Ecclesiastico per denunciationem Ecclesiasticam esse servandum, inter omnes convenit *capit. novit. 13. de iudiciis.* Cacher. *decis. Pedemont. 152. numer. 6.* Farinac. *prax. crimin. lib. prim. tit. prim. de inquisition. question. 10. post numer. 64. versic. limitando quos al-* legando sequitur And Fach. *lib. 9. contr. jur. cap. 5. versicul. tertio in hoc.* Alias certe, quotiescunque jure civili, res aliqua † existit dubia, jure autem Canonico clare definita, decisioni Canonum in utroque foro standum est, *capit. prim. & secund. de novi oper. nunciat.* Mynsinger. *cent. 1. obs. 41.*

304 Verum, prædictis Il. & Dd. † autoritatibus non obstantibus, in hac læsi privilegii materia, contrarium 305 concludendo arbitramur, conditionem ex lege vel privilegio competentem, etiam in hæredes violatoris intentari posse.

Ratio deci-
dendi I. Et si enim pœnæ, ut prædeductum est, delinquentium morte regulariter extinguuntur, nec pro earundem 306 exactione, hæredes conveniri possunt: † tamen id non procedit: quando pœna pecuniaria ipso facto vel jure imposita fuit incurrenda. Tali enim casu durat, quoad dictam pœnam, etiam post mortem delinquentis delictum, potestque eadem pœna ab hæredibus exigere: ira probat text. *in l. Cajus ff. ad Syll. l. ex judicio- rum v. adeo ff. de accus. l. commissæ ff. de publ. & vecligal. l. 3. §. quod autem ubi gloss. fin. Bart. Bald. Jas. Alex. Castren. numer. 1. & 2.* ubi hunc glossæ intellectum notabilem dicit, Zasius *numer. 6. & seq. & alii ff. quod quisque jur. idem Bald. in leg. qua sub conditione §. fin. Digest. de condit. institut. & in rubr. Cod. de privileg. defunct. numer. 12. & in l. unic. col. 2. C. ex delict. defunct. Bart. in leg. 1. numer. 2. & 3. Digest. de privat. delict. & hanc doctrinam communiter receptam testatur Hartm. Pistor. *qu. 35. numer. 5.* Salyc. *in leg. 1. C. si rem vel accus. mort. fuer. col. 1.* Jo. de Plat. *in l. si. col. 2. C. de jure fisci lib. 10.* Tiraq. *in l. si unquam versicul. revertatur, num. 196. cum seq. Cod. de revoc. donat.* ubi ait. pœnam ipso jure statutam adversus hæredes transire, & plurimas auctoritates adducit & sic etiam active in hæredes actionem pœnalem transire testatur num. 300. Id ipsum etiam nominatim confirmat Rosenth. *de feud. c. 10. qu. 40. num. 41.* ubi rationem addit, quod scilicet hoc casu, sententia hæredi pœnam non imponat sed delin-*

quenti impositam retro fuisse declaret. Et hoc semper obtinere in pœnis ad rem certam directis, ipso jure commissis nulli ex præcatis & subsequentibus auctoribus testantur, idem consulendo insuper adseveravit Fulg. *cons. 24. in fin.* Socin. *cons. 66. col. 5. v. quinto confirmatur lib. 3.* Afflict. *decis. 255. ad si. Franc. in c. felicitis de pœn. lib. 6.* Cæpol. *cons. crim. 23. nu. 8. & 9.* Soarez. *com. opin. vers. mors nu. 288. & ver. pœna, nu. 129.* Villalob. *comm. opin. ver. pœna, nu. 63.* Joseph. Ludov. *com. opin. concl. 3. vers. ampliatur hoc maxime* Flamm. Cartar. *tract. de exeq. sentent. capto bannito c. 1. n. 353. & seq. Bosl. tit. de pœn. n. 34.* Clar. *§. fin. quest. 51. n. 14. vers. scias etiam.* Ratio est, quia tunc non agitur ad impositionem pœnæ, sed ad pœnam à iudice impositam exigendam, & ideo merito ad hæredem transit etiam si nihil ad eum pervenerit, And. Gail. *de pace publ. lib. 1. c. 20. nu. 18.* Vasq. *illustr. controuv. lib. 3. c. 96. nu. 22.* ubi communem dicit plene per Dd. modo citatos.

Nec opus hoc casu, † ut vivente adhuc delinquente 307 † præcesserit declaratoria, super ipso delicto, † licet 308 enim declaratoria iudicis requiratur in casu, in quo lex imponit pœnam ipso jure: ea tamen intelligi debet, quoad executionem facti, & exactionem pœnæ, secus, quoad illius incursum. Pœna enim statim commisso delicto, contracta est, etiam absque ulla declaratione, ita dictante lege aut statuto, exigere tamen non potest, nisi præcedat iudicis declaratio super ipso delicto. Ita declarat Bosl. *tit. de sentent. numer. 47.* Quæ quidem declaratio non solum vivente, sed etiam mortuo delinquente, contra hæredem fieri potest, secundum crebriorem opinionem; ut ex Dd. dinumeratione apparet. de qua per Menoch. *consil. 99. numer. 172. lib. 1. & Flamin. Chartar. tract. de exeq. sent. capto bannito cap. 1. numer. 356. & seq. Peregr. de jure fisci tit. 5. lib. 4. num. 12. & seq. Farin. lib. 1. tit. 1. prax. crimin. qu. 10. num. 70. §. sed his non obstantibus.*

Jam vero pœnam pecuniariam, quam Imperator in concedenda salvaguardia contra delinquentes constituit, ipso jure impositam censeri verba illa, communiter privilegio protectionis inseri solita, satis edocent, quorum tenor talis plerumque est: *als lieb euch vnd einem jeden sey / vnser Keyserl. Bagnad vnd die Poen des Gleidbruchs / vnd darzu noch ein sondere Poen/nemlich 50. Marck lörtiges Golds / so ein jeder so offit er freventlich hierwider handelt / halb in vnser Keyserl. Cammer / vnd den andern halben Theil vielgedachtem N. vnnnd desselben Erben vnnnd Erbens Erben / so hierwider angesochten oder beleidiget würden / vn- nachstlich zubezahlen / versallen seyn soll / zuver- meiden / vnd das meinen wir ernstlich zc.* Cum igitur per se pateat, verba illa, versallen seyn soll / præteriti esse temporis & ambiguitate istud careat, † ipso ju- 309 re pœnam illatam censeri, si legislator verbis præteriti temporis usus fuerit, per not. Andr. Gail. *lib. 2. c. 3. numer. 5. de pace public.* consequitur, violationem salvaguardiæ morte violentis illam, non expirare quo ad pœnam pecuniariam, sed ejusdem exactionem, etiam ad hæredes pertinere, per text. *in d. l. si. C. si Re- us vel accus. mort. fuer.*

Secundo ista decidendi ratio, aliam, qua cumu- Ratio deci-
latur, plenior habet, siquidem tenor literarum dendi II. salvaguardiæ expresse ostendit, quod communiter in privilegio mentio fiat duarum pœnarum unius scilicet quæ ex dispositione juris communis per se incurritur, alterius, quæ specialiter, per tribuentem salvaguardiam, ejusdem violatori imponitur, illis verbis, *die Poen des Gleidbruchs vnnnd darzu noch ein sondere Poen / nemlich N. Marck lörtiges Golds zc.* sicque apparet, quod præter communem pœnam, multa ista pecuniaria, quæ ex violata

lata protectione delinquenti irrogatur, principaliter ac in specie debeat, ac ipso jure salvæguardiæ privilegio insit, eaque de causa instantia morte Rei, quoad istam multam pecuniariam non finiatur, per jura prædicta.

310 Sicut igitur in causis fractæ pacis † instantia quidem per obitum Rei, quoad pœnam banni corporalem extinguitur, nihilominus tamen, quoad pecuniariam, puta 50. marcarum auri puri, itemque damna & expensas offenso contra hæredes actio salva manet, uti videre est in constitutione Divi Imperatoris Caroli V. *Rubrica das die Zustans der Landfriedbrüchigen beschwedigung vnnnd ensagung auff des beslagten Erben fallen soll* / idque in Camera communiter receptum esse testatur Andr. Gail. *libr. 1. c. 20. de pace publ. numer. 18. Mynsing. cent. 1. obs. 98.* Ita etiam in causa violatæ protectionis per mortem delinquentis aboletur quidem pœna juris ordinaria, multa tamen in concessione privilegii expressa & determinata, ab hæredibus, mediante sententia scilicet declaratoria exigere potest, quia tunc non agitur ad impositionem pœnæ, propter saluum conductum violatum contractæ, sed ad pœnam à lege viva, hoc est, Cæsarea Majestate impositam exigendam, quæ exactio utique contra hæredes competit per leges & Dd. autoritates *supra alleg.*

311 Nec obstat, † quod crimen fractæ pacis publicum sit, ejusque accusatio cuivis ex populo detur, per text. in §. 1. *Inst. de public. jud. & in l. 1. ff. eod. ubi Bart. & Dd. text. in l. 3. §. fin. ff. de procurator. & in leg. quod Senatusconsultum Digest. de in ur.* Quia respondetur, dato etiam, violationem privilegii esse delictum privatum ex eo tamen, quod dimidia pars pœnæ fisco Cæsareo debeat, actio inde enata, mixta censetur, & de eadem judicandum est, sicut de crimine

312 publico: † Quando enim pœna venit applicanda fisco ex accusatione alicujus delicti, & si crimen sit privatum, dicitur tamen ex eo publicum, & quilibet de populo illud accusare potest. Ita gloss. & Bartol. *in rubric. Digest. de popul. actionibus* & hanc esse communem testatur Augustin. *de Arim. ad Angel. de malefic. verb. ad querelam numer. 9. Jul. Clar. libr. 5. receptar. sent. §. prim. numer. 3.* Ex quo equidem colligitur, in prædictis duabus causis allatam decidendi rationem firmam persistere.

313 Nam licet ex communi Dd. † opinione actio criminalis sit, quoties fisco, & non parti pœna applicatur *l. licitatio §. quod illicit. Digest. de public. & vectigal. Bart. ibid. numer. prim. gloss. in leg. prator. verb. aureorum. ff. de sepul. viol. ubi Bartol. numer. 1. dicens ita se habere veritatem & omnes sentire, Marant. distinct. 1. numer. 2. cum seq. part. Canonistæ communiter ad rubr. de injur. Curt. Jun. consil. 250. numer.*

314 5. vol. 3. ubi etiam communem dicit: † Tamen, quando inter fiscum & partem, pœnæ communicatio est actio partim criminalis & partim civilis, & sic mixta erit criminalis, quatenus concernit publicam vindictam, puta, quoad pœnam fisco applicandam: civilis vero, quatenus respicit interesse privatum, Boss. *tit. de appell. num. 8. ubi communem dicit, Felin. ad rubric. de judi. num. 3. in fin. Alexan. consil. 66. num. volum. 1. per text. in c. tua in fin. de proc.*

Ratio decidendi III. Tertio denique confirmatur hæc decisio, quia constituti juris est, illud, quod per violatam salvæguardiam ipso jure commissum est, definere esse ejus, qui crimen commisit, & statim, eo mortuo, transire in hæredem, sicut *ex l. commissa ff. de pub. & vectig.* arguit D. Gail. *libr. 1. de pace public. c. fin. post numer. 19.* idque procedere dicit etiam si pars rea ante litis conte-

315 stationem moriatur, † quia in casibus in quibus pœ-

na ipso jure infertur, instantia ad hæredes etiam absque litis contestatione transit, ut expresse voluit Bart. *in l. ex judiciorum, numer. 2. ff. de accus. per tex. in l. 3. §. quod autem ff. quod quisque jur. gloss. ibid. in verb. etiam hæredi. Alex. similiter numer. 1. & 2. Clar. §. si. q. 51. numer. 16. vers. ulterius quero Duen. reg. 13. num. 12. idque omnium maxime in Reo, litem ad extrahendam causam, non contestante, obtinet, per tex. in l. si eum §. qui injuriarum ff. si quis caut. Jas. ibi nu. 1. Bald. in l. unic. nu. 12. cum seq. C. ex delict. defunct.*

His fundamentis jactis, non est, quod aliquis existimet illa subverti posse, per generales illas in contrarium adductas juris theoricæ, quæ evincunt, morte delinquentis regulariter crimina & pœnas earundem extinguere: Quia simpliciter respondetur istas juris communis regulas in casu violati privilegii, & aliis per D. Gail. *d. c. final. numer. 7. 11. 12. 13. & 14.* non procedere, per rationes *supra* allegatas & ibidem per Gailium fusius deductas.

Ampliatur nunc primo nostra hæc definitio, quod conditio ex salva guardia in hæredes delinquentis competens, ulterius etiam in hæredes hæredum transeat: † Quia actio semel ad hæredes progressa, porro etiam ad hæredes hæredum porrigitur argu. *l. videamus 17. cum l. sequent. & ibi Bart. ff. quod met. caus. l. pater 38. §. quindecim. ubi etiam Bart. ff. de legat. 3. Idem Bar. Alex. Jas. & Dec. in leg. 1. in prin. ff. de offic. ejus, cui mand. est jurisdict. Bart. in l. filiusfamil. 114. §. Divi n. 9. & ibi Alex. & Jas. ff. de legat. 1. Bart. in l. qui divos. 9. in pr. ff. de reb. dub. Jas. in leg. si sic. 75. §. fin. Digest. de legat. 1. Schrader. de feud. part. 2. p. 9. princip. section. 10. num. 13. versicul. tertio hac petitio, quest. 42. & nu. 22. ver. Quinto si hac actio, qu. 43.*

Secundo ampliatur prædicta nostra decisio, † ut læso per salvamguardiam accusatore mortuo, hæredes ejusdem non minus contra violatorem ad pœnæ executionem agere, aut si pendente lite is obierit, captam actionem prosecui possint, idque præter rationes antea in sexto hujus actionis articulo deductas, probatur per text. in leg. si quis repetere Digest. ad SC. Turpill. & in cap. prohibentur §. ab alio 2. question. prim. Bartol. in leg. libellorum §. fin. numer. 6. ff. de accus. text. in l. accusatore ff. de pub. jud. & in §. 1. *Inst. eod. tit. Jul. Clar. d. qu. 51. v. quinimo & c.*

Tertio ampliatur prædicta nostra determinatio, quod pluribus † de eodem crimine fractæ salvæguardiæ uno eodemque libello accusatis, si unus eorum pendente accusatione vita functus sit, instantia, quoad reliquos superstites, nihilominus duret, per tex. in d. l. 1. C. si reus vel accus. mort. fuer.

Quarto ampliatur hæc decisio, ut † tanto magis procedat, quando lis cum violatore defuncto contestata jam prius fuerit, quia † tunc regulariter in casibus etiam exceptis actiones pœnales transmittuntur in hæredes. quod generale est in actionibus tam his quæ dantur in hæredes, quam in illis quæ non dantur hæredibus, *leg. pœnalia 164. Digest. de reg. jur. leg. omnes 26. leg. constitutionibus 13. leg. sciendum. 58. Digest. de oblig. & actio. cum quia sunt, jam in bonis, l. 2. §. emancipat. ff. de collat. bonor. l. si cui ff. de verb. signif. tum quoniam per eam quasi contrahitur, l. 3. §. idem scribit, ff. de pec. ut jam velut ex contractu existant, & proinde transeant in hæredem quemlibet ex delicto descendentes *l. ex depositis 12. l. ex contract. 49. ff. de obl. & act. l. si pœnas ff. de pœn. l. si ita 92. ff. de verb. obl. l. sicuti 38 ubi Rev. l. hoc jur. 195. l. ad ea 175. ff. de reg. jur. l. hominem 7. §. 1. ff. de depositis Cach. dec. Ped. 149. n. 3. & seq. Bonac. com. opin. lib. 2. ver. pœna pecuniaria cum est lis contestata col. 4. Dec. in l. pupillum §. in hæred. n. 5. ff. de reg. jur. Bar. nil unic. in 2 lect. n. 9. & ibi Alex. in addit. post Jo. Fab. per eum all. & Sal. n. 9. C.**

Solutio
contrario-
rum Ar-
gumento-
rum gene-
ralis.

Decisionis
præmemo-
rata am-
pliatio l.
316

Ampliatio
11.

Ampliatio
111.

Ampliatio
17.

320

9. C. ex delict. defunct. Covarr. var. resolut. libr. 3. cap. 3. num. 7. versic. 3. quærendum est. Cyril. in summ. crim. rub. 28. §. 1. num. 1. Vasquius illustr. controuv. capit. 96. num. 25. lib. 3. Multo vero magis hoc dicendum est, si adversus defunctum judicatum fuisset, & antequam pœnam præstitisset, obiisset, executionem rei judicatæ, in hujusmodi actionibus dari etiam adversus hæredes, leg. 2. in fin. Digest. de prator. stipul. leg. Caius Sejus 22. ff. ad SC. Syllan. l. commissum 14. ff. de public. Sebast. Medic. in tract. Mors omnia solvit. part. 2. concl. 32. num. 86. in fi. Anto. Gomez. tit. de delict. c. 1. num. 82. Peregr. de jure fisci lib. 4. tit. 5. num. 38. Capra. concl. & reg. 67. nu. 6. & 27. Far. tract. crim. lib. 1. tit. 1. qu. 10. nu. 45.

322 Notandum tamen est, in aula Cæsarea, † sicut etiam in Camera Imperiali, per solam etiam citationem contra violatorem privilegii extractam, & ejusdem reproductionem, etsi lis vivente delinquente contestata non fuerit, hanc conditionem in hæredes continuari ac perpetuari, idque ex hac ratione; quia ob multitudinem causarum, & certam ex ordinatione procedendi formam plerunque intra annum litigantes ad litis contestationem pervenire non possunt: ita, ut non voluntate litem non contestandi, sed tempore ac impedimento processus excludantur: & generaliter, quando stat per judicem, quo minus in causa procedatur; tempora fatalia & præjudicialia parti, non currunt, Auth. sed & lis & Auth. si appellatione C. de temporib. appell. Andr. Gail. li. 1. obs. 64. nu. 6. Hartm. Pist. lib. 1. q. 27. nu. 7.

323 Quinto extenditur eadem doctrina, † ut tanto magis ex delicto defuncti, hæredes ejus conveniri possint, etiam si cum defuncto lis nondum esset contestata (si aliquid ex facta salvæguardiæ violatione ad eos pervenerit, §. non autem vers. aliquando Instit. de perpet. & temp. act. leg. sicuti 38. leg. tories 45. ff. de reg. jur. leg. si plures 17. in fin. ff. de dol. mal. leg. in heredem 5. ff. de juramen. calumn. l. 1. ff. de vi & vi arm. leg. unic. C. ex delicto defunctor. † Nam injusta lucra etiam ab hæredibus extorquentur, l. 1. ff. de eo per quem fact. l. videamus ff. quod metus caus. l. in herede ff. de dolo l. 2. ff. ad l. jul. re-
pet. d. l. sicuti 38. ff. de reg. jur. Bart. in leg. videmus Dig. quod metus causa Igneus in leg. Caius nu. 15. ff. ad Sylla. Aretin. in §. interdum nu. 2. Inst. de hered. qua ab intest. defer. Corn. conf. 114. lib. 1. Alciat. in l. 4. §. Cato ff. de verb. oblig. Decius in l. pupillum qui §. in heredem nu. 3. ff. de reg. jur. ubi etiam dicit, quod isto casu hæres hæredisteneatur, licet ad eum nihil pervenerit. Ferd. Vasq. illustr. controuv. lib. 3. cap. 96. nu. 26. & 27. ubi pariter hanc ampliationem extendit, nedum si ad omnes pervenit hæreditas, sed etiam si ad primum tantum, nam per hoc poterunt etiam alii hæredes conveniri, ad quos nihil pervenit, quia jam cæpit esse hæreditarium, ex quo ad primum pervenit, Cag. in l. sicut pœna ff. de reg. jur. Aret. in d. l. 4. §. Cato in 3. oppos. ff. de verb. obl. Duen. reg. 3. in 1. fallen. Boss. tit. de pœnis num. 34. Men. de recuper. poss. remed. 1. nu. 157. Seb. Medic. d. tract. mors omnia solvit. par. 2. q. 32. nu. 87. Cyril. d. rub. 28. §. 1.

Imo vero hoc casu contra hæredem violentis privilegium, etiam si cum defuncto adhuc prorsus nihil actum fuisset, in id, quod ad eum pervenit, agi potest, ut per dicta jura notat Herman. Vultæ. d. §. non omnes autem 5. numer. 11. Institut. de perpet. & temporar. action. & comprobatur hæc assertio ex d. l. si plures 17. & l. in heredem ff. de dol. mal. † ubi actio de dolo, quæ rem, hoc est, id quod interest, persequitur, in heredem non datur, nisi quatenus ex delicto ad eum pervenit. † Deinde accedit l. fin. C. rer. amotar. ex qua patet actionem rerum amotarum contra successores, non in solidum, sed in quantum ad illos pervenit, dari. Atqui rerum amotarum actio rei persecutoria est, licet ex delicto nascatur l. simulier, 21. §. hæc actio ff. de action. rer.

amot. Igitur actio, quæ ex delicto oritur, & rei persecutionem complectitur, competit in hæredes, in quantum ad eos pervenit.

Nec obstat huic assertioni text. leg. si pro fure §. ult. & 327 leg. in condit. 9. Digest. de condit. furtiv. & §. ult. Inst. Objectionis de obligation. qua ex delict. nasc. ubi expressum est adversus hæredes furis dari conditionem furtivam pro æstimatione rei, etiam si res furto ablata perierit, vivente fure, nec ad hæredes pervenerit. Nam in conditione furtiva, propter furtorum frequentiam, & odio furum specialiter constitutum est, ut hæredes in solidum teneantur, licet nihil ad ipsos pervenerit ut post gl. & Bald. in d. l. 7. Bonifac. in tract. de furt. §. ult. num. 84. Negul. de pignor. in 4. membr. 2. part. princip. num. 124. versic. qua nota. Sebast. Med. tract. mors omnia solvit. part. 2. concl. 32. num. 91. Gomez. de delict. ca. 1. nu. 87. Farinac. prax. crimin. lib. 1. quæst. 10. num. 72. Vasq. controuers. illustr. lib. 3. c. 96. num. 24.

Absoluto Sexto puncto † succedit septimus quid scilicet in hanc actionem veniat?

Et regulariter quidem nihil, nisi pœnæ persecutionem continet, nisi quid ex bonis læsi clientes ad hæredem pervenisset, Tunc enim ad recuperandam rem illam & pœnam infligendam, adversus hæredes agi potest, quia, ut dictum est, † præter pœnæ persecutionem, turpia hæredibus lucra extorquenda sunt ne alieno scelere locupletentur, d. leg. in heredem 5. ff. de calumniator. l. quod diximus, 16. §. ult. & leg. seq. ff. quod metus causa Sebast. Med. in tract. mors omnia solvit. part. 3. num. 70. Harprecht. in pr. tit. Inst. de obl. qua ex delict. nasc. num. 16.

Sed circa hunc passum quæri potest, † an una cum hoc processu saltem in consequentiam causa principalis in consistorio Imperii tractari possit, ita, ut quamvis Reus absolvatur, à pœna: tamen super causa principali sententia ferenda sit?

Affirmandum id videtur ex eo, † quod licet multa directo non liceant, nec principaliter fieri possint, eadem tamen incidenter & per consequentiam, & accessorie concedantur & permittantur, l. 1. ff. de author. tut. leg. si unus, 27. §. illud 3. ff. de pact. leg. in modicis 24. ff. de contrahen. empt. leg. non solum 6. in fine ff. de va restitut. in integr. Canonistæ in ca. ex literis 7. de jure patron. cum similibus per Tiraquel. tract. de jure primogen. quæst. 6. num. 9. adductis.

Sed econtra quotidiana docet experientia, † & multa Imperialis Cameræ præjudicia testantur, quod Assessores ejusdem super pœna privilegio inserta tantummodo hætenus pronunciaverint, non etiam super iis, quæ incidenter, ac per consequentiam acta & petita fuerunt. Qualitas enim, quæ fundat jurisdictionem Cameræ in hisce processibus, est, quod concurrentem jurisdictionem cum Cæsare habet Andr. Gail. observ. 1. num. 7. libr. 1. Zang. de exception. part. 2. c. 1. num. 141. & 5. num. 153. & seq.

Id tamen declaratur, ut, si alia concurrat † qualitas, ob quam Cameræ jurisdictio fundatur, vel ratione continentia causæ, Gail. d. observ. 1. numer. 22. & observ. 32. libr. 1. † vel ratione personarum, quæ in prima instantia in Camera conveniri possunt, ut sunt Comites, Barones ac Nobiles imperio immediate subiecti, Gail. dict. observ. 1. num. 17. Mynsing. cent. 2. obs. 86. Item civitates Imperiales, Gail. d. obser. 1. num. 20. Frider. Mind. de process. lib. 1. c. 18. num. 3. & cap. 19. num. 20. possit in hoc processu causa etiam principalis in consequentiam tractari: ita nominatim sensit Zanger. dict. cap. 1. numer. 141. Si igitur aliquis citationem violati privilegii obtinuerit adversus plures personas, sub diversis judicibus domicilia habentes, aut Barones, Comites, Nobiles, Imperio immediate subiectos

Observatio
Cameralis
de consti-
tutione
litis per ci-
tationem.
Ratiopra-
dicta obser-
vationis.

Ampliatio
V.

Membrum
de Salva
Guardia
Indicio VII.
In Salva
Guardia
violata a-
ctionem
quid veni-
at.

329

An causa
Principalis
in eodem
foro Casar-
reo, propter

pœna exa-
ctionem
tractari
possit.

331

Affirmati-
væ Ratio

dubitandi.

332

Decisio Ne-
gativa.

334

Declaratio
negativa
decisionis.

jectos, & Civitates Imperiales, & simul principalem causam deduxerit, procul dubio super ea cognoscitur. Et sic præcitatus Dn. Zanger, existimat, accipiendam esse sententiam 6. Octobr. Anno 63. Spiræ publicatam, quæ extat inter sententias Cameræ typis demandatas, in qua rei quidem absoluti sunt, à pœna privilegio inserta, sed

335 nihilominus in causa principali condemnati. † Eodem modo Principes Imperii obtenta citatione, ob violatum privilegium, contra Civitates sibi immediate subjectas, simul causam principalem incidenter deducere, ac fla-

336 gitare possunt, ut & super ea pronuncietur. † Nam Camera iudex competens est, tam ratione privilegii & pœnæ petitæ, quam respectu Civitatum Ducalium, quas in prima Instantia Principes in Camera convenire posse testes sunt Mynsing. cent. 5. obs. 1. Hart. tit. 1. obs. 1. num. 7. & 8. Frid. Mind. de process. lib. 1. c. 17. num. 10. & Gail. d. obs. 1. num. 18.

337 His ita definitis, † accedendum nunc est ad octavam particulam atque explanandum, quando nimirum & quamdiu ista ex privilegio propter violatam salvamguardiam enata actio competat?

Materia de Salva Guardia iudicio enucleata Membrum VIII. Plurimum autem refert, ut contra impetratam † salvamguardiam offensus, sciat tempus conditionis istiusmodi, in iudicium producendæ, ne forte terminum actioni præfinitum elabi patiatur, & sic post lapsum, frustra querelam instituat. In cuius dubii resolutione primo respondemus hanc actionem statim post admissionem violationem exerceri posse.

Actio ex Salva Guardia violatione enata quando & quamdiu competat. An autem † ista actio, annalis tantum, vel perpetua sit, distinctione adhibita definiendum est.

338 Aut enim salvamguardiam habens, verbis tantum læsus fuit, aut realem offensionem perpeffus est.

Vivum annalis vel perpetua sit. Priori casu existimo, † actionem hanc ex verbali tantum offensione enatam, unius anni lapsu terminari, adeo, ut, si contra salvamguardiam verbaliter tantum

340 læsus aut injuriatus per annum taceat, nec super ejusmodi violatione facta citationem extrahat, postea agere volens, non amplius sit audiendus arg. leg. si convitii i-bique gl. communiter approbatæ C. de injur.

Responsio cum distinctione Distinctionis membrum primum. Ex accidenti tamen † fit, ut & hæc actio, quæ naturalis temporalis est, fiat perpetua, nempe, per litis contestationem, l. nam posteaquam, 9. §. si is, qui Digest. de jurejur. leg. ultim. Dig. de fidejuss. tutor. l. aliam 29. ff. de novat. leg. 1. §. ult. ff. de jur. fisci l. 5. ult. ff. ad leg. jul. de vi publ. atque ita cœptæ sive inchoatæ salvæ permaneant, l. omnes 139. ff. de reg. jur. & in tutum redigantur, l. ordinatum 24. ff. de liber. caus.

342 Si vero in protectionem Cæsaream † susceptus realiter læsus sit, tunc pro qualitate violationis illatæ conditionis ista ad minus annos viginti aut triginta durare solet instar actionum ex injuriis realibus ortarum quæ sunt perpetuæ gl. in leg. lex Cornelia in verbo dicat. ff. de injur. Cyn. Bald. & Salyc. in d. l. si non convicii Schne. in §. sed & lex Cornelia, num. 1. Inst. de injur. ibidemque Borch. & Mynsing. Hænon. disput. 18. contrav. 31. & 32. Gilhaus. tract. de injur. & famos. lib. §. 11. numer. 5. Far. lib. 1. praxis crimin. tit. 1. de inquisitione quest. 10. num. 23. Hackelman. illustr. disputat. 23. thes. 19. Bocer. class. 3. disput. 4. thes. 72. Gœldæ. disput. 14. part. 3. thes. 15. Bronch. cent. 4. evart. assert. 78. Pet. Foller. in addit. ad Robert. Marant. in spec. aur. p. 4. dist. 1. judic. num. 99. Fich. cons. latin. 59. num. 4. Joach. à Beust. ad l. nam posteaquam 9. §. si is, qui numer. 10. ff. de jurejur. Clar. §. injuria num. 9. Henning. Gæd. cons. 102. num. 18. Rol. à Vall. cons. 39. num. 15. lib. 2. Balb. de præscr. 4. p. 4. p. pr. qu. 2. num. 6. Gail. lib. 2. obs. 104. num. 4. & communiter Dd. in tit. Inst. de perp. & temp. act.

Ratio decisionis præmissa ab auctoritate. Quod autem actio civilis ex delicto, qualis est ea, de qua agimus, proveniens, civiliter intentata citra † controversiam, annis triginta duret, notat gl. in l. querela

in verb. querela, & ibi. Cyn. num. 3. & alii C. ad l. Corn. de fals. Gail. de pace publ. lib. 1. cap. fin. Schrader. de feud. p. 2. part. 9. princip. sect. 14. q. 67. num. 15. Jul. Clar. §. fin. q. 61. num. 2. in fin. faciunt lex sicut & lex omnes Cod. de præscript. 30. vel 40. annor. Et quia isto tempore tollitur actio injuriarum, ex l. Corn. Dd. præcipue Salycet. in l. si non convicii C. de injur. eamq; communem & veram tradit, Balb. de præscr. p. 4. pr. q. 1. num. 3. Mynsing. obs. 84. cent. 1. bis ita in Camera judicatum refert, & obs. 7. nu. 8. cent. 5. Rol. à Val. cons. 39. num. 15. ubi complures ad hoc citat.

Deinde confirmatur hæc decisio ex eo etiam, † quod 344 conditio ex lege seu privilegio, non sit prætoriana, sed Ratio II. civilis actio, quamvis ex delicto descendat, ideo non ultra prædictum tempus extenditur, sed regulatur secundum naturam accusationum, ut per gloss. & Dd. in l. querelam C. ad l. Cornel. de fals. & probatur per tex. in l. 2. & l. 3. ff. de requir. reis, ubi textus inquit: quæcunque quæstionem apud fiscum 20. annorum silentio præscribi, Divi Principes voluerunt. Abbas in c. cum haberet, numer. 4. ff. de eo, qui duxit in matrimon. ubi dicit; Dd. ita communiter tenere: ipse autem distinguit inter pœnam civilem, sive temporalem, & inter pœnam divinam, ut primo casu præscriptio locum habeat, altero vero casu secus sit: quibus accedit Zang. tract. except. p. 3. c. 8. num. 70.

Sed videndum jam est hoc loco, † quæ sint prædictæ 345 actionis affinia remedia.

Quo in articulo primo sciendum est, quod in † salvaguardia violatus, præter conditionem ex lege seu privilegio competentem, intentare possit actionem in factum ex edicto, si quis jus dicenti. &c. per l. unic. ubi gloss. & Bart. §. 1. num. 9. ff. eod. ubi dicit, permitti iudici, quod ex officio suo possit multam imponere, Gylm. 1. symphorem p. 2. tit. 11. vol. 7. num. 2.

Deinde pro confirmatione privilegii † potest etiam nobile iudicis officium implorari, ut docuit Spec. tit. de except. & Rep. §. dicto num. 19. Innoc. in c. constitutus & gl. in c. veniens, de except.

Præterea executio † pœnæ fieri potest ex mero jussu summi magistratus. Specul. in tit. de execut. sentent. §. nunc videndum, num. 7. per leg. quod jussit, de re jud. gl. 347 in leg. si quis in tantam, verb. mandatum vers. 8. Cod. unde vi. Et hanc secuti sunt Domini Camerales in causa Passaro contra Regenspurg.

Quarto, ex principis privilegio, tam † possessorium, quam petitorium iudicium competere restatur Bald. cons. 348 345. num. 5. v. 2. præmitto vol. 1. Gylm. ubi supra.

Quinto, † quia per violationem salvaguardiæ eam habenti infertur injuria verbalis aut realis, ideo ei, etiam præter pœnæ, à privilegiante expressæ, conditionem, competit quoque actio injuriarum, l. 1. l. qui injuria l. ult. & passim, tot. tit. de injur. † Ratio est quia ubi factum incidit in crimen aut delictum aliud puta injuriarum, furti vel alterius: tunc hæc actiones diversas habent obligationis causas, nempe concessionem privilegii, quoad certæ pœnæ solutionem si contra id peccatum sit violentem adstringit, & legem civilem quæ neminem injuria afficere jubet: neutra tunc harum actionum alteram in se includit, nec habent se invicem, ut majus & minus, aut genus & species, sicut fit in l. 1. ff. vi bonor. hujus ad-raptor. l. licet 6. §. possumus ff. naut. caup. stab. l. 1. §. & onis. restituendi & Bart. ibid. in §. unde queritur num. 2. & 3.

351 post Dyn. & c. ff. de publ. sed plane diversæ ac separatæ sunt licet ex uno eodemque facto descendant, ideo una non impedit alteram, sed juris est manifesti, quod tali casu utraq; intentari possit, & altera, electione alterius, non tollatur, sed utrūq; peti queat, per tex. in l. 1. in tutela. ff. de tut. & rat. dist. Et sic distinguunt ac tradunt Cyn. in l. quicunq; n. 19. C. de serv. fug. Nic. de Neap. d. l. 1. §. in tutela ff. de

ff. de rat. distrab. ante nu. 1. & ibid. Bart. in lectur. 3. idem Bart. in d. l. 1. §. unde queritur, nu. 3. & 4. post Dyn. ff. de pub. & vect. facit l. si adulterium cum incestu 38. §. 1. ff. ad leg. Jul. de adul. Bart. in l. senatus ff. de accus.

352 Ratio alia à simili. Ita in simili Feudistæ concludunt, † quod actione ad privationem feudi intentata, ratione ejusdem felonix alia quoque actio, puta injuriarum, damni dati, competit, ut eleganter probat Henr. Rosen. de feud. c. 12. concl. 13. num. 47. nec interest, quia actione prius actum sit. Nec enim hic eadem res petitur, sed diversa, nec idem jus petendi præstenditur: proinde exceptio rei judicate agentis non obstat: siquidem requisita exceptionis, actionem excludentis, de quibus in l. mater. l. cum queritur cum auab. & seq. ff. de except. rei jud. & ibi Bart. ac alii desunt.

353 VI. Actio ex L. Aquilia. Sexto, si quis violando salvamguardiam, rebus † eam habentis detrimentum attulerit, directa Aquilia conveniri potest, arg. l. si servus servum §. si olivam ff. ad l. Aqu. Si olivam, inquit, immaturam decerpserit, vel segetem defecuerit immaturam, vel vineas crudas, Aquilia tenebitur, l. sed etsi §. injuriam autem ff. eod.

354 VII. Remedium L. diffamari. Septimo is, † qui in privilegio salvæguardiæ molestatur, contra molestantem, uti potest remedio L. diffamari, quod Marqu. Freher. de fam. lib. 2. c. 17. n. 3. & de exstimat. lib. 2. c. 9. n. 18. † Everriculum injuriarum & mendaciorum omnium vocat. Id † enim in omni actione & causa civili simul & criminali locum habet. Item

355 in omnibus causis diffamationum, non solum in actionibus personalibus, sed & in realibus & non solum in petitore sed etiam in possessore, Blarer. in repet. l. diffamari c. 1. n. 6 Cæf. Contard. in interp. ejusd. l. c. 3. n. 185. & seq. Lud. Gilhaus. de injur. & fam. lib. §. 5. n. 139.

356 Praxis hujus remedii. Læsus autem circa privilegium, † adversus eum, qui contra salvamguardiam quippiam præstendit, dixit, aut fecit, hoc remedio usus expeditissimum agendi modum habet, ut primo in supplici libello pro citatione petat actori terminum ad comparandum & agendum constitui, intra quem si id minus egerit, ad videndum & audiendum illi insuper perpetuum imponi silentium, atque si citatus in termino minus comparuerit ac egerit, mox eodem in termino per libellum jam expeditum contumaciam non comparentis accuset, eidemque ut per sententiam perpetuum imponatur silentium, roget. Blarer. ad d. l. diffamari, c. 5. num. 17. Gilh. d. §. 5. num. 166.

358 Deinde ad restitutionem detracti † honoris & pœnam privilegio insertam agat, per not. Lud. Schwarzenmayer. libr. 1. miscellan. jur. c. 13. circa si. ubi scribit eo ipso tempore, quo is Spiræ vixit, accidisse, ut quidam nobilitatis privilegio donatus Palatinus incola, contra alium, quendam suum vicinum, qui id deesse ei objecerat, ex l. diffamari, ad restitutionem detracti honoris, & pœnam privilegio insertam egerit, & exhibito instrumento diffamantem in pœnam ei insertam declarari petierit, cui processus non modo non denegatus, sed & Reus ad instantiam actoris statim ad tribunal citatus fuerit.

359 Pœnam violata Salvæguardia si Princeps concedens remittat, An pars læsa eam nihilominus exigere possit Affirmativa. Porro si Imperator aut Princeps remittat pœnam † hujus privilegii, pars tamen læsa nihilominus eam exigere poterit per hanc vel aliam prædictorum actionum, juxta doctrinam communiter probatam, † quod ubi delinquens paciscitur cum magistratu, ibi non tollatur pœna parti debita, leg. 2. Cod. de in jus voc. l. rescripta C. de precib. Imp. offer.

E diverso quoque, † si pars offensa remittat pœnam violanti protectionem tamen accusari potest à procuratore fiscali, ad vindictam publicam, quia publice deli-

360 quit. Bart. in l. 1. §. usque adeo ff. de injur. quod eo diligenti-
361 us observandum, cum † reverentia publica in-
362 ter homines omnimodo retinenda sit, qua neglecta,

nullus honor recte consistere poterit, ac universus Reipubl. status turbabitur.

Quid autem, si Reus violator, qui ad pœnam pecuniariam † Actori ac fisco numerandam condemnatus est, non salva Gu-
sit solvendo, haud abs re queritur, an tunc Judex Imperialis eandem in corporalem convertere queat?

Occurrunt in utramque sententiam non leves dubitandi rationes.

Quod enim id Judex facere non possit, probari † videtur ex l. illicitas 6. §. si. ff. de offic. presid. ubi scriptum extat, † præsidem provinciæ multam indictam, quæ ex præsentibus condemnatorum facultatibus redigi nequit remittere debere, adeoque eam in corporalem pœnam commutare non posse.

Secundo, pro hac sententia pugnat tex. † in l. nemo carcerem 2. C. de exact. tribut. ubi habetur, neminem propter inopiam corporali pœna afficiendum aut carceri mancipandum esse, sed sufficere, ut debitor inops, cum solvendo non est, bonis cedat.

His accedit tertio, quod paupertas non sit generi † malorum annumeranda, cap. illa cavenda 6. vers. categor. 15. q. 1. nec pauper præsumatur perfidus & infamis, §. ult. Inst. de suspect. tut.

Quarto huc facit, l. nam is 6. ff. de dol. mal. † ubi ille, cui ob inopiam adversarii actio inanis & inutilis est, nullam habere censetur.

Quinto, non in scite additur, quod communiter † dicitur, afflicto non esse addendam afflictionem, argum. l. Divus 14. ibi cum satis furore ipso puniatur, ff. de offic. presid. & leg. pœn. 9. §. fin. ff. ad leg. Pomp. de Parricid.

Diversam sententiam commendant aliæ legum auctoritates non minus urgentes.

Primo enim Ulpianus in leg. si quis 7. §. 3. ff. † de jurisdiction. respondet; eos, qui propter inopiam pœnam e-
dicto prætoris constitutam, solvere non possunt, corpore torquendos esse.

Deinde confirmat hanc sententiam tex. † in l. 1. §. si. ff. de pœn. ubi idem Ulpianus in hæc verba scribit: Generaliter placet in legibus publicorum judiciorum, vel privatorum criminum, quæ extra ordinem cognoscunt præfecti vel præsides, ut eis, qui pœnam pecuniariam egentes eludunt, coercionem extraordinariam inducant.

Præterea robur eidem opinioni præbet textus † in l. si quis 35. ff. de injur. ubi diserte notatur, si quis injuriam atrocem fecerit, qui contemnere injuriarum judicium possit ob infamiam suam & egestatem; quod prætor acriter hanc rem exequi, & eos, qui injuriam fecerunt, coercere debeat.

Quarto insuper non vulgare pondus † huic assertioni addit sanctio Imperatoris Justiniani, qui similiter in leg. fin. circa fin. Cod. de sepulchr. violat. rescribit, eum qui mortuo debitori injuriam infert, sepulturam ejus impediendo, aliove modo; quinquaginta libras auri dependere: vel si minus idoneus ad eas persolvendas sit, suo corpore sub competenti iudice pœnas luere.

Quinto, Cajus † in l. qui ades 9. ff. de incend. ruin. naufrag. &c. asserit; eum, qui calu seu negligentia ædes, aliudve combusserit, juberi aut noxam sive damnum sarcire, aut, si minus idoneus sit, levio-
rem corporis castigationem sustinere.

Sexto, hæc opinio † fulcitur per Modestinum. in l. fin. ff. de in jus vocand. ubi inquit, libertum, qui sine venia patronum in jus vocaverit, quinquaginta aureos pœna loco solvere teneri; vel si inopia dignoscatur laborare, à præfecto urbi quasi in officio sum castigari.

Septimo denique his omnibus consentit l. ult. in fin. C. de modo mult. leg. quicumq. 4. vers. quod si ad prædict. C. de serv. fugitiv. tit. 53. de pace tenend. inter subdit. &c.

§. 1. *vers. qui vero. lib. 2. feudor. c. fin. litibus. 5. vers. &*
 377 *soluendo de dolo & contumac.* Unde illud de trivio. †
 Qui non habet in are luat in corpore, *Matth. c. 18. vers.*
 15. Scipio Gentil. *lib. 3. de Jurisd. c. 11.* Schneid. *in §.*
pœna autem. n. 7. Inst. de injur. & in §. pœnales quoq; n.
 55. ubi & alii *Inst. de actionib. Covar. lib. 2. var. resolut.*
 c. 1. n. 8. Men. *de arbit. jud. quest. lib. 2. cent. 5. cas. 447.*
num. 1. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. q. 95. nu. 2. Gædd.
 p. 3. disp. 14. thes. 11. lit. C. Phil. *Matth. ad princ. com-*
ment. in tit. ff. de reg. jur. num. 3. Speckhan. cent. 1.
quest. 40. Gothofred. & Dd. in d. l. 1. §. ult. ff. de pen.
& alibi passim.

*Sententia affirmati-
va appro-
batio.* In hac legum diversitate ego posteriorem hanc sen-
 tentiam veriorē & communiori voto receptam se-
 quor, nec contrariarum allegationum pondere ab ea
 me abduci patior.

*Solutio
Argumenti
Negativa.* Quod enim primum *ad l. illicitas. 6. §. fin. ff. de offic.*
præsid. attinet, cum in ea multa non autem pœnæ men-
Ratio. tio fiat, ex illa ad hanc non recte infertur. † Per magna
 enim est inter multam, de qua opposita lex perspicue
 loquitur, & pœnam differentia. Pœna namque est
 delicti æstimatio ex legibus & consuetudine oriunda;

378 multa non item. Pœna etiam parti agenti adjudica-
 ri potest, multa tantum Fisco. Pœna ob delictum
 solummodo: multa ex aliis causis imponitur, *l.*
sanctio 41. ff. de pœn. l. aliud fraus. 131. §. 1. ubi pulchre
Gædd. n. 8. cum seq. & l. si qua pœna. 244. ff. de verb.
signif. c. Jul. Clar. §. fin. q. 95. n. 8. Valq. illust. controvers.
c. 24. n. 15. Harprecht. §. in summa autem 10. n. 33. Inst.
de injur.

379 Nihil etiam obstat secundo † loco adducta *l. nemo*
Resp. ad II. carcerem C. de exactor. tribut. Nam in istius *l. princip.*
 non agitur de debitoribus, qui ex delicto tenentur, sed
 de iis, qui ex contractu aliave simili causa, nullam vin-
 dictam concernente, obligati sunt, idque ex ipso con-
 textu satis elucescit, dum *ibid.* debitoribus, qui a carce-
 re & pœna corporali liberi esse jubentur, opponuntur
 homines noxii & facinorosi, hosq; in carcerem deji-
 ciendos esse asseritur. Ex hac quippe oppositione lucu-
 lenter constat, quod in principio istius legis de aliis,
 sicque de illis debitoribus, qui ex contractu vel ex limi-
 li causa pœnam non concernente sunt obligati, actum
 fuerit. Quo casu conversione pœnarum non est opus
 380 cum † debitoribus cessione bonorum carcerem effugere
 possint, donec ad pinguorem fortunam pervenerint, *l.*
1. C. qui bon. ced. poss. c. Odoard. 3. extr. de solutionib.

Resp. ad III. Multo minus vis aliqua ponenda est in tertio argu-
 mento, quod nempe paupertas inter mala non sit refe-
 381 renda. † Et si enim pauper neq; malus, neq; perfidus, ne-
 que infamis præsumatur, si tamen ita mente animoque
 perditæ corruptus sit, ut fiducia inopiæ ad illudendas le-
 gum pœnas crimina patrare audeat, ordinaria pœna,
 nempe pecuniaria, merito in extraordinariam, puta,
 corporalem commutatur: idque ut faciat, gravi & bo-
 no præsidii seu Judici convenit, *l. congruit. 13. ff. de offic.*
præsid.

382 Quarto, † nec illud ex *l. nam is ff. de dol. malo* deprom-
Resp. ad IV. ptum, quod scilicet actio quælibet, ob adversarii ino-
 piam inanis sit, quicquam ad rem facit. Quia responde-
 tur primo, id obtinere in contrariis, non item in de-
 lictis: in quibus ista castigatio corporalis seu pœnæ mu-
 ratio locum habet, ut sentit Scipio Gentil. *d. lib. 3. de*
Jurisd. c. 11. Deinde responderi potest, adversarium ino-
 opem in præallegata *l. nam is.* non æque ac in proposita
 quæstione dolum commisisse, quandoquidem si dolum
 ejus intervenisset, dubium vix foret ullum, quin, utut
 egestate laboraret, actio competere ei que pœna cor-
 poralis infligi posset, arg. *l. si plus. 74. in fin. ff. de evi-*
 383 *ditionibus.*

Resp. ad V. Quinta argumentatio levior est, † quam ut ulla refu-

tatione indigeat. Id enim procedit, si quis adversæ
 fortunæ calu est afflictus, non autem, si delicto & im-
 probitate sua ulteriorem afflictionem mereatur, tunc si-
 quidem afflictio seu coercitio, delinquenti addi impo-
 niq; potest, & debet, ne delicta maneant impunita con-
 tral. ita *Uulneratus. 51. §. 2. ff. ad l. Aquil. & d. l. ita*
congruit. 13. ff. de offic. præsid. † neq; delinquens ex dolo 384
 suo & improbitate commodum reporter, contra *l. 1. in*
princip. & l. ne ex dolo 12. ff. de dol. malo. l. itaq; 12. §. 1.
l. cum, qui 14. §. is autem Digest. de furt. l. non fran-
dantur. 134. §. 1. ff. de reg. jur.

Cæterum affirmativa † ista sententia specialiter limi- 385
 tatur in nobilibus & egregiis personis hac conditione
 condemnatis, per notat. Salyc. *in l. etsi severior. 3. col.* Limitatio
 3. *C. ex quib. caus. infam. irrog. Jas. in l. si quis id. 7. n. 28.* sententia
vers. tertio limita ff. de Jurisd. & in §. pœnales quoque affirmati-
actiones. n. 43. Schneid. ibid. n. 57. Inst. de actionib. Lu- va.
dov. Bolog. in Auth. habita. n. 225. C. ne filius pro patre.
Fel. inc. ad lit. erandum. 17. col. 1. de Juda. Men. lib. 2.
arbitr. quest. cent. 5. cas. 447. n. 12. & seq. ubi hanc re-
 ceptionem dicit.

Ratio prædictæ limitationis assignatur, † quod pœ- 386
 na quotiescunque ex legum permisso in aliam & diver-
 sam commutatur, non in graviolem, sed æqualem po-
 tius, vel interdum etiam mitiorem converti debeat, arg.
c. non afferamus. 21. ubi gl. in verb. sceleratus. caus. 24. Ratio limi-
quest. 1. † In nobili autem vel egregia persona quælibet tationis.
 387 pœna corporalis, vel etiam minima, est gravior & ma-
 jor quavis pœna pecuniaria, vel etiam maxima, *l. in ser-*
vorum. 10. in fi. ff. de pœn. Frid. Pruckm. tr. de regalib.
§. venatio. n. 58. cum ibi allegat.

Quia tamen per hanc traditionem impunitas, † atq; 388
 occasio delinquendi induci, nec non malitiis, quod di-
 cunt, fenestra aperiri videtur, contra *l. infundo. 38. vers. 10.* Sublimita-
neque malitiis ff. de rei vendicat. l. 2. in princip. ff. solut. tio.
matrim. l. 1. §. illud tamen. 15. ff. de aqu. quotid. & astiv.
l. sicuti 9. vers. non enim ff. de servit. l. illud convenire,
5. Dig. de pact. dotal. Idcirco sublimitando hanc ean-
 dem declarationem cum Dn. Harpr. *in d. §. in summa*
autem, n. 38. Inst. de injur. tutius esse arbitror, ut dica-
 mus, in proposito casu † Nobilem vel egregiam perso- 389
 nam non quidem pœna corporis afflictiva, sed potius
 tali affici, quæ etiam respectu ipsius personæ non sit
 pœna pecuniaria gravior, carceris nimirum, quæ etiam
 in nobili personæ talis esse censetur, ut pœnæ pecunia-
 riæ, majoris præsertim summæ & quantitatis correspon-
 dere videatur, qua de re fuisse post alios à se allegatos
 Andr. Tiraq. *tract. de nobilit. c. 20. n. 28. cum seq. &*
 Matt. Coler. *tract. de processibus execut. part. 2. cap. 3.*
n. 169. & seqq.

Secundæ limitationis loco advertendum est, † casti- 390
 gationem in locum pœnæ pecuniariæ succedentem, non
 heri, nisi nominatim petatur, ut recte docet Barr. *in l.* Limitatio
quod si minor. §. si servus. ff. de minorib. II.

Quare si actor in hoc judicio certo sciat, eum, qui
 contra privilegium suum deliquit, non habere unde sol-
 vat ullam pecuniariam pœnam, utiq; tamen hominem
 egregie perditum esse, quem puniri expediat, tunc sic va-
 rianda est petitio, extra naturam hujus actionis, & invo-
 candum officium Judicis sequentem in modum.

Quare cum certum sit, Reum conventum inopia la- 391
 borare: ne ex hoc temeritatis suæ immunitatem ferat,
 ideo actor eo nomine officium vestrum judiciale invo-
 cat, ut eundem Reum, arbitrio vestro, in corpus punia-
 tis, secundum Juris & æquitatis censuram. Videatur Ol-
 dend. *in class. 1. act. 4. in pract. n. 4. §. fin. autem certo & c.* Explicata
 de Salva
 Guardia
 materia
 Membrum
 X. & ult.
 de Salva
 Guardia
 violata &
 actio instituta
 in qui-
 bus exca-

Expositis hætenus conditionis † ex privilegio affi-
 nibus remediis, quæ contra violatores Salvæ Guardię
 competunt, consequens est, ut secundum distributio-
 nem antea factam, decimo & ultimo loco investige-
 mus

prionib. eli- mus nunc exceptiones, quibus prædicta conditio,
di ac peri- eique affinia remedia, elidi ac perimi possunt.

mi possit. Et hoc in passu in primis lector monendus est, in
precedenti etiam Capite generales quasdam abolitionis
culpæ, ac declinandæ privationis modos à nobis ex-
positos esse, quos huc repetitos volumus.

392 Præter illos autem modos accusatus † super Salva
Exceptio I. Guardia violata, cum primis se defendere, ac pœnam
ob defe- declinare potest, ob defectum doli. Si enim violatio
ctum doli. Salvæ Guardix absque dolo facta sit actio, prout *supr.*
in quarto ejus requisito fuisse dictum est, locum non habet.

Ratio hu- Ratio est, quia dolus tanquam requisita ad factum
jus exce- principale qualitas, in hac conditione est de substan-
ptionis. tia actionis, unde non sufficit merum offensionis factum
in judicio deducere, sed qualitas etiam adjuncta facto,

393 omnino probari debet. † Nam quando quis factum
qualificatum in libello proponit, ad utrumque se adstrin-
xisse censetur, puta ad factum, & qualitatem facti, D. *in*
c. ex parte el. 1. de rescript. late Felin. ibid. n. 21. & seq.
& clarius *in c. licet caus. num. 40. & seq. de probat.* per
multa allegata.

Quo fit, ut, omitta deductione qualitatibus adjunctæ, a-
liud censeatur esse factum, quam illud, quod in libello
propositum fuit, per text. *in l. non ignorat C. de his qui ac-*
cus. non poss. l. 1. §. fin. ff. de incend. ruin. naufrag. l. Ful-
cinus, §. cum hoc edictum ff. ex quib. caus. in possess. eat.
l. prator ait l. 2. §. docere, ibi. cæterum si alibi datum sit,
quam in turba. *ff. vi bonor. raptor. l. habebat. ff. de instit.*
act. ca. ab eo, qui contra. de elect. in 6. gl. not. in c. signifi-
casti 33 q. 5. in verb. cum omni Castr. in l. 2. in fin. C. ad
leg. Jul. de vi publ. Dec. conf. 261. n. 2. Schurff. conf. 12.
per tot. cent. 2. Bart. in l. 1. §. quod autem, n. 1. ff. ne quid

394 *in flum. public.* ubi per illum text. tradit, † quod quoties
à lege vel statuto aliquid cum adjuncta qualitate profer-
tur, necesse sit utrumque probare, factum nimirum cum
sua qualitate idem tradit *Jas. in l. non solum, §. sciendum.*
n. 3. ff. de nov. oper. nunciat. Alex. conf. 172. n. 5. vol. 2.
& conf. 82. n. 14. vol. 3. Fel. in c. ex parte. de rescript.

395 ubi dicit, † quod luccumbens in qualitate, luccumbat in
toto, quia sermo qualificatus, censetur esse individuus,
& ideo in una parte vitiat, in totum corrumpit, per text.
in c. ab eo, qui contra de elect. in 6. Dd. in l. Divus ff. de
rejudic. Bald. in l. 2. C. de probat. Bart. in l. quemadmod.
n. 9. C. de agric. & censit. lib. 11. late Hipp. in l. si quis, n.
130. & 135. ff. de quast. Jul. Clar. in pract. crim. §. fin. qu.
85. vers. ubi agitur, num. 9. & in verb. assassinium, circa

396 *prin.* ubi dicunt, † quotiescunque agitur de pœna im-
ponenda alicujus specialis constitutionis, tunc necesse
esse verificari omnes qualitates, in ipsa constitutione ex-
pressas, ad hoc, ut pœna committatur non solum factum
seu rem principalem probari oportere, sed etiam quali-
tatem, ad hoc, ut conveniat verbis legis, statuti, vel alte-
rius dispositionis, alias illa qualitate non probata non di-
ceretur legitima probatio, per Jura alleg. Hippol. *in d. l.*
si quis, n. 130. cum ibi citat. & agens causa cadet.

397 Secundo, † conventus super læsa protectione, à pœna
excusatur, si ignoraverit, offensum Salvæguardiam Cæ-
saream habuisse; quia communiter receptum est, igno-
rantiam facti regulariter à pœna excusare, *l. illud, §. si*
tamen ff. de tribut. act. l. genero ff. de his qui not. infam.
gl. ibid. in verbo, ne ignorantia l. fin. in fin. ff. de decret.
ab ord. faciend. ubi dicitur, pœnas adversus scientes
paratas esse. c. 1. de controuv. inter dom. & emptor feud.
Bart. in l. fin. n. 2. ff. si quis testam. liber esse Idem in l. o-
mnes. n. 1. C. de agri. & censit. late Hipp. ad l. qui igno-
rans ff. ad leg. Corn. de sicar. n. 9. cum seq. & in l. qui
falsam monetam ff. eod. n. 69. & seq. Hin. ut exemplo
etiam hanc exceptionem declarem, manifestum est,

† quod res forensis, iter facientis, & non solventis ga-
bellam, quia nescivit, ibi fuisse constitutam, non cadant

in commissum, nec incidat talis in pœnam defraudatæ
gabellæ Abbas Panor. *conf. 35. incip. videtur primo. vol.*
1. per tot. Hipp. ad. d. l. qui ignorans, n. 21. ubi dicit, hoc
dictum esse singulare & preciosum, And Gail. *lib. 2. obs.*
48. n. 27. Sic etiam nesciens aliquem habere Salvæ guar-
diæ privilegium, immunis ab ejusdem pœna habetur, † 399
quia ignorans, non contemnit auctoritatem principis,
tex. not. *in d. l. genero ff. de his qui not. infam. & d. l. si*
ignorans ff. locati.

Quin & eadem exceptio evidentius ex eo probatur, 400
quia scilicet, ad incurrendam hanc pœnam dolus requiri-
tur. † At vero ab ignorante dolum haud posse committi
docent text. *in l. non potest videri improbi ff. de reg. jur. l. 3. §. his qui.*
ff. de lib. hom. exhib. l. bona fidei ff. de verb. l. 3. §. his qui.
ff. de infam. l. ex malef. §. longe minus ff. de
act. & obl. l. quinquagint. ff. de excus. tut. Blanc pr. crim.
§. visis indicis. n. 131. per tex. l. qui in alterius ff. de reg. jur.
ex Bart. in l. dolum C. de dolo. Fel. in c. si autem, col. 1. in
prima fallent. de rescript. Crav. conf. 8 n. 10.

Tertiam declinandæ pœnæ privilegio insertæ cau-
sam præbet, si offendens justa iracundia motus, in pro-
tectione Cæsarea existentem ab eodem ad id verbis aut
facto provocatus lædat, † per rationem, quod provoca-
tus delinquendo non dicatur in dolo, sed in culpa, & sic
non de dolo, pœna ordinaria, sed de culpa extra ordi-
nem puniatur. *Cæpoll. conf. 41. n. 9. Marf. conf. 137. n. 21.*
& seq. & in pract. §. quoniam, n. 65. & seq. Rom. singul. 3.
Tiraq. de pœn. temper. caus. 1. n. 6. Novel. tr. de defens.
in princ. n. 29. † Huc pertinet, quod ignoscendum sit ei,
qui provocatus se ulcisci voluit, *l. qui cum major. §. li-*
berus. ff. de bon. libert. Jo. Andr. in ca. significav. per ill.
tex. in verb. antecedens juncta gl. ibid. de pœnit. & re-
miss. Spec. in tit. de accusat. §. 1. vers. quid. si te vocavi.
Ang. in l. si adulter. cum incestu §. Imperatores ff. de ad-
ult. Florian. in l. 1. §. cum ariete. ff. si quadrup. paup. feciss.
dic. Luc. de Penn. in l. erat. q. 5. C. de Castr. pecul. lib. 2.
Aret. conf. 34. ant. fin. Jas. in l. ut vim, n. 11. ff. de just. &
jur. Abb. in c. 1. n. 2. de injur. Myns. in l. quicquid nu. 4.
vers. & est ratio ff. de reg. jur. Jac. Boulenc. in repet. l.
capitalium. §. famos. n. 195. vers. pro hoc facit ff. de pœn.

Accedit insuper, † quod impune offendi possit is, qui
causam offensionis præbuit, *Bart. in l. aut facta, §. causa*
Dig. de pœn. Magolo. de securit. & salvo conduct. part.
2. col. 5. vers. & si per novum, cum aliis adductis per
Menoch. conf. 244. lib. 3.

Quarto, a pœna Salvæguardiæ immunis esse videtur
is, qui in ebrietate, in protectione positum offendit, †
eo, quod delictum in ebrietate commissum nec dolum
nec culpam admixtam habeat: ita mihi probare videtur
text. *in cap. inebriaverunt 15. q. 1. in ultimis verb. & ibi*
gl. in verb. quantum, in fin. gloss. in cap. sane, in verb.
damnantur, 15. quast. 1. Bonifac. de Vitellin. clem. 1. n.
25. in fin. & seq. de homicid. & ibi Covar. in 3. part.
relect. in initio. n. 3. vers. ex quib. auctoritat. & n. 4. in
fin. vers. hinc deducitur. pluribus Canonum ad Dd.
auctoritatibus hoc ipsum confirmat, Augustin. ad Ang.
de malefic. in verb. scienter & dolose, n. 17. in fin. Rom.
in l. 1. in princip. n. 9. Digest. de verb. obligat. ubi ex-
presse dicit, † quod pro delicto ebrius nullatenus pu-
niatur, quia cum infanti æquiparetur, sicut infans nullo
modo punitur delinquendo, ita nec debet puniri ebrius,
punitur tamen pro levitate, qua ad ebrietatem inductus
est. *Ripa in l. fin. n. 79. vers. 4. intelligo Petr. à Plac. in*
epit. delict. cap. 30. n. 2. vers. ex quib. auctoritatibus.
Vulpell. conf. 23. n. 4. ubi expressim asserit, quod ebrie-
tas tollat non solum dolum, sed etiam culpam respectu
criminis, licet non respectu vitii temulentix *Paseth.*
conf. 185. post. n. 2.

Declaratur tamen hæc quarta exceptio, † ut in eo
duntaxat locum habeat, qui taliter est inebriatus, ut
quic-

quicquid agat, ignoret, cum in totum propter ebrietatem fuerit à mente alienatus, secus autem in leviter ebrio, & ut dicitur tantummodo propter vinum exhilarato, welcher ein wenig ein Rausch hat.

Nam is delinquendo non punitur mitius secundum Bald. in l. 1. n. 40. in fin. in 2. lectur. C. unde vi. § in l. data opera. n. 6. C. qui accus. non poss. ubi, quod magna ebrietas extenuat delictum, non autem parva, eumque secuti Ripa in l. fin. n. 39. C. de revocand. donat. ubi alios refert concordantes, Tiraquel. de pœn. temperand. caus. 4. num. 11. & 12. Angel. de malefic. in verb. scienter & dolose, n. 17. vers. si vero fuerit parva ebrietas, Carer. in pract. in 3. tract. de homicid. §. tertio excusat. n. 1. in fin. Herculan. de caut. de non offend. cap. 34. post n. 21. Damhoud. pract. crimin. cap. 84. n. 19. Andr. Gail. observ. 110. n. 29. in fin. lib. 2. Menoch. de arbitrar. judic. quest. lib. 2. cas. 326. n. 7. Bertaz. conf. 26. sub. n. 6. vers. & licet omnes, ubi tradit omnes ita distinguere inter levem & magnam ebrietatem. Malcard. de probat. lib. 2. conclus. 579. n. 9.

407 **Declaratio II.** Secundo declaratur non procedere in eo, † qui ad sobrietatem reversus gloriatur de facta ei offensione, qui Salvam Guardiam habuit, quia tunc ex ratificatione subsequuta apparet, quod eodem modo deliquisset, si non fuisset ebrius, ideoque pœna ordinaria merito puniendus, secundum Ripam in d. l. fin. num. 79. vers. tertio intelligo C. de revocand. donat. Men. d. cas. 326. nu. 10. Herculan. d. c. 34. post n. 21.

408 **Declaratio III.** Tertio vires amittit † hæc exceptio in ebrietate procurata & affectata, ad effectum, ut ebrius in offendendo clientem Cæsareum audacior fiat, vel ut ebrietate se excuset, per tradita Menoch. de arbitrar. quest. lib. 2. cas. 376. n. 8. & 9. Anchar. Regien. quest. 13. nu. 6. in fin. p. 2. Covar. in clem. 1. in 3. part. relect. in initio. n. 3. in fin. vers. rursus & hoc de homicid. Damhoud. prax. crimin. cap. 84. nu. 16. Petr. à Plac. in epit. delict. lib. 1. cap. 30. num. 2. post med. vers. quod si sciens, & c. & vers. siquidem affectata, & n. 3. vers. ex quibus sane, in fin. & n. 5. post princip. vers. rursus & cum & c. Bonif. de Vital. tit. de insult. & percuss. nu. 48. vers. item in ebrioso. Tiraq. de pœn. temperand. caus. 6. n. 10. vers. ex quo dicto.

409 **Declaratio IV.** Quarto claudicat ista exceptio in eo, † qui sciens se solitum in ebrietate delinquere, aut alios offendere, non continuit se ab immodica vini potatione, & se inebriavit: tunc enim propter ebrietatem à pœna violationis privilegii non excusatur: Ang. de malef. in verb. scienter & dolose, sub. n. 17. Marian. Socin. in cap. ad audientiam. n. 56 de homicid. Carer. in pract. in 3. tr. de homicid. §. tertio excusat. n. 3. Blanc. in prax. crimin. §. ebrius. n. 21. & n. 25. in med. Covar. in clem. 1. in 3. part. relect. in initio. n. 4. in fin. vers. posset quidem de homicid. Duen. reg. 259. in 4. ampliatur ad fin. Andr. Gail. obs. 110. n. 29. lib. 2.

410 **Exceptio V.** Quinta excipiendi † contra actorem in hoc iudicio causa datur, si privilegiatus Salvam Guardiam impetravit per sub: & obreptionem, sive dolo, prout generaliter etiam Salvamguardiam non suffragari ei, qui dolo & fraude illam impetravit, ex Men. de arbitrar. quest. lib. 2. cas. 336. n. 18. consulendo retulit Burl. conf. 345. n. 25. lib. 4. & ante hos scripsit Nellus, tr. de bannit. in 2. part. 2. tempor. q. 16. ad fin. vers. presumitur enim dolose.

411 **Exceptio VI.** Salvæguardiæ, ex eo sumere potest, quod violatus non puram, sed conditionatam tantum guardiam habuit, cujus conditio tempore læsionis factæ nondum evenerat, quia Actor ejusmodi securitate, ob non impletam conditionem haud niti, nec ex ea agere potest, arg. l. Thais ancilla ff. de fide. libert. l. legata sub conditione ff. de cond. & demonstr. Cephal. conf. 207. n. 52.

lib. 2. Imo deficiente conditione in Salva Guardia apposita, perinde est, ac si Salva Guardia facta non esset, l. pecuniam ff. si cert. petat. l. necessario. §. quod si pendente. Digest. de peric. & commod. rei vend. Soc. Jun. conf. 4. n. 16. & conf. 180. n. 4. vol. 2. † & paria sunt Salvam Guardiam non esse concessam, vel concessam sub conditione, quæ non fuerit adimpleta & purificata, Ripa resp. 2. n. 23. lib. 1. Craver. conf. 15. nu. 3. Cephal. conf. 183. n. 52. lib. 2.

413 **Exceptio VII.** Septimo, † contra Salvam Guardiam excipi potest, ex eo capite, quod ejusdem auctoritas vel virtus jam expiraverit, puta vel morte concedentis, vel ejus Jurisdictione & officio finito, iis enim duobus casibus, Salvam Guardiam ad beneplacitum maxime concessam, expirare & minime servandam, probarunt Bald. in l. 1. n. 3. vers. item dico. C. de postul. Bart. & Alex. in l. centesimis §. fin. ff. de verb. obligat. Ang. conf. 217. n. 9. vers. ad quartam. Dec. conf. 108. n. 2. Corn. conf. 235. sub n. 5. vol. 2. Magol. tract. de salu. conduct. part. 4. in princ. Franc. Herculan. tract. de caut. de non offend. cap. 37. rubr. de salu. conduct. n. 21. & seq. Men. de arbitrar. qu. lib. 1. q. 69. n. 5. ubi generaliter ponit, beneplacitum semper expirare morte concedentis & in specie Bursat. conf. 177. n. 31. & seq. lib. 2.

414 **Exceptio VIII.** Octavo, † etsi offendens Salvam Guardiam habentem post perpetratam offensionem, in furorem labatur, nihilominus puniri potest, secundum traditionem Bald. in l. furiosum. 9. & ibid. alijs. qui testam. fac. poss. vis obstanti. Jal. in l. patre furioso. n. 39. & seq. ff. de his, qui sunt sui vel alien. jur. ac alior. quos cumulat Tiraq. tr. de pœn. mitigand. caus. 3. n. 1. tom. 7. Ludov. Carer. tr. de homicid. §. 2. excusat. n. 6. † Sitamen in furore existens Salvamguardiam violat, ab omni pœna immunis erit, per text. in l. Divus ff. de offic. presid. & qua not. Tiraq. d. tr. de pœn. mitig. caus. 2. Carer. d. §. secundo excusat. Petr. à Placa in epit. delict. c. 29. n. 1. & seq. lib. 1.

416 **Exceptio IX.** Nonam adversus agentem ex † guardia violata exceptionis causam præbere potest minor ætas, juxta text. in l. 1. §. impubes. ibi: ætas enim excusationem meretur, & ibi gl. in verb. ætas ff. ad Sillan. item text. in l. fere in omnib. Dig. de reg. jur. cujus textus verba sunt, fere in omnibus pœnalibus judiciis, & ætati & imprudentiæ succurritur. & ibi Dec. n. 1. in 1. notab. & n. 3. vers. & idem est dicendum in minorib. 25. annis text. in l. aut facta §. personam ff. de pœn. dum ibi dicitur: In hujusmodi rei consideratione ætatis ratio quoque habetur gl. in l. impunitas, in gloss. 1. vers. mitius tamen C. de pœn. Salycet. ibid. ante n. 1. gl. in cap. 1. in verb. non ita. de delict. puer. ibique Innocent. in verb. ætas. Anchar. n. 2. Card. Zabar. n. 3. Dec. tr. crimin. part. 1. lib. 5. cap. 37. n. 56. Sfort. Odd. tr. de restit. in integr. part. 2. quest. 80. n. 72. ubi relatis & reprobatis contrariis rationibus plures & antiquiores & recentiores refert. Brunor. à Sole in compend. jur. vers. minor, de lure communi. Bonacoss. comm. opin. part. 1. col. 3. vers. minor non debet puniri. Joseph. Ludov. decis. 17. n. 41. part. 1. Men. recup. poss. remed. 8. n. 49. Quia tamen ista exceptio multiplex est, variasque recipit declarationes, quæ longiorem indagationem requirunt, eam vero exactissime pertractavit Prosp. Farinac. quest. crimin. 92. per tot. ideo lectorem ad eund. remittimus.

417 **Exceptio X.** Decimo, dubio omni caret, † quod pœna violentis privilegium, quoad privilegiatum, locum non habeat, † læsus eam expresse pacto, transactione, aut simili modo, remiserit, per not. Francisc. à Ripa in l. fin. quest. 54. num. 180. C. de revoc. donat. Cagnol. ex communi in l. contractus. 23. n. 76. & 77. Digest. de reg. jur. Villalob. commun. opin. sub. lit. I. nu. 34. Ratio hujus exceptionis per se manifesta est, quia cuilibet favori suo renunciare conceditur, ac renunciandi Juribus

fuis ad ea non datur regressus, l. si quis in conscribendo C. de pact. l. juris gentium. §. si paciscar. l. si quis decem millia. §. quadam ff. de pact. cum similib. Hic tamen sciendum est remissionem istam partialem non præjudicari fisco Cæsareo, quoad alteram pœnæ dimidietatem, per allegata superius.

418 Undecimo, actione hac conventus, † pœnam privilegio insertam subterfugere potest, si gaudentem Salvæ Guardia læserit, ad hoc minis vel metu justo coactus, puta mandato Principis, aut alterius superioris minantis mortem, aut gravem mulctam, nisi in protectione existentem offenderit. Talis enim mandato obediens, ut vitæ suæ imminens periculum, aut graviolem mulctam effugiat, à pœna excusandus est, arg. text. in c. miles. 23. q. 3. Cujus hæc sunt verba: Miles, cum obediens potestati, sub quo legitime constitutus est, hominem occidit, nulla Civitatis sua lege Reus est homicidii, & quæ sequuntur, facit gl. (quæ tamen loquitur in servo delinquente jussu Domini minantis mortem.) in l. penult. verb. agi poterit in fin. Dig. si fam. fur. feciss. dic. & originaliter ad hoc allegatur doctrina Bald. in cap. 1. §. injuria. n. 19. ad fin. vers. sed pone quidam potens. de pact. juram. firm. quem secuti sunt Deo in l. is damnum. §. ejus vero ff. de reg. jur. & in l. ut vim. n. 9. & seq. Dig. eod. Jason. in §. si minus n. 17. Instit. de actionib. ubi

419 dixit, † quod occidens aliquem non culpabilem & scienter pro conservatione vitæ suæ non dicatur in aliquo delinquere, Hippol. de Marfil. in l. 1. in fin. n. 123. vers. fateor tamen Digest. ad l. Cornel. de Sicar. Vbi quod quando imminet periculum vitæ, nisi quis superiori suo obediat, tunc excusetur exequens etiam injustum mandatum. Clar. §. fin. qu. 60. vers. solet dubitari. ante fin. ubi testatur de communi ex Corlet. & Bart. Tag. locis per eum relatis. Jac. de Goffr. in suis decis. lib. 2. cap. 64. n. 11. vers. sed an excusetur. part. 1. Men. de arbitr. qu. lib. 2. cas. 354. n. 1. ubi aliis citatis testatur de communi: Tiraquel. qui complures pro more accumul. de pœn. temper. caus. 36. n. 2.

420 Et confirmatur hæc exceptio † per generale dogma, quod metu vel coacte delinquens, à pœna excusandus sit, sicut probatur per gl. in l. pen. §. 1. in verb. agi poterit. in fin. vers. vel tertio. ff. si fam. fur. feciss. dicat. Dec. in l. velle non creditur, n. 7. in fin. ff. de reg. jur. Gram. conf. 13. n. 21. & conf. 31. n. 34. Novell. tr. de defens. in prin. n. 85. Covar. in 4. decretal. part. 2. c. 3. §. 4. n. 7. in princ. post Cyn. Jas. & Anan. in locis per eum adductis. Bertaz. conf. 173. post. n. 8. & seq. lib. 1. & conf. 266. n. 3. & seq. lib. 2. ubi consuluit pro eo, qui vi & metu mortis compulsus & conductus à latronibus fecit aperiri januam cujusdam habentis pecuniarum quantitatem in domo, quo ingressi latrones illam deprædati sunt. Et †

421 est ratio, quia voluntas coacta, quoad pœnam, non est voluntas, l. velle non creditur. & ibi gl. in fin. Dec. n. 1. & Cagnol. nu. 1. ff. de reg. jur. text. in cap. sacris. & ibi communiter omnes de iis quæ vi, met. caus. dum ibi dicitur, † quod coactus magis pati, quam agere dicatur. **422** text. in l. scientiam. §. qui cum aliter ff. de liberal. caus. Men. de arbitr. quæst. lib. 2. cas. 354. n. 8. & seq.

423 Duodecimo excusatur à pœna, † qui per imperitiam vel rusticitatem seu casu violavit privilegium alicujus. Sicut enim delinquentem excusari, voluisse videtur gl. per illum text. in l. si quis id, quod §. 1. in verb. vel rusticitate. ff. de jurisd. omn. jud. ubi alia concordantia Jura alleg. Alex. ibid. n. 10. Dec. n. 32. vers. 2. causæ est. Bero. cap. super literis. n. 64; extr. de rescript. Bald. conf. 229. in

424 fin. † Ubi consuluit, ad favorem rustici, qui ex simplicitate gabellam non solvit dicens, quod pœnæ ejusmodi, quas isti rustici coguntur per gabellarios solvere, dicuntur extorsiones, nec à superioribus tolerandæ sint. Cravett. conf. 18. n. 13 ubi referendo sequitur Bald. loc.

præcitat, facitq; conclusionem generalem, quod circa pœnas ratio imperitiæ & rusticitatis habenda sit; subjungens insuper, † quod si quælibet causa injusta & be-
stialis excusat à dolo, & pœna viros etiam callidos, tanto magis debeat excusare rusticum simplicem. Tiraq. de pœn. temper. caus. 11. n. 1. & seq. ubi Jurium ac Dd. tam Juris peritorum, quam Theologorum auctoritatibus hanc regulam late comprobant, Horat. Lutus conf. crim. divers. 162. n. 66. & seq. lib. 1. ubi plura congerit ad excusationem rustici in pœnalibus ex Bald. & Cravet. in locis prædict. & aliis ibi per eum allegatis. Sfort. Odd. de restit. in integr. part. 1. q. 9. n. 59. ubi aliis relatis facit conclusionem, quod ignorantia Juris pœnalis excuset rusticos ab incurso illius pœnæ, quando non agitur de alterius detrimento, sed tantum de contemptu & inobedientia pœnalis constitutionis non dolosa, sed ex rusticali socordia. † Sic etiam rusticus excusatur à pœna alibi corrupti, text. & communiter Dd. in l. si quis id, quod §. 1. ff. de jurisd. omn. jud. Men. arbitr. jud. lib. 2. cas. 164. n. 3. Farinac. tr. crim. quæst. 98. n. 26.

Ut tamen Reo hæc exceptio proficiat, † oportet
simplicitatem probare, quia hoc casu non aliter præsumitur simplex, vel imperitus, propter odium delicti, quam si legitime ostendat, d. l. si quis id quod §. doli mali ff. de jurisd. l. igitur. §. potest ff. de liberal. caus. & generaliter, inquit Ulpian. dicendum est, quoties quis justis rationibus ductus, vel non justis sine calliditate putavit se liberum & in libertate moratus est, dicendum est, hunc in ea causa esse, ut sine dolo malo in libertate fuerit.

Ultimo deniq; pœnalis † hæc actio ex violatione Salvæ Guardia competens, eliditur etiam præscriptione culpæ, hoc est, si lapsus per tempus ad præscribendum sufficiens tacerit, nec actionem suam prosecutus sit, quæ exceptio sufficienter roboratur per ea, quæ superius in 8. membro de duratione actionum, deducta & fuis allegata fuerunt.

Circa istam tamen exceptionem non importune quæri potest, † si quis forte post lapsum prædicti temporis contra violatorem Salvæ Guardia Citationem in aula Cæsaris vel Camera Imperiali obtinuerit, eaque reproducta Reus citatus compareat, nec tamen exceptionem finiti impæ prescriptionis objiciat, an Index nihilominus Reum convictum condemnare possit ac debeat?

Et quia hæc quæstio pulchris argumentis & rationibus, pro & contra, agitur, quarum resolutio utilis & perquam necessaria videtur, cum ad intellectum multarum legum conducatur, ideo de ejus veritate accuratius videbimus, vel eam potissimum ob causam ne errore eorum, qui in alterutra parte defendenda argumentis satis plausibilibus abusi, indeque & ipsi seducti fuere, alii quoque ignoranter implicentur ac falsa pro veris sibi imprimi patiantur, quod ex accurata argumentorum collatione & contrariorum dissolutione, Deo juvante, feliciter, ni fallimur, præstabimus. Lapsus enim † si vel labentem erigere ac sustinere & in reverentiam veritatis viam deducere, IC. officii ac muneris proprium est.

Hujus autem quæstionis resolutio facilis erit, ubi deciderimus prius dubiam illam, & pugnantibus Interpp. sententiis involutam controversiam, scil. † An præscriptio temporis, etiam non allegata ipso jure violato rem à condemnatione securum faciat, vel præsidio tantum opposita exceptionis post tempus ab adversario motam actionem perimat?

Lubet itaq; utriusq; partis auctores, cum rationibus hincinde desumptis in medium afferre, ac deinceps, utra opinio victoriam obtinere debeat, definire.

Affirmativam imprimis sententiam, quod nimirum præscriptio exactis apparens, etiam si per partem non

425

426

427

428

429

430

431

*Auctoritates DD. nam astru-
entium.* non fuerit opposita, per judicem inpronunciando at-
tendi debeat, tenere videntur Cyn. in l. exceptionem, n.
3. Cod. de probat. ubi vult, exceptionem peremptoriam

432 ipso jure elidere obligationem, & per consequens
actionem, ad hoc allegans textum in leg. Stichum 95. §.
naturalis 4. ff. de solut. & §. perpetua 9. ibi perimunt.
Inst. de exception. Idem docere videntur Anton. de
Butr. & Panorm. in cap. ad aures de prescript. in ul-
tim. notabili per ill. text. ibi: quia quadragenalis præ-
scriptio omnem prorsus actionem excludit ubi Abb.
ponit, quod præscriptio tollat ipso jure actionem abs-
que allegatione & propositione illius, per text. in l. si-
cut ibi: ulterius vivendi non habeat potestatem, & in
fin. ibi: nullum movendi ulterius facultatem Cod. de præ-
scription. 30. annor. & text. in leg. prim. §. 1. ibi: neque
ulterius cujusque personalis actionis vitam longiorem
esse 30. annis &c. Cod. de annal. except. Lucas de Pen-
na in leg. fin. col. penultim. Cod. de censibus lib. 11. dicens,
non esse permittendum, eum contra quem præscrip-
tum est, possessorem judiciis afficere nec sperare ali-
quam in his viam apertam; sed omniem ejus aditum
excludendum esse, Mynsing. cent. 3. observ. 28. ubi
433 in fine dicit. † se meminisse, ita in Camera decisum,
quod præscriptio, etiam parte non opponente, in fe-
renda sententia attentata fuerit, cum manifeste appare-
ret probata.

*Rationes
dubitandi
pro Affir-
mativa.*

Et hæc quidem affirmativa ex sequentibus II. ac ca-
nonum fundamentis & pariter etiam subjectis rationi-
bus defendi posse videtur.

434 Primo ex text. † in l. omnes 4. C. de prescript. 30.
vel. 40. annor. ubi Imperator Anastasius omnes nocen-
di artes amputare cupiens, sancivit, quamlibet actio-
nem 40 annorum curriculo sopiri nullumque am-
plius in privatum vel publicum in quacunque causa
vel persona moveri posse, sed quemcunque super
quolibet jure, quod per memoratum tempus incon-
cussum, & sine ulla re ipsa judiciaria contentione pos-
sedit, liberum, ac plenissima munitione esse secu-
rum.

*Ratio du-
bitandi I.*

435 Quod autem sopitum & extinctum semel est, neque †
resuscitari, leg. Mevius 26. §. duorum ff. de l. 2. neque
effectus ullos habere potest, cum quod non sit nullas
quantitates admittat, l. act. C. de prob. ubi Bald. nu. 25.
Balb. in l. Celsus de usucap. n. 4.

436 Sic etiam Imp. Hon. & Theo. † in l. sicut in rem C.
cod. expresse rescripserunt quacunque actione vel perse-
cutione quis pulsetur, agenti 30. annorum præscriptio-
nem esse metuendam, ideoque actiones quæ tot anno-
rum jugi silentio motæ non fuerint, vivendi ulterius
non habere facultatem, sed post eum temporis decur-
sum nulli eas movendi ulterius facultatem competere,
etiamsi legis ignorantia se excusare tentasset.

437 Deinde pro eadem confert text. † c. ad aures extr.
de prescr. ubi cavetur, præscriptionem 30. vel. 40. an-
norum, omnem prorsus actionem excludere, & in spe-
cie, quod maleficia 20. annorum spacio tollantur, ex
communi, quam allegat & probat, opinione, tenet
Mart. Uran. in 4. nondum excuso tome Germanico con-
silio 55. n. 4.

*Ratio du-
bitandi II.*

438 Rationes autem, quæ prædictam sententiam fulci-
re videntur, istæ sunt. † Primo, cum juris indubitati sit
obligationi naturali posse accedere fidejussorem, l. fi-
dejussor obligari §. fidejuss. ff. de fidejussor. Econtra vero

439 non minus certi juris sit † obligationi præscriptæ non
posse accedere fidejussorem, leg. si quis postquam ff. cod.
Consequitur obligationem etiam naturalem ex delicto
profectam per præscriptionem omnino esse sublatam

440 † Sic etiam l. fin. §. fin. ff. rem. ratam haberi & de rati-
habiti. satis ostendit, non esse locum conditioni,
nec minus etiam ex leg. 2. §. deinde ff. de orig. jur.

aperte constat, actiones esse † juris civilis, & ni-
hil tam esse naturale quam eo genere quicquid dissol-
vi, quo colligatum est, l. nihil 35. l. omnes l. fere ff. de
reg. jur.

441

Tertio autem sententia ex eo confirmari videtur 442
quod præscribens similis sit solventi l. si pupillus, §. is au-
tem ff. de administr. tutor. † Aut solutionis effectus est,
ut ea tollatur omnis obligatio tam naturalis, quam ci-
vilis, l. Stichum, 95. §. naturalis 4. de solut. Zanger. de
except. part. 3. cap. 1. n. 96. Ergo etiam præscriptio idem
operari debet.

*Ratio du-
bitandi III.*

443 Quarto sicut judex ex officio repellit † Procurato-
rem inhabilem secundum gloss. in cap. 1. in verb. ab-
sentia, de election. in 6. & ineptum rejicit bellum, Ab.
in d. c. ad aures de prescr. Item similiter ex officio in-
quirit de conditione testis gloss. in l. 1. §. Procuratores
ff. de magist. conven. alia & similia proprio motu facit,
ita & præscribentem ex officio parte etiam non appo-
nente, videtur absolvere debere.

*Ratio du-
bitandi IV.*

444 Quinto ad confirmandam hanc † sententiam addu-
citur, quod is qui præscripsit debitum, si solvit, possit
repetere solutum, secundum gloss. in l. fin. §. 1. & ibi
Bart. & Castr. ff. rem. rat. haberi. Franc. Balb. de prescr.
part. 1. quest. 6. n. 1. Valquius illustr. controvers. lib. 2.
c. 53. n. 12. Ergo præscriptio exercet vires, etiamsi non
opponatur.

*Ratio du-
bitandi V.*

445 Econtra vero negativam sententiam, quod scil. præ-
scriptio non tollat actionem ipso jure, sed tantum ope
exceptionis, alii non minoris fidei ac autoritatis In-
terp. propugnant.

*Sententia
Negativa.
Ratio deci-
dendi I.*

Inter quos Princeps Bartol. in leg. 1. §. ampliatio-
nem circa med. ff. ad Turpill. ubi dicit, quod, ubi quis
accusatur de crimine, super quo est præscriptum debeat
proponi exceptio, per illum text. in verb. præscriptio-
ne poterat summo veri, Idem in leg. legavi ff. de liber.

*pro ea ab
auctorita-
te Docto-
rum.*

446 leg. leg. sis, cui §. Flavius ff. soluto matrimon. & in leg.
fin. C. ex quibus caus. matr. ubi dicit, quod licet ob-
ligatio tollatur ipso jure, tamen contra agentem opus
sit exceptione quia remansit naturalis, licet inutilis, al-
legans gloss. 2. in leg. obligationum fere, §. placet Digest.
de act. & obligation. quem sequitur Bald. in leg. pœna
causa in princip. ff. de condit. indebit. & dict. leg. fin.
Cod. ex quibus caus. matrim. ubi ait, licet præscribens
sit tutus plenissima securitate, leg. omnes Cod. de præ-
script. 30. annor. tamen civilem & naturalem obliga-
tionem non tolli ipso jure, idemque in l. fin. in 13.
opposit. Cod. de edict. D. Adrian. toll. expresse tradit,
† quod præscriptio etiam longissima non removeat
actionem ipso jure, eo, quod nihil fiat solo tempo-
re, in eo in quo necessaria est hominis operatio, &
quod non est causa entis non possit esse causa privatio-
nis. Ex quo colligitur, † tempus solum non posse
esse causam privationis, cum non sit causa entis. Saly-
cet. in leg. sicut. verb. facultatem C. de prescription. 30.
annor. ubi expresse etiam tenet, quod præscriptio non
tollat actionem ipso jure, sed tantum ope exceptionis,

448

late Felin. in dict. cap. ad aures numer. 2. de prescrip-
tion. Alexand. in leg. fin. Apost. ad Bartol. Digest.
rem. rat. hab. Bertachin in repert. verb. præscriptio,
versicul. 3. Eandemque sententiam expressim defendit
Zanger. de exception. p. 1. cap. 3. numer. 8. ubi ex
Ulpiano docet, † tum demum exceptione elidi actio-
nem, si exceptio actioni opponatur §. 1. & ibi We-
senb. in verb. efficax Institut. de except. leg. 2. §. 1. ibi, qui
objicit exceptionem ff. de dol. mal. except. & diserte
ibid affirmat idem Zanger. exceptionis oppositionem
adeo esse necessariam, ut si prætermissa sit, exceptio ni-
hil profit Reo ad liberationem, sed omnimodo juxta pe-
titionem actoris condemnari debeat, dict. §. 1. & ibi
Wel. in verb. efficax. Unde recte dicitur, defensionem

449

450

nem exceptionis in facto rei positam esse, & iudicem eam non supplere, glossa *fin. in l. ult. ff. de pet. hered. Barr. Alex. & Dd. communiter in l. 4. §. hoc autem iudicium ff. de damn. infect. Socin. in reg. 248. Bart. in l. 1. n. 10. ff. de except. Dd. communiter in l. eum, qui ita §. qui ita ff. de verb. oblig. Paul. de Cast. in l. unic. n. 3. & 4. Cod. ut. quæ desunt advocatis iudex suppl. Prædictis ad stipulatur Balb. tract. præscription. part. prim. princip. quæst. 8. n. 1. ubi concludit, quod præscriptio non nisi ope exceptionis actionem reddat inutilem & inefficacem pro quo allegat gl. Bald. & Salyc. comprobantem per plura & respondentem ad contraria in d. l. sicut C. de præscript. 30. vel 40. annor. idemque decidit Guido Pap. decis. 221. ubi plures casus adducit, in quibus actio non tollitur, sed iudicium procedit, si per partem ipsam non opposita fuit exceptio. Pro hac insuper sententia multa congerit Boer. decis. 344. par. 2. n. 1. 2. & 3. & tandem allegato præiudicio curiæ decidit in fine, omnino opus esse opponere exceptionem & obijcere incapacitatem.*

451 Denique quod regulariter ex officio, parte non petente, iudex non repellat actorem, nisi prorsus actione carentem sive agentem de facto testatur Balb. tract. præscript. d. part. 1. quæst. 8. n. 2. Ergo ad elidendam actionem Rei exceptione opus est, juxta doctrinam glossæ & Bart. communiter approbatam in l. ubi patet C. de transact. & in l. si unus §. pactus ne peteret verb. opponendo ff. de pact.

Ratio decidendi II. Deinde præter auctoritates allatas hanc sententiam expresse approbat text. in c. 1. ibi, nisi de re iudicata transacta seu finita excipiat litigator, & ibi gl. in verb. finita de præscript. & Dom. de S. Gemin. Petr. de Anch. col. 3. versic. sed juxta prædicta & Philip. Franc. col. 3. vers. in eadem gloss. de lit. contest. libr. 6. ad idem est text. in c. 2. ibi exceptio peremptoria eod. tit. & singul. text. in leg. prim. §. accusationem is intulit qui præscriptione submoveri poterat, &c. & ibi Bartol. ff. ad Turpill. & Bald. in leg. querela, ante fin. vers. in ead. gl. C. de fals. Similiter hanc opinionem firmat text. in c. ex literis circa fin. ibi cum jure cautum sit, quod quis obijcerit præscriptionem longissimi temporis, & ibi Canonistæ ext. de probat.

452 Tertio hanc sententiam confirmat, quod licet contra fidejussorem non detur actio, nisi prius discussio principali, nisi renunciaverit juri de prius convenien-

453 do principalem, quam fidejussorem, tamen si fidejussor, hoc non proponat, feratur contra eum sententia & valeat, ut dicit Bart. in l. prolatam C. de sent. & inter. omn. jud. & in leg. 2. Cod. commun. divid. idemque affirmat in agente hypothecaria, non discussio principali debitor, quia si hoc non opponatur, condemnatur possessor, ut clare demonstratur per eund. Bart. in Auth. de fidejussor. §. sed neque col. 2. ver. quaro, si fuit actum hypothecaria quod itidem dilerte tenet Jacob. Butrius in Auth. hoc si debet. C. de pign. & secundum hanc opinionem in curia Parlam. Delph. judicari testatur Guid. Pap. dec. 94.

Sic videmus, quod compensatio fiat quidem ipso jure, si tamen petatur, alias non, prout docet gl. in l. si constat. C. de compensat.

454 His accedit quarto, quod actiones, postquam semel vestigia impresserunt, non possint à persona separari, l. 3. ff. pro socio l. 2. ff. fam. herisc. l. 6. Cod. eod. ubi Bart. Odofr. Bal. Cast. & alii l. debitorum 25. C. de pact. ubi Alex. n. 2. Jas. n. 2. Bal. n. 2. Cast. n. 1. item l. pacto 26. ubi Bal. n. 1. Salyc. n. 1. Aleiat. n. 10. Ita sane ex quo competere ceperunt tolli, perimi, evelliq; radicitus, ex cursu temporis non possunt, l. actionum 25. ff. de act. & obl. Petr. Gilk. tract. præscript. par. 1. c. 4. n. 4.

Quinto hanc sententiam immobilem reddit quod

tempus non sit modus tollendæ obligationis, leg. obligationum fere 44. §. placet ff. de obl. & act. leg. eum qui 56. §. si quis ita ff. de verb. oblig. leg. 4. ff. de serv. dendi V. Et post præscriptionem debiti principalis; tamen adhuc pignoris persecutio salva sit, l. cum not. C. de præscr. 30. vel 40. annor. item & fidejussor conveniri possit, l. cum quis 38. §. pen. ff. de solut.

Deniq; suffulcit hanc doctrinam totus titulus de præscriptione 30. vel 40. annor. qui, ut jus aliud contineat, ita sane exceptio vocatur, l. si eod. tit. tot. de anal. except. Est autem exceptio actionis exclusio, l. 2. ff. de except.

Cæterum in hac pugnantium sententiarum ambiguitate, hanc posteriorem sententiam priori esse præferendam existimo, in qua stabilienda etsi argumenta in contrarium adducta per enarratas posterioris doctrinæ rationes satis enerventur, ut tamen in re tota minus dubii relinquatur, ad easdem specialiter respondendum esse duxi.

Quod igitur primum attinet ad auctoritates Dd. qui affirmativam opinionem tueri videntur, plerique, ut patet ex prædictis, sibi met contrarii sunt, & Quamquam autem Cynus in d. leg. exceptionem, num. 3. Cod. de probat. velit exceptionem peremptoriam ipso jure elidere actionem, ad hoc allegans text. in d. l. Stichum 95. §. naturalis, 4. ff. de solut. & dict. §. perpetua 9. Instit. de Exception. Hoc tamen Cyni dictum generaliter de omni exceptione & obligatione intelligendum non est, sed secundum allatam leg. Stichum 95. §. naturalis 4. de naturali obligatione tantum, cum alias Dd. opiniones accipiendæ sint secundum rationem & jura, quæ allegant, c. intelligentia, 6. de verb. fin. Bartol. in l. non solum, §. si liberationis, num. 7. ff. de liber. ligat. Lud. Roman. consil. 211. n. 5. ubi Addit. Mandos. in lit. 1. & cons. 76. post num. 8. cum similib. ad hoc alleg. per Mandos. in d. add. ad cons. 211. Quæ obligatio naturalis, & cum nullam producat actionem leg. jurisgentium 7. §. sed cum nulla, 4. Digest. de patron. dicitur perimi ipso jure, per pactum de non petenda pecunia, hoc est æquitatis potestate, siæ exceptionibus d. leg. Stichum, 95. §. naturalis, 4. arg. l. si unus, 27. §. pactus ne peteret 2. ubi Jason, num. 2. & Cuiac. Digest. de pact. Civilis enim obligatio, ex qua efficitur agitur, leg. licet 42. §. ea obligatio 2. Digest. de procurat. per pactum ipso jure non excluditur, sed per exceptionem, d. l. si unus 27. §. pactus ne peteret, 2. & ibi Jason. numer. 2. & 3. Hinc est, quod pactum tollendæ obligationis modus non sit legitimus, sicut solutio, acceptilatio novatio & delegatio argum. tit. Inst. quib. mod. toll. obligat.

Nec movere quenquam debet, & dict. §. perpetua 9. Instit. de except. in quo Imperator exceptiones peremptorias definit, ut sint, quæ actionem institutam perimunt. Nam id sub hac conditione accipiendum est si in lite contestanda à Reo proponantur & probentur l. præscriptionem, 8. & l. seq. C. de except. l. emptor. 9. C. de præscr. longi tempor. & ita Cynus in d. l. exceptionem, n. 3. ver. Jacobus de Ravenn. dicit sentire videtur dum sententiam Jacobi de Ravenn. refert, volentis, tum dum exceptionem, quæ inducitur ex pacto de non petendo actionem perimere, cum proposita sit ab homine, quam ipsemet probat licet eo loci non addat, quo tempore proponenda sit. Eam enim disputationem decidit in l. peremptorias C. sententiam rescindi non poss. ubi est sedes ordinaria.

Deinde vero, qui absolute tradunt, & præscriptio- nem absque ope exceptionis, actionem tollere intelligendi sunt in mære civilibus. Nos vero hic verisimur in actionibus ex delicto descendentes, iudex autem in criminalibus & nunquam supplere debet

exceptionem præscriptionis, per tradita Andr. Gail. *6. final. de pace publ. num. 35. lib. 1. Mynsing. cent. 4. obs. 35. numer. 4.* Quia $\dagger$ tempus non tollit crimen, nec temporis præscriptio, delictum extinguit, per text. in *c. cum haberet circa fin. de eo, qui duxit in maritum.* Guid. Papæ *decis. 221. per tot.* Quo pertinet, quod multa non allegata subsistunt, quæ allegata corruerent, prout compluribus exemplis declaravit, Gail. *lib. 2. observat. 46. per allegata ibid. & Pap. d. decis. 221.*

Responsio ulterior. 464 Si tamen nec istis acquiescere $\dagger$ quis velit, ei adhuc responderi potest, contrarium defendentibus concedi, quod Judex possit quidem per se supplere defectum oppositionis, si manifeste ex actis appareat, aut constet de præscriptione, non tamen teneri, parte non opponente, si non velit, per text. in *leg. non quicquid. ff. de iudiciis.* alias, parte petente, tenetur *d. l. 1. §. hoc autem. ff. de damn. infect.* ut tenent Paul. de Castr. & Alex. in *d. l. ubi pactus. C. de transact.* Et hæc interpretatio etiam placuit Felin. in *d. c. ad aures, vers. intellige secundo de præscript.*

Quod vero ulterius ad Ll. & CC. allata fundamenta attinet, ea plane non probant affirmativam sententiam.

Resp. ad l. dubitandi rationem. Primum enim frustra in patrocinium prioris sententiae afferuntur text. ex *l. 3. & 4. C. de præscript. 30. vel 40. annor.* $\dagger$ Quia non fuit Impp. mens, ut per textus il-

465 los, regulas Juris civilis, dicentes, tempus inter causas contrahendæ aut submovendæ obligationis non referri, *d. l. obligationum fere. §. 1. abolerent*, sed exceptionis Jure quem ex tempore defenderent, *l. 1. ff. de annal. except. & l. fin. eod. tit. l. 1. C. de transform. usu-*

466 *cap. l. penult. & ult. C. de præscript. 30. vel 40. annor.* $\dagger$ Nec etiam fieri potest, ut uni, & eidem titulo inæqualis determinatio attribuat, nisi nominatim, id alibi comprehensum sit, *l. fin. C. de sent. & interlocut. omn. jud. l. jam hoc Jure 4. ff. de vulg. & pupill. substit. Petr. Gilken. de præscript. d. par. 1. cap. 4. num. trigesimo secundo.*

467 Nec refert, $\dagger$ quod textus illi sopiendi, extinguendi, non amplius vivendi verbis utantur, sæpius enim contingit, ut verborum inopiæ coacti aut ne semper unum & idem verbum, cum nausea & tædio legentium usurpemus, non nihil de proprietate verborum descendentes, ad cognatos effectus desileamus, quemadmodum videre est in *l. 1. §. final. ff. ad SC. Turpil. ubi extinguendi*, nec non *l. quacunque 14. ff. de compensat. perimendi & l. Marcellus, 66. ff. de reg. jur. desinendi*, verba propriæ significationis oblita, referuntur ad obligationes, quæ ipso Jure non expirant, sed exceptione repelluntur, ut ediverso in *tit. de sentent. qua sine appellat. rescindunt.* item *l. 1. ff. de feriis rescindi & infirmari illæ dicuntur*, quæ antea non subsistebant, æquum enim est, ut mens loquentis, & ratio semper prævaleant, *l. 15. §. si uno, alias lex est ff. locati, l. in conventionibus 219. ff. de verb. signif.*

Quia etiam in specie *add. l. fin. 3.* ex mente Baldi responderi potest, eum loqui de vita, non respectu esse, sed respectu officii, sicut mortuum dicitur esse membrum, quod non habet suum naturale officium Bald. *ibid. in verb. vivendi Codic. de præscript. 30. vel 40. annor.*

Respons. ad l. dubitandi rationem. 468 Deinde vero, quoad textum *d. c. ad aures*, attinet, licet, *ibi* dicatur, præscriptione 30. vel. 40. annorum omnem prorsus excludi actionem, id tamen aliter non est intelligendum, quam si opponatur exceptio, $\dagger$ cum proprium exceptionis officium sit, actionem excludere, *leg. prim. §. 1. Dig. de except.* unde actio non diceretur moveri, si illa extincta esset, & sic non competere. *l. 3. §. fin. Digest. de negot. gest.*

Multo minus vero rationes adductæ nostram sententiam evertunt. Quod $\dagger$ enim. ex *l. 37. ff. de fidejuss. l. fin. rem rat haber.* itemque *l. 2. ff. de orig. jur.* adductum fuit, eo ipso refellitur, si meminerimus, etiam alias exceptiones efficere, quo minus conditio, fidejussio, aut constituta pecunia locum habeat, *l. sufficit ff. de condit. indeb. l. 2. §. aliud, ff. de donat. l. quamvis. & l. mulierem C. ad SC. Velleian. l. qua exceptionem, 40. ff. de condit. indeb.* Quæ tamen non solvunt nos necessitate illas exceptiones opponendi, cum inter. *Sc. inter extr. de re jud. l. exceptionem C. de probat. l. peremptorias C. rem judicat. non rescid. leg. præscriptionem Codic. de exception. & l. siquidem. Codic. eodem titul. Gilken. dict. capite 4. numer. 35*

Non etiam $\dagger$ pellet nos à susceptæ opinionis cursu tertium affirmativæ sententiæ argumentum, quod dictum fuit, præscriptionem similem esse solutioni, Quamvis enim præscribens, æquiparetur solventi, quantum ad hoc, ut excludatur ille, contra quem est præscriptum, si nimirum opponatur, quoad principalem tamen effectum, multum à se invicem discrepant, quia præscriptio tollit solum obligationem civilem, ita ut remaneat naturalis, sed elisa & inefficax; Solutio autem tollit naturalem in totum, quia $\dagger$ solutione ejus, quod debetur tollitur omnis obligatio, *Inst. quib. mod. toll. oblig. in princip. Bart. in l. si pupillus, ante fin. ff. de administrat. tutor. Balb. de præscript. quest. numer. 4. part. 1.*

Quarto etiam nihili faciendum est subsidium, ex eo quæsitum, quod Judex ex officio repellat inhabilem pro-
curatorem, & rejiciat ineptum libellum, quia illa concernunt nullitatem judicii: Sententia $\dagger$ enim super inepto libello lata, ipso Jure, etiam parte non opponente, nulla est, per text. singul. in *c. cum dilecti de empt. & vendit. c. examinata, de judic.* Ratio: $\dagger$ quia sententia debet esse conformis libello, text. in *c. licet Hely. extr. de Simon. gl. ibid. in verb. formam, text. in c. qualiter & quando. et. 2. §. ad corrigendos, in fin. de accus. & in clem. sape. §. verum quia. de verb. signif. gl. notab. ibid. in verbo pronuntiatio, text. in *l. ut fundus. ff. commun. divid. Dec. cons. 22. incip. & pro tenui.* Si igitur libellus ineptus est, & ipsa sententia super eo lata nullius erit momenti, Andr. Gail. *lib. 1. obs. 66**

Idem etiam pronunciatur in falso aut inepto procuratore; quia $\dagger$ enim judicium ex tribus personis consistit, Judice, Actore, & Reo, text. in *cap. forus. §. in omni. de verb. signif.* ideo deficiente una persona, judicium retro nullum est, & per consequens, neque litis contestatio aut conclusio facta valet, textus notabilis, in *leg. licet. Codic. de procurator. Gail. dict. libr. prim. observ. 47, n. 2.*

Sic etiam inquirere de $\dagger$ conditione testis pertinet ad veritatem eruendam & sciendam, ut melius possit & juste judicare Judex, quam veritatem omnino ipse investigare debet, *cap. judicantem, 30. questio ultim. l. nullum. Codic. de testib.* Imo autem Judex ex officio debet providere, ut serventur solennitates in judicio, quibus omissis, judicium redditur frustratorium, Felin. in *cap. causam 9. de judic. num. 1.*

Et ubi Judex videt, $\dagger$ ex defectu solennitatis, judicium reddi frustratorium providere debet, ne hoc fiat: ita probat textus in *dict. cap. causam. de judic. l. 1.*

Secus autem est in præscriptione, quia licet pars non opponat, nec Judex eam suppleat: judicium tamen nihilominus validum est.

478 Nulla denique + vis in eo ponitur, quod præscri-
bens debitum, si solverit, repetere possit solum:
Resp. ad ultimam dubitandi rationem. Quia aut scienter id fecit, aut ignoranter; Si illud non potest repetere, + quia solvens scienter indebitum non repetit, *l. si quis ff. de condiçt. indeb.* si vero ignoranter solvit, is repetet, mediante iudicio, in quo præscriptionem deducere tenetur, & sic nihilominus consequetur, necessariam esse oppositionem præscriptionis.

Porro his decem punctis ad Actiones ex violata protectione Cæsarea competentes, spectantibus expeditis, juxta promissum, aliquot nunc formulas supplicationum, pro citationibus tam in causis violatæ Salvæguardiæ, quam aliorum privilegiorum impetrandis, in gratiam novellorum subicere placet.

480 Communis Formula + Supplicationis ad videndum se incidisse in poenam violatæ Salvæguardiæ, in quam N. I. V. D. Comes Palatin. Cæsar. ab Imperatore, præter alia ab eodem ei indulta privilegia, susceptus erat.

Hochwürdiger/2c. E. J. G. bringt Anwald des Ehrnvesten und Hochgelehrten/ N. Unterthenig supplicirend für und an/ Ob wol jetztgemelter sein Principal/ neben andern ansehnlichen erlangten Keyserlichen Privilegiis/ sampt seiner ehelichen Hausfrauen/ allen ihren Leibs Erben und derselben Erbens Erben/ Dienern/ Hausgesindt/ Unterthanen/ Hindersassen/ Lehenmännern/ Engen Leuten/ Verwandten/ vnd allen den jenigen/ so ihnen zugehören/ vnd zu versprechen stehen/ auch allen ihren Leib/ Haab vnd Güttern/ die sie jetzt haben/ oder künftiglich mit rechtmässigem Titul vberkommen/ ligenden vnd fahrenden/ Lehen/ vnd Engen/ wo/ vnd an welchen enden die gelegen/ nichts davon ausgenommen/ von dem Allerdurchleuchtigsten Großmächtigsten Vnüberwindtlichsten Fürsten vnd Herrn/ Herrn Matthia/ jetzt regierenden Römischen Käysern/ zu allen Zeiten mehrern des Reichs in Germanien zu Hungern/ Böhheim/ Dalmatien/ Croatien/ vnd Selavonien/ 2c. Königen/ Erzherzog zu Oesterreich/ Herzogen zu Burgund/ Steyer/ Kärnten/ Crain vnd Würtemberg/ Craven zu Habsburg vnd Tyrol/ vnserm aller Gnädigsten Herren/ in ihr Keyf. May. vnd des H. Reichs/ auch dero Königreich Erblichen Fürstenthumben vnd Landen/ auch des Hochlöblichen Haus Oesterreich/ besondere Gnad/ Verspruch Schutz vnd Schirm auff ewig Zeit auffgenommen/ ihm auch dazu ihrer Keyserl. Mey. vnd des Reichs/ desgleichen jetztgemelter ihrer Königreich Erblicher Fürstenthumb vnd Landen frey gestrackt Sicherheit vnd Geleidt/ für Gewalt/ zu recht Aller gnädigst mitgetheilt vnd gegeben worden/ also vnd dergestalt/ daß vorgedachter N. sampt den seinigen/ wie obgemelt alle vnd jede obgeschriebene Gnad/ Freyheiten/ Privilegien/ Ehr/ Würde/ Vorthail/ Recht/ Gerechtigkeit vnd gut Gewonheit haben/ sich deren an allen Enden vnd steten frewen/ gebrauchen vnd genießen/ vnd darauff allenthalben im H. Reich ihrer Königreichen/ Fürstenthumben/ Landen/ Stätten/ Flecken/ Obrigkeiten vnd Gebieten zu Wasser vnd Land ihrer Nothdurfft vnd Gelegenheit nach/ frey si-

cher vnverhindert vnd vnbeschwert handeln/ wohnen vnd wandlen/ darzu in Kriegs empörungen vnd andern Zeiten auch jedesmals ihrer Gelegenheit vnd Gefallen nach/ der Röm. Kay. May. vnd des H. Reichs Key. oder Königl. Adler/ desgleichen dero Königreich Erblichen Fürstenthumb vnd Lande/ Wappen vnd Kleinoth/ mit oder ohne dero auffgedruckten Insigel vnd Subscription an allen ihren Wohnungen/ Häusern/ Höfen Haab vnd Güttern zu einem freyen sichern Schutz vnd Salvaguardia mahlen vnd anschlagen lassen/ vnd sich dessen alles wie andere/ so in der Kay. Maj. vnd des H. Reichs/ dero Königreich/ Erblichen Fürstenthumben vnd Lande/ sonder Gnad/ Verspruch/ Schutz/ Schirm/ frey sicherheit vnd Geleidt/ auch von dero Vorfahren/ am Reich vnd dem Hochlöbl. Haus Oesterreich mit dergleichen Salvaguardien Privilegiert vnd fürsehen seyn/ solches haben/ gebrauchen vnd genießen sollen vnd mögen/ von Recht vnd Gewonheit/ von Allen menniglich vnverhindert/ also vnd dergestalt/ daß ein jeder was Würde/ Standes oder Besens der auch sey/ so oft er wider solche Freyheiten vnd sonderlich wider die ihm aller gnädigst ertheilte Salvaguardia, oder Schutzbrief freventlich thun oder handeln würden/ N. Marck lötiges Golds halb in die Key. Cammer vnd den halben theil offterm hntem seinem Principal/ seinen Ehelichen Leibs Erben vnd Erbens Erben/ vnd den jenigen so hierwider beleidigt worden/ ohnnachlässlich zu bezahlen verfallen seyn solle. Ob woln auch/ solcher Käys. Schutz vnd Schirmbrief N. N. den 2. Tag May diß lauffenden N. Jahrs durch Notarien vnd Zeugen gebührender Massen insinuiert vnd in Wissenschaft gebracht/ so ist doch in facto wahr/ daß allerhöchstgedachter Keyf. Maj. vnd des Heil. Reichs ihm verkündten Schutz vnd Schirm zu nit geringen Verkleinerung vnd Veracht jetztgemelter N. ohnlängst hernach ohn einige befugte redliche Ursachen/ ex proposito & dolo malo sich frevelmüthig vnd trugentlich gelüsten lassen/ 2c. hic narranda sunt facta & gravamina violatæ Cæsareæ Salvæguardiæ, alles den gemeinen Rechten vnd Reichs/ sonderlich auch der Landfriedens Constitution vnd zusehender diesem Käys. Schutz vnd Schirmbrief zu Abbruch/ schmelerung vnd verächtlichen respect/ dardurch dann dem Key. Schutz vnd Schirmbrief in viel weg zuwider gehandelt/ die Peen desselben vnzweifffenlich verwürckt/ vnd beklagter Rath de facto darein gefallen.

Diemeil dann Gnädiger Fürst vnd Herr/ obberührte Sach/ vermög des Heyl. Reichs Ordnungen ihrer Art vnd Eigenschaft nach/ für E. J. Gn. vnd diß Hochlöblich Keyserlich Cammergericht gehörig/ so ist demnach an dieselben mein unterthänige Bitt/ mir in Namen mehrgedachten meines Principaln wider besagten N. N. citationem ad videndum se incidisse in poenam des Keyserlichen Schutz vnd Schirmbriefs in forma communi gnädig zu erkennen/ hierüber/ 2c.

Alia Supplicatio.

481 Pro citatione ad videndum † se incidisse in Sal-
vaz Guardiaz penas Thumb Dechant zu N. contra Con-
sulem & Senatum in N.

Wolgebörner 2c. wiewol Rāy. Mayest. vnser
allergnädigster Herr / dem Ehrwürdigen vnd Ed-
len N. von N. Thumbdechant zu N. ein Rāy-
serlich Privilegium vnd begnadigung gnediglich
geben / laut hieby gelegter collationirter Copen /
darinnen außtrücklich angezogen / daß bemeltes
Thumbdechants Leut / Vntersassen / Vögt vnd
Diener / auch alle derselben Haab vnnnd Güter /
allenthalben im H. Reich frey sicherheit vnd ge-
lend haben / also daß sie wider Recht nicht verwal-
tigt / Arrestirt / vnd auffgehalten werden sollen /
welche Rāyserliche Freyheit vnnnd Privilegium
dann auch insonderheit die von N. Bürgermeis-
ter vnd Rath angezeigt vnd erkundigt / daß auch
gut wissen tragen / so haben doch bemelte Bürger-
meister vnd Rath zu ersten N. vnd obgenants
Thumbdechants Vntersassen ihres vielfältigen
Rechterbiethens vnangesehen / gewaltiglichen vnd
thätlicher weiß in einen Thurn oder Gefängnuß
gelegt / darinnen etliche Tag enthalten / mit der
Verhafftung oder Verstrickung / ob sie ge-
mahnt wurden / sich wider in solch Gefängnuß
zu stellen / demnach vnd diweil in obangeregten
Rāyserlichen Privilegien des Schutzes vnd
Schirms begnadigung / solche thätliche verhand-
ler / die Straff vnnnd Pöen darin verleiht / halb
Rāyserl. Mayest. Cammer / vnd der ander halb
theil dem obgenanten Herrn N. von N. Thumb-
dechant Clägern / unabläßlich zu erlegen versallen
seyn / vnd Rāys. Mayest. gegeben Privilegium ge-
handhabt / auch niemand wider Recht beschädigt
werden soll / bitt ich derhalben in Krafft des Ge-
walts / so ich mich cum productione executæ ci-
tationis einzubringen erbeut / eine Ladung wider
obgemelte Bürgermeister vnd Rath / daß sie se-
hen sich in die Pöen des Schutzes vnd Schirms
brieffs gefallen seyn vnd verwürckt haben / declarir-
ren / vnd die ermelte Gefangenen ihrer wider
Recht abgedrungener Pflicht vnentgeltens ledig
vnd frey zehlen / auch was ferner meiner Parthey
zu gutem erkandt werden mag / gnediglich mitzu-
theilen / E. Gn. Hochadelich Richterlich Ampt
vnterthäniglich anruffend.

482 Alia Supplicatio.

Pro citatione † ad videndum se incidisse in penas
privilegiorum propter receptos in protectionem alie-
nos Subditos, ac eosdem e clientela dimittendum & re-
laxandum N. contra N.

Hochwürdiger Fürst / Röm. Rāy. May. Cam-
mer Richter / gnediger Herr E. F. G. bringt An-
wald / des Edlen vnd Ehrvesten N. gegen vnnnd
wider N. Gebrüdere supplicirend für / vnd sagt :
Wiewol Weyland der Allerdurchleuchtigst /
Großmächtigst vnnnd Vnüberwindlichst Fürst
vnd Herr / Herr N. der dritte des Namens / ge-
wesener Röm. Rāyser / 2c. Hochlöblichster Christ-
miltester Gedächtnuß / dem Adlichen Geschlecht
von N. vnd allen auß demselben herkommenden
Männlichen Lehens Erben / in gnedigster anse-

hung / vnd betrachtung ihrer gegen dem Heiligen
Reich geleister / getrewer / annehmlicher vnnnd
nützlicher Dienst / aus Römischer Rāyserlicher
Macht vnd eigner bewegnuß / etliche sonderba-
re stattliche Privilegia / Freyheiten vnd begna-
digung miltiglich concedirt / gegeben / vnd mit-
getheilt / auch damit sie sämptlich bey denselben
Rāyserl. Gn. Freyheiten / günning vnd erlau-
bung desto stattlicher vnd gerühiglicher bleiben /
gehalten vnd gehandhabt werden / sonderlich aber
vermercken möchten / daß man ihrem Stammen
vnd Nahmen mit sonderm Genaden geneigt
were / sie noch darzu mit sampt allen ihren Schlös-
sern / Haab vnd Gütern / auch ihren Dienern /
Knechten / Vntersassen / vnd allen denen so ih-
nen zuversprechen vnd zuverthädigen zustehen / in
des Heiligen Reichs sondere Gnad / Verspruch /
Geland / Schutz vnd Schirm / dero gestalt ge-
nommen vnd empfangen / daß wo jemand / wes
Standes / Würden oder Wesens der were / zu
derer von N. einem / oder mehr einigen Spruch
oder Forderung hette oder gewünne / derselben
solches an ordentlichen bedingten Rechten oder
Gerichten / wider sie suchen / vnnnd ganz vnd gar
keinen Gewalt gegen ihnen denen von N. ih-
ren Haab vnd Gütern / oder den ihrigen für-
nehmen / oder in einige Weiß gebrauchen solte /
alles bey verleihrung einer namhafften Pöen /
nemlich zweyhundert Marck Lötiges Golts / die
ein jeder / so oft er freventlich darwider thete / halb
in des Heil. Reichs Cammer / vnd den andern
halben theil dem Geschlecht von N. vnnach-
lässig zu bezahlen / versallen seyn solte / ferners
Inhalts / des sub dato Franckfurt den 3. Mo-
nats Tag Februarii / Anno Christi 1486. vnt-
ter höchstgedachtem Rāyserlichen Nahmen mit-
getheilten Privilegii / welchem fürters ein anders
sub eodem nomine von N. auß unterm 12. Tag
Januarii Anno 1490. des substantial inhalts
nachgefolgt / daß niemands ohne der vorgemelten
von N. vnd ihrer Erben sondere Gunst vnd ver-
willigung keiner ihrer Gebröchten Diener / Vnter-
thanen / Lehenmänner oder Hinderfassen / so sie
mit Thür vnd Nagel beschließen / oder über die sie
sämptlich oder besonder Vogt Recht / oder andere
Gericht haben / in Verspruch / Schutz vnd
Schirm annehmen noch empfangen / auch da
schon solches hierüber beschehen / doch nichts des-
stoweniger die auffgenommen N. Personen / auff
deren von N. Mündlich oder Schriftlich abfor-
dern / in 6. Wochen hernach solcher frembder Ver-
spruch / Schutz vnd Schirms ledig / vnd denen
von N. ohne irrung wider heim gewiesen / vnd ge-
horsam seyn sollen / bey abermals einer namhaff-
ten Gelt Pöen / als 40. Marck Lötiges Golts /
welche beyde Privilegia dann neben noch einem /
so nit hieher gehörig / hernach von höchstselig ge-
dachts Rāyser N. des dritten / hinterlassenen Herrn
Sohn vnd nachfolger am Reich / Rāyser N. dem er-
sten / wie auch von Rāyser N. dem funfften / bey-
den gleiches Christmiltestes Andenkens / vnd end-
lich von dem jetzt noch regierenden R. N. dem an-
dern /

bern/vnserm allergnedigsten Herrn / sub repetitione omnium & singularum poenarum zu Prag / den 11. Monats Tag Augusti / An. 78. allergnedigst confirmirt, vnd so bald im Namen N. für sich / vnd alle ihre Mannliche Erben vnd Nachkommen / durch Herrn N. der Rechten Doctorn 2c. zu einem rechten Reichs Lehen empfangen / fürter vmb wissenschaftt willen / nit allein bey den beklagten von N. laut eines darüber auffgerichteten sonderbaren / vnd zu seiner zeit fürleglichen instrumenti insinuationis, durch N. den Eltern / gewesenen offenbahren Notarien zu N. Donnerstags / vnd Freytags den 3. vnd 4. Octobris / An. 83. nacheinander ordentlich insinuiret, sondern auch erst newlich / als den 1. Julii kurz erschienen 96. Jahrs diesem hochlöblichen Kaysrl. Cammer Gericht in originali præsentiret, vnd den 11. Januarii An. 97. genugsame Bhrkund insinuationis (sich beflissener fürze halben dahin gezogen) bey der Cantzley daselbsten darüber erhaben worden / also daß sich hierinnen durchaus keiner vnwissenheit zubeheiffen / sondern vielmehr zu beyden von N. rechtlich zu versehen gewesen / sie würden oberwehnte / beygebrachte vnd von ihnen acceptirte insinuation der Kaysrl. Privilegien sampt ihren einverleibten clausulis ac præceptis prohibitoriis respectu concedentium, confirmationum & mandantium aller vnterthenigster schuldigster gebühr nach besser zu Gemüth gezogen / vnd sich darauff gegen dem von N. vnd den seinigen dermassen erzeigt vnd verhalten haben / damit es dieses nothdringlichen flagens nit bedürfft hette. So haben doch dessen alles vngeacht / die beyde von N. sambt ihren familien zu veracht vnd verkleinerung der ertheilten Kays. Privilegien / vnd darin nen begriffenen Gebott vnd Verbott viel actus violentos, temerarios, injuriosos, offensivos, & in privilegia ac mandata Cæsarea recta impingentes, contraveniendo exercirt, vnd verübt / als daß sie An. 94. am alten S. Jacobs Tag / hindan gesetzt / auch aller auffgerichteter original verträge / die den von N. die halbe Bestallung der Pfarr / vnd aller anderer gemeiner Aempter / so wol die halbe Vogthey im ganzen Dorff N. vnd besonders auff den Closter / Pfarr / Heiligen / vnd gemein Lehen tribuiren vnd geben / die Pfarr zu gedachtem N. für sich allein / mit gewaltthätiger vnd gewehrter Hand / darzu mit einer unwürdigen Person besetzt / vnd seinem deß von N. dahin abgeordneten Schreibern N. wider den klaren / lautern / vbangezogenen Buchstaben deß ersten Privilegii / eussersten Gewalt mit fürrückung der gespannten / vnd allerdings zum Schuß zugerüsteten Rohr / auch abreißung deß Kröses vom Hals / angelegt.

Item daß sie seinen Vogt zu N. capitaliter angefeindet / vnd noch / ihn vnd die seinigen in seinen vier Pfälen ganz hostiliter vberlauffen / provocirt, verbaliter quam atrocissime injuriert, vnd realiter gröblich gnug insultirt, darzu gar terribiliter bedrämert / also daß er nicht wol sicher aus dem Hauß gehen / vnd seinen anbefohlenen Geschäften

abwarten dörrfen / sich beflissener fürze halb / auff die Narrata vnd Inhalt deß vnterm 13. Tag May / An. 98. wider sie außbrachten / vnd hieben in originali gelegten mandati de non offendendo gezogen. Bey dem es aber nit blieben / sondern gemelter N. als er vermerckt / daß er von N. dem wider sein willen eingeschleichten Pfarrherrn durch seine Vnterthanen kein Gült reichen lassen wolte / hat er Freytags den 23. Tag Decembr. An. 97. gegen Abend / N. zu N. sein Gaden auff dem Kirchhoff daselbsten durch den Fuhrknecht / heimlicher weiß mit gewalt auffbrechen / ihme neun Meßen Korn / vnd eylff Meßen Habern herauß nemen / vnd dem Pfarrherrn geben / deßgleichen N. daselbsten sein Keller auffbrechen / darauff mit gewalt ein halben Eymmer Weins nehmen / vnd gleichfals dem Pfarrherrn zustellen / wie auch nicht weniger er vnd sein Bruder N. in der vergangenen Ernd An. 96. dreyen N. Vnterthanen / benantlich N. gleichfalls heimlich / vnd bey nächtlicher weil etliche Schock Korn vom Feld auff den Pfarr- vnd Lehenäckern / auch mit gewalt hinweg nemen / vnd in des Pfarrherrn Schewren führen lassen / mit der lautern erklärten bedrängung / daß die N. ihre Gült dem / von ihnen wider die Vertrag eingestellten Pfarrherrn ihres theils gleich den S. N. mit auffschütteten / vnd sich ober das auff dem Pfarr Lehen betretten ließen / daß man sie gefänglich einziehen / vnd doch nichts destoweniger die Frucht / so ihnen auff den Pfarrlehen erwachsen / mit gewalt abschneiden / vnd dem Pfarrherrn zustellen lassen wolte / geschweigen was N. sonders zweiffels mit vorwissen vnd bestimmen seines Bruders sich gegen den N. Vnterthanen in gemein / in specie N. der Schakung halb von Closter / Pfarr / Heiligen vnd gemein Lehen / für gewalt vnterstanden / indem er ihn fünff Tag gefänglich ingehalten / vnd ehe nicht dann auff versprechen 50. Gulden zu straff zu geben / von statthen erlassen / auch was er Dinstags den 14. Tag Febr. An. 98. in außgebung deß gemeinen Holzes zu N. gegen den N. Vnterthanen für beschwerliche vngleichheit vnd hefftige bedrängungen / die neben andern dem ersten Kays. Privilegio è diametro zuwiderlauffenden vngewöhnlichen actibus, mehr zu seiner zeit anzuzeigen vnd außzuführen seyn werden / gebraucht / Ingleichen wird dem andern obangezogenen Kays. Privilegio / in dem fürnehmlich zuwider gehandelt / daß die beyden von N. den von N. seine Erbgehuldigte Vnterthanen zu N. verleyten / sie wider ihn verhezen / bey den ihrigen vnterschleiff gestatten / vnd sie dadurch gar Rebellich machen / auch solcher gestalt dahin zu bringen vermeynten / daß sie dem von N. zuwider ihrer Erbhuldigung einigen gehorsamb / dienst / vder schuldigkeit nicht leisten sollen / wie in specie mit dem Exempel / N. die man dem von N. klaren Verträgen zu entgegen / zu trutz auffhelt / beschützt / verthädigt vnd von allem schuldigen Gehorsamb vnd Diensten ableitet / auch ober beschehene öffentliche / diesem andern Kays. Privilegio gemäß / gestellte abforderung Schreiben auff diese Stund noch

noch nicht wider an ihn weisen will / zu verificirn vnd darzu thun.

Diemeil dem also / vnd darauff offenbar wird / daß mehrbesagte beyde von N. Gebrüdere / den klagenden vnd vnbeschwerten von N. vnd seine angehörige Leut / bey dem in seim habenden Kayserl. Privilegio angedeuteten ordentlichen außtrüglichen mittel Rechtens / darzu er seines theils jederzeit erbiethig vnd geseßen gewesen / vnd noch / nicht bleiben lassen / noch den vielmahls angezogenen zweyen insinuirten Kayserl. Privilegien vnd darinn ein verleibten Gebotten / gehorsame folg leisten wollen / sondern denselben in vielerley / zum theil albereit angezeigte / zum theils aber zukünftiger zeitiger Anzeig / vorbehaltene weg / ganz vorsetzlich / muthwillig vnd gewaltthetig zuwider gehandelt / auch dannenhero in die in beyden Privilegien specificirte Pöen gefallen seyn / vnd aber gleichwol in dergleichen Privilegien Sachen / die unter Ihrer Mayest. Namen gegeben / dieselben allein / oder dißhochlöbl. Kayf. Cammergericht zu judicieren hat / auch also dißfals obgestellten anzeigen nach / die iurisdiction gnugsam fundirt / zumahlen / weil beyde theil / dem H. Reich ohne mittel vnterworfen / darzu der Kayf. Fiscal / dessen Sachen sonst nirgend anders wohin / dann für E. F. Gn. gehörig / der Pöen halb hierinnen pro sua quota mit interessirt. So ist demnach an E. F. Gn. Anwalds ganz vnterthänige Bitt / ihme an statt seines Principalen / als der dergleichen verbrechen zu rechtfertigen höchlich benotdrängt / wider mehrgedachte beyde von N. Gebrüdere citationem ad videndum se incidisse in pœnas privilegiorum, in communi & consueta forma gnediglich zuerkennen vnd mitzutheilen / darüber / oder wie es sonst in besserer Form gebethen werden sollen / können oder mögen / E. F. Gn. Hochadelich Miltrichterlich Ampt vnterthänigs fleisses anrufend.

Alia Supplicatio .

Pro citatione ad videndum se incidisse in pœnam Kayserlichen Schus vnd Schirmbrießs / cum annexo Mandato de non turbando nec molestando contra rem Judicatam, Item non offendendo & servando salvo conductu N. contra N.

Hochwürdiger Fürst / Röm. Kayf. Mayest. Cammerichter / gnediger Herr / E. F. G. bringt Anwald / der Hochwürdigen Fürstin vnd Frauen / Frauen / N. vnterthänig supplicirend für.

Ob wol hochgedachte Fürstin / vnd gleich J. F. G. Vorfahren Abbatissinen des Gottshaus Hochseeliger Gedächtnuß in dem Dorff N. auff des Gottshaus vnzweiffentlichen territorio, Grund vnd Bortmäßigkeit / vnfern von des H. Reichs Statt N. gelegen / vo 10. 20. 30. 60. 100. vnd mehr Jahren / als sich Menschen gedenden erstrecken mögen / vber daß ihr der Kirchensatz ius patronatus vnd collatur gebührt / der Weintzbern vnd Vngelts wegen bey zweyen drittheil / vnd dann einen Amptmann daselbst zu setzen / allein zu beeydigen / durch denselben das Gericht zu halten / vnd den gewöhnlichen Gerichtsstab zu führen be-

rechtiget / welches auch in An. 1453. laut num. 1. beykommenden instrumentirten transumpti zwischen ihr eines / vnd weyland denen von N. als der zeit Inhabern vnd Vogts Herrn des Schloß N. andern theils mit Vrtheil vnd Recht bestättigt / darzu auch ein eigene Behausung als da hat / das alles besitzlich herbracht / daran niemand einige Gerechtigkeit zustehet oder gebühren möge.

Ob wol auch S. G. Fraw Fürstin vnd Capitul ihres Gottshaus / wie dero Vorfahren / nicht allein in weyland der Allerdurchleuchtigsten / Großmächtigsten / Vnüberwindlichen Fürsten vnd Herrn Hochmiltseeliger Gedächtnuß Röm. Kayser vnd König / vnd des H. Reichs sonderbaren Verspruch / Schutz vnd Schirm gewesen / sondern auch solcher des Reichs Schutz vnd Schirm vnter dato des 3. Tags Monats Novembr. An. 1589. von jetzt regierender Kay. Maj. mit wolbedachtem Muth / gutem Raht vnd rechten wissen confirmirt vnd bestättigt / vnd mehr hochgedachte Fürstin vnd Fraw Abbatissin vnd Capitul deren Nachkommen sampt ihrem Gottshaus Dienern / Vnterthanen / Hinderfassen / Lehen / eignen Zins vnd Gült Leuten / zugehörigen vnd verwandten mit ihrer aller Leib / Haab vnd Güter / wo vnd an welchen enden die gelegen sind / vgn neuen in allerhöchstgedachter Ihrer Kayf. Maj. vnd des Reichs besondere Gnad / Verspruch / Schutz vnd Schirm allergnedigst auffgenommen / darin zu sein / auch alle vnd jegliche Gnad / Privilegia / Freyheiten / Vrtheil / Recht vnd Gerechtigkeit zu haben sich deren an allen enden vnd örtern ihrer nothdurfft vnd gelegenheit nach zu erfreuen / gebrauchen vnd zu genießen / als andere dergleichen von Recht vnd Gewonheit von allemänniglich vngeshindert / doch daß sie Abbatissin vnd Capitul des Gottshaus sonstmänniglich so Spruch vnd Forderung zu ihnen hett oder gewünscht / derselben halben an gebührlichen Orten Rechtens statt thun / vnd deme nicht vor seyn sollen.

Darauff bey hohen schweren Poenen / nemlich 30. Marck Lötiges Golts / die ein jeder / so oft er freventlich darwider thäte / halb in die Kay. Cammer / vnd den halben theil oftgedachter Fraw Apbatissin vnd Capitel / ihren Nachkommen vnd Gottshaus vnnachlässig zu bezahlen verfallen seyn solle / allen vnd jeglichen Churfürsten / Fürsten / Prälaten / Bürgermeistern / Räten / Bürgern / Gemeinden vnd sonst allen des Reichs Vnterthanen vnd Getrewen gebotten worden / viel hochgedachte Fraw Fürstin vnd die obbenente ihre angehörige Personen vnd Güter bey dem Schutz vnd Schirm bleiben / daran nicht irren noch hindern / sondern dessen trewlich gebrauchen / darwider nit dringen oder beschweren / noch das jemand anders zuthun gestatten zulassen / in keinerley weiß noch weg / ferners Inhalts hierbey cum copia lit. A. übergebenen Original Kayf. Schutz vnd Schirmbrießs / dessen collatio & originalis restitutio gebethen wird.

Ob wol auch dieser Allerhöchstgedachter Kay. Maj.

May. confirmation vnd renovation Schutz vnd Schirmbrieffs / den Ehrenvesten / Fürsichtigen / weisen Herrn N. Bürgermeister vnd Racht obgenandter Statt N. als obgemelter von N. Successorn vnd jetzige Inhabere vnnnd Bogts herrn des Schloß N. laut des Instrumenti lit. B. den 2. Tag May neuen Calenders / dieses abnahenden 98. Jahrs / durch Notarien vnd Zeugen gebührender massen insinuiert vnd in Wiffenschaft bracht / so ist doch in facto wahr / daß obangezogener Berechtigung vnd ersellichem herbringen zuwider / auch allerhöchstgedachter Key. May. vnd des Reichs ihnen verkünden Schutz vnd Schirm zu nit geringer verfleinerung vnd veracht / jetztgemelte Bürgermeister vnd Racht vnlangst hernach vhn einige befugte redliche Vrsachen ex proposito & dolo malo sich frevelmüthig vnd trugiglich gelüsten lassen / anfangs den 1. Augusti Anw. Gn. Fürstin vnd Principalin Amman / Amptsverwaltern N. so J. F. G. Leib eigener vnd Lehman / vnd ihr allein vergelübt ist / auff dz Rachtshaus zu N. zu erforschen / vnd wider obberührte des Gottshaus berechtigte vnd wolhergebrachte Gerechtigkeit / Vngelt / auch ihnen zu geloben vnd beschweren zu begehren / gleichwol deßmals auff anzeig dessen von S. Gn. Herrschafft Anw. G. Frau Fürstin vnd Princip. gehalten Befehls heimziehen / aber alsbald dessen nach Mittags vnd vmb 7. Uhren Abends vngesfahr durch ihren des Rachts Bogt zu N. vnd etliche verordnete jedes mals in die zehen starck ihme Amman Amptsverwaltern gewaltthätig / wie sie darzu gerüst gewesen / gefänglich anzunehmen / in seinem Lehenhaus mit schmerzlicher betrübung seiner Hausfrauen vnd Kinder in Bett vnd allen orthen suchen / deßgleichen den 8. Tag Octobris darauff morgens / als sie den Amman nicht funden / durch dieselbe verordnete den Gerichtsstab abnehmen lassen / alles eygenthätigen / Landfriedbrüchigen Gewalts vnd darwider beschehen protestirens vnd Recht erbiethens / vneracht / vnd in Bind geschlagen / dardurch Anw. Gn. Frau Fürstin Amman Amptsverwalter schwer gemacht / sich des Orths bey den seinigen sicherlich nit finden darff / sondern stätigen ebenmäßigen bedrängen vberfalls vnd gefänglichen einziehens zu besorgen hat / vnd dann irr gehen muß.

Vnd ob wol auch auff Anwalds Gn. Frau Fürstin vnd Principalin anlangen / die Kays. Herr. Conservatorn, in Krafft Kays. Conservatorii mehrgenanten Amman Amptsverwaltern sicher Gelehd wie lit. A. (hiebey ertheilt) und darneben der Racht zu N. von ihren vnbesugten thätlichen handlungen abzustehen ersucht / so will doch alles bey ihnen dem beklagten Racht / weniger dann nichts angesehen / sondern des Gottshaus Amman Amptsverweser einen weg als den andern angedräweter massen beygefangen / vnd in dero Sorg mit ernuerten bedrängen gehalten / daß er bey den seinigen sicherlich nicht gefunden / vielweniger dem herkommen nach / der Gerichtsstab geführt / vnd in commune bonum Jus

& Justitia administrirt werden mög / sondern gesperrt würdet / den allgemeinen Rechten vnd Reichs / sonderlich auch der Landfriedens constitution, so wol als obeeingeführtem ersessenem herbringen / Rechtlichen Erkantnußen / vnd zuvörderst diesem Kays. Schutz vnd Schirmbrieff zu Abbruch / schmälern vnnnd verächtlichem Despect / dardurch dann dem Kays. Schutz vnd Schirmbrieff in viel weg zuwider gehandelt / die Vben desselben vnzweiffentlich verwürckt / vnd beklagter Racht de facto darein gefallen.

Derowegen / vnd damit Anwald gnediger Frau Fürstin angehöriger Amman Amptsverweser / auch andere angehörige dabey gebühlich geschützt vnd gehandhabt / J. F. G. bey E. F. G. die dißfalls / da der Herr. Conservatorn autoritet gleicher gestalt nicht respectirt werden will / beneben allerhöchstgedachter Kays. Mayest. vnd an dero statt allein vnd niemand ander darüber zu erkennen hat vnd pflegt / zu suchen / vnd ordentlich auszuführen entschlossen / als auch vnumgänglich genöthigt.

Gelangt vnd ist demnach an dieselbe E. F. G. dero jurisdiction aus nechst angezeigtem Grund wider die beklagte / so ohne das dero ohnmittel unterworfen sind / vberflüssig fundirt ist / Anwalds vnterthänige hochfleissige Bitt / sie geruchen seiner Gn. Frau Fürstin vnd Principalin wider die von N. umb beklagter handlung / verachtung vnd fürnehmens willen / so vff in pænam sæpe fatam Kays. Schutz gefallen seyn / citation ad videndum, So dann vnd diweil Anwalds Gn. Fürstin Principalin vermög mehr angezogener Rechtlicher Erkantnuß dessen ersessens herbringens ihre Gerechtigkeiten zu vielgedachtem N. zu exerciren befugt / Aber dem allem entgegen / so wol auch dem Kays. Schutz vnd Schirmbrieff / vnd des H. Reichs Sicherheit zuwider Anwalds gnediger Frau Fürstin vnd Principalin / Amman vnd andere von denen von N. ihrem mehrmahligen / vnd noch newlichen ihres mittels / vnd anderer verordneten eingenommenen bedrängen nach / mit beklagten widerrechtlichen turbationen vnnnd Betrangnußen beschwert worden / vnd die von N. noch täglich bedrängen / welchem nach Anwalds gnediger Frau Fürstin vnd Principalin Amman Amptsverweser vnd andere des Gottshaus angehörige von deren von N. utpote qui minas suas exequi consuevere ferner dergleichen Landfriedbrüchigen vberfalls / hinschleppens vnnnd dergleichen gewaltthätigen gebärens zu besorgen / ein scharpff Kays. mandatum sine clausula, darinn den beklagten bey ernstern Vben geboten / dero Urtheil vnnnd Erkantnuß sich zu halten / dero zugeleben / vnnnd darnach dem Kays. Schutz vnd Schirmbrieff zuwider Anw. Princip. noch die Thrige nicht zu beschweren / turbieren / beeinträchtigen / beunruhigen / oder molestieren / sondern bey dem Thren sicher / friedlich / ruhig vnnnd vngehendert bleiben / vnnnd keines wegs des Gotts Haus Amptmann oder andere

andere mit der That vnd wider Recht zuverfol-
gen/betrüben/anzusechten/ vnd in Unsicherheit
zu setzen/weniger gefänglich bezufangen vnd zu
berfallen/sich ordentlichen Rechtens / darzu An-
waldts Gnädige Fraw Fürstin für sich vnd die
ihrige dißfalls hiemit Cautiōem offerirt vnd
judicialiter inscribirt haben will / genügen vnd
sättigen zulassen / auch ob präsentissimum mo-
ræ periculum sicher Geleidt für den Ammann
Amptsverwalter G. fürderlich zu erkennen vnd
mitzutheilen/ annexo mandato de non offen-
dendo in communi forma, vnd nach gestalt
Anwaldts Gnädiger Fraw Fürstin Person/sub
pœna pecuniaria in pacis publicæ constitu-
tione expressa, über das alles oder was An-
waldts Gnädiger Fraw Fürstin vnd dero
Gottshauß zum vorstendigsten gebetten wer-
den mag / E. F. Gn. Hochadelich / miltrich-
terlich Ampt bestes fleisses Unterthänig anruf-
fend.

*Adiones
Quinta
ultima
classis.*

Sed omissis nunc pluribus formulis, quarum occa-
sione, ab enumeratione reliquarum actionum initio
huius capituli propositarum nonnihil digressi sumus, è di-
verticulo quasi in viam redeuntibus, videndum est ul-
timo loco, de iis Actionibus, quæ neque Patronis, ne-
que clientibus, sed aliis, intuitu tamen clientelæ com-
petunt.

Hujus autem generis duo membra in consideratio-
nem veniunt, unum scilicet, earum actionum, seu reme-
diorum, quæ contra proprios alicujus subditos, sese in-
scio magistratu in alienam clientelam tradentes, alte-
rum eorum, quæ contra alium quemvis ratione susce-
ptæ in alienos subditos clientelæ invito nimirum domi-
no factæ competant.

484 Ad prius, quod attinet, cum Cap. VI. quest. XV. mul-
tis rationibus luculenter demonstraverim, non licere
Magistra- subditis circa consensum Domini sui alienum protecto-
tui contra rem eligere, † ideo, si contra fiat, magistratus ordina-
subditos rius contra suos alterius protectioni, in scio eo, & sine
aliena pro- legitima causa sese submittentes, injuriarum experiri
tectioni sese potest, ex sententia Petr. Frider. Mind. de mand. lib. 2.
circa ipsius cap. 14. num. 4. per leg. 1. §. 2. ibi, omnemque inju-
consensum riam aut ad corpus, aut ad dignitatem aut ad infamiam
submitten- potest, ex sententia Petr. Frider. Mind. de mand. lib. 2.
tes, quam cap. 14. num. 4. per leg. 1. §. 2. ibi, omnemque inju-
actio com- riam aut ad corpus, aut ad dignitatem aut ad infamiam
petat. pertinere ff. de injur. quam referunt & sequuntur Lud.
Actio inju- Gilhaus, tract. de Injur. & famos. libell. §. 5. n. 65. Casp.
riarum. Ziegler, ad praxin Caluoli §. Landsassus conclus. 1.
Ratio com- num. 90.
petens hu-
jus actio-
nis.

Rationem autem actionis hujus, in prædicto casu
competentis, elegantem idem Frid. d. c. 14. n. 4. assi-
gnat, quod scilicet à reverentia subjectionis alienum sit,
protectorem aliunde & foris alienum, inconsulto præ-
sertim Domino, suscipere. Et si enim, ut alibi dictum,
Protectionis jus, nihil de subjectione clientum partici-
pat: tamen jus est proprio Domino competens, & ta-
le jus, ex quo Ordinario magistratui magnum præjudi-
cium generari potest, ideoque absque injuria ejusdem,
in alium conferri nequit.

Quæ autem vicissim hac actione conventis subdi-
tis defensiones seu exceptiones competant, limita-
tiones prædictæ quæstioni subnexæ eos facile edoce-
bunt.

485 Quod nunc ad posterius membrum, † quales nempe
adversus eos nimirum, qui invito Domino alienos
subditos in clientelam recipiunt actiones competant
attinet, cum non solum legibus scriptis vetitum sit, ut
nemo potentiorum patrociniū advocet, l. 1. C. ne li-
ceat potent. l. illicitas, §. ne potent. ff. de off. presid. l. 1.

C. ut nemo ad suum patrociniū. Jo Faber. §. præjudiciales.
Inst. de actionib. Jas. in l. debitorum C. de pact. Bal. conf.
135. vol. 5. Surd. conf. 47. n. 25. Verum etiam novissimis
Imperii recessibus actiter interdictum, ne alterius pro-
tectionem quis ambiat, aut subeat præsertim contra
Magistratum. Recess. Imper. An. 1529. §. Wir auch/
Anno 41. §. vund damit Anno 1555. §. es soll auch kein
Landfried. Anno 44. in p. §. doch soll auch kein Stand.
Denais. Jur. Cameral. tit. 211. §. 2. Gilman. symphor. t. 486
1. p. 1. tit. 2. vol. 1. n. 143. & 144. Ruland, de commissar. Subditos a-
part. 4. lib. 2. c. 3. n. 12. sed ut quisque suosmet subditos lienos in vi-
tegit & tueatur, Ferald. de privil. & Jurib. Regn. Fran. in cliente-
n. 40. Felin. in c. dilecti. ext. de major. Obrecht. de ju- lam reci-
risdict. 8. n. 97. Natta conf. 636 n. 59 Alex. conf. 94. nu. pientes,
4. vol. 5. Rol. à Vall. conf. 18. n. 28 vol. 3. Boer. decis. 179. quib. a-
& 304. n. 6 Capic. decis. 27. n. 2. † Dubium non est, ad- tionum
verlustuscupientes institui possent conditionem ex Lege, conveni-
sen constitutione. antur.

Si enim obligatio nova introducta sit, nec cautum
quo genere actionis experiamur, ex Lege agendum es-
se, inquit Paulus in l. 1. ff. de condit. ex leg. Sicut e-
nim ex incidentibus negotiorum speciebus, quæ ad
certam Juris formam exigi non possunt ideoque nec
certam habent agendi formulam, in factum vel præ-
scriptis verbis agendum est: ita cum per legem com-
munem vel municipalem scriptam aut non scriptam,
præcipitur aliquid, aut prohibetur, ex cujus auctori-
tate subditi quidem obligantur aliquid facere, aut non fa-
cere, quod tamen ad negotium lucri causa contractum,
referri non potest principaliter; tunc, si non fuerit ad-
jectum speciale nomen actionis, ad hanc conditio-
nem generalem, velut nominatam, ac quoquo versus
commodam perveniendum est. Oldend. class. action.
4. in princ.

Deinde, non absque ratione statuendum videtur, ad-
versus eos, qui alienos † in suam protectionem subdi-
tos recipiunt, actionem quoque injuriarum intentari pos-
se; Cum enim supra traditum, atque autoritate Juris
Interpretum edoctum fuerit, ordinario magistratui ac
Domino contra subditos, eo in scio & invito se alienæ
submittentes protectioni, injuriarum actionem compe-
tere, eadem non minus contra recipientes alienos sub-
ditos in tutelam, locum habere censetur, quia uterque
tam faciens, quam consentiens & receptans alienos sub-
ditos in protectionem, ordinario magistratui parem
videntur inferre injuriam, arg. l. item apud Labeonem.
§. fecisse convitium. ff. de iniur. & l. non solum in princ.
& §. si mandato meo. & §. seq. & l. sed si injuria §. si jussu
Domini. ff. eod.

Hinc Juris est agentes & consentientes † pari pœna
puniri. gloss. in c. sicut dignum. in fin. vers. item consen-
tientes. & agentes. extr. de homicid. Bonif. de Vital. in
clem. 1. n. 28. in fin. & n. 29. & 31. de pœn. Nicas. in §. in-
terdum. il. 1. n. 8. Instit. de oblig. quæ ex delict. nasc. Jac.
Boulenc. in repet. l. capitalium. §. famosos num. 90. ff. de
pœn. Cæpol. conf. 35. n. 13. Barthol. Thæg. pract. crim.
part. 12. n. 6. Jacob. Ayret. tract. de homicid. part. 2. n.
35. Farinac. tract. crimin. part. 5. tit. 15. q. 129. nu. 32. † 489
Imo faciens illicitum magis obstringitur delicto, quam
ei consentiens tantum, Jacob. Butrigar. in l. 1. C. de
Nili agger. & ibi etiam Salycet. n. 1. ex Jo. Willemat. in
l. Divus n. 6. & 12. vers. quinto fallit. Farinac. d. q. 129.
n. 33. Cæpoll. conf. 34. num. 22. Paris. conf. 152. nu. 39.
& seq. lib. 4. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1139.
n. 10. ubi distinguit inter consensum cooperationis &
simplicem.

Confirmatur insuper prædicta assertio ex eo funda-
mento, quod recipientes alienos homines in prote-
ctionem & sese submittentes alienæ tutelæ, ejus-
modi factionis participes, conscii, ac complices es-
se cen-

491 se censeantur: At t̄ communi interpretum sententia receptum est participes alicuius delicti pari poenæ & iudicio esse obnoxios tradente Alberic. in *Dictionario verb. particeps dicitur* Dec. in c. 1. n. 34. de offic. deleg. Angel. in l. is qui opem, n. 9. ff. de furt. ubi remissive qui dicantur participes § n. 13. ubi quod puniatur eadem poena sicut principalis Jal. in l. num. 20. C. de serv. fugit. ubi remissive qui dicantur participes delicti. Soc.

492 conf. 188. numer. 1. lib. 2. Ubi videtur t̄ concludere participem criminis illum esse, qui quomodocunque delicto favorem & auxilium præstat, Capr. conclus. 80. num. 1. 28. 30. 31. 53. 60. & 62. Ex cujus dictis colligitur, verbum particeps esse verbum generale comprehendens mandatum, consilium, auxilium, & omnes alios modos, quibus quis in delicto habet partem.

493 *Utrum a. Etio servi corrupti adversus recipientes alienos subditos in suam tutelam ordinario magistratui illorum competat.* Præterea cum t̄ actio servi corrupti, auctore Oldend. class. 7. act. 2. num. 4 adversus illum detur, qui homines cuiuslibet conditionis, sexus, ætatis sollicitat, ad aliquid illicitum faciendum, l. 1. §. persuadere, ff. servi corrupt. Eandem sane actionem utilem per extensionem passivam, & interpretationem extensivam, magistratui ipsorum ordinario vel etiam constituto protectori contra illos, quod subditos alienos, suadelis & machinationibus quibuscunque meliorem iis defensionem, quam à proprio Domino percipiant pollicentes ad se pertrahunt, dari existimo, aperte manus ad hanc opinionem porrigente Oldend. ubi supra vers. itaque concedebatur, ubi nominatim dicit, hodie t̄ nobilibus propter rusticos corruptos, & magistratui de subditis, & generaliter omnibus hanc actionem concedi, per rationem t̄ quod lux nova loquens in uno casu, ad alium etiam in quo militat eadem ratio extendatur Bart. in l. ut tantum 13. ff. de serv. corrupt.

494 Sic etiam pro famulis corruptis, etsi directa actio non competat, recte tamen Zaf. in §. omnes autem actiones, Inst. de act. docuit utilem competere Domino, si famulus corruptus sit, ut suas res subtraheret, arg. l. ut tantum §. ff. de serv. corrupt, ubi hoc edictum Pratoris etiam extenditur ad partem, ut habeat utilem actionem adversus corruptores liberorum, quia interest inquit IC. in d. §. 1. animum nostrorum liberorum non corrumpi. Ex eadem ratione potest maritus hac actione agere pro uxore corrupta, quia & interest mariti suum animum non corrumpi. idem quoad operas est in potestate mariti l. sicut 48. ff. de oper. libert.

496 *Ampliatio.* Ampliatur autem t̄ hæc traditio primo, ut Domino prædicta actio competat adversus illos, qui suis subditis deditionem in alienam protectionem persuadere solummodo tentarunt, etiam si persuasio illa effectum sortita non fuerit.

Ratio ampliationis. Quia in his quæ faciliter t̄ trahuntur ad perniciofa exempla, conatum etiam puniri oportet. Nam à corruptente & persuadente quantum in illo fuit, perfecta res est, §. sed etsi credat. Inst. de obligat. quæ ex delict. nasc. l. si quis servo. C. de furt. & serv. corrupt.

498 *Objectionis repulsio.* Nec obstat, t̄ quod etiam in delictis ex consilio regulariter quis non obligetur, nisi sequatur factum seu delictum, l. sape ita in fin ff. de verb. signif. quia hoc casu consilium & persuasio cadit in proprium nomen delicti scilicet servi corrupti, ut statim consumatur delictum secundum gloss. in l. 1. §. persuadere super verb. furtum facturus ff. de serv. corrupt. Plat. §. in duplum n.

499 4. & Jal. n. 3. Inst. de action. Neque t̄ attenditur illa distinctio an alias erat facturus vel non: Quia secundum communem & veram opinionem Dd. is qui consulit delinquenti, indistincte tenetur. Si enim non erat facturus, de bono quis facit malum, si vero erat facturus, de malo quis facit deterius, nec debent subdi calcaria equo currenti secundum Zaf. in d. §. in duplum. Inst.

de actio. Unde nec in proposito nostro distinguitur, an quis persuadendo servum bonum reddat malum, vel ex malo deterius, cum laudando malitia non debeat augeri, d. l. 1. §. non enim ff. de serv. corrupt.

Circa istam tamen actionem, t̄ quod exceptionis loco notetur, sciendum est, illam locum non habere, si aliquis non ea intentione & animo, ut in alienis subditis jus protegendum quæreret, sed ut pericula & damna ab iis averteret, vel humanitate aut misericordia, aliave probabili ac justa causa adductus, defendendos susceperit, per not. Myns. add. §. in duplum nu. 8. vers. pari ratione Inst. de actionib. quia ut competat hæc actio, dolo requiritur, ex l. doli verb. in princ. ff. de serv. corrupt. l. dolo malo ff. eod. Schneid. in d. §. in duplum n. 5. in fine. ubi dicit dolo cessante, etiam ipsam cessare actionem. l. 3. ff. eod.

Sed hic quæritur, t̄ anne & ipsis clientibus qui malis alicujus persuasionibus ad dandum sese in alienam tutelam seducti fuerunt, actio ista competat? *Clientes malis alicujus persuasionibus ad dandum sese in alienam tutelam seducti fuerunt.*

Quod sane affirmandum videtur: t̄ Si enim Protector, vel ordinarius subditorum magistratus, ut ex prædictis constat, agere potest, pro corruptione clientum, vel subditorum, multo magis & fortius ipsismet clientibus hæc actio concedenda videtur, propter corruptionem in suis personis factam, cum ordinata charitas incipiat à seipso l. præses C. de serv. & ag. Et propter quod unum quodque tale est, illud magis tale est Auth. multo magis C. de sacros. Eccl. & hanc sententiam expresse sequitur Ang. in d. §. in duplum n. 3.

Secundo facit quod nonnulli Dd. in questione hac, an ipsi corrupto contra corruptentem hæc actio competat, affirmativam astruant, ut de Petr. de Bellapert, & Jac. de Rav. testantur Jas. & Faber, in d. §. omnes autem Inst. de action. & hanc opinionem ipse Faber dicit esse multum æquam, eamque inculcandam esse, quam itidem approbare videtur Myns. in d. §. in duplum n. 5. t̄ Ubi in materia hujus actionis, ait illam competere utiliter ipsi etiam corrupto, exemplum ibid. afferens de scholari: Quidam, inquit, bone spei adolescens jubetur, cum viatico ad archigymnasium studiorum causa proficisci. Illic persuasionibus quorundam levissimum hominum (quorum magna est ubique in Academiis frequentia) seductus viaticum suum ludendo, potando & scortando profundit; deciderunt crebriore calculo Dd. si parens suus illic neque per se neque per Procuratorem præsens fuerit adolescenti, hanc actionem dari utiliter adversus persuasores ad duplum estimationis damni sui.

Sed his non attentis, t̄ contrarium statuens existimo clientibus hanc actionem non dari. *Decisio Negativa.*

Primum enim in confesso est diversam esse rationem inter Protectorem & clientes, vel magistratum ac subditos, cum hi consenserint in suaviunculas, ut se alienæ protectioni submitterent, non autem Protector, t̄ vel magistratus; quia igitur volenti & consentienti non fit injuria ut speciatim probat tex. in l. 1. §. usque adeo & ibi Alber. de Rosat. n. 2. ubi ponit exemplum de dante alampam alicui volenti ff. de injur. Cyn. in l. si non convicii, n. 10. & Salyc. n. 1. C. de injur. Damh. præct. crim. c. 137. n. 14. Neviz. conf. 27. n. 20. Boss. tit. de injur. n. 14. Baiard. ad Clar. in §. injuria n. 7. vers. idem adde an injuria. Fab. à Monteleon. in prax. arbitrar. part. 4. q. 9. n. 3. Ideo clientibus sponte aliena consilia sequentibus nulla adversus persuasores actio competit.

Ad hæc communem habemus quoque; t̄ Juris theoriam quæ statuit, in delictis quem non obligari ex consilio, ei cui consulit, licet tertio obligetur, in cujus caput dendi illud, damnum redundat, & imputet quis sibi, quod rem turpem etiam suadente alio perpetravit. Cum mandatum t̄ rei turpis sit nullum, §. illud quoque Inst. mandat. & si remunerandi, §. rei turpis ff. mandat.

Solutio Ex quibus etiam facilis est responsio ad ea, quæ ini-
contrario- tio propositæ quæstionis in contrariam sententiam ad-
rum. ducta sunt.

Respons. ad Ob consensum enim clientum, qui in facto illo inter-
l. dubi- venit, actio alias regulariter domino, in cuius damnum
tandi seductio subditorum suorum facta fuit, competens tolli-
rationem. tur, uti ex præmissis constat.

508 Nec obstat etiam autoritas allegatorum Dd. af-
Respons. ad firmativam tenentium: quia alii † communiter con-
ll. trarium concludunt, asserendo affirmantem senten-
 tiam de rigore Juris defendi non posse. Fab. Plat. Jas.
 Zas. in d. §. omnes autem. Schneidew. in d. §. in duplum.
 n. 10. & alii passim. Inst. de actionib.

509 Porro si Dominus talium subditorum, qui in alie-
Via Man- nam se contulerunt † clientelam, malit per viam man-
dati. dati agere, poterit etiam Mandatum sine clausula in
 Camera impetrare, dummodo utraque pars imme-
 diate subiecta sit. Extant ejus rei vestigia apud Gylman.
 Symphorem. tom. 2. part. 3. tit. 1. post supplicationem n.
 14. fol. 19. ubi subsequens in ejusmodi casu mandati
 forma extat.

Mandatum sine clausula cum citatione,
 510 in † causa N. contra N.

Wir Rudolph 2c. Entbieten dem Hochge-
 bornen N. N. zu N. vnserm Lieben N. vnnnd N.
 vnser Gnad vnd alles guts/ Hochgeborner Lieber
 N. vnd N. vnserm Keyf. Cammergericht hat der
 Ehrwürdig N. N. zu N. zu erkennen geben/ wie
 auff den N. (in einer pflege auff der Garte ge-
 nent) fünff Dörffer/ mit Namen N. N. N. N.
 vnd N. Augenscheinlich gelegen / welche fünff
 Dörffer mit allen ihren Einwohnern vnd zuge-
 hörungen/ N. N. vnd N. Gebrüdern von N.
 wie auch deren Vorältern / als Dorffsherrn/ mit
 Gerichtbarkeit / Gebott vnnnd Verbott Egen-
 thumblich/ aber sonsten mit der Landtsfürstl. Ob-
 rigkeit S. L. N. zu N. dero Vorfahren / weit
 weit vber aller Menschen gedencen zugehörig ge-
 west / vnd noch / wie dann auch bemelter Dörf-
 fer Einwohner/ gedachten beiden Gebrüdern/ als
 ihren Dorffs Juncfern/ aber S. L. N. zu N. als
 ihrem Landfürsten vnd Herrn mit gebührlichen
 Eyden vnd Pflichten respectiue verwandt / ge-
 huldiget vnd zugehörig seyn / vnd sie sich selbst
 für N. Landtsassen (nit weniger als ihre Dorffs
 Juncfern) jederzeit auff den N. bekant gehalten/
 S. L. Landt vnd Reichstewer gehorsamblicher-
 legt/ in ihren Sachen an das Meinzische Landge-
 richt Appellirt / daselbst zu Recht tam active
 quam passive gestanden/ vnd von S. L. vnd de-
 ren Vorfahren als N. Unterthanen / in ihrem
 Anligen bey Nacht für Gewalt geschützt vnd ge-
 handthabet worden/ da sie auch etwan wider ihre
 Dorffs Juncfern selbst zu klagen gehabt/ dasselbig
 bey N. Ober Amptmann auff den N. oder auch
 bey einem N. zu N. selbst Supplicando anbracht/
 vnd umb Verhör / Schutz vnd Schirm in Un-
 terthenigkeit angesucht / in dem ihnen auch jeder-
 zeit zur Billigkeit verholffen worden / derhalben/
 als sie etlicher Dienst vnd Zins halber / mit ihren
 Dorffs Juncfern bey den obgemelten Gebrüdern
 von N. in Anfang dieses 92. Jahrs strittig wor-
 den/ vnd beyde Theil vmb Rechtlich Verhör vnd
 Administration der Justitien erslich bey mehr-

berührten N. Ober Amptmann N. von N. dar-
 nach auch bey S. L. selbst in Unterthanigkeit
 angesucht / S. L. auch darüber gebührliche ge-
 nugsame Erkundigung durch ernanten ihren O-
 ber Amptmann vnd andere mehr ihre Rätthe/ auff
 dem N. einnehmen / auch beyde Theil in ihren
 Klagen Antworten / Bericht vnd Beweißthum-
 ben mit allem Fleiß anhören lassen/ vnd so viel dar-
 auß befunden/ daß sie die Unterthanen vnd Ein-
 wohner oben benanter fünff Dorffschafften ihrer
 Klagen nit befügt / darauff ihnen dieser Bescheidt
 von obgemeltem Ober Amptmann vnd Rätthen
 den 15. Februarii Anno 92. eröffnet vnd geben
 worden/ daß sie die geklagte Dienst vnd Zins /
 ihren Dorffs Juncfern / zu leisten vnd zu geben
 schuldig/ darum sie hinsüro alles vnghehorsams /
 vnd widersezigkeit bey vermeidung ernster straff
 sich enthalten sollen.

Wiewol nun die Unterthanen von solchen bil-
 lichen bescheiden nit Appellirt (wie sie auch dar-
 durch nit beschwert worden) sondern dieselbe in
 kräftten ergehen lassen/ darumb sie auch densel-
 ben gehorsamblich geleben sollen. Sie haben aber/
 auß anreizung etlicher Redelsführer verbottene
 conventicula zu Wälden vnd Feldung gehalten/
 wider ihre Dorffs Juncfern mit geleisten Eyden
 bößlich conspirirt/ vnd Gelt zusammen gelegt/ den-
 selben mit gewehrten Händen sich zu widersetzen/
 welches sie auch mit sträfflicher That im Werck
 erzeigt / vnd als gedachter Amptmann auff der
 Gebrüder der von N. ansuchen/ umb Amptshülff
 vnd einsehens zuthun / offene Mandata in den
 Dörffern anschlagen lassen/ darinn allen vnd je-
 den Unterthanen / bey vermeidung ernster
 Straff gebotten worden / sich aller verbottener
 Conventiculu / Conspirationen ferner zuenthal-
 ten / so haben sie nichts desto weniger dasselbige
 nicht allein nichts geachtet/ sondern je lenger je
 mehr conspirirt/ darzu den von N. abgeordneten
 Schultheissen vnd andere mehr Unterthanen/
 so gehorsamb seyn wollen / mit betrauwung sie
 Todt zu schlagen/ dahin gezwungen / daß sie ih-
 nen in offenem Feldt bey Pflichtig sich machen
 müssen / wie sie dann auch vnterstanden / etliche
 mit freventlichem Gewalt Todt zu schlagen/ da es
 nit von andern gewehrt worden/ als nun der O-
 ber Amptmann solche ärgerliche hochsträffliche
 zunehmende Rebellion (darauf leichtlich ein neu-
 wer Bawrenkrieger erweckt werden köndt) vernom-
 men/ vnd zum Theil selbst erfahren / darauff mit
 vorwissen vnd Bevelch S. L. Elagenden N. an-
 dere Schärffere Mandata in etlichen Dörffern
 durch etliche N. bestelte Reissige vnd Diener an-
 schlagen lassen / darinnen denselben Unterthanen
 abermahls bey vermeidung Leibsstraffen verbots-
 ten worden/ sich aller Thätlichkeit / conspiration
 vnd Auffrührs zuenthalten / darneben auch der
 Magistratus mit gefaster starcker Hand in
 Dörffern etlich fürnehme Anstifter der Conspi-
 ration vnd Auffrührer gefänglich annehmen vnd
 gen N. führen/ daselbst sie mit Recht beklagen
 vnd straffen zu lassen. So haben sich abermal sol-

ches nothwendig gebrauchten Ernsts halben die Conspiranten rebellischen Bawren nit gefürchtet / sondern zum gänzlichen Abfall von ihrer von Gott angesetzten Obrigkeit / sich an D. L. Ober Amptmann zu N. N. auff desselben erpractisirtes Anreitzen / per suos commissarios de facto gehanget / daß er sie im Monat Octobri nechst / als vermeinte N. Unterthanen / in seinen und seines N. und N. N. Schutz und Schirm / mit empfangung öffentlicher Eyden und Huldigung / wider N. N. ihres eigenen Herrn und Landtsfürsten / und wider oftgemelter Dörffs Juncfern von N. ernstlich verbieten / auff / und angenommen / die angeschlagenen N. Mandata mit Gewalt abgerissen / und darwider andere N. Fürstliche N. Mandaten mit auffgetrucktem Fürstlichen Insignel auß N. Statthalter / Cansler und Råthen Befelch (welches D. L. auch seithero ratificirt und approbiert) in allen fünff Dörffern oben benant öffentlich anschlagen / und daselbst allen und jeden N. Inwohnern vnnnd Unterthanen gebotten / S. L. N. N. ihrem Herrn und dem N. Ober Amptmann / noch deren Gebotten / keinen Gehorsamb weiter zu leisten / sondern nun mehr N. N. zu N. für ihren Herrn allein zu erkennen / und dero Gehorsamb zu seyn / alles mit angehefften er bieten / sie hinfür an mit starckem Gewalt / für die N. wol zu schützen / auch die andere N. gefangene / ledig zu machen.

Wann dann in den Keyserlichen / und des H. Reichs publicirten Constitutionen / Ordnung und Abschied / sonderlich auch in der Keyserlichen Guldten Bullen / neben der natürlichen Billigkeit / wolbedächtlich / löblich und mit sonderm Ernst versehen und gebotten worden / daß kein Standt des Heil. Reichs einem andern Standt seine Dörffer / Leuth und Unterthanen / mit thätlicher Gewalt abnöthigen / auch in seinen Schutz und Schirm / als Unterthanen / wider ihre fürgesetzte Herrn und Obern auffnehmen / noch viel weniger die Administration der ordentlichen Justitien und bestraffung der begangenen öffentlichen ärgerlichen Conspiration / Aufruhr und Rebellion der Unterthanen / wider ihre ordentliche Obrigkeit / dardurch zu verhindern / und solchem nach diese oberzehlte Sach und Handlung in alle wege für straffwürdig und vnrechtmässig zu halten.

Solchem nach / diesem ärgerlichen Exempel / und in gemein schädlichen Anwesen / rechtmässig zu begegnen / umb diß vnser Keyf. Mandat und Ladung wider D. L. zu ertheilen bestes Fleiß anruffen und bitten lassen / als auch erlangt das heut dato gebettene Proceß erkant worden seindt. Hierumb so gebieten wir D. L. von Röm. Keyserl. Macht bey Pöen 16. N. Löttiges Goldts / halb / 2c. hiemit ernstlich und wollen / das D. L. den nächsten nach vberantwortung oder verkündigung dieses Brieffs ohne Verzug und Einrede / die obgemelte N. Unterthanen und Inwohner in benanten fünff N. Dörffern / von den ihnen

mit verbottener That abgenommenen Pflichten / Gelübt / Endt und Huldigung relaxire / entbinde / frey ledig und loß gebe / sie ferner nit abfällig mache / oder in ihrem vngehorsamb steiffe / befestige / Handthabe / noch an gebührlicher Execution der Justitien thätliche Verhinderung / und S. L. 2c. Klägern einigen Eintrag thun / sondern bey deroselben befugten ordentlichen Obrigkeit und Gerichts zwang / sie bemelte Unterthanen vnverhindert bleiben lasse / dem allem D. L. also und zuwider nit thue / als lieb ihr sey bestimbte Peen zu vermeiden / davon geschicht vnser ernstliche Meynung. Wir heischen und laden auch D. L. von berührter vnser Keyf. Macht hiemit / daß sie auff den 30. Tag den nächsten nach gemelter Insinuation und Verkündigung / deren wir ihr 11. 2c. erscheine / glaublich anzeige und in Recht darzu thun / daß diesem vnserm Keyserl. Gebott / gehorsamblich gelebt sey / wo nit / alsdann zusehen und hören sich in obbestimte Peen gefallen seyn / mit Vrtheil und Recht sprechen / erkennen und erklären / oder aber erhebliche beständige Ursachen ob D. L. einige haben möchte / warumb solche erklärang nit solte geschehen / gebührlich fürbringen darüber vnser Keyserl. Cammergerichts Erkantnuß und fürderlichen Endtscheidts zugewarten / wann D. L. komme vnder erscheine / als dann oder nit / so würdt / 2c. darnach / 2c. Geben Speyer den 13. Novembi Anno 92.

Ceterum, si is, cujus subditi ab aliquo in clientelam suscepti fuerunt, specialiter forte privilegiatus esset, ne quis suos subditos, familiam, aut vassallos in protectionem recipiat, quemadmodum Nobiles de Bibera tale privilegium obtinuisse, *alibi* diximus, & dubitandum non est, sæpiusculæ aliis etiam similia concessa fuisse, eo casu competit ei ad dimittendos e clientela subditos atque ad exigendam pœnam privilegio insertam *condictio ex privilegio*, de qua, cum supra pluribus egerimus, hic tantum formulam supplicationis pro Citatione ad videndum se incidisse in pœnam privilegii, subjiciemus. *Condictio ex privilegio.*

Supplicatio † pro citatione ad videndum se incidisse in pœnam privilegii Cæsarei, & supplicantis subditos temere susceptos e clientela dimittendum N.

contra N.

Hochwürdiger / 2c. E. F. G. bringt Anwaldt des Edlen und Ehrvesten N. N. gegen und wider N. N. supplicirend für / und sagt / wiewol weiland der Allerdurchleuchtigst / Großmächtigst / und vnüberwindtlichst Fürst und Herr / Herr N. gewesner Römischer Keyser / 2c. Hochlöblichster Christmiltester Gedächtnuß / dem Adelichen Geschlecht von N. und allen auß demselben herkommenden Mannlichen Leibs Erben / in gnädigster Ansehung und Betrachtung ihrer gegen dem H. Reich geleister / getreuer / annemblicher und nützlicher Dienst / auß Römischer Key. Macht und engner Bewegnuß / neben andern stattlichen Privilegiis und Begnadigungen / laut bengelegten Originals / diese besondere Freyheit / allernädigst concedirt / gegeben / und mitgetheilt / daß niemands ohne der vorgemelten von N. und

N. vnd ihrer Erben sondere Gunst vnd Bewilligung/keiner ihrer Gebröter Diener/Unterthanen/Lehenmänner/oder hinderlassen/so sie mit Thür vnd Nagel beschliessen/oder über die sie sämptlich/oder besonder Vogtrecht/oder andere Gericht haben/ in Verspruch/Schutz vnd Schirm annehmen noch empfangen sollen/mögen oder köndten/ auch da schon solches hierüber beschehen/doch nichts desto weniger die auffgenommene N. Personen auff deren von N. Mündlich oder Schriftlich abfordern/inner N. Wochen hernach solcher frembder Verspruch/Schutz vnd Schirms ledig/vnd denen von N. ohne irrung wider heim gewiesen vnd gehorsam seyn sollen: bey einer namhafften Gelt Pöen/als N. Marck Lötiges Golts/die ein jeder/so oft er freventlich darwider thete/zum halben theil in die Keyserl. Cammer/vnd den andern halben theil vorgedachten von N. vnnachlässig zu bezahlen verfallen seyn soll.

Ob wol auch dieser aller Höchstgedachter Kays. Befreyungs Brieff N. N. als beflagtem/laut des Instruments lit. A. den N. Tag/dieses ablauffenden N. Jahrs/durch Notarium vnd Gezeugen gebührender massen insinuiert vnd in Wissenschaft gebracht. So hat doch dessen alles vnangesehen sich N. in jüngst-versehnenem Novembri gemelten N. Jahrs vnterstanden/vnd des flagenden von N. Unterthanen zu N. in seinen vnd seines Gn. Fürsten vnd Herrn Schutz vnd Schirm/mit abnehmung offentlicher Enden vnd Huldigung/wider gedachten von N. als ihre eignen Herrn vnd Obern auff vnd angenommen.

Wann dann in angezogenem Kays. Privilegio solche thätliche Ubersahrer/die Pöen vnd Straff darin verleiht/zum halben theil in die Kays. Cammer/vnd den andern halben theil obgedachten Anwalds Principals/als Elägern/ohnablässig zu bezahlen verfallen seyn/desgleichen an ihme selbst auch offenbar/das diese oberzehlte Sach vnd Handlung in allweg Straffwürdig vnd vnrechtmässig zu halten: beneben auch in mehrgedachtem Freyheits Brieffernstlich gebotten/die in Schutz vnd Schirm auffgenommene Persohnen auff deren von N. Mündlich oder Schriftlich erfordern/als bald solches frembden Verspruch/Schutz vnd Schirms ledig zu sagen vnd denen von N. ohne Entgelt wider heim zu weisen/vnd sonst auch/vermögd der Ordnung/in dergleichen violirten Freyheits Sachen niemand anders/als allerhöchstbesagt Kays. May. oder an dero statt E. F. Gn. als Cammer Richter/zuerkennen/dann auch obberührte Sach/vermögd des H. Reichs Ordnung/ihrer Art vnd Eigenschaft nach/für E. F. Gn. vnd dis Hochlöblich Kays. Cammer Gericht gehörig.

So ist demnach an E. F. Gn. Anwalds ganz vnterthänig bitten/ihme an statt seines Principals/als dergleichen verbrechen zu rechtfertigen/höchlich benothdrängt/wider mehrgedachten N. Citationem ad videndum se incidisse in pœ-

nam privilegii in communi & consueta forma gnediglich zuerkennen vnd mitzutheilen.

Darüber/oder wie es sonst in besserer Form gebeten werden sollen/können oder mögen/E. F. Gn. Hochadelich Mildrichterlich Ampt vnterthänigs Fleiß anruffend/2c.

Plures supplicationum formulas, ne opus hoc crescat in immensum, hic congerere omitto, alias plures supeditabit praxis.

Et haec quidem de Remediis, quæ Magistratibus tam adversus subditos suos in alienam protectionem se conferentium, quam alios, eisdem in tutelam illicitam recipientes sufficienter ad rem præsentem, actum esse existimo; Restat modo, ut priusquam huic capiti finis imponatur, econtra etiam videamus, quid subditis, si illi à propriis suis Dominis, indefensi relinquuntur, agendum sit.

Et primo quidem subditi, non habentes + extraordinarium protectorem, si ordinarius eorum Magistratus in defensione necessaria, partibus suis non fungatur, negligentiam eorum ad superiorem deferre, & per recursum ejusdem auxilium implorare possunt. Tunc enim Magistratus + ac Domini superiores quando scilicet inferiores in auxilio ferendo negligentiores existunt, partes suas interponere, & injuriam patientibus, opem ferre omnino tenentur, per tradita à Parlador. rer. quotid. lib. 2. c. 1. n. 26. Garf. de expens. c. 12. n. 56. vel mandatis severioribus, inferiori Domino, protectionem subditorum, injungere debent.

Multo magis autem si Domini + & Magistratus subditos pro tuitione opprimat & indigne tractet, implorationi superioris locus erit, & si dominus immediate Imperio subiectus sit, Camera adiri potest, quæ Mandata sine clausula eo nomine decernit, si narrata supplicationis tantam referant sævitiam ut factum omni Jure prohibitum, nec ullo modo justificari posse videatur Gail. 1. obs. 17. Imo talia + Mandata non tantum ad instantiam subditorum, sed etiam ex officio, si res postulat, videlicet, si præ metu supplicare non audeant, aut vi prohibeantur subditi, Camera decernere solet ac potest Gail. 1. de PP. cap. 2. num. 22. Tuitio enim eorum, qui à potentioribus, & quod multo indignius est à proprio Magistratu opprimuntur, Cæsari & consequenter etiam Cameræ incumbere, ex iis, quæ in c. 3. sub n. 70. & seqq. deduximus, manifestum est.

Deinde vero subditi, superiore + negligente eos tueri, alterius potentioris protectionem, quærere possunt, qui eos defendat & imminentem vim ab iisdem propulset: Si enim indefensi relinquuntur subditi, Jura + etiam Magistratum ad tuitionem subditorum obligantia, à Principe Laudens. de Principe q. 454. & quovis alio etiam singulari successore servanda, Bentz. conf. 418. n. 2. Dn. Pancirol. Præceptor meus honorandus Pataviens. Professor. conf. 119. n. 4. ab ipso violantur.

Quæ violatio + ab obedientia cujuslibet superioris etiam si Imperator vel Papa sit, distedendi excusationem præbet, docente Contard. in l. unic. Cod. si de moment. possess. Limitat 3. numer. 25. quod etiam diserte tradit Andr. Knich. de vestitur. pact. part. 2. cap. 5. num. 222. Et sic multo + magis, in casu deficientis auxilii necessarii, subditi à proprio domino derelicti alienæ se defensioni etiam in scio suo Magistratu submittere possunt, id quod multorum auctoritatibus adductis in cap. VI. sub numer. 340. ubertim probavimus, & insuper in facto consultus respondit ex Baldi & Felini sententia Thomingius consil. 13. num. 43. & seq.

523 Sic à Moscho, ut rem exemplo illustremus Lioni & Borussi pressi & ab Imperio deserti in fidem & clientelam Poloni Regis, ante aliquot annos se contulerunt, ut testantur August. Brun. in *Libell. Synopt. Rom. Imp. Episc. Reg. Tit. 3. in Anno 1560. Schleid. de Stat. Relig. & Reipubl. lib. 5. & Bucholz. Indice Chronol. in Anno Christi 1565.*

524 Præterea si Iudiciali remedio adversus Magistratum suum experiri volunt subditi, quando ad illorum instantiam, Domini contra exteros vim inferentes eos tutari, aut molestantes ac turbatores, cum potuissent abigere vel comprehendere noluerunt, citationem in

525 Subditi d. Camera vel Aula Imperiali contra eosdam impetrare possunt, ord. Cam. part. 2. Tit. 15. ubi statuitur si Domini locorum seu Magistratus subditis, qui à vagis militibus infestantur, non subveniant eos in Camera citari posse.

Verum an hoc vel simili casu subditi ordinarium Magistratum in Camera super denegata Iustitia accusare possint, quaerit P. Frid. Mind. 2. de mandat. Iudic. 14. n. 1. sed non decidit.

Ego vero ad hoc quæsitum, cum D. Hepingk. post *Decisio Na. hæc scripta viso dissert. de lure protect. concl. 12. sub lit. g. activa. C. negative respondendum esse censeo.* Ratio deci. denai

Quæ enim ex ordin. Cam. part. 2. Tit. 26. pr. requiruntur, ut causæ denegatæ iustitiæ ad Cameram Imperialem devolvantur, hic deficiunt, adnotat. Gail. 1. obs. 28. n. 2. & 3.

Unde quæstio illa; *An sex capite denegata Iustitia Iurisdictione Camera fundata sit, processus ex L. diffamari decerni possunt,* quod alias affirmat Gilm. Symph. 527 Tom. 3. lit. L. voce: *Lex diffamari*, prædicto in casu frustranea est & per se corrui. D. Hepingk. d. loc.

Et hæc de actionibus ad materiam Advocatiæ ac Salvæguardiæ spectantibus, (quas quidem, etsi nullo, quem sequeremur, duce prævio, quam potuimus, accuratissime digessimus, in scripta relata, pro Præxeos tyronibus sufficere speramus. Cæterum, quia omnis actio, cujus probatio deficit, inanis esse censetur, ideo, quæ ad doctrinam edocendæ Advocatiæ pertinent, subsequenti Capite explanabimus.

C A P U T V L T I M U M.

De diversis Advocatiæ probandæ modis ac rationibus.

S U M M A R I A.

Actiones frustra instituuntur, deficientibus probationibus n. 1

Paria sunt non habere Advocatiæ, & eam non apparere, ibid.

In probatione virtus causarum & controversiarum exitus consistit, n. 2

A probationibus omnis iustitia contentiosi fori dependet, 3

Iudex secundum probata, non secundum conscientiam judicare debet, 4

Probatio est anima processus judicarii, 5

Probatio dicitur navicula, quæ iudicem deducit ad portum. eod. n.

Lis nulla est, cui non opus sit probatione, 6

Probatione deficiente, deficit substantia causæ, 7

Iura non profunt, ubi deest probatio, 8

Qui deficit in probatione, deficit in saluti suo ibid.

Multi iustam causam foventes succumbunt propter inopiam probationum, 9

Iuris Advocatiæ probatio difficilis, 10

Monasteria à protectorum tutela libera præsumuntur, si ex antiquis instrumentis vel scripturis de ea, nihil constet, 11

Protectionis ius in alterius subditos sibi competere asserens, illud probare tenetur, ibid.

Ius protegendis alterius subditos nemini competit, nisi cui hoc ius est constitutum, 12

Res qualibet libera præsumitur, nisi de servitute doceatur, ibid.

Pro libertate semper judicandum ibid.

Servitutem alleganti incumbit probatio, ibid.

Res ipsa non solum, sed & qualitas illius probanda, ibid.

Advocatiæ probatio unde desumi possit, 13

Ius unumquodque iis modis regulariter probatur, quibus emerit 14

Advocatiæ quemadmodum ex edocta terrarum, è manibus infidelium ereptarum occupatione edoceatur, num. 15

Advocatiæ qualiter probetur ex literis foundationis, aliisque antiquis scripturis, in quibus iuris protectionis fit mentio? 16

Ius Patronatus instrumento dotationis probatur, ibid.

Probatio, quæ fit per instrumenta, dicitur realis, liquida, manifestissima, evidentissima, 17

Habet vim definitionis, & de ea iudicatur, ut de casu legis, ibid.

Non indiget discussione & disceptatione fori, 18

Exceptio, de qua per instrumentum fides fieri potest, semper admittenda est, etiam in casibus, in quibus aliquin talis exceptio non admitteretur, 19

In iure patronatus Civitatis vel universitatis probando, non sufficit probare dotationem, fundationem aut constructionem, nisi etiam probetur, ex bonis ipsius universitatis constructum, fundatum & dotatum fuisse, 20

Patronatus ius ille duntaxat acquirit, qui Ecclesiam de suis bonis fundavit & dotavit, sub. n. eod.

Ius patronatus civitati non competit ex eo, quod singuli cives erexerunt vel dotarunt Ecclesiam, 21

Advocatiæ qualiter ex restauratione seu reedificatione antiquæ, penitus tamen collapsæ Ecclesiæ seu Monasterii alicujus edoceatur, 22

Ad probandum ius protectionis qualem præsumptionem præbeat territorii locus? 23

Bona intra fines regni, provincie, Civitatis vel castris sita, censentur esse illius, cuius est regnum, provincia, Civitas vel castrum, 24

Monasterium in alicuius Principis territorio situm, in dubio ab ipso vel ejus majoribus constructum & dotatum præsumitur, 25

Ecclesia dicitur constructa ab illo populo, vel illis parochianis, ubi sita vel constituta est, 26

Principi cuilibet protectio & tutela Clericorum in territorio suo habitantium incumbit, 27

Advocatiæ probanda argumento in lure territoriali radicato, Principes, quod exemplis adductis illustratur frequenter utuntur, ibid.

Omnia intra territorii alicujus fines inclusa, in domini illius fide ac protectione existere, regulariter in summo duntaxat Principe verificatur, 28

In Principis alterius territorio facile locus exemptus, & alterius

- alterius Principis vel Comitatus dominio interruptus esse potest, n. 29
- Monasterium aliquod cum suo territorio etiam in alterius provincia situm ad alium Principem una cum Advocatia ejusdem pertinere potest, ibid.
- Paria sunt, esse extra territorium, & esse in territorio, sed esse exemptum, 30
- Superioritas territorialis alia omnimoda & universalis, alia specialis seu partialis, ibid.
- Particula, IN & INTRA, tam apud Philosophos, quam Iurisconsultos modo partem, modo accidens denotant, num. 31
- In Principum territoriis multi nobiles, Civitates liberae ac Monasteria constituta, in quibus nihil juris habent, num. 32
- Ratisbona quinque liberi Imperii Status uno murorum ambitu comprehensi, 33
- Monasteria Germania multa in aliorum territoriis, imo ipsis urbibus sita, ab Advocatiis Dominorum territorialium seu urbium, immunita, ibid.
- Monasterium Sancti Benedicti intra muros Imperialis oppidi Isnenfis situm, non sub Civitatis illius, sed illustrium Dapiferorum de Waldpurg protectione existit, 34
- Dapiferi de Waldpurg Caroli Martelli temporibus, Comitum dignitate illustres fuere, 35
- Isnense oppidum Dapiferorum de Waldpurg olim dominio subiectum, qualiter ad Ius & ditionem Imperii devenit? 36
- Monasterium sanctae Crucis mœnibus & pomario Civitatis Danubio Verdana inclusum, illius protectioni non est subditum, 37
- Advocatiæ probatio qualiter ex spontanea liberi alicuius populi in protectionem deditione resultet? 38
- Liberi alicuius populi in protectionem alterius deditioni recens sit duobus aut tribus testibus: si vetusta, historicorum testimonio vel fama probari debet, 39
- Historicis & Chronicis libris, quibus à majoribus fides adhibita fuit, creditur, 40
- Fama in antiquis facit plenam fidem, & pro plena scientia habetur, 41
- Fama antiqua vera esse praesumitur, 42
- Spontanea liberi populi in clientelam alicuius deditioni, literis desuper confectis interdum probari potest, ibid.
- Exemplum ejusmodi deditionis Erlebachensis pagi liberorum hominum, in tutelam Comitum Wertheimiorum sese olim committentium, ibid.
- Advocatiæ Jus qualiter praescriptione vel antiqua temporis possessione comprobetur? 43
- Advocatia non probatur ex possessione, quando intentatur petitorium, 44
- Advocatia probatur ex possessione, si agatur possessorio, vel etiam petitorio & possessorio simul, 45
- Salvæ Guardiae Jus ex speciali Pontificis, Imperatoris vel alterius Principis privilegio competens, qualiter privilegiorum bullis probetur? numer. 46
- Advocatiæ ex privilegio habere pretendens, privilegium huiusmodi ostendere debet, 47
- Advocatiæ competentia quomodo per literas conservatorum Imperialium demonstretur? numer. 48
- Caroli V. Imperatoris litera ad Comitem Michaelen de Wertheim, quibus eidem tutelam monasteriorum in Comitatu Wertheimensi sitorum mandat, 49
- Advocatiæ per Imperatorem, Regem aut Principem alicui delegata, quomodo edoceatur per literas delegationis? 50
- Privilegiorum bulla integra, non rase nec suspecta, probationem faciunt, 51
- Privilegia faciunt rem evidentem & notoriam, 52
- Delegatio Advocati probatur per solum sigillum delegantis, quando facta est per scripturam exaratam manu alterius, in qua reperitur sigillum delegantis appositum, 53
- Advocatia quomodo probetur per verba enunciativa Episcopi asserentis aliquem esse Advocatum hujus vel illius Ecclesiæ? 54
- Qua ratione Jus protectionis Feudale edoceatur, num. 55
- Feudum sine investitura non constituitur, 56
- Investitura est unicus feudi constitutendi modus, 57
- Investitura est signum feudi necessarium, 58
- Feudum probatur per investituram, 59
- Investitura publicam meretur fidem, proque publicis instrumentis reputantur, 60
- Investitura sunt probatio probata, 61
- Rem faciunt indubitata, 62
- Maxime in negotio antiquo, 63
- Investitura feudalis probatur testibus etiam extraneis, num. 64
- Fœmina, nisi sint illustres, in feudali causa non possunt testari ad probandam investituram, 65
- Ad investituram nova probationem testes Pares Curiae requiruntur, 66
- Wertheimii Comites sese protectores esse Monasteriorum Brumbach & Holskirchen Investituris Imperialibus ostendunt, 67
- Advocatia qualiter literis reversalibus clientum ac Tabulis protectitiis patronorum edoceatur? 68
- Reversales clientum litera in controversia clientelari plene probant, 69
- Ad investituram dandam Dominus vasallo, & contra vasallus domino antapocham seu Reversales ejusdem argumenti dare tenetur, 70
- Contractus quilibet in scriptis celebratus probatur per scripturam desuper confectam, 71
- Transactio illa videtur facta in scriptis, de qua, ut conficeretur instrumentum, conventum est, 72
- Scriptura privata non adhibetur plena fides, 73
- Scriptura privata accedente consensu partium, pacto valido celebrato, plene probat, 74
- Advocatiæ Jus quomodo probetur per aditionem hereditatis, vel testamentum? 75
- Hereditate delata, rem hereditariam possidens, jure hereditario possidere praesumitur, 76
- Advocatia testamento per viam legati vel institutionis alicui delata, testamenti tabulis probatur, 77
- Legata alicui facta, vel non facta esse, probatur ex facie testamenti, 78
- Beneficii collationem fuisse factam, vel non factam, probatur per inspectionem libri, in quo talia registrantur, 79
- Advocatiæ donationis titulo in aliquem fuisse translata, qualiter monstratur? 80
- Instrumento donationis tradito, censetur res in eo contenta etiam tradita, 81. & 87
- Instrumentum donationis penes se habenti ad consequendam rem donatam, actio in rem, per Imperatores Severum & Antoninum, data fuit, 82
- Advocatiæ emptionis titulo acquisitam qua ratione manifestum fiat? 83
- Litera super contractibus erecta publicis instrumentis aequiparantur, 84
- Scriptura, cui est appositum sigillum authenticum, aequiparatur instrumento publico, 85
- Consuetudo etiam privata scriptura auctoritatem tribuere potest, 86

- Instrumentum, in quo continetur emptio alicuius rei, si alicui tradatur vel legetur, ipsa res intelligitur tradita vel legata, 88*
- Probationes præsumptiva in defectum aliarum directarum lege sustinentur, 89*
- Advocata quomodo per Testes probetur, 90*
- Probationum species validissima & dignissima est, quæ sit per testes, ibid.*
- Testis deponens super juribus incorporalibus, quia iudicio intellectus percipiuntur, semper tenetur reddere rationem dicti sui, 91*
- Testis deponens super jurisdictione, jure decimandi, & similibus, etiam non interrogatus, debet reddere causam scientia, 92*
- Testis deponens super Advocata jure, quando congruentes dictorum suorum rationes attulisse censeatur, 93*
- Testes in eundem finem concordantes plene probant illud, quod habet plures actus vel plura media, quæ tendunt ad genus, 94*
- Testes ad eundem finem tendere intelliguntur, qui deponunt per idem, vel simile medium, 95*
- Testes per diversa media ad idem deponentes, non possunt dici singulares, 96*
- Testes nulla lege coguntur ad reddendam unam eandemque rationem scientia, 97*
- Lex magis favet testibus per diversas rationes concludentibus, quam per unum eundemque mediatum sermonem deponentibus, 98*
- Testes non dicuntur singulares, quando ratio concordia est eadem veritas, 99*
- Juris protectitii fides quomodo inducatur per instrumenta, 100*
- Probatio per instrumentum in exercendis litibus, quoad effectum, eandem vim obtinet cum depositione testium, ib.*
- Probatio per instrumenta in factis antiquis melior est, quam per testes, 101*
- Instrumentis magis creditur, quam testibus, 102*
- Probationes quamvis rei sufficientem fidem faciant, discreti iudicis arbitrio relinquenda sunt, 103*
- Ad Advocatiæ probationem, qualem arma seu insignia gentilitia in clientum locis à protectoribus appolita præsumptionem inducant? 104*
- Insignis antiquarum familiarum vestigia conservantur 105*
- Insignia sapinscule, veluti signa & litera hieroglyphica, aliud quod non videtur, ad memoriam eorum, qui aliquid egregium demonstrandi signo proportionatum gesserunt, significant, ib.*
- Insignia seu arma gentilitia transeunt in omnes de illa agnatione descendentes, 106*
- Insignia seu arma familia alicujus in loco quopiam appolita sunt sempiternum monumentum juris cujuspiam illi familia inibi competentis, 107*
- Insignia familia alterius in loco publico depicta amovere, & sua, etiam novum opus adificando apponere volens, iudicis officio id facere prohiberi potest, 108*
- Insignia in foribus, turribus, muris Monasteriorum vel Ecclesiarum adpicta seu insculpta, arguunt juri protectionis vel patronatus, 109*
- Contributio liberalis ad opus aliquod faciendum, insigniorum in loco etiam alterius jurisdictioni subiecto apponendorum beneficium indulget, ibid.*
- Contra, 111*
- Insignia familiarum in Ecclesias admittuntur ad tuenda jura patronatus quæ temporis dunturnitate collapsa his insignibus conservari & probari solent, 110*
- Insignia in turribus, portis aliisque locis depicta, magis jurisdictionem & dominium, quam Advocatiæ indicium denotant, 112*
- Insignis & armis probatur res ad eum spectare, cujus arma sunt, 113*
- Civitas in sigillo suo Principis insignia ferens, ex eo Principi illi subiecta censetur, 114*
- Imperialis civitas indicatur, in cujus portis seu adificiis publicis Imperatoris insignia longo tempore suspensa fuerunt, 115*
- An patronus, in quem legitimo titulo Jus protectionis translatum fuit, arma seu insignia prioris patroni, quæ in signum competentis tibi Advocatiæ Monasterio vel Ecclesiæ appoluit, auferre & sua apponere possit? 116*
- Affirmativa, 117*
- Refutatur, 127*
- Negativa asseritur, 120*
- Insignia prioris Domini possunt auferri & deleri per novum successorem in feudo, 118*
- Insignis fundatoris in Capella seu sepultura pro se & familia sua, erecta appolitis, alii ex fœminis ejusdem familia descendentes arma sua conjungere, nec Monachi deficiente stirpe masculina id prohibere possunt, 119*
- Declara, ut n. 129*
- Fundatoris primi arma ab Ecclesia vel sepulchro nullo modo amoveri, sed in memoriam ejusdem semper permanere debent, 121*
- Ratio, 122*
- Religiosi male faciunt, qui capellas fundatorum, in quibus appicta sunt eorum arma, immutando, veterum patronorum insignia auferunt vel delent, 123*
- In reparatione sacrarum adium, palatiorum, aliorumque operum publicorum licitum est, antiquas imagines, statuas, insignia, & inscriptiones nominum deponere, sed relictis adificiis remota reportari, & quaque suo loco reponi debent, 124*
- Patronus Ecclesiæ potest habere honoris causa insignia familia sua depicta in Ecclesia, nec ea à quopiam sine injuria abradi queunt, 125*
- Insignia familia alicujus in Ecclesiis aliove loco ad perpetuam memoriam collocata corrumpens & delens, punitur poena iudicis ordinaria, 126*
- Prae eminentia ac honoris jus ex prima fundatione alicujus Ecclesiæ est infinitum, 128*
- Jura, quæ loquuntur de jure patronatus laicorum in Ecclesiis à se fundatis, non habent locum in Capellis per laicos fundatis in Ecclesiis, in quibus habitant religiosi mendicantes, n. 130*
- Patronus insignia primi fundatoris in Ecclesia non solum non potest mutare, sed nec sua etiam antiquis remanentibus apponere, si ipse sit alterius familia, 131*
- Insignia primi fundatoris etiam heres juris patronatus ex linea ejusdem fœminina descendens non potest in Ecclesia vel Capella immutare & sua apponere, 132*
- Arma primi fundatoris non possunt delere clerici illius Ecclesiæ & alia imponere, alioquin puniuntur arbitrio iudicis, 133*
- An à fundatoribus recte ac licite in monasteriis vel Ecclesiis à se fundatis, apponantur insignia seu arma gentilitia? 134*
- Affirmativa, 135*
- Negativa asseritur, 151*
- Moderatur tamen, 182*
- Insignia seu arma licite apponuntur in opere alicujus sumptibus & liberalitate constructo, 136*
- Declara, ut n. 166. in operibus scilicet prophanis, non sacris.*
- Usufructuarius, quemadmodum & proprietarius, in re, in qua usumfructum habet, arma sua appingere potest, 137*
- Donans vel legans pecuniam ad extruendas ades sacras, hospitalia, imagines, &c. nomen & arma sua in iisdem apponere potest, nec ea abradi debent, ut alterius ponantur, 138*

Defunctorum tueri memoriam pertinet ad officium iudicis, 139
 Per signa cognoscuntur signata, *ibid.*
 Insignia, imagines aut statuas alicuius concutiens, delens aut violans illum, cuius sunt insignia vel imago, afficit injuria, & injuriarum ab eo conveniri potest, 140
 Vasallus insignia domini destruens, fendo privatur, 141
 Nomen & arma alterius deferre quis obligari potest vel ex contractu, vel ex testamento, 142
 Heres ejusmodi institutus obligari potest ad curandum arma testatoris pingi in domo vel Ecclesia, 143
 Declara ut n. 173. si videlicet Prappositi Ecclesie illud heredi permiserint.
 Ecclesiam edificans aut sacellum exornans sine reprehensione nomen suum & familia sua in memoriam adscribere potest, 144
 Insignium sacris locis apponendorum mos priscis etiam seculis & in veteri testamento in usu fuit, 145
 Insignia defunctorum, nomen & familiam referentia etiam hodie sepulchris affigi solent, 146
 Scamnis & sedilibus templorum signa sua quisque apponere potest, 147
 Patronus ex gratia habet patronatum in Ecclesia, 148
 Facta & opera nostra ex Salvatoris praecepto omnibus patere debent, 149
 Delatur, 180
 Fundatorum imagines in templis ad aliorum liberalitatem in Ecclesias similiter exercendam, ponenda sunt, 150
 Tempia in solo ad Ecclesiam deputato inadificata, cedunt solo inadificato, 152
 Insignia sua non licet affigere in re aliena, *ibid.*
 Ecclesia & monasteria divino cultui destinata & dicata sunt, 153
 Venditor in re alienata insignia sua de novo apponere, aut emptorem ad ea inibi retinenda compellere non potest, 154.
 Principi librum aut vetus numisma donaturus imprudenter facit, appingendo in eo sua insignia, aut eadem cum Principis conjungendo, 155
 Subfeudatarius ponens arma sua gentilitia, cum armis Domini videtur eidem se aequalem facere sub eodem num.
 Insignia Principis non debent pingi, nisi super rebus principis, *ibidem.*
 Arma sua cum insigniis Principis conjungens videtur se eidem parem facere *ibid.*
 Deus signis, ut nostri recordetur, non eget, 156
 Signa hominibus ad rerum memoriam necessaria, 157
 Privato non licet imaginem suam ponere in Aula Regia, 158
 Insignia & arma in basilicis non apponenda, Imperatorum Theodos. & Valent. constitutione inhibita in l. Basilicam C. de oper. publ. n. 159
 Insignia rebus sacris addita, dantis meritum auferunt aut minuant, 160
 Insignia in Ecclesiis rebus sacris conjuncta magnam indignitatem & analogia offensionem movent, 161
 Insignia laicorum in Ecclesiis dissimulanda, Ecclesiasticorum minus toleranda, 162
 Clerici charactere, vestitu, officiis & sacris quibus initiati sunt, profitentur se à mundo abesse, & Deo dedicatos esse, 163
 Damon sibi vendicat sacellum in qualibet Ecclesia, 164
 Ecclesia divinis duntaxat laudibus non mundana vanitatis solennitatibus dicata, 165
 Patronis insignia in Ecclesiis ponere ex summi Pontificis indulgentia vel speciali gratia, aut ex longeva consuetudine ad tuenda patronatus jura, permissum est, 167

Patrono insignia non ostentationis gratia, sed solo tuendi juris sui studio in Ecclesiis apponere permissum est, 168 & 181
 Jus singulare non debet produci ad consequentiam, num. 169
 Jus speciale in uno casu denotat jus commune in contrarium, 170
 Prohibitum censetur, quod specialiter non est concessum in his, quae jure speciali competunt, 171
 Privilegio speciali ex certatione quod alicui indultum, quem propria auctoritate presumere, indignum est, 172
 Ostentationis vitium tam in scribendo quam dicendo summa cautione devitandum, 174
 Scriptura semper loqui, & non ad breve spacium, sed ad longi temporis memoriam durare censetur, 175
 Scriptura habet actum permanentem secus in confessione viva voce facta, 176
 Insignia alicui post obitum ab aliis honoris causa in memoriam poni non est illicitum, 177
 Insignia sepulchris apposta ultimo familiae mortuo franguntur & simul cum eo sepeliuntur, *ibid.*
 Tempia iisque dedicata in alienum usum amplius traduci non debent, 178
 Donator rei donata dominium à se in donatarium transfert, 179
 Insignium in Ecclesiis per earum fundatores & benefactores affigendorum institutum per se non est reprehendendum, 183
 Signorum natura ex se indifferens, 184
 In indifferentibus agentis intentio spectanda, 185
 Prelati insignia sua in Ecclesiis ad virtutem consanguineorum excitandam retinentes non sunt reprehendendi, 186
 Advocatia qualiter per antiquos Ecclesiarum libros comprobetur, 187
 Libris Ecclesiarum antiquis, non solum in Archivo Ecclesiae vel Episcopi Camera, sed & in domo Receptoris Ecclesiae hominis legalis & honesti repertis, fides datur, 188
 Advocatia quomodo confirmetur per Characteres antiquis lapidibus, parietibus & campanis istius loci incisos, ubi jus protectionis controversum est? 189
 Tempus antiquum & immemorabile non requirit tam exactas probationes, sed levioribus contentatur, 191
 Advocatia quomodo historicorum authenticorum, praesertim vetustiorum, testimonio edoceatur? 192
 Historicis & Chronographis approbatis in jure patronatus aliisque rebus edocendis credendum est, num. 193
 Advocatia quatenus per famam probetur? numer. 194
 Per famam jus patronatus jurisdictionis & superioritatis quasi possessio probatur, *ibid.*
 Fama inter Advocatia probationes non postremum locum habet, *ibid.*
 Fama plenam probationem regulariter non facit, num. 195
 Fama probat praesumptive tantum, 196
 Fama transfert onus probandi in adversarium, num. 197
 Terminorum de auditu praesumptionem, si non probationem facit, & onus probandi transfert, numer. 198
 Fama generaliter probat plene in his, in quibus probatio est difficilis, 199

- Conjectura & presumptiones admittuntur in rebus probatu difficilibus, 200*
- Conjecturis & presumptionibus quod probari potest, potest etiam per famam, 201*
- Antiquares per famam plene probatur, 202*
- Fama antiqua vera esse presumitur, 203*
- Instrumenta de antiquo habent vim fame ad probandum, 204*
- Advocata quo pacto literis privatis, quas dicunt missivales, inter clientes ac patronum ultro citroque communicatis edoceatur? 205*
- Exempla probationis ejusmodi in Wertheimii Comitibus super Monasterio Brumbach & Pfalz Neuburg super Kenersheim ibi.*
- Filiatio probatur ex nominatione filii, & constituitur per eam filius in quasi possessione, 206*
- Princeps loco alicui, ut civitati scribens, eo ipso civitatem facit. ibid.*
- Advocata probatio validior, quando protector & clientes se invicem Schutzherrn vnd Schirmsverwandten nominant, 207*
- Filiatio probatur ex patris & filii tali nominatione reciproca, 208*
- Advocata an probetur literis ejusmodi missivalibus, etiam si scribentes vita functi sint? 209*
- Epistola non solum operatur effectum inter vivos, sed etiam post mortem scribentium, 210*
- Advocata probatio non inducitur, si Prælatus pro sua persona absque conventu aliquem nominet protectionem sue Ecclesie, 211*
- Comprobatur præjudicio Camerali, 215. & 219.*
- Confessio Prælati in præjudicium Ecclesie nihil probat, 212*
- Nominatio nuda non inducit plenam probationem, num. 213*
- Appellationibus suis sibi jura nemo acquirere potest, num. eod.*
- Nominatio sola rei veritatem natura insitam non mutat, ibidem.*
- Nec in præjudicium tertii sed nominantis duntaxat operatur, ibid.*
- Confessione statuitur, cum præjudicat tantum consentienti, & non alteri, 214*
- Confessio Prælati facta cum Capitulo simul probat, & Ecclesia præjudicat, 216*
- Confessio solius Prælati probat in præjudicium Ecclesie, si ipsa Ecclesia non habeat capitulum, 217*
- Capituli consensus ubique est necessarius in his, quæ Prælatus & capitulum simul tangunt, 218*
- Confessio geminata per scripturam deliberate facta maxime probat, 220*
- Prælatus per se quippiam faciens, non presumitur id facere ex consensu capituli, 221*
- Epistola non obligat, nec parit effectum, si, antequam pervenerit ad manus illius, cui mittitur, mortuus est scribens, 222*
- Epistolam mittens dicitur absentem alloqui per epistolam, 223*
- Mortuus non potest dici velle, eod. n.*
- Voluntas omnino extinguatur per mortem, 224*
- Juris protectionis invalida est probatio, si quis per tertium, Epistolam vel privatam scripturam Advocatus nominetur, 225*
- Advocata non probatur, si quis ab alio honoris causa vel ad complacentiam Protector vocatus sit, 226*
- Verba ad complacentiam prolata, serviunt de vento, ibidem.*
- Promissio urbanitatis vel officii gratia facta non obligat, 227*
- Confessio ad amicitiam vel favorem alterius prolata nihil operatur, ne quidem in præjudicium consentientis, 228*
- Actus ex causis falsis, & agentis voluntate deficiente corrumpit, 229*
- Confessio nuda non est titulus mutandi domini, num. 230*
- Advocata an & quomodo per invocationem petitorum defensionis edoceatur? 231*
- Modus articulandi in ea probationis specic, ibid.*
- Advocata qualiter actibus exhibitæ defensionis demonstratur? 232*
- Sicut ex presentationibus juris patronatus quasi possessio probatur, ita etiam ex defensionis præstatione clientela edocetur, sub. n. 232*
- Actus defensionis exhibitæ unus etiam aliquem in quasi possessione Advocata constituit. ibid.*
- Præstatione unica effectum sortita juris patronatus quasi possessio acquiritur ibid.*
- Probatio Advocata Monasterii Brumbach ex defensionum actibus asserta, 233*
- Ad probationem Advocatiæ, ex actibus præstitæ defensionis faciendam quæ requirantur, sub num. 233*
- Actus præstita defensionis ad probandam quasi possessionem Advocatiæ quales esse debeant, ibi.*
- Actus quinam jure non proprio gesti dicantur ibid.*
- Advocata qualiter plana fiat per solutionem protectionis causa conventi annui honorarii, des bedingten Schutz vnd Berspruchgelds? 234*
- Mercedis solutio contra solventem probat possessionem, recipientis, 235*
- Advocata non probatur per annui honorarii solutionem, nisi circumstantius liqueat, illam in signum pactæ protectionis fieri, 236*
- Solutio indeterminata arguitur, & certificatur ex circumstantiis, 237*
- Solutione pensionis vel honorarii annui in genere probata non statim infertur jus Advocatiæ, 238*
- Comprobatur præjudicio Camerali, 240*
- Præstatione ex diuturna non probatur titulus locationis vel contractus, sed eo præsupposito si circa quantitatem oriatur contentio, diuturna pensionis præstatio attenditur, sub num. 238*
- Solutio annua certa pecunia vel census ex multis causis alicui fieri potest, 239*
- Censu solutio signum est vel subjectionis libertatis vel protectionis, ibid.*
- Advocata qualiter per instrumentum sententiæ olim super jure protectionis latæ firmari possit? num. 241*
- Sententia instrumentum, in quo fit mentio de causa controversa & actis judiciariis, plene probat, quantum expresse narrat, licet acta judicii in illa causa non producantur, 242*
- Per sententiam res judicata probationem inducit, num. 243*
- Res judicata pro veritate habetur, 244*
- Sententia ad probandum non minus operatur, quam dicta testium & instrumenta, 245*
- Dolfskirchen Monasterium anno 760. tempore Caroli Magni in provincia Walsazi a Troando Principe Franconico fundatum, ibid.*
- Idipsum in Tutela Comitum Wertheimiorum esse nonnullis sententiarum latarum auctoritatibus ostenditur, ibid.*
- Clientela qualiter per notorietatem & evidentiam ac communem estimationem ac reputationem patriæ edoceatur, 246*

Advocatiæ jus an etiam per vehementem hominum opinionem inducatur? 247

Opinio vehemens plenam probationem inducit, 248

Confinis per communem opinionem probantur, 249

Jus protectionis qualiter probetur per observantiam? 250

Per observantiam jus Patronatus uti & alia jura probantur, ibid.

Observantia subsequuta conventa protectionis contractum declarat, 251

Sequela facti qualis precedens fuerit conventio demonstrat, ib.

Advocatiæ quomodo probetur aliis scripturis ac monumentis in archivo publico repertis? 252

Scripturis in Archivo publico repertis fides adhibenda est, 253

Probationum materia est arbitraria, 254

Iudex non ad unam duntaxat probationis speciem animum applicare debet, eod. n.

Iudex ex concurrentia plurium presumptionum, quæ ex variis rei proposita circumstantiis desumi possunt, ad credulitatem indubitatam induci potest, 255

Probatio ex conjecturis & indicibus resultans sæpe pro plena habetur, 256

Probatio ubi à lege vel statuto requiritur, presumptiones juris ad obtinendum non sufficiunt, 257

Ad probandum jus patronatus an probationes presumptivæ sufficiant? 258

Continuatio Capituli.

CUM incassum instituantur & actiones, quas precedenti ex capite tam Patronis, quam clientibus adversus se mutuo competentes, cognovimus, nisi in iisdem jus protectitium evidentibus argumentis probari ac edoceri possit. Nam ut ait Juvenalis lib. 3. Satyr. 8.

— Collapsa ruunt subductis testæ columnis.

Paria enim sunt non habere & Advocatiam, vel jus Advocatiæ non apparere arg. cap. fin. de Probationib. leg. duo sunt 30. ff. de testamen. tut. l. in lege 77. ff. de contrah. empt. l. si fuerit 10. ff. de reb. dub. Gail. 1. observ. 105. n. 14. Ideo properantibus nobis ad calcem institutionis nostræ & metam prope tenentibus hoc loco de probationibus juris Advocatiæ subjiciendum est.

2 Probationis utilitas & necessitas. In probatione enim tota & virtus causarum, pondusque litium, omnium controversiarum exitus consistit, notante Bald. in c. quia propter n. 23. col. pen. extr. de elect. & in l. 2. sub n. 8. vers. breviter ego dixi col. 4. Cod. de Episc. aud. Imo ab hac omnis fere contentiosi fori dependet & justitia, quæ ex actis & probatis à iudice distribuitur, ut ait Jacob. de S. Geor. in rub. ff. de prob. n. 8. v. addite col. 2. & Bald. in rub. extra de iudiciis sub n. 3. v. est & justitia col. 3.

3 Hinc nostri, post Ulpianum & probationi tantum tribuunt, ut iudicem per probata astringi atque ligari, & secundum ea, non etiam secundum conscientiam judicare debere dixerint, l. illicitas. §. veritas, de offic. presi. c. iudicet 3. q. 7. & ibi gl. & alibi gl. in c. 1. de off. ord. & in c. pastoralis. §. quia vero de offic. deleg. gl. in leg. 2. de fer. Bart. l. 1. C. ut qua des. Advoc. Jo. And. in addit. ad Spec. tit. de disput. & alleg. §. satis n. 13. Fel. in d. §. quia vero n. 10. & ibi Barb. ubi n. 36. hanc communem opinionem esse dicit, & ibi etiam Im. col. pen. & in d. c. 1. de offic. ordin. n. 14. & ibi Alc. n. 83. & Bald. in pralud. ad lib. 2. decretal. col. 2.

Unde eleganter Jod. Damhoud. in prax. civ. c. 156. §. n. 11. probationem & animam processus appellare consuevit, & Augustin. Bero. quest. 50. n. 1. ipsam probationem causæ victoriam & decisionem respicere pro-

didit. Hinc probatio Navicula dicitur quæ iudicem ad portum ducit, ideoque apposite à M. Fab. Quintiliano dictum est litem & nullam esse, cui probatione opus non sit. Nam cum de illis, quæ in iudicium vocantur, iudici sententia dicenda sit, & is sane prius decernere non potest, quam si probatum sit, ita esse, ut intenditur. Ita fit, ut quamvis maxime alia omnia nonnunquam sine detrimento abesse possint aliis, teste eod. Fabio, hac tamen probatione nulla disceptatio aut controversia carere queat, usque adeo, ut deficiente probatione tota causæ substantia deficiat ex trad. Fulv. Pacia. de probat. lib. 1. cap. 5. num. 5. nihilque nobis & profutura sint jura & actiones ubi probatione destituimur, cap. solennitates, de consecrat. leg. duo sunt. ff. de testam. tutel. Cravett. cons. 48. num. 4. lib. 1. Herculan. in tract. de proband. Negat. n. 30. Matth. Berlich. in conclus. pract. part. 1. concl. 26. in prin. ideoque recte Bald. dixit, eum qui deficit in probatione, deficere in salutari suo: confert Mascard. de probat. vol. 1. quest. 1. per tot. Hinc est quod multos sæpe videmus etiam iustas & causas foventes propter egestatem & inopiam probationum causa cadere & succumbere, juxta illud, Amice, tibi non deficit jus sed probatio d. leg. duo sunt ff. de test. tut. & ibi Bald. & in l. ingenuum n. 9. vers. etsi nescit ff. de statu hom. Anchar. cons. 242. in princip. Quod quidem maxime, in hoc nostro protectionis jure (cum non raro, casu cessantis oppressionis defensio longo annorum interstitio, nunquam præstita fuerit, nec facile postmodum propter antiquitatem & diuturnitatem temporis præter lapsi; de eo, alterutra parte, id in disputationem vocante, constare queat) evenire posse palam est. Quare, ut & huic morbo medicinam paremus qualiter id, sive à clientibus, sive protectoribus in casu necessitatis probari possit, postremo hoc capite enodare necessarium duximus.

Etsi vero jus clientelare, non sit ex eo actuum seu rerum, genere, quæ occultæ ac clam fiunt, nihilominus tamen, eam maxime ob causam, quod ceu diximus, ut plurimum non eveniente casu defensionis necessariæ, longo intervallo, nullum ejus exercitium extiterit, idcirco non admodum proclivis atque obvia illius probatio censetur, per notat. Arch. in c. unic. de jur. patron. in 6. Roffred. eod. tit. §. nunc, de ultimo, quos retulit Paul. de Citad. in suo tract. de jur. patron. part. 6. qu. 17. n. 27. prout etiam tradit Lamb. in eod. tr. 2. p. 2. lib. 4. art. 10. qu. pr. n. 5. 10. & 11. & Burs. in in cons. 324. n. 1.

Quare si de eo ex antiquis & instrumentis vel aliis scripturis non appareat, monasteria à Protectorum tutela præsumuntur esse libera, iis maxime casibus, quando potentes eam affectant, tunc enim Advocatiæ potius præsumitur vi usurpata, quam iuste quæ sita, ut in simili respondendo decidit Do. Men. lib. 3. presum. 90. num. 2.

Unde is, qui asserit, sibi & competere jus protegendum alterius subditos, hoc jus probare tenetur, cum assertio ejusdem conjiciat onus probandi in ipsum, leg. generaliter, si petiit in fin. ff. de fideicommiss. libert. l. ultim. in princ. Digest. de eo quod met. caus. leg. nuptura in fin. Digest. de jure dot. leg. si chirographum, & in l. cum de indebito in princip. ff. de probat. leg. siue possidetis Cod. de probat. Menoch libr. prim. presumpt. 33. n. 1. 2. 3. 4. Idem Menoch. libr. 4. presumpt. prim. num. 6. Gail. lib. 2. obser. 128. n. 12. Idem Gail. de arrest. cap. 7. n. 4. Myns. cent. 5. obs. 68. Gabr. lib. 1. de prob. concl. 6. num. 4.

Nemini igitur jus protegendum alterius & subditos competit, nisi cui hoc est constitutum ut novissime in terminis adstruit Thom. Maullius de homagio, tit. 11. numer. 3, eo quod res quælibet præsumatur libera nisi de

de servitute doceatur, Bertrand. *conf.* 200. num. 12. vol. 3. Hufan. *de hom. prop. cap. 1. nu. 2. & 3.* Menoch. *re- zinen. poss. Remed. s. num. 48. 49. & 53.* & pro t̄ liber- tate non contraiam judicandum sit, l. 38. *prin. de re judic. c. final. de sent. & re judicat.* Chassan. *in consuet. Burg. Rubr. 1. §. 4. num. 6.* hinc servitutem alleganti t̄ probatio incumbit, Dd. *in l. 8. C. de serv. & aq.* Et sic jus protectionis (quod quasi servitutem esse in *Cap. IX.* probavimus) sibi competere aienti juris præsumptio, onus probandi deferat argum. l. *fin. pr. de eo quod n. et. caus. l. 57 in fine de jur. dot. leg. 24. & seq. in fin. de probat. Gabr. comm. opin. Tit. de probat. conclus. 6. numer. 4.* Menoch. 4. *Præsumpt. 1. num. 6. & 1. præsumpt. 33. num. 2. & seq.* Gail. *de Arrest. c. 7. num. 4.* in tantum ut & Advocatiam ad se pertinere, & defendere se posse, probare teneatur, cum non solum res t̄ ipsa, sed & qualitas rei ad hærens sit probanda, arg. l. 4. §. 12. *vi bon. rap. post Bart. Bald. & Joan. Andr. Zal. conf. 7. n. 6. lib. 2.*

13 Generatim autem ante omnia notandum est, proba- tionem Advocatiæ desumi posse ex capite de forma in quo varios constituendæ protectionis modos de signa- vimus. t̄ Regulare enim est, quibus modis t̄ jus ali- quod emerit, iisdem etiam probari. Eos autem modos, unacum aliis à nobis indagatis quatenus huc accommodari possunt, etsi non omnes certam aut perfectam sed aliquam duntaxat præsumptivam ju- ris protectionis seu ordinarii seu specialis sive extraor- dinarii probationem inducant, ordine percurrer- mus.

Enumeratio modorum quibus Advocatia probatur. Collegimus autem in hoc toto probationis genere, quibus Advocatia partim præsumptive partim vere edocetur triginta & unum modos, quibus erudimur, jus protectionis probari, primo quidem (post legiti- mam Advocatiam quam lex ipsa probat) per edoctam terrarum e manib. infidelium ereptarum possessionem, deinde per literas foundationis Ecclesiarum seu Mona- steriorum, tertio per demonstratam earundem restau- rationem, quarto per territorii possessionem, quinto per liberi populi probatam in alicujus tutelam, dedi- tionem, sexto per præscriptionem, septimo per Bul- las seu Diplomata privilegiorum, octavo per conser- vatorii literas, nono per Tabulas delegationis, deci- mo per verba enuntiativa Episcopi, undecimo per in- vestituram, duodecimo per Tabulas clientelares & Re- versales, decimotertio per aditionem Hæreditatis, tam ex Testamento, quam ab intestato, 14. & 15. per titulum donationis & emptionis, 16. per testes 17. Per instrumenta antiqua, 18. per appositionem insi- gniorum, 19. per libros Ecclesiæ antiquos, 20. per scripturas priscas in lapidibus & Campanis, 21. per fidem Historicorum 22. per Famam 23. per literas Missivales nominationem Advocati vel clientum con- tinentes, 24. per invocationem auxilii clientelaris, 25. per Actus exhibitæ defensionis 26. per solutio- nem Honorarii, 27. per sententiam Advocatiæ ad- judicatoriam, 28. per notorietatem & evidentiam, 29. opinionem hominum communem 30. per obser- vantiam, per scripturas denique in Archivis reper- tas.

I. **Advocatia qualiter probetur ex edocta terrarum e manibus infidelium ereptarum occupatione.** Cum ergo post ordinariam seu legitimam defensio- nis necessitatem, quam lex ipsa generatim omnibus Magistratibus desert, vulgo, & andschus dictam quam ju- re divino naturali & positivo ortam, veluti notoriam ac manifestam omnibusque confessam, probatione nulla egere constat, uti in *c. XI. num. 422.* ostensum fuit, Advocatiam, ex licita t̄ terrarum, ac provinciarum e manibus infidelium ereptarum occupatione acquiri, 15 per se liquidum est, probata tali occupatione, ipsum etiam protectionis jus manifesto edoceri arg. eorum,

quæ *ibid.* copiose adducta fuerunt, quo & lectorem re- mittimus.

Cum vero ulterius protegendum jus ex fundatione Ecclesiarum vel monasteriorum exurgere ibidem tra- ditum fuerit idcirco Advocatia secundo loco probari potest t̄ ex literis foundationis aliisq; scripturis & instru- mentis antiquis in quibus fit mentio juris protectio- nem quemadmodum etiam Patronatus jus publico dotatio- nis, foundationisq; instrumento probari testatur Lamb. *de jur. Patron. part. 2. libr. 2. articul. 12. quest. 10. in 7. artic. Farin. decis. 563. 579. n. 1. & seq. in novit. noviss.* ubi addit licet in probanti forma instrumenti, hoc non reperiatur, si illud tamen antiquum sit, & de censuum juxta tenorem illius facta Patrono solutione constet, minus etiam solennem ab observantia secuta scriptu- ram, robur accipere, quod etiam in simili consuluit Crav. *conf.* 322. n. 7. Alb. *conf.* 6. n. 21. & 22. quos se- quendo refert Burs. *conf.* 324. n. 9.

Et ea quidem, quæ fit per ejusmodi antiqua t̄ instru- menta est probatio vere realis, Socin. *conf.* 69. col. 2. lib. 3. Rol. à Vall. *conf.* 85. n. 40. lib. 1. & *conf.* 75. n. 19. lib. 2. Hip. Rim. *conf.* 6. n. 40. lib. 1. Idem probatio proba- ta Bald. *in l. quoties 3. in fi. C. de jud. & l. fi. C. de usur. pup. Abb. c. cum olim ext. de consuet. Ceph. conf. 4. n. 22. Natta conf. 502. n. 8. & conf. 543. n. 28. Soc. conf. 12. ad fi. & conf. 89. col. pen. lib. 1. Col. conf. 1. n. 81. & conf. 27. n. 9. Certa Bart. l. 1. in pr. col. 2. & ibi Jas. n. 20. ff. de oper. novi nunc. Rol. à Vall. d. conf. 75. n. 19. libr. 2. pa- tens Panor. c. cum olim ult. notab. arg. illius text. Extr. de censib. Hip. Rim. *conf.* 6. n. 40. lib. 1. liquida Alex. *conf.* 137. lib. 6. Rol. à Vall. d. conf. 75. n. 19. lib. 2. Hip. Rim. d. conf. 6. n. 40. libr. 1. Paris. *conf.* 10. n. 95. lib. 1. Coler. *conf.* 28. n. 210. notoria, Bald. *in l. generali 13. col. 1. ult. not. C. de sacros. Eccles. Jas. leg. 1. in pr. n. 10. ff. de oper. nov. nunc. Ceph. conf. 4. n. 20. Nevzan. conf. 8. n. 1. indubitata, Dec. conf. 389. col. 4. Ceph. d. conf. 4. n. 23. Rimin. & Rol. à Vall. d. loc. evidens, c. cum dilecti & ibi Panor. n. 1. notab. 1. & Barb. col. 2. extr. de donat. Hip. de Marfil. d. l. si quis, ne questio. n. 140. ff. de quest. Ceph. *conf.* 4. n. 21. Natta conf. 543. n. 28. Alex. *conf.* 116. n. 5. lib. 2. Coler. d. conf. 28. n. 10. evidentissima, c. licet cau- sam & ibi Ant de But. col. 7. Pan. notab. 13. Felin. notab. 11. & Dec. notab. 13. extr. de prob. Rol. à Vall. *conf.* 85. n. 39. lib. 1. Nat. *conf.* 543. n. 28. Paris. *conf.* 54. col. 1. vol. 1. manifesta gl. in l. fi. ver. manifestum C. de reb. cred. Hip. de Marfil. Rol. à Vall. & Rim. locis cit. Col. d. conf. 1. n. 82. manifestissima. l. si plurib. 33. ff. de leg. 1. Fra. Ar. l. si duo col. 2. ff. de acq. hered. Rim. Ceph. & Rol. à V. d. loc. habetq; vim t̄ definitionis, & judicatur de ea, ut de causa legis, de quo non venit dubitandum Bald. *conf.* 215. col. 2. ad fi. vol. 2. & *conf.* 233. post. pr. lib. 1. Rimin. d. conf. 6. n. 40. lib. 1. Col. d. conf. 28. n. 213. & inducit veritatem apparentem, Soc. *conf.* 178. n. 2. & *conf.* 189. n. 14. lib. 2. Thom. Gram. *decis.* 45. n. 9. in tantum ut non indigeat discussione t̄ disceptatione fori, Jas. *repet. l. admonendi col. 53. n. 154. ff. de iurejur. & l. 1. in prin. n. 10. ff. de oper. nov. nunciat. Bald. in l. Imper. col. 2. ff. de stat. hom. Paris. d. conf. 54. col. 1. Hip. Rim. d. conf. 6. n. 40. Soc. Jun. *conf.* 189. n. 14. lib. 2. & *conf.* 127. n. 7. lib. 3. Atq; illud, de quo constat per instrumentum publicum, dicitur esse certum, Hip. Marfil. d. l. si quis, ne questio n. 140. ff. de quest. Gramm. *decis.* 45. n. 11. verum, Bart. in leg. 1. in princip. col. 2. versic. venio ad rationem ff. de novi oper. nunciat. Coler. d. conf. 28. num. 208. manifestum Thom. Gram. d. *decis.* 45. n. 12. & *decis.* 103. n. 2. & notorium, Socin. *conf.* 87. lib. 3. Cravett. *conf.* 299. n. 7. lib. 2. ideoque mirum non est, illud, quod per instrumentum probari potest in continenti probari posse intelligi, c. sape verb. facit, & *ibid.* Abb. & Dec. numer. 9. ext. de appell. Cacheran. *decis.* 26. nu. 16.***

num. 16. Achil. Personal. tract. de adipisc. possess. numer. 112. Tiraquell. tract. de utroque retract. part. 1. §. 2. gloss. 1. numer. 20. cum sequent. † illamque exceptionem, de qua per instrumentum fides fieri potest, semper admittendam esse, etiam in illis casibus, in quibus alioquin talis exceptio non admitteretur. Ludolph. Schrader. tract. feud. 2. part. 9. part. princ. sect. 11. num. 56. recte docuit.

20 Sed circa hunc ex fundatione † promanantem pro-
Declaratio bandi modum advertendum est, si de probando
prædicti 11. Jure patronatus Civitatis seu universitatis agatur,
modi, non † sufficere, ex literis fidem facere de dotatio-
ne, fundatione aut constructione ab universitate fa-
ctis, sed illud in specie demonstrandum esse, quod ex
bonis ipsius universitatis constructum, fundatum ac
dotatum fuerit monasterium, cum illi soli acquirant
jus † Patronale, quid de suis bonis Ecclesias fundarunt
& dotarunt, nuncupatim stabiliente Modest. Pistor.
conf. 43. n. 22. libr. 1.

21 Ex quo inferitur, quod Protectionis † jus univer-
sitati seu Civitati non competat ex eo, quod Cives
Monasterium erexerunt ac dotarunt, ut idem de-
terminans scribit Modest. Pistor. d. confil. 43. numer.
34. Quemadmodum in simili dicitur, non compe-
tere jus patronatus universitati, si ex eleemosynis
populi monasterium aliquod factum aut dotatum
esset, quia ex hoc jus patronatus non competit uni-
versitati, ut censuit Udo. in cap. piamensis, in gloss. prim.
16. quest. 7. Archid. in cap. si plures eadem caus. §. quest.
Joan. And. in c. unic. de jur. patronat. in 6. quos esse se-
quendos refert Lambert. de jur. patron. articul. 15.
quest. 1. p. 1. lib. 1. n. 9. §. art. 5. q. 10. p. 2. lib. 2. vers. Et si jus
patronatus pretenditur.

22 Tercio cum Protectionis jus non tam ex prima
III. fundatione novæ quam † ex subsequuta restau-
Advocatio qualiter ex probata restaura-
ratione seu reedifica-
tione anti-
qua peni-
tus tamen
collapsa Es-
clesia seu
monasterii
alicujus eo
doceatur.
23
IV. Ad pro-
bandum
jus prote-
ctionis,
qualem
presump-
tionem
faciat jus
territorii
evidentum.
24
Ratio hu-
jusmodi
prima.

Quarto, cum ut plurimum etiam jus Advocatiæ
ex territorii finibus, ut eodem cap. de form. diximus,
existere soleat, † idcirco, si monasterium aliquod
in territorio † alicujus Regis aut Principis situm sit,
ad eundem etiam jus protectionis spectare præsumi-
tur, quia generaliter, quicquid est, intra fines †
Regni, Provinciæ, Civitatis vel Castri situm, id cen-
setur illius esse, cujus est Regnum, Provincia, Civi-
tas vel Castellum, l. 1. §. initio 4. ver. quicquid intra urbem
Digest. de off. Prefecti urb. l. Incola, 29. cum l. sequent. ff.
ad municip. l. nulli. 28. §. quod si in viro 4. C. de Episcop. &
cleric. l. Pupillus 239. §. territorium 8. ff. de verb. sign. cap.
omnes Basilica 17. quest. 1. Canonistæ plerique in cap. nu-
mis de iurejur. Alciat. de presumpt. reg. 2. præf. 20. num.
2. Hieronym. de Mont. tract. fin. regund. cap. 30. 61.
82. 83. Pruckm. 1. confil. 27. num. 3. Pacian. confil. 3.
num. 47. Curt. Jun. conf. 158. num. 24. Paris. conf. 15. n.
9. lib. 1. Welenb. conf. 42. n. 3. Anchor. conf. 142. Myn-
sing. conf. 16. num. 35. usque adeo, ut dominus Regni,
Provinciæ, &c. habeat intentionem fundatam, arg.
l. ade sacra ff. de contrahend. empt. quod etiam plerique
Dd. uno ore tradiderunt, Gabriel. libr. 1. conclus. 9. de
Probat. Mascard. concl. 270. 296. Menoch. 3. Presumpt.
100. Aceved. lib. 4. const. Hispan. tit. 15. leg. 1. numer. 57.
Choppin. de doman. lib. 2. tit. 9. num. 2. Valasc. de Em-
phyt. quest. 8. Avendan. de execut. mand. lib. 1. cap. 1.

Ægid. Bossius tit. de Princip. num. 233. Lancell. in templ.
Jud. lib. 1. cap. 6. Bald. in rubr. Cod. eodem tit. quest. 22. &
post Castr. Socin. in l. 1. in princ. nu. 27. in fin. Digest. de
acq. poss. Dec. in conf. 517. nu. 9. & conf. 528. num. 2. Boer.
decis. 50. num. 11. Cavalc. 1. decis. 28. num. 1. Anton. de
Amat. decis. 116. num. 23. Franc. Marc. decis. 542. nu. 4.
p. 2. Capycius decis. 180. num. 7. Matth. de Afflic. de-
cis. 267. num. 5. Cabed. decis. 9. & 10. p. 2. Laurent. de-
cis. 128. num. 19. Meichsn. tom. 3. decis. 23. num. 20. Til-
man. de Benig. Syntag. 1. dec. 4. vos. 1. n. 49. Anton. Fa-
ber. 3. C. tit. 12. de fin. 17. & 28. Schurff. confil. 26. num.
1. vol. 1. Natta confil. 313. numer. 3. Oldrad. confil. 176.
Marant. conf. 105. num. 8. Cravett. conf. 615. 673. 882.
949. Roland. à Vall. conf. 91. num. 17. vol. 2. Ruin. conf.
22. libr. 1. Calcan. conf. 100. num. 15. vers. Et quod fortius
est, Ruin. conf. 26. column. 3. vol. 1. conf. 53. num. 4. & conf.
92. col. 5. libr. 4. Brun. conf. 24. column. 2. Gozad. confil.
50. col. fin. Socin. Jun. conf. 65. num. 68. vol. 1. Joann.
Fab. in l. 1. col. 2. Cod. de summ. Trinit. & fid. Cathol. Jas.
in l. rem, qua nobis, column. 7. in fin. vers. crederem ff. de
acquir. poss. ubi hanc sententiam usu & consuetudine
receptam testatur. Guido Pap. sing. 661. in fin. Specul.
tit. de iurisdic. omn. Jud. Boer. in sing. verb. presumpt.
n. 18. Chassan. conf. 18. n. 22.

His accedit, † quod monasterium existens in ali-
cujus Principis territorio, in dubio præsumatur ab ipso, vel
illius majoribus constructum ac dotatum, adeo ut Principes,
Reges & alii magnatum Status, Juris præsumptione, in
Ecclesiis Abbatiis & aliis collegiis ac particularibus benefi-
ciis, fundatam habeant intentionem, ut decidendo tradit Nicol.
Boer. decis. 32. per tot. Nam præsumuntur talia beneficia fluxisse à
Principe, tanquam à fonte & Nutricio Ecclesiarum, per ea
quæ tradit Ant. Faber. in Codic. rer. in Sabaud. Indic. lib. 1. tit. 2. definit. 48. in notat. n. 7. Theod. Rhein-
kingk. de Regim. sa. & Eccles. lib. 3. class. 1. ca. 9. n. 45.
conferunt notata per Joseph. Mascard. conclus. 587. n. 3.
ubi dicit Ecclesiam dici constructam † esse ab illo po-
pulo, vel ab illis parochianis, ubi constituta vel sita est
Ecclesia, ad id referendo Lambert. de jur. patron. arti-
cul. 11. quest. princ. 2. part. 1. lib. cui accedit Roch. de
Curt. de iure patron. in verb. construxit num. 28. vers.
vigesimo octavo quæro. ubi ita dicentem testatur Pa-
norm. conf. 106. incip. prius juxta ordinem in prin. & in
fin. vol. 2. & in c. quærelam. de election.

Confirmatur insuper prædicta † assertio in termi-
nis per Lud. Fachl. conf. 55. tom. 2. inter confil. illustr. Ratio III.
Jurisconsult. & Academ. ante num. 6. ibi. Auß dem
mag nuhn herstellen der Gebrauch / daß ein jeglicher †
Fürst vnd Herr die Geistlichen / die in seinem Landt woh-
nen / in Schutz vnd Verthädigung nimmet / vnd ist
nicht vnbillig / sonder recht vnd wol gerhan / wann man
rechtschaffen damit vmbgehet / vnd laßt beyhm Schutzen
bleiben / &c.

Maximam autem, ut prædictis ICtis ignotum non
est, Principes alique Status hodiernis temporibus,
à quibus superioritatum ac territorialia Jura latissi-
me extenduntur, in hoc probandæ Advocatiæ Jure
† territoriali radicato modo, vim ponunt, uti hoc ex
fundamento Principes Palatini Neoburgici, Advo-
catiam super Monasterio Casariensi, die Erbe Cas-
stenvogthen vnd hohe Obrigkeit über das wöllöblich
Gotteshaus Keyserßheim / eo quod in Comitatu
Graispach situatum sit, prætendunt. eamque inani
tamen conatu sibi vindicant, ceu nominatim observa-
vit Christ. Befold. novissima dissertatione de iure fæder.
c. 8. ubi addit eadem propemodum Jura episcopum
Augustanum simili ex causa in monasterium Ottenbeur
affectare, quod in individuo etiam prius astruit Knich.
de iure Territ. c. 4. num. 395. quemadmodum & Duces

Wirtembergici super cœnobio Oberstensfeld / quod in Ducatu Wirtembergico situm reperitur.

Limitatio Circa istum tamen edocendæ Advocatiæ, mo-
prædicti ex dum, limitationis loco sciendum est, quod prædi-
territorio cta vi & virtute Juris territorialis, existentis Advo-
probanda catiæ probatio sæpiusculæ degeneret. Nam præ-
Advocatio sumptio illa, quod scilicet omnia, intra territorii
modi, alicujus septa, inclusa in fide ac protectione Domini
istius esse censeantur, regulariter, tantum in sum-
mo † principe propter generalem in omnes eidem
competentem protectionem locum habet, adver-
tente Henric. Boich. *c. si dilig. de præscript.* Gabriel.
1. comm. opin. tit. 1. de prob. conclus. 9. Cravett. *conf. 615.*
num. 13. Anton. Faber. *3. C. tit. 12. defin. 17.* In Inferioris
vero principis districtu † facile fallit, cum in ejus to-
parchia locus exemptus esse queat, Gail. *de arrest.*
cap. 6. Mascard. *de probat. conclus. 217.* Vantius *de def.*
jurisd. ord. num. 108. Petra *de jur. ques. cap. 22. numer. 51.*
Mynsing. conf. 16. num. 45. p. 1. Natta *conf. 636. num. 30.*
Socin. Jun. conf. 68. num. 7. vol. 1. Meichner. *tom. 3.*
decis. 6. & tom. 2. lib. 1. decis. 6. num. 99. & lib. 2. decis. 4.
num. 167.

Et potest Monasterium aliquod, cum suo terri-
torio, etiam in alterius provincia † situm, ad alium
Principem una cum Advocatia pertinere, per quæ
tradit Abb. Panormit. *in cap. nimis num. 1. versicul. po-*
test. de jurejurand. Meichner. *tom. 2. decis. 8. lib. 1. capit.*
11. constituitque tum territorium per se ac separatum,
Castrensis. *conf. 179. num. 2.* Rucker. *inter Cant. conf. 23.*
n. 114. Cravett. *conf. 672. in fin.* Raudens. *decis. feud. 5.*
n. 6. Casheran. *decis. 29. n. 6.* Meichner. *tom. 2. libro*
1. decis. 8. numer. 43. in causa Hirnheim contra Pfall.
Quo casu paria sunt, esse extra † territorium: &
esse in territorio, sed esse exemptum. Jas. *in l. fin. num.*
5. ff. de juri dict. Matth. Stephan. *de juri dict. lib. 1.*
capit. 33. num. 15. Surd. *decis. 329. num. 17.* Magonius
decis. Luc. 36. num. 29. Kopen. *decis. 48.* Cabedo *decis.*
10. n. 3. p. 2. Wesenbec. *conf. 88. n. 8. lib. 2.* Schrader,
de feud. part. 2. part. princ. 9. §. 3. n. 157. Knich. *de jure*
territ. cap. 4. num. 58. Vantius *tit. de def. ord. num. 108.*
præjudicia collegit Bidenbach. *quest. nobil. 1. n. 17.* Surd.
decis. 129. num. 17. Ziegler. *commun. concl. §. Landsassii*
num. 21. & sequent. per multa allegata & post eum
Reinkingk. *de Regim. Eccles. & sacul. libro 1. conclus.*
5. capite 1.

Hinc promanavit elegans divisio, qua superiori-
tas † territorialis in omnimodam & universalem,
quæ per universum territorium, quod alicui com-
petit, tanquam corpus & omnia ejus membra, quæ
intra fines ipsius universitatis continentur, diffun-
ditur, alles was darin gelegen vnd betrefft / ratione
cujus quis fundatam habet intentionem in omni
superioritatis, Jurisdictionis & protectionis Jure
Knich. *de jur. territ. capit. 3. num. 89. & sequent.* Matth.
Steph. *de juri dict. lib. 2. 1. cap. 7. num. 53. & 191.* Hænon.
disputat. polit. 3. §. 42. lit. B. Volckmar. *de jure Princ.*
capit. 8. num. 4. Et in specialem seu particularem,
quæ intra certas tantum partes concluditur & cer-
ta quædam exempla continet in territorio alieno, vel
per expressam conventionem & consensum Domi-
ni, vel ex consuetudine aut alio Capite singulari ali-
cui concessa & acquisita. Schrader. *p. 10. sect. 1. numer.*
148. to. 2. Bald. *ad l. 3. §. final. num. 1. ff. de testib.* Alciat.
respons. 20. num. 6. lib. 5.

Sicuti ergo apud philosophos particulæ † in &
intra modo partem, modo accidens denotant: ita et-
jam receptum est, apud Jurisconsultos, docente Bart.
l. quibus diebus §. therm. ff. de cond. & demonst. Alb.
de Rosat. in actionar. verbo 11. Menoch. *de arbitr.*
jud. cent. 5. cas. 495. Hinc paradoxa ista, non tamen pa-

raloga, esse in diœcesi, nec tamen de diœcesi, in ter-
ritorio, nec tamen de territorio *cap. si propter. de re-*
script. Rol. à Vall. conf. 33. num. 35. vol. 3. Natta *conf. 301.*
n. 2. Cravett. *conf. 673. num. 11.* Ancharan. *conf. 437. n. 3.*
Surd. decis. 129. numer. 17. vel uti idem argumentum
tractant nostrates, esse maximam differentiam in
eines Fürsten Obrigkeit vnd vnter eines Fürsten Obrige-
keit sitzen / *argument. ca. si proponente ext. de rescript.*
Victor. *disputat. de exemp. conclus. 27.* late & eleganter
Bidenbach. *quest. nobil. 1. num. 16.* Rudinger. *lib. 3. ob-*
serv. 10.

Quemadmodum igitur in Imperio multi † No-
biles, ac liberæ Civitates passim principum oris,
velut palis circumseptæ inveniuntur, in quas tamen
nihil Juris ii habent, Paurmeist. *lib. 2. de juri dict. c. 8. n.*
27. Matth. Steph. *lib. 2. juri dict. p. 2. cap. 7. n. 66.* Knich.
de jure territ. 1. c. 4. n. 73. Mynsing. *conf. 16. n. 44.* Exem-
pla præbet Meichner. in causa Teutschmeister con-
tra Dettingen / *tom. 2. lib. 1. decis. 6. num. 51. & in causa*
Hirnheim contra Pfall decis. 8. num. 50. idem tom. 3.
decis. 6. n. 64. Quinimo locus mœnibus & pomæ-
rio inclusus liber esse potest, differente Ernest.
Cothmanno *conf. 21. num. 103. vol. 1.* Quemadmo-
dum † Ratisbonæ eodem murorum ambitu quin-
que Imperii Status, & quidem liberos oculis usur-
pamus. Warem. ab Erenberg. *de fœder. lib. 2. capit. 1.*
num. 62. Zachar. Victor. *de causis exempt. Imper. con-*
clus. 27. Sic etiam multa Germaniæ insignia mona-
stera, in aliorum † territoriis, imo ipsis urbibus
sita reperiuntur, in quæ nullum territorii, vel ur-
bium Dominis, Advocatiæ jus competit, quod ele-
ganter deducit Auctor Reysersheimischer Consulta-
tion contra Pfall Newburg in *confutat. primi fun-*
damenti contrarii, circa finem hisce verbis: In-
massen man dann im Heiligen Reich viel ansehnliche
Stätte vnnnd Elöster vor Augen hat / welche mit Fürstens
thumben vnnnd anderer Ständ territoriis circulari-
ter vnd ringsweiff vmbgeben / vnd nichts desto weniger
vngemittelte Reichs Stätt vnnnd Prälatur des Reichs
seyn vnd verbleiben.

Cujus rei multa per Germaniam obvia sunt ex
empla.

Hunc enim in modum insigne † ordinis D. Be-
nedicti monasterium, Anno Domini 1096. à Man-
goldo patre & Walthero ac Wolfrado Comitibus
Veringensibus ejusdem cum Civitate nominis fun-
datum, licet intra muros Imperialis oppidi Isnen-
sis situm sit, non tamen illius consules ac Senato-
res, sed Illustres ac præpotentes Sueviæ Barones,
Sacr. Roman. Imper. Dapiferos de Waldburg
Scherenses, † quorum majores jam olim sub Ca-
rolo Martello inter Comites recensebantur, Advo-
catos habet.

Ejus tamen Advocatiæ titulus inde † emerfit,
quod ipsum oppidum olim etiam in Dominio eo-
rundem Dominorum Dapiferorum fuerit, qualiter
autem à jurisdictione illorum liberatum ad jus &
ditionem Imperii devenerit, commemorat Mun-
ster. *lib. 3. Cosmograph. in descript. ejusd. oppidi.* item-
que Wolff. Lazi. *de migrat. gent. lib. 8. in genealog. Co-*
mitum de Truchburg. n. 20.

Pari modo licet monasterium † Sancti Crucis, à
Mangoldo Comite Dillingensi & Kiburgensi Anno
1100. fundatum, mœnibus & pomario Civita-
tis Donavverdanz inclusum sit, nihil tamen Juris
Advocatiæ Civitas in eo habet, sicut multis argu-
mentis probat Auctor Nothwendiger Erinnerung /
contra Informat. Donawerdischer Relation part. 1. in
refutat. 1. informationis fundamenti. §. So viel nun
das erste &c.

Idque

Idque pluribus demonstrare exemplis in proclivi esset, sed ne Lectori fastidium pariat prolixitas, ea omitimus, conferat Lectori, si placet, quæ hac ipsa de materia in cap. VIII. numer. 410. & sequent. prolixius & distinctius annotavimus, nunc institutum commonet, ut alias probationis species, ordine præfixo prosecquamur.

38 V. *Advocatio probatio qualis ex spontanea liberi alijum populi in protectionem deditioe resultet.* Quinto igitur cum protectio quoque oriatur ex spontanea liberorum hominum in clientelam & alicujus subjectione, si ea quidem recens sit, aut hominum memoriam non excesserit, testibus ad minimum & duobus aut tribus probari potest, per text. in leg. ubi numerus Digest. de testibus, & l. vult. Digest. ad Trebell. & probatur in cap. cum omnes & cap. relatum, de testib. cum simil. ut lenit Caccialup. in tractat. de fena. cognit. articul. 6. num. 4. conclus. 4. qua de relatione Afflict. in cap. si quis numer. 1. in prim. notab. si de

39 investit. inter dom. & vassall. & ibi etiam Alvarot. num.

1. & in cap. 1. qui test. sint necess. ad proband. investit. Aut

non est recens sed vetusta, sed tunc vel in annales rela-

ta fuit, aut non: si illud: tunc Historicorum testi-

40 monio edoceri potest: quia libris & historicis & chro-

nicis, quibus à majoribus nostris fides adhibita fuit

creditur, ut est gloss. in cap. inter dilectos, vers. magis, de

fide instrument. & cap. venerabilem, in vers. transulit,

de elect. Bartol. in leg. 1. num. 12. ff. si cert. pet. ibique post

alios Dec. num. 22. Gozadin. consil. 8. numer. 99. Hieronym.

Grat. respons. 9. num. 5. vol. 1. Roland à Vall.

consil. 2. num. 60. vol. 1. Hieron. à Monte tractat. fin.

regundor. capit. 62. num. 2. Si non; tunc ad famam,

ea de re extantem, recurrendum est, ea enim in an-

41 tiquis plenam & fidem facit & pro plena scientia

habetur, facit text. in l. si arbiter. 28. Digest. de probat.

& in leg. 2. §. item Labeo ff. de aq. pluvi. gloss. in l. at quin.

19. §. si cum me absente Digest. de negot. gest. quam Do-

ctor. prædicant ut singularem, Innocent. & Ho-

stiens. in cap. si quid novale. ext. de verb. signific. Bald.

consil. 104. versicul. ad sciendum, part. 2. Ubi dicit fa-

nam in antiquis haberi pro veritate. Famam e-

42 nim antiquam & veram esse præsumimus, cum ve-

rissimile sit, quod diu in ore hominum fuit, per d.

l. arbiter, Menoch. tracta. de præsumpt. libr. 1. questio

18. numer. 15. Bald. consilio septuagesimo tertio, versicul.

3. vol. 3.

Ubi dicit, famam multum antiquam, quæ tran-

scendit sensum hominum viventium, facere no-

torium & probare in vim notorii, per notat. Ar-

chidias. in cap. benedicti. 2. quest. 2. Alexand. consil. 15.

in princ. p. 5. Roman. consil. 424. Zas. consil. 16. numer.

21. & consil. 6. num. 8. libr. 2. Francisc. Vivius comm.

opin. verb. fama, Marquard. Freher. tract. de fama lib. 1.

cap. 8. n. 4.

Quia tamen plerunque etiam cum ejusmodi cli-

entelaris deditio fit, literæ in id confici solent, id-

circo per & easdem etiam acquisitum protegendum

jus comprobari potest. Hunc in modum Auctor

Wertheimischen Gegenberichts / part. 2. folio 78. ex

literis super facta, incolarum & Erlebachenium in

clientelam Comitum Wertheimiorum, deditioe

Anno 1409. erectis, manifestum facit, ejusdem

Erlebachenensis Pagi, liberos homines, in prædicto-

rum Comitum protectione esse ibidemque Comites

illos protegendum jus habere: Sed ipsas pactæ clien-

telæ istius literas in Cap. 9. integras, certam ob causam

inseruimus.

43 VI. *Prescrip-tione ad-quiritam fuisse Ad-* Sexto, cum etiam per præscriptionem, & Advo-

catiam enasci constet, ea ex antiqua & possessione

vel quasi Juris clientelaris deduci potest, Jacob

Synzius disputat. de iure protect. 9. 23. ubi dicit Ta-

bulis clientelaribus non extantibus aut amissis,

si alia probatio haberi nequeat, & antiquissima pos-^{vocatiam} sessionis allegatione & actibus possessorii non vi-^{qualiter} tiolis probationem fieri posse Mascard. ^{vincatur.} conclus. 958. Rosenthal. capit. 4. conclus. 14. numer. 3. in fine. Talis autem Advocatiæ quasi possessio loco tituli habetur, ut notat Bald. in l. cum semper Codic. de rei vend. quem sequendo refert Barbat. consil. 41. numer. 3. vol. 1. & consil. 6. numer. 24. vol. 2. Calcan. consil. 8. nu. 12. Cyn. in l. cum res in fin. Codic. de prob. Abb. consilio 176. in princ. part. 2. Corlet. in sing. suo verb. Patronus, ill. secund. Joseph. Ludovic. conclus. 42. column. 6. ampl. 2. Cassad. decis. 7. num. 4. de jur. patron. Socin. consil. 205. n. 2. & 3. vol. 2. Rol. à Vall. consil. 3. vol. 1. Burfat. consil. 324. num. 2.

Hic tamen limitationis loco notandum est Advo-⁴⁴ catiam non probari ex & possessione, quando inten-^{Limitatio} tatur petitorium, nam illo casu ea possessio non pro-^{ad VI. pro-} bat intentionem agentis, quia non sequitur, ego ^{bationis} possideo, ergo sum Dominus; Ista enim inter se ^{modum.} penitus sunt diversa & nihil commune habent, attrahit Lambert. de jur. patron. part. 2. libro secund. articul. 4. questio. 10. num. 4. & sequent. Paul. de Citadin. de jur. patron. part. 6. quest. 17. Secus si ageretur & 45 possessorio, vel etiam petitorio & possessorio simul, quia tunc sufficeret probare in possessorio vel etiam quasi possessionem, ut notat Zabarell. in cap. querelam de elect. nisi adversarius melius probaret in petitorio ut in cap. cum dilectus de caus. poss. & proprietat. quia tunc præferendus esset verus Dominus & non præsumptivus, ut ex præallegatis tradit Mascard. de probat. conclus. 958. numer. 8. vol. 2.

Cæterum quid in hac præscriptionis ac posses-^{Requisita} sionis vel quasi probatione ulterius requiratur, ^{huius pro-} accurate docuit Mascard. de probat. tom. 3. conclus. ^{tectionis.} 1213. & sequent. & post ipsum Marcell. Cala de mod. articul. & proband. sub tit. de prim. specul. probatio, qua sit testib. numer. 520. ad quos lectorem remitto.

Septimo cum ex alibi traditis constet, Salvam-^{VII.} guardiam existere, etiam ex speciali summi Ponti-^{Ex speciali} ficis, Imperatoris, Regum aut Principum in pro-^{Principum} tectionem receptione, eoque casu in Clientelam ^{protectio-} susceptis, semper exhiberi soleant literæ privile-^{nam facta} giales, quibus certæ in violatores pœnæ inferun-^{receptione,} tur, ea propter jus Advocati cum ejusmodi & Bul-^{qualiter} lis privilegiorum evidenter etiam edoceri potest, ^{Advocatio} ad notat. Mascard. de probat. conclus. 958. numer. 39. ^{vel Salva-} ubi in simili de Jure patronat. tradit hunc proban-^{guardia} di modum habilem esse, ad consequendum illud, ^{edocetur.} 46 subjungens ibidem, privilegium & ejusmodi pro-⁴⁷ bari debere argument. cap. porro de privileg. & nomi-⁴⁸ natim induxit Lambertin. tractat. de jur. patron. part. 1. libro 1. artic. 10. quest. 10. numer. 2. versicul. si quis vellet probare.

Octavo loco satis congruentem competen-⁴⁸ tis Advocatiæ fidem facere licet, ex literis & con-^{VIII.} servatoriorum Imperialium, in quibus tuitio mo-^{Qualiter} nasteriorum protectioni alicujus subditorum per ^{per literas} Cæsarem aut alium injungitur, ac commendatur, ^{conserva-} quem probandi modum inter alios Auctor Wert-^{soriorum} heimischen Gegenberichts contra Würzburg part. ^{Imperiali-} 1. capite 3. fol. 41. usurpat, ad edocendum, quod ^{um de Ad-} Advocatiæ monasteriorum in Comitatu Wert-^{vocatia,} heim / & ditione Breubergensi sitorum Comiti-^{si as fiers} bus Wertheimensibus competant, ubi eam in ^{queat.} rem duas conservatoriorum Testimoniales à Ca-⁴⁹ rolo V. Anno 1541. & 1548. sub Num. 13. & 14. ejusdem fere tenoris producit, cujus prioris co-

piam ad maiorem evidentiam hic subicere placuit.
Ea vero sic habet,

49
Cpnservu-
torium
Caroli V.
Imperato-
ris quo Mi-
chaeli Co-
miti Wert-
heimensi
mandat, ut
monasteria
in Comita-
tu Wert-
heim, & di-
tione Breu-
berg tam
quam Pro-
tector eo-
rundem
defendas.

Wir Carol von Gottes Gnaden Römischer
Kaiser / zu allen zeiten Mehrer des Reichs / in
Germanien / zu Hispanien / beyder Sicilien / Je-
rusalem / Hungern / Dalmatien / Croatien / 2c.
König / Erzhertzog zu Oesterreich / Hertzog zu
Burgund / 2c. Grave zu Habsburg / zu Flan-
dern / zu Tyrol / 2c. Entbieten dem Edlen vn-
serm vnd des Reichs Lieben Getrewen Micheln
Graven zu Werdtheim / vnnnd seinen verord-
neten Vormündern vnser Gnad vnd alles guts /
Edler vnnnd lieben Getrewen nach dem vns als
Römischen Kaysern gebürt / vnser vnnnd des
Heyligen Reichs Vnterthanen / Ständt / vnd
Verwandten / vnd insonderheit die Klöster vnd
Gottshäuser bey fried / ruhe / vnd gemach zu be-
halten / vnd vor Schaden / Abfall vnd zerrüt-
tung zubeützen / auch des zuthun gänglich ge-
meinert seind. Vnd dann du Graff Michael
von Werdtheim vnter andern deinen Regalien
vnd Lehen den Schutz vnd Schirm vber die
Klöster vnd Gottshäuser so in deiner Graff-
schafft vnnnd Herrschafft Werdtheim vnd
Breuberg Obrigkeiten / gelegen seyn / vnd von
altershero darzu gehört haben / von vns vnd dem
Reich durch gemelte deine Vormünder zu Le-
hen empfangen lassen hast / demnach vnd damit
solche Klöster / Gottshäuser / vnd die Perso-
nen darinn / dieser sorglichen Lauff halber die
sich im Heyligen Reich Teutscher Nation ereu-
gen vnd erzeugen / bey fried / ruhe / vnd dem ih-
ren vnbeschwert verbleiben. So befehlen wir
dir bey den Pflichten vnd Eyden damit du vns
vnd dem Reich verwandt bist / auch vermeidung
vnserer schweren vngenad vnd Straff von Römischer
Kayserslicher Macht / ernstlich mit die-
sem Brieff gebietend / vnd wollen / daß ihr al-
le die Klöster vnnnd Gottshäuser / so wie obste-
het / vnter der Graff : vnnnd Herrschafft Werdt-
heim vnd Breuberg gelegen seyn / vnd von alters-
hero darzu gehört haben / vnd dir zuschützen ge-
bühren / in allem dem / damit sie vnnnd die ihren
wider Billigkeit / Recht / vnsern vnnnd des
Reichs Landtfrieden / vnd ihr Klosterordnung /
an ihrem Gottesdienst vnnnd allen löblichen Cere-
monien / auch Haaben vnnnd Güttern nicht be-
schwert noch beleydigt werden / in Crafft vnnnd
auffgedachten Schirm / von vnser vnnnd des
Heyligen Reichs wegen schützen / schirmest vnd
Handhabest / niemandts sie hierüber zube-
schweren / oder zubeleydigen / noch auch densel-
ben Klöstern sich von gemelten Graffschafften
vnd Herrschafften ohn vnser sonder wissen vnnnd
Bewilligung davon abzuwenden nicht gestat-
test / vnnnd hierinn nicht vnghehorsamblich erschei-
nest / haltest / oder erzeigest / als Lieb dir sey / vnser
vnd des Reichs schwere Bagnad vnd Straff
zuvermeiden.

Das meinen wir ernstlich. Geben vnter vn-
serm hierunter auffgedrucktem Insigel / in vn-
serer vnd des Heyligen Reichs Statt Regenz

spurg / am ersten Tag des Monats Junii Anno
im ein vnnnd vierzigsten / vnser Kaysersthumbs
im ein vnd zwanzigsten / vnnnd vnserer Reiche im
sechs vnd zwanzigsten.

IX.
Nono, quia ex alibi dictis liquet, per Imperatores
Reges aut Principes aliquibus Advocatiam saepissi-
me privilegio concedi, aut per literas committi ac
delegari, ideo probari etiam potest per easdem
delegantis literas, argument. leg. 1. §. prohibitum
Codic. de iur. fisc. Guid. Pap. decision. 356. in fin.
Afflict. decision. 361. num. 17. Alciat. de praesumpt. reg.
3. praesumpt. 14. num. 7. quos ad id adducit Cephal.
conf. 236. n. 4. vol. 2. *Advocati-
am alicui
fuisse per
Principem
concessam,
quomodo
demonstre-
tur per li-
teras dele-
gationis.*

Si enim Bullae ejusmodi privilegiorum sint inte-
grae, et nec rase, aut alias vitiosae, plenissimam con-
cessionis factae probationem faciunt, cap. inter dilectos,
de fide instrument. cap. cum persona, eodem tit. in 6. Pa-
normitan. in cap. ad audientiam, ubi etiam alii, Extr.
de praescript. Privilegia namque rem et notoriam &
evidentem faciunt, cap. cum contingat Extr. de rescript.
Felin. in c. cum licet causam, de probat. Alexand. consil.
197. vol. 2. Paris. cons. 27. num. 2. vol. 1. Camill Borell. cons.
1. num. 36.

Et sufficit ad probandam delegatam et Advocatiam
delegantis sigillum, ut quando clientelae dele-
gatio facta est per aliquam scripturam, quae est ex-
arata manu alterius, et in ea scriptura reperitur, et
appositum est sigillum ejus, qui delegavit. Nam tunc
licet non appareat, scripturam esse manu illius ex-
aratam, qui habet potestatem delegandi: tamen
per illud solum suum sigillum probatur delegatio,
ita tradidit Angel. in l. consentaneum, prope fin. Codic.
quomodo et quando iud. Doctor. et Innocent. in cap.
quoniam contra de probat. Marfil. in rub. C. de probat.
n. 323. vers. et ideo Angel.

X.
Decimo cum per et Episcopi assignationem non-
nunquam jus protegendum exoriri quoque constet,
idcirco probari etiam potest Advocatia per verba
et enunciativa Episcopi asserentis aliquem esse Ad-
vocatum, juxta ea quae in terminis juris patronatus
tradit Decius in Authent. si quis in aliquo Cod. de
edend. ubi hujus sententiae assertores plures recenset,
quibus itidem accedunt Socin. consilio 256. column. prim. aliquem
vol. 2. Paris. cons. 33. numer. 7. vol. 1. et consil. 15. numer. esse Advoca-
tum ali-
cujus Ec-
clesiae,
27. et cons. 17. numer. 14. vol. 4. Abb. consil. 62. numer. esse Advoca-
tum ali-
cujus Ec-
clesiae,
72. Cravett. consil. 157. numer. 3. et 6. Didac. Co-
varru. pract. questio. capit. 21. numer. 2. Burlat. consilio
524. numer. 7. Joseph. Ludovic. conclus. 52. am-
pliat. 11.

Undecimo, cum interdum etiam mediante in-
vestitura jus protectionis conferatur, illud per lite-
ras et investiturae vel Reversalis probari potest
Feudum enim et consequenter Advocatia et feu-
dalis, sine investitura constitui non potest, traden-
te Jafone in pralud. num. 12. vers. item investitura, Curt.
de feud. p. 2. membr. 2. quest. 4. num. 14. Zas. part. 6. num. 56
8. et 9. Mozz. de substant. feud. num. 33. Afflict. decisio.
Neapolit. 129. num. 3. Borchol. cap. 9. num. 2. Duaren.
cap. 7. num. 4. Welenbec. cap. 8. num. 17. Eamque et
solum et unicum modum feudi constituendi ait
Vultz. capit. 7. num. 2. Schneide W. part. 4. num. 1. Go-
zad. consil. 8. num. 21. et sequent. Gratus cons. 9. numer.
113. et sequent. vol. 1. Paris. consil. 23. num. 5. vol. 1. Be-
rous cons. 65. numer. 55. vol. 1. Burlat. consil. 127. num. 15.
et sequent. vol. 2. Menoch. consil. 1. num. 23. vol. 1. et di-
cit Roland. à Vall. consil. 50. numer. 8. vol. 3. esse si-
gnum et necessarium feudi post Afflict. dict. decisio. 58
129. Rosenth. synops. feud. capit. 6. conclus. 1. numer. 5.
lit. c.

Probari

Probari autem feudum & consequenter Advocatiam † feudalem per investituram, docet Knich. ex Cephal. *conf.* 458. *num.* 57. *cum sequent. in tract. de sublim. & reg. territor. jure cap.* 5. *num.* 140. & Menoch. *conf.* 402. *num.* 7. & *conf.* 701. *num.* 43. Investituræ † enim publicam merentur fidem, proque publicis instrumentis reputantur, Bald. & Salycet. *ad l. si qua Cod. de Episcop. aud. per cap. post cessionem. ubi Canonistæ extr. de fide instrument. Welenbec. consil.* 21. *num.* 59. *conf.* 27. *num.* 10. & 11. & *conf.* 42. *num.* 7. 8. & *seqq.* Joan. Gæddæus *inter conf. Marpurg. vol. 3. conf.* 32. *ante* 61 *num.* 204. & sunt probatio † probata, uti qualibet alia publica instrumenta, per *leg. cum precib. Codic. de probat. Tiber. Decian. resp.* 66. *numer.* 59. *vol. 3. resp.* 55. *num.* 6. *vol. 5. Roland. à Vall. conf.* 76. *numer.* 8. *consil.* 79. *num.* 47. *consil.* 85. *num.* 38. *vol. 1. Joann. Gallic. tom. 1. conf. feud. 2. num.* 10. atque faciunt rem indubitam † & apertam *Jal. ad leg. 1. num.* 10. *Digest. de nov. oper. nunc. Tiber. Dec. d. resp.* 55. *num.* 6. Menoch. *conf.* 7. *num.* 4. & *conf.* 384. *num.* 1. maxime in negotio † antiquo, Bald. *ad l. emancipatione. vers. ultimo quero. Decian. respons.* 64. *numer.* 9. *vol. 5. Aym. Cravett. de antiq. tempor. part. 1. §. ampliatur. num.* 10. & *seq.* Joan. Gallic. *d. consil. feudal. 2. num.* 14. Joan. Gædd. *conf.* 33. *n. 40. & seq. vol. 3.*

64 Cæterum investitura ipsa probatur per testes † etiam extraneos, ut ostendit Bald. *in capit. 2. si inter dom. & vassall. & cap. 1. num.* 8. *quid sit investit. & in capit. 1. n. 1. qui testes sint necess. ad proband. investit. Afflict. in decisio.* 398. *num.* 1. & *super constitut. regni. libr. 2. rubric. 35. num.* 12. Lambert. *de jur. patron. 3. articul. 10. quæst. princ. 3. part. libr. 2. num.* 4. Alvarot. *in cap. si quis, numer. 5. si de investit. inter domin. & vassall. quod sensit & Martin. de Silima. in tract. feud. rubr. de investit. qual. fiat. & quot test. num.* 225. mares † tamen, non fœminas, quia hæ, nisi sint illustres, & ipsæ feuda habeant, non possunt esse testes in feudali causa ad probandam investituram, argument. *capit. 1. in fin. quot testes sint necess. ad proband. no. invest. & ibi Jacob. de Perus. Bald. Alvarot. & cæteri Doctor. Afflict. in ca. 1. num.* 8. *de controuv. investit. Roman. in l. admonendi n. 119. Digest. de furejur. Felin. in cap. quoniam, num.* 2. & *ibi Dec. num.* 18. *de testib. Jacob. de Sancto Georg. in lex eo, num.* 2. *Digest. eod. Jal. in l. si quis agere, num.* 19. *Codic. de codicill. & in l. hac consultissima, in princ. Codic. de testament. Joan. Bapt. Caccialup. in tract. de feud. recognit. articul. 6. num.* 2. Tiraquell. *in tract. leg. connubial. l. 10. num.* 52. Cato Saccus *in d. l. admonendi, num.* 108. & *sequent. Digest. de furejur. Marfil. in sing. 611. & Stephan. Aufrer. in tract. de reprob. test. numer.* 69.

66 Dummodo in probatione Advocatiæ † feudalis antiquæ versemur, quia nova per pares Curia probari debet, text. est *in cap. 1. in princ. ibi: quæ siquidem ab illo, & c. ac ibid. gloss. ad verb. vassallos, Hannot. libr. 4. de jur. feud. capit. 4. Duaren. de feud. cap. 21. num.* 1. Schrader. *de feud. p. 5. cap. 2. numer.* 3. & *sequent. Nicol. Vigel. cap. 3. Method. feudal. quæst. 3. regul.* 18. Dionys. Gothofred. *in epit. feudor. sub rubric. de probat. & præsumpt. versicul. de nova & veter. investit. probat. novissime Joann. Schoner. disputat. feud. 3. thes. 85. libro secund. Thom. Marin. de generibus & qualitat. feudor. tit. 2. part. 1. numer.* 24. quod tamen multis modis limitant Mascard. *de probat. conclus.* 942. & post eum Henric. Rosenthal. *synops. feud. cap. 12. conclus.* 17. *per tot.*

Hujus porro generis probatione ad evincendam Advocatiam monasteriorum † Brumbach & Holstkirchen ad Comites Wertheimicos pertinere, utitur Auctor Wertheimischen Gegenberichtes contra Würzburg *part. 1. capit. 3. fol.* 41. *ibi. In*

massen dann nit allein die alte Graven von Wertheim / durch iederzeit Röm. Keyser vnnnd König mit solchem Kloster Schirm als einem Reichs Lehen / sondern Lewenstein selbst von weiland den Hochlöblichsten Keysern Maximiliano vnnnd Rudolpho, wie nicht weniger von der jeso Regierenden Römisch. Keyserlichen Majestät investirt vnnnd belehnet / 2c. & *capite 13. folio 337. hisce verbis: Wie dann erwelschlich / daß die Graven vnnnd Herrschaft Wertheim nicht allein länger dann 200. Jahr nach altem Fräncschischen Gebrauch / in offenem gehegtem Gericht / für den Herrn / Vogt / Schuß / vnnnd Schirmherrn solches Klosters Holstkirchen auch judicialiter zu unterschiedlichen mahlen / vermög des Brtheilbrieffs recognoscirt vnnnd ausgesprochen worden / daß ein jeder Graff zu Wertheim / vnd der Wertheim innen hat des Klosters Schuß vnnnd Schirmherr sene / sondern es ist auch in des Reichs investiturn. solche Schuß Gerechtigkeit neben andern Elöstern Wertheim jederzeit vertriehen / Krafft derselben Conservatoria von den Römischen Keysern ertheilt / vnd eorundem vigore solche Schußgerechtigkeit der Drthen vielfältig exercirt worden / 2c.*

Duodecimo, † cum frequentissime constitua- 68
tur jus protectionis mutua clientum ac Protecto-
ris conventionem & desuper plerunque conficiantur à clientibus Tabulæ protectitiæ, quas Protectores recipiunt, ab his instrumentum recognitionis, quod clientibus tradunt, & vulgo licentia Reversales (Revers) vocant, in quibus pacta utrinque inter partes inita consignantur: ideo
hujuscemodi etiam literis † Advocatia quoque
probari potest, ut nominatim etiam post hæc scripta visus testatur Jacobus Synzias *disputat. de iure protect. 9. 23. diserte asserens Advocatiam per Tabulas clientelares probari, cui subscribit David. Hepingk. dissert. de iure protect. conclus. 25. lit. B. ibi. Idemque primæ de protegendo conventionis instrumentum operatur, ad hoc allegans Paurmeist. 2. de jurisdict. 9. in fine Menoch. consil. 241. numer. 30. vol. 3. ubi ex Gilm. decis. 1. numer. 34. libr. 3. subdit: Si quis ex tali conventionem docere nequeat se esse perpetuum Advocatum, led pro beneficio duntaxat habita, & gratis sponteque facta sit defensio, neque Patronum hunc neque clientes ad perpetuationem Advocatiæ, cogi posse, arg. l. 69. & l. 156. de Reg. jur.*

Ratio hujus probatorii modi inde clara est, 69
quod hujusmodi literarum ea † vis sit, ut in controversia clientelari plene probent, & sufficientem mereantur fidem, Bald. *in l. plures apochis Codic. de fide instrument. Jason in leg. ex ea parte, in princ. numer. 11. Digest. de verbor. obligat. & hoc usu servatur quotidiano, & universali, per Germaniam & aliis in locis: quemadmodum idipsum etiam in materia feudali de Domino feudi & vassallo tradit Rosenthal. de feud. capit. 6. conclus. 67. numer. 1. Ubi dicit, Dominum † ad dandum vassallo, sicut & econtra vassallum Domino ad antapocham ejusdem argumenti, quam vulgo Reversales nuncupant, teneri, sequitur Herman. Vult. *de feud. capit. 7. num.* 42. *versic. atque hoc instrumentum, & c. & Schneidew de feud. par. 5. numer.* 117.*

Etenim, sicut quivis † alius, ita & Protectionis initæ contractus in scriptis celebratus, per scripturam desuper confectam probatur, ut traditum est ab Hippolyt. de Marfil. *in rubric. Codic. de probat. numer.* 66. ubi ad hoc allegat Franc. Arret. *consilio centesimo quinquagesimo nono, num.* 10. cum aliis ibi per

eum allatis & extat context. in l. contractus. ubi eleganter Cyn. *Codic. de fide instrument. in verb. in scriptis*, dum contextus dicit, illam transactioem videri esse factam in scriptis, de qua convenit, ut conficeretur instrumentum, & late prosequitur Aretin. d. cons. 159. num. 8. 9. & seq.

73 Et licet alias privatae scripturae plena fides non adhibeatur per text. in leg. rationes, l. exemplo & l. instrumenta Cod. de probation. text. in l. fin. Cod. de conveniend. fisci debitor. cum similibus Paris. consil. 104. num. 74. vol. 1. Doctor. communiter in l. admonendi Digest. de furejur. Andr. Gailius observ. 20. numero prim. libro secundo.

74 Quando tamen transactio consensus partium pacto valido, uti in protectionis unione perfecta fieri solet, celebratus accedit, tunc ejusmodi scriptura plene probat, ut tenet Felin. & alii in cap. scripta. de fide instrument. Bartol. post Dyn. in l. fin. ff. de prator. stipul. & in l. Theopompus. ff. de dote prelega. Bart. in Auth. si quis in aliquo in princ. C. de edend.

Transitio ad modos probanda Advocacia, jam prius ab aliis usurpata ad aliosque translata.

Et haec tenus duodecim illos, ex constituti Juris protectionis seu Advocaciae, fontibus emergentes probandi modos percurramus. Verum, quia nonnullas etiam formas, quibus Advocacia, jam antea ab aliis usurpata in alios transfertur, in dict. cap. de forma. tradidimus, ideo videndum nunc est, quatenus ex illis etiam clientelae probatio elici possit?

XIII. Quoniam igitur usus probat, Advocatiam tam per successionem ab intestato, quam etiam testamento in alium transferri posse: consequens est decimo tertio loco eam probari posse tam per additionem hereditatis, quam per ipsum testamentum.

Quare probata additione hereditatis, in qua jus protectionis fuit, probatum erit etiam id ipsum per notat. Alciat. consilio 192. numer. 2. Idem de praesumpt. reg. 3. praesumpt. 23. num. 2. ubi ait, hereditate delata alicui, qui reperitur rem aliquam hereditariam possidere, eum praesumi jure hereditario possidere, argum. l. 3. vers. & quid de subeunda C. de natural. liber.

Quibus autem modis aditio hereditatis probeatur, hujus loci non est edocere: qui id scire desiderat, videat Mascard. qui materiam illam a conclus. 40. usque ad conclus. 52. ubertim prosequutus est, ad quem, ne opusculum hoc ultra destinatos excreseat limites, benevolum lectorem remitto.

Ceterum, quando testamento sive per viam legati, sive institutionis alicui Advocacia delata fuit, illam ipsis testamenti tabulis probari, est extra controversiae aleam, siquidem per testamentum transactio legata in eo facta vel non facta communiter probantur, argument. leg. final. Codic. de rebus credit. ubi, quod legata facta, vel non facta fuerint, probatur ex facie testamenti, & ibi per scribentes declarat Dec. consil. 424. column. fin. libr. 3. & melius consil. 483. column. 2. in princip. libr. 4. & Alexand. conf. 123. column. 9. versicul. praterea libr. 4. Sebastian. Vant. tractat. de nullitat. tit. A quo & quibus mod. poss. nullit.

79 probar. numer. 13. Sicuti, quod collatio transactio beneficii alicui facta fuerit, aut non fuerit, per inspectionem librorum, in quibus talia registrari solent, probatur: Nam si ibi registrata non reperitur, non praesumitur, ut tradit Felin. in c. illud in fin. de praesumpt. & c. ficti. col. 15. vers. & ita putavi. de re jud. Cassad. decis. 8. n. 2. super regul.

80 Porro, transactio cum interdum etiam jus protectionis in alium donationis titulo transferatur, & de-

super instrumenta confici soleant, decimo quarto loco non impertinenter dicimus, per transactio eadem mer quoque clientelam edoceri posse, per text. notat. in leg. 1. Codic. de donat. text. in l. qui filium, & in l. qui chirographum, Digest. de leg. 1. Jason ibidem, num. 1. & 2. & tradito transactio instrumento donationis, res in eo contentae etiam traditae intelliguntur, Goth. addit. leg. 1. Codic. de donat. And. Gail. pract. observ. libro 2. observ. 37. numer. 10. Unde & protectori ejusmodi instrumentum transactio donationis super Advocacia perennes se habenti ad consequendam Advocatiam actio in rem per Impp. Severum & Antoninum per d. l. 1. data fuit.

Pari modo cum non minus Protectionis jus certis concurrentibus requisitis emi vendique posse, compertum sit, nec id facile absque interventu literarum emptiarum expediri contingat, similiter Advocacia in emptorem translata decimo quarto emptio numerum transactio tabulis evidenter probari potest, siquidem illae per contrahentes subscriptae aut sigillatae ad minus fuerint. Hodie enim literae transactio istiusmodi super contractibus erectae publico instrumento aequiparantur, prout notanter tradit clarissimus inter Germanos Jureconsult. Hieron. Schurff. consil. 17. incip. in prima consultatione n. 3. cent. 1. ubi dicit, scripturam, transactio cui est appositum sigillum authenticum, aequiparari instrumento publico, allegans ad hoc c. 2. in prin. vers. sigillorum. de offic. ordin. in 6. & idem Schurff. tradit in consil. 67. numer. 3. cent. 2. Idque maxime procedit in Germania, ubi generali fere consuetudine tales scripturae pro authenticis recipiuntur quasi publicae. Quod consuetudine introduci posse etiam contra jus commune (quamvis hic non contra, sed secundum jus & Jure fundata sit consuetudo) vel ex eo manifestissime colligitur, quod Philipp. Dec. in consilio 618. numero prim. scribit, consuetudinem transactio etiam privatae scripturae auctoritatem tribuere posse, per text. in cap. dilectus extr. de fide instrum. cum similibus per eundem adductis.

Quo pertinet, quod per traditionem transactio instrumenti censeatur res tradita, de qua in instrumento fit mentio leg. 1. Codic. de donationibus, Ludovic. Roman. singular. 338. numer. 1. & sicut tradendo instrumenta, res in instrumentis contentae videntur traditae, dict. leg. 1. Ita quis, instrumenta retinendo, videtur res in instrumentis contentas retinere, ita gloss. express. in constitutionibus regni Neapol. Constit. cum concessionibus, in verb. nostra Camera ad fin. in titul. de privi. a Curia Capuana tempore turba. indulg. & an instrumentorum assignatio inducat assignationem rei? tradit idem Roman. singular. 677. Gabriel Sarayn. in addit. ad dict. singular. 338. Pro quo etiam faciunt notata per Dylum in regul. cap. post medium vol. 3. de regul. jur. in 6. ubi habetur quod si instrumentum, transactio in quo continetur emptio alicujus rei, alicui traditur vel legatur, ipsa res intelligatur tradita vel legata, ut late per Lambert. de jur. patronat. art. 4. q. 10. lib. 2. part. 2. n. 12.

Porro hunc in modum deductis huc usque probandi modis illis, qui juxta seriem acquisiti primitus ac deinceps etiam in alios translati Juris patronatus enucleati sunt, consequens est, ut & alias externas edocendi Juris istiusmodi, rationes in medium adducamus. Earum autem in fide facienda, conditio duplex est; Aut enim plenam ac solidam clientelae probationem faciunt, vel praesumptivam duntaxat competentis Advocaciae conjecturam inducunt, quae tamen nihilo minus in defectum transactio aliarum probationum sustinentur: Cum enim multoties Advocacia directe

XV. Advocatiam emptio titulo com. paratam, qua ratio. ne manifestum fiat.

83 84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

recte probari nequeat, vel propter antiquitatem temporis, vel etiam ob amissionem scripturarum, foundationum & similium. Ideo lex ea probatione, quam præsumptivam nominamus, contenta est, c. cum causam ubi Bald. col. 3. & late Felin. de prob. & idem Fel. in c. de quarta numer. 27. de præscript. Jas. in leg. ex his limit. 4. C. de test. milit. Corne. conf. 333. num. 8. libr. 1. Dec. conf. 12. numer. 8. & consil. 146. numer. 14. Paris. ubi plures refert conf. 27. num. 15. & 16. lib. 1. Alciat. libr. 5. parer. c. 13. Alvar. Valasc. de jur. emphyt. qu. 9. numer. 21. Masc. de probat. conclus. 958 num. 2. vol. 2.

XVI.
Advocatio
quomodo
per testes
probetur.
90 Prioris autem perfectioris nempe probandæ † Advocatiæ & sic decima sexta species est quæ fit per testes, deponentes daß Advocatus ein Kloster oder ein Statt in begehenden Fällen und Kriegsleuten je und allwege geschust habe. Gylman. decis. 51. numer. 13. lib. prim. quæ probatio cæteris omnibus validior ac dignior est, nominatim id tradentibus Abbat. in rubric. de testibus Felin. in rubric. de fid. instrument. num. 1. Innocent. in cap. cum §. Tabellio extr. cod. ubi dicit, probationem per testes esse naturalem, & congruere cum jure divino, ex illo divinæ votis testimonio, in ore duorum vel trium stat omne verbum.

Si itaque duo pluresve testes affirmant hunc vel illum talis monasterii esse Protectorem atque Advocatiam penes hanc vel illam familiam existere, illa utique sufficienter probata esse censetur, dummodo tamen iidem testes, aptas & sufficientes assertionum suarum rationes afferant. Nam in iis quæ non sensu † corporeo sed judicio intellectus percipiuntur qualia sunt jura incorporalia testes semper tenentur reddere causam scientiæ & rationem dicti sui, Bart. in leg. non solum numer. 3. versic. sed si deposuit super eo num. 14. ad fin. Cod. de testibus Marant. in spec. rubric. de testimonium productione numer. 13. Crott. de testibus numer. 307. versicul. octavo fallit Boslius tit. de oppos. contra testes numer. 83. post med. vers. & quando deponit & Gomez. variar. resolut. tom. 3. capit. 12. rubric. de prob. delict. numer. 10. versicul. quod idem subintelligit. Campeg. de testib. reg. 192. in 2. fallen. & reg. 193. fall. 1. Nell. de testibus numer. 135. Vivius comm. opin. 898. versic. secus vero. ubi de † communi Alex. Stiat. in pract. judic. capit. 16. numer. 67. Rol. à Val. conf. 3. num. 52. & seq. lib. 1. Bertaz. conf. 379. num. 9. in fin. lib. 2. Cach. conf. 66. post numer. 17. Masc. de probat. lib. 3. concl. 1369. post num. 2.

92 Sic in simili testes deponentes super † jurisdictione, jure decimandi ac similibus etiam non interrogati, debent reddere causam scientiæ Bald. in c. cum causam numer. 20. extr. de testib. Lanfranc. de testibus post numer. 20. versic. exemplum & num. 22. Gomez. d. capit. 12. num. 10. Bosl. tit. de oppos. contra test. num. 74. Mascard. d. concl. 1369. num. 5. & 36. Prosp. Far. tract. de testib. lib. 3. tit. 7. q. 70. num. 71.

93 Censentur autem testes aptas † dictorum suorum rationes afferre, si dicant se vidisse literas foundationum, quibus fundator jus protectionis sibi reservaverit, vel spontaneæ in clientelam deditio interfuisset, aut vidisse tabulas protectitias, salvæguardiæ, delegationis, seu alia instrumenta hoc jus demonstrantia, Item se audivisse & vidisse per Clientes petitam, & per protectores præstitam defensionem, vel hoc nomine persolutum iis fuisse honorarium, & similes actus. Nec opus est ad probandam Clientelam, ut singuli testes de omnibus istis actibus, deponant, sed sufficit, si unus de isto, &

94 alius de alio actu testificetur, quia testes in eundem † finem concordantes plene probant illud quod habet plures actus vel plura media quæ tendunt ad genus, ut eleganter docet Bald. consil. 514. volumin. 5. ubi di-

cit quod tendere ad eundem † finem intelligitur 95 is, qui deponit per idem medium vel simile; & ideo in usu jurisdictionis si testis unus dicat de uno actu & alter de alio, communis opinio est, quod jurisdictionem in genere probent, & subjungit hanc esse rationem, quod eadem jurisdictio utrique actui insit, sicut genus inest speciei, & de eadem jurisdictione una cum possessione & decimis tradit Corne. conf. 34. col. 2. & conf. 247. in lit. L. vol. 4. ubi communem dicit, & conf. 184. lit. c. v. his tamen minime refragantibus & conf. 289. lit. G. v. & ad probandum vol. 3. late Gabr. concl. 2. numer. 33. vers. secundo inferitur libr. 1. de testibus Capolla. conf. 3. libr. causar. civil. & late Hip. Marsil. conf. 1. num. 41. cum seq.

Nec in isto casu testes dici possunt esse † singula- 96 res, licet per diversa media deponant, quoniam illa dispositio per diversa media non extenditur ad probandum illud medium, vel aliquem actum particularem, sed efficax est pro reddenda ratione, vel causa scientiæ, ut exempli gratia si testes interrogati unde sciant Sempronium habere Advocatiam super tali loco, unus ex his deponat, scire, quia vidit ad factam Clientum requisitionem, ipsos à Sempronio defensos fuisse, alter vero respondeat, scire quia vidit literas, in quibus Clientes Sempronium nominaverunt Protectorem suum, & hunc eodem Clientes suos, Tertius autem dicat se vidisse, Advocato protectitio numerari mercedem tuitionis, Quo in casu concludendum erit testes esse concordantes & plene probasse, in genere Advocatiam cum reddiderint rationes efficaces & clientelæ inductivas.

Nec obstat quod ipsi reddant diversas rationes vel 97 diversas causas scientiæ; quia respondetur hoc nihil im- portare, nec istud eos facere singulares, cum nullam legem habemus quæ astringit testes, † ad reddendam 98 unicam, & eandem causam scientiæ Fulv. Pacian. de probat. libr. 1. cap. 14. numer. 15. imo econtrario lex magis favet testibus † per diversas rationes conclu- 99 dentibus quam per unum eundemque mediatum sermonem deponentibus, ut habetur, in l. 3. 8. ideoque Divus ff. de testib.

Cum igitur testes non sint obligati ad reddendam unam duntaxat rationem sed possunt reddere plures secundum quod sibi & suis sensibus magis convenire arbitrabuntur, merito concludere oportet, testes non posse dici singulares ex eo quod reddant diversas causas scientiæ, modo illæ diversæ rationes sint bonæ & tendentes ad eundem finem super quo testes examinati sunt, id quod etiam sentire videtur Bald. in l. act. numer. 18. v. scias tamen col. 2. C. de probat. ubi dicit quod testes non dicuntur singulares † quando 99 ratio concordantiæ earum est eadem veritas licet diversis mediis sit percepta ab iis: nam posito quod ipsi non probarent omnino directo probant tamen in ratione singulorum, & Baldum referendo sequitur Cornel. d. conf. 34. col. 2. vol. 2. & Mar. Soc. conf. 90. num. 14. v. & confirmatur prædicta col. 2.

Altera hujus generis & sic in ordine decima septima edocendæ Advocatiæ species est, quæ fit per instrumenta, quorum fides † in exercendis litibus 100 eandem vim obtinet, quam depositiones testium quoad probationis effectum text. in l. in exercendis Cod. de fid. instrument. Mascard. de probat. quest. 4. numer. 11. vol. 1. His enim merito in factis antiquis statu- 101 tur capit. 13. de probat. Quare si antiquæ Monachorum literæ vel Monasterii extent Registra, quibus Tutelam ejus in periculosis casibus apud Advocatum fuisse testatum sit, non leve probationi Advocatiæ accedit adminiculum. Wesenbec. conf. 48. num. 14. & 21. cui sub-

- scribens Jacob. Synzius *disput. de jure protect. Argenti-
na Ann. 1621, habita* 0. 23. ait Protectionem probari
per instrumenta, allegans in comprobationem Dn. Me-
noch. *consil. 241. num. 30. vol. 3. Lambert. de jure Patro-
nat. p. 2. libr. 2. art. 12. q. 10. num. 7. artic. Grav. conf.*
101 322. Imo in † antiquis meliorem esse probationem per
instrumenta quam per testes affirmat Fran. Aretin. *conf.*
65. *num. 2. Bald. in l. si alterius C. si min. se major. nu. 5.*
102 ubi inquit magis † instrumentis quam testibus credi.
Alba. *conf. 6. nu. 10. & conf. 64. nu. 22. Curt. Jun. in l.*
pactum quod bona fide C. de pact. num. 2. Masc. de prob.
q. 6. num. 15.

Sed quia *superius* de instrumentis speciatim egimus
hic abruptus de iis est sermo.

Alias perfectioris probationis species partim præce-
dentes, partim subsequentes, probandæ Advocatiæ as-
signatæ rationes suppeditant.

- 103 Quæ autem ad faciendam, cujusque rei † plenam
fidem argumenta sufficiant, nullo certo modo satis defi-
niri potest, sed discreti judicis arbitrio relinquendum
est, ut etiam reliquit Justin. *in §. si vero tale aliquid in*
Authen. de instrum. fid. & cautel. id quod clare scrip-
tum reliquit Castr. *conf. 163. col. 2. lib. 1. in antiq. Paris.*
de Puteo tract. synd. tit. de arbitr. eorum num. 21. qui
hoc maximum esse arbitrium scripsit. Baldui. *ad l. 12. tab.*
lege 51. ad fi. sic respondit Soc. Jun. *conf. 32. n. 11. & conf.*
61. nu. 46. & 47. libr. 2. probationes omnes iudicibus
esse arbitrarias post Dec. *conf. 448. nu. 29. & 463. nu.*
23. late Gram. dec. 34. nu. 47. Paris. conf. 55. n. 34. conf.
75. nu. 21. & conf. 107. nu. 48. lib. 1.

Sed his missis imperfectarum etiam probationum
formas nonnullas deinceps attingere libet.

- 104 Inter ceteras autem species † hujusmodi præsum-
ptivæ probationis decima octava est, quæ ex appositione
XVIII. insigniorum protectoris deducitur. Videmus namque
Advocatiæ probatio
qualis per
insignium
appositio-
nem indu-
catur.
multis in locis insignia familiæ suæ per Patronos Eccle-
siarum ad indicium juris Patronatus in Turribus appo-
ni, ne temporis diuturnitate illud obliteretur.

- Solent enim ex armis seu insigniis familiarum anti-
quarum † vestigia conservari, ut inquit Molina *de pri-
mogenit. libr. 2. cap. 14. in princip. & num. 5. Stephan.*
Gratian. libr. 2. discept. forens. c. 288. numer. 26. Burf.
consil. 228. numer. 4. libr. 3. Cephal. consil. 196. numer.
21. Curt. Jun. consil. 11. numer. 12. Paris. conf. 19. num.
28. cum seq. vol. 2. Lud. Marot. resp. 50. num. 20. Bo-
er. decis. 146. numer. 6. Melch. Paleez. de majorat. p. 2.
q. 4. illat. 8. & q. 5. Ripa in l. centurio numer. 163. Di-
gest. de vulg. & pupill. Quinimo insignia non raro sunt
veluti signa † & literæ hieroglyphicæ breviter & com-
pendiose aliud, quod non videtur, per sculpta, picta
aut cælata significantia, ad memoriam eorundem, qui
quippiam egregium, simile vel proportionatum de-
monstranti signo, gesserunt Pet. Greg. Thol. *libr. 6.*
de Republ. c. 16. Petrus Fri. de Nobilitate inter Arum.
discurs. Academic. 16. 0. 29. Chassaneus in catal. glor.
mund. part. 1. considerat. 38. concl. 61. & seq. Gratianus
libr. 2. discept. forens. cap. 319. numer. 26. & seq. & facit
text. in leg. lex qua tutores §. nec vero Cod. de administr.
tutor. & l. legatum ff. de admin. rer. ad civ. pert. per
quem text. ita tenet Ana. *conf. 113.*

- 106 Cum igitur hæredes † etiam ad quos Advocatiæ
transit, subsequantur insignia, per traditionem Bart.
tract. de insigniis nu. 10. ubi dicit, arma gentilitia transi-
re in omnes de illa agnatione descendentes, arg. *leg. fa-*
miliaria ff. de religios. domib. Bart. Chassa. in tract. glor.
107 *mund. part. prim. concl. 38.* ideo per appositionem † ar-
morum monumentum quasi sempiternum competentis
tali familiæ juris istiusmodi inde existit, ut non obscure
testatur idem Chas. *d. tra. concl. 11.* ubi dicit, insignia
poni ad perpetuam hominum memoriam,

Hinc usu venit, ut si aliqui † ex familia anti- 108
qua videant arma majorum suorum depicta aut a-
lias insculpta in aliquo loco publico, magno id si-
bi honori ducant, & si ea quispiam amovere, & sua
de novo ponere velit, etiam ædificando novum
opus, petere possunt id ipsi per iudicium eo officio
prohiberi Chassan. *in catal. glor. munda. conclus. 21. v.*
Hinc videmus.

Ea ipsa autem insignia in toribus, † Turribus seu 109
muris Monasteriorum, vel ipsis etiam templis ad picta
seu insculpta arguere jus protectionis seu Patronatus,
novissime ex professo prodidit Josias Molden *de statu*
Nobilium civil. cap. 15. numer. 135. ubi ait, insignia,
in Ecclesia juris patronatus esse symbola, Seraphin. O-
livar. *decis. 652. numer. 2. p. 1. & decis. 1141. numer. 7.*
ubi multos adducit. Hinc Advocatiæ jus insignibus non
minus probari ac Patronatum illius Ecclesiæ in qua fa-
miliæ alicujus arma appicta cernuntur, post Far. *decis.*
527. numer. 7. in novit. Noviss. concludit etiam post
hunc commentarium confectum visus David Hepingk.
diff. de jure Protect. Thesi 25. lit. F. Nam ut privatum ita
multo magis Principem liberali saltem ad opus † ali-
quod faciendum contributione, insignium parieti vel
mcenibus loci suæ jurisdictioni non subiecti affigendo-
rum vel insculpendorum beneficium consequi posse arg.
l. si §. 1. de op. publ. tradit Bruning. de var. univ. spec.
Thes. 25. lit. A. Tho. Mich. Assess. Cam. Spiren. ce-
lebratissimus assp. de jurisd. concl. 53. in scholiis sub lit. c.
ubi in comprobationem adducit Cravettam *de antiq.*
temp. part. 1. §. octava datur, num. 12. & seq. D. Men.
3. præsump. 130. num. 31. & 2. præsum. 59. num. 2. Mas-
cardum & Valasc. licet duo posteriores ab eo allegati
non de armis sed de literis in margine templi incisis, de
quibus paulo post, loquantur.

Idem visus est asserere Illustriss. & doctiss. Cardinal.
Dn. Gabriel. Palæot. Archiepiscopus Bononiens. *in*
tract. de imagin. lib. 1. cap. 48. ubi dicit, defendi posse,
ut insignia † familiarum in ipsas Ecclesias admittan- 110
tur, nimirum ad tuenda jura patronatus, quæ temporis
diuturnitate collapsa his insignibus conservari & pro-
bari solent.

Sed sane, ut, quod sentio libere dicam, si assertus hic
probandi † modus vera atque exacta iudicii trutina ex- 111
aminetur, quoad probationem juris patronatus vel
Advocatiæ videtur, valde incertus & fallax, eam ma-
xime ob causam, quod hodie usu receptum sit, insignia
† in Turribus, portis, aliisve locis depicta magis deno-
tare dominium ac jurisdictionem Dominorum, ad
quos ea spectant, quam competentis Advocatiæ indi-
cium facere, *leg. qui libertate leg. final. Digest. de oper.* 112
libert. Welsenbec. consil. 21. numer. 68. Freccia. libr. 2.
de auctor. Baronum cap. 47. numer. 2. circa fin. Bene-
vent. Stracha. de Mercatur. par. 2. numer. 86. & 78.
Choppin. de legib. Andium lib. 2. p. 2. cap. 1. tit. 4. nu-
mer. 7. Hier. de Mont. tract. fin. regund. cap. 175. num.
5. Cassan. in catal. glor. mundi part. 1. consid. 55. Pere-
grin. consil. 75. numer. 3. libr. 1. ideoque si Protector a-
licujus loci, in signum competentis sibi Advocatiæ ibi-
dem insignia sua apponere tentaret, non putarem id ei
absque consensu Domini istius loci facere licere, nisi id
ipso constructæ à se Ecclesiæ tempore faceret, per not.
Chassan. *in Catal. glor. mund. part. prim. conclus. 55.*
Natta consil. 636. numer. 92. Welsenb. cons. 21. num. 68.
in pr. & in paratit. C. ut nemo pr. tit. prad. suis Hier. à
Monte de si. reg. c. 75. num. 5. Mar. Frec. de feud lib. 2. §.
47. num. 2. Hinc mceniorum dominium esse Principis
cujus arma & insignia in iis depicta, respondit Rol. à
Val. *conf. 84. n. 23. & seq. vol. 2.* Idem differte statuit no-
vissime inter insignes multos And. Knich. *in Epop. Daut.*
num. 289. ubi eleganter asserit, armorum & insignium
pictu-

picturam, Wapen vnd Fahnen / darauff das Wap-
 pen gemahlet / intus vel extra Civitatem ædibus pu-
 blicis & muris appositam superioritatis, domini &
 possessionis publicam esse tesseram, astruente etiam
 Peregrin. *conf.* 75. *numer.* 3. *libr.* 1. Choppin. *de le-*
gib. And. libr. 2. *part.* 2. *c. 1. tit.* 4. *numer.* 7. We-
 senbec. *dist. conf.* 21. *numer.* 68. Schonborn. *Politi-*
cor. libr. 5. *capit.* 30. Quod etiam regulare esse pro-
 palat Anton. Sola in *comment. ad constitut. Sabaud.*
super decret. de insigniis & armis gloss. 2. ubi tradit,
 113 armis & insigniis probari, † res ad eum spectare, cu-
 jus arma sunt, eo quod ejus res esse dignoscatur, cu-
 jus signo reperitur notata per *leg. qui libertate*, & *ibid.*
 Bart. *Digest. de oper. public. leg. monumentorum Cod.*
de relig. & sumpt. funer. leg. quod si neque §. fin. ff.
de peric. & comm. rei vendit. & c. si judex de sent.
excommun. in 6. Ad idem facit *prim. questio. prim. c.*
quod quidam infi. & 23. questio. 7. cap. quemadmo-
dum, de confess. dist. 4. *c. postea signatum 24. q. 2. c.*
sane profertur extr. de vot. mag. & c. fin. ibid. Corn.
consil. 227. *numer.* 1. *vol.* 1. hinc signum denarii sub-
 indicat dominium & superioritatem Hier. Cevallos.
comm. opin. qu. 745. *numer.* 4. & 5. Gylm. *lymph.*
 114 *tom.* 1. *p.* 1. *tit.* 2. *numer.* 23. ubi arguit civitatem †
 E. Archiepiscopo Moguntino esse subjectam ex eo
 quod illa Principis insignia in sigillo ferat. Confert ad
 idipsum, quod eleganter ex D. August. annot. Dionys.
 Gothofred. *ad l. regia 1. C. ut nemo privatus tit. prad.*
 115 *suis vel alien. impon. lit. l.* † urbem nimirum Impe-
 rialem censer, in cujus portis aut ædificiis publicis in-
 signia Imperatoris longissimo tempore suspensa fue-
 rint, nemine ea evertente.
 116 Verum enim vero si ponamus † fundatorem ali-
 cujus Ecclesiæ vel monasterii in signum competentis
 sibi Advocatiæ in eodem insignia sua apposuisse, po-
 stea vero ipso mortuo, aut familia illius extincta jus
 protectionis ad alium pervenerit, haud abs ratione
 in quæstionem vocatur, *an patronus in quem legitimo*
titulo protegendis jus translatum fuit, arma seu insignia
primi protectoris inde auferre & sua apponere vel appin-
gere possit?
 Et prima quidem fronte haud præter rationem † id
 omnino licitum esse videtur, ex eo quod tradit Mari-
 nus Freccia *de feud. libr.* 2. *auctorit.* 47. *numer.* 3.
 ubi dicit si alienetur feudum in alium, donetur vel ven-
 datur, & in eo essent insignia prioris domini, posse no-
 vum successorem & dominum, illa amovere pro libi-
 to voluntatis, quia per alienationem validam jam de-
 finit ex toto dominus esse, neque aliquod jus penes a-
 lienantem remansit: Cum igitur nulla imago prioris
 domini remaneat priorque origo sublata sit, absurdum
 esse Justinianus inquit *in l. in pr. C. de lat. liber. toll.*
 origine rei sublata ejus imaginem relinqui. Causa ve-
 ro armorum seu insignium in loco existentium erat do-
 minium, eo igitur mutato mutatur status & conditio
 rei, cessatque causa causæ, extinguitur sequela & acces-
 sorium ejusdem.
 119 Deinde in eandem partem affirmativam faciunt
 tradita per Petr. de Ancharan. qui *conf.* 113. expres-
 se concludit, quod armis † fundatoris in capella, vel
 sepultura pro se & familia sua facta, appositis, alii
 postea ex fœminis ejusdem familiæ descendentes
 sua etiam insignia conjungere possint, & Monachi
 id deficiente etiam prole masculina permittere de-
 beant.
 120 Sed præmissis non obstantibus contraria sententia,
 uti favorabilior esse videtur, ita † crebriori ab inter-
 pretibus calculo approbata & recepta est firmante eam
 post alios Cæsare Lambert. Episcopo Insulano *tract.*
de jur. patron. art. 4. *quest.* 5. *numer.* 12. ubi conclu-

dit nullo modo arma † primi fundatoris à capella, Ec-
 clesia, vel sepulchro esse amovenda sed ibidem semper
 permanere debere in memoriam primi fundatoris, &
 dicit in hoc concordare omnes Dd. Et hoc ipsum ante
 prædictum Dn. Lambertin. consulendo etiam decidit
 Joan. de Anania *respons.* 86. *circa finem*, ubi dicit inter-
 esse memoriæ illius fundatoris, ut alia arma vel insignia
 quam sua non ponantur: quia per talia signa armorum
 conservatur memoria defuncti. Et pro hoc dicit opti-
 me facere textum, *in l. legatum in fin. Digest. de ad-*
ministr. rer. ad civitat. pertin. & quod notat Bald. *in*
leg. 1. Cod. ut nemini liceat. Nam memoria † funda-
 toris per impressionem armorum alterius posset de fa-
 cili confundi, quia successu temporis posset dubitari
 quis illa sacella ædificari fecerit & sic non conservaretur
 dignitas agnationis fundatoris quæ salva semper es-
 se debet, *leg. prim. §. sed & servus Digest. de ventre*
inspiciend. Concurrit insuper in hanc sententiam Bar-
 tol. *in leg. qui liberalitati §. nec ejus nomine de oper.*
publ. diserte statuens non esse licitum primi patroni in-
 signia antiqua tollere vel abradere & ponere nova, ubi
 etiam per textum illum infert, religiosos † male face-
 re, qui capellas antiquorum fundatorum, in quibus ad-
 picta sunt eorum arma, immutant, veterum Patrono-
 rum insignia auferentes vel delentes, uti etiam notat
 Lud. Roman. *singul.* 474. & refert Joa. de Terra rubea
 in suo opere *de vinea Ecclesia tract.* 3. *art.* 6. *conclus.* 8.
in verbo damnabilis.

Ad quod facit text. † *in leg. si quando Codic. de o-*
per. public. ubi habetur quoties opus † publicum, ut
 palatium, ædes sacre, vel porticus, reparatione indi-
 guerint, licitum quidem esse imagines, statuas, in-
 scriptiones nominum, vel arma quorumcunque
 deponere, sed resecatis ædificiis unamquamque re-
 motam reportari & proprio loco denuo collocari de-
 bere. Idem non ineleganter firmare videtur Dn. Me-
 noch. *recuper. posse. remed.* 15. *numer.* 47. ubi dicit
 honoris † causa patronis esse concessum, ut habere
 possint in Ecclesiis depicta familiæ insignia, quæ
 ab alio abradi sine domini injuria nequeant, alle-
 gans ad id Bartol. *in dict. leg. prim. §. ne ejus nomine*
ff. de oper. public. Cæpoll. *tract. de servit. urb. prad.*
cap. 71. *de pictura.*

Præterea in confirmationem hujus conclusionis ac-
 cedunt textus *in d. l. qui liberalitate ibidem.* de inscri-
 ptione nominis sui operibus (si qua fecerit) capere per
 invidiam non prohibetur, & *ibid.* non ejus nomine cu-
 jus liberalitate opus extructum est crasso aliorum nomi-
 na inscribantur.

Constat autem eum qui de novo Ecclesiam vel Mo-
 nasterium fundat, magnam exercere liberalitatem,
 Quare si idem in signum Patronatus seu Advocatiæ
 ibidem insignia familiæ suæ posuit, videtur id fecisse
 sub ea lege, ne unquam amoveantur, per *d. l. qui li-*
beralitate & l. si judices C. eod. l. legatam ff. de adm.
rer. ad civ. pert.

Denique non solum jure communi sed particulari-
 bus etiam multorum locorum statutis cautum est eos
 esse puniendos, † qui alicujus familiæ insignia in Ec-
 clesiis, aliove loco ad perpetuam memoriam collocata
 corrumpunt, & delent. Et quidem Roman. *singul.*
 474. scriptum reliquit poenam ejusmodi esse judici ar-
 bitrariam, cui subscripserunt Gom. *§. poenales numer.*
5. Institut. de actionib. Curt. Jun. *in l. si quis id quod nu-*
mer. 6. de jurisdict. omn. jud. Rebuff. *in comm. ad Reg.*
constitut. Gallia tom. 3. *tit. de materiis possessor artic.* 1.
gloss. 2. *num.* 35. *ex text.* ubi Bart. *in l. qui liberalitate ff.*
de oper. publ. Jacob. Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 2. *cent.*
 3. *consil.* 281. ubi *numer.* 6. dicit extare Patavii statu-
 tum, *sub rubr. quibus liceat acquirere bona ea nullus ho-*
 mi-

Ratio deci-
 dendi III.
 à particu-
 laribus lo-
 corum
 quorum-
 dam sta-
 tutis.

minum. quo poena quinquaginta ducatorum, indicitur illi, qui arma, insignia & epitaphia è sepulchris delevit atque corruptit.

Solutio rationum dubitandi ad ductarum. Nec vero illa quæ initio quæstionis in contrarium adducta sunt, hanc decisionem infringunt.

Responsio ad l. dubitandi rationem. Quamvis enim arma & insignia prioris Domini per novum successorem in feudo alienato auferri aut deleri posse concedatur, † tamen aliud dicendum est, quando insignia † tempore fundatæ ac constructæ Ecclesiæ per Patronum ad indicium juris patronatus seu protectionis apposita fuerunt, idque propter summum constructoris favorem, qui etiam extincto jure protectionis durare censetur per rationes supra allegatas, quemadmodum etiam ipsemet Freccia allegato loco innuere videtur, insignia in Capella alicujus depicta, ex quibus demonstratur eam ab aliquibus de aliqua familia constructam fuisse, tanquam reliquias primævi juris durare debere, ibidem

127 que ex Capito & Chassanço subjicit, † jus illud præminentia ac honoris ex prima fundatione acquisitum non esse finitum, quemadmodum in simili etiam dissoluto feudo remanent tamen reliquiæ ejusdem ex præstito fidelitatis juramento uti testatur ex Bald. *consil.* 16. *versic. porro volum.* 1. Freccia. *d. auditor.* 47. *sub num.* 3.

129 Præterea non obstat decisioni † nostræ quæ ex Anchorano inducta fuere. Nam in causa ab eodem in consultationem deducto aliæ rationes ac circumstantiæ consideratæ fuerunt. Nam imprimis Baronis illius de cujus insigniis ibi loquitur Anchorani cognati pro augmento divini cultus ornamentis Capellam augere, & pro fratribus alendis multa adhuc in eandem Ecclesiam conferre proposuerunt, pro solatio tamen viventium sua etiam, relictis tamen prioribus insignia ibidem affigere cupiebant. Ne igitur ob talem appositionem à bono proposito abducerentur, id eis propter affectionem, quam ad locum illum habebant concedere, consulenti æquum visum fuit, ideoque consulendo conclusit posse fratres mendicantes de jure permittere descendantibus ex via fœminea, à fundatore sua arma imprimere, & aliis prohibere, & dictis capellis ac rebus ipsarum pro utilitate animarum fundatoris & suorum disponere, prout iis visum fuerit expedire.

Alia solutio dictorum Anchorani. Adhæc inter hanc quæstionem nostram & casum ab Anchorano definitum, in re principali summa est discrepantia, quia nos de insigniis, quæ ad indicium & in signum juris patronatus ex constructa Ecclesia competentis, posita sunt, loquimur, ille vero sermonem habet de armis gentilitiis, quæ in Capellis fratrum mendicantium juris patronatus incapacibus collocata, sculpta, vel adpicta fuerunt.

130 At in comperto est, quod jura, † quæ loquuntur de jure patronatus Laicorum in Ecclesiis vel capellis fundatis vel dotatis per eos juxta ea quæ habentur in *Rubric. & per tot. titul. de jur. patronat.* non vendicant sibi locum in Capellis fundatis per Laicum in Ecclesiis, in quibus habitant mendicantes nam in eis præsentatio vel institutio eorum qui servire habeant, circa divina, non habent locum, & in dictis capellis cessat jus patronatus, *capit. indemnitatibus, in fin. de election.* in 6. Cum ergo in dictis Ecclesiis non sit reservatum aliquod jus Laicis libere, & reservatum sit in administratione ipsorum fratrum, possunt ergo disponere fratres de dictis Capellis sicut de corpore Ecclesiæ suæ, nam judicantur tanquam membra Ecclesiæ & tanquam accessorium sequuntur naturam sui principalis *c. accessorium de reg. jur. in 6. & l. cum principaliter ff. de reg. jur.* Et ex his manifestum est, præmissam nostram decisionem negativam per allatas

dubitandi rationes non everti, sed firmam solidamque persistere.

Ampliatum porro eadem † decisio in terminis 131 propositæ quæstionis, quod novus Protector non solum non possit mutare arma fundatoris à Capella, Ecclesia vel sepulchro, sed nec etiam si ipse est alterius familiæ sua insignia seu arma sculpi facere, etiam remanentibus antiquis, ita aperte volunt prædicti Dd. & præsertim Joann. de Anania in *consil.* 86. & Bologn. in *addition. ad dict. consil. Joann. de Anan.* quibuscum concurrit Petr. de Ancharan. *consil.* 113. in quo de Barone quodam differens, ait, licet fuerit finita agnationis dignitas illius Baronis, quia nullus de domo ejus supererat, tamen dicit non debere extinguere ejus memoriam, sed extendi per ædificiorum, templorum Dei & similium, & ad hunc finem arcus triumphalis & statuæ marmoreæ sculpebantur in Urbe ut illorum memoria, qui gloriose vixerant, & honores gesserant, in perpetuum haberetur.

Deinde ampliatum eadem † decisio ut neque agnatus hæres juris patronatus ex linea fœminea descendens primi fundatoris insignia immutare aut sua apponere possit, in Ecclesia, Capella vel sepulchro fundatoris, ut nominatim consuluit Joan. de Anan. in *d. consil.* 86. cujus decisionem secutus est Angelus in *suo testamento ante fin. gloss. in verbo. idem mandavit construere capellam unam.* ubi concludit non solum hæredem, sed nec rectorem vel conventum Ecclesiæ posse mutare nomen illius fundatoris Ecclesiæ & ponere sub nomine alterius, & concedere alteri, nec posse mutare arma aliqua, allegans ad hoc Bart. in *leg. 2. §. fin. Digest. de oper. public.* Bartholl. Cæpoll. de *servit. urb. præd. in rubric. 71. de picturis in fin. versic. item pone* † ubi quærens de eo qui fundavit Capellam vel Ecclesiam, ibidemque in memoriam nominis sui apponere fecit insignia sua, an clericis ea delere, aliaque substituere liceat? decidit negative, videlicet id ipsum iis non licere, si & contra faciant judicis arbitrio puniendos esse, *l. opus ff. de oper. publ.* quod etiam statuit Lud. Rom. *sing.* 355

Porro quod attinet ad insignia turribus † seu portis templorum, vel in ipsis etiam Ecclesiis adpicta vel insculpta non inelegantis insuper est disquisitionis, *an recte, prudenter, & laude dignum faciant, qui in vel extra monasteria vel Ecclesias à se fundatas, arma sua gentilitia poni curant.*

Ac prima quidem fronte id laudabiliter, † & non præter rationem fieri ex sequentibus patescere videtur.

Primum enim multi ex nostris aperte scribunt, in opere † cujuspiam impensis ac liberalitate facto seu constructo, arma ejus licite affigi, atque apponi posse, per text. in *l. fin. in fine Cod. de statutis* Notat Alberic. in *leg. legatum* per illust. text. in *fin. ff. de administr. rer. ad Civit. pertin.* Nec solum habenti proprietatem † in aliqua re arma sua pingere licet, sed etiam usufructuario, in re, in qua habet usumfructum, *leg. æquissimum §. bitandi l. sed si adium usufructus legatus sit.* Nerva filius & luminaria immittere eum posse ait, sed & colores & picturas & marmora poterit & sigilla & si quid ad domus ornatum pertinet, & not. *ibi sigill. ff. de usufr. & ibi Ang. de Perus. & Flor.* Quia per hoc non efficitur deterior conditio rei neque mutatur ejus substantia quoniam alias secus esset, *l. monumentum C. de reli. & l. rep. §. rei mutatione ff. quib. mod. usufr. vel usus amitt.*

Deinde, quod insignia etiam in ipsis † templis collocare liceat, non ineleganter firmare nititur Chassan. *d. tract. conclus.* 13. ubi dicit, donantem seu legantem pecuniam, ut fiat aliquod opus, puta templum

plum, ædes sacræ hospitale, imagines &c. nomen vel arma sua in iisdem inscribere, ponere, seu depingere posse, nec debere abradi seu deleri, etiam ut alterius arma ponantur, text. in leg. qui liberalitate in princip. & fin. ff. de oper. pub.

139 Nam ad iudicis pertinet officium † tueri memoriam defunctorum, l. Quintus §. Pomponius ff. de anno legat. Per armorum insignia denotatur, & conservatur familia domus ejus circa divinum cultum, quæ per impressionem aliorum armorum confundere-
tur, & in modico tempore ignorari posset, quis di-
ctam Ecclesiam seu capellam fundaverit, vel quæ do-
mus, & sic non conservaretur agnationis dignitas
quæ debet esse salva leg. prim. §. prim. ff. de liber. ag-
nosco. per signa † enim cognoscuntur signata capit. in
novellis de iudic. & propterea armorum alienorum im-
pressio est prohibita in alienis rebus leg. prim. Codic.
ut nemini liceat, & leg. basilicam Cod. de nov. oper.
nunciat. Et quando finiretur familia, ut quia nullus
de domo superesset, tunc non debet extinguere memo-
ria, sed extendi per aspectum ædificiorum templi
Dei & similia Marta de jurisdiction. part. secund. ca-
pit. 4. numer. 28. in fine. Hinc etiam post Petr. à Pla-
ca. in epitom. delict. libr. 1. capit. 6. numer. 17. tradi-
dit Ludolph. Schrader. tract. feud. part. 9. capit. 4.

140 numer. 24. † Eum, qui statuas, † imagines, vel in-
signia alicujus concutit, delet, conflat, vel aliter violat,
illum, cujus est hæc statua, imago, vel insignia, & inju-
ria afficere & injuriarum ab eo conveniri posse. † Sic
etiam insignia † Domini destruendum feudo privari,
Henric. Rosenthal. de feud. cap. 10. quest. 37. numer.
29. eo casu admittit, si dolose & sine causa id ab eo fa-
ctum sit.

142 Tercio ab hac opinione aliena non est † traditio
Ratio du- Dd. asserentium, obligari quem posse, non solum
bitandi III. ex contractu l. ex hoc jure, §. fin. de donation. sed et-
tiam ex testamento, ut, si quis institutus sit hæres sub
conditione, ut nomen & arma testatoris deferat, l. fa-
cta 63. §. si vero nominis Digest. ad Trebell. Quod ex-
quisite exornat. Anton. Thesaur. decis. ultim. per tot.
ubi initio testatur, istam conditionem in institutioni-
bus & substitutionibus extraneorum in Hispania fre-
quentem esse, & in curiis iudiciorum multum agitari,
per Dd. ibid. per eum copiose allegatos, & numer. 15.

143 aperte tradit, eo modo institutum † hæredem gravari
etiam posse, ut teneatur, arma testatoris pingi facere
etiam in domo vel Capella, ut per Jo. de Anan. conf.
86. col. fi. & ibi Bolog. in addit. suis Anch. conf. 113. &
latius per Melch. Palaez. in tract. major. p. 2. q. 8. num.
4. & Mol. de primog. lib. 2. c. 14. in fin.

144 Quarto, nemo facile inficias ibit, eum, qui † Ec-
clesiam ædificavit, aut sacellum exornavit, exper-
tem reprehensionis esse, etiam si dicat: Hæc à me
Ratio du- Ecclesia, hoc sacellum sumptibus meis ædificatum
bitandi IV. est; quid obstat, quo minus idem possit scribere,
& si potest nomen suum, aut familiæ, quæ Ecclesi-
am dotavit in memoriam adscribere, cur ei non lice-
bit significatione signi proprii idem efficere. Cum præ-
sertim ipsa scriptione contineatur & nomen & cogno-
men & universa perfecti operis historia, insigne vero
auctoris tantum familiam significet, per jura superius
adducta.

145 Quinto, videmus hunc sacris locis † apponendo-
Ratio du- rum insignium morem † nedum ætate nostra, sed et-
bitandi V. iam prisca sæculis ante Salvatorem nostrum in terris
natum in usu fuisse, ut habetur; Mac. 13. cap. ibi æ-
dificavit Simon super sepulchrum fratris sui, & fra-
trum, ædificium altum visu lapide polito retro & ante.
Et statuit septem pyramides, unam, contra unam pa-
tri & matri & quatuor fratribus, & his circumposuit

columnas magnas, & super columnas, arma ad memo-
riam æternam; & juxta arma navis sculptas, quæ vi-
derentur ab hominibus navigantibus mare & 1. Reg. 31.
c. ibi: Posuerunt Philist. arma Saulis interfecti in tem-
plo Astaroth, corpus vero ejus suspenderunt in muro
Bethsan.

Et hunc morem etiam hodie servamus, ut sepul-
chris † arma & insignia defunctorum nomen & fa-
miliam referentia, affigantur Thesaur. d. decis. ultim.
numer. 34.

Sexto, si licitum, vel potius quandoque necessa-
rium est, in sedilibus † scamnis & scabellis templo-
rum signum fieri, ne loco moveantur, vel aliorum
usui pateant, per traditionem Menoch. recuper. remed.
15. numer. 47. ea ratione, quod sicut Patronus † ex
gratia habet in Ecclesia jus Patronatus capit. quoniam
de jure patron, sic ei ex gratia concedatur habere se-
dem in Ecclesia, honoris causa, ut tradunt Hostiens. &
Abb. in capit. abolenda de sepult. Cur non idem per-
missum esse censeatur in parietibus portis, aut turribus
Ecclesiarum.

Septimo non abhorret ab hac sententia quod Sal-
vator noster in Evangelio præceperit, ut facta † no-
stra omnibus pateant, omnibus cognita sint, luceant.
que opera nostra coram hominibus, ut exemplo & qua-
si cohortatione quadam, alios in viam rectam ducamus,
Matth. c. 5. Ut igitur facta per aliquem Eccle-
siæ ædificatio, Altaris constructio, vel cujusvis rei ad
sacros usus destinata donatio aliis etiam innotescat, iis-
que ad similia facienda incitentur, ejus rei admonitoria
& incitantia insignia in Ecclesiis ponere utique licitum
esse videtur.

Consequitur ergo, † quod eam maxime ob causam
fundatorum imagines in templis poni debeant, ut faci-
lius homines adducantur, ut in Ecclesias liberalitatem
exerceant, easque altaribus picturis, & reliquo vestium
& rerum apparatu instruant, quæ parva impensa com-
parari non possunt, cum intelligant in iisdem Ecclesiis
monumentum aliquod nominis sui perpetuum relinqui
posse, & hoc non leve est incitamentum apud animos
hominum, qui cum videant aliquorum nomina his in-
signibus illustrata, imitationis desiderio incenduntur,
quo fit, ut per singula tempora Ecclesiæ & ampliores
& ornatiores existant.

Ex his aliisque ejusmodi rationibus quispiam sibi
forte persuadere posset, eos, qui Ecclesias ædificant,
vel in easdem magnam dotem conferunt, non solum
excusatione, sed etiam commendatione dignos esse, si
in constructis à se templis vel monasteriis insignia seu
arma sua gentilitia apponant.

Verum juxta quæstionis statum supra à nobis forma-
tum, secus nobis respondendum esse videtur.

Contrarium enim firmatur ex Regula subsequenti,
cui adherere debemus sicut Bononienses adherent Ca-
rocio, ut dicit gloss. in leg. omnis definitio Dig. de Reg.
jur. Certum enim est, quod eo ipso dum templa † vel
Monasteria ædificantur in solo ad Ecclesiam deputato
ea efficiantur ejusdem & cedant solo in ædificato, per
text. express. in leg. adeo ff. de acquirendo rer. domin. §.
cum in solo Instit. de rerum domin. Sed juris expediti est
quod in re aliena † non liceat imponere insignia vel
arma l. 1. & per tot. C. ut nem. liceat sign. imp. l. si Basili-
cam C. de oper. publ. Bart. in suo tract. de arm. & insign.
circa pr. Jo. de Anania conf. 86.

Cum ergo ædes † sacræ, Monasteria atque Ec-
clesiæ domus DEI sint, & divino cultui destina-
tæ atque dicatæ: non videtur æquum esse, ut quis
sua insignia in alienas ædes inferat, vel in iisdem
relinquat Bartol. tract. de insign. & arm. numero 4.
quæ ut supra dictum est, jurisdictionis ac domini argu-
men-

mentum præ se ferunt, eleganter Cardinal. Palæot. *de sacr. & prophan. imagin. libr. 2. capit. 48.* Quia uti *supra* etiam tactum est, plane inconveniens atque absurdum est origine rei mutata ac dominio in alium translato, ea in re, quam quis in alienum transtulit, imaginem atque insignia ejus remanere, contra textum expressum in *leg. unica C. de Lat. libert. toll. in princ.*

154 Deinde, cum provisi juris sit, quod Venditor ꝛ do-
*Ratio deci-*mus aut prædii alicujus, non queat in re alienata ar-
*dendi II.*ma sua de novo ponere, multo autem minus possit emptorem compellere, ut insignia sua vetera retineat, sed liberum ei sit, auferre antiqua anterioris Domini, & sua propria reponere, per notata Chas-*san. dict. part. prim. conclusion. 21. ad fin.* multo minus sane decet, eum, qui libere DEO Ecclesiam, aut rem aliam dedicavit, signa ibi inferre sua, quandoquidem munus totum liberaliter Deo obtulit, atque omne Dominium à se in cœlestem Dominum transtulit, per ea, quæ *supra capit. XVI. de contrariis Advoc.* annotavimus.

Ratio deci- Tertio, ad fulciendam hanc sententiam præmis-
*dendi III.*sis illud morale non impertinenter addimus, quod sicut imprudenter faceret, & semetipsum aliorum

155 ludibrio ac risui exponeret, qui librum forte ꝛ aut numisma vetus Principi donaturus, signum suum in eo appingeret, vel arma sua cum Principum insigniis conjungeret, per ea, quæ in simili scribit Freccia *de Feudis auctoritate 47. numer. 2.* ubi dicit si in eodem loco ꝛ æqualiter Sub feudatarius poneret arma sua cum armis Domini quod videretur eidem se æqualem facere, Jason *in leg. prim. C. ut nemo privat. in princip.* Ubi dicit, quod insignia Principis, non debent depingi, nisi super rebus quæ sunt Principis, ut Venetiis videre est, in armis S. Marci, quæ non pinguntur in ostiis aliorum nisi sint Ducis. Bald. *in leg. prim. Cod. quæ res vendi non poss.* ubi dicit eum qui arma sua cum insigniis Principis conjungit, videri se parem facere eidem, sicut Lucifer qui voluit se parem facere Deo, & ideo ejectus fuit à cœlo. Ita longè Deo despectus major infertur, si in eo, quod Principi omnium Principum donatur, aliud appareat, quam divinæ majestatis insigne, præsertim cum

156 Deus ꝛ signo, ut nostri meminerit, non egeat,

157 quod necessarium ꝛ hominibus sæpe esse solet, D. Thomas *secunda secunda quæstion. 19. artic. prim.* qui aut multa ignorant, aut recordari omnia non possunt, quo fit, ut insigne adjectum, Deo nulla in re serviat sed tanquam instrumentum ad ostentationem inventum nos ipsos prædicet.

158 Quarto, cum in jure civili ab Imperatoribus cau-

Ratio deci- tum reperitur, non licere homini ꝛ privato imagi-
dendi IV. nem suam in Aula regia ponere, per *leg. si qua Cod. de spectacul.* nec quenquam, ut dictum est, in aliena domo, sua ponere arma conveniat, quanto minus hoc facere oportet in sacrario Dei, ubi præ reverentia ipsi Angeli, & summæ cœli potestates contremiscunt, ut quispiam ignobilitatis suæ arma inferat, & tanquam gemmis & auro carbones atros admisceat, ita arguente Palæot. *d. c. 48.*

159 Quinto, decisionis nostræ armorum in ꝛ Eccle-
Ratio deci- sias illationem coarguentis, fundamentum positum
dendi V. habemus in *leg. basilicam C. de oper. public.* ubi Impp. Theodos. & Valentin. disertis inhibuerunt, ne in Basilica (quæ est domus Regis vel Ecclesia sacra,) insignia seu arma alicujus apponantur, vel alicujus imaginis aut pictarum cujuslibet honoris tabularum obumbratione Basilicæ obfuscentur, quo textu innixus Salycet. *ibidem* ad terminos decisionis nostræ ad literam tradit, in sacra Eccle-

sia non posse alicujus imagines pingi, vel statuam poni.

Sexto pro confirmatione enunciationis ꝛ præ-
Ratio deci- missæ illud inprimis considerandum est, illos, qui
dendi VI. signa sua in Ecclesiis, quas construunt, & in vestibus, quas DEO donant, affigunt, grave periculum incurrere, ne meritum ꝛ omne amittant, quod fieri tradidit ex antiquioribus Gemin. *in capit. due sunt 45. distinct.* quem refert & sequitur Bernard. de Landriano *in addit. Panormitan. in capit. dilecta de excessibus Prelator.* Idem cum aliis admittit Chas-*san. conclusion. 13.* ubi rotunde dicit, advertendum esse quod ponentes arma sua in Ecclesiis, quas faciunt, aut in ornamentis, quæ donant Ecclesiis sive monasteriis, meritum perdant. Et præter hos dissuasorem ejusdem rei se inter modernos præbet Anton. Sola. *super dict. decret. de armis & insigniis gloss. secund. numer. 8.* Ubi graviter monet Ecclesiarum fundatores, ornamentorumque Ecclesiasticorum largitores, ne in Capellis vel ornamentis insignia depingi vel insui curent, eo quod per id boni operis meritum amittant.

Ultimo denique hanc ipsam satis superque con-
Ratio deci- firmatam decisionem summæ autoritatis ac no-
dendi VII. minis Ictus Gabr. Palæot. *de imagin. libr. secund. capit. 47. versicul. potest etiam,* expresse tueretur inquiens, graviter errari, si insignia ꝛ in Ecclesiis
161 ponantur, aut cum rebus sacris & divino cultui addictis conjungantur, quod inde non parva indignitas & summa analogiæ offensio consequatur, *ibidem* subjungens, Licet hæc in Laicis forte dissimulanda sint, in personis ꝛ tamen Ecclesiasticis mi-
162 nus tolerari, & majus argumentum Spiritus, & prudentiæ eos præbituros, si ista prætermittant. Nam cum Clerici ꝛ & charactere & vestitu, & piis
163 fidelium oblationibus ac elemosynis, quibus fruntur, item officiis, quæ sustinent, & sacris omnibus, quibus initiati sunt, publice profiteantur, se à mundo abesse longius, & summo DEO vere dedicatos; æquum & eorundem muneri conveniens est, ut in his familiarum insignibus, in his titulis affinitatum, se cæteris præbeant dissimiles, & in ipsorum locum Ecclesiarum titulos, si quas habent, inferant; aut ab officio Ecclesiastico, cui addicti sunt, aut aliunde aliquid petant, quod & studiis ipsorum respondeat, & cum instituto vivendi genere congruat, denique re ipsa aliquid significant, quod ab eo, quod insignia facere solent, longissime absit. Nam cum ista ostendant, res illius esse proprias, cujus insigne ferunt, debent ista quidem ostendere, id quod possidetur, esse Ecclesiæ proprium, esse dignitatis aut officii, in quo positi sunt, aut aliquid aliud, cum vita Ecclesiastica consentiens. Hæc hæctenus ex Palæoto.

Existimo autem præcitatos authores in hac traditione potissimum respexisse ad abusum hujus rei, quem Palæot. *d. c. 48.* tam longe processisse, adeoque hominum animis dicit infedis-
164 se, ut si cui venit in mentem Ecclesiam ædificare, aut singulari aliqua re, illam exornare, statim etiam ante capti operis initium cogitare incipiat, quem reperire possit illustriorem locum, ubi insignia sua collocare possit, ut se fortasse inprimis nobiliter, accurate prospiciendo, ut signum suum summe conspicuum, impenseque elaboratum, omnium oculis appareat.

Ex quo quidem abusu dubium non est, quin commune illud Germanorum ꝛ diverbium scaturiginem
164 sumperit, quod vulgo dicitur, *Es sey kein Kirchlein so klein in welchem der Teuffel nicht auch ein Capellen zuhaben begehre* / hoc est, non fieri Ecclesiam, in qua

qua sibi dæmon sacellum non occupet, quod urbane ac perbelle ad propositum applicat Palæot. d. c. 48. v. urbane ubi subjungit, nec verbi Dei prædicationem uspiam constitui, in qua ipse locum assidendi non habeat, nec ullam unquam sortem aut conditionem proponi, in qua ipse suis suffragiis non utatur, Ita inquit ille cum in casula sacerdotali aut pallio aut candelabro altaris aut rebus huiusmodi, signa auctoris fiunt, videri dæmonem tanquam de specula quadam cum populo his dictis agere, aspici me hoc in loco confidentem ecce ista pars mea est, Ecce vanitatis & inanis gloria mea insignia &c.

Ex quibus omnibus satis patere existimo, non satis prudenter facere illos, qui insignia sua solo nomine militarem originem præferentia, & mere prophana in Ecclesias inferunt, quæ divini & duntaxat nominis laudibus & non aliis mundanæ vanitatis solennitatibus dicatæ fuerunt.

Solutio
contrario-
rum Argu-
mentorum.

Quibus ita firmatis, non est, quod laboremus multum de argumentis, quæ pro asserenda contraria sententia initio quæstionis adducta sunt.

Resp. ad I.
& II. du-
bitandi ra-
tiones.

Quodenim primo & secundo ad illatas Doctorum autoritates attinet, asserentium, posse quamlibet in opere suis sumptibus fabrefacto, insignia sua ponere, id non negamus quidem in prophanis structuris licitum esse, minime vero in templis aliisque locis, Deo sacratis.

Tametsi autem nulli excitatis expresse etiam de locis consecratis & sic de Ecclesiis loquantur: tamen magis est, ut illorum dicta, ad eos, & qui jura patronatus in Ecclesiis illis habent, quorum autoribus per summos Pontifices vel ex indulgentia quadam & speciali gratia vel ex longæva consuetudine ad tuenda eadem jura, illud per quandam quasi convenientiam permisum fuit, referantur.

Quamvis nec in eo desint existimantes multo melius esse, si qui Ecclesias liberalitate Christiana ducti optimoque consilio incitati ædificent vel congruente dote exornent, ut vel arma sua gentilitia iis plane non inferant, ut priscis temporibus sancti patres fecerunt, qui rationes omnes ad solius DEI gloriam disseminandam contulerunt, vel si ea ad patronatus jura tuenda, loco sacro apponere ac familiæ monumentum relinquere velint, & id non ostentationis causa, sed solo juris tuendi studio faciant, uti recte nos monuit Salvator noster in iis rebus, quæ pertinent ad pietatem, tutius ac melius fore, si quod manus dextra facit sinistra ignoret: quod ipsum magis fieri debet in huiusmodi rebus, in quibus cum magnum liberalemque animum ostendamus, his insignibus tanquam argumentis proprii indebitique forsan amoris, bona omnia, si qua inerant, evertimus.

Quare ex eodem fonte derivatur tanto minus id aliis licere, & cum jus singulare produci ad consequentiam non debeat, l. 1. ff. de const. §. sed & quod princ. Inst. de jur. nat. gent. & civil. l. si vero ff. de legib. l. si vero §. de viro ff. solut. matrim. ubi Bart. Castrenf. Joan. Imol. Nicol. Everhard. in loco à ratione legis larga num. 41. Si enim in uno casu aliquid est speciale sequitur jus commune contrarium esse c. contra morem dist. 8. c. 171 petisti 7 q. 1. & Et quotiescunque tractatur de his, quæ de jure & speciali competunt, illud videtur esse prohibitum, quod specialiter concessum non est, arg. c. pervenit dist. 73. & quod ibi, notatur item c. consulisti 2. q. 5. Arch. c. hortamur dist. 71. gl. in c. ult. 24. q. 1. Men. conf. 90. n. 82.

Unde consequitur, indignum esse, ut quis auctoritate & propria præsumat, quod Romana Ecclesia alicui certa ratione inspecta singulari privilegio indulget. Constat autem speciali gratia summorum Pontifi-

cum conditoribus Basilicarum hoc esse concessum, ut alii tanto promptiores ad huiusmodi pia opera redderentur.

Præterea adversus objectionem tertiam de testatore, hæredem & ad ponenda in templo ejus insignia gravante illatam, parata responsio est, quia, ut videre est, subjungit illic ipsemet Theff. d. n. 15. excusationem taliter gravati, quod nimirum, si præpositi Ecclesiæ nolint ea arma seu insignia depingi in Ecclesia, excusaretur gravatus, siquidem non steter per eum, sed per Ecclesiasticos, qui nolunt Ecclesiam, domum orationis, facere vanæ ipsius humanæ gloriæ & ambitionis spectaculum, & cum Ecclesia etiam non sit hæredis gravati, sed Dei & ipsius Præpositi, non poterit in re aliena insignia apponere per notata Joan. Ana. d. conf. 86. col. 2. in fi. & Bart. in tract. de insign. & arm. col. 2.

Ad quartum argumentum, quo dictum est, si alicui liceat dicere, se sacellum construxisse, non minus licere id ipsum scriptura aut pictura ostendere, respondetur, haud minus in & dicendo quam scribendo summam cautionem esse adhibendam, ut vitium ostentationis devitetur: homines enim in re sua restrictiores esse oportet, nisi aut personæ, aut justitiæ aut charitatis officium aliud deposcat, quod si quis passim jactet, re nulla suadente aut exigente, sacellum illud à se ædificatum aut Ecclesiam fundatam esse, ipse videbitur tuba canere & supellectilem suam ostentare, quam latroni vanitatis facile diripiendam exponit, quod si eadem literis & scriptioni committantur, idem subest periculum, atque eo majus, & cum scriptura tanquam publica res loco apertiore non ad breve spatium sed ad longi temporis memoriam omnibus proponatur, semperque loqui ac durare censeatur, argumen. text. in l. Arriani C. de hæretic. text. in l. quadam §. nummularios, ff. de edendo, ibi quarum probatio scriptura continetur, Paris. consil. 112. num. 44. vol. 1. Bald. in l. unica nu. 5. circa finem C. de confessis, ubi dicit scripturam & habere actum permanentem, sed non confessionem, viva voce factam, Hippol. sing. 469. incip. viva vox gl. in d. l. quadam §. nummularios, n. verb. decurritur, Alex. conf. 245. n. 1. cum seq. vol. 6. id quod Schenck. quoque observavit, concl. 108.

Quinta dubitandi ratio pro defensione contrariæ sententiæ allegata adeo frivola est, ut uno verbo destrui possit. & Nec enim hic de iis insignibus loquimur quæ alicui & post obitum ab aliis honoris ergo ad rei memoriam ponuntur; sed de iis, quæ sibi met ipsi aliquis vanæ gloriæ aucupandæ causa procurat. Jam vero in adducto Simonis exemplo, is non sibi, sed fratri suo vita functo sepulchralia ejusmodi monumenta constituit. Quem morem etiam hodie laudabiliter observamus, ut sepulchris arma & insignia defunctorum nomen & familiam referentia: quas nostri die Ashen Schilt vnd Helm vocant, deferantur & affigantur. Chassane. Cat. glor. mund. p. 2. confid. 6. Tira. de Nobilit. c. 20. n. 149. cum seq. Quod si ultimus familiæ moriatur, insignia franguntur & simul cum eo sepeliuntur, Rudinger. 5. obs. 46. Quo spectat illud, Taciti lib. 16. Anna. 16. Exequia à promiscuo secernunt funere Nobiles, idque olim apud antiquos usitatissimum fuit, erantque hæc insignia defunctorum trophæa, ut apud Maronem Aneid. lib. 10.

— Arma Sereftus

Laetare fert humeris tibi Rex Gradive trophaum,
Et apud eund. lib. 1.

Aut Capyn, aut cellis in puppibus arma Caii.

Et id intelligendum non esse de armis ad bellum propriis, patet ex alio ejusdem Maronis carmine, dum loquens de Junone, quæ in urbe Carthaginis arma sua ita habebat, sic canit.

— hic illius arma.

Hic curvus fuit.

Ad sextum quod attinet objectum de sedilibus & scammis respondetur, illa in templis ab hominibus privatis, ad usum & commodum proprium constitui & inde pro libitu rursus auferri, & in quemcunque prophanum usum converti posse. Templum autem & quæ iis inferuntur, seu Deo jam sacrata in alium usum traduci amplius nequeunt, adeoque cum ad divinum duntaxat honorem deputata fuerint nullum in iis benemerentium signum necessarium, quandoquidem eorum, quæ donata sunt universum dominium à se in donatarium transfertur, arg. text. juncta gloss. ordinar. in l. 2. ff. de public. Bald. leg. 2. Cod. si quis alteri vel sibi & ibi Salyc. & alii Dd. idem Bald. in l. cum hi ff. de transact. 1. lect. col. fin. & l. 2. ff. de legat. 1. ibi Castrenf. Alexand. & alii communiter & idem in l. si mortis C. ad legem Falcid. Specul. titul. de donat. col. penult. versic. & notat Roman. l. 1. ff. de donat. caus. mort. col. fi. & ibi Cuman. & alii Dd. Angel. de Arer. §. 1. Inst. de don. col. fi. ibi Rim. sub. n. 653

180 Nihil etiam negotii facessit, quod septimo loco ex præcepto Evangelico inductum erat, quia respondetur, Salvatorem voluisse, ut opera hominum non tamen auctores operum coram hominibus videantur ac pateant, quod longe abhorret ab insignibus & titulis, qui nihil agunt aliud nisi ut auctoris personam ostendent, cum opus ipsum se satis declaret, nec signa aliqua ad sui declarationem desideret, præterea addit idem Salvator causam, cur id requirat dicens, & glorificent patrem vestrum qui est in cælis.

Non est denique quod nos sollicitet eodem loco proposita aliorum invitationis illatio, ea enim per supra dicta in primæ ac secundæ objectionis refutatione satis enervata intelligitur, ubi simul diximus, ad probandum jus patronatus id indulgentia sacrorum Canonum conniveri magis, quam approbari, & consequenter, si quis ad patronatus jura tuenda velit insignia gentilitia loco sacro apponere, & suæ nobilitatis ac familiæ monumentum relinquere, id non ostentationis causa sed solo juris tuendi studio esse illi permissum, Palæot. d. lib. 2. c. 48. §. hinc sequitur.

182 Ceterum his ita dissolutis, licet asserta hucusque negativa opinio theoricè disputando jure optimo defendi posse videatur, ne tamen quis sensum nostrum durius interpretetur, existimando, nos magnis Prælati & Principibus viris pene innumerabilibus qui summa pietate præditi, in construendis Ecclesiis, iisdemque insigni munerum thesauro augendis, toti insudarunt & insignia ibi sua reliquerunt, aliquam reprehensionis notam inurere, idcirco, quia propositi non est nostri, tantorum virorum facta redarguere, aut de alienis consiliis judicium ferre, sentimus, prædictam decisionem cum mica, quod aiunt, salis accipiendam esse, adeoque institutum illud affigendorum insignium, quod latius inter Prælatos Ecclesiarum dimanaverit, per se non esse reprehendendum: Cum enim signi natura indifferens sit, & in medio quasi loco inter virtutem & vitium consistat, quod totum à vano hominis proposito alium & alium finem respiciente proficiscitur. Ea propter hisce in rebus agentis intentionem spectandam rectius asserit Purp. in l. 1. n. 156. ff. si cert. pet. eumque secutus Ant. Sola super d. decre. de arm. & insign. gl. 2. num. 8. quæ si recta sit, armorum positio non solum ab omni vituperatione aliena verum etiam admodum Deo accepta, & meriti loco esse sicut ediverfo, quando deest rectus finis, per eandem peccati labes contrahi potest.

186 Quare prælatos illos excusatione dignos putamus

qui cum videant, consuetudinem hanc titulorum & insignium retinendorum usu, & consensu pene omnium, qui dignitates in Ecclesia obtinent, receptam eandem ipsi quoque ut ad virtutes, quibus dignitates promeruerunt, consanguineos successores extiterit. Itaque si est, quis est, qui insignia sua in turribus templorum vel ipsis etiam in Ecclesiis ponere velit, illud inprimis illi curandum esse existimo, ut eum sibi finem præfigat, vel alios exemplo suo in exornandis ædibus sacris excitandi, vel quod instituti nostri ratio magis suadet, insigniorum suorum appositione fidem tituli patronatus firmandi.

Sed hæc nimis multa de insigniorum elegante materia, qua de forte erit, ut alias integrum librum dispositione jam jam adornatum, edamus, nunc ad reliqua properandum.

Probatur igitur decimo nono clientela per libros antiquos Ecclesiarum, in quibus scriptum reperitur, Advocatiam ad talem pertinere, per tex. in c. cum causam, de prob. ibi quæ per libros antiquos vel alio modo quod etiam firmavit Aym. Crav. conf. 158. n. 4. vol. 1. Panorm. conf. 74. incip. domino in fi. primi dubii vol. 1. dilucide ac nominatim his adstipulatur in terminis juris patronatus multorum stipatus autoritatibus. Alv. Valasc. de jure emph. qu. 9. nu. 26. ver. rursus cum disco, ubi dicit, se nuper obtinuisse in causa ardua quasdam Ecclesias ad jus patronatus Regis pertinere, ex eo solum, quod in libro censuali posito in archivo Ecclesiæ majoris Episcopatus Colubriensis, ubi sitæ erant illæ Ecclesiæ, repertum fuerit scriptum in margine libri (Regis est.)

Quod tamen Hostiens. & Joan. Andr. in c. ad audientiam de prescript. intelligunt procedere, in libris reservatis in custodia publica & fidei, & pro ista restrictione optime facit text. in d. c. ad audientiam de prescript. & ibi dicunt Dd. quod libri faciant fidem, si reperiantur in Camera Cardinalis vel Episcopi, idque propter fidem scriniariorum referente Arnold. Reyg. in chesaur. lit. P. de probat. n. 539.

Verum non solum libris repertis in archivo Ecclesiæ aut Camera Episcopi, sed & si reperiantur in domo Receptoris Ecclesiæ, hominis honesti & legalis, dabitur fides, ut post Card. & Abb. in d. c. ad audientiam, tradit ibid. Fel. concl. l. 3. & sequitur Boer. decis. 105. n. 12.

Vigesimo edocetur jus Advocatiæ ex scripturis seu characteribus antiquis, lapidibus, parietibus, foribus campanis, istius loci, ubi jus patronatus vindicatur, incisis Bald. conf. 310. incip. an patron. vol. 5. ubi dicit hujusmodi scripturas cum temporis longinquitate, fingere facere per gloss. ordinariam in c. cum causam de bus Chaprobatibus c. audientiam 2. de prescript. idem testatur Cavalc. decis. 17. ordaine 63. n. 1. ex Bald. conf. 310. vol. 5. Ferr. consil. 293. n. 9 vol. 2. Camill. Borell. ex Alex. Corneo, Cagnolo & aliis, consil. 23. num. 39. 40. cent. 2. & ita fuisse decisum refert Joan. Vincent. de Anna sing. 289. quibus consensum præbent Bart. & Bald. in l. monumentorum Cod. de relig. & sumpt. funer. Bart. leg. vel quod alias, & leg. quod si locus ff. eod. Alberic. de Rolat. in l. fin. ff. fin. regund. Marfil. in rubric. c. de probat. n. 111. Im. conf. 60. Dec. conf. 135. Wefenb. conf. 48. nu. 13. Masc. de prob. concl. 958. num. 21. vol. 2. & concl. 230. nu. 2. vol. 1. Brixianus de finib. regund. cap. 63. num. 2. Guido Papa question. 321. nu. 2. Ceriala in praxi Episcop. 1. part. verb. arma versicul. 2. Andr. Gail. 2. obs. 149. n. 8. ubi scribit per scripturas antiquas lapidibus vel columnis incisas induci plenam probationem, teste Innoc. in c. 1. n. 1. in fine de prob. quia non est credibile tales scripturas, si veræ non essent, in publico positas fuisse nec verus Advocatus in præjudicium juris sui, eas tolerasset Menoch. lib. 3. presump. 90. num.

90. num. 10. & libr. 2. presumpt. 59. n. 1. 2. 3. ubi dicit ejusmodi literas inducere notorium, conf. 512. nu. 12. vol. 6.

190 Et quod literis, † in marmore templi incisis credendum in causa juris patronatus antiqui notavit etiam Jas. in §. panales num. 16. de action. Purpurat. leg. 1. n. 155. & ibi etiam Alciat. verb. celsus ff. si cert. petat Accedit idem Alciat. lib. parerg. 13. in fine, & latissime Aym. Cravet. de antiq. tempor. part. prim. nu. 298. Nimirum hæc omnia propter antiquitatem, quia in antiquis † annos centum excedentibus lex facilioribus & verisimilibus probationibus & conjecturis contenta est, teste Cavalcan. d. decis. 12. sub n. 1. Cardinal. Puteo decis. 355. & 358. libr. 1. Berez. consil. 89. text. in cap. veniens 2. §. final. de testibus text. in leg. vicinis Cod. de nupt. & in leg. si quando Cod. unde vi. Zafius cons. 15. nu. 1. cum sequent. volumen. 2. incip. Superioribus Alex. cons. 24. num. 6. incip. Animadversis his vol. 2. qui omnes decidunt in casibus difficilis probationis admitti probationes leviores etiam conjecturales.

192 Vigesimo primo haud dubie etiam probatur Advocatia testimonio † historicorum authenticorum præsertim vetustiorum, qui in literas retulerunt, talem familiam hujus vel istius monasterii Protectores existere.

Quod enim historicis approbatis in † edocenda Advocatia ac jure Patronatus aliisque rebus fides adhibenda sit in primis demonstrat text. in leg. 1. ibi à quibusdam scriptoribus traditum est, ff. de offic. consul. & quod historiis & Chronicis sit credendum tradunt Fel. cap. 2. de rescript. in fin. Abb. Felin. & Dec. c. cum causam de probat. Bart. & omnes in l. 1. ff. si cert. petat. Marian. Socin. cons. 76. num. 64. vol. 1. Tiber. Dec. cons. 19. num. 80. volum. 3. Natta cons. 636. num. 41. & 91. Joan. Garcia. de nobilitat. gloss. 18. nu. 10. Caputaquen. decis. 190. p. 2. Cerola in prax. Episc. 1. part. verb. arma vers. secundo, & Roderic. Suarez. allegat. 8. nu. 21. Tiber. Decian. cons. 21. num. 29. vol. 1. Menoch. cons. 512. num. 5. & 30. Hieron. de Monte Brixiano de finib. regund. c. 62. n. 6. Baraona in addit. ad Palacium Rub. in rubric. de donat. in introductione num. 2. lit. A. Faber. in §. idem precium numer. 5. institut. de emption. & vendition. Aviles in capitulis prator. in proæm. verb. 9. Reyna n. 9. Mascard. conclus. 287. Lassarre de gabellis in præfat. n. 23. & 25. Molina de Medrano olim Regii Indiarum Senatus & Cameræ nunc supremi Castellæ in allegatione Viceregis extranei in regno de Arragon. numer. 168. ubi de historiis Ecclesiasticis & sæcularibus. Quinimo scripturas Historiarum & Chronicorum regulariter probare, post Præpositum & Alexandrum à se allegatos dilerte concludit Dn. Card. Tulchus concl. præct. jur. Tom. 4. concl. 139. ubi n. 3. hoc procedere astringit quando ab antiquo communiter iis creditum fuit, & cum eorum monumenta propter vetustatem omnium populorum & judicantium approbatione fidei & veritatis testimonium meruere, cui assonat Jo. Bap. Schwarzenhaler process. judic. libr. 2. act. definit. judic. 8. cap. 5. n. 10. Et hoc probandi modo ad asserendam Advocatiam super Monasterio Brumbach Comitibus Wertheimii competentem utitur etiam supra aliquoties allegatus Autor des Wertheimischen Gegenberichtes contra Würzburg p. 1. c. 2. ubi Munsterum adducit, scribentem memoratos Comites habere Advocatiam prætacli Monasterii Brumbach.

XXII. Porro huic probationis formulæ affinis est vigesimus secundus modus fidei faciendæ super jure protectionis per famam † nempe, per ea quæ in terminis juris patronatus tradit Cæsar Lambert. libr. 2. p. 2. artic. 4. qu. 10. n. 13. Alex. de Nevo in c. 1. n. 21. versic. in-

terdum autem de appellat. & ibi Decius nu. 43. versio. septimus casus Bald. in leg. 4. vers. Tercio modo Cod. de probat. Bart. cons. 41. col. 1. volum. 1. Pacian. de probat. libr. 1. cap. 49. num. 48. ubi omnes testantur jus † Patronatus probari per famam. Hæc enim ut in antiquis ad demonstrandam † jurisdictionis Roman. cons. 70. n. 13. vers. final. Burs. cons. 27. n. 8. Menoch. cons. 701. n. 46. Par. de Put. de Syndicat. cap. 1. n. 3. Cravett. de antiquit. temp. p. 1. §. viso in hac. n. 1. & seq. Et superioritatis † quasi possessionem non parum conducit, Gœden. cons. 42. n. 20. Tho. Mich. de jurisdict. conclus. 53. lit. C. Regna & dominia antiqua Principum possessionem esse Bald. in leg. 4. Cod. de prob. Laud. de Princip. q. 443. & ipsum Patronatus jus ut supra dictum est probet Mandell. cons. 64. n. 21. Masc. concl. 753. n. 8. 46. & seq. Pac. de prob. lib. 1. c. 49. n. 48. ita fama quoque inter Advocatiæ probationes non postremum sibi locum vendicat. D. Hepingk. dissert. de jure protect. conclus. 25. lit. E.

Quamvis enim fama † plenam probationem non faciat, quantumvis ipsa plena & legitime probata fuerit, ut expresse cautum est à Rota decis. 236. ad effectum de præbend. Bellamer. decision. 564. & decis. 98. Marc. Mantua consil. 62. num. 41. & cons. 248. num. 7. Paris. cons. 104. vol. 1. Cels. cons. 62. n. 8. & 9. Bero. cons. 193. num. 23. vol. 3. Burs. cons. 20. num. 31. Plerique tamen statuunt famam † regulariter probare præsumpti-ve arg. c. illud ext. de presumpt. sumpto argumento tam ex nigro quam ex rubro. Ex quo sequitur quod fama † transferat onus probandi in adversarium, ut apud Alexan. cons. 51. vol. 1. & cons. 15. in princip. vol. 5. Alc. cons. 6. n. 18. Gozad. cons. 50. n. 24. Natt. cons. 460. n. 17. vol. 2.

Quod illa commune habet cum † testimonio de auditu, illud enim similiter in casibus, quibus non probat saltem præsumptionem facit & transfert onus probandi in adversarium Archid. in c. hoc videtur 22. q. 5. Roman. singul. 341. Dec. cons. 272. & consil. 595. Socin. cons. 295. versicul. 2. libr. 2. Curt. Sen. cons. 70. Tanto magis autem Advocatia per famam probari potest si jus protegendum valde antiquum fuerit aliterque probari non possit, † quia fama generaliter probat plene in his in quibus alias probatio est difficilis secund. Bart. in l. siquidem C. solut. matr. & in l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig. Bald. cons. 37. col. ult. vol. 1. Alex. cons. 461. col. ult. Lud. Rom. cons. 86. Pet. Anch. cons. 316. colum. 2. Nam in talibus propter † difficultatem directæ probationis etiam admittitur probatio per conjecturas & præsumptiones, Alex. cons. animadversis, 24. colum. 1. volum. 2. cum multis ibi alleg. conjecturæ enim ad probationem rerum præteritarum in dubio plurimum possunt, etsi de futuris non sit tutum illis fidere.

In omnibus autem illis casibus, quibus res † conjecturis & præsumptionibus potest probari, potest etiam per famam, ut tradit Bart. in leg. de pupillo §. si quis ipsi n. 17. de nov. oper. nunciat. Quia fama in obscuris magnam præbet conjecturam & cæteris conjecturis præfertur Dd. in c. illud. de presumpt. & ubi aliunde probatio sumi non potest, fama hæc plene probat Jas. in l. cum ea n. 5. C. de transact. Dec. in c. 1. n. 6. de appell. & his in casibus fama non habetur pro vano rumore & si aliquando talis sit juxta not. in leg. non omnes §. à barbaris de re milit. Menoch. de arbitr. jud. quest. cas. 89. num. 88. & 89. † Quinimo communi etiam Dd. sententia receptum est, quod fama publica & communis opinio in rebus antiquis (ut quarum difficilis sit probatio) plenam fidem faciat, & pro plena scientia habeatur fac. tex. in l. si arbiter 28. ff. de proba. & l. 2. §. item Labeo de aq. pluvi. glo. in l. atquin. 19. §. si cum me

absente ff. de negot. gest. quam Dd. prædicant ut singularem Innoc. & Hostiens. in c. quid per novale de verb. sign. Butrius inc. veniens de testib. Bald. conf. 104. v. ad sciendum p. 2. ubi dicit famam in antiquis haberi pro
 203 veritate. † Famam enim antiquam veram esse præsumimus, cum verisimile sit quod diu in ore hominum fuit esse verum per d. l. arbiter Men. de præsumpt. lib. 1. quæst. 18. n. 15. Bald. conf. 73. vers. 3. vol. 3. ubi dicit, famam multam antiquam quæ transcendit sensum hominum viventium facere notorium & probare in vim notorii per not. Archid. inc. benedict. 2. q. 7. Innoc. in c. cum causam de juram. cal. gloss. in c. 1. de præscript. in 6. Alex. conf. 15. in pr. part. 5. Socin. conf. 86. col. 2. Lud. Rom. conf. 424. Corn. conf. 48. n. 4. Zas. conf. 16. n. 21. & conf. 6. n. 8. lib. 2. Et licet Philip. Corn. aliquoties contrarium tenere nifus sit, conf. 304. vol. 3. tamen hanc esse communem opinionem quod fama in antiquis plene probet testatur Cravett. de antiq. temp. par. 1. n. 302. Zas. in l. prator. ait § prator. n. 25. ff. de eden. Alex. conf. 18. col. 2. Dec. in c. 1. col. 46. de eden. Alex. conf. 18. col. 2. vol. Dec. in c. 1. col. 4. n. 46. de appell. Cæsar Lamb. de jure patron. lib. 2. part. 2. arti. 4. q. 10. n. 13. Affl. decis. 277. Paris. conf. 52. vol. 3. Dec. in l. ex his. col. 3. C. de test. mil. Curt. Jun. conf. 17. Fran. Vivius comm. opin. in verbo fama alii sexcenti allegati per Tiraq. tract. des præscription. §. 1. gl. 4. v. decimo
 204 quinto. † Quæ famæ vis in antiquis ita nota est, ut etiam de instrumentis dicatur, quod instrumenta de antiquo habeant vim famæ ad probandum Dd. in l. cum aliis de jure delib. Socin. conf. 89. col. 3. lib. 1. Alex. conf. 90. col. 2. lib. 6. Crav. de antiq. temp. & conf. 54. n. 10. & conf. 258. n. 17. Idq; verum est etiam si agatur de re magna & gravi præjudicio ut ibid. Crav. ait.

XXII.
 Literis
 missivalib.
 nomina-
 tionem
 Advocati
 vel clien-
 tum in se
 continen-
 tibus qua
 ratione jus
 protegendum
 odoceri
 possit.
 205 Vigesimo tertio demonstratur jus † protectionis ex privata etiam scriptura seu literis, quas vocant Missivalibus à Protectore ad Clientes vel ab his ad illum datis, in quibus suscepti nominantur Schirmsverwanten/aut vicissim Advocatus Schirmherr appellatur. Hunc in modum inter cætera argumenta Auctor des Wertheimischen Gegenberichtes/ contra Würzburg ex literis Abbatum & Conventus Cænobii Brumbacensis convincere conatur Comites Wertheimios ejusdem Monasterii esse veros ac legitimos † Advocatos, allatis variis confessionum testimoniis p. 2. quæ documenta inserta continet, sub n. 10. in quibus omnibus Abbates ac conventus diversis temporibus Comites Wertheimios monasterii sui protectores ac defensores nuncuparunt. Et hac ipsa etiam probationis specie ad vendicandam, edocendamque Advocatiam super Monasterio Reysersheim præ cæteris utitur, Auctor Pfälzischer Infor- mation §. in Anno 1459. & seq. ubi adductis aliquot à Prælati ac conventualibus ad Duces Baviaræ scriptis literis evincere conatur Palatinos Rheni ejusdem Monasterii Advocatos † esse eo quod in literis ad eosdem datis ipsos, Landesfürsten/ Schus vnd Schirmherrn appellaverint, quemadmodum in simili à Dd. receptum
 206 est in nominatione † filii asserentibus filiationem probari ex tali nominatione, & constitui filium in quasi possessione. Ita responsum est à Jason. conf. 106. col. 2. v. 2. vol. 1. quem refert & sequitur Grat. conf. ult. n. 44. vol. 1. & conf. 62. n. 10. vol. 2. Natt. conf. 473. n. 24. ad si. arg. tot. tit. C. res inter alias acta & l. sape ff. de re jud. & retulit Tiraq. in tr. de utroque retract. gl. 16. §. 1. de retract. ligna. col. 2. n. 3. Sic Princeps eo ipso quod loco alicui ut Civitati scribit civitatem facit, ut probat Pacian. de prob. c. 27. num. 145. & Castald. de Imp. quæst. 110. privil. 114
 207 Et talis probatio à nominatione † sumpta tanto magis vires exerit, quando Protector & Clientes se mutuo tales, hoc est Schus herrn vnd Schirmsverwanten

nominant, ut in simili interpretes extensionem faciunt in filiatione † probanda ut si pater filium & vicissim filius eundem Patrem nominet, tunc ex hujusmodi reciproca nominatione probatur filiatio, ita docente Bart. in l. 2. §. 1. ff. de liber. agnosce. sicq; tradidere Cyn. Bart. Bald. & Sal. in l. non nudis C. de prob. sequitur Barb. conf. 14. n. 33. vol. 5. & Paris. conf. 10. n. 51. vol. 2. ubi inquit, quod constituatur filius in quasi possessione filiationis.

Deinde ampliatur prædicta assertio, ut hic probandi modus per nominationem † interveniente Epistola
 209 validus sit etiam si scribes vita functi sint, eo, quod epistola † operetur effectum non solum inter vivos, sed etiam probet post mortem scribentium, juxta Fe- lin. in cap. scripta num. 19. vers. item operatur de fid. instrumen. Cyn. in l. generaliter Cod. de non num. pecun. da ll. Anton. de Butr. in cap. cum dilectus extr. de success. ab intest. Mascard. vol. 2. de probation. conclusio. 626. num. 24.

Recipit tamen iste † probandi modus conveniens
 211 temperamentum, ut jus Advocatiæ nominatione per literas ad Protectorem directam minus certo probetur, si Prælatus solus pro sua duntaxat persona absq; conventu in literis suis aliquem nominet Advocatum seu protectorem, ut probe etiam notavit D. Hepingk. differ. de jure protect. concl. 25. lit. G. ubi scribit, si Epistola aliave Abbatis aut Prælati absque Capituli consensu facta scriptura privata, Advocati nomine quis honoratur, Advocatiæ jus inde sibi competere haud probare arg. text. in c. fin. de sentent. excom. in 6. & c. 10. de priv. & l. 13. C. de prob. quia tali casu confessio † per nominationem facta Monasterio vel Ecclesiæ nihil præjudicat, secundum traditionem Cravettæ de antiq. temp. part. 1. verb. propositum nostrum Anch. conf. 30. Soc. conf. 23. col. 3. ubi in pulchro casu idem consuluit Rom. conf. 489. n. 1. ubi ait ita communiter omnes sentire, Bal. conf. 227. n. 1. & 2. vol. 1. Franc. Marc. decis. Delphin. 1124. n. 2. part. 1. Quo pertinent ea, quæ scribit Martinus Vranus conf. 56. tom. 2. num. 2. quod scilicet nominatio nuda † non inducat plenam probationem, alias esset in potestate cujusque suis appellationibus sibi jura acquirere, quod fieri non potest per text. supra citata leg. non nudis, Cod. de probat. & leg. pen. Cod. de liber. caus. & leg. fin. Digest. de probation. & ibi gloss. Quibus adde Oldrat. conf. 139. num. 4. ubi habet, quod nominatio † rei veritatem natura insitam, non mutat, argumen. leg. 8. de cast. pecul. & leg. sexti. princ. ad municip. Joan. And. in addit. ad Specul. tit. de instrumen. edit. §. Porro. Nec in præjudicium † tertii, sed nominantis tantum operetur, Jason. conf. 106. n. 23. lib. 1. Natta conf. 473. n. 4. Unde nec sola nominatione nominantis filius quis esse probatur §. fin. Inst. de Adopt. Rebuff. tr. nominat. q. 1. n. 3. & latissime Becius consil. 194. per tot. lib. 2. Et hoc exemplificat idem Uran. conf. 1. de decim. vol. 3. n. 8. quod scilicet plerunque contingat, aliquem vocati vulgo Reysen / Herkog / Graff / qui tamen non sit Cæsar, Dux, Comes, sed infimi generis hominum.

Et ratio hujus declarationis seu moderationis est, quia statatur confessioni, † cum præjudicat tantum contenti, & non etiam alteri, ut sancitum est in authen. Ratio limitati de equali dote, §. primum quidem illud sancimus & in authen. quod obtinet C. de probation. & l. si quis posthac C. de bon. prosc. cum aliis allatis per Paul. Castrenf. consil. 337. num. 9. vol. 1. Bart. Soc. conf. 15. n. 3. vol. 1. late Matt. Affl. decis. 168. num. 4. Jacob. Men. conf. 50. num. 55. & tract. de recup. poss. rem. 9. 109. cum seq.

Et eandem declarationem in terminis nuncupatum approbat Henr. Rosenthal, † synops. feud. cap. 4. concl.

Extensio
 prædicti
 modi pro-
 batorii
 prima.

- conclus. 14. in allegat. ad lit. C.* ubi in causa Wandtgas-
sen/ contra Walden Anno 1563. in Camera Spirensi
super controverſo Protectionis jure inter Baronem
quendam ac monasterium agitata refert, non fuiſſe at-
tentam cujusdam Abbatis epiſtolam, in qua Baronem
illum monasterii Caſtenvogt appellarat, quod ea con-
feſſio ſine capitulo facta fuerit. Regulariter enim con-
feſſionem Prælati ꝛ cum capitulo ſimul factam, & non
aliter Eccleſiæ præjudicare reſpondit Dec. *conf. 474.*
numer. 5. ubi ad hoc refert notata per gloſſ. in *l. cer-*
tum §. ſed an ipſos verſ. non ſufficere ff. de confeſſ. & idem
voluit gloſſ. in *c. dudum el. 2. de elect. in verb. veritate*
& idem Dec. in *c. reprehensibilis extr. de appell. numer.*
10. ubi atteſtatur de hoc eſſe communem opinionem,
idem voluit Bald. *conf. 127. vol. 1. Caſt. conf. 337. num.*
20. vol. 1. Niſi forte ꝛ Eccleſia non haberet capitulum,
ex traditis per Abbatem in *c. dilectus de capit. monach.*
quem referendo ſequitur Dec. *d. conf. 474. numer. 7.*
Rom. conf. 36. ubi refert ad hoc text. in *clement. prim.*
de reb. Eccleſ. non alien.

- Id quod & juriſm præviſioni conſentaneum eſt, eo,
quod conſenſus ꝛ Capituli ubique ſit neceſſarius in
his, quæ Prælatum & capitulum ſimul tangunt, *c. acce-*
dentes, extr. de præſcript. Abb. ad cap. novit. ſub numer.
7. verſic. tertio extr. de his qua ſiunt à præl. ſine conſ.
Cap. Redo. in tract. de reb. Eccl. q. 51. c. 1. numer. 21.
Pruckman, *vol. 1. conf. 20. num. 94.*

- Idem præjudicium ꝛ licet immutatis partium
nominibus, in hiſiſterminis refert Ruitg. Ruland:
in *nois ad proceſſ. judic. Joan. Ferrar. Montan. libro*
2. capit. 4. verſicul. ſecundum exemplum, ubi com-
memorat in cauſa Wagnaffen / contra Weldenſ / pro-
ductam fuiſſe Epiſtolam Abbatis, in qua Rei majores,

- vocaverit Kaſtenvogt vñnd Schirmherrn / quæ ꝛ con-
feſſio, licet tum maxime probet, quando geminatur,
& per ſcripturam, & ſic deliberate fit, adſtruente A-
lexandr. in *addition. ad Bartol. in leg. non fatetur Di-*
geſt. de confeſſ. in illa tamen cauſa eam Epiſtolam ad
producentis victoriam non prævaluiſſe, tum quod ut
ſupra dictum fuit confeſſio Prælati Eccleſiæ non præ-
judicet, ut poſt præcitatos in terminis adſeverat Cy-
nus in *leg. prim. col. 9. numer. 15. Digreſt. de confeſſ.*
Bertrand. *conf. 100. numer. 18. libr. 1.* tum etiam,

- quod cum Prælatus ꝛ per ſe facit quidpiam, non præ-
ſumatur id facere ex conſenſu Capituli, Bart. in *l. actor.*
pen. C. rem rat. haber.

- Limitatio
II. modi
preceden-
tis.
222 Secunda moderatio ꝛ circa hanc doctrinam tradi
potest Advocatiam nempe non probari per nominati-
onem in Epiſtola factam, ſi, antequam Epiſtola perve-
niſſet ad manus illius, cui mittitur, mortuus eſſet ſcri-
bens. Nam tunc epiſtola non obligat, nec effectum
aliquem parit, ita doctè prodidit Menoch. *de arbitrar.*
jud. quaſt. caſ. 94. numer. 19. quod etiam voluit Ro-
man. in *l. nuda ratio poſt numer. 12. verſ. hoc tamen mi-*
rabiliſſe ff. de donat. Innocent. in c. cum dilectus de ſuc-
ceſſ. ab inteſt. Jaſon. in repet. leg. admonendi numer. 136.
ubi etiam Ripa. *numer. 136. ff. de jurejur.* & eſt ratio,
223 quia mittens dicitur abſentem ꝛ alloqui per epiſtolam,
ſed quando mittens eſt mortuus, non poteſt dici, quod
alloquatur illum, ut ait Jaſon in *dict. leg. admonendi nu-*
mer. 142. pro quo facit etiam, quod mortuus non po-
teſt dici velle, ut ait Bartol. in *leg. centeſimis, §. ſin. ff. de*
224 *verb. oblig.* ſed per mortem ꝛ omnino extingitur vo-
luntas. *l. 4. ff. locati & ibi Bald. & late Marſil. in rubr. C.*
de probat. num. 248. ubi ait hanc eſſe mirabilem doctri-
nam. Accedat, quod hoc caluſ deficiat ſimultaneus con-
ſenſus, ut inquit Men. *d. caſ. 94. num. 19.*

- Limitatio
III.
225 Tertio limitatur hic probandi modus, ꝛ ut ne-
quaquam pro legitima probatione recipiatur, ſi quis
per tertiam aliquem in Epiſtolæ inſcriptione, vel

alias quavis in ſcriptura privata Advocatus alicujus mo-
naſterii vel civitatis appelletur, ceu nominatim teſta-
tur Jacob. Synzium in *diſputat. de jure proteſt. §. 23.* ubi
expreſſe defendit, non eſſe legitimam Advocatiæ pro-
bationem ſi quis Epiſtola vel alia ſcriptura privata cu-
jusdam Abbatis vel Religioſi Præſulis, proteſtoris ſeu
Advocati nomine honoretur, ſo jemand ein Schirm-
herr oder Kaſtenvogt dieſes oder jenes Gottshauſſ ge-
nandt würde / juxta Dn. Menoch. *recuperan. poſſ. remed.*
9. numer. 106. Maſcar. concl. 867. num. 1. quos allegat
Roſenthal, *c. 4. concl. 14. num. 4. lit. C.*

Quarto inſuper claudicat propoſitus Advocatiæ e-
docendæ modus, ſi forte aliquis honoris ꝛ duntaxat
cauſa vel ad complacentiam nominaveſſet alium Patro-
num ſeu proteſtorem quia verba honoris & civilitatis
gratia prolata, nec obligationis, nec diſpoſitionis vim
inducunt Cornel. *conſil. 129. numer. 7. vol. 3. Tib. De-*
cian. conſil. 67. vol. 2. Molin. in conſuetud. Pariſ. §. 5.
1. gloſſ. 4. numer. 14. faciunt ad hoc ipſum ea quæ tra-
dit Boer. *decif. 153. numer. 37.* ubi dicit verba ad ꝛ
complacentiam prolata ſervire de vento, nec ullam ob-
ligationem inducere, cui finitimum eſt quod ſcripſit
Parladorius *libr. 2. rer. quotid. cap. 3. numer. 45.* Si quis,
inquit officiꝝ ꝛ aut urbanitatis gratia omnia bona, vel
aureos montes pollicetur, non obligatur. Hinc quotidiana
Italorum favorem alterius aucupari conantium ver-
ba *Casa mia caſa voſtra*, Hiſpani *Palabras de compli-*
miento vocant. Hinc & Camera Imperialis mature hoc
perpendens, inſcriptiones Epiſtolarum, quia vel ad a-
micitiæ vel ad favorem accommodantur, parum ad
rem conferre ſæpius judicavit apud Gylm. *tom. 4. part.*
1. vot. 3. num. 183. Et palam ꝛ quoque eſt ex juris diſ-
poſitione, in Imperii, aut alterius cujuſvis etiam tertii
ſucceſſoris, confeſſiones iſtas nil operari *c. ea te & ibi*
Panorm. *art. 3. de jurejur. Innocent. in c. dilectus de ca-*
pell. monach. Speculat. tit. de jurisd. omn. jud. verſ. illud
etiam Vantius de nullit. tit. quoties & intra num. 52. 53.
54. Pinell. ad leg. 1. Cod. de bon. matern. p. 3. num. 50. Jo.
Garſ. de tac. fideic. num. 18. Pacian. lib. 1. de probat. c. 38.
num. 18. Natta conſil. 636. numer. 16. Milanenſ. decif. 9.
num. 92. Seraph. decif. 292. num. 2. etiam erroneas, ne
quidem in præjudicium conſentientis *l. 2. ff. de confeſſ. l.*
error. C. de jur. & facti ignor. l. 1. C. de error. calc. Maſ-
card. concl. 378. Ferra. tit. 1. gl. 7. Pariſ. conſ. 131. num.
33. 34. vol. 3. Mynſing. conſ. 57. numer. 15. dec. 6. Bor-
chold. conſ. 11. lib. 1. Seraphin. dec. 417. num. 6. ſed ad
ejus favorem explicandas Anton. de Amat. *decif. 53.*
num. 19. Partim, ꝛ quia totus actus ex cauſis falſis cor-
ruit, utpote agentis voluntate deficiente, Vultæ. *conſ. 35.*
num. 194. vol. 3. Marpurg. partim, ꝛ quia nuda confeſ-
ſio non eſt titulus, quo dominus aut domini cauſa mu-
tatur, Knich. in *epop. numer. 171.* Auream Imperatoris
vocem repeto; *Sancimus, ne ſolis ſcripturis aut confeſ-*
ſionibus homines ſorte liberi, ad deterioreſ fortunam de-
trahantur, l. cum ſcimus 22. C. de ag. & cenſit. lib. 11.

Vigeſimo quarto probatur Advocatia per invoca-
tionem petitiæ ꝛ deſenſionis, quando ſcilicet extant
confeſſiones, aut literæ antiquæ eorum, qui ſub prote-
ctione eſſe dicuntur, ex quibus apparet in caſibus ne-
ceſſariis aut periculofis, talem tutelam apud Proteſto-
rem requiſitam fuiſſe, ut in terminis tradit Weſenbec.
conſ. 148. numer. 219. ubi in comprobationem adducit
Jaſ. & Dd. in *d. l. admonendi, ff. de jurejur. Salyc. in l. petita de*
exemplo C. de prob. late Crav. de antiq. temp. p. 1. §. quid ſenſionis,
in libr. per totum.

Modum articulandi in hoc protectionis pun-
cto talem prædici uſurpant, Item wahr / daß mehre
gedachte Cloſter vñnd Convent zu St. ſambe ih-
ren Gütern / in nottſtſtigen ſällen vñnd Schuß
vñnd Schirm zu Burgermeiſtern vñnd Rath der
Zz 4 3
Stadt

Statt N. des bemeltem Closters vnnnd desselben zugehörigen Güter Schutz vnd Schirmherrn / vel, als verordneten Keyserlichen Conservatorn / zuflucht gehabt / Hilff vnd Beystandes sich bey denselben erholt / 2c. Cui autem incumbat probatio petitz defensionis seu facta requisitio Item quando absque ea Protector nihilominus ad succurrendum, sua sponte obligatus sit, in c. 11. § 16. explicatum extat.

232
XV. *Advocatia qualiter edoceatur per Actus possessorios præstita defensionis.* Consequenter etiam vigesimo quinto † probari potest jus protectionis, actibus factæ ac præstitæ defensionis, quemadmodum in simili jura statuunt, quasi possessionem juris patronatus ex actibus factæ præsentationis ostendi, ceu docent Canonistæ in c. consultationib. § c. ex literis de jure patron. tacit. c. cum Ecclesia de causa poss. § proprietat. Dec. l. si emancipati C. de collat. vers. sed tamen videatur. Meichsner. decis. 6. n. 19. lib. 1. Tom. 2. ubi tradit, quod sicut ex præsentationibus † juris patronatus quasi possessio demonstratur arg. c. 24. de Elect. Bero. conf. 6. n. 1. vol. 1. Far. dec. 540. § 580. n. 4. in nov. vit. nov. etiam ex servitiorum præstatione probetur clientela D. Heping. diff. de jur. Advoc. concl. 15. lit. B. in fine.

Et in hoc probationis modo etiam unico præstitæ defensionis † actu aliquem in quasi possessione juris Advocatiæ constitui post Welen. conf. 48. n. 20. p. 1. arg. c. 3. de causa poss. § prop. § l. 1. §. 4. 21. § 22. ff. de aq. quotid. § astiv. concludit David. Hep. d. diff. de jure Protect. th. 24. sicut & unica † præsentatione, quæ effectum sortita est, quasi possessio juris patronatus acquiritur, ut præter alios in Cap. IX. n. 910. allegatos testantur Far. dec. 568. n. 3. § 527. pr. in nov. noviss. Knich. de Territ. jur. c. 3. n. 165. Roch. de Curt. tr. de jur. patr. verb. competens alicui n. 35. Bec. conf. 130. n. 4. lib. 2. ubi in dignitatis & officii quasi possessione exemplificat, Crav. conf. 124. n. 9. ubi hoc tam in acquirenda possessione, quam quasi possessione procedere affirmat Barb. conf. 74. col. 3. in fin. Soc. conf. 258. col. 1. Inno. in c. cum Ecclesia Sutrina de caus. poss. § prop. Joseph. Masc. concl. 918. n. 6. Franc. Balb. in tract. de præscr. p. 5. par. prin. qu. 9. n. 5.

233 Cæterum isti, exhibitæ defensionis probandi † modo ad evincendam Advocatiam Monasterii Brumbach fortissime innititur Auctor Wertheimensis in Actis contra Würzburg p. 1. c. 3. fol. 42. ubi in hunc modum scribit Dahero dann nicht allein zu allen begebenden fallen dem Closter von Wertheim auß der Schutz würcklich præstirt sondern auch Abt vnd Convent für der Graffschafft hinderfassen von allermenniglichen gehalten worden / wie allein dar auß zusehen das nach dem in Anno 1519. Christoph Breitenbach ein Eysenburgischer diener mit Brumbach ein Behd anfangen wollen / hat Abt vnnnd Conuent Graff Georgen von Wertheim als dem Schutzherrn solches geflagt / welcher derowegen an Graff Dietherichen von Eysenburg geschrieben daß er seinen Knecht dahinhalte / was er an seine hinderfassen zusehen / daß es mit Recht geschehe / damit er nicht zu andern verursacht 2c. Quo loco etiam enarrat, & duabus literis diffinitorialibus demonstrat. Was gestalt Marsilius Bayd von Kineck vnd Heinz von Aulenbach mit Graff Georgen von Wertheim / in ein Behd gerathen / vnd derselben Schutzverwanthes Closter Brumbach im Jahr 1521 zu brandschätzen vnderstanden / welches als es Graff Georgen von Wertheim dem Patrono vom Abt vnd Convent geflagt worden / hat derselbe in fracht der schutzgerechtigkeit sich seiner Clienten mit solchem ernst angenommen / daß diese diffidat

ten ad implorationem prædicti Comititis nicht allein darüber von dem Key. Cammergericht in des H. Reichs Acht erkant sondern auch folgendes vber trotziger beharrung ihrer hostilitet / durch erstermelter Graff Georgen von Wertheim / dem Bayden sein Hauß Brspringen eingenommen / daselbst auch seiner helffer Nebuchodonosor Bayd vnd Marcellus von Weyl er nider geworffen vnd gefangen / vnd ehe nicht ledig / noch das Schloß mit darzugehörigen Gütern den Bayden restituirt worden / biß wolermeldem Graff Georgen in allem gebührenden Satisfaction beschehen.

Ut tamen Advocatiæ quasi possessio probetur per actum præstitæ defensionis, necesse est talem † actum jure proprio fuisse exercitum arg. l. fin. ff. quemad. serv. amitt. Matth. de Affl. dec. 67. n. 2. Meno. 2. arb. jud. q. cas. 160. n. 3. Idque data acquirentis persona capace nec adverso alios eodem jure possedisse constituto Burl. conf. 235. n. 27. § seq. lib. 3. relatus per D. Heping. differt. de jure Advoc. concl. 14. lit. B.

Jure autem non proprio † gesti intelliguntur Actus protectionis qui alio fine ob necessitatem facti sunt, quibus in consequentiam alicui præstita videtur protectio, qualem Veneti, Dalmatæ & alii sinus Adriatici accolæ, dum perpetua cum Sarracenis, ut se tueantur, exercent, prælia reliquis Italiæ exhibent partibus, Jo. Mar. de Schism. § concil. diff. p. 2 c. 7. als in deme einer / durch beschützung seines eignen Landts eines andern dar in gelegen Bestung auch verwahret damit auß eroberung derselben / dem Land kein schad beschehe oder dasselbignit in des Feinds hand komme. Id quod probe Auctor Rechl. Deduct. in causa des Ritterl. Johannes Orden / contra Rotenburg auff der Zauber / attendisse videtur, dum accurate deduxit: Ob wol die Johanniterische angehörige durch deren von Rotenburg Landwehr geschützet / daß doch die von Rotenburg deswegen vber den Orden keines Protectionis juris sich anzumassen haben.

De aliis ad validitatem actuum hujusmodi, pertinentibus, videat Lector Capituli IX. sub n. 904. usq. ad n. 912. deducta.

Vigesimo sexto, satis clare ac manifeste Advocatia 234 probatur per solutionem † protectionis causa conventi annui honorarii des bedingten Schutz oder Verspruch geldts / quoniam perceptio pensionis inducit acquisitionem quasi possessionis Advocatiæ, per notat. Innoc. in per factam c. cum venissent col. ult. de restit. spol. Et dicunt Angel. & Alex. in l. quamvis, §. 1. ff. de acquir. poss. quod contra solventem mercedem, semper probetur possessio recipientis. Faciunt ad idem notata in d. c. cum venissent ibi: vanti soluta perceperunt annuam pensionem, de restit. spol. ubi Ant. de But. n. 13. Card. in si. Anch. n. 6. Fel. in c. cum Berthol. n. 235 25. de re jud. Röder. Soar. latissime per multa jura in l. post rem judicatam lim. 2. n. 3. ff. de rei jud. Alc. conf. 9. n. 9. Ant. Gom. l. 45. Tauri n. 67. § n. 193. ver. sexto modo. Et est ratio secundum Fel. d. loco, quia ex tali actu perceptionis pensionum fingitur apprehensio rei in utilitatem illius cui solvitur, Alv. Valasc. de jur. emph. q. 9. n. 13.

Hic tamen probandæ Advocatiæ modus declaratur, 236 ut tunc solum procedat, † quando certo constat, vel ex circumstantiis liquido apparet, solutionem illam annui honorarii in signum pactæ protectionis fieri ut in materia census, idem intelligit ac restringit Bald. in l. solet, §. non vero n. 3. ff. de offic. procons. Abb. cap. ult. num. 4. de caus. poss. § propr. Nam indeterminata † solutio arguitur, & certificatur ex circumstantiis, ut recte annotavit Accurs. in l. cum quod in verbo pro cauto ff. si cert. petat. ad quod spectat c. illud & quod ibi notatur, ex de præscr.

Secus autem est, quando in genere † tantum probatur 238 annuæ

annuæ pensionis seu honorarii solutio, nec sunt alia circumstantiæ, quod in signum protectionis, & clientelæ competentis gratia, annua illa summa depensa ac numerata fuerit: Tunc enim non probatur Protectionis jus, nec ejus quasi possessio, tametsi titulus adesset, quia is sine possessione contra tertium non sufficit. *l. cum res* ubi gloss. Bartol. & cæteri C. de probat. Joseph. Mascard. *conclus. 527. num. 1. 15.* & alii Rosenthal. de Feudis capit. 4. *quest. 14. numer. 3. lit. C.* Notat insuper Carot. *tract. locat. & conduct. quest. 2. numer. 26.* ubi ait, ex diuturna præstatione non probari titulum locationis vel contractus, sed eo præsupposito, si oriatur contentio circa quantitatem pensionis, attendi diuturnam præstationem, ex Cyno & Albet. in l. excepto. *Codic. locat.* Menoch. 3. *presump. 111. numer. 2.* Jacob. Synz. *disputat. de jure protect. c. 14. in fine.* ubi dicit ab honorario annuatim solvi solito non statim protectionis aut Advocatiæ jus argui.

239 Cum enim annua præ solutio certæ pecuniæ vel census, ex pluribus causis quæ ex circumstantiis dijudicandæ veniunt fieri possit, attestante Abbate in capit. 2. de censib. & capit. fin. numer. 4 de caus. poss. & propr. Felin. in c. ad audientiam. de prescriptionib. numer. 21. *vers. sed in contractu.* ubi inquit, solutionem census aliquando ostendere subjectionem, aliquando exceptionem, aliquando protectionem; Unde inferitur census solutionem esse signum præ subjectionis capis. 2. de censib. si ab ordinario magistratu imponatur, ut consuluit Decius *cons. 307. numer. 8.* aliis præsertim concurrentibus indiciis, Natta *consil. 636. numer. 8. tom. 3.* vel libertatis seu privilegii, qualem censum concessa subditis libertate ordinarius recipere potest argument. capit. 14. *versicul. distinguentes. ext. de privileg.* vel denique Protectionis, qui licet inter tributa referatur, ad trad. Casp. Klock. *de contribut. conclus. 3. lit. A.* non tamen subjectionem arguit, Cardin. Tusch. *pract. conclus. jur. tom. 1. lit. C. conclus. 190. numer. 9.* & post Boss. Ferrar. Cravett. Tholof. & Hartman. Victor. *de caus. exempt. conclusion. 37. versicul. collectas dixi*, ideo annui alicujus honorarii numeratio, non semper intert jus Advocatiæ, arg. l. Papinianus exuli ff. de minorib. l. final. ff. de Calumniator.

Id quod etiam nuncupatim in terminis Advocatiæ, adducto præjudicio Camerali in causa Wandegassen contra Walden Anno 1563. terminata, eleganter firmavit D. Henric. à Rosenthal. in perfectiss. suo tractat. *feudal. capit. 4. conclus. 14. lit. C.* ubi aperte post numer. 3. asserit, quendam Dominum, monasterii alicujus Advocatiam prætendentem, etsi probasset, eam suis majoribus cum quadam Baronia à quodam Barone venditam, & inde quotannis sex florenos aliaque exigua honoraria semper ab Abbatibus sibi persoluta fuisse, nec tamen aliter, Advocatiæ illius quasi possessionem ostendere posset, causa in Camerali judicio Spirensi cecidisse, adeo, ut nullum in posterum, Protectionis jus in monasterio illo prætendere potuerit.

241 Vigesimo septimo ad oculum probatur Advocatiæ per instrumentum præ sententiæ, qua olim jus patronatus à majoribus ejus, qui id affectat, seu edocere cupit, mediante judicis declaratione obtentum fuit. Quia præ instrumentum sententiæ, in quo fit mentio de causa controversa, & actis judiciariis, plene probat, quantum expresse narrat, licet acta iudicii in illa causa, cujus facta est mentio, non producantur, quemadmodum declarant Dd. in auth. si quis in aliquo. C. de edend. & in c. 1. de fide instrument. Nicol. Everh. Jun. *cons. 41. num. 144. vol. 1.*

Et quod per præ sententiam latam res judicata inducat probationem, notatur per Bald. in repet. rubr. C. de probat. Hippol. de Marsil. in rep. ejusd. rub. num. 151. *vers. modo transeo.* per rationem, quia præ res Judicata, pro veritate habetur, *l. res judicata. ff. de regul. jur.* Imo dicit Bald. in l. 1. C. de fal. caus. ad leg. in princip. ult. column. quod non minus operetur præ sententia, quam dicta testium, & instrumenta, ad probandum allegans d. l. res judicata ff. de reg. jur. Arnold. de Reyger, in thesaur. *jur. lit. P. de probationib. num. 504.*

Nominatim autem præ hanc probationis speciem adhibet Auctor Wertheimischen Gegenberichts contra Würzburg part. 1. c. 13. numer. 9. fol. 337. ubi ex tenore aliquot sententiarum Annis 1406. 1424. & 1429. per Judices Pagi Holskirchen latorum roborare nititur Advocatiam ejusdem Monasterii, quod tempore præ Caroli Magni teste P. Christophoro Bovero lib. 3. antiquitat. Fuldens. in provincia Walsazi circiter Annum à Christo nato 760. per Troandum quendam Principem Franconicum fundatum fuit; ad Comites Wertheimios spectare, per sequentia in prædictis sententiis contenta verba: Auch ward getheilet / ein Graff zu Wertheim sene Herr vnd Vogt in dem Closter zu Holskirchen / vund im Dorff / vund im Felde in Wellichen Sachen / vund solle auch des ehegenanten Closters Schuzer vund Schirmer seyn / warzu es Recht hat / als ferre er mag / ohnegesahrs lich / etc.

Vigesimo octavo Advocatiæ probatio haberi potest per Notorietatem præ Evidentiam, ut quando omnibus notorie ac manifesto constat, Titium esse Advocatum talis monasterii vel Civitatis, per ea quæ scribit Gutierrez. lib. 3. & 4. *pract. q. 14. numer. 100. & seq.*

Imo quando alicujus Advocatiæ manifesta est alia demonstratione non indiget, argum. l. emptorem. 12. in princ. & ibi gloss. in verbo manifestum, Digest. de action. Empt. Frustra enim fit rei demonstratæ demonstratio, l. 1. §. si quis 8 Digest. de dote preleg. argument. l. continuus 7. §. 2. in fin. ff. de verb. obligat. Et manifestæ probatio argument. capit. cum evidentia 9. de Accusa. capit. 3. de testib. cogend. l. si vero 5. §. 1. Digest. qui satisfac. cogant. l. cum tale §. falsa ff. de condition. & demonstrat.

Vigesimo nono deficientibus aliis probationum ad miniculis, Advocatiæ edoceri potest per vehementem hominum opinionem præ ac communem æstimationem ac reputationem patriæ, ut quando communiter omnes in vicinia certo existimant, jus protectionis ad hunc vel illum pertinere, argument. l. cum de 18. §. 1. hementem tem 3. in fin. Digest. de Instrument. legat. leg. 1. §. 1. ff. de hominum Flumin. l. final. in fine Codic. si serv. aut libert. Men. de A. l. Q. cas. 67. numer. 4. & consil. 729. numer. 6. lib. 8. Farin. *decis. crim. 290. numer. 3.* Glman. *decis. Cam. 27. num. 32. lib. 1.* Olivat. Razal. *decis. 207. num. 6. & seq. p. 1.* Covarr. lib. 1. var. *Resolut. c. 16. num. 10.* Chassan. in Catal. *glor. mund. p. 8. consid. 16. & in consuet. Burg. Rubr. 4. §. 19. num. 12.*

Quod enim per vehementem opinionem inducatur & fiat plena probatio, notatur per Bald. in d. repet. Rubric. C. de probat. imo, quod inducat notorium actus non permanentis, tradit Hippol. Marsil. in ead. repet. num. 173. *vers. superest modo.* & quod præsumatur vera, notat Bald. in l. cum aliquis col. 1. de jure delib. Requiritur autem ut ejusmodi vehemens opinio sit veritati consona, & tunc idem operatur, quod ipsa certitudo, ut est gloss. notab. in l. si quis extraneus §. sciendum, in gloss. fin. ff. de acquir. hered. & ibi Bald. & ad idem gloss. est in l. 2. §. item Labco el. 1. ff. de aq. pluvi. arcend.

Hinc similiter etiam tradunt scribentes, confi-
 249 nes † per communem opinionem probari posse, ut
 voluit Specul. tit. de probat. §. 1. & §. videndum restat.
 num. 12. ibi: per communem opinionem. Ruin. conf. 50.
 num. 16. vol. 1. Papien. in form. libell. actio real. verb.
 cui coheret. num. 3. Barthol. Socin. conf. 86. num. 2. &
 seq. libr. 1. Hieronym. à Monte. tract. de fin. regund. ca-
 pit. 52. numer. 16. Mascard. de probat. conclus. 403. num. 11.
 vol. 1.

250 Tricesimo, cum observantia semper pro Lege ha-
 beat leg. 2. princ. ff. de aq. & aqua pluv. arcend. & per
 XXX. eam, uti alia Jura, ita & patronatus † probetur, ad
 Ius prote-
 ctionis
 qualiter
 probetur
 per obser-
 vantiam.
 tradita Farin. decis. 569. num. 1. per eandem etiam Advo-
 catiam edoceri posse nullus dubito, cujus traditionis
 asseclam, post hæc scripta visum D. Hepingk adduco,
 qui de Jure protect. dissertatione novissima conclus. 25.
 lit. D. hoc palam etiam astruit.

251 Observantia enim subsecuta † conventæ prote-
 ctionis declarat contractum l. 34. de regul. jur. Matth.
 de Afflict. decis. 226. num. 4. Decian. conf. 44. num. 28.
 vol. 4. Cravett. conf. 828. num. 11. Menoch. consil. 748.
 num. 19. Joseph. Ludov. in com. opin. conclus. 38. numer.
 40. Et sequela † facti, qualis præcedens fuerit con-
 ventio demonstrat Bald. in l. 28. Cod. de pact. Bursat.
 consil. 16. num. 39. præsertim per spacium temporis to-
 lerata Peregr. de Jure Fisci libr. 1. rubr. de iis qui Jur. Fisc.
 hab. numer. 99.

252 Ultimo denique generaliter Advocatia probari
 XXXI. potest, quibuscunque aliis scripturis, † in Archivo
 Advocatia
 quomodo
 per docu-
 mentalite-
 rariam in
 Archivis
 reperta
 common-
 stratur.
 publico repertis, in quibus de illa, ad hunc vel illum
 spectante, mentio specifica fit, per constitutionem
 Innocent. III. Pontif. max. in c. ad audientiam, de præ-
 scriptionib. quod idem confirmatur in leg. census cum
 gloss. ff. de probation. & animadvertit Barthol. in l. 1. ff.
 si cert. petat. eleganter Corne. conf. 333. sub n. 7. vol. 1.
 ubi dicit scripturis † in archivo publico repertis fi-
 dem adhibendam esse, fretus auctoritate Imper. in
 253 Auth. ad hac C. de fid. instrum. & gloss. in c. pervenit, ver-
 sis. archivis, 30. q. 1. Decian. respons. 66. n. 54. vol. 2. Tren-

tacinq. variar. resolut. lib. 2. Resol. 8. de fide instrum.
 Perez. de Laza de Anniverf. & Capellan lib. 1. c. 25. n. 3.
 Et talibus documentis in publicis Archivis, positis
 credi, palam insuper testantur Natta conf. 636. n. 41. &
 91. tom. 3. Jas. in c. n. 25. ff. si cert. petatur, Menoch. conf.
 1003. n. 81. lib. 11. Cachéranus conf. 3. n. 4. Thomin.
 conf. 26. n. 22. vol. 1. Mastrill. decis. 43. per tot. Meichla.
 decis. 8. n. 46. tom. 2. lib. 1. Gilman. decis. Cam. 11. n. 7. c.
 1. Nicol. de Passeribus tract. de privat. script. lib. 5. q. 8.
 tit. de lib. Chron.

Et hætenus nos potissimos Juris Advocatitii pro-
 bandi modos exposuisse aurumamus, reliquos soler-
 tibus Advocatis (sic ubi casus inciderit) ad indaganda
 relinquentes. Hoc Coronidis vice subjicimus
 cum probationum materia sit † arbitraria, quod Ju-
 dex non ad unam duntaxat speciem probationis ani-
 mum applicare debeat, Munoz. tract. de ratiocin. adm.
 cap. 16. n. 46. in. f. sed ex pluribus concurrentibus †
 255 præsumptionibus & conjecturis, quæ ex circumstantiis
 negotii propositi variis enitescant ad credulitatem in-
 dubitatam permoveri & induci possit. Hinc aliquando
 ex indiciis † resultans probatio pro plena habetur.
 Joann. Fich. conf. 148. n. 3. lib. 2. Decian. resp. 76. n. 28.
 256 vol. 3. Menoch. conf. 979. n. 8. vol. 10.

Interim tamen notandum, ubi lex † vel Statu-
 tum requirit probationem, quod tunc præsumptio-
 nes Juris ad obtinendum non sufficiant. Frider. Pruckm.
 257 conf. 50. n. 122. vol. 1. Quinimo ubi probari ali quid
 debet, ibi Juris duntaxat præsumptionem allegasse
 satis non est, Bart. in l. 1. C. de fide instrument. & Jur.
 hasta Fisc. lib. 10. Innoc. & Joan. Andr. in c. innotuit
 de cleric. per salt. promot. Andr. Rauchbar. lib. 1. q. 26.
 n. 29. quamvis non desint, qui in probando Jure pa-
 tronatus (à quo ad clientelam non impertinenter ar-
 gui posse alibi diximus) probationes etiam præsum-
 ptivas sufficere existiment, Menoch. 3. conf. 241.
 n. 7. & n. 21. incip. an. hac disputat. Cæsar. Lam-
 bert. part. 2. lib. 2. art. 4. q. 10. principal.
 n. 4. 11. & 14.

Conclusio
operis.

QUIBUS omnibus in hac Juris Advocatitii, non tenui sane, nec parum difficili materia, quam à nullo prius edoctam, multo minus diductam reperire est, non equidem pro rei dignitate, sed ingenii ac iudicii nostri mediocritate in magna temporis inopia horis ab incumbentis officii negociis vacuis, atque ut plurimum nocturnis somnoque detractis, adeo ut indidem Cleanthis aut Aristophanis non immerito Lucernam olitura sint, in præsentem commentarium congestis, pedem tandem sistimus, Lector amicissime, ne Codex hic, variarum hinc inde materialium congerie onustus, indeque effectus per se satis prolixus nimium excrescat. Quæ scriptissimus academica usi libertate, Juris ab aliis hætenus intacti enucleandi, Advocatiæque illustrandæ gratia, absque ullius, ut speramus præiudicio, nullum de Magnatibus Judicium nobis sumentes scriptissimus.

Quod si in hac, protectitii Juris, immaturatione quidem segete, culturam non satis diligentem adhibuisse cuiuspiam forte videbimur præsto est, quæ nos apud æquos censores excusare debet, gravissime materiæ novitas, raritas amplitudoque, quam neminem, ut decuit, attigisse pridem conquestus est Bodinus in princip. cap. 4. libr. 1. de Republic. hisce verbis: *de toto*, inquit, *lure clientelarum accurate nobis est differendum, eoque accuratius, quodcum nulla sit ad Reipublicam & naturam intelligendam fructuosior cognitio & ignoratio perniciosior, eam tamen ab his omnibus qui eo de genere scripserunt, videmus esse prætermisam*: Si quis autem ad id quod ipse Andius sine bono in hoc argumenti genere præstitit attendat, facile intelliget, eundem id quod facturum se promisit, nequaquam executum esse. Si igitur nos quoque in tractatione ejusdem omnium pene, quos sequeremur auctorum præsidii destituti (quis enim in tam vago latentis materiæ luco, sine ductore palando non impingeret aut à semita deviare?) alicubi hallucinati fuimus, & benevolus lector nobis haud gravatim ignoscet, si vero in resolvendis tot novis, à nulloque prius in quæstionem vocatis dubiis errore lapsi fuimus, decisiones nostras retractandi expressam nobis facultatem reservamus, in aliam sententiam promptissime ituri victasque manus libenter daturi, si quis meliora & certiora nos edocuerit. Quod si etiam rigidiores aliqui futuri sint censores, eos ad Dn. Besoldum doctissimum nostri temporis Jurisconsultum & politicum, de lure Imper. capit. 1. remissos volumus, ubi dicit: *Sunt quicum ipsi hæc non inquirent, alios indagare ea agre ferunt, pariter ut in Theologia &*

Philosophia, quidam mysteria scrutari prohibent, & qui hoc faciunt, nescio cujus novitatis sese faciant Reos, nempe ne pigra illorum inscitia detegatur: Quanquam & hic tenuitatem nostram ingenue confiteamur, optantes ut aliquis alius magis peritus huic incudi præficeretur Vulcanus, qui præsentis materiæ, ut nobilissimæ, ita gravissimæ, satisfacere, ad eamque dextre, feliciter, & pro rei dignitate illustrandam, altiores ingenii ac doctrinæ dotes, quibus nos carere libenter concedimus, easque vires, quas in nobis haud agnoscimus, afferre possit. Nam in eum finem partim materiæ hujus nobilitate ac præstantia, partim etiam juvandæ rei literariæ desiderio, adducti ista collegimus, & nunc etiam publicamus, ut veritas aut hinc elucescat, aut ab aliis doctoribus & peritioribus, quorum censura lubentes meritoque nos subijcimus, eruatur, & sicut ad minimum hoc nostro labore, excellentibus Jure consultis, de universa hac materia accuratius cogitandi & disputandi ansa porrigatur.

Libenter enim ac ingenue, cum magno illo Platone in Hipp. major. fatemur, *Τοιαῦτα τὰ ἡμῖν τεταίσιν, ὥς οἷα βούτεταί τις (Φασὶ ἀνθρώποι ἐκείνους παραμοιῶμενοι) ἀνδ' οἷα δύναται* Talia quidem nostra esse, non qualia quis optaret, ut trito proverbio fertur, sed qualia esse possunt, simul agnoscentes, alium reperiri posse, qui plura & meliora in hoc argumentum conferat, qui vero omnia, neminem.

Quicumque igitur æqui bonique intus radicem alit, atque à mordendi consuetudine alienus est, eundem vehementer, etiam atque etiam rogatum volumus, ut quæ haud exiguo labore in scripta retulimus absque invidentiæ aculeis, perlegat, de perlectis dextre judicet, obscuris lucem, dubiis certitudinem, sauciis medelam afferat, omissa suppleat, superflua resecet, erratis vel minus concinne positis, veniam & monitionem amicam adhibeat, exemplo boni Cytharædi, qui in fidibus, si quid discrepet, non abruptim sed paulatim pertentando ad concentum reducit, cur hic amabo talem pigeat imitari? Nos sane cum D. Augustino nunquam pigebit sicubi hæsitamus quærere, nec pudebit sicubi erramus resipiscere: Omnia denique & singula, quæ in præsentis Tractatu nostro complexi scriptissimus, diximus, sive disputandi causa sive per modum dubitandi sive decidendi adduximus, ea orthodoxæ in primis Ecclesiæ Judicio, censuræ ac decisionis nominatim & expresse subjicientes more solenni protestamur, nihil nos in hoc Commentario, cogitasse aut sensisse, quod vel minima ex parte, S. S. Catholicæ & Apo-

Apostolicæ Religionis & fidei dogmatibus ac decretis, quoquo modo, directe vel per obliquum, adversari, vel in odium, invidiamque alicujus Ecclesiastici, aut sæcularis Status, Reipublicæ, aut cujusque privati hominis contumeliam trahi, referri aut retorqueri possit. Et proinde si qui sint, qui aliter nos in præsentī opere, quippiam scriptitasse, incuria, vel lapsu inconsiderato effudisse deprehenderint, eos rogatos cupimus, ne ea secus ac ipsi sensimus, in-

terpretentur, & si quæ in illo Rosæ repellantur, prætermittis spinis, eas emergere crescere, florere, atque à cupida Legum juventute decerpi, haud illibenter patiantur: Dei Opt. Maximi totius mundi Defensoris & Advocati clementissimi, ad cujus gloriam, omnia nostra directa esse, volumus, æternæ protectioni ac tutelæ, nos in omne ævum, enixe commendantes ac committentes.

INDEX

RERVM ET MATERIARVM OMNIVM,
MAXIME MEMORABILIVM, QVÆ IN TRACTATU
DE ADVOCATIA, SIVE JURE PROTECTIONIS CON-
TINENTUR, ABSOLUTISSIMUS.

NVMERVS PRIMVS CAPVT, SECVNDVS NVMERVM
MARGINALEM, ET POSTREMVS PAGINAM DENOTAT.

A.

ABBAS de Jure monasterii bona, quantum in se
est defendere tenetur, invocato etiam brachio
seculari, alias perdit proventus. 6. 506.
238.

Abbas monasterium alii quam diocesano, subicere non po-
test. 6. 484. 238.

Nisi specialiter sint exempta. ib. 485.

Abbas & Conventus monasterii Casariensis à subiectione & one-
ribus Comitatus Granspach exempti. 16. 43. 678.

Abbas ac conventus monasterii Drumbach Comitib. Werthei-
miis Protectoribus suis collectas solvunt. 10. 173. 463.

Abbas & conventus Schonthalensis per Electorem Moguntinum
Advocatum suum collectantur. 10. 174. 464.

Abbatibus eligendi libertas conventui Einsidlensi ab Othone I. A.
946. concessa. 5. 409. 153.

Abbatibus illi plerunque eliguntur, qui rerum secularium expe-
rientiam habent, atq. ad rem domesticam attenti ac boni
Oeconomi futuri esse sperantur. 5. 108. 118.

Abbatibus, Monachi, clerici iuramenta, ad quæ obligabantur o-
lim ex præscripto Imperatorum, qualiter non per semet, sed
per Advocatos suos præstiterint. 11. 40. 516.

Abbatibus olim jurisdictionem per Advocatos exercebant. 3. 270.
94.

Abbatibus monasterium de multis seu proventus fiscalibus se-
missis, relicta protectoribus parte tertia, receperunt. 11. 70.
520.

Abbatibus ac Monachi in Synodo Cabilonensi patrocinio seculari
sub excommunicationis poena uti prohibentur. 1. 26. 8.

Abbatibus an sine Episcopi consensu Advocatum tutelarem as-
sumere possint? 6. 538. 240.

Abbatibus in rerum secularium administratione Abbati equi-
parantur. ibid.

Abbatibus quoq. jurisdictionem Papali auctoritate habent. 9.
1150. 444.

Abraham cum Amorrhæo fœdus pepigit, ut militarem operam
sibi mutuo præstarent. 7. 144. 270.

Abraham armata manu fratrem suum Loth & alios ab inva-
soribus & latronibus quibusdam liberavit. 14. 168. 625.

Absens quando epistolam vel nuncium accepisse dicatur. 9.
50. 343.

Absenti ubi per alterum actio queritur sine cessione, necessaria
est ipsius absentis ratihabitio. 9. 305. 362.

Inter Absentes per epistolam vel nuncium multa ardua negotia
recte expediuntur. 9. 34. 342.

Abusus non tollit rei substantiam. 1. 328. 34.

Abusus rerum bonarum est pessimus ac frequens. 1. 225. 27.

Abusus rerum ex præscripto Juris communis plerunque privatio-
ne earundem punitur. 16. 637. 722.

Acceptio in clientelam modus propagandi Imperii habetur. 1.
148. 20.

Accessorium estimari debet ex natura sui principalis. 11. 98.
521.

Accessorium sequitur naturam sui principalis. 11. 299. 530.

Accipiens aliquid pro eo ad quod Jure tenetur, conditione ob-
turpem causam conveniri potest. 14. 15. 614.

Achas Rex Hierosolymitanus imploravit auxilium infidelium.
7. 96. 267.

An illicitum ei fuerit. 7. 177. 267.

Accusatus de crimine fractæ pacis publicæ pendente judicio li-
beram habet rerum suarum administrationem. 8. 170.
304.

Acroni est natura, ut hominem contactu necet. 7. 11. 268.

Contrapatriam & fiscum venia non petita Actio institui potest.
10. 82. 457.

Actio negotiorum gestorum competit, etiamsi negotium gestum
effectum non habeat. 14. 441. 643.

Actio ex efficaci obligatione nata per exortam inimicitiam pe-
rimi non potest. 16. 478. 706.

Actio, ubi pluribus competit, intentata per unum, alterius actio-
nem non perimit. 17. 255. 772.

Actio Salvaguardiæ violata ex qua causa prodeat? 17. 221.
767.

Actio sequestraria contraria depositi datur sequestro, ut ratione
officii suscepti omnino sit indemnus. 17. 67. 754.

Actio quænam detur in contractu Advocati innominato, uno non
adimplente. 17. 83. 756.

Actio de dolo quando detur in heredem. 17. 325. 777.

Actio rerum amotarum quatenus contra heredem concedatur.
17. 326. 777.

Actio violati privilegii per solam citationem & ejusdem repro-
ductionem, etiam lite non contestata, in Camera Imperiali
contra heredes perpetuatur. 17. 322. 777.

Actio omnis 40. annorum curriculo sopitur. 17. 234. 765.

Actio præscriptis verbis vel actio in factum quando regulariter
competat. 17. 71. 755.

Actio semel ad heredes progressa, etiam ad heredes heredum por-
rigitur. 17. 316. 777.

Actio, cui ob inopiam adversarii inanis & inutilis est, nullam
habere censetur. 17. 368. 780.

Actio ex privilegio Salvaguardiæ violata enata, quando & quam-
diu violato competit. 17. 337. 779.

Actio post lapsum termini ad agendum præstituti frustra insti-
tuitur. 17. 338. 779.

Actio

I N D E X.

- Actio violata Salvaguardia num sit annalis tantum, vel perpetua?* 17. 339. 779.
- Ex verbali offensione enata unius anni lapsu terminatur.* 17. 340. 779.
- Ex latione reali orta ad minus 20. vel 30. annos durat.* 17. 341. 779.
- Actio ex natura sua temporalis, per litis contestationem fieri potest perpetua.* 17. 341. 779.
- Actio civilis ex delicto proveniens intentata civiliter durat annis triginta.* 17. 343. 779.
- Actio donatori competens ad revocandam rem donatam propter ingratitudinem donatarii post mortem ejusdem non competit adversus heredes donatarii.* 16. 860. 738.
- Actio servi corrupti ut competat, requiritur dolus.* 17. 500. 794.
- Actio servi corrupti adversus illum datur, qui homines cuiuscunque conditionis, sexus vel aetatis ad quippiam illicitum faciendum sollicitat.* 17. 493. 794.
- Actio servi corrupti utrum adversus recipientes alienos subditos in suam tutelam ordinario illorum Magistratui competat.* 17. 494. 794.
- Actionem regulariter quilibet contra alium etiam non petita venia instituere potest.* 10. 52. 456.
- Actione personali qui se teneri scit, pro mala fidei possessore non potest haberi.* 9. 926. 424.
- in Actione proponenda docti etiam Advocati nonnunquam hallucinantur.* 17. 1. 750.
- Actione quam protector clientes protectionis juri sine causa renunciare, aut protectorem mutare conantes convenire possit.* 17. 70. 754.
- Actione Salvaguardia violata non solum ipse violator, sed & fieri procurans aut mandans tenetur.* 17. 266. 772.
- Actiones utiles non ad omnia jura persequenda, sed ad servitutes duntaxat fructuariis, superficiariis & creditoribus dari solent.* 17. 17. 751.
- Actiones certa causa ad alias species non sunt trabende.* 18. *ibid.*
- Actiones passivae dividuntur inter heredes pro portionibus hereditariis.* 17. 94. 756.
- Actiones personales non possunt separari.* 17. 454. 786.
- Actiones frustra instituuntur, deficientibus probationibus.* 18. 1. 803.
- Actiones quam Protectori tam in clientes quam alios communiter competant.* 17. 2. 750.
- Actiones poenales lite contestata regulariter etiam in casibus exceptis ad heredes transeunt.* 17. 320. 777.
- Quanam Actiones clientibus contra Protectores suos competant.* 17. 72. 755.
- Actiones ex maleficiis descendentes, sive poenales, sive rei persecutoriae sint, heredibus competunt.* 17. 294. 775.
- Actiones quam clientibus adversus protectorem, qui requisitus defensionem iisdem detrectat, competant.* 17. 75. 755.
- I. *Actio in id, quanti clientum interest.* *eod. ibid.*
- II. *Condictio causae dati causa non secuta.* 78. *ibid.*
- III. *Actio praescriptis verbis.* 79. *ibid.*
- IV. *Actio ex stipulatu.* 80. *ibid.*
- V. *Actio bona fidei ex pacto apposito.* 17. 81. 756.
- VI. *Clientes adversus protectorem casu non praestita defensionis, etiam ad rescindendum Advocatiae contractum agere possunt.* 17. 82. 756.
- Actiones injuriarum similesq; poenales tempore legibus constituto intereunt.* 9. 918. 424.
- Actiones omnes sunt juris civilis.* 9. 94. 346.
- Actiones sunt de jure civili positivo, eodemque jure recte constringuntur & certis limitibus concluduntur.* 9. 924. 423.
- Actus & Joannes Comites Albinea & de Monte Richoin Ducis Mutinae protectione extiterunt.* 5. 514. 174.
- Actor universitatis non tenetur singulos defendere, sed ipsam universitatem.* 11. 718. 549.
- Actor fundamentum suae intentionis, praesertim affirmativum, probare tenetur.* 17. 104. 757.
- Actus successivus quando enormem continet lationem ejus concessio revocari potest.* 11. 189. 524.
- Actus pro perfecto habetur, quando de super confecta scriptura sigillum apponitur.* 14. 52. 619.
- Actus ad cuius solennitatem personalis praesentia requiritur, per procuratorem non potest expediri.* 9. 68. 344.
- Actus lite pendente factus regulariter dicitur attentatus, & remedio attentatorum revocari debet.* 11. 278. 529.
- Actus causans, non causandus spectandus est.* 16. 716. 728.
- Actus vel consensus ad unius tantum utilitatem factus contraria ejus voluntate rursus dissolvitur.* 9. 376. 368.
- Actus cujus gratia celebratur, is ad refundendas expensas tenetur.* 14. 375. 380. & 14. 638.
- Actus cujusq; finis duplex, intentione, & prae intentionem.* 10. 17. 454.
- Actus ex causis falsis, & agentis voluntate deficiente corrumpitur.* 18. 229. 821.
- Actus defensionis exhibitae unicus etiam aliquem in quasi possessione Advocatiae constituit.* *ibid.* 18. 822.
- Actus ad certum tempus vel conditionem destinatus si praecipitur, non valet in praedictum tertii.* 16. 830. 736.
- Actum qui per se facere non potest, nec facienti consentire potest.* 6. 511. 239.
- Actum approbare videtur, qui sciens illum non improbat.* 6. 376. 221.
- Actum confirmatum ad illud quod non est in confirmato, haud extendit.* 14. 109. 611.
- Actum frustratorium jura fieri prohibent.* 8. 374. 31.
- Actus voluntarii ultra quam arbitrium fert, in proprium praedictum non extenduntur.* 13. 37. 584.
- Actus praestita defensionis ad probandam quasi possessionem Advocatiae, quales esse debeant.* 18. 233. 822.
- Actus quinam jure non proprio gesti dicantur.* *ibid.*
- Actus merae facultatis non praescribuntur.* 9. 872. 419.
- Actuum numerus ad q. possessionem requisitorum, ex sententia Menochii, iudicis arbitrio relinquitur.* 9. 911. 422.
- Actus defensionis quales esse debeant.* 9. 911. 422.
- Actus frustratorios jura fieri nolunt.* 9. 535. 387.
- Ex actibus familiaritatis causa factis nulla possessio quaeritur.* 9. 903. 422.
- Adalbero Episcopus Trevirensis Hermannum Comitem Palatinum ejusdem Ecclesiae & Episcopatus Protectorem adoptat.* 5. 343. 143.
- Adalbertus Comes Brigantinus Hattoni Episcopo Basiliensi Advocatus per Carolum M. datus.* 5. 346. 144.
- Adalbertus Comes de Calve Advocatus ac omnibus juribus Monasterii Hirsangiensis a se readificati renunciat.* 16. 40. 677.
- Adalbertus Comes de Calve per Monasterii Hirsangiensis a majoribus suis desolati reparationem ejusdem Advocatiam pro se & posteris suis acquisivit.* 9. 624. 393.
- Adalbertus a Carolo M. Protector Divitis Austriae constituitur eo pacto, ut si in quopiam ea abutatur, sine mora iterum removeri possit.* 16. 630. 720.
- Adelgottus nobilis de Wehr Monasterii Sanblasiani Advocatus, jure protectionis per sententiam privatus.* 16. 214. 689.
- Adhaerentia ad bonum finem inita & in pace publica fundata absque Imperatoris consensu fieri potest.* 6. 187. 212.
- Adjacentia protectionis quae & quoduplicia sint.* 14. 1. 212.

I N D E X.

- Administrator tenetur de damno, quod evenit sua culpa.** 11. 163. 523.
- Adadministrator & officialis domini habet mandatum generale cum libera.** 6. 43. 200.
- Administratores negligentes defendere, officio moventur.** 16. 696. 726.
- Administratio bonorum Ecclesiasticorum perversa, Advocatos constituendi occasionem praebeat.** 5. 108. 118.
- Administrationem liberam rerum suarum quilibet habet, si per legem aut aliam causam non prohibeatur.** 6. 431. 232.
- Administrationem ditionum suarum plenam & in solidum habentes, aliorum consensum in protectione paciscenda requirere non tenentur.** 6. 198. 214.
- Admoneo verbum non inducit mandatum.** 9. 741. 409.
- Adrianus Pontifex ad diem Paschatis, Caroli M. filios Pipinum Italia, & Ludovicum Aquitania Reges inungit.** 5. 297. 140.
- Adriani IV. Papa ad Fridericum I. Imperator. Epistola, qua beneficium non pro feudo, sed pro benefacto accipiendum fateatur.** 9. 207. 351.
- Advocatia quomodo probetur scripturis ac monumentis in archivo publico repertis?** 18. 254. 824.
- qualiter ex restauratione seu reedificatione antiqua, penitus tamen collapsa Ecclesiae seu Monasterii alicujus edoceatur.** 18. 22. 805.
- Ecclesia Romana, ad Imperatorem tanquam Regale pertinet.** 1. 295. 31.
- hodierna nihil aliud est, quam defensio & tutela. ibid.**
- qualiter per sententiam iudicis acquiratur?** 9. 985. 428.
- Advocatia alia armata, alia togata.** 3. 320. 96.
- togata est, quae legitimis sit judiciis.** 3. 321. 97.
- Advocatia Chombergensis in Herbipolenses Antistites, per Fridericum III. Imp. translata.** 8. 404. 319.
- Advocatia Adelbergensis extincta Suevia Ducum familia ad Austriacos, ac demum Wirtenbergenses Duces devoluta.** 9. 457. 380.
- Advocatia Ecclesiastica, ex Arumai & Matth. Bortii sententia, a Patriciatus potestate orta.** 5. 161. 128.
- Advocatia consuetudine immemoriali acquiratur.** 9. 844. 417.
- Advocatia qualiter simplici concessione Pontificis vel Imperatoris acquiratur?** 9. 737. 408.
- Advocatia Monasteriorum ab Imperatoribus quando aliis demandata fuerit.** 5. 416. 417. 156.
- Advocatia Poundensis Monasterii foundationis auspicio in familiam Pincernarum de Winterstetten coaluit.** 9. 381. 460.
- Advocatia jurisdictionem adjunctam habet quando in protectionem recipitur proprius subditus.** 10. 541. 496.
- nil aliud esse videtur, nisi mera vexationis redemptio.** 2. 226. 127.
- Advocatia an ex inobservantia pactorum protectionis contractui adjectorum dissuatur?** 16. 734. 729.
- ex investitura feudali quot modis exoriri queat?** 9. 803. 414.
- quomodo per legem tam divinam, quam positivam constituta sit.** 9. 418. 375.
- ob admissum in clientes delictum ipso jure amittitur, si inter eos, & protectorem ita conventum est.** 16. 894. 741.
- constituta ad beneplacitum alicujus in dignitate vel certo officio positi, utrum dignitate vel officio illo expirante aut cessante, finiatur?** 16. 347. 697.
- non utendo amittitur, quando alius eam legitime praescribit.** 16. 177. 687.
- Advocatia hodierna strictas habet simbrias & ultra defensionis terminos non extenditur.** 2. 236. 61.
- Nisi ex speciali Conventionione, Fundatione, Investitura, inveterata consuetudine, vel legitima praescriptione, plus juris in aliquem traxerit.** 2. 239. 61.
- Advocatia & confederatio paribus passibus ambulant.** 9. 772. 410.
- Advocatia Monasterii S. Panthaleonis in Inhoffen / à Welphone Suevia Regulo infendari prohibita.** 9. 773. 410.
- Advocatia Ecclesiasticarum rerum ac personarum potius convenit laicis quam clericis.** 6. 476. 237.
- Advocatia Monasterii S. Michaelis in Wengen olim penes seniore familiam Comitem de Albeck.** 9. 1032. 433.
- Advocatia pura quid?** 3. 310. 96.
- quid operetur?** 3. 311. 96.
- conditionalis quanam?** 3. 313. 96.
- concessa ad revocationem Papae, Regis, vel Caesaris expirat eorum morte, si verba impersonaliter fuerint concepta.** 16. 342. 697.
- Advocatia communis quid.** 3. 161. 83.
- Extraordinaria communis Advocatia bifariam exercetur, cum vel alieni vel proprii subditi in protectionem recipiuntur.** 3. 162. 84.
- alia legalis, alia conventionalis.** 161.
- Advocatia etiam dignitatis nomen denotat & quale.** 2. 30. 44.
- Idemq. feudum significat & quale.** 2. 31. & 34. 44.
- Advocatia ad beneplacitum concessa morte civili non extinguatur.** 16. 344. 697.
- Advocatia an donationis titulo in alium transferri possit.** 9. 111. 439.
- nulla praesumitur esse perpetua nisi id in literis protectitiis comprehensum, vel ea praescripta sit.** 3. 178. 84.
- qualiter interdum absque certo titulo in alium transferatur.** 9. 1128. 441.
- Advocatia Ecclesiastica, cum ipsa status Monastici institutione initium coepit.** 5. 88. 118.
- à Canonistis interdum Vicedominatus nominata.** 2. 55. 76.
- Advocatia ob inimicitiam dissolvitur, quando illa mutua est vel capitalis in protectore ardet, secus autem quando ea in clientibus tantum fervet.** 16. 480. 707.
- ad clientum non aliorum, quibus delegari potest defensionem instituta praesumitur.** 9. 1101. 438.
- Advocatia hodie communiter Schut- und Schirms-Berechtigkeit nominatur.** 2. 241. 61.
- indigitatur etiam voce conservatorii & Advocatus conservatoris.** 2. 164. 54.
- Advocatia Ecclesiastica Caroli M. tempore non incepit, sed ad eum à Gracis Impp. translata fuit.** 5. 322. 141.
- Ejus rei, Leonis Papae testimonium.** 5. 323. 141.
- est factum quod expeditur tractu successivo, & est locabile.** 9. 1009. 431.
- Advocatia divitis Angiae per Carolum M. cognato suo Adelberto Comiti Brigantino commissa.** 5. 430. 157.
- Advocatia ex tempore vel ad tempus contracta.** 9. 138. 394.
- An & quatenus Advocatia ad beneplacitum concessa vel inita dissolvatur.** 16. 318. 696.
- plerumque vocatur ius protegendum seu protectionis.** 2. 85. 49.
- Politici hodie frequenter ius Clientelare dicitur.** 2. 162. 54.
- Advocatia Fabariensis cuidam de Falckenstein impignorata.** 1. 34. 9.
- Advocatia ne micam, quidem jurisdictionis Advocato tribuit.** 10. 452. 489.
- auferri non potest protectori ob delictum, alioquin etiam privatione dignum, ab eo ante susceptam protectionem commissum.** 16. 862. 738.
- Utrum Advocatia propter Advocati excommunicationem perimatur?** 16. 598. 717.
- Advocatia civitatum Mühlhausen / Northausen & Erfurt per Elect. Saxon. Duces interdum renovatur.** 14. 100. 621.
- Hereditaria Advocatia, Erbschutz / Erbfastenbogthen quanam dicatur?** 3. 201. 87.
- Advocatia armata est, quae armis ut plurimum expeditur.** 3. 325. 97.
- Advocatia simplex quanam?** 3. 176. 84.
- Advocatia qualiter ad Episcopos, Patriarchas, Prelatos, ac ceteros Ordines, ac Status Ecclesiast. pervenerit.** 5. 336. 142.

I N D E X.

- quomodo ex amissione terrarum è manibus infidelium ereptarum, perdat. 16. 8. 674.
- Advocatia particularis quid.* 3. 224. 89.
- Advocatia qualiter per sententiam iudicis privativam finem accipiat.* 16. 214. 689.
- Advocatia quomodo per Testes probetur.* 18. 90. 811.
- Advocatia conventionalis an & quatenus alterius tantum partis voluntate dissolvatur.* 16. 220. 690.
- mutuo pacto & conventionem inita communissima & per totum Roman. Imperium usitatissima.* 9. 994. & 995. 429.
- mediante matrimonio in maritum seu alienam familiam qualiter transeat.* 9. 1126. 442.
- Advocatus juris translationis exempla, ex familia Comitum Montfortensium in familiam Dapiferorum Waldburgensium, Nobilium item Dominorum von der Lipp in Othonem Comitem de Doctenburg / & Comitum Raperswilensium in Rudolphum Habsburgicum.* 9. 1126. 442.
- tacite infendata intelligitur si alicui castrum, Comitatus Ducatus aliquis cui Advocatia illa annexa est in feudum concedatur.* 9. 795. 413.
- Advocatia jam acquisita quibus modis in alios transferatur.* 9. 1020. 431.
- ab uno in alium venditionis, donationis, permutationis aut alio simili contractu transferri potest.* 9. 1021. 432.
- Advocatia quibus casibus concurrente etiam patroni ac clientum consensu in alium transferri non possit.* 9. 1022. 432.
- Advocatia ut plurimum etiam vocatur Salvaguardia.* 2. 277. 65.
- qualiter successione tam testamentaria, quam ab intestato in alium transferatur.* 9. 1130. 443.
- Advocatia una cum civitate vel provincia venditionis titulo in aliquem translata decem annorum curriculo praescribitur.* 9. 895. 421.
- una cum bonis cum quibus cohaeret ex praescriptione transit.* 9. 896. 421.
- nihil aliud est, quam defensio, & Advocatus defensor.* 11. 127. 522.
- Advocatia recte annumeratur juribus servitutum innominatarum.* 9. 849. 417.
- servitutibus realibus accensetur.* 9. 850. 417.
- Advocatia an per usucapionem seu longi temporis praescriptionem cum exclusione prioris Advocati obtineatur.* 9. 853. 418.
- Advocatia Collegii Chombergensis semper est penes Seniores Illustrium Dominorum de Limpurg.* 9. 1039. 435.
- Advocatia Ecclesiastica an sine consensu Episcopi in alium transferri possit.* 9. 1040. 435.
- Advocatia monasteriorum quomodo constituatur per liberam electionem Praelati, & Conventus alicujus monasterii.* 9. 974. 427.
- Advocatia praesertim Ecclesiastica utrum in feudum dari possit.* 9. 768. 410.
- Advocatia Monasterii Murensis penes Comites Habsburgenses hereditario jure usque ad tempora, quibus Helvetii in libertatem se vidicarunt, remansit.* 9. 476. 383.
- Advocatia per Imperatorem regulariter cumulative non privative conceditur.* 9. 808. 414.
- an etiam absque verbis certis tantum quibusdam placiti signis inducatur.* 9. 76. 344.
- Advocatia qualiter jure territorii acquiratur.* 9. 648. 398.
- plerumque Principibus in Caenobia sub eorum districtu sita competit.* 6. 649. 398.
- Advocatia Collegii Chombergensis Episcopo Herbipolensi ab Imperatore Friderico III. in feudum data.* 9. 776. 411.
- Advocatia alia pura, alia conditionalis.* 3. 306. 96.
- ut alii contractus, in arbitrio & voluntate contrahentium posita est.* 3. 307. 96.
- in feudum concessa ex omnibus causis amittitur, ob quas feudum ipsum amittitur.* 16. 212. 689.
- Advocatia Monastica generatim ac speciatim interdicta.* 1. 25. 8.
- Advocatia inferior qua.* 3. 209. 89.
- Advocatia qualiter per investituram feudalem constituatur.* 9. 800. 414.
- Advocatia quomodo interdum cum accessione jurisjurandi in eatur.* 9. 139. 349.
- Advocatia Eberacensis Monasterii ad neminem alium, quam Imp. aut Regem Roman. pertinet ex privilegio Caroli V.* 5. 440. 160.
- ad longum tempus inita protectorum ardorem in defendendo conceptum debilitat.* 9. 338. 365.
- qualiter mandato Papa, Imperatoris, vel alius Principis defensionem alicujus Monasterii committentis acquiratur.* 9. 730. 408.
- Exempla ejusmodi commissarum protectionum.* ibid.
- Advocatia propter nonnullorum ea abutentium malitiam, culpanda aut evitanda non est.* 1. 327. 33.
- Advocatia saepius nominatur jus patronatus seu patronale, patrocinium tutelare.* 2. 139. 53.
- Item jus fiduciarum, quod autumante Bodin. sanctius est jure patronii.* 2. 139. 53.
- Advocatia acquiritur beneficio Imperiali vel Pontificio, quando scilicet Papa, Imperator, vel alius Princeps confert alicui jus protegendum alios.* 9. 735. 408.
- Idque fit tripliciter concessione simplici, mandato, & investitura.* ibid.
- Advocatia per investituram concessa revocari non potest.* 11. 188. 588.
- Advocatia quibus nominibus à Gallis appelletur.* 2. 261. 63.
- Advocatia propter inobservantiam pacti sub privationis poena explicite non adjecti non rescinditur.* 16. 744. 729.
- Nisi illud sit tale, ob quod non servatum, jure communi contractus ex poenitentia, revocatione, seu conditione causa dati, causa non secuta dissolvi possit.* 16. 749. 730.
- aut pactum contineat causam, ob quam per se ad resolutionem contractus agi possit, tunc enim protectionis jus dissolvitur, tametsi de eo rescindendo nihil expressum fuerit.* 16. 750. 730.
- Advocatia ad beneplacitum sedis Apostolicae, vel Caesaricae Majestatis instituta an morte summi Pontificis vel Imperatoris extinguatur.* 16. 336. 697.
- Secus si protectionis contractus ad beneplacitum Rom. Pontificis vel Imperatoris directus sit.* 341. ibid.
- Advocatia priscis Alemannis Mundiburda seu Mundiburdium Mundium, Mumburgium, seu Mandiburgium & Mamburgium vocata.* 2. 263. 64.
- Advocatia num ob quaslibet pactiones non servatas dissolvatur.* 16. 735. 729.
- ob pacta dumtaxat protectionis contractui sub amissionis poena expressim apposita dissolvitur.* 736. ibid.
- sub nomine significante dignitatem seu officium alicui commissa morte mandatarii non extinguatur.* 16. 312. 695.
- Advocatia super Ecclesia collegiata Chombergensi Episcopo Herbipolensi competens, per obitum ipsius non finitur, sed in successorem transit.* 16. 312. 696.
- Advocatia pactis privatorum accedente auctoritate superioris, constitui potest.* 10. 417. 473.
- ob inobservantiam pacti appositi tanto magis evanescit quando pactum illud in se causam continet, ob quam clientela ipso jure amittitur.* 16. 741. 729.
- Idque procedit sive pactum illud in omittendo, sive committendo consistat.* 16. 742. 729.
- Advocatia Feudalis, quibus modis amittatur.* 16. 209. 689.
- per Investituram concessa per cassationem ejusdem tollitur.* ibid.
- per Investituram feudalem concessa à principe in praedictum successorum revocari non potest.* 210. ibid.

I N D E X.

- Advocatia* quomodo confirmetur per characteres antiquis lapidibus, parietibus & campanis istius loci incisos, ubi ius protectionis controversum est? 18. 189. 818.
- qualiter per instrumentum sententia olim super iure protectionis lata firmari possit? 18. 241. 823.
- qualiter plana fiat per solutionem protectionis causa conventi annui honorarii, des bedingten Schuzs vñad Verspruches Belts? 18. 234. 822.
- ex delicto commissa an, à protectore sine iudicis cognitione adimi possit? 16. 884. 740.
- Advocatia* quomodo historicorum authenticorum, praesertim vetustiorum, testimonio edoceatur? 18. 191. 819.
- Advocatia* qualiter per antiquos Ecclesiarum libros comprobetur, 18. 187. 818.
- an & quomodo per invocationem petita defensionis edoceatur? 18. 231. 821.
- qualiter actibus exhibita defensionis demonstretur? 232. ib.
- per Imperatorem, Regem aut Principem alicui delegata, quomodo edoceatur per literas delegationis? 18. 50. 808.
- Advocatia* alia privata, alia publica. 3. 232. 90.
- Publica quanam? 233. & quae privata? 3. 234. 90.
- Advocatia* quemadmodum ex edocta terrarum, è manibus infidelium ereptarum occupatione edoceatur. 18. 15. 804.
- qualiter probetur ex literis foundationis, aliisque antiquis scripturis, in quibus iuris protectitii sit mentio? 18. 16. 804.
- non probatur per annui honorarii solutionem, nisi circumstantiis liqueat, illam in signum pactae protectionis fieri. 18. 236. 822.
- qualiter literis reversalibus clientum ac Tabulis protectitiis patronorum edoceatur? 18. 68. 809.
- Advocatia* non probatur ex possessione, quando intentatur petitorium. 18. 44. 807.
- Advocatia* probatur ex possessione, si agatur possessorio, vel etiam petitorio & possessorio simul. 18. 45. 807.
- testamento per viam legati vel institutionis alicui delata, testamenti tabulis probatur. 18. 77. 810.
- Advocatia* quatenus per famam probetur? 18. 194. 819.
- utrum per constructionem vel dotationem alicujus Monasterii ipso jure, absque speciali reservatione acquiratur. 9. 515. 385.
- Advocatia* extraordinaria quanam dicatur. 3. 120. 80.
- Eadem passim in & extra Imperium usitata. 3. 121. 81.
- Advocatia* etiam patrocinium forense significat. 2. 28. 44.
- Advocatia* monastica, Principibus secularibus, propter nimium abusum non facile committenda. 1. 210. 25.
- Advocatia* indefinite & nulla temporis adjectione constituta, quamdiu duret, an sit revocabilis vel perpetua. 9. 373. 368.
- Advocatia* & ius protectionis ad heredes protectoris transeunt. 9. 1092. 437.
- Advocatia* quomodo oriatur ex receptione in specialem protectionem à summo Pontifice Imperatore, vel alio principe facta. 9. 703. 404.
- Advocatia* an acquiratur etiam per readificationem Ecclesiae vel Monasterii funditus destructi. 9. 614. 391.
- Advocatia* per se expirat ob generationem vel successionem finitam. 16. 896. 741.
- Advocatia* protector, uti & vasallus feudum ipso jure amittit, si lata in eum sententia criminali bona ipsius publicata fuerint. 16. 897. 741.
- Advocatia* quomodo acquiratur consuetudine antiqua. 9. 838. 416.
- Advocatia* ob controversiam sequestrata, an pendente sequestro protector vel sequester defendere debeat. 11. 310. 530.
- Advocatia* Colonorum Censualium in alterius territorio habitantium qualis. 3. 301. 96.
- Advocatia* qualiter ex abusu Advocati dirimatur. 16. 599. 717.
- Advocatia* species quaedam jurisdictionis & superioritatis creditur, & respectu quodam servitutis rationem habet. 9. 390. 369.
- Advocatia* simplex, Bogehenl quae? 3. 172. 84.
- Et quid *Advocatia* administrativa, Kastenvogthey. 3. 173. 84.
- Advocatialis* interdum defensio appellata. 2. 112. 50.
- Advocatia* ad commodum & defensionem clientum duntaxat instituta est. 9. 375. & 399. 368.
- Ecclesiastica longe ante Dagoberti Regis tempora, apud Gallorum Reges usitata fuit. 5. 118. 121.
- Advocatia* etiam pro jurisdictione usurpatur. 2. 43. 44.
- Advocatia* privatio quibus in casibus ipso facto nulla precedente iudicis cognitione inducatur? 16. 893. 740.
- Advocatia* delegatio probatur per solum sigillum delegantis, quando facta est per scripturam exaratam manu alterius, in qua reperitur sigillum delegantis appositum. 18. 53. 808.
- Advocatia* ius quomodo probetur per verba enunciativa Episcopi asserentis aliquem esse Advocatum hujus vel illius Ecclesiae? 18. 54. 808.
- ad *Advocatia* praescriptionem tempus immemorabile requiritur. 8. 882. 430.
- Advocatia* probatio qualiter ex spontanea liberi alicujus populi in protectionem deditione resultet? 18. 38. 807.
- Advocatia* ius non probatur, si quis ab alio honoris causa vel ad complacentiam protector vocatus sit. 18. 226. 821.
- nec literis ejusmodi missivalibus, etiamsi scribentes vita functi sint. 18. 209. 820.
- Advocatia* quo pacto literis privatis, quas dicunt missivales, inter clientes ac patronum ultro citroque communicatis edoceatur. 18. 205. 820.
- Advocatia* pactum an sit contractus nominatus vel innominatus. 9. 1002. 430.
- Nominatus esse videtur. 1005. ibid.
- Advocatia* probatio validior, quando protector & clientes se invicem Schussherrn vñd Schirmsverwandten / nominant. 18. 207. 820.
- Advocatia* ius qualiter praescriptione vel antiqua temporis possessione comprobetur. 18. 43. 807.
- Advocatia* ius an etiam per vehementem hominum opinionem inducatur. 18. 247. 824.
- Advocatia* probatio non inducitur, si Prelatus pro sua persona absque conventu aliquem nominet protectorem suae Ecclesiae. 18. 211. 820.
- ad *Advocatia* probationem, qualem arma seu insignia gentilitia in clientum locis à protectoribus apposita praesumptionem inducant. 18. 401. 812.
- Advocatia* Barbaro-Latina ac Longobardica appellationes. 2. 262. 63.
- Advocatia* probatio unde desumi possit. 18. 13. 804.
- Advocatia* competentia quomodo per literas conservatoriorum Imperialium demonstretur. 18. 48. 807.
- Advocatia* expectantia per successorem promissoris rata haberi debet, quando prior *Advocatia* possessor superstiti adhuc, & in administratione existente promissore mortuus est. 16. 842. 737.
- Idem procedit, quando ille cui expectativa promissa fuit priore ejusdem possessore consentiente in possessionem missus fuit. 16. 843. 737.
- vel si antecessor expectantiam per modum legitimi contractus concessit. 16. 844. 737.
- vel si successor sua sponte antecessoris promissionem ratam habeat. 16. 845. 737.
- Advocatia* ius quomodo probetur per additionem hereditatis, vel testamentum. 18. 75. 810.
- Advocatia* finis est, ut suscepti in protectionem cum bonis & hominibus suis ab aliorum oppressione defendantur. 7. 13. 262.
- Advocatia* causa, in nonnullis Monasteriis certus equorum pabulo monastico saginandorum numerus à Patronis obtruditur. Fodrum tempore venationis, pro venatoribus, & canibus extorquetur. 1. 205. 25.
- inter *Advocatia* & Guardia feudum, quanam sit differentia. 2. 35. 44.

I N D E X.

- Advocatus feudum dupliciter à Feudistis usurpatur.* 2. 37. 44.
Advocatus item est amicorum ad opem favoremq. præstandum. facta coitio, aut catus ipse causidicorum, aut ipsa causa defensio. 2. 38. 44.
Advocatus item pro negotii alicujus publici procuratore sumitur. 2. 39. 44.
Advocatus jus per non usum non amittitur. 9. 880. 410.
Advocatus jus quanto tempore præscribitur. 9. 881. § 890. 420.
Advocatus ad probationem, ex actibus præstita defensionis faciendam, quæ requirantur. 1. 233. 822.
Advocatus præsidium in utilitatem maxime Ecclesiarum, & vim atque injurias profligandas constitutum. 16. 386. 700.
Advocatus fructus est actus defendendi. 9. 787. 41.
Advocatus jus habet admixtam jurisdictionem. 10. 390. 481.
Comprobatur exemplo Principum de Anhalt in Monasterio Gernroda. 391. *ibid.* *Comitum de Hohenstein in Cœnobio Walckrid.* 392. *ibid.* *Electorum Saxonia in Cœnobio Quedlenburgensi.* 393. *ibid.* *& Comitum Wertheimiorum in Monasterio Brumbach.* 394. *ibid.*
Advocatus alienatio cum universitate semper licita. 9. 1049. 435.
Advocatus introductione fit gradus ad principatum adipiscendum. 1. 148. 20.
Advocatus sequester nullam suo nomine possessionem habet. 11. 315. 530.
Advocatus nexus qualiter ob defraudationem seu retentionem honorarii protectoribus promissi, dissolvatur. 16. 723. 728.
Advocatus jus quomodo interveniente contrario protectoris ac clientum dissensu distrahatur. 215. *ib.*
Advocatus affinitas in protectionis objecto quotuplicia sint. 15. 1. 647.
Advocatus quam cognationem cum tutelis minorennium habeant. 3. *ibid.*
Advocatus abusus multis Canonibus itemq. constitutione Frederici Imperat. sub gravi pœna reprehenditur, & inhibetur. 19. 602. 603. 604. 605. 606. 608. & 609. & 613. 718.
ad Advocatus privationem unius à clientibus vel protectore perpetrati delicti culpa sufficit. 6. 813. 735.
Advocatus expectativam habens ein Anwartschaft künftigen Schusses vel cui in diem sub aliqua conditione Advocatus promissio facta est, delinquendo eam perinde amittit, ac si in quasi possessione ejusdem jam actu extitisset. 16. 814. 835.
Idque procedit sive promissio illa sit pura, sive conditionalis. 818. *ibid.*
Advocatus ius transit ad heredes etiam extraneos. 9. 1142. 443.
Advocatus ius utrum etiam ad fœminas, ubi nullus masculorum superest, transeat. 9. 1143. 443.
Advocatus ius multis ac variis ex causis dissolvitur. 16. 6. 674.
Quædam ex delicto vel quasi, in committendo vel omittendo, consistentes, quædam absque culpa evenientes promanant. 16. 6. 674.
Advocatus ius Ecclesiasticum mere est temporale. 3. 215. 89.
Advocatus constitutio singularis modus, quo prælatorum potestas, præ aliis Statibus diminui solet. 1. 149. 24.
Advocatus constitutio quomodo inducatur ex assignatione Episcopali. 9. 980. 428.
Advocatus pretextu bona Ecclesiastica à protectoribus eorumve ministris non sunt usurpanda vel invadenda. 14. 457. 644.
Advocatus titulus qualiter ex occupatione terrarum è manibus Infidelium ereptarum acquiratur. 9. 422. 376.
Advocatus ius ob delictum commissum non tantum ipsi patrono, sed in certis quibusdam casibus etiam heredibus ejus auferitur. 16. 848. 737.
Advocatus ius amicitie vel familiaritatis causa exercitum, non præscribitur etiam per tempus immemorabile. 9. 903. 422.
Advocatus nexus qualiter ex causa ipsius clientela cessante laxetur. 16. 381. 699.
ad Advocatus prescriptionem an unus actus exhibite defensionis sufficiat. 9. 904. 422.
Advocatus contractus semel legitime celebratus propter supervenientem defensionis impotentiam non rescinditur. 16. 409. 702.
Advocatus ius à jurisdictione plane disjunctum ac separatum est. 10. 430. 483.
Advocatus ius aliquam dignitatis rationem habet cum defendendi officio conjunctam. 9. 391. 369.
ad Advocatus reservationem in Ecclesia aliqua à se fundata vel constructa, an requiratur consensus & auctoritas Diœcesani. 9. 485. 384.
Advocatus feudalis exemplum. 3. 296. 95.
Advocatus ius utrum subinfendari possit. 9. 796. 413.
Subinfendari potest regulariter, quicquid in feudum concessum est. 9. 795. 413.
Advocatus conventio est pia ac firma pax hominum Imperio subjectorum, in cuius tranquillitate totius orbis regularitas conquiescit. 1. 71. 11.
ad Advocatus ius ex fundatione seu dotatione in monasterio aliquo consequendum, an necessarius sit consensus Episcopi. 9. 562. 388.
Advocatus definitio nulla in toto corpore juris reperitur. 4. 5. 98.
Advocatus descriptiones varia variorum referuntur. 4. 6. 98.
Advocatus definitio Dn. Andra Knichen, jurisconsult. Saxonia. 4. 7. 98.
Dn. Henrici Rosenthal, Advocati Camera Spirensis. 4. 8. 98.
Dn. Francisci Hotomanni ꝑ C. Gallie. 9. 98.
Dn. Thoma Michaelis, Assessoris Camera Spirensis. 4. 10. 98.
D. Ludovici Myleri, Cancellarii Oetingensis. 4. 11. 98.
D. Comradi Rittershusii, Professoris Altorfensis. 4. 12. 98.
Dn. Henrici Boceri, Professoris Tubingensis. 4. 13. 98.
Dn. Sebastiani Dietherich, jurisconsult. clarissimi, Advocati & Consilarii Civitatis Imperialis Suevo-Hallensis. 4. 14. 98.
D. Joan. Georg. Bechtii, Syndici Argentinenfis. 4. 16. 99.
D. Joan. Dammanni ꝑ C. Brunopolitani. 4. 17. 99.
D. Leonardi Fritzii Syndici Gamundiani. 4. 18. 99.
Dn. Hermannii Goechhusii Brakela Westphalii. 4. 19. 99.
Dn. Hippolyti à Collibus Consilarii Electoris Palatini. 4. 20. 99.
Dn. Remig. Feschii plenior & elegantiss. Advocatus definitio. *ibid.*
Dn. Davidis Hepingk Juris Advocatus satis bona descriptio. *ibid.*
D. Jacob. Synzii. *ibid.*
Advocatus finis triplex consideratio, nempe respectu Advocatus, Advocati & clientum. 10. 1. 453.
Advocatus ius in nudis protectionis terminis singulariter & separatim consistit. 10. 441. 487.
Advocatus quasi possessio per unius actus exercitum defensum retinetur. 9. 911. 422.
Advocatus ius est quædam servitium Ecclesie. 6. 211. 215.
Advocatus Monasteriorum ab Imp. suscipienda mos ad nostra usque tempora continuatus. 5. 416. 15.
Advocatus in præscriptione an requiratur titulus. 9. 912. 423.
Advocatus ius absque Episcopalis consensus interventu ex ipsa fundatione acquiratur. 9. 171. 389.

Advocatie jus quatenus concernit laborem defensionis magis est onerosum, quam utile. 11. 337. 531.
Advocatie ubi plures sunt heredes, ea ut plurimum ad Seniore rem familia devolvitur. 9. 1136. 443.
Advocatie ad Seniore tantum de familia transiens assimilatur privilegio. 9. 1137. 443.
Advocatie jus quomodo per testamentum constituatur. 9. 988. 429.
Advocatie jus quam paritatem habeat cum Ganerbinatu. 15. 35. 649.
Advocatie descriptio paulo pinguior ab Autore ponitur. 4. 22. 99.
Advocatie pretextu in bona Deo semel dicata nulli involare licet. 1. 211. 26.
Advocatie Ecclesiastica translata à Gracis Impp. ad Carolum M. Car. Sigonii testimonium. 5. 325. 142.
Advocatie denominatio sæpius etiam per voces Berthädigung/ Hüß/ Handhabung/ fieri solet. 1. 252. 63.
Advocatie donatio tanto magis permessa, si ea comprotectori vel Ecclesia fiat. 9. 1123. 44.
Advocatie privatio propter abusum passim ab Impp. & summis Pontificibus in protectionum bullis constituitur. 16. 628. 631. 633. 634. & seq. usque 637. 720.
Advocatie jus vigore privilegii competens amissum, quam actione, à protectore recuperari possit. 17. 30. 751.
Advocatie infensio etiam in Italia & Gallia observatur. 9. 779. & 780. 412.
Advocatie privatio duobus tantum in casibus jure expressis adversus protectorem constituta est. 16. 870. 739.
jus Advocatie cedi, vendi, & alienari potest. 9. 876. 418.
Advocatie conventionalis origo, ad jus gentium referenda. 5. 559. 184.
Advocatie affinis & cognata est etiam custodia. 15. 132. 655.
Advocatie vox non raro accipitur pro jure patronatus Ecclesiastico. 2. 149. 53.
Advocatie jus quandoque hereditarium est. 11. 626. 545.
Appellationes Advocatie Germanica quot & quales. 2. 184. 56.
Advocatie jus, non penes clientem, sed aliam ab eo diversam personam consistere necesse est. 2. 45. 45.
Advocatie expectativam habenti ab antecessore, an successor eam concedere teneatur. 16. 816. 735.
Advocatie ad perficiendam pactionem an litera vel instrumenta predicta requirantur. 14. 3. 6. 6.
Advocatie probande argumento in jure territoriali ratificato, Principes, quod exemplis adductis illustratur frequenter utuntur. 18. 27. 805.
Advocatie pacto, consuetudine aut prescriptione jurisdictio accedere potest. 10. 450. & 532. 490.
Advocatiæ Ecclesiæ ex solius fundi assignatione nactus, Ecclesia illa destructa, & alio in loco ac fundo per alium edificata, prior patronus jus Advocatie amittit. 9. 544. 397.
Advocatiæ, alio per restorationem Ecclesiæ penitus collapsæ acquirente, an prioris Advocati jus clientelare omnino pereat. 9. 631. 396.
Advocatiæ habens ratione territorii, eandem etiam ab Imperatore in feudum recognoscere potest. 9. 682. 400.
utrum Advocatiæ paciscentes disponere possint, ut ea semper penes seniore de familia maneat. 9. 1029. 432.
Advocatiæ per investituram sub pænâ amissionis feudi concessam vassallus suscipere renuens feudo Advocatiæ exuitur. 9. 767. 410.
ad Advocatiæ acquirendam de novo, quæ actionum remedia concedantur. 17. 4. 50.
Advocatiæ invitis clientibus an donationis aliove titulo in alium transferre liceat. 9. 1124. 441.
Advocatiæ an protector ob subsecutam impotentiam defendendi amittat. 16. 382. 699.
ad Advocatiæ antiqua consuetudine acquirendam, quantum temporis sit necessarium. 9. 839. 416.

Advocatiæ nobilis Collegii Chombergensis in subfeudum tenent Illustres Pincerna de Limpurg. 9. 796. 413.
Advocatiæ donationis titulo in aliquem fuisse translata, qualiter monstretur. 18. 80. 810.
Advocatiæ emptionis titulo acquisitam qua ratione manifestum fiat. 18. 83. 810.
Advocatiæ præscribens quibus requisitis debeat esse munitus 9. 858. 421.
Advocatiæ propter inimicitiam clientum in protectore dissolvi nusquam in jure scriptum. 16. 488. 708.
Advocatiæ pactitiæ hereditariæ & sublimem territorii jurisdictionem, vel superioritatem an quis simul habere possit. 8. 420. 320.
Advocatiæ ex privilegio habere prætendens, privilegium hujusmodi ostendere debet. 18. 77. 807.
Advocatiæ quibus nominibus Graci appellant. 2. 3. 41.
Advocatiæ corruptione adepti, potentiam suam pro clientibus raro usurpant. 1. 87. 13.
Advocatiæ non tribuere jurisdictionem in Camera judicatum. 10. 439. 485.
ab Advocatiæ, Advocatus qui clientum defensionem suscipit, denominatur. 2. 5. 41.
ab Advocatiæ antiqua extra defensionis materiam ad hodiernam, non valet argumentatio. 2. 237. 61.
Advocatiæ administratoria, Episcopatibus & Monasteriis locupletatis, in desuetudinem abiit, vox tamen Rastenvogthey permansit. ibid.
Eadem sub Paschali II. Papa in vicem aurei Bizantini quotannis Sedi Apostolica numeranti desit. ibid.
Advocatiæ perpetua utrum jure prohibita sint. 9. 400. 370.
Advocatiæ hodierna utiles, necessaria ac valida. 1. 312. 32.
Advocatiæ numerantur inter Regalia. 1. 293. 30.
Advocatiæ Monasteriorum in Comitatu Wertheimensi sitorum à Carolo V. Imp. A. 1541. Michaeli Comiti de Wertheim in feudum concessæ. 9. 777. 411.
Advocatiæ potentiorum gratuita cane pejus & angue vitanda. 9. 339. 365.
Advocatiæ propria & principaliter ad Ecclesiarum & Monasteriorum conservationem constituta sunt. 1. 363. 36.
Advocatiæ in Romano Imperio plerumque beneficium certa pensionis annuæ annexum habent. 1. 58. 101.
Advocatiæ sunt quasi quedam reliquia conjunctionis inter Principes Ecclesiasticos & seculares. 5. 340. 143.
Advocatiæ hodierna præcis Romanorum clientelis surrogata. 1. 309. 32.
Advocatiæ hodierna stricti juris sunt. 2. 235. 60.
Advocatiæ compositæ Rastenvogthey / & Simplicis Schirmvogthey / quo ad rem ipsam, hodie nulla differentia. ib.
Advocatiæ Ecclesiarum, Rastenvogthey / locorum vero sacularium, Schirmvogthey appellatur. ib.
Advocatiarum appellationes Latina quot & quanam. 2. 4. 42.
Advocatiarum reservationes in ipsis foundationibus & dotationibus Ecclesiarum tempore Saxoniorum Imperatorum frequentes fuere. 9. 470. 383.
Advocatiarum periculositas, per Testudinem solari radio percussam significata. 1. 14. 20.
Advocatiæ duas habens, si clientes utrinque adversus se invicem ad arma descendant, utrinam contra alterum protector succurrere debeat. 13. 411. 609.
in Advocatiis gratuitis, nec faciens nec recipiens defensionem, ut perpetuo præstetur ac recipiatur, cogi potest. 9. 379. 368.
Advocatio, pro Advocatione causarum, per superiorem Judicem ab inferiori facta. 2. 41. 44.
Advocatio pro eo hominum catu, qui ad perhibendum testimonium advocatur, sumpta. 2. 42. 44.
Advocatione & foro interdicare quid importet. 2. 29. 44.
Advocatus ex dote in Ecclesiam collata Advocatiæ consecutus, dote perempta jus quoque Advocatiæ perdit, illudque acquiris redotans. 16. 35. 677.
Advocatus an dote perempta eadem Advocatiæ amittat, &

- dos expensa sit in reparationem Ecclesie. 16. 36. 677.
- Advocatus clientelaris susceptum in tutelam, contra quamcunque injuriam, vim & invasionem tueri obligatur.* 2. 60. 47.
- Advocatus quasi possessionem Advocatia sibi competentem acquirere etiam potest rei vindicatione.* 17. 23. 75.
- Advocatus libertatem non defendendi non præscribit, nisi requisitus defensionem expresse denegarit.* 16. 169. 686.
- Advocatus Ecclesia Prælatum occidens vel mutilans una cum successoribus suis usq; in quartam generationem jure Advocatia ipso facto privatur.* 16. 851. 738.
- Advocatus ex spontanea liberi populi electione aut mandato superioris existens, patroni viribus imminutis à clientibus repudiari potest.* 16. 439. 703.
- Advocatus Ecclesia collapsa ad reparandam eam sat potens, nec tamen readificare paratus, Advocatia furi tacite renunciasset videtur.* 9. 645. 397.
- Advocatus alicujus civitatis ex receptione novorum civium non onerari censetur.* 11. 199. 525.
- Advocatus Laicus ad cognoscendam bonam vel malam Rectoris Ecclesie administrationem rationum redditionem ab eo exigere non potest.* 10. 363. 479.
- Advocatus qui aliorum protectionem sustinet, utrum ab Advocato, vel à Germanico vocabulo, *Vogt* / derivetur.* 2. 61. 203. 67.
- Advocatus à duobus monasteriis pro patrociniis præstatione certa fenda vel annua salaria recipiens, lite inter Monasteria illa exorta cui patrocinari debeat.* 11. 248. 573.
- Advocatus forensis causæ injuste illæsa conscientia patrocinari non potest.* 11. 483. 339.
- Advocatus læsam ex improbitate Litis conscientiam habens, susceptum patrociniū deponere debet.* 11. 484. 539.
- Advocatus communiter dictus, qui causis agendis occupatur.* 2. 66. 47.
- Advocatus male agens causam domini, feudo privari potest.* 2. 32. & 36. 44.
- Advocati feudum non est hereditarium & quare.* 2. 33. 44.
- Advocatus vassallus an clientes suos contra dominum à quo feudum habet, defendere possit ac debeat.* 13. 329. 603.
- Advocatus forensis est miles togatus, legibus & jure clientulos suos defendens.* 3. 322. 97.
- Advocatus Dominio clientum nullatenus subest.* 11. 617. 545.
- Advocatus, cui Præfectura, aut munus aliquod, præsertim causarum disceptandarum publice commissum est.* 2. 40. 44.
- Advocatus in pœnali protectionis unione erigenda constitutus si offensionem sub certa pœna Ecclesie applicanda evitare promiserit, non autem servaverit, partes tamen desuper transigant, utrum ea transactio, quoad pœne solutionem Ecclesie præjudicare soleat aut possit.* 9. 299. 362.
- Advocatus bannum legitimum Abbate petente à Rege accipere, & ter in anno placitum justum in monasterii necessitatibus peragere debebat.* 9. 506. 385.
- Advocatus pro Advocatia nullum jus aut beneficium à Monasterio exigere poterat præter tertium bannum ac consuetudinariam justitiam & legem.* 9. 507. 385.
- Advocatus forensis in causa justa deceptionibus uti non prohibetur.* 11. 85. 521.
- Advocatus nullus hodie intuitu Advocatie aliquam jurisdictionem habet.* 6. 663. 249.
- Advocatus ratione protectionis dicitur Dominus susceptorum clientum.* 10. 355. 481.
- Advocatus à principio Ecclesiam potest relinquere liberam, nullo sibi jure in eam retento.* 16. 38. 677.
- Advocatus item Monasterio ulla in re gravans ab Abbate Advocatia exui ac reprobari poterat.* 9. 510. 385.
- Advocatus & protector comparatur tutori.* 13. 5. 583.
- Advocatus non aliter nisi requisitus defendere tenetur.* 12. 165. 567.
- Advocatus inferior, *Udervogt* / *Uffterschirmherr* / *Udervogt* sester *Vogt* / nuncupatur.* 3. 210. 80.
- Advocatus forensis & tutelararis equiparantur.* 6. 658. 409.
- Advocatus litis cogitur ad præstandum patrociniū clienti.* 9. 759. 410.
- Advocatus succurrere non tenetur nisi clientes velint.* 12. 617. 567.
- Advocatus Hirsaugiensis de privilegiis Monasterii non violandis Abbati & Imperatori jurare debebat.* 5. 474. 166.
- Advocatus non est patronus Ecclesie, sed quasi parens & protector.* 8. 466. 383.
- Advocatus ubi suffragiis eligitur, an votorum majoritati locus esse debeat.* 9. 877. 428.
- Advocatus spoliatus pro amissa Advocatie possessione recuperanda quanam Remedia habeat.* 17. 56. 57. 754.
- Advocatus an solam etiam vim, quæ clientibus etiam absq; injuria inferatur, propulsare teneatur.* 4. 41. 100.
- Advocatus qui nescivit defendere causam, fundum pro Advocationis officio acceptum restituere debet.* 16. 396. 700.
- Advocatus per totalem Ecclesie ruinam desinit esse patronus.* 9. 620. 392.
- Advocatus fisci non tenetur pro fisco advocare contra seipsum.* 13. 24. 584.
- Advocatus per Judicem is dari non potest, cum quo intercedit gravis inimicitia.* 16. 473. 706.
- Advocatus ad exigendum protectionis salarium insolutum, quibus actionum formulis utatur.* 17. 59. 754.
- Advocati per Episcopum designati exemplum in Monasterio Beurense ad Danubium.* 9. 983. 428.
- Advocati descriptio ex Asconio Pediano.* 3. 324. 97.
- Advocati receptio sine consensu Pontificis non prohibetur.* d. cap. hoc consultissimo. 6. 463. 235.
- Advocato causarum in alium locum proficiscenti sumptus itineris præstandi sunt, ultra conventum salarium.* 14. 396. 639.
- Advocato forensi debetur salarium, licet non conventum, officio judicis.* 14. 206. 627.
- Advocato seu patrono Ecclesie, in clerum jus nullum competit.* 2. 70. 48.
- Advocato Hirsaugiensi in placitorum diebus de Monasterio unum maltare frumenti, unus frisingus, & unus siclus de vino porrigi solebat.* 9. 508. 385.
- Advocato eidem Monasterium temere frequentare placita in eo exercere, inibi pernoctare, aut Subadvocatum constituere non licebat.* 9. 509. 385.
- Advocato forensi etiam causa cadenti honorarium solvi debet.* ibid.
- Advocatum esse paratum ad defensionem sufficit.* 14. 310. 634.
- Advocatum requirendi furi an unquam præscribi possit.* 12. 199. 569.
- Advocatum unum senem & prudentem habere clientibus tutius est, quam plures.* 9. 1030. 432.
- Advocati ac defensores Ecclesiarum peculiare, etiam præter Imp. tempore Leonis Imp. extiterunt.* 5. 250. 137.
- Advocati seu protectores antiquitus etiam Oeconomi dicti.* 5. 251. 137.
- Advocati antiquitus certam quotam de proventibus ad Fiscum pertinentibus, von Gerichtsbusen / Stewren vnnnd Todfäll / len / habebant.* 14. 231. 628.
- Advocati quomodo equiparentur Custodibus arcium & Palatiorum.* 15. 184. 658.
- Advocati Monasteriorum antiquitus raro perpetui, plerumque autem revocabiles erant.* 9. 346. 366.
- Advocatus forensis expensas & salarium recuperat, etiam si clientens causa cadat.* 14. 442. 643.
- Advocati qualiter ab Episcopis ac Prælatibus & Imperatoribus constituti fuerint.* 5. 345. 144.
- Advocati tutelares ratione susceptæ vel commissæ ipsis defensionis quidnam juris consequantur.* 10. 345. 478.
- Advocati forenses qualiter protectoribus comparentur.* 15. 146. 656.
- Advocati forenses pro Patrociniis uti & protectores pro defen-*

- fensione à clientibus honorarium licite recipiunt.* 15. 147. 656.
- Advocati iudiciales parti, iuste conventæ, patrocinari non debent.* 148. *ibid.*
- Advocati tutelares non possunt vendere vel donare jus Advocatiæ.* 9. 1043. 435.
- Advocati Monastici actiones suas cum præscitu Prælatorum ac conventus dirigebant.* 11. 43. 517.
- Advocati Ecclesiarum & similes persona bonæ Ecclesiæ invadere & super iis aliquid disponere prohibentur.* 10. 361. 479.
- Advocati à Prælato Ecclesiæ, sine consensu Pontificis suscepti, revocabiles sunt secundum Zafium.* 6. 443. 232.
- Advocati laici non possunt constitui à Prælato ad tempus perpetuum, vel non modicum, sine licentia Pontificis, secundum eundem.* 6. 444. 232.
- Advocati qualiter olim civilem & criminalem jurisdictionem usurpantes, nomine clientum suorum iustitiam administrabant & iudicia exercebant.* 11. 51. 518.
- Advocati olim ad placitandum euntes in loca monasteriorum habebant jus albergariæ.* 10. 259. 471.
- Advocati forenses mercedem à clientibus vel annuum salarium iuste recipiunt.* 4. 59. 101.
- Advocati tutelares qualiter protectoribus Principum qui olim *σωματοφύλακες* Græcis dicebantur comparentur.* 15. 182. 659.
- Advocati olim Monasteriis de recto & legitimo Advocatiæ usu & jusque capitulis servandis, se juramento obstrinxerunt.* 9. 140. 349.
- Advocati ex metu solo vita amittenda, clientes suos deserere non debent.* 11. 581. 543.
- Advocati ad placitandum in monasteria adventantes, ab Abbatibus monasteriorum sumptibus alebantur: vel certa iis pro viatico & itineris sumptu portio assignabatur.* 11. 55. 57. 518.
- Advocati Ratisponenses à Thrasma vasallos & ministeriales Pincernas ac Dapiferos, ex quibus hodie adhuc nonnulli Baronum dignitate supersunt, habuerunt.* 5. 378. 150.
- Advocati constituendi necessitatem clientes in tempore prævidere, eamque dissimulare debent.* 9. 372. 368.
- Advocati interdum iudices dicti.* 2. 71. 48.
- Advocati olim etiam dicebantur, qui amico in iudicium vocato, pro tribunali assistebant.* 2. 72. 48.
- Advocati olim apud Germanos itidem dicebantur, quibus Principum nomine, integræ Provincia, ditiones ac majores Civitates regenda commissa fuerunt.* 2. 73. 48.
- Advocati Ecclesiarum olim temporibus Carolinis communiter *Rastenvögte* appellati fuerunt.* 2. 231. 60.
- Eorundem munia & jura competentia.* *ibid.*
- Advocati olim prælatorum nomine merum imperium exercebant.* 10. 477. 491.
- Advocati olim non raro suam in placitando potestatem latius, quam par erat, extenderunt.* 11. 58. 519.
- Advocati, Patroni & Defensoris termini an sint convertibiles.* 2. 63. 67.
- Advocati tutelaris & forensis elegans comparatio.* 2. 59. 47.
- Advocati quoties clientes suos defendere teneatur.* 12. 287. 575.
- Advocati de censibus & obventibus monasteriorum Imperatori, Regi, vel Principi rationem reddere debeant.* 11. 6. 513.
- Advocati olim non nisi æquitatis & fidelitatis amatores ab Imperatoribus eligi iussi sunt.* 5. 451. 160.
- Advocati Ecclesiastici in Monasteriis & Ecclesiis qualiter olim obventuum & reddituum administrationem habuerint.* 11. 4. 513.
- Advocati, Patroni, ac Procuratoris differentia.* 2. 67. 47.
- Advocati in ferendis aut abrogandis legibus ad clientes spectantibus ingerere se non debent.* 11. 224. 526.
- Advocati constitutio non concernit jura Episcopalia.* 6. 504. 235.
- Advocati in eo quod reperiuntur clientes statu conservare tenentur.* 11. 226. 526.
- Advocati tutelares, uti & forenses ex officio suo ad iustas tantum causas defendendas ligantur.* 11. 504. 540.
- Advocati suos clientes rem iniuste vel casu amissam recuperare volentes, omnino jurare tenentur.* 11. 829. 554.
- Advocati & custodes civitatum equiparantur.* 10. 426. 483.
- Advocati placitare, postulare seu litigare etiam contra illos, quorum sunt vasalli possunt.* 3. 386. 94.
- Advocati juris dicendi potestatem à Rege vel Imperatore accipiebant.* 3. 272. 94.
- Advocatorum Imperii Provincialium olim quatuor.* 2. 74. 48.
- Eorundem magna olim dignitas & auctoritas.* 2. 75. 48.
- Comitibus præferebantur.* 2. 76. 48.
- Advocatorum ac protectorum eligendorum qualitas ibidem expressa.* 1. 288. 30.
- Lotharii I. de iisdem lex.* 1. 289. 30.
- Advocatorum libera electio per Imperatores Abbatibus quomodo concessa.* 5. 441. 160.
- Advocatorum præscorum munus quandoque etiam in Ecclesiasticorum correctione consistit.* 11. 61. 519.
- Advocatorum officium non minus est humano generi proficuum, quam si patriam armis defendant.* 15. 153. 655.
- Advocatorum consensus qualiter olim in electionibus & depositionibus Prælatorum quoque adhibitus fuerit.* 11. 19. 514.
- Advocatorum praxin à Constantino M. ad nostra tempora obtinuisse, probatum auctoritate.* 5. 160. 127.
- Advocatorum Ecclesiasticorum assumptio, olim in Concil. Milevitano & Carthagenensi, publice decreta, & Ecclesiarum Præsulibus injuncta.* 1. 110. 16.
- Advocatorum diversa significationes.* 2. 64. 67.
- Advocatorum consensus etiam in feudalibus investituris adhibitus fuit.* 11. 49. 518.
- Advocatorum forensium laudabilis descriptio.* 3. 327. 97.
- Advocatis non solum reddituum administratio, sed aliarum etiam rerum temporalium cura incumberebat.* 11. 9. 515.
- Advocatis in Episcoporum vel Abbatum, controversia inter Ecclesias illorum & aliquem secularem exorta, coram Comitibus loci, clientum suorum nomine comparere, & actione experiri incumberebat.* 11. 54. 518.
- Advocatis locorum sacrorum specialibus Imperatorum & Pontificum decretis exactio mercedis temporalis prohibita.* 14. 185. 625.
- Advocatis veteribus quid officii antiquitus generatim incubuerit.* 11. 36. 520.
- Advocatis omnia vetantur, quæ in jure non reperiuntur permissa.* 10. 290. 474.
- Advocatis huius ævi excluso omni jurisdictionis exercitio atque administrationis onere, præter meram defensionem regulariter nihil competit.* 11. 77. 520.
- Advocatis superiorum temporum querelas Ecclesiarum coram Comitibus judicialiter proponere incubuit.* 12. 72. 563.
- Advocatis præter æconomiam competeat jurisdictio civilis & criminalis.* 3. 271. 94.
- Advocatis pluribus ejusdem clientela existentibus, & tempore necessitatis hoc vel illo præterito, aliis duntaxat vocatis, an non vocatus ex illo tempore quasi libertatis possessionem acquirat.* 16. 105. 686.
- Advocatis tutelaribus tempore Caroli M. certa reddituum portio assignata.* 14. 230. & 236. 628.
- Advocatis principibus in cænobia sub eorum districtu sita competit administratio temporalium, secundum Thomam Michæl.* 10. 357. 479.
- Advocatis ex constitut. Caroli V. Imp. certi limites præscribendis.* 9. 356. 367.

Advocatis plerumque pro defensione exhibenda aurum penditur honorarium. 14. 130. 623.

Advocatis prisci ævi potestas adiungendi se prælatorum electionibus unde concessa. 11. 20. 515.

Advocatis ut plurimum ad placitandum, determinatum tempus & locus, nec non certus conductus definiebatur. 11. 56. 518.

Advocatus etiam pro Patrono Ecclesiarum accipitur. 2. 69. 48.

Advocatis monasteriorum ab Imperatoribus peculiares, quibus obstringebantur, leges præscriptæ. 11. 59. 519.

Advocatis plus juris, quam clientibus contra ipsorum molestatores non competit. 11. 79. 521.

ab Advocatis magis nummos quam clientum salutem queri Monachi cuiusdam Zuvifaltensis querela. 1. 207. 25.

Ædes alterius casu vel negligentia comburens, damnum sarcire, vel leviozem corporis castigationem sustinere cogitur. 17. 375. 780.

Ædes alienas irrumpere nemini non modo privato, sed ne magistratui licet. 12. 66. 562.

Ædibus incendio vel ruina absumentis tam ususfructus, quam habitationis jus extinguitur. 16. 23. 679.

Ædificatio & reparatio a pari judicantur. 9. 617. 392.

Ædificator dicitur Ecclesiæ qui eam reparat. 9. 615. 392.

Ædificium ex toto destructum rescienti novum opus nunciari potest, ex parte duntaxat destructum reparanti. 9. 629. 396.

Ædificium constructum, qui destruere potest, multo magis prohibere potest, ne extruatur. 16. 816. 735.

Ædituus in patronum Ecclesiæ sine venia petita experiri potest. 10. 91. 458.

Ægidii Roderici Valladorii Lusitani Christum abjurantis ac diabolo sese proprio chirographo mancipientis historia. 9. 415. 371.

Æqualitas pactorum, circa lucrum & onus inter contrahentes, inducenda est. 12. 234. 570.

Æqualitas in contractibus servanda. 6. 694. 251.

Æqualitas in contractibus servanda est: & contractus ita interpretandus, ut æqualis sit contrahentium conditio. 11. 547. 542.

Æquitas in onerum peræque pluribus incumbentium functione servanda est, ne unus plus ceteris gravetur. 11. 688. 548.

Equiparatio generalis non habet locum in iis, quæ competunt jure speciali. 10. 343. 478.

Equipollentia verba quacunque sufficiunt, ubi ad certi actus explicationem non est præfixa certa verborum forma. 10. 517. 494.

Equipollentium quid fiat nihil interest. 9. 44. 343.

Equiparatorum in uno, quod disponitur, etiam in alio dispositum censetur. 13. 8. 583. 9. 239. 357.

Æquitas non permittit alicui denegari quod ipsi prodest, & alteri haud nocet. 1. 275. 29.

Æquitas ad facta pietati contraria & legibus prohibita non extenditur. 13. 131. 591.

Æquitas propter consanguinitatis affectionem non est negligenda. 13. 46. 585.

Æquitatis & justitiæ ratio major habenda, quam sanguinis & conjunctionis. 13. 47. 585.

Agathoclis Syracusanorum Regis stratagema, quo Patriam ab hostium oppugnatione redemit. 12. 39. 561.

Agathonis Pape de Justiniano Imp. præconia. 5. 274. 138.

Aggressorem non licet occidere propter defensionem rei vilis & modica. 10. 27. 754.

Aistulphi 22. Longobardorum Regis in Italiam irruptio. 5. 285. 139.

Albena jus ad similitudinem antiquæ Latinitatis, introductum. 15. 140. 556.

Albergare idem aperire significat, unde albergare facultatem aliquam, est concedere vel derivare. 10. 229. 469.

Albergaria quid sit de jure Canonico. 10. 223. 469.

Albergaria pro hospitacione, & albergare hospitari, vel in domum recipere, Germanis significat. 10. 224. 469.

Albergaria seu hospitatio ejusmodi accensetur oneribus realibus. 225. *ibid.*

Albergaria olim militi in expeditionem eunti vel hybernanti tribuebatur. 226. *ib.*

Albergaria est onus expensarum Comiti ad castra provincie eunti ad audiendum querelas subditorum præstari solitum. 227. *ibid.*

Albergaria jus infert Imperium, & coheret superioritati. 10. 282. & 287. 474.

Albergaria vel fodri jure competenti uti vel non uti, est in utentis vel non utentis mero arbitrio & libera facultate positum. 10. 295. 474.

Albergaria jus an Advocatis olim jure familiaritatis vel ex debito fuerit exhibitum, incertum est. 10. 304. 476.

Albergariam nos accipimus, cum clientes protectori cum comitibus suis tenentur dare hospitium, esculenta & pocula, vulgo die Åkung. 10. 231. 469.

Albergamentum secundum Ant. Solam idem est quod contractus emphyteuticus seu censiticus. 10. 228. 469.

Albergamenti jus est & reservatio aperture castri der Deffnung à domino facta, secundum Sichardum. 10. 230. 469.

Albergandi jure clientes à suis protectoribus non onerandos sub pœna excommunicationis prohibetur in cap. præterea, 23. de jur. patr. 10. 288. 474.

Albergandi jure Subadvocatis Chombergensibus interdicitur à Rudolpho Episcopo Herbipolensi. 10. 289. 474.

idem Advocatis Monasterii Hirsavv. ab Henrico Romanorum Rege. 10. 291. 474.

Albergandi juris abusus in Monasteriis. 10. 299. 474.

Albergandi jus protectori à clientibus non debetur, nisi speciali pacto conventum, aut longo usu præscriptum sit. 10. 310. 476.

Albertus Brandenburgicus, Teuthonici Ordinis Magister, ob Prussiam in Poloni clientelam concessam, bannitus, propter carentiam omnis auxilii, à pœna banni excusatus. 1. 108. 16.

Albertus à Saxen Advocatus Fabariensium eosdem graviter infestat, & castrum eorum Wartenstein violenter occupat. 1. 33. 9.

Albertus Comes de Habsburg tempore Friderici Barbarossæ oppidum & arcem Seckingensem ab Abbatis ejusdem monasterii in feudum recognovit. 9. 679. 400.

Albertus Marchio Brandeburgensis Advocatiam Monasterii Casariensis in Ludovicum Comitem Palatinum A. 1452. transfert. 9. 1129. 442.

Albertus I. pupillo & nepoti suo Joanni avita bona tradere recusans, ex insidiis occisus. 1. 340. 34.

Albertus Teuthonici ordinis Magister auxilii spe destitutus Prussiam Ordinis provinciam Regis Polonia potestati submisit. 6. 346. 226.

Albinagii vel Albena jus in Gallia sitatum. 15. 135. 655.

Albinagii jure, Gallia Rex succedit alienigenis in regno morientibus, non factis regnicolis. 15. 136. 655.

Albinagii jus constitutione Friderici secundi sublatum, nihilominus in Gallia observatur. 15. 139. 656.

Albini qui dicantur. 15. 137. 656.

Albini unde taliter dicti. 15. 143. 656.

Albini regio diplomate efficiuntur regnicola. 144. *ibid.*

Albini regnicola facti omnibus favoribus & commodis, quibus Cives in Gallia orti fruuntur. 145. *ib.*

Albinorum bona tanquam vacantia iis defunctis fiscus occupat. 15. 138. 656.

Albinorum conditio qualis hodie sit in Gallia. 15. 142. 656.

Alemanni in servitutem conjecti, successu temporis, meritis, prece ac precio, plurimi libertatem assecuti. 6. 737. 254.

Alemannorum mulieres in expeditione Hierosolymitana armatæ cum viris profectæ sunt. 7. 241. 278.

Alexander Severus, post occisum Heliogabalum A. 224. unanimi Senatus ac populi consensu, Imper. electus. 5. 77. 117.

I N D E X.

Idem Anno 237. in expeditione Germanica apud Moguntiam occubuit. 5. 78. 117.
Alexander Severus Ulpianum praeceptorem patris loco habuit, ac patris nomine appellavit. 10. 75. 457.
Alexandri Magni egregium Apophthegma de praeceptore suo Aristotele. 10. 74. 457.
Alexandrinorum & Egyptiorum Orthodoxorum Epistola ad Leonem Imper. de sanctione ejusdem pro fide Catholica. 5. 248. 136.
Algarbiorum regnum Alphonso X. Castilia Regi mediante matrimonio obvenit. 9. 1124. 442.
Alienatio in rebus Ecclesiasticis generalissime accipitur pro omni actu, per quem jus aliquod transfertur in alium. 6. 498. 238.
Alienatio rei Ecclesiastica prohibita. 6. 492. 238.
Alienatio bonorum in extraneos, in Imperii damnum cedere praesumitur. 7. 386. 287.
Alienari non debent, quae semel DEO dicata sunt. 5. 416. 16.
Alienare dicitur, qui ad tempus longum locat. 9. 34. 366.
Alienarum rerum cura difficillima. 11. 413. 535.
Alienarum rerum cura magnum saepe adfert periculum. 11. 414. 535.
Alienarum rerum cura ac defensio difficilis & periculosa. 1. 37. 3.
Alienarum rerum cura difficillima. 4. 215. 627.
Alimenta denegans necare dicitur. 10. 320. 477.
Alimentorum nomen omnia complectitur, sine quibus corpus humanum sustineri non potest, & quae hominum natura demonstrat. 10. 313. 477.
Alimentorum nomine non tantum victus, sed & cetera quoque onera & vita necessaria continentur. 10. 312. 476.
Per alium qui facit, ipse facere videtur. 9. 1066. & 1079. 430.
Alpais Pipini, Caroli Magni Avi pellex, Canonicorum Collegio in Hugardis a se fundato, Austrasiorum Ducem protectorem dat. 5. 134. 125.
Alphonius regno pulsus a fratre, a Tillida Rege Granata susceptus, & fratre mortuo in regnum restitutus. 15. 89. 653.
Alphonso Neapolitani de Senensibus in bello Neutralibus dictarium. 7. 319. 284.
Altercationis dispendium ubi incurritur, ibi dissidium pacis residet. 5. 131. 124.
Alterum alterius in suos subditos factum impedire, aut in eose immiscere, rationi haud est conveniens. 13. 368. 605.
Amantem vicissim redamari, naturalis dicat ratio. 6. 719. 253.
Amasia factum qui centum millia infidelium contra Idumaeos conduxit, a Deo improbat. 7. 104. 267.
Ambascius, Ambactia priscis Celtis quid denotaverit. 5. 73. 116.
Ambitiosis & imperandi cupidis hominibus nocendi voluntas nunquam deest. 9. 354. 366.
S. Ambros. Mediolano a Comrado II. Imp. obseffo, hostes flagello insecutus. 3. 35. 73.
Amicitia potentum multis modis suspecta. 7. 364. 286.
Amicitia omnibus rebus humanis anteponenda. 1. 264. 28.
Amicitia firma ac iuta nunquam est, ubi animorum exulas conjunctio. 7. 346. 285.
Amicitia minorum cum potentibus iuta Aquila pennis comparata. 7. 366. 286.
Amicitia nomine fallere frequens. 7. 367. 288.
Amicitia foedus etiam inter privatos contrahitur. 6. 427. 232.
Amicitia foedus non nisi abusive foederis nomine gaudet. 6. 428. 232.
Amicitiam contrahere cum inimico superioris non est prohibitum. 7. 25. 264.
Amicitiam copulare naturae consentaneum atque affine est. 1. 263. 28.

Amicus amicum, & tutor pupillum ad egestatem prolapsum alere neuntquam tenetur. 10. 333. 478.
Amicus singularis amicum bannitum recipiens ab ordinariareceptorum poena immunis est. 13. 184. 594.
Amici non sunt amici, qui procul habitant. 7. 411. 288.
Amicorum verorum mutua auxilia, quantumvis humilia, fortissimos hostes superant. 1. 266. 28.
Amicos acquirere virtuosum & operosum est. 7. 267. 264.
Amicum esse alterius bonum est & mandatur praecepto divino. 7. 27. 264.
Amoris monstro similis exemplo idipsum eleganter declaratur. ibid. 365.
Andecenses Comites Canonicorum Pataviensium Advocatiam gesserunt. 5. 385. 150.
Andegarius Campidonensis Abbas ad Principis dignitatem a Carolo Magno evehctus, moneta cudenda potestatem obtinuit. 11. 68. 520.
Andronicus Alexii Graecorum Imperatoris filii tutor, ut ipse imperaret, pupillum necavit, & imperium arripuit. 1. 332. 34.
Angeli bonorum defensores ac protectores adversus demones. 3. 14. 71.
Angeli boni & mali, ubique in aere, in terra, in aquis, &c. 15. ibid.
Angeli tutelares Regnis & Principatibus quoque dati. 16. ibid.
Locus nullus est, qui Angelos non habeat praesides. 17. ib.
Horum quae sint munia & officia. 18. ib.
de Angelorum protectione & custodia Sacra Scriptura testimonia. 3. 8. 70.
Angelos pro defensione Ecclesiae militantis pugnare horrendus Herodis Agrippae exitus comprobatur. 3. 12. 71.
Anhausen Coenobium ad oppidum Wassertrudingen 1 ab Ernesto Comite de Wassertrudingen 1 & Hartmanno Barone d' Eodenburg 1 anno 958. fundatur. 5. 458. 162.
Idem olim sub Imperialium urbium Dinckelspülensis, Gammundiens. & Nordling. tutela fuit. 5. 459. 163.
Anhusen Monasterium a Celestino II. Papa, in tutelam susceptum. 5. 457. 162.
Anhusen Monasterium a Manogoldo, ejusque filiis Comitib. Palatinis Tübingens. circa annum 1125. in Brentiana valle constructum. 5. 456. 162. & 16. 63. 721.
Animalia omnia catulorum suorum salutem animali quadam justitia insita inveniunt. 13. 208. 596.
Animalibus catuli sui sunt anima. 13. 211. 596.
Animarum nulla distinctio quoad sexum. 7. 253. 280.
Animus & intentio nocendi ubi deest, crimen non contrahitur. 13. 353. 604.
Animus, ut Dominus & Imperator, obedienti corpori a Deo praefectus. 10. 466. 490.
Anleitung & erlangt Recht 1 quid denotent. 2. 197. 56.
Annua pensio defensionis causa data, nec danti iniqua, nec accipienti indigna. 14. 202. 607.
Annui redditus civitatum & Ecclesiae sine solennitate vendi nequeunt. 6. 469. 238.
Annui redditus perpetui, vel ad tempus non modicum, inter immobilia censentur. 6. 493. 238.
Annuos redditus habens relevatur a satisfactione, non secus, ac possessor immobilium. 6. 394. 238.
Antecessor in successorem patrem in Imperio non habet jurisdictionem aut statuendi potestatem. 16. 260. 692.
Antecessor non potest disponere intempus, quo ipse nullam amplius potestatem habiturus est. 16. 833. 736.
Antecessoris jus ex electione, in administratione tantum consistit, ideoque in futurum praedictum successoris disponere nequit. 16. 829. 736.
Antidotalis obligatio producit necessitatem alendi. 10. 323. 477.

Antiquares per famam plene probatur. 18. 201. 819.
Antiquior dominus in juramento fidelitatis semper exceptus intelligitur, etiamsi non fuerit expressus. 12. 262. 574.
Antistites Ecclesiarum an etiam in terris Ecclesia summo Pontifici, etiam in temporalibus subjectis absq. consensu ejusdem, seculares personas in Advocatos suscipere possint. 6. 449. 233.
S. Antonius omnium studia mire ad amplectendam vitam monasticam incitavit. 5. 95. 118.
S. Antonius complura condidit monasteria. 5. 96. 118.
S. Antonius Thebanus, monastici instituti auctor. 5. 92. 118.
Jus Aperturæ die Deffnung in Castris & Civitatibus clientularibus an protectoribus concessum sit. 10. 594. 499.
Apostata ac Christiani perfidi protectionis prasidio pariter indigunt. 8. 217. 306.
Apostata deteriores sunt, quam athei vel heretici. 8. 218. 306.
Appellans à sententiæ banni contra se lata, pendente appellatione, non dicitur bannitus. 8. 188. 305.
Appellatio à banno suspendit ejus effectum. 8. 189. 305.
Appellans ante sententiæ causam gravaminis exprimere, & Apostolos petere debet. 10. 20. 494.
Appellationis quisnam sit effectus. 10. 521. 494.
Appellare & submittere se protectioni superioris judicis in terminis appellationis paria sunt. 10. 456. & 518. 480.
Appellatio clientum, per verba Siebe Getrewe an & quatenus subjectionem vel jurisdictionem in eosdem inferat. 10. 399. 482.
Appellationis jus maximum superioritatis indicium. 6. 360. 227.
Appellationis via tuenda libertatis arx. 6. 361. 227.
Appellatione pendente, possessionis commodo quis privari non debet. 15. 293. 529.
Appius Claudius à Sabinis cum quinque millibus clientum Romanam ingressus. 5. 365. 113.
Applicationis jus cum Advocatia quidnam communionis habeat. 15. 133. 655.
Approbatio omnis habet vim confessionis. 9. 84. 345.
Approbatus semel ob causam supervenientem reprobari potest. 16. 397. 700.
Aquarum beneficio longum iter, qui cito perficere potest, pro remoto non habendus. 7. 415. & 419. 289.
Aquileiensis Patriarchatus secundum in dignitate Ecclesiastica locum à sede Romana obtinuit. 5. 394. 151.
Aquileiensis Patriarchatus Comites Goricienses per Popponem Patriarcham Advocati constituti. 5. 395. 151.
Aquileiensis Patriarchatus Advocatia Comitibus Goriciensibus à Comitibus de Weiststein in feudum concessa. 5. 396. 151.
Aquileiensis Patriarchatus A. 978. Comites à Pleien Protectores fuere. 5. 397. 151.
Aquisgranum à vectigalibus per totum Romanum Imperium liberum, ejusque cives non alibi, quam coram Senatu ibid. conveniri possunt. 6. 160. 209.
Arbitri ex mera & libera voluntate litigatorum eliguntur. 9. 747. 409.
Arbitri non possunt cogi ad suscipiendum arbitrium. 9. 748. 409.
Arcadius & Honorius Theodosii filii, A. Chr. 395. imperium susceperunt. 5. 210. 132.
Arcadionihil in Imperio prius, quam Ecclesia curam & protectionem suscipere, fidemque Catholicam sartam tectamque conservare. 5. 211. 132.
Arcadii lex adversus hereticos. 5. 212. 132.
Arcadii alia lex adversus hereticos, ne ii in urbe habeant conventus, & ut clerici eorum ejiciantur. 5. 213. 132.
Archidiaconus non habet territorium, tamen jurisdictionem habet, & potest cognoscere tam ratione delicti, quam contractus. 6. 612. 245.
Archi-Duces Austria pro Antistite Murbacensi sicut & Episcopis Tridentino & Brixienfi ex pacto protectio collectas Imperio dependunt. 9. 999. 429.

Archiduces Austria plurima tam Monasteria, quam civitates in speciali protectione habent. 1. 81. 12.
Archiduces Austriaci ultra omnes alios Principes, etiam Electores privilegiati. 6. 193. 213.
Archiduces Austria Advocatiam Monasterii Zwysalten Comitibus Wirtembergicis delegarunt. 10. 193. 497.
Archiduces Austria administrationem Advocatiæ hujus Monasterii, Princip. Wirtembergensibus nonnumquam ad tempus aliquod commiserunt. 5. 450. 101.
Archiduces Austria Episcopatus Tridentini & Brixienfis & Monasterii Murbacensis protectores. 9. 996. 429.
Archiepiscopi quandoque nomine summorum Pontificum Monasteriis, alijsq. Ecclesiis, Advocatos dederunt. 5. 469. 165.
Argentineses cum Helvetiis an sine Imperatoris, ordinumque Imperii consensu, licitum fœdus inierint. 6. 121. 206.
Argentineses cum Helvetiis confœderati propter Rheni commoditatem pro remotis non habiti. 7. 416. 289.
Ex diversis argumentatio invalida est. 6. 422. 221.
Argumentum ab Imperiali Salvaguardia, specie, ad generalem protectionis constituenda usum asserendum, valet. 1. 81. 12.
Argumentum ab universali ad particulare invalidum. 9. 794. 413.
Argumentum à simili, procedit tantum in his, quæ à jure equiparantur, non in iis, in quibus jure vel consuetudine diversum receptum est. 9. 791. 413.
Argumentum à simili vel pari non procedit, quando datur diversitas inter ea, quæ comparantur. 11. 309. 530.
Argumentum sumere ab eo quod olim usu fuit, est laterem lavare. 9. 57. 343.
Argumentum non militat ab eo quod olim, ad id, quod nunc viget. 10. 479. 491.
Argumenta à similibus & comparatis, sumpta non tam ad explanandum, quam persuadendum apta censentur. 15. 1. 647.
Ariovistus Sequanis per 14. annos potenter dominatus. 1. 187. 23.
Ariovistus Germanorum Dux à Sequanis contra Heduos protector assumptus. 1. 183. 22.
Ariovistus Sequanos clientes durissime tractat, in eosq. multis modis deservit. 1. 184. 23.
Ariulphus Spoletanus Dux ethnicus à S. Sab. in acie defensus. 3. 29. 72.
Arma Clericis in casu necessitatis non interdicta. 4. 17.
Arma pia eorum quibus non nisi in armis spes relinquitur. 11. 261. 528.
Arma sumere Principem non decet, dum in pace degere licet. 11. 239. 527.
Arma non nisi ex magna necessitate & justa causa arripienda sunt. 11. 236. 527.
Arma sumere, vincere, detinere, coercere, cogere, an meri Imperii, vel simplicis jurisdictionis actus sint. 6. 646. & 654. 248.
Armorum impositio, indicatio, vel interdictio, delectus actio & similia ad superioritatis jura pertinent, & non nisi adversus subditos competunt. 10. 612. 500.
Armorum impositio der Wehr-Belegung eorundemq. indicatio aut prohibitio, cum similibus militaribus jurib. protectoribus in clientes eorumve subditos permissa. 10. 611. 500.
in Armis & armorum Ministris publica utilitatis defensio potissimum consistit. 12. 122. 565.
Arma armis, jure gentium propulsare licet. 12. 123. 565.
Armenia Reges qualiter è dextris artissime conjunctis cruorem elicitum lambentes fœdera sanxerint. 9. 409. 371.
Arnulphus Imperator, Episcopatum Passaviensem in specialem protectionem recipit. 5. 369. 147.
Arvocat pro Advocato antiquitus dictus. 2. 62. 67.
Artifex, qui pro opere faciendo compensationem accepit, id propriis & non alterius impensis facere tenetur. 14. 425. 641.
Asa reprehenditur à Propheta propter fœdus cum infidelibus contra Regem Israelitarum contractum. 8. 103. 267.

I N D E X.

Assassinus impune à quovis etiam privato occidi potest. 8. 58. 298.
Assassini, sicarii conductitii vulgo *Mäuchelmörder* sunt extra protectionem. 8. 56. 298.
Assassinus defendens aut hospitio recipiens pari poena cum iis mul-
 ctatur. eod. 8. 298.
Assessor simpliciter & non definito annorum numero assumptus
 praesumitur perpetuus. 9. 385. 369.
Assis unius pensione merces non constituitur. 5. 49. 114.
Assumptus ad officium cui dignitas annexa est praesumitur per-
 petuus, & debetur ei salarium pro futuro tempore. 9. 394.
 269.
Asylum Adelbergense apud Eslingenses. 15. 94. 653.
 Neopurgensis oppidi in Wirtembergia. 15. 95. 653.
 Oberberkeimensis in Alsatia. 96. ibid.
 Creutzlingensis Monasterii extra mœnia Constantiensia. 97.
 ibid.
 Augustanum ad Monasterium S. Udalrici. 98. ibid.
Asyli jus in statuis Caesarum, Principibus ipsis, & signis castro-
 rum. 15. 83. 84. & 86. 652.
 ab Asylo vi abstrahentes confugientem quibus poenis de jure ob-
 noxii. 15. 73. 652.
Asyla quem in finem constituta. 15. 99. 653.
Asyla hodie in aulis principum, castris, fortalitiis, Curii Civ-
 itatum, adibus nonnullis privatis, ab Imp. privilegiatis Scho-
 larum Academiis & Gymnasiis. 15. 93. 653.
Asyla priscorum varia Diis sacra. 15. 72. 652.
Asyla quatenus ad protectionis jus respectum habeant. 15. 66.
 651.
Asyla alia locorum sacrorum. 68. ibid.
 Alia prophanorum. 80. ibid.
Athenienses in Antipatri, Cassandri, Ptolomei ac Demetrii cli-
 entelam se dantes, iisque arcem militari presidio munire
 permittentes ab iis sub patrociniis specie oppressi sunt. 9. 353.
 366.
Athenienses in bello Persico magnis pollicitationibus, à com-
 muni Græcorum fœdere abstrahi non potuerunt. 7. 284.
 282.
Athenienses ex Sociali Græcorum fœdere ac patrocinio domi-
 natum arripuerunt. 1. 188. 23.
Atheniensium Prætores qualiter ante Prætorii muneris aditum
 iuraverint. 5. 141. 125.
Atheniensium Respubl. in duos ordines Patricios scil. & Cives
 Rusticos seu Plebeios tributa. 5. 306. 141.
Athyrtia filia Sesostris Egypti Regis prudentia. 5. 276. 282.
Attilæ Gothorum Ducis obitus. 5. 82. 117.
Auctoritas est anima & vita Imperii. 1. 235. 27.
Auferre alicui sine pretio rem suam est potestas diabolica. 16.
 106. 688.
Augiz divitis Monasterium impiorum Advocatorum depreda-
 tionibus & rapinis, aliisque adverse fortune casibus ad sum-
 mam tenuitatem redactum. 1. 206. 25.
Augiæ Divitis Monasterium à B. Pyrmio, Syndesi Comitum &
 Caroli Martelli subsidiis Anno 724. erigi captum. 5. 427.
 157.
Augiæ divitis Abbates olim plerique sicut & Monachi ex anti-
 quissimis Principum, Comitum ac Baronum prosapiis. 5.
 428. 157.
ex Augiæ divitis Monasterio multi ad Episcopales Cathedras
 Ticinensem, Argentoratens. Basiliens. & Constantiensem, a-
 liasque evocati. 5. 429. 157.
Augmentum redolet naturam ejus cui adjicitur. 11. 170.
 524.
Aurelianus Augustus de Zenobia muliere triumphavit, ac de-
 cem alias mulieres quas virili habitu inter Gothos, pugnantes
 ceperat, in triumpho duxit. 7. 237. 278.
Auriæ Lesbia mulieris adversus Turcarum classem absente
 conjuge insignis fortitudo. 7. 242. 279.
Auspann est mansio in prædio, fundo aut monasterio aliquo an-
 tiquitus constituta. 10. 256. 471.

Austriaca domus Imperatores Romano Germanico Imperio de-
 dit. 6. 103. 213.
Austria Archiduces Archiepiscopus Salisburgensis, itemque
 Episcopus Passaviensis protectores ab Henrico IV. Imp. con-
 stituti. 5. 373. 148.
Austria Archiduces, Tridentini, Brixienfis & Salisburgensis
 Episcopatum Advocati ac protectores. 5. 348. 144.
Austria Archiduces super Advocatiis hereditariis, tam in Mo-
 nasteria, quam Episcopatus in ditionibus suis sitos, ratione ter-
 ritorii, competentibus, specialiter ab Imp. provisi ac privile-
 giati. 9. 650. 308.
Authori ejusque heredibus cujusmodi immunitas à Ferdinan-
 do II. Imp. concessa. 10. 283. 474.
Auxiliandi commoditas propter loci distantiam facile perit. 3.
 220. 90.
Auxiliarii, milites mercenarii non sunt domini reipublicæ,
 quod stipendio ad auxilium & protectionem alicujus advo-
 centur. 10. 445. 487.
Auxilium exiguum tempestive latum plus prodest majore sero
 adducto. 12. 204. 569.
Auxilium petere ab iis, quorum consilia in arduis ante negle-
 cta, turpe est. 9. 367. 368.
Auxilium armatum plerumque cum vita periculo conjunctum
 esse solet. 11. 532. 541.
Auxilium moras non patitur. 3. 230. 90.
Auxilio ac societate aliorum, quisque præsertim tenuior opus
 habet. 1. 252. 28.
Auxilia in adversitate non facile inveniuntur, quæ in pace qua-
 sita non fuerunt. 9. 367. 368.
Auxilia infidelium Christianis infelicia. 7. 115. 268.

B.

Baculum frustra petit, qui sine eo ambulare potest. 8. 371.
 216.
Badenses Marchiones protectores Monasterii Schvartzbach
 in Alsatia. 16. 579. 715.
Balmund antiquitus dicebatur turbatio clientibus ab Advocatis
 facta. 16. 601. 717.
Balmund item à priscis Alemannis falsus tutor nuncupatus.
 ibid.
Bambergensis Episcopus ab Henrico Imperatore in summi
 Pontificis protectionem eo pacto committitur, ut annuatim
 pensionis nomine ei equus albus etn Zelter cum suis orna-
 mentis & 100. marchis argenti mitteretur. 14. 236.
 628.
Bamberga quare muro non cingatur. 5. 425. 157.
Bandusienfis Monasterii in Sicilia Rogerius & Boamundus
 Nortmannorum Ducis filii ab Urbano II. Advocati consti-
 tuti. 5. 469. 165.
Bannwahrt quid nostris significet. 3. 266. 94.
Bann sapiensculæ judicium criminale, *Blutbann* / *Halsgericht*
 significat. 3. 267. 94.
Bannum vel excommunicatio non est modus tollendæ obligatio-
 nis. 11. 356. 532.
Bannum successit in locum interdictionis aquæ & ignis. 8. 144.
 302.
Bannum Imperii per publica edicta ubiq. terrarum innotescit.
 8. 122. 301.
Bannum LL. Longobardicis pro 60. solidorum, vel totidem iclu-
 um poena accipitur. 3. 255. 92.
Bannum insuper sumitur pro signo ingressum in alterius fundum
 cohibente. 3. 261. 93.
Bannum item territorium seu jus terrendi sive jurisdictionem
 demonstrat. 3. 262. 93.
in Bannum Imperii declarati cives Romani esse desinunt & com-
 munes omnium hostes efficiuntur. 8. 97. 300.
Bannum item multam, quam luere cogebatur, qui edicto non
 parebat, demonstrabat. 3. 252. 92.
Bannum tertium trientem multa judiciaria denotat. 3. 253. 92.

Ban-

I N D E X.

- Bannum Imperii ab Imperatore vel Camera Imperiali irrogatum est universale & ubique se extendit.* 8. 101. 300.
- Bannum Imperii quid sit.* 9. 84. 299.
- Bannum hodie communiter exilii speciem, quæ præscriptio dicitur, denotat.* 3. 249. 92.
- Banna item jure Canonico trinam futuri matrimonii denunciationem, quæ in Ecclesiis exsuggeru editur, significat.* 3. 250. 92.
- Bannus seu bannum antiquitus edictum, quæ die Vasalli armis instructi ad Comitatum adesse debebant, significavit.* 33. 251. 92.
- Banni vox diversas significationes habet.* 3. 248. 92.
- Banni formula declaratoria sehen ihn auß dem Frieden in Unfriedens quid importet.* 8. 97. 300.
- Banni suspensio ad beneplacitum morte finitur.* 6. 335. 697.
- Banno se subicere gravius est, quam carceris custodia.* 9. 288. 361.
- Bannitus non tantum jura statutaria regnum & civitatis, sed & jura civilia Romanorum communia amittit.* 8. 100. 300.
- Bannitus membrum Imperii esse desinit, ac pro mortuo habetur.* 8. 142. 302.
- Bannitus similis est deportato.* 8. 143. 302.
- Bannitus vel excommunicatus de innocentia sua docere volens, à protectione non est excludendus, donec de crimine admissio liqueat.* 8. 185. 304.
- Bannitus vel excommunicatus lite adhuc super banno vel excommunicatione pendente, protectione non est exutus, donec confirmetur lata banni sententia.* 8. 187. 305.
- Bannitus à quovis obvio impune occidi potest.* 401.
- Bannitus adversus latam in se banni sententiam petens se restitui in integrum, pendente judicio, protectione non debet destitui.* 8. 190. 305.
- Bannitum vimetive à superiore vel hoste coactus in protectionem recipiens, in poenam receptatorum non incidit.* 8. 191. 305.
- Bannitus privatur hominum conversatione & communione.* 8. 146. 302.
- Excommunicati similiter.* 8. 147. 302.
- Bannitus, bannire, verba, quid denotent?* 3. 256. 92.
- Banniti defensione suscepta, ut bannum incuratur, requiritur intervenisse dolum, & malam fidem.* 8. 130. 302.
- Bannito adversus offendentes se defendere non licet.* 8. 300. 303.
- Bannitum occidens ab homicidii poena prorsus liber & immunis est.* 8. 88. 299.
- Bannitum occidens etiam in foro poli seu conscientie excusatur.* 89.
- Bannitum an per Assassinos vel alios proditorie interficere liceat.* 8. 90. 299.
- Bannitum interficiens est executor justitiae.* 8. 93. 300.
- Bannitum inscius in tutelam recipiens, an proscriptionis poenam nihilominus incurrat.* 8. 114. 301.
- Bannitum occidere, & omnibus bonis spoliare quivis impune potest.* 8. 102. 300.
- Banniti à fide & tuitione Imperii excluduntur.* 16. 597. 717.
- Banniti & excommunicati inclientelam recipi non possunt, nec etiam recepti defendi queunt.* 11. 329. 531.
- Banniti tempore banni non sunt capaces obligationum, ante tamen & post bannum per eos contracta, valida sunt.* 11. 349. 532.
- Banniti amittunt omnia jura & obligationes civiles activæ, non passivæ.* 11. 350. 532.
- Banniti etiam durante banno conveniri à quolibet, non autem convenire alios possunt.* 11. 351. 532.
- Banniti capaces sunt obligationis passivæ.* 352. ibid.
- Banniti de jure vitandi, & nulla cum iis habenda est conversatio.* 11. 811. 554.
- Banniti ab omnibus impune interfici possunt.* 8. 87. 299.
- Banniti sunt extra protectionem furis & Imperii.* 8. 89. 299.
- Banniti in protectionem recipi vetantur.* 8. 83. 299.
- Banniti equiparantur hostibus patriæ rebellibus transfugis.* 8. 94. 300.
- Banniti omnia humanitatis jura amittunt.* 8. 95. 300.
- Banniti & excommunicati à solutione censuum, & collectarum non sunt immunes.* 11. 343. 532.
- Bannitiani protectores constitui possunt.* 7. 319. 284.
- Banniti perdunt tantum jura pro suis commodis facientia, non etiam ipsorum onera & incommoda concernentia.* 11. 333. 531.
- Banniti non habent nolle & velle, pro mortuis habentur, & publici hostes denunciati sunt.* 11. 326. 531.
- Banniti sunt persona detestabiles, in personis & rebus impune offendi possunt, & ab Imperii Rom. tuitione excluduntur.* 9. 289. 61.
- Banniti moribus Gallie impune offendi non possunt, nec pro hostibus habentur, nisi in casu læsæ majestatis divinæ vel humanæ.* 8. 106. 300.
- Banniti neque recipere neque recipi in protectionem possunt.* 8. 155. 302.
- Banniti & excommunicati duntaxat per sententiam declarati in protectionem recipi prohibentur.* 8. 156. 303.
- Banniti civitatem Romanam amittunt.* 8. 108. 300.
- Bannitorum omnes conventiones, obligationes & pacta, per constitutionem pacis publicæ extinguuntur.* 11. 427. 531.
- Bannitorum bona à nullo in tutelam recipienda sunt.* 8. 110. 301.
- Bannitorum bona in protectionem recipientes de facto incidunt in poenam banni.* ibid.
- Bannitorum receptatores in protectionem recipi impune non possunt.* ibid.
- Bannitorum appellatione non veniunt nisi rite & juste banniti.* 7. 320. 284.
- Bannitorum protectio facienda non est.* 11. 808. 553.
- Bannitorum omnes obligationes, juramenta, pacta & actiones ex parte eorum irrita & nulla sunt.* 8. 107. 300.
- Bannitis justitia administrari non debet, & sententia pro iis lata est nulla.* 8. 109. 300.
- Bannitis aqua & igne interdicitur.* 8. 96. 300.
- Bannitis auxilium aut favorem præstans poena receptatorum ordinaria tenentur.* 8. 112. 301.
- Bannitis Advocare citra jussu iudicis non licet.* 8. 86. 299.
- Limitatur in casu innocentie illorum asserenda & venia obtinenda.* 8. 98. 299.
- Bannitis in casu innocentie asserenda vel gratia obtinenda advocare licitum est.* 8. 98. 300.
- Banthenis Monasterii situs.* 5. 489. 168.
- Banthense Monasterium ab Hermanno Marchione Voburgensi, ejusque conjuge Alberade Comitissa de Banth, A. 1071. conditum.* 5. 490. 168.
- Barone & Rege eodem tempore contra diversos hostes bellum gerentibus, & Barone hominibus suis mandante, ut sibi in bello assistant, è contra Rege itidem sibi auxiliari jubente, utri potius parere debeant.* 13. 285. 606.
- Barones Regenspergenses à Lothario III. Imp. Advocati Monasterii Einsidlen constituti.* 16. 633. 720.
- Barones Lympurgici Subadvocati Chombergenses, ab obitu Senioris ejusdem familia, Subadvocati illam ab Episcopo Herbiopolensi in feudum recipientes, eidem de præstanda defensione etiamnum hodie solenne juramentum præstare solent.* 14. 128. 623.
- Barones dicuntur quasi filii Regis.* 6. 93. 205.
- Perinde ut alii Duces & Comites subditis suis collectas imponere possunt.* 6. 94. 205.
- In territorio suo statuta & constitutiones facere possunt.* 6. 95. 205.
- Respectu subditorum suorum majestatem habent.* 6. 96. 205.
- Omnibus immunitatibus Casari Romano concessis fruuntur.* 6. 97. 205.

I N D E X.

Barones utrum quoque eadem Protectores assumendi libertate gaudeant. 6. 87. 205.
Barones secundum Germaniam consuetudinem equiparantur Comitibus. 6. 88. 205.
Barones non minus quam Comites, Imperii status sunt, & illustres vocantur. 6. 89. 205.
Pares sunt in matricula Imperii & jure Aufregarum. 6. 90. 205.
Item indignitate & munere Judicis ac Præsidentum Camera Imperialis. 6. 91. 205.
Baronum appellatio generalis est, Marchiones, Duces & Comites complectens. 6. 92. 205.
Baronius, S. R. E. Cardinalis, Historicus incomparabilis, atque indagator Antiquitatum solertissimus. 5. 93. 118.
Bavariæ Ducum familia Palatina per connubium inserta complures Reguli, Comites, Barones in ejusdem tutelam se dederunt. 5. 511. 173.
Bavaria & Palatinorum Principum confœderatio de bonorum & Electoria dignitatis successionem deficiente prole mascula, 15. 125. 655.
Bavaria Dux Monasterii Campidonensis Marschalcus, Saxoniae Pincerna, Comes de Montfurf Dapifer, Comes de Stellenburg Camerarius olim à Carolo M. constituti. 5. 417. 157.
Belgicarum provinciarum confœderati intempestive de Protectore deliberant. 8. 371. 368.
Belgii provincia, excusso Hispan. Regis jugo, primum in Andia Ducis, postea in Angliæ Regina protectionem se conferunt. 6. 26. 198.
Belgis confœderatis sub protectione Alenconii constitutis idipsum valde incommodavit. 9. 353. 366.
Belligerantes, nec socios nec hostes, qui reputant differunt ab iis, qui utrosque communes amicos habent. 7. 338. 285.
Bellum defensivum si per protectores necessario instituendum sit, an prævia denunciatione seu diffidatione fieri debeat. 11. 262. 528.
Bellum non est legitimum, nisi prius rite sit indictum. 11. 266. 528.
Bellum defensorium sine ulla indictione vel clarigatione geri potest. 11. 268. 528.
Bellum justum si contra clientes moveatur protector ad illorum defensionem non tenetur. 11. 508. 540.
Bellum omne per se regulariter injustum & illicitum censetur. 11. 508. 509.
Bellum inimicitia filia, non efficit, quo minus debitor creditori etiam hosti facti, debitum solvat. 16. 478. 707.
Bellum pro sui vel eorum defensione, quos quis protegere tenetur, susceptum, justum censetur. 11. 243. 527.
Bellum perditionem animæ, corporis & bonorum inducit. 2. 10. 45.
Bellum malorum omnium cumulus & sentina. 46. ibid.
Bellum non cupiditate aut crudelitate, sed pacis studio geritur, ut mali coerceantur, & boni subleventur. 11. 238. 527.
Bellum justum est quando necessarium. 11. 260. 528.
Bellum pro defensione rerum ac personarum susceptum non tam est bellum, quam defensio. 11. 255. 528.
Bellum in eos juste suscipitur, qui prædicationem fidei Christianæ impediunt. 9. 437. 377.
Belli gerendi jus nemini, præterquam ei qui Majestate præditus est competit. 11. 246. 527.
Belli justique sint requisita. 11. 511. 540.
Belli commoda. 1. 132. 18.
Belli causa justa censetur, si id ad recuperandas Infidelium terras suscipiatur. 9. 437. 377.
Belli ea est proprietas, ut non succurrens pro hoste communi assistetur. 7. 326. 284.
Bello offensivo opponendum est bellum defensivum, & offensioni defensio. 1. 320. 33.
Bellum defensivum privatis absque auctoritate superioris suscipere licet. 11. 253. 528.

Bellum gerens, aut comparans exercitum injussu & absque potestate summi Principis, Majestatis reus est. 11. 248. 527.
Bellum concitare facile, sed extinguere difficile. 1. 43. 10.
In bello suscipiendo auctoritas summi Principis requiritur. 11. 247. 527.
Bella gerere privatis non licet. 6. 425. 231.
Bella & dissensiones propter Advocatias aliquoties orta. 1. 50. 10.
Benedicti Papa de confirmatione Episcopatus Bambergensis litera ad Eberhardum primum Episcopum Bambergensem, 5. 362. 146.
Benedicti Papa Bambergam adventus. 5. 363. 146.
Benedicti cujusdam minoris opera Monachismus in Anglia mirifice propagatus. 5. 99. 118.
Benefacere alteri per leges nemo cogitur, licet quis male agere prohibeatur. 14. 199. & 256. 627.
Beneficium Benefacienti vicissim rependendum. 10. 317. 477.
Beneficium etiam ad aliam Ecclesiam translatum durat. 16. 27. 676.
Beneficium de suo nemo facere cogitur. 14. 381. 639.
Beneficium si invito obtrudatur, beneficium esse desinit, & injuria est. 11. 382. 534.
Beneficium & injuria inter se sunt contraria. 11. 383. 534.
Beneficium, non est quod præstatur invito, nec cuiquam videtur utile, quod adversa voluntate conceditur. 11. 377. 534.
Beneficium non vacans, ob malam Prælati administrationem Domini temporales ad manus suas reducere possunt. 5. 108. 118.
Beneficium non confertur in invitum. 9. 746. 409.
Beneficium nolenti dari non potest. 11. 380. 534.
Beneficium etiam invito conferri potest, ubi concurrat causa publica. 11. 392. 534.
Beneficium ut invito non datur, sic & ab invito non expectatur. 16. 208. 689.
Beneficium ab Ecclesia recipere eum, qui Ecclesiam offendit, æquum non est. 8. 64. 298.
Beneficii collationem fuisse factam, vel non factam probatur per inspectionem libri, in quo talia registrantur. 18. 79. 810.
Beneficio sibi competenti renunciare quilibet potest. 16. 39. 677.
Beneficiorum maxima sunt, quæ à parentibus accepimus, aut nescientes aut nolentes. 11. 409. 535.
Beneficiis alios obstringere ad opem ferendam nostra interest. 14. 142. 623.
Beneplaciti natura est, ut possit quodcumque revocari. 16. 321. 696.
Beneplacitum nulli legi subiectum est. 322. ibid.
Beneplaciti materia, quibus in locis à Dd. tradatur. 16. 319. 696.
Beneventum Henricus Junior. loco annuæ pensionis sedi Pontificiæ assignat. 14. 237. 627.
Berchtolcus Zaringensis Dux, ob Advocatiam Episcopatus Sedunensis, acriter prælio cum Valesianis Anno 1211. commisso vincitur. 5. 350. 144.
Berengaria Angliæ, & Sanctiæ Castellæ Regine Anno 1228. & 1229. in Gregorii IV. Pontificis tutelam se commiserunt. 5. 500. 170.
Berengarius Longobardorum Rex ab Othone Imp. devictus se in ejusdem clientelam contulit & regnum suum ab eo in feudum accepit. 9. 702. 404.
Bernates olim Sabaudia Ducem Patronum habuerunt. 5. 526. 180.
Bertholdus de Zeringen Burgundia minoris Administrator Advocatiam Sangallensem pro se tantum & filio suo, certa pecuniæ summa pactus. 3. 197. 85.
Beigarben / Beiforn & Futerer verborum explicatio. 7. 276.
Nobiles de Bibera Anno 1490. ab Imper. Friderico III. privilegiati, ne ipsorum subditi, famuli, vassalli, à quopiam, sine eorum consensu, in protectionem recipiantur. 8. 449. 322.
Quod Privilegium ipsorum à succedentibus Imperatoribus Ma-

I N D E X.

Similiano I. Carolo V. & Rudolpho II. A. 1578. confirmatum fuit. 8. 450. 322.
Bisantina civitas à communibus Imperii difficultatibus immunis. 6. 159. 209.
S. Blasii Monasterio qua facultas à Conrado Rom. A. 1141. §. 447. 161.
Blaubeurense monasterium ab Urbano Papa ea conditione in tuitionem susceptum, ut quotannis in ejus rei indicium Palatino Lateranensi unum Bisantium numeraret. 14. 239. 629.
Bohemia, Polonia & Ungaria Reges eadem confraternitate juncti. 15. 127. 655.
Bohemia regnum & domus Saxonica fœdere perpetuo colligata. 9. 400. 370.
Bohemorum adversus Regem suum Ferdinandum rebellio, seditionum Rusticorum motui comparata. 1. 103. 15.
Bona fides in Principibus, Comitibus, Nobilibus, Doctoribus, aliisque honestioris loci personis præ aliis exuberare debet. 13. 148. 591. (426.)
Bona fides in corporalibus non præsumitur nisi probetur. 9. 1961.
Bona fides stratagemata non excludit. 11. 82. 521.
Bona fides & promissio de præstatione doli exequantur. 14. 36. 618.
Etiã contractu stricti juris inserta. 14. 36. 618.
Bona & res, respectu hominis, vilissima sunt. 6. 420. 231.
Bona & loca Ecclesia Romana occupata infra duos menses sub pœna excommunicationis & interdicti dimittenda. 6. 453. 233.
Bona publicata ab homine vel jure, non recuperantur, per pœnitentiam. 16. 559. 713.
Bona intra fines regni, provincie Civitatis vel castri sita censentur esse illius, cujus est regnum, provincia, Civitas vel castrum. 18. 24. 805.
Bona Ecclesiastica aliis muneribus præter Canonicam pensionem, non obliganda. §. 217. 133.
Bona in Principum territoriis sita, quoad jurisdictionem, ejus esse præsumuntur, cujus est territorium. 6. 675. 250.
Secus si probari possit exemptio. 684. ibid.
Bona & patrimonium nostrum, alter hominis sanguis & vita est. 11. 95. 521.
Per bona & facultates nostras vita & status dignitas conservatur, qua per bonorum & facultatum inopiam perit. 11. 96. 521.
Bona sua allodialia quilibet feudalibus facere potest. 9. 681. 40.
Bona conferens ad Ecclesiam, nullum inde jus in illis consequitur, sed quod ante habuit amittit. 16. 45. 678.
Bona ad Ecclesiam vel pios usus collata sunt furis divini, & extra commercium hominum. 16. 46. 678.
Bona Ecclesiarum vacantia occupans ac in iis jus de novo usurpans excommunicationis pœna subicitur. 9. 875. 419.
S. Bonifacius monasticam disciplinam in Germania plurimum auxit. §. 100. 118.
S. Bonifacius ad propagandam vitam monasticam, multos tum viros tum fœminas sanctitate conspicuas ex Anglia in Germaniam evocavit. §. 101. 118.
S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus ad fidem Christi præjudicandam in Germaniam missus, à Carolo Martello in defensionem susceptus. 3. 237. 90.
Bonifacius VIII. declaravit Imperium suppositum esse summo Pontifici. 9. 228. 355.
Bonifacii Papæ Epistola ad Honorium Imp. qua eidem commendat defensionem Ecclesie. §. 219. 134.
Borussi antequam in Polonorum protectionem transferint universas arces diruerunt. 9. 352. 366.
Britanni olim contra Scotos, Saxonum auxilium implorantes, patrio solo expulsi. 7. 139. 269.
Britanni veteres fœminarum ductu militabant. 7. 235. 278.
Brixientium mulierum insignis fortitudo in obsidione Brixia. 7. 247. 279.
Brunovicensis Civitas S. Autorem Patronum agnoscit. 3. 46 74.

Brunovicum & Goslaria partim civitates sunt Imperiales, partim municipales, certo respectu Ducem Brunsvicensem recognoscentes. 6. 171. 211.
Buchorn Imperiale oppidum sub tutela Uberlingensis Civitatis existit. §. 536. 111.
Burcardus Comes Cambergensis Collegii Oeringensis primus defensor in ipsa fundatione constitutus. §. 392. 150.
Burchardus de Berlichingen ab Imperatore Rudolpho II. A. 1600. in specialem receptus protectionem. §. 538. 181.
Diploma ejusdem receptionis. §. 539. 181.
Byblingense Monasterium ab Ottone & Hartmanno Comitibus de Kirchberg A. 1099. in honorem S. Martini fundatum. §. 477. 166.
Byblingense Monasterium à fundatoribus Romano Pontif. oblatum ac totaliter donatum. §. 478. 166.
Byblingensis Abbas Camera Apostolica in perpetuam hujus oblationis memoriam singulis annis Ducatum Byzantinum olim numeravit. §. 479. 166.

C.

Cadmus post conditas Thebas, primus Ethnicorum apud Græcos asylum aperuit. 15. 81. 652.
Cæsar habet universalem jurisdictionem in Imperio. 17. 171. 762.
Cæsar, tanquam summus protector in Civitates & Monasteria in tutelam recepta, omnem habet superioritatem & imperium. 10. 512. 494.
Cæsariense Monasterium ob subsecutas varias violentias ab Imperatoribus diversis in Imperii protectionem receptum fuit. 11. 428. 535.
Ejusdem monasterii Advocatia inferior diversis subinde Principibus & civitatibus commissa. 11. 428. 536.
Advocatia præfati monasterii à Philippo Ludovico Palatino Rheni Bavaria Duce per Imperatorem Rudolphum II. revocata, & certis Commissariis ad tempus delegata. 11. 429. 536.
Cæsariense Monasterium non obstante Fundatoris prohibitione de nullo alio nisi Virginis Filio assumendo Protectore, à prima statim fundatione, suos habuit Advocatos. 1. 1114. 17.
À primæva sua origine sub universali Imperii protectione existit. ib. 1. 17.
À Friderico II. Imperatore A. 1217. in protectionem suam receptum. 1. 115. 17.
À Rudolpho I. A. 1274. Ludovico IV. A. 1346. Carolo IV. A. 1353. Wenceslao A. 1397. Ruperto A. 1401. Sigismundo A. 1418. Maximiliano I. A. 1503. Carolo V. A. 1520. & 1534. Ferdinando I. A. 1559. Maximiliano II. A. 1566. & subsequentibus Imp. & Imperii protectionem specialem ascriptum. 116. ibid.
À Ludovico Imperatore A. 1330. Bertholdi Comititis de Grayspach & Marstetten defensionis commissum. 117. ibid.
Idem à Carolo IV. Imp. A. 1355. Civitatibus Ligæ Suevicæ commendatum. 118. ib.
Carolus IV. Subadvocatiæ A. 1362. Nordlingensibus demandat 119. ib.
Cæsariense Monasterium à Carolo Quarto in Imperatoris protectionem cum omnibus bonis, tam presentibus quam futuris, receptum. 11. 176. 524.
Cæsariensis Monasterii fundator in fundatione ejusdem sancivit, ut Fratres illius nullum præter Filium Virginis Advocatum susciperent. 1. 28. 8.
Cæsariensis monasterii Advocatia D. Ottoni Henrico Comiti Palatino Rheni Anno 1553. sub annuo 400. aureorum honorario ad annos 28. commissa. 9. 333. 464.
Cæsariensis Monasterii Advocatiæ prædicti Comites Palatini, una cum comitatu, ad se rapere tentant. 1. 123. 17.
Fundamenta ex quibus id tentatum. 24. ibid.
Abbas & Conventus desuper judicio postulati à iudicibus Ligæ Sueviæ absoluti. 1. 125. 18.

Utrum

I N D E X.

Utrum Mareschalli à Calentyne, & Pappenheim circa Annum 1291. generales & antiquissimi Casariensis monasterii Protectores fuerint. 1. 126. 18.

Calixtus II. Papa quindecim Monasteria diversis in locis à S. Othone Episcopo Bambergensi erecta A. 1124. in S. R. Ecclesia protectionem recipit. 5. 460. 163.

Camera Imperialis iudicium Imperatoris ac PP. Electorum & reliquorum Statuum personas, quoad contentiosam jurisdictionem representat. 17. 116. 758.

Camera Imperialis concurrentem cum Casare jurisdictionem obtinet. 17. 117. 758.

Camera Imperialis persona omnes in speciali Imperatoris & Imperii Salvaguardia & protectione sunt. 17. 226. 768.

Cameracum, Verodunum, Tullum, clarissima Imperii Urbes, in clientelam finitimorum se dedentes ab Imperio avulse. 1. 191. 23.

Caninensi in Episcopatu nullus Prælatus absq. Ducum Pomerania presentatione constituitur. 11. 25. 515.

Campidonense Monasterium ab Hildegardæ Caroli M. conjugis A. 777. fundatum. 5. 418. 157.

Eidem Monasterio à Carolo M. quatuor Protectores constituti. 5. 419. 157.

Campidonense monasterium ab Adriano Papa circa annum Christi 780. ante meridiem sacrificandi, post meridiem gladii exercendi potestatem obtinuit. 11. 67. 520.

Canes propter pacem in Ecclesia tolerantur. 7. 85. 267.

Canonis vel legis sententia non habet iudicis officium executivum, nisi secuta sententia declaratoria cum causæ cognitione. 8. 172. 304.

Canones & leges Pontificiæ extra forum & terras Ecclesiæ necessario non sunt observandæ. 6. 459. 234.

Canonum antiquorum rigor Monachis administrationem rerum secularium prohibentium hodie pro necessitate temporis temperandus. 5. 108. 118.

Canonum decisioni quando in foro utroque standum. 17. 304. 776.

Canonici Ecclesiæ destructa desinunt habere nomen Canonico-rum & amittunt præbendas. 16. 19. 675.

Canonici Ecclesiarum olim etiam Protectores habuerunt. 1. 384. 150.

Capita duo in eodem castro veluti uno corpore existere monstrum. 11. 669. 537.

Capituli consensus ubique est necessarius, in his quæ Prælatum & capitulum simul tangunt. 18. 218. 821.

Capitulorum Canonicalium in Ecclesiis cathedralibus origo quænam. 11. 31. 516.

Captivus duorum ab utroque simul vocatus cui potius parere teneatur. 12. 263. 574.

Captus injuste vel inique ex manibus iudicis vel familie ipsius eximi potest. 13. 325. 602.

Caracalla & Caius Caligula Imperatores inter protectores suos suos occisi. 2. 92. & 95. 49.

Carcerare aliquem pro debito per magistratum est actus licitus & à jure permissus. 9. 261. 359.

Cardinales reos obvios ad supplicium ducendos ex privilegio consuetudine inducto, à morte liberare possunt. 15. 85. 625.

Cardinales non minus quam alii Principes Ecclesiastici in clientelam alios suscipere possunt. 7. 318. 283.

Carmelita S. Heliam Protectorem agnoscunt. 3. 53. 74.

Carolomannus Galitiæ Rex cum uxore sua A. 1234. & Richardus Angliæ Rex cum solante Arragoniæ Regina A. 1238. ab Gregorio IX. in tutelam recepti. 5. 501. 170.

Carolomanni Regis Diploma, quo rerum nonnullarum inter Tutonem Episcopum Ratisbonensem, & hominem quemdam ejusdem Regis proprium permutatio confirmatur. 11. 47. 517.

Carolus IV. Imperator multarum Advocatiarum auctor. 1. 15. 104.

Carolus M. de defendenda Ecclesia Romana Leoni III. Papæ Juramentum præstitit. 5. 143. 125.

Carolus Martellus & Pipinus per Stephanum II. Papam prius etiam Advocati ac defensoris Titulo decorati. 5. 319. 141.

Carolus Magnus Abbatem Angliæ majoris villam Regalem Ulma donans eidem liberum eligendi Protectoris arbitrium fecit. 9. 975. 427.

Idemque Abbatem & Monachis Utenbeurenensis Cœnobii Advocatos aequitatis & fidelitatis amantes ex potentibus sæculi eligere permisit. 9. 975. 427.

Carolus Magnus Patriatus dignitate insigniri, honorificum sibi duxit. 5. 140. 299.

Carolus Martellus primus à Francis, à Romano Pontifice ad amicitiam invitatus. 5. 282. 139.

Carolus Martellus Luitprandum per Legatos à Roma obsidione revocat. 5. 283. 139.

Carolus M. non semel duntaxat, sed sæpius Ecclesiam Romanam, ejusq. Antistites impiorum factionibus turbatos in securitatem restituit & protexit. 5. 311. 141.

Carolus M. corona aurea & chlamyde Augustali à Leone Papa decoratus, acclamante populo Rom. Imperator salutatus. 5. 315. 141.

Carolus M. à Leone Papa Protector atq. Advocatus Romana Eccles. specialiter constituitur. 5. 316. 141.

Carolus M. ad Ecclesiæ defensionem speciali se Juramento obligat. 5. 317. 141.

Carolus Magnus Desiderium, ut Ecclesiæ Rom. adempta restitueret, per Legatum monet. 5. 291. 140.

Desiderium apud Versellas bello superat. 5. 292. 140.

à Sede Apostolica magnis honoribus & dignitatibus decoratur. 5. 295. 140.

Patricius Romanorum creatus. 5. 296. 140.

Carolus V. suos Inferioris Germaniæ Ducatus & Comitatus, in Imperii tutelam commisit. 5. 509. 171.

Carolus V. Imp. Francisco I. Gall. Regi obsidem semel lesam non amplius fidendum ratus. 2. 350. 285.

Carolus Martellus & Lotharius per Galliam & Alemanniam multa magnifica monasteria condiderunt, & bonis amplissimis dotarunt. 6. 742. 254.

Carolus Martellus & Lotharius multos homines proprios una cum locis, in quibus habitabant, ad monasteria transtulerunt. 6. 741. 254.

Carolus Calvus à Judo Sedechia medico suo veneno extinctus. 8. 228. 306.

Carolus M. Advocati eligendi libertatem defuncto Adelberto Angliæ Monasterio concedit. 5. 432. 158.

Carolus M. Advocatum certis legibus Abbatem & Monasterio Angliensi obligat. 5. 433. 158.

Ab Advocato statutas leges transgrediente Advocatiam auferendam cavet. 5. 158.

Carolus M. Ottenbuhrrano Cœnobio, Advocati cujuscunq. eligendi libertatem concedit. 5. 442. 160.

Caroli V. Imperatoris literæ ad Comitem Michaellem de Wertheim, quibus eidem tutelam monasteriorum in Comitatu Wertheimensi sitorum mandat. 18. 49. 808.

Caroli M. auxilium ab Hadriano Pontifice contra Desiderium Longobardorum Regem imploratur. 5. 140. 290.

Caroli M. successores Pontificem Romanum eodem assertore confirmare consueverunt. 5. 327. 142.

Caroli M. atate Monasteria omnia suos habuerunt Advocatos. 5. 332. 142.

Caroli M. temporibus Advocatiarum Monasticarum vigor maximus. 5. 333. 142.

Caroli M. in Ecclesiam virtus & liberalitas. 5. 291. 140.

Carolo M. ejusq. successoribus, Pontificis eligendi ac confirmandi potestas ab Adriano Papa concessa. 11. 36. 516.

Casemarii Monasterium Honorius II. Papa à se conditum in tutelam suam recepit. 5. 464. 164.

Castaldia proprie est gubernatio, qua res Domini gubernantur, uti & Castaldus Gubernator vel Vicedominus. 2. 287. 66.

Castaldus similis procuratori & actori possessionum Domini. 2. 288. 66.

I N D E X.

- Castaldia etiam feudum denotat, quod Castaldo seu gubernatori domus à rerum Domino in recompensationem conceditur.* 2.289.66.
- Castrum vel Ecclesia auctoritate superioris ob delictum aliquod diruta, sua jura ac privilegia amittit.* 16.25.676.
- Castrum destructum tempore belli, si postea reparetur, homines qui tenebantur ad custodiam illius adhuc tenentur.* 16.31.676.
- Castrum destructum privilegia sua amittit.* 16.21.675.
- Castrum vel civitas alicui Principi certis pactis subjecta, extra pacta illa non obligatur.* 10.534.495.
- Castrum vel oppidum se committens protectioni alicujus principis, aut foedus cum eo iniens, quomodo illi subjectum efficiatur.* 15.24.649.
- Castrum, qui defendere promisit, si culpa ejus, cui facta est promissio, illud armis impetatur, à protegendis obligatione solutus est.* 11.513.540.
- Castro cujus defendendi causa annua pensio protectori promissa fuit, ex post facto diruto, an & promissio annua pensionis resolvatur.* 16.403.701.
- Diruto castro in protectionem suscepto, an promissio annua pensionis resoluta censeatur.* 16.15.675.
- Castro aut territorio in aliquem translato omnis quoque qualitas & jus ipsi coherens cum ipso castro transit in accipientem.* 16.65.679.
- Castra Nobilium Germaniae iisdem privilegiis & juribus gaudent, quibus Civitates vel aliae universitates fruuntur.* 6.113.206.
- Castra turres & fortalitia pro sui & rerum suarum tuitione cui libet permessa de jure.* 6.276.220.
- Casus unus specialis ad alios dissimiles & rationis diversa trahendus non est.* 8.289.311.
- Casus specialis & privilegiatus non est trahendus ad regulam generalem.* 14.251.630.
- Casus necessitatis de non licito, facit licitum.* 6.342.225.
- Casum fortuitum suscipiens non tenetur de eo, qui provenit culpa adversarii.* 11.164.523.
- Casum praestat, etiam si convenerit, ne teneatur de casu, quando is sua culpa evenit.* 11.165.524.
- Ad casum de quo per legem specialiter provisum est, quod nullacurrat praescriptio, non sufficit triginta vel 40. annorum cursus, sed tempus immemorabile requiritur.* 9.887.420.
- Casus fortuiti non debentur, nisi quando specificantur.* 16.410.701.
- Casus adventitii, qui ex post facto contingere possunt, non sunt considerandi.* 11.529.541.
- Catharina de monte Sancto Comitissa Anno 1328. Salemitanum Abbatem Monachos & eorundem homines ac bona defendenda suscepit.* 7.212.275.
- Causa clientem in clientelam suscipi prohibens, susceptum etiam impedit defendi.* 11.822.554.
- Causa & credulitas qualibet etiam fatua, excusat à dolo & poenam extenuat.* 8.137.302.
- Causa finalis cujusque rei magis considerata, quam principium.* 16.390.700.
- An causa principalis cum poena privilegio inserta simul tractari possit.* 17.330.778.
- Causa sententiae, qua Imperatoria dignitate privatus fuit Wenceslaus, inserta.* 9.89.346.
- Causam verbi in l. foramen ff. de serv. urb. praed. interpretatio.* 9.876.419.
- Causa ob quam quippiam datum est, reducta ad non causam illud quod datum est, repetere licet.* 16.401.701.
- Causa defensionis deficiente, non immerito deficit defensio.* 11.740.550.
- Causa cessante, cesset effectus. Idque in specie etiam in terminis jurisdictionis, & officii locum habet.* 13.300. & 301.601.
- Causa ob quam nudi protectores & similes persona aliquid adversus magistratum facere prohibentur, cessante, cessat ipsa prohibitio.* 13.20.601.
- Causa cessante cessat effectus.* 16.399.701.
- Cautela abundans non nocet.* 14.32.618.
- Cautela tres hostem in alieno territorio aggressuro observanda.* 12.42.561.
- Cantelarum omnis nimietas fraudem inducere censeatur.* 9.363.367.
- Cautela quo plus eo plus fraudis.* 9.363.367.
- Cautionem nulla Advocato leges imponunt.* 9.251.358.
- Cedi non possunt fura quae ex privilegio persona annexa sunt.* 9.1055.435.
- Census solutio signum est vel subjectionis libertatis vel protectionis.* 18.239.823.
- Cessibile quicquid est, id praescriptione acquiri potest.* 9.866.418.
- Cessio bonorum potest fieri per epistolam vel nuncium.* 9.40.343.
- Cessio in corporalibus loco traditionis est.* 9.1091.437.
- Charitas ordinata magis tendit in illum, à quo plura accepimus beneficia, quam in alios.* 13.156.592.
- Charitatis praecepto includitur dilectio sui ipsius.* 6.286.220.
- Charillus Lacedaemoniorum Rex in Arcadium fines invadens, à foeminis in fugam coniectus & captus.* 7.246.279.
- Charta vacua, quam Biancam vocant subscripta & sigillata nemini facile relinquenda.* 9.86.345.
- Charta vacua subscribens ac sigillum appendens, quando obligetur.* 6.86.345.
- Ex subscriptione charta vacuae falsitatis commissae exemplum memorabile quod Ferdinando Duci Mantuae contigit.* 87.1b.
- Chartarum ac literarum vacuarum abusus apud Imperatorem Wenceslaum frequens.* 9.88.345.
- Chilpericus IV. Rex Francorum regno pulsus à subditis, ad Ludovicum Regem Lotharingiae confugit.* 15.88.652.
- Chombergense Collegium Civitati Rotenburgerensi pro Advocacia pagi Gebisattel annuatim 60. maltaria avena porrigit.* 14.290.633.
- Chombergense nobile Collegium tres habet protectores, Episcopum Herbipolensem Barones de Lymburg & respectu pagi Gebisattel Imperialem civitatem Rotenburgo Tuberanam.* 6.580.243.
- Chombergensis Monasterii Fundatores, Ruggerius, Henricus & Burcardus Comites de Rotenburg Advocatos gratuitos esse voluerunt.* 14.189.626.
- Chombergensis monasterii protectores Domini de Lymburg antiquitus pro defensionis salario in omnib. pagis ejusdem monasterii multas judicarias percipiebant.* 14.234.628.
- Hodie ejusmodi multarum loco 40. modii avenae Schirmhauber penduntur.* 235.
- Chombergensis Monasterii Abbas, & Conventus A.1400. Imperiali Civitati Rotenburgerensi ad Tubarim pagum suum Gebisattel sub annua 60. Maltarium avenae pensione in tutelam commiserunt.* 9.1000.430.
- Chombergenses subditi Baronibus de Lymburg Advocatis eorum ratione protectionis olim jurejurando devincti.* 10.140.461.
- Chombergenses subditi protectorem suum dominum de Lymburg bello implicatum sequi tenentur.* 10.152.462.
- Christi imago, Hierosolymitanos eam portantes Chosrois Persarum Regis urbem obsidentis machinas dissolvit.* 3.42.74.
- Christianus Principi infideli subditus quatenus ei obedire debeat.* 7.166.272.
- Christianis cum Christi persecutoribus armorum consensus esse potest.* 7.160.272.
- Christianum & civem bonum vel unicum servari, quam hostes mille occidere satius.* 12.46.561.
- Cingari, manipulus furum & fraudulentorum hominum pessima colluvies.* 8.79.299.
- Cingarorum origo, mores & fabula.* 8.78.399.
- Cingarum per Christianorum terras transitus recessibus Imperii prohibitus.* 8.82.299.

I N D E X.

Cingaros à cincto aut propter similitudinem multi dictos arbitrantur. 8. 80. 299.

Circumstantiæ unius varietas juris definitionem immutare solet. 9. 661. 248.

Circumstantiis per omnia non convenientibus illatio hanc datur ex anteriori decisione. 6. 662. 249.

Cisterciensis ordo ab omni Advocatorum genere juxta primariam suam institutionem immunis est. 1. 27. 8.

Cistercienses successu temporis cum alios sub protectione tutiores viderent, Advocatos, ut alii Religiosi susceperunt. 1. 113. 17.

Citatio sub pœna banni ex partium conventionem in Camera non decernitur. 9. 283. 361.

Civi duarum civitatum civis esse possit. 219. § 10. 221. 469.

Civis duarum civitatum nemo esse debet, secundum politicos. 13. 435. 610.

Civis domicilium mutaturus Magistratui, à quo discedit, pensionem aliquam, Nachsteuer/ oder Abzug dictam pendere cogitur. 10. 197. 467.

Civis assumptus pro originario habetur. 10. 214. 468.

Civis recipiendi jus cuilibet civitati maxime Imperiali concessum est. 11. 205. 525.

Civium recipiendorum potestas an se etiam ad Judeos extendat. 11. 207. 525.

Civium potentia publica tranquillitati noxia, propter inaequalitatem. 1. 161. 21.

Civium nomen collectivum est plures personas & corpora & ob id etiam futuras continens. 11. 179. 524.

Civium & incolarum diversitas. 10. 218. 469.

Civibus in Clientelam receptis ad Pfalburgeros non extenditur protectio. 11. 206. 525.

Civitas libera certis conditionibus se patrocinio alicujus submittens singulariter cavere debet ne ultra pacta illa protectoris obligetur. 9. 358. 367.

Civitas sine licentia superioris sui, qui eam gubernare ac regere non potest, alteri domino se in totum potest subicere. 6. 345. 235.

Civitas una Imperii à servitiis vel tributis jure migrationis Abzug oder Nachsteuer Imperialibus plus libera est, quam altera. 6. 158. 209.

Civitas libera pro obtinenda pace privatorum bona auferre potest. 6. 190. 212.

de Civitate superiorem non recognoscente judicatur, sicut de Principe. 6. 190. 212.

Civitatem populi frequentia augeri, praeipuum ejus ornamentum. 11. 201. 525.

Civitates sub alicujus clientela existens, plures recipiens cives Protectori suo non facit injuriam. 11. 203. 525.

Civitas quoad regalia Principi subiecta, sine ejus consensu protectorem alienum non potest assumere. 6. 174. 211.

Civitas debilis remoto quam vicino potenti Advocato, se tutius committit. 7. 420. 289.

Civitas Imperialis in suo districtu habet jura principis. 6. 190. 212.

Civitas libera tantum potest in suo populo, quantum Imperator in imperio. 6. 190. 212.

Civitas quadam à Sim. Pistore relata à duobus Principibus confederatis in protectionem recepta initio constituta Advocatia centum millia pro arrha, & deinde quotannis 1500. florenos honorarii loco, solvere stipulata. 14. 228. 628.

Imperialis civitas indicatur, in cujus portis seu aedificiis publicis Imperatoris insignia longo tempore suspensa fuerunt. 18. 115. 811.

Civitas obligata mittere exercitum & tempore necessitatis non mittens libertatem non mittendi praescribit. 16. 166. 686.

Civitas puniri & aratro subijci potest. 16. 763. 730.

Civitas vel universitas ob delictum à superiore sine spe reaedificandi destructa feudum amittit, & revertitur ad dominum. 16. 26. 676.

Civitas in sigillo suo Principis insignia ferens, ex eo Principi illi subiecta censetur. 18. 114. 813.

Civitas non puniens delinquentes propter impotentiam, vel summam difficultatem excusatur, quando scilicet illi tam potentes sunt, ut Civitas eosprehendere aut punire non valeat. 16. 414. 701.

Civitas non potest imponere collectas pro rebus quae sunt extra territorium ejus. 10. 178. 465.

Civitas ex delicto habente tractum temporis successivum indistincte obligatur ad pœnam. 16. 794. 733.

Civitas vel Ecclesia quando sine corpore extare intelligatur. 16. 29. 676.

Civitas custodienda Dominis in custodia ejus dissentientibus, in magno versatur periculo. 6. 652. 248.

Civitatis jus omne, ex generali Germania consuetudine à populo in Consules & Senatum translatum esse intelligitur. 16. 791. 733.

In Civitatibus Imperialibus omnis fere potestas & penes Senatum. ib.

Civitate destructa desinunt esse Cives illius Civitatis. 16. 20. 675.

Civitate in protectionem recepta si eadem postea alios pagos & subditos imperio suo adjungat, utrum etiam illi sub pacta clientela contineantur. 11. 186. 524.

Civitate destructa cessat promissio de ea defendenda. 16. 18. 675.

Civitates & castra Ecclesiae Romanae, quae se alii submiserunt, submissionibus factis, sub pœna interdicti & privationis bonorum indultorum & gratiarum uti prohibentur. 6. 454. 234.

Civitates mixta certis conditionibus Principibus parentes, in reliquis vero liberae, quatenus absque superioris sui praesentia aliena protectioni se submittere queant. 6. 173. 211.

Civitates liberae dicuntur, quae praeter Imperatorem superiorem neminem agnoscunt, eaque sunt Imperiales. 6. 140. 207.

Civitates Imperiales tribuuntur in duo latera, Rhenana & Suevica. 6. 141. 208.

Civitates mediata qualiter ad Imperium devenerint. 6. 142. 208.

Exempta auxilia sua proprio nomine Imperatoribus exhibere ceperunt. 6. 143. 208.

Civitates minores apud priscos Alemannos frequenter Potentiorum patrocinio se subdidere. 5. 532. 180.

Protectio tamen ejusmodi quandoque nimis dura ac cum imperio conjuncta fuit. 5. 535. 180.

Civitates Germania liberae certis quibusdam pensionibus Imperii auctoritatem recognoscunt, & de cetero suis moribus ac Magistratibus gubernantur. 6. 161. 209.

Civitates confederatae Dominis fiduciariis seu protectoribus similes. 1. 277. 29.

Civitates Imperiales perpetua Advocatia submittere se possunt. ibid.

Civitates, pagi ac reliqui status seculares quomodo ad imitationem veteris Clientelae, Ecclesiasticorumque exemplo Protectores sibi ascriberint. 5. 493. 169.

Civitates certis pactis alicui subiectae, in ceteris liberae censentur. 6. 181. & 183. 211.

Civitates mixtae, regalia habentes, privatorum loco non habentur. 6. 182. 211.

Civitates quanam statuta & consuetudines inducere possint. 6. 185. 211.

Civitates jura Imperii non habentes, non recte foedera contrahere, protectioni tamen potentiorum se submittere possunt. 6. 187. & 184. 211.

Civitates omnes olim immediate Caesarum Imperio subdita fuerunt. 6. 155. 208.

Civitates liberae per excellentiam dicuntur, quibus singularia privilegia Caesarea à Majestate antiquitus impetrata & concessa sunt. 6. 156. 208.

I N D E X.

- Civitates liberae Imperiales in numerum Statuum Imperii cooptatae, non minus in sua civitate, quam Principes in suis ditionibus, jura Principis habent.* 6. 190. 212.
- Civitates prorsus liberae nullum omnino superiorem agnoscentes qualiter se aliorum protectioni subicere possint.* 6. 138. 207.
- Civitates liberae in suis ditionibus Imperatorem referunt, quod late per discursum ex Doctoribus firmatur.* 6. 138. 207.
- Civitates liberae leges condere, abrogare, mutare, Magistratus creare, privare, vectigalia indicare, augere, minuire, bellum indicare & fura omnia belli & pacis pro libitu administrare possunt.* 6. 139. 207.
- Civitates tam Imperiales quam alia qualiter aliorum defensionem sese commiserint.* 5. 517. 174.
- Civitates Imperiales an sine consensu Caesareo protectores assumere possint.* 6. 118. 206.
- Civitates Imperiales an inconsulto Caesare foedus inire possint.* 6. 120. 195. 196.
- Civitates liberae jure olim Romano nulla in Imperio fuerunt.* 6. 122. 206.
- Civitas nulla dignitatis gradui accensetur.* 6. 123. 206.
- Excepta Roma totius orbis epitome.* 6. 124. 206.
- Civitates olim singula singulos Episcopos habuerunt.* 6. 187. 211.
- Civitates quae alii non subsunt, ex consuetudine hodierna, provinciam constituunt.* 6. 187. 211.
- Civitates omnes excepta Roma, privatorum loco putantur.* 6. 127. 207.
- Civitatum liberarum triplex acceptio.* 6. 129. 207.
- Quaedam omnino liberae, ne Caesarem quidem recognoscunt.* 6. 129. 207.
- Quales sunt Venetiae, Genua in Italia; Helvetiorum & Rhetorum Respublica in Germania.* 6. 130. 207.
- Civitates multa Italiae, referente Bodino, Hispaniarum Regis patrocinium magna mercede pacti sunt.* 14. 287. 632.
- Civitates Imperiales ex Germania consuetudine jus superioritatis habent.* 6. 187. 212.
- Civitates, Landstände in scio domino alterius protectioni se submittere non possunt.* 6. 332. 224.
- Civitates quaedam sunt mixtae conditionis, in nonnullis Civitatum Imperialium privilegiis gaudentes, in quibusdam autem Principibus certis conditionibus subiectae.* 6. 168. 210.
- Civitates & Principes, Comites, Barones, Nobiles, & alios Imperii status tantum in suis ditionibus posse, quantum Imperator in Imperio quatenus verum.* 6. 192. 213.
- Civitates confederatae ad mutuum auxilium sibi invicem astrictae, tempore ad preparandum se necessario non intercludenda.* 12. 207. 569.
- Civitates imperiales quatenus dicantur liberae.* 6. 145. 208.
- Civitates imperiales quibus symbolis cognoscantur.* 6. 146. 208.
- Civitates, quae sunt loco privatorum, confederationem sine ordinarii consensu facere non possunt.* 6. 195. 214.
- Civitates Imperiales alios in protectionem recipere possunt.* 6. 193. 213.
- Civitates multa Germania certis conventionibus superiorem agnoscunt, & extra pacta conventa omnino sunt liberae.* 9. 358. 367.
- Civitatum Imperialium, laxior rerum suarum potestas.* 6. 367. 228.
- Civitatum Imperii liberarum, & simpliciter Imperialium, quam sit differentia.* 6. 151. 208.
- Civitatum regalibus utentium potestatem in dubium vocare est revangare mundum.* 6. 190. 212.
- Civitatum Imperialium & Principum potentia multum crevit.* 6. 195. 214.
- Civitatibus nonnullis olim ab Imperialibus Marchiones vel Comites perpetui, superiore sibi jure reservato, constituti sunt.* 6. 163. 209.
- Civitatibus Imperialibus in Cives ac subditos suos competit ordinaria protectio.* 3. 87. 78.
- Civitatibus Imperialibus, vel Caesarum privilegio, vel prescriptione, tam quoad causas, quam personas eadem cum aliis immediatis Principibus jurisdictio, per Praefectos olim Imperiales exerceri solita competit.* 6. 198. 212.
- Clarigatio quo ritu apud Romanos olim facta.* 11. 265. 528.
- In claris non opus est conjecturis.* 18. 590. 716.
- Claronenses olim Monasterio Seckingensi subiecti.* 9. 676. 400.
- Clavium traditione domus, & rerum in ea inclusarum possessio quatenus acquiratur.* 10. 280. 473.
- Clavium traditio ut operetur translationem possessionis qua requirantur.* 10. 270. 473.
- Clausula quantumvis generalis non extenditur nisi ad specificata.* 13. 37. 584.
- Clausula specialis validius operatur, quam generalis.* 14. 31. 618.
- Clausula absque dolo, olim à Gracis etiam usurpata.* 14. 39. 618.
- Clausula, actum, &c. denotat perfectionem, quando est in fine instrumenta apposita.* 14. 40. 618.
- Clausula absq. dolo, ohne Arglist und Geferdt / facit contractum bonae fidei.* 14. 34. 618.
- Clausula rebus sic stantibus semper intelligitur.* 16. 563. 714.
- Clausula mandato apposita per quam dominus dat potestatem procuratori faciendi omnia, quae ipse dominus potest, non operatur mandatum speciale.* 6. 50. 201.
- Clausula rebus sic stantibus non intelligitur in actu descendente ex voluntate duorum.* 16. 585. 716.
- Clausula, Uns/ Unser Leut vnnnd Güter also dabey verbleiben lassen/vnnnd darüber nicht betrengen/ &c. an sit superflua.* 14. 27. & 28. 617.
- Clausula, mit wolbedachtem vereinigttem Rath/ totam erroris & ignorantiae memoriam excludit.* 14. 21. 617.
- Clericus in prima instantia coram Episcopo suo conveniendus.* 2. 237. 52.
- Clericus beneficiatus potest vendere redditus suae Ecclesiae retento titulo.* 9. 1057. 436.
- Clericum rumpentem Salvamguardiam Principis, posse puniri per laicos, tenent Dd. Galli.* 17. 188. 764.
- Clerici ex auctoritate Dei sunt exempti à jurisdictione laicorum.* 17. 191. 274.
- Clerici etiam mediate Imperio subiecti ad persequendam poenam violatae Salvaguardiae contra laicos in Camera agere possunt.* 17. 192. 764.
- Clerici quando possint accusare criminaliter circa irregularitatem.* 17. 193. 764.
- Clerici ob enormissimum quodque crimen admissum ante degradationem non sunt puniendi per laicos iudices.* 17. 187. 764.
- Clerici pro infractione Salvaguardiae condemnantur per iudices seculares ad emendam, & non habentes immobilia detinentur in carceribus usque ad satisfactionem emendae.* 17. 176. 763.
- Clerici inferioris ordinis & mediate Imperio subiecti, in causa violatae Salvaguardiae coram iudice ordinario conveniendi sunt.* 17. 182. 764.
- Clerici in possessorio sortiuntur forum coram iudice seculari.* 17. 183. 763.
- Clerici in plerisque civitatibus sua habent domicilia, nec tamen subditi sunt.* 10. 503. 494.
- Clerici ad rerum Ecclesiae defensionem singulariter astricti.* 3. 118. 80.
- Clerici non defendentes res Ecclesiae jure percipiendi proventus amittunt.* 119. ibid.
- Clerici in Civitatibus degentes aequae ac Cives defendendi.* 3. 88. 78.
- Clerici arctioris defensionis causa interdum, ut Spira in Civitatum numerum recepti.* 3. 78. 89.

I N D E X.

Clericum publicis actionibus nihil commune habere debent. 7. 294. 282.
Cleri contra pacem publicam offensi, vi armata resistere queunt 11. 232. 527.
Clerici apud alios iudices, prater Episcopos, non postulandi. 5. 218. 133.
Clerici antiquitus nullam jurisdictionem criminalem habebant. 6. 664. 249.
Clerici caractere, vestitu, officiis & sacris, quibus initiati sunt profitentur se a mundo abesse, & Deo dedicatos esse. 18. 163. 816.
Clerici sunt in tutela Imperatoria Majestatis. 9. 655. 398.
Clerici continuis precibus insistere & altari inservire debent. 9. 419. 375. (375.
Clericorum arma esse debent orationes & lacrymae. 9. 419.
Clericorum causa tam civiles quam criminales ad forum Ecclesiasticum pertinent. 17. 267. & 184. 762.
Clerici opprobrium est, rerum bellicarum se peritos ostendere. 6. 477. 237.
Clericis se causarum secularium peritos ostendere absurdum. 7. 297. 283.
Clientis in testem productus adversus protectorem vel è contra, an recte à testimonii dictione absteineat. 10. 100. 459.
Clientis contra protectorem, vel è contra rectius abstinet à testimonio, si veritas causa per alios testes sufficienter constare possit. 10. 127. 460.
Clientis si injuste & de facto opprimatur, à Patrono defendendus est. 15. 16. 649.
Clientis unus plures protectores habere potest. 5. 577. 243.
Germania consuetudine, id frequentissimum est. 6. 578. 243.
Clientis & protector sunt correlativa, eod. 10. 145. 462.
Clientis & patronus vasallus & dominus mutua obligatione devincti sunt. 15. 45. 650.
Clientis aut libertus Patrono furtum faciens, furti non tenebatur, & quare. 5. 84. 117.
Clientis forensis adversus Advocatum causa testimonium dicere non potest. 10. 104. 459.
Clientis contra protectorem, vel è contra, ad testimonii dictionem multo magis admittitur, stante inopia aliarum probationum. 10. 112. 459.
Clientis olim contra patronum jus non dicebat, nec actionem instituere poterat. 10. 102. 459.
Clientis mei clientes, mei clientes non sunt. 10. 435. 484.
Clientis nomine etiam servi olim vocari soliti. 2. 20. 43.
Clienti ac filio semper honesta & sancta esse debet persona patris ac patroni, tanquam superiorum. 7. 8. 262.
Clientem contra protectorem in testem produci, nullo jure prohibitum reperitur. 10. 111. 459.
Clientes & vasalli utique habent dominos, manent tamen liberi. 6. 260. 219.
Clientes à Patrono cautionem exigere non videtur absurdum. 9. 243. 358.
Clientes in territoriis protectorum habentes domicilium, sunt incolae, & iisdem legibus ac oneribus obstricti sunt. 10. 201. 468.
Clientes gravi infamia notatos an protector nihilominus defendere teneatur. 11. 359. 532.
Clientes in omnibus patronis suis obsequentes. 5. 39. 113.
Clientes olim Patronis egentibus ad dotandas filias conferre soliti. 5. 40. 113.
Clientes certum tempus protectoribus determinare melius, quam se Dd. concertationibus subicere. 9. 345. 366.
Clientes protectorem in jus vocaturi, & omittentes veniam petitionem an poenam legis 50. aureorum incurrant. 10. 37. 455.
Clientes ad solvendas collectas metu adacti in futurum eas prestare non obligantur. 10. 466.
Clientes nullam Patronis sui offensionis causam prabere debet 10. 151. 523.

Clientes non tenentur ad occultandam veritatem in commodum protectoris, vel ad juvandum eum, ut aliena cum iactura locupletetur. 10. 119. 460.
Clientes à subditis re & nomine distinguuntur. 10. 438. 484.
Clientes quinam dicantur. 2. 11. 42.
Clientes unde denominentur. 2. 12. 42.
Clientum alia appellationes diversa. 2. 13. 42.
Clientum duo olim genera, & quanam. 2. 14. 43.
Clienta in foeminino, quae sub Patrocinio alicujus extiterat, olim dicebatur. 2. 15. 43.
Clientes antiquitus etiam vocabantur suscepti. 2. 16. 43.
Clientes etiam dicuntur, quorum causa in judiciis, per Advocatos aguntur. 2. 17. 43.
Clientes fideles Patronis, dextra nuncupati. 2. 21. 43.
Clientes injuste offendens etiam si pater sit, agit contra jus naturale. 13. 44. 585.
Clientes infelicitate potentioris protectioni sese submittentibus, avicula ad Nocturnam confugienti similes. 1. 150. 21.
Clientes, actione doli furti, vel simili famosa Protectores suos pulsaturi, conventionem suam verbis in nudum factum directis, temperare debent. 10. 134. 460.
Clientes debent protectoribus reverentiam ac exhibitionem honoris. 10. 135. 460.
Clientes quasi colentes, & patroni quasi patres dicuntur. 10. 136. 460.
Clientes nonnullis in locis protectoribus ad sequelam, jure Solgei obstricti sunt. 10. 151. 462.
Clientes propria culpa offensos an per protectorem nihilominus defendi oporteat. 11. 512. 540.
Clientes tutelares quomodo cum clientibus forensibus conveniant. 15. 199. 659.
Clientes fori cum Advocatis ob patrocinii praestationem de certa qualitate pacisci possunt. 15. 200. 659.
Clientes quomodo equiparentur foederatis. 15. 177. 659.
Clientes, Patronis ad conventum annuum honorarium solvendum ex juramento plerumque obligantur. 10. 141. 461.
Juramentum tale nec Homagium, neque assurationis neque fidelitatis censetur. ibid.
Juramento tali nulla superioritas vel jurisdictio in clientes Patrono acquiritur. ibid.
Clientes effectuum debita promissionis consecuti curare non debent per quos praestita sit defensio. 9. 1069. 436.
Clientes omnium rerum liberam administrationem habent. 10. 562. 496.
Clientes an impune contra protectorem, vel è contra actionem famosam instituere possint. 10. 130. 460.
Clientes an protectoribus exigentibus Albergariam atque fodrum gratis exhibere debeant. 10. 222. 469.
Clientes privati, clientela renuntiantes, alioque domicilium transferentes an protectoribus suis ratione defensionis exhibita jura migrationis, den Abzug pendere teneantur. 10. 192. 467.
Clientes quatenus subditorum appellatione veniant. 10. 136. 461.
Clientes an protectoribus suis juramentum clientelare, Schirmspflicht praestare teneantur. ibid. 137.
Clientes antiquitus protectoribus suis jurejurando obligabantur. ibid. 138.
Inter Patronos & clientes veteres magnum de mutua sibi benevolentia exhibenda certamen. 5. 63. 116.
Clientes nullum Patronis Ministerium recusabant. ibid.
Patroni nullam Clientibus molestiam inferebant. ibid.
Officia horum mutua, per vespertilionum cohaerentiam delineata. ibid.
Clientes, si conventioni protectitia in casum omissa defensionis certa poena adjecta fuerit, adversus protectorem etiam ad poena apposita solutionem agere possunt. 17. 75. 86.
Clientes excommunicari, durante excommunicatione Protectoris patrocinio angaudeant. 11. 820. 554.

I N D E X.

Cientes, malis alicujus persuasionibus ad dandum se in alienam tutelam seductis, an contra seductores, & ipsi actionem servi corrupti habeant. 17. 501. 794.

Cientes in ditione Protectoris habitantes, vel sanctiore fœdere Patrono conjuncti in juvando antiquioribus præferendi. 12. 271. 574.

Cientes ubi via judiciali & modis legitimis rem suam consequi possunt, vi & armis agere non debent. 11. 240. 527.

Cientes interdum quos opis causa advocant, timendi eos periculum incurrunt. 1. 155. 21.

Cientes sæpe occasione susceptæ alienæ protectionis libertatem amiserunt. 1. 144. 19.

Cientes à Protectoribus suis in nullam servitutem redigi possunt aut debent. 15. 192. 659.

Cientes tempore constitutæ tutela ad alimentandum protectorem ad inopiam redactum sese obligare voluisse, non est verisimile. 10. 339. 478.

Cientes non amittere protectionis beneficium ante sententiam declaratoriam, probat constitutiopacis publica, itemque ordinatio Camera. 8. 169. 304.

Cientes & pupilli qualem affinitatem inter se habeant. 15. 195. 659.

Cientes patronorum fidei committentes bona sua pleno jure detinebant. 15. 51. 651.

Cientes patronum non Dominum, sed solummodo protectorem suis ac rerum suorum agnoscebant. ibid.

Cientes in antiquis libertatibus juribus & privilegiis ab Advocatis suis manu teneri oportet. 11. 225. 526.

Cientes an patronis etiam ad mutuum auxilium necessitatis causa præstandum obligati sint. 16. 144. 462.

Cientes ad protectorem tuendum nisi singulari pacto ad id se obligaverint, non tenentur. 10. 157. 462.

Cientes à Patronis filiorum loco habiti. 5. 34. 113.

Cientes coactæ tutelam aliorum subeuntes à subditis & captivis parum differunt. 9. 698. 404.

Cientes intra alia honoris obsequia, Patronis statuas erigebant. 5. 54. 114.

Cientes patrono ultra protectionis jus alia quoque jura ex conventionione indulgentes, ea ipsi omnino præstare tenentur. 9. 686. 401.

Cientes hodierni Patronis suis ob susceptam eorum defensionem ad quidnam generatim extra pacta conventa obligati sint. 10. 35. 455.

Cientes Patronos à creditoribus nexos vel are multatos, pecunia liberare solebant. 5. 41. 113.

Impendiorum publicorum, magistratuum nomine factorum, participes faciebant. 5. 42. 113.

Multas litium publicas pro iis exolvebant. 5. 43. 113.

Pace & bello, in omnibus periculis, præsto Patronis erant. 5. 44. 113.

In ade sacra iisdem cœnam popularem apparare soliti. 5. 45. 114.

Cientes ubi de eorum commodo agitur, quando subditorum nomine contineantur. 12. 143. 566.

Cientes & liberti quomodo inter se comparentur. 15. 190. 659.

Cientes adversus protectorem ad privationem ob delictum agere non possunt, postquam culpam privationis ei semel remiserunt. 16. 854. 738.

Cientes an præter expensas etiam damnum protectoribus forte in exhibita defensione illata compensare teneantur. 14. 450. 643.

Cientes an ratione protectionis tutoribus teneantur præstare collectas. 10. 168. 463.

Cientes πελάτας unde Plutarchus dictos derivet. 5. 17. 112.

Cientes privati, die Schirmsverwandten / non minus quam subditi, juri ac privilegiorum loci participes sunt. 10. 194. 467.

Cientes nullas protectoribus suis operas præstare tenentur. 10. 493. 485.

Cientes actione famosa Advocatum convenire nulla lege prohibentur. 10. 132. 460.

Cientes domicilium in Advocati territorio habentes jurisactione ejus subjecti sunt. 10. 526. 495.

Cientes, Schirmsgenossen & Schusverwandten / non sunt subditi. 10. 451. 488.

Cientes ad certa duntaxat capitula se obligantes, in non expressis liberi manent. 9. 359. 367.

Cientes an protectorem ad inopiam lapsum alimentare teneantur. 10. 311. 476.

Cientes causam manifeste injustam foventes absque omni consideratione protectorum auxilio destituuntur. 11. 503. 539.

Cientes si læsæ majestatis crimen committant, Advocatia solvitur. 16. 597. 717.

Cientes & vasalli utcumque habent dominos superiores, manent tamen liberi. 10. 447. 488.

Cientes Incolæ à subditorum conditione parum aut nihil differunt. 10. 605. 500.

Cientes, protectori plures tutelas habenti inscienter se committentes, ab eodem antiquioribus clientibus non attentis, defendendi sunt, alioquin tenebitur eis ad id quod interest. 12. 280. & 281. 575.

Cientes propter solum annuum honorarium, Schussgelt / pro emigrationis jure protectori nihil ultra numerare tenentur. 10. 208. & 210. 468.

Cientes à patronis spontulas vel cœnas ferebant, secus in vasallo. 15. 63. 651.

Cientes item in dotem filie patroni conferebant & as alienum ejus nomine solvebant. 15. 64. 651.

Cientes si semel alicujus protectioni se subjecerunt, illius peritæsi non possunt protectore invito jus protectionis excutere, nisi pacto ab initio renunciationem sibi reservarint. ib. 17. 755.

Cientes maxime cavere debent, ne protectores arces & oppida ipsorum presidio militari teneant. 9. 351. 366.

Cientes ex parte tantum & non integre per Advocatum suum defensos fuisse, an sufficiat. 11. 269. 528.

Cientes studiosè cavere debent, ne se alteri in tutelam dantes libertatem amittant. 9. 245. 358.

Cientes ante extrajudicialiter de officio faciendo commonere protectores, quam eos in jus vocent, convenientius est. 10. 97. 458.

Cientes in eligendis Protectoribus attendere debent, qualiter illi se erga alios gesserint. 7. 351. 285.

Cientes ad privationem Advocatia agere possunt, si Advocati in eos sevant. 16. 620. 719.

Cientes ut cum rebus suis, in tuto sint, alterius protectionem querunt. 1. 260. 28.

contra Clientes si jus protectionis excutere velint, protector paratam habet actionem ex jure obligationis. 11. 388. 534.

Cientes, quibus actionibus uti possint adversus extraneos Salvaguardia turbatores ac violatores. 17. 110. 757.

Cientes Cal. Januar. Patronos suos, asse minimo, itemque melle cum caricis & dactylis palmarum inauratis, donare soliti. 5. 48. 114.

Cientes alienationi Advocatia contradicere possunt. 9. 1125. 441.

Cientes non habent à protectore salarium, ut ei defensionem exhibeant, uti protector à clientibus. 10. 154. 462.

Requisitione frustranea clientes non sunt onerandi. 17. 106. 757.

Cientes an debitam sibi à protectoribus defensionis operam alteri communicare, cedere, vel delegare possint, ut patroni eam tertio subministrare cogantur. 9. 1084. 439.

Cientes non perdunt majestatem ex deditione in clientelam. 7. 19. 263.

Cientes

I N D E X.

*Clientes per alieni Advocati susceptionem duplici gaudent præs-
dii beneficio.* 1. 274. 29.
*Clientes se aliorum protectioni submittentis Schirms, Ver-
wandte, Genossen, Angehörige appellati.* 2. 187.
56.
Clientum Tutelarium quisnam sit finis assumpti protectoris. 33.
9. 455.
Clientum veterum & tutelarium diversitas. 10. 122. 460.
Clientum in ff. & C. frequens mentio. 5. 83. 117.
Clientum onus ultra pacta conventa porrigi non debet. 10. 341.
478.
*Clientum & dominorum nomina, ut bene regerentur populi tol-
lenda, voluit Democritus.* 1. 21. 8.
Clientum nomen Colonis etiam attributum. 2. 19. 43.
*Clientum vicinorum oppressio vicinis facile obesse in futurum
potest.* 7. 405. 288.
*Clientum & Patronorum conjunctio apud Priscos arctior, quam
cognatorum.* 5. 26. 113.
Clientum erga Patronos quæ fuerint obsequia. 5. 38. 113.
Clientum bonis auctis protectio etiam ad augmenta extenditur.
11. 173. 524.
*Clientibus danda est opera ut milites conducti bello confecto sta-
tim dimittantur.* 9. 351. 366.
*Clientibus putativum non agnoscentibus Patronum actio Nega-
toria inservit.* 17. 73. 755.
*Clientibus adversus patronum ob non præstitam defensionem
ad privationem Advocati actionem intentantibus in-
cumbit onus probandi, patronum ad defensionem faci-
endam ab iis legitime fuisse requisitum.* 17. 103.
757.
*Clientibus necessitatis tempore à protectore invocato derelictis
competit actio ad repetendum solutum honorarium, & re-
scindendum contractum.* 16. 696. 726.
*Clientibus utrum consultum sit sese aliorum potentiorum pro-
tectioni submittere.* 1. 137. 19.
*Clientibus ex contumaci protectoris non defendendi recusatione
facultas eos Advocati exuendi acquisita censetur.* 17.
107. 757.
*Clientibus & Imperatore in subsidio petendo concurrentibus, si
protector utrisque inservire non possit, an illi vel his succur-
rendum sit.* 13. 287. 600.
*Clientibus & parente Protectoris eodem tempore in periculo
mortis constitutis si Protector utriusque opem ferri non pos-
sit, an patri relictis clientibus succurrere teneatur.* 13. 144.
591.
*utrum Clientibus, contra eum qui se jactat esse Advocatum,
etiamsi non sit Immediatus, ex L. diffamari Processus in
Camera decernantur.* 17. 74. 755.
*Clientibus non competit actio ad privationem ob culpam priva-
tionis à protectore commissam, adversus illius heredes ipso
mortuo.* 16. 859. 738.
*à Clientibus priscis ad clientes tutelares hodiernos non in omni-
bus recte arguitur.* 10. 221. 460.
*Clientibus, non attenta protectoris sui autoritate, religionem
suam retinere, aut ad aliam transire liberum est.* 10. 434.
484.
*Clientibus contra protectoris subditos arma sumentibus, an pro-
tector impune defensionem renuere possit.* 11. 831.
556.
*Clientibus diversis, parentes aut consanguineos protectoris op-
pugnantibus, nullum ab eo auxilium exhibendum est.* 12.
276. 574.
*Clientibus magis est noxium, rebus ad se legitime pertinentibus
carere, quam protectoribus expeditionem longinquiore pro iis
facere.* 11. 467. 538.
*Clientibus in magistratus sui territorio oppressis maxime condu-
cit protectorem & magistratum conjunctis viribus eorum ho-
sti occurrere.* 12. 69. 563.
Clientulus non potest esse testis pro suo advocato. 10. 106.
459.

*Clientela specialis, qua subditi proprii in peculiarem protectio-
nem recipiuntur, quemnam sortiatur effectum.* 8. 394.
319.
*Clientela utra sit antiquior si ignoretur, quibusnam tunc clien-
tibus succurrendum sit.* 12. 283. 575.
*Clientela inter summos Principes nihil aliud est, quam confæ-
derata societas.* 7. 14. 263.
Clientela & fœdera, stricte considerata in quonam differant. 15.
27. 649.
*Clientela qualiter per spontaneam liberi alicujus populi in pro-
tectionem deditionem comparetur.* 9. 683. 401.
*Clientela qualiter per notorietatem & evidentiam ac commu-
nem estimationem ac reputationem patriæ edoceatur.* 18.
246. 824.
Clientela latissime sumpta quid complectatur. 2. 7. 42.
*Clientela pro observantia, & clientelaris officii agnitione sum-
pta.* 2. 8. 42.
Clientela etiam clientum officium erga patronos denotat. 2. 9.
42.
Clientela etiam clientum multitudinem significat. 2. 10.
42.
*Clientela etiam per Auream Bullam Caroli IV. itemque Con-
stitutionibus ac Recessibus Imperii prohibita.* 1. 22. 8.
*Clientela in breve tempus contracta, si gravis, mutari, si profi-
cua, continuari potest.* 9. 346. 366.
Clientela nusquam in jure prohibita reperitur. 1. 262. 28.
*Clientela temporis lapsu finita, sine utriusque partis consensu
redintegrari non potest.* 6. 370. 698.
*Clientela eam vim habet, ut alter alteri nec pareat nec impe-
ret.* 10. 439. 485.
Clientela tutelaris jure communi concessa. 8. 348. 315.
Clientela olim etiam tam personalis, quam hereditaria fuit. 3.
205. 88.
Clientela temporalis quid. 186. & quid perpetua. 3. 188. 85.
Clientela Advocationis vocabulo etiam indigitata. 2. 25. 43.
in Clientelam receptio alicujus, magni beneficii loco olim habita.
1. 162. 21.
*in Clientela patrocinii & obsequii fides tam ad res quam perso-
nas & universa negotia extendebatur.* 15. 56. 651.
*Clientela privata in Germania sub initium fidei Christianæ vi-
guere.* 3. 236. 90.
Clientela veteres, quamdiu apud Romanos in flore fuerint. 5.
76. 117.
Clientela jus se habet ad clientelam ut correlatum. ib. 2. 45.
*Clientela Romanorum, etiam sub Augustis Imp. usq. ad Vanda-
licas & Gothicas irruptiones duravit.* 5. 80. 117.
*Clientela potentiorum olim etiam apud Romanos integra provin-
cia & Civitates cum omnibus bonis se dediderunt.* 3. 221.
89.
*Clientela ineuntur, ne subditi, qui à proprio Magistratu defendi
non possunt, alienis dominis subjiciantur.* 1. 77. 12.
Clientela privata olim etiam tempore Romuli in usu fuere. 3.
238. 91.
Eaque tam personales, quam hereditariæ. 5. 239.
Clientela quem in finem instituta. 1. 66. 11.
*Clientela, tanquam honestissimum conjugendorum civium, con-
tinendæque Reipubl. vinculum, in XII. Tab. relatæ.* 5. 30.
113.
Clientela apud Romanos in quem finem constituta fuerint. 5.
24. 113.
Clientela apud Romanos in magna veneratione fuerunt. 5. 25.
113.
Clientela à quibus ad Romanos derivatæ, & cur receptæ fuerint.
5. 18. 112.
*Clientelarum usus, apud Græcos vitis antiquatus, à Romulo ad
Romanos utiliter tractatus fuit.* 5. 19. 282.
*Clientela Civitatum & Rerum publicarum firmiores sunt iis qua
cum Principibus ineuntur.* 7. 287. 282.
Clientela apud quosnam populos primitus in usu fuerint. 5. 13.
112.

Clien-

I N D E X.

- Clientela apud Gracos non diuturna fuerunt.* 5. 14. 112.
- Clientela & clientum voces latissime patent.* 2. 6. 42.
- Clientela veteres à Romulo melioribus institutis decorata.* 5. 21. 112.
- Clientela dominandi cupiditate suscepta nullatenus probantur.* 1. 284. 30.
- Clientela à Romulo honestis appellationibus exornata.* 5. 22. 112.
- Clientela Romanorum antiqua communiter approbata.* 1. 307. 32.
- Clientela à Romulo instituta utiles.* 1. 159. 21.
- Clientelae temporalis exemplum.* 2. 187. 85.
- Clientelarum origo antiquissima.* 5. 12. 112.
- Clientelarum susceptarum finis bonus ac Reipublicae salutaris est.* 1. 68. 11.
- Clientelarum usus qualiter antiquis etiam Romanor. temporibus apud Gallos vigerit.* 5. 70. 116.
- Clientelarum usus à Romanis ad externos etiam traductus.* 5. 64. 117.
- Clientelarum institutis contravenire capitale erat ex Lege Romuli de Proditoribus.* 5. 58. 115.
- Clientelarum tria tempora considerata.* 11. 2. 512.
- Clientelas Julius Caesar factionis nomine appellavit.* 1. 14. 8.
- in Clientelis & feudis plures sunt differentiae quam convenientiae.* 15. 48. 651.
- in Clientelis incundis protectorum adsumendorum dotes tam fortuna, quam animi studiose ponderanda.* 7. 340. 285.
- Clientelis onus militiae non erat annexum.* 15. 16. 651.
- Clientelis Graci primo omnium turpiter abusi sunt.* 5. 15. 112.
- Clientelaris societas cum peregrinis Ducibus Imperio semper invisa & ingrata.* 7. 385. 287.
- Clientelaris foederis inter Henricum Comitem Luzelburgium & Civitatem Trevirensensem conventi capitula.* 5. 523. 177.
- Clientelare foedus omnium periculosissimum.* 1. 151. 157. 163. 21.
- Clientelare foedus praecipua fere omnium bellorum materia.* 1. 152. 21.
- in Clientelari obligatione subintelligitur hac conditio, dummodo clientes protectoribus id servant, ad quod ipsi propter defensionem praestandam obstricti sunt.* 11. 732. 550.
- Clientelari instituto in Republ. nihil pulcrius, nihil fructuosius reperitur.* 1. 272. 29.
- Clientelari ex jure ad defendendum personalis obligatio oritur.* 12. 237. 573.
- Clientelari deditione non transfertur in protectorem jus aliud praeter jus defendendi.* 9. 685. 401.
- Clodovæus Alemannos Anno 499. ingenti praelio devictos, ne unquam vires resumere possent, perpetuae servituti mancipavit.* 6. 736. 253.
- Clodovæus contra Alaricum Gothorum Regem pugnaturus ad victoriam obtinendam S. Martino Patrono equum vovet.* 3. 32. 73.
- Clodovæus Francorum Rex Ethnicus invocato Christi auxilio Germanos debellat.* ibid.
- Cogere & jubere tam Imperii, quam jurisdictionis simplicis est.* 6. 656. 248.
- Cognatio spiritualis matrimonium in certis gradibus impedit.* 13. 180. 594.
- Cognatio spiritualis cum rebus externis profanis & temporalibus nihil commune habet.* 13. 181. 594.
- Cognatio spiritualis vinculum obligationis civilis non solvit.* ib. 13. 594.
- Cohærentia absque Imperatoris consensu pro rerum defensione, licite fit.* 1. 249. 28.
- Collecta imponitur ratione jurisdictionis competentis in personas obligatas principaliter ratione rerum.* 10. 179. 465.
- Collectarum fundamentum est jurisdictio.* 10. 180. 465.
- Collecta provinciales Landsteyr à clientibus protectori debentur.* 10. 150. 466.
- Collecta regulariter praestantur ob protectionem & tuitionem ei, qui exhibet defensionem.* 10. 170. 463.
- Collecta non possunt exigi à collectante, nisi de bonis, in quibus is jurisdictionem habet.* 10. 177. 465.
- Collecta ex consuetudine praesertim Franconia debentur Domino Voigtheia, non meri Imperii.* 6. 631. 246.
- ad Collectas Imperii omnes, etiam Ecclesiastici, tenentur, ac ne quidem Hospitalia pinguioris fortunae excipiuntur.* 6. 55. 201.
- Collectarum solutio Imperio facta subjectionem Imperii denotat.* 6. 150. 208.
- Collectarum Turcicarum remissio clientibus non nisi iustissimis de causis concedi potest.* 6. 60. 202.
- Collectarum Turcicarum remissio Imperio praedictat.* 6. 59. 202.
- Collectarum immunitatem praescribit, qui cum ceteris exactus non fuit, etiam si eas expresse non recusavit.* 16. 165. 686.
- Collectarum impositio pendet à subjectione.* 16. 184. 466.
- à Collectarum exactioe deprehenditur locum collectas solvendum esse de territorio seu jurisdictione civitatis.* 10. 185. 466.
- Collectarum impositio est fructus jurisdictionis, & non possunt imponi, nisi ab eo, qui jurisdictionem habet.* 10. 186. 466.
- Collectarum exactio jurisdictionis & earundem solutio subjectionis est tessera.* 187. ibid.
- à Collectis imperialibus ob expeditionem Turcicam, autoritate supremae jurisdictionis impositis, praescriptione, pacto, vel privilegio nemo eximitur.* 6. 52. 201.
- à Collectis ob publicam utilitatem indictis nemo immunis.* 6. 50. 201.
- Collectandi jus est munus extraordinarium, quod imponitur principaliter incolis & subditis.* 10. 182. 465.
- per Collectarum impositionem rei familiaris secreta panduntur.* 10. 182. 465.
- Collecta pro modo facultatum & viribus patrimonii imponenda.* 10. 182. 465.
- Collegii Ecclesiastici protector ejusdem Prælatus ac totum conventum aut Capitulum offendens, Advocatiam amittit.* 16. 803. 734.
- Collegia libera Freye Reichs Stifter, & ordines Equestres nulla alterius habita voluntate clientelam pacisci possunt.* 6. 98. 214.
- Collegia artificum, qui itidem suos habebant Patronos, iisdem in foro statuas erigere solita.* 5. 56. 115.
- Collegiorum ampliatio favorabilis.* 11. 201. 525.
- Collegialibus in actibus jura civilia majori non etiam saniori numero contenta sunt.* 9. 978. 428.
- Colligationes ac confederationes omnes sunt illicitae, quas Civitates, vel alii subditi praetextu parentela, seu Advocatiae ineunt.* 1. 23. 8.
- Colonia Agripp. SS. Severinum, Cunibertum, Alilolphum Evergustum & Albinum Martyr. Patronos habet.* 3. 45. 74.
- Colonus male utens fundo, eumque corrumpens jure suo cadit, & expelli potest.* 6. 956. 723.
- Coloni liberi, freye lautere & husverwandte nullius jurisdictioni subiecti, si gravius delinquant, à quonam puniri debent.* 10. 504. 494.
- Comes Palatinus & Saxonia Dux vacante Imperio vices Imperatoris in omnibus & per omnia sustinent.* 9. 724. 407.
- Comes Schvartzenburgius conservator Privilegii, ne Principes Germania extra Imperium citari possint.* 15. 186. 659.
- Comites, Barones & Nobiles mediate Imperio subiecti, utrum libertatem suscipiendorum patronorum habeant.* 6. 115. 206.
- Comites, Barones & Nobiles nonnulli Imperio mediate subiecti.*

I N D E X.

Eti sunt, vel ob prescriptionem, vel quod, cum tales ab Imperatore crearentur, ipsi alicui Principum bonis suis subiecti fuerunt. 6. 116. 206.

Iidem à Casare non aliter ad dignitates admissi, quam cum reservatione juris Principibus territorialibus competentis. 6. 117. 206.

Comites quinam & qualiter aliorum clientela sese commiserint. 5. 514. 174.

Comitis Tiersteinii Songerensium stirpe deficiente, ejusdem Monasterii Advocatiam consecuti, & ab Imperio fendi loco tenuerunt. 9. 512. 385.

Comites Wirtemb. occasione Advocatie jus sibi omnino arrogare presumerunt. 5. 450. 161.

Comites à Thrasma olim Episcopatus Ratisbonensis Thumb. Bôgt extitere. 2. 222. 58.

Comites, Barones & Nobiles Imperio immediate subiecti in prima instantia in Camera conveniri possunt. 17. 334. 779.

Comites principali dignitate decorati, Befürste Graven/ in Imperio Principibus equiparantur. 6. 85. 245.

Comites Palatini sub Francorum Regib. urbis Trevirensis perpetui Advocati constituti. 2. 79. 48.

Comites Palatini de Tübingen sublata Comitum Calvuensium familia Advocatiam Collegii Syndelfingensis per successionem nacti. 5. 389. 150.

Comites à Thrasma multis seculis Episcopatus Ratisbonensis Advocati extitere. 5. 376. 149.

Comites de Hirschberg Aichstadiani Episcopatus Protectores fuere. 5. 38. 150.

Comitum & Baronum exemplum qui ob mutuam sui suorumque defensionem propria auctoritate fœdus contraxerunt. 6. 197. 214.

Commendat qui se alicui, committit se protectioni ejusdem. 10. 436. 484.

Commissarii Casarei & Judices privilegiati, Die Richter der Auftrâg/ Salvo conductu Imperiali publico fruuntur. 17. 227. 768.

Commissio specialis ex solo sigillo non probatur. 14. 63. 614.

Commoda & emolumenta cujusque rei sequuntur eum, qui sentit onus & incommoda. 14. 214. 627.

Commodare aliis ad solatium, haud nobis ad angustiam debemus. 11. 562. 542.

Commodum qui sentit debet etiam sentire onus & incommodum. 12. 232. 570.

Commodum ab onere regulatur. 12. 233. 570.

Commoda quamdiu qui sentit, tamdiu & onus jungat emolumentis, necesse est. 6. 562. 242.

Commune multorum quod est in eo non adhibetur diligentia. 9. 1031. 432.

Communitas in alterius vicini principis protectionem se dare potest, non obstante, quod sit sub aliquo Episcopo. 6. 519. 239.

ex Compatronis pluribus si unus defenderit, an eundem rursus immediate ad defensionem vel alios advocari, æquus existimetur. 11. 684. 548.

Comprotektor clientes communes contra collegam defendere non debet, si is ex causa justa & legitima eosdem oppugnet. 13. 420. 609.

Comprotektores ante defensionis requisitionem unum satis idoneum ac sufficientem clientibus deputare possunt. 15. 679. 548.

Comprotektores duo ejusdem civitatis, à se non simul & eodem, sed diverso tempore in clientelam recepta, eandem contra se invicem defendere non tenentur. 13. 426. 609.

Comprotektores per novissimam unionem clientelarum à pacto priori de non offendendo se invicem, recessisse intelliguntur. 13. 409. & 417. 608.

Comprotektores ubi plures sunt consultum est, ut unum defensionis Ducem eligant. 11. 667. 537.

Comprotektores defensionis administrationem inter se dividere possunt. 11. 671. 537.

Comprotektores adversus se invicem clientes defendere tenentur, etiamsi inter eos intercessisset pactum juramento valida- 13. 411. & 418. 608.

Comprotektores, uno vel altero ad defensionem non sufficiente, omnes succurrere tenentur. 11. 689. & 69. 548.

Comprotektores unum ex se ad defendendos clientes constituere nolentes, ad id à clientibus compelli possunt. 11. 682. 548.

inter Comprotektores transactione vel pacto hereditario de non offendendo, vel mutuis armis non sumendis intercedente: An nihilominus unus contra alterum clientes defendere teneatur. 13. 408. 608.

Comprotektorum uno clientes defendente, alterius negligentia suppletur. 16. 711. 728.

Conatus puniendus in his, qua faciliter trahuntur ad perniciofa exempla. 17. 497. 794.

Conatus effectu non secuto non punitur, quando pœna imponitur ipso jure. 16. 513. 710.

Conatus sine effectu de consuetudine generali non punitur pœna pro ipso facto imposita. 16. 514. 710.

Conatus etiam remotus in homicidii crimine pœna mortis ordinaria punitur. 16. 509. 709.

Conatus occidendi vel mutilandi Prælatum Ecclesia an privationem Advocatie inducat. 16. 504. 709.

Conatus delinquendi effectu non secuto non punitur pœna ordinaria, nisi in lege eadem pœna tam pro conatu, quam ipso facto expresse sit imposita. 16. 512. 710.

Concelinus Comes de Altenburg Anno Domini 970. liberum Helvetiorum populum in protectionem recepit. 9. 688. 403.

Concessio per verba universalialia & collectiva facta, futuras etiam accessiones complectitur. 11. 180. 524.

Concessio personalis finitur cum persona ejus, cui facta est. 16. 245. 692.

Concessio jurisdictionis meri & mixti Imperii, includit ea sola que sunt ex ipsa re, non qua proveniunt extra rem. 17. 153. 761.

Concessio ad beneplacitum intelligitur arbitrio boni viri. 16. 328. 696.

Nisi verba importarent beneplacitum liberum. 16. 329. 696.

Concessio dignitatem non personam concedentis respiciens morte illius non extinguitur. 16. 337. 697.

Concessio quando dignitatem concedentis, vel personam ejus duntaxat respicere censeatur. 16. 338. 697.

Concessionem nomine Imperii, & dignitatis Casarea facta, morte concedentis Imperatoris non finiuntur. 16. 254. 692.

Concessionem Principum, etiam adjacentia & pertinentia complectuntur. 11. 172. 524.

Concillii Tridentini quinam Protectores. 2. 98. 50.

Concilliorum Protectores constitui soliti. ib. 2. 98. 50.

Concordia alitrix ocii, seminarium bonorum civium, seges civitatum, & bonum sine quo nemo novit sua bona. 1. 74. 11.

Condemnatus in exilium ad beneplacitum mortuo iudice vel finito officio liberatur. 16. 696.

Condemnatus alieno nomine de delicto, ex quo infamia irrogatur, non efficitur infamis, nec is cujus nomine condemnatur. 16. 776. 731.

Condictio ex privilegio, quamvis ex delicto descendat, non est Prætoria, sed civilis. 17. 344. 779.

Condictio ob causam regulariter conceditur in contractibus innominatis. 17. 85. 736.

Condictio furtiva adversus heredes furis in solidum competit, tametsi nihil ad eos pervenerit. 17. 327. 778.

Conditioni in multis casibus, in quibus exceptio opponenda est, locus non est. 17. 470. 787.

Conditio protectionis contractui apposta prius existere debet, quam dissolvatur protectio. 16. 378. 698.

Conditio importat formam. 379. ibid.

I N D E X.

- Sub conditione certa, expressa resolubilia, ea non existente firma, valida, perpetuaque censentur.* 380. *ibid.*
- Conditio qua societas inita fuit si non praestetur, renunciari ei-dem potest.* 16. 697. 726.
- Conditio Advocatia in eventum injustae oppressionis adjecta, necessaria est.* 9. 133. 348.
- Conditio qualiter expresse, vel tacite protectionis pacto inesse dicatur.* 9. 134. 348.
- Conditio de tempore praesenti vel praeterito non suspendit obligationem, sed habetur pro pura.* 9. 128. 348.
- Conditio protegendi omnis tam fortuita, quam potestativa & mixta est in eventu posita.* 9. 121. 347.
- Causalis protegendi quae sit conditio.* 9. 122. 347.
- Potestativa quae.* 122. *ibid.*
- Mixta quae.* 124. *ibid.*
- Conditio iniqua alteri per alterum inferri non aebet.* 6. 434. 232.
- Conditio unius per alium deterior fieri non potest.* 6. 302. 221.
- Conditione, quam aliquis pro sua parte non implevit, juvare se nemo potest.* 11. 745. 550.
- Conditionibus certis qui se alicui obstringit, quod praeter eas est, sibi reservasse censetur.* 7. 29. 263.
- Conditionalis stipulatio propria conferitur in tempus futurum.* 9. 127. 348.
- Confessio ad amicitiam vel favorem alterius prolata nihilo operatur, ne quidem in praedictum consentientis.* 18. 228. 821.
- Confessio geminata per scripturam de libertate facta maxime probat.* 18. 220. 821.
- Confessio Praelati facta cum Capitulo simul, probat, & Ecclesia praedictat.* 18. 216. 821.
- Confessio solius Praelati probat in praedictum Ecclesiae, si ipsa Ecclesia non habeat capitulum.* 18. 217. 821.
- Confessio Praelati in praedictum Ecclesiae nihil probat.* 18. 212. 820.
- Confessio nuda non est titulus mutandi domini.* 18. 230. 821.
- Confessio proprii oris quanta efficacia.* 6. 177. 211.
- Confessione statuitur, cum praedictat tantum consentienti, & non alteri.* 18. 214. 820.
- Confessione sua jugulandus, qui se jurisjurandi religione subditum constituit.* 6. 179. 211.
- Confessoria & negatoria dantur pro quibusvis iuribus incorporalibus.* 17. 10. 750.
- Iure venandi.* 11. *ibid.*
- Decimandi.* 12. *ibid.*
- Vectigalium.* 13. *ibid.*
- Jurisdictione.* 14. *ibid.*
- Pascendi, & similibus.* 15. *ib.*
- Confessoria Negatoria ususfructus & servitutum propriae actiones, secundum Joan. Vandum.* 17. 16. 751.
- Reprobatur ex communi consuetudine & praxi Camerali.* 17. 19. 751.
- Confessoria actio qualiter protectori adversus turbantes competat.* 17. 20. 751.
- Confessoriae actionis quae sint requisita.* 17. 22. 751.
- Confessus de crimine, ut puniatur, constare oportet de crimine & super eo à iudice pronunciari.* 8. 162. 304.
- Confirmatio successoris consilii magis est, quam necessitatis.* 16. 277. 693.
- Confirmatio patrociniarum, foederum & Societatum cum aliis initarum à successore semper exigenda.* 14. 97. & 98. 621.
- In casu etiam quo tantum ius clientelae ad heredes pertinere deberet.* 14. 99. 621.
- Confirmatio nil novi affert confirmato.* 14. 108. 621.
- Confiscatis bonis ex dispositione iuris communis, unusquisque fisci occupat bona sibi subiecta.* 17. 155. 761.
- Confederatio ordinata ad defensionem status & patrimonii honesta.* 6. 291. 220.
- Confederatio non tribuit jurisdictionem nisi in rebus ad foedus pertinentibus.* 15. 26. 649.
- Confederatio ac Liga secunda, sine praedictio prima facta esse censetur.* 12. 243. 573.
- Confederatio Episcoporum Würzburg & Bamberg & Civitatis Würzburg contra Marchionem Albertum in Camera pro licita iudicata est.* 6. 195. 214.
- Confederatio circuli Svecici contra seditiosos rusticos in recessu Imperii A. 1529. approbata est.* 6. 195. 214.
- Confederatio Advocatiae affinis quemadmodum sit.* 15. 14. 648.
- Confederatio ab inferiore contra superiorem inita invalida est.* 6. 201. 214.
- Confederatio per decem vel plures annos non videtur refirmata ex eo, quod post tempus elapsum invicem auxilium praestetur.* 16. 376. 698.
- Confederatio privatorum adeo Legibus exosa, ut si ejus pangenda gratia coeant, conspiratio, si desuper jurent, conjuratio, si contra Magistratum occasione illius insurgant, Rebellio reputetur.* 1. 102. 15.
- Confederatio prior semper in posteriori excepta intelligitur.* 13. 427. 609.
- Confederatio Imperatoris cum Saracenis, & Paganis Concilio Viennensi prohibita.* 7. 136. 269.
- Confederatio in dubio & certis annis non adjectis praesumitur perpetua.* 9. 86. 369.
- Confederatio cum uno principe facta, non prohibet aliam fieri cum alio, salvo jure primi.* 11. 650. 536.
- Confederatio, uti & protectio nullam inducit subjectionem.* 15. 18. & 19. 649.
- Confederationis prohibitio in Statibus Imperii propter singularia illorum jura & privilegia, locum non habet.* 6. 195. 214.
- per Confederationem, confederati incipiunt esse sub confederatorum protectione.* *ibid.*
- Confederationem contra Imperatorem faciens incidit in crimen laesae majestatis.* 6. 202. 214.
- Confederationem facere non potest, qui superiorem recognoscit, absque autoritate illius.* 6. 69. 203.
- Idem de Civitate superiorem recognoscente statuitur.* 6. 70. 203.
- Confederationes, liga, conventicula, conspirationes, tanquam odiosae, & seditionum ac rebellionum causa, absque permisso Caesaris inita, regulariter prohibita sunt.* 6. 71. 203.
- Confederationem iniens cum hoste Imperatoris censetur contra ipsum Imperatorem iniisse.* 6. 204. 214.
- à Confederatione priori invito altero nemo se liberare potest.* 13. 429. 909.
- in Confederatione omnis injuria excepta intelligitur.* 13. 370. 606.
- Confederationes pro rerum ac personarum defensione inita omni jure permixtae sunt.* 1. 278. 29.
- Confederationes quibus personis permixtae sint.* 6. 426. 231.
- Confederationes & colligationes subditorum sine auctoritate ordinariarum jure communi sunt illicitae.* 1. 102. 15.
- Confederationes cum aliis facta libertatis signa sunt.* 10. 484. 492.
- Confederationes super relicta licita censentur.* 6. 200. 214.
- Confederatus socium foederis adversus vim adversarii tueri, eique auxilium afferre obligatus est.* 15. 15. 649.
- Confederatus alteri tempore necessitatis armata manu succurrere debet.* 15. 198. 659.
- Confederatus, hostes sui Confederati punire potest.* 15. 130. 655.
- Confederati ad mutuum auxilium tenentur pro illorum possibilitate.* 11. 793. 553.
- Confederati ad mutuam defensionem obstricti ultra illorum pos-*

I N D E X.

- possibilitatem non tenentur. 16. 411. 701.
- Confœderati in bello injusto se mutuo juvare non tenentur. 11. 486. 539.
- Confœderati se invicem juvare non tenentur, nisi fuerint interpellati. 12. 170. 567.
- Confœderati censentur ejusdem conditionis, intentionis & voluntatis. 7. 46. 133. 265.
- Confœderati habentur pro uno corpore. 7. 47. 265.
- Confœderatus & adherens alteri unus est cum eo spiritus. 7. 48. 265.
- Confœderati socii esse debent tam animis & voluntate, quam apparatu & viribus. 7. 49. 265.
- Confraternitas Saxonia & Hassia Principum. 15. 123. 655.
- Confraternitas Erbverbrüderung cum jure protectio qualem affinitatem habeat. 15. 122. 655.
- Confraternitatis unio, confratrum uni in alterum non tribuit jurisdictionem. 15. 131. 655.
- Confraternitates & confœderationes ob capitalem inimicitiam inter socios ortam dissolvuntur. 16. 268. 706.
- Confraternitatum illarum effectus in successione. 15. 128. 655.
- Confraternitatis lege juncti, ad mutua invicem auxilia, & copias militares, tenentur. 15. 119. 65.
- Confugientes ad Ecclesiam, venia & miseratione digni. 15. 71. 651.
- Confugientes ad Ecclesias jure communi inde propter loci religionem inviti evelli non possunt. 71. ibid.
- Congregatio ad occidendum bannitum, rebellem, & insidiantem bonis & vite civium licita est. 6. 267. 219.
- Idem statuitur in mutua defensione civitatum confœderatarum. 6. 268. 19.
- Congregationes subditorum armati manu pro re propria recuperanda, vel jure suo defendendo permittuntur. 6. 265. 218.
- Conjectura & presumptiones admittuntur in rebus probatu difficilibus. 18. 200. 819.
- Conjecturis & presumptionibus quod probari potest, potest etiam per famam. 18. 108. 9.
- de Connexis idem est iudicium. 9. 546. 387.
- Connubia fidelium cum infidelibus interdicta. 7. 102. 267.
- Connubiorum inter Patricios & Plebeios quando communicio facta. 5. 310. 14.
- Conradinus ultimus Suevorum Dux, ejusdem Monasterii ac Praefectura jura pervertere & homines subjugare conatus. 8. 438. 321.
- Conradus Palatinus Rheni quatuor Episcopatum, Herbipolensis, Wormatiensis, Argentinenfis, & Spirensis Advocatiam olim sibi vendicavit. 5. 347. 144.
- Conradus Bojorem Dux ob munera à subditis, defensionis causa olim accipiens, à Gebhardo Episcopo Ratisbon. reprehensus. 14. 311. 634.
- Conradus Dux Zaringensis ejus loco Advocatus constitutus, ibi. 16. 214. 689.
- Conradi Imperatoris literae quibus Monasterium Eberacense cum ejusdem pradio Schwabach in suam & Imperii protectionem assumit, & ab omni alia praterquam solius Imp. Advocatia eximit. 5. 436. 159.
- in Consanguineorum detrimentum sermone generali nemo presumitur quippiam constituere. 13. 264. 598.
- Consanguinitatis naturalis affectio nullo jure aut pacto aboleri & dirimi potest. 13. 112. 590.
- Consecrationes templorum Deo gratas esse insigni miraculo ostenditur. 3. 57. 75.
- Consensus ad rem quampiam requiritur ab eo, qui per se ejus rei perficienda potestatem habet. 6. 510. 239.
- Consensus manu declarari potest & qualiter. 9. 82. 345.
- Consensus inter absentes per epistolam vel nuncium quando in-
ducatur. 9. 49. 343.
- Consensus mutus contrahentium de jure natura observari de-
bet. 16. 739. 729.
- Consensus Papalis in constituendo protectore laico tanto minus
requiritur, quando is jus Advocatiae à tempore immemo-
riali possedit. 6. 465. 235.
- Consensus vel licentiam alterius in actibus suis regulariter ne-
mo requirere tenetur, nisi jure id expresse provisum sit. 10. 53. 456.
- Consensu duorum contracta regulariter unius voluntate non
infirmantur. 16. 150. 220. 687.
- Consensu quae constituuntur etiam inter absentes per nuncium
aut epistolam peragi possunt. 9. 18. 341.
- Consensu duorum facta regulariter non alterius tantum, sed
utriusque contraria voluntate dissolvuntur. 9. 382. 369.
- Consentiens & faciens eadem poena constringuntur. 16. 528. 711.
- Conservator est Judex datus ad tuendum aliquos contra ma-
nifestas injurias omnes vel certas, judiciali non utens inda-
gine. 2. 165. 14.
- Conservator ab injuria non manifesta, sed causa cognitionem
requirere, defendere non potest. 2. 166. 14.
- Conservator alii defensionis vicem non potest committere, nisi id
ei specialiter concessum sit. 15. 187. 650.
- Conservator an possit cognoscere de offensa clientum suorum, si
ea ab offendentibus negetur. 2. 171. 55.
- Conservatores esse non possunt, nisi qui dignitatem aut perso-
natum habent in Ecclesia Cathedrali vel collegiata. 15. 186. 658.
- Conservatores ab aliis, quam manifestis injuriis fidei suae com-
missos defendentes, & potestatem suam ad ea, quae iudicii in-
daginem requirunt extendentes, per annum ab officio ipso fa-
cto suspenduntur. 12. 93. 564.
- Conservatorium non concedi personis secularibus, sed dun-
taxat Episcopis vel aliis dignitatem in Cathedralibus vel
Collegiatis Ecclesiis obtinentibus, an verum. 2. 173. 55.
- Conservatoria in Romano Imperio non sunt permessa, si clien-
tes in alterius quam conservatoris territorio habitent. 2. 174. 55.
- Conservatoria non sunt perpetua, sed tantum temporalia. 2. 175. 55.
- Conservatoria quae sint proprietates. 2. 168. 55.
- ad Consilium Imperii non nisi consors Imperii admitteendus est.
6. 149. 208.
- Consilia repentina prima fronte lata, eventus saepius tristitia. 9. 976. 428.
- Consiliis nulla res tam inimica, quam celeritas. 9. 976. 428.
- Consiliarius Principis, in realibus & personalibus actionibus of-
ficiis ejus non concernentibus, ei quo ad jurisdictionem non
est subiectus. 10. 141. 461.
- Consortium in Dominio vel potestate habere, nemo desiderat. 6. 543. 241.
- quale Consortium & commercium Christianis cum infidelibus
prohibitum. 7. 146. 271.
- Conspirationes improbae & coitiones turbulenta jure vetan-
tur. 1. 283. 30.
- Constantis officia erga D. Athanasium. 182. 130.
- Constans, Arrianorum impetu represso, exules Orthodoxos
Episcopos, in Ecclesias suas postliminio restituit. 5. 183. 130.
- Constantius lata lege publica, Deorum templa claudi, & sacri-
ficia abstinere, sub gladii poena iussit. 5. 184. 130.
- Constantia, Villinga, Friburgum Brisgoja sub protectione Do-
mus Austriacae. 1. 81. 12.
- Constantienles, Traiectenses, Viennenses & Metenses sub pro-
tectionis specie libertatem amiserunt. 1. 193. 23.
- Constantinopolis nova Roma appellata. 6. 126. 207.
- Constantinus Christianam religionem restituit, eamque strenue
defendit. 5. 178. 129.

I N D E X.

- Constantinus & Constans, Constantini filii, Ecclesia defensionem susceperunt.* 5. 179. 130.
- Constans Imperator de protegenda fide Catholica scripsit ad fratrem Constantium.* 5. 180. 130.
- Constantinus M. primus Christianorum Imperator, A. 303. imperium paternum accepit.* 5. 166. 128.
- sub Constantino Imperatore, summa Imperii tranquillitas.* 5. 167. 128.
- Constantinus cognomento victor dictus, & unde.* 5. 168. 128.
- Constantinus M. & ejus mater Helena, S. Antonio sese ipsos per literas commendant.* 5. 94. 118.
- Constantinus M. templa erigendi privilegium concessit.* 2. 161. 54.
- Constantinus Paleologus Imp. Constantinopolitan. Venetorum foedus & auxilia respuens, Imperium occidentale amisit.* 1. 271. 29.
- Constantinus Scotorum Rex ab Adelstano Anglia Rege sub patrocinii titulo in verba sua jurare coactus.* 5. 497. 170.
- Constitutio duorum reorum debendi eam in se continet obligationem, ut uno in solutione non satisfaciente, alter nihilominus in solidum obstrictus maneat.* 13. 385. 606.
- Constitutio Friderici Imper. 2. feud. 2. §. 7. Quicumque Advocatiam, &c. de pace tenenda utrum de feudalibus duntaxat Ecclesiarum Advocatis intelligenda sit, vel ad alias etiam protectionum formas sine feudo constitutas extendatur.* 16. 619. 718.
- Constitutio puniens receptorem banniti, non includit eum, qui ignorans recepit.* 8. 129. 302.
- Constitutiones arma Ecclesiasticis prohibentes, Episcopos & alios Principes ac Prelatos temporales jurisdictionem habentes non arctant.* 7. 313. 283.
- Constitutiones Pontificiae an ita etiam, uti summi Principis, in singulis provinciis & diocesibus sint promulganda.* 6. 459. 234.
- Constitutione sola Ecclesia non acquiritur jus patronatus, nisi construens eandem dotaverit.* 9. 580. 380.
- Consul ad beneplacitum creatus non potest sine causa deponi.* 16. 327. 696.
- Consules, priores, principales, seu praesidentes universitati, totam universitatem representant.* 16. 784. 732.
- Consules ac priores Civitatum habent potestatem limitatam, quam iis transgredi non licet.* 16. 786. 732.
- Consules ac Magistratus nullam habent auctoritatem nisi quatenus ipsis attribuitur per statuta.* 16. 787. 732.
- Consulens delictum alias non facturo, punitur eadem poena, qua principalis delinquens, secus si consulat alias facturo.* 17. 285. 774.
- Consuetudo aut praescriptio non valet, quando lex consuetudini vel praescriptioni resistit, secundum quorundam opinionem.* 6. 468. 236.
- Consuetudo Advocatorum suscipiendorum Recessibus Imperialibus etiam roboratur.* 5. 496. 169.
- Consuetudo der Nachsteuer approbatur recessu Comitiorum Imperii.* 10. 199. 468.
- Consuetudinis & praescriptionis differentia.* 9. 845. 417.
- ad Consuetudinem introducendam de jure civili sufficit tempus decem annorum.* 9. 841. 416.
- in Consuetudine diuturnitas appellatur longa consuetudo.* 9. 842. 417.
- Consuetudine Francorum hodierna etiamnum monasteria Regibus contribuunt.* 11. 8. 513.
- Consuetum fieri dicitur necessarium.* 1. 242. 27.
- Contentiones de religione plerumque funestissimorum bellorum & motuum civilium occasio.* 16. 567. 714.
- Contractus initio est voluntatis, ex post facto necessitatis.* 16. 203. 689.
- Contractus vel pactum quando palam fieri dicatur.* 15. 202. 659.
- Contractus in dubio magis praesumitur innominatus, quam nominatus.* 9. 1018. 431.
- Contractus ad beneplacitum durabilis tamdiu firmus manet, donec alteruter contrahentium eum revocet, vel moriatur.* 16. 323. 696.
- Contractus quilibet in scriptis celebratus probatur per scripturam desuper confectam.* 18. 71. 809.
- Contractus inter clientes & Patronum ob factam in rebus Advocacia immissionem non rescinditur.* 11. 754. 551.
- Contractus cedens in damnum iurium vel bonorum Ecclesiae, invalidus est.* 6. 447. 232.
- Contractus tam nominatus, quam innominatus etiam confirmatus propter implementum ab altera parte non secutum rescinditur, si illud quod erat implendum, fuerit causa potissima seu finalis ipsius contractus.* 16. 708. 727.
- Contractus jam consummatus non rescinditur ex eo, quod alter non adimpleat, sed ille non adimplens ad implendum cogi debet.* 16. 706. 727.
- Contractus fieri non potest nisi partibus consentientibus.* 16. 371. 698.
- Contractus aequae fieri potest sine scriptura, quam cum scriptura.* 14. 5. 617.
- Contractus innominatus Duntaxat facias celebrari potest, etiam si non detur quadam species sive res specifica tanquam corpus.* 9. 1013. 431.
- Contractus locationis non in pecunia numerata solum, sed & aliis rebus fungibilibus intervenientibus fieri potest.* 9. 1001. 430.
- Contractus à Prelato Ecclesiae initus, etiam juramento & adjunctione poenae confirmatus, sine summi Pontificis consensu invalidus est.* 6. 442. 232.
- Contractus quilibet ob defectum causa finalis vitiatur, & redditur nullus.* 16. 392. 700.
- Contractus perfectus non vitiatur etiam si perveniat ad casum, à quo incipere non potest.* 16. 454. 104.
- Contractus, substantialibus durantibus, consistit, etiam si naturalia mutata fuerint.* 16. 582. 116.
- Contractus etiam juratus resolvitur, si alter ex contrahentibus pro parte sua illum non adimplet.* 16. 704. & 732. 727.
- Contractus quilibet rerum statu mutato vel nova causa accedente cessare debet.* 6. 562. 214.
- Contractus Principum & Magnatum, omnes sunt bonae fidei.* 17. 102. 757.
- Contractus fidem non adimplens, facit ut pars adversa liberetur.* 16. 698. 726.
- Contractus beneficio renunciare videtur, qui non implet, quod implere tenebatur, adeo ut nec adversarius adejus observantiam compelli possit.* 16. 224. 690.
- Contractus resolutioni, sub praetextu contraventionis non est locus, etiam in substantialibus, sed agendum est vel ad implementum, vel ad interesse.* 16. 707. 727.
- Contractus verba potius impropriari debent, quam ut praedictum tertio inferant.* 6. 435. 232.
- Contractui qui ex parte sua non satisfacit, alterum ad implendum cogere absurdum est.* 16. 702. 727.
- Contractui quod causam dat, pro causa finali habetur.* 16. 710. 728.
- Contractum non observare alteri fas est, quoties alter contrahentium pro parte sua promissa non implet.* 16. 726. 729.
- Contractum non servare alteri, ab eoque discedere fas, si unus ex contrahentibus pro parte sua etiam in re minima promissa non adimpleat.* 16. 703. 727.
- Contractum quod initio non impedit eundem jam initum rescindere non solet.* 16. 572. 714.
- Contractus plerique sunt juris gentium.* 16. 573. 714.
- Contractus & obligationes variis modis resolvuntur.* 574. ibid.

- Contractum semel perfectum impossibilitas superveniens non impedit.* 16. 416. 702.
- Contractum fieri multa impediunt, quæ factum tamen non tollunt.* 16. 486. 708.
- in Contractu innominato implenti ex parte sua quæ competant actiones, adversus alium, qui non implevit.* 11. 236. 691.
- in Contractu innominato adhuc integra, etsi uterq. contrahentium ex parte sua implementum offerat, pœnitentia nihilominus locus est.* 16. 230. 690.
- in Contractu nominato regulariter qui vult agere virtute contractus, prius implere debet contractum ex parte sua.* 16. 225. 690.
- in Contractu innominato re non integra, & ex una parte secuto implemento, alteri qui nondum implevit, à contractu non licet recedere.* 16. 232. 691.
- Ei tamen, qui implevit concessum est pœnitere, & à contractu resilire antequam sequatur ex altera parte implementum.* 16. 235. 691.
- Et Pars non implens beneficio contractus renuntiassè censetur.* ib. 16. 69.
- Contractu perfecto secundus contrahentium consensus ex intervallo non est necessarius nihilque operatur.* 16. 281. 694.
- Contractus, quibus ultro utroque aliquid promittitur, non tenetur pars implens observare, si pars adversa non servavit.* 11. 237. 691.
- Etiamsi juramentum intercesserit.* ibid.
- Contractus & pacta ad certum durationis tempus conventa, eo elapso solvuntur & cessant.* 16. 355. 6. 8.
- Contractus ob mores & ordinationes hominum vicissitudine temporum mutatos non rescinduntur.* 16. 587. 716.
- Contractus gratuiti magis permittuntur quam non gratuiti.* 9. 1123. 441.
- Contractus tam nominati, quam innominati: quoad inventionem sunt de jure gentium primævo, quoad efficaciam de jure gentium secundario.* 5. 560. 184.
- Contractus nominati vel innominati qui dicantur.* 9. 1003. 430.
- omnes Contractus mundi, etiam stricti juris de jure Canonico sunt contractus bonæ fidei, juxta quorundam opinionem.* 14. 37. 618.
- Sed contrarium ab aliis assertum verius.* 14. 38. 618.
- Contractus claudicare non debent.* 10. 155. 462.
- Contractuum nominatorum & innominatorum nulla est differentia quoad vim obligandi de jure gentium.* 9. 1004. 430.
- Contractus à causa finali influentiam recipiunt, & secundum eam regulantur.* 16. 388. 700.
- in Contractus validitate vel invaliditate consideranda semper id tempus spectamus, quo contrahitur.* 16. 447. 704.
- in Contractibus illa qualitas consideratur, quæ adest tempore contractuum, non quæ ex post facto evenire potest.* 16. 448. 704.
- in Contractibus aliisq. actibus quicquid certo ordine constituitur, certo quoque modo rursus dissolvitur.* 16. 1. 674.
- in Contractibus non licet uni mutare voluntatem in detrimentum alterius.* 16. 586. 716.
- in Contractibus tam nominatis, quam innominatis ad revocationem ob pactum non servatum agitur, si pactum adjectum respiciat causam finalem contractus.* 16. 747. 730.
- Secus si non respiciat causam finalem, tunc enim non ad revocationem contractus, sed ad observantiam pacti agi potest.* 16. 748. 730.
- In omnibus contractibus pactis & promissionibus clausula Rebus sic stantibus, tacite subintelligitur.* 16. 751. 730.
- Promissiones ejusmodi etiamsi jurata fuerint.* 16. 752. 730.
- in Contractibus servanda proportio & æqualitas.* 10. 156. 462.
- in Contractibus innominatis idem est non adimplere, vel non perfecte.* 17. 84. 756.
- in Contractibus nominatis facta executione alteri parti non licet amplius à contractu discedere.* 16. 228. 690.
- in Contractibus nominatis sit interpretatio, ut non sit locus resolutioni sub pretextu contraventionis, sed agendum est, vel ad implementum, vel ad interesse.* 16. 229. 690.
- à Contractibus ad delictum & econtra validum in jure argumentum.* 16. 767. 730.
- Contraxisse quis censetur, prout est natura rei super qua contrahitur.* 11. 111. 522.
- Contrahentes præcogitare debent, quæ successu temporis evenire possint.* 16. 434. 703.
- Contradictione, quæ sit litem contestando, inducitur spoliatio in incorporalibus.* 14. 299. 633.
- Contrariorum dissolutio verioris opinionis est confirmatio.* 10. 120. 460.
- Contrariorum quoad cognitionem eadem est ratio & disciplina.* 8. 1. 295.
- Contributio liberalis ad opus aliquod faciendum, insigniorum in loco etiam alterius jurisdictioni subjecto apponendorum beneficium indulget.* 18. 109. 802.
- Controversia inter Patronum & clientes orta qualiter ex literis protectionis, vel aliter tolli possit ac debeat.* 9. 367. 368.
- Contutor non communicans administrationem collega, aut non ex fide curam gerens, postulari potest suspectus.* 13. 392. 607.
- Convenire potest vel re, vel per epistolam, vel nuncium.* 9. 29. 342.
- Conventio certo tempore non definita præsumitur perpetua.* 9. 384. 369.
- Conventio qualibet suis præcis titulis clauditur.* 10. 535. 496.
- Conventio qualibet intelligitur, rebus sic stantibus.* 14. 323. 636.
- Conventio qualibet formam & essentiam sumit in pactis conventis.* 9. 1024. 432.
- Conventio qualibet eam interpretationem recipit, ut intelligatur rebus sic stantibus.* 16. 561. 714.
- Conventionis genus ubi quid rei ut fiat aliud tribuitur ad innominatorum contractuum classem communiter revocatur.* 9. 1017. 431.
- Conventione eadem Rotenburgenses Monasterii subditos adversus quoscunque non aliter ac proprios suos subditos ab omni violentia defendere stipulati sunt.* 9. 1001. 430.
- Conventiones de protegendo, hodie plerumq. vexationum duntaxat redimendarum causa incuntur.* 1. 153. 21.
- Conventionum natura, non ab eventu, sed ex intentione & sine contrahentium est dijudicanda.* 1. 127. 18.
- Conventio, quod denuo repertus in horto meo vapulet, non valet.* 9. 294. 361.
- Conventio protectoris, quod in mora defendendi omisso medio Judice, immediate desuper in Camera conveniri possit an valida sit.* 9. 296. 361.
- Conventionis causa cessante tollitur ipsa conventio.* 16. 389. 700.
- In centenis antiquis quales olim conventus habitati ex lege Salica.* 3. 291. 95.
- Conversationem cum Bannitis nullam habere licet.* 11. 324. 531.
- Co borenensis Monasterii Advocatia à Duce Brunsvicensi feudataria possidetur.* 9. 802. 414.
- Corpus liberum estimationem non recipit.* 9. 276. 360.
- Correlativorum in uno dispositum censetur etiam dispositum in altero.* 10. 146. & 174. 462. & 576. 16. 715.
- Craſi, pro Thamirade Massagetarum Regina consilium.* 12. 40. 561.
- Credi sibi quisque vult, & habita fides obligat fidem.* 16. 734. 729.
- Creditor acturus contra plures fidejussores, eosdem ad constituendum unum procuratorem cogere potest.* 11. 682. 548.

I N D E X.

- Creditor ex pacto faciens per Judicem carcerari debitorem non solventem non delinquit.* 9. 267. 359.
- Creditor faciens capi ac custodiri debitorem suum, eo nomine obligatur ad solvendo sumptus.* 14. 377. 638.
- Creditor subsidarie in bona feudalia immixtus, servitia debita loco vassalli prestare tenetur.* 11. 749. 551.
- Creditor, uno correorum omnium nomine ad solvendum parato, ceteros correos amplius convenire non potest.* 11. 680. 548.
- Creditor cui jus patron. cum universitate impignorum est, non presentat.* 11. 314. 530.
- ad Creditoris personam quoties verba dispositionis executiva referuntur, electio pertinet ad illum.* 11. 678. 548.
- Creditorum negligentiam lex punit.* 9. 927. 414.
- Cremonenses auxilio SS. Martyrum, Petri & Marcellini, vi-toriam à Mediolanensibus obtinent.* 3. 38. 73.
- Crimen contrahit, qui, cum potest, non prohibet delictum.* 14. 151. 624.
- Crimen læsæ majestatis divina, omnium teterrimum & gravis-simum.* 8. 18. 296.
- Crimen non adscribitur illi, qui contra voluntatem suam illud committit.* 17. 278. 773.
- St. Crucis Monasterio in Donawerth libertas à diversis Impp. concessa.* 5. 445. 161.
- Crucis delatio apud Anglos supplicibus signum servatæ vitæ.* 15. 76. 652.
- Cui licet quod plus est, licere etiam debet, quod minus est.* 9. 730. 408.
- Culpam deprehensam pertinaciter tueri altera est culpa.* 15. 150. 656.
- sine Culpa nemo puniendus.* 17. 97. 756.
- Cunctatio in omnibus negotiis, præcipue bellicis, maxime no-xia est.* 3. 231. 90.
- Cursus temporis immemorabilis tribuit privilegium.* 6. 466. 236.
- Custos impendia ad ipsius rei custodiam utiliter facta repetit.* 14. 385. & 366. 639.
- Custos periculo capitis sui custodiam adhibere debet.* 6. 651. 248.
- Custos datus ei, qui timet offendi, sumptibus petentis, non custo-dis datur.* 14. 389. 639.
- De custodis proprietate est, tueri rem suæ custodiæ commissam.* 6. 670. 249.
- Custodes Conclavis Pontificii vacante Papatu constitui soliti qui-bus equiparati.* 15. 184. 658.
- Custodes Civitatum non habent jurisdictionem circa delicta, sed delinquentem judici ejus loci denunciare tenentur.* 10. 427. 483.
- Custodia civitatis an possit fieri per plures & alios, quam me-ro Imperio potiuntur.* 6. 648. 654. 248.
- Custodia Corporalis Principum hodie sicut & olim usitatissima.* 15. 182. 658.
- Custodia duobus commissa, in quantum est facti, non dividitur.* 13. 383. 606.
- Custodia nullum habet possessionis actum.* 11. 316. 530.
- Custodiam militarem, pro se petens, sumptus prestare debet.* 14. 376. 638.
- Custodiæ & defensionis jus diversum est à jure presentationis in Ecclesia.* 2. 279.
- Cyrus Lydos post Cræsi captivitatem subactos vestitum mulie-brem, equis & armis eisdem adeptis gestare, & non nisi muliebria exercere coegit.* 7. 190. 273.
- D.**
- D**æmon sibi vindicat sacellum in qualibet Ecclesia. 18. 164. 816.
- Dagobertus Francorum Rex ob patrata in sancta loca tyran-nidem ad divinum tribunal rapitur.* 9. 513. 385.
- idem Dagobertus Monasterium Weissenburgium extruxit & Advocatæ jus in illud sibi reservavit.* 9. 514. 385.
- Dagobertus Francor. Rex, A. Chr. 600. in Austrasia regna-vit.* 5. 117. 121.
- Dagobertus Francor. Rex, non aliis duntaxat Monasteriorum protectionem commisit sed & eandem ipse suscepit.* 5. 125. 124.
- Dagobertus Francor. Rex, à Deo ad pœnitentiam miraculose vocatus.* 5. 126. 124.
- Dagobertus, Weissenburgum Monasterium, à Spirensis, aliorum-que Episcoporum subjectione eximit.* 5. 128. 124.
- Dagobertus idem Monasterium in protectionem suam recipit.* 5. 129. 124.
- Dagoberti Regis munificentia in Monasterium S. Maximini,* 5. 175. 129.
- Ejusdem Regis constitutio, ut centum Monachorum ibidem integra semper esset congregatio.* 5. 176. 129.
- Indultum vendendi Allodium in casu necessitatis Religiosis quibusdam concessum.* 5. 177. 129.
- Dagoberti Franc. Reg. diploma quo ad instantiam Modoaldi Treverensis Archiepiscopi, Eccles. Treverensi, B. Petri & S. Maximini, Arnulphum Austria Mosellanicæ Ducem, Prote-ctorem constituit.* 5. 120. 121.
- Dagoberti ejusdem diploma aliud, quo ad instantiam prædicti Modoaldi Archiepiscopi Eccles. Treverensis B. Petri & S. Eucharii, eundem Arnulphum protectorem assignat.* 5. 121. 122.
- idem Dagobert. Ann. 622. Monasterio S. Mauricii ad Sarram Thielogiensi, Cludolphum Arnolphi filium Advocatum assigna-vit.* 5. 122. 123.
- Damnum, quod ignoratur à quo provenerit ab inimico illatum esse præsumitur.* 16. 471. 706.
- Damni causam dans id ipsum recompensare tenetur.* 14. 447. 643.
- Damnificatus ex facto vel delicto alterius damnum illud ab ejus auctore repetit.* 14. 448. 643.
- Dapiferi Schirenses hodie ejusdem Monasterii Protectores.* 9. 451. 380.
- Dapiferi de Waldpurg Caroli Martelli temporibus, Comitum dignitate illustres fuere.* 18. 35. 806.
- Datoris jure resoluta, resolvitur & jus acceptoris.* 6. 236. 216.
- David sub persona Christi orat ne gens judaica prorsus abolea-tur, sed dispersa ante oculos Ecclesiæ passim vagetur.* 8. 263. 308.
- Debere se qui scit ad solvendum lege naturæ tenetur.* 9. 950. 426.
- Debitor qui sponte non solvit in peccato est & malam fidem ha-bet.* 9. 951. 426.
- Debitor ob as alienum invitatus, non excussus, nec contumax car-cerari non potest.* 9. 264. 359.
- Debitor obligans se ad carcerem in casum protractæ solutionis, legum beneficio pro se introducto renuntiare intelligitur.* 9. 265. 359.
- Debitor capi vel carcerari potest sine processu aliquo, etsi nulla adversus eum sit suspicio fugæ, vel dilapidationis.* 9. 261. 359.
- Debitor non potest ex pacto se obligare in casum mora ad sub-eundum carcerem sive publicum sive privatum.* 9. 267. 360.
- Etiam si pactum ejusmodi sit juramento confirmatum.* 9. 270. 360.
- Nisi tale pactum sustineatur ex loci consuetudine.* 9. 280. 360.
- Debitor creditori negligentiam ut inde lucrum percipiat, obji-cere non potest.* 9. 956. 426.
- Debitor de jure Canonico ad pœnam excommunicationis vel interdicti, si in præfixo termino non solvat, apud Judicem cui inest jurisdictio, se obligare potest.* 9. 257. 358.
- Debitor non solvens debitum annuum, eo animo quod in poste-rum nolit pendere, spoliare dicitur.* 14. 298. 633.

Debi-

Debitor quilibet ex pacto executivo, ad instantiam creditoris potest capi, incarcerari, & usq. ad satisfactionem in carcere detineri sine aliquo processu judiciali. 9. 260. 359.

Debitor qui Creditoris negotia gerit, ad satisfaciendum non est interpellandus. 12. 195. 568.

Debitoris pactum obligantis se ad poenam banni Imperialis non valet. 9. 277. 360.

Debitorum sessione bonorum carcerem effugere possunt, donec ad meliorem fortunam pervenerint. 17. 380. 781.

Debitum aut concessum alicui legis vel contractus beneficio, hanc habet tacitam conditionem si is cuius favore concessum est eoni velit. 16. 715. 728.

Debitum frustra petit, qui, quod debet, non impendit. 4. 319. 635.

Debitum frustra petit, qui quod vicissim debet, non impendit. 16. 728. 729.

Debitum unumquodque tunc esse oportet, cum contrahentes secundum juris formam debitum esse volunt. 3. 308. 96.

Decimæ Protectoribus honorario nomine defensionis causa assignata, utrum iisdem infendari possint. 9. 797. 414.

Decimæ ne Laicis concederentur concilium Lateranense prohibuit. 9. 797. 414.

Decimæ temporales hodie tali prohibitioni non subsunt. 9. 97. 414.

Pœna Clerici mulctati executionem in fructibus decimarum admittit. 9. 798. 414.

Decimæ olim à Carolo Martello in compensationem auxilii contra Saracenos exhibiti Nobilibus concessæ. 9. 799. 414.

Declarandi facultas morte finitur. 16. 333. 697.

Decretum locale externos non ligat. 2. 137. 61.

Decreta diversa de Ecclesiarum Advocatis ex constit. Carolinis. 5. 339. 143.

Decreta & privilegia Imperatoris, applicantia fisco suo poenam, intelliguntur quoad eos, qui Imperatori subsunt immediate. 17. 135. 760.

Deditio in alienam protectionem subditos adversus magistratum suum animare videtur. 1. 236. 27.

Dedititii & clientes qualiter differant. 10. 444. 487.

Defendere, tueri, conservare, manutenere, &c. verba magis sonant in ius, quam in factum. 12. 77. 563.

Defendere verbum generale tam defensionem juris, quam facti respicit. 12. 78. 563.

Defendere verbum diversimode in jure acceptum. 12. 76. 563.

Defendere qui potest alium ne occidatur & non facit, haud tenetur de homicidio. 14. 264. 624.

Defendere alium optimum dicitur factum. 1. 257. 28.

Defendere quis alium gratis & sine pretii compensatione tenetur. 14. 135. 179. & 184. 623.

Defendere seipsum uti licet, sic etiam ad sui suorumque defensionem advocare alios permissum. 1. 251. 28.

Defendere qui tenetur, offendere non debet. 11. 127. 522.

Defendere alium aut rem alienam ex aliena causa nemo cogitur. 11. 412. 535.

Defendere qui tenetur, non debet offendere. 16. 664. 724.

Defendere non videtur, qui totum non defendit. 11. 706. 549.

Defendere promittens de jure & facto, an intelligatur promississe de defensione judiciali, vel extrajudiciali. 12. 82. 116. 117. & 119. 563.

Defendere aliquem promittens contra omnes, non intelligitur promississe adversus compatrem. 13. 176. 594.

Defendere promittens & non defendens tenetur ad interesse. 11. 424. 535.

Defendere promittens totam aliquam universitatem, facit promissionem generalem defendendi omnes. 11. 702. 549.

Defendere se aliter, quam auxiliariis militibus non valens, re-

etius cum hoste pacem facit, quam si protectionis subsidium querat. 1. 167. 22.

Defendere, seu defensionis effectum consummate implere non dicitur, qui non omni tempore ad defendendum præsto est, seu defendere potest. 16. 406. 701.

Defendere se contra illos, qui vim atque injuriam non faciunt nemo potest. 13. 1. 582.

Defendere pro avertere, & prohibere. 2. 117. 51.

non Defendens nec obsistens injuria, cum potest, tam est in vitio, quam si parentes aut amicos aut patriam deferat. 14. 158. 624.

Defendendi officium est publicum. 7. 202. 274.

Defendendi onus casu evenienti periculum cum armis subeundum annexum habet. 14. 191. 626.

Defendendi alterum potestas non includit necessario concessionem potestatis defendendi cum indagine judiciali. 12. 94. 564.

Defendendi obligatio per se ex ipso feudali contractu oritur, ei-que inest. 6. 711. 252.

Defendisse non videtur, qui totum non usque ad extremum defendit. 11. 270. 501.

Defensio est juris naturalis. 13. 308. 601.

Defensio etiam adversus magistratum permissa est. 13. 317. 601.

Defensio reciproca magis ad naturam foederis quam protectionem accedit. 3. 317. 96.

Defensio inculcata est quando illud fit sine quo violentia repelli non potest. 7. 271. 150.

Defensio est individua & non potest pro parte præstari. 12. 266. 574.

Defendere non videtur, qui in totum non defendit. 12. 267. 574.

Defensio apud Canonistas purgatio per Duellum, Aquam frigidam, vel ferrum candens. 2. 120. 51.

Defensio & defensor proprie accipiuntur de defensione judiciali. 12. 80. 563.

Defensio etiam aliquantum culpabilis, favore digna nec proprie maleficium est. 13. 335. 603.

Defensio omni jure permissa est. 10. 349. 478.

Defensio nec lege, nec statuto, nec etiam per Principem tolli potest. 10. 350. 478.

Defensio proprie & substantialiter idem est quod protectio. 4. 54. 101.

Defensio & custodia civitatis vigore meri Imperii facta, antedat in præjudicium habentis inferiorem jurisdictionem. 6. 65. & 65. 248.

Defensio seu tutela rerum ac personarum cuilibet jure naturali ac gentium permissa. 1. 242. 28.

Defensio clientum etiam occidendo oppressores, utrum protectoribus permissa sit, si eos aliter tueri non possit. 10. 20. 454.

Defensio tantum præstari debet ad petitionem clientum. 11. 441. 537.

Defensio ad offensionem debet esse proportionata, & eo modo vis repelli, quo infertur. 11. 605. 544.

Defensio jure naturali, divino, Canonico & civili permissa. 16. 534. 53. 536. & 537. 712.

Defensio quo in loco per Advocatum clientibus debita præstari debeat. 12. 12. 559.

Defensio etiam adversus Magistratum permissa. 7. 66. 266.

Defensio rerum suarum etiam cum invasoris nece permissa est, si aliter conservari nequeant. 6. 289. 220.

Defensio in partem tantum facta tanquam imperfecta non admittitur. 11. 271. 528.

Defensio judicialis ubi competit, protectioni extrajudiciali locus non est. 1. 51. 11.

Defensio à protectore præstanda est, ad necessitatem, & indigentiam clientum. 15. 104. 653.

- Defensio promissa semper ad vires protectorum restringitur, eorumque auxilia propria in obligationem deducuntur.* 9. 1081. 437.
- Defensio nulla prestantior, quam mutua inter cohabitantes concordia, quovis propugnaculo preferenda.* 1. 168. 22.
- Defensio Religionis solidissimum sustinendi Imperii fulcrum & fundamentum.* 5. 145. 126.
- Defensio qua ratione nititur & qua societas humana confirmatur, juris gentium est.* 5. 553. 183.
- Defensio magis est de natura Advocatie, quam servitii de natura feudi.* 11. 112. 522.
- Defensio vite & bonorum multipliciter differt.* 6. 418. 231.
- Defensio requirit potentiam & vires adjuvandi non mediocres.* 7. 4. 262.
- Defensio à natura vel equitate concessa tolli non potest.* 6. 274. 219.
- Defensio est individua, nec potest pro parte prestari.* 11. 274. 528.
- Defensio inter conjunctos non libera voluntati permissa, sed juris necessitati subiecta est.* 14. 273. 631.
- Defensio per remotos facienda plures sumptus desiderat, quam facta per propinquos.* 7. 401. 288.
- Defensio bannito per statutum auferri potest.* 6. 400. 230.
- Defensio non est, que prestatur invito.* 11. 375. 533.
- Defensio fama & honoris non minus, quam corporis permissa.* 11. 590. 544.
- Defensio à Protectoribus bona fide fieri debet.* 11. 82. 524.
- Defensio etiam ad jus civile recte fertur.* 5. 556. 183.
- Defensio etiam judicialis, qua famam parentum ledit interdicta est.* 13. 62. 586.
- Defensio est facultatis naturalis jurisdictione separata.* 6. 251. 218.
- Defensio instantis offensionis propulsatio.* 2. 116. 51.
- Defensio Ecclesiarum ac Monasteriorum est opus pium & favorabile.* 16. 299. 695.
- Defensio est beneficium jure natura introductum.* 11. 379. 534.
- Defensio an sit actus mere facultatis.* 9. 827. 419.
- Defensio est juris naturalis.* 7. 64. 266.
- Defensionis & manutentionis promissio à Principe facta protectionem armatam & non judicalem importat.* 12. 113. 565.
- Defensionis quarendae cura est juris naturalis & gentium.* 6. 269. 219.
- Defensionis vis naturaliter inest brutis animantibus.* 5. 551. 183.
- Defensionis vox pro vindicta sumpta.* 2. 119. 51.
- Defensionis justa ex causa bellum etiam absque Imperatoris permissu licitum est.* 11. 258. 528.
- causa Defensionis justa non sui tantum, sed & Amicorum, cognatorum, Affinium ditionis & patriae defensionem continet.* 11. 259. 528.
- Defensionis promissio omnis intelligitur, quatenus is, qui defendi debet, causam offensioni non praeberit.* 11. 152. 521.
- Defensionis actus nunquam praestatur, nisi clientibus eum à protectore requirentibus.* 14. 378. 638.
- Defensionis vocabulum late & stricte sumptum quid exprimat.* 4. 52. 101.
- Defensionis exhibitio est de natura contractus protectitii.* 11. 103. 522.
- Defensionis non simplicis, qua etiam brutis convenit, sed justa Florentinus in l. 3. ff. de just. & jur. mentionem facit.* 10. 5. 453.
- Defensionis ad subsidium quod inventum est ad depressionis dispendium retorqueri non debet.* 11. 132. 522.
- Defensionis necessaria casu lex ipsa singulis arma adversus in-*
- justam offensionem in manu porrigit.* 3. 326. 97.
- Defensionis effectum non dicitur consummate implere, qui non omni tempore defendit.* 12. 155. 566.
- Defensionis Ecclesiastica jus multis seculis ante Pipini & Caroli Magni tempora in usu fuit.* 5. 116. 121.
- Defensionem promittens, sub tacita ea conditione promississe intelligitur, si ille, in cujus gratiam facienda est, ultro eam fieri postulet.* 51. 381. 534.
- Defensionem omnia jura permittunt.* 11. 234. 527.
- Defensionem alio loco deberi, quam quo is cui praestanda est, vollet, absurdum videtur.* 12. 19. 560.
- Defensionem nihil profuturam certo constare debet protectori, ut legitima sit excusatio, alias si dubium sit, is ad defensionem omnino tenetur.* 11. 520. 540.
- Defensionem omnia jura permittunt.* 7. 65. 266.
- Defensionem permittens lite tam de jure, quam de facto mota tenetur prestare judicalem defensionem.* 12. 74. 563.
- Defensionem rerum suarum pro alterius vita conservanda omittere nemo tenetur.* 6. 290. 220.
- Defensionem suscipere initio voluntatis uti est, sic eam consummare necessitatis.* 11. 419. 535.
- ad Defensionem quarendam obligamur ex praescripto juris.* 6. 275. 219.
- Defensionem legitimam praecedere debet offensio.* 4. 35. 100.
- Defensio à Protectore contra injustos tantum oppressores praestanda.* 4. 36. 100.
- Defensionem querere omnibus permissum est.* 6. 247. 218.
- Defensionem alterius suscipiens facit officium amicitiae proprium, & humanitatis plenissimum.* 14. 216. 627.
- Defensionem promittens non tam lesionem illatam avertere, quam inferendam praecavere debet.* 11. 116. 522.
- Defensionem corporis & rerum suarum à quolibet fieri jura permittunt.* 7. 81. 266.
- Defensione propria deficiente, Magistratui non est salubrius remedium, quam externa defensionis praesidium à vicinis querere.* 1. 366. 36.
- in Defensione damnum datum non defensoribus, sed occisis est imputandum.* 10. 353. 478.
- cum Defensione omnia sine quibus illa expediri nequit, concessa intelliguntur.* 11. 50. 521.
- Defensor pro Advocato Ecclesiae usurpatus.* 2. 121. 51.
- Defensor etiam pro tutore hodie accipitur.* 2. 122. 51.
- Defensor item dicitur, qui alterum in judicio defendit.* 2. 123. 51.
- Defensor ejusmodi forensis, Procurator, & Syndicus quomodo differant.* 2. 124. 51.
- Iis hodie Burgemagistri, sive consules nostri aequiparantur.* 2. 125. 51.
- Defensor Civitatis in jus vocari non potest, nisi prius petita venia.* 10. 47. 456.
- Defensor Civitatis loco parentis habetur.* 47. ib.
- Defensores Civitatis ex quibus olim electi fuerunt.* 10. 49. 456.
- Defensor bonorum, defensor vite dicitur.* 8. 366. 316.
- Defensor non habet stateram in manu, ut ad aequilibrium defensione uti possit.* 10. 22. 454.
- Defensoris Civitatum officium temporale est.* 9. 308. 368.
- Defensores apud Romanos olim qui dicti fuerint.* 2. 126. 51.
- Eorum diversa appellationes.* 2. 127. 51.
- Defensores ejusmodi etiam in municipiis ex plebe creati.* 2. 128. 51.
- Defensores ejusmodi singulis Civitatibus olim praefecti.* 2. 129. 51.

Defensores canes excellentes, vertagi vulgo Retter dicti. 2. 118.

51.

Defensores civitatum ordinarii magistratus officio funguntur. 9. 398. 370.

Defensores qui, & unde dicantur. 2. 114. 51.

Defensores Ecclesie alii, à Summis Pontificibus constituti. 2. 131.

52.

Defensorum huiusmodi officium & dignitas. 2. 132. 134. 135. 136.

Defensorum istorum quodnam fuerit officium ac potestas. 2. 130. 51.

Defensorum civitatum munus & potestas. 10. 95. 458.

Defensorum civitatis munus precipuum, curare, ne tenuiores à potentioribus opprimantur. 10. 50. 456.

A defensoribus civitatum ad protectores in singulis non recte arguitur. 10. 96. 458.

Defensoribus Ecclesie petendis in Concilio Carthaginensi Anno 398. habito, ad Impp. Arcadium & Honorium legatio decreta. 5. 115. 121.

Defensoribus civitatum certum tempus à lege definitum. 9. 396.

Deficientes ab his, quorum sub imperio sunt, & hostes eorum se conferentes, in protectionem non sunt recipiendi. 8. 65. 298.

Deficientes à Romano Imperio hostes Imperii fiunt, & qua juris Romani sunt, perdunt. 8. 66. 298.

Definitio rei regulariter divisioni ejusdem præmittenda. 3. 1. 70.

Definitio à rerum tractatione cum iudicio suscepta nunquam abesse debet. 4. 4. 98.

Definitio in omni disputatione necessaria. 4. 1. 98.

Absque definitione disputare, est sine fundamento edificare. 4. 2. 98.

Definitione subsequencia plurimum illustrantur. 4. 9. 98.

Definitione genus ac differentia comprehendere debent. 4. 26. 99.

Definitiones intelligentibus rei effectum sunt supervacua, & ignorantibus non necessaria. 4. 23. 99.

In definitionibus parum ac modicum utilitas existit. 4. 24. 99.

Defunctorum tueri memoriam pertinet ad officium iudicis. 18. 136. 815.

Delegatus ab ordinario regulariter subdelegare non potest. 10. 576. 497.

Delictum post se emendans perinde est, ac si nunquam deliquisset. 16. 556. 713.

Delictum commissum in legem majus est, quam commissum contra simplex præceptum. 17. 146. 761.

Delictum ubi non est, poena etiam esse non potest. 16. 764. 730.

Delictum jurisdictionem in delinquentem etiam tribuit, ei qui alias non haberet. 10. 507. 494.

Delictum non puniens civitas propter summam adherentium multitudinem, ex causa impossibilitatis excusatur. 11. 796. 553.

Delictum ab aliquibus universitatis Civibus commissum ipsius universitatis voluntate ex conjecturis & actibus sequentibus perpetratum colligitur. 16. 801. 734.

Dictum in ebrietate commissum nec dolum nec culpam admixtam habet. 17. 404. 782.

Delictum in committendo consistens gravior est eo, quod consistit in omittendo. 16. 661. 723.

Pro delicto attentato eadem poena, qua pro consummato imponitur. 16. 510. 718.

Ex delicto defuncti heredes ejus, etiam lite non contestata, conveniuntur, si ex facta violatione commodum aliquod ad illos pervenerit. 17. 323. 777.

Delicta suos habent auctores, & personam egredi non debent. 17. 91. 756.

Delicta cum mortalitate delinquentis ex inguntur, ut poena

ab heredibus ejusdem exigi non possint. 17. 301. 775.

Delictorum quaedam in faciendo, quaedam in omittendo consistunt. 16. 466. 705.

Delictorum quaedam in faciendo, quaedam in omittendo quomodo consistant. ib.

In delictis requiritur dolus, voluntas & consensus delinquentis. 16. 757. 730.

De delictis privatis quoad poenam applicandam indistincte pacisci aut transigere licet. 16. 857. 738.

In delictis regulariter quis non obligatur ex consilio, nisi sequatur factum seu delictum. 17. 498. 794.

In delictis mandans & mandatarius pari poena tenentur. 17. 268. 771.

In delictis quis regulariter ex consilio non obligatur consulenti, sed ei, in cujus caput damnum redundat. 15. 506. 795.

Delinquendi voluntas & propositum ubi non est, ibi maleficium esse nequit. 13. 60. 589.

Delinquere nemo potest, nisi ex voluntate. 8. 193. 305.

Delinquens quilibet etiam non subditus à Principe in cujus territorio deliquit, poenis stringi potest. 10. 505. 494.

Delinquens ex dolo & improbitate sua commodum reportare non debet. 18. 384. 781.

Delinquens coacte, contra animum suum deliquisse censetur. 17. 277. 773.

Delinquentes puniri ac crimina eorum detegi potius, quam tegi Reipub. interest. 9. 4. & 9. 295.

Delinquentibus leges immunitati à poenis expresse denegant. 2. 11. 8.

Determinatio, an causa justa sit vel injusta, non pertinet ad patronum. 11. 50. 540.

Determinatio inequalis uni eidemq; titulo non attribuitur, nisi id alibi nominatim comprehensum sit. 17. 467. 787.

Detrimentum aliquando exiguum pati, quam se sub prætextu defensionis in servitutem conjicere satius est. 1. 166. 21.

Deus non dedit principi jurisdictionem peccandi vel auferendi alienum indebite. 16. 199. 688.

Deus Magistratum, loco suo, rebus humanis præposuit, ut hominum errata emendet. 1. 58. 11.

Deus par omnibus concessit arbitrium, nec unum fecit servum alterius. 6. 31. 198.

Deus solus revera trinus & unus est. 12. 231. 567.

Dei providentia est mutationem omnium inscrutabile fundamentum. 1. 356. 36.

Deorum Tutelarium ante urbium expugnationem evocandorum ritus Ethnicus. 3. 62. 75.

Dextra data apud Persas firmissimi fœderis signum. 9. 403. 370.

In dextris religio ac sedes fidei. 9. 404. 379.

Dextrarum complosione fides antiquitus sponderi solita. 9. 401. 370.

Diabolus quare abhorreat à sale. 3. 182. 85.

Diabolus non nisi rerum creaturarum dissolutionem & corruptionem procurat. 3. 183. 85.

Dictum rationi congruum iudicem non minus movere debet, quam lex ipsa. 16. 420. 701.

Des aut tempus certum, defensionis exhibenda præfixum, requisitionem excludit. 12. 191. 568.

Dies certa defensionis assignata, pro defensione facienda Protectorem per se interpellat. 12. 162. 568.

Diffamato de aliquo crimine, defensio pro sua exculpatione non est deneganda. 8. 186. 305.

Differentia tres notabiles inter ordinariam & extraordinariam Advocatiam. 3. 122. 123. 124. 80.

Diffultas atque impossibilitas defendendi num à poena prætermissa protectionis protectorem excuset. 11. 789. 552.

Dignitas semel data sine causa revocari non potest. 9. 93. 369.

Dignitas non persona est causa finalis intentionis. 16. 340. 697.

Dignitas antecessoris eadem manet in successore, nec moritur. 16. 821. 735.
Dignitati sua non praejudicat, certo modo se alteri submittere. 7. 21. 263.
Dignitate illa non extincta sed persona ad cuius beneplacitum protectio durare debet ab officio deposita, an Clientela finitur. 16. 348. 697.
Diis inferis devotos cuius impune olim occidere licitum. 5. 59. 115.
Diligentia in dubio praesumitur. 11. 641. 536.
Maxime in his, quae respiciunt factum & commodum proprium. 11. 642. 536.
Dimidium facti, qui bene capit, habet. 5. 10. 112.
Dingvogt Advocatum quoque denotat. 3. 200. 86.
Discipulus praeceptorem sine venia in jus vocare potest. 10. 77. 457.
Discordia ordinum venenum, praecursor ruinae omnia opportuna faciens insidiantibus. 1. 75. 12.
Ex disparitate casuum ab uno ad alterum invalida est illatio. 13. 407. 603.
Dispensatio Imperatoris vel Papae sine causa, est dissipatio. 16. 295. 688.
Disponentem de rebus suis pro libitu, nemo impedire potest. 6. 265. 221.
Disponentem id voluisse censetur quod verba important. 9. 1100. 438.
Dispositio principaliter personam respiciens effectum suum ad bona extra territorium sita porrigit. 12. 117. 526.
Dispositio testatoris, ut tres vel quatuor Missae omni hebdomada celebrentur per instituendum, Episcopi consensu non interveniente, non valet. 9. 497. 384.
Dispositio de non offendendo domino à vasallo ad omnes casus extenditur, quibus dominus impune offendi potest. 11. 148. 523.
Dispositio qualibet tam generalis, quam specialis ex causa finali ampliationes restrictionesque recipit, eaque definiente in totum concidit. 16. 391. 700.
Dispositio testatoris, ut instituendus omni hebdomade celebret missas sine Episcopi consensu valida est. 9. 492. 384.
Dispositio prohibitiva Fundatorum Juribus Imperii derogare non potest. 16. 62. 679.
Dispositio generalis non comprehendit ea, quae speciali nota digna sunt. 6. 727. 253.
Dispositio generalis omnes casus complectitur, etiam si major sit ratio in uno, quam in altero. 11. 452. 537.
Dispositio generalis tantum operatur quoad quamlibet speciem sub ea contentam, quantum operatur dispositio specialis, quoad speciem. 11. 452. 537.
Dispositio generalis, qua facultas manus inferendi cuiquam conceditur, ad personas sanguine vel reverentia inter se conjunctas non pertinet. 13. 136. 591.
Dispositio qualibet dignoscitur favorabilis vel odiosa, habitu respectu ad id, pro quo est principaliter introducta. 13. 66. 587.
Dispositio quantumvis generalis non trahitur ad ea, quae disponentis mens non admittit. 13. 37. 584.
Dispositio in heredem collata, vitatur ex supervenientia liberorum testatoris. 16. 385. 699.
Dispositio generalis qualibet regulariter etiam Duces, Comites & Barones comprehendit. 14. 127. 622.
Dispositio statutaria debet esse de dubitabili, alioquin frustra est. 11. 149. 523.
Dispositio statutaria sic intelligenda est, ut aliquid operetur ultra jus commune. 11. 150. 523.
Dispositio generalis generaliter & indistincte, prout prolata est, intelligi debet. 11. 450. 537.
In dispositione etiam simplici non veniunt, quae verisimile non est, quempiam in specie fuisse comprehensurum. 13. 139. 591.
Dispositiones generales ita intelligenda, ne contineant iniquitatem aut impietatem. 11. 137. 591.

Dispositiones generales interpretanda, ut delictum evitetur. 13. 139. 591.
Dispositiones odiosae & poenales stricte & proprie intelligenda, nec ad favorabiles extendenda. 8. 959. 426.
Dispositum vel prohibitum in uno ex correlativis, etiam locum habet in altero. 11. 330. 531.
Dispositum in cive & subdito habet etiam locum in incola. 1. 205. 468.
Dispositum de principali porrigitur etiam ad accessorium. 11. 301. 530.
Disputatio de vitiis generalis nullius persona continet injuriam. 10. 302. 475.
Dissensus Religionis odium & discrepantiam animorum gignit. 8. 331. 313.
Nihil magis ad distrahendos civium animos facit quam religionum diversitas. 8. 332. 313.
Ditio integra, si civitati impatronata accedat, quae illi non unitur, tunc Advocatia ad illam non extenditur. 11. 197. 525.
Diversa non sunt adversa. 11. 122. 522.
Dives solus vulgo sapiens habetur. 1. 234. 27.
Divisio per singula rei proposita genera excurrens, totam entis confusionem explicat. 3. 2. 70.
Divitia subditorum nimiae publicam tranquillitatem turbant, & magistratibus valde sunt obnoxiae. 1. 374. 37.
Divitia nimiae deteriores hominum mores reddunt. 1. 372. 37.
Doctore etiam maxima auctoritatis non creditur nisi quatenus jura & rationes adducit. 9. 539. 387.
Dolus est non prestare id, ad quod quis se teneri vovit. 16. 279. 729.
Dolus malus est omnis calliditas, fallacia, machinatio ad circumveniendo, fallendum, decipiendumve alterum adhibita. 7. 152. 271.
Dolus bonus accipitur pro solertia maxime si adversus hostem vel latronem quis eo utatur. 6. 153. 271.
Dolus ei duntaxat nocere debet, qui illum admisit. 17. 96. 756.
Dolo quatenus locus esse possit. 7. 154. 271.
Dolo bono & insidiis adversus hostes Deus uti non prohibet. 7. 155. 271.
Dolus est malus frangere legem. 9. 156. 272.
Domicilium jurisdictioni provinciali habitantes subicit. 3. 305. 96.
Domicilium duobus in locis jure civili quis habere potest. 10. 220. 469.
Domicilium jurisdictioni provinciali habitantes subicit. 10. 527. 495.
Domicilium in habitantem, passivam jurisdictionem Domino loci tribuit. ib.
Dominus Feudi tempore necessitatis invito etiam vasallo custodire potest castrum. 11. 396. 534.
Dominus item tam recentioribus quam antiquis nude praeminentiae, aignitatis sive honoris nomen nullam subjectionem importat. 10. 469. 480.
Dominus feudi non tantum vasallum suum, sed & ejusdem subditos feudales defendere debet. 6. 720. 253.
Etiam contra ipsum vasallum, eos male tractantem. 6. 722. 253.
Dominus quilibet se ac subditos suos armata manu tueri debet. 11. 226. 527.
Dominus superior inferiore defensionem subditorum negligente injuriam patientibus opem ferre tenetur. 17. 515. 797.
Dominus feudi quilibet super rebus ab ipso in feudum dependentibus habet jurisdictionem ordinariam. 6. 219. 215.
Dominus accipitur pro superiori vel Magistratu respectu subditorum. 10. 463. 490.
Dominus habet in servum potestatem, & jus vitae & necis. 11. 616. 545.
Dominus subditorum jura violans, nomen Domini amittit. 6. 227.
*Dominus ille quem vulgariter vocamus *Leibherr* an ad protectionem propriorum suorum hominum jure obstrictus sit.* 6. 729. 253.

I N D E X.

- Dominus simplicis jurisdictionis an & quatenus perpetrantes majoractiam delicta capere & incarcerare possit.* 6. 667. 249.
- Dominus simplicis jurisdictionis facinorosum in certo meri Imperii casu deprehensum, Domino malefactorum notificare & remittere debet.* 6. 668. 249.
- Dominus meri Imperii custodiam Civitatis Domini civilis, eo consentiente & permittente, in se recipiens, eandem licite custodire ac defendere potest.* 6. 669. 249.
- Dominus vasallum, secundum quosdam, non ex necessitate obligationis, sed ex sola urbanitate defendere tenetur.* 10. 161. 463.
- Dominus vasallo juramento fidelitatis non est acvinctus, ut e- contra.* 10. 163. 463.
- Dominus feudi intentans bellum clientibus vasalli sui, an ab eo- dem contra illos, juvandus sit.* 13. 330. 603.
- Dominus quilibet subditos suos in eo, quo reperit statu, relin- quere & conservare tenetur.* 9. 1125. 441.
- Dominum non mutare, severiori, aut minus potenti subijci, subditorum interest.* 9. 1125. 441.
- Dominus feudi regulariter vasallo ad omnia tenetur, ad qua vasallus domino obstrictus est.* 10. 147. 462.
- Dominus gladii dumtaxat fuit, seu merum Imperium habens, vulgo Graischherr dictus, an in concurrentis Vogthia Do- mini subditos, ordinariam protectionem sibi arrogare ac recte usurpare possit.* 6. 591. 244.
- Dominus feudi a vasallo nihil habet prater servitia.* 696. ib.
- Dominus vasallum, respectu rerum, quas ab eo non recognoscit, defendere non tenetur.* 6. 714. 253.
- Dominus superior etiam subditis non requirentibus ex officio eos defendere debet contra dominum inique gravantem.* 6. 351. 227.
- Dominus etiam superior vicem reddere debet subditis.* ib.
- Dominus & subditi ad mutua officia obligantur.* ib.
- Domini & subditorum connexus est status.* 352. ib.
- Dominus quare vasallo non juret fidelitatem.* 8. 712. 253.
- Dominus feudi aperto feudo protectorem a vasallo constitutum in eo retinere potest, vel non.* 6. 225. 215.
- Dominus feudi vasallo non promittit defensionem, nec fidelita- tem jurat.* 6. 693. 251.
- Dominus & subditi sunt correlativi.* 10. 396. 481.
- Dominus feudi servitia vasallatica sibi debita alteri cedere po- test.* 9. 1093. 437.
- Dominus meri Imperii in quibusdam casibus in defectu Domini civilis, ejusdem subditos ab incursu furum, latronum, incen- diariorum, &c. licite defendere potest.* 6. 665. 249.
- Dominus jurisdictionem non habet in vasallum, nisi quo ad feu- dum.* 15. 8. 651.
- Dominus vasallum alere debet de fructibus feudi ad se reversi.* 10. 321. 477.
- Dominus feudi contra vim & crudelitatem vasalli subditos me- rito defendere debet.* 16. 653. 721.
- Dominus vasallo non tenetur vices reddere in his, in quibus ra- tio diversitatis inter obligationem Domini & vasalli assignari potest.* 6. 698. 251.
- Inter Domini & vasalli obligationem magna diversitatis ratio & quanam.* 6. 699. 251.
- Dominus feudi tenetur defendere vasallum, sicut vasallus Do- minum.* 6. 701. & 707. 252.
- Dominus vicissim obligatus est ad fidelitatem securitatis & de- fensionis vasallo suo.* 6. 702. 252.
- Domini & vasallus judicantur ad paria.* 6. 703. 252.
- Dominus ordinarius si omnino vel non commode subditos defen- dere potest, iisdem alium protectorem quarere ipso nescio con- cessum.* 6. 344. 225.
- Dominus Castri hostibus circumseptus ac superioris auxilio desti- tutus absq; ejus licentia ligam facere potest.* 6. 344. 225.
- Dominus feudi & clientes quoad auxilii expectationem equipa- rantur.* 10. 149. 462.
- Dominus lege multifariam quis dici potest.* 6. 614. 245.
- Domini auxilium vasallo prestandum secundum materiam sub- jectam, qua feudum est, intelligi debet.* 6. 726. 253.
- Domini interest, ut vasallus auxilio suo adversus extraneos, bo- nis feudalibus inhiantes, non destituatur.* 16. 253. 717.
- Domini rogatio preceptum est.* 9. 762. 410.
- Domino de injuria famulo illata actio injuriarum competit.* 17. 248. 771.
- Domino plures vasallos in diversis ditionibus habente, si auxi- lium vasallorum unius ditionis sufficiat, alii ad juvandum non tenentur.* 11. 962. 537.
- Domino veniam danti, ut servus cadatur, actio non competit.* 6. 308. 228.
- Domino non licet alienare subditos invito.* 6. 297. 221.
- Domino contra subditum alienae protectioni se inscio submitten- tem injuriarum actio competit.* 17. 484. 793.
- Actionis hujus competentis ratio.* ib.
- Domini censuales des Zinsherrn protectio in colonos censuale competens ordinario territorii domino non prejudicat.* 10. 449. 488.
- Domini feudorum patronis comparantur quoad collata beneficia.* 10. 45. 456.
- Domini subditis non graves esse, sed tanquam filiis thesauriza- re, & eos in cunctis necessitatibus fovere debent.* 6. 566. 242.
- Domini ac moderatores rerum omnium Dii sunt.* 10. 465. 499.
- Domini subditos suos in judicio defendere tenentur.* 12. 105. 565.
- Domini non raro in commodorum cura vigilantissimi, in subdi- torum autem & reipublica salute tardissimi.* 6. 564. 242.
- Domini proprie dicuntur habentes praeminentiam & jurisdi- ctionem super inhabitantes terram eorum.* 16. 53. 979.
- Dominorum interest, locupletes habere subditos.* 6. 323. 223.
- Domino ejusdem rei duos natura non fert.* 10. 425. 483.
- Domino territorium, ratione protectionis & libertatum con- cessarum ab emigrantibus honorario aliquo recognosci jure antidotali aequum est.* 10. 198. 468.
- Domini duobus civitatis alicujus existentibus, quorum unus ha- bet jurisdictionem in parte, & alter merum imperium utri imminente bello ejusdem civitatis custodia incumbat.* 6. 600. 244.
- Dominatio & dominatus pro dominandi imperandique actu sumitur.* 10. 464. 490.
- Dominandi ordo unius super alium, naturae beneficium.* 9. 429. 377.
- Dominium utile praefertur directo, quando utrumq; concurrat.* 17. 134. 780.
- Dominium habens, quoad quid superioritatem sibi nequit asse- rere.* 6. 619. 245.
- Dominium rei donatae post diei adventum ipso jure absq; tradi- tione transit in Ecclesiam.* 9. 329. 364.
- Dominium ac jurisdictio absque causa nemini auferenda.* 9. 425. 376.
- Domina & Regimina Infidelium jure divino approbantur.* 9. 425. 376.
- Domus sola possessio, quae in aliqua Civitate comparatur, do- micilium non facit.* 10. 500. 494.
- Domus mediam partem inhabitantes ab infimis fumo, a supe- rioribus urina molestantur.* 7. 328. 784.
- Donatarius non privatur re donata propter ingratitudinem an- te factam donationem commissam.* 16. 864. 738.
- Donari potest qualibet res quae expressim in jure donari non prohibetur.* 9. 1120. 441.
- Donans, vel legans pecuniam ad extruendas aedes sacras ho- spitalia, imagines, &c. nomen & arma sua in iisdem apponere potest, nec ea abradi debent, ut alterius ponantur.* 18. 138. 814.

I N D E X.

- Donatio** liberto facta, revocari potest sola ratione non prestiti obsequii. 16. 700. 727.
- Donatio** ex l. fi. C. de revoc. don. non ob quodlibet pactum non servatum, sed tale quod donationi principaliter causam dedit, revocatur. 16. 746. 730.
- Donatio** ob causas similes vel majores in jure expressis revocari potest. 16. 873. 739.
- Donatio** causa mortis exigit presentiam & consensum expressum illius, cui fit, alias revocari potest. 9. 306. 362.
- Donatio** absenti per epistolam, aut nuncium facta valet. 9. 36. 342.
- Donatio** quatenus aliud pactum appositum continet, est contractus innominatus & in eo pacto locus est penitentiae. 9. 303. 362.
- Donatio** quae fit Ecclesiae censetur fieri Deo. 16. 71. 680.
- Donationis** Villa Ulmenfis Monasterio Augensi factae confirmatio. 5. 431. 157.
- Donatione** alicui facta cum pacto, quod res illa post mortem donatarii perveniat ad Ecclesiam, utrum actio Ecclesiae ex hoc pacto quesita per revocationem donatoris extinguatur. 9. 309. & 323. 362.
- Donator** pactum donationi tempore contractus appositum, in favorem tertii revocare potest. 9. 30. 362.
- Donator** rei donata dominum a se in donatarium transfert. 18. 179. 818.
- Dongardus** Scotorum Rex omnia Scotia loca Christo sacra asyla fecit, & reos ad illa confugientes, a judiciis publicis, quamdiu illic se continerent, immunes reddidit. 15. 72. 652.
- Donum** gratis auxilianti datum irrevocabile est. 14. 233. 628.
- Dos** non quaevis ad jus Advocatiae consequendum sufficit, sed ea quae Ecclesiae congrua, & ad substantiam ministrorum sufficiens est. 9. 561. 388.
- Dos**, edificatio, & fundus faciunt quem patronum, dummodo fiant cum consensu dioecesanum. 9. 564. 388.
- Dotis** constitutio retrahitur favore Ecclesiae. 9. 390. 565.
- Dotem** modicam conferens Ecclesiae non efficitur patronus. 9. 576. 389.
- Dotem** plures simul conferentes ecclesiae, omnes efficiuntur patroni illius ecclesiae. 9. 605. 391.
- Dotem** ecclesiae depauperatam denuo supplens, priore patrono invito non consequitur patronatum illius ecclesiae. 9. 606. 391.
- Dotem** Ecclesiae ex parte tantum supplens, eive aliquid legans aut donans, non dicitur dotator sed benefactor. 9. 599. 391.
- Dotem** supplere & dotare diversa sunt. 9. 603. 391.
- Donatio** praesupponit Ecclesiam fundatam & constructam. 9. 581. 390.
- Episcopi** consensus quare in dotatione Ecclesiae intervenire debeat. 9. 565. 389.
- Dualitas** ad rei destructionem parata est, unitas vero ad conservationem. 6. 649. 248.
- Dubitationis** tollenda causa, quae fiunt, ob abundantem cautelam fiunt. 16. 279. 694.
- Ducissa** Mediolanensis Florentinos Anno 1479. in protectionem suscepit. 7. 210. 275.
- inter Duo**, quae tendunt ad idem, unum sufficit, alterum superfluum est. 6. 395. 230.
- Duobus** ius circa idem praeferentibus, is praefertendus est, qui potentius ius habet. 12. 244. 573.
- Dux** Montensis per Legatum Poloni Regis patrocinium implovavit. 5. 504. 170.
- Dux** Montensis Regis Polonia clientelam efflagitans, ob loci distantiam repulsam passus. 7. 333. 287.
- Duces**, Marchiones, Comites, perpetuam dignitatem obtinentes, iisdem juribus, praeminentiis, ac dignitatibus fruuntur, quibus Imperator utitur in toto Imperio. ibid. 6. 72. 204.
- Duces** Circulorum per Imperatorem ac Status Imperii in quem finem in Germania constituti sint. 1. 217. 26.
- Duces** Ferrariae, Bentivoli, Mirandula, Parma in Regum Galliae protectionem quandam transferunt. 5. 513. 173.
- Duces** qualiter aliorum potentiorum Protectionem quaesiverint. 5. 504. 170.
- Duces**, Comites & similes in suis ditionibus respectu suorum subditorum, majestatem habent, & representant Imperatorem. 9. 79. & 84. 204.
- Duces** eo ipso, quod tales creati sunt, licet recognoscant superiorem, habent tamen plenitudinem potestatis. 6. 80. 204.
- Dux** Comes, Marchio, in suis territoriis magis assimilantur Principi, quam Praefidi. 6. 83. 205.
- Duces**, Marchiones & Comites an etiam infcio suo superiore se dare in aliorum Tutelam possint. 6. 77. 204.
- Ducibus**, Electoribus, aliisque sacri Romani Imperii Principibus, Caesarem recognoscentibus, an absque ejusdem praesentia, sese in aliorum exterorum Regum aut Principum clientelam conferre liceat. 8. 66. 203.

E.

- E**beracensis Monasterii Advocatiae, Ottoni à Wolffstehli Episcopo Herbipolensi, ab Imp. Friderico Bavaro, certis conditionibus committitur. 5. 437. 159.
- Eberhardus** Comes Wirtenbergensis monasterium Lorchenfis Advocatus. 2. 228. 59.
- Ebrius** ob delictum in ebrietate commissum non punitur, sed ob levitatem, qua ad ebrietatem inductus est. 17. 405. 782.
- Ebrius** tum demum delinquendo non punitur, quando taliter est inebriatus, ut, quicquid agat, ignoret, & omnino a mente alienatus est: secus si sit leviter ebrius, & pro vino duntaxat exhilaratus. 17. 406. 782.
- Ebrius** post ebrietatem gloriando de delicto commissio & illudratificando, non mitius, sed poena ordinaria punitur. 17. 407. 783.
- Ecclesia** absque Episcopi consensu expresso vel tacito constructa non meretur nomen Ecclesiae, sed ad usus prophanos converti potest. 9. 532. 387.
- Ecclesia** post consecrationem dotata favore ejusdem fingitur dotata ante consecrationem. 9. 593. 360.
- Ecclesia** Saracenos, ac Judaeos, in eorum patrimoniis tolerat. 9. 426. 376.
- Ecclesia** inferior praescribit libertatem contra superiorem spacio quadraginta annorum. 6. 37. 199.
- Ecclesia** destructa de qua, a parochianis decima, alicui & de illis certa portio Episcopo debebatur, si eam a possessoribus bonorum decimalium petere nequeunt. 16. 17. 675.
- Ecclesia** in dubio praesumitur esse libera. 9. 518. 385.
- Ecclesia** Romana omnes alias Ecclesias tanquam membra sibi subditas habet. 16. 72. 680.
- Ecclesia** inter Christianas unica in effectu dicitur. 16. 73. 680.
- Ecclesia** alteri unita jus suum amittit, & utitur eo cui unita est. 16. 138. 685.
- Ecclesia** annexa eodem jure censentur, cum iis quibus annectuntur. 16. 138. 685.
- Ecclesia** sibi commendatos, etiam armis defendere tenetur. 11. 233. 527.
- Ecclesia** Monasterium, vel universitas una plures protectores habere potest. 11. 649. 536.
- Ecclesia** alii patronum ad egestatem prolapsam. 10. 324. 477.
- Ecclesia** a tyranno occupata sua privilegia retinet, & Canonici pro utilitate illius absentes contrahere possunt. 16. 30. 676.
- Ecclesia** dicitur constructa ab illo populo, vel illis parochianis, ubi sita vel constituta est. 18. 26. 805.

I N D E X.

- Ecclesia est nutrix non eorum qui non sunt sub lege sua.* 8. 239.
307.
- Ecclesia status ab Episcopo in prejudicium patroni sine consensu ipsius mutari nequit.* 10. 379. 481.
- Ecclesia Proposita in sollicitudine rerum secularium esse non debet.* 7. 295. 283.
- Ecclesia Romana defensio, Francor. Regibus commissa, magno ipsis honori fuit.* 5. 324. 142.
- Ecclesia in dubiis magis favendum quam Laico.* 9. 523. 386.
- Quod tamen in materia juris patronatus non attenditur* 349. 388.
- Ecclesia ex pacto donationis quid acquiratur.* 9. 310. 362.
- Ecclesia aliquid conferens acquirit jus patronatus illius ecclesia,* 9. 604. 391.
- Ecclesia indotata cum consensu dioecetani dotem conferens solus consequitur jus patronatus.* 9. 584. 390.
- Ecclesia, piisque causis quilibet privatus stipulari & acquirere potest.* 9. 230. 364.
- Ecclesiam funditus destructam patrono priore eam reparare nolente, consentiente Episcopo de novo readificans jus patronatus in ea acquirit.* 9. 616. & 633. 392.
- Ecclesiam non funditus destructam reficiens non efficitur patronus.* 9. 626. 396.
- Ecclesiam cujus dos perit de novo dotans an jus protectionis in ea consequatur.* 9. 59. 391.
- Ecclesiam collapsam ad acquirendum in ea patronatus jus, ante Episcopi consensum readificare parans, priorem patronum ut ipse readificet, prius interpellare debet.* 9. 946. 397.
- Ecclesiam edificans aut sacellum exornans sine reprehensione nomen suum & familie sue in memoriam adscribere potest.* 18. 144. 815.
- Ecclesia non dicitur in esse deducta nisi fundatio, constructio, & dotatio copulative concurrant.* 9. 577. 390.
- Contra Ecclesiam Romanam quare non nisi 100. annorum spatium prescribatur.* 9. 939. 425.
- Ecclesiam post consecrationem dotans non efficitur patronus.* 9. 587. 390.
- Ecclesiam post consecrationem dotans cum consensu Episcopi, in ea jus Advocatie nanciscitur.* 9. 591. 396.
- In Ecclesia jam prius consecrata, an & quatenus ex subsequuta sola dotatione dotans Advocatiam consequatur.* 9. 586. 390.
- in Ecclesia perficienda pluribus concurrentibus, uno scilicet assignante, altero construente, tertio dotante an omnes efficiantur patroni.* 9. 583. 390.
- Ecclesia exempta privilegium habent, ut etiam non subiecta Principibus secularibus, ab iis tamen defendi debeant.* 8. 447. 322.
- Ecclesia omnes cum universis earundem bonis ac juribus, Episcopis subiecta, in eorumque potestate sunt.* 9. 670. 399.
- Ecclesia Episcopales temporibus Carolinis Comites Patronos habuere.* 6. 482. 237.
- Ecclesia, priscis temporibus, ad normam antiquorum Romanorum, prepositos Dynastas sibi Advocatos adscribere.* 5. 86. 117.
- Ecclesia cum suis dotibus sunt sub potestate & ordinatione Episcopi.* 9. 520. 385.
- Ecclesia divinis dumtaxat laudibus non mundana vanitatis sollemnitatibus dicata.* 18. 25. 817.
- Ecclesie parochiales in Hohenstauffen / Hochdors / & Unter-Ensiegen ab Henrico Episcopo Constantiensi Monasterio Adelbergensi incorporata.* 2. 150. 63.
- Ecclesie & monasteria divino cultui destinata & dicata sunt.* 18. 151. 8. 5.
- Ecclesia in primis inter Asyla sanctiora referuntur.* 15. 69. 651.
- Ecclesiarum protectores spirituali & materiali gladio malignos oppressores reprimere possunt.* 12. 133. 565.
- Ecclesiarum defensio maxime Romana, Imp. etiam absque juramento, ex officio incumbit.* 5. 144. 125.
- Ecclesiarum immobilia absque consensu ordinarii non possunt alienari.* 5. 492. 238.
- Secus est in fructibus eorundem.* ibid.
- Ecclesiarum singularem omnium bona, censentur esse bona Ecclesia universalis.* 16. 74. 680.
- Ecclesias quomodo Latini & Graci nominarint.* 15. 114. 654.
- Ecclesias & personas Ecclesiasticas ubivis terrarum constitutas Imp. defendere obstringitur.* 10. 584. 489.
- Ecclesiastica potestas dignior & major seculari.* 6. 567. 242.
- Ecclesiastica Persona an etiam in Protectores constitui possint.* 7. 290. 282.
- Ecclesiastica persona bellis gerendis non idonea.* 9. 1145. 444.
- Ecclesiastica persona ipso jure sub Imperatorum protectione existunt.* 8. 409. 320.
- Ecclesiastica res non manibus sed jure defendenda sunt.* 12. 84. 564.
- Ecclesiasticarum rerum dispensatio & animarum cura in Episcopi potestate permanere debent.* 10. 362. 479.
- Ecclesiasticis personis litem intentare volens, non personalem, sed realem, eandem olim coram Advocato earum instituere cogebatur.* 11. 52. 518.
- Ecclesiastica persona in controversiis personalibus non ad seculare iudicium trahenda, sed coram Episcopo convenienda.* 11. 53. 518.
- Ecclesiasticas res Episcopus ex justa causa vendere & in aliam transferre potest.* 9. 981. 428.
- In Ecclesiasticis major & equitas & justitia desideratur.* 6. 568. 242.
- Ecclesiasticis Principibus ab Ottone I. Imp. prae aliis secularium prima partes decreta.* 7. 305. 283.
- Ecclesiastici clientes minus quam seculares collectari possunt.* 10. 189. 466.
- Ecclesiastici Principes, à Carolo M. ad terrendos & distringendos contumaces gladio donati.* 7. 303. 283.
- Ecclesiastici sententiam sanguinis proferre Canonibus prohibentur.* 10. 474. 490.
- Ecclesiastici Principes, ratione bonorum fensualium & regaliū pro secularibus habentur.* 17. 178. 763.
- Ecclesiastici Principes quomodo investiantur.* 179. ib.
- Ecclesiastici, ratione regaliū, forum Casareum sortiuntur.* 180. ib.
- Ecclesiastici status, tanquam persona jurisdictioni Camerali immediate subiecta, frequenter in Camera ad multas pecuniarias conveniuntur.* 17. 197. 765.
- Exter à Græco ἱερεὺς quod est hostis, deducitur.* 8. 97. 300.
- Edictum prohibitorium de in jus vocando personam patroni expresse continet.* 10. 8. 458.
- Edictum prohibitorium de in jus vocando videtur intelligendum de jure antiquo in iudicium trahendi.* 10. 62. 457.
- Edictum prohibitorium de in jus vocando quo usque extendatur.* 10. 65. 457.
- Edoardi II. Anglorum Regis lex de reis confugientibus ad Ecclesiam.* 15. 75. 652.
- Effectus fœderis cum infidelibus initi quinam sint.* 7. 92. & 170. 267.
- Egestas sceleri proclivis est.* 1. 229. 27.
- Egestate subditorum, auctoritas magistratus & Dominorum vilesceat.* 1. 232. 27.
- Electio summi Pontificis ad Cardinales translata.* 11. 21. 515.
- Episcoporum Electio & aliorum Prelatorum olim penes Imperatores fuit.* 11. 21. 515.

- In Hispania & Gallia etiamnum hodie penes Reges est.* 22.
ibid.
- Electio, ubi plures ad idem tenentur in solidum penes creditorem est.* 11. 675. 548.
- Electio creditoris est in alternativa exigendi, seu pluralitate ex actionem concernente.* 11. 676. 548.
- Electioni locus non datur, cum causa non est, cur uni magis quam alteri succurratur.* 2. 274. 577.
- Electio Palatinus in tractu Rhenano ac certis Francia orientalis partibus, tuitionem illam ab Imperio in feudum tenet.* 15. 121. 654.
- Electores Imperii post Casarem & Regem Romanum suprema in Imperio potestate ac dignitate pollent.* 6. 79. 104.
- Electores Imperatorem non nisi ea conditione elegerint, censentur ut rata ac firma habeat ea, qua per antecessores Imperii nomine gesta sunt.* 19. 167. 693.
- Electores quatuor illa Episcopatus officia ac ministeria ab Episcopo Bambergensi in feudum accipiunt.* 5. 422. 157.
- Eaque in subfeudum quatuor Nobilibus, de Aluffsch / Bommensfelden / Ebnet, & Koenhan concesserunt, à quibus etiam de serviri solent.* 5. 423. 157.
- Electorum 4. Electores Imperii Seculares ab Episcopo Bambergensi in feudum non habent, sed eundem ab Imperio recognoscunt.* 5. 426. 157.
- Elemporia sive Elemporia quid.* 10. 242. 470.
- Eligendi quasi possessionem continuans regulariter non attentat, secundum communem opinionem.* 11. 307. 530.
- Elisabetha Anglia Regina ab inferioris Germania Statibus specialis Protectrix contra Hispaniarum Regem A. 1585. assumpta.* 7. 217. 276.
- Elisabetha Anglia regnum ex successione administravit.* 9. 1149. 444.
- Elvvangelis Prapositura à Magistro Ordinis Teutonici invasaper Ducem Wirtembergicum, Anno 1552. restituta.* 5. 513. 173.
- Emigrantium bona ut sint libera, saluum sit domino id, quod pro jure emigrationis solvi solet, equum est.* 10. 200. 466.
- Emphyteuta directum dominium mille annis non prescribit, nisi possessionem intervenerit.* 11. 434. 536.
- Emphyteuta qui propter inopiam non potest solvere canonem, excusatur, ut non cadat à jure suo.* 6. 438. 703.
- Emphyteuta res emphyteutica propter ejus abusum, & deteriorationem auferitur.* 16. 65. 723.
- Emphyteusis, in dubio presumitur perpetua.* 9. 387. 369.
- Emptio venditio, mandatum, constitutum, societas recte per Epistolam vel nuncium fiunt & expediuntur.* 9. 35. 341.
- Emptor ad rei traditionem agere non potest, nisi prius oblato precio.* 16. 227. 690.
- Emptor in L. commissis non excusatur unico etiam numero restante.* 16. 238. 691.
- Encaniorum protectio Kirchweyhe Schus qualem cum Advocatia participationem habeat.* 15. 107. 653.
- Encaniorum protectio regulariter ad Voigtzia Dominum pertinet.* 15. 108. 653.
- Ex consuetudine tamen interdum ii etiam qui in certis tantum prediis jurisdictionem habent, initialibus aedicationis diebus, vini depromendi & dividendi jus usurpant.* 15. 109. 653.
- Encanica protectionis effectus.* 15. 111. 653.
- Enunciatio universalis coercenda est secundum qualitatem naturam & aptitudinem personarum.* 11. 35. 584.
- Episcopus in dubio ratione superioritatis intentionem suam habet fundatam in Ecclesiis sibi subiectis.* 6. 487. 238.
- Episcopus habet interesse generale in rebus Ecclesiarum sua diocesis.* 488. *Intellige quoad Episcopalia, ut* 6. 527. 233.
- Episcopus agere potest pro rebus Ecclesiarum sibi subiectarum.* 6. 489. 238.
- Episcopus mortem obire debet pro defensione sua Ecclesia ac fidei Christiana.* 6. 490. 238.
- Episcopus Ecclesiam non defendens, cum fovet causam justam, peccat.* 6. 491. 238.
- Episcopus jure communi in Ecclesiis sua diocesis habet intentionem fundatam quoad jus superioritatis, non tamen quoad juris possessionem.* 9. 665. & 669. 399.
- Episcopus Ecclesiam ab aliquo fundatam sine consensu ipsius alteri Ecclesiae non potest subicere.* 10. 578. 481.
- Episcopus non ingerit se in negotiis Monasteriorum seu Ecclesiarum inferiorum, nisi quatenus concurrunt jura Episcopalia.* 9. 503. 383.
- Episcopus ordinans aliquem ad sacerdotium, eumque admittens ad secundam Ecclesiam parochialem, eundem ad tertiam presentatum propter insufficientiam reprobare potest.* 16. 394. & quare 456. 700.
- Episcopus respectu monasteriorum & Ecclesiarum sibi subiectarum, est caput diocesis.* 6. 480. 237.
- Episcopus hodie uti & alii principali dignitate gaudentes Regalibus & temporali potestate utitur.* 7. 299. 283.
- Episcopus dicitur caput cleri, & praeses civitatis.* 6. 481. 237.
- Episcopus potest facere constitutiones in sua diocesi.* 482. *ibid.*
- Episcopus Herbipolensis Collegii Chombergensis Advocatiam superiorem habet, & Barones de Limpurg inferiorem.* 3. 208. 89.
- Episcopus Herbipolensis & Abbas Campidonensis stola & ense judicant.* 7. 304. 283.
- Episcopo cui permittitur, ut celebret tempore interdicti, intelligitur permissum in Pontificalibus secundum qualitatem personae, qua actum perficit.* 12. 68. 564.
- Episcopi est examinare locum erectionis Ecclesiae ac dotem, & disponere qualiter sit regenda & gubernanda.* 9. 567. 389.
- Episcopi Consensus in Ecclesia fundatione requiritur favore Ecclesiae ne contingat opus inchoari & non consummari, aut non sufficienter dotari.* 9. 568. 389.
- Episcopi interesse ad temporalia non extenditur.* 6. 258. 240.
- Episcopi potestas ad particularem praelatorum sibi subiectorum administrationem non extenditur.* 6. 521. 239.
- Episcopi qualiter ad Pontificum exempla potentiorum Principum protectionem quaesiverint.* 1. 11. 16.
- Episcopi & alii Ecclesiarum Antistites Advocatos olim ab Imp. ipsis assignatos etiam inviti recipere coacti fuere.* 1. 112. 16.
- Iisdem absque Advocatorum assensu & consilio in bonis, & rebus temporalibus aliquid decernere vel agere non licuit.* 1. 112. 17.
- Inde Advocatia Ecclesiae servitus reputata fuit splendida & amabilis, velut aurea compedes.* *ib.*
- Episcopi diocesani Ecclesiarum & monasteriorum suorum Episcopatum Protectores sunt.* 6. 482. 237.
- Episcopi Herbipolenses, ratione Ducatus Franconiae, in Ecclesiam Collegiatam Chomburgensem, Imperium in spiritualibus & temporalibus sibi vendicant.* 8. 402. 316.
- Episcopi Wurtzburgenses Collegii Chombergensis speciales perpetui ac Hereditarii protectores existunt.* 8. 403. 319.
- Episcopi Ecclesiasticarum rerum ac personarum legitimi iudices, nec ea ad praefectos seculares deferenda.* 5. 209. 132.
- Episcopi & Pralati Germania tempore belli occasione Friderici Palatini Regnum Boemia affectantis suscitati, omnes feremites aleri coacti.* 7. 317. 283.
- Episcopi & alii in dignitate Ecclesiastica constituti similiter ad suorum hominum defensionem jure ordinario obligati.* 3. 115. 79.
- Episcopi qua de causa mitram cornutam portant.* *ib.*
- Episcopi cura defensionis à Deo commissi.* 116.

I N D E X.

Episcopi ubicunq; habebant substantiam, Advocati absq; tarditate justitiam facere jussi. 12. 73. 563.
Episcopi & Pralati jura territorii habentes milites conducere armaque pro defensione suorum movere non prohibentur. 7. 314. 283.
Episcopi, Abbates, & Abbatissa, eorumq; Advocati olim ab hostibus recipiendis immunes fuere. 2. 27. 44.
Episcopi domini temporalium & spiritualium existunt. 6. 483. 237.
Episcopi ac Pralati Ecclesia absq; consensu summi Pontificis protectores etiam laicos assumere possunt. 6. 475. 237.
Ejus rei exempla tam novaquam vetera innumerabilia remissive. ibid.
Episcopi qualiter ad Pontificum exempla potentiorum Principum protectionem quaesiverint. 5. 337. 142.
Episcopi à Secularium negotiorum cura & administratione olim alieni. 5. 338. 142.
Episcoporum jurisdictionem quam olim in civitatibus habuerunt, qui ad se traxerint. 6. 187. 211.
Episcopis, Abbatibus & Monachis olim absque Advocati sui assensu ac consilio nihil agere ac decernere in temporalibus licitum. 11. 5. 513.
Episcopis & Pralatis Ecclesiasticis subditi possunt resistere si eos ad malum cogant. 7. 71. 266.
Episcopis Herbipolensibus rem divinam facientibus evaginatum in altari ante se gladium ponere concessum. 3. 308. 283.
Episcopus Colonienfis Dux in Engern & Bullion ordinatus. 7. 309. 283.
Episcopus Argentinensis Landgravius Alsacia constitutus. 7. 310. 283.
Episcopis quoque Advocati & administratores rerum suarum olim constituebantur. 11. 73. 520.
Episcopi & pralati Imperii hodie ab Imperatore jurisdictione aliisq; regalibus investuntur. 11. 74. 520.
Episcopalis consensus tacitus vel expressus ad Ecclesie structuram necessarius est. 9. 566. 389.
Episcopatus Bambergensis liber, Romano tantum munde burdio subditus. 1. 364. 146.
Episcopatus Augustani circa Annum 1096. Advocati Conradus & Wernerus fratres Comites à Balthausen & Schwabich. 5. 380. 150.
Episcopatibus & Abbatibus olim Advocati & patroni ab Imperatoribus, & Regibus constituti. 1. 140. 19.
Epistola non solum operatur effectum inter vivos, sed etiam post mortem scribentium. 18. 210. 820.
Epistolam recipiens & tacens consentire videtur omnibus in ea contentis. 9. 51. 343.
Epistolam aut nuncium ad hostem mittens non secus crimen lese majestatis incurrit, quam qui ore tenus cum eo loquitur. 9. 27. 342.
Epternacense Monasterium à Pipino Seniore Francorum Duce, A. 696. constructam ab omni protectorum jugo ex fundatoris institutione liberum. 1. 29. 9.
Equus ad bellum commodatus, in eoque amissus vel occisus, perditur commodatario. 14. 454. 643.
Equites Franci à Carolo M. Episcopis protectores constituti. 5. 346. 144.
Equites Romani, Augusto Cesari in Capitolio quotannis ad Cal. Jan. strenam ferre soliti. 5. 52. 114.
Erphordia an licite Saxonia Ducum protectioni se commiserit. 5. 495. 169.
Erasmi Neustetteri, Prepositi ac Decani Chombergensis laus. 14. 301. 633.
Erlenbacensium libera communitas cum protectionis jure multa alia in assumptos protectores suos Comites Wertheimios jura sponte transtulit. 9. 687. 401.
Ernestus Austria Marchio Anno 1058. primus Salisburg. & Laureacens. Episcopatum protector constitutus. 5. 374. 149.

Erubescimus sine legis auctoritate quippiam asserere. 16. 463. 705.
Et particula interdum naturam disjunctivam induit. 4. 49. 101.
Ethnicus qui viam Domini non agnoscit minus peccat, quam qui post agnitam nefarie retrocedit. 9. 219. 306.
Ethnicarum Legum latores initium LL. suarum à religione & Numinum veneratione fecerunt. 1. 85. 7.
Ethnicorum & Infidelium idololatria honori vera fidei Christiana detrahatur. 2. 31. 312.
Eudes Hugonis Capetipatruus, Caroli Simplicis curator occasione tutela regnum in suam familiam transtulit. 1. 338. 34.
Eventus stultorum magister. 1. 245. 28.
Eventus futuri equiparantur fortune. 11. 526. 541.
Evictio licet ex natura contractus veniat, nihilominus ut plurimum per emptorem exprimitur. 9. 537. 387.
Evictio ex natura contractus emptionis prestanda est, licet de ea mentio facta non sit. 5. 110. 522.
Exceptio facilius datur quam actio. 9. 783. 412.
Exceptio capitalium inimicitarum debitorem à debiti solutione non liberat. 16. 478. 707.
Exceptio, de qua per instrumentum fides fieri potest, semper admittenda est, etiam in casibus, in quibus alioquin talis exceptio non admitteretur. 8. 19. 705.
Exceptio confirmat regulam in omnibus aliis casibus non exceptis. ibid. 1. 16.
Exceptio non presumitur, donec probetur. 6. 486. 238.
Exceptionis proprium est officium, actionem excludere. 8. 469. 787.
Exceptiones pendunt ex facto alieno, nec opponi possunt antequam alius agat. 16. 152. 685.
Exceptiones sunt defensiones. 11. 443. 537.
Exceptiones pendunt ex facto alieno, nec opponi possunt, antequam alius agat vel offendat. 11. 444. 137.
Exceptionibus non praescribitur. 9. 862. 418.
Excipiens in uno confirmat Regulam in reliquis. 7. 19. 263.
Excommunicatio & bannum equiparantur. 9. 258. 358.
Excommunicatio dicitur bannum Christianitatis. 8. 146. 301.
Excommunicationis sententiam semper precedere debet monitio. 9. 285. 361.
Excommunicatio omnimodam exterminationem politicam non operatur. 8. 151. 302.
Excommunicatio, rerum dominio excommunicatum non privat. 8. 152. 303.
Excommunicatio contractus cum excommunicato celebratos non annihilat. ibid. 8. 303.
Excommunicationis causa, in vitam & bona alicujus grassari illicitum est. ibid.
Excommunicatus ab Ecclesia corpore refecatus, ac pro mortuo reputatur. 8. 141. 302.
Excommunicatus ab Actibus judicialibus (qualis est protectio) non repellitur. 16. 598. 717.
Excommunicati quoque in protectionem non sunt recipiendi. 8. 138. 32.
Excommunicati equiparantur bannitis. 8. 139. 302.
Excommunicati ab omni fidelium communione habentur extores. 8. 140. 302.
Excommunicati licet in protectionem non recipiantur, protectionis tamen munere fungi possunt. 8. 154. 303.
Excommunicati testari possunt. 8. 153. 301.
cum Excommunicatis salutis eorum causa communicationem habere non prohibetur, sed Christiana charitati convenit. 8. 148. 301.
Executio sententiae aequae fieri potest in debitorem annua pensionis, quam rei immobilis. 6. 497. 238.
Executio criminalium judiciorum an magistratus vel subditorum expensis fieri debeat. 14. 228. & 345. 635.

I N D E X.

Executio contra excommunicatum suspensa est, donec pronuncietur sententia declaratoria. 8. 163. 304.
Executio juris non habet injuriam. 10. 352. 438.
Executio confiscationis in bonis Hæreticorum fieri non potest ante sententiam promulgatam. 8. 166. 304.
Exempla honesta, ac Reipubl. utilia quod fieri potest, quemlibet imitari decet. 1. 8. 12.
Exempla singularia non inferunt consequentiam. 10. 577. 497.
Exempla non ligant nec arctant. 9. 251. 358.
Exemplis non est judicandum. 9. 360. 361.
Exemptionis questione pendente, possessor tamdiu solvere tenetur contributiones, donec aliud in petitorio decernatur. 14. 294. 633.
Exercitium in peregrina regione fusum recolligere facilius est, quam in propria. 12. 36. 561.
in Exorbitantibus & Juri communi derogantibus, extensio non est licita de persona ad personam, nisi eadem sit ratio. 11. 576. 543.
Exordium quod habet, necessario habere debet & occasum. 16. 3. 674.
Expectativæ super Advocatia, vel fendo nondum vacante concessio, non spectat ad dignitatem & officium concedentis. 16. 835. 736.
Expectativa Advocatia ab Imperatore alicui cum consensu PP. Electorum concessa, nec particulari Imperatoris, sed totius Imperii nomine facta censetur. 16. 838. 736.
Expensæ in defensione præstita factæ Advocato refundi an debeant, si admodum pingue habeat salarium. 14. 435. 642.
Expensæ bona fide factæ repetuntur etsi negotium non potuerit confici, aut minus feliciter, sine culpa tamen gerentis, confectum fuerit. 17. 66. 754.
Expensæ etiam præter voluntatem domini factæ, negotiorum gestorum actio repetuntur. 14. 370. 638.
in Expensarum præstatione pacta utriusq. conventa, servanda sunt. 14. 327. & 329. 636.
Expensas litis erogat monasterium, quando Monachus cum Abbate litigat, dummodo lis cedat in monasterii utilitatem. 14. 402. 640.
Experientia efficax rerum magistra. 1. 224. 27.
Exploratores & secreta hostibus renunciantes, in protectionem minime assumendi. 8. 72. 258.
Expressio aliquorum declarat tacite contrarium in aliis non expressis. 10. 539. 496.
Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur. 14. 29. 617.
Expressa magis à molestando absterreant ac movent, quam tacita. 14. 30. 618.
Expressio & inclusio unius est exclusio aliorum. 10. 86. 458.
Expressio & inclusio quorundam est reliquorum exclusio. 8. 718. 307.
pro Expresso & disposito habetur, quod verisimiliter dispositum fuisset à contrahentibus, si de eo fuissent admoniti. 16. 564. 714.
Extensio seu ampliatio etiam in pœnalibus est licita, quando eadem vel similis militat ratio. 16. 743. 723.
Extranei in clientelam submissio, abstractionis ab imperio periculum fovet. 7. 376. 286.
Extranei clientela quandoque prodicionis ansa. 7. 378. 287.
Extraneum de vita periclitantem nemo cum vita jactura defendere cogitur, nisi ad id speciali pacto sese obligaverit. 14. 272. 631.

F.

FAbariense Monasterium A. 734. sumptibus Caroli Martelli in Rhatia Alpibus, constructum, à Friderico II. Imp. ab omni Advocatia onere universaliter exemptum. 1. 32. 9.

Faciliores esse debemus ad solvendum, quam ad obligandum. 9. 786. 412.
Facere per alium nemo potest id, ad quod pro ejus industria ipse electus fuit. 13. 352. 604.
Facere quidpiam omnes possunt, qui nominatim prohibiti non sunt. 6. 4. 156.
Faceretantummodo qui differt, quod promisit, non potest petere, quod sibi debetur. 14. 324. 635.
Faciens aliquid, ob compensationem factæ sibi concessionis, idipsum proprio sumptu facere tenetur. 14. 352. 637.
Faciens quippiam sponte, quod facere potest jure communi, si postea denuo non vult facere, ad id compelli non potest. 10. 306. 476.
Facinus defendens facinoroso haud dissimilis. 11. 496. 509.
Facinus quicumq. potest, prohibere debet. 16. 618. 718.
Facinori manifesto qui obviare desinit, societatis occulta scrupulo non caret. 14. 148. 624.
Factum non dicitur, quod factum non durat. 16. 407. 701.
Factum cuique suum nocere debet. 6. 302. 221.
Factum omne possibile & honestum ut in stipulationem deduci ita & conditionis causa adjici potest. 9. 120. 347.
Factum procuratoris protectionem sollicitantis pro facto principalis habetur. 9. 75. 344.
Factum per Procuratorem regulariter expedire potest quilibet, quod ipsi permissum est in omnibus omnino negotiis, etiam feudalibus. ibid. 9. 344.
Factum per clientes proprio furore & audacia nullo jure justificandum, à protectore non defendendum. 1. 118. 565.
Factum cuique suum nocere debet, nec unius conditio per alium deterior fieri potest. 10. 490. 492.
Factum semel legitime ex causa supervenienti retractare aut in irritum vocari non potest. 16. 418. 702.
de FACTO & de JURE verborum duplex sensus. 12. 126. 565.
Facta & operanostra ex Salvatoris præcepto omnibus patere debent. 18. 149.
Facta non præsumuntur, sed probanda sunt. 16. 255. 686.
Facta & conventiones qualibet tam inter absentes, quam præsentis fieri possunt. 9. 19. 342.
Facta loquuntur. 9. 42. 341.
Facto fateri quippiam plus est quam verbis. 9. 43. 343.
Factiones clientelares in Gallia in omnibus civitatibus & pagis frequentes fuerunt. 1. 17. 8.
Factiones clientelares, in quem finem olim constitutæ. 1. 18. 8.
Factionis nomen turpe ac vitiosum. 19. ib. Olim tamen etiam honestum fuit. 1. 19. 8.
Factionis propria descriptio. 1. 20. 8.
Facultas pro certo tempore concessa ultra tempus illud non competit. 16. 357. 698.
Facultatis mera & liberi arbitrii, quæ sunt, non præscribuntur. 10. 296. 474.
Facultatis juri proprium est, ut nisi prohibitio intervenerit, prohibitusq. in ea acquieverit, ea nullo tempore præscribi possit. 12. 200. 569.
Facultatis quæ sunt, ea simille annis non usurpentur, haud amittuntur. 12. 201. 589.
Facultati ratione juris quasiti competenti, præscribitur. 12. 202. 589.
Fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter vitiosum reddit argumentum. 8. 291. 311.
Falsarii ipso facto sine prævia sententia declaratoria in bannum incident. 8. 178. 304.
Fama in antiquis facit plenam fidem, & pro plena scientia habetur. 18. 41. 807.
Fama antiqua vera esse præsumitur. 18. 42. 807.
Fama vitæ præfertur. 11. 588. 543.
Fama fortunis omnibus longe præferenda. 11. 585. 543.
Fama & vitæ periculum equiparantur. 11. 586. 543.
Fama amicorum summo studio tuenda. 11. 591. 544.
Fama inter Advocatia probationes non postremum locum habet. ibid.

Fama plenam probationem regulariter non facit. 195. *ibid.*
Fama probat presumptivè tantum. 196. *ibid.*
Fama transfert onus probandi in adversarium. 197. *ibid.*
Familia gubernata à femina nunquam felix. 7. 200.
 274.
Saith der Kirchen antiquo idiomate nostro protectores Eccle-
 siarum dicti. 2. 243. 61.
Favore alicujus quod introductum est, id eo uti nolente nil va-
let. 11. 378. 534.
Feciales apud Romanos olim bella denunciabant. 11. 264.
 528.
D. Felix martyr Nolanis à Barbaris obsessis visibiliter suppe-
 rias tulit. 3. 34. 73.
SS. Felicis & Regule Monasterium Monialium Tiguri à Lu-
 dovico II. Imperat. Anno 861. in protectionem receptum. 5.
 414. 155.
Ferdinandus I. Maximilianus II. & Rudolphus II. Imp. Ro-
 ma non sunt coronati. 9. 194. 352.
Ferdinandus I. ob omissam, propter impossibilitatem schismati-
 corum extirpationem merito excusatus. 11. 788. 552.
Feriarum solennitas ubi pietas vel necessitas subest, non serva-
tur. 12. 160. 566.
Feudum Advocato pro patrocini præstatione concessum an sit
perpetuum. 9. 389. 369.
Feudum non dat Imperium feudi Domino in vasallum. 6. 608.
 245.
Feudum sub conditione fidei & investitura constituitur. 9. 188.
 352.
Feudum quoad directum dominium pertinet ad dominum feudi.
 6. 716. 253.
Feudum, ob executionem in fructus feudi ad instantiam credito-
rum factam, non resolvitur. 11. 755. 551.
Feudum sine investitura non constituitur. 18. 56. 808.
Feudum in quo differat ab usufructu. 6. 233. 216.
in Feudo jus servituti simile constitui potest. 6. 234. 216.
Feudum est beneficium. 10. 322. 477.
Feudum vasallo à Domino non cumulative, sed privative con-
cedi solet. 6. 240. 217.
Feudum francum est liberum à servitiis. 11. 112. 522.
Feudum est beneficium, cujus directum dominium penes dan-
tem remanet, utile vero pro certo servitio præstando in acci-
piemem transfertur. 9. 769. 410.
Feudum, quoad dominium directum, pertinet ad dominum. 10.
 14. 463.
Feudum sublimem Jurisdictionem minime tribuit. 15. 59.
 651.
Feudum novum non facit quævis alteratio, nisi substantialia al-
terentur. 16. 584. 716.
Feudum, de quo adhuc penes alium vasallum existente &
non dum vacante, alii à Domino expectativa collata est,
si vivo Domino non aperiatur, successor non est obstrictus il-
 lud apertum conferre illicui antecessor promisit. 16. 831.
 731.
Feudum concessum Advocatione peritiam non transit in suc-
cessorem. 16. 441. 703.
ad Feudum Advocatie admitti volens probare debet se esse talem,
qui defendere possit. 16. 441. 703.
Feudum rei immobilis investitura constituitur. 15. 50. 651.
Feudum probatur per investituram. 18. 59. 809.
Feudum aliud proprium, aliud improprium. 9. 788. 413.
Feudum Advocationis forensis absq; omni culpa & monitione
prævia elapso anno finitur. 16. 624. 719.
Feudum ut ex certis causis ipso jure perdat inter dominum &
vasallum conveniri potest. 16. 895. 741.
Feudum Advocatie annuo spatium finitur, nec ad hæredes trans-
fertur. 16. 258. 705.
Feudum vasallo ad tempus concessum præterlapso tempore re-
vertitur ad dominum. 16. 363. 698.
Feudum datum Advocato, ut is pro domino in judicio loquatur,
ex supervenienti illius inhabilitate amittitur. 16. 395. 700.

Feudum Guardia quod dicatur. 2. 282. 65.
Feudum interitu rei feudalis extinguitur. 16. 13. 675.
Feudi ejusdem plures possessores, servitia non conjunctim, sed per
unum eorum præstare possunt. 11. 660. 537.
Feudi amittendi non est alia justior causa, quam si vasallus ser-
vitia, ob quæ feudum datum est, præstare recuset. 14. 342.
 604.
Feudi beneficio exiit vasallus, si id ob malam administratio-
nem mereatur. 16. 614. 718.
Feudi jus utile personæ vasalli inest, & cum obligatione persona-
li, qua ad servitia tenetur, unitum est. 11. 756. 551.
Feudi Dominus an ad vasalli sui ordinariam defensionem jure
obligatus sit. 6. 688. 251.
Feudi per alium adhuc detenti expectativa alicui à domino cum
consensu PP. Electorum data, a successore adimplenda est, et-
iam si feudum illud post mortem demum antecessoris aper-
tum fuerit. 16. 839. 736.
ad Feudi substantiam requiritur Dominum retinere propieta-
tem, & tantum transferre Dominium utile. 15. 55. 651.
ad Feudum Advocatie admitti volens, quæ probare debeat. 16.
 444. 704.
Fendaque in mercedem alicujus rei dantur transacto anno ite-
rum auferri possunt. 16. 459. 705.
Fenda ex consuetudine Germanorum originem traxerunt. 15.
 65. 651.
Fendis conditio apponi potest, ut vasalli etiam cum vita periculo
Dominis suis assistere teneantur. 11. 579. 543.
Fendalia bona non directo, sed usufructuario jure ad vasallum
pertinent. 6. 206. 214.
Fendalia jura interdum à personarum & feudi qualitate atq;
observantia Regionum interpretationem recipiunt. 11. 580.
 543.
Fendalis rei fructus à solo separati, non sunt feudales. 6. 530.
 240.
Fendalis rei fructus absq; consensu Domini feudi alienari pos-
sunt. 6. 531. 240.
Fendatarius negans partem rei feudalis esse feudalem, non pri-
vatur toto fundo. 17. 92. 756.
Fictio omnis restringenda est, nec ultra casus expressos exten-
denda. 13. 227. 597.
Fictionis notis duabus simul junctis ostenditur improprietas sum-
ma. 13. 229. 597.
Fictiones ita inducenda ne ipsam destruant naturam. 9. 61.
 343.
Fictiones in natura tanquam subjecto consistunt. *ibid.*
Fictiones nature imitatrices ac imagines. *ibid.*
Fictiones iis tantum rebus, quæ per rerum naturam taliter se
habere possunt, locum habent. *ibid.*
Fides amicitia coagulum. 16. 565. 714.
Fides sua nemini damnosa esse debet. 16. 565. 638.
Fides in malis promissis rescindenda. 13. 142. 591.
Fides, sacra res, per quam tuto habitantur civitates. 10. 34.
 455.
Fidem frangere etiam summa utilitatis causa, nec protectori
nec clientibus licet. 10. 34. 455.
mala Fides 30. annis purgatur & in bonam fidem transmu-
tatur, tam in personalibus, quam in realibus. 9. 925.
 423.
Fides est dictorum conventorumque constantia & veritas. 9.
 406. 371.
Fides Catholica ab Imp. Theodosio Romana religio nuncupata.
 5. 225. 134.
Fides etiam hosti data sub specie stratagematum non violanda. 11.
 89. 521.
Fides hosti etiam servanda est. 7. 56. 272.
Fide data & vicissim accepta inter bonos, ad mutua pacta inter
ipso, conventa satis momenti sunt. 9. 247. 358.
Fides mala prædominatur quotiescunque dispositio juris præsertim
Canonici violenti aliquid per usurpationem acquirere resistit.
 9. 856. 418.

- Fides duobus vel tribus testibus habenda.* 6. 413. 231.
Non procedit tamen in impuberibus, capitalibus inimicis, & similibus. 6. 414. *ibid.*
Fides & constantia protectoris suscipiendi ex rebus, ante ab eo praeclare gestis observanda. 7. 348. 285.
Fidem qui semel fregit, ei non fidendum facile. 7. 249. 285.
Fides fundamentum est iustitia, eaque non servata, iustitia desinit. 11. 140. 523.
Fides ad facinora non est extendenda. 11. 488. 539.
Fides etiam saluum conductum & securitatem publicam, denotat. 1. 182. 56.
Non tamen quamcunque, sed eam duntaxat, qua à legis ministro datur. 2. 183. 56.
Fidei vox quid significet. 2. 181. 55.
Fidem Catholicam omnes haeretici apud se esse profitentur. 5. 226. 134.
Fidem non servanti ex altera quoque parte fides licite non servatur. 16. 223. 690.
Fidem frustra quis ab eo servari postulat, qui eandem neglexit. 11. 744. 550.
Fidem conventionis non servans, ejus emolumento privandus. 14. 318. 635.
Fidejussor non potest conveniri non discussio principali, nisi expresse renunciaverit juri de prius conveniendo principalem, quam fidejussorem. 17. 452. 786.
Fidejussore exceptionem non discussi principalis non opponente, contra eum judicatur. 17. 452. 786.
Fidelitas & obedientia Imperatori debita, in quolibet juramento ac homagio excepta praesumitur. 8. 389. 317.
Fidelitas triplex juramentum ab uno eodemque auctore tamen respectu praestari non est absurdum. 9. 174. 351.
Fidelitatem Imperator qualiter summo Pontifici debeat. 9. 236. 357.
Filius patriam defendens si parentem percutiat, vel occidat eam oppugnantem ob id non exheredatur. 13. 254. 598.
Filius naturaliter patrem bannitum ob naturalem actionem & jura sanguinis impunereceptat. 13. 187. 594.
Filius copulans amicitiam cum inimicis patris exheredari potest. 7. 42. 265.
Filius inimicus patris licite exheredatur. 16. 470. 706.
Filius juste exheredatus, si patri reconcilietur, tollitur exhereditatio, nec poterit parens poenitens ad eam semel remissam redire. 16. 855. 738.
Filius familias minor laesus, etiam nolens, in integrum restituitur. 11. 407. 535.
Filius occidens patrem in casu necessaria defensionis non exheredatus intelligitur. 13. 91. 589.
Filius, patre paterna castigationis cancellos excedente, tutius, si potest, sibi fuga consulit. 13. 92. 589.
Filius à patre mortem patiente animo sub spe reverentiae paterna excipiens, negligit charitatem propriam, contemnit naturam, & offendit rem publicam. 13. 81. 587.
Filius parentes egentes absque omni effugio alere tenetur. 13. 189. 595.
Filius protector ratione patriae potestatis & reverentiae magis devinctus est parenti, quam clientibus. 13. 154. 592.
Filius spiritualis patrem spiritualem ita debet diligere, sicut verum patrem & econtra. 13. 177. 594.
inter Filium & patrem spiritualem nulla existit civilis obligatio. 13. 176. 594.
Filius patrem alere tenetur. 13. 116. 590.
Filius pars substantialis est patris. 13. 197. 595.
Filius adversus patrem bannitum & publicum Imperii hostem declaratum, arma sumere non potest. 13. 109. 590.
Filius matri egenae sicut patri indigenti, alimenta praestare tenetur. 13. 124. 590.
Filius patris subtrahens necessaria homicidialis est. 13. 119. 590.
Filius patrem in omnibus honorare, venerari & audire debet. 13. 120. 590.
Filius protector an & contra matrem clientes suos recte defendat. 13. 121. 590.
Filius inspecto jure naturae aequae matri ac patri obligatus est. 122. *ibid.*
Filius spiritualis pro patre nec ferre testimonium, nec judicare potest. 13. 172. & 184. 593.
Filius quodvis potius obire debet periculum, quam patrem ulla ratione ledere. 13. 126. 590.
Filius semper & in omni casu parentum persona sancta & honesta videri debet. 13. 127. 590.
Filius etiam atrocissima à patre adfectus injuria animum ab omni vindicta cupiditate alienum gerere debet. 13. 128. 590.
Filius spiritualis patri, qui eum è sacro baptismo levavit, instar patris naturalis, alimenta praestare tenetur. 13. 174. 593.
Filius cum inimicis paternis condescens duntaxat, nil autem hostile attentans, exheredari non potest. 7. 27. 264.
Filius patri resistere praeceptis divinis prohibetur. 13. 107. 589.
Filio non est licitum patri pro rerum defensione de facto resistere. 13. 58. 586.
Filio an ob vitae defensionem parentibus resistere liceat. 59. *ibid.*
Filio bellum patri inferenti nulla debetur charitas. 13. 215. 596.
Filius exheredare licet non tantum ex causis in jure expressis, sed etiam similibus & majoribus. 16. 874. 739.
inter Filium & patrem longe arctior necessitudo & cognatio, quam inter Dominum & Servum. 13. 70. 587.
Filius non tenentur clientibus opem ferre contra ascendentes. 12. 56. 580.
Filius ejiciendi sunt, qui nihil habent, quo se parentum affectui commendent, praequam quod ex iis nati sint. 13. 238. 597.
Filius progeniti ante contractum matrimonium favore matrimonii finguntur geniti post matrimonium. 9. 596. 391.
Filiorum tutelam subire renuens, contra stimulos naturae facit. 13. 212. 596.
Filiorum exempla, se carceribus ac mortis periculis pro Parentibus objicientium. 13. 71. 587.
Filius non alia ex causa parentes occidere licere, quam si patriam evertere tentent, jure singulari introductum. 13. 65. 587.
Filiatio probatur ex nominatione filii, & constituitur per eam filius in quasi possessione. 18. 206. 820.
Filiatio probatur ex patris & filii tali nominatione reciproca. 18. 208. 820.
Finis intentionalis Advocatia est, ut clientes infirmiores ab aliorum violentiis tuti existant ac defendantur. 10. 18. 454.
Finis praeter protectoris intentionem contingens, est occisio eorum, qui clientibus vim faciunt. 19. *ibid.*
Finis operis & operantis diversus esse potest. 10. 29. 454.
Finem operis & operantis conjungere debet protector. 10. 30. 454.
Finis medii duplex iterum consideratio, conjuncta & sejuncta. 10. 13. & 15. 453.
Finis cujuslibet rei praecipue duplex, Principalis & conferens. 10. 2. 453.
Finis Advocatiae principalis est salus & communis rei publicae utilitas. 10. 3. & 6. 453.
Finis Advocatiae conferens sit ipsa defensionis praestatio & executio. 10. 7. 453.
Finis conferens seu medius praeparat viam ad finem principalem. 10. 8. 453.
Finis in moralibus habet rationem principii, & prima rerum causa dicitur. 10. 9. 453.
Finis hominis duplex: ultimus & medius. 10. 10. 453.
Finis ultimus, ad quem omnes hominum actiones referenda sunt, est Deus. 10. 11. 453.

- Finis* & officium protectoris quomodo inter se distinguantur. 10. 16. 453.
- à *Fine* actus omnes distinguuntur. 1. 93. 15.
- Fiscalis* *Cæsareus* in omnibus pœnalibus, *Pœn falleni* ubi pars fisco applicanda venit, pro interesse *Cæsarea* *Majestatis* intervenire solet. 17. 230. 769.
- Fiscales* *Regii*, ad propriorum hominum tuitionem olim à *Francorum* *Regibus* peculiariter constituti. 6. 747. 254.
- Fiscus* *Domini* subjectis utens locupletibus simul etiam abundat. 6. 323. 223.
- Forensis* per ignorantiam non solvens gabellam excusatur. 17. 398. 782.
- Formula* supplicationis pro *Citatione* ad videndum se incidisse in pœnam *des Gelybruchs*, contra violatores securitatis *Notariorum*. 17. 236. 770.
- Fodrum* est nomen Germanicum à vulgari verbo *Gutter* / quod est pabulum equorum denominatum. 10. 232. 469.
- Fodrum*, secundum *Petrum de Vineis*, dicuntur res victui necessaria ad Imperatoris exercitum. 10. 233. 469.
- Fodrum* *Hottomanno*, *Cujacio* & *Gothofredo* est collatio extraordinaria ad expeditionem Imperatoris. 10. 234. 469.
- Fodrum* inter regalia refertur. 235. *ibid.*
- Fodri* collatio ad militiam temporibus *priscorum Regum Francie* in frequenti usu fuit. 10. 236. 470.
- In cujus locum temporibus *Caroli M.* indictio pecuniaria suffecta. 237. *ibid.*
- Fœdus* non extenditur ultra licita, & quatenus per id nemini fit injuria. 13. 378. 606.
- Fœdus* defensionem *furi naturali* *secundario* ortum sui tribuit. 5. 553. 183.
- Fœdus* verum inter privatos nunquam contractum reperitur. 6. 429. 232.
- Fœdus* inter *Danos* & *Holsatos* perpetuum *A. 1580.* redintegratum. 9. 400. 570.
- Fœdus* inane cum initum, cujus potentia minor, quam existimata est. 7. 360. 286.
- Fœdus* *Helveticum* cum *Hispano* curdissuaserit *Legatus Gallicus*. 7. 425. 289.
- Fœdus* inter privatos proprie non contrahitur. 7. 95. 267.
- Fœdus* *Davidis* cum *Achi infideli Rege Gath*, contra *Saul*. 7. 95. 267.
- Utrum id ei licuerit contrahere. 7. 176. 267.
- Fœdus* ad beneplacitum contrahentium initum periculosum. 9. 349. 365. (300. 367.)
- Fœdus* cum infidelibus pacisci jure divino prohibitum est. 9. Itemque jure naturali & legibus civilibus. 108. *ibid.*
- Fœdus* inter *Gallum* & *Belgas* inconsiderate contractum lugubre. 6. 358. 227.
- Fœdus* majores cum minoribus inire possunt. 7. 15. 263.
- Fœdus* clientelare *furi* & consuetudini est maxime consentaneum. 1. 313. 32.
- Fœderis* jus confœderato non tribuit imperium vel jurisdictionem in socios fœderis. 10. 410. 489.
- Fœderis* percussi inter *Athenienses* & totam *Graciam* forma, per ardentem ferri massam, in mare projectam. 1. 189. 23.
- Fœderis* caput, ne exitiose ducum multitudine boni conatus retardentur. 10. 414. 483.
- Fœderis* *Dux* constitutus libertati fœderatorum non præjudicat, nec eam minuit. 10. 415. 483.
- Fœdere* inter duas civitates de non receptandis rebellibus inito, futuri etiam rebellantes continentur. 11. 185. 524.
- Fœdera* ad malum tendentia finem invalida. 13. 378. 606.
- Invamento tamen si vallata sint. *ibid.*
- Fœdera* actaque publica olim apud *Romanos* in linteis mappis exarata. 14. 7. 614.
- Fœdera* ad hostes terrendos, suosque tuendos, recte inventa sunt. 1. 282. 30.
- Fœdera* ineuntes subditi, cum propriis *Dominis* jurisdictioni ipsorum non eximuntur, sed videntur se ad insolita astringere. 10. 485. 492.
- Fœdera* cum infidelibus de commerciis ex: vel importandis, & de non offendendo inita, pro licitis habentur. 7. 143. 270.
- Fœdera* inter diversi humoris personas non contrahenda. 7. 344. 285.
- Fœdera* cum vicino potenti magis periculosa, quam cum remoto inita. 7. 421. 289.
- Fœdera* ad licitum & bonum finem salutis & incolumitatis publice tendentia, etiam absq; autoritate superioris contracta, licita sunt. 6. 197. 214.
- Fœdera* & pacta cum principibus contracta morte eorum finiuntur. 7. 285. 282.
- Vel ob diversos ipsorum humores non firmiter observantur. 7. 286. 282.
- Fœdera* & societates civitatum vel *Baronum* aliorumve superiores recognoscentium ad propriam defensionem, etiam absque superioris licentia inita, jure subsistunt. 6. 292. 220.
- Fœdera* interdum cum remotis honoris duntaxat non utilitatis causa contrahuntur. 7. 397. 287.
- Fœdera* aterna licita sunt. 9. 400. 370.
- Fœdera* cives *Romani* injussu *Senatus* *populique Romani* inire non potuerunt. 6. 426. 231.
- Fœderum* & clientelarum in consideratione defensionis propinqua ac remota, par ratio. 7. 410. 288.
- Fœderum* *iciendorum* potestatem & jus *Archivi* qui habeant. 6. 187. 211.
- Fœderibus* & confraternitatibus potissimum adversatur religionis, morum, legumq; disparitas. 16. 568. 714.
- Fœderibus* non transfertur jurisdictio ab ordinario. 10. 21. 482.
- Fœderatus* in confœderati territorio nil censere, nec jus dicere, aut collectas indicare, potest. 22. *ib.*
- Fœderatus* *Princeps* in confœderati territorio nil censere, nec jus dicere, aut collectas indicare potest. 10. 411. 483.
- Fœderatorum* voluntates contrariae sunt tanquam murus sine calce, qui facile dissolvitur. 7. 343. 285.
- Fœminam* marem laesum dixit *Aristoteles*, id est marem imperfectum. 7. 198. 274.
- Fœminam* generare nunquam intendit natura particularis, sed ea procedit ex corruptione alicujus principii naturalis. 7. 199. 274.
- Fœmina*, nisi sint illustres, in feudali causa non possunt testari ad probandam investituram. 18. 65. 809.
- Fœmina* defendendi partes per viros prestare possunt. 7. 248. 279.
- Fœmina* regulariter à feudis militaribus excluduntur. 7. 195. 274.
- Fœmina* per se bella & officia publica gerere non solent. 9. 1145. 444.
- Fœmina* saepe civitates maximas & amplissima regna gubernarunt & ab hostium injuriis pugnando vindicarunt. 9. 1147. 444.
- Fœmina* multis in regnis in jurisdictione etiam hereditario jure succedunt. 9. 1148. 444.
- Fœmina* nec donandi, nec testificandi, nec judicandi, multo minus imperandi, aut defendendi auctoritatem habent. 7. 204. 274.
- Fœmina* multa frequenter non minus militari gloria, quam viri excellere. 7. 231. 278.
- Fœmina* natura viris servire debent, iisq; sunt subdita. 7. 191. 271.
- Fœmina* in regnis *Navarra*, *Hierosolymitano*, *Neapolitano*, & aliis legitime succedentes eadem laudabiliter administrarunt. 7. 229. 277.
- Fœmina* a mulieribus publicis removenda. 7. 201. 274.
- Fœmina* multis in casibus ad fendorum successionem admittuntur. 7. 256. 280.
- Fœmina* in *Sicilia* & *Gallia* regno ad feuda indistincte admittuntur. 7. 257. *ibid.*
- Fœmina* armis assueta in feudis, ut viri succedunt secundum *Garzon*. & *Isfern*. 258. *ibid.*

- Sed contra hoc eas nihilominus, quam alias excludi communiter tenetur à Feudistis.* 259. *ibid.*
- Fœmina jurisdictionem hereditario jure, aut speciali Principis gratia habere possunt.* 7. 265. 181.
- Fœmina à Personalibus duntaxat muneribus excluduntur.* 7. 266. 281.
- Fœmina quatenus ab officiis civilibus & publicis remota sint.* 7. 267. 281.
- Fœmina tutelas pupillares administrare non possunt.* 7. 206. 275.
- Fœmina an protectrices constitui possint.* 7. 182. 272.
- Forenses ab onere collectarum regulariter immunes sunt.* 10. 188. 466.
- Forenses pro custodia terrarum, in alieno territorio pradia habentes, collectantur.* 10. 190. 466.
- Forma non servata actus est nullus, & per equipollentes non impletur.* 9. 14. 341.
- Forme ne partium quidem consensu quicquam addi vel detrahi potest, & est individua.* 9. 15. 341.
- Forma quando est servanda potest adimpleri per relationem.* 9. 16. 341.
- Forma & natura contractus ab observatione communi declaratur.* 9. 1016. 431.
- Formula sententiae banni declaratoria.* 8. 173. 304.
- Fortitudo eandem laudem meretur in foro, atq; Castris edita.* 15. 155. 655.
- Fortitudinis vis & perfectio magis in sufferendo, quam suscipiendo est posita.* 1. 129. 18.
- Fortibus nil timendum, nil etiam contemnendum.* 6. 347. 226.
- Fortuna se offerens in primis amplectenda.* 12. 51. 572.
- Forum quis sortitur non modo ratione originis & contractus, sed & propter malefictum.* 10. 506. 494.
- Etiam si delinquens domicilium alibi habeat.* 10. 508. 494.
- Forum sortiens alicujus Principis, sub quo deliquit, delicti ratione ejus subditus non dicitur.* 6. 605. 245.
- Franciæ Regum Calendis Maji coram tota gente presidendi mos ad salutandum & obsequia ac dona accipienda.* 3. 276. 94.
- Francisci Valesii Galliarum Regis potentia.* 7. 121. 268.
- Ejusdem ob initam cum Turca confederationem, tempore obitus sui, desperantis voces.* 7. 122. 268.
- Valesia gentis interitus.* 7. 124. 268.
- Francisci Burchardi querela contra protestantes, qui monasteria occuparunt.* 1. 209. 25.
- Francofurtenses habentes jus protegendum Septemviros ad eligendum Regem Romanorum convenientes, de tuendis iis juramento obstringuntur.* 14. 129. 627.
- Franconia Nobiles bona sua allodialia protectionis gratia feudaliter fecerunt.* 6. 696. 404.
- Fratris vita struere insidias non minor est impietas, quam ne care patrem aut filium.* 13. 265. 598.
- Fratres ex eodem sanguine sunt orti.* 13. 260. 598.
- inter Fratres non est tam arcta conjunctio, quam inter patrem & filium.* 13. 273. 599.
- Fraterna charitas juris est naturalis, quod nullo jure dirimi potest.* 13. 262. 598.
- Fraternitatis in pacto non propriis sumptibus defensio præstat.* 14. 387. 639.
- Fraternitatis in contractu, prioritati temporis defertur.* 12. 246. 573.
- Fraternitatis renuntiari potest, si conditio sub qua inita fuit, non præstetur.* 16. 699. 727.
- Fraudis usus, ut omnibus in actionibus detestabilis, ita maxime in protectoribus summe exosus.* 11. 136. 523.
- Fredum LL. Salicis etiam pro multa, vulgo Grevel sumitur.* 3. 254. 92.
- Fredum itidem Pax Frieden dictum.* 2. 274. 65.
- Fredum Vox Francorum multam fisco vel judicio debitam, Germanis Grevel significat.* 2. 271. 65.
- Freystadt & Reichsstadt / quoad immediatam subjectionem, pari jure censentur.* 6. 157. 208.
- Freystadt nihil, quoad aquilam, insigniorum loco ferunt, Reichsstatte / totam, vel saltem partem aquila.* 6. 152. 208.
- Freystadt dicuntur, quæ ab omni ævo, neminem, nisi Imperatorem, agnoverunt.* 6. 153. 208.
- Fridbergenses Civitas à Ruperto Rege Romanorum in Imperii clientelam A. 1400. suscepta.* 9. 709. 406.
- Fridericus Imp. ex successione eandem Advocatiam consecutus in familia Dominorum de Stauffen perpetuam esse sanxit.* 9. 456. 380.
- Fridericus Comes Palatinus nepotem suum sub tutela velamine, Electoratu ac provinciis ei subditis spoliare tentans, Imperialis banni fulmine percussus, à proposito deterritus fuit.* 1. 341. 34.
- Fridericus I. Imp. claustrum Adelbergensi Dn. de Stauffen protectorem constituit.* 5. 416. 156.
- Idem Monasterio Seckingen filium suum Ottorem Burgundia Palatinum Advocatum assignavit.* *ibid.*
- Fridericus II. Imp. Fabariense cœnobium ab omni Advocatia & patronatus jurisdictione universaliter exemptum in suam & Sacri Imperii perpetuam protectionem recipit.* 1. 35. 10.
- Fridericus III. Imper. Rudolphum Episcopum Herbipolensem ac successores ejusdem, Chombergensis Ecclesie perpetuum Advocatum constituit, cum clausula ordinandi Subpatronum.* 10. 590. 499.
- Fridericus Barbarossa Comrado Episcopo Pataviensi Abbatiam S. Mariae *ibid.* investitura Advocatia monasteriis ejusd. sibi ac successoribus suis reservata, cum omnibus pertinentiis, A. 1161. dono tradit.* 9. 778. 412.
- Fridericus Barbarossa sue stirpis Advocatos Lorchenses dilapidantes aut distrahentes bona Monasterii removeri jubet, singulari diplomate in id dato.* 16. 636. 721.
- Fridericus Barbarossa trium Episcopatum, Sedunensis, Lausannensis, & Genuensis Advocatiam concessit Bertholdo Zeringensi in remunerationem regni Arelatensis.* 5. 349. 144.
- Fridericus Comes Palatinus coronam Boemice appetens, ut Camelus cornua desiderans, aures perdidit.* 12. 48. 562.
- Friderici de Lotharingia Comitis de Guise diploma, quo fratres de Bello prato Anno 1390. in suam protectionem recepit.* 5. 111. 120.
- Friderici II. ac Advocatis Constitutio, qua non nisi unicum cuiuslibet Monasterii Advocatum, esse præcipit.* 1. 291. 30.
- D. Fridolinus precibus suis Rheni undas bifidas fecit.* 9. 674. 400.
- D. Fridolinus fratrem Ursonem extinctum miraculose ad testimonii dictionem à mortuis excitat & iudici sistit.* 9. 675. 400.
- Frisgingi vox, nostris Grischling / quid denotet.* 3. 292. 95.
- Fructus percepti ab immisso imputantur in debita ante immersionem contracta.* 11. 768. 582.
- Fructus decimarum ac beneficiorum Ecclesiasticorum licite vendi & alienari possunt.* 6. 532. 240.
- Frustra precibus impetratur, quod jure communi concessum est.* 9. 542. 387.
- Fuga hominibus extraneis inter se concertantibus pudori ac dedecori est.* 13. 94. 589.
- Fugere aggressorem nemo tenetur.* 13. 95. 589.
- Fuga liberis parentum crudelitatem fugientibus tanquam certa observantia parentibus debita testificatio, laudi potius ducitur, quam ignominia.* 13. 96. 589.
- Fuldensis Abbatia, aliaque nonnulla loca, in terris Imperii sita, pro locis quibusdam Cisalpinis, per concambium ad Imperium translata.* 5. 367. 147.
- Fundans Ecclesiam potest apponere pactum, ut jus patronatus transeat ad heredes etiam extraneos.* 9. 480. 383.
- Fundans Ecclesiam regularem an possit apponere pactum, ut Clericus secularis habeat vocem in electione Abbatis.* 9. 493. 384.

I N D E X.

Fundans Ecclesiam non potest immutare dispositionem Canonum in prejudicium Episcopi. 9. 487. 384.
Fundator alicujus Monasterii vel Ecclesie in ea protectionem, aliudve simile jus licite reservare potest. 9. 477. 383.
Fundatoris primi arma ab Ecclesia vel sepulchro nullo modo amoveri, sed in memoriam ejusdem semper permanere debent. 18. 121. 813.
Fundatorem jus aliquod in re Deo consecrata pii monumenti loco sibi reservare equum est. 9. 442. 378.
Fundatores non raro Ecclesias à se constructas in Summorum Pontificum protectionem, sua sponte obtulerunt. eod. 5. 166.
Fundatores interdum heredes suos perpetuos patronos designarunt. 3. 192. 85.
Ejus rei exemplum in Comite Wernhero de Habsburg Advocato Murenfi. 3. 193. 85.
Fundatores qualiter locorum sacrorum sibi, posterisque suis tutelam eorundem vindicaverint. 5. 488. 168.
Fundatorum imagines in templis ad aliorum liberalitatem, in Ecclesias similiter exercendam, ponende sunt. 18. 150. 815.
à Fundatoribus an recte ac licite in monasteriis vel Ecclesiis à se fundatis, apponantur insignia seu arma gentilitia. 18. 134. 814.
Fundatio, constructio, dotatio monasterii, ut ex iis acquiratur jus protectionis an copulative intervenire debeant, vel unum eorum sufficiat. 9. 572. 389.
Fundatio Ecclesiarum, præter jus patronatus nullum aliam patronis tribuit jurisdictionem. 10. 439. 484.
Fundatio Monasteriorum à dominis territorii, in quosita illa sunt indubitata juris Advocatitii præsumptionem præbent. 8. 442. 322.
Fundo Ecclesia construenda assignato Ecclesia nondum est constructa, nec ad effectum deducta. 9. 579. 390.
Fur nocturnus impune occidi potest, si occisor ei sine suo periculo parcere non potuit. 10. 23. 454.
Furor superveniens negotium ante furorem sana mente contractum non perimit. 16. 450. 704.
Furor superveniens homini uxorem sana mente ducenti, vel testamentum facienti non præjudicat. 16. 453. 704.
Furtum non committere dicitur rapiens bona infidelium. 9. 434. 377.
de Futuro statuere ex præteritis, prudentis non est. 1. 359. 36.
de Futuris statuere ex præsentis imprudentis est. 11. 572. 541.
de Futuris semper meliora speranda sunt. 11. 523. 540.

G.

GAlastaphagorum mulieres fortitudine bellica non minus præstantes quam viri. 7. 224. 277.
Galerius Max. oratoria construendi primo Christianis potestatem indulgit. 2. 160. 54.
Gallia Belgica per matrimonium ad familiam Austriacam devenit. 9. 1124. 442.
Galli & Veneticum Turcis ex fœdere commercantur. 8. 325. 313.
Gallorum Reges, quamdiu Ecclesiam defenderunt, felices ac viatores extiterunt. 5. 146. 146.
Ganerbinatus & Ganerbinorum origo. 15. 36. 649.
Ganerbii societate ac confœderatione communis tutela gratia, contracta, quam Burgfrieden appellant, uniti sunt. 37. ibid.
in Ganerbinatum cooptatus non desinit esse subditus Vasallus illius Domini, cujus ante fuit. 38. ibid.
Gäst/deren der Wirth nicht mächtig seyn kan/ böß zu laden. 9. 339. 395.
Gebhardus Comes Hirschbergensis Anno 1300. Comitatum Hirschberg Episcopo Aichstadiano legavit. 9. 150. 383.
Generalitas dispositionis per rationem restringitur. 6. 438. 232.

Gens nulla præter Turcicam tam barbara quæ non in Regibus suis inaugurandis ab illis fidem ac juramentum extat. ibid. 5. 125.
Genfericus Tyrannus Arrianus sub Zenone in Africa regnat. 5. 259. 137.
Gentiles in primis Civitates incerti Dei, Deæve tutela constituerunt. 3. 61. 75.
Gentiles è Deorum suorum numero certos similiter sibi Patronos eligere soliti. 3. 59. 75.
Gentilitas omnibus hominum actionibus certos Parastatas assignare consuevit. 3. 60. 75.
Genua Italia Civitas varios protectores olim habuit, donec tandem in Hispani clientelam transiit. 5. 526. 180.
Genevates cum Bernensibus A. 1528. protectionis unionem ad annos triginta contraxerunt. 9. 334. 394.
Genevates hoæie Galliarum Regem patronum tutelarem agnoscunt. 6. 26. 198.
Genuenses sub Francie Regum tutela existentes ab ea recedere tentantes 200000. aureis à Ludovico XII. mulctati. 16. 222. 690.
Gennenses antehac in Jo. & Philippi Mediolanensium Ducum, nunc in Hispani Regis, clientela sunt. 6. 26. 198.
Genuensium Respublica exemptionem omnigenam sibi vindicat. 6. 133. 207.
Genus materiam & forma partem complectitur. 4. 27. 99.
Genus proximum in definitione ponendum, quod continet omne remotius. 4. 29. 99.
Gerhaber id est tutores quales, ab Imperatore Maximiliano Bernhaber vocati. 1. 345. 34.
Germania reguli mutua ope ac amicitia jure à potentiorum injuria se facile defenderunt. 1. 265. 28.
Germani ea natio virtute ac sanguine proprio Romanum Imperium coemit. 9. 221. 354.
Germani cujusdam Nobilis Adolescentis duplici chirographo cruento, Dæmoni sese obligantis, ac eoque, facta utriusque restitutione liberati, memorabile ac recens exemplum. 9. 416. 371.
Germanorum pectora ad promissa servanda, constantissima. 16. 734.
Germanorum cum Hilderico & Clodoveo Francorum regibus acerrima prælia. 6. 736. 253.
Gerolzeggenses Barones protectores Monasterii Schuttern. 16. 579. 715.
Gladius superioribus datus non tam ad justitiam in facinorosos, quam ad fortitudinem in bonorum oppressores & hostes. 6. 597. 244.
Glastingebiri Monasterium in Anglia ab Edgardo Anglia Rege & S. Dunstano Archiepiscopo Cantuariensi conditum. 5. 465. 164.
Idem Monasterium à Joanne XIII. Papa Anno 971. ad conditorum petitionem in protectionem assumptum. 5. 466. 164.
Goslaria civitas protectioni Landgraviorum Hassie Darmstad. subjecta secessionem ab ea tentans, vi & armis repressa. 16. 222. 690.
Gothi neminem securitatem templorum invocantem violarunt. 15. 77. 652.
Gothi & Vandali, Duce Attila, sub Imp. Theodosio in Europa crudeliter deseviere. 5. 81. 117.
Græciæ Imp. ob auxilium Turcicum invocatum, Imperium occidentale amiserrunt. 7. 379. 287.
Græci clientes servos, à servitute, & fœminas ministras à ministrando, nuncupavere. 5. 16. 112.
Gratia sub nomine dignitatis Imperatorie pro se & successoribus Imperio concessa, per successorem servanda est. 16. 723. 735.
Gratia à jure communi deviantes non late, sed stricte interpretanda sunt. 8. 524. 386.
Gratianus post Valentinianum Imperii habenas consecutus in Ecclesia defensione strenuus fuit. 5. 19. 131.

Gratianus omnibus Catholicis, religionis ergo in exilium pulsus, redditum concessit. 5. 196. 131.
Gratianus publica lege hereticos, Ecclesias occupatas, Catholicis cederi iussit. 5. 197. 131.
Gratiani rescriptum de Clericorum immunitate à muneribus personalibus. 5. 201. 131.
Gratiani lex alia adversus hereticos, ut quiescant, & Episcopos non habeant. 5. 199. 131.
Grayspachensis Comitatus per decretum Colonienſe DD. Othoni Henrico & Philippo Comitibus Palatinis A. 1510. adjudicatus. 1. 122. 17.
Gregorius VII. Papa Monasterium Hirschaw in tutelam ſedis Apoſtolice aſſumens, illud infeſtantibus, privationem honoris & poteſtatis cum pœna excommunicationis comminatus. ib. 17. 758.
Gregorius Papa ad Carolum Martellum Legatos mittit, ut Eccleſia Romana ſuccurrat, urbemque Longobardorum obſidione liberet. 5. 281. 139.
Gubernator arcis alicujus datis fidejuſſoribus cavere obſtringitur de arce recte cuſtodienda & defendenda. 9. 241. 358.
Quod tamen non eſt perpetuum, ſed magis in voluntate Domini, juris neceſſitate poſitum eſt. 9. 251. 358.
Guelpho Bavaria Dux, Luiboldo Comite Achalmenſi, Zuvifaltenſi olim Monasterio protector præſectus. 9. 357. 367.
Gynacocratie forma ubi recepta, ibi fœmina jus protectionis ſuſcipiende habere poſſunt. 7. 269. 281.

H.

HAbere aliquid quatenus quis dicatur. 11. 454. 537.
Habere quilibet dicitur, quod jure petere poteſt, ſive de quo actionem habet. 11. 455. 537.
Hæreditas ab abſente quovis judicio recusari poteſt. 3. 419. 143.
Hæreditas parentum jure naturali debetur liberis. 6. 405. 230.
an Hæres protectoris turbati poſſit intentare interdictum pro tuenda poſſeſſione Advocatie, quam habuit deſunctus Advocatus. 17. 40. 752.
Hæredis verbum regulariter verificatur in quolibet herede tam ſanguinis, quam extraneo. 3. 158. 82.
Hæreditate delata, rem hereditariam poſſidens, jure hereditario poſſidere præſumitur. 18. 76. 810.
Hæredes primi acquirentis reputantur hæredes in infinitum. 3. 151. 82.
Hæredis appellatione omnes ſucceſſores ſignificantur, eſſi verbis non ſint expreſſi. 152. Exem. 153. 82.
Hæredis appellatio quibus caſibus tantum proximum heredem, & non alios, contineat? remiſſive. 3. 154. 82.
Hæreſis omnium delictorum graviffimum dicitur. 8. 206. 305.
Hæreſis gravius maleficium, quam majeſtatis humana crimen. 8. 207. 305.
Hæreſis quare cæteris criminibus gravior & deteſtabilior. 8. 209. 306.
Hæreſis non immerito crimen læſæ majeſtatis divina appellatur. 8. 209. 306.
Hæreſis gravior crimine læſæ majeſtatis. 16. 553. 713.
per Hæreſis crimen omnia bona ipſo jure conſiſcantur. 16. 549. 713.
Hæreticus non poteſt à principio adificare, vel dotare Eccleſiam, ut acquirat jus patronatus. 16. 550. 713.
Hæreticus omne privilegium amittit & nullum in rebus ſuis Dominium habet. 16. 551. 713.
Hæreticus reverſus ad veram fidem an recuperet Advocatiam prius habitam. 16. 554. 713.
Hæreticus ab Eccleſia præciſus, eſt ſicut ramus ab arbore, quæ ſtatim areſcit. 8. 211. 306.

Hæreticus ad Eccleſiam confugiens non gaudet ejus immunitate. 8. 212. 306.
Hæretici quinam ſint proprie. 8. 196. 305.
Hæretici qualiter diſtinguantur ab impiis. 8. 197. 305.
Hæretici qualiter diſcriminentur à ſchiſmaticis. 8. 198. 305.
Hæretici Eccleſia pacem & unitatem perturbant. 200. ibid.
Hæretici Eccleſia beneficiis ſe indignos reddunt. 201. ibid.
Hæretici legitime agniti & condemnati ab honoribus & officiis publicis arcentur. 202. ibid.
Hæretici impune non ferendi. 203. ibid.
Hæretici præter excommunicationem, pœnam etiam publicam pro qualitate facinoris arbitrarie infligendam commerentur. 204. ib.
Hæretici omni commercio & negotiatione fidelium excluduntur. 8. 213. 306.
Hæretici utrum orthodoxorum protectores eſſe poſſint. 7. 140. 270.
Hæretici juris patronatus incapaces. 7. 140. 270.
Hæretici inter Chriſtianos ſepeliri non permittuntur. 8. 215. 306.
Hæretici an à protectionis ſubſidio penitus excludendi ſint. 8. 195. 305.
Hæreticorum fautores, deſenſores, ac receptatores proiſdem cum ipſis hæreticis habentur. 8. 216. 306.
Hæreticorum protectores nullis pœnis ſubjacent. 8. 205. 305.
Hæreticorum nomen & memoria poſt mortem damnatur. 8. 214. 306.
Hæreticorum nomine contineri, qui deviant in minimo fidei articulo à Catholica religionis judicio, Juſtinianns deſignavit. 5. 200. 131.
Hæreticorum bona ipſo jure ſunt conſiſcata. 8. 165. 304.
cum Hæreticis & ſimilibus id genus paciſci non licet, ut libere in damnata ſua ſecta vivant. 8. 245. 307.
Hallenles Suevorum Advocatia Monasterii Chombergensis privati ſubditos Chombergenses juramento clientelari ſibi præſtito relaxare juſſi. 10. 139. 461.
Hamburgum partim urbs Imperialis, partim municipalis quatenus Ducibus Holſatie paret. 6. 169. 215.
Hanſæ Civitates olim ſub patrocinio Magiſtri Ordinis Teutonici. 5. 517. 180.
Haſſiæ Landgraviæ protectores Monasterii Hirschfeldens. 16. 579. 715.
Hattus Dux, bonorum Eccleſiaſticorum S. Petri & B. Eucharii Treverens. violentus invaſor. 5. 132. 124.
Hattus ad reſtitutionem eorundem bonorum, per Siebertum Francorum Regem, compulſus. 5. 133. 124.
Hauptrecht / Hauptſall ab hominibus propriis originem trahunt. 11. 11. 513.
Hedovvigis Henrici Bavari filia Monasteriorum S. Galli & Augiæ majoris Advocata. 7. 215. 276.
Heilbrunna, & Spira, ſub Electorum Palatinorum tutela extitere. 5. 519. 174.
Helſenſteinii Comites ejusdem Monasterii olim protectores A. 1360. 5. 446. 164.
Helſenſteinii Comites, antiquiſſimi Advocatiam cœnobii olim nunc collegiata Eccleſia Wyſenſteigenſis titulo fundationis acquiſitam etiamnum hodie obtinent. 9. 46. 381.
Heliogabalus primum matrem ſuam in ordinem Senatorum admiſit, & mulierum in Quirinali colle ſenatum conſtituit. 7. 203. 274.
Helvetii die Eydgenoffen von der Waldſetten Anno 1465. propter malam adminiſtrationem Monasterio Engelberg Advocatos conſtituerunt. 5. 108. 118.
Helvetii quotannis à Rege Galliarum mille aureos in ſingulas civitates penſionis nomine recipiunt. 10. 439. 485.
Helvetii liberi, die freye Schweizer / unde & qua occaſione libertatem ſuam naſti ſint. 6. 163. 209.
Helvetiorum in bello contra Gallum Anno 1512. prope Novariam conſecto ſtrenua opera. 6. 164. 209.
Helvetii à Pontifice Julio vexillis myſteriiſ paſſionis Chriſti inſigni-

- ignitis donati, defensores & protectores libertatis Ecclesie nominati. 6. 165. 209.
- Helvetii etiam contra antiquiores confederatos sibi invicem assistunt. 12. 271. 524.
- Helvetii qua de causa, olim milites Austriacos ipsorum terram non inviti ingredi permiserint. 12. 56. 562.
- Helvetii confederati indistincte aliorum patrocinia invocare & iis se confederare possunt. 6. 16. 198.
- Henricus Comes Polaborum, Evermundi Episcopi Raceburgensis Advocatus & Vasallus. 5. 342. 143.
- Henricus II. Monasterium Altaba in Bavaria situm cum omnibus ejusdem bonis in tuitionem recipit. 5. 413. 154.
- Henricus II. Imp. Comitatum Bambergensem in Episcopatum erigit, ac eximius privilegiis ac creditibus ornat. . 420. 157.
- Henricus II. Imp. quatuor Electores Imperii, officiales Episcopatus Bambergensis constituit. 5. 421. 157.
- Henricus IV. Imp. Monasterium Sponheim in protectionem recipiens, adversus molestantes poenam criminis lese majestatis constituit. 17. 113. 758.
- Henricus Leo Dux Sax. & Bavaria ob derelictum in acie Fridericum Imp. lese majestatis Reus damnatus omnes ditiones suas amisit. 11. 538. 541.
- Henricus IV. Imp. Albertum Bremensem Episcopum corpore suo protexit. 11. 784. 552.
- Henricus Luzelburgius sese Papa jurejurando obstringere majestate Imperatoria indignum censuit. 9. 196. 352.
- Henricus VII. Imperator imperium tanquam feudum à Papa recognoscere noluit. 9. 146. 349.
- Et ante ipsum Fridericus I. Adriano Papa quoque inficiatus est. 9. 147. 349.
- Henricus Carinthia Dux, in Othocarum Marchionem Styria Advocatiam Monasterii S. Lamberti emptionis titulo transfert. 9. 1047. 435.
- Henricus Comes de Lechsgemünd / fundator Monasterii Casariensis, Cœnobitis prohibuit, ut nullum Advocatum prater Filium Virginis haberent. 11. 426. 535.
- Henricus II. Gallorum Rex sub pretextu defensionis tres Imperii Urbes sibi adjunxit. 1. 192. 23.
- Henricus Comes de Lechsgemünd renunciando omni superioritati ac jurisdictioni Monasterii Casariensis, superioritati Imperiali renunciare minime potuit. 16. 59. 679.
- Henricus Auceps Arnolpho Alemannia Duci, ob rem præclare contra Hunnos & Vandalos gestam, amplas ditiones cum Diacesium & Monasteriorum Advocatus concedit. 5. 351. 144.
- S. Henricus ex paterna hereditate fundavit Episcopatum Bambergensem. 5. 359. 145.
- S. Henricus Episcopatum Bambergensem in summi Pontificis tutelam tradidit. 5. 360. 146.
- Henricus IV. Imperator Ecclesiam in Sponheim Anno 1125. in perpetuam protectionem recipit. 3. 190. 85.
- Henricus IV. Imp. similem Advocati pro libitu suscipiendi licentiam Monasterio Alperspachensi Anno 1123. permittit. 5. 443. 169.
- Henricus Junior Ecclesiam Bambergensem annuo tributo equi phalerati Romam mittendi liberat. 5. 355. 147.
- Idem vice Bambergæ Romano Pontifici Beneventum tradidit. 5. 366. 147.
- Henricus Comes Palatinus Anno 1198. Advocatiam urbis Trevirensis Joanni Trevirorum Archiepiscopo resignat. 2. 80. 48.
- S. Henric. Imp. Sclavos auxilio SS. cœlitum Georgii, Laurentii, & Adriani in fugam convertit. 3. 37. 73.
- Henrici Imperatoris constitutio, qua pro clericis Advocatos eorundem jurare debere sanxit. 11. 41. 516.
- Henrici IV. Imp. diploma, quo Hirsangiensis Monasterii restorationem per Adelbertum factam, & Advocatiam ei pro se & heredibus suis in illud reservatam confirmat. 5. 625. 394.
- Henrici Imperatoris literæ, quibus Assindiensem Abbatissam Imperii Principem, in possessionem Advocatiae suæ in Nollingshaussen immittit. 2. 44. 45.
- Herbipolensis Præpositus Præfecto Brandenburgico in Kreglingen ob protectionem aliquot pagorum ad Mœnum sitorum quotannis ter per 24. horas albergariam præstare tenetur. 10. 277. 473.
- Hercules ob studium susceptæ aliorum protectionis inter Divos relatus. 5. 550. 183.
- Herculis encomium, qui vim & injuriam patientibus auxilium suum nunquam denegavit. 14. 169. 625.
- Heremitarum Monasterii Einsidleni encomium. 5. 407. 153.
- Heribannus vocationem ad exercitum significat. 3. 257. 91.
- Heribannum generaliter omnem mulctam, quæ Domino debetur, significat. 3. 258. 93.
- Heribannum specialiter pro mulctâ, quæ pro militia desertione penditur, accipitur. 3. 359. 93.
- Heribannum item contributionem ad persequendum bellum cum consensu Statuum regni subditis, fisco exhausto, impositam significat. 3. 260. 93.
- Hermannus Voburgensis Marchio Banthensis Monasterii Advocatus. 5. 492. 168.
- Hermannus Voburgensis Marchio Herbipoli hastiludio perit. 5. 491. 168.
- Hermannus Voburgensis Marchio in Banthensi Monasterio à se fundato Advocatiam sibi suisque heredibus reservavit. 5. 492. 168.
- Hermannus Comes Palatinus ab Adelherone Episcopo Trevirensi, ejusdem Ecclesie & Civitatis protector constitutus. 1. 201. 24.
- Hermannus idem Treverens. Eccles. Advocatia potentior factus eand. Ecclesiam infestat, eique castrum Trisse, cum attinente terra, adimere tentat. 1. 202. 24.
- Herodes Rex Judææ in satellitio suo custodes Germanos fovit. 15. 182. 658.
- Herrberg / Nachtsfeld / hospitatio id quod Germanico Ludovici Imperatoris diplomate ostenditur, vulgariter dicta. 10. 257. 471.
- Hirsangienſe Cœnobium ab Erlafrido Comite de Calve & filio ejus Nottingo A. 838. conditum. 5. 454. 162.
- Hirsangienſe Monasterium à Gregorio IV. & VII. nec non Urbano II. Pontificibus, in protectionem assumptum. 5. 455. 162.
- Hirsangienſe Monasterium tempore Hartfridi noni ejusdem Cœnobii Abbatis desolatur, & per septem & quinquaginta annos neglectum jacet. 9. 503. 384.
- Hirsangienſe Monasterium ab Adelberto Comite de Calve magnificis sumptibus restauratum. . 504. 385.
- qui permisit Monasterio, ut Advocatum de posteris suis, si quis ex iis idoneus nec terreno intentus commodo existeret, assumerent, si talem ex posteris non invenirent, alium undecunque assumerent idoneum. 9. 505. 385.
- Hirsangienſe Monasterium olim in Papæ Urbani II. Henrici Imperat. & Comitum Calvensium clientela simul extitit. 11. 654. 536.
- Hirsangienſe Cœnobium sacrosanctæ sedis Apostolicæ quotannis nummum aureum persolvit, ut ejus præsidio protegeretur. 14. 42. 626.
- Hirsangienſis Monasterii fundatores Advocatia jure ex fundatione & dotatione partem sibi longo tempore reservarunt. 9. 499. 384.
- Hirsangienſe Monasterium deficiente Comitum Calvensium familia ad Principes Wirtembergicos una cum Comitatu devenit. 5. 500. 384.
- Hirsangienſe Monasterium ab Erlafrido Comite de Calve, ejusque filio Nottingo Vercellensi constructum & magnifice dotatum. 9. 501. 384.
- Hirsangienſis Monasterii Advocatus ex privilegio Urbani II. Pontificis jurare debebat Abbati ac fratribus, quod privilegiis Ecclesie contravenire nolit. 14. 118. 622.

I N D E X.

- Hirsaugiensi Abbati protectoris pro libitu assumendi potestas ab Urbano II. conceditur, si è fundatorum familia nullus ad eam reperiatur idoneus.* 5. 472. 166.
- Hirsaugiensi Monasterio datus Advocatus Imperator Romanus,* 5. 473. 166.
- Hispani cum Tartaris vigore pacis cum Rege Philippo I. conventiona commercia exercent.* 8. 324. 313.
- Hispani B. Jacobum Apostolum patronum colunt.* 3. 24. 71.
- Hispanorum Regum jus conferendi Archiepiscopatus aliasque Præbendas unde ortum.* 9. 422. 376.
- Hispaniæ Rex ob commune periculum, olim contra Gallum, sponte defendit Sabaudum.* 7. 408. 288.
- Hispania, Polonia, Suetia & Dania Reges protectionem Hansiticarum Civitatum expetiverunt.* 1. 87. 13.
- Hispania Reges privilegium Episcopos & Prælatos constituendi ex indultu Adriani Papæ Carolo Magno dato sed à Concilio Toletano Anno 685. celebrato obtinuerunt.* 11. 23. 515.
- Historicis & Chronographis approbatis in jure patronatus aliisq; rebus edocendis credendum est.* 18. 193. 819.
- Historicis & Chronicis libris, quibus à majoribus fides adhibita fuit creditur.* 18. 40. 807.
- Holstirchen Monasterium A. 760. tempore Caroli M. in provincia Walsazia à Troando Principe Franconico fundatum.* 18. 245. 823.
- Idipsum in tutela Cemitum Wertheimiorum esse nonnullis sententiarum latarum auctoritatibus ostenditur.* ib.
- Homicidæ voluntarii, latrones publici protectionis præsidio orbatifunt, & ad Ecclesiam confugientes impune extrahi possunt.* 8. 35. 297.
- Homicidium in se committere prohibitum est.* 6. 279. 220.
- Homicidio simplici prohibito, necessarium non censetur prohibitum.* 13. 87. 588.
- in Homicidio solus occidendi animus ad actum aliquem perductus etiam homicidio non secuto mortis pœnam meretur.* 16. 507. 709.
- Homo in baptismi lavacro se adversus Christi & membrorum ejus hostes palæstritam strenuum fore profitetur.* 7. 107. 267.
- Homo omnis liber nascitur de jure naturæ, etiam quoad jurisdictionem, cui subesse nequit, nisi sponte sua.* 6. 30. 198.
- Homo arbitrii libertate à Deo instructus in sui non alieni consilii manu relictus est.* 1. 141. 19.
- Homo homini Deus, homo homini lupus.* 1. 63. 11.
- Homo non est sui ipsius, sed Imperii vel reipublicæ.* 6. 284. 220.
- Hominis naturali equitate dictante interest, hominem beneficio afficere.* 5. 547. 183.
- Homini periclitanti non auxiliari jure naturæ nefas est.* 5. 546. 183.
- Hominem homini insidiari jure naturæ nefas est.* 5. 545. 183.
- Hominem homini ipsa natura conciliat.* 1. 170. 22.
- Hominem hominis incommodo, rem suam augere prorsus contra naturam.* 11. 473. 538.
- Homines plerumq; eo magis confidunt, quanto minus ne opprimantur, metuent.* 1. 148. 20.
- Homines, ubi contra propria commoda laborare inveniuntur, conservari interest reipublicæ.* 11. 405. 535.
- Homines in necessitatibus suis ad divina potius quam humana præsidia confugere debent.* 1. 143. 19.
- Homines omnes communi protectionis jure, naturali quadam cognatione invicem conglutinati.* 1. 63. 11.
- Homines antiquitus in sylvis & agris nullo certomore absq; religione & disciplina degisse feruntur.* 5. 554. 183.
- Homines olim imbecilliores reprimenda à se validiorum violentia causa in potentiorum fidem se committebant.* 5. 555. 183.
- Homines sæpe plura ostentanda benevolentia, quam inducenda obligationis causa pollicentur.* 9. 97. 346.
- Homines omnes cujuscunq; status & conditionis eodem & equali jure utuntur.* 7. 70. 266.
- Homines ad malum, quam bonum sua natura magis proclives.* 14. 96. 621.
- Homines ut plurimum singuli etiam certos sibi patronos ex Sanctorum numero eligere consueverunt.* 3. 55. 75.
- Homines creatura nobilissima ad imaginem Dei creata, & SS. Christi sanguine redempta.* 6. 419. 251.
- Hominum societate ad varias fortune vicissitudines levandas, opus est, ut aequiores animo fortuita toleremus.* 1. 256. 28.
- Hominibus assiduo curandum & invigilandum est, ut vitiiis fugatis virtutibusq; apprehensis ad Deum, bonorum omnium fontem perveniant.* 10. 12. 453.
- Hominibus fraudulentis, pacta violandi ansa facile porrigitur.* 5. 356. 367.
- Hominibus singulis à nativitate Angeli custodes dati.* 3. 11. 70.
- Honor laesus sive amissus judicis auctoritate vindicari & recuperari potest: Vita amissa restitui non potest.* 11. 613. 545.
- Honorantiis Advocato debitis annumerantur xenia charitæ, blanditiæ & similia.* 1. 88. 13.
- Honorarium incertum promissum non actione mandati, sed ex stipulatu, vel alia ex contractu competente actione exigendum.* 17. 64. 754.
- Honorarium plurimum accipere & non nisi unum juvare iniquum videtur.* 12. 231. 570.
- Honorarium protectionis causa stipulatum an protectori victo debeatur.* 14. 291. 633.
- Honorarium annuum, quod protectoribus penditur, non est de substantia juris Advocatiæ.* 4. 57. 101.
- Honorarii & mercedis materia favorabilis.* 14. 382. 639.
- Honorarii solutio utrum protectoribus præstanda sit, etiam si invito Advocato clientes Advocatiæ renunciassent.* 14. 292. 633.
- Honorarii solutionem clientes juste abnuunt, si protectores suscepto protectionis muneri defuerint.* 14. 317. 635.
- Honorius omnia privilegia à prædecessoribus Imp. Ecclesia collata confirmat, & Ecclesiasticis tuitionem deferri mandat.* 5. 214. 132.
- Honorius capitale statuit supplicium adversus violatores ac turbatores personarum ac locorum sacrorum.* 5. 215. 133.
- Honorius rescripto ad Pompejanum dato, immunitatem concedit Catholicis Clericis & Monachis.* 5. 216. 133.
- Honorii Imperat. ad Bonifacium Papam responsio.* 5. 200. 134.
- Hormisdæ Pap. Epistola ad Justinum Imp. pro restauranda tranquillitate Catholicorum.* 1. 262. 137.
- Hormisdæ Pap. alia ad Justinum Imper. Epistola, qua laudabile suscepta ab eo Catholicorum tutela institutum laudat.* 5. 263. 137.
- Hospitalis Deus quis.* 10. 250. 470.
- Hospitalarii milites cuidam Regi defensionis causa quotannis Falconem offerre soliti.* 14. 208. 633.
- Hospitationis nimia avertenda modus argutus & festivus per Herboldum Abbatem Murhartensem usurpatus.* 10. 301. 475.
- Hospitatura est amicitia jus quoddam, ut amici à patria recedentes ad amicorum hospitia diverterent, & easdem ad sua quoq; reciperent.* 10. 241. 470.
- Hospitatura est munus hospitum recipiendi.* 10. 238. 470.
- Hospitia & munus hospitum priscis temporibus publico à magistratu assignabantur.* 10. 239. 470.
- Hospitatura olim patrimonii, non personæ onus censebatur.* 10. 240. 470.
- Hospitatura jus vetustissimum fuisse ex Homero traditur.* 10. 244. 470.

I N D E X.

Hospitii necessitudo olim tam inter publicos populos ac civitates, quam privatos, amicitia jungenda causa contracta. 10. 245. 470.
Hospitii jus antiquorum tessera amicitia. 246. *ibid.*
Hospitii jus etiam ad posteros transibat. 10. 248. 470.
Hospitii jus violans tesseram hospitalem confregisse dicebatur. 249. *ibid.*
Hospitii insigne dextera. 10. 252. 470.
Hospitii iuri non nisi gravissimas ob causas renunciare licitum. 253. *ibid.*
Hospitii jus nulla ratione, nisi renunciatum, dissolvebatur. 254. *ibid.*
Hospitibus olim data est tessera dimidiata, qua ad hospitem allata hospes & amicus agnoscebat. 10. 247. 470.
Hospitio suscipiens Episcopum vel nobilem aliquem in domo sua non obligatur per hoc, ut suscipiat etiam in futurum. 10. 305. 476.
Hospitatus qui est pluries apud amicum ex familiaritate, non potest illum cogere ad denuo hospitandum. 10. 307. 476.
Hostis quocasu per protectorem domi expectandus sit. 12. 55. 562.
Hostis iuste punitur, qui te prior invasit. 1. 250. 28.
Hostis propinquus incolis metum incutit, remotus vero reprimatur audacia. 12. 35. 561.
Hosti Christiana fidei opem, consilium vel favorem aliudve prestant quo adversus fideles adjuvantur, poenam excommunicationis incurrit. 7. 106. 267.
Hostem domi praevenientes plerumque triumphum reportant. 12. 33. 560.
Hostes vim illaturos satius est extralocum reprimere, quam eis post insultum & devastationem factam resistere. 12. 28. 560.
Hostes Regis aut regni dicuntur, quibus à Rege bellum indictum est. 8. 16. 296.
Hostes propulsare licet dolo & insidiis. 7. 85. 267.
Hugo Burgundiae quondam Comes protector Bisantiorum, propriis suis expensis eos defendere promisit, pro dono tamen accipitrem stellarem pactus. 14. 330. 636.
Humani juris quae esse desierunt servitutem non recipiunt. 9. 589. 390.
Humiliatuto potius, quam summa cum periculo appetenda. 12. 50. 562.
Hungari sub protectionis titulo in servitutem Turcicam conjici, quam libertate eligendi Regis privari, maluerunt. 1. 196. 24.
Hungaria protectrix beata Virgo Maria. 3. 20. 71.
Hungariae Regnum à Sanct. Stephano B. Virgini dedicatum. 21. *ibid.*
Hungari olim magna celebritate, festum Assumptionis D. Virginis colebant. 22. *ibid.*

I.

I*actura causa afficiuntur, qui potentiorum patrocinia advocant.* 1. 5. 7.
facturam sentire pro alienis commodis nemo debet. 14. 218. & 368. 627.
Janizari Turcarum, iidem, qui olim protectores apud Impp. 2. 97. 50.
Janus Balliolus Scotorum Rex Anno 1293. Scotiae regnum se sub Anglorum patrocinio possidere professus. 5. 497. 170.
Jehu obviam factus Jonadabo & dubius de ejus animo sibi ab illo dextram tanquam fidelitatis tesseram porrigi jubet. 9. 405. 370.
Jesuitarum laudabile institutum, & maxima ab iis in totum orbem terrarum profecta commoda. 9. 417. 372.
Ignorans non dicitur velle. 3. 132. 302.
Ignorans non delinquit, nec culpam committit. 8. 133. 302.

Ignorans aliquem deliquisse, si ei fugienti associatus fuerit, non incidit in poenam constitutionis contra tales associantes emanatas. 8. 127. 302.
Ignorans non contemnit auctoritatem Principis. 17. 399. 782.
ab Ignorante dolus non committitur. 17. 400. 782.
Ignorantia facti regulariter excusat à poena. 17. 397. 782.
Ignorantia regulariter à delicto & poena excusat. 8. 126. 782.
Ignorantia in facto publico neminem excusat. 8. 126. 301.
Ignorantiae probabilis significatio, à poena excusat. 18. 136. 302.
Ignorantiam facti publici allegans, est in dolo praesumpto, & lata culpa. 8. 117. 301.
ad Illationem ab uno ad aliud sufficit eandem subsestationem. 9. 1049. 435.
Immediate alicui subiectum dicitur, quod alterius jurisdictioni non subjacet. 6. 101. 205.
Immisione facta in rebus Advocatiae facta creditori solutio in emolumentum Advocati cedit. 11. 758. 551.
Immissio per se cessat, cum immisso satisfactum est. 11. 759. 551.
Immissus ex primo decreto non possidet, sed duntaxat rei servandae causa in possessione esse dicitur. 11. 767. 552.
Immunitas concessa ad bona etiam postmodum quaesita porrigitur. 11. 171. 524.
Immunitas est privilegii, non notae. 11. 346. 532.
Immunitas incolis alicujus loci concessa, Judaeos etiam comprehendit. 11. 213. 525.
Immunitatis privilegium à collectis ob bellum vel necessitatem publicam indictis non eximit, etiam si verbis generalibus factum sit, ut immunitas ab ordinariis & extraordinariis muneribus concedatur. 6. 56. 201.
Nisi in literis protectitiis ea expresse quoque remissa sint. 6. 57. 201.
Immunitatis concessio contra indictionem collectarum ejusmodi ex Recessibus quoque Imperii non attenditur. 6. 54. 201.
Impediti majore venia favoreque digni, quam non impediti. 9. 1077. 437.
Impeditis quod denegatur permitti non impeditis iniquum est. 9. 1078. 437.
Impensa Praelato de beneficio litiganti ex Praelaturae redditibus praestantur, licet litem sui potissimum causa suscepisset. 14. 400. 640.
Etiam si lis esset inter Praelatum & Ecclesiam ipsam. 14. 401. 640.
Impensas actus ille fert, qui postulavit, ut actus ille fieret. 14. 374. 638.
Imperare concernit actum jurisdictionalem, nec exerceri potest Imperium, nisi ab habente Iurisdictionem. 6. 624. 246.
Imperator inter principes mundi omnium maxime refulget. 6. 21. 196.
Imperator corporalis Mundi Deus, tanquam stella matutina inter omnes eminens. *ibid.*
Imperator in omni promissione, seu obligatione de protegendo, etiam jurata, censetur exceptus. 13. 276. 599.
Imperator legem non potest ponere suo successori. 16. 834. 736.
Imperator & Papa universalis Domini ac superiores sunt. 6. 370. 628.
Imperator est dominus universalis terrarum omnium sub eo consistentium. 13. 278. 599.
Imperator in personas Ecclesiasticas ob delictum nullam habet jurisdictionem. 17. 166. 762.
Nisi ratione regaliū & beneficiorum secularium. 17. 183. 762.
Imperator & generaliter omnes, qui non jure hereditario, sed per viam electionis succedunt, aliis non coguntur habere ratas expectativarum concessionem, ab eorum antecessoribus aliis factas. 16. 825. 735.

Impe-

- Imperator vel Princeps super violatione privilegii à se concessi merito cognoscit & judicat.* 17. 121. 759.
- Imperator in causis violata Salvaguardia à se concessa ex pœna privilegio inserta, cuius medietas ad fiscum Cæsareum pertinet, habet interesse proprium.* 17. 124. 759.
- Imperator in ditionibus Nobilium, quam in aliorum Imperii Statuum, plus juris non habet.* 6. 106. 205.
- Imperator nihil novi facere videtur, si ejus majestas, aliquem in specialem protectionem recipiat.* 8. 378. 316.
- Imperator quæ facit cum consilio & consensu Electorum, totius Imperii nomine fecisse censetur.* 16. 266. 695.
- Imperator Dominus mundi quo modo nominetur.* 3. 72. 76.
- Imperator indignum sese Imperio gerens eod. privatur.* 16. 641. 722.
- Imperator præstando juramentum Pontifici debitum naturale persolvit.* 9. 152. 350.
- Imperatoris jus contractu quasitum nemini tollere potest.* 11. 185. 687.
- Nisi revocatio fieret ex legitima causa.* 11. 186. 688.
- Imperator in temporalibus præest omnibus, etiam personis Ecclesiasticis quibuscumq.* 9. 181. 351.
- Imperator an alterius in clientelam sese dare soleat.* 6. 21. 20. 196.
- Imperator sicut in secularibus totius orbis Romani, ita summus Pontifex in spiritualibus generalis protector esse censetur.* 10. 579. 499.
- Imperator certis provinciis certos Duces, Marchiones, Comites, tanquam præfides, ad dandam securitatem publicam, aliq. regalia administranda præfecit.* 10. 587. 499.
- Imperator totius orbis protector generalis.* 6. 20. 195.
- Imperator an se in alterius clientelam submittere possit.* 6. 22. 196.
- Imperator ab inferiori etiam feudum habere potest.* ibid.
- Imperator post Papam habet plenitudinem potestatis.* ibid.
- Imperator an liberis hominibus sub alicujus protectione existentibus immunitatem à collectis Turcicis concedere queat.* 6. 58. 201.
- Imperator & Imperium in omnibus confederationibus excipienda sunt.* 6. 198. 214.
- Quid item jure Saxonico hoc casu constitutum sit.* 6. 199. 214.
- Imperator subditorum querelas clementer audire, lites componere & iudices super iis delegare debet.* 6. 363. 227.
- Imperator concedens alicui homines suos non videtur eos alienare, quia adhuc retinet majoritatem.* 9. 821. 415.
- Imperator communicans alteri merum & mixtum Imperium & maximum, non per hoc à se abdicat superioritatem, quam habet ratione Imperii.* 9. 822. 415.
- Imperator non potest præjudicare Imperio.* 9. 823. 415.
- Imperator mediatos Imperii ex qualibet provincia evocare, & illis mandare atq. inhibere solet.* 8. 391. 317.
- Imperator præsentem tantum, non etiam post mortem suam, rerum gerendarum administrationem habet.* 16. 828. 736.
- Imperator quotidie subditos suos in specialem protectionem & Salvaguardiam recipit.* 8. 386. 317.
- Imperator in omnes, intra Imperii Romano Germanici limites domicilium foventes, jurisdictionem habet.* 8. 387. 317.
- Imperator habet jurisdictionem in homines hominum suorum.* 8. 388. 317.
- Imperator per donationem alicui Ecclesia vel Monasterio factam, an omnem superioritatem à se abdicasse censeatur, ut nullum penes ipsum alti domini jus in rem donatam remaneat.* 16. 68. 680.
- Imperator in privilegiis Salvaguardia omnibus & singulis tam mediatis quam immediatis violationem prohibet.* ibid. 17. 755.
- Imperator feudum sine causa auferens vasallo ad restitutionem similis feudi & interesse tenetur.* 11. 190. 688.
- Imperator vasallo etiam ex plenitudine potestatis feudum absq. culpa tollere nequit.* 16. 171. 688.
- Nisi hoc fiat ex evidenti publica necessitate.* 16. 192. 688.
- Imperator ex causa adimens alicui Advocatiam ad compensationem eidem obligatur.* 16. 193. & 105. 688.
- Imperator nunquam tantam potestatem concedit, quin similem & majorem concessa sibi reservet.* 9. 830. 416.
- Imperator nullus à Papa de Imperio investitus est.* 9. 191. 352.
- Imperatores non omnes summis Pontificibus jusjurandum præstiterunt, & ab iis coronati sunt.* 9. 192. 352.
- Imperator non præstat summo Pontifici juramentum familiaritatis aut subjectionis.* 9. 175. 351.
- Imperator non est subditus summo Pontifici in secularibus, secus in spiritualibus.* 9. 176. 351.
- Imperator est supremus omnium & in temporalibus nemini subditur.* 9. 177. 351.
- Imperator omnigenam securitatem ceu portionem quandam majestatis ubique individuatam habet comitem.* 9. 832. 416.
- Imperator salvum conductum à nemine requirit.* 9. 833. 416.
- Imperator jurare nolens non potest ad hoc adstringi à Papa, nisi in aliquo casu infidelitatis, pacis, aliove emergente.* 9. 204. 352.
- Imperator summum dignitatis & potestatis gradum obtinet.* 9. 205. 352.
- Imperator quoad protectionem & jurisdictionem dicitur dominus mundi.* 9. 826. 415.
- Imperator aut summus Pontifex non potest ponere aliquam legem suo successori.* 16. 262. 693.
- Imperator & Pontifex non ab antecessoribus suis imperium capiunt, sed per electionem.* 16. 263. 693.
- Imperator vel Pontifex factum antecessoris non consummatum adimplere aut ratum habere non cogitur.* 16. 264. 693.
- Imperator donans Ecclesia bona, extra fines Imperii in terris ipsius Ecclesie sita nullam superioritatem in iis reservare censetur.* 16. 77. 680.
- Secus si bona donata sita sint in terris Imperii.* 16. 78. 680.
- Imperator utrum ad præstandum juramentum summo Pontifici præcise obstrictus sit.* 9. 195. 352.
- Imperator tanquam mundi Princeps ab omni juramento fidelitatis exceptus est.* 9. 150. 350.
- Imperator quoad superioritatem contra omnes, & cujuscunque status personas fundatam habet intentionem.* 16. 48. 678.
- Imperator aliquid donare potest tam Ecclesie Romanae, quam inferiori nullam penitus sibi reservando superioritatem.* 16. 70. & 73. 680.
- Imperator committendo alicui Advocatiam alicujus loci utrum eam cumulative vel privative concessisse intelligatur.* 9. 804. 414.
- Imperator post commissam alteri protectionem omni se defensionis jure abdicare videtur.* 9. 805. 414.
- Imperator securitatem publicam in Imperii limitibus per constitutiones, officia civilia & militaria tueri debet.* 3. 76. 77.
- Imperator omnes bona facientes protegere ac illos conservare debet.* 3. 77. 77.
- Legum defensio ad Imperatorem quoq. spectat.* ib.
- Imperator est Advocatus Ecclesie Romanae.* 9. 467. 383.
- Imperator gratis Ecclesias defendit, nec ab aliis quos in specialem protectionem recipit, annum Honorarium accipit.* 14. 313. 634.
- Imperator tam integras ditiones, quam privatas etiam familias in suam & sacri Imperii protectionem frequenter recipit.* 1. 80. 11.
- Imperator est dominus totius orbis Romani, quoad protectionem & jurisdictionem.* 10. 513. 494.
- Imperatoris vel Principis mortui nulla potest esse protectio.* 16. 250. 692.
- Imperatoris proprium est universos communiter tueri & vindicare.* 3. 71. 76.

I N D E X.

Imperatoris proprium est, à manu calumniantium liberare oppressos. 9. 420. 376.
Imperatoris eligendi potestas, Principibus Germanis concessa. 5. 152. 126.
Imperatoris potestas quoad jurisdictionalia neq. augeri, neq. minui potest. 9. 829. 416.
Imperatoris jurisdictionem declinare nemo potest. 8. 360. 317.
Juramentum imperatoris non esse fidelitatis sed defensionis duntaxat vinculum tempore Ludovici Francofordiæ Imperiali Decreto sancitum. 9. 148. & 219. 349.
Idque comprobatur autoritatibus Actorum & Historicorum. 9. 149. 349.
Imperatoris jurisdictionem universalem nemo elidere aut declinare potest. 10. 514. 494.
Imperatoris potestas in administratione, protectione & jure dicundo potissimum occupatur. 10. 515. 494.
Imperatori pax Ecclesiæ in religionis Christiana unitate custodienda. 3. 75. 77.
Imperatori generalis Protectio ipso jure competit. 3. 70. 76.
Imperatori totius orbis Romani dominatus, jurisdictio inspectio, ac protectio à Deo concessa, ut eum defendat. 3. 74. 77.
ad Imperatorem ex contraventione privilegii sui offensum pertinet pœnam indicare contravenienti. 17. 137. 760.
contra Imperatorem arma sumens crimen læsæ Majestatis incurrit. 13. 277. 599.
Imperatorem hospitio quilibet recipere tenetur. 10. 309. 476.
Imperatore inique turbante clientes alicujus protector eorundem eos licite etiam contra illummet defendit. 13. 291. 600.
Imperatores ac Romanorum Reges etiam hodie in actu inaugurationis de defendenda Ecclesiâ Romana juramentum præstant. 9. 141. 349.
Imperatores seipsos etiam passim Ecclesiarum Patronos, maxime vero Romanæ Advocatos nominarunt. 5. 149. 146.
Imperator. Constantinopolitani Catholici de protegenda Ecclesiâ in actu electionis juramentum præstiterunt. 5. 136. 125.
Imp. Constantinopolitani per sacrosanctâ Crucis signa jusjurandum præstabant. 5. 137. 125.
Idem ante inaugurationem de confirmandis juribus & privilegiis Ecclesiarum cavebant. 5. 138. 121.
Imp. quomodo Monasteria vel ipsi in protectionem receperint, vel aliis defendenda commiserint, aut eorundem Rectoribus quos vellent Advocatos suscipiendi potestatem fecerint. 5. 398. 152.
Imperatores quandoque perpetuas Advocatias Monasticas demandare aliis soliti. 3. 191. 85.
Imp. Eshnici à Christo, ejusq. discipulis pro veris & legitimis Imp. recogniti. 9. 215. 353.
Imperatores Græci invocando Turcæ auxilium in ejusdem potestatem redacti. 9. 340. 365.
Imperatores Episcopis & Prelatis Ecclesiasticis multa concesserunt privilegia. 9. 692. 398.
Imperatores in confirmatione Abbatum Monachis juxta Benedictinam Regulam, rerum secularium curam interdiciunt. 11. 66. 520.
Imperatores, Reges, ac principes diversæ religionis homines in suo territorio habentes omnes tueri debent. 8. 343. 314.
Imperatores olim celebrarunt conventus ad justitiam faciendam. 10. 260. 471.
Imperatores olim in electionibus Prelatorum modum potissimum præscripserunt. 11. 32. 516.
Imperatores olim non solum Prelatorum sed summæ etiam Pontificis constituendi ac confirmandi potestate præditi. 11. 33. 516.
per Imperatores Constantinopolitanos, vicariis suis in Ita-

lia constitutis Pontificis approbandi potestas concessa. 11. 33. 516.
Imperatores Pontifici jurejurando non aliter quam ut Advocati adstringuntur. 9. 233. 356.
Imper. Constantinopolitani tempore Justin. Imp. omni fere Italia jurisdictione spoliati fuerant. 5. 279. 139.
Imperatores aliorum tutelam alicui commendantes, plerunque sub certa pœna prohibere solent, ne quis Advocatum in protectionis jure turbet, seu in clientum defensione impediatur. 17. 111. 757.
Confirmatur exemplo Friderici III. Imperatoris, Episcopum Herbipolensem A. 1485. monasterii Chombergensis Advocatum constituentis. 17. 112. 757.
Imperatores in literarum inscriptionibus Patroni & Advocati Titulos cum aliis conjungere non erubuerunt. 5. 156. 127.
Imperatores tam in dispositionibus inter vivos, quam in ultimis voluntatibus Ecclesiæ defensionem posteris mandaverunt. 5. 157. 127.
Imperatores defensoris & Advocati titulos in publicis etiam Imperii Recessibus inseri voluere. 5. 158. 127.
Imperatores Reges & Principes à Deo Nutritii Ecclesiæ sedisque Apostolicæ defensores & Advocati constituti. 5. 159. 127.
Imperatores qualiter Episcopos, eorumque Episcopatus sæpe ipsi in specialem protectionem assumpserint. 5. 368. 147.
Imperatores qualiter jam inde à Constantino M. usque ad Carolum M. Ecclesiâ Romanam defenderint. 5. 165. 128.
Imperatores Græcos Ecclesiâ Romana longe ante Caroli M. ætatem Tutores ac Patronos constitutos habuit. 5. 324. 142.
inter Imperialem superioritatem & aliorum Principum & statuum Imperii circa bona Ecclesiis dicata quodnam sit discrimen. 16. 54. 679.
Imperialis superioritas in omnibus bonis tam propriis, quam alienis, tam allodialibus, quam feudalibus etiam Ecclesiæ concessis semper reservata intelligitur. 16. 55. 679.
Imperium immortale est, semperq. durat. 3. 146. 81.
Imperium multo tempore fuit ante Pontificatum. 9. 212. 353.
Imperium merum non adheret territorio, sed persona id habenti. 6. 611. 245.
Imperium merum habens non potest armata manu in scio Domino civili ingredi in territorium ejus, ad actum aliquem meri Imperii exercendum. 6. 632. 246.
Imperium merum Ecclesiasticis olim magis onerosum quam utile æstimatum. 11. 50. 518.
Imperium magnum quod cum Landsfürstlicher Obrigkeit equiparatur, omnibus superioribus Magistratibus Ducibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus & Nobilibus competit. 6. 112. 206.
Imperium merum potentius & nobilius est jurisdictione. 6. 598. 244.
ad Imperium merum habentem quæ spectare velit Lucas de Penna. ibid. 244.
Imperium in Principe seculari à Deo est nec dependet ab Ecclesiâ. 9. 226. 354.
Imperium Romanum per sedem Apostolicam à Græcis in Germanos, propter susceptam Ecclesiæ defensionem translatum. 5. 151. 126.
Imperium merum in Pago alterius jurisdictioni civili subiecto, habens, vexillum suum tempore Nundinarum extendere non potest. 6. 16. 245.
Imperium merum habens an ratione custodia præstanda in subditos Domini Voigtheici Imperium exercere possit. 6. 653. & 660. 248.
Imperium Romanum ob tutelam filii à Theodosio Imp. Rufino Hunno & Stiliconi commissam summe periclitatum. 7. 380. 287.

I N D E X.

- Imperium Romanum an autoritate & beneficio summi Pontificis in Germanos Imperatores translatum fuerit.* 9. 211. 353.
- Imperium merum habens an major sit habente simplicem jurisdictionem.* 6. 647. & 657. 248.
- Imperium & Ecclesia seu sacerdotium fraternizant.* 9. 151. 350.
- Imperium merum à castris jurisdictionis prorsus separatum est.* 6. 621. 245.
- Imperium est summus universi Orbis Magistratus, & à nullo nisi Deo recognoscitur.* 9. 220. 354.
- Imperium & dignitas semper durant, & non finiuntur.* 16. 255. 692.
- Imperii meri domini Domino provinciam malis hominibus purgare, eamq; pacis & tranquillitatis plenam reddere congruit.* 6. 666. 249.
- Imperii summam penes unum esse in rerum magnarum administratione saluberrimum est.* 1. 99. 15.
- Imperii meri potestas non extenditur ad protectionem seu defensionem subditorum, sed in terminis suae potentiae, nempe in puniendis maleficis consistit.* 6. 643. 248.
- Imperio immediate subiectum esse, latius patet, quam statum esse Imperii.* 6. 100. 205.
- Imperia infima, cum propulsandis hostibus non sufficiunt necessario defensores in subsidium sibi asciscere debent.* 1. 368. 37.
- Impossibile nemini injungi debet.* 11. 794. 553.
- ad Impossibile nemo se obligasse videtur.* 11. 795. 553.
- Impossibilitas, paupertas, ac difficultas, quae nulla diligentia evitari potuit obligatum ad factum à privationis poena eximit.* 16. 423. 702.
- Impossibilitas excusat appellantem à prosecutione appellationis, adeo ut non dicatur deserta.* 16. 437. 703.
- Impotens ad defendendum Protector non est constituendus sub.* 16. 393. 700.
- Imputandum est illi, qui cum legem plenius potuerit dicere, id pratermiserit.* 13. 389. 606.
- In & intra, particula, tam apud Philosophos, quam Jurisconsultos modo partem, modo accidens denotant.* 18. 31. 806.
- Incantationes demonum omni jure sunt prohibita.* 7. 163. 272.
- Incola dupliciter consideratur: proprie & impropie.* 10. 211. 468.
- Incola proprie dicitur, qui aliunde veniens constituit sibi domicilium in loco aliquo, nec tamen jura Civitatis redimit, sed vel gratis, vel certo annuo tributo inibi habitat.* 212. ibid.
- Incola impropie dicitur, qui aliunde oriundus, aliena Civitatis civis efficitur.* 213. ibid.
- Incola proprie sumptus adpendenda migrationis jura non obligatur, secus in aliis.* 10. 216. 468.
- Incola jura civium redimere nolens ultra annum non toleratur.* 217. ibid.
- Incola ligatur statutis loci, ubi est incola.* 10. 206. 468.
- Incolerenunciantes incolatui, Magistratui aliquod pro emigratione pendere coguntur, müssen nachsteuern.* 10. 204. 468.
- Incommodum infertur etiam ex eo, quo aliqua contra alicujus voluntatem fit.* 6. 636. 247.
- Inconvenientia in jure vitanda, & ab omni dispositione removenda est.* 6. 633. 247.
- Indefensam rem suam relinquens, eam occupanti ultro dimisisse intelligitur.* 16. 677. 724.
- Indemnem alium qui contra extraneum servare tenetur, contra seipsum etiam indemnem conservare obligatus est.* 11. 129. 522.
- Indemnitas promissa non praestatur, si proveniat ex lite mota, culpa stipulatoris.* 11. 159. 523.
- Indemnitem promittens officiali in officii functione, non tenetur pro his, quae injuste gerit.* 11. 161. 523.
- Indigena an potius, quam Peregrinus in Protectorem constitui debeat.* 7. 374. 286.
- Indigena quam peregrini fidem rebus in adversis experiri tutum.* 7. 394. 287.
- Industria persona ubi electa non est, facere quodpiam licet per substitutum.* 11. 628. 545.
- Industria persona quando electa censeatur? Remissive.* 9. 1063. 436.
- Industria persona ubi electa est, quis alteri vices suas demandare non potest.* 9. 1061. 436.
- Industria alicujus commissa ad heredes non transeunt.* 9. 1072. 436.
- Inæqualitas inter cives, tam in opibus, quam dignitatibus, ad commovendas seditiones efficacissima.* 1. 162. 21.
- Infamis ut quis sit, non sufficit probatio criminis, sed requiritur confessio ipsius in judicio & sententia Judicis declaratoria.* 8. 168. 304.
- Infames non eximuntur à muneribus & oneribus.* 11. 344. 532.
- Infames an protectione excludendi.* 8. 352. 315.
- Infames omni amicitiae jure indigni censentur.* 354. ibid.
- Infames honestorum cætibus & commerciis excluduntur.* 355. ibid.
- Infames civiliter mortui dicuntur.* 356. ibid.
- Infames desinunt haberi numero bonorum civium & nomen boni viri amittunt, &c.* 357. ibid.
- Infames à protectione passiva non repelluntur.* 8. 316. 315.
- Infames quando à judicio & justitia obtinenda repellantur.* 362. ibid.
- Infamibus porta dignitatum praclusa.* 8. 360. 315.
- Infamia non impedit quo minus quis defendi debeat.* 8. 363. 315.
- Infamia nihil commune habet cum contractu.* 8. 364. 316.
- Infamia concernit tantum personam non patrimonium.* 8. 365. 316.
- Infamiam non impedit, quo minus Advocatia persistat & protector annum honorarium recipiat.* 11. 364. 533.
- Infamia cum Advocatia contractu nihil commune habet.* 11. 365. 533.
- Infamia poena personam desiderat.* 16. 778. 731.
- Infamiam sive turpitudinem honesti viri magis metunt & fugiunt, quam ipsam mortem.* 11. 589. 544.
- Inferior etiam omnimoda jurisdictione & Imperio investitus non potest jurisdictionem superioris restringere aut tollere.* 16. 61. 679.
- Inferiori falcem in jus superioris mittere non licet.* 6. 211. 222.
- Inficiari rem manifestam arguentis est crimen non diluentis.* 15. 151. 656.
- Infidelis jure naturali ac divino, domini rerum aut provinciarum neminem privat.* 8. 327. 313.
- Infidelis Deo, homini fidelis esse non potest.* 7. 134. 269.
- Infidelis, Turca aut alius à Christi fide alienus an à Christianum protectorem recipi possit.* 7. 78. 266.
- Infideles, Ethnicos sive Paganos num in protectionem recipere conveniat.* 8. 306. 312.
- Infideles nihil moliuntur aliud, quam ut Christi nomen intereat.* 7. 269.
- Infideles jure Romano adeo exosi, ut ab omni commerciorum usu excludantur.* 8. 310. 312.
- Infideles non aperto tantum Marte pro Reipubl. defensione impetere, sed dolo etiam & insidiis aggredi licet.* 8. 311. 312.
- Infideles cum Christianis habitantes ob hoc solum, quod infideles sunt, sine peccato à terrarum Dominis expelli non possunt.*

I N D E X.

- possunt, nec Papa id eis precipere debet. 8. 321. & 326.
313.
- Infidelium expulsio lege Evangelica prohibita.* 9. 428. 377.
- Infidelium convictus hominem protinus inficit.* 7. 112.
268.
- Infidelium familiarior conversatio jure divino interdicta.* 8.
309. 312.
- Infidelium templa sub pœna amissionis bonorum & vite claudi
debent.* 8. 314. 312.
- Infidelibus templa Imperator auferre, & cujuscunq; vult, donare
potest.* 8. 315. 312.
- Infidelium Clientela evitanda ne Christianorum terras bellando
indagantes, eas postmodum invadant, vel Principibus pro-
dant.* 7. 137. 269.
- Infidelium uti auxilio sine peccato ad defensionem suam Chri-
stianus potest.* 7. 80. 266.
- cum Infidelibus habitare Judæis olim in veteri testamento prohi-
bitum fuit.* 8. 308. 312.
- Id tamen hodie non amplius obligat ex ratione assignata.*
322.
- Ingratitudo debitum naturæ tollit.* 6. 407. 231.
- Ingratitudo vitium teterrimum & maximum.* 6. 408.
231.
- Diis hominibusque invisa.* 6. 409. *ibid.*
- Omni jure exosa.* 410. *ibid.*
- Ingratitudine Deus contemnitur, respublica leditur, & proxi-
mus offenditur.* 411. *ibid.*
- de Ingratitudine Divi Bernhardi dictum.* 412. *ibid.*
- Inimicitia tutela suscipienda excusationem præbet, susceptam
autem non dissolvit.* 16. 484. 708.
- Inimicitia superveniens inter Dominum & procuratorem facit
finiri mandatum.* 16. 480. 707.
- Inimicitia causam moliri contra alium in cujusq; stat arbitrio.* 16.
476. 706.
- propter Inimicitias capitales intervenientes mala quæ ab initio
constiterunt, ex post facto intercidunt, & finiuntur.* 16. 474.
706.
- Inimicus meus censetur, confederationem faciens cum inimico
meo.* 7. 33. 264.
- Inimicus præsumitur qui est amicus inimici.* 34. *ibid.*
- Inimicum esse vel inimici amicum paria sunt.* 35. *ib.*
- Inimicus à patre filiis testamento tutor assignatus quando à tu-
tela excusetur.* 16. 485. 708.
- Inimicum suum capitalem nemo censetur idonee defensurus.* 16.
471. 706.
- Inimicus male de inimico cogitare semper præsumitur, eiq; insi-
dias struere & nocere.* 16. 471. 706.
- cum Inimico meo amicitiam contrahens inimicus meus est.* 7. 39.
& 40. 265.
- Et à judicando, accusando & testificando repellitur.* 7. 41.
265.
- Inimici occulti, multi deteriores apertis.* 1. 148. 20.
- Inimicis etiam reconciliatis non tuto fiditur.* 7. 424.
289.
- Injuria verbalis armis propulsata, non defensionis, sed vindictæ
causa facta præsumitur.* 11. 608. 545.
- Injuria facta uni ex cognatis toti cognationi facta videtur.* 16.
484. 708.
- Injuria verbali affectus ad ejus postulationem habet remedia or-
dinaria à jure concessa.* 11. 600. 544.
- Injuria facta socio meo mihi facta censetur.* 7. 54. 265.
- Injuria non fit volenti ac consentienti.* 17. 505. 794.
- Injuria uni de universitate facta regulariter ipsi universitati
non illata censetur, si non ipsam universitatem sed particula-
rem tantum ex ea personam concernat.* 16. 806. & 809.
734.
- ob Injuriam uni ex collegio factam, an totum collegium agere
possit.* 16. 80. 734.
- Injurie particeps est, qui cum potest, egenti proximo non præbet
auxilium.* 14. 143. & 157. 623.
- Injurie verbum hic accipitur pro lesione sive damno, culpa, &
non jure dato.* 4. 36. & 40. 100.
- Injuriam quis patitur mediate vel immediate.* 17. 241.
771.
- Injuriam mediate passus duplici actione, nomine scilicet proprio &
alieno, eam persequi potest.* 17. 242. 771.
- Injuriam personis potestati vel affectui alicujus subjecti illatam
non solum dominus eorum, sed & ipsa persona subjecta pro-
prio motu persequi possunt.* 17. 253. 772.
- Injuriam mortuo debitori inferens, 50. libras auri dependere vel
si minus solvendo sit, corpore suo sub competenti judice pœnas
luere debet.* 17. 374. 780.
- Injuriam patienti non subveniens, apud Egyptios reus mortis
fiebat.* 14. 161. 624.
- Injuriam nemini infert, qui jure suo utitur.* 16. 673.
724.
- in actione injuriam si in Camera supplicetur contra dominum &
officiales, an continentia causæ facienda sit, si injuria jussu
domini facta sit.* 17. 262. 772.
- Injuria verbales non armis, sed judicio vindicanda.* 11. 603.
544.
- Etiam Prælato aut Principi illata.* 11. 606. *ib.*
- Injuriarum occasio inde oriri non debet, unde jure nascuntur.*
11. 131 522.
- Injuriarum tenetur non solum is, qui facit injuriam, sed & qui
injuria inferenda consentit.* 17. 488. 793.
- Injuriarum tenetur mandator, quando mandatarius injuriam sua
sponte fuisset executurus.* 17. 282. 773.
- Innocentius IV. Mondegonem Lithuanie, & Henricum An-
glie Reges in Apostolica sedis clientelam recipit.* 5. 502.
170.
- Innocentius Papa prorumpentes in necem, vel mutilationem
prælatorum jure protectionis privat.* 16. 490.
708.
- Innocentii III. Papa Epistola, qua nullam sibi eligendi Regis
Romani potestatem esse declarat.* 9. 211. 353.
- Innocentiam suam integer animus putat minui, si periculis desit
suorum.* 14. 159. 624.
- Inopia & avaritia hominum ad maleficium maxime commo-
vere solent.* 1. 230. 27.
- Insidiari alterum alteri, homines ad societatem & commu-
nionem nati, ex naturali ratione nefas judicant.* 10. 4.
453.
- Insignia sapsiuscule, veluti signa & literæ hieroglyphicæ, aliud
quod non videtur, ad memoriam eorum, qui aliquid egregium
demonstrandi signo proportionatum gesserunt, significant.* *ib.*
18. 812.
- Insignia seu arma gentilitia transeunt in omnes de illa agnatione
descendentes.* 18. 107. 812.
- Insignia seu arma familiae alicujus in loco quopiam apposita sunt
sempiternum monumentum juris cujuspiam illi familiae inibi
competentis.* 18. 107. 812.
- Insignia familiae alterius in loco publico depicta amovere, & sua
etiam novum opus edificando apponere volens, judicis officio
id facere prohiberi potest.* 18. 108. 812.
- Insignia in foribus, turribus, muris Monasteriorum vel Ecclesia-
rum adpicta seu insculpta, arguunt jus protectionis vel patro-
natus.* 18. 109. 812.
- Insignia defunctorum, nomen & familiam referentia etiam
hodie sepulchris affigi solent.* 18. 146. 815.
- Insignia prioris Domini possunt auferri & deleri per novum suc-
cessorem in feudo.* 18. 111. 813.
- Insignia, imagines aut statuas alicujus concutiens, delens
aut violans, illum, cujus sunt insignia vel imago, afficit
injuria, & injuriarum ab eo conveniri potest.* 18. 140.
815.
- Insignia familiarum in Ecclesias admittuntur ad tuen-
da jura patronatus, quæ temporis diuturnitate collapsa
his insignibus conservari & probari solent.* 18. 110.
812.

- Insignia in turribus, portis aliisque locis depicta, magis jurisdictionem & dominium, quam Advocatia indicium denotant.* 18. 112. 812.
- Insignia sua non licet affigere in re aliena.* 18. 152. 815.
- Insignia alicui post obitum ab aliis honoris causa in memoriam poni non est illicitum.* 18. 177. 817.
- Insignia sepulchris apposita ultimo familia mortuo franguntur & simul cum eo sepeliuntur.* ibid.
- Insignia Principis non debent pingi, nisi super rebus principis.* ib. 155. 816.
- Insignia & arma in basilicis non apponenda, Imperatorum Theodosii & Valent. constitutione inhibita l. Basilicam C. de oper. publ. 18. 159. 816.*
- Insigniis rebus sacris addita, dantis meritum auferunt aut minuant.* 18. 160. 816.
- Insignia in Ecclesiis rebus sacris conjuncta magnam indignitatem & analogia offensionem movent.* 18. 161. 816.
- Insignia laicorum in Ecclesiis dissimulanda, Ecclesiasticorum minus toleranda.* 18. 162. 816.
- Insignia primi fundatoris etiam heres juris patronatus ex linea ejusdem feminina descendens non potest in Ecclesia vel Capella immutare & sua apponere.* 18. 132. 814.
- Insignia familiae alicujus in Ecclesiis aliove loco ad perpetuam memoriam collocata corrumpens & delens, puniatur poena judicis ordinaria.* 18. 126. 813.
- Insignia seu arma licite apponuntur in opere alicujus sumptibus & liberalitate constructo.* 18. 136. 814.
- Insignium in Ecclesiis per earum fundatores, & benefactores assignendorum institutum per se non est reprehendendum.* 18. 183. 818.
- Insignium sacris locis apponendorum mos priscis etiam seculis & in veteri testamento in usu fuit.* 18. 145. 815.
- Insigniis fundatoris in Capella seu sepultura pro se & familia sua, erecta appositis, alii ex feminis ejusdem familiae descendentes arma sua conjungere, nec Monachi deficiente stirpe masculina id prohibere possunt.* 18. 119. 813.
- Insigniis & armis probatur res ad eum spectare, cujus arma sunt.* 18. 113. 813.
- Instituta quibus ad Monasteriorum depravationem rerumq; Deo dicatarum alienationem, via aperitur, non sunt suadenda.* 1. 204. 24.
- Instrumentum differt à contractu, qui in eo continetur.* 14. 12. 617.
- Instrumenti itemque contractus nomina quid denotent.* ibid. 13.
- Instrumento annullato, contractus in eo scriptus non tollitur.* ib. 14.
- Instrumentum donationis penes se habenti ad consequendam rem donatam, actio in rem, per Imperatores Severum & Antoninum data fuit.* 18. 82. 810.
- Instrumentum, in quo continetur emptio alicujus rei, si alicui tradatur vel legetur, ipsa res intelligitur tradita vel legata.* 18. 88. 810.
- Instrumentum carens anno, mense & die, nihil probat.* 14. 42. 618.
- Instrumento renuncians, renunciare non censetur debito in eo contento.* 14. 16. 617.
- in Instrumento dies mensis & annus, quibus confectum est, adjici debet.* 14. 41. & 43. 618.
- Instrumento donationis tradito, censetur res in eo contenta etiam tradita.* 18. 8. & 87. 810.
- Instrumenta cum contractibus non debent confundi.* 17. ibid.
- Instrumenta & litera tantum probationem rei gestae continent.* 14. 19. 617.
- Instrumenta protectitia Schusbrief & litera reversales Revers über den empfangenen Schus inter adjacentia numerantur.* 14. 2. 616.
- Instrumenta habent pro se presumptionem veritatis & solennitatis.* 14. 8. 617.
- Instrumentis magis creditur, quam testibus.* 18. 102. 812.
- Intellectus in dubio praevalet, qui aliis legibus, & rationibus melioribus nititur.* 16. 683. 725.
- Intellectus c. recepimus, de privil. 4. 387. 229.*
- Intellectus recess. Comitior. A. 1555. Augusta habit. §. 23. & soll auch kein Standt de receptione Statuum in protectionem.* 6. 191. 213.
- Intellectus verborum Ord. Cam. Tit. 10. Hülff/ Beystand. §. 98. 200.*
- Intellectus c. sicut, de excessibus pralat. 6. 525. 240.*
- Intellectus §. final. l. desertorem. ff. de re militar. 6. 389. 229.*
- Intellectus l. 1. C. de excus. muner. 6. 390. 229.*
- Intellectus c. hoc consultissimo, de rebus Eccles. non alien. 6. 462. 235.*
- Interdictum uti possidetis in materia Advocatia contra quos competat.* 17. 34. 752.
- Interdictum uti possidetis tam contra ipsos clientes quam alios quosvis turbantes competit.* ibid. 17. 752.
- Interdictum uti possidetis ut locum habeat, quae requirantur.* 17. 42. 50. & 53. 752.
- Interdictum prohibitorium de vitanda clientela peregrinorum, à Carolo V. A. 1548. ad Imperii ordines promulgatum.* 7. 386. 287.
- in Interdicto uti possidetis possessio & turbatio per auctorem probanda sunt.* 17. 52. 753.
- In libello interdicti uti possidetis in recuperanda Advocatia, quae ab actore petenda.* 17. 54. 753.
- Interire res quibus modis possint.* 16. 14. 675.
- Interpellatio unica debitorem in mora constituit.* 12. 223. 570.
- Interpellatio trina requiritur, in casu quando inferior interpellat superiorem secundum nonnullos, sed distingue.* 12. 215. & seq. 216. 569.
- Interpellatio requiritur cum tractatur de jure perdendo.* 9. 647. 398.
- Interpretatio in dubio contra stipulatorem potius, quam promissorem fieri debet.* 13. 16. 583.
- Interpretatio capienda, ex qua non resultet iniquitas.* ibid. 4. 100.
- Interpretatio in dubio secundum promissionem facienda est.* 14. 408. 640.
- Interpretatio capienda est, quae non repugnat verisimili.* 10. 340. 478.
- Interpretatio rerum sic facienda, ut servitus quanto minor fieri potest, inducatur.* 10. 337. 478.
- Interpretatione ex Tabulis deficiente, ad locorum observantiam recurrendum.* 9. 37. 368.
- Invalidum non praesumitur, nisi notorie de nullitate constet, vel ea in judicio plene probata fuerit.* 8. 180. 304.
- Inventarium heredi facienti sumptus ex hereditate debentur.* 14. 416. 641.
- Investitura feudalis probatur testibus etiam extraneis.* 18. 64. 809.
- Investitura est unicus feudi constituendi modus.* 18. 58. 808.
- Investitura est signum feudi necessarium.* 18. 58. 808.
- Investitura facta domino posteriori, semper intelligitur excepta persona domini antiquioris.* 13. 430. 609.
- Investitura & consuetudine cessante, Dominus feudi sumptus suppeditare tenetur.* 14. 333. 636.
- ad Investitura nova probationem testes Pares Curia requiruntur.* 18. 66. 809.
- ad Investituram dandam Dominus vasallo, & è contra vasallus domino antapocham seu Reversales ejusdem argumenti dare tenetur.* 18. 70. 809.
- in Investitura non exprimi solet, Dominum in propria persona auxilium ferre debere.* 11. 634. 536.
- Investitura publicam merentur fidem, proque publicis instrumentis reputantur.* 18. 60. 809.

I N D E X.

Investitura sunt probatio probata. 18. 61. 809.
Rem faciunt indubitata. 18. 62. 809.
Maxime in negotio antiquo. 63. *ibid.*
Invitus quis de domo corrumpente impune extrahi potest. 11. 404. 534.
nemo Invitus contractibus obligatur. 9. 745. 409.
Invito ob publicam utilitatem, honores & officia publica conferuntur. 11. 400. 534.
Invito beneficium non datur. 16. 182. 687.
Invitum qui servat idem facit occidenti. 9. 337. 365.
Invito animo quod promittitur raro firmum ac diuturnum. 7. 428. 189.
Inviti in Protectores non facile eligendi. 7. 427. 289.
Invitos nolentesque servare, opus est pulcherrimum. 11. 393. 534.
Inviti & ignorantes liberari possunt. 11. 394. 534.
Joanna Sicilia Reginain folio regali sedens contra illos de Balso sententiam pronunciavit. 7. 227. 277.
Joannes Comes de Wertheim Monasterii Brumbacensis Patronus, id ipsum magnis damnis &urbationibus afficit. 1. 200. 24.
Joan. de Oxenstein Præpositus Argentinenfis cum Archiduce Leopoldo contra Helvetios militans, in bello ad Sempachium occisus. 7. 316. 283.
Joan. Anglia, Ferdinandus Castella & Philippus Gallie Reges ab Honorio III. Papa in Protectionem suscepti. 5. 499. 170.
Jo. Rudolphus & Gotfridus Comites Habsburgenses, Lauffenbergæ & Rapersville Domini fidejussoribus datis Senatui & populo Rapersvillensi Monasterii Einsidlen protectionem An. 1348. suscipiunt. 9. 252. 358.
Jo. Hungaria Rex sub protectionis titulo regnum in servitutem conjecit. 1. 19. 23.
Jo. Anglia Rex protectionis ergo adversus Franciæ Regis insidias, Regnum suum Innocentio III. Pontif. Feudi titulo obtulit. 6. 20. 196.
Jo. Sepusius, per Ferdinandum Austriacum, Bohemia Regem, Pannonia Regno pulsus infeliciter Solimanni auxilium ac defensionem implorat. 7. 127. 268.
Jo. Cantacuzenus tutor Calo Jo. Palæologi Imperatoris sibi imperium usurpare conatus. 1. 335. 34.
Jo. Boemia Rex cacutiens à Judeo ophthalmia peritiam jactante excacatus. 8. 229. 306.
Jo. Pannonia Rex, ob metum Austriacorum in Turcorum clientelam susceptus, misere postmodum & serviliter ab iisdem oppressus. 1. 196. 24.
Jo. Papæ & Justiniani Imp. Epistola, quæ habentur sub tit. de summ. Trinit. Cod. Justin. an sint genuina vel supposititia. 5. 272. 138.
Hotomannus eandem Epistolam rejiciens erroris convincitur. 5. 273. 138.
Io. Papæ ad Justinianum Imp. epistola de censure Ecclesiæ Catholice. 5. 267. 138.
Iosaphat propter auxilium Regi Achab exhibitum à Propheta objurgatus. 7. 117. 268.
Ejusdem infelicia consilia cum Achasia impio Rege inita. 118. *ibid.*
Iosue in agro Ierichon Angelum evaginato gladio sibi in auxilium adstantem vidit. 3. 10. 70.
Iovianus, Iuliani Apostata in Imperio successor, fidem Christianam strenue propagavit & Ecclesiam defendit. 5. 185. 130.
Iovianus, Ecclesiæ, Clericis, Viduis, & virginibus libertatem à Iuliano ereptam reddidit. 5. 186. 130.
Iovianus adversus raptos sacrarum virginum capitis supplicium statuit. 5. 187. 130.
Iovianus exules Episcopos ad eorum Ecclesias curavit restitui. 5. 188. 130.
Ioviano Valentinianus & Valens fratres in Imperio successerunt. 5. 189. 130.

Isna Baronibus Walpurgicis olim subdita ab eorum obsequiis se redimens in Imperii protectionem adfuta. 9. 711. 406.
Isnense oppidum Dapiferorum de Waldpurg olim Dominio subiectum, qualiter ad jus & ditionem Imperii devenit. 18. 36. 806.
Israelitæ ob amicitiam & commercium cum Philistæis contra Dei mandatum contractum à Deo graviter puniti. 7. 116. 265.
Judæus Christianum Apostatam factum atq; ad Judæismum transeuntem receptans, ut heretici receptor punitur. 11. 818. 554.
Judæum esse, an sit delictum. 8. 278. & 280. 310.
Judæum appellans Christianum, injuriam atrocem ei intulisse dicitur. 8. 279. 310.
à Judæo medicamenta sumere sub excommunicationis pœna prohibitum. 8. 225. 306.
Nisi tempore pestis aut medicis aliis deficientibus, vel ob ejus excellentiam. 8. 226. 306.
Judæi juris patronatus incapaces sunt. 7. 142. 270.
Judæi habent vetera privilegia Casarea de commerciis & negotiationibus, cum Christianis exercendis. 1. 303. 31.
Judæi ad Christianorum Ecclesias confugientes an illorum immunitatibus potiantur nec ne. 8. 238. & 287. 307.
Judæi ab omnibus dignitatibus repelluntur. 8. 233. 306.
Judæi in protectionem recepti plerumq; suis protectoribus retribuant, quod mures in pera, serpentes in gremio ac ignes in sinu, post se relinquunt. *ibid.*
Judæi non ferendi in Republ. Christiana, sed auferendi sunt. 242. *ibid.*
Judæi ad libitum à Principibus expelli & bonis dispoliari possunt. 243. *ibid.*
Judæi à regno Gallie extorres. 244. *ibid.*
Judæi die Schirmsverwanden / statutis locorum, instar aliorum, ligantur, sive sint favorabilia, sive odiosa. 10. 202. 468.
Judæi Christianorum Principum legibus subiecti sunt. 10. 203. 468.
Judæi licet subditi, nihilominus à Dominis illis, in quorum territorio habitant, specialiter in tutelam recipiuntur. 8. 388. 317.
Judæi ultra communem defensionem subditis debitam, sunt in speciali protectione Dominorum. 10. 548. 495.
Judæi, Ecclesiarum beneficiis infidelitate sua se indignos efficiunt. 8. 240. 307.
Judæi an in protectionem juste recipiantur nec ne. 8. 200. 306.
Judæi artes præter fœnerationem nullas exercent. 8. 222. 306.
Judæi artes suas universas in Christianorum incommodum dirigunt, & fœnore suo Christianos defraudare sibi laudant. 223. *ib.*
Judæi tolerandi sunt, quatenus ex eorum cohabitatione Christianis nullum scandalum vel periculum imminet. 8. 290. 311.
Judæi medicamentis suis facultates corporis vitales exhauriunt, & experimenta per mortes agunt. 8. 224. 306.
Judæi in protectionem non aliter recipiendi sunt, nisi quo ad politica eo jure, quo Christiani obligantur, uti velint. 11. 275. 310.
Judæi in protectionem suscepti certis vivendi legibus adstringendi sunt. 8. 276. 310.
Judæi discreto vestitu uti & signa portare debent, per quæ à Christianis dignoscantur. 8. 277. 310.

Ecce 3 Judæi

I N D E X.

*Judei ab alio quam qui regalia aut speciale eorundem recipien-
dorum privilegium habet suscepti, securitate ac tutela non
gaudent.* 8. 301. 312.
*Judei nihil turbulentitantes humaniter tractandi ac patien-
ter ferendi sunt.* 8. 249. & 281. 307.
Judei à Christianis expulsi ad Turcas confugiunt. 8. 249.
307.
*Judei primo omnium ad Turcas usum machinarum bellica-
rum, aliaque artificia quibus ante gens barbara destituta fu-
erat, cum summo Christianorum damno detulerunt.*
ibid.
Judei sunt sub protectione Imp. & S. Pontificis. 250.
ibid.
*Judei creatione, gubernatione, redemptione, ex parte Christi,
cum Christianis participant.* 250. ibid.
*ab antiqua etiam Ecclesia juribus item canonicis & Casareis
nec non Imperii ordinationibus atq; recessibus tolerantur, &
in protectionem recepti sunt.* 8. 271. 307.
Judei à Carolo V. Anno 1544. Spiræ in protectionem recipiuntur.
8. 271. 309.
Judei utuntur jure Romanorum. 8. 264. 308.
*Judei ex stylo Camera in Germania pro civibus Romanis ha-
bentur.* 8. 265. 308.
Judei in filios habent jus patria potestatis. 8. 266.
308.
Judei ante finem mundi denuo ad Christum revertentur. 8.
262. 308.
*Judeis res suas alio transferentes nulla pendunt jura migratio-
nis.* 10. 209. 468.
*Judei inter Christianos ferendi, modo pacifice secundum leges
vivunt.* 8. 292. 311.
Judei sunt memoria maximi fundamenti nostræ fidei. 8. 256.
308.
Per eorum consortium eos Deo lucrari possumus. 257.
ibid.
*Judei inter oves Christi creatione, gubernatione & redemptione
computantur.* ibid.
Judei sunt fideles & devoti S. Ecclesiæ Romanæ. 258.
ibid.
Judei obediētes legibus non sunt molestandi. 259. & 282.
ibid.
Judei ratione humanitatis à nobis fovendi. 8. 239. 306.
*Judei in protectionem recepti à blasphemis adversus religionem
non abstinentes, resque turbulētas adversus leges politicas,
& magistratum molientes bonis omnibus spoliari, atque ex-
pelli possunt.* 8. 296. 311.
*Judei imperante Carolo IV. Anno 1348. per totam Euro-
pam propter fontes ab ipsis veneno infectos, ex quo ingens
pestis orta, flammis aliisque suppliciis absumpti.* 8. 297.
311.
*Judei Episcopatu Pataviensi ob immane scelus in Venerabile
Eucharistiæ Sacramentum commissum Anno 1476.
exturbati & perpetuo exilio damnati.* 8. 298.
311.
Judei sunt persona odiosa & infames. 8. 230. 306.
Judei sunt inimici crucis Christi & nominis ejus. 231.
ibid.
*Judei sunt pejores Saracenis & detestabiliores omni alio mala-
rum personarum genere.* 232. ibid.
*Judei & Pagani quiete viventes nihilque turbulenti tentantes
tolerantur.* 7. 159. 272.
*Judeorum medicina Imp. & Regibus Christianis crebro funesta
extiterunt.* 8. 227. 306.
Judeorum mores cum Christianorum moribus non concordant.
8. 245. 307.
*Judeorum recipiendorum jus, etiam peculiari privilegio haberi
potest.* 1. 302. 31.
*Judeorum nefarium scelus in octo consecratas hostias Patavii
Anno 1476. perpetratum.* 8. 299. 312.
Judeorum privilegia à Rudolpho II. in Comitibus Anno 1605.

*confirmatur, & denuo in protectionem sacri Imperii assu-
muntur.* 8. 274. 309.
Judeorum fides est primordium veritatis. 8. 255. 308.
*Judeorum in protectionem recipiendorum jus Comites Wert-
haimii titulo feudali ab Imperio tenent.* 1. 304.
31.
Judeis utrum protectio Christianorum committi possit. 7. 141.
270.
*Judeis justitia secundum legum dispositionem exhiberi non mi-
nus debet, quam Christianis.* 8. 270. 309.
Judeis tutela à Jure data est, ne Christiani in eos insultent. 8.
247. 307.
*Judeis nihil turbulentum legi, contrarium tentantibus injuria
facienda non est.* 8. 248. 307.
Privilegium Judeis Spiræ ab Imper. concessum. 8. 273.
309.
*Judeis & Paganis in eorum favorem lex specialis contra Chri-
stianos ab Imp. Honorio & Theodosio condita.* 8. 284.
310.
*Judeis suffragantes per corruptionem, instar sacrilegorum ha-
bentur.* 8. 232. 306.
*Judeis tempore necessitatis succurrere debet Princeps, secus fa-
ciens peccat.* 8. 253. & 254. 308.
*Erga Judeos Christiani nominis perfidissimos hostes nulla huma-
nitate utendum.* 8. 241. 307.
*Judeos qui in protectionem recepit, eos amplius expellere non po-
test.* 8. 293. 311.
Judeos Ecclesia in suis ritibus & caremoniis tolerat. 8. 260.
308.
*Judeos à Christianis non opprimendos aut arcendos prohibet ipse
Deus.* 8. 261. 308.
*Judeos Romani olim filios suos circumcidere passi sunt absque
pœna, secus in aliis gentibus.* 8. 283. 310.
*Judeos in protectionem assumere non potest, nisi qui regalia ab
Imperio tenet.* 8. 300. 312.
Judeos offendere vel personaliter, vel in bonis prohibitum. 8.
251. 308.
*Judeos pacifice degentes de suis terris principes expellere non
possunt.* 8. 252. 308.
*Contra eos, qui Judeos sine privilegio fovent aut recipiunt man-
data sine clausula decernuntur.* 8. 302. 312.
Ejusdem rei præjudicium Camerale. 8. 303. ibid.
*Judeos nonnullis in locis etiam inferiorem jurisdictionem de
Bogheylich Obrigkeit habentibus recipere licet.* 8. 304.
312.
*A Judeis specialiter sub tutelam receptis, magistratus, in quorum
territoriis habitant; eo nomine singulare tributum accipere
solent.* 14. 316. 634.
*Pro Judeis Protectores mandata super constitutione pigno-
rationis, in Camera impetrare possunt.* 10. 549.
496.
*Pro Judeis in tutelam susceptis protector appellationem inter-
ponere potest.* 10. 547. 496.
Juden Schutz à Dd. communiter accensetur regalibus. 1. 298.
31.
*Judex ex officio procuratorem inhabilem repellit: ineptum
libellum rejicit, de conditione testis inquirat.* 17. 444.
785.
*Judex in criminalibus nunquam supplet exceptionem præscri-
ptionis.* 17. 462. 286.
*Judex subordinatus non cognoscit de his, quæ sunt jurisdictionis
superioris.* 15. 100. 653.
*Judex procedens contra aliquem tanquam contumacem debet
interloqui, eum esse contumacem, alias non sufficit sola con-
tumacia.* 8. 167. 304.
Judex jurisdictionem suam propter abusum amittit. 16. 647. 722.
*Judex laicus in clerici personam nullam habere potest jurisdic-
tionem.* 17. 165. 762.
*Judex Laicus dissipationem bonorum Ecclesiæ inhibendo negli-
gentiam Ecclesiastici supplere potest.* 5. 108. 118.

I N D E X.

Index ex officio sine imploratione subditorum providere debet, ne indebite & plus aequo vexentur. 10. 552. 497.
Index extrajudicialiter procedendo spolians, ut privatus spoliare dicitur. 16. 321. 602.
Index non nisi invocatus officium suum impertiri tenetur. 12. 174. 567.
Index litigantes in feriis audiens mortaliter peccat. 12. 159. 566.
Index extrajudicialiter procedens actione ad interesse convenitur. 13. 319. 602.
Index non ad unam duntaxat probationis speciem animum applicare debet. 18. 264. 824.
Index ex concurrentia plurium presumptionum, quae ex variis rei proposita circumstantiis desumi possunt, ad credulitatem indubitata induci potest. 18. 255. 824.
Index secundum probata, non secundum conscientiam judicare debet. 18. 4. 803.
Index ubi videt iudicium fore frustratorium ob defectum solennitatis, debet super hoc providere. 17. 477. 788.
Index de cuius Iurisdictione dubitatur, num ad eum pertineat cognitio nec ne, de super cognoscere potest. 2. 172. 55.
Index etiam non imploratus certis casibus officium suum interponere debet, uti in causis piis & publicis. 12. 177. 567.
Index extrajudicialiter procedens, actione ad interesse convenitur. 7. 62. 266.
Index extrajudicialiter procedendo possessionem alterius occupans in pœnam l. si quis in tantam, C. unde vi. incidit. 7. 63. 266.
Index vel Magistratus furore correptus, veterem dignitatem retinet. 16. 450. 704.
Judicis arbitrium quoad causas privationis Advocaciae similes solers & discretum requiritur. 16. 882. 741.
Judicis decretum principaliter praestantis auctoritatem pupillo distrabendi, trahitur etiam ad bona alterius territorii. 11. 222. 526.
Judicis actum vel processum notorie injustum, etiam si jam sit perfectus, propria auctoritate retractare licet. 13. 324. 602.
Judici obedire nemo tenetur, in rebus à jure prohibitis. 7. 76. 266.
Judici spoliante impune resisti potest. 13. 322. 602.
Judici & officiali de facto vel injuste procedenti resistere licet. 13. 323. 602.
Judicem justitiam denegantem ter admoneri regulariter non requiritur, aut sane una ter repetita pro tribus sufficit admonitionibus. 16. 693. 720.
Judices laici procedentes contra clericos in excommunicationis pœnam incidunt. 17. 170. 702.
In iudiciis ordinariis, qui pares sunt in iurisdictione, praeventioni locus est. 17. 119. 759.
Judicium tribus personis consistit, quarum una deficiente nullum est. 17. 475. 788.
Judicium idem manet, etiam iudicibus ejus subinde mutatis. 16. 589. 716.
Judiciorum vigor, Iurisq. publici tutela ideo constituta est, ne quis seipsum ulciscatur. 1. 55. 11.
Judith Angelo duce Holofernem vicit, ejusque exercitum confudit. 3. 6. 70.
Julius Cæsar ante Christum natum imperavit. 9. 212. 353.
Julius II. Papa cum Anglia & Hispania Regibus A. 1508. & sequenti cum Maximiliano Imp. fœdus inivit. 6. 20. 194.
Jupiter Xenius, Philias Hetericus, Homognius Phratrius, Enchoricus quare & unde dictus. 10. 251. 470.
Juramentum interpositum super actu vel contractu, sortitur naturam actus sive contractus principalis, & recipit omnes conditiones, exceptiones & limitationes, quas ipse actus vel contractus principaliter recipit. 13. 39. 585.
Juramentum ad illicita facta non trahendum est. 13. 141. 591.

Juramentum precise non adstringit superveniente impossibilitate. 16. 430. 703.
Juramentum limitate praestitum, limitatum producit consensum & effectum. 16. 431. 703.
Juramentum contractus appositum tacitam habet conditionem, ut sit observandum, si juranti fides quoque servetur. 16. 237. 691.
Juramentum fidelitatis in feudis omnino, & regulariter praestandum est. 9. 189. 352.
Fidelitatis juramentum est de natura feudi. 9. 190. 352.
Juramentum sibi ipsi propria auctoritate remittere, quando liceat. 16. 705. 727.
Juramentum non obligat ultra consensum. 13. 413. 609.
Juramentum non tendens in dispendium aeternae salutis omnino servandum est. 13. 415. 609.
Juramentum à Rege Francia Parlamento Parisiensi de defendendo regno praestandum non probat regnum à Parlamento haberi in feudum. 9. 186. 352.
Sicut nec illud quod Prelatis in unctioe Remensi de defendenda Ecclesia exhibet, probat regnum haberi ab Ecclesia. 9. 187. 352.
Juramentum domesticorum magis in usu Dominorum, quam jure Romano fundatur. 9. 160. 350.
Juramentum fidelitatis officii an exigi possit duntaxat ab habente jurisdictionem. 9. 162. 350.
Juramentum vi extortum non est obligatorium. 9. 911. 422.
Juramentum super aliqua dispositione interpositum judicari debet secundum naturam illius dispositi. 9. 231. 356.
Juramentum contractui appositum recipit omnes conditiones quas in se habet ipse contractus. 9. 232. 356.
Juramentum non coherens alicui contractui non parit actionem, nec obligationem aliquam inducit. 9. 202. 352.
Juramentum ab Advocatis Ecclesiarum, de justa defensione facienda, praestitum non censetur esse fidelitatis. 9. 234. 356.
Juramentum hoc quatenus dici possit fidelitatis. 9. 235. 357.
Juramentum affecurationis ab iis, qui habitant in territorio, potest exigi. 10. 530. 495.
Juramentum Imperatoris de defendenda Ecclesia non probat Imperium ab Ecclesia in feudum teneri. 9. 185. 352.
Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis. 13. 193. 592.
Juramentum non omne quod de fidelitate praestatur, et cui juratur jurisdictionem tribuit. 10. 142. 401.
Juramenti Formula à Carolo M. pro Ecclesiarum tuitione praestita. 5. 318. 141.
Juramenti fidelitatis triplex species. 9. 153. 350.
Primum vasallagii, sive clientelare. 9. 154. 350.
Alterum fidelitatis juramentum est officii, quod Officiales ac ministri Dominis praestare solent, Raths, oder Dienstpflicht. 9. 158. 350.
Tertium fidelitatis juramentum & subjectionis quod communiter homagium appellant Erbhuldigung oder Erbpflicht. Et quodnam sit illud. 9. 162. 351.
Juramenti vis in contractibus non est major & fortior, quam ipse contractus. 13. 40. 585.
Juramenti religio majus est vinculum, quam ratio affectionis & conjunctionis. 13. 52. 585.
Juramenti vasallatici summa in quibus punctis consistat. 9. 157. 350.
Juramenti officii, seu familiaritatis & fidelitatis diversitas. 9. 173. 351.
Juramento promissa firmitus observantur. 14. 115. 621.
In juramento censentur excepta ea, quae prius jurato promissit. 12. 261. 574.
Juramento se obligans ad Ecclesiae defensionem si ob magnam difficultatem ei subvenire non possit, perjurium non incurrit. 11. 881. 552.
Juramenta in quem finem olim à protectoribus praestita fuerint. 11. 881. 552.
Jurisdictio ordinaria pluribus competens non expirat, si ex iis

- major pars, vel etiam omnes, prater unum, absentes vel mortui fuerint. 11. 730. 550.
- Iurisdictio collegio seu universitati competens deficientibus aliquibus, ceteris accrescit.* 16. 316. 696.
- Iurisdictio ob nimiam severitatem Magistratui auferri potest.* 13. 313. 602.
- Iurisdictio territorialis in Principe Landsfürstlich, in Comite Gräfflich, in Barone Freyherrlich, in Civitatibus Imperialibus Städtisch, in Nobilibus Adelige Obrigkeit hodie denominatur.* 6. 113. 206.
- Iurisdictio Camera fundatur propter continentiam causarum.* 17. 233. 778.
- Iurisdictio, superioritas, & potestas Imperatoria, vacante Imperio penes Imperii Vicarios residet.* 9. 725. 407.
- Iurisdictio licet concedatur à Cesare, semper tamen inheret ossibus ejus.* 16. 79. 680.
- Iurisdictio non datur pactis privatorum.* 10. 418. 483.
- Iurisdictio est potestas à Principe introducta cum necessitate juris dicendi & statuenda aequitatis.* 10. 419. 483.
- Iurisdictio eicujus antea nulla fuit consensu privatorum quæri non potest.* 10. 420. 483.
- Iurisdictio de jure communi in contractum non cadit, licet aliud sit de consuetudine.* 10. 431. 483.
- Iurisdictio penes duos in solidum esse nequit.* 10. 424. 483.
- Iurisdictio civilis coheret territorio, criminalis autem est sine territorio.* 6. 610. 245.
- Iurisdictio uti generice accepta merum imperium includit, sic & vox Vogthey.* 2. 208. 58.
- Iurisdictio eamque redolentia Iura usu magis quam certis Regulis consringuntur.* 10. 600. 500.
- Iurisdictio vi domini & superioritatis competens generaliter facit subditum.* 10. 397. 481.
- Iurisdictio quam primum in esse producta est, publicarum functionum fructus generat.* 10. 180. 465.
- Iurisdictio ab Imperatore cumulative potius quam privative concessa intelligitur.* 9. 813. 415.
- Iurisdictio quando videatur concessa privative, vide remissive.* 9. 814. 415.
- Iurisdictio non præscribitur si casus eadem utendi non se obtulit.* 14. 309. 634.
- Iurisdictio persona venditoris competens re aliqua vendita in emptorem non transit, sed tantum iurisdictio rei coherens.* 9. 1139. 443.
- Iurisdictio Advocatia per singulare pactum interveniens accedere potest.* 10. 532. 495.
- Iurisdictio limitata & certis conditionibus fundata limitatum producit effectum, nec extra pacta expressa porrigitur.* 10. 536. 496.
- Iurisdictio temporalis penes Casarem est.* 9. 183. 362.
- Iurisdictio superior olim non poterat conferri nisi à solo Rege.* 3. 268. 94.
- Iurisdictio non datur nisi in subditum.* 10. 497. 493.
- Iurisdictio in feudum concessa privative non cumulative concessa intelligitur.* 9. 835. 416.
- Iurisditionis, superioritatis, & servitutum causa ut plurimum perpetua magis quam temporalis creditur.* 9. 391. 369.
- Iurisditionis tuenda & obedientia exigenda causa Magistratui Iura permittunt capturam & incarcerationem subditorum.* 10. 553. 496.
- pignorationem seu capturam pignorum.* 10. 554. 496.
- Sequestrationem possessionis vel fructuum.* 10. 555. 496.
- ablationem alicujus rei, donec pareatur.* 10. 556. 496.
- impositionem mulctarum.* 557. ib.
- & præcepto vel manu militari.* 558. ib.
- Iurisditionis possessio unico actu acquiritur.* 9. 422.
- In iurisditionis concessione semper autoritas superioris censetur exempta & illæsa.* 16. 80. 680.
- Iurisditionis fructus sunt multa, eamque sequuntur.* 10. 174. 465.
- Iurisditioni nihil commune cum servitiis & operis rusticorum.* 6. 752. 255.
- Iurisditionem, præminentiam aut superioritatem in terris Ecclesie Romana nemini exercere licet.* 6. 451. 233.
- Etiam vigore cujusvis contractus.* 451. ib.
- Iurisditionem criminalem habens, non dicitur Dominus terre simpliciter, sed cum adjectione certa qualitatis.* 6. 245. 211.
- Iurisditionem alterius in terrarum dominiis impedire, nemo debet.* 12. 63. 562.
- Iurisditionem Criminalem habens est Dominus, & habet potestatem & autoritatem coercendi ac terrendi.* 6. 593. 244.
- Iurisditionem Criminalem habens, apponit custodes in territorio.* 6. 594. 244.
- Iurisditionem Criminalem habens, est Dominus ratione præminentie, quam habet in homines.* 6. 595. 244.
- Iurisditionem, quam duo in solidum habent, non potest alter in alterum exercere.* 13. 400. 607.
- Iurisditionem duntaxat Criminalem in loco aliquo habenti incolæ illius loci non jurant, sed Domino civilem iurisditionem habenti.* 6. 609. 245.
- Iurisditionem Criminalem habens, insignia sua mœnibus oppidi non potest apponere, sed qui civilem habet.* 6. 618. 246.
- Iurisditione sua Magistratum alienum privare juri inconveniens est.* 10. 431. 484.
- Iurisditione Camera, ex capite denegata iustitia fundata, processus ex L. diffamari decernuntur.* 17. 527. 798.
- Iurisditionum species non sunt confundenda, ne totius reipublice confusio consequatur.* 6. 34. 248.
- Iurisditionum sua natura indivisibilium exercitium dividi potest.* 11. 668. 537.
- Ius protegendî alias etiam servitus est supra solum alienum tenetum habendi.* 2. 86. 49.
- Ius superioritatis Imperatoria est protectio defensioque ratione Iurisditionis seu gubernationis territorii universalis.* 16. 74. 678.
- Ius patronatus Ecclesie donari potest.* 9. 1121. 441.
- Ius protectionis sive Ecclesiasticum sive seculare, sive politicum conventionale vel feudale, nullam tribuit iurisditionem.* 10. 446. 487.
- Ius Patronatus instrumento dotationis probatur.* 18. 16. 804.
- Ius protegendî quo verborum genere alicui mandatum fuisse intelligatur.* 6. 740. 409.
- Ius alicui semel quæsitum sine facto & consensu suo ei auferri non potest.* 17. 221. 755.
- Ius protegendî qualiter pactis ac mutuis conventionibus concilietur.* 9. 990. 429.
- Ius fœdera ineundi, immedietatis necessaria consequentia.* 10. 483. 491.
- Ius habendi & in tutelam recipiendi Indeos Reservatis Imperii accensetur.* 3. 299. 31.
- Ius feudale utrum ex antiqua Romanorum clientela originem traxerit.* 15. 42. 650.
- Ius singulare non debet produci ad consequentiam.* 18. 169. 817.
- Ius speciale in uno casu denotat ius commune in contrarium.* 18. 170. 817.
- Ius omne vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones pertinet.* 6. 1. 196.
- Ius tertio per contrahentes quæsitum & à præsentem vel postea ratificante acceptatum paciscentium consensu solo tolli nequit.* 9. 322. 363.
- Ius naturale in genere aliquid disponens declarari potest, ut ob specialem rationem non procedat.* 6. 399. 230.
- Ius publicum in sacris & sacerdotibus consistit.* 9. 301. 351.

I N D E X.

- Ius gladii habens in homines, nullum subjectionis seu competentiae jus habet, nisi delicto commisso, & male sibi superioritatem aliāq. jura vindicat.* 6. 620. 245.
- Ius protectionis quandoque etiam nomine fidei indigitatur.* 2. 180. 55.
- Ius protectionis qualiter destructione vel desolatione monasterii vel alterius loci in defensionem suscepti dissolvatur.* 16. 9. 675.
- Ius contranaturale qui agit, indignus censetur, qui Iuris naturalis beneficium expectet.* 13. 45. 585.
- Ius constituendum eodem modo amittitur, quo constitutum.* 16. 785. 735.
- Ius Apertura superioritatem sapit.* 10. 596. 500.
- Ius Apertura Iurisdictionem non semper infert sed quandoq. ex facto competit.* 10. 597. 500.
- Ius conducendi per Civitates Clientelares utrum Advocatis competat.* 10. 610. 500.
- Ius patronatus praescriptione acquiri potest.* 9. 871. 419.
- Ius Apertura ex praescriptione, vel consuetudine Protectoribus competere potest.* 10. 599. 500.
- Ius patronatus Ecclesiasticum alieno nomine possidens, vel fructus colligens, non habet jus conferendi, & presentandi.* 11. 313. 530.
- Ius naturale per interpretationem non tollitur, sed illustratur.* 6. 415. 231.
- Ius patronatus refectione ecclesiae non comparatur.* 9. 602. 391.
- Ius protectionis requirit, ut nullo personae habito respectu clientes defendantur.* 12. 61. 562.
- Ius patronatus ad probandum an probationes praesumptivae sufficiant.* 18. 258. 824.
- Ius gabellas imponendi & exigendi arguit imperium.* 10. 183. 465.
- Ius protectionis nullam confert Iurisdictionem, etiamsi clientes alteri subiecti, Iurisdictioni protectorum expressim se submisissent.* 10. 486. 492.
- Ius protectionis Ecclesiasticum laicis absq. consensu Papae conferri, canones permittunt.* 6. 464. 235.
- Ius protegendi alterius subditos nemini competit, nisi cui hoc jus est constitutum.* 18. 12. 803.
- Ius patronatus Ecclesiae indivisibile.* 9. 1134. 443.
- Ius canonicum in rebus animae salutem spectantibus sequi debemus.* 9. 933. 424.
- Ius patronatus per successionem sive ex testamento sive absq. eo ad heredes devolvitur.* 9. 1131. 443.
- Ius patronatus transit ad heredes quoscunque etiam extraneos.* 9. 1132. 443.
- Ius & injuria se compati non possunt.* 16. 666. 724.
- In jus vocari non possunt sine jussu Pratoris personae, quibus reverentia praestanda est.* 10. 40. 453.
- Ius per investituram acquisitum temere alicui auferri non potest.* 16. 211. 689.
- Ius patronatus Ecclesiasticum cum Advocatia qualem affinitatem habeat.* 15. 28. 649.
- Ius patronatus quibus ex fundatione dotatione aut constructione denegatur, iis nec protectio conceditur.* 7. 142. 270.
- Ius semel alicui quasitum eo invito auferri non potest.* 16. 221. 690.
- Ius protectionis an servitutibus accenseri possit, & num sit servitus realis, vel personalis.* 9. 846. 417.
- Ius competens alicui ratione alicujus qualitatis, deficiente in eo qualitate illa, in eum transferri non potest.* 9. 1027. 432.
- Ius simplex Advocatie Ecclesiasticae, citra aliquam recognitionem aut alienationem constitutum, a Bonifacio non improbat.* 6. 470. 236.
- Ius Apertura in Advocatia Iure territorii radicata per protectores exerceri potest.* 10. 602. 500.
- Ius Apertura ex fonte superioritatis oritur, & semper annexam habet in Clientes competentem Iurisdictionem.* 9. 603. 500.
- Ius Apertura in Clientela Incolarum Protectoribus concessum.* 10. 604. 500.
- Ius patronatus est quaedam servitus.* 9. 590. 390.
- Ius quasitum facilius conservatur quam novum acquiritur.* 9. 885. 412.
- Ius protegendi subditos spectat ad solum Dominum, civilem jurisdictionem habentem.* 6. 637. 248.
- Ius protegendi subditos alterius sibi competere asserens, illud probare tenetur.* 6. 638. 248.
- Ius terrendi non nisi delicto commisso competit, & maleficos duntaxat concernit.* 6. 639. 248.
- Ius protectionis inter Regalia Imperator Principibus conferre solet.* 1. 296. 31.
- Ius protectionis habet causam interpolatam.* 9. 884. 420.
- Ius Codicis tanquam posterius omnia jura & actiones regulariter triginta vel quadraginta annorum metis conclusit.* 9. 885. 420.
- Ius Codicis non est correctum per jus Digestorum.* 9. 885. 420.
- Ius publicum privatorum pactis non mutatur.* 6. 585. 243.
- Ius protectionis privilegio alicui conferri potest.* 9. 865. 418.
- Ius muniendi Arces Clientelares an Protectoribus permissum sit.* 10. 606. 500.
- Ius aliquod res clientum pratendentes an in Patronos recipiendi.* 7. 416. 289.
- Ius canonicum ad agendum conditione ex canone firmum & efficax est.* 9. 104. 346.
- Ius der Aung unde introductum.* 10. 263. 471.
- Ius der Aung non male assignatur imperio mixto.* 164. ibid.
- Ius der Aung Collegium Chombergense in pagis quibusdam usurpat in suos subditos ratione Voigtheica jurisdictionis.* 10. 285. 474.
- Ius naturale in multis juris articulis jure civili reformari ac restringi potest.* 13. 270. 599.
- Ius protectionis quoad effectum cum Salvo conductu convenit.* 15. 12. 648.
- Ius commune ubi inconventionem defuit ibi exactio civilis nasci non potest.* 9. 95. 546.
- Ius antiquorum clientum est potentius, ratione prioritatis temporis, & actualis praeventiois.* 12. 245. 573.
- Ius patronatus est servitus Ecclesiae.* 11. 335. 531.
- Ius patronatus servitutibus comparatur, & ex earum jure aestimatur.* 11. 336. 551.
- Ius Protectionis ordinaria a dominio directo & utili ceterisq. iuribus realibus separatam est.* 3. 71. 76.
- Ius protectionis nuncupatur etiam tutela, tuitio, Ius tutelare.* 2. 99. 50.
- Ius protectionis non habet annexam subjectionem.* 6. 249. & 252. 218.
- Ius novisse, ignoratis personis quarum causa constituitur, parum est.* 6. 3. 196.
- Ius civile in ditione Caesarea, jus autem Canonicum in foro Ecclesiastico servandum.* 7. 302. 776.
- Ius exemptionis singulare in uno, denotat jus commune in contrarium in aliis non exemptis.* 3. 11. 61.
- Ius patronale est quaedam servitus Ecclesiae.* 6. 967. 327.
- Ius patronatus in praescriptione decem anni sufficiunt, modo suffragantur illa quae in longi temporis praescriptione requiruntur.* 9. 894. 421.
- Iuris certaratione perfectum & consummatum ex supervenienti casu non dissolvitur.* 16. 452. 604.
- Iuris quod est de toto quoad totum, idem juris est de parte quoad partem.* 6. 502. 238.
- Interpretes juris non minus de accuratis rerum definitionibus laborare debent, quam aliarum scientiarum doctores.* 4. 25. 99.
- Iuris Advocatie probatio difficilis.* 18. 10. 803.

I N D E X.

*Juris patronatus foundationis probatio tanta est efficacia, ut non sit necesse probare patronum sibi reservasse jus, nec etiam dio-
cesani expressum consensum. 6. 531. 387.*
*Juris protectitii invalida est probatio, si quis per tertium Episto-
lam vel privatam scripturam Advocatus nominetur. 18. 225. 821.*
*Juri patronatus uti & Advocatia jus tutela & defensionis anne-
xum est. 29. ibid.*
*Pacta privatorum jurejurando validata juri publico etiam non
derogant. 7. 586. 243.*
Jure suo sine culpa nemo privari debet. 11. 466. 538.
Jure suo qui utitur nemini damnum vel injuriam facit. 10. 251. 478.
Jure & judicio deficientibus supplet ensis & propria ultio. 1. 135. 19.
In jure pari potior conditio quæ tempus occupat. 12. 247. 573.
*Jure quod non est constitutum, nec more receptum, id haud te-
mere asserendum est. 10. 334. 478.*
*Jus patronatus Civitatis vel universitatis ut probetur, non sufficit
probare dotationem, foundationem aut constructionem, nisi et-
iam probetur, ex bonis ipsius universitatis constructum, fun-
datum & dotatum fuisse. 18. 20. 805.*
*Jus patronatus ille duntaxat acquirit, qui Ecclesiam de suis bo-
nis fundavit & dotavit. eod.*
*Jus patronatus civitati non competit ex eo, quod singuli cives ere-
xerunt vel dotarunt Ecclesiam. 21. ibid.*
*Jure quo quis adversus alium utitur fruitur, eodem utitur frui-
tur & ipse. 16. 206. 689.*
*Jure permittente quod quis facit, etiamsi inde utilitas, in faci-
entem proficiscatur, illud ad emulationem alterius factum non
presumitur. 11. 204. 525.*
Jure ubi destituimur, ibi æquitas maxime spectanda est. 16. 419. 702.
Jure familiaritatis ut quis possidere dicatur, quæ dicantur. 9. 903. 422.
Jure territorii veniunt Principi omnia jura in eo existentia. 9. 660. 399.
*Jure naturali ac gentium permissa reprehensionem non meren-
tur. 1. 247. 28.*
Jure suo vivens non committit injuriam. 6. 299. 221.
*Jura protectionis & defensionis principaliter spectant ad Princi-
pem. 4. 55. 101.*
*Jura quæ loquuntur de jure patronatus laicorum in Ecclesiis à
se fundatis, non habent locum in Capellis per laicos funda-
tis in Ecclesiis, in quibus habitant religiosi mendicantes. 18. 130. 814.*
*Jurarealia in re vel domo destructa & readificata non pereunt.
6. 943. 397.*
Jura Canonica utrumque in electionibus requirunt. 9. 979. 428.
*Jura etiam nova quantumcunque generalia non intelliguntur
loqui in casibus, specialem favorem vel rationem habentibus.
11. 546. 541.*
*Jura Imperii in suis regionibus & civitatibus obtinentes, saluum
conductum concedere possunt. 3. 130. 81.*
*Jura Clericis arma prohibentia, ex singulari dispensatione Or-
dines S. Joannis & Teuthonicos non ligant. 8. 418. 320.*
*Jura etiam competentia amittuntur per non usum ejus, qui eo-
rum usurpandorum potestatem habuit. 10. 294. 474.*
*Jura à Clientela dependentia ex observantia & antiqua usurpa-
tione æstimanda. 10. 601. 500.*
Jura personalia vendi non possunt. 9. 1053. 432.
*Jura certis personis singulariter & in privilegium concessa, aliis
vendi non possunt. 9. 1052. 432.*
*Jura incorporalia causam discontinuam non habentia non nisi
tempore immemoriali præscribuntur. 9. 883. 420.*
Jura subditorum dominus conservare debet. 6. 354. 227.

*Jura quæ referunt præstita juramenta facti contingentiam nar-
rant. 9. 203. 352.*
*Jura Regia, non solum pro sustentatione Regis, sed ad onera quo-
que publica, supportanda destinata sunt. 6. 59. 202.*
*Jura quæ loquuntur de Imperatore, habent etiam locum
in principibus superiorem non recognoscentibus. 6. 25. 198.*
*Jura casibus similibus accommodari, & nova per vetera explicari
non est novum. 10. 42. 456.*
Jura sanguinis sunt immutabilia. 13. 133. 591.
*Jurium incorporalium possessio sine scientia & patientia adver-
sarii non habetur. 9. 963. & 969. 426.*
*Jusjurandum, quod electus novus Imperator personaliter vel per
legatum summo Pontifici pro defensione Ecclesie Romana, se-
dis Apostolica ac Papa, præstare solet, an habeatur pro jura-
mento Homagii ac fidelitatis proprie dicto, vel obsequii & fi-
dei defensionis tantum. 9. 142. 349.*
*Jusjurandum ad ea, de quibus verisimiliter cogitatum non fuit
non est extendendum. 13. 412. 609.*
*Jurisjurandi ab Antiquis Advocatis præstiti usus unde fuerit in-
ductus. 14. 116. 622.*
*Jurandi mos de Religione & Ecclesiis defendendis apud Christia-
nos Imperatores perpetuus & continuo usu observatus diver-
sis exemplis declaratur. 5. 143. 125.*
Jurandi mos iste vetustissimus, etiam hodie usitatus. ib.
*Justi est, non solum non facere injuriam, sed etiam ab immeritis
eandem propulsare. 5. 544. 182.*
*Justinianus à Justino, A. 527. in successorem Imperii deligitur.
5. 266. 138.*
*Justinianus Imp. ex communione cum hæreticis in hæresin labi-
tur. 5. 275. 139.*
*Justinianus Caesar Imperii sui solum Deum agnovit authorem.
9. 222. 354.*
*Justiniani Imp. ad Joannem Pap. epistola, qua studium suum
conservanda Ecclesie declarat. 5. 271. 138.*
*Justin Imp. Edictum de restituendis exulibus Catholicis, & ex-
pellendis hæreticis. 5. 264. 137.*
*Justin aliud Edictum, ut hæretici omnes publicis muneribus ar-
ceantur, & ab omni militia alieni sint. 5. 265. 138.*
*Justitia, vel quod legibus & canonibus statutum est, favori qua-
licunque præponderare debet. 9. 550. 388.*
Justitie proprium est, vires suas erga alios extendere. 11. 565. 542.

K.

Kasten. Vogthey etiam protectio Germanice dicitur. 2. 230. 62.
Kasten. Vogthey vocem compositam usu loquendi antiquus,
per Synechlochen, pro simplici Advocatia introduxit. 2. 238. 62.
Avoce Kasten. Vogthey/ Kasten. Vogt præfecti granarii ap-
pellati. 2. 240. 62.
S. Kilianus urbis & diocesis Herbipolensis Patronus. 3. 49. 74.
Kirchenheshus & Kirchen Schus quatenus differant. 15. 113. 653.
Knichius, qua ratione motus, ut originem Advocatarum
Ecclesiasticarum ad Caroli M. ævum retulerit. 5. 321. 141.
S. Kunegundis in Monasterio Banz nutrita & à S. Alberade
educata. 9. 449. 380.

L.

Labor & pecunia, licet in corpora vel partes divisionem non
recipiant, tamen in numerum dividi possunt. 12. 230. 570.
Labor & periculum eo impenditur unde honos & emolumentum
speratur. 14. 193. 626.

Laborem homines commodis eventuris metiuntur. 14. 372.
638.
*Lacedæmoniorum Reges ante susceptum Imper. se juxta Ci-
vitatatis Leges imperaturos jurare debebant.* 5. 142.
125.
Læla majestatis Reus pœna mortis afficitur. 16. 544.
712.
*In læsa majestatis crimine etiam contra personas Ecclesiasticas
proceditur.* 17. 172. 763.
Læsa majestatis crimen, omnium peccatorum pessimum. 8. 23.
296.
*Laicus basilicam à fundamento erigens, nihil juris sibi in eam
vindicare potest.* 9. 529. 386.
Laicus in causa juris patronatus possessionis capax est. 9. 529.
Laici non possunt propria auctoritate tractare spiritualia. 9.
569. 389.
*Laici Salvamguardiam sive conductum à Principe concessum
violantes, crimen læsa majestatis committunt.* 17. 185.
764.
Quod secus est in clericis, qui crimen majestatis non incurrunt.
17. 186. 764.
*Lacis protectoribus potestas eligendi Prelatos, aut electioni eorum
se se immiscendi, jure canonico præcisa.* 11. 39. 516.
*Lambertus Austria Mosellanica Dux à Pipino brevior Eccle-
sia Treverensis Protector constitutus.* 5. 356. 145.
*Lamberti Monasterium in Carinthia à Marquardo Henrico
Carnorum Ducibus magnifice donatum, ac ad principalem
dignitatem evectum.* 5. 411. 153.
*S. Lamberti Monasterium ab Ottone II. Imp. in protectionem
receptum.* 2. 270. 65.
*Lamersheimiorum familia ante 500. annos Baronatus dignita-
te illustris extitit.* 10. 273. 473.
Lamersheimii Advocati Monasterii Maulbrunnensis. 10. 274.
473.
*Lamersheimiorum familia in Monasterio Maulbrunnensi jus
hospitandi habet.* 10. 270. 473.
*Landesfürstliche Obrigkeit Nobilibus in mutanda religione non
nocet.* 6. 111. 206.
*Landesfürstliche Obrigkeit / Jurisdictio principalis territorii, ad
Landassen & mediate subjectos nobiles, non secus, quam ad
alios subditos extenditur.* 6. 676. 250.
*Landes / vnnnd Hinderassen Principi, in cujus territorio larem
fovent, per omnia subditi sunt.* 6. 677. 250.
Landesfürstliche Obrigkeit toti territorio individue adheret. 6.
678. 250.
*Landgraviatus Alsatie qua occasione ad Episcopos Argentinen-
ses pervenerint.* 7. 310. 283.
Landherr & Vogtherr aliquis simul esse potest. 8. 426.
321.
*Landassen non secus ac alii subditi, Principi suo juramentum as-
securationis prestare coguntur.* 6. 680. 250.
Formula homagii Landsassiorum. ib.
*Landsassii sive Nobiles, sive Barones, sive Plebei subditi ac ho-
mines jurisdictionales censentur.* 6. 673. 243.
Landschus quid sit. 8. 422. 321.
*Landsteur sunt munus patrimoniale quod etiam forenses præ-
stant.* 10. 190. 466.
*Land, Vogt / Burg, Vogt / Dienst, Vogt / Unter, Vogt /
Reichs, Vogt / Thum, Vogt / Römischer, Vogt / Ka-
sten, Vogt / Schirm, Vogt / qui & quales nuncupentur.* 2.
220. 211. 212. 222. 223. 226. 58.
Lapsus temporis Advocatia præstituti habet vim renunciationis.
16. 360. 698.
Latinorum antiqua conditio quomodo à Romanis inventa fuerit.
15. 141. 657.
*Latrocinantem, qui inferenda cedis voluntate præcessit, occidere
jure permissum est.* 10. 24. 454.
*Latrones publici Strassenräuber vnnnd Mörder / Latinis olim
stipatores dicti & unde.* 8. 39. 297.
Latrones milites, potatores & tabernis & fornicibus juxta loca

*periculosa potantes & mercatoribus aliisque viatoribus vim
inferentes Ecclesiastica libertate non gaudent.* 8. 41. 297.
*Laureacense seu Lorchense Monasterium à Friderico Suevia
& Franconia Duce ex arce sua supra Rhemiam amnem sita,
A. 1102. constructum.* 9. 1033. 433.
*Idem Fridericus, Advocatiam Monasterii Lorchensis penes se-
niorem sua cognationis permanere constituit.* 9. 1035.
433.
*Qua constitutio A. 1139. à Conrado Romanorum Rege con-
firmata.* 9. 1035. 433.
*Legitimatio perfecta per supervenientiam liberorum legitimo-
rum non revocatur.* 16. 451. 704.
*Legatio Cardinali injuncta in favorem fidei mortuo Papa non
extinguitur.* 16. 301. 695.
*Legatus de latere potest conferre Ecclesiam spectantem ad patro-
num Ecclesiasticum, quod secus est in Ecclesia spectante ad
patronum Laicum.* 9. 554. 388.
*Legato finito tractum successuum habente, finitur etiamonus
successuum illi injunctum.* 16. 19. 675.
*Legata alicui facta, vel non facta esse, probatur ex facie testa-
menti.* 10. 78. 810.
Legitimum habetur, quod fit quotidie, vel solitum est fieri. 1. 83.
12.
Nec ab eo recedendum, nisi evidens subsit utilitas. 1. 84. 12.
*Leo, Anno Salutaris 457. defuncto Martiano, Imperator Roma-
norum salutat.* 5. 245. 136.
*Leo Imp. hortatu Leonis Pontif. fidem Catholicam strenue tue-
tur.* 5. 246. 136.
Leo Imp. de servanda immunitate Ecclesiastica legem posuit. 5.
249. 136.
*LEO & ANTHEMIUS Imp. id quod inter Patronum & eli-
entem gestum est, irritum faciunt.* 1. 7. 7.
Leo III. Papa altare Ecclesie Padebornensis Anno 799. consecrat.
5. 352. 144.
*Leo III. Papa à suis inimicis misere tractatus, Romaque expul-
sus, à Carolo M. in sedem Apostolicam restituitur.* 5. 312.
141.
Leo III. Carolum M. Anno 696. vexillo preciosissimo honorat. 5.
314. 141.
*Leonis Imp. leges pie de Clericorum & sacrarum adiun. privile-
giis editæ.* 5. 252. 137.
*Leonis Imp. Edictum ad Metropolitanos, ut minores Ecclesia-
rum Episcopi cujus fidei essent, literis redditus manifestarent.*
5. 247. 136.
*Leopoldus Serenissimus Austria Archi-Dux Argentinensis &
Pataviensis Episcopus, maximus eorundem Fauctor.* 9. 417.
375.
*Leopoldus Seren. Austria Archi-Dux administrator Monasterii
Murbacensis.* 9. 997. 429.
Levvensteinii Comites protectores Monasterii Brumbach. 16.
579. 715.
*Lex Cincia olim pro oranda causa aliquid accipi vetans anti-
quata.* 14. 204. 627.
Lex & statutum debet esse æquale, ut liget etiam condentem. 4.
13. 182.
*Lex novam uno casu loquens, ad alium, in quo eadem militat
ratio, extenditur.* 17. 495. 794.
*Lex pœnalis in omnibus casibus locum habet, in quibus eadem
ratio militat.* 16. 786. 739.
*Lex magis favet testibus per diversas rationes concludentibus,
quam per unum eundemq. mediatum sermonem deponenti-
bus.* 18. 98. 811.
*Lex ubi pietati parentibus debita derogare nequit, ibi nec con-
suetudo potest, si sit irrationabilis.* 13. 143. 591.
*Lex civilis non assistit pactis nudis & conventionibus innomina-
tis.* 9. 92. 346.
*Lex ubi non assistit obligationi ibi non potest nasci obligatio jure
civili efficax.* 9. 93. 346.
Lex est mutus magistratus & magistratus lex loquens dicitur.
9. 32. 342.

- Lex à subditis non recepta non obligat.* 6. 459. 234.
Lex non amittitur non usu, non data facultate usus. 14. 308. 634.
Lex vel statutum requirens certam qualitatem, non obtinet sine illa qualitate. 17. 394. 782.
Lex quod non dicit, nec nos dicere debemus. 10. 89. 458.
Lex Publici Tribunum pleb. de Cereis à Clientibus in festis Saturnalibus, ditioribus Patronis mittendo. 5. 30. 114.
Legis dispositione cessante, cessare debet etiam dispositio hominis. 13. 86. 588.
Legis autoritate quod sit, id omne æquum & justum est, et si durum aut inique factum sit. 9. 922. 423.
Legis beneficio innitens neque decipit neque decipitur, neque poenam meretur, & est extra malam fidem. 9. 923. 423.
Legem contractus qui apertius dicere potuit & non fecit, passivam contra se interpretationem pati debet. 11. 192. 525.
Legem rei sue quisvis quam vult figere potest. 9. 355. 366.
Lege quod cautum non reperitur, nec observatur, consuetudine non est de novo inducendum. 10. 331. 478.
Ex l. diffamari ad restitutionem detracti honoris. & poenam Salvaguardia privilegio insertam agi potest. 17. 358. 780.
Lege aliquid cautum asserens id probare debet. 6. 385. 229.
Lege quod non cavetur, in praxi non habetur. 6. 386. 229.
Lege veteres exceptionem solam deferentes cur Imperatores non videantur in totum tollere. 17. 465. 787.
Leges ideo repertæ, ut nihil manu propria & impulsu, agatur. 1. 60. 11.
Leges favores suos non extendunt ad eos, qui eis sunt rebelles. 8. 237. 307.
Leges defensionem necessariam & tutelam inculpatam concedentes, eam indistincte omnibus & contra omnes permittunt. 13. 85. 588.
Leges civiles quoad punctum malæ fidei corriguntur per jus Canonicum. 9. 944. & 948. 425.
Legum regimine boni defenduntur, mali coercentur. 3. 67. 76.
Legum privilegia non sunt extendenda ultra casus, de quibus speciatim loquuntur. 10. 88. 458.
Legibus vetitum bona aliena & Agricolas mercede accepta, defendere. 1. 6. 7.
Libellans factum qualificatum utrumq; probare debet, & factum & qualitatem facti. 17. 393. 782.
Libellus, quo civiliter possidens petit possessionem sibi restitui, & in ea non turbari, sustinetur. 17. 44. 753.
Liberalis in rebus alienis expendendis, nemo esse debet. 14. 445. 643.
Liberalem & beneficium virum non decet beneficium mutare, aut gratiam repossidere. 14. 183. 626.
Liberalitas in Ecclesiam facta in dubio ab omni onere seculari libera intelligitur. 9. 517. 385.
Liberalitas in Ecclesiam collata ab omni onere seculari libera esse debet. 9. 527. 386.
Liberos homines non habere liberam rerum suarum administrationem, iniquum est. 6. 263. 221.
Liberi parem præstare debent reverentiam patri & matri. 13. 123. 590.
Liberi naturaliter obligantur ad obsequium & reverentiam parentum. 13. 63. 586.
Liberi parentibus moderate castigantibus salva conscientia non possunt resistere. 13. 76. 587.
Nec ullam ipsis, taliter castigando eos, vim aut injuriam inferunt. 77. ib.
Liberi parentibus omnem humanitatem exuentibus, & metam legibus præscriptam ita transilientibus, ut immineat periculum mortis, resistere etiam cum parentum interuisione possunt. 78. ibid.
Liberorum appellatione omnes descendentes in infinitum continentur. 16. 248. 692.
Liberos parentum necessitatibus succurrere justum est. 13. 117. 590.
Liberos parentibus egentibus opem non ferentes Solon infames pronunciavit. 13. 118. 590.
Liberis ex justa causa alimenta denegari possunt. 6. 404. 230.
Liberis invitis plurima conferuntur beneficia. 11. 408. 535.
Libertas non aliter præscribi posse videtur, ac servitia. 16. 153. 686.
Libertas jure naturali, dominatio jure gentium introducta. 10. 490. 468.
Libertas omnibus hominibus de necessitate & per se ab exordio rationalis nature insita est. 6. 32. 198.
Libertas res æstimabilis, & cunctis rebus præferenda. 11. 552. 542.
Libertas furi naturali admodum conveniens. 6. 29. 198.
Libertas adversus supremam potestatem impræscriptibilis est. 6. 38. 199.
Libertas prædii servitute imminuitur. 6. 209. 215.
Libertas quoad non expressa præsumitur. 10. 538. 496.
Libertas Civitatum importat, ut sub nullius sint dominio. 6. 137. 207.
Libertatis per Advocatiam creptæ exempla. 1. 182. 22.
Pro libertate potius standum quam contra libertatem. 10. 338. 488.
Pro libertate semper judicandum. 18. 18. 804.
Libertus patronum absq; venia petitione in jus vocare non potest. 10. 41. 455.
Libertus vitam & salutem patroni sua anteferre non tenetur. 11. 553. 542.
Libertus patrono egenti alimenta suppeditare non tenetur, cum non habet, nisi quod propria sustentationi est necessarium. 11. 554. 542.
Libertus contra Patronum cum ejus inimicis conspirans poena metalli obstringitur. 7. 41. 265.
Libertus ratione beneficii accepti magis obligatur patrono, quam protector clientibus. 11. 550. 542.
Libertus negans alimenta patrono redigitur in pristinam servitutem. 10. 318. 477.
Libertus patrono indigenti ad præstanda alimenta tenetur. 10. 315. 477.
Libertus contra patronum testificari non potest. 10. 103. 459.
Libertus patroni salutem propria præferre non tenetur. 13. 30. 583.
Libertus amicus inimicorum Patroni factus nisi conspiret cum illis contra Patronum, non offendit ut puniatur. 7. 27. 264.
Libertus quomodo patronum colere debeat. 15. 167. 657.
Aliberto ad clientem tutelarem argumentum non stringit, quando disparitas assignatur. 10. 460.
Liberti Patronis ad operas præstandas obligantur, nullas autem exhibent. 13. 193. 659.
Liberti ac homines proprii operas ac servitia suis sumptibus præstare tenentur. 14. 357. & 410. 123. 637.
Liberti Regii qui? & quinam Ecclesiastici? & quorum æquabilior conditio. 11. 15. 514.
Liberti adversus patronum ingrati in servitutem vindicari possunt. 15. 191. 659.
Liberti & familiares patronos & Dominos accusare præsumentes ultore gladio feriendi. 13. 68. 587.
Libido dominandi in plerisq; tam vehemens, ut inter personas Imperii æmulas non distinguat nec proprio sanguini parcat. 1. 174. 22.
Exempla ejus rei notabilia, Henrici V. Imperatoris, Adolphi Geldrie Ducis & Ferdinandi Arragonii, in parentes impiorum. 1. 175. 176. 177. 21.

I N D E X.

- Libri Ecclesiarum antiqui, non solum in Archivo Ecclesia, vel Episcopi Camera, sed & in domo Receptoris Ecclesia hominis legalis & honesti repertis, fides datur.* 18. 188. 818.
- Licita omnia sunt, quae lege aut decreto non inveniuntur prohibita.* 10. 110. 459.
- Liga post lapsum temporis praefinita expresse revocari debet, nec operatur in ea tacitus consensus.* 16. 375. 698.
- Lindaviensis Civitatis olim tempore interregni, dum Rex Romanorum eligeretur Abbas S. Galli protector constitutus.* 5. 517. 174.
- Lindaviense Monasterium, A. 1589. ab Imp. Rudolpho II. cum universis hominibus, ac bonis suis in specialem protectionem receptum.* 5. 416. 156.
- Lingua loquens, tuba cordis dicitur.* 9. 1099. 438.
- Literae Henrici Comitis Palatini, quibus Advocatiam, seu Praefecturam urbis Trevirensis Ioanni Archiepiscopo ibidem resignat.* 2. 81. 49.
- Litera super contractibus erecta publicis instrumentis equiparantur.* 18. 84. 810.
- Litera protectiva confirmata ad praedecessoris Tabulas conformanda.* 14. 203. 621.
- Literas protectionis confirmari a successore an consultum ac necessarium sit.* 14. 95. 621.
- Literas protectionis pactum continentes, mittens si moriatur priusquam recepta sint ab eo cui mittuntur, pactum invalidum est.* 9. 52. 343.
- Literas acceptans omnia in iisdem contenta approbare censetur.* 6. 148. 208.
- Literis Advocatitiis quanam clausula utiliter adiciantur.* 14. 20. 617.
- Lis nulla est, cui non opus sit probatione.* 18. 6. 803.
- Litis motio contra protectorem si impediret defensionem, quam inde damna emergerent.* 11. 284. 529.
- Litis sola motio non invalidat praesentationem.* 11. 288. 529.
- Lite pendente super census solutione is nihilominus ad finem litis usque pendendus.* 14. 293. 633.
- Litium finis ne fiant immortales, in iudicis munere consistit.* 11. 403. 534.
- Litigatores ut propatrocinio mercedem darent Nero Imp. constituit.* 14. 205. 627.
- Livonia in Regum Suecia Clientelam commendata.* 5. 513. 173.
- Livoni & Borussi a Moscho pressi & ab Imperio deserti, in Regis Poloni clientelam licite se contulerunt.* 17. 523. 798.
- Locans uti frui re, in qua usum fructum habet, dicitur.* 9. 1014. 431.
- Locupletari & res suas cum alterius iactura augere, adversatur juri naturali.* 11. 472. 533.
- Locupletari cum alterius damno nemo debet.* 9. 935. 424.
- Locus praefinitus si sitquivocus, intelligendus est de eo, in quo clientes habitant.* 12. 20. 560.
- Loco in denunciatione non expresso venire protectores oportebit ad domicilium clientum.* 12. 21. 560.
- Loco defensionis praestanda non expresso, ea exhibenda ibi est, ubi clientes jusserint.* 12. 13. 560.
- Loco certo, qui dare aut facere aliquid promissit, si alibi conveniatur, agit ad interesse.* 12. 5. 559.
- Loco certo defendere promittens extra illum defendere non cogitur, nisi valde esset propinquus.* 12. 2. 559.
- Loca & territoria donata Ecclesia non possunt amplius gravari oneribus a principe, qui donavit.* 16. 44. 678.
- Loca sacra non tutantur eos, qui ob confidentiam loci sacri vicini licentiosius peccant.* 8. 36. 297.
- Locorum se junctio licet non dirimat Amicitiam, tamen officia interrumpit.* 7. 412. 288.
- Lochero Austria Mosellonica Duci, ejusdem Archiepiscopatus protectio a Carolo M. commissa.* 5. 357. 145.
- Longobardi Narsetis invitatione An. 568. in Italiam irrumpunt, eamque occupant.* 5. 287. 139.
- Longobardi Imperatores Gracos in Italia omni iurisdictione privarunt.* 5. 329. 142.
- Longobardorum regnum Anno 704. finem accipit.* 5. 293. 140.
- Loqui & scribere differunt formaliter quidem sed non reipsa & effectu.* 9. 30. 342.
- Loqui cum aliquo prohibitus etiam epistolam ad eum mittere non potest.* 9. 25. 342.
- Loqui cum bannito aut domini inimico cui prohibitum, e quoque epistolam ad eum aut nuncium mittere, interdictum est.* 9. 26. 342.
- Loqui cum Cardinalibus in conclavi prohibito ad ipsos literas scribere non est permixsum.* 9. 28. 342.
- Loqui non dicitur proprie qui per scripturam aut nuncium loquitur.* 9. 22. 342.
- Lorch Monasterium anno 1093. ab Henrico Comite Palatino & Domino de Lam, filiis carente, in Comitatu Ripuaria fundatum.* 3. 198. 85.
- Lorchense monasterium a Friderico II. Imperatore in sui suorumque heredum perpetuam protectionem receptum.* 3. 204. 87.
- Lotharingae Ducatus liber & nemini subditus exceptis certis ejus partibus Imperio in feudum cedentibus.* 5. 505. 170.
- Lotharingae Ducatus una cum subditis suis a processibus, mandatis, & omni iurisdictione Imperii tam in prima, quam secunda instantia immunis.* 5. 507. 161.
- Lotharingae Duces ad publicas Imperii contributiones obstricti.* 5. 506. 171.
- Lotharius Imperator Monasterii Motholochiensis, Advocatum Ragnerum Lotharingae Ducem, ad instantiam Hetti Archiepiscopi Trevirensis constituit.* 5. 434. 158.
- Lotharius Saxo a summo Pontifice coronam Imperialem accipiens pedibus se subiecit.* 9. 144. 349.
- Lotharius II. Eremitici Monasterii Advocatus Anno 1139. certis legibus obstrinxit.* 1. 290. 30.
- Lotharius Imperator Lutholdo Baroni de Regensperg monasterii Eremitarum tutelam non pro terreno commodo, sed pro aeterna mercede suscipiendam commendat.* 14. 188. 626.
- Lotharii Imperatoris Lex de Advocatis.* 2. 26. 43.
- Lotharii III. Imperat. confirmatio super donatione Capelle in Vahre a praedicto Lutholdo de Regensperg / Monasterio Eremitarum facta, & ejusdem constitutione, ut Advocatia ibi. penes familiam suam seniore existet.* 9. 1038. 434.
- Lotharii Imperatoris diploma, quo monasterii Einsidensis antiqua privilegia confirmat, ejusque Advocato leges praescribit.* 11. 60. 519.
- Lovaniensis Academia unum ex Antistitibus urbis illius perpetuum habet conservatorem.* 15. 186. 638.
- Lubeca olim Ludovicum Marchionem Brandenburgicum Patronum agnovit, postea in Imperii tutelam assumpta.* 5. 527. 180.
- Lucana Civitas libertatem 12000. ducatis redemit.* 6. 134. 207.
- Lucensibus a Carolo IV. Legatus Cardinalis quidam praeficitur, at accepto pretio 25000. aureorum luri & potestati restituitur.* 6. 135. 207.
- Luicardis de Arneck Advocatissa benefactrix Monasterii S. Michaelis Wengensis.* 7. 214. 276.
- Lucretia Romana ob perpetratum coactum adulterium cum Tarquinio, poenam non meruit.* 17. 278. 773.
- Ludovicus Comes Palatinus Concilii Constantiensis Protector electus.* 2. 98. 50.
- Ludovicus Bavarus Imp. declaravit reos lese Majestatis, qui dixerint Imperium esse a Papa.* 9. 229. 355.
- Ludovicus II. Imp. Curtim suam Thuregum in Ducatu Alemanniae seu Suevia sitam Monasterio SS. Felicis & Regula in urbe Tigurina a se fundato cedit.* 8. 433. 321.
- Ludovicus I. Imperator A. 815. Hispanos a Saracenis oppressos,*

- ad se confugientes in subditos, ac protectionem suam assumpsit. 8. 392. 317.
- Ludovicus, Elector Palatinus, Godefrido Comiti Seynensi, Comitatum Seynensem in feudum concedit, & eundem cum vasallum suum in tuitionem suscipit. 6. 709. 252.
- Ludovicus Imp. Civitati Spirensi Praefectum Provinciale in Spenyergau Protectorem constituit. 5. 531. 180.
- Ludovicus Gallia Rex à Clemente IV. An. 1267. in protectionem susceptus. 5. 503. 170.
- Ludovicus Pius, Ottones, Henric. III. & Lotharius, pra reliquis Imp. singulares Ecclesia protectores laudantur. 5. 320. 141.
- Ludovicus Sfortia tutor fratris filiorum tutorio nomine monetas cudit, & pupillos demum Ducatu privavit. 1. 339. 34.
- Ludovicus Pius Einhardo patris sui Cancellario pradia quaedam cum servis eorundem propriis confert. 6. 739. 254.
- Ludovici Palatini Diploma super protectione Civitatis Spirensis. 5. 250. 177.
- Ludovici I. Imp. diploma, quo Canobio S. Maximini Trevir. contra ejusdem invasores Sadigerum Austria Mosellanicam Ducem Advocatum constituit. 5. 110. 120.
- Ludovici I. Imperatoris Diploma quo nonnullos homines ex Hispania in Galliam migrantes in subditos atque eosdem in super in specialem protectionem recipit. 8. 393. 318.
- Luitfridus Alemannia Dux Advocatiam Monasterii S. Trudperti ex restauratione ejusdem pro se & heredibus suis consecutus. 9. 622. 392.
- Lutholdus & Cuno Comites de Achalm, Zvvisaltensis Monasterii fundatores. 5. 448. 161.
- Luitolphus Baro de Regensperg Anno 1083. ab Abbate Murensi in protectorem assumitur. 9. 473. 382.
- Luitprandus Longobardorum Rex multis Italiae urbibus captis Romae obsidionem admoveat. 5. 280. 139.
- Lullus Episcopus Moguntinus bellis à Carolo M. gestis interfuit. 7. 315. 283.
- Lustratio & impositio armorum non ad habentem merum Imperium, sed ad Dominum civilis jurisdictionis spectat. 6. 626. 266.
- Comprobatur praedictio Camerali in causa Eochingers contra Brandenburg/ 6. 627. 24.
- Idem Ehomberg contra Limpurg/ 6. 628. 246.
- Lutholdus Baro de Regensperg pradium suum & Capellam Vahre nuncupatam Anno 1030. Monasterio Eremiti perpetua possessione assignat. 9. 1036. 434.
- Idem Lutholdus ius Advocatiae super Ecclesiam Vahre sibi & post obitum suum natu majori familia sua castrum Regensperg possidenti reservat. 9. 1037. 434.
- M:
- M**acchabaei cum Romanis ob fidem & constantiam eorum perspectam de mutua auxilii praestatione pactum inierunt. 7. 144. 270.
- Magdeburgensis Senatus Cathedrale Capitulum ibidem Anno 1403. in protectionem recipit. 6. 475. 237.
- Magistratus hac lege & conventionione datus est, ut subditorum curam gerat. 5. 558. 184.
- Magistratus subditos suos alterius protectioni committens, nihilominus ordinarium defendendi jus in eosdem retinet. 9. 827. 415.
- Magistratus quilibet suos subditos per se defendere tenetur. 1. 231. 26.
- Magistratus contra subditos suos citra consensum aliena protectioni se subjicientes quo actionum genere experiri possit. 17. 484. 780.
- Magistratus subditos propriis expensis defendere tenentur. 14. 341. 636.
- Magistratus gratis ac suis sumptibus, subditis justitiam administrare debent. 14. 344. 636.
- Magistratus in hi, qua gerit extra officium, est instar privati. 7. 60. 266.
- Magistratus injuriam inferens, ut privatus, injuriarum actione conveniri potest. ib.
- Magistratus officii fines excedens, competentibus actionibus subjacet. 16. ib.
- Magistratus ex officio absque ulla remunerationis spe subditorum suorum defensionem suscipere debet. 14. 267. 630.
- Magistratus ea lege & conventionione datus, ut subditorum curam gerat, ejusque defensionem praestet. 14. 268. 631.
- Magistratus subditos alterius protectioni commissos defendere debet, tametsi illud clientelare cum jurisdictione aliqua mixtum patrono competat. 6. 573. 243.
- Magistratus subditos non defendens tenetur ad restitutionem damni. 6. 557. 242.
- Magistratus etiam extraneis securitatem & tutelam in suo territorio praestare tenetur. 6. 558. 242.
- Magistratus à republica institutos habet redditus annuos, ut in terra conservet justitiam. 6. 559. 242.
- Magistratus speciali protectione in illos, qui ejus jurisdictioni suppositi sunt, opus non habet. 8. 377. 316.
- Magistratus pro subditis, quos in specialem protectionem receperunt, facilius, quam pro aliis moventur. 8. 398. 319.
- Magistratus dominio abutens, eo privatur. 6. 355. 227.
- Magistratus publica potestate potitur, & potentia multorum munitus est, & quare. 6. 554. 241.
- Magistratus ex debito officii ratione jurisdictionis ad defendendos subditos obligatur. 6. 555. 242.
- Magistratus officio suo ideo fungitur, ut subditorum salutem prospiciat. 3. 95. 78.
- Magistratus obligatus est territoria sua purgare à malis hominibus. 3. 96. 78.
- Magistratus quilibet Regalia & superioritatem habens in suo territorio, jure collectandi utitur. 16. 191. 466.
- Magistratus quos sua jurisdictione componere potest, ii ad arma consurgere non debent. 1. 56. 11.
- Magistratus quilibet territorii sui subditos virtute protectionis iure ordinario sibi competentis, defendere tenetur. 3. 90. 78.
- Magistratus ad subditorum defensionem obligatur, sive per se, sive per alios. 3. 228. 90.
- Magistratus ordinarius si suos subditos ipsemet defendere paratus sit, nec contra ipsummet auxilium à clientibus imploratum fuerit protectoris irruptionem in suo territorio tolerare non tenetur. 65. 12. 562.
- Magistratus pro Iudaeis clientibus appellare potest. 3. 384. 317.
- Magistratus extra ordinem & contra jus in subditos faviens, nomen Magistratus non meretur. 13. 315. 602.
- Magistratus in hi, qua gerit extra officium, est instar privati. 13. 316. 602.
- Magistratus injuriam inferens, ut privatus, actione injuriarum conveniri potest. 17. 317. 602.
- Magistratus officii fines excedens competentibus actionibus subjacet. 13. 318. 601.
- Magistratus à jure civili introductus est. 13. 310. 601.
- Magistratus indebitis & novis oneribus gravans subditos, peccat contra justitiam, & tenetur resarcire lesionem & damna secuta. 13. 303. & 304. 601.
- Magistratus ratione jurisdictionis, Protector vigere contra-ctus ad defensionem obligatur. 6. 569. 241.
- Magistratus saepe commodiorem subditos defendendi occasionem habet, quam protector. 6. 550. 241.
- Magistratus privilegiatus, ne quis subditos, vasallos aut familiam suam se invito in protectionem assumas, contra recipientes intentare potest conditionem ex privilegio. 17. 511. 796.

- Magistratus contra recipientem subditos suos se invito in protectionem, mandata sine clausula in Camera impetrare potest, si pars utraque sit immediata.* 17. 509. 795.
- Magistratus propriis sumptibus defendere subditos tenetur.* 6. 561. 242.
- Magistratus ordinaria defensionis gratia aliquid accipiens à subditis, ad restitutionem tenetur.* 14. 314. 634.
- Magistratus ideo constitutus, ut vim & injuriam propellat.* 1. 52. 11.
- Magistratus hac lege & conventionem datus intelligitur, ut curam subditorum gerat, & defensionis ministerium illi præstet.* 1. 216. 26.
- Magistratus ob publicam utilitatem subditos etiam invitos & renuentes defendere tenetur.* 11. 395. 534.
- Magistratus jure officii tenetur subditos defendere.* 6. 263. 219.
- Magistratus boni officium in defensione adversus vim externam consistit.* 1. 365. 36.
- Magistratus ad curam & officium pertinet, ut Respublica quietæ, & tranquilla sit.* 1. 59. 11.
- Magistratus boni est, salutis communi, propriam posteriorem ducere.* 6. 553. 241.
- Magistratus cura esse debet, ne subditi ad paupertatem redigantur.* 6. 326. 223.
- Magistratus ordinario proprios subditos in specialem protectionem assumendi, an eo nomine certum honorarium annuum ab iis stipulari atque recipere liceat.* 14. 311. 634.
- Magistratus iniuste subditos tractanti resistere, & ad hoc parentes & amicos in auxilium convocare licet.* 13. 311. 601.
- Magistratus justitiam administrare recusanti de facto resisti potest.* 6. 340. 225.
- Magistratus officium erga subditos non facienti à protectione eos defendente non infertur præjudicium.* 13. 299. 601.
- Magistratus non est parendum, nec ferendum auxilium, ubi de injustitia constat.* 11. 505. 540.
- Magistratus extra ordinem per vim procedenti à quolibet etiam privato resisti potest.* 13. 314. 602.
- Magistratus obtinens ab inferiori vel pari ad agendum quippiam contra dignitatem compelli non potest.* 9. 206. 353.
- Adversus Magistratum in subditos nimium severentem, ab ipsis etiam subditis, ejusmodi Mandata impetrari queant.* 10. 551. 496.
- Pro Magistratu in dubio militat præsumptio juris, quod non facile abutatur suo officio.* 10. 559. 496.
- Nisi alia sit conjectura in contrarium.* 560. ib.
- Pro Magistratu, re dubia existente, militat præsumptio juris, quod non facile abutatur suo officio.* 13. 327. 602.
- Magistratus locorum ubi Iudæi degunt, ad eorundem defensionem admittuntur.* 12. 148. 566.
- Magistratus irruptionem in Paganorum bona non vendicantes pari pœna obnoxii.* 8. 320. 313.
- Magistratus omni studio præcavere debent, ne variarum hæreseon propugnatores in Remp. irrepant.* 8. 333. 313.
- Magistratus contra eos, qui subditos suos se invito in protectionem suscipiunt, conditionem ex lege vel constitutione instituere possunt.* 17. 486. 793.
- Item actionem injuriarum.* 17. 487. 753.
- Magistratus sine venia à subiectis in jus vocari possunt.* 10. 66. 457.
- Magistratus omnes regna & imperia, ad id, ut publica subditorum commoda curent, inventi, creati & recepti sunt.* 6. 570. 242.
- Magistratus imperantes satellitibus instructi sunt, ut per eos oppressis subveniant.* 1. 221. 26.
- Magistratus quare olim plerumque temporarii.* 9. 380. 368.
- Magistratum lura in defectum debita subditis defensionis, violantur.* 17. 520. 797.
- Magi ac stryges in conventibus suis diabolicis inter omni generis cibos affluentes salem habere non possunt.* 3. 184. 85.
- Magorum conventicula pronunciato Dei nomine dissolvuntur, ejusque rei exemplum.* 3. 184. 85.
- Magnates ut maxime pietatem colant, sepius tamen regnandi cupiditate, jus violare solent.* 1. 173. 22.
- Magnates aliorum patrocinia ambire non est insolens.* 1. 87. 13.
- Majestas principis sine subditorum viribus parum tuta est.* 1. 233. 27.
- Majestas in quo consistat.* 7. 20. 263.
- Majestatis divina major & sanctior debet esse reverentia quam temporaria.* 7. 169. 272.
- Majestatis summi Principis habenda est maxima ratio.* 6. 68. 203.
- Majestatem suam an amittat, qui sese alterius protectioni subicit.* 7. 19. 263.
- Mala facienda non sunt, ut eveniant bona.* 7. 172. 272.
- Mala minora facienda non sunt, ut evitentur majora.* 7. 173. 272.
- Malis propter bonos prodesse, quam bonis propter malos deesse, satius est.* 1. 353. 35.
- Mala electio propria culpa imputatur.* 16. 433. 703.
- Mala fidei obstat etiam immemoriali præscriptioni.* 9. 942. 425.
- Mala fides realium ac personalium actionum præscriptioni generaliter & in universum obstat.* 9. 940. 425.
- Mala fidei possessor nunquam præscribit.* 9. 932. 424.
- Malefici, sortilegi, lamia & striges sunt extra gremium & protectionem Ecclesiæ.* 8. 12. 296.
- Reputantur pro creaturis diaboli.* 8. 13. 296.
- Malefici sunt rei læsa majestatis divina.* 8. 14. 296.
- Malicia sua nemini patrocinari & lucro esse debet.* 11. 348. 532.
- Mamburgus quis dicatur.* 2. 267. 64.
- Mammææ matris Alexandri Severi laus in administrandæ Republ.* 7. 277. 282.
- Mandans non tenetur, si mandatarius post revocationem mandati deliquit.* 17. 273. 773.
- Mandans actione tenetur, etsi circa violationem mandatarie minus fecerit, quam sibi mandatum fuerit.* 17. 270. 773.
- Mandans id quod plus est censetur etiam mandare quod minus est.* 17. 271. 773.
- Mandans non tenetur, quando mandatarius fines mandati excessit.* 17. 275. 773.
- Mandans vulnerationem, homicidium ex eo secutum mandasse censetur.* 16. 524. 711.
- Mandans clericum percuti, ita excommunicatus est, ac si ipse percussisset.* 16. 525. 711.
- Mandans homicidium & faciens pari pœna obnoxii sunt.* 16. 520. 711.
- Mandans id, ex quo ut plurimum sequitur mors, homicidium mandare censetur.* 16. 522. 711.
- Mandantis & mandatarii delictum unum & idem est.* 17. 266. 772.
- Mandantes Salvaguardia transgressionem si sint plures, contra omnes ad privilegii pœnam agi potest.* 17. 282. 773.
- Mandator an teneatur, si mandatarius sua sponte & nullo subsecuto mandato violationem Salvaguardia commissurus fuisset.* 17. 279. 773.
- Mandatarius coactus exequi mandatum, non ipse, sed mandans solummodo tenetur.* 17. 276. 773.
- Mandatarius sua sponte injuriam facturum, non mandatoris sed sui causa & proprio nomine injuriam fecisse censetur.* 17. 286. 774.
- Mandatarius panitere & mandato renunciare potest reintegra.* 16. 204. 689.

- Mandātarius non debet esse deterioris conditionis quam mandans.* 16. 205. 689.
- Mandatarii factum vere & proprie mandanti factum dicitur.* 9. 74. 344.
- Mandatum etiam post mortem mandantis perficiendum, morte committentis non extinguitur.* 16. 298. 695.
- Mandatum speciale requiritur in pace per procuratorem facienda.* 9. 39. 342.
- Mandatum re integra unius voluntate revocatur.* 16. 181. 687.
- Mandatum generale cum libera tantum valet, quantum speciale in casibus, quibus requiritur mandatum speciale.* 6. 44. 201.
- Mandatum tollitur revocatione quando mandans re integra revocat mandatum.* 16. 179. 607.
- Mandatum extinguitur morte mandantis.* 16. 332. 696.
- Mandatum pariter finitur renunciatione mandataris sicut revocatione mandantis.* 16. 201. 689.
- Mandatum susceptum omnino exequendum est.* 16. 202. 689.
- Intellige ut* 16. 204. 689.
- Mandatum factum in commodum tertii morte mandantis non expirat.* 16. 305. 695.
- Mandatum ob favorem pia causa morte mandantis non expirat.* 16. 300. 695.
- Mandatum morte mandantis expirat re adhuc integra.* 16. 288. 694.
- Mandatum suscipere cuilibet liberum est, susceptum tamen quivis tenetur exequi.* 9. 744. 409.
- Mandatum aut onus qui in se suscepit, etiam invitatus gerere cogitur.* 11. 416. 535.
- Mandatum rei turpis est nullum.* 17. 507. 785.
- Mandatum in delictis non excusat.* 17. 265. 772.
- Mandatum sine clausula cum citatione contra receptatorem alienorum subditorum in tutelam, ad dimittendum eos e protectione.* 17. 510. 795.
- Mandatum finitur & solvitur finita die, ad quam illud constituitur.* 16. 356. 698.
- Mandatum regulariter finitur morte mandataris.* 16. 310. 695.
- Mandatum substituti expirat morte substituentis.* 16. 294. 694.
- Mandati executio in beneficio & officio consistit.* 11. 183. 687.
- Mandati natura est, ut libere per mandantem ab eo cui commissum est, revocari possit.* 16. 184. 687.
- Mandati revocatio non excusat mandantem, nisi illa fuerit intimata mandatario.* 17. 274. 773.
- Mandati obligatio ex natura mandati ad heredem mandataris non transit.* 16. 311. 695.
- Mandato Imperatoris non obtemperans est in praesumpto dolo.* 9. 754. 409.
- Mandata adversus Magistratum non temere, sed facti circumstantiis diligenter consideratis decernenda sunt.* 10. 561. 496.
- Mandata avocatoria sine clausula decernuntur contra eos, qui propria autoritate & sine iussu Imperatoris ad offensionem alterius delectum militum agunt.* 11. 249. 527.
- Mandata sine clausula adversus Magistratum subditos indigne tractantem, in Camera petenda.* 17. 516. 797.
- Mandata illa etiam ex officio, si praemetu supplicare non audent, vel vi prohibentur subditi, decernenda.* 17. 517. 797.
- Mandata quae 168. & quae non mandata.* 3. 169. 83.
- Mandata cum clausula decernuntur contra eum, qui Iudaum a se in tutelam receptum ejicere vult.* 8. 294. 311.
- Et ejus exemplum Camerale.* 8. 295. 311.
- Mandata omnia vel sunt cum, vel sine clausula.* 9. 749. 409.
- Mandata Domini habent vim praecepti.* 9. 753. 409.
- Manfredus Friderici II. nothus, sub tutela praetextu Siciliam & regnum Neapolitanum occupans, exitium praeiit familiae Ducum Sveriae.* 1. 336. 34.
- Maniburgius quis & unde dicatur.* 2. 264. 64.
- Manlius Torquatus filium contra interdictum ejus cum hoste congressum securi percussit.* 13. 248. 597.
- Manlionatici vel mansiones sunt loca, in qua quis ex consuetudine vel ex proprietate aut contractu aliquo divertendi jus habebat.* 10. 257. 471.
- Manumittendi homines proprios quamnam apud majores ratio fuerit.* 11. 14. 514.
- Manuum seu dextrarum conjunctione producit obligatio.* 9. 81. 345.
- Manuum motu animi sententia etiam exprimi potest.* 9. 45. 343.
- Manuum conjunctio quae prima quadratura à Pythagora dicitur, perfecta consensionis symbolum.* 9. 402. 370.
- Marchia Ceva quomodo confederata sit cum Astensi comitatu.* 15. 23. 649.
- Margaretha Ludovici Iunioris Bavariae Ducis vidua Monasterii S. Crucis in Civitate Donavverda Anno 1451. Protectrix constituta.* 7. 211. 275.
- B. Mar. Virginis imago à S. Luca depicta & in Monasterio ejusdem Constantinopoli asservata, per urbem deducta, eandem à Saracenorum obsessione liberat.* 3. 41. 74.
- Maritus uxoris suae defensorem quemcunque absque alterius consensu constituere potest.* 6. 508. 239.
- Maritus pro injuria uxori, nomine proprio, tanquam sibi facta, contra injuriantem agere potest.* 17. 245. 771.
- Etiam si uxori injuriam illam remisit.* 17. 246. 771.
- Mariti heres non potest conqueri de adulterio uxoris ad privationem dotis si maritus sciens de hac ante obitum suum conqueustus non fuit.* 16. 861. 738.
- Marito ad paupertatem ex propria culpa redacto non competit beneficium, ut conveniatur, in quantum facere potest.* 11. 775. 552.
- Martianus Anno 450. defuncto Theodosio ad Imperium electus.* 5. 234. 135.
- Martianus cum consilio Leonis Papae indicta Universalis Synodo dissipatum Ecclesiae statum componit.* 5. 135. 235.
- Martianus clerum in pristinam jurium libertatem vindicat.* 5. 240. 135.
- Martianus leges adversus Clericos latas, ne quid testamento relictum à viduis caperent, abrogat.* 5. 241. 135.
- Martianus omnimodam donandi personis Ecclesiasticis facultatem concedit.* 5. 136. 243.
- Martianus ab amicis Aetii dolo Maximi ejusdem Senatoris occisus.* 5. 244. 136.
- Martiani studium de vera & Orthodoxa fide Christiana in omnium animis roboranda.* 5. 336. 135.
- Martiani lex adversus Eutychianos, ut extra Rom. Imperium repellantur.* 5. 237. 135.
- Martiani Epistola ad Leonem Pontificem.* 5. 238. 135.
- Martiani sanctio de confirmatione privilegiorum Ecclesiasticorum.* 5. 239. 135.
- S. Martinus monastica vita exercitum in Gallias, S. Augustinus in Africam transvexit.* 5. 97. 118.
- S. Mart. bonus adjutor in auxilio, sed mercede carus in negotio.* 3. 33. 73.
- S. Martini & Maximi, antiquissima Monasteria prope Treverim quando constructa.* 5. 102. & 103. 118.
- S. Martinus Tetradii Consulis Trevirensis famulum à daemonio liberat.* 5. 104. 108.
- Mater filium sibi insidiantem accusans, contra naturalem rationem facere existimatur.* 13. 68. 587.
- Matri necessitate causativa filii tutelam quarenti, onus expensarum non injunctum est.* 14. 415. 641.
- Materia & forma vocis sive substantia causa dicuntur.* 4. 28. 66.

- pro Matricula tantisper militat presumptio juris, donec probetur contrarium.* 6. 147. 208.
- Matrimonium ob mariti favitiam quoad thorum, & mensam separari potest.* 16. 654. 723.
- Matrimonia exterorum potentiorum, vicinis Principibus invisa.* 7. 391. 287.
- Maulbrunnenle Monasterium à Walthera de Lamersheim in pago suo Eckenweiler anno 1148. conditum.* 10. 271. 472.
- Mauris-Münster Monasterium à Theodorico Francorum Rege Anno 724. in defensionem receptum.* 2. 268. 64.
- Maximilianus I. coronam Imperialem à summo Pontifice accipere non duxit necessarium.* 9. 193. 352.
- Maximilianus Bavaria Dux Conservator Monasterii S. Crucis in Donauwert.* 2. 167. 55.
- Maximiliani II. de Monasteriis ab Imperio avulsis, querimonia.* 1. 209. 25.
- S. Maximini Monasterium à Constantino M. in perpetuam protectionem Imperatoriam susceptum.* 5. 169. 128.
- Idem monasterium ab omni Episcopali jugo exemptum in temporalibus soli Imperatori, in Spiritualibus soli Papa subest.* 5. 170. 128.
- Abbas ejusdem, septem precipuarum Trevirensium Ecclesiarum Decanus, plerumq; Imperatricis Archisacellanus est.* 5. 171. 128.
- S. Maximini monasterium amplissimum ex D. Helena palatio ad ejus petitionem à Constantino M. An. 333. extra muros Trever. extructum.* 5. 174. 129.
- Monasterii S. Maximini antiquitas & vera origo ex diplomate Dagoberti Regis Francorum.* 5. 174. 129.
- Medicea familia in summi Pontificis, Gallia Regis, Venetiarum & Mediolani Ducum protectionem ex fœdere assumpta.* 5. 508. 172.
- Medico merces debetur, etiamsi ager in curam susceptus moriatur.* ib. 14. 633.
- Melæna insula 25. virorum & 80. mulierum insigni fortitudine à Turca obsidione liberatur.* 3. 233. 278.
- Melevitana Synodi de petendis defensoribus decretum.* 5. 114. 121.
- Membrorum suorum nemo est Dominus.* 9. 275. 360.
- Mens concedentis talis presumitur, qualis de jure esse debet.* 16. 445. 704.
- Mens in corde talis intelligitur, quale est verbum quod proferatur ex ore.* 9. 1009. 428.
- Mercatores tempore Nundinarum sub loci illius Magistratus protectione existunt.* 15. 116. 654.
- Merces turpiter accipitur pro eo, quod gratis & absque mercede faciendum est.* 14. 134. 623.
- Mercedis nomine tam pecunia, quam alia quavis res pro labore seu stipendio data intelligitur.* 14. 285. 632.
- Mercedis solutio contra solventem probat possessionem recipientis.* 18. 235. 822.
- Metus amissionis omnium bonorum equiparatur metui mortis.* 6. 288. 220.
- Metus illatio secum trahit de necessitate delictum.* 16. 762. 730.
- Metum justum quenam inducant.* 6. 347. 226.
- Metu vel coactione delinquens à pœna excusatur.* 17. 420. 784.
- Meum quod prius est, meum amplius fieri non potest.* 9. 543. 387.
- S. Michael Synagoga Iudeorum peculiaris custos fuit.* 3. 19. 71.
- S. Michaellem Archangelum Ecclesia Catholica Patronum ac Protectorem agnoscit.* 3. 13. 71.
- Miles ut foris, sic Advocatus domi nostra recuperat & defendit.* 3. 323. 97.
- Miles qui ducem in bello non protexit, capite punitur.* 15. 19. 649.
- Milites in alienos agros ita inducendi sunt, ut etiam reduci possint.* 12. 44. 561.
- Milites pro Clientibus pugnantes meditandi tempus non habent, an eorum intentio in occisionem hostium ut finem, vel in vitam ac rerum Clientelarium conservationem dirigatur.* 10. 22. 454.
- Milites Ordinis S. Ioannis an Laicis vel Clericis annumerandi.* 8. 410. 320.
- negociis secularibus & militia ex professo inserviunt.* 411. ibid.
- Feudorum capaces sunt.* 412. ib.
- Clericorum privilegium gaudent.* 413. ib.
- Ecclesiastica non seculari subjacent potestati.* 414. ib.
- Eorundem successio ad Ordinem non ad proximos cognatos spectat.* 415. ibid.
- Ejus rei prejudicium Camerale.* 416. ib.
- Ordinum istorum milites an Feudorum capaces sint.* 8. 419. 320.
- Milites vitam & patrimonia hominum foris in expeditionibus defendunt.* 15. 189. 659.
- Milites stipendia licite accipiunt.* 14. 209. 627.
- Militum colluvies ex quo hominum genere colligatur.* 1. 47. 10.
- Militum circumforaneorum, vagorum, & absque certo Duce grassantium Rottierer / Gartierer / Herrnloser Knecht / Landläuffer / protectio prohibita.* 8. 74. 299.
- Idem armata manu à principum territoriis, implorato vicinorum auxilio, ejiciendi, ac pro merito puniendi sunt.* 8. 75. 299.
- Idem ipso facto absque sententia declaratoria pro bannitis habendi sunt.* 8. 68. 299.
- Militum sacrorum Monachorumque ordinibus nomina propriis Patronis plerumq; indita.* 3. 52. 75.
- In militiam euntes periculo mortis sese objiciunt.* 14. 210. 627.
- Minor sine decreto judicis non potest alienare annuos redditus perpetuos, vel ad tempus non modicum constitutos.* 6. 95. 238.
- Minor curatore carens ex delicto instar majoris obligatur.* 16. 846. 737.
- Minores natu qua de causa in casu pertinentis Advocatia ad seniores de familia ejusdem capaces non sint.* 6. 1137. 443.
- Minoritarum ordo privilegiatus ab Advocatorum correctione exceptis certis casibus.* 11. 62. 519.
- Moderamen inculcata tutela non excedit occidens invasorem rerum suarum, si aliter eas absque periculo tueri non potuerit.* 10. 25. 454.
- Moderamen inculcata tutela in quibus consistat remissive.* 16. 123. 712.
- Modaldus ejusq; successor Viomadus, Archiepiscopi Trevirenses, à Dagoberto Rege Gall. Protectores petierunt.* 5. 343. 143.
- Moguntinæ sedis S. Mart. primus & precipuus Patronus.* 3. 48. 84.
- de Monachatus origine, varia ac discrepantes auctorum opiniones.* 5. 90. 118.
- Monachorum ac religiosorum status, quando inchoaverit.* 5. 98. 118.
- Monachorum instituta, circa tempore Constantini M. initium habuere.* 5. 91. 118.
- Monasterienle Cenobium ab Innocentio II. & Lucio III. Papa in tutelam Sedis Apostolicæ susceptum.* 5. 463. 164.
- Monasterium SS. Felicis & Regula licet in Ducatu Svevia olim positum, eidem tamen minime subiectum, verum exemptum ad Imperium Romanum pertinuit.* 8. 439. 321.
- Monasterium situm in alterius territorio, absque actibus Iurisdictionalibus passivis per se nihil iuris infert.* 8. 440. 321.
- Monasterium in alicujus Principis territorio situm, in dubio ab ipso vel ejus majoribus constructum & dotatum presumitur.* 18. 25. 805.
- Monasterium unum idemque interdum in Imperatoris, Imperii*

- vii & summi Pontificis protectione existens alium adhuc tertium Advocatum habet.* 11. 653. 536.
- Monasterium vel castrum destructum & alio loco readificatum privilegia ac iura sua retinet.* 16. 32. 677.
- Monasterium vel Ecclesia belli tempore ab hostibus destructa, ac postea reparata ius protectionis quod ante habuit retinet.* 16. 27. 676.
- Monasterium sancta Crucis mœnibus & pomario Civitatis Danubio Werdane inclusum, illius protectioni non est subditum.* 18. 37. 806.
- Monasterium aliquod cum suo territorio etiam in alterius provincia situm ad alium Principem una cum Advocatia ejusdem pertinere potest.* 18. 29. 808.
- Monasterii P F E F F E R S o l i m Barones de Saxen Advocati ac Protectores.* 1. 32. 9.
- Monasterii bona mortuis etiam personis claustralibus protector defendere tenetur.* 10. 381. 481.
- Monasteria ordinis Cisterciensis extruenda imprimis ab omni seculari dominio & Episcopali iurisdictione eximi debent.* 1. 31. 9.
- Eadem in spiritualibus sub solius G E N E R A L I S, & summi Pontificis, in secularibus vero sub solius Imperat. tutela existunt.* ib.
- Monasteria & Ecclesia Episcopo etiam in temporalibus subiecta, absque consensu ejusdem protectorem suscipere non possunt.* 6. 539. 240.
- Monasteria plurima sub Patrocinii titulo à potentioribus invasa, ac propriis usibus applicata.* 1. 208. 25.
- Monasteria omnia olim suos Advocatos habuerunt, & in secularibus absolute sui juris non fuerunt.* 11. 65. 520.
- Monasteria nonnulla etiam à Catholicis Principibus, Advocatia prae-textu occupata.* 1. 211. 25.
- Monasteria temporibus Caroli Magni ex arariis suis pro expeditionibus Christianorum susceptis tributa dare tenebantur.* 11. 7. 513.
- Monasteria Episcopo loci ipso iure subiecta sunt, nisi specialiter sint exempta.* 9. 667. 399.
- Monasteria non ad canes & equos alendos & aulicorum voracitatem, sed ad cultum divinum instituta sunt.* 10. 300. 474.
- Monasteria arbitratu suo Advocatos iurisdictionis criminalis administranda causa vel eligunt, vel ius illud feudi titulo in quosdam conferunt.* 9. 975. 425.
- Monasteria pro arbitrio Advocatos meri Imperii exercendi causa vel eligunt, vel ius illud feudi titulo in quosdam conferunt.* 6. 602. 244.
- Monasteria & Civitates tenuiores communiter vicinorum Principum protectioni se committere solent.* 3. 220. 89.
- Monasteria Germania plurima ad indicium protectionis pontificiae quotannis aureum nummum Bizantinum pendere solita.* 14. 238. 629.
- Monasteria statim postquam erecta sunt, Episcopo, cuius in diœcesi constructa fuere, subiecta esse debent.* 9. 672. 399.
- Monasteria Germania multa in aliorum territoriis imò ipsis urbibus sita, ab Advocatis Dominorum territorialium seu urbium, immunia.* 18. 33. 806.
- Monasteriis progressu temporum iurdictio civilis, sola criminali penes Advocatum remanente, quasita.* 11. 69. 520.
- Monasteriis, cur ab Imp. ac Regibus Advocati Laici, qui secularia in eis administrarent, assignati fuerint.* 5. 106. & 108. 109. 119.
- Monitio superioris pravia non tantum in abusu iurisdictionis, servitia, & subditorum mala tractatione, sed & in quavis alia deterioratione requiritur.* 16. 690. 726.
- Montmanne Anno 1236. à Friderico Imp. prohibiti.* 2. 250. 62.
- Mora non intelligitur facta, ubi petitio non est facta.* 12. 168. 567.
- Mora fieri non intelligitur, nisi precedat interpellatio.* 11. 802. 553.
- In mora qui non fuit, penam & interesse non committit.* 16. 425. 702.
- Morgen Râth / gute Râth / 9. 976. 428.*
- Mors civilis naturali non aequiparatur, nisi in casibus in iure expressis.* 16. 249. 692.
- Morti naturali, civilis non nisi ubi in iure expressum est, aequipollet.* 16. 249. 692.
- Mortuarii seu iuris capitalis origo.* 6. 756. 255. antiquitas. ib. 757. causa ob quam introductum. 758. ibid.
- Moses Hebraum ab Aegypto injuriam accipientem defendit.* 14. 167. 625.
- Muleasses Tunetorum Rex Anno 1535. à Carolo V. regno restitutus in protectionem suscipitur.* 5. 498. 170.
- Mulier ratione sexus, cujuscunque sit dignitatis, inferior est quolibet etiam plebeo viro.* 7. 192. 273.
- Mulier regulariter à iudicandi munere repellitur.* 7. 221. 277.
- Mulier obtinens dignitatem, cui annexa est iurdictio, iudicandi officio fungi potest.* 7. 222. 277.
- Mulier non dedit natura imperium.* 7. 193. 273.
- Mulieres militare lex Platonis relata jubet.* 7. 223. 277.
- Mulieres infirmae sunt, imbecilles corpore, ingenio pavidae, accipites consilio & rei militaris imperitae.* 2. 188. & 208. 272.
- Mulieres apud antiquos semper sub aliorum tutela.* 7. 196. 274.
- Nullam ne privatam quidem rem sine auctore agebant, sed in manu parentum, fratrum aut virorum erant.* 197. ibid.
- Mulieres lege natura non redduntur ad arma ineptae nec incapaces scientiae militaris.* 7. 252. 279.
- Mulieres quoque generalis protectionis privilegio gaudent.* 3. 107. 79.
- Mulieres à viris, non viros à mulieribus defendi aequum est.* 7. 185. 274.
- Mulieribus hodie multis in regnis & regionibus Imperium & iurdictio competit.* 7. 220. 276.
- Mundus duabus personis, regali scilicet & sacerdotali, regitur.* 9. 179. 351.
- Mund, Herr / Mund, Mann / Mund, Leut / Munds Belt, vocum derivatio ac notatio.* 2. 249. 62.
- Mundeburdii vox prisca saeculi tutelam duntaxat pupillarem proprie significabat.* 2. 265. 64.
- Postea ad omnes tutelas generaliter & ad ius protectionis quoque accommodata.* 2. 266. 64.
- Mundburd itidem protectionem liberam freyen Schut denotat.* 2. 245. 62.
- Mundii vox Longobardica tutelam significat.* 2. 246. 62.
- Mundaltus, Mundualtus tutorem denotat.* 2. 247. 62.
- Mündleth / Bnmündig / pupillos tutorum potestati adhuc subiectos significat.* 2. 248. 62.
- Mundbarer Fleck Pagus, in quo nemo habet iurisdictionem.* ibid. 2. 62.
- Munus auctoritate & utilitate publicum quilibet invitatus suscipere cogitur.* 9. 756. 409.
- Murbacense Monasterium Principis dignitate, sessione, iuribus & privilegiis imperialibus fruitur.* 9. 998. 429.
- Murense Monasterium in Helvetia, à Papa Urbano II. ea conditione in protectionem suscipitur, ut Abbas pro patrocinio sedi Apostolica quotannis nummum aureum Romam mitteret.* 5. 362. 146.
- Murense Monasterium olim in Comitatu Rorensi situm eidem Comitatu minime subiectum.* 8. 432. 321.
- Murmuratio tacita praescriptionem interrumpit.* 10. 189. 466.
- Mutatio non praesumitur.* 10. 404. 482.

Mutatio Dominorum & magistratum periculosa. 1. 78.
12.

Mutilare verbi significatio. 16. 499. 799.

N.

NArtes Italia Exarchus nunquam hostilem in pralio ef-
fundere sanguinem proposuit, nisi prius in templo ali-
quo lacrymas profudisset, & pro obtinenda victoria, divi-
nam opem implorasset. 1. 326. 33.

Natura hominem hominis egere voluit, ut genus nostrum sibi
invicem tanto arctius devinceret. 1. 253. 28.

Natura non nisi optima & perfectissima quaque in suo genere
efficit. 1. 64. 11.

Natura quare binas homini manus, aures & oculos geminos
tribuerit. 1. 8. 11.

Natura omnibus eam vim indidit, ut sui conservationem appe-
tant, & corruptioni resistent. 13. 83. 588.

Natura cognationem quandam inter homines constituit,
propter quam alter alteri subvenire tenetur. 14. 150.
524.

Natura sua quaque facile redduntur. 16. 5. 674.

Naturalia contractus sine rei corruptione mutari possunt. 16.
583. 716.

Naturalia contractus semper inesse presumuntur, licet de iis sit
facta specialis mentio. 11. 104. 522.

Naves excursoria & exploratoria Anslagschiff ad navi-
gantes tutandos & maris securitatem explorandam consti-
tuta. 8. 55. 298.

Necessitas legibus subiecta non est. 7. 82. 167.

Necessitas nemini imponi potest in his, quae mera sunt volun-
tatis & benevolentiae. 14. 217. 627.

Necessitas iustum & probabile facit, quod alias licitum non es-
set. 1. 136. 19.

Necessitas succurrendi dominis quibus incumbit, non debent
saluti dominorum suam anteponere. 11. 534. 541.

Necessitatis in casu homines in Ecclesia convenire & ab hosti-
bus se defendere possunt. 10. 609. 500.

Necessitatem iis imponere velle, quae mera sunt voluntatis &
benevolentiae, legibus contrarium est. 11. 416. 535.

Necessitate instante protectores etiam tempore feriato ad de-
fensionem obstructi sunt. 12. 157. 566.

Ex necessitate quod quis impertit, gratis exhibere tenetur. 14.
349. 636.

Negligentia Domini in realibus actionibus tantum non ope-
ratur ut rei dominium mala fide usucapiatur. 9. 955.
426.

Negligentia vel desidia iure suo utendi ubi non est, ibi poena esse
non debet. 16. 172. 686.

Negligentia non cadit in eum, qui faciendi facultate destitutus
fuit. 14. 634.

In negotio aut re consensu duorum aut plurium gesta volun-
tas omnium spectatur. 16. 592. 716.

Negotia pluribus commissa segnius plerumque expediuntur.
11. 661. 537.

Negotia alterius administranda, qui suscipit, idem in sua per-
sona praestare debet, quod in aliorum. 16. 663. 723.

Negotia magna, magnis egent adiutoribus. 7. 354. 276.

Negotia quo genere esse caperunt, eodem rursus dissolvuntur.
16. 216. 689.

Negotiorum gestorum sumptus erogandi sunt. 14. 369.
638.

Negotiorum gestori datur regressus ad suum principalem de eo,
quod utiliter pro ipso impendit. 17. 69. 754.

Nemo sine causa & contumacia excommunicandus est. 9.
284. 361.

Nemo fere reperitur cui amulos & hostes natura non creaverit.
268. 28.

Nemo regulariter tenetur, nisi ad defensionem subditorum. 6.
990. 251.

Nemo ullo iuris prae-textu ab Imperio eximi potest. 6. 35.
199.

Nemo se ad poenam corporalem & corpus suum ad injuriam
realem obligare potest. 9. 274. 360.

Nemo seipsum vult ledere, sed omnibus viribus naturali jure
defendit. 13. 201. 595.

Nemo existimatur tam imprudens, ut contra seipsum aliquid
moliri aut facere velit. 13. 14. 583.

Nemo praesumitur suum velle prodigere. 16. 675. 724.

Nemo ut Imperatori non subdit, praescribit. 16. 58. 679.

Nemo solus sibi ipsi quaque necessaria subministrare, & se ab
aliorum injuria tueri potuit. 1. 319. 33.

Nemo compellitur plures Dominos pro uno feudo habere.
13. 581. 586.

Nemo in alterum transferre potest, quod ipse non habet. 6.
224. 335.

Nemo potest statuere in tempus quo quis nullam potestatem
habiturus est. 16. 261. 693.

Neutrales esse possunt clientes, quando vicini belligeran-
tium uterque parem erga illos affectionem gerit. 7. 337.
285.

Neutrales periculum, quod declinare intendunt, incurrunt ple-
rumque. 7. 325. 784.

Neutrales praeda victoris fiunt. ibid.

Neutrales Clientes esse volentis mutua finitimorum Princi-
pum consensione à bello sociorum abstinere debent. 7. 332.
285.

Neutralitas servanda est, quando Neutralista seipsum contra
utrumlibet belligerantium defendere possunt. 7. 332.
285.

Neutralitas tertii interdum utrique inter se bellantium vicino-
rum utilis. 7. 339. 285.

Neutralitas nec amicos parat, nec inimicos reconciliat, aut
tollit. 7. 327. 284.

Neutralitatis consilium plerumque ex causa belli capitur. 7.
335. 285.

Neutralitatis in quaestione certum quid definire periculosum. 7.
323. 284.

Nobiles & egregia persona si non sint solvendo, corporali poe-
na non sunt plectendi. 17. 385. 781.

Nobiles an & quatenus carcere sint castigandi. 17. 389.
781.

Nobiles ut plurimum in alienis Principatibus libera habent ter-
ritoria ibid. 6. 205.

Nobiles, vasalli Principum, etiam ratione feudorum, quae ab i-
psis tenent, immediate subsunt Imperio, nec Domini feudo-
rum ullam in eos jurisdictionem, praeter feudalem exercent.
6. 205.

Nobiles imperio immediate subiecti contra Duces &c. à quibus
feuda tenent, mandata pignorum & alia impetrare
possunt, secundum stylum Camerae. 6. 104. 203.

Nobiles illi ab onere Territorialis iurisdictionis Principum, &
aliorumque statuum liberi. 6. 105. 205.

Nobiles immediati an & ipsi non obtenta Imperiali licentia, se-
se una cum subditis suis aliena protectioni submittere pos-
sint. 6. 98. 205.

Nobiles Imperio immediate subiecti non sunt status Imperii. 6.
99. 205.

Nobiles isti cum ceteris Imp. Statibus, potestatem, eminentiam
& iurisdictionem parem habent. 6. 109. 206.

Nobiles immediati in suis ditionibus jura fisci aliaque similia
habent. 6. 110. 206.

Nobiles à Zinnert, Welwart / Westernoch & alii in Impe-
rialem Clientelam recepti. 5. 540. 182.

Nobiles olim frequentes Pralatorum ac Monasteriorum Pro-
tectores extiterunt in Germania. 5. 541. 182.

Nobiles de Enßberg etiamnum hodie Beurenensis Monasterii
Advocati. 5. 542. 182.

Nobiles immediate Imperio subiecti, in territorio Principis ali-
Ff ff 4 443

I N D E X.

- cujus habitantes, jurisdictioni & superioritati ejus minime subsunt. 6. 685. 251.
- Nobiles de Stein Monasterii Btenweiler fundatores ac Protectores, 9. 452. 380.
- Nobiles qualiter sese aliorum potentiorum Clientelis submiserint. 5. 537. 181.
- Nobiles ab Enzberg ejusdem Monasterii Protectores ab Hugone Constantiense Episcopo constituti. 9. 984. 428.
- Nobiles unde Freye vom Adel dicantur, 8. 114. 206.
- Nobiles Imperio immediate subjecti Principem territorii, in quo larem foveant, nusquam pro suo magistratu, sed solum Imperatorem vel Cameram Imperialem pro superiori recognoscunt. 6. 682. 250.
- Nobiles cum aliis se confederare possunt. 6. 107. 205.
- Nobiles facultatem leges & statuta condendi habent. 6. 108. 206.
- Nobilium statuta de successione valida sunt ibid. 6. 206.
- Nobilium multa familia sub protectione existentes reperiuntur. 5. 537. 181.
- Nobilitas invito etiam confertur. 9. 795. 410.
- Nobilitas Svevica, Franconica, Rhenana & Weteravica, unde Libertatem, pra aliis nobilibus nata fuerit. 6. 683. 250.
- Nobiliori & ignobiliori, potentiori & minus potenti, digniori & minus digno, concurrentibus, nobilius, potentius & dignius semper trahunt ad seignobilius, impotentius & indignius. 6. 599. 244.
- Nomen & arma alterius deferre quis obligari potest vel ex contractu, vel ex testamento. 18. 142. 815.
- Nominatio nuda non inducit plenam probationem. 18. 213. 820.
- Nominatio sola rei veritatem natura insitam non mutat. ib. 18. 820.
- Non expressa omissa censentur, cum quis ea exprimere potuisset, si voluisset. 10. 61. 456.
- Non defendens se, cum potest, peccat contra praeceptum charitatis. 6. 285. 220.
- Norinbergensis civitas subditis suis, ne clam aut sine praesentia dominorum suorum protectores susciperent, sub poena amissionis bonorum inhibuit. 6. 337. 224.
- Notarius in exercitio sui officii à quopiam offensus vel injuria affectus, contra ladentem habet actionem ex privilegio. 17. 231. 769.
- Notarius per stipulationem alteri acquirere valet. 9. 67. 344.
- Notarius committens crimen falsi officium tabellionatus potest exercere, usque dum per judicis sententiam officio privetur. 8. 164. 304.
- Notarius est persona privilegiata ad negotia hominum authentice conficienda. 17. 234. 769.
- Notarius requisitus recusans suscipere negotium perjurus fit, & privari officio potest. 9. 760. 410.
- Notarii sunt personae publicae, 17. 232. 769.
- Notariorum creatio quibus competat. 17. 231. 769.
- Notariatus officium ab Imperiali culmine suum principium habet. 17. 233. 769.
- In notorius, iuris solennitas relaxatur. 8. 176. 304.
- In notoriis delictis atrocioribus, absque ulla sententia declarationis ab executione initium fieri potest. 8. 177. 304.
- In notoriis etiam causa cognitione, ac judicis sententia opus est. 16. 890. 740.
- Contra novercam & vitricum actiones famosa institui possunt. 10. 80. 457.
- Noverca privignis plerumque malo sunt. 10. 81. 457.
- Noverca natura invida, crudeles, truces, terribiles, hostes & inimica privignorum. 10. 84. 457.
- Novum opus adificanti semel nunciatum esse sufficit. 12. 224. 570.
- Numa Pompilius Rex Romanorum imminente hostium incursu ante omnia ad patrocinia Deorum Tutelarium confugit. 1. 143. 19.
- Numerus pluralis duobus, singularis uno contentus est. 16. 692. 728.
- Nuncius si moriatur antequam voluntatem mittentis ad absentem retulit, pactum non conficitur. 9. 53. 343.
- Nuncii Camerales publico securitatis ac protectionis privilegio fruuntur. 16. 237. 771.
- Nundinae Francofurtenses Imperiali imprimis protectione assecratae. 15. 117. 624.
- Nuingeldum & Triungeldum itidem voces Francica multa pecuniaria, commisso furto imposita, species & quales. 2. 273. 65.

O.

- Obediens in illicitis principi, mitius punitur. 61. 777. 26.
- Obedientia superiori ab inferiore debetur jure natura. 6. 310. 222.
- Obedientia in rebus illicitis, à jure est reprobata. 7. 74. 266.
- Ober-Herr unde Magistratus dicti? 3. 92. 78.
- Oblatio ad implendum contractum altero suscipere recusante sufficit. 16. 714. 728.
- Obligans se defendere emptorem, eum in judicio tantum, non etiam armis defendere tenetur. 12. 115. 565.
- Obligans se ad quadam, in aliis liber manet. 9. 359. 367.
- Obligare se ad id, quod per alios expediri solet & potest, nemini prohibitum. 11. 631. 546.
- Obligatus ad quidpiam quod sibi est impossibile alii possibile, tenetur id non per se, sed per alium praestare. 9. 1067. 436.
- Obligatus ad factum cujus industria fuit electa, non liberatur praestando interesse, sicut in obligatione facti quod concernit utilitatem publicam. 6. 292. 361.
- Obligatus ad factum, in mora non constituitur, eo quod facere potest, sed si interpellatus non fecerit. 12. 166. 567.
- Obligatus ad faciendum quidpiam, per alios aequidoneos id perficere potest. 9. 1065. 436.
- Obligatus ad defendendum muneri suo satisfacit, si iniuste oppresso succurrat. 4. 38. 100.
- Obligatus aliquem indemnem servare contra extraneum multo magis tenetur contra seipsum. 16. 667. 724.
- Obligatus in genere ad faciendum aliquid in certum eventum reiterabilem, id facere tenetur, quoties casus evenit. 12. 292. 574.
- Obligatus indemnem servare aliquem ab extraneo, id multo magis contra seipsum facere tenetur. 13. 4. 582.
- Obligatus ad certam & definitam protectionem, ad alia non tenetur. 11. 695. 548.
- Obligatus duobus in solidum, est obligatus secundo, salvo iure primi. 12. 242. 573.
- Obligatus defendere alium, excusatur, si necesse habet defendere seipsum. 11. 637. 536.
- Obligatus ad operas non potest tempus pro tempore eligere, sed servitia tempore ad ea deputato, praestare debet. 12. 153. 566.
- Obligatus ad certum actum prohibendum, non solum prohibere debet illum, sed diligentiam etiam habere, ne fiat. 6. 556. 242.
- Obligatio nulla tam efficax, quam tenuium contra potentiores, & bonorum adversus improbos, promissa defensio. 1. 88. 13.
- Obligatio defuncti in solidum in ejus heredibus dividitur, etiam creditore invito. 17. 95. 756.
- Obligatio solutionis ab uno correorum fit facta, & à creditore sine legitima causa non acceptata, solutionis vice fungitur. 11. 681. 548.
- Obligatio pura quanam sit. 9. 118. 347.

I N D E X.

- Obligatio etiam jurata contra Imperatorem invalida, & iuri feudorum dispositioni contraria est.* 13. 283. 599.
- Obligatio ad mutuum consilium magis confederationem quam Advocatiam sapit.* 10. 159. 463.
- Obligatio ex promissis promiscue in familiari sermone & convivio factis non inducitur.* 9. 99. 346.
- Obligatio rei extinguitur, si eum in casum incidat, à quo incipere non potest.* 16. 393. 700.
- Obligatio naturalis & civilis ex pacto protectio inter Patronum & clientes contracto oritur ex eaque actio utringque prestandi, quod promissum est.* 16. 477. 706.
- Obligatio est iuris vinculum, quo vel invito creditoribus nostris aliquid dare vel facere compellimur, pro lege inter contrahentes dicta, ib.*
- Obligatio prima praefertur secunda.* 12. 249. 573.
- Obligatio nulla in re turpi contrahitur.* 11. 489. 539.
- Obligatio naturalis nullam producit actionem.* 17. 458. 786.
- Obligatio fidejussoria propter enatas inter principalem & fidejussorem inimicitias non extinguitur.* 16. 479. 707.
- Obligatio non ex literis vel instrumentis, sed ex contractu oritur.* 14. 18. 617.
- Obligationis vinculum ob exortam inter contrahentes inimicitiam non dissolvitur.* 16. 483. 708.
- Obligationi naturali fidejussor accedere potest.* 17. 438. 785.
- In obligatione personali ad faciendum, ille potior iure, qui prior fuit tempore.* 12. 238. 573.
- in Obligatione generali non continentur ea, qua quis verisimiliter non esset concessurus.* 13. 13. 584.
- in Obligatione generali tam praesentia quam futura continentur.* 11. 167. 524.
- in Obligatione generali non veniunt ea, qua quis de iis interrogatus verisimiliter fuisset excepturus.* 11. 475. 544. & 620. 538.
- Obligatione reciproca stante duorum unus non potest ab altero petere, ut sibi praestetur debitum, nisi & ipse promissum impleverit.* 11. 733. 550.
- Obligationes sicut utriusque consensu contrahuntur, sic & eod. modo dissolvuntur.* 216. ib.
- Obligationes & contractus certis modis resolvuntur.* 11. 355. 532.
- Obligationes & negotia quo genere esse caperunt, eo rursus dissolvuntur.* 9. 383. 369.
- In obligationibus faciendi, licet interesse succedit loco facti, ut ad factum quis precise compelli non possit, id tamen non obtinet, ubi iuramentum intervenit.* 13. 416. 609.
- in Obligationibus ex contractu descendentes idem ius statuitur de inferioribus quod de superioribus.* 12. 217. 570.
- in Obligationibus facti, qui prior est tempore potior est iure.* 13. 337. 603.
- Observantia subsequuta conventa protectionis contractum declarat.* 18. 251. 824.
- Observantia rerum mutationem insecuta iuri, consuetudinis, & dispositionis optima interpret.* 16. 580. 715.
- Observare comiter, quid sit.* 10. 138. 401.
- Obsides pro debitoribus non detinentur in causa servitutis sed liberi manent, nisi quod à loco, ad quem se obligarunt, usque ad satisfactionem recedere non debeant.* 9. 295. 361.
- Obsidio Constantinopolis & expilatio urbis Roma inde secuta.* 7. 381. 287.
- Obstagii obligatio an licita sit?* 9. 295. 360.
- Occasio delinquendi omnibus modis amputanda.* 11. 469. 538.
- Occidens scienter aliquem etiam non culpabilem pro conservatione vitae suae, non dicitur delinquere.* 17. 419. 784.
- Occidens per alium tenetur perinde ac si per se occideret.* 9. 71. 344.
- Occidi se patiens, cum defendere potest, injuriam Deo & sibi facit.* 6. 282. 220.
- Contra voluntatem Dei est statio in quam collocatus est, discedit.* 6. 282. 220.
- Occidi se patiens voluntarie rempublicam cive privat.* 6. 283. 220.
- Occidi qui se patitur, cum defendere potest, reus fit gehenna.* 6. 277. 220.
- Occisio alterius, defensionis causa facta, impunibilis.* 16. 538. 712.
- Occisio ob defensionem rerum quando licita sit.* 6. 423. 231.
- Occupatores & majores terrarum Ecclesia Romana, ac eorum fautores, excommunicationis & interdicti poenas incurrunt.* 6. 455. 234.
- Privilegia, gratias, bona & feuda ab Ecclesia & Imperio iis concessa amittunt.* 6. 456. 234.
- Ipsi & eorum successores usque ad tertiam generationem ad dignitates & officia Ecclesiastica inhabiles & indigni fiunt.* 6. 457. 234.
- Odenatus leonum, pardorum, acursorum venatione difficultatibus bellicis prima aetate assuefactus.* 7. 238. 278.
- Odia & poena extendenda non sunt, sed potius restringenda.* 16. 611. 718.
- Odoacer Herulorum Rex 14. annis potenter dominatur in Italia.* 5. 258. 137.
- Odoacer Rex Herulorum Italiam cum urbe Roma, sub Impp. Zenone & Anastasio, in potestate habuit.* 5. 256. 137.
- Odoacria à Rege Odoacre Italia denominata.* 5. 257. 137.
- Oeringense collegium ab Adelsheide Conradi II. Imp. matre, & Hermannis Comitibus Hohenloensis uxore Anno 1037. institutum.* 5. 391. 150.
- Offendens eum, qui salvamguardiam habet, incurrit crimen laesae majestatis.* 17. 147. 761.
- Offendere dicitur superiorem vel judicem, qui mandato seu sententia ejus contravenit, & non paret.* 17. 140. 760.
- Offensor & defensor sui ipsius eodem respectu nemo esse potest.* 13. 26. 584.
- Offensio ubi est illicita, defensio licita censetur.* 13. 49. 585.
- Offensio ubi est licita, ibi defensio est illicita.* 13. 2. 582.
- Offensio causata ex iustitia, defensionem tollit.* 11. 515. 54.
- Offensio ubi licita, ibi defensio illicita & prohibita.* 11. 500. 539.
- Officialis & famulus jussu domini in criminalibus se non possunt excusare.* 17. 263. 772.
- Officialis mandatum domini delictum mandantis exequi non debet.* 17. 264. 772.
- Officialis visitans provinciam suis impensis visitare debet.* 14. 347. 636.
- Officialis ad beneplacitum principis reputatur perpetuus.* 16. 339. 697.
- Officiales in scio Domino suo personas privatas in tutelam recipere quo casu possint.* 6. 45. 201.
- Officiales pignorationem jussu domini facientes, neque principaliter neque incidenter conveniri possunt.* 17. 261. 772.
- Officiales vel ministri salvaguardiatum jussu domini violantes an teneantur?* 17. 260. 772.
- Officialium potestas non extenditur ad res majoris momenti, qua mandatum individuum & specialissimum requirunt.* 6. 46. 201.
- Officialibus an in scio Domino aliquem in tuitionem suscipere liceat?* 6. 41. 200.
- Officium protectionis honorificum est & non parum dignitatis in se continet.* 1. 88. 13.
- Officium quodlibet, jurisdictionem cum administratione conjunctam habens, honorabile reputatur.* 1. 88. 13.
- Officium amicitiae proprium & humanitatis plenissimum est, alterius defensionem suscipere.* 1. 89. 13.
- Officium suum alieni emolumentis causa alicui damno esse iniquum est.* 14. 219. & 279. 627.

I N D E X.

- Officium suum nemini debet esse damnosum. 17. 61. 754.
 Officium liberale est ferere beneficium, ut metere possis fructum. 14. 192. 626.
 Officii necessitate aliquem ad faciendum quid admovente interpellatio superflua est. 12. 196. 568.
 Officio alterius se nemo intromittere debet. 6. 373. 228.
 Officio nihil magis contrarium, quam merces. 14. 182. 625.
 Officia patronorum & clientum. 18. 381. 317.
 Olim quod iure obtinuit, hodie etiam servari praesumitur. 10. 401. 482.
 Olim possidens adhuc possidere, & olim subditus adhuc subditus esse praesumitur. 10. 402. 482.
 Olim dives adhuc dives esse intelligitur. 10. 403. 482.
 Omne seu universam qui dicit, nihil excludit. 11. 704. 549.
 Omissum expresso consequens, pro expresso habetur. 11. 704. 522.
 Omittens ad quod se teneri sciebat, vel scire debebat, in dolo esse praesumitur. 16. 701. 727.
 Onerari non potest, qui non honoratur in pecunia vel alia re, quae aestimationem recipit. 14. 213. 627.
 Onus quando annectitur commodum, hoc cessante, etiamsi illud deficiat, conquerendi locus non est. 11. 739. 550.
 Oneris causa cessante cessat onus. 16. 405. 701.
 Onera per ordinem pro modo fortunatum & bonorum sustinenda sunt. 11. 687. 548.
 Onera non sunt multiplicanda. 10. 335. 478.
 Opera ad commodum patronorum exiguntur à libertis. 9. 349. 455.
 Opera cedi non possunt, ubi debitori cessio damnum foret allatura. 9. 1110. 439.
 Opera hominis etiam liberi sunt ejus natura, ut legari, vendi, locari & in stipulationem deduci possint. 9. 1090. 437.
 Opera referuntur ad commoditatem indigentium & necessitatem patroni seu Domini, prout & subsidia advocatorum ad necessitatem & defensionem clientum. 12. 16. 560.
 Opera ubi praestantur indebita, laborem mercede frustrari iniquissimum est. 14. 434. 642.
 Opera rusticorum die Trohndienst unde originem trahant. 15. 105. 653.
 Opera in remunerationem praestita, victu praestantis fiunt, modo libertus se alere possit. 14. 353. & 355. 637.
 Opera alteri cedi possunt. 9. 1086. 437.
 Opera debentur cum à patrono exacta fuerint, & non ante. 15. 164. 657.
 Opera alia artificiales, alia officiales, & quomodo differant. 9. 1106. 438.
 Operarum promissio loco in quo praestentur non expresso, intelligitur de eo, quem is cui debentur elegit. 12. 14. 560.
 Operarum electio pertinet ad patronum, ut edantur, quando ipsi placet. 12. 152. 566.
 Operarum mercedes dicuntur fructus hominis. 9. 1089. 437.
 Operarum pactum etiam perpetuarum validum est. 9. 268. 359.
 Operas locans, totius temporis mercedem accipit, si per eum non stetit, quo minus operas suas exhiberet. 14. 304. 634.
 Operis Patrono à liberto promissis tacita inest conditio, si indita fuerint. 9. 135. 348.
 Opus faciens ex curialitate (ut loquuntur) recuperat impensas; non autem is, qui opus facit ex necessitate. 14. 426. 641.
 Opus si quis facere promisit, & deinde controversatur, cujus sumptibus id faciendum sit, recurrendum ad consuetudinem potissimum erit. 14. 427. 642.
 Opus non ex se, sed ex causa extrinsecus adveniente reprehensibile fit. 1. 328. 34.
 Opera diversis personis eodem tempore praestari non possunt. 12. 250. 573.
 Operarius si laborando frangat aut perdat instrumentum suum, id non alteri, cui laborat, sed sibi perit. 14. 453. 643.
 Operarius omnium, iure etiam divino mercede sua dignus indicatur. 14. 383. 639.
 Operarii excusantur operantes in re alterius ex mandato concedentis. 17. 37. 752.
 Opinio vehemens plenam probationem inducit. 18. 248. 824.
 Oppida, vici & pagi qualiter primitus constituta? 5. 556. 183.
 Oppressis ut homines subveniant natura ipsa suadet ac impellit. 5. 544. 182.
 Oraculum Apollinis quo pacto potiri posset victoria Philippo Macedonum Regi datum. 12. 54. 562.
 Ordinatio testatoris ut beneficium sacerdotale minorennis habeat absq. Episcopi consensu valida est. 9. 491. 384.
 Ordinario Domini territorio, quo ad jurisdictionem quando nil praedicitur. 3. 302. 96.
 Ordo Cisterciensis ab omni Advocatorum genere juxta primariam institutionem, semper liber extitit. 5. 435. 158.
 Ordo Cisterciensis Benedictinae primitum professionis postea Bernhardinorum nomen assumpsit. 5. 443. 160.
 Ordo Cisterciensis super electione Advocatorum specialiter privilegiatus. 5. 443. 160.
 Ordinibus omnium & singulorum militum tactis Christianorum ex Regula incumbit. 3. 117. 80.
 Origine non repetita aggredi materiam nefas est. 5. 1. 112.
 Origine rei non indagata, ejusdem praesertim obscura, cognitio haberi non potest. 5. 2. 112.
 Ornatus mulierum non est peccatum ex ipsis rebus, sed ex parte hominis. 1. 329. 34.
 Ostentationis vitium tam in scribendo quam dicendo summa cautione devitandum. 18. 174. 817.
 Oudelardus Comes Sangerensis fundator Monasterii Winoweiler ejus caenobii Advocatiam sibi ac heredibus reservavit. 8. 511. 385.
 Ottho I. Imp. Monasterium Einsiedlen in perpetuam Imperii protectionem recepit. 5. 407. 153.
 Ottho II. Imp. Capitulo Magdeburgensi liberam eligendi Archiepiscopalem potestatem concedit. 11. 29. 516.
 Ottho II. Imp. privilegia Monasterii Einsiedlen confirmat, & illud in suam protectionem suscipit. 5. 410. 153.
 Ottho III. Imp. Monasterium S. Lamberti in protectionem assumit. 5. 412. 154.
 Otthonis I. Imp. littera quibus ad preces Ruperti Episcopi Spirensis eidem Ecclesiae iura Civitatis regenda contulit. 2. 244. 61.
 Otthonis II. Imp. Privilegium donationis Monasterio S. Lamberti in Carinthia facta. 2. 269. 64.
 Otthoni Imp. protectori, annuatim Equus, vacca & Lancea à Monachis data. 14. 289. 633.
 Ottenbeurense Monasterium An. 764. à Sylacho Francorum Duce ac Hergovia Comite, ejusq. conjuge Ermuvinda fundatum. 5. 399. 152.
 Ottenbeurense Monasterium à Carolo M. in protectionem receptum. 5. 400. 152.
 Diploma Privilegii protectitii eidem Monasterio à Carolo M. & conjuge ejus Hildegarde concessi. 5. 401. 152.
 Eidem Monasterio à Carolo M. libera potestas eligendi Abbatis tribuitur. 5. 402. 152.
 Idem Monasterium ab omni exactione telonis terra marique immune redditur. 5. 403. 152.
 Libertate quemcunque pro arbitrio Advocatum assumendi donatur. 5. 404. 152.
 Advocatus ejusdem triplici se sacramento Abbati & Monasterio obstringere cogebatur. 5. 405. 152.
 Ottingenses Comites protectores Monasterii Kirchen. 16. 579. 715.
 Ottocarus Styria Marchio An. 1100. Ecclesia Frisingensis Advocatus ab Imperio institutus. 5. 379. 150.
 Othocarus ultimus Styria Dux Anno 1186. socero suo Lupoldo Austriae

Austria Duci Styriam provinciam una cum Advocatiis Monasteriorum à majoribus suis fundatorum donat. 9. 1118. 440.

P.

Pacisci cuilibet licitum est, qui à lege, statuto vel consuetudine prohibitus non est. 6. 6. 196.

Pactiones inter protectorem & clientes sunt de genere permissorum. 6. 7. 196.

Pactum contra naturam & pietatem initum, etiam juramento roboratum, nullo jure consistit. 13. 112. 590.

Pactum dat ordinem causa, ut in ea procedatur summarie & executive, prout conventum fuit inter partes. 9. 259. 359.

Pactum non est legitimus modus tollendæ obligationis. 17. 459. 786.

Pactum quo quis se ponit in manibus offensi, ut de se sumat vindictam, prohibitum. 9. 282. 361.

Pactum, per quod quis ad delinquendum invitatur, invalidum est. 11. 470. 538.

Pactum perpetuum de operis præstandis recte fieri potest. 3. 189. 85.

Pactum appositum, quod res Ecclesia ablata, non debeant spectare ad ordinationem Episcopi, invalidum est. 9. 671. 399.

Pactum de non petendo factum inter creditorem & debitorem sine fidejussoris consensu per contrarium pactum tolli nequit. 9. 313. 363.

Pactum sine consensu ejus, cujus gratia adjectum est, non potest revocari. 9. 314. 363.

Pactum perpetuam libertatis privationem inducens invalidum est. 6. 32. 198.

Pactum appositum donationi in favorem tertii validum est, etiamsi illud à nemine absentis nomine acceptatum fuerit. 9. 327. 364.

Pactum donationi appositum post diei adventum etiam nulla facta traditione irrevocabile est. 9. 328. 364.

Pacta publica non egent fomento verborum. 9. 111. 347.

Pacta nuda naturaliter & ex aquo & bono non obligant. 9. 113. 347.

Pacta non servans contra naturam conscientiam & officium boni viri agit & peccat. 9. 114. 347.

Pactum, ut in casum non servata fidei adversarius mihi alampam infringat, validum est. 9. 270. 360.

Pactum nudum non parit actionem. 9. 91. 346.

Pactum nudum æquitate canonica hodie non minus servandum est quam vestitum. 9. 101. 346.

Pactio nudo promissum, recusare verecundia est. 9. 101. 346.

Pactum nudum per Principem cum subdito aut cum hoste initum valet & actionem producit. 9. 105. 346.

Pactum non servans cliens, non potest in eo facere fundamentum. 16. 720. 728.

Pactum ad aliquid præstandam initum eam recipit interpretationem, dummodò res in pactum deducta in eodem statu permaneat. 11. 825. 654.

Pactio peculiari frustra queritur, quod jure communi competit. 8. 370. 316.

ex Pacto donationi adjecto acquiritur jus tertio, eique actio utilis datur, quæ absque consensu ejus tolli non potest. 9. 308. 362.

ex Pacto naturaliter debetur. 9. 110. 347.

ex Pacto nudo in ligis & treugis agi potest. 9. 111. 741.

Pacta sequentia, quibus duo alium in protectionem suscipiunt, non tollunt fœdus, quod hi ante invicem habuerunt. 13. 375. 606.

Pactis qui id, quod alioqui contineretur vult excipere, exprimere hoc debet. 13. 377. 606.

Pacta nova Ecclesia onerosa & præjudicialia à fundatore, non possunt apponi post foundationem etiam cum consensu Episcopi. 9. 495. 384.

Pacta servare tam congruit humana fidei, ut nihil supra. 6. 729.

Pacta inter absentes facta non aliter valent, quam interveniente nuncio aut epistola. 9. 46. 343.

Idq; in omnibus conventionibus inter absentes celebrandis regulare est. 9. 47. 343.

Pacta servare humana fidei congruum est. 9. 109. 347.

Pacta vasallorum quibus feudi non immutatur natura consensus domini non requirunt. 6. 221. 215.

Pactorum & contractuum observantiam præcipit æquitas & ratio naturalis. 14. 124. 622.

Pactorum & contractuum observantia naturali ratione & æquitate præcipitur. 16. 738. 729.

A pactis omnis calumnia & malitiosa interpretatio abesse debet. 11. 137. 523.

Padebornensis Episcopatus Caroli M. & Leonis Papa auctoritate Berenwolpho Episcopo Herbipolensi in protectionem committitur. 5. 353. 144.

Pagani post abolitam pridem politiam Mosaicam inter Christianos quiete degentes tolerati, ac habitationis & commerciorum communionem cum iisdem habuerunt. 8. 318. 313.

Paganorum bona violenter depradati, ad dupli restitutionem compulsi. 8. 319. 313.

Pagi aliquot Wirtebergenses, in Protectione Palatini existentes, eidem pro Advocatia singulis annis certas operas & servitia exhibent. 214. 90. 633.

Palæologorum potentia. 7. 126. 268.

Palæologorum Imperium quo pacto in pradam cesserit Turcis. 11. 127.

Palatini Electores Wormatiam in protectione habuere. 5. 518. 174.

Palatini Comites Rheni protectores Monasterii Waldsassen. 6. 579. 715.

S. Pantaleonis cella in Inhoffen / à Berth. Buchhornensi Comitissa prope oppidum Buchorn fundata. 9. 774. 410.

Pandagigung / monatliche oder quateremberliche Banngericht in centenis Austriacis adhuc hodie supersunt. 3. 290. 95.

Papa collatum beneficium alicui auferens, & dans alteri, illi tenetur providere de alio simili. 16. 194. 688.

Papa aut princeps Christianus etsi regulariter non debeat fœdus inire cum infidelibus, tamen ob eorum potentiam insuperabilem, sive quod contra ipsos se sufficienter non possit defendere, licite cum illis ad tempus pacem init. 16. 415. 702.

Papa & Imperator, privatum in protectionem suam recipientes ex hoc nemini præjudicant. 6. 371. 228.

Secus tamen est in aliis Principibus. 6. 372. 228.

Papa se habet ad Ecclesias universales totius orbis, sicut Episcopus ad Ecclesias particulares sue diocesis. 6. 501. 238.

Papa in spiritualibus, Imperator in temporalibus apicem dignitatis habet. 9. 180. 351.

Papa supremus princeps est, & plenitudinem potestatis habet. 6. 18. 196.

Papa vices Dei in terris sustinet, nec habet superiorem, sed omnes ei subsunt, nec à quopiam judicare potest. 6. 19. 196.

Papa eandem Iurisdictionem & territorii jurisdictionem usurpat, quam Imperator in Imperio. 6. 19. 196.

Papa Imperatores ob non defensam Ecclesiam excommunicare potest. 5. 144. 125.

I N D E X.

- Papa vel Imperator, etiamsi regulariter cum infideli confederari non possit, tamen propter impotentiam & insufficientiam suam ad tempus cum eo fœdus inire licite potest.* 11. 797. 553.
- Papa si aliquos in specialem protectionem recipiat clericos, ii à Jurisdictione Episcoporum suorum non eximuntur.* 8. 329. 319.
- Papa privationis, juris aut beneficii alicujus locum non habet, nisi in casibus jure expressis.* 16. 612. 718.
- Papa suos homines opprimi non sinit.* 12. 130. 565.
- Papa gregis sui præcipuus adiutor.* 12. 131. 565.
- Papa Ecclesiasticis personis defensionem armatam permittit.* 12. 132. 565.
- Papa habet solam jurisdictionem spirituales.* 9. 225. 354.
- Par est impietas filio & patri necem asferre.* 13. 195. 595.
- Par in parem non habet Imperium.* 13. 401. 608.
- Par in parem non habet potestatem.* 16. 826. 736.
- Paria sunt, aliquid fieri sine lege, & contra legem.* 6. 384. 229.
- Paria sunt, Vita & bonis insidiari.* 6. 288. 220.
- Paria sunt, semetipsum occidere, & se cum potest evadere, interfici pati.* 6. 277. 220.
- Paria sunt, esse extra territorium, vel in territorio, sed esse exemptum.* 6. 687. 251.
- Paria non sunt habere Advocatiam, & eam non apparere.* 18. 1. 803.
- Paria sunt per se, vel cum alio conjunctum tale esse.* 16. 712. 728.
- Parata sunt exactiones operarum forte per angaria Gron- diens.* 2. 275. 65.
- Parentis nomine indignus est, qui proprii sanguinis prodigus omnem humanitatem erga liberos deponit, & in necem eorum nequiter conspirat.* 13. 79. 587.
- Parentem, patronum & reliquos non petita venia in jus vocans plebitur pœna 50. aureorum, si solvendo sit.* 10. 56. 456.
- Parentes amorem suum moderari debent, ne liberis ad scelera fenestram aperiant.* 13. 234. 597.
- Parentum amor insanus est, qui liberos delinquentes non cohibent.* 13. 235. 597.
- Parentes liberos educare & alimentare jure natura tenentur.* 6. 402. 230.
- Parentes pro affectu suo magis in liberis terrentur, quam in semetipsis.* 13. 203. 595.
- Parentibus vim intentandi generaliter nulla justa causa est.* 13. 61. 586.
- Parentibus vita liberorum aque chara est, atque propria.* 13. 205. 595.
- Parentes plus diligunt liberos, quam seipsos.* 13. 206. 596.
- à Parentibus habemus, ut vivamus, à præceptoribus autem, ut bene & virtuose vivamus.* 10. 73. 457.
- Paritas rationis eandem inducit juris dispositionem.* 10. 150. & 195. 462.
- Parochus à parochianis sine venia conveniri potest.* 10. 67. 457.
- Idque observatur quotidie in Consistoriis Ecclesiasticis.* 10. 70. 457.
- Parocho honorem ac reverentiam debent parochiani.* 10. 67. 457.
- Partialitas in Repub. est instar vermis in caseo.* 1. 76. 12.
- Participes delicti puniuntur eadem pœna, qua principales delinquentes.* 17. 491. 794.
- Particeps criminis quisnam dicatur.* 17. 482. 794.
- Paschalis Papa diploma quo Alperispachensis Cœnobii Iura confirmat, & Abbati ejusdem Advocati pro arbitrio suscipiendi facultatem concedit.* 5. 471. 166.
- Patavina Ecclesia Episcopalis à Ludovico I. Imp. in patrocini- um recepta.* 5. 370. 148.
- Pater spiritualis à filio sine venia in jus vocari non potest.* 13. 173. 593.
- Pater filii clientes etiam injuste offendens, tamen pater est nec per id filius patria potestate liberatur.* 13. 111. 590.
- Pater filium propter socrum naturaliter iritam non minus quam seipsum diligere præsumitur.* 13. 165. 592.
- Pater filium injusta molientem vigore patria potestatis coercere & compescere potest.* 13. 216. 596.
- Pater liberos propter ingratitudinem exheredare potest.* 6. 406. 231.
- Pater Domino Feudi injuste filium oppugnantem suppetias ferre non tenetur.* 13. 224. 596.
- Pater & filius una persona sunt, non vere, sed juri fictione.* 13. 226. 597.
- Pater ob delictum non desinit esse pater.* 13. 132. 591.
- Pater filium propria autoritate accusare & Magistratus puniendum offerre potest.* 13. 217. & 233. 596.
- Pater officium erga filium male usurpans implorato Iudicis officio ad emancipationem compelli potest.* 16. 651. 723.
- Pater clientes adversus filium in oppugnandis iis vim religioni aut patria inferentem multo magis defendere obstrictus est.* 13. 239. 597.
- Pater in bonis liberorum adventitiis habet usumfructum & administrationem eorundem.* 16. 648. 723.
- Pater bona liberorum adventitia dissipans administratione eorum jure privatur.* 16. 649. 723.
- Pater etsi olim filio vitam impune eripere poterat, postmodum tamen ob ferociam eum emancipare cogebatur.* 16. 640. 722.
- Pater filios necare dicitur denegando eis alimenta.* 6. 403. 230.
- Pater & filius una eademque caro censentur.* 13. 196. 595.
- Pater pro injuria facta filio nomine proprio agere potest.* 17. 243. 771.
- Pater & filius natura una eademque persona esse intelliguntur.* 13. 199. 595.
- Pater & filius natura eadem persona esse intelliguntur.* 13. 161. 592.
- Patris officium erga filium in pietate non in atrocitate consistere debet.* 16. 650. 723.
- Patris gloria, filius sapiens.* 5. 181. 130.
- Patri aequitatis limites excedenti filius sceleratas manus inferre non debet.* 13. 125. 590.
- Patrem interficere pro patria defensione licitum.* 13. 240. 597.
- Patrem, qui filium ad delendam patriam venientem occidisset, majores præmio afficiendum constituerunt.* 13. 241. 597.
- Patrem occidens spirituales non minus puniendus est, quam qui occidit naturalem.* 13. 107. 593.
- Patrem, qui lucem aspicere dedit, offendere, summa impietatis, ipsique natura & legibus contrarium est.* 13. 57. 586.
- Patientia habetur loco traditionis, possessionis in juribus incorporalibus.* 9. 965. 426.
- Patientia adversarii in incorporalibus pro traditione habetur.* 9. 972. 427.
- Patria in necessitate præferenda est parentibus.* 13. 255. 598.
- Patria salus rebus omnibus post Deum anteferenda.* 13. 252. 598.
- in Patria defensione nec cleri nec ades sacra ulla immunitate gaudent.* 13. 253. 598.
- Patria magis obediendum, quam patri.* 13. 256. 598.
- Patria plus obtemperandum quam parentibus, si utrisque parere non possumus.* 10. 83. 457.
- Patriam contra patrem filius defendere tenetur.* 13. 48. 585.
- Patriarchis quomodo & quinam olim Advocati assignati fuerint.* 5. 393. 151.

I N D E X.

Patriciatus à Carolo M. introductus. 5. 162. 128.
Patriciatus Caroli M. a vo multo honorario & longe diversus ab eo, qui tempore Romuli fuit. 5. 303. 140.
Patriciorum diversa apud veteres usurpatio. 5. 304. 141.
Patriciatus dignitas, post Constantini M. tempora, in Romano Imp. suprema ac splendidissima. 5. 300. 140.
Patriciatus Dignitas olim ea decoratum, à patriapoteestate liberabat. 5. 301. 140.
Patriciatus antiqui forma ex Paulo Diacono. 5. 302. 140.
Patriciatus dignitas temporibus Carolini, Imperatoria Majestati proxima. 5. 298. 140.
Patricius. à populo Romano, vocatus, ab aliis Advocatus Ecclesie Romane dictus. 5. 163. 128.
Patriciorum plurima dignitatum & honorum ornamenta, qualiter per Tribunos plebis, ad plebeios pervenerint. 5. 309. 141.
Patriciorum & Plebeiorum apud Romanos quanam officia. 5. 306. 141.
Patricios Praeco suis nominibus convocavit, Plebeios autem Ministri cornibus bubalis. 5. 308. 141.
Patrocinium potentiorum tenuiores magno olim precio, ac omni fere substantia ipsis addicta, redimere cogebantur. 1. 223. 27.
Patrocinium Reipubl. cujusque tutissimum est, recte agere. 1. 168. 22.
Patrocinium in scelere prestare Legibus & ipsi natura contrarium est. 15. 149. 656.
Patrocinia Romanorum invocantes populi ab iisdem plerique subjugati. 9. 341. 365.
Patrocinia Vicorum olim in Repub. Romana per sanctiones Imperatorum inhibita. 1. 4. 7.
Patrocinia Principes ambientes non facile repellendi & quare. 1. 87. 12.
Patrocinia unde sic dicta. 5. 20. 112.
Patronatus extra protectionis usurpationem in triplici significatione accipitur. 2. 142. 53.
Patronatus libertorum. 2. 142. 53.
Patronatus libertorum unde originem habeat. 2. 143. 53.
Patronatus Advocatorum forensium. 2. 144. 53.
Patronatus antiquus & clientela sola stabant benevolentia. 15. 49. 651.
Patronatus unde dicatur. 15. 172. 657.
Patronatus an aliquid juris tribuat patrono. 16. 67. 680.
Patronatus jus procedit ex tolerantia & gratia speciali contra regulam, quod Laici jura specialia possidere non possint. 9. 519. 385.
Patronatus jus est quadam servitus Ecclesie, servitutibus comparatur, & ex earum jure aestimatur. 17. 9. 750.
Patronatus juri inest jus defensionis & tutela. 15. 161. 657.
Patronatus jus ex sola fundatione acquiritur, dummodo tempore fundationis id non fuerit expresse vel tacite remissum. 9. 533. 387.
Patronatus jus censetur Ecclesiasticum & spiritualibus annexum. 9. 521. 385.
jus Patronatus transit ad quoscunque heredes etiam extraneos & ad masculos, & ad feminas. 9. 481. 383.
nisi Patronus aliam conventionem apposuerit, ut puta si voluerit ad solos heredes sanguinis transire. 9. 482. 383.
Vel fuerit conventum, ut competat illis de parentela tantum. 9. 483. 383.
Patronatus & Advocatia beneficia, quam ob causam fundatoribus locorum sacrorum à Pontificibus concessa. 9. 638. 397.
Patronatus & Advocatia jus nec directe, nec indirecte à patrono auferri potest. 9. 639. 397.
Præsertim si Ecclesia sine culpa illius fuerit diruta, vel is ob paupertatem refice e non possit. 9. 640. 397.
Patronatus juris possessio ex unico actu presentationis à Laico acquiritur. 9. 910. 422.

Patronatus jus Ecclesiasticum affine est Advocatia. 9. 911. 422.
Patronatus jus fundatoribus propter liberalitatem in Ecclesiam factam jura indulserunt. 9. 557. 388.
à Patronatus jure Ecclesiastico, ad jus Advocatia, ex vi equiparatorum validum ducitur argumentum. 9. 559. 388.
Patronatus jus Laicorum pinguius est, quam Ecclesiasticorum. 9. 55. 388.
Patronatus jus Ecclesiasticum non nisi temporis immemoriali suffragio praescribitur. 9. 889. 420.
Patronatus jus petitur conditione ex jure Canonum, vel ex lege. 17. 24. 751.
Patronatus & protectionis jus qualiter differant. 15. 30. 609.
Patronatus superioritatis & Advocatia jura, ex speciali pacto, in eadem persona concurrere possunt. 8. 382. 317.
Patronatus jus Ecclesiasticum utilitatem, honorem, & onus defendendi importat. 2. 148. 53.
Patronatus jus patrono in Hæresin lapsa, hodie non ad Fiscum transit, sed Ecclesia libertatem acquirit. 7. 140. 270.
Patronatus jus Ecclesiasticum an sit temporale, vel spirituale. 2. 155. 54.
Patronatus Ecclesia non benefactori, sed dotanti eam jura indulgent. 9. 600. 391.
Patronatus qui habent patroni dicti. 2. 150. 53.
Patronus Laicus presentando variare potest, Ecclesiasticus nequaquam. 9. 556. 388.
Patronus Ecclesiasticus, ipsa lege vel canone dictante, legitimam habet Advocatiam Ecclesie illius, cujus patronatus gerit. 3. 165. 83.
Patronus non defendens Ecclesiam omni ejus commodo carere debet. ib. 3. 83.
Patronus Ecclesiasticus scienter indignum presentando privatur jure presentandi, quod secus est in Laico. 9. 552. 388.
Patronus Ecclesiasticus magis subjectus est Ecclesie, quam Laicus. 9. 553. 388.
Patronus an & quatenus præter personas ac res, etiam statuta ac leges locorum, ubi degunt clientes, defendere, ac conservare teneatur. 11. 223. 526.
Patronus Ecclesiasticus edicto prohibitorio non continetur. 10. 90. 458.
Contrarium adstruente improbantur. 10. 92. 458.
Patronus in creatione beneficii onus adicere potest, ut ad illud semper aliquis presentetur de suo genere. 9. 484. 384.
Patronus in Ecclesia collegiata non acquirit jus patronatus, nisi illud sibi expresse reservaverit. 9. 522. 385.
Patronus pro ratione prædictorum Jurium sibi competentium triplicem pariter habet significationem. 2. 151. 53.
Patronus non potest Ecclesia patronata onus aliquod annuatim solvendi imponere sine consensu Episcopi. 9. 498. 384.
Patronus occisor Prælati vel Rectoris Ecclesie jure patronatus ipso facto exuitur. 16. 496. 709.
Patronus non invitus, sed consentiens à liberto in jus vocatus, edicto uti non potest. 6. 379. 228.
Patronus inopia pressus ab Ecclesia à se constructa, fundata vel dotata, temporalem vite sustentationem petere potest. 9. 442. 378.
Patronus inimicorum Christi effectus, à corpore ejus separari dignus. 8. 232. 306.
Patronus Ecclesiasticus crimen læsæ majestatis committens, jus patronatus amittit, tam pro sua persona, quam pro filiis & successoribus. 16. 546. 713.
Patronus externus non nisi efflagitante necessitate quarendus. 9. 370. 368.
Patronus emolumenta & redditus sui patronatus vendere potest. 9. 1058. 436.
Patronus præter jus defensionis habet potestatem nominandi & presentandi ad beneficium Ecclesie. 15. 31. 649.
Patronus Ecclesiam dirutam seu collapsam non reedificans jus patronatus amittit. 16. 10. 675.

- Patronus laicus differt ab Ecclesiastico.* 10. 383. 481.
- Patronus nulla servitia vel aliud temporale ab Ecclesia patronata exigere potest, nisi id tempore foundationis, consentiente Episcopo, reservaverit.* 9. 538. 387.
- Patronus Ecclesia petit alimenta ab Ecclesia officio iudicis.* 10. 326. 477.
- Patronus insignia primi fundatoris in Ecclesia non solum non potest mutare, sed nec sua etiam antiquis remanentibus apponere, si ipse sit alterius familia.* 18. 131. 814.
- Patronus etiam pro Feudi Domino usurpatur.* 2. 156. 54.
- Patronus pro sancto illo, in cuius venerationem templum aliquod consecratur.* 2. 159. 54.
- Patronus turbatus in iure presentandi actione confessoria contra turbantem agere potest.* 17. 21. 751.
- Patronus liberti suo non jurat defensionem, nihilominus tamen ad ejus tuitionem obligatus est.* 6. 713. 253.
- Patronus in bonis libertorum habet tertiam partem bonorum in remunerationem præsiti patrocinii.* 10. 196. 467.
- Patronus in fundacione & traditione pacta, quæ vult, apponere potest.* 9. 478. 383.
- Patronus non potest apponere modum celebrandi divina in Ecclesia patronata, nec restringere aliter instituendum in illo beneficio, sed hoc spectat ad superiorem.* 9. 496. 384.
- Patronus Ecclesiasticus alimentorum jus patronatu retento vendere non potest.* 9. 1052. 435.
- Patronus ad vindicandum Advocatiae jus præter cetera realia petitoria remedia instituere potest actionem confessoriam, utilem.* 17. 8. 750.
- Patronus jus protectionis remedio reali acquirere volens, intentare debet illas actiones, quæ ex singulis nuncupatim existentis Advocatiae modis competunt.* 17. 6. 750.
- Patronus Ecclesiasticus potest exigere rationem de temporalibus Ecclesia.* 15. 32. 649.
- Patronus Ecclesia potest habere honoris causa insignia familiae suæ depicta in Ecclesia, nec ea à quopiam sine injuria abradi queunt.* 18. 125. 813.
- Patronus, in quem legitimo titulo jus protectionis translatum fuit, an arma seu insignia priorum patroni, quæ in signum competentis sibi Advocatiae Monasterio vel Ecclesia apposuit, auferre & sua apponere possit.* 18. 116. 813.
- Patronus qui ante litem motam in quasi possessione presentandi fuit, lite pendente presentare potest, eaque presentatio admittenda est.* 11. 290. 529.
- ea præsupposita, non debet quis lite pendente, illa regulariter privari.* 11. 291. 529.
- Patronus inops ab Ecclesia alimentari debet.* 15. 34. 649.
- Patronus Ecclesia, potest alteri cum Episcopi consensu jus patronatus donare, vel eum in compatronum assumere.* 9. 608. 391.
- Patronatus jus quid sit.* 9. 610. 391.
- Patronus jurisdictiones, bona, census, jura, feuda, fructus, & emolumenta Ecclesia ad ministrorum Ecclesiasticorum necessitatem deputata in proprios usus convertere, vel impedire præsumens, anathemati subsicitur & patronatus jure privatur.* 16. 607. 718.
- Patronus non habet administrationem in bonis Ecclesia, sed jus providendi & custodiam Ecclesia vacantis.* 10. 374. 480.
- ad Patronum & protectorem quatenus pertineat cura & administratio bonorum Ecclesia.* 10. 375. 380. & 384. 480.
- Patronus, ne reditus Ecclesia in alios usus convertantur, quam tempore foundationis deputati sunt, impedire debet.* 10. 376. 480.
- Patronus bona Ecclesia male alienata repetere potest.* 377. ibid.
- Patronus Ecclesia, non defendens Ecclesiam, omni commodo, quod ab ea habet, privari debet.* 15. 158. 657.
- Patronus beneficalis, lite pendente, super possessione presentandi, licite presentare potest.* 11. 287. 529.
- Patronus Ecclesia & Advocatus an sint idem.* 16. 622. 719.
- Patronus ad operas liberti non tenetur.* 16. 158. 662.
- Patronus ex gratia habet patronatum in Ecclesia.* 18. 148. 815.
- Patroni nomen unde primitus sumptum.* 2. 3. 41.
- utrum Patroni consensus alienationem bonorum Ecclesia necessario etiam requiratur.* 10. 371. 480.
- Patroni consensus in mutatione status Ecclesia requiritur.* 10. 372. 480.
- Patroni novi electio, alterius patrocinium minime tollit.* 6. 574. 243.
- Patroni ac clientis qualitas in uno & eodem subjecto simul esse nequit.* 2. 46. 45.
- Patrono Ecclesia onus defendenda Ecclesia de jure incumbit.* 15. 157. 657.
- Patrono libertum, se non sufficienter colentem, propria auctoritate, capere licebat.* 15. 166. 657.
- Patrono alimenta debentur ab Ecclesia ex honore quodam ejus persone annexo.* 9. 1054. 435.
- Patrono pinguiora alimenta præstat Ecclesia, quam alius faciat.* 10. 325. 477.
- Patrono insignia non ostentationis gratia, sed solo tuendi juris sui studio in Ecclesia apponere permissum est.* 18. 168. & 181. 817.
- Patrono Ecclesia in quasi possessione presentandi turbato adversus turbantem conceditur mandatum de manutenendo.* 17. 33. 752.
- Patrono contra furantem clientem pro re sua iudicio experiri non licuit.* 5. 57. & 84. 115.
- Patrono præcipuus in processione honor habendus.* 9. 442. 378.
- Patrono liberti & Ecclesia alimentandi jus speciali juri privilegio concessum est.* 10. 344. 478.
- in Patronum libertus actionem famosam non proponit.* 15. 169. 657.
- Patronum infirmiorum eligens, quarit cum quo cadat, potentiorum autem conducens, clavum pro sua incolumitate ad amantimum figit.* 7. 361. 286.
- Patroni, Advocati, Vicedomini, & Rectores Ecclesiarum propriè loquendo diversi sunt.* 2. 153. 54.
- Patroni & clientes mutui officiis sibi olim devincti erant.* 5. 31. 113.
- Patroni, civitatum ac gentium exterarum tutela sua commissarum controversias, jussu Senatus Rom. frequenter decidebant.* 5. 68. 116.
- Patroni libertorum, manumissos defendere debent.* 15. 171. 657.
- Patroni & Advocati forenses an differant, & quomodo.* 2. 146. 53.
- Patroni alendi obligatio à jure civili & naturali descendit.* 10. 316. 477.
- Patroni per clientes tempestive & non demum in medio belli furore constituendi.* 9. 367. 368.
- Patroni, filios suos toga virili induentes, magno Comitatu à clientibus suis honorati.* 5. 46. 116.
- Patroni pro clientibus in iudicio stare, & pro iisdem respondere soliti.* 5. 33. 113.
- Maxime vero injuria affectos judicialiter vindicabant.* 5. 33. 113.
- Eorundem tam absentium, quam presentium in quovis negotiorum genere curam gerebant.* ibid.
- Patroni ad amandos clientes instar liberorum ac consanguineorum, lege antiqua astricti.* ibid.
- Patroni seu fundatores Ecclesiarum habent jus providendi bona Ecclesiastica.* 10. 356. 479.
- Patroni, Advocati, vel Vicedomini, vendicantes sibi in Ecclesia plus quam jura permittant per censuram Ecclesiasticam corpescentur.* 16. 492. 708.
- Patroni, Advocati, vel Vicedomini, &c. occidentes Prælatum vel clericum Ecclesia, perdunt, quod habent in Ecclesia, & posteriores, usq. ad quartam generationem non admittuntur ad Ecclesiam illam.* 16. 494. 708.

I N D E X.

Patroni novi ius Advocatitium ex restauratione collapsa Ecclesiarum, antiqui Advocati patronatum legitime acquisitum non tollit. 9. 641. 397.

Patroni Francie olim illi principes dicti quibus ex ephebis filii condendi committebantur. 2. 157. 54.

Patroni etiam victores Civitatum appellati. 2. 158. 54.

Patroni libertorum hereditates delibant, ejus autem nihil participant Advocati. 15. 194. 659.

Patroni, clientum defensionem etiam contra proprios cognatos susceperunt. 5. 28. 113.

Patroni, peregrinorum in tutelam susceptorum bona ab intestato morientium, jure applicationis, tanquam heredes, apprehendere soliti. 5. 65. 116.

Patroni beneficia es qua de causa eo nomine gaudeant. 2. 15. 54.

Patronorum veterum erga clientes, qua fuerint beneficia. 5. 32. 113.

Patronorum & clientum necessitudo mutua potius officia & obsequia, quam discordiam exigit. 8. 334. 313.

Patronorum appellatione non veniunt Domini proprietarii vulgariter Leihherren. 2. 152. 54.

Patronorum & clientum mutua inter se instituta, qua fuerint. 5. 57. & seq. 115.

Patronorum è coelitus ordine singulis Ecclesiis assignandorum mos & templa consecrandi ritus unde & à quibus originem sumpserint. 3. 56. 75.

Patronorum nomine cur Advocati olim appellati. 2. 145. 53.

Patronis olim apud Romanos pecuniam elargiri propter clientelam, clientes solebant. 14. 229. 628.

Patronis pro clientibus, etiam contra cognatos, neminem autem contra clientes, testimonium dicere fas erat. 6. 29. 119.

Patronis in armatis idem obtinet. 11. 86. 521.

Patronis honorificum erat multos habere clientes. 5. 35. 113.

Patronos inter plures conventio de presentando alternis vicibus licita est. 11. 670. 537.

Paucorum malitia non plus, quam probitati multorum, favendum est. 1. 352. 35.

Paulus II. Papa cum Carolo V. Imp. A. 1546. contra Protestantes Germania foedus contraxit. 6. 20. 196.

Idem cum eodem & Venetis A. 1537. contra Turcam confederatus. 6. 20. 196.

Pauperes lucri causa facile mali quid admittere, leges praesumunt. 1. 231. 27.

Pauperes, egeni, orphani, vidua & alia miserales personae sunt sub generali protectione magistratus. 3. 98. 78.

Pauperum Deus ipse curam gerit. 3. 99. 78.

Pauperum patrocinium susipientibus magistratibus Deus florentem victoris & opibus rempublicam tradit. 3. 100. 78.

Paupertas generi malorum non est annumeranda. 17. 367. 780.

Pax pro se & subditis facta, futuros etiam comprehendit. 11. 182. 524.

Pax inter principem & hostem fieri potest per nuncios & procuratores speciale mandatum habentes. 9. 38. 342.

Pax non quaritur, ut bellum exerceatur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur. 11. 237. 527.

Pacis conservanda gratia qua fiunt, omni jure licita sunt. 1. 305. 32.

Pacem publicam frangens, an ipso facto in bannum incidat. 8. 157. 303.

Pacem & tranquillitatem querere & conservare omnes decet, imprimis vero principes. 1. 73. 11.

Peccanti opem ferens magis peccat, quam qui principaliter peccat. 11. 492. 539.

Peccantem peccare qui patitur, vires subministrat audacia. 14. 153. 624.

Peccatum mala fide praescribentis negligentia non petentis nequaquam tollitur. 9. 953. 426.

Peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum. 9. 954. 426.

Peccatum ubi non est, ibi non debet esse poena. 8. 194. 305.

Peccati diuturnitas non minuit peccatum. 9. 937. 425.

Peccata quanto diutius animam tenent, tanto graviora sunt. 9. 938. 425.

Pecuniae certa quantitas Imperatoribus olim pro confirmatione Papali dari solita, ab Agathone Papa sublata. 11. 37. 516.

Pecunia appellatione quamcunque rem aut corpus veteres significarunt. 9. 1007. 430.

Pecunia verbo frequenter res numero, pondere ac mensura constantes in jure civili intelliguntur. 9. 1008. 430.

Pensionarii quibus clientes similes sunt, non subjiciuntur pensionem recipientibus. 10. 439. 485.

Penthesilea Amazonum Regina interitus. 7. 149. 274.

Perduelles, qui data opera adversus summum Principem scelus machinantur, inter lesa majestatis reos precipue detestandi. 8. 20. 296.

Perduellionis poena tenetur etiam, qui hoc crimen commisit in principem Electorem. 8. 21. 296.

Perduellionis crimen omnium est nefandissimum & sceleratissimum. 8. 22. 296.

Peregrinantes sub ordinaria & generali summi Pontificis protectione consistunt. 3. 13. 79.

Peregrinus Weissenburgius, Henricum Barbatum Vratislaviensem Ducem sui corporis objectu protegens confossus. 11. 786. 552.

Periclitanti gratis aut pacta mercede succurrens, juste facit, & mercedem recte accipit. 14. 222. 628.

Periculum non ex metu muliebri, sed ex animo virili estimandum. 14. 259. 630.

Periculum persona justam reddit invasoris occisionem non autem periculum verum. 6. 417. 231.

Periculum commune estimatur quando vicinus ex causa nos ipsos etiam concernente oppugnatur. 7. 334. 285.

in Periculis fido socio minus, quam aqua & igne cavere possumus. 1. 269. 29.

Perjuri non committitur sine dolo. 16. 429. 702.

Permissum ad certum tempus, post illud censetur prohibitum. 16. 358. 698.

Permissorum ex genere esse intelligitur quod nominatim non reperitur prohibitum. 7. 2. 262.

Perpetua sunt, quae in favorabilibus certum finem determinatum non habent. 9. 388. 369.

Persona ante quarendam, quam iuris ratio. 6. 2. 196.

In generali sermone semper intelligitur excepta persona loquentis. 13. 13. 583.

Persona una contra privilegii violationem agens & succumbente, alia non agit. 17. 256. 772.

Persona & auctoritas concedentis in quacunque concessione semper excepta intelligitur. 9. 831. 416.

Persona non recipit divisionem, sicut nec defensio persona debita. 11. 97. 521.

Persona industria ubi est electa, regulariter alter alterius vires supplere non potest. 16. 402. 701.

Persona industria in quibus non est electa, in iis per substitutum agere permissum. 9. 1075. 436.

Persona conditio, ubi locum facit beneficio, ea deficiente beneficium quoque deficit. 16. 400. 701.

Persona alicujus certa industria concessa ad haeredes non transeunt. 11. 627. 545.

Persona industria in protectione electa non praesumitur. 8. 1071. 436.

Persona odiosa in protectionem non sunt recipienda. 8. 234. 307.

Persona odiosa beneficiis generaliter concessis non comprehenduntur. 8. 233. 307.

Persona absolutam & independentem potestatem habentes,

I N D E X.

- hoc est, superiorem nullum recognoscentes, qualiter protectores suscipere possint.* 6. 11. 197.
- Persona omnes in protectores assumi possunt, quæ exceptæ non sunt.* 7. 2. 272.
- Persona Ecclesiastica etiam subiecta Diacesano alicujus Principis protectioni sededere possunt.* 6. 520. 239.
- Persona quænam Salvaguardia Imperiali communi fruatur.* 17. 226. 768.
- Persona sua alienave litis, vel praxis addiscenda causa, Spira commorantes eodem salvo conductu muniti sunt.* 17. 238. 771.
- Cameram tamen deferentes Cameralium immunitatem amittunt.* 17. 239. 777.
- de Personarum potestate assumendi protectores in jure nihil constitutum.* 6. 8. 196.
- Personarum duo genera, unum absoluta, alterum restricta potestatis.* 9. ib.
- Quinam in primo genere contineantur.* 6. 10. 196.
- Personarum aptitudo ex repulsa ineptorum cognoscitur.* 7. 1. 262.
- Personarum aliqua sunt sub protectione, quadam sine, & quadam extra protectionem juris.* 8. 29. 295.
- Petitionem se habere pratendens, jure experiri debet.* 1. 53. 11.
- S. Petrus à B. Ignatio Loiola Societatis Iesu institutore semper cultus & in Patronum ascitus.* 3. 55. 77. cum aliis particularium personarum exemplis. ib.
- Pfeifferorum Ludovici, Iodoci & Rudolphi fratrum nobilissimorum Helvetia Heroum, laus & illustris familia.* 6. 166. 210.
- Pictores exigua tabella magnam hominum multitudinem depingentes, multorum summa tantum capita, cetero corpore abscondito, sapius exprimere solent.* 4. 63. 102.
- Pictores S. Lucam, Fabri Eulogium, Calcearii Crispinum & Crispinianum, Sartores Gutmannum, Figuli Goarem Eustachium Venatores Advocatum venerantur.* 3. 54. 74.
- Pietas ipsa patrem adversus filium armari prohibet.* 13. 207. 596.
- Pignorationis constitutio non habet locum, quoad captos seu pignoratos homines proprios, extra Domini territorium constitutos.* 6. 759. 256.
- Pignorationis constitutio subjectionem pignorati requirit.* 12. 142. 566.
- Probatur præjudiciis Cameralibus.* 6. 760. 256.
- Pipinus Francorum Rex Stephano Pontif. ejus auxilium imploranti, operam suam promittit.* 5. 288. 140.
- Pipinus Italiam Longobardorum oppressione liberat.* 5. 289. 140.
- Pipinus & Carolus Mag. Ecclesia Rom. tutelam strenue suscipiunt.* 5. 284. 139.
- Pipinus Carolus Magn. & Ludovici Franc. Reg. Lambertus, Loccherum & Ferricum Austria Mosellana Duces, Ecclesia Treverensi Advocatos constituunt.* 5. 135. 125.
- Pipini ac Caroli M. temporibus Ecclesia plurimis & amplissimis possessionibus tam à Regibus, & Principibus, quam Nobilibus & Civibus aliisque liberis hominibus dotata.* 5. 338. 142.
- Pipino & Carolo Magno protectorum nomen, Ottoni Magno defensori, Ludovico I. propugili Catholica fidei & Henrico II. Advocati Titulus olim communiter datus.* 5. 148. 126.
- Piratae sunt qui in mari navigantium securitatem turbant.* 8. 49. 29.
- Piratae unde sic nominati.* 8. 50. 298.
- Pirata Latinus latrunculi marini & pradones marini, vulgo Sees und Meer Rauber dicti.* 8. 51. 298.
- Piratarum navigia Raub-Schiff à quovis licite diripiuntur.* 52. ib.
- Pirata ipso jure & facto diffidati sunt, & contra eos, ut hostes insurgere omnibus licet.* 8. 53. 298.
- Piratae capti severissimis poenis legal. subijciendi sunt.* 8. 54. 298.
- Pisistratus Atheniensem Rempubl. dum inopum causas contra ditiores tueri se fingeret, evertit.* 1. 148. 20.
- Pius V. Papa A. 1571. cum Philippo II. Hisp. Rege & Republ. Veneta confederationem fecit.* 6. 20. 196.
- Placere potest unumquodque qualibet consensus expressione, nec verba semper sunt necessaria.* 9. 78. 345.
- Placere & placitum pro convenire & pacto convento in iure nostro quoque sumuntur.* 3. 289. 95.
- Placitare est litigare, seu causas forenses agere.* 3. 287. 94.
- Placitare item est jurisdictionem exercere Gericht halten.* 3. 288. 95.
- Placitum Franco Gallis pro conventu procerum Regni speciali aut generali ad res provincia tractandas sumebantur.* 3. 274. 94.
- Placitum à Germanico Platz / id est, loco deductum.* 3. 275. 64.
- Placitum etiam pro foro & judicio accipitur.* 3. 279. 94.
- Placitum tenere Feudistis idem est, quod veteribus conventum aut forum agere.* 3. 280. 94.
- Placitum item pro decreto ponitur.* 3. 281. 94.
- Placitum & voluntas est actus anima non dignitatis vel rei inanimata.* 16. 349. 697.
- Placitum denique etiam controversiam seu litem judicariam significat.* 3. 284. 94.
- Placitum hinc custodire est judicio interesse & causas agere.* 3. 285. 94.
- Placita insuper IC. dicuntur, quæ prudentum auctoritate recepta, inducta constituta sunt.* 3. 283. 94.
- Placuisse Senatui olim dicta, quæ per Senatum decreta erant.* 3. 282. 94.
- Platonis duo præcepta pro iis, qui alii præsumunt.* 6. 571. 242.
- Plenitudo potestatis non extenditur ad injuriam aliorum, alioquin non potestatis, sed tempestatis plenitudo est.* 16. 197. 688.
- Pluralitas uti principum, ita & Procuratorum mala.* 8. 545. 241.
- Plura quando copulantur ad unum effectum, loco unius habentur.* 4. 44. 100.
- per Plura fieri non debet, quod per pauciora expediri potest.* 6. 394. 230.
- Inter Plures ad idem obligatos, qui non est compellendus ad transacti oneris reiterationem si alii adsunt idonei & sufficientes.* 11. 686. 548.
- Plures quando collectivæ, quando distributive considerari consuevantur.* 11. 723. & 724. 549.
- Plurium dictis magis insistendum, quam paucorum.* 8. 407. 320.
- Pœna quando fisco applicanda venit, utrum delictum dicatur publicum vel privatum.* 17. 312. 777.
- Pœna corporali propter inopiam nemo afficiendus, vel carceri mancipandus est.* 17. 366. 780.
- Pœna ipso facto vel jure imposita transit ad heredes.* 17. 306. 776.
- Etiamsi vivente delinquente nulla præcesserit declaratoria super isto delicto.* 17. 307. 776.
- Pœna imposita ipso jure quatenus requirat judicis declaratoriam.* 17. 308. 776.
- Pœna quando ipso jure irragata censetur.* 17. 309. 776.
- Pœna perduellionis moribus recepta est discissio corporis in quatuor partes.* 8. 24. 296.
- qua Pœna perduellionis sit Venetis & in Gallia.* 8. 25. 297.
- Pœna ex lesione privilegii competens stricte interpretanda, nec ad personas non expressas porrigenda est.* 17. 251. 772.
- Pœna applicatur ei, cui partes in instrumento expresse applicari voluerunt.* 17. 252. 772.
- Pœna nunquam ipso jure intelligitur imposita, nisi hoc lex expresse dicat, aut rationes aperte convincant.* 16. 892. 740.
- Pœna à secundo non committitur, data contraventione primi.* 14. 322. 635.

I N D E X.

- Pæna ipso jure imposita, non habet executionem, absque sententia declaratoria.* 8. 171. 304.
- Pæna apposta à testatore disponente, ut si Ecclesia non ordinetur secundum ipsius dispositionem, reditus deputati in alios pios usus convertantur, an sit admittenda.* 9. 488. 384.
- Pæna nemini irroganda, nisi in casibus à jure expressis.* 10. 60. 456.
- Pæna ex legum permissu in aliam commutanda, non in gravio-rem, sed aequalem vel mitiorem converti debet.* 17. 386. 781.
- Pæna pecuniaria, tametsi reus non sit solvendo, in corporalem non committatur, nisi ab hoc ab actore nominatim petatur.* 17. 390. 781.
- Pæna commissæ ex stipulatione pratoria, factæ unius heredis, ipse solus & non alii tenentur.* 17. 98. 756.
- Pæna ex crimine læsæ majestatis imposita spectat ad principem.* 17. 150. 761.
- Pæna commissæ violationis privilegii ab Imperatore concessi, jure totaliter Imperatori debetur.* 17. 125. 759.
- Pæna in vindictam propria injuria debita alteri non confertur.* 17. 126. & 142. 760.
- Pæna delicti regulariter pertinet ad eam, qui leditur ex delicto.* 17. 141. 760.
- Pæna est delicti satisfactio, & imponitur, ut delinquens discat in futurum rectius vivere, atque exemplo unius alii abstinere à maleficio.* 17. 138. 760.
- Pæna non debet esse causa commodi ac præmii.* 11. 334. 531.
- Pæna confiscationis imposita ob crimen læsæ majestatis commissum in dominum, vel ob contumaciam subditi in dominum, & ejus cognitio spectat ad dominum, non ad vasallum, licet delinquens sit subditus vasalli.* 17. 144. 760.
- Pæna conventionalis evaditur ob difficultatem & impossibilitatem supervenientem.* 16. 432. 703.
- Pæna secundo non committitur data contraventione primi.* 16. 732. 729.
- Pæna in quovis contractu propter majorem fidei certitudinem, & evitandum onus probandi ejus, quod sua interest, adjici potest.* 9. 253. 358.
- Pæna commissæ non committitur in solidum contra omnes hæredes, sed solum contra heredem non solventem.* 17. 93. 756.
- Pæna delicti cedit lucro ejus, qui principaliter leditur.* 17. 123. 759.
- Pæna apposta pro fœdere pacis conservando non potest à paciscentibus remitti, in præjudicium fisci, vel Ecclesiæ.* 9. 318. 363.
- Pæna violentum privilegia Clericorum.* 9. 654. 398.
- Pæna non est locus, ubi nulla præcessit culpa.* 16. 466. 705.
- Pœnam pecuniariam qui in legibus publicorum judiciorum vel privatorum criminum egentes eludunt, iis coercitio extraordinaria inducenda.* 17. 372. 780.
- Pœnam inter Fiscum & partem læsam dividendam ex manu illius hæc recipere debet.* 17. 225. 768.
- ad Pœnam Salvaguardiæ privilegio insertam an pars offensa, vel procurator fisci agere debeat.* 17. 224. 768.
- Pœnam violati privilegii si princeps concedens remittat, an pars offensa eam nihilominus exigere possit.* 17. 359. 780.
- Pœnam debitam qui solvere negligit, non peccat.* 9. 957. 426.
- à Pœnalibus ad non pœnalia argumentatio vitiosa est.* 9. 958. 426.
- Pœnam de non offendendo committit, qui prior contra pactum ejusmodi alterum offendit.* 13. 421. 609.
- Pœna adversus scientes parata.* 12. 182. 567.
- Pœna auctores suos tenere, nec quinquam alterius odio prægravari, aut filius iniquitatem patris portare debet.* 16. 849. 737.
- Pœna & multa sunt fructus jurisdictionis, & pertinent ad eum, qui est investitus de jurisdictione, etiam privative, quoad concedentem.* 17. 132. 7604.
- Pœna non sunt imponenda ex magistrorum opinionibus nisi in casibus duntaxat expressis.* 16. 866. 739.
- in Pœnalibus non debet fieri extensio.* 16. 869. 739.
- in pœnalibus etiam fit extensio de similibus ad similia.* 16. 879. 739.
- Pœnitentia donantis ad acquisitæ actionis revocationem non est sufficiens, quando donatarii interest, eam non revocari: secus tamen si donatarii non intersit.* 9. 312. 362.
- Pœnitentia non est locus, postquam jus est tertio quæsitum.* 9. 321. 363.
- Pœlis pictura loquens & pictura muta pœsis.* 9. 33. 342.
- Polonorum patronus S. Stanislaus salutatur.* 3. 25. 71.
- Pompejus Magnus etiam clientelas in Hispania habuit.* 5. 75. 117.
- Pontifex non potest extorquere juramentum ab Imperatore.* 9. 197. 352.
- Pontifex Romanus nec actu, nec habitu in Christianos temporalem habet jurisdictionem, nisi quatenus ea est ad spirituales potestas s. faciliorem usum.* 9. 182. 351.
- Pontifex vel Imperator vasallum sine feloniam commissâ fendo privare non potest.* 11. 189. 588.
- Pontifex summus an se alterius protectioni submittere possit.* 6. 18. 196.
- Pontifices summi ab ævo Constantini M. sub Imperatoria protectione fuerunt.* 6. 18. 196.
- Pontificis non esse Imperatorem substituere Gregorius IV. Papa ab Electoribus monetur.* 9. 208. 353.
- Pontificis summi partes sunt, pro universis Christianorum ordinibus orare & sollicitum esse.* 9. 419. 375.
- Pontifici Romano principatus Sacerdotii super omnes, ac facultas de fide & Sacerdotibus judicandi collata.* 5. 233. 135.
- Pontifices sapius Regna, provincias & urbes contra Barbaros tutati.* 3. 111. 79.
- Pontifices quomodo Abbatibus ac præsulibus Ecclesiarum nonnunquam Advocatorum pro arbitrio assumendorum libertatem concesserint.* 5. 470. 165.
- Pontifices summi quomodo instar Imp. Advocatiam locorum Ecclesiasticorum ea vel in protectionem suscipiendo, vel eorum defensionem aliis committendo, vel liberam eligendorum protectionum facultatem tribuendo sibi adsumps-erint.* 5. 453. 162.
- Pontifices summi unde sibi in Episcopatus Monasteria aliaque Ecclesiastica collegia vendicanda protectionis occasionem nacti fuerint.* 5. 476. 166.
- Pontifices qualiter Ecclesiis ac Monasteriis in tutelam susceptis certos interdum Advocatos ipsi dederint.* 5. 467. 165.
- Pontificatus A. C. 44. & Claudii Cæsaris secundo sumpsisset exordium.* 9. 214. 353.
- Populus subiectus nihil facere aut statuere potest in his, quæ juri superioris tangunt.* 6. 312. 222.
- Populus liber alterius protectione se committere licite potest.* 9. 684. 401.
- Populus qui suis stat viribus, nec ab alieno pendet arbitrio in vera libertate est.* 7. 21. 263.
- Populus liber quandoque sponte, quandoq. coacte alterius potentioris protectioni subicitur.* 9. 694. 404.
- Populus liber qualiter sponte in alterius tutelam se conferat.* 9. 695. 404.
- Populus liber qualiter coacte in alterius clientelam se dedat.* 9. 697. 404.
- Populi alicujus liberi in protectionem alterius deditio si regens sit, duobus aut tribus testibus: si vetusta, historicorum testimonio vel fama probari debet.* 18. 39. 807.
- Populi Roman. acclamatio in coronatione Caroli Magni Imp.* 9. 218. 353.
- Populi liberi spontanea in clientelam alicujus deditio, literis desuper confectis interdum probari potest.* 18. 42. 807.

- Exemplum ejusmodi deditionis Erlebâchenſis pagi libero-
ram, hominum, in curiam Comitum Wertheimiorum ſe
committentium.* 18. 42. 807.
- Populos juſtorum principum imperia contemnentes, tyranno-
rum flagella experiri non eſt iniquum.* 1. 357. 36.
- Poſſeſſor lite pendente non eſt poſſeſſione privandus, etiamſi
iuris reſiſtentiam habeat.* 11. 294. 529.
- Poſſeſſio per unicum actum acquiritur.* 9. 908. 422.
- Poſſeſſio civilis ſola ſufficit ad præſcriptionem, naturalis vero
ſine civilinon.* 9. 900. 421.
- Poſſeſſionis cauſa mutari non poteſt, niſi extrinſecus cauſa
mutandi aut titulus ſuperveniat.* 16. 174. 687.
- Poſſeſſionis ſuæ commodo, lite pendente nemo privari debet.*
11. 282. 529.
- Poſſeſſionem tenens nomine alieno actus vero Domino com-
petentes exercere non poteſt.* 11. 312. 530.
- Poſſeſſione etiam deſtituta titulo, & quam quis ſola conſue-
tudine abſque privilegio approbavit, lite pendente exui quis
non debet.* 11. 295. 530.
- Poſſeſſione quam quis ſola conſuetudine etiam abſq. privilegio
comparavit, lite pendente nemo exuendus.* 11. 296. 530.
- ex poſſeſſione longiſſima juſtus titulus præceſſiſſe præſumi-
tur* 9. 914. 423.
- ex Poſſeſſione ſervitutis conſtituto etiam invito, nec de ſua con-
ditione litigare paſſo ſuccurritur.* 11. 460. 535.
- Poſſeſſorium præceſſere debet petitorium.* 17. 3. 750.
- Potentia ſubditorum frequens occaſio eſt ad dominium appre-
hendendum.* 1. 375. 37.
- Potentia duplicem reſpectum habet.* 7. 16. 263.
- Potentia nulla tanta eſt, quam properantes tempeſtively, & fide-
le auxilium ferentes, non exſuperare poſſint.* 12. 212. 569.
- Potentia non ex fama, ſed reiſa æſtimanda.* 7. 319. 236.
- Potentia protectorum nimia clientibus periculosa.* 7. 362.
286.
- Potentia & fortitudo ſine prudentia nil prodeſt.* 7. 370. 286.
- Potentia quænam & qualis in electo protectore requiratur.*
7. 353. 286.
- Potentia & qualitate protegendæ remota removetur & tolli-
tur ipſum jus protectionis.* 16. 384. 699.
- Potentiaæ externæ per vicinos, ne nimium creſcat, tempeſtively
obviandum.* 7. 409. 288.
- Potentiaæ mediocris & ſummae prudentiaæ princeps clientibus
protector eligendus.* 7. 369. 286.
- Potentior in tenuioris ſubſidio vanam ſpem locare videtur.*
7. 5. 2. 2.
- Potentius natura dominatur imbecilliori.* 6. ib.
- Potentior quis dicitur etiam ratione propinquorum & affi-
nium.* 7. 17. 263.
- Potentiores ab imbecillioribus in ſocietatem belli invitati, eos-
dem ſæpe opprimunt.* 9. 340. 365.
- Potentioris maxime vicini in protectionem ſuſceptio periculo-
ſa.* 9. 341. 365.
- Potentiores ſpe dominandi allecti ſub patrociniæ ſpecie ab inva-
ſione bonorum clientelarium nullo rationis freno retinen-
tur.* 1. 172. 22.
- Poteſtas ſuprema ad Papam & Caſarem pertinet, eiſque ad-
eo affixa eſt, ut inſeparabilis ſit.* 6. 21. 196.
- Poteſtas ſuſcipiendi alios in clientelam principibus tan-um
vel iura principum habentibus conceſſa.* 6. 193. 213.
- Poteſtas pontificalis ac Imperialis debent ſe invicem adjuvâ-
re.* 9. 198. 352.
- Poteſtas eligendi Advocatum Monafterio Hirſaugenſi à fundâ-
tore, Comite de Calvy data.* 5. 444. 160.
- Poteſtas eligendi Advocatos, non ſolum per Imp. ſed etiam
Pontifices, Archiepiſcopos & Fundatores Monafteriorum
Abbatibus olim conceſſa.* 5. 451. 160.
- Poteſtati alicujus ſubjectum eſſe, & majeſtatem alicujus co-
miter obſervare, diverſa.* 7. 21. 263.
- Poteſtati alicujus quod tribuitur, neceſſitati ejus non ſubjici-
tur.* 12. 137. 565.
- in Poteſtate generali per populum data Conſiliariis non inclu-
ditur poteſtas delinquendi, vel mandantem ad pœnam obli-
gandi.* 16. 789. 732.
- Poteſtates omnes poſt Imperatorem, virtute protectionis ordi-
naria ſibi competentis ſubditos ſibi commiſſos protegere ob-
ligantur.* 1. 219. 26.
- Præceptoris perſona ſemper benefica & ſancta diſcipulo eſſe
debet.* 10. 72. 457.
- Præceptores non corporum, ſed animorum ac mentium paren-
tes ſunt.* 10. 76. 457.
- Præceptum, Non occides, non minus ladic, qui ſe occidendi po-
teſtatem tribuit, quam qui alium interficit.* 13. 89. 588.
- Præceptum ſuperioris morte illius evaneſcit.* 16. 334. 697.
- Præceptum principis ſpernens & inobediens, dicitur largo modo
rebellis.* 17. 145. 760.
- Præcepta divina pluriſ faciendâ ſunt, quam pacta inter priva-
tos conventa.* 13. 108. 589.
- Prædicatio verbi divini in omnibus mundi partibus libera eſſe
debet.* 9. 437. 377.
- Prædones unde ſic diſti.* 8. 42. 297.
- Prædones qui ſint.* 8. 43. 297.
- Prædones in protectionem non ſunt recipiendi.* 8. 44. 297.
- Prædones conquirere magiſtratibus locorum ex officio incum-
bit.* 8. 45. 297.
- Prædonum conquiſitioni olim per ſingulas provincias Irenar-
cha denunciatores ſtationarii & ſpecialiter latrunculato-
res conſtituti fuere.* 8. 47. 298.
- ad Prædonum perſecutionem & capturam, item expugnationem
threr Raubhäuſer und Schlöſſer / præter ordinari-
um magiſtratum hodie Duces Circulorum conſtituti ſunt.*
8. 48. 298.
- Præſecti Urbium ad tuendam popularium quietem milites
ſtationarios per provinciam diſpoſitos habere debent.* 1.
220. 26.
- Præjudicii quamvis modici ratio habenda eſt.* 6. 437. 232.
- in Præjudicium al cuius quæ cedunt, abſque conſenſu ejusdem
fieri non poſſunt.* 6. 237. 21.
- Prælatuſ per ſequippiam faciens, non præſumitur id facere ex
conſenſu capituli.* 18. 221. 821.
- Prælatuſ vigilem curam ac ſollicitudinem in omnibus, quæ vel
ad divini cultus reverentiam, vel ad monaſterii utilitatem
pertinent, habere debet.* 10. 365. 479.
- Prælatuſ non ſolum deperdita recuperare, ſed etiam, ſi poſ-
ſit nova acquirere debet.* 10. 366. 479.
- Prælatuſ in hiſ, quæ notorie Eccleſia ſua conducunt non tene-
tur alterius conſenſum impetrare.* 6. 513. 239.
- Prælatuſ in protectionis pacto contrahendo ad requirendum
Epiſcopi conſenſum nulla iuris neceſſitate obligatur.* 6. 514.
239.
- Prælatuſ monaſterii vel Eccleſia non exemptæ, an in protectio-
ne aſſumendo conſenſum Epiſcopi ordinarii requirere te-
neatur.* 6. 478. 237.
- Prælatuſ de fructibus Eccleſia, tanquam adminiſtrator, præ
arbitrio diſponere poteſt, excepta alienatione immobilium.*
6. 533. 240.
- Prælatuſ officialibus & miniſtriſ Eccleſia de annuiſ Eccleſia
reditibus ſalaria conſtituere poteſt.* 6. 534. 245.
- Prælatuſ inferior, citra Epiſcopi conſenſum, Eccleſiam alteri
unire aut ſubjicere non poteſt, etiam interveniente conſenſu
Metropolitani.* 6. 526. 240.
- Prælatuſ antecelloris ſi contractibus de rebus Eccleſia cum
conſenſu Capituli initis omnino ſtare debet.* 15. 840. 736.
- Prælatuſ inferior citra conſenſum Epiſcopi non poteſt Eccleſi-
am ſibi ſubjectam alteri unire vel ſubjicere, etiam Metropo-
litani autoritate interveniente.* 6. 474. 237.
- Prælati Epiſcopi ſui ordinarii, quoad ſpiritualia duntaxat,
non quoad temporalia, ſubſunt.* 6. 535. 240.
- Prælati Epiſcopiſ ordinarii nullum ſubjectionis juramentum
præſtant.* 6. 536. 240.
- Prælati abſq. Epiſcopi autoritate liberam habent rerum Ec-
cleſiæ.*

- cleria administrationem in temporalibus.* 6. 521. 239.
- Pralatiratione temporalium forum Caesaris sortiuntur.* 523.
- ibid*
- In feudalibus coram paribus curia, etiam secularibus, conveniuntur.* eod.
- Pralati instar Laicorum universa Iurisdictione investiri hodie solent.* 7. 301. 283.
- Idem pro Praesidibus Provinciarum habentur.* 7. 302. 283.
- Pralati insignia sua in Ecclesiis ad virtutem consanguineorum excitandam retinentes, non sunt reprehendendi.* 18. 186. 818.
- Pralati bona immobilia Ecclesiarum vel iura laicis submittere non possunt sine consensu Pontificis.* 6. 441. 232.
- Pralati Imperii plerique hodie instar Principum politicorum Iurisdictione universa ab Imper. investiti sunt, & alia quae Statuum Imperialium propria sunt, in competunt.* 9. 475. 427.
- Pralati plerique hodie in Iurisdictione quocunque modo acquisita bonorumque administratione, quoad personas & causas regulariter idem possunt, quod alii principes seculares.* 10. 367. 480.
- Pralati exemplo Christi, non solum spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debent.* ibid.
- Pralati Ecclesiarum sibi commissarum mariti dicuntur.* 6. 507. 239.
- Pralati Ecclesiarum suarum iura per se tueri tenentur.* 6. 505. 238.
- Pralati Monasteriorum ex privilegio Imperatorum Advocatos specialiter obligant.* 11. 42. 517.
- Pralati ratione temporalium dominiorum perinde ac alii principes seculares Imperatori subsunt.* 17. 195. 765.
- Relatorum officium est publicum auctoritate & utilitate.* 6. 509. 239.
- Pralatis in eligendis protectoribus, quid observandum & quomodo eorundem electiones fieri debeant.* 9. 976. 428.
- Pralatis Imperii Advocatos quoscunque idoneos sibi deligere liberum est.* 9. 975. 427.
- Pralatis hodie omnimoda administratio rerum Ecclesiasticarum competit.* 10. 364. 479.
- Pralatis Monasteriorum temporibus Carolinis auctoritate propria non licuit protectores assumere, sed iisdem ab Imp. ac Regibus assignati sunt.* 9. 975. 427.
- Pralatos secularium negotiorum peritiam habere debere ius ipsum statuit Canonicum.* 5. 108. 118.
- Pralationi non est locus, ubi non datur concursus.* 17. 158. 762.
- Praemium unde quis meruit, damnum pati non debet.* 14. 363. 638.
- Praemii spes, laboris est solatium.* 14. 372. 638.
- Praepositus Elvngensis in Ducis Wirtembergici protectione quondam extitit.* 5. 512. 173.
- Praepositum suum qui cum posset, non protexit, in pari culpa factori habendus est.* 14. 154. 624.
- Praesentatione unica effectum sortita iuris patronatus quasi possessio acquiritur.* 11. 18. 522.
- Praesentatio licet fieri possit, institutio tamen fieri non debet, sed ad causa exitum differenda est secundum quorundam opinionem.* 11. 289. 529.
- Praesidium ob receptum Viennae, Constantiae, Traiectum & Cameracum libertatem amiserunt.* 9. 312. 366.
- Praescribens Advocatiam eo animo defensionem exhibere debet, ut iure suo utatur.* 9. 902. 421.
- Praescriptio temporis non allegata, an ipso iure, violatorem Salvaguardia a condemnatione securum faciat, vel praesidio duntaxat opposita exceptionis actio instituta eludatur.* 17. 430. 784.
- Praescriptio contra superioritatem, ut videlicet praescribens nemini subfit, an & quatenus locum habeat.* 6. 34. 35. & 36. 198.
- Praescriptio rerum praesam actionum descriptionem designat.* 10. 537. 496.
- Praescriptio nulla sine bona fide procedit.* 9. 931. 424.
- Praescriptio 30. annorum etiam cum mala fide prodis exceptio nem possessori, qua se adversus petentes tueatur.* 9. 920. 423.
- Praescriptio 40. annorum indistincte absque titulo currit, etiam contra Ecclesiam.* 9. 917. 923.
- Praescriptio nulla cum mala fide coalescere potest.* 9. 855. 418.
- Praescriptio 30. annorum principaliter proficit ad exceptionem,* 17. 456. 606.
- Praescriptio quae mala fide nititur, etiam lege aliqua confirmata est ipsa injustitia.* 9. 946. 424.
- Praescriptionis exceptionem parte non opponente, iudex oppositionis defectum, si ex actis evidens sit, supplere quidem potest, non tamen ad illud tenetur, si non velit.* 17. 464. 787.
- Praescriptionem longissimi temporis lex efficit & operatur.* 9. 921. 423.
- ad Praescriptionem requiritur animus possessionem acquirentis cum plena possessione vel quasi, per 40. annos continuata.* 9. 899. 421.
- Praescriptione acquiruntur quacunque privilegio concedi queunt.* 9. 864. 418.
- Praescriptione probata titulus satis probatus intelligitur.* 9. 916. 423.
- in Praescriptione 30. annorum regulariter titulus requiritur.* 9. 913. 423.
- in Praescriptione immemoriali scientia & patientia Domini non requiritur.* 9. 973. 427.
- Praestare quis id alteri solum tenetur, quod sibi non nocet & alteri prodest.* 14. 225. 628.
- Praestatione ex diuturna non probatur titulus locationis vel contractus, sed eo praesupposito si circa quantitatem oriatur contentio, diuturna pensionis praestatio attenditur.* 18. 238. 823.
- Praesumptio iuris plene probat, donec probetur contrarium.* 14. 57. 619.
- Praesumptio liquidissima probatio esse perhibetur.* 14. 58. 619.
- Praesumptio iuris efficit, ut adversarius teneatur probare fortioribus probationibus.* 14. 11. 617.
- Praesuppositum ubi non ostenditur verum, ibi quoque id, quod inde elicitur, locum non invenit.* 14. 424. 641.
- Pratura Imperialis oppidi Roshheim etiamnum hodie, una cum lure confiscandi, apud privatam familiam RVME-LIORVM, titulo Feudi Imperialis.* 2. 43. 58.
- Praevenire in tempore melius est, quam post vulneratam causam remedium quarere.* 6. 229. 218.
- Praeventio Iurisdictionis fit per Citationem.* 17. 120. 759.
- Precaria concessio morte concedentis non finitur, sed transit ad successores.* 16. 256. 692.
- Precarium facta concessione cum habet sensum, ut duret tamdiu, donec revocetur ac peniteat concedentem.* 16. 257. 692.
- Primava clientelarum exordia, ante Urbem ROMAM conditam, repetita.* 5. 11. 112.
- Primitiva in Ecclesia Episcoporum ac Presbyterorum electio penes Apostolos fuit.* 11. 26. 515.
- Eadem postea ad consensum populi & cleri translata.* 27. ibid.
- Tandem ad collegia & Capitula Canonicorum transit, accedente tamen consensu Imperatorum.* 28. ib.
- Princeps habens superioritatem ac Iurisdictionem territorii, an & quatenus respectu superioritatis in homines vel subditos alterius Domini, in eodem territorio habitantes, ius ordinariae protectionis usurpare possit.* 6. 671. 249.
- Princeps Imperii obtemperata citatione ob violatum privilegium, contra civitatem sibi immediate subiectam, simul causam principalem incidenter deducere & super ea pronunciari petere potest.* 17. 335. 779.
- Princeps Imperii civitatem sibi subiectam in prima instantia in Camera convenire potest.* 17. 336. 779.

I N D E X.

- Princeps subsidium militare, quod ei civitas tempore belli prestare tenetur, praescriptione non amittit, si necessitas belli non evenerit.* 11. 433. 536.
- Princeps vel alius laicus rerum Ecclesiarum dispositionem seu dominationem sibi vindicans, ut sacilegus habetur.* 10. 360. 479.
- Princeps ambitiosus, aut Respubl. avara opprimendi aliquem optimam habet occasionem, si quis ei defensionis gratia supplex fiat.* 1. 232. 22.
- Princeps inferior contra superiorem consederationem faciens feudo privatur.* 6. 203. 214.
- Principis protectoris praecedentia Senatui jurisdictionem in urbe non aufert, sed cives nihilo secus Magistratus ibidem subiectos relinquit.* 10. 450. 488.
- Princeps summus regulariter Imperatorem denotat.* 3. 136. 81.
- Princeps secularis ad Ecclesia ejusve bonorum defensionem vocatus non succurrens excommunicari potest.* 3. 83. 78.
- Princeps loco alicui, ut civitati scribens, eo ipso civitatem facit.* ib. 18. 820.
- Principes aliosque superiores tales esse oportet, ut se potius subditorum patrocinium, quam Imperium suscepisse cogitent.* 3. 93. 78.
- Princeps aut magistratus sua jurisdictione per nimiam savitiam abutens ea privari potest.* 16. 643. 721.
- Princeps solus immunitatem hospitaturae & receptionis militum alicui concedere potest.* 10. 283. 474.
- Princeps non creditur fontes derivasse foras, ut nihil penes se remanserit.* 9. 818. 415.
- Princeps fundatam habet intentionem in Iurisdictionalibus, circa omnia, quae continentur sub finibus Imperii sui.* 9. 661. 399.
- Princeps intuitu superioritatis jure ejusmodi in omnes suos subditos mediatos & immediatos exercere potest.* 9. 662. 399.
- Princeps se fidei & clientela subditorum in Imperii inauguratione facta subtrahere non potest.* 9. 828. 416.
- Princeps non potest privato concedere supremam jurisdictionem.* 9. 820. 415.
- Princeps ac superior subditorum suorum magnam curam gerere, & eos tanquam filios habere debet.* 6. 353. 227.
- Princeps pastor est, qui pro grege excubat.* ib.
- Deum tanto magis propitium ac benignum habet quo diligentius subditos illasos praestat.* 6. 353. 227.
- Princeps aliquis superioritatem territorialem, Landfürstliche Obrigkeit/protectionem ordinariam Landschut/ atq. Advocatiam pacisiam, Erb- oder Temporal-Schutz/ simul habere potest.* 8. 421. 320.
- Princeps Ecclesia Romana auxilium impartiri debet.* 9. 199. 352.
- Princeps naturali debito adstrictus est ad tuendum jus publicum.* 9. 200. 352.
- Princeps sibi praedicit profitendo aliquem subditum suum.* 6. 178. 211.
- Princeps in praedictum tertii, aliquem onere relevans publico, id ipsemet quo alios levavit, ferre debet.* 6. 61. 202.
- Princeps subditum proprium peculiari pacto in tutelam recipiens, duplici eidem nexu obligatur.* 8. 380. 316.
- Princeps dictamine recta rationis & legibus naturae non est solutus.* 14. 125. 622.
- Princeps ex contractibus perinde ac privatus obligatur.* 14. 126. 622.
- Princeps confederatus potest punire hostes & rebelles sui confederati.* 7. 51. 265.
- Princeps controversia de sensu privilegii à se concessi exorta Iudex, & privilegiorum suorum sicut & antecessorum suorum, interpret est.* 17. 122. 759.
- Princeps quilibet Monasteria & bona Ecclesiastica in suo territorio sita in protectionem licite recipere potest.* 9. 656. 398.
- Princeps unum calamus & unam linguam habere debet.* 11. 143. 523.
- Princeps vel Landtsfürst nullum habet protectionis jus in nobiles Imperio immediate subiectos, tametsi in territorio suo habitent.* 6. 681. 250.
- Princeps subditos alterius oppressos juvare, & contra legitimum etiam, sed tyrannice imperantem principem defendere potest.* 14. 166. 624.
- Princeps contractum retractare potest, si privatus non praestiterit, quae promiserat.* 11. 187. 688.
- in Principii alterius territorio facile locus exemptus, & alterius principis, vel Comitis dominio interruptus esse potest.* 18. 29. 806.
- Principis factum ex certa scientia in dubium revocari non potest.* 6. 16. 196.
- de Principis potestate non contròvertendum.* 6. 17. 196.
- Principis potior quam clientum in concursu conditio esse debet.* 13. 290. 600.
- Principis verbum debet esse firmissimum.* 11. 142. 523.
- Principis gloria in lata gente.* 9. 1125. 441.
- Principis concessio regulariter facta intelligitur sine laesione iuris tertii.* 4. 37. 100.
- Principis verba majoris sunt rigoris & efficacia, quam hominum privatorum.* 9. 106. 346.
- Principis supremi praecepto omnes subditi obedire coguntur.* 9. 752. 409.
- Principis thesaurus non est fiscus suus, sed subditi bene habentes.* 6. 325. 223.
- Principis jus non est, quempiam subditorum oneribus eximere, ut alii onus ejus subeant.* 6. 61. 202.
- Principi cuilibet protectio & tutela Clericorum in territorio suo habitantium incumbit.* 18. 27. 805.
- Principi librum aut vetus numisma donaturus imprudenter facit, appingendo in eo sua insignia, aut eadem cum principis conjungendo.* 18. 155. 816.
- Principi nil magis convenit, quam recta fides.* 11. 141. 523.
- Principi soli regulariter licet hospicia gratis designare.* 10. 282. 474.
- Principi ex certa scientia vel plenitudine potestatis sua aliquid facienti nemo dicere potest cur ita faciat.* 6. 15. 197.
- Principi, domino, parenti, magistratui & similibus obediendum non est his, in qua pietatem & honestatem laedunt.* 7. 75. 266.
- Principi praestatur obsequium & auxilium publica utilitatis gratia.* 13. 289. 600.
- Principi tyrannidem exercenti an resistere liceat.* 13. 312. 601.
- Principi tyrannidem exercenti resistere licet.* 7. 59. 266.
- Principi etiam Ecclesia ejusque bonorum defensio incumbit.* 3. 82. 78.
- Principem fortem ac magnanimum, qui extra fines patriae hostem antevertere potest, praelium in Imperii sui visceribus committere non decet.* 12. 30. 580.
- Principem fontes derivasse foras, ut nihil penes se remanserit non creditur.* 16. 84. 600.
- Principem in praelium euntem, cives sine stipendio, seu propriis sumptibus sequi non tenentur.* 14. 366. 638.
- Principem bellum injustum moventem subditi juvare non tenentur.* 11. 481. 539.
- Principes & Civitates Imperiales jura habent maiestatis.* 6. 195. 214.
- Principes, Civitates ac Status Imperio immediate subiecti absq. superioris auctoritate foedera inire possunt.* 6. 195. 214.
- Principes vicinorum libertatem agere ferunt.* 9. 341. 365.
- Principes Germania quoad leges condendas, in ditionibus suis eodem jure fruuntur, quo Imperator.* 6. 78. 204.
- Principes vel Civitates vicini si bellum inter se gerant, quorum neuter sine vicini periculo vincere aut vinci posse videtur, an unum ex his protectorem eligere, vel Neutrale esse consultius sit.* 7. 322. 284.
- Principes & alii Status, Ecclesiarum in territorio suis sitarum, quando & quibus casibus ordinaria vel extraordinaria protectionis jus habeant.* 8. 427. 321.

I N D E X.

- Principes & alii Status eo ipso quod Ecclesia in eorum dominiis & Ducatibus posita sint, quo ad protegendum ius, ut plurimum, fundatam in iure intentionem habent.* 8. 428. 321.
- Principes superiorem non recognoscentes habent potestatis plenitudinem, & ea de iure uti possunt.* 6. 24. 198.
- Principes seculares Ecclesias & homines Ecclesiasticos in ipsorum privilegiis tueri debent.* 9. 653. 398.
- Principes Laici tam olim, quam hodie Advocatis monasticis frequentissime investuntur.* 6. 475. 237.
- Principes, aliique status Imperii sibi vendicant superioritatem & iurisdictionem in suis territoriis erga subditos.* 16. 52. 678.
- Principes Electores ex Aurea Bulla ius habent suscipiendi Indagos.* 1. 300. 31.
- Principes ex suis semper utilitatibus amicitias vel inimicitias aestimant.* 7. 286. 282.
- Principes absoluti plerumque per se agunt, absque ordinum consensu.* 7. 283. 282.
- Principes magis quam Respub. lucri causa fidem frangere solent.* ib.
- Principibus olim in Cœnobis in territoriis suis sita plerumque administratio iustitiæ & aliarum rerum temporalium competeat.* 3. 174. 84.
- Principes subditos suos à se remotiores frequenter alterius Principis viciniore protectioni commendare solent.* 3. 227. 90.
- Principes & Comites seculares qualiter Cesarum exemplo Episcopatum tutelam susceperint.* 5. 371. 148.
- Principes aliique Domini gladium, ea de causa acceperunt, ut pacis custodes ac subditorum defensores existant.* 7. 81. 78.
- Principes, præsertim Ecclesiastici, in asservanda subditorum tranquillitate vigilantes esse debent.* 6. 565. 242.
- in Principum territoriis multi nobiles. Civitates liberae ac Monasteria constituta, in quæ ii nihil iuris habent.* 18. 32. 806.
- Principum Imperii gravamina adversus sedem Pontificiam ob compluria Monasteria à iurisdictione ordinariorum ac defensorum exempta.* 10. 398. & 472. 482.
- Principum preces sunt minæ.* 9. 761. 410.
- Principum vicinorum in protectore eligendo præteritis & exterorum susceptio similitudinem parit.* 7. 390. 287.
- Principum etiam optimorum animi dominationis licentia in pejus abripiunt.* 1. 171. 22.
- Principum animos nihil magis commovet, quam pactiones cum aliis in præjudicium sui factæ.* 6. 301. 221.
- Principibus Germaniæ exterorum potentium Amicitia non suadenda.* 7. 392. 287.
- Principibus defensionem subditorum omittentibus iidem servire non tenentur.* 3. 80. 77.
- Principibus summis leges præscribi non possunt.* 6. 13. 197.
- Quidquid faciunt, ut Deus, facere videntur.* 6. 14. 197.
- Principale & accessorium propter mutuam dependentiam individua sunt.* 11. 302. 530.
- Principalis territorii ambitu, quod continetur, principis iurisdictioni subest.* 6. 679. 250.
- Principalis factio in litem deducta, accessorium quoque deductum censetur.* 11. 298. 530.
- Principatus & iurdictio ad subditorum, non ad regentiam utilitatem sunt.* 3. 214. 89.
- Principatus omnis meram subditorum utilitatem, non propriam incommoditatem intueri debet.* 6. 569. 222.
- Principatus & respublica geritur mente, prudentia & consilio, non corpore.* 7. 263. 280.
- Principium, cuiusque rei potissima pars est.* 5. 6. 112.
- Principium, dimidium totius est.* 5. 7. 112.
- Principium plus, quam dimidium totius est.* 5. 8. 112.
- Principiorum enucleatione multa sunt perspicua, quæ in traditionem veniunt.* 5. 9. 112.
- Privatus à famulo suo in certis capitibus iuramentum exigere potest, quod tamen infrequens est.* 9. 159. 350.
- Privato non licet imaginem suam ponere in Aula Regia.* 18. 158. 816.
- Privato non indulgetur sed magistratui convenit, militari manu coercere contumaces.* 1. 81. 11.
- Privata persona non in protectione, sed in Salvaguardia proprie esse dicuntur.* 11. 714. 549.
- Privatus ob injuriam aut damnum Principi vel alii illatum, non est universa cuidam genti aut provincia bellum inferendum.* 11. 607. 545.
- Privatio necessario præsupponit habitum.* 10. 398. 482.
- Privationis pœna locum non habet, nisi manifesta lege statutata reperiat.* 16. 464. 705.
- Privationis pœna nunquam est imponenda, nisi hoc à lege expresse caveatur.* 16. 867. 739.
- Privationis pœna ante sententiam declaratoriam non habet executionem seu effectum.* 16. 887. 740.
- Privilegium persona non transit in emptorem, secus in privilegio rei.* 9. 1140. 441.
- Privilegium personale extinguatur cum persona.* 9. 1141. 443.
- Privilegium quaecunque allegans, illud probare debet.* 17. 204. 765.
- Privilegium concessum clericis à Pontificibus, & Imperatoribus non est dispositivum, sed declarativum.* 17. 190. 764.
- Privilegium per viam contractus alicui concessum per Imperatorem ab eo revocari non potest.* 16. 269. 691.
- Privilegium per viam contractus concessum nec ab ipso concedente, nec ejus successore adimi potest.* 16. 270. 693.
- Privilegium concessum sub nomine dignitatis transit in successorem.* 16. 314. 696.
- Privilegium tollitur sublata re vel persona cui concessum fuit.* 16. 22. 676.
- Privilegium per non usum non amittitur, si non evenit occasio utendi.* 14. 305. 634.
- Privilegium, in quo habetur respectus ad causam, & non ad personam est perpetuum, & ad quoscunque transit.* 16. 297. 694.
- de Privilegii interpretatione si inter Principem & subditum controversia sit, coram quo iudice illa terminari debeat.* 17. 199. 765.
- Privilegii concessi confirmatio utilitatis est, non autem necessitatis.* 16. 283. 694.
- Privilegii confirmationem non petenti à successore illud adimitur.* 16. 274. 693.
- Privilegio seu iure sibi concessio longo tempore non utens, id sponte sua amittit.* 10. 2. 8. 474.
- Privilegio speciali ex certa ratione, quod alicui indultum, quam propria auctoritate præsumere, indignum est.* 18. 172. 817.
- Privilegio sibi concessio abutens illud amittit.* 16. 645. 722.
- Privilegia faciunt rem evidentem & notoriam.* 18. 52. 808.
- Privilegia concessa civibus an competant etiam incolis.* 10. 215. 468.
- Privilegia an in membranis scribenda.* 17. 210. 766.
- Privilegia Camera & parti insinuanda sunt.* 17. 211. 766.
- Privilegia sunt facti alieni.* ibid.
- Privilegiorum ignorantia præsumitur.* ibid.
- Privilegia non legitime insinuata iudici & parti, nihil pro sunt.* 22. ibid.
- Privilegia qualiter probentur.* 17. 208. 765.
- Privilegia concessa propter pauperitatem non competant illi, qui sua culpa ad inopiam pervenit.* 11. 774. 552.
- Privilegia, prædiis, villis, adibus, arma Casarea, in fidem Salvaguardiæ Imperialis, affigendi, ab Augustis frequenter conceduntur.* 1. 94. 15.
- Privilegia concessa viventi, eo mortuo amplius concessa non videntur.* 16. 244. 692.

- Privilegiarum confirmatio in Gallia olim non nisi quando Regnum ad alium, quam filium delatum fuit, usitata.* 14. 102. 621.
- Privilegiarum bulla integra, non rasa nec suspecta, probationem faciunt.* 18. 51. 808.
- Privilegiarum à Cesare datorum causa ad Imperatorem vel Cameram, neglecto etiam prima instantia privilegio, pertinent.* 17. 118. & 163. 758.
- Privilegiarum pretextu autoritas flagitiorum crescere & publica utilitas vacillare non debet.* 16. 646. 722.
- Privilegiarum confirmatio nihil relevat, cum fiat tantum causa dubitationis tollenda.* 16. 278. 694.
- Privilegiis protectiis ab Imperatoribus concessis, passim certa poena contra privilegii violatores adjici solet.* 17. 113. 758.
- Privilegiatus & exemptus à factionibus publicis privilegii sui pretextu, excusare alios non debet.* 1. 91. 15.
- Probatio, qua fit per instrumenta, dicitur realis, liquida, manifestissima, evidentissima.* 18. 17. 804.
- Habet vim definitionis, & de ea judicatur, ut de casu legis.* ibid.
- Non indiget discussione & disceptatione fori.* 18. 18. 804.
- Probatio pactionem fuisse impletam affirmanti, non neganti implementum incumbit.* 16. 239. 691.
- Probatio per instrumentum in exercendis litibus, quoad effectum, eandem vim obtinet cum depositione testium.* 18. 100. 811.
- Probatio per instrumenta in factis antiquis melior est, quam per testes.* 18. 110. 812.
- Probatio est anima processus judicarii.* 5. 18. 803.
- Probatio dicitur navicula, qua judicem deducit ad portum, eod.* 18. 803.
- Probatio Advocatiae Monasterii Brumbach ex defensionum articulis asserta.* 18. 822.
- Probatio ex conjecturis & indiciis resultans saepe pro plena habetur.* 18. 256. 824.
- Probatio ubi à lege vel statuto requiritur, praesumptiones juris ad obtinendum non sufficiunt.* 18. 257. 824.
- in Probatione virtus causarum & controversiarum exitus consistit.* 18. 2. 803.
- à Probationibus omnis iustitia contentiosi fori dependet.* 18. 3. 803.
- Probatione deficiente, deficit substantia causa.* 18. 7. 803.
- Probationes praesumptiva in defectum aliarum directarum lege sustinentur.* 18. 89. 810.
- Probationes quanam rei sufficientem fidem faciant, discreti iudicis arbitrio relinquendum est.* 18. 103. 812.
- Probationum species validissima & dignissima est, qua fit per testes.* 18. 89. 811.
- Probationum materia est arbitraria.* 18. 254. 824.
- Processus in favorem ejus, cui ex statuto audientia denegatur, factus, nullus est.* 11. 354. 532.
- Proclamata publica in omnium notitiam transire praesumuntur.* 8. 123. 301.
- Procurator suscepto semel mandato pœnitere non potest.* 11. 417. 535.
- Procurator apponens manus ad connexa non dicitur excedere fines mandati.* 9. 733. 408.
- Procuratores mutua constituentis & constituti voluntate ordinantur.* 9. 991. 429.
- Procuratores duo quando invicem agere possint.* 13. 394. 607.
- Prodigo, qui bona sua dissipando profundit, administratione bonorum suorum interdictur, & curator constituitur.* 16. 657. 723.
- Prodigum esse quempiam qualiter probetur.* 16. 658. 723.
- Prohibitum censetur, quod specialiter non est concessum in his, qua jure speciali competunt.* 18. 171. 817.
- Prohibitum quod non reperitur, concessum esse censetur.* 1. 261. 28.
- Prohibitum quod non est, id juris permissione concessum intelligitur.* 6. 516. 239.
- Prohibita qua reperiuntur, non censentur esse permissa.* 1. 36. 10.
- Prohibiti à summo Principe ne in clientelam à quopiam recipiantur, an nihilominus in protectionem recipi possint.* 8. 448. 322.
- Prohibitio & exclusio unius inducit permissionem & inclusionem aliorum.* 9. 726. 407.
- Promissio defensionis, uti qualibet alia conventio, non extenditur ultra conventa.* 11. 694. 545.
- Promissio de defendendo facta intelligitur adversus omnes, qui protegendos molestant.* 13. 373. 608.
- Promissio sub impossibili an & quando vitiet contractum.* 16. 417. 702.
- Promissio de non offendendo intelligitur, rebus sic stantibus, & nova offensione non superveniente.* 11. 154. 523.
- Promissio de defendendo, & cautio de non offendendo diversa sunt.* 11. 121. 522.
- Promissio qualibet exaudienda cum conditione SI POTERO.* 11. 789. 553.
- Promissio omnis facta intelligitur cum clausula rebus sic stantibus.* 11. 156. 523.
- Promissio de protegendo facta extra impedimenti sive necessitatis casum in forma specifica & non per equipollens adimpleri debet.* 9. 1082. 437.
- Promissio simplex à Nobili facta vim habet jurata.* 9. 407. 371.
- Promissio simplex quoad contrahendam obligationem aequivaleret juramento, non tamen quoad incurrendam perjurii poenam.* 9. 408. 371.
- Promissio etiam jurata ad casum, quem promissor, si de eo foret interrogatus, verisimiliter excepturus fuisset, trahi non debet.* 13. 162. 592.
- Promissio qualibet secundum naturam actus, super quo interponitur, intelligenda.* 11. 123. 522.
- Promissio de non contraveniendo defensioni etsi non apponatur expresse, tamen tacite semper subintelligitur, quia est de natura contractus protectiis.* 11. 134. 522.
- Promissio jurata adjecta contractui, eundem firmiorem reddit.* 11. 149. 592.
- Promissio jurata habet vim expressi & specialis consensus.* 13. 130. 552.
- Promissio bey Fürstlichen/Gräfflichen/Adelichen Ehren/ Treu und Glauben/ loco jurisjurandi interposita, equiparatur juramento.* 13. 147. 591.
- Promissio secunda intelligitur facta esse sine praesudicio prima.* 12. 249. 573.
- Promissio omni defendendi, quatenus defendendus offensionis causam non praebeat, intelligenda.* 11. 514. 540.
- Promissio etiam jurata non extenditur eo, ut intelligatur contra naturam & pietatem naturalem facta.* 13. 11. 590.
- Promissio & transactio non porriguntur ad ea, de quibus verisimiliter non fuit cogitatum vel actum.* 13. 15. 583.
- Promissionis causa cessante, tollitur ipsa promissio.* 16. 817. 735.
- in Promissione generali semper causa injusta excipitur.* 11. 493. 539.
- Promissio futurum crimen continens non valet.* 11. 494. 539.
- Promissa mala & vota turpia rescindenda.* 11. 490. 539.
- Promissa assurantem non implens, ad praestandam securitatem non tenetur.* 11. 742. 550.
- Promissum non observanti, idem impune non servatur.* 11. 743. 550.
- Promissor quilibet, etiam qui pure promisit, ut promissa faciat, interpellandus est.* 12. 169. 547.
- Promissori solent favere jura, ne nimium obligetur.* 12. 17. 583.
- Promittere alicui protectionem & defensionem à vi & submittere vel inferre vim simul stare non possunt.* 16. 665. 724.
- Promittens aliquid facere sub poena excusatur ab illa, si fecit quod potuit.* 16. 421. 702.

I N D E X.

Promittens non agere adversus communitatem aut rempublicam aliquam, non intelligitur sese obligasse, quod contra singulas ejus personas non agere velit. 11. 720. 549.

Promittens defendere, intelligitur de modo licito & juxta posse, non de vi minori. 11. 790. 553.

Promittens non molestare, non obligatur, si adversarius ei causam prabuerit. 11. 153. 523.

Promittens aliquid facere, quod contrarium illius non sit futurus, promittere censetur. 11. 125. 522.

Promittens aliquem defendere contra omnem personam, non promittit contra seipsum. 11. 644. 545.

Promittens mihi defendere castrum, non tenetur, si bellum mea culpa moveatur. 11. 160. 523.

Promittens defensionem pro suis adherentibus occasione guerra non pro inimicis singularium personarum, hominis ad hominem promittere censetur. 11. 712. 549.

Promittens defendere universitatem, collective, non autem distributive promississe intelligitur. 11. 722. 549.

Promittens duobus vel pluribus, videtur promittere separatim, & cuilibet pro virili. 12. 227. 570.

Promittens aliquid facere sub pœna, ad illud faciendum non interpellatus, eam non incurrit etiam non faciens. 12. 167. 567.

Promittens defendere, intelligitur ab injusta & illicita offensione. 11. 480. 539.

Promittens turrem suam alicui ad defensionem prestare, non tenetur id facere contra seipsum. 13. 26. 584.

Promittens sive in Magistratu constitutus sit, sive non. 12. 76. 563.

Promitto verbum in contracta innominato positum non importat stipulationem, 9. 61. 344. per fictionem tamen inducit stipulationem. ib.

PROMISIT verbum sicut in Instrumento præsimitur cum stipulatione, ita verbum POLLICITVS per viam pacti. 9. 4. 340.

Promitto verbum sui natura stipulationem importat. 9. 3. 340.

Promulgare iusta, & antiquare, quæ gravia sunt, aequitatis est. 5. 242. 186.

Proprietas hominum Leibeigenschaft / cum oneribus eidem annexis unde & quando apud Germanos orta. 6. 735. 253.

Proprietatis ius, Leibeigenschaft / regulariter non facit subditum. 6. 750. 255.

Proprietaria conditionis ius die Leibeigenschaft olim cuiusdam addiditæ protectionis & receptionis species. 9. 693. 404.

Proprietarii Domini, Leibherrn / servis decedentibus sibi vendicant ius capitale, quod nominatur Hauptrecht oder Weidmahl. 6. 755. 255.

Proprii homines ideo dominis edunt opera & præstationes debitas, ut sub eorundem tutela prædia sua quiete tenere queant. 6. 745. 254.

Propriorum hominum apud veteres Francos maxima multitudo. 6. 746. 254.

Proprii homines Domino proprietario, dem Leibherrn / subjectionis iuramentum minime præstant. 6. 753. 255.

Proprii hominis in servitutis recognitionem Dominus, ut plurimum annuatim gallinas, Leibhennen / præstant. 6. 754. 255.

Proprii homines à Francorum regibus aliis donati, & in feudum dati. 6. 738. 254.

Proprii homines non nisi domicilium sub Dominis habentes, subditi dicuntur. 6. 751. 255.

Proprii homines illius subditi sunt, sub cuius iurisdictione domicilium habent. 6. 760. 256.

Proprii homines Franci olim homines fisci, fiscales, fiscalini, item Regis homines proprii re & corpore dicti. 6. 748. 254.

Proprii homines in propriorum dominorum, dem Leibherrn / territorio larem foventes, eorundem præsidio tutelari gaudent. 6. 749. 254.

Proprii homines à Francorum Regibus, aliisque etiam Ecclesiasticis & Monasteriis concessi sunt. 6. 740. 254.

Proprii homines monasteriis concessi servi Ecclesiastici, Klosterleut Gottshausleut dicti. 6. 741. 254.

Proprii homines qui sint. 7. 730. 731. 732. 733. & 734. 253.

Propriorum hominum incunabula Clodoveo Francorum Regi ab Historicis & IC. adscribuntur. 6. 735. 253.

Protektor contra clientes dominum, à quo ante Advocatiam feudum habuit, non defendens, feudum amittit. 13. 341. 603.

Etiam si clientibus defensionem iuramento promiserit. 13. 345. 604.

Protektor contra invasorem Advocatia iudicio experiri nolens, ei propria auctoritate de facto resistere potest. 17. 55. 753.

Protektor non ut superior, sed ut par ex pacto obligatione ad defensionem præstandam, tenetur. 12. 219. 570.

Protektor semel interpellatus clientibus succurrere debet. 12. 220. 570.

Protektor suæ an clientum sumptibus defensionem præstare teneatur. 14. 326. 635.

Protektor utrum in territorio suo clientibus saluum conductum præstare teneatur. 11. 91. 521.

Protektor ex natura protectionis in tutelam susceptus adversus omnem vim tueri & defendere tenetur. 15. 181. 658.

Protektor an ab ommissa defensione excusetur, quando res in tutelam data est amissa aut intercepta. 11. 554. 542.

Protektor universitatis an ipsam universitatem tantum, vel singulos homines in ea existentes defendere debeat. 11. 700. 548.

Protektor defensionem ex inopia vel impotentia intermittens, an impunibilis sit. 11. 770. 552.

Protektor non præcise, sed causative, propter salarium promissum, ad tuitionem obligatus est. 11. 741. 550.

Protektor, an non nisi interpellatus & requisitus auxilium ferre teneatur. 11. 800. 553.

Protektor hunc vel illum singularem in universitate existentem non defendens, per id universitatis defensionem non negligit. 11. 725. 550.

an Protektor non soluto à clientibus annuo salario ab ommissa defensione excusetur. 11. 731. 550.

Protektor regulariter in quovis territorio si potest ad defendendos clientes obligatus est, nisi aliud contrahendo conventum fuerit. 12. 60. 562.

Protektor an etiam famam & existimationem clientum defendere teneatur. 11. 583. 543.

Protektor num clientibus in bannum, vel alia enormia crimina lapsis, defensionem etiam præstare debeat. 11. 804. 553.

Protektor clientibus succurrere debet, quoties auxilio ejus opus habent. 11. 449. 537.

Protektor eo tempore, quo clientes in banno re excommunicatione hærent, ab obligatione cum iisdem contracta solutus est. 11. 810. 554.

Protektor particulari utrum ad universa clientum bona protegendæ obligatus sit. 11. 693. 548.

Protektor dominum feudi contra clientes suos, quorum Advocatiam post feudum consecutus est, adjuvans Advocatia ius non amittit. 13. 338. 603.

Idque obtinet, tametsi clientes tempore concessæ Advocatiæ ignoraverint, vasallum habere feudum antiquius clientelæ. 13. 340. 603.

Protektor Advocatiæ, volentibus clientibus, renunciare volens, quibus actionibus uti possit. 17. 72. 755.

Protektor quam primum potest, occurrere debet atque adjuvare clientes. 12. 203. 569.

Protektor eo modo clientes, quo proprios subditos defendere tenetur. 12. 12. 559.

Protektor, non defendendi libertate præscripta, clientes suos in periculo versantes deserens, an excusationem mereatur. 11. 834. 556.

Prote-

- Protektor an ab onere defensionis immunus sit, si res in tutelam commissa prorsus interierit.* 11. 830. 554.
- Protektor plures clientes habens antiquiores pra aliis defendere debet.* 12. 235. 573.
- Protektor causam manifeste justam ad subterfugiendum laborem injustam asseverans & defendere nolens, conveniri potest ad interesse actione de dolo.* 11. 501. 539.
- Protektor an etiam cum vita sua periculo clientes defendere obligatus sit.* 11. 532. 541.
- an Protektor bannitus vel excommunicatus, ea censura non obstante clientes suos defendere possit ac debeat.* 11. 322. 551.
- Protektor an ad defendendum nihilominus obligatus sit, etiam si per longissimum tempus nullam defensionem clientibus exhibuerit.* 11. 430. 536.
- Protektor quando Advocatia privatur ob inobservantiam patrum conventorum, tunc illa privationis poena refertur etiam ad illius heredes.* 16. 825. 738.
- Quod tamen de pactu specialiter expressis extrinsecis, non intrinsecis intelligendum est.* 16. 853. 738.
- Protektor ob culpam omissa defensionis ad privationem conventus, quibus ex causis actionem adversus se institutam evadere possit.* 16. 722. 728.
- Protektor non est de personis enumeratis in Edicto Pratoris, qua sine venia agere nequeunt.* 10. 54. 456.
- Protektor an clientes etiam per substitutum & alienos homines defendere possit, quando nullum subest impedimentum, quo minus ipse defendere queat.* 9. 1076. 437.
- utrum Protektor crimen laesa majestatis vel rebellionis perpetrans Advocatia jus amittat.* 16. 540. 712.
- Protektor novis clientibus ultra semel receptos onerari frustra non debet.* 11. 188. 524.
- Protektor, ut ex abusu privari possit Advocatia, an & quoties ad desistendum pramoneri debeat.* 16. 678. 714.
- Protektor Monasterium construens, ut Advocatiam in eodem nanciscatur, qualiter illud dotare teneatur.* 9. 560. 388.
- Protektor occasione juris Advocatia Ecclesia bona occupare, & ejus lura usurpare, aut aliud quid novum sibi incompetens praesumere non debet.* 6. 471. 236.
- Protektor, non nisi ad justum & defensivum bellum pro clientibus, gerendum obstringitur.* 1. 128. 18.
- Protektor ascitus quandoq, magis hoste nocet.* 1. 156. 24.
- Protektoris alieni susceptio semper aliquid contra superiorem spirare videtur.* 1. 158. 21.
- Protektor ob juris sui conservationem clientes judicialiter conveniens, abusus Advocatia insimulari non potest.* 16. 670. 724.
- Protektor unum ex Capitulo aut conventu Ecclesiae offendens, per id Advocatia jus non amittit.* 16. 808. 734.
- Protektor taliter clientes defendere debet, qualiter magistratus proprios suos subditos.* 14. 342. 636.
- Protektor unum ex Capitulo vel conventu Ecclesiae in tutelam suscepta occidens, aut mutilans jure privationis cadit.* 16. 812. 734.
- Protektor clientes contra fidem datam necessitatis tempore invocatus derelinquens, jus protectionis amittit.* 16. 660. 723.
- Protektor clientibus in territorio suo sitis Subadvocatum constituere potest.* 10. 591. 499.
- Protektor magis devinctus est clientibus, quam patri.* 13. 146. 591.
- Protektor iure protectionis abutens, illud amittit.* 16. 599. 717.
- Protektores Advocatia abutuntur, quoties clientes inique turbant vel molestant in personis vel bonis eorum, tam verbis, quam factis.* 16. 600. 717.
- Protektor ob defensionem aliorum susceptam licite paciscitur de honorario ei a susceptis persolvendo.* 1. 85. 12.
- Protektor non occidens, sep mandans duntaxat occidi, vel mutilari Rectorem Ecclesiae jus protectionis amittit.* 16. 518. 711.
- Protektor utrum non minus ad arcendam violentiam inferendam, quam illatam reprimendam obstrictus sit.* 11. 115. 522.
- Protektor adhibito inculcata tutela moderamine defendendi sui causa Rectorem Ecclesiae mutilans vel occidens jus protectionis non amittit.* 16. 530. 712.
- Protektor clientes etiam bannitos offendere non debet.* 11. 145. 523.
- Protektor poenas, aut multas non potest exigere a clientibus.* 10. 176. 465.
- Protektor securitatem & immunitatem a militis transeuntis receptione & praesidii impositione in praesudicium Principis vel ordinarii Magistratus dare non potest.* 10. 285. 474.
- Protektor ante eventum praestanda defensionis se declarans, quod defendere nolit, ad privationem Advocatia etiam sine pravia interpellatione a clientibus tempore necessitatis ab eo non defensis conveniri potest.* 17. 105. 757.
- Protektor in clientes committens delictum privationis poena dignum, jure protectionis ante judicis sententiam non exiuitur.* 16. 889. 741.
- Protektor omni momento ad subeunda pro clientibus bella obstringitur.* 1. 41. 10.
- Protektor ratione conventionis ad defensionem obligatur.* 6. 264. 219.
- Protektor an clientes suos nullo unquam casu contra dominum feudi salva iurijurandi religione tueri possit.* 13. 354. 604.
- Protektor vasallus contra clientes feudi domino, a quo prius feudum habuit per substitutum potius, quam in propria persona subsidio venire debet.* 13. 348. 604.
- Protektor consilium duntaxat prabens occidendi vel mutilandi Rectorem, pari poena, ac si occidisset tenetur.* 16. 527. 711.
- Protektor defensionem necessariam pratendens, quomodo eam, ut poenam amissionis Advocatia evitet, probare debeat.* 16. 539. 712.
- Protektor mandans vulnerari tantum Clericum vel Rectorem Ecclesiae in tutelam suscepta, sibi homicidium ex eo sequatur, pari poena tenetur.* 16. 521. 711.
- Protektor sibi pollicetur tutelari se praesidio clientes testurum, ita confederatus se confederato affuturum spondet.* 15. 171. 619.
- Protektor in quonam a liberto differat.* 15. 173. 657.
- Protektor clientibus ad auxiliandum se offerens, a clientibus autem recusatus, ab omissa defensione excusatur.* 16. 713. 728.
- Protektor clientibus licite & propria culpa offensis succurrere non tenetur.* 15. 152. 656.
- Protektor in bello clientum causa suscepto non plus debet expendere, quam in causa propria expendisset.* 14. 444. 643.
- Protektor pro retinenda possessione Advocatia quo remedio uti possit.* 17. 31. 751.
- Protektor clientes in persona & rebus pro virili contra aliorum vim, etiam armata manu defendere debet.* 15. 178. 657.
- Protektor non habet ex actionem rationis a clientibus, nisi consuetudine aut usu longo acqvisitam.* 15. 33. 649.
- Protektor Ecclesiasticam habet quandam quasi possessionem respectu juris & honorum Ecclesiae conservanda.* 17. 27. 761.
- Protektor agens rei vindicatione quasi dominium Advocatia probare tenetur.* 17. 28. 751.
- Protektor comparatur custodi.* 14. 384. 639.
- Protektor factus haeticus qualiter Advocatiam amittat.* 16. 548. 713.
- Protektor non occidens, sed Pralatum vel Rectorem Ecclesiae duntaxat vulnerans, aliave enormi laesione offendens Advocatiam amittit.* 16. 497. 709.
- Protektor defensionis operam locare non solet.* 9. 1015. 431.
- Protektor in Pralatum Ecclesiae committens offensam privationis poena dignam, jus protectionis amittit, tametsi in totum Capitulum vel Ecclesiam non deliquerit.* 16. 804. 734.

I N D E X.

Protektor Pralatam Ecclesiam ex privato odio, non respectu dignitatis aut Ecclesie, cui praeest offendens, per id jure protectionis non exiuit. 16. 805. 734.

Protektor conjurans duntaxat in necem Pralati vel Rectoris Ecclesie, cuius Advocatus est, Advocatia jus amittit. 16. 502. 709.

Protektor non ob Pralatam vel Rectorem duntaxat, sed quemlibet etiam Ecclesie clericum a se occisum, vel mutilatum, Advocatiam amittit. 16. 503. 709.

Protektor ad exhibendam defensionem a clientibus non requisitus ab omitta defensione excusatur. 16. 717. 728.

Modo hostibus contra clientes annonam, arma, iter, transitum &c. per loca sua non concesserit. 16. 718. 728.

Protektor hostibus adversus clientes ulla ratione auxilio esse non debet. 16. 719. 728.

Protektor hostibus clientum per sua loca transire volentibus, resistere non valens, Advocatiam non amittit. 720. ibid.

Protektor post habitis aliis illum iuvare tenetur, cui magis devinctus est. 13. 153. 592.

Protektor unus ubi sufficienter defendere potest, alii excusati censentur. 11. 655. 657. 536.

Protektor si in defensionis promissione Juramentum appositum fuerit, etiam non requisitus clientibus succurrere tenetur. 12. 189. 567.

Protektor an clientes contra filium suum bellum iis moventem, defendere debeat. 13. 193. 595.

Protektor an clientes contra proprium Magistratum defendere debeat. 13. 292. 600.

Protektor clientibus contra Magistratum eos iuste oppugnantem succurrere non debet, secus si Magistratus inique gravet. 13. 293. 298. 299. 600.

Protektor clientes a magistratu iuste castigatos defendens, eos ad maiorem inobedientiam incitat. 13. 294. 600.

Protektor non tenetur clientes defendere contra seipsum, etiam si indistincte ad defendendum contra omnes iuramento sese obstrinxisset. 13. 38. 585.

Protektor etiam non invocatus succurrere tenetur, quando novit clientes indigere suo auxilio, nec denunciare posse. 12. 286. 567.

Protektor clientes contra eorum dominum superiorem quemcunque, non debet defendere. 13. 284. 600.

Protektor an clientes etiam contra Imperatorem in eos armatum defendere teneatur. 13. 264. 599.

Protektor an clientes etiam in iudicio defendere teneatur. 12. 70. 563.

Protektor quando diviso auxilio, singulis clientelis, opem ferendo assistere potest, tunc ad singulorum clientum defensionem praestandam obligatur. 12. 270. 574.

Protektor administrans Urbem, suae protectioni, ante susceptum officium, commissam, etiam non interpellatus ad ejusdem defensionem obligatus est. 12. 198. 568.

Protektor etiam literis legationibus, intercessionibus & aliis extrajudicialibus modis clientes iuvare tenetur. 12. 121. 565.

Protektor ad tuendos clientes tam de jure, quam de facto & VIA JURIS, etiam mit Rechtlichen Aufbungen, defendere obligatus est. 13. 86. 87. 89. 90. & 91. 564.

Protektor dominum suum feudalem clientes suos offendentem initio adiuvans, ac postea eum deserendo clientibus succurrens, poenam amissionis feudi non incurrit. 13. 331. 603.

Nisi defensio talis a vasallo dolo facta sit. 332. ib.

Protektor vasallus an domino suo sese duntaxat ab invasione clientum defendere volenti contra suos clientes succurrere debeat. 13. 33. 603.

Protektor ad defendendum semper paratus esse, & clientes vicissim in contraria quasi possessione auxilia exigendi, donec eis denegetur, permanere praesumuntur. 11. 437. 536.

Protektor non semper tenetur stare in armis, sed sufficit eum esse

paratum ad defendendos clientes, cum defensionis necessitas ei fuerit notificata. 11. 438. 536.

Protektor in concursu plurium clientelarum eos iuvare debet, qui iustiorum causam fovet. 12. 272. 574.

Protektor eo tempore, quo clientes in banno vel excommunicationeherent, ab obligatione cum iisdem contracta solutus est. 11. 810. 553.

Protektor particularis ad omnia tenetur, respectu partis sibi commissae, ad qua universalis, respectu universi. 11. 698. 548.

Protektor binas clientelas habens, stante jure aequali utriusque partis clientelaris, neutrum iuvare tenetur. 13. 434. 610.

Si protektor in bello pro clientibus gesto succumbat an eidem nihilominus expensa debeantur. 14. 440. 643.

Protektor non ex liberalitate, sed ex necessitate & vinculo obligationis clientes defendit. 14. 636. 650.

Protektor perpetuus alicujus Civitatis verisimiliter etiam per illam jus conducendi habet. 15. 9. 648.

Protektor, si in clientes saviendo eos injuste turbet & offendant, quam actiones adversus eundem ad privationem Advocatiae clientibus dentur. 17. 108. 757.

Protektor clientibus jure civitatis privatis, vel de ea sic periclitantibus, ut spes & facultas omnis eam recuperandi absit, succurrere non tenetur. 11. 827. 554.

Protektor clientes bonis suis destitutos, eaque recuperare tentantes, non debet deserere. 11. 828. 554.

Protektor an clientes suos non solum per viam juris, sed etiam de facto manu militari defendere obstrictus sit. 11. 227. 526.

Protektor non potest jurisdictionem dominicam clientum impedire. 12. 62. 562.

Protektor possessionem magis continuare debet, quando lis non principaliter, sed accessorie super protectionis jure mota est. 11. 297. 530.

Protektor infamis ob sui ipsius sinistram estimationem a defensionis obligatione non liberatur. 11. 366. 533.

Protektor tenetur clientes etiam defendere manu armata, qua semper periculum vitae conjunctum habet. 11. 536. 541.

Protektor an clientes, etiam jure clientela controverso, & lite super eo pendente defendere teneatur. 11. 279. 529.

Protektor ob factam creditoris immissionem honorarium non percipiens, ad defensionem nihilominus obstrictus manet. 11. 753. 551.

Protektor eo modo, quo seipsum ac suos tuetur clientes quoque defendere debet. 11. 238. 526.

Protektor sua interesse existimans jus defensionis tueri, invititis etiam clientibus eorum libertatem defendere potest. 11. 387. 534.

Protektor an etiam invititis clientibus pro conservanda eorum libertate succurrere debeat. 11. 373. 533.

Protektor in fidem susceptos an defendere teneatur, etiam si fundatores monasteriorum Advocatiae institutionem prohibuerint. 11. 425. 535.

Protektor si plures in defensionem suscepit, & ab omnibus eodem tempore requisitus fuerit, nec tamen nisi unicum plene defendere potuit, cui potissimum ex clientibus, hoc casu, succurrere debeat. 12. 225. 570.

Protektor & tutor equiparantur. 11. 280. 529.

Protektor tempore invocati auxilii ipse oppugnatus, nihilominus clientibus suis, si potest, opem per alium subministrare tenetur. 11. 646. 536.

Protektor defensionem prestare tenetur, quando de justitia vel injustitia causa dubitat. 11. 506. 540.

Protektor tempore invocati auxilii clientelaris ipse oppressus, an ab omitta clientum defensione excusetur, ibid.

Protektor an contra fratrem in clientes armatum iisdem suppetias ferre teneatur. 13. 270. 598.

Protektor vasallus an & quatenus clientes suos contra feudi do-

- minum eis bellum inferentem tueri teneatur, si non constet de belli iustitia vel iniustitia. 13. 347. 604.
- Protektor ex pacto conventionis non nisi adversus injurias reales avertendas se obligasse censetur. 11. 619. 545.
- Protektor sua culpa, dolo vel prodigalitate ad inopiam & impotentiam ejusmodi delapsus, non excusatur. 11. 773. 552.
- Protektor antequam ad arma deveniat, cuncta prius benevolentia tentare debet. 11. 235. 527.
- Protektor an clientes contra patrem eos injuste offendentem defendere debeat. 13. 42. 585.
- Protektor clientibus & filio eodem tempore periclitantibus, utri opem ferreteneatur. 13. 164. 592.
- Protektor propter conventum salarium, sicut vasallus propter feudum defendere tenetur. 11. 738. 550.
- Protektor clientum defensionem omittens, quando apparet operam & auxilium ejus nihil profuturum, an excusatione dignus sit. 11. 516. 540.
- Protektor clientes in causa injusta defendens, tenetur adversario ad emendationem damni. 11. 495. 539.
- Protektores an teneantur clientes defendere contra seipsos. 13. 3. 582.
- Protektores an non tantum in conservandis & recuperandis, sed acquirendis rebus clientum defensionem prestare debeant. 11. 447. 537.
- Protektores nonnulli potentiores, canibus ad gregis custodiam deputatis, comparati. 1. 150. 21.
- Protektores qualiter patronis Ecclesiasticis equiparentur. 15. 156. 657.
- Protektores an pro suis clientibus appellare possint. 10. 543. 496.
- Protektorum defensione conatus improborum quasi arietibus evertuntur. 1. 273. 29.
- Protektores num clientes quoad violentias presentes & futuras, vel etiam prateritas defendere queant. 11. 798. 553.
- Qualis sit Protektorum cum vasallis comparatio. 15. 174. 657.
- Protektorum ecclesiasticorum officium olim amplissimum & latissimum fuit. 11. 3. 512.
- Protektorum extraordinariorum Patrocinio opes subditorum summo opere exhauriuntur. 1. 222. 26.
- Protektorum plurimum respectu multiplicatur defensionis prestanda obligatio, non autem ipsa exactio. 11. 664. 537.
- Protektorum officium administratorium in desuetudinem abiit. 11. 75. 520.
- Exempla Protektorum Episcopaliū ab Imp. designatorum. 5. 345. 144.
- Protektorum officium proprium est, clientes manu militari & armis tueri. 12. 104. 565.
- Protektorum potius bonorum, quam malorum exempla ob oculos ponenda. 1. 361. 36.
- Protektorum & clientum mutua obligatio commendatur ab Halicarn. 1. 308. 32.
- Protektorum hodierni temporis partes qua in re versentur. 11. 76. 520.
- Protektor plures clientes habens omnibus pro facultate quantum potest, succurrere tenetur. 12. 226. 570.
- Protektorum peregrinorum susceptio non solum Imperio prejudicialis est, sed etiam clientes vicinis odiosos facit. 389. ibid.
- An protektoribus ob delicta haecenus expressis majora jus protectionis adimi possit. 16. 866. 739.
- Vtrum protektoribus in locis ad Clientes pertinentibus jus intradae, das Einreiten competat. 10. 592. 498.
- Protektoribus an in clientes intuitu Advocatia aliqua jurisdictio competat. 10. 386. 481.
- Protektoribus competit inspectio & cura, ne bona ac res Ecclesiae dilapidentur. 10. 368. 480.
- Protektoribus nimia pollentibus vi & potentia saepe in Dominos, & Clientes in subditos evadunt. 9. 365. 367.
- Protektoribus molestis ac difficilibus hodie carere magnum commodum. 1. 165. 21.
- Protektoribus pluribus existentibus, si unius auxilium sufficiat, nec tamen inter eos conveniri possit, quis defensionem prestare debeat, an electio sit penes compatronos, vel penes clientes. 11. 673. 537.
- Protektoribus pro Judais sub eorum jurisdictione habitantibus, mandata ex constitut. pignorat. decernuntur. 12. 144. 566.
- Protektoribus utrum ad defensionem clientum absq. superioris praeceptu ac consensu arma sumere liceat. 11. 244. 527.
- Protektoribus defensio forensis non incumbit. 11. 601. 544.
- Protektores sunt Advocati armati. 11. 602. 544.
- Protektoribus pluribus existentibus an defendente uno, alii ab intermissa protectione excusentur. 11. 647. 536.
- in Protektoribus assumendis Barones eodem jure cum aliis Principibus Caesarem recognoscentibus utuntur. 6. 86. 205.
- Protektoribus defendendi necessitas cum armis incumbit, cum nulla alia ordinaria propulsanda violentia supersunt remedia. 11. 597. 544.
- Protectio partitur etiam in personalem & hereditariam. 3. 194. 85.
- Protectio personalis qua dicatur. 3. 195. 85.
- Protectio humana, alia ordinaria alia extraordinaria. 3. 63. 75.
- Ordinaria qua sit. 64.
- Protectio ordinaria tam in legum & Canonum sanctione, quam peculiaribus Imperii constitutionibus fundatur. 65.
- Protectio multo minus principalem aliquam superioritatem infert. 10. 495. 492.
- Protectio non tribuit jurisdictionem in Clientes, tamen illi in protektorum territoriis domicilia habent. 10. 496. 493.
- Protectio sub conditione suscepta non debetur statim, sed existente demum conditione. 9. 125. 348.
- Protectio quomodo pure vel sub conditione formetur. 9. 116. 347.
- Protectio pure plerumque initur. 9. 117. 347.
- Protectio an etiam inter absentes per scripturam vel nuncium contrahi possit. 9. 5. 340.
- Protectio ad beneplacitum contrahentium auff beyderseits wol gefallen non instituenda. ib. 9. 347. 365.
- In protectionis negotiis tutum non est mero alicujus arbitrio se committere. 9. 349. 366.
- Protectio generalis subditis a Magistratu debita, jure divino, humano, civili, & Ecclesiastico instituta. 5. 557. 184.
- Protectio clientibus, ab Advocato, eo tempore exhibenda est, quando clientes ea indigent. 12. 150. 566.
- Protectio est species opera. 12. 151. 566.
- Protectio an & qualiter comparetur operis. 15. 101. 657.
- Protectio ab alio alicui commissa, an morte committentis extinguatur. 16. 286. 694.
- Protectio & jurisdictio res sunt omnino diverse. 13. 402. 606.
- Protectio morte committentis non finitur si protektori defensionem in casibus post obitum mandantis demum evenientibus prestare injunctum sit. 16. 302. 695.
- Protectio morte item committentis non finitur, si ea usq. ad revocationem mandantis protektori commissa sit. 16. 303. 695.
- Protectio nomine tam Imperatorio, quam Imperii commissa morte mandantis non extinguatur. 16. 304. 695.
- Protectio extraordinaria pactitia quid. 8. 425. 321.
- Protectio contra iniquos tantum oppressores permissa est, non contra eos, qui legitimam causam legitime prosequuntur. 13. 422. 709.
- Protectio est facti individui, & plures eam promittentes in solidum tenentur, ut duo rei. 13. 381. 606.

I N D E X.

- Protectio quandoq; etiam, licet rarius, vocatur parentela.* 2. 163. 54.
- Protectio alicujus per Imperatorem ex gratia suscepta an per successorem revocari possit.* 16. 259. 692.
- Protectio non facit subditos.* 13. 406. 608.
- Protectio ad beneplacitum inita, an quodocunq; & indistincte revocari possit.* 16. 325. 696.
- Protectio ad beneplacitum instituta sine causa legitima revocari non potest.* 16. 326. 696.
- Protectio concessa certo generi personarum includit successores.* 16. 317. 696.
- Protectio & clientela unio qualiter primitus introducta.* 1. 258. 28.
- Protectio non finitur morte Imperatoris, si is eam cum consensu Electorum suscepit.* 16. 265. 693.
- Protectio alienarum rerum difficilis, & rei gerenda prudentiam requirit.* 7. 207. 275.
- Protectio an ex taciturnitate revocata censeatur si finito temporis cursu protector etiam postea clientibus tutelam praestet.* 16. 368. 698.
- Protectio ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum facta intelligitur ad tantundem & non ultra.* 16. 310. 697.
- Protectio ad revocationem contrahentium concepta, quando finiatur.* 16. 351. 697.
- Protectio ad revocationem contrahentium inita, morte illorum non expirat, sed ad eorum haeredes transit.* 352. ib.
- Protectio utrum cum Rebus pub. consultius, quam cum Principibus ineatur.* 7. 281. 282.
- Protectio concessa pro se & liberis extenditur ad omnes descendentes.* 16. 247. 692.
- Protectio ab Imperatore nomine Caesarea majestatis ac Imperii per modum contractus inita, morte ejus non finitur.* 16. 268. 693.
- Protectio ab Imperatore nomine Caesarea majestatis ac Rom. Imperii suscepta, ejus morte non extinguitur.* 16. 253. 692.
- Protectio ordinarie pacta in casum necessitatis an habenda sit propura vel conventionali.* 9. 129. 348.
- Protectio Ecclesiastica qualiter à Carolo M. primo Germanorum Casare ad alios Romanos Imp. rursus traducta, & apud eosdem huc usq; continuata fuerit.* 5. 330. 142.
- Protectio ad certum durationis eventum ac conditionem inita qualiter conditione eveniente dissolvatur.* 16. 377. 698.
- Protectio, quo jure introducta fuerit.* 5. 543. 182.
- Protectio hominum, ab ipsa natura orta, juri naturali primævo vel etiam secundario seu Gentium adscribenda est.* 5. 544. & 552. 182.
- Protectio non finitur morte Imperatoris, si is eam cum consensu Electorum suscepit.* 16. 263. 693.
- Protectio etiam per procuratorem, notarium aut Syndicum universitatis contrahi potest.* 9. 66. 344.
- Protectio simpliciter ad utriusq; partu beneplacitum inita utrum cujuslibet partu renunciatione tollatur.* 16. 320. 696.
- Protectio non exhibenda, nisi quando Clientes opus habent.* 9. 1102. 438.
- Protectio & jurisdictio generalis penes Principem est, ab eoque tanquam capite ac fonte in reliquos promanat.* 9. 738. 408.
- Protectio & securitas non solum Romipetas includit, sed ad omnes Religionis ergo peregrinantes extenditur.* 13. 114. 79.
- Protectio civitatis in clientelam suscepta an se etiam ad cives futuros extendat.* 11. 177. 524.
- Protectio superioris petita, ut pro appellatione sit, observandi sunt reliqui actus ad appellationem necessarii.* 10. 519. 494.
- Protectio cum & sine Incolatu qualiter distinguatur.* 3. 303. 96.
- Protectio alia est universalis, alia particularis.* 3. 218. 89.
- Universalis quæ.* 219.
- Protectio sua natura saluum conductum in se continet.* 11. 15. 521.
- Protectio ejus est natura, ut per alios clientibus acceptabiles aequè expediri possit, atque per ipsos Advocatos.* 9. 1073. 436.
- Protectio, defensio, & custodia bonorum ac personarum generalis præsertim Iuris & facti, de potioribus juribus Jurisdictionis & superioritatis dicitur.* 9. 663. 399.
- Protectio talis cui lure competat.* 6. 664. 399.
- Protectio ordinario Magistratui nihil derogat.* 6. 253. 256. & 618. 218.
- Protectio equiparatur operis.* 4. 61. 10.
- Protectio contra injuriam realem, non verbalem inducta est.* 11. 596. 544.
- Protectio hodie per stipulationem non necessario contrahitur, sed ut alia conventio inter absentes etiam fieri potest.* 9. 54. 343.
- Protectio Recessibus Imperii de A 1529. 1541. & 1555. expressim veita.* 1. 24. 8.
- Protectio nullam jurisdictionem tribuit tam in Advocatia universalis, quam in persona i.* 10. 492. 492.
- Protectio collective & indefinite Civitati alicui promissa ad solos Cives tunc existentes restringi non debet.* 1. 183. 524.
- Protectio ordinaria Principibus ratione superioritatis territorialis competit.* 6. 674. 250.
- Protectio non nisi in justis causis conceditur.* 3. 146. 82.
- Protectio alibi, quam in loco à clientibus designato præstita, parum aut nihil eis profutura censetur.* 12. 18. 560.
- Protectio territorii lure radicata, Lands, Fürstlicher Schuss/ semper annexam habet jurisdictionem.* 10. 523. 498.
- Protectio dividitur etiam in Ecclesiasticam, & secularem.* 211.
- Protectio Ecclesiastica quid.* 3. 212. 9.
- Protectio importat omnis generis defensionem.* 11. 100. 522.
- Protectio in tempus longum contracta propter incertam longi temporis definitionem valde periculosa.* 9. 342. 365.
- Protectio suscipitur, non ut libertas amittatur, sed ut retineatur.* 6. 261. 29.
- Protectio, pax & securitas publica diversis Imperatorum constitutionibus severissime præcepta.* 3. 68. 76.
- Protectio ordinaria secularis non spiritualis censetur.* 69.
- Protectio solummodo importat necessitatem defendendi, cum armis.* 12. 101. 565.
- Protectio utrum ad beneplacitum ante mortem non revocata extinguatur morte vel clientis vel patroni.* 16. 330. 696.
- Protectio & custodia, quam Domini cum subditis, tum trans-euntibus extraneis adversus injurias opprimentium præstare tenentur, ad bonos tantum homines restringenda.* 8. 8. 295.
- Protectio cur operis artificialibus accenseri nequeat.* 9. 1108. 438.
- Protectio alia personalis, alia realis, alia mixta.* 3. 242. 91.
- Earum descriptio.* 243.
- Protectio alia gratuita, alia mercenaria.* 244.
- Protectio gratuita quæ.* 245.
- Protectio gratuita hodie rarissima, olim frequentior.* ib.
- Protectionis gratuita exempla.* 246 & 247.
- Protectio latissime sumpta alia est divina, alia humana.* 3. 4. 70.
- Divina Protectio quid.* 3. 5. 70.
- Divina Protectionis testimonia ex sacris literis.* 6. ib.
- Divina Protectio, alia mere divina, alia quasi divina, & quæ utraq;.* 7. ib.
- Protectio magis personas universas, quam singulas & privatas respicit.* 11. 723. 549.

I N D E X.

- Protectio alia superior, alia inferior, seu subalternata.* 3. 206. 88.
- Protectio secularis quid.* 3. 216. 89.
- Protectio jurisdictionalis qua.* 3. 177. 84.
- Protectio alia reciproca, alia non reciproca.* 3. 314. 96.
- Protectio reciproca Gegenschutz quid.* 3. 315. 96.
- Et quid non reciproca.* 3. 316. 96.
- Protectio sub conditione recte etiam constituitur.* 9. 119. 347.
- Protectio territorialis ad eum qui Iura Principis obtinet atq; ad dominos universales pertinet.* 8. 423. 321.
- Protectio Iudaorum in Patroni territorialem foventium Iurisdictionem concomitantem habet.* 10. 531. 495.
- Protectio universitati demandata morte mandatarii non evanescit, sed ad quoscunque posteros transmittitur.* 16. 315. 696.
- Protectio alia simplex, alia cum iurisdictione conjuncta.* 3. 175. 84.
- Protectio ordinaria primum dividitur in Salvamguardiam, & Advocatiam communem.* 3. 125. 80.
- Protectio dividitur in mandatam, & non mandatam.* 3. 167. 83.
- Protectionis Ius personas Ecclesiasticas complectens an spirituale sit velulare.* 9. 1045. & 1049. 435.
- Protectionis Ius, Advocatis vel clientibus in Bannum lapsis, an solvatur vel saltem suspendatur.* 16. 597. 717.
- Protectionis Ius ad heredes minime transit, quando in conventionem expressum fuit, quod solus ille, non etiam ejus heres Advocatus esse debeat.* 9. 1151. 444.
- Protectionis Ius usurpare volenti Canonica dispositio adversatur.* 9. 857. 418.
- Protectionis Ius quomodo finiatur remissione & cessione fundatoris.* 16. 37. 677.
- Protectionis Ius etiam per investituram concessum cumulative non privative concessum intelligitur.* 9. 837. 416.
- Protectionis, qua transit in contractum confirmatio minime est necessaria.* 16. 281. 694.
- Protectionis Ius in alterius subditos sibi competere asserens, illud probare tenetur.* 18. 11. 903.
- De protectionis Iure varia Imp. Constitutiones.* 1. 285. 30.
- Caroli Magni de eligendis Advocatis statutum.* 1. 286. 30.
- Ludovici Pii de iisdem Advocatis Constitutio.* 1. 287. 30.
- In protectionis violata delicto utrum Ius Canonicum, quod indistincte heredem ex defuncti delicto teneri statuit, vel civile contrarium sanciens sequendum sit.* 17. 303. 776.
- Protectionis Ius communissime appellatur Advocatia.* 2. 43. 43.
- Protectionis violata actio quibus competat.* 17. 223. 768.
- Protectionis pactum proficitur unionem amoris cum quibus collitur, & odii indicium in eos, qui hac unionem excluduntur, prabet.* 7. 130. 269.
- Protectionis Ius prescribens, si habeat titulum ab aliquo tertio illud tempore legitimo annorum inter presentes decem, inter absentes viginti prescribit.* 9. 893. 421.
- Protectionis Ius sicut olim, ita etiamnum hodie clientela vocatur.* 2. 5. 42.
- Protectionis indefinita facta conventio, ex nova subditorum accessione non coarctanda.* 11. 191. 525.
- Ad protectionis prescriptionem an requiratur bona fides.* 9. 918.
- Protectionis constituenda unioni, an in casum omissa, aut non rite praestita defensionis, certa poena adjici possit.* 9. 252. 358.
- Protectionis conventio cum infidelibus de quorum fide & constantia constat, tuta videtur.* 7. 27. 144.
- Protectionis conventionalis forma in quo consistat.* 9. 1. 340.
- In protectionis conventionem promittendi verba requiruntur.* 9. 2. 340.
- Protectionis contractus potissimum initur, ut clientes defendantur.* 16. 709. 727.
- Protectionis Ius personale qualiter per mortem alterutrius contrahentium expiret.* 16. 242. 692.
- Protectionis Ius personale est instar privilegii, quod cum persona extinguitur.* 243. ib.
- Protectionis pacta, foederibus affinia.* 1. 276. 29.
- Protectionis Ius in subditos cuilibet magistratui ipso Iure competit.* 8. 375. 316.
- Protectionis Ius in subditos speciali pacto, quarere, supervacuum est.* 8. 376. 316.
- Protectionis Ius magnam Ecclesiae ejusq; membris, utilitatem praestat, ut tanto secundius in tranquillitate & pace vivere valeant.* 6. 517. 239.
- Protectionis Ius Feudale qua ratione edoceatur.* 18. 55. 808.
- Protectionis Ius qualiter probetur per observantiam.* 18. 250. 824.
- Protectionis Ius Ecclesiasticum quomodo formetur fundamine, constructione, & dotatione alicujus Monasterii vel Ecclesiae.* 9. 442. 378.
- Protectionis Ius continet tantum defensionem contra vim ac invasionem, qua infertur de facto.* 11. 459. 537.
- Protectio non porrigitur ad auxilium in acquirendis novis rebus ferendum.* 11. 460. 537.
- Protectionis privilegia ab Imperatore etiam privatis personis dari consueverunt.* 3. 235. 90.
- Protectionis Ius aliud feudale, aliud non feudale.* 3. 294. 95.
- Protectionis feudali quid.* 3. 295. 95.
- Protectionis Ius ordinarium Magistratum in exercendis actibus jurisdictionalibus impedire, ei, nocere aut praedictum aliquod parere non debet.* 13. 297. 601.
- Protectionis Ius proprie sumptum, personas ac res alienas defensionis commissas, non proprias respicit.* 2. 54. 46.
- Protectionis Ius ad hoc est constitutum, ut clientes armis defendantur.* 12. 110. 565.
- Protectio clientelaris in effectu nil aliud est, quam auxilium armatum.* 12. 111. 565.
- Protectionis Ius non feudale quod dicatur.* 3. 297. 96.
- Protectionis Ius per licem pendentem non impeditur.* 11. 303. 530.
- Protectionis Ius super personis Ecclesiasticis temporale est.* 2. 154. 54.
- Protectionis finis est, ut clientes a violentiis aliorum defendantur.* 11. 629. 545.
- Protectionis Ius supremum & universale ab Imperatore est inseparabile.* 9. 825. 415.
- Protectionis Ius improprium & inaequale foedus est.* 15. 15. 649.
- Protectionis & confederationis Ius aequiparantur.* 10. 482. 409.
- Protectionis Ius ordinarium Magistratum in exercendis actibus jurisdictionalibus non impedit, nec ei nocet aut praedictum.* 6. 258. 219.
- In Protectionis unionem ad decem aut viginti annos vis eadem est ac si ad centum vel mille annos constituta esset.* 9. 335. 365.
- Protectionis unionem satius est certo tempore revocari ac roborari, quam in longissimum tempus stabiliri.* 9. 336. 365.
- Protectionis Ius an etiam ex parte mandatarii qui commissam protectionem suscepit, revocatione tollatur.* 16. 200. 689.
- Protectionis pactum in quantum tempus utiliter contrahatur.* 9. 331. 364.
- Ad Protectionis Ius probandum qualem praesumptionem praebeat territorii locus.* 18. 23. 805.
- Protectionis & patronatus Ius Ecclesiasticum ex eadem causa emergere solent.* 9. 464. 382.
- Protectionis unio hodie solenni stipulatione non eget.* 9. 62. 344.

I N D E X.

- Protectionis ius non raro clientibus subjectionis initium extitit.* 1. 145. 20.
- Protectionis unionem in tempus determinatum iniri contrahentibus tutius est.* 9. 349. 366.
- Protectionis ius respicit personas ac res alienas, non proprias.* 4. 34. 100.
- Protectionis subjectionem, qua contra subicientem fiunt, pro attentatis habentur.* 10. 522. 494.
- Protectionis unio arctissimum amicitia vinculum.* 1. 267. 28.
- Protectionis Ecclesiastica originem Francorum Regibus, Pipino & Carolo Magno perperam adscribit Andr. Knichen.* 5. 87. 118.
- In protectionis tabulis non solet exprimi ut per proprios subditos fiat defensio.* 6. 1074. 436.
- De protectionis origine indagatio iucunda.* 112. 45.
- Protectionis pacta qualiter ad vitam protectoris vel clientum vel utriusque partis contrabantur.* 9. 992. 429.
- Protectionis & patronatus ius perit Patrono in ecclesia funditus destructa.* 9. 634. 396.
- Protectionis in tabulis ut iura tam magistratus, quam clientum salva & integra maneant, expresse reservandum est.* 9. 364. 367.
- Protectionis & patronatus ius in eadem Ecclesia an quis simul habere possit.* 9. 468. 383.
- Protectionis ius ex fundatione, constructione & dotatione magis oritur quando fundatores in ipsa fundatione ius illud sibi pro se & heredibus expresse reservarant.* 9. 469. 383.
- Protectionis nomine plena jurisdictio continetur, secundum Baldum.* 10. 388. 481.
- Protectionis ius saepe à protectoribus plus aquo extenditur, & ad privatam utilitatem transfertur.* 9. 244. 358.
- Protectionis conventio si ab utraq, parte fuerit impleta tunc neutri absque consensu alterius ab eadem recedere licet.* 16. 240. 691.
- In protectionis conventionem permissum est ei, qui ex sua parte satis fecit: aut contra alterum non implentem agere praescriptis verb. ut & ipse ad implendum compellatur: aut omnino à contractu resilire.* 16. 241. 691.
- Protectionis instituta multorum saeculorum usu frequentata & ab ipsis Imp. imita sunt.* 1. 243. 28.
- Protectionis ius an readificato castro vel monasterio diruto reviviscat.* 6. 241. 619.
- Protectionis ius an amittatur propter mutationem Catholicae vel Augustanae religionis.* 16. 560. 713.
- Protectionis ius Advocatis in susceptos nullam unquam iurisdictionem competuisse arguit.* 10. 480. 491.
- Protectionis ius ad hoc inductum est, ut injuriam patientibus clientulis nullius persona habito respectu auxilium praestetur.* 13. 372. 685.
- Protectionis ius à directo utilique dominio & ceteris iuribus particularium dominiorum, separatum est.* 10. 448. 488.
- quomodo amittatur Protectionis ius propter occisionem vel mutilationem Episcopi, Praelati, vel clerici Ecclesiae in protectionem suscepta.* 16. 489. & 493. 708.
- Protectionis ius interitui rei in tutelam suscepta finitur.* 16. 11. 675.
- Ius protectionis qualiter amittatur causa perempta, ex qua quis clientelam consecutus est.* 16. 34. 677.
- Protectionis ius an dissolvatur propter exortam inter protectorem & clientes capitalem inimicitiam.* 16. 467. 706.
- Protectionis ius praesertim gratuitum à directo & utili dominio ceterisque iuribus particularium dominiorum separatum est.* 9. 770. 410.
- Protectionis ius est quasi servitus discontinua, quod sine facto hominis exerceri non potest.* 9. 859. 418.
- Protectionis vis omnis in defendendis personis ac rebus clientum consistit.* 11. 11. 512.
- Protectionis ius quomodo lapsu temporis in constituta Advo-*
- catia definiti evanescat.* 16. 354. 697.
- Protectionis in declaratione ab Hansa civitatibus magno Bazarussia Magistro delata, quod illa potissimum consideravit.* 7. 388. 287.
- Protectionis sub foedere debiliores clientes saepius in servitutem redacti.* 7. 368. 286.
- Protectionis ius in diversis linguis Graeca sc. Latina, Germanica, Gallica, & Longobardica designatum.* 2. 2. 41.
- Protectionis unio à subditis sine consensu superioris imita, conspirationem contra eum arguere videtur.* 6. 314. 222.
- In protectionis iure contrahendo prima cautio esse debet, ut illud ad tempus non longum aut indefinitum constituatur.* 9. 342. 365.
- Protectionis capitula caute, attente ac prudenter conscribenda sunt.* 9. 362. 367.
- Non tamen nimis caute ibid.*
- Protectionis pactioni non sufficit voluntatem pasciscantis ad absentem per quemvis ad hoc non deputatum deferri, sed requiritur nuncius ad hoc destinatus.* 9. 48. 343.
- Protectionis conventionalis forma stricto iure in stipulatione consistit.* 14. 23. 617.
- Protectionis vis universa in quibus verbis consistat.* 14. 24. 617.
- Protectionis ius an morte ejus, cui commissum est, evanescat.* 16. 308. 695.
- Protectionis hodierna ius, quomodo ad exemplum & imitationem priscarum Clientelarum à Christianis usurpari coepit.* 5. 85. 117.
- Protectionis ius qualiter ad tempus vel ex tempore contrahatur.* 9. 136. 348.
- Protectionis ius ad tempus contractum, certo tempore includitur, eoq, finito extinguitur.* 9. 137. 348.
- Protectionis ius alicujus Civitatis duobus ad se pertinere contendentibus, atque uno eorundem ad praestandam defensionem milites mittente, per quos verus Advocatus possessor turbatur, an per turbatum hoc casu milites interdicto uti possidentis conveniri possint.* 17. 752.
- Protectionis ius an nudo pacto seu consensu vel nuda protegendipollicitatione etiam constituatur.* 9. 90. 346.
- Protectionis pacta à subditis imita concernunt praedictum veri domini.* 6. 303. 221.
- Protectionis ius tenue existimatur, nullam superioritatem aut subjectionem inducens.* 6. 304. 221.
- Protectionis ius saepe aliorum iurium origo est.* 6. 305. 221.
- Protectionis ius saepe vergit in praedictum ordinarii praecipue si sit hereditarium.* 6. 306. 221.
- Protectionis aliena obligatio non videtur carere summis periculis.* 1. 38. 10.
- Protectionis ius Recommendatio vel Recommendigia appellatur, licet rarissime.* 1. 183. 50.
- Protectionis conventio est contractus bona fidei.* 17. 101. 757.
- Protectionis violata actio apud quem iudicem instituenda & agitanda sit.* 17. 115. 758.
- Protectionis violata cognitio in casu, quo subditus alicujus vasalli Imperialis ab Imperatore salvamguardiam habens, ab alio ejusdem vasalli subdito in ipsius vasalli territorio violatus fuit, an ad Imperatorem vel vasallum spectet.* 17. 129. 759.
- Protectionis iure alteri subiectus an exemptus ob id dici mereatur.* 10. 542. 496.
- Protectioni alterius se subiciens, rerum suarum pro arbitrio administrandarum libertate se privat, aliisque in se involandi potestatem facit.* 1. 142. 19.
- Protectioni alterius inscio proprio domino in casibus permissis se submittens proxime superiorem in Advocatum deligere debet.* 6. 348. 226.
- Nisi iusta & praegnaes causa diversum suadeant.* 6. 349. 226.
- Protectioni alterius se commendans, cum eo amicitiam contrahere praesumitur.* 7. 38. 264.
- Protectioni inferioris se submittens de sua auctoritate aliquid amittere videtur.* 7. 10. 262.

- Protectioni superioris per viam appellationis sese subiciens e-
jusdem jurisdictioni se subicit.* 12. 128. 565.
- Protectioni iudicis superioris se subiciens transit in ejus jurisdi-
ctionem quoad causam appellatam.* 10. 455. 491.
- Protectioni ordinaria coheret ius indagandi & persequendi ho-
mines provincia quietem turbantes, das Recht des Streis
sens.* 3. 97. 78.
- Protectionem in tempus breve, certis tamen annis definitum
conciipi clientibus condubilius.* 6. 332. 364.
- In protectionem Principis alterius, Vrbes & Nobiles Imperio
immediate subjecti sese mit Leib und Gut dare possunt, nec
inde Imperio quicquam decedit.* 1. 314. 32.
- Protectionem committendo Imperator habet respectum ad cau-
sam, defensionem rempe, non autem ad personam cui pro-
tectio commissa est.* 6. 296. 694.
- Protectionem encaniorum habenti, etiam puniendi delinquent-
es ius competit.* 15. 112. 653.
- Protectionem cum aliena religionis hominibus inire nusquam
invenitur prohibitum.* 8. 340. 314.
- Protectionem alicujus Civitatis si plures susceperint, quilibet
eorum in solidum obligatur.* 11. 691. 548.
- Protectionem Zasius Schirm Vogtchen nominat.* 2. 56.
186.
- Protectionem si duo consanguinei vel confederati clientibus
iisdem promiserint, an contra semet invicem eosdem defen-
dere teneantur.* 13. 365. 605.
- per Protectionem extraordinarii subditis defensionis commo-
dum accedit.* 9. 254. 262. 218.
- Protectionem promittens necessario nec se gravaturum pollice-
tur.* 13. 374. 605.
- In protectionem communiter ii tantum, qui sunt extra impe-
rium ac jurisdictionem nostram secundum Regneri Sixtini
traditionem recipi solent.* 10. 411. 492.
- Protectionem alterius, quam superioris, querere licitum est.*
6. 246. 215.
- Protectionem prestare debet, cui collecta penditur.* 6. 629.
246.
- Protectionem promittens necessario & multo magis se non gra-
vaturum promittit.* 11. 120. 522.
- In Protectionem licet Imperator ipse aliquem & ejus bona re-
cipiat, dato etiam de super privilegio, tamen mediata juris-
dictioni non derogatur, nec prejudicium adfertur.* 4. 493.
492.
- In protectionem etiam singularis persona sive Clericus sive lai-
cus, recipi potest, nec per id eximitur a jurisdictione sui or-
dinarii.* 10. 494. 492.
- Protectionem a summo Principe commissam vel mandatam
an quis invitus suscipere teneatur.* 9. 742. 409.
- Protectionem operis officialibus subesse evincitur.* 9. 1109.
439.
- Protectionem Vicariorum suscipientes qua poena mulctati fue-
rint.* 1. 10. 7.
- Sub protectione accipere nihil est aliud, quam accipere sub ju-
risdictione & Imperio, secundum Beroum.* 10. 389. 481.
- In protectione ipse tantum defensionis actus, non quatenus a
persona procedit, consideratur.* 11. 625. 545.
- an Protectione excluduntur, omnes rei illorum criminum, qua
non gaudent immunitate Ecclesia, vel quorum defensio in-
juriam potius affert Religioni, quam favorem mereatur.*
8. 451. 322.
- Sub protectione & jurisdictione recipere non est idem.* 10.
440. 487.
- In protectione ineunda quam cautela observanda sint.* 9.
339. 365.
- Protectione magistratus generali existente specialis Advocatia
otiosa & supervacua esse videtur.* 1. 218. 26.
- Protectiones & clientela hodie minime necessaria, sed inanes
ac superflua esse videntur.* 1. 218. 29.
- Protectiones liberarum Civitatum sunt frequentes, communi-*
que usu & consuetudine approbantur. 8. 496. 169.
- Protectiones sunt pacta seu jura personalia qua ad tertium
non extenduntur.* 9. 848. 417.
- In protectionum literis plerumq; bona, tam praesentia quam
futura, expresse inseruntur.* 11. 175. 514.
- Protectionum literis expresse inserendum est qualiter clientes
protectori se submiserint.* 9. 536. 367.
- Protectum iuris fides quomodo inducatur per instrumenta.* 18.
100. 811.
- Protegeendi iuris natura requirit, ut protectores clientes suos
adversus vim cum armis & militibus defendant.* 12. 95. 99.
& 110. 564.
- Protegere, verbum necessitatem defendendi cum armis impo-
tat.* 12. 96. 102. 564.
- Protegeendi obligatio quando ad locum certum restricta est, ul-
tra illum extendi non debet.* 12. 2. 559.
- Protegeendi officium est publicum auctoritate, & privatum uti-
litate.* 13. 382. 606.
- Protegeendi potestas licet alteri concedatur ab Imperatore, sem-
per tamen inheret officibus ejus.* 9. 809. 414.
- Protegere ejus est, cuius est imperare.* 6. 623. 240.
- Publicanus ratione gubernationis & praeminentia dicitur
dominus vectigalis.* 6. 615. 245.
- Publicatione bonorum plebitur, praesertim si non habeat li-
beros & parentes.* 16. 545. 712.
- Publici Rutili ad Amicum iniqua petentem aqua responsio.*
11. 498. 539.
- Pugna omnis perfectior est ratione defensionis, quam offensio-
nis.* 1. 130. 18.
- Pupillus non habet velle & nolle, nisi interposita auctoritate
tutoris.* 10. 565. 496.
- Pupillus non habet locum standi in Iudicio.* 10. 566.
496.
- Ratio ubi diversa, idem ius non est constituendum.* 10. 568.
496.
- Pupilli, locum primum apud Romanos, secundum parentes, in-
de clientes, tertio hospites, postea cognati habuerunt.* 5. 27.
113.
- Pupilli ob aetatis fragilitatem negotia sua administrare prohi-
bentur.* 10. 563. 496.
- Pupilli carent intellectu & consensu, nullumque est ejus aetatis
iudicium.* 10. 564. 496.
- Pupilli tam in persona quam rebus auxilio tutelari adjuvandi
sunt.* 15. 169. 659.
- Pupillis invitis & ignorantibus tutores a magistratu dantur.*
11. 397. 534.
- Pupillis subveniri ad causam publicam pertinet.* 11. 399.
534.
- Pyrri erga Athenienses, ne cuiquam Regum portas aperiant,
fidele consilium.* 9. 341. 365.

Q.

Qualitates constitutionis omnes verificari debent ad hoc,
ut poena constitutionis locum habeat. 17. 396. 782.

QUANDO CVNQVE, Dictio, omnes defensionis casu & tem-
pora complectitur. 12. 156. 566.

Quedlinburgensis Abbatia Advocatia olim Comitibus Rein-
steinsibus, item Episcopis Halberstaden sib. concessa postea
Saxonia Ducibus in feudum data. 9. 801. 414.

Qui non facit, quod debet, non recipit quod oportet. 14. 636.
320.

Quod quis facit per alium, perinde est, ac si faceret per semet-
ipsum. 13. 350. 604.

Quod quis alium facientem probibere ex officio necesse habet,
id ipsum committere non debet. 16. 17. & 662. 718.

Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. 13. 306. 601.

Quod quis facit per alium, ipse facere videtur. 16. 519.
711.

I N D E X.

R.

- R**ædificans ecclesiam idem Ius consequitur quod is qui de novo aedificat. 9. 619. 392.
- Rapaces & minus fidei sinistra. 2. 22. 43.
- Rapoto Comes de Altenburg arcem Habsburgensem extruxit, unde posteri illius Habsburgii Comites dicti. 9. 689. 403.
- Rapoto Comes de Habsburg fundans monasterium Murense protectionis ius in illud sibi reservat. 9. 471. 383.
- Rapoto Comes de Wolfesvack Bantensis monasterii Protector, eidem bona plurima auferens ad S. Otthonis commotionem eadem restituit, & ad damnorum compensationem plura etiam de suis addit. 1. 203. 24.
- Ratio ubi similis vel major est, lex non extendi, sed declarari dicitur. 16. 877. 739.
- Ratio lex communis dicitur ad omnes casus quos comprehendit. 16. 878. 739.
- Ratio omnis pro defendenda salute in necessitate honesta est. 6. 271. 219.
- Rationis paritas eandem inducit juris dispositionem. 6. 499. 238.
- Rationi conveniens est, ut quis eum potius conservet incolumem, à quo plura & maiora accepit beneficia. 13. 155. 592.
- Rationem querere ubi sensum habemus est infirmitas intellectus. 7. 91. 267.
- Ratione cessante, cessat quoque juris dispositio. 10. 126. 460.
- Ratione dispositionis cessante, ipsa quoque dispositio cessat. 6. 461. 235.
- Ratihabitio delicti est quodammodo ejusdem participatio. 16. 800. 734.
- Ratihabitio & patientia in delictis comparantur mandato. 16. 796. 733.
- Ratihabitio tam verbo, quam facto fieri potest. 797. ibid.
- Ratisbonæ quinq; liberi Imperii Status uno murorum ambitu comprehensi. 18. 33. 806.
- Ravenspurgense Cenobium à Conrado Comite Palatino Rheni in suam & heredum suorum perpetuam protectionem A. 1190. assumptum. 3. 202. 86.
- Rebelli ante sui condemnationem, ea amittit, quæ juris sunt civilis, & à quovis impune occidi potest. 8. 31. 296.
- Rebelli ius non est reddendum. 8. 32. 296.
- Rebelles sunt extra protectionem & potius in oppugnatione juris. 8. 30. 296.
- Rebellium arma & insignia ubicunque reperta, deleri debent. 8. 33. 296.
- Rebellium numero habentur omnes, qui adversus superiores & magistratum proprium insurgunt. 8. 34. 296.
- Rebellio notoria non requirit sententiam banni declaratoriam. 8. 175. 304.
- Rebellio & latio majestatis saepe pro eodem sumuntur. 16. 541. 712.
- Rebellionis Rei vita privantur. 16. 542. 72.
- Receptatores bannitorum & Hæreticorum in alienius clientela existentes, sese ob receptionem patrocini indignos faciunt. 11. 815. 554.
- Receptatorum eadem quæ delinquentium pœna. 11. 816. 554.
- Receptio Advocatorum & clientum inter utriusq; religionis Status approbatur Recessu Comitum Augusta An. 1555. habitum. 8. 347. 314.
- Receptio in tutelam Imperii vel Imperatoris per obitum recipientis non extinguitur. 3. 145. 82.
- Receptionis in Salvamguardiam Casaream formula. 9. 704. 404.
- Receptum à protectoribus salarium per clientes repeti non potest. 14. 200. 223. & 224. 627.
- Recessus Imperii Principibus receptionem sub protectionem permittentes tam de Ecclesiasticis quam secularibus exaudiendi. 7. 311. 283.
- Recessus à Iure communi censetur odiosus. 9. 525. 386.
- Recommendati qualiter se olim in protectionem aliorum contulerint. 9. 691. 403.
- Recommendati quinam dicti & ad quid obligati. 9. 692. 404.
- Reconciliatio inimicorum, ut & alia facta, non presumitur. 16. 858. 738.
- Rechtlicher Ausübung Verborum interpretatio & duplex sensus. 12. 135. 565.
- Rector Ecclesie male administrans ejusdem res, coram quibus accusandus olim. 11. 63. 520.
- Rector Ecclesie à patrono oblatum ab Episcopo instituendus est. 9. 442. 378.
- Recursus ad supremum Principem in defectu iustitiæ populis gravatis reservatus. 8. 362. 227.
- Referens cum omnibus suis qualitatibus Relato inesse debet. 14. 104. 621.
- Referens juxta Relati terminos accipiendum. 14. 105. 621.
- Referenti aliter, quam relatum habet, loquenti non statuitur. 106. ibid.
- Regalia cumulative non privative conceduntur, & sic in Imperio observatur. 9. 806. 414.
- Regalia cumulative conferri in maioribus verum est, non etiam in minoribus, quorum usus per usum Principis impeditur. 9. 807. 414.
- Regalia concedenda non minus exercere potest, quam is, cui concessio facta est. 9. 810. 415.
- In Regalium concessione semper major potestas penes concedentem reservata manet. 9. 811. 415.
- Regalia quorum usus reiteratus aliis damnosus ac onerosus est privative non cumulative à Principe concessa censentur. 9. 834. 416.
- Regalia consuetudine decem annorum acquiruntur. 9. 840. 416.
- Regalia non solum minora sed & maiora & Principi insignum suprema potestatis reservata non nisi tempore immemoriali præscribuntur. 9. 888. 420.
- Regalium concessio per investituram facta privatione concessa censetur. 9. 836. 416.
- Reginæ in pluribus regnis tutrices sunt, & tutorio nomine feuda concedere, ac leges etiam condere possunt. 7. 225. 277.
- Regina Francia durante viduitate, omnia privilegia, quibus Rex gaudebat, retinent. 7. 226. 277.
- Regio cujus est, ejusdem etiam Religio est. 10. 434. 484.
- Regnandi cupiditate & libidine omnia humanitatis & naturæ iura conculantur ac prosternuntur. 1. 181. 32.
- Regnandi cupiditate in civitatibus præsertim liberis, nihil tetrius. 1. 178. 22.
- Regnum breve subditis non parcit. 9. 1125. 441.
- Regnum abjecta religionis cura legibusque ad religionem pertinentibus violatum, minus recte administratur. 3. 85. 78.
- Regna & Principatus ad hæredes transeunt, Imperium Romanorum non. 6. 25. 190.
- Regnorum sicut & aliarum rerum sua mortalitas est. 1. 358. 36.
- Regula generalis intelligitur secundum distinctionem specialem. 14. 252. 630.
- Regula nulla sine exceptione. 6. 338. 225.
- Rei vindicatio regulariter tantum competit in rebus corporalibus. 7. 25. 751.
- Rei vindicatio quando in incorporalibus etiam locum habeat. 17. 26. 751.
- Rei debendi ubi plures sunt, singuli obligantur & in solidum conveniuntur, unius tamen solutio reliquos liberat. 11. 658. 537.

I N D E X.

- Rei favorabiles quam actores*, 9. 784. 412.
Rei duobus in obligatione individua constitutis, & uno contra veniente, committitur stipulatio contra utrumque, 17. 89. 756.
Reichsstadt / qua aliis quidem subiecta postmodum tamen exempta imperio immediate se subjecerunt, 7. 154. 208.
Reichs Vogt olim plerumque Comites, vel Episcopi, 2. 213. 58.
Reichs Vogt Schultheissen Vicarios habebant, 2. 214. 58.
Eorundem officium quibus in functionibus olim consisterit, 2. 215. 58.
Reichs Vogthia postmodum ad vicinos Principes, & ipsas plerumque Civitates translata, 2. 216. 58.
Imminuta tamen valde ex eo quod non amplius per Praefectos Casareos, sed Cives administrantur, 2. 221. 58.
Religio concordia mater, pacis interna alitrix, & externa praesidium, 16. 569. 714.
Religio est sequela jurisdictionis, 10. 433. 484.
Religio cum protectionis lure nihil commune habet, 8. 347. 314.
Religionem Princeps armis tueri obstrictus est, 3. 84. 74.
Religio sincera Deique cultus Principatum ac Rerump. fundamentum, ibid.
Religio jurisdictionis sequela, 16. 596. 717.
Religio vera occasui non subjacet, 5. 270. 138.
Religio Christi ex unione cum infidelibus inita maximum patitur naufragium, 7. 171. 272.
Religionis consensus in foederibus ciendis, ob introductam religiosam pacificationis constitutionem non exacte exigitur, 16. 593. 716.
Religionis exercitium ex immediata territorii jurisdictione & superioritate pendet, 10. 434. 484.
Religionis & sacrorum cura ad Imperatorem pertinet, ibid. 3. 77.
Religionis communio nulla homini cum homine, sed homini cum Deo, 8. 339. 314.
Religionis pacificatio omnibus Imperii Statibus Catholicis & Protestantibus expressim injungit, ne alter alteri, ejusve subditis religionis causa vim periculum aut damnum inferat, 8. 314. 304.
Religioni utrique omnia iura quae ante habuit à constitutione pacifica religionis salva & integra reservata sunt, 8. 314. 304.
Religioni cum iuribus gentium nulla est necessaria conjunctio, 8. 339. 314.
Religionem ingressus rerum suarum desinit esse dominus, 5. 107. 118.
Religiosa pacificationis per Status Imperii A. 1555. erecta, quae fuerit causa finalis, 16. 575. 715.
Religiosi male faciunt, qui capellas fundatorum, in quibus appicta sunt eorum arma, immutando, veterum patronorum insignia auferunt vel delent, 18. 123. 813.
Religiosi & Monachi nonnulli hodie magis sunt officiales Fisci, quam Christi, 11. 72. 520.
Remedium uti possidetis datur pro tuenda quasi possessione rerum & iurium incorporalium, 17. 32. 758.
Remedii unius electione tollitur alterum, quando sunt incompatibilia, 6. 588. 243.
Remedia duo quando competunt ad eundem finem, uno electo alterum censetur sublatum, 6. 546. 241.
Remissio culpa inducitur per renunciationem, aut pactum expressum vel tacitum, 16. 856. 738.
Renati Andegauensis I. litera quibus fratres de Bello prato A. 1435. in tutelam assumpsit, 5. 112. 120.
Renati II. litera de A. 1492. quib. bona Monasterii Bellipratenfis confirmat ejusdemque se protectorem declarat, 5. 111. 113.
Renunciatio fori regulariter cuilibet permissa est. Praesertim si renunciantis tantum beneficio agatur, 9. 298. 362.
Renunciatio omnia iura resignata aufert ac tollit, 8. 446. 322.
Renunciatione Advocatia ex fundatione competentis, subsistente in Monasteriis alterius territorio inclusis, protegendus locus non habet, 8. 445. 322.
Renuntiationes omnium ad fundanda Monasteria Ord. Cisterciensis bonorum collocatorum vi regula necessaria, 8. 444. 322.
Reparationis rei non plane collapsae & funditus destructae diversa causa, 9. 627. 396.
In reparatione sacrarum adium, palatiorum, aliorumque operum publicorum licitum est, antiquas imagines, statuas, insignia, & inscriptiones nominum deponere, sed restructis aedificiis remota reportari, & quaque suo loco reponi debent, 18. 124. 813.
Repressalia non possunt concedi civi novo propter injuriam ipsi factam antequam civis fieret, 16. 865. 738.
Requisitio servitorum in iure feudorum ad Dominum refertur, 11. 677. 548.
Requisitionis à clientibus factae & recusationis subsequuta probatio clientibus incumbit, 16. 154. 686.
Res iudicata pro veritate habetur, 9. 986. 428.
Res aliqua ubi pluribus & inter se dissidentibus commissa est, dispendia potius quam utilitates parit, 6. 636. 248.
Res probe instituta, temere non abolenda, etiam si aliqui ea abutantur, 5. 327. 133.
Res & patrimonium secundus hominis sanguis dicitur, 6. 287. 220.
Res eadem secundum varias considerationes varie dividi potest, 3. 3. 70.
Res tutoris si preciosa sit & Pupilli vilis, tutor neglecta pupillari, suam salvare potest, 11. 571. 543.
Res omnis per quas causas nascitur per easdem rursus dissolvitur, 16. 4. 674.
Res qualibet ab initio libera praesumitur, 10. 336. 478.
In rei vindicatione à parte agentis requiritur dominium, à parte rei possessio, 17. 29. 751.
Rei familiaris vilitatem detegi, vel divitias invidia subicere, grave est, 10. 182. 465.
Rei sua quisque moderator & arbiter, 6. 264. 430. 221.
Rem suam quisque ita administrare debet, ut inde nemini praedudicium oriatur, 6. 432. 232.
Rem ablata convocatis auxiliariis copiis in continenti armata manu recuperare licet, 11. 256. 528.
Re privari meretur, qui male versatus est in ea, 16. 615. 718.
In re ad utriusque commodum & damnum pertinente, unus sine alio nihil suscipere debet, 13. 399. 607.
Res duae unum revera esse non possunt in omnibus iis, quae sub sole sunt, 13. 230. 597.
Res auctae, ad prius existentes se habent, tanquam accessorium ad principale, 11. 168. 524.
Rerum suarum tuendarum potestas cuique libera, 1. 139. 19.
Rerum humanarum vicissitudo ob inconstantiam rota agitata à Phocylide aequiparata, 16. 588. 716.
De rebus inutilibus, & in bene constituta Republica non tolerandis, frustra disputatur, 2. 1. 7.
Reservatio unius abdicatio aliorum, 10. 87. 458.
Reservatio unius abdicatio aliorum denotat, 9. 727. 407.
Reservationes & pacta non concernentia spiritualitatem & Ecclesiae non onerosa possunt apponi tempore fundationis sine Episcopi consensu, 9. 494. 384.
Reservationes alicujus temporalitatis per patronum in Ecclesia patronata, non nisi auctoritate Episcopi facta valent, 9. 489. 384.
Reservata Principi in signum specialis privilegii consuetudine temporis immemorialis acquiri possunt, 9. 489. 384.
Resolutio cuiusque actus ejus est natura cuius est productio, 16. 218. 689.

I N D E X.

- Respubl. illa beata est, in qua quisque alterius injuriam suam existimat.* 5. 548. 183.
- Respublica, in cuius territorio delictum perpetratum est, à delinquente speciali injuria affecta censetur.* 16. 510. 694.
- Respublica vel populus liber censetur, qui nullum omnino in dominum agnoscit.* 6. 136. 207.
- Reipubl. interest civitates impleri hominibus.* 11. 200. 525.
- Reipublica permagni interest, provincias ac familias quasvis in suo statu illas permanere.* 1. 67. 11.
- Rempub. olim nec Ethnicis Imperatoribus apud Romanos, nisi jurato, gerere licebat.* 5. 139. 125.
- Respublica minus prudentes presentia tantum pericula non futura considerant.* 9. 370. 368.
- Respublica etiam tennes à vicinis in tutelam & societatem assumpta, contra hostes potentissimos tuta ac tutata fuerunt.* 1. 367. 37.
- Respublica multa tenuiores à vicinis in tutelam assumpta contra invasores rerum suarum tuta ac salva perfluerunt.* 7. 282. 326.
- Respublica firmiores & constantiores, quam Principes.* 7. 282. 283.
- Restauratio collapsorum, quam nondum existentium constructio favorabilior.* 9. 617. 392.
- Retentio & recuperatio rerum propriarum facilius conceduntur, quam acquisitio alienarum.* 11. 461. 537.
- Retentio favorabilior est acquisitione.* 462. ib.
- Reverfales clientum litera in controversia clientelari plene probant.* 18. 69. 809.
- Revocabilis est omnis concessio facta ad utilitatem concedentis.* 9. 378. 368.
- Reutlinga & Eslinga Duci Wirtembergensi pro Advocatia annuatim certam pecunia summam numerant.* 14. 286. 632.
- Reus non potest excipere forum iudicii in cuius territorio deliquit.* 10. 509. 494.
- Reus laesa majestatis humana, omni defensione indignus est, & vite ac bonorum amissione punitur.* 8. 19. 296.
- Rex, Dux, Princeps vel alius Status Catholicus utrum Lutheranos, & hi vicissim illos in protectionem suscipere possint.* 8. 329. 313.
- Rex & ejus ministri non possunt animadvertere in clericum rumpentem Salvamguardiam Regis.* 17. 189. 764.
- Rex aut Princeps, superiorem non recognoscens, Imperatori aequiparatur.* 6. 23. 197.
- Rex Francia est in possessione iudicandi per suos officiales contra clericos de delictis privilegiatis.* 17. 177. 763.
- Rex licet clericum in persona punire non possit, potest tamen in patrimonio sibi subiecto.* 17. 181. 764.
- Regem hostes extra Regnum adoriri volentem Barones sequi debent.* 12. 37. 561.
- Reges ac Principes superiorem non recognoscentes an aliorum in clientelam se conferre possint.* 6. 23. 197.
- Reges, Principes, Comites, aliq. Domini temporales, Pontificum & Imp. exemplo sacrorum locorum Patrocinium susceperunt.* 5. 486. 464.
- Reges olim Romani, vicinos devinctos sub clientelam invitaverunt, inq. agros & fundos clientela titulo, in beneficium concesserunt, quos clientibus alienare non licebat.* 15. 43. 650.
- Reges durante Imperio, mente aut alio vitio capti, Reges esse non desinunt.* 16. 450. 704.
- Reges, Duces, Principes, in contractibus vel quasi utuntur iure communi, ut homines reliqui.* 14. 123. 622.
- Reges de iure communi sunt patroni majorum Ecclesiarum sui principatus.* 9. 658. 398.
- Reges ad defensionem Ecclesiarum in Regnis suis sitarum duplici interdum vinculo obligantur.* 9. 659. 204.
- Reges Caesarem recognoscentes summa gaudent libertate, & omnis generis regalia habent.* 9. 659. 204.
- Reges Franc. summo in Rom. Eccl. zelo ducti Advocatiam illius libentissime susceperunt.* 5. 335. 142.
- Reges olim Episcopatibus, Monasteriis, ac Ecclesiis in regnis suis sitis, Advocatos constituere soliti.* 5. 338. 142.
- Reges ac alii Principes potentiores ita plerumq. affecti, ut natura neminem vel Amicum vel hostem curent.* 7. 282. 288.
- Reges quinam & qualiter in potentiorum tutelam sese commiserint.* 5. 497. 170.
- Regum in Scuto erectiones olim facta, subditorum defensionem significant.* 3. 79. 77.
- Regum domus pro asyliis.* 15. 87. 652.
- Regum interest nosse qui Ecclesias in Regnis suis administrant.* 11. 24. 15.
- Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus merum & mixtum Imperium habentibus, ipso etiam iure ordinaria suorum subditorum incumbit protectio.* 3. 78. 77.
- Regibus, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, seu cuiusvis ordinis Potentioribus, utrum alienos homines in protectionem suam recipere, expediat.* 1. 2. 7.
- Richardus Episcopus Herbipolensis à Pipino Caroli M. patre Franconia Dux salutatus.* 7. 307. 283.
- Richvvinus Baro de Rüsek post Advocatiam à Ludolpho resignatam protector praefati Monasterii cooptatur.* 9. 474. 383.
- Rigimirus Lotharingia Haspaniaque Dux ab Osthone I. ad supplicationem Roberti Trevires. Archiepisc. ejusdem Episcopatus Advocatus ac protector constitutus.* 5. 344. 143.
- Robertus Comes Atrebatensis A. 1138. Gregorii IX. Papa protectioni se commisit.* 5. 516. 174.
- Roma omnium Ecclesiarum caput.* 5. 268. 138.
- Romana religio peculiaris & propria est Orthodoxorum.* 5. 227. 134.
- Romani, qui in Gallia Colonias habuerunt Clientelas ibidem intraduxerunt.* 5. 74. 117.
- Romani merito culpati, quod Carthagenensium civitatem salvam fore pacti, urbem eorum everterint.* 11. 138. 523.
- Romani pulcherrimum sibi duxere, à clientibus suis propulsare injurias.* 5. 37. 113.
- Romanorum custodia ad uxorum pudicitiam tuendam instituta frustranea.* 15. 184. 658.
- Romanorum potentia exterorum populorum clientelis mirum in modum aucta.* 1. 190. 23.
- Römischer Vogt etiam Imperator ac Rex Romanorum olim dictus.* 2. 224. 58.
- Romulus corporis custodes trecentos ex principibus familiis habuit.* 15. 182. 658.
- Romulus quibus Rempub. personis initio constituerit.* 15. 141. 658.
- Rostochium ius condenda & conservanda Academia una cum Principibus Magapolitanis aequaliter habet.* 6. 1708. 211.
- Rotenburgo - Tuberani Protectores Pagi Gebfattel ad nobile Collegium Chombergense spectantis particulares, non tenentur ad defensionem aliorum pagorum & hominum extra distractum Gebfattensem existentium.* 11. 696. 548.
- Rottvila, Mühlhausen & alia quaedam Civitates sub Helvetiorum Clientela.* 5. 526. 180.
- Rotvilenses Privilegiorum Civitatis Argentinensis conservatores ac Iudices delegati.* 15. 184. 659.
- Rudolphus Habsburgensis nunquam vidit Italiam nec Roma coronatus est.* 9. 194. 352.
- Rudolphus Eremita Abbas cum Tigurinis clientelare foedus sub annuo 10. Rhenensium aureorum honorario inivit, tamdiu duraturum, quam ipsi Abbati vita superesset.* 9. 993. 429.

I N D E X.

Rudolphus Helfensteinius Ludovici I. Imp. Ministerialis. qui A. 891. Wjfensteigensem Ecclesiam fundavit, filio Ericho, ejusdem defensionem committit. 9. 462. 381.

Rudolphus Habsburgensis Comes Advocatiam monasterii Heremiper matrimonium cum Elisabetha Rapersuillensi Comitissa contractum consecutus est. 9. 127. 442.

Rudolphus Pfeiffer A. 1583. sepulchrum Christi & montem Sinai visitans Equestri insignitus dignitate ab auctore Pa- negyrice carmine exceptus. 6. 167. 210.

Rudolphus Comes Rappersvillensis Advocatus olim Monasterii Einsidensis, propter factam in illud irruptionem & depra- dationem à Conrado Imperatore ingenti pecunia multa- tus. 11. 19. 515.

Rudolphi Comitis Rapersvillensis literæ. quibus filia sua Elisa- betha victualitum in bonu à Monasterio Eremitarum seu- dalibus, constituit. 2. 55. 46.

Ruothardi Archiepiscopi Moguntini de Advocato Chom- bergensi injurioso & calumnioso statutum. 16. 636. 721.

Rusticitas & imperitia violantem privilegium Salvaguardia à pœna excusat. 17. 423. 784.

Rusticitas immunem reddit à pœna soluta gabella. 17. 424. 784.

Rusticus excusatur à pœna albi corrupti. 17. 426. 784.

Rusticus simplicitatis exceptione actionem elidere volens, eam probare debet. 17. 427. 784.

Rustici quidam, libera in quibusdam Germania locis prædia possidentes, per se nulli Domino subjecti, qualiter aliorum protectioni se subicere soleant. 6. 25. 198.

Rustici liberi, non minus quam Duces vel Principes, motu pro- prio protectorem quemcumq; liberrime assumere possunt. 6. 39. 199.

Ejusdem assumptionis exempla. 6. 40. 62. & 63. 199.

Rustici liberi à collectis ob bellum vel aliam necessitatem indi- ctis non sunt exempti. 6. 53. 201.

Rustici iidem ab omnibus pensionibus, servitiis, aliisque oneri- bus Magistratui præstandis exceptis collectis Imperialibus, omnino liberi. 6. 29. & 51. 198.

Rustici liberi, unde libertatem nati sint, & num eam præscri- ptione acquisiverint. 6. 33. 198.

Rustici vino obruti, ad litigia & digladiationes inclinati. 15. 110. 653.

Rusticorum ejusmodi in Marchionatu Brandenburgico & El- vvacensi frequens multitudo. 6. 28. 198.

Rusticorum partes potissimum in manuum laboribus versan- tur. 9. 421. 376.

Rusticorum labores ne impediuntur, pignoratiorum instru- mentorum ad laborandum necessariorum prohibita. 9. 421. 376.

Ruthenus de Plawen Advocatus quosdam ob metum vita amittenda, Castra quadam Carolo IV. Imperatori cedentes in horrenum quoddam convocatos exussit. 11. 582. 543.

S.

SAbaudix Dux Abbatem & Monachos Vallis Pixii in Sal- vanguardiam recipit. 3. 133. 81.

S. Sabin. Christianorum militum Patronus, ac Protector. 3. 28. 62.

Sacellum per ultimam voluntatem mandans construi non po- test disponere, ut institutio pertineat ad Prælatum aliquem inferiorem nisi prius Episcopi consensu interveniente. 9. 486. 384.

Vox SACER qualiter apud antiquos usurpata. 5. 6. 116.

Sacra rei non est imponenda servitus. 9. 390.

Sacrum hominem occidens homicidii reus non fiebat. 5. 61. 119.

Sacrare verbi genuina significatio. 5. 62. 116.

Saladinus Tartarus ab Ægypti Principe accitus ut Christia- nos de Syria deiceret, pulsus iis Imperium Ægypti occupavit. 7. 137. 269.

Salarium Advocato an debeatur, si centum aut pluribus annis nullum defensionis actum exhibuit. 14. 303. 634.

Salarium quod Protector habet à clientibus vita proprii filii non est equiparandum. 13. 166. 593.

Salarium protectoribus penditur tam in pecunia, quam fructi- bus & aliis muneribus. 14. 284. 632.

Salarium turpe pro officio gratuito recipitur. 14. 175. 625.

Salarium quid, & varia ejusdem appellationes. 2. 255. 63.

Salarii constituti fructus creditoribus in subsidium adjudicari possunt. 11. 747. 511.

Salarii assignatio non impedit expensarum deductionem. 438.

idque in omni eo qui rem curat alienam locum habet. 14. 439. 642.

Sale nihil eorum, quæ ex elementis concreta sunt, incorruptius. 3. 181. 34.

Salemitanum Monasterium, ne alium post Deum, excepto Casare Advocatum haberet, Imperatores plurimi præcepe- runt. 1. 30. 9.

Salmschweiller Monasterio lvs Bannitos recipiendi & de- tinendi, à Carolo V. Imper. singulariter indulsum. ib. 15. 98. 653.

Salvanguardia ad beneplacitum concessa, morte concedentis, vel ejus jurisdictione finita expirat, nec postea ex hoc ca- pite contra violatorem agi potest. 17. 413. 783.

Salvanguardia rursus dividitur in absolutam & limitatam. 3. 134. 81.

Absoluta tam à summo quam aliis Principibus conceditur. 132.

Salvanguardia absoluta quanquam. 3. 138. 81.

Forma ejusdem. 139.

Salvanguardia limitata qua. 3. 140. 81.

Exempla ejusdem. 141.

Salvanguardia Imperialis an decedente Imperatore per successorem necessario confirmanda sit. 16. 273. 693.

Salvanguardia proprie sumitur pro extraordinaria privilegia- taq; Casarea protectione. 2. 581. 65.

Salvanguardia est illa defensio, & protectio quam potentior minus potenti præstare promittit. ib.

Salvanguardia personis tam privatis & singularibus familiis, quam universalibus & Civitatibus ab Imp. concedi solet. 705. 405.

Salvanguardia alia secularis, alia Ecclesiastica. 3. 131. 81.

Salvanguardia etiam à supremo domino obtenta subditum non tollit à jurisdictione vasalli. 10. 443. 487.

Salvanguardia à Principe concessa debet esse immobilis, sicut la- pis angularis, & polus in celo. 11. 44. 523.

Salvanguardia Imperialis ad heredes extensa, an comprehen- dat descendentes masculos duntaxat, eorumq; filios, vel et- iam extraneos. 3. 115. 82.

Salvanguardia quid. 3. 126. 80.

Salvanguardia alia Imperialis, alia non Imperialis. 127.

Imperialis qua. 128. & qua non Imperialis. 129.

Salvanguardia Imper. quomodo morte Imper. vel Principis, qui eam largitus est, finire soleat. 16. 249. 692.

Salvanguardia violata actio perimitur præscriptione culpa. 17. 428. 784.

Salvanguardia violata actione post lapsum temporis ad agendū præfinita impeditur, nec præscriptionis exceptione opponens an convictus à iudice, condemnari possit. 17. 429. 784.

In Salvanguardia privilegio molestatus contra molestantem uti potest remedio l. diffamari. 17. 354. 787.

Contra Salvanguardia violatorem præter conditionem pœ- na à privilegiante expressa actio etiam injuriarum inten- tari potest. 17. 350. 779.

Salvanguardia violata actio perimitur exceptione minorenni- tatis. 17. 46. 783.

Salvanguardia violata actio violato non competit, si is violatio-

I N D E X.

- nis poenam offensori pacto transactione, aliove modo expresse remiserit. 17. 417. 781.
- Salvanguardia violata actio multo magis contra heredes violatoris locum habet, quando jam lis cum eo contestata fuit. 17. 319. 777.
- Salvanguardia non ab Imperatore, sed ab alio Principe concessa causa non ad Cameram vel Casarem, sed ipsius Principis concedentis forum spectat. 17. 200. 765.
- Contra Salvanguardia violatorem quodnam genus actionis instituendum sit. 17. 201. 765.
- Salvanguardia remedium qua de causa inventum. 3. 125. 80.
- Salvanguardia violata actio instituta quibus exceptionibus elidi ac perimi possit. 17. 291. 781.
- Salvanguardia violatio si absq. dolo facta sit, actioni contra violatorem non est locus. 17. 392. 782.
- Salvanguardia rupta iudicio condemnatus si poenam pecuniariam indictam solvere nequeat, an ea in corporalem a iudice converti possit. 17. 363. 780.
- Salvanguardia violata actio eliditur, si illa a privilegiato per sub Obreptionem sine dolo impetrata fuerit. 17. 410. 783.
- Salvanguardia rupta cognitio spectat ad vasallum. 17. 136. 760.
- Salvanguardia Generalis violata cognitio ad ordinarium, special. Imperatoris beneficio obtenta, ad Imperatorem pertinet. 17. 160. 762.
- 2n Salvanguardia violata causis an tam mediati quam immediati in foro Casareo conveniri possint. 17. 161. 762.
- Salvanguardia divisio in eam, qua in genere & non contra certas personas. & eam, qua adversus certas personas conceditur. 3. 142. 81.
- In eam, qualiteris patentibus seu diplomate & eam, qua per signi seu veli, titulive impositionem datur. 143.
- Forma huius. 144.
- Salvanguardia violata actio contra quosnam competat. 17. 257. 772.
- Salvanguardia violata actionem an violatus in heredes defuncti violatoris instituere possit. 17. 295. 775.
- Salvanguardia privilegium plerumq. etiam pro impetrantis uxore, heredibus, familia, vasallis, officialibus, & omnibus quocunque modo ad impetrantem spectantibus concedi solet. 17. 240. 771.
- Salvanguardia fus ex speciali Pontificis, Imperatoris vel alterius Principis privilegio competens, qualiter privilegiorum bullis probetur. 18. 46. 807.
- Salvanguardia potissimum ab Imperatore conceditur ad conservationem & mantentionem possessionis. 17. 172. 762.
- Per Salvanguardia violationem offenditur majestas Principis. 17. 174. 763.
- Salvanguardia violata actio an post violati obitum ab heredibus ejusdem contra violatorem intentari queat. 17. 293. 775.
- Salvanguardia concessio impetrantem cum rebus suis inviolabilem reddit, & violantes poena reddit obnoxios. 17. 114. 758.
- Salvanguardia ac securitatis concessio, inter Reservata Imperatoris numeratur. 1. 297. 51.
- Salvamguardiam violans, si sit persona Ecclesiastica, an nihilominus in foro Casareo super poena conveniri possit. 17. 164. 762.
- Salvamguardiam violans, si post factam violationem in furorem incidat, in poenam violationis nihilominus incurrat: secus, si in furore existens illam violaverit. 17. 414. & 415. 783.
- Salvamguardiam habens a pluribus violatus, an actionem contra omnes simul, vel singulos violatores instituere debeat. 17. 418. 784.
- Salvamguardiam violans minis ac mandato Principis aut alterius superioris, mortem minantis nisi violaverit, a poena ruptae Salvanguardia immunis est. 17. 418. 784.
- Salvamguardiam impetrantis uxor, liberi alique ei adherentes quando offenduntur, an proprio etiam nomine actionem habeant. 17. 249. 771.
- Salvamguardiam non esse concessam, vel concessam sub cautione, qua non fuit adimpleta, paria sunt. 17. 412. 783.
- In Salvanguardia violatus contra violatorem intentare potest actionem ex edicto, si quis ius dicenti &c. 17. 346. 76.
- In Salvanguardia condicionali violatus, conditione illa lationis tempore non purificata, ex ea agere potest. 17. 411. 783.
- Salvamguardiam Imperialem habens nullo modo inquietandus aut molestandus est. 3. 148. 82.
- Salvus conductus debitori ob paupertatem concessus, ea cessante expirat. 16. 381. 699.
- Salvus conductus non prodest ei, qui concedentem offendit, eive offensionis causam prabet. 11. 157. 523.
- Salvus conductus non semper securitatis, sed interdum honoris gratia praestatur. 15. 13. 648.
- Salvus conductus ad certa tantum loca astrictus, ad alia non extenditur. 12. 4. 550.
- Salvus conductus est legitimum praesidium, quod iuste timentibus periculum vel damnum, officio praesidentis praestatur. 15. 8. 648.
- Salvus conductus nullam tribuit jurisdictionem conducenti. 15. 10. 648.
- Salvus conductus quatenus differt ab Advocatia. 11. 1b.
- Salvus conductus alicui pro se & socio concessus socios etiam iudeos includit. 11. 214. 526.
- Salvi conductus super concessione orta dubitatio per concedentem eundem declaranda. 17. 120. 759.
- Salvum conductum concedens Princeps, tam in proprio quam alieno territorio servare tenetur. 12. 10. 559.
- Salvi habitio vocabulum interdum pro Salvanguardia usurpatum. 2. 280. 65.
- Samnites in extremas adducti angustias ad Religionem se receperunt. 1. 143. 19.
- Sanctiones Canonica bonum animarum considerant. 9. 934. 424.
- Saracenus in locis illis atrocius punitur offendens Christianum quam paganus. 8. 286. 310.
- Saraceni principibus sub quorum dominio habitant ab invocatione publica Mahometis compescendi. 8. 312. 312.
- Saraceni a Jacobo Arragon. Rege praesidio S. Georg. devicti. 3. 93. 73.
- Saracenis in partibus ultra marinis in Hispania specialis lex de Christianis non offendendis posita. 8. 285. 310.
- Saracenos Turcas aliosq. infideles Regnis suis propter infidelitatem expellere, an & quatenus liceat. 9. 423. 376.
- Saxones S. Vitum Patronum habebant. 3. 2. 67.
- Saxoniz Dux in Cella Paulina habet Advocatiam superiorem den Oberschug/ oder Obergogthen. 3. 207. 89.
- Saxonia Dux ob specialem & extraordinariam Advocatiam, Episcopatum Mindensis, Mersenburgensis & Naumburgensis, qua de causa territorialem superioritatem, in iisdem habere non posse dicatur. 8. 385. 316.
- Saxonia Electores Civitatum Mühlhausen & Norkhausen vetustissimi Protectores. 5. 517. 174.
- Saxonia Duces Electores, Civitatis Erphordiensis vetustissimos esse Protectores, asseruit Ehrenberg. 5. 494. 169.
- Saxonia Duces jure superioritatis sublimiores, Comites autem & Barones iisdem subjecti inferiores sibi Advocatias ascribunt. 6. 570. 243.
- Saxonia Ducum, cum Principibus Hennenbergensibus unio, de mutua successione, in Comitatu Hennenbergensi. 15. 124. 656.
- Scamnis & sedilibus templorum signa sua quisq. apponere potest. 18. 147. 815.
- Scelus quasi probat debere fieri, qui sciens, cum inhibere potest, patitur perpetrari. 14. 160. 624.
- Scientia hominis malum non avertentis, sed fieri patientis, culpa est. 14. 156. 624.

I N D E X.

- Scientia rei militaris protector adsciscendus excellere debet.* 7. 347. 285.
- Scientes & conscientes fraudare nemo presumitur.* 6. 378. 228.
- Schagung & Schus sunt correlativa.* 6. 630. 246.
- Schirm. Brieff nobis sunt litera quibus pacta protectionis capitula continentur.* 2. 201. 57.
- Schirm. Herrn / dicuntur magistratus qui à iudicibus Tribunalium Provincialium, praesertim Rotvvilensis, post latam in aliquem Banni sententiam, & immissionem decretam pro executione facienda, implorantur.* 2. 196. 56.
- Schirm. Vogt / Vogtchen Herr quinam & unde dicatur.* 2. 209. 58.
- Scholares ob favorem scientiae speciali fruuntur protectione.* 108.
- Scholarium protectio ac securitas quibus in rebus consistat.* 3. 109. 79.
- Schus und Schirm. Herrn nostro idiomate protectores vocantur.* 2. 188. 56.
- Schus & Sturm. Herrn / multi protectores Advocatia abutentes rectius dicuntur.* 2. 160. 56.
- Vocabulis Schus / Schirm / vnnnd Beschirmung fus protectionis proprie & communiter significatur.* 2. 184. 56.
- Idem Germani olim Trost vocarunt.* 2. 185. & 241. 56.
- Schus vnnnd Schirm. Brieff sunt litera Salvaguardia, personis privatis ab Imperatore concessa.* 2. 200. 57.
- Schus. Velt quibus nominibus indiget.* 14. 131. 123.
- Schus & Schagung sunt correlativa.* 10. 171. 463.
- Scipio invadendo Africam, patriam ab hostili impressione & devastatione Hannibalis liberavit.* 12. 18. 561.
- Matthia Ungariae Regis Scomma in Frider. Imp. sua non defendentem.* 6. 552. 241.
- Scotiae regnum olim sub tutela & patrocinio Regum Angliae.* ib. 5. 497. 170.
- Scotis Angli A. 1559. in patrocinium receptis obsides dare, eosque sexto quoque mense revocare & ne arcem ullam vis in Scotia habere liceret, cavere debuerunt.* 9. 353. 366.
- Scribere & subscribere contractum paria sunt.* 10. 50. 619.
- Scribendi & loquendi differentia non tam realis, quam verbalis dicitur.* 9. 23. 342.
- Scriptor libri ex pacto obligans se ad compedes in eventum mora in vincula conjici potest.* 9. 16. 360.
- Scriptura ubi contrahitur tacita Advocatia reconductio locum non habet.* 16. 373. 698.
- Scriptura privata propria manu scripta si recognita sit, uti plene probat contra scribentem, ita etiam subscripta.* 14. 75. 619.
- Scriptura quod nuncupatur non minus valet quam quod lingua, aut vocibus lingua figuratis expressum est.* 9. 20. 342.
- Scriptura privata an probet contra scribentem, etiam sine certa temporis designatione.* 14. 44. 678.
- Scriptura privata à parte agnita eandem vim habet ac si à Tabellione confecta esset.* ib. 11. 619.
- Scriptura est memoria, per quam omni tempore probatur contractus.* 14. 6. 617.
- Scriptura vel instrumentum regulariter non requiritur pro substantia actus vel ejus probatione, nisi in casibus à jure specialiter expressis.* 14. 4. 616.
- Scriptura semper loqui & non ad breve spacium, sed ad longi temporis memoriam durare censetur.* 18. 175. 817.
- Scriptura habet actum permanentem, secus in confessione viva voce facta.* 18. 176. 817.
- Scriptura, cui est appositum sigillum authenticum, equiparatur instrumento publico.* 18. 85. 810.
- Scriptura privata accedente consensu partium, pacto valido celebrato, plene probat.* 18. 74. 810.
- Scriptura privata subscriptio si recognita fuerit à subscribente, habet adversus eum vim publici instrumenti.* 14. 76. 619.
- Scriptura privata non adhibetur plena fides.* 18. 73. 810.
- Scripturis in Archivo publico repertis fides adhibenda est.* 18. 253. 824.
- Scutum potius semper quam gladius assumendus.* 1. 49. 10.
- Scythae mutui sanguinis, ex incisus digitis expressis haustu foedera contrahebant.* 9. 410. 371.
- B. Sebastianus à Cajo Papa Ecclesiae defensor constitutus.* 2. 138. 52.
- S. Sebastian. caput pro tutela loci circumductum, ditionem Magdeburgensem ab hostium depopulatione conservat.* 3. 36. 73.
- Sebastiano Portugaliae Regi fatalis expeditio qua copias cum Mulico Mahumeto conjunxit.* 7. 120. 268.
- Seckingenense Monasterium à D. Fridolino A. 490. conditum.* 9. 673. 400.
- Seckingenense Monasterium quosnam ab antiquo ratione territorii protectores habuerit.* 9. 677. 400.
- Seckingenense Monasterii Advocatia Regibus Germanorum deficientibus ad Comites Habsburgenses devoluta, hodie ad Archiduces Austriae pertinet.* 9. 678. 400.
- Secularibus potestas à Deo immediate concessa, eisque gladius Dei ministerio datus est.* 9. 224. 354.
- Securitas & Salvus conductus, cum Advocatia quam affinitatem sortiatur.* 15. 221. 645.
- Securitas & protectio semel alicui concessa absque causa & culpa violari non debet.* 8. 293. 3.
- Securitatem praestans quid promittat.* 15. 10. 648.
- Securus non dicitur, qui habet securitatem imperfectam, sive directo, sive per indirectum expugnabilem.* 11. 275. 528.
- Securus dici non potest, qui periculis & oppressionibus est obnoxius.* 3. 149. 82.
- Senatores Romani, exterarum etiam gentium confederatarum, patroni extiterunt.* 5. 66. 116.
- Ejus rei exempla.* 5. 67. 116.
- Senes ob imbecillitatem & senectutis venerationem sub protectione generali comprehenduntur.* 3. 106. 79.
- Sensum & consonantem intellectum non verbis modo, sed & scriptura exprimere possumus.* 9. 61. 343.
- Sententia declaratoria requiritur in delictis ut inducatur privatio.* 16. 885. 740.
- Sententia iudicis etiam in notoriis requiritur.* 16. 886. 740.
- Sententia principaliter in personam directa in consequentiam ad bona extra territorium sita robur extendit.* 11. 220. 526.
- Sententia ad probandum non minus operatur, quam dicta testimonium & instrumenta.* 18. 245. 823.
- Sententia non debet fieri de facto.* 16. 891. 740.
- Sententia omnis iusta praesumitur.* 8. 181. 304.
- Sententia quantumvis iniqua, appellatione non interveniente, transit in rem judicatam.* 8. 182. 304.
- Habetur pro rei veritate, & plenum sortitur effectum.* 8. 183. 304.
- Sententia manifestam iniquitatem continens est ipso jure nulla.* 8. 184. 304.
- Sententia super libello inepto lata ipso jure, etiam parte non opponente, nulla est.* 17. 473. 788.
- Sententia debet esse conformis libello.* 17. 474. 788.
- Sententia banni declaratoria requiritur, ut quis à protectione excludatur.* 8. 161. 303.
- Sententia instrumentum, in quo fit mentio de causa controversa & actis judiciariis, plene probat, quantum expresse narrat, licet acta iudicii in illa causa non producantur.* 18. 242. 823.
- Sententia non parens, iudicem offendere dicitur.* 17. 141. 760.

I N D E X.

- Sententia gravatus, superioris protectioni se subiciens, ejusdem jurisdictioni se submittit.* 10. 516. 494.
- à *Sententia communi Doctorum per unum aut alterum in consulendo aut judicando temere non est recedendum.* 9. 1012. 431.
- à *Separatis nihil inferitur.* 6. 97. 230.
- Sequanorum, cum equo Asopico, quicervum juxta se in pascuo ferre non poterat, comparatio.* 1. 185. 23.
- Sequani Ariovistum, quem protectorem invitarunt, Dominum ferre coacti sunt.* 1. 186. 23.
- Sequela superioritati coheret, & jurisdictionem arguit.* 10. 165. 463.
- Sequester vacante sacerdotio presentare & conferre debet.* 11. 319. 531.
- Sequester salarium vel honorarium pro custodia rei sequestrata recipiens, ad levissimam culpam tenetur.* 14. 281. 632.
- Sequestri officium est, rem ejusque possessionem deponentibus conservare & custodire, ut nihil damni ei inferatur.* 1. 317. 530.
- Sequestrium, depositum, mutuum, commodatum, precarium, regulariter sunt contractus gratuiti, nihilominus tamen honorarium ac remunerationem recipiunt.* 14. 280. 632.
- Sequestrium inductum est, ut neuter litigantium jus in re sequestrata exercere possit.* 11. 321. 531.
- Sericum D. Kunegundis filium quid sit.* 5. 424. 157.
- Sermo generaliter effusus facile efficit, ut quis in periculum inciat.* 9. 342. 365.
- in Sermone generali non continetur id, quod qui loquitur, nunquam expressisset aut pollicitus fuisset.* 13. 428. 609.
- Serviens alteri ex necessitate non recipit expensas, secus si ex voluntate.* 14. 348. 636.
- Servitia nova & indebita per vim & impressionem exorta presumuntur.* 13. 307. 601.
- Servitia sibi à subdito debita nobiles alteri delegare, aut locare etiam invito subdito possunt.* 9. 1087. 437.
- Servitiorum vasallaticorum & tutela clientelaris, que sit comparatio.* 15. 39. 650.
- Servitia Vasallatica praestantur in compensationem liberalitatis & beneficii à Domino accepti.* 15. 40. 650.
- Servitia Vasallatica ex natura feudi & pacto ejus intrinseco Domino debentur.* 41. ib.
- Servitus personalis non facit subditum, sed domicilium.* 6. 761. 256.
- Servitus aqua per fundum alterius ducenda unius actus usu probatur.* 9. 906. 422.
- Servitus per usum longissimi temporis 30. vel 40. annorum etiam sine scientia & patientia adversarii acquiritur.* 9. 971. 427.
- Servitutis ad praescriptionem requiritur quasi possessio servitutis.* 9. 968. 427.
- Servitutem alleganti incumbit probatio.* 18. 12. 804.
- Servitute uti impeditus eam per omissum usum non amittit.* 14. 306. 634.
- Servitutes, jurisdictiones & jura similia, mille annis non praescribuntur, quando casus utendi non incidit.* 11. 445. 537.
- Servitutes causam continuam non habentes, tempore acquiri non possunt.* 9. 858. 418.
- Servitutes praeter alios modos ultima voluntate, etiam introducuntur.* 9. 989. 429.
- Servitutes aliae personales, aliae reales, aliae mixtae.* 9. 847. 417.
- Servitutibus & jurisdictionibus etiam centum & pluribus annis non praescribitur, quando casus utendi non incidit.* 16. 153. 688.
- Servus à domino servitia, fame vel obscenitate pressus olim venire jussus.* 16. 639. 722.
- Servus non tenetur de morte Domini, si ei auxilium adversus vim sufferre non potuit.* 16. 411. 701.
- Servus quando domino sciente & prohibere nolente alium occidit, ipse Dominus occidisse intelligitur.* 14. 155. 624.
- Servus Domini sui dominio non secus, quam aliae res mobiles & immobiles, subjectus est.* 11. 615. 545.
- Servus Domini, ut vitam, ita famam tueri debet.* 11. 593. 544.
- Servus Domino in facinoribus obtemperans ejusve jussu delinquens, ne manumissus quidem, excusatur.* 13. 424. 609.
- Servus alterius dominio subest, non secus quam aliae res mobiles & immobiles, habetque Dominus in eum potestatem summam, & jus vitae necisque.* 11. 574. 543.
- Servus Domino oppugnato, opem non ferentibus capitale supplicium irrogatur.* 11. 575. 543.
- Servo summa parendi necessitas jure imposita est.* 13. 423. 609.
- Servum extra contractum nominatum alicui tradens ut manumittatur invito eo cui traditio facta est, poenitere potest.* 9. 324. 364.
- Servo vendito, ut post certum tempus manumittatur, an venditore postea poenitente, emptor servum hac lege venditum nihilominus manumittere teneatur.* 9. 304. 362.
- Servo vendito ut intra certum tempus manumittatur & interim venditore & emptore sine herede decedentibus an servo libertas competat.* 9. 317. 363.
- Servi de morte dominorum non tenentur, si adversus vim ei auxilium ferre non potuerunt.* 11. 791. 553.
- Servi quoad actiones civiles habentur pro mortuis.* 9. 235. 364.
- Servi salutem Domini sua propria praepone debent.* 13. 69. 587.
- Servi, domini ac jurisdictionis incapaces sunt.* 9. 432. 377.
- Sesostris Aegypti Regis columna seu cippi, quales in expugnatiss strenuorum, & vicissim ignavorum Civium urbibus erecti.* 7. 189. 273.
- Sexus distinctio generationi duntaxat inservit.* 7. 255. 280.
- Sigebertus, Theodobertus, Theodoricus & Lotharius, anteriores Franc. Reg. diversis temporibus diversos Ecclesiae Trevirensi protectores assignarunt.* 5. 11. 121.
- Sigebertus, Dagoberti filius A. 653. ad instantiam Medoaldi Archiepiscopi Treverensis, Advocatiam Ecclesiarum S. Petri & B. Eucharii Trever. Martino Austria Mosellonica Duci committit.* 5. 130. 124.
- Sigillatio & subscriptio bene stant simul.* 14. 59. 619.
- Sigillum est res inanimata.* 14. 64. 619.
- Sigillum ut fidem faciat, quam requirantur.* 14. 65. 619.
- Sigillum non probat contra eum, cujus est, si is negat illud voluntate sua esse appositum.* 14. 66. 619.
- Sigillantis voluntate fuisse appositum sigillum probari debet.* 14. 86. 619.
- Sigillum principis vel universitatis facit instrumentum esse publicum.* 14. 90. 620.
- Sigillum privatum in casu inficiationis non probat contra eum cujus est.* 14. 91. 620.
- Sigillum absq. subscriptione non sufficienter probat.* 14. 61. 619.
- Sigillum est testis mutus & incertus, & per se nihil operatur.* 14. 62. 619.
- Sigillum probat, licet nulla partium subscriptio accesserit.* 14. 83. & 87. 620.
- Ex solo sigillo fit plena probatio.* 84. ib.
- Sigillatio plus operatur, quam subscriptio.* 85. ib.
- Quod maxime procedit in sigillis publicis Principum, Civitatum ac Universitatum.* 86. ib.
- Sigillum authenticum sive etiam privatum an & quando fidem faciat.* 14. 94. 621.
- Sigillum contra eum, cujus est, probat, etiam si subscriptio desit.* 14. 52. 619.
- Sigillo indistincte creditur, ubi ita se habet consuetudo.* 14. 89. 620.
- Sigilla publica semper presumuntur voluntate eorum apposita quorum sunt.* 14. 92. 620.
- Sigilla publica triplicia, & quam.* 14. 93. 620.
- Sigilla protectionum Tabulis appensa, quem habeant effectum.* 14. 80. 620.
- Sigilla pariter consensum & confirmationem ejus, quod inter partes actum fuit, inducunt.* 14. 81. 620.

I N D E X.

- Sigilla Magistratuum in instrumentis & literis plerumq; hodie tantum apponuntur nulla addita subscriptione.* 14. 88. 620.
- Sigismundus Imperator circa Annum 1441. Caesar. Monasterii Advocatiam Friderico, ejusque filio Alberto Marchionibus Brandenburgicis commisit.* 1. 121. 17.
- Sigismundus Polonia Rex Livonos contra Moschovitarum Regem in tutelam susceptos, turpiter deseruit.* 1. 198. 24.
- Sigismundus Battore linguam Latinam nimis sero didicisse fertur.* 7. 42. 289.
- Sigismundi Imperatoris, de Advocatorum officio lex.* 1. 292. 30.
- Sigismundi Imperatoris infelix adversus Turcam circa Nicopolim Anno 1395. praelium.* 7. 210. 275.
- Signa hominibus ad rerum memoriam necessaria.* 18. 157. 816.
- Singulis concedendum non est, quod per Magistratum publice corrigi potest.* 1. 57. 11.
- Simile nullum est idem.* 9. 792. 413.
- Similia quae dicantur.* 16. 880. 739.
- Similia qui allegat, similitudinem parte adversa eam negante probare debet.* 16. 881. 740.
- Similitudo & equiparatio omnis data instantia cessat.* 9. 250. 358.
- Similitudo eandem inducit dispositionem ac iudicium.* 10. 327. 477.
- Similitudo studiorum ac naturae ad conciliandas amicitias magnam habent vim.* 7. 342. 285.
- Simonia committitur non solum circa mere spiritualia, sed etiam circa spiritualibus annexa.* 9. 1042. 435.
- Societas cum potente inita sapius in Leoninam mutatur perfidiam.* 7. 363. 286.
- Societas affectionum esse non potest, ubi dissidet potestatum diversitas.* 6. 635. 248.
- Societas omnis cum demone homini interdicta.* 8. 15. 269.
- Societas fida inter eos, qui diversa sunt fidei, non potest consistere.* 16. 566. 714.
- Socii socio communicat de iis, quae ob delictum consequutus est.* 17. 128. 759.
- Socius in re communi non potest novum opus nunciare socio.* 13. 367. 605.
- Socii rerum adversarum male quaruntur, cum quibus rebus integris consilia communicata fuerunt.* 9. 367. 368.
- Soldurii Gallorum qualem cum clientibus cognationem habent.* 15. 203. 660.
- Soldurii Gallorum quinam.* 15. 204. 660.
- Soldurii unde sic dicti.* 205. ib.
- Clientes à Casare appellantur.* 15. 206. 660.
- Soldurii ob devotionem in patronos, cum iisdem mortuis sepulti.* 15. 207. 660.
- Soldurii non iidem cum Soldatis.* 208.
- Solibus duobus neque mundus regi, neque orbis summa duo regna, salvo statu terrarum habere potest.* 1. 98. 15.
- Sollicitans ad defectionem alios milites, castra aut civitatem, protectione excludendus.* 8. 69. 298.
- Sollicitans ad defectionem castrum incidit in crimen laesae majestatis.* 8. 70. 298.
- Solvens scienter indebitum, illud non potest repetere.* 17. 479. 788.
- Solutio annua certa pecunia vel census ex multis causis alicui fieri potest.* 18. 239. 823.
- Solutio indeterminata arguitur & certificatur ex circumstantiis.* 18. 237. 822.
- Solutione pensionis vel honorarii annui in genere probata non statim infertur jus Advocacia.* 18. 238. 822.
- Solutione ejus, quod debetur, tollitur omnis oblatio.* 17. 472. 787.
- Sontes qui punit, ejusdem est insontes defendere.* 6. 566. 244.
- Spartanarum mulierum in Civitatis suae obsidione & oppugnatione fortitudo.* 7. 234. 278.
- Spartanarum mulierum prudentia & fortitudine urbs adversus Pyrrhi Epirotarum Regis obsidionem servata.* 7. 240. 278.
- Spes est vigilantis somnium.* 9. 269. 348.
- Spirenses Cives à jure Mortuarii solvendi, von Todfällern ab Henrico V. Imp. singulariter privilegiati.* 14. 232. 628.
- Spiritualia per Laicum possideri non possunt.* 9. 1046. 435.
- Spoliatus castro suo ad civitatem confugere, & amicorum auxilia implorare potest.* 6. 266. 219.
- Sponsalia inter absentes per epistolam aut nuncium contrahi possunt.* 9. 37. 342.
- Status superior an inferiorem in Advocatum deligere possit.* 7. 3. 262.
- Status superiorem recognoscens an possit superioris sui inimicum ac hostem in protectorem eligere.* 7. 23. 264.
- Statutum permittens offendere bannitum an locum habeat in banno contumacia.* 8. 91. 299.
- Statutum disponens circa scribentem manu propria, habet etiam locum in subscribente.* 14. 74. 619.
- Statutum generale imponens aliquod onus post immunitatem adeptam, non ligat immunem, nisi sit appositae clausula non obstante.* 6. 57. 201.
- Statuto non potest convalescere mala fidei praescriptio.* 9. 943. 415.
- Statuta & praecepta laicorum non ligant personas Ecclesiasticas.* 17. 168. 762.
- Etiamsi favorem eorum concernerent.* 17. 169. 762.
- Stephanus & Fridericus Comites Palatini ac Bavaria Duces circa Annum 1349. & 1372. Casarien. Monasterii tutelam gessisse reperiuntur.* 1. 120. 17.
- S. Stephan. Hungar. Rex victor ex spoliis victorum S. Martino monasterium in Pannonia fundat.* 1. 30. 72.
- Decimas eidem ex captivorum facultatibus adeo persolvere voluit, ut decimam quisq; prolem S. Mart. in monasterio daret.* ibid.
- St. Steph. Hungar. Rex auspiciis S. Martini paganos in Pannonia devicit.* 1. 30. 72.
- Stephanus Pont. ad imploranda Francorum praesidia divinitus admonitus.* 5. 287. 139.
- Stephani II. Pontif. cum omni populo Rom. in Basilicam ad praesepe memorabilis processio.* 5. 286. 139.
- S. Steph. Hung. Regis cultus erga Deiparam virginem.* 1. 23. 71.
- Stilico & Rufinus Britannus, ob tutelam Honorii, & Arcadii filiorum Theodosii Imperatoris, iniqua gestam, Roma Honorii jussu, una cum sociis trucidati.* 1. 333. 34.
- Stipulatio inter absentes fieri non potest.* 9. 8. 341.
- Stipulatio in scriptis nequaquam fieri potest.* 9. 9. 341.
- Stipulatio poenalis propter difficultatem impeditur.* 16. 424. 702.
- Stipulatio ab uno heredum interposita ad alios non porrigitur.* 17. 99. 756.
- Stipulatio, promissio & pactum hodie vix distingui possunt.* 9. 56. 343.
- Stipulationis naturale est, ut verbis fiat.* 9. 10. 341.
- Stipulatione ut poena committatur, requiritur interpellatio.* 17. 803. 553.
- Stipulationes cum dederis, cum veneris, cum poteris &c. conditionem habere dicuntur.* 9. 10. 348.
- de Stipulationum antiquo jure sollicitum esse ridiculum, cum usus ejus in foro exoleverit.* 9. 59. 343.
- in Stipulationibus affirmativis & in faciendo consistentibus poena non committitur, nisi mora interveniat.* 11. 801. 753.
- in Stipulationibus non verba solum, sed & mens spectanda.* 9. 131. 348.
- in Stipulationibus facti individui unus tenetur pro altero.* 13. 384. 606.
- Stratagemata proprie fraudes non vocantur nec justitia bellica repugnant.* 11. 84. 521.
- Strenarum mittendarum quis mos apud Italos, Anglos & Germanos.* 5. 53. 114.
- Strenarum mittendarum origo unde profluxerit.* 5. 51. 114.

Scylus curiarum communis pro lege observatur. 10. 71. 457.
Styria provincia qualiter ad Principes Austriacos devenerit. 9. 1119. 440.
Subadvocatum constituunt, potestatem substituendi à summo Principe habentes. 10. 589. 499.
Subadvocatum constituendi potestatem habet Imperator. 10. 585. 499.
Subadvocati constituendi potestas summo Pontifici permissa. 10. 578. 497.
Subditus non obediens Magistratui spoliatur eum quasi possessione jurisdictionis. eod. 310.
Subditus tenetur ad defensionem Domini. 13. 26. 584.
Subditus non tenetur Dominum defendere contra seipsum. 13. 27. 584.
Subditus arma sumens contra Principis sui confederatum rebellis est. 7. 50. 265.
Subditus vasalli delinquens coram officiali Principis ab eo muldatur & poena applicatur Fisco Ducali. 17. 145. 760.
Subditus protectioni alterius sine consensu ordinarii se submittens inobedientiam incurrit. 6. 307. 222.
Subditus protectionem sine consensu superioris moliens, id absq; prejudicio ejus facere non potest. 6. 313. 222.
Subditus in prejudicium praeminentiae magistratus sui contrahere, aut aliud quippiam moliri non potest. 6. 301. 221.
Subditus proprie est, qui domicilium in alicujus jurisdictione non etiam, qui bona saltem habet. 9. 169. 351.
Subditus non obediens Magistratui spoliatur eum quasi possessione jurisdictionis. 6. 310. 222.
Subditus societatem cum hoste Regis vel Principis sui iniiciens, facit sereum laesa majestatis. 8. 17. 296.
Subditum esse, & forum sortiri, diversa sunt. 6. 606. 245.
Subditum nec census, nec origo, nec delictum, nec contractus, nec fori competentia, nec domicilium, nec servitus personalis, nec ius mancipii, sed sola jurisdictio facit. 10. 498. 493.
Subditi gravati à domino, ejus jurisdictione ipso jure eximuntur. 6. 356. 227.
Subditi potentia destituti, non facile defectionem meditantur. 1. 377. 37.
Subditi alterius protectioni se submittentes caute circumspicere debent, ne libertatem amittant. 1. 146. 20.
Subditi publicis pactionibus inscio Magistratu initis redduntur audaciores adversus Magistratum. 6. 315. 222.
Ea de causa olim etiam Colonis dominis eorum invitis, se in clientelam potentiorum conferre vetitum. 6. 315. 222.
Subditi omnes sub protectione Dominorum suorum esse debent. 1. 215. 26.
Subditi obedientiae Domini se subtrahentes capi, & ad obedientiam ejusdem vindicari possunt. 10. 489. 492.
Subditi omnes tenentur prestare juramentum subjectionis. 9. 163. 351.
Etiam Principes, Comites, Barones, & Nobiles si sint subditi. 9. 351.
Subditi ius Domini sui in alios eo invito transferre non possunt. 6. 327. 223.
Subditi qui non sunt simpliciter, sed comitativi, quoad quid duntaxat subesse dicuntur. 10. 540. 496.
Subditi absque prejudicio ordinarii se in alterius tutelam dare possunt. 6. 250. 218.
Subditi contra dominos suos defendi non debent. 6. 328. 223.
Subditi gravati per viam Appellationis ad Dominos jurisdictionis recurrunt. 6. 361. 227.
Subditi etiam liberi, non Magistratus, sed proprio sumptu prestare servitia tenentur. 14. 358. 637.
Subditi instrumenta sine quibus opera prestari nequeunt, suis impensis comparant & fructu rescipiunt. 359. ib.
Subditi habentes specialem protectorem extraneum an per ordinarium suum magistratum nihilominus defendi debeant. 6. 541. 240.
Subditi proprii an à Magistratu suo ordinario in specialem protectionem recipiantur. 8. 368. 316.

Subditi iuste metuentes ordinarium non posse aut nolle defendere, eo inscio alterius clientelam ambire possunt. 6. 347. 226.
Subditi protectioni alterius sine consensu magistratus se subjicientes injuriarum conveniri possunt. 6. 300. 221.
Subditi natura equitate dominorum suorum statum asserere tenentur. 3. 91. 78.
Subditi etiam sumptus protectori in casu defensionis restituere coguntur. 6. 321. 223.
Subditi à magistratu ordinario defendendi sunt, tamen si protector in eos habeat ius clientelae cum aliqua jurisdictione conjunctum. 6. 590. 244.
Subditi à Magistratu suo indefensi relictī, quae actionum remedia habeant. 17. 512. 796.
Subditi indefensi relictī negligentiam Magistratus sui ad superiorem deferre & auxilium ejus implorare possunt. 17. 514. 797.
Subditi vasalli largo modo etiam domini subditi sunt. 16. 680. 725.
Subditi ubi cogi possunt ad custodiam, cujus impensis id facere debeant. 14. 388. 639.
Subditi vasalli non prestunt juramentum homagii Domino feudi, sed ipsi vasallo. 6. 243. 217.
Subditi tantum & non alii portas Civitatis Domino aperire tenentur. 10. 599. 500.
Subditi sine consensu sui ordinarii se in summi Pontificis vel Imperatoris protectionem dedere possunt. 6. 369. 228.
Subditi possunt ob justas causas legem promulgatam non acceptare. 9. 459. 234.
Subditi invitī à Domino cogi an possint, ut alibi & extra territorium operas ac servitia prestent. 12. 7. 559.
Subditi, si ius recipiendi protectoris praescripserint impune aliorum Principum patrocinio utuntur. 6. 364. 228.
Recessibus Imperii id ipsum provisum. ibid.
Subditi, qui praescripserunt ius recipiendi protectoris ad tempus, non possunt se dare in perpetuam alicujus protectionem. 6. 365. 228.
Subditi invitī in extraneum alienari non possunt. 9. 1125. 441.
Subditi se non possunt confederare cum inimicis domini sui. 7. 32. 264.
Subditi vasallitici, domini infendantis etiam subditi sunt. 6. 229. 215.
Subditi vasalli quadantenus etiam Domini subditi sunt. 6. 721. 253.
Subditi justam de injuria conquerendi causam habent, si sumptus ejusmodi ab iis per Magistratum extorqueantur. 14. 346. 636.
Subditi rebelles à Magistratu in officio poenis retinendi sunt. 13. 295. 601.
Subditi non sunt, qui alicujus mero duntaxat subsunt Imperio. 6. 604. 245.
Subditi dicuntur, qui domicilium in alicujus territorio habent. 10. 530. 495.
Subditi à proprio Magistratu indefensi relictī eo etiam inconsulto sese alterius fidei submittentes, propterea non incidunt in crimen laesa Majestatis. 6. 345. 225.
Subditi fide & obsequio erga dominos liberantur, si ii dominatu in eos praepostere abutantur. 16. 644. 722.
Subditi ad obsequia dominorum suorum obstricti non sunt, si iidem illis defensionis officium non praestent. 16. 698. 726.
Subditi non coguntur Praetorum vitia venerari. 7. 72. 266.
Subditi & Domini ad paria tenentur. 6. 298. 221.
Subditi ad Dominos, ut liberi ad parentes habere se debent. 6. 298. 221.
Subditi alterius defensionem ineuntes superiorum tutelam non tollunt, neq; directe, neq; indirecte. 6. 587. 203.
Subditi superiori negligente eos defendere, in protectionem alterius se dare inscio etiam proprio domino possunt. 17. 519. & 522. 797.

I N D E X.

- Subditorum alienorum adversus Dominum ordinarium receptio, legibus Imperii severe prohibita.* 8. 71. 298.
- Subditorum opulentia ac potentia nimia Reipubl. multifariam obest.* 1. 371. 37.
- Subditorum mala tractatio ad contumeliam Domini pertinet.* 6. 723. 253.
- Subditorum patrocinium in fraudem Principis suscipere, turpe ac iniquum est.* 6. 331. 223.
- Subditorum ex divitiis augetur potestas dominorum.* 6. 324. 223.
- Subditorum obedientia alieno protectori prestita Domino in possessione constituto non prejudicat.* 10. 488. 492.
- Subditis alterius, arma sumere aut fœdus pangere non licet.* 10. 416. 483.
- Subditis non licet facere contractum aliquem in præjudicium dominorum suorum.* 10. 487. 492.
- Subditis à domino inique gravatis, si aliunde defensionem habere non possint, etiam hostes domini in protectores assumere licet.* 8. 58. 265.
- Subditis protectorem sine autoritate ordinarii, querere non esse licitum, probatur autoritatibus & præjudicio Camerali.* 6. 330. & 333. 223.
- Subditis gratuitas operas prestantibus, sumptus à dominis, quibus inserviunt prestandi sunt.* 14. 433. 642.
- Subditis alicujus Principis, Comititis, Prælati, Baronis, Nobilis aut Civitatis, &c. an circa superioris consensum sibi protectorem assumere jure permissum sit.* 6. 244. 217.
- Subditos alienos invito magistratu in tutelam recipere, legibus scriptis & novissimis Imperii recessibus inhibuitur.* 17. 485. 793.
- Subditos alienos invito Domino, in clientelam recipientes, quibus actionum remediis conveniri possint.* 18. 486. 793.
- Subditos alterius sine Magistratus sui consensu in protectionem recipere, recessibus Imperii prohibitum est.* 6. 336. 214.
- Subditos annuam pensionem protectori solvendo non depauperari, domini interest.* 6. 322. 223.
- Subditos offendens, ipsum principem offendisse dicitur.* 9. 420. 376.
- Subditos alienos ob Anabaptismum extorres scienter receptans, proscriptioe punitur.* 11. 817. 544.
- Subditos defendere, ad conservationem justitiæ spectat.* 6. 560. 241.
- Subditos inopia coercendos, ut facilius in fide & concordia retineantur Machiavelli dogma.* 1. 376. 37.
- Subditos suos eorumque jura quilibet contra aliorum injurias defendere tenetur.* 10. 164. 463.
- Subditos alienos contra proprium ipsorum Magistratum ascendere non decet.* 12. 64. 562.
- Subditos non redigi ad paupertatem interest Reipubl.* 1. 228. 27.
- Subfeudatarius ponens arma sua gentilitia, cum armis Domini videtur eidem se æqualem facere.* 18. 155. 816.
- Subjectio & jus superioritatis potissimum probantur ex jure collectandi.* 10. 187. 466.
- Cessante ejusmodi onerum impositione, cessat quoque subjectio.* ibid.
- Subjectio ex libris territorialibus, Landschaffbüchern evincitur.* 6. 176. 211.
- Subjectionis juramentum quomodo differat à jurejurando vassalatico.* 9. 170. 351.
- Subjectionis juramentum magis astringit ad obediendum, quam clientelare, & personaliter prestandum est.* 9. 171. 351.
- Subjectionis juramentum prestare non tenetur qui in territorio alicujus Domini domicilium non habet, tametsi plura bona immobilia in eo possideat, repudiato contrario.* 9. 167. 351.
- Subjectionis juramentum personale est, & personarum subjectioem, non rerum tantum respicit.* 9. 168. 351.
- Subjecti potestati alterius omni jure obedire debent ei cui subiecti sunt.* 6. 309. 222. (16. 252. 692.)
- Subjecto extincto extinguitur qualitas & facultas ei inhaerens.*
- Submissione in protectionem, nullum aliud quam defendendi jus in Advocatos transfertur.* 11. 78. 520.
- Submittere se vel bona sua laico, est alienationis quadam species.* 6. 446. 232.
- Subscribens præsumitur fateri & approbare omnia in scriptura contenta, perinde ac si ipsemet totam conscripisset.* 14. 69. 619.
- Subscribens perinde dicitur scripturam approbare, ac si totam propria manu scripisset.* 14. 70. 619.
- Subscribere & Sigillare paria sunt eandemque vim obtinet.* 14. 48. 618.
- Subscribendo & Sigillando munitur contractus.* 14. 48. 618.
- Subscriptio partium testium depositioni equiparatur.* 14. 71. 619. (619.)
- Subscriptio idem operatur quod scriptura propria.* 14. 82. & 87.
- Subscriptio literarum Protectionis & Reversalium an precise necessaria sit?* 14. 49. 618.
- Subscriptio & Sigillatio literarum protectitiarum, non minus necessaria.* 14. 45. 618.
- Subscriptio ad eum fit effectum ut literæ fiant authenticae.* 14. 46. 618.
- Subscriptio ejus qui contenta subscriptorum ignorat, nihil operatur.* 14. 79. 620.
- Subscriptionis falsæ insigne exemplum ex Cujacio, quod causam dedit l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. 9. 85. 345.*
- Ex subscriptione certior sumitur voluntas eorum qui simul sigillarunt & subscripserunt.* 14. 60. 619.
- Subscriptionem qua animo fit obligandi Advocatia contrahitur.* 9. 83. 345.
- Subscriptionum falsarum aliquot exempla.* 9. 84. 345.
- Subscriptionibus non semper simpliciter credendum est.* 9. 84. 345.
- Subsidium alterius quærens, id ad sui tutelam fecisse præsumitur.* 6. 584. 243.
- Subsidium extraordinarium quærens ordinario renunciare videtur.* 6. 545. 241.
- Substantia contractus non consistit in instrumento, sed tantum probatio.* 14. 15. 617.
- Substantia carens caret & accidentibus.* 2. 53. 46.
- Substantialium uno deficiente totum corruat necesse est.* 9. 1028. 423.
- Substitutus defensor æque strenuus & idoneus fore præsumitur, quam protector.* 9. 1070. 439.
- Substituti auxilium, æque strenuum & proficuum fore præsumitur, quam ipsius patroni, & utriusque idem censetur auxilium.* 11. 630. 545.
- Successor in Imperio tenetur observare gesta per antecessorem suum, in pertinentibus ad dignitatem & officium suum.* 16. 820. 735.
- Successor in dignitate non habet causam ab antecessore, ideoque ex his, quæ ex natura dignitatis non veniunt non obligatur.* 16. 827. 736. (205.)
- Successor immediatus est, qui nullo intermedio successit.* 6. 102.
- Successor ligatur factis per prædecessorem suum sub nomine dignitatis, vel per viam contractus perpetratis.* 16. 271. 693.
- Successor Imperatoris aut Principis antecessoris concessionem rite factas inviolatas custodire debet.* 16. 272. 693.
- Successor in imperio non obligatur ex concessione per antecessorem suum alicui facta si concessio illa nondum sit consummata.* 16. 832. 736.
- Successoris assensus necessarius non est, quando à prædecessore principe simul habitus & impartitus est.* 16. 285. 694.
- Sueciæ Polonia, Dania, & Hispania Reges Hansæ protectionem ambientes ob peregrinitatem repulsam passi.* 7. 387. 287.
- Suevia in Comitibus Wormatiensibus ab Henrico Imp. in Landgraviam tributata.* 2. 84. 40.
- Suggrundæ & Suggrundia quid.* 2. 88. 49.
- Suitensium Calendis Majis publice conveniendi, & singulos eorum officiales eligendi mos.* 3. 277. 94.

Summus Pontifex prater Ecclesias pariter etiam homines sibi subiectos protegere tenetur. 3. 110. 79.
Summus Pontifex per se etiam ordinaria protectione gaudet. 10. 582. 499.
Ejus causajus divinum usq; ad sanguinem tueri obligatur. 10. 583. 499.
Summi Pontificis beneficio protectio extraordinaria obtinetur. 10. 580. 499.
Sumptus regulariter iis subministrandi, quorum aliquis opera & ministerio utitur. 14. 367. 638.
Sumptus & expensa per protectorem in tuendis clientibus facta quibus actionibus repetantur. 17. 65. 754.
Sumptus belli per protectorem expensi actione mandati repetuntur. ibid. 17. 754.
Item contraria negotiorum gestorum actione. 17. 68. 754.
Sumptuum erogatio in operis ex liberalitate prestitis pertinet ad eum, cui exhibentur. 14. 420. 641.
Sumptibus propriis quisq; id facere obstringitur, ad quod se generaliter obligavit. 14. 340. 341. & 354. 636.
Superfluum id confestim non est, quod non est necessarium. 14. 32. 618.
Superior cum inferiore censetur habere potestatem concurrentem. 9. 812. 415.
Superior videns subditum in periculo constitutum, eidem succurrere tenetur, quantum potest. 3. 94. 78.
Superior & inferior, jure eodem utuntur in iis, quae explicantur cum superiore, non ut iudice sed ut parte. 11. 218. 570.
Superioris ius in omni juramento exceptum intelligitur. 13. 362. 606.
Superioritas Imperii seu supremum ius non concernit dominium aliquod directum vel utile, sed duntaxat jurisdictionem & protectionem. 16. 63. 679.
Superioritas principis alicujus aut alius status Imperii in conferendis ad Ecclesiam bonis per dedicationem aut renuntiationem extinguitur, ac cum ipsis bonis ad Ecclesiam transit. 16. 64. 679.
Superioritas in protegendo consistens quoduplex sit. 16. 47. 678.
Superioritas est majestas seu dignitas, non tam territorio, quam persona, quae eam habet, cohaerens. 16. 56. 679.
Superioritas Imperialis non praescribitur. 16. 57. 679.
Superioritas & jurisdictio ordinario Magistratui per protectores potentiores sapientius erepta est. 1. 143. 19.
Superioritas involvens regalia cedi nequit. 16. 81. 680.
Superioritas semper salva remanet quacumq; potestas concedatur. 16. 82. 680.
Superioritas Caesarea potissimum in supremo Imperii jure totius orbis Romani dominatu, universalisq; jurisdictione consistit. 16. 49. 678.
Superioritas Principis semper salva manet, quacumque potestas concedatur. 9. 816. 415.
Superioritas territorialis alia omnimoda & universalis, alia specialis seu partialis. 18. 30. 806.
Superioritas sive supremum ius Imperii non concernit dominium, sed jurisdictionem & protectionem in unversum. 9. 824. 415.
Superioritatis jura & quae summo Principi reservata sunt, praescribi possunt. 9. 868. 418.
Superioritatis ius, die Landesfürstlich Obrigkeit / est protectio defensorum, ratione jurisdictionis seu gubernationis territorii universalis. 10. 524. 495.
Supervacaneum in dubio admittere securius est, quam omittere conducibilia. 11. 531. 541.
Supervacaneum, quod factum nihil relevat, nemo facere cogitur. 11. 519. 540.
Supplicatio ad videndum se incidisse in poenas privilegiorum propter receptos in protectionem alienos subditos, ac eosdem clientela dimittendum. 17. 482. 789.
Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam Kaiserlichen Schutz und Schirms-Briefs / cum

annexo mandato de non turbando contra rem judicatam, & servando salvo conductu. 17. 483. 789.
Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam privilegii, & supplicantis subditos temere susceptos & clientela dimittendum. 17. 512. 796.
Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam Salvaguardiae violatae. 17. 480. 788.
Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam Keyf. Schutz und Schirms-Briefs / cum annexo mandato de non turbando, vel molestando contra rem judicatam. 17. 483. 791.
Supplicatio pro citatione ad videndum se incidisse in poenam privilegii Caesarei, & supplicantis subditos temere susceptos & clientela dimittendos. 17. 512. 796.
Supplicationis formula pro citatione ad videndum se incidisse in poenam violatae Salvaguardiae. 17. 480. & 481. 788.
Surrogatum sapit naturam ejus cui surrogatum est. 9. 77. 375.
Suscepti quinam olim dicti fuerint. 4. 31. 99.
Susceptio in protectionem Imperialem magis gratiam, quam necessitatem aut iustitiam sapit. 9. 719. 407.
Svinfurtum sub protectione Comitum Rheni Palatinorum. 5. 518. 180.
Syndelfingen Collegium à primæva sua institutione certos Advocatos constitutos habuit. 9. 386. 150.
Anno 1083. ad instantiam Alberti Comitis Calvvensis & uxoris ejus Wilke Ducissæ Polonia fundatum. 5. 387. 150.
Syndelfingen Præpositura A. 1477. ad instantiam patronorum suorum Eberhardi Comitis Wirtembergici, & matris ejus Mechtildis Archiducis Austriacæ cum 8. Canonatibus totidemq; præbendis ad Ecclesiam S. Georgii Tubingensem translata. 5. 388. 150.

T.

TAbelliones super rustici patrocini contractu instrumenta conficientes proscriptione bonorum puniti. 1. 8. 7.
Tacens & non contradicens pro consentiente habetur. 6. 375. 228.
Tarentini S. Cataldum patronum venerantur. 3. 47. 74.
Tarraconensis Episcopatus ex fundatorum obligatione ab Urbano II. in protectionem assumitur. 5. 483. 167.
Tarraconensis Civitas à Berengario Comite Barchinonensi Ecclesia Rom. donata. 5. 484. 167.
Tarraconensis Civitatis donatio ab Urbano II. Papa confirmatur eademq; in tutelam ejusdem assumitur. 5. 485. 167.
Tauri naturaliter pro vitulis contra Leones pugnant. 5. 550. 183.
Templa, loca sacra eorumq; confinia septa, &c. violans, crimen lese majestatis committit. 8. 63. 298.
Templa in solo ad Ecclesiam deputato inaedificata, cedunt solo inaedificato. 18. 152. 815.
Templa iisq; dedicata in alienum usum amplius traduci non debent. 18. 178. 818.
Templorum violatores, etiam sunt extra protectionem. 8. 61. 298.
Jure civili ultimo supplicio & bonorum confiscatione puniuntur. 8. 62. 298.
Tempus belli pro clientibus per protectorem suscipiendi, incertum. 1. 40. 10.
Tempus immemorabile habet vim expressi constituti aut concessionis. 6. 467. 236.
Longum & diuturnum tempus decem annis concluditur. 9. 843. 417.
Tempus longum an duntaxat ad decennium extendatur. 9. 342. 365.
in Tempus longum cavere est in decem annos cavere. ibid.
Tempus longum alibi ad septennium, alibi ad quinquennium alibi ad biennium tantum restringitur. ibid.

- Tempus longum quodnam dicatur arbitrio iudicis relinquitur.* 344. *ibid.*
- Tempus definitum, qui praterlabi permittit furi suo renunciasset censetur.* 16. 361. 698.
- Tempus alicui rei praefixum est de forma ipsius rei.* 362. *ib.*
- Tempus praeparationi & itineri necessarium indulgendum.* 12. 205. & 100. 569.
- Tempus non est modus tollenda obligationis.* 16. 365. 698.
- Temporis longinquitas sola etiam 60. annos excedens iura alterius non mutilat.* 16. 367. 698.
- Tempus crimen non tollit, nec praescriptio temporis delictum extinguit.* 17. 463. 786.
- Tempus antiquum & immemoriale non requirit tam exactas probationes, sed levioribus contentatur.* 18. 191. 819.
- Tempus solum non potest esse causa privationis, sed ad illud necessaria est hominis operatio.* 17. 449. 785.
- Tempus immemoriale habet vim constituti & privilegii.* 9. 891. 421.
- Terminus omnis extrajudicialis est peremptorius.* 12. 222. 570.
- Terminorum de auditu praesumptionem, si non probationem facit, & onus probandi transfert.* 18. 198. 819.
- Territorium denotat jus, quod magistratus intra suos fines exercet.* 3. 263. 93.
- Territorium, inter cuius fines jus dicendi est.* 3. 264. 93.
- sub Territorii ambitu eines Lands, Fürsten contenta ejusdem jurisdictioni subsunt.* 6. 540. 240.
- Territorii intra septa quae continentur in fide & patrocinio Domini illius esse praesumuntur.* 9. 657. 398.
- Territorii ex jure Comites Palatini Neuburgenses, Advocatiam Casariensis Monasterii, Episcopus Augustanus Uttenbeuren- ses & Civitas Donauverdana S. Crucis ibidem sibi vindicare intendunt.* 9. 666. 399.
- Territorii jus sublime non tantum in jubendo & vetando, sed etiam in protegendo consistit.* 9. 666. 399.
- Territorii custodia ad officium cujuslibet Domini spectat.* 1. 214. 26.
- Territorii totius ad defensionem obligatus, id in partem tueri volens, suo officio non satisfacit.* 11. 572. 528.
- Territorio Principis inclusa regulariter praesumuntur esse in fide & patrocinio illius.* 8. 429. 321.
- esse in Territorio & de territorio, magnam continet discrepantiam.* 8. 431. 321.
- de Territorio dicuntur, qui jurisdictionis intuitu terrieri possunt.* 3. 265. 93.
- Territoria plura ad idem nomen, Regimen & superioritatem conflata, in leges territorii principalis commigrant.* 11. 198. 525.
- Terrarum domini non possunt sibi invicem jurisdictionem impedire.* 6. 329. 223.
- Teltator si alicui legavit domum, quam postea particulatim refecit, legatum non censetur revocatum, secus si penitus destruetam de novo readificavit.* 9. 628. 396.
- Testimonium qui pro nobis dicere non possunt, ii nec contra nos in testes admittuntur.* 10. 105. 459.
- Testimonium dicere recusans parti tenetur ad interesse.* 10. 115. 459.
- Testimonii dictio cuilibet etiam invito, qui nominatim non est prohibitus, imponi potest.* 10. 114. 459.
- Testimonio suo sine necessitate ledere eos, quibus defensio, reverentia ac honor debetur, inverecundum videtur.* 10. 128. 460.
- Testis deponens super juribus incorporalibus, quae iudicio intellectus percipiuntur, semper tenetur reddere rationem dicti sui.* 18. 9. 811.
- Testis deponens super jurisdictione, jure decimandi, & similibus, etiam non interrogatus, debet reddere causam scientiae.* 18. 92. 811.
- Testis deponens super Advocatia jure, quando congruentes dictorum suorum rationes attulisse censeatur.* 18. 93. 811.
- Testis absens per Epistolam deponere non potest, sed examini praesens viva voce testimonium proferre debet.* 9. 13. 341.
- Quod tamen perpetuum non est, sed 14. modis à Farin. limitatur.* 64. *ibid.*
- Testis praesentia in testimonii dictione quare requiratur.* 9. 65. 344.
- de Testis conditione quare iudex inquirere debeat.* 17. 476. 788.
- Testes non dicuntur singulares, quando ratio concordia est eadem veritas.* 18. 99. 811.
- Testes in eundem finem concordantes plene probant illud, quod habet plures actus vel plura media, quae tendunt ad genus.* 18. 94. 811.
- Testes ad eundem finem tendere intelliguntur, qui deponunt per idem, vel simile medium.* 95. *ibid.*
- Testes per diversa media ad idem deponentes, non possunt dici singulares.* 96. *ibid.*
- Testificandi munus est publicum.* 10. 113. 459.
- ad Testificandum quilibet admittitur, quia lege vel canone nominatim non est prohibitus.* 10. 108. 459.
- Testudo in suum collecta tegimen ad omnes tuta est ictus.* 12. 24. 560.
- Tetradius, Consul Trevirensis S. Martino domum suam, ut ex ea Oratorium faceret, dono dedit.* 5. 105. 118.
- Textus l. arboribus §. usufructuarius ff. de usufruct. declaratur.* 9. 1111. 439.
- Textus l. hominis quoque ff. de usufr. leg. explicatio.* 9. 1112. 439.
- Themistocles ad regem Persarum confugiens ab omni injuria servatus.* 15. 91. 653.
- Theodelinda Regina, à Longobardis Rege suo Uthario destituta in protectricem postulata.* 7. 216. 276.
- Theodora Justiniani Imperatoris, ab eodem ob singularem prudentiam in consiliis publicis adhibita.* 7. 279. 282.
- Theodoricus & Athalaricus Gothorum Reges ab Anastas. Imp. patriciatum adeptum magni fecerunt.* 5. 298. 140.
- Theodoricus Francorum Rex Maurismünster Monasterium ad petitionem Abbatis ejusdem in tutelam suscepit.* 5. 487. 167.
- Theodosius Arcadii filius patri, mortuo Honorio patruo, in consortem Imperii A. 408. sufficitur.* 5. 221. 134.
- Theodosius omnes Dei sacerdotes honorifice coluit & protexit.* 5. 222. 134.
- Theodosius defendit Imperium tuendo Ecclesiasticam immunitatem & religionem.* 5. 223. 134.
- Theodosius expulsis Arrianis Ecclesias Catholicas restituit.* 5. 205. 132.
- Theodosius A. 379. in consortem Imperii, à Gratiano adscitus.* 5. 202. 131.
- Theodosii Imp. Epistola ad Achatium & alios Episcopos, de pace & unione Romana Ecclesiae restituenda.* 5. 224. 134.
- Theodosii sanctio de amplectenda fide Catholica.* 5. 204. 131.
- Theodosii Lex qui pro veris Catholicis habendi & Ecclesiis praeficiendi sint.* 5. 206. 132.
- Theodosii lex de expellendis ab urbe haereticis.* 5. 207. 132.
- Theodosii rescriptum de Ecclesiasticis juribus illibate conservandis.* 5. 208. 132.
- Theodosio nihil antiquius quam de fide Catholica bene mereri.* 5. 203. 131.
- Theophilus qualiter se Diabolo data ei syngrapha proprio sanguine conscripta obligaverit.* 9. 413. 371.
- Theophilus syngrapham sanguine suo exaratam ac Daemone traditam per invocationem Deiparae Virg. ab eodem recuperat.* 9. 414. 371.
- Tiberius Imperator praedecessorum concessionem, nisi à successoribus confirmarentur, ratas non habuit.* 16. 279. 693.
- Tiberio per contactum cadaveris Octaviani Imper. impunitas data.* 15. 92. 653.
- Tibi quod non obest, & alteri prodest, facile concedendum est.* 6. 258. 219.
- Tiguri praefectura Imperialis olim penes Zaringenses Duces fuit.* 9. 706. 406.

I N D E X.

- Tigurini A. 1576. Rheni beneficio pulcem ex oriza confectum Argentina calentem intulerunt. 7. 417. 289.*
- Tigurum, Basilea, Argentina Anno 1260. Rudolphum Habsp. certa pecunia protectorem conduxere. 5. 526. 180.*
- Tigurum & Tigurini à Friderico Casare intutela Imperii ea conditione recepti ne unquam ab Imperio abalienarentur. 9. 707. 406.*
- Timens non affirmat si absque periculo reclamare non possit. 10. 189. 466.*
- Titulus operatur ut possit quis præscribere servitutem adversario ignorante & non patiente. 9. 972. 427.*
- Titulos, vel insignia prædiis litigiosis potentum nomine, quasi horum sit possessio, aut res tutela eorum commissa, affigere, Arcadii & Honorii Imp. constitutione gravissime prohibitum. 1. 11. 7.*
- Titulos prædiis alienis apponere solius est fisci. 1. 12. 7.*
- Titus Quintus Crispinus Romanus cum Badio Campano ob intercedentem hospitii necessitudinem manus conferere detrectat. 10. 255. 471.*
- Toties quoties, verba quid importent. 12. 293. 515.*
- Toties quoties, verba eandem habent significationem, quam habet dictio quandocunque vel quotiescunque & infinitatem important. 12. 294. 515.*
- Torquatus, Pomponium Tribunum Plebis patrem accusantem, sica faucibus supposita ac iurejurando exacto ab accusatione desistere coegit. 13. 72. & 73. 587.*
- Tortura subeunda pactum non valet, etiamsi conveniatur, quod iudex eam inferat. 9. 281. 360.*
- Trajanus Imp. Senatui Romano fidem suam juramento obstrinxit. 5. 140. 125.*
- Transactio super Fendo fieri potest, quando illud apud vasallum remanet, nec possessio mutatur. 6. 221. 215.*
- Transactio illa videtur facta in scriptis, de qua, ut conficeretur instrumentum, conventum est. 18. 72. 810.*
- in Transactionis contractu non datur locus penitentiae. 16. 231. 691.*
- Transactioni vel sententiae ex nova causa contravenire possumus. 11. 157. 523. (104. 6. 432.)*
- Transmissibile ad heredes quod non est, id nec est cessibile. 8.*
- Transylvaniæ Princeps Battorius in perpetuam Imperii protectionem Anno 1595. susceptus. 5. 513. 175.*
- Trapezuntini Principes, quia se cum infidelibus conjunxerunt, eorundem iugo subiecti sunt. 7. 125. 268.*
- Treverensis urbs Archiepiscopo, cum omni superioritate, jurisdictione & Imperio longissimo tempore subiecta. 8. 400. 319.*
- Aliquot seculis in speciali eorundem Archiepiscoporum protectione extitit. 8. 401. 319.*
- Trevirensis urbs aliquot seculis sub Archiepiscoporum Trevirensium clientela extitit. 5. 521. 177.*
- Trevirenses Anno 1302. in Henrici Comitis Luzelburgensis tutela fuere. 5. 522. 177.*
- Trevirenses, tempore Julii Caesaris, Eburones & Con-Drusos in clientela habuerunt. 5. 72. 116.*
- Trevirenses à Joanne Lotharingia Duce pacto 300. florenorum annuo honorario Anno 1365. in protectionem recepti. 5. 524. 178.*
- Idem Anno 1211. ab Otthone IV. Imp. in Casaream tuitionem suscepti. 5. 525. 179.*
- Itemq. à Conrado Imperatore A. 124. 5. 525. 180.*
- Treu, Herr / Treu, Knecht unde nominis ortum. 6. 706. 252.*
- Tributierogatio, ne finitimi potentes damna inferant erogantis majestatem non tollunt. 7. 20. 263.*
- à voce Trost olim pro Advocatia sumpta, Troster ipsi Advocati dicti. 2. 242. 61.*
- S. Trudperti Monasterii in Hercynia sylva fundatio ab Otberto Sigeberti Suevia Ducis filio capta. 9. 623. 392.*
- S. Trudpertus in Hercynia sylva à latronibus occisus. 9. 623. 392.*
- Tuitio eorum, qui à potentioribus, maxime etiam à propriis Dominis opprimuntur, Casari ac Camera incumbit. 17. 518. 797.*
- Turbare non dicitur, qui de jure agit. 16. 671. 724.*
- Turbationes quot modis fiant? remissive. 16. 602. 717.*
- Turca aulam suam portum & Asylum oppressorum inscribit. 1. 88. 15.*
- Turca Imperium plus ex perfidia & malitia, quam militia disciplina effloruit. 7. 129. 269.*
- Turcam annostis in terris expectare, vel in Turcia oppugnare consultus. 12. 41. 561.*
- Turca & Ethnici Dei hostes sunt capitales. 7. 135. 269.*
- Turca qua occasione Imperium Orientis occuparint. 7. 148. 271.*
- Turca occasione suscepta aliorum protectionis Imperii sui fines mire protulerunt. 1. 194. 23.*
- Turonensis civitas sola S. Martini corporis oppositione contra Harstingum Nortmannorum Ducem eam obsidentem defenditur. 3. 31. 72.*
- Turpitudine ab omni societate ac fœdere excludi debet. 13. 425. 609.*
- Tutela antiquitus etiam jus clientelare dicebatur. 2. 100. 50.*
- Tutela nomen, Græcis πρὸς αὐτὴν pro quavis protectione accipitur. 2. 101. 50.*
- Tutela communiter pro defensione pupillorum sumitur. 2. 102. 50.*
- Tutela pupillaris quid sit. 2. 103. 50.*
- Tutela pro conservatione corporis sui, zu Rettung quandoque usurpatur. 2. 101. 50.*
- Tutela pro sustentatione, & refectio à Papiniano usurpata. 2. 105. 50.*
- Tutela Ecclesiastica quomodo sub Justini Imperio, à Græcis Imp. ad Gallorum Reges translata fuerit. 5. 277. 189.*
- Tutela pupillorum est officium personale & non nisi per propriam tutoris personam administrari potest. 7. 271. 281.*
- Secus est in tutela honoraria, cui nulla incumbit administratio. 7. 272. 281.*
- Tutela ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non quibus commissa est, geri debet. 6. 572. 242.*
- Tutela non est honos, sed onus. 14. 177. 625.*
- Tutela lucrosa potius esse debet pupillo, quam tutori. 178. ibid.*
- Tutela res minus tuta, incerta, fallax, fragilis & periculosa. 1. 342. 34.*
- Tutela non vitatur etiam si perveniat ad casum, à quo incipere non potuit. 16. 455. 705.*
- Tutela publica jurisdictionis argumentum. 6. 424. 221.*
- Tutela propter malos & infideles tutores è medio non tollenda. 1. 346. 34.*
- Tutelam ob corporis rerumque suarum, quod quis facit, omni jure permissum. 1. 29. 28.*
- Tutelarum prator, quid muneris gesserit. 2. 109. 50.*
- Tutelarum pratoris officium omnium primus M. Antoninus Imp. introduxit. 2. 110. 50.*
- dui Tutelares qui & unde nominentur. 2. 107. 50.*
- Tutelares Dii locorum in obsidione urbium evocabantur ab obsidentibus, & quare. 2. 108. 50.*
- Tutor officium suum non suis, sed pupilli expensis administrat. 14. 390. 639.*
- Tutor sumptus litis & viatici, si ex officio alio excurrere necesse habet, iuste repetit. 14. 391. 639.*
- Tutor non debet ob officium tutela, quod gerit, damni quicquam sentire, aut de suo aliquid erogare. 14. 393. 639.*
- Tutor iudicio tutela repetit, quicquid impendit in rem ac personam pupilli. 14. 394. 639.*
- Tutor litem alicui movens nomine tutorio, si fuerit in expensas damnatus, contra pupillum fiet expensarum executio. 14. 395. 639.*
- Tutor adversus curatorem agere potest durante officio tutela, quando de personali defensione pupilli agitur. 13. 391. 606.*
- Tutor cum pupillo palam & bona fide potest contrahere. 15. 201. 659.*

I N D E X.

Tutor tam ad personam, quam bona pupilli tuenda constituitur. 11. 99. 521.
 Tutor tenetur contra seipsum facere, quod facit contra extraneos. 13. 6. 583.
 Tutor datur pupillo, ut eum à vexationibus aliorum defendat, & appellatur honorarius. 16. 387. 700.
 Tutor mercedem pro officio tutela accipiens punitur extraordinarie. 14. 176. 625.
 Tutor ob damnum, injuriam, aut similem causam, etiam durante tutela, contra collegam suum agere potest. 13. 393. 607.
 Tutor contra suam utilitatem, providere Pupillo non tenetur. 11. 563. 542.
 Tutor bona pupillis gratis administrare cogitur. 14. 184. 625.
 Tutor principaliter datur persone, non rei. 11. 221. 520.
 Tutor etiam absens constitui potest. 9. 62. 344.
 Tutor bannitus non desinit esse tutor. 11. 339. 532.
 Tutor expresse pupilli defensionem promittere debet. ib.
 Tutor unde sic dictus. ibid.
 Tutor ratione administrationis est Dominus rerum pupilli. 6. 616. 245.
 Tutor à iudice domicilii datus generaliter datus videtur, non tantum in rebus illius, sed etiam alieni territorii. 11. 216. 526.
 Tutor excommunicatus durante excommunicatione non potest administrare tutelam. 11. 328. 531.
 Tutor suspectus allegatus, post litem contestatam non amplius administrat. 11. 279. 529.
 Tutor adversus contutorem, durante tutela agere non potest. 13. 388. 606.
 Tutor datus domicilii loco ubique administrare potest, si velit. 11. 319. 526.
 Tutor & Curator ante administrationem susceptam tenetur satisficere rem pupilli salvam fore. 9. 240. 357.
 Tutoris administratio ad bona extra territorium ejus qui tutorem dedit, extenditur. 11. 218. 526.
 Tutoris auctoritas per epistolam interposita nihil agit, sed praesens in ipso negotio debet auctor fieri. 9. 12. 341.
 Tutoris & pupilli bonis, una in maris naufragio periclitantibus, ita ut alterius amittenda & in mare projicienda sint, an tutor potius propria amittere vel pupilli salvare teneatur. 11. 560. & 570. 542.
 Tutore uno rem pupilli non administrante, alter nihilominus ad tutelam obligatus manet. 13. 387. 606.
 Tutores & tutelares unde dicti. 2. 106. 50.
 Tutores vi tutela suscepta, pro pupillis utilia facere & inutilia praefermittere debent. 15. 180. 657.
 Tutores generaliter intelliguntur se ad defensionem pupillorum obligare. 15. 658. ibid.
 Tutores tam rebus pupilli praesentibus, quam futuris dantur. 11. 174. 524.
 Tutores raro nomini suo respondent. 1. 343. 34.
 Tutores rectius tollitores, quam tutores dicuntur. 1. 344. 34.
 Tutores furta in bonis pupillorum committentes qua poena puniri debeant. 2. 191. 56.
 Tutores seu protectores itidem Schirm, Vogt, Wisthumb, Pfleger, Schaffner, Besorger appellati. 2. 192. 193. 194. 195. 56.
 Tutores post susceptam tutelam etiam inviti pupillos protegere tenentur. 11. 421. 536.
 Tutores quilibet jurato promittere debent, quod pupillum defendere, ei utilia facere, & inutilia praefermittere velint. 11. 422. 536.
 Tutores ante inceptam administrationem tenentur fidei iuramentum praestare, quod pupillos defendere, iis utilia facere, & inutilia praefermittere velint. 14. 120. 622.
 Tutores eidem pupillo plures dari possunt. 13. 386. 606.
 Tutores munere tutorio, cujus causa propria quodammodo negotia praefermittere debent, gratis non sunt onerandi. 278. ib.

Tutores pro pupillis appellare possunt. 10. 545. 490.
 Tutores inviti onus tutela & cura subire coguntur. 9. 757. 409.
 Tutorum malorum exempla. 1. 331. 34.
 Tyranni in regnis suis etiam scelere partis justitiam & religionem, non ob amorem, sed propter seipsos introducere & colere coacti sunt. 3. 86. 78.
 Tyrannorum mos est nutrire factiones & alterius subditorum ad se confugientium protectionem suscipere. 1. 147. 20.

V.

Valens & Valentinianus Sacras Virgines, viduas & pupillas à censu capitationis exemptas esse voluerunt. 5. 190. 131.
 Valens Anno 370. ab Ecclesia Catholica ad Arrianos descivit & vehementes contra Orthodoxos persecutiones excitavit. 5. 193. 131.
 Valentinianus III. Anno Christi 425. Imperii corona insignitur. 5. 228. 134.
 Valentinianus in Ecclesia defensione factus remissior. 5. 194. 131.
 Valentiniani rescriptum, ut impetrata pro causis Ecclesiasticis privilegia sub poena sacrilegii illibata serventur. 5. 229. 134.
 Valentiniani lex adversus haereticos, ut omnes intra 20. dierum spacium urbe cedant. 5. 230. 134.
 Ab eodem in haereticos proscriptionis poena statuitur. 5. 231. 135.
 Valentiniani Imp. ad Theodosium Epistola, pro defensione Romani Pontificis. 5. 232. 135.
 Valentiniani rescriptum de reddenda à Schismaticis occupata urbis Basilica, Pontifici Damasco. 5. 191. 131.
 Valentiniani rescriptum de pellendis ab urbe schismaticis. 5. 192. 131.
 Valesi, Valdaostas à se in tutelam susceptos, sub patrocinii specie, Imperio suo subicere conati. 1. 197. 24.
 Vara Monasterio Deipara Virg. in Einsidlen à Lutholdo Barone Regensbergensi donata. 16. 632. 720.
 Vasallagium non facit subditum. 6. 691. 254.
 Vasallagii iuramentum in omni investitura necessarium est. 9. 155. 350.
 Vasallatica servitia à natura ita constituta sunt, ut pleraque per alium Domino acceptabilem expediri possint. 11. 636. 536.
 Vallus ad accusandum dominum non admittitur, nisi quando patriam prodere aut oppugnare voluerit. 13. 258. 595.
 Vasallus domino contra parentem, non nisi quando is contra patriam aut religionem quippiam molitur, auxilium ferre debet. 13. 259. 595.
 Vasallus servitia, etsi Dominus iis opus habeat, sponte offerre non tenetur, sed interpellatus demum ea praestare cogitur. 12. 171. 567.
 Vasallus per mille annos non serviens si requisitus non fuit, feudum retinet. 12. 172. 567.
 Vasallus ante requisitionem semper paratus fuisse intelligitur ad exhibendum servitium. 12. 173. 567.
 Vasallus duobus ejusdem feudi sibi concessi dominis inter se beligerantibus, neutri adversus alterum servitia praestare debet. 13. 369. 606.
 Vasallus servitia praestare debet in loco quem Dominus praefixerit. 12. 17. 560.
 Vasallus de feudo suo quibus conditionibus alium legitime subinfundare possit. 9. 796. 413.
 Vasallus sciens magnum Domino suo imminere periculum, ultro etiam absque requisitione, adjuvare eum tenetur. 12. 181. 567.
 Vasallus universitatis non singulis in ea existentibus, sed ipsarum universitati servitia exhibere tenetur. 11. 721. 549.

Vasallus dominum excommunicatum adjuvare non tenetur. 11. 821. 554.
Vasallus domino, à quo feudum habet, non tenetur ferre auxilium, nisi cum potest. 13. 158. 592.
Vasallus juvans Dominum secundum, contra antiquiorem feudum, quod ab hoc tenebat, amittit. 12. 255. 753.
Vasallus offendens Dominum Domini sui feudo privatur. 12. 256. 573.
Vasallus contra Dominum debet agere bona fide, nec debet esse tergiversator. 12. 259. 573.
Vasallus à diversis Dominis eod. tempore requisitus antiquiori serviet in persona propria ceteris per substitutum. 12. 229. 570.
Vasallus Domino fidelitatem juravit & spondit, tam quoad personam, quam ratione dignitatis & fame ei auxilium ferre. 11. 618. 545.
Vasallus male tractando subditos dominio abutitur, eoque se indignum facit. 681. ib.
Vasallus feloniam committens feudi possessionem non amittit ante condemnationem. 16. 888. 740.
Vasallus Dominum sine venia in jus vocare non potest. 10. 43. 456.
Vasallus ratione certi territorii obligatus, non tenetur Principi respectu alterius regni bellagerenti servire. 11. 696. 548.
Vasallus domino etiam infami servitia prestare tenetur. 8. 367. 316.
Vasallus defendendi domini causa iuste feudum accipit. 14. 208. 621.
Vasallus amicitiam cum inimicis domini contrahens feudo privatur. 7. 265. ib.
Intellige si illa amicitia in damnum domini contracta sit. 44. ibid.
Amplia ut etiam apud hostes eorum qui domino superiori confederati sunt, non liceat protectionem querere. 45. ibid.
Vasallus respectu rerum, quas à Domino in feudum non recognoscit habetur pro extraneo. 6. 725. 253.
Vasallus per se de jure suo utilitatem agendo quam defendendo litigare potest. 6. 222. 215.
Vasallus domino inconsulto de feudo bona fide transigere potest, ita tamen, ut feudum retineat. 6. 223. 215.
Vasallus de jure suo agens non tenetur domino litem denunciare. 6. 224. 215.
Vasallus, Domini feudalis subditus abusive dicitur, respectu fidelitatis & servitiorum, nequaquam vero ratione jurisdictionis. 6. 692. 251.
Vasallus personam domini omni, quae potest prudentia ac providentia illasam conservare obstrictus est. 13. 355. 604.
Vasallus juramento fidelitatis tenetur non solum domino damnum per se aut alios in rebus non dare, sed etiam consilium & auxilium prestare ne damnum ab aliis incurrat. 13. 356. 604.
Vasallus in consilio, auxilio aut facto adhibitus, ut dominus amittat vitam membrum, vel recipiat lationem aut injuriam, contra fidelitatis contenta peccat, & se feudo indignum reddit. 13. 357. 604.
Vasallus protector in clientum patria dominatum obtinens, contra dominum feudi eosdem una cum patria vel religione oppugnare conantem, iis auxilium ferre omnino tenetur. 13. 358. 605.
Vasallus plus debet patrie, quam feudi domino. 361. ibid.
Vasallus excusatur à servitiis si Dominus feudi sit factus. 11. 361. 532.
Vasallus ob infamiam Domini ob omisam investitura petitionem feudo nequit privari. 11. 362. 533.
Vasallus non exhibens debitum servitium domino, feudum amittit. 14. 325. 635.
Vasallus non solum Dominum ab aliorum offensione defendere sed & eum ipse ledere non debet. 11. 119. 522.

Vasallus tempore necessitatis aliis ad serviendum requisitis praeteritus libertatem non serviendi praescribit. 16. 167. 686.
Vasallus plus potestatis habet in feudo sibi concessio, quam Prælati in commissis sibi rebus Ecclesie. 6. 228. 216.
Vasallo pro defensione subditorum suorum contra dominum militem conducere, & defensionem sibi querere licitum est. 6. 227. 216.
Vasallus pro defensione sua insidiari potest Domino. 6. 227. 216.
Vasallus à Domino spoliatus eundem in continenti vicissim depradari potest. 6. 229. 216.
Vasallus ad unicam requisitionem Domino servitia debita exhibere tenetur. 12. 221. 570.
Vasallus metu captivitatis, depopulationis agrorum, similiumve compulsus hostibus domini sui transitum per suum territorium concedens, poenam privationis non meretur. 16. 271. 728.
Vasallus domino fidem non servanti non tenetur servare juramentum fidelitatis, vel servitia juramento promissa prestare. 16. 733. 729.
Vasallus universitatis ob feloniam in unum civem aut aliquam universitatis partem commissam feudo non privatur. 16. 80. 934.
Vasallus consules aut praefectos universitatis, quibus juravit offendens, ut consules & administratores generales civitatis privationis poenam incurrit. 16. 811. 734.
Vasallus Domino praestat juramentum, se nunquam ex persona sua aliquid adversus honorem & commodum domini facturum. 10. 46. 456.
Vasallus plus commodi percipit ex feudo, quam ex obligatione sentit incommodi. 4. 251. 697.
Vasallus repetitionem damni in bello perpeffi à Domino non consequitur. 14. 452. 643.
Vasallus ratione Feudi à duobus Dominis obtenti illis inter se bellantibus bellum iustum gerenti defendendo assistere debet. 13. 439. 610.
Vasallus feudo privari non potest ob commissam ante acquisitionem feudi. 16. 863. 738.
Vasallus privatur feudo etiam ex causis, quae sunt similes vel majores iis quae in consuetudinibus feudalibus expressae sunt. 16. 862. 739.
Vasallus non occidens, sed tantum reali injuria afficiens feudi Dominum, feudo exuendus est. 16. 500. 709.
Vasallus Dominum etiam absq. corporali lesione graviter offendens privationis poenam incurrit. 16. 501. 709.
Vasallus domino propriis sumptibus servire tenetur. 14. 356. 637.
Vasallus ex conventionem paribus vel levioribus de causis, quam feudorum jure expressis feudum perdit. 16. 740. 729.
Vasallus rebellis, & reus laesae majestatis feudum ipso jure amittit. 16. 547. 713.
Vasallus ob valetudinem adversam vel morbum aliquem supervenientem feudo jure privari non potest. 16. 465. 705.
Vasallus lite pendente possessione privandus non est, etiam si agatur contra eum super commissio feudo. 11. 283. 529.
Vasallus Dominum, licitum bellum gerentem, sequi non debet. 11. 487. 539.
Vasallus elapso tempore ad quod feudum concessum fuit, ulterius vasallus manere non cogitur. 16. 364. 694.
Vasallus propter supervenientem impotentiam defendendi feudo non privatur. 16. 435. 703.
Nisi impotentia illa simulata sit, aut vasallus propria culpa talem impotentiam causarit. 16. 436. 703.
Vasallus Dominum juvare debet tam in conservando & recuperando, quam etiam acquirendo. 11. 453. 537.
Vasallus Prælatum Ecclesie à quo feudum habet occidens, feudum illud amittit. 16. 495. 708.
Vasallus lite pendente, domino servitia prestare tenetur. 11. 285. 529.

I N D E X.

Vasallus tamdiu pro vasallo habetur, donec ei feudum fuerit evictum. 11. 286. 529.

Vasallus investitus de feudo cum mero & mixto Imperio & omnimoda jurisdictione, habet jurisdictionem privative, quoad investientem. 17. 130. 759.

Vasallus cognoscit in omnibus causis privative quoad concedentem. 17. 132. 152. 759.

Vasallus dominum contra Imperatorem juvare non tenetur. 13. 279. 599.

Vasallus non solum excusandus, sed & premio afficiendus est, qui domino contra Imperatorem militaria servitia prestare recusat. 13. 280. 599.

Vasallus domino contra Imperatorem auxilium ferens, feudum amittit. 13. 281. 599.

Vasallus, concurrente domino mediato & immediato, hunc preferre debet. 13. 363. 605.

Vasallus impossibilitate serviendi impeditus, feudum non amittit. 11. 782. 552.

Vasallus Ecclesie feudum amittit, si offendat Imperatorem confederatum cum Ecclesia. 7. 57. 265.

Vasallus unus plurium Dominorum esse potest, ut plurimum feudorum commodis fruatur. 6. 576. 243.

Vasallus ab offensione domini banniti abstinere debet. 11. 146. 523.

Vasallus etiam sacramento fidelitatis liberatus nihilominus dominum offendere non debet. 11. 147. 523.

Vasallus cum inimicis domini parentelam faciens proditor & falsarius dicitur. 7. 56. 265.

Vasallus protectorem bonorum feudalium assumendo domino feudali praejudicat. 6. 213. 215.

Vasallus feudi conditionem meliorem, non deteriore reddere potest. 6. 214. 215.

Vasallus feudum non alia conditione, quam feudali & donec illa durat, possidet. 6. 215. 215.

Vasallus feudo finito illud eadem qualitate, qua accepit, restituere tenetur. 6. 216. 215.

Vasallus in feudo suscepto Advocatiam constituens illud alterare & onerare videtur. 6. 217. 215.

Vasallus venit appellatione subditorum. 6. 218. 215.

Vasallus hereticus factus feudum ipso jure amittit. 16. 552. 713.

Vasallus domino egenti ad exhibenda alimenta videtur obnoxius. 10. 319. 477.

Vasallus ejusdem feudi plures dominos habens, quibus omnibus aequaliter obstrictus est, iis inter se dimicantibus, nulli servire cogitur. 13. 436. 610.

Vasallus obligatus ad serviendum in persona propria per substitutum licite servire potest, si probabile & legitimum subsit impedimentum. 9. 1068. 436.

Vasallus in non feudalibus Domino cujus in ditione domicilium non habet, subjectus non est. 15. 90. 651.

Vasallus Dominum non solum ab allata injuria vindicare, sed etiam a damno inferendo tutum facere debet. 11. 117. 522.

Vasallus ad servitiorum prestationem tenetur etiam si nulla de iis in investitura mentio facta sit. 11. 114. 522.

Vasallus comparatur usufructuario. 6. 210. 215.

Vasallus per mille annos non serviens non praescribit, nisi interpellatus servitia recusarit. 16. 171. 686.

Vasallus male tractando subditos, domino abutitur, eoq. se indignum facit. 16. 681. 725.

Vasallus ex quibus causis feudum amittit, ex iisdem jurisdictionem feudo inhaerentem amittit. 16. 213. 689.

Vasallus bannitus vel excommunicatus non obstante ea censura ad serviendum obstrictus est. 11. 340. 532.

Vasallus ratione certi territorii obligatus non tenetur Principi respectu alterius regni bellum gerenti servire. 3. 225. 90.

Vasallus servitia contra dominum triginta annis praescribit. 16. 156. 686.

Vasallus jurat Dominum suum juvare tam in retinendo, quam in recuperando. 11. 456. 537.

Vasallus Domino servitium prestare tenetur, cum eo indiget & necesse habet. 11. 457. 537.

Vasallus ab aliorum injuria dominum incolumem servare debet, ne in persona, aut rebus damnum sentiat. 15. 175. 657.

Vasallus personam Domini non solum non ledere, sed ab offensione aliorum etiam defendere tenetur. 186. ibid.

Vasallus domino expeditionem in hostem suscipienti armis & equis praesto esse, eumque defendere etiam cum laesione aliorum quorumcunque, tenetur. 177. ibid.

Vasallus plurium Dominorum esse potest, ut plurimum feudorum commodis fruatur. 576. ibid.

Vasallus Domino etiam per substitutum servire potest. 11. 633. 536.

Vasallus alimenta denegans domino, feudo non privatur. 10. 330. & 332. 477.

Vasallus servitutem pradialem feudo sine consensu domini imponere potest. 6. 235. 216.

Vasallus an & quibus in casibus propriis sumptibus militare pro Domino suo obligatus sit. 14. 334. 335. 336. 337. 429. 430. 431. & 432.

Vasallus amicitiam cum inimico domini impune contrahit, si id non fiat in perniciem domini. 7. 28. 264.

Vasallus ut ex amicitia cum inimicis domini iniuria puniatur qua requirantur. 7. 29. 264.

Vasallus amicitiam cum inimicis domini contrahens justo metu ductus ne offendatur, culpa caret & poena eximitur. 7. 30. 264.

Vasallus per mille annos non serviens si requisitus non fuit, feudum retinet. 172.

Vasallus ante requisitionem semper paratus fuisse intelligitur ad exhibendum servitium. 173. ibid.

Vasallus Domini, ut salutem, ita honorem defendere tenetur. 11. 594. 544.

Vasallus nequit rei sibi in feudum concessae servitutem imponere. 6. 208. 215.

Vasallus vasalli mei, meus vasallus non est. 6. 242. 217.

Vasallus Domino ratione feudi subjectus, ideoque eum contra aliorum injurias defendere tenetur. 6. 715. 253.

Vasallus ob propriam infamiam ab omnia Domini sui tuitione non excusatur. 11. 367. 533.

Vasallus probrosum sibi existimans servire Domino infami, feudum refutare potest. 11. 369. 533.

Vasallus non adjuvans Dominum omnino perituum, a feloniam excusatur. 11. 518. 540.

Vasallus Domino ad cautionem de praestandis servitiis non tenetur. 9. 246. 358.

Vasallus ob non solutionem canonis, domino praeter servitia annuatim ex conventionem praestandi, feudo non privatur. 16. 745. 730.

Vasallus Domino feudi non nisi respectu fidelitatis & servitiorum subjectus, & respectu persona rerumque aliarum ordinario subest. 6. 239. 217.

Vasallus ad Dominum defendendum obstringitur non ob mutuum Domini obligationem, sed propter beneficium feudi, quod a Domino habet. 6. 695. 251.

Vasallus in feudis feudalibus jure proprio, non attento domini consensu religionem, politiam ceteraque mutare potest. 6. 230. 216.

Vasallus utilis est Dominus plus juris habens, quam usufructuarius. 6. 231. 216.

Vasallus abusive & improprie usufructuarius, sicut & feudum usufructus nuncupatur. 6. 232. 216.

Vasallus Domino, ratione accepti beneficii, strictius devinctus est, quam is vasallo. 6. 718. 253.

Vasallus tenetur dominum hospitio excipere, & victualia pro pretio communicare. 10. 131. 460.

Vasallus dominum actione famosa convenire non potest, secundum Zasium. 10. 131. 460.

I N D E X.

- Vasallus Dominum ut verum & directum Dominum quoad feudum recognoscit.* 15. 53. 651.
- Vasallus bona feudalia non nisi jure ususfructus possidet proprietate penes Dominum remanente.* 15. 54. 651.
- Vasallus primo domino servire ipsumque adjuvare debet, contra omnes, etiam posteriorem dominum.* 12. 260. 570.
- Vasallus contra dominum posteriorem antiquiori auxiliare tenetur.* 13. 336. 603.
- Vasallus in mortis periculo constitutum videns hinc patrem illinc Dominum, cui succurrere debeat?* 13. 54. 115. & 116. 584.
- Vasallus arctius obligatus est Domino, quam protector clientibus.* 11. 477. 539.
- Vasallus patriam pro domino etiam contra filium defendere, obstrictus est.* 13. 249. 598.
- Vasallus à dominis diversis, feuda possidens, & ignorans, quis sit eorum antiquior, prius interpellanti serviet.* 12. 286. 575.
- Vasallus ob paupertatem & impotentiam à servitiis praestazione excusatur.* 11. 662. 552.
- Vasallus Domino contra fratrem succurrere tenetur.* 13. 268. 599.
- Vasallus servitia ad necessitatem & indigentiam Domini praestare debet.* 12. 291. 575.
- Vasallus filium, qui offendit dominum deducere sive compellere tenetur ad satisfaciendum domino.* 13. 219. 596.
- Vasallus amisso directo dominio non amplius obligatur domino ad servitia.* 11. 827. 554.
- Vasallus mandans percuti Dominum, privatur feudo ac si ipse verberasset.* 16. 526. 711.
- Vasallus non tenetur Dominum defendere contra seipsum.* 13. 25. & 35. 584.
- Vasallus Dominum etiam procul à patria in praelium euntem sequi tenetur.* 12. 11. 559.
- Vasallus habens diversa feuda à duobus diversis Dominis sibi invicem bellum morientibus, cui teneatur opem ferre.* 12. 252. 573.
- Vasallus an pro domino etiam contra filium arma sumere debeat.* 13. 221. & 222. 596.
- Vasallus juramento fidelitatis se obstringit domino etiam contra filium.* 13. 223. 596.
- Vasallus eum juvare tenetur cui primo fecit fidelitatem.* 12. 252. & 257. 573.
- Vasallus posteriorem Dominum licite in servitio antiquioris sui Domini offendere potest.* 253. ibid.
- Vasallus tempore belli relicto domino immediato ex generali mandato Regis ire potest ad ipsum exercitum Regis tanquam vocatus ad majus tribunal.* 13. 207. 600.
- Vasallus Dominum verbo & facto defendere tenetur.* 12. 85. 564.
- Vasallus & Emphyteuta domicilium habens in terra proprietarii, ob id non est ejus subditus.* 10. 502. 494.
- Vasallus post adeptum feudum ex natura sive ex accidenti mutus surdus, aut alias imperfectus, vadens feudum illud amittit.* 16. 398. 701.
- Vasallus ob non praestitum domino servitium amittit feudum, etiam si id in investitura non fuerit expressum.* 13. 343. 604.
- Vasallus ob susceptam aliorum clientelam domino non ferens auxilium aperte contravenit juramento fidelitatis & obligationi vasallaticae.* 13. 344. 604.
- Vasallus secundo domino fidelitatem jurans, priorem dominum excepisse intelligitur, tametsi illud in juramento non expresse-rit.* 13. 346. 604.
- Vasallus ratione certi territorii obligatus, non tenetur Principi respectu alterius regni bella gerenti servire.* 13. 346. 604.
- Vasalli regulare & ordinarium munus est militare & bellicum.* 9. 790. 413.
- Vasallo in subditos infendatos nimium servienti feudum aufertur & applicatur domino.* 16. 652. 723.
- Inter vasallum & dominum est mutua obligatio.* 10. 148. 462.
- Vasallum à Domino feudi defendendum esse, nonnullis in locis, praesertim in Westphalia, expressim investituris inseritur.* 6. 708. 252.
- Vasallo ob Feudum unum continuum servitium praestare Domino, nimis durum.* 11. 439. 536.
- Vasallo munus suum negligente contractus feudalis vel ipso jure, vel per actionem ex capite non secuta causa dissolvitur.* 16. 696. 726.
- De vasallo dispositum, censetur etiam dispositum de Domino.* 6. 705. 252.
- Vasalli juris feudalis dispositione obligantur Dominos suos defendere contra omnes, excepto Imperatore.* 13. 9. 583.
- Vasalli militiam pro Domino exercere, & ei in periculo versanti quovis modo succurrere debent.* 15. 62. 651.
- Vasalli minores domino ejusque familia advenienti tenentur dare hospitium, Ablager/ Sutter/ vnnnd Mahl.* 10. 294. 474.
- Vasalli an recte etiam Liebe Geremen appellantur.* 6. 166. 351.
- Vasalli domino in heresin lapsi servire non tenentur.* 11. 814. 554.
- Vasalli domino suo Feudali, magis obligati sunt quam protectores clientibus.* 11. 548. 542.
- Vasalli vitam suam dominorum vita & saluti postponere non tenentur.* 549. ibid.
- Vasalli clientuli dicuntur.* 15. 64. 650.
- Vasalli à servitiis praestandis domino per regem vel Imperatorem bannito aut excommunicato, etiam bellum interim justum gerenti, liberi sunt.* 11. 809. 553.
- Vasalli non in plus tenentur Domino, quam Dominus vasallis, nisi quoad reverentiam.* 6. 704. 252.
- Vasalli servitiis libertatem contra Dominos non praescribunt, etiam si mille annis non servierint.* 11. 431. & 435. 536.
- Vasalli & subditi Imperatori magis obligati & subiecti sunt, quam proprio suo & immediato domino.* 13. 281. 599.
- Vasalli unius corpus uno eodemque tempore plurium defensionem addictum esse non potest.* 6. 582. 243.
- Vasalli non ab ipso Imperatore, sed mediate ab alio Principe ditionem, civitatem aut pagum in feudum tenentes, an absque consensu dominorum suorum se vel subditos suos feudales alterius protectioni committere possint.* 6. 205. 214.
- Veſtigalia nova auctoritate propria instituere, spurios legitimare, neminem tamen Marchionatus, vel Principatus dignitate insignire vel Comitem Palatinum creare qui possint.* 6. 193. 213.
- Venationis jus non praescribitur nisi tempore hominum memoriam excedente.* 9. 892. 421.
- Venditor in re alienata insignia sua de novo apponere, aut emptorem ad ea inibi retinenda compellere non potest.* 18. 154. 816.
- Venditor qui tenetur de evictione, suis, non emptoris sumptibus eundem defendere debet.* 14. 351. 636.
- Venditor quando teneatur de evictione.* 12. 160. 568.
- Venditor agere volens ad precium prius rem venditam emptori tradere debet, alioquin à contractu emptor licite recedere potest.* 16. 226. 690.
- Venetæ Reip. S. Marcus patrocinator.* 3. 44. 74.
- Venetia super annos mille ducentos omnino libera fuerunt.* 6. 131. 207.
- Veneti justam renuntianda protectionis Pisanis promissa causam habuerunt.* 7. 403. 288.
- Venetis libertatem Caroli M. & Nicephori a vo concessam testatur Sigonius.* 6. 132. 207.
- Venia aliquem in jus vocandi qualiter à judice impetranda, & quid sit ejusmodi venia petitio?* 10. 38. 455.
- Venia petitio est ritus juris vetustissimi per Praetores Romanos in honorem parentum & patronorum introductus.* 10. 63. 457.
- Venia facilitas incentivum tribuit delinquenti.* 8. 38. 287.
- Veniam*

I N D E X.

- Veniam ante institutam actionem praefari reverentia est, habetq;
rationem naturalem.* 10. 98. 458.
- Verba Recessus comitiorum Ratisbonae Anno 1541. habitorum,
daß die Protestirenden niemands der anderen seiten zu
sich tringen / auch des andern Theils Unterthanen in
Schutz und Schirm nicht annehmen/ an prohibeant subdi-
tos adversa religionis in protectionem esse recipiendos.* 8.
335. & 350. 313.
- Verba stipulationum consueta hodie ab aula recesserunt.* 9. 55.
343.
- Verba, ne tertio noceant, interdum impropriari debent.* 8. 441.
321.
- Verba hominis mentem & voluntatem declarant.* 9. 1096.
437.
- Verba intelligenda sunt secundum respectum ad qualitatem rei
& personae, ad quam referuntur.* 12. 97. 564.
- Verba capitulorum contractui insertorum qualiter interpretan-
da sint.* 9. 366. 368.
- Verba, vns vereinigt haben / vnd übereinkommen sind / pro-
tectionis conventionalis formam exprimunt.* 14. 22.
617.
- Verba legis ubi deficiunt, deficit etiam dispositio.* 16. 627. 720.
- Verba, provisione legis hominisve introductum, causam efficien-
tem protectionis constituenda designant.* 10. 564. 501.
- Verba ubi sunt expressa, voluntatis supervacanea est questio.* 9.
361. 367.
- Verba honoris non obligant neque ex iis nascitur actio aut obli-
gatio.* 9. 98. 346.
- Verba generalia quando comprehendant personam.* 13. 395.
607.
- Verba clara non sunt interpretanda pro arbitrio.* 16. 591. 716.
- Verba, Erbeng Erben / quousq; extendantur.* 2. 103. 82.
- Verborum quanam sit vis & effectus.* 9. 1097. 437.
- Verborum aucupia in Tabulis clientelaribus vitanda.* 9. 356.
367.
- Verborum significatio praemittenda, ne incertitudo legenti fasti-
dium pariat.* 2. 1. 41.
- Verborum in interpretatione sequentia cum antecedentibus con-
ferenda.* 9. 367. 368.
- à Verborum tenore in contractu appositorum non est receden-
dum.* 10. 342. 478.
- Verborum disjunctivorum vel alternativorum natura est, ut ob-
ligent ad utrumque.* 16. 498. 709.
- Verborum proprietates cur aliquando negligatur, & ejus rei ex-
empla.* 17. 467. 787.
- Verbis temere ac incogitate prolatis nemo obligatur.* 9. 96.
346.
- Vereduni Metenses & Tulli in provincia formam redacti, quod
Hispanos in urbem intrmittere cogitarunt.* 6. 222.
690.
- Veritas res est sacratissima, & reipublica valde necessaria.* 10.
117. 459.
- Veritas & justitia magis amica, quam unio fœderis.* 13. 380.
606.
- Veritatem occultare est peccatum mortale.* 10. 118. 459.
- Veringenses Comites Advocatiam Monasterii Isnensis funda-
tionis titulo consecuti.* 9. 450. 380.
- Verspruch / Versprechung / id est, defensiva idem quod Schutz
vnd Schirm.* 2. 253. 63.
- Verspruch Herr vnd Verspruch Gelt unde dicta.* 2. 254.
63.
- Vesprunga virginum nobile monasterium à Rudigero, Adel-
berto & Walthero Equitibus de Schelklingen constructum
foundationis titulo eorundem protectioni subjectum.* 9. 453.
380.
- Urspringensis monasterii Advocatia Schelklingensium stirpe ex-
tincta, una cum ditione illa ad Archiduces Austriae devoluta.*
9. 454. 380.
- Vesuntina Civitas A. Christi 1224. in protectionem Joannis Co-
mitis Cabilonensis transit.* 5. 517. 174.
- VIA JURIS verborum intellectus.* 12. 136. 565.
- Viatori in latronum manus incidenti ducem itineris invenisse
saluberrimum.* 1. 323. 33.
- Vicarius quæ ipsi in literis Commissionis non sunt concessa fa-
cere & commissionem ad alia diversa extendere non potest.*
9. 716. 407.
- Vicarius de omnibus causis cognoscere potest, de quibus princi-
palis, exceptis casibus in jure prohibitis.* 16. 306. 695.
- Vicarius generalis potest ea omnia facere, quæ Imperator ple-
runq; solitus est facere & verisimiliter ipse faceret.* 9. 729.
407.
- Vicarius generalis illa tantum, quæ justitia & necessitatis, non
etiam quæ mera gratia sunt, absq; concessione speciali facere
potest.* 9. 620. 407.
- Vicarius Imperatoris Regis vel Principis eandem potestatem ha-
bet, eaq; omnia facere potest, quæ ipse Imperator, vel is, cujus
vices gerit.* 9. 722. 407.
- Vicarii potestas suspenditur per excommunicationem Episcopi.*
16. 290. 694.
- Vicarii generales omnia facere possunt, quæ principales, nisi quæ
inveniuntur iis prohibita.* 9. 723. 407.
- Vicarii generales Imperii, an vacante Imperio, aliquem in prote-
ctionem Casaream & S. R. Imperii suscipere possint, nec ne.*
9. 712. 406.
- Vicariorum Imperialium potestas vigore Aurea Bulla ad qua-
nam sese extendat.* 9. 717. 407.
- Vicarius, quæ Imperator & ordines non volunt concedi, ea no-
minatim excipere debent.* 9. 728. 407.
- Vicariatus alicui concessus ad hæredes non transit, sed utriusque
tam concedentis, quam ejus cui concessus est, morte expirat,*
16. 289. 694.
- Vicarius dependet ex Vicariis literis.* 9. 715. 407.
- Vicedominus unde, & quis dicatur.* 2. 177. 55.
- Vicedominus olim dictus, qui rebus Episcopalibus præerat.* 2.
178. 55.
- Vicedominus & Oeconomus quatenus differant.* 2. 179. 55.
- Vicedominus proprie appellatur, qui loco & vice domini res ipsius
administrat.* ib. 2. 55.
- Vicedomini proprie rerum ac ditionum Episcopalium admini-
stratores olim dicti.* 2. 260. 63.
- Vicinus jurisconsultus quis dicatur.* 7. 418. 289.
- Vicini res agitur, quando paries proximi ardere incipit.* 7. 406.
288.
- Vicini à quo pacem argento redimunt ejus firmum est Imperi-
um.* 7. 21. 263.
- Vicini protectores semper commodius, quam remoti clientes de-
fendere possunt.* 7. 399. 288.
- Vicinarum amicitiam, quam exterorum colere consultius est.* 7.
393. 287.
- Vicinarum Advocatiae tutiores remotis propter defensionis diffi-
cultatem & incertitudinem.* 7. 400. 288.
- Vicinis libertatem eripi, vicini ferre non debent.* 9. 341. 365.
- Vicinis belligerantibus Amicitia & protectio melioris & Deum
socium habentis, eligenda.* 7. 331. 284.
- Vicinum periculum sæpe alium ad defensionem non pactam invi-
tat.* 7. 407. 288.
- Victor III. Papa Advocatias in prædiis & hominibus Eccle-
siarum aliquem sibi usurpare injustum esse censuit.* 1. 26. 8.
- Victori omnia victi bona belli jure competunt.* 9. 700. 404.
- Victim sibi arctare, ut provideat alii, nemo tenetur.* 11. 556.
554.
- Vidimus Literarum Ludovici IV. Imp. quibus Henricus VI.
Imp. tertiam partem Advocatiae seu jurisdictionis, in Geb-
sattel à Conrado de Nortenberga sua Majestati cessam, Eccle-
sia Chombergensi donat.* 2. 50. 45.
- Vidua simpliciter non habetur pro persona miserabili.* 3. 101.
78.
- Viduas ac dotes earum Ecclesia protegere tenetur.* 3. 102. 78.
- Vidua Dominium in versibus Sibyllinis indicium eversionis mun-
di.* 7. 201. 274.

I N D E X.

- Vidua Principes & illustriores*, olim post conjugum suorum obitum, Advocatias ab iis administratas filiorum suorum tutoribus, usque adeorum profectionem aetatem, vel secundas earum nuptias subeundas commiserunt. 7. 249. 279.
- Vidua & pupilli* propter orbitatem magis sunt privilegiati, quam studiosi. 3. 105. 79.
- Viduas & pupillos tangens vel ledens*, pupillam oculi divini atrectare dicitur. 3. 104. 79.
- Villa vel castrum* ad capiendos malefactores obligatum, intelligitur, si possit. 11. 792. 553.
- St. Vincent. Tunica Caesar Augustam obsessam* à Fran. invasione defensat. 3. 43. 74.
- Vinculum juramenti*, quo vasallus tenetur Domino, fortius est vinculo naturali, quo filius parenti obstrictus est. 13. 53. 586.
- Vinculum firmissimum* habetur, quod periculum commune necit. 7. 404. 288.
- Vindices ac custodes rerum & personarum* constituti ab officio discedentes, aliis severius plectendi sunt. 16. 616. 718.
- Violatio furium* subditis debitorum per Dominos facta ab eorum obedientia discedendi excusationem ipsis prabet. 17. 521. 797.
- Viomatus Archiepiscopus Treverens.* postulat à Pipino breviori sibi antecessorum suorum exemplo Advocatum dari. 5. 355. 145.
- Viri magnanimi opibus & potentia valentes* ad servandum genus humanum natura incitantur. 14. 170. 625.
- Virtus unita validior*, & ad universitatis conservationem utilior, quam dispersa & singularis. 1. 306. 32.
- Virtus & bona fiducia* pro satisfactione habentur. 9. 248. 358.
- Virtutis & honoris templa* apud Romanos ita constructa erant, ut per illud in hoc esset ingressus. 5. 453. 162.
- Virtutes eum revereri* difficile est, qui semper fortuna secunda usus est. 1. 373. 37.
- Vis nulla absq.* injuria. 4. 46. 101.
- Vis sola etiam absq.* injuria clientibus illata per eorundem Advocatum propulsanda. 4. 48. 101.
- Vis illata liberis* à parentibus pro vi non habetur. 13. 64. 586.
- Vis esse censetur*, quando id, quod deberi sibi quis putat, non per judicem reposcit. 1. 54. 11.
- Vim vi omni jure* repellere licet, etiam interimendo aggressores. 10. 21. 454.
- Vim à Magistratu* illatam, propulsare non licet. 4. 45. 100.
- Vim vi omni jure* repellere licet. 16. 531. 712.
- Vim sibi illatam* sicut quivis propulsare potest, ita proximo de vita periclitanti succurrere debet. 14. 145. 623.
- Vi armorum ablata*, ope confederatorum raptori extorquere licet. 1. 281. 29.
- Vita* universa felicitas, unius horæ discrimini temere non est subjicienda. 11. 542. 541.
- Vita & fama* accurata ratio habenda, & utriusq. iactura gravis. 11. 611. 545.
- Vita* discrimen gravius, quam fama. 11. 612. 545.
- Vitam ac salutem alterius* sue nemo preferre tenetur. 11. 540. 541.
- Vitam ad operas* suas sublevandas aliorum periculis gratuito impendere, jure nemo obligatur. 14. 243. 629.
- ad Vitam* uti, ita ad res suas conservandas tenetur quilibet. 6. 72. 6.
- Vitam suam* ad juris legum præscriptum omnes instituere debent. 3. 66. 76.
- Vita* suam nihil cuiquam charius est, cum qua pretium etiam amplissimum comparari minime potest. 11. 543. 541.
- Vitia* serpant & in proximum quemque transiliunt. 7. 113. 268.
- Wisdomb* Advocati etiam dicti. 2. 259. 63.
- Uladislaus Polonia Dux* ab Honorio III. Papa A. 1218. in Apostolica sedis protectionem susceptus. 5. 510. 173.
- Uladislaus Polonia Rex* Turcis formidabilis. 7. 210. 275.
- Uladus Besarabia Palatinus*, in ejusd. Uladislai, & Hedwigis conjugis ejus Hungaria regni heredis clientelam se tradit. 7. 210. 275.
- Ulmaregia villa* à Carolo M. Abbati & Conventui Divitis Augie A. 813. donata. 16. 629. 720.
- Ulmavilla regia Monasterio* divitis Augie à Carolo M. A. 813. concessa. 11. 71. 520.
- Ulmensis Respubl.* protectrix Cœnobiorum Wengensis & Sefflingensis. 16. 579. 715.
- Ulmenses* à Carolo M. Divitis Augie Cœnobio mancipati, Anno 1346. libertati rursus vindicati, in clientelam Imperii venerunt. 9. 710. 406.
- Ulpianus jurisconsultus* sub Imp. Alexandro Severo floruit. 5. 79. 117.
- Ultio vel vindicta privata* ex pacto non est prohibita, dummodo servetur moderamen legis. 9. 271. 360.
- Ungaria* sub pacis & unionis titulo in servitutem Turcicam devenit. 7. 119. 268.
- Universalis promissio* si in aliquo deficit, in totum redditur nulla. 11. 703. 549.
- Universale sua natura incrementum & diminutionem* recipit. 11. 181. 524.
- Universitas* quod debet non debent singuli. 11. 717. 549.
- Universitas tunc delinquere* dicitur, quando homines ipsius delinquant precedente consilio & deliberatione. 16. 790. 732.
- Limita in Civitatibus Germania*, in quibus magnus solet Senatus, totius populi nomine congregari, & de quavis re sine aliorum civium convocatione statuendi liberam habet facultatem. 16. 791. 732.
- Universitas ex delicto in omittendo* consistente obligatur, licet fuerit commissum non convocatis omnibus civibus, neque communicato consilio. 16. 692. 733.
- Universitas ex delicto aliquorum civium*, habente tractum temporis successivum obligatur, tametsi omnes cives ad id non fuerint solenniter convocati. 6. 793. 733.
- Universitas*, ut protectionis jus amittat, an vere & proprie delinquere possit. 16. 753. 730.
- Universitas est nomen juris* & non personarum. 755. ibid.
- Universitas est corpus* quoddam intellectuale, & non habet animum, nec consensum. 756. ibid.
- Universitas non potest* incurrere infamiam. 16. 759. 730.
- Universitas*, & singuli homines in ea existentes, idem sunt. 11. 710. 549.
- Universitas*, & singuli homines in ea existentes, idem sunt secundum rem ipsam & materialiter. 11. 726. 550.
- Universitas metum* inferre potest. 16. 761. 730.
- Universitas contrahere* potest, & ex contractu se obligare. 16. 766. 730.
- Universitas per se litigare* aut stare in judicio non potest, sed per procuratorem aut Syndicum. 16. 777. 731.
- Universitas ex ratihabitione delicti* ab aliquibus tantum ex universitate non communicato consilio commissi, ad poenam obligatur. 16. 79. & 799. 733.
- Universitas excommunicationis & banni poena* mulctari potest. 16. 768. 731.
- Universitas non est persona vera*, sed ficta. 771. ib.
- Universitas improprie delinquere* dicitur. 772. ib.
- Universitas nihil est aliud*, quam singuli homines universitatis. 773. ibid.
- Universitas dolum* committere potest. 774. ibid.
- Universitas metum & dolum* committere potest, sed non cum eadem facilitate, qua persona singulares. 775. ibid.
- Universitas ut ex delicto teneatur*, quid requiratur. 16. 779. & 790. 731.
- Universitas*, ut delinquendo Advocatiam amittat, quæ requirantur. 16. 780. 731.
- Universitatis in paciscenda Advocatia*, consensus omnium vel majoris partis intercedere debet. 15. 780. 731.

I N D E X.

- Universitas delinquens, non tamen solenniter convocatis omnibus civibus, vel illis qui sunt de universitate neq. de communicato consilio feudum non amittit.* 16. 781. 732.
- Universitas seu Civitas an & quatenus Advocatiam ex delicto Consulum, vel Triumvirorum illius Civitatis perdat.* 16. 782. 732.
- Universitatis vel collegii ius etiam penes unum manet, si ceteri vel inhabiles, vel absentes, vel mortui fuerint.* 11. 729. 550.
- Universitatis protector, quarum ex ea personarum offensione ius protectionis amittat.* 16. 802. 734.
- Universitatis Senatu, sive ordine Decurionum delinquente, delictum illud non toti universitati, sed decurionibus duntaxat, qui deliquerunt, attribuitur.* 16. 781. 732.
- Universitati, quod debetur, singulis non debetur.* 11. 716. 549.
- contra Universitatem non datur actio de dolo.* 16. 758. 730.
- Universitatem ad unum, ceteris absentibus vel extinctis, redactam protector defendere tenetur.* 11. 728. 550.
- Unitas ad rei conservationem, dualitas vero ad distinctionem tendere dicitur.* 6. 543. 211.
- Unumquodque laude dignum est bonum, cuius finis bonus ac commendabilis est.* 1. 70. 11.
- Unumquodque eo modo dissolvi, quo colligatum fuit rationi, conveniens est.* 16. 7. 674.
- Wogt & Wogthey vocabula an à Græco Βοηθία, vel ab Advocato, aut ab Hebraico פוקר Bogeth, derivationem sumant.* 2. 203. 57.
- Wogt vocabulum ad Deum Opt. Max. etiam expansum.* 2. 225. 59.
- à Verbo Wogthey. Wogt-Recht/ honorarium Advocati deductum.* 2. 227. 59.
- Wogt-Recht etiam pro eo, quod Magistratui protectionis causa quotannis penditur, accipitur.* 2. 229. 60.
- Wogthey ambigua vox & ex subiecta materia, usive regionis dignoscenda.* 2. 204. 57.
- Wogthey pro Curatela communiter usurpata.* 2. 205. 57.
- Wogthey nostrate lingua etiam significat Advocatiam.* 2. 202. 57.
- Volenti & consentienti non fit injuria.* 6. 377. 218.
- Voluntas tam revocatione, quam morte solvitur atque extinguatur.* 16. 324. 696.
- Voluntas à certa persona dependens extinguatur cum persona.* 16. 343. 697.
- Voluntas agentis actum regulat & definit.* 9. 1095. 437.
- Voluntas vel beneplacitum morte civili non evanescit.* 16. 345. 697.
- Voluntas hominis magis factis, quam verbis ostenditur.* 16. 768. 733.
- Voluntas disponentium talis presumitur, qualis est natura rei.* 11. 109. 522.
- Voluntas hominis in verbis sicut facies in speculo consistit.* 9. 361. 367.
- Voluntas morte non revocatur.* 16. 353. 697.
- Voluntas ex verborum tenore percipitur.* 3. 309. 96.
- Voluntatis mutatio seu revocatio consensus, quot modis impeditur.* 16. 234. 691.
- Voluntatis mutatio non presumitur.* 9. 385. 369.
- Wormund vox unde derivata.* 2. 248. 62.
- Vox filii vox patris, & è diverso.* 13. 200. 595.
- Urbanus II. Papa Gotfrido Comiti Calvvensi Advocatiam Monasterii Hirsangiensis sine lucri secularis exactione exhibendam committit.* 14. 186. & 187. 626.
- Urbanus III. Subadvocatorum Monasteriis constituendorum potestatem Imperatoribus adimere frustra conatus.* 10. 588. 499.
- Urbanus II. Papa A. 1095. per populos cruce signatos, Hierosolyma Saracenis erepta tota Asia & Syria fidei hostes ejecit.* 3. 112. 79.
- Urbanus II. Henricum IV. Imperatorem Monasterii Hirsangiensis Advocatum constituit, cum potestate subpatronum faciendi.* 10. 581. 498.
- Urbs sine culpa populi, ab hoste diruta vel alia calamitate eversa, vitam postea recipiens, in priorem privilegiorum possessionem redit.* 16. 27. 676.
- Urbis eversa sedem alibi figentes privilegia ejusdem recuperant.* 16. 32. 677.
- Urspergenſe Cœnobium à Conrado & Wehrnero Comitibus à Schwabech & Baltheusen fundatum.* 5. 381. 150.
- Ulcupio à naturaliter possidente non incipit, quamdiu alter civilem possessionem retinet.* 9. 901. 421.
- Ufucapio & longi temporis prescriptio in quem finem sit introducta.* 9. 861. 418.
- Ufusuarius ius in re habet, & possessionem naturalem.* 11. 766. 552.
- Ufusufructuarius, quemadmodum & proprietarius, in re, in qua usumfructum habet, arma sua appingere potest.* 18. 134. 814.
- Ufusufructuarius dicitur procurator legis, & non potest in re usufructuaria servitutem constituere.* 6. 207. 214.
- Ufusufructuarius proprietatem notabiliter reddens deteriore, uti frui à domino prohiberi potest.* 16. 655. 723.
- Ufusufructuarius retento usufructu commoditatem alteri vendere potest.* 9. 1051. 435.
- Ufusufructuarius durante usufructu, servitiis praestandis obnoxius est.* 11. 750. 551.
- Usurpationis & prescriptionis officium praeipuum atq. effectus.* 9. 879. 419.
- Ufu longo continuo, & approbantibus Imp. introducta, Reipubl. utilia censentur.* 1. 241. 27.
- Ufu necessarium dignitate eminere, Reipublica interest.* 7. 355. 286.
- in Ufu adhuc esse praesumitur, quod expressim correctum vel abolitum non reperitur.* 10. 405. 482.
- Utilitas publica privato commodo longe est anteferenda.* 13. 290. 600.
- Utilitas publica in Magistratibus consistit.* 11. 491. 534.
- Utopiani nulla cum gente fœdera ineunt, & quare.* 1. 169. 22.
- Uxor mediante iudicio à marito ob heresin separata cogitur ad eum ad veram fidem reversum redire.* 16. 557. 713.
- Uxor dicitur dominarum viri, ratione connexitatis vita.* 6. 614. 245.
- Uxor in manu & tutela, non servitute mariti est.* 6. 508. 239.
- Uxores Regum post mortem maritorum regnarunt in Asia.* 7. 261. 280.

W.

- W** Angensis oppidi Imperialis, S. Martinus patronus in portis depictus, ostenditur. 3. 51. 74.
- Waldsassen** monasterium A. 1417. à Sigismundo Imp. in Imperialem tuitionem receptum. 2. 278. 65.
- Waldsassenſis** Cœnobii Advocatia Comitum Palatinorum Rheni, ex pacto, hereditaria facta. 3. 203. 87.
- Weissenburgum** monasterium à Dagoberto Francor. Rege constructum ac dotatum. 5. 127. 124.
- Wengense** Cœnobium intra mœnia civitatis Ulmenſis Anno 1183. à Witigoveo Comite de Albeck fundatum. 11. 27. 514.
- Diploma ejusdem foundationis, quo Advocati consensum in ejusdem Monasterii prepositis eligendis requisitum fuisse ostenditur.* 11. 18. 514.
- Wenceslaus** Imperator propter abusum Imperii eodem deturbatus est. 16. 642. 722.
- Wenceslaus** Imp. ob non defensam Ecclesiam inter alias causas ab Electoribus depositus. 5. 144. 125.
- Wenceslaus** Imp. Judæos in civitatibus Imp. non esse recipiendos singulariter statuit. 8. 223. 306.
- Wenceslaus** Imper. ignavus nec legum, nec iudiciorum curam habuit. 8. 46. 297.
- Wenceslao** Imperat. prædonum conquisitio cura fuit. 8. 46. 297.

We:da

I N D E X.

Werda ad Danubium, multos successive protectores habuit. 5. 530. 180.
 Wertheimii Comites sub speciali protectione Regum Bohemia. 5. 515. 174.
 Wertheimii Comites sese protectores esse Monasteriorum Brumbach & Holskirchen Investituris Imperialibus ostendunt. 18. 67. 809.
 Wertheimii Comites Advocatiam Monasterii Brumbach ex fundatione ejusdem nacti. 9. 443. 379.
 Wetzlaria, Erphordia, Mülhusia, Lemgovia certis pactis Principibus subjecta, sub Imperii tutela existunt. 6. 171. 211.
 Witogovus Comes de Albeck Cœnobii Wengensis Advocatiam in fundationis primordio similiter consecutus. 9. 458. 381.
 Witechindus à Carolo M. Praefectus Soraborum constitutus. 2. 82. 49.
 Wolffingus Teuthonici ordinis Magister, propter invasum oppidum Elvucense ejusdem protectori Christophoro Duci Wirtembergico, repulsi 30. millia florenorum, sumptuum nomine dare coactus. 14. 449. 643.
 Wolfgei Episcopi Pataviensis diploma quo concambium quoddam inter praedictum Episcopum & Monasterium S. Hippolyti super praedio Wolffsberg innuitur, & Harduicum Ratissnonensis Episcopatus protectorem fuisse docetur. 5. 377. 149.
 Wolcknandus Baro de Ebersperg Adelbergensis monasterii inter Hohenstauffen & Schorndorff situm, Advocatiam fundationis titulo nactus. 9. 455. 380.
 Worm. timentibus Judaei ibi habitantes olim à Casare pro propriis donati & mancipio dati sunt. 8. 295. 311.
 Würtembergensis Dux, Civitatum Imperialium, Neustling & Eßlingen protector. 5. 529. 180.
 Dux Würtembergensis tres pagos ad monasterium Maulbronnense spectantes Palatini tutela certo pacto tradidit. 3. 226. 90.
 Würtembergens. Comites eand. extinctis Palatinis Tubingensibus unacum Tübingensi & Calvvensi Comitibus consecuti. 5. 390. 150.

Wisensteigensis Ecclesiae fundationis diploma, elegans & multum antiquitatem sapiens. 9. 461. 381.

Z.

Zachariae homicidium in templo commissum Judaeis à Christo exprobratum & vindicta illius eis praedicta. 15. 79. 652.
 Zasius Friburg. Academ. in qua Auctori Doctoratus insignia collata sunt, lumen clarissimum. 5. 23. 112.
 Zenobia Odenati uxor fortissima, totius Orientis nobilissima ac formosissima. 7. 239. 278.
 Zeno & Anastasius Imp. heretici quandiu imperaverint. 5. 253. 137.
 sub Zenone & Anastasio Imp. Ecclesiastica clientela neglecta jacuit. 5. 254. 137.
 sub Zenone & Anastasio Imp. totus orbis haereticorum dominus paruit. 5. 255. 137.
 Zuvfaltensi Monasterii fundatores sine heredibus decessuri ejusdem Advocatiam Mangoldo Comiti de Baringen commendarunt. 5. 480. 167.
 Zuvfaltensis Monasterii Advocatia à Comitibus Varingensibus ad Sedem Apostolicam devenit. 5. 481. 167.
 Zuvfaltense Monasterium multis immunitatibus à Summis Pontificibus & Imp. donatum. 5. 482. 167.
 Zizymus Turca à Bajazete fratre imperio pulsus à regibus Gallorum Ludovico II. & Carolo VIII. exceptus. 15. 90. 653.
 Zizymus pace facta cum Rhodiis Equitibus eorundem protectionem annuis 450000. aureis pactus. 14. 227. 628.
 Zoe & Theodora sorores Constantinopolitana Imp. excellentissima. 7. 278. 281.
 Zophingen pervetusta Helvetiorum urbs, circa Annum 1285. sub Rudolphi Habsburgici Rom. Regis, tutela extitit. 5. 531. 180.
 Zophingen pervetusta Helvetiorum urbs Anno 1285. in Rudolphi Habsburg. tutelam ultro se dedit. 9. 690. 403.

F I N I S.

XX II 95

